

ΚΟΣΜΑ ΕΜΜ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΟΜΑΡΧΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ - ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΑΓΩΝΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ Ε.Σ. ΚΑΙ ΕΛΕΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ

1941 - 1945

ΑΘΗΝΑΙ 1964

Ἀφιερώνεται

Εἰς τὴν ἱερὴ μνήμη τοῦ Πατέρα μου Μανώλη Ἀντωνοπούλου
(1886 — 1944).

Εἰς τὴν ἱερὴ μνήμη ὄλων τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Πατρίδος πεσόντων καὶ δολοφονηθέντων ὑπὸ
τῶν κατακτητῶν Ἰταλῶν - Γερμανῶν, Βουλγάρων καὶ
κομμουνιστῶν κατὰ τὰ ἔτη 1941 - 1945.

Πρόλογος

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἔγραψα μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας μιᾶς ἐποχῆς τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Ἐξῆσα τὴν ἐποχὴν αὐτὴ ὅλα τὰ γεγονότα καὶ τῶν περισσοτέρων ἔχω προσωπικὴν ἀντίληψιν.

Ἐχων ὑπ' ὄψιν μου ἐπίσης ἐκθέσεις Ὀπλαρχηγῶν, Ἀξιωματικῶν, ἀνταρτῶν καὶ ἰδιωτῶν, προσεπάθησα νὰ εὔρω εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν ἀλήθειαν. Πολλάκις λαμβάνεται ὡς βᾶσις ἡ περιοχή τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἀναφέρονται εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Ἀσφαλῶς πολλὰ ἄλλα σημαντικὰ γεγονότα δὲν σημειώνονται καὶ ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀφανεῖς καὶ ἄγνωστοι ἥρωες, θυσιασθέντες διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Θὰ εἶμαι εὐτυχῆς ἂν μὲ τὴν μελέτην μου αὐτὴν συμβάλλω, ὥστε ἡ Νέα Γενεὰ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν ἐκείνων τῶν γεγονότων.

Ἀθήναι, Μάϊος 1962

ΚΟΣΜΑΣ ΕΜΜ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

“Ένας Λαός υπερήφανος και γενναίος δέν φοβάται, δέν υποκύπτει ποτέ. Λέν υπολογίζει ποτέ τόν αντίπαλον, ἔστω και ἄν εἶναι μεγάλος. Οἱ αἰῶνες περνοῦν και πάντοτε μένει ὁ ἴδιος ἐφ’ ὅσον εἶναι πράγματι γενναίος. Ὁ Ἑλληνικός Λαός τοῦ 1940 εἶναι ὁ ἴδιος ἀντάξιός διάδοχος τῶν περασμένων γενεῶν. Οἱ Ἕλληνες τοῦ 1940 — 1945 ἐξέφρασαν ἐπαξίως τὸ αἰώνιον νόημα τῆς Ἑλλάδος. Δέν κάνουν ἐπιλογήν τυράννων και κατακτητῶν. Ἡ ἰδέα και τὸ δίκαιον νικοῦν πάλιν τὴν ἴλη και τὸ ἄδικον. Ἐνας ἐθνουσιασμός και μία πίστις διὰ τὴν τελικὴν νίκην χαρακτηρίζει ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὴν αὐγὴν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940. Ἐνα ΟΧΙ ἐπαναλαμβάνεται εἰς τοὺς Ἴταλοὺς και Γερμανοὺς. Εἶναι ἡ ἴδια πίστις, ἀπόφασις και ὁ ἴδιος ἐθνουσιασμός ποὺ μένει κρυμμένος μετὰ στοὺς ὑποδοίλους Ἕλληνες. Ἐνα τραγοῦδι διὰ τὰ παιδιά τῆς Ἑλλάδος ποὺ φρουροῦν τὰ σύνορα εἰς τὴν Πίνδον ἀποδίδει τὸ ὕψος τοῦ ἐθνουσιασμοῦ και τῆς πίστεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Θεωροῦμεν καθήκον πρὸς τιμὴν τῶν πρώτων πεσόντων ἡρώων μας κατὰ τῶν κατακτητῶν νὰ τὸ παραθέσωμεν ἐδῶ:

*Πάνω κεῖ σιῆς Πίνδου μας τὶς κορφές
ποὺ θαρεῖς τ’ ἀσιτέγρια φιλοῦνε
κάθε νύκτια λίγες ἀγνές μορφές
τὰ πυκνὰ σκοιάδια ἐρευνοῦν.*

*Τῆς Παιρίδος πάντα πιστοὶ φρουροὶ
τὸν ἐχθρὸν ν’ ἀρθῆ καρτεροῦνε
τὸν ἐχθρὸν ποὺ πίστευε πὼς μπορεῖ
σιτὴν Ἑλλάδα νικητῆς νὰ μπῆ.*

*Ἡ νύχια φεύγει, σβήνον τ’ ἀσιτέγρια
τ’ ἀγοῖμια πᾶνε νὰ κρυφιοῦν
μὰ τοῦ Δαβάκη μας τὰ ξεφτέγρια
δέν δέν νὰ πᾶν ν’ ἀγαπανθοῦν.*

*Ἐχθροὶ μυλιόνια, ντροπὴ αἰώνια
τ’ ἄγια μας σύνορα περνοῦν
και μὲ νιοφτέγρια και μὲ κανόνια
σίδερα και φωτιὰ σκορποῦν.*

Οἱ γενναῖοι μας μὲ τὴν λόγῃ δομοῦν
τὸν ἐχθρὸν μὲ λύσσα χιτυοῦνε.
Εἶναι ὀλίγοι μὰ τοὺς πολλοὺς νικοῦν
κί' ἀπ' τὴν γῆ μας πέρα τοὺς πειοῦν.

Εἰς τὴν Πίνδο τραγουδοῦνε
τοῦ Δαδάκη τ' ἄξια παλληκάρια
Κί' ὄλο δόξες ἀντηγοῦνε
τ' ἄλλα τὰ βονὰ
Τὴν Ἑλλάδα μας ὕμνοῦνε
Καὶ τ' ἀντρειωμένα της Βλασιάρια
ποὺ τὸν κάθε ἐχθρὸν νικοῦνε
οὐκ ἀνπανιοεινά.

Ἄλλὰ εἶναι καὶ ὄλος ὁ λαὸς τῶν μετόπισθεν, ἐπιστρατευμένος καὶ μὴ, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, κληρωτοὶ καὶ Νεολαία ποὺ τραγουδοῦν ὄλοι τὴν Νίκην. Οὐδεὶς σκέπτεται ἤτταν. Πιστεύουν ὄλοι μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν, ὅτι οἱ ἐπιτιθέμενοι θὰ γελοιοποιηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν τῶν στρατιωτῶν μας. Εἶναι τὸ θαῦμα τῆς Ἑλλάδος ποὺ ἐπαναλαμβάνεται. Τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ὄλος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς τραγουδάει μὲ πίστιν ἀκλόνητον διὰ τὴν νίκην καὶ μὲ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους. Ἕνας λαὸς ἀποφασισμένος νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος καὶ μὲ κάθε θυσία, ἐξευτελίζει πρὸ τῆς ἡμέρας Νίκης τοὺς ἐπιτιθεμένους. Πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τῆς ἡρωικῆς αὐτῆς ἐποχῆς, παραθέτομεν ἐκεῖνο τὸ τραγοῦδι ποὺ τόσον πολὺ συνεκίνησε τότε τὸ Πανελλήγιον:

Μὲ τὸ χαμόγελο σιὰ χεῖλη
Πᾶνε οἱ φανιάροι μας μπροσιὰ
γενῆκαν οἱ Ἴταλοὶ ρεζίλι
γιατὶ ἡ καρδιά τους δὲν θασοῖ.

Κορδίδο Μουσολίνι
Κανείς σας δὲν θὰ μείνη
ἐσὸ καὶ ἡ Ἰταλία
ἡ Πατρίδα σου ἡ γελοία
τρέμετε ὄλοι τὸ χακί.
Δὲν ἔχεις δι' ὄλον μπέσα
Κί' διὰν θὰ μποῦμε μέσα
ἀκόμη καὶ σιτὴ Ρώμη
Γαλανόλευκη θὰ σιήσωμε
Σημαία Ἑλληνική.

Ἐπειτα ἀπὸ τέσσερα χρόνια, τὸν Σεπτέμβριον — Ὀκτώβριον 1944,

ἐπῆλθε πλήρης δικαίωσις τῆς πίστεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε τὴν ἔδρα τῆς εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, τμήματα Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ παρήλασαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία ἐκυμάτιζε εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν. Ἄν δὲν ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὸν τρίτον κατακτητὴν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ἃς ὄφονται οἱ προδότες κομμουνισταί. Μὲ τὰ ἔργα τῶν ἠμπόδισαν τὴν τιμωρίαν τῆς Βουλγαρίας. Ἀλλὰ ἂν δὲν ἐπῆλθε τιμωρία καὶ κύρωσις καὶ εἰς ὅσον βαθμὸν ἐπεβάλλετο, εἰς ὄλους τοὺς ἐπιδρομείς, αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα. Αὐτὸ ἐτηκολούθησε καὶ εὐθύνονται ἄλλοι ὕπουλοι ἐχθροί, ἢ ἄσπονδοι φίλοι, μεγάλοι ἢ μικροί.

Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἔχει σημασία, ὅτι ἡ πίστις μας εἰς τὴν Νίκην ἐδικαιώθη καὶ ὅτι ἡ θυσία τῶν ἡρώων μας δὲν ἦτο ματαία. Ἐνικήσαμεν καὶ ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐλευθέρα. Ὁ ἐνθουσιασμός μας, ἡ πίστις μας εἰς τὴν νίκην καὶ ἡ νίκη μας προσηγήθησαν.

2. META THN NIKHN

Τὸ ἱστορικὸ ΟΧΙ τῆς Ἑλλάδος τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 κατὰ τῶν Ἰταλῶν, ἐγέμισεν ὑπερηφάνεια τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ ἐπέφερε τὸν θάνασμον ὄλου τοῦ κόσμου πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Ἐνεδυνάμωσε τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν νὰ ἀπωθήσῃ τοὺς κατακτητὰς πέραν τῶν συνόρων διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν πολυδασανισμένην Βόρειον Ἠπειρον.

Τὸ δεύτερο ΟΧΙ τῆς Ἑλλάδος τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941 καὶ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς ὕψωσε τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος εἰς δυσθεώρητα ὕψη. Οἱ Ἕλληνες τιμοῦνται πλέον εἰς ὄλον τὸν κόσμον ὡς ἥρωες τῶν ἡρώων ἀπὸ ἐχθροὺς καὶ συμμάχους. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς σύσωμος πανηγυρίζει τὴν νίκην του καὶ ἐφορτάζει τὴν δόξαν του. Γνωρίζει πολὺ καλά ὅτι ἡ δόξα πάντοτε πληρώνεται ἀκριβῶς, ἀλλὰ δὲν ὑποστέλλει τὴν σημαίαν τῶν ἰδανικῶν του. Διαισθάνεται τὰ ἐπακόλουθα τῆς νίκης του ἐναντίον δύο Μεγάλων τότε δυνάμεων, ἀλλὰ δὲν μετανοεῖ. Ἀντικρύζει τὴν χαραυγὴν θλιβερῶν ἡμερῶν ἀλλὰ δὲν μειώνει τὴν αἰσιοδοξίαν του. Βλέπει καθαρὰ πλέον ὅτι ἐγγίζει ἡ ὑποδούλωσις, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίζεται ὁ ἐνθουσιασμός του..

Αἱ δύο αὐτοκρατορίαι πιέζουν τὴν Ἑλλάδα πολὺ. Ἡ Ἑλλάς μάχεται σκληρὰ, ἀλλὰ τραυματίζεται, αἰμορραγεῖ καὶ τέλος πίπτει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς... Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς διαλύεται... Στὰ σῖνορά μας δὲν ὑπῆρχαν φρουροὶ τῆς ἀσφαλείας μας. Οἱ Ἰταλοὶ ἀκολουθοῦμενοι ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀκολουθοῦμενοι ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ φθάνουν καὶ εἰς τὸ τελευταῖον ἑλληνικὸ χωριό.

Ἡ Βόρειος Ἠπειρος ὑποδουλώνεται καὶ πάλιν. Νέα δάκρυα ἐκεῖ ποὺ μὲν εἶχαν στεγνώσει. Καὶ μαζὶ μὲ τὴν πολυδασανισμένην Βόρειο Ἠπειρο

και δολοκληρη η 'Ελλάς σκλαβώνεται. 'Η ανατολική Μακεδονία και η Θράκη από του Στριμώνος μέχρι της 'Αλεξανδρουπόλεως παραδίδεται από τους Γερμανούς εις τους προαιωνίους έχθρους μας τους Βουλγάρους. Οί Βούλγαροι ενσωματώνουν την ανατολικήν Μακεδονίαν και Θράκην με την Βουλγαρίαν και αρχίζουν πάλιν και εκεί τα μαρτύρια και η σφαγή των 'Ελλήνων, στη Δράμα, στο Δοξάτον... 'Η Βουλγαρική προπαγάνδα επεκτείνεται άμέσως προς Μακεδονίαν..

'Η Κρήτη άμύνεται ήρωϊκώς επί ένα άκόμη μήνα. Κατά τὸ τέλος Μαΐου 1941 δέν κυματίζει πλέον επί 'Ελληνικοῦ εδάφους, ή 'Ελληνική Σημαία!... 'Η φωνή της 'Ελλάδος δέν άκούεται πλέον επί έλληνικοῦ εδάφους. Οί 'Ιταλοί με τους 'Αλβανούς και οί Γερμανοί με τους Βουλγάρους άλωνίζουν την 'Ελλάδα ως ήττημένην, κυρίαρχοι. Τιμωροῦν τους ήρωες, προσβάλλουν τους δοξασιμένους, εκδικούνται τους Νικητάς, σχεδιάζουν τὸν όριστικόν διαμελισμόν της 'Ελλάδος. Μετά την νίκην της 'Ελλάδος άρχίζει ό πανηγυρισμός των ήττημένων κατακτητῶν...

Στη σκλαβωμένη 'Ελληνική γη τὰ ρόδα, τὰ τριαντάφυλλα δέν άνθίζουν, χάνουν πλέον την εὐμορφία τους. 'Ο 'Ήλιος δέν φωτίζει, έχει σκοτεινιάσει... Στὰ ιερά έλληνικά χώματα πατοῦν οί ξένοι, οί βάρβαροι κατακτηταί. Και είναι βάρβαροι αιώνιως, όσοι, μη 'Ελληνες, θέλουν νά καταλάβουν έλληνικά εδάφη.

3. ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ

'Από τὸν Μαΐον--'Ιούλιον 1941 άπλώνεται εις όλην την 'Ελλάδα τὸ σκοτάδι της δουλείας. Οί κατακτηταί Γερμανοί, 'Ιταλοί και Βούλγαροι, παρουσιάζονται ως άρχοντες διαρκείας του έλληνικοῦ τόπου. Πιστεύουν εις την τελικήν νίκην των και φέρονται προς την 'Ελλάδα, ως βάρβαροι και μόνιμοι κατακτηταί. Προετοιμάζουν τὰ όριστικά σχέδιά των.

Οί 'Ιταλοί ενσωματώνουν τὰ 'Επτάνησα εις την 'Ιταλίαν και καθιερώνουν εκεί ως επίσημον πλέον γλώσσαν την Ιταλικήν. 'Εκδιώκονται οί 'Ελληνικές 'Αρχές και ύπηρεσίες και ό φασισμός του Μουσολίνι πανηγυρίζει τώρα την «νίκην» του. 'Υπολογίζει πολύ συντόμως νά μεταβάλη εις άποικίαν την ύπόλοιπον 'Ελλάδα.

Οί Βούλγαροι επίσης καθορίζουν την ανατολικήν Μακεδονίαν και δυτικήν Θράκην ως βουλγαρικόν τμήμα και την ενσωματώνουν με την Βουλγαρίαν. 'Εκδιώκουν από εκεί χιλιάδες 'Ελληνες και εγκαθιστοῦν χιλιάδες Βουλγάρους μέσα στις πόλεις και στα έλληνικά χωριά. 'Επιβάλλουν την βουλγαρικήν γλώσσαν εις όλους και αρχίζουν την συστηματικήν εκδίωξιν, σφαγή ή έξαφάνισιν παντός έλληνικοῦ στοιχείου. 'Επιστρατεύουν την 'Ελληνική Νεολαία και βάζουν τὰ 'Ελληνόπουλα νά ανοίγουν δρόμους στη Βουλγαρία. Σκη-

νοθετοῦν τὸ 1941 στὴ Δράμα ἐπανάστασι τῶν Ἑλλήνων καὶ σφάζουν ὁμαδικῶς χιλιάδες Ἑλληνες στὴ Δράμα καὶ στὸ Δοξαῖον.

Οἱ Ἀλβανοὶ μαζί με τοὺς Ἴταλοὺς σχεδιάζουν τὴν ἐπέκτασιν τῆς Ἀλβανίας μέχρι Πρεβέξης, μόλις γύρη ὀλίγον ὁ πόλεμος ὑπὲρ τοῦ Ἑξονος...

Οἱ Γερμανοὶ ὑπόσχονται τὴν χορήγησιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ περιοχῆς τῆς εἰς τοὺς Γιουγκοσλαίους καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς Φλωρίνης καὶ τῆς περιοχῆς τῆς εἰς τοὺς Βουλγάρους εὐθὺς μετὰ τὴν νίκην των, ἐνῶ οἱ Ἴταλοὶ προετοιμάζουν τὴν ἴδρυσιν ἀνεξαρτήτου Κυτσοβλαχικοῦ Κράτους εἰς τὴν Θεσσαλίαν με ἔδραν τὰ Τρίγκαλα ἢ τὴν Λάρισσαν καὶ διαλαλοῦν τὴν ἐπιχειρήσασθαι ἐνσωμάτωσιν τῆς Κρήτης με τὴν μεγάλην πλέον «Ἴταλικὴν Αὐτοκρατορίαν».

Οἱ «οὐδέτεροι Τούρκοι» εἶχαν σχέδια με τοὺς Χιτλερικοὺς Γερμανοὺς νὰ πάρουν τὴν Σάμον, Χίον καὶ Λέσβον τὴν ἐπομένην τῆς νίκης τοῦ Ἑξονος.

Διὰ τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα τὰ σχέδια τῶν κατακτητῶν ἦσαν: «ἡ ὑπαρξίς ἐνὸς ἑλληνικοῦ Κρατιδίου περίξ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς δόξης τοῦ Παρελθόντος» διὰ νὰ ἐπιφέρουν ἀργότερον τὸν πλήρη ἐθνικὸν μας ἔξαφανισμόν.

Αὐτὰ ἦσαν τὰ «σχέδια» τῶν κατακτητῶν τὸ 1941 ἔτος μέχρις ἀνοίξεως 1942.

Τὰ ἐγκληματικὰ αὐτὰ σχέδια τῶν κατακτητῶν καὶ δορυφόρων των τότε, ἦσαν γνωστὰ εἰς ὅλους τοὺς ὑποδούλους Ἑλληνας. Οἱ Ἑλληνες ὑποφέρουν, πιστεύουν ὁμῶς καὶ περιμένουν. Οἱ κατακτηταὶ εἶναι ἐλεύθεροι πλέον ἀπὸ κάθε νόμον, ἀπὸ κάθε ἔλεγχον. Μεθυσμένοι ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη προέλασιν των εἰς ὅλα τὰ μέτωπα τοῦ 1941, βλέπουν τοὺς ὑποδούλους Ἑλληνας με ἀσυνδοσίαν καὶ ἀναισθησίαν. Ζητοῦν ὅ,τι θέλουν, διατάσσουν, τρομοκρατοῦν, ἀπειλοῦν, σκοτώνουν. Ὅπου ἦτο ἑλληνικὴ ἀστυνομία ἐγκαθιστοῦν γερμανικὴν ἢ ἰταλικὴν ἀστυνομίαν. Ζητοῦν νὰ παραδοθοῦν ὅλα τὰ ὄπλα, πολεμικὰ καὶ κυνηγετικά. Οἱ Ἴταλοὶ ἰδίως φοβοῦνται καὶ τὰ παλαιὰ ὄπλα στὰ χεῖρα τῶν Ἑλλήνων. Ἀρχίζουν ἐξαντλητικὰς ἔρευνες καὶ ἐπιβάλλουν σκληρὰς κυρώσεις. Διὰ τὴν συλλογὴν καὶ τῶν κυνηγετικῶν ὄπλων οἱ Ἴταλοὶ ἰδιαίτερος ἐπιμένουν καὶ ἡ ὑπαιθρος ὑποφέρει τὰ πάνδεινα. Οἱ Ἴταλοὶ φοβοῦνται καὶ δέρονται ἀλύπητα.

Ζητοῦν νὰ παραδοθοῦν ὅλα τὰ ραδιόφωνα. Ἀπαγορεύουν τὴν κυκλοφορίαν ὅποτε θελήσουν καὶ ὅπου θέλουν. Ζητοῦν ἀπὸ τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ νὰ παρουσιάζονται ὑποχρεωτικῶς κάθε ἑβδομάδα εἰς τὰ Γραφεῖα των. Ἀπαγορεύουν κάθε μετακίνησιν πολιτῶν χωρὶς ἄδειάν των ταξιδίου. Ἀξιῶνουν ἀπὸ τοὺς κατοίκους εἰς τὴν ὑπαιθρον νὰ παραδίδουν ἀναφορὰ ποσὰ ἐλαίου, κρέατος, αὐγῶν κλπ. ἐντὸς προθεσμίας ὀλίγων ὡρῶν διὰ νὰ εὐρίσκουν πάντοτε ἀφορμὴν βασανισμού τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἑλληνες πεινοῦν καὶ αὐτοὶ ζητοῦν τροφίμα διὰ τὸν στρατὸν των καὶ τὴν ἀστυνομίαν των. Εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ τροφίμα δὲν ὑπάρχουν. Εἶναι ἐλάχιστα καὶ αὐτὰ εἶναι λίγα σῦκα, λίγη σταφίδα, κουκιὰ ἢ λαχανικά, λούπινα ἢ βελάνι... Κυρίως τὰ

σῦκα καὶ ἡ σταφίδα ἔσωσαν τὴν ζωὴν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων μαζί με τὸ ἑλληνικὸν λάδι. Οἱ Γερμανοὶ ἐφόρτωσαν χιλιάδες τόννους λάδι, σταφίδα καὶ σῦκα καὶ τὰ μετέφεραν στὴν Γερμανίαν. Ἄλλὰ ἔμειναν κ' ὄλας. Καὶ αὐτὰ τὰ προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἔσωσαν τὸν ὑπόλοιπον πληθυσμὸ ἀπὸ τέλειο ἀφανισμόν ἐξ ἀσιτίας. Ὑπάρχουν, ὅμως, παιδιά τοῦ ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ τὴν πείνα. Εἶναι ζωντανὰ φαντάσματα. Ἔχουν πάθει ἀποβιταμίνωσιν, εἶναι κίτρινα, πετοὶ καὶ κόκκαλο. Πολλὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα. Ὅσα ἐπέζησαν θὰ ὑποφέρουν εἰς ὅλην τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ἀσιτίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὰ Ἑλληνοπούλα αὐτὰ εἶναι τὰ παιδιά τῶν ἡρώων τοῦ 1940 - 1941.

Οἱ Ἴταλοὶ ἀπαγορεύουν μεταφορὰν προϊόντων ἐκτὸς Πελοποννήσου ὡς μέσον ὑποταγῆς ἢ πλουτισμοῦ των. Ἔτσι εὐρίσκουν μέσον νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς ἥρωες τῆς Πίνδου ἢ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ πληρώσουν ἀκριβὰ λύτρα διὰ κάθε μεταφορὰν τροφίμων. Δεσμεύουν ἐπισήμως τὴν σταφίδα, τὸ λάδι καὶ ἀπαγορεύουν τὴν μεταφορὰν των. [Μὲ τὸ ἐπιχειρήμα τοῦ ἐλέγχου τῶν ἀποσκευῶν τῶν ταξιδιωτῶν μήπως μεταφέρουν λάδι ἢ σταφίδα, ἐλέγχουν καὶ ἐρευνοῦν τὰ πάντα. Τὸ μαρτύριον τῶν ἐπιβατῶν τραίνου ἢ αὐτοκινήτου εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὰ ἔτη 1941 - 1942 δὲν περιγράφεται. Οἱ Ἴταλοὶ ἀνοίγουν καὶ τὰ μικρὰ σακκούλια ποὺ φέρνουν οἱ ταξιδιώτες ἀπὸ πόλι σὲ πόλι καὶ κυρίως ὅσοι ταξιδεύουν καὶ μεταφέρουν λίγα τρόφιμα γιὰ τοὺς συγγενεῖς των στὴν Ἀθήνα καὶ συνήθως τὰ πετοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ τραῖνο, στὸ δρόμο καὶ χύνονται καὶ σπάζουν ὄλα... Δέρνουν τοὺς ταξιδιωτῆς, τοὺς κρατοῦν στὰ κρατητήριά των καὶ χάνουν τὸ τραῖνο ἢ τὸ αὐτοκίνητον ποὺ ξεκίνησαν καὶ γυρίζουν πάλιν μετὰ τὰ πόδια γιὰ τὸ μακρυνὸ χωριὸ ἢ γιὰ τὴν Ἀθήνα, δυστυχεῖς, πεινασμένοι, χωρὶς τὰ λίγα τρόφιμα ποὺ εἶχαν μαζέψει μετὰ τὸσους κόπους καὶ θυσίας γιὰ τοὺς δικούς των... Ἐφαρμόζουν ἓνα ἄλλο καταχθόνιον σχέδιον ὑποσιτισμοῦ τῶν κατοίκων, ἐπιτάσσουν τὰ ἀροτριῶντα ζῶα καὶ λάφυρα πολέμου. Ἡ ἀφαίσεις ὅμως τῶν ἀροτριῶντων ζώων θὰ ἐστεροῦσε τοὺς ἀγρότες τῶν μέσων νὰ καλλιεργήσουν τὴν γῆ διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἔστω καὶ λίγη τροφή νὰ ἐπιζήσουν τῆς κατοχῆς. Καταφέρνουν καὶ ἀφαιροῦν ἔτσι πολλὰ ζῶα ὄχι ὅμως ὄλα, χάρις εἰς τὸν πατριωτισμὸν λίγων Ἑλλήνων, ὅπως θὰ ἐκτεθῇ εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Κυκλοφοροῦν παντοῦ ἀποσπάσματα τῶν κατακτητῶν καὶ σπείρουν παντοῦ τὸν τρόμον καὶ τὸν φόβον. Λεηλατοῦν, κλέβουν, ἀρπάζουν, ξυλοκοποῦν, φυλακίζουν, σκοτώνουν ἅτιον θέλουν. Ἐπὶ τὸ πρόσχημα ὅτι ἔχουν ἄπλα, ἢ κρύβουν φυγοδίκους ἢ ἐνεργοῦν κατασκοπεῖαν ἢ μετέχουν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων, ἄλλοι Ἴταλοὶ περιτρέχουν τὰ χωριά, συγκεντρώνουν τοὺς κατοίκους, τοὺς δέρνουν, καὶ τοὺς ἐκβιάζουν διὰ νὰ χρηματίζωνται μαζί προδότες καὶ Ἴταλοί.

Ζητοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας νὰ τοὺς παραδώσουν τοὺς στρατιῶτες Ἄγγλους, Αὐστραλέζους, Νοτιοαφρικανούς, Κυπρίους κ.ἄ. ποὺ εἶχαν ἀπομείνει μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου καὶ τὴν ὀπισθοχώρησιν. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἀρνοῦνται μετὰ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Θεωροῦν ἔθνικόν καὶ ἠθικὸν χρέος των

τὴν προφύλαξιν καὶ περιθάλπιν τῶν συμμάχων στρατιωτῶν... Καὶ ἀρχίζουν τότε τὰ φοβερὰ βασανιστήριά των, φυλακίζονται, μαστιγώνονται δημοσίως γυμνοὶ «διὰ νὰ παραδώσουν τοὺς Ἑγγλέζους». Μὲ λύσσα καὶ μανία βασανίζουν τότε τοὺς Ἕλληνες διότι «τὸ ἀδίκημα τιμωρεῖται αὐστηρῶς ἀπὸ τὰς Ἀρχὰς κατοχῆς», οὐσιαστικῶς, ὅμως, διότι ἔτσι θέλουν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς νικητὰς τοῦ Καλπακοῦ, τῆς Πίνδου καὶ τῆς Κλεισσοῦρας, τοῦ Ροῦπελ, τοῦ Περιθωρίου καὶ τῆς Κρήτης.

Ἴδού πῶς περιγράφει ὁ Κ. Καλατζῆς τὴν ὑποδούλωσιν εἰς τὸ βιβλίον του «Οἱ σφαγῆς τῶν Καλαβρῶτων»:

«Ἀπὸ τότε, λοιπόν, ἀπὸ τὴν 27 Ἀπριλίου τοῦ 1941, ὁ ἥλιος αὐτόματα χάθηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδος κι' ἀπλώθηκε παντοῦ μιὰ ἀτέλειωτη ποικὴ νύχτα. Ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἄρχισε νὰ πλανιέται στοὺς δρόμους. Οἱ Γερμανοὶ ἔγδυσαν τίς ἀποθήκες τῶν τροφίμων κι' ἔβλεπε κανένας στοὺς δρόμους σειρὲς ἀτέλειωτες μεγάλων αὐτοκινήτων ποὺ κουβάλαγαν πρὸς τὰ βόρεια σύνορά μας, τὰ τρόφιμα. Ὁ κόσμος τὰ ἔβλεπε καὶ δάγκωνε τὰ χεῖλια του, ὥσπου τὰ μάτωνε ἀπὸ τὴ λύσσα. Τὰ ρύζια, τὰ λάδια, οἱ ζάχαρες, τὰ σιτάρια, τὰ δέρματα, τὰ ροῦχα καὶ τὰ σίδερα, τὰ χρυσαφικά καὶ τὰ χαλκώματα φυγαδεύτηκαν ὅλα γιὰ τὴ Γερμανία.

Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1941 ἦταν πένθιμο γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ποτὲ δὲν εἶχε φτάσει ἐδῶ ἓνα τέτοιο θλιβερὸ καὶ ἄχαρο φθινόπωρο. Ὅλα προμνηοῦσαν τὸν θάνατον. Ὅλοι ψιθυρίζαν μὲ δέος τὸ ὄνομα τῆς βαρείας καταιγίδας ποὺ ἔφτανε. Ἡ φύσις ἦταν πένθιμη, τὰ φύλλα τῶν δέντρων κίτρινα, καὶ ἄρρωστα, οἱ ἄνθρωποι γλωμοὶ κέρινοι καὶ ἀλαφροὶ σὰν σκιές. Τοὺς εἶχε ὅλους τραυματίσει βαρὴ ἢ πείνα, τὰ μαγαζιά δὲν εἶχαν τίποτε. Τὸ κράτος τὸ ἴδιο. Τὰ ἀποθέματά του ὅλα τὰ εἶχαν πάρει οἱ Γερμανοί. Οἱ ἄνθρωποι γύριζαν στοὺς δρόμους, τρεκλίζοντας, μὲ θολὰ μάτια καὶ ἄδεια στομάχια.. Τότε γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάστηκαν τὰ πριξίματα. Οἱ ἄνθρωποι πρίσκονταν στὰ πόδια, στὰ χέρια, στὸ πρόσωπο, πρίσκονταν παντοῦ. Μὲ τὰ πρῶτα κρῦα ἄρχισαν νὰ στρώνονται στοὺς δρόμους —σὰν πεσμένα φύλλα— οἱ ἄνθρωποι μουγκρίζοντας. Τὰ παιδιά χτύπαγαν τίς πόρτες μὲ τὰ τενεκεδένια κουτιά στὰ χέρια, ἔψαχναν ὅπως τὰ σπουργίτια στοὺς δρόμους μπάς καὶ ἀνακαλύψουν καμμιά πεσμένη σταφίδα, κανένα χαλασμένο καὶ πεταγμένο σῦκο. Πολλοί, σχεδὸν ὅλοι, πήγαιναν στοὺς τενεκεδες τῶν σκουπιδιῶν κι' ἔτρωγαν ἀπὸ ἐκεῖ τὰ ἀπορρίμματα... Οἱ κατακτηταὶ ἔβλεπαν αὐτὴ τὴν κατάστασι ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορα. Ἡ ψυχὴ τους δὲν λύγιζε. Πέραγαν δίπλα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐπρόκειτο νὰ πεθάνουν καὶ δὲν ἔβαζαν ποτὲ τὸ χέρι στὴν τσέπη. Καὶ νὰ σκέπτεται κανεὶς ὅτι ἔχουν περάσει εἴκοσι αἰῶνες ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Χριστὸς δίδαξε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλληλεγγύην ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους».

Οἱ κατακτηταὶ ἀξιώνουν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες νὰ στέκουν εἰς στάσιν προσοχῆς, ὅταν ἀνεβοκατεβάζουν τὴν Σημαίαν των καὶ νὰ χαιρετοῦν τὴν Σημαίαν των καὶ τὸν σκοπὸν Στρατιώτη της, ὅταν περνοῦν ἀπὸ τὴν θέσιν της. Οἱ Ἕλληνες, ὅμως, ποὺ νίκησαν, δὲν ἔχουν καμμίαν διάθεσιν νὰ χαιρετίσουν τὴν

Σημαίαν τῶν ἠττημένων κατακτητῶν καὶ εὐρίσκουν κάθε τρόπον νὰ μὴ περάσουν ἀπὸ τὰ φρουραρχεῖα τῶν κατακτητῶν διὰ νὰ μὴ ὑποχρεωθῶν νὰ χαιρετίσουν τὴν Σημαίαν των. Προσέχουν ἀκριβῶς πότε πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς ἐπάρσεως ἢ τῆς ὑποστολῆς τῆς Σημαίας των γιὰ νὰ μὴ εὐρίσκονται πλησίον ἐκεῖ καὶ ὑποχρεωθῶν νὰ σταθοῦν ὄρθιοι καὶ νὰ χαιρετίσουν. Δὲν θέλουν νὰ δώσουν κανένα σημεῖο ὑποταγῆς των. "Ὅταν τὰ γύρω καφφενεῖα καὶ καταστήματα ἐρημώνουν, ἀδειάζουν κατὰ τὴν ὥραν ποὺ πρόκειται νὰ ὑψωθῇ ἡ Σημαία τῶν κατακτητῶν. Ἀλλὰ καμμιά φορὰ εὐρίσκεται καὶ κανεὶς διαβάτης ἐκεῖ πλησίον καὶ αἰσθάνεται πόνον τῆς ψυχῆς του ποὺ νὰ ἀναγκάζεται νὰ μείνῃ λίγα λεπτὰ προσοχὴ τὴν ὥρα τῆς ἐπάρσεως τῆς Σημαίας τῶν κατακτητῶν. "Ὅχι, λίγοι, τρέχουν γρήγορα νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς δρόμους, ἀλλὰ εἰδικοὶ ἀστυνομικοὶ τῶν κατακτητῶν, τρέχουν, τοὺς πιάνουν καὶ τοὺς δέρονουν ἀνηλεῶς... Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ γενναίου Ἵπομοιράρχου Γιάνναρη, στὴν Κυπαρισσίαν τὸν Ἰούνιον τοῦ 1941, ποὺ ἀρνήθηκε νὰ χαιρετίσῃ τὴν Ἱταλικὴν Σημαίαν καὶ οἱ Ἱταλοὶ τὸν ἔδειραν ἀνηλεῶς... Προτίμησε νὰ φύγῃ, νὰ παραιτηθῇ καὶ γύρισε στὸ χωριὸ του. Λίγο ἀργότερα, ὅμως, οἱ ἄλλοι κατακτηταί, οἱ κομμουνισταί, διὰ τὴν ἐθνικὴν του ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσιν τὸν ἐδολοφόνησαν.

Τί ἔπαθε ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ τοὺς Ἱταλο - Γερμανοὺς θὰ ἐκτεθῇ λεπτομερῶς εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια. Σημειώομεν μόνον ἐδῶ ὅτι ἔκαψαν ἑκατοντάδες χωριά καὶ ἐσοκτόωσαν χιλιάδες "Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες. Οἱ Ἱταλοὶ φασίστες εἶχαν προτίμησιν στὰ ἐπὶ τόπου βεσσανιστήρια καὶ στίς ἀπειλές, εἶχαν τὸ Στρατηγεῖον των εἰς τὴν Πάτρα καὶ τὸ Στρατοδικεῖον των εἰς τὴν Τρίπολιν. Τὸ 1943 ἔπεσαν, δὲν πρόλαβαν νὰ σκοτώσουν καὶ νὰ δικάσουν πολλοὺς. Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν Στρατοδικεῖα, ἀπεφάσιζαν καὶ ἐκτελοῦσαν ἐπὶ τόπου, χωρὶς διαδικασίαν. Εἶχαν ἀπειλήσει πὼς θὰ ἐκτελοῦσαν διὰ κάθε φονευόμενον Γερμανὸν στρατιώτην 50 "Ἕλληνες καὶ θὰ ἔκαιγαν ὀλόκληρα χωριά διὰ τὸν φόνον 4 - 5 Γερμανῶν. Καὶ τὴν ἀπειλὴν αὐτὴν τὴν ἐπραγματοποίησαν πάντοτε. Εἰς ἄλλα κεφάλαια θὰ ἐξιστορηθοῦν καὶ τὰ μεμονωμένα καὶ τὰ ὁμαδικὰ ἐγκλήματα τῶν Ἱταλο - Γερμανῶν.

Παρὰ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας, ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπιδεικνύει μίαν ἀξιοθαύμαστον καρτερίαν. Ἀντιμετωπίζει μὲ ὑπερηφάνειαν τοὺς κατακτητάς, ὑπομένει μὲ γαλήνην τὰ μαρτύριά του καὶ περιμένει μὲ πίστιν τὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερίας. Γνωρίζει πολὺ καλά πὼς ἀκριβῶς πληθύνεται ἡ ἐλευθερία καὶ δέχεται τὰ βάσανά του ὡς τίμημα τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Πιστεύει ὅτι καθημερινῶς λιγοστεύουν οἱ ἡμέρες τῆς σκλαβιάς του. Κάθε Χριστούγεννα, κάθε Πρωτοχρονιά, κάθε Πάσχα, εἶναι γιὰ τοὺς "Ἕλληνες ἕνα νέο ὁρόσημο, μιᾶς τελευταίας περιόδου δουλείας... Πάντοτε λείπει λίγο ψωμί, λίγο λάδι, ἕνα ροῦχο, ἕνα ζευγάρι παπούτσια. Πεινασμένοι, γυμνοί, παγωμένοι, ξυπόλυτοι, ἔχουν πάντοτε ψηλὰ τὸ ἠθικόν των. Καὶ ὄνειρεύονται ὅλοι οἱ "Ἕλληνες μίαν Ἑλλάδα, νέαν, δοξασμένην, μεγάλην, μὲ τὴν Βόρειον Ἠπειρον, μὲ τὰ Δωδε-

κάνησα, με τὴν Κύπρον, με ἀσφάλειαν τῶν βορείων συνόρων μας ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν Βουλγάρων.

4. ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἐμπῆκαν στὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη οἱ Ἴταλο - Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι, ἡ κυριώτερη σκέψις τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων ἦτο: «Πότε καὶ πῶς θὰ φύγουν οἱ κατακτηταί; Πότε θὰ φύγουν οἱ ξένοι ἀπὸ τὴ γῆ μας;».

Οἱ Ἑλληνες εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ νικήσουν οἱ Σύμμαχοι, ὅτι θὰ δικαιωθοῦν οἱ ἀγῶνες των, θὰ φύγουν γρήγορα οἱ ἐπιδρομεῖς. Ὅλος ὁ Λαὸς πιστεύει ὅτι ἔχει δίκαιον καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοῦ δώσει πάλιν τὴν ἐλευθερίαν. Ἀργὰ ἢ γρήγορα οἱ κατακτηταὶ θὰ φύγουν. Πρέπει ὅμως, νὰ φύγουν τὸ γρηγορώτερον καὶ πρὸ πάντων μὲ λιγώτερες κατὰ τὸ δυνατόν ἑλληνικὲς ἀπώλειες. Νὰ κάψουν, ὅσον εἶναι δυνατόν, λιγώτερα σπίτια, νὰ σκοτώσουν, ὅσον εἶναι δυνατόν, λιγώτερους Ἑλληνες. Πρέπει νὰ εἶναι παρόντες τὴν ἡμέρα τῆς Ἐλευθερίας περισσότεροι Ἑλληνες καὶ ὁ τόπος νὰ ἔχη λιγώτερες καταστροφές. Οἱ Ἑλληνες εἶναι καὶ πτωχοὶ καὶ λίγοι καὶ κάθε ἀπώλεια μᾶς στοιχίζει ἐμᾶς περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ποὺ ἔχουν ἄφθονα πλοῦτη καὶ ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ.

Ἔτσι σκέπτονται ὅσοι ἀγαποῦν πράγματι τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν της. Πρέπει συνεπῶς νὰ ἐνεργήσουν κατὰ τῶν κατακτητῶν μὲ ἠρωισμόν καὶ μὲ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ καὶ μὲ σύνεσιν καὶ μὲ λογικὴν.

Ἡ πειθαρχία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ συμφέρον εἶναι συζητητικὴ. Ὅλοι ὅπου ταξιδεύουν, ὅπου συναντιῶνται αἰσθάνονται ὡς ἀδελφοί. Συνεννοοῦνται μὲ ἓνα βλέμμα:

— Πρόσεξε, ἐκεῖ εἶναι Γερμανοί!

— Πρόσεξε, ἐκεῖ εἶναι Ἴταλοί!

Ἀκούονται παντοῦ τέτοιες συμβουλές ἀπὸ γνωστοὺς καὶ ἀγνωστούς. Ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ ἀδελφωσύνη τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων στὰ χρόνια 1941 - 1944 εἶναι παραδειγματικὴ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Τὰ Ἑλληνικὰ Χωριά ἐφιλοξένησαν ἐπὶ μῆνες καὶ δλόκληρα χρόνια μακρουνοὺς συγγενεῖς των ἀπὸ τὶς μεγάλες πόλεις, ποὺ πεινοῦσαν καὶ τοὺς ἔσωσαν ἀπὸ βέβαιον θάνατον. Ἐργαζόμενοι ἡμέραν καὶ νύκτα οἱ ἀγρότες μας στὰ λίγα καὶ ἄγονα χωράφια των κατάρθωσαν μὲ τὸν ἰδῶτα των καὶ τὸν μόχθο των νὰ σώσουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ βέβαιον ἀφανισμόν ἐξ ἀσιτίας. Ξεροχώραφα ἔγιναν ποτιστικὰ χωράφια, ἡμιδασώδεις ἐκτάσεις ἔγιναν καλλιεργήσιμοι τόποι καὶ δέχτηκαν σπόρους ποὺ γέμισαν ἀργότερα μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ τὰ ἀγροτικὰ σπίτια ἀπὸ καλὴ ἐσοδεῖα καὶ σώθηκαν καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ φιλοξενούμενοι τῶν μεγάλων πόλεων. Ρίψωσαν οἱ Ἑλληνες στὴ γῆ τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πῆραν νέες

δυνάμεις να συνεχίσουν τον αγώνα για την ελευθερία. Ἄλλὰ συγκοινωνία δὲν ὑπάρχει παντοῦ. Ἡ γέφυρα τοῦ Ἴσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἔχει γκρεμισθῆ. Πολλὰ γεφύρια ἔχουν ἀνατιναχθῆ. Λίγα μόνον τραῖνα λειτουργοῦν καὶ πολὺ λίγα φορτηγὰ αὐτοκίνητα. Κάθε περιφέρεια δὲν ἔχει ἐπαρκῆ τρόφιμα γιὰ τὸν στοιχειώδη ἐπισιτισμὸν τῶν κατοίκων. Ἀναγκάζονται ἔτσι πολλοὶ νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο πεζοὶ συνήθως ἢ στὰ λίγα τραῖνα ποὺ λειτουργοῦσαν ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλο σὰν τσουβάλια ἢ στὰ φορτηγὰ μαζὶ μὲ σακκιὰ καὶ βαρέλια.

Ἄλλοι πωλοῦν τὰ ὑπάρχοντά τους μονάχα γιὰ νὰ ζήσουν. Τὰ μεταφέρουν σὲ ἄλλη ἄκρη τῆς Ἑλλάδος καὶ κάνουν ἀνταλλαγὴ μὲ λίγα τρόφιμα ποὺ φέρνουν στὴν οἰκογένειά τους μὲ μυρίους κινδύνους. Τὰ παιδιά πεινοῦν. Πατέρες καὶ μανάδες χῆρες χωρὶς προστάτη, τρέχουν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ γιὰ λίγο λάδι, λίγο ψωμί ἢ σιτάρι, καλαμπόκι ἢ κριθάρι, λούπινο ἢ θελάνι... Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ μαυραγορίτες, εἶναι οἱ ἥρωες τῆς ἐποχῆς τῆς πείνας καὶ τοῦ θανάτου, ποὺ πολεμοῦν τὸν θάνατον μὲ αὐτοθυσίαν καὶ νικοῦν. Οἱ μαυραγορίτες εἶναι ἄλλοι, ποὺ θὰ ἰδοῦμε παρακάτω.

Σύσσωμος ὁ Λαὸς προτιμᾷ τὴν πείνα καὶ τὴν στέρησι ἀπὸ κάθε ὑποταγῆ, ἀπὸ κάθε ταπείνωσι. Μποροῦσαν πολλοὶ μὲ μίαν παραχώρησι ἐνὸς ἑλληνικοῦ ἀγαθοῦ νὰ πάρουν τρόφιμα ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς καὶ δὲν ἐσκέφθησαν κἂν νὰ θυσιάσουν τίποτε ἀπὸ ὅ,τι συνθέτει τὴν ἑλληνικὴν ἀξιοπρέπεια, τιμὴ καὶ ὑπόληψι. Ὑπῆρξαν ὑπάλληλοι ποὺ ἔγιναν σκελετοὶ ἀλλὰ ἔμειναν ἐκεῖ πιστοὶ στὸ Γραφεῖον των πρὸς ἐξυπηρέτησι τοῦ ὑποδουλωμένου Λαοῦ. Ὑπῆρξαν Δικαστικοὶ ποὺ ἐπροτίμησαν νὰ μείνουν νηστικοί, χωρὶς ψωμί καὶ λάδι ἐπὶ ὀλόκληρες ἡμέρες συνεχῶς χωρὶς νὰ δέχονται οὔτε κἂν δῶρα ἀγνώστων εἰς αὐτοὺς πολιτῶν! Καὶ ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ δώσουν ὑποψίαν παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἔστω καὶ σὲ περίοδο βαρείας δουλείας καὶ πείνας.. Περιμένουν ὅλοι ἀλύγιστοι τὴν εὐλογημένη ὥρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἔθνους. Εἶναι τόσο θαυμαστὴ ἡ πίστις των εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἑλλάδος! Προτιμοῦν, ὅμως, ὅλοι, νὰ εἶναι λευκοὶ καὶ καθαροὶ στὴν συνείδησιν τὴν ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως. Χιλιάδες ἄλλοι πεθαίνουν ἢ ἀπὸ τὴν πείνα ἢ ἀπὸ τὰ θόλια τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖο τους βλέμμα εἶναι εἰς τὴν ὥρα τῆς ελευθερίας ποὺ ἔρχεται!!! Ἡ τελευταία σκέψις των εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος! Τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς ἐκείνης, ἦσαν πράγματι χρόνια ἀπαραιμίλου ἐγκατερέψεως καὶ ἀγάπης, ἐμπιστοσύνης καὶ ἐνότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Θὰ ἔπρεπε κάθε Ἑλληνικὴ Γενεὰ νὰ παραδειγματίζεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Εἶμεθα εἰς τὰ χρόνια 1941 - 1942. Οἱ Ἴταλο - Γερμανοὶ προπαγανδίζουν ὅτι θὰ νικήσουν. Ἔχουν καταλάβει ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, ὅλην τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Οἱ Γερμανοὶ προχωροῦν στὴν Ρωσσίαν. Οἱ Ἴταλο - Γερμανοὶ προχωροῦν στὴν Ἀφρικὴν, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ Βουλγαρία εἶναι στὸ Αἰγαῖο. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος σφαδάζει, τὰ Δωδεκάνησα μόλις ἀναπνεύουν. Ἡ Ἑλλάς παντοῦ κυκλωμένη. Οἱ Ἴταλο - Γερμανοὶ ἔχουν σὲ κάθε πόλι καὶ μεγάλο χωριὸ καταυλισμοὺς ἀπὸ στρατιῶτες των. Σὲ κάθε

ἐπίκαιρο ἢ παράλιο μέρος στρατὸς καὶ κανόνια, ἀντιαεροπορικὰ καὶ πολυβόλα τῶν κατακτητῶν, βομβαρδιστικὰ ἀεροπλάνα πηγαίνουν καὶ ἔρχονται.

Οἱ κατακτηταὶ φυλακίζουν καὶ σκοτώνουν. Παντοῦ τρόμος, παντοῦ παραμονεύει ὁ θάνατος. Καὶ ὅμως, οἱ Ἕλληνες ἔχουν τόση αἰσιοδοξίαν διὰ τὴν τελικὴν τῶν νίκην, ὥστε καὶ οἱ ἴδιοι οἱ κατακτηταί, θανατῶν τὴν γαλήνην τῶν ὑποδούλων... Τίποτε δὲν λυγίζει τὸ ἠθικόν των, καμμία ἀπειλὴ δὲν τοὺς τρομάζει, καμμία πρόσκαιρος νίκη τῶν Ἴταλο - Γερμανῶν δὲν κάμπτει τὴν πεποιθήσιν των εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν. Παντοῦ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα οἱ ἥρωες τῆς Πίνδου δὲν ἀλλάζουν πίστιν. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Πετιμεζᾶ καὶ τοῦ Μαυρομιχάλη, εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Εἰς ὅλον τὸν Μωρηᾶ ἀντηχεῖ παντοῦ ἡ φωνὴ τοῦ Γέρου τοῦ Μωρηᾶ. Ἡ θυσία τοῦ Παπαφλέσσα φωτίζει τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος. Τὸ προσκλητήριο τοῦ Ἐπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ ἀκούγεται πέρα γιὰ πέρα σὲ κάθε χωριό, σὲ κάθε πόλι. Ὅλοι εἶναι ἐνωμένοι ὡσὰν ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία ψυχὴ. Πιστοὶ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν ἡρώων τοῦ 1821 εἶναι ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν καὶ τὴν ζωὴν των ἀκόμη διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἡρωϊκοῦ πνεύματος τῆς ἀντιστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς συνομιλία μεταξὺ ἐνὸς Ἴταλοῦ Ἀξιωματικοῦ μὲ τὸν Βασίλειον Χήναρον εἰς τὴν Κυπαρισσίαν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942:

Β. Χ ή ν α ρ η ς: Τί εἴμαστε ἐμεῖς τὸ ξέρετε!!!

Ἴ τ α λ ὸ ς Ἀ ξ ι ω μ α τ ι κ ὸ ς: Εἴσαστε μιὰ χούφτα Ἕλληνες καὶ θέλετε νὰ κάνετε τοὺς ἥρωες.

Β. Χ ή ν α ρ η ς: Τί εἴμαστε τὸ ἐδείξαμε στὰ βουνὰ τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Ἐπλήρωσε βέβαια ὁ Β. Χήναρης ἀμέσως ἀκριβὰ τὸ θάρρος του καὶ τὴν ὑπερηφάνειά του μὲ γροθιὲς στὸ πρόσωπο ἀπὸ τὸν Ἴταλό, ἀλλὰ φανερώνει ἡ συνομιλία αὐτὴ τὴν ἠθικὴν ὑπεροχὴ τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων ἔναντι τῶν κατακτητῶν.

Ὅπως εἶναι γνωστόν, ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ὑπὸ τὸ βάρος δύο αὐτοκρατοριῶν σταμάτησε τὸν Μάιον τοῦ 1941 τοὺς πυροβολισμούς, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς δὲν διελύθη. Τὸ ΟΧΙ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τῶν Ἴταλο - Γερμανῶν ἔχει ἀπλωθῆ παντοῦ, σὲ κάθε Ἑλληνικὸ Χωριὸ καὶ δίπλα του εἶναι τὸ σῆμα τῆς Νίκης. Ἡ ἀντίστασις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν ἐπιδρομέων συνεχίζεται. Εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι σιωπηλοὶ διότι τὸ 1941 - 1942 μαζὶ μὲ τὴν ὑποδούλωσιν καὶ τὴν τρομοκρατίαν, κυκλώνει ὄλους ἡ πείνα καὶ ὁ θάνατος. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ σιωπὴ εἶναι ἡ συνειδητὴ εἶναι ἓνα μῖσος κρυμμένο κατὰ τῶν δολοφόνων ἐπιδρομέων εἰς τὴν ἡσυχὴ καὶ δοξασμένη χώρα μας. Καὶ αὐτὴ ἡ σιωπὴ καὶ αὐτὸ τὸ μῖσος εἶναι ἀντίστασις κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἶναι προετοιμασία τοῦ πολέμου ποὺ θὰ τοὺς διώξῃ.

Παρά τὰ δεινὰ μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς δουλείας καὶ τῆς πείνας οἱ Ἕλληνες βλέπουν καλά. Λιακρῖνον καθαρὰ τὸν δρόμον τοῦ ἔθνικοῦ των καθήκοντος. Γνωρίζουν οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ὅτι ἡ ἐλευθερία δὲν ἔρχεται χωρὶς θυσίαις, δὲν χαρίζεται, οὔτε ἔρχεται μόνη τῆς. Χρειαίεται προετοιμασία, ὀργάνωσις, πειθαρχία, αὐτοθυσία. Χρειαίονται, ὅμως, καὶ ὀδηγοί, ἥρωες πρωτοπόροι διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας. Ὅλοι ἀναγνωρίζουν ὡς φυσικοὺς ὀδηγούς των διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀτελευθερώσεως τοὺς Ἀξιοματικοὺς καὶ Ὑπαξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ποὺ δὲν ἔχει νικηθῆ. Στὶς πόλεις καὶ στὰ χωρία εἶναι τώρα μαζί στὸ Λαὸ οἱ Ἀξιοματικοί, Ὑπαξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες ποὺ νίκησαν τοὺς Ἰταλο - Γερμανοὺς στὴν Πίνδο καὶ στὴν Κλεισσοῦρα, στὸ Ροῦπελ καὶ στὸ Περιθῶρι. Σ' αὐτοὺς ἀνήκει καὶ τώρα ἡ τιμὴ, ἡ εὐθύνη καὶ τὸ χρέος τῆς πρωτοπορείας. Ἀλλὰ σ' αὐτοὺς ἀνήκει ἐπίσης καὶ ἡ ἀρμοδιότης, ἡ ἰκανότης καὶ ἡ πείρα γιὰ πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς δὲν διελύθη, ἡ ἱεραρχία παρέμεινε. Τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μάχεται εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τὸ ἄοπλον τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ποὺ εἶναι στὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα καλεῖται νὰ ὀργανωθῆ, νὰ προετοιμασθῆ καὶ νὰ ἐξοπλισθῆ. Πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμον γιὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν κρίσιμον ὥραν διὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Ἡ προσήλωσις τῶν στρατιωτῶν πρὸς τοὺς φυσικοὺς των ἀρχηγούς, τοὺς Ἀξιοματικοὺς, εἶναι συνεχῆς. Περιμένουν μία διαταγὴ καὶ ἕνα βλέμμα νὰ ἀκολουθήσουν. Γνωρίζουν ὅλοι οἱ μαχηταὶ τοῦ 1940 - 1941 ὅτι δὲν ἔλαβον ἀπολυτήρια τὸν Μάϊον τοῦ 1941. Περιμένουν τώρα στὰ χωριά καὶ στὶς πόλεις ἕνα νέο προσκλητήριο νὰ συνεχίσουν τὸν νικηφόρον πόλεμον.

Εἰς τὴν καθολικὴν ἀντίστασιν τοῦ Λαοῦ μας κατὰ τῶν κατακτητῶν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρξαν μόνον τέσσαρες κατηγορίαι Ἑλλήνων ποὺ ἦσαν ἀπόντες εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀτελευθερώσεως:

- α) Ἡ πολιτικὴ Ἡγεσία.
- β) Οἱ μαυραγορίτες.
- γ) Οἱ μεμονωμένοι προδότες, καὶ
- δ) Οἱ ὀργανωμένοι δολοφόνοι καὶ προδότες.

α) Ἡ πολιτικὴ Ἡγεσία.

Εἶναι πράγματι ἄξιοι πάσης τιμῆς ἴσοι ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀσχολοῦνται μὲ τὰ κοινὰ, μελετοῦν τὰ προβλήματα τοῦ τόπου, προνοοῦν διὰ τὸ Ἔθνος, σκέπτονται τὴν εὐτυχίαν τοῦ Λαοῦ, προστατεύουν τὰ συμφέροντά του, υπερασπίζονται τὴν ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν, συνιστοῦν εἰς τοὺς πολίτες νὰ εἶναι νομοταγεῖς καὶ τοὺς κατευθύνουν εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα.

Ἀλλὰ ὅταν οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὰ κοινὰ δημόσιοι ἄνδρες, ἐν καιρῷ πολέμου ἢ ὑποδουλώσεως τῆς Πατρίδος εἶναι ἀπόντες, εἶναι φανερόν πόσην εὐ-

θύνην ἔχουν. Οὐσιαστικῶς εἶναι λιποτάκτες τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος. Ὁ Λαὸς ὅταν εἶναι ὑποδουλωμένος θέλει ὀδηγοῦς, θέλει συμβούλους νὰ τὸν κατευθύνουν, νὰ τὸν ἐμψυχώνουν, νὰ τὸν παρηγορήσουν εἰς τὰ βάσανά του ἂν χρειασθῆ, νὰ τοῦ δείξουν τὸν ὀρθὸν δρόμον ἂν καμμιά στιγμή κανεὶς τὸν χάσῃ. Οἱ πολιτευόμενοι, σοφώτεροι καὶ μὲ περισσότερη πείρα ζωῆς, ὅσοι ζητοῦν τὴν ψῆφον τοῦ Λαοῦ ἐν καιρῷ εἰρήνης, πρέπει κάτι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς πολίτες ἐν καιρῷ πολέμου. Ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς των νὰ ἀτευθύνουν φωτεινὲς συμβουλὲς εἰς τὸν ὑπόδουλον Λαὸν καὶ μὲ τὴν αὐτοθυσίαν των ἔναντι τῶν κατακτητῶν νὰ τὸν ἐμψυχώσουν περισσότερον. Ὅταν, ὅμως, ἀπουσιάσουν τὰ κρίσιμα χρόνια ἀπὸ τὴν ἠθικὴν συμπαράστασιν τοῦ Λαοῦ εἶναι καταδικασμένοι πλέον ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν.

Δυστυχῶς καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἡ πολιτικὴ ἡγεσία, ἐκτὸς φωτεινῶν ἐξαιρέσεων, ἦτο ἀποῦσα. Οἱ πολιτικοὶ σὲ κάθε περιφέρειά των δὲν ἔδωσαν τὴν παρουσίαν των εἰς τὰ χρόνια 1941 - 1944. Ἐμειναν στὴν πρωτεύουσα ἢ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις καὶ ἐπροτίμησαν νὰ ζήσουν κρυφά, χωρὶς ἐθνικὴν πρωτοβουλία καὶ δρᾶσι, τότε ποῦ ἡ ὑπόδουλη Πατρις ἐχρειάζετο ὅλων τὴν ἐνίσχυσιν. Ἡ εὐθύνη των εἶναι βαρυτάτη. Ὅσοι δὲ ἀπὸ ὑστεροβουλία ἐτοποθέτησαν ἰδικά των πρόσωπα σὲ ὅλες τὶς παρατάξεις καὶ εἰς τοὺς κύκλους τῶν προδοτῶν καὶ δολοφόνων διὰ νὰ ἐξασφαλισθοῦν ὀπωσδήποτε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἔχουν ἀκόμη περισσότερη εὐθύνη. Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν πρόσωπα, ὁ ἀναγνώστης ἄς καταλογίσῃ εὐθύνες μόνος του εἰς τὰ πρόσωπα ποῦ γνωρίζει. Εἶμεθα ὅμως, ὑποχρεωμένοι νὰ σημειώσωμεν τὴν ὀδύνην τοῦ ὑποδούλου πληθυσμοῦ ποῦ εὐρέθη τότε χωρὶς ὀδηγούς. Διατυπώνομεν τὴν βαρυτάτην κατηγορίαν τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως ἔναντιον τῶν ἐνόχων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι παρέλειψαν πρῶτιστον ἐθνικὸν χρέος των.

Ἐπεσαν τότε πολλοὶ θύματα ξένης προπαγάνδας, διότι δὲν εὐρέθη καὶ ὁ «πολιτικὸς» τῆς περιφέρειας νὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ τὸν κακὸν δρόμον. Τὸ κῦρος του καὶ ἡ ἐπιρροή του στὰ Λαὸ θὰ ἔσωζε πολλούς. Βεβαίως εἰς τὰ χρόνια τῆς Δικτατορίας 1936 - 1940 εἶχε ἀνασταλῆ ἡ πολιτικὴ δραστηριότης, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἔλαττωνε τὴν εὐθύνην ὅλων αὐτῶν ποῦ ἐπολιτεύοντο ἐπὶ 10 ἢ 20 χρόνια προηγουμένως. Εἰς τὴν περιφέρειάν των πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦλθαν μόνον τὸ 1941 διὰ νὰ ἐφοδιασθοῦν μὲ τροφίμα καὶ μετὰ ἐξηφανίσθησαν. Δὲν ἔμειναν κοντὰ στὸ Λαὸ ποῦ ὑπέφερε. Ὅταν ἀργότερα παρουσιάσθηκε ἡ προπαγάνδα τοῦ βουλγαροκομμουνισμοῦ μὲ ἐθνικὰ προσχήματα καὶ προκαλίματα, δὲν ἀνεφάνησαν νὰ ὀδηγήσουν τὸν Λαόν, νὰ τὸν προστατεύσουν ἀπὸ κάθε ἀπάτη καὶ πλάνη. Δὲν ἀνεφάνησαν ἐπίσης νὰ ἠγηθοῦν καὶ αὐτοὶ τοῦ κινήματος ἐθνικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν, ὥστε δικαίως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν νὰ ἠμποροῦν νὰ ἀξιώσουν τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν Ἐλευθέρῃ πλέον Ἑλλάδα...

Διὰ τὴν λιποταξίαν αὐτὴν τοὺς παραδίδομεν εἰς τὴν κρίσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

β) Οί Μαυραγορίτες.

Ἄναφερόμεν ἀνωτέρω ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ γήγη διάκρισις τῶν ἠρώων ἐκείνων πού με κίνδυνον τῆς ζωῆς των, διὰ νὰ σώσουν τὴν οἰκογένειάν των ἀπὸ τὸν βέβαιον θάνατον τῆς πείνας μεταφέρουν ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ, ἀπὸ πόλι σὲ πόλι, διάφορα πράγματά των, τὰ ὅποια ἀνταλλάσσουν σὲ ἐξευτελιστικῆ τιμῆ με λίγα τρόφιμα. Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ μαυραγορίτες. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἠρώες πού μάχονται τὸν θάνατον, πολεμοῦν τὴν δουλείαν, περιφρονοῦν τοὺς κινδύνους, τίς ἀπειλές, καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν κατακτητῶν καὶ προχωροῦν, πηγαίνουν καὶ ἔρχονται με λίγα τρόφιμα στὸν ὄμο τους, βαδίζουν συνήθως πεζοὶ ἐπὶ δρόκλῃρες ἡμέρες καὶ νύχτες καὶ φέρουν τροφὴ στὰ παιδιὰ ἢ στοὺς γέρους γονεῖς των. Αὐτοὶ δέρονται καὶ φυλακίζονται ὡς «ὑποπτοὶ» ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς καὶ χάνουν πολλές φορὲς ὅλα τὰ πράγματά τους ἢ τὰ λίγα τρόφιμά τους πού ἐξοικονόμησαν με τόσους κόπους καὶ γυρίζουν με ἀδειανὰ τὰ χέρια στὸ πατρικὸ σπίτι... Δὲν μιᾶμε γι' αὐτοὺς. Πρόκειται γιὰ τοὺς ἐμπόρους μαυραγορίτες. Γι' αὐτοὺς πού ἐνόμισαν τὴν κατοχὴν ἐκείνην μοναδικὴν εὐκαιρίαν νὰ πλουτίσουν. Πρόκειται γι' αὐτοὺς πού ἔκαμαν ἐμπόριον γιὰ νὰ θησαυρίσουν εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ πράγματι ἐθησαύρισαν.

Αὐτοὶ δὲν ἐσκέφθησαν οὔτε Πατρίδα οὔτε ἀγῶνα ἀπελευθερώσεως, οὔτε ἔθνικὸν καθήκον. Συνεργάζονται με τοὺς Ἴταλο - Γερμανοὺς, γίνονται φίλοι τῶν καὶ κουμπάροι, τρῶνε καὶ πίνουν μαζί των δημοσίως. Πέρνουν ἀδειες μεταφορᾶς μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων εἰς ἐποχὴν πού ἡ περιφέρειὰ των ὑποφέρει. Ἀγοράζουν σπύτια, ποτιστικὰ χωράφια καὶ ἐλαιοπερίβολα πτωχῶν ἀνθρώπων με ἐλάχιστα χρήματα τῆς κατοχῆς πού ἰσοδυναμοῦν με 30 ἕως 50 ὀκάδες σιτάρι ἢ 10 ἕως 20 ὀκάδες λάδι, ἐνῶ ἔχουν τὰ πωλούμενα ἑκατονταπλασίαν ἀξίαν. Ἀδιαφοροῦν διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑθνους καὶ ἀδιαφοροῦν καὶ πρὸς τὴν περιφρόνησιν ὄλων τῶν Ἑλλήνων πού τοὺς περιβάλλει σὲ κάθε τους κίνησι. Μεταπολεμικῶς πολλοὶ ἐτιμωρήθησαν, ἄλλοι ξέφυγαν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Δικαιοσύνης. Κανένας ὅμως οὔτε ξέφυγε, οὔτε πρέπει νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν καθολικὴ συνεχῆ περιφρόνησιν, ἀπὸ τὴν καθολικὴν καταδίκην ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι ὅλοι βάρος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆ καὶ σὲ περίοδον πολέμου καὶ σὲ περίοδον εἰρήνης.

γ) Οἱ μεμονωμένοι προδότες.

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ εἰς τὸν τόπον μας ἀνεφάνησαν μερικοὶ ἀνάξιοι Ἑλληνας πού ἔγιναν ὄργανα τῶν κατακτητῶν. Πίστεψαν ὅτι θὰ νικήσῃ ὁ Χίτλερ καὶ ὁ Μουσσολίνι καὶ ἐβοήθησαν τοὺς Ἴταλο - Γερμανοὺς καὶ ἄλλοι μέσα εἰς τὴν πείνα καὶ τὴν ἀπελπισίαν ἔχασαν τὸν ἔθνικόν των προσανατολισμόν. Ἐγιναν τυφλὰ ὄργανα τῶν κατακτητῶν, κατέδιδαν Ἑλληνας ὅτι κατεῖχαν ὄπλα ἢ ραδιόφωνα ἢ ὅτι ἐκυκλοφοροῦσαν δελτία πληροφοριῶν ἢ ὅτι ἦσαν ἀντάρτες ἢ εἶχαν ἀσύρματον κλπ. Τέτοιοι ἦσαν εὐτυχῶς ἐλάχιστοι. Ἡ μοῖρα των

ήτο θλιβερή. Πολλούς από αυτούς οι ίδιοι οι Ίταλο - Γερμανοί τους εξετέλεσαν δλίγον χρόνον πριν αναχωρήσουν από την Ελλάδα, άλλους τους εξετέλεσαν οι αντίρτες και άλλους τους έτιμώρησε ή Δικαιοσύνη μετά την απλευθέρωση. Έπειδή ήσαν λίγοι, ήτο εύκολη ή ανακάλυψις των και ή τιμωρία των. Άπ' αυτούς καθάρισε ή Έλληνική ατμόσφαιρα.

δ) Οί οργανωμένοι δολοφόνοι και προδότες.

Έκείνοι, όμως, που έπρόδωσαν την έθνικήν αντίσταση συστηματικά και έπλήγωσαν τον Έλληνικόν Λαόν κατά τὰ χρόνια τής δουλείας, ήσαν οι οργανωμένοι προδότες και δολοφόνοι. Δι' όσους γνωρίζουν τὰ γεγονότα εκείνα, ό χαρακτηρισμός των προσώπων αυτών ως οργανωμένων προδοτών και δολοφόνων δέν εκπλήσσει. Άλλά τὰ χρόνια περνούν και οι κίνδυνοι του έθνους δέν παύουν νά ύπάρχουν. «Ό ποταμός σταματάει, ό έχθρός δέν σταματάει» λέει μιὰ ελληνική παροιμία, που τόσο εφαρμογή έχει και έδω. Πρέπει κάθε Έλληνική Γενεά νά μάθη την ιστορική αλήθεια δια τὰ γεγονότα τής κατοχής και τὰ μαρτύρια που πέρασε ό Λαός μας από κάθε προδοτή. Πολύ περισσότερο πρέπει νά μάθη τὰ βάσανα που υπέφερε από τὰ πρόσωπα που έπρόδωσαν την Ελλάδα συστηματικώς βάσει ενός καταχθονίου προγράμματος. Τὰ πρόσωπα αυτά είναι οι Έλληνες κομμουνιστάι, τὰ στελέχη του ΚΚΕ που ένόμισαν την εποχήν εκείνην ως την μοναδικήν ευκαιρίαν δια νά καταλάβουν την έξουσίαν μόλις θά αναχωρούσαν οι Ίταλο - Γερμανοί. Έπειδή, όμως, έγνωρίζαν πολύ καλά τó ύψηλόν έθνικόν φρόνημα των Έλλήνων, έχρησιμοποίησαν χάριν του σκοπού των, κάθε θεμιτόν και άθέμιτον μέσον. Έχρησιμοποίησαν άλλα πρόσωπα, θύματά των, και τὰ ώδήγησαν τόσοσν άπατηλώς εις τó έγκλημα και την προδοσίαν και μάλιστα έν όνόματι τής Ελλάδος.

Όργάνωσαν συστηματικώς δολοφονίες χιλιάδων Έλλήνων και έπραγματοποίησαν όλόκληρο πρόγραμμα προδοσίας τής ύποδούλου Ελλάδος. Περὶ του θέματος όμως αυτού θά ασχοληθώμεν ειδικώς σέ άλλα κεφάλαια.

Είναι ανάγκη νά βεβαιωθῆ ότι οι τέσσαρες αυτές κατηγορίες άναξίων κατοίκων τής ελληνικής γής άποτελούν έλάχιστον ποσοστόν του Έλληνικού Λαού. Στους χιλίους Έλληνες είναι ζήτημα άν αναλογῆ ένας από αυτούς.

Έάν λοιπόν, άφαιρέσωμεν τους έλάχιστους αυτούς που έλιποτάκτησαν εις τον έθνικόν άγώνα ή έπρόδωσαν την Ελλάδα και έδολοφόνησαν χιλιάδες Έλλήνων, υπερηφάνως ήμπορούμε νά διακηρύξωμεν ότι όλοι οι Έλληνες ήσαν άξιοι τής Ελλάδος και καθολική υπήρξε ή αντίστασις του Έλληνικού Λαού κατά των κατακτητών.

5.- Ο ΛΑΟΣ ΕΤΟΙΜΟΣ ΛΙΑ ΚΑΘΕ ΘΥΣΙΑΝ

Ό Έλληνικός Λαός δέν ύπολογίζει τὰ δεινά τής δουλείας. Υποφέρει αλλά

δὲν ἀλλάζει πίστιν. Ἡ σκέψις του στρέφεται πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἔξωτερικοῦ, πρὸς τὰ τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ποῦ πολεμοῦν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος εἰς τὸ Ἑλ. Ἀλαμῆν. στοὺς ἥρωες τῆς III Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι, πρὸς τοὺς γενναίους τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Τοὺς περιμένει νὰ διώξουν αὐτοὺς ποῦ μολύνουν τὰ Ἱερά μας Χώματα. Περιμένει τὴν νίκην τῶν Συμμάχων, ὡς τοὺς καρποὺς τῆς νίκης του. Ὅλοι προσμένουν τὴν Ἐλευθερίαν ὡς θεῖον δῶρον εἰς τὴν νικητράν, τὴν δοξασμένην, τὴν Αἰωνίαν Ἑλλάδα!

Καὶ δνειρεύονται οἱ Ἕλληνες μίαν Ἑλλάδα νέαν ἀναγεννωμένην μεγάλην. Μὲ τὴν Βόρειον Ἠπειρον, μὲ τὰ Δωδεκάνησα, μὲ τὴν Κύπρον μὲ ἀσφάλειαν τῶν βορειῶν συνόρων μας ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Μὲ τὴν εἴσοδον τῶν Ἱταλογερμανῶν καὶ Βουλγάρων εἰς τὴν χώραν μας ὁ Λαὸς πλαισιώνει τοὺς φρυσικοὺς ὁδηγοὺς του διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του: τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, τοὺς ἥρωες τῆς Πίνδου καὶ τῆς Κλεισοῦρας καὶ τοῦ Ροῦτελ καὶ τοῦ Περιθωρίου. Ἀξιωματικοὶ καὶ Ὑπαξιωματικοὶ καὶ Στρατιῶτες εἶναι ἀπλωμένοι εἰς ὅλην τὴν χώραν μὲ πολιτικὴν περιβολή. Ὁ Λαὸς τοὺς γνωρίζει, τοὺς διακρίνει. Ὅλοι συνεννοοῦνται καὶ μὲ τὰ βλέμματά των μόνον. Ὁ ἕνας ἐνθαρρύνει τὸν ἄλλον. Ὅλοι ὑπόσχονται γρήγορον τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὅλοι δίνουν καρτερία εἰς τοὺς δυστυχεῖς, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς πεινασμένους, τοὺς τραυματίας, τὰ θύματα πολέμου καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῶν φυλακισμένων. Ἐλάχιστοι ἀπουσιάζουν. Ἔχουν διαγραφῆ αὐτοὶ ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν Ἑλλήνων. Σύσσωμος ὁ Λαὸς προτιμᾷ τὴν πείνα καὶ τὴν στέρησι ἀπὸ κάθε ὑποταγῆ, περιμένει ἀλύγιστος τὴν εὐλογημένην ὥραν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἔθνους. Χιλιάδες ἄλλοι πεθαίνουν, ἀλλὰ τὸ τελευταῖο τους βλέμμα εἶναι εἰς τὴν ὥρα τῆς ἐλευθερίας ποῦ ἔρχεται. Τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς ἐκείνης ἦσαν χρόνια δουλείας ἀλλὰ καὶ χρόνια ὑπομονῆς, ἐγκατεργήσεως καὶ ἀγάτης, ἐμπιστοσύνης, ὁμοιοῖας καὶ ἐνότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Θὰ ἔτρεπε ἴσως ἡ κάθε ἑλληνικὴ γενεὰ νὰ παραδειγματίζεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν.

Παντοῦ γίνονται συγκεντρώσεις ἀξιωματικῶν, ἐπιστημόνων, ἐπαγγελματιῶν μὲ ἕνα μόνον θέμα: Πῶς θὰ σωθοῦμε ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς; Πῶς θὰ φύγουν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὸ πάτριον ἔδαφος; Πῶς θὰ ξαναδοῦμε τὴν Ἑλλάδα ἐλεύθερη;

Καὶ ἀρχίζει μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας ἕνα μεγάλο κίνημα ἐπαναστατικὸ κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὅλοι πειθαρχημένοι εἰς τοὺς Ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἐπιτελέσουν κάθε διαταγὴν των. Λεῖπουν λίγοι μαυραγορίτες καὶ οἱ πολιτικοὶ τοῦ καλοῦ καιροῦ: Τῆς ἐλευθέρως ἐθνικῆς ζωῆς πρὸ τῆς ὑποδουλώσεως. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἐνωμένοι ὡσὰν ἕνας ἄνθρωπος μὲ μίαν ψυχὴν.

Εἰς ἔλλην τὴν Τριφυλίαν καὶ Ὀλυμπίαν, εἰς ὅλην τὴν Μεσσηνίαν φαίνεται νὰ ἀντηχῆ, εἰς τὰς ψυχὰς ὄλων, ἡ φωνὴ τοῦ Γέροντος τοῦ Μωρηῆ, ἡ φωνὴ τοῦ Κολοκοτρώνη, ἡ θυσία τοῦ Παπαφλέσσα μᾶς ἰδωγεῖ εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος. Πιστοὶ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν ἡρώων τοῦ 1821 ἐθεωρήσαμεν ὅλοι

ιερὸν χρέος μας νὰ προσφέρωμεν καὶ τὴν ζωὴν μας ἀκόμη διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 1941 μίᾳ ὁργάνωσις τῶν γενναίων πατριωτῶν, σὲ κάθε πόλι καὶ σὲ κάθε χωριό. Εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Ὅργάνωσις Ἀντιστασέως Ἑλληνικῶς Στρατός (Ε.Σ.). Οἱ κίνδυνοι ἦσαν μεγάλοι, ὁ ἐχθρὸς καρδοκοῦσε καὶ παρακολουθεῖ κάθε κίνησί μας. Ἐνας Λαὸς ὅμως ἡρώων περιφρονεῖ τοὺς κινδύνους, δὲν ὑπολογίζει τὸν θάνατον. Εἶναι ἔτοιμος διὰ κάθε θυσίαν. Μυστικὰ ραδιόφωνα, Δελτία Πληροφοριῶν.

Ἡ Ἐθνικὴ Ὅργάνωσις τοῦ Ε.Σ. ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὸ Συμμαχικὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἀρχίζει μίᾳ ὁργανωμένῃ ἀντίστασις κατὰ τῶν κατακτητῶν. Τὰ μυστικὰ ραδιόφωνα προσφέρουν πληροφορίες εἰς τὸν πληθυσμόν. Ὁ ἱατρὸς Ἀναστάσιος Χήναρης καὶ ὁ Ἀντώνιος Γεώργας εἰς Κυπαρισσίαν συντάσσουν ἀπὸ τὰ ραδιόφωνα τὰ δελτία πληροφοριῶν τῶν συμμαχικῶν νικῶν καὶ τὰ κυκλοφοροῦν παντοῦ. Εἰς τὸ Κοπανάκι ὑπάρχει ραδιόφωνον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Σοφίας Σωτηρίου Παπατσώρη καὶ ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης Παπαδόπουλος κάθε θράδῳ ἀνακοινώνει τὰ εὐχάριστα νέα. Εἰς τὴν Ζαχάρω ὁ ἱατρὸς Ι. Καραπαναγιώτης κυκλοφορεῖ τὸ Δελτίον Πληροφοριῶν, εἰς τὴν Κάτω Φυγαλία ὁ Γεώργιος Μεν. Πιπιλῆς, εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὁ ἱατρὸς Βασ. Παπασταματίου κ.ἄ. κ.ἄ. Οἱ ἐχθροὶ παρακολουθοῦνται, ἐπισημαίνονται αἱ θέσεις των ἀπὸ τοῦ Κυπαραρισσιακοῦ κόλπου μέχρι Καλαμῶν.

Ἐν ὄψει ἀποβάσεως τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων εἰς τὸν Κυπαραρισσιακὸν κόλπον, χρειάζεται πλήρης προετοιμασία. Πρέπει νὰ κτυπηθοῦν οἱ κατακτηταὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποβάσεως, νὰ ἔχη σταματήσει ἡ ἐπικοινωνία των καὶ νὰ ἀνατιναχθοῦν αἱ γέφυραι τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ τὸ Καλονερό μέχρι Πύργου. Νὰ προκαλέσωμεν καὶ πανικὸν καὶ ἀπωλείας εἰς τὸν ἐχθρὸν μὲ ὄλας μας τὰς δυνάμεις εἰς τὴν παραμονὴν τῆς ἀποβάσεως. Ἡ ὥρα τῆς ἐλευθερίας πλησιάζει!!

6. ὍΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Μὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος ὄλοι οἱ Ἕλληνες περνοῦν ἡμέρες ἀγωνίας. Ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία των εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατακτητῶν. Ὅλοι φοβοῦνται συλλήψεις, φυλακίσεις ἀλλὰ καὶ ὀμηρίαν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ τὰ γερμανικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ἐκεῖ ὅπου ἐργάζονται σὰν δοῦλοι ἢ βασανίζονται σὰν ἐχθροί. Τὸ δροῦμα αὐτὸ περνοῦν καὶ οἱ Ἀξιωματικοὶ σὲ μεγαλύτερο βαθμό. Οἱ κατακτηταὶ τοὺς παρακολουθοῦν τακτικῶς, τοὺς ἀπειλοῦν καὶ τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ παρουσιάζονται τακτικῶς εἰς τὰς τοπικάς των ἀρχάς καὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν τόπον διαμονῆς των. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι πανίσχυρος καὶ ἠμπορεῖ νὰ συλλάβῃ ὅσους θέλει καὶ νὰ τοὺς ἐκτοπίσῃ εἰς ὅποιον μέρος θέλει. Καὶ δι' ὅσους Ἀξιω-

ματικὸς δὲν θὰ ἐπετύγχανε τὴν σύλληψιν θὰ ἠμποροῦσε νὰ συλλάβῃ τὶς οἰκογένειες τῶν καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν.

Ἐἷς ὅλους τοὺς Ἀξιοματικοὺς τίθεται τὸ ἐρώτημα: Πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ κινοῦνται μὲ ἄδειες τῶν κατακτητῶν ἢ νὰ ἀνεβοῦν στὰ βουνὰ διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν δόξαν τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματολῶν τοῦ 1821; Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἀσφαλῶς ὑπῆρχε καὶ διὰ τοὺς ἀπλοῦς στρατιῶτες ἀλλὰ ἀφοῦ ὑπῆρχαν ἔμπειροὶ Ἀξιοματικοὶ τὴν εὐθύνην καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τὴν εἶχαν οἱ Ἀξιοματικοί. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν ἦτο εὐκόλος. Δὲν ἀρκεῖ ὁ πατριωτισμὸς σὲ κάθε ἐνέργεια. Προϋπάρχει ἀλλὰ πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ φρόνησιν μὲ ἐπιλογὴ χρόνου καταλλήλου διὰ νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ διὰ νὰ καρποφορήσῃ. Νὰ θυσιάσθῃ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος καὶ ἡ οἰκογένεια, ἡ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ καὶ οἱ συγγενεῖς, ἀλλὰ νὰ σωθῇ τοῦλάχιστον ἡ Πατρίδα, νὰ ὠφεληθῇ ἡ θυσία. Καὶ αὐτὸ νὰ γίνῃ τὸ γρηγορώτερον ἀλλὰ μὲ λιγώτερες κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπινες ἀπώλειες. Οἱ Ἕλληνες εἴμεθα λίγοι 8 εκατομμύρια. Πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ καὶ ἡ ζωὴ καὶ τοῦ τελευταίου Ἕλληνο. Οἱ κατακτηταὶ ἔχουν στὰ χέρια τοὺς ὡς ὀμήρους ὀλόκληρον τὸν Ἕλληρικὸν πληθυσμὸν. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν δηλώσει ὅτι ἐὰν φονευθῇ ἓνας στρατιώτης τῶν θὰ ἐκτελεσθοῦν 50 Ἕλληνες καὶ θὰ πυρποληθοῦν ὀλόκληρα χωρία. Νὰ γίνῃ βέβαια μία θυσία ἀλλὰ νὰ ἔχῃ κάποια ἀναλογία μὲ τὴν ὠφέλεια, ἄλλως ἄσκοπος αἱμορραγία τῆς Ἑλλάδος εἶναι παραλογισμὸς, ἂν δὲν εἶναι ἔγκλημα ἢ προδοσία. Ποία, λοιπόν, ἦτο ἡ κατάλληλος στιγμή; Αὕτῃ ἦτο ἡ πρώτη ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα. Ἀλλὰ ἡ κατάλληλος στιγμή εἶναι τὸ μεγάλο καὶ τὸ μοναδικὸ θέμα τῶν ὑποδούλων. Τὸ φάσμα τῆς πείνας, ὁ κίνδυνος τῶν συλλήψεων, τὰ ἀπειλούμενα φοβερὰ ἀντίποινα ὀρθώνονται ἀπειλητικὰ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀλλὰ ὄπλα δὲν ὑπάρχουν. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ ὡς πρώτην φροντίδα τῶν εἶχαν τὴν περισυλλογὴν ὄλων τῶν ὄπλων. Πολεμικὰ ὄπλα κρηνητικὰ, γκράδες κ.ἄ. τὰ μάζωναν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον - Ἰούλιον 1941 καὶ πλήρωσαν ἀκριβὰ πολλοὶ Ἕλληνες διὰ τὴν κατοχὴν ὄπλων. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἄλλα ὄπλα κρυμμένα ἀπὸ γενναίους πατριῶτες ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦν. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι πάνοπλος, ἔχει πολυβόλα, αὐτόματα, πυροβολικὸ, αὐτοκίνητα, ἀσυρμάτους, ἀεροπλάνα καὶ πρὸ πάντων χιλιάδες φυσίγγια γιὰ κάθε στρατιώτη του, ἐνῶ οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἔχουν κρυμμένα ἐλάχιστα ὄπλα καὶ μετρημένα φυσίγγια. Ἀνεφοδιασμὸς εἰς ὄπλα καὶ φυσίγγια δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας καὶ μένει μόνον ἡ γενναία ἑλληνικὴ ψυχὴ μὲ ἀποταμιευμένας δυνάμεις, μὲ ἀκένωτον ἐφοδιασμὸν μὲ αὐτοθυσίαν. Ἀρκεῖ ὅμως αὐτό; Ἡ ἀποτίναξις τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας εἶναι ὁ μοναδικὸς σκοπὸς ὄλων τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Ἡ ἔνοπλος δρᾶσις εἶναι ὁ κρυφὸς σκοπὸς ὄλων. Πότε ὅμως πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ; Μὲ τί ὄπλα θὰ γίνῃ τὸ ἀντάρτικο;

Αὐτὲς εἶναι οἱ σκέψεις ὄλων τὸ 1941—1942. Οἱ σκέψεις, ὅμως, αὐτὲς γιὰ τοὺς Ἀξιοματικοὺς ποὺ ἔχουν τὴν εὐθύνην καὶ τὴν πρωτοβουλίαν γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως εἶναι τὸ καθημερινὸν θέμα ποὺ τοὺς ἀπασχολεῖ. Συναντοῦνται, ἀνταλλάσσουν γνώμες, παίρνουν πληροφορίες διὰ τὴν δύναμιν

τοῦ ἐχθροῦ, παρακολουθοῦν ἀπὸ ραδιοφώνου τὶς φάσεις τοῦ πολέμου, κυκλοφοροῦν δελτία πληροφοριῶν, ἐνισχύουν τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ὀργανώνουν ἀνταρτικὰς ὁμάδες διὰ τὴν κρίσιμη ὥρα. Εἶναι ὁ καιρὸς τῆς προετοιμασίας, πολὺ γρήγορα θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ καιρὸς τῆς δράσεως. Ἐνα σῆμα ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μία Συμμαχικὴ Ἀποστολὴ στὰ βουνὰ θὰ δώσουν τὴν κατεύθυνσιν, θὰ ὀρίσουν τὴν ἀρχή. Ἐνας ἀσύρματος καὶ λίγα ὄπλα θὰ ὀπλίσουν τὶς πρῶτες ἀνταρτικὰς ὁμάδες γιὰ νὰ ἀρχίσουν μετὰ οἱ πολλὰς ρίψεις ὄπλων, νὰ γεμίσουν τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ ἀντάρτες. Τότε θὰ πλησιάσῃ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως, ἡ ὥρα τῆς ἀποβάσεως. Θὰ ἔλθῃ τότε ὁ Στρατός μας ἀπὸ τὴν Μέση Ἀνατολὴ νικητὴς καὶ ἐλευθερωτὴς, θὰ κἀνῃ ἀπόβασιν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους συμμαχοὺς μας, θὰ ἐνισχύσουν τὴν ἀπόβασιν οἱ ἀντάρτες βάλλοντες εἰς τὰ νῶτα τῶν Ἰταλο - Γερμανῶν καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις θὰ γίνῃ πραγματικότης. Αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνειρον ὄλων εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ οἱ Ἀξιωματικοὶ προετοιμάζουν τὰ σχέδια δράσεως. Ὅταν θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ σχέδιον πρὸς κάθε περιφέρειαν, ἄς γίνουσι ὅλα θυσιὰ διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τὴν Πατρίδα. Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει. Κι' ἂν εἶναι νὰ πεθάνουμε γιὰ τὴν Ἑλλάδα θεία εἶναι ἢ δάφνη... Ἄς χαροῦν τὴν Ἐλευθερίαν ὅσοι ζήσουν.

Καὶ ὅταν ἦλθε ὁ κατάλληλος χρόνος καὶ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἄρχισε νὰ στέλνῃ ὄπλα, οἱ Ἕλληνες Ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἕτοιμοι. Ὁ ἀγνὸς πατριωτισμὸς Ἀξιωματικῶν καὶ Στρατιωτῶν τοὺς ὀδηγεῖ στὰ βουνὰ, περισσότερον γιὰ νὰ πεθάνουν καὶ μὲ ἐλάχιστες ἐλπίδες νὰ ἐπιζήσουν. Ἀφήνουν ἐκτεθειμένην τὴν οἰκογένειάν των εἰς τὴν πείναν, τὴν σύλληψιν καὶ φυλακίαισιν, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς. Καὶ μόνον αὐτὴ ἡ συνειδητὴ θυσιὰ ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν χάριν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ἀξίζει τὸν ἐθνικὸν ἔπαινον, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐπηρεολούθησαν δεινά... Ἐὰν ὅμως ἐπηρεολούθησαν καὶ ὅπου ἐπηρεολούθησαν δεινά, φυλακίσεις, τραυματισμοί, ἐκτελέσεις τὰ τιμώμενα πρόσωπα, Ὀπλαρχηγοὶ Ἀξιωματικοί, ἀντάρτες καὶ πολῖτες ποὺ ἐπροτίμησαν τὰ βουνὰ καὶ ἐνίσχυσαν τὸν ἀγῶνα χάριν τῆς Ἐλευθερίας μὲ θυσίαν ὄλων τῶν ἀγαθῶν των, ἀξίζουν πανεθνικῆς καὶ αἰωνίου τιμῆς.

7.— ΕΘΝΙΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ

Ὅταν ἕνας Λαὸς δέχεται ἐπίθεσιν, ἢ θὰ ἀμυνθῇ ἢ θὰ ἀποδεχθῇ τὴν ὑποδουλίωσιν. Ἡ θὰ ἀρνηθῇ νὰ χάσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἢ θὰ ὑποκύψῃ. Ἐὰν εἰπῇ ὄχι, εἶναι ἄξιος πάσης τιμῆς. Ἐὰν προτιμήσῃ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἀπὸ τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐλευθερίας, τότε εἶναι λαὸς χαμένος.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐλευθέρων Λαῶν τοῦ κόσμου. Πάντοτε διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἀρνεῖται πρὸς κάθε ἐπιδρομὴν τὴν εἴσοδον εἰς τὰ ἐδάφη του. Καὶ ἂν ποτὲ ὁ ἐχθρὸς πατήσῃ τὰ ἱερά μας χρώματα, τότε

ἀρχίζει ἓνα πανελλήνιον ἀγῶνα ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Τότε κράτος δὲν ὑπάρχει. Ὁργανωμένη Πολιτεία μὲ στρατόν, μὲ ἀστυνομίαν καὶ ἡγεσίαν δὲν ὑπάρχουν. Τότε κάθε Ἑλληνας, κάθε Ἑλληνίδα, γίνεται Σημαιοφόρος τῆς Ἑλευθερίας. Οἱ Ὑπόδουλοι Ἑλληνες οργανώνονται μὲ ἀξιοθαύμαστον πειθαρχίαν. Ἀναπτύσσουν τὶς ἀστείρευτες δυνάμεις των, κάθε εὐφυΐαν των, κάθε τέχνη των διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μοναδικοῦ των σκοποῦ: τὴν ἐκδίωξιν τοῦ κατακτητοῦ, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Ἡ ἐποχὴ 1941 — 1945 εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἐνδοξότερες ἐποχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Οἱ Ἑλληνες καὶ Ἑλληνίδες τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ὑπῆρξαν ἀντάξιοι τῆς ἐποποιΐας τοῦ 1940—41 καὶ ἡ πίστις των, καὶ ἡ θυσία των ἔφερε τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀνεπτύχθησαν πολλοὶ Ἐθνικαὶ Ὁργανώσεις Ἀντιστάσεως εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφερθοῦν ὅλοι, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναγραφοῦν ὅλοι.

Κάθε δυνατὸς Ἑλληνας μὲ καρδιά, μὲ ἰδανικά, μὲ πίστι εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχε συνεννόησι μὲ πέντε - δέκα ἄλλους καὶ εἶχε μίαν ὁργάνωσιν στὴν περιοχὴν του. Ἄλλοι οἱ δέκα Ἑλληνες ἦσαν 100 ἢ 1000 ἢ χιλιάδες. Ἐδῶ οἱ ἀφανεῖς ἦρωες εἶναι πολλοί. Αὐτοὺς πρῶτα τιμοῦμεν. Ἄς παραθέσωμεν ὁμῶς, καὶ Ὁργανώσεις καὶ ὀνόματα μερικῶν γνωστῶν ὁργανώσεων εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἂν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀσχολοῦμεθα λεπτομερῶς μὲ τὴν δρᾶσιν μερικῶν μεγάλων ὁργανώσεων.

1) Ἐθνικὴ Ὁργάνωσις Ἀντιστάσεως Ε.Δ.Ε.Σ. Ἀρχηγὸς ὁ Συνταγματάρχης Ναπολέον Ζέρβας, ἀπόγονος τῶν Σουλιωτῶν Ζερβαίων.

1α.— Ὁ π λ α ρ χ η γ ο ἰ Ε.Δ.Ε.Σ.

- 1) Ἀγόρος Γεώργιος, Ταγ)χης, Ἀρχηγὸς Ἀρχηγείου Τζουμέρκων, Ὀπλαρχηγός.
- 2) Ἀναστασίου Κων)νος (Κώστας Κολιός), Ζερβοχώρι Σουλίου Θεσπρωτίας
- 3) Ἀναστασίου Εὐάγγελος (Βαγγέλης Γιάννης) Ζερβοχώρι Σουλίου Θεσπρωτίας.
- 4) Ἀναστασίου Σωτήριος, Τρικοχώρι Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 5) Ἀθανασίου Εὐάγγελος, Ἀγ. Κυριακὴ Παραμυθιάς, Ὀπλαρχηγός.
- 6) Ἀλεξίου Βασιλείος, Σκλίθβανη Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 7) Ἀλεξίου Παναγιώτης, Κ. Ζαλόγγου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 8) Ἀντωνίου Λάμπρος, Ριζὰ Προβέξης, Ὀπλαρχηγός.
- 9) Βοῦδαρος Κων)νος, Ἄρτα, Ὀπλαρχηγός.
- 10) Βαρβέρης Τρύφων, Προδρομί Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 11) Βαρβέρης Κων)νος Προδρομί Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 12) Βλάσης Γεώργιος, Ἀντ)χης, Ὀπλαρχηγός.
- 13) Γεωργίου Κων)νος (Κώτσιος Νικόλας), Προδρομί Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.

- 14) Γκέτσος Χρήστος, Βασιλικόν Πωγωνίου Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 15) Γριβάκος Πέτρος, Όπολοχαγός, Όπλαρχηγός.
- 16) Γαλάνης Δημήτριος, Ταγ)χης, Δ)τής Β' Τάγματος Γεν. Άρχηγείου, Όπλαρχηγός.
- 17) Γαλατσάνος Άνδρέας, Όπλαρχος, Όπ)τής Λόχου Μηχανημάτων, Όπλαρχηγός.
- 18) Γεωργίου Γεώργιος, Πεντόλακος Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 19) Γούσης Άνέστης, Βαρουάδες Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 20) Γούσης Νικόλαος, Βαρουάδες Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 21) Γούσης Περιελής, Βαρουάδες Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 21α) Δερδεμέζης Άνδρέας, Δικηγόρος, Δερβίζιανα Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 22) Δήμας Μάρκος, Ψάκα Σουλίου Θεσπρωτίας, Όπλαρχηγός.
- 22α) Δερδεμέζης Βασίλειος, Ιατρός, Δερβίζιανα Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 23) Δούμας Λεωνίδας, Μπέλα Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 24) Δεκόλης Άπόστολος, Ν. Κόνιτσα Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 25) Ζαμπέλης Κων)νος, Ιατρός ταγ)χης, Πωγωνιανή Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 26) Ζιώγας Κων)νος, Λοχαγός, Συρράκων Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 27) Ζώτος Εὐάγγελος, Λοχαγός, Πολύδωρον Ίωαννίνων, Δ)τής 10 Συν)τος Ε.Δ.Ε.Σ., Όπλαρχηγός.
- 28) Ζήκος Άπόστολος, Πεντόλακος Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 29) Ζήκος Νικόλαος, Πεντόλακος Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 30) Ζάγκας Κων)νος, Σέλιανη Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 31) Ζυγούρης Χρήστος, Κοπάνη Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 32) Ζήκος Ίωάννης, Πεντόλακος Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 33) Ζώης Βασίλειος, Άγία Τριάς Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 34) Θεοδώρου Έλευθέριος, Λοχαγός Δ)τής 110 Τάγματος, Όπλαρχηγός.
- 34α) Ίωάννου Δημήτριος, Λάσκαλος, Τέροροδον Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 35) Κατσάνος Βασίλειος, Λοχαγός, Ίωάννινα, Όπλαρχηγός.
- 36) Κουτσοζώστας Βασίλειος (Βασίλης Λάμπρος), Ραδοβύζιον Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.
- 37) Κόκκινος Κων)νος, Άθήναι, Όπλαρχηγός.
- 38) Κούρτης Εὐθύμιος, Άγ. Κυριακή Σουλίου Θεσπρωτίας, Όπλαρχηγός.
- 39) Κολδάτσος Βασίλειος, Πάργα, Όπλαρχηγός.
- 40) Καμάρας Βασίλειος, Συν)χης Δ)τής Χ Μεραρχίας, Όπλαρχηγός.
- 41) Καραμπίνας Σπυρίδων, Άρτα, Όπλαρχηγός.
- 42) Κρανιάς Άριστείδης, Άντ)χης Δ)τής 16 Συν)τος Ε.Δ.Ε.Σ., Όπλαρχηγός.
- 43) Καραμουτσάκης Χρήστος, Πρέβεζα, Όπλαρχηγός.
- 44) Κάτσιος Ήλιος, Ταγ)χης, Παλαιοχώριον Φιλιατών, Δ)τής 24 Συν)τος, Όπλαρχηγός.
- 45) Κίτσος Φώτιος, Όπολοχαγός, Ζωτικόν Ίωαννίνων, Όπλαρχηγός.

- 46) Κατσαρός Ἀντώνιος, Ἀνθ)γός Δ)τῆς 2)10 Τάγματος, Συνιές Κερκύρας, Ὀπλαρχηγός.
- 47) Κωνσταντινίδης Ἀπόστολος, Συν)χης Ἀρχ. Ε.Δ.Ε.Σ. Ἡπείρου, Ὀπλαρχηγός.
- 47α) Κωνσταντινίδης Ἀγαθοκλῆς, Ἰωάννινα, Ὀπλαρχηγός.
- 48) Κωνσταντόπουλος Κωστής, Ἀντ)χης Δ)τῆς Ταξιαρχίας Ἄρτας, Ὀπλαρχηγός.
- 49) Καραμπέκιος Κων)νος, Ταγ)χης Δ)τῆς Τάγματος Ξηρομέρου, Ὀπλαρχηγός.
- 50) Κάλλης Ἰωάννης, Πετροβίτσα Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 51) Κριτσιθέλας Νικόλαος, Βαρουάδες Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 52) Κριτσιθέλας Ἀναστάσιος, Βαρουάδες Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 53) Καρρᾶς Χρῆστος, Πρέβεζα, Ὀπλαρχηγός.
- 54) Λουῦβρος Θεόδωρος, Ταγ)χης, Κέρκυρα, Ὀπλαρχηγός.
- 55) Λυγεράκης Γεώργιος, Ταγ)χης, Κρήτη, Δ)τῆς Ἀνεξ. Τάγματος, Ὀπλαρχηγός.
- 56) Λώλης Φώτιος, Ἄγορὰ Σουλίου, Ὀπλαρχηγός.
- 57) Μπαλούμης Βασίλειος, Σπαπαραιούς Μαργαριτίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 58) Μπαλτογιάννης Βασίλειος, Ταγ)χης, Πεδινή Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 59) Μπάκας Ἀθανάσιος, Ἐλευθέριον Μαργαριτίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 60) Μαυροσκότης Κων)νος, Δικηγόρος, Ἀθήναι, Ὀπλαρχηγός.
- 61) Μάσιος Εὐάγγελος, Παραμυθιά Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 62) Μανιάκης Μάριος, Ἴπολ)γός, Κέρκυρα, Ὀπλαρχηγός.
- 63) Μπίκας Θωμᾶς, Χρυσανγή Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 64) Μητροκώστας Κων)νος, Δικηγόρος, ἐκ Κράψης, Ὀπλαρχηγός.
- 65) Μεταξᾶς Πλούταρχος, Ταγ)χης, Λευκίμη Κερκύρας, Ὀπλαρχηγός.
- 66) Μπινάρης Χαράλαμπος, Βασιλικὸ Πωγωνίου Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 67) Μπίνζας Παναγιώτης ἔφ. Ἀνθ)γός, Πωγωνίου Ἰωαννίνων, Ὀπλ)γός.
- 68) Μποῦρος Κων)νος, Ἀντ)χης Δ)τῆς Τάγματος Ξηρομέρου, Ὀπλαρχηγός.
- 69) Μητροκώστας Γεώργιος, Κράψη Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 70) Μητροκώστας Νικόλαος, Κράψη Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 71) Μητροκώστας Σπυρίδων, Κράψη Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 72) Μπέλος Λάμπρος, Ἀσβεστοχώριον Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 73) Μπινάρης Χαράλαμπος, Βασιλικὸν Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 74) Μπίστας Μιχαήλ, Κοσμηρὰ Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 75) Μήτσης Ἰωάννης, Ἀγ. Κυριακὴ Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 76) Μακόπουλος Σπυρίδων, Βλαχώρι Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 77) Μπάκας Γεώργιος, Κουκλέσιον Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 78) Μπολόσης Γεώργιος, Φροσύνη Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 79) Ντέτσικας Ἰωάννης, Λοχαγός, ἐκ Κονίτης, Δ)τῆς Τάγματος, Ὀπλ)γός.
- 79α) Νικολαΐδης Εὐάγγελος, Λεπτοκαρυὰ Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.

- 80) Νάκης Θωμάς, Ἐλευθέριον Μαργαριτίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 81) Νάτσιος Ἀντώνιος, Καρθουνάρι Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 82) Νίκου Ἡλίας, Μανολιάσσα Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 83) Πανταζῆς Ἀπόστολος, Ἀγρονόμος, ἐκ Παρδαλίτσης Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 84) Πανταζῆς Ζώης, Ἐλαταριά Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 85) Παππᾶς Γεώργιος, Ἄρτα, Ὀπλαρχηγός.
- 86) Παπανικολάου Γεώργιος, Ἀντ)χης Δ)τῆς Πυρ)κοῦ Ε.Δ.Ε.Σ., Ὀπλαρχηγός.
- 87) Παπαγγέλης Κων)νος, Κουρέντων Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 88) Πέτσιος Κων)νος, Προδρόμι Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 89) Παπαφωτίου Γεώργιος, Βαβουρίου Φιλιππῶν, Ὀπλαρχηγός.
- 90) Πανταζῆς Διονύσιος, Γεωπόνος ἐκ Ζαγορίου Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 91) Παπαδάτος Χρῆστος, Λοχαγός, ἐκ Πρεβέζης, Δ)τῆς Συν)τος Ε.Δ.Ε.Σ., Ὀπλαρχηγός.
- 92) Περιίδης Ἀπόστολος, Λοχαγός, ἐκ Κονίτισης, Δ)τῆς Τάγ)τος, Ὀπλ)γός.
- 93) Παπαδόπουλος Ἀλέξανδρος, Σκλίθανη Ἰωαννίνων, Διοικητῆς Συν)τος Ξηροβουνίου, Ὀπλαρχηγός.
- 94) Πάλλας ἦ Ζαρζάδας Κων)νος, Ζαγόρι Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 95) Παλιοκώστας Δημήτριος, Ξηρόκαμπος Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 96) Πανοῦσης Σπυρίδων, Λίπτα Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 97) Παπαθανασίου Ἀθανάσιος, Λιθιάχωδον Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 98) Παππᾶς Γεώργιος, Ἀγ. Κυριακή Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 99) Παππᾶς Κων)νος, Ψήνα Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 100) Πέτρου Θωμάς, Ἀγορά Πρεβέζης, Ὀπλαρχηγός.
- 101) Παππᾶς Κων)νος, Ρεματιά Πρεβέζης, Ὀπλαρχηγός.
- 102) Πηφύλης Ἰωάννης, Πρέβεζα, Ὀπλαρχηγός.
- 103) Πεπόνης Χαρίλαος, Βρυσούλα Πρεβέζης, Ὀπλαρχηγός.
- 104) Ροῦμπος Κων)νος, Ἀγία Κυριακή Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 105) Ρούκας Χρυσόστομος, ἔφ. Λοχαγός, Βήσανη Πωγωνίου Ἰωαννίνων, Ὀπλαρχηγός.
- 106) Ρούκας Κων)νος, Ταγ)χης, Βήσανη Πωγωνίου Ἰωαννίνων, Ὀπλ)γός.
- 107) Ρουπόνης Σπυρίδων, Ἄνω Ράχη Πρεβέζης, Ὀπλαρχηγός.
- 108) Σοφίας Δονᾶτος, Γκρίκα Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 109) Στεργιόπουλος Χρῆστος, Ὑπολ)γός, Πελοπόννησον, Ὀπλαρχηγός.
- 110) Σάρρας Γεώργιος, Λοχαγός, Χίγκα Κουρέντων, Δ)τῆς 3)10 Τάγματος, Ὀπλαρχηγός.
- 111) Στρουγκάρης Ἐλευθέριος, Παραμυθιά Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 112) Σουμαλεύρης Ἀλέξανδρος, Πρέβεζα, Ὀπλαρχηγός.
- 113) Σταυρόπουλος Εὐστράτιος, Ριζοβούνι Πρεβέζης, Ὀπλαρχηγός.
- 114) Τζανῆς Νικόλαος, Ἐλευθέριον Μαργαριτίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.
- 115) Τσιάκος Γεώργιος, Ἀμπελιά Σουλίου Θεσπρωτίας, Ὀπλαρχηγός.

- 116) Τσίτσιος Χρήστος, Προδρόμι Σουλίου, 'Οπλαρχηγός.
 117) Τσίτσιος Κων)νος, Προδρόμι Σουλίου Θεσ)τίας, 'Οπλαρχηγός.
 118) Τσίγκος Θεόδωρος, 'Υπολ)γός, 'Οπλαρχηγός.
 119) Τσόγκας Χαρίλαος, Δικηγόρος, Βεβριγάννα, Δ)τῆς Τάγ)τος, 'Οπλ)γός.
 120) Τσίλης Βασίλειος, 'Ελευθεροχώρι Θεσ)τίας, 'Οπλαρχηγός.
 121) Τζαβέλας ἡ Γκουτέβας Δημήτριος, Μουσιωτίτσα 'Ιωαννίνων, 'Οπλ)γός.
 122) Τζίμας Νικόλαος, Κουκούλι Πρεβέζης, 'Οπλαρχηγός.
 123) Τριάντος Γεώργιος, Σκαλιδωτή Πρεβέζης, 'Οπλαρχηγός.
 124) Φιλίππου Γεώργιος (Παπαγάκης), Προδρόμι Σουλίου Θεσπρωτίας, 'Οπλαρχηγός.
 125) Φωτόπουλος Θεοτόκης, Ρίζα Πρεβέζης, 'Οπλαρχηγός.
 126) Χούτας Στυλιανός, ιατρός, 'Αρχηγός 'Αρχηγείου Ε.Δ.Ε.Σ. Βάλτου, 'Οπλαρχηγός.
 127) Χριστόπουλος Χρήστος, 'Ιλαρχος, 'Οπλαρχηγός.
 128) Χαλιμάς 'Απόστολος, Λοχαγός, ἐκ Πρεβέζης, 'Αρχηγείου 'Ηπείρου, 'Οπλαρχηγός.
 129) Ψαρουδάκης 'Αντώνιος, Ταγ)χης Δ)ντῆς Γραφ. Γεν. 'Αρχ., 'Οπλ)γός.

2) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.) Τριφυλίας - 'Ολυμπίας — 'Αρχηγός ὁ Λοχαγός Γεώργιος Καραγάλιος ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

3) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.) Ταυγέτου. 'Αρχηγός ὁ Συνταγματάρχης 'Αθανάσιος Γιαννακόπουλος. 'Υπαρχηγός ὁ 'Ιλαρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

4) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.). Πάρωνος. 'Αρχηγός ὁ 'Εφ. 'Ανθ)γός Γρηγόριος Μαντζουράνης. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

5) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως, 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.) Φαρμακᾶ - Κρούας Βρύσης.

'Οπλαρχηγοὶ ἀναγράφονται εἰς ἄλλα κεφάλαια λεπτομερῶς.

6) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.) 'Ηλείας - 'Αρκαδίας. 'Αρχηγός ὁ Ταγματάρχης Χρήστος Καραγάλιος. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναφέρονται λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

7) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. 'Ελληνικός Στρατός (Ε.Σ.) Κοντοβάτσινας. 'Αρχηγός ὁ 'Ανθ)γός Ι. Κοσσιώρης. Λεπτομερῶς ἀναφερόμεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

8) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. Ε.Δ.Ε.Σ. 'Αχαΐας.

'Αρχηγός ὁ 'Υπολ)γός Χρήστος Δροσόπουλος. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

9) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. Ε.Δ.Ε.Σ. Κορινθίας. 'Αρχηγός ὁ Συν)χης 'Αναγνωστόπουλος. Λεπτομερῶς ἀναφερόμεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

10) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως. Ε.Κ.Κ.Α. «'Εθνική καὶ Κοινωνική 'Απελευθέρωσις». 'Αρχηγὸς ὁ Συνταγματάρχης Ψαρρός. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναγράφονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

τάρχης Ψαρρός. 'Οπλαρχηγοὶ καὶ μέλη ἀναγράφονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

11) 'Η Νεοδημοκρατικὴ Πρωτοπορεία εἰς τὰς 'Αθήνας, στενῶς συνεργαζομένη μὲ τὸ ΕΛΕΣ. Εἶχε ἀναλάβει τὴν διαφώτισιν τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ, τὴν προβολὴν τῆς ἐπιβαλλομένης ἐθνικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ πολιτικῶν τότε θεμάτων, ἐρχομένη εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἐγκάθετον εἰς τὰς φυλάκας Χαϊδαρίου, ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, Θεμιστοκλῆν Σοφούλην καὶ μὲ τὰς εἰς τὸ 'Εξωτερικὸν Κυβερνήσεις τῆς 'Ελλάδος Ε. Τσουδεροῦ, Ν. Ρούσσου, Σ. Βενιζέλου, Ναυάρχου Βούλγαρη καὶ μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς ἀπελευθερώσεως Γεώργιος Παπανδρίου.

'Ο ἀγὼν τῆς Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας, ὡς ἀγὼν ἐθνικῆς διαφώτισεως κατὰ τῶν 'Ιταλο-γερμανῶν καὶ τῶν κομμουνιστῶν, εἶχε τεραστίαν ἀπήχησιν εἰς τὸν λαὸν τῶν 'Αθηνῶν, ἰδίως εἰς τὴν Νέαν Γενεάν καὶ τὴν Φοιτητικὴν σπουδάζουσαν Νεολαίαν. Τακτικαὶ ὁμιλίαι εἰς συγκεντρώσεις ἐπιστημόνων καὶ Φοιτητῶν ἐτοποθέτησαν εὐρύτατα καὶ ὀρθῶς τὸ ἐθνικὸν καὶ κοινωνικὸν θέμα, τὸ θέμα τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων ἐπὶ τῆς Βορείου 'Ηπείρου, τῆς Δωδεκανήσου καὶ τῆς Κύπρου, τὴν ἀνάγκην τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν δημιουργίαν ἑνὸς νέου πολιτισμοῦ, ἀνταξίου τῶν θυσιῶν τοῦ 'Εθνους καὶ τὴν προστασίαν τῆς Δημοκρατίας ἀπὸ οἰανδήποτε δικτατορίαν, φασιστικὴν ἢ κομμουνιστικὴν. 'Εκυκλοφοροῦσε τακτικῶς ἐν μέσῳ κινδύνων ἀπὸ Γερμανοῦς καὶ κομμουνιστὰς χιλιάδες φυλλάδια τῶν ἐκδιδομένων δύο ἐντύπων τῆς «Δημοκρατία» καὶ «'Εθνικὴ Φλόγα», ἐξέδωσε δὲ καὶ τὴν μελέτην «Γιὰ τὴν ἄμυνα καὶ τὴν ἀναγέννησι τοῦ 'Ελληνισμοῦ». 'Η «Νεοδημοκρατικὴ Πρωτοπορεία» ἀπεκάλυψε πρώτη ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁργανώσεων ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ κλπ., ἦσαν κομμουνισταὶ καὶ ἀνέπτυξε μὲ θάρρος τὸ ἐθνικὸν-κοινωνικὸν πρόγραμμα ἀνορθώσεως τῆς Πατρίδος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Τὸ ἰδεολογικὸν περιεχόμενον τοῦ ΕΛΕΣ ἐνισχύθη ὑπὸ τῆς Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἐξ 'Αθηνῶν, τὴν 12ην 'Οκτωβρίου 1944, ἡ Νεοδημοκρατικὴ Πρωτοπορεία ἐπρωτοστάτησε καὶ διωργάνωσε μετὰ τοῦ ΕΛΕΣ, τῆς ΠΕΑΝ, τῆς 'Ιερᾶς Ταξιαρχίας καὶ ἄλλων ἐθνικῶν ὁργανώσεων, τὸ μέγα ἐθνικὸν ξεκίνημα τοῦ Λαοῦ τῶν 'Αθηνῶν κατὰ τὸ ἐθνικὸν συλλαλητήριον τῆς Κυριακῆς 16ης 'Οκτωβρίου 1944. Οἱ νέοι τῆς Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας ἐνίσχυσαν τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Λαοῦ εἰς τὴν ἀνθρωποθάλασσαν τοῦ συλλαλητηρίου ἀπὸ τοῦ Πολυτεχνείου, ὁδοῦ Σταδίου, Πλατείας Συντάγματος, ὁδοῦ Φιλελλήνων, 'Αγνώστου Στρατιώτου, μέχρι τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου ἐπεκράτησε τὸ σύνθημα:

«Με - γά - λη 'Ελ - λά - δα ! Με - γά - λη 'Ελ - λά - δα !

»Τί ζητοῦν οἱ Βούλγαροι στὴ Μακεδονία;

»Τί ζητοῦν οἱ Βάρβαροι στὰ 'Ελληνικὰ Χωριά;»

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Νεολαίας τοῦ ΕΛΕΣ ἀπὸ τὸ Πολυτεχνεῖον, ἦτο ὁ ἑφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς ἀνάτηρος τοῦ 1940 - 41, Εὐστάθιος Πανουσάκης, ὡς Σημαιοφόρος φουστανελλᾶς καὶ μέλη τῆς Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας μὲ Σημαιοφόρον φουστανελλᾶν τὸν ἀρχηγὸν τῆς Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας Ἰωάννην Μπαλάσκαν. Τὸ Φῶς τῆς Ἐλευθερίας, τὸ Φῶς τῆς Ἑλλάδος ἐφώτιζε πλέον ὄλον τὸν ἐλευθέρως σκεπτόμενον Ἑλληνικὸν Λαόν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀνησυχῆσαντες ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἀκτινοβολίαν τοῦ συλλαλητηρίου ἐπετέθησαν κατὰ τῶν διαδηλωτῶν εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ Ἄγνωστου Στρατιώτου, εἰς τὴν ὁδὸν Κοραῆ, εἰς τὴν πλατεῖαν Κλαυθμῶνος καὶ εἰς τὰ Χαυτεῖα, ἐξέσχισαν χάρτην τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ἔσχισαν Ἑλληνικὴν Σημαίαν, ἔτραυμάτισαν πολλοὺς, ὅπως τὸν Νικόλαον Περδίκην κ.ἄ.

Τὰ κυριώτερα στελέχη καὶ ἐνεργὰ μέλη τῆς «Νεοδημοκρατικῆς Πρωτοπορείας» ἦσαν οἱ ἑξῆς:

Ἰωάννης Μπαλάσκας δικηγόρος, Χρῆστος Ματρακίδης ἰατρός, Σταμάτης Θεοχάρης δικηγόρος, Παναγιώτης Ροβάκης πτυχιούχος Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς, Κομαῆς Ἀντωνόπουλος δικηγόρος, Ἀθανάσιος Μπούρας δικηγόρος, Λάμπρος Κοτσίρης, Νίκος Σάμιος ἰατρός, Παῦλος Βηλαράς χημικός, Ἀνδρέας Γεωργιάδης δικηγόρος, Δημήτριος Ἀρεταῖος ὑπάλληλος Ι.Κ.Α., Δημήτριος Μουστάκας δικηγόρος, Νίκος Μουστάκας ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος, Κώστας Περιστεράκης ράπτης, Κώστας Πετσετάκης ἰατρός, Νίκος Περδίκη φοιτητής, Ἰάσων Μαυρίκης, Ἀθαν. Δημητρέλλος ὑπάλληλος Ι.Κ.Α., Ἀλέξανδρος Οἰκονομίδης ὑπάλληλος Ι.Κ.Α. Γ. Μαυροῖδης ὑπάλληλος Ι.Κ.Α., Τάκης Γέροντας δικηγόρος, Ἀθαν. Τζάτζανος δικηγόρος, Νικ. Μπρσιόμης ἰατρός, Γεώργιος Παυλάκης φοιτητής, Πᾶνος Σοφὸς φοιτητής, Μανώλης Λιακόπουλος, Ἀννέτα Γεωργιάδου - Ἀννίου, Δώρα Χρυσοχοΐδου ζωγράφος, Θεόδωρος Μπαλάσκας τυπογράφος, Ἑλένη Περράκη - Θεοχάρη, Ἑλένη Κοτσίρη, Ἰωάννα Βλαδιανοῦ, δνίς Δημοξένους, Γεώργιος Γεωργίου φοιτητής, Πᾶνος Μονᾶς φοιτητής, Πᾶνος Σταματιάδης φοιτητής, Νικόλαος Ὀρφανίδης φοιτητής, Παναγιωτόπουλος φοιτητής, Σταυρόπουλος φοιτητής κ. ἄ. Μεγάλην καὶ ἐπικίνδυνον ὑπηρεσίαν προσέφεραν ἐπίσης οἱ τυπογράφοι Νικόλαος Μάγγος, Εὐάγγελος Δαμιανὸς καὶ Ἰωάννης Λαχανοκάρδης.

12) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Ρ.Α.Ν. Ἀρχηγὸς ὁ Ἀντιστράτηγος Κ. Βεντήρης. Ὑπαρχηγὸς ὁ Ἀντιστράτηγος Παν. Σπηλιωτόπουλος.

13) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Κ Ο Δ Ρ Ο Σ ἔδρα ἐν Ἀθήναις. Ἀρχηγοί: Πλωτάρχης Παν. Λυκουρέζος, Κ. Παναγιωτόπουλος Ἀντ)χης, Ὑπαρχηγὸς Σμήναρχος Ἀνδρέας Κυριακίδης καὶ βοηθὸς Μιχαὴλ Ἀβέρωφ.

14) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Πληροφοριῶν κινήσεων ἐχθρικῶν. Ἀρχηγὸς ὁ Χρῆστος Λιβέρης Ἰατρός, μέλη Δ.Ε. Ὑποναύαρχος Θεόδωρος Μουτσούλας, Περικλῆς Ι. Σπυρόπουλος, Ἡρακλῆς Πετμεζᾶς, Μ. Θεοδωράκης, Εὐστράτιος Εὐστρατίου Κυβερνήτης Ρυμουλκῶν, Ἀνδρέας Μουρούσιας Ἀστυνόμος, Ι. Γαρουφαλιάς Συν)χης, Βασίλειος Δημητριάδης Χημικός, Ναπολέων Τσουνῆς τεχνίτης ἀεροπλάνων κ.ἄ.

15) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως ΟΜΗΡΟΣ Ξδρα ἐν 'Αθήναις. 'Αρχηγός ὁ Συν)χης Στυλιανός Κιτριλάκης, 'Υπαρχηγός ὁ 'Αντ)χης Κων. Λόβας, μέλη Δ.Ε. 'Αγησίλαος Βλάχος Δικηγόρος, Σμήναρχος Δαμασκηνός Σπυρίδων, 'Αντ)χης Πυρ)κοῦ Μιχ. Καλιέργης, Συν)χης Χωρ)κῆς Κ. Κινηνῆς, 'Αντ)χης Πεζικοῦ Γ. Παπαχρήστου, 'Υπολ)γός Παν. Τσαντήλας.

16) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως «ΑΛΙΚΗ»: 'Αρχηγός ὁ πλοίαρχος Εὐγένιος Βαλασάκης.

17) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως «Χ»: 'Αρχηγός ὁ 'Αντ)χης Γεώργιος Γρίβας. Μέλη τῆς 'Οργάνώσεως ἐκτὸς ἄλλων, ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

- 1) Δουκάκης Σῆμος, Λοχαγός
- 2) Κατραβάς Γεώργιος, 'Ιδιώτης
- 3) Κατραβάς Παναγ., 'Ιδιώτης
- 4) 'Ιωαννίδης Νικόλ., Ταγματάρχη
- 5) Πιέρρου Θεόδ., 'Ιδιώτης
- 6) Γαρέζος Κίμων, 'Ιδιώτης
- 7) Τουλούπας 'Ιωάννης, 'Ιδιώτης
- 8) Γάτσιος Παναγ., 'Ιδιώτης
- 9) Τζαβέλλας Νικόλ., 'Επιλοχίας
- 10) Δημερούκης Λεων., 'Ιδιώτης
- 11) Λούλης Γεώργιος, 'Αστυφύλαξ
- 12) "Οθωνος "Οθων, 'Ιδιώτης
- 13) Μοτρίκης 'Ισίδωρος, 'Ιδιώτης
- 14) Μουρίκης 'Αναστ., 'Ανθ)γός
- 15) Ξένος Διονύσιος, Α' Μηχ)κός
- 16) Προσαλέντης Παῦλος, 'Αρχισμηναγός
- 17) Προσαλέντης Σπυρ., 'Ιδιώτης
- 18) 'Αρχοντόπουλος 'Ατ., 'Ιδιώτης
- 19) Κορωναῖος 'Αναστ.,
- 20) Βελισσάρης Κωνστ., 'Υπολ)γός
- 21) Κουμούξης Δημ., 'Ιδιώτης
- 22) Πετρακόπουλος Εὐστάθ., 'Ιδιώτης
- 23) Βλασόπουλος Μιχ., 'Ιδιώτης
- 24) Δημόσης Φ., 'Ιδιώτης
- 25) Δεσποζίτης Ρίντος, 'Ιδιώτης
- 26) Λαδονικόλας Γεώργιος, 'Ανθ)γός
- 27) 'Αρμάου Νικόλαος, 'Ανθ)γός
- 28) Παπαμυλτιάδης Δημ., "Εφ. 'Υπολ)γός
- 29) Πεθερέτος Σώζων, 'Ιδιώτης
- 30) Ζανουδάκης Νικόλαος, 'Ανθ)στῆς Πεζικοῦ
- 31) Γιαννακόπουλος 'Ηλίας, 'Ιδιώτης
- 32) Περιδῆς Γεώργιος, 'Υπολ)γός Πεζικοῦ

- 33) Περίδης Παναγ., 'Ιδιώτης
 34) Δαβουρλής Κων., 'Υποκελ. Λιμενικοῦ

18) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως «'Εθνικὸν Κομιτάτον». Μέλη τῆς 'Οργανώσεως, ἐκτὸς ἄλλων, ἦσαν οἱ ἑξῆς:

- 1) Ν. Γρηγοριάδης
- 2) Γ. Νταουντάκης
- 3) Κυρ. Καραμάνος
- 4) Ι. Σπανδανόπουλος
- 5) Ι. Ζαχαράκης
- 6) Γ. Βῆχος
- 7) Δ. Τσίμπος
- 8) Ἄνδρ. Καββαδίας
- 9) Γ. Ἀναγνωστόπουλος
- 10) Νίκηφ. Παμπούκης
- 11) Δημ. Τζουβάλας
- 12) Γεώργ. Ζαρκάδας
- 13) Κ. Λαμπαδάριος

19) 'Εθνική 'Οργάνωσις 'Αντιστάσεως Ἀθηνῶν ΠΕΑΝ. Ἴδρυται οἱ Γεώργιος Ἀλεξιάδης, Κ. Περρῆκος ἀξιωματικὸς ἀεροπορίας, Ἄθαν. Σκούρας ἐπιχειρηματίας κινηματογράφων, Ἰωάννης Κατεβάτης δικηγόρος, Διονύσιος Παπαθασιλόπουλος ἔμπορος, Νικόλαος Αἰλιανὸς ἰατρὸς καὶ Κων)νος Ἐλευθεριάδης ἔμπορος. Μέλη ἦσαν ἄνω τῶν 1.000, μεταξὺ δὲ αὐτῶν οἱ ἑξῆς: Δημήτριος Λώης φοιτητῆς Νομικῆς, Διονύσιος Παπαδόπουλος φοιτητῆς Νομικῆς, Ἰουλία Μπίμπα, οἰκοκυρά, Ἀντώνιος Μυτιληναῖος ὑπάλληλος Ο. Τ.Ε., Σπῦρος Γαλάνης φοιτητῆς Νομικῆς, Παναγιώτης Μιχαηλίδης φοιτητῆς Χημείας, Γ. Σταμόπουλος δικηγόρος, Θεόδωρος Μπαγλανέας δικηγόρος, Στάμος Χούλης ἰατρὸς, Ἀθανάσιος Μίχας δικηγόρος Α.Τ.Ε., Πάρις Λιαροῦτσος ὑπάλληλος Ι.Κ.Α., Ἀλέξανδρος Παναγιωτόπουλος ἔμπορος, Νικόλαος Ρηγόπουλος φοιτητῆς, Ἐλένη Γκίκα δικηγόρος, Ἐλένη Γαλανοῦ - Φλώρου δικηγόρος κ. ἄ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω οἱ Κ. Περρῆκος, Ἀθανάσιος Σκούρας, Ἰωάννης Κατεβάτης, Ἀντώνιος Μυτιληναῖος καὶ Σπῦρος Γαλάτης, ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ὑπὸ τῆς 'Οργανώσεως ἀνατίναξιν τῆς γερμανικῆς 'Οργανώσεως ΕΣΠΟ. Ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν οἱ Κ. Περρῆκος, Ἀθ. Σκούρας, Ι. Κατεβάτης, Δημήτριος Λώης, Διονύσιος Παπαδόπουλος, Ἰουλία Μπίμπα κ. ἄ. Ἡ Ἰουλία Μπίμπα μετεφέρθη εἰς Γερμανίαν, ὅπου ἐξετελέσθη διὰ πελέκειως. Ἡ Ἐλένη Γκίκα συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἐφυλακίσθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, τυχαίως διασωθεῖσα ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν.

Ἡ ΠΕΑΝ ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δρασὶν καὶ ὡς μαχητικὴ ὀργάνωσις

καὶ ὡς ὀργάνωσις ἐθνικῆς διαφωτίσεως. Ἐξέδιδε τὰ ἔντυπα «Δόξα», «Μεγάλη Ἑλλάδα» καὶ «Συνδικαλιστής», ἐνεφάνισε τὰς ἐθνικὰς διεκδικήσεις καὶ ἐτόνωσε τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τοῦ Λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ αὐτοθυσία τῶν μελῶν τῆς χάριν τῆς ἐλευθερίας ὑπῆρξε παραδειγματική.

20) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Κρήτης (Ε.Ο.Κ.). Ὑπὸ τοὺς Μπαντουβάν, Πιτρακογιώργην, Βασ. Πατεράκη, Χρ. Τζιφάκη κ.ἄ.

21) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Μακεδονίας — Θράκης, ὑπὸ τοὺς Ἀντώνιον Φωστερίδην, Καπετὰν Βαγγέλην κ.ἄ. Λεπτομερῶς ἀναφέρονται εἰς ἄλλο Κεφάλαιον.

22) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Κιλκίς, ὑπὸ τὸν Κ. Παπαδόπουλον.

23) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Θεσσαλίας, ὑπὸ τὸν Γ. Κωστόπουλον.

24) Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας, ὑπὸ τὸν Ἀθαν. Παπαχριστοδούλου.

25) Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις Ἀντιστάσεως Ἀθηνῶν «Ἐθνικὴ Δραῖσις», «Ἱερὰ Ταξιαρχία», «Ἀπόλλων» κ.ἄ.

26) Ὀργανώσεις ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΠΙΟΝ, ΟΠΛΑ, ΕΤΑ. Εἰς αὐτὰς ἡ ἡγεσία ἦτο κομμουνιστική, τὰ δὲ μέλη Ἕλληνες. Σκοπὸς ἦ ὑποδούλωσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Σλάβους καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἰταλο - Γερμανῶν τῆς Δικτατορίας τοῦ Κομμουνισμοῦ. Λεπτομερῶς ἀναφέρονται εἰς ἄλλο Κεφάλαιον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΣ

1.— ΟΛΟΙ ΕΤΟΙΜΟΙ

Εἰς τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν κατοχὴν 1941 — 1944 ἐξαιρετικὴ κίνησις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Μία παράδοσις ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνες τοῦ 1821 ἐπέβαλε χωρὶς καμμίαν προετοιμασίαν τὴν συνέχειαν. Εἰς τὸ Φαμοβοῦνι τοῦ Βασιλικοῦ Τριφυλίας εἶχε γεννηθῆ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ. Εἰς τὸ Μανιάκι, εἰς τὰ σύνορα Τριφυλίας — Πυλίας, ἔγινε ἡ μάχη τοῦ Παπαφλέσσα μετὰ τοὺς 900 Μεσσηνίους καὶ τοὺς 650 Τριφυλίους κατὰ τῶν ἀραπάδων τοῦ Ἰμπραήμ. Ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα κατήγετο ὁ Φίλικὸς τοῦ 1821 Παν. Ἀναγνωστόπουλος. Στὰ Χωριά καὶ Βουνὰ τῆς Τριφυλίας Ὀλυμπίας κατὰ τὰ χρόνια τοῦ 1821 — 1827 ἔγιναν τόσες καὶ τόσες μάχες κατὰ τῶν τότε κατακτητῶν Τούρκων. Χιλιάδες σκοτώθηκαν καὶ τότε γιὰ τὴν Ἐλευθερία. Ἡ ἀπόφασις διὰ νέες θυσίας τὸ 1941 χάριν τῆς Ἐλευθερίας εἶχε ληφθῆ, δὲν ἐχρειάζετο καμμία προετοιμασία...

Ἦτο φανερόν ὅτι ἀπελευθέρωσις θὰ ἐρχόταν ἀπὸ τὴν θάλασσα, ἀπὸ τὸν νότον. Μία ὥραία πρωτὰ ὄλοι ἀνέμενον οἱ Ἰταλο - Γερμανοὶ νὰ ἀναχωρήσουν νικημένοι, καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον θὰ ἐγίνετο ἡ ἀπόβασις τῶν συμμάχων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ποὺ συνεχίζει τὸν ἀγῶνα εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἀπὸ τὴν Πύλον μέχρι τὴν Ἀνδρίτσαινα καὶ τὸν Πύργον καὶ ἀπὸ τὴν Καλαμάταν μέχρι τὴν Κυπαρισσίαν καὶ τὴν Ζαχάρω κατὰ τὰ χρόνια 1941 — 1942 μαζὶ μετὰ τὴν πείνα, τὴν ὑποδούλωσι καὶ τὰ βάσανα ὑπάρχει μία ἀτελείωτη ἀλυσίδα ἐλευθέρων ὑποδουλωμένων Ἑλλήνων ποὺ συνεννοοῦνται μετὰ τὰ μάτια καὶ τὶς καρδιὰς των. Ἐνας πόνος καὶ μία πίστις, ἓνα κρυφὸ χαμόγελο καὶ μία ὑπερηφάνεια συνθέτουν τὴν ζωὴν ὄλων

τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Στὰ χωριὰ καὶ στὶς πόλεις οἱ Ἀξιωματικοί, οἱ ὑπαξιωματικοὶ καὶ οἱ στρατιῶτες τοῦ 1940 — 1941 συνεννοοῦνται χωρὶς πολλὰ λόγια. Παλαιοὶ πολεμισταί, ἔφεδροι, ἐπιστήμονες, ἀγρότες, ἐπαγγελματίες. Εἶναι ὅλοι ἔτοιμοι. Περιμένουν ὄπλα καὶ μόνον ὄπλα. Κατὰ τὸ 1943 ἀρχίζει ἡ ἔνοπλος ἀντίστασις. Εἰς τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ὄλος ὁ πληθυσμὸς εὐρίσκεται ὀλοφύχως παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ὁ πατριωτισμὸς, ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ προσφορὰ ὄλων διὰ θυσίαν χάριν τῆς Ἐλευθερίας εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῆ. Δὲν ὑπῆρχε πρῶτος καὶ τελευταῖος εἰς πίστιν καὶ ἐκδηλώσεις. Πεινασμένοι, ξυπόλυτοι καὶ μισοντυμένοι ὑπῆρξαν πολλοί, σχεδὸν ὅλοι. Ἀλλὰ φοβισμένοι, δειλοὶ ἢ ἀπελπισμένοι δὲν ὑπῆρξε κανεὶς.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιλάβωμεν εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ὅλα τὰ ἐθνικῶς δρώσαντα πρόσωπα, ὅλους ὅσους ἔδειξαν τότε πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν. Ἀναφέρομεν ἀσφαλῶς μερικὰ πρόσωπα, διὰ νὰ δοθῆ μία εἰκὼν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ ἀφανεῖς ἥρωες, οἱ ἄξιοι ἀγνωστοί, οἱ σεμνοὶ καὶ οἱ μετριόφρονες, ἦσαν πολλοί. Πάρα πολλοί. Ὁ Λαὸς μας ὑπῆρξεν ὀλόκληρος ἀξιοθαύμαστος διὰ τὴν καθολικὴν αἰσιοδοξίαν του καὶ τὴν πίστιν του εἰς τὸ ἰδανικὸν τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ χάρις εἰς τὶς θυσίας καὶ τῶν ἀφανῶν καὶ ἀγνώστων ἡρώων ἦλθ. καὶ ἡ ἡμέρα τῆς Ἐλευθερίας.

Κατωτέρω ἀναφέρομεν τοὺς ἀντάρτες, συνδέσμους καὶ μέλη τῆς περιφέρειας Τριφυλίας — Ὀλυμπίας — Μεσσηνίας, οἵτινες ἐνίσχυσαν ἐνόπλιως ἢ ἀόπλιως τὸν ἀγῶνα μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των.

Διὰ τὴν ἰδιαιτέραν ἐθνικὴν δρᾶσιν ἐκάστου ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

2.— ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ -- ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ θὰ ἀναφέρωμεν ὄσους ἐνίσχυσαν ἐνόπλιως ἢ ἀόπλιως ὅλην τὴν ἀναρτικὴν κίνησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν εἰδικῶς μαζὶ μὲ τοὺς ὀπλαρχηγούς τοῦ «Ε.Σ.» καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ «Ε.Σ.». Ἐδῶ ἐκτὸς ἄλλων, παραθέτομεν καὶ ὄσους, καταγόμενοι ἀπὸ περιοχὴν Πυλίας, Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας καὶ Ἠλείας, ἐνίσχυσαν τοὺς ἀντάρτες «Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας». Ἐναντι ἐκάστου σημειώνομεν καὶ στοιχεῖα τινὰ διὰ τὴν δρᾶσιν, προσφορὰν καὶ θυσίαν μερικῶν ἀγωνιστῶν. Ὅπως θὰ παρατηρήσῃ ὁ ἀναγνώστης, θύματα τῶν ἀγωνιστῶν ἀπὸ Ἴταλο - Γερμανοὺς καὶ κομμουνιστὰς εἶναι ἀρκετά.

Ἀβδουλᾶς Σωτήριος Γεωργίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης -- Σύνδεσμος.

- 'Αγραπιδᾶς 'Αντώνιος Παναγ. (Ταξιάρχαι 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- 'Αδαμόπουλος Θεόδωρος Γεωργίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αδαμόπουλος Παναγιώτης Κων)νου (Βρύσες Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αθανασόπουλος Λάμπρος Χρήστου (Καλλιθέα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αλεβιζόπουλος Φίλιππος Παν. (Πρασιδάκι 'Ολυμπίας) 'Αντάρτης.
- 'Αλεβιζόπουλος 'Αντώνιος 'Αντωνίου (Στόμιον 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αλεξόπουλος 'Ασημάκης Βασιλείου (Δραγώγιον 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αλεξόπουλος Γεώργιος Εὐθυμίου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης -- Σύνδεσμος.
- 'Αλεξόπουλος Γεώργιος Μήτρου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης — Σύνδεσμος.
- 'Αλεξόπουλος Θεόδωρος Γεωργίου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αλεξόπουλος Διονύσιος Μενελάου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αλεξόπουλος Θεοχάρης Εὐθυμίου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αναγνωστόπουλος 'Αθανάσιος (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αναγνωστόπουλος Δημ. Μιλτιάδου ('Ανω Λώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- 'Αναγνωστόπουλος Στέφανος Θεοδώρου (Κυπ)σια Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Ανδρικόπουλος Θεόδωρος Νικολάου (Ταξιάρχαι 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφодότης.
- 'Ανδριόπουλος Κων)νος Εὐσταθίου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης — Τροφодότης.
- 'Αντωνόπουλος Γεώργιος (Κακόβατος 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- 'Αντωνόπουλος 'Ιωάννης Νικ. (Καλλιθέα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης — Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- 'Αποστολόπουλος Παναγιώτης Κων)νου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- 'Αρβανιτάκης Φώτιος Περικλῆ (Κυπ)σία Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αρβανίτης Γεώργιος Νικολάου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- 'Αρβανίτης Χρήστος Κων)νου ('Ανάληψις Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αρνόκουρος Χρήστος Δημητρίου (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Αρχοντάκης Γρηγόριος ('Εκ Κρήτης), 'Αντάρτης.
- 'Ασημακόπουλος 'Αντώνιος Γεωργίου (Καλλιθέα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης -- Σύνδεσμος.
- 'Ασημακόπουλος Σπῦρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- 'Αντωνόπουλος 'Ιωάννης Π. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- 'Ανδριανόπουλος 'Ιωάννης (Κάκκαβα Τριφυλίας) 'Αντάρτης.
- 'Αναγνωστόπουλος Γρηγόριος Μιλτιάδου ('Ανω Λώριον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.

- Ἄντωνόπουλος Ἀντώνιος, Ἰαρχος (Δημητσάνα Γορτυνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ἀρκαδίας.
- Ἀγγελόπουλος Νικόλαος, Ἀνθ' γὸς (Καλύδωνα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Ἀγγελόπουλος Γεώργιος Ἡλία (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Ἀρβανίτης Γεώργιος, εὐελπὶς (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Ἀνδρικόπουλος Πανατζῆς Γεωργίου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Ἀνδρικόπουλος Παναγιώτης Ἰωάννου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας) Σύνδεσμος.
- Ἀνδρικόπουλος Ἰωάννης Γεωργίου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης Ἀριστείδου (Χαλικιά Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Ἀλεξόπουλος Ἀλέξιος Σωτηρίου (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Ἀθανασόπουλος Δημήτριος Α. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀθανασόπουλος Νικόλαος Εὔσταθίου (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ἀλεβίζος Δημήτριος Κωννου (Στενίκαρος Τριφυλίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου ομάδος Νιαρχάκου.
- Ἀποστολόπουλος Σοφοκλῆς Ἀνδρέου (Φίλια Τριφυλίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου ομάδος Νιαρχάκου.
- Ἀποστολόπουλος Νικόλαος Ἀνδρέου (Φίλια Τριφυλίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου ομάδος Νιαρχάκου.
- Ἀγγελόπουλος Κωννος Γ. (Ἀγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀδαμόπουλος Παναγιώτης (Ἀγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀλβανιώτης Κανέλλος Δημητρίου (Ἀγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀλβανιώτης Ἀντώνιος Δημ. (Ἀγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀλευρᾶς Φώτιος Βασιλείου (Ἀετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀλευρᾶς Χρῆστος Παναγιώτου (Ἀετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀδαμόπουλος Γεώργιος Θεμ. (*Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀνδρεόπουλος Ἀνδρέας (*Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀνδριόπουλος Ἰωάννης Εὔσταθίου (*Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ἀλλαγιάννης Ἰωάννης (*Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀλλαγιάννης αναγιώτης Δημ., Φαρμακοποιὸς (*Ἄνω Δώριον). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀλεξανδρόπουλος Κανέλλος Ἰωάννου (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναστασόπουλος Σωτήριος (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ἀγγελόπουλος Γεώργιος Ἀναστ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναστόπουλος Διομήδης Εὐθυμίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος Παναγιώτου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναστασόπουλος Παντελῆς Ἐπαμεινώνδα (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης Λεωνίδου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀλεξόπουλος Κυριάκος τοῦ Χ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασόπουλος Ἀναστάσιος Π. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀρβανιτάκης Φώτιος Δημ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀρβανιτάκης Φώτιος Χρήστου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀρβανιτάκης Κώστας Χρήστου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος Θεοδ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀλτάνης Κων)νος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀλτάνης Ἰωάννης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀντωνόπουλος Γεώργιος Π. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀντωνόπουλος Ἰωάννης Π. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀργυρόπουλος Κων)νος Γεωργίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀσαστασόπουλος ἠ Γκούρας Θεμιστοκλῆς (Κυπα)σία Τριφυλίας) Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης (Καλογερέσι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος Ἰωάννου (Καλογερέσι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος Ἰωάννου (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Σωτήριος Ἰωάννου (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Κώστας Ἰωάννου (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀποστολόπουλος Κων)νος Δημ. (Καλογερέσι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀποστολόπουλος Μῆτρος Κ. (Καλογερέσι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀποστολόπουλος Ἀγγελῆς Κων)νου (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασόπουλος Σωτήριος Λεωνίδα (Ἅγιος Νικόλαος Ἡλείας), Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἀσμοτύρης Ἀντώνιος Δημητρίου (Βαρθολομιὸ ἠ Σπάτα Ἡλείας), Σύνδεσμος με ἔθνικὰς ομάδας Ἡλείας.
- Ἀντωνόπουλος Ἐμμανουὴλ Γεωργίου, Συμ)φος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀντωνόπουλος Κοσμᾶς τοῦ Ἐμμανουὴλ, Δικηγόρος, Σύνδεσμος Στρατολόγος. Ἐφυλακίσθη ὑπὸ Γερμανῶν, ἐκακοποιήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀντωνόπουλος Γεώργιος Ἐμμανουὴλ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀντωνόπουλος Βασίλειος, ἀνθ)στής (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀνδριανόπουλος Νικόλαος, Γυμναστής (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- Ἄγγελόπουλος Γεώργιος Ἰωάννου (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἄγγελόπουλος Ἀλέξιος Ἰωάννου (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἄγγελόπουλος Ναοῦμ Ἰωάννου (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐφρονεῖθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀρβανίτης Δημήτριος Νικ., Ἐπιλοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀρβανίτης Γεώργιος Νικ., Ἀνθ)στής (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασόπουλος Ἀθανάσιος Ἰωάννου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀσημακόπουλος Ἡλίας, Δάσκαλος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασοπούλου Εὐθύμιος Μήτρου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀσημακόπουλος Ἰωάννης Παν. (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀλεξόπουλος Παναγιώτης Ἀλεξίου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀλεξόπουλος Σωτήριος Ἀλεξίου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Κων. Σωτηρίου (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀργυρόπουλος Κων)νος Γ'. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Γεώργ. Σωκράτους (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Σωτήριος Ἀδ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀργυρόπουλος Γεώργιος Θ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος Ἀθ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀδαμόπουλος Ἀναστάσιος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασόπουλος Ἀθανάσιος Νικ. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀθανασόπουλος Ἀθανάσιος Εὐσταθίου (Λεύκη Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀθανασόπουλος Γεώργιος (Λεύκη Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀντωνόπουλος Χαράλαμπος, Ἀνθ)γός (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀλμπανάκης Δημήτριος Ἀθ., φοιτητής (Μοναστήριον Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀντωνόπουλος Παναγιώτης Μιλτιάδου (Πλατάνια Τριφυλίας), Σύνδεσμος — ἀντάρτης Θεοχαροπούλου.
- Ἀργυρόπουλος Κων)νος Παρασκευᾶ (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀδαμόπουλος Ἀνδρέας Γεωργίου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀρβανίτης Ἀθανάσιος Εὐαγγέλου (Πύργος Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀποστολόπουλος Ἀπόστολος Δημητρίου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀῤρηλιώνης Ἀριστομένης Κων)νου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ἀῤρηλιώνης Θεόδωρος Χρήστου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀῤρηλιώνης Κων)νος Χρήστου (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

- Ἀδρηλιώνης Νικόλαος Γεωργίου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀδρηλιώνης Κων)νος Ἀριστομένους (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεβιζόπουλος Φίλιππος Ἰωάννου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεβιζόπουλος Ἰωάννης Ἀδάμ (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεβιζόπουλος Βασίλειος Ἡλία (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεβιζόπουλος Ἀθανάσιος Ἰωάννου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀσημακόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδριόπουλος Φώτιος Ἰωάννου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀγγελόπουλος Βασίλειος Π. (Στάσιμον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐτραυμα-
 τίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ἀδαμόπουλος Κων)νος Παν. (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. •
 Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης Ἀναστ. (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀθανασόπουλος Ἀνδρέας, Ἀνθ)στής (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ἀνδριόπουλος Δημήτριος Εὐσταθίου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Ἀνδριόπουλος Κων)νος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεξόπουλος Παναγιώτης, Δικ. Κλητῆρ (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ.
 Ὁργ.
 Ἀλεξόπουλος Θεμιστοκλῆς (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀργυρόπουλος Νικόλαος (Σελᾶ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεξανδρόπουλος Θεόδωρος Ἰωάννου (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀλεξόπουλος Ἰωάννης (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀντωναρόπουλος Νικόλαος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀντωναρόπουλος Τίμων (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀντωναρόπουλος Χαράλαμπος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνθούλης Ἰωάννης (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀγγελάκης Νικόλαος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀγγελόπουλος Νικόλαος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀσημακόπουλος Γεώργιος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδρικόπουλος Ἰωάννης Ἡλία (Κακόβατος Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀντωναρόπουλος Παναγιώτης, Ἱατρὸς (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ἀνδρουτσόπουλος Νικόλαος Ἀνδρέου (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Ἀντάρτης —
 Σύνδεσμος.
 Ἀνδρουτσόπουλος Δημήτριος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδρουτσόπουλος Ἡλίας (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδρουτσόπουλος Κων)νος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης Ἀριστείδου (Χαλικιὰ Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Ἀντωνόπουλος Ἀριστείδης, ἔφ. Ὑπ)γὸς (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδρουτσόπουλος Γεώργ., Δάσκαλος (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀνδρουτσόπουλος Βασίλειος Ἰωάν. Φοιτητῆς (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἀποστολόπουλος Γεώργιος Ἀποστόλου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- ΄Ασημακόπουλος Γεώργιος Γρ. (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. ΄Οργ.
- Αϊλιανός Φώτιος (΄Ανδρίτσαινα ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Ανδριόπουλος ΄Ανδρέας Χρήστου (΄Ανδρίτσαινα ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αβδουλᾶς ΄Ιωάννης Μεγακλή (΄Ανω Φυγαλία ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αβδουλᾶς Γεώργιος ΄Ιωάννου (΄Ανω Φυγαλία ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αβδουλᾶς Μεγακλῆς τοῦ ΄Ιωάννου (΄Ανω Φυγαλία ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αλεξόπουλος Γεώργιος Μῆτρου (Δαγώγιον ΄Ολυμπίας), Σύνδεσμος. ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αλεξανδρόπουλος ΄Ιωάννης, Δικηγόρος (Ζαχάρω ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αγγελόπουλος Νικόλαος, ΄Ανθ)γός (Ζαχάρω ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αρβανίτης Γεώργιος, ΄Ανθ)γός (Ζαχάρω ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αθανασόπουλος Κων)νος, Σταθμάρχης ΣΠΑΠ (Φυγαλία ΄Ολυμπίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν, διότι διέσωσεν τὸν Θεοχ. Θεοχαρόπουλον.
- ΄Αθανασουλόπουλος Δημήτριος (Κρέσταινα ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- Αὐγουστίνος ΄Αλέκος (΄Αλφειοῦσα ΄Ολυμπίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμ)στῶν.
- ΄Αναστασόπουλος Διομήδης (Κρέσταινα ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Ασημακόπουλος Νικ., ΄Τπ)γός (Καλλιθέα ΄Ολυμπίας), Σύνδεσμος.
- ΄Αθανασόπουλος ΄Αθανάσιος (Καλλιθέα ΄Ολυμπίας), Σύνδεσμος.
- ΄Αγγελόπουλος Γεώργιος ΄Ηλία, Δάσκαλος (Λινίσταινα ΄Ολυμπίας), Συν)σμος.
- ΄Αγγελόπουλος Λεωνίδας Νικ. (Λινίσταινα ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αδαμόπουλος Κων)νος ΄Αλεξ. (Μυρώνεια ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Ανδρικόπουλος ΄Ιωάννης Γ., ΄Ανθ)στής (Ταξιάρχαι ΄Ολυμπίας), Σύνδεσμος.
- ΄Ανδρικόπουλος ΄Ιωάννης ΄Ηλία (Ταξιάρχαι ΄Ολυμπίας), Σύνδεσμος ἔνοπλος
— Σπ. Μαυροειδῆ.
- ΄Ανδρικόπουλος ΄Αλέξανδρος Γεωργίου (Ταξιάρχαι ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
Σύνδεσμος.
- ΄Ανδρικόπουλος Πανταζῆς Γεωργίου (Ταξιάρχαι ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Ανδρικόπουλος Παναγιώτης ΄Ιωάννου (Ταξιάρχαι ΄Ολυμπίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αθανασόπουλος Δημήτριος (Κακαλέτρι Τριφυλίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αντωνόπουλος ΄Αντώνιος ΄Αθαν. (Ρωμανοῦ Πυλίας), Σύνδεσμος. ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αλιφέρης ΄Ιωάννης Δημοσθένους (Τσοκαλέϊκα Μεσσηνίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αλιφέρης ΄Αριστομένης Σπήλιου, ΄Ανθ)τρος (Τσοκαλέϊκα Μεσσηνίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αναγνωστόπουλος ΄Αντώνιος Λεωνίδου (Τσοκαλέϊκα Μεσσηνίας), Πολ. ΄Οργ.
- ΄Αλιφέρης Κων)νος Γεωργίου (Τσοκαλέϊκα Μεσσηνίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αλιφέρης Χρήστος Γεωργίου (Τσοκαλέϊκα Μεσσηνίας). ΄Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- ΄Αποστολόπουλος Παναγιώτης Κων)νου (Πάπαρι Μαντινείας), Σύνδεσμος ὁμάδος ΄Αρκαδίας.

- Ἄρμουτῆς Κων)νος Παναγιώτου (Πάπαρι Μαντινείας) Σύνδεσμος ὁμάδος Ἄρκαδίας.
- Ἄλεβίζος Δημήτριος Κων)νου (Δυρράχιον Ἄρκαδίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀποστολόπουλος Νικόλαος (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ἄνταρτῶν Ε.Σ. Δυρραχίου.
- Ἀποστολόπουλος Σοφοκλῆς Ἄνδρέου (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
- Ἀργυρόπουλος Δημήτριος (Κ. Μέλπεια Μεσσηνίας), Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἀποστολόπουλος Νικόλαος Ἄνδρέου (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος.
- Ἀσημακόπουλος Θεόδωρος (Λουτρό Μεσσηνίας), Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἄλεβίζος Γεώργιος Σ. (Στενίκλαρος Μεσσηνίας), Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἄλεξανδρόπουλος Π. (Δράϊνα Μεσσηνίας) Πολ. Ὅργ. — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Ἀναγνωστόπουλος Σταῦρος Γεωργίου (Δράϊνα Μεσσηνίας) Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἀδαμόπουλος Σωκράτης (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Ἄλεξόπουλος Κων)νος Γεωργίου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἄνταρτης.
- Ἀναγνωστόπουλος Γρηγ. Μιλτιάδου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας). Ἄνταρτης.
- Ἀνδριανόπουλος Γεώργιος Ἡλία (Μάλθη Ὀλυμπίας), Ἄνταρτης.
- Ἀνδρικόπουλος Ἰωάννης Γεωργίου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας). Ἄνταρτης.
- Ἀποστολόπουλος ἠ Καραμπέτσος Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου (Χρυσοχώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀνδρουτσόπουλος Νικ. Δημ. (Χρυσοχώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ἀσημακόπουλος Ἰωάν. Παναγ., Εἰρηνοδίκης (Κούβελα Τριφυλίας). Διαφωτιστής.
- Ἀθανασόπουλος Ἄθαν. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Ἀθανασόπουλος Ἄρις (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Ἄλεξόπουλος Ἄθαν. Π. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Ἄλεξόπουλος Περικλῆς Π. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Βαρβαρήγος Διονύσιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος — πληροφοριοδότης.
- Βασιλόπουλος Γεώργιος Χρήστου (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγὸς τῆς ὁμάδος.
- Βασιλόπουλος Νικόλαος Νικ. 3 (Δώριον Τριφυλίας), Ἄνταρτης.
- Βουρνᾶς Γεώργιος Πελοπίδα (Δασοχώρι Μεσσηνίας), Ἄνταρτης.
- Βουρνᾶς Πελοπίδας Πολυβίου (Δασοχώρι Μεσσηνίας), Ἄνταρτης — πλη-

- ροφοριοδότης — Σύνδεσμος. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βρέντζος Βασίλειος (Ἀνώγεια Ρεθύμνης), Ἀντάρτης.
- Βλαχούσης Γεώργιος Ἀντωνίου (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Βλάμης Γεώργιος Εὐθυμίου (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Βουρνᾶς Γεώργιος Λεωνίδου (Λυκοῦρεσι Μεσσηνίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος
- Βασιλόπουλος Νικόλαος Ἀλεξίου (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Βλαχάκης Κων)νος, Λοχίας (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Βραχνός Ἰωάννης Γεωργίου (Ρωμαονοῦ Πυλίας), Ἀντάρτης.
- Βαρβαρῆγος Χρῆστος Γεωργίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
- Βασιλόπουλος Ζαφείριος Παναγιώτου (Κράνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Βασιλόπουλος Ἀναστάσιος Ἰωάννου (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Βασιλόπουλος Νικόλαος Ἀλεξίου (Καλίτσαινα Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Φώτιος Ἀλεξίου (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Βασιλόπουλος Χρῆστος Νικολάου (Καλίτσαινα Τριφυλίας),
- Βλάχος Σωτήριος Ἀποστόλου (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας).
- Βαρβατσούλης Σπυρίδων Χρήστου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βλαχούλης Διονύσιος Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βλαχούλης Ἰωάννης Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βασιλόπουλος Σωτήριος Ἀθαν. (Δώριον Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Ἀθανάσιος Δημ. (Δώριον Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Παναγιώτης Δημ. (Δώριον Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βασιλόπουλος Ἠλίας Παναγ. (Δώριον Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βασιλόπουλος Κων)νος Ἀθαν. (Δώριον Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βασιλόπουλος Κώστας Γαλάνη (Δώριον Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Χρῆστος Εὐσταθίου (Δώριον Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Βασίλειος Ἀδάμ (Δώριον Τριφυλίας).
- Βλάχος Φώτιος, Καθηγητῆς (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
- Βλάχος Χρῆστος, Ἴατρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
- Βόγκας Νικόλαος Παναγ. (Κοπανάκι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βόγκας Θεόδωρος «Κοπανάκι Τριφυλίας».
- Βόγκας Ἀθανάσιος (Κοπανάκι Τριφυλίας), ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Βλάμης Σπύρος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας).
- Βασιλόπουλος Παναγιώτης Ἰωάννου (Κάκκαθα Τριφυλίας).
- Βακαλόπουλος Παναγιώτης Δημ. (Πύργος Τριφυλίας).
- Βαρελᾶς Παναγιώτης (Ράχες Τριφυλίας).

- Βλάχος Ἀγαθοζλῆς Κων)νου (Σπηλιὰ Τριφυλίας).
 Βασιλόπουλος Ἀναστάσιος, Ἴατρος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας).
 Βουδούρης Δημήτριος, Τηλ)τῆς (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας).
 Βλάχος Φώτιος Ἀντωνίου, Δάσκαλος (Στασιὸ Τριφυλίας).
 Βορρὲς Γεώργιος, Λιχηγόρος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βένος Θωμᾶς, Ἀνθ)γὸς (Φιλιατρὰ Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομ)στῶν.
 Βένος Χαράλαμπος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βασιλακόπουλος Σωτήριος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βορρὲς Λεωνίδας (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βαγενᾶς Ἰωάννης (Φιλιατρὰ Τριφυλίας)
 Βοδὸς Ἀλέξανδρος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας)
 Βοδὸς Ἀρμόδιος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βόγκας Κων)νος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βόγκας Χρῆστος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βόγκας Ἀριστείδης (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βόγκας Βασίλειος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας).
 Βασιλόπουλος Ἀθανάσιος Νιζ. (Χώρα Τριφυλίας).
 Βόγκας Ἡλίας Ἰωάννου, Ὑπ)γὸς (Ψάρι Τριφυλίας).
 Βλαχούσης Γεώργιος Ἀντωνίου (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας).
 Βλάμης Ἀρίστος (Γιαννιτσοχωρι Ὀλυμπίας).
 Βολτέας Ἀθ. (Ζαχάρω Ὀλυμπίας).
 Βαρουξῆς Ἐλευθέριος, Δημ)φος (Κρέστεινα Ὀλυμπίας).
 Βουδούρης Ἰωάννης Π., Ταγματάρχης (Καρυὲς Τριφυλίας).
 Βλάμης Γεώργιος Εὐθυμίου (Λέπραιον Ὀλυμπίας).
 Βραχνὸς Ἰωάννης (Ῥωμανοῦ Πυλίας)
 Βανικιώτης Σπήλιος Γεωργίου, Ὑπ)γὸς (Τσουκαλέϊκα Μεσσηνίας).
 Βασιλόπουλος Γεώργιος Ἰωάννου (Κηνυγοῦ Μεσσηνίας).
 Βασιλάκης Τάκης, Λοχίας (Ἄρις Μεσσηνίας).
 Βασιλάκης Νικόλαος (Ἄρις Μεσσηνίας).
 Βασιλάκης Κων)νος (Ἄρις Μεσσηνίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Βασιλάκης Ἀριστοτέλης (Ἄρις Μεσσηνίας).
 Βλάμης Νικόλαος Ἀνδρέου (Λέπραιον Ὀλυμπίας).
 Βέϊκος Γεώργιος Ἰωάννου. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
 Βέϊκος Δημήτριος, Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
 Γαλιάνης Κανέλλος Μέλιου, Ἀνθ)γὸς (Καλονερό Τριφυλίας), Ἀντάρτης -
 Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
 Γαλανόπουλος Ζαφείρης (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος - Ἀντάρτης.
 Γαλανόπουλος Λεωνίδας (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Γαρίνης Γεώργιος Ἀριστείδου (Χρυσοχωρι Τριφυλίας), Πληροφοριοδότης -
 Σύνδεσμος.
 Γερόσταθος Δημήτριος Ἰωάν (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Γεωργακόπουλος Βασίλειος Ἀντωνίου (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Γεωργακόπουλος Νικόλαος (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γεωργακόπουλος Κων)νος Θεοχάρους (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης
Γεωργακόπουλος Νικόλαος (Καλίτσαινα Τριφυλίας).

Γεωργακόπουλος Σωτήριος Ἀναστασίου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γεωργόπουλος Παναγιώτης Γεωργίου (Καμάρι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γιαλαμάς Κων)νος Ἰωάν. (Ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας), Ἀντάρτης.

Γιαννακαρώνης Χρῆστος Μανούσου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννικόπουλος Δημήτριος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννικόπουλος Μῆτρος Ἰωάννου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννόπουλος Γεώργιος Νικ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννόπουλος Θεόδωρος (Καλάβρυτα) Διερμηνεὺς - Σύνδεσμος.

Γιαννόπουλος Λεωνίδας Δημ. (Βασιλικὸ Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γιαούρης Χρῆστος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Σύνδεσμος.

Γκόγκας Ἀντώνιος Γεωργίου (Κάκαβα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκόγκας Ἐπαμεινώνδας Γ. (Κάκαβα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκόγκας Σωτήριος Ἀλεξίου (Κάκαβα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης.

Γκόνος Θωμάς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκότσης Ἀντώνιος Ταξιάρχου (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκότσης Δημ. Περικλ. (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκότσης Περικλῆς Εὐθυμίου (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκουγκούσης Γρηγόριος Νικ. (Λυνίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γκουγκούσης Ἰωάννης (Ρουτάκι —Κυπ)σία— Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης.

Γκούτης Ἰωάννης (Στάσιο Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γυφτόπουλος Παναγιώτης Γ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γλεντῆς Παρασκευᾶς Ὁθωνος (Σύριζον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκούτης Ἰωάννης Κων)νου (Σπηλιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκόγκας Ἰωάννης Κων)νου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γεωργακόπουλος Γεώργιος Νικ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γεωργόπουλος Θεοχάρης (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννακαρώνης Μανούσος Χρήστου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γούτας Ἰωάννης Ἀνθ)γός (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γουρνᾶς Θεράπων Παν. (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γεωργῆκος Γεώργιος (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γερόσταθος Κων)νος Δημ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γκιώκας Νικόλαος (Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων Ἠλείας. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Γεωργακόπουλος Θεόδωρος Δημ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γιαννικόπουλος Ἰωάννης Γ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Γκριτζαλης Γεώργιος Δημ. (Βασιλικὸ Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γεωργακόπουλος Παναγιώτης Νικ. (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Γκόγκας Παναγ. Κων)νου (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

- Γεωργόπουλος Κων)νος Παναγ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη υπό Κομμουνιστών.
- Γιαννόπουλος Νικόλαος Γεωργίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γιασούρης Κων)νος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Γραμματικός Σταμάτης Χρίστου (Σπηλιά Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη, υπό κομμουνιστών.
- Γιασούρης Γεώργιος Χρ. (Λεύκη Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Γεωργιόπουλος Γεώργιος Λεων. (Λεύκη Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Γεωργόπουλος Δημήτριος (Ψάρι Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γιάνναρης 'Ιωάννης Θεοδ. (Μαυροματί Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Γιάνναρης Γεώργιος (Μαυροματί Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Γεωργιόπουλος Βασίλειος ('Αγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Γεωργιόπουλος 'Αθανάσιος ('Αγαλιανή Τριφυλίας).
- Γεωργιόπουλος Διονύσιος ('Αγαλιανή Τριφυλίας).
- Γυφτόπουλος Γεώργιος ('Αγαλιανή Τριφυλίας).
- Γεωργιλᾶς 'Αντώνιος, Δικαστικός ('Αετός Τριφυλίας).
- Γεωργιλᾶς 'Αθανάσιος, 'Εφοριακός ('Αετός Τριφυλίας). 'Εβασανίσθη υπό κομμουνιστών.
- Γκότσης Πανάγος, Λοχίας ('Αετός Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος Γεώργιος Γ. ("Ανω Δώριον Τριφυλίας).
- Γκότσης 'Ιωάννης ('Αρμενιοί Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος Κων)νος Γεωργίου (Χαλικιά Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Γεώργας 'Αντώνιος 'Ιωάννου (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
- Γεώργας Πέτρος 'Ιωάννου (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
- Γιαννακόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Καρύταινα 'Αρχαδίας).
- Γιαννίτσας Χρήστος Γρηγορίου (Κ. Φυγαλία 'Ολυμπίας).
- Γκόκας 'Ιωάννης Κων. (Κακόβατος 'Ολυμπίας).
- Γκουγκούσης Γρηγόριος Νικ. (Λυγίσταινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Γιαννόπουλος Νικόλαος Γ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας).
- Γεωργόπουλος Κων)νος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας).
- Γυφτάκης Γεώργιος 'Ανδρέου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γαρατζιώτης 'Αριστομένης (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεωργακλῆς Διονύσιος Κων. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γουδοουβέλης Γεώργιος Κων. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γζίκας Δημήτριος 'Αθαν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γλαρόπουλος 'Αλέξιος Γ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

μουνιστών.

Γεωργόπουλος Διονύσιος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γεωργόπουλος Κων/νος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκουζέπης Γρηγ. Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γεωργιαννούλης Άναστάσιος Θ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκισούρης Νικόλαος Ίωάν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γιαννίμπας Ίωάννης Άθαν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκότσης Χρήστος, ιερέυς (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γιαννάτος Γεώργιος Εύαγ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γιαννόπουλος Εϋστάθιος Έπαμ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γαλανόπουλος Άντώνιος Γεωργίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκισούρης Κων/νος Χρήστος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γιαννακόπουλος Σωτήριος, Δεκανεύς (Δροσοπηγή Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκότσης Βασίλειος (Δροσοπηγή Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γιαννακόπουλος Γεώργιος Άριστ. (Δροσοπηγή Τριφυλίας).

Γιαννακόπουλος Παναγιώτης (Δροσοπηγή Τριφυλίας).

Γιαννακόπουλος Έλευθέριος (Δροσοπηγή Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Γιαννακόπουλος Γρηγόριος Κων. (Δροσοπηγή Τριφυλίας).

Γιαννακόπουλος Δημ. Γεώργ. (Δροσοπηγή Τριφυλίας).

Γκότσης Ίωάννης Περικλέους (Δώριον Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γκότσης Περικλῆς Ίωάννου (Δώριον Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

Γύφτος Άνδρέας (Δώριον Τριφυλίας).

Γιαννόπουλος Σωτήριος Χ. (Δώριον Τριφυλίας).

Γκότσης Μιχαήλ Νικ. (Δώριον Τριφυλίας).

Γκότσης Γεώργιος Φ. (Δώριον Τριφυλίας).

Γιαννόπουλος Δημήτριος Δημ. (Δώριον Τριφυλίας).

Γκότσης Σωτήριος Φ. (Δώριον Τριφυλίας).

Γεώργας Άντώνιος, Ύπάλληλος ΟΤΕ (Κυπαρισσία Τριφυλίας).

- Γεώργας Παναγιώτης Υ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεώργας Δημήτριος Χ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Εφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Γεώργας Λιονύσιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
- Γκούρας (ἢ 'Αναστασόπουλος) 'Αντώνιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γρηγορόπουλος Φώτιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεωργακόπουλος Δημ. Φωτίου (Κοπανάκι Τριφυλίας).
- Γζότσης 'Αθανάσιος, 'Υπ)γός (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Γζοτσορότσης Δημ. Παν. (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γζότσης Παναγιώτης 'Αλεξίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γζότσης 'Αναστάσιος 'Αλεξίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γζότης Δημήτριος 'Αλεξίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεωργακόπουλος Νικόλαος Δημ. (Καλίτσαίνα Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος Παναγιώτης Νιζ. (Καλίτσαίνα Τριφυλίας).
- Γαλάνης Κανέλλος, 'Ανθ)γός (Καλονερό Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γαλάνης Μέλιος (Καλονερό Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος 'Αριστείδης 'Αντωνίου (Κούβελα Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος Χρήστος 'Αντωνίου (Κούβελα Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεωργακόπουλος Γεώργιος Νιζ. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Γιαννακόπουλος Νικόλαος 'Αλκιβιάδου (Κούβελα Τριφυλίας).
- Γεωργιόπουλος Δημ. Γεωργίου (Κούβελα Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γεωργακόπουλος 'Ιω. 'Αναστασίου (Κούβελα Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Γιαννόπουλος 'Ιωάννης Γεωργ. (Κοπάνιτσα Τριφυλίας).
- Γερόσταθος 'Ιωάννης Β. (Κοπάνιτσα Τριφυλίας).
- Γιαννακόπουλος Σωτήριος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας).
- Γζόγκας Βασίλειος (Κάκκαβα Τριφυλίας).
- Γζόγκας Παναγιώτης Χ. (Κάκκαβα Τριφυλίας).
- Γζόγκας Παν. Παν. (Κάκκαβα Τριφυλίας).
- Γζόγκας 'Ιωάννης Κων. (Κάκκαβα Τριφυλίας).
- Γζόγκας Σωτήριος, 'Εφονεύθη υπό γερμανών.
- Γζόγκας Δημήτριος. 'Εφονεύθη υπό Γερμανών.

- Γκόγκας Έπαμεινώνδας (Κάκκαβα Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐφονεύθη ὑπὸ Γερμανῶν.
- Γκόγκας Δημήτριος Γ. (Κάκκαβα Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐφονεύθη ὑπὸ Γερμανῶν.
- Γεωργιόπουλος Γεώργιος (Λεύκη Τριφυλίας).
- Γκισούρης Γεώργιος (Λεύκη Τριφυλίας).
- Γκισούρης Λάμπρος (Λεύκη Τριφυλίας).
- Γεωργόπουλος Ἀριστείδης (Λεύκη Τριφυλίας), ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργόπουλος Ἰωάννης (Λεύκη Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργόπουλος Δημήτριος (Λυκουδέσι Τριφυλίας), Σύνδεσμος, ἔνοπλος.
- Γλιάτας Κων/νος Δημ. (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος, ἔνοπλος.
- Γλιάτας Γεώργιος (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος, ἔνοπλος.
- Γράβας Γρηγόριος Ἀντωνίου (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος, ἔνοπλος.
- Γεωργόπουλος Ἰωάννης Χρόνη (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος, ἔνοπλος
- Γεωργόπουλος Ἀντώνιος Χρόνη (Πύργος Τριφυλίας), Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν. Σύνδεσμος.
- Γαλανόπουλος Σωτήριος Παναγιώτου (Πύργος Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν. Σύνδεσμος.
- Γαλανόπουλος Παναγιώτου Δημητρίου (Πύργος Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γιαννόπουλος Περικλῆς (Πρόδρομος Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Γιαννόπουλος Ἀθανάσιος (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γυφτάκης Εὐθύμιος Παν. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γεωργαῶς Παναγιώτης Λεωνίδα (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γλεντῆς Παρασκευᾶς (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γεωργαῶς Δημήτριος Λεωνίδα (Σύριζον Τριφυλίας). Πολ. Ὀργ.
- Γεωργαῶς Κων/νος Ἀλεξίου (Σύριζον Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργαῶς Δημήτριος Ἀλεξίου (Σύριζον Τριφυλίας).
- Γλεντῆς Εὐθύμιος Ἀθανασίου (Σύριζον Τριφυλίας). Ὑπέκυψεν εἰς βασανιστήρια κομμουνιστῶν.
- Γεωργαῶς Ὅμηρος, Δικηγόρος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Ἐφυλακίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργαῶς Γεώργιος Δημήτριος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γιαννῖκος Λάμπρος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Γιαννούλης Νικόλαος, Ταγ/ρχης (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργακόπουλος Παναγ. Ἰωάννου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας).
- Γεωργακόπουλος Σωτήριος Ἀναστασίου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας).
- Γαρατζιώτης Θεόδωρος Ἀριστείδου (Σελᾶ Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν. Ἀνθ/γός.

- Γεωργακόπουλος Γεώργιος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Γκόνος Γρηγόριος (Φιλιατρά Τριφυλίας).
 Γκόνος Ίωάννης (Φιλιατρά Τριφυλίας).
 Γκόνος Γεώργιος (Φιλιατρά Τριφυλίας).
 Γκόνος Σωτήριος (Φιλιατρά Τριφυλίας).
 Γεωργόπουλος Νικόλαος (Φιλιατρά Τριφυλίας).
 Γυφτάκης Χρήστος 'Αναστασίου (Χώρα Τριφυλίας).
 Γυφτάκης 'Αναστάσιος (Χώρα Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμιστῶν.
 Γιαννόπουλος 'Αθανάσιος, ιατρός (Χώρα Τριφυλίας).
 Γαρίνης Γεωργιούλης, 'Εφ. 'Ανθ)γός (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), 'Εβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Γυφτόπουλος Ίωάννης, 'Εφοριακός (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Γαρίνης 'Αριστείδης Παν. (Χρυσοχώρι Τριφυλίας).
 Γυφτόπουλος Θεμιστοκλῆς (Χρυσοχώρι Τριφυλίας).
 Γαρίνης Γεώργιος 'Αριστείδου (Χρυσοχώρι Τριφυλίας).
 Γαρίνης Παῦλος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας).
 Γεωργιόπουλος Κων)νος 'Αναστασίου (Χαλικιά Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
 'Ετραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Γεωργιόπουλος Νικόλαος 'Ανδρέου (Χαλικιά Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Γεωργιόπουλος Βύρων 'Αναστασίου (Χαλικιά Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γεωργιόπουλος 'Αναστάσιος (Χαλικιά Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γκότσης Γεώργιος Εὐθυμίου (Χαλικιά Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γυφτόπουλος Παναγιώτης 'Ανδρέου, 'Υπ)ρχης (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γκριτζαλης 'Αριστείδης Λυκούργου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γουρνᾶς Νικόλαος Παν. ('Ανδρίτσεινα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)της.
 Γουρνᾶς Θεράπων ('Ανδρίτσεινα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης. 'Εβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Γεωργίος Γεώργιος ('Ανδρίτσεινα 'Ολυμπίας), Σύνδεσμος. Τροφ)δοότης.
 Γούναρης Νικόλαος Γεώργιος ('Ανδρίτσεινα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. Τροφ)δοότης.
 Γεωργόπουλος Θεοχάρης (''Ανω Φυγαλία 'Ολυμπία), Πολ. 'Οργ. Τροφ)της.
 Γεωργακόπουλος Γεώρ. Γεωργίου (''Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ.
 Γιαννακόπουλος Δημήτριος Γεωργίου (''Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας).
 Γιαννικόπουλος Ίωάννης Γεωργίου (''Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ.
 Γιαννικόπουλος Πολυχρόνης Δημ. (''Ανω Φυγαλία), Πολ. 'Οργ.
 Γεωργακόπουλος Γεώργιος Ίωάν. (''Ανω Φυγαλία), Πολ. 'Οργ.
 Γεωργιλῆς 'Ηλίας (Μακρύσια 'Ολυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων 'Αρκαδίας.
 Γεωργίου Ίωάννης (Λαδικόν 'Ολυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων 'Αρκαδίας.

- Γκιώκας Νικόλαος (Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος δμιάδων Ἀρκαδίας.
Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργούλιας ἢ Καλαντζῆς Δημήτριος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος δμιάδων Ἀρκαδίας.
- Γερόσταθος Δημήτριος (Κάτω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος δμιάδων Ἀρκαδίας.
- Γερόσταθος Κων)νος Δημ. (Κάτω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Γεωργακόπουλος Θεόδωρος Δημ. (Κάτω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Γιαννόπουλος Νικόλαος (Καρνὲς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Γιαννόπουλος Ἰωάννης (Κακόβατος Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γκουγκούσης Κων)νος Νιζ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Γκότσης Γεώργιος Δήμου (Μυρώνεια Ὀλυμπίας).
- Γεωργακόπουλος Ἀριστείδης Παν. (Χαλβάτσου Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Γεωργακόπουλος Κων)νος Σ. (Κουλουζάδα Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γιάνναρης Ἰωάννης (Μαυροματί Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Γιάνναρης Γεώργιος Κων)νος, Ἐπιλοχίας (Μαυροματί Μεσσήνης), Στρατολογ. Σύνδεσμος. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γιάνναρης Πολυξένης Κων)νος (Μαυροματί Μεσσήνης), Σύνδεσμος.
- Γιάνναρης Γεώργιος Σταύρου (Μαυροματί Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ. Σύνδεσμος.
- Γιάνναρης Θεόδωρος Παν. (Μαυροματί Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γιάνναρης Βασίλειος Παναγ. (Μαυροματί Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γεωργόπουλος Τρίφων Δημ. (Κινηγοῦ Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γεωραμπᾶς Εὐάγγελος, ἀνθ)στής (Μήλα Μεσσήνης), Σύνδεσμος.
- Γοῦλος Βασίλειος, Ἀν)ρχης (Ἄρις Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γοῦλος Ἡλίας (Ἄρις Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γοῦλος Ἰωάννης, Λοχίας (Ἄρις Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γαλιανᾶτος Ἰωάννης (Ἄμμος Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γαλιᾶτος Δημήτριος, Ἀνθ)γὸς (Ἄμμος Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γαλιᾶτος Παναγιώτης, Ταγ)ρχης (Ἄμμος Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γαλιᾶτος Γεώργιος, Ἀνθ)γὸς (Ἄμμος Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γιαννακόπουλος Θεόδωρος, Λοχαγὸς (Θουρία Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γεωργούσης Ἀπόστολος (Θουρία Μεσσήνης), Πολ. Ὁργ.
- Γκρέτσας Ἀνδρέας, Ἀρχισιμνιάς (Ἀγώνια Μεσσήνης), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γκῦζας Σωκράτης, Ὑπ)ρχης (Ἄνθεια Μεσσήνης), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γκῦζας Πέτρος (Ἄνθεια Μεσσήνης), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γιαννόπουλος Δημ. (Ζερμπίσις Ἰθώμης), Σύνδεσμος, Πολ. Ὁργ.

- Γεωργιόπουλος ἢ Ἡλιόπουλος Ἀριστείδης (Κούβελα Τριφυλίας), Στρατολόγος. Ἐπιχείρησε φυγάδευσιν λοχαγοῦ Θεοχαροπούλου.
- Γεωργιόπουλος Γεώργιος τοῦ Παν. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος πληροφοριοδότης. Ἐφρονεῖθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γαρίνης Ἀριστείδης Παναγ. (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Στρατολόγος. Σύνδεσμος.
- Γαρίνης Ἰωάν. Παναγ. (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γαρίνης Ἰωάν. Κων. (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐφρονεῖθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γαρίνης Παῦλος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
- Γαρίνης Γεώργ., Ἀντ'ορχης (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Διαφοτιστής. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γεωργόπουλος Γεώργιος, Ἀγροφύλαξ (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Ἐδιώχθη καὶ ἔφρονεῖθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Γκότσης Δημ. Γεωργίου, Ἱερεὺς (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Διαφοτιστής.
- Γκότσης Κων)νος Γεωργίου (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Τροφοδότης.
- Γκότσης Νικ. Περιζκέους (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Τροφοδότης.
- Γκότσης Δημ. Ἀριστ. (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Τροφοδότης.
- Γκότσης Γεώργιος Εὐθύμιος (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Τροφοδότης.
- Γκότσης Νικ. Ἀθανασίου (Χαλκιᾶ Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Τροφοδότης.
- Γεωργόπουλος Παῦλος τοῦ Δημ. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Γεωργόπουλος Ἰωάν. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Λακανάλης Νικόλαος (Ἀνώγεια Ρεθύμνης), Ἀντάρτης.
- Λεδεμάδης Κων)νος Μιλτιάδου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Λεδεμάδης Περιζκῆς Νικ. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Σύν)σμος.
- Λέδες Ἰωάννης Κων)νος (Κ. Φυγαλία Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Δημητρακόπουλος Ἀθαν. Ἀνδρέου (Στάσιμον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Δημητρακόπουλος Εὐθύμιος Κων)νος (Σέροβου Γορτυνίας), Πολ. Ὅργ. Σύν)σμος.
- Δημητρακόπουλος Δημ. (Μάλια Μεσσήνης), Ἀντάρτης.
- Δημητρακόπουλος Δημ. Κων)νου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Δημητρακόπουλος Παναγιώτης (Βανάδα Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Σύν)σμος.
- Δημητρακόπουλος Κων)νος Θεοδοσίον (Κυταρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ. Πληροφοριοδότης. Ἱατρός.
- Δημητρούλιας Σωτήριος Δημητρίου (Στόμιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Δημητρούλιας Νικόλαος Σπύρου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πληροφοριοδότης. Σύνδεσμος. Ἀντάρτης.
- Δημόπουλος Ἀναστάσιος Γεωργίου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Διαμαντόπουλος Ἀνδρέας Ἀναστασίον (Μυρόνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Δογάνης Διαμαντῆς Ἀσημ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. •
- Δογάνης Ἰωάννης Παναγιώτου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δράκας Κων)νος Ἰωάννου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Πληροφοροδοῦτης.

Δράκας Ἰωάννης Κων)νου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δρούτσος Ἰωάννης Γ. (Ἅγιος Γεώργιος Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Δεδεμάδης Γεώργιος Κ. (Ἄνω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δράκος Ἀθανάσιος Γ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δεληγιώργης Γρηγόριος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δράκος Ἰωάννης Ἀποστόλου (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Διαμαντόπουλος Διαμαντῆς Διοχ. (Μυρῶνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Διπλάρης Γεώργιος Η. (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δέλγος Σωτήριος (Φτελιὰ Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δαβίλλας Νικόλαος Χ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυῆγέτου.

Δαβίλλας Ἰωάννης Νικ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυῆγέτου.

Δαβίλλας Βασίλειος Νικ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Ταυῆγέτου.

Λιονυσόπουλος ἢ Χριστοφιλόπουλος Ἀθανάσ. Θεοδ. (Μελιγαλᾶ Μεσσήνης)

Σύνδεσμος Ταυῆγέτου.

Λαβέτας Νικόλαος Θεοδ. (Στρέφι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Δεληγιώργης Γρηγόριος Βασιλ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δημητρόπουλος Γεώργιος (Μυρῶνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Δημητρόπουλος Ἀθανάσιος Λιονυσίου (Μίνθη Ὀλυμπίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Διαμαντόπουλος Διαμάντης Λιονυσίου (Μυρῶνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Διαμαντόπουλος Νικ. Κων)νου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Δογάνης Ἀναστάσιος Παναγ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δογάνης Γεώργιος Παναγ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Δογάνης Χρῆστος Γεωργίου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Δρούτσας Γεώργιος, Δάσκαλος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δρούτσας Κων)νος (Ντίνης) (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δρούτσας Ἀθανάσιος, Ἀγροφάλαξ (Ἄετὸς Τριφυλίας), Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Δεδεμάδης Γεώργιος Κων. (Ἀθ. Ἄνω Δώρειον), Πολ. Ὁργ.

Δημόπουλος Ἀναστάσιος Γεωργίου (Ἄνω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δεδεμάδης Περιστῆς Νικ. (Ἄνω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δημητρακόπουλος Δημήτριος Κων., Δεκανεὺς (Ἄνω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Δημητρακόπουλος Χρῆστος (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Δημόπουλος Νικόλαος Ἀναστασίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Διακουμόπουλος Ἰωάννης Νικ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Δεληγιάννης Κίμων Νικ., Ἀνθ)γὸς (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Λιαβατόπουλος Ἰπποκράτης Παν. (Γραγαλιάνοι Τριφυλίας), Ἐνολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Λημητρακόπουλος Ἀντώνιος, Συμ)φος (Κυπαρισσία Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Δραῶκος Παναγιώτης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Δημητρακόπουλος Ἰωάννης Ἀναγνώστου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δρακόπουλος Μιχαὴλ (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Λημητρακόπουλος Θεόδ. Νικ. (Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας), Στρατηγεῖον. Σύνδεσμος ὁμάδων Ἡλείας. Λοχίας.
- Δαβέτας Νικόλαος Θεοδόρου (Στρέφι Ἡλείας), Σύνδεσμος. Πληφ)δότης.
- Δρακόπουλος Παν. Μιχαὴλ (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δρακόπουλος Δημήτριος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Λημητρακόπουλος Σταμάτης Κων)νου (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Δημόπουλος Κων)νος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δημόπουλος Ἡλίας (Γραγαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Λιονυσοπούλου Ἄγγελος Γεωργίου (Πύργος Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Δημητρόπουλος Γεώργιος Γρηγ. (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δήμιζας Ἰωάννης Ταξιάρχου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δήμιζας Νικόλαος Λεωνίδου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δήμιζας Παναγιώτης Λεωνίδου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δήμιζας Σωτήριος Λεωνίδου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δήμιζας Ἡλίας Δημητρίου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Λιαμαντόπουλος Δημ. Ἰωάννου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Λιαμαντόπουλος Ἀλέξιος Ἰωάννου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δημόπουλος Ἀθανάσιος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Δημόπουλος Παναγιώτης (Γλυκορούζιον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Λιαμαντόπουλος Χρήστος (Γιαννιτσοχώρι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Δημητρουλόπουλος Τρύφων, Λοχίας (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἡλείας.
- Δημητρουλόπουλος Γεώργιος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἡλείας.
- Λέδες Παναγιώτης Ἡλία (Στόμιον Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος. Πληροφ)της.
- Λέδες Ἰωάννης Κων. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Δεληγιώργης Γρηγόριος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Δράκος Ἀθανάσιος Γ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Δράκος Ἰωάννης Ἀποστόλου (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λημητρακόπουλος Ἀθαν. Ἀντωνίου (Σκληροῦ Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Δημητρακόπουλος Δημήτριος (Μάλτα Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Λημητρακόπουλος Φώτιος Ἀθαν. (Σολάκι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Δαβίλας Νικόλαος Ἰωάννου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Πολ. Ὁργ. ὁμάδων Λυρραχίου.

Δαβίλας Βασίλειος Νικολάου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων
Λυρραχίου.

Δαβίλας Ἰωάννης Νικολάου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων
Λυρραχίου.

Δαβίλας Γεώργιος Νικολάου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων
Λυρραχίου.

Λημόπουλος Ἰλιάς Γεωργίου (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Εὔσταθόπουλος Παῦλος (Ἠλείας), Σύνδεσμος - Πυροβολητής. Ἐτραυμα-
τίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Εἰμορφόπουλος Νικόλαος, ἐπάλληλος Ἐθνικῆς Τραπέζης (Κυπαρισσία Τρι-
φυλίας).

Ζάγκος Λημήτριος Ἰωάν. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζάρας Γεώργιος Παναγιώτου (Βρέσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης, βοηθός
ομαδάρχου.

Ζαφείρης Βασίλειος Παν. (Ἄμυγδαλιές Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζαφειρόπουλος Γεώργιος Παν. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζαχαράκης Νικόλαος, Ἀντιστρατήγος Χανίων (Κρήτης), Ἀντάρτης.

Ζαχαράκης Παναγιώτης Δημοσθένους (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζερβόπουλος Ἰωάννης, Ἀντάρτης - Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.

Ζευγίτης Γεώργιος Νικ. (Κάτω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζέρβας Γεώργιος (Γλυκορίζιον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Ζαχαρόπουλος Εὐάγγελος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφο-
νήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζαχαράκης Παναγιώτης Δημ., Ἀνθ' γός (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζαφειρόπουλος Ζαφείρης, Λοχαγός (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζῆρος Παναγιώτης Ἰωάν. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Ζόμπολος Ἰωάννης Περικλέους (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδο-
λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζέρβας Ἀνδρέας Ἀριστοτέλους, Δικηγόρος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ.
Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζέρβας Γεώργιος Χαρ. (Γλυκορίζιον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Ζαχαρόπουλος Γεώργιος Ἀντωνίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐ-
δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζαχαρόπουλος Ἀναστάσιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ
κομμουνιστῶν.

Ζαχαρόπουλος Λιονύσιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Ζαφειρόπουλος Ζαφείρης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Ζαχάριος Δημήτριος Λευκίδου (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζαχάριος Γεώργιος Λευκίδου (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου
Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ζαχάριος Γρηγόριος Λευκίδου (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Ζαχάριος Ἀναστάσιος Λευκίδου (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

- Ζώγας Δημήτριος, Δικαστικός (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζουμπούλης Παναγιώτης (Σελᾶ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζαμφέας Χαράλαμπος (Φιλιατρὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζάγκος Δημήτριος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζαφειρόπουλος Παναγιώτης Ζαφείρη (Κυπαρισσία Τριφυλίας).
 Ζαφειρόπουλος Ζαρείφης, Συμ)φος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 φονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ζώης Ἰωάννης, Λοχίας (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζῆρος Φώτιος, Στρατηγὸς ἐ.ἀ. (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζαχαρόπουλος Ἀριστοτέλης (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζαμπάρας Φώτιος Παν. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος ὁμάδων Ταῦ-
 γέτου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ζέρβας Θεόδωρος (Θουρεία Μεσσήνης), Σύνδεσμος ὁμάδων Ταῦγέτου. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ζέρβας Θεόδωρος, Ἐπιλοχίας (Βαθὺ Εὐβοίας), Ἀντάρτης.
 Ζαφείρης Γεώργιος Ἀθανασίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ζαφείρης Ἀθανάσιος Γεωργίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος ἢ Γεωργόπουλος Ἀντώνιος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 — Πληροφοριод. — Στρατολόγος.
 Ἡλιόπουλος Βασίλειος Ἡλία (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. — Πλη-
 ροφοριодότης — Ἰατρός.
 Ἡλιόπουλος Ἀναστάσιος Δημ. (Καλογερέσι Τριφυλίας), Σύνδεσμος ὁμάδων
 Ταῦγέτου.
 Ἡλιόπουλος Γεώργιος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος Παναγιώτης Γεωργίου (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος Βασίλειος Ἡλία, Ἀνθ)τρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Σύνδε-
 σμος Στρατηγείου.
 Ἡλιόπουλος Γρηγόριος Π., Δάσκαλος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος Ἀδὰμ Κων)νου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος Λεωνίδας (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἡλιόπουλος Ἀριστείδης Ἀντωνίου (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Ἡλιόπουλος Ὁθων.
 Ἡλιόπουλος Σταῦρος Ὁθωνος, Ὑπομοίραρχος.
 Θανόπουλος Ἰωάννης Νικ. (Περιβόλια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Θεοδωρακόπουλος Ἀθαν. Ἰωάν. (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. — Πλη-
 ροφοριодότης — Τροφодότης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Θεοδωρακόπουλος Κων)νος Γαλάνη (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. —
 Πληροφοριодότης — Τροφодότης.
 Θεοδωρόπουλος Εὐστάθιος (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος ὁμάδος Ἀθη-
 νῶν — Ἀντάρτης.
 Θεοχάρης Παναγιώτης Λυμπέρη (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Θεοχαρόπουλος Γεώργιος Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος
 ἐθνικῆς ὀργανώσεως Ἀθηνῶν.

Θεοχαρόπουλος Ἰωάννης Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Θεοδωρακόπουλος Ἰωάννης (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοχαρόπουλος Διονύσιος Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θᾶνος Γεώργιος, Ἀνθ)γός (Μίνη Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχαράκης Δημήτριος, Ἀνθ)γός (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θανάσουλας Χαράλαμπος (Μαρώνια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θωμόπουλος Θεόδωρος (Κουφόπουλον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχάρης Πολύβιος Γεωργίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχάρης Λυκοῦργος Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχάρης Βασίλειος Παν. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θανάσουλας Παναγιώτης (Μαρώνια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Σύνδεσμος μὲ ἐθνικὰς ὀργανώσεις Ἀθηνῶν.

Θανάσουλας Χαράλαμπος Νικ. (Μυρώνια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θανόπουλος Ρήγας Νικ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Ἡρακλῆς Παναγιώτ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Εὐστάθιος, Λοχαγός (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης --

Σύνδεσμος μὲ ὀργανώσεις Ἀθηνῶν.

Θεοδωρόπουλος Νικόλαος Θεοδ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχάρης Κων)νος Γεωργ. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοχαρόπουλος Σοφιανός Ἀλεξ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Θεοχαρόπουλος Παῦλος (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Γεώργιος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Θειακός Κων)νος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Θεοχάρης Ἀναστάσιος Ἡλία (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρακόπουλος Ἡλίας Γαλάνη (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρακόπουλος Γαλάνης Κ. (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρακόπουλος Σωτήριος Παν. (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρακόπουλος Ἰωάννης Δημ. (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρακόπουλος Δημήτριος (Κούβελα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Ἄγγελος Θεοδ. (Πύργος Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Νικήτας (Φλόκα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Θεοδωρόπουλος Ἰωάννης, Λάσκαλος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Θεοδωρόπουλος Ἀριστείδης (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Θωμόπουλος Θεόδωρος (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θεοχαρόπουλος Σοφιανός Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.

Θεοχαρόπουλος Λυκοῦργος Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θεοχαρόπουλος Πολύβιος (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θεοχαρόπουλος Χαράλαμπος (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θεοχαρόπουλος Ἰωάννης Ἀλεξίου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

Θωμόπουλος Θεόδωρος (Κουφόπουλον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

- Θεοδωρόπουλος Ἡρακλῆς Παν. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Θεοδωρόπουλος Νικ. Θεοδ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Θανάσουλας Χαράλαμπος (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Θᾶνος Ἰωάννης (Μίνθη Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Θᾶνος Γεώργιος, Ἀνθ)γός (Μίνθη Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Θανόπουλος Ρήγας Νικ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Θεοδωρακόπουλος Ἰωάννης Ἀλεξ. (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Θεοδωρακόπουλος Γεώργιος Χρήστου (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Θεοδωρόπουλος Ἡλίας Ἀθαν., Ἀνθ)γός (Μελιγαλᾶ Μεσσήνης), Πολ. Ὀργ.
- Θανόπουλος ἦ Παπαδόπουλος Ἡλίας Ἀριστ. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδιώχθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Θανόπουλος ἦ Παπαδόπουλος Βύρων (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδιώχθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Θανόπουλος Σωτήριος τοῦ Ἀριστ. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδιώχθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κάβουρας Γεώργιος Ἰωάννου (Ὀλυμπία), Ἀντάρτης.
- Καλογερόπουλος Θεοφάνης Ἰωάννου (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Κανελλόπουλος Κων)νος (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- Καλῆς Ἰωάννης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καπλάνης Γεώργιος Κων)νου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καπλάνης Παναγιώτης Χρήστου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης.
- Κάππος Θεοράπων Γεωργίου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης, βοηθὸς ὀμαδάρχου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καραλῆς Αὐγερινὸς Βασιλείου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Καραμπεσύνης Βασίλειος Δημητρίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγὸς ὀμάδος.
- Καραμπεσύνης Ἰωάννης Δημητρίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Καραμπεσύνης Παναγιώτης Δημητρίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Καραχάλιος Γεώργιος Γενναίου, Ὀπλαρχηγὸς - Ἀρχηγὸς Συγκροτήματος.
- Καραχάλιος Ἡλίας (Χατζῆ Πυλίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης — Τροφοδότης.
- Καραχάλιος Παναγιώτης Γενναίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης. — Σύνδεσμος.
- Καραχάλιος Σταμάτιος Γεωργίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Κάρνος Ἀνδρέας Κων)νου (Καστρούγγενα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Κάρνος Παναγιώτης Γεωργίου (Καστρούγγενα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Κάρτσωνας Δημήτριος (Καλαμάτα), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος Ὀργανώσεως Ἀθηνῶν.

- Καστελοριός Νικόλαος Γεωργίου (Κάλυμνος, Λοδεκάννησα), 'Αντάρτης -
'Ιατρός.
- Κατσαμπάνης 'Ιωάν. Δημητρίου (Δώριον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Κατσαμπάνης Περικλῆς Δημ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. — Πληρο-
φοριοδότης — Σύνδεσμος.
- Κατσέρης 'Ιωάννης Παν. ('Αμυγδαλιές 'Ολυμπίας), Σύνδεσμος — 'Αντάρ-
της.
- Καφίρης Δημήτριος (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Καφίρης Δῆμος Λεωνίδα (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Καφίρης Κων)νος εωργίου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Οπλαρχηγός Σύνδεσμος.
- Καφίρης Κων)νος Θεοδ. (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Καφίρης Μενέλαος Δημ. (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Καφίρης Παναγῆς Κων)νου (Περιβόλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κεφάλας Πέτρος (Δυροάχιον 'Αρχαδίας), Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- Κοκκίνης Δημήτριος Χρήστου ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κοκκίνης Σωτήριος Γεωργίου ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κόκκινος Κων)νος, 'Αντάρτης -- Σύνδεσμος.
- Κοκκίωνης Γεώργιος Γρηγ. (Ταξιάρχαι 'Ολυμπίας), 'Επιτελικός Συντολ.
- Κοκκίωνης 'Ιωάννης Γεωργίου (Ταξιάρχαι 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κολλιόπουλος Πανγ. Γεωργίου, ('Υπ)γός (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ.
'Οργ. — Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- Κονίτης Χρήστος Γεωργίου ('Αμυγδαλιές 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κουτάλης 'Αναστάσιος Παναγ. (Μυρώνεια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κοπανᾶς 'Αναστάσιος Βασιλείου, 'Ανθ)γός, Δάσκαλος (Περιβόλια 'Ολυμ-
πίας), 'Αντάρτης.
- Κορκολῆς Διονύσιος (Λινίσταινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κορωναίος Εδέλτιδης Γρηγορίου (Πεταλίδιον Ηυλίας), 'Αντάρτης.
- Κοσμόπουλος Εδάγγελος (Φαρακλάδα Τριφυλίας), Πληροφοριοδότης — Σύν-
δεσμος.
- Κότσιας Μιχαῖλ Μιχαῖλ ('Ηγουμενίτσα Θεσπρωτίας), 'Αντάρτης.
- Κότσιας Χρήστος ('Ανδρίτσεινα 'Ολυμπίας), Πληροφοριοδότης - Σύν)σμος.
- Κωτσιόπουλος Γεώργιος Κων)νου ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κωτσιόπουλος 'Ιωάννης Κων)νου ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Κούκης Γεώργιος Γρηγορίου (Βασιλικόν Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Κούκης Χαράλαμπος Γεωργίου (Βασιλικόν Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Κουλελές Παντελῆς Γεωργίου (Βασιλικόν Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Κουτσούνης Γεώργιος Δημ. (Κ. Φυγαλία 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. -- Πληρο-
φοριοδότης.
- Κρανίτης Παναγ. 'Αλεξίου (Κ. Φυγαλία 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. — Πλη-
ροφοριοδότης.
- Κρέσπης 'Αναστάσιος (Λέπραιον 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. — Πληροφοριο-
δότης.

Κρέσπης Νικόλαος Εὔσταθίου (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης.

Κρέσιος Βασίλειος Δημ. (Πλατεία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κρίβας Γεώργιος, Λοχαγός (Ἀνδρίτσαίνα Ὀλυμπίας), Ἐπιτελικὸς Ἀξ)κός.

Κριτσέλης Ἀναστάσιος Ἀναστ., Ἀνθ)γός (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας).

Κύπριος Ἀντώνιος (Κύπρος), Ὀπλαρχηγός.

Κυριαζόπουλος Ἀλέξιος Διονυσίου (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος.

Κυριαζόπουλος Λιονύσιος Ἰωάννου (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Βασίλειος (Μάλτα Μεσσήνης), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Γεώργιος Ἀνδρέου (Χοιράδες Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Δημ. Ἀνδρέου (Χοιράδες Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Δημ., Λοχαγός (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.

Κωνσταντόπουλος Θεοφάνης Ἀνδρέου (Χοιράδες Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Κων)νος Ἀνδρέου (Χοιράδες Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κωνσταντόπουλος Νικ. Ἀνδρέου (Χοιράδες Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κωστόπουλος Ἀδάμ (Ἀγαλιανή Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Κωτσάκης Ζαφείρης Ἀντωνίου (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος.

Κωτσόπουλος Θεμιστοκλῆς Παναγ. (Ψάρι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Κατσικάρης Γεώργιος, Λοχίας (Ψάρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Κανελλόπουλος Νικ. Παν. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Καντιδάκης Γεώργιος (Κρήτη), Ἀντάρτης.

Κακούτης Βασίλειος Κων. (Μάλθη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κωνσταντόπουλος Βασίλειος (Φίλια Μεσσήνης), Ἀντάρτης.

Κοσμάς Ἀντώνιος Γεωργίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Κωτσιόπουλος Γεώργιος Κ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κωτσόπουλος Θεμιστοκλῆς Γ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κοκκίνης Θεμιστοκλῆς Γ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κοκκίνης Θεμιστοκλῆς Γ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κάρνος Ἀνδρέας Κ. (Καστρούγγαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κάρτσωνας Γεώργιος, Λοχαγός (Καλαμάτα), Ἀντάρτης.

Κοκκῶνης Δημήτριος, Ἀνθ)γός (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κοκκῶνης Νικ., Ἀνθ)γός (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κρίβας Ἡλίας (Ἀνδρίτσαίνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κωνσταντόπουλος Σπῦρος Παν., Ἀνθ)γός (Καλονερό Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κανακόπουλος Ἀλέξανδρος, Ἀνθ)γός (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

- Καλογερόπουλος Γεώργιος Νικ. (Λινίσταινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κορκοκλής Γεώργιος Μεν. (Λινίσταινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κότσινας Ίωάννης Νικ. ('Ανδρίτσεινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κουσκουλής 'Ανδρέας Γεωργίου ('Ανδρίτσεινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κανταρής Γεώργιος ('Ανδρίτσεινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κότσικας Παναγ. Νικ. ('Ανδρίτσεινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κρέστης Κων)νος (Λέπραιον Όλυμπίας), 'Αντάρτης. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Κολλαράς Διονύσιος Θ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κυριακόπουλος Σπύρος Γ'. (Μυρώνεια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κωτσώνης Παν. 'Αχ. (Καλλιθέα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κωτσάκης Διονύσιος Παν. (Μυρώνεια Όλυμπίας), Σύνδεσμος -- Πληροφοριοδότης.
- Καψάνης Βασίλειος Ι. (Στάσιμον Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κωτσάκης Γεώργιος 'Αναστασίου (Μυρώνεια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κωτσάκης Ζαφείρης 'Αναστ. (Μυρώνεια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κριτσέλης 'Ανδρέας Σπύρου (Ταξιάρχαι Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κριτσέλης Χριστόδουλος Χ. (Ταξιάρχαι Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κωτσάκης Ίωάννης (Μυρώνεια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Καφίρης 'Αντώνιος Θεοδ. (Περιβόλια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Καραλής Αύγερινός Βασ. (Περιβόλια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κότος Θεμιστοκλής Ίωάν. (Χρυσοχώρι Όλυμπίας), 'Αντάρτης ένοπλος.
 Κουσουρηής Χρήστος Νικ. (Πετράλωνα Όλυμπίας), 'Αντάρτης ένοπλος — Πληροφοριοδότης — Σύνδεσμος.
- Κρέστος Δημήτριος 'Αναστασίου (Δραγώγιον Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κάρνος Σπύρος Γεωργίου (Καστρούγγενα Όλυμπίας), 'Ενοπλος — Πληροφοριοδότης.
- Κονίδης Ίωάννης (Φανάρι Όλυμπίας), Σύνδεσμος — 'Αντάρτης.
 Κάρνος Νικόλαος, Λοχίας (Καστρούγγενα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Καλδέρης Γεώργιος Ι. ('Ανω Φυγαλία Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κοπανάς Βασίλειος Διον. (Περιβόλια Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
 Κατσίρος 'Αναστάσιος Γεωργίου (Καλίτσεινα Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
 Κατσιέρης Δημήτριος Παναγιώτου ('Αμυγδαλιές Όλυμπίας), Μάχη Περιβολίων.
- Κατσίρος Γεώργιος Δημ. (Καλίσταινα Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
 Καραγάλιος Χρόνης, Ίερεύς (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης — 'Αρχηγός ομάδος — 'Ενοπλος Σύνδεσμος.
- Καραγάλιος Κων)νος Βασ. (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
 Κάππος Γεώργιος (Πύργος Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Ετραυματίσθη υπό κομμουνιστών.
- Κάππος Παναγιώτης Β. (Πύργος Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Εβασανίσθη υπό κομμουνιστών.
- Καούνης Μιλτιάδης Ν. (Πύργος Τριφυλίας), 'Αντάρτης.

- Κατσούλας Ἰωάν. (Πύργος Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Κυριαζόπουλος Ἀλέξανδρος Λιον. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κυριαζόπουλος Σταῦρος Δημ. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Καλιάρης Γεώργιος (Πόντος), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Καραγιάννης Ἰωάννης Γεωργίου (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καραντάρης Ἰωάννης (Ρωμανοῦ Πυλίας), Ἀντάρτης.
 Καραχάλιος Ἡλίας (Χανδρινοῦ Πυλίας), Ἀντάρτης.
 Κορμᾶς Ἀναστάσιος Νικ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Κανελλόπουλος Εὐστάθιος Ἡλία (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Κορμᾶς Βασίλειος Παν. (Κεφαλληνοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Κοσιώρης Ἡλίας (Ἡλέκτρα Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Καρούπαλης Κων)νος Ι. (Κυνηγοῦ Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Κωτσόπουλος Ἰωάν. ΙΙ. (Φίλια Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Καλαμπόκης Βασίλειος Κ. (Φίλια Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Κυριακόπουλος Γεώργιος Ἀρ. (Φίλια Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Κυριαζῆς Γεώργιος Χρήστου (Μαυρομάτι Μεσσήνης), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Καζέρος Γεώργιος Ἰωάν. (Ἀμυγδαλιές Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Καζαβᾶνος Γεώργιος Π. (Λεύκη Πυλίας), Σύνδεσμος.
 Καπερώνης Κων)νος Βασ. (Αἰλῶν Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ. — Σύνδεσμος.
 Κολέτσος Χρήστος Κων)νου (Αἰλῶν Τριφυλίας), Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Καραγιάννης Κων)νος Χρήστου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Καρακωνσταντῆς Γεώργιος Σωζο. (Καλίσταινα Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
 Καραλῆς Βασίλειος Νικολάου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Καραμπεσίνης Ξενοφῶν (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
 Καραχάλιος Θεόδωρος Ἀναστασίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
 Καραχάλιος Πολυχρόνης (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Ὅργ.
 Καραχάλιος Χρήστος Γενναίου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης ἔνοπλος — Σύνδεσμος.
- Κατσίρος Ἀναστάσιος Γεωργίου (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Κατσιέρης Δημήτριος Παν. (Ἀμυγδαλιές Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Κατσιαβὸς Θεόδωρος Παν. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὅργ. Σύνδεσμος.
 Κατσικάρης Ἰωάννης (Ψάρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Κατσικάρης Γεώργιος, Μόνιμος Λοχίας, Σύνδεσμος κλπ.
 Κοτσώνης Ἀντώνιος (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Καφίρης Ἀνδρέας Θεοδ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Καφίρης Ἀντώνιος Θεοδώρου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Καφίρης Δημήτριος Γ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Καφίρης Κων)νος Παν. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.

Καφίρης Ἰωάννης Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Πολ. Ὀργ.

Καφίρης Σπῦρος Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κόλλιας Εὐάγγελος (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος.

Κοκκίνης Ἀθανάσιος (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης.

Κολέτσος Χρῆστος Κων)νου (Αὐλὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κολιώτης Ἀνδρέας Ι. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.

Κολιώτης Ἰωάννης Ι. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.

Κόντος Ἀλέξανδρος Χρήστου, Δικηγόρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κόπιτσας Κων)νος Λεωνίδα (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πληροφοριοδότης.

Κουτσογιάννης Ἰωάννης Γ. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κρέστος Ἀναστάσιος Δημητρίου (Δραγώγιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κρέστος Γεώργιος Βασ. (Δραγώγιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κωτσάκης Διονύσιος Παν. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Κωτσάκης Ρήγας Ζαφείρη (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.

Κωτσιόπουλος Δημήτριος (Ἀετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κόντος Ἀριστείδης Σωτηρίου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κόλλιας Σωτήριος Ἀναστασίου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κόκκιζας Ἀναστάσιος Νικ. (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κουτσίκος Ἀριστοτέλης (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κωνσταντακόπουλος Ἄριστος (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κωνσταντακόπουλος Δημ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κωνσταντακοπούλου Ὀλγα Βασιλείου (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κόντος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

Κυριαζόπουλος Ἀλέξανδρος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κουρόπουλος Παναγιώτης Κων., Σμηνίας (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κωστόπουλος Γεώργιος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κοκκίνης Λεωνίδας Ἀθαν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κιριάκαρας Ἄγγελος Βαχ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Καυκᾶς Φώτιος Ἀντωνίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Καράμπελας Ἰωάννης Γ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κίτσος Θωμᾶς Σπυρ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κορωναῖος Ἀθανάσιος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κωστόπουλος Ὄθων Γρηγ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κωνσταντόπουλος Σωτήριος Ἀγγελῆ (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κυριακόπουλος Παν. Ἀθαν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κολλιόπουλος Ἰωάννης Γ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κριθαρᾶς Θεοδόσιος Πυθαγ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κρεκούκας Ἰωάννης Ἀντ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κανακάρης Δημ. Κων)νου (Δροσοπηγή Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καλκαβούρας Κων)νος (Φλόκα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ Κατσαμπάνης Παῦλος Γ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κατσαμπάνης Σωτήριος Νικ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
Κατσαμπάνης Ἀναστάσιος Δημ.	»	»	»	»
Κοκκώνας Κων)νος Ἰωάννου	»	»	»	»
Κόντος Βασίλειος Νικ.	»	»	»	»
Κοκονούζης Κων)νος	»	»	»	»
Κατσαμπάνης Κων)νος Παύλου	»	»	»	»
Κατσαμπάνης Γ. Ἰωάν.	»	»	»	»
Κατσαμπάνης Σωτήριος Γ.	»	»	»	»
Κατσαμπάνης Παν. Νικ.	»	»	»	»
Κατσίρης Παναγ. Νεστέλλη	»	»	»	»
Κατσίρης Ἰωάννης	»	»	»	»
Κατσίρης Παναγιώτης Ἰωάν.	»	»	»	»
Κόντος Δημήτριος Κ.	»	»	»	»
- Καλογερόπουλος Κων)νος, Ὑπ)γός (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφονεύθη ὑπὸ Γερμανῶν.
- Κουκάκης Γεώργιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουκάκης Ἀναστάσιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Κατσάνης Παναγιώτης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κακκίσης Βασίλειος, ἰατρός (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολο-
φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κομπορόζος Φώτιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καρατζᾶς Νικ., Ἄνθ)γός » » » »

Κόκκιζας Νικ., ἰατρός » » » »

Καλογερόπουλος Χρήστος Δημ. » » » »

Καλογερόπουλος Κόδρος » » » »

Κανελλόπουλος Κων)νος Παν. » » » »

Κανελλόπουλος Ἰωάν. Κανέλλου » » » »

Κωνσταντόπουλος Ἡλίας Βασ. (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καραχάλιος Παναγ. Χρήστου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδολο-
φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Κοσμᾶς Γεώργιος Κ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κοσμᾶς Κων)νος Κ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κοσμᾶς Γεώργιος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κοσμᾶς Κων)νος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κοσμᾶς Κοσμᾶς Δημ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κατσίρος Γεώργιος Δημ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καλοσχόπης Σωτήριος (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κανέλλος Στασινός Δημ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καλοσχόπης Γεώργιος Νικ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καρακωνσταντῆς Γεώργιος Σωκρ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Καρακωνσταντῆς Σωκράτης Ἀλεξ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Κατσίρος Νικόλαος Ἐπαμ. (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κατσίρος Ἰωάννης Ἀλεξίου (Καλίτσεινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντόπουλος Χρήστος Παν. (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντινίδης Χρήστος Παν. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντινίδης Θεμιστοκλῆς Παν. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντινίδης Παναγιώτης Ἰωάν. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κωνσταντινίδης Κων)νος Ἰωάν. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κώτσιας Ἀριστομένης Π. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κόλλιας Θεόφιλος Δημ. (Κεφαλόβουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καζᾶκος Ἀλέξανδρος, Λοχίας (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καζᾶκος Γεώργιος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καζᾶκος Δημήτριος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καζᾶκος Παναγιώτης (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Καραχάλιος Γενναῖος Χρήστου (Κάγκαθα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κακαβᾶνος Κων)νος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ
κομμουνιστῶν.

Κάππος Παν. Χαρ. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κακαβᾶνος Φώτιος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Κοσμᾶς Κων)νος Ἐπαμ. (Μοναστήριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- Καράμπελλας Γεώργιος Έμμ. (Μοναστήριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κυριακόπουλος Περικλῆς (Μουζάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κυριακόπουλος Θεόδωρος (Μουζάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καραγιάννης Παν. Χρήστου (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καραγιάννης Κων)νος (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έτραυματίσθη
ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καραγιάννης Γεώργιος Χρήστου (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έφο-
νεύθη ὑπὸ Γερμανῶν.
- Κάππος Βασίλειος Παν. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κάππος Σωτήριος Παν. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κάππος Νικόλαος Άναστασίου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κάππος Δημήτριος Άριστείδου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κάππος Σταμάτιος Παρασκευᾶ (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καλογερόπουλος Κων)νος Δημ., Άνθ)γός (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
Έτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καλογερόπουλος Άνδρέας (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καραμποῦτσος Δημήτριος Γεωργ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδο-
λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κωνσταντόπουλος Γεώργιος Δημ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ., Σύν-
δεσμος.
- Κωνσταντόπουλος Νικόλαος Δημ. (Πύργος Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Κωνσταντόπουλος Νικόλαος Κων)νου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Άθανάσιος Άνδρ. (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Ηλίας Άναστασίου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Θεόδωρος Άδάμ (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Άνδρέας Άθαν. (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Ηλίας Άθανασίου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόρδας Λεωνίδας Άναστασίου (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καζᾶκος Νικόλαος Άθαν. (Πρόδρομος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Ιωάννης Βασ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κωνσταντέλλος Σωτήριος Βασ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έβασα-
νίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κάκαρης Φώτιος Κων. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έβασανίσθη ὑπὸ
κομμουνιστῶν.
- Κανελλόπουλος Περικλῆς Καν. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Βασίλειος Γρ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Σωτήριος Παν., ἰατρός (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Βασίλειος Νιζ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έφονεύθη
ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κανελλόπουλος Νικόλαος Παν. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Παναγιώτης Κων. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.

- Καζακόπουλος Νικόλαος Παν. (Σπηλιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έβασανίσθη υπό κομμουνιστών.
- Καιψιάνης Βασίλειος Γ. (Στάσιμον Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Σύνδεσμος -- Πληροφοριοδότης.
- Κασίμης Σωτήριος, Συν)ρχης (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Κάκκαβας Βενετσάνος, έφ. άνθ)γός (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Κάκκαβας Όδυσσεύς (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Σ'.
- Κωνσταντόπουλος Σπυρίδων Παν. (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Σύνδεσμος -- Πληροφοριοδότης.
- Κάππος Κανέλλος (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κασίμης Βασίλειος (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλάκης Νικόλαος, Φοιτητής (Στασιό Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κασσέρης Νικόλαος, Λοχίας (Σελά Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Καραχούνδρης Λεωνίδας Κων. (Τραγάνα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καραχούνδρης Γεώργιος Φωτίου (Τραγάνα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καραγιάννης Άναστάσιος Γεωργίου (Τραγάνα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κρονιός Δημοσθένης (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Καλκαβούρας Ίωάννης (Φλόζα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κότος Παύλος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κόλλιας Γεώργιος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κωτσιόπουλος Δημήτριος Κων)νου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κωτσιόπουλος Δημήτριος Παναγ. (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Ίωάννης (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Χαράλαμπος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κότσικας Χρήστος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Καπλάνης Άντώνιος Άριστείδου (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Καφίρης Λυκοϋργος Κων)νου (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κρίβας Ήλιος -- Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Κατσέρης Ίωάννης, Άνθ)γός (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Καρβελᾶς Ήλιος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κονίδης Χρήστος Γεωργίου (Άμυγδαλιές Όλυμπίας), Μάχη Νίβιτσα.
- Κότσικας Παναγιώτης (Άμυγδαλιές Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κωτσόπουλος Ίωάννης Κων)νου (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κωτσόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κωσταντόπουλος Ίωάννης Δημ. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Κρέσιος Δημ. Δημ. (Άραγόγειον Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Καρτάλος Γεώργιος, Λοχαγός (Έπιτάλιον Όλυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων Ήλειας.
- Κοσμόπουλος Νικόλαος, Άνθ)γός (Ζαχάρω Όλυμπίας). Πολ. Όργ. Έφρονεύθη υπό κομμουνιστών.

- Κωνσταντόπουλος Ἄνδρ. (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κάρπαπαναγιώτης Ἰωάννης, ἱατρὸς (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κολόκας Νικόλαος, Ἄνθ)γὸς (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κοτσώρης Κων)νος, Ὑπ)γὸς (Μακρούσσια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπένης Ἀλκιβιάδης, Λοχίας (Λαδικὸν Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπένης Παναγιώτης (Λαδικὸν Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κατσιμπόμπας Νικόλαος, ἀγροφύλαξ (Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κακκούρης Ἀναστάσιος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καλὸς Βασίλειος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καλὸς Ἰωάννης (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπλάνης Γεώργιος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καλὸς Ἀνδρέας (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κωνσταντόπουλος Ἀνδρέας, Δικηγόρος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καρδαράς Ἰωάννης (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κάρνος Νικόλαος, Λοχίας (Καστρούγγενα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπλάνης Ἰωάννης (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κολλάρας Διονύσιος Θ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κρεσενίτης Δῆμος, Δημοσιογράφος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κάσσαρης Ἀναστάσιος, Λοχίας (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καράπαπας Χρῆστος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καζᾶκος Παν., Ταγματάρχης (Καρυὲς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Κωτσιώνης Παν. Ἀντωνίου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κορκολῆς Γεώργιος Μενελάου (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κορκολῆς Ἀντώνιος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Καλογερόπουλος Γεώργιος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπλάνης Παναγιώτης (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καπλάνης Ἀθανάσιος Χαραλ. (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Καπλάνης Κων)νος Ἀθ. (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καπλάνης Χαράλαμπος Ἀθαν. (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κρέσπης Κων)νος (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κρέσπης Διονύσιος (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κουνάδης Ἀνδρέας Θεοδ. (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κωτσάκης Γεώργιος Ἀναστασίου (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κωτσάνης Ἰωάννης Γ., Χωρ)λαξ (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κυριακόπουλος Νικόλαος Γ. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Κυριακόπουλος Σπύρος Γ. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

- Κοντούλης Ἀθανάσιος Παν. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κουτσογιάννης Παν. Γεωργίου (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κωτσάκης Γεώργιος Φωτίου (Μίνθη Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Καρούμπαλης Ἰωάννης (Πρασιδάκι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κριτσέλης Ἀνδρέας Σπ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κριτσέλης Χριστόδουλος Νιζ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κάππος Ἰωάννης Γ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κοκώνης Νικόλαος, Ἀνθ)γός (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Σύν)σμος
- Κοκώνης Παναγιώτης (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Κόσσυφας Γεργιος Ἰωάν. (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Κόσσυφας Παναγιώτης Γ. (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καλογερόπουλος Ἀντώνιος Γεωργ. (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καλογερόπουλος Γεώργιος Κω)νου (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καλογερόπουλος Θεόδωρος Κω)νου (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καλογερόπουλος Φώτιος Γεωργίου (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καλογερόπουλος Νικόλαος Πανταζῆ (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καράμπελας Ἀσημάκης (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ
κομμουνιστῶν.
- Καράμπελας Ἰωάννης (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καράμπελας Θεόδωρος (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Καφαντάρης Ἰωάννης Χρήστου (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Κάρτσωνας Γεώργιος, Ἔφ. Ἀνθ)γός (Καλαμάτα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
ομάδων Ἀυραχίου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κοταρόπουλος Μίμης, λιμεν. ταμίας (Καλάμαι Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ο-
μάδων Ἀυραχίου.
- Κωνσταντόπουλος Τσέκερης Δημ. (Δεσῖλλα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων
Ἀυραχίου.
- Καπότας Δημήτριος Κω)νου (Καλλιρόη Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων
Ἀυραχίου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουροκουλῆς Νικόλαος (Τσουκαλεῖα Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κωνσταντακόπουλος Βασίλειος Δημ. (Μάλτα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ο-
μάδων Ἀυραχίου.
- Κόσσυφας Χρῆστος Γ. (Σολάκι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ
κομμουνιστῶν.
- Καρατζαφέρης Ἀλέξανδρος Χ. (Μαντζάρι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολο-
φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κυριαζῆς Γεώργιος Χρήστου (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κατσάρας Στασινὸς Ἀνδρέου (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κατσάρας Ἀλέξανδρος (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κατσάρας Σωτήριος Μιχ. (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.

- Κατσάρας Νικόλαος Δημ. (Μαυροματι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κατσάρας Κων)νος Δημ. (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κρομπᾶς Γεώργιος Νιζ. (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κρομπᾶς Βασίλειος Άριστείδου (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κρομπᾶς Βασίλειος Εὔσταθίου (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κουντούρης Γώργιος Ίω. (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κρομπᾶς Κων)νος Γεωργ. (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Καβάλος Έμμανουήλ (Βούτες Ήρακλείου Κρήτης). Μάχη Ταυγέτου.
- Καλονδάκης Έμμανουήλ (Άνδρίτσι Ήρακλείου Κρήτης). Μάχη Ταυγέτου.
- Καντιδάκης Γεώργιος (Γωνιές Ήρακλείου Κρήτης). Μάχη Ταυγέτου.
- Κουτσούγκρης Γεώργιος (Καροῦτες Ρεθύμνης Κρήτης). Μάχη Ταυγέτου.
- Κιμινώνης Ίωσήφ (Άσηγωνιές Ρεθύμνης Κρήτης), Μάχη Ταυγέτου.
- Κορμᾶς Άναστάσιος Δημ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κορμᾶς Βασίλειος Παν. (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Εὔσταθιος Ήλία (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Άνδρέας Ήλία (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κορμᾶς Περιελῆς Πανάγου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κορμᾶς Νικόλαος Εὔσταθίου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κάμιας Βασίλειος Παν. (Ρεματιὰ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Καρούμπαλης Κων)νος Χ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ταυγέτου.
- Κωνσταντόπουλος Παναγ. Ίωάν. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Καλογερόπουλος Ίωάννης Δημ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κωνσταντόπουλος Παντελῆς Κων. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κυριακόπουλος Γεώργιος Άριστογένους (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Καλαμπόκης Βασίλειος Κων. (Φίλια Μεσσηνίας). Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Κωτσιόπουλος Άθαν. Π. (Φίλια Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κονίδης Βασίλειος Άθ. (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυραχίου.
- Κοσιώρης Ήλίας (Ήλέκτρα Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κανελλόπουλος Περιελῆς, Άνθ)γός (Μῆλα Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Καίσαρης Γεώργιος (Άρις Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κούβελας Ίωάννης (Άρις Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καλατζόπουλος Πέτρος, Άφ. Άνθ)γός (Άρις Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κανελλόπουλος Παναγιώτης (Άρις Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κούβελας Κων)νος (Άρις Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κολλάτος Βασίλειος (Άμμος Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Κολλάτος Άθανάσιος (Άμμος Καλαμῶν Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Καλαθᾶς Περιελῆς, Ταγματάρχης (Άντικάλαμος Καλαμῶν), Πολ. Όργ.

- Κουλόπουλος Ὁρέστης (Θουρεία Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουλόπουλος Ἰωάννης (Θουρεία Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κυριαζῆς Κων)νος (Θουρεία Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουδούνης Ἀργύριος, Λοχίας (Θουρεία Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ.
- Κουτσίκος Παναγιώτης, Ἀνθ)γὸς (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουτσίκος Βασίλειος, Ἀστυνομικὸς (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουτσίκος Περικλῆς (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουτσίκος Ἰωάννης (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουτσίκος Κων)νος (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κουρλέτης Παναγιώτης (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Καπόπουλος Κων)νος (Μικρομάνη Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κοσιώρης Ἰωάννης, Ἀνθ)στῆς (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κόσσυφας Ἀντώνιος, Ἀστυνομικὸς (Ἀνεμόμυλος Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κόσσυφας Θεόδωρος (Ἀνεμόμυλος Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Κούσης Σπῦρος Λεων., Ἱερεὺς (Κάτω Μέλπεια Μεσσηνίας), Στρατολόγος - Διαφωτιστῆς - Σύνδεσμος - Τροφοδότης.
- Κόλλιας Γεώργιος Γ)ργ. (Χρυσοχώριον), Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης. Συνελήφθη, ἐδέθη ἐπὶ δένδρου, ἐβασανίσθη καὶ ἀργότερον ἐφρονεῦθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κόττος Κων)νος Ἰωάν. (Χρυσοχώριον), Σύνδεσμος.
- Κόττος Παῦλος Δημ. (Χρυσοχώριον), Πληροφοριοδότης. Συνελήφθη καὶ ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Κωνσταντόπουλος ἦ Ἡλιόπουλος Δημ. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Κωνσταντόπουλος ἦ Ἡλιόπουλος Κων. Γεωργ. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Καλογερόπουλος Δημ. Γαλάνη (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Κόλλιας Εὐαγ. Ἀθαν. (Ἄνω Λώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Κοσμάς Ἀντώνιος (Κοπανάκι).
- Λάμπουρας Ἀναστάσιος (Κέρκυρα), Ἀντάρτης.
- Λαμπρόπουλος Λυμπέρης Λάμπρου (Ἀμυγδαλιῆς Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Λεβέντης Γεώργιος Κων)νου (Ἡράκλειον Κρήτης), Ἀντάρτης - Στρατολόγος - Πληροφοριοδότης.

- Λιακάκης Παναγ. Γεωργίου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Λιακάκης Γεώργιος 'Αναστ. (Σιδ)στρον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Λιακάκης 'Ηλίας Κυριάκου (Σιδ)στρον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Λιακάκης Δημήτριος Νικ. (Σιδ)στρον Τριφυλίας), 'Αντάρτης. 'Ετραυματίσθη υπό κομμουνιστῶν.
- Λιακόπουλος Σωτήριος Γεωργ. ('Αγαλιανή Τριφυλίας). 'Αντάρτης.
- Λιβᾶς Δημήτριος Κων)νου (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης.
- Λιβᾶς Διονύσιος Κων)νου (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Σύνδεσμος.
- Λιβᾶς 'Ιωάννης Δημ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης.
- Λιβᾶς Μενέλαος Νικολάου (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Λιβᾶ Μαρία σύζ. τοῦ Γ'. (Βανάδα Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Λυμπερόπουλος Γεώργιος 'Ιωάννου (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης.
- Λυμπερόπουλος Γρηγ. Παναγ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Σύνδεσμος.
- Λυμπερόπουλος Εὐθύμιος Γεωργ. (Πετράλωνα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Λῶλος Σωτήριος 'Ιωάννου (Πετράλωνα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Λαμπρόπουλος Παναγιώτης, 'Ανθ)γός (Χαλικιά Μεσσηνίας), Πολ. 'Οργ.
- Λυρῆς Γεώργιος ('Ανδρίτσαινα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Λαμπρόπουλος Γεώργιος 'Αντωνίου (Κακκόβατος 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Λαμπρόπουλος Νικόλαος Διον. (Κυταρισσία Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Λεβεντάκης Παναγιώτης (Μάλη Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Λυμπερόπουλος 'Ανδρέας Δημ. (Φίλια Μεσσηνίας), Πολ. 'Οργ.
- Λιακάκης Πολύβιος Παν., Δικηγόρος (Κυταρισσία Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Λεονταράκης Κων)νος (Σκούρβελα 'Ηρακλείου), Μάχη 'Αλαγονίας.
- Λειβαδίτης 'Αντώνιος (Χανιά Κρήτης), Μάχη 'Αλαγονίας.
- Λιακόπουλος Βασίλειος 'Αναστασίου, φοιτητής (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
- Λυμπερόπουλος Χρήστος Κων)νου (Αῦλων Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Λυμπερόπουλος 'Αθανάσιος Γεωργ. (Πετράλωνα 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ.
- Λυμπερόπουλος 'Ιωάννης Παναγ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Λυμπερόπουλος Παναγ. 'Ανδρέου ('Ανω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Λιακόπουλος 'Αθανάσιος Δημ. ('Ανω Δώρειον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Λιβᾶς Γεώργιος 'Ιωάννου (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Λαμπούσης 'Ιωάννης (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
- Λαμπρόπουλος Παρασκευᾶς Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.

- Λάπτας Δημήτριος Ίωάν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λάπτας Δημήτριος Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λάπτας Παναγιώτης Θεοδ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έφονεύθη
 υπό Γερμανών.
- Λάπτας Πέτρος Άντωνίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολο-
 φονήθη υπό κομμουνιστών.
- Λαβίδας Δημήτριος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Μανώλης Άναστ. (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Λυμπερόπουλος Παναγιώτης Διον. (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Λιακόπουλος Παναγιώτης Άναστ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Κων)νος Νικ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Ίωάννης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λαμπρόπουλος Σπύρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Λυμπερόπουλος Γεώργιος Φωτίου (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Γρηγόριος Άριστείδου, Λοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύν-
 δεσμος Άρχηγείου.
- Λιακόπουλος Σωτήριος Άριστείδου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Ίωάννης Άδ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Ίωάννης Δημ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Σωτήριος Δημ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακόπουλος Γεώργιος Κ.Λ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λυμπερόπουλος Γρηγόριος Παν. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λυμπερόπουλος Κων)νος Παναγ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λάϊος Ήλίας, Άνθ)γός (Ραντόπουλον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακάκης Γενναίος Γ. (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου. Έ-
 τραυματίσθη υπό κομμουνιστών.
- Λιακάκης Ήλίας Κυριάκου (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιακάκης Γεώργιος Άναστασίου (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Σύνδεσμος Λυο-
 ραχίου.
- Λαμπρόπουλος Χρηστός, Άγρονόμος (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λιβάς Δημήτριος Κίμων (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λαμπρόπουλος Χαρίλαος (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Λαμπρόπουλος Θεόδωρος Ήλία (Χαλικιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Σύνδε-
 σμος - Πληροφοριοδότης.
- Λαμπρόπουλος Παν. Δημ. (Χαλικιά Τριφυλίας), Σύνδεσμος ομάδων Ντά-
 βου κλπ.
- Λαμπρόπουλος Πέτρος Δημ. (Χαλικιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λέκας Άλέξανδρος (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κοι-
 μουνιστών.
- Λυμπερόπουλος Πέτρος Λυμπερίου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Λαλιώτης Άρίστος (Γιαννιτοχωρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.

- Λαμπρόπουλος Χρήστος Κων(νου) (Αὐλὸν Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Πληρο-
φοριοδότης.
- Λαλιώτης Νικόλαος (Γιαννιτσοχώρι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λαλούντας Ἀλέκος (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λυμπερόπουλος Ἀθανάσιος (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λυμπερόπουλος Εὐθύμιος (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λυμπερόπουλος Χαράλαμπος (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Λεβέντης Γεώργιος (Μοχὸς Ἡρακλείου Κρήτης), Πολ. Ὁργ.
- Λυμπερόπουλος Παναγιώτης Χαριλάου (Καλλιρόη Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Λυμπερόπουλος Ἀνδρέας Δημ. (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος. Ἐφονεύθη
ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Λυμπερόπουλος Παν. Δήμου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Λαμπρόπουλος Παν. Ἀναστασίου (Χαλκιά Τριφυλίας), Σύν(σ)μος. Τροφο-
δότης.
- Λυμπερόπουλος Παν. Ἀνδρέου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐ-
φερε τὴν εἶδησιν ἐπιχειμένης ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν.
- Λυμπερόπουλος Παν. Διον. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Μανδραπύλιας Κων(νος) Νικ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐ-
τραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μανουσόπουλος Βασίλειος (Στόμιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαντζούνης Ἀλέξανδρος Ὀδυσσεῶς (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐ-
φονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαντζούνης Ἡλίας Χρήστου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυ-
ματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαρκαντωνάκης Ἐλευθέριος (Χανιά Κρήτης), Μάχη Ἀλαγονίας.
- Μπουλάκης Ἰωάννης (Τσιτσιφιές Χανίων Κρήτης), Μάχη Ἀλαγονίας.
- Μπαρμπουνάκης Εὐάγγελος (Ἀσηγωνιές Ρεθύμνης), Μάχη Ἀλαγονίας.
- Μαντζούνης Ἰωάννης Γεωργ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Μαντζούνης Λεωνίδας Θεοδ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Ἀριστείδης Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Γεώργιος Σπύρου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Γεώργιος Ἰωάννου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Θαλῆς Σπύρου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Κων(νος) Ἰω., Ἀν(ο)ρχος (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐ-
τραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαυροειδῆς Παν. Γεώρ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Σύν(σ)μος.
- Μαυροειδῆς Παν. Ἰωάννου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Παν. Μαυροειδῆ (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Παν. Σπύρου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Μαυροειδῆς Σπῦρος Γεωργίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγὸς 1ης
ομάδος Ταυγέτου.
- Μακρομυχάλης Κων(νος) (Λακωνία), Σύνδεσμος. Πολυ(τ)ής.
- Μέμος Γρηγόριος Ἀναστασίου (Κοπανάκι), Ἀντάρτης.

- Μέμος Κων)νος 'Αναστασίου (Κοπανάκι), 'Αντάρτης.
- Μητρέλης Κων)νος ('Αρκαδίας), Σύνδεσμος ομάδος 'Αρκαδίας.
- Μιχαλακόπουλος 'Αδαμάν. Μιχ., 'Ανθ)γός (Καλλιθέα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης. Ήεσε εἰς μάχην κομμουνιστῶν.
- Μιχαλόπουλος Δημήτριος Γ. ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μιχέλης 'Αθανάσιος (Γιαννιτοσχῶρι 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μπαλόπουλος Γεώργιος (Μήλα Μεσσηνίας), Πληροφοριοδότης. Σύνδεσμος.
- Μπαλόπουλος Φώτιος (Μήλα Μεσσηνίας), Τροφοδότης.
- Μπερδούσης 'Αναστάσιος Δήμου (Κεφαλόβρση Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μπινιῶρης Κων)νος Σπύρου (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπούκαλης 'Αριστείδης, Ήπιλοχίας (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μπουσιούτας 'Αλέξανδρος (Στόμιον 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μπούσμπουρας 'Αναστάσιος (Ζαχάρω 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης. Βοηθός 'Οπλαρχηγού.
- Μπρίντουλος Μιχαήλ (Κρήτη), 'Αντάρτης.
- Μυλωνᾶς Περικλῆς Δημοσθένους (Πλατάνια Τριφυλίας) 'Αντάρτης.
- Μαυροειδῆς 'Ιωάννης Γ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μαυροειδῆς 'Αδαμάντιος Γ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μανούσος 'Αγγελῆς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπακούρης Χρῆστος ('Ανδρίτσαινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μπαλῆς Σωτήριος Δημ. ('Ανδρίτσαινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μπαλοδήμος Χαράλαμπος Κ. (Ταξιάρχαι 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης. Σύνδεσμος. Διαφωτιστής.
- Μανώλης Φώτιος Φώτιος Διαμ. (Κ. Φυγίλια 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μαντζούνης Λεωνίδας Κων. (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μάνης Χρῆστος ('Ανδρίτσαινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης.
- Μπενάρδος 'Αθανάσιος Γ. (Πετρόλινα 'Ολυμπίας), 'Αντάρτης. Ήτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μιχόπουλος 'Ιωάννης Ήλία ('Ανω Φυγαλία 'Ολυμπίας) 'Αντάρτης.
- Ματσούκας 'Ιωάννης Γ. (Ψάρι Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπούκαλης Γεώργιος Χ. (Καλίτσαινα Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μπίτσικας Παναγ. Χαραλ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπίτσικας Γρηγόριος Γ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Μιχαηλάκης Χρῆστος (Κρήτης), 'Αντάρτης. Ήδολοφονήθη ὑπὸ κομμ)στῶν.
- Μπουξδούκας Παναγ. 'Αθ. (Τραγάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης. Ήδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαρκόπουλος Δημήτριος (Μπέλπεια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
- Μαντέλος Νικόλαος 'Ανδρέου (Μέλπεια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.

- Μπινιώρης Εδάργγελος Παν. (Δροσοπηγή Τριφυλίας), Σύνσμος Δυρραχίου.
 Μυλωνάς Γεώργιος Λημ. (Ρεματιά Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου. ο
 Μαντέλος Ίωάννης Άνδρέου (Μέλπεια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Μητρόπουλος Ίωάννης Η. (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Μανιάκης Βασίλειος Κων. (Λεύκη Πυλίας), Σύνδεσμος.
 Μανιάκης Σωτήριος (Λεύκη Πυλίας), Σύνδεσμος.
 Μανωλόπουλος Νικ. Άρριστείδου (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Σύνδεσμος. Πληροφοριοδότης.
 Μαρίτσας Δημήτριος Χρήστου (Λασείτα Ήλείας), Πολ. Όργ.
 Μαχαιράς Άναστάσιος Άθαν. (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Μαχαιράς Άργύριος (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Μαυροειδής Διονύσιος Ίωάννου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μαυροειδής Ήλίας Κων)νου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Πληροφο-
 ριοδότης.
 Μαυροειδής Παναγιώτης Ίωάν. (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μιχαλακόπουλος Γεώργιος (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μιχόπουλος Ίωάννης Ήλία (Άνω Φυγιλία Όλυμπίας), Άντάρτης. Σύνδε-
 σμος - Τροφοδότης. Έτραυματίσθη υπό κομμουνιστών.
 Μίχας Φώτιος Βασιλείου (Άγ. Γεώργιος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Σύνδεσμος.
 Μικέλης Δημήτριος εωργίου (Άμυγδαλιές Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μπαρακίτης Άθαν. Πέτρου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Τροφοδύ-
 τής. Σύνδεσμος.
 Μπίθας Άναστάσιος Άλεξίου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μπίθας Βασίλειος Ίωάννου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης. Τροφοδότης.
 Σύνδεσμος.
 Μπαρακίτης Άνδ. Πέτρου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης. Τροφοδότης.
 Σύνδεσμος.
 Μπίθας Δημήτριος Άλεξίου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μπόμπης Ίωάννης Βασιλείου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Μπούκαλης Νικόλαος Ίωάννου (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Άντάρτης. Πολ.
 Όργ. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
 Μπίρας Παναγιώτης Κ. (Βασιλικόν Τριφυλίας), Άντάρτης.
 Μπούσμπουρας Χαράλαμπος (Καλλιθέα Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Πληρ)της.
 Μπάλτας Πολύβιος, Γυμναστής (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπούσουλας Γεώργιος Βασιλείου (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπούσουλας Κων)νος Γ., Δάσκαλος (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπούσουλας Δημήτριος Γεωργίου (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπισχινιώτης Άναστάσιος (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπισχινιώτης Βασίλειος (Άγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μαυροειδής Δημήτριος Μαυροειδή (Άνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μαυροειδής Παναγ. Μαυροειδή (Άνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μητρόπουλος Κων)νος (Άρμενιοί Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Μπίτσιζας Κανάρης (Άρμενιοί Τριφυλίας), Πολ. Όργ.

- Μαρκόπουλος Χρήστος (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μπούρας Γεώργιος Κ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Μπούρα Θεοδώρα (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μητσᾶκος Μιχαὴλ Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονή-
 θη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μητσάκου Μαρία Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονή-
 θη ὑπὸ κομμουνιστῶν. δ
 Μπουντουβᾶς Ἰωάννης Ἡλία (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφο-
 νεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Παν. Νικ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μπυσινῆς Ἡλίας Π. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μέμος Γεώργιος Λεων. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μαραβέλας Δημοσθένης Σπ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατη-
 γείου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Κων Χαριλάου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Παν. Ἰωάννου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγεί-
 ου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Γεωργ. Ἰωάννου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγεί-
 ου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μητσᾶκος Εὐάγγελος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατη-
 γείου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Γεώργιος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγεί-
 ου. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μίχαλος Παναγ. Χαριλάου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατη-
 γείου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μαχαίρας Διονύσιος Χρ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγεί-
 ου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μπινιώρης Δημ. Θεμ., Δικηγόρος (Δροσοπηγὴ Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρα-
 τηγείου.
 Μπινιώρης Εὐάγγελος Παν. (Δροσοπηγὴ Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατη-
 γείου.
 Μπουτσικάκης Χρ., Ἴατρος (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Μπουτσικάκης Ἡλίας Κ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μπουτσικάκης Δημήτριος Κ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μπουτσικάκης Νικόλαος Ἰωάννου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μπουτσικάκης Φώτιος Παν. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Μπουτσικάκης Ἀλέκος Ἀριστείδου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Μπουτσικάκης Ἀναστάσιος Κων)νου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- Μπουτσικάκης Παναγιώτης Η. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μανέτας Ίωάννης (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μπανάκας Δημήτριος (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μαραγκός Χαρίλαος Γεωργίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μαραγκός Ίωάννης Γεωργ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μαραγκός Παναγιώτης Γεώργ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Μανιάτης Βαγγέλης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μισορλής Θεοχ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Μισορλής Κώστας (υπαρισσία Τριφυλίας), Έδολοφονήθη ύπς κομμουνιστών.
- Μισορλής Γεώρ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Μασσούρας Σπύρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας)δ Πολ. Όργ.
- Μπιλιαρδής Διονύσιος Η. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μπιλιαρδής Άντώνιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μασσούρας Ίωάννης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μαρκόπουλος Παναγιώτης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Μποϊλές Παναγιώτης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Μπινιώρης Μήτρος Βασ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Μέμμος Γρηγόρ. Άναστασ., Έπιλοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μέμμος Σωτήριος Ίω., Έφ. Έπιλοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μέμος Κων)νος, Λοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μέμος Άντώνιος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μαντζώρος Ίωάννης (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μαντζώρος Άριστείδης (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπεκιάρης Άγις Δημ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπεκιάρης Δημήτριος, Άνθ)γός (Καμάρι Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπούκαλης Γεώργιος Η. (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπούκαλης Νικόλαος Η. (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μιχαλόπουλος Χρήστος Νικ. (Καλονερό Τριφυλίας), Άντάρτης. Έφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Μπάκας Γεώργιος (Κούβελα Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπερδούσης Άναστάσιος (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπερδούσης Φώτιος Σ. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπερδούσης Δημήτριος Η. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπερδούσης Ήλιος Γρηγ. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Περικλής Η. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Μιχαήλ (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Δημοσθένης Παν. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Παναγιώτης Δ. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Δημήτριος Γεωργ. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.
- Μπάλτας Εδάγγελος Παν. (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Άντάρτης.

- Μαντζούνης Θεόδωρος Νικ. (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Μαντζούνης Λεωνίδας (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Μπίκος Κώστας (Μοναστήριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Μιχαλόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μιχαλόπουλος Ἀλέξανδρος Γεωργίου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.
- Μακρουστάθης Ἀθανάσιος (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπάλτας Ἴω. (Σιτοχώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Σύν)σμος - Πληφ)της.
- Μπίτσικας Χριστόφορος Διοχ., Δάσκαλος (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπίτσικας Γρηγόριος Γεωργίου (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπίτσικας Παναγιώτης Χαρ. (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μανοῦσος Κων)νος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μέρης Κων)νος Νικ. (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπαμπαρούτσης Κων)νος, Δάσκαλος (Στασιὸ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπαρμαρούτης Ἀριστείδης (Στασιὸ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπακοῦρος Παντελῆς, Ὑπ)γὸς (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μποσινάκης Γεώργιος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μεϊντάνης Δημήτριος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μαντζαφλάρης Θεόδωρος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπερῆκος Κων)νος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπουγᾶς Χαράλαμπος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπογιαντζῆς Χαράλαμπος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπουλαχάνης Δημήτριος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μυλωνᾶς Δημήτριος (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μαντᾶς Γεώργιος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μίχας Ἀθανάσιος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μίχας Δημήτριος (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μητρόπουλος Γεώργιος Κων)νου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Ματσούκας Νικ. Γ. (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μητρόπουλος Ἰωάννης, Δάσκαλος (Κρουνέρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπουράνης Ἰωάννης Ἀλεξ. (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπουρλέκας Σωτήριος (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Μπίκος Κων)νος, Ὑπ)άλ. Ταμειακὸς (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης.
- Μπαλῆς Σωτήριος Δημ. (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Μιχαλόπουλος Δημήτριος (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Μανώλης Διονύσιος, Ἀνθ)στής (Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.

- Μαυρομιχάλης Ίωάννης (Νέον Οἶτυλον), Πολ. Ὁργ.
- Μπαμπῆς Γεώργιος (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπούσμπουρας Ἀναστάσιος, Εὔελπις (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.
- Μαρκόπουλος Σαράντης (Κρέσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Μανώλης Φώτιος Διαμαντ. (Κ. Φυγαλία), Πολ. Ὁργ.
- Μιχελῆς Σπῦρος Ἀντωνίου (Λέτραιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ὑπέκυψεν εἰς βασανιστήρια κομμουνιστῶν.
- Μαυροειδῆς Δημήτριος Ἀναστασίου (Μίνθη Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Μιχαλακόπουλος Δημήτριος (Σκληροῦ Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπουσιούτας Βασίλειος Κ. (Στόμιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπαλοδήμος Χαράλαμπος Κων. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Μιχαλόπουλος Κ., Λάσκαλος (Ἁγίος Σώστης Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μιχαλόπουλος Νῆζος (Ἁγίος Σώστης Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαστραγγελῆς Δημ. (Πέτρα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μαστραγγελῆς Ἀναστάσιος (Πέτρα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μάντης Χρῆστος (Λινίτσεινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Μαρίνος Νικόλαος Ίω. (Ρωμανοῦ Πυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπρεδήμας Ἀθανάσιος Ίω. (Καλλιρόη Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπούρκουλας Κων)νος Παν. (Καλλιρόη Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπαρδῆς Χρῆστος Νικ., Λοχίας (Τσουκαλέϊκα Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπουγιωτόπουλος Δημ. Γ. (Σολάκι Μεσσηνίας), Σύν)σμος ὁμάδων Δυρραχίου.
- Μενούνος Κων)νος Γ. (Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μητσᾶκος Ίωάννης (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁμάδων Δυρραχίου.
- Μυλωνᾶς Γεώργιος Δημ. (Ρεματιὰ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπολέτης Σπυρίδων Ίω. (Ρεματιὰ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπολέτης Ίωάννης Θεοφάνους (Ρεματιὰ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μαντέλλος Νικ. Ἀνδρέου (Κ. Μέλπεια Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Στρατολόγος - Σύνδεσμος.
- Μαρκόπουλος Δημήτριος (Κ. Μέλπεια Μεσσηνίας), Στρατολόγος - Σύν)σμος.
- Μητρόπουλος Παν. Ίωάν. (Κνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μητρόπουλος Ίωάν. Παναγ. (Κνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπαλόπουλος Φώτιος Θεμιστοκλέους, Λοχαγός (Μῆλα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁμάδων Δυρραχίου. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπαλόπουλος Γεώργιος Θεμιστοκλέους, Ὑπ)γός (Μῆλα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁμάδων Δυρραχίου. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Μαντέλλος Ίωάννης Ἀνδρέου (Κ. Μέλπεια Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπιτζάνης Γεώργιος, Ἐφ. Λοχαγός (Θουρία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Μπούγας Φώτιος (Ἄρις Καλαμῶν), Πολ. Ὁργ.
- Μαρκόπουλος Δημ. Ἀθαν. (Κ. Μέλπεια Μεσσηνίας), Σύνσμοσ - Πληροφ. της.
- Μπούσιος Ίωάν. Νικ. (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Μίχας Γεώργιος Νικ. (Χρυσοχώριον), Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Μαντᾶς Γεώργ. (Χρυσοχώριον), Πολ. Ὁργ.
- Μπάκας Χρ. (Κούβελα Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδιώχθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Μπούσης Γεώργιος Νικ. (Ἅγιος Γεώργιος), Σύνδεσμος.
- Ντάβος Ίωάννης (Ἄγ. Γεώργιος Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγός. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Νασόπουλος Λεωνίδα, Ἀνθ' γός (Ψάρι Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγός ἡμάδος Ταυγέτου.
- Νιαρχᾶκος Παναγιώτης, Ἐπ' γός (Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Πληροφοριοδότης. Σύνδεσμος.
- Νικητόπουλος Νικήτας Νικολ. (Ἀμυγδαλιές), Ἀντάρτης.
- Νικολακόπουλος Γεώργιος (Πλατιάνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Νικολακόπουλος Σπύρος (Καλονερό Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Νικολακόπουλος Δημ. Γεωργίου (Κεφαλόβρουση Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Νικολακόπουλος Σπύρος Γεωργ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ντόντος Κανέλλος Ἀριστείδου (Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος.
- Νικολακόπουλος Παναγ. Νικ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Νικολακόπουλος Γεώργιος (Πλατιάνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ντονᾶς Κων. Ἀθαν. (Ἡλέκτρα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ἡμάδων Δυοραχίου.
- Νταλαχάνης Στ. Ἀρ. (Κόζλα Τριφυλίας), Σύνδεσμος ἡμάδων Δυοραχίου.
- Νικολακόπουλος Γεώρ. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ἡμάδων Δυοραχίου.
- Νίκας Ἀθανάσιος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Νικολακόπουλος Ἀλέκος Δημοσθ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Νικολακόπουλος Κων'νος Νικ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.
- Νικολόπουλος Ίωάν. Νικ. (Μυρόνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ντρεῖς Ἀναστάσιος Γ., Λάσκαλος (Ἄγ. Γεώργιος Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Νικολακόπουλος Δημήτριος Ι. (Ἀγριλιά Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Νικολακόπουλος Νικ. Δημ. (Ἀγριλιά Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Νικολούδης Μιλτιάδης (Κρήτη), Πολ. Ὁργ.
- Νικολόπουλος Φ., Ἀγροφίλαξ (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Σύνσμοσ Στρατ)ου.
- Νικολόπουλος Παναγιώτης Ν. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- Ντασάκης Παν. Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντασάκης Νικ. Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Ντασάκης Παρασκευᾶς Άθαν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έ-
 δολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Ντρές Γεώργιος Νικ. (Δώριον Τριφυλίας). Πολ. Όργ.
- Ντρές Μήτρος (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντόντος Άναστάσιος Γ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντόντος Σωτήριος Ίωάννου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντόντος Γεώργιος Άριστείδου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντάβος Σπύρος (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντόντος Δημήτριος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Γεώργιος Δημοσθένους (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος
 Στρατηγείου.
- Νασόπουλος Μιλτιάδης Άναστ. (Καλονερό Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νασόπουλος Γεώργιος Θεμ. (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νασόπουλος Παν. Θεμιστοκλέους (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Γεώργ. Κων., Άνθ)ρχος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Άδάμ (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Κων)νος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Χρήστος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Φώτιος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντεβές Ίωάννης (Σελᾶ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ντεβές Γεώργιος (Σελᾶ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νασόπουλος Γεώργιος, Δάσκαλος (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Γεώργιος (Πλατιάνα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Νικολακόπουλος Γεώργιος Βασ. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
- Νικολακόπουλος Παναγιώτης Βασ. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρ-
 ραχίου.
- Νικολακόπουλος Σταῦρος Βασ. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Ντονᾶς Κων)νος Άθανασίου (Ήλέκτρα Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Ντόκος Παναγιώτης, Λοχαγός (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Ντόκος Περικλῆς (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Νιονίδς Παναγιώτης (Άμμος Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Ντούλης Ήλιος, Άνθ)στής (Καλαμαρᾶ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Ντάβος Πανταζῆς Παν. (Άγιος Γεώργιος), Διαφωτιστής.
- Ντάγκας Γεώργιος Άθαν., Άγροφύλαξ (Άνω Δώριον), Σύνδεσμος.
- Ντάβος Σπυρ. Νικ. (Άγ. Γεώργιος), Στρατολόγος - Τροφοδότης.
- Ντάβος Άναστάσιος Σπύρου (Ά. Γεώργιος), Σύνδεσμος.
- Ξυλούρης Μιχαήλ (Κρήτη), Άντάρτης.
- Ξένος Χρήστος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. - Σύνδεσμος.
- Ξένος Άναστάσιος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.

- Ξενούλης Κων)νος Θ. (Κεφαλόβουση), Πολ. Όργ.
- Ξουραφᾶς Νικόλαος (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ξουραφᾶς Έπαμ. (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ξουραφᾶς Άθανάσιος (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ξουραφᾶς Κων)νος (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ξενούλης Νικόλαος, Άνθ)γός (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Κων)νος Παν. (Άγαλιανή), Άντάρτης.
- Παναγιωτόπουλος Νικ. Γεώργιος, ιατρός (Άμπελιώνα), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Γεώργιος Παν. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Άντάρτης.
- Παναγόπουλος Κων)νος Άδάμ (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Άντάρτης.
- Παναγόπουλος Σωτήριος (Κούβελα Τριφυλίας), Διεομνηνός Άγγλικής Στρατ. Άποστολής.
- Παντόπουλος Σωτήριος Παν. (Άμυδαλιές), Άντάρτης.
- Πανταζής Πανταζής Άθαν. (Περιβόλια Όλυμπίας), Άντάρτης.
- Παπαγεωργίου Γεώργιος Έυαγ. (Άμυδαλιές), Πολ. Όργ. - Σύνδεσμος.
- Παπαγεωργίου Ηρακλής Γεωργ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. — Σύνδεσμος.
- Παπαδάκης Γεώργιος (Κρήτη), Άντάρτης.
- Παπαδάκης Άλέξανδρος, Άνθ)γός (Κακόβατος), Άντάρτης.
- Παπαδόπουλος Άναστάσιος Γ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Βασίλειος Νικ. (Άνω Δώριον), Άντάρτης.
- Παπαδόπουλος Γεώργιος Δημ. (Άνω Δώριον), Πολ. Όργ. — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Παπαδόπουλος Δημ. Ίωάν. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Όπλαρχηγός.
- Παπαδόπουλος Νικ. Ίωάν. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Ηγετικόν στέλεχος ομάδων πληροφ. — Τροφοδότης.
- Παπαδόπουλος Εδάγγελος Δημ. (Άνω Δώριον), Άντάρτης Σύνδεσμος.
- Παπαδόπουλος Κων)νος Γεωργίου (Άνω Δώριον), Άντάρτης.
- Παπαηλίου Άλέκος Φωτίου (Πλατάνια), Άντάρτης. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Παπαλυμερίου Λυμπέρης Γρηγ. (Μυρώνεια), Άντάρτης.
- Παπαλυμερίου Χαράλαμπος Ίωάν. (Μυρώνεια), Όπλαρχηγός ομάδος.
- Πάπαρης Γρηγόριος (Φανάριον), Άντάρτης. Έτραυματίσθη υπό κομμουνιστών.
- Παρασκευᾶς Παναγ. Εύσταθίου (Άνω Δώριον), Άντάρτης.
- Πέτροβας Άγγελος Γ. (Άγριλόβουνο), Άντάρτης. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Πετρόπουλος Θεόδωρος (Πιάνα Μαντινείας), Σύνδεσμος έθν. ομάδος Άρκαδίας.
- Πετρόπουλος Ίωάννης (Κ. Φυγαλία), Πολ. Όργ. — Πληροφοριοδότης.
- Πιπιλῆς Γεώργιος, Ίατρός (Κ. Φυγαλία), Ίατρός συγκροτήματος Καρδίτσας.
- Πιπιλῆς Άνδρέας Μενελάου (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολιτική Όργ. —

- Πληροφοριοδότης --- Τροφοδότης.
- Πιπιλῆς Γεώργιος Μενελάου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης Σύνδεσμος.
- Πιπιλῆς Τζανέτος Ἰωάννη (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. --- Τροφοδότης --- Πληροφοριοδότης.
- Πιπιλῆς Χρῆστος Μενελάου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Τροφοδότης - Σύνδεσμος.
- Πιτσινῆς Ἀθαν. Γ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πιπιλῆς Νικ. Μενελάου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. --- Τροφοδότης --- Πληροφοριοδότης.
- Πολύδωρος Δημ. Ἀντωνίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πολύδωρος Παναγ. Κων(νου) (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πολύδωρος Πανταζῆς Ἀντωνίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πολύδωρος Παῦλος Ἀντωνίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πολύδωρος Χρῆστος Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πολυμερόπουλος Νικ. Ἀλεξίου (Δώριον), Πολ. Ὀργ. --- Πληροφοριοδότης --- Σύνδεσμος.
- Πουλέας Νικ. Ἠλία (Λαγκαδά) Ἀντάρτης.
- Παναγιωτόπουλος Ἰωάννης (Βρύσες Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Πολυμενόπουλος Ἀθανάσιος Ἀλεξίου (Ἅγιος Γεώργιος Τριφυλίας), Ἀντάρτης --- Σύνδεσμος --- Πληροφοριοδότης.
- Πανουσάκης Ἀνδρέας Σωτηρ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαδόπουλος ἦ Παπαγεωργίου Δημ. Χρήστου (Κοπανάκι Τριφυλίας).
- Πιπιλῆς Γενναῖος Ἀνδρέου (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Παναγιωτόπουλος Παν. Κων. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας) Ἀντάρτης.
- Παναγιωτόπουλος Θεόδωρος Κων(νου) (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Παρτσακλὸς Γεώργιος Φ., Ἀνθ)γὸς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Παπανδρέου Ἀνδρέας Σπ., Ἀνθ)γὸς (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης --- Στρατολόγος --- Πληροφοριοδότης.
- Πιπιλῆς Κων(νου) (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Πουλόπουλος Ἰωάννης (Διαβολίτσι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης --- Σύνδεσμος
- Παπαδάμης Δημήτριος, Ἀνθ)γὸς (Κακόβατος Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Παπαϊωάννου Ρήγας, Λοχαγὸς (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου --- Στρατολόγος κλπ.
- Παπασταματίου Παναγιώτης Βασ. (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου --- Στρατολόγος.
- Παπαξειροῦπουλος Σωτήριος Θεοδώρου (Ἀνδρίτσεινα Ὀλυμπίας), Πληροφοριοδότης.
- Παναγιωτόπουλος Παν. Ἀδὰμ (Ζαχάρω Ὀλυμπίας), Ἀνθυπολοχαγὸς --- Σύνδεσμος Ἀρχηγείου.

- Παναγούλιας Ἀγγελῆς Π. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου.
Παπαγεωργίου Γεώργιος Λεωνίδου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου.
- Παπαγεωργίου Γεώργιος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδ. Ἀρχηγείου.
Παναγούλιας Νικ. Ι. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου.
Παπαδόπουλος Νικόλαος Γ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος Ἀρχηγείου.
- Πανταζῆς Γεώργιος Γ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πανταζῆς Σταῖκος Γ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Πανταζῆς Ἀθανάσιος Ι. (Δραγώγιον Ὀλυμπίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαδόπουλος Ἰωάννης (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Παρασκευᾶς Παν. Θεμιστοκλέους (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
Πάπαρης Γρηγόριος (Φανάρι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Παπαηλιοῦ Ἀλέξανδρος Φ. (Καλονερό Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Προσηλιακὸς Δημήτριος (Λεύκη Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παρασκευόπουλος Βασίλειος Διον. (Λεύκη Τριφυλίας). Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Παναγιώτης (Λεύκη Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πετρόπουλος Γεώργιος (Λεύκη Τριφυλίας), Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πουλόπουλος Ἡλίας Π. (ἩΣτενίκαρος Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ταῦγέτου.
- Παναγόπουλος Κων. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ταῦγέτου.
- Πουλόπουλος Γεώργιος Π., Λοχίας (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ταῦγέτου.
- Πουλόπουλος Κων. Β. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Ταῦγέτου.
- Πουλόπουλος Δημ. Π. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Δυρραχίου.
- Παναγιωτόπουλος Παν. Κ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Δυρραχίου.
- Παναγιωτόπουλος Γεώργιος Βασ. (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ομάδων Δυρραχίου.
- Παπαδόπουλος Σταῦρος Γ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Σύνδεσμος ομάδων Δυρραχίου.
- Παπαδόπουλος Λεωνίδας Γ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Σύνδεσμος ομάδων Δυρραχίου.
- Παπαδόπουλος Σταῦρος Γ. (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Σύνδ. ομάδων Δυρραχίου.

- Παναγόπουλος Σπῦρος Ν. (Μαυρομάτι Τριφυλίας), Σύνδεσμος ομάδων Λυραχίου.
- Πανουσάκης Νικόλαος Γ., Λοχαγός (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Πανταζής Ίωάννης Ἄθαν. (Δραγώγιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Πανταζής Κων)νος Ίωάννου (Δραγώγιον Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πανταζής Στάϊκος Γεωργίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Σύνδεσμος Πληροφοριοδότης.
- Παπαδόπουλος Βασίλειος Γ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Νικόλαος Γεωργ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος πολιτικῶν ὀργανώσεων.
- Παπαδόπουλος Νικόλαος Ίωάν. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης — Σύνδεσμος — Πληροφοριοδότης.
- Παπαδόπουλος Χρήστος Ίωάν. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Παπαλυμπερίου Γρηγόριος Λυμπέρη, Δάσκαλος (Μυρόνεια Ὀλυμπίας), Πολιτ. Ὀργ. — Διαφοτιστής — Πληροφοριοδότης. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαλυμπερίου Παναγιώτης Ίωάννου (Μυρόνεια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπασταματίου Διονύσιος Σταματίου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπασταματίου Παναγιώτης Βασιλείου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Παπασταματίου Σταμάτιος Διονυσίου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Τροφодότης — Πληροφοριοδότης.
- Παρασκευόπουλος Γεώργιος (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. — Πληροφοριοδότης.
- Παπατσώρης Βασίλειος Περικλῆ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Πολυμενόπουλος Νικ. Ἀλεξ. (Ἄγ. Γεώργιος Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Παναγιωτόπουλος Κων. Π. (Ἄγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγιωτόπουλος Παναγ. Κων)νου (Ἄγαλιανή Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδημητρίου Στέφανος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαναστασίου Γεώργιος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαγιαννόπουλος Ίωάννης, ἱερεὺς (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαγιαννόπουλος Στέφανος, Ἀνθ)γός (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαδόπουλος Παναγιώτης, Ἄπ)γός (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
- Παπαδόπουλος Κων)νος Γεωργίου (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Θεόδωρος Νικ. (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Σωτήριος (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Ἐμμανουήλ Σωτηρ. (Ἄνω Λόριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

- Πάλλας Δημήτριος Παν. (Ἐνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πάλλας Ἰωάννης Κων)νου (Ἐνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πάλλας Βασίλειος Κων)νου (Ἐνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παρασκευᾶς Παναγιώτης (Ἐνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παναγιούλιας Παναγιώτης (Ἀρτίκιον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πυλιώτης Ἀντώνιος, ἰατρός (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παναγόπουλος Νικ. Δ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παναγόπουλος Κων)νος Ἀντ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Γεώργιος Νικ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαγιαννόπουλος Νικ. Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαχριστοφίλου Δημ. Ἀριστ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ποθόπουλος Ἀναστάσιος Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πασακόπουλος Χρῦσανθος Αὐγερ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πετρόπουλος Γεώργιος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πετρόπουλος Νικόλαος Ἀνδρέου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πολυχρονόπουλος Δημ. Κων. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πολυμενόπουλος Γεώργιος Ἀλεξ. (Ἐγ. Γεώργιος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πολυμενόπουλος Κων)νος Ἀλεξ. (Ἐγ. Γεώργιος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παπατσώρης Ἀνδρέας Ἰωάννου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παπατσώρης Ἰωάννης Ι. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παπατσώρης Παναγιώτης Ὀδυσσεύς (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πολίτης Ἰωάννης Γεωργ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πανταζῆς Παναγ. Ἀναστασίου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πετρόπουλος Γεώργιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πετρόπουλος Κλεάνθης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πετρόπουλος Μιχαήλ, Διτηγόρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Πανούσης Νικόλαος, Τελωνειακός (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Παρτσακλός Στάθης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παρτσακλός Χρήστος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐτραυματίσθη

ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Παρτσακλὸς Σταῦρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Σύνδεσμος Στρατηγείου.
 Παρτσακλὸς Γεώργιος Φωτίου (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Μάχη Ταυγέτου.
 Παπαθεοδοφόπουλος Ἀριόδιος, Ταχ)κὸς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ.
 Ὁργ. Ἐφυλακίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παυλόπουλος Γεράσιμος Ἡλία (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Πλέτσας Γεώργιος, Δικηγόρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολο-
 φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παυλόπουλος Κώστας Ἡλία (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Ἴατρος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδο-
 λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παπαδόπουλος Σωτήριος Ἰωάννου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 βασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παπαγεωργίου Γεώργιος Ἄθαν., Πτυχιούχος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ.
 Ὁργ. Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παπατσώρης Νικόλαος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐβασανίσθη
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Πατσούρης Θεόδωρος Ἄναστ., Ἄνθ)γὸς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Πανουσακῆς Εὐστάθιος Σωτηρίου, Ἐφ. Ἄνθ)γὸς (Κοπανάκι Τριφυλίας),
 Πολ. Ὁργ.
 Παπαδόπουλος Βασίλειος, Ἄνθ)γὸς Μηχ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Πανουσακῆς Λῆμος, Καθηγητῆς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολο-
 φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παπατσώρης Ἰωάννης Ἀδὰμ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαδόπουλος Δημ. Χρήστου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Ἐδολοφο-
 νήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Πανουσακῆς Νικ. Σπύρου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος Ι. Ντάβου. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Πατσούρης Παν. Κων)νου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφο-
 νήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Πατσατζῆς Νικ. Β., Ἄνθ)γὸς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαδημητρίου Ἀναστάσιος Δημ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παπατσώρης Παναγιώτης Ἀναστ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαγεωργίου Ἀθανάσιος, Εἰρηνοδίκης (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαδόπουλος Ἀθανάσιος (Κλέσσουρα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαδόπουλος Βασίλειος (Κλέσσουρα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παπαηλιού Κων)νος Φωτίου (Καλονερό Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Παρασκευόπουλος Κων)νος Λεωνίδα (Καλονερό Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 τραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Παρασκευόπουλος Διονύσιος Κων)νου (Καλονερό Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Παναγόπουλος Σωτήριος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Διερχομένου
 Άγγλικής Στρατ. Άποστολής.
- Παναγόπουλος Άντώνιος, Όπ)ρχης (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Βασίλειος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Άνδρέας (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Χαράλαμπος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Βασίλειος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πολίτης Θεμιστοκλής Δημ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Όϊάnnης (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδάκης Όμμανουήλ (Άνδράκτες Ρεθύμνης), Μάχη Δυρραχίου.
- Παυτάκης Όμμανουήλ (Χαλέπα Χανίων), Μάχη Άλαγωνίας.
- Παναγιωτάκης Γεώργιος (Βώνη Όρακλείου), Μάχη Άλαγωνίας.
- Πετρῶς Γεώργιος (Άτσαλένιο Όρακλείου), Μάχη Άλαγωνίας.
- Πρίνταλος Μιχαήλ (Άνώγεια Ρεθύμνης), Μάχη Άλαγωνίας.
- Πορικός Παν. Όϊάν (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πανταζόπουλος Παν. Ό. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Προσηλιακός Εϋστάθιος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Προσηλιακός Άναστάσιος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Προσηλιακός Κων)νος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παυλόπουλος Βασίλειος Η., Λοχίας (Μερώπη Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Παπακαλαμπόκης Στυλιανός, Δάσκαλος (Μάλθη Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Πολυχρονόπουλος Όωμῶς (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Πολυχρονόπουλος Χρήστος (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Λιονύσιος Νικ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Βασίλειος (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πολυχρονόπουλος Βίκτωρ Όωμῶ (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
 υπό κομμουνιστών.
- Πετρόπουλος Άγγελής Νικ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πανουσόπουλος Άναστάσιος, Δάσκαλος (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαπαναγιώτου Γεώργιος Η. (Συτοχώριον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παρασκευόπουλος Όήλιος (Σπηλιὰ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Βασίλειος, Καθηγητής (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Οικονομόπουλος Νικόλαος (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Οικονομόπουλος Παναγιώτης (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Οικονομόπουλος Πολύβιος (Σιδ)στρον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Γεώργιος Άναγνώστου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαευθυμίου Εϋθύμιος, Ιερέυς (Σελᾶ Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πάλλας Δημήτριος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πάλλας Νικόλαος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπασταθόπουλος Γρηγόριος, Λοχίας (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παυλῆς Σπυρίδων (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.

- Παναζόπουλος Χρήστος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Αναστάσιος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Παναγ. Δημ. (Φλόκα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παρτακλός Κώστας (Χρυσοχώρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πανώτης Φώτιος, Λοχίας (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Πανώτης Άθανάσιος Άριστ., Φοιτητής (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαγεωργίου Θωμάς, έπιλοχίας (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαγεωργίου Θεόδωρος (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπαγεωργίου Σοφοκλής Σωτηρίου (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Παπασταματίου Βασίλειος, ιατρός (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πολυχρονόπουλος Άθανάσιος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Νικ., ιατρός (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πρίγκουρης Φώτιος Σ. (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πλατής Λυκούργος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Ιωάννης, ιερεός (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Σωτήριος ή Κοκκώνης (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. - Σύνδεσμος. Έβασανίσθη υπό κομμουνιστών.
- Παναγιωτόπουλος Θεμιστοκλής (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Ιωάννης Κων. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Κων)νος Άδάμ (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Χρήστος Ιωάν. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Γεώργιος Ιωάν. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Θεόδωρος Κων. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναζής Άναστάσιος Ι. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναζής Άθανάσιος Ι. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγόπουλος Ιωάννης Π. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πρίνος Ιωάννης (Κρέσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παναγιωτόπουλος Παν. Άδάμ, Άνθ)γός (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πρωτοπαῖς Δημ., Χιμηκός (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαχριστόπουλος Χαράλαμπος, Όδον)τρος (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπανικολάου Διονύσιος (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πιπιλής Γεώργιος Άθαν., Υ)πίατρος (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πιπιλής Γεώργιος Μεν. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έφυλακίσθη υπό Γερμανών.
- Πιτσινής Άθανάσιος Γ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έτραυματίσθη υπό κομμουνιστών.
- Παῦλος Άναστάσιος (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαδόπουλος Νικόλαος Γ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Πιπιλής Κων)νος Εὐθυμίου, Άνθ)γός (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Παπαδόπουλος Άναστάσιος Γ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Παπαφωτόπουλος Δήμος, Λοχίας (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.

- Πιπιλῆς Τζανέτος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπασταματίου Σταμάτιος Δημ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγούλιας Ἰωάννης Ἀντωνίου (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγούλιας Γεώργιος Κων)νου (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγούλιας Γεώργιος Νικ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πανταζῆς Ἀθανάσιος Πανταζῆ (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πανταζῆς Πανταζῆς Ἀθαν. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πολύδωρος Θεόδωρος Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πολύδωρος Χρῆστος Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Πολύδωρος Πανταζῆς Ἀντωνίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαγεωργίου Γεώργιος Λεωνίδου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαγεωργίου Ἀλκιβιάδης Λεωνίδου (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγόπουλος Τιμολέων Γ. (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Ἐτραυμα-
τίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Ἰωάννης, Ἀνθ)γός (Διαβολίτσι Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
- Παυλόπουλος Γεώργιος Παν., Λοχίας (Δυρράχιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
Δυρραχίου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Ἡλίας Παν., Χωρ)λαξ (Δυρράχιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
Δυρραχίου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Δημ. Παν. (Δυρράχιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Νικ. Παν. (Δυρράχιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παυλόπουλος Κων)νος Παν. (Δυρράχιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
- Παναγόπουλος Γεώργιος Χρήστου (Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ. Σύν-
δεσμος.
- Παπαραιοστάθης Τηλέμαχος Π., Λοχίας (Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πίκουλας Χρῆστος Κων)νου (Ζευγολατιὸ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ. - Σύν-
δεσμος.
- Παναγόπουλος Σπυρίδων Νικ. (Μαυρομμάτι Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁμά-
δων Δυρραχίου.
- Πανούσης Χαράλαμπος Εὐστρατίου (Μαυρομάτι Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Ἀντώνιος Δημ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδο-
λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πανούσης Νικ. Λάμπρου (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
- Παπαδόπουλος Κων)νος Μιλτιάδου (Ρεματιὰ Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
- Παναγιωτόπουλος Παναγιώτης Κων)νου (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
ὁμάδων Δυρραχίου.
- Πετρόπουλος Δημ. Γεωργίου (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁμάδων
Δυρραχίου.
- Παναγιωτόπουλος Σταῦρος Κων)νου (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος ὁ-
μάδων Δυρραχίου.

- Παναγιωτόπουλος Ἀπόστολος Ἰωάννου (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Παναγόπουλος Γεώργιος Βασίλ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρραχίου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαδόπουλος Ἰωάννης Βασίλ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Παπαδόπουλος Κων)νος, Ἐπιλοχίας (Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πέτροβας Γεώργιος Ἀγαθοκλῆ (Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας), Στρατολόγος.
- Παπαντωνόπουλος Ἰωάννης Κων)νου (Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας), Στρατολόγος.
- Παπαδόπουλος ἡ Τσάνιας Νικόλαος Παν. (Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρραχίου.
- Παναζόπουλος Κων)νος (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρραχίου.
- Παναζόπουλος Χαράλαμπος (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρραχίου.
- Παναζόπουλος Παναγιώτης Παν. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Πέππας Ἀντώνιος, Συ)ρχης (Ἄρις Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Πέππας Παναγιώτης (Ἄρις Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.
- Περρατῆς Δημήτριος Νομ. (Σπερχογεία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Περρατῆς Ἰωάννης (Σπερχογεία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Περρατῆς Πάτροκλος (Σπερχογεία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Περρατῆς Θεόδωρος (Σπερχογεία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πλεματιᾶς Γεώργιος (Σπερχογεία Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Πουλόπουλος Ἰω. Ἄθαν. (Διαβολίτσιον Μεσσηνίας), Βοηθὸς Ὁμαδάρχου.
- Πουλόπουλος Κων. Ἄθαν. (Διαβολίτσιον Μεσσηνίας), Σύνδεσμος.
- Πάλλας Δημ. Νικ. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Πανταζῆς Παν. Ἀναστασίου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Παπαδόπουλος Νικ. Γεωργ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Στρατολόγος - Διαφωτιστής.
- Πολυμενόπουλος Ἄθαν. Ἄλεξ. (Ἄγ. Γεώργιος), Σύνδεσμος - Τροφодότης.
- Παπαδόπουλος Παν. Νικ. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Διαφωτιστής.
- Παναγόπουλος Παν. Κων)νου (Κούβελα Τριφυλίας).
- Παναγόπουλος Βασ. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Παναγιωτόπουλος Χαρ. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Παναγιωτόπουλος Νικ. (Κούβελα Τριφυλίας).
- Πολυμενόπουλος Χρυσ. Π. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Τροφодότης.
- Πατσούρης Βασίλειος Περικλέους (Κοπανάκι), Σύνδεσμος.

- Ράμμος Ἡλίας Κυριάκου (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ράμμος Ἰωάννης Νικ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ράμμος Κων)νος Νικ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ρούσσης Εὐάγγελος Ἀλεξ. (Θύρα Κυκλάδων), Ἀντάρτης.
- Ρούφας Γεώργιος Ἡλ. (Πλατάνια), Ἀντάρτης.
- Ρούφας Πανταζῆς Χρήστου (Πλατάνια), Ἀντάρτης.
- Ρούσσης Γεώργιος Μιχ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρέμπελος Χρῆστος Ἄνδρ. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρούσσης Παναγ. Περικλέους (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ρούσσης Δημ. Περικλέους (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Ρούσσης Εὐθύμιος Περικλέους (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ρούσσης Ἰωάννης Περικλέους (Χαλικιά Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Ριμπᾶς Πολυχρόνης (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Ριμπᾶς Σταμάτιος Εὐσταθίου (Καλίτσαίνα Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Ράμμος Βασίλειος Νικ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ράμμος Ἡλίας (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ράμμος Κων)νος Νικ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Ρούσσης Σταῦρος Γεωργίου, Ἐπιλοχίας (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἐνοπλος Σύνδεσμος. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρέμπελος Γεώργιος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρέμπελος Λεωνίδας (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρούσσης Ἀναστάσιος Ν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρούφος Χρῆστος (Γλυκορρίζιον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρούσσης Παναγιώτης (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρούσσης Γεώργιος (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρουσόπουλος Ἀδάμ, Τραπεζιτικὸς ὑπάλληλος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρουσοπούλου συζ. Ἀδάμ (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρίτσος Παναγιώτης, Λοχίας (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Ρούσσης Μανώλης Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρούσσης Γεώργιος Μιχ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Ρούσσης Ἰωάννης Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

- Ρούσσης Σωτήριος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Γρηγόριος Π. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Ήλιος Π., Άνθ)γός (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έφονεύθη
 υπό κομμουνιστών.
- Ρίτσος Παναγιώτης, Λοχαγός (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Δημήτριος Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Κίμων Π. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρονιώτης Γεώργιος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Άριστείδης (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομ-
 μουνιστών.
- Ρουμπούλας Ίωάννης (Πετράλωνα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ροϊδόπουλος Νικόλαος Κων)νου (Λέπραιον Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ρήγας Γεώργιος Βασ. (Περιβόλια Όλυμπίας), Πολ. Όργ. - Σύνδεσμος -
 Πληροφοριοδότης.
- Ρούμπουλας Ίωάννης (Πετράλωνα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Ρουσόπουλος Κων)νος, Λοχίας (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ. Έδολοφο-
 νήθη υπό κομμουνιστών.
- Ρουσόπουλος Πέτρος, Συνταγματάρχης Χωρ)κῆς (Άρις Μεσσηνίας), Πολ.
 Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Ρούσσης Σταῦρος Γεωργίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πληροφοριοδότης - Δια-
 φωτιστής.
- Ρούσσης Έμμανουήλ Γεωργ. (Κοπανάκι Τριφυλίας). Έφονεύθη υπό κομ-
 μουνιστών.
- Ρέμπελος Χρήστος (Άετός Τριφυλίας), Στρατολόγος - Σύνδεσμος. Έφονεύ-
 θη υπό κομμουνιστών.
- Ρούσσης Παν. Δημ. (Χαλικιά), Άνθ)στής Χωρ)κῆς.
- Ρούσσης Δημ. Περικλ. (Χαλικιά), Σύνδεσμος - Τροφοδότης.
- Ρούσσης Σωτήριος Περικλ. (Χαλικιά), Σύνδεσμος - Τροφοδότης.
- Ρούσσης Εὐθύμιος Περικλ. (Χαλικιά), Σύνδεσμος.
- Σακελλαρόπουλος Παναγ. (Καλάμαι), Άντάρτης.
- Σαρδέλλης Γενναῖος Εὐθυμίου (Κυπαρισσία), Άντάρτης.
- Σαρδέλλης Παν. (Κεφαλόβρυση Άττικῆς), Άντάρτης.
- Σαρδέλλης Χρήστος (Ζαχάρω), Άντάρτης.
- Σελούλης Ίωάννης Εὐαγ. (Άμυγδαλιές), Άντάρτης.
- Σιαλακᾶς Δημ. Κων)νου (Πετράλωνα), Άντάρτης.
- Σιαλακᾶς Φώτιος Κων)νου (Πετράλωνα), Άντάρτης.
- Σιούτης Εὐστάθιος (Καλίτσαινα), Άντάρτης.
- Σκαλτσᾶς Χαράλαμπος Πολυχρ. (Ταξιάρχαι), Άντάρτης.
- Σκίπης Δημ. Κων)νου (Καλλιθέα Όλυμπίας), Άντάρτης.
- Σκουλᾶς Έμμ. (Κρήτη), Άντάρτης.
- Σιώρας Άνδρέας Νικολάου (Κ. Φυγαλία), Πολ. Όργ. Πληροφοριοδότης.
- Σιώρας Βενετσᾶνος Άθαν. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Τροφο-
 δότης.

- Σιούτης Πολύβιος (Καλίτσαϊνα), Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
 Σοφιανόπουλος Ἀναστάσιος (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Σπανόπουλος Παναγ. (Ἀθήναι), Ἀντάρτης.
 Σπηλιώτης Νικ. Θεοδ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Σπηλιώτης Ξενοφῶν Ἀναστ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Σπηλιώτης Παναγ. Θεοδ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σπηλιώτης Χρήστος Ἀλεξ. (Πετράλωνα), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Σταθόπουλος Ἰωάννης Βασ. (Σέκουλα), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
 Σταματόπουλος Γεώργιος Σταμ. (Πλατάνια), Ἀντάρτης.
 Σταυρακάκης Βασίλειος (Κρήτη), Ἀντάρτης Ταυγέτου.
 Στεφανάκης Πέτρος Δημ. (Μήγα Λακωνίας), Ἀντάρτης Ταυγέτου.
 Στούπας Παναγιώτης, Ταγ)ρχης (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Ὀπλαρχηγὸς 10ης ὁμάδος. Μάχη Λεύκης.
 Στριγγος Φώτιος Κων)νου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. - Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
 Σοφὸς Παναγιώτης Εὐσταθ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Σερελῆς Μιλτιάδης, Ἀν)τρος (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σιώρης Βενετσάνος, Ἀνθ)γὸς (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Στρατολόγος - Πληροφοριοδότης.
 Σελίμνης Γεώργιος (Ἀνδρίτσαϊνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
 Σκαλτσᾶς Χαράλαμπος, Λοχίας (Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σαλακᾶς Γεώργιος (Λέπραιον Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σιούτης Εὐστάθιος (Καλίτσαϊνα Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Στούπας Διονύσιος Σπ. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Στούπας Παναγ. Κων)νου Ἀκριβῆς (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Στούπας Παναγ. Κων)νου Περσεφόνης (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Σπυρόπουλος Κων)νος Ἀνδρέου (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Στασινόπουλος ἦ Καναβὸς Γεώργιος (Ἀσούταινα Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
 Σκρεπετὸς Γεώργιος Δημ. (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Σκρεπετὸς Κων)νος Παν. (Κεφαλληνοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Σπηλιωτόπουλος Γεώργιος Σπηλιώτη (Κων)τῖνοι Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Σαλούπης Δημ. Παν. (Κυπαρισσία), Πολ. Ὀργ.
 Σεβδαλῆς Χρήστος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐφυλακίσθη ὑπὸ Ἴταλῶν.

- Σαλακᾶς Γεώργιος Λυμπέρη (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σαλακᾶς Νικόλαος Κων(νου) (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σαλακᾶς Παναγιώτης Κων(νου) (Πετράλωνα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σκουμπούρης Δημήτριος (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σκουμπούρης Ἰωάννης Κων(νου) (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σκουμπούρης Κων(νο)ς Δημ. (Λινίσταινα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σιούτης Παν. Εὐσταθ. (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Σύνδεσμος.
 Σοφῆς Νικ. Μιχ. (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Πολ. Ὀργ.
 Σοφῆς Μιχαῖλ (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σπηλιώτης Στασινὸς Θεοδ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος -
 Πληροφοριοδότης.
 Σπηλιώτης Φώτιος Γεωργίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σπηλιωτόπουλος Δημ. Ἀδαμαντίου (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
 Σπυρόπουλος Ἀναστ. Βασιλ. (Ἀνάληψις Αἰτωλοακαρνανίας), Ἀντάρτης.
 Σπυρόπουλος Γεώργιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σπυρόπουλος Ἰωάννης (Ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας), Πολ. Ὀργ.
 Στασινὸς Κανέλλος Δημ. (Καλίτσαινα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριο-
 δότης - Σύνδεσμος.
 Σταυρόπουλος Κωνστ. (Ἀδῶν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης -
 Σύνδεσμος.
 Στριγγλος Δημ. Κων. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταυρακάκης Βασίλειος (Ἀνδράκτες Ρεθύμνης Κρήτης), Πολ. Ὀργ.
 Σταυρόπουλος Λυκοῦργος Γ. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Ἐφ. Ἰπ)γός, Πολ. Ὀργ.
 Σταυρόπουλος Γεώργιος Π. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταυρόπουλος Παν. Γ. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Ἐνωμ)ρχης, Πολ. Ὀργ.
 Σκουλᾶς Ἐμμανουῆλ (Ἀνώγεια Ρεθύμνης), Πολ. Ὀργ.
 Στριγγλος Φώτ. Κων(νου), Ἐπ)χίας (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σκόνδρας Παν. Νικ. (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταματάκης Στυλιανὸς (Δάφνες Ἡρακλείου Κρήτης), Πολ. Ὀργ.
 Σταματογιαννόπουλος Μιχαῖλ (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταματογιαννόπουλος Ἡλίας (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταματογιαννόπουλος Εὐστάθιος Π. (Ἀρμενιοὶ Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταυρόπουλος Δημήτριος Σταύρου (Βασιλικὸν Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σκοῦντζος Τάκης Λάμπρου, Ἐφ. Ἀνθ)γός (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ.
 Ὀργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Σταθόπουλος Ἀλέξανδρος Γ. (Γλυκορρίζιον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σαραντόπουλος Εὐστράτιος (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σαραντόπουλος Γεώργιος Σωτηρίου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σπυρόπουλος Ὁρέστης Σπύρου (Δώριον Τριφυλίας), Σύν)σμος Στρατηγείου.
 Σπυρόπουλος Νικήτας Σπύρου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Συρράκος Ἰωάννης Κανάρη (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σαράντος Γεώργιος Σωτηρίου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
 Σταματογιαννόπουλος Ἰω., Καθηγητῆς (υπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.

- Σπυρόπουλος Γρηγόριος Φ., 'Ανθ)γός (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
'Εφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Σοφόπουλος ἡ Σοφῆς Μίμης, 'Ανθ)ρχος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ.
'Οργ.
- Σαλακάς 'Ιωάννης, Δικηγόρος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σκουλαρίκης, Πρόεδρος Πρωτοδικῶν (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Στούπας Νίκος (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ δ
- Στούπας Παναγιώτης Ρήγα (Καλογερέσι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Στασινόπουλος Νικόλαος Στασ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Στασινόπουλος Περιελῆς Στασινοῦ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Ε-
δολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Σοφός Κώστας, 'Αεροπόρος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
- Σοφός Εὑστάθιος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σοφός Σωτήριος (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Στέργιος 'Ηλίας Γεωργ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφονήθη
υπό κομμουνιστῶν.
- Σπηλιόπουλος Σπήλιος (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταθόπουλος Κων)νος Γ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταθόπουλος Δημ. Γ. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. δ
- Στούπας 'Ανδρέας (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σπυροπαναγιωτόπουλος 'Αθαν. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφο-
νήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Σπυροπαναγιωτόπουλος Κων)νος (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολο-
φονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Στυλιανόπουλος Γεώργιος Θεοδ., 'Ιερεὺς (Μουζάκι Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
'Εδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Σπανός 'Απόστολος Δήμου (Σπηλιά Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταυρόπουλος Κων)νος, 'Ιατρός (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταυρόπουλος Περιελῆς (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταθόπουλος Δημήτριος (Σιδ/στρον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σοφός Κώστας, Συμβ)φος (Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Στάμος 'Αθανάσιος, Δάσκαλος (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Τροφοδό-
της - Πληροφοριοδότης.
- Στάμος Δημήτριος Κων)νου (Σύριζον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταματόπουλος Χαράλαμπος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σταυριανόπουλος Νικ. (Χώρα Τριφυλίας), 'Εδολοφονήθη υπό κομμ)στῶν.
- Σκουφάκης Σπῦρος Εὐαγγέλου (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφονή-
θη υπό κομμουνιστῶν.
- Σκουφάκης 'Αναστάσιος Εὐαγγέλου (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδο-
λοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Σταυριανόπουλος Κων)νος (Χώρα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Σμυρνιώτης Βασίλειος, Εὐέλπις (Ζαχάρω 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ.
- Σάσαλος Σπῦρος (Ζαχάρω 'Ολυμπίας), Πολ. 'Οργ.

- Σαρδέλλης Χρήστος (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σουλιώτης Διονύσιος (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σεφερλής Χρ. (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύν)σμος δμάδ. Άρκαδίας - Ήλείας.
 Σεφερλής Μίμης (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύνδ. δμάδ. Άρκαδίας - Ήλείας.
 Σπυρόπουλος Γεώργ. (Βρύνα Όλυμπίας), Σύνδ. δμάδ. Άρκαδίας - Ήλείας.
 Σιώρης Βενετσάνος, Άνθ)στής (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σκουμπούρης Γεώργιος Γ. (Λινίσταινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σαλακᾶς Άνδρέας Νικ. (Λέπραιον Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σαλακᾶς Δημ. Κ. (Πετράλωνα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
 Σικαλιός Παν. Λυμπερίου (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Όργ.
 Σικαλιός Άντώνιος Παν. (Μυρσινοχώρι Πυλίας), Πολ. Όργ.
 Σκρεπετός Άναστάσιος Παν. (Κεφαλληνού Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
 Σκρεπετός Ήλιος (Κεφαλληνού Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
 Σπυρόπουλος Ίωάννης Γ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
 Σαϊνᾶς Πέτρος Άλεξ. (Άγριλόβουνο Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
 Σπηλιώτης Τάκης (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
 Σταθόπουλος Γεώργιος (Άμμος Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
 Στάμος Άθαν., Δάσκαλος (Σύριζον Τριφυλίας), Διαφωτιστής - Στρατολόγ.
 Σκόνδρας Παν. Νικ. (Άνω Δώριον Τριφυλίας), Στρατολόγος.
 Στρίγγλος Δημ. Κων. (Άνω Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος.
 Σοφός Παν. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Έφρονεῦθη ὑπς κομ)νιστῶν.
 Τάγαρης Βασίλειος Παν. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Πληροφο-
 ριοδότης - Τροφοδότης.
 Τζεβελέκος Γεώργιος Παν. (Πλατιάνα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Τζεβελέκος Ίωάννης Παν. (Πλατιάνα Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Τριανταφυλλόπουλος Φώτιος Φωτίου (Κ. Φυγαλία Τριφυλίας), Άντάρτης.
 Τσιάνιας ἤ Παπαδόπουλος Κων)νος Παν. (Άγριλόβουνο Μεσσηνίας), Άν-
 τάρτης.
 Τσαρουχᾶς Κων)νος Θεοδ. (Μυρώνεια), Άντάρτης.
 Τσάτσαρης Παναγ. Βασίλ. (Άμυγδαλιές), Άντάρτης.
 Τσέλιος Κων)νος Κων)νου (Άγιος Γεώργιος Τριφυλίας), Άντάρτης.
 Τσερπῆς Παναγ. Άναστασίου (Μῆλα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
 Τσικόγιαννης Ζαφείρης (Ζαχάρω Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Τσίπος Άναστ. Ίω. (Βανάδα), Πολ. Όργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
 Τσιρώνης Παναγ. Δημ. (Λεύκη Ήλείας), Πολ. Όργ. Πληροφοριοδότης -
 Σύνδεσμος. Έδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Τσόγκας Κων)νος Γεωργίου (Δώριον Τριφυλίας), Άντάρτης. Έτραυματίσθη
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Τσολοντρές Κων)νος Τιμολέοντος (Βανάδα), Άντάρτης.
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Τζαβέλλας Ίωάννης Π. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Άντάρτης.
 Τζαβέλλας Άδάμ (Δραγώγιον Όλυμπίας), Άντάρτης.

- Τσικόγιαννης Γεώργιος, 'Ανθ)γός (Ζαχάρω Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
- Τερζόπουλος Παναγιώτης, 'Ανθ)γός (Κρέσταινα Όλυμπίας), 'Αντάρτης.
- Τσουλουχᾶς 'Επαμεινώνδας (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Τσατσούλης 'Αθαν. Νικ. (Πλατάνια Τριφυλίας), 'Αντάρτης.
- Ταμπουρέας Πέτρος (Καρδαμύλη Καλαμῶν), 'Αντάρτης.
- Τσαρούχης 'Ιωάννης Γεωργίου, 'Ανθ)χος (Ζευγολατιό Μαντινείας), 'Ενοπλος ἀνάρτης. Σύνδεσμος.
- Τσιούτσιας Παν. Σωκρ., 'Ανθ)στής (Ψάρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος δμάδων Δυρραχίου. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τσιούτσιας Γεώργιος Σωκρ. (Ψάρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος δμάδων Δυρραχίου. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τζανετόπουλος Τζανέτος 'Ιω. (Πλατάνια Όλυμπίας), 'Αντάρτης - Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης.
- Τσοῦτσαλης Γεώργιος Θεοδ. (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσαγδῆς 'Αριστ. Διον. (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Τσάμπρος Λιμπέρης Γεωργ. (Καλλιθέα Όλυμπίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Τσατσούλης Κανέλλος 'Αθαν. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Τσατσούλης 'Ηρακλῆς Περικλ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Τσατσούλης Παναγ. Περικλ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. Πληροφοριοδότης - Τροφοδότης.
- Τσολονδρές Παν. Δημ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσῶνος Νικ. 'Ιω. ('Αγριλιὰ Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσίγκας Νικ. Κων)νου ('Ανω Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τότσης Δημ. Παν., 'Ανθ)γός (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος δμάδων Ταῦγέτου. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τότσης Παναγιώτης (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος δμάδων Ταῦγέτου. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τότσης 'Ηλίας Παν. (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος δμάδων Ταῦγέτου.
- Τόρβας 'Ηλίας (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τόρβας Γεώργιος 'Ηλία (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τόρβας Παναγ. Γεωργ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσιόγκας Κων)νος Π. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τσιόγκας Παναγ. Π. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσιορᾶκης 'Αναστ. 'Αναστ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τσιορᾶκης Νικὸλ. 'Αναστ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. 'Οργ.
- Τζουμάνης 'Αναστ. 'Αναστ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), 'Αντάρτης - Σύνδεσμος. 'Εδολοφονήθη ὑπό κομμουνιστῶν.
- Τζουμάνης Παναγ. Παρασκευᾶ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύν-

- δεσμος Ντάβου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τζουμάνης Ίωάννης Παρασκευᾶ (Κοπανάκι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τζουμάνης Παρασκευᾶς Άναστ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου.
- Τσατσούλης Γεώργ. Θεμιστ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου.
- Τασσόπουλος Γ. Π. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Τροφ)της - Σύν)σμος Ι Ντάβου.
- Τζουμάνης Γ. Π., Ίερεὺς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Έδολοφ. υπό κομ)στῶν.
- Τασιόπουλος Σάβ. Παν. (Κεφαλόβρυση Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου.
- Τζουμάνης Δημήτριος, ἱατρὸς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τζουμάνης Ίω. Παν., Καθηγητῆς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τζουμάνης Παν. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσιρώνης Γ., Δικηγόρος (Κυπαρισσία Μεσσηνίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος. Τούλιπας Βασ. (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου.
- Τσορώνης Παν. Δ. (Λεύκη Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύν)σμος Ι. Ντάβου.
- Τσορώνης Κων)νος (Λεύκη Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου.
- Τριανταφυλλόπουλος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Έζωρτζίνης Άλέξιος Π. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Τροφοδότης - Σύνδεσμος Ι. Ντάβου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσαπέκης Γεώργ. Άντ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσιριγώτης Εἰστάθιος Παν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσέλιος Ίωάν. Σωτηρίου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τουμπέκης Άθ. Ν. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσιριῶνης Παν. Χαριλ., Όπ)γὸς (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσαμούρης Ίωάννης Άντωνίου (Μάραθος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσατσούλης Άθαν. Νικ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Τσῶλιος Άθανάσιος Θεοδ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τσῶλιος Θεόδωρος Άθ. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Τσοπελο)ιάννης Κων)νος (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστῶν.
- Τασσιότουλος Άναστάσιος Π. (Στάσιμον Τριφυλίας), Πολ. Όργ.

- Τσάφος Πανάγος (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Τσίγγανος Παντελής (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Τασσόπουλος Άνδρέας (Φιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Τσούτσιος Γεώργιος Σωκράτους (Ψάρι Τριφυλίας), Σύνδεσμος. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τσιγουρηΐς Άντώνιος Παν., Δικηγόρος (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Διαφωτιστής - Πληροφοριοδότης.
- Τσιγουρηΐς Δημήτριος Παν., Καθηγητής (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Πληροφοριοδότης - Στρατολόγος.
- Τσομαΐκος Γεώργ. Άναστ. (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τσικόγιαννης Γεώργ., Άνθ)γός (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τάγαρης Μάρκος (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τάγαρης Σωτήριος (Γιαννιτσοχώρι Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τσικόγιαννης Γεώργ., Εΐελπις (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τσιρώνης Χρήστος, Δικηγόρος (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έδασανίσθη υπό κομμουνιστών.
- Τόλος Δημ. (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων Άρκαδίας - Ήλείας.
- Τουρηΐς Βασ. (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύν)σμος ομάδων Άρκαδίας - Ήλείας.
- Τσενές Γεώργ. Σπ. (Δυρράχιον), Σύνδεσμος - Ένοπλος, μάχη Λυρραχίου.
- Τερζόπουλος Παν., Άνθ)γός (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων Άρκαδίας - Ήλείας.
- Τουρηΐς Χρ. (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύνδεσμος ομάδων Άρκαδίας - Ήλείας.
- Τουρηΐς Λάμπ. (Κρέσταινα Όλυμπίας), Σύν)σμος ομάδ Άρκαδίας - Ήλείας.
- Τάγαρης Άχιλλεύς, Ύπ)γός (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τάγαρης Βασίλειος Παναγ. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τριανταφυλλόπουλος Φώτ. Ίω. (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τσιχλάκης Στέφανος (Καστέλι Χανίων), Μάχη Δυρραχίου
- Τσαρουχᾶς Κων)νος Θεοδ. (Μυρώνεια Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Τσουκαλᾶς Βασίλειος Γεωργίου (Τσουκαλέϊκα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τσουκαλᾶς Κων)νος Νικ. (Τσουκαλέϊκα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.
- Τσουκαλᾶς Βασίλειος (Άμαλίας).
- Τσεκούρας Κων. Π. (Κεφαλληνού Μεσσηνίας), Σύν)σμος με ομάδ. Ήλείας.
- Τριανταφυλλόπουλος Ίωάννης Γ. (Δράϊνα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου. Έφονεύθη υπό κομμουνιστών.
- Τσερπές Άναστ. Π., Έφ. Άνθ)γός (Μῆλα Μεσσηνίας), Σύν)σμος Ταυγέτου.
- Τσουραπᾶς Εδᾶγ. Άριστοτ. (Μῆλα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Τσορώνης Νικ., Έφ. Ύπολ)γός (Άρις Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Τσίτουρας Νικ. (Άρις Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου.
- Τσίτουρας Παναγ., Γυμνασιάρχης (Άρις Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου. Έδολοφονήθη υπό κομμουνιστών.

- Τσίτουρας Νικ. (Ἄρις Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Ταυγέτου. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Τασιόπουλος Παν. Γεωργ. (Χρυσοχώριον), Πολ. Ὀργ.
- Τσιβίσκος Κ. (Σύριζον), Πολ. Ὀργ.
- Τζουμάνης Ἀναστ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Ἐφονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φάμελος Ἀντώνιος Παναγ. (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
- Φάμελος Σπ. (Ἄνω Κοπάνιτσα), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδ. - Σύνδεσμος.
- Φαρμάκης Παν. Ἀθαν. (Μυρώνεια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Φάσαρης Γεώργιος Νικ. (Ἄνω Φυγαλία), Ἀντάρτης.
- Φιλντίσης Ἀναστ. Παν. (Βανάδα), Πολ. Ὀργ. Πληροφ. - Σύνδεσμος.
- Φιλντίσης Ἀνδρ. Παν. (Βανάδα), Πολ. Ὀργ. Πληροφ)της - Σύν)σμος
- Φιλντίσης Γεώργ. Παν. (Βανάδα), Πολ. Ὀργ Πληροφ)της - Σύνδεσμος.
- Φιλντίσης Ἡλίας Βασ. (Βανάδα), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομ)στῶν.
- Φιλντίσης Ἰωάννης Δημ., Μοίραρχος (Βανάδα), Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος - Τροφοδότης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φιλντίσης Κων. (Βανάδα), Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος - Τροφοδότης.
- Φιλντίσης Παν. Βασ. (Βανάδα), Ἀντάρτης. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομ)στῶν.
- Φιτσιάλης Εὐάγ. Γεωργ. (Καλλιθέα Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.
- Φλέσσας Δημήτριος Γεωργίου (Κ. Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὀργ. Πληροφοριοδότης - Σύνδεσμος.
- Φωτεινὸς Παναγιώτης (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Φλουρῆς Ἐμμ. (Ρεθύμνη), Μάχη Δυρραχίου.
- Φωτόπουλος Νικ Ἀριστ. (Δώριον Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Σύνδεσμος - Πληροφοριοδότης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φωτεινὸς Γεώργ. Ἀναστ. (Πλατάνια Τριφυλίας), Ἀντάρτης - Σύνδεσμος Πληροφοριοδότης.
- Φιτωῶρος Γεώργ. (Μάλη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Σύνδεσμος - Πληροφ)της.
- Φατοῦρος Ἀργύριος (Στεμνίτσα Ἀρκαδίας), Ἀντάρτης.
- Φελουζάκης Ὁρέστης (Κρήτη), Σύνδεσμος.
- Φούραρης Κων)νος, Ἀνθ)γὸς (Ράχες Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Φωτιάδης Γεώργιος (Μυτιλήνη), Διερχομηνεύς Ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. Ὀλυμπίας.
- Φωτόπουλος Παν. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Σύν)σμος. Ἐδολοφον. ὑπὸ κομ)στῶν.
- Φωτόπουλος Κων., Ἐφ. Ἀνθ)γὸς (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Φιλντίσης Γιαννάκος Δημ. (Βανάδα), Σύνδεσμος Δυρραχίου
- Φιλντίσης Παν. Βασ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φιλντίσης Διονύσιος Παναγ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φιλντίσης Ἡλίας Βασ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Φιλντίσης Ἀναστάσιος Δ. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ.
- Φιλντίσης Γεώργ. Παν. (Βανάδα Τριφυλίας), Πολ. Ὀργ. Ἐδολοφονήθη ὑ-

πὸ κομμουνιστῶν.

Φασουλῆς Δημ. Κων)νου (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Φωτόπουλος Διον. Ἀριστείδου (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Φωτόπουλος Παναγ. Ἀριστ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φωτόπουλος Ἀντώνιος (Δώριον Τριφυλίας), Στρατολόγος.

Φωτεινὸς Ἰωάννης (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φωτεινὸς Φώτιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φωτόπουλος Ἰωάννης Φ., Ἀνθ)γὸς (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Φωτεινὸς Σωτήριος Δημ. (Καλίσταινα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φούραρης Παν., Ἀνθ)ρχος (Ράχες Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φλάρης Μενέλαος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φλάρης Παρασκευᾶς (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φλάρης Γεώργιος (Κοπάνιτσα Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἠρνήθη νὰ καταδώσει Ἀξιωματικὸς δι' ἄπλα. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ Ἰταλῶν.

Φιτσόρος Γρηγόρ. (Μάλη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φιτσόρος Γεράσιμος (Μάλη Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Φιτσόρος Γεώργιος (Μάλη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φαρμάκης Χρῆστος (Τιλιατρά Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

Φάσαρης Νικ. Πανταζῆ (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Φάσαρης Παναγιώτης Ἀνδρ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Φωτεινακόπουλος Ἀπόστολος (Μακρύσσια Ὀλυμπίας), Πολ. Ὁργ.

Φράγκος Βασίλειος Ἀντιαμῆναρχος (Ἀλώνια Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.

Φράγκος Δημ., Στρατηγὸς (Ἀλώνια Μεσσηνίας), Πολ. Ὁργ.

Φωτόπουλος Σωτήριος Φωτίου (Ἄνω Δώριον Τριφυλίας).

Φωτόπουλος Νικ. Ἀριστείδου (Ἄγιος Γεώργιος),

Χρονόπουλος Κων)νος Παν. (Λατζουνάτου Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Χριστόπουλος Θεόδ. Κων. (Ἄετὸς Τριφυλίας), Σύνδεσμος.

Χατζῆς Ἀλέξιος Γ. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Χατζῆς Ἰωάννης, Ἐπιλοχίας (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Χριστοδουλόπουλος Δημ., Δεκανεὺς (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐβασανίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Χρονόπουλος Χρόνης Γ. (Μυρώνια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Χριστοδουλόπουλος Σοφοκλῆς Δημ. (Περιβόλια Ὀλυμπίας), Σύνδεσμος.

Χρονόπουλος Πολυχρόνης (Μυρώνια Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

Χαρίτος Γεώργιος (Τσουρπὰ Μεσσηνίας), Ἀντάρτης.

Χριστόπουλος Χρῆστος (Αὐλὼν Τριφυλίας), Ἀντάρτης.

Χαραλαμπόπουλος Ἰωάννης (Μάλα Μεσσηνίας), Ἀντάρτης.

Χατζῆς Παν. Ἰω. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης. Ἐφρονεύθη εἰς ἄνισον μάχην.

Χατζῆς Κων)νος Ἰωάν. (Ἄνω Φυγαλία Ὀλυμπίας), Ἀντάρτης.

- Χρυσομπόλης Κων)νος Ἀντωνίου (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολο-
 φονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χρυσομπόλης Γεώργιος Παν. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη
 ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χρυσομπόλης Θεόδ. Ἄνδρ. (Λεύκη Τριφυλίας), Ἀντάρτης.
- Χριστοφιλόπουλος Ἄγγ. Θεοδ. (Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρ.
 Χαραλαμπόπουλος Ἰω. Γ. (Φίλια Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Λυρραχίου.
- Χριστόπουλος Κων)νος (Ἄετὸς Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χρυσομπόλης Χαρίλαος Ἰω. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ.— Ὁργ. Ἐδο-
 λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χριστοφιλογιάννης Γεώργ. Π. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδο-
 λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χριστάκος Γεώργ. Κων. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφο-
 νήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χαραμῆς Ἰω. (Μουζάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφ. ὑπὸ κομ)στῶν.
- Χρυσανθακόπουλος Βασίλειος Δημ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χριστοφιλογιάννης Φώτιος Ἰω. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδο-
 λοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χρυσανθακόπουλος Γεώργ. Σταύρ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
 Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χρυσανθακόπουλος Δημ. Γεωργ. (Γαργαλιάνοι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐ-
 δολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χαραλαμπόπουλος Γεώργ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χήρης Σπύρος Νικ. (Δώριον Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χήναρης Ἀναστ., Ἰατρὸς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφο-
 νήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
- Χήναρης Θεμιστ., Ἰατρὸς (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χρυσικόπουλος Διον., Δ)ντῆς ΑΤΕ (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χριστόπουλος Σταμάτιος (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χριστόπουλος Κώστας (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χαρώνης Κώστας (Κυπαρισσία Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χαμπεσῆς Παναγιώτης Εὐσταθίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ὑ-
 πέκνησεν εἰς βασιανιστήρια κομμουνιστῶν.
- Χαμπεσῆς Εὐθύμιος Εὐσταθίου (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χριστόπουλος Ἰω. Γ. (Κοπανάκι Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χαρούπας Δημ. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χρυσομπόλης Νικ Ἀνδρέου (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χατζῆς Διον. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφ. ὑπὸ κομ)στῶν.
- Χαρούπας Παν. (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ. Ἐδολοφ. ὑπὸ κομ)στῶν.
- Χρυσομπόλης Γεώργ. Ἀλεξίου (Λεύκη Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χρονόπουλος Νικ Χρήστου (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.
- Χρονόπουλος Νικ. Παν. (Πύργος Τριφυλίας), Πολ. Ὁργ.

- Χαραλαμπόπουλος Παν., Δάσκαλος (Ροδιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Χήναρης Ίωάν. (Σπηλιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ. Έδολοφον. υπό κομ)στῶν.
- Χήναρης Βασίλ. Νικ., Καθηγητής (Σπηλιά Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Χρονόπουλος Διον. (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Χρονόπουλος Ίω. Βλάσση (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Χρονόπουλος Άθαν. (Άνδρίτσεινα Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
υπό κομμουνιστῶν.
- Χατζής Χρήστος Ίω. (Άνω Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Χριστόπουλος Άριστείδης (Ζαχάρω Όλυμπίας), Πολ. Όργ. Έδολοφονήθη
υπό κομμουνιστῶν.
- Χανιώτης Νικ., Ταγματάρχης (Κ. Φυγαλία Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Χριστόπουλος Νικ. Διον. (Μυρώνεια Όλυμπίας), Πολ. Όργ.
- Χριστοφιλόπουλος Άγγ. Θεοδ. (Άγριλόβουνο Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χριστοφιλόπουλος ἠ Διονυσόπουλος Άθαν. Θεοδ. (Άγριλόβουνο Μεσσηνίας),
Πολ. Όργ.
- Χωραφιάρης Δημ., Έφ. Έπολ)γός (Άμμουδερό Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χριστογιαννόπουλος Δημ., Έφ. Έπ)γός (Οίχαλία Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
Δυρραχίου.
- Χριστόφιλος Δήμος Διον., Λοχίας (Χριστοφιλείκα Μεσσηνίας), Σύνδεσμος
Δυρραχίου.
- Χαραλαμπόπουλος Ίωάν. (Μάλτα Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χαραλαμπόπουλος Ίω, Γ. (Κυνηγοῦ Μεσσηνίας), Σύνδεσμος Δυρραχίου.
- Χρυσούλης Σταῦρος, Άντ)ρχος (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χρυσούλης Χρήστος, Άνθ)γός (Άρης Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χριστόπουλος Παναγ. (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χαλασχώρης Παν. (Άμμος Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χάντζος Άναστ. (Άρις Μεσσηνίας), Πολ. Όργ.
- Χαραλαμπόπουλος Γεώργ., Ταξ)ρχης (Δώριον Τριφυλίας), Σύνδεσμος - Δια-
φωτιστής.
- Χρονόπουλος Χρόνης Ίωάννου (Κούβελα Τριφυλίας), Πολ. Όργ.
- Ψύρρος Παναγιώτης Δημ. (Ψάρι Τριφυλίας), Πολ. Όργ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

1.— Π Ρ Ο Ε Τ Ο Ι Μ Α Σ Ι Α 1941 - 1942

1. Είναι γνωστόν εις τὸ Πανελλήνιον, ὅτι εἰς τὴν Καλαμάτα τὴν 23ην Μαρτίου 1821 ὑψώθη πρώτη ἡ Σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως, ἡ Σημαία τῆς Ἐλευθερίας. Ἐκεῖ λοιπόν, καὶ κατὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐτῶν 1941 - 1944 ἀνεπτύχθη πρώτη ὀργάνωσις ἀπελευθερώσεως. Ἀπὸ τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1941 παρὰ τὴν πείνα καὶ τὴν μαύρην σκλαβιά, ὅλοι ἔχουν θέσει ἓνα καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν: τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Ἡ μεγάλη δὲ ἀνάπτυξις τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἐπέφερε μετέπειτα καὶ τὰ μεγάλα πλήγματα τῶν κατακτητῶν κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ ὑψηλὸν Ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἡ δρᾶσις τῶν Ὄργανώσεων καὶ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἐπέφεραν ἄμεσον τὴν ἀντίδρασιν καὶ τὰ ἀντίποινα τῶν Ἱταλογερμανῶν καὶ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν περιφέρειαν Μεσσηνίας.

Ἔτσι ἐξηγοῦνται τόσα πάθη ποὺ ἔχουν ἀπλωθῆ εἰς τὴν Μεσσηνίαν, δείγματα τρανὰ τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πατριωτισμοῦ τῶν κατοίκων. Μποροῦσαν οἱ κάτοικοι νὰ σιωπήσουν, νὰ κλειδωθοῦν στὰ σπίτια των, νὰ ὑποταχθοῦν ἀδιαμαρτυρητῶς σὲ κάθε ἐπιθυμίαν τῶν κατακτητῶν. Τότε δὲν θὰ εἶχαν θύματα καὶ πάθη. Ἀλλὰ τότε θὰ εἶχε χάσει διὰ παντὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἡ Ἑλληνικῆ γῆ καὶ οἱ κάτοικοι θὰ ἦσαν διὰ παντὸς ὑπόδουλοι. Αὐτὸ οἱ Ἕλληνες καὶ αὐτῆς τῆς περιφέρειας δὲν τὸ ἐδέχοντο. Ἐπροτίμησαν νὰ ἀντισταθοῦν κατὰ τῶν κατακτητῶν, νὰ θυσιασθοῦν ἐν ἀνάγκῃ, ἀλλὰ νὰ μείνῃ αἰωνίως ἡ Ἐλευθερία εἰς τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀναπτύξωμεν αὐτὸ τὸ ἥρωϊκὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν καὶ νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἐθνικῶς δρᾶσαντα πρόσωπα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅσα κατωρθώσωμεν νὰ πληροφορηθῶμεν.

2. Ἡ Καλαμάτα ἦτο τὸ κέντρον τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ὅλης σχεδὸν

τῆς Πελοποννήσου. Οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι ἀνώτατοι Ἀξιωματικοί, ἴσως δὲν ἔλαβον ὄλοι ἀμέσως ἐνεργὸν δρᾶσιν, ἀλλὰ ἔδιδαν κατευθύνσεις καὶ συμβουλές πρὸς πολλὰ σημεῖα τῆς Πελοποννήσου. Πρὸς τὴν Καλαμάτα δὲ ἐστέλλοντο σύνδεσμοι Ἀξιωματικοὶ ἀπὸ Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν, ἀπὸ Ἡλείαν καὶ Ἀρκαδίαν, ἀπὸ Λακωνίαν, Ναύπλιον καὶ Κορινθίαν.

Ἡ παλαιὰ δόξα τῆς Καλαμάτας, ὃ ὄρεινὸς ὄγκος τοῦ γειτονικοῦ Ταυγέτου, ἦσαν οἱ φάροι πρὸς οὓς ἀπὸ ἀνάγκην τῆς ἐποχῆς ἐστρέφοντο τὰ μάτια ὄλων. Πρωτοπόροι ὀργανωταὶ τῆς ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ἦσαν καὶ ἐκεῖ οἱ Ἀξιωματικοὶ τοῦ νικηφόρου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τοῦ 1940 - 1941.

Εἰς τὴν Καλαμάταν εὐρίσκετο τότε ὃ Διοικητῆς τοῦ 9ου Συντάγματος Καλαμάτας, Συντ)ρχης Βενετσᾶνος Κετσέας. Εἶχε κατορθώσει τὸ νικηφόρον 9ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, νὰ τὸ φέρῃ σῶον ἀπὸ τὴν Βόρειον ῥΠειρον μέχρι τὴν Μεσσηνίαν. Καὶ δι' αὐτὸ περιεβάλλετο μὲ σεβασμὸν, ἐμπιστοσύνην καὶ ἀπόλυτον ἀγάπην ἀπὸ ὄλων τὸν ὑπόδουλον τότε πληθυσμὸν τῆς Μεσσηνίας. Ἀξιωματικοὶ καὶ πολῖται τὸν ἐπισκέπτονται καὶ ζητοῦν συμβουλὰς, διὰ τὸν χρόνον καὶ τρόπον ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὁ Συνταγματάρχης Κετσέας συμβουλεύει εἰς ὄλους πίστιν εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, πίστιν εἰς τὴν τελικὴν νίκην καὶ ἀναμονὴν διὰ τὸν χρόνον δράσεως. Εἶμεθα εἰς τὸ 1941 - 1942. Οἱ κομμουνισταὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Ε.Α.Μ. σπεύδουν νὰ προτείνουν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Συντ)ρχην Β. Κετσέα, ἀλλὰ ἀποκρούονται.

Οἱ Ἴταλοὶ παρακολουθοῦν τὰς κινήσεις ὄλων τῶν Ἀξιωματικῶν, πολὺ, δέ, περισσότερον τὴν κίνησιν καὶ τὰς πολλὰς ἐπισκέψεις εἰς τὸν Συντ)ρχην Κετσέα καὶ συλλαμβάνουν τὸν Κετσέα. Ἀργότερον τὸν ἀπολύουν καὶ τὸν συλλαμβάνουν πάλι διὰ νὰ τὸν μεταφέρουν τελικῶς ὡς ὄμηρον εἰς Ἴταλίαν. Ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 1942 ἀνέλαβε τὴν Διοίκησιν τῶν Ἀξιωματικῶν Μεσσηνίας ὃ Συνταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόγκωνας, ὄστις εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας Κρητῶν εἰς τὸ μέτωπον 1940 - 1941. Οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ προσφεύγουν εἰς τὸν Συντ)ρχην Παπαδόγκωνα καὶ ζητοῦν συμβουλὰς καὶ ὄδηγίαν, διὰ τὸν χρόνον καὶ τρόπον δράσεως καὶ ἐκδηλώσεως τῆς Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως. Ὁ Παπαδόγκωνας συνεβούλευσε ματαιώσιν κάθε προώρου ἀνταρτικῆς κινήσεως, διότι τοιαύτη κίνησις οὐδὲν θὰ προσέφερεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Συμμάχων, θὰ ἐβύθιζε τὴν Πατρίδα εἰς τὸ πένθος καὶ τὴν συμφορὰν, διότι θὰ ἐδημιούργει ἀντίποινα τῶν κατακτητῶν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Συνίστα ἡσυχίαν καὶ ἀναμονὴν διὰ δρᾶσιν κατὰ τὸ τελευταῖον μεταβατικὸν στάδιον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν κατακτητῶν καὶ τῆς ἀφίξεως τῶν Συμμάχων. Ἔπεστήριξεν ὄτι κατὰ τὸ στάδιον αὐτὸ ἦσαν ἀρκετοὶ ὄλίγοι Ἀξιωματικοί, μὲ τὰ πιστόλια των καὶ τὴν Χωροφυλακὴν νὰ κρατήσουν τὴν τάξιν. Προσέθετε ἐπίσης ὄτι διὰ τοιαύτην δρᾶσιν ἔπρεπε νὰ προϋπάρξῃ ἐντολὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐθεώρει τὴν κίνησιν περὶ τὸν Συνταγματάρχην Κετσέα, ὄριστικῶς ναυαγήσασαν μετὰ τὴν σύλληψίν του. Συνεπῶς κατέληξεν, ἐκτὸς ἄλλων, τὸ αὐτὸ καὶ χειρότερον ἀποτέλεσμα θὰ εἶχεν πᾶσα ἄλλη ἐκδήλωσις καὶ δρᾶσις. Δὲν ἔβλεπε, δέ, κατ' ἀρχὴν οὐδένα κίνδυνον κομμουνιστικὸν ἐκ τῆς παραλλήλου καταχθονίας δράσεως τῶν κομμουνιστῶν.

Οἱ Συνταγματάρχαι Ἀθ. Γιαννακόπουλος, Ἀντώνιος Πέππας καὶ Παν. Ζαλαχώρης, προσεπάθησαν νὰ πείσουν τὸν Παπαδόγκωνα, ὅτι ἡ ὁδὸς αὐτὴ ἦτο ἔσφαλμένη. Ἐμεινεν, ὅμως, ἀνένδοτος. Ἀργότερον βεβαίως μετενόησε, διότι καὶ εἰς τὸν Ταῦγετον προσῆλθε καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν Συντ)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον ἐνίσχυσε καί, μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἀναγκάζεται νὰ ἀναλάβῃ ἔντονον δράσιν κατὰ τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου. Περὶ αὐτῶν ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

3. Κατόπιν τῆς διπλῆς ἀποτυχίας νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῆς κινήσεως τῶν Ἀξιωματικῶν ἀνώτερος ἀξιωματικός, οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ ἀπευθύνονται εἰς τὸν Συνταγματάρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον, ὅστις εὐχαρίστως ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἀνελάμβανε κάθε πρωτοβουλίαν καὶ ἡγεσίαν τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως, ἐπειδὴ, ὅμως παρηκολουθοῦντο αὐστηρῶς ὅλοι οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, ἀπεφασίσθη νὰ προχωρήσουν αὐτοί, ὡς ἔχοντες μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν κινήσεως εἰς κάθε προετοιμασίαν καὶ ὀργάνωσιν καὶ νὰ τὸν τηροῦν ἐνήμερον μυστικῶς δι' ἐμπίστων προσώπων. Τοὺς ἐδήλωσε, δέ, ὅτι θὰ εἶναι ἔτοιμος, ὅταν χρειασθῇ, νὰ ἐξέλθῃ στὰ βουνά.

4. Ἡ Ἐθνικὴ Ὄργάνωσις Ἀξιωματικῶν Μεσσηνίας ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 1942. Οἱ Ἰταλοὶ τὸν παρακολουθοῦν, ἢ σύλληψις τοῦ Συντ)ρχου Β. Κετσέα ἦτο ἀρκετὴ προειδοποίησις. Ὅλοι ἀπειλοῦνται μὲ ἐξορίαν καὶ ὄλων αἱ οἰκογένειαι ἀπειλοῦνται μὲ φυλακίσεις, ταπεινώσεις καὶ βασανιστήρια. Παρὰ ταῦτα προτιμᾶται τὸ καθῆκον πρὸς τὴν Πατρίδα. Τὸ ἰδανικὸν τῆς Ἐλευθερίας ὑπερισχύει ὄλων τῶν ἄλλων. Ἐπρεπε νὰ ἀναπτυχθῇ σημαντικὴ ἐθνικὴ κίνησις, ὄχι μόνον διὰ νὰ τονωθῇ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ Λαοῦ, ποῦ ἦτο ἀκμαῖον, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ δύναμις νὰ ὑποδεχθῇ τὶς συμμαχικὰς δυνάμεις ποῦ θὰ ἀπειθιβάζοντο τὸ ταχύτερον. Ὁ ἐμφανιζόμενος ἄλλωστε κομμουνιστικο - σλαβικὸς κίνδυνος εἰς τὸν ὀρίζοντα τότε, ἐπέβαλλε τὴν ταχύτεραν ἐκδήλωσιν.

Ἐκλέγεται Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπὸ τοὺς ἐξῆς:

1) Λοχαγὸς Ἡλίας Πανλῆς	Γραφεῖον Ζ2
2) » Ὀδυσσεὺς Ζαμπούρας	» 2α
3) » Σταῦρος Νικολόπουλος	» 3α
4) » Παναγιώτης Ντόκος	» 2
5) Ἀνθ)γὸς Παναγ. Πλεμένο	Βοηθὸς

Ἀποφασίζεται α) Νὰ μνηθῶν ἅπαντες οἱ Ἀξιωματικοὶ Νομοῦ Μεσσηνίας καὶ νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ Ἐπαρχίας. β) Νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σύνδεσμος μὲ τὰ γειτονικὰ τμήματα καὶ δι' αὐτῶν μὲ ὀλόκληρον τὴν Πελοπόννησον, μὲ τὴν Πρωτεύουσάν καὶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Καθορίζονται οἱ μοναδικοὶ σκοποὶ τῆς Ὄργανώσεως, ἢ συνεννόησις τῶν Ἐθνικῶν δυνάμεων πρὸς συμβολὴν εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἄνευ οὐδεμιᾶς πολιτικῆς ἢ πολιτειακῆς ἐπιδιώξεως. Ἀποστέλλονται σύνδεσμοι εἰς τοὺς Ἀξιωματικὸς ἄλλων πόλεων Πελοποννήσου καὶ

εις Ἀθήνας πρὸς ἐνημέρωσιν καὶ λήψιν πληροφοριῶν ἢ ὁδηγιῶν. Περὶ ὅλων αὐτῶν ὁ Λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμπούρης ἀναφέρει εἰς τὸν Συνταγματάρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον, χωρὶς νὰ πάρουν εἰδησιν, οὔτε οἱ Ἴταλοί, οὔτε οἱ Κομμουνισταί. Ἐτηρεῖτο ἐπίσης ἐνήμερος καὶ ὁ Συνταγματάρχης Ἀντώνιος Πέππας. Ὁ Λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμπούρης ὠργάνωσεν ἓνα πλῆρες δίκτυον πληροφοριῶν διὰ τὴν ὅλην κίνησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀνέλαβε κάθε προφύλαξιν νὰ μὴν πέσῃ εἰς τὴν παγίδα τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος συνεβούλευε: «Μὴν κινεῖτε ὄλον τὸν κόσμον διότι τότε θὰ ἀποκαλυφθῶμεν, θὰ συλληφθῶμεν καὶ τὸ ὀλιγότερον τὸ ὁποῖον θὰ ὑποστῶμεν εἶναι νὰ σταλῶμεν εἰς ἔξορίαν. Μνεῖτε μόνον ὠρισμένα πρόσωπα εἰς ὠρισμένας θέσεις ἢ περιοχὰς ὡς τυρῆνας. Καὶ ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμή ὅλοι θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν. Δὲν διεκδικοῦμεν μὲ αὐτὸ πρωτεῖα, ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων».

Καὶ ἡ συμβολὴ αὐτὴ κατὰ ὠφέλησεν, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων. Μνεῖται ὁ Ἀνθυπομάρχαρχος τῆς Διοικήσεως Χωροφυλακῆς Μεσσηνίας Ἰ. Τσαρούχης ὑπὸ τῶν Λοχαγῶν Ζαμπούρου, Νικολοπούλου καὶ Δρακουλαράκου, καθὼς καὶ ὁ Ἀνθυπομάρχαρχος Λεωνίδας Γεωργουλέας. Ἀποστέλλεται εἰς Σπάρτην ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Π. Πατσάκος διὰ τὴν μύησιν τοῦ Ἰλάρχου Τηλεμάχου Βρεττάκου καὶ εἰς Τριφυλίαν ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Γιαννάκος διὰ νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον. Στέλλεται σύνδεσμος εἰς Δυρράχιον καὶ μνεῖται ὁ Ὑπολοχαγὸς Πέτρος Κεφάλας καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Ἰ. Λαδᾶς καὶ αὐτοὶ ἐνημερώνουν τοὺς Ἀξιωματικοὺς περιφερείας Μεγαλουπόλεως Βασίλειον Πρεκετέν, Κ. Σαραντόπουλον, Θ. Μανίκαν κ.ἄ. Οἱ Ἀξιωματικοὶ Παν. Κατσαρέας, Σωτήριος Νικητέας καὶ Δερδελάκος ἀναπτύσσουν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα.

Κατὰ τὸ Φθινόπωρον 1942 ὁ Ὑπομάρχαρχος Γιαλουράκος ἐπισκέπτεται τὸν Συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον καὶ τοῦ μεταφέρει τοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ Στρατηγοῦ Βεντήρη καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ρ.Α.Ν. ὡς στρατιωτικὴ ἦτο ἔτοιμη νὰ δράσῃ εἰς τὴν Ἀντικὴν Μάνην. Ὁ Γιαννακόπουλος ἀπεδέχθη κάθε συνεργασίαν διότι συνέπιπτεν ὁ σκοπός.

Κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον ἔφθασεν εἰς Καλαμάταν ὁ Σύνδεσμος τοῦ Συνταγματάρχου Ψαρροῦ, Ἰατρὸς Π. Πολλάλης, συνήντησε τὸν Συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον καὶ τοῦ ἐπρότεινε νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν ὀργάνωσιν Ε.Κ.Κ.Α. (Ἐθνικὴ καὶ Κοινωνικὴ Ἀπελευθέρωσις). Δὲν ἔγινε ὁμως δεκτὴ ἡ πρότασις, διότι εἶχε τεθῆ ὡς σκοπὸς τοῦ Ε.Σ. ὁ αὐτὸς μὲν ἀπελευθερωτικὸς, χωρὶς ὁμως πολιτικὴ ἢ πολιτειακὴ παρεπόμενος σκοπός.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942 ὁ Λοχαγὸς Ζαμπούρης ἐπληροφόρησε τὸν Συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον ὅτι ἦλθεν ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν ὁ Ταγματάρχης Τσιγάντες μὲ ἐντολήν νὰ ὀργανώσῃ ἀνταρτικὰ κατὰ τῶν κατακτητῶν ἐν ὄψει ἀποβάσεως τῶν συμμάχων καὶ ὅτι ὁ Τσιγάντες ἐξήτησεν ἀπάντησιν, ἂν ἐδέχοντο οἱ Ἀξιωματικοὶ Καλαμάτας νὰ συνεργασθοῦν μαζί του.

Ὁ Συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος ἀπήντησεν ὅτι δέχεται εὐχαρίστως. Δυστυχῶς καὶ αὐτὴ ἡ θυμασία εὐκαιρία ἀπελευθερώσεως ἐχάθη, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, διότι κατόπιν καταδόσεως τῶν Κομμουνιστῶν οἱ Ἴταλοι κατεδίωξαν τὴν ἀποστολὴν Τσιγάντε ἀπὸ τὴν Λακωνίαν καὶ τελικῶς οἱ Ἴταλοι κατόπιν καταδόσεως τῶν Κομμουνιστῶν ἐδολοφόνησαν τὸν Τσιγάντε εἰς τὴν Ἀθήνα.

Ὑποθέτοντας δὲ οἱ Ἴταλοι ὅτι ὁ Τσιγάντε θὰ εἶχε συνεργόν του καὶ εἰς Καλαμάταν, συνέλαβον τὸν Φεβρουάριον 1943 τὸν Συνταγματάρχην Β. Κετσεά μετὰ τῶν Λοχαγῶν Στ. Δρακουλαράκου καὶ Ἀλεβίζου καὶ τοὺς μετέφερον ὡς ὁμήρους εἰς Ἴταλίαν.

1.— ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ἘΝ ΜΕΣΩ ΚΙΝΗΤΩΝ

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, οἱ Ἴταλοι παρακολουθοῦν κάθε κίνησιν Ἀξιωματικῶν καὶ συνέλαβον δις τὸν Συνταγματάρχην Βενετσάνον Κετσεάν τὸ 1942 καὶ διὰ τρίτην φορὰν τὸν Φεβρουάριον 1943 μαζί με τοὺς Λοχαγοὺς Δρακουλαράκον καὶ Ἀλεβίζον καὶ τοὺς μετέφεραν ὡς ὁμήρους εἰς Ἴταλίαν. Ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1942 τὴν ὅλην κίνησιν τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ πληθυσμοῦ παρακολουθοῦν καὶ οἱ κομμουνισταί. Ἀφοῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαπατήσουν τὸν Συνταγματάρχην Κετσεάν διὰ νὰ τὸν ἔχουν ἀρχηγόν των, ὄργανόν των, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς Ἀξιωματικοὺς πλὴν 3—4, ὡς ἀναφέρομεν κατωτέρω, με τὴν ἐμφάνισίν των ὡς «Φιλικὴ Ἐταιρεία», ἐμφανίζονται πλέον με τὴν δευτέραν προσωπίδα των ὡς Ἐθνικὸν Ἀπελευθερωτικὸν Μέτωπον (Ε.Α.Μ.), ὅπου ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ὅλος ὁ Λαός, Δημοκρατικοί, Προοδευτικοί, Σοσιαλισταί, Ἀρχιμαρξισταί καὶ Κομμουνισταί. Οἱ Κομμουνισταί με τὸ Ε.Α.Μ. πλέον προσπαθοῦν νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς πολλοὺς. Ὡς ἐκπρόσωπός των παρουσιάζεται ὁ Δικαστικὸς Κλητὴρ Ι. Φράγκος, ὅστις εἶναι ὁ Γραμματεὺς τοῦ Κ.Κ.Ε. Μεσσηνίας. Ὁ Ἀρχιμαρξιστὴς Δ. Δεδούσης, ὅστις διεφώνησε με τὸ ἀντεθνικὸν πρόγραμμα τοῦ Ε.Α.Μ. ἀπεκάλυψε τοὺς σκοποὺς τοῦ Ε.Α.Μ. α) Ὅτι εἶναι ὀργάνωσις καθαρῶς Κομμουνιστικὴ καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς κατεχομένας χώρας καὶ ὅτι ὁ τελικὸς σκοπὸς του εἶναι ἡ ἐπέκτασις τῆς Ρωσσίας καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Κομμουνισμοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην. β) Ὅτι τὸ Ε.Α.Μ. κατευθύνεται ἀπὸ τὴν Γ' Διεθνή μέσω Βουλγαρίας.

Οἱ Ἀξιωματικοὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν με τοὺς ἐκπροσώπου τοῦ Ε.Α.Μ. μήπως ἐπιτύχουν συνεργασίαν, χάριν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνος, ἀλλὰ καὶ νὰ βεβαιωθοῦν ἐπακριβῶς πλέον διὰ τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς των. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀνθυπολοχαγοῦ Νικολάου Θεοφάνους εἰς Καλαμά-

τα κατά Σεπτέμβριον 1942 ἐπραγματοποιήθη ἡ συνάντησις αὐτή, ἔπου ἐκ μέρους τῆς Ὁργανώσεως Ἀξιωματικῶν ἔλαβον μέρος ὁ Λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος, ὁ Λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Νικόλαος Θεοφάνους. Μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν διεπιστώθη ὅτι οἱ Κομμουνισταὶ εἶχον σκοπὸν τὰ μὲν ἄλλα μέλη τοῦ Ε.Α.Μ., τοὺς μὴ Κομμουνιστάς, νὰ ἀφομοιώσουν ἢ νὰ ὑποτάξουν πάσῃ θυσίᾳ, τοὺς ἀντιπάλους των δὲ νὰ ἐξοντώσουν. Οἱ Κομμουνισταὶ καταδίδουν ἀμέσως εἰς τοὺς Ἴταλοὺς τοὺς ἐξῆς Ἀξιωματικοὺς ὡς κινουμένους ὑπάπτως. α) Λοχαγὸν Σταῦρον Νικολόπουλον καὶ β) Ἀνθυπολοχαγὸν Γεώργιον Περιβολιώτην.

Οἱ Ἴταλοὶ κατόπιν τῆς καταδόσεως αὐτῆς τὴν 25—26 Δεκεμβρίου 1942 περιζύκλωσαν τὴν οἰκίαν τοῦ Λοχαγοῦ Στ. Νικολοπούλου ὅστις ἀντιληφθεὶς ἐγκαίρως τὴν ἐνέργειαν τῶν Ἴταλῶν, διέφυγε καὶ κατέφυγεν εἰς Δυρράχιον Ταυγέτου καὶ τίθεται ἐπικεφαλῆς τῶν καταφυγόντων ἐκεῖ Ἀξιωματικῶν. Μερικοὶ Ἀξιωματικοὶ Καλαμάτας νομίσαντες ὅτι θὰ ἐπακολουθοῦσαν καὶ ἄλλες συλλήψεις, κατέφυγαν ἐπίσης εἰς Δυρράχιον. Οἱ καταφυγόντες ἦσαν: 1) Ὑπολοχαγὸς Μιχαὴλ Ἄρης Ρετζέτης μὲ τὸν Λοχίαν Λάκη Θεοφανόπουλον 2) Ἀνθυπολοχαγὸς Ἀθανάσιος Καρδάσης καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Παν. Παπαδόπουλος. Εἰς Δυρράχιον οἱ ἐκεῖ ἐντόπιοι Ἀξιωματικοὶ, Ὑπολοχαγὸς Πέτρος Κεφάλας, Ἀνθυπολοχαγὸς Ἰ. Λαδᾶς εἶχον συγκροτήσῃ ὁμάδα ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1942 δυνάμεως 20 ἐνόπλων ἀνδρῶν μὲ μικρὰ πολεμικὰ ὄπλα. Ἐπίσης εἰς Ἀλτομυρὰ Ταυγέτου ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1942 ἦτο ἔνοπλος ὁμάς δυνάμεως 20 ἐνόπλων ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Ἀνθυπομοίραρχον ἐ.ἀ. Λεωνίδαν Γεωργουλέαν. Ἀρχὰς Ἀπριλίου 1943 ἀνέβηκεν εἰς Δυρράχιον ὁ Ἀνθυπομοίραρχος Σωτήριος Νικητέας ἀπὸ τὴν Καλαμάταν μὲ τὸν Γιώργον Καμαρινέαν, Χαριδημον Καμαρινέαν (δολοφονηθέντα ἀργότερον ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν) τὸν Κομπότην κ.ἀ. Ἐπανῆλθεν εἰς Καλαμάταν καὶ ἀνέβηκε πάλιν εἰς Δυρράχιον καὶ Βασιλικήν.

Τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1943 ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Γ. Περιβολιώτης εὐρισκόμενος εἰς χωρίον Λογγανίος - Λακωνίας εἰδοποιήθη παρὰ τοῦ Ἀστυνομικοῦ Σταθμάρχου Γεωργιτσίου, ὅτι οἱ Ἴταλοὶ προτίθενται τὴν ἐπομένην νὰ τὸν συλλάβουν. Κατόπιν τούτου κατέφυγε καὶ οὗτος εἰς Δυρράχιον. Ὅλοι οἱ ὡς ἄνω Ἀξιωματικοὶ διαμένουν εἰς τὸ ἐξωκκλήσιον «Ἅγιος Νικήτας» τοῦ Δυρραχίου μὲ ὄπλισμὸν ἕνα στὲν καὶ δύο περιστροφά. Κατὰ τὴν παραμονὴν των ἐκεῖ οἱ Ἀνθυπολοχαγοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καρδάσης ἀνέπτυξαν ἀπόψεις τοῦ ΕΑΜ καὶ ἐσημειώθη αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀξιωματικούς. Δὲν ἦτο, ὁμῶς, βέβαιοι ἂν εἶχαν τότε γίνεαι κομμουνισταί. Περὶ τὰ μέσα Ἰανουαρίου 1943 ἔγινεν συγκέντρωσις κατωτέρων Ἀξιωματικῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀνθυπολοχαγοῦ Π. Παπαδοπούλου, ἔπου παρευρέθησαν οἱ ἐξῆς Ἀξιωματικοί: 1) Λοχαγὸς Πυροβολικοῦ Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος, 2) Λοχαγὸς Πεζικοῦ (Κων)νος Γερανεάς 3) Ὑπολοχαγὸς Μηχανικοῦ Ἰωάννης Μπιτζάνης 4) Ὑπολοχαγὸς Μηχανικοῦ Ἰωάννης Φίκουρας 5) Ὑπολοχαγὸς Μηχανικοῦ Ἄρης Ρετζέτης 6) Ἀνθυπολοχαγὸς Πεζικοῦ Παν. Πατζᾶκος 7) Ἀνθυπολο-

χαγός Πεζικού Γεώργιος Περιβολιώτης 8) 'Ανθυπολοχαγός Πεζικού Νικ. Θεοφάνους 9) 'Ανθυπολοχαγός Πεζικού 'Ηλίας Καραμούζης 10) 'Ανθυπολοχαγός Πεζικού 'Αθανάσιος Καρδάσης 11) 'Ανθυπολοχαγός Αυτόκινητών Παν. Παπαδόπουλος 12) 'Ανθυπ)στής Πυρ)κού Διον. Σπυρόπουλος.

Κατά την συγκέντρωσιν αὐτὴν ἀνεπτύχθησαν αἱ μέχρι τοῦδε ἐνέργειαι, ἐδόθησαν πληροφορίες διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ καὶ ἀπεφασίσθη ἡ δημιουργία ἀποθεμάτων τροφίμων εἰς ὠρισμένα χωριά τοῦ Ταῦγέτου, ἐν ὄψει συστάσεως ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ.

Κατὰ τὴν συζήτησιν, ὅμως, αὐτὴν ἀτεκαλύφθησαν οἱ 'Ανθυπολοχαγοὶ Π. Παπαδόπουλος καὶ 'Ηλίας Καραμούζης ὡς ὑποστηρίζοντες τὸ πρόγραμμα τοῦ ΕΑΜ μὲ πολιτικοὺς σκοποὺς καὶ διεκόπη πλέον πᾶσα συνεργασία μὲ αὐτούς. Ὁ Συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἐκάλεσε καὶ συνεβούλευσε τοὺς δύο αὐτούς 'Αξιωματικούς, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη, ἐξακριβώσθη ὑπ' αὐτῶν ὡς προδότης. Εἶχαν πλέον δηλητηριασθῆ καὶ εἶχαν χάσει ἀπὸ τότε τὸν 'Εθνικὸν των προσανατολισμόν.

Εἰς μίαν ἄλλην συγκέντρωσιν εἰς τὴν Καλαμάτα ὅπου ἔλαβον μέρος ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν εἰς τὴν Καλαμάταν Συλλόγων καὶ Σωματείων ('Ιατρικοῦ, Λιγνηοτικοῦ, 'Εμπόρων, 'Επαγγελματιῶν, κλπ.) ὁ Διοικητὴς τῆς Χωροφυλακῆς Μεσσηνίας, 'Αξιωματικοὶ καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Ὁργανώσεων «Μεγάλη 'Ελλάς» καὶ «'Εθνικὴ Φάλαγξ», ὁ Διοικητὴς τῆς Χωροφυλακῆς ἀνέγνωσεν ἀνευρεθὲν ἔγγραφον τοῦ Κ.Κ.Ε. παρὰ τὸ Γραφεῖον Πόλης Καλαμάτας ὅπου, ἐκτὸς ἄλλων ὁδηγιῶν, ἔγραφε: «'Εξοντώσατε τοὺς 'Αξιωματικούς καὶ τὴν Χωροφυλακὴν, Αὐτοὶ εἶναι ἡ ἀντίδρασις εἰς τὸ ἔργον μας».

Μετὰ τὰς νέας ἀποκαλύψεις κατὰ τὴν ἄνω συγκέντρωσιν ὁ διανοούμενος κόσμος συνέπτυξε τὴν Ε.Λ.Ε.Μ. «'Εθνικὴν Δημοκρατικὴν Ἐνωσιν Μεσσηνίας», ἡ ὁποία ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἐπεξετάθη εἰς ὁλόκληρον τὴν Μεσσηνίαν καὶ συμπεριέλαβεν ὄλους τοὺς Δημοκρατικούς, τοὺς Βασιλόφρονες κλπ., πλὴν τῶν Κομμουνιστῶν.

Εἰς τὴν Καλαμάταν 'Επιτροπὴ τῆς Ε.Δ.Ε.Μ ἀποτελέσθη ἐκ τῶν Δικηγόρων Βλαχογιάννη, Κοντολαίμου, Παπασαραντοπούλου, Νικ. Παπανικολοπούλου, τῶν ἀδελφῶν Τσαπόγα, τοῦ ὑπαλλήλου τῆς ΑΤΕ Σιαμπολιτζῆ καὶ τοῦ τριατακτικοῦ ὑπαλλήλου Δημ. Δεδούση. 'Ενίσχυσαν ἐπίσης τὴν κίνησιν ὁ 'Ιατρός 'Ι. Ψαρρέας, ὁ Θεόδωρος Κραβακόπουλος Βιομήχανος, ὁ αὐτοκινητιστὴς 'Ι. Μπαζολιάς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Κάτση ἔμποροι. 'Εκπρόσωπος τῆς Ε.Λ.Ε.Μ. εἰς Μελιγαλᾶ ἦτο ὁ Δικηγόρος Ἄγγελος Ἄγγελίδης. 'Επίσης ὑπῆρχεν ἡ ὀργάνωσις ΜΕΓΑΛΗ - ΕΛΛΑΣ Ρ Α Ν ὑπὸ ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν Λοχαγὸν Δημ. Γεωργακόπουλον, τὸν Ι. Γιαλουράκον Ταγματάρχην Χωρ)κῆς ἐ.ἀ. καὶ τὸν κτηματιᾶν Π. Γονφάμην.

'Ἡ 'Εθνικὴ Ὁργάνωσις ἀντιστάσεως Μεσσηνίας εἴτε ὡς Ε.Σ. εἴτε ὡς Ε.Δ.Ε.Μ δὲν δρᾷ βεβαίως μόνον εἰς τὴν Καλαμάταν. Εἰς ὄλην τὴν ὑπαίθρου τῆς Μεσσηνίας, σὲ ὅλες τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά, ἐπικρατεῖ ὁ ἴδιος ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ ἴδια πίστις καὶ συνεργασία. 'Αξιωματικοί, Ἐπαξιωματικοί καὶ

στρατιῶτες πὸν νίκησαν τοὺς Ἴταλοὺς τὸ 1940--41 διατηροῦν τὴν ἴδια πειθαρχία μεταξύ των, ὅπως καὶ τότε. Εἶναι ἑκατοντάδες, χιλιάδες οἱ πρωτοπόροι ἀγωνισταὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Θὰ εἶναι πράγματι ἀδικία νὰ ξεχωρῶσιν κανεὶς μερικοὺς καὶ νὰ μὴ ἀναγράψῃ πολλοὺς ἄλλους ἀφανεῖς ἥρωες πὸν ἦσαν ἔτοιμοι, μὲ μιὰ ψυχὴ, νὰ διακινδυνεύουν τὸ πάντα διὰ τὴν Πατρίδα. Ἐδῶ ἀναφέρομεν, ὅμως, μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους πατριῶτες τῆς ὑπαίθρου τῆς Μεσσηνίας.

Εἰς Τσοῦκαλέϊκα: ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Σπήλιος Βανικιώτης, ὁ Λοχίας Χρῆστος Μπάρδης, ὁ Ἐφεδρὸς Λοχίας Βασίλειος Γ. Τσουκαλᾶς, ὁ Κων)νος Εὐστ. Βανικιώτης, ὁ Παν. Εὐστ. Τσουκαλᾶς, ὁ ἱατρὸς Ἀριστομένης Σ. Ἀλιβέρης, ὁ Περικλῆς Χριστόφιλος, Διδάσκαλος, ὁ Δημ. Ν. Μπάρδης, ὁ Ἰωάννης Δημ. Ἀλιφέρης, ὁ Κων)νος Νικ. Τσουκαλᾶς, ὁ Δεκανεὺς Θεόδωρος Ἀποστ. Μπάρδης, ὁ Δεκανεὺς Νικ. Κουρकुλιῆς, ὁ Κων)νος Γ. Ἀλιφέρης, ὁ Χρῆστος Γ. Ἀλιφέρης, ὁ Λοχίας Ἰωάννης Κ. Τσουκαλᾶς, ὁ Κων)νος Π. Ἀλιφέρης, ὁ Σπήλιος Π. Ἀλιφέρης, ὁ Χρῆστος Δ. Ἀλιφέρης, ὁ Παναγιώτης Λεων. Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Κων)νος Ἀναστ. Γάτσης, ὁ Νικόλαος Α. Μπάρδης, ὁ Βασίλειος Δ. Μπάρδης, ὁ Δημοσθένης Α. Καραγιώργης, ὁ Ἀνδρέας Γ. Καραγιώργης, ὁ Φώτιος Π. Καμαριτόπουλος, ὁ Παναγιώτης Σωτ. Μπαρούτης, ὁ Νικόλαος Χρ. Μπόργης, ὁ Παναγ. Γ. Πουλόπουλος, ὁ Γεώργιος Ν. Σινάπης, ὁ Ἀλκιβιάδης Δ. Ἀλιφέρης, ὁ Ἰωάννης Σωτ. Βανικιώτης, ὁ Δημήτριος Νικ. Βέργης, ὁ Δημ. Γ. Γεωργακόπουλος, ὁ Σταῦρος Στ. Γιαννακόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἀθ. Τζουραῆς, ὁ Γεώργιος Κ. Φαινέκος, ὁ Κων)νος Π. Μπούρας κ.ἄ.

Εἰς Μῆλα: ὁ Λοχαγὸς Φώτιος Θ. Μπαλόπουλος, ὁ Ὑπο)γὸς Γεώργιος Φ. Μπαλόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Περικλῆς Κανελλόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἀναστάσιος Τσερεπές, ὁ Ἀνθυπομοίραρχος Εὐάγγελος Ἀριστομ. Τσουραπᾶς.

Εἰς Δεσύλλα: ὁ Ταγματάρχης Πυρ)κοῦ Θεοφάνης Οἰκονομίδης, ὁ Δημήτριος Κωνσταντόπουλος ἢ Τσέκερης κ.ἄ.

Εἰς Διαβολίτσι: ὁ Λοχαγὸς Τζᾶνος, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἰωάννης Ἀθ. Πουλόπουλος, ὁ Κων)νος Ἀθ. Πουλόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Μερόπην: ὁ Ἀνθ)γὸς Χ. Μητσάκος.

Εἰς Ἀρφαρά: ὁ Ὑπο)γὸς Νικήτας Ζαλαχώρης.

Εἰς Χριστοφιλέϊκα: ὁ Ἰλαρχος Ι. Χριστόφιλος.

Εἰς Πλατύ: ὁ Ὑπο)γὸς Ἀπόστολος Ἀπόστολος Ζαλαχώρης.

Εἰς Θουρίαν: ὁ Ὑπο)γὸς Ἰ. Μπιτζάνης, ὁ Ὁρέστης Κουλόπουλος, ὁ Ι. Κουλόπουλος ὁ Κων)νος Κυριαζῆς, ὁ Μιχάλης Θεοδ. Ζέφθας, ὁ Ἐφεδ. Λοχαγὸς Γ. Μπιτζάνης, ὁ Λοχίας Ἀργύριος Κουδούνης, ὁ Ἀνθ)γὸς Θεόδωρος Γιαννακόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἀπόστολος Γεωργούσης, ὁ Δημήτριος Ζαφειρόπουλος.

Εἰς Κατσαροῦ: ὁ Βασίλειος Νικόλης.

Εἰς Σκάλαν: ὁ Γ. Κουρνέτας.

Εἰς Μαγούλα: ὁ Κων)νος Π. Ἀργυρόπουλος, ὁ Λοχίας Βασίλειος Δ. Νικολαΐδης, ὁ Συντ)ρχης Δημ. Σ. Κητικῆλης, ὁ Λοχίας Παν. Κ. Μπελόγιαννης, ὁ Λοχίας Παντελῆς Εὐστ. Μπελόγιαννης, ὁ Χωροφύλαξ Λάμπρος Ι. Λαμπρόπουλος, ὁ Αὐγερινὸς Κ. Καλογερόπουλος, ὁ Κων)νος Χρ. Παναγόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Βρωμβόρουσι: ὁ Θεόφιλος Διον. Βανικιώτης, ὁ Γεώργιος Π. Βανικιώτης, ὁ Γεώργιος Π. Καμαρινόπουλος, ὁ Ἀντώνιος Λεων. Καμαρινόπουλος, ὁ Ἰωάννης Π. Συρράκος, ὁ Λεωνίδας Σταθόπουλος, ὁ Ἥλιος Διον. Θλιμένο, ὁ Νικήτας Βασ. Μπελόκας κ.ἄ.

Εἰς Μπάλα: ὁ Νικόλαος Π. Νιάρχος, ὁ Γεώργιος Ν. Γιαννέλης, ὁ Κων)νος Ν. Γιαννέλης, ὁ Νικόλαος Ι. Νιάρχος, ὁ Ἰωάννης Ν. Δημόπουλος, ὁ Γ. Χ. Κουρκοιλιῆς, ὁ Ἰωάννης Γ. Γιαννέλης, ὁ Νικόλαος Σ. Περγιδίος κ.ἄ.

Εἰς Μαγαζακιά: ὁ Ἀνθ)στης Κων)νος Ν. Παπαδόπουλος, ὁ Ὑπενωμ)ρχης Δ. Εὐσταθίου Τσερέζ, ὁ Ἥλιος Σταύρου Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Παναγιώτης Γ. Καρακαϊδός, ὁ Ἐμμανουὴλ Περγ. Καρακαϊδός, ὁ Θεόδωρος Καμουῦτσος, ὁ Ἀνδρέας Δ. Καμουῦτσος, ὁ Σταῦρος Δ. Κουμόπουλος, ὁ Δημ. Ἀλ. Πετρόπουλος, ὁ Ἀλέξανδρος Ἀνδρ. Γεωργόπουλος, ὁ Εὐστάθιος Γ. Βασιλόπουλος, ὁ Ἀναστάσιος Γ. Πάτσιος, ὁ Ἰωάννης Π. Κορονόπουλος, ὁ Γεώργιος Κ. Χατζῆς, ὁ Ν. Στ. Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Δημ. Χ. Καραϊσκος, ὁ Λυκοῦργος Δ. Ψαρούλης, ὁ Φώτιος Χαρ. Ἀργυρόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἀγιον Φλώρο: ὁ Λοχίας Δημήτριος Διον. Χριστόφιλος, ὁ Δεκανεὺς Γεώργιος Νικ. Καμαρινόπουλος, ὁ Εὐστάθιος Ν. Βανικιώτης, ὁ Γεώργιος Δ. Μακρῆς, ὁ Παν. Νικ. Βούτσας, ὁ Δημήτριος Κ. Ἀλιφέρης, ὁ Νικήτας Ι. Μπάρδης, ὁ Δημήτριος Διον. Γεωργοῦντζος, ὁ Παν. Ν. Βανικιώτης κ.ἄ.

Εἰς Χριστοφιλέϊκα: ὁ Νικόλαος Π. Παπαδόπουλος, ὁ Δηῆμος Διον. Χριστόφιλος, ὁ Ἀθανάσιος Γ. Γιαννακόπουλος, ὁ Νικήτας Ἰ. Σταθόπουλος, ὁ Ἰ. Εὐαγ. Σταθόπουλος, ὁ Ἀχιλλεὺς Ε. Σταθόπουλος, ὁ Κων)νος Ἀν. Χριστόφιλος, ὁ Ἀριστείδης Ἥλια Ζιάγκος, ὁ Δημήτριος Π. Κουρνέτας, ὁ Ἀθανάσιος Α. Συρράκος, ὁ Λεωνίδας Α. Συρράκος, ὁ Λεωνίδας Ἀρ. Ἀλιφέρης, ὁ Βασίλειος Ἰ. Μανιάτης, ὁ Γ. Χ. Μανιάτης, ὁ Ἀπόστολος Κ. Χριστόφιλος, ὁ Κων)νος Π. Βούτσας, ὁ Κων)νος Δ. Συρράκος, ὁ Χ. Δ. Χριστόφιλος, ὁ Γ. Βούτσας, ὁ Ἥλιος Χρ. Ἀλιφέρης, ὁ Νικ. Π. Βούτσας, ὁ Περικλῆς Κ. Σταθόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Κατσαροῦ: ὁ Βασίλειος Θεοδ. Νικόλης, ὁ Ἐφ. Ὑπολ)γὸς Ἰωάννης Σπ. Ἀδαμόπουλος, ὁ Φώτιος Σπ. Ἀδαμόπουλος, ὁ Παν. Ἀνδρ. Ἀδαμόπουλος, ὁ Νικ. Α. Ἀδαμόπουλος, ὁ Δημοσθένης Θ. Ἀλεβῆζος, ὁ Κων)νος Ἀν. Βανικιώτης, ὁ Γεώργιος Βασιλόπουλος, ὁ Ἥλιος Ν. Γεωργόπουλος, ὁ Δημ. Ἀν. Γεωργαντᾶς, ὁ Δημ. Γ. Γιαννοῦκος, ὁ Παν. Ἀπ. Δρούλιας, ὁ Ἥλιος Π. Δρούλιας, ὁ Νικήτας Π. Δρούλιας, ὁ Δημήτριος Π. Δρούλιας, ὁ Δημ. Θ. Δριτσόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Κ. Καρζῆς, ὁ Ἀθαν. Ἀνδ. Καρζῆς, ὁ

Γεώργιος Β. Καρζῆς, ὁ Δημ. Π. Κακαβάς, ὁ Κων)νος Περ. Κασκαμπᾶς, ὁ Ἰωάννης Περ. Κασκαμπᾶς, ὁ Γεώργιος Δημ. Κουρούσης, ὁ Νικήτας Γ. Κουρούσης, ὁ Θεόδωρος Εὐσταθ. Κουρούσης, ὁ Νικόλαος Π. Κουρούσης, ὁ Κων)νος Π. Κουρούσης, ὁ Γεώργιος Π. Κουρούσης, ὁ Ἰωάννης Δ. Καρδαῖς, ὁ Ἰωάννης Γ. Καρακίτσος, ὁ Νικ. Γ. Καρακίτσος, ὁ Κων)νος Δ. Καρακίτσος, ὁ Γεώργιος Δ. Καλογεράκης, ὁ Χρόνης Κ. Καλογεράκης, ὁ Βασίλειος Δ. Λάσκαρης, ὁ Δημ. Α. Μαλέβρης, ὁ Γεώργιος Ἄντ. Μαργαρίτης, ὁ Εὐστάθιος Α. Μαργαρίτης, ὁ Γεώργιος Θ. Νικόλης, ὁ Χρῆστος Θ. Νικόλης, ὁ Γεώργιος Ν. Νιάρχος, ὁ Εὐθύμιος Π. Νικολάου, ὁ Χρῆστος Θ. Παναγόπουλος, ὁ Γεώργιος Δ. Παναγόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἄπ. Πουλᾶκης, ὁ Λεωνίδας Ν. Παναγόπουλος, ὁ Κων)νος Κ. Παναγόπουλος, ὁ Ἰωάννης Γ. Παναγόπουλος, ὁ Χρῆστος Χ. Πουλόπουλος, ὁ Χαράλ. Δημ. Καλογερόπουλος, ὁ Ἰωάν. Π. Σταματόπουλος, ὁ Κων)νος Γ. Σταυρόπουλος, ὁ Νικ. Ἄθ. Χρόνης, ὁ Θεόδωρος Ἠλία Χρόνης, ὁ Ἀνδρέας Γ. Γκούμας, ὁ Δημ. Νικ. Δρούμπουλης κ.ἄ.

Εἰς Κ α λ λ ι ρ ὀ η ν: ὁ Λοχαγὸς Ἀθανάσιος Θ. Οἰκονομόπουλος, ὁ Ἀθανάσιος Γ. Μπρεδήμας, ὁ Κων)νος Π. Μπούρκουλος, ὁ Παν. Χαρ. Λυμπερόπουλος, ὁ Δημήτριος Κων. Καπότας κ.ἄ.

Εἰς Φ ἰ λ ι α: ὁ Βασίλειος Δημ. Κωνσταντακόπουλος, ὁ Δημ. Δημητράκοπουλος, ὁ Χ. Χαραλαμπόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Σ τ ε ν ἰ κ λ α ρ ο ν: ὁ Ἠλίας Π. Πουλόπουλος, ὁ Λοχίας Γεώργιος Π. Πουλόπουλος, ὁ Κων)νος Π. Πουλόπουλος, ὁ Δημήτριος Π. Πουλόπουλος, ὁ Νικ. Π. Πουλόπουλος, ὁ Δημήτριος Κ. Ἀλεβίζος, ὁ Βασίλειος Ἄθ. Κονίδης, ὁ Γεώργιος Σ. Ἀλεβίζος κ.ἄ.

Εἰς Σ ο λ ἄ κ ι: ὁ Ἀνθ)στῆς Δημήτριος Γ. Μπουγιωτόπουλος, ὁ Χρῆστος Γ. Κόσσυφας κ.ἄ.

Εἰς Μ ε λ ι γ α λ ᾶ: ὁ Ἀνθ)γὸς Κων)νος Γ. Μανουῖνος, ὁ Ἀνθ)στῆς Ἠλίας Ἄθ. Θεοδωρόπουλος, ὁ Λοχίας Τηλέμαχος Π. Παπαραιοστάθης, ὁ Γεώργιος Χρήστου Παναγόπουλος, ὁ Ἄγγελος Ἀγγελίδης, Δικηγόρος κ.ἄ.

Εἰς Μ α ν τ ζ ἄ ρ ι: ὁ Λοχίας Ἀλέξανδρος Γ. Καρατζαφέρης.

Εἰς Ζ ε υ γ ο λ α τ ι ὀ: ὁ Χρῆστος Κ. Πίκουλας.

Εἰς Φ ἰ λ ι α: ὁ Νικόλαος Ἄν. Ἀποστολόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἄρ. Κυριακόπουλος, ὁ Ἰποκράτης Τσίρος, ὁ Ἀθανάσιος Π. Κωτσιόπουλος, ὁ Σοφοκλῆς Ἄνθρ. Ἀποστολόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Δημ. Λυμπερόπουλος, ὁ Βασίλειος Κ. Καλαμπόκης, ὁ Ἰωάννης Γ. Χαραλαμπόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἀ γ ρ ι λ ὀ β ο υ ν ο: ὁ Ἐπιλοχίας Κων)νος Π. Παπαδόπουλος ἢ Τσάνιας, ὁ Ἄγγελος Γ. Πέτροβας, ὁ Γεώργιος Ἀγαθ. Πέτροβας, ὁ Πέτρος Ἄλ. Σαϊνᾶς, ὁ Ἰωάννης Κ. Παπαντωνόπουλος, ὁ Νικόλαος Π. Παπαδόπουλος ἢ Τσάνιας, ὁ Λεωνίδας Χαρ. Φίλος, ὁ Ἄγγελος Θεοδ. Χριστοφιλόπουλος, ὁ Ἀθανάσιος Θεοδ. Χριστοφιλόπουλος ἢ Διονυσόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Κωνσταντινοῦς: ὁ Γεώργιος Σπηλιοτόπουλος τοῦ Σπηλιώτη.

Εἰς Δραίνα: ὁ Γεώργιος Βασ. Νικολακόπουλος, ὁ Κων)νος Παναγόπουλος, ὁ Χαράλαμπος Παναγόπουλος, ὁ Παναγιώτης Β. Νικολακόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Γεώργιος Π. Ἀλεξανδρόπουλος, ὁ Σταῦρος Νικολακόπουλος, ὁ Παναγιώτης Π. Παναγόπουλος, ὁ Ἰωάννης Γ. Τριανταφυλλόπουλος, ὁ Σταῦρος Γ. Ἀναγνωστόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἡλέκτρα: ὁ Κων)νος Ἀθ. Ντονᾶς, ὁ Ἡλίας Κοσιώρης, ὁ Δημ. Σταυρόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Μέλπεια: ὁ Ἰωάννης Α. Μαντέλλος, ὁ Νικόλαος Ἀν. Μαντέλλος, ὁ Δημήτριος Μαροκόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Χαλβάτσου: ὁ Ἀριστείδης Γεωργακόπουλος.

Εἰς Τσοροτά: ὁ Γεώργιος Χαρίτοζ.

Εἰς Κουλουζάδα Πυλίας: ὁ Κων)νος Σ. Γεωργακόπουλος.

Εἰς Ἀμουδερό Ἀριστομένη: ὁ Ἐφεδρος Ἵπολ)γος Δημ. Χωραφιάρης.

Εἰς Βαλύρα: ὁ Ἐρρίκος Ἰ. Λινάρδος.

Εἰς Μαυρομμάτι Ἰθώμης: ὁ Ἐπιλοχίας Γεώργιος Κ. Γιάνναρης, ὁ Ἰωάννης Θ. Γιάνναρης, ὁ Ἰωάννης Μητάκος, ὁ Σπῦρος Νικ. Παναγόπουλος, ὁ Γεώργιος Χρήστου Κυριαζῆς, ἡ Πολυξένη Κ. Γιαάνναρη, ὁ Γεώργιος Σταύρου Γιάνναρης, ὁ Στασινός Ἀν. Κατσάρας, ὁ Ἀλέξανδρος Κατσάρας, ὁ Σωτήριος Μιχ. Κατσάρας, ὁ Νικ. Ἰ. Κατσάρας, ὁ Κων)νος Ἰ. Κατσάρας, ὁ Γεώργιος Νικ. Κρομπᾶς, ὁ Βασίλειος Ἀριστ. Κρομπᾶς, ὁ Βασίλειος Εὔσταθ. Κρομπᾶς, ὁ Γεώργιος Ἰ. Κουντούρης, ὁ Κων)νος Γ. Κρομπᾶς, ὁ Θεόδωρος Π. Γιάνναρης, ὁ Χαράλαμπος Εὔσταθ. Πανούσης, ὁ Βασίλειος Π. Γιάνναρης κ.ἄ.

Εἰς Κεφαλληνοῦ: ὁ Κων)νος Π. Σκροπετόζ, ὁ Νικόλαος Ἰ. Λαβίλας, ὁ Βασίλειος Νικ. Λαβίλας, ὁ Γεώργιος Δημ. Σκροπετόζ, ὁ Ἰωάννης Νικ. Λαβίλας, ὁ Γεώργιος Ν. Λαβίλας, ὁ Ἀναστάσιος Δημ. Κορμᾶς, ὁ Φώτιος Παν. Ζαμπάρας, ὁ Ἀναστάσιος Π. Σκροπετόζ, ὁ Ἡλίας Π. Σκροπετόζ, ὁ Ἀντόνιος Δημ. Παπαδόπουλος, ὁ Περικλῆς Π. Κορμᾶς, ὁ Ἀνδρέας Ἡλία Κανελλόπουλος, ὁ Νικ. Εὔσταθ. Κορμᾶς, ὁ Νικ. Λάμπρου Πανούσης, ὁ Κων)νος Π. Τσεκούρας κ.ἄ.

Εἰς Ρεμματιά: ὁ Γεώργιος Δημ. Μυλωνᾶς, ὁ Σπυρίδων Ἰ. Μπολέτης, ὁ Ἰωάννης Θεοφ. Μπολέτης, ὁ Κων)νος Μιλτιάδου Παπαδόπουλος, ὁ Βασίλειος Κ. Καψάλης κ.ἄ.

Εἰς Κυνηγίου: ὁ Κων)νος Ἰ. Καρούμπαλης, ὁ Παναγιώτης Κ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Παντελῆς Κ. Κωνσταντόπουλος, ὁ Ἰωάννης Γ. Χαρολαμπόπουλος, ὁ Ἰωάννης Π. Μητρόπουλος, ὁ Γεώργιος Βασ. Παναγόπουλος, ὁ Ἰωάννης Βασ. Παναγόπουλος, ὁ Ἰωάννης Γ. Σπυρόπουλος, ὁ Δημήτριος Γ. Πετρόπουλος, ὁ Σταῦρος Κ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἰ. Βασιλό-

πουλος, ὁ Τρύφων Δημ. Γεωργιόπουλος, ὁ Παναγιώτης Ι. Μητρόπουλος, ὁ Ἀπόστολος Ι. Παναγιωτόπουλος, ὁ Ἰωάννης Δημ. Καλογερόπουλος, ὁ Ἀριστείδης Π. Πετρόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἄ ρ ι ν: ὁ Συντ)ρχης Ἀντώνιος Πέππας, ὁ Λοχακὸς Π. Ντόκος, ὁ Ἵπολ)γὸς Βασίλειος Γουῖλος, ὁ Ἐφεδ. Ἵπολ)γὸς Νικ. Τσορώνης, ὁ Ἀνθ)γὸς Νικ. Ξενοῦλης, οἱ Ἀξ)κοὶ Ἀεροπορίας Σταῦρος Χρυσούλης καὶ Χρῆστος Χρυσούλης, ὁ Συντ)ρχης Π. Χριστόπουλος, ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος Σταματόπουλος, ὁ Λοχίας Τάκης Βασιλάκης, ὁ Γ. Καίσαρης, ὁ Περικλῆς Ντόκος, ὁ Γεώργιος Γραμμένος, ὁ Ἡλίας Γουῖλος, ὁ Παν. Πέππας, ὁ Νικήτας Τσίτουρας, ὁ Ἰ. Κούβελας, ὁ Νικ. Βασιλάκης, ὁ Λοχίας Τάκης Σπηλιώτης, ὁ Λοχίας Ἀντώνιος Μέτσιος, ὁ Λοχίας Κων)νος Ρουσόπουλος, ὁ Λοχίας Ἰωάννης Γουῖλος, ὁ Γυμνασιάρχης Π. Τσίτουρας, ὁ Νικ. Τσίτουρας, ὁ Ἐφ. Ἀνθ)γὸς Πέτρος Καλαντζόπουλος, ὁ Κ. Βασιλάκης, ὁ Ἀριστοτέλης Βασιλάκης, ὁ Διονύσιος Χάντζος, ὁ Ἀναστάσιος Χάντζος, ὁ Μοίραρχος Πετρόπουλος, ὁ Φώτιος Μπούγας, ὁ Π. Κανελλόπουλος, ὁ Ἀπ. Σχοινᾶς, ὁ Δημ. Πολίτης, ὁ Κ. Κούβελας κ.ἄ.

Εἰς Ἄ μ μ ο ν: ὁ Ἀνθ)γὸς Π. Γαλιῶτος, ὁ Π. Χαλασοχώρης, ὁ Παν. Νιονίος, ὁ Ι. Γαλιῶτος, ὁ Βασίλειος Κολλάτος, ὁ Ἀθανάσιος Κολλάτος, ὁ Ἐφεδ. Ἀνθ)γὸς Δημ. Γαλιῶτος, ὁ Ἀνθ)γὸς Γ. Γαλιῶτος, ὁ Χωροφύλαξ Κ. Σταθόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Κ α λ α μ α ρ ᾶ: ὁ Ἐνομ)ρχης Ἡλίας Ντούλης.

Εἰς Ἀ ν τ ι κ ᾶ λ α μ ο ν: ὁ Ἵπολ)γὸς Περικλῆς Καλαθᾶς.

Εἰς Σ π ε ρ χ ο γ ε ί α ν: ὁ Ἱατρὸς Δημ. Περωτῆς, ὁ Ἰωάννης Περωτῆς, ὁ Πάτροκλος Περωτῆς, ὁ Θεόδωρος Περωτῆς, ὁ Γεώργιος Πλεματιᾶς κ.ἄ.

Εἰς Μ ι κ ρ ο μ ᾶ ν η: ὁ Ἀνθ)γὸς Παν. Κουτσίκος, ὁ Ἀστυνομικὸς Βασίλειος Κουτσίκος, ὁ Περικλῆς Κουτσίκος, ὁ Ἰ. Κουτσίκος, ὁ Κων)νος Κουτσίκος, ὁ Παν. Κουρλέτης, ὁ Κων)νος Κοντόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἀ ρ ι ο χ ῶ ρ ι ο ν: ὁ Ἀνθ)γὸς Ἀχιλλεὺς Δρακόπουλος.

Εἰς Ἀ λ ῶ ν ι α: ὁ Σμηνίας Ἀνδρέας Γκρέτσας, ὁ Σμηναγὸς Βασίλειος Φράγκος, ὁ Στρατηγὸς Δημ. Φράγκος.

Εἰς Ἀ ν ε μ ὀ μ υ λ ο ν: ὁ Ἀστυνομικὸς Ἀντώνιος Κόσσυφας, ὁ Ἀνθ)γὸς Θεόδωρος Κόσσυφας.

Εἰς Ἀ ν θ ε ι α: ὁ Ὑπενωμ)ρχης Σωκράτης Γκίζας, ὁ Πέτρος Γκίζας, ὁ Ἰωάννης Ραφαήλ κ.ἄ.

Εἰς Μ υ ρ σ ι ν ο χ ῶ ρ ι Π υ λ ί α ς: ὁ Ἰωάννης Ἀλεξ. Θεοδωρακόπουλος, ὁ Γεώργιος Χρήστου Θεοδωρακόπουλος, ὁ Γεώργιος Ι. Κόσσυφας, ὁ Παν. Γ. Κόσσυφας, ὁ Νικόλαος Π. Καλογερόπουλος, ὁ Φώτιος Γ. Καλογερόπουλος, ὁ Ἀντώνιος Γ. Καλογερόπουλος, ὁ Γεώργιος Κ. Καλογερόπουλος, ὁ Θεόδωρος Κ. Καλογερόπουλος, ὁ Παναγιώτης Λάμπρου Σικαλιός, ὁ Ἀντώνιος Π. Σικαλιός κ.ἄ.

Εἰς Ρ ω μ α ν ο ῦ Π υ λ ί α ς: ὁ Ἀντώνιος Ἀθ. Ἀντωνόπουλος,

ὁ Ἰωάννης Βραχνός, ὁ Θεόδωρος Καράμπελας, ὁ Ἰωάννης Καράμπελας, ὁ Ἀσιμάκης Καράμπελας, ὁ Ἰωάννης Χρήστου Καφαντάρης, ὁ Διονύσιος Σωτηρόπουλος, ὁ Παναγιώτης Ἀναστ. Πουλόπουλος, ὁ Νικόλαος Ἰ. Μαρίνος, ὁ Γεώργιος Π. Διπλάρης κ.ά.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1942 ἔφθασεν εἰς Καλαμάταν ὁ Λοχαγὸς Πεζικοῦ Δ. Ἀντωνάροπουλος, ὡς σύνδεσμος τῶν κατωτέρων Ἀξιωματικῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἐξωτερικοῦ, μέσω τοῦ ἀφιχθέντος ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς Ταγματάρχου Ἰωάννου Τσιγάντε. Ἡ χαρὰ ὄλων ἦτο ἀπερίγραπτος, διότι ἐπετεύχθη οὕτω ἡ ἐπαφὴ τῶν ὑποδούλων μὲ τοὺς ἐλευθέρους μαχομένους εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Ἐκτοτε ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸ Κέντρον ἦτο τακτικὴ καὶ ἐδίδετο ἀναφορὰ δι' ὄλα τὰ ζητήματα, κινήσεις τῶν κατακτητῶν, ὀργανώσεως ἀντιστάσεως κλπ.

Ἐνῶ ὅμως ὄλοι οἱ ἐθνικῶς σκεπτόμενοι χαίρονται διὰ τὴν σύνδεσιν μὲ τὸ Ἐξωτερικόν καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ὀργάνωσιν πρὸς ἀτελευθέρωσιν, ὁ Κομμουνισμὸς διὰ τοῦ Ε.Α.Μ. προσπαθεῖ μὲ κάθε μέσον, τύπον, προπαγάνδα, συκοφαντίαν κλπ. νὰ διαβάλλῃ κάθε δυναμικὸν στοιχεῖον, εὐρισκόμενον ἔξω τοῦ Ε.Α.Μ. Προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ ἀνθρώπους του εἰς τὸ Ε.Σ. καὶ τὸ Ε.Δ. Ε.Μ. διὰ νὰ μαθαίνουν ἐνεργείας των καὶ τελικῶς νὰ ἐπιτύχουν διάλυσίν των. Εἰς τὴν ὀργάνωσιν Ε.Σ. ὑπῆρχαν πέντε (5) Ἀξιωματικοὶ οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τὸ Ε.Α.Μ. 1) Ὁ Ἡλίας Καραμούζης, 2) ὁ Ἀνθ)γὸς Π. Παπαδόπουλος, 3) ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Κασσᾶς, 4) ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Καλιάνης καὶ 5) ὁ Ἀνθ)γὸς Γρηγ. Ἀλεξανδρόπουλος. Οἱ ἀνωτέρω προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ διατηρήσουν τὴν ἐνότητα τοῦ Ε.Σ. Αὐτοὶ δὲν διεγράφησαν ἀμέσως, διὰ νὰ πληροφορηθῇ ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ε.Σ. ὄλα τὰ καταχθόνια καὶ ἀντεθνικὰ σχέδια τοῦ Ε.Α.Μ. — Κ.Κ.Ε. Ὁ Ὑπολ)γὸς Ἄρης Ρετζέπης παριστάνων τὸν ἐαμίτην ἀνέλαβε νὰ ἐρευνήσῃ τοὺς βαθυτέρους σκοποὺς τοῦ Ε.Α.Μ. Ὁ Ρετζέπης ἀνέφερε τελικῶς καὶ αὐτὸς ὅτι ἡ ἔρεινά του κατέληξεν εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα:

1. Ὅτι τὸ Ε.Α.Μ. δὲν εἶναι ὀργάνωσις Ἑλληνικὴ, ἀλλὰ διεθνῆς ὀργάνωσις.
2. Ὅτι εἶναι ὀργάνωσις τοῦ Κ.Κ.Ε.
3. Ὅτι ἡ Γ' Διεθνὴς τὸ κατευθύνει καὶ τὸ χρησιμοποιεῖ.
4. Ὅτι ἀποκόπει νὰ μὴν δεχθῶμεν οὐδεμίαν ἐπέμβασιν τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

5. Ὅτι προσπαθεῖ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ μῖσος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τοὺς Ἄγγλους καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Κομμουνιστικὴν Ρωσίαν, ἡ ὅποια πολεμᾷ διὰ τὴν «Πανανθρώπινην λευτεριά».

Ἄπαντα τὰ ἀνωτέρω ἀνέφερον εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξηγήθησαν ὀδηγίαι, πάντοτε ὅμως ἐδίδετο ἡ ἀπάντησις: «Συνεργασθῆτε μὲ ὅποιανδήποτε μαχητικὴν ὀργάνωσιν».

Κατόπιν καὶ τῶν ὀδηγιῶν αὐτῶν, δὲν ἔγινε πιστευτὸν ὅτι τὸ Ε.Α.Μ. θὰ προσεπάθει νὰ ἐπιβάλλῃ διὰ τῆς βίας τὰ σχέδιά του, δεδομένου ἄλλωστε ὅτι ὁ πληθυσμὸς δὲν ἤθελε τὸν Κομμουνισμόν.

Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν τὸ μέσον, τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὴν ὑποχώρη-

σιν, τὴν ψευδῆ συμφιλίωσιν καὶ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐπιθέσεώς των, διατηροῦν ὅμως ἀκέραιον τὸ πρόγραμμά των. Αὐτὸ δέ, διότι εἶναι κινούμενα πρόσωπα μὲ ἐντολὴν καὶ χρῆμα, χωρὶς καμμίαν ἰδικὴν των βούλησιν.

Ἄρχίζουν νὰ συκοφαντοῦν τοὺς Ἀξιωματικοὺς ὡς «Φασίστες» καὶ «Προδότες» καὶ παρουσιάζουν ὡς ἥρωες κοινούς λωποδύτες καὶ δολοφόνους. Βλέπουν ὅτι ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοί, πλὴν τῶν 5—6, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, νὰ εἶναι εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Βλέπουν ὅτι ὅλος ὁ κόσμος δημοσίᾳ τοὺς περιφρονεῖ καὶ τοὺς καταδικάζει καὶ ἀρχίζουν πλέον σιγὰ νὰ ἐφαρμόζουν τὰ δόλια, βίαια καὶ ἐγκληματικά σχέδιά των. Ἐφαρμόζουν τὸ ἀξίωμα: «Πᾶς μὴ ἐαμίτις προδότης». Χρησιμοποιοῦν τὰ λίγα ὄπλα ποὺ ἐπῆραν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὑποχρεώνουν διὰ τῆς βίας νὰ ἐγγράψουν εἰς τὸ Ε.Α.Μ., ὅσον ἠμπορέσουν περισσοτέρους. Ὅπου δὲν μποροῦν νὰ τοὺς ἐγγράψουν τοὺς ἀπειλοῦν, τοὺς δολοφονοῦν ὡς «προδότες» ἢ «κλέφτες» καὶ ἄλλους τοὺς καταδίδουν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς ὡς κομμουνιστάς. Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις εἰς τὴν περιφέρειαν Μεσσηνίας, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1942 καὶ τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1943. Ὁ τρίτος κατακτητὴς, ὁ κομμουνισμὸς, εἶχεν ἀναφανῆ. Ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἀξιωματικῶν ἦτο ἔτοιμος, ὁ πληθυσμὸς ἦτο μαζί των. Ἐχρειάζοντο, ὅμως, ὄπλα καὶ ἐπαφὴ μὲ τὴν Μέσση Ἀνατολή.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

1.— ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Μετά την κατάρρευσιν τοῦ μετώπου εἰς Βόρειον Ἠπειρον καὶ Μακεδονίαν οἱ ἐπανελθόντες ἀξιωματικοί, ὑπαξιῳκοὶ καὶ στρατιῶτες εἰς Λακωνίαν, ἐθεώρησαν καθήκον των νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν μὲ κάθε θυσία. Ἄλλωστε ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Λακωνίας ἔφευγαν τὸ 1941 καθημερινῶς διὰ Ἀφρικὴν Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶτες μὲ τὴν βοήθειαν καὶ αὐτοθυσίαν τῶν κατοίκων. Ὁ πληθυσμὸς ἐθεωροῦσε μεταβατικὴν τὴν περιόδον τῆς δουλείας καὶ προσέβλεπε εἰς τοὺς Ἀξιωματικούς, τοὺς πρωτοπόρους τοῦ συνεχιζομένου ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Τὸ 1941 τὰ πάντα ἦσαν φοβισμένα καὶ πλακωμένα ἀπὸ τὴν σκλαβιά. Οἱ κατακτηταὶ ἔχουν ἀποφυλακίσει κάθε ἐγκληματικὸν καὶ ἀντεθνικὸν στοιχεῖον καὶ κυκλοφοροῦν ἐλευθέρως εἰς τὴν κοινωνίαν. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ γίνονται ἀμέσως ἢ λίγο ἀργότερα τυφλὰ ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ καὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. Ὁ πληθυσμὸς ὑποφέρει ἀλλὰ ἡ φλόγα τῆς ἐλευθερίας εἶναι παντοῦ ἀναμμένη παρὰ τὰ ἀναφαινόμενα ἐμπόδια. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1942 ὁ Ἰλαρχος Σκάλκος μὲ τὸν Ἑπολ)γὸν Π. Μαριόλην καὶ ἄλλους Ἀξιωματικούς καὶ ἀντάρτες ὑποδέχονται καὶ βοηθοῦν τὴν ἀποστολὴν Τσιγάντε - Ρογκάκου, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐκεῖ παραθέτομεν καὶ τὰ ἐπακόλουθα γεγονότα καὶ τὰ ἐθνικῶς δράσαντα πρόσωπα. Ἐδῶ θὰ ἀναφέρωμεν μόνον ποῖα πρόσωπα γενικῶς προετοίμασαν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὴν Λακωνίαν.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1942 ἡ ὀργάνωσις ὅλου τοῦ Νομοῦ ὑπὸ τῶν Ἀξιῳκῶν ἔχει προχωρήσει. Εἰς κάθε περιοχὴν ὑπάρχουν ὁμάδες ἀπὸ 8 - 10 ἀνδρῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς μόνιμον ἢ ἐφεδρον Ἀξιωματικόν.

Ὁ Ἰλαρχος Εὐάγγελος Σκάλκος μὲ τὸν Ἀνθυπίαρχον Θωμᾶν Μιχαλακάκον ἔρχονται εἰς συνεννόησιν μὲ τοὺς Ἀξιωματικούς: α) Γυθείου: Ἵπολ) γὸν Νικ. Δεμέστιχαν, Ἀνθ) γὸν Δημ. Δεμέστιχαν ἀπὸ Κότρωνα Γυθείου, β) Ἀνθ) γὸν Πέτρον Γριβάκον καὶ Ἀνθ) γὸν Δημ. Βολασάκον, γ) Ἀνθ) γὸν Μιχαήλ Δραγουμάνον καὶ Ἵπίατρον Ι. Βεντίκον, δ) Ἵπολ) γὸν ΙΙ. Μαριόλην, Ἀνθ) στήν Νικ. Μπαρμπούνην καὶ Σμηνίαν Ἀναστάσιον Σκάλκον, ε) Ἔφ. Ἵπολ) γὸν Ξανθὸν Κυριαζῆν, Γυμνασιάρχη, Ἀνθ) γὸν Γ. Μητσάκον, Ἀνθ) στήν Ι. Γρηγοραζάκη, Ἀνθ) στήν Βασίλειον Λαμπρινάκον καὶ Ἀνθ) στήν Κλεζάκον Θεόδωρον, Λοχαγὸν Γ. Ταβουλάρην καὶ Ἵπ) γὸν Γ. Τζανετάκον, Ἀνθ) γὸν Νικόλαον Μητσοβολέαν καὶ Πλοίαρχον Ἀντώνιον Παναγιωταρέαν.

Κάθε ὁμάς Ἀξιωματικῶν εἰς Γύθειον, Σκούταρι, Κότρωνα, Ἀρεόπολιν, Πύργον καὶ Νέον Οἴτυλον συνεννοεῖται μὲ ὅλες τὶς ἄλλες. Οἱ Ἀξιωματικοὶ συνεννοοῦνται προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ συνδέσμους μεταξὺ των. Σύνδεσμος ὄλων αὐτῶν τῶν Ἀξιωματικῶν μὲ τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον εἰς Σπάρτην ἦτο καὶ ὁ Ἀνθ) γὸς Πέτρος Γριβάκος, ὅστις μὲ παραδειγματικὴν προθυμίαν καὶ αὐτοθυσίαν ἐξετέλει κάθε ἐντολήν.

Ἐπίσης οἱ Λοχαγοὶ Γ. Τσόμπος καὶ Ἡλίας Πρόκος ἀπὸ Γύθειον, ἦλθαν εἰς ἐπαφήν μὲ τοὺς ἄλλους Ἀξ) κοὺς καὶ μὲ τὸν Ἰλαρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον.

Ἀρχὰς 1943 εἰς Κότρωνα γίνεται σύσκεψις τῶν Ἀξιωματικῶν Ἰλάρχου Εὐαγγέλου Σκάλκου, Ἵπολ) γοῦ Παν. Μαριόλη, Ἵπολ) γοῦ Νικ. Δεμέστιχα, Ἀνθ) γοῦ Πέτρον Γριβάκου καὶ Ἀνθ) γοῦ Δημ. Δεμέστιχα πρὸς ταχύτεραν προετοιμασίαν τοῦ ἀγῶνος.

Εἰς τὴν περιοχὴν Οἰτύλου πρωτοβουλίαν ὁργανώσεων εἶχεν ὁ Ταγματάρχης Ψαλιδάκος.

Εἰς τὰς περιοχὰς Σπάρτης καὶ Λακεδαίμονος πρωτοβουλίαν ὁργανώσεως εἶχεν ὁ Ἰλαρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος, ὁ Λοχαγὸς Ἰ. Τσόμπος ἀπὸ Γύθειον καὶ ὁ Λοχαγὸς Ἡλίας Πρόκος ἀπὸ Γύθειον. Τελικῶς ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοὶ Λακωνίας ὁργανώθησαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰλάρχου Τηλεμάχου Βρεττάκου.

2.-- ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο ἀφθαστος καὶ ἡ συμμετοχὴ του εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν ἦτο καθολικὴ. Δὲν πρόκειται συνεπῶς περὶ συμμετοχῆς εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μερικῶν προσώπων εἰς ἐκάστην πόλιν ἢ χωρίον. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπίσης δυνατὸν νὰ σημειωθοῦν ὅλοι οἱ πρωτοπόροι δράσαντες ἐθνικῶς εἰς τὸν ἀγῶνα. Σημειώνομεν πάντως τοὺς ἐξῆς

ἐθνικοῦς ἀγωνιστὰς ἐκ τοῦ Νομοῦ Λακωνίας, δι' ὅσους κατορθώσαμεν νὰ βεβαιωθῶμεν διὰ τὴν ἐθνικὴν των δραῖσιν:

	Καταγωγή:
Βρεττάκος Τηλέμαχος, Ἰλαρχος	Σπάρτη
Σκάλκος Εὐάγγελος, Ἰλαρχος	Πύρριχον - Γυθείου
Λεμέστιχας Νικόλαος, Ἵπολ)γός	Κότρωνας »
Λεμέστιχας Δημήτριος, Ἀνθ)γός	» »
Μαριόλης Παναγιώτης, Ἵπολ)γός	Πύρριχον »
Γριβάκος Πέτρος, Ἀνθ)γός	Γύθειον
Τσόμπος Ἰωάννης, Λοχαγός	»
Πρόκος Ἡλίας, Λοχαγός	»
Λαμπρινάκος Βασίλειος, Ἀνθ)στής	Τριανταφυλλιά Δηροῦ
Μανωλάκος Στέφανος, Ἀνθ)στής	
Λεβάκος Νικόλαος, Ἀνθ)στής	
Ροζάκης Κων)νος, Ἀνθ)γός	
Ρεντίκος Ἰωάννης, Ἀνθυπίατρος	
Βολασάκος Σπῦρος Δημητρίου, Ἀνθ)γός	Παρακρός - Λακωνίας
Δραγουμάνος Μιχαήλ, Ἀνθ)γός	Κότρωνας - Γυθείου
Μπαρμπούνης Νικόλαος ἢ Γεώργιος, Ἀνθ)στής	Ἀρεόπολις
Σκάλκος Ἀναστάσιος, Σμηνίας	Πύρριχον
Κυριαζῆς Ξανθός, Ἐφ. Ἵπολ)γός	Οἶτυλον
Μητσάκος Γεώργιος, Ἀνθ)γός	Πύργος Ἀρεοπόλεως
Γρηγοράκης Ἰωάννης, Ἀνθ)στής	Πύργος - Δηροῦ
Ταβουλάρης Γεώργιος, Ἵπ)γός	Καρέα
Τζανετάκος Γεώργιος Νικ., Ἵπολ)γός	Κελεφᾶ - Γυθείου
Μοτσοβολέας Νικόλαος Ἀποστ., Ἀνθ)γός	Οἶτυλον
Παναγιωταρέας Ἀντώνιος Δημοσθ., Πλοίαρχος	»
Ἀθραμάκος Ἰωάννης, Ἀνθ)γός	
Λεμέστιχας Παν., Ταγματάρχης	Σπάρτη
Τζανετάκος Παν. Ταγματάρχης	»
Καλλιμόπουλος Κίμων, Λοχαγός	»
Πετράκης Παναγιώτης, Λοχίας	»
Σακελλαριάδης Δημ., Ἴατρος	»
Μπαρμπούνης Γ., Ἐπιλοχίας	
Λρίτσας Δημήτριος, Ἐπιλοχίας	
Λαναράκος Παν.	Κουτουμοῦ
Ταβουλάρης Παναγιώτης Στυλ.	
Βαγιακάκος Ἀθανάσιος, Ἐπιλοχίας	Καρέα
Γλεζάκος Θεόδωρος, Ἀνθ)στής	Πύργος - Δηροῦ
Σακελλαριάδης Ἴατρος	
Λιαράκος Νοσοκόμος	
Μιχαλακάκος Θωμᾶς, Ἀνθ)γός	Χειμάρρα - Γυθείου

Λεωτσάκος Πολυχρόνης	Ἄργηλιὰ »
Καλαποθαράκος Εὐστάθιος, Ἄνθ)σὶς	Πύργος - Δηροῦ
Παπαλεκάκος Κυρῶκος, Ἔφ. Ταγ)ρχης	Κότρωναζ
Μιτεάκος	
Περιβολιώτης Γεώργιος, Ἄνθ)γός	
Χρυσικάκης Ἡλίας	
Λιονταράκος	
Λαμπρινάκος Νικόλαος Παύλου	Πύργος - Δηροῦ
Λαμπρινάκος Πιέρος Παύλου	» »
Μαριόλης Πέτρος, Λοχίας	Πύρριχον
Σκάλκος Ἀθανάσιος	»
Σκάλκος Γεώργιος	»
Σκάλκος Πέτρος	»
Νικολόπουλος Νικόλαος τοῦ Κων)νου	Ἄνωγεια
Σαλλᾶς Δημήτριος τοῦ Βασιλ., Ἔφ. Ἄνθ)γός	»
Κόνιαρης Ἰωάννης τοῦ Παν.	»
Τόμπρος Χαρίλαος τοῦ Παν.	»
Μενούτης Κων)νος τοῦ Δημ.	»
Λαοβίρης Ἀλέξανδρος τοῦ Χαρολ.	»
Σαχλᾶς Ἀγησίλαος Ἰωάννου	»
Κωστούλας Παναγιώτης Δημ.	»
Γρίτης Λεωνίδας Ἀθανασίον	»
Καστροῦς Ἀλέξανδρος	»
Μανοῦσος Παναγιώτης Γεωργίου	»
Σαχλᾶς Γεώργιος Βασιλ.	»
Χριστάκος Κων)νος Παναγιώτου	»
Μανοῦσος Παναγιώτης	»
Σκαλτσούνης Παναγιώτης Γεωργ., Ἔφ. Ὑπολ)γός	Πολυβίτσα
Καργάκος Γεώργιος Χαρολάμπους	Ἄμύζλα
Παρασκευόπουλος Ἡλίας	»
Ἄντωνάκος Ἀντώνιος	»
Κουμουτσιώτης Δημήτριος	Ξηροκάμπιον
Γιαννακάκης Ζαχαρίας, Ἄνθ)γός Αὐτ)των	Λογκανίζον
Σιγαλός Δημήτριος, Ἄνθ)γός Μηχ.	Γεωργίτσιον
Κυριακουλάκος Δημήτριος, Ἔφ. Ἄνθ)γός	Αἰμπερδο Γυθείου
Καλαβρυτινός Γεώργιος, Λοχίας Πεξιζοῦ	Γεωργίτσιον
Ἄγιάννης Σωτήριος	Λογκανίζον
Γαρουφάλης	Ἄγόριανη
Θεοδωρακόπουλος Παναγιώτης	Λογκανίζον
Θεοφιλόπουλος Κων)νος	»
Μουστάκης Χρῆστος	»
Μπακῆς Γεώργιος	Γεωργίτσιον

Σωτηρόπουλος Τζών	Λογκανίκον
Χριστόπουλος Χρήστος	»
Ξηφαρᾶς Δημήτριος Βασιλείου	Ἄρεόπολις
Σταμπατακάκης Γεώργιος Πέτρου, Ἄνθ)γός	»
Ἄντωνάκος Παναγιώτης	»
Κατσάκος Γεώργιος	»
Χρυσικάκης Ἡλίας Παναγιώτου	»
Σκανδάλης Λάμπρος Πέτρου	»
Λεονταντακιανάκος Ἡλίας Ἰωάννου	»
Μπουτσιλινὰς Γεώργιος Ἐπαμεινῶδα	»
Μποφοῦνος Θεόδωρος Δρακούλη	»
Κυριακόγκωνας Κυριάκος, Ἄνθ)γός	Δρύαλλος
Ἄντωνάκος Σταμάτιος	Ἄρεόπολις
Ἄνδρεάκος Εὐστράτιος	»
Ἄνδρεάκος Κων)νος	»
Κυριακάκος Κυριάκος Ἰωάννου	»
Ὅρφανάκος Ἰωάννης, Λοχίας	Πύργος - Δηροῦ
Καλαποθαράκος Ἰωάννης	» »
Γκλεζάκος Δημήτριος	» »
Σπυριούνης Νικόλαος, Λοχίας	» »
Κυριαζῆς	» »
Λαμπρινάκος Ξενοφῶν Παύλου	» »
Κατισόρρης Ἀριστείδης Νικολάου, Ἐνωμοτάρχης	Οἶτυλον
Τσοτάκος Ἰωάννης Πιέρρου	Γέσμα
Ἴζανετακος Σπυρίδων Δημητρίου	Κελεφα
Κουκουλομάτης Κυριάκος	»
Βαγιακάκος Πέτρος Γεωργίου, Ἐπιλοχίας	Τσεροβάντα
Παναγιωτάκος Σταῦρος Στυλ.	Παρασυσρά
Ζευγολατάκος Βασίλειος Διον.	Νεοχώριον
Πατρικάκος Γεώργιος Γρηγ.	»
Μπρικᾶκης Ἀντώνιος Βασιλ.	Μαυροβοῦνι
Μανδαλῆς Νικόλαος Γεωργ.	»
Σκάλκος Δρακούλης Γεωργ.	Καλύβια
Σκάλκος Γεώργιος Δημητρίου	»
Μπαλιτσάρης Ἀντώνιος Ἰωάν.	Μαυροβοῦνιον
Λεκάκος Νικόλαος Παναγ.	Κότρωνας
Σκλαβόλιας Σταῦρος Παύλου	Γύθειον
Ἄλεξάκος Γεώργιος Πέτρου	Μαυροβοῦνιον
Μυλωνάκος Γεώργιος	Ξηροκάμπιον
Λιακάκος Γεώργιος Φωτίου	Λύμπερδον
Μαληχοῦδης Νικόλαος Δημητρίου	Μαυροβοῦνιον
Μητσοβολέας Μιχαήλ Σπύρου	Οἶτυλον

Βουσινέας Παναγιώτης Νικολάου	»
Βουσινέας Ἀλέξανδρος Νικολάου	»
Βουσινέας Πέτρος Ἀναγνώστου	»
Βουσινέας Νικόλαος Παναγ.	»
Γιαννουλάκος Ἰωάννης Μιχαήλ	N. »
Ἄλευρᾶς Παῦλος Παναγ.	»
Ἄλευρᾶς Ἡλίας Φωτίου	»
Γερακάρης Δρακάκης Σταύρου	»
Καλαποθαρέας Γεώργιος Γρηγ.	»
Καλαποθαρέας Γεώργιος Δημητρίου	»
Καλαποθαρέας Μιχαήλ Δημητρίου	»
Κυριακουλάς Ἐπαμεινώνδας Πέτρου	»
Καράμπελας Ἰωάννης Παναγ.	»
Κουμουτσέας Δημήτριος Νικολάου	»
Καραμουσαλῆς Ἰωάννης Θεοδώρου	»
Καραμουσαλῆς Καλαπ. Ἰωάννου	»
Μπογέας Βασίλειος Δημητρίου	»
Μπαρέλας Σταῦρος Δημητρίου	»
Μπολέας Θεόδωρος Νικολάου	»
Πατρικαρέας Νικόλαος Γεωργ.	»
Παυλίτινας Ἰωάννης Γεωργ.	»
Παναγιωτουνάκος Γεώργιος Παναγ.	»
Παναγιωτουνάκος Κων)νος Παναγ.	»
Παναγιωτουνάκος Εὐθύμιος Παναγ.	»
Σαλπᾶς Γεώργιος Εὐστρατίου	»
Παπαλεκάκος Κυριάκος Γεωργ., Ταγματάρχης	Κότρωνας
Οἰκονομάκος Παῦλος Σταύρου	Βλεμοχώριον
Οἰκονομάκος Θωμᾶς Σταύρου	»
Δραγουμάνος Γεώργιος Πέτρου, Σμηνίας	»
Τσιλιβάκος Γρηγόριος Βασιλ.	»
Γεωργιτσόγιαννης Σταῦρος Χαραλ.	»
Μεντράκος Ἰωάννης Γεωργ.	»
Μανιατάκος Ἰωάννης Χριστοφόρου	»
Λεωνάκος Δημήτριος Ἰωάννου	»
Πετρακόγιαννης Γουλέκος Γιαννούζου	Κότρωνας
Μιχαλακάκος Θωμᾶς Δημητρίου, Ἀνθ)γός	Χειμάρρα
Μαριόλης Γεώργιος Βασιλ., Λοχίας	Πύρριχον
Βεδουρᾶς Γεώργιος Νικολάου, Δεκανεὺς	Χειμάρρα
Σκάλκος Ἰωάννης Πέτρου	Πύρριχον
Σκάλκος Παναγιώτης Ἀθαν.	»
Σκάλκος Δημήτριος Ἡλία	»
Σκάλκος Γεώργιος Πιέτρου, Δεκανεὺς	»

Σκάλκος Ἀθανάσιος Πιέρρου	»
Σκάλκος Πέτρος Βασιλείου	»
Μαριόλης Πέτρος Ἡλία, Δεκανεὺς	»
Μαριόλης Θεόδωρος Μιχαήλ	»
Θωμάκος Ἡλίας Μιχαήλ	Χειμάρα
Μεράκος Νικόλαος Γεωργ.	Πύρριχον
Κυριακάκος Δημήτριος Κυριάκου	»
Μαριόλης Πέτρος Βασιλείου	»
Μεράκος Δημήτριος Νικολάου	»
Ἴζανέτος Βρόνιος Προκ.	
Ἴζανέτος Προκ. Βρόνιος, μετὰ τῆς οἰκογενείας του	Γύθειον
Καλαπόθος Θ. Γιανίτης μετὰ τῆς οἰκογενείας του	»
Βαβούλης Φ. Παναγ.	»
Ἴζινάκος Κων. Ἰωάν.	»
Ἴζινάκος Ἰω. Ἀνάργ.	»
Κυλάκος Β. Σταύρου, νῦν Ἐνωμ)ρχης	»
Κυλάκος Β. Ἡλίας	»
Κυλάκος Β. Γεώργιος	»
Κυλάκος Β. Παναγ.	»
Κουμανάκος Δ. Ἀνάργ.	»
Κουμανάκος Δ. Παναγιώτης	»
Τσιροθασίλης Γ. Ἰωάν.	»
Χατζηχαραλάμπους Συμεὼν Χαράλ.	»
Χατζηχαραλάμπους Συμεὼν Ἰωακείμ	»
Σκλαβόλιας Παύλου Σταῦρος	»
Σκλαβόλιας Παύλου Δημοσθένης	»
Χαλουκάκου Σταματική Ἰωάννου	»
Χαλουκάκος Σίμος Ἰωάν.	»
Χαλουκάκος Βασίλειος Ἰωάν.	»
Χαλουκάκος Γεώργιος Ἰωάν.	»
Μπουντσιάκης Σταῦρος Λεων.	»
Λεβάκος Ἰωάννης	»
Κασίμης Γεώργιος	»
Λεκάκος Νικόλαος	»
Γραφάκος Ἰωάννης Λυκούργου	»
Μανωλάκος Χρῆστος Ἡλία	»
Μουντροῦκος Γεώργιος Παναγ.	»
Μαλιχούδης Νικόλαος	»
Φλουτσάκος Παναγιώτης	»
Μπαλιτσάρης Ἀντώνιος	»
Μπερκαίτης Ἀντώνιος	»
Κολοκοτρώνης Γεώργιος Ἡλία	»

Πρόκος Μελέτιος Παναγ.	»
Πρόκος Παναγ. Μελετίου	»
Πρόκος Κων)νος Μενελάου	»
Πρόκος Ήλίας Ίωάννου	»
Ώόμπος Ίωάννης Παναγ., Λοχαγός	»
Ώόμπος Γεώργιος Παναγ.	»
Ώόμπος Δημήτριος Παναγ.	»
Ώόμπος Χρήστος Παναγ.	»
Πλατάνας Ζαχαρίας Γεωργ.	»
Πλατάνας Θεόδωρος Γεωργ.	»
Σιαπάκης Γεώργιος Βασιλ.	»
Σιαπάκης Ίαντώνιος Βασιλείου	»
Σιαπάκη Ίαφροδίτη Γεωργ.	»
Ίασημακόπουλος Κυριάκος	»
Κολοκοτρώνης Παναγιώτης Χαριλ.	Καστάνια - Γυθείου
Κυλάκος Σωτήριος Γεωργ.	Γύθειον
Μπανάκος Βασίλειος Γεωργ.	»
Μπανάκος Γεώργιος Βασιλ.	»
Ίαρφάνης Γεώργιος Ίλία	»
Ίαρφάνης Ίλίας Γεωργίου	»
Ίαρφάνης Γεώργιος Παναγ.	»
Τούντας Ίωάννης Σωτηρίου	»
Δριβάκος Ίλέξανδρος Κων)νου, Ίξ)ζός	Σιδηρόκαστρον - Γυθείου
Δριβάκος Ίλίας Κων)νου, Στρατιώτης	» »
Ξανθάκος Κων)νος Ίλία, Στρατιώτης	» »
Παπαδάκος Λεωνίδας Βασιλ.	Καλαβρός Σπάρτης
Παπαδάκος Παναγιώτης Βασιλ.	Κοφ. Σοχᾶ »
Παπαδάκος Λεωνίδας Γεωργ.	» » »
Παπαδάκος Εϋστράτιος Κων)νου	» » »
Παπαδάκος Δημήτριος Κων)νου	» » »
Παπαδάκος Γεώργιος Ίωάννου	» » »
Τζανετέας Ίλίας Τζανέτου	» » »
Τζανετέας Εϋστράτιος Τζανέτου	» » »
Τζανετέας Ίλίας Δημητρίου	» » »
Τζανετέας Παναγιώτης Λεωνίδα	» » »
Τζανετέας Δῆμος Βασιλείου	» » »
Τζανετέας Ίαντώνιος Βασιλείου	» » »
Γούτος Θεμιστοκλῆς Ίναστ.	» » »
Γούτος Ίλίας Ίωάννου	» » »
Γούτος Νικόλαος Ίωάννου	» » »
Τσετσέκας Εϋστράτιος Παναγ.	» » »
Τσετσέκας Γεώργιος Παναγ.	» » »

Τσετσέκας Χρήστος Παναγ.	»	»	»
Τσετσέκας Βασίλειος Παναγ.	»	»	»
Τσετσέκας Ἀριστείδης Κων)νου	»	»	»
Δημάκος Στέλιος Δήμου	»	»	»
Δημάκος Σπυρίδων Παναγ.	»	»	»
Κρητικός Δημήτριος Σωτηρίου	»	»	»
Κρητικός Γεώργιος Σωτηρίου	»	»	»
Οἰκονομόπουλος Δημήτριος Γεωργ.	»	»	»
Βαβαροῦτσος Ἡλίας Ἰωάννου	»	»	»
Βαβαροῦτσος Πέτρος Ἰωάννου	»	»	»
Ἀσημακόπουλος Κυριάκος Παναγ.	»	»	»
Ἀνδροῦτσος Ἡλίας Ἀνδρέου	»	»	»
Δημάκος Γεώργιος Παναγ.	»	»	»
Κρητικός Χρήστος Σωτηρίου	»	»	»
Τζανετάκος Νίκων Ἀναστασίου	Ἀμύκλα	»	
Τζανετάκος Παναγιώτης Ἀναστασίου	»	»	
Μανωλάκος Ἰωάννης Βενετσάνου	Λουκάδικα	Γυθείου	
Ἀποστολάκος Βασίλειος Λων.	»	»	
Ἀποστολάκος Σωκράτης Λεων.	»	»	
Παπασπυριδάκος Σπυρίδων Γεωργ.	»	»	
Κουτρελάκος Παναγιώτης Ἰωάννου	»	»	
Περρουτσάκος Σταῦρος Μιχαήλ	»	»	
Περρουτσάκος Ἰωάννης Μιχαήλ	»	»	
Περρουτσάκος Γεώργιος Ἰωάν.	»	»	
Δημογιαννάκος Παναγιώτης Ἀριστοτέλους	»	»	
Κυριακάκος Γεώργιος Κων)νου	»	»	
Μανωλάκος Βενετσάνος Γεωργ.	»	»	
Πιερρουτσάκος Γεώργιος Σταύρου	»	»	
Κυριακάκος Ἡλίας Νικολάου	»	»	
Οἰκονομάκος Θωμᾶς Σταύρου	Φλωμοχώριον	»	
Οἰκονομάκος Παῦλος Σταύρου	»	»	
Ἀναστασάκος Ἀναστάσιος Πουλίκου	»	»	
Ἀναστασάκος Ἀναστάσιος Μιχαήλ	»	»	
Ριζεάκος Κων)νος Ἰωάννου	»	»	
Γουρδομιχάλης Βασίλειος Κων)νου	»	»	
Γουρδομιχάλης Βασίλειος Θεοδώρου	»	»	
Φαράκος Θωμᾶς Κων)νου	»	»	
Θεοδωράκος Ἀνδρέας Ἀνδρέας Θωμᾶ	»	»	
Θεοδωράκος Παναγιώτης Θωμᾶ	»	»	
Λεκαράκος Γεώργιος Ἰωάννου	»	»	
Λεκαράκος Ἀλέξανδρος Ἰωάννου	»	»	
Λεκαράκος Μιχαήλ Ἰωάννου	»	»	

Ἄναστασάκος Γεώργιος Νικ., ταχ. διανομεὺς	»	»
Ἄναστασάκος Παναγιώτης Νικ.	»	»
Παντελεάκος Γεώργιος Μιχαήλ	»	»
Παντελεάκος Κυριάκος Μιχαήλ	»	»
Κοψοκόλης Ἰωάννης Παναγ.	Κότρωνας	»
Κουράκος Δημήτριος Νικ., Ἔφ. Ἄνθ) γός	Σκούταρι	»
Παντελεάκος Μιχαήλ Κυριάκου	Φλωμοχώριον	»
Παντελεάκος Γρηγόριος Κυριάκου	»	»
Παντελεάκος Μιχαήλ Γεωργ.	»	»
Λεκάκος Λέκας Δαμιανού, ταχ. διανομεὺς	»	»
Δημακογιάννης Γεώργιος Ἰωάννου	Ζούδας	»
Δημακογιάννης Βρασίδης Ἰωάννου	»	»
Δημακογιάννης Νέστωρ Ἰωάννου	»	»
Δημακογιάννης Θεοχάρης Γεωργ.	»	»
Δημακογιάννης Νικόλαος Γεωργ.	Κότρωνας	»
Καψοκόλης Ἰωάννης	»	»
Δεμέστιχας Γιαννούζος Πιέρρου	»	»
Μιχαλάκος Γεώργιος Θωμᾶ	»	»
Γεωργακάκος Κων)νος Παναγ.	»	»
Μπεάκος Πέτρος	»	»
Κουτρελάκος Ἀλέξανδρος Γρηγ.	»	»
Δεμέστιχας Παναγιώτης Πιέρρου	»	»
Παπουλάκος Γεώργιος Γιαννούζου	»	»
Παπουλάκος Ἰωάννης Πέτρου, ἰατρός	»	»
Ἄντωναράκος Γεώργιος Χαραλ.	»	»
Ἄντωναράκος Ἡλίας Χαραλ.	»	»
Γουλάκος Κυριάκος Ἰωάννου	Χειμάρρα	»
Γουλάκος Δημήτριος Ἰωάννου	»	»
Παρασκευάκος Γρηγόριος Παρασκευᾶ	»	»
Βεδουράς Ἰωάννης Νικολάου	»	»
Μιχαλακάκος Γεώργιος Δημητρίου	»	»
Μιχαλακάκος Σπύρος Δημητρίου	»	»
Σαθάκος Δημήτριος Βασίλ.	»	»
Γουλάκος Ἰωάννης Δημητρίου	Πύρριχον	»
Μιχαλακάκος Δημήτριος Γεωργίου	»	»
Μαριόλης Νικόλαος	»	»
Νικολακαράκος Χαρίλαος Κυριάκου		Γύθειον
Γιαννίτσης Χρῆστος Καλαπόθου		»
Κουμανάκος Βασίλειος Δημητρίου		»
Ἄποστολάκος Δημήτριος Γεωργίου		Σκιφιάνκα Γυθείου
Μελάς Γ., Δικηγόρος		Καστόριον Λακεδαίμονος
Διπλάρης Γ., Δικηγόρος	»	»

Οικονομόπουλος Δημοσθένης, Φαρμακοποιός	»	»
Ζήσης Παν., Ίατρος	»	»
Κάλλιμόπουλος Κίμων, Λοχαγός	»	»
Τζωρτζάκης Άθανάσιος	»	»
Λαμπαδημητρόπουλος Άγγελος	»	»
Κατσαρός ων)νος	»	»
Τσίπουρας Κων)νος	»	»
Καβουλάκος Σταῦρος Δημητρίου	Σκουτάριον	»
Καμπουράκος Κων)νος Δημητρίου	»	»
Μουγιακάκος Άλέξανδρος Παναγ.	»	»
Δεμέστιχας Άντώνιος Ζαφειρίου	»	»
Δεμέστιχας Κομνηνός Παναγ.	»	»
Ραδάκης Πέτρος		Δροσοπηγή
Άλτζεριανάκος Γεώργιος Παναγ.		Άγερανός
Βουγιουκλάκης Νικόλαος Δημητρίου		Σκουτάριον
Μαρκάκος Δημήτριος Γεωργίου		Καλύβια
Δεμέστιχας Γεώργιος Εὔσταθίου		Παγανέα
Τσουτορικάκης Σταμάτιος	Πύργος - Δηροῦ	
Μπουρακάκος Χρηῆτος Γεωργ.		Παραστρός
Κομινάκος Παῦλος Δημητρίου		Καλύβια
Κυριακουλάκος Δημήτριος Παναγ.		»
Μπαλιτσάρης Άντώνιος Ίωάννου		Μαυροβούνιον
Σεφιάκος Παναγιώτης		»
Μπρικόκος Άντώνιος Βασιλείου		»
Μακρῆς Ίωάννης		Λογκανίκον
Γιαννακάκης		»
Γερακούλιας Δ.		Γύθειον
Καλαρίτης Άλ.		»
Θωμάκος Η.		»
Κουρελάκος Π.		»
Πιερράκος Ε.		»
Βεδουράς Γ.		»
Μαριόλης Ίωάν.		»
Κόσσυβας Χ.		»
Γκίζας Σ.		»
Κελαράκος Α.		»
Ζάχαρις Ν.		»
Ψυχογιός Γ.		»
Μακάνης		»
Λουκάκος		»
Λεντέρης		»
Τσουκαλάς		»

Λυκοῦργος	»
Μάρος	»
Μαριόλης Γ.	Κότρωνας Γυθείου
Μαυροδιόγκωνας Παναγ.	Γύθειον
Γεωργιτσόγιαννης	»
Τσιλιδάκος Γρηγόριος	»
Μενδράκος Ἰωάννης	»
Παναγιωτάκος Στ.	»
Κουρελάκος	»
Μαυριδόγκωνας Βασίλειος	»
Θωμάκος Ἡλίας	»
Παγκράτης Γεώργιος	»
Σκάκος Ἰωάννης	»
Ταβουλάρης Σταῦρος	»
Γουρδομιχάλης Κων)νος	»
Κουτσολιάκος Νικόλαος	»
Ταβουλάρης Γεώργιος, Ἵπολ)γός	»
Μητσάκος Γεώργιος, Ἵνθ)γός	»
Ἵζανετάκος Γεώργιος, Ἵνθ)γός	»
Γλετζάκος Θεόδωρος, Ἵπιλοχίας	»
Παπαλεκάκος Γεώργιος	»
Καλέργης Κων)νος	»
Λεβάκος Δημήτριος	»
Μπρικιάκης Ἰαντώνιος	»
Μανδαλαῖς Νικόλαος	»
Γκλεζάκος Κων)νος	»
Πουλάκος Νικόλαος	»
Ἵντωνάκος Κων)νος	»
Γκλεζάκος Δημ.	»
Κατσάκος Μπίλης	»
Μπαλιτσάρης Ἰαντώνιος, Δικηγόρος	»
Μπουζάκος Χαρ.	»
Χρυσικάκης Ἡλίας	»
Μπατσινίλας Γεώργιος	»
Λεοντακανάκος Λάμπρος	»
Σκανδάλης Λάμπρος	»
Ἵλικάκος Νικόλαος, Συμ)φος	»
Ραζάκης, Ἵνθ)γός	»
Γορανίτης Δημ., Ἵνθ)γός	»
Λεβάκος Νικ., Ἵνθ)στής	»
Οἰκονομάκος Παῦλος, Λοχίας	»
Κυριακουλάκος Μιχαήλ, Ἵεφ. Ἵνθ)γός	»

Κυριακάκος Κυριάκος, Λοχίας		
Μιχαλακάκος Θωμάς, ΄Εφ. ΄Ανθ)γός		
Βαγιακάκος, ΄Εφ. ΄Ανθ)γός		
Σπαντίδος, ΄Εφ. ΄Ανθ)γός		
Αραγουμάνος Γεώργιος, Σμηνίας		
Μασσούρας Ξάνθιππος, ΄Ανθ)γός		
Κοιλάκος Σωτήριος	Πολοβίτσο	
Δημακάκος Εὐάγγελος	Καστάνια	Μελιτώνης
Μπανάκος Βασίλειος	»	»
Μπανάκος Παναγιώτης	»	»
Λαγάκος Βασίλειος	»	»
΄Αρφάνης ΄Ηλίας	»	»
Μουντζουρίδης Δημήτριος	»	»
Μπανάκος Γεώργιος	»	»
Καψάλης Παντελῆς	»	»
Κοιλάκος Σαράντος	»	»
Λαγάκος Μιχαῆλ	»	»
΄Αρφάνης Εὐάγγελος	»	»
Στρατάκος Εὐάγγελος	Λιαντίνα	Γοράκη
Ρηγάκος Φώτιος	»	»
Κοκορός Κων)νος	»	»
Κριτσιμιλιός Λεωνίδας	»	»
Μπομπότσης ΄Απόστολος	»	»
Μπομπότσης Εὐάγγελος	»	»
Παντελεάκος Λεωνίδας	Λιαντίνικα	»
Στρατάκος Γεώργιος	»	»
Στρατάκος Κυριάκος	Λιαντίνα	»
Τσάμπιρας Δημήτριος	»	»
Βαραζέλης Κων)νος	»	»
Δικαιάκος Δημήτριος Νικολ.	»	»
Παναγάκος Λεωνίδας	»	»
Ρηγάκος	»	»
Λαμπρινός	»	»
Κοκαρός Γεώργιος Π.	»	»
Στρατάκος Γεώργιος Δ.	»	»
Κοκαρός Κων)νος Ν.	»	»
΄Εξαρχάκος ΄Ηλίας	»	»
Νικολακάκος Θεόδωρος	΄Εξοχώρι	΄Αβίας
Κομπότης ΄Αρ.	»	»
Τσαμπίρας Βασ.	»	»
Καλογεράκος Γρηγόριος	Τάραφα	Λακεδαίμονος
Διακουμάκος Γεώργιος	»	»

Ζαλούμης Παναγιώτης	»	»
Καλογεράκος Γρηγόριος	»	»
Λιακουμάκος Γεώργιος	»	»
Κουμάκος Ι.	»	»
Καλογεράκος Λεωνίδας	»	»
Καραμπάκος Δημήτριος		
Μαριώλης Γεώργιος	Κότρωνας	Γυθείου
Μαυροϊδόγκωνας Παν.	»	»
Γεωργιτσόγιαννης Νικόλαος	»	»
Τσιτσιβάκος Γρηγόριος	»	»
Μενδράκος Ίωάννης	»	»
Παναγιωτάκος Σταύρος	»	»
Κουτρελάκος Παναγιώτης	»	»
Μπεάκος Γεώργιος	»	»
Σκάλκος Δημήτριος	»	»
Λεδουράς Γεώργιος	»	»
Λούκας Γεώργιος, Δάσκαλος		Γοράνι
Βρεττάκος Λεωνίδας		
Βρεττάκος Πότης		
Νικολακάκος Θεόδωρος		Λιαντίνη
Λούκας Χρήστος		
Πλαγιάννης		
Λουκάκος		
Πετροπουλάκης Π.		
Γιαννιτσαράκος		
Μπεγάτης Νικόλαος		
Ήρφάνης Γεώργιος		Καστάνια
Νικολακάκος, Λοχίας		
Μπατσινίλας Γεώργιος		
Μακρής Νικόλαος Νικ.	Λογκανίκον	
Θεοδωρακόπουλος Παναγιώτης	»	
Χριστόπουλος Χρήστος Ήλία	»	
Περιβολιώτης Άθανάσιος Χαρ.	»	
Μουστάκης Χρήστος Γ.	»	
Θεοφιλόπουλος Κων)νος Ήλία	»	
Μπουάνης Δημήτριος Νικολάου	»	
Μακρής Ίωάννης Νικ.	»	
Γαρουφάλης	Άγόριανη	
Καλαβρυτινός Γεώργιος, Λοχίας	Γεωργίτσιον	
Άγκάνης Σωτήριος	Λογκανίκον	
Θεοδωρακόπουλος Παναγιώτης	»	
Κυριακόπουλος Δημήτριος, ΞΕφ. Άνθ)γός		

Μπακῆς Γεώργιος
κ.ᾶ., κ.ᾶ.

Γεωργίτισιον

· Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἀντάρτες καὶ μέλη τῆς ὀργανώσεως Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως Ε.Σ. Λακωνίας.

Ὅλοι, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Ἀξιωματικούς, ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρόγραμμα τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἡ παρακολούθησις καὶ ἀντικατασκοπεῖα τοῦ ἐχθροῦ, ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ ἐξουδετέρωσις παντὸς ἀντεθνικοῦ στοιχείου, ἡ τόνωσις τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ἦτο ὁ πρῶτος σκοπός. Ἡ προετοιμασία διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῆς ἀποβάσεως, ἡ ἔνοπλος ἐπίθεσις κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ ἡ βοήθεια εἰς τὴν ἀναμενομένην ἀπόβασιν, ἦτο ὁ δεύτερος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὅλων.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ - ΠΑΡΝΟΝΟΣ

Με βάσιν τὴν ἐπαρχίαν Κυνουρίας, εἰς τὴν περιφέρειαν Κυνουρίας καὶ τὶς συνορευόμενες περιοχὰς Ἐπιδαύρου, Λυμηρᾶς, Γορτυνίας, Μαντινείας καὶ Τροιζηνίας, κατὰ τὴν κατοχὴν ἀνεπτύχθη ζωηρὰ κίνησις καὶ ὁργάνωσις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως.

Ὅπως καὶ σὲ κάθε ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξε καὶ ἐκεῖ ὑψηλὸ ἐθνικὸ φρόνημα, πεποίθησις εἰς τὴν νίκην καὶ προετοιμασία διὰ τὴν ἀπελευθέρωσι. Ἡ ὁργάνωσις καὶ ἡ προετοιμασία ἔγινεν ἀπὸ ἐφεδρῶν καὶ μονίμων Ἀξιούκων. Τοὺς Γρηγόριον Μαντζουράνην, Πέτρον Μαρινάκον, Κων. Μητρέλην, Δημ. Νατόλαν, Ἀργύριον Παπαϊκονόμου, Χρῆστον Χαλοῦλον, Νικ. Πετράκον καὶ Κων)νον Γκρανιά. Ἰδιαιτέραν ἐπίσης πρωτοβουλίαν ἀνέπτυξαν ὁ Ἐπιλοχίας Δημ. Ζούρας, ὁ Κων)νος Μαντζουράνης, Δικηγόρος καὶ ὁ Γεώργιος Ζούρας. Χάρις εἰς τὴν προετοιμασίαν αὐτὴν, κατὰ τὰ ἔτη 1941 - 1942 μέχρι Μαΐου 1943, εἰς τὴν ἄνω περιφέρειαν δὲν εἰσέδυσσε καμμία ἄλλη ἀντεθνικὴ ὁργάνωσις. Καὶ ὅταν τὸν Μάιον τοῦ 1943 ἔγιναν ρίψεις ὄπλων ἀπὸ ἀεροπλάνα καὶ ἦλθαν Συμμαχικὰς Ἀποστολὰς τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἦσαν ἔτοιμοι ἄνδρες νὰ πάρουν τὰ ὄπλα μὲ πειθαρχία καὶ πίστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν συμμαχικὴν νίκην.

Ὅπως καὶ σὲ κάθε περιφέρεια καὶ ἐδῶ ὁ Λαὸς πιστεύει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁδηγοὺς μόνον θέλει διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως τοὺς δρόμους ποὺ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Ἐὰν πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀξίαν, τὴν ἰκανότητα καὶ τὸ ἠθικὸν τῶν ὁδηγῶν, θυσιάζεται εὐχαρίστως γιὰ τὰ ἰδανικά του. Εἰς τὴν περιφέρειαν Κυνουρίας ὁ Λαὸς τότε, ἀπὸ τὸ 1941 ἀνεγνώρισε τὸν ὁδηγὸν του, τὸν Γρηγόριον Μαντζουράνην, Ἐφ. Ἀνθ)γὸν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας. Ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης εἶχε καταταγῆ ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὸν ἑλληνο-

ιταλικόν πόλεμον 1940—41. Προσεπάθησε νὰ φύγη διὰ Μέσην Ἀνατολήν, ἀλλὰ ἀπέτυχε καὶ ἐγκατεστάθη τὸ 1941 εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας. Ὁ Ἅγ. Ἀνδρέας γίνεται πλέον κέντρον ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Εἰς τὴν περιοχὴν ἐκεῖ συνεκεντρώθησαν ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀποκοπέντες ἀπὸ τὰ τμήματά των Ἕλληες καὶ Κρητες, ὅσοι δὲν κατώρθωσαν νὰ φύγουν διὰ Κρήτην καὶ Μέσην Ἀνατολήν. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Γρηγορίου Μαντζουράνη ἐστράφη πρῶτον εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν Ἑλλῶν καὶ τῶν παραμενοντων Κρητῶν. Τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Ἕλληες ἦτο ἐθνικὸν καθήκον πρὸς συμμάχους. Ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης περιέθαλψε τοὺς Ἕλληες Ἐπιλοχίαν Λέσβου Κουαντεργόου καὶ Λοχίαν Τέννε Πράτ. Τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς Κρητικούς ἦτο ἀδελφικὸν καθήκον. Ἡ κίνησις αὐτὴ ἐπροξένησε ἀγαθὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν πληθυσμὸν. Μολονότι ὅλα σχεδὸν ἐγένοντο μυστικά καὶ μὲ προφυλάξεις ἀπὸ τοὺς κατακτητάς, πολλοὶ ἐγνώριζον ποῖος εἶχεν αὐτὴν τὴν πρωτοβουλίαν, ἀργότερον δέ, τὸ ξμαθαν καὶ οἱ Ἕλληες διότι καὶ αὐτοὶ εἶχαν πράκτορας καὶ δὲν λείπουν ποτὲ καὶ οἱ προδότες.

3. Οἱ Ἕλληες μόλις ἐβεβαιώθησαν διὰ τὴν ὅλην κίνησι καὶ δραστηριότητα τοῦ Γρηγ. Μαντζουράνη, τὴν 5.10.1941 τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν φυλακίζουν εἰς Τριπόλιν. Τὴν 20.11.1941 τὸ Ἕλληικὸν Στρατοδικεῖον Τριπόλεως τὸν καταδικάζει εἰς φυλάκισιν 21 ἐτῶν, μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι εἶχεν ὅπλα, παρεῖχε βοήθειαν εἰς Ἕλληες μὴ συλληφθέντας καὶ ἠγεῖτο ἀνταρτικῆς κινήσεως. Εὐτυχῶς οἱ συνεργάτες του μὲ πολλοὺς κόπους, θυσίας καὶ σχέδια, κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης του τὴν 12.12.1941, κατορθώνουν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀποφυλάκισιν του. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν συνετέλεσαν ὁ ἀειμνηστὸς Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός, ὁ Κων)νος Μαντζουράνης Δικηγόρος, Γ. Ρέπας καὶ Γ. Γρηγορίου καὶ ὁ Βιομήχανος Μάμαλης. Κυριῶς ὅμως συνετέλεσε καὶ ἡ δωροδοκία τοῦ Ἕλληου ἐπιτρόπου εἰς τὸ Στρατοδικεῖον. Οἱ Ἕλληες, ὅμως, τὸν καλοῦν τὴν 10.1.1942 νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸ Ἕλληικὸν Στρατοδικεῖον Τριπόλεως διὰ μίαν «ἀπλήν κατάθεσιν». Οἱ Ἕλληες εἶχαν πληροφορηθῆ τὴν ἐπανάληψιν τῆς δράσεώς του καὶ ἀποφασίζουν νὰ τὸν συλλάβουν πάλιν. Ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης, ὅμως, προτιμᾷ τὸν Πάριον ὅπου μένει μὲ λίγους ἄνδρες καὶ τοὺς δύο Ἕλληες ποὺ ἀναφερόμεν ἀνωτέρω. Οἱ Ἕλληες τὸν καταζητοῦν πλέον παντοῦ καὶ βασανίζουν τὸν πατέρα του καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του. Ἀπὸ κακουχίας καὶ βίασιν τὸν Ἀπρίλιον 1942 πεθαίνει ὁ ἀδελφός του Γ. Μαντζουράνης, τὸν Ὀκτώβριον 1942 ὁ ἀδελφός του Σοφοκλῆς καὶ ἀργότερα τὸ 1944 ἡ ἀδελφὴ του Μαρία. Παρὰ ταῦτα καὶ κάθε τόσο νέες προσκλήσεις τῶν Ἕλληων νὰ παραδοθῆ δὲν φέρνουν ἀποτέλεσμα Ὁ Γρ. Μαντζουράνης δὲν καταδέχεται νὰ προσκυνήσῃ, τὰ θυσιάζει ὅλα γιὰ τὴν ἐλευθερία. Μένει στὸν Πάριον καὶ ἡ αὐτοθυσία του καὶ τὸ παράδειγμα του συγκινοῦν τὸν πληθυσμὸν καὶ ἐνθουσιάζουν τοὺς νέους ὅλης τῆς περιφερείας. Μὲ τοὺς κυριωτέρους συνεργάτες του Ἀργύριον Παπαοικονόμου Ἀνθ)στὴν καὶ Δημήτριον Ζούραν Ἐπιλοχίαν, ὀργανώνει πολλοὺς καὶ προετοιμάζει πολλοὺς. Ὅλοι περιμένουν τὴν κατάλληλη ὥρα ποὺ θὰ γίνουν ἀπὸ ἀε-

ροπλάνα ρίψεις δπλων. Μέχρι τὸν Μαΐον 1943 ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης με τοὺς χίλιους ἄνδρες του καὶ τοὺς δύο Ἕλληνας εἶναι στὸν Πάρωννα.

Μέχρι τὸν Μαΐον τοῦ 1943 ἔνοπλοι σὲ κάθε χωριὸ ἦσαν μόνον δύο ἢ τρεῖς, με γράδες, κυνηγετικά ὄπλα καὶ λίγα πιστόλια. Εἰς τὴν περιοχὴν ὅμως Τροιζηνίας καὶ τὴν περιοχὴν Ἁγίου Πέτρου - Βουρβούρων - Ἀράχωβας ἦσαν δύο ὀργανωμένες ἔνοπλες ομάδες ἀπὸ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1942. Ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης εἶχε βεβαιωθῆ ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν Τροιζηνίας εἶχαν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πολλὰ ὄπλα καὶ ἐκεῖ ὑπῆρχε ὁ Ἐφεδρὸς Ἀνθυπαπιστῆς Ἀργύριος Παπαοικονόμου. Ἦλθεν ἀμέσως εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν με τὸν Ἀργύριον Παπαοικονόμου καὶ ἐπικολούθησε μεταξύ των συνεργασία μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὁ Ἀργύριος Παπαοικονόμου κατήγετο ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι ἀλλὰ διέμενε οἰκογενειακῶς ἀπὸ πολλοῦ χρόνου εἰς τὴν περιοχὴν Τροιζηνίας. Με τὰ ἀνευρεθέντα ὄπλα ἐξοπλίζεται μία ὁμάς ὑπὸ τὸν Ἀργύριον Παπαοικονόμου ἀπὸ τὸν Φεβρουάριον 1942 καὶ ἔμεινε ἐκεῖ μέχρι τοῦ Μαΐου 1943. Ἐπίσης εἰς περιοχὴν Ἁγίου Πέτρου, Βουρβούρων, Ἀράχωβας, ἐξοπλίζεται ἄλλη ὁμάς ἀπὸ τὴν ἀνοιξιν 1942 ὑπὸ τὸν Ἐφεδρον Ἐπιλοχίαν Δημ. Ζούραν. Καὶ οἱ δύο ομάδες εἶχον ἀποστολὴν τὴν προσωπικὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Γρηγορίου Μαντζουράνη, ὅταν ἐκινεῖτο ἀπὸ Πάρωννα εἰς περιοχὴν Κυνουρίας καὶ Τροιζηνίας. Ἀλλὰ ἐπίσης, οἱ ομάδες αὐτὲς μέχρι τοῦ Μαΐου 1943 εἶχον ὡς ἀποστολὴν νὰ συλλέγουν καὶ κάθε πληροφορίαν διὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, νὰ παρακολουθοῦν ἕποπτα πρόσωπα καὶ νὰ τονώνουν τὸ ἠθικὸ τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τῶν διαφόρων συνδέσμων ποὺ ἐκινουῦντο ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό.

5. Εἰς ἄλλο μέρος τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, ἀναφέρονται ὅλοι οἱ συνεργάτες ἀντάρτες καὶ μέλη τῆς ὅλης ὀργανώσεως ἀντιστάσεως εἰς τὴν περιφέρειαν Κυνουρίας — Πάρωννος.

Ἐδῶ σημειώνομεν τοὺς κυριωτέρους συνεργάτες καὶ συνδέσμους τῆς ὅλης τότε κινήσεως ἀντιστάσεως, οἵτινες ἀνέπτυξαν ἰδιαίτερη ἐθνικὴ δράσι.

Εἰς Ἁγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας ὁ Παναγιώτης Διαμαντῆς, Δάσκαλος καὶ Ἐφ. Ἀνθ)γός, ὁ Μιχαὴλ Κατερινὸς ὡς σύνδεσμος με Καστάνιτσαν, ὁ Κων)νος Τσοῦγλος, ἡ Μαριγῶ Κ. Μπουρνάκη ὡς σύνδεσμος με γύρω χωριά, ὁ Κων. Μαντζουράνης ὡς σύνδεσμος σὲ χωριὰ Δήμου Βρασιῶν.

Εἰς Κακοβούνι Κυνουρίας ὁ Πέτρος Ρούνης φοιτητής, ἡ Ἐλένη Χασαπογιάννη Διδασκάλισσα καὶ ὁ Τάκης Βαλσαμῆς ὡς σύνδεσμος με γύρω χωριά.

Εἰς Πραστὸ - Κυνουρίας, ὁ Ἡλίας Χοντρολέος, ὁ Παν. Κοδέλας ὡς σύνδεσμος καὶ ὁ Διαμαντῆς Μπουρνάκης.

Εἰς Καστάνιτσα Κυνουρίας ὁ ἱερεὺς Ἀθ. Μπάροδης καὶ ὁ Σωτήριος Ἐμμ. Κοντογιάννης ἢ Χαθάνης.

Εἰς Ἁγιον Βασίλειον ὁ Ἰατρὸς Κοῦκος καὶ ὁ Σωτήριος Οἰκονομίδης.

Εἰς Λεωνίδιον ὁ Ἰατρὸς Μερικιάκης, ὁ Ἡλίας Σκύρας Ἐφ. Ἀνθ)γός, ἔμπορος, ὁ Τάκης Σακελλαρίου Φοιτητής, οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Σταμάτης

Εὐσταθίου ἔμποροι, ὁ Ι. Ρούσαλης Ἐφ. Ἀνθ)γός, ὁ Κοσμάς Ρούσαλης ἔμπορος, ὁ Ἱατρὸς Χαράλαμπος Κουμουνδοῦρος, ὁ Τριαντάφυλλος Σαρρῆς καὶ ὁ Ι. Σαρρῆς ὡς σύνδεσμος μὲ Πραστὸν καὶ Τσιτάλια.

Εἰς Πελετὰ ἡ Ἀντιγόνη Φράγκου μὲ σύνδεσμον τὸν ἀδελφόν της Γεώργιον.

Εἰς περιοχὴν Μολάων ὁ Δημήτριος Μπρατίτσας Ἐφ. Ἀνθ)γός μὲ τὸν ἀδελφόν του.

Εἰς Ἄστρο - Κυνουρίας Στυλιανὸς Κων)νος, ὁ Ἱατρὸς Μαρούδης, ὁ Πέτρος Στροῦμπος Εἰρηνοδόκης.

Εἰς Δολιανὰ ὁ Ἰωάννης Ψημούλης.

Εἰς Καστρὶ ὁ Εὐάγγελος Μίλης Ἐπιλοχίας, ὁ Γ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Νικ. Πετράκος Ἐπιλοχίας, ὁ Χρῆστος Χαλοῦλος Ἐφ. Ἀνθ)γός, ὁ Α. Γρηγορίου καὶ ὁ Γ. Γρηγορίου Δικηγόροι.

Εἰς Κονιδίτσα Σπάρτης ὁ Ἱερεὺς Ἀνδρέας Καλαβρυτινός, ὁ Ἱερεὺς Μιχαὴλ Καλαβρυτινός.

Εἰς Σπάρτην ὁ Ἱερεὺς Ἀναστάσιος Χίος, ὁ Παν. Δήμας Φαρμακοποιός.

Εἰς Γεωργίτιον Σπάρτης ἡ Ἀντιγόνη Δήμα.

Εἰς Ἅγιον Πέτρον Κυνουρίας ὁ Γ. Φουρτούνης καὶ οἱ Κων. Ματζουράνης Δάσκαλος.

Εἰς Βούρβουρα ὁ Γ. Ζάρας, ὁ Δημ. Ζούρας Ἐπιλοχίας, ὁ Δημ. Χαραλαμπόπουλος Φοιτητής, ὁ Νόντας Μαντᾶς ὡς σύνδεσμοι μὲ Ἅγιον Ἀνδρέαν.

Εἰς Ἀράχωβα ὁ Παν. Διαμαντοῦρος.

Εἰς Παρθένιον ὁ Ι. Σκούμπης, ὁ Μουρλᾶς (Πατήρ καὶ υἱὸς Μουρλᾶς, καὶ ὁ Ι. Κόσσυφας).

Εἰς Σίταινα ὁ Ἡλίας Σιτενιώτης ταχυδρομὸς ὡς σύνδεσμος μὲ γύρω χωριὰ.

Ὅς σύνδεσμοι μὲ Τρίπολιν ἦταν ὁ Γ. Ρέπας Δικηγόρος, ὁ Γ. Γρηγορίου Δικηγόρος, ὁ Ἀντώνιος Μαντᾶς Ἐπόπτης Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ὁ Ἡλίας Παπαμιχαὴλ Σιδηροδρομικὸς ΣΠΑΠ.

Ὅς σύνδεσμοι μὲ Ναύπλιον ἦσαν ὁ Πέτρος Κομνηνὸς Δικηγόρος, ὁ Γρηγόριος Κούλουμπος Δικηγόρος, ὁ Τάκης Φρέντζος Διοικητὴς καὶ ἡ Ἄλκυστις Κόντου.

Ὅς σύνδεσμοι μὲ Ἀθήνας ἦσαν ὁ Σπῆλιος Καραμεσάνης, ὁ Γ. Βοζίκης, ὁ Νικ. Διαμαντῆς Καθηγητὴς, ὁ Κ. Ματζουράνης Λιμενάρχης, ὁ Στρατηγὸς Γ. Καρπενσιώτης, ὁ Γ. Σουλιώτης, ὁ Εὐάγγελος Ζόχιας, ὁ Κ. Τόγκας, ὁ Παν. Παπαμιχαλόπουλος, ὁ Νικ. Θεόφιλος Φοιτητὴς ἐκ Νάξου, ὁ Γ. Δούβρης ἐκ Πύλου, ἡ Ἐλένη Ζέζα ἐξ Ἠπείρου, ἡ Κατίνα Πρωίου, ὁ Στάθης Γορδομιχάλης ἐκ Μάνης, ὁ Τζένος Ἰωαννίδης κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΛΕΙΑΣ

1. Εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας κατὰ τὴν κατοχὴν 1941 — 1944 ἀνεπτύχθη σπουδαία κίνησι ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ἡ πρωτοβουλία δράσεως ἦτο εἰς τοὺς Ἀξιωματικούς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ δι' αὐτὸ καὶ ἡ ὄλη ὀργάνωσις καὶ ἀνταρτικὴ δρᾶσις ἔλαβεν αὐτομάτως τὸ ὄνομα Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις Ἀντιστάσεως, «Ἑλληνικὸς Στρατὸς» Ε. Σ. Σκοπὸς πολιτικὸς ἢ πολιτειακὸς δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ὀργάνωσιν. Μοναδικὸς σκοπὸς ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς: Ἡ ὄλη ὀργάνωσις ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ταγματάρχου Χρήστου Καραχάλιου ἐκ Κοσκινᾶ Ἡλείας, ὅστις ἀπελάμβανε καθολικῆς καὶ βαθυτάτης ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν. Ἦτο εἰς ὄλους τοὺς Ἀξιωματικούς καὶ τοὺς στρατιῶτες γνωστὴ ἢ αὐτοθυσία καὶ ἡ ἐθνικὴ του ὑπηρεσία καὶ εἰς τὸν πόλεμον 1940 — 41, εἰς Βόρειον Ἠπειρὸν κατὰ τὴν Μάχην τῆς Σκουτάρας, ὅπου μὲ προσωπικὴν του πρωτοβουλίαν καὶ αὐτοθυσίαν ἀναχαίτησε καὶ κατεδίωξε τοὺς Ἴταλούς. Δι' αὐτὸ μὲν ἐτέθη ζήτημα ἡγεσίας τοῦ ἀγῶνος ἀπελευθερώσεως εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας, ἅπαντες ἀνεγνώρισαν τὴν ἡγετικὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὰ ὑψηλὰ ἐθνικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα τοῦ Ταγματάρχου Χρήστου Καραχάλιου. Ἐτέθη μόνον ἓνα ζήτημα: Ὁ χρόνος τῆς ἐνόπλου δράσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Περὶ αὐτῶν, ὅμως, θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Ἦδη, θὰ ἀναπτύξωμεν τὴν ὄλην κίνησιν καὶ τὰ ἐθνικῶς δράσαντα πρόσωπα μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ε. Σ. Ἡλείας, τῶν γνωστῶν ὡς ἀνταρτῶν Ε. Σ. Ἡλείας — Ἀρκαδίας.

2. Τὸ δρᾶμα τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἡ ἔμφυτος διάθεσις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ἐντολὴ τῶν προγόνων ὠδήγησαν καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν.

Οἱ Ἴταλοὶ παρακολοῦθοῦσαν τοὺς Ἀξιωματικούς, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀξιωματικοὶ παρακολοῦθοῦσαν τοὺς Ἴταλοὺς. Καθένας εἶχε τὴν ἰδικήν του Πατρίδα. Ἄν οἱ Ἴταλοὶ ἤθελαν νὰ παγιώσουν τὴν Ἴταλικὴν τῶν αὐτοκρατοριαν, οἱ Ἕλληνες ἤθελαν νὰ ἐκδιώξουν τοὺς ἐπιδρομεῖς καὶ νὰ ἀπελευθερώσουν τὴν Πατρίδα τῶν. Καὶ ἄρχισε νέα σύγκρουσις. Οἱ Ἕλληνες ἐπίστευαν ὅτι καὶ ἡ νέα αὐτὴ ἀναμέτρῃσις θὰ ἦτο πάλιν νικηφόρος γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ συνεχίζεται μὲ πίστιν ὁ ἀγὼν ἀπελευθερώσεως. Μόνιμοι καὶ Ἐφεδροὶ Ἀξιωματικοὶ μὲ παραδειγματικὴν ἀδελφικὴν συνεργασίαν συνεννοοῦνται καὶ ἀποφασίζουν νὰ συνεχίσουν τὸ ἔπος τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Εἰς τὸ ἐξοχικὸν κτῆμα τοῦ Ταγματάρχου Κριθαρᾶ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον 1942, πραγματοποιεῖται σύσκεψις τῶν ἐξῆς Ἀξιωματικῶν: Ταγματάρχου Μιχαὴλ Μάντζου, Ταγματάρχου Διονυσίου Κριθαρᾶ, Ὑπολοχαγοῦ Μηχανικοῦ Φωτίου Παχῆ, Ὑπολοχαγοῦ Πεξ. Ἰωάννου Ἀργυροπούλου, Ἀνθ)γοῦ Γεωργίου Χρ. Σταυρούλια, Ἀνθ)γοῦ Νικολάου Γιαννακοπούλου ἐκ Γαστούνης καὶ τῶν Ἐφεδρῶν Ἀνθ)γῶν Ἰωάννου Παπαγεωργίου ἀπὸ Λουνεῖκα καὶ Βασιλείου Συριοπούλου ἀπὸ Ἀμαλιάδα. Κατὰ τὴν σύσκεψιν διεπιστώθη, ὅτι ἡ ζωὴ τῶν πολιτῶν ἦτο ἀφόρητος καὶ μόνον ἡ ἔνοπλος δρᾶσις θὰ ἀνεχάιτιζε τὴν ἐκδικητικὴν μανίαν τῶν ἠττημένων κατακτητῶν. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης, ὅπως ἅπαντες ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ὑπολοίπων Ἀξιωματικῶν τοῦ Νομοῦ Ἠλείας, ἀναπτυχθῆ δὲ παρ' ὅλων πλῆρες δίκτυον πληροφοριῶν διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀνευρέσις ὄπλων. Τελικὸς σκοπὸς ὅλων ἡ ἔξοδος διὰ βουνὰ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. Ὁ Ὑπολοχαγὸς Φῶτιος Παχῆς ἀνέλαβεν ἐκ μέρους καὶ τῶν ἄλλων Ἀξιωματικῶν νὰ ἀναφέρῃ σχετικῶς εἰς τὸν Ταγματάρχην Πεξ. Χρηστὸν Καραχάλιον, διαμένοντα εἰς τὸ χωριὸν του Κοσκινᾶ, ὅτι τίθενται ἅπαντες οἱ Ἀξιωματικοὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Ὁ Ταγματάρχης Χρ. Καραχάλιος ἔλαβε γνῶσιν τῶν ἀποφασισθέντων, ἀπεδέχθη τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀγῶνος καὶ συνέστησεν ἐντατικὴν προεργασίαν-δικτύου πληροφοριῶν καὶ ἀνευρέσεως ὄπλων. Ἐδήλωσε δὲ ὁ Καραχάλιος, ὅτι θὰ ὄριζεν ἐν καιρῷ τὸν χρόνον ἐνόπλου δράσεως.

Ὁ Ὑπ)γὸς Παχῆς ἀνεκοίνωσε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἀξιωματικούς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ταγματάρχου Καραχάλιου καὶ ἅπαντες ἀρχίζουν μὲ ἀπόλυτον συνεργασίαν τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἀγῶνος. Ἀπὸ κομμμένα ὄπλα ὁ κάθε Ἀξιωματικὸς προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ μίαν μικρὰν ἔνοπλον δύναμιν. Ὁ Ὑπ)γὸς Παχῆς εἰς τὸ κτῆμα του ἔξω τῆς Ἀμαλιάδος συγκεντρώνει 5 ὄπλα Μάνλιχερ, 6 ἀραβίδες Γκρᾶ, 3 ὄπλα Μάουζερ, ἓνα αὐτόματον Στέν, 4 περιστροφὰ καὶ ἀρκετὰ φυσίγγια. Ἐπίσης ἠγόρασε 30 ζεύγη ἀρβυλῶν, 70 ζεύγη κάλστες, 40 κουβέρτες, 30 ὑδροδοχεῖα, ὑγειονομικὸν ὑλικὸν κ.ἄ. Οἱ πρῶτοι ἀντάρτες ποὺ παρέλαβον τὰ ὄπλα αὐτὰ καὶ ἐφύλασσαν τὰ ὑλικά ἦσαν ὁ Ἰωάννης Γκότσης Ἐνωμοτάρχης, Μιχαὴλ Κολιτσογιαννάκης Χωροφύλαξ, Χρήστος Κατσαντώνης, Ἀργύριος Σκλαθενίτης, Γεώργιος Κολοκοτρώνης, Φῶτιος Βαζᾶς, Κούνας κ.ἄ. Οἱ Ἴταλοὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν κίνησιν τοῦ Ὑπ)γοῦ Παχῆ, τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὰς Φυλακὰς Πύργου ἀπ' ὅπου,

ἄμωσ, κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ. Κατόπιν πλέον μὲ 27 ἐν ὄλῳ ἀντάρτες κινεῖται μυστικῶσ ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ κάθε νύκτα. Ἀπὸ τὴν Ἀμαλιάδα προσέφερον σοβαρὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ὄλην ἀνταρτικὴν κίνησιν ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆσ Ὅργανώσεωσ ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺσ Ἀσημάκην Οἰκονομόπουλον, Κων)νον Περδίκην καὶ Χαρίλαον Τάγιον. Ἐπίσης σημαντικὰς ὑπηρεσίας προσέφεραν καὶ οἱ ἐξῆσ: Εἰσ Γαστούνην ὁ Ἰωάννησ Μαρινόπουλοσ, ὁ Νικόλαοσ Γιαννακόπουλοσ, Ἀνθ)γὸσ καὶ Ἰωάννησ Γιαννακόπουλοσ, Ἀγρονόμοσ. Εἰσ Λεχαινὰ ὁ Δημήτριοσ Πρέζασ καὶ ὁ Γεώργιοσ Καρκαβίτοσ. Εἰσ περιοχὴν Πηνεῖασ ὁ Γεώργιοσ Μελιτσόπουλοσ Ἀρχιφύλαξ Ἀγροφυλακῆσ, ὁ Πέτροσ Καραμπάτοσ καὶ ὁ Ἐφεδροσ Ἐπι)γὸσ Κων)νοσ Παπαφιλίππου.

3. Εἰσ Λεχαινὰ ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα ὁ Ἐφεδροσ Ἀξιωματικὸσ Ἀθανάσιοσ Φανὸσ, Οἰκονομικὸσ Ἐφοροσ. Οἱ Ἴταλοὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν ἐθνικὴν του δρᾶσιν τὸ 1941 — 1942, ὅτε ὑπηρετεῖ εἰσ Ἀμαλιάδα καὶ τὸν ἐφυλάκισαν 5 μῆνεσ. Μετὰ τὴν ἀπόλυσίν του ἐτοποθετήθη εἰσ Λεχαινὰ, ὅπου συνέχισε τὴν δρᾶσιν του συνεργαζόμενοσ κατ' ἀρχὰσ μὲ τὸν Ἐπι)γὸν Μιχ. Ἰακ. Στήνιαν. Ἐπεσκέφθη τὸν Ταγματάρχην Χρηστον Καραχάλιον καὶ τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι τίθεται εἰσ τὰσ διαταγὰσ του, λαβὼν ἐντολὴν νὰ ἔλθῃ εἰσ ἐπαφὴν μὲ ἄλλοὺσ Ἀξιωματικοὺσ μονίμοὺσ καὶ Ἐφεδρουσ διὰ νὰ ὀργανώσῃ τὴν περιοχὴν Λεχαινῶν Ἠλείασ. ἤλθεν εἰσ ἐπαφὴν καὶ ἀνέπτυξε συνεργασίαν εἰσ Ἀμαλιάδα μὲ τὸν Λοχαγὸν Ι. Μαμούσσην, μὲ τὸν Ταγματάρχην Μιχαὴλ Μάντζον, Ἡπειρώτην, διαμένοντα εἰσ Καγκάδι Ἠλείασ, μὲ τὸν μόνιμον Ἐπι)λοχαγὸν Ἰωάννην Ζαχαρόπουλον, μὲ τὸν Ἀνθ)γὸν Δουλιγερῖδην ἀπὸ Λάπα Ἠλείασ, μὲ τὸν Λοχίαν Θεμιστοκλῆν Ἀθανασόπουλον ἀπὸ Ὀλύμπια, σύνδεσμον τοῦ Ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου, μὲ τὸν Λοχίαν Κονδύλην ἀπὸ περιοχὴν Ὀλυμπίων. Εἰσ Λεχαινὰ μὲ τὸν Φιλάρετον Κατσιαρᾶν Ἱερομόναχον, Διονύσιον Τζάκην καὶ Γ. Κατσούρη. Εἰσ Τραγανὸν μὲ τὸν Γεώργιον Β. Κασσιανόν, τὸν Δημήτριον Β. Κασσιανόν καὶ Γεώργιον Μαραζιώτην. Εἰσ Ἀνδραβίδα μὲ τὸν Ἰατρον Νικόλαον Συμητούλιαν, Νικ. Παναγιωτόπουλον, Δημήτριον Ἀνδρικόπουλον καὶ Ἀνδρέαν Φουσκαρίδην. Εἰσ Κάστρον μὲ τὸν Κων)νον Κουρῆν, τὸν Δάσκαλον Β. Κουρῆν, εἰσ Γαστούνην μὲ τὸν Ἀνθ)γὸν Ν. Γιαννακόπουλον κ.ἄ. Ὁ Ἀθ. Φανὸσ τὸν Ἰούνιον 1943 μετέβη εἰσ Καλαμάτα καὶ ἤλθεν εἰσ ἐπαφὴν μὲ τοὺσ Ἀξιωματικοὺσ Καλαμάτασ διὰ τοῦ Λοχαγοῦ Π. Ντόκου καὶ τὸν ἐνημέρωσε διὰ τὴν κίνησιν εἰσ Ἠλείαν. Ὁ Φανὸσ ἐπίσης ἤλθεν εἰσ Ἀθήνασ καὶ συνήντησε τὸν Π. Σιφναῖον τῆσ ὀργανώσεωσ «Ἐθνικὴ Δρᾶσι» καὶ μὲ σύνθημά του φθάνει πάλι εἰσ Καλαμάτα, ὅπου συνήντησε πάλιν τὸν Λοχαγὸν Π. Ντόκου καὶ τὸν κατετόπισε διὰ τὴν κατὰστασιν τῶν Ἀθηνῶν.

4. Εἰσ τὴν περιοχὴν τῶν Δήμων Ὀλυμπίων — Ἀλένησ καὶ περιοχὴν Κοντοβάζαινασ Ἀρκαδίασ, ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, συνεργαζόμενοι μὲ τὸν Ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον οἱ ἐξῆσ μόνιμοὶ Ἀξιωματικοί: Ὁ Λοχαγὸσ Μηχανικοῦ Ἰωάννησ Μαμούσσησ, ὁ Λοχαγὸσ Δημοσθένησ Φωτόπουλοσ, ὁ Ἐπι)λοχοσ Βασίλειοσ Καπῆσ ἐκ Νεμούτασ, ὁ Ἀνθ)γὸσ Βα-

οίλειος Τσίλιας, ὁ Ἀνθ)γὸς Μεταγωγικοῦ Γεώργιος Θανόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς στρατολογίας Νικόλαος Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Μεταγωγικοῦ Ἰωάννης Κοσιώρης, ὁ Ἀνθ)γὸς Πεξ. Ἰωάννης Μουντζούρης, οἱ Ἀνθ)γοὶ Διαχειρίσεως Δημ. Μαρτζάκης ἀπὸ Μαζαράκι Ἡλείας, ὁ Ἀνθ)γὸς Μηχανικοῦ Δημοσθένης Κονδύλης καὶ ὁ Ἀνθ)στῆς Πεξ. Διονύσιος Χατζῆς.

Ἐπίσης οἱ Ἔφεδροι Ἀξιωματικοί: Ὁ Ἐπίλαρχος Θεόδωρος Χαρδαβέλας καὶ Δήμαρχος Ἀχαΐας — Ὀλυμπίας, ὁ Ἐπίλαρχος Νικ. Βασιλάρας, ἐκ Μεράκας, Διευθυντῆς ὑπεραστικῆς γραμμῆς αὐτοκινήτων Τριπόλεως, ὁ Ἐπιγὸς Κων)νος Παπαφιλίππου Εἰσηγητῆς Ταμείου Συντάξεων Αὐτοκινητιστῶν, ὁ Ἀνθυπίλαρχος Κυριάκος Σπηλιωτόπουλος ὑπάλληλος εἰς Ἀγρονομίαν Πελοπίου, ὁ Ἀνθυπίλαρχος Δημ. Παπαγεωργίου, ὁ Ἀν)γὸς Πεξ. Ἀνδρέας Παπαγεωργίου, ὁ Ἀνθ)γὸς Πεξ. Διονύσιος Γεωργιάδης, ὁ Ἀνθ)γὸς Πεξ. Νικ. Χειμώνας. Ἐπίσης οἱ Μόνιμοι Ἐπαξιωματικοί: Ὁ Ἐπιλοχίας Πυρ)κοῦ Θεόδωρος Ἀναστασόπουλος, ὁ Λοχίας Πυρ)κοῦ Θεμ. Ἀθανασόπουλος, ὁ Λοχίας Πυρ)κοῦ Κων)νος Ἀστερῆς, ὁ Λοχίας Διον. Μανώλης, ὁ Λοχίας Δημητρόπουλος, καθὼς καὶ ὁ Ἔφεδρος Λοχίας Φώτιος Ἀράτης ἀπὸ Σαλμώνης Ἡλείας.

Μὲ τούτους ἄνω Ἀξιωματικούς εὐρίσκοντο εἰς τακτικὴν διὰ συνδέσμων ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν καὶ οἱ ἐξῆς Ἀξιωματικοὶ καὶ ἰδιῶται: Ὁ Ἐπίλαρχος ἐ.ἀ. Σπῦρος Σάμπαλος ἐκ Σαλμώνης Ἡλείας, ὁ Ἀνθ)στῆς Ἴππικοῦ Γεώργιος Σάμπαλος ἐκ Σαλμώνης Ἡλείας, ὁ Ἀνθ)στῆς Πυρ)κοῦ Θεόδωρος Ἀναστασόπουλος ἀπὸ Ὀλύμπια Ἡλείας, ὁ Ἐπιγὸς Ἀθαν. Ψυχαλινὸς ἐκ Βαρβάσαινας, ὁ Ἀνθ)γὸς Πεξικοῦ Γεώργιος Παναγούλιας ἐκ Δίθρης, ὁ Λοχίας Μηχανικοῦ Βασίλειος Βασιλακόπουλος ἐκ Σαλμώνης, ὁ Λοχίας Πυρ)κοῦ Τρύφων Τσοῦμπας ἐκ Σαλμώνης, ὁ Ἐπιλοχίας Πεξικοῦ Θεμιστοκλῆς Ἀθανασόπουλος ἐκ τοῦ χωρίου Ὀλύμπια, ὁ Ἀθαν. Δημακόπουλος ἐκ τοῦ χωρίου Ἀλφειοῦσα. Ἐνίσχυσεν ἐπίσης εἰς τὴν ὅλην κίνησιν τοῦ ἀγῶνος καὶ ὁ Ἰωάννης Γιαννόπουλος ἐκ Πύργου.

Ἡ ὅλη δὴν ὁργάνωσις εἶχεν ἄμεσον ἀντίκτυπον εἰς τὸν πληθυσμὸν, ὅστις περιέβαλε μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμὸν τὴν ὁργάνωσιν τῶν Ἀξιωματικῶν «Ἑλληνικὸς Στρατὸς» (Ε.Σ.) καὶ πάντες ἐδήλωναν ὅτι εἶναι ἔτοιμοι νὰ πάρουν ὄπλα. Ἡ δὴν ὁργάνωσις ἐξέδωκε καὶ μικρὸν ἔντυπον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνικιστῆς», ὅπου σαφῶς καθώριζεν ὅτι τὸ πρόγραμμα τῆς ὁργανώσεως εἶναι μόνον ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος, ὅτι τὸ πολιτικὸν καὶ πολιτειακὸν ζήτημα εἶναι θέματα μεταπελευθερωτικὰ διὰ τὰ ὅποια ἀρμόδιος ἦτο μόνον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ καμμία ὁργάνωσις καὶ ὅτι ἀποκλειστικὸς σκοπὸς ὄλων τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος. Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις συνεργασίας καὶ προετοιμασίας εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1943, ὅτε συνέβησαν εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας - Ὀλυμπίας καὶ Τριφυλίας δύο σημαντικὰ γεγονότα: ἡ πτώσις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν Γ. Παναγιωτοπούλου καὶ Γερασ. Καμήλου εἰς Ἡλείαν καὶ ἡ ἀποτυχία τῆς ἀποστολῆς των, καθὼς καὶ ἡ συγκρότησις τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν—Τριφυλίαν.

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

1.— Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1944 ἐξεδηλώθη ἔντονον τὸ ἔθνικόν φρόνημα μὲ πρωτοβουλίαν τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Τὸ ὄρεινόν τοῦ ἐδάφους, τὰ ἀτέλειωτα βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας, ἐπέτρεπαν ἢ ἐπέβαλλον ἀσφαλεστέραν κάπως ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἀπὸ τοῦ 1941—1942 ἐπανῆλθον εἰς Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Λεβείδιον, Ἄγ. Ἀνδρέας, Κοντοβάζαινα, Νεστάνι, Λαγκάδια, Παρθένιον, Πάπαρι, Ζευγολατιό, Βυτίνα κ.ἄ. ἑκατοντάδες Ἀξιωματικοί. Σκοπὸς ὄλων ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος. Ἡ συνεννόησις καὶ ἡ ὀργάνωσις μεταξὺ τῶν ἦτο αὐτονόητον καθήκον. Προετοιμασία δὲν ἐχρειάζετο. Ὁ Στρατὸς τοῦ 1940—41, οἱ στρατιῶτες καὶ οἱ ἴταξ)κοὶ καὶ χωρὶς χακί, ὅμως, καὶ χωρὶς ὅπλα ἦσαν ἔτοιμοι. Οἱ ἴταξ)κοὶ ὡς φυσικοὶ ὀδηγοὶ τῶν, ἀναμένουν τὴν κατάλληλὴν ὥρα διὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν στὰ βουνὰ καὶ στὴν ἀπελευθέρωσιν. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα, τὸ 1943, οἱ ἴταξ)κοὶ γίνονται ὀδηγοὶ ἑκατοντᾶδων ἀνταρτῶν εἰς τὸν Ταῦγετον, εἰς τὸν Φαρμακᾶν, εἰς τὴν Κρύαν Βρύσην τοῦ Ἀρτεμισίου. Δὲν ἔχει σημασία ἂν ἐκράτησεν ὀλίγον χρονικὸν διάστημα ἡ δρασὶς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταῦγέτου, τοῦ Πάρωνος, τοῦ Φαρμακᾶ, τῆς Κρύας Βρύσης κ.ἄ. Σημασίαν ἔχει ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια τῆς καθολικῆς ἐμφανίσεως καὶ παρουσίας τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ τῆς περιφερείας Ἀρκαδίας εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν - Ἱταλογερμανῶν. Ἄν κατὰ τὸ ἴδιον διάστημα ἐνεφανίσθη ὑπόυλος καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν ὁ τρίτος κατακτητὴς καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ κομμουνισμὸς, καὶ κατώρθωσεν ἐκ τῶν νώτων νὰ θάλῃ κατὰ τῶν ἴταξ)κῶν καὶ ἀνταρτῶν Ἀρκαδίας, οὐδόλως μειώνεται ἡ ἀξία καὶ ἡ προσφορὰ τῶν ἴταξ)κῶν καὶ ἀνταρτῶν Ἀρκαδίας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Παρακαλοῦμεν τὸν ἀναγνώ-

στην νὰ παρακολουθήση καὶ τὴν τελευταίαν λεπτομέρειαν τῶν ἐκδηλώσεων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀρκαδίας διὰ νὰ θεβαιωθῆ πόσον πηγαῖον ἦτο τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἐδῶ καὶ πόσις ἦτο ἢ αὐτοθυσία καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς περιφερείας αὐτῆς. Ὁ βαθμὸς τῆς αὐτοθυσίας δὲν ἀποδεικνύεται ὀπωσδήποτε μὲ τὴν θανάτωσιν τῶν πατριωτῶν ποὺ ἀποφασίζουσιν νὰ δρᾶσιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἂν καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀρκαδίας ἔχομεν ἑκατοντάδες δολοφονηθέντας, τόσον ἀπὸ τοὺς ἰταλο - γερμανοὺς ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Ὁ βαθμὸς τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ κατ' ἀρχὴν ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀπόφασιν θυσίας διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἀπὸ τὴν ἐκδήλωσιν καὶ τὴν δρᾶσιν κατὰ τῶν κατακτητῶν μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Καὶ τέτοια περιφρόνησις τῆς ζωῆς χάριν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος, εἶναι οὐνήθεις φαινόμενον εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀρκαδίας κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1944.

Ἀσφαλῶς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν ὅλες τὶς περιπτώσεις ἐθνικῆς δράσεως ἄλλων τῶν Ἀξιωματικῶν, Ὑπαξιωτῶν καὶ ἀνταρτῶν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Ἀρκαδίας. Ἄγνωστοι καὶ ἀφανεῖς ἥρωες ὑπάρχουσιν πολλοί. Προσεπαθήσαμεν νὰ συγκεντρώσωμεν, κατὰ τὸ δυνατὸν, περισσότερες περιπτώσεις ἐθνικῆς δράσεως καὶ θυσίας. Ὑπάρχουσιν, ὅμως, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Καὶ γιὰ τοὺς γνωστοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἀγνώστους ἡ ἴδια τιμὴ, ἡ ἴδια εὐγνωμοσύνη τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων.

Κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν ποῖα πρόσωπα κατὰ πόλεις ἢ χωρία ἔδρασαν ἐθνικῶς καὶ τὰ συγκεκριμένα γεγονότα, ἐκτὸς τῶν μαχῶν δι' ἃς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς εἰδικὰ κεφάλαια.

2.— Ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας κατὰγονται οἱ ὀπλαρχηγοὶ Ἰωάννης Λαδάς, Πέτρος Κεφάλας, Γρηγόριος Μαντζουράνης, Βασίλειος Πρεκετζές, Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος, Τρύφων Ἀποστολόπουλος ἀπὸ Λεβείδι, Κων)νος Χριστόπουλος, Παναγ. Χριστόπουλος ἀπὸ Τρίπολιν, Ἰωάννης Κοσιώρης ἀπὸ Κοντοβάζαινα, Γ. Μουντζούρης, Κ. Μητρούλης, Ἀργύριος Παπαϊκονόμου, Γεώργιος Βασιλόγιαννης ἀπὸ Δάρα Τριπόλεως κ.ἄ. Περὶ αὐτῶν ἀναφέρομεν εἰδικῶς κατωτέρω καθὼς καὶ εἰς τὰς μάχας ποὺ ἔλαβον μέρος. Σημειώνομεν ἐδῶ, ἐκτὸς τῶν ὀπλαρχηγῶν ὡς ἄνω, τοὺς ἐξῆς Ἀξιωτούς - Ὑπαξιωματικούς καὶ πολίτες, ποὺ ἔδρασαν ἐθνικῶς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, μετεῖχον εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ ἐξεδηλώθησαν κατὰ τῶν κατακτητῶν ἰταλο - γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν. Ὁ βαθμὸς τῆς προσφορᾶς ἐκάστου εἶναι διάφορος. Ἄλλος ἐκινδύνευσε πολὺ, ἄλλος ὀλίγον,, ἄλλος ἐδολοφονήθη διὰ τὴν ἐθνικὴν του δρᾶσιν, ἄλλος ἐσώθη. Ἄλλος προσέφερε πολλὰ εἰς τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἄλλος παρέλειψε μεγαλυτέραν ὀφειλομένην ἐνέργειαν. Ὅλα αὐτὰ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, κρίνονται καὶ καταχωροῦνται. Ὁ σκοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ καταδικάσωμεν διὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ νὰ τιμηθῶν οἱ ἄξιοι καὶ νὰ παραδειγματισθῆ ἡ Νέα Γενεὰ διὰ τὸ μέλλον. Καλὴ εἶναι ἡ ζωὴ, ἀλλὰ καλύτερη εἶναι ἡ ἐλευθερία... Ἄν αὐτὸ μείνη

ἀξίωμα διὰ τὴν κάθε Ἑλληνικὴ Γενεά, τότε ἢ Ἑλλάς ποτὲ δὲν πεθαίνει, δὲν τὴν σιαίνει φοβέρα καμμιά...

3.— Ἡ Τρίπολις ὑπῆρξε πάλιν τὸ κέντρον τῆς ὄλης ὀργανώσεως ἀντιστάσεως. Ἡ κίνησις ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1942. Πρωτοπόροι εἶναι ὁ Λοχαγὸς Πυρ) κοῦ Παναγιώτης Χριστόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Πυρ)κοῦ Θεόδωρος Χριστόπουλος καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Πεζικοῦ Θεοδόσιος Νικήτας. Ὁ Ἀνθ)γὸς Ἐλευθέριος Πατεράκης ἐκ Κρήτης, ἐνθουσιώδης καὶ μεγάλος πατριώτης, διαμένων τότε εἰς Τρίπολιν μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41, δηλώνει πρῶτος ἀνεπιφυλάκτως συμμετοχὴν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὁ Ἀνθ)γὸς Δημήτριος Ἀστέρης, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἡλίας Γεωργόπουλος ἀπὸ Μάκρη Τριπόλεως, ὁ Ἀνθ)γὸς Κων)νος Καραμπίνος, ὁ Ὑπολ)γὸς Δημ. Μπεχράκης, ὁ Ὑπολ)γὸς Δημ. Βλαντούσης, ὁ Ἀνθ)γὸς Γεώργιος Θωμόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Στρατολογίας Ἀντώνιος Γκότσης, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἀνέστης, ὁ Ἀνθ)γὸς Μανσόλας Δημ. κ.ἄ. Ἐνημερώνονται ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀναπτύσσουν δραστηριότητα εἰς τοὺς κύκλους τῶν συγγενῶν των καὶ φίλων των. Συγκεντρώσεις γίνονται εἰς οἰκίας Ἡλία Γεωργοπούλου καὶ Θ. Πετροπούλου. Σκοπὸς τίθεται: ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν, τὸ ἠθικὸν τοῦ λαοῦ, ἡ προμήθεια ὄπλων, ἡ σύνδεσις μετὰ ἄλλας περιφέρειας, ἡ διαφώτισις τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὸν ἀναφαινόμενον τότε νέον κατακτητὴν, τὸν κομμουνισμὸν, καὶ τελικῶς ἡ ἔξοδος εἰς τὰ θυνά πρὸς συγκρότησιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Ἡ παρακολούθησις τῶν ἀνωτέρω Ἀξ)κῶν ἦτο συνεχῆς, δι' αὐτὸ ἡ πρωτοβουλία, δρᾶσις καὶ κίνησις περιορίσθη κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς κατωτέρους ἀξιωματικούς τοὺς ὁποίους ὀλιγον ὑπελόγιζον οἱ κατακτηταί. Ἀργότερον ἐνημερώθη ὁ ἀνώτερος Ἀξ)κὸς Ἰωάννης Τσαρούχης Ἀντ)ρχης κ.ἄ. Ἐπακολουθεῖ ἐπαφὴ καὶ συνεργασία μετὰ τὰ γύρω χωριά καὶ κομποπόλεις τῆς Ἀρκαδίας.

4.— Παντοῦ οἱ Ἀξ)κοὶ μόνιμοι καὶ ἔφεδροι ἀναπτύσσουν δραστηριότητα καὶ συνεργάζονται καὶ προετοιμάζονται. Ἀναφέρονται μερικοὺς διότι ἀσφαλῶς εἶναι καὶ ἄλλοι ἄγνωστοι: Εἰς Κοντοβάζαινα ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Κοσιώρης. Εἰς Λαγκάδια ὁ Ἀνθ)γὸς Βασίλειος Κακαζῆς, ὁ Ἀνθ)γὸς Νικόλαος Ρόδης ἢ Ροδόπουλος. Εἰς Δόξα ὁ Λοχαγὸς Νικόλαος Γιαννόπουλος. Εἰς Σέρβου ὁ Ἀνθυπίαρχος Δημητρόπουλος Δημοσθένης. Εἰς Βυτίνα ὁ Λοχαγὸς Ἀθανασίου καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Ἡλίας Τριανταφύλλης. Εἰς τὸ χωρίον Δάρα Τριπόλεως ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Δαμιανός, ὁ Ἀνθ)γὸς Γ. Βασιλογιάννης, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἡλίας Γκότσης, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἀντώνιος Γκότσης, ὁ Ἀνθ)στῆς Χαρίλαος Γιαννόπουλος καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Χαρ. Χαραλαμπίπουλος.

Εἰς τὸ χωρίον Κανδήλα ὁ ἔφεδρος ἐκ μονίμων Ταγ)ρχης Μηχανικοῦ Γ. Παπακωνσταντίνου, ὅστις ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα καὶ εἰς περιφέρειαν Κορινθίας, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Εἰς Ἀχλαδόκαμπον ὁ Ἀνθυπίαρχος Π. Ψυχογιός, ὁ Ὑπολ)γὸς Ι. Σκούμης, ὁ Ἐπιλοχίας Μπαλάσκακας, ὁ Γ. Παραβάντης, ὁ Ἰ. Ντούσιας, ὁ Γεώργ. Σελῆς κ.ἄ.

Εἰς Κοντοβάζαινα ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Κοσιώρης, ὁ Ἀνθ)γὸς Ἰ. Μουντζοῦ-

ρης, ὁ Εἰρηνοδίκης Ἀνδρέας Σιγαλός, ὁ τηλεγραφετῆς Ἰ. Ἀποσκίτης, ὁ Ἀγρονόμος Σπ. Πιπιλίγκας κ.ἄ.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Παρθένιον, Ἀγιοργήτικα, Στενόν, Ἀγία Σοφία, Ἐλαιοχώριον μέχρι Ἀχλαδοκάμπου ἀνέλαβε τὴν ὀργάνωσιν ὁ Ἀνθ)γὸς Γ. Δεληγιάννης ἀπὸ τὸ χωρίον Παρθένιον. Εἰς Στενόν ὁ Δάσκαλος Παπαδόπουλος, εἰς Ἀγιοργήτικα ὁ Ἰ. Παπαδόπουλος, εἰς Ἐλαιοχώριον ὁ ἰατρός Ἀντωνάκος, ὁ ἔφ. Ἀνθ)γὸς Ἡλίας Βέμος. Εἰς Παρθένιον ὁ Λοχίας Ἀλέξ. Κόσκολος, ὁ Δημ. Κ. Καλοπίδης, ὁ Παν. Γ. Καλοπίδης, ὁ Δημ. Δεληγιάννης, ὁ Κων)νος Πίσκου καὶ ὁ Γεώργιος Πίσκου. Εἰς Τεγέαν ὁ Ἀνθ)γὸς Π. Σκαλοῦμπακας.

Εἰς Σκαφιδάκη ὁ Παν. Λέρμας.

Εἰς τὰ χωριά τῆς Τεγέας ὁ Ἀνθ)γὸς Βασίλειος Καρρῶς καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Παραβάντης. Εἰς τὰ χωριά Βλαχοκερασιᾶς ὁ Ἀνθ)γὸς Πλούτων Χουχουλής καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Γ. Τζαβέλλας.

Εἰς τὰ χωριά Μάκρη, Θάνα, Παλλάντιον κλπ. ἀνέπτυξε δραστηριότητα ὁ Ἀνθ)γὸς Μιχ. Ἡλίας Γεωργόπουλος.

Εἰς τὰ χωριά τοῦ Δήμου Βαλτετσίου ἀνέλαβον τὴν ὀργάνωσιν οἱ ἀδελφοὶ Παπαοικονόμου, Δικηγόροι, μὲ τὸν πατέρα τους καὶ μὲ τὸν Νικ. Παπαοικονόμου.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Κυνουρίας ἀνέπτυξαν δραστηριότητα ὁ Ἀνθ)γὸς Γρηγ. Μαντζουράνης, ὁ Ἀνθ)γὸς Κ. Μητρέλης καὶ ἄλλοι ἔφεδροι Ἀξ)κοί.

Εἰς τὰ χωριά Βέροβινα καὶ Δολιανὰ ὁ Ἀνθ)στῆς Δημ. Μανσόλας.

Εἰς περιοχὴν Μεγαλοπόλεως ὁ Ἀνθ)γὸς Κ. Σαραντόπουλος, ὁ Λοχαγὸς Θεόδ. Μανίκας, ὁ Λοχαγὸς Ἡλίας Ἀναστόπουλος, ὁ Ὑπολ)γὸς Ἀναστάσιος Δημόπουλος, ὁ ἔφεδρος Ἀνθυπὶλαρχος Ἄθαν. Παυλόπουλος καὶ ὁ Λοχίας Γ. Πετρογιάννης. Ἐξ αὐτῶν οἱ Ἀξ)κοὶ Σαραντόπουλος καὶ Δημόπουλος ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὁ Λοχίας Πετρογιάννης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Ἐπίσης ἔδρασαν ἐθνικῶς μὲ ἐκδηλώσεις, ὀργάνωσιν καὶ αὐτοθυσίαν καὶ οἱ ἐξῆς: Εἰς Τριπολίον: ὁ Μητροπολίτης Προκόπιος, ὁ Συντ)ρχης Δημ. Καλοτάντανος, ὁ Ἀντ)ρχης Γ. Παρασκευόπουλος, ὁ Ταγματάρχης Βασίλειος Τσεκούρας, ὁ Λοχαγὸς Ἐλευθέριος Κουβάκης ἐκ Κρήτης, ὁ Λοχαγὸς Εὐσταθίου, ὁ Ἀνθ)γὸς Γεώργιος Θ. Ροδόπουλος, ὁ Ὑπολ)γὸς Ἰω. Γεωργιόπουλος, ὁ Ἀνθ)γὸς Γ. Θωμόπουλος, ὁ Λοχαγὸς Βασ. Τούσης, ὁ Ὑπολ)γὸς Γεωργιόπουλος κ.ἄ.

Εἰς περιοχὴν Γορτυνίας ὁ Λοχαγὸς Ι. Γιαννακόπουλος καὶ ὁ Λοχαγὸς Ι. Δρακόπουλος. Εἰς Βλαχαιόνα Μαντινείας ὁ Ὑπολ)γὸς Θεόδ. Κουτσούγερας.

Εἰς Σάγκα Τριπόλεως ὁ Ἀνθ)στῆς Δημ. Γιαννακόπουλος καὶ ὁ ἔφ. Λοχίας Δημοσθένης Γιαννακόπουλος. Εἰς Νεστάνη Μαντινείας ὁ ἔφ. Ἀνθ)γὸς Κ. Σπυρόπουλος Δάσκαλος καὶ ὁ Λοχαγὸς Βασ. Τούσης. Εἰς Κολλίνες Μαντινείας ὁ Ἀνθ)γὸς Βασ. Λαφογιάννης. Εἰς Καστρὶ Μαντινείας ὁ ἔφ. Ἀνθ)γὸς Ἡλίας Βέμος. Εἰς Πέλαγον Μαντινείας ὁ Λοχαγὸς Δημ. Γυφτάκος. Εἰς Ροῦ-

νόν Μαντινείας ὁ Ταγ)ρχης Γ. Καράγιωργας. Εἰς Λεβείδι ὁ Ἄνθ)γὸς Τρύφωφ Ἀποστολόπουλος. Ἐπίσης ἐνίσχυσαν ἰδιαιτέρως τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα καὶ οἱ ἑξῆς: Εἰς Τριπόλιν ὁ Λοχίας Στέφανος Χατζόπουλος ὡς σύνδεσμος Τριπόλεως - Ταυῖγету - Μεγαλοπόλεως, ὁ Ἀρχίατρος Δημ. Πάτσιος, ὁ Μοίραρχος Ἄθαν. Τυράσκη, ὁ Ἐνωμ)ρχης Παν. Παπαδόπουλος ἀπὸ Ροῦτσι Ἀρκαδίας, ὁ Ἐνωμ)ρχης Δημ. Δημόπουλος ἀπὸ Μπούρα Μεγαλοπόλεως, ὁ Δεκανεὺς Γεώργιος Καρλῆς, ὁ Σμηνίας Ἰωάννης Φ. Καρακάσης, ὁ Κων)νος Φιλίππου Καραχάλιος, ὁ Χωροφύλαξ Κων)νος Τσέκερης ἀπὸ Γκραικοῦ Μεγαλοπόλεως.

Εἰς Βαλτέτσι ὁ Ἄνθ)στῆς Πεζικοῦ Ἀργύριος Παπαϊκονόμου, ὁ Ἀντώνιος Καραμάνης, ὁ Ἰωάννης Γ. Τσέλλος, ὁ Χοῆστος Εὐαγγ. Στάϊκος, ὁ Βασίλειος Ἰ. Τάγκαλος, ὁ Ἰωάννης Σιοτρούνης.

Εἰς Δόριζα ὁ Ἰωάννης Μετακογιάννης Ἄνθ)στῆς Πεζικοῦ. Εἰς Καμοχωῖρι Μεγαλοπόλεως ὁ Κων. Ἡλ. Τζαμουράνης. Εἰς Νεοχωῖρι Μεγαλοπόλεως ὁ Παν. Κ. Ροῦμπος.

Εἰς Πιάνα, ὁ Θεόδωρος Ἄν. Συψῆς. Εἰς Ἀγριακόνα ὁ Δῆμος Κωνσταντόπουλος. Εἰς Ἀθήναιον ὁ Σμηνίας Κων)νος Τριανταφυλλόπουλος. Εἰς Ἀσέαν ὁ Ἐπιλοχίας Μίμης Δημόπουλος.

Εἰς Μάναρι ὁ Παν. Παπαδόπουλος. Εἰς Κερασσάρι ὁ Ὑποσμηνίας Κων. Καρδαράς. Εἰς Ἀμπελάκια Μαντινείας ὁ Γεώργιος Ν. Δέδες, ὁ Παναγιώτης Π. Λέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης Λ. Παπαδόπουλος. Εἰς Πάταρι ὁ Ἰωάννης Πουρνάρας Δεκανεὺς, ὁ Ἄθαν. Μπαρδαμάσκος χωροφύλαξ, ὁ Κων. Π. Ἀρμούτης, ὁ Παντελῆς Ἀποστολόπουλος, ὁ Γ. Τράκας, ὁ Δημ. Πουρνάρας, ὁ Σαράντος Πουρνάρας, ὁ Κων)νος Σ. Τρίκολας, ὁ Νικ. Τρίκολας, ὁ Κων)νος Τσαγκίρης, ὁ Ἀντώνιος Τσαγκίρης, ὁ Γεώργιος Κ. Ἀνδριανάκος.

Εἰς Μαρμαριά ὁ Κυριάκος Γεωργόπουλος. Εἰς Ἀγριαγκόνα ὁ Δῆμος Κωνσταντόπουλος ἐκ Καλτεζῶν, ὁ ἔφ. Ἄνθ)γὸς Φοράγκος.

Εἰς Ἀνεμοδοῦρι ὁ Δεκανεὺς Διονύσιος Ζαμάνης, ὁ Δεκανεὺς Κων)νος Σκέντζος, ὁ Δεκανεὺς Παν. Γκαθᾶς, ὁ Δεκανεὺς Εὐάγγελος Κουκουβές, ὁ Γεώργιος Ι. Χατζόπουλος, ὁ Νικόλαος Κ. Λοκρίδας, ὁ Παν. Σπυρόπουλος, ὁ Κων)νος Σπυρόπουλος, ὁ Ἰωάννης Μαγκλάρας.

Εἰς Χοιράδες Ἀρκαδίας ὁ Ὑπολ)γὸς Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος, ὁ Δημήτριος Ἄνδρ. Κωνσταντινόπουλος, ὁ Θεοφάνης Ἀ. Κωνσταντινόπουλος, εἰς Γραικοῦ ὁ Ἄνθ)γὸς Βασίλειος Πρεκετές, ὁ Δεκανεὺς Ἰωάννης Κ. Πρεκετές, ὁ Γεράσιμος Πρεκετές, ὁ Γεώργιος Ν. Δέδες, ὁ Κων)νος Δ. Τσέκερης, ὁ Ἰωάννης Δ. Τσέκερης, ὁ Διονύσιος Δ. Ζάμανης.

Εἰς Σκόρτσινον ὁ Ἀθανάσιος Ρέτσος τοῦ Χρυσάνθου, ὁ Νικ. Τσινώνης ἢ Ἀλεξάκος. Εἰς Πετρινα ὁ Σμηνίας Σταῦρος Μανιάτης, ὁ Βασίλειος Κ. Σόγκας, ὁ Παν. Β. Σόγκας, ὁ Παν. Ν. Τσαλαματᾶς. Εἰς Λεοντάρι ὁ Παν. Θεοδορόπουλος, ὁ Ἀπόστολος Μπέχλος, ὁ Γ. Μέξης, ὁ Γ. Παυλόπουλος, ὁ Παναγιώτης Ἀπ. Οἰκονόμου. Εἰς Καμάρα ὁ Παν. Παπαγγελῆς. Εἰς Ἀγριακόνα ὁ Γεώργιος Λ. Κωνσταντόπουλος καὶ ὁ Ἰωάννης Λαδάς. Εἰς Λυροράχιον

ὁ Ὑπολόγος Πέτρος Κεφάλας καὶ ὁ Ἀνθ)γός Ι. Λαδάς, ὁ Γεώργιος Σπ. Τσενέζ, ὁ Ἡλίας Π. Πουλόπουλος, ὁ Λοχίας Γεώργιος Π. Πουλόπουλος, ὁ Κων. Π. Πουλόπουλος, ὁ Δημ. Π. Πουλόπουλος, ὁ Νικ. Πουλόπουλος, ὁ Δημ. Κ. Ἀλεβίζος.

Εἰς Μπούρα Φαλαισίας ὁ Κων)νος Πετρόπουλος καὶ ὁ Νικόλαος Γρίβας, ὁ Διονύσιος Κρούσκας, ὁ Δημήτριος Ἡλία Δημόπουλος, ὁ Παναγιώτης Γ. Παπαδόπουλος, ὁ Ἀλέξανδρος Ἐμμ. Γιαννακόπουλος, ὁ Δημ. Γ. Γιαννακόπουλος, ὁ Ἄθαν. Π. Σεφέρης, ὁ Παῦλος Ἀν. Μανιάτης, ὁ Χαρίλαος Ν. Ἀσημακόπουλος, ὁ Θεόδωρος Δ. Δημόπουλος, ὁ Βασίλειος Γιαννακόπουλος καὶ ὁ Ἀντώνιος Δ. Πετρόπουλος.

Εἰς Ἀνθοχώρι Μεγαλοπόλεως ὁ Ἀνθ)γός Κων)νος Σαραντόπουλος καὶ οἱ ἀδελφοί του Ι. Σαραντόπουλος καὶ Παν. Σαραντόπουλος. Εἰς Περιβόλια Μεγαλοπόλεως ὁ Φώτιος Τσόπελας.

Εἰς Νεστάνη ὁ ἔφ. Ἀνθ)γός Κ. Σπυρόπουλος, ὁ Λάσκαλος Βασίλειος Ἀλεξόπουλος, ὁ Ι. Τούσης Λάσκαλος, ὁ Γ. Κουτᾶς Γεωπόνος. Εἰς Κανδήλα ὁ ἱατρός Πασακωνσταντίνου, εἰς Μεγαλόπολιν ὁ ἱατρός Ἄθαν. Παυλόπουλος.

Ἐπίσης ἐνίσχυσαν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Προκόπιος Τζαβάρας καὶ οἱ ἐπιστήμονες Τριπόλεως Κων)νος Παπαοικονόμου Δηκηγόρος, Γ. Παπαοικονόμου Δικηγόρος, Ἄρης Παπαοικονόμου Δικηγόρος, ὁ ἱατρός Ξενοφῶν Κολλιόπουλος, ὁ ὀδοντίατρος Γ. Ἀποστολόπουλος, ὁ καθηγητής Γ. Πολυχρονόπουλος καὶ ὁ Δικηγόρος Γεώργιος Κοντᾶς καὶ οἱ ἰδιῶται Νικ. Παπαοικονόμου, Ι. Πετρόπουλος καὶ Εὐάγγελος Χριστόπουλος, ἔμποροι.

δ.— Διὰ τὴν σύνδεσιν τῶν Ἀξιωματικῶν μεταξύ τῶν ἀναλαμβάνουν ἄλλοι Ἀξ)κοὶ ἢ Ὑπαξ)κοὶ. Ἄλλοι ἐπίσης συνδέουν τοὺς Ἀξ)κοὺς περιφερείας Ἀρκαδίας μὲ Ἀξ)κοὺς καὶ ἀνταρτικὰς ὀμάδες Ταῦγету, Φαρμακᾶ, Κρύας Βρύσης, μὲ ὀμάδες Δροσοπούλου καὶ Στεργιοπούλου εἰς Ἀχαΐαν καὶ Κορινθίαν.

Ὁ Λοχαγός Π. Χριστόπουλος μεταβαίνει ὁ ἴδιος εἰς Ταῦγетон καὶ ἐπιζητεῖ ἀπὸ τὸν Συντ)ρχην Γιαννακόπουλον καὶ τὴν ἐκεῖ Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἴδρυσιν ἀνταρτικῶν σωμάτων εἰς Φαρμακᾶ. Ἄλλοι Ἀξ)κοὶ στέλλονται εἰς ἄλλες πόλεις τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μαζὶ τῶν καὶ συνεννοηθοῦν διὰ τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Εἰς Σπάρτην ἀποστέλλεται ὁ Ἀνθ)γός Α. Μέγγος, εἰς Ναύπλιον ὁ Ἀνθ)γός Π. Ψυχογιός, εἰς Πύργον ὁ Ἀνθ)γός Ι. Κοσιώρης, εἰς Καλάβρυτα ὁ Ἀνθ)γός Ι. Μουντζούρης, εἰς Καλαμάτα ὁ Ἀνθ)γός Θ. Πετρόπουλος, εἰς Μεγαλόπολιν ὁ Ἀνθ)γός Ἡλίας Γεωργόπουλος. Ὁ Ἀνθ)γός Ἐλευθέριος Πατεράκης εἶναι ἀεικίνητος σύνδεσμος εἰς τὰ χωριὰ καὶ πρὸς τὸν Ταῦγетон. Ὁ Ἀνθ)γός Κ. Σαραντόπουλος ἔχει κρύψει ἓνα ἀσύρματον ποὺ ἔφερε τὸ 1941 ἀπὸ τὸ μέτωπον τῆς Βορείου Ἡπείρου, μαθαίνει νέα καὶ ἐνημερώνει τοὺς συναδέλφους του διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου. Ὁ Ταγ)ρχης Γ. Παπακωνσταντίνου, ἀπὸ τὴν Κανδήλαν, συνεχῶς ἔρχεται εἰς Τρίπολιν, ἐμψυχώνει, κατευθύνει, συμβουλεύει καὶ

γυρίζει πάλι : εἰς τὴν περιοχὴν ὄρεινῆς Κορινθίας. Ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Κοσιώρης κινεῖται δραστηρίως μὲ τὸν Ἀνθ)γὸν Ι. Μουντζούρην εἰς περιοχὴν Κοντοβά-
 ζαίνας. Ὁ Ἀνθ)γὸς Γρ. Μαντζουράνης ὀργανώνει μὲ ἐνθουσιασμὸν τὰ χωριὰ
 Κυκουρίας, Πάρωνος. Οἱ Ἀνθ)γοὶ Τρύφων Ἀποστολόπουλος καὶ Κ. Στυ-
 ρόπουλος μὲ ἄσβυστον τὴν ἐθνικὴν φλόγα προετοιμάζονται. Ὁ Ἀνθ)γὸς Βασί-
 λειος Πρεκετὲς καὶ ὁ Ἑπ)γὸς Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος εἶναι ἕτοιμοι
 νὰ βγοῦνε στὰ βουνά, περιμένουν τὴν κατάλληλην ὥρα. Ὁ Ἑπ)γὸς Πέτρος Κε-
 φάλας καὶ ὁ Ἀνθ)γὸς Ι. Λαδᾶς εἶναι εἰς τὸ Λυρράχιον ἕτοιμοι μὲ τοὺς ἀό-
 πλους ἀντάρτες των, τοὺς χωριανοὺς καὶ συγγενεῖς των. Ὁ Ἀργύριος Παπα-
 οικονόμου, ὁ Στέφανος Χατζόπουλος, ἔχουν ἤδη προετοιμάσει τὸν ἀγῶνα. Ὁ-
 λοι περιμένουν ὄπλα. Ὅλοι εἶναι ἕτοιμοι νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς, νὰ
 ἐλευθερωθῇ ἡ χώρα. Ἡ ἐντολὴ τῶν προγόνων μας, τῶν ἡρώων τοῦ 1821, εἶναι
 αὐστηρὴ καὶ ἱερή: «Ἐλευθερία ἢ θάνατος. Ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ἐλευθερωθῇ».

ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΩΘΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΑΥΠΛΙΟΥ — ΑΡΓΟΥΣ

1.— Όπως αναφέρομεν και εις άλλα κεφάλαια, εις την περιφέρειαν Ναυπλίου - Άργους ανεπτύχθη σοβαρά κίνησις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ἐκεῖ ανεπτύχθη ἡ ἀνταρτικὴ ὁμάς τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Ἀποστόλου Κουνελάκη, τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Κ. Σπυροπούλου κ.ἄ. Ὁ πληθυσμὸς καὶ τῆς περιφερείας αὐτῆς ἐνίσχυσεν ὀλοψύχως τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ καὶ Κρύας Βρύσης. Ἀπὸ τὸ Ναύπλιον ἐξεκίνησαν 22 Ἀξ)κοὶ διὰ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ τοῦ Βαζαίου, Κουνελάκη, Σπυροπούλου καὶ Ἀποστολοπούλου. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου ἐνίσχυσαν μὲ κάθε τρόπον τοὺς ἀντάρτες μὲ πρωτοβουλίαν ἐπιστημόνων, ἐπαγγελματιῶν, ἐμπόρων. Ἀπὸ τὸ Ναύπλιον ἐξεκίνησε καὶ ὁ ἐκ Βαλτετσίου καταγόμενος Ἀρχιμανδρίτης Κοκκῶνης, ὁ γνωστὸς ὡς ἡρωϊκὸς Παπα - Κοκκῶνης διὰ τὸν Φαρμακᾶ καὶ Κρύαν Βρύση καὶ μετὰ κατετάγη εἰς τοὺς ἀντάρτες Βρεττάκου. Ἡ περιφέρεια δὲ Ναυπλίου καὶ Ἄργους ὑπέφερε τὰ πάνδεινα καὶ ἀπὸ τρεῖς κατακτητᾶς τῆς Πελοποννήσου τὰ δύστυχα ἐκεῖνα χρόνια, Ἰταλοῦς, Γερμανοὺς καὶ Κομμουνιστᾶς.

2.— Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς 22 Ἀξ)κοὺς, οἵτινες ἐπῆγαν σύσσωμοι εἰς Φαρμακᾶν, ὡς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια, προσέφεραν καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, ἐπιστήμονες καὶ πολῖτες ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ θεωροῦμεν καθῆκον μας νὰ ἀναφέρομεν καὶ δι' αὐτοὺς.

Οἱ Ἀξ)κοὶ Ναυπλίου καὶ Ἄργους πολὺ ἔνωρῖς εἶχαν τακτικὴν συνενόησιν καὶ συνεργασίαν διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἀγῶνος. Μέχρις, ὅμως, τοῦ Αὐγούστου 1943 περιορίζεται εἰς τὴν παρακολούθησιν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν στρατιωτικῆς φύσεως, τὴν διανομὴν Δελτίων εἰδή-

σεων από τὰ πολεμικά μέτωπα καὶ τὴν τόνωσιν τοῦ φρονήματος τοῦ πληθυσμοῦ. Οἱ Ἴταλοι παρηκολούθουν κάθε κίνησιν Ἀξι)κῶν. Συνέλαβον τὸν Λοχαγὸν Π. Χριστόπουλον καὶ τὸν κατεδίκασαν εἰς τὸ Στρατοδικεῖον Τριπόλεως διὰ τὴν κατοχὴν Ραδιοφώνου καὶ ἔκδοσιν Δελτίου Πληροφοριῶν. Συνέλαβον τὸν Ταγ)ρχην Προκοπίου καὶ τὸν ἐνέκλεισαν εἰς στρατόπεδον. Συνέλαβον τὸν Ταγ)ρχην Καρμῆν καὶ τὸν ἔστειλαν ἐξορίαν κ.ἄ.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς Φαρμακᾶ καὶ Ταῦγετον, ἐτέθη ἀμέσως ἡ ἀνάγκη ἐξόδου τῶν Ἀξι)κῶν εἰς τὰ βουνά, ἀνεξαρτήτως τῶν παρουσιαζομένων κινδύνων. Παρὰ τὰ ἀναμενόμενα ἀντίτοινα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἱ 22 Ἀξι)κοὶ ἀφήνουν τὰς οἰκογενεῖας των καὶ φεύγουν διὰ Φαρμακᾶ, ὡς ἀναφέρομεν ἄλλοῦ. Οἱ ἐναπομείναντες Ἀξι)κοὶ Νικόλαος Καρατζαφέρης, Ἀντ)ρχης ἀπὸ Ποταμιὰ - Λεονταρίου Ἀρκαδίας, διαμένων τότε εἰς Ναύπλιον καὶ ὁ Ἀντώνιος Καβαλιέρος, Ἀνθ)γὸς ἀπὸ Ναύπλιον, ἀποφασίζουν καὶ αὐτοὶ νὰ φύγουν διὰ τὰ ἀντάρτικα Ε.Σ. τοῦ Ταῦγέτου. Ξεκινοῦν ἀπὸ Ναύπλιον τὴν 22 Αὐγούστου 1943 μὲ κατεύθυνσιν τὸν Ταῦγετον. Τὴν 23 Αὐγούστου συνελήφθησαν ἀμφότεροι ὑπὸ τῶν Κομμουνιστῶν εἰς χωρίον Ἀνεμοδοῦρι Ἀρκαδίας καὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς ἓνα δάσος πλησίον τοῦ Σταθμοῦ Μπιλάλι. Μετὰ τοὺς παρέδωσαν εἰς κάτι κομμουνιστὰς εἰς τὸ χωρίον Δεδέμπεη καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς μεταφέρουν εἰς ἄλλα χωριά καὶ τελικῶς εἰς Ἴσαρι. Ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώνουν ἀποδοκιμασίαν καὶ ὑβρεολογίαν ἐναντίον των.

— Ἄτιμοι Ἀξιωματικοί! ποῦ πηγαίνετε; τοὺς φωνάζουν.

Ἐκεῖ ἐκρατήθησαν 5 -6 ἡμέρες φυλακισμένοι.

Εἴμεθα πρὸς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 1943. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν περικυκλώσει τὸν Ταῦγετον καὶ ἐτοιμάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. καὶ συνέλαβον ὡς ἐχθροὺς τοὺς ἀξιωματικοὺς ποὺ πήγαιναν νὰ γίνουν ἀντάρτες νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς: Εἰς τὸ δρόμον των διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, οἱ δύο Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ εὗρηκαν τὸν τρίτον κατακτητὴν, τοὺς κομμουνιστὰς. Ἐν τῷ μεταξύ, ἃς σημειωθῆ κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον, οἱ Γερμανοὶ πληροφορηθέντες τὴν ἔξοδον τῶν δύο ἀξιωματικῶν, εἶχαν συλλάβει τὸν υἱὸν τοῦ ἀντ)ρχου Καρατζαφέρη καὶ τὸν πατέρα τοῦ ἀνθ)γού Καβαλιέρου. Πλήρης συνεργασία καὶ ἐδῶ τῶν Γερμανῶν - κομμουνιστῶν εἰς τὴν δίωξιν τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐνῶ ἀπειλοῦν καὶ ὑβρίζουν τὸν ἀντ)ρχην Καρατζαφέρην, τοῦ προτείνουν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ μικτοῦ Συντάγματος ἀνταρτῶν Ε.Σ. - ΕΛΑΣ. Εἶχε τότε ὑπογραφῆ τὸ σύμφωνον Ε.Σ. - ΕΛΑΣ Λυρραχίου τῆς 29.8.43 καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐκμεταλλεύονται τὸ πᾶν διὰ νὰ πάρουν μονίμους ἀξιωματικοὺς διὰ τὸν ΕΛΑΣ, διότι δὲν εἶχαν. Ὁ Καρατζαφέρης δὲν ἤμποροῦσεν, οὔτε εἰς τὸ Ναύπλιον νὰ ἐπιστρέψῃ, διότι τὸν ἀνεζήτουν οἱ Ἴταλοί, ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ μείνῃ μὲ τοὺς κομμουνιστὰς. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐδῶ σημειώνουμε ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐκρατοῦσαν πάντας τοὺς κατευθυνομένους πρὸς Ταῦγετον, «ἴσως καὶ νὰ μὴν ἐξοῦσαμε ἂν δὲν ἐγίνεταν τὸ Σύμφωνον», βεβαιώνει ὁ ἀντ)ρχης ἤδη Ἀντώνιος Καβαλιέρος. Τότε ἀνε-

βαλλον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λόγων τοῦ Συμφώνου, ὑποκρινόμενοι «συναδέλφωσιν». Καὶ ὁ μὲν Καρατζαφέρης ὑπεχρεώθη νὰ μείνη εἰς τὸν ΕΛΛΑΣ, ὅπου προσέφερον ἔθνικὰς ὑπηρεσίας, ὁ δὲ Καβαλιέρος, κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν καὶ κινδύνων κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, ἀπ' ὅπου προσεπάθει νὰ διαφύγῃ διὰ Μέσσην Ἀνατολήν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, διότι ἐπιασαν τὸ καίκι πὺρ περιμένει οἱ Γερμανοί. Αὐτὰ διὰ τὴν περιπέτειαν τῶν ἀξιωματικῶν πρὸς Φαρμακᾶν καὶ Ταύγετον.

3. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν τῶν ἀξιωματικῶν, ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ ἐπαγγελματίες περιφερείας Ναυπλίου, οἱ ὅποιοι ἐπέδειξαν ἐνδιαφέρον διὰ κάθε ἔθνικὴν δρᾶσιν, τότε καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀνέπτυξαν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα. Ὁ δικηγόρος Ἡλίας Μπέζας, ὁ ἰατρός Χαράλαμπος Πετρόπουλος, ὁ Μιλτιάδης Μελισσηνός, ὁ ἰατρός Βασίλειος Τόσκας προσέφερον θετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐμψυχώνοντας διὸ λόγων καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός των τὸν πληθυσμόν. Ἐπίσης ὁ Πέτρος Κομνηνός δικηγόρος, ὁ Ἡλίας Παπαδάκης δικηγόρος, ὁ Τάκης Μελισσηνός δικηγόρος, ὁ Κοντογιάννης, ὁ Δημ. Παπαδημητρίου δικηγόρος, Δημήτριος Σαγιαῆς, ὁ Δημ. Μανουσάκης Μηχανικός, ὁ Ἡλίας Παπαντωνίου βιομήχανος, ὁ Θάνος Κούρτης, ὁ ἱερεὺς Ἀριστείδης Τσίρος ἀπὸ τὰ Λευκάκια, ὁ ἀνάπηρος ἔφ. ἀνθυπολοχαγὸς Ἀράμπιος ἀπὸ τὰ Λευκάκια, ὁ ἱερεὺς Κ. Ζάχος ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον Ἀλέας, ὁ Ἀλέξανδρος Κ. Ζάχος καὶ ὁ Νικόλαος Ἀγγελόπουλος ἀπὸ Γούμενον, ὁ ἰατρός Ἀριστείδης Παπαδημητρίου ἀπὸ Σκοτεινὴν, ὁ Ἰωάννης Παπαδημητρίου, φοιτητὴς Νομικῆς ἀπὸ Σκοτεινὴν, ὁ Γεώργιος Δ. Μπεκιάρης καὶ Δημήτριος Μπεκιάρης ἀπὸ Νεμέαν καὶ ὁ Ἀγγελῆς Ζούζας ἀπὸ Γυμνό, ὁ ἰατρός Ἀθανάσιος Καρρᾶς ἀπὸ Λύρκεια Ἄργους, ὁ Χρόνης καὶ Θάνος Χριστόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀσίνην κ.ἄ., ἦσαν παρόντες εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, ὡς ἀναφέρομεν κατωτέρω, ἐθυσίασαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των.

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Εἰς τὴν περιφέρειαν Κορινθίας, εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, εἰς τὴν Κόρινθον καὶ τὸ ὄρος Σαῖτᾶ, εἰς τὰς περιοχὰς Νεμέας, Τρικάλων, Γκούρας, Μάτι καὶ Μωσιᾶ, ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν κατοχὴν ἰδιαίτερος ζωνρὰ κίνησις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν ὅτι εἰς τὸ ὄρος Σαῖτᾶ καὶ τὸ συνορεῦον μὲ Ἄργολίδα ὄρος Φαρμακᾶ, ἀνεπτύχθησαν καὶ ἀνταρτικῆς ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, μὲ ὀπλαρχηγοὺς ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Κορινθίας, ὑπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Στεργιοπούλου, Πανουτσόπουλον, Βαζαῖον κ.ἄ.

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ θὰ ἀναφέρωμεν ποῖα πρόσωπα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνέπτυξαν ἐθνικὴν δρασιν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Κορινθίας κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ ἐνίσχυσαν τὸ κίνημα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Σχετικῶς ἀναφέρομεν καὶ διὰ τοὺς δρᾶσαντας εἰς τὴν περιφέρειαν Ἄργολίδος.

Εἰς τὴν περιοχὴν Νεμέας ὁ Παρμενίων Δημητρίου, φαρμακοποιός, ὁ Ἡρακλῆς Μανιάτης διδάσκαλος ἐκ Γαλατᾶ Νεμέας, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ στρατιωτικὸς ἰατρὸς Παπανδριανὸς ἐκ Λεοντίου Νεμέας.

Εἰς περιοχὴν Στυμφαλίας ὁ Ι. Χώρας δικηγόρος ἀπὸ Λαύκα, ὁ Σπῦρος Νάκος ἔφ. ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Καλλιάνους, ὁ Βασίλειος Παπαγιαννόπουλος δικηγόρος ἀπὸ Καλλιάνους, ὁ Γ. Οἰκονομόπουλος συμβολαιογράφος ἀπὸ Ψάρι Στυμφαλίας, ὁ Σπῦρος Σκούρτης, ὁ Χρῆστος Μουτζούρας καὶ ὁ Κων. Κατσιμπούλας ἀπὸ Λαύκα.

Εἰς περιοχὴν Φενεοῦ ὁ Ἀντώνιος Χαρλαύτης δικηγόρος, ὁ ἱερεὺς Παν. Χαρλαύτης, ὁ Δημήτριος Π. Χαρλαύτης, Γεώργιος Π. Χαρλαύτης, Ἀχιλλεὺς Χαρλαύτης, Εὐθύμιος Χαρλαύτης, ὁ Ἀλέξανδρος Χαρλαύ-

της, ὁ Ἰωάννης Α. Χαρλαύτης, ὁ Ἀργύριος Α. Χαρλαύτης, ὁ Νικόλαος Μητρόπουλος, ὁ Γεώργιος Γεωργίου, ὁ Νικόλαος Λαδᾶς φαρμακοποιός, ὁ Βλάσιος Ρομπόκος ἰατρός, ὁ Κων. Δάρης, ὁ Παν. Δ. Δάρης φοιτητὴς Νομικῆς, ὁ Σπ. Τριάμπελλας συνταγματάρχης Π.Δ.

Εἰς Στενὸ ὁ Χρῆστος Κ. Χαρλαύτης, ὁ Γεώργιος Χρ. Λιάκος.

Εἰς Φενεὸ ὁ Σωτήριος Κακκαβᾶς, ὁ Βλάσσης Κακκαβᾶς φοιτητὴς, ὁ Χρῆστος Κουτρουβέλης, ὁ Γεώργιος Παπαγεωργάκης.

Εἰς Καλύβια Φενεοῦ Ἰαράλαμπος Κολοβὸς δασοφύλαξ, ὁ Ἀθανάσιος Κυριακόπουλος ἔφ. ὑπολοχαγός, ὁ Γεώργιος Παπαγεωργόπουλος, ὁ Ἐλευθέριος Γ. Παπαγεωργόπουλος φοιτητὴς.

Εἰς Φονιά (Πανόραμα) ὁ Γρηγόριος Καπέλος δικηγόρος, ὁ Γεώργιος Καπέλος δημοδιδάσκαλος.

Εἰς Μεσσηνὸν ὁ Γ. Μπολιαρίτης ἔμπορος, ὁ Παν. Τσεκρέτης.

Εἰς Μωσιά ὁ Γεώργιος Λυμπερόπουλος, ὁ Παναγιώτης Καράμπελας, ὁ Γ. Ἀντωνόπουλος, ὁ Δημ. Ἀντωνόπουλος, ὁ Νικ. Πέππας.

Εἰς Μάτι ὁ Νικ. Ἀρβανίτης, ὁ Βασίλειος Παπαδόπουλος ἰατρός, Στυλιανὸς Κατσαούνης καὶ Κων. Γκιώκας.

Εἰς Σκοτεινὴν ὁ Θάνος Πετρόπουλος (ὁ μονόχειρ).

Εἰς Σοῦλι ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Μιλτιάδης Στεργιόπουλος, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κ. Στεργιόπουλος, ὁ εὐέλπις Ἀλέξανδρος Στεργιόπουλος καὶ ὁ Νικ. Στεργιόπουλος.

Εἰς Δοῦτσα ὁ Κων. Γκίζας.

Εἰς Γκοῦρα ὁ ἰατρός Βλάσιος Ρομπόκος, ὁ δικηγόρος Ἀντώνιος Χαρλαύτης.

Εἰς Κόρινθον ὁ (ὑπ)ρχης Μουγάκος, ἀνθυπολοχαγὸς Δημ. Μαυρίδης, ὁ ἀρχιμανδριτὴς Γεώργιος Χατζόπουλος, ὁ συνταγματάρχης Γ. Ἀναγνωστόπουλος, ὁ ὑπομοίραρχος Π. Νιαρχάκος, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Γ. Μαυραγάνης.

Εἰς Κορφιώτισσα ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἰωάννης Πανουτσόπουλος ἀνθυπολοχαγός, ὁ Χρῆστος Δημ. Πανουτσόπουλος ἀνθυπολοχαγός, ὁ Χρῆστος Χαρ. Πανουτσόπουλος, Χρ. Κ. Πανουτσόπουλος, Χρ. Ἐπ. Πανουτσόπουλος.

Εἰς Μ. Βάλτσα ὁ λοχαγὸς Χρῆστος Μαρκάπουλος.

Εἰς Εὐλόκαστρον ὁ Ἀνδρέας Μπονάτσος.

Εἰς Βασιλικὸν ὁ Ἀθαν. Μελέτης, Παναγιώτης Πανούσης, Σάββας Ἀναργ. Μπαλᾶς, ὁ Κων. Δ. Μελέτης, ὁ Ἀθαν. Ι. Μελέτης, ὁ Κων)νος Βλασίου Σιαφτουλᾶς, ὁ Ἰωάννης Γ. Μανίκας, ὁ Ἀντώνιος Κ. Ρότσιος, ὁ Κων. Γ. Γκίκας, ὁ Κων. Α. Ρότσιος, ὁ Ἀθαν. Ἀν. Ξένος, ὁ Κων. Ι. Μελέτης.

Εἰς Μοῦλκι ὁ Γεώργιος Α. Κοκονάκης.

Εἰς Κεφαλάρι ὁ Γεώργιος Κ. Γεωργολόπουλος, ὁ ἰατρός Δημ. Π. Γεωργολόπουλος, ὁ Ἀθ. Δ. Γεωργολόπουλος, Ἀθ. Γ. Γεωργολόπουλος.

Εἰς Μεσοροῦγι Αἰγιαλείας ὁ Ἡρακλῆς Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Παν. Ἀναγνωστόπουλος.

Εἰς Χαλκιάνικα Αἰγιαλείας ὁ Μιχ. Φουντούκος.

Εἰς Μικρὴ Βάλτσα ὁ Κ. Μαρκόπουλος, Θεοφάνης Γ. Ποῦλος, Γεώργιος Κ. Ζαρηῆς, Ἰωάννης Π. Μπαλάς, Σπῦρος Ι. Χαλκιάς, Ἰωάννης Ἰορδ. Καραγιαννοῦλης, Δημ. Π. Λαλιστίτης, Κων. Α. Μηλιώνης, Θεοφάνης Λαλιστίτης.

Εἰς Σοῦλι Γεώργιος Η. Νικολάου.

Εἰς Καργιότικα Σπυρίδων Λάσκος.

Εἰς Παναρίτη Μιχαὴλ Τεάζης, Σωτήριος Π. Ζαραχλιώτης, Ἀντώνιος Δ. Κοντογιάννης, Ἀντώνιος Β. Κοκιούσης, Γεώργιος Β. Γεωργίου, Κων. Σῶκος, Βασίλειος Κ. Κοκιούσης.

Εἰς Μάσκαση Γ. Βαροβιτσιώτης, Χρ. Κ. Μιχαλόπουλος, Κωνστ. Α. Σταυρόπουλος, Σταῦρος Σ. Μαγιώτης, Περικλῆς Θ. Πολυχρόνης, Ἰωάννης, Β. Ρουμελιώτης, Ἠλίας Θεοφ. Σκόδρας, Ἠλίας Πέτρου Σκόδρας, Ἀνδρέας Κ. Μαστρογιαννόπουλος, Νικόλαος Βλ. Μαγιώτης, Νικ. Θεοφ. Μπαρκούλιας.

Εἰς Πετρὶ Νεμέας, ὁ ἰατρός Π. Παπαδριανός.

Εἰς Ξυλόκαστρον Ἀθανάσιος Κόλλιας, Κων. Ρωμέσης φαρμακοποιός, Παν. Παπαταξιάρχης.

Εἰς Ρέθη ὁ Ἰωάννης Π. Δημητρέλος.

Εἰς Ζαρούχλα ὁ Χρῆστος Καραφωτιάς, Κων. Καραφωτιάς.

Εἰς Αἶγιον Διονύσιος Ἀρβανίτης.

Εἰς Πιτσᾶ Ἀνδρέας Η. Σταματόπουλος, Ἀθαν. Γ. Ματζίκος.

Εἰς Λεβίδι Θεόδωρος Μερμίγκης.

Εἰς Ρέθι Παν. Ι. Δημητρέλος.

Εἰς Μάτι Μπαρμπόλουλος Πέτρος τοῦ Λεωνίδα, Σεργάκης Παν. τοῦ Δημητρίου, Πανόπουλος Θεόδωρος τοῦ Παν., Πανόπουλος Δημ. τοῦ Παναγιώτου, Πανόπουλος Νικόλαος τοῦ Παν., Σεργάκης Χαρ. τοῦ Κων. Ἀρβανίτης Ἰωάννης τοῦ Παν., Γκιόγκας Γεώργιος τοῦ Βλασ., Γκιόγκας Θεόδ. τοῦ Βλασ., Ἀρβανίτης Νικόλαος τοῦ Κων., Γκιόγκας Χρῆστος τοῦ Τρύφωνος. Γκιόγκας Παν. τοῦ Βασ., Γκιόγκας Δημήτριος τοῦ Βασ., Παρμπόπουλος Ἄγγ. τοῦ Λεωνίδα, Κατσαούνης Χρῆστος τοῦ Στυλιανοῦ, Κατσαούνης Σπυρ. τοῦ Ἀνδρέα, Κατσαούνης Γεώργιος τοῦ Ἀνδρέα, Τσεμετζῆς Ἀλέξ. τοῦ Ἰωάν. Τσεμετζῆς Εὐάγγελος Σωτηρίου, Τσεμετζῆς Χρῆστος Σωτηρίου, Τσεμετζῆς Δημ. Ἀθανασίου, Τσεμετζῆς Παναγ. τοῦ Ἀντωνίου, Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος τοῦ Παναγιώτου, Ἀναγνωστόπουλος Χαρ. τοῦ Ἠλία, Μπαρμπόπουλος Παν. τοῦ Γεωργίου, Γκορίτσας Χαράλαμπος τοῦ Κων., Γκορίτσας Δημ. τοῦ Κων., Γκορίτσας Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, Γκορίτσας Ἀναστ. τοῦ Βασιλείου, Ντούνας Χαράλαμπος τοῦ Πέτρου, Σωτηρόπουλος Ἰωάννης τοῦ Νικολάου, Κατσαούνης Ἰωάννης τοῦ Κων., Γκόνος Παναγιώτης τοῦ Κων., Παπαδόπουλος Γεώργιος τοῦ Μιχαήλ, Παπαδόπουλος Παναγ. τοῦ Μιχαήλ, Παπαδόπουλος Βασίλειος, Παπαδόπουλος Ἀριστείδης τοῦ Κων., Μητσόπουλος Χρῆστος τοῦ Δημητρίου, Μητσόπουλος Κων. τοῦ Δημητρίου, Μητσόπουλος Κων. τοῦ Δημητρίου, Μητσόπουλος Δημ. τοῦ Τρύφ., Μητσόπουλος Παναγ.

τοῦ Χρήστου, Μητσόπουλος Ὀδυσσεὺς τοῦ Χρήστου, Ἀλεξόπουλος Παναγ.
 τοῦ Εὐσταθίου, Σερδάρης Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, Σερδάρης Θεόδωρος τοῦ
 Γεωργίου, Γκιόκας Ὁθων τοῦ Παν., Σερδάρης Γεώργιος τοῦ Δημητρίου,
 Σερδάρης Εὐστάθιος τοῦ Λεωνίδα, Σερδάρης Παναγιώτης τοῦ Λεωνίδα,
 Μποτσίνης Δημ. τοῦ Μιχαήλ, Πανόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἡλία, Μπαρ-
 μπόπουλος Γεωρ. τοῦ Νικολάου, Μπαρμπόπουλος Ὀδυσ. τοῦ Λεωνίδα, Φιλό-
 πουλος Παναγ. τοῦ Δημητρίου, Φιλόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, Σερδά-
 ρης Γεώργιος τοῦ Εὐαγγέλου, Μητσόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀθανασίου, Τσε-
 μετζῆς Ἀναστάσιος τοῦ Παναγιώτου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΧΑΪΑΣ

Εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας ἀνεπτύχθη ἐξαιρετικὴ ἐθνικὴ δρᾶσις κατὰ τῶν κατακτητῶν. Τόσον εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, τὰς Πάτρας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἡ ἀντίστασις κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος ἦτο καὶ ὀργανωμένη καὶ δραστηρία. Πάντως ἡ ὅλη κίνησις εἶχε σχέσιν μὲ τὴν ὀργάνωσιν εἰς τοὺς γειτονικοὺς νομοὺς Ἡλείας, Ἀρκαδίας καὶ Κορινθίας.

Τὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων ἦτο ἡ καλυτέρα ὑποδοχὴ καὶ προϋπόθεσις διὰ πᾶσαν ὀργάνωσιν. Πάντως συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν ταχύτεραν προώθησιν τῆς ὀργανώσεως εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας καὶ ἡ ἄφιξις εἰς Πάτρας τὸ 1943 τοῦ συνδέσμου τοῦ ΕΛΕΣΣ ἀπὸ Ἡπειρον ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ Ἀλεξάνδρου Χατζόγλου. Ὁ Χατζόγλου ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν εἰς Πάτρας μὲ τὸν νομιάτρον Ἀνδρέαν Μουτούσην, τὸν συνταγματάρχην Σωτήριον Σωτηριάδην, συνταγματάρχην Νικ. Χλωρόν, τὸν γεωπόνον Σπύρον Σφέτσον, Ἀνδρέαν Παπαγεωργίου, Ἰωάννην Βασιλάκην, λοχαγὸν Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης, Ἀθαν. Βλάχον, Ν. Παπαλεξανδρόπουλον δικηγόρον, τὸν Ι. Πανταλέοντα κ.ἄ. Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω συνεκροτήθη Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Ο.Ε.Σ. μὲ τὸ ὄνομα «Ἐλευθέρα Ὁρεινὴ Ἑλλάς». Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ὠρκίσθησαν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς ταγματάρχου εἰς τὴν πλατεῖαν Ἀγίου Γεωργίου Πατρῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ Πρωτοσυγγέλου τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἦτο τὸ Κέντρον τῶν διερχομένων ἀγωνιστῶν πρὸς Ἡπειρον, διηκόλυνε δὲ καὶ προωθοῦσε πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοὺς διαφόρους ἀγωνιστάς. Ἐνίσχυσε τοὺς ἀντάρτας εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀχαΐας ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Δροσόπουλον κ.ἄ., ἔστειλε τακτικῶς δελτία πληροφοριῶν κινήσεως τοῦ λυμένου Πατρῶν καὶ ἐξέδιδε καὶ μυστικὴν ἐφημερίδα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐ-

λευθέρα Ὀρεινή Ἑλλάς» καὶ «Ἐθνικὸς Ἀγὼν», μὲ βοηθὸν πολυγράφου τὸν Γ. Σοῦλον. Ἀργότερον ἀνεσυγκροτήθη ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν δικηγόρον Κων. Πρεβεδοῦρον, ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, ἀνεκαλύφθη ὅμως ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, συνελήφθη ὁ Κ. Πρεβεδοῦρος, μετεφέρθη εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Γερμανῶν εἰς Χαϊδάρι, ὅπου ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν μαζὺ μὲ ἄλλους ἀγωνιστὰς τῆς περιφερείας Πατρῶν.

Ἡ ὄλη ὁργάνωσις ἀντιστάσεως ἐπεξετάθη καὶ πρὸς Αἴγιον καὶ πρὸς Ἀμαλιάδα. Ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν καὶ πρὸς τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ταγματάρχου Χρήστου Καραχάλιου εἰς Ἡλείαν καὶ πρὸς Αἴγιον τοῦ λοχαγοῦ Ἀργυροπούλου.

Ἡ κατασκοπεῖα τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς κινήσεώς του ἐδίδοντο εἰς τὸ κλιμάκιον Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς καὶ εἰς τὸ Σ.Μ.Α. δι' ἀσχημάτου ὑπὸ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Γ. Πανούση. Ἡ ὁργάνωσις ἐτοποθετεῖ «χελώνας» εἰς τὰ ἀποπλέοντα σκάφη τοῦ Ἄξονος ἐκ Πατρῶν, αἵτινες ἐξεριγνύοντο ἀργότερον ἐν πλῆ καὶ τὰ ἔστελλον εἰς τὰ βάρη τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν, ὅπως π.χ. τὸ ἰταλικὸν νοσοκομειακὸν «Τοσάνα», φορτωμένο τάνκς διὰ τὴν στρατιάν Ρόμελ εἰς Ἀφρικήν, παγιδευθὲν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐβυθίσθη λόγω ἀναβολῆς τοῦ ἀπτόλου του ἐντὸς τοῦ λιμένος τῶν Πατρῶν. Ὁ ἠρωτικὸς συνεργάτης τῆς ὁργανώσεως Κατρουβᾶς, ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ μίαν «χελώνα», τὴν ὁποίαν ἐτοίμαζε νὰ προσαρμόσῃ εἰς τὰ ὕφαλα γερμανικοῦ πλοίου. Κάθε κίνησις τῶν κατακτητῶν ἐγένετο ἀμέσως γνωστὴ εἰς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ ὁργάνωσις ἦτο εἰς ἐπαφὴν καὶ μὲ τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν τοῦ συνταγματάρχου Στῆβενς, τὸν Σεπτέμβριον 1943, εἰς περιοχὴν Ρωμανοῦ, ὅπου ἔλαβον μέρος ὁ στρατηγὸς Ζερβέας, ὁ Κ. Σκλάβος, ὁ Βλάχος κ.ἄ. καὶ ἐζήτησαν ὄπλα, καθὼς καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως τοῦ ταγματάρχου Χρήστου Καραχάλιου.

α) Εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας ἀνέπτυξαν ἐθνικὴν δρᾶσιν, ἐνίσχυσαν τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν καὶ οἱ: 1) Λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Ἀργυροπούλος ἀπὸ Φίλια Καλαβρύτων, 2) Γεώργιος Ι. Φλούδας ἢ Λασκαλόπουλος, ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς ἀπὸ Νάσια Καλαβρύτων, σύνδεσμος Καλαβρύτων μὲ Ε. Σ. Ἀρχαδίας, Ἡλείας, 3) Ἰωάννης Θ. Λασκαλόπουλος, 4) Γεώργιος Ἀλεξόπουλος τοῦ Χαροῦ, ἀνθυπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ, 5) Παναγ. Ι. Φλούδας, 6) Χρήστος Κων. Θεοδορίδης 7) Γεώργιος Σωτ. Στυλιάδης, 8) Παναγ. Μιχ. Νικολόπουλος, 9) Παναγ. Θ. Λασκαλόπουλος, 10) Δημ. Α. Καραχάλιος, 11) Κων. Παναγιώτου ἀντισυνταγματάρχης, 12) Θρασύβουλος Γιαννακόπουλος ἀντισυνταγματάρχης, 13) Ἀνδρέας Σιγάλας εἰρηνοδίκης, 14) Ἀλέξιος Ἀλεξόπουλος ἀπὸ Δήλια Καλαβρύτων, 15) Πολ. Ἀνδρικόπουλος ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Καλάβρυτα, 16) Βασ. Κατσικόπουλος ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Καλάβρυτα, 17) Κων. Κολιὸς ἀπὸ Ληκουριά Καλαβρύτων, 18) Ἀνδρέας Καλαβέτσος ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Σκοῦπι Καλαβρύτων, 19) Παν. Ρουμελιώτης ἀπὸ Κάνδαλον Καλαβρύτων κ.ἄ. κ.ἄ.

β) Εἰς περιοχὴν Πατρῶν ἀνεπτύχθη ἐπίσης ἰδιαιτέρα κίνησις ὑπὸ τὸν Ἐφ. Ἐπιτροπὴν ἐκ μονίμων Διονύσιον Ἀνδρ. Καραχάλιου. Ὁ Ἐπιτροπὴ γὰρ Καραχάλιος

ραχάλιος με κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἀπὸ τὸ 1941 μέχρι τὸ 1945, ἐνίσχυσε τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων με συνεργάτας του εἰς μεγάλην περιοχὴν Πατρῶν, περιέθαλψε δὲ πολλοὺς Ἕλληνας στρατιώτας μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου. Μέλη τῆς ὀργανώσεώς του ἦσαν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ οἱ ἑξῆς:

1) Γιαννακόπουλος Κων. τοῦ Νικολάου, 2) Μιχαλόπουλος Κων. 3) Σπηλιοτόπουλος Στυρ. 4) Σιγάλας Παναγιώτης, 5) Μανιάτης Στυρ. 6) Κυριακάκης Κυρ. 7) Δελακίδης Χρ. 8) Δελῆ Ἑλένη Ἀθαν. 9) Σταυρόπουλος Γεώργ. 10) Πολυδώρα Ἀθαν. Χρήστου. 11) Παπασταυρόπουλος Σπ. 12) Σκολῆς Γεώργ. 13) Κουκλάδας Σωκρ. 14) Χαροκόπος Ἄνδρ. 15) Ἀθανασίου Οὐρσνία χήρα Ἀθαν. 16) Μάλλιος Γεώργιος Ἄνδρ. 17) Μανουσάκης Χαρίλαος, 18) Μιχαλόπουλος Γεώργιος, 19) Παπαστυρόπουλος Ἀθανάσιος. 20) Μπακόλας Φίλιππος. 21) Μιχαὴλ Γεώργιος Νικ. 22) Ἰερεὺς Κων. Γιαννόπουλος. 23) Κολοκόρης Κων. 24) Μιχαλόπουλος Κων.

Π ε ρ ῖ χ ω ρ α Πατρῶν: 1) Ἀρετογιάννης Παν. Θεόδ., 2) 2) Ἀρετογιάννης Γ. Ἰωάννου, 3) Νιαβῆς Δημ., 4) Στυρόπουλος Ἀνδρέας, 5) Νιαβῆς Κων. Κων., 6) Κολοκοῦρης Ἀνδρέας, 7) Ἀποστολόπουλος Βασ., 8) Γκίνης Παν. Γ.

Κ ο ι ν ό τ η τ α ς Πατρῶν: 1) Σούρας Δημ. Χαραλ., 2) Πολίτης Γεώργιος, 3) Βέσιος Γεώργιος Ἠλ., 4) Πικρόπουλος Βασίλ., 5) Τίτσης Γεώργιος Ἠλ., 6) Κόκοτας Ἀνδρέας Διδάσκαλος, 7) Παπαδόπουλος Δημ., 8) Παπαδόπουλος Ἰωάννης Ἀποστ., 9) Παπαστυρόπουλος Γεώργιος, 10) Μιφόρας Κων. Ἀθαν. κ.ἄ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνελήφθησαν πολλοὶ καὶ ἐβασανίσθησαν ἢ ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλογερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν. Ὁ Ἕλληνας Διονύσιος Καραχάλιος, μόλις διασωθεὶς κατὰ τὴν κατοχὴν, ἔπεσεν κατὰ τὸν συμμαχοπολέμον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

γ) Εἰς τὴν Ἀχαΐαν συνεκροτήθησαν ἀνταρτικαὶ ὀμάδες τοῦ Δροσοπούλου, Μουτούση, Καρπόζηλου, Νιγιάννη, Σεβαστάκη, Γιαννοπούλου, Σκαρσίλα κ.ἄ. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

ΜΕΡΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Ι.— ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ

1.— Ἐνῶ οἱ Ἰταλογερμανοὶ εἰς ὅλην τὴν χώραν καὶ οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ Δυτ. Θράκην βασανίζουν καὶ δολοφονοῦν τοὺς Ἕλληνας, μέσα εἰς τὸ σκοτάδι τῆς δουλείας ἀναφαίνεται ἕνας νέος κατακτητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ κομμουνισμὸς, ὡς ὄργανον τῶν σλαύων καὶ εἰδικῶς τῶν Βουλγάρων. Τὸ Κ.Κ.Ε. Κομμουνιστικὸν Κόμμα —ὡς πρακτορεῖον τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐθεώρησε τὴν ὑποδούλωσι τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὴν καταλληλότερη εὐκαιρία διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, μόνις ἀποχωρήσουν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους οἱ Ἰταλογερμανοί.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες γνωρίζουν ὅτι συντόμως θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἰταλογερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι, διότι οἱ Σύμμαχοι θὰ νικήσουν καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς πρῶτοι νικηταί. Καὶ οἱ νικηταὶ δὲν μένουν ποτὲ ὑπόδουλοι. Αὐτὸ, ὅμως, τὸ γνωρίζουν καὶ οἱ Ἕλληνες κομμουνισταί. Δὲν ἐνδιαφέρονται, ὅμως, νὰ ἐξετάσουν πότε θὰ φύγουν καὶ πῶς θὰ φύγουν οἱ ἰταλογερμανοί. Γνωρίζουν ὅτι ἄλλοι πολεμοῦν καὶ θυσιάζονται γι' αὐτὸν τὸν σκοπόν. Ὅσο γιὰ τοὺς Βουλγάρους, τοὺς προτιμοῦν νὰ μείνουν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, διότι τοὺς θεωροῦν «ἀδελφούς», ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι τὸ σχέδιον τῶν Σλαύων πὸν εἶναι κομμουνισταὶ καὶ προστατεύουν τοὺς Βουλγάρους, ἀφοῦ εἶναι καὶ αὐτοὶ Σλαῦοι καὶ σχεδιάζουν νὰ ἐπεκτείνουν καὶ ἐκεῖ τὸν κομμουνισμὸν των. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἡ Βουλγαρία θέλει νὰ ἐπεκταθῇ μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ αὐτὸ τὸ θέλει ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς, οἱ Ἕλληνες κομμουνισταὶ

δὲν ἔχουν καμμίαν ἀντίρρησην. Δὲν ἀσχολοῦνται, λοιπόν, μὲ τοὺς Βουλγάρους, δὲν τοὺς συγκινεῖ ἡ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Δράμας καὶ τοῦ Δοξάτου ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους τὸ 1941.

2.— Οἱ κομμουνισταὶ ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς «ἰταλογερμανοὺς κατακτητὰς» μετὰ τὴν 22 Ἰουνίου 1944 καὶ μόνον διότι τότε ἐπετέθησαν οἱ Γερμανοὶ καὶ ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας. Λίγοι ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἦσαν πρὶν φίλοι τῆς Ρωσσίας, ὅταν ἔγινε τὸ γερμανοσοβιετικὸν Σύμφωνον Ρίμπεντροφ—Μολότωφ τὸ 1939 καὶ διεμοιράσθηκε τότε ἡ Πολωνία μεταξὺ Γερμανίας καὶ Σοβ. Ρωσσίας, οὐδεὶς κομμουνιστῆς ἔλεγε κατὰ τῶν Γερμανῶν.

Ἴδού τί περιέχει, ἐκτὸς ἄλλων, τὸ Μανιφέστο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Κ.Ε. τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1940:

«... Ἡ διαταγὴ τῶν ἐγγλέζων πλουτοκρατῶν ἐχτελεῖται πιστὰ ἀπὸ τὶς 28 τοῦ Ὀκτώβρι. Μέχρι τὴ μέρα ἐκείνη ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση κάμποσες φορὲς γλύτωσε τὸ λαὸ μας ἀπὸ τὰ ὑποδουλωτικὰ σχέδια τοῦ Μουσσολίνι, ἀπὸ τὶς ραδιουργίες τῶν ἐγγλέζων πλουτοκρατῶν καὶ ἀπὸ τὶς προδοσίες τῆς βασιλομεταξικῆς σπείρας. Μὰ ἡ Σοβ. Ἐνωση ἔδωσε μὲ τὸ Γερμανοσοβιετικὸ Σύμφωνο σ' ὅλα τὰ κράτη καὶ ἰδιαίτερα στὰ Βαλκανικὰ τὴ δυνατότητα νὰ γλυτώσουν καὶ ὁριστικὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ἀρκεῖ νὰ δέχωνται ἀνεξάρτητα καὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τους καθεστῶς νὰ συνεχισθοῦν μαζί της!... Ὁ πόλεμος αὐτὸς ποὺ προκλήθηκε ἀπὸ τὴν βασιλομεταξικὴ σπείρα, ποὺ διατάχθηκε ἀπὸ τοὺς ἐγγλέζους ἰμπεριαλιστῆς δὲν μπορεῖ ν᾿αὐχεῖ τὴν παραμικρὴ σχέση μὲ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Πατρίδος μας. Οὔτε εἶναι θέβαια «πόλεμος κατὰ τοῦ φασισμού, ὅπως δήλωσε κυνικὰ ὁ ἀρχιφασίστας Ι. Μεταξᾶς, ὁ δῆμος τοῦ Λαοῦ μας. Μὰ οὔτε, καὶ ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ἑλληνικῶν μειονοτήτων τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ ἰταλικοῦ φασισμού καὶ τῆς ἀλβανικῆς ἀστοτσιφικὰδικῆς κλίμας. Γι' αὐτὸ ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲν μπορεῖ ν᾿αὐχεῖ καμμιὰ σχέση μὲ τὴν ἐλευθερία... Καὶ ξέρει ἀκόμα ὁ λαὸς πὼς ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση μὲ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ ἀπαγόρευε στὴν Ἰταλία νὰ θίξη τὴ χώρα μας, ἂν ἡ Ἑλλάδα δὲν κυβερνοῦταν ἀπὸ τὴ βασιλομεταξικὴ σπείρα. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ ἰμπεριαλιστικὴ κλίμα τῆς Βουλγαρικῆς πλουτοκρατίας δὲν ἀρπάζει τούτη τὴν τόσο εὐνοϊκὴ στιγμή τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη. Ὁ Λαὸς μας ξέρει σὲ ποῖο χρωστᾶ κί' αὐτὸ, ὄχι θέβαια στὴν προαίρεσή της, οὔτε στὶς τουρκικὲς ἀπειλές μας στὸ διάβημα τῆς Σοβ. Ἐνωσης...

» Ὅμως δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ μοιρολόγια, μπορούμε ἀκόμα νὰ σωθοῦμε. Μποροῦμε νὰ σωθοῦμε γιὰτὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ποὺ χθὲς ἀκόμη ἔφραζε τὸ δρόμο τοῦ Χίτλερ πρὸς τὴ μέχρι σήμερα πραγματικὰ οὐδέτερη Σερβία... Πρέπει ἀκόμα νὰ προτείνουμε εἰρήνη δίχως προσαρτήσεις καὶ ἀποζημιώσεις καὶ νὰ ἀσφαλίσουμε τὴν οὐδετερότητά μας ἀπέναντι στὸ συνεχιζόμενον πόλεμον τῶν ἰμπεριαλιστῶν, προσανατολιζόμενοι πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.» (Βλέπε Σύλλογὴ «Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ 1931. Τόμος Α'. Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ ἔτος 1926», ἔκδοσις Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., Ἀθῆναι 1947, σελ. 508 - 912).

Ἄν προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης θὰ βεβαιωθῇ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ὑποστηρί-

ζουν τὰ ἐξῆς τερατώδη: α) "Ότι τὸ γερμανοσοβιετικὸ Σύμφωνο ἔσωσε τὰ Βαλκανικὰ κράτη ἀπὸ τὸν πόλεμο, β) ὅτι ἡ ἄμυνα καὶ ἀντίστασις μας κατὰ τῶν ἴταλογερμανῶν δὲν εἶχε καμμία σχέσιν μὲ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος μας, γ) ὅτι ὁ πόλεμος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἱταλῶν δὲν ἦτο πόλεμος κατὰ τοῦ φασισμοῦ καὶ δὲν εἶχε καμμία σχέσιν μὲ τὴν ἐλευθερίαν μας. δ) "Ότι ἡ Σοβ. Ἐνωση ἤμποροῦσε νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ εἰς τὴν Ἱταλίαν νὰ μᾶς ἐπιτεθῇ, ἂν ἐμεῖς δὲν εἶχαμε τότε Κυβερνήτη τὸν Μεταξᾶ. ε) "Ότι ἐχρεωστούσαμε τὴν μὴ ἀρπαγὴ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης μέχρι τότε ὑπὸ τῶν Βουλγάρων εἰς τὸ διάβημα τῆς Σοβ. Ἐνώσεως. στ) "Ότι ἔπρεπε νὰ προτείνωμε εἰρήνην εἰς τοὺς ἐπιτιθέντας Ἱταλοὺς, χωρὶς καμμία προσάρτησι τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ χωρὶς καμμία ἀποζημίωσι ἀπὸ τοὺς Ἱταλοὺς, ποὺ καὶ τότε μᾶς εἶχαν χιλιάδες δολοφονήσῃ καὶ ζ) πὼς θὰ ἀσφαλίζαμε τὴν οὐδετερότητά μας, ἐὰν προσανατολιζόμεθα πρὸς τὴν Σοβ. Ἐνωση. Δηλ. οὔτε λίγο, οὔτε πολύ, ἐζητοῦσαν τότε οἱ κομμουνισταὶ νὰ ὑποδουλωθοῦμε εἰς τοὺς Ἱταλοὺς. Ἐπειδὴ τότε οἱ Ἱταλοὶ ἦσαν σύμμαχοι μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἦσαν σύμμαχοι, μὲ τὴν Πατρίδα τῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης!..

"Όσοι ἐπολέμησαν τοὺς Ἱταλογερμανοὺς, ἄς κρίνουν τὸ ὕψος τῆς προδοσίας τῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ἀκόμη τοῦ πολέμου, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1940. "Όταν οἱ Γερμανοὶ μὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν Ἀπρίλιον 1941, παραχωροῦν ἀμέσως εἰς τοὺς Βουλγάρους τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴ Θράκην, δὲν ἐξέδωσαν κανένα μανιφέστο κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων οἱ κομμουνισταί. Σωπαίνουν, γιατί εἶναι σύμμαχοι μὲ τὴν Σοβ. Ρωσσίαν. Ἡ παράλειψις δὲν ἦτο τυχαία. Ἄν ἐσκέπτοντο Ἑλληνικὰ καὶ δὲν τοὺς συγκίνησε ἡ ἀρπαγὴ Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν καὶ ἡ ὑποδούλωσις χιλιάδων Ἑλλήνων.

3.— Δι' ὅσους ἐπολέμησαν κατὰ τὸν πόλεμον 1940—41 καὶ ἔζησαν στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, θὰ ἀρκοῦσαν ἴσως τὰ ἀνωτέρω διὰ νὰ ἐξηγήσουν ὅλα τὰ ἀναφερόμενα γεγονότα καὶ εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

"Ἄς ἐπιτραπῇ, ὅμως, διὰ τὴν Νέαν Γενεάν νὰ προσθέσωμεν τὰ ἐξῆς. "Όταν οἱ Ἕλληνες τὸ 1940—41 πολεμοῦσαν στὴ Βόρειον Ἡπειρον, ἡ στάσις τοῦ Κ.Κ.Ε. ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν τότε φιλοχιτλερικὴ πολιτικὴ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιτεθεῖσα ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος φασιστικὴ Ἱταλία ἦτο σύμμαχος μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ ἡ Γερμανία ἦτο σύμμαχος μὲ τὴν Σοβ. Ρωσσίαν, τὸ Κ.Κ.Ε. ἐκτελῶν διαταγὰς τῆς Μόσχας «καλεῖ τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τῶν ἀδελφῶν Βουλγάρων», ποὺ λίγο ἐνωρίτερα εἶχαν συμμαχήσει μὲ τὸν Χίτλερ (Ἀπόφασις τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. τῆς 18ης Μαρτίου 1941).

"Όταν ἡ Ἑλλὰς ὑπέστη τὴν ἰταλικὴν φασιστικὴν ἐπίθεσιν (28—10—40) τὸ Κ.Κ.Ε. χαρακτηρίζει τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος ἄδικον καὶ ἱμπεριαλιστικὸν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τοὺς μαχομένους Ἕλληνας νὰ ζητήσουν εἰρήνην δηλ. ὑποταγὴν τῶν εἰς τοὺς Ἱταλοὺς φασίστας (βλ. φυλ. «Τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ ὁ ἑλληνοἰταλικὸς πόλεμος»). Πρὶν ἢ ἀκόμη ἐκδηλωθῇ ἡ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπίθεσις τῆς Χιτλερικῆς Γερμανίας τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941, ἡ ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Ε. εἶχε μετα-

βληθῆ εἰς πραγματικὸν μεγάλφωνον τῆς χιτλερικῆς προπαγάνδας. Ἐπροπαγάνδιζε καὶ ἐκαλλιεργοῦσε μεταξὺ τῶν μαχομένων Ἑλλήνων τὴν ἠττοπάθειαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συνθηκολογήσεως. Ὑπεστήριζεν ὅτι ἡ συνέχισις τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν Ἰταλῶν, ἦτο μία ἀπειλὴ καὶ κατὰ τῆς Γερμανίας.

Ὅταν οἱ Γερμανοὶ προετοίμαζον ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἑλληνες κομμουνισταὶ ἐπεδίωκον νὰ καμφθῆ ἡ ἑλληνικὴ ἀντίστασις κατὰ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως καὶ τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τότε, ὅμως, τὸν Μάρτιον 1941 ἡ Χιτλερικὴ Γερμανία ἦτο φίλη τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ Κ.Κ.Ε., ἔπρεπε νὰ εὐθυγραμμίσῃ τὴν πολιτικὴν του μὲ τὸ συμφέρον τῆς Σοβ. Ρωσσίας, ἀσχέτως ἂν αὐτὸ ἦτο προδοσία γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἰδοὺ τὴ γράφει ἀκριβῶς ἡ ἀπόφασις τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. τὸν Μάρτιον τοῦ 1941:

«Ὁ πόλεμος ἄρχισε μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ἱμπεριαλιστικῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς χώρας μας, ὅταν τὸ ξεπούλημα τῆς βασιλομεταξικῆς σπείρας στοὺς Ἑγγλέζους ἐμπολέμους ἱμπεριαλιστῆς, δημιουργοῦσε μιὰ ἀπειλὴ καὶ γιὰ τὴς δύο δυνάμεις τοῦ Ἄξονα. Ἀπὸ τότες ἡ χρησιμοποίησις τῶν Ἑλληνικῶν βάσεων ἐπέτρεψε στοὺς Ἑγγλέζους νὰ χτυπήσουν τὸ Μουσσολίνι, στὴν ἴδια τὴν Ἰταλία νὰ τὸν τσακίσουν στὴν Ἀφρική καὶ νὰ τὸν ἐκτοπίσουν ἀπὸ μεγάλο μέρος τῆς Ἀλβανίας θάζοντας μπροστὰ τὸ στρατό μας, πού ἡ προέλασή του δημιουργεῖ ἀπειλὴ καὶ γιὰ τὴ Γερμανία...

» Ὁ πόλεμος αὐτὸς πού ὀδηγεῖ στὴν ἐξόντωσιν τὸ λαὸ καὶ τὴ χώρα μας, δὲν ἔχει καμμία σχέσιν μὲ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος» (Βλέπε εἰς Συλλογὴν «Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ 1931», τόμος Α', ἔκδοσις Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἀθήνα 1947, σελ. 513, ἀπόφασιν τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. δευτέρου 10ημέρου Μαρτίου 1941).

Βεβαιώνει, λοιπόν, τὸ Κ.Κ.Ε. ὅτι ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς ἰταλικῆς ἐπιθέσεως «δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος» προφανῶς ὅμως, ἐννοοῦσε πράγματι τὴν Σοβιετικὴν Πατρίδα τοῦ Κ.Κ.Ε., διότι τότε ἡ Ἰταλία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία ἦσαν εἰς τὴν σειρὰν τῶν συμμάχων καὶ φίλων. Ἀλλὰ δὲν μπορούσε, ὅμως, νὰ ὀμιλῆ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Καὶ ὅμως, παρουσιάζετο ὡς Κ.Κ.Ε. Ἑλληνικόν!».

Ὅταν τὰ γερμανικὰ στρατεύματα εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἡγεσία τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὴς ὑπηρεσίεσ τῆς εἰς τὸν συνεταῖρον τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος, εἰς τὴν σύμμαχον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, τὴν Γερμανίαν. Συνεπῶς ἐπρόκειτο γιὰ τοὺς κομμουνιστάς, ὅχι περὶ κατακτητῶν καὶ ἐχθρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ἀλλὰ περὶ συμμάχων καὶ φίλων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, τῆς Πατρίδος τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐπεβάλλετο ἀνάλογος ὑποδοχὴ.

Ἰδοὺ τὴ γράφει ἡ Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1941 καταγγελίαν τῆς:

«Καλοῦμε ὅλο τὸ λαὸ νὰ σκεφθῆ πόσο διαφορετικὴ θὰ ἦταν ἡ θέσις του σήμερα, ἂν ἡ ἐπιστράτευσις τῆς 28 Ὀκτώβρη 1940 μετατρέπονταν σὲ λαϊκὸ

ξεσήκωμα... Νὰ σκεφθῆ πόσες μανάδες θὰ χαίρωνται τὰ παλληκάρια τους, πὼς ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη καὶ ὅλα ὅσα ἀκόμα θὰ χάσουμε θὰ γλύτωναν καὶ πὼς ἀντὶ τὶς μαγνητικὲς νάρκες, μπόμπες, πείνα καὶ καταστροφή, ὁ λαὸς μας θάχε στὴ χώρα του πραγματικὴ Ἐλευθερία. Νὰ σκεφθῆ ἀκόμα πὼς ἂν τὸ σωτήριο αὐτὸ ξεσήκωμα δὲν ἔγινε, αἰτία εἶναι ἡ πλάνη τοῦ Λαοῦ πὼς ὁ πόλεμος ἦταν δίκαιος... (Βλέπε Συλλογὴν «Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ 1931», τόμος Α', ἔκδοσις Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., Ἀθήνα 1947, σελ. 518).

Ἀηλαδὴ οἱ κομμουνισταὶ ὑποστηρίζουν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941 ὅτι, ἀντὶ νὰ κἀνὴ τὸ ἔθνος ἐπιστράτευσιν κατὰ τῶν εἰσβολῶν Ἰταλῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ξεσηκωθῆ ὁ Λαὸς ἐναντίον τῆς ἐπιστρατεύσεως!.. Ὑποστηρίζει, δέ, πὼς θὰ εἶχαμε πραγματικὴ ἐλευθερία, ἂν δὲν πολεμούσαμε τοὺς ἰταλογερμανοὺς! Ὑποστηρίζει καθαρὰ ὅτι ἐπλανήθη ὁ Λαὸς ποὺ νόμισε δίκαιον τὸν πόλεμον κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἰταλογερμανῶν... Ἔπρεπε δηλ. νὰ εἶποῦμε εἰς τοὺς ἰταλογερμανοὺς: «Ναί!! Περάστε! εἴμεθα δοῦλοι σας!».

Αὐτά, ὑποστηρίζουν οἱ κομμουνισταὶ τὴν 14 Ἀπριλίον 1941. Ὁ Λαὸς, ὁ ἔνδοξος, ὁ τιμημένος, ὁ νικητὴς τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941, ὑβρίζεται ὡς πλανηθεὶς εἰς τὴν ἐκλογὴν του, ὡς ἄξιος τῆς ὑποδουλώσεώς του. Ὅλα, δέ, αὐτὰ διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν γερμανικὴν εἰσβολὴν, ἀφοῦ ἐπρόκειτο τότε περὶ συμμάχου τῆς Πατρίδος των, τῆς Σοβιετικῆς των Ρωσσίας.

Εὐρυσκόμεθα εἰς τὴν 3ην Μαΐου 1941. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι ὑπόδουλος, πλὴν τῆς ἠρωτικῆς Κρήτης, ποὺ μάχεται μὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ προκαλεῖ τὸν θανατοκτονικὸν ὄλον τοῦ κόσμου καὶ αὐτῶν τῶν κατακτητῶν Γερμανῶν. Οἱ κομμουνισταὶ δοῦλοι τοῦ ἀφεντικοῦ των, πράκτορες τῆς Μόσχας, προσφέρουν καὶ νέαν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν συνεταῖρον καὶ σύμμαχόν του. Ἐκδίδουν μίαν προκήρυξιν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὅπου διακηρύσσεται ὅτι ἡ Ἑλλάς μὲ τὸ νὰ συνεχίσῃ τὸν πόλεμον ἔγινεν αἰτία νὰ προκαλέσῃ καὶ τὴν χιτλερικὴν εἰσβολὴν» (Βλέπε Μανιφέστο τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς Συλλογὴν «Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ τὸ 1918 — 1931», τόμος Α', ἔκδοσις τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., σελ. 519, Ἀθήνα 1947).

Ἀηλαδὴ οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, οἱ κομμουνισταὶ τολμοῦν μὲ τόση ἀνασχυντία καὶ τόσην προδοσίαν νὰ καταλογίσουν εὐθύνην εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν ἐναντίον μας.

Καλύτερος πράγματι πράκτωρ καὶ συμπαραστάτης τῶν Ἰταλογερμανῶν δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ προπαγάνδα αὐτὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. ὑπὲρ τῶν Ἰταλογερμανῶν κατακτητῶν ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Γερμανία ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, τὴν 22 Ἰουνίου 1941...

Οἱ κομμουνισταὶ βεβαιώνονται ὅτι ἡ Πατρίδα τους ἐδέχθη ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἀνησυχοῦν. Γίνονται πλέον ἐχθροὶ τῶν Γερμανῶν... Ἀφοῦ καὶ ἡ Πατρίδα των ἐδέχθη ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν... Δὲν εἶχαν, ὅμως, προετοιμασθῆ διὰ τέτοιο ἐνδεχόμενον καὶ ἀγοῦν νὰ προπαρασκευάσουν τὸ καταχθόνιον πρόγραμμά των πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Τὸ Ε.Α.Μ. ὡς ὀργάνωσις των δὲν ἔγινεν ἀμέσως μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν

Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὀλόκληρους μῆνες, μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Γερμανίας, ἐναντίον τῆς Ρωσσίας καὶ ἕξη μῆνες μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα: τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1941. Ἐχρειάσθη ἀρκετὸς χρόνος διὰ νὰ εὗρεθοῦν ἀγνοῖ Ἕλληνες νὰ συντάξουν τὴν πρώτην προκήρυξιν τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ νὰ γίνουν μέλη των διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Ἐνῶ πρὶν ἐποδοπατοῦσαν τὸν Πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων ποῦ ἐπολεμοῦσαν τοὺς Ἱταλο-γερμανοὺς «ἀντὶ νὰ ξεσηκωθοῦν κατὰ τοῦ πολέμου», ἐνῶ πρὶν ἐχλεύαζον τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ ποῦ ἐπλανήθη καὶ ἐνόμιζε τὸν πόλεμον ποῦ εἶχε κάνει ὡς «δίκαιον», τώρα οἱ κομμουνισταί, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1941, ἐκαλοῦσαν τοὺς Ἕλληνες νὰ πολεμήσουν τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς «φασίστες», διότι ἐπετέθησαν πλέον ἐναντίον τῆς Πατρίδος των... τῆς Σοβιετικῆς των Ρωσσίας...

Ἐτόλμησαν νὰ ὁμιλήσουν διὰ ἐθνικὴν ἀντίστασιν κατὰ τῶν κατακτητῶν αὐτοί, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ βοηθήσουν τὴν Πατρίδα των Ρωσσίαν. Ἀλλάζουν διαθέσεις κατὰ τοῦ Ἄξονος, μόνον καὶ μόνον διότι ἐκινδύνευε ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις. Τώρα πῶς ἐν συνεχείᾳ ἔκαμαν τὴν «ἐθνικὴν ἀντίστασιν» καὶ ὅλα τὰ ἔργα των, ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐδῶ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὴν 1ην Αὐγούστου 1941, ἡ Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., ἐκδίδει μίαν ἀπόφασιν τῆς 6ης Ὀλομελείας της, ὅπου ἀναφέρονται ἀκριβῶς τὰ ἑξῆς:

«Μέσα στὶς σημερινῆς συνθήκας τὸ βασικὸ καθήκον τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῆς πάλης τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ γιὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσις καὶ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ ξενικοῦ φασιστικοῦ ζυγοῦ. Τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα τῆς Ἑλλάδος καλεῖ τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ, ὅλα τὰ κόμματα καὶ τὶς ὀργανώσεις του σ' ἓνα ἐθνικὸ μέτωπον τῆς ἀπελευθέρωσις:

α) Γιὰ τὸ διώξιμον τῆς γερμανοῖταλικῆς κατοχῆς.

β) Γιὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς Κυβέρνησις ὀργανέττου της.

γ) Γιὰ τὴν καθημερινὴν ὑποστήριξιν καὶ ὑπεράσπισιν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσις» (Βλέπε Συλλογὴν «Τὸ Κ.Κ.Ε. ἀπὸ 1931 ἕως τὸ 1952», ἔκδοσις Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., σελ. 104—105).

Ἀποκαλύπτονται πλέον σαφῶς, ὅτι τὸ κίνητρον ὅλων τῶν ἐνεργειῶν των δῆθεν γιὰ «ἀπελευθέρωσιν» ἦτο ἡ ὑπεράσπισις τῆς Σοβ. Ρωσσίας, οὐσιαστικῶς δηλ. ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ρωσσίας. Ἐὰν δηλ. μία ἐνεργεῖα των θὰ ἔβλαπτε τὴν Ἑλλάδα καὶ θὰ ἐβασάνιζε καὶ θὰ δολοφονοῦσε τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ, εὐχαρίστως θὰ ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ἐὰν π.χ. ἡ ἕξ ἐνέδρας ἐκτέλεισις ἐντὸς κατωκιμένων τόπων δύο Γερμανῶν θὰ ἐπέφερε τὸ κάψιμον ἐνὸς ἑλληνικοῦ χωριοῦ καὶ τὴν κρεμάλα 100 Ἑλλήνων, αὐτὸ εὐχαρίστως θὰ ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἐφ' ὅσον θὰ ἐλαττώνοντο κατὰ δύο οἱ Γερμανοὶ ποῦ ἐπολεμοῦσαν τοὺς Ρώσους ἢ ἐὰν αὐτὸ θὰ ἔφερε τὴν ἀθλιότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ποῦ θὰ ὀδηγοῦσε εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν αὔξησιν τῶν ὀπαδῶν των, ἔστω καὶ ἐὰν ἔμεναν 800.000 μόνον Ἕλληνες...

Οἱ Ἕλληνες, ὅμως, ἔχουν ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα. Εἶναι νικηταί μὲ ἀξιοπρέπειαν, πίστιν καὶ αὐτοθυσίαν. Εἶναι ὑπόδουλοι ἀλλὰ πιστεύουν εἰς τὴν ταχεῖαν ἀπελευθέρωσιν καὶ θέλουν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν νὰ ἔχουν πάλιν

Πατρίδα την Ελλάδα. Αυτό είναι το μεγάλο εμπόδιον εις τὰ καταχθόνια σχέδια τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀρχίζουν νὰ θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρόγραμμα ἐξαπατήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Οἱ κομμουνισταὶ παρουσιάζονται εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς κοπτόμενοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Εἶναι μελιστάλακτοι, εὐγενεῖς, ἀγαθοί, ὑποχωρητικοί, συζητητικοὶ μὲ ὄλους. Ἐμφανίζονται ὡς φλεγόμενοι ἀπὸ πατριωτισμὸν. «Τοὺς καίει ἡ Πατρίδα, θέλουν νὰ θυσιασθοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερία...». Αὐτὴν τὴν εἰκόνα δίδουν. Ἐπισκέπτονται ἀξιωματικούς, κληρικούς, ἐπιστήμονας, ἐπαγγελματίας, πολεμιστὰς τοῦ 1940—41, δραστηρίους νέους. Ὅμιλοῦν δι' ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν, διὰ ἀτελευθέρωσιν, Ἀνησυχοῦν διὰ τὸν καταδυναστευόμενον Λαὸν καὶ διὰ τὴν Ἐλευθερίαν του.. Δὲν παρουσιάζονται βεβαίως «ὡς κομμουνισταί», διότι τότε ὁ σκοπὸς θὰ εἶχεν ἀποτύχει ἀμέσως...

Κατὰ τὶς ἀρχὰς τοῦ 1942, οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν τὸ πρῶτον σοβαρὸν ἀπατηλὸν μέσον διὰ νὰ παραπλανήσουν τὸν Λαόν: τὴν «Φιλικὴν Ἐταιρίαν». Ἔτσι ὑπολογίζουν νὰ ἐξεγείρουν τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων ὅταν θυμηθοῦν τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, τὴν θυσίαν τοῦ Ρήγα Φερραίου... Τὰ στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔχουν καλῶς προπαιδευθῆ. Ἐξαποστέλλονται εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος ὡς «φίλοι» καὶ ὡς μέλη μιᾶς νέας «Φιλικῆς Ἐταιρίας». Σκοπίμως δίδουν τὸν συγκινητικὸν αὐτὸν τίτλον εἰς τὴν δῆθεν ὀργάνωσιν, διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ πλησιάσουν τὰ ἐθνικόφρονα στοιχεῖα, ἄξιους Ἑλλήνες καὶ Ἑλληνίδες, πού θὰ ἔδιναν χωρὶς πολλὴν σκέψιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀκόμη διὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος τῶν. Ποία τιμὴ νὰ γίνουν οἱ ὑπόδουλοι Ἑλλήνες, ἀντάξιοι συνεχισταὶ τῶν ἐνδόξων Φιλικῶν Ξάνθου, Τσακάλωφ, Σκουφᾶ, Ἀναγνωστοπούλου καὶ τόσων ἄλλων!

Ἡ ἄτιμος αὐτὴ χρησιμοποίησις τοῦ ὀνόματος τῆς ἐνδόξου Ἑλληνικῆς «Φιλικῆς Ἐταιρίας» ἀπὸ τοὺς πράκτορας τῶν σλαβο - βουλγάρων, κυρίως ἀπέτυχε, διότι οἱ περισσότεροὶ κατάλαβαν ὅτι κάτι ὑπουλον θὰ κρύβεται πίσω ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Νέας «Φιλικῆς Ἐταιρίας», ἀφοῦ οἱ ἴδιοι οἱ ἀπεσταλμένοι καὶ ἀντιπρόσωποι τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς δὲν ἦσαν ἐν τάξει ἐθνικῶς, ἀφοῦ ἦσαν ἢ ἀπόλεμοι τοῦ 1940—41 ἢ ἀπόφοιτοι φυλακῶν ἢ γνωστοὶ κομμουνισταί, πού δὲν ἠσυχολοῦντο ποτὲ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Πῶς τώρα, αὐτοί, ἀποτόμως κόπτονται καὶ συγκινοῦνται γιὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς ὑπόδουλης Ἑλλάδος; Αὐτὲς ἦσαν οἱ σκέψεις τῶν πολλῶν πού δὲν ἔγιναν θύματα αὐτῆς τῆς ἀπάτης.

Ἄλλὰ, ὅπως εἶναι φανερόν, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι, κυρίως νεαροὶ μὲ ἐθνικὸν ἐνθουσιασμόν, χωρὶς γνώσεις καὶ πείραν ζωῆς, πού δὲν μποροῦσαν νὰ ἀποκαλύψουν αὐτοὺς τοὺς «ἀπεσταλμένους», νὰ ἐξετίσουν τὴν πρὶν πολιτείαν τῶν, τίς προθέσεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν σχεδίων τῶν... Ἄλλοι, ἀπὸ ἐπιπολαιότητα, πού τὴν ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ ἀργότερα, οὔτε σκέψιν ἔκαναν γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀπάτης καὶ δόλου εἰς τὰ λεγόμενα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς «νέους φιλικούς». Ἀρκεῖ ὅτι τοὺς ἔλεγαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα... Ἔτσι ἄρχισαν οἱ πρῶτες ἐπαφὲς τῶν κομμουνιστῶν μὲ ἐθνικόφρονα στοιχεῖα. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλά-

δος άρχισε ή γνωριμία με άγνωστα πρόσωπα πού παρουσιάζοντο με ψευδώνυμα: «Τάκης», «Σωτηράκης», «Κώστας», κλπ. Άκολούθησε ψυχικός δεσμός, προσωπική φιλία και έγινε, μετά, ή πρώτη συγκέντρωσις εις άτμόσφαιραν μόνον ελληνικήν...

Διά να προχωρήσουν όμως οι κομμουνισται άνέτως εις την εφαρμογήν του σχεδίου των, πρέπει να βάλουν τó ταχύτερον κατά του κυριωτέρου στόχου των, πού είναι οι Έλληνες άξιωματικοί, μόνιμοι και έφεδροι. Ο Έλληνικός Λαός τους περιβάλλει με κάθε τιμή και δόξα, διότι ήσαν άξιοι τής Πατρίδος τó 1940—41. Όπως ήτο, όμως, φυσικόν, οι άξιωματικοι και λόγω Πατριωτισμού και λόγω μορφώσεως ανακαλύπτουν άμέσως τά άνθελληνικά σχέδια τών κομμουνιστών. Οι κομμουνισται καταστρώνουν τότε ένα συστηματικόν σχέδιον έξοντώσεώς των. Πρέπει πολú ένωρίς να διαβληθούν κυρίως οι μόνιμοι άξιωματικοι εις τόν Λαόν ότι «δέν έπολέμησαν τους Ίταλογερμανούς», ότι «είναι οι αίτιοι τής ύποδουλώσεώς μας», ότι «είναι προδότες» κλπ. Πρέπει, όμως, να τους ξεχωρίσουν από τόν Λαόν, να τους ξεχωρίσουν από τους έφεδρους άξιωματικούς, ως εάν οι μόνιμοι άξ)κοι άποτελούν άλλην τάξιν Λαού και δέν είναι και αυτοί όπως και οι έφεδροι άξιωματικοι παιδιά του Λαού μας. Τó θέμα είναι όμως πολú δύσκολο, διότι ó Λαός μας γνωρίζει καλά ότι ή νίκη τής Ελλάδος κατά τόν πόλεμον 1940—41, όφείλεται εις όλόκληρον τόν Στρατόν τής Ελλάδος, χωρίς έξαιρέσιν εις όλους τους άξ)κούς μας, μόνιμους και έφεδρους, εις όλους τους ύπαξ)κούς και στρατιώτες μας. Τó θαύμα τής Ελλάδος πού ένίκησε δύο αυτοκρατορίες όφείλεται εις αυτόν τόν άδιαπέραστον θώρακα, πού έπροβάλε τó έθνος κατά τών επιδρομέων, όπου δέν υπήρξε δειλία και διάκρισις. Όλοι έπολέμησαν γενναίως και άνδρείως, με αυτοθυσίαν και αυτοπεποίθησιν εις την νίκην. Υπηρέτησαν εις τόν πόλεμον 1940—41 3.000 περίπου μόνιμοι άξιωματικοι και 20.000 περίπου έφεδροι άξ)κοι και δέν παρουσιάσθη κανένα ρήγμα, καμμία άπειθαρχία, κανείς ύπολογισμός. Όλοι ήσαν άξιοι τής Έλληνικής Πατρίδος!

Αυτά οι κομμουνισται τά γνωρίζουν καλά. Άλλά έχουν ένα άπώτερον σκοπόν: να επιτύχουν έξαπάτησιν του Λαού, να χάσουν οι μόνιμοι άξ)κοι τó κϋρος των πού είχαν τó 1940—41 εις τόν Λαόν και να στραφοϋν οι έφεδροι άξ)κοι έναντίον τών μόνιμων άξ)κων. Εάν αυτό ήθελον επιτύχει, ó δρόμος πλέον προς την πλήρη έξαπάτησιν του Λαού μας θά ήτο έλεύθερος... Άρχίζουν, λοιπόν, και διαδίδουν καταλλήλως ότι «οί άξιωματικοι δέν έπολέμησαν», ότι «δέν ένδιαφέρονται διά την άπελευθέρωσιν τής Πατρίδος», ότι «παίζουν στα καφενεΐα», ότι είναι «στά έπισιτιστικά γραφεία» κλπ. Τολμοϋν έπίσης και κατηγοροϋν τους άξιωματικούς μας ως «φασίστες» δηλ. αυτούς πού έπολέμησαν και ένίκησαν τόν φασισμόν! Η διαστροφή τής αληθείας είναι τó πρώτον όπλον των, τó ψέμμα κατά πρόσωπον είναι τó πρώτο βήμα των. Υπολογίζουν βεβαίως ότι δέν θά έχουν άμέσως επιτυχίαν εις τόν σκοπόν των, διότι ó κόσμος είναι έξυπνος και μπορεΐ να τους αναγνωρίση, αλλά αυτοί δέν ντρέπονται. Υπολογίζουν τόσοσιν πολú εις τά πατριωτικά αισθήματα του Λαού

μας και δέν περιμένουν κυρώσεις. Ὁ Λαός μας τοὺς ἀναγνωρίζει, ἀλλὰ δέν ἀσχολεῖται μὲ αὐτούς, τοὺς περιφρονεῖ. Ἡ ἐθνικὴ σκέψις δέν ἐπιτρέπει τιμωρίαν κατὰ Ἑλλήνων, ἐφ' ὅσον ἡ πατρίδα εἶναι ὑπόδουλη.. Δυστυχῶς δέν σημειώνεται ὅσον ἔπρεπε ἡ καταχθόνιος προσπάθεια τῶν κομμουνιστῶν.. Οἱ πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα δέν ὀργανώνονται ἐγκαίρως διὰ νὰ ἀντιδράσουν εἰς τὸ ἀντεθνικὸν καὶ ἐγκληματικὸν ἔργον τῶν κομμουνιστῶν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, προχωροῦν εἰς τὸ ἔργον των, συνεχίζουσι τὰ καταχθόνια σχέδιά των. Ἐκμεταλλεύονται τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν πείναν τοῦ ὑποδούλου λαοῦ καὶ συζητοῦν «γὰ τοὺς ἐκμεταλλευτῆς τοῦ λαοῦ καὶ γὰ τὴν ντόπια ἀπελευθέρωση». Κατὰ τὴν ἄνοιξι τοῦ 1943 ἀποκαλύπτονται πλέον πλήρως. Δέν ὀμιλοῦν γὰ τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα, ἀλλὰ μόνον «γὰ τὴν Πατρίδα» καί, ὅπως ἀπεκαλύφθη ἀργότερα, ἐννοοῦσαν τὴν Σοβιετικὴν κομμουνιστικὴν Ρωσσίαν. Δέν ἀσχολοῦνται γὰ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν ποὺ μάχεται γὰ τοὺς κατακτητῆς, τοὺς Ἱταλογερμανοὺς εἰς τὴν Ἀφρικὴν, στὶς θάλασσας καὶ στὸν ἀέρα, οὔτε ἀναγνωρίζουσι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δέν ὀμιλοῦν οὔτε δὰ τοὺς ὑποδούλους ἀδελφοὺς τῆς Βορείου Ἡπείρου, οὔτε διὰ τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὴν Κύπρον. Ὁνειρόν των δέν ἔχουν τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα, τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ. Δέν καταφέρουσι κατὰ τῶν Βουλγάρων ποὺ σφάζουσι ἐντὸς 30 ἔτων, διὰ τρίτην φοράν, τὸν πληθυσμὸν τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ὁμιλοῦν γὰ «ἀνθρωπισμὸν» οἱ ὑποκριταί, ἀλλὰ ἡ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων δέν τοὺς συγκινεῖ. Ὁμιλοῦν μόνον «γὰ τὸν Λαὸν καὶ τὴν λευτεριά του ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ντόπιους δυνάστες». Περιέργω ἰδανικὸ ποὺ ξεχωρίζει Πατρίδα ἀπὸ Λαὸν καὶ διαιρεῖ τὸν Λαὸν σὲ σφαζομένους ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους Ἕλληνας ποὺ δέν τοὺς συγκινεῖ καθόλου καὶ σὲ ἄλλην σειρὰν Ἑλλήνων ποὺ τοὺς ξεχωρίζουσι πάλιν σὲ τρία τέσσερα μερίδια, διὰ νὰ ἀρχίσουν λίγο ἀργότερα τὴν ὀργανωμένην σφαγὴν καὶ αὐτῶν τῶν μεριδίων, ἐφ' ὅσον δέν ὑπακούσουσι εἰς τὸ ΚΚΕ.

Καὶ ὅμως, αὐτὸ τὸ ἰδανικὸ προσεπάθησαν οἱ Ἕλληνας κομμουνισταί νὰ τὸ πραγματοποιήσουσι κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1944 μὲ κάθε τρόπον. Οἱ κομμουνισταί προσλαμβάνουσι ὡς στελέχη των καὶ τοὺς κοινούς ἐγκληματίας, ποὺ ἀποφυλάκισαν οἱ γερμανοὶ, μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Ἰούνιον 1941, διὰ νὰ ἐξαχρεώσουσι ἀκριβῶς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν. Οἱ κομμουνισταί τοὺς χρησιμοποιοῦσι ἀργότερα καὶ ὡς ἐκτελεστῆς ποὺ ἀποκεφαλίζουσι Ἕλληνας.

Ἐνῶ τὸ 1942, διεμαρτύροντο πὼς δέν εἶναι κομμουνισταί, τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1943, τὸ ἀναγνωρίζουσι καὶ τὸ κηρύττουσι ἀλλὰ προσθέτουσι ὅτι «συνεργάζονται μὲ δημοκρατικοὺς, σοσιαλιστῆς, προοδευτικοὺς καὶ μὲ ὅσους θέλουσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ...». Τοὺς ἀκολουθοῦν, πλέον, ὅσοι δέν ἠμποροῦν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ δίχτυα των. Βλέπουσι τὸν δρόμον τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς καταστροφῆς των, ἀλλὰ τοὺς εἶναι ἀδύνατον, πλέον, νὰ ξεφύγουν καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν. Οἱ κομμουνισταί ἔχουσι διακηρύξει ὅτι «ὅσοι τολμήσουσι νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν των θὰ ἐκτελεσθοῦν». Πολλοὶ ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὶς σιδερένιες γραμμῆς τῶν κομ)στῶν, ἐδολοφονήθησαν ἀμέσως καὶ αὐτὸ ἔγινε ἐπιμέλεια νὰ γί-

νη εὐρέως γνωστόν. Οἱ ἄλλοι φοβοῦνται πλέον καὶ μένουν. Μένουν μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προσδοκίαν τῆς διπλῆς ἀπελευθερώσεως. Οἱ κομμουνισταὶ τώρα ἀκολουθοῦνται ἀπὸ μερικοὺς μωροφιλόδοξους «ψευδοδιανοομένους», ἀπὸ ἀνίκανους καὶ ἀποτυχημένους εἰς τὴν ζωὴν, ποὺ ὀνειρεύονται νὰ γίνουν «τρανοί», νὰ πάρουν ἀξιώματα εἰς τὴν πολιτείαν, μόλις ἐπιτύχη τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ ΚΚΕ. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπόδουλος, ὁ λαὸς ὑποφέρει, πεινᾷ καὶ σκοτώνεται ἀπὸ τοὺς ἰταλογερμανοὺς καὶ αὐτοὶ σκέπτονται τιμὲς καὶ ἀξιώματα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν: Τί ἀσέβεια καὶ ἠθικὴ παραφροσύνη.

Οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώνουν πλέον ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος πολλοὺς Ἑλληνας καὶ ἀρχίζουν νὰ ἀπειλοῦν τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς ὀργανώσεις τῶν ΕΑΜ—ΕΛΛΑΣ τοποθετοῦν τυφλὰ ὄργανά των ποὺ παρακολουθοῦν τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα. Ὅμιλοῦν «δημοσίως» δῆθεν καὶ ἔχουν καὶ ἰδιαιτερές συνωμοτικὲς συγκεντρώσεις των, ὅπου ἐλέγχονται καὶ διδάσκονται οἱ πάντες. Ἐκεῖ κρυφά, οἱ πλέον πιστοὶ ὀπαδοὶ τοῦ ΚΚΕ, τὰ μέλη τῆς ΟΠΛΑ, παίρνουν ἐντολὴ καὶ δολοφονοῦν τὴν ἄλλην ἡμέραν, ὅποιον ἀποφασίσουν τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ.

Γιὰ τοὺς κομμουνιστάς, πλέον, δὲν ὑπάρχει ἑλληνικὴ ἱστορία... Ἀρχίζει ἡ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ 1821 καὶ τότε «γιὰ τοὺς ντόπιους φασίστες πολέμησε ὁ Λαός». Αὐτὰ τὰ τερατώδη κηρύττουν. Γιὰ αὐτοὺς τὰ ἑλληνικὰ τραγοῦδια δὲν ἔχουν θέσι στὰ χεῖλη των. Ἀκούονται μόνον τραγοῦδια σλαβικὰ καὶ βουλγαρικὰ, τοῦ Πωπῶφ καὶ Δημητρώφ καὶ αὐτὰ ἐπιβάλλουν εἰς συγκεντρώσεις τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἀσχολοῦνται πλέον γιὰ τὴν ἀπόβασιν τῶν συμμαχῶν, ποὺ θὰ ἀπελευθερώσουν τὴν Ἑλλάδα. Δηλώνουν μάλιστα ὅτι «θὰ τοὺς πολεμήσουν αὐτοὺς τοὺς «φασίστες» ποὺ θὰ κάνουν ἀπόβασιν». Ἐχουν ἐξαπατήσει τίς συμμαχικὰς ἀποστολὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἔχουν πάρει ὄπλα καὶ φυσίγγια καὶ ἀπειλοῦν τώρα τοὺς πάντας. Ὅποιος κατακρίνει τὰ σχέδιά των καὶ τὰ ἔργα των, χαρακτηρίζεται «ἀντιδραστικός», γράφεται εἰς εἰδικὸν «κατάλογον ἀντιδραστικῶν» καὶ δολοφονεῖται. Ὅποιος ἀφελὴς πιστέψει ὅτι καὶ οἱ κομμουνισταὶ σκέπτονται Ἑλληνικὰ καὶ δημοκρατικὰ καὶ θελήσῃ νὰ κινηθῇ καὶ νὰ ἐκφρασθῇ ἐλευθέρως, τιμωρεῖται διὰ τὴν ἀφέλειάν του αὐτὴν μὲ φυλάκισιν στὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως καὶ συνήθως, λίγο ἀργότερα, μὲ θάνατον. Ὅποιος προχωρεῖ καὶ δρᾷ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος καὶ μιλάει γιὰ Ἕθνος καὶ τοὺς δούλους ἀδελφούς, εἶναι ὁ «φασίστας» καὶ δολοφονεῖται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὡς ἐπικίνδυνος. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐνδιαφέρονται πῶς θὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος, μὲ ποῖα καὶ πόσα θύματα. Δὲν τοὺς ἀπασχολεῖ ποῖα θὰ εἶναι ἡ Ἑλλάς μεταπολεμικῶς, μεγαλύτερη ἢ μικρότερη εἰς ἔκτασιν ἢ πληθυσμόν. Ἄς ἐξαφανισθοῦν οἱ καλοὶ, οἱ ἐπιστήμονες, οἱ διανοούμενοι, ποὺ ἴσως τοὺς ἐμποδίσουν εἰς τὰ σχέδιά των. Ἄς ἐξαφανισθοῦν, ὅμως, καὶ οἱ ἀγαθοὶ χωρικοὶ ποὺ πίστευαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν. Ἄς θυσιασθοῦν χιλιάδες καὶ ἑκατομμύρια Ἑλλήνων. Ἀρκεῖ νὰ μείνουν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν 800.000 κάτοικοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ὅμως κομμουνισταὶ. Αὐτὰ ἐκήρυτταν πλέον καθαρὰ τὸ θέρος τοῦ 1943...

Οἱ κομμουνισταὶ διὰ τὰ ἐπιτύχουν εἰς τὰ σχέδιά των ἔχουν μαζί των βουλγάρους ἐπιτελεῖς ἀξιοματικoὺς καὶ ἐφαρμόζουν ἕνα εὐρύτατο ἀνθελληνικὸ πρόγραμμα. Ὅργανώνουν καὶ πραγματοποιοῦν δεκάδες αἱματηρῶν ἐπιθέσεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ σφάζουν χιλιάδες Ἑλλήνων ποὺ πιστεύουν μὲ πάθος εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολεμοῦν τοὺς κατακτητὰς ἀλλὰ καὶ δὲν δέχονται νὰ γίνουν ὄργανα τῶν κομμουνιστῶν, προδότες τῆς Πατρίδος των καὶ δολοφόνοι. Δὲν ἀρνοῦνται οἱ κομμουνισταὶ νὰ γίνουν καὶ συνεργάτες τῶν ἰταλογερμανῶν εἰς κάθε πεδῖον δράσεώς των διὰ τὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των. Ἐνῶ πολεμοῦν τοὺς Ἑλληνες ἀντάρτες, δὲν ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἰταλογερμανῶν. Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι οἱ προδότες τῆς Ἑλλάδος καὶ δολοφόνοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, δολοφονοῦν χιλιάδες Ἑλλήνων ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Τέτοια εἰρωνεία μοίρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀσφαλῶς δὲν ἔχει γράψει καμμία ἱστορία τοῦ κόσμου.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπέτυχον βεβαίως οὔτε νὰ διασπάρουν τοὺς μονίμους καὶ ἐφέδρους ἀξιοματικoὺς, οὔτε νὰ παρασύρουν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ προδοτικὸν καὶ ἐγκληματικὸν ἔργον των. Ἀλλὰ εὐρῆκαν τότε ἐλεύθερον τὸ πεδῖον δράσεώς των νὰ ἐξαπατήσουν ἀνέτως μερικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξαναγκάσουν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν. Αὐτοὶ βέβαια ἦσαν λίγοι, ἀλλὰ γίνονται ἀργότερα αὐτοὶ οἱ λίγοι, αὐτὰ τὰ θύματά των, οἱ λυσασμένοι δολοφόνοι τῶν χιλιάδων Ἑλλήνων πολιτῶν καὶ τῶν ἀξιοματικῶν μας.

Ἔτσι οἱ Ἑλληνες ἀγωνισταὶ κατὰ τῶν κατακτητῶν, τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως «Ἑλληνικὸς Στρατὸς», ΕΛΔΕΣ, ΕΚΚΑ κλπ. κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς 1941—1945, ἀντιμετωπίζον συγχρόνως μὲ τοὺς ἰταλο-γερμανοὺς καὶ βουλγάρους καὶ ἕνα νέον ἀδυσώπητον, δόλιον, δολοφόνον κατακτητὴν: τὸ ΚΚΕ, τοὺς Ἑλληνες κομμουνιστὰς, τοὺς κατασκόπους τῶν βουλγάρων καὶ πράκτορες τοῦ Ρωσικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

2.— ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΝΟΥΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΣ

Ὅπως εἶναι γνωστὸν οἱ ἰταλογερμανοὶ μόλις εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα προέβησαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅλων τῶν κοινῶν ἐγκληματιῶν. Βεβαίως ἐγενεῖτο καὶ θέμα τροφοδοσίας των μέσα στὶς φυλακὰς τότε, τὴν ἐποχὴ τῆς πείνας, ἀλλὰ ἤμποροῦσε νὰ εὐρεθῆ ἕνας τρόπος συσσιτίου καὶ γιὰ τοὺς λίγους φυλακισμένους, ἐὰν ὑπῆρχε ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν γαλήνη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἀπὸ τοὺς ἐγκληματίες. Ἀλλὰ οἱ κατακτητὰι δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία, τὴν ἡσυχία καὶ τὴν προστασία τῶν πολιτῶν, ἀπὸ κάθε παρὰ νόμον καὶ ἐγκληματικὸν τύπον. Ἀνοίγουν τὶς φυλακὰς καὶ ἀπολύουν ἀμέ-

σως όλους τους δολοφόνους, τους διαρρηκτες, τους κλέφτες, τους άπατεώνες. Μαζί με την δουλεία και την πείνα, ο λαός τότε δέχεται και υποφέρει και από τους τύπους αυτούς που κινούνται ελεύθεροι πλέον εις την κοινωνίαν. Από τους κοινούς αυτούς εγκληματίες, άλλοι επανήλθον στα ύπογεια και καταγωγή των μεγαλοπόλεων, δια να συνεχίσουν τα έργα των, άλλοι απλώθηκαν εις την ύπαιθρον, ζητούντες τροφήν και στέγην. Οί περισσότεροι, δέ, από αυτούς το 1943, γίνονται συνεργοί των κομμουνιστών εις τα έργα των. Οί κομμουνισταί τους εδέχθησαν με έναγκαλισμούς και τους χρησιμοποίησαν και αυτούς εις τα βασανιστήρια και τις εκτελέσεις Έλλήνων.

Άλλά εκτός από τους κοινούς εγκληματίες που άπεφυλάκισαν οί ιταλογερμανοί, υπάρχει μία ειδική κατηγορία φυλακισμένων που άπεφυλάκισαν την 28ην Ίουνίου 1941 οί γερμανοί από τις φυλακές Άκροναυπλίας. Είναι γνωστόν ότι ή Δικτατορία του Ι. Μεταξά (1936—1940) δια να προστατεύση το κοινωνικόν σύνολον από τους κομμουνιστάς, τότε, αναγκάσθηκε να συλλαμβάνη τους πρωταίτιους και δρώντας κομμουνιστάς και να τους εξορίζη ή να τους φυλακίζη. Όσοι έξ αυτών εδήλωναν μεάνοιαν τους άπεφυλάκισεν άμέσως. Οί περισσότεροι είχαν δηλώσει μεάνοιαν και τους είχε άποφυλακίσει πρό πολλού. Είχαν μείνει εις τις φυλακές, τον Ίούνιον 1941, ελάχιστοι, άμετανόητοι κομμουνισταί από το 1924, εκ των στελεχών του ΚΚΕ. Με την εισβολήν των γερμανών εις την χώραν μας, εισέβαλλον εις την Μακεδονίαν και Θράκη και οί φίλοι και σύμμαχοί των βούλγαροι. Οί βούλγαροι, όμως, δια να σταθεροποιήσουν τις θέσεις των εις Μακεδονίαν και Θράκη, κυρίως, δέ, δια να κατορθώσουν να έπεκταθοῦν μέχρι Θεσσαλονίκης και Φλωρίνης και να οργανώσουν άνέτως την άνατίναξιν και τής ύπολοιπου Ελλάδος, ήθελαν να έχουν ως συνδέσμους και οργανά των ελευθέρους τους παλαιούς φίλους και συνεργάτες των από το 1924, από τότε που το ΚΚΕ είχε ζητήσει την ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη, προφανώς δια να παραδοθῆ μετά εις τους βουλγάρους. Οί παλαιοί, όμως, αυτοί φίλοι των ήσαν φυλακισμένοι εις την ύπόδουλον, πλέον, Ελλάδα. Ός φίλοι, όμως, και των γερμανών, εξήτησαν να άποφυλακισθοῦν άμέσως οί κρατούμενοι αυτοί και οί γερμανοί ευχαρίστως ικανοποίησαν το αίτημα και την χάριν των συμμάχων των βουλγάρων. Άπέλυσαν από όλες σχεδόν τις φυλακές όλους τους κρατούμενους κομμουνιστάς. Έτσι οί άποφυλακισθέντες εύρηκαν ελεύθερον πεδίον κινήσεως και δράσεως των. Με πνεῦμα εκδικήσεως κατά του καθεστώτος Μεταξά, που τους είχε συλλάβει, (δέν τους είχε, όμως, σκοτώσει. . .), επιτίθενται με λύσσα και μανία προς ό,τι ελληνικόν. Ός παλαιοί κομμουνισταί βλέπουν Βουλγαρία, Μόσχα, Βόλγα και Σιβηρία. . . Έξοπλίζονται με ψεύτικες ταυτότητες και κυκλοφοροῦν ελευθέρως εις όλην την ύπόδουλον Ελλάδα, φθάνουν ελευθέρως εις την Βουλγαρίαν και επανέρχονται μέχρι Καλαμάτας και οργανώνουν σατανικώς την άνατίναξιν τής Ελλάδος και την σφαγήν των Έλλήνων. Παίρνουν ψευδώνυμα μαζί με άλλους Βουλγάρους, όμιλοῦν Έλληνικά, έξαπατοῦν τόσους και τόσους και δολοφονοῦν χιλιάδες Έλλήνων. Η μοίρα τής υποδούλου Ελλάδος ήτο τρα-

γική. Ἡ σύμμαχος τότε τῶν Γερμανῶν Βουλγαρία εἶχε ἐνεργήσει ὑπόλως, ἀλλὰ ἀποτελεσματικῶς. Κατωτέρω, παραθέτομεν, ὡς ἔχει τὸ ἔγγραφο τοῦ Λοικητοῦ τοῦ Στρατοπέδου συγκεντρώσεως Ἀκροναυπλίας πρὸς τὸ Ἐπιτελεῖον Ἀσφαλείας, σχετικῶς μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κομμουνιστῶν ὑπὸ τῶν γερμανῶν, κατόπιν ἀξιώσεως τῆς Βουλγαρικῆς Πρεσβείας Ἀθηνῶν:

«Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Στρατόπεδον Ἀκροναυπλίας

Ἐν Ἀκροναυπλία τῇ 2.7.1941

Περίληψις: «Περὶ ἀπελευθέρωσεως κρατουμένων κομμουνιστῶν παρὰ τῆς Μυστικῆς Ἀστυνομίας τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ.

Πρὸς τὸ Ἐπιτελεῖον Ἀσφαλείας
Δ)νοσιν Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας
Γραφεῖον Ε' Ἀθῆναι.

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν, ἐν συνεχείᾳ τῆς ἀπὸ 28.6.41 τηλεγραφικῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὑποφαινομένου πρὸς τὸν κ. Γενικὸν Δ)ντὴν, νὰ ἀναφέρω τὰ κάτωθι:

Τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς 28.6.41, προσῆλθον εἰς τὸ Στρατόπεδον δύο Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ τῆς Μυστικῆς Γερμανικῆς Ἀστυνομίας τοῦ Στρατοῦ, συνοδευόμενοι ὑπὸ Βουλγαροφώνου διερμηνέως, ὑπαλλήλου τῆς ἐν Ἀθῆναις Βουλγαρικῆς Πρεσβείας καὶ ἠτήσαντο τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν τῇ προσηρημένῃ καταστάσει κομμουνιστῶν.

Ἐπειδὴ, ὅμως, ἡ κατάστασις ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῶν ὑπὸ ἀπόλυσιν, ἦτο ἀτελής, ἐκλήθησαν ὀνομαστικῶς ἅπαντες οἱ ἀπελευθερωθέντες, ἤδη, 26 τὸν ἀριθμὸν, τοὺς ἀποίους καὶ διετάχθημεν νὰ ἀφήσωμεν ἐλευθέρους».

Ἡ συννημμένη κατάστασις περιεῖχε τὰ ἑξῆς ὀνόματα:

1) Ζησιάδης ἢ Τερπόφσκυ Λάζαρος	Δενδροχώριον Καστοριάς
2) Καλιμάνης Ζήσης	Καλοχώριον Καστοριάς
3) Κωνσταντινίδης ἢ Κούσης Ἰωάννης	Λαγκαδία Δράμας
4) Κέντρος Πέτρος	Μοναστήριον Φλωρίνης
5) Καρατζᾶς Ἀναστάσιος	Δενδοχώριον Καστοριάς
6) Χουριώτης Δημήτριος	(Μ. Ἀσία)
7) Λέσκας Δημήτριος	Ἄγ. Ἀθανάσιος Ἐδέσσης
8) Λασκαρίδης Κωνσταντῖνος	Ἄσωμα Κομοτινῆς
9) Μόσχος Λάμπρου	Μαυροχώριον Καστοριάς
10) Μπαξεβάνης ἢ Καλατζῆς Ἐμμανουὴλ	Σέραι
11) Μπιλλάκης Κυριάκος	Σάμμος
12) Ντάκος ἢ Ἀδαμόπουλος Λάζαρος	Πάτραι
13) Μπέικος Ἀθανάσιος	Καστοριά
14) Παππᾶς ἢ Παπαδόπουλος Παναγῆς	Βουλιαμάνι Καστοριάς

15) Ουρούμης Φώτιος	Μύλοβα Βερροίας
16) Σκουπακίδης Μιχαήλ	Θεσσαλονίκη
17) Τσίπας Άνδρέας	Κωνσταντινούπολις
18) Τζίκας Παντελής	Καστοριά
19) Τσίστηνας Διαμαντής	Καστοριά
20) Τσίμας Άνδρέας	Καστοριά
21) Διλιόπουλος Ζήσης	Καλοχώριον Καστοριάς
22) Εϋθυμιάδης Θεόδωρος	Καστοριά
23) Σωτηρίου Νικόλαος	Φλώρινα
24) Χαραλάμπους Μιχαήλ	(Μ. Άσία)
25) Χαριζάνης Ρουσαλήμ	Σέρραι

Όλοι είναι σημαίνοντες κομμουνισταί, εργαζόμενοι πρὸ πολλοῦ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Π.χ. ὁ Λάζαρος Ζησιάδης ἢ Τερπόσφκν ἦτο μέλος τῆς Γραμματείας τοῦ Μακεδονικοῦ Γραφείου τὸ ὁποῖον παίζει τὸν ρόλον τοῦ Π. Γ. διὰ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα. Ὁ Ἄνδρέας Τσίπας ἦτο γραμματεὺς τοῦ ΚΚΕ μέχρι τοῦ Φθινοπώρου 1941, ὅτε παρέλαβε τὴν θέσιν του ὁ Γ. Σιάντος.

Ὁ Ἄνδρέας Τσίμας μέλος τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ ἀνέλαβε τὴν κομματικὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἀθηνῶν μόλις ἀπὸλυθερώθη, κομματικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ ΚΚΕ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, γνωστὸς ὡς «Σαμαρινιώτης» καὶ μετὰ ἐκπρόσωπος τοῦ ΚΚΕ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Τίτο.

Ὁ Κων)νος Λαζαρίδης μέλος τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ πατέρας δύο σημαντικῶν στελεχῶν τοῦ ΚΚΕ, τῶν ἀδελφῶν Λαζαρίδη, τῶν ἀναμειγμένων εἰς τὴν ὑπόθεσιν κατασκοπείας τῶν ἀσυρμάτων Γλυφάδας Καλλιθέας κλπ.

Όλοι τὴν ἴδια περίπου δρᾶσιν ἔχουν εἰς τὴν προδοσίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ γερμανοὶ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν των. Ἀσχολοῦνται οἱ βούλγαροι καὶ οἱ κομμουνισταί. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο πράγματι τραγικὸν διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Οἱ λίγοι κατασκοποὶ, οἱ λίγοι δολοφόνοι, φέρουν εὐκόλως μεγάλο κακὸ εἰς τοὺς πολοὺς, ὅταν αὐτοὶ εἶναι ὑπόδουλοι καὶ ἄοπλοι.

3.— ΤΟ ΚΚΕ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΚΑΙ ΣΛΑΥΩΝ

1. Τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἰδρύθη ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν διεθνή, ἀπὸ τότε ποὺ οἱ σλαυοβούλγαροι ἀπεφάσισαν νὰ ἐπεκταθοῦν εἰς ἄλλα κράτη καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὸν Αἰγαῖον πέλαγος. Ὅ,τι διατάζει ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς ἐφαρμόζει τὸ ΚΚΕ. Τὸ Κεντρικὸν Κατάστημα εἶναι, εἰς τὴν Μόσχαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ πολλὰ χρόνια τώρα. Ὅποια ἐντολὴ δίδει τὸ Κεν-

τροικόν κατάστημα, τὸ ἐδῶ πρακτορεῖον του τὴν ἐκτελεῖ. Δὲν ἐξετάζουν οἱ Ἕλληνες κομμουνισταί, ἂν μία τέτοια ἐντολή διαμελίζει τὴν Ἑλλάδα, βλέπει τὸν τόπον, διαιρεῖ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἄρχει γι' αὐτοὺς ὅτι τὴν ἐντολὴν τὴν δίνει ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς, ἡ κομμουνιστικὴ τῶν πατρίδα. Θυσιάζουν γιὰ τὰ ἀφεντικά των καὶ ἑλληνικὴ πατρίδα καὶ οἰκογένειες ἑλληνικὲς καὶ ζωὴν ἑλλήνων. Τὸ κεντρικὸν κατάστημα ἐθεώρησεν ἐξαιρετικὴν εὐκαιρίαν νὰ διαλύσῃ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἐποχὴν τῆς κατοχῆς 1941—1945, διότι ἡ ὑπόδουλη Ἑλλάς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀντιδράσῃ εἰς τὰ πλήγματα.

Οἱ βούλγαροι ὑπολογίζουν ὅτι ἐὰν μὲν νικήσουν οἱ γερμανοὶ νὰ μείνουν ὀριστικῶς εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, πὺν τοὺς παρεχώρησαν οἱ σύμμαχοί των γερμανοὶ τὸ 1941. Ἐὰν, δέ, δὲν νικήσουν οἱ γερμανοὶ, πάλιν ὀνειρεύονται νὰ μείνουν ἐκεῖ, ἀφοῦ μὲ μίαν στροφὴν ἀπὸ φασίστες γίνουιν κομμουνισταί καὶ ἡ Ἑλλάς, ἐξαντλημένη ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν πρακτόρων της, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἀντιδράσῃ. Ἐὰν ἤθελον ἐπικρατήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ κομμουνισταί κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1944, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἐδῶ ἑλληνικὴ φωνὴ διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποχώρησιν τῶν βουλγάρων ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην. Ἔτσι τὸ σχέδιόν των θὰ ἐπετύγχανε ὀπωσδήποτε.

2. Αὐτὰ ἐσκέπτοντο οἱ σλανοβούλγαροι καὶ τὸ πρόγραμμά των ἀνέλαβε νὰ τὸ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν κατοχὴν τὸ ΚΚΕ. Ἐὰν αὐτὰ εἶναι ἀληθῆ ἀπολύτως, δὲν ὑπάρχει οἰδεμία ἀμφιβολία γιὰ ὅσους γνωρίζουν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἀπὸ τὸ ἔτος 1924. Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς κατοχῆς ὑπάρχει τὸ Δεκεμβριανὸν κίνημα τοῦ 1944, ὅπου τὸ ΚΚΕ ἐσκότωσε χιλιάδες Ἕλληνες καὶ ὁ συμμαχοπολέμος 1946—1949, ὅπου πάλιν τὸ ΚΚΕ συνεργάζεται μὲ βουλγάρους, δολοφονεῖ χιλιάδες Ἕλληνες, ἀρπάζει 27.000 ἑλληνόπουλα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ χωριά τῆς Ἠπείρου, Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας των διὰ νὰ τὰ μεταβάλῃ σὲ προδότες καὶ γενιτσάρους κατὰ τῆς πατρίδος των καὶ ἀνατινάσσει τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν μὲ τὴν καταστροφὴν ἑκατοντάδων ἑλληνικῶν πόλεων καὶ χωριῶν. Ἄλλὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ γεγονότα πρὸ τῆς κατοχῆς 1941—1944, πὺν ἀποδεικνύουν πλήρως ὅτι τὸ ΚΚΕ εἶναι πρακτορεῖον τῶν σλανοβουλγάρων. Οἱ βούλγαροι ζητοῦν νὰ μᾶς πάρουν τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ἀπὸ πολλὰ χρόνια τώρα. Πρῶτα ζητοῦν τὴν αὐτονομίαν των γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ τὴν ἐνσωματώσουν μετὰ, ὅπως ἔκαναν καὶ μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν. Τὸ 1924 τὸ ΚΚΕ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν 7ην Συνδιάσκεψιν τῆς Κομμουνιστικῆς Βαλκανικῆς Ὀμοσπονδίας, ὅπου ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις ἀνεξάρτητης καὶ ἐνιαίας Μακεδονίας. Εἰς ἐκτέλεσιν αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων ἐξεδόθη τὸ Μανιφέστο τοῦ 3ου Ἐκτάκτου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΕ (Νοέμβριον - Δεκέμβριον 1924), ὅπου γράφονται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Ἀνεξαρτησία στὴ Μακεδονία καὶ Θράκην. Ἄν δὲν συντρίψουμε τὸν ἔθνικὸ ζυγὸ τῆς ντόπιας μπουρζουαζίας πὺν βαρύνει, πάνω σ' ἑμᾶς, δὲν μποροῦμε ἀλλοιώτικα νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τοὺς κατακτητικὸς καὶ ἱμπεριαλιστικὸς πολέμους πὺν ξεσποῦν εἰς βάρος μας ἐν ὄσω ἐξακολουθεῖ ἡ σημερινή

κατάσταση τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τῆς καταπίεσεως τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ἀπὸ τῆ Βαλκανικῆ καὶ Τουρκικῆ μπουρζουαζία. Νὰ γιατί ἀγωνιζόμεθα γιὰ τὴν ἔνωση τῶν τριῶν τμημάτων τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ γιὰ τὴν ἐνιαία ἀνεξάρτητη κρατικὴ τους ὑπαρξίη.

Ζήτω τὸ ἑλληνικὸ Προλεταριάτο.

Ζήτω ἡ ἀνεξάρτητη Μακεδονία καὶ Θράκη».

Ριζοσπάστης 14.12'1924.

(Δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ Κ.Κ.Ε.)

3. Ἄλλὰ διὰ νὰ βεβαιωθῆ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὸ ΚΚΕ εἶναι πρακτορεῖον τῶν βουλγάρων καὶ σλαύων ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξετάσῃ τὴν πολιτείαν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1944, χωρὶς νὰ ἐρευνήσῃ οὔτε τὰ γεγονότα πρὶν ἀπὸ τὸ 1940, οὔτε τὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, οὔτε τὸν συμμαχοπολέμου 1946—1949.

Τὴν 12ην Ἰουλίου 1943, τὸ ΚΚΕ, ἐκπροσωπούμενον ἀπὸ τὸ ἡγετικὸν κομμουνιστικὸν στέλεχος Γιάννη Ἰωαννίδη καὶ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα Βουλγαρίας (ΚΚΒ) ἐκπροσωπούμενο ἀπὸ τὸν Δουσάν Δασκαλώφ υπέγραψαν εἰς τὸ χωρίον Πετριτσι — Μακεδονίας Συμφωνητικὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλλάς ἐντάσσεται εἰς τὴν Βαλκανικὴν Ἐνωσιν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, ἡ Μακεδονία ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποτελεῖ πτέρυγα νέου αὐτονόμου Μακεδονικοῦ Κράτους καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν δίδεται ὀριστικῶς διέξοδος εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τὸ ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ συμφωνητικοῦ αὐτοῦ ἀνευρέθη εἰς τὸ χωρίον Μπουῖλα Μακεδονίας, εἰς τὸ κομμουνιστικὸν ἀρχεῖον καὶ ἀποδεικνύει ἐπισημῶς, πλέον, τὴν ἐθνικὴν προδοσίαν τῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν:

«ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ

Τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα Βουλγαρίας, ὕστερα ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν ὡς τώρα πολιτικὴν γραμμὴν τῆς κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καὶ τίς τελευταῖες ὁδηγίαις τῆς μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ κοινοῦ διὰ τὴν ταχύτερη καὶ ἀποτελεσματικώτερη δράση τῆς μετὰ τὸ τελικὸ σκοπὸ τὴν ἐγκαθίδρυση στὴν Βαλκανικὴν, Ἐνωσιν Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καὶ νὰ λύσουν μιὰ γιὰ πάντα τίς διαφορὰς ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς, ἀποφασίζουν μετὰ τὸ ἀντιπροσώπους των ποὺ ὑπογράφουν τὸ σύμφωνον αὐτό:

1ον Τοῦ συντρόφου Γιάννη Ἰωαννίδη ἐκ μέρους τοῦ ΚΚΕ καὶ 2ον τοῦ συντρόφου Δουσάν Δασκαλώφ ἐκ μέρους τοῦ ΚΚΒ τὰ ἐξῆς:

1) Τελικὸς σκοπὸς καὶ τῶν δύο κομμάτων καθορίζεται ἡ ἐγκαθίδρυση

στή Βαλκανική Ένωση Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, πού θά περιλαμβάνη τήν Ἑλλάδα, τήν Μακεδονίαν καί τήν Σερβίαν.

2) Τό ΚΚ Ἑλλάδος καί ΚΚ Βουλγαρίας εἶναι ἐλεύθερα νά κανονίσουν τήν τακτικήν τῆς δράσης τους, γιά νά φθάσουν στόν τελικό σκοπό, ὅπως αὐτά νομίζουν καλύτερα.

3) Γιά τήν ἀσφάλειαν τῶν συνόρων ἀπό Β. καί τά δύο κόμματα θά ἐργασθοῦν, ὥστε τά σύνορα τῆς Βουλγαρίας καί τῆς Σερβίας νά πιάνουν ἀπό τόν Δούναβι μέ τέλος Β. τοῦ Φιοῦμε στήν Ἀδριατική.

4) Στή Βουλγαρία θά δοθῆ διέξοδος ἐδαφική στό Αἰγαῖο.

5) Ἡ Ἰσταμποῦλ καί τά στενά τῶν Δαρδανελλίων θά ἀποτελέσουν ἀνεξάρτητη καί αὐτόνομη Δημοκρατία ὑπό τόν ἔλεγχο τῆς ΕΣΣΔ Ρωσίας.

6) Ἡ Μακεδονία ἢ Ἑλληνική, ἢ Βουλγαρική καί Σερβική δηλαδή ἡ χώρα πού συμπεριλαμβάνεται μέσα στόν ποταμὸ Νέστο καί τὸ ὄρος Ροδόπη, τὰ ὄρη Ρῦλα, Ὁρηνικόφ, Σάρ (Σκάρδος) ἀπό Β. τίς Ἀλβανικές ἄλπεις καί τήν Πίνδο ἀπό Δυσμάς, τὸ ὄρος Ὀλυμπος καί τὸ Αἰγαῖο ἀπό Νότον μέ τήν νῆσον Θάσον θά ἀποτελέσουν ἀνεξάρτητη αὐτόνομη Σοβιετική Δημοκρατία μέσα στήν Ἑνωση ΣΣΔ τῆς Βαλκανικῆς.

Ἐπίσης ἡ γλῶσσα θά εἶναι ἡ ἑλληνική καί βουλγαρική. Τὸ σύμφωνο αὐτὸ διατυπώθηκε ἑλληνικά καί βουλγαρικά.

Πετρίτσι 12 Ἰούλι 1943

Γιά τὸ ΚΚΕ

(Ἵπογραφή) Γιάννης Ἰωαννίδης

Γιά τὸ ΚΚΒ

(Ἵπογραφή) Δουσάν Δασκαλώφ.

4. Τὸν Ἰανουάριον 1944 ὑπεγράφη τὸ δεύτερον προδοτικὸν σύμφωνον μεταξὺ ΚΚΕ ἐκπροσωπούμενον ὑπὸ τοῦ κομμουνιστοῦ Ἀνδρέα Τζίμα καί τοῦ ΚΚΒ ἐκπροσωπούμενον ὑπὸ τοῦ Βουλγάρου λοχαγοῦ Κάλτσεφ, τοῦ μεγάλου δολοφόνου τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τήν κατοχήν:

Τὸ σύμφωνον ἔχει ὡς ἐξῆς:

1) Αἱ ἐπαρχίαι Κιλκίς, Παιονίας, Ἀλμωπίας, Γιαννιτσῶν, Ἐδέσσης, Ἐορδαίας, Φλωρίνης καί Καστορίας, ἐκχωροῦνται ἀπὸ τὸ ΕΑΜ — ΕΛΛΑΣ ὡς ζώνη δράσεως τοῦ ΣΝΟΦ.

2) Τὸ ΣΝΟΦ ἔχει δικαίωμα νά ἐπεκτείνει τήν ζώνη τῆς δράσεώς του καί σὲ ἄλλες ἐπαρχίες ὕστερα ἀπὸ τήν ἐξασφάλισιν πλήρους κυριαρχίας στίς παραπάνω ἐπαρχίες.

3) Ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς κατοχῆς τῆς Μακεδονίας παίρνει τήν ὑποχρέωσιν νά καταλάβῃ τὰ ἀστικά κέντρα τῆς Μακεδονίας, ὕστερα ἀπὸ τήν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν καί τήν παράδοσιν τούτων εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ ΕΑΜ.

4) Ἀποφασίζουν ἀπὸ κοινοῦ ΕΑΜ καί ΣΝΟΦ τήν δημιουργίαν αὐτο-

νόμου Μακεδονικοῦ Κράτους Σοβιετικῆς ὀργάνωσης, τὸ ὁποῖον θὰ ζητήση νὰ μπῆ κάτω ἀπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ρωσσίας.

5) Γιὰ τὴν ἐνίσχυσι ΕΑΜ — ΣΝΟΦ ἀναλαμβάνεται ἡ ὑποχρέωσις τῆς πλαισίωσης Λιεθνοῦς Μεραρχίας πὺν θὰ ἰδουθῆ στὸ Καϊμακτσαλὰν ἀπὸ Βουλγάρους ἀξιωματικοὺς καὶ ὁ ἐφοδιασμός της μὲ πυρομαχικά.

6) Νὰ φροντίσουν οἱ βούλγαροι γιὰ τὴν κατασχοφάντησι κάθε δυναμικοῦ ἐθνικιστικοῦ στοιχείου στὶς ἀρχές κατοχῆς, ὥστε νὰ μὴ ἀναπτυχθῇ ἐθνικιστικὴ κίνησις. Καθιερώθη τέλος ὡς σημαία τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας Μακεδονίας ἡ βουλγαρικὴ τοιαύτη μὲ ἀντίθετον φορὰν χρωμάτων καὶ μὲ ἀστέριον εἰς τὸ κέντρον.

Γιὰ τὸ ΚΚΕ Ἀνδρέας Τζίμας

Γιὰ τὸ ΚΚΒ - ΣΝΟΦ Κάλτσεφ — Λοχαγός».

Ἦς σημειωθῇ ὅτι τὸ ΣΝΟΦ εἶναι τὸ λεγόμενον Σλαυϊκὸν Ἀπελευθερωτικὸν Μέτωπον, ὀργάνωσις βουλγαρικὴ, συνεργαζομένη εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπὶ κατοχῆς καὶ μὲ τοὺς συμμάχους τῆς Βουλγαρίας Γερμανοὺς καὶ μὲ τὸ ΕΑΜ — ΕΛΛΑΣ, μὲ βουλγαρικὸν σκοπὸν τὴν αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας. Εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄνω συμφώνου κατεδόθησαν εἰς τοὺς γερμανοὺς οἱ πλέον δυναμικοὶ ἐθνικισταὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐξετελέσθησαν ὡς ἐχθροὶ τῶν γερμανῶν, ἐδολοφονήθησαν χιλιάδες Ἕλληνες ὑπὸ τῶν βουλγάρων, ὑψώθη πράγματι τέτοια σημαία εἰς τὴν Ἀρδαίαν ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ καὶ οἱ βούλγαροι ἤρχισαν νὰ πλαισιώνουν τὶς μονάδες τοῦ ΕΛΛΑΣ μὲ καθοδηγητικὴν ἀποστολὴν τὴν αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας.

5) Τὸ τελευταῖον αὐτὸ γεγονὸς μαρτυρεῖ καὶ τὸ τρίτον προδοτικὸν ἔγγραφον ἢ ἀκόλουθος διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΕΛΑΣ Σαράφης:

Ἄριθ. Ἐμπιστευτικοῦ Πρωτοκόλλου 813)25.11.44

Ἑομάδα Μεραρχιῶν Θεσσαλονίκης τηλεγραφήσατε Α' σῶμα ὀνόματα παρουσιασθέντων 27 Βουλγάρων. Ἐνταχθοῦν ἐνεργῶς ΕΛΑΣ. Φροντίζομεν ἀποστείλωμεν ζητηθέντα αὐτοκίνητα.

Σαράφης — Ὑποστράτηγος

6) Ἀλλὰ ἡ συνεργασία ΚΚΕ — ΕΛΑΣ μὲ τοὺς βουλγάρους ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ τέταρτον προδοτικὸν ἔγγραφον — Γενικὴ Διαταγὴ τοῦ αὐτοκαλουμένου 81ου Σύνταγματος τοῦ ΕΛΑΣ.

ΕΑΝΘΗ τῆ 15.9.44

ΕΛΑΣ

81ον Σύνταγμα Πεζικοῦ

Γενικὴ Διαταγὴ

Δικαίωμα ὀπλοφορίας ἔχον:

1) Ὁ Βουλγαρικὸς Στρατός.

2) Ἡ Ἑλληνικὴ πολιτοφυλακὴ καὶ

3) Οἱ ἐφωδιασμένοι μὲ πιστοποιητικὸν ΕΑΜ — ΕΛΑΣ — ΕΠΟΝ — ΚΚΕ — ΟΤΕΤΣΕΣΒΕΝ ΦΡΟΝΤ (Πατριωτικὸν Μέτωπο).

Ἡ παροῦσα νὰ κοινοποιηθῆ εἰς τὸν λαὸν διὰ τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ — ΕΠΟΝ, ΟΤΕΤΣΕΣΒΕΝ ΦΡΟΝΤ πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν.

Ὁ Λοικητῆς τοῦ Συντάγματος
ΑΡΗΣ

7. Καὶ μόνον αὐτὰ τὰ ἔγγραφα ἀποδεικνύουν πλήρως ὅτι τὸ ΚΚΕ εἶναι ὑποκατάστημα καὶ πρακτορεῖον τῶν βουλγάρων. Ἐφαρμόζει ὅ,τι θέλει ἢ Βουλγαρία ποὺ βλάπτει βέβαια τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτὰ τὰ ἔγγραφα εἶναι καὶ ἄλλα ποὺ θὰ παρατεθοῦν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐδῶ μόνον παραθέτομεν ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἔγγραφα ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα τῶν ἐλλήνων κομμουνιστῶν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἔτη 1941—1945 ἀποδεικνύουν πόσον εἶναι προδοτικὰ διὰ τὴν πατρίδα μας.

Δὲν εἶναι, ὅμως, ἄσκοπον νὰ προστεθῆ περιληπτικῶς εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ὅτι εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ προδοτικοῦ συμφωνητικοῦ τοῦ Πετριτσίου τῆς 12 Ἰουλίου 1943, ὡς ἄνω ἀναφέρεται, δίδεται ἐντολὴ ἀπὸ τὸ ΚΚΕ εἰς τὸν ΕΛΑΣ Πελοποννήσου καὶ Ἡπείρου καὶ ἀρχίζουν προδοτικὰς ἐνοπλες ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ ΕΛΕΣ.

Τὸν ἴδιον μῆνα, Ἰούλιον 1943, ἀρχίζει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Συμφωνητικοῦ Πετριτσίου τὴν 12.7.43 εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ σκοπὸν τὴν διάλυσιν τῶν ἐνόπλων ἀνταρτικῶν ἐθνικιστῶν διὰ νὰ μὴ γίνουν ἐμπόδια εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς βουλγαρικῆς πολιτικῆς, αὔριον, ποὺ θὰ τελειῶνε ὁ πόλεμος καὶ θὰ ἐφηρμόζετο πλήρως τὸ Συμφωνητικόν.

Τὸν Ἰούλιον 1943 φθάνουν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν Ρούμελην 80 δολοφόνοι παλαιοὶ κομμουνισταὶ μὲ βουλγάρους ἀξιωματικοὺς καὶ λίγο ἀφγότερον διλοχία 160 βουλγάρων, ποὺ παρουσιάζονται ὡς Ρῶσσοι ἐνῶ εἶναι βούλγαροι πατριῶτες, μὲ σκοπὸν τὴν διαίρεσιν καὶ σφαγὴν τῶν ἐλλήνων. Ἡ ἀφιξὶς τῶν κομμουνιστῶν καὶ βουλγάρων αὐτῶν γίνεται ἀκριβῶς περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου 1943 δηλαδὴ μετὰ τὸ προδοτικὸν Σύμφωνον Πετριτσίου ΚΚΕ — ΚΚΒ. Ἀπὸ τότε ἀρχίζουν οἱ ὀργανωμέναι ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ε.Σ. καὶ ΕΛΕΣ εἰς Πελοπόννησον καὶ ἡ ὀργανωμένη σφαγὴ χιλιάδων Ἑλλήνων, ὅπως ἀναγράφεται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

4.— ΤΟ ΚΚΕ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ — ΕΠΟΝ — ΟΠΛΑ — ΕΤΑ

Ἐναφέρομεν ἀνωτέρω πῶς ἐνεφανίσθη ἐπὶ κατοχῆς ὁ κομμουνισμὸς διὰ τὴν ἐξαπατήσασάν τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι συμπορεύεται μὲ τὰ ἔθνηκα του φρονηματα. Διὰ τὴν ἐπιτύχη, ὅμως, εἰς τὸν δόλιον σκοπὸν του καὶ ἔχει διαρκῶς ἐπιτυχίαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός του, μηχανεύεται τὸ σύστημα τῶν ὁργανώσεων μὲ ὀνόματα ὄχι κομμουνιστικά, ἀλλὰ ἔθνηκα. Ἔτσι εἰς τίς παγίδες θὰ πέσουν πολλὰ θύματα, νέοι, ἐπιστήμονες, φλογεροὶ πατριῶτες ποὺ θυσιάζονται γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Θὰ ἰδοῦν τὴν πινακίδα, τὸ ὄνομα τῶν ὁργανώσεων καὶ δὲν θὰ ἐξετάσουν τὸ περιεχόμενον. Ἄρκει ὅτι ἡ ὀνομασία τῶν ὁργανώσεων εἶναι ἑλληνική καὶ θὰ τρέξουν πολλοὶ νὰ ἐγγραφοῦν μέλη, νὰ δηλώσουν πίστιν καὶ ὑποταγὴν. Καὶ μετὰ οἱ κομμουνισταὶ τοὺς «καλονίζουσι» ὅσους τολμήσουν νὰ φύγουν ἢ νὰ ἀντιδράσουν. . .

Τὸ ΚΚΕ εἰς πρώτην ὁργάνωσίν του ἐμφανίζει τὸ ΕΑΜ ποὺ τὸ ἐξηγεῖ ὡς ἔθνηκα ἀπελευθερωτικὸ μέτωπο. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ 1941, ὑπόδουλοι, ποῖος Ἕλληνας δὲν θὰ ἐπρόσεχε τίς λέξεις αὐτὲς ποὺ ἔχουν μέσα τους τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀπελευθέρωση; Ἀκριβῶς γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐλευθερία πολέμησαν τὸ 1940—1941 οἱ Ἕλληνες καὶ γι' αὐτὴν εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα. Τώρα βλέπουν σὲ μία ὁργάνωσι ποὺ τόσο ἐπιμελῶς διαφημίζεται ὅτι ἡ ἔθνος καὶ ἀπελευθέρωσις εἶναι ἰδανικά της. Σπεύδουσι, λοιπόν, πολλοὶ χωρὶς ἄλλη ἐξέτασι νὰ ἐνισχύσουν τὴν ὁργάνωσιν γιὰ χάρι, ὅμως, τοῦ ἔθνος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ τὸ ΚΚΕ παραμονεύει μὲ τὰ στελέχη του καὶ γράφει ποῖοι ἐνισχύουν καὶ ποῖοι ἀρνοῦνται ἐνισχυσιν εἰς τὴν «ὁργάνωσιν παγίδα του». Πρέπει, ὅμως, νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν ὑπόδουλον λαόν μὲ μία προκήρυξι ποὺ νὰ στᾶται ὅλη ἀπὸ Ἑλλάδα, ἀπὸ ἕψηλά ἔθνηκα αἰσθήματα, ἀπὸ ἰδανικά, ἀπὸ ἀγάπη, ἀπὸ ἀδελφωσύνη, ἀπὸ συμπόνια στοὺς ὑποδούλους ποὺ πεινοῦν καὶ ὑποφέρουν, ἀπὸ μῖσος κατὰ τῶν ἰταλῶν — γερμανῶν καὶ βουλγάρων κλπ. Ἔτσι θὰ πέσουν εἰς τὰ δίχτυα του πολλοὶ Ἕλληνες μὲ ἀξιώματα, μὲ τίτλους ὑπηρεσιῶν στὴν πατρίδα, δοξασμένοι Ἕλληνες εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ὅποτε θὰ ἀκολουθήσουν τόσοι καὶ τόσοι Ἕλληνες καὶ ἑλληνίδες, ἄφθονα θύματα γιὰ τὸν πρῶτο, δεῦτερο καὶ τρίτο γύρο τῶν δολοφονιῶν του καὶ τῆς ἀνατινάξεως τῆς Ἑλλάδος. . .

Διὰ τὴν βεβαιωθῆ ὁ ἀναγνώστης περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ ὕψους τῆς καταχθονίου καὶ ἀριστοτεχνικῆς αὐτῆς ἀπάτης κομμουνιστῶν τοῦ ΚΚΕ, παραθέτομεν ὅπως ἔχει, μία προκήρυξι — Διάγγελμα τοῦ ΕΑΜ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1941.

Ὅπως θὰ ἰδῇ ὁ ἀναγνώστης οἱ συντάκτες τῆς προκηρύξεως αὐτῆς εἶναι δολιότατοι ἀριστοτέχνες ποὺ δὲν ἀφήνουν περιθώρια πολλὰ εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ σκεφθῇ τίποτε ἄλλο ἀπὸ Ἑλλάδα, μόλις τελειώσῃ τὴν ἀνάγνωσίν της. Τὴν παραθέτομεν ὅπως ἀκριβῶς εἶχε.

ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΕΛΕΘΕΡΩΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΙΟ
(E. A. M.)

Δ Ι Α Γ Γ Ε Λ Μ Α

Σι' ὄλο τὸν Ἑλληνικὸ Λαὸ, σ' ὄλους τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἡ καρδιά τους
χτυπάει γιὰ τὸ ξεσκάδωμα τῆς Πατρίδος μας.

Ἕλληνες, Ἑλληνίδες, Νέα Γενεά,

Ἀπὸ τὶς 24 Ἀπριλίου, ἐδῶ καὶ 5½ μῆνες, ἡ Χώρα μας, ὁ ἔνδοξος καὶ
ἡρωϊκὸς λαὸς μας, ζοῦν σκλάβοι. Οἱ γερμανοὶ καὶ ἰταλοὶ καὶ οἱ βούλγαροι
φασίστες κατακτητὲς ληστεύουν τὸ βίος μας, ἀτιμάζουν τὶς γυναῖκες μας καὶ
τὰ κορίτσια μας, δολοφονοῦν κατὰ ἑκατοντάδες τοὺς ἄντρες.

Ἡ πείνα, ἡ ἐξαθλίωση φτάσαν στὸ ἀπροχώρητο. Δεκάδες χιλιάδες εἶ-
ναι κιάλας οἱ καινούργιοι φυματικοί. Ἐκατοντάδες οἱ προφυματικοί. Τὰ παι-
διά μας χλωμά, πεινασμένα, ζητᾶν τὸ ψωμί ποὺ δὲν ἔχοιμε νὰ τοὺς δώσουμε.
Μὲ κόπο, ἐπιστρατεύοντας τὶς τελευταῖες μας δυνάμεις σερνόμαστε στοὺς
δρόμους, στὴ δουλειά.

Τὸ ψωμί, τὸ λάδι, τὰ ὄσπρια, τὰ σταφύλια, τὰ χορταρικά ἔχουν ἐξαφα-
νιστεῖ. Μῆνες οἱ φτωχοὶ ἔχουν νὰ δοῦν γάλα, αὐγὸ, κρέας, ψάρι. Τριάντα
δράμια ψωμί μᾶς ἔδινε ἡ ψευτοκυβέρνηση τῶν προδοτῶν λακέδων στὴν Ἀθή-
να, στὸν Πειραιᾶ, καὶ σὲ μερικὲς ἄλλες πόλεις. Μὰ κι' αὐτὸ κόβεται. Σ' ἄλ-
λες πόλεις, βδομάδες τώρα, οὔτε κι' αὐτὰ τὰ 30 δράμια δὲν δίνονται. Μονά-
χα στὴ μαύρη ἀγορά, ποὺ τὴν ἔχουν κι' αὐτὴν ὄργανωμένη οἱ κατακτητὲς
μας, σὲ συνεργασία μὲ ὠρισμένους προδότες Ἕλληνες, βρίσκονται σὲ τιμὲς
ἀπρόσιτες γιὰ τὸ Λαὸ, ὠρισμένα εἶδη.

Ἡ Ολόκληρη ἡ φυλὴ μας ἀπειλεῖται, τὸ χειμῶνα ποὺ μᾶς ἔρχεται, μὲ τὴν
ἐξόντωση, τὸν ἀφανισμό, ἂν μείνουμε μὲ σταυρωμένα χέρια, ἂν ἀφήσουμε
ἐλεύτερους τοὺς κατακτητὲς μας καὶ τὰ ὄργανά τους, τοὺς «Ἕλληνες» προδό-
τες «Κυβερνήτες» στὸ ἐξοντωτικὸ ἔργο του.

Ἕλληνες, Ἑλληνίδες, Νέα Γενεά,

Ἡ σημερινὴ σκλαβιά εἶναι χωρὶς ἄλλο, ἡ πιὸ βαριά, ἡ πιὸ ἀφόρητη στὴν
ἱστορία τοῦ Λαοῦ μας. Κι' ἄλλοτες ὅμως ἡ φυλὴ μας πέρασε χρόνια σκλα-
βιάς, χρόνια μαύρης δουλείας. Κι' ἂν ὡς τὰ σήμερα ἔζησε καὶ θὰ ζήσει, εἶ-
ναι γιὰτὶ ποτὲ δὲ δέχτηκε παθητικὰ τὸν ξένο ζυγὸ, γιὰτὶ κάθε φορὰ, ὕστερ'
ἀπὸ κάθε σκλάβωμα, ἔβωνε τὶς δυνάμεις της καὶ κατακτοῦσε ξανά τὴ λευτε-
ριά της.

ΚΙ ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ.

Ἕλληνες, Ἑλληνίδες, Νέα Γενεά,

Ἐποδουλωθήκαμε στὸν ξένο κατακτητὴ ὄχι γιὰτὶ μᾶς ἔλειψε τὸ θάρ-
ρος κι' ὁ ἡρωϊσμός μὰ γιὰτὶ προδόθηκε ὁ ἀγώνας μας, γιὰτὶ κρατηθήκαμε δια-
σπασμένοι καὶ σκλάβοι ἐσωτερικά, γιὰτὶ ὁ Λαὸς μας καταληστεύτηκε ἀντὶ νὰ
προετοιμαστῇ γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἄμυνα, γιὰτὶ γαλουχήθηκαν στὶς γραμμὲς μᾶς

καταστάσεως ἢ διαφθορὰ καὶ ἢ προδοσία, γιατί οἱ Τσολάκογλοι καὶ Σία, αὐτοὶ ποὺ ἀποσύνησαν τὸ μέτωπο καὶ χτύπησαν πισώπλατα τὸ φαντάρο, τὸν τσολιά, τὸν Κύπριο καὶ Δωδεκανήσιο ἐθελοντή, τὸν ἥρωα τῆς Κρήτης, παίζαν ἡγετικό ρόλο τότε. Γι' αὐτό, καὶ μόνο γι' αὐτό, ἵποδουλωθήκαμε στὸν ξένο κατακτητή.

Τώρα ὅμως, τὸ ζήτημα εἶναι πῶς θὰ ξεσκαβωθοῦμε. Καὶ σ' αὐτὸ μιὰ εἶναι ἡ ἀπάντηση:

Η ΕΝΩΣΗ ΟΛΩΝ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ, Η ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΤΟΥΤ.

Κι' αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ (τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Μετώπου) ποὺ ἰδρύεται.

Ἕλληνες καὶ Ἕλληνίδες πατριῶτες, νέοι καὶ νέες,

Ἄσχετα ἀπ' ὅτι σᾶς χώρισε στὸ παρελθόν, ἄσχετα ἀπ' ὅτι θὰ σᾶς χωρίσει στὸ μέλλον ὕστερα ἀπ' τὸ σκλάβωμά μας, ἐνῶστε τὶς δυνάμεις σας γιὰ τὸν Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Ἀγῶνα.

Στὶς πόλεις, στὶς συνοικίες, στὰ κεφαλοχώρια, στὰ χωριά, στὰ ἐργοστάσια, στὶς ἐπιχειρήσεις, στὶς τράπεζες, στὰ τμήματα τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς, στὰ ὑπουργεῖα, πᾶστε οἱ πιὸ δραστήριοι καὶ τολμηροὶ ἀπὸ σᾶς τὴν πρωτοβουλία. Καὶ σχηματίστε παντοῦ Ἐπιτροπὲς τοῦ ΕΑΜ. Οἱ Ἐπιτροπὲς τοῦ ΕΑΜ τῶν συνοικιῶν, χωριῶν, ἐπιχειρήσεων, ἐργοστασίων, τραπεζῶν, ἐπαγγελματικῶν κλάδων, τμημάτων ἀστυνομίας καὶ χωροφυλακῆς, ὑπουργείων κλπ., μὲ τὴ σειρὰ τους ἄς σχηματίσουν μυστικὲς τριάδες ἢ πεντάδες βίαιης, γύρω ἀπ' τὶς ὁποῖες θὰ συγκεντρωθῇ ὅλος ὁ Λαός.

Τὸ ΕΑΜ θ' ἀγωνιστῇ κοινητοποιώντας ὁλόκληρο τὸ Λαό, κι' ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς ἄλλους Λαοὺς ποὺ παλεύουν μὲ τὸν Ἄξονα.

Γιὰ νὰ σταματήσει τοὺς κατακτητὲς μας καὶ τὰ ὄργανά τους, τὴν πωλημένη σ' αὐτοὺς ψευτοκυβέρνηση τῶν προδοτῶν, εἰς τὸν ἀφηνιασμένον δρόμον τῆς καταληστεύσεως τοῦ τόπου μας καὶ τῆς ἐξοντώσεως τῆς φυλῆς μας.

Γιὰ τὸ σταμάτημα τῶν δολοφονιῶν καὶ τῶν συλλήψεων, γιὰ τὴν ἀπόλυση τῶν χιλιάδων ἐλλήνων πατριωτῶν ποὺ εἶναι κλεισμένοι εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως καὶ εἰς τὶς φυλακὲς. Γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ ὕλική βοήθεια τῶν θυμάτων τοῦ ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα, βοηθώντας μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις τὸ ἔργο τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἀλληλεγγύης.

Γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς χώρας μας ἀπὸ τὸν ξενικὸ ζυγὸ στὴν κατάλληλη στιγμή, τὴν ἀνατροπὴ τῆς σημερινῆς ἢ κάθε ἄλλης προδοτικῆς κυβερνήσεως ποὺ τυχὸν θὰ σχηματισθεῖ καὶ γιὰ τὸ σχηματισμὸ μιᾶς προσωρινῆς κυβερνήσεως ποὺ θὰ προκηρύξει ἐκλογὲς γιὰ Συνταχτικὴ Ἐθνοσυνέλευση, ὥστε ὁ λαὸς ν' ἀποφανθεῖ κυριαρχικὰ γιὰ τὸ πολίτευμα καὶ τὴ διακυβέρνησή του.

Ὀργανώσεις τοῦ λαοῦ κάθε μορφῆς. Πάρτε μέρος στὸν ἀγῶνα τοῦ ΕΑΜ ὅσες ἀπὸ σᾶς δὲν πῆραν σχετικὴ ἀπόφαση ἀκόμα. Ἀποχῆ ἀπ' τὴν ὀργανωμένη δράση μονάχα τοὺς κατακτητὲς βοηθάει.

“Ἕλληνες ἄστοί. Βοηθήστε οἰκονομικά καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ σας τὸν ἀγῶνα τοῦ ΕΑΜ.

“Ἕλληνες ἀξιοματικοί, ὑπαξιοματικοί, ἔφεδροι πολεμιστές, ἀνάπηροι. Προσφέρετε τὶς γνώσεις σας, τὴν πείρα σας, τὴ δοκιμασμένη τόλμη σας στὴν ὀργάνωση τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων. Τὸ παράδειγμα τῶν καπεταναίων, τῶν Καραβοκυραίων, τῶν ναυτῶν τοῦ 1821, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Μιαούλη, τοῦ Κανάρη, Οἰκονόμου, Καρατζᾶ, ἃς εἶναι ὁδηγός σας.

“Ἕλληνες ἀξιοματικοί καὶ ἀπλίτες τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς. Δὲν ὑπάρχει ἐλληνικὴ κυβέρνησις ποὺ νὰ ὑπηρετεῖτε. Μὴ γινώσαστε ὄργανα τῶν καταχτητῶν μας καὶ τῶν προδοτῶν ἐλλήνων ποὺ ἐξευτελίζουν, πιέζουν, δολοφονοῦν καὶ σᾶς τοὺς ἴδιους. Σαμποτάρετε κάθε μέτρο τῶν καταχτητῶν, ποὺ στρέφεται ἐνάντια στὸν Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Ἀγῶνα τοῦ λαοῦ.

“Ἕλληνες ἱερεῖς. Ὁδηγηθῆτε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ. Γίνετε μαχητικοὶ ἀγωνιστές τοῦ ἀγῶνα τῆς φυλῆς, γιὰ τὸ ξεσκλάβωμα τῆς.

Νέοι καὶ νέες. Δόστε τὸν ἀπέραντο ἐνθουσιασμό σας, τὸ ἥρωικό σας, πνεῦμα, τὴν αὐταπάρηση καὶ τὴν αὐτοθυσίαν σας στὸν ἀγῶνα τοῦ ΕΑΜ.

“Ἕλληνίδες. Πολεμῆστε τὴ διαφθορὰ ποὺ πᾶνε νὰ σπείρουν ἀνάμεσά σας, ἐκμεταλλεῦμενοι τὴν πείναν σας, οἱ διεφθαρμένοι φασίστες. Οὔτε μιὰ Ἕλληνίδα δὲν πρέπει νὰ ἔχει σχέσεις μὲ τοὺς φασίστες, καταχτητὲς μας. Στιγματίστε ὅσες ἐπιμένουν νὰ πουλιοῦνται στοὺς καταχτητὲς μας.

“Ἕλληνες ἀγρότες. Κρύψτε τὴν παραγωγή σας ἀπ’ τοὺς καταχτητὲς καὶ τὴν κυβέρνησις τῶν προδοτῶν — λακέδων ποὺ παραδίνει, ὅ,τι συγκεντρώνει, στοὺς γερμανοὺς. Πουλάτε τὰ προϊόντα σας μόνο στοὺς κατοίκους τῶν πόλεων. “Ἕλληνες, πολίτες. Οὔτε ἓνα κουκὶ στάρι, οὔτε μιὰ σταγόνα λάδι στοὺς καταχτητὲς, ὅσαδήποτε λεφτὰ κι’ ἂν σᾶς προσφέρουν. Ὑπερασπίστε τὸ βίός σας μ’ ὅλα τὰ μέσα.

Καὶ σεῖς “Ἕλληνες μικροαστοί, βιοτέχνες, ἐργάτες δημόσιοι καὶ ἰδιωτικοὶ ἐπάλληλοι, διανοούμενοι. Ἀρνηθῆτε κάθε βοήθεια στοὺς καταχτητὲς μας. Μὴ δουλεύετε γι’ αὐτούς. Φέρτε κάθε εἶδους ἐμπόδια σὲ κάθε δουλειὰ ποὺ γίνεται γιὰ λογαριασμό τους. Ἀρχίστε ἀμέσως τὸν ἀγῶνα σας μὲ ἐπιτροπές, πεταχτές συγκεντρώσεις, μὲ διαδηλώσεις, μὲ ἐπιβράδυνση καὶ στάση στὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, μὲ ἀπεργίες γιὰ ψομί, συσσίτια, μεροκάματα καὶ μισθοὺς μὲ βάση τὸν τιμάρημο.

“Ἕλληνες, Ἕλληνίδες, νέοι καὶ νέες,

Ἡ Κρήτη, ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἅπου ἄρχισε κίβλας τὸ ξεκίνημα, μᾶς δείχνουν τὸ δρόμο. Τὸ ΕΑΜ ὀρίζει τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπ’ τὰ σήμερα ᾧς τις 28 Ὀκτωβρίου, τὴν πρώτη ἐπέτειο τῆς ἀνανδρῆς ἐπιδρομῆς τῶν ἰταλῶν φασιστῶν ἐνάντια στὴ χώρα μας, περίοδο τοῦ νέου ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ξεκινήματος. Μέρα μὲ τὴ μέρα, ὥρα μὲ τὴν ὥρα, ἃς ἀνεσθάζουμε τὶς μορφές

τῆς πάλης μας. Στις 28 Ὀκτωβρίου, μὲ κάθε εἶδους ἐκδήλωση ἀγωνιστεῖτε γιὰ τὸ ἐθνικὸ ξεκίνημα.

Τὸ ΕΑΜ ὀρίζει σύγχρονα γιὰ ἔμβλημα του τὸ ἥρωικὸ τσαρούχι. Τὸ τσαρούχι εἶναι τὸ ἑλληνικὸ «V». Τὸ Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο καλεῖ ὄλους τοὺς Ἕλληνες καὶ ἑλληνίδες στὶς 28 Ὀκτωβρίου στὸ σπίτι τους, στὸν τόπο τῆς δουλειᾶς τους, στὸ καφενεῖο, στὸ τραμ, στὸν κινηματογράφου, στὸ θέατρο, νὰ χαιρετιστοῦν μὲ τὶς λέξεις τσαρούχι - - ΕΑΜ. Ἀπ' ἄκρι σ' ἄκρι στὴν Ἑλλάδα μας, δυὸ λέξεις πρέπει ν' ἀντηχήσουν, τὴ μέρα τῆς 28 Ὀκτωβρίου: Οἱ λέξεις ΤΣΑΡΟΥΧΙ — ΕΑΜ.

Ἑλληνες πατριῶτες καὶ πατριώτισσες,

Μέρες φοριχτές, μέρες τρομερῆς δοκιμασίας περνᾶμε. Ἀκόμα πιὸ φοριχτὲς κι' ἀπαίσιες μᾶς περιμένουν. Ἀπὸ μᾶς ὅμως καὶ πάλι ἐξαρτᾶται νὰ ζήσουμε ξανά ἐλεύθεροι. Ὁ ἀγώνας δὲ θάνατι εὐκολός, μὰ τὸ ἔπαθλό του ἀξίζει κάθε θυσία. Καὶ τὸ ἔπαθλο θὰ εἶναι μιὰ νέα Ἑλλάδα ἐλεύθερη καὶ ἀνεξάρτητη, κτῆμα τοῦ λαοῦ τῆς.

ΑΔΕΛΦΙΑ ΜΑΣ, ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ, ΝΕΟΛΑΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ.

ΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟ ΤΗΣ 28 ΟΧΤΩ)ΟΤ

ΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΟΤΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ.

ΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ.

Ὅσεσδήποτε δοκιμασίες κι' ἂν περάσουμε, ὄσεσδήποτε θυσίες κι' ἂν χρειαστοῦν ΕΜΕΙΣ ΘΑ ΝΙΚΗΣΟΤΜΕ.

Z H T Ω Τ Ο Τ Σ Α Ρ Ο Υ Χ Ι

Z H T Ω Τ Ο Ε. Α. Μ.

Z H T Ω Η Ε Λ Ε Υ Θ Ε Ρ Η Ε Λ Λ Α Δ Α Μ Α Σ.

Ἡ Κεντρικὴ Ὄργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Α.Μ.

10 Ὀκτωβρίου 1941.

Ὁ ἀναγνώστης ἀσφαλῶς θὰ ἐπρόσεξε ὅτι ἡ προκήρυξις αὐτὴ ἀπευθύνεται εἰς τοὺς «Ἕλληνας καὶ ἑλληνίδας», στὴν νέα γενεά, εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, στοὺς ἀναπήρους, στοὺς ἱερεῖς, στοὺς ἀγρότες. Ποῖος Ἕλληνας ἦτο δυνατὸν νὰ ἀρνηθῆ προσοχὴν εἰς τὴν προήρυξιν αὐτήν; Ἦτο δυνατὸν τότε, τὸ 1941—1942, νὰ σκεφθῆ ἕνας Ἕλληνας ἀναγνώστης αὐτῆς τῆς προκηρύξεως, ὅτι πίσω ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ αὐτὴ προκήρυξις εἶναι κρυμμένο τὸ ὑποῦλο καὶ δολοφονικὸ μαχαῖρι τοῦ ΚΚΕ πὸν λίγο ἀργότερα δολοφόνησε χιλιάδες Ἕλληνες καὶ ἑλληνίδες, ἀξιωματικούς, πτωχοὺς ἐπαγγελματίες, ἀναπήρους, ἱερεῖς καὶ ἀγρότες; Στὴν προήρυξις αὐτὴ φαίνεται ὅλη ἡ ἀνθρωπιά καὶ ὁ πόνοσ στὸν ὑπόδουλο ἄνθρωπο καὶ Ἑλληνα. Πῶς νὰ ὑποψιασθῆ ὅμως τότε κανεῖς, ὅτι τὸ ΚΚΕ καὶ τὸ ΕΑΜ λίγο ἀργότερα θὰ ἐβασάνιζε χιλιάδες Ἑλληνες, χωρὶς ἕνα ἐλάχιστο δεῖγμα ἀνθρωπισμοῦ;

Τὸ ΕΑΜ ἐπικαλεῖται τὸν ἥρωισμόν τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Κανάρη, τοῦ Μιαούλη, ὡς παράδειγμα αὐτοθυσίας καὶ καλοῦσε τοὺς Ἕλληνες διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Ποῖος πρόσεχε τότε ποῖος καλεῖ; Ἄρκει ὅτι ἡ πρόσκλησις ἦτο γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα. Ἔτσι ἐσκέφθησαν ὅσοι ἀκολούθησαν τὸ ΕΑΜ τότε, χωρὶς νὰ ὑποφαστοῦν ὅτι οἱ προσκαλοῦντες ἐννοοῦσαν ὄχι τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα, ἀλλὰ τὴν κομμουνιστικὴν τῶν πατρίδα. Εἰς τὴν προκήρυξιν ὀρίζεται ὡς ἔμβλημα τὸ «τσαρούχι». Πόσους δὲν ἠλέκτρισε τὸ ἑλληνικὸ τσαρούχι τὸ 1940—41, τότε ποὺ νίκησε τοὺς Ἴταλους στὴ Βόρειο Ἠπειροῦ! Τώρα τὸ ΚΚΕ τὸ χρησιμοποιεῖ ἀπατηλῶς νὰ προσελκύσῃ τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνες μαζί του. Πολλοὶ ἐπῆγαν καὶ γι' αὐτὸ μαζί του. Ποῦ νὰ σκεφθοῦν οἱ ἥρωες τοῦ 1940—1941 αὐτοὶ ποὺ φόρεσαν τὸ ἥρωικὸ τσαρούχι τότε, ὅτι λίγο ἀργότερα τὸν Σεπτέμβριον 1944 τὸ ΚΚΕ μετὰ τὸ ΕΛΑΣ θὰ ἠμπόδιζε νὰ ἀνακαταληφθῇ ἡ Βόρειος Ἠπειρος ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν τοῦ ΕΛΕΣ μετὰ τὴν ἐπίθεσιν ποὺ ἔγινε τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ τότε, ἐνῶ προχωροῦσε γιὰ ἀνάιμακτο ἀνακατάληψιν τῆς Βορείου Ἠπειροῦ.

Δὲν ἀναφέρει βέβαια τίποτε ἢ προκήρυξις γιὰ τὴν Βόρειο Ἠπειρο, γιὰ τὰ Δωδεκάνησα, γιὰ τὴν Κύπρον, γιὰτὶ αὐτὸ θὰ εἰπῆ μεγαλεῖο τῆς Ἑλλάδος, τελειώνει πάντως μετὰ τὴν ζητωκραυγὴν: Ζήτω ἡ ἐλεύθερη Ἑλλάδας μας.

Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας καὶ τοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, οὔτε ὑπῆρχε μεγάλη διαφάνεια εἰς τὸν ὀρίζοντα, οὔτε πολλοὶ ἐρεῦνησαν βαθύτερα τὴν προκήρυξιν αὐτήν. Ἔτσι πολλοὶ ἀκολούθησαν καὶ τὸ ΚΚΕ μετὰ τὴν πρώτην ἀπατηλὴν ὀργάνωσιν του ἐπέτυχεν νὰ παρασύρῃ πολλοὺς.

Οἱ κομμουνισταὶ διαδίδουν καταλλήλως μετὰ προκηρύξεις, μετὰ στελέχη τῶν, ὅτι μαζί τῶν εἶναι ὅλος ὁ κόσμος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, οἱ καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, οἱ ἐπιστήμονες, ὅλοι οἱ στρατηγοί, ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι, ὅλοι οἱ διανοούμενοι, ὅλοι οἱ ἐργάτες, ὅλοι οἱ ἀγρότες. Ἄναφέρουν μάλιστα καὶ ὀλόκληρον σειράν ἀπὸ ὀνόματα ἐπιφανῶν ἑλλήνων καὶ τὸ διαδίδουν καὶ τὸ ἐπιβάλλουν ὡς ἀληθὲς μετὰ τὴν τέχνην, ὥστε γίνεται ἀφορμὴ καὶ αὐτὸ νὰ παρασύρῃ καὶ ἄλλους. Ἀποκαλύπτεται βέβαια σύντομα ὅτι αὐτὰ εἶναι ψέμματα ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξύ ἔπεσαν ἀρκετὰ θύματα.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἔχουν καὶ τὴν εὐαισθησίαν νὰ στενοχωρηθοῦν, διότι ἀπεκαλύφθησαν ψεῦτες καὶ ἀπατεῶνες. «Ὁ σκοπὸς γι' αὐτοὺς ἀγιάζει τὰ μέσα». Αὐτοὶ σκέπτονται ἀργότερα νὰ σκοτώσουν χιλιάδες Ἕλληνες γιὰ χάριν τοῦ σκοποῦ τῶν καὶ θὰ στενοχωρηθοῦν τώρα, διότι ἀπεκαλύφθησαν τὰ ψέμματα τῶν;

Ἐνας Ἕλληνας κομμουνιστὴς ποὺ μετενόησε διὰ τὸν ἀντεθνικὸν δρόμον ποὺ εἶχε πάρει καὶ ἐπανῆλθε εἰς τὴν λεωφόρον τῶν Ἑλλήνων, γράφει:

«Τὸ ΕΑΜ πλέον γίνεται ὁ Δούρειος Ἴππος διὰ νὰ παραπλανηθῇ ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὅτι τάχα πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ὀργανώσεως διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος.

Ἔκριναν οἱ κομμουνισταὶ τὴν καταλληλότερον στιγμήν νὰ ἐξαπατήσουν τὸν λαόν τὴν περίοδον τῆς δουλείας καὶ τῶν τρομακτικῶν στερηῶσεων τῆς πεί-

νας και τοῦ τρόμου ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς.

Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα οἱ μοσχοβίτες ντυμένοι μὲ ἑλληνικὲς φορεσιές... ἐκάλεσαν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ νὰ εὕρη τὴν ἐλευθερία καὶ εὐτυχία του σὲ λουλουδένιο κῆπο ποῦ ἦταν, ὅμως, κρυμμένοι ἔτοιμοι λύκοι, διψασμένοι γιὰ αἷμα...

Οἱ κομμουνισταὶ διεκήρυσαν: Κάτω τὰ σύνορα. Κάτω οἱ πατρίδες, ἐνῶ καὶ ἐδῶ ψεύδονται. Πιστεύουν εἰς τὴν πατρίδα. Τὴν Σοβιετικὴν των, ὅμως, πατρίδα.

2.— Τὸ Κ.Κ.Ε. χρησιμοποιεῖ μετὰ ἄλλην ἀπατηλὴν ὀργάνωσιν διὰ τὰ σχέδιά του, τὸν ΕΛΑΣ. Ἀναλυτικῶς παρουσιάζει αὐτὴν τὴν ὀργάνωσιν ὡς «Ἐθνικὸν Λαὸν - Ἀπελευθερωτικὸν Στρατόν». Ἡ λέξις κάνει ἐντύπωσιν σὲ πολλοὺς ποῦ δὲν ξέρουν τοὺς ὀργανωτὰς του. Προκαλεῖ συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμόν τὸ ὄνομα καὶ πολλοὶ κατατάσσονται εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀφοῦ εἶναι «Ἐθνικὸς Στρατὸς» καὶ σκοπὸν ἔχει τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὅταν ἀργότερα βεβαιώνονται ὅτι οἱ ὀργανωταὶ του εἶναι δολοφόνοι κομμουνισταὶ καὶ δὲν ἔχει σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τὴν Δικτατορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος εἰς τὴν Ἑλλάδα, μόλις ἀναχωρήσουν οἱ Ἰταλογερμανοί, εἶναι πολὺ ἀργά. Τότε δὲν ἠμποροῦν νὰ ξεφύγουν. Ὅσοι ἀπειραθήσαν νὰ φύγουν ὑπέστησαν φρικτὰ βασανιστήρια καὶ μετὰ ἐδολοφονήθησαν...

Ὅπως θὰ προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης, ἡ ἀπάτη εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς Νέας Ὄργανώσεως ΕΛΑΣ εἶναι ἐξ ἴσου ἀριστοτεχνικὴ μὲ τὴν ἀπάτη τοῦ ΕΑΜ. Ἡχητικῶς ὁ ΕΛΑΣ ἀκούεται: ΕΛΛΑΣ! ὅταν ὁ σκοπὸς φωνάζει: ἐδῶ ΕΛΑΣ! ἴσως κανεὶς δὲν θὰ σκεφθῇ ὅτι δὲν ἔχει σχέσι μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἴσως ὅλοι τότε νὰ ἐσκέφθησαν ἀκούοντες «ΕΛΑΣ» ὅτι εἶναι ἡ ΕΛΛΑΣ!

Κατ' ἐντολὴν τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὰ πηλίκιά των οἱ ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ ἔβαλαν ΕΛΑΣ. Ποῖος ἀπὸ τοὺς χιλιάδες ποῦ εἶδαν αὐτὸ τὸ σῆμα, ἐσκέφθη ἢ ἐτόλμησε νὰ ἐλέγξῃ γιατί ἡ λέξις ΕΛΑΣ εἶναι γραμμμένη μὲ ἓνα Λ; Ἀσφαλῶς λίγοι τὸ ἐσκέφθησαν κατ' ἀρχὰς καὶ ὅσοι ἐτόλμησαν καὶ νὰ ἐρωτήσουν σχετικῶς ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὸ θάρρος των ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε... Καὶ ἠχητικῶς, λοιπόν, καὶ ὀπτικῶς ἡ νέα ὀργάνωσις ΕΛΑΣ δίδει τὴν πρώτη ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ΕΛΛΑΣ. Ἀφοῦ, λοιπόν, γιὰ τὴν Ἑλλάδα πρόκειται, πολλοὶ δυστυχῶς Ἕλληνες ἔτρεξαν νὰ καταταγοῦν καὶ νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα τοὺς κατακτητὰς! Ὅταν ἀργότερα τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ τὰ στελέχη του ποῦ ὀδηγοῦσαν τὸν ΕΛΑΣ διατάζουν νὰ γίνουν ἐπιθέσεις, ὅχι κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν ἀλλὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, τῆς ΕΚΚΑ τοῦ Συντ)ρχου Ψαρροῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (Ε.Σ.) εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶναι ἀδύνατον πλέον, χωρὶς κίνδυνον τῆς ζωῆς των, νὰ φύγουν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Κ.Κ.Ε.— ΕΛΑΣ. Ὅταν δὲ ἀργότερα, ἔπειτα ἀπὸ προοδευτικὰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τόσα ἐγκλήματα, ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ κομμουνισταὶ, κατευθύνουν εὐκόλως τὸν ΕΛΑΣ εἰς τὸ ἐγκλημα καὶ τὴν προδοσίαν. Εἰς τὸν ΕΛΑΣ τὰ 99% ἦσαν ἐθνικισταὶ ἀξιοματικοὶ καὶ πολῖτες, ἀλλὰ διὰ νὰ κινηθῇ τὸ Κ.Κ.Ε. εἶχεν ὀρίσει ἓνα μηχανισμόν ἰδικόν του ποῦ ἐξησφάλιζε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός του. Σὲ κάθε τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ἦταν

τρεις διευθύνοντες: α) ο Στρατιωτικός Διοικητής, β) ο Καπετάνιος και γ) ο πολιτικός καθοδηγητής. Ήξ αυτών ο Στρατιωτικός Διοικητής είχε εξουσία μόνον δια την διανομήν συσσιτίου και την εκτέλεσιν μάχης, αλλά αν θα γίνη μία μάχη, η τότε και του θα γίνη, δεν ωριζεν αυτός. Ο Καπετάνιος ητο ο εκπρόσωπος του Κ.Κ.Ε. και διήθυνε τα πάντα. Αυτός απεφάσιζε το παν σε κάθε κλιμάκιο, κατά τις οδηγίες της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε... Ο πολιτικός καθοδηγητής είχε την διαφώτισι και καθοδήγησι των ανδρών του Τμήματος. Αυτός έβγαζε λόγους και ανέπτυσσε τον κομμουνισμόν και ο,τι ηθελε εις τους ανδρας του ΕΛΑΣ. "Όταν συνεπώς εγεννάτο και αν εγεννάτο ένα ζήτημα που ηθελε συνεννόησιν, σύσκεψιν και απόφασιν και αν εγένετο σύσκεψις των τριών ηγετών, ενός Τμήματος, η απόφασις ητο εκ των προτέρων γνωστή, θα εγένετο ο,τι ελεγαν οι δύο κομματικοί και οχι ο Στρατιωτικός διοικητής, διότι είχαν την πλειοψηφίαν. "Έτσι δια του τρόπου αυτού παρουσιάζοντο οτι ενήργουν, «δημοκρατικά». "Έτσι εαν εγένετο επίθεσις κατά των κατακτητών η ενέδρα, που και τότε, η άλλη μετακίνησις του Τμήματος, η επίθεσις κατά Ελλήνων και σφαγή των, απεφασίζετο «από την πλειοψηφίαν των δύο» κομμουνιστών του Καπετάνιου και του Πολιτικού Καθοδηγητού. Οι αξ) κοί του ΕΛΑΣ είχαν καταστήσει άβουλα όργανα του Κ.Κ.Ε., δυστυχισμένοι "Έλληνες που εβγήκαν στο θουνό για την ελληνική Πατριδα και την ελευθερία και έγιναν δέσμοι του Κ.Κ.Ε., εβγήκαν να πολεμήσουν τους κατακτητάς και υπεχρεώθησαν η να μη τους πολεμήσουν η να επιτεθούν κατά Ελλήνων. Το δρομα αυτό των Ελλήνων αξιωματικων είναι απερίγραπτο. "Ας επιτραπή εδω να αναφέρωμε μίαν περίπτωσιν, κατ' αφήγησιν του 'Αντισμηάρχου Π. Μαντζουράνη επιτελάρχου του ΕΛΑΣ Πελοποννήσου. 'Ο Συντ)ρχης Σέρβος, από την Κέρκυραν, ηλθεν εις την Πελοπόννησον από τα εθνικά του φρονήματα να πολεμήση τους κατακτητάς. Τους το ελεγε καθαρά οτι δεν ητο κομμουνιστής και πως ηλθε στον ΕΛΑΣ να πολεμήση μόνον τους κατακτητάς. Είχεν αναλάβει ως Δ)τής του Συντ)τος ΕΛΑΣ 'Αχαΐας και σε μία θέσι άνω των Πατρων, κατά Μάϊον 1944, όπου ητο το τμήμα του, αντελήφθη τάγμα ανερχομένων Γερμανων προς Καλάβρυτα - Δεμέστιχα. Το τμήμα του ΕΛΑΣ ητο οχυρωμένο και σε ύψηλότερη θέσι και εκρινεν οτι επεβάλλετο να κτυπήσουν τους Γερμανούς. Είχε την βεβαιότητα πως θα τους συνέτριβε. Μόλις όμως το έμαθε ο πολιτικός καθοδηγητής, διέταξε το τμήμα να αποσυρθη άμεσως. "Εκκληκτος ο Συντ)ρχης Σέρβος εζήτησε να μάθη την εξήγησιν αυτής της περιέργου διαταγής. 'Ο πολιτικός καθοδηγητής του ειπε: «τα φυσίγγια θα χρειασθούν κατά την απελευθέρωσιν της Πελοποννήσου». Τελικώς η προσβολή των Γερμανων δεν έγινε παρά τις διαμαρτυρίες του Συντ)ρχου Σέρβου. "Η γνώμη του πολιτικού καθοδηγητού υπερίσχυσε. "Η μάχη κατά των Γερμανων δεν εδόθη. "Εδόθησαν, όμως, μάχες και σφαγή Ελλήνων, μόλις εφυγαν οι Γερμανοί...

'Αναφερόμεν την περίπτωσιν του Συντ)ρχου Σέρβου, διότι φανερώνει οτι εις τον ΕΛΑΣ δεν διήθυναν οι στρατιωτικοί, οι όποιοι ησαν κατά 99%

Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ἄξιοι τῆς Πατρίδος ποὺ ἐβγήσαν στὸ βουνὸ νὰ ἐξυπηρετήσουν μόνον τὴν Ἑλλάδα.

Διὰ τὸν ΕΛΑΣ γράφει σχετικῶς, ὁ ἱστορικὸς συγγραφεὺς Κ. Καλαντζῆς εἰς τὸ βιβλίον του «Οἱ σφαγὲς τῶν Καλαβρυτῶν»: «Ἡ δημιουργία τῶν στρατιωτικῶν ὁμάδων (τοῦ ΕΛΑΣ) δὲν ἀκολούθησε τὸ γνωστὸ στρατιωτικὸ σύστημα. Ἀκολούθησε σύστημα καθαρὰ σοβιετικόν. Δίπλα ἀπὸ τὸν κάθε ἀξιωματικόν, ὑπῆρχε ὁ καπετάνιος, ὁ προερχόμενος ἀπὸ τὸ Κόμμα. Ὁ λόγος του βάραινε σὲ ὅλα τὰ ζητήματα. Γιὰ νὰ γίνῃ κάτι ἔπρεπε νὰ τὸ διατάξῃ αὐτός, ὁ καπετάνιος. Ἡ Μεραρχία, τὸ Σύνταγμα, τὸ Τάγμα, ὁ Λόχος, ἡ Διμοιρία, ὅλα αὐτὰ τὰ σώματα εἶχαν τὸν καπετάνιο, τὸν ἄνθρωπο τοῦ Κόμματος, ὁ ὁποῖος καθοδηγοῦσε τὰ πάντα. Ἔτσι κατάντησε οἱ μόνιμοι ἢ ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ νὰ γίνονται σκιῆς τῶν σκιῶν. Εἶχαν χάσει τὴν ἐξουσία, εἶχαν χάσει τὸ κῦρος τους καὶ τὴν δυνάμει τους. Ὅταν τὸ κατάλαβαν ἦταν ἀργά πιά γιὰ νὰ ἀντιδράσουν. Ἐπῆρχε κίνδυνος σοβαρὸς γιὰ τὴν ζωὴ τους. Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους κρέαδανε τὸ γυμνὸ σπαθὶ τοῦ κόμματος, ποὺ τιμωροῦσε ἀμείλικτα κείνους ποὺ διαφωνοῦσαν μαζί του».

Διὰ τὸ Ε.Α.Μ.—ΕΛΑΣ ὁ Μιχαὴλ Μυριδάκης, ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα, γράφει σχετικῶς εἰς τὸ βιβλίον του «Οἱ ἀγῶνες τῆς Φυλῆς»:

«... Τὸ Ε.Α.Μ.—ΕΛΑΣ ὑπῆρξε μία συνωμοτικὴ πολιτικο - στρατιωτικὴ ὁργάνωσις ὑπὸ τὴν καθολικὴν καθοδήγησιν τοῦ Κ.Κ.Ε. ἢ μᾶλλον εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ Κ.Κ.Ε., εἰς περίοδον μιᾶς κατ' ἐξοχίαν ἐκτεταμένης προσπαθείας του καὶ ἡ ὁποία ὁργάνωσις ἔθεσε ἀπ' ἀρχῆς ὡς μοναδικὸν σκοπὸν τῆς τὴν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐπιβολὴν εἰς αὐτοὺς τῆς δικτατορίας τοῦ Προλεταριάτου. Τὸ Κ.Κ.Ε. τὸ ὁποῖον ἴδρυσεν τὴν ὁργάνωσιν αὐτὴν τὴν ἐστῆριζεν εἰς τὴν συκοφάντισιν, εἰς τὸ ψεῦδος, τὴν ἀπάτην καὶ τὴν βίαν. Ἐπεσκίαζαν δυστυχῶς οὗτοι τὸ αἰώνιον ἑλληνικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐφώτισε τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ὑπῆρξαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ σκότους καὶ τῆς Σιθηρικῆς Στέπας, ξένοι πρὸς τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἕλληνος καὶ τὰ περὶ ἀγῶνος κηρύγματα τοῦ Ἰσοθέου Σωκράτους καὶ τοῦ Θεανθρώπου Ναζωραίου. Βαθύτατα ἀδιαπέραστο σκοτάδι ἐκυριάρχει εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς συνειδήσεις των καὶ ἐπηρεασμένοι καὶ καμουφλαρισμένοι ἀπὸ τὴν ἀπατηλὴν μαρξιστικὴν θεωρίαν ἐπεδόθησαν εἰς ἔργον ἀφομοιωτικὸν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου καταλύσαντες θεῖους καὶ ἀνθρώπινους Νόμους...».

3. - Ἀλλὰ τὸ Κ.Κ.Ε. σκέπτεται πῶς πρέπει νὰ μπλέξῃ στὰ δίχτυα του καὶ τοὺς Ἕλληνες νέους, ποὺ εἶναι ἀκόμη ἀπειροὶ εἰς τὴν ζωὴν, ἐνθουσιώδεις, ὅμως, ριψοκίνδυνοι, εὐκολόπιστοι, τολμηροὶ ἀλλὰ καὶ ἐπιτόλαιοι. Ἐὰν ἐπιτύχῃ νὰ περιμαζέψῃ πολλοὺς νέους καὶ νέες εἰς μίαν ἄλλην ὁργάνωσίν του, θὰ ἔχῃ πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν του ἀφθονὸν ὕλικόν γιὰ συγκεντρώσεις, γιὰ συνθήματα, γιὰ προκηρῦξεις, γιὰ μεμονωμένες δολοφονίες. Ἀναθέτει, λοιπόν, σὲ μία ὁμάδα παλαιῶν κομμουνιστῶν τὸ εἰδικὸν δόλιον σχέδιόν του καὶ ἀποφαινόμενος «οἱ εἰδικοί σὲ καταχθόνιο προπαγάνδα» πῶς τὸ ὄνομα τῆς ὁργάνωσης τῶν νέων ἔπρεπε νὰ ἦτο ὁμοιο σχεδὸν μὲ τὴν ὁργάνωσιν νέων ποὺ εἶχε

τὸ καθεστῶς τῆς Δικτατορίας I. Μεταξᾶ τὰ ἔτη 1936—1941. Κατὰ τὴν περιόδον ἐκείνην ὑπῆρχεν ἡ Ε.Ο.Ν. — Ἑθνικὴ Ὀργάνωσις Νεολαίας— ὅπου, ὅμως, τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος ἐδιδάσκοντο νὰ σκέπτονται καὶ νὰ ἐνεργοῦν συμφῶνως μὲ τὶς ἑλληνικὰς παραδόσεις καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος. Οἱ νέοι τότε ἐπὶ μίαν βετίαν εἶχαν ἐθνικὴν κατεύθυνσιν, μολονότι ὑπῆρχε Δικτατορικὸν καθεστῶς. Ἦτο συνεπῶς δύσκολον διὰ τὸ Κ.Κ.Ε. νὰ ἀλλάξῃ ἀμέσως νοοτροπίαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Νεολαίαν. Χρησιμοποιοῖ, λοιπόν, διὰ ὄνομα, τῆς νέας ὀργανώσεως Νεολαίας πὺν θέλει νὰ ἐτοιμάσῃ, τὴν λέξιν «ΕΠΟΝ», δηλαδή Ἑλληνικὴ Πατριωτικὴ Ὀργάνωσις Νέων. Τί ΕΟΝ, τί ΕΠΟΝ! Πολλοὶ λίγοι θὰ πρόσεχαν τὴν διαφορὰ τῆς ὀνομασίας τῆς νέας ὀργανώσεως. Ὅλοι οἱ νέοι πὺν ἦσαν εἰς τὴν ΕΟΝ καὶ ἐσκέπτοντο μία νέα καινούργια Ἑλλάδα, ἐκαλοῦντο τώρα ἐν ὀνόματι τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος διὰ τὸν ἴδιον σκοπόν!... Τὸ τέχνασμα ἔπιασε. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔτρεξαν πολλὰ Ἑλληνόπουλα καὶ γράφηκαν εἰς τὴν ΕΠΟΝ. Ὅταν ἀργότερα τὰ μαθήματα εἰς τὶς συγκεντρώσεις δὲν εἶχαν «καρδιά ἑλληνική», ὅταν τὰ τραγούδια τῶν συγκεντρώσεων τῶν νέων τῆς ΕΠΟΝ δὲν ἦσαν καθόλου ἑλληνικὰ ἀλλὰ σλαβικά καὶ βουλγαρικά, ὅταν οἱ ὀδηγοὶ - καθοδηγηταὶ τῶν νέων ἐκεῖ τοὺς ἐδίδασκον τὸ μῖσος καὶ τὸ ἔγκλημα, ὅ,τι ἀντίθετο μὲ τὴν Χριστιανικὴ Ἐρησεία, τὴν οἰκογένεια καὶ τὴν Ἑλλάδα, τότε πλέον ἦτο ἀργά!... Τὰ Ἑλληνόπουλα εἶχαν δηλητηριασθῆ, δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διακρίνουν τὸν ὀρθὸν δρόμον. Τὰ ἀνύποπτα, ἄπειρα καὶ ἀθῶα παιδιὰ ἔπесαν εὐκολῇ λεία στὰ χέρια τοῦ Κομμουνισμοῦ. Τὰ ἐπότισαν μὲ μῖσος σὲ ὅ,τι ἑλληνικὸ καὶ μάλιστα ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ὅσα ἀντελήφθησαν τὸν ὀλεθρο ἔφυγαν καὶ σώθηκαν. Πολλὰ ὅμως παιδιὰ πλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόφασί τους. Ὅσοι γονεῖς τόλμησαν νὰ πάρουν τὰ παιδιὰ τους ἀπὸ τὶς συγκεντρώσεις αὐτὲς τῆς προδοσίας καὶ τῆς ἀτιμίας, πλήρωσαν τὴν γενναιότητά των αὐτὴ μὲ φυλακίσεις εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ πολλὰς φορὰς μὲ δολοφονίαν ὡς «ἀντιδραστικοί»... Κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1944 μία διαταγὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. ὤριζε ὑποχρεωτικὴν τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὴν ΕΠΟΝ ἕκαστον τῶν ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν σὲ κάθε χωριὸ καὶ συνοικίᾳ. Ἡ δικτατορία καὶ ἡ βία ἦτο πλέον γυμνή, χωρὶς προφάσεις καὶ κωλύματα. Ὅποιος ἔφερε ἀντίρρησην δὲν εἶδε τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸν ἥλιο...

4.— Ἀλλὰ τὸ Κ.Κ.Ε. εἶχε ἀνάγκη καὶ μιᾶς ἄλλης ὀργανώσεως πὺν νὰ παρακολουθῆ ὅλες τὶς ἄλλες, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ στελέχη του. Ἦθελε μερικοὺς νὰ τοὺς ἔχη πειθῆνια ὄργανα πὺν νὰ ἐκτελοῦν χωρὶς συζήτησιν κάθε διαταγὴν του καὶ πρὸ πάντων νὰ τρομοκρατοῦν καὶ νὰ δολοφονοῦν ἀμέσως κάθε πρόσωπο πὺν θὰ ὤριζεν ὁ ἀντιπρόσωπός του σὲ κάθε περιφέρεια, ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΕΛΑΣ, ὁ κάθε καπετάνιος του. Δίνει λοιπόν τὸ φοβερὸ καὶ τρομερὸ ὄνομα, εἰς τὴν νέαν ὀργάνωσιν: Ο.Π.Λ.Α.: δηλ. Ὀργάνωσις Προστασίας Λαϊκοῦ Ἀγῶνα: γλυκυτάτη ἢ ἀναλυτικὴ ὀνομασία του καὶ συμπαθῆς, ἀφοῦ εἶχε σκοπὸν τὴν προστασία τοῦ ἀγῶνος τοῦ Λαοῦ. Ἀλλὰ ἡ ἀνάλυσις δὲν ἀκούγεται συχνά. Μόνον ἡ Ο.Π.Λ.Α. ἀκούγεται ἢ μᾶλλον εἰ-

ναι παντοῦ παροῦσα, τρόμος καὶ φόβος φίλων καὶ ἀντιπάλων τῶν στελεχῶν τοῦ Κ.Κ.Ε., τοῦ Ε.Α.Μ., τοῦ Ε.Λ.Α.Σ καὶ τῶν ἀπλῶν δυστυχημένων μελῶν. Ἐκεῖ κατατάσσονται ὅλοι οἱ αἰμοδιψεῖς καὶ αἰμοβόροι κομμουνισταὶ ποῦ ἐκτελοῦν κάθε διαταγὴ μὲ ἀπλοῦν νεῦμα! Ἄν περιμένουν ἀποφάσεις τῶν φρενοδικαστηρίων τοῦ Κ.Κ.Ε. Φτάνει ποῦ τὸ διατάσσει ὁ καθοδηγητὴς τοῦ Κ.Κ.Ε. Τὰ μέλη τῆς Ο.Π.Α.Α. ἔχουν μόνον ὄπλα καὶ σφαῖρες. Ἄν μιλοῦν, δὲν συζητοῦν, δὲν ἀντιλέγουν. Σὺν ἄβουλα ὄντα τυφλὰ ὄργανα τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐκτελοῦν τοὺς Ἑλληνεζ ἀντιδραστικοὺς. Ὅσοι Ἑλληνεζ ἐτόλμησαν νὰ φέρουν ἀντίρρηση εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔπεσαν δολοφονημένοι τὴν ἄλλη ἡμέρα τὰ μεσάνυχτα στὸ σπίτι των ἢ σὲ ἀτόμερο σημεῖον ὅπου τοὺς ἐπῆγαν γιὰ «μιά ἀνάκρισι»... Κανεῖς δὲν τολμáει νὰ ρωτήσῃ, γιατί καὶ πῶς σκοτώθηκε ὁ «δυστυχής...». Ὅλοι γνωρίζουν ὅτι σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἀλλὰ ποῖος νὰ μιλήσῃ καὶ ποῖος νὰ ἀκούσῃ; Ποῖος νὰ σώσῃ; Ποῖος νὰ ἐπιβάλῃ τιμωρία καὶ νὰ φέρῃ τὴν σωτηρία ἀπὸ τὴν ὀργανωμένη δολοφονικὴ ἐπιχείρησι τοῦ Κ.Κ.Ε.;

5.— Οἱ Κομμουνισταὶ διὰ τοῦ Ε.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ ἔλαβον χιλιάδες λιρῶν ἀπὸ τὰς ἀποστολάς τοῦ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ ὀργανώσουν καὶ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα των κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὑπολογίζεται ὅτι ἔλαβον ἄνω τῶν 800.000 χρυσῶν λιρῶν Ἐν τούτοις ὄχι μόνον δὲν διέθεσαν τὰ χρήματα αὐτὰ διὰ τὸν τεθέντα σκοπὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ συντηρήσουν τὰς ἐνόπλους ὀμάδας των ἐλάμβανον τροφίμα τοῦ ὑποδοῦλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἰδρύσαντες τὴν Ε.Τ.Α «Ἐπιμελητεῖαν τοῦ Ἀντάρτου». Ἡ Ε.Τ.Α. συνεχέντρωνε τροφίμα ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἄνευ πληρωμῆς πρὸς συντήρησιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. Ἡ φορολογία ἔφθανε τὰ 20% τῆς παραγωγῆς, ἀναλόγως τῶν φρονημάτων τῶν φορολογουμένων. Ἡ φορολογία αὐτὴ βεβαίως πρέπει νὰ διαχωρισθῇ τῶν συνήθων ἐπιτάξεων τῶν ζώων τῶν χωρικῶν καὶ τῶν ἰδίων τῶν χωρικῶν, ὡς συνοδῶν των ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας, καθὼς ἐπίσης νὰ διαχωρισθῇ τῶν συνήθως γενομένων διαρπαγῶν ὄλων τῶν ὑπαρχόντων τῶν πρωτοπόρων ἀντιδραστικῶν εἰς τὸ ἔργον τῶν κομμουνιστῶν. Σχετικῶς μὲ τὴν Ε.Τ.Α. ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας Σπῦρος Μαυροειδῆς γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 4.5.1961 ἔκθεσίν του.

«.. Παρουσιάζεται τότε μία ἀνώμαλος κατάστασις. Βλέπουν οἱ κομμουνισταὶ, ὅτι συρρέει ὁ κόσμος πρὸς τὸν Ε.Σ. Ὁ κόσμος ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ἐκτὸς ἄλλων καὶ διότι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἐπλήρωναν τὰ τροφίμα μὲ τὶς λίρες ποῦ τοὺς ἔδινε ἡ Ἀποστολή. Ἐνῶ οἱ κομμουνισταὶ ἔκαναν ἐπιτάξεις τροφίμων καὶ ἐδυσανασχετοῦσε ὁ κόσμος. Τὶς λίρες τὶς ἔκρυσαν δι' ἀπώτερον σκοπὸν. Ὁ Ρίντ ἐμοίραζε τὶς λίρες εἰς τὸν Στρατικὴν διὰ τοὺς ἄνδρες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ καὶ εἰς τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον διὰ τοὺς ἄνδρες τοῦ Ε.Σ. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἔπερναν ἀμέσως τὶς λίρες ἀπὸ τὸν Στρατικὴν καὶ τροφίμα διὰ τοὺς ἄνδρες των, ἔπερναν ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν. Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος τὶς λίρες διὰ τὴν τροφοδοσίαν τῶν ἀνταρτῶν του τὶς ἐμοίραζε εἰς τοὺς ὀμαδάρχες ἀμέσως. . . ».

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Θ. Γιαννόπουλος μέλος τῆς ἀποστολῆς Τριφυλίας — Ὀλυμπίας γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ ἔτους 1950 ἔκθεσίν του.

«... Ἡ διατροφή ὄλων τῶν ὁμάδων κατ' ἀρχὰς ἐγένετο παρὰ τῶν Ἄγγλων, βραδύτερον, ὅμως, διεκόπη ἢ παροχή τροφῆς εἰς τὰς ὁμάδας τοῦ ΕΑΜ, διότι τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν διατιθέμενα χρήματα διετίθεντο διὰ τὸ κόμμα των καὶ οὐχὶ πρὸς συντήρησιν τῶν ἀνταρτῶν, τῶν ὁποίων τὴν συντήρησιν καὶ διατροφήν εἶχεν ἀναλάβει τὸ κόμμα διὰ φορολογιῶν καὶ λεηλασιῶν τῶν κατοίκων. Παρέμεινε δὲ μόνον ἡ διατροφή τῶν ὁμάδων τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως μέχρι τῆς διαλύσεώς των. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τροφῆς των ὑπάρχοντα χρήματα διετέθησαν πρὸς ἀγορὰν οἴνου, ἐλαίου καὶ λοιπῶν τροφίμων, ἅτινα διετίθεντο δωρεὰν εἰς τοὺς κατοίκους 40 περίπου χωρίων τῆς περιοχῆς (ὄρεινῆς Ὀλυμπίας).

Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἡ ΕἴΑ τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸ Δεκεμβριανὸν κίνημα ὁργάνωσε τὴν λεηλασίαν χιλιάδων καταστημάτων καὶ οἰκιῶν. Τὰ λεηλατηθέντα μετετράπησαν ἀργότερα εἰς χρήματα διὰ τὸν σκοπὸν τῶν κομμουνιστῶν.

6.-- Ἔτσι μὲ αὐτὲς τὶς ὁργανώσεις του τὸ ΚΚΕ κατὰ τὴν κατοχὴν προσηπάθησε νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ νὰ ἐπιβληθῇ διὰ παντὸς μέσου καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τὸ ΚΚΕ εἶναι ὁ φανερός ἢ κρυφὸς καθοδηγητὴς ὄλων αὐτῶν τῶν ὁργανώσεων. Εἶναι ἡ κεφαλὴ πού κατευθύνει, στέλνει παντοῦ δηλητήριο, μίσος, ψευτιά καὶ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων, πού δὲν θέλουν νὰ γίνῃ ἡ Ἑλλάς ἐπαρχία τῶν Σλαβοβουλγάρων...».

ΜΕΡΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

1.— ΤΟ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

“Όπως εἶναι γνωστόν, εἰς τὸ Κάϊρον τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὸ 1941 ἐγκατεστάθη τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Συμμαχικοῦ Ἀγῶνος. Οἱ Γερμανοὶ προχωροῦν πρὸς κατάκτησιν καὶ ἄλλων ἐδαφῶν πρὸς Ἀφρικὴν, μετὰ τὴν ἐπέκτασίν των εἰς τὴν Εὐρώπην. Προχωροῦν εἰς τὴν κατάκτησιν καὶ τῶν θαλασσιῶν ὁδῶν τῆς Μεσογείου. Ἡ Ἑλλάς, ὅπως καὶ ἄλλαι Εὐρωπαϊκαὶ χῶραι, εἶναι ὑπόδουλος.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἔχει φθάσει καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μὲ τμήματα Στρατοῦ, Ἀεροπορίας καὶ μὲ ὀλόκληρον τὸ Πολεμικόν μας Ναυτικόν. Ἐκεῖ καταστρώνονται πλέον τὰ ἐπιτελικὰ σχέδια ἀμύνης κατὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς Γερμανίας καὶ ἀτελευθερώσεως τῆς Εὐρώπης. Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ρῶσσοι, Ἕλληνες, Πολωνοὶ κ.ἄ. εἶναι ἐνωμένοι κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Τὸ 1942 προστίθεται καὶ ἡ Ἀμερικὴ. Τὸ Συμμαχικόν Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐκπροσωπεῖ τὴν συμμαχικὴν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ ἄξονος τῶν Ἰταλο-γερμανῶν καὶ κατευθύνει τὸν ἀγῶνα. Συμμαχικαὶ ἀποστολαὶ φθάνουν εἰς τὴν κατεχομένην Εὐρώπην καὶ τὴν Ἑλλάδα, πρὸς κατασκοπεῖαν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὀργανῶσιν ἐνόπλων ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Κατωτέρω ἀναφέρομεν διὰ τὴν δρᾶσιν μερικῶν Συμμαχικῶν Ἀποστολῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

2.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΣΙΓΑΝΤΕ — ΡΟΥΚΑΚΟΥ

Ἡ ἀποστολὴ Τσιγάντε — Ρουκάκου ἀπετελεῖτο ἀπὸ 1) ταγματάρχην Πεζ. Ι. Τσιγάντε 2) λοχαγὸν Πεζ. Π. Ρουκάκον ἀπὸ 3) ἐφ. ἀνθ)γόν Δ. Μανωλόπουλον 4) ἐφ. ἀνθ)γόν Δ. Γυφτόπουλον 5) ἐφ. ἀνθυπασπιστὴν Σπ. Κώτσην, 6) ἀσυρματιστὴν (δεκανέα) Κ. Ροῦσσον, 7) ἀσυρματιστὴν σημηνίτην Ι. Μωραΐτην καὶ ἐνὸς ἰδιώτου.

Ἀνεχώρησε τὴν 26 Ἰουλίου 1942 ἀπὸ τὴν Βηρυττὸν τῆς Συρίας μὲ ὑποβρύχιον. Ἔφερε μαζί της τροεῖς ἀσυρμάτων, τροφίμα, ἐκρηκτικὰ μηχανήματα καὶ 12.000 χρυσὲς λίρες. Τὴν νύκτα τῆς 2 Αὐγούστου 1942 ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν τοποθεσίαν «Γιαλὸς» ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἰνύμφη» εἰς τὰ παράλια τῆς Λακωνίας, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὸ χωριὸν Ἀργιλλιά. Κατὰ τὴν ἀπόβασιν οὐδεὶς ἔλαβεν γνῶσιν.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ μελέτη καὶ ἡ ὁργάνωσις ἐνόπλου ἐθνικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὁ λοχαγὸς Ρογκάκος, ὡς καταγόμενος ἀπὸ τὴν Λακωνίαν ἀπὸ τὰ Κόκκινα Λουριά τῆς Σπάρτης, ἐγνώριζε τὰ μέρη ἐκεῖ καὶ ἐμφανισθεὶς ὡς ζωέμπορος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Π. Καράμπελας ἀρχισε τὴν περιοδεῖαν του εἰς τὰ γύρω χωριά, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιοματικοὺς τῆς περιοχῆς. Ἐφθασεν εἰς τὸ χωριὸν Βρωμοχώρι καὶ ζητοῦσε πρόσωπα:

— Πάρε κάπαρο καὶ θὰ ἔλθω νὰ τὰ πάρω μεθαύριο. Ἔχει κάτι ζῶα νὰ ἀγοράσω; ἔλεγε ὁ λοχαγὸς Ρογκάκος.

— Ἔχει! Ἔχει! νὰ σοῦ δείξουμε, τοῦ ἀπάντησαν μὲ προθυμίαν οἱ χωρικοί.

Μετὰ μιὰ μισὴ ὥρα πορεία ἔφθασε εἰς Πύρριχον, ὅπου ἔμενε ὁ ἄρχος Σκάλκος, συμμαθητῆς τοῦ λοχαγοῦ Ρογκάκου.

— Βαγγέλη ξερχομαὶ ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, τοῦ εἶπε ὁ Ρογκάκος. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὀνομάζομαι Καράμπελας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς μαζί μας, σὲ θέλει ὁ ἀρχηγός, εἶναι ἀνώτερος ἀξιοματικός.

Ὁ ἄρχος Σκάλκος ἦτο ἔτοιμος μὲ ὅλην τὴν ὁργάνωσίν του ποὺ εἶχεν εἰς τὴν περιφέρειάν του. Ἐπῆγε μαζί μὲ τὸν Ἐλευθέριον Κομινάκον ἢ Δεμέστιχαν ἀπὸ τὸ Σκουτάρι τοῦ Γυθείου, ἀμέσως εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀποστολῆς ταγματάρχην Τσιγάντε. Τὸν συνήντησε τὴν 5 Αὐγούστου εἰς ἓνα βράχον κοντὰ στὴ θάλασσα εἰς θέσιν «ἀγκῶνα» περιοχῆς Σκουταρίου. Τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι τίθεται εἰς τὰς διαταγὰς του χάριν τῆς Πατρίδος. Ὁ Τσιγάντες τοῦ εἶπε:

— Λιετέθησαν τεράστια κονδύλια διὰ τὴν χώραν μας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἐφαγώθησαν, ἐδαπανήθησαν ἀσκόπως. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ μᾶς στείλουν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν ὠρισμένους εἰδικότες ὅλων τῶν ὅπλων, ποὺ εἶχαμεν ἀνάγκην διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ στρατοῦ μας, μᾶς ἔστειλαν πρόσωπα τελείως ἀνίκανα καὶ πολλοὺς ἀγυμνάστους, ὥστε ἀντὶ νὰ χτυποῦν Γερμανοὺς θὰ ἀρχίσουν νὰ χτυποῦν Ἕλληνας. . .

«Θὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσίν σου ἓνα ὑπαπλοίαρχον νὰ μελετήσῃ τὸ τεχνικὸν μέρος τοῦ λιμανιοῦ προκειμένου νὰ γίνουν ἀποστολαὶ εἰδικότητων διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ στρατοῦ μας. Νὰ βασίζεσαι δέ, ὄχι εἰς τοὺς γραβατοφόρους ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀγρότες καὶ τοὺς τσοπάνηδες, διότι αὐτοὶ εἶναι βράχοι ἀκλόνητοι τῆς Πατρίδος καὶ ἀνθεκτικώτεροι εἰς τὰς κακουχίας καὶ μποροῦν νὰ φέρουν εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴν των.

»Θὰ σὲ ἐφοδιάσω μὲ ὅλα τὰ μέσα, ἱματισμὸν, χρήματα, ἀσυρμάτων καὶ ὀπλισμὸν. Νὰ ὁργανώσῃς τὴν ἀντικατασκοπεῖαν καὶ νὰ προσπαθήσῃς μὲ τρίτα πρόσωπα δικὰ σου νὰ συνάψουν σχέσεις μὲ τοὺς Ἰταλοὺς διοικητὰς Ἀρεοπόλεως καὶ Γυθείου, διότι θὰ μᾶς βοηθήσουν πολὺ εἰς τὸν ἀγῶνα μας συντόμως.

Νὰ ζητήσης τὸ ταχύτερον νὰ μάθης τὶ ὄχρωματικὰ ἔργα ὑπάρχουν εἰς τὴν περιοχὴν Λακωνίας καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γυθείου καὶ Μολάων».

Τόπος διαμονῆς τῆς ἀποστολῆς ὠρίσθη τὸ δάσος τῆς Παγανέας περιοχῆς Σκουταρίου, ὅπου θὰ ἐγένετο ἡ δευτέρα συνάντησις Τσιγάντε — Σκάλκου ἐντὸς τριημέρου.

Ὁ Ἰλαρχος Σκάλκος ἀνέλαβε ἀμέσως τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς καὶ ἦλθεν εἰς νέαν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς διὰ τὴν ἐντονωτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ἀνθ)γὸς Πέτρος Γριβάκος μὲ αὐτοθυσίαν καὶ ταχύτητα παραδειγματικὴν ἀνέλαβε καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ὄχρωματικῶν ἔργων τῶν Ἰταλο - γερμανῶν. Ἡ ἀποστολὴ Τσιγάντε προφανῶς εἶχε πρόγραμμα νὰ δράσῃ εἰς Πελοπόννησον κατ' ἐντολὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἔξωτερικοῦ, ἐν ὅψει ἀποβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Φαίνεται, δέ, ὅτι ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τὸν Αὐγουστον 1942 ὡς ἐπικειμένη ἡ πτώσις τῆς Ἰταλίας καὶ ἐν ὅψει καὶ αὐτῆς τῆς τροπῆς τοῦ πολέμου, ἐθεωρήθη πρῶτιστον χρέος ἡ προπαρασκευὴ καὶ ὑποδοχὴ τῆς ἀποβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Δυστυχῶς διεδόθη ἀπὸ προδότες ἢ ἀπὸ τυχαῖα γεγονότα ἀπεκαλύφθη ἡ ἄφιξις Ἑλλήνων καὶ Ἄγγλων ἀξιωματικῶν. Οἱ Ἰταλοὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν ἄφιξιν τῆς ἀποστολῆς καὶ ἐφαρμόζουν αὐστηρὰ μέτρα διώξεως τῶν κατοίκων. Ἀπαγορεύουν τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν κατοίκων καὶ ἰδίως τῶν ἀξιωματικῶν πέραν τῶν 3 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸν τόπον διαμονῆς των. Ἀπαγορεύουν τὴν ἀναχώρησιν τῶν πετρελαιοκινήτων πλοίων ἐκ τῶν παραλίων τῆς Λακωνίας, διὰ νὰ ματαιώσουν ἀναχώρησιν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἀποστολῆς. Δύο τάγματα Ἰταλῶν ἐρευνοῦν παντοῦ, κάθε διαβάτην καὶ κάθε ἐξοχικὴν καλύβα. Ὁ Ἰλαρχος Σκάλκος βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Πυρ)κοῦ Π. Μαριόλη ἀπὸ Πύρριχον καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνθ)γοῦ Πέτρου Γριβάκου ἀπὸ Τσεροβά, εἶχε συγκεντρώσει τὶς πληροφορίες πού εἶχε ζητήσει ὁ Τσιγάντες καὶ ἐβάδιζαν πρὸς τὸ δάσος τῆς Παγανέας. Εὐτυχῶς μία γυναῖκα τοὺς ἐπληροφόρησεν ὅτι κινδυνεύουν ἐὰν προχωρήσουν πρὸς τὰ ἐκεῖ, διότι οἱ Ἰταλοὶ κάνουν ἔρευνα καὶ συλλήψεις.

Ἀλλάζουν κατεύθυνσιν καὶ μὸλις σώζονται. Ἀλλὰ ἡ ἀποστολὴ κινδυνεύει πλέον, τὰ σχέδια ἐγκαταστάσεώς της εἰς τὸ δάσος τῆς Παγανέας καὶ τὴν Λακωνίαν ἀνατρέπονται. Μόνη σωτηρία τῆς ἀποστολῆς ἡ διαφυγὴ της μὲ βενζινόπλοιον πρὸς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν ἀπαγορεύσει τὸν ἀπόπλου παντὸς βενζινοπλοίου διὰ νὰ μὴν παραλάβουν τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἀποστολῆς. Τότε ἐφάνη πολὺ ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν Ἑλλήνων, πού δὲν λείπει σὲ κάθε δύσκολη στιγμή. Ὁ Πολυχρόνης Λεκατοῦκος ἢ Σαμπατάκος ἀπὸ Ἀργηλιὰ Γυθείου, ἔχει ἤδη μεταφέρει πολλοὺς Ἄγγλους καὶ Κοῆτες εἰς τὴν Κοῆτην μὲ τὸ βενζινόπλοιον καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του. Τώρα, ὅμως, πληροφορεῖται ὅτι κινδυνεύουν νὰ συλληφθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς οἱ ἀξιωματικοὶ πού ἦλθαν ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Γνωρίζει τοὺς κινδύνους, καθὼς καὶ τὴν ἀπαγορευτικὴν διαταγὴν τῶν ἀρχῶν κατοχῆς νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ κανένα βενζινόπλοιον. Παρὰ ταῦτα ἀποφασίζει νὰ προσφέρει πάλιν τὶς ὑπηρεσίας του, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν τύχην

τῆς γυναίκας καὶ τῶν ἑξ θυγατέρων του. Κατορθώνει μὲ διαφόρους ὑποσχέσεις πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς λιμενικῆς ὑπηρεσίας Κότρωνος Ἴταλὸν Τζοβάνι, μὲ διάφορα δῶρα νὰ πεισθῇ πραγματικῶς ὅτι δὲν πρόκειται νὰ παραλάβῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἰς τὸ πετρελαιοκίνητόν του. Ἐξεδόθη ἄδεια ἀπόπλου διὰ Πειραιᾶ ὁπότε, χωρὶς κἂν νὰ ὑπολογίση τὰς συνεπείας, παρέλαβε τὴν νύκτα ἀπὸ ἀπόμερη ἀκτὴ τῆς Παγανέας τὸν Τσιγάντε καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ ἀνεχώρησε. Μαζί του ἐπεβιβάσθη καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Μιχ. Δραγουμάνος. Μόλις, ὅμως, ἀνεχώρησε κατόπιν καταγγελιῶν οἱ Ἴταλοι ἔσπευσαν μετὰ δῶρον εἰς Παγανέα, χωρὶς νὰ προλάβουν. Τὸ πετρελαιοκίνητον κατώρθωσε νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ ἀποβιβάσῃ τὴν ἀποστολὴν μὲ τοὺς δύο ἀστυνόμους εἰς Κολπίσκον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κεραταινίου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ κελουστοῦ τῶν φάρων Σταύρου Βασιλαράκου, ὁ ὁποῖος εἶχε μίαν βάρκαν καὶ τοὺς παρέλαβε, μολοντί ἐγνώριζε ὅτι παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν. Ὁ Λεωτσάκος μόλις τοὺς ἀπεβίβασε κατευθύνεται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ὅπου, ὅμως, εἰς τὴν εἴσοδον καὶ παρὰ τὸ φυλάκιον ἐλέγχου τῶν Γερμανῶν, ἀνέμενον οἱ Ἴταλοί, εἰδοποιηθέντες τηλεγραφικῶς ἐκ Γυθείου, διὰ νὰ συλλάβουν τὸν Λεωτσάκον καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Τότε ὁ Λεωτσάκος ἀναγκάζεται νὰ ρίξῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὸν τρίτον ἀσύρματον ποῦ εἶχε μαζί του. Οἱ Ἴταλοι συνέλαβον μόνον τὸν Πολυχρόνην Λεωτσάκον καὶ τὸν φυλακίζουν. Τὸν ὑποβάλλουν εἰς φοβερὰ βασανιστήρια διὰ νὰ μαρτυρήσῃ, νὰ καταδώσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἀποστολῆς. Εἶναι τόσον βέβαιοι ὅτι μετέφερε ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Λακωνίας εἰς περιοχὴν Ἀττικῆς ἀξιωματικοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἐπιμένουν εἰς τὰ βασανιστήρια. Ἐπιμένει, ὅμως καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Πολυχρόνη Λεωτσάκου. Ὑποφέρει τὰ πάνδεινα ἐκ μέρους τῶν Ἴταλῶν καὶ γνωρίζει καλὰ ὅτι κινδυνεύει καὶ ἡ γυναίκα του καὶ τὰ ἀνήλικα 6 κορίτσια καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς του. Ἀλλὰ ἀρνεῖται: «Πατρός τε καὶ μητρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων τιμιώτερον καὶ ἀγιώτερον ἐστὶν ἢ Πατρίς. . .». Μία φωνὴ Ἑλληνικὴ, ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰώνων, τὸν καλεῖ νὰ μὴ καταδώσῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς μὲ κάθε θυσία του. Καὶ δὲν προδίδει κανέναν. Οἱ Ἴταλοι τὸν ἐβασάνιζον καὶ ἔλεγον:

«Ἡ εἶναι ἀθῶος καὶ οὐδὲν γνωρίζει ἢ εἶναι θηρίον καὶ ὄχι ἄνθρωπος, ἔχων καὶ ἐλάχιστον ἴχνος ἀνθρώπου ἢ οἰκογενειάρχου. . .».

Οἱ Ἴταλοί, ὅπως τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940, καὶ τότε δὲν ἐγνώριζον φαίνεται τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πίστιν τῶν Ἑλλήνων. Τὸν μεταφέρουν εἰς Τρίπολιν, καταδικάζεται εἰς 20 ἐτῶν πρόσκαιρα δεσμὰ. Τὴν 24.12.42 μεταφέρεται ὡς ὄμηρος εἰς Ἴταλίαν, ἐπανελθὼν τὸν Δεκέμβριον 1944. Μαζί μὲ τὸν Λεωτσάκον οἱ Ἴταλοι εἶχαν συλλάβει καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Μιχ. Δραγουμάνον, ἀλλὰ μετὰ δίμηνον τὸν ἄφησαν, χωρὶς βεβαίως νὰ ὁμολογήσῃ.

Οἱ Ἴταλοι εἰς τὴν περιφέρειαν Γυθείου ἔχουν λυσσάζει ἀπὸ τὴν ματαίωσιν τῆς συλλήψεως τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε. Συλλαμβάνουν πολλοὺς καὶ τοὺς βασανίζουν, ὅπως τὸν Γεώργιον Π. Λεωτσάκον ἀπὸ Ἀργηλιὰ Γυθείου, σύνδεσμον τοῦ ἰλάρχου Σκάλκου μὲ ομάδα Τσιγάντε, τὸν καταδι-

κάζουν εις 20ετή φυλάκισιν. Μεταφέρεται εις Χαϊδάρι, ἐκεῖθεν εις Γερμανίαν ὄπου ἐχάθη. Τὸν Ἐλευθέριον Κομινάκον, τὸν Σταμάτην Παναγιωτάκον ἢ Λεωτσάκον, τὸν Βασιλείον Δημ. Λεωτσάκον, τὸν Δημ. Π. Λεωτσάκον ἀπὸ Ἀργηλιά, τοὺς βασανίζουν καὶ τοὺς φυλακίζουν. Συλλαμβάνουν τὸν Σταῦρον Π. Κατσικάρου, τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφή του καὶ τοὺς ξυλοκοποῦν. Ὁ Σταῦρος Κατσικάρου ὑπέκυψε εις τὰ ξυλοκοπήματα τῶν Ἰταλῶν.

Συλλαμβάνουν τὸν Σταῦρον Δ. Τσιριγώτην ἀπὸ Δριαλι Γυθείου καὶ τὸν καταδικάζουν εις 20ετή φυλάκισιν διὰ ἐνίσχυσιν τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε. Τὸν Παν. Β. Χωρίκην ἀπὸ Δριαλι Γυθείου τὸν βασανίζουν καὶ τὸν καταδικάζουν εις 20ετή φυλάκισιν δι' ἐνίσχυσιν τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε. Μεταφέρεται εις Χαϊδάρι, ὅπου ἐξετελέσθη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Τὸν Θεόδ. Β' Χωρίκην ἀπὸ Δριαλι Γυθείου τὸν βασανίζουν, τοῦ σπάζουν τὸ δεξι πῶδι, τὸν δικάζουν εις 18ετή φυλάκισιν καὶ μεταφέρεται εις Γερμανίαν. Συλλαμβάνουν τὸν Λάζαρον Μιχ. Ἀγαθάκον ἀπὸ Νύφι Γυθείου διὰ ἐνίσχυσιν ἀποστολῆς Τσιγάντε, τὸν μεταφέρουν εις Γερμανίαν ὅπου ἐχάθη. Ἐπίσης τὸν Θεόδ. Β. Ἀντωνάκον ἀπὸ Κορακιάνικα Γυθείου, τὸν βασανίζουν καὶ τὸν ἐκτελοῦν τὴν 20.7.43. Ἐπίσης τὸν Βασ. Θ. Ἀντωνάκον καὶ Σταῦρον Α. Βασιλαράκον ἀπὸ περιφ. Γυθείου. Ἐπίσης τὸν Θεόδ. Γ. Μπιράκον ἀπὸ Νύφι Γυθείου, τὸν ἐξυλοκόπησαν οἱ Γερμανοί, ἀλλὰ δὲν ὁμολόγησεν. Ἐπίσης τὸν Παν. Σ. Βασιλαράκον, Θεόδ. Ζαχ. Φραγκάκον ἀπὸ Νύφι Γυθείου, τὸν Γ. Κοζῆζον ἀπὸ Παγιάνικα Γυθείου, τὸν Π. Ριζεάκον καὶ Γ. Ριζεάκον ἀπὸ Φλομοχώρι Γυθείου, τὸν Ι. Κοφοκόλη ἀπὸ Κυπριανὸν Γυθείου, τὸν Π. Δ. Πολυχρονάκον ἀπὸ Ἀργηλιά Γυθείου, τὸν Π. Μουσοῦλην ἀπὸ Νύφη Γυθείου, τὸν Δημ. Γ. Κουρουνάκον ἀπὸ Ἀργηλιά Γυθείου, τὴν Σταματιάναν θυγ. Πολυχρόνη Λεωτσάκου καὶ Βασιλικὴν θυγ. Δημ. Πολυχρονάκου καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Ἠλία Κούβαρη ἀπὸ Κακκάλα Γυθείου τοὺς ἐβασάνισαν, ἀλλὰ δὲν ὁμολόγησαν. Ἐπίσης συνέλαβον τὸν Ἐλευθέριον Γ. Δεμέστιχαν ἀπὸ Παγασιά Γυθείου διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε, τὸν ἐβασάνισαν, τὸν κατεδίκανον εις 14ετή φυλάκισιν. Μετεφέρθη εις στρατόπεδον Γερμανίας ὅπου ἐχάθη κ.ἄ.

Μὲ τὴν βιαίαν καὶ ἐσπευσμένην ἀναχώρησιν τῆς ἀποστολῆς Τσιγάντε ἀπὸ τὴν Λακωνίαν, ἐματαιώθη ἡ ἔνοπλος ὀργάνωσις τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τὸ 1942.

Κατόπιν αὐτοῦ ἡ ἀποστολὴ Τσιγάντε ὀργανώνει εἰδικὸν ἐπιτελεῖον ἀπὸ ἐκλεκτοὺς Ἑλληνας ἀξιωματικοὺς, μὲ τοὺς ἀσυρμάτους ἔρχεται εις ἐπαφὴν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, δημιουργεῖ ἐξαιρετικὸν δίκτυον πληροφοριῶν εις τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, στέλλει πληροφορίας διὰ τὴν εις τὴν Ἑλλάδα κατάστασιν εις τὸ Σ.Μ.Α., φυγαδεύει διὰ τὴν Μ.Α. μὲ ἰστιοφόρα Ἀγγλοὺς καὶ Ἑλληνας στρατιωτικοὺς, μελετᾷ καὶ ὑποβάλλει ἐκθέσεις Σ.Μ.Α. δι' ὅλας τὰς καταστάσεις τοῦ ἐχθροῦ, διοργανώνει συλλαλητήρια καὶ ἀπεργίαι μὲ ἔθνικὸν μόνον χαρακτῆρα, διαφωτίζει καὶ καθοδηγεῖ πολλὰς ὀργανώσεις διὰ τὴν δολίαν ὀργάνωσιν καὶ δράσιν τοῦ ΚΚΕ καὶ συναντᾶται μὲ τοὺς σημαντικωτέρους πολιτικοὺς τῆς χώρας

τότε, διὰ τὴν ἴδρυσιν «Ἐθνικοῦ Συμβουλίου» καὶ τὴν διοργάνωσιν ἔθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Ἡ δραστηριότης, ὅμως, τοῦ Τσιγάντε καὶ ὁ ἀγνὸς πατριωτισμὸς τοῦ ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀναφαινομένην τότε προδοτικὴν δράσιν τῶν κομμουνιστῶν. Καὶ τὴν 14 Ἰανουαρίου 1943, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων 86 κρησφύγετό του δολοφονεῖται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, μετὰ σκληρὰν μάχην. Οἱ κομμουνισταὶ ἐξαγοράσαντες τὴν συνείδησιν ἐνὸς τῆς ἀποστολῆς του, ἔμαθαν ἀπὸ αὐτὸν ποῦ ἔμενε καὶ τὸν ἐπρόδωσαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς, διὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἔθνικὴν του δράσιν. Εἶχαν τότε ἀρχίσει τὴν προετοιμασίαν τῶν κινήματων τῶν εἰς τὸν στρατὸν μας εἰς Μέσην Ἀνατολὴν καὶ τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἐναντίον τῶν ἔθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ΕΛΕΣ, ΕΚΚΚΑ καὶ Ε.Σ. Πελοποννήσου. Ἡ ἐξαφάνισις τοῦ Τσιγάντε ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὰ ἀντεθνικά σχέδιά των. Ὁ Τσιγάντες ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὰ σλανοκομμουνιστικά σχέδιά των. Ἡ Ἀποστολὴ μετὰ συνέχισε τὴν δράσιν της, ἀλλὰ ἡ συνέχεια ἦτο πενιχρὰ εἰς ἀποτελέσματα. Ἡ προσωπικότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Τσιγάντε ἔλειψαν.

3.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΑΒΕΡΝΑΡΑΚΗ — ΓΕΡΔΕΛΗ

1.— Ἡ ἀποστολὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Γεώργιον Ταβερναράκη ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ τὸν ἀσυρματιστὴν ἀεροπόρον Ἀλέξανδρον Γαρδέλην ἀπὸ τὸ Ἀμαρούσιον. Εἶχε μαζί της ἕνα ἀσύρματον μὲ γεμιστὴν μηχανὴν μπαταριῶν.

Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἐστάλη εἰς Πάργονα τὸν Μάρτιον 1943 ἀπὸ τὸ Σ.Μ. Α. ὡς πρώτη συμμαχικὴ στρατιωτικὴ ἀποστολὴ μὲ σκοπὸν:

1) Νὰ γίνῃ ὁ προπομπὸς καὶ δι' ἄλλας ἀποστολάς εἰς Πελοπόννησον καὶ εἰδικῶς τῆς ἀποστολῆς Χάρικτον.

2) Νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ ἀνταρτικὰς ὁμάδες καὶ νὰ τὶς ἐνισχύσῃ.

3) Νὰ ὀργανώσῃ περισσότερες ὁμάδες ἀνταρτῶν ὅπου ἦτο δυνατόν.

4) Νὰ ὀργανώσῃ κατασκοπεῖαν εἰς τὰ στρατεύματα κατοχῆς.

5) Νὰ παρενοχλῇ καὶ ἀπασχολῇ τοὺς κατακτητὰς σὲ ἀνατινάξεις στρατιωτικῶν θέσεων καὶ

6) Νὰ ἐνισχύσῃ τὸ ἠθικὸν τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου ἐν ὄψει ἀποβάσεως.

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Σ.Μ.Α. Ἕλληνας ταγματάρχης Νόρτον τοῦ ἔδωκεν ἐπίσης ἐντολὴν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Κονταλώνη Γεώργιον εἰς Πάργονα ὅπου εἶχε ἀνταρτικὴν ὁμάδα καὶ νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸ Ε.Α.Μ, διότι ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἡ συνένωσις ὄλων τῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως.

2.— Ἡ ἐκκίνησις ἔγινε τὴν 14 Μαρτίου 1943 ἀπὸ τὴν Βυρυττὸν μὲ τὸ Ἑλληνικὸν ὑποβρύχιον «Κατσώνης» μὲ κυβερνήτην τὸν ἀείμνηστον Λάσκον.

Ἡ ἀποστολή ἦτο ἰδιαιτέρως ἐπικίνδυνος. Ὁ πόλεμος ἐμαίνετο εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ τορπιλισμὸς ἀνεμένετο ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν. Μόλις ξεκίνησαν παρουσία ὄλου τοῦ πληρώματος ἀκούεται ἡ ἡμερησία διαταγὴ τοῦ κυβερνήτου Λάσκου:

— «Λιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος θὰ παραμείνωμεν εἰς τὴν θάλασσαν 21 ἡμέρας. Μαζί μας ὑπάρχουν καὶ δύο ἀπὸ τοὺς γενναιοτέρους τοῦ παρόντος πολέμου. Μεταβαίνουν διὰ νὰ ἀγωνισθῶσιν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Σεβασθῆτε τους καὶ περιποιηθῆτε τους».

Τὴν 18 Μαρτίου πλησιάζουν εἰς τὴν Μῆλον. Ἐξῶθεν τοῦ λιμένος τῆς Μήλου δύο γερμανικὰ ἀντιτορπιλικὰ ἀποτελοῦντα συνοδεῖαν ἐμπορικῶς σκάφους μόλις εἰσελθόντος εἰς τὸν λιμένα περιεπλόνουν καὶ ἀνίχνευον τὴν θάλασσαν. Τὸ ὑποβρύχιον εἶναι ἐν καταδύσει καὶ ἀκίνησια, ὁ δὲ ὠτακουστής τῶν ἀκουστικῶν μηχανημάτων τοῦ ὑποβρυχίου κατ' ἐπανάληψιν ἐφώνησε: «Ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν πλώρην μας» ἢ «ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν πρὸννην μας». Ὅταν μετ' ὀλίγην ὥραν τὰ ἐχθρικὰ ἀντιτορπιλικὰ εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα ὁ κυβερνήτης ἀείμνηστος Λάσκος, ἔθεσεν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ πληρώματος τὴν ἀπόφασίν του νὰ καταδυθῆ τὸ ὑποβρύχιον περὶ τὰ 100 μέτρα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα κάτω ἀπὸ τὰ συρματοπλέγματα καὶ τὶς νάρκες ποὺ ἔφραζαν τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, νὰ τορπιλίσῃ τὸ ἐχθρικὸν σκάφος καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ προσπαθῆσιν νὰ ἀπομακρυνθῆ. Πιθανότης διασώσεως ἦτο 1% καί, ὅμως, ὀλόκληρον τὸ ἥρωϊκὸν πλήρωμα ἦτο σύμφωνον νὰ θυσιάσῃ. Δὲν πραγματοποιήσεν, ὅμως, τὴν ἀπόφασίν του λόγω τῆς ἀποστολῆς τὴν ὁποίαν εἶχε. Νὰ μὴν ἐτελέσῃ οὐδεμίαν ἐνέργειαν πρὶν ἀποθιβάσθουν οἱ δύο τῆς ἀποστολῆς Ταβερναράκης καὶ Γαρδέλης. Αὐτὰ βεβαιώνουν οἱ ἀξιωματικοὶ Ταβερναράκης καὶ Γαρδέλης.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ὁ ἀσύρματος τοῦ ὑποβρυχίου ἔλαβε ἓνα τηλεγράφημα τοῦ Σ.Μ.Α. «Εἰς τὴν παλαιὰν Μονεμβασία ἓνας ἄνθρωπος χονδρὸς εἶναι φίλος μας». Ἀποφασίζεται ἡ ἀπόβασις πλησίον τῆς Παλαιᾶς Μονεμβασίας καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Γέρακος. Τὸ ὑποβρύχιον ἀναδύεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, εἶναι σκότος βαθὺ καὶ μία νύκτα παγερῆ. Μεγάλαι ἀγριεμένα κύματα σπάζουν πότε στὰ πλευρὰ τοῦ ὑποβρυχίου καὶ πότε στοὺς ἀπόκρυμνους βράχους τῆς ἀπέναντι παραλίας. Ἀποφασίζεται ἡ ἀποθίβασις τῆς ἀποστολῆς ἀμέσως, διότι τὸ ὑποβρύχιον εἶχε καὶ ἄλλην πορείαν εἰς τὸ πρόγραμμά του.

Συμφώνως μὲ τὰ κεκανονισμένα οἱ ἀποθιβαζόμενοι ἔπρεπε μόνοι των νὰ χειρισθῶσιν τὴν βάρκα ἀποθιβάσεως καὶ τὸ ὑποβρύχιον νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ σημεῖον ἀποθιβάσεως διὰ λόγου ἀσφαλείας. Ὁ ἀείμνηστος, ὅμως, κυβερνήτης Λάσκος δὲν ἠθέλησεν νὰ τοὺς ἀφήσῃ μόνους εἰς τὰ ἀγριεμένα κύματα, μακρὰν τῆς ξηρᾶς πλέον τῶν 500 μέτρων. Τοὺς ἔδωκε ἓνα ναύτην καὶ ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ὑποβρύχιον θὰ ἀνέμενε μέχρι τῆς ἐπανάδου τῆς βάρκας.

Ὁ Ταβερναράκης καὶ ὁ Γερδέλης ἀποχαιρετοῦν τὸν κυβερνήτην Λάσκον καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ ὑποβρυχίου μέσα εἰς ἀτμόσφαιρα συγκινήσεως καὶ δακρύων. Ἐκεῖ μέσα, εἰς τὸ σκοτάδι καὶ τὰ ἀγριεμένα κύματα, ἐφώτιζε τόσο πολὺ

τὸ φῶς τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειτα ἀπὸ κωπηλασία μιᾶς ὥρας φθάνουν εἰς τὴν ἀκτὴν ὅπου ἀποβιβάζονται. Ὁ ναύτης μὲ τὴν βάρκα γύρισε καὶ τότε τὸ ὑποβρύχιον «Κατσώνης» ἀνεχώρησε. Ἐνα μῆνα ἀργότερον εἰς ἐκτέλεσιν ἄλλης ἀποστολῆς τὸ ὑποβρύχιον «Κατσώνης» ἐβυθίσθη ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ μαζί μὲ τὸν ἀείμνηστον κυβερνήτην Λάσκον καὶ τὸ ἠρωϊκὸν πλήρωμά του. Σημειώνομεν καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ διὰ τὰ μὴν ξεχνοῦν, ὅσοι ζοῦν ἐλεύθεροι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα, τί προσέφερε καὶ τὸ ναυτικὸν μας καὶ γενικῶς ὅτι ἐθυσιάσθησαν πολλοὶ διὰ τὰ ἀπολαμβάνουν αὐτοὶ τὴν ἐλευθερίαν.

3.— Ὁ Ταβερναράκης καὶ ὁ Γαρδέλης ἔρχονται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς ἔδαφος κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμίαν προσωπικὴν γνωριμίαν. Πολλοὶ ἴσως νὰ τοὺς περάσουν ὡς κατασκόπους τῶν Ἴταλο-γερμανῶν καὶ δὲν τοὺς πιστέψουν, ἄλλοι μορφεῖ νὰ νομίσουν ὅτι εἶναι προδότες ἢ δολοφόνοι ἢ ἄλλοι πού θὰ νομίσουν πὼς ἔχουν λίρες κλπ. Οἱ κίνδυνοι ἦσαν πολλοί, ἀλλὰ τὸ καθήκον καὶ ἡ ἀποστολή τους ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθῇ.

Συμφώνως μὲ τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σ.Μ.Α. ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν εἰς Παλαιὰν Μονεμβασίαν ἓνα «άνθρωπον χονδρὸν» εἰς τὸν ὁποῖον ἠμποροῦσαν νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην. Ἐκρυψαν τὰ ὑλικά μέσα σὲ ἓνα βράχο, ἐβάδισαν τρεῖς ὥρες καὶ μαζί μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου ἔφθασαν εἰς Παλαιὰν Μονεμβασίαν. Παρουσιάζονται ὡς κροεπῶλαι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἔπειτα ἀπὸ τέσσερες ὥρες προετοιμασίας ἐπλησίαζαν τὸν «χονδρὸν φίλον» πού ἦτο ὁ Νικόλαος Στάγκος ἢ Μπάρμπα Κόλλιας. Ὁ Ταβερναράκης κατῳρῶσε νὰ μιλήσῃ ἰδιαιτέρως μὲ τὸν Μπάρμπα Κόλλια καὶ τοῦ ἀπεκάλυψε τὴν ἐθνικὴν του ἀποστολήν. Ὁ Μπάρμπα Κόλλιας στὴν ἀρχὴ ἀμφιβάλλει, διότι ἐφοβεῖτο μήπως πέση θῦμα τῶν γνωστῶν τότε τεχνασμάτων τῶν Γερμανῶν, παρουσιαζομένων ὡς Ἄγγλων καὶ ἀπεσταλμένων τῶν Ἄγγλων. Ὁ Μπάρμπα Κόλλιας, ὅμως, ἀφήνει τὴν Ἑλληνικὴν του ψυχὴ νὰ μιλήσῃ ἐλευθέρως καὶ τοῦ λέγει:

— «Δὲν ξέρω ἐὰν εἶσαι ὅπως μοῦ λὲς ἢ ἂν εἶσθε Γερμανοί. Πάντως ἐγὼ θὰ σᾶς θεωρήσω ὡς ἀπεσταλμένους τῶν συμμάχων μας Ἄγγλων καὶ θὰ σᾶς βοηθήσω. Ἐὰν εἶσθε Γερμανοὶ τουφεκίσατέ με...».

Ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐτοθυσία τοῦ Ἑλλήνος αὐτοῦ ἔσωσαν τὴν ἀποστολήν. Ὁ Μπάρμπα Κόλλιας διαθέτει εἰς τὸν Ταβερναράκη τὸν ἀδελφόν του Ξενοφῶντα καὶ τὴν ἄλλην νύκτα ὑπὸ βροχὴν μὲ ὀδηγὸν τὸν Ξενοφῶντα καὶ ἕξ ζῶα μετέφεραν τὰ ὑλικά εἰς τὸ καλύθι τοῦ Δημ. Στάγκου εἰς ἀπόστασιν τριῶν ὥρων. Εἰς τὸ καλύθι αὐτὸ ἔμειναν ἕξι ἡμέρες. Ὁ Ξενοφῶν Στάγκος συνέστησε εἰς τὸν Ταβερναράκη τὸν Δημοσθένην Καραμίχα ἀπὸ τὸ χωρίον Φιλίσι. Ὁ Ταβερναράκης ἐξήτησε ἀπὸ τοὺς Ξενοφῶντα καὶ Δημοσθένην νὰ τοὺς φέρουν εἰς ἐπαφὴν μὲ ἀξιωματικοὺς τῆς περιοχῆς. Τοῦ εἶπον ὅτι τοὺς εἰδοποίησαν ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐφάνη. Δὲν εἶναι, ὅμως, ἀληθὲς ἂν πράγματι εἰδοποίησαν καὶ ἢ ἀπὸ φόβον ἢ δυσπιστίαν δὲν ἐνεφάνησαν. Ὁ Δημοσθένης Καραμίχας, ὅμως, ἀνέλαβε νὰ φέρῃ εἰς ἐπαφὴν τὴν ἀποστολήν μὲ

τὸν εἰς περιφέρειαν Πάρωνος εὐρισκόμενον ἀνθ)γὸν Γ. Κονταλῶνην ὁ ὁποῖος εἶχε ὁμάδα 10 ἀνταρτῶν μαζί με τὸν Λεβεντάκη.

Με ὀδηγὸν τὸν Λ. Καραμίχαν ἀπὸ τὸ καλύβι τοῦ Στάγκου ἔφθασαν εἰς τὸ κτήμα του πλησίον τοῦ χωρίου Φιλίσι. Μετὰ διήμερον ἐπῆγαν εἰς χωρίον Βρονταμᾶ ὅπου ἤλθαν εἰς ἐπαφὴν με τὸν Θεόδωρον Κοτσῶνην καὶ Γ. Ἀντζακλῆν καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ χωρία Ἅγιος Δημήτριος, Μαργῆ καὶ Κοσμᾶς ἔφθασαν εἰς τὸν Πάρωνα τὴν 19ην Ἀπριλίου. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ δάσος ἐγκαταστάθη ὁ σταθμὸς ἀσυρμάτου. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἴταλοι ἐπληροφορήθησαν τὴν ἀφίξιν τῆς ἀποστολῆς καὶ ἐκινήτοποιήθησαν πρὸς Πάρωνα, διὰ τὴν σύλληψιν «τῶν δύο Ἅγγλων με τὸν ἀσύρματον», ὅπως ἔλεγαν.

4.— Εἰς τὸν Πάρωνα πλέον εἶναι ἡ πρώτη Ἀποστολὴ τοῦ Σ.Μ.Α. ἐνισχυμένη ἢ κυκλωμένη ἀπὸ τὴν μίαν ὁμάδα 10 πανόπλων τοῦ ἀνθ)γού Γ. Κονταλῶνη. Εἰς τὸν Πάρωνα εἶναι καὶ ὁ κομμουνιστὴς Λεβεντάκης. Τὸ βράδυ τῆς 19 Ἀπριλίου 1943 ἡ ἀποστολὴ ἀναφέρει τηλεγραφικῶς στὸ Κάϊρον ὅτι ἐπέτυχεν ἐπαφὴν με ὁμάδα Κονταλῶνη καὶ ἐξήτησε ἐπείγοντως ἀποστολὴν ὄπλων. Τὴν ἐπομένην νύκτα τῆς 20ῆς Ἀπριλίου γίνεται ἡ πρώτη ρίψις ὄπλων. Ὀπλίζονται τὴν ἰδίαν ἡμέραν 40 νέοι ἀντάρτες, χωρὶς νὰ ἐξετασθῆ τὸ φρόνημά των ἢ ὁ σκοπὸς τῆς ὀργανώσεως των καὶ γίνονται συνεπῶς 50 οἱ ἄνδρες τοῦ Κονταλῶνη, 20 δὲ ὄπλα διετεθήσαν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Κοσμᾶ διὰ νὰ τὰ ἔχουν ἐφεδρικῶς, γιὰ κάθε ἐπίθεσι τῶν Ἰταλῶν.

5.— Εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῆ καὶ ἐδῶ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῶν περιφερειῶν Λακωνίας, Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας ἀπὸ τὴν ἀφίξιν τῆς Ἀποστολῆς ἦτο μεγαλειώδης. Ὁ λαὸς περίμενε αὐτὴν τὴν ὥρα καὶ ἐθεώρησεν τὴν ἀφίξιν τῆς ἀποστολῆς, ὡς προμήνυμα πολλῶν ἄλλων ἀποστολῶν καὶ ὡς χαρὰν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἄς σημειωθῆ ἐδῶ, ὅτι τὴν ἰδίαν ἑβδομάδα ποὺ ἐγκατεστάθη εἰς Πάρωνα ἡ ἀποστολὴ Ταβερναράκη — Γαρδέλη (19 Ἀπριλίου 1944) ἐγένετο πτωσις ἄλλης ἀποστολῆς εἰς περιοχὴν Δυρραχίου, τὴν 14ην Ἀπριλίου 1943, τῆς ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ — Κόκκινου καὶ τὴν ἰδίαν ἐπίσης ἑβδομάδα 21 Ἀπριλίου 1943 ἐγένετο εἰς Τριφυλίαν ἀνακάλυψις ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τῆς ἀποστολῆς Χατζόγλου — Μίνι καὶ σύλληψις τοῦ ἀξιωματικοῦ Κ. Λαμπροπούλου, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα ἀνησύχησαν πολὺ οἱ Ἴταλοι καὶ ἄρχισαν γενικῆς ἐξορμήσεις εἰς ὄλον τὸ συγκρότημα Πάρωνος — Ταυγέτου. Λόγω τῆς ἐξορμήσεως αὐτῆς ἡ Ἀποστολὴ Ταβερναράκη — Γαρδέλη ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸν σταθμὸν ἀσυρμάτου βορειότερον, εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Βασίλειος.

6.— Ἀπὸ τῆς 19ης Ἀπριλίου 1943, ὅτε ἔφθασεν εἰς Πάρωνα ἡ Ἀποστολὴ Ταβερναράκη — Γαρδέλη μέχρι τῆς 20ῆς Μαῦ 1943, ὅτε ἔπεσε ὁ ταγματάρχης Χάρικτον, ὁ ὑπ)γός Ταβερναράκης ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἀποστολῆς καὶ τὴν ἐπαφὴν του με μονίμους ἀξιωματικοὺς πρὸς συγκρότησιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Τὴν 23ην Ἀπριλίου 1943 κατέρχεται εἰς Σπάρτην, ὅπου συναντᾷ τὸν ἱατρὸν Χρῆστον Καρθούνην καὶ εἰς τὴν κλινικὴν του γίνεται μεγάλη συγκέντρωσις διὰ τὴν καλλι-

τέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Ἐξήτησε νὰ συνδεθῆ μετ' ἀξιωματικούς. Ἐπῆγε εἰς Σκούραν καὶ συνήτησε τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Κοκκῶνην καὶ μετὰ ἐπέστρεψε εἰς Πάρνωνα. Μετὰ μίαν ἑβδομάδα, ἦλθεν εἰς Πάρνωνα καὶ τὸν συνήτησε ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Καλλιάνης ἀπὸ τὴν Καλαμάταν. Μετ' αὐτὸν τὸν Καλλιάνην ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης τὴν ἐπομένην ἔφθασεν εἰς Σπάρτην, ὅπου συνήτησε τὸν ταγματάρχην Δημ. Καραγιαννάκον, τὸν λοχαγὸν Κίμωνα Καλλιμόπουλον καὶ τὸν ἕαρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον. Ἐπίσης εἰς Σπάρτην συνήτησε τὸν στρατιωτικὸν ἰατρὸν Δημ. Σακελλαριάδην καὶ τὸν τότε Νομάρχην Λακωνίας Λάζαρον. Παντοῦ συνήτησε ἐνθουσιασμόν. Ὁ ταγματάρχης Καραγιαννάκος καὶ ὁ ἕαρχος Βρεττάκος ἀνέλαβον τότε νὰ ὀργανώσουν τὸ στρατιωτικὸν ἐπιτελεῖον τοῦ ἀγῶνος ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης ἐπιτρέφει εἰς Πάρνωνα.

7.— Τὴν 20ὴν Μαΐου 1943 ἔπεσε εἰς Ἅγιον Βασίλειον ἡ Ἀποστολὴ Χάρικτον, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον καὶ ἡ Ἀποστολὴ Ταβερναράκη — Γερδέλη ἐνοῦται μετ' αὐτὸν ταγματάρχην Χάρικτον. Ἐπάρχει πλέον Ἀποστολὴ Χάρικτον — Ταβερναράκη. Καὶ εἰς τὴν νέαν σύνθεσιν τῆς Ἀποστολῆς ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης ἀναπτύσσει τὴν ἰδίαν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Ἐξοπλίζει τὴν ὁμάδα τοῦ Γρηγ. Μαντζουράνη μετ' 24 ὄπλα, δίδει ἐντολὴν μαζί μετ' αὐτὸν Χάρικτον εἰς τοὺς Μαντζουράνην καὶ Κονταλώνην διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰς Καστάνισσαν καὶ ἀπελευθερώσουν τὸν ἰατρὸν Μάστορην. Προωθεῖ προσωπικῶς τὰς ἄλλας συμμαχικὰς ἀποστολάς Ἐμμ. Καμπάνη, Εὐαγγέλου Βαντουλάκη, Γρηγ. Φελογιάννη καὶ Περικλῆ Βαντουλάκη πρὸς Βόρειον Πελοπόννησον. Ἐνημερώνει δι' ἀγγελιοφόρων τοὺς ἀξιωματικούς Μεγαλοπόλεως καὶ Τριπόλεως διὰ τὴν ἄφιξιν τῶν ἀποστολῶν. Φθάνει εἰς Πεντάλοφον, Βυτίνα, Τρίπολιν. Διὰ νὰ διαφύγῃ τῶν Ἰταλῶν οἵτινες τὸν παρηκολούθουν, μεταμφιέζεται καὶ ἀναχωρεῖ διὰ Σπάρτην καὶ ἐκεῖθεν διὰ Πάρνωνα. Κατορθώνει νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς κομμουνιστὴν πρᾶκτορα τοῦ ΚΚΕ, τὸν διερχομένον τοῦ Χάρικτον Γεώργιον Παναγόπουλον παρουσιαζόμενον ὡς ψευδοαμερικανὸν Πῆτερ, κατορθώνει νὰ πείσῃ τὸν Ἄγγλον Χάρικτον νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Ταύγετον, ὅπου ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ἀναχωρεῖ πάλιν διὰ Σπάρτην μετ' αὐτὸν γὸν Καλλιάνην καὶ συναντᾷ πάλιν τὸν ταγ)ρχην Δημ. Καραγιαννάκον. Ἐξω τῆς Σπάρτης εἰς τὸ χωρίον Μαγούλα, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθ)γοῦ Δεδούση, ὀργανώνει συγκέντρωσιν ὅπου παρευρίσκονται ὁ λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος, ἔλθων ἐκ Δυρραχίου, ὁ ταγ)ρχης Δ. Καραγιαννάκος, ὁ λοχαγὸς Κίμων Καλλιμόπουλος, ὁ ὑπ)γὸς Εὐστάθιος Γιάνναρης, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Καλλιάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Χ. Κοκκῶνης, ὁ ἀνθ)γὸς Δεδούσης καὶ ὁ ἀνθ)στής Κ. Κόκκινος. Ἀποφασίζεται νὰ παραλάβῃ ἕνα ἀσύρματον ὁ λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος καὶ νὰ ἀναπτύξῃ δρᾶσιν εἰς τὸν Ταύγετον. Ὁ Κόκκινος μετ' αὐτὸν Καλλιάνην θὰ ἀνελάμβανον διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀσυρμάτου.

Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης ἐπιστρέφει πρὸς Πάρνωνα. Καθ' ὁδὸν τὸν συλλαμβάνουν οἱ Ἰταλοὶ καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς Γεράκι, ὅπου δραπετεύει. Με-

ταμφιεζόμενος εις τσοπάνον εις Βρονταμῶν διέρχεται διὰ μέσου τῶν Ἰταλῶν καὶ φθάνει εις Πάρωννα, ὅπου συναντᾷ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον. Ἔρχεται πάλιν εις Σπάρτην μὲ πρόγραμμα νὰ παρακολουθήσῃ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀσυρμάτου πρὸς Δυρράχιον. Λόγω τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἰταλῶν εις περιφέρειαν Πάρωννος - Ταῦγέτου ἔχασαν τὴν ἐπαφὴν μαζί των ὁ Καλλιάνης μὲ τὸν Κόκκινον καὶ τὸν Σταῦρον Νικολόπουλον καὶ ὁ ἀσύρματος δὲν παρελήφθη. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης ἀναχωρεῖ διὰ Τρύπην, ὅπου συναντᾷ τὸν ταγ)ρχην Καραγιαννάκον καὶ τὸν λοχαγὸν Καλλιμόπουλον. Ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εις Πάρωννα, ὅπου κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον νὰ περάσουν εις τὸν Ταῦγετον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐκεῖ ἀσυρμάτου. Εἰς Πάρωννα παρήμενον ὁ Ἄγγλος ἀσυρματιστὴς μὲ τὸν ἀσύρματον καὶ ἕνας Ἄγγλος λοχίας καθ' ὅσον τὸ πρόγραμμα τοῦ Χάρικτον ἦτο νὰ ἐπιστρέψουν ὅλοι μετὰ ἐβδομάδα εις τὸν Πάρωννα.

Ἀναχωροῦν ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης, ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Χάρικτον καὶ ὁ δῆθεν Ἀμερικανὸς Πῆτερ (Γεώργιος Παναγόπουλος). Φθάνουν εις Σπάρτην, μετὰ εις Βορδένια. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης συναντᾷ πάλιν τὸν ταγ)ρχην Καραγιαννάκον, τὸν ἀνθ)γὸν Καραγιαννάκον καὶ τὸν λοχαγὸν Καλλιμόπουλον. Προχωροῦν καὶ φθάνουν εις τὴν κορυφὴν Μαλεβὸς τοῦ νοτίου Ταῦγέτου. Ἐκεῖ ἦτο μία ὁμάς ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Ἀναστάσιον Ἀναστασόπουλον, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χάρικτον ἐπέτυχε ρίψιν 50 ὄπλων. Εἰς Δυρράχιον ἐν τῇ μεταξύ, εἶχε πέσει δι' ἀλεξιπτῶτου ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Φρέύζερ. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης πείθει τὸν Χάρικτον νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν λοχαγὸν Φρέύζερ εις Δυρράχιον καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἀναχωρήσουν εις Δυρράχιον.

Εἰς Δυρράχιον, ὅμως, ὁ Ἄγγλος Χάρικτον εὐρίσκεται ἐν μέσῳ ἑκατοντάδος ἀξιωματικῶν καὶ εις ἄλλην ἀτιμόσφαιραν. Εἶναι ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος καὶ ἔτοιμες ἀνταρτικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ ὁ διερμηνεὺς Πῆτερ ὡς ψευδοαμερικανὸς Γ. Παναγόπουλος καὶ ἀποβάλλεται. Ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Χάρικτον εἶναι κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὸ νέον περιβάλλον, ἔχει ἀναγνωρίσει ὅτι εις τὸν ΕΛΑΣ διοικοῦν κομμουνισταὶ καὶ μένει ὀριστικῶς πλέον εις Δυρράχιον ἐν μέσῳ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.

Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης καὶ εις τὸν Πάρωννα καὶ εις τὸν Ταῦγετον καὶ εις ὄλην τὴν νοτιοδυτικὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἔδρασε τότε, ἀνέπτυξε πράγματι μίαν ἐκπληκτικὴν δραστηριότητα, μίαν ἀξιοθαύμαστον ἐθνικὴν πολυποίκιλον δρασίαν, ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων ἀπὸ Ἰταλοῦς, Γερμανοῦς καὶ κομμουνιστάς. Προσαρμοσθεῖς εις περιβάλλον καὶ ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἐγνώριζε καθόλου, κατώρθωσε μέσα εις τὸ σκοτάδι ἐκεῖνο τῆς δουλείας νὰ σώσῃ πολλοὺς. Μὲ τὴν αὐτοθυσίαν, τὸν ὑψηλὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸ πνεῦμα πρωτοβουλίας ποὺ ἀνέπτυξεν εις κάθε δύσκολον περίπτωσιν, συνετέλεσε τὰ μέγιστα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ τότε κινήματος τοῦ «Ε.Σ.», παρὰ τὴν ὑποκριτικὴν καὶ καταχθόνιον ἐνέργειαν τῶν κομμουνιστῶν.

Εἶχεν ἐπικηρυχθῆ διὰ τὴν δρασίαν του ὑπὸ τῶν Ἰταλογερμανῶν ὑπὸ τῶν ὁποίων καὶ συνελήφθη κατορθώσας νὰ ἀποδράσῃ. Ἀλλὰ καὶ οἱ κομμουνισταὶ

ἀποφασίζουν νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ὁ Ταβερναράκης εἶχε συνοδεύσει τὸν Χάρικτον εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πρὸς ἀναχώρησίν του διὰ Κάϊρον. Ὁ ἀνθ)γὸς Ἄπ. Ζαλαχώρης κατώρθωσε νὰ πάρῃ ἓνα τηλεφώνημα τῶν κομμουνιστῶν διὰ τοῦ ὁποίου ἐδίδεται ἐντολὴ νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ Ταβερναράκης μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ Ὀλυμπίαν. Ἐνημερώνεται σχετικῶς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἐγκρίνεται καὶ ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ταβερναράκη διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν μαζί με τὸν Χάρικτον. Ὁ Χάρικτον, ὁ Ταβερναράκης καὶ 15 ἄλλοι Ἕλληες ἐντέλλονται νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν καὶ φθάνουν εἰς περιφέρειαν Ζαχάρως ὅπου, ὅμως, τὸ ὑποβρύχιον ἐξώκειλε, διότι ἦσαν ρηχὰ τὰ νερὰ καὶ ματαιώνεται ἡ ἀναχώρησις. Ἐπιστρέφουν ὅλοι εἰς τὴν ὄρεινὴν Ὀλυμπίαν καὶ μένουν εἰς Ἄλβαιναν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δασκάλου Ἀθ. Κλωνάρη. Οἱ κομμουνισταὶ ἔστειλαν εἰς Ἄλβαιναν μίαν ὁμάδα τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς φύλαξιν καὶ ἐνίσχυσιν, οὐσιαστικῶς, ὅμως, μετὰ τὴν ἐντολὴν νὰ δολοφονήσουν τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη, ἴσως, δὲ καὶ ἄλλα μέλη τῆς ἀποστολῆς.

Ὁ «καπετάνιος» τῆς ὁμάδος αὐτῆς εἶπεν εἰς τὸν Ταβερναράκη:

— Ἔχω ἐντολὴ νὰ σὲ καθαρίσω!

— Νὰ με καθαρίσης! τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Ταβερναράκης.

— Ὁχι, δὲν θὰ σὲ καθαρίσω, τοῦ ἀπήντησε ὁ καπετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς τὸν ὁποῖον φαίνεται ξύπνησε κάποια ἐθνικὴ φλέβα. Ἀὐτὸς ξέρω ἐγὼ καὶ ὅλοι μας πὼς σὲ συμπαθήσαμε: . . . Δὲν θὰ σὲ καθαρίσω. Θὰ πεθάνωμε ὅλοι, ἂν τυχὸν πάθης τίποτε σὺ ἢ κανεὶς ἀπὸ τὴν Ἀποστολὴν.

Μετὰ ἓνα μῆνα ὅλη ἡ Ἀποστολὴ μετὰ τὸν Χάρικτον καὶ τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη ἔφθασαν εἰς Μάραθον Γαργαλιάνων μαζί με τὴν ὁμάδα τοῦ ἴδιου «καπετάνιου». Ὁ Ταβερναράκης τοῦ ἐπρότεινε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη. Ἐτήρησε τὸν λόγο του, δὲν «καθάρισε» τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη. Οἱ κομμουνισταὶ, ὅμως, μόλις γύρισε τὸν ἐξετέλεσαν αὐτόν, διότι δὲν ἐδολοφόνησε τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη. Εἰς τὴν Κρήτην, ὅμως, συνέχισαν τὸ ἔργον των καὶ ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν πατέρα του Ἀντώνιον Ταβερναράκη καὶ τοὺς ἀδελφούς του Ἰάκωβον Ταβερναράκη καὶ Ἀνδρέαν Ταβερναράκη.

Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης ἔφθασε εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν μετὰ τὸν Φεβρουάριον 1944, κατετάγη εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ ἐπανῆλθε τὸν Ὀκτώβριον 1944 εἰς τὴν ἐλευθέραν πλέον Ἑλλάδα. Μαζί με τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη ἀνεχώρησε διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν καὶ ὁ ἀεροπόρος Ἀλέξανδρος Γαρδέλης, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς Πάρωνα Ταυγέτου ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολὴν του μετὰ πειθαρχίαν, αὐτοθυσίαν καὶ πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη.

4.— Ο ΛΟΧΑΓΟΣ ΚΩΝ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

1.— 'Ο λοχαγός π. Α. Κων. Λαμπρόπουλος κατά τὰ ἔτη 1941—1943 εὐρίσκειται εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, 'Αετὸν Τριφυλίας. 'Απόγονος τοῦ στρατηγοῦ 'Αναστασοπούλου τοῦ 1821 μὲ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἀνωτέραν ἀντίληψιν καθήκοντος, θεωρεῖ ἑαυτὸν τεταγμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑποδοῦλου πατρίδος. 'Η ἀπελευθέρωσις τῆς 'Ελλάδος εἶναι τὸ μοναδικὸν ὄνειρόν του καὶ τὸ μοναδικὸν του χρέος. 'Απολαμβάνων γενικῶς σεβασμὸν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν περιφέρειάν του, ἀρχίζει εὐθὺς ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως νὰ προετοιμάζη καὶ νὰ καταστρώνη τὰ σχέδια. "Ἄς παρακολουθῆσωμεν τὴν δρᾶσιν του μαζί μὲ ἄλλα γεγονότα τῆς κατοχῆς.

2.— Τὸ 1941—1942 εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς πείνας καὶ τῶν διωγμῶν τῶν κατοίκων ἀπὸ τοὺς 'Ἰταλο - γερμανοὺς, ἀναπτύσσει μίαν ἐπικίνδυνον πρωτοβουλίαν. Μὲ ἀπόλυτον ἐχεμύθειαν, μὴ ὑπολογίζων οὐδέποτε τὴν ζωὴν του, παρουσιάζεται παντοῦ ὡς ἀξιωματικὸς τῆς περιφέρειας, πὺ κάτι γνωρίζει περισσότερα ἀπὸ ὄλους. "Ἄλλοι τὸν σέβονται καὶ ἄλλοι τὸν φοβοῦνται, διότι εἶναι παρῶν παντοῦ, ὀλιγόλογος, αὐστηρὸς, ἀτρόμητος, μὲ αὐστηρὸν βλέμμα πρὸς ὄλους. Προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπον νὰ προλάβῃ τὰ ἀντίποινα τῶν 'Ἰταλο - γερμανῶν εἰς βᾶρος τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς βᾶρος τῶν ὀλίγων 'Ελλήνων. 'Επισκέπτεται τὸν Γερμανὸν διοικητὴν Καλαμάτας κατὰ τὸ θέρος 1941 καὶ τοῦ λέει:

— Δὲν συμφέρει ἡ ἀναρχία, οὔτε σὲ σᾶς, οὔτε σὲ μᾶς. 'Η κυβέρνησις πὺ μοῦ λέτε εἶναι δική σας. 'Εγὼ ἐκπροσωπῶ τὸν ὑπόδουλον λαὸ Μεσσηνίας — Τριφυλίας καὶ ἀναλαμβάνω νὰ μὴ σκοτώνεται κανένας στρατιώτης σας, ἀλλὰ νὰ μὴ σκοτώνετε καὶ σεῖς κανέναν 'Ελληνα. 'Νὰ σεβασθῆτε τὴν ζωὴν, τιμὴν καὶ ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν 'Ελλήνων.

'Ο Γερμανὸς διοικητὴς τῆς Καλαμάτας ἔμεινε ἐκπληκτος πρὸ αὐτῆς τῆς περιέργου δηλώσεως, ἀλλὰ πάντως προερχομένης ἀπὸ ἕνα 'Ελληνα ἀξιωματικόν, πὺ ἤξιζε μιᾶς προσοχῆς. Εἶχαν συμφέρον καὶ τὰ δύο μέδη νὰ ὑπάρξῃ μία συνεννόησις εἰς τὸ θέμα πὺ ἐθίγετο. Πράγματι ἔληξε ἡ συνομιλία μὲ τὴν δήλωσιν τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅτι «εἶναι σύμφωνος».

Κατὰ τὸ 1941 δὲν ἔγιναν ἀντίποινα ἀπὸ Γερμανοὺς εἰς περιφέρειαν Τριφυλίας — Μεσσηνίας. Κατὰ τὸ τέλος 1941 ἢ ἀρχὰς 1942 οἱ Γερμανοὶ παρέδωσαν τὰς τοπικὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς 'Ἰταλοὺς. 'Ο Λαμπρόπουλος ἐπισκέπτεται τὸν 'Ἰταλὸν διοικητὴν Κυπαρισσίας Ρετζίνα καὶ τοῦ ἐδήλωσε τὰ αὐτὰ πὺ εἶχε δηλώσει εἰς τὸν Γερμανόν. 'Επικρατεῖ μεγάλη πείνα. 'Η ἀγορὰ Κυπαρισσίας δὲν ἔχει καθόλου τροφίμα. Μόλις παρουσιάζετο κανένα βαρέλι τυρὶ, ἢ λίγο κρέας, οἱ 'Ἰταλοὶ στρατιῶται σπεύδουν καὶ τὸ ἀγοράζουν μὲ τὰ ἄφθονα 'Ελληνικὰ χρήματα πὺ ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ Δημόσια Ταμεῖα. 'Ο Λαμπρόπουλος

συνεννοείται με τὸν τότε διοικητὴν τῆς Χωροφυλακῆς Κυπαρισσίας ταγματάρχην Δημ. Ψινάκη καὶ ἐπισκέπτονται μαζί τὸν Ἴταλὸν διοικητὴν Ρετζίνα καὶ διατυπώνει ἔντονον διαμαρτυρίαν. Ὁ Ἴταλὸς διοικητὴς ἐξέδωσε διαταγὴν ὅτι: «ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις τροφίμων εἰς Ἴταλοὺς στρατιώτας» καὶ ἔτσι οἱ κάτοικοι τῆς Κυπαρισσίας κατώρθωσαν πλέον νὰ προμηθεύονται λίγα τρόφιμα ἀπὸ τὴν ἀγοράν.

3.— Κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1942 οἱ ἴδιοι οἱ κομμουνισταὶ κατέδωσαν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς ὅτι «οἱ κομμουνισταὶ τῆς περιφερείας Δυτικῆς Πελοποννήσου σκέπτονται νὰ δράσουν ἐναντίον των». Τὸ σχέδιό των ἦτο σατανικὸν διὰ νὰ προκαλοῦσε ἀμέσως συλλήψεις κομμουνιστῶν ἢ ἄλλων θεωρουμένων ὡς κομμουνιστῶν καὶ νὰ γίνουν ἥρωες οἱ κομμουνισταὶ... Οἱ Ἴταλοὶ πρὸ αὐτῆς τῆς σοβαρᾶς καὶ ἐπικινδύνου πληροφορίας, συγκαλοῦν εἰς τὸ Ξυλόκαστρον Κορινθίας συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν των καὶ διοικητῶν Χωροφυλακῆς, ὅπου πηγαινέει καὶ ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος μετὰ τὸν διοικητὴν Χωροφυλακῆς Κυπαρισσίας Δημ. Ψινάκη.

Ὁ Λαμπρόπουλος μετὰ θάρρους καὶ τόλμην τοῦ ἐξέπλησεν ὅλους, εἶπεν εἰς τὸν Ἴταλὸν στρατηγόν:

— Ἡ κυβέρνησις Μεταξᾶ εἶχε χαρακτηρίσει πολλοὺς ὡς κομμουνιστάς, ἐνῶ δὲν ἦσαν... Οἱ νέοι δὲν θὰ δεχθοῦν νὰ συλληφθοῦν μετὰ τυχὸν διαταγὴν σας, συλλήψεώς των, θὰ φύγουν διὰ τὰ βουνά. Οἱ στρατιῶται σας, τότε θὰ ἀρχίσουν ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Ὅταν, ὅμως, ἀδικῆται ὁ πληθυσμὸς, μετὰ ὅλα τὰ ὄργανα θὰ στραφῆ ἐναντίον σας, Ἐὰν θὰ τοὺς πολεμήσετε θὰ πάθετε ὅτι ἐπάθατε εἰς τὴν Ἀβυσσηνίαν.

— Ὑπογράφετε σεῖς; Ἀναλαμβάνετε; Ἐρωτᾷ ὁ Ἴταλὸς στρατηγός.

— Ἀναλαμβάνω καὶ ὑπογράφω ἐν λευκῷ... ἀπήντησεν ὁ Λαμπρόπουλος. Ὁ Λαμπρόπουλος μαζί μετὰ τὸν ταγματάρχην Χωροφυλακῆς Ψινάκη ἀνέλαβον τὴν εὐθύνην «νὰ μὴ φύγη διὰ τὰ βουνά κανεὶς» καὶ ἔτσι ἐσταμάτησε τότε κάθε διώξις.

4.— Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1942 λίγοι κομμουνισταὶ τοῦ Ἄετοῦ Τριφυλίας πέρουν σημειώματα τακτικῶς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς Ἀθηνῶν, νὰ ὀργανώσουν κομμουνιστικά τὸν κόσμον. Ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος εἰς μίαν συγκέντρωσιν κατοίκων τοὺς εἶπε:

— Ἡ πατρίδα μας εἶναι σκλάβη, τὰ κλειδιὰ τὰ κρατοῦν ἄλλοι. Νὰ κρατήσουμε τὸν ἀγῶνα ψηλά. Ἀρμόδιοι καὶ κατάλληλοι διὰ τὸν ἀγῶνα εἶναι οἱ ἀξιωματικοί. Σᾶς ἀπαγορεύω νὰ κάνετε κάτι, χωρὶς νὰ ἐγκρίνω ἐγώ.

5.— Κατὰ τὰς ἀρχὰς 1943 οἱ Ἴταλοὶ Κυπαρισσίας ἔλαβον διαταγὴν νὰ συλληφθοῦν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ νὰ μεταφερθοῦν εἰς Ἴταλίαν, ὡς αἰχμάλωτοι πολέμου. Ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος ἀποστέλλει εἰς τὸν Ἴταλὸν διοικητὴν Κυπαρισσίας Ρετζίναν μίαν ἐπιστολὴν ὅπου τοῦ ἐτόνιζε:

— «Μὴ συλλάβετε τοὺς ἀξιωματικούς, γιατί θὰ ἐξαγρωθῆ ὁ κόσμος ἐναντίον σας». Ἡ ἀπειλητικὴ αὐτὴ ἐπιστολὴ μᾶλλον εἶχε ἀποτέλεσμα. Οὐδεὶς

ἀξιωματικὸς ἀπὸ περιφέρειαν Τριφυλίας συνελήφθη τότε ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ἐνῶ εἶχεν ἀρχίσει ἡ ὀργάνωσις ἀντιστάσεως.

6.— Κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1943 τὸ κίνημα ἀντιστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ ἥττα τοῦ ἄξονος εἰς τὰ διάφορα μέτωπα, φέρουν ταραχὴν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς καὶ ἀποφασίζουν νὰ τρομοκρατήσουν τὸν πληθυσμόν. Στέλλουν οἱ Ἴταλοὶ ἓνα κατάσκοπον εἰς τὴν Δροσοπηγὴν. Τὸ ἔμαθε ὁ λοχαγὸς Θεμ. Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸν Ἄετὸν καὶ διὰ νὰ ἀποκριθοῦν τὰ ὄπλα, τὰ δίνει στὸν Νίκον Λόντον, ἓνα νεαρὸν ἀπὸ τὸν Ἄετὸν νὰ τὰ κρύψῃ. Ὁ Ἴταλὸς κατάσκοπος τὸν παρακολουθεῖ, ἀναφέρει στοὺς Ἴταλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται εἰς Ἄετὸν καὶ συλλαμβάνουν τὸν λοχαγὸν Παπαδόπουλον καὶ τὸν Νίκον Λόντον. Τὸν Νίκον Λόντον τὸν μεταφέρουν εἰς Κοπανάκι, ἔπου παρουσία Ἰταλικῷ λόχου, τὸν ἐκτελοῦν εἰς τὸ νεκροταφεῖον Κοπανακίου.

Μόλις ἔμαθε τὸ γεγονὸς ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος πηγαίνει εἰς Κοπανάκι καὶ λέγει εἰς τὸν ἀξιωματικὸν Ἰταλὸν Ριβάλτα:

— Γιατί σκοτώσατε τὸν Λόντον; Ὅ,τι φτιάχναμε ὡς τώρα τὰ χαλάσαμε ὅλα. Φύγε, ἀμέσως, δὲν σοῦ ἐγγυῶμαι τίποτε. . .

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ὁ Λαμπρόπουλος ἐπισκέπτεται τὸν Ριβάλτα εἰς τὴν Καλαμάτα:

— Ἡ σταματᾶτε τὶς δολοφονίες ἢ θὰ μετανόησετε. . . τοῦ εἶπε.

Πάντοτε ἔδινε τὴν ἐντύπωσι φίλου ποὺ ἀπειλεῖ καὶ ἐχθροῦ ὑπολογισίμου. Ἡ τακτικὴ αὐτὴ εἶχε φέροι ἀποτελέσματα τότε.

7.— Κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1943 ὁ ἐφ. ὑπ)γὸς Ἀλέξανδρος Χατζόλοζ, ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ζέρβα εἰς Ἠπειρον, ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἄετὸν Τριφυλίας νὰ συντήσῃ τὸν λοχαγὸν Λαμπρόπουλον καὶ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ νὰ ὀργανώσῃ ἀνταρτικὰς ὁμάδες τοῦ ΕΛΕΣ εἰς νοτιοδυτικὴν Πελοπόννησον. Σχετικῶς μὲ τὴν ἀποστολὴν Χατζόλου καὶ τὴν συνάντησιν μὲ τὸν λοχαγὸν Κ. Λαμπρόπουλον ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς τὸ κεφάλαιον «Ἀποστολὴ Χατζόλου». Συνεργάτας του εἶχε λίγους, δι' αὐτὸ δέ, ἔδινε τὴν ἐντύπωσι μυστηρίου καὶ εἰς μερικοὺς ἀνοήτους διτι συνειργάζετο μὲ τοὺς Ἴταλοὺς. Ὅσοι τὸν ἐγνώριζαν, ὅμως, καλὰ, ἐγνώριζον τὸν ὑψηλὸν πατριωτισμόν του. Μεταξὺ ἄλλων συνειργάζετο μὲ τὸν Χρηστον Σεβδαλῆν, δικηγόρον ἐκ Κυπαρισσίας, τὸν ἐφ. ὑπ)γὸν Λυκοῦργον Σταυρόπουλον ἀπὸ Ἄετὸν, τότε ἀγρονόμον Ζαχάρως, τὸν Κωστόπουλον διευθυντὴν ἐκμεταλλεύσεως λουτρῶν Καϊάφας κ.ἄ.

Δυστυχῶς διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ κινήματος ἐθνικῆς ἀντιστάσεως νοτιοδυτικῆς Πελοποννήσου, ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος, κατόπιν προδοσίας τῶν κομμουνιστῶν συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τὴν 21 Ἀπριλίου 1943, πρὶν προλάβῃ νὰ ἀναπτύξῃ ἔνοπλα τμήματα ἀνταρτῶν εἰς τὰ βουνὰ Τριφυλίας - Ὀλυμπίας. Εἶχε πλέον συνδεθῆ μὲ τὸ ΕΛΕΣ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, τοῦ ὁποῖου ἦτο συμπολεμιστὴς εἰς τὸν πόλεμον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶχε λάβει γνώσιν σχετικῶς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ὁ ἀκολουθήσας μετὰ τὸν Χατζόλον ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Μήνης, ἀπεσταλμένος τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς διὰ νὰ συναντήσῃ τὸν Λαμπρόπουλον, εἶχεν ἐντολὴν νὰ τὸν ἐνισχύσῃ παντοιο-

τρόπως με ὄπλα καὶ λίρες.

Περὶ τῆς ὅλης τύχης καὶ τῆς ἀποστολῆς Ζαχαρία Μῆνη, ἀναφέρομεν εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον. Μαζὶ μὲ τὴν σύλληψιν τοῦ Λαμπροπούλου, οἱ Ἴταλοι συνέλαβον καὶ τὸν Χρῆστον Σεβδαλῆν τὸν ὁποῖον, ὅμως, μετὰ ὀλιγοήμερον κράτησιν ἀπέλυσαν.

8.— Ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν μετεφέρθη εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκλείσθη εἰς φυλακὰς Καλλιθέας, ὑπὸ αὐστηροτάτην ἀπομόνωσιν, ὅπου ὑπέφερε τὰ πάνδεινα. Ἀπὸ τοὺς Ἱταλοὺς μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν, παρεδόθη εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐκρατήθη ὡς αἰχμάλωτος πολέμου. Κατὰ τὴν σύγκρισιν τῶν πολλῶν ἐκτελέσεων κρατουμένων ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ἀπελύθη κατὰ λάθος καὶ τὴν ἐπομένην ἀνεζητεῖτο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν δι' ἐκτέλεσιν. Κατώρθωσεν, ὅμως, ἀλλάζων συνεχῶς διαμονήν, νὰ χάσουν τὰ ἴχνη του οἱ Γερμανοὶ καὶ νὰ σωθῆ.

5.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΧΑΤΖΟΛΟΥ

1.— Εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ ΕΛΕΣ ἔχουν ἀναπτυχθῆ ἀπὸ τὸ 1942. Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας συνεννοεῖται μὲ τὸ στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὴν ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ γνωστούς καὶ ἐμπίστους ἀξιωματικούς, παραλλήλως μὲ τὴν ὀργάνωσιν ἀνταρτῶν ἀπὸ ἀξιωματικούς ποὺ θὰ στείλῃ μὲ ἀεροπλάνα τὸ Σ.Μ.Α. Εἰς Ἀετὸν Τριφυλίας ἦτο, ὅπως ἀναφέρεται καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὁ ἀξιωματικὸς Κων)νος Λαμπρόπουλος, προσωπικὸς φίλος τοῦ Ζέρβα, ἄξιος πάσης ἐμπιστοσύνης λόγῳ πείρας, ἰκανότητος καὶ μορφώσεως.

Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας κατὰ Φεβρουάριον 1943 στέλνει εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸν Ἀλέξανδρον Γρ. Χαντόλον ἔφεδρον ἀξιωματικὸν 1940—41, καταγόμενον ἀπὸ Ἀγγελόκαστρον Μεσολογγίου διαμένοντα, ὅμως, εἰς Πάτρας, πατριώτην μὲ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα καὶ εὐφυέστατον, μὲ ἐντολήν νὰ φθάσῃ εἰς Ἀετὸν Τριφυλίας καὶ νὰ συναντήσῃ τὸν ἀξιωματικὸν Κ. Λαμπρόπουλον, νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὰ τῆς ἀποστολῆς του διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ τὸ ταχύτερον ῥίψις ὑπὸ ἀεροπλάνων ὄπλων καὶ λοιπῶν ἐφοδίων πρὸς ἀνάπτυξιν ἀνταρτικοῦ κινήματος.

2.— Ὁ Χατζόλος κατ' ἀρχὴν φθάνει εἰς Ζαχάρω ὅπου συναντᾷ τὸν ἔφεδρον (π)γὸν Λυκοῦργον Σταυρόπουλον, ἀγρονόμον Ζαχάρω, καταγόμενον ἀπὸ τὸν Ἀετὸν Τριφυλίας καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἔρχομαι ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν καὶ θέλω νὰ μὲ φέρῃς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀξιωματικὸν Κώστα Λαμπρόπουλον ἀπὸ τὸν Ἀετὸν Τριφυλίας. Ἔχω μία ἐθνικὴ ἀποστολή, νὰ συνεννοηθῶ νὰ ὀργανωθῆ ἐθνικὴ ἀντίστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ γίνουν ἀνταρτικά. Ἔχεις ὑπηρετήσῃ καὶ εἰς τὸν

πόλεμον τοῦ 1940, σὲ γνωρίζω δὲ καὶ καλὰ γιατί ἦσουν ἀγρονόμος στὸ Ἄγρίνιον. Θέλω νὰ λάβῃς καὶ σὺ μέρος. Θὰ φέρωμε σὲ λίγες μέρες ἀσύρματον καὶ ὄσες λίρες χρειάζονται γιὰ τὸν ἀγῶνα. Ὁ Λυκοῦργος Σταυρόπουλος δὲν τὸν ἐγνώριζε, δὲν τοῦ ἔδειξε ἐμπιστοσύνην καὶ περιορίσθηκε νὰ τοῦ συστήσῃ εἰς Κυπαρισσίαν τὸν Γ. Σταυρόπουλον, ἐξαδελφόν του, ὅστις θὰ ἀνελάμβανε νὰ τὸν κατευθύνῃ πρὸς Ἄετόν, ὅπου θὰ συναντοῦσε τὸν ἀξιωματικὸν Κ. Λαμπρόπουλον.

Ὁ Χατζόλος φαίνεται ἤξερε καλὰ τὰ Ἰταλικά καὶ εἰς Ζαχάρω μετὰ τὴν συνάντησίν του μὲ Λ. Σταυρόπουλον, ἐπῆγε εἰς τὴν Ἰταλικὴν ἀστυνομίαν καὶ ἤρχισε συζητήσεις καὶ συναναστροφές μὲ Ἰταλοὺς. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἐνίσχυσε τὶς ὑποψίες τοῦ Λ. Σταυροπούλου πού εἶχε γιὰ τὸν Χατζόλο. Ἀλλὰ ὁ Χατζόλος ἐνεργοῦσε ἔτσι παραλανητικῶς διὰ νὰ ἀποφύγῃ κάθε ὑποψία ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ νὰ κατωρθώσῃ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του. Φεύγει ἀπὸ τὴν Ζαχάρω καὶ πηγαίνει εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ὅπου συναντᾷ τὸν Γ. Σταυρόπουλον καὶ κατὰ σύστασιν καὶ ὁδηγίαν του φθάνει εἰς Ἄετόν Τριφυλίας διὰ συναντήσῃ τὸν ἀξιωματικὸν Κ. Σταυρόπουλον. Ἐκεῖ ἔφθασε μόνος του, δὲν γνώριζε κανέναν καὶ ἦταν ρώτησε γιὰ τὸν ἀξιωματικὸν Λαμπρόπουλον ἐπροθυμοποιήθησαν πολλοὶ καὶ τοῦ ἔδειξαν τὸ σπίτι του, ὅπου συνήντησε τὴν γυναίκα του διότι ὁ ἴδιος ἔλλειπε τότε.

Ἡ γυναίκα τοῦ Λαμπρόπουλου τὸν ἐ πληροφορήσεν γιὰ τὸ μέρος πού θὰ εὐρίσκετο καὶ τὸ δρομολόγιον πού θὰ ἐκινεῖτο ἐκείνες τὶς ἡμέρες καὶ ὁ Χατζόλος ἔφυγε πρὸς συνάντησιν τοῦ Λαμπρόπουλου. Ἡ ἄφιξις, ὅμως, στὸν Ἄετόν ἐνὸς ἀγνώστου πού ἐζήτησε τὸν ἀξιωματικὸν Λαμπρόπουλο δὲν ἔδωσε μόνον ἀφορμὴ ἀπλῆς συζητήσεως εἰς τοὺς χωριανούς, ἀλλὰ οἱ δυὸ - τρεῖς κομμουνισταὶ πού ἦσαν τότε στὸν Ἄετόν, ἐπρόσεξαν ἰδιαίτερα τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν, ὅπως θὰ ἀναφέρωμε παρακάτω. Ὁ Χατζόλος ἀκολούθησε τὸ δρομολόγιον πού τοῦ ἔδωσε ἢ γυναίκα τοῦ Λαμπρόπουλου καὶ ἐπῆγε πάλιν εἰς Κυπαρισσίαν ὅπου, ὅμως, δὲν τὸν συνήντησε καὶ ξαναγύρισε πάλιν τὴν ἐπομένην εἰς τὸν Ἄετόν, ὅπου τὸν συνήντησε.

3. Ὁ Χατζόλος ἀναφέρει εἰς τὸν Λαμπρόπουλον τὰ τῆς ἀποστολῆς του: Ἔρχεται ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Ζέρβα νὰ τοῦ ἀνατεθῇ ἡ ὁργάνωσις ἀνταρτικοῦ κινήματος εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅτι τὰ ἀνταρτικά πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ὅτι τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι ἀποφασισμένον νὰ ἐνισχύσῃ ἀμέσως τὴν κίνησιν του μὲ ἀσυρμάτους, μὲ ὄπλα καὶ χρήματα. Τοῦ ἐζήτησε νὰ ὀρίσῃ συντεταγμένην καὶ πεδῖον ρίψεων καὶ τοῦ ἐνεχείρησε σχετικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα. Ὁ Κ. Λαμπρόπουλος περιέμενε αὐτὴν τὴν ὥρα, εἶχε πλήρως προετοιμάσει τὴν κατάστασιν εἰς τὴν περιοχὴν. Δίδει ἐντολὴν εἰς τὸν Χατζόλον νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν Ζέρβαν, ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν, ὅτι εἶναι ἔτοιμος διὰ ρίψεις ὀπλισμοῦ, ὀρίζει πεδῖον ρίψεων τὸ ὄρος Σέσι ἄνωθεν τοῦ χωρίου Ἄετός καὶ καθορίζει τὴν συντεταγμένην διὰ ρίψεις ἀπὸ ἀεροπλάνου καὶ ὁ Χατζόλος ἀναχωρεῖ ἀμέσως διὰ Ἡπειρον, πάλιν μέσῳ Κυπαρισσίας. Εἰς Κυπαρισσίαν, ὅμως, εἶχε πάλιν, ὅπως

εις Ζαχάρω, συναντήσεις με κάτι Ἴταλους πού ἐγνώριζε ἀπὸ τὴν Πάτρα, διὰ νὰ παραπλανήσῃ τὴν ἰταλικὴν ἀστυνομίαν καὶ πράγματι ἐπέτυχε ἐκεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κατακτητοῦ, χάρις εἰς τὴν εὐφυΐαν του ἀλλὰ καὶ τὴν τόλμην του. Μὲ τὸν σιδηρόδρομον Κυπαρισσίας - Πατρῶν ἀναχωρεῖ μὲ κανονικὴν ἄδεια καὶ ἀπὸ τὴν Πάτρα φθάνει εἰς Ἡπειρον, ὅπου ἀναφέρει ὅτι ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του, ὅτι συνήντησε τὸν Λαμπρόπουλον καὶ παρέδωσε κάθε στοιχεῖον ἀπαραίτητο διὰ τὴν ἔναρξιν ρίψεων εἰς Τριφυλίαν στὸ βουνὸ Σέσι. Ὁ Λαμπρόπουλος τοῦ εἶχε δηλώσει ἐπίσης ὅτι ἂν ἔλθῃ καμμιά ἡμέρα καὶ δὲν συναντήσῃ τὸν ἴδιον προσωπικῶς, ὅπως κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν, μπορεῖ νὰ παραδώσῃ ὅ,τι ἔχει καὶ νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν ἀντικαταστάτην του εἰς Ἀετόν, ἀνάτηρον ἀντ)ρχην Π. Παπαδόπουλον. Μόλις, δέ, ἔφυγε ὁ Χατζόλος ὁ Κ. Λαμπρόπουλος ἐκάλεσε τὸν Π. Παπαδόπουλον εἰς τὸν ὅποιον ἀνεκοίνωσε τὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ ἔδωσε ἐντολήν, ὅταν λείπῃ νὰ δέχεται συνδέσμους τοῦ Ζέρβα ἀπὸ τὴν Ἡπειρον ἢ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, νὰ τοὺς προφυλάσῃ, νὰ τοὺς κρατῇ ἢ νὰ τοὺς διώχῃ ἀμέσως, ἂν δὲν περιμένῃ ἀπάντησιν, ὥστε νὰ μὴ ἐπέρχεται καμμία ἀργοπορία καὶ νὰ μὴ δίνεται καμμία ὑποψία εἰς τοὺς Ἴταλους. Ὁ Παπαδόπουλος ἐδέχθη ἀμέσως νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτήν, ἄλλωστε αὐτὸ περιέμενε καὶ αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ Ἑλληνες ἀξιωματικοί.

4. Ἡ δεύτερη, ὅμως, ἐπίσκεψις τοῦ Χατζόλου εἰς Ἀετόν καὶ ἡ τρίτη ἐπίσκεψις καὶ διέλευσις ἀπὸ Κυπαρισσίαν ἐσημειώθησαν πάλιν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους κομμουνιστὰς τῆς περιοχῆς, καθὸσον ἐπραγματοποίησε πλέον τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Κ. Λαμπρόπουλον, χωρὶς νὰ ἔρχεται σὲ ἐπαφὴν μὲ τὸ ΚΚΕ—ΕΑΜ. Συνεπῶς διελύθη ἀμέσως καὶ ἡ ὑποψία μερικῶν, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ ἦτο κατάσκοπος τῶν Ἰταλῶν κατακτητῶν, ἐπειδὴ ἦτο ἄγνωστος στὰ χωριὰ ἐκεῖ καὶ ἦλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ Ἴταλους εἰς Κυπαρισσίαν. Ἐγνώριζαν ὅλοι τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Λαμπρόπουλου, ἄρα δὲν ἠμποροῦσε ὁ Λαμπρόπουλος νὰ εἶχε σχέσεις μὲ προδότες τῆς Πατρίδος. Ἀλλὰ οἱ κομμουνιστὰί πού ἔλαβον γνῶσιν ὄλων τῶν κινήσεων τῶν Χατζόλου - Λαμπροπούλου, ἐγνώριζαν καὶ τὸν δυναμισμὸν καὶ ἀποφασιστικότητά τοῦ Λαμπρόπουλου, ἐγνώριζαν, δέ, ἐπίσης ὅτι ματαίᾳ ἦτο πᾶσα ἐλπίς των νὰ προσεταιρισθοῦν τὸν Λαμπρόπουλον. Μέλος τοῦ ΚΚΕ—ΕΑΜ οὔτε ἦτο, οὔτε ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ ὁ Λαμπρόπουλος. Ἐβεβαιώθησαν, ὅμως, περὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Χατζόλος εἶχε ἐθνικὴ ἀποστολή, ὅτι ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, ἀπὸ τὸν ΕΛΜΣ, νὰ συνδεθῇ μὲ τὸν Λαμπρόπουλον πρὸς ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν σωμάτων. Εἶχαν, ἤδη, ἀναφέρει εἰς τὴν Ἀθήνα, εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ΚΚΕ—ΕΑΜ, σχετικῶς καὶ μόλις ἐπῆραν ἐντολήν, ἀμέσως καταδίδουν τὸν Λαμπρόπουλον εἰς τοὺς Ἴταλους, ὅτι ἐτοιμάζει ἀντάρτικο, ὅτι ἦλθε κάποιος ἀπὸ τὴν Ἡπειρο ἀπεσταλμένος τοῦ Ζέρβα καὶ ὅτι συνητήθη εἰς Ἀετόν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἡ συνάντησις Χατζόλου—Λαμπροπούλου ἐγένετο εἰς Ἀετόν, ὅπου δὲν ὑπῆρχαν Ἴταλοι καὶ εἰς Πάτρας—Ζαχάρω καὶ Κυπαρισσίαν, ὅπου ἐκινεῖτο ὁ Χατζόλος καὶ εἶχε παραπλανητικὰς γνωριμίας μὲ Ἴταλους ἀστυνομικούς, δὲν συνελήφθη, οὔτε κανεῖς τὸν

κατέδωσεν ἐκεῖ. Δυστυχῶς κάτι παλαιοὶ κομμουνισταί, δυὸ - τρεῖς ἀπόφοιτοι τῶν φυλακῶν, εἰς Ἄετὸν ἔκαμαν αὐτὴν τὴν προδοσίαν. Ἐπρόδωσαν τὸν συγχωριανὸν των Κ. Λαμπρόπουλον εἰς τοὺς Ἴταλοὺς εὐχαρίστως, ἀφοῦ τοὺς διέταξε τὸ ΚΚΕ.

5. Ὁ Λαμπρόπουλος, μόλις ἔφυγεν ὁ Χατζόλος, προετοιμάζεται πλέον διὰ τὸ μέγα ἔργον: Σὲ λίγες ἡμέρες ὁ Χατζόλος θὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν Ἥπειρον μὲ σημαντικὰ στοιχεῖα καὶ μέσα νὰ ἀρχίσουν οἱ ρίψεις εἰς τὸ θουνὸ Σέσι. Δὲν ὑπῆρχε πλέον περιθώριον χρόνου. Πηγαίνει, λοιπόν, ὁ Λαμπρόπουλος εἰς Κυπαρισσίαν διὰ νὰ βγάλῃ τὴν τυπικὴν ἄδειαν ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν Ἀστυνομίαν διὰ Ἀθήνα, διὰ τὸν ἴδιον καὶ τὴν γυναῖκα του, διὰ δύο λόγους: νὰ ἀφήσῃ ἐκεῖ ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν γυναῖκα του καὶ νὰ συνεννοηθῇ μὲ πολλοὺς συναδέλφους του ἀξιωματικοὺς, διὰ νὰ τοὺς καλέσῃ νὰ κατέβουν ἀμέσως εἰς Πελοπόννησον, ἐν ὄψει ἀνταρτικῶ ἀγῶνος. Εἰς Κυπαρισσίαν, ὅμως, τὴν 21—4—42 συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ὁ Λαμπρόπουλος μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ τὴν ἐπομένην οἱ Ἴταλοὶ καταφθάνουν εἰς Ἄετὸν πρὸς ἔρευναν εἰς τὸ σπίτι του. Εἰς τὸ σπίτι του οἱ Ἴταλοὶ ἐρευνοῦν καὶ ἀνακαλύπτουν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, κατάλογον προσώπων, κρυπτογραφικὸν κώδικα καὶ τὰ πρακτικὰ μὴύσεως τοῦ Λαμπροπούλου εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Μετὰ συλλαμβάνουν εἰς Κυπαρισσίαν τὸν Βασίλειον Κακκίσην ἱατρὸν, τὸν Χρηστον Σεβδαλῆν δικηγόρον καὶ τὸν Θεόδωρον Κωστόπουλον προϊστάμενον εἰς τὰ Λουτρά Καιάφα, ὡς συνεργάτες του. Ὁ Λαμπρόπουλος δέσμιος πλέον τῶν Ἰταλῶν, ὡς ὀργανώσας κίνημα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, μεταφέρεται εἰς τὶς φυλακὰς Καλλιθέας Ἀθηνῶν, ὅπου φυλακίζεται, βασανίζεται καὶ ὑποφέρει τὰ πάνδεινα μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, μόλις διασωθεὶς ἐκ τυχαίου γεγονότος. Οἱ ἄλλοι τρεῖς συλληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν σὲ λίγες μέρες ἀποφυλακίζονται. Μετὰ ἓνα ἔτος οἱ κομμουνισταὶ συμπληρώνουν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν: δολοφονοῦν ἀγρίως τὸν ἱατρὸν Βασίλειον Κακκίσην.

6. Μόλις ἀνέφεραν ὁ Χατζόλος εἰς τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν, ὅτι συνήντησε τὸν Λαμπρόπουλον, ὁ Ζέρβας ἀπὸ τὸν Μάρτιον 1943 ἐπιμένει εἰς τὸ Σ.Μ.Α. νὰ σταλοῦν τὸ ταχύτερον ἀποστολαὶ εἰς τὸν Λαμπρόπουλον. Δυστυχῶς τὸ Στρατηγεῖον Μ.Α. ἀργεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν τῆς προτάσεως αὐτῆς καὶ ἐγκρίνει ἀποστολὴν ὑπὸ Ζέρβα εἰς Λαμπρόπουλον μόλις τὸν Ἀπρίλιον 1943, δηλ. τὸν ἴδιον χρόνον ὅπου στέλλεται ἀπὸ Μέσην Ἀνατολὴν εἰς Ταύγετον ἢ ἀποστολὴ τοῦ ἀνθ)γοῦ Νικ. Κουρκουτᾶ καὶ ἀνθ)στοῦ Κ. Κοκκίνου. Καὶ διὰ μὲν τὴν τύχην τῆς ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω. Ἦδη, ἄς ἐξετάσωμε τὴν τύχην τῆς ἀποστολῆς Ζέρβα πρὸς Λαμπρόπουλον.

7. Κατὰ σύμπτωσιν τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεως τοῦ Λαμπροπούλου εἰς Κυπαρισσίαν τὴν 21—4—1943 φθάνει εἰς Ἄετὸν ἀπὸ τὴν Ἥπειρον ὁ Χατζόλος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ στρατηγοῦ Ζέρβα, μαζί μὲ μίαν ἀδελφὴν του Δασκάλα, καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Μίνης ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀγγλικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς Ἡπείρου. Ὁ Χατζόλος ἐξήγησε ἀμέσως τὸν Λαμπρόπουλον. Ὁ Π. Παπαδόπουλος τὸν πληροφορεῖ ὅτι ὁ Λαμπρόπουλος εἶναι στή

φυλακή από τους Ίταλους, όποτε ο Χατζόλος του εΐπε: «Κύριε Συνταγματάρχα, εγώ ήλθα εδω για σοβαρά ύπόθεσι που έχω την έντολήν, αν δέν εύρω τον Λαμπρόπουλον να συναντήσω σās». Παρά ταύτα ο Παπαδόπουλος άμφιβάλλει, τον θεωρούσε κατάσκοπον διότι έβλεπε και άλλον δίπλα του, που τον θεωρούσε Έλληνομαθη Ίταλό. Τότε ο παρευρισκόμενος άνθ)γός Ζαχαρίας Μίνης έζήτησε να του μιλήση ιδιαιτέρως και του εΐπε: «Κύριε Συνταγματάρχα, είμαι ο άνθ)γός Μίνης, γυιός του στρατηγού Μίνη από την Καλαμάτα και έπεσα από άεροπλάνο στην περιοχή του Ζέρβα, όπως ήταν ή διαταγή από το Κάϊρο. Έρχομαι να πάρω μερικές ρίψεις στο θουνό Σέσι το ερχόμενο Σάββατο, θα έλθη και το άεροπλάνο να κάνη αυτές τις ρίψεις και ζητώ από σās να με βοηθήσετε».

Τότε ο συντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος τον πιστεύει και ξεκινούν όλοι προς το κέντρον του χωριού. Άλλά φοβάται και το χωριό του ο Π. Παπαδόπουλος ή μάλλον τους λίγους κομμουνιστάς που έχει μέσα εκεί και κρύβονται κάπου, — όπου, άποφασίζεται να φύγη ο Χατζόλος νύκτα, μήπως τον καταδώσουν και να μείνη μόνον ο Μίνης. Ο Χατζόλος αναχωρεί δια Ήπειρον μαζί με την άδελφήν του παρουσιαζόμενος ως άφελής μαυραγορίτης και γυρίζει σε λίγες ήμέρες με νέες οδηγίες του στρατηγού Ζέρβα και του Άγγλου ταξιάρχου Κρίς. Οί Ίταλοί κάτι έχουν μάθει και δια την άφιξιν των Χατζόλου - Μίνη, αλλά δέν κατόρθωσαν να συλλάβουν κανένα άλλον. Άρχισαν μονάχα γενικόν έλεγchon στα βαγόνια των τραινων από Καλαμάτα - Πάτρας και γενικώς εκκαθαριστικές περιοδοείες στα χωριά όρεινης Τριφυλίας.

8. Εΐς τον Άετον μένουν πλέον ο άντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος με τον άνθ)γόν Ζαχαρίαν Μίνην. Όπως έχομεν αναφέρει άνωτέρω ο Κ. Λαμπρόπουλος είχε δώσει εις τον Χατζόλον άκριβή θέσιν ρίψεως των δπλων εις το θουνό Σέσι, που είχε καθορισθί με συντεταγμένην για τα άεροπλάνα. Ο Χατζόλος τα μεταφέρει αυτά εις Ήπειρον και ενημερώθη το Σ.Μ.Α. Ήδη, ο Μίνης είχε πάρει σαφείς οδηγίες από το Σ.Μ.Α. και έδήλωσεν εις τον συντ)ρχην Παπαδόπουλον ότι το θράδυ της 22—23 Άπριλίου 1943 θα έγένητο ρίψις άσυρμάτου εις το θουνό Σέσι. Για να πραγματοποιηθί, όμως, ή ύποδοχή της ρίψεως έχρειάζοντο να βοηθήσουν 5—6 άνδρες. Ο Π. Παπαδόπουλος έζήτησεν από τους χωριανούς του του Άετου να τον βοηθήσουν, αλλά κανεις από τους συγχωριανούς του δέν εδέχθη. Όχι βεβαίως διότι δέν τον έσέβοντο και δέν τον εκτιμούσαν και ως άνάπηρον άξ)κόν και ως χωριανόν ούτε διότι δέν είχαν ύψηλόν έθνικό φρόνημα, αλλά διότι έφοβοϋντο τους κομμουνιστάς. Οί κομμουνισται είχαν δηλώσει σαφώς: «Όποιος ένισχύση τους άξιωματικούς θα πεθάνη...». Αυτά θέβαια όχι από ζηλοφθονία ή κακεντρέχεια, αλλά από πιστή έφαρμογή του προγράμματος του ΚΚΕ να μη έπιτραπί καμμία άνταρτική κίνησις από τους άξιωματικούς, από κανέναν εκτός από την ιδικήν του όργάνωσι. Δια την έφαρμογήν, δέ, αυτού του προγράμματος, απέφασισαν να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσον, όπως άπεδείχθη και εις αυτήν την

περίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ σὲ τόσες ἄλλες περιπτώσεις ἐγκλημάτων καὶ προδοσίας του.

9. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀναφέρει, ἤδη, εἰς τοὺς καθοδηγητῆς τους καὶ γιὰ τὴν ἀφιξὶ τοῦ ἀνθ)γοῦ Μίνη, γιὰ τὴν νέαν ἀφιξὶν τοῦ Χατζόλου, γιὰ τὴν συνάντησίν των μὲ τὸν ἀντ)ρχην Π. Παπαδόπουλον καὶ γιὰ τὴν ἀναμενομένη ρίψι ὄπλων στὸ Σέσι. Τὸ θέμα πλέον δι' αὐτοὺς εἶναι νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ Π. Παπαδόπουλος ἢ ὁ Μίνης, ἀλλά, πῶς νὰ ματαιώσουν τὴν ρίψιν ὄπλων εἰς ἀξ)κοῦς ἐὰν δὲν ἠμπορέσουν νὰ τοὺς ἐξαπατήσουν, ὥστε νὰ πάρουν αὐτοὶ τὰ ὄπλα τῶν ρίψεων;

Θέτουν, ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν τὸ γενικὸν σχέδιόν των. Πρῶτα ἀπειλοῦν καὶ μετὰ προτείνουν συνεργασίαν διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀργότερον ἡ δολοφονία. Στέλλουν ἓνα ἀπεσταλμένον τους εἰς τὸν ἀντ)ρχην Παπαδόπουλον καὶ τοῦ λέγει δῆθεν ἐμπιστευτικῶς: «Χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν ὑπευθύνων τοῦ ΕΑΜ δὲν θὰ μπορέσης νὰ κάνης τίποτε, γι' αὐτὸ σοῦ συνιστῶ νὰ ἔλθῃς σὲ ἐπαφὴ μαζί των». Εἶχον ἤδη ἀπαγορεύσει ἐπὶ ποινῇ θανάτου πᾶσαν συνδρομὴν εἰς τοὺς Παπαδόπουλον - Μίνην διὰ τὴν ὑποδοχὴν ρίψεων εἰς Σέσι, τώρα καὶ ἀπειλοῦν ἀλλὰ καὶ προτείνουν συνεργασίαν - ὑποταγὴν. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν συγκεντρωθῆ πλησίον τοῦ Ἄετοῦ εἰς τὸν μύλον τοῦ Κεφάλαι, κοντὰ στὴ Μάλθη. Ἐκεῖ ἐπῆγε καὶ ὁ Παπαδόπουλος, συζητεῖ μαζί τους πολὺ ὥρα καὶ ἀποφασίζεται ὅ,τι ἤθελαν οἱ κομμουνισταί: νὰ πᾶνε αὐτοὶ νὰ ὑποδεχθῶν τις ρίψεις μαζί μὲ τὸν Μίνην. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἦσαν θέβαιοι, οὔτε διὰ τὰ φρονήματα τοῦ Παπαδόπουλου, οὔτε γιὰ τὰ φρονήματα τοῦ Μίνη καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀφήσουν νὰ πέσῃ ἀσύρματος στὰ χέρια των.

Προφασίζονται μετακίνησίν των εἰς ἄλλα μέρη, προτείνουν καὶ κατορθώνουν νὰ πάρουν μαζί τους τὸν ἀνθ)γὸν Μίνη καὶ φεύγουν ἀπὸ τὴν περιοχὴν Τριφυλίας. Μαζὶ θέβαιοι μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Μίνην παίρνουν καὶ ὄσες λίρες ἔχει φέρει μαζί του ὁ Μίνης ἀπὸ τὴν Ἡπειρον. Ἐχρειάζοντο καὶ ἀνθρώπους προδότες καὶ χρήματα διὰ τὸ προδοτικὸ πρόγραμμά των.

10. Ἡ ρίψις εἶχε ματαιωθῆ πλέον καὶ ἡ προδοσία εἶχεν ὀλοκληρωθῆ. Τὸ σχέδιον τοῦ ΚΚΕ νὰ ἐξουδετερώσῃ κάθε κίνησιν ἀξίωματικῶν καὶ νὰ ματαιώσῃ κάθε ρίψι τοῦ Στρατηγεῖου Μ.Α. γιὰ τοὺς ἐθνικιστὰς ἔχει, ἤδη, τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν του. Ὁ Λαμπρόπουλος εἶναι στὴ φυλακῆ. Ὁ Χατζόλος ἔφυγε καὶ δὲν ξαναγύρισε. Ὁ ἀνθ)γὸς Μίνης εἶναι πλέον στοὺς κύκλους τοῦ ΚΚΕ—ΕΑΜ, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν των καὶ καθοδηγήσιν των, τὸν παρουσιάζουν μάλιστα ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ Σ.Μ.Α. Ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος γυρίζει καὶ μένει μόνος του στὸ χωριὸ του Ἄετόν, χωρὶς κανένα συνεργάτην. Ἀργότερα τίθεται ἄλλο σχέδιον προσεταιρισμοῦ καὶ τοῦ ἀντ)ρχου Παπαδόπουλου εἰς τὸν ΕΑΜ—ΕΛΑΣ μὲ κάθε τρόπον, ὅπως θὰ ἐξετάσωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιο. Ἡ συνεργασία τῶν κομμουνιστῶν μὲ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶναι πλήρης. Οἱ Ἴταλοὶ θέλουν νὰ ματαιωθῆ κάθε κίνημα ἀντιστάσεως καὶ κατορθώνουν νὰ συλλάβουν τὸν ἀξ)κὸν Κ. Λαμπρόπουλον ἐπικεφαλῆς τοῦ κινήματος καὶ τὸν φυλακίζουν. Οἱ κομμουνισταὶ κατορθώ-

νουν νὰ ματαιώσουν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τοῦ Στρατηγείου Μ.Α. διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ κινήματος ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν Πελοπόννησον, ματαιώνουν τὴν ρίψιν ὄπλων, ἀπειλοῦν τοὺς πάντας καὶ αἰχμαλωτίζουν τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Σ.Μ.Α. ἀνθ)γὸν Μίνην, ὅστις εἶχε σταλῆ εἰς τοὺς ἀξ)κοὺς καὶ ὄχι εἰς τὸ Κ.Κ.Ε.—Ε.Α.Μ.

Τὸ ἀβίαστον αὐτὸ συμπέρασμα εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῆ, διότι δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός αὐτό: εἶναι ἕνας πρῶτος κρίκος, μία μεγάλη ἀλυσίδα προσδοσίας καὶ ἐγκλημάτων, πού οἱ Γερμανοὶ ἠθέλησαν ἐπὶ κατοχῆς 1941—44 νὰ ἀλυσοδέσουν αἰωνίως τὴν Ἑλλάδα.

6.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΟΥΡΚΟΥΤΑ—ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Ἡ ἀποστολὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Πεζικοῦ Κουρκουτᾶν Νικόλαον ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ τὸν ἀνθ)στὴν Ἰπτικοῦ Κόκκινου Κων., ἀπὸ τὸ Καρτερόλι τῆς Μεσσηνίας.

Ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς καὶ χειριστὴς τοῦ ἀσυρμάτου ἦτο ὁ Κουρκουτᾶς. Ἡ ἀποστολὴ ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴν Ντέρναν τῆς Λιθύης, τὴν 13 Ἀπριλίου 1943, ἐρρίφθη, δέ, τὴν νύκτα τῆς 13ης Ἀπριλίου μὲ ἀλεξίπτωτα εἰς θέσιν «Λίμνη» τοῦ Ταῦγκετου μεταξὺ τῶν χωρίων Λογκανίκου καὶ Δυρραχίου, φέρουσα μαζί της ἕναν ἀσύρματον καὶ διάφορα ὑλικά. Ὁ τόπος ρίψεως ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Κουρκουτᾶ, διότι ἐκεῖ πλησίον εἰς τὸ Δυρράχιον, ἦσαν δύο ἀξ)κοὶ ὁ ὑπολ)γὸς Κεφάλας Πέτρος καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Λαδᾶς Ἰωάννης μὲ τοὺς ὁποίους ἐγνωρίζετο προσωπικῶς ὁ Κουρκουτᾶς.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ συγκρότησις εἰς Ταῦγκετον ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἡ ἀνατίναξις στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ ἡ ἀποστολὴ Κουρκουτᾶ - Κόκκινου θὰ ἦτο κυρίως προπομπὴ ἐνὸς ἄλλου κλιμακίου Σ.Μ.Α., ἐπικεφαλῆς τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο ὁ Ἕλληνας ταγματάρχης Ριντ μὲ ἄλλους Ἕλληνας ἀξ)κοὺς πού θὰ ἔφταναν μὲ ἀεροπλάνα, σὲ λίγες ἡμέρες, μόλις θὰ ἔδιναν τὰ σήματα ἐπιτυχοῦς προσγειώσεως καὶ ἐγκαταστάσεως Κουρκουτᾶ - Κόκκινου. Τὸ σχέδιον ἦτο ὁ Ταῦγκετος νὰ γίνῃ ἡ ἔδρα ἀνταρτικοῦ συγκροτήματος μὲ 1.000 — 2.000 ἄνδρες.

Πρὶν ἐξετάσωμε τί ἐγινε ἡ ἀποστολὴ αὕτη εὐθύς μετὰ τὴν πτώσιν της, ἐπιβάλλεται νὰ ἀναπτυχθῆ δι' ὀλίγων ἡ καταστάσεις εἰς τὴν ἑλλην γύρω ὄρεινὴν περιοχὴν, ὅπου ἔπεσαν οἱ ἀξιωματικοὶ Κουρκουτᾶς καὶ Κόκκινος.

Οἱ Ἴταλοι ἔχουν τρομοκρατηθῆ ἀπὸ τίς νίκας τῶν συμμάχων, γνωρίζουν ὅτι εἰς τὴν Ἠπειρον ὑπάρχουν ἀνταρτικά τοῦ ΕΛΑΕΣ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ ἴσως ἔχουν πληροφορηθῆ ἢ ἀναμένουν ὡς βεβαίαν τὴν ἀνάπτυξιν ἐντόνου ἀνταρτικῆς δράσεως καὶ εἰς Πελοπόννησον, ἐν ὄψει ἀποβατικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἔχουν, λοιπόν, τὴν ἀρχὴν τοῦ 1943, ἀρχίσει ἕνα σχέδιον τακτικῶν περιοδειῶν εἰς τὶς ὄρεινές περιοχάς με πεζοὺς, ἡμιονηγοὺς, πολυβόλα κ.ἄ. Κάνουν παντοῦ ἔρευνες, ἀνακρίσεις, συλλήψεις. Ἀπειλοῦν, τρομοκρατοῦν τοὺς πάντας, μήπως ἔχουν ἀποκρύψει Ἄγγλους πράκτορας. Εἰς τὴν περιφέρειαν Ταυγέτου - Δυρραχίου εἰς τὸ χωριὸ Καμάρες ἔχει ἐγκαταστήσει τὴν ἔδρα τοῦ ὁ Δ)τῆς τῶν ἰταλικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἀντ)ρχης Φιστούτσιο με 2.000 στρατιῶτες μελανοχίτωνες, ποὺ ἔχουν ἀπλωθῆ σ' ὄλα τὰ γύρω χωριά. Ἐκεῖ στὸ γραφεῖο του φέρουν οἱ ἀστυνομικοὶ τοὺς χωρικοὺς ἀπ' ὄλα τὰ γύρω χωριά καὶ τοὺς ἀνακρίνει καὶ τοὺς ἀπειλεῖ, μήπως περιθάλλουν Ἄγγλους. Ἦτο πασίγνωστον ὅτι στὰ ὄρεινὰ χωριά Μεσσηνίας Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας ἔμειναν Ἄγγλοι στρατιῶτες ἀλλὰ ἐνῶ γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἐθεωρεῖτο καθῆκον ἢ περιθάλλει, γιὰ τοὺς Ἰταλοὺς ἦταν ἐγκλημα. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀτμόσφαιρα ἰδιαιτέρως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωριῶν Δυρραχίου, ὅταν ἔπεσαν με ἀλεξίπτωτο οἱ ἀξιωματικοὶ Κουρκουτᾶς καὶ Κόκκινος.

2.— Ἡ πῶσις των καὶ προσγειώσεις των εὐτυχῶς ἦτο καλὴ. Κανεὶς δὲν ἔπαθε τίποτε. Μόνον ποὺ ὁ ἀσύρματος ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ ἀπὸ κάποιον κτύπημα, ἀλλὰ αὐτὸ μπορούσε νὰ διορθωθῆ. Τὸ ζήτημα ἦτο πὸς οἱ ἀξιωματικοὶ θὰ ἔφθαναν ἐν ἀσφαλείᾳ. Εἰς τὸ χωριὸ Δυρράχι ὅπου ἦσαν οἱ συνάδελφοὶ των Πέτρος Κεφάλας καὶ Ι. Λαδάς. Ὁ Κόκκινος μένει κρυμμένος στὸ δάσος καὶ ξεκινᾷ ὁ Κουρκουτᾶς με τὸν τοπογραφικὸν χάρτη στὸ χέρι, με σκοπὸν νὰ κατευθυνθῆ εἰς Δυρράχιον. Δυστυχῶς ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ πρὸς Δυρράχιον ἀκολουθεῖ ἕνα μονοπάτι ποὺ τὸν ὀδηγεῖ εἰς τὸ χωριὸν Ἄνω Γιαννείκα. Ἐκεῖ μόλις τὸν εἶδαν οἱ χωρικοὶ φοβήθησαν. Εἶδαν, ὅμως, ἕναν στρατιωτικὸν ποὺ μιλοῦσε Ἑλληνικά. Ποῖος ἦταν; Τί ἤθελε; Μήπως ἦταν κατάσκοπος τῶν Ἰταλῶν.

Ὁ Κουρκουτᾶς ρώτησε ἂν τὸ χωριὸ ἦτο τὸ Δυρράχι ποὺ ἤθελε καὶ ὅταν ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτο ἄλλο χωριὸ ζήτησε νὰ συναντηθῆ με τὸν παπᾶ ἢ τὸν δάσκαλο. Δυστυχῶς ὁ παπᾶς ἔλειπε καὶ παρουσιάσθηκε ὁ δάσκαλος Πετρόπουλος. Εἶχε, ὅμως, τόσο προκαταληφθῆ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὴν κατασκοπείαν τῶν Ἰταλῶν ὥστε τὸν ἐθεώρησεν ὡς «κατάσκοπον ποὺ παρίστανε διῆθεν τὸν Ἕλληνα» με σκοπὸν νὰ τοῦ δημιουργήσῃ, μετὰ, ἐνοχίαν.

Ὁ Κουρκουτᾶς τοῦ ἐξηγεῖ σαφῶς, ἠρέμως, τὴν ἀποστολὴν του καὶ τὴν ιδιότητά του, τὸ ἐθνικὸ ἔργο ποὺ εἶχε ἀναλάβει. . . Πλησιάζει καὶ ἄλλος χωριανὸς εἰς τὸν ὁποῖον, ματαίως ἐπίσης ἀναπτύσσει τὰ τῆς ἐθνικῆς του ἀποστολῆς. Δυστυχῶς δὲν πείθονται. Φοβοῦνται τὴν ἰταλικὴν κατασκοπεία. Δηλώνουν διὰ τοῦ δασκάλου Πετροπούλου ὅτι θὰ τὸν προδώσουν στοὺς Ἰταλοὺς.

Οἱ χωρικοὶ ὄλοι παρακολουθοῦν τὴν σκηνή. Ὅλοι δυστυχῶς εἶχαν τρομοκρατηθῆ ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν Ἰταλῶν πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν καὶ κανένας δὲν τολμᾷ νὰ σκεφθῆ διαφωνίαν με τὴν συμπεριφορὰν τοῦ δασκάλου Πετροπούλου. Συλλαμβάνουν τὸν Κουρκουτᾶν καὶ τὸν παραδίδουν ἀμέσως εἰς τοὺς Ἰταλοὺς. Ἀσφαλῶς μὲν χωρὶς τὴν πρόθεσιν προδοσίας, ἀλλὰ ὀπωσδήποτε εὐθύνοντο, διότι σὲ ἐποχὴ δουλείας τῆς Πατρίδος καὶ παραμονῆν ἀπελευθερώ-

σεως, ὅλα ἔπρεπε νὰ τὰ προσέχουν καὶ νὰ ἀναμένουν καὶ ἀξιωματικούς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τὴν Μέση Ἀνατολή καὶ βάσανα καὶ τιμωρία ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος. Ἡ ἐλευθερία δὲν ἔρχεται μόνη της, πληρώνεται ἀκριβά. Ἄλλωστε εὐθύνονται πολὺ περισσότερο, διότι μποροῦσαν νὰ ρωτήσουν καὶ νὰ βεβαιωθοῦν σχετικῶς ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Δυρραχίου Πέτρον Κεφάλαν καὶ Χ. Λαδᾶν πὺ τοὺς ἐπρότεινε δυνατὰ ὁ Κουρκουτᾶς. Ἀργότερα βέβαια ἐξετελέσθησαν οἱ δύο αὐτοὶ Ἕλληνας, διότι ὤφειλαν νὰ ἐπιδείξουν καὶ αὐτοθυσίαν καὶ προσοχὴν εἰς ἓνα μεγάλο ἐθνικὸ θέμα, πὺ τοὺς παρουσιάσθηκε στὴν ζωὴ τους.

3.— Ὅταν παρέδωσαν τὸν ἀξιωματικὸν Κουρκουτᾶν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς, τοὺς ἀνεκοίωσαν ἐπίσης καὶ ὅσα τοὺς εἶχε εἰπῆ ὁ Κουρκουτᾶς α) ὅτι ἦτο ἀπεσταλμένος τοῦ Σ.Μ.Α. β) ὅτι ἐζήτησε νὰ τὸν συνδέσουν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Δυρραχίου Πέτρον Κεφάλαν καὶ Χ. Λαδᾶν.

Ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν Ἴταλῶν Φιστούτσιο ἀμέσως διέταξε καὶ συνελήφθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ Π. Κεφάλας καὶ Ι. Λαδᾶς. Εἶχαν καὶ πρὸ ἡμερῶν συλληφθῆ καὶ εἶχαν ἀφεθῆ ἐλεύθεροι προσωρινῶς. Τώρα ἐθεώρησαν καὶ τὴν νέαν σύλληψιν των ὡς ἓνα ἀπλοῦν συνηθισμένο γεγονός. Δὲν ἤξεραν τὰ τῆς πτώσεως τοῦ Κουρκουτᾶ καὶ Κόκκινου. Ὁ Ἴταλὸς ἀντ'ρχης Φιστούτσιο ἄρχισε ἀμέσως τὴν ἀνάκρισιν τοῦ Κουρκουτᾶ. Ὁ Κουρκουτᾶς παρὰ τὰ βασανιστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπεβλήθη ἐκ μέρους τῶν Ἴταλῶν, δὲν κατέδωσε τὴν ἀποστολήν του, οὔτε τὴν ἀφιξιν καὶ τοῦ Κόκκινου. Εὐτυχῶς, ὅμως, γιὰ τὴν ὅλην τροπὴ τῆς ὑποθέσεως ὁ Ἴταλὸς Φιστούτσιο ἐκάλεσε νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὰς ἀνακρίσεις τὸν μοίραρχον Χωροφυλακῆς Γιάννην Ζερβόπουλον πὺ εἶχε πῖρει μαζί του. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ὁ Ζερβόπουλος εἶχε κατορθώσει νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωσιν φιλοϊταλοῦ, ἐνῶ ἔδρα ἐθνικῶς ἐνισχύων τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν μὲ κάθε τρόπο τοῦ Ε.Σ. Ὁ μέγας αὐτὸς Ἕλληνας καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐξεπλήρωσε πλήρως τὸ ἐθνικὸν του καθῆκον. Μόλις ἔλαβε γνῶσιν τῆς ὅλης ὑποθέσεως, ἄρχισε νὰ θέτῃ εἰς ἐφαρμογὴν ἓνα μεγάλο σχέδιον εὐφρέστατο, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον, πρὸς σωτηρίαν καὶ τῶν τεσσάρων Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν: Κουρκουτᾶ, κόκκινου, Κεφαλᾶ καὶ Λαδᾶ.

4.— Ὁ μοίραρχος Ζερβόπουλος ἐγνώριζε τοὺς ἀξιωματικούς Κουρκουτᾶ πρὸ τοῦ πολέμου καὶ μόλις τὸν εἶδε κατάλαβε ἀμέσως γιὰ τὴν ἀποστολήν του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν κίνδυνον πὺ διέτρεχε ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς. Ἀποφεύγει, ὅμως, νὰ ἐκδηλώσῃ κάθε σκέψιν του καὶ συμπάθειά του πρὸς τὸν Κουρκουτᾶ. Τοῦ φέρεται περιφρονητικῶς παρουσία τῶν Ἴταλῶν καὶ μόλις εὐρήκε καιρὸ ζήτησε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν Κουρκουτᾶ ὅλη τὴν ἱστορία του. Ὁ Κουρκουτᾶς πίστεψε εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ μοιράρχου Ζερβοπούλου καὶ τοῦ τὰ ἐξέθεσε ὅλα. Εὐτυχῶς ἢ ἐκδήλωσις αὐτῆς τῆς ἐμπιστοσύνης ἐκατέρωθεν ἔσωσε τὴν κατάστασιν, γιὰτι μόλις ἔφθασαν κρατούμενοι πάλιν τῶν Ἴταλῶν οἱ ἀξιωματικοὶ Π. Κεφάλας καὶ Ι. Λαδᾶς ἀπὸ τὸ Δυρράχι, ὁ Ζερβόπουλος ἐγνώριζε τὸν σκοπὸν τῆς νέας συλλήψεώς των, εἶχε μάθει γιὰ τὴν γνωριμίαν των μὲ τὸν Κουρκουτᾶ καὶ ἠμποροῦσε νὰ ἐνεργήσῃ ἀναλόγως. Παρουσιάζεται, λοι-

πόν, ὅτι γνωρίζει τοὺς ἀξιωματικούς Π. Κεφάλαν καὶ Λαδᾶν καὶ διαβεβαίω-
νει τὸν Ἴταλὸν Φιστούτσιο ὅτι: «δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς Ἕλληνας». Ἐνεργεῖ ἐπιδειξίως καὶ ἀστραπιαίως, δίνει θάρρος στοὺς Κεφάλαν καὶ Λαδᾶν
καὶ τοὺς ἐξορκίζει νὰ μὴ ὁμολογήσουν τίποτε γιὰ τὴν γνωριμία των μὲ τὸν
Κουρκουτᾶν.

Οἱ Ἴταλοὶ μὲ τὴν κατηγορηματικὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ζερβοπούλου, ἔ-
πειτα ἀπὸ πρόχειρον ἐξέτασι τοὺς ἄφησαν ἐλευθέρους, κατὰ σύστασιν, δέ,
τοῦ Ζερβοπούλου ἐφωδίασαν καὶ μὲ ἄδειες κινήσεως των διὰ νὰ ἐρευνήσουν
πρὸς ἀνακάλυψιν πρακτόρων τῶν Ἕλλήνων. . . Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω,
εἰς ἓνα πλησίον χωριὸ τοῦ Δυρραχίου, στὶς Καμάρες, ἦσαν ἐγκατεστημένοι οἱ
Ἴταλοὶ καὶ κάθε μετακινήσει χωρικῶν ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ ἢ μετακινήσει των
στὴν γύρω περιοχὴν, εἶχε ἀπαγορευθῆ. Οἱ ἄδειες, λοιπόν, τῶν Κεφάλαν --
Λαδᾶ ἦσαν ἀπαραίτητες. Ἀνέλυσε ὁ Ζερβόπουλος στοὺς Κεφάλαν καὶ Λαδᾶν,
πὼς μὲ τὶς ἄδειες θὰ μπορούσαν ἐλευθέρως νὰ ἐξερευνήσουν τὴν γύρω πε-
ριοχὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ Κόκκινου, πού ἦταν κάπου κρυμμένος κοντὰ στὶς
«Λίμνες» καὶ πὼς ἔπρεπε τὸ γρηγορώτερον νὰ τὸν παραλάβουν κρυφά, πρὶν
ἀτελεισθῆ καὶ παρουσιασθῆ πρὸς τὸ Δυρράχιον ἢ τὰ Γιαννέικα, ὁπότε θὰ
εἶχαμε νέες συλλήψεις καὶ νέους ἀνυπέρβλητους κινδύνους.

δ.— Μόλις ἐφθασαν στὸ Δυρράχι οἱ ἀξιωματικοὶ Π. Κεφάλαν καὶ Ι.
Λαδᾶς ἀμέσως συνεκρότησαν μικρὰς ομάδας ἀπὸ θαρραλέους πατριῶτες τοῦ
Δυρραχίου μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Γ. Λαδᾶν, Χριστάμον, Δημ. Τζαμουράνην,
Παν. Κονταξῆν, Παν. Πουλᾶκη καὶ Δ. Ταμπίζιβαν διὰ νὰ ἐξερευνήσουν
ὅλην τὴν περιοχὴν ἐπὶ τῆς θέσεως «Λίμνες». Εὐτυχῶς ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς Λαδᾶς εἶχε
τὴν ἔμπνευσι νὰ συστήσῃ στοὺς πατριῶτες χωρικούς του νὰ τραγουδοῦν πα-
τριωτικὰ τραγούδια διὰ νὰ μὴ διστάσῃ ὁ Κόκκινος νὰ παρουσιασθῆ. Ἡ ἐξε-
ρευνήσις διήρκεσε δλόκληρη ἡμέρα καὶ μόλις κατὰ τὴν δύσι τοῦ ἡλίου ἔτυχε
νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸ μέρος πού ἦτο ὁ Κόκκινος. Τότε ὁ Κόκκινος ἀπεφά-
σισε νὰ ἐμφανισθῆ.

Τοῦ ἀνεκοίνωσαν ὅλα τὰ γεγονότα καὶ πὼς ἦσαν ἀπεσταλμένοι τῶν ἀξιο-
ματικῶν Κεφάλαν καὶ Λαδᾶ. Ἡ ἀτμόσφαιρα πλέον ἦτο ἀτμόσφαιρα ἐμπιστο-
σύνης. Ὅλοι μαζί μὲ τὸν Κουρκουτᾶ προχωροῦν ἀπὸ ἀπόμερα μονοπάτια καὶ
βράχια καὶ φθάνουν εἰς θέσιν «Βρυσούλα» πλησίον τοῦ Δυρραχίου, ὅπου τὸν
ἄφησαν κρυμμένο καὶ τὸν διαβεβαίωσαν ὅτι θὰ ἔστειλαν τὴν ἐπομένη δύο γυ-
γαῖκες νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸ Δυρράχι. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη στὸ Δυρράχι ἦ-
σαν Ἴταλοὶ πού περιμεναν ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν ἐξερεύνησι «γιὰ τοὺς πρά-
κτορες τῶν Ἕλλήνων» καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ συλληφθέντος Κουρκουτᾶ. Οἱ
Δυρραχιῶτες ἀνεκοίνωσαν στοὺς Ἴταλοὺς, ὅτι δὲν εὗρηκαν τίποτε. Οἱ Ἴτα-
λοὶ πίστευαν τὴν πληροφορία ἀλλὰ δὲν ἔφυγαν, ὅμως, ἀμέσως ἀπὸ τὸ Δυρρά-
χι. Τὴν νύκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας παιδιὰ τοῦ Δυρραχίου ἐπῆγαν μὲ κίνδυνον
τῆς ζωῆς των, διότι ἀπηγορεύετο ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν ἡ κυκλοφορία τὴν νύκτα,
εἰς θέσιν Βρυσούλα καὶ ἐπῆγαν νερὸ καὶ τροφίμα στὸν Κόκκινον.

Τὴν ἐπομένην τὸ πρῶτὸ ὀργανώνεται ἄλλη ἀποστολὴ Δυρραχιωτῶν διὰ

νά μεταφέρη τὸν Κόκκινο μέσα στὸ Δυρράχι πλέον.

Τὴν νέαν ἐπικίνδυνον ἀποστολὴν ἀναλαμβάνουν δύο Παπαδιὲς τοῦ Δυρραχίου, ἡ Χαρίλεια ἱερέως Λαδᾶ, μητέρα τοῦ ἀνθ)γοῦ Ι. Λαδᾶ, καὶ ἡ Γεωργία σύζυγος τοῦ ἱερέως Π. Κεφάλα. Πέρνουν μαζί τους καλάθια γιὰ νὰ μαζέψουν ἄγρια χόρτα καὶ μία γυναικεία φορεσιά γιὰ τὸν Κόκκινο. Φθάνουν στὴ «Βρυσούλα», ντύνεται γυναικεία ὁ Κόκκινος καὶ μὲ χίλιες προφυλάξεις καὶ χίλιους κινδύνους περνοῦν ἀπὸ Ἱταλικά φυλάκια καὶ φθάνουν στὴ θέσι «Μάνεσι Λάκκα» καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν μεταφέρουν στὸ Δυρράχιο, στὸ σπίτι τοῦ Ἰωάννου Ν. Βλαχάκη.

Ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Βλαχάκη ξεκινοῦν νύκτα γιὰ τὴν Καλαμάτα ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Λαδᾶς, ὁ Π. Τζάβας μαζί μὲ τὸν Κόκκινο καὶ φθάνουν εἰς τὸ σπίτι τοῦ Κυριαζῆ. Μόλις ἔφθασαν ἐκεῖ, οἱ Δυρραχιώτες ἔφυγαν ἀμέσως γιὰ τὸ Δυρράχι, γιὰ νὰ μὴ τυχὸν σημειωθῆ ἡ ἀπουσία τους ἀπὸ τοὺς Ἱταλοὺς καὶ δημιουργηθοῦν ζητήματα. Στὸ σπίτι τοῦ Κυριαζῆ ὑποδέχονται τὸν Κόκκινο οἱ λοχαγοὶ Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος καὶ Σταῦρος Νικολόπουλος. Ὁ Κόκκινος ἀνέφερεν ὅτι σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο νὰ προετοιμάσῃ κυρίως τὴν ἀφιξίν ἄλλου κλιμακίου ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Ρίντ καὶ Ἑλληνας ἀξιωματικούς, ἀφοῦ πρὶν ἐτοιμάσῃ μία ὁμάδα ἀνταρτῶν, ὡς τμημα ὑποδοχῆς καὶ ἀσφαλείας τῆς περιοχῆς.

Ἐπειτα ἀπὸ παραμονὴν 4—5 ἡμερῶν εἰς τὴν Καλαμάτα, κατὰ τὸ 3ον 10ήμερον Ἀπριλίου 1943 ἀποφασίζεται ὑπὸ τῶν λοχαγῶν Ζαμπούρου καὶ Ι. Νικολοπούλου ἡ μετάβασις εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου πρὸς συνάντησιν τοῦ ἱλάρχου Τηλεμάχου Βρεττάκου. Οἱ Ἱταλοὶ μετὰ τὸ Πάσχα (τῆς 25 Ἀπριλίου 1943) εἶχον ἀποχωρήσει ἀπὸ τὴν περιοχὴν Καμάρες - Δυρραχίου. Εἰς Βασιλικὴν μετέβησαν ὁ λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς ἱππικοῦ Νικητέας Σωτήριος, ὁ ἀντ)ρχης ἐ.ἀ. Γεωργίου Κων. καὶ ὁ ἀνθ)στῆς ἱππικοῦ Κόκκινος Κων)νος.

Ἡ μετάβασις εἰς Βασιλικὴν ἀπεφασίσθη, μολονότι δὲν διετίθετο ἀσύρματος, διότι ὁ ἀνθ)στῆς Κόκκινος ἤλπιζε νὰ προκαλέσῃ ρίψιν ὀπλισμοῦ ὑπὸ τῶν ἐκεῖθεν διερχομένων ἀεροπλάνων διὰ σηματοδότησεως ἐντὸς γῆς διὰ πυρῶν. Εἰς Βασιλικὴν οὐδένα εὔρον. Δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία ὁμάς ἀνταρτῶν. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφιξίν των ἔφθασαν ὁ ταγματάρχης Καραγιαννάκος Δημ., ὁ ἱλαρχος Τηλεμάχος Βρεττάκος, ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Παν. Πατσάκος καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἄλλοι πολῖτες ἄοπλοι. Μόνον εἰς τὸ Δυρράχιον ὑπῆρχε ἐνοπλος ὁμάς ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Λαδᾶν. Ἡ ὁμάς τοῦ Λαδᾶ ἀνέλαβε καὶ ἐρεῦνήσῃ τὴν περιοχὴν εἰς θέσιν «Λίμνες» καὶ ἀνευρέθη ὁ ἀσύρματος καὶ τὸν μετέφεραν εἰς θέσιν «Λοζᾶ». Ὁ ἀσυρματιστῆς τοῦ Β.Ν. Παυλάκης ἀπὸ τὸ Ἄκοβο τοῦ Ταυγέτου, πού ἀνέλαβε νὰ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸν ἀσύρματον διεπίστωσεν ὅτι δὲν ἐλειτούργει. Τὰ συμμαχικά ἀεροπλάνα μὲ σηματοδότησιν διὰ πυρῶν δὲν ἔρριξαν κανένα ὄπλο. Ἔτσι ἐματαιώθη καὶ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Κάιρο καὶ ματαίως ἀνέμενον οἱ ἀξιωματικοὶ ρίψεις εἰς Βασιλικὸν ἐπὶ 10—15 ἡμέρες.

7.— Μετὰ 15νήμερον παραμονὴν εἰς Βασιλικὴν οἱ ἀξιωματικοὶ Νικολόπουλος, Νικητέας, Γεωργίου καὶ Κόκκινος μετέβησαν εἰς περιοχὴν Δυρραχίου, διότι ἐληροφορήθησαν ὅτι εἰς Τριφυλίαν εἶχεν ἀφιχθῆ ἡ ἀποστολὴ τοῦ ταγματάρχου Ρίντ, μέσω τοῦ ὁποίου θὰ ἐπεδίωκον νὰ λάβωσιν ἐπαφὴν μὲ τὸ Σ.Μ.Α. Ἀπὸ τὸ Δυρράχιον ἀπέστειλαν σύνδεσμον εἰς περιοχὴν Τριφυλίας, εἰς θέσιν «Βουνὶ» Πλατανίων ὅπου εἶχε ἐγκατασταθῆ ἡ ἀποστολὴ Ρίντ — Γιαννακοπούλου, καὶ ἀνέφερον τὰ διατρέξαντα, ἐκεῖθεν, δέ, ἀνεφέρθησαν τὰ τῆς ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ — Κοκκίνου εἰς τὸ Σ.Μ.Α. Ὁ ταγματάρχης Ρίντ ἀποστέλλει κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 εἰς Δυρράχιον τὸν ἀνθ)γὸν Πεγ. Ζαχαριάν Μίνην συνοδευόμενον ἀπὸ τὸν ἐνωμ)ρχην Εὐάγγελον Παπαδόπουλον ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον Τριφυλίας. Ὁ ἀνθ)γὸς Μίνης Ζαχαρίας (εἶναι ὁ ἀνθ)γὸς Μίνης τῆς ἀποστολῆς Χατζόλα — Μίνη) κατώρθωσε νὰ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸν ἀσφύρατον τῆς ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ — Κοκκίνου. Ἐλήφθη ἐπαφὴ διὰ τοῦ ἀσφύρατου μὲ τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἀκολούθησε ἡ πρώτη ρίψις ὄπλων εἰς τὸν Ταύγετον εἰς θέσιν «Λίμνες». Τὰ ὄπλα αὐτὰ τὰ ἐπῆραν οἱ ἐκεῖ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον, Π. Κεφάλαν, Ι. Λαδᾶν. Εὐθύς ἀμέσως ἔπεσε ἄλλη ἀποστολὴ τοῦ λοχαγοῦ Φρέύζερ — ἀνθ)γοῦ Γυφτοπούλου, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, εἰς τὴν ἀποστολὴν, δέ, αὐτὴν ἐνετάχθη καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κόκκινος Κων. Τὸ ἄλλο μέρος τῆς ἀποστολῆς, ὁ Κουρκουτᾶς, εἶχε πλέον φυλακισθῆ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν εἰς Τρίτολιν. Παρετέμφθη εἰς Ἰταλικὸν Στρατοδικεῖον ὡς κατὰσκοπος καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Χάρις, ὅμως, εἰς τὶς ἐνέργειες τοῦ Μητροπολίτου Γόρτυνος ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ καὶ τοῦ μοιραρχοῦ Ζερβοπούλου ἡ ποινὴ του δὲν ἐξετελέσθη. Μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰταλῶν τὸν παρέλαβον οἱ Γερμανοὶ καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὶς φυλακὰς «Ἀβέρωφ».

Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ μεταφερθῆ εἰς Γερμανίαν, ἀπεφάσισε νὰ δραπετεύσῃ. Προσεποιήθη τὸν ἀσθενῆ καὶ μετεφέρθη στὸ Νοσοκομεῖον ἀπὸ ὅπου κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ ἀνεχώρησε πάλιν μὲ μυρίους κινδύνους εἰς τὴν Μέση Ἀνατολή. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν γυρίζει καὶ πάλιν μὲ τὸν Ἱερὸ Λόχο, ἄξιος τῆς Πατρίδος. Ἐπλήρωσε ὅμως καὶ ἀκριβὰ τὸ καθῆκον του πρὸς τὴν Πατρίδα. Ὁ πατέρας πέθανε ἀπὸ συγκοπὴν τῆς καρδιᾶς, μόλις ἔμαθε τὴν καταδίκην του εἰς θάνατον ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς.

Ἐδῶ δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ σημειωθῆ ὅτι πάλιν οἱ κομμουνισταὶ συμπλήρωσαν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν. Λίγο ἀργότερα δολοφονοῦν τὸν μοίραρχον Ζερβόπουλον. Ὁ μοίραρχος Ζερβόπουλος ἔσωσε μὲ τὴν αὐτοθυσίαν καὶ τὴν δραστηριότητά του τέσσερας ἀξιωματικοὺς καὶ ἐβοήθησε τὸ κίνημα ἀντιστάσεως. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν δολοφονοῦν ἀγρίως, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀκριβῶς διότι ἐνίσχυσε τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τὸ πραγματικὸ κίνημα ἀντιστάσεως.

Αὕτη ἦτο ἡ τύχη τῆς Ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ — Κόκκινου. Μία ἀποστολὴ μὲ ἄφθαστον ἠρωϊσμόν, μὲ κινδύνους, αὐτοθυσίας καὶ πατριωτισμὸν τῶν κατοίκων.

7.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΑΧΑΡΙΑ ΜΗΝΗ

Ὁ ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Μήνης ἀνεχώρησε ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον Καμπούζ τῆς Ἀφρικῆς τὴν 22 Μαρτίου 1943 καὶ ἔπεσεν μὲ ἀλεξίπτωτον αὐθιμερὸν εἰς θέσιν «Αὐλάκι», μεταξὺ Ἀγρινίου καὶ Βουλγαρέλι. Κατὰ τὴν προσγειώσιν ὁ Μήνης ἐτραυματίσθη εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα. Ἀμέσως μετὰ συνήντησε τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Κρίζ - Χουτχάουζ, γνωστὸν μὲ τὸν ψευδώνυμον «Εὐάγγελος». Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Στρατηγείου Μ.Α. ὁ Μήνης ἐστάλη εἰς Ἡπειρον, ἵνα ἐκεῖθεν προβῆ εἰς προσωπικὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἀνεύρεσιν πεδίων προσγειώσεων ἀνεμοπτέρων, διὰ πιθανὴν μελλοντικὴν ἀπόδασιν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια μέχρι Πελοποννήσου. Μετὰ τὴν ἄφιξίν του ὁμοως, εἰς Ἡπειρον γίνεται ἀλλαγὴ τοῦ προγράμματος τῆς ἀποστολῆς του. Τοῦ ἀνατίθεται ἡ ἀποστολὴ εἰς Τριφυλίαν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν συγκροτουμένων ἐκεῖ ἐνόπλων ὁμάδων ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Κ. Λαμπροπούλου. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτὴν εἶχε προηγηθῆ ἡ ἀποστολὴ τοῦ ὑπολ)γοῦ τοῦ ΕΛΕΣ Ἀλεξάνδρου Χατζόλου, ὅστις εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς Ἡπειρον καὶ εἶχεν ἀναφέρει εἰς τὸν Ζέρβαν ὅτι συνήντησε τὸν λοχαγὸν Λαμπρόπουλον, ὅστις ἀπεδέχθη τὴν ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἰς Τριφυλίαν. Ἐχει ἤδη προετοιμασθῆ πλήρως τὸ ἔδαφος.

Ἡδη, κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα μὲ τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Κρίζ, ἀποφασίζεται νὰ σταλῆ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Μήνης εἰς τὸν Λαμπρόπουλον μὲ χρήματα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ φθάσῃ εἰς Ἄετον πρὸ τῆς 22—23 Ἀπριλίου 1943, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ῥίψις ὄπλων καὶ ἀσυρμάτου εἰς τὸ βουνὸ «Σέσι», ἄνωθεν τοῦ Ἄετοῦ, ὅπως εἶχε καθορίσει ὁ λοχαγὸς Λαμπρόπουλος εἰς τὴν ἀπάντησίν του πρὸς τὸν Χατζόλον, κατὰ τὴν συνάντησίν του εἰς Ἄετόν.

Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας ἔδωσε ἐντολὴν εἰς τὸν Χατζόλον νὰ περιμένῃ τὸν Μήνην εἰς Πάτρας, ὅπου εἰς τὴν ἀποβάθραν θὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὡς συνοδὸν τῆς ἀδελφῆς του Βασιλικῆς Χατζόλου.

Ὁ Μήνης, λοιπόν, ἀνέλαβε νὰ κατευθυνθῆ εἰς Ἄετόν Τριφυλίας μὲ συνοδὸν τὴν Βασιλικὴν Χατζόλου, ὥστε εἰς περίπτωσιν μὴ συναντήσεώς του μὲ τὸν Χατζόλον ὑπῆρχεν ἔμπιστον πρόσωπον τοῦ Χατζόλου ἢ ἀδελφῆ του ἢ ὁποῖα ἦτο ἀνεγνωρισμένος σύνδεσμος τοῦ ΕΛΕΣ.

Ἐπῆρε μαζί του χάρτιν Πελοποννήσου, μυστικὸν κώδικα καὶ λίρες. (Ὁ Ζ. Μήνης ἀναφέρει ὅτι ἐπῆρε 500 λίρες, ἐνῶ ὁ Ἄλ. Χατζόλος ἀναφέρει ὅτι, ὅπως ἐπληροφορήθη ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν του Βασιλικὴν Χατζόλου, πὸν συνώδευε τὸν Μήνη, ἐπῆρε ποσὸν λιρῶν κυμαινόμενον ἀπὸ 1.000 ἕως 2.000 λίρες).

Ἐπίσης παρέλαβε τὸ ἐξῆς ἔγγραφον τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα πρὸς τὸν λοχαγὸν Κ. Λαμπρόπουλον.

Ἐλευθέρα Ὅρεινὴ Ἑλλάς

Ἐθνικαὶ ὀμάδες

Ἄριθ. 2181

Πρὸς τὸν συμπολεμιστὴν καὶ πατριώτην
λοχαγὸν κ. Λαμπρόπουλον Κων)νον.—

Ψάρι ἢ Ἄετὸν Τριφυλίας.

1) Σοῦ στέλλνω ἀγαπητὴ ἀδελφὴ τὸν κομιστὴν τῆς παρούσης. Εἶναι ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς στελλομένους ἀπὸ τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖόν τῆς Μ. Α. καὶ ὁποῖος ἔχει ὠρισμένας ἐντολάς, ὅπως σοῦ ἔχω ἤδη γράψει.

2) Σε παρακαλῶ νὰ τοῦ προσφέρῃς πᾶσαν ἐκδούλευσιν καὶ συνδρομὴν καὶ νὰ συνεργασθῆς σὰν ἀδελφὸς μαζί του.

3) Ἐλπίζω ὅτι θὰ κάνῃς πᾶν τὸ δυνατόν, ὥστε οἱ σύμμαχοί μας νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὰς προθέσεις των.

Ν. Ζέρβας.

Ἡ Βασιλικὴ Χατζόλου ὄμως, ἦτο εἰς τὸ χωρίον Μαλατέικον Βάλτου, ὅπου ὑπηρετοῦσε ὡς δασκάλα. Διὰ νὰ φθάσῃ ἐκεῖ ὁ Μήνης ἐπῆγε πρῖν εἰς τὸ χωρίον Τρίκλινον, μήπως τυχὸν εἶχεν ἐπιστρέφει ὁ Χατζόλος, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΛΕΣ Στυλιανὸς Χούτας τοῦ δίνει ὡς σύνδεσμον τὸν Κ. Ζούταν, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς Μαλατέικον, ὅπου ἦτο ἡ Χατζόλου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν ἦτο ὁ Χατζόλος. Τὸν ἐπληροφόρησεν ἡ Βασιλικὴ Χατζόλου, ὅτι ἀνεμένετο ὁ ἀδελφὸς τῆς μετὰ 5—6 ἡμέρες. Τὰ χρονικὰ ὄρια ὄμως, δὲν ἐπέτρεπον νὰ παραμείνῃ ἀκόμη, διότι δὲν θὰ ἦτο εἰς τὸ πεδῖον ρίψεων εἰς βουνὸ Σέσι τοῦ Ἄετοῦ Τριφυλίας. Ἦτο δὲ πιθανόν, νὰ ἔλαβε ὁ Χατζόλος τὸ σῆμα τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα νὰ τὸν περιμένῃ εἰς τὴν ἀποβάθραν Πατρῶν καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Τρίκλινον ἢ Μαλατέικον. Ἡ Βασιλικὴ Χατζόλου ἀναλαμβάνει κατὰ τὸ πρόγραμμα ὡς σύνδεμὸς του, παρουσιαζομένη εἰς ὅλην τὴν διαδρομὴν ὡς «ἀραβωνιαστικιά» του, ὁ σύνδεσμος δὲ Ζούτας θὰ ἐμφανίζεται εἰς ἐξῆς ὡς κουμπᾶρος των. Φθάνουν εἰς Ἀργίριον ὁ Μήνης, ἡ Χατζόλου καὶ ὁ Κ. Ζούτας. Εἰς Ἀργίριον συναντοῦν τὸν Ἀντώνιον Παπαντιωλέοντα πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος Ἀργιρίου καὶ τὸν Ἰωάννην Τσιρώνη συνδεσμον τοῦ γενικοῦ ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΕΣ, οἱ ὅποιοι ἀναλαμβάνουν νὰ τοὺς συνοδεύσουν μέχρι Πατρῶν. Ὁ σύνδεσμος Κ. Ζούτας ἐπέστρεψεν εἰς Τρίκλινον.

Διὰ νὰ περάσουν εἰς τὸν Ἀχελῶον, φρουρούμενον ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ὁ Μήνης παρέδωσε τὸν σάκκον μὲ τὰ ἔγγραφα καὶ τὶς λίρες εἰς ἓνα ἱερέα, ὅστις εὐχάριστος τὸν πέρασε εἰς τὴν ἄλλη ὄχθην. Οἱ Ἴταλοὶ περιορίσθησαν νὰ κτυπήσουν μὲ τὴν ξιφολόγη τὸν σάκκον τοῦ πατᾶ καὶ μετὰ πέρασαν ὅλοι, χωρὶς μεγάλου ἔλεγχου. Ἀπὸ τὸ Κρουονέρι ἔστειλε σύνδεσμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χατζόλου νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ἐγκαίρως, ὅτι ἔρχονται καὶ ἂν εἶχεν ἀνακαλύψει

ιδιαιτέραν κίνησιν ἀναμονῆς τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀποβιβάσεως εἰς Πάτρας, ὁ Χατζόλος νὰ εἶναι ἀσκεπής. Εὐτυχῶς τίποτε δὲν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ. Ὁ Χατζόλος τὸν περίμενε καὶ τοῦ ἀνέπτυξε τὰ τῆς συνεννοήσεώς του μὲ τὸν Λαμπρόπουλον καὶ εἰδικῶς ὅτι ἂν κατὰ τὴν νέαν ἐπίσκεψίν του δὲν ἤθελε συναντήσῃ τὸν ἴδιον θὰ ἤμποροῦσε νὰ συναντήσῃ τὸν συνεργάτην του ἄν) ὀρχην Π. Παπαδόπουλον.

Εἰς Πάτρας ὁ Μῆνης ἀλλάζει ταυτότητα μὲ ὄνομα Νικόπουλος καὶ πέρνει ἄδεια ταξειδίου διὰ Καλαμάτα μὲ τὴν ἀραβωνιαστικιά του Βάσω Χατζόλου. . . Ξεκινοῦν ὄλοι διὰ Καλαμάτα, καὶ κατεβαίνουν ὅμως εἰς Κοπανάκι καὶ ἐκεῖ αὐθημερὸν εἰς Ἄετὸν. Σχετικῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ Ἄετὸν διὰ Δῶριον — Πάτρας, τὸ ἴδιο βράδυ, τοῦ Ἄλ. Χατζόλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Βασιλικῆς, ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος ἐπανερχεται εἰς τὴν Καλύβα ἔξω τοῦ Ἄετοῦ, ὅπου ἦτο ὁ Μῆνης. Ὅπως εἶναι γνωστὸν, τὸ πρῶτὸ τῆς ἰδίας ἡμέρας, οἱ Ἰταλοὶ εἶχον συλλάβει εἰς Κυπαρισσίαν τὸν λοχαγὸν Κ. Λαμπρόπουλον καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὸν Ἄετὸν ἦτο ἀνήσυχος πολὺ. Ὁ Παπαδόπουλος, παρὰ τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Χατζόλον, διὰ τὸν ὁποῖον τοῦ εἶχε μιλήσει ὁ Λαμπρόπουλος, ὅτι εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ζέρβα, ἐφοβήθη πολὺ, διότι συνέπεσε τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἢ σύλληψις Λαμπροπούλου καὶ ἡ ἀφίξις εἰς Ἄετὸν τοῦ Χατζόλου καὶ Μῆνη. Δυσπιστεῖ διὰ τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Μῆνη. Ὁ Μῆνης βεβαιώνει ὅτι ἦτο τρομοκρατημένος πολὺ, ὥστε τοῦ εἶπε:

— Ἀν γνωρίζω ποῖος εἴσθε, τὸ μόνο πρᾶγμα ποῦ γνωρίζω εἶναι ὅτι ἀδίκως συνελήφθη ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ Λαμπρόπουλος, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε δέχομαι νὰ σᾶς φιλοξενήσω.

Οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν συλλάβει πρὸ μηνὸς τὸν ἀδελφόν του, λοχαγὸν Θεμ. Παπαδόπουλον καὶ κατὰ σύμπτωσιν συνέπεσε τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεως τοῦ Λαμπροπούλου νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν καὶ δύο ἄγνωστοι.

Ὁ Μῆνης ἀναγκάζεται διὰ νὰ τὸν πείσῃ, νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν φόδρα τοῦ παντελονιοῦ του ἓνα μεταξωτὸ μαντήλι, ποῦ ἦτο ὁ χάρις τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ εἶπε ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ Μῆνη ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ συγγενῆς τοῦ ἀντ)χου Πυρ)κοῦ Μαριόλη.

— Κύριε συν)ρχα, προσέθεσε ἔπεσα ἀπὸ ἀεροπλάνο στὴν περιοχὴ τοῦ Ζέρβα, ὅπως ἦταν ἡ διαταγὴ ἀπὸ τὸ Κάιρο. Ἔρχομαι νὰ πάρω μερικὲς ρίψεις στὸ βουνὸ Σέσι καὶ τὸ ἐρχόμενον Σάββατον θὰ ἔλθῃ καὶ τὸ ἀεροπλάνο νὰ κἀνῃ αὐτὲς τὶς ρίψεις καὶ ζητῶ ἀπὸ σᾶς νὰ μὲ βοηθήσετε.

Κατόπιν αὐτῶν ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος τὸν πιστεύει καὶ τοῦ ὑπόσχεται συνδρομὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν του. καὶ προσέθεσεν:

— Ἀνήκω εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀξιωματικῶν, ἣ ὁποία εἶναι ἐτοιμὴ νὰ παραλάβῃ ὄπλα. Ἀντάρτες δὲν εἶναι στὰ βουνά, ἀλλὰ τριγυρίζουν κάτι καταδικωμένοι ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς. Εἶναι μεγάλος κίνδυνος νὰ παραμείνῃς εἰς τὸ χωριό. . . Θὰ σὲ φέρω εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς διωκομένους.

Ὁ Μῆνης ἀναφέρει ὅτι τοῦ παρέδωσε 300.000 δρ. (τῆς ἐποχῆς ἐκεῖ-

νης) και 150 λίρες πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος. Ἄλλὰ ὁ Παπαδόπουλος φοβᾶται και τὸ χωριὸ του ἢ μᾶλλον τοὺς λίγους κομμουνιστὰς ποὺ ἔχει μέσα ἐκεῖ ὁ Ἄετός. Ὁ Μήνης ἔχει ἔλθει μὲ εἰδικὴν ἀποστολὴν νὰ δεχθῆ ρίψεις, δὲν ἐπιτρέπεται ἀπόλεια χρόνου.

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ὁ Λαμπρόπουλος εἶχε δώσει εἰς τὸν Χατζόλου ἀκριβῆ θέσιν ρίψεων τῶν ὄπλων εἰς τὸ βουνὸ «Σέσι», ἄνωθεν τοῦ Ἄετοῦ ποὺ εἶχε καθορισθῆ μὲ συντεταγμένη γιὰ τὰ ἀεροπλάνα. Ὁ Χατζόλος τὰ μετέφερε αὐτὰ εἰς τὴν Ἡπειρον και ἐνημερώθη τὸ Σ.Μ.Α. Ἦδη ὁ Μήνης εἶχε πάρει σαφεῖς ὁδηγίαι ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. και ἐδήλωσεν εἰς τὸν ἀντ)ρχην Παπαδόπουλον, ὅτι τὸ βράδυ τῆς 22—23 Ἀπριλίου 1943 θὰ ἐγένετο ρίψις ἀσυρμάτου εἰς τὸ βουνὸ Σέσι. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ὁμως ἡ ὑποδοχὴ ρίψεως, ἐχρειάζοντο νὰ βοηθήσουν 5—6 ἄνδρες. Ὁ Παπαδόπουλος ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς χωριανούς του νὰ τὸν βοηθήσουν, ἀλλὰ κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγχωριανούς του δὲν ἐδέχθη. Ὅχι βέβαια, διότι δὲν ἐσέβοντο και δὲν ἐκτιμοῦσαν τὸν Παπαδόπουλον και ὡς ἀνάτηρον ἀξιωματικὸν και ὡς χωριανόν, οὔτε διότι δὲν εἶχαν ἐθνικὸ φρόνημα. Ὁ Ἄετός εἶναι ἓνα κεφαλοχώρι ποὺ ἔχει παράδοσι ἐθνικῶν ἀγῶνων ἀπὸ τὸ 1821 και ἦθη και ἔθιμα ἀγνὰ Ἑλληνικὰ και Χριστιανικὰ, ἀλλὰ τότε εἶχαν φωλιάσει ἐκεῖ σὰν φίδια οἱ πράκτορες τοῦ ΚΚΕ, οἱ πράκτορες τῆς Βουλγαρίας ποὺ εἶχαν λάβει ἐντολὴ νὰ ἐμποδίσουν κάθε κίνησι ἐθνικῆ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δηλώσει σαφῶς: «Ὅποιος ἐνισχύσει τοὺς ἀξ)κοὺς θὰ πεθάνη». Αὐτὸ βέβαια ὄχι ἀπὸ ζηλοφθονία ἢ κακεντρέχεια, ὅπως ἀναφέρει ὁ Παπαδόπουλος, ἀλλὰ ἀπὸ πιστὴ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ νὰ μὴ ἐπιτραπῆ καμμία ἀνταρτικὴ κίνησις ἀπὸ τοὺς ἀξ)κοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδικὴν των ὀργάνωσι. Ἴδου τί γράφει εἰς τὴν ἔκθεσίν του ὁ Π. Παπαδόπουλος, ἦδη ταξίαρχος Π.Δ. «... Σύμφωνα μὲ τίς ὁδηγίαι ποὺ εἶχε ὁ Μήνης τὸ βράδυ τῆς 22—23 Ἀπριλίου θὰ ἔπερνε ἓνα ἀσύρματο στὸν Προφήτη Ἥλια τοῦ Σέσι, ποὺ εἶχε καθορισθῆ μὲ συντεταγμένη. Ἐχρειάζοντο 5—6 παιδιά γι' αὐτὴ τὴ δουλειά, ἀλλὰ σ' ὁσους εἶχα ἐμπιστοσύνη και ἐπρότεινα νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἀρνήθησαν νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν χωρὶς τὴν ἄδειαν τῆς ὀργάνωσεως ΕΑΜ, ὑπεύθυνος τῆς ὁποίας εἶναι κάποιος πρῶτος ἐξάδελφός μου, γνωστὸς γιὰ τὴ ζηλοφθονία του και τὴν κακεντρέχειά του. Ὅχι μόνον τοὺς ἀπέτρεπε, ἀλλὰ τοὺς ἀπειλοῦσε ὅπως ἔμαθα μὲ σοβαρὲς κυρώσεις».

Ἐχρειάζοντο, ἄραγε, ἄλλοι πράκτορες τῶν Ἴταλο - γερμανῶν ἐκεῖ διὰ νὰ ματαιωθῆ ἡ ρίψις ἀσυρμάτου και ὄπλων διὰ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα; Ὅχι βέβαια. Οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν ἄξιοι ἀντιπρόσωποι των.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἀπὸ τότε ποὺ ἀνεφάνη εἰς τὸν Ἄετὸν ὁ Χατζόλος ἀπὸ τὸ ΕΛΕΣ Ἡπειρου, οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀναφέρει εἰς τὸ ΚΚΕ σχετικῶς και ἐπῆραν ἐντολὴν νὰ ἐφαρμόσουν πλήρως τὸ πρόγραμμα ἐξοντώσεως τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς κινήσεως μὲ κάθε τρόπον. Προδίδουν πρῶτον στοὺς Ἴταλοὺς τὸν λοχαγὸν Λαμπρόπουλον και ἀπαλλάσσονται ἀνέτως ἀπὸ αὐτόν. Μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Μήνη τὸ θέμα γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς δὲν εἶναι πῶς θὰ ἐξαφανι-

σθῆ ὁ Παπαδόπουλος ἢ ὁ Μήνης, διότι αὐτὸ θὰ εἶχε δυσμενῆ ἀντίκτυπον εἰς τὸν κόσμον διὰ τὸν δόλιον ἀγῶνα των, ἀλλὰ πῶς νὰ ματαιώσουν τὴν ρίψιν εἰς τοὺς ἀξ)κοὺς, ἐὰν δὲν ἠμπορέσουν νὰ τοὺς ἐξαπατήσουν, ὥστε νὰ πάρουν αὐτοὶ τὰ ὄπλα τῶν ρίψεων. Ἐὰν δηλ. δὲν ἠμπορέσουν νὰ πάρουν αὐτοὶ τὴν ρίψιν, νὰ προσπαθήσουν νὰ προσεταιρισθοῦν μὲ κάθε τρόπον τοὺς ἀξ)κοὺς αὐτούς. Θέτουν, λοιπόν, εἰς ἐφαρμογὴν τὸ γνωστὸν σχέδιόν των. Πρῶτα ἀπειλοῦν καὶ μετὰ προτείνουν συνεργασίαν διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀργότερα ἡ δολοφονία. Στέλνουν ἕνα ἀπεσταλμένον των εἰς τὸν ἀντ)ρχην Παπαδόπουλον καὶ τοῦ λέγει δῆθεν ἐμπιστευτικῶς: «χωρὶς τὴν ἄδεια τῶν ὑπευθύνων τοῦ ΕΑΜ δὲν θὰ ἠμπορέσης νὰ κάνης τίποτε, γι' αὐτὸ σοῦ συνιστῶ νὰ ἔλθῃς σ' ἐπαφὴ μαζί μας», ὅπως βεβαιώνει εἰς τὴν ἔκθεσίν του ὁ Παπαδόπουλος.

Κατόπιν αὐτῶν ἡ κατάστασις εἶναι ἀπελπιστική. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἤδη ἀπαγορεύσει ἐπὶ ποινῇ θανάτου πᾶσαν συνδρομὴν εἰς τὸν Παπαδόπουλον καὶ Μήνην διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ρίψεων εἰς Σέσι. Τώρα ἀπειλοῦν, ἀλλὰ καὶ προτείνουν ἐκβιαστικῶς «συνεργασίαν — ὑποταγὴν. . .».

Κατόπιν αὐτῶν ὁ Παπαδόπουλος ἀναγκάζεται νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀπειλούντων κομμουνιστῶν. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν συγκεντρωθῆ πλῆσιον τοῦ Ἄετοῦ εἰς τὸν μύλον τοῦ Κεφάλαιον κοντὰ στὴ Μάλθη. Ἐκεῖ ἐπῆγε ὁ Παπαδόπουλος συζητεῖ πολὺ ὥρα μαζί τους καὶ ἀποφασίζεται ὅτι ἤθελεν οἱ κομμουνισταὶ. Νὰ ὑποδεχθοῦν αὐτοὶ τὶς ρίψεις, μαζί μὲ τὸν Μήνην. Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἦσαν βέβαιοι, οὔτε διὰ τὰ φρονήματα τοῦ Παπαδοπούλου, οὔτε καὶ τοῦ Μήνη καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀφήσουν νὰ πέσῃ ἀσύρματος στὰ χέρια των.

Ἴδου τί ἐκθέτει σχετικῶς ὁ Μήνης. «Τὸ βράδν τῆς 21 Ἀπριλίου ὀρίζεται μία συνάντησις μὲ τοὺς διωκομένους, ἀλλὰ δὲν πραγματοποιεῖται, λόγῳ παρεξηγήσεως. Τὸ βράδν τῆς 22 Ἀπριλίου πραγματοποιεῖται ἡ συνάντησις μὲ κάποιον Κούτρην καὶ Σταυρόπουλον, μὲ μεταφέρουν εἰς ἄλλο μέρος, χωρὶς τὸν Παπαδόπουλον, ἀλλὰ δὲν πείθονται καὶ αὐτοί, μὲ θεωροῦν κατάσκοπο. . . Τόσο λίγο ὑπελόγιζαν τὴν σύστασιν τοῦ Παπαδοπούλου. Τοὺς προτείνω νὰ πᾶμε εἰς τὸ Βαρυμπόπι, ὅπου περιμένω τὸ ἀεροπλάνο. Ἄρνοῦνται, ἰσχυρίζονται ὅτι φοβοῦνται. . .».

Οἱ «διωκόμενοι» δὲν εἶναι παρὰ οἱ λίγοι ἀπόφοιτοι τῶν φυλακῶν καὶ παλαιοὶ κομμουνισταὶ, ποὺ ἐνώνονται πλέον εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν προδοσίαν, παρουσιαζόμενοι εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἄκακα ἀρνία καὶ συγκινημένοι δῆθεν διὰ τὴν «ὑποδούλωσιν τοῦ λατοῦ». Προφασίζονται, λοιπόν, μετακίνησιν των εἰς ἄλλο μέρος, κατορθώνουν νὰ πάρουν μαζί τους τὸν ἀνθ)γόν Μήνην καὶ φεύγουν ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ἄετοῦ. Μαζὶ μὲ τὸν Μήνην παρουσιάζονται πλέον, ὅτι ἔχουν καὶ «Ἄγγλον σύνδεσμον» μεταξύ των διὰ νὰ ἐξαπατοῦν εὐκολώτερα τοὺς δυστυχημένους πατριῶτες, ποὺ ἤθελεν νὰ βλέπουν νὰ κινοῦνται γύρω τους ἄγγελοι τῆς ἐλευθερίας καὶ ὄχι ἀρκοῦδες τοῦ βορρᾶ. . .

Ἡ ρίψις, πλέον, εἰς τὸ βουνὸ Σέσι εἶχε ματαιωθῆ καὶ ἡ προδοσία εἶχε ὀλοκληρωθῆ. Τὸ σχέδιον τοῦ ΚΚΕ νὰ ἐξουδετερώσῃ κάθε κίνησιν ἀξ)κῶν καὶ

νά ματαιώση κάθε ρίψι όπλων του Σ.Μ.Α. για τους έθνικιστάς είχε ήδη την πρώτη εφαρμογή του. Ό λοχαγός Λαμπρόπουλος είναι στη φυλακή κατόπιν προδοσίας των. Ό άνθ)γός Μήνης είναι στους κύκλους του ΕΑΜ — ΚΚΕ υπό την επίρροήν των, τόν παρουσιάζουν μάλιστα ως «άπεσταλμένον του Σ.Μ. Α.». Ό άντ)ρχης Παπαδόπουλος γυρίζει και μένει μόνος του εις τόν 'Αετόν, όπου περιχαρακώνεται από τους κομμουνιστάς με κάθε άπειλή και προτάσεις συνεργασίας. Το σχέδιον προσεταιρισμού του άντ)ρχου Παπαδοπούλου εις τó ΕΑΜ τίθεται εις εφαρμογήν με κάθε τρόπο, όπως θά εξετάσωμεν εις άλλο κεφάλαιο. Τα γεγονότα αυτά εις τόν 'Αετόν — Τριφυλίας, τόν 'Απρίλιο 1943, είναι ó πρώτος κρίκος μίας μεγάλης άλυσίδος προδοσίας και έγκλημάτων που διέπραξαν οι κομμουνισταί εις την Πελοπόννησον τά έτη 1941—1944.

Ό 'Ανθ)γός Ζαχαρίας Μήνης έχει παραδοθή πλέον εις τους κομμουνιστάς, οι όποιοι δέν φανερώνονται βεβαίως ως κομμουνισταί εις τά θύματα που τους ακολουθοῦν. Το σχέδιόν των είναι να παρουσιάζουν τόν Μήνην ως «'Αγγλον σύνδεσμον του Στρατηγείου τής Μέσης 'Ανατολής» και να κατορθώσουν να τόν κάνουν όργανόν των. Ό Μήνης ούσιαστικώς είναι αιχμάλωτος, εις την ζώνην αυτήν υπό των κομμουνιστών. Ένώ έπέτυχε εις την άποστολήν να φθάση εις 'Αετόν και να συναντήση τó πρόσωπον δι' ό είχε σταλή, δέν έπραγματοποιήθη ή ρίψις όπλων, όπως αναφέρομεν άνωτέρω. Σχετικώς ό ταξίαρχος Π.Α. Δημ. Μπεκιάρης από Καμάρι Τριφυλίας εις την από 28.10. 1961 έκθεσίν του εκθέτει τά εξής:

«. . . Κατά 'Απρίλιον 1943 ήλθε ό άνθ)γός Μήνης από τόν Ζέρβα, συνήνησε τόν άντ)ρχην Π. Παπαδόπουλον και του έδωσε λίρες να τις φυλάξη. «Πάρε αυτά τά χρήματα να τά φυλάξης, γιατί δέν μπορώ εγώ να τά κρατώ», του ειπε. Ό Παπαδόπουλος έπηρε τις λίρες και παρέδωσε τόν Μήνη εις τους όλίγους ένόπλους του ΕΛΑΣ δι' ασφάλειαν του Μήνη. Λίγο άργότερα, ό Παπαδόπουλος, παρουσία του άνθυπολοχαγού Ζαχ. Μήνη, παρέδωσε αυτά τά χρήματα εις τους κομμουνιστάς εις θέσιν «Μύλος» ή «Φούσια», μεταξὺ Αύλωνος — Κεφαλοβρύσου Τριφυλίας. Τους ειπε: «Δέν μπορώ να τις κρατήσω, διότι φοβοῦμαι μήπως ειποῦν ότι τις έκλεψα». Τα χρήματα αυτά τά έπηρεαν οι κομμουνισταί και έφυγαν. Αυτά έγιναν πριν άνεβή στα Πλατάνια ό λοχαγός Καραχάλιος. 'Ιδου έν συνεχεία τι εκθέτει ό Μήνης δια την περαιτέρω πορείαν του:

— 'Από τó 'Ανω Ψάρι έστειλα ένα σημείωμα εις τόν άντ)ρχην Παπαδόπουλον, όπου καθώριζα νέα συντεταγμένη εις τó χωρίον Πλατάνια — Τριφυλίας προς ρίψιν όπλων, ίνα τó στείλη εις τó στρατηγέιον 'Ηπειρου μέσω του Χατζόλου ή εις Πάτρας εις την οικίαν του άδελφου του Χατζόλου και εκείθεν μεταφερθή εις 'Ηπειρον (Σημ. τó σημείωμα αυτό έστάλη από Παπαδόπουλον εις Πάτρας, αλλά δέν έφθασε εις τόν προορισμόν του). Ζήτησα να έλθω εις έπαφήν με άξ)κούς. Το ΕΑΜ δέν θέλει να έλθη εις έπαφήν με άλλους άξ)κούς. 'Ηλθε και με συνήνησε ό άνθ)γός Ι. Καλλιάνης από την Καλαμάτα και μου ειπε ψευδώς ότι είναι εις την όργάνωσιν άξ)κών Καλαμάτας και

ἔχουν ἐπαφήν μὲ Κάϊρον μὲ ἀσύρματον εἰς Πάρωννα. Εἰς Καλλιάνην ἔδωσα τὸ αὐτὸ σημεῖωμα πὺρ ἔστειλα εἰς τὸν Παπαδόπουλον, μὲ συντεταγμένην νὰ γίνῃ ρίφης ἀσυρμάτου καὶ ὄπλων εἰς Πλατάνια. Ὁ Καλλιάνης, ὅμως, ὅπως ἐβεβαιώθην μετὰ, εἶχε σταλῆ ἀπὸ τὸ ΕΑΜ διὰ νὰ μοῦ ἀποσπάσῃ τὸ σῆμα διὰ ρίφεις, ἐνῶ δὲν ἦτο εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀξ)κῶν Καλαμάτας.

Σὲ λίγες ἡμέρες ἐπληροφορήθη, ὅτι εἰς τὴν Γαράντζα εἶχε φθάσει ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ Ρίντ — Γιαννοπούλου. Ἐπῆγα εἰς Γαράτζα, ἐπιδιώρθωσα τὸν ἀσύρματον, ἐπήραμε ἐπαφήν καὶ ἐδόθη τὸ αὐτὸ σῆμα διὰ νὰ γίνῃ ρίφης εἰς Πλατάνια. Ἐπήγαμε ὅλοι εἰς Πλατάνια, ὁ Ρίντ, ὁ Πῆτερ, ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννόπουλος, ἐγὼ καὶ οἱ κομμουνισταί. Τὸ ἀεροπλάνο ἦλθε, ἔρριψε 50 ὄπλα καὶ ροῦχα. Σὲ λίγες ἡμέρες τὸ δεύτερο ἀεροπλάνο ἔρριψε ἓνα ἀσύρματο καὶ ὄπλα. Οἱ κομμουνισταὶ ἐμποδίζουν νὰ ἔλθῃ ἡ ἀποστολὴ εἰς ἐπαφήν μὲ τοὺς ἀξ)κοὺς τῆς περιοχῆς. Ἐκεῖ πρῶτος ἔρχεται ὁ Παπα - Χρόνης Καραχάλιος, ἱερεὺς τοῦ χωρίου Πλατανίων, ὅστις κατώρθωσε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν μὲ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Ρίντ, καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Γιαννόπουλον καὶ ἐμὲ καὶ μᾶς εἶπε: «Τὸ ΕΑΜ δὲν εἶναι πατριωτικὴ ὀργάνωσις. Εἶναι κομμουνισταί». Ὁ Παπα - Χρόνης κατώρθωσε νὰ εἰδοποιηθῆ ὁ ἐξάδελφός του λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος, νὰ ἔλθῃ κρυφὰ ἓνα πρῶτὸ στό γραῖκι καὶ νὰ συναντηθῆ μὲ τὸν Ἄγγλον Ρίντ. Μετὰ ἦλθαν καὶ ἄλλοι ἀξ)κοὶ καὶ ὀπλίσθησαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ὁ κόσμος πλέον ἐκδηλώνεται ἀναφανδόν. ὑπὲρ τῶν ἀξ)κῶν. Ὅλοι θέλουν μὲ αὐτοθυσίαν νὰ ντυθοῦν ἀντάρτες, «τώρα πὺρ εἶναι ἀξ)κοί», ὅπως ἐδήλωναν. Μετὰ ἦλθε καὶ ὁ ἀντ)ρχης Κ. Γεωργίου πρὸς συνάντησίν μου. Τὸν εἶχα συναντήσῃ εἰς τὴν Ἡπειρον, πρὶν ἀναχωρήσω διὰ Πελοπόννησον. Μοῦ εἶπε ὅτι ἔφερε γράμμα τοῦ Κρις εἰς ἐμὲ, ὅπου βεβαιώνει ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα. Μοῦ εἶπε ἐπίσης ὅτι εἶχε πάρει 210 λίρες ἀπὸ τὸν Κρις καὶ μοῦ ζητοῦσε νὰ τοῦ δώσω 500 λίρες, διότι εἶχε εἰς τὸν Ταῦγεον 50—60 ἄνδρες διὰ νὰ τοὺς ὀπλίση. Μετὰ ὁ Γεωργίου ἀνεχώρησε διὰ Ταῦγετον. Σὲ λίγες ἡμέρες ἀνεχώρησα κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Σ. Μ. Α. καὶ ἐγὼ διὰ Ταῦγετον μὲ σύνδεσμον τὸν Σταῦρον Νταλαχάνη ἀπὸ τὸ χωρίον Κόκλα. Ἐπῆρα καὶ τὰ κρύσταλλα διὰ νὰ λειτουργήσῃ καὶ ὁ ἄλλος ἀσύρματος. Καθ' ὁδὸν πρὸς Ταῦγετον συντήνησα τὸν ἀντ)ρχην Γεωργίου, ὅστις μοῦ εἶπε:

— Δὲν μὲ θέλουν γιὰ ἀρχηγό. . .

Εἰς Ταῦγετον συνήνησα τοὺς ἀξ)κοὺς Κόκκινον, Νικολόπουλον, Κεοκεμέζον, Λαδᾶν, Κεφάλαν κ.ἄ. Ἔστειλα τὸν Σταῦρον Νικολόπουλον νὰ φέρῃ ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας τὸ κομμάτι τῆς μπαταρίας, τὸ ἔφερε καὶ ἐπιδιορθώνεται ὁ ἀσύρματος. Ἔρχεται τὴν ἐπομένην τὸ ἀεροπλάνον μὲ φορτίον 40 ὄπλων καὶ ἔπασαν μὲ ἀλεξιπτωτο ὁ ἀνθ)γὸς ἀξ)κὸς Φρέύζερ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Γυφτόπουλος καὶ Βόλτ. Ὁ Γεωργίου μὲ τὸν Κόκκινον μεταβαίνουν εἰς ἀποστολὴν Ρίντ εἰς Τριφυλίαν. Ὁ Γεωργίου ἐπιστρέφει σὲ λίγες ἡμέρες καὶ μοῦ ἀνακοινώνει πάλιν ὅτι καὶ ἐκεῖ «δὲν τὸν θέλουν γιὰ ἀρχηγό. . .».

Εἰς Ταῦγετον ἦλθεν ἀπὸ Πάρωννα ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Χάρικτον, ὁ

ἀνθ)γός Ρ. Ταβερναράκης, ὁ σημνίας Γαρδέλης καὶ ἕνας διερμηνεύς, παρουσιαζόμενος ὡς Ἀμερικανὸς μὲ τὸ ὄνομα Πέτερ, ἐνῶ ἀποκαλύπτεται τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅτι ἦτο Ἕλλην ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, ὁ Γ. Παναγόπουλος, ἀποσταλεὶς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ ὡς πράκτωρ καὶ κατάσκοπος διὰ νὰ ἐπηρεάξῃ τὴν ἀποστολὴν ὑπὲρ τοῦ ΕΑΜ καὶ νὰ πάρῃ τὸν κώδικα συνεννοήσεως μὲ τὸ Σ.Μ.Α. Τὸν Γ. Παναγόπουλον — Πέτερ τὸν ἐγνώριζα ὡς συμμαθητὴν μου εἰς τὸ Γυμνάσιον Καλαμάτας, μὲν δὲ τὸ εἶπα εἰς τὸν Χάρικτον ἀνεγνωρίσθη, ἔκανε τὸν ἄρρωστον καὶ ἔφυγε.

Μετὰ τὸν Φρέύζερ ἦλθε εἰς Δυρράχιον ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, ὁστις ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν ὄλων τῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. Εἰς τὸ Δυρράχιον μὲ συνήντησε ὁ Χατζόλος ἀπὸ τὴν Ἡπειρον εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσα ἐκθεσίαν μου διὰ τὸν Κρίς. Κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου 1943 ὁ Χάρικτον, ὁ Γιαννακόπουλος καὶ ἄλλοι ἀξ)κοὶ καὶ ἐγὼ ἀναχωροῦμεν διὰ Πηγάδια — Ταυγέτου πρὸς ὑποδοχὴν ρίψεων. Ἐπήραμε εἰδησιν ἀπὸ Σ.Μ.Α. ὅτι θὰ γίνῃ ρίψις εἰς Πηγάδια καὶ Βασιλική. Οἱ κομμουνισταὶ στέλνουν μίαν ὀμάδα ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κασσάν πλησίον μας εἰς ἀπόστασιν 200 μ. πρὸς παρακολούθησίν μας καὶ πλησίον τοῦ πεδίου ρίψεων ὄλων πού εἴχαμε ὀρίσει. Τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν ἦτο νὰ κυκλωθῇ ὁ Γιαννόπουλος εἰς τὸ πεδῖον ρίψεων. Ἐπίθεσις γίνεται εἰς Βασιλική ὅπου ἦτο ὁ Βρεττάκος διὰ νὰ ματαιωθῇ καὶ ἐκεῖ ἡ ρίψις ὄλων εἰς τοὺς ἐθνικιστάς.

Τὸ Σ.Μ.Α. ἔστειλε σῆμα, ἵνα ἐπιτύχωμε ἐπαφὴν μὲ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ νὰ τοὺς ζητήσωμεν παράδοσιν ἄνευ ὄρων. Εἰς Ντίμιωβα τὴν 13 Αὐγούστου ἔγινε συνάντησις τῶν Γιαννακοπούλου, Γεωργίου, Χάρικτον, Φρέύζερ, τοῦ μοιράρχου Ζερβοπούλου καὶ ἐμοῦ μετὰ τῶν τριῶν Ἴταλῶν ὑπὸ τὸν ἀξ)κὸν Μπέλλα. Παρευρίσκειτο πρὸς ἀσφάλειάν μας ἀνταρτικὴ ὀμάς τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν ἀξ)κὸν Σπεντζέρην. Ἐπροτάθη σύμφωνον παραδόσεως, οἱ Ἴταλοὶ ἤθελον συνεργασίαν καὶ ὄχι παράδοσον καὶ ἐματαιώθη τότε ἡ παράδοσις.

Ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ἦλθε εἰς Δυρράχιον ὁ Τάκης Μαυροειδῆς μὲ ἕναν Χειλᾶν. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Χειλᾶ εἰς Καλαμάταν οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν.

Τὸ Σ.Μ.Α. ἀνεκοίνωσε διακοπὴν ρίψεων λόγῳ τῶν γεγονότων εἰς Ὀλυμπίαν, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔτσι ματαιώνονται νέαι ρίψις. Ὁ Χάρικτον, ὅστις εἶχε ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Ἀλεξάντερ, ἀρχιστρατήγου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τοῦ ἀπέστειλε τηλ)μα ὅπου τοῦ ἀνέφερον ὅτι «ἡ παῦσις τῶν ρίψεων καὶ εἰς τὸν Ε.Σ. καὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ ὠφελοῦσε μόνον τὸν ΕΛΑΣ, διότι ὁ Ε.Σ. δὲν εἶχε μεγάλον ὄπλισμόν καὶ ἠδύνατο ὄλη ἡ δύναμις τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου νὰ ἐπιδιώξῃ κύκλωσιν καὶ διάλυσιν τοῦ Ε.Σ.».

Ὁ κομμουνιστὴς Κανελλόπουλος ἔθεσε πάλιν εἰς ἐφαρμογὴν τὸ κὸλπο, διέδωσε σοβαρῶς ὅτι «ἔρχονται Ἴταλοὶ καὶ Γερμανοὶ ἀπὸ Καλαμάτα καὶ πρέπει νὰ φύγουμε». Οἱ Ἀγγλοὶ, ὅμως, ἐνόησαν τὸ δόλιο σχέδιόν των διὰ νὰ ἐπιτύχουν προώθησίν των καὶ κατάληψιν τῶν θέσεῶν των εἰς τὸ Δυρράχιον.

Δὲν μετεκινήθησαν οἱ Ἄγγλοι μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ κυκλώνουν ἀπὸ παντοῦ τὸ Δυρράχι. Γίνονται μετὰ τὰ γνωστὰ γεγονότα καὶ τὸ Σύμφωνον.

Μόλις ἔπεσε ἡ Ἰταλία τὴν 8.9.1943, ἡ ἀποστολὴ ἔστειλεν εἰς Καλαμάταν τὸν Μήνην καὶ τὸν Ταβερναράκην διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν μὲ τοὺς Ἰταλοὺς παράδοσιν των. Συνήντησαν τὸν Ἰταλὸν ἀξι)κὸν Μπέλλα καὶ τοῦ εἶπαν: «Ἕῖναι ἐλεύθεροι νὰ ἀνέβουν εἰς τὸ βουνό, ὅπου τοὺς περιμένουν». Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἀρχίζουν ἄλλες διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, νὰ παραδοθοῦν εἰς αὐτοὺς καὶ δολοφονοῦν τότε τὸν μοίραρχον Γιαλουράκον. Οἱ Ἰταλοὶ δυσπιστοῦν καὶ δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνην. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται μετὰ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Χρήστου Καραχάλιου καὶ τοῦ Βρεττάκου εἰς Πσληόχωρα. Τὴν 21.1.44 ἀπὸ Μάραθον Τριφυλίας ἔφυγα μὲ ἀντιτορπιλικὸν διὰ Ἰταλίαν».

8.-- ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΡΙΝΤ — ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

1.— Ἡ ἀποστολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Ρίντ, τὸν Ἄγγλον ὑπολοχαγὸν Πήτερ καὶ τὸν Ἑλληνα ἀνθπολοχαγὸν Θεόδωρον Γιαννόπουλον ἐκ τοῦ χωρίου Σκοτάνη Καλαβρύτων. Ἡ ἐκκίνησις ἐγίνε ἀπὸ τὴν Βεγγάζην Ἀφρικῆς τὴν 21 Ἀπριλίου 1943 ἀεροπορικῶς καὶ ἔπεσαν μὲ ἀλεξίπτωτα ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον τὸ μεσονύκτιον τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς Νάσια Καλαβρύτων. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἐπρόκειτο νὰ πέσῃ εἰς τὴν περιοχὴν Δυρραχίου τοῦ Ταυγέτου. Προπομπὸς αὐτῆς εἶχε ὀρισθῆ ἡ ἀποστολὴ Κουρζουτᾶ — Κόκκινου ποῦ ἔπεσε εἰς θέσιν «Λίμνες Δυρραχίου κατὰ τὴν 14ην Ἀπριλίου 1943. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν ἐλήφθη ἀπὸ Κάιρον τὸ ἀναμενόμεν σῆμα ἀπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κουρζουτᾶν, μετὰ τὴν πτώσιν του εἰς περιοχὴν Δυρραχίου, διότι εἶχε συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἀφέθη ἡ ἐκλογὴ τόπου πτώσεως τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸν Γιαννόπουλον, ὅστις ἐπροτίμησε τὴν περιοχὴν Καλαβρύτων ἐξ ἧς κατάγεται καὶ ἔτσι ἐπραγματοποιήθη ἡ πτώσις τῆς Ἀποστολῆς εἰς τὸ χωρίον Νάσια Καλαβρύτων.

Διερμηνεὺς τῆς ἀποστολῆς προσελήφθη ὁ Σωτήριος Παναγόπουλος ἀπὸ τὸ Κούβελα Τριφυλίας καὶ κατὰ Αὔγουστον 1943 ὁ Γεώργιος Φωτιάδης ἀπὸ τὴν Λέσβον. Ἐπίσης μέλος τῆς ἀποστολῆς προσελήφθη ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1943 καὶ ὁ Μιχαὴλ Κουρζουλάκος ἀπὸ τὴν Μάνη. Προορισμὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ δημιουργία ὁμάδων ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἡ κατασκοπεία καὶ ἡ ἀνατίναξις στρατιωτικῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπειδὴ εἶχε προορισμὸν νὰ συναντήσῃ τὸν ἀφιχθέντα πρὸ ἡμερῶν εἰς περιοχὴν Δυρραχίου — Ταυγέτου ἀνθ)γὸν Νικ. Κουρζουτᾶν καὶ μετὰ νὰ διαχωρισθῆ πρὸς δημιουργίαν καὶ νέας ἐστίας περιουλλογῆς πληροφοριῶν. Συνεπῶς, ἀσχέτως

τόπου πτώσεως τῆς ἀποστολῆς, τόπος προορισμοῦ ἦτο ἡ περιοχὴ Δυρραχίου — Ταυγέτου.

2. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Νάσια καὶ Δάφνης Καλαβρύτων ὑπεδέχθησαν τὴν ἀποστολὴν μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν. Ἡ πίστις των εἰς τὴν Πατριδα ἦτο ζωγραφισμένη εἰς τὰ πρόσωπά των, παρὰ τὶς κακουχίας ποῦ περνοῦσαν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν τρομοκρατίαν τῶν κατακτητῶν. Μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, μόλις ἄκουσαν τὸ ἀεροπλάνον ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπίτια των, ἐνόησαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀποστολῆς τῶν συμμάχων καὶ ἔτρεξαν παντοῦ πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς. Οἱ Ἕλληες ἐξεπλάγησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν πίστιν καὶ τὴν συμπεριφορὰν τῶν κατοίκων.

Ἡ Ἀποστολὴ προσεπάθησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν εἰς Κάτω Κλειτορίαν εὐρισκόμενον στρατηγόν Π. Σπηλιωτόπουλον καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς. Δυστυχῶς, ὅμως, δὲν κατορθώθη νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ κανένα ἀξιωματικὸν τῆς περιοχῆς. Προκειμένου νὰ κινηθῇ περαιτέρω ἐζήτησε νὰ ἔχη δύο συνοδοὺς, ἀλλὰ ὁ ἕνας, ὁ Ρήγας Ἰρηγόπουλος, μετὰ πορείαν μίας ἡμέρας ἐγκατέλειπε τὴν ἀποστολὴν, δηλώσας ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ταλαιπωρηθῆ καὶ ὁ ἄλλος, ὁ Νικ. Καλύβας, ἠκολούθησε τὴν ἀποστολὴν περισσότερες ἡμέρες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὴν ἐγκατέλειπε. Τὸ γεγονός αὐτὸ σημειώνεται, διότι κανεὶς δὲν ἐσκέφθη νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς, ποῦ δὲν ἐνίσχυσαν ὅσο ἔπρεπε μίαν ἀποστολὴν συμμαχικὴν διὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Ἐνῶ εὐρέθησαν τιμωροὶ μέχρι θανάτου τοῦ Λάμπρου Παπαχαλαράμπους ἐκ Δάφνης Καλαβρύτων, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ προσέφερεν πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀποστολὴν, μόλις ἐπεκράτησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν ἀγρίως διὰ ξυλοδαρμοῦ.

Εἰς τὰ γύρω δάση παρέμειναν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς ἐπὶ πέντε ἡμέρες, ματαίως ἀναμένοντες νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ ἀξιωματικούς τῆς περιοχῆς, ὁπότε ἀπεφάσισαν νὰ κινηθοῦν πρὸς νότον, εἰς περιοχὴν Μεγαλουπόλεως Ἀρκαδίας.

3. Ἡ ἀποστολή, μετὰ περιπετειώδη πορείαν 14 ἡμερῶν, βαδίζουσα ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ καὶ διὰ τῶν πλέον ἀποκρήμων διαβάσεων, μαζί μὲ τὸν ἀσύρματον καὶ τὰ ὑλικά, ἐπάνω σὲ δύο ζῶα, προχωρεῖ καὶ φθάνει εἰς τὸ χωρίον Γαρδικί Μεγαλουπόλεως. Καθ' ὁδὸν ὁ μόνος ποῦ τοὺς ἐβοήθησε ἦτο ἕνας δασικὸς ὑπάλληλος ἐφ. ἀνθ)γός, ὅστις τοὺς ἔδωσε ὁδηγὸν καὶ ἐσυνέχισαν πρὸς Μεγαλοῦπολιν.

Εἰς Γαρδικί Μεγαλουπόλεως ἡ ἀποστολή ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν δάσκαλον τοῦ χωριοῦ, ὅστις προθύμως ἐδέχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀποστολὴν.

Ἡ ἀποστολή ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν δάσκαλον νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς Μεγαλουπόλεως, πλὴν, ὅμως, τὸ ΕΑΜ κατ' ἐντολὴν τοῦ ΚΚΕ ἀπηγόρευεν εἰς τὸν δάσκαλον μὲ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς. Ὁ δάσκαλος ἐνημέρωσε ἀμέσως τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς διὰ τοὺς ἀντεθνικοὺς σκοποὺς τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ καὶ τοὺς ἐδήλωσεν: «δὲν ἔχω οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτοὺς κυρίως, διότι οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἀποτελοῦν τὰ κύρια μέλη τῆς εἶναι παλαιὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ καὶ

ἀποτυχημένοι τῆς ζωῆς, πού ἤλθαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα». Ἡ ὀργάνωσις ΕΑΜ — ΚΚΕ φρουρεῖ πλέον τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἀποστολῆς καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανένα νὰ τοὺς πλησιάσῃ. Οὐσιαστικῶς εἶναι φυλακισμένοι. Μετὰ ὀλιγοήμερον παραμονὴν εἰς τὸ Γαρδίκι, οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ὀδηγοῦν εἰς Μεγαλόπολιν, ὅπου τοὺς κλείνουν εἰς μίαν οἰκίαν ὑπὸ αὐστηρὰν παρακολούθησιν καὶ ἐπιτήρησιν. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀναφέρει εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΚΚΕ, εἰς τὴν Ἀθήνα, διὰ τὸ γεγονὸς καὶ περιμένουν ὀδηγίεζ.

4. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, ἡ Ἀποστολὴ εἶχει σκοπὸν κατευθύνσεώς της τὸν Ταῦγετον, τὴν περιοχὴν Δυρραχίου, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναντήσουν τὴν ἀποστολὴν Κουρκουτᾶ — Κόκκινου. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ γνωρίζουν καλῶς, ὅτι εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν Δυρραχίου δὲν εἶναι κανένας κομμουνιστής, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἐθνικῆς ἀνταρτικῆς ὁμάδες τῶν ἀξιωματικῶν Π. Κεφάλαια καὶ Ἰ. Λαδᾶ. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ἀποφασίζουσιν τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ περιοχῆς ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Οἱ κομμουνισταὶ χρειάζονται ἕνα ἀσύρματον καὶ μίαν ἀποστολὴν, νὰ ἐξαπατήσουν τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ τοὺς στείλῃ ὄπλα. Δὲν τοὺς ἀπασχολοῦν ἄλλα ζητήματα, οὔτε ἔχουν εὐδαισθησίαν μήπως παρεξηγηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν, πού μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς της ἤλθε νὰ βοηθήσῃ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ τόπου. Μόλις οἱ κομμουνισταὶ ἔλαβον τῆς ὀδηγίεζ τοῦ ΚΚΕ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μετὰ ἡμέτερον παραμονὴν εἰς Μεγαλόπολιν, παίρνουν ὄλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν εἰς Ταῦγετον, ὅπως ἐζήτησαν, τοὺς κατευθύνουν κατὰ τὴν 23ην Μαΐου εἰς χωρίον Ἐνω Μέλπειαι — Μεσσηνίας. Εἰς Ἐνω Μέλπειαι ἕνας ἀστυνομικὸς Σπυρόπουλος ἔδωκε εἰς τὴν ἀποστολὴν πολύτιμες πληροφορίες σχετικῶς μὲ κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ μὲ τῆς διαθέσεις καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἐχθροῦ, πού εἶχε πράγματι τὸ ΕΑΜ, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν ἀκοῦσαν. Ἐχρειάζοντο ἀξιωματικοὶ νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλίαν κινήσεως καὶ Ὄργανώσεως ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ αὐτὸ ἀκριβῶς προσέχουν νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὴν ἀποστολὴν. Καθελώνουν τὴν ἀποστολὴν εἰς τὰ μαντριά ἐνὸς Γιαμαρέλου εἰς Ἐνω Διαβολίτσι, ὅπου φθάνει πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀπομόνωσιν τῆς ὁμάς ἐνόπλων ὑπὸ ἕνα Παπαγιαννόπουλον ἀπὸ τὸ Ψάρι Τριφυλίας. Εἶναι ὁ ἴδιος πού κατ' ἐντολὴν τοῦ ΚΚΕ τὴν 6.8.43 ἐπετέθη εἰς Νίβιτσαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Κ. Καφίρη. Σὲ λίγες ἡμέρες οἱ κομμουνισταὶ ὀδηγοῦν τὴν ἀποστολὴν εἰς τὸ χωρίον Αὐλὸν Τριφυλίας, τὸ ὅποιον οἱ ἴδιοι εἶχαν ὀνομάσει «Νέα Μόσχα», διὰ νὰ ἐξαναγκάσουν καὶ μὲ τὴν ὀνομασίαν νὰ μεταβάλουν τὸ Ἑλληνικὸν αὐτὸ χωριὸ σὲ κομμουνιστικὸ χωριό. Σὲ λίγες ἡμέρες πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἀποστολῆς ἐξελέγη τὸ χωριὸν Πλατάνια, ὡς ἔδρα τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀκριβῶς ἡ θέσις «Βουνί» ἀνωθεν τῶν Πλατανίων, ὅπου ἦτο καὶ καλὴ θέσις ὑποδοχῆς ρίψεως ὀπλων δι' ἀεροπλάνων. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἦτο μία ὁμάς 12 ἐνόπλων ὑπὸ τὸν κομμουνιστὴν εὐέλπιν Ν. Παπαγιαννόπουλον, ἡ ὁποία ἐλυμαίνετο τὴν περιοχὴν καὶ διέσπειρε τὸν τρόμον εἰς πάντα μὴ ἀσπαζόμενον τὴν κομμουνιστικὴν ἰδεολογίαν. Ἐπικεφαλῆς ὄλων αὐτῶν

ήτο ὁ Χρῆστος Ἀντωνόπουλος ἀπὸ τὸ χωρίον Σιτοχώριον Τριφυλίας, παλαιὸν στέλεχος τοῦ ΚΚΕ καὶ ἀπόφοιτος τῶν φυλακῶν, σωφὲρ τὸ ἐπάγγελμα καὶ τελείως ἀγράμματος, γνώστης, ὅμως, τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῶν μεθόδων ἐπικρατήσεώς του, ὀνομαζόμενος ὑπὸ ὄλων καὶ αὐτονομαζόμενος «σκυλοκαπετάνιος». Ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ τῶν «σκύλων» του πολὺ δικαίως εἶχε αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἀφοῦ ἔργα σκύλων χωρὶς ντροπὴ καὶ φιλοτιμία εἶναι τὰ χιλιάδες ἐγκλήματά των καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τότε πού εἶχαν αὐτοὶ καὶ οἱ συνεργάτες του μίαν ἐφήμερη ἐξουσία νὰ δολοφονοῦν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Ἡ τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν ἦτο πὼς μὲ κάθε τρόπον θὰ ἀπομονώσουν τὴν ἀποστολὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰ τὸν κομμουνιστὰ τῆς Μεγαλοπόλεως ἐκράτησαν τὴν ἀποστολὴν εἰς τὴν περιοχὴν Γαρδικίου Μεγαλοπόλεως ἐπὶ 10ήμερον διὰ νὰ φθάσουν ὁδηγίεζ ἀπὸ τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΚΚΕ τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ἡ ἐντολὴ ἦτο νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς Τριφυλίαν, ὅπου ἦτο τὸ στέλεχος τοῦ ΚΚΕ ὁ Χρῆστος Ἀντωνόπουλος καὶ δύο ὁμάδες ἐνόπλων τοῦ ΚΚΕ. Μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὄπλων αὐτῶν θὰ ἠμποροῦσαν, ὑπελόγιζαν, νὰ ἀποξενώσουν τελείως τοὺς ἀξιωματικούς ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν, νὰ παίρνουν μόνον αὐτοὶ τὶς ρίψεις καὶ ἡ ἀπάτη των θὰ ἐκαρποφοροῦσεν πλήρως. Ἀρχίζου, λοιπόν, ἕνα συνωμοτικὸ πρόγραμμα συκοφαντήσεως τῶν ἀξιωματικῶν, ὅτι «αὐτοὶ ἔφυγαν ὄλοι στὰ ἐπισιστικά γραφεῖα τῶν Ἀθηνῶν», ὅτι «παίζου στὰ καφφενεῖα», ὅτι «οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἐπολέμησαν εἰς τὸν πόλεμον 1940—41», ὅτι «εἶναι μοναρχοφασίστες», ὅτι «εἶναι ἀνίκανοι, ἀντιδραστικοὶ» κλπ. Μὲ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ τοὺς διαβάλλου εἰς τὴν ἀποστολὴν, παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Ἀγγλο ταγματάρχου Ρίντ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ μονίμους ἀξιωματικούς τῆς περιοχῆς. Ὁ ἀνθ)γὸς τῆς ἀποστολῆς Θεόδωρος Γιαννόπουλος διερχόμενος νύκτα ἀπὸ τὸ χωρίον Ψάρι — Τριφυλίας, ἐζήτησε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν συνάδελφόν του ἀνθ)γὸν Λεωνίδα Νασόπουλον, δὲν τὸν ἄφησαν, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ ἰσχυρισθέντες ὅτι «δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸν ἰδοῦνε, ἀφοῦ εἶναι συνεργάτης τῶν Γερμανῶν». . . Πρόκειται, περὶ τοῦ ἥρωος τοῦ 1940—41, πὸν τὸν Ἰούλιον 1943 ἐπῆγε εἰς Ταύγετον ὡς ὄπλαρχηγὸς ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν Βρετάνικον. Ὁ Ἀνθ)γὸς Γιαννόπουλος εἰδοποιεῖ γιὰ τὴν ἀφίξιν του τοὺς συναδέλφους του ἀξιωματικούς Παπαδόπουλον Δημήτριον καὶ Καφίρην Κων. Αὐτοὶ ἐπιζητοῦν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀποστολὴν, ἀλλὰ δὲν ἀφήνου οἱ κομμουνισταὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς. Τελικῶς μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των οἱ ἀξιωματικοὶ Δημ. Παπαδόπουλος ὑπ)γὸς Πυρ)κοῦ ἀπὸ Ἀνω Φυγαλίαν καὶ Κ. Καφίρης ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας προχωροῦν εἰς θέσιν «βουνὶ» Πλατανίων καὶ συναντοῦν τὸν Γιαννόπουλον καὶ τὸν Ἀγγλον Ρίντ. Συζητοῦν διὰ τὴν ὄλην κατάστασι. Οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καφίρης ἐκφράζου τὸν ἐνθουσιασμόν των διὰ τὴν ἀφίξιν τῆς ἀποστολῆς καὶ μεταφέρου τὴν ἀποφασιστικότητα ὄλων τῶν συναδέλφων των καὶ τοῦ πληθυσμοῦ νὰ συγκροτήσου ἀμέσως ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες. Ἀ-

νεχώρησαν μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ ἔλθουν τὴν ἐπομένην πρὸς νέαν συζήτησιν, διὰ τὴν περαιτέρω ὀργάνωσιν. Μόλις, ὅμως, ἔμαθαν οἱ κομμουνισταί, ὅτι κατώρθωσαν οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καφίρης νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀποστολὴν ἀνησύχησαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς ποῦ εἶχε μάθει διὰ τὴν ἀφίξιν τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἐθνικῶν φρονημάτων καὶ ἀφορμὴν ἤθελε νὰ ἐκδηλωθῆ καὶ ἐνισχύση ὀλοφύχως τοὺς ἀξιωματικούς πρὸς συγκρότησιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ὁ «σκυλοκαπετάνιος» Χρ. Ἀντωνόπουλος λέγει εἰς τὸν Ρίντ, ὅπως βεβαιώνει ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννόπουλος:

— Δὲν πρέπει νὰ ἔλθουν αὐτοὶ ἐδῶ! Ρίντ. Εἶναι συνεργάται τῶν Γερμανῶν καὶ κινδυνεύουν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, προσποιούμενος ὅτι ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ζωὴν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς.

— Ἄκουσε, ἐδῶ ἐγὼ ἦλθα διὰ νὰ πολεμήσω, δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ τοὺς ἐμποδίσῃς νὰ ἔλθουν νὰ μὲ συναντήσουν. Δὲν ὑπολογίζω τοὺς κινδύνους. Ἄν ἤθελα τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἡσυχία θὰ παρέμενα εἰς τὸ Κάϊρον, ἀπήντησε ὁ Ρίντ.

Ὁ Ρίντ ἔδωσε ἀμέσως ἐντολὴν εἰς τὸν Γιαννόπουλον νὰ τρέξῃ νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ, νὰ ξαναέλθουν ἀμέσως καὶ ξαναἦλθαν καὶ ἐγευματίσαν ὅλοι μαζί, πλὴν τῶν κομμουνιστῶν, καὶ συνεζήτησαν πάλιν ὅλα τὰ ζητήματα. Τὸ γεγονός αὐτὸ τὸ σημειώνομεν διότι δείχνει καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ἀποστολῆς νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς ἀξιωματικούς ὡς μόνους ἀρμοδίους νὰ ὀργανώσουν ἐνοπλες ἀνταρτικὰς ὁμάδες ἀλλὰ φανερῶν καὶ τὸ σχέδιον καὶ τὴν θρασύτητα τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἀποτρέψῃ ἐξ ἀρχῆς μὲ κάθε θυσίαν, μὲ κάθε συκοφαντίαν τὴν σύμπηξιν ὁμάδων ἀπὸ τὴν ὁμάδα ἀξ)κῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἰδοῦ πῶς περιγράφει εἰς τὴν ἐκθεσίν του ὁ ἀντ)ρχης Θ. Γιαννόπουλος μέλος τότε τῆς ἀποστολῆς τὸ γεγονός αὐτό:

— Ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τῶν ὁποίων συνητήθησαν ἦσαν οἱ ἀξιωματικοὶ (ὑπ)γὸς Παπαδόπουλος Δημ. καὶ Καφίρης Κων. ἀνθ)γὸς, ἀμφότεροι μόνιμοι καὶ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Πατρίδα καὶ νὰ δημιουργήσουν ἐθνικὰς στρατιωτικὰς ὁμάδας ἀνταρτῶν. Μοῦ ἀπηγορεύθη, ὅμως, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ πάλιν νὰ ἔλθω εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, ἔτι, δέ, μᾶλλον νὰ τοὺς παρουσιάσω εἰς τοὺς Ἄγγλους μὲ τὴν συνήθη δικαιολογίαν ὅτι καὶ οἱ δύο εἶναι προδόται καὶ συνεργάται τῶν Γερμανῶν, ἔδει ὡς ἐκ τούτου διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς νὰ μὴ ἔλθουν οἱ ἀναφερόμενοι δύο ἀξιωματικοὶ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς Ἄγγλους. Εἰς ἄρνησίν μου, δέ, νὰ συμορφωθῶ πρὸς τὰς ὑποδείξεις των αὐτὰς, ἐπανάλαβον καὶ εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχὴν τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν δικαιολογῶντες οὕτω τὴν ἄρνησίν των νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μαζί μας. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος στάσις τοῦ ταγ)ρχου ἦτο λίαν ἀποθαρρυντικὴ διὰ τοὺς κομμουνιστὰς, διότι οὗτος ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀποστολὴ του εἰς τὴν Ἑλλάδα περιλαμβάνει ἀσφαλῶς κινδύνους καὶ ἐν γνώσει αὐτῶν ἦλθεν, ἄλλως ἐὰν ἤθελε ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν θὰ παρέμενε εἰς τὸ Κάϊρον, ὅπου οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀποστολῆς του ποῦ ἦσαν ἐθε-

λονταί. Ἐπομένως δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐμποδίσουν οὐδένα πὺ θὰ ἤθελεν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ καὶ νὰ τὸν συναντήσῃ καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται περὶ Γερμανοῦ ἢ Ἴταλοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ πρὸ οἰουδήποτε κινδύνου τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς.

Ἡ ἐπιθυμία ὅμως καὶ ἡ προσπάθεια τῶν κομμουνιστῶν, ὅπως μὴ δημιουργηθοῦν καὶ ἐθνικαὶ ὁμάδες δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι χάρις α) εἰς τὴν προθυμίαν τῶν εἰς τὴν περιοχὴν εὐρισκομένων ἀξιωματικῶν, β) εἰς τὴν καλὴν καὶ φιλότιμον προσπάθειαν τῶν ἀναφερθέντων δύο ἱερέων Παπαῦ-Χρόνη, Καραχάλιου καὶ Παπαγιάννη Παπαδοπούλου καὶ γ) εἰς τὴν ἀπόφασίν μας ὅπως μὲ κάθε τρόπον συναντηθῶμεν καὶ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς εἰς τὴν περιοχὴν ἀξιωματικούς ἢ προσπάθειά μας, ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Ὁ κόσμος ἔχει μάθει πλέον τὴν ἄφιξιν τῆς ἀποστολῆς καὶ ὁ ἐνθουσιασμός του εἶναι ἀπερίγραπτος. Εἰς τὴν Τριφυλίαν καὶ Ὀλυμπίαν ἐπικρατεῖ παντοῦ πολεμικὴ ἀτμόσφαιρα. Οἱ κάτοικοι βλέπουν ὅτι ἦλθε ὅ,τι περιέμεναν. Ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως πλησιάζει! Εἶναι ὅλοι ἔτοιμοι νὰ πάρουν τὰ ὄπλα τὰ ἱερά, νὰ διώξουν τοὺς κατακτητάς. Ἀλλὰ ὁ κόσμος σκέπτεται τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα καὶ μόνον. Καὶ βλέπει ὡς ὀδηγούς του εἰς τὸ στρατιωτικὸν αὐτὸ ἔργον τοὺς ἀρμοδίους ἀξιωματικούς μας. Καὶ αἰσθάνεται ἀνακούφισι, διότι θὰ παύσουν νὰ φωνάζουν, νὰ ἐξαπατοῦν καὶ νὰ ἀπειλοῦν οἱ λίγοι κομμουνισταί, πού, ποιὸς ξέρει, πὺ εὐρῆκαν τὰ 10---20 ντουφέκια των, παρουσιάσθησαν ὡς ἀντάρτες γιὰ τὴν Πατρίδα, ἐνῶ ἦσαν πράγματι πράκτορες μιᾶς ἄλλης Πατρίδος, ὄχι, ὅμως, τῆς Ἑλληνικῆς.

Τὰ αἰσθήματα τοῦ πληθυσμοῦ τὰ βλέπουν καθαρὰ οἱ κομμουνισταί. Γι' αὐτὸ θέτουν ὡς σκοπὸν, πάσι θυσία, νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπαφὴν τῶν ἀξιωματικῶν μὲ τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς. Ὡς πρώτην ἐνέργειάν των ἦτο ἡ ἄφιξις εἰς περιφέρειαν Τριφυλίας τοῦ παλαιοῦ κομμουνιστοῦ Κ. Κανελλοπούλου μὲ ὁμάδα 12 ἀνδρῶν. Ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ἀξιωματικοῦ ἀποταχθέντος ἀπὸ τὸν στρατὸν διὰ τὰ κομμουνιστικὰ του φρονήματα, ἤδη, δέ, ὀνομαζόμενον «σκῦλον» διὰ τὰ ἐγκλήματα πὺ εἶχε μέχρι τότε διαπράξει εἰς περιφέρειαν Μεσσηνίας. Διότι μὲ τὰ μετέπειτα ἐγκλήματά του ἔγινε ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους κακούργους τῆς Πελοποννήσου. Ἔτσι ὁ «σκῦλος» καὶ ὁ «σκυλοκαπετάνιος» Χρ. Ἀντωνόπουλος θέλουν νὰ διευθύνουν τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας καὶ Ολυμπίας καὶ νὰ ρυθμίσουν τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδος.

Ὅταν ὁ Ἄγγλος ταγματάρχης Φίντ διετύπωσε τὴν ἀπορίαν του, διατὶ εἰς τὰς ὁμάδες των (τοῦ Ε.Α.Μ. δηλαδή) δὲν ἐντάσσονται ὅλοι οἱ ἐν τῇ περιοχῇ μόνιμοι ἀξιωματικοί, οἱ κομμουνισταὶ ἐδικαιολογήθησαν ἰσχυρισθέντες ὅτι «οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνεχώρησαν γιὰ τὴν Ἀθήνα...». Τὸ ἐπιχείρημα, ὅμως, αὐτὸ ἦτο πολὺ γυμνὸ, δὲν ἔπεισε κανένα καὶ ἐσκέφθησαν νὰ ἐφαρμόσουν τὴν παλαιάν των τακτικὴν: Νὰ πέρουν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν παράταξιν γνωστοὺς ἐθνικιστάς, νὰ τοὺς δεῖνουν ἀξιώματα, νὰ προβάλλουν ὡς δικούς των καὶ νὰ καλύπτωνται εἰς τὰ ἐγκληματικὰ καὶ προδοτικὰ των σχέδια. Μέχρι τότε, πλὴν τοῦ κομμουνιστοῦ Κ. Κανελλοπούλου, οὐδεὶς μόνιμος

ἀξιωματικός ἦτο μαζί των. Διὰ νὰ παρουσιάσουν δέ, ὅτι καὶ ἀξιωματικοὶ συνεργάζονται, μὲ αὐτούς, προτείνουν εἰς τὸν ταγματάρχη Πεζ. Βασίλειον Στρατίκη, ἀπὸ τὸ χωριὸν Καμάρι Τριφυλίας, τὴν ἀρχηγίαν τῶν ὁμάδων των. Ὁ ταγματάρχης Στρατίκης ὠθοῦμενος ἀσφαλῶς ἀπὸ ἐθνικὰ φρονήματα διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα, δέχεται, χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξετάσῃ τὸ παρελθὸν τῶν προσώπων αὐτῶν καὶ ἀναλαμβάνει τότε ὁ ταγ)ρχης Στρατίκης τὴν ἡγεσίαν τῶν ὁμάδων των. Τὸν παρουσιάζουν εἰς τὸν Ρίντ καὶ προσπαθοῦν νὰ παρακάμψουν τὰ ἐμπόδια καὶ τὴν ἀπορίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἐν τῷ Στρατίκῃ ἔμεινε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους Ἰουλίου 1944 ὁ τυπικὸς ἀρχηγός, μηδέποτε εἰσακουόμενος ἀπὸ τοὺς πολιτικούς ὑπευθύνους τοῦ ΚΚΕ, ἐνῶ οὐσιαστικῶς ἀρχηγός ἦτο ὁ «σκυλοκαπετάνιος» κομμουνιστὴς Χρ. Ἀντωνόπουλος. Ἦτο ὁ ἀφελής, ὁ φιλόδοξος, ὁ ἀγαθὸς καὶ τὸ θῦμα τοῦ ΚΚΕ, πού ἔγινε καὶ ἀργότερον καὶ ὄργανον προδοσίας καὶ δολοφονίας Ἑλλήνων, ἡγηθεὶς τῶν δολοφόνων ἐνόπλων τοῦ ΚΚΕ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ», τὴν 6ην Αὐγούστου εἰς τὰ Περιβόλια (Γάρδιτσα) Ὀλυμπίας, ὡς ἀναφέρομεν ἄλλοῦ. Λίγο ἀργότερα, δέ, τὸν Ἰανουάριον 1944, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἔδιωξαν, τὴν ἐπομένην, δέ, εἰδοποίησαν καταλλήλως τοὺς Γερμανοὺς Κυπαρισσίας οἱ ὅποιοι τὸν συνέλαβον εἰς Καμάρι Τριφυλίας «ὡς κομμουνιστὴν» καὶ τὸν ἐξετέλεσαν εἰς Τρίπολιν μαζί μὲ τὸν υἱὸν του. Ἔτσι οἱ κομμουνισταὶ ἐκτελοῦν θὰ θύματά των, ὅταν ἀργοῦν νὰ πεθάνουν. . .

6. Ἡ ἐπιθυμία καὶ τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν νὰ μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστολὴ σὲ ἐπαφὴ μὲ μονίμους ἀξιωματικούς, διὰ νὰ μὴ συγκροτηθοῦν ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ὁ Παπα - Χρόνης, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Ρίντ καὶ στὸν ἀνθ)γὸν Γιαννόπουλον, ὅτι ὑπάρχει εἰς Κυπαρισσίαν ὁ ἐξάδελφός του λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος καὶ ἡμπορεῖ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ἀμέσως. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, χάρις εἰς τὴν ταχύτητα ἐνεργείας καὶ τὴν αὐτοθυσίαν α) τοῦ Παπᾶ - Χρόνη Καραχάλιου ἀπὸ τὰ Πλατάνια — Τριφυλίας καὶ β) τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία κατωρθώθη νὰ συνδεθῇ ἐντὸς 10ῆμερου ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῆς ἀποστολῆς τῆς Τριφυλίας ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Καραχάλιος καὶ νὰ συγκροτηθοῦν ἀμέσως δέκα ἀνταρτικὲς ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» μὲ ἀρχηγὸν τὸν μόνιμον λοχαγὸν Πεζ. Γαραχάλιον Γεώργιον ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας. Οἱ ἀξιωματικοὶ πού ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἦσαν:

1) Ὁ ἀνθυπίαρχος Σπύρος Μαυροειδῆς ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν 2) Ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Πεζικοῦ Ἰωάννης Ντάβος ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον Σουλμᾶ Τριφυλίας 3) ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας 4) ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Ἀναστάσιος Κριτσέλης ἀπὸ τοὺς Ταξιάρχες Ὀλυμπίας 5) ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Κων)νος Καφίρης ἀπὸ τὰ Περιβόλια (Γαρδίτσα) Ὀλυμπίας 6) ὁ ὑπ)γὸς Πυρ)κοῦ Δημ. Παπαδόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας 7) ὁ ἀνθ)ρχος Γεώργιος Βασιλόπουλος ἀπὸ τὴν Καλιτσaina Τριφυλίας 8) ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Βασίλειος Καραμπεσίνης ἀπὸ τὰ Πλα-

τάνια Τριφυλίας. Ἡ ἐννιάτη ὁμάς ἀνταρτῶν ἦτο ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ συγκροτήματος λοχαγοῦ Κ. Καραχάλιου. Εἰς τὸ ὄλον συγκρότημα πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπαγομένη καὶ ἡ ὁμάς ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Β. Στούπαν ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους, κινουμένη εἰς περιοχὴν Μάλης — Γαργαλιάνων.

Οἱ κομμουνισταὶ διαμαρτύρονται εἰς τὸν Ρίντ διὰ τὴν δημιουργίαν ἄλλων ὁμάδων: «Τί τις θέλουμε τίς ἄλλες ὁμάδες; λέγουν. Ἐμεῖς ἕνας στρατὸς εἴμεθα. Ἄς ἔλθουν ὅλοι μὲ μᾶς, νὰ εἴμεθα ὅλοι μαζί». Στέλνουν μάλιστα καὶ τὸν κομμουνιστὴν δικαστικὸν κλητῆρα Φράγκου κ.ἄ. πρὸς διαπραγματεύσεις καὶ τελικῶς πρὸς ματαιώσιν συγκροτήσεως νέων ὁμάδων, ἀπενλοῦν, φωνάζουν, ἀλλὰ ματαιῶς. Τελικῶς ἀναγκάζονται νὰ σιωπήσουν, δηλώσαντες ὅτι «συμφωνοῦν. . .» Ὁ κλοιὸς τῆς ἀποστολῆς εἶχε σπάσει. Ἡ ἀνάγκη γίνεται φιλοτιμία των πλέον. . .

Ὁ λαὸς Ὀλυμπίας — Τριφυλίας — Μεσσηνίας πανηγυρίζει. Ἀναπνέει ἐλεύθερα καὶ δυνατὰ σὲ κάθε κατεύθυνσι. Τὰ αἰσθήματα ὑπερηφανείας ποῦ κατέχουν ὅλους εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφοῦν. Μόνον ὅσοι ἔζησαν ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἤμποροῦν νὰ ἐννοήσουν τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ὑποδούλων τότε Ἑλλήνων, ποῦ ἔβλεπαν μόνον Ἑλλάδα, ποῦ εἶχαν ἐξαιλωθῆ καὶ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν ἔδιναν τὰ πάντα, ὡς ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν κλεφτῶν καὶ ἄρματωλῶν τοῦ 1821.

Δὲν ἔβλεπε κανεὶς πλέον, οὔτε Ἴταλο - γερμανοὺς, οὔτε ὑπελόγιζεν πλέον τοὺς λίγους θρασεῖς κομμουνιστάς. Ἦτο τόση ἡ συρροὴ τοῦ κόσμου πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἀπὸ περιφέρειαν Καλαμάτας μέχρι Πύργου καὶ ἀπὸ περιφέρεια Πύλου μέχρις Ἀρκαδίας, ὥστε οἱ ἀξιωματικοὶ ἤναγκάζοντο νὰ χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο νὰ τοὺς διώχνουν διὰ λόγους ἀσφαλείας. Ὅλοι ζητοῦν ὄπλα. Ὅλοι οἱ νέοι τρέχουν νὰ καταταγοῦν στὶς ἐθνικῆς ὁμάδες. Ὅλοι τρέχουν νὰ δηλώσουν κάθε ἐνίσχυσί τους. Ἀγκαλιάζουν ὅλοι τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μέσα σὲ ἕνα μεγάλο Ἑλληνικὸ πανηγῦρι αὐτοθυσίας, γιὰ τὴν ἐλευθερίαν, γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα.

Ὅταν δέ, ἕνα μῆνα περίπου ἀργότερα ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ νὰ καταταγοῦν στὰ ἀνταρτικὰ Ὀλυμπίας — Τριφυλίας, ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Θεοχαρόπουλος, ὁ λοχαγὸς Λεωνίδας Γαλανόπουλος, ὁ λοχαγὸς Γ. Κρίβας, ὁ ταγματάρχης Γ. Κοκκίνης κ.ἄ. ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ πληθυσμοῦ ἔφθασε εἰς τὸ κατακόρυφον. Ὅπλα καὶ μόνον ὄπλα ἤθελε. Ἦταν ἔτοιμοι χιλιάδες νὰ γίνουν ἀντάρτες. Ἀλλὰ μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα! Αὐτὸς ὅμως ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ αὐτὴ ἡ προσφορὰ μόνον τοὺς κομμουνιστάς ἐστενοχώρησε.

Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναπτύσσομεν λεπτομερῶς ὅλα τὰ γεγονότα καὶ πῶς οἱ κομμουνισταὶ ἀπεφάσισαν, λίγοι αὐτοί, νὰ δολοφονήσουν τοὺς πολλοὺς καὶ νὰ προδώσουν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ὀλυμπίας — Τριφυλίας.

Ἄς παραθέσωμεν ὅμως ἐδῶ, μερικὰ ἐνδιαφέροντα γεγονότα. Ὁ Ρίντ ἐγνώριζε τὸν Κουρκουλάκον. Μόλις λοιπόν, ἔμαθε ὅτι ὁ Ἡλίας Κουρκουλάκος

έπεσε εις Ταύγετον ἐξήτησε ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ ἐγκρίνη ἀπόσπασιν τοῦ Κουρ-
κουλάκου εις τὴν ἰδικὴν του ἀποστολὴν, εις Ὀλυμπίαν. Τὸ Σ.Μ.Α. ἐνέκρινε
καὶ ὁ Κουρκουλάκος ἤλθε εις τὴν ἀποστολὴν Ρίντ — Γιαννοπούλου εις Ὀλυμ-
πίαν. Ὁ Ἡλίας Κουρκουλάκος ἀναλαμβάνει ἀμέσως τὰς πλέον ἐπικινδύνους
ἀποστολάς. Ὁ ἐθνικὸς του ἐνθουσιασμὸς καὶ τὸ ὑψηλὸ ἐθνικὸ του φρόνημα,
τὸν δυναμώνει νὰ περιφρονῇ τοὺς κινδύνους. Ἀπὸ Πλατάνια ἀναλαμβάνει
τὴν ἐντολὴν νὰ πάη εις Ἀθήνας μὲ τὸ ψευδώνυμον «Ἀριστείδης Παπαγεωρ-
γίου», νὰ συναντήσῃ πρώην συναδέλφους του ὑπαλλήλους τῆς ἐταιρείας ΣΕΛ
(ποὺ εἶχαν ἐπιτάξῃ οἱ Γερμανοί), νὰ πληροφορηθῇ τὸ δρομολόγιον τῶν πε-
τρελαιοφόρων ἐκ Ρουμανίας διὰ Πειραιᾶ καὶ εἰδιποιηθῇ σχετικῶς τὸ Σ.Μ.Α.
διὰ νὰ διενεργήσῃ βομβαρδισμὸν τῶν πλοίων καθ' ὁδόν, μὲ ἀεροπλάνα ἢ τορ-
πιλισμὸν μὲ ὑποβρύχια. Ἐφθασε εις Ἀθήνας, ἔμαθε τὸ δρομολόγιον καὶ ἐπέ-
στρεψε εις Ὀλυμπίαν. Τὸ δρομολόγιον ἐδόθη ἀμέσως εις Σ.Μ.Α. Πηγαίνει
κατόπιν εις τὴν Καλαμάταν μὲ τὸν ἴδιον ψευδώνυμον Ἀριστείδης Παπαγεωρ-
γίου, ὅπου συναντᾷ τὸν ταγματάρχην Γιαλουράκον, τὸν ἀν)ρχον Τσαρούχην,
τὸν Τάχην Μαυρομιχάλην καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς Μήλιον, Ζαλαχώρην κ.ἄ.
οἵτινες τοῦ ἔδωσαν στοιχεῖα περὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ ὀχυρώσεων
τῆς Καλαμάτας ἀπὸ τοὺς Ἴταλους. Ἐδῶ ἄς σημειωθῇ ὅτι καὶ διὰ τὴς πληρο-
φορίας αὐτῆς ποὺ τοῦ ἔδωσαν, οἱ Γιαλουράκος καὶ ὁ Μαυρομιχάλης ἐδολοφο-
νήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ἀναγνώστης ἄς μὴ ξεχνᾷ νὰ ἐρευνᾷ καὶ
ὁ ἴδιος πῶς εις κάθε ἐθνικὴν ἐνέργειαν τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν παραμονεύ-
ουν μαζί μὲ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς καὶ οἱ κομμουνισταί, ὡς ἐξ ἴσου ἐπικίν-
δunoι ἐχθροί, ἂν ὄχι χειρότεροι.

Ὁ Κουρκουλάκος ἐπιστρέφει εις Ὀλυμπίαν καὶ ἔδωσε τὰ στοιχεῖα εις
τὸν Ρίντ. Ἀκολουθεῖ μετὰ ἄλλην κατεύθυνσιν πρὸς Κυπαρισσίαν, Φιλιατρά,
Γαργαλιάνους, Πύλον. Ἐπῆρε τὸ διαμέτρημα τῶν κανονιῶν καὶ τὸ σύνολον
τῶν δυνάμεων τῶν Ἰταλῶν εις Φιλιατρά, ἐσημείωσε τὸν σταθμὸν κινήσεως ἀε-
ροπλάνων, εις Πύλον ἐσημείωσε τὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα τῆς Σφακτηρίας, ἐρ-
γασθεῖς ὡς ἐργάτης καὶ ἐπέστρεψε σῶος εις Ὀλυμπίαν, μολοντί τὸν παρακο-
λουθοῦσαν οἱ κομμουνισταί.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943 τοῦ ἀνατίθεται ἀποστολὴ νὰ κἀνη
πλήρες σχεδιάγραμμα τοῦ ἀεροδρομίου Ἄργους καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὸ Ἄργος.
Ἐργάζεται ἐκεῖ ὡς ἐργάτης ἐπὶ 15νθήμερον εις τοὺς Γερμανοὺς καὶ παίρνει
τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ ἀεροδρομίου. Εἰς τὸ Ἄργος τὸν ἐβοήθησαν ὁ ἀνθ)γὸς
Πράσιнос, ὁ ἀνθ)ρχος Μπεχράκης καὶ ὁ Ἀνθ)ρχος Κουρκουλάκος. Τὸ σχε-
διάγραμμα αὐτὸ ἐχρειάζετο ἐπείγοντως τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον
βομβαρδισμὸς τοῦ ἀεροδρομίου. Ἐνῶ μετέφερε τὸ σχεδιάγραμμα πρὸς Ὀλυμ-
πίαν εις τὸν Ρίντ, οἱ κομμουνισταί τὸν συλλαμβάνουν εις τὴν Μεγαλόπολιν μὲ
τὴν κατηγορίαν τοῦ «προδότου». Ὁ συγγενὴς του συν)ρχης Κουρκουλάκος
ἦτο διευθυντὴς τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πατρῶν καὶ αὐτὸ ἦτο γιὰ τοὺς κομ-
μουνιστὰς ἀφορμὴ νὰ βασανίσουν καὶ τὸν σημερινὸν Ἡλίου Κουρκουλάκον. Τὸν
κλειάζουν, τὸν ταλαιπωροῦν, τὸν ἀπειλοῦν ἐπὶ 15νθήμερον εις διάφορα χωρία.

Τοὺς δείχνει τὸ σχεδιάγραμμα, τοὺς τονίζει ὅτι εἶναι συμμαχικὴ ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ φθάσῃ τὸ σχεδιάγραμμα εἰς τὴν ἀποστολὴν εἰς Ὀλυμπίαν, διὰ νὰ δοθῶν τὸ ταχύτερον τὰ στοιχεῖα εἰς τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ βομβαρδισθοῦν τὰ ἀεροπλάνα τῶν Γερμανῶν εἰς τὸ Ἄργος. . . . Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δὲν συγκινοῦνται μὲ πολεμικὰ σχέδια ἐξοντώσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος. Συνεχίζουν τὰ μαρτύριά του καὶ τὸν φέρνουν εἰς Δυρράχιον πρὸς «ἀνάκρυσιν». Ἐκεῖ, ὅμως, ἐπεμβαίνει ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Χάρικτον καὶ τὸν ἀφήνουν, κατὰ Ὀκτώβριον πλέον τοῦ 1943, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ὀλυμπίαν. Ἄς σημειωθῇ ὅτι μολονότι ἐδόθησαν εἰς τὸ Σ.Μ.Α. τόσον ἀργὰ τὰ στοιχεῖα διὰ τὸ ἀεροδρόμιον Ἄργους, ἐπετεύχθη ἐπιτυχῆς βομβαρδισμὸς τῶν Γερμανικῶν ἀεροπλάνων εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ἄργους ὑπὸ συμμαχικῶν ἀεροπλάνων τοῦ Σ.Μ.Α. Ἔτσι δὲν πῆγε χαμένη ἡ αὐτοθυσία καὶ ἡ ταλαιπωρία τοῦ Κουρκουλάκου.

Κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν τὴν 23 Μαρτίου 1943 ἐναντίον τῶν Περιβολίων Ὀλυμπίας, ὅτε καὶ ἐπυρπόλησαν καὶ τὰ Περιβόλια ὁ Κουρκουλάκος τραυματίζεται. Εἶναι μαζί μὲ ἓναν ἵπολοχαγὸν Ἄγγλον, ὅταν αἰφνιδίως ἐμφανίζονται πλησίον τοῦ χωρίου ἄνω ἀπὸ 500 Γερμανοί. Οἱ λίγοι ἔνοπλοι κομμουνισταί ποὺ εἶχαν ἀναλάβει τὴν «ἀσφάλειαν», οὐσιαστικῶς, ὅμως, τὴν ἀπομόνωσιν καὶ κατασκοπεῖαν τῆς ἀποστολῆς, εἶχαν ἀναχωρήσει ἀμέσως, μόλις ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἐπλησίαζαν Γερμανοὶ καὶ εἰδοποίησαν καὶ τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς νὰ προφυλαχθοῦν. Ἀλλὰ τὴν εἶδησιν ὅτι ἔρχονται οἱ Γερμανοὶ τὴν εἶχαν ἀναγάγει οἱ κομμουνισταί εἰς μεγάλην τέχνην κλοπῆς τῆς ἀποθήκης τῆς ἀποστολῆς, ἀπὸ διάφορα εἶδη καὶ ὄπλα, μόλις ἀπεμακρύνοντο τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς. Αὐτὸ ἐπὶ τέλους τὸ εἶχεν ἀνακαλύψει ἡ ἀποστολὴ καὶ δὲν τοὺς ἐπίστευε. Κατὰ κακὴν μοῖραν τότε ἦτο ἀληθὴς ἡ πληροφορία. Ὁ Ἄγγλος καὶ ὁ Κουρκουλάκος ὑπέθεσαν ὅτι ἦτο καὶ τότε ψευδὴς ἡ πληροφορία καὶ τοὺς εἶπαν:

— Ἐρχονται οἱ Γερμανοί; Ἐλάτε νὰ τοὺς πολεμήσωμε!

Οἱ κομμουνισταί ἔφυγαν καὶ ὁ Κουρκουλάκος μὲ τὸν Ἄγγλον ἔμειναν καὶ ἐδέχθησαν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν. Καὶ οἱ δύο βάλλουν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ὁ Κουρκουλάκος τραυματίζεται καὶ ὑποθέτει ὅτι εἶναι βαρεῖα πληγωμένος καὶ λέγει εἰς τὸν Ἄγγλον:

— Φύγε ἐσύ, θὰ πᾶς στὸ ποτάμι Νέδα καὶ θὰ σωθῆς. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ ὕδροκυάνειον δηλητήριο καὶ θὰ ρίξω τὴν χειροβομβίδα.

— Ἐγὼ δὲν φεύγω χωρὶς ἐσένα, ἀπήντησε ὁ Ἄγγλος. Σηκώνεττι ὄρθιος καὶ βεβαιώνονται ἀμφότεροι ὅτι τὸ τραῦμα δὲν ἦτο βαρὺ καὶ στὴν κοιλιακὴ χώρα. Ρίχνουν χειροβομβίδες καὶ τρέχουν πρὸς τὸ ποτάμι Νέδα, ὅπου μένουν μέσα στὸ νερὸ ἀπὸ τὸ πρωτὶ μέχρι τὸ βράδυ. Τὸ βράδυ τραυματισμένους, παγωμένους, ἀναίσθητους τοὺς μαζεύουν ἀπὸ χωρικοὶ καὶ σώζονται. Ἄς σημειωθῇ καὶ ἐδῶ ὅτι, ὅπως εἶναι γνωστόν, αἱ συμμαχικαὶ ἀποστολαὶ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1943 περιορίζονται εἰς παροχὴν πρὸς τὸ Σ.Μ.Α. μόνον πληροφοριῶν περὶ τῆς δυνάμεως καὶ κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ καὶ

εις περιορισμένας άλλας πολεμικάς ενεργείας (ἀνατίναξις γεφύρας Νέδα κλπ.). Ἰδρυσις νέων ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἤτο ἀδύνατος πλέον. Οἱ κομμουνισταὶ παρακολοῦθοῦν κάθε κίνησι τῶν μελῶν των, παρεμβάλλουν κάθε ἐμπόδιον εἰς τὰς ἀποστολάς, πολλὰ μέλη των δολοφονοῦν, ἄλλα βασανίζουν ἢ τὰ καταδικάζουν εἰς θάνατον διὰ νὰ τὰ ἐκτελέσουν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. Περιπτώσεις ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Εἰς τὴν παράγραφον αὐτὴν θὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ ἀποστολὴ Ριντ — Γιαννοπούλου ἀναλαμβάνει πλέον, κατ' ἐντολὴν τοῦ Σ.Μ.Α., ὡς ἐδικὸν τῆς ἔργον τὴν διαφυγὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν μελῶν τῶν διαφόρων συμμαχικῶν ἀποστολῶν Πελοποννήσου καὶ συνεπῶς τὴν σωτηρίαν των ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ὁ πόλεμος συνεχίζεται, ἡ Ἑλλάς ἤτο ὑπόδουλος, ἄλλα ἔδαφος δράσεως τῶν ἀποστολῶν δὲν ὑπῆρχε πλέον εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἀπόβασις εἰς Πελοπόννησον καὶ γενικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1943, ἐματαιώθη, ἔπειτα ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν πλέον φιλιῶν τμημάτων εἰς Πελοπόννησον. Τὸ ζήτημα, πλέον, ἤτο πῶς θὰ ἐσώζοντο τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, οἵτινες πλέον εἶχον ἐκδηλωθῆ ἔχθρικῶς ἐναντίον των: «Δὲν θέλομεν ἀποστολήν, δὲν θέλομεν Ἕλληνας, δὲν θέλομεν στρατὸ ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολή! Δὲν θέλομεν κυβένησι ἐξωτερικῶν. Ἄς τολμήσουν νὰ κάνουν ἀπόβασιν! Θὰ συναντήσουν τὰ τουφέκια τοῦ ΕΛΑΣ...». Αὐτὰ ἔλεγαν οἱ κομμουνισταὶ, καθαρὰ πλέον καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ δυστυχημένου καὶ σφαζομένου Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἴδου πῶς περιγράφει ὁ σημερινὸς Ἡλίας Κουρκουλάκος τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην:

«Ὡς ἤτο φυσικὸν μία τοιαύτη κατάστασις εἶχε κλονίσει ψυχολογικῶς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς καὶ ἰδιαίτερος τοὺς Ἕλληνας (τὸν ἀνθ)γὸν Γιαννόπουλον εἶχον πολλὰκις φημιολογήσει ὅτι θὰ ἐδολοφόνουν, ἐμὲ, δέ, ὅτι θὰ μὲ ἐτεμάχιζον), διότι ἤτο φανερόν πλέον ὅτι ὅλοι οἱ κόποι, αἱ θυσίαι, οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ ταλαιπωρεῖαι ἔβαινον ἀκριβῶς ἀντιθέτως πρὸς τὰς προσδοκίας ὄλων, οἵτινες ἐπέστρεψαν κατὰ τὴν ἐχθρικήν κατοχὴν εἰς τὴν Πατρίδα, λόγῳ τῆς ὑπόβουλου καὶ ἀναισχύντου προπαγάνδας τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες διὰ τῆς καταλλήλου προπαγάνδας αὐτῶν ἐνεφάνιζον ἡμᾶς τοὺς ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς ἀποσταλέντας στρατιωτικοὺς ὡς «προδότας τῆς Πατρίδος».

Ἐν μέσῳ, λοιπόν, ὄλων αὐτῶν τῶν ἐμποδίων ἢ ἀποστολὴ Ριντ ἀνέλαβε τὴν διάσωσιν καὶ διαφυγὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν μελῶν τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν. Εἰδικῶς ἀνατίθεται ἡ εὐθύνη τῆς εἰδικῆς αὐτῆς ἀποστολῆς εἰς τὸν Ἕλληνα (ὑπ)γὸν Πῆτερ καὶ τὸν σημερινὸν Ἡλίαν Κουρκουλάκον. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1943, ὡς γνωστόν, τὰ διασωθέντα Ἰταλικά πλοῖα ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος. Ἐνα ὑποβρύχιον ἀπὸ αὐτὰ κατ' ἐντολὴν τοῦ Σ.Μ.Α. ἔρχεται εἰς Κατάφα Ὀλυμπίας τὴν 1.1.1943, πρὸς παραλαβὴν μελῶν τῶν ἀποστολῶν. Λόγῳ κακοῦ χειρισμοῦ, τὸ ὑποβρύχιον, ὁμῶς, ἐξώκειλε. Ὁ Πῆτερ καὶ ὁ Κουρκουλάκος ἀναλαμβάνουν νὰ ἀνατινάξουν ἀμέσως τὸ ὑποβρύχιον διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ποὺ ἦσαν

τότε πολὺ κοντὰ εἰς Πύργον καὶ Κυπαρισσίαν. Ἡ ἀνατίναξις ἔπρεπε νὰ γίνῃ τὴν ἰδίαν νύκτα. Τὸ Ἴταλικὸ πλῆρωμα μὲ τοὺς Ἄγγλους συνδέσμους ὀδηγοῦνται εἰς Ξηροχώρι, ὅπου ὁ Θανάσης Καραμπότσος παρέχει κάθε ἐνίσχυσι εἰς τὴν ἀποστολὴν. Οἱ κομμουνισταὶ παίρνουν τὸ λαστιχένιο βαρκάκι πὺρ προωρίζετο διὰ τὸν Πῆτερ καὶ τὸν Κουρκουλάκον νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ ὑποβρύχιου καὶ πηγαίνουν στὸ ὑποβρύχιον γιὰ νὰ τὸ λεηλατήσουν. . . Ἡ ὥρα περνᾷ, τὸ ὑποβρύχιον πρέπει νὰ ἀνατιναχθῆ πρὶν ξημερώσῃ καὶ τὸ παραλάβουν οἱ Γερμανοί. Παίρνουν τὸ βαρκάκι ὁ Κουρκουλάκος καὶ ὁ Πῆτερ καὶ μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύκτας καὶ στὰ ἄγρια κύματα, κατῶρθωσαν μὲ χίλιους κινδύνους νὰ ἀνατινάξουν τὸ ὑποβρύχιον. Ἄς σημειωθῆ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν διέθεσαν οὔτε ἓνα ἄνδρα γιὰ τὸ ἔργον αὐτό. Μάλιστα ἄρχισαν νὰ κατηγοροῦν δημοσίως ὡς προδότην τὸν Κουρκουλάκον, διότι εἶχαν βγάλει καὶ μίαν ἀπόφασιν λαϊκοῦ δικαστηρίου των εἰς θάνατον διὰ τὸν Κουρκουλάκον. Ὁ Κουρκουλάκος, ἐθέλοντής εἰς τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύει νύκτα καὶ ἡμέρα καὶ αὐτὸν τὸν ἀποκαλοῦν προδότην! Τότε τοὺς εἶπε ὁ Πῆτερ:

— Ἐσεῖς εἶσθε προδότες. Τί ἀγῶνα κάνετε; Μόνον γιὰ νὰ κλέβετε καὶ νὰ σκοτώνετε;

Ἐνα μῆνα ἀργότερα ἦλθε ἓνα ἀντιτορπικὸ εἰς Μάραθον Γαργαλιᾶνων, ἀλλὰ ἀργότερα εἰς τὸ ἴδιον μέρος καὶ τὸ νησάκι «Πρώτη» καὶ ἔφυγον καὶ ὁ Γ. Ταβερναράκης, ὁ Ἀλέξανδρος Γαρδέλης, ὁ Ζαχαρίας Μήνης, ὁ Μὰκ Μήλλαν, ὁ Χάρικτον κ.ἄ. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1944 ἀπὸ Καϊάφα διέφυγε ὁ Κουρκουλάκος. Τὸν Ἰούλιον 1944 ἔφυγε μὲ ἄλλο ἀντιτορπικὸ ὁ Ρίντ μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γόν Θ. Γιαννόπουλον. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐγνώριζαν ὅτι θὰ ἀναχωροῦσε καὶ ὁ Γιαννόπουλος, διότι εἶχε διαδοθῆ καταλλήλως ὅτι θὰ ἔφυγε μόνον ὁ Ρίντ. Εἶχαν ἐτοιμάσει καταδικαστικὴν ἀπόφασιν εἰς θάνατον γιὰ τὸν Γιαννόπουλον καὶ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκτελοῦσαν μόλις θὰ ἔφυγε ὁ Ρίντ. Ἄλλὰ δὲν πρόλαβαν. Ἐπρόλαβαν ὅμως, μόλις ἔφυγον ὁ Ρίντ καὶ ὁ Γιαννόπουλος καὶ ἐδολοφόνησαν ἀγρίως τὸ ἴδιον βράδον τῆς ἀναχωρήσεώς των, τὸν Θανάση Καραμπότσο, διότι ἐνίσχυσε τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν. . . Αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη δρᾶσις τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἡ μοῖρα καὶ αὐτῆς τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον.

9.--ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΡΙΝΤ

Ἐκθεσις ἐπὶ τῆς ἀνταρτικῆς δράσεως εἰς Νοτιο - Δυτικὴν Πελοπόννησον
(1943 — 1944)

Ἐπὶ τοῦ ταγματάρχου ΟΥΙΛΛΙΕΛΜΟΥ Φ. ΡΙΝΤ

Τὴν 12ην Ἀπριλίου 1943 ἔφθασα εἰς Πελοπόννησον, ριφθεις δι' ἀλεξιπτῶτον καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Βρεττανοῦ Ἐπιτολοχαγοῦ Πέτρου Βάντ — Τάτλεϋ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ Ἀνθ)γοῦ Θεοδώρου Γιαννοπούλου.

Προγειώθην βορείως τῆς Τριπόλεως, δὲν ἔτυχον δὲ ὀργανωμένης ὑποδοχῆς.

Ἐπειδὴ ἡ ὁμάς μου ἦτο ἡ πρώτη ἀσφαλῶς ἀφικθεῖσα εἰς Πελοπόννησον, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ κινουῖμαι διαρκῶς διὰ νυκτός, ἕως ὅτου ἔλθω εἰς ἐπαφὴν μὲ ὀργανωμένην ὁμάδα ἀντιστάσεως, ἢ φθάσω εἰς περιοχὴν σχετικῶς ἀσφαλῆ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Εἰς τὸ διάστημα περιῖτον δύο ἑβδομάδιον ἡ ὁμάς μου ἐκινήθη σταθερῶς πρὸς νότον πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ Ταῦγέτου καὶ ἀκολούθως Δυτικῶς πρὸς τὴν περιοχὴν Τριφυλίας, ὅπου ἐγκατέστησα τὸν πρῶτον Σταθμὸν Διοικήσεώς μου εἰς τὸ χωρίον Πλατάνια. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μετακινήσεώς μου αὐτῆς ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς δλόκληρον τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρχε μεγάλη Ἰταλικὴ φρουρά, ἣτις εἶχεν ἀποτελεσματικώτατα προωθήσει περιπόλους εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι ἐξ ὄσων ἀντελήφθη, ἀσφαλῆστατα παρημποδισαν τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ὀργανωμένων ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Πρὸς τούτοις ἦλθον εἰς ἐπαφὴν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον μετὰ τῆς Πολιτικῆς Ὀργανώσεως τοῦ Ε.Α.Μ., ἣτις ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ εὐρυτάτας διακλαδώσεις, ἐνεργοῦσας ζωηρῶς ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου.

Κατὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς Πλάτνια, μὲ ἐπλησίασεν ὁ Λοχαγὸς Γεώργιος Καραχάλιος καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Κωνσταντῖνος Καφίρης, οἵτινες μὲ ἐπληροφόρησαν, ὅτι διετέλουν ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ μεγίστου Σώματος, ἐτόιμον νὰ κινήθῃ ὡς ἀνταρτικὴ ὁμάς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ἀλλὰ ὅτι τὸ Σῶμα τοῦτο ἐστερεῖτο τοῦ ἀναγκαίου ἐξοπλισμοῦ. Συγχρόνως ὁμάδες ΕΛΑΣΙΤΩΝ ἤρχισαν διεισδύουσαι εἰς τὴν περιοχὴν μας, ἀντιπρόσωπος δὲ τοῦ ΕΑΜ ἀπεστάλη εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεώς μου, ἵνα διαπραγματευθῇ τὸν σχηματισμὸν καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ.

Αἱ σχέσεις μετὰξὺ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατιωτικῶν ὁμάδων, διοικουμένων ὑπὸ Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν, ἦσαν χεῖρισαι καὶ μετὰ δυσκολίας κατώρθωσα νὰ διανείμω τὸν ὄπλισμὸν μετὰξὺ τῶν δύο αὐτῶν ὁμάδων. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ρίψεως τῶν τὸ πρῶτον ἀποσταλέντων ὄπλων, εἶχον συμφωνήσει, ὅτι τοιαῦτα ὄπλα θὰ διενέμοντο ἐξ ἴσου μετὰξὺ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατιωτικῶν ὁμάδων καὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Μὲ μεγάλην δυσκολίαν καὶ πολλὰς προστριβάς διετήρησα τὴν ἰσότητα τοῦ διαθεσίμου ἐξοπλισμοῦ τοῦ κατανεμηθέντος εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρατάξεις, μέχρις ὅτου περιῖλθον ὑπὸ τὴν Διοίκησίν μου 6 Στρατιωτικαὶ Ὅμαδες καὶ 6 Ὅμαδες ΕΛΑΣΙΤΩΝ μὲ δύο ἐπὶ πλέον περιῖτον ὁμάδας ὑπὸ σχηματισμὸν εἰς ἐκάστην παρατάξιν. Ἡ ἐπικίνδυνος αὐτὴ κατάστασις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1943.

Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Αὐγούστου περίοδον, αἱ ἐξ ἐνεργοῦ ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, περιορίσθησαν εἰς ἀριθμὸν μόνον, λόγῳ τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ ὄπλων. ἅτινα ἠδυνάμην νὰ διαθέσω. Ὁ Λοχαγὸς Καραχάλιος, ὁ ὁποῖος εἶχεν διορισθῇ ὡς Σύνδεσμος μετὰ τοῦ Ἀρχηγείου μου, μὲ ἐπέιξε συνεχῶς νὰ εὗρω περισσότερα ὄπλα διὰ νὰ τεθῶσιν ἐν

ένεργεία περισσότεραι Στρατιωτικαί 'Ομάδες καί νά ἐνισχυθῶσιν αἱ ὑπάρχουσαι τοιαῦται. Αἱ Ἑλληνικαί Στρατιωτικαί 'Ομάδες, ἃς ἠδυνάμην νά ὀπλίσω, διετέλουν ἐν στενῇ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου μου διὰ τοῦ Λοχαγοῦ Καραχάλιου, ἀποτελέσασαι πειθαρχημένον σῶμα, πάντοτε ἔτοιμον νά ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, τὰς λαμβανομένας ὑπὸ τοῦ Ἐπιτελείου μου. Αἱ ὀμάδες αὗται προσέφεραν χρησιμοτάτας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον μου ὑπὸ μορφήν ἀναγνωρίσεων καὶ ἀνατινάξεων, ἐγκαθιδρύσασαι πρὸς τούτοις ἰσχυρὸν δίκτυον πληροφοριῶν εἰς ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1943, ἐθεώρησα τὰς ὀμάδας τοῦ ΕΛΑΣ, καίτοι ἀπολύτως πειθαρχικάς, ὡς μὴ ἐμπνεύσασαι ἐμπιστοσύνην καὶ ὡς ἐνδιαφερομένας περισσότερον διὰ τὴν πολιτικὴν ἐξέλιξιν τῆς περιοχῆς, παρὰ διὰ τὸν ἐχθρὸν. Συγχρόνως διετέλουν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ ΕΛΑΣ ἐλάμβανε πρόσθετον ὀπλισμὸν διὰ τῆς Πολιτικῆς Ὁργανώσεως τοῦ ΕΑΜ. Αἱ προστριβαί μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατιωτικῶν Ὁμάδων συνεχίσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Αὐγούστου περίοδον, συνεπλάκησαν δὲ αἱ δύο αὐταὶ ὀμάδες τὸν Αὐγούστον κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς Ταῦγετον.

Ἐπικαλούμεναι δικαιολογίαν ἄγνωστον εἰς ἐμὲ αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατιωτικῶν Ὁμάδων, ἅτινας τελικῶς ἐπέτυχαν νά διαλύσωσιν, κατόπιν τοῦ προσθέτου ὀπλισμοῦ τὸν ὁποῖον ἔλαβον ἀπὸ τὴν πολιτικὴν Ὁργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχασα πλέον τὴν ἐπαφὴν μετὰ τὰς Ὁμάδας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, οἵτινες, πιστεύω, ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμεναι ὡς μικρότεραι διεσκορπισμένα ὀμάδες, διαλυθεῖσαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1943 ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ.

Τινὲς τῶν Ἀξιωματικῶν τῶν Ἐθνικῶν Ἀνταρτικῶν Ὁμάδων κατώρθωσαν νά ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἐστίας των ὡς πολῖται, ἐξακολουθοῦντες προσφέροντες κατὰ τὸ δυνατὸν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον μου. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν μετὰ ὑποχρέωσιν ἰδιαιτέρως ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Κ. Καφίρης, ὅστις ἐπιστρέψας εἰς τὴν ἐστίαν του ἐν Γαρδίτῃ, ὅπου ἐν τῷ μετὰξὺ ἐγκατέστησα τὸ Ἀρχηγεῖον μου, ἐξηκολούθησε προσφέρων πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς συναδέλφους μου, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου τὸν Αὐγούστον 1944, παρὰ τοὺς μεγίστους κινδύνους οὓς διέτρεχεν ἐκ τῶν ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ. Συγκεκριμένως τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Καφίρης ἐβοήθησε ἐμὲ καὶ τὸ μικρὸν ἐπιτελεῖον μου εἰς τὴν ἀντίναξιν τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Νέδα, ἣτις εἶχεν ὡς συνέπειαν τὸν ἐκτροχιασμὸν ἐνὸς Γερμανικοῦ Ὀπλιταγωγοῦ τραίνου. Γενικῶς αἱ Στρατιωτικαὶ Ἀνταρτικαὶ Ὁμάδες αἱ σχηματισθεῖσαι εἰς τὴν περιοχὴν μου καὶ ἐφοδιασθεῖσαι διὰ τῶν διαθέσιμων ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς ὄπλων, ἀφίερωσαν ὅλας των τὰς προσπάθειάς εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων κατοχῆς. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἀπέτελεσαν ὀργανωμένην δύνάμιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, μετὰ τοῦ ὁποῖου διετέλουν ἐν συνεχῇ ἐπαφῇ

διὰ τοῦ Ἐπιτελείου μου καὶ ὅτι παντάπασιν συνεμορφώθησαν πρὸς τὰς διαταγὰς καὶ ὀδηγίας μου. Πιστώτατα αὐταὶ ἐτήρησαν ἀπάσας τὰς συναφθείσας συμφωνίας, ἐπιδείξασαι ἀφοσίωσιν πάντοτε, τόσον πρὸς τὴν Συμμαχικὴν, ὅσον καὶ πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ὑπόθεσιν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἄνευ τῆς ἐνόπλου ἐπεμβάσεως τοῦ ΕΛΑΣ, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῆς Ὄργανώσεως Ἀντιστασεως τοῦ ΕΑΜ, αἱ Ἑλληνικαὶ Στρατιωτικαὶ Ἀνταρτικαὶ Ὅμαδες θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς ἀξιόλογον δύναμιν κρούσεως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Προτοῦ τερματίσω, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω ὅτι διὰ προφανεῖς λόγους ἀσφαλείας, αἱ ἐπαφαί μου μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν Στρατιωτικῶν Ὅμάδων ἐγένοντο κυρίως διὰ τοῦ Λοχαγοῦ Καραχάλιου, ὅστις ἐξετέλει καθήκοντα Ἀξιωματικοῦ Συνδέσμου μετὰ τοῦ Ἐπιτελείου μου. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀδυνατῶ νὰ ἐνθυμηθῶ τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν ἄλλων Ἀξιωματικῶν. Εἶμαι βέβαιος οἱ τρεῖς Ἀξιωματικοὶ οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν, δηλαδὴ ὁ Λοχαγὸς Καραχάλιος, ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Καφίρης καὶ ὁ Ἀνθυπολοχαγὸς Γιαννόπουλος, ἅπαντες ὑπηρετοῦντες σήμερον εἰς τὸν Στρατόν, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ δώσουν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίες.

10.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Ἡκτὴν Πελοπόννησον τὸν Ἀνάτηρον Ἀξιωματικὸν Κώσταν Λαμπρόπουλον, ἀπὸ τὸν Ἀετὸν Τριφυλίας. Εἰς αὐτὸν εἶχεν ἀποστείλει τὸν ἐφ. Ὑπολοχαγὸν Ἀλέξανδρον Χατζόλον καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸν Ἀνθ)γὸν Ζαχαρίαν Μίνην με ἐξουσιοδότησιν νὰ ὀργανώσῃ ἀνταρτικὰς ὁμάδας. Ὁ Λαμπρόπουλος ἀπεδέχθη εὐχαρίστως τὴν ἐντολὴν καὶ ἀνέμενε ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀλλὰ συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἐφυλακίσθη. Ἐματαιώθη οὕτω πᾶσα περαιτέρω δρασίς του. Κατόπιν αὐτῶν τὴν ἐξουσιοδότησιν παρέδωσε ὁ Χατζόλος καὶ Μίνης εἰς τὸν ἀντικαταστάτην τοῦ Ἀντ)ρχην Π. Παπαδόπουλον. Ἀλλὰ, ὅπως ἀναφέρομεν, ὁ Παπαδόπουλος δὲν κατώρθωσε νὰ ἀναπτύξῃ ἰδίαν πρωτοβουλίαν πρὸς ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν σωμάτων καὶ ὁ Μίνης κατ' ἀρχὰς παρεδόθη εἰς κύκλον ΕΑΜ — ΚΚΕ, συνδεθεὶς μετὰ με ἀποστολὴν Ρίντ — Γιαννοπούλου καὶ ἀντάρτες Ε.Σ. Ταῦτέτου.

Ὁ Ζέρβας κατόπιν τούτου ἀποστέλλει εἰς τὴν ἰδίαν περιφέρειαν τὸν Ἀντ)ρχην Κ. Γεωργίου ἀπὸ τὸ Χαλάνδρι Ἀττικῆς με ἐξουσιοδότησιν νὰ ἀναπτύξῃ ἀνταρτικὴν κίνησιν. Ὁ Γεωργίου εἶχε πάει εἰς τὴν Ἡπειρον, συνήντησε ἐκεῖ τὸν Ζέρβαν, ἐπῆρε τὴν ἐξουσιοδότησιν καὶ χρήματα καὶ ἔφθασε εἰς Κυπαρισσίαν κατὰ τὸν Μάϊον 1943. Εἰς Κυπαρισσίαν ἐνεφανίσθη ὡς λαδέμπορος, συνήντησε τὸν Σταῦρον Παρτσακλὸν καὶ ἐζήτησε νὰ συναντηθῇ με τὸν Ἀνθυπὸλοχαγον Σπύρον Μαυροειδῆν. Ὁ Μαυροειδῆς μαζί με τὸν

Ζαφείρην Ζαφειρόπουλον πηγαίνει πρὸς συνάντησιν τοῦ Γεωργίου καὶ Παρτσακλοῦ εἰς τὸ ἐστιατόριον τοῦ Παπλωματᾶ πρὸς ἀσφάλειαν συζητή-
 τήσεως, διότι ἐκεῖ ἐσύχναζον οἱ πράκτορες τῶν Ἱταλῶν καὶ δὲν θὰ ἔδιναν
 ἀφορμὴν ἐλέγχου. Ὁ Ἀντ)ρχης Γεωργίου ἀνακοινώνει τὸν σκοπὸν τῆς
 ἀποστολῆς του εἰς τὸν Ἀνθ)ρχον Μαυροειδῆν καὶ τοῦ δίνει ἀρκετὰ χρήματα
 δι' ἔξοδα κινήσεώς του καὶ τοῦ λέγει:

Νὰ πᾶς νὰ συναντήσης εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τὴν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ
 τοῦ δίνει καὶ ὡς σημεῖον ἀναγνωρίσεως ἓνα ἔγγραφο τοῦ ΕΝΤΤ, ἀντιπρο-
 σώπου τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς εἰς τὸ ΕΔΕΣ εἰς Ἡπειρον. Ὁ
 Ἀνθυπίαρχος Σπῦρος Μαυροειδῆς ἀνεχώρησε εἰς Πλατάνια, ὅπου συνήν-
 τησε τὴν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ μετὰ μὲ τὸν Λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον καὶ
 τοὺς ἄλλους Ἀξιωματικοὺς τῆς περιοχῆς Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, ὁργανώ-
 νουν τὶς ἀνταρτικὰς ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (Ε.Σ.), ὅπως λεπτομε-
 ρῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ὁ Ἀντ)ρχης Κ. Γεωργίου μαζί μὲ τὸν Ἀνθυπίαρχον Κόκκινον ἀνα-
 φαίνεται εἰς Πλατάνια Τριφυλίας τὸ δεῦτερον 10ήμερον Ἰουνίου 1943, ὅτε
 εἶχαν συγκροτηθῆ αἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ὑπὸ τὸν Λο-
 χαγὸν Γ. Καραχάλιον. Παρουσιάζεται εἰς τὸν Λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον ὡς
 ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΔΕΣ καὶ τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ ἐζήτησε νὰ ὑπαχθῶν
 αἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν ΕΔΕΣ. Τὸ θέμα ἔγινε θεβαίως γνωστὸν καὶ εἰς
 τοὺς ἄλλους Ὀπλαρχηγούς τοῦ Ε.Σ. καὶ ὁμόφωνος ἦτο ἡ ἀπάντησις ὅτι ὁ
 «Ἑλληνικὸς Στρατὸς τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας εἶναι ἀνεξάρτητος ὁρ-
 γάνωσις ἀνταρτῶν, μὲ ἔθνικὸν μὲν σκοπὸν ὡς ὁ ΕΔΕΣ τὴν ἀπελευθέρωσιν
 τῆς Πατρίδος, χωρὶς, ὅμως, νὰ θέτη πολιτικούς ἢ πολιτειακοὺς σκοποὺς καὶ
 κατόπιν αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δηλώσῃ ἐξάρτησιν εἰς τὸν ΕΔΕΣ. Ἴδου τί
 γράφει σχετικῶς ὁ Ἀρχηγὸς τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας
 Στρατηγὸς Γ. Καραχάλιος: «Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μὲ ἐπεσεκέφθη ὁ Ἀν-
 τ)ρχης Γεωργίου ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ζέρβα καὶ ἠθέλησε νὰ δηλώσω ἐξάρ-
 τησιν ἀπὸ τὸν Ζέρβα καὶ ἐξυπηρέτησιν ἀπὸ τὴν ὁργάνωσίν του. Τὸν ἠύχαρί-
 στησα καὶ τοῦ εἶπα ὅτι ἐπιθυμοῦμε νὰ μὴν ἀνήκουμε εἰς παρατάξεις καὶ ὁρ-
 γανώσεις, αἵτινες ὡς διεδίδετο εἶχον πολιτικούς καὶ πολιτειακοὺς σκοποὺς.
 Μετὰ διήμερον παραμονὴν ἀνεχώρησε πρὸς Δυρράχιον καὶ Ταῦγετον ἀλλὰ
 οὔτε καὶ ἐκεῖ ὡς ἀπεδείχθη ἠδυνήθη νὰ συγκροτήσῃ ὁμάδες τοῦ ΕΔΕΣ.

Ὁ Ἀντ)ρχης Γεωργίου ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν μεταβαίνει εἰς Καλαμάτα
 ὅπου προσπαθεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ ἄλλους Ἀξιωματικούς, ἵνα τὸν ἀ-
 ναγνωρίσουν ὡς ἐκπρόσωπον τοῦ ΕΔΕΣ καὶ ὁργανωθῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν
 του ἀνταρτικὰς ὁμάδες τοῦ ΕΔΕΣ εἰς τὸν Ταῦγετον. Εἰς Καλαμάταν συναν-
 τᾷ τὸν Σ)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον, τὸν Λοχαγὸν Ζαμπάρου κ. ἄ. Παντοῦ
 ὅμως, συναντᾷ δυσπιστίαν καὶ σαφῆ ἄρνησιν, ἀφ' ἐνὸς διότι ἤδη εἶχαν προ-
 ηγηθῆ συνεννοήσεις καὶ ὁργανώσεις ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. Μεσσηνίας καὶ ὑ-
 πὸ τὸν Συνα)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον καὶ ἄλλους ἀνωτέρους Ἀξιωματι-
 κούς, αὐτὸς δὲ, ἦτο ἄγνωστος μὴ καταγόμενος ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν, ἀφ, ἐ-

τέρου δέ, διότι ὡς τοῦ ἀπήντησαν καί εἰς τὴν Τριφυλίαν ὁ τόπος ἐκεῖ δὲν ἐδέχτο νὰ ἀναμιχθοῦν πολιτικοὶ ἢ πολιτειακοὶ σκοποὶ εἰς τὸ κίνημα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, ὡς ἦτο καὶ ὁ 'Ελληνικὸς Στρατός» Ε.Σ. Ταῦγέτου. Ἀπὸ Κολαμάταν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τοῦ 'Αξιόκου Πυροκου 'Τηρησεῖας Ν. Μπιτζάνη μετέβη εἰς Ταῦγετον, ἀναπτύξας τὴν ἰδίαν δραστηριότητα πρὸς ἀνάπτυξιν ὁμάδων ΕΛΕΣ, ἀλλὰ ματαίως καὶ ἐκεῖ διὰ τοὺς ἰδίους λόγους ὡς ἄνω ἀναφέρομεν. Παρουσιάζόμενος ὡς ἀρχηγός, ἔδινε παντοῦ ὑποσχέσεις, ὅταν τοῦ ἐζητοῦσαν ἐνίσχυσιν. Φαίνεται ὅτι ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ τὸν ἀνεγνώριζον ὡς Ἀρχηγόν. Ὅταν κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 ἔφθασεν εἰς Ταῦγετον ὁ σύνδεσμος τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Φαρμακᾶ Γ. Λυμπερόπουλος, ἀπεσταλμένος τοῦ Ταγματάρχου Βαζαίου ζητῶν ἐνισχύσεις ἀπὸ Ταῦγετον ἐν ὄψει ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν, ὁ ἀρχηγός τῶν ὁμάδων Ε.Σ. Ταῦγέτου Συναρχῆς Ἀθ. Γιαννακόπουλος τοῦ ἀπήντησεν σχετικῶς ὅτι ἦτο ἀδύνατον τότε νὰ τοῦ ἀποστείλῃ ἔνοπλον ἐνίσχυσιν, ὡς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο καφάλαιον. Ὁ Ἀναρχῆς Γεωργίου ἐμφανιζόμενος καὶ αὐτὸς ὡς ἀρχηγός τοῦ ἀπέστειλε τὸ ἐξῆς σημεῖωμα μὲ τὸν σύνδεσμον Γ. Λυμπερόπουλον καὶ μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ ΕΛΕΣ:

«Ἀγαπητέ μου

Εὐρίσκομαι ἐδῶ μὲ τὸν ἀγαπητὸν Νιαρχάκον καὶ προσπαθῶ νὰ συγκροτήσω ὁμάδας. Δυστυχῶς οἱ ἐδῶ Ἀξιωματικοὶ δὲν δεῖκνουν κατανόησιν. Ἐλπίζω τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα νὰ ἔλθωμεν αὐτοῦ σὲ σένα μὲ ὁμάδα ἐξ 100 ἀνδρῶν μὲ διπλὰ τουφέκια. Σοῦ στέλνω 1.800.000 δραχ. ὡς πρώτην ἐνίσχυσιν τῆς ὁμάδος σου».

Κ. Γεωργίου

'Αναρχῆς»

Εἰς τὸν Ταῦγετον συνήντησεν πάλιν τὸν Συναρχῆν Γιαννακόπουλον καὶ τὸν Ἀγγλον Φρέυζερ καὶ ἐζήτησεν ὅπλα ἰσχυριζόμενος ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἔχη ἰδικὴν του ὄργανωσιν καὶ νὰ ὀπλίση ἰδικές του ἀνταρτικὲς ὁμάδες. Ὁ Λοχαγὸς Φρέυζερ τοῦ ἔδωσεν ὅπλα καὶ 160 λίρες δι' ἔξοδα διοικήσεως. Τὰ ὅπλα τὰ ἐφόρτωσε εἰς δύο ζῶα καὶ ἀνεχώρησε ἀλλὰ, ὡς φαίνεται βέβαιον, τὰ ὅπλα αὐτὰ τοῦ τὰ ἐπῆραν βιαίως οἱ κομμουνισταί, χωρὶς αὐτὸς νὰ δυνηθῆ νὰ φέρῃ οὐδεμίαν ἀντίστασιν, ὡς βεβαιώνει καὶ ὁ Στρατηγὸς Ἀθ. Γιαννακόπουλος. Φαίνεται, ὅμως, ὅτι μερικὰ τούτων διέσωσεν, διότι ὀπλίσθη καὶ μὲ αὐτὰ μία ἀνταρτικὴ ὁμάς τοῦ Μοιράρχου Παν. Νιαρχάκου, ἣτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἰδικὴ του ὁμάς ὑπαγομένη εἰς τὰς διαταγὰς του. Ἡ ὁμάς αὕτη κατόπιν αἰτήσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὁμάδων Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας Λοχαγοῦ Γ. Καραχάλιου ἐστάλη πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὁμάδων Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν ἀπὸ ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἔφθασε εἰς Κούβελα Τριφυλίας, τὸ ἐσπέρας τῆς 5ης Αὐγούστου 1943, ἀλλὰ δὲν ἐκινήθη τὴν 6ην Αὐγούστου 1944 πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς

Περιβόλια Γαρδίτσας Ὀλυμπίας, ὅπου τοὺς ἐπετέθησαν οἱ Κομμουνισταί. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ Ἀν)ρχης Γεωργίου προσεπάθησε νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ ΕΛΕΣ καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Ἀποστολῆς Ἡπειρου Ἀνθ)γὸν Ζαχαρίαν Μίνην. Ὁ Ζαχαρίας Μίνης ὅταν ἦτο εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ πρὶν ἀναχωρήσει διὰ Πελοπόννησον, ἐγνώρισεν ἐκεῖ τὸν Ἀν)ρχην Γεωργίου καὶ ὅταν τὸν συνήνησε εἰς Ταύγετον δὲν εἶχε καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι εἶχεν ἐξουσιοδότησιν τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα, νὰ ὀργανώσῃ ἀνταρτικὰς ὁμάδας τοῦ ΕΛΕΣ, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἔβλεπε ὅτι διὰ διαφόρους λόγους οἱ ἐκεῖ Ἀξ)κοὶ δὲν ἀνεγνώριζαν ὡς ἀρχηγὸν τὸν Ἀν)ρχην Γεωργίου δὲν ἀπεδέχθη συνεργασίαν μὲ Γεωργίου. Ὁ Γεωργίου τοῦ ἐδήλωσε ὅτι ἦτο ἀπεσταλμένος τοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ ἐζητοῦσε χρήματα διὰ νὰ ὀργανώσῃ ἀντάρτικο, ἀλλὰ δὲν εἶχε ἄνδρες. Ὁ Μίνης εἶχε πάρεϊ μαζί του ὡς θεβαιώνει ὁ Χατζόλος ἄνω ἀπὸ 1.000 λίρες. Ἀπὸ αὐτὰ ἔδωσε καὶ εἰς τὸν Ἀν)ρχην Π. Παπαδόπουλον, ἀλλὰ εἰς Γεωργίου δὲν ἔδωσεν.

Ὁ Ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Μίνης θεβαιώνει ὅτι ὁ Γεωργίου ἔστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν, ὅπου κατήγγειλεν τὸν Συν)ρχην Γιαννακόπουλον ὡς συνεργάτην τῶν Ἱταλῶν».

Ὁ Μίνης ἦτο ἀσυρματιστῆς τῆς Ἀποστολῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ διὰ τὴν λήψιν αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς. Ἄλλος δὲν τὸ ἐπιθεβαιώνει τοῦτο, οὔτε ἐδόθη συνέχεια εἰς τὴν συκοφαντίαν αὐτήν. Ὁ Ἀξιωματικὸς Πυροσβεστικῆς Ἱπηρεσίας Ν. Μπιτζάνης, ἐνεργὸν μέλος τοῦ Ε.Σ. καὶ σύνδεσμος Δυρραχίου, θεβαιώνει ὅτι χολωθεὶς ὁ ἀν)ρχης Γεωργίου, διότι δὲν τοῦ ἀνεγνώρισαν ἀρχηγίαν κατήλθε εἰς τὴν Καλαμάταν καὶ ἐκυκλοφόρησε προκηρῦξεις καταγγέλων τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Εἰς Ταύγετον ὁ Ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Μίνης ἔλαβε τὸ ἐξῆς ἔγγραφον ἀπὸ τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Ζέρβα Ἐπ)γὸν Χατζόλον.

«Ἐλευθέρα Ὀρεινὴ ΕΛΛΑΣ,

Γεν. Ἀρχηγεῖον Ἀνταρτικῶν Σωμάτων.

Ἐθνικαὶ ὁμάδες Ἑλλήνων ἀνταρτῶν.

Ἀριθ. πρωτ. 3493

Ἀξιωματικὸν Σύνδεσμον Βρετανικῆς Ἀποστολῆς.

Παρακαλῶ γνωρίσατέ μας τόπον καὶ τρόπον δράσεώς σας καὶ ἐν γένει προσπάθειών σας, προκειμένου γνωρίσωμεν σχετικῶς ἀρχηγεῖον Βρετανικῆς Ἀποστολῆς.

Ἀρχηγεῖον τῆ 24 Μαΐου 1943

Ὁ Ἀρχηγὸς (Τ.Σ.) Ν. Ζέρβας

Τ. Γ. Γνωρίσατέ μας ἂν ἤλθατε εἰς ἐπαφὴν μὲ Συνταγματάρχην Γεωργίου Κ.»

Προφανῶς ὁ Ζέρβας εἶχε μάθει ὅτι εἶχε ἀποτύχει ἡ ἐπαφὴ μὲ τὸν Λαμπρόπουλον καὶ ἀπέστειλε ἄλλον ἀντιπρόσωπον, τὸν Ἀν)ρχην Γεωργίου. Ὁ Ζαχ. Μίνης ἀπήνησε ἔστω καὶ ἀργὰ εἰς τὸν Στρατηγὸν Ζέρβαν

μέ τον Χατζόλον, σχετικῶς μέ τον Ἄντ)ρχην Γεωργίου, ἐπεξηγῶν τήν καθιστέρησιν τῆς ὑποβολῆς σχετικῆς ἀναφορᾶς του. Ὁ Ἄντ)ρχης Γεωργίου ἔλαβε ἐπίσης μέρος, εἰς τήν Μονήν Ντίμιβα, τήν 13ην Αὐγούστου 1943, εἰς τήν συνάντησιν τοῦ Συντ)ρχου Γιαννακοπούλου, Ἄγγλων Ἀξιωματικῶν Χάρικτον καί Φρέύζερ, τοῦ Ἄνθ)γοῦ Ζ. Μίνη, τοῦ Ἄνθ)γοῦ Σπεντζέρι καί τοῦ Μοιράρχου Ζερβοπούλου ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου μέ τον Ἴταλόν φρούραρχον Καλαμάτας Μπέλλα, πρὸς καθορισμὸν τῶν ὄρων παραδόσεως τῶν Ἴταλῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταύγету. Ἄνεξαρτήτως τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐνεργειῶν του, εἶχεν καλὴν θέλησιν διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ. Δὲν εἶχεν ὅμως, τὰ προσόντα τοῦ ἡγέτου, ἀπὸ τήν ὄλην του διαγωγὴν δέ, δὲν ἐνέπνευσε ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Ἀξιωματικούς καί τοὺς ἄνδρες. Ἐπέδειξεν μαζί μέ τήν φειδοξίαν του καί φιλοχρηματιάν ἵνα χρησιμοποιήσῃ τὰ χρήματα καί ὡς μέσον ἐπικρατήσεώς του. Οἱ κομμουνισταὶ πάντως ἔβαλον ἐναντίον του, διότι παρουσιάσθη ἐκπροσωπῶν τὸ ΕΔΕΣ καί εἰς Τριφυλίαν ὅταν ἦλθεν, καί εἰς Ταύγету, ὅπου μάλιστα διὰ νὰ τον ἐξουδετερώσῃ τον ἐνεφάνησαν συκοφαντοῦντα τον Συν)ρχην Γιαννακόπουλον εἰς τήν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καί ἀργότερον ὡς προσχωρήσαντα εἰς αὐτούς. Ἐκτὸς πάντως τῶν προσόντων ἢ τῶν ἀδυναμιῶν του καί τῆς ὄλης συμπεριφορᾶς του, τὸ γεγονός ὅτι δὲν κατήγετο ἀπὸ τήν Πελοπόννησον, ἐβάρυνεν διὰ τήν ὄλην ἐπιτυχίαν ἢ ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του.

Ἴδου τί γράφει ὁ Στρατηγὸς Ζέρβας εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του:

«... Ὁ Μπράουν εἰδοποιεῖ, ὅτι εἰς μάτην ἀναμένει ἐκεῖ τὴν ἀφιξίν τοῦ Κώστα Γεωργίου καί τοῦ Μιχάλη Ἄντωνοπούλου. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐνεφανίσθη, διὰ νὰ συνηγορηθῇ μαζί του διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καί τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων τοῦ ΕΔΕΣ. Ζητεῖ νὰ τοῦ στείλωμεν τὸ ταχύτερον διὰ τὴν Βόρειον Πελοπόννησον ἕνα Ἀξιωματικὸν Πελοποννήσιον πρώτης τάξεως, διότι ὁ Γεωργίου κατὰ τὰς πληροφορίας ποῦ ἔχει ὁ Μπράουν εἶναι ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀκατάλληλος, καταστρέφει τὴν ὁργάνωσίν μας καί ξοδεύει «ἀκόλαστος» ὅπως λέγει ὁ Μπράουν εἰς τὸ τηλεγράφημά του, τὰ χρήματα ποῦ τοῦ δίνω. Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Γεωργίου, προσθέτει τὸ τηλεγράφημα, ἐπιβάλλεται ἐν ὄψει τῆς ἀντιδράσεως τοῦ «ἀνηλεοῦς» ἀλλὰ μὴ δημοφιλοῦς ΕΑΜ».

«Ἀπῆντησα τηλεγραφικῶς εἰς τὸν Μπράουν ὅτι ὁ Γεωργίου καί ὁ Ἄντωνόπουλος διετάχθησαν ἐκ νέου νὰ παρουσιασθοῦν εἰς αὐτόν, ἐπίσης ὅτι ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Λεωνίδας Ζέρβας (Πολύβιος) θὰ σπεύσῃ πρὸς συνάντησίν του. Τὸν παρακαλῶ νὰ διερευνησῇ προσωπικῶς τὴν ὑπόθεσιν Γεωργίου καί νὰ μοῦ τηλεγραφήσῃ, διότι ὑποθέτω ὅτι πρόκειται περὶ συκοφαντιῶν. Στέλλω μέ τὸν ἀσύρματον, μέσῳ Καίρου, ἐντολὴν πρὸς τὸν Νικῆταν (Πετιμεζάν) νὰ εἰδοποιηθῇ ἀμέσως ὁ Πολύβιος ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Πελοπόννησον, νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ εἰς ἐπαφὴν μέ τὸν Τὸμ Μπράουν καί νὰ ρυθμίσῃ μαζί του ἅπαντα τ' ἀφορῶντα τὸν ΕΔΕΣ τοπικὰ ζητήματα.»

Ὁ Γεωργίου, κατὰ Αὐγούστον 1943, κατῆλθεν εἰς Καλαμάτα καί ἐ-

κεῖθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ ἀναμιχθῆ εἰς ἄλλας ἐνεργείας. Σχετικῶς γράφει τὰ ἑξῆς ὁ Στρατηγὸς Ἀθ. Γιαννακόπουλος ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου:

«Ὁ ἐ. ἀ. Ταγματάρχης Γεωργίου παρουσιάσθη ἡμῖν ἀρχὰς Ἀπριλίου 1943 ὡς σύνδεσμος τοῦ ΕΛΕΣ. Εἶχεν, ὅμως, τὴν ἰδιαιτέραν καὶ μυστικὴν ἀποστολὴν του νὰ μᾶς μεταβαπτίσῃ ἀπὸ Ε.Σ. εἰς ΕΛΕΣ, δηλαδὴ ἀπὸ ὀργάνωσιν καθαρῶς Στρατιωτικὴν, ἐπαναστατικὴν, εἰς ὀργάνωσιν ἢ ὁποία συνεδίωξε τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα μὲ ἐπιδιώξεις πολιτικὰς καὶ πολιτειακάς.

«Ὁ Γεωργίου παρουσιάσθεις εἰς τὸν Ἕλληνα Ταγ)ρχην Ριντ εἰς Τριφυλίαν ἀρχὰς Μαΐου 1943, ἐζήτησεν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκεῖ συγκροτουμένου Ε.Σ. δικαιώματι ἀρχαιότητος ἕξοδα διατροφῆς αὐτῶν ἀντὶ τῆς κεκανονισμένης μιᾶς. Ὁ Ἕλληνας Ταγ)ρχης δὲν τὸν ἐδέχθη. Ἡ Διοίκησις τοῦ συγκροτουμένου ἐκεῖ Ε.Σ. παρέμεινε ὑπὸ τὸν ἀρχαιότερον Ἀξιωματικὸν τοῦ Ε.Σ. Λοχαγὸν τότε Καραχάλιον Γ.

Ὁ Γεωργίου κατόπιν καὶ περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου 1943 παρουσιάσθη εἰς εἰς ἄγγλον ὑπολοχαγὸν Φρέυζερ εἰς τὸ Δυρράχι. Ἐζήτησεν παρ' αὐτοῦ τὴν Διοίκησιν τοῦ ἐκεῖ συγκροτουμένου Ε.Σ. Ὁ Ἕλληνας Ταγ)ρχης τὸν ἐδέχθη. Ὁ Γεωργίου ἐδήλωσεν τὴν μεταβάπτισιν τοῦ Ε.Σ. εἰς ΕΛΕΣ ἔλαβε, δέ, καὶ ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν 160 χρυσᾶς ἀγγλικᾶς δι' ἕξοδα διατροφῆς τοῦ ἐκεῖ συγκροτουμένου ἐνόπλου τμήματος. Δὲν ἔδωσεν, ὅμως, οὔτε μίαν δραχμὴν, ἐκράτησε τὰ χρήματα αὐτὰ διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὡς γενικὰ ἕξοδα τῆς διοικήσεώς του. Δι' ἀμφοτέρω τὰ ἀνωτέρω οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἠγανάκτησαν καὶ θὰ ἤσκουν θίαν κατ' αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἀνηρχόμην εἰς τὸ Δυρράχι. Ὁ Γεωργίου κατόπιν ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν ὄπλα διὰ νὰ περιέλθῃ καὶ ἐπαναστατήσῃ ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἀγγλικὴ ἀποστολὴ ἐδέχθη νὰ δώσῃ 30 μὲ ἀνάλογον ἀριθμὸν φυσιογγίων ἀπὸ τὰ 150 τὰ ὁποῖα ἕως τότε εἰχομεν παραλάβει. Δὲν εἶχεν, ὅμως, ὁ Γεωργίου ἄνδρας νὰ ὀπλίσῃ πλὴν δύο, διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐφόρτωσε τὰ ὄπλα ἐπὶ δύο κτηνῶν, εἰς Πολιανὴν Δυρραχίου καὶ ἀνεχώρησε μὲ τὴν θεθαίωσιν ὅτι θὰ εὔρη καὶ θὰ ὀπλίσῃ ἄνδρας καθ' ὁδόν. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ Πολιανὴν τοῦ Γεωργίου, ἀρχὰς Αὐγούστου, 1943, τὸ ΕΑΜ ἤρchiσε τὰς ἐπιθέσεις του ἐναντίον μας. Τότε ὁ Γεωργίου ἐγκατέλειψε τὰ ὄπλα καὶ κατέφυγε εἰς Καλάμας. Ἐκεῖ ἐκκυλοφόρησεν ἀνακοίνωσιν ἐναντίον μας, διότι ἐμαχόμεθα ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ, ὡς ἐὰν εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ ὑπεύθυνοι διὰ τὸν πόλεμον αὐτόν. Μὲ τὴν ἀνακοίνωσίν του αὐτὴν ἐξησφάλισεν ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν ἀνοχὴν τοῦ ΕΑΜ καὶ κατώρθωσεν οὕτω νὰ διαφύγῃ βραδύτερον σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ ἀναμιχθῆ οὐδόλως εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Ε.Σ. ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ.

«Ὁ Γεωργίου δὲν κατάγεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Νομοῦ Μεσσηνίας, οὔτε ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς πρὸς τὴν Μεσσηνίαν Νομούς. Ἐπομένως δὲν εἶχεν κανένα λόγον νὰ ἀποσταλῆ πρὸς ὀργάνωσιν ἐπαναστατικῆς κινήσεως ἐκεῖ ὅπου κανένα δὲν ἐγνώριζε καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἐγνώριζεν. Ἀπεστάλη

διὰ τὴν μεταβάπτισιν τοῦ Ε.Σ. εἰς ΕΛΕΣ εἰς τὴν ὁποίαν δὲ δὲν ἐπέτυχεν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτύχη.»

11.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΧΑΡΙΚΤΟΝ

1. Ἡ ἀποστολὴ Χάρικτον ἔπεσε μὲ ἀεροπλάνο κατὰ τὴν 20 Μαΐου 1948 εἰς Πάροννα εἰς θέσιν «Προφήτης Ἡλίας» τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ α) τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Χάρικτον (ψευδώνυμον Χέρομαῦ) β) τὸν Ἑλληνα ἀεροπόρον Δρακάκη τῆς Ἀγγλικῆς ἀεροπορίας γ) ἕναν Ἄγγλον ἀνθ)στὴν καὶ δ) τὸν Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν Ζώωκ. Κατὰ τὴν προσγειώσεισιν, ὅμως, ἐφονεύθησαν ὁ ἀεροπόρος Δρακάκης καὶ ὁ Ἄγγλος ἀνθ)στῆς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεως τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἀρχηγὸς καὶ τῆς ἀποστολῆς Ταβερναράκη — Γαρδέλη ἀναλαμβάνει ὁ ταγματάρχης Χάρικτον. Καὶ ὑπάρχει πλέον ἡ ἀποστολὴ Χάρικτον — Ταβερναράκη. Πρώτη ἐνέργεια τοῦ Ἄγγλου ταγματάρχου ἦτο νὰ ζητήσῃ ἀνώτερον μόνιμον ἀξιωματικὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὅλην διοίκησιν τῶν ἀνταρτῶν. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, ἐκεῖ τότε, ἦσαν δύο ὁμάδες ἀνταρτῶν τοῦ Γρηγορίου Μαντζουράνη καὶ τοῦ Γ. Κονταλώνη. Τὸ ΕΑΜ προσεφέρθη ἀμέσως νὰ συστήσῃ ὡς ἀνωτέρω ἀξιωματικὸν τὸν ὑπ)γὸν Ἰ. Μακρῆν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐβεβαιώθη ὁ Ταβερναράκης ὅτι μᾶλλον ὄργανον τοῦ ΚΚΕ ἦτο, δὲν τοῦ ἐξεδήλωσε ἐμπιστοσύνην καὶ δὲν τοῦ ἔδωσε ὄπλα. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφερόμεν πῶς ἔγινε ἡ μάχη Καστάνιτσας εἰς Πάροννα καὶ πῶς ἔγινεν ἡ ἀρπαγὴ τῶν ὄπλων ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

2. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀντιληφθῆ τὰς διαθέσεις τοῦ Ταβερναράκη ἔναντί των καὶ ἀνησυχοῦν διότι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐξαπατήσουν τὴν ἀποστολήν. Θέτουν, λοιπόν, εἰς ἐφαρμογὴν ἕνα σατανικὸν σχέδιον. Ἀποφασίζουσι νὰ στείλουν ὡς διερμηνέα τῆς ἀποστολῆς ἕναν ἀγγλομαθῆ κομμουνιστὴν, ὥστε δι' αὐτοῦ νὰ μαθαίνουν ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ ἐπιτύχουν καταλλήλως εἰσῆγησιν εἰς τὸ Κάϊρον νὰ γίνουν ῥίψεις ὄπλων. Διὰ τὸ ἔργον των αὐτὸ ἐκμεταλλεύονται ὀλιγοήμερον ἀπουσίαν εἰς Τρίπολιν τοῦ Ταβερναράκη καὶ συνιστοῦν εἰς τὸν Ἄγγλον Χάρικτον τὸν Γεώργιον Παναγόπουλον ἀπὸ τὴν Καλαμάταν μεγάλον κομμουνιστὴν καὶ ἀπατεώνα ὡς «Πέτερ», Ἀμερικανόν, καὶ ὄργανον τῆς Ἰντζέλιντζες Σέρβις, αἰχμαλωτισθέντα, δῆθεν, ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ δρατετεύσαντα. Ὁ Ἄγγλος ταγματάρχης τὸν ἐπίστευσεν καὶ τοῦ ἐξεδήλωσε ὅλην του τὴν ἐμπιστοσύνην.

3. Ὁ Ταβερναράκης, ὅμως, ἦτο ἐπιφυλακτικὸς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις σὲ κάθε ὄργανωσι καὶ σὲ κάθε πρόσωπον. Ἀνέθεσεν, λοιπόν, εἰς τὸν ἱατρὸν Τσιρώνην εἰς Βρονταμᾶ Λακωνίας, ὁ ὁποῖος ἦτο μέλος τοῦ ΕΑΜ, νὰ τοῦ δίηται νὰ διαβάξῃ ὅλες τὶς ἐπιστολὰς ποὺ ἀτηνθύνοντο ἀπὸ τὴν Σπάρτην πρὸς τὸ ἀνταρτικὸν τοῦ Πάροννος. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν ὁ ἱατρὸς Τσιρώνης τοῦ

ἔδωσε καὶ δύο ἐπιστολὲς γραμμένες ἀπὸ τὸν Ἀγησίλαον Μενούτην μέλος ἐπίσης τοῦ ΕΑΜ Σπάρτης πρὸς τὸν Πέτερ — διερμηνέα τῆς ἀποστολῆς. Εἰς τὸ περιεχόμενον, ὅμως, τῆς ἐπιστολῆς ἦτο τὸ πραγματικὸν ὄνομα τοῦ Πέτερ: Γ. Παναγόπουλος. Ἀπεκαλύφθη συνεπῶς ὅτι δὲν ἦτο Ἀμερικανὸς ὁ Πέτερ, ἀλλὰ ἦτο ἀπατεὼν καὶ πρὸ πάντων πράκτωρ καὶ κατάσκοπος τοῦ ΚΚΕ — ΕΑΜ. Ὁ Ταβερναράκης ἀνέφερε ἐπειγόντως σχετικῶς εἰς τὸν Χάρικτον. Δυστυχῶς, ὅμως, δὲν τὸν ἐπίστεψεν τότε, ἀργότερα τὸν ἐπίστεψε. Εἶχε, ὅμως, γίνῃ μεῖχρι τότε μεγάλο κακὸ ἀπὸ τὸν κατάσκοπο καὶ πράκτορα τοῦ ΚΚΕ.

4. Ὁ ὑπολοχαγὸς Ταβερναράκης κατὰ μίαν ἐπίσκεψίν του εἰς Σπάρτην εἶχε συναντηθῆ ἐκεῖ μὲ πολλοὺς ἀξιωματικοὺς τὸν ταγματάρχην Καραγιαννάκον, τὸν ἕαρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον, τὸν λοχαγὸν Κίμωνα Καλλιμόπουλον κ.ἄ. Ὁ ἕαρχος Βρεττάκος ἐζήτησε νὰ γίνῃ ρίψις ὄπλων εἰς νότιον Ταύγετον εἰς περιοχὴν Βασιλικῆς. Ὁ Ταβερναράκης ἐζήτησε νὰ τεθῆ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀνταρτικοῦ εἰς Βασιλικὴν ἀξιωματικὸς λοχαγὸς ἢ ἀνώτερος καὶ ἔστειλε εἰς Βασιλικὴν κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 τὸν ἀσυρματιστὴν Γαρδέλην, μὲ τὴν ρητὴν ἐντολὴν νὰ μὴ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Κάιρον ἀποστολὴν ὄπλων ἐὰν δὲν ἀνέβαινεν εἰς τὸ βουνὸ ὁ ἕαρχος Βρεττάκος ἢ ἄλλος λοχαγὸς ἢ ἀνώτερος. Ὁ Βρεττάκος, ὅμως, ἀντελήφθη τοὺς ἀντεθνικοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ καὶ ἀνέβαλε τεχνιέντως τὴν ἔξοδόν του εἰς τὸ βουνὸ μέχρις ὅτου συνεννοηθεῖ μὲ τοὺς συναδέλφους του ἐθνικιστὰς ἀξιωματικοὺς Ν. Δεμέστιχαν κλπ. ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ ἀσυρματιστὴς Γαρδέλης μολονότι ἐπιέζετο ἀπὸ τὸ ΕΑΜ καὶ ἀπὸ σημεῖωμα τοῦ Ἑγγλοῦ ταγματάρχου δὲν ἐζήτησε ἀποστολὴν ὄπλων. Ἐτοί καθυστέρησε καὶ ἡ ἀποστολὴ ὄπλων καὶ ἐμταϊώθη ἢ ἀνεβλήθη ἢ παραλαβὴ καὶ ἄλλων ὄπλων ἀπὸ τὸ ΕΑΜ.

Τὸ Σ.Μ.Α., ὅμως, ἐπείγεται καὶ παρατηρεῖ τὸν Ταβερναράκην διότι δὲν ζητεῖ ὄπλα. Εὐτυχῶς μία πληροφορία ποὺ ἔφθασε εἰς τὸν Ταβερναράκην ἔδωσε λύσιν εἰς τὸ ἀδιέξοδον. Ὁ Ταβερναράκης ἐπληροφορήθη ὅτι εἰς τὸ Δυρράχιον Ταῦγέτου εἶναι ὁ λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος μὲ πολλοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ περιμένουν ἐκεῖ ρίψις. Ἐζήτησε ἀμέσως νὰ ἔλθῃ εἰς Σπάρτην ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος. Ὁ ταγματάρχης Καραγιαννόπουλος ἔστειλε ἕναν σύνδεσμον καὶ εἰδοποίησε τὸν Νικολόπουλον ὅστις ἦλθεν εἰς Σπάρτην. Ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος ἦλθε εἰς Σπάρτην καὶ εἰς τὸ χωρίον Μαγούλα, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθ)γοῦ Δεδούση, ἔγινεν ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀξιωματικῶν ὅπου ἦσαν: Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης, ὁ ταγ)ρχης Καραγιαννάκος, ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος Σταῦρος, ὁ λοχαγὸς Κίμων Καλλιμόπουλος, ὁ ὑπ)γὸς Γιάνναρης Εὐστάθιος, ὁ ἀνθ)γὸς Δεδούσης, ὁ ἀνθ)γὸς Καλιάνης Χ., ὁ ἀνθ)γὸς Κοκκῶνης καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κόκκινος Κ. Ἀπεφασίσθη νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἀσύρματον ὁ Σταῦρος Νικολόπουλος καὶ νὰ ἀναπτύξῃ ἀνταρτικὸν εἰς τὸν Ταῦγετον. Ὁ Κόκκινος θὰ παρελάμβανε τὸν ἀσύρματον καὶ θὰ εἰδοποιῶσε τὸν Νικολόπουλον νὰ τὸν παραλάβῃ διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς Δυρράχιον, ὅπου ἦσαν δεκάδες ἀξιωματικοί. Τὸ σχέδιον ἦτο, πλεόν, ἔτοιμον πρὸς

έφαρμογήν. Ὁ Ταβερναράκης ἀναχωρεῖ διὰ Πάρωννα πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἕλληνα ταγματάρχου, ὁ ὁποῖος ἐκινδύνευε νὰ συλληφθῆ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχαν κυκλώσει πλησίον τοῦ χωρίου Κοσμά. Διερχόμενος ὁ Ταβερναράκης, ἀπὸ τὸ χωρίον Βρουταμᾶ μὲ ὄδηγόν τὸν Θεόδ. Κοτσώνη ἐνέπεσε εἰς ἐνέδραν Ἰταλῶν καὶ συνελήφθη. Ὁδηγούμενος πρὸς τὸ Γεράκι ἐδραπέτευσε καὶ κατώρθωσε μεταμφιεσθεὶς εἰς Τσοπάνον νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸν κλοιὸν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ἕλληνα ταγματάρχη. Εἰς τὸ Κάϊρον ἐγένετο ἀναφορὰ ὄλων τῶν γεγονότων. Πρέπει, ὅμως, ὁ Ταβερναράκης νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐφαρμογήν τοῦ σχεδίου ἀναπτύξεως ἀνταρτικῆς εἰς Ταῦγετον ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ἀξιωματικοὺς καὶ κατεβαίνει πάλιν εἰς Σπάρτην μὲ σκοπὸν νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν ἀσύρματον εἰς Ταῦγετον. Εἰς Σπάρτην ἐβεβαίωθη ὅτι λόγῳ ἐξορμήσεως τῶν Γερμανῶν πρὸς περιοχὴν Ταῦγέτου δὲν θὰ κατορθωθῆ νὰ κινηθοῦν πρὸς περιοχὴν ἀσυρμάτου καὶ νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς Ταῦγετον. Ἔτσι ὁ ἀσύρματος δὲν παρελήφθη καὶ ἀδίκως περιμέναν τὸν ἀσύρματον οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς Δυρράχιον. Ἐχρειάζετο πλέον νέον σχέδιον καὶ νέα συνεννόησις. Δυστυχῶς παρεξηγήσεις, ἐγωϊσμοί, ἀδυναμία ἢ δειλία δὲν ἐπέτρεψαν νὰ γίνῃ ἀμέσως νέον σχέδιον καὶ καμμία συζήτησις δὲν κατέληξε εἰς ἀποτέλεσμα.

Ἐπὶ τὸ κράτος αὐτῆς τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ ἐπείγοντος, λόγῳ τῶν συνεχῶν παρατηρήσεων τοῦ Σ.Μ.Α. διὰ τὴν παρατηρουμένην ἀναβολὴν τοῦ ἐξοπλισμοῦ νέων ἀνταρτῶν, ὁ ὑπὸ γὰρ Ταβερναράκης ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Πάρωννα, μὲ σκοπὸν νὰ πείσῃ ἢ νὰ ξεγελάσῃ τὸν Ἕλληνα ταγματάρχη Χάρικτον νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν Πάρωννα καὶ νὰ περάσουν εἰς τὸν Ταῦγετον. Δι' αὐτοῦ τοῦ σχεδίου: α) Ὁ Χάρικτον θὰ ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς ἐθνικιστὰς ἀξιωματικοὺς εἰς Δυρράχιον ὅπως ἐπεζητοῦσε. β) Θὰ ἀηλλάσσετο ἀπὸ τὸν κατάσκοπον τοῦ Ε.Α.Μ — ΚΚΕ Γ. Παναγόπουλον, δῆθεν Ἀμερικανὸν Πέτερ καὶ γ) Θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀναπτυχθῆ ἀνέτως ἀσφαλῶς καὶ ταχέως ἀνταρτικὸ ἐθνικιστικὸ εἰς Ταῦγετον.

Ἐδύχως τὸ σχέδιον αὐτὸ ἐπέτυχε. Ὁ Ταβερναράκης ἐπιστρέφει εἰς Πάρωννα κατορθώνων νὰ πείσῃ τὸν Χάρικτον νὰ περάσουν εἰς τὸν Ταῦγετον. Ὁ Χάρικτον ἀφήνει εἰς Πάρωννα τὸν Ἕλληνα ἀσυρματιστὴν του καὶ ἕναν Ἕλληνα λοχίαν καθ' ὅσον τὸ πρόγραμμα τοῦ Χάρικτον ἦτο νὰ ἐπιστρέψουν μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἰς τὸν Πάρωννα συμφώνως μὲ διαταγὴν τοῦ Σ.Μ.Α.

Ἡ πορεία γίνεται τὴν νύκτα, μέσω Σπάρτης, ἄνευ συνοδείας ἀνταρτῶν. Ἡ ἀποστολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Χάρικτον, τὸν Ταβερναράκη καὶ τὸν δῆθεν Ἀμερικανὸν Πέτερ. Φθάνουν εἰς τὸ χωρίον Βορδώνια ὅπου γίνεται συνάντησις μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Καραγιαννάκον καὶ Καλλιμόπουλον. Τὴν ἄλλην ἡμέραν συναντοῦν τὸν ἀσύρματον εἰς τὴν κορυφὴν «Μαλεβὸ» τοῦ νοτίου Ταῦγέτου. Ἐκεῖ μία ὀμάδα ὑπὸ τὸν κομμουνιστὴν Ἀναστασόπουλον Ἀναστάσιον κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Χάρικτον καὶ ἐγένετο ῥίψις 50 τουφεκίων τὰ ὁποῖα παρέλαβε ἡ ὀμάδα αὐτή. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐξαπατήσεως τοῦ

Χάρικτον ἀσφαλῶς συνετέλεσεν ὁ κατάσκοπος τοῦ ΕΑΜ — ΚΚΕ Γ. Παναγόπουλος.

5. Εἰς Δυρράχιον, πρὸ 10—15 ἡμερῶν, εἶχε γίνῃ ἡ πτῶσις τῆς ἀποστολῆς Φρεύζερ, ὅπως ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ Ταβερναράκης πείθει τὸν Χάρικτον νὰ μεταβῇ εἰς Δυρράχιον νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Φρεύζερ, ὅπου μετέβη μὲ τὸν δῆθεν Ἀμερικανὸν Πέτερ. Εἰς Δυρράχιον ἔχουν ἐξοπλισθῇ οἱ πρῶτες ἀνταρτικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. μὲ ρίψεις τοῦ λοχαγοῦ Φρεύζερ. Εἶναι δεκάδες ἀξιωματικοὶ ὑπὸ τὸν συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον πού περιμένουν νέες ρίψεις καὶ ὀπλίσουν νέες ομάδες. Τὸ νέον περιβάλλον ἐνεθουσίασε τὸν Χάρικτον, ὁ Γιαννακόπουλος ἐκθέτει σαφῶς τοὺς ἐθνικοὺς σκοποὺς τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀποκαλύπτει τοὺς κομμουνιστικοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ. Ὁ δῆθεν Ἀμερικανὸς Πέτερ Γ. Παναγόπουλος ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Καλαμάτας πού τὸν ἐγνώριζαν καὶ ἐγένεν ἄφαντος. Ὁ Χάρικτον μένει, πλέον, εἰς Ταῦγετον. Εἰδοποιεῖ τὸν εἰς Μαλεδὸν εὐρισκόμενον Ταβερναράκην καὶ ἔτσι φθάνει καὶ ὁ Ταβερναράκης εἰς Δυρράχιον Ταῦγέτου. Ὁ Χάρικτον ἄς σημειωθῇ ὅτι παρουσία τοῦ συν)ορχου Γιαννακοπούλου, τοῦ λοχαγοῦ Ἀποστόλου Ζαλαχώρη κ.ἄ. ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκην, διότι δὲν τὸν εἶχε πιστέψει ἐνωρίτερον εἰς ὅλα ὅσα εἶχε ἐκθέσει διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ, διὰ τὸν δῆθεν Πέτερ, κλπ. Εἰς Δυρράχιον, πλέον, ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι τελείως διαφορετικὴ. Ἀξιωματικοὶ κατώτεροι καὶ ἀνώτεροι εἶναι ἄνω τῶν 150. Ὁ ἐνθουσιασμοὺς τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μεγάλος. Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ΕΑΜ καὶ ΚΚΕ καὶ κατάσκοποι. Ἐδῶ ὑπάρχει μία μόνον φωνὴ πού ἀκούεται παντοῦ: Ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος!

Ὁ Χάρικτον ἀποφασίζει, πλέον, νὰ παραμείνῃ εἰς Δυρράχιον ὀριστικῶς. Ἀναφέρει σχετικῶς εἰς τὸ Κάϊρον καὶ ζητεῖ ἀμέσως τρεῖς ρίψεις ὄπλων. Τὴν ἐπομένην γίνονται ρίψεις 350 ὄπλων καὶ ὀπλιζονται νέες ἀνταρτικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. μὲ στελέχη 70 ἀξιωματικούς. Ἦτοι ἦσαν ἐν ὄλω 400 ἔνοπλοι ἀντάρτες μὲ 70 ἀξιωματικούς ἐκτὸς ἄλλων 50 ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Οἱ κομμουνισταί, πλέον, βεβαιώνονται ὅτι οὔτε ἡ ἀπάτη, οὔτε ἡ ἀπειλή, οὔτε ἡ τρομοκρατία ἢ ἡ ὑποκρισία τῶν ἐπέτυχε, οὔτε τὸ σχέδιόν τῶν διὰ τοῦ δῆθεν Ἀμερικανοῦ Πέτερ. Ἀπεκαλύφθησαν οἱ σκοποὶ τοῦ ΕΑΜ, ὡς σκοποὶ τοῦ ΚΚΕ. Ἀπεκαλύφθησαν τὰ δόλια μέσα τῶν. Δὲν παίρνουν καμμίαν ρίψιν ὄπλων. Ὅπως, ὅμως, θὰ ἰδοῦμε, εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀπεφάσισαν κατὰ Ἰούλιον 1943 νὰ ζητήσουν ἐνίσχυσιν ὀπλοφόρων τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ Ρούμελην. Ἡ ἐνίσχυσις ἦλθε μαζί μὲ κομμουνιστὰς δολοφόνους καὶ Βουλγάρους εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ συμφώνου τοῦ Πετριτσιῦ τῆς 13 Ἰουλίου 1943, μεταξὺ τοῦ ΚΚΕ καὶ ΚΚΒ. Καὶ ἀρχίζουν ἐνοπλες πλέον, ἀπὸ τέλος Ἰουλίου 1943, δολοφονικὲς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν, εἰς Ταῦγετον κλπ. Ὁ Ἀγγλος ταγματάρχης Χάρικτον καὶ ὁ Ἕλλην ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης κατέβαλον κάθε προσπάθειαν νὰ ἐνισχύσουν τὶς ομάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ προλάβουν ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον τοῦ Ε.Σ., ἀλλὰ

καὶ διὰ τὰ ἐπιτύχουν ἀνασυγκρότησιν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. μετὰ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν. Σχετικῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

12.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΜΠΑΝΗ — ΦΕΛΟΥΖΑΚΗ

1. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Καμπάνη Ἐμμανουὴλ ἀπὸ Χανιά Κρήτης καὶ τὸν ἀσυρματιστὴν Φελουζάκη Ὁρέστην ἐκ Κρήτης. Ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον Ντέρνα τῆς Ἀφρικῆς τὴν 24 Μαΐου 1943 καὶ ἔπασαν τὴν νύκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς Πάρωνα παρὰ τὸ χωρίον Ἅγιος Πέτρος. Ταυτοχρόνως ἐκ τοῦ ἀεροπλάνου τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἐρρίφθη καὶ ὄπλισμός (2 ὄπλα αὐτόματα καὶ 30 τυφέκια), παραληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ταβερναράκη.

Τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν εἶχε διαταχθῆ νὰ ὑποδεχθῆ ὁ Ταβερναράκης καὶ νὰ κατευθύνῃ πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς. Προορισμὸς τῆς ἀποστολῆς εἶχεν ὀρισθῆ ἢ περιοχὴ Κορινθίας.

Ὁ ὑπολοχαγὸς Ταβερναράκης συνώδευσε τὴν ἀποστολὴν καὶ ἀνεχώρησαν ὅλοι διὰ βόρειον Πελοπόννησον πορευόμενοι μόνον νύκτα μὲ ὄδηγους. Τὴν 12ην νύκτα ἔφθασαν εἰς περιοχὴν Βυτίνας — Ἀρκαδίας. Ἐκεῖ ὁ Ταβερναράκης ἄφησε τὴν ἀποστολὴν νὰ προχωρήσῃ μόνη τῆς, ἀφοῦ τῆς ἐξησφάλισε ὄδηγὸν καὶ ὁ ἴδιος κατηυθύνθη πρὸς περιοχὴν Τριπόλεως δι' ἄλλην ὑπηρεσίαν φιλοξενηθεὶς εἰς οἰκίαν τοῦ Γ'. Βαβειοπούλου. Ἐκεῖ μόλις διέφυγε τὴν σύλληψιν ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς οἱ ὁποῖοι εἶχαν τεθῆ ἐπὶ τὰ ἴχνη του. Φόρεσε ἄλλα ρούχα καὶ ἀνεχώρησε δι' αὐτοκινήτου εἰς Σπάρτην. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἴταλοὶ εἶχαν πληροφορηθῆ διὰ τὴν ἄφιξιν καὶ τῶν ἄλλων ἀποστολῶν καὶ εἶχαν ἐξορμήσει πρὸς Πάρωνα, μὲ δύναμιν δύο ταγματῶν καὶ ἔκαψαν τὰ περισσότερα σπίτια εἰς τὰ χωριά Ἅγιος Βασίλειος καὶ Καστάνιτσα.

2. Ἡ ἀποστολὴ Καμπάνη ἐπροχώρησε ἀπὸ τὴν θέσιν «Ἐπτὰ Ἀδέλφια» βορειότερον καὶ ἔφθασε εἰς χωρίον Νάσια, ὅπου εὐρίσκοντο περὶ τοὺς 80 ἀξιωματικοὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Ἄντριους, ὁ ἀντισμηναρχὸς Μίχος, ὁ λοχαγὸς Πιεζ, Ἀργυρόπουλος Ἀλέξανδρος, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Βαντουλάκης Ἐδάγγελος κ.ἄ. Τὰ περὶ τῶν γεγονότων εἰς Νάσια ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Μετὰ βῆμερον παραμονὴν εἰς Νάσια ἢ ἀποστολὴ μὲ ὄδηγὸν τὸν ὑπ)γὸν Καζάνην ἐκινήθη πρὸς περιοχὴν Φενεοῦ Κορινθίας, ὅπου ἔφθασε τὴν 14ην 1943. Ὁ ὑπ)γὸς Καζάνης ἀνεχώρησε ἐκ Σοβίτσας τὴν 16ην ἢ 17ην Αὐγούστου 1943.

Κατὰ τὴν 18—20 Αὐγούστου 1943 ἡ ἀποστολὴ Καμπάνη εὐρίσκετο εἰς χωρίον Ζαρούχλα ὅπου ἔφθασε καὶ ἡ ἀποστολὴ Τζαίμης μὲ ἕναν Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν ὀνόματι Χάρυ καὶ ἕναν διερμηνέα ὀνόματι Πήτ. Τὴν 20 Αὐγούστου 1943 τὴν ἀρχηγίαν καὶ τῶν δύο ἀποστολῶν Καμπάνη καὶ Τζαίμης

ἀνέλαβε ὁ Ἕλληνας ταγματάρχης Τζαίμης καὶ συνεκροτήθη ὡς ἐξῆς ἡ ὅλη ἀποστολή: α) ὁ Ἕλληνας ταγματάρχης Τζαίμης, β) ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Καμπάνης Ἐμμανουήλ, γ) ὁ ἀνθ)στῆς Φελουζάκης Ὀρέστης, δ) ὁ Ἕλληνας Χάρις, (ἀσυρματιστής) καὶ ε) ὁ διερμηνεὺς Πήτ.

Μετὰ δύο ἡμέρες ἡ ἀποστολή αὐτὴ μετετοπίσθη εἰς τὸ χωριὸν Καλύβια ὅπου ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φορὰν ὁ Ἕλληνας λοχαγὸς Ντέιβ, ὁ ὁποῖος πιθανῶς εἶχεν ἄλλην ἄγνωστον ἀποστολήν.

3. Ἡ ἀποστολή Καμπάνη ἔφθασε εἰς τὴν περιοχὴν Φενεοῦ κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου 1943, εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ ποὺ εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ δολοφονικοῦ καὶ προδοτικοῦ προγράμματος τῶν κομμουνιστῶν. Εἶχεν ἤδη γίνεαι εἰς Ὀλυμπίαν ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τὴν 6 Αὐγούστου 1943, ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου τὴν 13 Αὐγούστου 1943 καὶ ἀκριβῶς λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ι. Πανουτσόπουλου -- Ζήρεια. Τὸ ἔργον συνεπῶς τῆς ἀποστολῆς ἦτο πολὺ δύσκολον καὶ ἀρχισε εἰς ἀτμόσφαιραν δραματικὴν. Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν Ἐμμ. Καμπάνην καὶ τὸν ἐφυλάκισαν εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον Γκούρας.

4. Εἰς τὴν περιοχὴν Φαρμακᾶ ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ταγματάρχου Βαζαίου, ἀνθ)γοῦ Στεργιοπούλου ἀνθ)γοῦ Κ. Σπυροπούλου, ἀνθ)γοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, ἐνωμοτάρχου Ἀπ. Κουβελᾶκη κ.ἄ. Ἡ ἀποστολή Τζαίμης -- Καμπάνη ἐπεσκέφθη τὶς ὁμάδες Φαρμακᾶ πρὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν κατ' αὐτῶν τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943.

Ἐπίσης ἡ ἀποστολή Τζαίμης -- Καμπάνη, ἦτο εἰς Κρούσθρυσον Ἀρτεμισίου τὴν 23 Σεπτεμβρίου 1943 ὅτε ἐπετέθησαν πάλιν οἱ κομμουνισταὶ. Τότε ἐκεῖ ἦτο καὶ ἡ ἀποστολή Φρέυζερ Κόκκινου -- Φελουζάκη. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κρούσας - Βρούσης συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὁ Φελουζάκης καὶ μετεφέρθη εἰς Ψάρι Κορινθίας. Ἀπὸ τὸ Ψάρι μετεφέρθη εἰς Καλύβια ὅπου λόγῳ Γερμανικῆς ἐπιδρομῆς μετετοπίσθη εἰς Ζαρούχλαν. Εἰς Ζαρούχλαν ἔγινε ἀνασυγκρότησις τῶν ἀποστολῶν ὡς ἐξῆς:

α) Μία ὑπὸ τὸν Ἕλληνα λοχαγὸν Γκίπσον, Φελουζάκη καὶ Κοκκίνου καὶ ἐνὸς Αὐστραλοῦ λοχίου ὡς ἀποστολή πληροφοροῦν, σαμποτάζ τῆς περιοχῆς Κορινθίας καὶ

β) Ἕλληνα ὑπὸ τὸν ταγ)ορην Τζαίμης ἐκ τῶν Τζαίμης, Φρέυζερ, Καμπάνη ἧτις παρέμεινε εἰς Φενεόν, ὅθεν ὁ Καμπάνης βραδύτερον ἀπεστάλη μὲ ἐιδικὴν ἀποστολήν εἰς Πάτρας.

5. Εὐρισκόμεθα εἰς τὸν Μάρτιον 1944. Ἡ κατάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶναι ἀθλία ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἐπιτεθῆ ἀπὸ τὸ 1943 ἐναντίον ὅλων τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἔχουν ἀρχίσει, πλέον, νὰ ἐφαρμόζουν τὸ κομμουνιστικὸν σύστημα εἰς τὴν Πελοπόννησον, δημιουργοῦν ἀθλιότητα εἰς τὸν λαόν καὶ αὐξάνουν τὴν δυστυχίαν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων μὲ συστηματικὸ πρόγραμμα μικροεπιθέσεων κατὰ με-

μονωμένων Γερμανῶν διὰ τὰ προκαλέσουν ἀντίποινα ἐκτελέσεων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ πυρπολήσεις τῶν χωρίων. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ—ΕΑΜ δὲν ὑπολογίζουσι πλέον καμμίαν ἀποστολὴν τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν κατὰ Μάρτιον 1933 ἀρχίζουσι μία - μία ἀπὸ τὶς ἀποστολὰς νὰ ἐγκαταλείπουσι τὴν Πελοπόννησον. Ὁ Φελοζάκης μαζί με τὸν Φρέυζερ, τὸν Κόκκινον καὶ τὸν Πῆτ ἀναχωροῦν διὰ Τριφυλίαν, ὅπου ἦτο ἡ ἀποστολὴ Ρίντ, ἐκεῖθεν, δέ, εἰς Καϊάφαν πρὸς ἀναχώρησιν διὰ Μ. Ἀνατολῆν.

13.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΒΑΝΤΟΥΛΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

1. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Βαντουλάκην Εὐ-ἀγγελον ἐκ τοῦ χωρίου Βαφὲς Κρήτης, ἀπὸ τὸν ἑφεδρον λοχαγὸν Βαντουλάκην Περικλῆν ἀπὸ τὸ χωρίον Βαφὲς Κρήτης καὶ ἀπὸ τὸν ἀσυρματιστὴν Νίκον Γρηγορίου, ὑποσημίαν ἀπὸ τὴν Σάμον.

Ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν τὴν 24ην Μαΐου 1943 καὶ ἔπασαν τὴν νύκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς Πάφωνα παρὰ τὸ χωρίον Ἄγιος Πέτρος. Τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν εἶχεν διαταχθῆ νὰ ὑποδεχθῆ ὁ (ὑπ)γὸς Ταβερναράκης καὶ νὰ τὴν κατευθύνῃ πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς. Προορισμὸς τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς εἶχεν ὀρισθῆ ἡ περιοχὴ Ἀχαΐας.

Κατὰ τὴν πτώσιν ἐτραυματίσθη σοβαρῶς ὁ (ὑπ)γὸς Βαντουλάκης καὶ ὁ λοχίας Περικλῆς Βαντουλάκης ἔσπασε τὸ πόδι του. Ὁ Ταβερναράκης ἐπεμελήθη καὶ τὸν Βαντουλάκη Περικλῆν μετέφεραν εἰς χωρίον Τζίτζινα, ὅπου ἐκλήθη ἀπὸ τὴν Σπάρτην ὁ ἰατρὸς Χρῆστος Καρβούνης ὅστις καὶ τὸν ἐνοσήλευσεν. Ὁ ἰατρὸς Καρβούνης προσέφερεν με ἀυτοθυσίαν καὶ κίνδυνον τῆς ζωῆς του τὶς ὑπηρεσίας βαδίσας 6 ὥρες περὶ μέσω Γερμανῶν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον Τζίτζινα με κίνδυνον νὰ ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, δεδομένου ὅτι αὐτοὶ κατεῖχον τὴν κλινικὴν καὶ θὰ τὸν ἀναζητοῦσαν ὡς χειροουργόν. Ἐκαμε τὸ καθῆκον του στὴν Πατρίδα. Λίγο ἀργότερα μετὰ ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὡς ἀναφέρομεν ἄλλου.

Δὲν εἶχον ἀκόμη συνέλθει ὄλοι ἀπὸ τὰ ἀτυχήματα τῆς πτώσεως καὶ παρουσιάσθη ὁ κομμουνιστὴς Λεβεντάκης τῆς ομάδος Γ. Κονταλῶνη καὶ ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν (ὑπ)γὸν Βαντουλάκη ὅπλα καὶ χρήματα. Ὁ Βαντουλάκης μολοντί εἶχε φέρει μαζί του 2.000 χρυσὰς λίρες δὲν τοῦ ἔδωκε, οὔτε ρίψεις βεβαίως ἔκανε διότι τοῦ ἐδήλωσε ὅτι εἶχε ἀποστολὴν νὰ κατευθυνθῆ εἰς περιοχὴν Καλαβρυτῶν πρὸς ὀργάνωσιν ἐκεῖ ὀμάδων καὶ κέντρου πληροφοριῶν.

2. Μετὰ 15νθήμερον ἀπὸ τῆς πτώσεως, ἦτοι τὴν 10ην Ἰουνίου 1943, ὁ (ὑπ)γὸς Βαντουλάκης με τὸν ἀσυρματιστὴν Γρηγορίου συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν Ταβερναράκη ἐξεκίνησαν πρὸς βορρῶν. Ὁ Ταβερναράκης τὸν ἐσυνώ-

δευσειν μέχρι τῆς περιοχῆς Βυτίνας — Ἀρκαδίας, ὅπου τοὺς ἔδωσεν ἄλλους ὀδηγοὺς καὶ ἀνεχώρησεν διὰ Τρίπολιν. Ὁ λοχίας Περικλῆς Βαντουλάκης λόγῳ τοῦ κατάματός του εἰς τὸ πόδι του ἔμεινε εἰς Πάργονα, διὰ τροφοδοσίαν, ὃ δέ, ὑπ)γὸς Βαντουλάκης τοῦ ἔδωσε 100 λίρες. Ὁ λοχίας Βαντουλάκης σὲ λίγες ἡμέρες συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, μεταφέρεται εἰς Τρίπολιν, μετὰ εἰς Ξυλόκαστρον καὶ τέλος εἰς φυλακὰς Ἀβέρωφ Ἀθηνῶν. Ἐκεῖ, ἀποφυλακίζεται διὰ δωροδοκίας τοῦ Γερμανοῦ λοχαγοῦ ἱατροῦ μὲ 600 χρυσὲς λίρες πού ἔδωσε ὃ ὑπ)γὸς Βαντουλάκης. Κατὰ τὸν 2ον 15νθήμερον Ἰουνίου ἡ ἀποστολὴ ἔφθασε εἰς Βαλτεσινίκον, ὅπου εὐρίσκετο ὃ ἀπότακτος ὑπ)γὸς τοῦ ΕΛΑΣ Στασινόπουλος μὲ 22 ἄνδρες ἐξωπλισμένους μὲ γκράδες. Ὁ Βαντουλάκης ἐξέθεσε τὴν ἀποστολὴν του εἰς τὸν Στασινόπουλον. Τὸ πρόγραμμα του νὰ κινηθῆ πρὸς Χελμόν καὶ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Κάιρον ρίψιν ὀπλισμοῦ. Συνεφώνησαν μάλιστα νὰ κινῶνται πλέον μαζί, ἀφοῦ πλέον ἦτο κοινὸς ὃ σκοπός: Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος.

3. Ὁ Στασινόπουλος, ὅμως, ἐπλανήθη εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς του. Ἐνόμισεν πλέον ὅτι ἦλθε ἡ ὥρα νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΛΑΣ, ἀφοῦ ἐξησφάλισε ἰδικὴν του ἀποστολὴν Σ.Μ.Α. Τὴν ἐπομένην ἐκφωνεῖ λόγον πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Βαλτεσινίκου ὅπου μεταξὺ ἄλλων εἶπεν: «Σκοπὸς τοῦ ἀγῶνος μας δὲν εἶναι νὰ ἐκδιώξουμε τοὺς Γερμανοὺς. Αὐτοὶ θὰ φύγουν πού θὰ φύγουν μία ἡμέρα. Θέλομε νὰ ἐπικρατήσῃ ὃ κομμουνισμὸς διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ δευτέρα 4η Αὐγούστου, δευτέρα Δικτατορία Μεταξᾶ». Ὁ κόσμος ἔντρομος ἄκουσε τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀντεθνικῶν σκοπῶν τοῦ τμήματος ΕΛΑΣ τοῦ Στασινοπούλου. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ βουνὸ ὃ ὑπ)γὸς Βαντουλάκης τοῦ ἐδήλωσεν: «Ἐπειτα ἀπὸ ὅσα εἶπες εἰς τὸ Βαλτεσινίκον δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐξοπλίσω τὴν ὀμάδα σου. Ἦλθα ἐδῶ μὲ σκοπὸν ἐθνικόν, νὰ πολεμήσω τοὺς κατακτητὰς καὶ ὄχι νὰ ἐνισχύσω τὸν κομμουνισμὸν. Ὁ Στασινόπουλος εἶχε πλέον χάσει τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ κομμουνισμὸς εἶχε φέρεῖ καὶ ἐδῶ τύφλωσι. Συλλαμβάνει τὸν ὑπ)γὸν Βαντουλάκην τὸν φυλακίζει καὶ τοῦ ζητᾶται τὶς 1.900 λίρες, πού ἔμαθε φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀσυρματιστὴν ὅτι εἶχε μαζί του. Ὁ Βαντουλάκης ἀρνεῖται νὰ τοῦ δώσῃ τὶς λίρες ἰσχυρισθεὶς ὅτι δὲν ἔχει λίρες, ἐκτὸς ἀπὸ 50 μόνον λίρες πού παρουσίασε ὅτι εἶχε. Εἶχε κατορθώσει προηγουμένως νὰ ἀποκρύψῃ κάπου ἐκεῖ τὶς 1.850 λίρες. Ὁ Στασινόπουλος τὸν βασανίζει, τὸν δένει, τὸν δέρνει, τὸν ἀπειλεῖ νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τὶς ἄλλες λίρες ἀλλὰ ὃ Βαντουλάκης ἀρνεῖται καὶ μένει φυλακισμένος. Οἱ κομμουνισταί, ὅταν γίνουιν κομμουνισταί χάνουιν καὶ πατριωτισμὸν καὶ ἀνθρωπισμὸν. Γίνουιν τυφλὰ ὄργανα τῶν ἀφεντικῶν των καὶ βλέπουιν μόνον χρήματα, ὄπλα καὶ δολοφονίας «χάριν τοῦ σκοποῦ των».

4. Ἀλλὰ εἰς τὴν ὀμάδα Στασινοπούλου εἶναι καὶ ἀγνὰ Ἑλληνόπουλα πού μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἐβγῆκαν στὰ Ἑλληνικὰ βουνά, ὅπως ἦλθε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του καὶ ὃ ὑπ)γὸς Βαντουλάκης. Ἔχουιν τὰ παιδιὰ αὐτὰ πού εἶναι στὸν ΕΛΑΣ αἰσθήματα Ἑλληνικὰ καὶ ἀνθρωπιστικά, δὲν ἔχουιν γίνει κομμουνισταί. Καὶ 4 ἀντάρτες τοῦ Στασινοπούλου ἀποφασίζουιν καὶ ἀπε-

λευθερώνουν τὸν Ὑπολοχαγὸν Βαντουλάκη τὸ βράδυ τῆς τετάρτης ἡμέρας φυλακισῶς του. Ὁ Βαντουλάκης. Τὰ Ἑλληνόπουλα αὐτὰ πέρνουν τὸν ὑπολοχαγὸν Βαντουλάκη καὶ φεύγουν πρὸς τὸ χωριὸν Δάφνη, ἀφήνοντας πλέον εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦτο ὁ Στασινόπουλος τὸν ἀσυρματιστὴν τὸν ἀσύρματο καὶ τὰ κρυμμένα χρήματα (1.850 λίρες).

Εἰς Δάφνην Βαντουλάκης μὲ τοὺς 4 ἀντάρτες ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χαραλάμπους Χαραλ. ὅστις ἐπεσχέθη νὰ φέρῃ τὸν Βαντουλάκη εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἀντισμήναρχον Μίχον, πού ἦτο τότε ἐπικεφαλῆς ἐνὸς τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ. Ἄς σημειωθῆ ὅτι ὁ Χαραλάμπους διὰ τὴν φιλοξενίαν αὐτὴν ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν).—Τὴν ἐπομένην ἐξεκίνησαν ὁ Βαντουλάκης, οἱ 4 ἀντάρτες καὶ ὁ Χαραλάμπους πρὸς συνάντησιν τοῦ Μίχου. Συνήντησαν τὸν Μίχον μὲ 60 ἄνδρες. Εἶναι ἀρχῆς Ἰουλίου 1943, ὁ Μίχος δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν κομμουνισμὸν, δὲν γίνεται κομμουνιστικὴ καθοδήγησι εἰς τὸ ἔνοπλον τμήμα του καὶ τηρεῖ παντοῦ ἄσφογον συμπεριφορὰν. Μέχρι τότε καμμία ἐντολὴ καὶ καμμία βία δὲν εἶχε ἐπιδράσει εἰς τὸν Μίχον. Ὁ Βαντουλάκης ἐκθέτει εἰς τὸν Μίχον τὰ τῆς ἀποστολῆς του καὶ ὁ Μίχος ἀποδέχεται τὸν ὄρον ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται πολιτικὴ ὑπὸ τῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως, ἔστειλε, δέ, εἰς τὸν Στασινόπουλον (ὑπαγόμενον πιθανῶς ὑπὸ τὰς διαταγὰς του) καὶ παρέλαβε τὸν ἀσυρματιστὴν καὶ τὸν ἀσύρματον τοῦ Βαντουλάκη. Ὁ Βαντουλάκης κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Μίχον ὅτι παρὰ τὸ λιμερὶ τοῦ Στασινοπούλου εἶχε κρύψει κιβώτιον μὲ ὕλες καὶ ἀπεστάλη μὲ ἀντάρτες τοῦ Μίχου καὶ παρέλαβε τὸ κρυμμένο κιβώτιο μὲ τὴν 1850 λίρες. Ἐδῶ ἄς σημειωθῆ ὅτι δὲν γνωρίζομεν τί ἀπέγιναν οἱ 4 ἀντάρτες πού μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των ἔσωσαν τὸν Βαντουλάκη ἀπὸ τὸν Στασινόπουλον καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸν Μίχον.

5.—Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὁ Μίχος μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1943 εἶχε κατορθώσει νὰ ἔχῃ τμήμα μὲν τοῦ ΕΛΑΣ ἀλλὰ μὲ ἐθνικὸν πρόγραμμα, διότι γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶχε βγεῖ στὸ βουνό. Οἱ κομμουνισταὶ αὐτὸ τὸ ἤξεραν ἀλλὰ ἀνέβαλαν τὴν καταχθόνιον ἐπίθεσιν ἐναντίον του διὰ νὰ τὸν καταφέρουν νὰ γίνῃ ὄργανόν των, ὅπως θὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω.

Ὁ Ὑπὸ γὸς Βαντουλάκης ἐξετίμησε τὴν ὄλην διαγωγὴν καὶ συμπεριφορὰν τοῦ Μίχου, ὅπως ἐκτίθεται ἀνωτέρω καὶ ἐπίστεψε ὅτι εἶχε ἐθνικὸν σκοπὸν ἢ ὁμάδα του. Γι' αὐτὸ μετὰ 20ήμερον ἐζήτησε καὶ ἔγινε ἡ πρώτη ρήσις εἰς Σκοῦπι 160 διαφόρων ὄπλων (Στέν, καραμπίνες ἰταλικῆς καὶ τυφέκια) μετὰ τῶν πυρομαχικῶν, τὰ ὅποια ἐπῆρε ὁ Μίχος. Ὁ Βαντουλάκης ἤρχισε ἐπίσης νὰ χρηματοδοτῇ τὸν Μίχον. Τὸ λιμερὶ τοῦ Μίχου ἦτο εἰς τὸ χωριὸν Νάσια.

6. Παρὰ ταῦτα, ὁ Βαντουλάκης ἤθελε νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους Ἀξ)κοὺς διὰ νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ καὶ ὀργανώσουν καὶ ἄλλες ἀνταρτικῆς ἐθνικῆς ὁμάδες πού δὲν θὰ ἐπηρεάζοντο καθόλου ἀπὸ τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ ΚΚΕ. Ἐζήτησε καὶ ἐγνώρισε τὸν Δημοδιδάσκαλον Γεώργιον Φλούδαν ἢ Λασκαλόπουλον καὶ τὸν ἐξάδελφόν του Τάκη Φλούδαν, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ τὸν συνδέσουν μὲ ἄξ)κοὺς τῆς περιοχῆς. Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των αὐτὴν καὶ διὰ ἄλλες

έθνικες υπηρεσίες των και οι δύο άργότερον έδολοφονήθησαν υπό τών κομμουνιστών.

Ο Βαντουλάκης έγνωρίσεν τόν 'Αξ)κόν Π. Δασκαλόπουλον και τόν Λοχαγόν Πεζ. 'Αλέξανδρον 'Αργυρόπουλον. Μὲ τόν Λοχαγόν 'Αργυρόπουλον συνεζήτησε τήν έξοδόν του εἰς τὸ ἀντάρτικον.

Ἡ συνάντησις τοῦ Βαντουλάκη μὲ τόν Λοχαγόν 'Αργυρόπουλον ἔγινε κατὰ τήν ἀρχήν 'Ιουλίου 1943 εἰς τὸ χωρίον Φίλια Αἰγιαλείας, ὅπου ἦτο και ὁ Μίχος μὲ τὸ τμήμα του. Ἐκεῖ ἐδέχθησαν ἐπίθεσιν ἰταλικοῦ Στρατοῦ διαρκέσασαν ἀπὸ τήν 11 π. μ. μέχρι τῆς 6 μ. μ. ὅπου οἱ Ἴταλοὶ ἀναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν ἀπολέσαντες 5 νεκρούς. Ἀπὸ τὸ τμήμα τοῦ Μίχου Ἐσκοτώθη ἕνας και ἦσαν 4 τραυματίες. Ὅλοι τότε ἐπολέμησαν γιὰ τήν Ἑλλάδα. Στὸ τμήμα τοῦ Μίχου δὲν ὑπῆρχε τότε μικρόβιο τοῦ ΚΚΕ. Τὴν νύκτα ἀπεχώρησαν ὁ Μίχος μὲ τὸ τμήμα του εἰς Ἀχλαδόκαμπον, ὅπου συνηντήθη ὁ Βαντουλάκης μὲ τόν λοχαγόν 'Αργυρόπουλον. Εἰς Ἀχλαδόκαμπον ἐδέχθησαν νέαν ἐπίθεσιν ἰταλικοῦ στρατοῦ και ἀναγκάσθησαν νὰ συμπυκθοῦν εἰς Ἀράχωβα Αἰγιαλείας.

Εἰς Ἀράχωβαν ὁ Μίχος ἐζήτησε και νέαν ρίψιν ὀπλων ἢ ὅποια θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἀπὸ τόν Βαντουλάκην ἂν δὲν ἐγίνετο τότε ἀλλαγὴ εἰς ὀλην τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Ἀχαΐας ἀλλὰ και τῆς Πελοποννήσου ὀλοκλήρου.

Εὐρισκόμεθα πλέον εἰς τὰ τέλη 'Ιουλίου 1943. Τὸ ΚΚΕ ἔχει ὑπογράψει τὴν 13-7-1943 εἰς Πετρίτσι Μακεδονίας τὸ γνωστὸν Σύμφωνό του μὲ τοὺς Βουλγάρους και ἔχει καταστρώσει ἕνα πρόγραμμα έξοντώσεως ὀλων τῶν ἔθνικῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων εἰς Πελ)σον ἀλλὰ και εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Μαζί μὲ τὴν έξόντωσιν τῶν ἔθνικῶν ὀμάδων ὑπάρχει και τὸ πρόγραμμα νὰ ὑποταχθοῦν τελείως ἢ νὰ έξαφανισθοῦν ἐν ἀνάγκη ὀσα μέλη τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ δὲν ἀκολουθοῦν ἀκριβῶς τῆς γραμμῆς τοῦ ΚΚΕ.

'Αλλὰ εἰς τὴν Πελ)σον ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λίγους παλαιοὺς κομμουνιστάς, ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς σκέπτεται ἔθνικῶς, ἔχει ἀξιοπρέπεια και ὑπερηφάνεια και καταλαβαίνει τῆς δολιότητες και τὰ τεχνάσματα τοῦ ΚΚΕ. Γι' αὐτὸ τὸ ΚΚΕ ἀποφασίζει νὰ φέρῃ 160 ἀντάρτες ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς Παπούαν, Πελοπίδα, Ἡσαίαν και Ἀρίωνα. Πρόκειται περὶ παλαιῶν κομμουνιστῶν και ἀποφοίτων τῶν φυλακῶν, μεξὺ τῶν ὀποίων ἀσφαλῶς ἦσαν Βοῦλγαροι. Οἱ ὀπλοφόροι αὐτοὶ φθάνουν κατὰ τὸ τέλος 'Ιουλίου 1943 εἰς τὴν περιοχὴν Αἰγιαλείας. Εἶναι καλῶς έξοπλισμένοι και ἔχουν μαζί τους 20 κτήνη, μὲ σκοπὸν νὰ συγκροτήσουν Ἀρχηγεῖο στήν Πελ)σον Ἐπρότειναν λοιπόν, ἀμέσως εἰς τὸν Μίχον νὰ γίνῃ 5μελὲς Ἀρχηγεῖον νὰ συμμετέχη, δέ, και ὁ Μίχος ὡς ἀρχιστράτηγος Πελ)νήσου. Ὁ Μίχος ἐνόησε τὸ καταχθόνιον σχέδιον τοῦ ΚΚΕ και ἠρνήθη νὰ συμμετάσχη. Ἀφοῦ αὐτὸς ἦτο ἀνώτερος Ἀξ)κός, ἦτο και Πελ)σιος γιὰτὶ νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν Ροῦμελη ἀγνωστους, μὲ ἄγνωστα ἀξιώματα και ὀνόματα διὰ νὰ κανονίσουν τὰ τῆς Πελ)νήσου;

'Ἐξακολουθεῖ συζήτησι 12 ὀρῶν και ὁ Μίχος ἀρνεῖται. Τότε τὸν ἀπει-

λοῦν μὲ ἐκτέλεσι καὶ ἀναγκάζεται νὰ δεχθῆ. Ἔτσι ἔγινε ἀρχιστράτηγος τοῦ ΕΛΑΣ Πελ)νήσου ὁ Μίχος.

8.— Εἰς τὸν Βαντουλάκην οἱ κομμουνισταὶ ἀνεκοίνωσαν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὁ ρόλος του θὰ εἶναι μόνον νὰ τοὺς ἐφοδιάζῃ μὲ χρήματα καὶ μὲ ὄπλισμόν. Ὁ Βαντουλάκη ἐζήτησε νὰ ἔχῃ μίαν ψῆφον εἰς τὸ ἕμελές Ἀρχηγεῖον ἀλλὰ ὁ Πελοπίδας τοῦ εἶπε: Εἴμεθα στὸ σπίτι μας καὶ οἱ Ἕλληες δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ μᾶς». Ἐγνώριζαν ὅλοι ὅτι ὁ Βαντουλάκης ἦτο Ἕλληνας ἀλλὰ αὐτὸ τὸ εἶπεν σκοπίμως.

Κατόπιν τούτων ὁ Βαντουλάκης ἐματαίωσεν τὴν ρίψιν, ἣ ὁποία ἀνεμένετο εἰς Ἀράχωβα καὶ ἀνέφερεν σχετικῶς εἰς τὸ Σ.Μ.Α. Ἐχειρίζετο ὁ ἴδιος τὸ κρυπτογραφικὸν λεξικὸν καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν σημάτων ποὺ ἀπέστελλεν εἰς τὸ Κάϊρον.

Τὸ Σ.Μ.Α. ἔλαβε τὰς πληροφορίες τοῦ Βαντουλάκη, ἀλλὰ τοῦ ἀπάντησε: «Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν». Καὶ ἐρωτᾶται: «Γιατὶ τὸ Σ.Μ.Α. ἐπέμενε νὰ δοθοῦν ὅπλα εἰς Κομμουνιστὰς μὴ ὑπακούοντα εἰς τὸ Σ.Μ.Α.; Ἦθελε νὰ ἔχῃ ὁπωσδήποτε ἐνόπλους κατὰ τῶν κατακτητῶν ἰταλο-γερμανῶν; ἢ ἀδιαφοροῦσε διὰ τὰ δεινὰ τῆς Ἑλλάδος; Μήπως εἰς τὸ Σ.Μ.Α. ἦσαν κομμουνισταὶ ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἐντολὴν αὐτὴν ἐν ὄψει ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἰς ὅλην τὴν Πελ)σον»;

9.— Τὸ ἀρχηγεῖον μὲ τὴν ἀποστολὴν μετεκινήθη ἀπὸ τὴν Ἀράχωβα εἰς Ἅγιον Γεώργιον τοῦ χωρίου Νάσια. Ἐκεῖ εἰδοποιήθη ὁ Βαντουλάκης ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. ὅτι ἔπρεπε νὰ ριφθῆ ὄπλισμός καὶ ἐγένετο δευτέρω ρίψις πλησίον τοῦ χωρίου Σκουπι 200 διαφόρων μηχανημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δύο ἰταλικά πολυβόλα, 40 αὐτόματα καὶ πυρομαχικά. Τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ ἐζήτησε καὶ ἄλλον ὄπλισμόν ἀλλὰ ὁ Βαντουλάκης δὲν ἔκαμε αἰτήσιν πρὸς τὸ Κάϊρον, τὸ γεγονός, ὅμως αὐτὸ ἐπληροφορήθησαν οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τὸν ἀσυρματιστὴν τοῦ Βαντουλάκη.

10.— Κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 εἰς τὸ πεδῖον ρίψεως Σκουπι ἔπεσε ὁ ταγ)ρχης Ἄντριους Ἄντονι μὲ ἕνα ἀσύρματον καὶ μὲ ἕνα Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν, ὅστις διεβίβασε τὴν δυσαρέσκειαν τοῦ Σ.Μ.Α., διότι ἐζήτηε ὄπλισμόν. Ὁ Ἄντριους ἐγνώριζεν τὸν Βαντουλάκη ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ἡ ἰδιαιτέρα συνομιλία του καὶ οἱ ἐγκάρδιες σχέσεις του μὲ τὸν Βαντουλάκη ἐδωσαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ σκεφθοῦν ὅτι μόνον ἡ ἔστω καὶ διὰ δολοφονίας ἐξαφάνισις τοῦ Βαντουλάκη, εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτόν, ποὺ ἐπιμένει νὰ μὴ ζητᾶ ρίψεις καὶ νὰ μὴ εἶναι τυφλὸ ὄργανόν των. Καὶ εἰς ἕνα ψευτοανταρτοδικεῖον τοὺς τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον, ἐρήμην βέβαια τοῦ Βαντουλάκη. Ἐπρόκειτο τὴν ἰδίαν νύκτα δολοφόνοι νὰ ἔλθουν εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦτο ἡ ἀποστολὴ νὰ ἐκτελέσουν τὸν Βαντουλάκη. Τὸ σχέδιόν των, ὅμως, ἀπέτυχε διότι ὁ Μίχος ἔλαβε γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς καὶ ἔστειλε ἕνα ἰδικὸν του σύνδεσμον καὶ εἰδοποίησεν σχετικῶς ἀμέσως τὸν Βαντουλάκη, ὅστις ἀνεκοίνωσε τὸ «νέον»

εις τὸν Ἄντριους. Ἐλήφθησαν μέτρα ἀσφαλείας καὶ ἡ δολοφονία δὲν ἔγινε. Καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὕτη τοῦ Μίχου ἀξίζει νὰ ὑπογραμμισθῇ, διότι ὅσον ἤμποροῦσε ἔκανε φανερὴ τὴν ξεχωριστὴ θέσιν του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

11.— Εὗρισκόμεθα εἰς τὶς ἀρχὲς Αὐγούστου 1943. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζουν τὸ πρόγραμμά των τῆς δολοφονικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον καὶ τῆς συνάψεως συμφῶνων φιλίας καὶ συνεργασίας καὶ μὴ ἐπιθέσεως, εἴτε πρὶν, εἴτε μετὰ ἀπὸ μίαν ἐπίθεσιν των. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἐπιτεθῆ τὴν 6ην Αὐγούστου εἰς Ὀλυμπίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ἔχουν ἐπιτεθῆ τὴν 13ην Αὐγούστου εἰς Βασιλικὴν Ταῦγέτου κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Βρεττάκου καὶ ἐτοιμάζουν καὶ ἄλλα ἐγκλήματα. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἐξαποστείλουν παντοῦ σύννεφα εἰρήνης καὶ ἀγαθῶν διαθέσεων» - σύννεφα ἀπάτης. Παριστάνουν, λοιπόν, εἰς τὸν Ἄγγλον Ταγ)ορην Ἄντριους, ὅτι αὐτοὶ κόπτονται διὰ τὴν συμφιλίωσιν καὶ τὴν συνεργασίαν καὶ θέλουν νὰ ὑπογράψουν ἕνα «Σύμφωνον με ὅλες τὶς ἄλλες ὁμάδες».

Ὅταν τὴν 15ην Αὐγούστου 1943 τὸ Σ.Μ.Α. ἔστειλε σῆμα εἰς τὸν Ἄντριους, ὅπου ἐβεβαιώνετο τὸ δικαίωμα ὅλων τῶν ὀργανώσεων νὰ καταρτίζουσαν ἀνταρτικὰς ὁμάδες ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ νὰ συνεργάζωνται, ὁ Ἄντριους ἀνέθεσε εἰς τὸν Βαντουλάκη νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς ὀργανώσεις, νὰ προπαρασκευάσῃ, δέ, συγκέντρωσιν εἰς Νάσια Καλαβρύτων τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν Γορτυνίας, Ἡλείας καὶ Καλαβρύτων διὰ τὴν 21 Αὐγούστου 1943. Ἐγένετο ἡ συγκέντρωσις καὶ ὑπεγράφη τὸ Σύμφωνον τῆς 25ης Αὐγούστου, ὑπογραφὲν ὑπὸ τοῦ Ἄντριους, τοῦ Ταγματάρχου Πεζ. Χρήστου Καραχάλιου, τοῦ Ἀντ)ορχου Μιχ. Παπαπαναγιώτου, τοῦ Λοχ. Πεζ. Γιαννοπούλου καὶ διὰ τὸν ΕΛΑΣ ὑπὸ τοῦ Μίχου καὶ ἐνὸς ἀγνώστου ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ρώτας. Τὸ σύμφωνον βέβαια ἔγινε διὰ νὰ τὸ παραβιάσουν οἱ κομμουνισταὶ μόνον θὰ ἐκέριδιζαν λίγον χρόνον διὰ νὰ προετοιμάσουν νέα δολοφονικὴ ἐπίθεσις καὶ νέα προδοσία. Δι' ὅλα τὰ γεγονότα αὐτὰ λεπτορῶς θὰ ἀναφέρωμεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐδῶ σημειώνομεν μόνον ὅτι εἰς τὴν σύσκεψιν —συγκέντρωσιν δὲν παρέστη ὁ Βαντουλάκης, διότι οἱ κομμουνισταὶ ἠξίωσαν νὰ μὴ παραστῇ. Εἶχαν βεβαιωθῆ πλέον ὅτι ὁ Βαντουλάκης τοὺς εἶχε καταλάβει καλὰ καὶ δὲν εἶχαν ἐλπίδα νὰ γίνῃ ὄργανόν των ἢ νὰ καταφέρουν νὰ μείνῃ βουδός καὶ ἀμείλητος, ἀφοῦ δὲν πρόλαβαν νὰ τὸν δολοφονήσουν χωρὶς νὰ ἀποκαλυφθοῦν. Τελικῶς ἐζήτησαν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐκ Πελο)σου. Καὶ πράγματι κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἄγγλου Στῆβενς τὸν Ὀκτώβριον 1943 τοῦ ἀνετέθη ὑπηρεσία πληροφοριῶν εἰς Πάτρας, ὅπου ἔμεινε μέχρι Δ)θρίου 1943, ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Ἀθῆνα καὶ τὸν Μάρτιον 1944 ἀνεχώρησε διὰ Μέσην Ἀνατολὴν καταταγείς εἰς τὸν Ἰερὸν Λόχον. Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῶν Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν.

14.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΦΡΕΪΖΕΡ — ΓΥΦΤΟΛΗΜΟΥ

1.— Ἡ ἀποστολὴ Φρεΐζερ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τὸν Λοχαγὸν Φρεΐζερ καὶ τὸν ἀνθυπασπιστὴν Πεζ. Γυφτόπουλον Δημήτριον ἐκ Τριφυλίας. Ἔτεσε εἰς Λυρράχιον Ταυγέτου μᾶλλον τὴν 15 Ἰουλίου 1943 μαζὶ μὲ πολεμικὸν ὕλικὸν ποῦ ἐπῆραν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Λυρραχίου. Κατὰ τὴν πῶσιν ἐτραυματίσθη σοβαρῶς εἰς τὴν σπονδυλικὴν στήλην ὁ ἀνθ)στής Γυφτόπουλος.

Μετὰ τὴν πῶσιν τοῦ Φρεΐζερ ὁ Ἀνθυπασπιστὴς Κόκκινος Κ., τῆς ἀποστολῆς Κουρκουτᾶ — Κόκκινου, ἐνετάχθη εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν, ἥτις πλῆρῶς ἀπετελέσθη ἀπὸ α) τὸν λοχαγὸν Φρεΐζερ, β) τὸν Ἀνθ)στὴν Γυφτόπουλον Δ. καὶ γ) τὸν Ἀνθ)στὴν Κόκκινον Κ. Ἡ ἀποστολὴ Φρεΐζερ ἐπροσκάλεσε δύο ἀκόμη ρίψεις ὀπλισμοῦ καὶ ἐφοδίων εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Λυρραχίου. Μέχρι συνειπῶς τῆς ἀφίξεως τῆς ἀποστολῆς Χάρικτον εἰς Λυρράχιον Ταυγέτου οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἶχαν λάβει τέσσερες ρίψεις ὄπλων, μίαν μὲ τὸν ἀσύρματον Κόκκινου καὶ τρεῖς μὲ τὴν ἀποστολὴν Φρεΐζερ Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ταγματάρχου Χάρικτον ἔφθασε εἰς Λυρράχιον Ταυγέτου κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου 1943 ὅποτε ἡ συμμαχικὴ ἐκεῖ ἀποστολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἑξῆς: 1) Ταγματάρχην Χάρικτον, 2) Λοχαγὸν Φρεΐζερ, 3) ὑπολοχαγὸν πεζ. Ταβερναράκην Γ. 4) Ἀνθυπολοχαγὸν Πεζ. Μίνην Ζαχαρίαν (ἀσυρματιστῆς) 5) Ἀνθυπασπιστὴν πεζ. Γυφτόπουλον Δημήτριον 6) Ἀνθ)στὴν Ἰπικιοῦ Κόκκινον Κων)νον, 7) Ἀγγλον Δεκανέα Βόλτ (ἀσυρματιστῆς) 8) Σμηνίτην Γαρδέλην Ἀλέξανδρον (ἀσυρματιστῆς) καὶ 9) Λιερμηνέα Πέτερ (Παναγόπουλος Γεώργιος).

Ἐκ τούτων ὁ Γυφτόπουλος καὶ ὁ Βόλτ παραμένουν νοσηλευόμενοι εἰς Λυρράχιον.

2.— Τὴν 16 Αὐγούστου 1943 ὁ Λοχαγὸς Φρεΐζερ καὶ ὁ Ἀνθ)στής Κόκκινος ἀναχωροῦν ἐκ Λυρραχίου, ἄνευ ἀσυρμάτου πρὸς συνάντησιν τοῦ εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων Ἀγγλοῦ Συν)ρχου Στῆβενς, ἵνα ἐκεῖθεν κατευθινθοῦν κατ'ἐντολὴν τοῦ Σ.Μ.Α. πρὸς ὄρος Φαρμακᾶ εἰς ἐνίσχυσιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ταγ)ρχου Βαζαίου Ἐμμ. Ἐκινήθησαν, δέ, κατὰ τὸ σχέδιον Ταβερναράκη ἄνευ ἀσυρμάτου, ἵνα μὴ δώσουν τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς караδοκοῦντας κομμουνιστάς ὅτι κινοῦνται ὡς ἀποστολή, ὅποτε θὰ παρηκολουθοῦντο καὶ θὰ ἠμποδίζοντο νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ ἐθνικιστικὰς ὁμάδες. Ἀκολουθοῦν τὸ δρομολόγιον Λυρράχιον—Λεοντάριον —Μεγαλοῦπολις —Βυτίνα—Νάσια καὶ φθάνουν εἰς Δάφνην, ὅπου εὐρίσκετο ὁ Στῆβενς καὶ ὁ Ταγ)ρχης Τζαίμς. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ Συν)ρχου Στῆβενς ἐπρόκειτο νὰ πέσῃ τὴν 15 Αὐγούστου 1943 εἰς Περιβόλια (Γαρδίτσα) Ὀλυμπίας κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., τὸ Σ.Μ.

Γ. Καραχάλιου. Μετά, όμως, τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν τὴν 6.8.1943 εἰς Περιβόλια (Γαρθίτσα) Ὀλυμπίας κατὰ τῶν ἀντρετῶν τοῦ Ε.Σ., τὸ Σ.Μ. Α. ἄλλαξε πρόγραμμα πτώσεως τοῦ Στῆβενς καὶ ἡ πτώσις του γίνεται τὴν ἰδίαν μέραν 15.8.1943 εἰς περιοχὴν Καλαβρυτῶν. Ἦδη πρὸς συνάντησιν τοῦ Στῆβενς κατευθύνονται οἱ Φρέύζερ — Κόκκινος.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀργολιδοκορινθίας καὶ εἰς τὸ ὄρος Φαρμακᾶ ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ταγματάρχου Βυζαίου Ἐμμ., τοῦ ἀνθ)γοῦ Στεργιοπούλου, ἀνθ)γοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, ἐνωμ)ρχου Ἀπ. Κουβελάκη κ.ἄ. Οἱ Φρέύζερ — Κόκκινος, ἔλαβον ἐντολὴν ἀπὸ τὸν συν)ρχην Στῆβενς νὰ ἀποτελέσουν τὴν ἀποστολὴν τῆς περιοχῆς Ἀργολιδοκορινθίας καὶ ἐκινήθησαν ἄνευ ἀσυρμάτου πρὸς συνάντησιν τοῦ ταγ)ρχου Τζαίημς, τὸν ὁποῖον συνήντησαν εἰς τὸ χωρίον Σιθίτσα.

Ὁ ταγ)ρχος Τζαίημς τοὺς ἐφοδίασε μὲ ἕνα ἀσυρματιστὴν καὶ τοὺς κατηύθυνε πρὸς Φαρμακᾶν ὅπου ἦσαν οἱ ἐθνικῆς ομάδες ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἐκεῖ ἐπρόκειτο νὰ σταλῆ ἀπὸ τὸ Δυρράχιον ὁ ἀσύρματος πὺ εἶχαν ἀφήσει. Θὰ ἐστέλλετο δὲ ἐκεῖ μόνις θὰ ἐβεβαιώνετο ὅτι ἔφθασαν εἰς Πάρωννα.

3. Μόλις ἔφθασε ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ — Κόκκινου εἰς τὸ χωρίον Σκοτεινὴ ἐπληροφορήθη ὅτι μία ὁμάς 80 κομμουνιστῶν ὑπὸ ἕναν «Ἀγησίλαον» διαπεραιωθέντες ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα προετοιμάζονται νὰ διαλύσουν ἐνόπλιως τὶς ομάδες Βαζαίου, σχετικῶς, δέ, ἐνημέρωσαν ἀμέσως τὸν Βαζαῖον διὰ τοῦ ὑπ)γοῦ Καμπάνη Ἐμμανουήλ. Οἱ κομμουνισταὶ βεβαίως εἶχαν πληροφορηθῆ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ φθάσῃ εἰς Φαρμακᾶ ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ — Κόκκινου πρὸς ἐνίσχυσίν της μὲ ρίψεις ὄπλων καί, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἔσπευσε νὰ ἐπιτεθῆ καὶ κατὰ τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἰς Φαρμακᾶ τὴν 7 Σεπτεμβρίου 1943. Ἔτσι ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ δὲν ἐπρόλαβε νὰ φθάσῃ εἰς Φαρμακᾶ ἐγκαίρως, πρὸ τῆς δολοφονικῆς καὶ προδοτικῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν.

4. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ομάδων Ε.Σ. εἰς Φαρμακᾶ ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ μετακινεῖται εἰς τὸ ὄρος Ἀρτεμίσιον (Χτενιά) εἰς θέσιν Κρύα - Βρύση, ὅπου εἶναι ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν ομάδων ὄπλαρχηγὸς Π. Χριστόπουλος λοχαγὸς Πυρ)κοῦ ἀπὸ τὴν Τρίπολον μὲ τοὺς ἀνθ)γοὺς ὁμαδάρχας Τρύφωνα Ἀποστολόπουλον, Κ. Σπυρόπουλον, ἀνθ)στὴν Ἀργύριον Πατασιονόμου, ἀνθ)γὸν Γ. Βασιλογιάννην κ. ἄ.

Ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ ἔφθασε εἰς Κρύα - Βρύση κατὰ τὸ δεῦτερον 10ήμερον Σεπτεμβρίου 1943. Ἐκεῖ ἐπληροφορήθη τὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ «συμφώνου» τῆς 28 Αὐγούστου 1943 μεταξὺ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ. Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο νὰ ἐνισχύσῃ τὶς ομάδες Φαρμακᾶ ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε ἀσύρματος. Ἐχρειάζετο, λοιπόν, μία ἐπικίνδυνος ἀποστολὴ γενναίων Ἑλλήνων νὰ φθάσῃ εἰς Δυρράχιον νὰ πάρουν τὸν ἀσύρματον τῆς ἀποστολῆς Φρέύζερ πὺ εἶχαν ἀφήσει ἐκεῖ καὶ νὰ τὸν μεταφέρουν ἐν ἀσφάλεια εἰς τὴν Κρύα - Βρύση τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς οἱ κομμουνισταὶ παρακολουθοῦσαν

κάθε κίνησι, κάθε προσπάθεια ρίψεων εις τις ἐθνικὲς ομάδες. Σ' αὐτὸ ἦσαν ἀσφαλῶς ἐπιμελέστεροι ἀπὸ τοὺς Γερμανούς.

5. Οἱ ἀξιωματικοὶ Τριπόλεως εἰδοποιηθέντες ἀνέθεσαν τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀσυρμάτου εἰς τοὺς ἀνθ)γούς: 1) Ἰω. Πατερράκηνα Κρήτης, 2) Κ. Σαραντόπουλον ἀπὸ Μεγαλόπολιν καὶ 3) Θ. Πετρόπουλον ἀπὸ Τρίπολιν. Οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ κατέστρωσαν τὸ ἐξῆς σχέδιον. Οἱ ἀνθ)γοὶ Πατερράκης καὶ Σαραντόπουλος θὰ μετέφερον τὸν ἀσύρματον ἀπὸ τὸ Δυρράχιον εἰς μίαν τοποθεσίαν ἔξω ἀπὸ τὴν Τρίπολιν μὲ ὁδηγὸν τὸν Σαραντόπουλον, πὺ ἐγνώριζε τὰ μέρη ἐκεῖ ὁ ἀνθ)γὸς Σαραντόπουλος. Ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν αὐτὴν θὰ παρελάμβανε τὸν ἀσύρματον ὁ ἀνθ)γὸς Πετρόπουλος διὰ νὰ τὸν μεταφέρει εἰς Κρύαν - Βρύσην, ὅπου ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ μέρη. Κατὰ τὸ σχέδιον οἱ ἀνθ)γοὶ Πατερράκης καὶ Σαραντόπουλος μετέφεραν τὸν ἀσύρματον ὁλόκληρος νύκτες, μέσα ἀπὸ ἀτόκρυμα καὶ ἀδιάβητα μέρη, μὲ χίλιους κόπους καὶ κινδύνους. Κατάκοποι, νηστικοὶ καὶ μὲ φόβο μήπως ἀνακαλυφθοῦν ἀπὸ τοὺς Γερμανούς καὶ τοὺς κομμουνιστάς, ἔφθασαν εἰς τὴν συμφωνηθεῖσαν τοποθεσίαν, χωρὶς νὰ πάρουν εἶδησι οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταί. Ἐκεῖ, ὅμως, δὲν ἐπρόλαβε νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως ὁ ἀνθ)γὸς Θ. Πετρόπουλος ἢ ἄλλος ἀνθρώπος του καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Πατερράκης ἀναχώρησε διὰ Τρίπολιν πρὸς συνάντησι τοῦ Πετροπούλου. Εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ ἀσυρμάτου ἔμεινε ὁ ἀνθ)γὸς Σαραντόπουλος. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, εἶχαν μάθει ὅτι ἐξεκίνησαν ἀπὸ Δυρράχιον οἱ ἀξιωματικοὶ Πατερράκης καὶ Πετρόπουλος μὲ ἕναν ἀσύρματον, ἀλλὰ εἶχαν χάσει τὰ ἴχνη των. Καθ' ὁδόν, ὅμως, πρὸς Τρίπολιν ὁ Πατερράκης συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς καὶ ἀξιώνουν ἀπὸ αὐτὸν νὰ μαρτυρήσῃ πὺ εἶναι ὁ ἀσύρματος πὺ μετέφερε. Ἦσαν τόσο βέβαιοι διὰ τὸ γεγονὸς τῆς μεταφορᾶς, ἐζητοῦσαν μόνον νὰ μάθουν πὺ ἀκριβῶς εἶναι διὰ νὰ ματαιώσουν κάθε προώθησί του καὶ ρίψιν ὅπλων εἰς τις ἐθνικὲς ομάδες. Ὁ Πατερράκης, ὅμως, ἀρνεῖται νὰ προδώσῃ τὴν ἀποστολὴν του. Τὸν βασανίζουν, τὸν ἀπειλοῦν, τοῦ τάξουν ἀξιώματα, ἀλλὰ ὁ γενναῖος Κρητικὸς περιφρονεῖ τοὺς προδότες. Τοῦ δηλώνουν καθαρά ὅτι ἂν δὲν ἀποκαλύψῃ τὸν τόπον τοῦ ἀσυρμάτου θὰ τὸν ἐκτελέσουν καὶ ὁ ἄξιος Ἕλληνας ἀξιωματικὸς ἀρνεῖται. Προτιμᾷ νὰ πεθάνῃ ἀλλὰ δὲν προδίδει τὸν ὄρκον του. Ἴσως ἀπὸ ἕναν ἀσύρματο νὰ γίνοντο τόσες ρίψεις ὅπλων εἰς τις ἐθνικὲς ομάδες καὶ νὰ ἐσώζετο τὸ Ἔθνος: . . . Ἔτσι σκέπτεται καὶ περιμένει τὴν θανάτωσίν του. Οἱ δολοφόνοι καὶ προδότες κομμουνισταί τὸν βασανίζουν καὶ τὸν δολοφονοῦν ἀγρίως κατ' ἐντολὴν τῶν Βουλγάρων καὶ ἄξιοι συνεργάτες τῶν Γερμανῶν. Πρὸς τί νὰ τρέχουν οἱ Γερμανοὶ νὰ ματαιώσουν ρίψεις συμμαχικῶν ἀποστολῶν; Οἱ κομμουνισταί ἦσαν ἄξιοι συνεργάτες καὶ σὲ κάθε τοποθεσίαν, σὲ κάθε βουνό, σὲ κάθε λαγκαδιά.

6. Ὁ ἀνθ)γὸς Θ. Πετρόπουλος ἔφθασε τὴν ἐπομένην εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν τοποθεσίαν ὅπου ἦτο ὁ ἀσύρματος μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Σαραντόπουλον. Παραλαμβάνει τὸν ἀσύρματον καὶ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους τὸν μεταφέρει εἰς Κρύα - Βρύση, λίγες ὥρες πρὶν ἐπιτεθοῦν οἱ κομμουνισταί ἕναν

τίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τῆς Κρούας Βρύσης. Δὲν ἐπρόλαβεν συνεπῶς νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ αὐτὸς ὁ ἀσुरματος. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὴν νέαν δολοφονικὴν καὶ προδοτικὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῆς Κρούας Βρύσης τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1943 διέλυσαν καὶ τὶς ὁμάδες αὐτῆς καὶ ἡ ἀποστολὴ Φρέύζερ δὲν ἐπέτυχε ἐδῶ τὸν σκοπὸν τῆς καὶ ὡς ἀναφέρομεν, εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Πρέπει, ὅμως, νὰ σημειωθῆ ὅτι δύο - τρεῖς ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην τῆς Κρούας Βρύσης τὴν 26.9.1943 εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὸ Δυρράχιον τῆς Κρούας Βρύσης ὁ ἀνθ)στῆς Γυφτόπουλος Δημ. Εἶχε θεραπευθῆ ἀπὸ τὸν τραυματισμὸν του κατὰ τὴν πτῶσιν του, ἔλαβε ἐντολὴν καὶ ἔφθασε εἰς Κρούα - Βρύση ὅπου ἦτο ὁ λοχαγὸς Φρέύζερ εἰς τὴν ἀποστολὴν του ὅπου ὑπήγγετο. Ἄλλὰ ἐρωτᾶται: Πῶς ἄφησαν τελείως ἀνενόητον τὸν Γυφτόπουλον οἱ κομμουνισταὶ νὰ φθάσῃ εἰς Κρούα - Βρύση ἀπὸ τὸ Δυρράχιον; Ἐὰς σημειωθῆ ὅτι ὁ Γυφτόπουλος ποὺ εἶχε φέρει χρήματα ἐκ Δυρραχίου εἰς τὸν Φρέύζερ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐκεῖ ἀποστολὴν ἄγνωστον διὰ ποῦ ἀνεχώρησεν.

7. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κρούας - Βρύσης οἱ κομμουνισταὶ κρατοῦν ὡς αἰχμάλωτον τὸν ἀνθ)στὴν Κόκκινον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιωματικοὺς ὄσους ἐπρόλαβαν νὰ πιάσουν, τοὺς μεταφέρουν εἰς Ψάρι Κορινθίας ὅπου ἦτο ἡ ἀποστολὴ τοῦ ταγ)ρχου Τζαίμης. Ἐκεῖ φθάνει καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κόκκινος καὶ συγχροτεῖται ἄλλῃ ἀποστολῇ. Εὐρισκόμεθα, πλέον, εἰς τὰς ἀρχὰς Ὁκτωβρίου 1943. Οἱ κομμουνισταὶ ἐτοιμάζουν τότε δολοφονικὰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραγάλιου καὶ Βραττάκου. Καμμία πλέον συμμαχικὴ ἀποστολὴ δὲν ὑπολογίζεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Εἶναι φανερὸν πλέον ὅτι οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ δὲν διεξάγουν συμμαχικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Μόλις ἐπῆραν λίγα ὄπλα ἀπὸ τὶς ἀποστολὰς τοῦ Σ.Μ.Α. ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἀπασχολοῦνται μὲ τοὺς Ἴταλο - γερμανούς.

15.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΡΓΕΙΤΗ — ΧΑΜΠΕΡΗ

1. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Ἄργεῖτην Γρηγόριον ἀπὸ τὸ χωρίον Φούτια Μονεμβασίας καὶ τὸν ἀσυρματιστὴν σημηῖαν Χαμπέρην Γεώργιον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ.

Ἡ ἀποστολὴ ἐξεκίνησε ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν μὲ καίκι καὶ ἀπεβιδάσθη βορείως τῆς Παλαιᾶς Μονεμβασίας κατὰ τὸ τέλος Ἀπριλίου 1943. Μόλις ἀπεβιδάσθησαν τὸ καίκι ἀνεχώρησεν ἀμέσως καὶ οἱ δύο τῆς ἀποστολῆς ἔμειναν μόνοι. Ὁ λοχαγὸς Ἄργεῖτης ἐγνώριζε τὴν τοποθεσίαν ἐκεῖ, ἀκριβῶς, δέ, γι' αὐτὸ ἐγινε ἐκεῖ ἡ ἀποβίβασις. Ὁ Ἄργεῖτης φεύγει γιὰ τὸ χωρίον του Φούτια ποὺ ἀπείχε μία ὥρα. Ὁ Χαμπέρης κρύβεται σὲ κάποιον θάμνο καὶ περιμένει τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ λοχαγοῦ Ἄργεῖτη. Μετὰ τριῶρον ἐπανέρχεται ὁ Ἄργεῖτης μὲ χωριανούς του καὶ συγγενεῖς του καὶ μαζὶ μὲ τὸν

Χαμπέρη πηγαίνουν εις τὸ χωρίον Φούτια. Ὁ κόσμος ὅλος τοὺς ὑποδέχεται μὲ ἐνθουσιασμόν. Ὅλοι κατενόησαν τὴν ἐθνικὴν των ἀποστολήν. Προσφέρονται ὅλοι νὰ τοὺς ἐνισχύσουν ὡς ἀπλοῖ στρατιῶτες τῆς πατρίδος. Βλέπουν ὅλοι τὸ γλυκοχάραμα τῆς ἐλευθερίας. Ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης μίλησε σὲ καθολικὴ συγκέντρωσι τῶν κατοίκων καὶ τοὺς ἀνέλυσε τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ἡ πατρίς ἂν δὲν εἴμεθα ἐνωμένοι καὶ ἀδελφωμένοι. Εἰς ἰδιαιτέραν, δέ, συγκέντρωσιν συγγενῶν του τοὺς εἶπε: «Τὰ μάτια σας τέσσερα. Τὸ ΕΑΜ εἶναι ἀντιπατριωτικὴ ὀργάνωσις, διότι καθοδηγεῖται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς».

Ἀνεκοίνωσε ἐπίσης εἰς τοὺς χωριανούς του ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης ὅτι σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς του ἦτο ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν καὶ ἡ ὀργάνωσις ἀποστολῶν διὰ πλωτῶν μέσων πρὸς Μέσην Ἀνατολήν, πρὸς κατὰταξιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μ.Α. στρατιῶν ὑψηλῶν ἐθνικῶν φρονημάτων. Εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μ.Α. εἶχαν ἀρχίσει νὰ διαφαίνωνται αἱ κινήσεις καὶ αἱ διαθέσεις τοῦ ΚΚΕ πρὸς διάβρωσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων μὲ ἀπεσταλμένους των. Ἡ ἀποστολή, λοιπόν, ἐξ Ἑλλάδος στρατιωτῶν μὲ ἐθνικὰ φρονήματα ἦτο τότε ἐπείγουσα ἐθνικὴ ἀνάγκη. Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἤλθε κυρίως ἡ ἀποστολή Ἀργεῖτη — Χαμπέρη. Διότι, ὅμως, ἀνεκοινώθησαν αὐτὰ ἔστω καὶ εἰς συγγενεῖς καὶ χωριανούς τοῦ Ἀργεῖτη μοιραίως τὸ ἔμαθαν οἱ κομμουνισταὶ τοῦ νομοῦ Λακωνίας. Ἀνέφεραν σχετικῶς εἰς τοὺς καθοδηγητάς των καὶ ἄρχισαν πλέον νὰ παρακολουθοῦν κάθε κίνησι τῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ φέρωνται ἐχθρικῶς πρὸς αὐτήν. Δὲν ἄργησαν, δέ, νὰ διαδίδουν καὶ ἀπειλὲς ἐναντίον τῆς. Ἔτσι ἓνας ἐκ τῶν κατακτητῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ κομμουνισμὸς ἀνεκάλυψε τὴν ἀποστολήν καὶ ἄρχισε τὰ σχέδια ἐξοντώσεως τῆς, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

2. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπόδασιν τῆς ἀποστολῆς ἐγεννήθη θέμα τοποθετήσεως καὶ λειτουργίας τοῦ ἀσύρματου, διότι πλησίον τοῦ χωρίου Φούτια διήρχοντο οἱ Ἴταλοι καὶ θὰ ἀνεκάλυπταν τυχὸν τὴν λειτουργίαν του. Ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης μετὰ πενθήμερον ἀνεκάλυψε μίαν ἀσφαλῆ θέσιν βορείως τοῦ χωρίου Φούτια μέσα σὲ μία σπηλιά. Μόλις, ὅμως, ἐπιχείρησε ὁ ἀσυρματιστὴς Χαμπέρης νὰ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸν ἀσύρματον, ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν λειτουργοῦσε. Λόγω τῆς ὑγρασίας εἶχε πάθει βραχυκύκλωμα καὶ ἐσταμάτησε ἡ λειτουργία του. Δυστυχῶς δὲν ἦτο δυνατὴ ἐκεῖ ἡ ἐπισκευή του. Μόνον εἰς τὴν Ἀθήνα ἦτο δυνατὴ ἡ ἐπισκευή του. Ὁ ἀσυρματιστὴς Χαμπέρης προσεφέρθη νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπισκευήν του, παρὰ τοὺς τόσους κινδύνους ποὺ θὰ συναντοῦσε στὸ διπλὸ ταξεῖδι του ἀναχωρήσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἀπὸ Μονεμβασίας Πειραιᾶ καὶ ἀπὸ Πειραιᾶ Μονεμβασίαν.

3. Ἐχρειάζετο διὰ τὴν ἐπικίνδυνον αὐτὴν ἀποστολήν ἓνα μικρὸ ἰστιοφόρον. Τὸ ἰστιοφόρον εὐρέθη. Ξεκινᾷ μὲ τόσους κινδύνους ἀπὸ μίαν θέσιν βορείως τῆς Παλαιᾶς Μονεμβασίας διὰ τὸν Πειραιᾶ. Εἶναι μέσα ὁ καπετάνιος, ἓνας μηχανικὸς καὶ ὁ Χαμπέρης μὲ τὸν ἀσύρματον. Τὸ ἰστιοφόρον φθάνει εἰς Πειραιᾶ, ὁ Χαμπέρης ἐπισκευάζει τὸν ἀσύρματον καὶ γυρίζουν ὅλοι μὲ τὸ πολεμικὸν ἰστιοφόρον εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Λακωνίας. Ἀπὸ

τούς Ίταλο - γερμανούς σώθηκαν. Ἡ ἐπικίνδυνος ἀποστολή μεταφορᾶς καὶ ἐπισκευῆς τοῦ ἀσυρμάτου εἰς τὴν Ἀθήνα διὰ μέσου τῶν Γερμανῶν εἶχε ἐπιτύχει. Ἀλλὰ ἐνῶ ἐσώθησαν ἀπὸ τούς Ίταλο - γερμανούς δὲν ἐσώθησαν ἀπὸ τούς κομμουνιστάς. Ὁ ἄλλος κρυμμένος κατακτητῆς, εἰς τὴν δύσμοιρον Πελοπόννησον, ὁ Βουλγαροκομμουνισμὸς караδοκεῖ καὶ ἐπιτίθεται.

Τὸ ἱστιοφόρον δὲν κατευθύνεται εἰς τὸ ἴδιο λιμάνι ἐκκινήσεως ἀλλὰ εἰς ἄλλο λιμάνι κάτω ἀπὸ τὸν Γέρακα. Ἐκεῖ ὁ μηχανικὸς τοῦ ἱστιοφόρου ἀναχωρεῖ πρὸς ἀνεύρεσιν ἀγωγιάτου διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀσυρμάτου καὶ ἐπιστρέφει μὲ ἀγωγιάτη ἔπειτα ἀπὸ 14 ὀλόκληρες ὥρες, κατὰ τὸ ἡλιοβασίλευμα. Φορτώνεται ὁ ἀσύρματος εἰς τὸ ζῶον καὶ προχωροῦν ὄλοι, ὁ Χαμπέρης, ὁ μηχανικὸς καὶ ὁ ἀγωγιάτης πρὸς χωρίον Φούτια. Ἐν τῷ μεταξῦ, ὅμως, ἐνύκτωσε. Ἐνῶ προχωροῦσαν σὲ μία τοποθεσία πρὶν ἀπὸ τὸ χωρίον Φούτια ξεπετάγονται ἀποτόμως 15 ἔνοπλοι μὲ μαχαίρια καὶ πιστόλια καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ Χαμπέρη φωνάζοντας:

— Προδότῃ θὰ πεθάνῃς!

Ὁ Χαμπέρης ψύχραιμος ἀλλὰ καὶ ἀποφασισμένος νὰ πεθάνῃ γιὰ τὴν Ἑλλάδα τούς ρώτησε:

— Τί εἴσατε ρε παιδιά; Ἱταλοί; Γερμανοί;

— Ἕλληνες! ΕΑΜ — ΕΠΟΝ! ἀπάντησαν οἱ ἐπιτεθέντες.

— Ἔ; καὶ τί μ' αὐτό; Ἀφοῦ εἶσθε Ἕλληνες θὰ ἔχετε κάποιον ἀρχηγό. Φέрте τον νὰ συνεννοηθῶ νὰ ἰδοῦμε γιατί εἶμαι προδότῃς. Ἕλληνας εἶμαι καὶ ἐγὼ ὅπως καὶ σεῖς!

— Συναγωνιστή, τὸ θάρρος σου σὲ σώζει. Θὰ πᾶμε στὸν ἀρχηγό, φώναξε ἕνας πού ξεπετάχθηκε ἀπὸ ἕνα μέρος πού εἶχε κρυφθῆ.

Ποῖοι ἦσαν αὐτοὶ πού παρουσιάσθηκαν ἐμπόδιο εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν τῶν Ἑλλήνων; Ὁ Χαμπέρης μὲ τὸν ἀσύρματόν του γλύτωσεν στὴ θάλασσαν καὶ στὸν Πειραιᾶ . . . Ἀθήνα ἀπὸ τούς Ίταλο - γερμανούς. Τώρα ποῖοι εἶναι αὐτοὶ πού ἐπιτίθενται σὰν κοράκια, σὰν ἐχθροί, σὰν Ἱταλο - γερμανοί; Δυστυχῶς ἦσαν ἄλλοι κατακτηταὶ τὰ ὄργανα τοῦ Βουλγαροκομμουνισμοῦ: Παιδιά τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Βουλγαρίας. . . Χωρὶς νὰ τὸ θέλουν τὰ κακόμοιρα παιδιά, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί κακὸ ἔκαναν τῆς Πατρίδος των. . . τούς εἶχαν εἰπεῖ ὅτι «κάποιος προδότῃς» ἦλθε μὲ ἀσύρματον καὶ πρέπει νὰ τὸν σκοτώσουν!. Ἐν ὀνόματι, λοιπόν, τῆς Ἑλλάδος ξεκίνησαν καὶ караδοκοῦσαν ἐκεῖ κρυμμένοι νὰ σκοτώσουν τὸν προδότην τῆς Ἑλλάδος Χαμπέρη! . . . Μὲ πάθος γιὰ τὴν Ἑλλάδα πῆγαν νὰ σκοτώσουν ἕνα ἐλκετὸ παιδί τῆς Ἑλλάδος. . . Τί δρᾶμα! Πού εἶχε καταντήσει ἡ Ἑλλάς!! Τί εἶχε συμβῆ; Οἱ κομμουνισταὶ τῆς περιφερείας Λακωνίας εἶχον ἀναφέρει εἰς τὸ ΚΚΕ τὰ τῆς ἀποστολῆς Ἀργεῖτη — Χαμπέρη καὶ εἶχαν λάβει ἐντολὴν νὰ τούς παρακολουθοῦν μὲ τελικὸν σκοπὸν νὰ ἐξαφανίσουν τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, νὰ πάρουν, ὅμως, τὸν ἀσύρματον ἄδικτον: Πληροφοροῦνται τὰ τῆς βλάβης τοῦ ἀσυρμάτου καὶ μόλις ἔμαθαν διὰ τὴν ἀνάγκην ἐπισκευῆς του, διὰ καταλλήλων προσώπων κατορθώνουν νὰ «προσφέρουν» εἰς

τὸ ἰστιοφόρον ἕνα ὄργανόν των, ὡς μηχανικὸν τοῦ ἰστιοφόρου. Ὁ μηχανικὸς τοῦ ἰστιοφόρου εἶχε λάβει ἐντολὴν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν, μὲ τὸν ἀσύρματον ἐπισκευασμένον, νὰ κατευθύνῃ τὸ ἰστιοφόρον εἰς ἄλλην τοποθεσίαν ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν ἐκκινήσεώς του καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ξεκινήσῃ μόνος του πρὸς ἀνεύρευσιν δῆθεν ἀγωγιάτου διὰ τὸν ἀσύρματον, κυρίως, ὅμως, νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς κομμουνιστὰς διὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, διὰ νὰ φυλάξουν ἐνέδρα νὰ σκοτώσουν τὸν Χαμπέρη, ἂν δὲν τὸν καταφέρουν νὰ προχωρήσῃ στὸν δρόμο τους καὶ νὰ πάρουν τὸν ἀσύρματον! . . .

Εἰς ἐφαρμογὴν, λοιπόν, τοῦ σχεδίου ἢ ἐνέδρα τῶν 15 ἐνόπλων τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς ΕΠΟΝ μὲ τὸν ἄγνωστον ὀμαδάρχην των. . . Μετὰ τὴν ψύχραιμον στάσιν τοῦ Χαμπέρη, ὅλοι ξεκινοῦν πεζοποροῦντες καὶ βαδίζουσι πρὸς ἄλλην κατευθύνσιν, ὄχι εἰς τὸ χωρίον Φούτια. Φθάνουσι τὰ ξημερώματα σὲ ἕνα ἐρημικὸ μέρος ὅπου παρουσιάζονται τρεῖς ἄγνωστοι μὲ ψευδώνυμα καὶ μὲ τὰ ἄλογά τους τοὺς ἐπῆραν ὅλους καὶ πηγαίνουν εἰς τὸ χωρίον Ριχιές. Ἐκεῖ ἐπῆραν καὶ ἐξηφάνισαν τὸν ἀσύρματον καὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Χαμπέρη νὰ τοὺς παραδώσῃ α) τὸ πρόγραμμα ἐργασίας τοῦ ἀσυρμάτου καὶ β) τὸν κώδικα.

Ὁ Χαμπέρης ἰσχυρίσθη ὅτι τὰ ἔχη ὅλα ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης, μολοντί ἤξερε ἀπὸ μνήμης τὸ πρόγραμμα καὶ ἐξήτησε νὰ τὸν φέρουν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἀρνοῦνται νὰ τὸν φέρουν εἰς ἐπαφὴν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι «ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης εἶναι προδότης». Οἱ κομμουνισταὶ κρατοῦν αἰχμάλωτον τὸν Χαμπέρην πλέον τοῦ μηνὸς καὶ τὸν υποβάλλουσι σὲ ἐξαντλητικὰς ἀνακρίσεις συζητήσεως καὶ καθοδηγήσεως διὰ νὰ τὸν πείσουν νὰ πάῃ μαζί τους καὶ νὰ θέσῃ σὲ λειτουργίαν τὸν ἀσύρματον. Ὁ Χαμπέρης ὑποφέρει τὰ πάντα, ἀλλὰ προδότης τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος δὲν γίνεταί.

Μετὰ ἕναν μῆνα τὸν μεταφέρουσι εἰς Τσιτάλια — Κυνουρίας ὅπου τὸν φυλακίζουσι ἐπὶ 15 ἡμέρας καὶ τὸν υποβάλλουσι εἰς τὰ ἴδια μαρτύρια. Ἐποκρίνεταί ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὴν καθοδήγησιν χωρὶς νὰ τοὺς δῶν πληροφορίας τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τοὺς ζητεῖ νὰ τὸν μεταφέρουσι εἰς τὸν Ταύγετον. Τὸν μεταφέρουσι τελικῶς εἰς Ταύγετον, ἐλπίζοντες ὅτι εἶχαν ἐπιτύχει πλέον τὴν «καθοδήγησίν του» εἰς τὸν δρόμον τῆς προδοσίας. Ἐκεῖ, ὅμως, ὁ Ταβερναράκης τὸν θέτει ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἀποστολῆς καὶ λήγει, πλέον, ἢ αἰχμαλωσία του.

4. Κατὰ τὴν διαδρομὴν του, ὅμως, τοῦ Χαμπέρη ἀπὸ τὸ χωρίον Λογάστρα εὗρισκετο ἐκεῖ καὶ ὁ διερμηνεὺς τοῦ Ἑλλήνων ταγματάρχου Χάρικτον, Πέτερ, ποὺ δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν κομμουνιστὴν Παναγόπουλον ἀπὸ τὴν Καλαμάτα. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κατορθώσει νὰ στείλουν ὡς πράκτορά των τὸν κομμουνιστὴν Γ. Παναγόπουλον ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ὅστις ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ἑλλήνων Χάρικτον ὡς Ἀμερικανὸς Πέτερ καὶ μετέδιδε εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καταλλήλως κάθε γεγονὸς καὶ κάθε πληροφορία τῆς ἀποστολῆς. Ὁ ὑπὸ γὸς Γ'. Ταβερνα-

ράκης είχε ανακαλύψει την πραγματική του ταυτότητα και είχε επιστήσει την προσοχήν του εις τὸν Χάρικτον, ἀλλὰ δὲν ἔγινε πιστευτός. Εἰς τὸ χωρίον Λογγάστρα, ὅμως ὁ Πέτερ ἄρχισε νὰ συνομιλῇ ἐλευθέρως χωρὶς καμμία προφύλαξι μὲ τοὺς ἐκεῖ συγκεντρωμένους κομμουνιστὰς καὶ τοὺς μετέδιδε κάθε μυστικὸ καὶ πληροφορία ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν Χάρικτον καὶ ἐναντίον βέβαια τῆς ἀποστολῆς. Ποῦ νὰ φαντασθῇ αὐτὸς ὅτι ὁ πλησίον ἐκεῖ κρατούμενος Χαμπέρης ἐκρατοῦσε γερὰ μέσα του τὸ ἐθνικὸ φρόνημα. Οὔτε καὶ οἱ ἄλλοι εἶχαν ἀνησυχίσει ἀπὸ τὴν παρουσίαν ἐκεῖ τοῦ Χαμπέρη, διότι ἔπειτα ἀπὸ δὶμηνον καθοδήγησι καὶ συγκατάθεσιν τοῦ Χαμπέρη εἶχαν πιστέψει πλέον ὅτι εἶχε ἀλλάξει αἰσθήματα ὁ Χαμπέρης καὶ μιλοῦσαν ὅλοι χωρὶς προφυλάξεις. Ὁ Χαμπέρης ἐσημείωσε ὅλα ὅσα ἄκουσε καὶ μόλις ἔφθασε εἰς τὸν Ταύγετον ἀνέφερε τὰ τῆς περιτετείας του καὶ ἀπεκάλυψε ὅτι εἶχε ἀκούσει εἰς χωρίον Λογγάστρα ἀπὸ τὸν ψευτοαμερικανὸ διερμηνέα Πέτερ — Παναγόπουλο. Ὁ Παναγόπουλος, πλέον, ἀποκαλύπτεται ὅτι δὲν ἦτο Ἀμερικανὸς ἀλλὰ κομμουνιστὴς κατάσκοπος.

Ὁ Ἕλληνας Χάρικτον μένει ἐκπληκτός. Ὁ Ταβερναράκης τοῦ λέγει: «Βλέπετε ποὺ σᾶς τὰ ἔλεγα ἐγὼ καὶ δὲν με πιστεύατε;» Ὁ Χάρικτον ἔχει μερικὲς ἀμφιβολίες. Τὸ βράδυ μεθοῦν τὸν Παναγόπουλον καὶ μεθυσμένος πλέον τὰ ὁμολογεῖ ὅλα. Τότε ὁ Χάρικτον ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν ἔδιωξε. Ἔτσι ἡ περιπέτεια τοῦ Χαμπέρη εἶχε καὶ μία ὠφέλεια εἰς τὸν ἀγῶνα, τὴν ἀποκάλυψιν καὶ τὴν ἐκδίωξιν ἐνὸς κατασκόπου.

5. Ἄς ἐπανέλθωμεν, ὅμως, εἰς τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ δὶμηνον διάστημα τῶν ταλαιπωριῶν καὶ κινδύνων τοῦ Χαμπέρη ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης εἶναι στὸ χωρίο του Φούτια. Περιμένει μὲ ἀγωνία τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Χαμπέρη ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Καὶ σκέπτεται μήπως οἱ Ἴταλο-γερμανοὶ τὸν εἶχαν συλλάβει στὶς διαδρομὰς του Μονεμβασία — Πειραιᾶ. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, εἶχαν τὸ σχέδιόν των. Τὸν ἀφήνουν ἐλεύθερο εἰς τὸ χωρίο του, τὸν παρακολουθοῦν ὅμως. Τὴν ἄφιξιν τοῦ Χαμπέρη εἰς Ταύγετον τὴν πληροφορεῖται ὁ Ἀργεῖτης καὶ κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 στέλλει εἰς Ταύγετον τὸν ἀνεψιὸν του Ρίτσο διὰ νὰ μάθῃ σχετικῶς. Ὁ Χαμπέρης ἐνημέρωσε τὸ Ρίτσον ἐπὶ ὅλων τῶν γεγονότων καὶ τοῦ εἶπε νὰ προσέξῃ ὁ θεῖος του νὰ μὴ συλληφθῇ καὶ νὰ προσπαθῆσιν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ταύγετον διὰ παντὸς μέσου. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν ἐπρόφθασε ὁ Ρίτσος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Φούτια καὶ νὰ μεταφέρῃ τὰ νέα ἀπὸ τὸν Ταύγετον. Γεγονὸς εἶναι πάντως ὅτι μόλις ἐβεβαιώθησαν οἱ κομμουνισταί ὅτι τοὺς ἔφυγε ὁ Χαμπέρης εἰς τὸν Ταύγετον, συλαμβάνουν τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην κατὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον Αὐγούστου 1943 καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον Κυνοουρίας. Εἶναι βέβαιοι πλέον οἱ κομμουνισταί ὅτι ματαίως θὰ προσπαθήσουν νὰ ἀλλάξουν τὴν πίστιν τοῦ λοχαγοῦ Ἀργεῖτη. Τὸν κλείνουν εἰς τὸ πλησίον ἐκεῖ στρατόπεδόν των ποὺ τὸ ἔχουν ὀνομάσει «Σιθηρία». Ἐκεῖ εἰς τὴν «Σιθηρίαν» κρατεῖται καὶ βασανίζεται ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης Γρηγόριος. Εἶναι ἄγνωστα τὰ βασανιστήρια ποὺ ὑπέστη ὁ Ἕλληνας λοχαγός, ποὺ ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἀφρι-

κή με τόσους κινδύνους να θυσιασθῆ διὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος... Οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν τόσον βέβαιοι ὅτι θὰ ἔκαναν ἐπαρχία τῆς Ρωσσίας τὴν Ἑλλάδα, ὥστε, οἱ ἄθλιοι καὶ ὡς ὀνόματα ἀπαισίων στρατοπέδων τῶν ἔδωσαν Ρωσσικὰ παγωμένα στρατόπεδα τῆς Σοβιετικῆς τῶν πατριδῶς...

Ἐλπίζουν νὰ τὸν ἐξαπατήσουν ἢ νὰ τὸν ἐκβιάσουν ἔστω νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν. Συζητοῦν μαζί του μὲ γλυκύτητα, τοῦ προτείνουν νὰ γίνῃ μέλος τοῦ ΕΑΜ (ἔτσι παρουσιάζουν τὴν πρότασίν τῶν, ὄχι τοῦ ΚΚΕ), τοῦ ζητοῦν «νὰ κάνῃ ρίψεις διὰ λογαριασμόν τῶν» μόλις ἔλθῃ ὁ ἀσύρματος. Περιμένουν βέβαια μία ὑπόσχεσί του, διὰ νὰ παρουσιάσουν εἰς τὸν Χαμπέρην καὶ ἀσύρματον ποῦ εἶχαν πρὸ πολλοῦ ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πελοπόννησον... Ἄλλὰ ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης τοὺς τὸ λέγει καθαρά:

— Ἐγὼ ἤλθα γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὄχι γιὰ τὸν κομμουνισμόν.

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀποφασίσει πλέον τὴν δολοφονίαν τοῦ λοχαγοῦ Ἀργεῖτη. Τὴν 11ην Σεπτεμβρίου 1943 ἐπῆραν τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς ἓνα ἐξωκλήσι ἔξω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Πέτρον καὶ ἐκεῖ, ποῦ ἐπῆγε νὰ πιῇ νερὸ σὲ μιὰ βρουσούλα, ἀπὸ πίσω τὸν ἐμαχαίρωσαν.

Οἱ μῆνες Αὐγούστου, Σεπτέμβριος καὶ Ὀκτώβριος 1943 εἶναι οἱ μῆνες προμελετημένων ἐπιθέσεων τοῦ κομμουνισμοῦ ἐναντίον ὄλων τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὴν Πελοπόννησον. Μέσα εἰς τὴν ὄλην αὐτὴν τὴν ἀναταραχὴν καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν οἱ Ἀγγλικὲς ἀποστολὲς προσεπάθησαν νὰ ἀποφευχθῆ κάθε σύγκρουσις, ἀλλὰ ματαίως. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν λάβει τὶς ἀποφάσεις τῶν Ὁ Χαμπέρης ἀπὸ ἀρχὰς Αὐγούστου 1943 εὐρίσκειται εἰς Ὀλυμπίαν μαζί μὲ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Ρίντ καὶ τὸν ὑπ)γὸν Πῆτερ. Μόλις ἐπληροφορήθη διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ λοχαγοῦ Ἀργεῖτη εἰδοποίησε τὴν ἀποστολὴν Ρίντ, Ἄντονυ Ἄντριους, Χάρικτον, Μὰκ Ἄλλεν καὶ Στῆβενς διὰ νὰ ἐνεργήσουν πρὸς σωτηρίαν του. Ὁ ἴδιος ὁ Χαμπέρης ξεκινᾷ κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου μὲ τὸν Πῆτερ διὰ τὸν Ταύγετον πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Ἀργεῖτη. Συναντοῦν τὸν «Ἀρίωνα» ἢ τὸν Φράγκου καὶ ζητοῦν νὰ ἀπελευθερωθῆ ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης. Ὁ Φράγκου ὑπόσχεται νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ, ἀλλὰ δίνει ἐντολὴν τὴν ἄλλην ἡμέρα καὶ τὸν μαχαιρώνουν...

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ὁ Φράγκου εἶπε εἰς τοὺς Πῆτερ — Χαμπέρην:

— Λυποῦμαι πολὺ ἀλλὰ ἄνευ ἐντολῆς μου, τὸν εἶχαν ἐκτελέσει καὶ θὰ τιμωρηθοῦν γι' αὐτό...

Εἶναι βέβαιοι ὅτι αὐτὸς ἔδωσε ἐπείγουσαν ἐντολὴν νὰ τὸν ἐκτελέσουν, διὰ νὰ μὴ προλάβουν οἱ Πῆτερ καὶ Χαμπέρης καὶ τὸν παραλάβουν οἱ ἴδιοι προσωπικῶς ἀπὸ τὸ στρατόπεδον «Σιθῆρια»... Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 οἱ κομμουνισταὶ μαζί μὲ τὰ ἐγκλήματά τῶν καὶ τὴν προδοσίαν ἐτήρουν ἀκόμη καὶ τὰ προσχήματα. Ἐξέφραζον, δέ, μὲ ἐξοργιστικὴν ἀναίδειαν τὴν λύπην τῶν καὶ ἀπειλοῦσαν τιμωρίαν γιὰ τὰ ἐγκλήματα ποῦ οἱ ἴδιοι διέπραττον!

6. Κατὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον Αὐγούστου 1943 εἶχε φθάσει εἰς Ταύγετον ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Ρίντ ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸν Παπα-Χρόνην Καραχάλιον. Τὴν 6ην Αὐγούστου 1943 ὁ Ρίντ κατόπιν ἐντο-

λῆς τοῦ Σ.Μ.Α. μαζί με τὸν ἀσυρματιστὴν Χαμπέρην ξεκινοῦν διὰ Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν. Τὴν ἐπομένην ἔφθασαν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ὅπου ἔμαθαν τὰ τῆς μάχης Περιβολίων τῆς 6.8.1943, ὅπως λεπτομερῶς ἐκθέτομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐδῶ σημειώνομεν μόνον ὅτι ὁ Χαμπέρης συνεχίζει τὴν ἐκτέλεσι τῆς ἀποστολῆς του εἰς ὅλα τὰ κρίσιμα πεδία τῶν μετέπειτα γεγονότων εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Εἶναι παρὼν εἰς τὴν μάχην Πυργακίου ὅπου τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. δέχονται ἐπίθεσιν ἀπὸ Γερμανοὺς καὶ εἰς τὴν μάχην Πετρίνας κ.ἄ. καὶ παντοῦ κινδυνεύει καὶ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του εἰς τὴν ὑπόδουλον Πατρίδα. Καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταὶ τὸν καταδιώκουν. Ἄς παρακολουθήσωμεν ἀπλῶς τὴν πορεία του μέχρις ὅτου ἀνεχώρησε με μισοὺς κινδύνους ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον.

Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 6.8.1943, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ὁ Χαμπέρης εὑρίσκεται εἰς Ὀλυμπίαν με τὸν Ρίντ καὶ Πῆτερ. Ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. δίδεται ἐντολὴ εἰς τὸν Ἄγγλον ὑπ)γὸν Πῆτερ καὶ τὸν Χαμπέρην διὰ νὰ κατευθυνθοῦν εἰς τὴν περιοχὴν Καλαβρύτων εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς Στῆβενς καὶ Μὰκ Ἄλλεν. Διέρχονται ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσεινα ὅπου συναντοῦν τὸν ἰατρὸν Ἀνδρέαν Ἀνδριόπουλον καὶ συζητοῦν μαζί του δι' ὅλα τὰ ἐθνικὰ θέματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς παρακολουθοῦν καὶ προσεκάλεσαν τὸν Χαμπέρην εἰς μίαν σύσκεψίν των, ὅπου τοῦ διατυπώνουν ἀξίωσι νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν με τὸν ἀσύρματό του, καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Τοῦ ὑπεσχέθησαν, δέ, καὶ ὑψηλὰ ἀξιώματα. Ὁ Χαμπέρης τοὺς ἀπήντησε:

— Θὰ τηρήσω τὸν ὄρκο μου! Δὲν μπορῶ νὰ τὸν παραβῶ.

Οἱ κομμουνισταὶ σημειώνουν τὴν ἄρνησίν του αὐτῆ καὶ ὅπως θὰ ἰδοῦμε παρακάτω ἀπεφάσισαν νὰ τὸν δολοφονήσουν. Ἀπὸ Ἀνδρίτσεινα προχωροῦν διὰ τὸν ἀρχηγεῖον Στῆβενς. Καθ' ὁδὸν εἰς μίαν θέσιν μεταξὺ τῆς Μονῆς Ἀγίας Λαύρας καὶ τοῦ χωρίου Μαζέϊκα συναντοῦν μερικοὺς κομμουνιστὰς ποὺ εἶχαν αἰχμαλωτίσει 60 Γερμανοὺς καὶ ὁ Πῆτερ καὶ ὁ Χαμπέρης τοὺς ρώτησαν:

— Τί θὰ τοὺς κάνετε τοὺς Γερμανοὺς; Ποῦ τοὺς πηγαίνετε;

-- Θὰ τοὺς πετάξουμε ἀπὸ αὐτὸν τὸν γκρεμό! ἀπήντησαν οἱ ἐπικεφαλῆς κομμουνισταί.

— Νὰ μὴ τὸ κάνετε αὐτό, γιατί οἱ Γερμανοὶ θὰ προβοῦν εἰς ἀντίποινα κατὰ πληθυσμοῦ! ἐβροντοφώνησαν μαζί ὁ Χαμπέρης καὶ Πῆτερ. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἀπήντησαν εἰς τὸν Ἄγγλον καὶ τὸν Ἑλληνα Χαμπέρην. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἀπήντησαν με τὰ ἴδια ἔργα των, ἐσκότωσαν τοὺς Γερμανοὺς ἐπιδεικτικῶς καὶ παρήγγειλαν τὸ γεγονὸς προκλητικῶς εἰς τοὺς Γερμανοὺς τῶν Πατρῶν. Ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀντίποινα κατὰ τοῦ δύστιχου Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μετὰ ἔφθασαν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὰ Καλάβρυτα, ἔκαψαν τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Λαύρας, ἔκαψαν τὰ Καλάβρυτα καὶ ἐσκότωσαν ὅλους τοὺς ἄνδρες Καλαβρυτινοὺς. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

7. Ὁ Πῆτερ καὶ ὁ Χαμπέρης φθάνουν εἰς τὸ στρατηγεῖον Στῆβενς καὶ

μετά διήμερον ἐπιστρέφουν μαζί με τὸν Ἕλληνα ἀντ)ρχον Ἄντον Ἄντριους. Ἐξω ἀπὸ τὸ χωρίον Καστανιές περιοχῆς Ἁγίας Λαύρας δέχονται ἐπιθέσειν ἐνόπλων κομμουνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ συλλάβουν τὸν Χαμπέρην. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν βγάλει ἀπόφασιν ἐκτελέσεώς του. Ἀφοῦ δὲν προσεχώρησε εἰς τὴν ὀργάνωσιν των, ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ καὶ μάλιστα ὡς «προδότης τῆς Ἑλλάδος...».

Καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀρνοῦνται κατηγορηματικῶς, κρατοῦν τὴν ψυχραιμίαν των μετὰ τὰ πιστόλια των στὸ χέρι. Ὁ Ἄντριους τοὺς εἶπε:

— Δὲν ἔχετε κανένα δικαίωμα νὰ συλλάβετε τὸν Πέτρο (ἦτο τὸ ψευδώνυμον τοῦ Χαμπέρη). Ἀνήκει εἰς τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ μόνον ἐὰν εἴσθε ἐχθροὶ μπορεῖτε νὰ ἐπιτίθεσθε κατὰ μελῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν.

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δὲν ὑπολογίζουσι νόμους, πειθαρχία καὶ συμφέροντα τοῦ ἀγῶνος. Θέλουν νὰ ξεκαθαρίσουν τοὺς πιστοὺς καὶ πρωτοπόρους Ἕλληνας πρὶν φωτίσῃ ἡ αὐγὴ τῆς ἐλευθερίας, διὰ νὰ ἠμπορέσουν τότε ἀκολούτως νὰ ἀλωνίσουν τὴν Ἑλλάδα. Ἐπιμένουν καὶ δηλώνουν ὅτι: «ὁ Χαμπέρης εἶναι αἰχμάλωτος ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν».

Ὁ Ἄντριους ἀναγκάζεται καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ στρατηγεῖον Στῆβενς — Μὰκ Μάλλεν καὶ ἀναφέρει τὸ γεγονός. Ἐπιστρέφει τὴν ἐπομένην καὶ ὅλους μαζί οἱ κομμουνισταί τοὺς ὀδηγοῦν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ ὅπου ἦσαν ὁ σμήναρχος Μίχος, ὁ ἀντ)ρχος Πότης Μαντζουράνης καὶ ἕνας πολιτικὸς καθοδηγητῆς ὅλης τῆς Πελοποννήσου μετὰ τὸ ψευδώνυμον «Παπούας». Ἐκεῖ ἀρχίζει ἀνάκρισις τοῦ Χαμπέρη ἀλλὰ ὁ Ἄντριους ἔχει φέροι κατηγορηματικὴ ἐντολὴν τοῦ Στῆβενς νὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος ὁ Χαμπέρης. Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Μίχου καὶ Μαντζουράνη ἦτο καλὴ, ἐνῶ τοῦ «Παπούα» ἦτο συμπεριφορὰ σκύλου. Τελικῶς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν πραγμάτων ὁ Μίχος καὶ ὁ Μαντζουράνης ἀφήνουν ἐλεύθερον τὸν Χαμπέρην, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ «Παπούα».

8. Ὁ Πῆτερ μετὰ τὸν Χαμπέρην ἐπιστρέφουν πλέον εἰς Ὀλυμπίαν, ἔπειτα ἀπὸ τὶς περιπέτειες αὐτῆς. Ἡ παραμονὴ πλέον πολλῶν μελῶν τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν ἦτο ἀδύνατος, διότι οἱ κομμουνισταί εἶχαν ἀποφασίσαι τὴν δολοφονίαν των, ὅπως τοῦ ὑπ)γού Ταβερναράκη, τοῦ Γερδέλη, τοῦ Χαμπέρη κ.ἄ. Ἄλλους εἶχαν δολοφονήσει, ἤδη, ἢ βασανίσαι καὶ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀπειλοῦσαν. Ἡ θέσις πλέον τοῦ Χαμπέρη εἰς τὴν ἀποστολὴν Ὀλυμπίας ἦτο ἐπικίνδυνος. Ὁ Πῆτερ τοῦ εἶπε:

— Νὰ φύγῃς καὶ σὺ μετὰ τὸ ὑποβρύχιο πού περιμένομεν διότι εἶναι ἀδύνατος ἡ παραμονὴ σου εἰς Πελοπόννησον. Σὲ ἔχουν οἱ κομμουνισταί καταδικάσει εἰς θάνατον. Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν θὰ σωθῆς καὶ σὲ νέα ἀπόπειράν των νὰ σὲ συλλάβουν.

Καὶ πράγματι κατόρθωσε νὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ τὸ τορπιλλοδόλο πού ἐπῆρε πολλὰ μέλη ἀποστολῶν, ἀπὸ τὸν Μάραθον Γαργαλιάνων, λίγο ἀργότερα, κατὰ Φεβρουάριον 1944. Λίγο πρὶν ἐπιβιθασθῆ εἰς τὴν βάρκα οἱ κομμουνισταί ἔστειλλαν ἀπεσταλμένους νὰ συλλάβουν τὸν Ταβερναράκην καὶ τὸν Χαμπέρην

όπως δὴποτε. Ἦτο, ὅμως, νύκτα, δὲν μποροῦσαν νὰ τοὺς διακρίνουν, κανεὶς δὲν ἔδωσε πληροφορίαν ποῖος καὶ ποῦ εἶναι οἱ καταζητούμενοι καὶ ἔτσι κατῴρθωσε νὰ σωθῇ ὁ Χαμπέρης ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν του εἰς τὴν Πελοπόννησον, καταδιωκόμενος κατὰ πόδας ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Αὐτοὶ οἱ πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ οἱ συνεργάτες τῶν Γερμανῶν ἦσαν ἄξιοι πράγματι τῶν συντρόφων των καὶ συνεργατῶν των. Δὲν εἶχαν, ὅμως, καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ ἦτο τὸ δραματικὸν τέλος τῆς ἀποστολῆς Ἀργεῖτη — Χαμπέρη.

Ἦς σημειωθῇ ὅτι ὁ Χαμπέρης μετὰ 1½ μῆνα ἀνέλαβεν ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νέαν ἐπικίνδυνον ἀποστολὴν εἰς Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν μὲ τὸν ἀεροπόρον Γαρδέλην καὶ τοὺς ἀξιωματικoὺς Λαζαρήν, Μαρίνον καὶ Σκαρίκαν. Οἱ Ἑλληνες δὲν σταματοῦν ποτὲ νὰ ζοῦν, νὰ σκέπτονται καὶ νὰ κινδυνεύουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

16.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ — ΚΑΜΙΛΛΟΥ

1. Ἡ ἀποστολὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Γεώργιον Παναγιωτόπουλον ἀπὸ τὴν Ἀλφειοῦσα Ὀλυμπίας καὶ ἀπὸ τὸν ἀσυρματιστὴν σημηνίτην Γεράσιμον Κάμιλλον ἀπὸ τὴν εφαλληνίαν, διαμένοντα εἰς Αἴγυπτον.

Ἡ ἀποστολὴ ἀπεγειώθη ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ντέρνας — Λιθύης τὴν 13 Ἀπριλίου 1943. Τόπος ρίψεως ἐξελέγη ἡ περιοχὴ τοῦ χωρίου Κοσκινᾶ Ἡλείας, ὅπου ἐγνώριζεν ὁ Παναγιωτόπουλος ὅτι διέμενε ὁ ταγματάρχης Χρῆστος Καραχάλιος. Ὁ Παναγιωτόπουλος θὰ ἀπηυθύνετο προσγειούμενος εἰς τὸν ταγματάρχη Χρ. Καραχάλιον τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε διὰ τὰ ὑψηλὰ ἐθνικά του φρονήματα, διὰ τὴν αὐτοθυσίαν του καὶ τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν ποῦ τοῦ εἶχε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἡλείας. Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ συγκρότησις ὁμάδος ἀνταρτῶν καὶ ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν, διὰ τὸ Σ.Μ.Α. Μαζί της ἡ ἀποστολὴ ἔφερεν ἓνα ἀσύρματον, 50 λίρες καὶ διάφορα ὑλικά. Μόλις θὰ προσγειοῦτο θὰ ἀνήγγελε τοῦτο εἰς τὸ Σ.Μ.Α. ἵνα ἐπακολουθήσῃ ἀμέσως ἡ ρίψις Ἀγγλοῦ ἀντ)ρχου μὲ περισσότερα χρήματα.

Μὲ τὸ ἴδιον ἀεροπλάνον ἐπεβιάσθη καὶ ἐρρίφθη εἰς Ταύγετον ἡ ἀποστολὴ Κουρκουτᾶ — Κοκκίνου καὶ εἰς Ἀχαΐαν ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀρχισημηνίου Στεφάνου. . . ἐκ Ζακύνθου.

2. Τὴν νύκτα τῆς 13ης Ἀπριλίου ἡ ἀποστολὴ ἐκ λάθους τοῦ πιλότου ἐρρίφθη εἰς τὸ χωρίον Γούμερον τῆς Ἡλείας ἀντὶ τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου Κοσκινᾶ.

Δὲν εἶχαν, ὅμως, προφθάσει νὰ προσγειωθοῦν καὶ οἱ χωρικοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πρόεδρον τῆς Κοινότητος ἤρχισαν νὰ κτυποῦν τὶς καμπάνες τῆς ἐκκλησίας, ὅπως εἶχον διαταχθῆ ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν ἀρχῶν κατοχῆς καὶ μόλις προσγειώθησαν ἀπεπειράθησαν νὰ τοὺς συλλάβουν καὶ νὰ τοὺς παραδώ-

σουν εις τούς Ἴταλους. Δυστυχῶς δὲν εὐρέθη τότε μέσα στοῦ χωριοῦ ἕνας ψυχραίμος, ἕνας θαρραλέος Ἕλληνας, νὰ σκεφθῆ πῶς ἦσαν πράγματι σύμμαχοι ἢ Ἕλληνες αὐτοῖτου ἔπεσαν μὲ τὸ ἀεροπλάνο καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ προσποιηθῶν μόνον συμμόρφωσι στίς Ἴταλικῆς διαταγῆς «νὰ συλλαμβάνουν τούς ξένους κατασκόπους καὶ νὰ εἰδοποιοῦν ἀμέσως τούς Ἴταλους. . . ». Οἱ Ἴταλοὶ εἶχαν τόσο τρομοκρατήσει τούς χωρικοὺς μὲ ψευτοκατασκόπους των, ὥστε μόλις φάνηκε τὸ ἀεροπλάνο νόμισαν οἱ χωρικοὶ πῶς ἦτο Ἴταλικὸ καὶ σκοπίμως ἔρριξε ἀλεξιπτωτιστὰς διὰ νὰ μπλέξη τὸ χωριὸ σὲ συλλήψεις ἀνακρίσεις καὶ φυλακίσεις. . .

Ὁ ἀνθ)γός, ὅμως, Παναγιωτόπουλος καὶ ὁ Κάμιλλος δὲν ἔχασαν τὴν ψυχραιμίαν των καὶ μὲ τὰ περιστροφὰ στοῦ χέρι, ἀπειλοῦντες ὄσους ἐπλησίαζαν, κατώρθωσαν πρὶν φθάσουν οἱ εἰδοποιηθέντες ἐν τῷ μεταξῷ Ἴταλοὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ χωριὸν Γούμερον καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὸ χωριὸν Κούκουρα. Ἐκεῖ προσεπάθησαν νὰ ἀνεύρουν καὶ νὰ παραλάβουν τὸν ἀσύρματον πού εἶχε πέσει μαζί τους μὲ ἀλεξιπτωτον ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τὸν εὐρέθηκαν. Οἱ Ἴταλοὶ ἐζήτησαν καὶ ἔψαξαν οἱ χωρικοὶ παντοῦ καὶ εὐρέθηκαν τὸν ἀσύρματον καὶ τὸν παρέδωσαν εἰς τούς Ἴταλους. Ὁ Παναγιωτόπουλος καὶ ὁ Κάμιλλος παρέμεινον κρυμμένοι ἐπὶ διήμερον εἰς χωριὸν Κούκουρα, φιλοξενηθέντες ἀπὸ ἕναν πατριώτην καὶ μετὰ κατέφυγον εἰς Πύργον.

3. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω μὲ τὸ ἴδιον ἀεροπλάνον πού ἔπεσε ἡ ἀποστολὴ Παναγιωτοπούλου — Κάμιλλου ἔπεσε καὶ εἰς περιοχὴν Ἀχαΐας ἡ ἀποστολὴ ἐνὸς ἀρχισμηνίου Στεφάνου. Ὁ Στέφανος αὐτὸς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Παναγιωτόπουλον πῶς εἰς τὸν Πύργον Ἡλείας ὑπηρετοῦσε ἕνας ἀδελφός του ὡς ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος καὶ ἂν τὸν ἐχρηιάζετο ἠμποροῦσε νὰ τοῦ ζητήσῃ κάθε ἐνίσχυσιν ἢ πληροφορίαν.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν περιπέτειαν εἰς χωριὸν Γούμερον καὶ τὴν ἀφιξίν του εἰς Πύργον ὁ Παναγιωτόπουλος ἐθυμήθηκε τὸν ἀδελφὸν τοῦ Στεφάνου, ταχυδρομικὸν καὶ χωρὶς νὰ πληροφορηθῆ ἀπὸ ἄλλα πρόσωπα γιὰ τὴν ποιότητά του ἐπῆγε καὶ τὸν ἐγνώρισε. Τοῦ εἶπε τὰ τῆς ἀποστολῆς του, πῶς εἶχε ἀτυχία κατὰ τὴν προσγείωσι, πῶς εἶχεν ἔλθει καὶ ὁ ἀδελφός του εἰς τὴν περιοχὴν Ἀχαΐας καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του ἕνα σῆμα πού εἶχε ἐτοιμάσει γιὰ τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ τοῦ στείλουν ἄλλον ἀσύρματον. Τὸ σῆμα ἔπρεπε νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του τὸ ταχύτερον καὶ τοῦ ὑπεσχέθη εὐχαρίστως. Ἡ ἐκλογὴ, ὅμως, τοῦ προσώπου ἦτο ἀτυχής. Ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὁ ἀδελφός τοῦ Στεφάνου ἦτο κομμουνιστής. Μόλις ἐπῆρε τὸ σῆμα, ἀμέσως ἀνεκοίνωσε «τὰ νέα» εἰς τούς κομμουνιστὰς τῆς περιοχῆς, δὲν μετεβίβασε τὸ σῆμα εἰς τὸν ἀδελφόν του καὶ ἐξηφανίσθη. Ὁ διευθυντής τοῦ ταχυδρομείου Πύργου ἐγνώρισε εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Παναγιωτόπουλον ὅτι ἦτο κομμουνιστής καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός του. Δὲν γνωρίζομεν ἂν καὶ ὁ ἀδελφός του ἀρχισμηνίας Στέφανος ἦτο κομμουνιστής, ἀλλὰ ὁ ταχυδρομικὸς εἶτε τὸ ἠθέλε, εἶτε δὲν τὸ ἠθέλε. Ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ Παναγιωτόπουλος εἶναι ὑπάλληλος τοῦ Πύργου ἀδελφός τοῦ Στεφάνου ἦτο τὸ ὄργανον τότε τοῦ ΚΚΕ,

ἐθνικιστής και ἤλθε ἀπὸ τὴν Μέση Ἀνατολὴν γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἤλθε συνεπῶς γιὰ τὸ ΕΑΜ — ΚΚΕ. Συνεπῶς γι' αὐτὸν ἂν δὲν ἦτο ἐχθρός, ἦτο ἀδιάφορος. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν συγκινοῦνται γιὰ τὰ ἐθνικὰ γεγονότα, δὲν βλέπουν Ἑλληνικὴ Πατρίδα και δὲν διακινδυνεύουν συνεπῶς γιὰ τὴν Πατρίδα μας. Βλέπουν μόνον ΚΚΕ — Σόφια — Μόσχα. Τί κρῖμα νὰ εἶναι τυφλοί, ἔστω και ἐλάχιστοι, ὅσοι μένουν σὲ τόπον τόσο λαμπερό, μὲ τέτοιον καθαρόν οὐρανό!

4. Ὁ ἀνθ)γὸς Παναγιωτόπουλος ματαίως ἀναμένει εἰς Πύργον. Οἱ κομμουνισταὶ συνεπλήρωσαν και ἐδῶ τὸ ἔργο τῶν Ἴταλῶν. Οἱ Ἴταλοὶ κατώρθωσαν νὰ πάρουν στὰ χέρια των τὸν ἀσύρματον τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωσαν νὰ ἀκινητοποιήσουν τὴν ἀποστολήν. Δὲν παρέλειψαν μόνον τὴν ἐκτέλεσιν ἐνὸς ἐθνικοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ ἐνήργησαν ἀπάτην εἰς βάρους τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς, ἐξηπάτησαν τὸν ἀνθ)γὸν Παναγιωτόπουλον παρουσιασθέντες ὡς πατριῶτες και ἔδωσαν ὑπόσχεσιν πὸν δὲν ἐτήρησαν.

Ὁ Παναγιωτόπουλος μὲ τὸν Κάμιλλον ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸν Πύργον διὰ τὸ χωρίον Ἀλφειοῦσα, ἰδιαιτέρα πατρίδα τοῦ Παναγιωτοπούλου. Ἐκεῖ εἰς ἓνα κτῆμα μένει ὁ Κάμιλλος και ὁ Παναγιωτόπουλος μεταβαίνει εἰς Κρέσταινα πρὸς συνάντησιν ἀξιωματικῶν. Εἰς Κρέσταινα προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ σύνδεσμον, νὰ τὸν φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον και τὸν ἀνθ)γὸν Δογάνην ἀπὸ τὴν Καλλιθέα. Δὲν ἀπεκάλυψε, ὁμως, τὴν ιδιότητά του και τὴν καταγωγὴν του και ἴσως, δι' αὐτὸ ἢ ἀπὸ ἀδιαφορία μερικὰ πρόσωπα πὸν ἐπλησίασε δὲν τὸν ἐνίσχυσαν εἰς τὴν ἀποστολήν του. Ἔτσι δὲν κατώρθωσε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Χρ. Καραχάλιον και Δογάνην πὸν ἐγνώριζε προσωπικῶς. (Ἡ μοῖρα και τῶν δύο αὐτῶν ἀξιωματικῶν ἴσως νὰ ἦτο ἄλλη ἂν εἶχε ἐπαφὴ τότε μαζί των ὁ Παναγιωτόπουλος, διότι, λίγο ἀργότερα και οἱ δύο ἐδολοφονήθησαν ἀγρίως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν).

5. Κατόπιν τούτων ὁ ἀνθ)γὸς Παναγιωτόπουλος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀθήνα ἓναν σύνδεσμον ἀπὸ τὰ Κρέσταινα νὰ συναντήσῃ ἐκεῖ τὴν σύζυγον τοῦ εἰς Μέσην Ἀνατολὴν ὑπηρετοῦντος λοχαγοῦ Πυρ)κοῦ Φραγκογιάννη, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ δώσῃ ἓνα σῆμα του δι' ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Κάϊρον διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τῆς ὀργάνωσews «Μίδας 614». Ὁ σύνδεσμος ἀπὸ τὰ Κρέσταινα ἐξετέλεσε τὸ καθήκον του, συνήντησε εἰς Ἀθήνας τὴν σύζυγον τοῦ λοχαγοῦ Φραγκογιάννη ἢ ὅποια ἔδωσε τὸ σῆμα και μετεβίβάσθη εἰς τὸ Σ.Μ.Α. Τὸ Σ.Μ.Α. ἔλαβε τὸ σῆμα και διέταξε νὰ μεταβῇ ἢ ἀποστολὴ εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἢ ὀργάνωσις «Μίδας 614» διέθετεν ἀσυρμάτους χωρὶς ἀσυρματιστάς, διότι εἶχον συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Ὁ ἀνθ)γὸς Παναγιωτόπουλος μὲ τὸν Κάμιλλον κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 ἀναχωροῦν εἰς Ἀθήνας, παρουσιάζονται εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὀργάνωσews «Μίδας» πλοίαρχον ἐ.ἀ. Κανάρην και ἀνέλαβον ἀμέσως ὑπηρεσίαν, διαταχθέντες ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ παραμείνουν εἰς τὴν Ἀθήνα.

Εἰς Ἀθήνας ὁ ἀνθ)γὸς Παναγιωτόπουλος διηύθυνε δύο ἀσυρμάτους τῆς «Μίδας» διὰ τοῦ ἀσυρματιστοῦ Κάμιλλου ὑπ' ἀριθ. 1897 και 1900. Κατὰ τὸ

τρίτον 10ήμερον Ἰουλίου 1943 ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μ.Α. νὰ ἀφήσῃ, δέ, εἰς τοὺς ἀσύρματους τὸν Κάμιλλον. Κατόπιν τούτου ὁ Παναγιωτόπουλος ἀναχωρεῖ διὰ Κύμην Εὐβοίας καὶ τὴν 27 Ἰουλίου 1943 μὲ ἰστιοφόρον ἀναχωρεῖ διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Καρυστίας Παντελεήμονος, τοῦ ἀντ)ρχου Καλλιγέρη καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν. Ἐπειτα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους ἔφθασε εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν. Κατὰ τὴν 10ην Αὐγούστου 1943 εἰς τὴν Ἀθήνα ὁ Κάμιλλος συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐν ὥρᾳ ἐκπομπῆς. Ἐπὸ τὴν ἀπειλὴν βασανιστηρίων καὶ ἐκτελέσεως παραδίδει τὸν κτυπτογραφικὸν κώδικα καὶ διαβιβασθέντα σήματα. Οἱ Γερμανοὶ ἐνόμισαν ὅτι εὐρῆκαν πλέον τέλειον προδότην καὶ ὄργανόν των καὶ τοῦ ἐξήτησαν νὰ τοὺς παραδώσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὀργανώσεως «Μίδαξ». Ὁ Κάμιλλος προσποιεῖται προθυμίαν νὰ τοὺς παραδώσῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὀργανώσεως «Μίδαξ» καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν μὲ πολιτικὴν περιβολὴν περιφέρεται εἰς διάφορα κέντρα τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς δῆθεν ἀνακάλυψίν του. Μίαν, ὅμως, ἡμέραν κατώρθωσε νὰ ἀπωθήσῃ τοὺς συνοδοὺς Γερμανοὺς, ἀπέδρασε καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς «Μίδαξ» Κώτσην, μετὰ τὴν σύλληψιν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τοῦ πλοιάρχου Κανάρη. Κατὰ τὸ β' 10ήμερον Σεπτεμβρίου 1943 ὁ Κάμιλλος ἀνεχώρησε διὰ Μ.Α. μαζὶ μὲ τὸν Κώτσην διὰ τοῦ ἰστιοφόρου «Ὁδηγήτρια».

7. Ἔτσι ἔληξε ἡ δράσις τῆς ἀποστολῆς Παναγιωτοπούλου — Κάμιλλου εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα. Λάθη μερικῶν χωρικῶν, ἡ προδοσία τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀδιαφορία ἴσως ἄλλων δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ δράσῃ ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ εἰς περιφέρειαν Ἠλείας μὲ τὴν θαυμασίαν ὀργανώσιν ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου. Τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς, ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἰκανότης τοῦ ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου ἦτο ἡ καλλίτερη ἐγγύησις ὅτι εἰς τὴν περιφέρειαν Ἠλείας — Ἀρκαδίας θὰ ἀνεπτύσσεται ἰσχυρότατο συγκρότημα ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα δικαίωσιν πλήρως αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ ταγ)ρχος Χρήστος Καραχάλιος ἄργησε νὰ παρουσιασθῇ, διότι δὲν εἶχε ἀποστολὴν ἰδικήν του, ἀσύρματον καὶ ὄπλα. Καὶ ὅταν ἀργότερον ἐφάνη ἡ ἀνταρτικὴ του κίνησις εἰς τὰ βουνὰ Ἠλείας — Ἀρκαδίας, εἶχε αὐτὸς μὲν ἑκατοντάδες ἀνάρτες μὲ λίγα ὄπλα ἢ ἀόπλους, οἱ δολοφόνοι, ὅμως, καὶ προδότες κομμουνισταὶ εἶχαν προενεργήσει μὲ κάτι τέτοιες ἐνέργειες, σὰν τοῦ ταχυδρομοῦ τοῦ Πύργου, νὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ ὀργανώσις ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ νὰ ἐξαπατήσουν ἄλλες ἀποστολές, νὰ πάρουν αὐτοὶ ὄπλα. Ἄς γίνουσι, τέλος πάντων, μαθήματα τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος. Δὲν ἀρκεῖ τὸ ἐθνικὸν μας φρόνημα, ἡ πίστις μας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ αὐτοθυσίαι. Χρειάζονται καὶ ἡ ἀμφιβολία καὶ ἡ δυσπιστία εἰς ὅλους, ὅσους ἔχουν λόγια μόνον Ἑλλήνων, χωρὶς νὰ ἔχουν καὶ ἔργα Ἑλλήνων.

17.- ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗΒΕΝΣ

1. Όπως αναφέρομεν εις άλλο κεφάλαιον ὁ Ἄγγλος συνταγματάρχης Στήβενς ἐπρόκειτο νὰ πέσῃ τὴν 15ην Αὐγούστου 1943 εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ Ε.Σ. τοῦ λοχαγοῦ Γ. Καραχάλιου. Κατὰ τὸν Ἰούλιον 1943 εἰς Τριφυλίαν ἦσαν ἐν ὄλω 10 ἔνοπλες ἀνταρτικὲς δυνάμεις μὲ 400 περίπου ἀντάρτες καὶ ἐπρόκειτο ἐντὸς τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Αὐγούστου 1943 νὰ ἐνισχυθοῦν ἀπὸ τὸ ὄπλα ποῦ θὰ παρέδιδαν οἱ Ἴταλοὶ τῆς Κυπριασσίας. Εὐθὺς μετὰ τὴν 15 Αὐγούστου θὰ ἐρρίπτετο καὶ ὁ (συν)ορχης Στήβενς πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ὄλου ἀγῶνος, ἀναλαμβάνων τὴν ἀρχηγίαν ὄλων τῶν ἀποστολῶν τῆς Πελοποννήσου. Δυστυχῶς ἡ προδοτικὴ ἐπιθέσις τῶν κομμουνιστῶν τὴν 6ην Αὐγούστου 1943 κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν ἀνέτρεψαν τὰ σχέδια τοῦ Σ.Μ.Α. Ὁ Στήβενς ἐπῆρε ἄλλη ἐντολὴν νὰ πέσῃ πλέον ὄχι εἰς Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν ἀλλὰ εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων.

Πράγματι ὁ Στήβενς ἔπεσε εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων τὴν ἰδίαν ἡμέραν 15 Αὐγούστου 1943, ὅποτε ἡ ὅλη ἀνταρτικὴ κατάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶχε τελείως μεταβληθῆ. Κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου 1943 εἶχαν προηγηθῆ τέσσαρες προδοτικὲς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. (μάχη Κωστομέρας, μάχη Νίβιτσας 6.8.1943, μάχη Περιβολίων τῆς 6.8.1943, μάχη Βασιλικῆς 13.8.1943) καὶ εἰς περιοχὴν Ἀχαΐας — Ἀρκαδίας — Ἡλείας, οἱ κομμουνισταὶ ἐτοιμάζονται πλέον καὶ γιὰ νέες ἐπιθέσεις.

2. Εἰς μίαν συνάντησιν κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν τοῦ λοχαγοῦ Ἀργυροπούλου εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων μὲ τὸν (συν)ορχην Στήβενς ὁ λοχαγὸς Ἀργυρόπουλος ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Στήβενς «νὰ ἀξιῶσιν συμμόρφωσιν τῶν κομμουνιστῶν μὲ τὸ συναφθὲν σύμφωνον τῆς 5.8.1943 εἰς Νάσια Καλαβρύτων μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., ἄλλως ὡς ἀρχηγὸς πλέον ὄλων τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν τοῦ Σ.Μ.Α. νὰ ἐπιβάλῃ κυρώσεις ἐναντίον τῶν διὰ τὴν μὴ τήρησιν τοῦ συμφώνου καὶ διὰ τὴν μὴ τήρησιν γενικῶς τῶν διαταγῶν τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου». Ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι: «Δὲν δύναται πλέον νὰ ἀσχολῆται μὲ τὸ ζήτημα τῆς συμφιλίσεως τῶν ὀργανώσεων, διότι ὁ πόλεμος συνεχίζεται ἔντονος καὶ ἔχει ἀνάγκην νὰ συνεργασθῆ μὲ ὄσους κατέχουν περισσότερα ὄπλα». Δὲν ἐξετάζεται, πλέον, ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν Στήβενς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α., «ποῖος εὐθύνεται ἢ δὲν εὐθύνεται» καὶ ἀναλόγως νὰ ἐνισχυθῆ ἢ ὄχι, ἀλλὰ ἐξετάζεται ἡ πραγματικὴ μόνον κατάστασις. Καὶ ἀκολουθεῖ μὲν βεβαίως ἡ τεραστία ἀνάπτυξις καὶ ἐνεργὸς δρασίς τῶν συγκεροτημάτων Χρήστου Καραχάλιου — Βρεττάκου, ὅπου ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια καὶ ἡ ἀποστολὴ Στήβενς μὲ τὴν ἀποστολὴν Ἄντονου Ἄντριους ἀναγκά-

ζονται ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἀλλάξουν γνώμην καὶ νὰ ἀφήσουν τὴν τακτικὴν ἀδραναίαν ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλὰ τότε ἦτο ἀργά. Ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποστολῆς Στῆβενς πρὸς τὶς ἐθνικὰς ομάδας Ἡλείας - - Ἀχαΐας — Ἀρκαδίας δὲν ἐδόθη ἐγκαίρως. Ὅταν, δέ, ἀπεφασίσθη νὰ δοθῇ, οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἀνασυγκροτηθῆ καὶ μὲ ἐπιθέσεις των, ἐνέδρες καὶ κυκλωτικὰς κινήσεις των κατώρθωσαν νὰ ματαιώσουν ὅλες τὶς ρίψεις, πού ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισεν ἡ ἀποστολὴ Στῆβενς νὰ κἀνῃ γιὰ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς βόρειον Ἀρκαδίαν.

Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

18.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ANTONY ANTPIOTC

1. Ἡ ἀποστολὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν Ἕγγλον ταγ)ρχην Ἄντον Ἄντριους καθηγητὴν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ἕναν Ἕγγλον δεκανέα καὶ ἕναν ἀσυρματιστὴν Ἕλληνα ὀνομαζόμενον Νικηφόρον Ἐπεσε εἰς περιοχὴν Καλαθρότων κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου 1943. Ἀναλαμβάνει πλέον τὸ ἀρχηγεῖον τῶν ἀποστολῶν εἰς περιφέρειαν Ἡλείας, Καλαθρότων καὶ Γορτυνίας. Ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν εὗρηκε εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν δὲν ἦτο εὐχάριστος ἀπὸ ἀπόψεως συνεργασίας τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. μὲ τὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ τοῦ ΚΚΕ. Χάριν τοῦ συμμαχικοῦ συμφέροντος τῆς ἀπαραιτήτου συνεργασίας τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων ἔναντιον τῶν κατακτητῶν, ὁ Ἄντριους ἀναλαμβάνει μίαν πρωτοβουλίαν συμφιλίωσης τῶν τοῦ Ε.Σ. μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἀπευθύνει τὴν ἀπὸ 28.7.1943 πρόσκλησίν του πρὸς τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον, πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν νομῶν Ἀχαΐας, Ἀρκαδίας, Ἡλείας καὶ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ νὰ παρευρεθοῦν εἰς σύσκεψιν εἰς Νάσια Καλαθρότων τὴν 31 Ἰουλίου 1943. Ἡ σύσκεψις πραγματοποιεῖται, ὑπογράφεται τὸ σύμφωνον ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους Ε.Σ. — ΕΛΑΣ, ἀλλὰ δὲν τηρεῖται τὸ σύμφωνον ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Σημειώνομεν ἐδῶ ὅτι ἡ ἀποστολὴ Ἄντριους, ἐνῶ ἐβεβαιώθη περὶ τῆς τακτικῆς τῶν κομμουνιστῶν οἱ ὅποιοι δὲν ἐτήρησαν ποτὲ τὸν λόγον των καὶ δὲν ἐσεβάσθησαν τὴν ὑπογραφήν των εἰς κάθε σύμφωνον, δυστυχῶς δὲν ἠκολούθησε τακτικὴν ἀπομονώσεως καὶ κυρώσεων κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς αὐτὸ βέβαια συνετέλεσεν ἡ δολιότης τῶν κομμουνιστῶν, ἡ ἰκανότης των νὰ ὑποκρίνονται καὶ νὰ ἐξαπατοῦν, ἀσφαλῶς, δὲ καὶ ἡ τότε ἐπικρατοῦσα σύγχισις εἰς τὸ Σ.Μ.Α. σχετικῶς μὲ τὴν πραγματικὴν κατάστασιν εἰς τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὸ Κáιρον ἐδίδετο γραμμὴ κατευθύνσεων ἀντίθετος μὲ τὴν πραγματικότητα τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν δεινῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μερικοὶ τοῦ ΕΑΜ — ΚΚΕ εἶχον κατορθώσει νὰ εἰσχωρήσουν εἰς καιρείας θέσεις εἰς τὴν Κáιρον Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν καὶ τὶς ἐκεῖ ὑπηρεσίες καὶ παρουσίαζον ὅτι εἰς τὴν Πελοπόννησον

μόνον ΕΑΜ ὑπῆρχεν. Ἔτσι οἱ κατάσκοποι αὐτοῦ ἐδημιούργησαν ψευδῆ εἰκόνα εἰς τοὺς ἀρμοδίους καὶ ἐδίδοντο ὀδηγίαι ἀντίθητες μὲ τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα.

2. Ὁ Ἄντριους κινούμενος εἰς Νάσια Καλαβρύτων μετὰ τοῦ Ἄγγλου δεκανέως ἀσυρματιστοῦ ἐφ. ὑπολ)γοῦ Γ. Φλούδα καὶ Μοναστηράκι — Κιλελη Γορτυνίας, ὅπου ἦτο τὸ συγκρότημα Χρ. Καραχάλιου, συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὁ μὲν Φλούδας ἐδολοφονήθη ἀγριῶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ δὲ Ἄντριους ὠδηγεῖτο πρὸς Ὀρεινὴν, Ἡλείαν. Τμημα τοῦ Ε.Σ. εἰδοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἄντριους προσέτρεξεν, τὸν ἀπελευθέρωσεν καὶ ἔφθασε εἰς τὸ ἀγρόκτημα ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου.

3. Ὁ Ἄντριους ἦτο μεγάλος φιλέλλην καὶ ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην ταχειᾶς ἐνισχύσεως τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ.

Παρακολουθεῖ τις ὁμάδες, ὑπόσχεται ρίψεις. Ὁρίζονται πολλὰς φορὰς πεδία ρίψεων εἰς Μοναστηράκι, Πυργάκι, Πετρίνα κ.ἄ. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, μὲ ἐνέδρες, μὲ ἐπιθέσεις τῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. κατὰ τὸν χρόνον τῶν ἐπιχειρῶν ρίψεων, μὲ ἐπιθέσεις τῶν Γερμανῶν πού ἐκεῖνοι εἰδοποιοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. κατορθώνουν νὰ ματαιώσουν ὅλες τὶς ρίψεις πού εἶχε προετοιμάσει ἡ ἀποστολή. Σχετικῶς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

19.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΗΝΗ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑΚΟΥ — ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἀποστολή ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν δόκιμον ἀξιωματικὸν Ἀεροπορίας Ἀναστάσιον Μήνην ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, ἀπὸ τὸν σημῖαν ἀσυρματιστὴν Μιχαὴλ Κουρκουλάκον ἀπὸ τὴν Μάνην καὶ τὸν σημῖαν Ἀντώνιον Σπηλιόπουλον ἀπὸ τὴν Ζαχάρω — Ὀλυμπίας. Ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς τὴν νύκτα τῆς 19 Μαΐου 1943 ἀπὸ τὴν Ντέρνα τῆς Κυρηναϊκῆς καὶ ἐρρίφθη τὴν ἰδίαν νύκτα εἰς Ταῦγετον εἰς θέσιν «Μάνεσι» περιοχῆς Νεοχωρίου. Κατὰ τὴν πτώσιν εὐτυχῶς οὐδεὶς ἔπαθε καὶ ὁ ἀσύρματος ἐλειτουργοῦσε. Οὐδεὶς τοὺς ἀνέμενε. Κατὰ καλὴν τύχην ἀπὸ ἐκεῖ εἶχε ἀναχωρήσει μόλις πρὸ λίγων ἡμερῶν, λόχος Ἰταλῶν πού ἐφύλαγαν τὸ ἐκεῖ ἐργοστάσιον ξυλείας. Τὸ ἀεροπλάνον πού τοὺς ἔφερε ἀντελήφθη μόνον ὁ Ἀδὰμ Κονταξῆς ἀπὸ τὸ Δυρράχι καὶ ἔτρεξε νὰ ἀναφέρῃ τὸ γεγονός εἰς τὸν ἀνεψιὸ του ὑπολ)γὸν Πέτρο Κεφάλαι. Ὁ Κεφάλαις ἀνέθεσε εἰς τὸν ἀνθ)γὸ I. Λαδᾶν νὰ ἐξερευνήσῃ μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ὅλην τὴν περιοχὴν Πολιανῆς εἰς θέσιν «Μάνεσι». Τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ ἀντάρτες τοῦ Λαδᾶ ἀνεκάλυψαν ὄλα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μήνης συνήνησε τὸν Θεόδωρον Πεφάνην καὶ Παν. Πεφάνην ἀπὸ τὴν Νέδουσα Ἀλαγονίας, οἵτινες τοὺς ὑπεδέχθησαν καλῶς, τοὺς κατετόπισαν διὰ τὶς θέσεις τῶν Ἰταλῶν καὶ τοὺς ἔκρυψαν. Ὅλα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς μὲ τοὺς

ἀντάρτες πλέον τοῦ Λαδᾶ, ἀσφαλισμένοι, ἔφθασαν εἰς Δυρράχιον καὶ συνήντησαν καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς τῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον, ὑπολ)γὸν Πέτρον Κεφάλαν κ.ἄ. Οἱ ἐν λόγῳ ἀξιωματικοὶ διὰ τῶν συνδέσμων των τὴν ἄλλη ἡμέρα προώθησαν τὸν Ἀναστάσιον Μήνην καὶ τὸν Μιχαῖλ Κουρकुλάκου εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ τὸν Ἀντόνιον Σπηλιόπουλον εἰς Πυλίαν — Τριφυλίαν.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἦτο μόνον ἡ συγκέντρωσις πληροφοριῶν διὰ τὰς θέσεις, δύναμιν, ὄπλισμόν τοῦ ἐχθροῦ, θέσιν ἀποθηκῶν, πυροβολαρχιῶν, θέσιν ἀφυλάκτων ἀκτῶν καὶ γενικῶς διὰ τὸν ὄπλισμόν καὶ τὴν ἄμυναν τῶν ἀκτῶν τῆς νοτίου Πελοποννήσου ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο Παπᾶς — Ἀράξου μέχρι Ναυπλίου. Ὅπως εἶχε γνωρίσει τὸ συμμαχικὸν στρατηγεῖον εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀποστολῆς Μήνην ἐμελετᾶτο σοβαρῶς ἡ ἀπόδοσις συμμαχικῶν δυνάμεων εἰς Πελοπόννησον καὶ εἰς Βαλκάνια γενικώτερον.

Εἰς τὴν Καλαμάτα ὁ Μήνης καὶ ὁ Κουρकुλάκος ἤλθαν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν λοχαγὸν Ὀδυσσεᾶ Ζαμποῦρον, τὸν λιμενάρχην Καλαμάτας Κορυζῆν, τὸν ταγ)ρχὴν Χωρ)κῆς Γιαλουράκου, τὸν ἀνθ)χὸν Τσαρούχην κ.ἄ. Κατόπιν ἐπανῆλθον εἰς τὸ Δυρράχιον καὶ ἔδωσαν τίς πρῶτες πληροφορίες εἰς τὸ συμμαχικὸν στρατηγεῖον Μ.Α. διὰ τὴν κατάστασιν τότε εἰς Πελοπόννησον, ὅτι ὑπῆρχον ἐθνικὰ τμήματα ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ὅτι ἐζητοῦσαν ὄπλα καὶ εἰδικὴν ἀποστολὴν διὰ τὴν ὀργάνωσίν των. Μετεβίβασαν ἐπίσης εἰς τὸ στρατηγεῖον Μ.Α. τὸ γεγονὸς τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀποστολῆς Κουρकुλάκου -- Κοκκίνου. Μετὰ δέμηνον ὁ Μιχαῖλ Κουρकुλάκος ἀπεσπᾶσθη εἰς τὴν ἀποστολὴν Ρίντ Γιαννοπούλου εἰς Τριφυλίαν καὶ ὁ Μήνης προσέλαβε ὡς ἀσυρματιστὴν τὸν Ι. Πουλημένον ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, πρῶν ἀσυρματιστὴν ἐμπορικῶν ναυτικῶν, ὅστις παρέμεινε μαζί του μέχρι τέλους τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὁ Ἀντόνιος Σπηλιόπουλος εἰς τὴν περιοχὴν Πυλίας συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ μετεφέρετο ὡς ὄμηρος πρὸς Τρίπολιν. Κατὰ τὴν μεταφορὰν του, ὅμως, ἔξω τῆς Πύλου κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ. Ὁ Σπηλιόπουλος ἦτο πλέον γνωστὸς εἰς τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς. Ἦτο ἀδύνατος πλέον ἡ μετακίνησις του καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντός του. Κατόπιν αὐτῶν ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν μὲ ὑποβρύχιον ἀπὸ τὰ παρῶλια τῆς Πύλου.

Ὁ Μήνης ἀφήνει μονίμως εἰς Ταῦγετον τὸν ἀσυρματιστὴν Πουλημένον καὶ ὁ ἴδιος κυκλοφορεῖ μὲ ψευδώνυμα καὶ διαφορετικὰ ροῦχα ἀπὸ Καλαμάτα, εἰς Τρίπολιν, Σπάρτην, Γύθειον, Μολάους, Ταῦγετον. Εἶχεν ὀργανώσει παντοῦ δίκτυον πληροφοριῶν διὰ κάθε κίνησιν καὶ δρᾶσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἤρχετο εἰς προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς κεντρικοὺς πυρῆνες τῆς ὀργανώσεώς του. Παντοῦ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ συλληφθῇ ἀπὸ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς ποὺ εἶχαν μάθει τὴν ἀφίξίν του, τὸ ὄνομά του καὶ τίς μετακινήσεις του. Τὸ καθῆκον, ὅμως, εἰς τὴν Πατρίδα εἶναι καθῆκον καὶ δὲν ὑποχωρεῖ δὲν ὑπολογίζει τοὺς κινδύνους. Ὅταν ἐπανερχεται εἰς τὸν Ταῦγετον ἀποστέλλει τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ καλλίτερη ἀμοιβή του. Ὁ ἀγὼν συνεχίζεται, ἡ Πατρίδα πρέπει νὰ ἐλευθερωθῇ. Χωρὶς τοὺς λίγους ἰдео-

λόγους, πού με πείσμα και θρησκευτική προσήλωσι έκαναν τὸ καθήκον σάν τὸν Μήνη ἢ Πατρίδα μας δὲν θὰ ἦτο ἐλεύθερη.

Τὸ Σ.Μ.Α. εἶχε δώσει εἰς τὸν Μήνην ρητὴν ἐντολὴν νὰ μὴ ἀναμσχθῆ εἰς οὐδεμίαν ὁργάνωσιν καὶ νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς καμμίαν διαμάχην. Παρὰ ταῦτα ἢ ἀποστολὴ του ἐθεωρεῖτο ὑποπτος ἀπὸ τὸ Ε.Α.Μ — Κ.Κ.Ε. καὶ ἀπὸ τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐθεωροῦσαν ὡς «πράκτορα τοῦ Γλύσμπουργκ» καὶ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ὡς «πράκτορα τοῦ Ε.Λ.Α.Σ».

Μέσα εἰς τὴν ἐπικρατήσαν τότε σύγχισιν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς ἀπελευθέρωσος ὁ Μήνης διέτρεξε κίνδυνον νὰ συλληφθῆ ἀπὸ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ὡς ὄργανον τοῦ Ε.Λ.Α.Σ — Κ.Κ.Ε. Εὐτυχῶς, ὅμως, διέφυγε χάρις εἰς τὴν πληροφορίαν πού εἶχε λάβει ἐγκαιρῶς. Διέτρεξε ἐπίσης κίνδυνον νὰ «ἐκκαθαρισθῆ» ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως εἶχαν ἀποφασίσει τότε, διότι εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἀνακοινώῃ ὅλα τὰ νέα τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου Μ.Α. διὰ νὰ μάθῃ ὁ κόσμος τὴν ἀλήθειαν. Ἡ Ο.Π.Λ.Α. εἶχε ἀναθέσει τὴν ἐκτέλεσιν εἰς κάποιον Κουρᾶκον.

Ἴδου τὶ ἐκθέτει ὁ ἴδιος διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην:

(Ἐνοιξις: Θέρος 1944):

«Τὸ Ε.Α.Μ τότε εἶχε μονοπωλήσει τὸ δελτίον πληροφοριῶν. Ἀνέγραφε εἰς τὰ δελτία του πού κυκλοφοροῦσε εἰς τὰ χωριά μόνον προέλασιν τῶν Ρωσικῶν στρατευμάτων, διευτυμπάνιζε μόνον Ρωσικὲς ἐπιτυχίες. Διὰ τὰ γεγονότα καὶ τὶς νίκες τῶν Δυτικῶν πού εἶχαν κάνει μάλιστα καὶ ἀπόβασιν εἰς Ἰταλίαν μόνον ἐλάχιστα ἀνεκοίνωνε. Καὶ ὅταν ἔγινε τὸ σύμφωνον τοῦ Λιβάνου καὶ ἔγινε ἡ κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἐνώσεως ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου, ἐλάχιστα ἢ τίποτε σχεδὸν ἀνέγραφε εἰς τὰ δελτία του. Ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ ἐκδίδω ἰδιαίτερα δελτία πληροφοριῶν μὲ ὅλα τὰ νέα καὶ τὰ ἐκυκλοφοροῦσα εἰς τὰ χωριά. Ὅταν μὲ ρώτησαν ἀπειλητικὰ τοὺς ἀπήντησα: «Ὅσα λέει τὸ συμμαχικὸν ραδιόφωνον θὰ τὰ ἐκδίδω καὶ θὰ τὰ κυκλοφορῶ στὰ χωριά νὰ μάθῃ ὁ λαὸς τὴν ἀλήθειαν». Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι παρ' ὀλίγον νὰ δολοφονηθῶ ἀπὸ ἕναν Κουρᾶκον τῆς Ο.Π.Λ.Α.»

Ἡ θαρραλέα αὐτὴ στάσις του παρ' ὀλίγον νὰ τοῦ στοιχίσῃ τὴν ζωὴν του, τότε, ἀπὸ τοὺς δολοφόνους κομμουνιστάς πού δὲν ἤθελαν νὰ μάθῃ ὁ κόσμος ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὴ ἢ διαβεβαίωσις τοῦ Μήνη ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία, γιατί ἀποδεικνύει ὅτι ἀπὸ τότε οἱ ἠγούμενοι τοῦ Ε.Α.Μ — Κ.Κ.Ε. ἔβλεπαν μὲ τὰ δυὸ τους μάτια τὴ Μόσχα καὶ τὴν Ρωσσία καὶ ὄχι τοὺς ἄλλους συμμαχούς μας καὶ τὴν ὑπόδουλο τότε Πατρίδα μας.

Ὁ εἰς περιοχὴν Πυλίας ἀποσταλεὶς Ἀντώνιος Σπηλιόπουλος πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, κατῴρθωσε ὅμως, νὰ δραπέτευσῃ. Οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν κρατήσῃ τὴν φωτογραφίαν του καὶ διέτρεχεν ἄμεσον κίνδυνον εἰς πᾶσαν κίνησιν του. Ἀλλὰ καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἠμπόδιζον τὴν κυκλοφορίαν του ἐφ' ὅσον δὲν ἐγίνετο ὄργανόν των ἀπειλοῦντες συγχρόνως ὅτι θὰ τὸν τουφεκίσουν. Τὸ Σ.Μ.Α. κατόπιν αὐτῶν διέταξε νὰ ἐξυρεθῆ καίκι καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κάϊρον. Διειτέθησαν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν Ταυγέτου 50

λίρες και έτοιμάσθηκε τὸ καΐκι ἀλλὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του οἱ κομμουνισταὶ ἠμπόδισαν τὴν ἀναχώρησίν του, κατέσχον τὸ καΐκι καὶ ἐπῆραν καὶ τὰ πετρέλαιά του. Ἀργότερα κατώρθωσε ὁ Σπηλιόπουλος νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Μ. Ἀνατολὴν μὲ ὑποβρύχιον ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Πύλου ὡς ἀναφέρονται ἀνωτέρω.

20.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΛΕΣΣΙ ΚΑΙ ΤΣΟΚ

1. Ὅπως εἶναι γνωστόν, μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν Ἰταλο - γερμανῶν τὸ 1941, ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου προσεπάθησαν νὰ φύγουν μὲ κάθε μέσον ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, πού ἀπετέλεσαν ἀργότερα τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ οἱ Ἕλληνοι τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ Σώματος πού μᾶς ἐνίσχυσε τὸ 1941, ἔστω καὶ συμβολικῶς εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰταλῶν.

Μερικοί, ὅμως, Ἕλληνοι δὲν κατώρθωσαν νὰ φύγουν καὶ ἔμειναν προστατευμένοι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κυνουρίας ἦσαν καὶ ὁ Ἐπιλοχίας Λέσλυ μὲ τὸν λοχίαν Τσόκ. Αὐτοὶ εἶχαν ἐπαφὴν μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸν Γρ. Μαντζουράνην, ὅπως ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια. Μαζὶ δὲ μὲ τὸν Μαντζουράνην καὶ ἄλλοι πατριῶτες ὠργάνωναν ἀποστολὰς εἰς Αἴγυπτον διὰ βενζινοπλοίων.

Ἦδη ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἓνα γεγονός. Κατὰ τὸν Μάϊον 1943 ἔφθασε ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν ἓνα βενζινόπλοιο εἰς Λακωνίαν — Κυνουρίας ὅπως παραλάβῃ Ἑλληνας προοριζομένους γιὰ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἶχε πρὶν μεταφέρει μὲ δύο ἀποστολὰς 110 ἄνδρες καὶ τώρα μὲ τρίτην ἀποστολὴν ἦσαν ἔτοιμοι 72 ἄνδρες. Οἱ κομμουνισταὶ, ὅμως, ἐβεβαιώθησαν ὅτι οἱ ἀναχωροῦντες δὲν ἦσαν κομμουνισταὶ καὶ στέλλουν ἓνα ἀποκαλούμενον «Ζαχαριάς», πού δὲν εἶχε καμίαν σχέσιν μὲ τὸν ἐθνικὸ ἥρωα τοῦ 1821 Ζαχαριᾶν, πηγαίνει μὲ 25 ἐνόπλους εἰς τὸν ὄρμον ἐπιβιβάσεως καὶ μόλις ἐπλησίασε τὸ βενζινόπλοιο ἠμπόδισε τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἀνδρῶν.

Προσπαθοῦν νὰ δοθοῦν ἐξηγήσεις καὶ γίνονται διαπραγματεύσεις. Οἱ κομμουνισταὶ ζητοῦν ὡς ὄρον, πρὶν φύγουν οἱ ἄνδρες, νὰ τοὺς δώσουν οἱ Ἕλληνοι διπλάσια ὄπλα ἀπὸ τοὺς ἀναχωροῦντας ἄνδρας. Δηλαδή ἔλεγον καθαρά: Ἐμεῖς ἔχομε ἄλλο πόλεμον καὶ ἄλλον σεῖς. Σᾶς κάνομε τὴν χάριν νὰ συνεχίσετε τὸν πόλεμό σας, ἂν μᾶς δώσετε ὄπλα καὶ γιὰ τὸν ἰδικὸν μας πόλεμον. Τὸν πόλεμον δηλαδή κατὰ τῆς Ἑλλάδος πού προετοιμάζον!

Πρὸ τῶν ἐκβιασμῶν αὐτῶν οὐδεὶς ἐδέχθη. Οἱ κομμουνισταὶ πυροβολοῦν κατὰ τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἀναγκάζουν νὰ ἀπομακρυνθῇ ὀλοταχῶς. . . Ὁ Ἕλληνας κυβερνήτης τοῦ πλοίου ἀναρωτιέται μήπως εἶναι ὄργανα τῶν Γερμανῶν αὐτοὶ πού ἐμποδίζουν νὰ ἐνισχυθῇ ὁ συμμαχικὸς στρατός; Δὲν ἔχει ἄδικο. Ἦσαν τὰ

πολυτιμώτερα ὄργανα τῶν Γερμανῶν καὶ οἱ φοβερότεροι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἦσαν κομμουνιστὶ καὶ ἐκινουῦντο ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος. . .

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν μετὰ τοὺς δύο Ἕλληνας, τοὺς λεηλατοῦν, τοὺς φυλακίζουν ἐπὶ 12 ἡμέρες καὶ τοὺς πέρνουν καὶ τοὺς δύο ἀστυνόμους ποὺ εἶχαν. Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν των οἱ Ἕλληνοι ἔρχονται εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Πάρωνος ὅπου ἦτο ἡ ἀποστολὴ Χάρικτον — Ταβερναράκη.

Μόλις ὁ Χάρικτον μετὰ τὸν Ταβερναράκη ἀνεχώρησαν διὰ Ταῦγετον, ἄφησαν εἰς Πάρωνα τοὺς δύο Ἕλληνας μετὰ ἕνα ἀστυνόμους. Ὁ Χάρικτον μόλις ἔφθασε εἰς Δυρράχιον Ταῦγέτου ἀποφασίζει νὰ μὴ ἐπανεέλθῃ εἰς Πάρωνα ἐν μέσω τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἰδοποιεῖ τοὺς δύο Ἕλληνας νὰ ἔλθουν εἰς Ταῦγετον. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, μόλις ἐβεβαιώθησαν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Χάρικτον μετὰ τὸν Ταβερναράκη εἰς Πάρωνα, συλλαμβάνουν τοὺς Ἕλληνας, τοὺς φυλακίζουν καὶ τοὺς πέρνουν τὸν ἀστυνόμους. Δὲν κατώρθωσαν βέβαια νὰ ἐξαπατήσουν τὸ Σ.Μ.Α. μετὰ τὰ σήματα τοῦ ἀστυνόμου ποὺ ἔστειλλαν διὰ νὰ ἐπιτύχουν ρίψεις ὀπλων. Φανερώνει, ὅμως, καὶ ἡ ὅλη ἐνέργειά των αὐτὴ πόσο ὑπελόγιζον τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν καὶ τί ἐνίσχυσι ἔκαναν στὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα.

Σκόπιμον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν καὶ σχετικὸν ἔγγραφο τῶν κομμουνιστῶν τῆς 19.10.1943 ἀποδεικνύον καὶ αὐτὸ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἠμποδοῦν τὸ ἔργον τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς:

ΕΛΛΑΣ

8ον Ἐφ. Συν)μα

Ἀρχηγεῖον

Πρὸς

Τὸ 8ον Συν)μα ΕΛΛΑΣ

19.10.43, ὥρα 13

Κατόπιν διαταγῆς τοῦ ἀρχηγείου Ν. Α. Πελοποννήσου ἀκουροῦμεν τηλεγράφημα τοῦ Ἕλληνο συνδέσμου ΗΕΝΤΥ δι' οὗ ἐκαλοῦντο οἱ Ἕλληνοι σύνδεσμοι τοῦ Πάρωνος ΤΖΑΚ καὶ ΛΕΣΑΙ ὅπως μετὰ τοῦ ἀστυνόμου των ἀφίχθῶσιν εἰς Δυρράχιον, καθόσον ὁλόκληρος ἡ ὑπὸ τὸν ΧΕΝΠΙ (Χάρικτον) ἀποστολὴ ἀνεχώρησε διὰ βόρειον Πελοπόννησον.

Ἐπ' οὐδεμίᾳ περιπτώσει νὰ ἐπιτρέψῃτε εἰς τοὺς ἀνωτέρω ΤΖΑΚ καὶ ΛΕΣΑΙ νὰ μετακινήθωσιν ἔξω τῆς περιοχῆς σας.

Ἐπ' εὐθύνῃ σας νὰ ἀναλάβετε ἐπιτήρησίν των, ὅπως μὴ ἔλθωσιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ οἰαδήποτε ἄτομα μὴ ἐμπιστευόμενα ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ὁργάνωσιν.

Τὰ μέτρα ταῦτα νὰ καταβληθῇ ἀπὸ μέρους σας προσπάθεια, ὥστε νὰ μὴν πάρουν τὸν χαρακτῆρα ἐχθρικῆς στάσεως ἐναντίον των.

Σχετικῶς γνωρίζατέ μας ἄμεσα τυχὸν ἐνέργειάν των πρὸς ἀπομάκρυνσίν των ἐκ τῆς περιοχῆς σας.

Γιὰ τὸ ἀρχηγεῖο
Φωτιᾶς

21.— ΑΝΑΤΙΝΑΞΙΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΝΕΔΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ 10.10.1943

1. Κατὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον Ὀκτωβρίου 1943 ἐδόθη ἐντολὴ ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. εἰς τὴν ἀποστολὴν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας νὰ ἀνατιναχθῇ ἡ γέφυρα τοῦ ποταμοῦ Νέδα, εἰς θέσιν Μποῦζι, ὅπου χωρίζεται ἡ Τριφυλία ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας αὐτῆς θὰ καθυστερῆ τὴν συγκοινωνίαν καὶ θὰ ἐπέφερε διαταραχὴν εἰς τὸ Γερμανικὸν σχέδιον ἐπιστροφῆς σημαντικοῦ πολεμικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὸ «φρούριον Κρήτης», (ὅπου εἶχον οἱ Γερμανοὶ τὴν ὀχυρωμένην ὑπ' αὐτῶν Κρήτην) μέσω Καλαμάτας πρὸς βορρᾶν σιδηροδρομικῶς. Ἡ ἀποστολὴ τότε ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Ρίντ, τὸν Ἄγγλον ὑπολ)γὸν Πήτερ, τὸν Ἑλληνα διερμηνεά Γ. Φωτιάδην ἀπὸ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Κώσταν Καφίρην ἀπὸ τὰ Περιβόλια Ὀλυμπίας. Ὁ Καφίρης μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943 καὶ τὴν μάχην Ἀλαγονίας τὴν 17.8.1943 ἐπανῆλθεν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ προσελήφθη ὡς μέλος τῆς ἀποστολῆς, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἡ ἀποστολὴ ἐζήτησεν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν ὁ ΕΛΑΣ τῆς περιφερείας. Ὅπως βεβαιώνει ὁμοῦ ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Καφίρης καὶ ὁ Γ. Φωτιάδης, ἠρνήθη τὴν διάθεσιν ἀνδρῶν, δι' αὐτὸ τὸ ἔργον, μὲ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἦτο ἐπικίνδυνος. Καὶ αὐτὸ μὲν ἦτο ἀληθές, πολὺ δυσχερὲς τὸ ἔργον καὶ πολὺ ἐπικίνδυνος ἡ ἐπιχείρησις αὐτή. Ἀλλὰ τότε ποῖος ὁ σκοπὸς τῶν «ἀνταρτῶν» τοῦ ΕΛΑΣ, ἀφοῦ ἀκόμη τοὺς ὠνόμαζαν «ἀντάρτες» οἱ κομμουνισταί; Ἀφοῦ δὲν ἐκτελοῦν ἐντολὰς τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου πῶς ἐτολμοῦσαν νὰ ὠμιλοῦσαν διὰ ἀγῶνα καὶ ἀντίστασιν; Παρὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐντολῆς οἱ κομμουνισταὶ ἀρνοῦνται νὰ συγκατατεθοῦν, νὰ πάη ὁ ΕΛΑΣ διὰ τοιαύτην ἀποστολὴν. Τὰ Ἑλληνόπουλα ποῦ ἦσαν στὸν ΕΛΑΣ ἀσφαλῶς θὰ πῆγαιναν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνον ἀποστολὴν, διότι ἐπίστευαν ὅτι ἐνίσχυε ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΚΚΕ, ποῦ διηύθυνε τὸν ΕΛΑΣ, δὲν ἐγκρίνει διότι δὲν εἶχε καμμίαν «κομματικὴν ὠφέλειαν» ἡ ἐπιχείρησις αὐτή. . . Ἡ ἀπάντησις τῆς ἡγεσίας τοῦ ΚΚΕ — ΕΛΑΣ δὲν ἐξέπληξε τὴν ἀποστολὴν, διότι οὐδέποτε οἱ κομμουνισταὶ εἰς περίπτωσιν πραγματικῆς ἀνάγκης συμμαχικῆς διὰ τὸν ἀγῶνα ἐφάνησαν πρόθυμοι νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίας, ἀκόμη καὶ ὅταν ἐπρόκειτο περὶ σκοπῶν ὑψίστης στρατηγικῆς σημασίας.

2. Κατόπιν τούτων τὴν ἐπιχείρησιν διὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς γεφύρας τοῦ Νέδα ἀναλαμβάνουν προσωπικῶς ὅλα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, πλην τοῦ Πήτερ ποῦ ἔμεινε μόνος στὸ ἀργηγεῖον τῆς ἀποστολῆς διὰ νὰ ἐνημερώνῃ τελικῶς τὸ Σ.Μ.Α. διὰ τὴν τύχην τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἡ ἀποστολὴ προετοιμάζει ἐπιμελῶς τὴν ἐπιχείρησιν. Συνεννοεῖται μὲ τὸν σύνδεσμον τῆς μὲ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμάρχην ΣΠΑΠ Ἐλαίας (Μπουζίου) ὅπου ἦτο ἡ γέφυρα καὶ χορηγεῖ ἀκριβὲς σημεῖωμα τῶν ἀναμενομένων ἀμαξοστοιχιῶν ἐκ τῶν δύο κατευθύνσεων ἀπὸ νότον καὶ ἀπὸ βορρᾶν, ὥστε νὰ κανονίσουν τὸν χρόνον προσ-

δέσεως τῶν ἐκρητικῶν ὑλῶν, πυροδοτήσεως καὶ ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας.

Τὸ ἐν λόγῳ σημείωμα ἐδόθη ἀπὸ τὸν σταθμάρχην τοῦ ΣΠΑΠ εἰς τὸν Τύσσην Βουδούρην ὅστις τὸ ἔστειλε εἰς τὸν Γ. Φωτιάδην. Περιέχει ἀκριβῶς τὰ ἑξῆς:

«Ἀναμένονται σήμερον 10.10.1943 αἱ ἀμαξοστοιχίαι:

A. 1) Ἀπὸ Πάτρας διὰ Καλάμας ὥρα ἀναχωρ. ἐκ Πατρῶν 10.

2) Ἀπὸ Πάτρας διὰ Καλάμας ὥρα ἀναχωρ. ἐκ Πατρῶν 16.30

3) Ἀπὸ Πάτρας διὰ Καλάμας ὥρα ἀναχωρ. ἐκ Πατρῶν 17.

B. 1) Ἀπὸ Καλάμας διὰ Πάτρας ὥρα ἀναχωρ. ἐκ Καλαμῶν 13.30

2) Ἀπὸ Καλάμας διὰ Πάτρας ὥρα ἀναχωρ. ἐκ Καλαμῶν 14.30

3) Ἀπὸ Καλάμας διὰ Πάτρας ὥρα ἀναχωρ. ἀπὸ Καλάμας 16.30».

(Ἐπάρχει εἰς ἀρχεῖον Γ. Φωτιάδου).

Ἐγένετο ἐπιλογή ἀμαξοστοιχίας μὴ πολιτικῆς, δι' αὐτό, δέ, καὶ ἐξητήθη καὶ ἐλήφθη τὸ ἄνω σημείωμα, ἵνα ἀποφενχθῇ ἀνατίναξις ἀμαξοστοιχίας μὲ ἐπιβάτας Ἑλληνες.

3. Εἰς τὴν γέφυραν πηγαίνουν ὁ Ρίντ, ὁ Φωτιάδης καὶ ὁ Κ. Καφίρης κατὰ τὴν 10ην νυκτερινὴν τῆς 10.10.1943, μὲ ἐκρητικὰς ὕλες, κιβώτια κλπ. Ἐπίσης ἐβοήθησαν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ὑλικῶν καὶ ἐφύλαξαν σκοποὶ κατὰ τὴν ὄλην ἐπιχείρησιν οἱ ἑξῆς: 1) Γεώργιος Ἀλεξόπουλος τοῦ Εὐθυμίου ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, 2) Γεώργιος Βουρνᾶς τοῦ Πελοπίδα ἀπὸ Λασοχώρι Μεσσηνίας, 3) Ἀδγερινὸς Καραλῆς τοῦ Βασιλείου ἀπὸ τὰ Περιβόλια Ὀλυμπίας, 4) Δημήτριος Καφίρης κλάσεως 1938 ἀπὸ τὰ Περιβόλια, 5) Δήμος Καφίρης τοῦ Λεωνίδα κλάσεως 1912, 6) Κων)νος Καφίρης τοῦ Γεωργίου ἀπὸ τὰ Περιβόλια Ὀλυμπίας, 7) Ἀθανάσιος Μιχέλης κλάσεως 1940 ἀπὸ τὸ Γιαννιτσοχώρι Ὀλυμπίας, 8) Γεώργιος Πιπιλῆς Μενελάου ἀπὸ Κ. Φυγαλίαν, 9) Ξενοφῶν Σπηλιώτης τοῦ Ἀναστασίου ἀπὸ Περιβόλια κλάσεως 1942 ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας καὶ 10) Γεώργιος Τζαβελαῆκος τοῦ Παναγιώτου κλάσεως 1935 ἀπὸ Πλατιάνα Ὀλυμπίας. Ὅλοι οἱ ἀνωτέρω βοηθήσαντες διὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς γεφύρας Νέδα ἦσαν ἀντάρτες ἢ σύνδεσμοι τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη, οἵτινες πρὶν εἶχαν λάβει καὶ μέρος εἰς μάχας Κωστομέρας, Περιβολίων καὶ Ταυγέτου κατὰ κομμουνιστῶν πλὴν τοῦ Δήμου Καφίρη τοῦ Λεωνίδα, ὅστις ἦτο ἀντάρτης τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ καὶ εἶχε λάβει μέρος εἰς μάχας Περιβολίων καὶ Ταυγέτου καὶ τοῦ Γ. Πιπιλῆ, ὅστις ἦτο σύνδεσμος τῆς ὀμάδος ὀπλαρχηγοῦ Θεοχ. Θεοχαροπούλου. Εἶναι πράγματι ἀξιοθαύμαστος ἢ ἐπικίνδυνος πρωτοβουλία τοῦ Κ. Καφίρη νὰ τολμήσῃ νὰ πάρῃ βοήθους τοῦ ἐθνικιστᾶς εἰς μίαν πολεμικὴν ἐπιχείρησιν, τὸν Ὀκτώβριον 1943, ἐνῶ εἶχε πρὶν ἀρνηθῆ ὁ ΕΛΑΣ πᾶσαν συνδρομὴν καὶ εἶχαν τότε διαλυθῆ ὅλες σχεδὸν οἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἐπελείπετο μόνον ἡ τελευταία μάχη τῆς Παληόχωρας τὴν 28.10.1943.

4. Τὴν τοποθέτησιν τῶν γεμισμάτων, τὴν πρόσδεσιν τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν μὲ τὸ σῶμα τῆς γεφύρας καὶ τὴν πυροδότησιν ἀναλαμβάνουν αὐτοπροσώπως ὁ Ρίντ, ὁ Φωτιάδης καὶ ὁ Καφίρης. Στριφογυρίζουν ἐπάνω εἰς τὴν

γέφυραν ἐπὶ 3 - 4 ὥρες διὰ νὰ τοποθετήσουν ὅλα μὲ τάξιν καὶ μὲ ἀκρίβειαν, ὥστε νὰ εἶναι βεβαία ἢ πυροδότησις εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Ἐνῶ εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν Γέφυραν περνάει μία ἀμαξοστοιχία μὲ Γερμανοὺς καὶ κατεβαίνουν ἀπὸ κάτω, στὰ πόδια τῆς γεφύρας, ἐνῶ περνάει ἀπὸ ἐπάνω ἡ ἀμαξοστοιχία μὲ δαιμονισμένο κρότο. . . Τὰ σίδερα τρίζουν καὶ οἱ Γερμανοὶ ἴσως κάτι ἀνακαλύψουν εἰς τὴν σεληνόφωτον νύκτα. . . Ἄλλὰ ὁ ἕνας Ἕλληνας καὶ οἱ δύο Ἕλληνες δὲν φοβοῦνται. Γαλήνιοι περιμένουν νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἀποστολὴν των. Ὁ ἐχθρὸς πρέπει νὰ πληγῇ μὲ κάθε θυσία, ἀλλοιῶς δὲν ἔρχεται ἡ νίκη. Συνεχίζεται τὸ ἔργον. Ἐπειτα ἀπὸ 4ωρον προετοιμασία γίνεται ἡ τοποθέτησις τῶν γεμισμάτων (60 κιλά δινιτρολονόλης Γ.Ν.Τ. εἰς ὅλα τὰ πρὸς ἀποκοτὴν σημεῖα τῆς γεφύρας) καὶ περιμένουν νὰ ἀκούσουν τὴν ἀφίξιν καὶ τῆς ἄλλης ἀμαξοστοιχίας. Μόλις ἀκούεται νὰ πλησιάζῃ γίνεται ἡ πυροδότησις. Μόλις ἐπρόλαβαν νὰ φύγουν 100—150 μέτρα ἀπὸ τὴν γέφυρα καὶ νὰ κρυφθοῦν πίσω ἀπὸ μία μάνδρα, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ ἡ ἀνατίναξις ἔγινε.

Ἡ ἀμαξοστοιχία δὲν ἐπρόλαβε νὰ φρενάρῃ καὶ παρεσύρθη ἡ ἀτμομηχανὴ μὲ τὰ βαγόνια πού ἔπεφταν τὸ ἕνα ἐπάνω στοῦ ἄλλο σὲ ἕναν ἀπαίσιον κρότο. . . Ἐφόδια καὶ βαγόνια, ὅλα γίνονται συντρίμια. Ἀκούονται φωνῆς τῶν Γερμανῶν πού φωνάζουν: Χίλφε! δηλ. Βοήθεια. Ὁ πόλεμος εἶναι σκληρὸς. . . Οἱ ἐπιτιθέμενοι πάντοτε, ἀργὰ ἢ γρήγορα, τιμωροῦνται.

Ὁ ταγματάρχης Ρίντ εἶπε: Τώρα νὰ εἶχαμε δύναμι νὰ ἐπιάναμε αἰχμαλώτους ὅλους τοὺς Γερμανοὺς! Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπιτύχει διάλυσι τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ οἱ ἴδιοι περὶ ἄλλων ἠσχολοῦντο. Διὰ τὴν μεγαλειώδη αὐτὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς ἐνημερώθη τὸ Σ.Μ.Α. τὸ ὁποῖον συνεχῶς θερμοτάτα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, τὸ γεγονὸς ἀνεκοίνωσε καὶ ὁ ροδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ Λονδίνου. Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας ἐπέφερε διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας ἐπὶ δύο μῆνες, κρισίμους διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ πολέμου, διότι ἤθελον οἱ Γερμανοὶ νὰ μεταφέρουν ἐπείγοντως ὑλικά ἐν ὄψει τῶν πολεμικῶν ἐξελίξεων εἰς Μέσην Ἀνατολήν.

5. Ὁ Γερμανὸς διοικητὴς Τριπόλεως εἶχε ἐκδώσει ἀνακοίνωσιν ὅτι διὰ πᾶσαν ἀνατίναξιν γεφύρας θὰ ἔκαιγε ὅλα τὰ πλαινὰ χωριά. Διὰ τὴν ἀνατίναξιν, ὅμως, τῆς γεφύρας τοῦ Νέδα οἱ Γερμανοὶ δὲν προέβησαν εἰς ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν γύρω χωριῶν, οὔτε ἐξετέλεσαν ὁμήρους εἰς ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσου χάρις εἰς τὰ μέτρα πού ἔλαβεν ἡ ἀποστολή. Τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς ἄφησαν πλησίον τῆς γεφύρας σημεῖωμά της, ὅτι ἡ ἀνατίναξις ἔγινε ἀπὸ συμμαχικὴν ἀποστολὴν καὶ ἐμφανῶς πλήρη στοιχεῖα τῆς γενομένης ἀνατινάξεως, ἦτοι κιβώτια, χαρτιά, κιβωτιάκια τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, περιβλήματα κλπ.

Ὅταν μετὰ τὴν ἀνατίναξιν μετέβη ἐπὶ τόπου ἀνώτερος Γερμανὸς ἀξιωματικὸς εἶπε ὅτι ἡ ἀνατίναξις ἦτο πολὺ ἐπιτυχὴς καὶ ἦτο τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς. Δὲν ἐλήφθησαν ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ διότι ἐθεωρήθη ὡς

πολεμική ενέργεια τῆς ἀποστολῆς τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ οὐχὶ ὡς συνέπεια τῆς συμμετοχῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν ἀντίστασιν.

Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς γεφύρας οἱ Γερμανοὶ ἐχρησιμοποίησαν ἄνω τῶν 150 αἰχμαλώτων Ἴταλῶν ὡς ἐργατῶν οἱ ὁποῖοι ἐνέπηξαν εἰς τὴν θέσιν κάτω τοῦ ποταμοῦ Νέδα ξύλινα στηρίγματα καὶ ἀπεκατεστάθη πρὸς στιγμὴν ἡ συγκοινωνία. Ἡ ἀποστολὴ ἔστειλε δύο δοχεῖα βενζίνης καὶ μὲ ἓνα σπύρτο τὰ ξύλα ἐκάησαν καὶ ἡ συγκοινωνία διεκόπη ὀριστικῶς.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας σιδηροδρομικοὺς ἦσαν μερικοὶ ἐλαφρῶς τραυματίες. Οἱ γυναῖκες τῶν ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν ἐνίσχυσιν εἰς λίρες διὰ τὴν θεραπείαν καὶ ἀνάρρωσίν των. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός ὅτι οἱ γυναῖκες τῶν Ἑλλήνων σιδηροδρομικῶν ἀπὸ πατριωτισμὸν δὲν παρεπονέθησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν διότι ἐθεώρησαν τὴν ἀνατίναξιν ὡς συμμαχικὴν ἀνάγκην. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, διὰ τὸν θρίαμβον αὐτὸν τῆς ἀποστολῆς ἐξηυτελίσθησαν εἰς τὸν πληθυσμὸν, ποὺ ἔμαθε ποῖος ἔκαμε τὴν ἀνατίναξιν. Τὸν ἴδιον τὸν Ρίντ πολλάκις ἠπείλησαν, τὸν Φωτιάδη κατεδίκασαν δις εἰς θάνατον, τὸν Κ. Καφίρην πολλάκις ἠπείλησαν μόνις διασωθέντα, ἀπὸ τοὺς μετασχόντας, δέ, εἰς τὴν ὅλην ἐπιχείρησιν διὰ τὴν ἀνατίναξιν τὸν Ξενοφῶντα Σηηλιώτην ἐδολοφόνησαν, τὸν Δῆμον Καφίρην ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως καὶ τοὺς ἄλλους ποικιλοτρόπως ἐβασάνισαν.

22.— ΔΙΑΣΩΣΙΣ 18 ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΑΕΡΟΠΛΑΝΩΝ

Ἄνω τῶν 30 περίπου ἀεροπλάνων ἐπήγαιναν διὰ βομβαρδισμὸν Γερμανικῶν πλοίων εἰς λιμένα Πειραιῶς.

Ἐξ αὐτῶν 10 ἀεροπλάνα συνεκρούσθησαν μεταξύ των συνεπεία προφανῶς ἐσφαλμένου χειρισμοῦ ἐνὸς πλοηγοῦ - ὀδηγοῦ, ὅστις ἐσφαλμένως ἔδωσε τὴν ἐντολὴν, συνεπεία συναντήσεως νεφώσεως. Ἄντὶ νὰ ἀνοιχθοῦν τὰ ἀεροπλάνα πρὸς τὰ δεξιὰ, ἔδωσε τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸν πιλότον, στροφῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὅπου ἐπέπεσεν ἐπὶ ἐτέρου ἀεροπλάνου καὶ ἐπηρεολούθησε σύγκρουσις εἰς τὸν ἀέρα καὶ τῶν ὑπολοίπων 8. Ἐκ τοῦ συνολικοῦ πληρώματος τῶν 10 ἀεροπλάνων, ἐν ὅλῳ 80, διεσώθησαν 18 ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ὑπέστη τελείαν ἀτονίαν, λόγω παραλύσεως τῶν νεύρων του, ἐνῶ κατέπιπτεν ἐξ ὕψους 6.000 μέτρων. Διεσώθη ὅμως, διότι ἤτο ἐντὸς τῆς ἀποκοπίσεως οὐρᾶς τοῦ ἀεροπλάνου του, ἡ ὁποία κατὰ ἀπίθανον σύμπτωσιν κατωλίσθησεν εἰς τὴν πλαγιὰν λόφου χωρὶς νὰ προσκρούσῃ καθέτως ἐπὶ τοῦς ἐδάφους. . .

Κατὰ τὴν συγκέντρωσίν των εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας ἐπῆγε κάποιος ἀπεσταλμένος τοῦ ΚΚΕ καὶ τοὺς ἔκανε προπαγάνδα διὰ νὰ φωτίσουν τὸ ἐξωτερικὸν διὰ τὸν ἐθνικὸν ρόλον τοῦ ΕΑΜ καὶ τὴν ἀνάγκην ἐνισχύσεώς του μὲ ὄπλα

διότι είχε πρὸ πολλοῦ παύσει κάθε ρίψις. . . Διέβαλε, δέ, καὶ τὴν ἀποστολὴν Ρίντ ὅτι δὲν τοὺς ἐνισχύει. Οἱ ἀεροπόροι τὰ ἀνεκοίνωσαν αὐτὰ εἰς τὴν ἀποστολὴν.

Ἐπικεφαλῆς αὐτῶν ἦτο ὁ ἀνθ)γὸς πλοηγὸς ἀεροπλάνων Γουώλτερ Μπάρρυ (WALTER BURRY) θερμοῦ φιλέλληνα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

ΣΤΡΑΤΟΥ "Ε.Σ.,,

ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΣ

1.— Η ΣΥΜΜΑΧΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

1. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἔχομεν ἀναφέρει, πῶς ἔφθασε εἰς Πλατάνια Τριφυλίας ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ἀποτελομένη ἀπὸ τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Ρίντ, τὸν Ἄγγλον ὑπολοχαγὸν Πήτερ καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Θεόδωρον Γιαννόπουλον, ἀπὸ Σκοτάνη Καλαβρυτῶν. Εἶχαν πέσει ἀπ' ἀεροπλάνο εἰς περιοχὴν Καλαβρυτῶν, ἔφθασαν εἰς Μεγαλόπολιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, φουρούμενοι καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ ὀλίγους κομμουνιστὰς ἔφθασαν εἰς Πλατάνια Τριφυλίας τὴν 15ην Μαου 1943.

Τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τῆς ἀφίξεώς της εἰς Πλατάνια, ἦσαν ὑπὸ ἀπομόνωσιν ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους κομμουνιστὰς, ποὺ τοὺς εἶχαν ὀδηγήσει ἐκεῖ. Οὐσιαστικῶς ἦσαν κυκλωμένοι καὶ αἰχμάλωτοι τῶν κομμουνιστῶν. Δὲν ἄφηναν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ κανέναν ἄλλον ἀξιωματικόν, διότι ἐφοβοῦντο ὅτι θὰ ἐδημοουργεῖτο μεγάλο ρεῦμα πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ θὰ ἐξηφανίζοντο. Μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν ἦσαν δύο πρωτοετείς φοιτηταὶ τῆς Σχολῆς Ἐυελπίδων, ὁ Ναπ. Παπαγιαννόπουλος ἀπὸ τὸ Ψάρι καὶ ὁ Ἐπαμ. Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον μὲ 9 ἄνδρες καὶ ὁ κομμουνιστῆς ἀπότακτος ὑπ)γὸς Κ. Κανελλόπουλος ἀπὸ τὴν Καλλιρρόη μὲ 6 ἄνδρες. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν κομμουνιστῶν ἦτο ὁ Χρῆστος Ἀντωνόπουλος, σωφῆρ ἀπὸ τὸ Σιτοχώριον Τριφυλίας, παλαιὸς κομμουνιστῆς καὶ ἀπόφοιτος τῶν φυλακῶν. Οἱ εὐέλπιδες Παπαγιαννόπουλος καὶ Παπαδόπουλος ἔλεγαν τότε ὅτι δὲν ἦσαν κομμουνισταί.

2. Ἡ ἀποστολὴ ἐζήτησε ἀμέσως νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ μονίμους ἀξιωματικούς, διὰ νὰ ὀργανώσῃ σοβαρὰς ἀνταρτικὰς ὀμάδες. Οἱ κομμουνισταὶ ἰσχυ-

ορίσθησαν κατ' αρχήν, ότι δὲν ὑπῆρχαν ἀξιωματικοὶ εἰς τὴν περιφέρειαν, ἀναχωρήσαντες δι' Ἀθήνας. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἦσαν ἐλάχιστοι, χωρὶς, ὅμως, ἄνδρες διὰ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν. Διὰ νὰ ἐπιτύχουν, δέ, ἐξαπάτησιν τῆς ἀποστολῆς κατώρθωσαν νὰ πείσουν τὸν ταγματάρχην ἐ.ἄ. Βασιλείον Στρατίτην, ἀπὸ τὸ Καμάρι Τροφυλίας, νὰ ἔλθῃ μαζί τους, νὰ τοῦ παραχωρήσουν τὴν «ἀρχηγίαν» καὶ νὰ τὸν παρουσιάσουν εἰς τὴν ἀποστολὴν ὡς ἀνώτερον ἀξιωματικὸν ἄξιον καὶ ἱκανόν. Ὁ Στρατίτης ὁρμώμενος ἀπὸ πατριωτικὰ ἐλατήρια, ἀλλὰ ἀφελῆς καὶ ὑπερβολικὰ φιλόδοξος, ἐξηπατήθη καὶ ἐδέχθη τὴν ἀρχηγίαν. Παρὰ ταῦτα ἡ ἀποστολὴ δὲν ἔμεινεν ἱκανοποιημένη καὶ ἐπέμεινε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ μονίμους ἀξιωματικούς. Πρῶτος ὅστις κατώρθωσε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀποστολὴν ἦτο ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου Πλατανία Χρόνης Καραχάλιος, ὁ γνωστὸς Παπᾶ - Χρόνης. Ὁ Παπᾶ - Χρόνης ἐνόησε ἀμέσως τὸν ἐπικίνδυνον γλοιὸν ποὺ εἶχαν στήσει οἱ κομμουνισταὶ πέριξ τῆς ἀποστολῆς καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς, προσποιεῖται ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Ε.Α.Μ καὶ ἐπέτυχε νὰ πλησιάσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Γιαννόπουλον, εἰς τοὺς ὁποίους εἶπε ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν πρῶτον ἐξάδελφόν του λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον εὐρισκόμενον εἰς Κυπαρισσίαν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ὁ ἀνθ)γὸς Θεόδωρος Γιαννόπουλος ἐπῆγε εἰς Ἄνω Φυγαλίαν — Ὀλυμπίαν, ὅπου συνήντησε τὸν Παπᾶ - Γιάννη Παπαδόπουλον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ὑπολ)γὸν Δημ. Παπαδόπουλον. Μετὰ τὸν Δημ. Παπαδόπουλον ἐπῆγε εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσα), ὅπου συνήντησε τὸν ἀνθ)γὸν Κώστα Καφίρη. Οἱ δύο αὐτοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀνέπτυξαν τὴν ὅλην ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν εἰς τὴν περιφέρειαν καὶ τὸν ἐπληροφόρησαν, ὅτι ἑκατοντάδες ἀξιωματικῶν καὶ ἄνδρες εἶναι ἔτοιμοι εἰς πρώτην πρόσκλησιν νὰ προσέλθουν καὶ πάρουν ὅπλα καὶ νὰ συγκροτήσουν ἀνταρτικὰς ὀμάδες. Ἐζήτησαν, δέ, νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἕλληνα ταγματάρχην Ρίντ ἀρχηγὸν τῆς ἀποστολῆς. Ὁ Γιαννόπουλος τοὺς ἀπήντησε ὅτι ἐπιθυμία καὶ ἐντολὴ τοῦ Ρίντ ἦτο νὰ τὸν φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ μονίμους ἀξιωματικούς τῆς περιφερείας. Τὴν ἐπομένην (κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1943) οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καφίρης ἐπῆγαν εἰς τὰ Πλατανία, ὅπου ἐζήτησαν νὰ συναντήσουν τὴν ἀποστολὴν. Ἡ φουρᾶ, ὅμως, τῶν κομμουνιστῶν ἀπηγόρευσε τὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνε «διὰ λόγους ἀσφαλείας τῶν Ἕλλήνων» ὡς ἰσχυρίζετο. . . Ὁ Ἕλληνας ὑπολοχαγὸς Πῆτερ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννόπουλος, ἀναμένοντες τὴν ἐπίσκεψιν, ἄκουσαν τὴν συνομιλίαν, ἔσπευσαν εἰς τὴν «φρουράν» καὶ ἐζήτησαν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς ἀξιωματικούς Παπαδόπουλον καὶ Καφίρη. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δὲν ἐπέτρεπον. Κατόπιν αὐτῶν γίνεται συνεννόησις τῶν ἀξιωματικῶν μὲ τὸν Πῆτερ καὶ Γιαννόπουλον νὰ συναντηθοῦν ὅλοι μὲ τὸν Ρίντ εἰς θέσιν «Βρυσούλα» περιοχῆς Πλατανίων.

Μόλις, ὅμως, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς ὁ Πῆτερ μὲ τὸν Γιαννόπουλον καὶ ἀνέφερον εἰς τὸν Ρίντ, ὅτι δύο ἀξιωματικοὶ εἶχαν ἔλθει πρὸς συνάντησίν του καὶ ἀνεχώρησαν, διότι, δὲν τοὺς ἄφησαν οἱ κομμουνι-

σταί, ὁ Ρίντ ἐνθουσιασμένος ἀλλὰ καὶ ἐξαγριωμένος διὰ τὴν στάσιν τῶν κομμουνιστῶν εἶπε εἰς τὸν ἀνθ) γόν Γιαννόπουλον:

— Πήγαινε νὰ μοῦ τοὺς φέρης ἐδῶ, ἀλλοιῶς νὰ μὴν ἔλθης!

Ἐνθ) γός Γιαννόπουλος ἔσπευσε εἰς τὴν θέσιν «Βρουσούλα» Πλατανίων καὶ μαζί μὲ τοὺς Παπαδόπουλον καὶ Καφίρην ἀπὸ ἓνα κρυφὸ μονοπάτι, τὴν 24ην Μαΐου 1943, ἔφθασαν ὅλοι εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς, ἔξω τοῦ χωρίου Πλατάνια.

Οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καφίρης ἐδήλωσαν εἰς τὸν ταγματάρχην Ρίντ, ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς περιοχῆς καὶ ἑκατοντάδες ἄνδρες ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐξοπλισθοῦν διὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς μὲ σκοπὸν σαφῶς πατριωτικὸν συμφῶνως μὲ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς.

Ἐνθ) γός Ρίντ ἐνθουσιασμένος τοὺς εἶπε:

— Ἡ ἀποστολή μου εἶναι νὰ ὑποστηρίξω ἐκείνους ποὺ ἔχουν σκοπὸν νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς. Δὲν ἐνδιαφέρομαι διὰ τὰς ἰδέας κανενός. Θέλω μόνον στρατιωτικὴν πειθαρχίαν. Γύρισα ὅλην τὴν Πελοπόννησον καὶ δὲν εἶχα εὔρει ἀξιωματικούς.

Ἐνθ) γός Ἄγγλος Ρίντ ἐνθουσιασμένος, διότι εἶχεν ἔλθει τις ἐπαφὴν μὲ ἀξιωματικούς ἀνοίξε ἓνα μπουκάλι οὔτσι.

Οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαδόπουλος καὶ Καφίρης ἀμέσως ἀνεχώρησαν διὰ νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς συναδέλφους των. Τὴν ἐπομένην 25ην Μαΐου 1943 ἐστάλη εἰς Κυπαρισσίαν ὁ Δημ. Γ. Καφίρης, ἀδελφὸς τοῦ ἀνθ) γοῦ Καφίρη, διὰ νὰ ἐνημερώσῃ σχετικῶς τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον.

Ἐνθ) γός Θεόδ. Γιαννόπουλος γράφει τὰ ἐξῆς σχετικῶς εἰς ἔκθεσίν του κατ' Αὐγούστον 1950:

— «... Ἡ ἀποστολή ἦτο σχεδὸν ὑπὸ κράτησιν καὶ οἰαδήποτε ἐπαφή μας ἐξηρητᾶτο μόνον ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Εἰς οὐδένα «ἀντιδραστικόν» ἐπετρέπετο διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας νὰ μᾶς ἐπισκευθῆ, ἐὰν δὲν ἦτο στέλεχος ἢ μέλος τοῦ ΕΑΜ — ΚΚΕ. Διερχόμενος ὁ ὑποφαινόμενος νύκτα τινὰ εἰς τὸ χωρίον Ψάρι, ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκευθῶ τὸν ἀσθενοῦντα ἀνθ) γόν Νασόπουλον Λεωνίδαν, παλαιὸν μου φίλον, δὲν κατέστη ὅμως τοῦτο δυνατόν, διότι ἐπρόκειτο περὶ συνεργάτου τῶν Γερμανῶν (κατὰ τὸ ΕΑΜ) καὶ ἐπομένως δὲν ἐπετρέπετο νὰ τὸν ἰδῶ. Βραδύτερον καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν ἱερέων τῶν χωρίων Πλατανίων καὶ Ἐνω Φυγαλίας (Παύλιτσα) Παπαῖ-Χρόνη καὶ Παπαδόπουλον, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποίησα ὡς συνδέσμους κατώρθωσα νὰ ἔλθω εἰς ἐπαφὴν μὲ ἄλλα στοιχεῖα ἐθνικὰ καὶ κυρίως μὲ τοὺς ἀξιωματικούς τῆς περιοχῆς. Ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τῶν ὁποίων συνητήθη ἦσαν οἱ ἀξιωματικοὶ ὑπολογός Παπαδόπουλος Δημ. καὶ Καφίρης Κων. ἀμφότεροι μόνιμοι καὶ ἐθνικόφρονες ἀξιωματικοὶ, ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Πατριδα καὶ νὰ δημιουργήσουν ἐθνικὰς στρατιωτικὰς ὁμάδας ἀνταρτῶν. Μοῦ ἀπηγορεύθη, ὅμως καὶ πάλιν νὰ ἔλθω εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, ἔτι, δέ, μᾶλλον νὰ τοὺς παρουσιάσω εἰς τοὺς Ἄγγλους μὲ τὴν συνήθη δικαιολογίαν, ὅτι καὶ

οὐ δύο εἶναι προδότες καὶ συνεργάται τῶν Γερμανῶν, ἔδει δὲ ὡς ἐκ τούτου διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς νὰ μὴ ἔλθουν οἱ ἀναφερόμενοι δύο ἀξιωματικοὶ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ῥΑγγλους, εἰς ἄρνησίν μου, δέ, νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὰς ὑποδείξεις τῶν αὐτῶν ἐπανελάθον καὶ εἰς τὸν ῥΑγγλον ταγματάρχην τὴν αὐτὴν δικαιολογίαν, δικαιολογοῦντες οὕτω τὴν ἄρνησίν των νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μαζί μας. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος στάσις τοῦ ταγματάρχου ἦτο λίαν ἐνθαρρυντικὴ δι' αὐτούς, διότι οὗτος τοὺς ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἀποστολὴ του εἰς τὴν Ἑλλάδα περιλαμβάνει ἀσφαλῶς κινδύνους καὶ ἐν γνώσει αὐτῶν ἦλθεν, ἄλλως ἐὰν ἤθελεν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἠδύνατο νὰ μὴν ἔλθῃ τόσον δὲ αὐτός, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀποστολῆς του ἦσαν ἐθελονταί, ἐπομένως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐμποδίσουν οὐδένα ποῦ θὰ ἤθελεν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ καὶ νὰ τὸν συναντήσῃ καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται περὶ Γερμανοῦ ἢ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ πρὸ οἰουδήποτε κινδύνου τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς.

... Ἡ ἐπιθυμία ὅμως καὶ ἡ προσπάθεια τῶν κομμουνιστῶν, ὅπως μὴ δημιουργηθῶν καὶ ἐθνικαὶ ὁμάδες δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι χάρις α) εἰς τὴν προθυμίαν τῶν εἰς τὴν περιοχὴν εὐρισκομένων ἀξιωματικῶν, β) εἰς τὴν καλὴν καὶ φιλότιμον προσπάθειαν τῶν ἀναφερόμενων δύο ἱερέων καὶ γ) εἰς τὴν ἀπόφασίν μας ὅπως μὲ κάθε τρόπον συναντηθῶμεν καὶ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς εἰς τὴν περιοχὴν ἀξιωματικούς, ἡ προσπάθειά μας ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας».

3. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀξιωματικῶν Λ. Παπαδοπούλου καὶ Κ. Καφίρη καὶ ὁ ἀνθ)ρχος Σπύρος Μαυροειδῆς ἐκ Κυπαρισσίας κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον προσεπάθησε καὶ ἐπέτυχεν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν εἰς Πλατάνια.

Ὁ Σπ.Μαυροειδῆς εὐρισκόμενος εἰς τακτικὴν ἐπαφὴν καὶ συνεννόησιν μὲ τοὺς ἄλλους συναδέλφους του τῆς περιφερείας καὶ μὲ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, εἶχε ἐτοιμὴν τὴν ὁμάδα του κυρίως ἀπὸ Κρήτες στρατιῶτες, ποὺ εἶχαν παραμείνει εἰς τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας, ἀπὸ τὸ μέταπον τοῦ 1941. Μόλις ἐπληροφορήθη ὅτι ἔφθασεν εἰς Πλατάνια συμμαχικὴ ἀποστολὴ τοῦ Σ. Μ.Α. ἀναχωρεῖ ἀμέσως διὰ τὰ πλατάνια. Προσποιεῖται, ὅμως, ὅτι ἦτο εἰς τὸ Ε.Α.Μ, φθάνει εἰς Αἰθῶνα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Πλατάνια. Ὁ Παπα - Χρόνης Καραχάλιος πληροφορεῖται τὴν ἀφιξίν του, ἐννοεῖ ἀμέσως τὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν του, καὶ σοφίζεται μίαν συγκέντρωσιν εἰς τὸ σπίτι του, τῶν ῥΑγγλου ὑπ)γοῦ Πῆτερ, ἀνθ)γοῦ Γιαννοπούλου καὶ τοῦ Μαυροειδῆ, καθὼς καὶ τῶν ἐπὶ κεφαλῆς κομμουνιστῶν, μὲ πρόφασιν «νὰ τοὺς κάνῃ τὸ τραπέζι», οὐσιαστικῶς, ὅμως, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἐπαφὴν τοῦ ἀνθ)ρχου Μαυροειδῆ μὲ τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς. Τὸ δεῖπνον γίνεται, πραγματοποιεῖται ἡ συνάντησις καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν κομμουνιστῶν παρέμειναν διὰ νὰ κοιμηθῶν στὸ σπίτι τοῦ Παπα - Χρόνη ὁ Πῆτερ, ὁ Γιαννόπουλος καὶ ὁ Μαυροειδῆς. Μόνοι, πλέον, ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν καὶ ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Ὁ ἀνθ)γὸς Μαυροειδῆς πληροφορεῖται διὰ τὴν ὄλην ἐκεῖ κατάστασιν καὶ ἐνημερώνει τὰ μέλη τῆς ἀποστο-

λῆς διὰ τὴν προθυμίαν ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν τῆς περιφερείας νὰ ἐξοπλισθοῦν. Εἶχεν φθάσει εἰς κρίσιμον χρόνον. Ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πῆτερ τοῦ εἶπε:

— Μέχρις αὔριον βράδῳ νὰ ἔλθουν οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ πάρουν τὰ ὄπλα, θὰ ἔχωμεν ρίψεις.

Ὁ ἀνθ)γὸς Μαυροειδῆς ἀνεχώρησεν ἀμέσως, πρὶν ξημερώσῃ, διὰ Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου συνήντησε τὸν ἀνθ)γὸν Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσεν τὰ νεώτερα ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν. Ὁ Θεοχαρόπουλος ἀνέλαβεν νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Ντάβον εἰς Ἄνω Δώριον. Ὁ Μαυροειδῆς τὴν ἴδια νύκτα ἐπῆγε εἰς Περιβόλια, ὅπου συνήντησε τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Καφίρην. Ὁ Καφίρης ἀναλαμβάνει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Ἀνθ)γὸν Ἀναστάσιον Κριτσέλην καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς τῆς περιοχῆς του. Ὁ Μαυροειδῆς συνεχίζει τὴν πορείαν του εἰς Στόμιον, Μπουῆζι καὶ φθάνει εἰς Κυπαρισσίαν, ὅπου συναντᾷ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον εἰς τὸν ὁποῖον μετέδωσεν τὴν ἐντολὴν τοῦ Σ.Μ.Α. νὰ ἀνέθουν οἱ ἀξιωματικοὶ ἀμέσως εἰς Πλατάνια, διὰ νὰ παραλάβουν τὰ ὄπλα, ἐν ὄψει ρίψεων. Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἀνέμενε αὐτὴν τὴν ἐντολὴν. Ξεκινοῦν ἀμέσως καὶ οἱ δύο πεζῆ ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν διὰ τὰ Πλατάνια.

2.- Ο ΛΟΧΑΓΟΣ Γ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ ΕΙΣ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας διέμενον μὲ τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὴν Κυπαρισσίαν. Μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1943 ἤρχετο εἰς τακτικὴν συνεννόησιν μὲ ὄλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς περιφερείας Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, καθὼς καὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Καλαμάτας. Ἦτο ὁ ἀρχαιότερος ἀξιωματικὸς εἰς τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸν πόλεμον 1940 — 1941 καὶ ἀπελάμβανε γενικῆς ἐκτιμῆσεως ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς. Εἶχε προπαρασκευάσει πλήρως τὸ ἔδαφος συνεργασίας καὶ δράσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, ἐμπνεόμενοι ἅπαντες ἀπὸ πνεῦμα πειθαρχίας καὶ ἀπὸ ἡψηλὰ ἔθνικα φρονήματα, εἶχον τακτικὴν ἐπαφὴν μαζί του καὶ εἶχαν ἐτοιμοὺς τοὺς ἄνδρες των διὰ νὰ ἐξοπλισθοῦν καὶ νὰ ἀνέθουν στὰ βουνά.

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω εἰς τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον ἐστάλησαν πληροφορίες, ὅτι ἤλθε συμμαχικὴ ἀποστολὴ εἰς Πλατάνια, ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς Παπαδόπουλον καὶ Καφίρην, ἀπὸ τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον, πρῶτον ἐξάδελφόν του ἱερέα Πλατανίων καὶ ἐπίσης ἀπὸ τὸν ἀνθ)ρχον Σπύρον Μαυροειδῆν. Αἱ πληροφορίες αὐταὶ ἔφθασαν ταυτοχρόνως εἰς Κυπαρισσίαν. Εἶχε φθάσει πλέον ἢ καλὴ ὥρα πού περιμέναν ὄλοι. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος μαζί μὲ τὸν ἀνθ)ρχον Σπ. Μαυροειδῆν ξεκινοῦν ἀμέσως διὰ

τὰ Πλατάνια. Ὁ Καραχάλιος ἀφήνει τὴν γυναῖκα του καὶ ἓνα παιδί του ἀνήλικο καὶ ὁ Μαυροειδῆς τοὺς γονεῖς του, πέντε ἀδελφές του καὶ 4 ἀδελφούς του καὶ πέρνουν τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος. Μία φωνὴ τῶν προγόνων κλεφτῶν καὶ ἀρματωλῶν τοῦ 1821 τοὺς ὀδηγεῖ εἰς τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας. Οἱ Ἴταλο - γερμανοὶ εἶναι εἰς τὴν Κυπαρισσίαν εἰς τὸ Καλονερό, εἰς τὸ Κοπανάκι, εἰς τὸ Λώριον, εἰς τὴν Ζεχάρω, εἰς τὴν Ἀνδρίτσαίνα, εἰς τὴν Μεγαλόπολιν, εἰς τὸ Μελιγαλᾶ. Τὰ Πλατάνια ἔπου κατευθύνοντο ἦσαν εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου αὐτοῦ καὶ ἦτο εὐκολωτάτη μία συνδυασμένη ἐπιχειρήσις τῶν κατακτητῶν διὰ νὰ ἐξουδετερώσουν καὶ ἐξαφανίσουν καὶ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν καὶ τοὺς ἀντάρτες ποὺ θὰ παρουσιάζοντο. Ἐκτὸς τῶν Ἴταλο - γερμανῶν εἶχε πλέον ἀναφανῆ εἰς τὸν ὄριζοντα, διὰ τοὺς ἔχοντας κάποιαν ἀντίληψιν καὶ ὁ ἄλλος κατακτητῆς, ὁ κομμουνισμός. Κομμουνισταὶ κρυμμένοι καὶ ὑποῦλοι μὲ τὴν προσωπίδα τοῦ πατριώτου ἦσαν ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνοι διὰ πᾶσαν ἀνάπτυξιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Ἐγγώσει, ὅμως, ὅλων αὐτῶν τῶν κινδύνων, ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος μὲ τὸν ἀνθ' ὄρχον Μαυροειδῆν προχωροῦν εἰς τὰ Πλατάνια. Μόλις ἔφθασαν εἰς τὰ Πλατάνια κατὰ τὴν 26—27 Μαου 1943 ὁ Παπαῖ - Χρόνης ἔσπευσεν ἀμέσως διὰ νὰ τοὺς κατατοπίσῃ ἐπὶ τῆς ἐκεῖ καταστάσεως. Τοὺς ἐπληροφόρησεν ὅτι, ἡ στρατιωτικὴ ἀποστολὴ ἦτο ἐγκατεστημένη εἰς τὸ ὕψωμα «βουνὶ» ἔξω τῶν Πλατανίων καὶ ὅτι φρουρεῖται ἀπὸ κομμουνιστὰς, οἱ ὁποῖοι ἀπηγόρευον τὴν ἐπίσκεψιν καὶ κάθε ἐπαφὴν ἄλλου, πλὴν τῶν κομμουνιστῶν. Τοὺς ἐπληροφόρησεν ἐπίσης ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν μάθει διὰ τὴν ἐπίσκεψίν των καὶ εἶχαν λάβει ἀπόφασιν διὰ νὰ ἀπαγορεύσουν πάση θυσίᾳ τὴν ἐπαφὴν των μὲ τὴν ἀποστολὴν. Ἡ ἀποστολὴ εἶχε κάνει μίαν ρήσιν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ εἶχαν 50—60 ὄπλα, εἶχαν συνεπῶς ἀρκετὴν δύναμιν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἄνοδον εἰς τὸν «βουνὶ» τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου καὶ κάθε ἐπαφὴν του μὲ τὴν ἀποστολὴν. Τὰ Πλατάνια, ὅμως, ἦτο τὸ χωρίον τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου καὶ ἐκεῖ ἐπίσης δὲν ἦτο οὔτε ἓνας κομμουνιστῆς. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν παρουσιάζοντο τότε ὡς κομμουνισταὶ, ἀλλὰ ὡς «πατριῶτες», ὑποῦλοι μὲν ἀλλὰ διαλλακτικοί, εἰρηνικοὶ καὶ μελιστάλακτοι. Δὲν ἤθελον νὰ ἀποκαλυφθοῦν ἀμέσως. Ἐβλεπον καθαρά, ὅτι ἦτο μέγας κίνδυνος διὰ τὰ σχέδιά των ἡ ἄνοδος ἀξιωματικῶν εἰς τὰ βουνά, διότι θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσε ὅλος ὁ κόσμος. Ἄν, δέ, εἶχαν κατορθώσει νὰ ὀπλίσουν μερικὸς (50—60 περίπου) δὲν τοὺς εἶχαν εἰπεῖ ὅτι ἦσαν κομμουνισταὶ, ἀλλὰ «πατριῶτες» γιὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἄς σημειωθῇ, δέ, ὅτι οἱ 40 ἐξ αὐτῶν ἦσαν κομμουνισταὶ, ἐλθόντες ἐκ βορείου Ἑλλάδος ἀγνώστου καταγωγῆς, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦτο ἓνας δικηγόρος Γιαννόπουλος ἐκ τῆς περιοχῆς Μελιγαλᾶ. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἐπιμένον νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπαφὴν τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου μὲ τὴν ἀποστολὴν, ὑπολογίζοντες ὅτι ἀπὸ φόβον θὰ ὑπεχώρῃ καὶ θὰ γύριζε πίσω εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ἂν δὲν ἐδήλωνε «προσχώρησιν» εἰς αὐτοὺς. Τὸ σχέδιόν των, ὅμως, δὲν ἐπέτυχεν. Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος δὲν ὑποχώρεῖ. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ταγ)ορχης

Ρίντ τῆς ἀποστολῆς εἶχε πληροφορηθῆ διὰ τὴν ἄφιξιν τῶν ἄξιωματικῶν Καραχάλιου καὶ Μαυροειδῆ καὶ ἐδήλωσε εἰς τοὺς κομμουνιστάς:

— Ἡ τοὺς ἀφήνετε νὰ περάσουν ἢ χαλάω τὸν ἀσύρματον καὶ δὲν ἔχετε τίποτε ἀπὸ ἐμένα!

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἐπιτηδειότατος καὶ γενναῖος Παπαῦ - Χρόνης κατώρθωσεν ἀπὸ ἓνα μὴ φρουρούμενον μονοπάτι νὰ φθάσῃ μαζί με τὸν λοχαγὸν Καραχάλιου εἰς τὸ «φρονιὸν» εἰς τὸν Σ.Δ. τῆς ἀποστολῆς, ὅπου συνήντησεν τὸν ταγματάρχην Ρίντ ἀρχηγὸν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς. Ὁ Ρίντ διὰ τοῦ ἀνθ' ἑαυτοῦ Θ. Γιαννοπούλου ἐδήλωσεν εἰς τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἀνήκει εἰς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς καὶ εἰς τὴν δύναμιν 133 καὶ ὅτι σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ δημιουργία ἐνόπλων ἀνταρτικῶν ὁμάδων, πειθαρχημένων εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς. Ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων θὰ ἦτο: α) Ἡ παροχὴ τῶν ἀναγκαιουσῶν πληροφοριῶν εἰς τὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἐπὶ τῆς δυνάμεως, διατάξεως καὶ κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ, β) ἡ παροχὴ πληροφοριῶν ἐπὶ ἐδάφους, ὀδικοῦ δικτύου, τεχνικῶν ἔργων, αἰγιαλῶν, ἀποβάσεων κλπ., γ) ἡ ἐκτέλεσις καταστροφῶν ἐπὶ σπουδαίων τεχνικῶν ἔργων καὶ προσβολῶν τῶν ἐχθρικῶν θέσεων καὶ φαλάγγων πρὸς ἀντιπερισπασμὸν καὶ ἐκνευρισμὸν τοῦ ἐχθροῦ καὶ δ) ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως τοῦ λαοῦ.

Ἡ συζήτησις διήρκεσε ἐπὶ 4ωρον καὶ ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις ἐπὶ τῆς ὅλης τότε διαμορφωθείσης καταστάσεως. Ὁ Ρίντ ἐδήλωσεν ὅτι ἐὰν ὑπῆρχον ἄξιωματικοὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν συγκρότησιν ὁμάδων θὰ ἔδιδε τὰ μέσα ἐξοπλισμοῦ καὶ συντηρήσεως. Ὁ ἐξοπλισμὸς θὰ ἐγένετο διὰ διαδοχικῶν ρίψεων καὶ ἡ συντήρησις διὰ τῆς παροχῆς εἰς ἕκαστον ἐξοπλιζόμενον μηνιαίως μιᾶς χρυσῆς λίρας, ὅπως ἔδιδε καὶ εἰς τοὺς κομμουνιστάς.

Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἀπήντησεν εἰς τὸν Ρίντ μὲ συγκίνησιν, τινίσας ὅτι ἀνέμενε τὴν ἱεράν αὐτὴν στιγμήν καὶ ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ἄξιωματικοὶ καὶ ἔτοιμοι ἄνδρες διὰ τὴν συγκρότησιν ἐντὸς δύο ἡμερῶν πολλῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ὁ Ρίντ τοῦ ἐδήλωσεν εὐχαριστημένος, ὅτι, ἤδη, διατηρεῖ ὄπλισμὸν εἰς τὴν ἀποθήκην διὰ τὴν συγκρότησιν δύο ὁμάδων τῶν 25 ἀνδρῶν ἐκάστης.

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἀνεχώρησε μὲ τὴν δῆλωσιν νὰ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τοὺς ἄξιωματικοὺς πρὸς ἐξοπλισμὸν τῶν ὁμάδων. Οἱ κομμουνισταὶ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν βεβαιωθῆ διὰ τὴν συνάντησιν τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου μετὰ τὸν Ρίντ καὶ θορυβημένοι ἀνέμενον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συζητήσεως. Εἶχον, ἤδη, ἐπιμελῶς διαβάσει τοὺς ἄξιωματικοὺς εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ ἤλπιζον ὅτι δὲν θὰ ἐγίνοντο πιστευτὰ ἀπὸ τὸν Ρίντ, ὅσα θὰ τοῦ ἔλεγε ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος. Τὸν λοχαγὸν περιέμεναν οἱ κομμουνισταὶ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα, ὅπου συνωμίλησε ἰδιαιτέρως μετὰ τὸν Ρίντ. Ὁ Καραχάλιος συνήντησε τοὺς κομμουνιστάς μαζί μετὰ τὸν Ρίντ, ὅστις μὲ συνήθη ψυχραιμίαν τοὺς εἶπε ὅτι: «θὰ εἶναι εὐτυχῆς διότι θὰ δυνηθῆ νὰ ἐξοπλισθῇ καὶ ἄλλες ὁμάδες ὑπὸ τὸν λοχαγὸν

Καραχάλιον». Ἡ ἐπίσημος ἀνακοίνωσις αὐτῆ τοῦ Ἑγγλοῦ Ρίντ ἔπεσε σάν βόμβα εἰς τοὺς κομμουνιστάς, διότι πλέον θὰ ἔπαυε τὸ μονοπώλιον καὶ ἡ ἀπάτη των. Δὲν ἦτο, ὅμως, δυνατὸν νὰ ἀντιδράσουν, διότι θὰ ἀπεκαλύπτοντο, πλέον ἀμέσως καὶ δὲν θὰ ἤλπιζον εἰς ἄλλην ἐνίσχυσιν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν. Ἀπεφάσισαν τότε νὰ συμμορφωθοῦν πρὸ τοῦ τετελεσμένου γεγονότος καὶ νὰ ἀναβάλλουν τὴν ἐκδήλωσιν τῶν προθέσεών των.

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἐπεσεκέφθη ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀποθήκην ὀπλισμοῦ, ὅπου ἐγνώρισε καὶ τὸν Ἑγγλον ὑπολ)γὸν Πήτερ καὶ μετὰ ἐπῆγε εἰς θέσιν «Λογγὸ» ὅπου ἦτο τὸ πεδῖον ρίψεων. Ὁ Καραχάλιος μετὰ ἐπῆγε εἰς Πλατάνια, ὅπου τὸν ἀνέμενον οἱ ἀξιωματικοὶ Δημ. Παπαδόπουλος, Κων. Καφίρης, Σπ. Μαυροειδῆς, Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ Ι. Ντάβος.

3.— ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΟΜΑΔΩΝ Ε.Σ.

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ Δημ. Παπαδόπουλος, Κ. Καφίρης, Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος, Σπ. Μαυροειδῆς, εἰδοποιήθησαν διὰ συνδέσμων μεταξὺ των καὶ εἰδοποίησαν καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς περὶ τῆς ἀφίξεως τῆς ἀποστολῆς εἰς Πλατάνια καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ συναντηθοῦν ἀμέσως ὅλοι εἰς Πλατάνια κατὰ τὴν ἀφίξιν ἐκεῖ τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου.

Μετὰ τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Ρίντ, ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος εἰς Πλατάνια συνήντησε τοὺς Ἀξιωματικούς Δημ. Παπαδόπουλον, Κ. Καφίρην, Σπ. Μαυροειδῆν, Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον καὶ Ἰ. Ντάβον. Ἀνεκοίνωσε εἰς αὐτοὺς τὰ τῆς συνομιλίας του μὲ τὸν Ἑγγλον Ταγματάρχην Ρίντ καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἄμεσος ἀναχώρησις ὄλων εἰς τὰς περιοχάς των, διὰ νὰ συγκεντρώσουν τοὺς ἄνδρες καὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς Πλατάνια ἐντὸς δύο ἡμερῶν πρὸς ἐξοπλισμὸν των.

α) — Ὁπλαρχηγὸς Σπῦρος Μαυροειδῆς

Τὸ ἴδιο βράδυ τῆς 27 Μαΐου 1943 εἶχαν φθάσει εἰς Πλατάνια ὁ ἑφ. Ἐπιλοχίας Παν. Μαυροειδῆς, θεῖος τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, ὁ Δῆμος Καφίρης καὶ 8—10 ἄλλοι συγγενεῖς τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν. Ὅλοι ἀμέσως ἐξοπλίσθησαν ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ὄπλα εἰς τὴν ἀποθήκην ὀπλισμοῦ τῆς Ἀποστολῆς. Μετὰ δύο ἡμέρας ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν οἱ Κρηῖτες στρατιῶτες, πού εἶχαν ἀπομείνει εἰς τὴν περιοχὴν Κυπαρισσίας ἀπὸ τὸ 1941 μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41, μὴ κατορθώσαντες νὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὴν Κρήτην. Εἰς τὴν Κυπαρισσίαν ἦτο τότε ἐπόπτης Ἀγροφυλακῆς Τριφυλίας ὁ Γ. Λεβέντης, ἀπὸ χωρίον Μοχὸς Ἡρακλείου Κρήτης. Ὁ Λεβέντης μαζί μὲ τὸν Μαυροειδῆν εἶχαν ὀργανώσει τοὺς Κρηῖτες, οἱ ὅποιοι ἐμπνεόμενοι ἀπὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα, ἦσαν ἑτομοὶ. Μὲ τὴν πρώτην πρόσκλησιν τοῦ Γ.

Λεβέντη, ἀνεχώρησαν ἀμέσως εἰς Πλατάνια καὶ κατετάγησαν εἰς τὴν ὁμάδα Σπ. Μαυροειδῆ. Οὕτω συνεκροτήθη ἡ πρώτη ἀνταρκτικὴ ὁμάς ὑπὸ τὸν Ὀπλαρχηγὸν Σπ. Μαυροειδῆν ἐκ Κυπαρισσίας, ἀποτελουμένη ἀπὸ τούτων ἐξῆς ἀντάρτες :

- 1) Γαλάνης Κανέλλος Μιλτιάδου, Ἄνθ)γὸς Καλονερό Τριφυλίας.
- 2) Ἀρχοντάκης Κων)νος κλάσεως 1932 ἀπὸ Μοχὸς Ἡρακλείου Κρήτης
- 3) Ἀλεβιζόπουλος Φίλιππος Παν. ἀπὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας
- 4) Ἀρβανιτάκης Φώτιος Περικλέους — Κυπαρισσία
- 5) Ἀντωνόπουλος Ἰωάννης Π. — Κυπαρισσία
- 6) Ἀναγνωστόπουλος Στέφανος Θεοδ. — Κυπαρισσία
- 7) Ἀδαμόπουλος Παναγιώτης Κ. — Βρύσες Τριφυλίας
- 8) Ἀνδιανόπουλος Ἰωάννης — Κάκκαβα Τριφυλίας
- 9) Ἀνδριανόπουλος Γεώργιος Ἡλία — Μάλθη
- 10) Βρέντζος Βασίλειος Ι. κλάσ. 1940 Κρήτη
- 11) Γυφτόπουλος Παναγιώτης Γ. — Κυπαρισσία
- 12) Γιαννικόπουλος Δημήτριος Γ. Ἄνω Φυγαλία
- 13) Γιαννικόπουλος Μῆτρος Ἰωάννου Ἄνω Φυγαλία
- 14) Γλεντῆς Παρασκευᾶς Ἀθ. Σύριζον Τριφυλίας
- 15) Γκόγκας Ἀντώνιος Γ. Κάκκαβα Γλυκορριζίου
- 16) Γκόγκας Ἐπαμεινώνδας Γ. Κάκκαβα Γλυκορριζίου
- 17) Γκόγκας Σωτήριος Ἀλ. Κάκκαβα Γλυκορριζίου
- 18) Γκούτης Ἰωάννης Κων. Σπηλιὰ Τριφυλίας
- 19) Γκόγκας Ἰωάννης Κ. Πλατάνια Τριφυλίας
- 20) Δακανάλης Νικόλαος Γρηγορίου Ἀνώγεια Ρεθύμνου Κρήτης
- 21) Δημητρακόπουλος Δημήτριος — Μάλτα Μεσσηνίας
- 22) Ζαχαριουδάκης Νικόλαος — Χανιά Κρήτης
- 23) Ζαχαρόπουλος Γεώργιος Ἀναστασίου — Κυπαρισσία
- 24) Καφίρης Δῆμος Λεωνίδα — Περιβόλια
- 25) Κάρνος Ἀνδρέας Κων)νου Καστρούγγαινα Ὀλυμπίας
- 26) Κανελλόπουλος Νικόλαος τοῦ Παν. Σπηλιὰ Τριφυλίας
- 27) Καντιδάκης Γεώργιος Ἡρακλείου Κρήτης
- 28) Κακούτης Βασίλειος τοῦ Κ. Μάλθη Τριφυλίας
- 29) Κωνσταντόπουλος Βασίλειος — Μάλτα Μεσσηνίας
- 30) Κωνσταντόπουλος Γεώργιος Ἀνδρέου Χοιράδες Ἀρκαδίας
- 31) Κωνσταντόπουλος Δημήτριος Ἀνδρέου Χοιράδες Ἀρκαδίας
- 32) Κωνσταντόπουλος Θεοφάνης Ἀνδρέου Χοιράδες Ἀρκαδίας
- 33) Κωνσταντόπουλος Κων)νος Ἀνδρέου Χοιράδες Ἀρκαδίας
- 34) Κωνσταντόπουλος Νικόλαος Ἀνδρέου Χοιράδες Ἀρκαδίας
- 35) Λιακάκης Παναγιώτης Γ. Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας
- 36) Λάμπουρας Ἀναστάσιος — Κέρκυρα
- 37) Λιακάκης Γεώργιος Ἀναστασίου — Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας
- 38) Μπρίνταλος Μιχαὴλ Ἀνώγεια Ρεθύμνου Κρήτης

- 39) Μαυροειδῆς Ἀριστείδης Δημ. — Περιβόλια Ὀλυμπίας
 40) Μαυροειδῆς Γεώργιος Σπύρου — Κυπαρισσία
 41) Μαυροειδῆς Ἰωάννης Γεωργίου — Κυπαρισσία
 42) Μαυροειδῆς Ἀδαμάντιος Γεωργίου Κυπαρισσία
 43) Μαυροειδῆς Θαλῆς Σπύρου — Περιβόλια Ὀλυμπίας
 44) Μαυροειδῆς Παναγιώτης Σπύρου — Ἐπιλοχίας Περιβόλια Ὀλυμπίας
 45) Μανδραπύλιας Κων)νος Νικ. — Κυπαρισσία
 46) Μανουῖσος Ἀγγελῆς Κυπαρισσία
 47) Ξυλούρης Μιχαῖλ Ἀνώγεια Ρεθύμνου Κρήτης
 48) Παπαδάκης Γεώργιος Δάσκαλος Βόνη Ἡρακλείου Κρήτης
 49) Παναγιωτόπουλος Ἰωάννης Κ. Βρύσες Τριφυλίας
 50) Στεφανάκης Πέτρος Δημ. Μηνᾶ Λακωνίας
 51) Σκουλᾶς Ἐμμανουῖλ Ἀνώγεια Ρεθύμνης
 52) Σταυρακάκης Βασίλειος Ἀριστείδου Ρεθύμνης Κρήτης
 53) Φιλντίσης Γιαννάκος Δημ. Βανάδα Τριφυλίας

Πληροφοριοδοῦται, στρατολόγοι καὶ σύνδεσμοι τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἦσαν ὁ Ἀνθ)γὸς Εὐάγγελος Κοσμόπουλος ἀπὸ Φαρακλάδα Τριφυλίας, ὁ Γ. Λεβέντης ἐπόπτης Ἀγροφυλακῆς Τριφυλίας ἀπὸ χωρίον Μοχὸς Ἡρακλείου Κρήτης, ὁ Ἀνδριόπουλος Κων)νος Εἰσταθίου ἀπὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, ὁ Γαρίνης Γεώργιος Ἀριστείδου ἀπὸ Χρυσοχώρι Τριφυλίας, ὁ Γκουγκούσης Ἰωάννης ἀπὸ Ρουτάκι Κυπ)σίας, ὁ Δημητρακόπουλος Κων)νος Ἰατρὸς ἀπὸ Κυπ)σίαν, ὁ Ἡλιόπουλος Βασίλειος Ἰατρὸς ἀπὸ Κυπ)σίαν, ὁ Μαυροειδῆς Παναγιώτης τοῦ Γ. ἀπὸ Κυπ)σίαν κ. ᾶ.

Ἐπίσης προσέφερον ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ὁμάδα αὐτὴν καὶ ὁ Παπα - Σπύρος Γαλανόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Μέλπειαν, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, βασανισθεὶς δι' αὐτὸ καὶ τελικῶς δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τῆς ὁμάδος αὐτῆς οἱ Γκόγκας Ἐπαμεινώνδας καὶ Γκόγκας Σωτήριος ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν γερμανῶν καὶ οἱ Γαλάνης Κανέλλος Ἀνθ)γὸς, Γκούτης Ἰωάννης, Ζαχαρόπουλος Γεώργιος, Κανελλόπουλος Νικόλαος, Κωνσταντόπουλος Κων)νος, Κωνσταντόπουλος Νικόλαος, Κακούτης Βασίλειος, Μαυροειδῆς Γεώργιος, ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἐπίσης οἱ Καφίρης Ἀἴμος, Μανδραπύλιας Κώστας καὶ Μανουῖσος Ἀγγελῆς ἐτραυματίσθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Περὶ τῶν ταλαιπωριῶν καὶ βασανιστηρίων ἄλλων, περιττεύει ἐδῶ νὰ σημειώσωμεν. Ὅλοι ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν Ἐλευθερίαν.

β) — Ο ΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΤΑΒΟΣ

Ὁ ἀνθ)γός Ἰωάννης Ντάβος ἀπὸ τὸ Ἐνω Δώριον (Σουλιμᾶ) Τριφυλίας ἐξώπλισε τὴν ὁμάδα του τὴν ἐπομένην 28ην Μαΐου 1943. Ἐφθάσαν εἰς Πλατάνια οἱ ἄνδρες του μὲ μεταχειρισμένα ὄπλα, γράδες καὶ ἀρκετὰ φυσίγγια ποῦ εἶχαν κρύψει. Ἐξωπλίσθησαν ἀμέσως μὲ καινούργια ὄπλα οἱ ἐξῆς ἀντάρτες :

- 1) Ἀνδρουτσόπουλος Νικόλαος Ἀνδρέου Λοχίας — Χρυσοχώρι Τριφυλίας
- 2) Ἀνδριόπουλος Ἰωάννης Εὐσταθίου Ἐνω Δώριον Τριφυλίας
- 3) Ἀναγνωστόπουλος Γρηγόριος Μιλτιάδου Ἐνω Δώριον Τριφυλίας
- 4) Ἀδαμόπουλος Θεόδωρος Γεωργίου — Κοπανάκι
- 5) Ἀρθανίτης Χρῆστος Κ. — Ἀνάληψις
- 6) Ἀποστολόπουλος ἡ Καραμπέτσος Γεώργιος τοῦ Παν. Χρυσοχώριον
- 7) Ἀναγνωστόπουλος Γρηγόριος Μιλτιάδου Ἐνω Δώριον
- 8) Βασιλόπουλος Νικόλαος Νικ. — Δώριον
- 9) Γεωργιόπουλος Κων)νος Ἀναστασίου Χαλικιά
- 10) Γεωργιόπουλος Γεώργιος Παν. Κούβελα
- 11) Γαρίνης Ἰωάννης Κων. Χρυσοχώριον
- 12) Γυφτόπουλος Ἰωάννης Θεμιστοκλέους Χρυσοχώριον
- 13) Γεωργιόπουλος Βύρων Ἀναστασίου Χαλικιά
- 14) Γκότσης Κων)νος Γεωργίου — Χαλικιά
- 15) Γκότσης Δημήτριος Ἀριστείδου — Χαλικιά
- 16) Γκότσης Γεώργιος Εὐθυμίου — Χαλικιά
- 17) Γκότσης Νικ. Ἀθαν. — Χαλικιά
- 18) Γεωργόπουλος Παῦλος Ἰωάννου Χαλικιά
- 19) Δρακόπουλος Μιχαῆλ — Κούβελα
- 20) Δημητρακόπουλος Ἀθανάσιος Ἀνδρέου — Στάσιμον
- 21) Δημητρακόπουλος Δημήτριος Κων. — Ἐνω Δώριον
- 22) Δημόπουλος Ἀναστάσιος Γ. — Ἐνω Δώριον
- 23) Δεδεμάδης Κων)νος Μιλτιάδου — Ἐνω Δώριον
- 24) Δεδεμάδης Γεώργιος τοῦ Κ. (Β) Ἐνω Δώριον
- 25) Δημόπουλος Ἀναστάσιος Γ. — Ἐνω Δώριον
- 26) Δεδεμάδης Γεώργιος (Κ.Α.) Ἐνω Δώριον
- 27) Ζαχαρόπουλος Εὐάγγελος — Κυπαρισσία
- 28) Ζέρβας Γεώργιος — Γλυκορριζιον
- 29) Θεοδωρακόπουλος Ἀθανάσιος Χ. Ἀνθ)γός — Κούβελα
- 30) Θεοδωρακόπουλος Κων)νος Γαλάνη — Κούβελα
- 31) Θεοδωρακόπουλος Ἰωάννης — Κούβελα

32) Θανόπουλος ἢ Παπαδόπουλος Βύρων Ἀριστείδου	Κούδελα
33) Κοσμάς Ἀντώνιος Γεωργίου, δεκανεὺς	Κοπανάνκι
34) Κατσαμπάνης Περικλῆς Δημ., λοχίας	Δώριον
35) Κόττος Κων)νος Ἰωάννου	Χρυσοχώριον
36) Κόττος Παῦλος Δημ.	Χρυσοχώριον
37) Καλογερόπουλος Δημ.	Κούδελα
38) Κόλλιας Εὐάγγελος Ἀθαν.	Ἄνω Δώριον
39) Λυμπερόπουλος Παν. Δήμου	Ἄνω Δώριον
40) Μέμμος Γρηγόριος Ἀναστασίου, ἐπιλοχίας	Κοπανάνκι
41) Μίχας Δημήτριος Νικ.	Χρυσοχώριον
42) Μέμος Κων)νος Ἀναστασίου, λοχίας	Κοπανάνκι
43) Μαυροειδῆς Παναγ. τοῦ Μαυροειδῆ	Χρυσοχώριον Τριφυλίας
44) Μίχας Ἀθανάσιος Νικ.	Χρυσοχώριον Τριφυλίας
45) Μπάκας Χρῆστος	Κούδελα
46) Ντάγκας Παναγιώτης Ἀθαν.	Ἄνω Δώριον
47) Ντόντος Κανέλλος Ἀριστείδου	Δώριον
48) Ντάγκας Γεώργιος Ἀθαν.	Ἄνω Δώριον
49) Παπαδόπουλος Εὐάγγελος Δημ, ἐνομοτάρχης	Ἄνω Δώριον
50) Πολυμενόπουλος Ἀθ. Ἀλεξίου, λοχίας. Ἄγ. Γεώργιος Τριφυλίας	
51) Παπαδόπουλος Βασίλειος Νικολάου	Ἄνω Δώριον
52) Παρασκευᾶς Παναγιώτης Εὐσταθίου	Ἄνω Δώριον
53) Παπαδόπουλος Νικόλαος Γεωργίου	Κοπανάνκι
54) Ρούσσης Γεώργιος Μιχαῆλ	Κοπανάνκι
55) Ρέμπελος Χρῆστος Ἀνδρέου	Ἄετὸς Τριφυλίας
56) Ρούσσης Σταῦρος Γεωργίου, λοχίας	Κοπανάνκι
57) Ρούσσης Παναγιώτης Δημ.	Χαλικιά
58) Ρούσσης Σωτήριος	Χαλικιά
59) Σπανόπουλος Παναγιώτης, ἀνθ)στής	Χαλικιά
60) Σοφὸς Παναγιώτης Εὐσταθίου	Κοπανάνκι
61) Σαρδέλης Παναγιώτης	Κεφαλόβρυση Ἀττικῆς
62) Τζουμάνης Ἀναστάσιος Ἀντωνίου	Κοπανάνκι
63) Τζουμάνης Παναγιώτης Παρασκευᾶ	Κοπανάνκι
64) Τζουμάνης Ἰωάννης Παρασκευᾶ	Κοπανάνκι
65) Τσέλιος Κων)νος Κων.	Ἄγιος Γεώργιος Τριφυλίας
66) Τσόγκας Κων)νος Γ.	Δώριον
67) Φωτόπουλος Νικόλαος Ἀριστείδου	Δώριον
68) Φωτόπουλος Σωτήριος Φωτίου	
69) Χριστόπουλος Θεόδωρος Κ.	Ἄετὸς Τριφυλίας
70) Χρονόπουλος Κων)νος	Λατζουνάτου
71) Χρονόπουλος Χρόνης Χ.	Κούδελα

Στρατολόγοι, σύνδεσμοι, πληροφοριοδότηι τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἦσαν ὁ ὑπ) γὸς Παν. Παπαδόπουλος, ὁ Φώτιος Β. Μίχας, ὁ Δημ. Ν. Πάλλας, ὁ Παν.

Πανταζής, ὁ Χρυσόστομος Π. Πολυμενόπουλος, ὁ Παν. Ἄν. Λυμπερόπουλος, ὁ Παν. Διον. Λυμπερόπουλος, ὁ Παν. Ν. Σκόρδας, ὁ Ἡλίας Γ. Δημόπουλος ἢ Λουῖλα συζ. Φωτίου Μίχα κ.ἄ. ἀπὸ τὸ Ἔνω Δώριον Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)γὸς Ἰωάννης Ἄθαν. Πουλόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Κων)νος Ἄθ. Πουλόπουλος ἀπὸ τὸ Διαβολίτσι Μεσσηνίας ὁ ἀνθ)γὸς Κων)νος Γ. Χαραλαμπόπουλος, ὁ Ἰωάννης Ν. Μπούσιος, ὁ φαρμακοποιός, Παναγιώτης Ι. Ἀλλαγιάννης, ὁ δάσκαλος Ἀναστάσιος Γ. Ντρές, ὁ ἱατρός Χρῆστος Ἄριστ. Μπουτσικάκης, ὁ Ἀλέκος Ἄριστ. Μπουτσικάκης ὁ Ἀντώνιος Φωτόπουλος κ.ἄ. ἀπὸ τὸ Δώριον Τριφυλίας ὁ φαρμακοποιός Ἀλέκος Νικολακόπουλος, ὁ Κοσμάς Ἀντωνόπουλος, δικηγόρος, ὁ Εὐστάθιος Σοφός, ὁ Γεώργιος Κ. Κοσμάς, ὁ Σωτήριος Γ. Ρούσσης, ὁ Μανώλης Γ. Ρούσσης, Ἰωάννης Γ. Ρούσσης, ὁ Γεώργιος Ρούσσης, ὁ Γεώργιος Ν. Ἀρβανιτάκης, ὁ Παρασκευᾶς Τζουμάνης, ὁ Βασίλειος Περ. Πατσούρης, ὁ Γεώργιος Παπαγεωργίου, ὁ Δημ. Χρ. Παπαδόπουλος ἢ Παπαγεωργίου, ὁ Χρῆστος Ξένος κ.ἄ. ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, ὁ ἱερεὺς Σπῦρος Κούσης καὶ ὁ Δημήτριος Ἄθ. Μαρκόπουλος ἀπὸ τὴν Κάτω Μέλπεια Μεσσηνίας, ὁ Δημ. Γιαννόπουλος ἀπὸ Ζερμπίσια Ἰθώμης, ὁ Ἀναστάσιος Σπ. Ντάβος, ὁ Σπῦρος Ν. Ντάβος ὁ Γεώργιος Ν. Μπούσης, ἢ Σταμάτα Ντάβου - Πανταζῆ ἀπὸ τὸν Ἅγιον Γεώργιον Τριφυλίας, ὁ ἱερεὺς Δημ. Γκότσης, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς δικηγόρος Παν. Λαμπρόπουλος, ὁ Πέτρος Δημ. Λαμπρόπουλος, ὁ Γεώργιος Γεργόπουλος ἀγροφύλαξ ὁ Ἀναστάσιος Γεωργιόπουλος ἀπὸ Χαλικιά Τριφυλίας, ὁ Κων)νος Δημ. Ἀνδριόπουλος ὁ Δημ. Ἄνδρ. Ἀνδρουτσόπουλος, ὁ Κων)νος Ἄνδρ. Ἀνδρουτσόπουλος, ὁ Χρῆστος Ν. Παρτσακλός, ὁ Νικ. Δημ. Ἀνδρουτσόπουλος, ὁ Γεώργιος Ν. Μίχας, ὁ Γεώργιος Γρ. Κόλλιας, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Δ. Γεώργιος Γαρίνης, ὁ Ἀριστείδης Π. Γαρίνης, ὁ Ἰωάννης Π. Γαρίνης, ὁ Ἰωάννης Κ. Γαρίνης, ὁ Παῦλος Γαρίνης, ὁ Παν. Γ. Τασσιόπουλος, ὁ Γεώργιος Μαντᾶς, ὁ Γεώργιος Ι. Βέικος. ὁ Δημήτριος Ι. Βέικος, ὁ δάσκαλος Ι. Θεοδωρόπουλος ἀπὸ τὸ Χρυσοχώρι Τριφυλίας, ὁ Ἄριστ. Γεωργιόπουλος ἢ Ἡλιόπουλος, ὁ δάσκαλος Ἡλ. Ἀσημακόπουλος, ὁ Ἰωάν. Π. Ἀσημακόπουλος, ὁ Συν)χος Εἰρηνοδίκης, ὁ Δ. Γ. Κωνσταντόπουλος ἢ Ἡλιόπουλος, Κων. Γ. Ἡλιόπουλος, Σωτήρ. Ἀλεξόπουλος, ὁ Παναγιώτης Ἀλεξόπουλος, ὁ Εὐθύμιος Ἀθανασόπουλος, ὁ Θεμ. Νικολακόπουλος, ὁ Ἀριστείδης Ἄν. Ἡλιόπουλος, ὁ Ἡλίας Ἄρ. Θανόπουλος ἢ Παπαδόπουλος, ὁ Σωτήριος Ἄρ. Θανόπουλος, ὁ Γ. Μπάκας, ὁ Ἄθαν. Ἀθανασόπουλος, ὁ Ἄρις Ἀθανασόπουλος, ὁ Ἄθαν. Π. Ἀλεξόπουλος, ὁ Περικλῆς Π. Ἀλεξόπουλος, ὁ Ὄθων Ἡλιόπουλος, ὁ Σταῦρος Ὄθ. Ἡλιόπουλος, ὁ Νικόλαος Π. Παναγόπουλος, ὁ Παναγιώτης Σ. Παναγόπουλος, ὁ Βασίλειος Σ. Παναγόπουλος, ὁ Γεώργιος Ν. Γεωργακόπουλος, ὁ Ἀδὰμ Νικολακόπουλος, ὁ Κων. Νικολακόπουλος, ὁ Ἀδὰμ Κ. Ἡλιόπουλος, ὁ Χ. Γεωργόπουλος, ὁ Χαρ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Νικ. Παναγιωτόπουλος ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας, ὁ δάσκαλος Ἄθαν. Στάμος, ὁ Κ. Τσιθίσκος, ὁ Κων. Ἄλ. Γεωργακάς ἀπὸ τὸ Σύριζον Τριφυλίας, ὁ Σταῦρος Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ Τριφυλίας, ὁ Δημ. Μπινώρης δικηγόρος, ὁ Βασίλειος Γκότσης ἀπὸ Δροσοπηγὴ Τριφυλίας, ὁ Πα-

ναγιώτης Φωτόπουλος ἀπὸ Ἄετον Τριφυλίας, ὁ Εὐθύμιος Κων. Δημητρακόπουλος ἀπὸ Σέρβου Γορτυνίας κ.ἄ.

Ἐκ τῶν ἀντάρτες τῆς ομάδος αὐτῆς ὁ Βασίλειος Παπαδόπουλος ἐφονεύθη εἰς ἄσκησιν μάχης, ὁ Νικόλαος Βασιλόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Ἄθαν. Ι. Θεοδωρακόπουλος, ὁ Περικλῆς Κατσαμπάνης, ὁ Κων. Γ. Παπαδόπουλος, ὁ Δημ. Παπαδόπουλος ἢ Παπαγεωργίου, ὁ Γ. Ρούσσης, ὁ λοχίας Σταῦρος Γ. Ρούσσης, ὁ Ἐμμ. Γ. Ρούσσης, ὁ Παναγ. Τζουμάνης, ὁ Ἄναστάσιος Τζουμάνης ὁ Νικ. Φωτόπουλος, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Νικ. Γ. Παπαδόπουλος ὁ φαρμακοποιὸς Παν. Ἀλλαγιάννης, ὁ φαρμακοποιὸς Ἀλέκος Νικολακόπουλος, ὁ ἱατρὸς Ι. Παπαδόπουλος, ὁ δάσκαλος Ἄναστάσιος Ντρέζ, ὁ Χρῆστος Ρέμπελος, ὁ Βασίλειος Γκότσης, ὁ Παν. Φωτόπουλος, ὁ Γ. Γεωργιόπουλος, ὁ Γ. Ἀποστολόπουλος, ὁ Νικ. Ἀποστολόπουλος, ὁ Γ. Γρ. Κόλλιας, ὁ Ι. Γυφτόπουλος, ὁ Γεώργιος Γεωργιόπουλος, ὁ Κων. Τσέλιος ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐκ τῶν ἀντάρτες τῆς ομάδος αὐτῆς ὁ Κων. Θεοδωρακόπουλος, ὁ Κων. Γεωργιόπουλος, ὁ Χ. Θεοδωρακόπουλος, ὁ Δημ. Ἀνδρουτσόπουλος, ὁ Δημ. Μίχας, ὁ Ἄθαν. Ν. Μίχας, ὁ Εὐάγγελος Ζαχαρόπουλος, ὁ Ἰωάννης Π. Γαρίνης, ὁ Παῦλος Κόττος, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Γαρίνης, ὁ Σπῦρος Ντάβος κ.ἄ. ἐτραυματίσθησαν καὶ ἐβασανίσθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν των δρασιν.

γ.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ τῶν ἀντάρτες τῆς ομάδος αὐτῆς ὁ ἀνθ)γὸς Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας ἐξώπλισε τὴν ομάδα του κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 καὶ μετὰ τοὺς ἐξῆς ἀντάρτες καὶ συνδέσμους:

Ἄβδουλᾶς Σωτήριος Γ.	Ἄνω Φυγαλία
Ἀρνόκουρος Ἰωάννης Δημ.	Πλατάνια
Ἀλεξόπουλος Ἀντώνιος Ἀντωνίου	Στόμιον
Γιαννακαρώνης Χρῆστος Μανούσου	Στόμιον
Γεωργακόπουλος Κων)νος Θεοχ.	Στόμιον
Γιαννόπουλος Γεώργιος Νικ.	Στόμιον
Γεωργακόπουλος Νικόλαος Δ.	Στόμιον
Γεωργακόπουλος Νικόλαος	Καλίτσαίνα
Γεωργακόπουλος Γεώργιος Νικ.	Καλίτσαίνα
Γκουγκούσης Γρηγόριος Νικ.	Λινίσταίνα
Γεωργόπουλος Θεοχάρης	Καλίτσαίνα
Γιαννακαρώνης Μανούσος Χρήστου	Καλίτσαίνα
Δέδες Ἰωάννης Κ.	Κάτω Φυγαλία
Διαμαντόπουλος Ἀνδρέας Ἀθ.	Μυρώνεια Ὀλυμπίας
Ζάγκος Δημήτριος	Ἄνω Φυγαλία

Θεοχαρόπουλος Ζαφείρης 'Αλεξίου
 Θεοχαρόπουλος 'Ιωάννης 'Αλεξίου
 Θεοχάρης Παναγιώτης Λυμπερίου
 Θεοχαρόπουλος Διονύσιος 'Αλεξ.
 Κοκκίνης Σωτήριος Γ.
 Κωτσιόπουλος 'Ιωάννης Κων.
 Κορκολῆς Διονύσιος
 Κοκκίνης Δημήτριος Χρήστου
 Κοκκίνης 'Ιωάννης Κων.
 Κωτσιόπουλος 'Ιωάννης Κ.
 Κωτσιόπουλος Γεώργιος
 Κοκκίνης Θεμιστοκλῆς Γ.
 Καλογερόπουλος Θεοφάνης Ι.
 Κάρονος 'Ανδρέας Κ.
 Μιχαλόπουλος Δημήτριος Γ.
 Μαντζούνης Λεωνίδα Θεοδ.
 Μανουσόπουλος Βασίλειος Γ.
 Μυλωνᾶς Περικλῆς Δημοσθένους
 Πιπιλῆς Γενναῖος 'Ανδρέου
 Παναγόπουλος Κων)νος 'Αδάμ
 Παναγόπουλος Γεώργιος Παν.
 Παναγιωτόπουλος Παν. Κ.
 Παναγιωτόπουλος Θεόδωρος Κ.
 Σαρδέλης Γενναῖος Εὐθυμίου
 Σακελλαρόπουλος Παναγιώτης
 Τζαβέλλας 'Ιωάννης Π.
 Τζουβελάκος 'Ιωάννης Παν.
 Φάσσαρης Γεώργιος Νικ.
 Χατζῆς 'Ιωάννης Γεωργίου
 Χατζῆς 'Αλέξιος Γεωργίου
 Χατζῆς Παναγιώτης 'Ιωάννου

*Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 Λινίτσαίνα
 *Ανω Φυγαλία
 Ταξιάρχαι
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 Καστρούγγαινα
 *Ανω Φυγαλία
 Κοπάνιτσα
 Στόμιον
 Πλατάνια
 Πλατάνια
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 Κυπαρισσία
 Καλαμάτα
 *Ανω Φυγαλία
 Πλατιάνα 'Ολυμπίας
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία
 *Ανω Φυγαλία

Εἰς τὴν ὁμάδα αὐτὴν προσέφεραν ὑπηρεσίες συνδέσμου, τροφοδότου καὶ πληροφοριοδότου, ὅλοι οἱ κάτοικοι *Ανω Φυγαλίας, καθὼς ἐπίσης ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας ὡς ἀντάρται, σύνδεσμοι καὶ οἱ Θεόδωρος Νικ. 'Ανδρικόπουλος, ὁ 'Αντώνιος Π. 'Αγραπηδᾶς καὶ ὁ Κων. Δράκος ἀπὸ Ταξιάρχας 'Ολυμπίας, ὁ Γεώργιος Κ. Καπλάνης καὶ Παναγιώτης Χρ. Καπλάνης ἀπὸ Κάτω Φυγαλίαν, ὁ 'Ιωάννης Π. Κατσέρης ἀπὸ 'Αμυγδαλιές καὶ ὁ 'Ιωάννης 'Αλ. Σταθόπουλος ἀπὸ Σέκουλα 'Ολυμπίας.

'Απὸ τοὺς ἀντάρτες τῆς ὁμάδος ὁ 'Αλέξιος Χατζῆς ἐφονεύθη εἰς ἄσκησιν μάχης, ὁ ὀπλαρχηγὸς Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ Σωτήριος Κοκκίνης κ.ἄ. ἐβασανίσθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

δ.— Ο ΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΡΙΤΣΕΛΗΣ

Ὁ ἀνθυπίαρχος Ἀναστάσιος Κριτσέλης ἀπὸ Ταξιάρχας Ὀλυμπίας ἐξώπλισε τοὺς ἀντάρτες του κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943. Ὡς ἀντάρτες ἢ σύνδεσμοι εἰς τὴν ὁμάδα Κριτσέλη ὑπηρετήσαν οἱ ἐξῆς:

Παπαλυμπερίου Χαράλαμπος, ἀνθ)γός	Μυρώνεια Ὀλυμπίας
Κάππος Θεράπων, ἀνθ)γός	Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας
Μπούσμπουρας Ἀναστάσιος Π., ἀνθ)γός	Ζαχάρω
Ἀνδρικόπουλος Ἰωάννης Γ., ἀνθ)γός	Ταξιάρχαι
Ἀνδρικόπουλος Παναγιώτης Χ.	Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας
Ἀνδρικόπουλος Πανταζῆς Γ.	Ταξιάρχαι Ὀλυμπίας
Ἀντωνόπουλος Γεώργιος Θεόδωρος Νικ.	Κακόβατος
Βλάχης Γεώργιος Εὐθυμίου	Λέπραιον
Γερόσταθος Δημήτριος Χ.	Κ. Φυγαλία
Γερόσταθος Κων)νος Δημ.	Κ. Φυγαλία
Γεωργακόπουλος Θεόδωρος Δημ.	Κ. Φυγαλία
Λέδες Ἰωάννης Κ.	Κ. Φυγαλία
Λράκος Κων)νος Υ.	Ταξιάρχαι
Λράκος Ἰωάννης Κων.	Ταξιάρχαι
Λογάνης Ἀδαμάντιος Ἀσμη.	Καλλιθέα
Λιαμαντόπουλος Ἀνδρέας Ἀθανασίου	Μυρώνεια
Λιαμαντόπουλος Διαμαντῆς Διονυσίου	Μυρώνεια
Δημητρούλης Νικόλαος Σπ.	Καλλιθέα
Ζάρας Γεώργιος Παν., λοχίας	Βρεστόν Ὀλυμπίας
Ζαφείρης Βασίλειος Π.	Ἄμυγδαλιές
Ζῆρος Παν.	Ταξιάρχαι
Ζευγίτης Γεώργιος Νικ.	Κ. Φυγαλία
Ζαφειρόπουλος Γεώργιος Παν.	Κ. Φυγαλία
Θανάσουλας Χαράλαμπος	Μυρώνεια
Θωμόπουλος Θεόδωρος	Κουφόπουλον
Κάππος Ἰωάννης Γ.	Ταξιάρχαι
Κοκκῶνης Ἰωάννης, δεκανεὺς	Ταξιάρχαι
Κρέσπης Κώστας	Λέπραιον
Κρέσπης Ἀναστάσιος	Λέπραιον
Κρέσπης Νικόλαος Εὐσταθίου	Λέπραιον
Κολλαράς Διονύσιος Θ.	Κ. Φυγαλία
Κυριακόπουλος Σπύρος Γ.	Μυρώνεια
Κάβουρας Γεώργιος Ἰωάννου	Κ. Φυγαλία
Κατσέρης Ἰωάννης Π.	Ἄμυγδαλιές

Κουνέλης 'Αναστάσιος Π.
 Κρανίτης Παν. 'Αλ.
 Κοτσώνης Παν. 'Αντ.
 Καπλάνης Γεώργιος Κ.
 Καπλάνης Παν. Χρ.
 Κωτσάκης Διονύσιος Π.
 Καψάλης Βασίλειος Ι.
 Κωτσάκης Γεώργιος 'Αναστασίου
 Κωτσάκης Ζαφείρης 'Αναστασίου
 Κριτσέλης 'Ανδρέας Σπ.
 Κριτσέλης Χριστόδουλος Ι.
 Κωτσάκης Ι.
 Λυρῆς Γεώργιος
 Λαμπρόπουλος Γεώργιος 'Αντ.
 Μπαλοδήμος Χαράλαμπος Κ.
 Μανόλης Φώτιος Διαμ.
 Μαντζούνης Λεωνίδας Κων.
 Μάντης Χρῆστος
 Παπαδάμης 'Αλέξανδρος, χωροφύλαξ
 Παπαδόπουλος Νικόλαος Γ.
 Παπαγεωργίου 'Ηρακλῆς Γεωργίου
 Πιτσινῆς 'Αθαν. Γ.
 Παπαγεωργίου Γεώργιος Εὐαγγέλου
 Πιπιλῆς 'Ανδρέας Μενελάου
 Πιπιλῆς Γεώργιος Μενελάου
 Πιπιλῆς Τζανέτος 'Ιωάννου
 Πιπιλῆς Χρῆστος Μενελάου
 Πιπιλῆς Νικ. Μενελάου
 Παῦλος 'Αναστάσιος
 Πανοτόπουλος Σωτήριος Παν.
 Παπαλυμπερίου Λυμπέριος
 Παναγούλιας Γιαννῆκος 'Αντ.
 Παπαγεωργίου 'Αλκιβιάδης Π.
 Παπαδόπουλος 'Αναστάσιος Γ.
 Σκαλτσᾶς Χαράλαμπος, λοχίας
 Σκίτης Δημ. Κ.
 Σιώρης 'Ανδρέας
 Σιώρης Βενετσάνος
 Σαλακᾶς Δημ. Κ.
 Σαλακᾶς Γεώργιος
 Σαλακᾶς 'Ανδρέας Ν.
 Τσαρουχᾶς Κων)νος Θεοδ.

Μυρώνεια
 Κ. Φυγαλία
 Καλλιθέα
 Κ. Φυγαλία
 Κ. Φυγαλία
 Μυρώνεια
 Στάσιμον
 Μυρώνεια
 Μυρώνεια
 Ταξιάρχαι
 Ταξιάρχαι
 Μυρώνεια
 'Ανδρίτσαινα
 Κακόβατος
 Ταξιάρχαι
 Κ. Φυγαλία
 Πλατάνια
 Λινίτσαινα
 Κακόβατος
 Κ. Φυγαλία
 Κ. Φυγαλία
 Κ. Φυγαλία
 'Αμυγδαλιές

 'Αμυγδαλιές
 'Αμυγδαλιές
 Μυρώνεια
 Λινίτσαινα
 Ταξιάρχαι
 Κ. Φυγαλία
 Κ. Φυγαλία
 Καλλιθέα
 Κ. Φυγαλία
 Κ. Φυγαλία
 Πετράλωνα
 Λέπραιοι
 Λέπραιοι
 Μυρώνεια

Τάγαρης Βασίλειος Π.	Κ. Φυγαλία
Φαρμάκης Παναγ. 'Αθ.	Μυρώνεια
Χρονόπουλος Χρόνης Γρ.	Μυρώνεια

'Εκ τῶν ἀνωτέρω ὁ Γ. Πιπιλῆς ἐφυλακίσθη ὑπὸ Γερμανῶν, ὁ ὄπλαρχηγὸς 'Αναστάσιος Κριτσέλης, ὁ ἀνθ)γὸς Θεράπων Κάππος, ὁ ἀνθ)γὸς 'Αδαμάντιος Μιχαλόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Δογάνης, ὁ Κώστας Κρέσπης, ὁ Διονύσιος Κολλαρᾶς, ὁ Βασίλειος Τάγαρης, ὁ Λεωνίδας Μαντζούνης, ὁ 'Αλέξανδρος Παπαδάμης, ὁ Γ. Καπλάνης, ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ Διαμάντης Δογάνης, ὁ 'Αθαν. Πιτσινῆς κ. ἄ. ἐτραυματίσθησαν καὶ ἐβασανίσθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

ε.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΦΙΡΗΣ

'Ο ἀνθ)γὸς Κώστας Καφίρης ἀπὸ Περιβόλια 'Ολυμπίας ἐξώπλισε κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 τὴν ὁμάδα του, ἀποτελουμένην ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀντάρτες:	
Κοπανᾶς 'Αναστάσιος Β. ἀνθ)γὸς	Περιβόλια
'Αλεξόπουλος Θεοχάρης Εὐθυμίου	»
'Αλεξόπουλος Γεώργιος Εὐθυμίου	»
'Αλεξόπουλος Γεώργιος Μήτρου	»
'Αποστολόπουλος Παναγιώτης Κων.	»
'Αλεξόπουλος 'Ασημάκης Βασιλείου	Δραγώγιον
'Αθανασόπουλος Λάμπρος Χρήστου	Καλλιθέα
'Αλεξόπουλος Διονύσιος Μενελάου	Περιβόλια
'Αναγνωστόπουλος Δημ. Μιλτιάδη	'Ανω Δώριον
Γαλανόπουλος Ζαφείρης	'Ανδρίτσαινα
Γκότσης 'Αντώνιος	Χαλικιά
Ζαχαράκης Παν. Δημ.	Περιβόλια
Βουρνᾶς Πελοπίδας Πολυβίου	Δασοχώρι Μεσσηνίας
Βουρνᾶς Γεώργιος Πελοπίδα	Δασοχώρι Μεσσηνίας
Θανόπουλος 'Ιωάννης Ν., ἐπιλοχίας	Περιβόλια
Καφίρης 'Αντώνιος Θεοδ.	»
Καφίρης Κων)νος Θεοδ.	»
Καραλῆς Αὐγερινὸς Βασ.	»
Καφίρης Παναγῆς Κων)νου	»
Κωτσόπουλος Θεμιστοκλῆς Π.	Ψάρι Τριφυλίας
Κόττος Θεμιστοκλῆς	Χρυσοχώρι
Καστελοριὸς Νικόλαος Γεωργίου	Κάλυμνος Δωδεκανήσου
Καφίρης Δημ. Θεοδ.	Περιβόλια
Καφίρης Μενέλαος Δημ.	»

Κουσουρῆς Χρῆστος Νικ.	Πετράλωνα
Κρέστος Βασίλειος Δημ.	Δραγώγιον
Κυριαζόπουλος Διονύσιος Ἰωάννου	Μυρόνεια
Κρέστος Δημήτριος Ἀναστασίου	»
Λυμπερόπουλος Εὐθύμιος Γεωργίου	Πετράλωνα
Λῶλος Σωτήριος Ἰωάννου	»
Μπενάρδος Ἀθανάσιος Γ.	»
Μιχέλης Ἀθανάσιος	Γιαννιτοχωῶρι Ὀλυμπίας
Νικητόπουλος Νικήτας Νικ.	Ἀμυγδαλιές
Νικολακόπουλος Παναγιώτης Ν.	Περιβόλια
Παναγιωτόπουλος Νικόλαος Γ., ἱατρὸς	Ἀμπελιώνα
Πολύδωρος Χρῆστος Δημ.	Περιβόλια
Πολύδωρος Παντζῆς Ἀντωνίου	»
Πολύδωρος Δημ. Ἀντωνίου	»
Πολύδωρος Παν. Κων.	»
Πολύδωρος Παῦλος Ἀντωνίου	»
Πανταζῆς Γεώργιος Γ.	»
Πανταζῆς Πανταζῆς Ἀθαν.	»
Πιπιλῆς Γεώργιος, ἱατρὸς	Κ. Φυγαλία
Πανταζῆς Ἀθανάσιος Ι.	Δραγώγιον
Ράμμος Ἡλίας Κυριακού	Καλλιθέα
Ράμμος Κων)νος Νικ.	»
Σπηλιώτης Ξενοφῶν Ἀναστ.	Περιβόλια
Σαλακᾶς Δημ. Κων)νου	Πετράλωνα
Σαλακᾶς Φώτιος Κων)νου	»
Σπηλιώτης Νικόλαος Θεολ.	Περιβόλια
Σπηλιώτης Παναγιώτης Θεοδ.	»
Τζαβελάκος Γεώργιος Π.	Δραγώγιον
Τζαβελάκος Ἰωάννης	»
Φιτσιάλης Εὐάγγελος Γ.	Καλλιθέα
Χριστοδουλόπουλος Δημήτριος, δεκανεὺς	Περιβόλια
Χριστοδουλόπουλος Σοφοκλῆς Δημ., σύνδεσμος	»
Χρονόπουλος Πολυχρόνης	Μυρόνεια

Λιὰ τὴν ὄλην δοῶσιν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη καὶ τῆς δμάδος του ἀσχολούμεθα λεπτομεροῶς εἰς πολλὰ κεφάλαια.

στ.— Ο ΠΑΡΑΡΧΗΓΟΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὑπολοχαγὸς πυρ)κοῦ Δημ. Παπαδόπουλος ἀπὸ ᾿Ανω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας ἐξώπλισε τὴν ὁμάδα του κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943, ἀποτελουμένην ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἄνδρες καὶ συνδέσμους.

Παπαδόπουλος Ἰωάννης Δημ., ἱερεὺς	Καλλιθέα
Μαυροειδῆς Κων)νος, ἀνθυπὶλαρχος	»
Μαυρομιχάλης Κων)νος, ἀνθ)γὸς	Καλαμάτα
Ἄναγνωστόπουλος Ἀθανάσιος	Κεφαλόβρυση
Ἀλεξόπουλος Θεόδωρος Γ.	Περιβόλια
Ἀντωνόπουλος Ἰωάννης Νικ.	Καλλιθέα
Ἀσημακόπουλος Ἀντώνιος Γεωργίου	»
Μιχαλακόπουλος Ἀδαμάντιος Μ., ἀνθ)γὸς	»
Δογάνης Ἰωάννης Π., ἀνθ)γὸς	»
Παπαδόπουλος Νικόλαος Ἰωάννου, ἀνθ)γὸς	᾿Ανω Φυγαλία
Παπαδόπουλος Δημήτριος, ἀνθ)γὸς	» »
Γιαννικόπουλος Ἰωάννης Γ.	» »
Ἄναγνωστόπουλος Ἀθανάσιος	Κεφαλόβρυση
Δημητρούλης Νικόλαος Σπύρου	Καλλιθέα
Δημητρούλης Σωτήριος Δημ.	Στόμιον
Δέλγας Σωτήριος	Φτελιά
Δημητρακόπουλος Ἀθανάσιος Ἄνδρ.	Σκληροῦ
Εὔσταθόπουλος Παῦλος Ἡλία	
Θεοχάρης Πολύβιος Γ.	᾿Ανω Φυγαλία
Θεοχάρης Λυκοῦργος Ἀλεξ.	» »
Θεοχάρης Βασίλειος Παμ.	» »
Κάρνος Παναγιώτης Γ.	Καστρούγεννα
Κάρνος Σπῦρος Γεωργίου	»
Κανελλόπουλος Κων)νος	Σπηλιὰ Τριφυλίας
Κονίδης Ἰωάννης	Φανάρι
Κονίδης Χρῆστος Γ.	᾿Αμυγδαλιές
Κάρνος Νικόλαος, λοχίας	Καστρούγεννα
Κάρνος Ἀνδρέας	»
Κάρνος Νικόλαος	»
Καφίρης Ἰωάννης Θεοδ.	Περιβόλια
Κατσώνης Ἀντώνιος, σύνδεσμος	Καλλιθέα
Καλδέρης Γεώργιος Ι.	᾿Ανω Φυγαλία
Κοπανᾶς Βασίλειος Διονυσίου	Περιβόλια
Λαμπρόπουλος Λυμπέρης Λάμπρου	᾿Αμυγδαλιές

Μπουσιούτας 'Αλέξιος Κ.	Στόμιον
Μαυροειδῆς Γεώργιος 'Ιωάννου	Καλλιθέα
Μιχόπουλος 'Ιωάννης 'Ηλία	"Ανω Φυγαλία
Μαυροειδῆς Παν. 'Εμμανουήλ	Καλλιθέα
Ματσούκας 'Ιωάννης Γ.	Ψάρι Τριφυλίας
Μπουσιούτας 'Αλέξανδρος Ι.	Στόμιον
Νικολακόπουλος Γεώργιος	Πλατιάνα
Ντάγκας Παναγιώτης	"Ανω Λώριον
Παπαδόπουλος 'Ιωάννης	Κεφαλόβρυση
Σοφιανόπουλος 'Αναστάσιος	Γαργαλιάνοι
Σπηλιώτης Χρήστος Κ.	Περιβόλια
Ράμμος 'Ιωάννης Νικολάου	Καλλιθέα
Σαρδέλης Χρήστος	Ζαχάρω
Σελούλης 'Ιωάννης Εὐαγ.	'Αμυγδαλιές
Σοφιανόπουλος 'Αναστάσιος	Γαργαλιάνοι
Τσολονδρῆς Παναγιώτης Δημ.	Βανάδα
Τσουλαχᾶς 'Επαμεινώνδας	Πλατάνια
Φιλντίσης Κων)νος	Βανάδα
Φιλντίσης Παναγιώτης Βασ.	Βανάδα
Χαρίτος Γεώργιος	Τσορσιά Μεσσηνίας
Χριστόπουλος Χρήστος	Αἰλῶν Τριφυλίας
Ροῦσσοσ Εὐάγγελος 'Αλεξάνδρου	Θήρα Κυκλάδων
Σκίτης Δημ. Κων)νου	Καλλιθέα
Σοφιανόπουλος 'Αναστάσιος	Γαργαλιάνοι
Χαραλαμπόπουλος 'Ιωάννης	Μάλτα Μεσσηνίας
Χατζῆς Παναγιώτης 'Ιωάν. "Ανω Φυγαλία. 'Εφονεύθη εἰς ἄσκησιν μάχης.	
Χατζῆς Κων)νος 'Ιωάννου	"Ανω Φυγαλία

ζ.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἀνθυπομοίραρχος Γεώργιος Βασιλόπουλος ἀπὸ Καλίτσεινα Τριφυλίας ἀπὸ τὸ Φθινόπωρο τοῦ 1942 μὲ μίαν ὁμάδα χωροφυλάκων ἦτο εἰς τὰ βουνὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, περιοδεύων καὶ ἐμψυχῶνων τὸν πληθυσμὸν, ἐκεῖ δέ, ἀνεκάλυψε καὶ τοὺς κομμουνιστικοὺς σκοποὺς τοῦ Θανάση Κλάρα «'Αρη Βελουχιώτη»...

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1942 ἐγκαταλείπει τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς τὴν χωροφυλακὴν, πέρνει μαζί του ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὸν Ἐνωμοτάρχη Εὐάγγελον Παπαδόπουλον ἀπὸ τὸ "Ανω Λώριον, τὸν χωροφύλακα Γεώργιον Γκριτζαλην ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν Τριφυλίας καὶ ἄλλους χωροφύλακες καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Καλαμάταν. Ἐκεῖ συναντᾷ τὸν μοίραρχον 'Ιωάννην Ζερβόπουλον διοικητὴν

Χωροφυλακῆς Μεσσηνίας καὶ τοῦ ἐξήτησε ἐνίσχυσιν εἰς ἄνδρας καὶ ὄπλα διὰ τὴν δημιουργίαν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Ὁ μοίραρχος Γ. Ζερβόπουλος τοῦ προσέφερεν ὀλοφύχως κάθε ἐνίσχυσιν καὶ τοῦ ὑπεσχέθη συνεργασίαν εἰς τὸ ἔργον του καὶ διαθέσειν τῶν χωροφυλάκων ὄλων τῶν ἀστυνομικῶν σταθμῶν τῆς διευθύνσεως Χωροφυλακῆς Μεσσηνίας.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1943 ὁ Βασιλόπουλος ἔχει δημιουργήσει τὴν ὁμάδα του ἀπὸ χωροφύλακες — ἀντάρτες καὶ περιοδεύει εἰς τὴν περιοχὴν ὄρεινῆς Μεσσηνίας καὶ Πυλίας. Ὅταν ἐπληροφορήθη τὴν ἄφιξιν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς εἰς Τριφυλίαν, ἔσπευσε ἀμέσως ἐκεῖ παρουσιαζόμενος ὡς «δάσκαλος». Ὅταν ἔφθασε εἰς Πλατάνια ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Βασιλόπουλος, εἶχε ἔτοιμους ἀντάρτες καὶ ἄνδρες τοὺς ὁποίους ἐξώπλισε ὄλους μὲ καινούργια ὄπλα καὶ ἄφθονα φυσιγγία.

Εἰς τὴν μάδα του ἦσαν ὡς ἀντάρτες καὶ σύνδεσμοι οἱ ἑξῆς:

Φιλντίσης Ἰωάννης Δημ., μοίραρχος	Βανάδα Τριφυλίας
Βασιλόπουλος Γεώργιος Χρήστου, ἀνθ)ρχος	Καλίτσεινα Τριφυλίας
Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης Ἀριστ.	Χαλικιὰ Τριφυλίας
Ἀλεξόπουλος Ἀλέξιος Σωκράτους	Καλίτσεινα Τριφυλίας
Βασιλόπουλος Νικόλαος Ἀλεξ.	Καλίτσεινα Τριφυλίας
Βασιλόπουλος Ἀναστάσιος Ἰωάννου	Καλίτσεινα Τριφυλίας
Γκότσης Δημ. Περικλέους, ὑπ)ρχης	Χαλικιὰ Τριφυλίας
Γεωργακόπουλος Βασίλειος Ἀναστ., ὑπ)ρχης	Κούβελα Τριφυλίας
Γκότσης Περικλῆς Εὐθυμίου, ἐν)ρχης	Χαλικιὰ »
Γκρίτζαλης Γεώργιος Δημ., χωροφύλαξ	Βασιλικὸν »
Γιαννόπουλος Λεωνίδας Δημ., ὑπεν)ρχης	Βασιλικὸν »
Γεωργακόπουλος Νικόλαος, χωροφύλαξ	Καλίτσεινα »
Γεωργακόπουλος Παναγιώτης Νικ.	Καλίτσεινα »
Γλεντῆς Παρασκευᾶς, χωροφύλαξ	Σόριζον »
Γκόγκας Παναγιώτης Κων.	Καλίτσεινα »
Δημητρακόπουλος Παναγιώτης	Βανάδα »
Γιαλαμᾶς Κων)νος Ἰωάννου, χωροφύλαξ	Ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας
Κατσαμπάνης Ἰωάννης Δημ., χωροφύλαξ	Δώριον
Κορωναῖος Εὐελπίδης Γρηγορίου	Πεταλίδιον Πυλίας
Κολέτσος Χρήστος Κων)νου	Αἰλῶν Τριφυλίας
Κούκης Χαράλαμπος Γεωργίου	Βασιλικὸν »
Κούκης Γεώργιος Γρηγορίου	Βασιλικὸν »
Κουλελῆς Παντελῆς Γ.	Βασιλικὸν »
Κώτσιας Μηνᾶς Μιχ., χωροφύλαξ	Ἠγουμενίτσα Θεσπρωτίας
Κορονῆς Γεώργιος	Κορώνη Πυλίας
Κατσῖρος Ἀναστάσιος Γ.	Καλίτσεινα Τριφυλίας
Καρακωνσταντῆς Γεώργιος Σωκράτους	Καλίτσεινα »
Κατσῖρος Γεώργιος Δημ.	Καλίτσεινα »
Λιακάκης Γεώργιος Ἀναστασίου	Σιδηρόκαστρον »

Λιβᾶς Δημήτριος Κων.	Βανάδα	»
Λιακάκης Ἡλίας Κυριάκου	Σιδηρόκαστρον	»
Λιβᾶς Ἰωάννης Δημ.	Βανάδα	»
Νικολακόπουλος Δημήτριος Γ.	Κεφαλόβρουση	»
Λυμπερόπουλος Χρῆστος Κων)νου	Αἰλῶν	»
Μπερδούσης Ἀναστάσιος Δήμου	Κεφαλόβρουση	»
Μπούκαλης Γεώργιος Ι.	Καλίτσαϊνα	»
Μπούκαλης Νικόλαος Ἰωάννου	Καλίτσαϊνα	»
Μαντρατύλιας Κων)νος Ν. Κυπαρισσία. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.		
Μαρίτσας Δημήτριος	Λαβείκα Ἡλείας	
Μπούρας Παναγιώτης, χωροφύλαξ	Βασιλικὸν Τριφυλίας	
Παπαδόπουλος Γεώργιος Δημ.	Ἄνω Δώριον	»
Παπαδόπουλος Εὐάγγελος Δημ., ἐνωμοτάρχης	Ἄνω Δώριον	»
Παρασκευᾶς Παναγ. Εὐσταθίου, ὑπενωμοτάρχης.	Ἄνω Δώριον	»
Παπαηλιού ἠ Καραμάνος Ἀλέξανδρος Φωτίου	Καλονερό	»
Πολυμενόπουλος Νικόλαος Ἀλεξίου	Δώριον	»
Πουλέας Νικόλαος Ἡλία, χωροφύλαξ	Λαγκαδᾶ Μεσσηνίας	
Ρούσσης Παναγιώτης Περικλέους, ἐνωμοτάρχης	Χαλικιὰ Τριφυλίας	
Ρούσσης Ἰωάννης Περικλέους, χωροφύλαξ	Χαλικιὰ	»
Ρούσσης Δημ. Περικλέους, χωροφύλαξ	Χαλικιὰ	»
Ρούσσης Εὐθύμιος Περικλέους, χωροφύλαξ	Χαλικιὰ	»
Ριμπᾶς Πολυχρόνης Κ.	Καλίτσαϊνα	»
Στρίγγος Φώτιος Κων)νου, χωροφύλαξ	Ἄνω Δώριον	»
Σιούτης Πολύβιος Π.	Ἄνω Δώριον	»
Σιούτης Εὐστάθιος	Καλίτσαϊνα	»
Σπυρόπουλος Ἀντώνιος, χωροφύλαξ	Ἀνάληψις Αἰτωλοακαρνανίας	
Φιλντίσης Ἰωάννης Δημ., ὑπ)ρχος — στρατολόγος. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.		
Φιλντίσης Ἀναστάσιος Π.	Βανάδα Τριφυλίας	
Φιλντίσης Γεώργιος Παν.	Βανάδα	»
Φιλντίσης Ἡλίας Βασιλείου	Βανάδα	»

Μετὰ τὴν συγκρότησιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν ὁ Γ. Βασιλόπουλος εἰσηγήθη τὴν ἐγκαταστάσιν πυρῆνος ἀνταρτῶν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας καὶ εἰς Δυρράχιον, ὅπου μετεφέρθη ὁ ξνας ἀσύρματος μὲ συνοδείαν ἀσφαλείας ὁμάδος ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ἐνωμοτάρχην Βαγγέλην Παπαδόπουλον, ὑπαρχηγὸν τῆς ὁμάδος τοῦ ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον Τριφυλίας. Ἡ ὁμάς Βασιλοπούλου ἔκανε πολλὰς περιουδεῖς στὰ χωριὰ ἐμφυχνῶνουσα τὸν πληθυσμὸν. Διὰ τὴν ὄλην δρᾶσιν τῆς ἀναφέρομε εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐδῶ σημειώνομεν ὅτι ὁ ὄπλαρχηγὸς Γεώργιος Βασιλόπουλος, μετὰ τὴν μάχην τῶν Περιβολίων τῆς 6.8.1943, μετὰ πολλὰς περιπετείας διὰ νὰ διαφύγη τὴν σύλληψιν τοῦ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστάς, κατῶρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Καλονερό Τριφυλίας, ὅπου ἐφιλοξενήθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μέλίου Γα-

λάνη μὲ σκοπὸν νὰ ἀναχωρήσῃ δι' Ἀθήνας. Τὸ Καλονερὸ ἦτο μέγας κόμπος συγκοινωνιακὸς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἐλέγχουν αὐστηρῶς τοὺς ἐπιβάτας. Ὁ σταθμάρχης τῆς ΣΠΑΠ Καλονεροῦ, δὲν ἐκδίδει εἰσιτήρια, χωρὶς τὴν ἄδειαν των. Ἀλλὰ καὶ οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἔχουν ἀπαγορεύσει νὰ ἐκδίδῃ εἰσιτήρια, χωρὶς καὶ τὴν ἰδικὴν των ἄδεια. Εὐτυχῶς ὅτι, ἡ Μαρία σύζ. Γεωργίου Λιβᾶ ἀπὸ τὴν Βανάδα μὲ αὐτοθυσίαν καὶ γενναιότητα κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν σταθμάρχην, ἰσχυρισθεῖσα ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς «ἀσθενοῦς ἐξαδέλφου της, ἔχοντος ἄμεσον ἀνάγκην ἐγχειρήσεως καὶ ἐπῆρε εἰσιτήριον καὶ διὰ τὸν ὄπλαρχηγὸν Βασιλόπουλον. Ἀνέλαβε δὲ καὶ τὴν μεταφορὰν του εἰς Ἀθήνας, ἰσχυριζομένη εἰς κάθε ἔλεγχον καθ' ὁδὸν μέχρις Ἀθηνῶν, ὅτι «εἶναι ἄρρωστος».

η.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΠΑΠΑ - ΧΡΟΝΗΣ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ

Ὁ Παπᾶ - Χρόνης Καραχάλιος, ἦτο ἱερεὺς εἰς τὸ χωρίον Πλατάνια Τριφυλίας, ἀπ' ὅπου καὶ κατήγετο. Μόλις ἔφθασεν εἰς Πλατάνια ἢ συμμαχικὴ ἀποστολή, ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, κατώρθωσεν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτήν, νὰ πληροφορηθῇ διὰ τὸν σκοπὸν της καὶ νὰ σπεύσῃ νὰ ἐνημερώσῃ τὸν ἐξάδελφόν του λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, εὐρισκόμενον εἰς Κυπαρισσίαν. Πολυμήχανος, δραστήριος, ἀκάματος, ἐμπνεόμενος ἀπὰ ἀνώτερα ἐθνικὰ ἰδεώδη, προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Σὰν ἄλλος Παπᾶ - Φλέσσας τοῦ 1821 ὁ Παπᾶ - Χρόνης, ἐπρωτοστατοῦσε εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν καὶ συνετέλεσε πολὺ διὰ τὴν ἀπόσκοπον σύμπηξιν τῶν πρώτων ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» Ε.Σ. εἰς Πλατάνια.

Ἀνέλαβε μεταξὺ τῶν πρώτων, κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943, τὴν ἡγεσίαν ἀνταρτικῆς ὁμάδος μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Βασίλειον Καραμπεσύνην ἐκ Πλατανίων. Ἀντάρτες εἰς τὴν ὁμάδα του εἶχε τοὺς ἄνδρες τῆς ὁμάδος Βασ. Καραμπεσύνη, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν ἡγεσίαν τῆς ἰδίας ὁμάδος μετὰ 15νθήμερον, ὁ δὲ Παπᾶ - Χρόνης ἀνέλαβε ἄλλην ὑπηρεσίαν ὡς σύνδεσμος τοῦ ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς. Ἀλλὰ καὶ τότε διεισφέρει ἰδίαν ὁμάδα μὲ ἄνδρες ἐκ Πλατανίων μὲ ἄπλα πὸ τοῦ ἐπρομήθευσεν ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπ. Μαυροειδῆς καὶ ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πήτερ, χωρὶς νὰ εἶναι εὐρύτερον γνωστὴ ἡ ὁμάς αὕτη.

Κατὰ τὴν 31ην Ἰουλίου 1943, ὁ Παπᾶ - Χρόνης μαζί μὲ τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Ριντ ἀνεχώρησε διὰ τὸν Ταῦγετον, ὅπου ἦσαν οἱ ἄλλες ἀνταρτικῆς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Δυστυχῶς ἀπουσίαζεν ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν κατὰ τὴν 6ην Αὐγούστου, ὅτε ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἀσφαλῶς μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν δξυδέρκειάν του

θὰ εἶχε ἐγκαίρως ἀντιληφθῆ τὴν ἐπιθετικὴν πρόθεσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἂν ἦτο εἰς τὴν μάχην τῶν Περιβολίων μὲ τὸν ἰσχυρὸν χαρακτῆρα του θὰ ἐπέβαλε τὴν βολὴν κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν. Εἰς Ταύγετον ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν μάχην Ταυγέτου, 17—18 Αὐγούστου 1943 καὶ μετὰ ἐπιστρέψας εἰς Τριφυλίαν κατώρθωσε μὲ τὴν ὄλην του πολιτείαν νὰ συγκρατήσῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν κόσμον τῆς περιφερείας του, κατὰ τὴν περίοδον τῶν δεινῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Λεπτομερῶς διὰ τὴν δρᾶσιν του ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

ο.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΣΤῆΝΗΣ

Ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Καραμπεσῆνης ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ἀρχικῶς συνεκρότησε ἀνταρτικὴν ὁμάδα κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 μαζί μὲ τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον. Κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου 1943 ὁ Βασ. Καραμπεσῆνης ἀνέλαβε ὁ ἴδιος τὴν ἡγεσίαν τῆς ὁμάδος, ἣ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἄνδρες ἀντάρτες καὶ συνδέσμοις:

Ἄνδριόπουλος Κων)νος	Εὔσταθίου	Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας
Ἀσημακόπουλος	Σπῦρος	Κυπαρισσία
Ἀρνόκουρος	Χρήστος Δημ. Πλατάνια.	Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν-
Γκόνος	Θωμᾶς.	Κυπαρισσία. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Δρούτσας	Ἰωάννης Γεωργίου	Ἄγιος Ἰωάννης Τριφυλίας
Θεοδωρόπουλος	Ἀριστείδης	Χρυσοχώρι
Γεωργακόπουλος	Σωτήριος Ἀναστασίου	Σιδηρόκαστρον
Γεωργόπουλος	Παναγιώτης Γ.	Καμάρι Τριφυλίας
Κωστόπουλος	Ἀδὰμ Παν.	Ἄγαλιανή
Καραμπεσῆνης	Ἰωάννης Δημ., ἐπιλοχίας	Πλατάνια
Καραχάλιος	Σταμάτης Γ., Πλατάνια.	Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Καραχάλιος	Ἡλίας	Χατζῆ Πυλίας
Καραγιάννης	Κων)νος Χρήστου	Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
Καλῆς	Ἰωάννης Κυπαρισσία.	Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Καραμπεσῆνης	Παναγιώτης	Πλατάνια
Καραχάλιος	Παν. Γενναῖου	Κάκκαβα
Κυριαζόπουλος	Ἀλέξιος Διονυσίου	Λεύκη Τριφυλίας
Λιακόπουλος	Σωτήριος, Ἄγαλιανή.	Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Λιακάκης	Δημ. Ν., Σιδηρόκαστρον.	Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Λιβᾶς	Μενέλαος Νικ.	Βανάδα
Λυμπερόπουλος	Γρηγόριος Π.	Πλατάνια
Λμπερόπουλος	Γεώργιος Π.	»
Λαμπρόπουλος	Νικόλαος Διον.	Κυπαρισσία

Μαντζούνης Ἡλίας Χρήστου Πλατάνια. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
 Μπινιώρης Κων)νος Σπυρίδωνος Πλατάνια. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουν.
 Μαντζούνης Ἰωάννης Γεωργ. Πλατάνια. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
 Μαντζούνης Ἀλέξ. Ὀδυσσέως, Πλατάνια. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Νικολακόπουλος Σπῦρ. Γεωργ. Κυπαρισσία. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
 Νικολακόπουλος Σπῦρος Καλονερό
 Πέτροβας Ἄγγ. Γ., Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμ.στῶν.
 Παναγιωτόπουλος Κων. Παν. Ἀγαλιανή. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
 Πάπαρης Γρηγόριος Φανάρι Ὀλυμπίας
 Παπαηλίας Ἀλέξανδρος Φ., Καλονερό. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
 Ρούφας Πανταζῆς Χρήστου Πλατάνια
 Ρούφας Γεώργιος Ι. »
 Στούπας Παναγιώτης Λεύκη Τριφυλίας. Ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν

I.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΤΟΥΠΑΣ

Ὁ ταγματάρχης Παναγιώτης Στούπας ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους, ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον 1942 εἶχεν ἐτοιμὴν ἀνταρτικὴν ὁμάδα ἀπὸ ἀνδρες κυρίως ἐκ τῆς περιφερείας Γαργαλιάνων καὶ περιφερείας Πυλίας. Ὅταν κατὰ Μάιον 1943 ἔφθασεν εἰς Πλατάνια Τριφυλίας ἡ συμμαχικὴ ἀποστολή, μεταξὺ τῶν πρώτων ἔφθασε ἐκεῖ, συνήνητησε τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον καὶ τὸν Ἄγγλον Ριντ καὶ ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι ἕτοιμος μὲ τὴν ὁμάδα του νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του. Ἦτο ἀεικίνητος, ἀπὸ τὴν πεδινὴν πρὸς τὴν ὄρεινὴν Τριφυλίαν καὶ Ὀλυμπίαν, ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους, τὴν Κυπαρισσίαν, τὸ Κοπανάκι, εἰς τὰ Πλατάνια, εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., ἐρχόμενος εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς, ἐπιστήμονες καὶ πολίτες ἐμπνέων καὶ κατευθύνων τοὺς συνομιλητὰς του εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα. Ἀπελάμβανε βαθυτάτης ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν, δυνάμενος ἐφ' ὅσον θὰ τοῦ ἐχορηγοῦντο ὅπλα νὰ παρατάξῃ ἑκατοντάδες ἀνδρῶν εἰς τὸν ἀγῶνα. Τὴν ὁμάδα του ἐξώπλισε μὲ ὅπλα ποὺ εἶχε κρυμμένα ὁ ἴδιος καὶ οἱ ἀνδρες του ἐκινουῦντο κυρίως εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάλης, ἀπετελεῖτο δέ, ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀνδρες, ἀντάρτες καὶ συνδέσμους:

Σπυροπαναγιωτόπουλος ἢ Δημητρακόπουλος Σταμάτιος	Λεύκη
Ζαχάριος Δημήτριος Λεωνίδου	Σπηλιά
Βλαχάκης Κωνσταντῖνος, λοχίας	Λεύκη
Ἀθανασόπουλος Δημήτριος Α., ἀντάρτης	Λεύκη
Ἀθανασόπουλος Νικόλ. Εὐστρ., ἀντάρτης. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν	
Βραχνὸς Ἰωάννης Γεωργ.	Ρωμανοῦ Πυλίας
Γεωργόπουλος Κων)νος Π.	Γαργαλιάνοι

Γιαννόπουλος Νικόλαος Γ.	»
Γρομματικός Σταμάτης Χρήστου	Σπηλιά
Γκισούρης Γεώργιος Χρ.	Λεύκη
Γεωργιόπουλος Γεώργιος	»
Γκούρας Ἀντώνιος	
Κάππος Γεώργιος Β.	Πύργος Τριφυλίας
Κάππος Παναγιώτης Β.	Πύργος »
Κατσούλας Ἀανάσιος Ἰωάν.	Πύργος »
Καούνης Μιλτιάδης Ν.	Λεύκη
Κυριαζόπουλος Ἀλέξανδρος Διον.	»
Κυριαζόπουλος Σταῦρος Δημ.	»
Κατσάνης Παναγιώτης	
Καλιάρης Γεώργιος	
Καραγιάννης Ἰωάννης Γ.	Λεύκη
Καφαντάρης Ἰωάννης	Ρωμανοῦ Πυλίας
Καραχάλιος Ἡλίας	Χανδρινοῦ Πυλίας. Ἀγ. Ἡλίας
Λεβεντάκης Παναγιώτης	Μάλη
Λαβίδας Δημήτριος Ἀλεξάνδρου, στρατολόγος	Ἀρροτίνη Δωρίδος
Ματσούκας Ἰωάννης Γ., ἀντάρτης	Ψάρι Τριφυλίας
Μπίτσικας Παναγιώτης Χαράλ., ἀντάρτης	Σπηλιά
Μπίτσικας Γρηγόριος Γεωργίου	»
Μιχαηλάκης Χρῆστος	Ξ Κρήτη
Μπουσδούκας Παναγιώτης Ἀθαν.	Τραγάνα Τριφυλίας
Προσηλιακός Δημήτριος	Λεύκη
Παρασκευόπουλος Βασίλειος Διον.	»
Παυλόπουλος Παναγιώτης	Ρωμανοῦ Πυλίας
Πετρόπουλος Γεώργιος, ἀντάρτης	Λεύκη
Στούπας Διονύσιος Σπυρ., ἀντάρτης	»
Στούπας Παναγιώτης Κων)νου, ἀντάρτης	»
Στούπας Παναγιώτης Κων)νου, ἀντάρτης	»
Σπυρόπουλος Κων)νος Ἀνδρ., ἀντάρτης	»
Στασινόπουλος ἦ Καραβῆς Γεωργίου	Ἀσσύτης
Σταυριανόπουλος Χαράλαμπος	Φιλιατρά
Τσορώνης Παναγιώτης Δημ.	Λεύκη
Τσίπος Ἀναστάσιος	Βανάδα
Ταμπουρέας Πέτρος	Καρδαμύλη Μάνης
Φιτσῶρος Γεώργιος	Μάλη
Χρυσομπόλης Κων)νος Ἀντ.	Λεύκη
Χρυσομπόλης Γεώργιος Παν.	Λεύκη
Χρυσομπόλης Θεόδωρος Ἀνδρ.	Λεύκη

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας τὴν 6.8.1943, προσεπάθησε νὰ ἀναπτύξῃ νέας δυνάμεις ἀνταρτῶν εἰς Μάλην. Με-

τέβη εἰς Καλαμάτα, ὅπου συνήντησε ἐκεῖ τὸν ἀνθυπίαρχον Σπῦρον Μαυροειδῆν καὶ τοῦ ἐπρότεινε νὰ ἀνασυντάξουν ὁμάδες τοῦ Ε.Σ., εἰς Μάλην. Συνεννοήθη μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Βασίλειον Καραμπεσίην, τὸν ἀνθ)γὸν Διονύσιον Βαρβαρῆγον, τὸν ἐνωμοτάρχην Εὐάγγελον Παπαδόπουλον κλπ., διὰ τὴν συγκρότησιν ἀνταρτῶν Ε.Σ. εἰς Μάλην. Ἀναφέρομεν σχετικῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Στούπας μετὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν αὐτὴν προσπάθειαν ἐδέχθη ἐπίθεσιν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς Λεύκην Τριφυλίας τὴν 9.10.2943. Μόλις διασωθεὶς συνέχισε τὴν ἐθνικὴν του δρᾶσιν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, τελικῶς θυσιασθεὶς διὰ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη.

Σχετικῶς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

1α. — ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΚΚΩΝΗΣ

Ὁ ταγματάρχης Γεώργιος Κοκκῶνης ἀπὸ Ταξιάρχας Ὀλυμπίας εὐρίσκετο εἰς Ἀθήνας κατὰ Μάϊον — Ἰούνιον 1943, ὅτε ἔφθασεν εἰς Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν ἢ συμμαχικὴ ἀποστολὴ τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ ἐδημιουργήθησαν αἱ πρῶται ἀνταρτικαὶ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ.

Ἀναπτύσσει τότε ἰδιαιτέραν δραστηριότητα καὶ συνεννοεῖται μὲ ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ κατέρχεται εἰς Ὀλυμπίαν κατὰ Ἰούλιον 1943 ἐκ μέρους τῆς ΕΚΚΑ, μὲ σκοπὸν νὰ ὀργανώσῃ ἰδικές του ἀνταρτικὰς ὁμάδες.

Διὰ τὴν ὅλην ἀποστολὴν του αὐτὴν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943, ὅτε, ἠγούμενος τεσσάρων ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν ἀντέστη εἰς ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια. Σημειώνομεν ἐδῶ ὅτι κατὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943, ἐτραυματίσθη ὑπὸ κομμουνιστῶν, μόλις διασωθεὶς τότε, δολοφονηθεὶς ὅμως μετὰ ἓν ἔτος ὑπὸ τῶν ἰδίων εἰς Πύργον Ἠλείας, ὡς λεπτομερῶς ἀναφέρομεν κατωτέρω.

1β. — ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Θεοχαρόπουλος ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας κατὰ Μάϊον — Ἰούνιον 1943, ὅτε ἐδημιουργήθησαν αἱ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν εὐρίσκετο εἰς Ἀθήνας. Εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ «Ε.Σ.» Τριφυλίας Ὀλυμπίας ἦτο, ἤδη, ὄπλαρχηγὸς ὁ ἀδελφός του Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος μαζί μὲ ἄλλους ἀντάρτες ἀδελφούς του, συγγενεῖς καὶ χωριανούς του. Ἐθεώρησε, ὅμως, καθήκον του νὰ εἰρεθῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως.

Συνεννοούμενος μὲ τὸν ταγματάρχην Κοκκῶνην καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς ἐξ Ὀλυμπίας — Ἠλείας Ἀρκαδίας κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1943, κατέρχεται εἰς Ὀλυμπίαν ἐκ μέρους τῆς ΕΚΚΑ πρὸς δημιουργίαν ἐθνικῶν ἀνταρ-

τικῶν ομάδων. Περὶ τῆς ἀποστολῆς του, τῆς ὄλης δράσεως εἰς Ὀλυμπίαν καὶ τῆς μάχης τῆς Νίβιτσας τῆς 6.8.1943, ὅτε ἠγούμενος τεσσάρων ομάδων τοῦ Ε.Σ. Θεοχάρη Θεοχαροπούλου, Κρετσέλη, Κρίβα καὶ τῆς ἰδικῆς του ἀντέστη κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν ἀναφέροντες λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ἐδῶ ἀναφέρομεν ὅτι μόνις ἔφθασεν εἰς Ὀλυμπίαν συνεκρότησε ἀμέσως ομάδα κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ἀξιωματικούς καὶ μὲ ὄπλα καὶ εἶχαν κρύψει οἱ χωριανοὶ του καὶ τοῦ ἔδωσαν ὁ ἀδελφός του ὄπλαρχηγός Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος. Ἡ ὁμάς του ἀποτελέσθη ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀντάρτες συνδέσμοις:

Ἄντωνόπουλος Γεώργιος	Ἄντωνίου, μοίραρχος	Κακόδατος
Ἄνδριζόπουλος		
Γαλανόπουλος Λεωνίδα, λοχαγός		Φιλιατρὰ
Γαλανόπουλος Ζαφείρης, ἀνθ)γός		Ἄνδρίτσεινα
Ζαχαράκης Παναγιώτης, ἀνθ)γός		Περιβόλια
Ζαφειρόπουλος Ζαφείρης, λοχαγός		Κάτω Φυγαλία
Θάνος Γεώργιος, ἀνθ)γός		Μίνθη
Θεοχαράκης Δημήτριος, ἀνθ)γός		Ἄνω Φυγαλία
Κάρτσωνας Γεώργιος, λοχαγός		Καλαμάτα
Κοσμόπουλος Εὐάγγελος, ἀνθ)γός		Φαρακλάδα
Κοκκῶνης Δημ., ἀνθ)γός		Λέτροιον
Κρέσπης Νικόλαος Ἐμμ., ἀνθ)γός		»
Καλαγερόπουλος Θεοφάνης		Ἄνω Φυγαλία
Κοκκῶνης Νικόλαος, λοχαγός		Ταξιάρχαι
Παρτσακλός Γεώργιος, ἀνθ)γός		Κυπαρισσία
Πιπιλῆς Γεώργιος, ὑπίατρος		Κ. Φυγαλία
Πιπιλῆς Ἰωάννης, λοχαγός		»
Πιπιλῆς Κων)νος, ἀνθ)γός		»
Παπανδρέου Ἄνδρέας, ἀνθ)γός		Λινίτσεινα
Πουλόπουλος Ἰωάννης, ἀνθ)γός		Διαβολίτσι
Παπαδάμης Δημήτριος, ἀνθ)γός		Κακκόδατος
Σταθόπουλος Γιαννάκος Β., ἀνθ)γός		Σέκουλα
Σεφερολῆς Μιλτιάδης, ἀνθ)γός		Ἐπτάλιον
Σιώρης Βενετσάνος, ἀνθ)γός		Κάτω Φυγαλία
Τζαβέλλας Ἀδάμ, λοχαγός		Δραγῶγιον
Χατζῆς Ἰωάννης, ἐπιλοχίας		Ἄνω Φυγαλία

1γ.-- ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΡΙΒΑΣ

Ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Κρίβας ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα εὐρίσκετο εἰς Ἀθήνας κατὰ Μάϊον — Ἰούλιον 1943, ὅτε εἶχαν συγκροτηθῆ αἱ ἄνταρτικαὶ ὀμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν. Μαζὶ μὲ τὸν ταγματάρχη Γ. Κοκκῶνην, τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς κατέρχεται τὸν Ἰούλιον 1943, εἰς Ὀλυμπίαν πρὸς συγκρότησιν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων. Σχετικῶς μὲ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν, τὴν δρᾶσιν των καὶ τὴν μάχην τῆς Νίβιτσας τῆς 6.8.1943, κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν, ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ὁ λοχαγὸς Κρίβας συνεκρότησεν ἰδικὴν του ὀμάδα τὴν ὁποίαν ἐξώπλισεν μὲ ἐντόπια κρυμμένα ὄπλα. Μαζὶ μὲ τὴν ὀμάδα τοῦ λοχαγοῦ Γ. Θεοχαροπούλου, τοῦ ἀνθ)γοῦ Θεοχάρη Θεοχαροπούλου καὶ τοῦ ἀνθ)ρχου Ἀναστασίου Κριτσέλη, ἀρχὰς Αὐγούστου 1943 ἀνεχώρησαν δι' Ἀνδρίτσαιναν καὶ μετὰ εἰς Νίβιτσα, ὅπου ἐδέχθησαν τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ὀμάς του ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς ἑξῆς ἀντάρτες καὶ συνδέσμοις:

Ἀντωνόπουλος Ἀντώνιος, ἕαρχος	Δημητσάνα
Ἀγγελόπουλος Νικόλαος, ἀνθ)γός	Καλύδωνα
Ἀρβανίτης Γεώργιος, εὔελπις	Ζαχάρω
Βλαγούσης Γεώργιος Ἀντωνίου	Ἀνδρίτσαινα
Γούτας Ἰωάννης, ἀνθ)στής	»
Γουρνᾶς Θεράπων Παν.	»
Γουρνᾶς Νικόλαος	»
Γεωργῆκος Γεώργιος	»
Δράκος Ἀθανάσιος Γεωργίου	Λινίσταινα
Δεληγιώργης Γρηγόριος Νικολάου	»
Κρίβας Ἡλίας	
Κότσικας Χρῆστος Νικ., ἀνθ)γός	Ἀνδρίτσαινα
Κωνσταντόπουλος Σπυρίδων	Καλονερό. Ἐφρονεύθη ὑπὸ κομμουνιστῶν
Κανακόπουλος Ἀλέξανδρος	Κρέσταινα
Καλογερόπουλος Γεώργιος Νικ.	Λινίσταινα
Κορκολῆς Γεώργιος Μεν.	Λινίσταινα
Κότσικας Ἰωάννης Νικ.	Ἀνδρίτσαινα
Κουσκουλῆς Ἀνδρέας Γεωργίου	»
Κονταρῆς Γεώργιος	»
Κότσικας Παναγιώτης Νικ.	»
Μπακούρης Χρῆστος	»
Μπαλῆς Σωτήριος Δημ.	»
Παπασταματίου Παναγιώτης Β.	»

Παναγιωτόπουλος Παν. 'Αδάμ, ἀνθ)γός	Ζαχάρω
Παπασταματίου Γεώργιος, ἀνθ)γός	Καλλιθέα
Παναγιούλιας 'Αγγελῆς Π.	Λινίσταινα
Παπαγεωργίου Γ. Λεων.	Ταξιάρχαι
Παπαγεωργίου Γεώργιος Νικ.	Λινίσταινα
Παναγιούλιας Νικ. Ι.	»
Σελίμης Γεώργιος Σωκρ.	'Ανδρίτσαινα
Τσομάκος Γεώργιος 'Αν.	»
Χρονόπουλος 'Αντώνιος Διονυσίου	»
Τσικόγιαννης Γεώργιος, ἀνθ)γός	Ζαχάρω
Τερζόπουλος Παναγιώτης, ἀνθ)γός	Κρέσταινα

4. - ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ, ΣΤΥΝΔΕΣΜΟΙ, ΔΡΑΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ Ε.Σ.

1. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῶν πρώτων ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ «Ε.Σ.» εἰς Πλατάνια Τριφυλίας, οἱ ὄπλαρχηγοὶ Σπύρος Μανροειδῆς, 'Ιωάννης Ντάβος, Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος, 'Αναστάσιος Κριτσέλης, Κώστας Καφίρης, Δημ. Παπαδόπουλος, Γεώργιος Βασιλόπουλος, Πατᾶ - Χρόνης Καραχάλιος καὶ Βασίλειος Καραμπεσύνης ἀνεγνώρισαν γενικὸν ἀρχηγόν των τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον. Ὁρκίσθησαν ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ ὅτι θὰ ἀπέχουν ἀπὸ πάσαν πολιτικὴν κίνησιν καὶ ἀνάμειξιν. Ὁρισαν ὅτι αἱ ἀνταρτικαὶ ὀμάδες θὰ ἀπετέλουν συνέχεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τοῦ 1940 — 1941, μὲ τὸ σῆμα «Ε.Σ.» εἰς τὰ πηλίκια τῶν ἀνταρτῶν καὶ ὅτι θὰ ἐπιταροχοῦσαν εἰς τὰς διαταγὰς καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Ἐδρα τοῦ ἀρχηγείου ὠρίσθη ἡ θέσις «Βουνὶ» ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Πλατανίων. Τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἀνεγνώρισε τοὺς ἀντάρτες «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» Τριφυλίας καὶ τὸν ἀρχηγόν των Γ. Καραχάλιον. Προσλαμβάνεται διερμηνεὺς διὰ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν καὶ σύνδεσμος μὲ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὁ Σωτήριος Παναγόπουλος ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας, ἰατροὶ τοῦ συγκροτήματος προσλαμβάνονται ὁ Γεώργιος Πιπιλῆς ἀπὸ τὴν Κάτω Φυγαλίαν — Ὀλυμπίας, ὁ Νικόλαος Γ. Καστελοριάς ἐκ Καλύμνου Δωδεκανήσου, ὁ Ἀνδρέας Ἀνδριόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα καὶ ὁ Νικ. Παναγιωτόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀμπελιώνα. Οἱ ἀντάρτες ἐξοπλίζονται μὲ τουφέκια, πολυβόλα, περιστροφά.

Ὁρίζονται σύνδεσμοι: α) Μὲ τοὺς ἀντάρτες Ταυγέτου ὁ ὑπολ)γός Παν. Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον, ὁ ἀνθ)γός Λεωνίδας Νασόπουλος ἀπὸ τὸ Ψάρι Τριφυλίας, ὁ ὑπομ)ρχος Παν. Νιαρχάκος ἀπὸ Ἀνδανίαν Μεσσηνίας, ὁ μοίρ)ρχος Ι. Ζερβόπουλος, ὁ λοχαγός Φώτιος Μπαλόπουλος ἀπὸ Μῆλα

Μεσσηνίας, ὁ ὑπ)γὸς Γεώργιος Μπαλόπουλος ἀπὸ Μῆλα Μεσσηνίας, β) μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Καλαμάτας καὶ Μεγαλοπόλεως ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας, ὁ λοχαγὸς Ν. Οἰκονομόπουλος, ὁ λοχαγὸς Νικ. Πανουσάκης ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Νικολακόπουλος ἀπὸ Ἀγριλιὰ Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)στῆς Φ. Στρίγγος ἀπὸ Ἄνω Δῶριον Τριφυλίας κ.ἄ.

2. Μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Πατρῶν ὁ Γ. Δημητρόπουλος ἐκ Μυρωνείων Ὀλυμπίας κ.ἄ. γ) Μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Τριπόλεως ὁ ἀνθ)γὸς Γεωργόπουλος. Ὁ λοχαγὸς Εὐστάθιος Θεοδωρόπουλος ἀπὸ τὴν Καλλιθέα Ὀλυμπίας, ὁ λοχαγὸς Νικ. Πανουσάκης ἀπὸ Κοπανάκι, ὁ ἀνθ)γὸς Διονύσιος Βαρβαρῆγος ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν, ὁ ὑπ)γὸς Παν. Κολλιόπουλος ἀπὸ τὸ Χρυσοχώρι, ὁ ἀνθ)γὸς Γεώργιος Νικολακόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀγριλιὰ — Κοπανακίου, ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου ἀπὸ τὴν Καλλιθέαν Ὀλυμπίας, ὁ ἱατρός Χρηστός Μπουτσικάκης ἀπὸ τὸ Δῶριον Τριφυλίας κ.ἄ. ἔφθασαν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια καὶ ἐξήτησαν νὰ ὀπλίσουν ἰδικῆς των ὀμάδες μὲν θὰ ἐγίνοντο νέες ρίψεις.

3. Εἰς τὴν περιοχὴν Πλατανίων γίνονται τακτικῶς νέες ρίψεις ὄπλων καὶ πυρομαχικῶν ἀπὸ ἀεροπλάνου τοῦ Σ.Μ.Α. Μετὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ὀμάδων ἄρχισε ἐντατικὴ ἐκπαίδευσις καὶ βολαί. Εἰς μίαν ἄσκησιν μάχης τὴν 20. 6.1943, κατὰ λάθος ἐφονεύθησαν τὰ πρῶτα θίματα τοῦ καθήκοντος οἱ ἀντάρτες Βασίλειος Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸ Ἄνω Δῶριον Τριφυλίας καὶ ὁ Πανάγος Ι. Χατζῆς ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας.

Κάθε ἀνταρτικὴ ὀμάς ἀναλαμβάνει νὰ περιοδεύῃ εἰς ἰδίαν περιοχὴν, νὰ πληροφοροεῖται διὰ τὴν κίνησιν, τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὰ ὀχρωματικὰ ἔργα καὶ νὰ ἐμψυχῶνῃ τὸν πληθυσμὸν.

Ἡ ὀμάς τοῦ Θεοχάρη Θεοχαροπούλου ἀναλαμβάνει τὴν τακτικὴν ἀποστολὴν νὰ ἐκτελέσῃ ἀναγνώρισιν τοῦ τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Μπουζι — Ζαχάρω. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἀντιμετώπισε τὴν ἐχθρικὴν διάθεσιν τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες ἔδωσαν ἐντολὴν καὶ αἱ κατὰ τόπους ὀργανώσεις των παρενέβαλλον πλείστα ὄσα προσκόμματα καὶ ἐμπόδια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης. Ἡ ὀμάς Ντάβου εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀναγνώρισιν, τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Διαβολιτισίου εἰς Μεγαλόπολιν. Ἡ ὀμάς Καφίρη ἐπιτηροῦσε τὸν δρόμον Κοπανακίου — ἀρχηγεῖου. Ἡ ὀμάς Κριτσέλι ἦτο εἰς τὰς προφυλακὰς ἄλλων ὁδῶν ἀγουσῶν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον. Ἡ ὀμάς Βασιλοπούλου ἦτο εἰς περιοδεῖαν εἰς τὰ χωρία Ἄνω Μεσσηνίας, ἡ ὀμάς Καραμπεσύνη εἰς χωρία ὄρεινῆς Τριφυλίας. Αἱ ὀμάδες Μαυροειδῆ καὶ Παπαδοπούλου εἶχαν διατεθῆ πρὸς φύλαξιν καὶ φρούρησιν τοῦ ἀρχηγεῖου.

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες ποὺ κυκλοφοροῦσαν παντοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ποὺ σοροπίζουσι εἰς τὸν πληθυσμὸν συλλέγουσι πληροφορίας διὰ κάθε μετακίνησιν τοῦ ἐχθροῦ, σὲ κάθε δυνάμιν, συγκρότησιν του κλπ. Δι' ὅλα δίδεται ἀναφορὰ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἰδίως ἀναφέρεται, ἐν ὄψει ἀποβάσεως, ποία ἡ θέσις καὶ ἡ δυνάμις τῶν κατακτητῶν ἀπὸ τοῦ Κυπαρισσιακοῦ

κόλπου μέχρι Καλαμάτας, πόσα πυροβόλα έχουν, ποῖον τὸ διαμέτρημά των κλπ. Τὸν Ἰούνιον 1943 εἰδοποιῦνται Ἑλληνικά ἀεροπλάνα καὶ πυροβολοῦν εἰς Καλονερό Τριφυλίας ἀμαξοστοιχίαν μὲ Ἰταλικὸν στρατὸν καὶ ἐπισήμους Ἰταλο - γερμανούς. Τὸν Αὐγουστον 1943 Ἑλληνικά καταδιωκτικὰ ἀεροπλάνα βαμβαρδίζουν ἐχθρικὰς ἐγκαταστάσεις εἰς τὴν Πύλον.

4. Τὸ συγκρότημα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας εἶχεν ἀπήχησιν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Αἱ ἐθνικαὶ ὀργανώσεις ἀντιστάσεως Ἀθηνῶν ΕΛΕΣ, ΕΚΚΑ καὶ Χ σπεύδουν νὰ ἀποστείλλουν συνδέσμους καὶ ἀξιωματικούς καὶ νὰ ἐνισχύσουν τὴν ὅλην προσπάθειαν. Ἡ ἐνίσχυσις, ὅμως, δὲν ἦτο σοβαρὰ. Διὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν τῶν ἀξιωματικῶν Κοκκῶν, Θεοχαροπούλου, Κρίβα, Γαλανοπούλου κ.ἄ. ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ἔφθασεν ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΕΣ ὁ ἀντ)ρχης Κ. Γεωργίου καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον νὰ δηλώσῃ ἐξάρτησιν ἀπὸ τὸ ΕΛΕΣ καὶ νὰ ἐνταχθοῦν οὐσιαστικῶς οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸ ΕΛΕΣ, προσφερόμενος νὰ παράσχη πᾶσαν ἐξυπηρέτησιν εἰς τὰς ἐθνικὰς ὀμάδας τοῦ Ε.Σ. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία ὄλων τῶν ἀνταρτῶν καὶ μελῶν τοῦ Ε.Σ. ἦτο νὰ μὴ ἀνήκουν εἰς παρατάξεις καὶ ὀργανώσεις μὲ πολιτικὸν καὶ πολιτειακὸν σκοπὸν καὶ κατὰ συνέπειαν ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀλλάξουν τακτικὴν καὶ σκοπὸν. Κατόπιν τούτου ὁ ἀντ)ρχης Γεωργίου ἀνεχώρησε διὰ Ταύγετον, ὅπως ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. ἔφθασεν ἐπίσης κατὰ Ἰούνιον — Ἰούλιον 1943, ὁ ταγματάρχης Χρ. Καραχάλιος ἐκ Κοσκινᾶ Ἡλείας καὶ παρέμεινεν ἀρκετὰς ἡμέρας εἰς Πλάτνια, συνεννοούμενος τόσον μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, ὅσον καὶ μὲ τοὺς Ἑλλήνων ταγματάρχην Ρίντ διὰ τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν Ἡλείας — Ἀρκαδίας. Καθωρίσθη σύνδεσμος τῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον καὶ ἀπεφασίσθη νὰ πραγματοποιηθῇ νέα συνάντησις Χρήστου Καραχάλιου — Ρίντ συντόμως, εὐθὺς μετὰ τὸν ἰσχυρότερον ἐξοπλισμὸν τῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας.

5.— ΠΡΑΞΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ, ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΗΣ, ΚΡΕΣΤΑΙΝΩΝ

1. Ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου, ὁ ὑπολ)γὸς Νικ. Ἀσημακόπουλος, ὁ ἀντ)ρχος Κων. Μαυροειδῆς, ὁ ἀντ)γὸς Ἀδαμάντιος Μιχαλακόπουλος καὶ ὁ ἀντ)γὸς Ι. Δογάνης κατὰ τὴν κατοχὴν εὐρίσκοντο εἰς τὸ χωριὸν τῶν Καλλιθέα Ὀλυμπίας, ὁ δὲ συν)ρχης Ἀδαμόπουλος, ταγματάρχης Π. Γκουμᾶς, ὁ ἀντ)ρχος Κων)νος Μαυρομιχάλης, ἀπόγονος τῶν Μαυρομιχαλαίων τοῦ 1821, εὐρίσκοντο εἰς Κρέσταινα καὶ ὁ ἀντ)γὸς Ι. Γούτας ἦτο εἰς Ἀνδρίτσεινα. Οἱ ἀνωτέρω ἀξιωματικοὶ ἔδρασαν ἐθνικῶς κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὴν περιοχὴν

Ἀνδρίτσαινας — Καλλιθέας καὶ Κρεσταίνων μὲ μίαν ἀξιοθαύμαστον συνεργασίαν καὶ προσέφεραν ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς κατοχῆς εἶχαν ἀρχίσει μὲ πᾶσαν μυστικότητα νὰ ὀργανώνουν διάφορες ομάδες διὰ νὰ ἀντιδράσουν ἐν καιρῷ κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὅταν κατὰ τὴν ἄνοιξιν 1943 ἐγεννήθη θέμα ἐνόπλιου ἀγῶνος κατὰ τῶν κατακτητῶν οἱ ἄνω ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἕτοιμοι μὲ ἄνδρες νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των. Ἄς παρακολουθήσωμεν τὰ γεγονότα.

2. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1943 ὁ ἀνθ)ρχος Κων)νος Μαυροειδῆς ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν εἰς Ἀνδρίτσαινα μὲ τὸν ἀνθ)γόν Κ. Καφίρην, ὅστις τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι εἰς τὴν περιφέρειαν Καλαμάτας εἶχαν πέσει Ἕλληνοι ἐκπρόσωποι τοῦ Σ.Μ.Α., ὅτι ἐντὸς τῶν ἡμερῶν ἐπρόκειτο νὰ ἔλθουν εἰς τὴν περιφέρειαν ὀρεινῆς Ὀλυμπίας, ἵνα ἐγκαταστήσουν στρατηγεῖον πρὸς ἐξοπλισμὸν διαφόρων ἀνταρτικῶν ομάδων καὶ ὅτι ἔπρεπε ὁ κάθε ἀξιωματικὸς νὰ ἐτοιμάσῃ ομάδα ἐκ 15—20 ἀνδρῶν, νὰ τοὺς ἔχη ἐτοιμοὺς καὶ μὲ τὴν πρώτην διαταγὴν τοῦ στρατηγεῖου νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ βουνό.

Τὴν 20 Ἀπριλίου 1943 ἔρχεται εἰς Καλλιθέαν ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Γούτας ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν, ὅστις εἰς συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ι. Δογάνη, ἀνεκοίνωσε ὅτι τὸν εἰδοποίησαν οἱ ἀξιωματικοὶ Μεγαλοπόλεως νὰ εἶναι ἕτοιμοι ἐπιχειρήσεως ὀπλων πρὸς συγκρότησιν ἀνταρτικῶν ομάδων καὶ ὅτι ἐπίσης ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ὑπολ)γοῦ Δημ. Παπαδοπούλου ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν, ὅστις τοῦ εἶπε νὰ εἰδοποιηθοῦν ὁ ἀντ)ρχος Ἀδαμόπουλος καὶ ὁ ταγ)ρχος Γκουμᾶς εἰς Κρέσταινα, ἵνα προετοιμάσουν τὸν λαὸν τῶν Κρεσταίνων καὶ νὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐξέλθουν μὲ ομάδες εἰς τὰ βουνά. Τὴν ἐπομένην ὁ ἀνθ)γὸς Κων. Μαυροειδῆς καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀδ. Μιχαλακόπουλος μετέβησαν εἰς Κρέσταινα, ὅπου συνήντησαν τὸν ἀντ)ρχον Ἀδαμόπουλον εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσαν τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς των. Ὁ ἀντ)ρχος Ἀδαμόπουλος τοὺς ἀπήντησε: «δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη διὰ τέτοια ζητήματα... ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς θὰ σᾶς εἰδοποιήσω ἐγώ. Δὲν πρέπει νὰ παρασύρεσθε ἀπὸ τὸν νεανικὸν σας ἐνθουσιασμόν», τελικῶς δέ, δὲν ἐδέχθη τότε οὐδεμίαν συζήτησιν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ Μαυροειδῆς καὶ Μιχαλακόπουλος ἐπιστρέφουν εἰς Καλλιθέαν καὶ ἐνημερώνουν σχετικῶς τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς. Ἀπεφασίσθη νὰ κινηθοῦν εἰς ὄλην τὴν περιφέρειαν καὶ πρὸς τοῦτο ἀνεχώρησεν ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἀξιωματικῶν τῆς περιφέρειας.

3.— Τὴν 20ῆν Μαΐου 1943 ὁ ἀνθυπίαρχος Κ. Μαυροειδῆς, εὐρισκόμενος εἰς Ἀνδρίτσαινα, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἀνθ)γόν Κ. Καφίρην ἔγγραφον διαταγὴν τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως «Ἑλληνικὸς Στρατός», ὅπου ἀνεγράφετο ὡς σκοπὸς «ἡ συγκρότησις τὸ ταχύτερον ἀνταρτικῶν ομάδων διὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, ὑπεγραμμίζετο ὅτι ἡ ὀργάνωσις ἦτο ἀπληραγμένη πάσης πολιτικῆς ἐπιδιώξεως, καθωρίζετο ἡ συνεργασία μὲ τὴν ὀργάνωσιν ΕΛΕΣ καὶ ἐδίδοντο πληροφορίες καὶ ὁδηγίαι διὰ τὴν ὀργάνωσιν

ΕΑΜ, όπου εκτός του ἀτελευθερωτικοῦ σκοποῦ ὑπάρχει καὶ τὸ κομμουνιστικὸν στοιχεῖον καὶ πιθανὸν νὰ περιελείη καὶ ἄλλους κρυφίους σκοπούς, δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον, ναὶ μὲν πρέπει νὰ συνεργαζώμεθα μέχρις ἑνὸς ὄριου πλήν, ὅμως, νὰ ἀποφεύγουν νὰ ἐγγράφονται ὡς μέλη τοῦ ΕΑΜ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ, μόνιμοι καὶ ἔφεδροι. Ἐτονίζετο ἐπίσης ἡ ἀνάγκη, νὰ προβοῦν εἰς ἄμεσον συγκρότησιν ὁμάδων πρὸς χρησιμοποίησιν συμφώνως μὲ νεωτέραν διαταγὴν, νὰ ἀναφέρουν ἀριθμὸν ἀναγκαιούτων ὄπλων καὶ νὰ ὑποβάλλουν καὶ σχετικὸν διάγραμμα χώρου ρίψεως ὄπλων». Ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς Καλλιθέας ἐδόθη ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν διαταγὴν αὐτήν, μολονότι ἦτο ἀνυπόγραφος, διότι ὑπῆρχε ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Καφίρην. Κατόπιν τῆς διαταγῆς αὐτῆς ἐκρίθη σκόπιμον νὰ εἰδοποιηθοῦν ἐκ νέου οἱ ἀντ)ρχοὶ Ἀδαμοπούλου καὶ ταγ)ρχοὶ Π. Γκουμάς. Πρὸς τοῦτο ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου καὶ ὁ ὑπολ)γὸς Ν. Ἀσημακόπουλος ἀνεχώρησαν διὰ Κρέσταινα, ὅπου ἤλθον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀντ)ρχου Ἀδαμοπούλου καὶ ταγ)ρχου Γκουμά, οἵτινες ἐξεδήλωσαν ἀμφιβολίαν διὰ τὴν γνησιότητα τῆς ἄνω διαταγῆς. ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐργασθοῦν καὶ ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, δὲν ἀνέλαβον, ὅμως, καμμίαν ἐνεργὸν δρασίν. Τούναντίον ὁ ἐκεῖ εὐρισκόμενος ἀνθ)γὸς Κων. Μαυρομιχάλης μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦντος εἰς Κρέσταινα ἀδελφοῦ του Ι. Μαυρομιχάλη, ἐπόπτου Γεωργικῶν Συνηθησίων, ἀναπτύσσουν ἔντονον δραστηριότητα. Ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου καὶ ὁ ὑπολ)γὸς Ἀσημακόπουλος μετέβησαν ἐπίσης πρὸς ἐξεύρεσιν καταλλήλου χώρου ρίψεων καὶ μετὰ διήμερον τὸ σχεδιάγραμμα χώρου ρίψεων ἀποστέλλεται εἰς Ἀνδρίτσαιναν εἰς Ι. Γούταν, ἵνα προωθηθῆ εἰς Κ. Καφίρην. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ Καλλιθέας συνεχίζουν τὸ ἔργον τῶν συμφώνως μὲ τὴν ληφθεῖσαν Διαταγὴν καὶ ἔχουν ἐτοιμοὺς τὶς ὁμάδες.

4. — Κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943 ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Γούτας ἔφθασε εἰς Καλλιθέαν καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς ἐκεῖ ἀξιωματικούς ὅτι ὁ ὑπολ)γὸς Δ. Παπαδόπουλος τοῦ εἶπεν, ὅτι ἀγγλικὴ συμμαχικὴ ἀποστολὴ ἐγκατεστάθη εἰς περιοχὴν Πλατανίων Τριφυλίας καὶ ὅτι ἀνέλαβεν νὰ ἐξοπλίση ἀνταρτικὰς ὁμάδες. Ὁ ἀνθυπίαρχος Κ. Μαυροειδῆς ἔλαβεν ἐντολήν καὶ μετέβη ἄμέσως εἰς Κρέσταινα, ὅπου ἀνεκοίνωσε τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν ἐκεῖ ταγ)ρχὸν Π. Γκουμάν, ὅστις τοῦ ἀπήντησεν ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Ἀποστολῆς καὶ τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ ὅτι ἔδει νὰ μὴ προβοῦν εἰς καμμίαν ἄλλην ἐνεργειαν ἄνευ ἰδικῆς του εἰδοποιήσεως. Ὁ ἀνθυπίαρχος Μαυροειδῆς ἐπανελθὼν εἰς Καλλιθέαν ἀνεκοίνωσε τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς ἀξιωματικούς. Ἀπεφασίσθη ἄμεσος ἐνεργεια καὶ ἀνέλαβεν ὁ Γ. Μαυροειδῆς, ἀδελφὸς τοῦ ἀνθ)ρχου Μαυροειδῆ, νὰ μεταβῆ εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς πρὸς σχηματισμὸν ἰδίας ἀντιλήψεως ἐπὶ τῶν ἐκεῖ γενομένων. Τὴν 16ην Ἰουνίου 1943 ὁ Γ. Μαυροειδῆς μετέβη εἰς Πλατάνια, ὅπου συνήνητησε τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον ἀρχηγὸν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀνέφερε τὰ τῆς ὅλης κινήσεως καὶ ὀργανώσεως εἰς Καλλιθέαν—Κρέσταινα. Τὴν 20ην Ἰουνίου 1943 ὁ Γ. Μαυροειδῆς ἐπιστρέφει εἰς Καλλιθέαν

μέ Σημείωμα τοῦ Ἀρχηγείου Ε.Σ. Πλατανίων, μέ τήν ἐντολήν νά σταλλοῦν ἀπό Καλλιθέαν 10 ἄνδρες χωρῖς ἀξ)κόν, ἐπειδὴ δὲν ἐχρειάζοντο ἀκόμη ἄλλοι ἀξιοματικοὶ εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον, διότι δὲν ὑπῆρχαν ὄπλα πρὸς ἐξοπλισμὸν πολλῶν ὁμάδων. Μὲ ὁδηγὸν τὸν Γ. Μαυροειδῆν ἐστάλησαν ἀπὸ Καλλιθέαν οἱ ἀντάρτες: 1) Λάμπρος Χρ. Ἀθανασόπουλος, 2) Ἡλίας Κυρ. Ράμμος, 3) Κων. Ν. Ράμμος, 4) Εὐάγγελος Ι. Φιτσιάλης, 5) Ἰωάννης Ν. Ἀντωνόπουλος, 6) Ἀντώνιος Γ. Ἀσημακόπουλος, 7) Δημ. Κ. Σκίπης, 8) Ἰωάννης Ν. Ράμμος, 9) Νικόλαος Σπ. Δημητρούλης καὶ 10) Παναγιώτης Ι. Μαυροειδῆς καὶ κατετάγησαν εἰς τὶς ὁμάδες Κ. Καφίρη καὶ Δημ. Παπαδοπούλου.

5.— Μετὰ τοῦ Γ. Μαυροειδῆ καὶ τῶν ἄνω ἀνταρτῶν μετέβη εἰς Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Μαυρομιχάλης.

Εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Μαυρομιχάλην ἀνεκοινώθη, ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς ἐξόδου ἄλλων ἀξιοματικῶν καὶ ὅτι οἱ ἀξ)κοὶ ἔπρεπε νά ἀναμείνουν. Κατόπιν αὐτῶν ἐπιστρέφει εἰς Κρέσταινα καὶ διεβίβασε τὰ ἀνωτέρω εἰς τοὺς ἐκεῖ ἀξιοματικοὺς. Σὲ λίγες ἡμέρες ἀνεχώρησε πάλιν ὁ ἀνθ)γὸς Μαυρομιχάλης διὰ τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., ὅπου ἐνετάχθη προσωρινῶς εἰς τὴν ὁμάδα Δημ. Παπαδοπούλου.

6.— Ἡ ὅλη κίνησις τῶν ἀξ)κῶν τῆς ἄνω περιοχῆς ἀνησύχησεν ὄχι μόνον τοὺς Ἴταλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ Ἴταλοὶ συνέλαβον πολλοὺς ἀξιοματικοὺς εἰς Ζαχάρω καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀπέστειλαν τὴν 8ην Ἰουλίου 1943 εἰς Καλλιθέαν μίαν ὁμάδα τῶν ὑπὸ τὸν Κανελλόπουλον ἵνα τρομοκρατήσῃ τοὺς κατοίκους καὶ παύσουν νά ἐνισχύουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Εἰς Καλλιθέαν οἱ κομμουνισταὶ ἐζήτησαν νά συναντηθοῦν μέ τοὺς ἀξ)κοὺς, ἔγινε δὲ συνάντησις τοῦ κομμουνιστοῦ ὑπολ)γοῦ Κανελλοπούλου μέ τοὺς ἀξ)κοὺς Κ. Μαυροειδῆν, Ι. Δογάνην καὶ Ἀθ. Μιχαλακόπουλον, τῶν ἀξ)κῶν Ν. Παπαϊωάννου καὶ Ἀσημακοπούλου, ἀπουσιαζόντων δι' ὑπηρεσίαν εἰς ἄλλα χωριά. Ἡ συζήτησις περιεστράφη εἰς τὸ ἂν ἦτο δυνατὴ ἐπαφὴ ἢ συνεννόησις τοῦ Ε.Σ. μέ τὸ ΕΑΜ. Ἄν ἐπῆλθεν οὐδεμία συμφωνία, διότι ὁ σκοπὸς ἐκάστου ἦτο τελείως διαφορετικὸς τοῦ ἄλλου. Κατόπιν οἱ κομμουνισταὶ ἐζήτησαν νά γίνῃ συγκέντρωσις τῶν κατοίκων, ὅπου ὁμίλησαν κατὰ τῶν ἀξ)κῶν πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν κατοίκων. Ἀντὶ νά ὁμιλήσουν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, ἠσχολήθησαν μόνον μέ τοὺς ἀξιοματικοὺς. Ἔστησαν τὰ πολυβόλα τους εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ καὶ ἄρχισαν νά ἐξυβρίζουν τοὺς ἀξ)κοὺς ὡς «φασίστες», «προδότες», «χαροπαῖκτες», «μαυραγορίτες» κλπ. Κατόπιν αὐτῶν οἱ χωρικοὶ ἄρχισαν νά ἀπομακρύνονται καὶ ἔμειναν μόνον τῶν. Ἐχαρακτήρισαν τότε τὸ χωριὸ τῶν «ἀντιδραστικὸ» διὰ τὴν συμπεριφορὴν τῶν αὐτῶν καὶ ἀνεχώρησαν μέ τὴν ἐξῆς ἀπειλήν τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν Κανελλοπούλου:

— Ὅφειλετε νά πάρετε μέρος εἰς τὴν ὀργάνωσίν μας. Ὅποιος μείνει ἔξω ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν θὰ θεωρηθῆ προδότης καὶ ἐχθρὸς μας καὶ γρήγορα θὰ συναντήσετε τὴν σιδερένια πυγμὴ μας.

Ἄπευθυνόμενος, δέ, εἰς τὸν παρευρισκόμενον ἀδελφὸν τοῦ Κ. Μαυροειδῆ, τοῦ εἶπε:

— Ἄν τολήσῃ ὁ ἀδελφός σου καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιοὶ νὰ πᾶνε στὸ Ἄρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. θὰ τοὺς χάσετε, θὰ τοὺς κτυπήσω!..

7.— Τὴν πρωτὴν τῆς 9 Ἰουλίου 1943 ἔφθασεν εἰς Καλλιθέα σύνδεσμος μὲ ἐπείγουσαν διαταγὴν τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ. πρὸς τοὺς ἀξιοὺς, νὰ ἀποστείλουν ἐπείγοντως τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Μαυροειδῆν μὲ 20 ἄνδρες. Παρὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἀπειλὴν τῶν κομμουνιστῶν, τὸ μεσονύκτιον τῆς ἰδίας ἡμέρας, 9ης Ἰουλίου 1943, ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Μαυροειδῆς μὲ 22 ἄνδρες ἀναχωρεῖ ἀπὸ Καλλιθέαν διὰ τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων. Διὰ μέσου δυσβάτων ὄρεινῶν περιοχῶν κατώρθωσαν νὰ ἀποφύγουν συνάντησιν μὲ τοὺς κομμουνιστὰς τοῦ Κανελλοπούλου, διότι ἦσαν ἄοπλοι, καὶ νὰ φθάσουν εἰς Πλατάνια. Ὁ ἀνθ)γὸς Μαυροειδῆς παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Καραχάλιον. ὅστις διέταξε νὰ ἐνταχθῆ προσωρινῶς μετὰ τῶν ἀνδρῶν του εἰς τὴν ὁμάδα Δημ. Παπαδοπούλου. Ἐνετάχθησαν ἅπαντες εἰς τὴν ὁμάδα Παπαδοπούλου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐλλείπει ὅπλων, ἐδόθη ἐντολὴ ἐκ τῶν ἄνω 22 ἀνδρῶν νὰ παραμείνουν μόνον οἱ 12 ἄνδρες καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἀναχωρήσουν διὰ τὸ χωριὸ των. Μετὰ μεγάλης λύπης καὶ ἀγανακτήσεως οἱ πρώην ἐνθουσιώδεις 10 ἀντάρτες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Καλλιθέα.

8.— Τὴν νύκτα τῆς 16 Ἰουλίου 1943 ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου, ὁ ὑπολ)γὸς Νικ. Ἀσημακόπουλος, μὲ τὸν λοχίαν Σωτήριον Πανοτόπουλον ἀπὸ Ἀμυγδαλιέζ, ἀνεχώρησαν διὰ τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων, ὅπου συνήντησαν τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον καὶ ἐπληροφορήθησαν διὰ τὴν ἀφίξιν τῶν ἀξιοῶν Θεοχαροπούλου, Κρίβα, Γαλανοπούλου κ.ἄ. Περὶ τῶν ἐπαφῶν καὶ συναντήσεων αὐτῶν ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

9.— Τὴν 22 Ἰουλίου 1943 ἔφθασεν εἰς Καλλιθέαν ὁ ταγ)ρχης Χρῆστος Καραχάλιος ἐκ Κοσκινᾶ Ἡλείας μὲ τὸν ἐπιλοχίαν Νικολόπουλον ἐκ τοῦ χωρίου Τόγια Σκυλοῦντος καὶ ἐζήτησεν πληροφορίες διὰ τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων. Οἱ ἀξιοὶ διέθεσαν ἀμέσως τὸν σύνδεσμον Γ. Μαυροειδῆν, ὅστις ἀνέλαβε καὶ ὠδήγησε τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον μέχρι Πλατανίων, ὅπου συνήντησε τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον καὶ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Ριντ καὶ ἔλαβεν ὑπόσχεσιν ἀπὸ τὸν Ριντ συγκροτήσεως ἐτέρου Ἀρχηγείου εἰς περιοχὴν Ἡλείας.

Τὴν 30ὴν Ἰουλίου 1943 γίνεται οἴψις ὅπλων καὶ οἱ ἐθνικῆς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. παραλαμβάνουν ἐκτὸς ἄλλων καὶ δύο βαρέα πολυβόλα «Μπρέντα». Ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Δογάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Ἀδ. Μιχαλακόπουλος μὲ τὸν λοχίαν Ἀδαμάντιον Λογάνην καὶ ἄλλους ὑπαξιοὺς ἀναχωροῦν ἀπὸ Καλλιθέαν διὰ τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων, ἵνα ἀναλάβουν τὴν ὁμάδα πολυβόλων ὑπὸ τὸν ἀνθυπίαρχον Κ. Μαυροειδῆν. Διὰ τῶν νέων ὅπλων καὶ τῶν δύο βαρέων πολυβόλων ἐ σχηματίσθη ὁμάς πολυβόλων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνθ)ρχου Κ. Μαυροειδῆ καὶ τῶν ἀξιοῶν Ι. Δογάνη καὶ Ἀδ. Μιχαλακοπούλου. Ἡ ὁμάς αὕτη παρέμεινεν εἰς τὴν ὁμάδα Παπαδοπούλου.

6.-- ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

1.— Ἡ συγκρότησις τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὰ βουνὰ τῆς Τριφυλίας - Ὀλυμπίας ἐπέφερεν ἀφάνταστον ἐνθουσιασμόν εἰς τὸν πληθυσμόν. Τὸ γεγονός ἐγένετο ἀμέσως γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, Μεσσηνίας καὶ εἰς τὴν περιοχὴν Ἡλείας καὶ Ἀρκαδίας. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες πλέον εἶναι ἐκδηλωτικοί, δὲν φοβοῦνται παράτασιν τῆς δουλείας. Οὔτε οἱ Ἰταλογερμανοὶ πιστεύουν εἰς τὴν νίκην των. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες περιμένουν τὴν ὥραν τὴν εὐλογημένην, τὴν ἡμέραν τῆς ἀποβάσεως. Πανηγυρίζουν ἀλλὰ εἶναι ἔτοιμοι καὶ νὰ πολεμήσουν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη σπεύδουν χιλιάδες διὰ νὰ καταταγοῦν ἀντάρτες εἰς τὸν Ε.Σ., νὰ θυσιασθοῦν ἐν ἀνάγκῃ διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ στρατηγὸς Γ. Καραχάλιος γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 9.10.1957 ἔκθεσίν του: «... Ὁ ἐνθουσιασμοὺς ὅλων ἦτο ἀφαντάστως πολὺ μεγάλος καὶ ἡ προσφορὰ ἐθελουσίας κατατάξεως ἀνῆλθε εἰς τὸν καταπληκτικὸν ἀριθμὸν τῶν 10.000 ἀτόμων, ὡς ἐφανερώων αἱ ἀποσταλεῖσαι ἐντόγραφοι δηλώσεις τῶν κατὰ τόπους ὁργανώσεων. Ἀπαντες οἱ συνάδελφοι εἰδοποιήθησαν καὶ ἕνα προσκῆνυμα πρὸς τὴν ἐλευθέραν περιοχὴν τοῦ πληθυσμοῦ ὀλοκλήρου ἐγένετο... Καθωρίσθη ὡς σῆμα τῶν ὁμάδων τὸ «Ε.Σ.» — «Ἑλληνικὸς Στρατὸς» καὶ ἐκάστη ὁμάς κατεσκεύασε Σημαίαν. Ἠρχισεν ἐντατικὴ ἐκπαίδευσις καὶ βολαίς».

Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἔχουν ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν: τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Χάριν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ ὑποστοῦν τὰ πάντα, νὰ θυσιάσουν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Σκοποὶ πολιτικοὶ καὶ πολιτειακοὶ δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν ὁργάνωσιν καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος μὲ συμμετοχὴν ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἦτο τὸ μοναδικὸν πρόγραμμά των. Δὲν ἐξετάζεται ποῖος εἶναι ὁ προσερχόμενος νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, τίνας κόμματος καὶ τί πολιτικῆς ἢ πολιτειακῆς πεποιθήσεις εἶχεν. Ἐφ' ὅσον ἡ Πατρίδα ἦτο ὑπόδουλος δὲν εἶχαν θέσιν αὐτὰ τὰ ζητήματα.

Ὅσοι πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐνισχύουν τὴν ὁργάνωσιν καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ χρήματα, μὲ τροφίμα, μὲ πληροφορίες, μὲ πειθαρχίαν. Ὅλοι οἱ πολεμιστὰι τοῦ 1940—41 εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀκούσουν μίαν εἰδοποίησιν, μία πρόσκλησιν, μίαν διαταγὴν, νὰ γίνουν σύνδεσμοι τῶν κατὰ τόπους ἀξιοματικῶν μὲ τὰ γύρω χωριὰ καὶ τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. Εἰς κάθε περιοχὴν ὑπάρχουν κρυμμένα ραδιόφωνα καὶ κυκλοφοροῦν Δελτία Πληροφοριῶν, διὰ τὴν πορείαν τοῦ πολέμου εἰς τὰ μέτωπα. Κάθε συμμαχικὴ νίκη φέρνει νέα ρίγη συγκινήσεως. Κάθε εὐχάριστον νέον γιγαντῶνει τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ὑποδούλου Λαοῦ.

Τὰ βουνὰ τῆς Τριφυλίας - Ὀλυμπίας στέκουν ἐκεῖ ψηλὰ ὑπερήφανα καὶ

ἐλεύθερα. Ἐκεῖ στὰ ἴδια βουνά οἱ πρόγονοί μας τοῦ 1821 ἔδωσαν τὶς σκληρὲς μάχες κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν Τουρκαλβανῶν καὶ τῶν ἀραπάδων τοῦ Ἰμπραήμ, τοὺς νίκησαν καὶ χάρισαν τὴν ἐλευθερίαν στὸ Ἔθνος. Στὰ ἴδια τώρα βουνά, στὶς ἴδιες τώρα πλαγιὲς καὶ βρυσσοῦλες κυκλοφοροῦν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ παίρνουν δύναμι ἀπὸ τὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν ἀρματωλῶν τοῦ 1821! Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τραγουδοῦν παντοῦ ἑλληνικὰ τραγούδια καὶ σκορπίζουν στὰ χωριά, ἀπ' ὅπου περνοῦν, ρίγη ἐνθουσιασμοῦ. Στους μπερέδες τῶν ὀνόματα τοῦ Ε.Σ. «Ἑλληνικὸς Στρατός», πὸν τὰ ἐτοίμασαν ὁ Παναγ. Καραχάλιος μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ Κάκκαβα Γλυκορρίζιου. Στὰ χέρια τους τὰ πολυθόλα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία. Ἡ καρδιά τους γεμίζει ἀπὸ ὑπερηφάνεια, διότι τοὺς ἐδόθη ἡ τιμὴ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Παπα - Φλέσσα, τοῦ Φιλικοῦ Ἀναγνωστοπούλου, τοῦ Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Φρατζῆ, τοῦ Ν. Πονηροπούλου, τοῦ Γρηγοριάδη καὶ ἄλλων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821.

2.--- Ἡ Ἐκκλησία, ὅπως πάντοτε, εἶναι παροῦσα εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ὁ Παπα - Χρόνης Καραχάλιος ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ὡς ἄλλος Παπαφλέσσας παίρνει αὐτόματον καὶ χειροβομβίδες, τάσσεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ λοχαγοῦ Γ. Καραχάλιου καὶ συγκροτεῖ ἐκ τῶν πρώτων ἀνταρτικὴν ὀμάδα. Ὁ Παπα - Γιάννης Παπαδόπουλος ἀπὸ τὴν Φυγαλίαν - Ὀλυμπίας, ἐνοπλιος πάντοτε καὶ ἀκλόνητος, ἐκεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν Φυγαλίαν κατευθύνει καὶ ἐμψυχώνει τοὺς χωριανούς του. Ὁ Παπα - Ἀρίστος Θανάπουλος ἀπὸ τὰ Κούβελα - Τριφυλίας, ἀγέρωχος καὶ μαχητικὸς, εὐρίσκεται παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἡρωϊκῶν Κουβελαιῶν. (Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι του καὶ τοῦ σκότωσαν τὸν γαμβρό του). Ὁ Παπα - Ρήγας Στούπας εἰς τὸ Καλογερέσι - Τριφυλίας μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς χωριανούς του παραγγέλλει εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., ὅτι εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιάσθωσιν γιὰ τὴν Ἑλλάδα. (Ἀργότερα πληρώνει μὲ τὴν ζωὴν του τὴν προσφορὰν του αὐτὴν, δολοφονεῖται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς). Ὁ Παπα - Σπύρος Κούσης ἀπὸ τὴν Κάτω Μέλπεια - Μεσσηνίας εἶναι στρατολόγος - τροφοδότης καὶ σύνδεσμος τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ἐμψυχώνει τὸν πληθυσμὸν τῆς περιοχῆς του.

Ὁ Παπα - Σπύρος Γαλανόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Μέλπειαν Μεσσηνίας, ἀκούραστος σημαιοφόρος τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν, ἐνισχύει μὲ κάθε τρόπον τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., διασώζει πολλοὺς Ἕλληνας μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανούς, παρηγορεῖ καὶ τροφοδοτεῖ κρατουμένους εἰς τὰς φυλακὰς ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἀργότερα διὰ τὰς ὑπηρεσίας του αὐτὰς δολοφονεῖται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν).

Ὁ Παπα - Ἰωάννης Παπαγιαννόπουλος ἀπὸ τὸν Ἄετον Τριφυλίας Ὀλυμπίας, ἀτρόμητος καὶ ἀκλόνητος, ὑποστηρίζει τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη καὶ ἔναντι τῶν Ἰταλογερμανῶν καὶ ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν. (Διὰ τὴν πίστιν του αὐτὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν, μαζί μὲ τὸ παιδί του).

3.— Ὁ πληθυσμὸς παρακολουθεῖ ἄγρυπνος τὶς νύκτες τὰ ἀεροπλάνα ποὺ φέρουν τὰ ὄπλα. Παντοῦ πνέει ἄνεμος πατριωτισμοῦ, παντοῦ καίει ἡ ἐθνικὴ φλόγα ποὺ ἐθέρμανε καὶ ἐφώτισε τοὺς ἥρωες τοῦ 1940—41. Ἄλλοι ὡς σύνδεσμοι, ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, μέχρι τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ. εἰς τὰ Πλατάνια. Ἄλλοι φέρουν νέα ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ τὴν Κυπαρισσίαν, ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, τὴν Ζαχάρω καὶ τὴν Καλλιθέα, ἀπὸ τὸν Ταῦγετον καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας καὶ Ἡλείας.

Αἱ συγγεντρώσεις τῶν ἀγωνιστῶν μὲ τοὺς συνδέσμους τοῦ Ἀρχηγείου πολλαπλασιάζονται. Ἡ πίστις δυναμώνει. Τὸ ἠθικὸν τοῦ Λαοῦ εἶναι ἄριστον. Σπεύδουν ὅλοι εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., χιλιάδες νέοι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Τριφυλίας Ὀλυμπίας - Μεσσηνίας. Ὅλοι ζητοῦν ὄπλα νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐχθρούς, ποὺ βεβηλώνουν τὸ πάτριον ἔδαφος. Οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ λύπη των ἀναγκάζονται νὰ γυρίσουν πίσω γιὰ τὰ χωριά των τοὺς ἐφένδρους, ποὺ ζητοῦσαν νὰ ἐξοπλισθοῦν, διότι δὲν ὑπῆρχαν διαθέσιμα ὄπλα. Τὸ Ἀρχηγεῖον γνωρίζει ὅτι ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. ἡ πτώσις τοῦ συντηροῦ Στῆβενς εἰς Ὀλυμπίαν μὲ 2.000 ὄπλα τὴν 15ην Αὐγούστου 1943. Τὸ γεγονός, ὅμως, αὐτὸ κρατεῖται μυστικὸν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιον. Ἀλλὰ συνήθως τὰ εὐχάριστα δὲν μένουν μυστικά. Ἀπὸ τοὺς ὄπλαρχηγούς τοῦ Ε.Σ. τὸ ἔμαθαν πολλοὶ ἀντάρτες καὶ πανηγυρίζουν. Ἀποδεικνύεται πλέον ὅτι ἡ ἀπόβασις πλησιάζει. Τὰ νέα ἀπὸ τὰ μέτωπα εἶναι εὐχάριστα. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς θριαμβεύει εἰς τὸ Ἑλ Ἀλαμείν. Εἰς τὰ χεῖλη ὄλων κυκλοφορεῖ ἡ χαρμόσυνη φήμη. Θὰ γίνῃ ἀπόβασις. Ἔρχονται οἱ Σύμμαχοι! Ἔρχεται ὁ Στρατὸς μας! Ἀντάρτες καὶ ὑπόδουλος λαὸς εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ βοηθήσουν τὴν ἀπόβασιν μὲ κάθε θυσίαν.

7.— ΟΙ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΤΝΙΣΤΑΙ ΑΝΗΣΥΧΟΤΗ

1.— Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς τὰ βουνὰ τῆς Τριφυλίας - Ὀλυμπίας ἀνησυχεῖ πολὺ τοὺς Ἱταλογερμανούς. Θέτουν ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν ὠρισμένα μέτρα ἀσφαλείας των καὶ μέτρα ἀντιποίνων. Διατάσσουν νὰ γίνῃ σύμπτυξις τῶν φρουρῶν των ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα, τὴν Κρέσταινα καὶ τὴν Κάτω Φυγαλιάν. Εἰς τὴν ἄλλην περιφέρειαν Ὀλυμπίας καὶ Τριφυλίας ἀφήνουν λίγες δυνάμεις εἰς Καλονερό, Βρύσες, Κοπανάκι, Κυπαρισσίαν, Φιλιατρά καὶ Γαργαλιάνους. Καλοῦν τοὺς ἀξιωματικούς νὰ παρουσιάζωνται καθημερινῶς εἰς τὰ Γραφεῖα των. Ἔχουν, ὅμως, μείνει ἐλάχιστοι εἰς τὸν δηλωθέντα τόπον διαμονῆς των καὶ οἱ κατακτεταὶ ἀναγκάζονται νὰ ἐκδώσουν ἀποφάσεις ἐπιζηρύξεως τῶν ἀπόντων ἀξιωματικῶν. Ἐπιζηρῶσιν πρῶτον τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον. Ἄλλους φυλακίζουν, ἄλλους ξυλοδέρουν, ἄλλους τρομοκρατοῦν. Λη-

λατοῦν τὰς οἰκίας τῶν ἀξιοματικῶν ἀνταρτῶν, ἀπειλοῦν τοὺς πάντας. Θέλουν νὰ διαλύσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. πὺλ τοὺς βλέπουν ὡς θλιβερὸν μῆνυμα τῆς τελικῆς καταστροφῆς των καὶ ἀναχωρήσεώς των. Ματαίως, ὁμως, προσπαθοῦν. Εἶναι ἀργά. Οἱ Ἕλληνες εἶναι τώρα ὀπλισμένοι καὶ τὰ ἀεροπλάνα ρίχνουν τακτικῶς καὶ ἄλλα ὄπλα. Δὲν ὑπάρχουν προδότες διὰ νὰ καταδώσουν καὶ νὰ δολοφονήσουν τοὺς ἀξιοματικούς. Κανεὶς δὲν κάμπτεται ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τῶν κατακτητῶν. Ὁ ἀέρας τῆς ἐλευθερίας πνέει τώρα δυνατῶτερος καὶ καθαρώτερος ἀπὸ τὰ βουνά μας, ὅπου ἀντηχεῖ τὸ πολυβόλο σὲ χέρι αἰλληνικά καὶ ἀκούονται τὰ τραγούδια τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας.

2.— Ἀλλὰ μαζί μὲ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς ἀνησυχοῦν καὶ οἱ ἄλλοι κατακτηταί, οἱ κομμουνισταί. Βλέπουν καὶ αὐτοὶ ὅτι ὑπάρχει πλέον φόβος νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν τὰ σχέδιά των. Ἡ συγκρότησις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν ἐθνικιστῶν, ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀναμενομένης ἀποβάσεως, ὅλα αὐτὰ θὰ ἐματαιῶνον ὀριστικῶς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς κομμουνιστικῆς τυραννίας των. Δὲν ἀσχολοῦνται πλέον μὲ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς, ἀλλὰ μόνον μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Θέτουν ὡς σκοπὸν των τὴν προσβολὴν καὶ διάλυσιν των. Καὶ ἀρχίζουν νὰ χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ μέσα ἐξοντώσεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Δίδουν εἰς ὅλα τὰ χωριά, διὰ τῶν ὀλίγων ὀργάνων των, γενικὸν σύνθημα νὰ κατηγοροῦν μὲ κάθε ψέμμα τοὺς ἀξιοματικούς καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Συκοφαντοῦν τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. ὡς «Ἐθνικὴν Ὀργάνωσιν Βασιλοφρόνων» (E.O.B.) διὰ νὰ τὴν παρουσιάσουν, ὅτι ἔχει πολιτικούς καὶ πολιτειακοὺς σκοποὺς καὶ ὄχι ἀπελευθερωτικούς. Δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, θέλουν ἰδικὴν των Κυβέρνησιν. Ἐνῶ ἡ σκέψις ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀπ' ὅπου περιμένουν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀφίξιν τῶν Συμμάχων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μας πὺλ μάχεται τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὴν Ἀφρικὴν, οἱ κομμουνισταὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐλευθερία θὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸ Βορρᾶ, ἀπὸ τὸν Βόλγα καὶ τὶς στέπες τῶν Σλαύων... Ἐνῶ ὁ ὑπέροχος λαὸς τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θυσιῶν σκέπτεται ὀρθὰ καὶ ὑπερήφανα, μόνον ἑλληνικά, οἱ κομμουνισταὶ διοχετεύουν εἰς τὰ χωριά μας τὴν συκοφαντίαν, τὴν διαιρέσιν καὶ τὸ μῖσος. Ἀπασχολοῦν τὸν λαὸν μὲ θέματα μελλοντικά, κοινωνικά καὶ οἰκονομικά, ἐνῶ τότε μόνον ἡ ἀποχώρησις τῶν κατακτητῶν ἦτο τὸ φλέγον θέμα ὅλων τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Οὐσιαστικῶς δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Τὸ χρειάζονται μόνον διὰ νὰ «ἐπιτύχουν περισσότερες ρίψεις ὀπλων» καὶ τίποτε ἄλλο. Δὲν ἐκπληρώνουν καμμίαν ἐντολὴν τῆς Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς δι' ἀναγνώρισιν τοῦ ἐχθροῦ κλπ. Δηλώνουν σαφῶς ὅτι τὰ ὄπλα τὰ χρειάζονται διὰ νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχὴν, μόλις φύγουν οἱ κατακτηταί... Τοὺς ἀπασχολεῖ ἀπὸ τότε, μόνον ἡ κατάστασις μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἐὰν θὰ φθάσουν ἐκεῖ, πότε καὶ πόσοι Ἕλληνες, καὶ πῶς θὰ φθάσουν, τοὺς εἶναι ἀδιάφορον... Δυστυχῶς αὐτὰ τὰ ἀναπτύσσουν παντοῦ καὶ ὅλους κατέχει ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος μήπως πραγματοποιηθοῦν τὰ σχέδιά των. Κατηγοροῦν τοὺς ἀξιοματικούς τοῦ Ε.Σ. ὡς «φασίστες», προφανῶς διότι ἐπολέμησαν

τοὺς φασίστες Ἴταλοὺς τὸ 1940—41 καὶ τοὺς χιτλερικοὺς τὸ 1941. Συλλαμβάνουν τοὺς συνδέσμους τοῦ Ε.Σ. πὺ κατευθύνονται εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀπειλοῦν μὲ θάνατον τοὺς τροφοδότες τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Διαδίδουν ἀκόμη ὅτι οἱ «Ἐοβίτες» συνεργάζονται μὲ τοὺς Γερμανοὺς. Γνωρίζουν ὅτι κανεὶς δὲν τοὺς πιστεύει, ἀλλὰ μὲ τὴν συκοφαντίαν των ἐπιτυγχάνουν τὸν φόβον εἰς πολλοὺς. Χρησιμοποιοῦν τὰ πλέον κακοήθη ψεύδη, πὺ θὰ ἐξήλεγε νὰ ἐπιτύχη ὁ καλλίτερος κατάσκοπος. Στηριζόμενοι εἰς τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ Λαοῦ διαβάλλουν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀξιοκούς τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ τοὺς ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες, ὡς ἐὰν δὲν ἦσαν παιδιὰ καὶ αὐτοὶ τοῦ ἴδιου γενναίου καὶ νικητοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ τὸ 1940—41! Προβαίνουν κατὰ Ἰούνιον - Ἰούλιον 1943 εἰς δολοφονίαν δεκάδων ἀθῶων πολιτῶν εἰς τὰ χωριά Ὀλυμπίας - Τριφυλίας μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι ἦσαν «προδότες» διὰ νὰ ἐπιφέρουν τρομοκρατίην καὶ ἐξαπάτησιν τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τὰς πραγματικὰς προθέσεις των.

Οἱ ὑπόδουλοι Ἑλληγες ἀρχίζουν νὰ φοβοῦνται περισσότερο τοὺς κομμουνιστὰς ἀπὸ τοὺς Ἴταλογερμανοὺς. Ἡ ἀπειλή, ἢ τρομοκρατία καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν εἶχον ἀπὸ τότε, Ἰούλιον 1943, ἀρχίσει νὰ δημιουργοῦν ἓνα τραγικὸν ἐρώτημα εἰς ὅλους: μήπως αὐτοὶ εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Ἴταλογερμανοὺς; Ὅσοι εἶναι μαζί των θλίβονται περισσότερο, διότι βλέπουν ὅτι ἐπλανήθησαν. Οἱ περισσότεροι ἐπῆγαν μαζί των διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζουν ὅτι ὁδηγοὶ ἦσαν κομμουνισταί. Καὶ βλέπουν τώρα ὅτι ὁδηγοῦνται εἰς ἓνα τέρας πὺ εἶναι καταστροφή διὰ τὴν Ἑλλάδα. Πῶς, ὅμως, νὰ ἀποχωρήσουν; Πῶς νὰ γλυτώσουν; Πῶς νὰ ἀπαγγιστρωθοῦν ἀπὸ τὰ δίκτυα τῶν κομμουνιστῶν; Φοβοῦνται καὶ τρέμουν μήπως ἀνακαλυφθοῦν διαφωνοῦντες, ὅποτε τοὺς περιμένει ὁ θάνατος. Κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι πρὸ τῆς ἀναφερομένης ἀπειλῆς τῶν κομμουνιστῶν οἱ ὀπλαρχηγοὶ Σπ. Μανροειδῆς, Θ. Θεοχαρόπουλος, Ι. Ντάβος, Κ. Καφίρης, Γ. Βασιλόπουλος καὶ Α. Κριτσέλης, συνελθόντες εἰς τὴν ὀμάδα Κριτσέλη ὠρτίστησαν ὅτι «δὲν θὰ ἀποχωρισθοῦν τῶν ὀμάδων διὰ νὰ ἔχουν ἐνότητα καὶ δὲν θὰ κάνουν βῆμα, χωρὶς νὰ ξέρη ὁ ἓνας πὺ εἶναι ὁ ἄλλος».

Ἡ τακτικὴ αὐτὴ τῶν κομμουνιστῶν ἐναντι τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν ἰδίων των ὀργάνων εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ δολοφονικοῦ καὶ προδοτικοῦ σχεδίου των, νὰ ἐπιτεθοῦν ἐν καιρῷ ἐναντίον ὄλων τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων. Προσφέρουν οὕτω μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἀνησυχῆσαι ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., εἶχαν συνεχῆ ἐπιφυλακὴν καὶ εἶχαν ζητήσαι ἐνισχύσεις ἀπὸ βορρᾶν. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ λογαριασμόν των εἶχαν ἀναλάβει τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Σχετικῶς μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν τὸν Ἰούνιον - Ἰούλιον 1943 κατάστασιν ὁ στρατηγὸς Γ. Καραχάλιος γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 9.10.1957 ἐκθεσίαν του:

«... Οἱ κομμουνισταὶ προσεπάθουν νὰ ἐπιτύχουν τὸν μὴ σχηματισμὸν ὀμάδων ἐκτὸς τοῦ Ε.Α.Μ. Προσεπάθουν νὰ ματαιώσουν τοῦτο διὰ παντὸς τρόπου καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι εὐρέθησαν πρὸ τετελεσμένου γεγονότος πρὸ τοῦ Ριντ

καί εἰς τὴν πίεσιν τούτου ἐπ' αὐτῶν ὅτι εἰς περίπτωσιν ἀντιδράσεως θὰ ἔπαυε πᾶσα περαιτέρω ἐνίσχυσις καὶ ἐξοπλισμός, ἐφάνησαν ἐνδοτικοὶ καὶ κάπως ὑποχωρητικοί. Τοὺς ἐτόνισε μάλιστα ὁ Ρίντ, ὅτι θὰ ἐξωπλιζόντο ἴσαι ὁμάδες ἀξιωματικῶν ὄσαι καὶ αἱ ἰδικαί των καὶ ἐν συνεχείᾳ κάθε ρίψις θὰ ἐμοιράζετο εἰς δύο... Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ παρεμπόδισις ἀναπτύξεως ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ἐκτὸς τοῦ ΕΑΜ, ἔθεσαν ὡς σκοπὸν τὴν διὰ παντὸς τρόπον ἢ ἐνοποιήσιν τῶν ὁμάδων ἢ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ προσβολὴν καὶ διάλυσιν τούτων. Ἦρχισαν τὴν διαβολὴν καὶ τὴν προπαγάνδα κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν προσπάθειαν προσεταιρισμοῦ των, διὰ νὰ τρομοκρατήσουν, δέ, τὸν πληθυσμὸν προέβαινον ὑπὸ τὸ πρόσχημα προδοτῶν εἰς ἐκτελέσεις ἐθνικοφρόνων πολιτῶν.

«Εἰς μίαν περιοδείαν του ὁ ὑπολ)γὸς Κανελλόπουλος Κ. πρὸς Κάτω Ὀλυμπίαν, διαρκείας μιᾶς ἑβδομάδος, ἐξετέλεσε δεκάδα περίπου πολιτῶν. Ὁταν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον καὶ τὸν ἠρώτησε ὁ Ρίντ, εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν ἐκθέσει τοὺς φόνους καὶ τὰ ἐγκλήματα, διατὶ τόσον αἷμα, οὗτος ἀπήντησεν ὅτι εἰς ἄλλην περιοδείαν του θὰ ξεκαθαρίσῃ τριπλάσιον ἀριθμὸν».

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Κώστας Καφίρης εἰς τὴν ἀπὸ 15.5.1950 ἔκθεσίν του γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς: «...Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς περιοχῆς σπεύδουν πρὸς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας, ἐνῶ οἱ πολεμιστὰί τῆς Βορείου Ἡπείρου δὲν βλέπουν τὴν ὥρα τότε νὰ καταταγοῦν εἰς τὰς ὁμάδας τῶν ἀξιωματικῶν. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ μαίνεται. Ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ παρουσία τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἶναι ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τοὺς σκοποὺς του καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τοῦ κέντρον διαταγὰς ἀρχίζει ὀξυτάτην πολεμικὴν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, χωρὶς νὰ ἀποκρύπτῃ τὴν πρόθεσιν, ὅπως παντὶ τρόπῳ ἐπιτύχῃ τὴν διάλυσίν των.

«Οἱ ἀξιωματικοὶ ὁμολογουμένως εὐρίσκονται ἐκπληκτοὶ πρὸ τῶν ἀποκαλυπτομένων διαθέσεων τῶν κομμουνιστῶν καὶ κάπως ἀπαράσκει εἰς τὸν ἄνισον ἀλλὰ καὶ διμέτωπον ἀγῶνα πρὸς ὃν καλοῦνται νὰ ἀποδυσθῶν. Ἐπίστευαν ὅτι ὁ κύριος ἀντίπαλος καὶ στόχος των εἶναι οἱ Ἱταλο-γερμανοὶ καὶ ἤδη ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἔχουν νὰ παλαίσουν πρὸς πλέον ἐπικίνδυνον, ὑπολώτερον καὶ λυσσωδέστερον ἀντίπαλον. Οἱ προπομποὶ τῶν Σλαύων στὴν Ἑλλάδα ἔχουν τεθῆ ἐπὶ τὸ ἔργον των καὶ ἔχουν ἀποφασίσει τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τῶν ἀξιωματικῶν...».

Βλέπουν οἱ κομμουνιστὰί ὅτι ὁ κόσμος συρρέει πρὸς τὸν «Ε.Σ.».

8.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ (25.6.1943)

Οἱ κομμουνισταὶ μαζί με τὰ ἄλλα σχέδιά των νὰ ἐξοντώσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἐπιχειροῦν νὰ ἐπιτύχουν «ἐνοποιήσιν» τῶν δύο παρατάξεων τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Προκαλοῦν μίαν «συμφιλιωτικὴν» συνάντησίν των με τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον εἰς Αὐλῶνα Τριφυλίας. Εἶναι ἡ γνωστὴ τακτικὴ των τῶν «φιλικῶν» συναντήσεων πρὸ πάσης ἐπιθέσεώς των. Παρακαλοῦν τὸν ἱατρὸν Κώσταν Σταυρόπουλον ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας νὰ ἐπιτύχη μίαν συνάντησίν των με τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, ἡ ὁποία καὶ πραγματοποιεῖται τὴν 25 Ἰουνίου 1943 εἰς Αὐλῶνα, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱατροῦ Σταυροπούλου. Φθάνει ἐκεῖ ὁ Γ. Καραχάλιος με μίαν μικρὰν ὁμάδα τοῦ Ε.Σ. Τὸν περιμένουν ὅλοι οἱ κορυφαῖοι κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἐπιτύχουν νὰ τὸν πείσουν ὅτι ὁμιλοῦν «ἐπισήμως» καὶ «εἰλικρινῶς». Ἐκεῖ παρενοϊσκεται καὶ ὁ ἱατρὸς Κ. Σταυρόπουλος ἐκ μέρους τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ θέλουν νὰ γίνῃ ἐνοποιήσις τοῦ ἀγῶνος καὶ νὰ τεθῇ ἀπὸ τώρα σκοπὸς ὅλων ἢ μὴ ἐπάνοδος τοῦ Βασιλέως.

Ἄν τούτους ἀπασχολεῖ ἢ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος, τὰ μαρτύρια τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν κατοχὴν, τὰ ὄνειρα τοῦ ἔθνους, ὁ πόνος τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. ἀπαντᾷ ἀμέσως καὶ σαφῶς. Τοὺς δηλώνει ὅτι: ἀνέμενε σχέδιά των κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ ὄχι ζητήματα ποῦ ἐνδιαφέρουν πρόσωπα, κόμματα καὶ παρατάξεις. Ὅτι πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολῇ πῶς νὰ ἐνισχύσωμεν τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ καὶ πῶς θὰ ἐπιτύχωμεν ταχύτερα τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ λαοῦ, ἐν συνεργασίᾳ με τὸν Στρατὸν μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τοὺς συμμάχους μας. Ὅτι τὸ Ε.Σ. εἶναι συνέχεια τοῦ ἐνδόξου Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τοῦ 1940--1941 καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν γραμμὴν του οὐδέποτε οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. πρόκειται νὰ παρεκκλίνουν. Ὅτι προερχόμενος ὅλος ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ μας, μόνον τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς Ἑλλάδος βλέπομεν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἐκπροσωπεύεται διεθνῶς ἀπὸ μίαν κυβένησιν καὶ ἓνα Βασιλέα εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ὅλοι πρέπει νὰ ἀκολουθοῦμε τὰς κατευθύνσεις των καὶ τὰς ὁδηγίας των διὰ νὰ ἐπιτύχη ὁ νικηφόρος ἀγὼν τοῦ ἔθνους ποῦ ἄρχισε τὸ 1940! Ἠξίωσεν νὰ μὴ ἐμποδίζον τὴν ἐλευθερίαν τῶν συνδέσμων τοῦ Ε.Σ. καὶ τὴν ὅλην προσπάθειαν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν ἀγῶνα των κατὰ τῶν κατακτητῶν. . . καὶ ἀπεχώρησεν.

9.— ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΘΕΣΣΩΝ ΑΡΧΗΓΕΙΩΝ

Οί κομμουνισταί με τήν ὄλην τακτικὴν των, τήν ἀπειλήν, τήν τρομοκρατίαν των καὶ τὰ πρῶτα ἐγκλήματα τῶν ἐδημιούργησαν ἀπὸ τὰς ἀρχάς Ἰουλίου 1943 μίαν ἐκρηκτικὴν κατάστασιν. Μετὰ τήν ἀποτυχίαν των νὰ ἐξαπατήσουν ἢ νὰ παρασύρουν πρὸς τὸ μέρος των τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, γίνονται περισσότερον ἀπειλητικοὶ καὶ θρασεῖς. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Ἄγγλος ταγματάρχης Ρίντ, ἀπαιτοῦσε ἀποφυγὴν συγκρούσεων καὶ συμμόρφωσιν πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, χάριν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Παρὰ ταῦτα ἐνῶ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἐπειθάρχουν, οἱ κομμουνισταί ἀδιαφοροῦσαν, ἐκτελοῦντες κατὰ γράμμα τὸ πρόγραμμα τοῦ ΚΚΕ.

Κατόπιν αὐτῶν ἐπροκάλεσε μίαν κοινὴν σύσκεψιν τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῶν κομμουνιστῶν, ὅπου παρευρέθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ρίντ. Ἡ σύσκεψις ἐγένετο εἰς Πλατάνια κατὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον Ἰουλίου 1943. Προσεπάθησεν ὁ Ρίντ νὰ ἐπιφέρει μίαν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο παρατάξεων πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Ἐξήτησεν συνεργασίαν καὶ ἀποφυγὴν τῆς δξύτητος, διότι μόνον συμφορὰς θὰ ἐπέφερε καὶ ὄχι καλόν. Ἐπρότεινε δέ, πρὸς ἀποφυγὴν προστριβῶν νὰ γίνῃ διαχωρισμὸς τῶν κλιμακίων εἰς τρία. Ἐνα ἀρχηγεῖον ὑπὸ τὸν ἴδιον μὲ ἔδραν τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου θὰ ἐτοποθετεῖτο ἕνας ἀρχηγὸς κοινῆς ἐμπιστοσύνης, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαραιτήτως θὰ ἐπειθαρχοῦσαν αἱ δύο παρατάξεις. Αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. θὰ ἔμεναν εἰς τὴν περιοχὴν Πλατανίων. Αἱ ὀμάδες τοῦ ΕΛΑΣ θὰ ἔμενον εἰς περιοχὴν Αὐλώνας. Φρουρὰ τοῦ κοινοῦ ἀρχηγείου θὰ διειτίθετο ἡ ὀμάς Σπ. Μαυροειδῆ. Παρεκάλεισε νὰ τοῦ ὑποδειχθῇ ὁ κοινὸς ἀρχηγὸς καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ νέα διάταξις. Ὑπὸ τῶν δύο παρατάξεων συνεφωνήθη νὰ καθορισθῇ ἀμέσως ἡ διάταξις τῶν δύο παρατάξεων. Ὡς κοινὸς ἀρχηγὸς συνεφωνήθη νὰ εἶναι ὁ ἀντ)ρχης Πυρ)κοῦ Παν. Παπαδόπουλος, τραυματίας τοῦ 1940-41, διαμένων εἰς Ἀετὸν Τριφυλίας. Ἡ συμφωνία αὕτη ἐδημιούργησε πολλὰς ἐλπίδας. Εἰδοποιήθη ὁ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος καὶ ἔφθασε εἰς Πλατάνια κατὰ τὴν 10ην Ἰουλίου 1943. Εἰς γενομένην σύσκεψιν Ρίντ — Παπαδοπούλου, Καραχάλιου καὶ Στρατῆς ὁ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος ἀπεδέχθη νὰ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα τοῦ κοινοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δύο παρατάξεων, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ πειθαρχήσουν ἀπολύτως καὶ αἱ δύο παρατάξεις καὶ θὰ ἐκτελέσουν τὰς διαταγὰς τοῦ Κοινοῦ Ἀρχηγείου. Ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος καὶ εἰς ἰδιαίτερον συνομιλίαν μετὰ τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, τοῦ ἐτόνισε ὅτι τὸν διεβεβαίωσαν καὶ οἱ κομμουνισταί, ὅτι θὰ πειθαρχήσουν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Κοινοῦ Ἀρχηγείου. Εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἀπεδέχθη τὴν ἄποψιν τοῦ Ρίντ περὶ Κοινοῦ Ἀρχηγείου, χάριν τοῦ κοινοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος του, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁ ἀρχηγὸς τῆς

Ἀποστολῆς, ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὑποχωροῦν πάντοτε ἐφόσον θὰ εὐρίσκειτο τρόπος νὰ εὐδοθη ὁ συμμαχικὸς ἀγών. Ἀλλὰ εἶναι ἐξ ἴσου φανερόν ὅτι οἱ κομμουνισταί, ἂν δὲν ἐπρότειναν αὐτοὶ ἐντέχνως τὴν ἰδέαν τοῦ κοινοῦ ἀρχηγοῦ, πάντως ἀπεδέχθησαν τὴν λύσιν αὐτήν, ἐλπίζοντες ὅτι εἰς τὸν συγχρωτισμόν, εἰς τὴν σύγκρισιν καὶ τὸ ἀνακάτωμα, ἔστω καὶ μικρόν, κἀτι θὰ ἐκέρδιζον. Θὰ ἐκάλυπτε κἀπως τὰ καταχθόνια σχέδιά των τὸ «Κοινὸν Ἀρχηγεῖον». Εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς ἀφελεῖς ἐφάνη τότε ὅτι ἐτεσματίσθη κάθε ἀνησυχία, κάθε διαίρεσις, διχόνοια καὶ σύγκρουσις.

Συμφώνως μὲ τὸ νέον διάγραμμα τῶν θέσεων τῶν δύο παρατάξεων, αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. παρέμειναν εἰς τὸ «βουνὶ» Πλατανίων, ὅπου παρέμεινεν καὶ ὁ Ἕλληνας ὑπολ)γὸς Πητερ. Εἰς Στόμιον μετεφέρθη τὴν 25.7.43 τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Ἀποστολῆς καὶ εἰς Αἰθῶνα αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Α.Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἠξίωσαν καὶ παρέμεινε μία μικρὰ ὀμάς των ὑπὸ τὸν κομμουνιστὴν Χρῆστον Ἀντωνόπουλον, ἐν ὅψει πραγματοποιήσεως νέων ρίψεων ὄπλων.

10. ΚΟΙΝΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ - ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ ΑΝΤ)ΡΧΗΣ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μετὰ τὴν ἐπελθούσαν συμφωνίαν διὰ τὸν διαχωρισμόν θέσεων τῶν δύο παρατάξεων, τὴν 25 Ἰουλίου 1943 τὸ Ἀρχηγεῖον τῶν Ἑλλήνων μετεφέρθη εἰς Στόμιον Ὀλυμπίας, ὅπου ἐγκατεστάθη καὶ ὁ κοινὸς ἀρχηγὸς - Διαιτητὴς ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος ἀπὸ Ἄετον Τριφυλίας. Εἰς τὸ Στόμιον ἐπίσης μετεφέρθη τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ ἡ ὀμάς Σπ. Μαυροειδῆ, πρὸς ἀσφάλειαν τῆς Ἀποστολῆς.

Ἡ παραμονὴ τοῦ ἀντ)ρχου Παπαδοπούλου εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κοινοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ διαιτητοῦ τῶν δύο παρατάξεων ἦτο ὀλιγοήμερος. Εἶχε δηλώσει ὅτι θὰ ἀνελάμβανε τὴν ἡγεσίαν τῶν δύο παρατάξεων ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι θὰ πειθαρχήσουν καὶ αἱ δύο παρατάξεις εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Κοινοῦ Ἀρχηγείου. Ὅπως, ὅμως, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια οἱ κομμουνισταί τὴν 23ην Ἰουλίου 1943 ἐπετέθησαν κατὰ τῆς ὀμάδος Κώστα Καφίρη εἰς Κωστομέραν, συμφώνως μὲ τὸ πρόγραμμά των, ἀδιαφοροῦντες καὶ πρὸς τὴν συμφωνίαν καὶ παραβαίνοντες κάθε ὑπόσχεσίν των. Κατόπιν αὐτῶν ὁ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος, ὡς ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀπεχώρησε τοῦ ἀγῶνος. Εἰς Πλατάνια συνήντησε τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον καὶ τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξετέλεσαν ἀμέσως τὴν Διαταγὴν του οἱ κομμουνισταί διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ὀμάδος Καφίρη, δὲν ὑπῆρχε λόγος παραμονῆς του εἰς τὴν θέσιν τοῦ Κοινοῦ Ἀρχηγοῦ. Συνεχάρη τὰς ἐθνικὰς ὀμάδας διὰ τὴν ἄψυγον στάσιν των καὶ ἀνεχώρησε εὐχρηθεὶς εὐδῶσιν εἰς τὸ ἔργον των. Ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸν Ἄετον Τριφυλίας.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἀνοδὸν του εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον καὶ τὴν ἐκεῖ ἐπικρατοῦσαν τότε κατάστασιν, γράφει τὰ ἑξῆς ὁ ταξίαρχος ἤδη Π. Δ. Παπαδόπουλος, εἰς τὴν ἀπὸ 14.2.1961 ἐκθεσίαν του:

«... Δὲν ἤξερα μέχρι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅτι ὑπῆρχον δύο εἰδῶν ἀντάρτικα. Ἐνὰ ὁ ΕΛΑΣ (Ἑλληνικὸς ἀπελευθερωτικὸς Στρατός) καὶ ὄχι ΕΛΛΑΣ ὅπως ἔμενα μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὀνομάζονται οἱ ἀντάρτικες ὁμάδες, μὲ τὸν Στρατικὴ ἀρχηγό, καὶ ἄλλο μὲ ἀρχηγό τὸν λοχαγὸν Γεώργη Καραχάλιο...

» Ὁ Μήνης μοῦ εἶπε: Εἶναι ἀνάγκη νὰ καταλήξουμε μὲ μιὰ συμφωνία, γιατί ὅπως πᾶνε τὰ πράγματα, θὰ τσακωθοῦνε καὶ θὰ πᾶνε ὅλα χαμένα. Ἐδῶ ἦλθε ὁ συντορχῆς ὁ Γεωργίου ἀπὸ τὸν Ζέροβα, ἀλλὰ δὲν τὸν θέλουν οἱ ἀξιωματικοί. Τί λέξ, θὰ θελήσης νὰ τεθῆς ἐπὶ κεφαλῆς ὅλων γιὰ νὰ σώσουμε τὴν κατάστασι; Τοῦ ἀπήντησα ὅτι φοβᾶμαι, ὅτι δὲν θὰ δεχθῶν ἂν δεχθῶν δὲν θὰ εἶχα ἀντίρρηση, ὑπὸ ἓνα ἡμῶς ὄρο, ὅτι θὰ πειθαρχήσουν ἀπόλυτα. Εἶδαμε ἀμέσως τὸν Ρίντ καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλιγόωρη συζήτησι, κατελήξαμε νὰ κληθοῦν οἱ Ἀρχηγοὶ γιὰ νὰ συζητήσουμε. Ἐκείνη τὴν στιγμὴ, ὅπως εἶπα καὶ στὸν Ρίντ, ἔπαιζα κορόνα - γράμματα τὸ κεφάλι τοῦ ἀδελφοῦ μου ποὺ τὸν εἶχαν οἱ Ἴταλοὶ στὰ χέρια τους. Χάριν τῆς Πατρίδος εἶπα, ἄς θυσιάσῃ καὶ κείνος, ὅπως καὶ ὁ ἄλλος ὁ ἀδελφός μου στὴ Θράκη. Ἐκλήθησαν καὶ ἔφτασαν ἀμέσως ὁ Καραχάλιος καὶ ὁ «Ἀκρίτας», στοὺς ὁποίους ὁ Ρίντ ἀνεκοίνωσε τὴν σκέψι του. Καὶ οἱ δύο συνεφώνησαν, χωρὶς τὸν ἐλάχιστο δισταγμό, νὰ εἶμαι κοινὸς ἀρχηγὸς τῶν δύο παρατάξεων καὶ δέχτηκαν τοὺς ὄρους μου.

»... Μίλησα μὲ τὸν Καραχάλιο καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικὸς καὶ διεπίστωσα: 1) Τὸν ἀγνό καὶ ἄδολο πατριωτισμὸ τους, γιὰ τὸν ὁποῖο ποτὲ δὲν μπορούσα νὰ ἀμφιβάλλω. 2) Ὅτι δὲν ἀνῆζον σὲ πολιτικὴ ὀργάνωσι, οὔτε ἐπιηρεάζονταν ἀπὸ πρόσωπα ἢ ὀργανώσεις. 3) Ὅτι ἤθελαν τὴν εἰρηνικὴ διαβίωσι μὲ τὸν ΕΛΑΣ, μὲ ἀρχηγοὺς τῶν ὁποίων βρίσκονται σὲ φιλικὲς καὶ στενὲς σχέσεις. 4) Δὲν ἤθελαν τὴν ἐνοποίησι, γιατί μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες ἦσαν κομμουνιστὲς καὶ δὲν ἤθελαν ν' ἀκούσουν γιὰ ὑπευθύνους, καπεταναίους κλπ. στὶς ὁμάδες. Ἔβγαλα τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀχιλλεῖος πτέρνα γιὰ τὴν ἐνοποίησι ἦταν οἱ καθοδηγηταὶ καὶ γενικὰ τὰ τριμελῆ ἀρχηγεία τῶν ὁμάδων, ἀλλὰ καὶ τὸ σῆμα ΕΛΑΣ ποὺ ἔφεραν στὰ πηλίτιά τους οἱ ἐλασίτες.

»... Ὁ Στρατικὴς βρισκότανε σὲ ζῶρῃ ἀντίθεσι καὶ μὲ τὸν Καραχάλιο καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικὸς καὶ ἤθελε νὰ πᾶμε στὴν Κωστομέρα, γιατί, ὅπως μοῦ ἔλεγε, ἐκεῖ θὰ μπορούσε νὰ κάμῃ ὅ,τι ἔπρεπε... Ἄν δὲν ἦσυνα ἐσὺ ἐδῶ, μοῦ εἶχε εἰπῆ πολλὲς φορὲς, θὰ εἶχα λύσει ὅλα τὰ ζητήματα, ὅπως ἐγὼ ξέρω καὶ ὄλους αὐτοὺς ἢ θὰ τοὺς ἔθετα ὑπὸ τὶς διαταγὲς μου ἢ θὰ τοὺς ἔδιωχνα...

»... Ὅταν γύρισα, μοῦ εἶπε ὁ Ρίντ γιὰ τὶς ἀποφάσεις ποὺ εἶχαν ληφθῆ καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ μένω μαζί του, γιὰ νὰ ἀνταλλάσσουμε γνώμες ἐπάνω σὲ στρατιωτικὰ ζητήματα, γιατί ὅπως μοῦ εἶπε, θεωρεῖ πιθανὴ συμμαχικὴ ἀπόβασι στὸν Κυπριασιακὸ κόλπο.

» Βαδίζαμε (Σημ. τὴν 25ῃν Ἰουλίου 1943 διὰ τὸ Στόμιο) μὲ τὸν Μανροειδῆ στὴν κεφαλὴ τῆς φάλαγγας. Δὲν βάσταξα καὶ τοῦ εἶπα μέσες ἄκρες γιὰ τὸν Καφίρη (Σημ. πρόκειται γιὰ τὴν ἐπίθεσι τῶν κομμουνιστῶν τὴν

23.7.43 κατά τῆς ομάδος Καφίρη εἰς Κωστομέραν), χωρὶς νὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι ἦταν αἰχμάλωτος, γιατί φοβόμουνα μήπως γυρίσῃ πίσω. Τοῦ ζήτησα δύο ἀντάρτες καὶ τοὺς ἔστειλα στὴν Ἄνω Φυγαλία μὲ ἓνα σημεῖωμά μου στὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον καὶ τοῦ ἔγραφα νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ συναντήσῃ στὴν διχάλωσι τοῦ δρόμου, πού ὁδηγεῖ στὴν Ἄνω Φυγαλίαν καὶ Στόμιον. Ὅταν φθάσαμε στὴ διχάλωσι, ἤρθε ἐκεῖ τὸν Θεοχαρόπουλο καὶ τοῦ ἔδωσα δύο σημεῖωματα, τὸ ἓνα γιὰ τὸν Καραχάλιο καὶ τὸ ἄλλο γιὰ τὸν καθοδηγητὴ τοῦ ΕΛΑΣ Νικήτα Σούμπλη νὰ μεταφέρῃ τὸ συντομώτερον καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ἐξασκήσῃ ὅλη του τὴν ἐπιρροή καὶ στοὺς δύο γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ κάθε ἐπεισόδιο. Ἐγραφα καὶ στοὺς δύο «ὅτι τὸ ἐπεισόδιο Καφίρη δὲν πρέπει νὰ διαταράξῃ τίς σχέσεις τῶν ομάδων καὶ τοὺς ἐξώριζα στὴν τιμὴ τους καὶ τὸν πατριωτισμὸ τους νὰ προλάβουν μήπως συμβῇ τίποτε», βεβαιώνοντας καὶ τοὺς δύο, ὅτι γιὰ τὸ ἐπεισόδιο θὰ ἐπιληφθῇ τὸ Ἄρχηγεῖο ἀμέσως.

».. Ξένοιασα καὶ πίστεψα πὼς ὁ Ἄντωνόπουλος θὰ ἀπεσύρτετο καὶ τὸ ἐπεισόδιον θὰ ἔληγε. (Σημ. πρόκειται διὰ τὸν κομμουνιστὴν Χρῆστον Ἄντωνόπουλον πού εἶχε μείνει μὲ μίαν ομάδα του καὶ τὴν ομάδα τοῦ ΕΛΑΣ Γιαννοπούλου πλησίον τῆς ἀποθήκης ὄπλων εἰς Πλατάνια καὶ εἰς τὸν ὀποῖον ὁ ἀντ)ρχηγὸς Παπαδόπουλος, πρὶν ἀναχωρήσῃ διὰ Στόμιον) εἶχε δώσει ἐντολὴν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον Πλατανίων καὶ νὰ ἀποφύγῃ κάθε πρόκλησιν εἰς τὰς ομάδας τοῦ «Ε.Σ.». Μόλις φθάσαμε στὸ Στόμιον, ἔδωκα τὴν ἐντολὴν στὸν Μαυροειδῆ νὰ προχωρήσῃ μὲ τὴν ομάδα του στὴ θέσι πού ἔπρεπε νὰ ἐγκατασταθῇ γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ Ἄρχηγείου καὶ ἐγὼ μὲ τὸν Ρίντ καὶ τὸ ἄλλο προσωπικὸ μὲ τὰ μεταγωγικὰ προχωρήσαμε καὶ φθάσαμε στὴν νέα θέσι.. Δὲν προλάβαμε νὰ τακτοποιηθοῦμε καὶ καταφθάνει ἓνας κάθιδρος ἀντάρτης καὶ μοῦ ἐγγχειρίζει ἓνα σημεῖωμα. Στὰ χεῖρα του εἶχε καὶ ἓνα ἄλλο γιὰ τὸν Μαυροειδῆ. Ἄνοιγω τὸ δικό μου καὶ διαβάζω:

«Κύριε Συνταγματάρχα,

Ὁ ΕΛΑΣ ἐπετέθη ἐναντίον τῆς ομάδος Θεοχαροπούλου. Ἐγὼ καὶ ὁ Ντάβος κινούμεθα πρὸς τὰ ἐκεῖ. Σπεύσατε ἐν ὀνόματι τῆς Πατρίδος νὰ σώσετε τὴν κατάστασι.

ΛΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιτολὴ γὰρ Πυρ)κοῦ»

» Ἀνακοινῶν ἀμέσως στὸν Ρίντ τὸ περιεχόμενον τοῦ Σημειώματος καὶ τοῦ παραδίνου καὶ τὸ σημεῖωμα τοῦ Μαυροειδῆ, πού τοῦ ἔγραφε νὰ γυρίσῃ ἀμέσως στὸ στρατόπεδο (Σημ. πρόκειται γιὰ τὸ στρατόπεδο τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια). Ὁ Ρίντ ξεμεινε ἐμβρόντητος. Ἐγὼ τὰ εἶχα χάσει καὶ δὲν μιλοῦσα. Τὴν στιγμὴ ἐκείνη καταφθάνει ὁ Μαυροειδῆς καὶ μὲ ἱταμὸ ὕφος μοῦ ζητοῦσε εὐθύνες, γιατί δὲν τοῦ ἔδωσα τὸ σημεῖωμα. Ἄρχισε νὰ παίρῃ κι' ὅλας ἀπειλητικὸ ὕφος. Ὁ Ρίντ τοῦ εἶπε εἰς ἔντονον ὕφος: «Ἐπῆρες μίαν ἐντολή καὶ ἐκεῖ εἶναι ἡ θέσις σου» τὸ σημεῖωμα δὲν ἐπέτρεψα ἐγὼ νὰ σοῦ

σταλή». Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Μαυροειδῆ ἔδινε τὴν ἐντύπωσι πὼς εἶχα κάνει κάποια σκηνοθεσία, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ διευκολύνω τὸν ΕΛΑΣ σὲ μιὰ ἐνέργεια σὲ βῆρος τῶν ὁμάδων τῶν ἀξιωματικῶν. Καὶ ἔκανε αὐτὴ τὴν σκέψι, τὴν στιγμὴ πού ἤξερε ὅτι στὸ «Βουνὶ» ὑπῆρχαν 4 ὁμάδες, οἱ ὁποῖες δὲν θὰ εὑρισκαν καμμία δυσκολία νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν μιάμιση ὁμάδα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἐν ἀνάγκη νὰ τὶς διαλύσουν. Ἄλλὰ αἰσθάνθηκα μεγάλη πικρία... σηκώθηκα καὶ ἔφυγα...

» Πέρασα ἀπὸ τὸ Στόμιο καὶ γιὰ συντομία κατέβηκα στὴν Νέδα καὶ πῆρα τὸν ἀνήφορο πρὸς τὰ Πλατάνια. Στὸ δρόμο συνήντησα κάποιον ἀντάρτη, ὁ ὁποῖος μὲ πληροφόρησε ὅτι ἀτεσοβήθη ἡ σύρραξις καὶ ἡσύχασα. Σὲ λίγη ὥρα ἔφθασα στὸ «Βουνὶ» ὅπου ἦδρα τὸν λοχαγὸ Καραχάλιο, τὸν ὑπολ)γὸ Πῆτερ καὶ τὸν Νικήτα Σούμπλη, ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν γιὰ τὴν Κωστομέρα γιὰ νὰ διευθετήσουν τὸ ζήτημα Καφίρη. Ἀπὸ τὸν Καραχάλιο ἔμαθα τί εἶχε συμβῆ. Οἱ δύο ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ, πρὶν ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὶς θέσεις τους, ἠθέλησαν νὰ πάρουν τὰ 50 ὄπλα ἀπὸ τὴν ἀποθήκη καὶ ἔρριξαν στὸν ἀέρα μερικὲς τουφεκιές, ὅταν ἐπλησίαζαν στὴν ἀποθήκη. Ὁ Θεοχαρόπουλος πού κοιμώτανε ἐκεῖ μὲ τοὺς ἀντάρτες του, χωρὶς νὰ τὰ χάσει τοὺς εἶπε: «Τί πάθατε ρε παιδιά; Ἐμᾶς ἐρχόσαστε νὰ σκοτώσετε; Δὲν εἶμαστε κι' ἐμεῖς Ἕλληνες;... Τὸ ἐπεισόδιο ἦτανε ἔργο τοῦ σατανικοῦ Ἀντωνόπουλου, πού ἦτανε ἱκανὸς γιὰ ὅλα καὶ παρ' ὅλο ὅτι δὲν εἶχε κανένα πόστο, ἡ γνώμη του ἐβάρυνε πολὺ.

»... Ἔγραψα στὸν Ρίντ ἓνα γράμμα στὸ ὁποῖον ἀνέφερα λεπτομερῶς, ὅσα εἶχαν συμβῆ ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς ἀναχωρήσεώς μας ἀπὸ τὸ «Βουνὶ», ὡς τὴν ὥρα πού συνήντησα τὸν Καραχάλιο... Ἀναχωρώντας ἀπὸ τὰ Πλατάνια (Σημ. Τὴν 27ην Ἰουλίου 1943) αἰσθανόμουν μιὰ ἀνακούφισι ἀλλὰ καὶ πικρία. Ἀνακούφισι, γιὰτὶ ἀπαλασσομόμυνα ἀπὸ μελλοντικὲς εὐθύνες καὶ πικρία, γιὰτὶ δὲν μπόρεσα νὰ ἐπιτύχω τὴν ἐνότητα...».

Ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος παρέδωσε εἰς ἀνθ)γὸν Θ. Γιαννόπουλον, μέλος τῆς Ἀποστολῆς, εἰς Πλατάνια, ὡς βεβαιώνει ὁ ἤδη ἀντ)ρχης Θ. Γιαννόπουλος εἰς τὴν ἀπὸ 25.8.61 ἔκθεσίν του τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν διὰ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Ρίντ:

«Ἀγαπητὲ κ. Ρίντ,

Λυποῦμαι πάρα πολὺ πού δὲν μπόρεσα νὰ ἔλθω μόνος μου νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, παρὰ τὴν ἐπιθυμία μου. Θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκτίμησίν μου καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην μου εἰς τὸ πρόσωπόν σας καὶ νὰ σᾶς δηλώσω, ὅτι παύω ἀπὸ τοῦ νὰ ἠγοῦμαι τῶν ὁμάδων διὰ πολλοὺς λόγους καὶ κυρίως, διότι λόγω τῆς ὑγείας μου, δὲν μπορῶ νὰ ὑφίσταμαι τὰς ταλαιπωρίας τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ὁ σημερινὸς ἀγὼν, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε οἱ κομμουνισταὶ δὲν συνεμορφώθησαν πρὸς τὰ συμφωνηθέντα.

Μὲ ἀγάπην
Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Ἄντ)ρχης»

11.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΚΟΚΚΩΝΗ ΚΑΙ ΛΟΧΑΓΟΥ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. Πολλοὶ ἀξιωματικοί, 48 ἐν ὄλῳ, καταγόμενοι ἀπὸ Ὀλυμπίαν, Τριφυλίαν καὶ γειτονικάς περιφερείας Ἠλείας καὶ Ἀρκαδίας, ἀφοῦ ματαίως προσεπάθησαν νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μέσσην Ἀνατολήν, ἀποφασίζουσιν τὸν Ἰούνιον 1943 νὰ κατέλθουν εἰς περιοχὴν Ὀλυμπίας πρὸς ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ 1) Γεώργιος Κοκκῶνης, ταγ)ρχης, ἀπὸ Ταξιάρχης Ὀλυμπίας. 2) Γεώργιος Θεοχαρόπουλος, λοχαγὸς ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας. 3) Λεωνίδα Γαλανόπουλος, λοχαγός, ἀπὸ Φιλιατρὰ Τριφυλίας. 4) Γ. Κρίβας, λοχαγός, ἀπὸ Ἀνδρίτσαιναν. 5) Εὐστάθιος Θεοδορόπουλος, λοχαγός ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας. 6) Χαρ. Παπαλυμπερίου, ἀνθ)γός ἀπὸ Μυρώνεια. 7) Ἀθανάσιος Οἰκονομόπουλος, λοχαγός ἀπὸ Μεσσηνίαν. 8) Ἀναστάσιος Μπούσμπουρας, ἀνθ)γός ἀπὸ Ζαχάρω. 9) Γ. Τσικόγιαννης, ἀνθ)γός ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα. 10) Ι. Γούτας, ἀνθ)γός ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα. 11) Χρῆστος Κότσιμας, ὑπολ)γός ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα. 12) Ζαφείρης Γαλανόπουλος, ἀνθ)γός ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα. 13) Ἀντώνιος Ἀντωνόπουλος, ἐφ. λοχαγός ἀπὸ Ἡραῖον Γορτυνίας κ.ἄ.

Νὰ νὰ κατέλθουν ἅμωσ εἰς Ὀλυμπίαν δι' αὐτὸν τὸν μεγάλον σκοπὸν, ἐχρηαίοντο χρήματα καὶ κυρίως ὄπλα. Ἀπενθίνονται, λοιπόν, εἰς τὴν ὀργάνωσιν ΕΚΕΑ. Ἡ ΕΚΚΑ, (Ἐθνικὴ καὶ Κοινωνικὴ Ἀπελευθέρωσις) ἦτο μία ἀπὸ τίς πολλὰς ὀργανώσεις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὴν Ἀθήνα μὲ μεγάλη δύναμι. Εἶχε δὲ καὶ ἔνοπλα τμήματα ἀνταρτῶν εἰς τὴν Φθιώτιδα ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν.

Ἡ ΕΚΚΑ μὲ ἐνθουσιασμὸν ἄκουσε τὴν προσφορὰν τῶν ἀξιωματικῶν Πελοποννήσου καὶ τοὺς ὑπόσχεται νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ ποικιλοτρόπως. Γίνονται συσκέψεις τῶν ἀξιωματικῶν Γ. Κοκκῶνη, Γ. Θεοχαροπούλου, Π. Γαλανοπούλου καὶ Κ. Κρίβα μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς ΕΚΚΑ καὶ ἀποφασίζεται ἡ ἄμεσος κἀθοδος τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν περιοχὴν Ἄνω Φυγαλίας γενετείρας τοῦ λοχαγοῦ Γ. Θεοχαροπούλου, πρὸς ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἐλαβον ἐντολὴν νὰ ὀργανώσουν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀνταρτικὰς ὁμάδες τῆς ΕΚΚΑ μακρὰν ὁμωσ, πάσης πολιτικῆς ἢ πολιτειακῆς κατευθύνσεως. Οἱ ἠγέται τῆς ΕΚΚΑ ἐξήτησαν ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικὸς νὰ ὀρίσουν σημεῖον ῥίψεως ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς περιοχὴν Ὀλυμπίας, προκειμένον νὰ ζητήσουν διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τῆς ΕΚΚΑ ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. ῥίψιν, ἀποστολῆς ἀσυρμάτου, ὄπλων κλπ. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἔδωσαν σημεῖον ῥίψεως τὸ χωρίον Ἄνω Φυγαλία, ἔλαβον δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ ῥίψις ἐντὸς μηνὸς καὶ ἀνεχώρησαν κατὰ κλιμάκια εἰς Ὀλυμπίαν, ἀφοῦ παρέλαβον καὶ ἀρκετὰ χρήματα διὰ τὰ πρῶτα ἔξοδα. Ἡ ΕΚΚΑ μάλιστα εἰ-

χε ἐνεργήσει καὶ εἶχε δοθῆ εἰς τὰ τοπικά ἴ(ποκ)τα τῆς Ἐθνικῆς Τροπέζης ἐντολὴ ἀπεριορίστου πιστώσεως διὰ τοὺς ἐν λόγῳ ἀξιωματικούς, χάριν τοῦ ἀγῶνος.

2. Πρῶτοι ἐξεκίνησαν οἱ ἀξιωματικοὶ Γ. Θεοχαρόπουλος, Λεων. Γαλανόπουλος, Κ. Κρίβας, Ζαοίφης Γαλανόπουλος κ.ἄ. μὲ ταλαιπωρίες καὶ ἐλέγχους τῶν Ἱταλο - γερμανῶν εἰς Ἐλευσίνα καὶ Κόρινθον, μεταμφιεσμένοι εἰς μαυραγορίτες καὶ θεομαστάς τραίνου, μὲ κίνδυνον νὰ συλληφθοῦν ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ΚΚΕ - ΕΑΜ, ποὺ παρακολουθοῦσαν κάθε κίνησι ἀξιωματικῶν (ὅπως οἱ Ἱταλο - γερμανοί), ἔφθασαν τὴν 5ην Ἰουλίου 1943 εἰς Ἀνδρότσιαναν.

Ἡ εἰδήσις, ὅτι ἔφθασαν εἰς Ὀλυμπίαν ἀξιωματικοὶ ἐξ Ἀθηνῶν, ἔφερε ἀκράτητον ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸν πληθυσμὸν. Μόνον οἱ κομμουνισταὶ ἐλυπήθησαν καὶ ἀρχίζουσιν ἀμέσως νὰ κυκλοφοροῦν κάθε ψέμμα καὶ συκοφαντία, ποὺ θὰ ἐμείωνε τὴν αἰγλὴν καὶ τὸ κῦρος τῶν ἀξιωματικῶν. Τοποθετοῦν πλησίον τῶν χωριῶν ὅπου διέρχονται πολυβόλα καὶ αὐτόματα πρὸς ἐκφοβισμόν. Ἄν εἶχαν ἀκόμη πάρει ἐντολὴν νὰ δολοφονήσουν. . . Οἱ ἀξιωματικοὶ φθάνουν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου ἦτο ἀκράτητος ὁ ἐνθουσιασμός τῶν κατοίκων. Ὅλοι ζητοῦν ὅπλα νὰ καταταγοῦν εἰς τὰ ἀνταρτικά. Ποῦ, ὅμως, τὰ ὅπλα;

3. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἡ ἡγεσία τῆς ΕΚΚΑ ἀνέλαβε νὰ συνδεθῆ μὲ τὸν ἀσύματόν της μὲ τὸ Σ.Μ.Μ. καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ γίνουσιν ρίψεις εἰς τοὺς ἀξιωματικούς αὐτούς, πρὸς συγκρότησιν ὁμάδων ΕΚΚΑ εἰς Ὀλυμπίαν. Ἀλλά, ὅπως εἶναι γνωστόν, εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν ἦσαν ἀνταρτικά τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τὸν Μάϊον 1943 καὶ τὸ Σ.Μ.Α. ἀπαντᾷ εἰς τὴν ΕΚΚΑ Ἀθηνῶν, ὅτι εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν ὑπάρχει συμμαχικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν Ἄγγλον Ταγ)ρχὴν Ρίντ καὶ δὲν δύναται νὰ ἐνισχύσῃ ἄλλο ἀνταρτικὸ συγκρότημα εἰς τὴν ἰδίαν περιοχὴν, χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ρίντ, μόνον ἰπευθύνου διὰ τὴν περιοχὴν, ἀπὸ Πύλον μέχρι Πύργου — Ἡλείας.

Τὴν ἀπάντησιν, ὅμως, αὐτὴν τοῦ Σ.Μ.Α. πρὸς τὴν ΕΚΚΑ Ἀθηνῶν, δὲν τὴν γνωρίζουσιν οἱ ἀξιωματικοὶ Γ. Θεοχαρόπουλος, Κ. Κρίβας, Λ. Γαλανόπουλος κλπ., καὶ προπαρασκευάζουσιν τὰ τῶν ρίψεων. Ὀπλίζονται οἱ χωρινοὶ μὲ διάφορα ὅπλα καὶ μὲ ὅπλα ποὺ ἔστειλε ὁ Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ ὁ Σπ. Μαυροειδῆς. Ὅλη ἡ ὁμάς τοῦ Θεοχάρη Θεοχαροπούλου ἐπῆγε εἰς Ἄνω Φυγαλίαν καὶ ἐξώπλισε πολλοὺς. Τὴν 16ην καὶ 17ην Ἰουλίου 1943, ἀνάβουν φωτιές πλησίον τῆς Ἄνω Φυγαλίας, ὡς σήματα διὰ ρίψεις ὄπλων ἀπὸ ἀεροπλάνου τοῦ Σ.Μ.Α. Τὰ ἀεροπλάνου ὅμως, ποὺ ἦλθαν πράγματι ἐκεῖνα τὰ βράδουα, ἔπειτα ἀπὸ λίγες στροφές στὸν ὀρίζοντα, ἐπέστρεψαν χωρὶς νὰ κάνουν ρίψεις. Κατὰ σύμπτωσιν ἐκεῖνα τὰ βράδουα ἀνεμένοντο ρίψεις ἀπὸ ἀεροπλάνου εἰς περιοχὴν Πλατανίων, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ εἶχαν καὶ ἐκεῖ ἀνάψει φωτιές μὲ τὰ ἴδια σήματα. Ἐπῆλθε σύγχισις καὶ τὰ ἀεροπλάνου ἀνεχώρησαν καὶ ἐματαιώθη ἡ ρίψις.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἔστειλαν ἀμέσως τὸν ἀνθ)γὸν Βασ. Τσίγγανον ἐκ Μεγαλοπόλεως εἰς Τρίτολιν, ἵνα συναντήσῃ ἐκεῖ τὸν ἀνθ)γὸν Θεόδ. Πετρόπου-

λον καὶ ἀναλάβη οὗτος καὶ εἰδοποιηθῆ ἡ ΕΚΚΑ Ἀθηνῶν περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀξιοματικῶν εἰς Ὀλυμπίαν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ματαιώσεως τῶν ρίψεων.

Οἱ ἀφιχθέντες ἀξιοματικοὶ δὲν ἦλθον προηγουμένως εἰς καμμίαν ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀποστολὴν Ρίντ καὶ ἀρχηγεῖον Γ. Καραχάλιου. Προφανῶς ἤθελον νὰ μὴ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς Ἄγγλους Ρίντ καὶ Πήτερ, πρὶν δεχθοῦν ρίψεις. Δὲν εἶναι βεβαίως ἐξηκριβωμένον ἂν ἡ ΕΚΚΑ ἐγνώριζεν πρὶν τὴν ἀφίξιν συμμαχικῆς ἀποστολῆς εἰς Τριφυλίαν -- Ὀλυμπίαν, ἐφ' ὅσον ὁμως τὸ ἐγνώριζε, εἶναι προφανῆς ἡ εὐθύνη της, διότι ἠθέλησε εἰς τὸ ἴδιο μέρος νὰ δημιουργήσῃ ἰδικὴν της ὁμάδα, χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ συνεννόησιν μὲ τὸ Σ.Μ.Α.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ κρίνομεν σκόπιμον νὰ σημειώσωμεν τὰ ἐξῆς, ὅπως ἀναγράφονται εἰς τὴν ἐκθεσιν λοχαγοῦ Ρήγα Παπαϊωάννου ἔτους 1943: Τὴν νύκτα τῆς 16 Ἰουλίου 1943, ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου ἀπὸ τὴν Καλλιθέα Ὀλυμπίας μὲ τὸν ἱππὸν Ἀσημακόπουλον καὶ τὸν μόνιμον λοχίαν Πανοτόπουλον Σωτήριον ἀπὸ Ἀμυγδαλιές, ἀνεχώρησαν διὰ ἀρχηγεῖον Πλατανίων. Φθάνουν τὴν 17.7.1943, εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου ἐπληροφορήθησαν τὴν ἀφίξιν τῶν λοχαγῶν Θεοχαροπούλου, Κρίβα, Γαλανοπούλου κ.ἄ. Ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος τοὺς εἶπε: Ἠλθομεν κατόπιν διαταγῆς τοῦ Στρατηγεῖου Μ. Ἀνατολῆς διὰ νὰ συγκροτήσωμεν καὶ ἠγηθῶμεν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἐν τῇ περιφερείᾳ μας. Ὅλοι οἱ ἀξιοματικοὶ βάσει τῆς διαταγῆς αὐτῆς μετέβησαν (ἐξ Ἀθηνῶν) εἰς τὰς περιφερείας τῶν καὶ πρόκειται νὰ κατέλθουν εἰς τὴν περιφερείαν μας οἱ Ὀλύμπιοι καὶ Τριφυλῖοι ἀξιοματικοὶ ἐξ Ἀθηνῶν, ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμένεται ἡ ἀφίξις τοῦ λοχαγοῦ Εὐσταθίου Θεοδωροπούλου κ.ἄ.

Εἰς ἐρώτησιν τοῦ λοχαγοῦ Παπαϊωάννου, ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἀνόδου τῶν εἰς τὸ ὕψωμα τοῦ χωρίου, ἀπήντησε ὁ Θεοχαρόπουλος:

— «Πήγαμε καὶ κάναμε ἀναγνώρισι διὰ νὰ ἐγκαταστήσωμεν νέον στρατηγεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔχῃ καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ὑπάρχον εἰς Πλατάνια καὶ μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Πρόκειται δέ, ἐντὸς τῆς νυκτὸς (ἀπόψε) νὰ γίνουν καὶ ρίψεις καὶ συνάμα νὰ πέσῃ καὶ Ἄγγλος (συν)ορχης μὲ τὸ ἐπιτελεῖον του.

Εἰς ἐρώτησιν τοῦ λοχαγοῦ Παπαϊωάννου: «Διατὶ ἀφοῦ ἀνήκετε εἰς τὴν ἰδίαν ὁργάνωσιν μὲ ἡμᾶς θὰ κάνετε νέον στρατηγεῖον;

— Θεοχαρόπουλος: Ἀνήκομε εἰς τὴν αὐτὴν ὁργάνωσιν, ἀλλὰ θὰ κάνωμε νέο στρατηγεῖον.

Ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου συνεχίζει τὴν πορείαν του, φθάνει εἰς ἀρχηγεῖον Πλατανίων καὶ ἔπειτα ἀπὸ συνομιλίης του μὲ λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον καὶ Ρίντ τὴν 18.7.1943 ἐπιστρέφει εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου συναντᾷ τοὺς λοχαγοὺς Γ. Θεοχαρόπουλον, Κ. Κρίβαν, Λ. Γαλανόπουλον εἰς σύσκεψιν. Μετέχει εἰς τὴν σύσκεψιν διὰ τὴν ἄνω κατάστασιν καὶ ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου. Ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος ὑποστηρίζει τὴν ἄποψιν, ὅτι τὰ μέγχοι τοῦδε ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν δὲν ἐπιτρέπουν δισταγμὸν καὶ ἀνα-

βολήν τῶν ἐνεργειῶν μας. Εἰς πρώτην εὐκαιρίαν πρέπει νὰ τοὺς κτυπήσωμεν. . . Ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου διαφωνεῖ μὲ τὸν Θεοχαρόπουλον εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος εἶπε: «Ἐχει ἀπόλυτον δίκη ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου, διότι οἱ συνάδελφοι ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθόντες, εἶναι μακρὰν τῶν πραγμάτων, μέχρι σήμερον δὲν γνωρίζουν τὰς σατανικὰς ἐνεργείας καὶ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος ἀπήντησε τὰ ἐξῆς: «. . . Φαίνεται πὼς τοὺς φοβᾶσθε, γι' αὐτὸ καὶ λέτε αὐτά. . .».

Σχετικῶς ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπ. Μαυροειδῆς γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 4.5.1961 ἐκθεσίον του·

Φθάνουν ἐξ Ἀθηνῶν οἱ λοχαγοὶ Γ. Θεοχαρόπουλος, Γ. Κρίβας, Λεων. Γαλανόπουλος. Λέγουν ὅτι ἔχουν συνεννοηθῆ μὲ Μέσην Ἀνατολήν νὰ γίνουν ρίψεις εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, χωρὶς νὰ εἰποῦν ὅτι ἦλθον ἐκ μέρους τῆς ΕΚΚΑ. Μοῦ ἐζήτησαν ἀνδρας ἀσφαλείας καὶ τοὺς ἔδωσα τὸν πατέρα μου Γ. Μαυροειδῆν, τὸν θεῖον μου Παν. Μαυροειδῆν, τὸν ἀδελφόν μου Ι. Μαυροειδῆν, δέκα ἀκόμη ἀνδρες, ὄπλα καὶ ἓνα πιστόλι Σμίθ. Ἐπίσης τοὺς ἔδωσα καὶ τὰ σήματα διὰ νὰ ἀνάβουν φωτιές, νὰ κατατοπισθοῦν εἰς τὰς θέσεις καὶ τὰ ἀεροπλάνα. Ἔρχονται τὸ βράδυ τὰ ἀεροπλάνα, βλέπουν δύο φωτιές (εἰς τὴν περιοχὴν Πλατανίων καὶ εἰς Ἄνω Φυγαλίαν) καὶ ἀναχωροῦν χωρὶς νὰ κάνουν ρίψεις. Ὁ Ἄγγλος ταγματάρχης Ριντ ἐπληροφορήθη σχετικῶς, μὲ ἐκάλεσε καὶ μοῦ εἶπε ὠργισμένος:

— Νὰ φύγουν ὅλοι ἀπὸ ἐδῶ. Νὰ μὴ τοὺς ἰδῶ στὰ μάτια μου. Ἐδῶ ἐγὼ εἶμαι ἀποστολή! Δύο ἀποστολές δὲν γίνονται στὸ ἴδιο μέρος. . .

«. . . Παρὰ ταῦτα καταφέρει ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος νὰ πάρῃ τὶς ομάδες Θεοχάρη Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη νὰ κἀνῃ περιοδείαν καὶ ἐμφάνισιν πρὸς τὴν Ἀνδρίτσαινα».

4. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, εὐρῆκαν ἀφορμὴν νὰ παρουσιάσουν εἰς τὸν Ἄγγλον τοὺς νέους ἀξιωματικοὺς ποὺ ἦλθον εἰς Ὀλυμπίαν «ὡς προδότες», ὡς «συνεργάτες τῶν Γερμανῶν» καὶ «φασίστες» κλπ. καὶ νὰ ἀρχίσουν πλέον ἐντατικὴ καλλιέργεια τοῦ μίσους τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ μέχρι τότε εἶχαν σκοπὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον. . . Οἱ κομμουνισταὶ παρουσιάσθησαν εἰς τὸν ταγ)ρχην Ριντ, τοῦ ἔδειξαν τὶς φωτιές ποὺ εἶχαν ἀνάψει οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς Ἄνω Φυγαλίαν καὶ ἰσχυρίσθησαν ὅτι ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος, ἀρχηγὸς τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ., ἐγνώριζε τὴν ἄφιξιν τῶν ἀξιωματικῶν, ὅτι εἶχε συνεννοηθῆ μαζί των καὶ ὅτι ἐσκεμμένως ἀναβαν τὶς φωτιές διὰ νὰ ὑποκλέψουν τὶς ρίψεις. Ἡ κατάστασις ἦτο κρίσιμος, ἢ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἄγγλου Ριντ πρὸς τὶς ἐθνικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. ἄρχισε νὰ κλονίζεται. Εἰδοποιηθεὶς ἐπεσκέφθη τὸν Ριντ ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος. Μὲ μεγάλην δυσκολίαν κατώρθωσε νὰ τὸν πείσῃ, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὴν ἄφιξιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὅτι ἦτο ἀμέτοχος τῶν ἐνεργειῶν των. Ὁ Ριντ ἐν ὀργῇ τοῦ εἶπε: «Ἀφοῦ δὲν ἔχετε οὔτε σεῖς γνῶσιν, θὰ πρόκειται περὶ ἐνεργείας τῶν Γερμανῶν καὶ θὰ εἶναι κατ'ἄποψιν. Θὰ ἔπρεπε νὰ συλληφθοῦν, διότι ἐκινδύνευσε ὁλόκληρος ὁ ἀγὼν καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν μέτρα ἀντιμετωπίσεως τῶν Γερμανῶν καὶ

ἀπὸ ξηραῶς καὶ ἀπὸ ἀέρου». Ἔδωσε δὲ ἐντολὴν εἰς τὸν Ταγ)ορχὴν Στρατῆκιν τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ στείλῃ ὁμάδες τοῦ πρὸς σύλληψιν των καὶ παρουσίαςιν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον.

Πράγματι τὸ πρῶτὶ ἐξεκίνησε μία ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἔσπευσε πρὸς Ἄνω Φυγαλίαν διὰ νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ τοὺς μεταφέρῃ εἰς Πλατάνια. Ὁ κίνδυνος πλέον ἦτο μέγας. Οἱ κομμουνισταὶ αὐτὸ ἤθελαν. Θὰ τοὺς ἐπετίθεντο καὶ περισσότερον ὀπλισμένοι, ὅπως ἦσαν, θὰ τοὺς συνελάμβανον ἀμέσως καὶ ἀσφαλῶς θὰ τοὺς ἐξετέλουν. Τὸν ἄμεσον αὐτὸν κίνδυνον ἀπέτρεψεν ἐνέργεια τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου. Ἐκάλεσε ἀμέσως τὸν Παπᾶ-Χρόνην Καραχάλιου, πρῶτον ἐξάδελφόν του καὶ ἱερέα τοῦ χωρίου Πλατανίων καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐντολὴν νὰ μεταβῇ τὸ ταχύτερον διὰ τοῦ πλέον συντομωτέρου δρομολογίου εἰς Φυγαλίαν, νὰ ἐκθέσῃ εἰς τοὺς ἐκεῖ ἀξιωματικούς τὴν κατάστασιν καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Πλατανίων. Εὖτυχῶς ὁ Παπᾶ-Χρόνης, μὲ τὴν ταχύτητα καὶ τὴν εὐφυΐαν ποὺ τὸν διέκρινε, ἐπρόλαβε, ἔφθασε ἐνωρίτερον εἰς Ἄνω Φυγαλίαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς καὶ παρέλαβε τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον, Λεων. Γαλανόπουλον καὶ Κ. Κρίβαν καὶ τοὺς ὠδήγησε εἰς Πλατάνια.

5. Εἰς Πλατάνια τοὺς ἀνέμενε ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος καὶ εἰς γενομένην συζήτησιν τοὺς ἀνέπτυξε τὸν κίνδυνον ἀπὸ τὴν ἐνέργειάν των αὐτὴν, χωρὶς νὰ συνεννοηθοῦν πρῶτα καὶ μὲ τὶς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ δημιουργήσουν ἀδικαιολόγητον δυσπιστίαν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ εὐκαιρίαν εἰς τοὺς κομμουνιστάς νὰ συκοφαντήσουν τὶς ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνεγνώρισαν ὡς σφάλμα των, τὴν μὴ προηγουμένην ἐπίσκεψιν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Πλατανίων καὶ τὴν μὴ προγενεστέραν συνεννόησιν μὲ τὶς ἐθνικὲς ὁμάδες καὶ τὴν Ἄγγλικὴν ἀποστολὴν, ἐδικαιολογήθησαν ὅμως, ὅτι ἐνήργουν κατ' ἐντολὴν τῆς ΕΚΚΑ, ἀνεγνωρισμένης ὀργανώσεως ἀπὸ τὸ Σ. Μ.Α.

Κατὰ τὴν συνάντησίν των μὲ τὸν Ρίντ, ὁ Ἄγγλος ταγ)ορχὴς τοὺς ἀνεκοίνωσε ὅτι: «Ἡ ἐνέργειά σας εἶναι ὑποπτος, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἐγὼ ἐξεπροσώπων τὸ Στρατηγεῖον Μ.Α. καὶ οἰαδήποτε ἄλλη ἐκδήλωσις θὰ ἔπρεπε νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν κατακτητὴν. Ἄνευ τῆς ἐγκρίσεώς μου δὲν δύνανται νὰ γίνουσι οἱ ρίψεις καὶ δὲν θὰ συγκροτηθοῦν ἄλλες ὁμάδες ἄνευ τῆς ἐγκρίσεώς μου. Ζητῶ νὰ μοῦ δώσετε τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας, ὅτι δὲν θὰ ἀνάψετε φωτιά διὰ νὰ προκληθῇ οἱ ρίψεις ὑπὸ Βρετανικοῦ ἀεροπλάνου, ἄλλως θὰ διατάξω νὰ ἔλθουν νὰ σᾶς κτυπήσουν».

Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος τοῦ ἀτήνησεν:

— «Ἐπίκεινται εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος, ἀναγκαζόμεθα νὰ σᾶς δώσωμεν τὸν λόγον τῆς τιμῆς μας. Ἄλλὰ νὰ μᾶς δώσετε σχετικὴν ἔγγραφον διαταγὴν καὶ νὰ ἐνημερώστε σχετικῶς καὶ τὸ Στρατηγεῖον Μ. Α.». Ὁ ταγ)ορχὴς Ρίντ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξῆς ἔγγραφον διαταγὴν: «Λοχαγὸν κ. Θεοχαρόπουλον Γεώργιον ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου, ὡς Βρετανικοῦ ἀξιωματικοῦ συνδέσμου τοῦ Σ.Μ.Α. διὰ τὴν περιφέρειαν ἀπὸ Ἄλβαινα μέχρι Μεσσηνίας, σᾶς

ἀπαγορεύω νὰ ἀνάψετε φωτιές πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ προκαλέσητε Βρεταννικὰ ἀεροπλάνα εἰς τὴν περιοχὴν διὰ τὴν ὁποίαν εἶμαι ὑπεύθυνος.

Πλατάνια 18.7.1943 Ταγματάρχης Ρίντ».

6. Οἱ ἀξιωματικοὶ τελικῶς παρεδέχθησαν τὴν ἄστοχον ἐνέργειάν των καὶ ἐξήτησαν νὰ μείνουν εἰς τὶς ἐθνικὲς ομάδες καὶ νὰ ἐξοπλισθοῦν. Ὁ Ρίντ τοὺς ἀνεκοίνωσε ὅτι δυστυχῶς ἔχει δημιουργηθῆ ὀξύτης καὶ σοβεῖ μία κρίσις, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει τὴν ἀπομάκρυνσίν των. Τότε ἐπενέβη ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος, παρεκάλεσε καὶ ἐπέμεινε νὰ μὴ ἀπομακρυνθοῦν ἐκ τοῦ ἀρχηγείου, διότι ὑπῆρχε κίνδυνος τῆς ζωῆς των ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ἀξίωσις τοῦ Καραχάλιου ἔγινε δεκτὴ καὶ τοὺς ἀνέλαβον οἱ ομάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὴν προστασίαν των.

Ἀπὸ τὴν ὅλην αὐτὴν ὑπόθεσιν οἱ κομμουνισταὶ εὐρήκαν ἀφορμὴν νὰ ἐπιτεθοῦν ὀλίγον ἀργότερον κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Βεβαίως τὸ ὅτι θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ σύγκρουσις μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ἦτο γεγονός ἀναμφισβήτητον καὶ πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀξιωματικῶν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ἀλλὰ ὁ χρόνος τῆς συγκρούσεως θὰ ἦτο εἰς πολὺ μακρὸν μέλλον, ὅποτε θὰ ἦτο ἄλλη ἡ δύναμις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. μὲ νέες ρίψεις ὄπλων, μὲ ἐξοπλισμὸν νέων ομάδων καὶ μὲ παραλαβὴν Ἰταλικῶν ὀπλισμοῦ κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου 1943, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπέτυχον μὲν νὰ ἐξοντώσουν τοὺς ἀξιωματικούς, ἄρχισαν ὅμως ὄργανωμένην ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ διέδιδον καταπληκτικὰ πρᾶγματα:

«Ἦλθε ὁ ἀρχηγὸς ΕΟΝ Θεοχαρόπουλος συνεννοημένος μὲ τὸν Καραχάλιον, τὸν Ἑοβίτη καὶ θὰ μᾶς προδώσουν, εἶναι συνεννοημένοι μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ κινδυνεύει ὁ ἀγώνας κλπ.». Συγχρόνως δέ, ἄρχισαν νὰ συκοφαντοῦν συστηματικῶς τὶς ἐθνικὲς ομάδες εἰς τὸν Ρίντ.

7. Τὴν 19.7.1943, ὁ ἀξιωματικὸς Γ. Θεοχαρόπουλος, Λ. Γαλανόπουλος καὶ Κ. Κρίβας ἐπέστρεψαν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν. Τὴν 23.7.1943, ὁ ἐπιλοχίας Ζ. . . ἔφθασε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τοὺς ἐπληροφόρησεν α) ὅτι ἡ ΕΚΚΑ οὐδεμίαν ἐνίσχυσιν μπορεῖ νὰ προσφέρῃ πρὸς κάθοδον καὶ τῶν ὑπολοίπων ἀξιωματικῶν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ β) ὅτι ἔρχεται ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκίωνης.

Τὴν 24ην Ἰουλίου 1943, οἱ λοχαγοὶ Θεοχαρόπουλος, Γαλανόπουλος καὶ Κρίβας, ἔρχονται εἰς Πλατάνια πρὸς συνάντησιν καὶ συνεννόησιν μετὰ τοῦ Ρίντ καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ Ρίντ εἶχε ἀναχωρήσει διὰ Στόμιον, ὅπου εἶχε μεταφερθῆ τὸ στρατηγεῖον τῆς ἀποστολῆς.

Ἐπακολουθεῖ συζήτησις, τοὺς ἀναπτύσσουν τί ἔχουν πληροφορηθῆ ἀπὸ τὴν δρασίαν τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, τοὺς ἐκβιασμούς, τὶς πιέσεις των καὶ τὶς 88 ἐκτελέσεις των μέχρι τότε εἰς τὴν περιφέρειαν Ὀλυμπίας. Ὅτι οἱ κομμουνισταὶ λεηλατοῦν καὶ ἀρπάζουν τὰ ριπτόμενα εἶδη ὀπλισμοῦ πρὸς ἐξοπλισμὸν ἰδιαιτέρων μαχητικῶν καὶ ἐφεδρικῶν ομάδων καὶ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐκδηλώνουν παντοιοτρόπως τὶς διαθέσεις των πρὸς διάλυσιν

τῶν ἐθνικῶν ομάδων καὶ ἐξήτησαν νὰ ἐξοπλίσουν ἰδικές των ομάδες, νὰ ἀναλάβουν τὴν ἀσφάλειαν τῆς περιοχῆς Ὀλυμπίας. Τὰ αὐτὰ ἀνακοινώνουν καὶ εἰς τὸν Ρίντ μόνις ἐπέστρεψε. Ὁ Ρίντ τοὺς εἶπε: «Δὲν ἀναλαμβάνω οὐδεμίαν εὐθύνην διὰ τὴν ἐνίσχυσίν σας ἰδιαιτέρως, δύνασθε ὁμως, νὰ συγχωρευθῆτε μετὰ τῶν ομάδων τοῦ λοχαγοῦ Γ. Καραχάλιου, ἐφ' ὅσον καὶ οὗτος θὰ ἤθελε».

Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος εὐχαρίστως ἄκουσε τὴν λύσιν αὐτὴν. Ἦτο ζήτημα πλέον ὀλίγων ἡμερῶν ἢ δημιουργία καὶ ἄλλων ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. μὲ τόσους ἐκλεκτοὺς ἀξιωματικούς, ποὺ εἶχαν ἔλθει καὶ τὸν μέγαν ἐνθουσιασμόν τοῦ πληθυσμοῦ. Τὴν καλὴν ὁμως τροπὴν τῆς καταστάσεως αὐτῆς, διὰ τὴν ἐθνικὴν παράταξιν, οἱ κομμουνισταὶ ἠθέλησαν νὰ τὴν ἀλλάξουν καὶ ἐπιτίθενται ἐνόπλως εἰς δύο διαφορετικὰ σημεῖα κατὰ τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. α) Κατὰ τῆς ομάδος Κ. Καφίρη εἰς Κωστομέραν τὴν 23.7.1943 καὶ β) κατὰ τῆς ομάδος Θεοχάρη Θεοχαροπούλου τὴν νύκτα τῆς 25.7.1943, εἰς Πλατάνια, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Οἱ ἀρχηγοὶ Θεοχαρόπουλος, Γαλανόπουλος καὶ Κρίβας, ἔπειτα ἀπὸ τὴν συνεννόησιν διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν ὑπ' αὐτῶν νέων ομάδων τοῦ Ε.Σ. μεταβαίνουν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου ἀνακοινώνουν τὸ γεγονὸς εἰς ἀτμόσφαιραν ἀκρατητοῦ ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκεῖ τὴν 25ην Ἰουλίου 1943, λαμβάνουν σημεῖωμα τοῦ ἀντ)χου Π. Παπαδοπούλου ἀπὸ τὸ Στόμιον, ἵνα μεταβοῦν ἐκεῖ δι' ἐπείγουσαν ὑπόθεσιν, ὅπου μεταβάντες τοὺς ἐπληροφόρησαν ὅτι ομάδες κομμουνιστῶν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς ομάδος Κ. Καφίρη εἰς περιοχὴν Κωστομέρας. Ἐπειδὴ ὑπῆρχε κίνδυνος συγκρούσεως καὶ τῶν λοιπῶν ομάδων εἰς Πλατάνια, οἱ λοχαγοὶ ἀνεχώρησαν εἰς Πλατάνια, ὅπου αἱ ομάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔφθασαν μὲ ἄλλους ἐνόπλους εἰς τὸν χώρον τῶν λοιπῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ.

8. Οἱ κομμουνισταὶ, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχιδολοφόνον Χρ. Ἀντωνόπουλον, ἀνησυχήσαντες ἀπὸ τὴν ἐπελθοῦσαν συμφωνίαν μεταξὺ ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὴν παρατηρουμένην κίνησιν, τὴν νύκτα τῆς 25ην Ἰουλίου 1943, περιεκύκλωσαν τὴν ομάδα Θεοχάρη Θεοχαροπούλου, ἵνα τὴν ἀφοπλίσουν. Τὸ πρῶτ' συνέχισαν τὴν κύκλωσιν καὶ ἐπετέθησαν διὰ πυρῶν αὐτομάτων ὅλων πρὸς ἐξουδετέρωσίν της. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος μετὰ τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. διὰ καταλλήλου ἐνεργείας ἐπέτυχεν τὴν κύκλωσιν τῆς ομάδος τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ λύσουν τὴν ἰδικὴν των κύκλωσιν καὶ νὰ ζητήσουν συγγνώμην, ἰσχυρισθέντες ὅτι «ἔκαμαν ἀσκήσεις...».

Τὸ ἑσπέρας τῆς 27ης Ἰουλίου ἔφθασε ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πλατάνια ὁ λοχαγὸς Εὐστάθιος Θεοδωρόπουλος, ὅστις τοὺς κατετόπισε διὰ τὴν κατάστασιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ΕΚΚΑ. Ἐν τῷ μεταξύ, τὴν 25ην Ἰουλίου, εἶχε φθάσει ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης εἰς Ἄνω Φυγαλίαν μὲ δύο λοχαγοὺς. Οἱ λοχαγοὶ Γ. Θεοχαρόπουλος, Γ. Κρίβας καὶ Εὐστάθιος Θεοδωρόπουλος, ἀναχωροῦν διὰ Ἄνω Φυγαλίαν πρὸς συνάντησιν Γ. Κοκκῶνη, ἵνα τὸν εἰδοποιήσουν καὶ ἐπισκεφθῆ τὸν Ρίντ. Ὁ λοχαγὸς Γαλανόπουλος τὴν

29ην 'Ιουλίου παραμένει εις Πλατάνια. Εἰς Ἐνω Φυγαλίαν φθάνει ὁ Ρίντ μὲ τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον προοριζόμενοι διὰ Δυρράχιον. Ὁ Ρίντ ἐδήλωσεν εἰς τὸν Γ. Κοκκώνη: «Δὲν ἀναγνωρίζω ἄλλες ὀμάδες. Ἐν θέλετε δύνασθε νὰ συνεργασθῆτε μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς τοῦ Ε.Σ.

Ὁ Ρίντ μὲ τὸν Παπᾶ - Χρόνην ἀνεχώρησαν διὰ Δυρράχιον.

Εἰς Ἐνω Φυγαλίαν τὸ ἑσπέρας τῆς 29.7.1943, γίνεται συγκέντρωσις τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ εἶχαν ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν ΕΚΚΑ, ὅπου: α) βεβαιώνεται ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις μετὰ τὴν ματαίωσιν τῶν ρίψεων, β) ὁ ταγματάρχης Γ. Κοκκώνης ἐτοίμασε καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὴν ΕΚΚΑ Ἀθηνῶν τὴν ἑξῆς ἀναφορὰν:

«... Ὁ Ρίντ μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν θὰ γίνουσι αἱ ἀναμενόμενα ρίψεις καὶ δὲν δύναται οὔτε ὄπλα, οὔτε τὴν τροφοδοσίαν νὰ ἀναλάβῃ. Εἴμεθα 7 λοχαγοί, δύο εὐέλπιδες, τρεῖς ἐπιλοχίαι καὶ 40 ἔνοπλοι. Ἔχετε ὑποχρέωσιν ἐνισχύσεως. Δυνάμεθα νὰ ὀπλίσωμεν ἀπεριόριστον ἀριθμὸν. Τώρα θέλομεν τοὐλάχιστον 400 ἐνόπλους. Ἐὰν βραδύνετε θὰ φέρετε εὐθύνην σοβαρωτάτην...

Γ. Κοκκώνης».

Καὶ γ) ἀποφασίζεται ἡ κίνησις ὀμάδων πρὸς Ὀλυμπίαν πρὸς ἐπίδειξιν δυνάμεως, συγκρότησιν ὀργανώσεων καὶ ἐνίσχυσιν ἠθικοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, κατόπιν ἐκφρασθείσης ἐπιθυμίας τῶν κατοίκων... .

Τὴν 30.7.1943, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας νὰ μεταβῆ εἰς Δυρράχιον καὶ ἀναφέρει εἰς συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον τίς ἐχθρικῆς διαθέσεις τῶν κομμουνιστῶν εἰς Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν καὶ ζήτησιν ἐνίσχυσιν τὸ ταχύτερον μὲ μίαν ἔνοπλον ὀμάδα. Ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας, πράγματι ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολήν του, ὁ συνταγματάρχης ὅμως Γιαννακόπουλος, τοῦ ἀπήντησε, ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ δυνάμεως ἀπὸ Ταύγετον καὶ προσέθεσεν τὰ ἑξῆς: «Εἶσθε ἀξιωματικὸς καὶ ἔχετε τὴν ὑποχρέωσιν, ἂν σᾶς κτυπήσουν οἱ κομμουνισταί, νὰ τοὺς διαλύσετε, ἄλλως νὰ αὐτοκτονήσετε...». Τὴν ἰδίαν ἡμέραν 30ην Ἰουλίου 1943, ὁ Ι. Κοκκώνης ἐπῆγε ἀπὸ Πλατάνια, ὅπου ὑπηρετοῦσε, εἰς Ἐνω Φυγαλίαν πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀδελφοῦ του ταγματάρχου Γ. Κοκκώνη, διότι εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι εἶχε φθάσει ἐξ Ἀθηνῶν. Ἐκεῖ εὗρε τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον, τὸν λοχαγὸν Κάρτσωναν καὶ τὸν ἀντιπλοῦν Κ. Καφίρη, μετὰ τὴν μάχην τῆς Κωστομέρας. Τότε τοῦ ἔδωκε τὸ ἑξῆς ἔγγραφον ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης, νὰ τὸ πᾶν εἰς τὸν λοχαγὸν Λεωνίδα Γαλανόπουλον ποὺ εἶχε παραμείνει εἰς Πλατάνια:

«Ἀγαπητὲ Λεωνίδα,

Σεῖς θὰ παραμείνετε δύο ὀμάδες εἰς ὑψίπεδον Πλατανίων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἄλλων πέντε ὀμάδων, αἵτινες νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς Στόμιον, ὅπου τὸ στρατηγεῖον Ἄγγλων, ὁπότε καὶ αὐταὶ θὰ ὑποστηρίξουν μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τὴν ἰδικήν σας.

Γ. Κοκκώνης».

Τὸ ἔγγραφο παρεδόθη εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν Δημ. Παπαδόπουλον, ὅστις τὸ ἀπέστειλε εἰς τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον μὲ τὸν ἀντάρτην Ἀρβανιτάκη.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ Ι. Κοκκίωνης (ἀδελφὸς τοῦ ταγματάρχου Γ. Κοκκίω, ὡς ἄνω), βεβαιώνει εἰς τὴν ἔκθεσίν του, ὅτι «ὁ Καραχάλιος «διέσπειρε» ὅτι ἐπίκειται ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἶπε νὰ παραμείνουν αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς ὑψίπεδον Πλατανίων, διότι «σκοπεύουν νὰ μᾶς κτυπήσουν οἱ κομμουνισταί». Ἐπιβεβαιώνεται συνεπῶς καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν, ὅτι δὲν ἐνέκρινεν ὁ Καραχάλιος μετακινήσιν τῶν ὀμάδων ἀπὸ Πλατάνια καὶ ὅτι ἔδωκε ἐντολὴν τῆς μὴ μετακινήσεώς των, ἀντίθετον τῆς διαταγῆς τοῦ ταγματάρχου Γ. Κοκκίω.

Τὴν 3ην Αὐγούστου 1943, πραγματοποιεῖται ἡ μετακίνησις τῶν ὀμάδων Θεοχ. Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς λοχαγοὺς Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ Κ. Κρίβαν, κατενθουσιασμένοι πρὸς Ἀνδρίστειναν. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ ταγ)ρχης Κοκκίωνης ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν πηγαίνει εἰς Πλατάνια, ὅπου εὐρίσκεται τὸ ἐσπέρας τῆς 5ης Αὐγούστου. Περὶ τῶν γεγονότων πρὸς ἀκολουθοῦν καὶ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου ἀναφέρομεν ἐπίσης εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

12.— ΜΑΧΗ ΚΩΣΤΟΜΕΡΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ 23.7.1943

Ἡ ὀμάς τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Κων)νου Καφίρη τὴν 20ην Ἰουλίου 1943, ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. νὰ περιοδεύσῃ στὰ χωριὰ τῆς ὀρεινῆς Ὀλυμπίας. Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τῆς ὀμάδος Καφίρη εἶχαν γυρίσει πολλὰ χωριὰ καὶ σκόρπιζαν παντοῦ ἐνθουσιασμὸν εἰς τὸν πληθυσμὸν. Μὲ Ἑλληνικά τραγούδια καὶ ζητωκραυγὰς γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατό, ἔμπαιναν σὲ κάθε χωριὸ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Μὲ λουλούδια, τραγούδια καὶ χοροὺς ὑποδέχτο τοὺς ἀντάρτες ὁ κόσμος. Μὲ ζητωκραυγὰς γιὰ τὴν ἐλευθερίαν, ὁ λαὸς ἐώρταζε τὴν εἴσοδον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. στὰ χωριὰ. Παντοῦ ἀγαλλίασις καὶ ψυχικὴ ἀνάπαυσις, ἔπειτα ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῆς δουλείας. Ἐπερήφανοι, σεμνοί, χωρὶς ἀξιώσεις ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, μπαίνουν στὰ χωριὰ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., ὄλο ἀγάπη καὶ γέλοια. Δὲν ζητοῦν τίποτε, δὲν ἀπειλοῦν, δὲν τρομάζουν κανένα. Ἐτόσχονται μόνον νὰ θυσιασθοῦν, ἂν χρειασθῇ, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος, ὅποτε ὄλα τὰ καλὰ θὰ ἔλθουν μετὰ. . . Ἡ θυσία των θὰ φέρῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ μετὰ ὄλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας. Τότε, ὄλοι θὰ χαροῦν, εἶτε λίγο, εἶτε πολὺ. Τότε ὄλα ἡμποροῦν νὰ γίνουν καλύτερα. . . Μὰ τώρα, ἄς εἴμεθα ἀγαπημένοι, ἐνωμένοι, σὰν μία ψυχὴ. Μία Πατρίδα, ἕνας λαός, ἕνας στρατός, ἦτο τὸ σύνθημά των. Παντοῦ ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο χαρούμενη, γεμάτη ἐμπιστοσύνη. Ὅλος ὁ κόσμος ἐξητοῦσε νὰ καταταγῇ εἰς τὰ ἀνταρτικά τοῦ Ε.Σ., ἐκπροσω-

ποῦσαν τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ. Ἐπραγματοποιοῦσαν τὸν πόθον τοῦ Ἑθνους. Συνέχιζαν τὴν δόξαν τῆς Πίνδου καὶ τῆς Κλεισοῦρας. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἶχε ξαναγεννηθῆ.

Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις εἰς τὰ χωριὰ τῆς Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἀπὸ τὶς περιοδεῖες τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμῶς, βλέπουν ὅτι ἡ συνέχεια αὐτῆς τῆς θριαμβευτικῆς πορείας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. θὰ ἔφερεν πλησίον των, ὅλον τὸν λαὸν καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον περιθώριον νὰ δράσῃ ἡ ἀπάτη των καὶ ἡ τρομοκρατία των. Ἀποφασίζουσι, λοιπόν, νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς ὁμάδος τοῦ Ε.Σ., τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη. Ἐξω ἀπὸ τὴν Κωστομέρα, τὴν ὥρα ποὺ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἶχον μείνει σὲ μίαν βρυσούλα εἰς θέσιν «Θεοτόκος» νὰ ἀναπαυθοῦν, σὲ μιὰ σκιά δένδρων ἀπὸ τὴν ζέστη τοῦ Ἰουλίου καὶ νὰ γευματίσουν. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν παρακολουθήσει τὴν πορείαν καὶ κατεύθυνσιν τῆς ὁμάδος Καφίρη. Ἐνας κατὰσκοπὸς των πλησιάζει τὴν ὁμάδα Καφίρη, χαιρετίζει τὸν ὀπλαρχηγὸν ὡς κουμπάρον του, ἐκδηλώνει ἐνθουσιασμὸν καὶ προσφέρεται νὰ φέρῃ τρόφιμα σὲ λίγη ὥρα γιὰ τὰ παιδιά. . . Φεύγει καὶ ἀντὶ τροφίμων, εἰδοποιεῖ τοὺς κομμουνιστὰς διὰ τὴν ἀκριβῆ θέσιν ποὺ ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ φθάνουν γρήγορα στὴ βρῦση καὶ κυκλώνουν τὴν ὁμάδα. Βάζουν τὰ πολυβόλα των γύρω - γύρω ἀπὸ τὴ βρῦση καὶ ἀξιῶνουν νὰ παραδοθοῦν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἦσαν ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι δὲν ἦσαν ἐκεῖ Ἴταλο - γερμανοί. Εἶχον ἀνιχνεύσει ὅλην τὴν γύρω περιοχὴν καὶ εἶχον πληροφορηθῆ ἀπὸ τοὺς συνδέσμους τοῦ Ε.Σ., ὅτι οἱ κατακτηταὶ ἦσαν εἰς τὴν εἰς τὴν Ἀνδρίτσαιναν, τὴν Κρέσταινα καὶ τὸν Πύργον. Ἡ Κωστομέρα ἦτο μακρῶς, ἦτο ἀδύνατον νὰ φθάσουν τόσον ἀστραπιαίως, νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν στὴν βρῦση τῆς Κωστομέρας. Ἡ ραχοῦλα καὶ ἡ βρυσούλα ἐκεῖ ἦσαν τόποι ἀσφαλείας ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ κατακτητοῦ. Δρόμος δὲν ὑπῆρχε, νὰ ἔλθῃ ἐχθρὸς μὲ μηχανοκίνητα. Ἐγευμάτισαν, λοιπόν, μὲ ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φανταστοῦν, ὅτι θὰ ἐδέχοντο ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ἔστω καὶ ἂν ἦσαν κομμουνισταί, ἔστω καὶ ἂν εἶχαν τόσα καὶ τόσα ἀπειλήσει καὶ τρομοκρατήσει. Μόλις πρὸ 15 ἡμερῶν εἶχαν ἀναγνωρίσει κοινὸν ἀρχηγὸν διαιτητὴν, ἄρα εἶχαν ὑποσχεθῆ πειθαρχίαν καὶ συνεργασίαν. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμῶς, δὲν ἔχουν λόγον, δὲν πιστεῦουν σὲ τίποτε, δὲν τηροῦν ὑποσχέσεις. Τὴν 3ην μ.μ. τῆς 23ης Ἰουλίου 1943, ἐπιτίθενται ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., τοὺς αἰφνιδιάζουν καὶ τοὺς ζητοῦν «νὰ παραδοθοῦν, ἄλλως θὰ τοὺς ἐκτελοῦσαν ὅλους, θὰ τοὺς ἐθέριζαν μὲ τὰ πολυβόλα τους».

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Καφίρης εὐρέθη εἰς δύσκολον θέσιν. Ἡ μάχη ἀρχίζει, φονεῖται ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθεμένους καὶ τραυματίζονται δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὁ Νικόλαος Θ. Σπηλιώτης ἀπὸ Περιβόλια, ὁ Νικήτας Νικητόπουλος ἀπὸ τὶς Ἀμυγδαλιές καὶ ὁ Ἀθανάσιος Μπενάρδος ἀπὸ Πετράλωνα Ὀλυμπίας. Ἄν ἡ μάχη ἐσυνεχίζετο, θὰ ἐδολοφονοῦντο ὅλοι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ θὰ ἐδίδοτο ἀφορμὴ ἀμέσου συγκρούσεως τῶν δύο παρατάξεων. Τότε ὁ ἀγὼν θὰ ἐχάνετο καὶ οἱ κατακτηταὶ θὰ ἐπανηγύριζον μὲ τὴν ἀλληλοεξόντω-

σιν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ αἰφνιδισμός, ἡ ἐπίθεσις ἀπὸ Ἑλλήνων, δὲν ἐπέτρεψαν ἢ δὲν ἐπέβαλλον ἀποτελεσματικὴν ἄμυναν. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Καφίρης, δίδει παράγγελμα νὰ σταματήσῃ ἡ μάχη:

— Μὴ ρίχνετε ρε παιδιὰ! Πρόκειται περὶ Ἑλλήνων! Ἔστω καὶ ἄν μᾶς σκοτώσουν.

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἐξακολουθοῦσαν, τοὺς εἶχαν κυκλώσει, ὁπότε συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἀφοπλίζονται. Ἐνας ἔνοπλος τοῦ ΕΛΑΣ ἐσήκωσε τὴν κἀνὴ τοῦ ὄπλου του καὶ ἐπῆγε νὰ σκοτώσῃ τὸν Καφίρη. Μόλις ἐπρόλαβε ὁ ἀντάρτης Αὐγερινὸς Καραλῆς καὶ τὸν ἔσωσε. Ὅλοι μαζί μὲ τὸν Καφίρη ὀδηγοῦνται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς εἰς περιοχὴν τῆς Κωστομέρας, ὅπου φυλακίζονται εἰς κἀτι ὑπόγεια. Ἐκεῖ μένουν πέντε ἡμέρας. . . Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τῶν πέντε ἡμερῶν, οἱ κομμουνισταὶ συγκροτοῦν «λαϊκὸν δικαστήριον» διὰ νὰ δικάσουν τὸν «φασίσταν Καφίρη» καὶ προσκαλοῦν ὑποχρεωτικῶς τοὺς κατοίκους ὄλων τῶν γύρω χωριῶν. Τοὺς ὑποβάλλουν ὡς συνθήματα καταδίκης του:

— Θάνατος εἰς τὸν Καφίρη!

— Θάνατος εἰς τὸν φασίστα Καφίρη!

Τὸ θλιβερὸν καὶ σοβαρὸν γεγονός, γίνεται γνωστὸν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ συνδέσμους τῆς Κωστομέρας τὴν ἐπομένην. Ὁ ἀρχηγὸς Γ. Καραχάλιος ἐνεργεῖ ἀμέσως. Μόνον ἀντίποινα θὰ ἔσωζον τὴν κατάστασιν. Διατάσσει τὶς ὁμάδες Θ. Θεοχαροπούλου καὶ Καραμπεσύνη νὰ κυκλώσουν μίαν κομμουνιστικὴν ὁμάδα τοῦ Χρ. Ἀντωνοπούλου καὶ ἠξίωσε τὴν παράδοσίν της. Ἡ ἐνέργεια ὅμως αὐτῆ, ἔγινε γνωστὴ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ φθάνει εἰς Πλατάνια ὁ ὑπολοχαγὸς Πῆτερ μὲ ἔκκλησιν τοῦ ταγματάρχου Ριντ νὰ μὴ γίνουν ἀντίποινα καὶ ὑπέσχετο νὰ ἀπελευθερωθοῦν ἀμέσως ὁ ὄπλαρχηγὸς Καφίρης μὲ τοὺς ἀντάρτες καὶ τὸν ὄπλισμόν των. Ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος στέλνει σύνδεσμον μὲ ἔγγραφον σημείωμα εἰς τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, ὅπου τὸν ἐξορκίζει νὰ μὴ χυθῇ αἷμα ἀδελφικόν, ὑποσχόμενος νὰ προσπαθήσῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἀπελευθερώσῃ τῆς ὁμάδος. Ἐδήλου δὲ σαφῶς ὅτι, ἄν δὲν θὰ συνηγοροῦντο οἱ κομμουνισταὶ θὰ παρητεῖτο ὁ ἴδιος τῆς θέσεώς του, ὡς κοινοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δύο παρατάξεων. Οἱ κυκλωμένοι κομμουνισταὶ ὑποκρίνονται ὅτι: «δὲν γνωρίζουν τίποτε διὰ τὸ ἐπεισδεδειον εἰς Κωστομέραν», ὅτι «λυποῦνται ἰδιαιτέρως, ὅτι τὸ ἀρχηγεῖον των ἦτο ἀμέτοχον τῆς ἐνεργείας μιᾶς ὁμάδος των» καὶ ὅτι «εἶναι πάντοτε πρόθυμοι νὰ συνηγοροῦν πρὸς τὴν διαταγὴν τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἀντ)ρχου Παπαδοπούλου».

Πρὸ τῶν ἐνεργειῶν καὶ ἐκδηλώσεων αὐτῶν, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιος ἀναστέλλει τὴν κύκλωσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀναμένει ἀπὸ ὧρας εἰς ὧραν εἰδησιν ἀπελευθερώσεως τῆς ὁμάδος Καφίρη.

Τὴν 26ην Ἰουνίου 1943, ἔφθασεν εἰς ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὁ ἀντισυν)ρχης Παπαδόπουλος, ὅστις ἐδήλωσεν εἰς τὸν Γ. Καραχάλιον, ὅτι ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ κοινοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δύο συγροτημᾶ-

των, ἐφ' ὅσον οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐξετέλεσαν ἀμέσως τὴν διαταγὴν του νὰ ἀπελευθερώσουν τὴν ομάδα Καφίρη. Ἐξέφρασε τὰ θεορὰ του συγχαρητήρια εἰς τὰς ἐθνικὰς ομάδας τοῦ Ε.Σ. διὰ τὴν ἄψογον καὶ ἐθνικὴν στάσιν των, ἠὺχθήθη νὰ εὐδοθῆ τὸ ἔργον των καὶ ἀνεχώρησε, ἐπιστρέψας εἰς Ἄετον Τριφυλίας. Οὕτω ἔκλεισε τόσον ἀδόξως τὸ κεφάλαιον τῆς κοινῆς ἀρχηγίας καὶ ἀπεκαλύφθησαν τόσον ἐνωρὶς οἱ κομμουνισταί, δόλιοι, ψευῆτες καὶ ὑπουλοὶ.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι περισσότερον ἠλεκτρισμένη ἀπὸ πρὶν. Οἱ ομάδες τοῦ Ε.Σ. ἔχουν ἐξαγριωθῆ κατὰ τῆς δολοφονικῆς αὐτῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν. Χρειάζεται, ὅμως, φρόνησις καὶ ψυχραιμία, ἵνα ἀποφευχθοῦν χειρότερα. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι πλέον πλησίον των καὶ ἀπαιτεῖται διπλῆ προφύλαξις καὶ πρόνοια δι' ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα μιᾶς ἐνεργείας. Ὁ Ἄγγλος ταγ) ρχης Ριντ ἀνησχεῖ. Ἀξιώνει ἀπὸ τοῦς κομμουνιστὰς πλήρη συμμόρφωσιν εἰς τὰς διαταγὰς του. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπόσχονται «τακτοποιήσιν τοῦ ζητήματος τῆς ομάδος Καφίρη». Ἔτσι ἐχαρακτήρισαν τὴν προδοτικὴν καὶ δολοφονικὴν ἐπίθεσιν των. Θέτουν ὅμως, ὡς ὄρον νὰ μεταβῆ ὁ Γ. Καραχάλιος μὲ τὸν λοχαγὸν Πῆτερ «πρὸς συζήτησιν τοῦ θέματος. Αὐτὰ τὰ μεταβιβάξει ὁ Ριντ εἰς τὸν Γ. Καραχάλιον καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ μεταβῆ εἰς Κωστομέραν, ὅπου θὰ ἀπεδίδετο ἀμέσως ἡ φυλακισμένη ὁμάς τοῦ Καφίρη.

Ὁ Γ. Καραχάλιος ἀναλαμβάνει προσωπικῶς καὶ αὐτὸ τὸ βᾶρος. Μαζὶ μὲ τὸν λοχαγὸν Πῆτερ καὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες Μπούκαλη καὶ Παπαδάμη, ἀναχωρεῖ διὰ Κωστομέραν. Περνοῦν ἀπὸ τὴν Κάτω Φυγαλίαν, ὅπου μένουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μενελάου Πιπιλῆ καὶ τὴν ἐπομένην φθάνουν εἰς Κωστομέραν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, σκοπίμως εἶχον καθυστερήσει αὐτὴν τὴν συνάντησιν. Ἐν τῷ μεταξῷ εἶχαν συγκεντρώσει πολὺν κόσμον εἰς Κωστομέρα ἀπὸ τὰ γύρω χωριά καὶ τὸν εἶχαν καθοδηγήσει κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ παρουσιάσουν ἀγανάκτησιν δῆθεν τοῦ λαοῦ, διὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Ἄγγλου Πῆτερ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ομάδος Καφίρη. Ὅλοι ἐπανελάμβανον ρυθμικῶς:

— Θάνατος εἰς τὸν Καφίρη!

— Θάνατος εἰς τὸν φασίστα Καφίρη!

Ἦσαν κατ' ἐντολὴν τῶν κομμουνιστῶν τὰ συνθήματα τῶν συγκεντρωθέντων. Ἐζητοῦσαν δηλ. τιμωρίαν εἰς αὐτοὺς πού ἐδέχθησαν δολοφονικὴν καὶ προδοτικὴν ἐπίθεσιν, ἀντὶ νὰ ζητοῦν τιμωρίαν τῶν ἐπιτεθέντων ἐνόχων! Καὶ κατηγοροῦσαν ὡς «φασίστα» τὸν Καφίρη, πού πολέμησε τοὺς φασίστες Ἰταλοὺς τὸ 1930—41 καὶ τοὺς πολεμοῦσε καὶ τότε μὲ τὴν ομάδα του. Δὲν ὑπῆρχε πράγματι καλλίτερη ὑπηρεσία εἰς τοὺς κατακτητὰς, ἕνας οργανωμένος ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ λοχαγὸς Πῆτερ τοὺς δηλώνει, ὅτι παύει κάθε περαιτέρω συνεργασία μαζί των καὶ ὅτι ἡ ἐνέργειά των ὡς ὑπηρετοῦσα τὸν κατακτητὴν, εἶναι ἐχθρική διὰ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ὅτι θὰ εἰσηγείτο νὰ στηματῆσιν κάθε περαιτέρω βοήθεια δι' ἀεροπλάνων πρὸς αὐτοὺς. Ὁ ὑπολοχαγὸς Πῆτερ, ὅσον καὶ ὁ Γ. Κα-

ραχάλιος, αξιώνουν την ελευθέρωσιν τῆς ομάδος Καφίρη ἐντὸς διημέρου καὶ ἀναχωροῦν διὰ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ρίντ. Οἱ κομμουνισταὶ στέλλουν μίαν ομάδα των καὶ παρακολουθοῦν τὴν πορείαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιου μὲ τὸν ὑπὸ γόν Πῆτερ. Ποῖος ὁ σκοπὸς των; Ἀσφαλῶς, ὅμως, ὄχι πρὸς διασφάλισιν αὐτῶν, ἰδίως τοῦ Καραχάλιου. Δὲν τοὺς εἶχε κανεὶς ζητήσῃ μέτρα ἀσφαλείας, οὔτε τὰ ἐγνωστοποίησαν πουθενά. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη, ὅτι εἶχον κακὸν σκοπὸν. Φθάνουσα ἡ ὁμάς αὕτη εἰς Κάτω Φυγαλίαν, ἐπληροφορήθη ὅτι μόλις εἶχε ἀναχωρήσει ἀπὸ κεῖ Γερμανικὸν ἀπόσπασμα καὶ εἶχον παραμείνει εἰς τὴν κωμόπολιν δύο Γερμανοὶ μεθυσμένοι. Οἱ κομμουνισταὶ πέρουν τοὺς δύο μεθυσμένους Γερμανοὺς καὶ τοὺς ἐκτελοῦν. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν προέβησαν, ὄχι βεβαίως διὰ νὰ δείξουν ἀνδρείαν, ἀφοῦ οἱ ἐχθροὶ ἦσαν εἰς κατάστασιν μέθης καὶ ἦσαν ἀνίκανοι νὰ ἀντισταθοῦν. Ἡμποροῦσαν ἂν ἤθελον νὰ φθάσουν λίγον ἐνωρίτερα καὶ νὰ δώσουν μάχην μὲ τὸ Γερμανικὸν ἀπόσπασμα. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦτο μάχη καὶ οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἶχον εἰς τὸ πρόγραμμά των νὰ δώσουν μάχης κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἐσκότωσαν τοὺς δύο μεθυσμένους Γερμανοὺς, διὰ νὰ φέρουν τρόμον καὶ φόβον εἰς τὴν κωμόπολιν Κάτω Φυγαλίαν τῶν 3.000 κατοίκων, νὰ ἀναγκάσουν τοὺς κατοίκους νὰ φύγουν στὰ βουνὰ καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν καὶ τοὺς ὑπολοίπους ποὺ θὰ μείνουν νὰ σκοτώσουν οἱ Γερμανοὶ καὶ τὰ οἰκήματα ὅλης τῆς κωμοπόλεως νὰ κάψουν εἰς ἀντίποινα. Τὸ σχέδιον των προχωρεῖ καλῶς. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Κάτω Φυγαλίας κατατρομαγμένοι ἐγκαταλείπουν τὴν πόλιν των καὶ καταφεύγουν πρὸς Στόμιον, ὅπου ὁ Ἄγγλος Ρίντ, ζητοῦντες προστασίαν. Ὁ Ρίντ ἐννοεῖ τοὺς ἀμέσους κινδύνους ἀντιποίνων ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, μετακινεῖ τὸ ἀρχηγεῖον του ἀπὸ τὸ Στόμιον καὶ δίδει διαταγὴν εἰς τὸν Γεώργιον Καραχάλιον καὶ εἰς ὁμάδα κομμουνιστῶν νὰ προστατευθῇ ἡ κωμόπολις τῆς Κ. Φυγαλίας. Ἐπεύθυνος τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως ὀρίζεται ὁ Γ. Καραχάλιος, ὅστις παίρνει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ ὀρίζει θέσεις μάχης. Οἱ Γερμανοὶ μὲ μηχανοκίνητες δυνάμεις ἔρχονται εἰς Κ. Φυγαλίαν καὶ ἀναζητοῦν τοὺς δύο Γερμανοὺς. Εὐτυχῶς ὅτι δὲν εἶχαν πληροφορηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν των καὶ μετὰ μικρὰν ἀναζήτησίν των ἀνεχώρησαν ἐκ Κ. Φυγαλίας, χωρὶς νὰ ἐφαρμόσουν ἀντίποινα. Προφανῶς θὰ ὑπέθεσαν, ὅτι αὐτομόλησαν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἔτσι ἐσώθη τότε ἡ Κ. Φυγαλία καὶ ἀπέτυχε τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ἀποτυχία, ὅμως, αὐτὴ φαίνεται ἔφερε καὶ ἄλλο ἀποτέλεσμα: Τὴν ἐπομένην ἀφήνουν ἐλεύθερον τὸν ὄπλαρχηγὸν Κ. Καφίρη καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Οὕτω μὲ τὴν ταχεῖαν ἐνέργειαν τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου καὶ κυρίως μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῆς ἀποστολῆς ἐσώθη ἀπὸ βεβαίαν δολοφονίαν ὁ ὄπλαρχηγὸς Καφίρης. Ἐκρατήθη ὅμως ὁ ὀπλισμὸς τῆς ομάδος του. Ἐκράτησαν τὰ ὄπλα διὰ τὴν ἄλλην ἐπίθεσίν των, ποὺ εἶχαν εἰς Νίβιτσα καὶ Περιβόλια τὴν 6ην Αὐγούστου. Θέτουν, ὅμως καὶ ἓνα ὄρον εἰς τὸν Ρίντ: «Νὰ μὴ δοθῇ πλέον διοικήσις ομάδος καὶ ὀπλισμὸς εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν Κ. Καφίρη». Αὐτὸς ὁ παράλογος καὶ ἀνήθικὸς ὄρος τῶν ἐπιτεθέντων ἔγινε δεκτός. Ἀλλὰ δὲν τὸν ἐτήρησε ὁ ὄπλαρχηγὸς Καφίρης, ὅπως ἀναφέρομεν κα-

τωτέρω. Καί ρωτοῦσαν τότε ὅλοι οἱ κάτοικοι ὀρεινῆς Ὀλυμπίας.

— Ποίους πρέπει νά φοβᾶται κανεῖς περισσότερον, τοὺς Γερμανοὺς ἢ τοὺς κομμουνιστάς;

Σχετικῶς ὁ ἀντάρτης Δημ. Χριστοδουλόπουλος γράφει τὰ ἑξῆς:

«... Ἀφοῦ περιεκύκλωσαν τὸ μέρος, ἐζητοῦσαν ἀπὸ τὴν ομάδα τὴν παραδοσιν τῶν ὄπλων τῆς ομάδος, ἢ ὁποῖα ἀνοιξε πῦρ καὶ ἐφρονεύθη εἰς ἀγροφύλαξ μᾶς περιοχῆς, ἐτραυματίσθησαν δύο ἄνδρες τῆς ομάδος, ἀλλὰ ὅταν πλέον ἀντελήφθη ὁ Καφίρης, ὅτι εἰς μάτην θὰ ἠγωνίζετο καὶ ὅτι οὔτε τρόπος ὑποχωρήσεως ὑπῆρχε, ἠναγκάσθη νά δώσῃ παραγγελίαν παύσατε πῦρ καὶ νά παραδοθῆ, ὑποχρεωθείς νά παραδώσῃ τὰ ὄπλα καὶ νά τοὺς ἀφαιρεθῆ καὶ ὁ ἱματισμός. Τοὺς ἐτοποθέτησαν εἰς μίαν καλύβην καὶ ἤρχισε τὸ πλήθος νά φωνάζῃ:

· · Θάνατος, θάνατος στὸν Καφίρη κλπ.

Τὸ γεγονός τοῦτο μετὰ δύο ὥρας ἐληροφορήθημεν καὶ εἰδοποίησα τὰς ομάδας τοῦ Ε.Σ. ἀλλὰ ἐκώφεψαν. Ἐλάβαμε τὰ ὄπλα 10 περίπου κάτοικοι τοῦ ἰδίου χωριοῦ τοῦ Καφίρη, ἀνατρέξαμεν εἰς τὸ στρατηγεῖον, ἵνα ἐνωθοῦμεν μετὰ τῆς ομάδος Μαυροειδῆ καὶ νά ἀνατρέξωμεν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ομάδος, ἀλλὰ ὁ Μαυροειδῆς μὲ ἓναν ἄνδρα τῆς δυνάμεώς του εἶχε μεταβῆ εἰς Πετράλωνα. Λαβόντες τὴν ἄγουσαν πρὸς Πετράλωνα συναντήσαμεν τοῦτον εἰς τὸν ὁποῖον ἀναγγεῖλαμε τὸ γεγονός καὶ τὸν σκοπὸν μας, παρακαλοῦντες τοῦτον νά μᾶς συνδράμῃ διὰ τῆς δυνάμεώς του, ὅστις μᾶς ὑπεσχέθη καὶ ὀπισθοχωρήσαμε νά ἐτοιμασθῆ ἡ ὁμάς καὶ νά προχωρήσουμε διὰ τὸν σκοπὸν. Ἄλλ' ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον ἔξωθι τοῦ Στομίου, ὅπου εἶχε μεταφερθῆ πρὸ δύο ἡμερῶν καὶ ἐφρουρεῖτο ἀπὸ τὴν ομάδα Μαυροειδῆ, ἠρνήθη νά μᾶς ἀκολουθήσῃ καὶ συμφώνως τὴν ἐντολὴν πού ἔλαβε ἀπὸ τὸν Ἀγγλον ταγματάρχην ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε τὸν λοχαγὸν Πῆτερ καὶ ἀπελευθέρωσεν τὴν ομάδα ἄοπλον μὲ τὴν ἀπαίτησιν τῶν ἐλασιτῶν ὅτι πλέον νά μὴν ἔχει δικαίωμα ὁ ἀρχηγὸς τῆς ομάδος Καφίρης νά τεθῆ ἀρχηγὸς καὶ νά μὴ δοθοῦν πρὸς αὐτὸν ὄπλα. Ὁ Καφίρης μὲ τὴν δυνάμιν του παρέμεινεν εἰς τὸ στρατηγεῖον μὲ τὴν ἄοπλον ομάδα του».

Ἔτσι ἔληξε ἡ μάχη τῆς Κωστομέρας. Εἶναι ἡ πρώτη δολοφονικὴ καὶ προδοτικὴ ἐνέργεια τῶν κομμουνιστῶν. Ἄλλὰ ἐπειδὴ δὲν εἶχε πολλὰ θύματα, δὲν ἔχει σημειωθῆ ὡς σημαντικὴ ἐνέργεια τῶν κομμουνιστῶν. Ἀποτελεῖ, ὁμῶς, σπουδαῖον γεγονός. Ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ὄλην ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Ἔγινεν ἀφορμὴ νά διαλυθῆ τὸ κοινὸν Ἀρχηγεῖον ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω καὶ νά ἀποχωρήσῃ τῆς Κοινῆς Ἀρχηγίας ὁ ἀντ'ορχης Παπαδόπουλος. Ἄλλὰ κυρίως ἦτο καὶ ἐνεργὸς ἐκδήλωσις τῶν κομμουνιστικῶν σχεδίων καὶ προειδοποιήσις εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Δυστυχῶς αὐτὸ τὸ σπουδαιότατον προειδοποιητικὸν σῆμα περὶ τῶν προθέσεων τῶν κομμουνιστῶν, δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ Ε.Σ., ὅπως θὰ φανῆ εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀπὸ τὰ γεγονότα πού ἐπικολούθησαν τὴν 6ην Αὐγούστου 1943.

13.— ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΚΛΟΠΗΣ ΟΠΛΩΝ ΚΑΙ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΥ
ΟΜΑΔΟΣ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ 26.7.1943.

“Όπως ἔχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω ἡ ὁμάς Κ. Καφίρη ἦτο εἰς περιοδεῖαν εἰς τὴν ὄρεινὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου ἐδέχθη τὴν 23ῃν Ἰουλίου 1943 δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς εἰς Κωστομέραν. Ἀπουσίαζε συνεπῶς ἀπὸ τὰ Πλατάνια. Ἐπίσης ἀπουσίαζεν πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν διὰ θέσεις καὶ κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ ἡ ὁμάς Βασιλοπούλου. Ἐπίσης ἡ ὁμάς Σπ. Μαυροειδῆ τὴν 25ῃν Ἰουλίου 1943 μαζί με τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχὴν Ρίντ καὶ τὸν ἀντ)ρχὴν Παπαδόπουλον εἶχε φθάσει εἰς Στόμιον Ὀλυμπίας.

Οἱ κομμουνισταὶ συμφώνως μετὰ τὸ δόλιον πρόγραμμά των, ἐνόμισαν ὅτι ἦτο εὐκαιρία νὰ ἀρπάξουν τὰ ὄπλα, πού ἦσαν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς ἀποστολῆς εἰς θέσιν «Βουνί» Πλατανίων καὶ νὰ ἀφοπλίσουν συγχρόνως τὴν ὁμάδα Θεοχαροπούλου. Διὰ τὴν φύλαξιν τῆς ἀποθήκης εἶχε διατεθῆ ἡ ὁμάς Θεοχάρη Θεοχαροπούλου. Εἰς Πλατάνια ἦτο ὁ λοχαγὸς Γ. Καραγάλιος, ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πήτερ καὶ αἱ ὁμάδες Παπαδοπούλου, Θεοχαροπούλου καὶ Καραμπεσύνη. Ὁ κομμουνιστὴς Χρηστος Ἄντωνόπουλος, κατὰ τὴν συμφωνίαν διαχωρισμοῦ τῶν ἀρχηγείων, εἶχε ζητήσει νὰ παραμείνῃ καὶ αὐτὸς εἰς Πλατάνια εἰς τὸ πεδῖον ρίψεων, ἐν ὅψει ρίψεων καὶ ἄλλων ὀπλων, ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὴν διανομὴν. Μετὰ τὸ ἀθῶον αὐτὸ ἐπιχείρημα ἐπέτυχε νὰ παραμείνῃ εἰς Πλατάνια.

“Όταν, ὅμως, ἀνεχώρησαν ὁ ἀντ)ρχὴς Παπαδόπουλος, μετὰ τὴν ὁμάδα τοῦ Μαυροειδῆ διὰ Στόμιον τὴν 25ῃν Ἰουλίου, δὲν ἄφησε νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ καὶ μία ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Γιαννόπουλον καὶ τὴν ἐκράτησε μαζί του, χωρὶς νὰ λάβουν γνῶσιν οἱ ἄλλες ὁμάδες τοῦ Ε.Σ.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν οἱ κομμουνισταὶ ἔκριναν ὅτι θὰ ἦτο ἐπιτυχὴς μία ἐπιχειρήσις των, νὰ κλέψουν τὰ ὄπλα τῆς ἀποθήκης καὶ νὰ ἀφοπλίσουν συγχρόνως καὶ τὴν ὁμάδα Θεοχάρη Θεοχαροπούλου, πού εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἀποθήκης εἰς θέσιν Βουνί. Ὡς κατάλληλον ὥραν εὐρεῖσαν τὴν 4ῃν πρωϊνὴν τῆς 26ῆς Ἰουλίου 1943. Ὑπελόγιζαν ὅτι οἱ ἀντάρτες τῆς ὁμάδος Θεοχαροπούλου ἔπειτα ἀπὸ ὀλονύκτιον σκοπιὰν θὰ ἐκοιμούντο καὶ θὰ ἦτο εὐχερὴς καὶ ταχεῖα καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν ὀπλων καὶ ὁ ἀφοπλισμὸς τῆς ὁμάδος αὐτῆς, πρὶν προλάβουν νὰ πάρουν εἶδησιν οἱ ἄλλες ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμάδα τοῦ κομμουνιστοῦ Χρ. Ἄντωνοπούλου ἦσαν οἱ ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ Γιαννοπούλου, Ὁθωνος Δριβαλιάρη, Ν. Παπαγιαννοπούλου, Ἐπ. Παπαδοπούλου καὶ ἄλλοι ἀρκετοὶ ἔνοπλοι καὶ ἀοπλοὶ διὰ νὰ ἐξοπλισθῶν μετὰ τὰ ὄπλα τῆς ἀποθήκης καὶ τῆς ὁμάδος Θεοχαροπούλου.

Κατὰ τὸ σχέδιον, ἀνύποπτη ἡ ὁμάς Θεοχαροπούλου θὰ ἐκυκλώνετο, θὰ ἐδέχετο ἐπίθεσιν, θὰ ἀφοπλιζέτο καὶ ἀμέσως μετὰ τὰ ὄπλα των καὶ μετὰ τὰ ὄπλα

τῆς ἀποθήκης καὶ τῶν νέων ρίψεων θὰ ἐξωπλιζόντο οἱ παρευρισκόμενοι ἄοπλοι, πρὶν προλάβουν νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν οἱ ἄλλες ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ τετελεσμένον ἦ καὶ αἵματηρὸν γεγονός, κανεὶς δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ διαμαρτυρηθῆ ἢ νὰ ζητήσῃ ἐπανόρθωσιν. Εἶχαν, ἤδη, πληροφορηθῆ οἱ κομμουνισταὶ ὅτι εἶχε ἀφοπλισθῆ ἡ ὁμάς Καφίρη, εἰς Κωστομέραν ἀπὸ τῆς 23ης Ἰουλίου. Εἶχε συνεπῶς ἐπιτύχει τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως. Οἱ κομμουνισταὶ πλησιάζουν πρὸς τὴν ἀποθήκην τῶν ὄπλων, κυκλώνουν τὴν ὁμάδα Θεοχάρη Θεοχαρπούλου, λαμβάνουν θέσιν μάχης, ὀχυρώνονται, βάζουν κἀτι πέτρες μπροστά των καὶ περιμένουν προφανῶς τὸ σύνθημα ἐπιθέσεως. Ἡ ὁμάς τοῦ Ὀθωνος Δριβαλαρή ἀποχωρίζεται τῶν ἄλλων ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κατευθύνεται εἰς θέσιν ἀνατολικῶς τῆς θέσεως «Βουνί», ἀπέναντι τοῦ καταυλισμοῦ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ τῆς ἀποθήκης πυρομαχικῶν. Ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἄλλων ὁμάδων, νὰ ἐγκλωβίσῃ ἄλλα καὶ νὰ πλήξῃ τοὺς ἄνδρες τοῦ Ε.Σ. πού θὰ διέφευγον τοῦ κλοιοῦ καὶ τῶν δολοφονικῶν σφαιρῶν τῶν ἄλλων ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ σχέδιον ἦτο πράγματι στρατηγικόν. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἦτο δυνατὸν οὔτε νὰ φανταστοῦν καλλίτερον, οὔτε νὰ ὄνειρευθοῦν καλλίτεροισιν συνεργάτες των. Εὐτυχῶς, ὅμως, ἓνα τυχαῖον περιστατικὸν κατ' ἀρχὰς καὶ μία γενναία πρωτοβουλία κατόπιν ἀνέτρεψε τὰ σχέδια των.

Ἄνθ) γὸς Θεόδωρος Γιαννόπουλος τῆς ἀποστολῆς, ὁ γνωστὸς μὲ τὸ ὄνομα «Γιαννάκης» εἶχε τὴν ἔμπνευσι νὰ στείλῃ ἓνα σύνδεσμο πρὸς τὸν ὄπλαρχηγὸν Γ. Βασιλόπουλον διὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ, ὅτι τὴν νύκτα τῆς 26ης Ἰουλίου ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ρίψις ὄπλων καὶ τὸν εἰδοποιήσῃ νὰ ἔλθῃ γρηγόρα. Οἱ κομμουνισταὶ ἐσυνήθιζον σὲ κάθε ρίψιν ὄπλων νὰ πέρνουν ὄπλα κρυφά, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μισὰ ὄπλα πού ἔπερνον ἀπὸ τὴν ἀποστολήν, ὅταν ἐγένετο ἡ διανομή. Ἐσυνήθιζον εἰς παραμονὴν ρίψεων ὄπλων νὰ στέλλουν εἰς τὸν τόπον ρίψεων ἰδικούς των ἄνδρες, προφασιζόμενοι ὅτι εἶναι κυνηγοὶ λαγῶν, ἐνῶ σκοπὸς των ἦτο ἡ κλοπὴ ἀλεξιπτῶτων καὶ ὄπλων. Διὰ νὰ προλάβῃ, λοιπόν, ὁ Γιαννόπουλος νέαν κλοπὴν ὄπλων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἔκρινεν ὅτι ἐπεβάλλετο καὶ ἡ παρουσία τοῦ Γ. Βασιλοπούλου, πού ἐγνώριζε ὡς ἀστυνομικὸς, καλλίτερον παντὸς ἄλλου τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ Βασιλόπουλος, μόλις ἔμαθε αὐτὴν τὴν πληροφορίαν ἀπὸ τὸν σύνδεσμον, ἀποφασίζει νὰ ἐπανέλθῃ ἀμέσως εἰς «Βουνί» μὲ τοὺς ἄνδρες του, ἄλλα κρυφά, χωρὶς νὰ τὸν ἀντιληφθοῦν οἱ κομμουνισταί. Ἐκράτησε μυστικὴν τὴν ἐπάνοδόν του, ἀκριβῶς διὰ νὰ προλάβῃ εἰς κατάλληλον στιγμήν κάθε κλοπὴν τῶν ὄπλων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Τὸ βράδυ τῆς 26ης Ἰουλίου φθάνει μὲ τοὺς ἄνδρες του πλησίον τοῦ καταυλισμοῦ τῶν ἄλλων ὁμάδων τοῦ Ε.Σ., χωρὶς νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν ἄφιξίν του σὲ κανέναν καὶ κρύβεται εἰς δασώδη θέσιν ἀνατολικῶς τῆς θέσεως «Βουνί», ὅπου ὁ καταυλισμὸς τῶν ὁμάδων, τὸ πεδίου ρίψεων καὶ ἡ ἀποθήκη τῶν πυρομαχικῶν. Γίνεται ἡ ρίψις τῶν ὄπλων καὶ μεταφέρονται τὰ ὄπλα εἰς ἓνα καλύβι πού ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀποθήκη ὄπλων. Τὴν φύλαξιν τῆς ἀποθήκης εἶχε ἀναλάβει ἡ ὁμάς Θεοχάρη Θεοχαρο-

πούλου. Οἱ ἄνδρες τῆς ομάδος κατάκοποι καὶ αὔπνοι ξαπλώνουν ὄλοι καὶ κοιμούνται. Οὔτε σκοποὺς ἔβαλαν, οὔτε ὑποψίας εἶχαν, οὔτε ἀνησυχίαν. Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὰς ρίψεις προσποιοῦνται ὅτι ἀποσύρρονται εἰς τὰς θέσεις των, ἐνῶ ἐπανέρχονται ὀλίγον πρὶν ἐξημερώσει, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Οἱ ἀντάρτες τῆς ομάδος Γ. Βασιλοπούλου τὰ παρακολουθοῦν ἄγρυπνοι. Εἶναι ἔτοιμοι, ἂν ἴδοῦν ἀπόπειραν διαρρήξεως τῆς ἀποθήκης καὶ κλοπῆς τῶν ὀπλων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς νὰ ἐπέμβουν, νὰ καλέσουν εἰς συναγερμὸν τὶς ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ ἀποκαλύψουν τοὺς κομμουνιστὰς. Οἱ ἄνδρες τοῦ Βασιλοπούλου τοῦ ἀναφέρουν ὅτι διακρίνουν ἀσυνήθεις κινήσεις ἀνδρῶν καὶ ὅτι ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Λ.ΑΣ λαμβάνουν θέσεις μάχης ἐναντι τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. Ὁ Βασιλόπουλος μὲ κιάλια διπιστώνει τὴν κύκλωσι τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ δίνει διαταγὴν νὰ λάβουν διάταξιν μάχης οἱ ἄνδρες του, ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ἦσαν, ἢ ὅποια ἐδέσποζε τῆς θέσεως τῶν ἐθνικῶν ομάδων καὶ τῆς ἀποθήκης πυρομαχικῶν. Εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν ὁ Βασιλόπουλος θὰ ἐκτυποῦσε τοὺς δολοφόνους ἐκ τῶν νώτων, θὰ ἔφερνε πανικὸν καὶ θὰ εἶχαν καιρὸν καὶ οἱ ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Σ. νὰ ἀνασυνταχθοῦν. Ὅπως, ὅμως, ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἢ ὁμάς τοῦ Ὁθωνος Δριβαλιάρη ἀποχωρεῖ τῶν ἄλλων ομάδων τοῦ Ε.Λ.ΑΣ καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν θέσιν τῆς ομάδος Βασιλοπούλου. Ἡ θέσις αὕτη ἦτο δεσπόζουσα καὶ θὰ ἤμποροῦσε νὰ δράσῃ ἀπὸ ἐκεῖ ἀποτελεσματικῶς. Περνάει πλησίον τῆς ἀποθήκης πυρομαχικῶν, τραβάει πρὸς τὸ ρεῦμα καὶ ἀνεβαίνει ἀποτόμως πρὸς τὸ ἕψωμα, ὅπου ἦτο ἡ ὁμάς Βασιλοπούλου. Ὁ Βασιλόπουλος δίνει διαταγὴν εἰς τοὺς ἀντάρτες νὰ ὀπισθοχωρήσουν ἀκροποδητὶ καὶ νὰ πάρουν θέσεις εἰς τὸ δευτέρω ἕψωμα, ὀπισθεν τῆς θέσεως ποῦ ἦσαν. Ὁ Ὁθων Δριβαλιάρης μὲ τοὺς ἀντάρτες του ἀναπτύσσονται εἰς θέσιν μάχης, ἀκριβῶς ὅπου πρὶν ἦσαν οἱ ἄνδρες τοῦ Βασιλοπούλου, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι ὀπισθεν τῶν ἀκριβῶς ἦσαν οἱ Ἕλληνες ποῦ ἀγρυπνοῦσαν.

Πρὶν προλάβῃ, ὅμως, ὁ Δριβαλιάρης μὲ τοὺς ἄνδρες του νὰ πράξουν καλὰ - καλὰ θέσεις, ὁ ὀπλαρχηγὸς Βασιλόπουλος διέταξε τοὺς ἄνδρες του νὰ ὑψώσουν τὶς κἀνες τῶν ὀπλων των ἀπὸ τῆς θέσεως βολῆς, ὥστε νὰ διακρίνωνται ἀπὸ τοὺς ἀπέναντί των κομμουνιστὰς τῆς ομάδος Δριβαλιάρη, ἐὰν θὰ ἔστρεφον τὰ βλέμματά των πρὸς τὰς θέσεις των. Συγχρόνως ὁ Βασιλόπουλος διέταξε τὸν ὑπεν)ρχην Παρασκευᾶν ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον νὰ πάρῃ ἓνα ἄσπρο μαντῆλι ὑψωμένον ὡς σημαίαν, νὰ μεταβῇ ἀμέσως εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦτο ὁ Δριβαλιάρης καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ διὰ ποῖον λόγον ἔχουν κυκλώσει τὶς ἐθνικὰς ομάδες τοῦ Ε.Σ.

Ὁ ὑπεν)ρχης Παρασκευᾶς ἐξετέλεσε τὴν ἐπικίνδυνον πράγματι αὐτὴν ἀποστολὴν, ἐπῆρε ἓνα λευκὸ μαντῆλι καὶ προχώρησε πρὸς τὶς θέσεις τῶν κομμουνιστῶν καὶ ρώτησε μὲ δυνατὴ φωνή:

— Ἐρωτᾷ ὁ Βασιλόπουλος διὰ ποῖον σκοπὸν ἐκυκλώσατε τὶς ἐθνικὰς ομάδες καὶ λαμβάνετε διατάξεις μάχης;

— Ποῖος εἶσαι ἐσύ; Ποῦ; Τί θέλεις ἐδῶ; ἀπήντησε ἔντρομος καὶ αἰφ-

νιδιασμένος ὁ Δριβαλιάρης, ἐνῶ οἱ ἄνδρες γύρισαν φοβισμένοι καὶ κατάπληκτοι πρὸς τὸ μέρος τοῦ Παρασκευᾶ. Μὰ δὲν εἴσθε στὸ Δυρράχι; Ξαναρώτησέ ἐν ἀμηχανία ὁ Δριβαλιάρης.

— Ὅχι! Εἴμαστε ὀπισθὲν σας. Εἶμεθα ἐδῶ μὲ ομάδες τοῦ Δυρραχίου.

— Πῆς τοῦ Βασιλόπουλου, ὅτι τίποτε δὲν συμβαίνει, ἀσκήσεις μάχης κάνουμε, θὰ διαλυθοῦμε.

Καὶ ἀντὶ νὰ συνεχίση τὴν ἀσκήσι μάχης ἢ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης, ἐπῆρε τοὺς ἄνδρες του καὶ ἔφυγε ἀμέσως. Εἶχε πλέον φωτίσει καὶ εἶχαν ἰδεῖ ὅλοι τὶς κἀνες ὑψωμένες καὶ κατάλαβαν ὅτι ἔπρεπε νὰ γυρίσουν πίσω ὀλοταχῶς. . . Εἶναι ἡ τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν: ἡ δολοφονοῦν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἢ φανερώνουν ἄμεσον ὑποχώρησιν διὰ νὰ διασώσουν ὅ,τι μπορέσουν. Οἱ ἄλλες ομάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἀπέναντι δὲν ἔλαβαν τὸ σύνθημα ἐπιθέσεως ἀπὸ τὴν ομάδα Δριβαλιάρη, ἀλλὰ ἐδέχθησαν ἕναν σύνδεσμόν του νὰ διαλυθοῦν. Ἡ ἀπόπειρα κλοπῆς τῶν ὄπλων καὶ ἀφοπλισμοῦ τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. εἶχε ἀποτύχει. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ὁμάς Βασιλοπούλου ἐνώθη, μὲ τὶς ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔγιναν γνωστὰ τὰ γεγονότα τῆς ἀποτείας, ἀπὸ ὅλες τὶς ομάδες. Ἐσπευσαν ἀμέσως ἐπὶ τόπου οἱ ομάδες τοῦ Ε.Σ. Παπαδοπούλου, Ντάβου, Παπαῖ - Χρόνη, Κριτσέλη καὶ Καραμπεσύνη καὶ ἔλαβον θέσεις μάχης. Οἱ κυκλωμένοι κομμουνισταὶ ἀναγκάζονται πλέον νὰ ἀποχωρήσουν. Ὁ ὑπὸ Διμ. Παπαδόπουλος ἔστειλεν ἕνα ἀντάρτην καὶ ἀνέφερε τὸ γεγονός εἰς τὸν ἀντὶ ὄρχην Παπαδόπουλον καὶ ἔστειλε σημεῖωμα εἰς Σπ. Μαυροειδῆν εἰς Στόμιον νὰ σπεύσουν ἀμέσως εἰς Πλατάνια. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἔφθασε ἀμέσως εἰς τὸ Βουνὶ καὶ τοῦ ἀνεφέρθησαν τὰ γεγονότα.

Σχετικῶς γράφει τὰ ἐξῆς ὁ ὄπλαρχηγὸς Κ. αφίρης εἰς τὴν ἀπὸ 15.5. 1950 ἔκθεσίν του:

«. . . Εὐθὺς ὡς οἱ κομμουνισταὶ εἰς Αὐλῶνα ἐληροφορήθησαν τὰ διατρέξαντα εἰς Κωστομέραν ἀποφασίζουσιν, πρὸ πάσης ἀναγγελίας τοῦ γεγονότος, νὰ ἐνεργήσουν ἀφοπλισμὸν τῆς ομάδος Θεοχαροπούλου Θεοχ. καταυλιζομένης εἰς χῶρον ἐγγὺς τῆς ἀποθήκης εἰς Βουνὶ τῶν Πλατανίων. Ἀπὸ νυκτὸς κινοῦνται διὰ κύκλωσιν, ἀλλὰ ἐγένοντο ἀντιληπταὶ αἱ προθέσεις των. Ἐλήφθησαν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ τὴν πρωτὴν οἱ κομμουνισταὶ, ἐνῶ εἶχον κυκλώσει τὴν ομάδα Θεοχαροπούλου ταυτοχρόνως ἐκυκλώθησαν ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους ἐθνικὰς ομάδας καὶ τελικῶς ἀπεχώρησαν, χωρὶς νὰ ἄρξωνται ἐχθρικῆς ἐνεργείας. Πρὶν ἀκόμη λήξη τὸ ἐπεισόδιον οἱ κομμουνισταὶ στέλλουσιν ἕνα σύνδεσμόν των εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀναγγέλουσιν ὅτι Γερμανικὴ φάλαγξ ἐκινεῖτο πρὸς τὰ Πλατάνια. Ἐλήφθησαν ἀμέσως μέτρα ἀμύνης, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη καμμία Γερμανικὴ φάλαγξ». Καὶ αὕτῃ ἡ ἀναγγελία ἦτο μέσα εἰς τὸ πρόγραμμα τὸ κομμουνιστικόν. Μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀποτυχίας των ἡ ἀναγγελία ἐνὸς ἄλλου ἐχθροῦ θὰ ἔστρεφεν ἄλλοῦ τὴν προσοχὴν τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ.

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος τοὺς ἐπετέθη δριμύτατα καὶ τοὺς εἶπε:

— Εἴσθε ἄτιμοι! Εἴσθε πρόστυχοι μὲ αὐτὸ πού ἐκάνατε. Ἐάν δὲν ἡμ-

πορέσατε τώρα αυτό που ήθélατε, έχετε σκοπόν να τó κάνετε άργότερα.

Οί κομμουνισταί «διαμαρτύρονται» και δικαιολογούνται πάλιν εις όλους και εις τόν "Αγγλον ύπ)γόν Πήτερ, ότι είχαν «άσκησι μάχης. . .» Είχε άποκαλυφθή, όμως, ó σκοπός των. . .

14.- ANAMENETAI ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗΒΕΝΣ ΚΑΙ 2.000 ΟΠΛΑ

Εύρισκόμεθα εις τó τελευταίον 10ήμερον μηνός 'Ιουλίου 1943. Τά άεροπλάνα κάθε νύκτα αυλακώνουν τόν 'Ελληνικόν ουρανόν και φέρουν από την 'Αφρικην όπλα. Πολλοί 'Ελληνες άγρουπνοϋν και παρακολουθοϋν τά άεροπλάνα τής έλευθερίας. Στα βουνά, όμως, άγρουπνοϋν και όλοι οί άντάρτες του Ε.Σ. Έχουν άνάψει φωτιές στα πεδία ρίψεων και περιμένουν τά όπλα. Κάθε βράδυ όλο και νέα όπλα, περισσότερα όπλα. "Όλα μαρτυροϋν ότι πλησιάζει ή ώρα τής έλευθερίας. Οί κατακτηται γνωρίζουν πόσον ένισχύονται εις όπλισμόν οί άντάρτες αλλά σωπαίνουν, μένουν άκίνητοι εις Πύργον, 'Ανδρίτσαιναν, Κυπαρισσίαν, Κοπανάκι, Φιλιατρά, Γαργαλιάνους. Περιμένουν την μοίραν τους: Είηαι ή μοίρα τών εισβολέων εις έλεύθερα έδάφη, εις έλευθέρους λαούς. Περιμένουν να τιμωρηθοϋν διά την άνανδρον επίθεσίαν των τής 28 'Οκτωβρίου 1940 και τής 6 'Απριλίου 1941. 'Η 'Αγγλική άποστολή σημειώνει καθημερινώς ζήτησιν όπλων από τόν λαόν. Οί σύμμαχοι νικοϋν εις όλα τά πεδία τόν άξονα. Είηαι έτοιμοι να επιχειρήσουν απόθασιν εις την Εύρωπήν. Χρειάζεται, λοιπόν, γοργή προπαρασκευή, ταχειά προετοιμασία ύποδοχής. Πρέπει να ένισχυθοϋν τó ταχύτερον εις όπλισμόν οί άντάρτες και να πολλαπλασιασθοϋν οί άνταρτικές ομάδες. Αυτό συζητεί ó άρχηγός του Ε. Σ. Γ. Καραχάλιος με τόν "Αγγλον Ρίντ και Πήτερ. Και άποφασίζεται να ζητηθή από τó Στρατηγειόν Μέσης 'Ανατολής ή άποστολή τó ταχύτερον, μεγάλη άποστολή όπλων. Τó Στρατηγειόν Μ' 'Ανατολής άποδέχεται την πρότασιν και ανακοινώνει ότι άπεφάσισεν εις τάς 10 Αύγουστου να ριφθοϋν εις την περιοχήν "Αλβαινας δι' άλεξιπτώτων ó συνταγματάρχης Στήβενς μετά του έπιτελείου του και επίσης ότι θα γίνουν ρίψεις 2.000 όπλων. Διά την παραλαβήν του (συν)ορχου Στήβενς και τών όπλων έπρεπε να κινηθοϋν όλες οί ομάδες έγκαίρως, ώστε την 9ην Αύγουστου να ήσαν εις "Αλβαιναν. "Όλα ήσαν πλέον έξαιρετικώς ευχάριστα. 'Η πίστις πάντοτε σώζει. Λίγη ύπομονή και σέ λίγες ήμέρες θα δυναμώσουν οί έθνικές δυνάμεις. Οί όπλαρχηγοί έμαθαν τά νέα από τόν Γ. Καραχάλιον και άκλόνητοι και πειθαρχικοί εις την έθνικην των άποστολήν περιμένουν την 10ην Αύγουστου 1943.

15.— ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΔΟΘΟΥΝ

Ἐνῶ προχωρεῖ ὁ καιρὸς οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. δυναμώνουν. Νέες νίκες ἀναγγέονται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῶν Ἴταλο-γερμανῶν. Ἕναι βέβαιον πλέον, ὅτι πλησιάζει ἡ χαρὰ τῆς ἐλευθερίας. Τὰ γεγονότα τῆς μάχης τῆς Κωστομέρας καὶ τὰ ἄλλα μεμονωμένα ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, εἴτε δὲν ἔγιναν γνωστὰ ἀπὸ τοὺς κατακτητάς, εἴτε ἐθεωρήθησαν ἄνευ ἀξίας. Ὅλοι ἀναγνωρίζουν, ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔχει ἐνισχυθῆ καὶ ἐπικεῖται ἡ πῦσις τοῦ ἄξονος. Οἱ Ἴταλοι ἀρχίζουν νὰ κάμπτονται εἰς ὅλα τὰ πεδία τῶν μαχῶν εἰς Ἀφρικὴν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν κλονίζεται ὁ φασισμὸς καὶ οἱ Ἴταλοι ἀναγνωρίζουν ὡς ματαίαν πᾶσαν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος των.

Ὡς ἀντίκτυπος τῆς ὅλης αὐτῆς εὐνοϊκῆς καταστάσεως ἀνεφάνη ἡ πρόθεσις τῆς Ἰταλικῆς φρουρᾶς Κυπαρισσίας νὰ παραδοθῆ. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν μεταφέρει εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὁ λοχίας Ἀντώνιος Γιώργας, σὺνδεσμος τοῦ Ε.Σ. ὑπάλληλος τῆς Α.Τ.Ε. εἰς τὴν Κυπαρισσίαν.

Διὰ τρίτων προσώπων εἶχε κατορθωθῆ νὰ δημιουργηθοῦν κοινωνικὲς σχέσεις μὲ τὸν Ἰταλὸν φρούραρχον Κυπαρισσίας. Κατωρθώθη, δέ, τελικῶς νὰ ἀποκτηθῆ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἰταλοῦ συντηροῦ, ὅστις προσεφέρετο νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Ἄγγλους τὸ Τάγμα του καὶ τὴν πυροβολαρχίαν του, ἐφ' ὅσον τοῦ ἐξησφαλίζετο ἡ μεταφορὰ τῶν ἀνδρῶν του εἰς ἀσφαλὲς μέρος Ἀφρικῆς ἢ Ἀγγλίας. Διὰ τὴν ἐπαφὴν καὶ συνεννόησιν μὲ τὸν Ἰταλὸν ἀξιωματικὸν εἶχον ἐνεργήσῃ ὁ Πολύβιος Λιακάκης, δικηγόρος εἰς Κυπαρισσίαν καὶ ὁ Ἀδαμάντιος Ρουσσόπουλος, διευθυντῆς τοῦ ὑποκαταστήματος Ἐθνικῆς Τραπέζης Κυπαρισσίας. Εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰταλὸς ἀξιωματικὸς εἶχε δώσει τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν: «Ἐμεῖς καταρρέομεν, θέλομεν νὰ σᾶς βοηθήσωμεν νὰ συνεχίσετε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Γερμανῶν. Νὰ μᾶς φέρετε ἕνα ἀξιωματικὸ σας καὶ ἕνα σὺνδεσμον τῶν Ἄγγλων νὰ συνεννοηθῶμεν προσωπικῶς εἰς ὅποιο μέρος θέλετε». Σχετικῶς ὁ Πολύβιος Λιακάκης εἶχε ἐνημερώσει τὸν λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον.

Ἡ πληροφορία ἦτο ἀκριβῆς. Τὸ θέμα ἦτο σπουδαιότατον. Ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ παραλαβὴ τοῦ ὀπλισμοῦ ἐνὸς τάγματος καὶ μιᾶς πυροβολαρχίας μὲ τὰ πυρομαχικά των, θὰ ἦτο δυνατὸς ὁ βαρὺς ἐξοπλισμὸς ἑκατοντάδων ἀνταρτῶν εἰς τὴν περιοχὴν καὶ ἡ κατάστασις ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος θὰ ἔπερνε γοργῶς εὐνοϊκὴν τροπὴν. Ὁ ἀρχηγὸς Ε.Σ. Γ. Καραχάλιος ἐκινήθη ταχύτατα διὰ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν σπουδαίαν αὐτὴν προσφορὰν. Συνεννοεῖται μὲ τὸν λοχαγὸν Πῆτερ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἄγγλων εἰς Στόμιον. Ὁ Ρῖντ εἶχεν ἀναχωρήσει μὲ τὸν Παπᾶ-Χρόνην διὰ Ταύγετον. Ὁ Πῆτερ δηλώνει ὅτι, ἂν θέλη

χρήματα ὁ Ἴταλὸς συν)ορχίης εἶναι εἰς θέσιν νὰ τοῦ δώσῃ ὅσα θέλει, ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν μεταφορὰν τῶν Ἴταλῶν διὰ ὑποβρυχίων εἰς ἀσφαλὲς μέρος τῆς Ἀφρικῆς. Συνεφώνησαν ὁ Γ. Καραχάλιος μὲ τὸν Πῆτερ νὰ διατεθῇ ὅλος ὁ ὄπλισμός τῶν Ἴταλῶν εἰς τὰς ἐθνικὰς ομάδας τοῦ Ε.Σ.

Οἱ ἐθνικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. ἔπρεπε νὰ μετακινηθοῦν πρὸς Κυπριασίαν διὰ τὴν παραλαβὴν τῆς Ἰταλικῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ὄπλισμοῦ τῆς μετὰ τῆς πυροβολαρχίας. Ὁ Γ. Καραχάλιος ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ εὐχάριστα νέα εἰς τοὺς ὄπλαρχηγούς. Αὐτὰ ἔγιναν ἀπὸ 1ης ἕως 3ης Αὐγούστου 1943.

16.— Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ ΤΟΥ Ε. Σ.

1. Κατόπιν διαταγῆς τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 2943, ὁ Ρίντ ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Δυρράχιον Ταυγέτου, ὅπου θὰ ἐγένετο μία συγκέντρωσις ὄλων τῶν ἀποστολῶν Πελοποννήσου πρὸς κοινὴν σύσκεψιν καὶ λήψιν ἀποφάσεων, διὰ τὴν καλλιτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος. Ἐς σημειωθῆ ὅτι οἱ κατακτηταὶ εἶχον ἀρχίσει μίαν γενικὴν ἐκκαθαριστικὴν ἐπιχείρησιν ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα μέχρι Πάρονος καὶ τὰ μέτρα ἀμύνης ἔπρεπε νὰ ἦσαν σύντομα καὶ ταχύτατα.

Ὁ Ἀγγλὸς ταγματάρχης Ρίντ συνεννοεῖται διὰ τὴν ὄλην διεύθυνσιν τοῦ ἀγῶνος μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιον καὶ τοῦ συνιστᾶ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῆς περιοχῆς ἐν ὄψει γεγονότων, ἔναντι, δέ, τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἐπιδείξῃ μεγάλην σύνεσιν. Ἐζήτησε καὶ ἔλαβε μαζί του τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον. Ὡς ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν σύσκεψιν Δυρραχίου ὁ ἀρχηγὸς Γ. Καραχάλιος ἀπέστειλε τὸν λοχαγὸν Δημ. Κάρτσωνα.

Εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἀγγλῶν εἰς Στόμιον παραμένει πλέον μόνον ὁ ὑπολοχαγὸς Πῆτερ, γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ εὐφυέστατος.

2. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943, ἔφθασε εἰς Πλατάνια εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὁ ταγ)ορχῆς Γ. Κοκκῶνης. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Θεοδώρου Καραχάλιου ἔγινε συγκέντρωσις ὄλων τῶν ὄπλαρχηγῶν, ὅπου ὁ Γ. Καραχάλιος παρουσίασε τὸν ταγ)ορχὴν Γ. Κοκκῶνην καὶ κατὰ τὸ παρατεθὲν γεῦμα ἐξετέθη ἡ ὄλη κατάστασις μετὰ τὰ γνωστὰ γεγονότα τῆς Κωστομέρας. Ἡ δημιουργηθεῖσα δξύτης καὶ ἡ τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν ἐπέβαλε σύνεσιν, ψυχραιμίαν καὶ πρὸ πάντων συγκέντρωσιν ὄλων τῶν ομάδων εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Πᾶσα σποραδικὴ κίνησις εἰς ἀποστολὰς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μᾶς ἢ δύο ομάδων, ἦτο ἐπικίνδυνος. Μόνον εἰς ἐξαιρετικὴν περίπτωσιν ἐπετρέπετο μετακινήσις ὄλων τῶν ομάδων καὶ ὄχι μεμονωμένων ομάδων. Τὸ πάθημα ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῆς μεμονωμένης ομάδος Κ. Καφίρη εἰς Κωστομέραν μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν (Τὴν 23 Ἰουλίου), ἔπρεπε νὰ ἦτο μάθημα καὶ σαφῆς

σωτηρία προειδοποιήσις. Αὐτὰ ὑπεστήριξε ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος καὶ συνεφωνήθη ἢ μὴ μετακινήσις τῶν ομάδων. Διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἀρχηγίας τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τὸν ἀνώτερον εἰς βαθμὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκῶνην ἔγινε συζήτησις, ἀλλὰ πολλοὶ ὄπλαρχηγοὶ ὑπεστήριξαν, ὅτι τυχὸν ἀνάληψις τῆς ἀρχηγίας ὑπὸ τοῦ ταγ)ρχου Γ. Κοκκῶνη θὰ ἐδημιουργεῖ κακὸν προηγουμένον, διότι, τί θὰ ἐγίνετο ἂν τὴν ἐπομένην κατέφθανεν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ἀρχαιότερος ἢ ἀνώτερος ἀξιωματικός; Ἄλλοι ἐπρότειναν, ὅτι κάθε ἀξιωματικός ἤμπορεῖ νὰ προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Πατρίδα, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ ὁ ἀρχηγός. Ἦδη ἔχουν δημιουργηθῆ προσωπικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ ἡγεσίας ὄπλαρχηγῶν καὶ ἀνταρτῶν, ἔχει ἀποκτηθῆ πείρα ἰδιότυπος καὶ πολύτιμος καὶ ἀλλαγὴ θέσεων εἰς περίοδον δουλείας καὶ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος δὲν θὰ ὠφελοῦσε. Κρίνομεν σκόπιμον νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ ποὺ συνεκρότησαν τὶς πρῶτες ομάδες τοῦ Ε.Σ. εἶχον ὑπογράψει ἕνα ἰδρυτικὸν συμφωνητικὸν καὶ εἶχον ὀρίσει ἀρχηγὸν τῶν τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον. Ἐπρεπε συνεπῶς νὰ ἀρνηθοῦν νὰ ἀκυρώσουν τὸ συμφωνητικὸν αὐτὸ καὶ νὰ ἀλλάξῃ καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. Εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἤρχοντο πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀνώτεροι εἰς βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου. Ἐὰν ἀνελάμβανε ἀρχηγὸς ἕνας ἀνώτερος ἀξιωματικός, τί θὰ ἐγίνετο ἔὰν κατόπιν ἔφθανε εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἄλλος ἀξιωματικός ἀνώτερος καὶ τοῦ δευτέρου ἀρχηγοῦ; Παρὰ ταῦτα ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἀντιμετώπισε πολλάκις τὸ ζήτημα μὲ πρότασιν εἰς ἀνωτάτους ἀξιωματικούς μὲ μεγαλύτερον κύρος διὰ νὰ ἀναλάβουν τὸν ἀγῶνα. Ἐπρότεινε τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν συν)ρχην Δ. Παπαδόγκωναν, εὐρισκόμενον εἰς Καλαμάταν, ὅστις, ὅμως, τοῦ διεμήνυσεν μὲ τὸν ταγ)ρχην Σωτήριον Βασιλόπουλον ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας, ὅτι δὲν ἦτο ἀκόμη καιρὸς. Ἐπρότεινεν ἐπίσης τὴν ἡγεσίαν καὶ εἰς τὸν συν)ρχην Πυρ)κοῦ Κούβελαν, ὅστις, ὅμως, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἀπομακρυνθῆ, διότι εἶχον σχετικῶς πληροφορηθῆ οἱ Ἴταλοι καὶ τὸν ἐφρουροῦσαν αὐστηρῶς.

Εἰς τὸ δημιουργηθὲν τότε ζήτημα ἡγεσίας κατὰ τὴν σύσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν Θεοδ. Καραχάλιου, ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἐπρότεινε νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ διὰ διοίκησιν ομάδων καὶ ὁ ταγ)ρχης Χρ. Κοκκῶνης εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. πρὸς ἀποφυγὴν κάθε παρεξηγήσεως καὶ διαιρέσεως τοῦ ἀγῶνος. Τελικῶς τὸ θέμα ἔμεινε χωρὶς ριζικὴν λύσιν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ διαταραχθῆ ἢ ἀτμόσφαιρα προσηλωσεως ὄλων εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης παρέμεινε εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἄνευ, ὅμως, ὑπευθύνου θέσεως. Ὡς ἀρχαιότερος, ὅμως, ἀπελάμβανε γενικοῦ σεβασμοῦ.

Ὁ ἀρχηγὸς Γ. Καραχάλιος παρουσίασε τὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκῶνην εἰς τὸν λοχαγὸν Πῆτερ εἰς Στόμιον, ὅπου ἔγινε καὶ γενικὴ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων ἐπὶ τῆς ὅλης καταστάσεως καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια.

3. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1ης καὶ 3ης Αὐγούστου 1943, τὸν Γ. Καραχάλιον ἀπασχόλησεν σοβαρῶς ἡ ἀκριβὴς πληροφορία ποὺ ἔφερεν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὁ Ἀντώνιος Γιώργας περὶ

προσφορᾶς παραδόσεως τῆς Ἰταλικῆς φρουρᾶς Κυπαρισσίας. Ἐπρεπε συνεπῶς ταχύτατα νὰ σπεύσῃ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὴν προσφορὰν αὐτὴν, ὁπότε, ὡς ἐκθέτομεν ἀνωτέρω, τὰ πράγματα θὰ ἐξελίσσοντο γοργῶς. Ἐπρεπε ἀμέσως νὰ κατέλθῃ πρὸς Κυπαρισσίαν, νὰ μάθῃ, νὰ πληροφορηθῇ προσωπικῶς, νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἰταλὸν (συν)ορχηγὸν, νὰ συνεννοηθῇ διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνδρῶν του καὶ τὴν παραλαβὴν τῶν ὄπλων του. Μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε δημιουργηθῆ μία παρεξήγησις εἰς Πλατάνια μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ, εὐτυχῶς, δὲν εἶχεν καμμίαν συνέχειαν. Ὅλα, λοιπόν, ἦσαν εἰς τὴν θέσιν των. Ἐνότης, πειθαρχία, πίστις εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Οἱ Ἰταλοὶ τῆς Κυπαρισσίας παραδίδονται. Τὴν 10ην Αὐγούστου θὰ γίνουσι ρίψεις 2.000 ὄπλων. Δὲν ὑπολείπεται παρὰ ὑπομονὴ ὀλίγων ἡμερῶν: Ὅποιος θὰ ἐκέρδιζε ὀλίγον χρόνον ἐν ἡρεμίᾳ καὶ ὁμοιοίᾳ, θὰ ἦτο ὁ νικητὴς ἔναντι τῶν κατακτητῶν, ὅσον καὶ ἔναντι τῶν νέων κατακτητῶν, τῶν κομμουνιστῶν. Αὐτὸ ἦτο τὸ γενικὸν διάγραμμα τῆς ὅλης καταστάσεως τότε.

Μόλις εἶχεν ἐπιστρέφει ὁ Γ. Καραγάλιος εἰς Πλατάνια ἀπὸ τὸ Στόμιον τὴν 3ην Αὐγούστου 1943 καὶ ἀνεκοίνωσε εἰς τοὺς ὄπλαρχηγοὺς τὰ σχέδιά του, τὸ πρόγραμμα περαιτέρω πορείας καὶ δράσεως. Τοὺς ἀνεκοίνωσε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς Κυπαρισσίαν διὰ τὸν ἄνω σκοπὸν καὶ ἐζήτησεν πλήρη συμμόρφωσιν πρὸς τὴν ἐντολὴν του, νὰ μὴ γίνῃ μεμονωμένη μετακίνησις τῶν ὁμάδων, διότι ὑπῆρχε μέγας κίνδυνος, ὡς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν.

4. Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει μία ἄλλη τροπὴ τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Οἱ ὄπλαρχηγοὶ Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ Ἀναστάσιος Κριτσέλης ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Γ. Καραγάλιον νὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως εἰς Ἀνδρίτσαιναν, διότι ἦτο ἀξίωσις τῶν κατοίκων. Οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ συμπύσσωνται πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ τὴν 1ην Αὐγούστου ἐγκατέλειψαν τὴν Ἀνδρίτσαιναν. Ὁ πλῆθυσμός ἐπανηγύριζεν. Ἐβλεπεν τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ἐνὸς κατακτητοῦ ἀπὸ τὴν πόλιν του, ὡς ἀρχὴν τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Οἱ κομμουνισταὶ ἔσπευσαν τὴν ἐπιομένην 2αν Αὐγούστου 1943, νὰ φθάσουν εἰς Ἀνδρίτσαιναν καὶ νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τοὺς κατοίκους πρῶτοι ἀπελευθερωταί. Ἀρχισαν μετὰ νὰ ὑπερηφανεύωνται διὰ τὸ κατόρθωμά των. Ἀναπτύσσουν, ὁμως, συγχρόνως καὶ τὶς γνωστὰς ἰδέας των, ποὺ δὲν ἐταίριαζαν καθόλου μὲ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων τῶν ἀπογόνων τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 καὶ τοῦ Φιλικοῦ Παν. Ἀναγνωστοπούλου. Ἀπειλοῦσαν τοὺς ἀντιδραστικοὺς μὲ ἐκτέλεσι, ἀποκαλοῦσαν προδότας τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., αὐτοὶ δηλαδὴ ποὺ πρὸ ἡμερῶν τὴν 23ην Ἰουνίου εἶχαν ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Παρ' ὅλα ταῦτα ἐζητοῦσαν ἐνθουσιασμούς, ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις. Οἱ ἀνδριτσάνοι γεμάτοι ἐθνικὸν παλμόν, ἐστενοχωρήθησαν πολὺ, διότι ἐπρόλαβαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πόλιν των πρῶτα οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἰταλῶν. Στέλνουν, λοιπόν, συνδέσμους εἰς τοὺς ὄπλαρχηγοὺς Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον καὶ Ἀναστάσιον Κριτσέλην καὶ ζητοῦν ἐπιμόνως νὰ ἔλθουν τὸ ταχύτερον εἰς Ἀνδρίτσαιναν νὰ τοὺς ἰδῇ ὁ κόσμος, νὰ ἀναπνεύσουν οἱ ἐθνικισταὶ καὶ νὰ παύσουν οἱ κομμουνισταὶ νὰ δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αὐτοὶ ἔδιωξαν τοὺς Γερμανοὺς.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ Ἀναστάσιος Κριτσέλης, ἐνθουσιάζονται ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν τῶν προκρίτων τῆς Ἀνδριτσαίνης καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Γ. Καραχάλιον νὰ ἐγκρίνη μετακινήσιν των πρὸς Ἀνδριτσαίαν. Ὁ ἀρχηγὸς Γ. Καραχάλιος τοὺς ἐπενθυμίζει τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν πρὸ ἡμερῶν (23.7.1943) κατὰ τῆς ομάδος τοῦ Ε.Σ. Καφίρη καὶ τὴν λιφθεῖσαν κοινὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ γίνῃ πλέον μεμονωμένη μετακίνησις τῶν ἐθνικῶν ομάδων. Ἄλλωστε μετὰ λίγες μέρες, τὴν 9ην Αὐγούστου αἱ ἐθνικαὶ ομάδες θὰ μετεκινουῦντο πρὸς Ἀλβανίαν, διὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν Ἀγγλον συν)ρχην Στῆβενς καὶ νὰ παραλάβουν 2.000 ὄπλα, ποὺ θὰ ἔρριπτον τὰ ἀεροπλάνα. Τὰ νέα ἦσαν ἐπίσης ἰδιαίτερος εὐχάριστα ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν, ὅταν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ ἔπρεπε νὰ μετακινήθωσιν ὅλαι αἱ ομάδες πρὸς παραλαβὴν τῶν Ἰταλῶν τῆς Κυπαρισσίας, τοῦ ὄπλισμοῦ καὶ τῆς πυροβολαρχίας των, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, διότι πάντα ταῦτα εἶχον συζητηθῆ καὶ ἀποφασισθῆ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. Ὁ Γ. Καραχάλιος μὲ κάθε πειστικότητα καὶ ἐπιμονὴν ἀναπτύσσει τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν συγκέντρωσιν ὄπλαρχηγῶν. Ματαίως ὅμως. Οἱ ὄπλαρχηγοὶ Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ Ἀναστάσιος Κριτσέλης, ἐπιμένουν νὰ μετακινήθωσιν πρὸς Ἀνδριτσαίαν, ἐδήλωσαν δέ, ὅτι ἐὰν τυχὸν δὲν εἶχον ἔγκρισιν τοῦ ἀρχηγείου θὰ ἀτεχῶρουν τοῦ ἀρχηγείου. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸς Καραχάλιος, μένει κατάπληκτος πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τῶν δύο ὄπλαρχηγῶν, παρὰ τὴν ἀγαθὴν πρόθεσίν των. Θὰ ἦτο, ὅμως, θλιβερωτέρα πλέον ἡ ἄρνησις του νὰ ἐγκρίνη καὶ μεμονωμένην ἔστω μετακινήσιν των. Πρὸ τῆς πραγματικότητος λοιπὸν αὐτῆς, ἀναγκάζεται καὶ ἐκδίδει ἔγγραφον διαταγὴν κινήσεως τῶν δύο ομάδων. Εἰς τὴν διαταγὴν αὐτὴν ὀρίζεται ἡ ὁμάς τοῦ Κριτσέλη μαζί μὲ τὸν λοχαγὸν Γ. Κρίβαν νὰ κινήθῃ διὰ τοῦ δρομολογίου Πλατάνια — Μπιζο — Δραγῶγιον, Καλαμιώνα, Ἀνδριτσαίνα. Ἡ ὁμάς Θεοχ. Θεοχαροπούλου μὲ τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον νὰ κινήθῃ διὰ τοῦ δρομολογίου Πλατάνια — Ἄνω Φυγαλία — Περιβόλια — Καλαμιώνα — Ἀνδριτσαίνα. Ἡ κίνησις τῶν δύο ομάδων θὰ ἦτο παρὰλληλος καὶ εἰς ἀπόστασιν μισῆς ἕως μιᾶς ὥρας πορείας ἀλλήλων, ὥστε νὰ δύναται νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην ὁμάδα καὶ συνατώμεναι εἰς Καλαμιώνα νὰ εἰσέλθουν συγχρόνως καὶ μαζί εἰς Ἀνδριτσαίαν. Διετάσseto ἐπίσης νὰ ἐλάμβανον κάθε μέτρον αἰφνιδιασμοῦ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς καὶ νὰ εἶναι πολὺ συντηρητικοὶ εἰς τοὺς λόγους των εἰς τὰ χωριά ποὺ θὰ περάσουν. Ὁ Γ. Καραχάλιος ἀνέπτυξε πάλιν τὴν σημασίαν τῶν δύο σημαντικῶν γεγονότων, ποὺ ἀνεμένοντο ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν α) τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν Ἰταλῶν Κυπαρισσίας καὶ τὴν παραλαβὴν τοῦ ὄπλισμοῦ των καὶ β) τὴν ἀφίξιν ἀπὸ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς τὴν 10ην Αὐγούστου 1943, σημαντικοῦ κλιμακίου του ὑπὸ τὸν συν)ρχην Στῆβενς μὲ ρίψιν 2.000 ὄπλων, εἰδικῶς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἐπεβάλλετο συνεπῶς νὰ κερδηθῆ χρόνος μὲ κάθε θυσία καὶ μὲ κάθε φρόνησιν.

Κατάτιν τῶν ἀνωτέρω τὴν 3.8.1943, οἱ δύο ἐθνικὲς ομάδες Θεοχάρη Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη ἀναχωροῦν δι' Ἀνδριτσαίαν μαζί μὲ τοὺς λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον ἐπικεφαλῆς καὶ τὸν λοχαγὸν Γ. Κρίβαν, ἀκο-

λουθουμένους από δεκάδας αξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος τὴν μεθεπομένην ἡν Αὐγούστου 1943, ἀναχωρεῖ πρὸς Κυπριασίαν.

17.— Ο ΛΟΧΑΓΟΣ Γ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ ΠΡΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος, ἀφοῦ ἔδωσε τὰς ἀπαραιτήτους ὁδηγίας εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας πού ἀνεχώρησαν τὴν 3ην Αὐγούστου εἰς Ἀνδρίτσαιναν καὶ δι' ὅσας θὰ παρέμενον εἰς τὸ ἀρχηγεῖον εἰς Πλατάνια, ἀναχώρησεν τὴν 5ην Αὐγούστου πρὸς Κυπριασίαν μετὸν ἐπιλοχίαν Ἀριστείδην Μπούκαλην, τοῦ ἀντάρτου Ἀλεξάνδρου Παπαηλιοῦ καὶ 2 - 3 ἄλλους ἀντάρτες. Εἶχε, πλεόν, ἀναλάβει μεγάλην ἐθνικὴν ἀποστολήν, νὰ ἐπιτύχη συνάντησιν μετὸν Ἴταλὸν (συν)ερχὴν τῆς Κυπριασίας, διὰ νὰ γίνῃ ἡ παράδοσις τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ τῶν, καθὼς καὶ τῆς Ἰταλικῆς πυροβολορχίας.

Τὸ βράδου τῆς 5ης Αὐγούστου φθάνει εἰς Σιδηρόκαστρον, ὅπου καὶ διανυκτερεύει. Τὴν ἐπομένην 6ην Αὐγούστου 1943, ἀναχωρεῖ διὰ Βανάδα. Ἀπὸ ἐκεῖ, πλεόν, θὰ ἔφευγαν οἱ σύνδεσμοι τοῦ Ε.Σ. διὰ Κυπριασίαν, νὰ εἰδοποιηθῇ καταλλήλως ὁ φρούραρχος, διὰ νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις πρὸς παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βανάδας ἦσαν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἕνας κομμουνιστής. Ἡ εἶδησις τῆς ἀφίξεως τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. εἰς Βανάδα μεταδίδεται ἀστραπιαίως. Μεγάλῃ τιμῇ, κάποιω γεγονός. Ὅλοι σπεύδουσι νὰ τὸν προῦπαντήσουσι. Ἐκπροσωπεῖ αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸ ἔνοπλον μαχόμενον ἔθνος. Ὁ ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ., στρατηγὸς ἤδη, Γεώργιος Καραχάλιος, εἰς τὴν ἀπὸ 9.10.1957, ἔκθεσίν του γράφει τὰ ἑξῆς: «Εἶναι ἡ πλεόν συγκινητικὴ καὶ ὑπερόχως λαμπρὰ ἡμέρα τῆς ζωῆς μου, ἀλλὰ καὶ ἡ πλεόν δραματικὴ. Ὁλόκληρον τὸ χωρίον ἐν σώματι, μετὰ λάβαρα καὶ φουστάνελλες οἱ ἄνδρες καὶ μετὰ κοντογούνια καὶ σημαῖες οἱ γυναῖκες, μετὰ ἐπερίμεναν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ ὁ Παπᾶς μετὰ τὸ Σταυρὸν στὸ χέρι καὶ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἔψαλλε τὸ πολυχρόνιον καὶ τὴν εὐχὴν διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ γένους. Ἐνα παραλλήρημα χαρᾶς, χοροῦ καὶ γλεντιοῦ ἐπηκολούθησε ἀπὸ γέροντας, νέους, γριεὺς καὶ νέες, σὲ ὀλόκληρον τὸν πληθυσμόν. Κάτι παρόμοιο, σὰν ἐκεῖνα πού διαβάζει καὶ γαλουχεῖται κάθε μικρὸ Ἑλληνοπούλο ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ γένους, συνέβαινε αὐτὴν τὴν ἡμέραν στὸ μικρὸν ἀλλὰ γεμάτον παλμὸν ἀπὸ Ἑλλάδα, στὸ ἀμύδωντον ἀπὸ τὶς ἀναρχικὰς ἰδέας χωριουδάκι τὴν Βανάδα. Ἀλλὰ γι' αὐτὴν τὴν ἑλληνοπρεπῆ πίστιν καὶ ἐκδήλωσιν, πολλὰ καὶ σὲ αἷμα καὶ σὲ εἶδος ἐπλήρωσαν ἀργότερα ἀπὸ τοὺς ἀναρχικούς».

«Δυστυχῶς μέσα σ' αὐτὸ τὸ ὑπέροχον περιβάλλον, ἦλθε καὶ τὸ μικρὸν μήνυμα τῆς συγκρούσεως τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων μετὰ τοὺς κομμουνιστάς. Σύνδεσμοι ἔφθασαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχηγείου καὶ ἀνέφερον ὅτι εἰς Ἀνδρίτσαιναν

συνεπλάκησαν αἱ ομάδες μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ὅτι μετεκινήθησαν αἱ ὑπόλοιποι ομάδες ἀπὸ περιοχὴν Πλατανίων πρὸς Ὀλυμπίαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ομάδων Θεοχαροπούλου -- Κριτσέλι καὶ ὅτι ομάδες τῶν κομμουνιστῶν ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν Αὐλῶνος πρὸς Πλατάνια καὶ ἐν συνεχείᾳ Ὀλυμπίαν, ὅπου καὶ μάχαι λαμβάνουν χώραν. Ἔσπευσα ἀμέσως πρὸς τὴν περιοχὴν Πλατανίων. Καθ' ὁδὸν συνήντησα φυλάκια κομμουνιστῶν, ἅτινα εἶχον ἐντολὴν νὰ μὲ συλλάβουν. Εἰς τὸ ἀντίκρουσμά μου, ὄχι μόνον δὲν προέβησαν εἰς ἐνέργειαν, ἀλλὰ κλαίοντες κατηρῶντο τὸ κατάντημα, ἐπρόκειτο περὶ ἐντοπίων μὴ κομμουνιστῶν, ἀλλὰ ἀρχικῶς ἐνταχθέντων εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Πλησίον τοῦ χωρίου Πλατάνια, ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ὑπῆρχον ἐν ἀποθέσει τὰ πράγματα τῶν κομμουνιστικῶν ομάδων, αἵτινες ἐκινήθησαν πρὸς Ὀλυμπίαν. Ἐνόμιζον ὅτι θὰ συνῆπτον μάχην εἰς περιοχὴν Πλατανίων καὶ ἀπέθεσαν τὰ πράγματά των. Ἐφθασα εἰς τὸ ἀρχηγεῖόν μου, ὅπου οὐδεὶς ἔνοπλος ὑπῆρχε. . .». Πλέον κάθε συζήτησις καὶ συνάντησις διὰ παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν τῆς Κυπαρισσίας ἐματαιώθη. Τὰ τραγικὰ γεγονότα ποὺ εἶχον προηγηθῆ, ἄλλαξαν τελείως τὴν κατεύθυνσιν. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπέτυχον ὅτι δὲν θὰ ἐπετύγχανον οἱ καλλίτεροι κατάσκοποι τῶν Γερμανῶν.

Ἄς σημειωθῆ ὅτι ὁ Πολύβιος Λιακάκης, δικηγόρος εἰς Κυπαρισσίαν μὲ τὸν Ἀδαμάντιον Ρουσσόπουλον, διευθυντὴν ὑποκ)τος Ἐθνικῆς Τραπέζης εἰς Κυπαρισσίαν εἶχαν ζητήσει ἀπὸ τὸν Διονύσιον Χρυσικόπουλον, διευθυντὴν ὑποκ)τος ΑΤΕ, νὰ δώσῃ ἄδειαν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ΑΤΕ Ἀντώνιον Γεώργαν νὰ πάῃ διὰ μίαν ἐθνικὴν ἀποστολήν. Ἡ ἄδεια χορηγεῖται καὶ τὸ πρωὶ τῆς 7ης Αὐγούστου 1943, δίνουν ἓνα ἄλογο εἰς τὸν Ἀντώνιον Γεώργαν νὰ φύγῃ ἀμέσως πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιου, νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν σαφῆ πρότασιν παραδόσεως τῶν Ἰταλῶν. Ὁ Ἀντώνιος Γεώργας φθάνει εἰς συνοικισμὸν Κάκκαβα ὅπου συναντᾷ τὸν Βασίλειον Γκόγκαν:

— Ποῦ πᾶς; Χθὲς ἔγινε μάχη τοὺς διέλυσαν τοὺς δικούς μας. Γύρισε πίσω, ἂν θέλῃς τὸ κεφάλι σου. . . τοῦ λέει ὁ Γ. Γκόγκας.

Ὁ Ἀντώνιος Γεώργας ἄλλαξε κατεύθυνσιν, ὅπως ἄλλαξαν κατεύθυνσιν καὶ τόσα εὐχάριστα ἐθνικὰ γεγονότα ποὺ περιμέναν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

18.— Ο ΛΟΧΑΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΤΣΩΝΑΣ ΕΙΣ ΔΤΡΡΑΧΙΟΝ

Ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας ἀπὸ τὴν Καλαμάτα εἶχεν φθάσει εἰς τὸ ἀρχηγεῖόν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, κατὰ τὸ δεύτερον 10ήμερον Ἰουλίου 1943, μαζί μὲ τὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκώνην, τὸν ὑποσ)γόν Ι. Νιάρχον καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν διὰ Ταῦγετον, κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943, τοῦ Ἀγγλοῦ ταγ)ρχου Ριντ μὲ τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον, ἀνεχώρησε καὶ ὁ λοχαγὸς Δ. Κάρτσωνας, ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ τὸν Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας εἰς τὴν ἐκεῖ γενησομένην σύσκεψιν. Ἀνέ-

λαβεν επίσης νά μεταφέρη εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Ταῦγέτου τὴν ἀνησυχίαν τοῦ ἐπικρατοῦσε εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν ἀπὸ τὴν ὄλην ἐχθρικήν τακτικὴν τῶν κομμουνιστῶν ἔναντι τοῦ Ε.Σ. καὶ νά ζητήσῃ ἐνισχύσεις πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἐφθασε εἰς Δυρράχιον κατὰ τὴν 1ην Αὐγούστου 1943 καὶ ἀνέφερεν εἰς τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν, ἐζήτησε δὲ καὶ ἐνίσχυσιν, ἵνα προληφθῇ ἡ διάλυσις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἀνέφερεν ἀκριβῶς ὅτι ὑπῆρχον βάσιμοι πληροφορίες, ὅτι ὁ ΕΛΑΣ θὰ ἐπετίθετο ἐντὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας καὶ ὅτι μόνον ἡ ἔγκαιρος ἄφιξις ἐνισχύσεων ἀπὸ Ταῦγέτου θὰ ἔσωζε τὴν κατάστασιν, πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀπόκρουσίν των. Ἐἰς τὸ Δυρράχιον ἦσαν 319 ἔνοπλοι ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ κατὰ τὸ πρόγραμμα ἀνεμένοντο ρίψεις εἰς Πηγάδια καὶ Βασιλικήν, πρὸς ἐξοπλισμὸν ἄλλων 600 ἀνταρτῶν μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου 1943. Μέχρι τῶν νέων ρίψεων, δὲν ἦτο ἐπιτρεπτὴ ἡ διασπορὰ τῶν ὀλίγων δυνάμεων τοῦ Δυρραχίου. Ἐπεκράτησεν αὐτὴ ἡ ἄποψις. Ὁ (συν)ορχὴς Γιαννακόπουλος ἀπήνησεν ὡς ἐξῆς εἰς τὸν λοχαγὸν Κάρτσωνα:

«Ἐὰν θέλουσιν αὐτοὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, δὲν ἐπιτρέπεται νά δώσωμεν τὴν ἐντύπωσιν μὲ κινήσεις μας, ὅτι ἐμεῖς ἀρχίζομεν πρῶτοι. Ἡ δύναμις σας τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας εἶναι ἴση μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ΕΛΑΣ. Μείνατε ἐν ἀμύνη, ἀφήσατέ τους νά σᾶς ἐπιτεθοῦν καὶ τότε τοὺς περικτοιεῖσθε. Προσέξατε μόνον νά μὴ αἰφνιδιασθῆτε καὶ νά εἶσθε πάντοτε ἕτοιμοι».

Δυστυχῶς καὶ ἡ συμβουλὴ αὐτὴ δὲν ἐλήφθη πλήρως ὑπ' ὄψιν. Ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας συνήνησεν εἰς Δυρράχιον καὶ τὸν ἀντ)ορχὴν ἐ.ἀ. Κ. Γεωργίου καὶ συνεζήτησεν καὶ μὲ αὐτὸν τὰ τῆς ἀποστολῆς του. Ὁ ἀντ)ορχὴς Γεωργίου διέταξε τὴν ὁμάδα τοῦ ὑπομ)ορχου Π. Νιαρχάκου, νά σπεύσῃ εἰς Τριφυλίαν. Αὕτη ἔφθασεν εἰς Ἄνω Λώριον Τριφυλίας τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου καὶ δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Μετὰ ἐπέστρεψε εἰς Ταῦγέτον. Ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας τὴν 3ην Αὐγούστου 1943, ἀνεχώρησε ἐκ Δυρραχίου μαζὶ μὲ τὸν ὑπολ)γὸν Παν. Παπαδόπουλον ἀπὸ Ἄνω Λώριον Τριφυλίας, σύνδεσμον Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας — Ταῦγέτου καὶ ἔφθασαν εἰς Ἄνω Λώριον Τριφυλίας. Ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας συνεχίσας τὴν πορείαν του ἔφθασεν εἰς Ἄνω Φυγαλιαν Ὀλυμπίας τὴν 5.8.1943 καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943. Μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας μὲ τὸν λοχαγὸν Α. Γαλαννόπουλον ἔφθασαν εἰς Κυπαρισσίαν. Ἐκεῖθεν ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας κατώρθωσεν νά διαφύγῃ διὰ Μέσην Ἀνατολήν, ὅπου κατετάγη εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον. Ἄς ἐπιτραπῇ νά σημειώσωμε ὅτι οἱ κομμουνισταὶ συνέχισαν καὶ αὐτοὶ τὸ ἔργον των καὶ ἐδολοφόνησαν τὸν Σεπτέμβριον 1944 τὸν ἀδελφὸν του Γ. Κάρτσωνα ἐφ. ἀνθ)γὸν καὶ σύνδεσμον Ε.Σ. Τριφυλίας, Δυρραχίου καὶ ἕνα ἄλλον μικρότερον ἀδελφὸν του ἡλικίας 16 ἐτῶν.

19.-- ΜΑΧΗ ΝΙΒΙΤΣΑΣ 6.8.1943
 ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΛΟΧΑΓΟΥ ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
 ΚΑΙ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΜΗ

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Θεοχάρη Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη μετὰ τοῦ λοχαγοῦ Γ. Γ. Θεοχαροπούλου, Γ. Κρίβα καὶ πολλῶν ἀξιωματικῶν, τὴν 30ὴν Αὐγούστου 1943, ἀναχωροῦν ἀπὸ Πλατάνια, ὅπου τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. διὰ Ἀνδρίτσαιναν. Τὸ βράδυ τῆς 3ῆς Αὐγούστου φθάνουν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν, ὅπου διανυκτερεύουν εἰς ἀτιμόσφαιραν ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Σύνσωμοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ζητοῦν νὰ πολεμήσουν καὶ κατατάσσονται εἰς τὸν Ε.Σ. ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὅπλα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν, 4ην Αὐγούστου, ξεκινοῦν διὰ Περιβόλια οἱ ἀξιωματικοὶ Γ. Θεοχαρόπουλος, Λεων. Γαλανόπουλος καὶ Γ. Κρίβας, ὅπου συναντοῦν τὸν Δημήτριον Χριστοδουλόπουλον καὶ συζητοῦν διὰ τὴν ὄλην κατάστασιν. Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνακοινῶνουν εἰς τὸν Δημ. Χριστοδουλόπουλον, ὅτι τὸ βράδυ φθάνουν εἰς τὸ χωριὸ οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν καὶ ζητοῦν νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν τροφοδοσίαν των. Ὁ Δημ. Χριστοδουλόπουλος προθύμως ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν, ἀλλὰ διὰ τὸ πρόγραμμα των νὰ γίνῃ ἐπιδεικτικὴ περιοδεία, τοὺς εἶπε: «Κύριοι, δὲν ἐκτελεῖτε κανένα σκοπὸν, ἢ ἀπόφασις αὐτὴ εἶναι ἄστοχος... Κάθε ἡμέρα προσέρχονται εἰς τὸν Ε.Σ. νὰ ἐνταχθοῦν ἄνω τῶν 100 ἀτόμων, ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ἐπιστρέφουν εἰς τὰ χωριά των, διότι δὲν ἔχομε νὰ τοὺς δώσωμε ὅπλα. Συνεπῶς εἶναι γνωστὸν εἰς πάντα, ὅτι ὑπάρχει ὁ Ε.Σ. καὶ τὸ ἀρχηγεῖον του...». Αὐτὰ ἐτόλμησεν νὰ εἰπῇ ὁ ἀντάρτης Δ. Χριστοδουλόπουλος, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθη. Τὸ βράδυ ἔφθασαν οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς Περιβόλια μὲ τραγοῦδια καὶ πυροβολισμούς. Εἰς τὴν πλατείαν τῆς ἐκκλησίας ἄρχισαν ὅλοι τὸν χορὸν. Χορεύουν ὅλοι καὶ πυροβολοῦν. Ἄνω ἀπὸ 1.000 φυσίγγια ἔρριξαν. Τουφέκια, Στέν, αὐτόματα, ὅλα σκορπιζοῦν σφαῖρες εἰς τὸν ἀέρα...

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, παρακολουθοῦν τὴν πορείαν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἀπὸ τὴν ὥραν ποὺ ἐξεκίνησαν ἀπὸ Πλατάνια. Τώρα εἶναι ἀκροβολισμένοι εἰς τὰ γύρω ὑψώματα τοῦ χωριοῦ. Τί ζητοῦν ἐκεῖ; Ἐπὶ τέλους πληροφοροῦνται τὴν κίνησιν τῶν κομμουνιστῶν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ στέλλουν ἕναν ἀντάρτην των καὶ τοὺς προσκαλοῦν νὰ γευματίσουν μαζί!!! Τόση ἦτο ἡ ἀγαθότης, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπικίνδυνον λάθος νὰ καλοῦν τοὺς ἐτοιμοὺς δολοφόνους των εἰς τὸ τραπέζι των τὰ θύματα.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἀποδέχονται τὴν πρόσκλησιν. Τότε ἐνόησαν ἐπὶ τέλους τὴν πραγματικότητα οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Ὁρίζουν σκοποὺς γύρω - γύρω καὶ συνεχίζουσι τὸν δειπνον... Εἰς σύσκεψιν τῶν ἀξιωματικῶν, ὅπου ἦ-

σαν ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος, Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος, Ἀναστάσιος Κριτσέλης, Ἀναστάσιος Μπούμπουρας ἐκ Ζαχάρως, Ἀντώνιος Ἀντωνόπουλος ἀπὸ τὸ Ἀναζήρι Γορτυνίας κ.ἄ. ἐτέθη τὸ ἐξῆς θέμα: «Δὲν τοὺς κτυπᾶμε ἐμεῖς. Ἀλλὰ θὰ ἀμυνθοῦμε ἂν κτυπηθοῦμε. Εἶμεθα στρατὸς καὶ δὲν θ' ἀκούσωμε τίς πολιτικὲς ὀργανώσεις».

Τὴν ἐπομένην ἡν Αὐγούστου οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ξεκινοῦν διὰ τὴν Ἀνδρίτσαινα. Ὑποχρεωτικῶς, ὅμως, ἔπρεπε νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν Κρύα Βρύση, ὅπου, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἐνέδρα καὶ θὰ τοὺς κτυποῦσαν. Ἀλλὰ χάρις εἰς προληπτικὰ μέτρα ἀσφαλείας κατὰ τὴν πορείαν, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Θεοχαρόπουλος, νὰ βαδίζον ἀνὰ 5 μέτρα ἕκαστος, δὲν ἐδόθη εὐκαιρία νὰ τοὺς κτυπήσουν ἀποτελεσματικῶς. Τότε μάλιστα, μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ σχεδίου τῶν ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος, προσκαλεῖ τὸν ἐπικεφαλῆς κομμουνιστὴν Παπαγιαννόπουλον καὶ τὸν ρωτᾷ: «Δὲν εἶπαμε νὰ μὴ κτυπηθοῦμε μεταξὺ μας; Νὰ πολεμήσωμε μόνον τοὺς κατακτητὰς;...». Οἱ ἔνοχοι δὲν ἀπήντησαν. Εἶπαν μόνον ὅτι «ἦτο παρεξήγησις!».

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Ἀνδρίτσαιναν ἀπὸ τὴν 1ην Αὐγούστου 1943, ἔφθασαν τμήματα Γερμανῶν διὰ νὰ παραλάβουν τὴν φρουρὰν τῆς πόλεως καὶ νὰ φύγουν ὅλοι διὰ Πύργον. Ἦτο ἡ ἐποχὴ πού οἱ κατακτητὰὶ συνεπτύσσοντο εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ἀπὸ τὸν φόβον ἐπιθέσεως τῶν ἀνταρτῶν. Ἄλλες ὁμάδες κομμουνιστῶν εἶχαν φθάσει εἰς τὰ πέριξ ὑψώματα τῆς Ἀνδρίτσαινας, ἀπὸ τῆς 3ης Αὐγούστου πρὸς 4ην Αὐγούστου 1943, ὥστε νὰ προλάβουν ἐκεῖ πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Οἱ Γερμανοὶ τὴν 4ην Αὐγούστου ἀναχωροῦν ὅλοι ἀπὸ Ἀνδρίτσαιναν καὶ ἡ πόλις μένει χωρὶς φρουρὰν Γερμανῶν. Οἱ κομμουνισταὶ ἔλαβον βεβαίως γνῶσιν τῆς ἀφίξεως εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὁμάδος Γερμανῶν καὶ τῆς ἀναχωρήσεως μετὰ ὄλων τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν. Ἦτο θαυμασία εὐκαιρία νὰ δώσουν ἔστω καὶ μίαν μάχην κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἐνας σεβαστὸς γέρος ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα πηγαίνει σὲ μία ράχη, ἔξω πού ἦσαν καὶ τοὺς ρωτᾷ: «Γιατί δὲν ἐπιτίθεσθε κατὰ τῶν Γερμανῶν;» Οἱ κομμουνισταὶ ἀπαντοῦν: «Οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν μίαν ἡμέρα... Ἐμεῖς δὲν ἔχομε τίποτε μὲ τοὺς Γερμανοὺς... Ἐμεῖς ἔχομε μὲ τοὺς ντόπιους διαφορὲς... Τὰ ἄπλα καὶ τὰ φυσίγγια μᾶς χρειάζονται!...» Τρομαγμένος ὁ γέρος γύρισε στὴν Ἀνδρίτσαινα καὶ τὰ ἀνεκοίωσε εἰς τοὺς κατοίκους. Ὅλοι φοβήθησαν καὶ ὅλοι σχεδὸν κατάλαβαν τὰ σκοτεινὰ σχέδιά των.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀνδρίτσαινα, παραμένον εἰς τὰ γύρω ὑψώματα. Οἱ κάτοικοι ἀποροῦν καὶ ἀγωνιοῦν... Οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. προχωροῦν εἰς θέσιν Λυσέρνα εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀνδρίτσαινας καὶ τὸ μεσημέρι τῆς 5ης Αὐγούστου φθάνουν εἰς τὸ ἀγρόκτημα τοῦ Γ. Ἀμπαριώτη. Ὁ Ἀμπαριώτης δίνει τρῶφιμα στοὺν ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸ ἄλογό του στὸ λοχαγὸ Γ. Κρίβα. Κατὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς 5ης Αὐγούστου οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. φθάνουν εἰς τὴν Ἀνδρίτσαιναν. Ὅλοι οἱ κάτοικοι

υποδέχονται τὶς ἐθνικὲς ὁμάδες μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν. Οἱ καμπάνες κτυποῦν χαρμόσυνα. Οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, τοῦ Φίλικου Πάν. Ἀναγνωστοπούλου, πανηγυρίζουν τὴν ἐλευθερίαν των. Ὅλα τὰ σπία καὶ τὰ καταστήματα πλέουν εἰς τὴν κυανόλευκον Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία εἶναι ψηλά! Ὅλοι χορεύουν καὶ τραγουδοῦν εἰς τὴν πλατείαν τῆς Ἀνδριτσαίνης. Μαζὶ μὲ τοὺς ὄπλαρχηγούς Γ. Θεοχαρόπουλον, Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον, Ἀναστάσιον Κριτσέλην, Γ. Κρίβαν ἦσαν καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ Χρῆστος Κότσικας, Ζαφείρης Γαλανόπουλος ἐξ Ἀνδριτσαίνης, ὁ λοχαγὸς Λεωνίδας Γαλανόπουλος ἐκ Φιλιατρῶν, Χαράλαμπος Παπαλυμπερίου ἐκ Μυρωνείων, Σωτήριος Πανοτόπουλος ἀπὸ Ἀμυγδαλιᾶς κ.ἄ.

Μόλις εἶχαν ἀναχωρήσει οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἀπὸ τὴν θέσιν «Λύσερνα» καὶ ἀπὸ τὸ ἀγρόκτημα τοῦ Γ. Ἀμπαριώτη, ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ πού τοὺς παρακολουθοῦσαν ἀπὸ τὰ Πλατάνια — Τριφυλίας. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν κομμουνιστῶν μὲ 3-4 ἄλλους μπαίνει στὸ ἀγρόκτημα καὶ διατάζει τὸν Ἀμπαριώτη νὰ μὴ κινηθῆ κανεὶς πρὸς τὰ ἔξω. Ματαίως ὁ Ἀμπαριώτης διαμαρτύρεται, ὅτι αὐτὰ τὰ μέτρα εἶναι τῶν κατακτητῶν. . . Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἀπαντοῦν: «. . . Τὶς ἐξηγήσεις θὰ σοῦ τὶς δώσουμε σὲ λίγο. Πρὸς τὸ παρὸν νὰ μὴ κινηθῆ κανένας, γιατί θὰ σκοτωθῆ. . .». Ἦτο φανερόν, ὅτι εἶχον κάποιον κακὸν σκοπὸν. Ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν μέσα ἐκεῖ οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ.

Ὅπλα εἶχαν. Ἦθελαν, λοιπόν, νὰ σκοτώσουν. Ποιὸς ὅμως; Ἄν ἤθελαν νὰ σκοτώσουν τοὺς Γερμανούς, νὰ τραβοῦσαν κατ' εὐθείαν στὴν Ἀνδρίτσαινα, πού ἦτο ἡ φρουρὰ τῶν κατακτητῶν. Γιατὶ ἦλθαν κατὰ πόδας τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ.; Ἦτο, πλέον, φανερόν ὅτι ἐσχεδίαζον ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ ὑπελόγιζον νὰ ἦσαν ἐκεῖ οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Ὁ Γ. Ἀμπαριώτης, ἔφεδρος ἀξιωματικὸς τοῦ 1940—41, τὸ κατάλαβε. Βλέπει νὰ ἔρχεται στὸ κτῆμα του ὁ Χρῆστος Κουσουρῆς ἀπὸ τὰ Πετράλωνα, τοῦ ἔφερεν τὸ ἄλογο πού εἶχε πάρει ὁ λοχαγὸς Γ. Κρίβας τὸ πρῶτ. Λέει κρυφὰ στὸν Κουσουρῆ νὰ πάη γρήγορα νὰ συναντήσῃ τὸν Κρίβα καὶ Θεοχαρόπουλο, νὰ τοὺς εἴπῃ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν πιάσει ὅλα τὰ γύρω ὑψώματα. Ὁ Κουσουρῆς κατόρθωσε πράγματι νὰ μεταδώσῃ ἀκριβῶς τὴν εἶδησι εἰς τοὺς ἀξιωματικούς.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀξιωματικοὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ λαός, ὅλοι μαζί, εἰς τὴν πλατείαν τῆς Ἀνδρίτσαινας τραγουδοῦν, γλεντοῦν καὶ πανηγυρίζουν. Ποῖος Ἕλλην ἠμπορεῖ νὰ σκεφθῆ ἐπίθεσιν ἀπὸ Ἕλληνες. Ποῖος Ἕλλην ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσῃ δολοφονίαν ἀπὸ Ἕλληνες; Οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν. Ὁ ἐχθρὸς εἶναι μακρῶς, χαρῆτε λοιπόν! Ἔτσι ἐσκέπτοντο τότε οἱ ἀγαθοὶ Ἕλληνες. . .

Ἄλλὰ τὸ γεγονός τῆς κυκλώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς εἶχε γίνει γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς προύχοντας τῆς Ἀνδρίτσαινας. Ὅλοι διαισθάνονται κάποιον μεγάλο κακό. Οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν τὸ πρῶτ, ἀλλά, τὸ ἀπὸγευμα, ξαναἦλθαν σὰν ἄλλοι Γερμανοί, σὰν ἄλλοι κατακτηταί, οἱ κομμουνι-

σταί. Τί θέλουν καὶ κυκλώνουν τὴν Ἀνδριτσaina; Γιατί δὲν μπαίνουν μέσα καὶ αὐτοὶ νὰ χαροῦν καὶ ἀδελφωμένοι μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες, νὰ πανηγυρίσουν; Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἐθνικὰ ἐρώτηματα τῶν Ἑλλήνων.

Παρὰ τὶς προειδοποιήσεις, ὅμως οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. δὲν λαμβάνουν μέτρα ἀσφαλείας. Εἶχον τοποθετήσει μόνον τρεῖς ἀντάρτες σκοποὺς στὸ Γυμνάσιο, ποῦ ἦτο φυσικὸν ὄχυρόν. Οἱ Ἀνδριτσαῖνοι Ι. Μπούτης, Ἀγασίλαος Τζέλαλης, Δημ. Πετρόπουλος πηγαίνουν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τοὺς ρωτοῦν, γιατί θέλουν νὰ κτυπήσουν τοὺς ἐθνικιστὰς. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπαντοῦν, «αὐτὲς εἶναι οἱ διαταγὲς ποῦ ἔχομε πάρει. . .».

Τὸ γεγονός, ὅμως, τῆς κυκλώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἔγινε εὐρύτερα γνωστόν. Ἡ παραμονὴ πλέον τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Ἀνδριτσaina ἦτο ἐπικίνδυνος δι' ὅλους τοὺς κατοίκους. Ἐὰν ἐγίνετο ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν πόλιν, ὅλη ἡ Ἀνδριτσaina θὰ ἐβάφετο εἰς τὸ αἷμα. Θὰ ἦτο θλιβερόν, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν καὶ τὸν πανηγυρισμὸν τῶν κατοίκων, νὰ θρηνηθῶν ὅλοι τόσα θύματα.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἀποφασίζουν, κατόπιν τούτων, νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν Ἀνδριτσaina. Ὁ Γρ. Καφίρης τοὺς συνιστᾷ ἐπιμόνωσ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Περιβόλια (Γαρδίτσα), ὁ Ἀντώνιος Τσιγουρῆς τοὺς τονίζει: «Σὰς ἐξορρίζω νὰ γυρίσετε πίσω στὰ Περιβόλια. Νὰ εἰσθε μαζί μὲ τὶς ἄλλες ὁμάδες, διότι οἱ πληροφορίες μας βεβαιώνουν, ὅτι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν». Οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἀκολουθοῦν ἄλλην κατεύθυνσιν, πρὸς Καλλιθέαν. Τὴν 9ην μ.μ. τῆς 5ης Αὐγούστου 1943, οἱ ὁμάδες ἔφθασαν εἰς Καλλιθέαν. Ὅλος ὁ πληθυσμὸς ὑποδέχεται τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ σημαῖες καὶ μεγάλον ἐνθουσιασμόν. Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος ὠμίλησε εἰς τοὺς κατοίκους διὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, εἰς ἀτιμόσφαιραν βαθείας συγκινήσεως καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας. Ὁ λοχαγὸς Κρίβας ἀνησυχεῖ διὰ ἔνδεχομένην ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἰσηγεῖται εἰς τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον μέτρα ἀσφαλείας. Τὴν νύκτα συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν σκοπῶν δύο σύνδεσμοι τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες ὁμολόγησαν ὅτι εἶχον ἐντολὴν νὰ παρακολουθήσουν τὶς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ εἰδοποιήσουν ἐγκαίρως τὰ μέλη τοῦ Ε.Α.Μ — ΚΚΕ «νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸ κτύπημα τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ.». Ἐπληροφόρησαν, δέ, τὸν λοχαγὸν Ρήγα Παπαϊωάννου, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν λάβει θέσεις διὰ νὰ τοὺς κτυπήσουν. Ἀμέσως τότε, περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὁ λοχαγὸς Παπαϊωάννου ἀνεκοίνωσε τὴν πληροφορίαν αὐτὴν εἰς τὸν Θεοχαρόπουλον καὶ Κρίβαν καὶ τοὺς συνέστησεν νὰ κατευθυνθοῦν ἀμέσως πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ μὴ συνεχίσουν τὴν περιοδείαν, μέχρις ὅτου ἀποκτήσουν τὴν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν. Ἐλάβεν, ὅμως, τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν:

— Αὐτὰ εἶναι οὐτοπία! Ἐμεῖς θὰ συνεχίσουμε τὴν περιοδείαν μας καὶ ὅποιος τολμᾷ ἄς μᾶς κτυπήσῃ. . .

Τὴν ἄλλην ἡμέραν 8ην Αὐγούστου περὶ ὥραν 8 π.μ. οἱ ὁμάδες ἀνεχώρησαν μὲ πρόγραμμα νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Περιβόλια, ἀλλὰ μέσω Νίβιτσας

— Μυρωνείων — Λινίσταινας. Ἀναχωρῶν ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος εἶπε:

· · · Ἐφ' ὅσον ἔχουν φύγει ἀπὸ τὴν περιφέρειαν οἱ κατακτηταὶ δὲν ὑπάρχει λόγος ἀνησυχίας.

Ὅταν ὁ ἀδελφὸς του Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ὑποστηρίζουν ἐπιμόνως, ὅτι πρέπει κατὰ τὴν περαιτέρω πορείαν νὰ λάβουν ὅλοι μέτρα ἀσφαλείας, ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος ἀπάντησεν: «Ἐὰν ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι θὰ συναντήσωμεν Ἴταλο - γερμανοὺς νὰ λάβετε μέτρα. Ἄν ὄχι, νὰ βαδίσετε μὲ τὰ ὄπλα ἀναρτήσατε!» Ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος ἦτο λοχαγὸς, ἀνώτερος ἀξιωματικὸς καὶ ἀρχαιότερος ὄλων τῶν ἄλλων ὁμοιοβάθμων του παρισταμένων ἐκεῖ. Ὅλοι ἐθεώρησαν ὑποχρέωσίν των νὰ ὑπακούσουν. Ἐθεώρησαν φαίνεται ὅλοι ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ Ἑλληνικόν, τὸ πνεῦμα τὸ χριστιανικόν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγαθότητος, ἦτο ἡ καλλίτερι ἀσφάλεια, ἐφ' ὅσον ἐβάδιζον εἰς ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ ἦσαν πολὺ μακρὰ οἱ κατακτηταί.

Δυστυχῶς οἱ μισθοφόροι τῆς Μόσχας, ἦσαν ἀθέατοι, ἀλλὰ πολὺ κοντά. Οἱ κομμουνισταὶ βαδίζουν ἐπὶ σχεδίου. Ἔχουν διαταγὴν ἀπὸ τοὺς Σλαῦους νὰ κτυπήσουν ὁπωσδήποτε τοὺς Ἕλληνας. Νὰ δολοφονήσουν μὲ κάθε θυσία τοὺς ἀντίρροτους τοῦ Ε.Σ., διότι ἦσαν ἐμπόδια εἰς τὰ ἀπώτερα σχέδιά των. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, ποὺ εἶχαν γίνει κομμουνισταὶ, εἶχαν χάσει τὸ φῶς τὸ Ἑλληνικόν. Ἡ ἀρκούδα τοῦ βορῶα τοὺς ἐπάγαγε τὴν Ἑλληνικὴ σκέψιν. Ἡ Σιβηρία ἐσκέπασε μὲ τὰ χιόνια τῆς καὶ τὴν καταχνιά τῆς τὸν νοῦν των. Οἱ προαιώνιοι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Βούλγαροι, κατώρθωσαν τότε νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὰ στήθη των τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἦσαν τότε γύρω ἀπὸ τὰ ὑψώματα τῆς Ἀνδριτσαινας.

Οἱ κομμουνισταὶ παρακολουθοῦν ἀγρόπνως τὴν πορείαν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Προχωροῦν καὶ καταλαμβάνουν πρὶν τις κορυφογραμμὲς τῆς χαράδρας Μακαρονᾶ. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ τὸν κάμπον Λειβαδᾶ θὰ περνοῦσαν ὑποχρεωτικῶς οἱ ἀντίρροτοι. Οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. συλλαμβάνουν, καθ' ὁδόν, ἕνα σύνδεσμον τῶν κομμουνιστῶν, ὅστις εἶχε σημειώματα πρὸς ἄλλες ὁμάδες κομμουνιστῶν καὶ ὀλίγον ἀργότερον συλλαμβάνουν δεῦτερον σύνδεσμον, ὅστις ὑπεχρεώθη νὰ τοὺς εἰπῆ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του: «Νὰ εἰδοποιήσῃ ἄλλην ὁμάδα κομμουνιστῶν πρὸς ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.». Ἄν ἐχρεοιάζοντο συνεπῶς ἄλλην εἰδοποίησιν. Δυστυχῶς καὶ πάλιν δὲν προετοιμάζονται. Ἄν πιστεύουν ὅτι ὁ ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι τόσον πλησίον. Ἐκεῖ εἰς θέσιν Νίβιτσα οἱ κομμουνισταὶ στήνουν ἐνέδραν καὶ τὴν 9ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ἀπ' ὅλα τὰ γύρω ὑψώματα καὶ ἀρχίζει ἡ μάχη. Πρῶτος τραυματίζεται εἰς τὸ χέρι ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος. Ὅλοι πέρνουν θέσιν μάχης καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ βάλουν. Ὑπεροχὴ πυρὸς ἔχουν. Δύναμιν ψυχῆς ἔχουν. Ἐπίθεσιν δέχονται, τὸ δίκαιον εἶναι μὲ τὸ μέρος των. Θὰ νικήσουν καὶ θὰ ἀπωθήσουν τοὺς δολοφόνους. Ὅλα αὐτὰ πλεόν σκέπτονται καὶ ἀρχίζουν πυρὰ. Δυστυχῶς ὁ

όπλαρχηγός Γ. Θεοχαρόπουλος και τραυματίας πλέον φωνάζει: «Όχι παιδιά. Νά μη χυθῆ αἷμα ἀδελφικό». Ὁ Ἄλέξανδρος Παπαδάμης εἶναι ἔτοιμος νά πυροβολήσῃ. Δὲν τὸν ἀφήνει ὁ λοχαγός Γ. Θεοχαρόπουλος. Ὁ ἀνθ) γός Χρῆστος Κότσικας ἀπευθύνεται εἰς τὸν Γ. Θεοχαρόπουλον, διαμαρτύρεται, παρακαλεῖ, ἀναφέρει: «Ἄφησε κύριε λοχαγέ νά τοὺς πλευροκοπήσω». Ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος, ὅμως, ἐπαναλαμβάνει: «Όχι! Νά μη χυθῆ αἷμα ἀδελφικό». Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους τοὺς λέει: «Ρε παιδιά δὲν εἴμεθα Τοῦρκοι, οὔτε Βούλγαροι. Θά βροῦμε τίς διαφορές μας...». Εἶναι ἡ φωνὴ ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ φωνὴ ἡ χριστιανικὴ, ποὺ βλέπει γύρω Ἑλληνες καὶ χριστιανούς. Αὐτὴ ἦτο ἡ δευτέρη ἀπάντησις (μετὰ τὴν μάχην τῆς Κωστομέρας) τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν. Μία ἀπάντησις ποὺ ἐπληρώθη πολὺ ἀκριβὰ ἀπὸ τὸ Ἔθνος. Ἡ μάχη σταματᾷ. Ἀμέσως συλλαμβάνεται ὁ λοχαγός Γ. Θεοχαρόπουλος τραυματίας πλέον καὶ ὁ ἀντάρτης Ἄλέξανδρος Παπαδάμης ἀπὸ τὸν Κακκόβατον, ὁ Σωτήριος Κοκκίνης ἀπὸ ἀρχαίαν Φυγαλίαν καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὁ ὄπλαρχηγός Ἀναστάσιος Κριτσέλης ἀποχωρεῖ μὲ τὴν ὁμάδα του ἀνέπαφῃ καὶ κατευθύνεται πρὸς Μυρῶνεια. Ἐκεῖ τὴν 7ην Αὐγούστου ὁ Ἀναστάσιος Κριτσέλης τραυματίζεται ἀπὸ κακὸν χειρισμὸν ὄπλου ἐνὸς ἀντάρτη. Ὁ τραυματισμὸς τοῦ ὁμαδάρχου φέρνει σύγχισιν εἰς τὴν ὁμάδα καὶ τελικῶς διάλυσίν της, ὅταν ἔμαθαν ὅλοι, ὅτι τὴν προηγουμένην 6ην Αὐγούστου οἱ ἄλλες ἐθνικὲς ὁμάδες εἰς Περιβόλια εἶχον διαλυθῆ κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην. Ὁ λοχαγός Γ. Κρίβας, ὁ ἀνθ) γός Ζαφείρης Γαλανόπουλος, ὁ ἀνθ) γός Χρῆστος Κότσικας κ.ἄ. μόλις κατώρθωσαν νά διαφύγουν.

Σχετικῶς ὁ ὄπλαρχηγός Κώστας Καφίρης γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 15.5.1950 ἔκθεσίν του:

«Κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ἀπεχώρισαν ἐξ Ἀνδριτσαινῆς ὁ σταθμὸς τῆς Ἰταλικῆς καραμπινερίας καὶ ἐρρίφθη ἡ ἰδέα νά μεταβοῦν τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων διὰ τὴν ἐπίσημον κατάληψιν τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν συζήτησιν ἐρρίφθη καὶ μία ἄλλη σκέψις, ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι ἐξ ὁμάδες (πλὴν τῶν ὁμάδων Μαυροειδῆ καὶ Καφίρη, εὐρισκομένων εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς) κινήσοῦν ἀνὰ δύο πρὸς ὄρεινὴ Μεσσηνίαν, πεδινὴν Ὀλυμπίαν, ὄρεινὴν Ὀλυμπίαν διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν κατοίκων. Ἀπεκλείσθη, ὅμως, ἡ ἀποψις αὕτη λόγῳ τῶν κινδύνων, οὓς συνεπήγετο ἡ τοιαύτη κατάταξις τῶν τμημάτων, ἐν ὄψει τοῦ σαφοῦς πλέον κηρυχθέντος πολέμου ἐκ μέρους τοῦ Ε.Α.Μ. Τελικῶς ἀπεφασίσθη μόνον ἡ κίνησις δύο ὁμάδων πρὸς Ἀνδριτσαινῶν (ὁμάδες Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη), ἐνῶ αἱ ὑπόλοιποι τέσσαρες θά παρέμενον εἰς τὸ βουνὸν τῶν Πλατανίων. Τὴν 3ην Αὐγούστου 1943, αἱ ὁμάδες τοῦ Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη δυνάμει 60 - 70 ἀνδρῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον καὶ λοχαγὸν Κρίβαν Γεώργιον ἐκινήθησαν πρὸς Ἀνδριτσαινῶν, μέσω Ἄνω Φυγαλίας — Περιβολίων. Καθ' ὁδὸν εὐρίσκετο τὸ συγκρότημα τοῦ Ναπολέοντος Παταγιαννοπούλου τοῦ Ε.Λ.Α.Σ, ὅπερ εἶχε στήσει ἐνέδραν κατὰ τῶν δύο ὁμάδων εἰς λίαν κατάλλη-

λον τοποθεσίαν (Κρύας Βρύσης - Γαρδίτσας). Χάρις, όμως, εις τὰ ληφθέντα μέτρα κατά τὴν κίνησιν δὲν ἐξεδηλώθη ἡ ἐνέργεια τῶν ἑλασιτῶν.

«Αἱ ὁμάδες ἔφθασαν εἰς Ἀνδρίτσαιναν, ὅπου ἐγένοντο ἐνθουσιωδῶς δεκταὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων. Ὁ Παπαγιαννόπουλος ἠκολούθησε, ἀλλὰ δὲν ἐξεδήλωσεν ἐνέργειαν ἐναντίον τῶν τμημάτων ἐντὸς τῆς Ἀνδριτσαίνης. Τὴν ἐπομένην, ὅμως, εἶχε στήσει ἐνέδραν εἰς ἐτέραν κατάλληλον τοποθεσίαν (Λυσαίρνας — Ἀνδριτσαίνης), ὑπολογίζων νὰ προσβάλλῃ τὰ τμήματα κατά τὴν ἐπιστροφὴν των. Αἱ ὁμάδες, ὅμως, τὴν 5ην Αὐγούστου ἐκινήθησαν πρὸς Καλλιθέαν (Ζάχα) καὶ οὕτω ἡ ἐνέργεια τῶν ἑλασιτῶν ἔμεινεν ἄκαρπος. Σύνελαβον, ὅμως, πολίτας τινὰς ἐνόπλους ἐκ Φυγαλίας, οἵτινες ἐπέστρεφον εἰς τὸ χωρίον των καὶ μάλιστα κατόπιν συμπλοκῆς κατά τὴν ὁποίαν οἱ πυροβολισμοὶ ἤκούοντο μέχρι Περιβολίων. Τὴν νύκτα τῆς 5ης Αὐγούστου αἱ αὐταὶ ἐθνικαὶ ὁμάδες παρέμεινον εἰς Καλλιθέαν, ἐνῶ τὸ συγκρότημα τοῦ Παπαγιανναπούλου (δυναμέως πλέον τῶν 200) ἐκινήθη ἐναντίον των καὶ ἔστησεν ἐνέδραν εἰς τοποθεσίαν ἐγγὺς τοῦ χωρίου Φτελιά, μὲ πρόθεσιν νὰ τὰς προσβάλλῃ κατά τὴν ἐπιστροφὴν των.

«Αἱ ὁμάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη ἐπιστρέφουσαι ἐνέπεσαν εἰς προπαρασκευασμένην ἐνέδραν τῶν κομμουνιστῶν καὶ μετὰ ἀγῶνα διελύθησαν. Συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας μετὰ τοῦ χωροφύλακος Παπαδάμη Ἀλεξάνδρου ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, εἰς περιοχὴν Πλατανίων. Ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν δύο ἡρωϊκῶν πρωτομαρτύρων, τὰ τυφλὰ ὄργανα τῆς Μόσχας εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσουν ὄλον των τὸ μῖσος ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ παντὸς Ἑλληνικοῦ».

Ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1943 ἔκθεσίν του:

«... Ὅταν ἔφθασαν οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς χωρίον Ράφτη συνέλαβον ἐξ ἀπροόπτου συνδέσμονος τοῦ ΚΚΕ, οἵτινες ἀπεκάλυψαν ὅτι 7 ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἔχουν καταλάβει θέσεις εἰς τὰ πέριξ τῆς ὁδοῦ Νίβιτσας — Φτελιάς, ἐν ἀναμονῇ τῆς διελεύσεως τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Οἱ λοχαγοὶ ὅμως, μὴ δώσαντες προσοχὴν εἰς τὰ ἀναφερθέντα ὑπὸ συνδέσμων τοῦ ΚΚΕ ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν των πρὸς Νίβιτσαν καὶ διήλθον ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καὶ ἐστάθμευσαν εἰς ἐλαιοπερίβολον Μπίθα. Τότε ἐβλήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες ἐφόνευσαν τὰ κτήνη καὶ ἓνα ὄδηγόν των καὶ διήρπασαν τὰ πυρομαχικὰ καὶ τρόφιμα. Οἱ τοῦ Ε.Σ. ἀπήντησαν εἰς πυρὰ πλὴν εὐρισκόμενοι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, λόγω θέσεως ἐδάφους, ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσι πρὸς Β.Α. Νίβιτσας, ἵνα καταφύγῃσι πρὸς Μυρώνεια. Ἐκεῖ ἔφθασεν ἡ ὁμὰς Κρίβα πρώτη καὶ ὁ ἀνθ) γὸς Θ. Θεοχαρόπουλος μὲ τὴν ὁμάδα του. Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος, ἀπομονωθείς καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀκολουθήσῃ παρέμεινεν εἰς μικρὰν χαράδραν μετὰ 10 ἀνδρῶν καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἀμύνεται. Εἰς μίαν στιγμὴν οἱ ἄνδρες βλέποντες ἑαυτοὺς κυκλωμένους... προτείνουν παράδοσιν... Ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος παραδίδεται... Ὁ Ἀναστάσιος

Κριτσέλης κατορθώνει νὰ διασώσῃ τὴν ὁμάδα του κατόπιν λυσσώδους μάχης...».

Οἱ ἀντάρτες Χρῆστος Γιαννακαρώνης, Ζαρίφης Θεοχαρόπουλος, Δημήτριος Μιχαλόπουλος, Γεώργιος Γ. Γεωργακόπουλος κ.ἄ. μετὰ τὴν μάχην συλλαμβάνονται καὶ ξυλοκοποῦνται ἀγρίως. Τί περιέργα πράγματα! Ποῦ νὰ χωρέσουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σκέψιν! Οἱ ἔνοχοι, οἱ ἐπιτεθέντες, οἱ δολοφόνοι, συλλαμβάνουν τὰ θύματά των καὶ τὰ βασανίζουν ὡς ἐὰν εὐθύνονται αὐτοὶ διὰ τὰ ἰδικὰ των ἐγκλήματα! Ποῖοι εἶναι, λοιπόν, αὐτοὶ ποῦ ἐπετέθησαν τόσον ὑποίλως καὶ μετὰ τὴν μάχην τόσον βάρβαρα φέρονται εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.; Ὅλοι ρωτοῦν: «Μήπως εἶναι Βούλγαροι;» Γιατί μόνον οἱ Βούλγαροι τέτοια ἐγκλήματα εἶχαν κάνει στὴ Μακεδονία καὶ Θράκη. Αὐτὰ εἶχαν μάθει ἀπὸ τοὺς πατέρες των, ποῦ πολέμησαν τὸ 1912—1913. Τὸ σκοτεινόν, ὅμως, σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν προχωρεῖ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του. Στέλλουν ἀμέσως συνδέσμους των παντοῦ γύρω καὶ διαβεβαιοῦν ὅτι: «δὲν ἔγινε τίποτε! Μία παρεξήγησις καὶ τίποτε περισσότερον!... Ὅτι συνελήφθησαν μερικοὶ σύνδεσμοι τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ ἀμέσως ἀφέθησαν ἐλεύθεροι κλπ.». Ἐν τῷ μεταξῦ, ὅμως, ἐνῶ ἐξαποπέλλουν παντοῦ αὐτὲς τὶς παραπλανητικὰς πληροφορίες, συλλαμβάνουν καὶ τοὺς συνδέσμους τοῦ Ε.Σ. τῶν χωρίων διὰ νὰ μὴ μάθῃ ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἑγγλων, τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενες ἐθνικὲς ὁμάδες.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι τὸ πρῶτὸ τῆς 5ης Αὐγούστου, μόλις ἔφυγαν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἀπὸ Περιβόλια διὰ τὴν Ἀνδρίτσαιναν, οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν Θαλῆν Μαυροειδῆν, Ἀριστείδην Ἀνδρ. Μαυροειδῆν κ.ἄ. καὶ τοὺς κρατοῦν ἀκίνητους μέχρι τῆς 5ης μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας, μὲ τὴν δικαιολογίαν: «Μὴν πᾶτε εἰς Ἀνδρίτσαιναν, διότι εἶναι Γερμανοί». Ἡ δικαιολογία των ἦτο ἀστεία. Ἦθελον νὰ μὴ σπεύσουν εἰς Ἀνδρίτσαιναν πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ νὰ μὴ εἰδοποιήσουν τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἑγγλων, ὅπου ἦτο ἡ ὁμάς Σπ. Μαυροειδῆ. Παρὰ ταῦτα ὅμως σύνδεσμοι τοῦ Ε.Σ. φθάνουν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ πληροφοροῦν τὰ τῆς σχεδιαζομένης ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν, χωρὶς, ὅμως, νὰ ἀναφέρουν ἀκριβῶς τὰ ἐπακόλουθα. Σχετικῶς μὲ τὴν στάσιν ποῦ ἔλαβον οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. μετὰ τὰς πληροφορίας αὐτὰς καὶ τὰ μετέπειτα γεγονότα, θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν μάχην τῆς Νίβιτσας εἰδοποίησαν ἀμέσως τὸ ἀρχηγεῖον των εἰς Αὐλῶνα. Τὸ καταχθόνιον πλέον σχέδιόν των προχωρεῖ. Σημειώνομεν ἐπίσης, ὅτι εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης μετέβη ὁ ἰατρός Χρ. Ἀσημακόπουλος καὶ προσέφερεν τὰς ἰτηρεσίας του εἰς τοὺς τραυματίας.

20.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΛΟΧΑΓΟΥ Γ. ΘΕΟΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΙ ΧΩΡΟΦΤΛΑΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΜΗ

Τοὺς σὺλληφθέντας εἰς τὴν μάχην Νίβιτσας λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ ἀντάρτην Ἀλέξανδρον Παπαδάμη, πρῶην χωροφύλακα, μεταφέρουν ἀνυπόδητους εἰς Κούβελα Τριφυλίας τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὅπου τοὺς φιλοξενεῖ ὁ Γαλάνης Θεοδορακόπουλος. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχον πλεόν ἐπιτεθῆ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας κατὰ τῶν ἄλλων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας. Εἶχον πλεόν ἐπικρατήσει κατὰ τῶν ἐνόπλων ἐθνικιστῶν μὲ τὰ γνωστὰ πλεόν μέσα των, ὅπως λεπτομερῶς ἐκθέτομεν καὶ κατωτέρω.

Ἐπειτα ἀπὸ κάθε μάχην καὶ τὶς πλεόν φονικώτερες, τηροῦνται κάποιοι νόμοι, πολὺ περισσότερον ὅταν οἱ ἠττώμενοι δὲν εὐθύνονται. Πολὺ περισσότερον θὰ ἔπρεπε νὰ τηρηθοῦν οἱ νόμοι τοῦ ἐπιβάλλοντος σεβασμὸν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους, ὅταν οἱ ἠττηθέντες δὲν εὐθύνονται, ἔχουν σώσει τὴν ζωὴν τῶν ἐπιτεθέντων καὶ εἶναι καὶ Ἕλληνες.

Αὐτὰ, ὅμως, τὰ ἐθνικὰ καὶ χριστιανικὰ λόγια, δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν κομμουνιστῶν, τοὺ ἔχουν χάσει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν των καὶ δὲν σκέπτονται Ἑλληνικά. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουσι ἐν ψυχρῷ νὰ δολοφονήσουσι τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδάμη. Οἱ Κουβελαιοὶ μαθαίνουν ὅλοι τὴν πληροφορίαν καὶ τὴν ἀνακοινῶναι εἰς τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον. Τὸν βεβαιῶνουν, δέ, ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸν φυγαδεύσουσι, νὰ τὸν σώσουσι. Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος ἀπήντησεν: «Οὐδὲν διέπραξα ἔναντι οὐδενός». Ἀνὲν θὰ μὲ σκοτώσουσι. Πάντως δὲν πρέπει νὰ φύγω, διότι θὰ καταστρέψουσι τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ σπίτι τοῦ εἶμαι τώρα. Ἡ φιλότιμη Πατρίς μὲ ἔχει τάξει, ἐὰν χρειασθῆ νὰ πέσω! Ἐὰν μὲ δολοφονήσουσι θὰ βγάλουσι τὴν μάσκαν, ὅτι τᾶχα πολεμοῦν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα. Θὰ παρουσιασθοῦν πλεόν ὡς προδοταί, ὡς κομμουνισταί. Ἴσως σωθῆ τότε μὲ τὴν θυσίαν μου μία κατάστασις!». Ὁ Μιχάλης Δρακόπουλος προτείνει εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδάμη νὰ φύγη, νὰ τὸν σώσῃ. Ὁ Παπαδάμης ἀπήντησεν: «Χωρὶς τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον δὲν μπορῶ νὰ φύγω». Καὶ δὲν ἐγκαταλείπει τὸν λοχαγὸν του. Τὴν ἐπομένην, τὸ πρωτὶ 7ης Αὐγούστου, οἱ κομμουνισταὶ πέρνουν τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδάμη καὶ τοὺς ὀδηγοῦν πρὸς Πλατάνια. Καθ' ὁδόν, εἰς θέσιν «βᾶτος» ἢ «μακροῦ λάζα», ὅπου ἦτο μία βρῦση, διέταξαν τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον νὰ πιῇ νερό. Ὁ λοχαγὸς ἀπήντησεν: «Δὲν διψῶ». Οἱ κομμουνισταί, δόλιοι καὶ ἀνάνδροι ἐπιμένουν: «Μὰ θὰ πιῇς». Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος ἐνόησεν τὸν σκοπὸν τους καὶ τοὺς ἀπήντησεν: «Ἐγὼ εἶμαι Ἕλ.

λην ἀξιωματικὸς καὶ εἰς τὸ καθήκον μου θὰ σκοτωθῶ. Ὅ,τι σεῖς ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας νὰ τὸ κάνετε». Ὁ λοχαγὸς Γ. Θεοχαρόπουλος ἦτο πρὶν τραυματίας στὸ ἀριστερὸ χέρι ἀπὸ τὴν χθεσινὴν μάχην. Ἄλλὰ δὲν συγκινοῦνται οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τοὺς ἀγράφους νόμους.

Οἱ κομμουνισταὶ τὸν κτυποῦν ἀμέσως μὲ ριπὲς αὐτομάτου ὄπλου. Μαζὶ μὲ τὸν λοχαγὸν Γ. Θεοχαρόπουλον, δολοφονοῦν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδάμην. Μὲ τὶς πρῶτες ριπὲς τραυματίζονται βαρεῖα καὶ ἀργοπεθαίνουν. Οἱ Οἱ κομμουνισταὶ ἀποκεφαλίζουν τὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ εὐθὺς μετὰ χροεῖον ἐπάνω στὸ σῶμα του. . . Τέτοια ἐντολὴ εἶχαν οἱ ἐκτελεσταὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἡγεσίας τοῦ ΚΚΕ. Τοὺς Ἕλληνας νὰ δολοφονοῦν. Τοὺς ἀξιωματικούς, ὅμως τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ νὰ ἀποκεφαλίζουν.

21.— ΜΑΧΗ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1943

1. Ἀναφερόμεν ἀνωτέρω τί προηγήθη καὶ πῶς τελικῶς ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὴν Νίβιτσαν Ὀλυμπίας τὴν 9ην π.μ. τῆς 6ης Αὐγούστου κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη. Ὁφείλομεν νὰ διαχωρίσωμεν σαφῶς τὴν μάχην αὐτὴν τῆς Νίβιτσας ἀπὸ τὴν μάχην τῶν Περιβολίων τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ἀλλὰ διεξαχθεῖσαν τὴν 2αν μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς θέσιν «Τουρλιὰ» Περιβολίων (Γαρδίτσης — Ὀλυμπίας).

Τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, ὅπως ἀναφερόμεν ἀνωτέρω, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιος εὐρίσκετο εἰς τὸ χωρίον Βανάδα ἀπ' ὅπου θὰ συνεδέετο διὰ συνδέσμων τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν Ἰταλὸν φρούραρχον τῆς Κυπριασίας, πρὸς παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ των. Φαίνεται, ὅτι τὸ γεγονός τῆς πρὸς Βανάδα κκατευθύνσεως τὸ ἐγνώριζον πολὺ καλῶς οἱ κομμουνισταὶ. Ὁ φυσικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ., ὁ διοργανωτὴς καὶ ὁ γνωρίζων πρόσωπα καὶ πράγματα δὲν ἦτο μαζί των. Εἶχον βεβαιωθῆ ἀπολύτως, ὅτι εὐρίσκετο εἰς Βανάδα καὶ εἶχον στείλλει μέχρι Σιδηροκάστρον πρόσωπα ἰδικὰ των νὰ τὸν παρακολουθήσουν, ὅπως ἀναφερόμεν κατωτέρω.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς Ρίντ εἶχε ἀναχωρήσει ἀπὸ τὶς 28 Ἰουλίου 1943 διὰ Ταῦγετον μὲ τὸν Παπᾶ - Χρόνην Καραχάλιον, πρὸς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἄλλων ἀποστολῶν τῆς Πελοποννήσου διὰ τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Ἀντικαταστάτης τοῦ Ρίντ ἔμεινε εἰς Στόμιον καὶ ὄχι εἰς Πλατάνια ὁ ὑπ' ἄρχηγος Πῆτες, ὅστις ἦτο μὲν θερμοῦς φιλέλληνα ἀλλὰ ὀλιγωτέρας πείρας ἀπὸ τὸν Ρίντ. Ἡ ἀπουσία καὶ τοῦ Παπᾶ - Χρόνη, ὁ ὁποῖος εἶχε τόσον συντελέσει διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. καὶ ἠμποροῦσε νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν, ἦτο σημαντικὴ.

Ὁ κύριος καὶ ἀντικειμενικὸς βεβαίως σκοπὸς τῶν κομμουνιστῶν ἦτο ἔ-

νας μόνον: Ἡ διάλυσις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Αὐτὸ ἦτο πλέον γνωστὸν εἰς ὅλους. Ἡ μάχη τῆς Κωστομέρας τὴν 23.7.1948, εἶχεν ἐπισήμως ἐπαληθεύσει κάθε διάδοσιν. Ἐβλεπον ὅλοι καθαρά ὅτι ἀπεκαλύφθησαν τὰ σχέδιά των καὶ ἦτο πλέον ἐκδηλὸς ἢ ὀλόψυχως στροφὴ τοῦ λαοῦ πρὸς τὶς ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Θὰ εἶχον ἀσφαλῶς πληροφορηθῆ ὅτι τὴν 10ην Αὐγούστου ἐπρόκειτο νὰ γίνουσι ρίψεις 2.000 ὄπλων εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., καθὼς καὶ τὴν ἀναμενομένην τότε ἀφίξιν νέου κλιμακίου τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τὸν συν)ορχὴν Στῆβενσον, ὅποτε δὲν θὰ ἦτο τόσον εὐκόλος ἢ κλοπὴ ὄπλων καὶ ἢ ἐξαπάτησις. Ὅσον διὰ τὴν ἀναμενομένην παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ των εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὸ ἐγνώριζον. Τοὺς ἀρκοῦσαν, ὅμως, αἱ ἄλλαι εὐνοϊκαὶ προϋποθέσεις των.

Διὰ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν παρουσιάσθη πράγματι ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία. Ἡ περιοδεία πρὸς Ἀνδρίτσαιναν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Θ. Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη. Ἐξεμεταλλεύθησαν, δέ, ἀμέσως αὐτὴν τὴν μετακίνησιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω καὶ κατέληξαν εἰς τὴν μάχην τῆς Νίβιτσας. Ἰσως ἢ ἐνέργειά των νὰ ἦτο ἄσκοπος καὶ ἐπικίνδυνος ἐκ τῶν προτέρων κρινομένη, διότι δὲν ἦτο βεβαία ἢ ἐπικρατήσις των, θὰ τοὺς ἐξέθετε δὲ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ εἰς τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ φαίνεται ἦσαν τόσον βέβαιοι εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ εἰς «τὰ ἐθνικὰ καὶ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.», ὥστε ἐθεώρησαν φαίνεται βεβαίαν τὴν νίκην των. . . Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τῆς Νίβιτσας δυστυχῶς τοὺς ἐδικαίωσε εἰς τὴν κακοῦ ἢ αὐτὴν προσδοκίαν των.

Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἀσφαλῶς δὲν ἀνέμενον καὶ νέαν εὐκαιρίαν τοιαύτης «ἀγαθότητος», τὴν ἰδίαν μάλιστα ἡμέραν, ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀνέμενον νέαν μετακίνησιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον των εἰς Πλατάνια. Δὲν θὰ ἀνέμενον νέαν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ ἐναντίον αὐτῶν πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῶν σχεδίων των.

Ἡ μάχη τῆς Νίβιτσας ἔγινε τὴν 9ην π.μ. τῆς 6ης Αὐγούστου. Συνεπῶς εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια μέχρι τοῦ μεσονυκτίου τῆς 5ης πρὸς 6ην Αὐγούστου, μόνον πληροφορίαι, περὶ ἐπικειμένων ἐπιθέσεων τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσουν. Καὶ πραγματικὰ ἔφθασαν. Πολλὲς τέτοιαις πληροφορίαις ἔφθασαν ἐγκαίρως ἢ μᾶλλον ἐπανελήφθησαν αἱ πληροφορίαι τῶν συνδέσμων τοῦ Ε.Σ., πού ἔλλεγον, πρὸ πολλοῦ χρόνου, ὅτι ὅλος ὁ κόσμος συζητεῖ, φοβεῖται καὶ περιμένει ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Αὐτὸ γνωρίζων καλῶς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιος εἶχε ἀπαγορεύσει τὴν μετακίνησιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. δι' ὀλίγας ἡμέρας, ἐν ὅψει μάλιστα τῶν σοβαρῶν γεγονότων, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Μόλις ἔφυγαν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη ἀπὸ τὰ Περιβόλια, τὴν πρωτὴν τῆς 5ης Αὐγούστου, κατευθυνόμεναι πρὸς Ἀνδρί-

τσαιναν, ὁ Δημ. Χριστοδουλόπουλος εἰδοποίησε τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., ὅτι οἱ κομμουνισταὶ παρακολουθοῦσαν τὶς ἐθνικὲς ὁμάδες μὲ ἐχθρικές διαθέσεις. Ἄλλὰ ἀσφαλῶς, ὅμως, δὲν ἀνηγγέλθη ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἰς Νίβιτσαν, διότι αὕτη ἐπραγματοποιήθη τὴν ἐπομένῃν ἡν Αὐγούστου. Συνεπῶς ὅταν κατὰ τὴν 3ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ἐκινήθησαν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἀπὸ Πλατάνια πρὸς Περιβόλια δὲν ἐγνώριζον τὰ τῆς μάχης τῆς Νίβιτσας. Αὕτη ἡ ἀπλῆ παρατήρησις ἔχει σημασίαν, ὡς θὰ ἰδοῦμε παρακάτω. Ἄλλὰ ἡ πληροφορία περὶ κυκλώσεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀρχηγεῖον. Ἄλλὰ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., εἰς Πλατάνια, ἦλθεν ἐπίσης τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου ὁ Χρῆστος Βασιλόπουλος, σύνδεσμος ἀπὸ Καλίτσαιναν καὶ ἀνέφερεν ὅτι ἐκεῖ εἶχον συγκεντρωθῆ πολλοὶ κομμουνισταί, ἐκαθάριζον τὰ ὅπλα των καὶ ἔλεγον: «Ποῦ θὰ πᾶνε; Θὰ τοὺς τσακίσουμε, μόλις θὰ ἔβγουν ἀπὸ τὸ βουνό», ἐννοοῦντες τὸ «βουνί» τῶν Πλατανίων, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. δ

Πάντως ἢ ἡ πληροφορία περὶ ἐπικειμένης ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ὁμάδων τῶν εὐρισκομένων πρὸς Ἀνδρίτσαιναν ἢ ἄλλοι λόγοι ἀπλῆς περιουσίας καὶ ἐμφανίσεως καὶ τῶν ὑπολοίπων ἐθνικῶν ὁμάδων εἰς περιοχὴν Ὀλυμπίας ἢ λόγοι στρατιωτικοί, ἄγνωστοι, ὅμως, εἰς τοὺς πολλοὺς ὄθησαν τοὺς ἀξιοματικοὺς τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, τῶν εὐρισκομένων εἰς Πλατάνια νὰ ἀναχωρήσουν πρὸς Ὀλυμπίαν. Ὅπως ἔχει βεβαιωθῆ προηγήθη σφοδρὰ λογομαχία μεταξὺ τῶν ὀπλαρχηγῶν περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ μετακινηθοῦν καὶ αὐτὲς οἱ ὁμάδες πρὸς Ὀλυμπίαν.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Γ. Βασιλόπουλος διαφωνεῖ ἐντόνως καὶ διὰ τὴν μεμονωμένην μετακίνησιν αὐτὴν. Εἶχε πρὸ ἡμερῶν διαφωνῆσει καὶ διὰ τὴν μεμονωμένην μετακίνησιν τῶν ὁμάδων Θ. Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτοτέλη. Τώρα βλέπει καθαρὰ νέους σοβαρωτέρους κινδύνους. Ἔχει πείρα ἀνταρτικοῦ πολέμου ἀπὸ τὴν δροῶσιν του εἰς Στερεὰν Ἑλλάδα, γνωρίζει πολὺ καλὰ τὴν ἀπατηλὴν τακτικὴν τῶν κομμουνιστῶν, ὑπενθυμίζει εἰς ὅλους τὴν προηγηθεῖσαν μάχην τῆς Κωστομέρας. Τοὺς ὑπενθυμίζει ἐπίσης τὴν θετικὴν πληροφορίαν, πού ἔφερεν τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Ε. Σ. ἕνας σύνδεσμος ἀπὸ τὴν Καλίτσαιναν, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶναι ἐκεῖ συγκεντρωμένοι ἔνοπλοι καὶ προετοιμάζουν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ δηλώνει σαφῶς, ὅτι διαφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν νέαν μεμονωμένην μετακίνησιν. Ἐνας ἐτόλμησε καὶ τοῦ εἶπε: «Τότε εἶσαι δειλός». Εὐτυχῶς ἡ ψυχραιμία ἐπεκράτησεν. Ὁ Γ. Βασιλόπουλος ἀπαντᾷ: «Ἐὰν ἡ πλειοψηφία ἀποφασίσῃ πᾶμε. Νὰ ξέροτε, ὅμως, ὅτι θὰ κτυπηθοῦμε!».

Τελικῶς ἀπεφασίσθη κατὰ πλειοψηφίαν νὰ μετακινηθοῦν τὴν 5ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ὅλες οἱ ὁμάδες πρὸς Ὀλυμπίαν μὲ ἐμπροσθοφυλακὴν τὴν ὁμάδα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γ. Βασιλοπούλου. Ἄς σημειωθῆ, δέ, ὅτι ἐνῶ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ., παρὰ τὰς περὶ τούτου ρητάς ἀντιθέ-

τους οδηγίας του αρχηγού Γ. Καραχάλιου, δὲν ἐστάλη σύνδεσμος εἰς Βανάδα οὔτε νὰ ζητηθῇ ἡ ἔγκρισίς του, οὔτε τὸ λιγώτερον νὰ γίνῃ καὶ ἀπλῆ ἀνακοίνωσις τῆς ληφθείσης ἀντιθέτου ἀποφάσεως. Καὶ ἐὰν θεωρηθῇ ὅτι οὐσιαστικῶς εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀρχηγίαν ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκίνης, δὲν ἐχρειάζετο ἔγκρισις ἄλλου ἡγέτου, πάντως, ὅμως, ἀσφαλῶς ἐχρειάζετο ἀνακοίνωσις τῆς νέας ἀποφάσεως καὶ νέον συμβούλιον τῶν ὀπλαρχηγῶν παρόντος τοῦ Γ. Καραχάλιου ἢ τοῦλάχιστον πρόσκλησίν του νὰ λάβῃ μέρος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν νέαν ἐπιχείρησιν, διότι ἐπρόκειτο περὶ κυρίου καὶ σημαντικωτάτου γεγονότος καὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀγνοηθῇ.

Τελικῶς ἀπεφασίσθη κατὰ πλειοψηφίαν νὰ μετακινηθοῦν τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ὅλες οἱ ὀμάδες πρὸς Ὀλυμπίαν. Οὐδεὶς σύνδεσμος ἐστάλη εἰς Βανάδα πρὸς ἐνημέρωσιν, ἔστω τοῦ ἀρχηγοῦ. Ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. Πλατανίων τὴν 6ην Αὐγούστου καὶ ὥραν 5ην πρωϊνὴν ἐστάλησαν σύνδεσμοι εἰς Κούβελα, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸ ἀρχηγεῖον. Εἰς Κούβελα εὐρίσκονται ὁ ἀνθ)γὸς Ἀθανάσιος Θεοδωρακόπουλος, ὁ ἀντάρτης Κώστας Γαλάνης Θεοδωρακόπουλος κ.ἄ. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἔνοπλοι ἀναχωροῦν ἀμέσως πρὸς ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ εἰς θέσιν Μπιζὸ ἢ Κυψέλη συναντοῦν τὶς ἐθνικὰς ὀμάδες.

Ἐπίσης εὐρίσκεται εἰς Κούβελα ὁ Ἀθανάσιος Στάμος, διδάσκαλος ἀπὸ Σύριζον, πρὸς συνεννόησιν μετὰ τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἀθαν. Θεοδωρακοπούλου, ἵνα καταταγοῦν εἰς ἰδικὴν του ὀμάδα 15 ἄνδρες ἀπὸ Σύριζον καὶ 10 ἄνδρες ἀπὸ Καστρούγγαινα. Λιὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν εὐρίσκεται ἐκεῖ, ἔλθων ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Ἀθ. Θεοδωρακόπουλος. Ἀλλὰ ἐκεῖ εἰς Κούβελα ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου ἦλθεν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων μία ὀμάς τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου ὑπὸ τὸν ὑπομ)ρχον Παν. Νιαρχάκον. Οἱ ἐθνικὰς ὀμάδες ἐξεκίνησαν ἀπὸ Πλατάνια περὶ τὴν 5ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Ὀλυμπίαν. Εἰς θέσιν Κυψέλη (Μπιζὸ) πρὸ τοῦ ποταμοῦ Νέδα φθάνουν καὶ οἱ Κουβελαῖοι ἀνθ)γὸς Ἀθ. Θεοδωρακόπουλος, Κώστας Γ. Θεοδωρακόπουλος κ.ἄ. ἔνοπλοι ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Ὅλοι μαζί περνοῦν τὸν ποταμὸν Νέδα καὶ φθάνουν εἰς Ἄνω Φυγαλίαν. Ἐκεῖ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον φθάσει σύνδεσμοι ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Νίβιτσας καὶ ἔφεραν τὴν θλιβερὰν εἶδησιν, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Νίβιτσαν. Ἡ πρώτη σκέψις τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων εἶναι νὰ σπεύσουν εἰς Νίβιτσαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν μαχομένων ὀμάδων ἀδελφῶν Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη. Ἐκεῖ εἰς Ἄνω Φυγαλίαν ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαιναν ὁ σύνδεσμος Ἀγγελῆς Κοκκίνης καὶ βεβαιώνει: «Ἐγὼ ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσαινα. Δὲν ἔγινε τίποτε». Τότε ἐσταμάτησαν τὴν περαιτέρω πορείαν.

Ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν προχωροῦν πρὸς Περιβόλια καὶ στρατοπεδεύουν περὶ τὴν 10ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου εἰς τὸ ὕψωμα «Τουρλιὰ» ἢ «Ἀμπέλια», ἔξω τοῦ χωρίου Περιβόλια εἰς τὰ σύνορα τῆς ἀρχαίας Φυγαλίας.

Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἔνοπλοι κομμουνισταί, οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Αὐλῶνα ἴσως εἶχον πληροφορηθῆ τὰ τῆς μάχης τῆς Νίβιτσας, πάντως ἀποφασίζουν σύγχρονον ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. τῶν εὐρισκομένων εἰς Πλατάνια.

Ξεκινοῦν ἀπὸ Αὐλῶνα τὴν 10ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου, συνεπῶς δὲν ἦτο βέβαιοι μέχρι τότε νὰ εἶχον πληροφορηθῆ τὰ τῆς ἐκβάσεως τῆς μάχης εἰς Νίβιτσαν. Τὸ πλέον σὲνεπῶς βέβαιοι εἶναι ὅτι ἐξεκίνησαν ὄλοι νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἐξελεθόντων ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς ὅποιον μέρος τοὺς ἤθελον συναντήσῃ.

Εἰς Πλατάνια διεδόθη ἀστραπιαίως ἡ ἀναχώρησις τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ Αὐλῶνα. Ἀπὸ Πλατάνια ἄλλωστε εἶναι ἀντιληπτὴ κάθε κίνησις εἰς περιοχὴν Αὐλῶνος, διότι τὰ Πλατάνια εἶναι εἰς ὑψηλότερον μέρος. Ὁ εὐρισκόμενος εἰς Πλατάνια Κώστας Καραχάλιος ἀποστέλλει ἀμέσως τὸν Γεώργιον Ρούφαν ἢ Πανταζῆν ἐκ Πλατανίων νὰ συναντήσῃ τὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκῶνην καὶ νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Αὐλῶνα κατευθυνόμενοι πρὸς Ὀλυμπίαν μὲ ἀπροκάλυπτον σκοπὸν νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. Ὁ Πανταζῆς Ρούφας ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολὴν του, ἔφθασε τὴν 12ην μεσημβρινὴν ἀπὸ εἰδικὸ μονοπάτι εἰς θέσιν «Τουρλιά» Περιβολίων, ὅπου εἶχον στρατοπεδεύσει οἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀνέφερεν εἰς τὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκῶνην τὴν εἶδησιν ἀκριβῶς. Αὐτὸ βεβαιώνει, ὁ Κώστας Καραχάλιος ἐκ Πλατανίων. Ἄλλὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ βεβαιώνει καὶ ὁ διερμηνεὺς τῆς ἀποστολῆς Σωτήριος Παναγόπουλος ἀπὸ τὰ Κούβελα Τριφυλίας, ὅπου εὐρισκόμενος εἰς ἀρχαίαν Φυγαλίαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἶδε τὸν σύνδεσμον ἀπὸ Πλατάνια ποῦ ἔφθασε εἰς ἀρχαίαν Φυγαλίαν περὶ τὴν 12ην μεσημβρινὴν εἰς τὸ σπίτι τοῦ Παπᾶ - Γιάννη, ὁ ὁποῖος ἐστάλη ἀμέσως μὲ ὁδηγὸν ποῦ ὥρισε ὁ Παπᾶ - Γιάννης νὰ μεταδώσῃ τὴν εἶδησιν εἰς τὸν ταγ)ρχην Κοκκῶνην. Ἄλλὰ ἐπίσης βεβαιώνει ὁ Σωτήριος Παναγόπουλος ὅτι μίαν ὥραν ἀργότερα ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐν λόγῳ συνδέσμου ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πῆτερ τοῦ εἶπε:

— Ἔχω τὴν γνώμην ὅτι θὰ ἀπαλλαγῶμεν αὐτῶν —ἐννοῶν τοὺς κομμουνιστάς— ἐὰν κάνουν τὸ λάθος νὰ ἐπιτεθοῦν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξοντωθοῦν.

Καὶ ἡ κρίσις αὐτὴ τοῦ Ἄγγλου ὑπ)γοῦ βεβαιώνει ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸ φύσει ὀχυρὸν τῆς θέσεως «Τουρλιά». Δυστυχῶς οἱ κομμουνισταὶ ἔκαναν τὸ «λάθος» νὰ ἐπιτεθοῦν. Καὶ ἐνῶ αὐτὸ τὸ λάθος ἦτο καὶ ἐγκλημα καὶ προδοσία, δὲν ἔγινε ἀντιληπτὸν ἐγκαίρως ὅπως ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς ἀμυνομένους Ἕλληνας. Ἄλλὰ ὁ Σωτήριος Παναγόπουλος βεβαιώνει ὅτι περὶ τὴν 12ην μεσημβρινὴν διερχόμενος μετὰ τοῦ Ἄγγλου ὑπ)γοῦ Πῆτερ ἀπὸ Περιβόλια, ἕνας γνωστός του ὀνομαζόμενος Κατσιπόρδας τοῦ εἶπε: «Αὐτοὶ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ βγάλουν τὰ μάτια τους. Σήμερα σεῖς ἠμπορεῖτε νὰ τοὺς ἐμποδίσετε». Ἐγνώριζε συνεπῶς ὄλος ὁ κόσμος τὴν ἀπόφασιν τῶν κομμουνιστῶν.

Τὸ ὕψωμα «Τουρλιά» Περιβολίων εἶναι φυσικὸν ὄχυρόν, πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, πολὺ, δέ, περισσότερον πρὸς νότον, ὅπου ὁ ποταμὸς Νέδα. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ποταμοῦ ἀρχίζει μεγάλος κατήφορος, τελείως, δέ, ἀσκεπής, διότι οὔτε δένδρα ὑπάρχουν, οὔτε βραχισμοί, μάνδρες καὶ ἄλλα ἀντερείσματα, ὥστε τμήματα ἀνδρῶν ἀνερχόμενα ἀπὸ τὸν ποταμὸν Νέδα πρὸς τὸ ὕψωμα Τουρλιά δὲν δύνανται νὰ ἀποκρυβοῦν ἢ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ πυρὰ προερχόμενα ἀπὸ τὸ ὕψωμα. Τὸ ὕψωμα αὐτό, δεσπόζει ὅλης τῆς περιφερείας. Ὁ εὐρισκόμενος ἐκεῖ ἔχει μεγάλην ὁρατότητα πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις. Τὰ γύρω βουνὰ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας εἶναι εἰς ἀπόστασιν 3-4 ὥρῶν καὶ ἔτσι δημιουργεῖται ἕνας εὐρύτατος ὁρίζων μὲ κάθε ἄνεσιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν εὐρισκομένων ἐκεῖ ἀνδρῶν. Εἰς τὸ βάθος πρὸς ἀνατολὰς εἶναι ὁ ναὸς Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος. Μέσα εἰς τὸν καλοκαιρινὸν ἥλιον καὶ τὸν καθαρὸν οὐρανὸν τοῦ Αὐγούστου καὶ τὸ ἀρχαῖον φῶς ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐφώτιζε ἐκείνην τὴν ἡμέραν. . .

Οἱ ἐθνικῆς ὀμάδες, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἔφθασαν εἰς θέσιν «Τουρλιά» Περιβολίων περὶ τὴν 11ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου. Λαμβάνουν θέσεις κατὰ σειρὰν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς αἱ ὀμάδες Βασ. Καραμπεσύνη, Ι. Ντάβου, Δημ. Παπαδοπούλου. Πρὸς τὸ βόρειον μέρος τοῦ ὄλου στρατοπέδου ἀναπτύσσει τὴν ὀμάδα του ὁ Γ. Βασιλόπουλος. Γίνεται ἡ ἐξῆς μεταβολή. Ἡ ὀμάς πολυβόλων, ἣτις ἦτο ὑπὸ τὸν ἀνθ)ρχον Κων. Μαυροειδῆν, τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ (ὑπ)γοῦ Δημ. Παπαδοπούλου. Τὰ πολυβόλα αὐτὰ τὰ εἶχαν πάρεϊ ἐθνικῆς ὀμάδες κατὰ τὴν τελευταίαν ῥίψιν τῆς 1ης Αὐγούστου καὶ ἦτο μέγα κεφάλαιον δυνάμεως. Εἰς τὸν ἀνθ)ρχον Κ. Μαυροειδῆν ἀντὶ τῆς ὀμάδος πολυβόλων διατίθεται ὀμάς ἀνταρτῶν (τουφεκιοφόρων) τῆς ὀμάδος Παπαδοπούλου. Εἰς τὸ στρατόπεδον ἔφθασεν ἀμέσως προερχόμενος ἀπὸ Στόμιον ὁ ὀπλαρχηγὸς Κώστας Καφίρης μὲ δύο ἀντάρτες. Εἰς τὸ στρατόπεδον πλέον εἶναι οἱ ἐξῆς ἀξιωματικοί: Ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης ἀπὸ Ταξιάρχας, ἐπικεφαλῆς τῆς δυνάμεως, ὁ λοχαγὸς Λεωνίδας Γαλανόπουλος ἀπὸ Φιλιατρά, ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ (ὑπ)γὸς Δημ. Παπαδόπουλος ἀπὸ Φυγαλίαν, ὁ ἀνθ)γὸς Κώστας Καφίρης ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Ντάβος ἀπὸ Ἄνω Δώριον Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)ρχος Γ. Βασιλόπουλος ἀπὸ Καλίτσαιναν Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)γὸς Β. Καραμπεσύνης ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)ρχος Κων. Μαυροειδῆς ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Δογάνης ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας, ὁ ἀνθ)γὸς Ἀδαμάντιος Μιχαλόπουλος ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας, ὁ ἀνθ)γὸς Κων. Μαυρομιχάλης ἀπὸ Καλαμάτα, ὁ εὐελπις Παῦλος Εὐσταθόπουλος ἀπὸ Μπροῦμα Ἡλείας, ὁ ἀνθ)γὸς Χριστόπουλος, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Ἀθ. Θεοδωρακόπουλος ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Χρήστου κ.ἄ. Καὶ τὴν 11-12ην μεσημβρινὴν ὥραν, ὡς βεβαιώνει ὁ Κώστας Θεοδωρακόπουλος, ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ., οἱ ἐθνικῆς ὀμάδες διέκριναν ἀπέναντι εἰς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος εἰς τὸν δρόμον Δραγωγίου — Ἀνδριτσαίνης ἐνόπλους κομμουνιστὰς

νά ἐνεδρεύουν, ἦτο, ὅμως, ἀδύνατον νά ἀναμένουν ἀπό ἐκεῖ ἐπίθεσιν. Προφανῶς εἶχον τοποθετηθῆ ἐκεῖ διὰ νά ἐμποδίσουν προώθησιν πρὸς βορρᾶν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἢ νά δημιουργήσουν σύγχισιν μὲ τὴν ἐμφάνισίν των καὶ μὲ ἀραιοὺς πυροβολισμοὺς ἢ νά ἐπιτεθοῦν ἐκ τῶν νώτων κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ὅταν οἱ κομμουνισταὶ θὰ ἐπετίθεντο, ἐρχόμενοι ἀπὸ τὴν Αὐλῶνα. Οἱ κομμουνισταὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐπιτεθέντες εἰς Νίβιτσαν κατὰ τῶν ὁμάδων Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη καὶ μετὰ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἔσπευσαν νά ἐνισχύσουν τὴν ὄλην ἐπιχείρησιν κατὰ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων. Τὸ ἐπιτελικὸν σχέδιον, ὅσον εἶναι καταχθόνιον εἶναι καὶ συντεταγμένον μὲ πολλὴν προσοχήν.

Μόλις, ὅμως, ἔφθασαν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες εἰς θέσιν «Τουρλιά», ἦταν πολὺ κουρασμένοι οἱ ἀντάρτες. Εἶχαν ξεκινήσει τὴν 5ην πρωϊνὴν ἀπὸ τὸ ἀρχιγεῖον Πλατανίων, ἀλλὰ οἱ ἄνδρες θὰ εἶχον σηκωθῆ ἀπὸ τὸν ὕπνον τὰ μεσάνυχτα, διὰ τὴν προπαρασκευὴν, ἀναχωρήσεως, ἴσως πολλοὶ καὶ νά μὴν εἶχαν καθόλου ἀναπαυθῆ. Πάντως ὅλοι εἶχον μίαν ἀνησυχίαν μὲ τίς τόσες εἰδήσεις περὶ ἐπιθέσεως ἀπὸ κομμουνιστάς. Ἐὰν εἰς τὴν αἰπνίαν, τὴν κούρασιν ἀπὸ νυκτερινὴν πορείαν ἀπὸ Πλατάνια -- Ἕνω Φυγαλία εἰς Περιβόλια καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῶν ἀνδρῶν προστεθῆ καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ζέστη τοῦ Αὐγούστου, ἤμπορεῖ κανεὶς εὐκόλως νά σχηματίσῃ τὴν εἰκόνα τῆς σωματικῆς καταστάσεως καὶ ἀντοχῆς τῶν ἀνταρτῶν. Δι' αὐτὸ πολλοὶ ἀντάρτες τῆς ὁμάδος Καραμπεσύνη, μόλις ἔφθασαν εἰς θέσιν «Τουρλιά» ἀπέθεσαν τὸν ὄπλισμόν των καὶ εἰς τὸ παρακείμενον ἀμπέλι ἐξάπλωσαν νά κοιμηθοῦν. . .

Οἱ κομμουνισταὶ ἔδειξαν ὄλην τὴν ἐπιμέλειάν των καὶ ἔστειλαν ἓνα σύνδεσμον, παρουσιαζόμενον ὡς ἐθνικιστὴν ἀπὸ βορρᾶν εἰς τὰς ἐκεῖ ἐθνικὰς ὁμάδας τοῦ Ε.Σ., νά δώσῃ τὴν πληροφορίαν ὅτι «δὲν συνέβη τίποτε εἰς Νίβιτσαν ἀλλὰ κάποια παρεξήγησις κλπ». Προσετέθη συνεπῶς καὶ ἡ ἀπατηλὴ αὐτὴ καθησυχαστικὴ πληροφορία τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὰς ἄλλας προϋποθέσεις, διὰ νά ἠσυχάσουν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες καὶ ἄλλοι νά ἀποθέσουν τὰ ὄπλα των καὶ ἄλλοι νά κοιμηθοῦν τὸν μεσημεριάτικον καλοκαιρινὸν ὕπνον. . .

Ἄς σημειωθῆ, δέ, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ διὰ νά παραπλανήσουν τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ τὸν Ἕγγλον ὑπ)γὸν Πῆτερ, ἐπεζήτησαν καὶ ὠρίσθη ἡ μεσημβρινὴ ὥρα τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ὡς χρόνος συναντήσεως εἰς Φυγαλίαν ἀντιπροσώπου των καὶ ἀντιπροσώπου τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. πρὸς διακανονισμόν τῶν διαφορῶν των καὶ ὑπογραφῆς συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ, τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς ἡμέραν καὶ ὥραν ποὺ εἶχαν καθορίσει καὶ ὡς χρόνον τῆς ἐπιθέσεώς των!!

Οἱ κομμουνισταὶ ξεκινοῦν κατὰ τὴν 10ην πρωϊνὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ἀπὸ Αὐλῶνα κατευθυνόμενοι πρὸς Πλατάνια. Ἐπὶ κεφαλῆς των εἶναι ὁ ταγ)ρχης Βασ. Στρατῆς ἀπὸ τὰ Καμάρι Τριφυλίας, οὐσιαστικῶς, ὅμως, δὲν εἶναι αὐτός. Ἐπὶ κεφαλῆς εἶναι ὁ κομμουνιστὴς Χρηστος Ἀντωνόπουλος ἀπὸ Σιτοχώριον Τριφυλίας μαζί μὲ τὸν κομμουνιστὴν Στριγγον ἀνώτερον στέ.

λεχος του ΚΚΕ, που ειχεν φθάσει εκει με άλλους 80 κομμουνιστάς, αγνώστων ονομάτων, από Στερεάν Ελλάδα κατὰ τὰς ἀρχάς Ἰουλίου 1943. Μαζί με τοὺς 80 αὐτοὺς ἀγνώστους κομμουνιστάς ἦσαν καὶ Βούλγαροι πατριώτες, που ἦλθαν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ πεθάνουν διὰ τὴν πατρίδα τους, τὴν Βουλγαρίαν, διαλύοντες τὸν ἀναγεννώμενον Ἑλληνικὸν Στρατόν. Μαζί με τοὺς ἐπιτιθεμένους εἶναι ἐπίσης οἱ ὁμάδες Ἐπαμεινώνδα Παπαδοπούλου ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, ἐνὸς Γιαννοπούλου, ἐνὸς Κάππου κ.ἄ. ἐν ὄλω 200 ἔνοπλοι περίπου. Ὁ σκοπὸς των εἶναι νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ὑπολοίπων ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Πλατάνια. Κατὰ τὸ σχέδιόν των θὰ ἦτο εὐχερῆς ἡ ἐξόντωσις των ἐφ' ὅσον ἔλειπον ἤδη δύο ὁμάδες εἰς Ἀνδρίτσαιναν καὶ μία ἡ ὁμάδα τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἄγγλων εἰς Στόμιον: Ὅταν ἐβεβαιώθησαν ὅτι εἶχαν ἀναχωρήσει οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ Πλατάνια, ἀποφασίζουσιν ἀμέσως τὴν παρακολούθησίν των καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἐπίθεσιν ἐναντίον των. Κατευθύνονται πλέον πρὸς Ὀλυμπίαν. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἀπὸ Πλατάνια ἀπέστειλαν οἱ κομμουνισταὶ ἓνα σύνδεσμόν των εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Περιβόλια καὶ τοὺς ἐπληροφοροῦσεν με ἔγγραφον σημείωμά των, ὅτι «ἀναβάλλεται ἡ ὑπογραφή τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ που εἶχεν ὀρισθῆ εἰς Φυγαλίαν, διότι ἀπουσίαζεν ὁ ἀρχηγός των». Κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν με κάθε μέσον προσπαθοῦν νὰ παραπλανήσουν διὰ τὰ σχέδιά των.

Διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἔπρεπε νὰ κατεβοῦν πρὸς τὴν πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Νέδα καὶ ἀφοῦ περάσουν τὸν ποταμὸν Νέδα, νὰ ἀνέβουν πάλιν τὴν ἀντίπεραν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Νέδα, διὰ νὰ φθάσουν τελικῶς πλησίον τῆς θέσεως, ὅπου ἦσαν στρατοπεδευμένοι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Ὅταν οἱ κομμουνισταὶ κατέβαινον ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τὴν θέσιν Κυψέλη (Μπιζὸ) καὶ δυνατὸν ἦτο καὶ ἀντελήφθησαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τὴν κάθοδόν των πρὸς τὸν ποταμὸν Νέδα. Ἦτο φανερόν ὅτι ἐπραγματοποιούσαν οἱ κομμουνισταὶ τὸ σχέδιόν των, ὅπως ἄλλωστε τὸ εἶχον ἀποδείξει με τόσες ἐνέργειές των. Δὲν ἐπετρέπετο νὰ σκεφθῆ κανεὶς, ὅτι ἠθέλησαν νὰ κάνουν περίπατον, μεσημεριάτικον, τὸν Αὐγουστον. Ἀλλὰ ὁ ἠγούμενος τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ταγ)ρχῆς Κοκκῶνης δὲν λαμβάνει διάταξιν μάχης, δὲν διατάζει νὰ ξυπνήσουν οἱ ἀντάρτες τῆς ὁμάδος Β. Καραμπεσύνη, που ἦταν εἰς τὸ ἀριστερὸν ἀνατολικὸν μέρος τοῦ στρατοπέδου. Ἐνας σκοπὸς τοῦ Ε.Σ. εἰς κάποιο πλησίον ὕψωμα ἔρχεται καὶ ἀναφέρει: «Ἐίδαμε ἀπὸ τὸ Μπιζὸ νὰ ἔρχωνται 212 κομμουνισταί. Τί νὰ θέλουν καὶ ποῦ πηγαίνουν;». Συσκέπτονται οἱ ἀξιωματικοὶ με τὸν ταγ)ρχην Γ. Κοκκῶνην. Ὁ ἀνθ)γὸς Κώστας Καφίρης ἐπρότεινε νὰ κτυπηθοῦν οἱ κομμουνισταὶ ἐνῶ κατέβαιναν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι χαράδραν. Ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκῶνης ἀποκρούει αὐτὴν τὴν γνώμην: «Δὲν θὰ τοὺς κτυπήσωμε, ἐκτὸς ἐὰν ἔχουν ἐχθρικές διαθέσεις...» ἐδήλωσε εἰς τοὺς ἀξιωματικούς. Οἱ κομμουνισταὶ προχωροῦν εἰς

θέσιν «διπλόταμα», περνοῦν τὸν ποταμὸν Νέδα καὶ ἀσύντακτοι, εἰς τάξιν πορείας, ἀνεβαίνουν, σιγά - σιγά πρὸς τὰ ἑπάνω.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ ἀνησυχοῦν καὶ ἐκφράζουσι τὴν ἀνησυχίαν των εἰς τὸν ταγ)ρχὴν Γ. Κοκκῶνῃ. Ὁ Γ. Κοκκῶνῃς τοὺς διαβεβαιώνει, ὅτι θὰ τὸ τακτοποίηση ἢ ζήτημα: «Δίχως νὰ χυθῆ αἷμα Ἑλληνικόν», συνεννοούμενος μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸν των Στρατίκην. Εἶχε φαίνεται τόσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν ἐπιτιθεμένων ἢ τοῦλάχιστον τοῦ ἐπικεφαλῆς ἀξιωματικοῦ των, ὥστε ἐπίστευεν εἰς διευθέτησιν τῆς «παρεξηγήσεως». . . Πόσον, ὅμως, ἐπλανήθη!! . . .

Οἱ κομμουνισταί, ἄξιοι μισθοφόροι τῶν Σλαύων, ἔχουν ἀποφασίσει νὰ γίνουν δολοφόνοι καὶ προδότες, ἀρκεῖ νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς ἀντιπάλους των. Ματαίως ἐλπίζει ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκῶνῃς εἰς τὰ Ἑλληνικὰ αἰσθήματα τῶν ἐπιτιθεμένων. . . Οἱ κομμουνισταί προχωροῦν καὶ ἀνεβαίνουν. Ἔρχονται κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ ἕρος τῶν ἀνταρτῶν. Εὐρίσκονται εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων καὶ σπύδου πρὸς κύκλωσιν τῶν ἀνταρτῶν.

Ὁ ταγ)ρχῆς Γ. Κοκκῶνῃς τοὺς παρακολουθεῖ. Ἀκούονται ἀμέσως πυροβολισμοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. Οἱ κομμουνισταί εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ρίχνουσι χειροβομβίδες εἰς τοὺς ἀντάρτες τῆς ὁμάδος Β. Καραμπεσύνη πρὸς ἐκοιμοῦντο. Μένουσι ἀμέσως νεκροὶ 6 - 7 ἄνδρες καὶ τραυματίζονται 15 ἀντάρτες, ἀπὸ σφαῖρες τῶν δολοφόνων καὶ προδοτῶν. Ἄλλοι τραυματίζονται, ἡ ὁμάς διασκορπίζεται. Ὅλες οἱ ὁμάδες βάλονται ἀπὸ ἔμπροσθεν, ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ. Ὅλοι ἀντιλαμβάνονται πλέον ὅτι ἔχουσι πόλεμον. Ποιοί, ὅμως, ἔχουσι ἐπιτεθῆ; Ἴταλοι καὶ Γερμανοί; Δὲν εἶναι Ἴταλο - γερμανοί. Εἶναι ἕνας νέος κατακτητής. Ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκῶνῃς σπεύδει ὄρθιος πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν κομμουνιστῶν ἀξιωματικοῦ. Κινεῖ τὸ δεξιὸν χεῖρ καὶ φωνάζει: «Παύσατε πῦρ!» Ἐνόμιζε ὅτι ἀπηυθύνετο εἰς Ἕλληνας πρὸς ἐπυροβολοῦσαν ἀπὸ παρεξηγήσιν. . . Μία σφαῖρα καὶ ἕνας τραυματισμὸς στὸ χεῖρ του ἦτο ἡ ἀπάντησις τῶν κομμουνιστῶν. Μόνον τότε ἀντελήφθη ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκῶνῃς τὴν πραγματικότητα. Καὶ ἀρχίζει ἀμέσως μιὰ σκληρὰ μάχη. Οἱ ἀντάρτες εἶναι κυκλωμένοι ἀλλὰ κρατοῦν τὶς θέσεις των. Πολεμοῦν μὲ πίστιν, ὅπως τὸ 1940—41, μὲ ἀπόφασιν νὰ νικήσουν καὶ ἰώρα τὸν ἐπιδρομέα. Ἐπίστεψαν ὅλοι πλέον ὅτι ἔχουσι δεχθῆ ἐπίθεσιν ἐνὸς νέου κατακτητοῦ, ἐπίσης φοβεροῦ ὅπως οἱ Ἴταλο - γερμανοί. Ἐνα ΟΧΙ ἀντήχησε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν οὐρανο ἀπὸ τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν ἡρώων. Ὅχι! Καὶ εἰς τοὺς νέους ἐπιδρομεῖς. Ὅχι! Καὶ εἰς τοὺς κομμουνιστάς! ΟΧΙ! Καὶ εἰς τοὺς Βουλγαροκομμουνιστάς! ΟΧΙ! Εἰς τοὺς πράκτορες τοῦ Δημητρώφ.

Οἱ κομμουνισταί χωρὶς ἐντροπή, ἐννοεῖται Ἑλληνική, φωνάζουσι:

- Παραδώσου ταγ)ρχα Κοκκῶνῃ. Εἶσαι περικυκλωμένος.

Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἀπαντοῦν μὲ σφαῖρες. Ὁ Κοκκῶνῃς ἀμύνεται ἡρωϊκῶς, μολοντί τραυματίας.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Καφίρης ἔχει πάρει τὸ ἕνα πολυβόλον καὶ μὲ γεμιστὴν

τόν εὐέλπιν Παῦλον Εὐσταθίου, ἀπὸ μίᾳ μάντρα ἀποδεκατίζει τοὺς προδότες καὶ ἀνακόπτει τὴν προέλασιν τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Ντάβος μὲ τὴν ὁμάδα του, ὁ Βασίλειος Καραμπενούνης, ὁ Δημ. Παπαδόπουλος μὲ τοὺς ἄνδρες του, πολεμοῦν ἡρωικῶς. Ὁ ἀνθ) γὸς Ι. Δογάνης, Διαμάντης Μιχαλακόπουλος, ὁ ἀνθ) γὸς Κων. Μαυρομιχάλης, ὁ ἀνθυπ)ρχος Κων. Μαυροειδῆς, ὁ λοχαγὸς Π. Γαλανόπουλος, ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας, οἱ ἀνθ)γοὶ Θεοδωρακόπουλος, Χριστόπουλος, Χρήστου, μάχονται μὲ πίστιν ἀκλόνητον, ὡς ἱερολοχίες, τὸν ἀγῶνα τὸν ἱερόν. Ὅλοι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., μολοντί εἶχαν αἰφνιδιασθῆ, ἀνέσυρον τὰς δυνάμεις των ποὺ εἶχον ἀποταμιεύσει διὰ τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα καὶ πολεμοῦν μὲ πείσμα, μὲ πάθος ἱερόν τοὺς νέους βαρβάρους, ποὺ θέλουν νὰ διαιωνίσουν τὴν κατοχὴν καὶ τὴν ὑποδούλωσι τῆς Πατρίδος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ὁμάς Γ. Βασιλοπούλου ἔχει πλησιάσει ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος πρὸς τὴν θέσιν τῶν ὑπολοίπων ὁμάδων καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ βάλῃ κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων, προστατεύει μὲ τοὺς ἀντάρτες ὅλον τὸν ὄγκον τῶν ἀνταρτῶν ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ. Ἀπὸ τὰ Περιβόλια ὁ Δημήτριος Χριστοδουλόπουλος μὲ τὸν Θαλῆν Μαυροειδῆν καὶ μὲ ἄλλους χωριανούς των, πέρνουν τὰ δπλα των καὶ σπεύδουν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἐπειδὴ τὰ δπλα τους ἦσαν ἀδύνατα, ὅταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἦσαν δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τραυματίες, σπεύδουν πρὸς αὐτοὺς καὶ διὰ τῆς βίας τοὺς πέρνουν τὰ δπλα των καὶ προχωροῦν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Φυγαλίαν ὁ Χρήστος Παπαδόπουλος μαζὶ μὲ ἄλλους χωριανούς ἔχουν φθάσει εἰς τὴν μάχην καὶ βάλλουν μὲ τὰ δπλα των κατὰ τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος. Ὅλα πηγαίνουν καλά. Φαίνεται ὅτι ὁ τόπος θὰ καθαρῶσιν ἀπὸ τοὺς πράκτορες τῶν Σλαύων. Εἰς Κούβελα, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, εἶχε φθάσει τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου ἀπὸ τὸ Δυρράχιον μίᾳ ὁμάς ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν μοίραρχον Π.γ Νιαρχάκον. Τς πρωτῆ τῆς 6ης Αὐγούστου δὲν ἀνεχώρησεν διὰ Περιβόλια μαζὶ μὲ τὸν ἀνθ)γόν Ἀθ. Θεοδωρακόπουλον, τὸν Κώσταν Θεοδωρακόπουλον κ.ἄ. Εἶχε, δέ, καὶ πρόσθετον ὄπλισμόν διὰ 20 ἄλλους ἄνδρες. Τὰ δπλα τῆς τὰ διένειμεν, ἀφοῦ εἶχε ἀρχίσει ἡ μάχη. Ἐπῆραν δπλα οἱ ἐξῆς: Μιχαὴλ Δρακόπουλος, Δημήτριος Δρακόπουλος, Παναγιώτης Ἀλεξ. Ἀλεξόπουλος, Σωτήριος Ἀλεξ. Ἀλεξόπουλος, Ἀθανάσιος Ι. Ἀθανασόπουλος, Ἀδὰμ Κ. Ἡλιόπουλος, Γεώργιος Ἀριστ. Παπαδόπουλος, Εὐθύμιος Μ. Ἀθανασόπουλος, Χαράλαμπος Παναγιωτόπουλος, Ἀριστείδης Θεμ. Νασόπουλος, Ἰωάννης Ἀναστασίου Γεωργακόπουλος, Ἥλειος Ἀσημακόπουλος, Ἰωάννης Π. Ἀσημακόπουλος καὶ Ἰωάννης Δ. Θεοδωρακόπουλος. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Κουβελαιοὶ ἔλεγον ἐπιμόνως εἰς τὸν Νιαρχάκον νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς ἐνίσχυσιν τὸ πρωτῆ τῆς 6ης Αὐγούστου. Ἐξεκίνησαν, ὁμως, ἀργότερον, μίαν ὥραν μετὰ τὴν μάχην. Προχωροῦν ὅλοι πρὸς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἀργῆσαν, ὁμως, νὰ ρίξουν λίγους πυροβολισμούς διὰ νὰ ἀκούσουν ἐγκαίρως οἱ ἀμυνόμενοι ὅτι ἔρχονται ἐνίσχύσεις των καὶ νὰ φοβηθοῦν οἱ ἐπιτιθέμενοι δο-

λοφόνοι, ὅτι ἔρχονται τιμωροὶ των ἐκ τῶν νότων των. Ἐπροχώρησαν μέχρι τὸ Μπιζό. Τελικῶς δὲν ἔφθασαν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Κούβελα.

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἡ ὁμάς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ, εἶναι εἰς τὸ Στόμιον, ὅπου ἔχει ὀρισθῆ ὡς φρουρὰ ὁμάς διοικήσεως τοῦ ἀρχηγείου τῶν Ἑγγλων. Ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς ζητεῖ νὰ σπεύσῃ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἀλλὰ Πῆτερ δὲν ἐγκρίνει. Ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὸς ἔχει διατεταγμένην ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον καὶ ὅτι ἐκεῖ δὲν χρειάζεται. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Ἑγγλου (ὑπ)γοῦ Πῆτερ ὁ Σπ. Μαυροειδῆς παραμένει εἰς Στόμιον. Ὁ Σπ. Μαυροειδῆς βεβαιώνει ὅτι ὁ Ἑγγλος (ὑπ)γὸς εἶχε κάνει περιοδείαν εἰς τὸ πεδῖον θέσεων τοῦ στρατοπέδου τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἐπανελθὼν, εἶπε διὰ τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πλαγιά τοῦ βουνοῦ νοτιῶς τοῦ Νέδα:

— Ἐὰν κάνουν τὴν βλακεία καὶ ἐπιτεθοῦν ἐσωθήκαμε! Διότι ἐπέρασα καὶ εἶδα τίς θέσεις.

Εἶναι, δέ, ἀκριβὲς ὅτι ὁ Πῆτερ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης εἶπε:

— Σὲ λίγη ὥρα, θὰ ἔχουμε τοὺς κομμουνιστὰς δεμένους.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἀκούστηκαν οἱ πρῶτοι πυροβολισμοὶ εἰς τὰ Περιβόλια, ὁ Δημήτριος Χριστοδουλόπουλος καὶ ὁ Θαλῆς Μαυροειδῆς, ὁ Ξενοφῶν Σπηλιώτης καὶ ἄλλοι ἔμπειροὶ παλαιοὶ πολεμιστὰὶ ἔφθασαν ἀμέσως εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἐκεῖ, μὲ μύριους κινδύνους, εἶχον, ὅμως, ἀδύνατα ὄπλα. Ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἦσαν δύο τραυματίες ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ Πλατάνια. Μὲ βίαν σχεδὸν πῆραν τὰ ὄπλα τῶν ἀνταρτῶν καὶ συνεχίζουσι ἡρωικῶς νὰ βάλουν κατὰ τῶν θέσεων τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ συμβολὴ των ἦτο σημαντικὴ. Ἐπίσης ἔφθασαν ἀπὸ ἀρχαίαν Φυγαλίαν ὁ Παπᾶ - Γιάννης, Χρηστος Ι. Παπαδόπουλος μὲ ἄλλους καὶ πλαγιοβάλλουν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἀνέκοψε τὴν κίνησιν τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἡ ἐνίσχυσις εὐθὺς ἀμέσως, τῆς ὁμάδος Γ. Βασιλοπούλου ἄρχισε νὰ κρῖνῃ τὸν ἀγῶνα. Ἐφάνη ὅτι οἱ κομμουνιστὰὶ εἶχον καμφθῆ. Ἐροίχναν ἀραιοὺς πυροβολισμοὺς, εἶχον πολλὰς ἀπωλείας. Ἡ θέσις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἶχε σταθεροποιηθῆ. Οἱ κομμουνιστὰὶ φωνάζουν: «Ἀνακωχὴ - ἀνακωχὴ!» Ἐχουν χάσει πλέον τὰ πυρομαχικά των, ὡς ἐβεβαιώθη ἀργότερον καὶ δολίως προτείνουν μίαν λύσιν διὰ νὰ σώσουν ὅ,τι μπορέσουν...

Ἐνῶ, ὅμως, εὐρισκόμεθα εἰς τόσον καλὴν φάσιν τῆς μάχης, ἐνῶ οἱ κομμουνιστὰὶ ἔχουν ἄνω τῶν 80 νεκρῶν καὶ τραυματίες των, ἔχουν χάσει τὰ πυρομαχικά των καὶ φωνάζουν «ἀνακωχὴ», ἐνῶ καὶ τότε ἔρχονται πρὸς ἐνίσχυσιν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τῆς ὁμάδος Νιαρχάκου μὲ τόσους Κουβελαιοὺς ὀπλισμένους, τραυματίζεται πάλιν ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης, ἐπιδένεται τὸ τραῦμα του... Δὲν ἀπαντᾷ κανεὶς μὲ λόγια εἰς τὴν ἀνακωχὴν τῶν κομμουνιστῶν. Ἀπαντοῦν ὅλοι μὲ πυρὰ. Ἡ μάχη συνεχίζεται 3 ὥρες. Οἱ γενναῖοι ἀξιωματικοὶ Μιχαλόπουλος καὶ Δογάνης πίπτουν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης βα-

ρέως τραυματισμένοι, τραυματίζονται επίσης βαρέως οί ἀνθ)γοί Κων. Μαυρομιχάλης ἀπό τήν Καλαμάτα, εἰς τήν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν, ὁ Κων. Μαυροειδῆς ἀπὸ Καλλιθέα Ὀλυμπίας εἰς τὸ στήθος καὶ ὁ Παῦλος Εὐσταθόπουλος ἀπὸ Μπροῦμα Ἡλείας εἰς τὸ στήθος. Οἱ ὑπόλοιποι ἄνδρες τῆς ομάδος Βασ. Καραμπεσῶνη μάχονται ἀνδρείως, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ εἶχον δολοφονήσει μὲ χειροβομβίδες εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μάχης 4 ἀντάρτες τῆς καὶ ἄλλους εἶχον τραυματίσει καὶ τώρα κάμπτονται. Σπεύδει πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ ὁ Δημ. Χριστοδουλόπουλος καὶ ὁ ἔνοπλος σύνδεσμος τοῦ Σοφοκλῆς. Ἡ ὁμάς τοῦ Ντάβου ἀμύνεται μὲ πείσμα. Ὁ Δημ. Παπαδόπουλος καὶ οἱ ἀντάρτες του εἰς τὰς θέσεις των. Τὴν ἄμυναν τῶν ἀνταρτῶν ὑποστηρίζει, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἡ ὁμάς Γ. Βασιλοπούλου. Ἡ ἀτιμόσφαιρα ὁμοιάζει μὲ τὴν ἔνδοξον ἐποχὴν τοῦ ΟΧΙ τοῦ 1941. Οἱ κομμουνισταὶ φαίνεται ἔχουν ἀπελπισθῆ. Τραυματίζεται, ὅμως, ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Ντάβος εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πολεμήσῃ πλέον. Μόλις, ὅμως, τραυματίζεται ὑποχωρεῖ τοῦ ἀγῶνος. Ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Καφίρης συνεχίζει ἄκαμτος μὲ τὸ ὄπλοπολιβόλο του νὰ μάχεται. Ὁ τραυματισμὸς τοῦ Ντάβου ἦτο μεγάλο πλήγμα διὰ τοὺς μαχομένους ἀντάρτες, διότι εἶχε καίριον σημεῖον τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἐν τῷ μεταξὺ παθαίνει ἐμπλοκὴν τὸ πολυβόλο τῆς ομάδος Δημ. Παπαδοπούλου: Οἱ κομμουνισταὶ βλέπουν τροπὴν τῆς μάχης ὑπὲρ αὐτῶν χωρὶς νὰ τὴν περιμένουν.

Ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης ἀναγκάζεται νὰ διατάξῃ σύμπτυξιν τῶν ομάδων εἰς τὸ Στόμιον. Λέγει εἰς τὸν Γ. Βασιλόπουλο: «Νὰ βάλῃς πυρὰ νὰ ὑπερπηδήσουν τὰ τμήματα εἰς δευτέραν γραμμὴν». Ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πυρῶν τῆς ομάδος Γ. Βασιλοπούλου οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. συμπτύσσονται πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος. Ὁ Θαλῆς Μαυροειδῆς ἀκόμη πολεμαίει μὲ ἕνα δίκανο καὶ ἐπροστάτευσεν τὶς ἐθνικὰς ομάδας ἀπὸ πλαγιοβολῆν.

Ἡ ὁμάς Γ. Βασιλοπούλου μένει ἀκόμη εἰς τὰς θέσεις τῆς καλύπτουσα τὴν σύμπτυξιν τῶν ἄλλων μέχρις ὅτου ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης διατάξῃ τὸν Γ. Βασιλόπουλο: «Τί κάθεται; Θὰ σκοτώσῃς τοὺς ἄνδρες! Εἶπαμε ὄλοι στὸ ἀρχηγεῖο εἰς τὸ Στόμιο...».

Ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Καφίρης μὲ τὸ πολυβόλο στὴν μάντρα συνεχίζει τὰ πυρὰ κατὰ τῶν προδοτῶν καὶ δολοφόνων μέχρις ὅτου ἕνας συμπολεμιστῆς του ὁ Παναγιώτης Ἀποστολόπουλος ἐκ Περιβολίων, τὸν πληροφορεῖ ὅτι διετόχθη σύμπτυξις καὶ τὸν ἔσωσε ὅταν ἐπῆγε νὰ τηδήξῃ τὴν μάνδρα μὲ τὸ πολυβόλο του. Εἶχε μείνει τελευταῖος. Μόλις κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ. Οἱ κομμουνισταὶ φώναζαν: «Πιάστε τὸν Καφίρη!...». Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν ἀντάρτην Κώσταν Θεοδ. Καφίρη, πού ἦτο εἰς θέσιν «Τουρλιά» καὶ ἐγινε σύγχισις εἰς τὸ ἐπώνυμον καὶ δὲν προχώρησαν νὰ συλλάβουν τὸν ὄπλαρχηγὸν Κώσταν Καφίρη. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ὁμάς τοῦ μοιράρχου Νιαρχάκου μὲ τοὺς Κουβελαίους ἀνεβαίνει πρὸς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὅταν εἶχαν σταματήσει οἱ πυροβολισμοί... Κατευθύνεται πρὸς ἀρχαίαν Φυγαλίαν.

Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης εὐρίσκειται μαχόμενος καὶ ὁ ἀνθ)τρὸς Γ. Πιπιλῆς ἀπὸ Κ. Φυγαλίαν καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του πηγαίνει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του εἰς τοὺς τραυματίες. Μόλις σταμάτησαν τὰ πυρὰ τῶν ἀνταρτῶν, ἔρχονται οἱ κομμουνισταί, σὰν ἀφρισμένοι σκύλοι, σὰν ἀρκοῦδες τοῦ βορρᾶ, μὲ τὰ τραγούδια τοῦ Δημητρώφ καὶ τοῦ Πωπόφ. Ὁ Ὁ ἰατρὸς Γ. Πιπιλῆς σπεύδει νὰ ἐπιδέσῃ τὰ βαρεῖὰ τραύματα τῶν ἀνθ)γῶν Ἰωάννου Δογάνη καὶ Διαμαντῆ Μιχαλακοπούλου. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐμποδιζοῦν, τὸν τραβοῦν βιαίως ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πλέον ἱεροῦ καὶ ἀνθρωπίνου καθήκοντος. Μὲ τὸ πιστόλι στὸ χέρι οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἀπαγορεύουν νὰ πλησιάσῃ: «Φύγε τοῦ λέγουν, προδότες δὲν γιατρεύουμε. . .». Οἱ δολοφόνοι καὶ οἱ προδότες μετὰ τὰ ἐγκλήματά των εἶναι καὶ θρασεῖς καὶ ἀδιάντροποι. Χαρακτηρίζουν τὰ θύματά των μὲ λόγια ποὺ σ' αὐτοὺς μόνον ταίριαζαν. Ἐνῶ ἀκόμη ψυχορραγοῦν οἱ τραυματίες ἀξιωματικοί, τοὺς βγάζουν τὰ ρούχα τους καὶ τὰ παπούτσια τους. Ὁ ἀνθ)γὸς Μιχαλακόπουλος ζητᾷ λίγο νερό. . . Οἱ κομμουνισταὶ ἀντὶ γιὰ νερὸ τοῦ ρίχνουν μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι καὶ μένει νεκρός. Ὁ ἀνθ)γὸς Δογάνης πεθαίνει ἀπὸ αἰμορραγία μὲ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ στόμα.

Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἔπεσαν ἀπὸ βόλια τῶν νέων κατακτητῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς ἀνθ)γὸν Γιαννακόπουλον, τὸν ἐφ. ἀνθ)γὸν Χρήστου καὶ τὸν ἐνωμ)ρχην Παπαδόπουλον, τὸν Διαμαντῆν Μιχαλακόπουλον καὶ Ι. Δογάνην καὶ οἱ ἀντάρτες Χρῆστος Ἀρνόκουρος καὶ Λεωνίδας Μαντζούνης ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ὁ Κων. Τσέλιος ἀπὸ Ἁγιον Γεώργιον Τριφυλίας, ὁ Ἁγγελος Πέτροβας καὶ ὁ Κων, Παπαδόπουλος ἢ Τσάκας ἀπὸ τὸ Ἀγριλόβουνο Μεσσηνίας, ὁ Παν. Κ. Παναγιωτόπουλος καὶ ὁ Σωτήριος Γ. Διακόπουλος ἀπὸ Ἀγαλιανῆ Τριφυλίας. Εἶναι, δέ, ἅνω τῶν 25 τραυματίες. Οἱ κομμουνισταὶ σπεύδουν νὰ συλλάβουν τὸν τραυματίαν ὄπλαρχηγὸν Ι. Ντάβον. Μόνον ἡ σωτηρία ἐπέμβασις τοῦ Παπᾶ - Γιάννη Παπαδοπούλου τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὰ χέρια τους, τὸν φέρνει στὸ σπίτι του, δένονται τὰ τραύματά του καὶ σώζεται. Ἐπίσης ἐπιμελεία τοῦ Παπᾶ - Γιάννη ἔρχονται στὸ σπίτι του οἱ τραυματισμένοι ἀξιωματικοὶ Κ. Μαυροειδῆς καὶ Παῦλος Εὐσταθόπουλος, ὅπου νοσηλεύονται καὶ σώζονται.

Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης εἶναι βαρεῖὰ τραυματισμένος ὁ ἀνθ)γὸς Κων. Μαυρομιχάλης, ἀπόγονος τῶν Μαυρομιχαλαίων ἡρώων τοῦ 1821. Εἶχε φθάσει ἐκεῖ νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν κατακτητῶν τῶν Ἰταλο - γερμανῶν. Εὐρέσθη πρὸ νέου κατακτητοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Μάχεται ἡρωϊκῶς, τραυματίζεται βαρεῖα καὶ γεμάτος αἷματα εἶναι ἀκίνητος σὲ μιὰ πεζούλα τῆς Ἀρχαίας Φυγαλίας. Εὐτυχῶς ὁ Παπᾶ - Γιάννης Παπαδόπουλος στέλνει τὴν κυρία Μαρία Ἀθ. Κοκκίνη νὰ σώσῃ κανένα τραυματίαν. Ἡ κυρὰ Θανάσαινα, μὲ ἠρωϊκὴ ψυχὴ, πηγαίνει στὸ πεδῖο τῆς μάχης, εὐρίσκει τὸν Μαυρομιχάλη, τὸν φέρνει στὸν ὄμο καὶ τὸν φέρνει στὴν Φυγαλία στὸ σπίτι τοῦ Παπᾶ - Γιάννη.

Ἐκεῖ μὲ τὴν ἰατρικὴ περίθαλψιν καὶ ἀγρυπνία τῆς κόρης τοῦ Παπᾶ - Γιάννη Φωτεινῆς Τσάκου, ἔσωθη τελικῶς ἀπὸ βέβαιον θάνατον.

Εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐτραυματίσθησαν μαχόμενοι ἀνδρείως ὁ Δημήτριος Ν. Λιακάκης καὶ Παναγιώτης Κ. Λιακάκης ἀπὸ Σιδηροκάστρον Τριφυλίας, ὁ Ἡλίας Μαντζούνης, ὁ Κ. Καραγιάννης, ὁ Σταμάτης Γ. Καραχάλιος ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας, ὁ λοχίας Διαμάντης Δογάνης ἀπὸ Καλλιθέαν, ὁ Ἀθ. Δημητρακόπουλος ἀπὸ Στόμιον, ὁ Παν. Β. Φιλντίσης ἀπὸ Βανάδα Τριφυλίας, ὁ Δημ. Λιακάκης ἀπὸ Σιδηροκάστρον, ὁ Γρηγόριος Πάπαρης ἀπὸ τὸ Φανάρι, ὁ Χρήστος Σπηλιώτης ἀπὸ Περιβόλια, ὁ Μανούσος Ἀγγελῆς, ὁ Λεωνίδας Θ. Μαντζούνης ἀπὸ τὴν Νίβιτσαν, ὁ Κων. Μαντρατίλιας, ὁ Θωμᾶς Γκόνοσ καὶ ὁ Ι. Καλλῆς ἀπὸ Κυπαρισσίαν, ὁ Κώστας Γ. Θεοδοροκόπουλος ἀπὸ Κούβελα, ὁ Εὐστάθιος Σιούτης ἀπὸ Καλίτσαιναν, ὁ Κων. Ἀναστασίου Γεωργιόπουλος ἀπὸ Χαλιζιά Τριφυλίας, ὁ Κων. Γ. Τσόγκας ἀπὸ Ἄνω Δώριον Τριφυλίας κ.ἄ.

Ἐκεῖ στὸ σπίτι τοῦ Παπᾶ - Γιάννη Παπαδοπούλου, ὁ ἰατρὸς Γ. Πιπιλῆς μὲ ἀγρυπνον καὶ καθημερινὴν παρακολούθησιν καὶ ἡ κόρη του Φωτεινῆ, ἔσωσαν ὅσους τραυματίες ἢ σφαῖρα τῶν προδοτῶν καὶ δολοφόνων δὲν πρόφθασε νὰ κτυπήσῃ θανασίμως. Ἐκεῖ ἀξίζει νὰ σημειωθῇ σκηνὴ Ἑλληνικῆς οἰκογενείας, ποῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπαναλαμβάνεται: Ἡ παπαδιά - σύζυγος τοῦ Παπᾶ - Γιάννη, ἀλλὰ καὶ μητέρα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δημ. Παπαδοπούλου, νομίζει ὅτι ὁ βαρεῖα τραυματισμένος μὲ σκεπασμένο τὸ πρόσωπο ἀπὸ αἷματα ἀνθ' γὸς Κ. Μαυρομιχάλης εἶναι ὁ υἱὸς τῆς Δημητρούκας, φωνάζει τρομαγμένη: «Παιδί μου Δημητρούκη!!...». Ὁ Παπᾶ - Γιάννης ἀρπάζει ἀμέσως τὸ ὄπλο του, ἕνα γοᾶ, ποῦ εἶχε καὶ τὴν ἀπειλεῖ: Πὼς θὰ τὴν σκοτώσῃ, ἂν φωνάξῃ καὶ παραπονεθῇ! Καὶ ἐτόνισε παρουσία ὄλων τῶν τραυματιῶν... «Ἐταί το θέλω τὸ παιδί μου... Νὰ πεθάνῃ γιὰ τὴν Ἑλλάδα». Ὅσοι δὲν ἐπρόλαβαν νὰ φύγουν πρὸς Ἀρχαίαν Φυγαλίαν καὶ Στόμιον, συλλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τοὺς φέρνουν ἄλλους στὸ σχολεῖον Ἄνω Φυγαλίας καὶ ἄλλους στὸ σχολεῖο Περιβολίων. Ἐκεῖ ἀρχίζουν νὰ τοὺς ξυλοκοποῦν ἀγρίως, τοὺς ἐπῆραν τὰ ροῦχα καὶ τὰ παπούτσια των καὶ ἀρχίζουν νὰ τοὺς πείθουν ὅτι εἶναι καὶ ἔνοχοι.

— Ἐσεῖς εἶχате ὀργανωθῆ προδοτικά! Εἰς τὸ μέλλον θὰ ἀκολουθήσετε τίς γραμμές μας! Ἀλλοιῶς θὰ πεθάνετε!

Αὐτὰ παθαίνουν οἱ αἰχμάλωτοι καὶ αὐτὰ ἀκούουν ἀπὸ τοὺς προδότες καὶ δολοφόνους. Οἱ προδότες ποῦ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν, ἀντὶ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν κατακτητῶν Ἴταλο - γερμανῶν, τολμοῦν νὰ χαρακτηρίζουν «προδότες» τοὺς τιμίους Ἑλληνες, τοὺς ἀξίους αὐτῆς τῆς γῆς, ποῦ προτίμησαν νὰ γίνον ἀντάρτες διὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς, ἐνῶ εἶναι τόσο φανερόν ὅτι προδότες εἶναι οἱ ἐπιτεθέντες πρώην Ἑλληνες καὶ ἤδη πράκτορες τῶν Σλαυβοουλγάρων. Οἱ δολοφόνοι τολμοῦν καὶ ζητοῦν εὐθύνες ἀπὸ τὰ θύματά των.

Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς Βανάδα τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ ἐθνικεῖς ὀμάδες ποὺ εἶχαν ἀναχωρήσει πρὸς Ἀνδριότσιαν συνελάκησαν μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ὅτι οἱ ἄλλες ὀμάδες ἀνεχώρησαν ἀπὸ Πλατάνια πρὸς Ὀλυμπίαν, ἔπου ἄρχισεν μάχη. Μὲ τὸν ἐπιλοχίαν Ἀριστείδην Μπούκαλην καὶ δύο τρεῖς ἄλλους ἐπιστρέφει ἀμέσως ἀπὸ Βανάδα πρὸς Πλατάνια. Μέχρι τότε διὰ τὸν Καραχάλιον ὑπάρχουν πληροφορίες, ὅχι, ὅμως, βεβαιότης διὰ τὰ γεγονότα καὶ γενόμενα. Κατὰ τὴν διαδρομὴν ἀπὸ Σιδηρόκαστρον — Πλατάνια συνήντησε συνδέσμους τοῦ ΕΛΑΣ, οἵτινες τὸν ἀνέμενον διὰ νὰ τὸν συλλάβουν, ἀλλὰ δὲν ἦσαν κομμουνιστὰι καὶ δὲν ἐξετέλεσαν τὴν ἐντολὴν τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὸν ἄφησαν νὰ περάσῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Πλατάνια ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου εἶχε φθάσει ὁ Ἀθανάσιος Γιαννόπουλος ἀπὸ τὸν Πρόδρομον (καϊμένη γυναίκα) στρατολόγος καὶ σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ., προερχόμενος ἐκ Στομίου εἰς τὸ ὅποιον εἶχε μεταβῆ δι' ὑπηρεσίαν. Μόλις ἀνεχώρησαν οἱ κομμουνιστὰι ἀπὸ θέσιν ἔξω τῶν Πλατανίων πρὸς Ὀλυμπίαν, κατὰ τὴν 12ην μεσημβρινὴν τῆς 6ης Αὐγούστου, ὁ Ἀθ. Γιαννόπουλος ἀποφασίζει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον εἰς Βανάδα — Σιδηρόκαστρον. Δὲν τολμοῦσε κανεὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ, διότι ἐγνώριζον ὅτι εἶχαν βάλει σκοπὸν οἱ κομμουνιστὰι νὰ συλλάβουν τοὺς συνδέσμους τοῦ Ε.Σ. ὁ Ἀθ. Γιαννόπουλος ἐτόλμησε καὶ ἐπροχώρησε πρὸς Σιδηρόκαστρον. Μεταξὺ Σιδηροκάστρου — Αἰθῶνος εἰς θέσιν «Μηλιά» συνήντησε τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον μὲ τὸν Μπούκαλην καὶ ἄλλους ἄνδρες καὶ τοῦ ἀνέφερε τὰ νεώτερα γεγονότα. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος βεβαιώνεται πλέον, ὅτι ἡ πληροφορία εἰς Βανάδα ἦτο ἀκριβής. Προχωροῦν δόλοι πλέον μὲ τὰ αὐτόματα καὶ τὰ πιστόλια στὰ χεῖρα καὶ φθάνουν εἰς Πλατάνια. Οἱ κρότοι πλέον τῆς μάχης ἠκούοντο. Ἦτο ἡ τελευταία ὥρα τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς μάχης, ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἐπῆρε 7 - 8 ἄνδρες κατευθύνεται πρὸς τὰ Περιβόλια (Γαρδίτσα). Ἐφθασε μέχρι τῆς θέσεως Μῦλος τοῦ Τσουλουχᾶ, ὅπου ἐπληροφορήθη τὴν διάλυσιν τῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ ἐπιστρέφοντας ἀντάρτες καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Πλατάνια.

22.— ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΡΓΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΔΙΑ ΜΑΧΗΝ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΝ

Σχετικῶς μὲ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 ὑπάρχουν αἱ ἑξῆς ἐκθέσεις ὀπλαρχηγῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν:

1. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, ἀντιστράτηγος ἐ.ἀ. Γ. Καραχάλιος γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 11.1.1958 ἐκθεσίαν του:

«... Δυστυχῶς μέσα σ' αὐτὸ τὸ ὑπέροχον περιβάλλον ἦλθε καὶ τὸ πικρὸ

μήνυμα τῆς συγκρούσεως τῶν Ἑθνικῶν ομάδων μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Σύνδεσμοι ἔφθασαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχηγείου καὶ ἀνέφερον, ὅτι εἰς Ἀνδρίτσαιναν συνεπλάκησαν οἱ ομάδες μὲ τὸν Παπαγιαννόπουλον, ὅτι μετεκινήθησαν αἱ ὑπόλοιποι ομάδες ἀπὸ περιοχὴν Πλατανίων πρὸς Ὀλυμπίαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ομάδων Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη καὶ ὅτι ομάδες τῶν κομμουνιστῶν ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν Αὐλῶνος πρὸς Πλατάνια καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Ὀλυμπίαν, ὅπου καὶ μάχαι λαμβάνουν χώραν. Ἔσπευσα πρὸς τὴν περιοχὴν Πλατανίων. Καθ' ὁδὸν συνήντησα φυλάκια τῶν κομμουνιστῶν, ἅτινα εἶχον ἐντολὴν νὰ μὲ συλλάβουν. Εἰς τὸ ἀντίκρουμά μου, ὅχι μόνον δὲν προσέβησαν εἰς ἐνέργειαν, ἀλλὰ κλαίοντες κατηρῶντο τὸ κατάντημα, (ἐπρόκειτο περὶ ἀνταρτῶν ἐντοπίων μὴ κομμουνιστῶν, ἀλλὰ ἀρχικῶς ἐνταχθέντων εἰς τὸ ΕΛΑΣ). Πλησίον τοῦ χωρίου Πλατάνια ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ὑπῆρχον ἐν ἀποθέσει τὰ πράγματα τῶν κομμουνιστικῶν ομάδων, αἵτινες ἐκινήθησαν πρὸς Ὀλυμπίαν. Ἐνόμιζον ὅτι τὰ θὰ συνῆπτον μάχην εἰς περιοχὴν Πλατανίων καὶ ἀπέθεσαν τὰ πράγματά των (σακίδια, χλαῖνες κλπ.).

Ἐφθασα εἰς τὸ ἀρχηγεῖόν μου, ὅπου οὐδεὶς ἔνοπλος ὑπῆρχε. Ἐπληροφορήθην, δέ, τὰ ἑξῆς:

Ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου τὰ τμήματα ἐφόρτωσαν καὶ ἐκινήθησαν πρὸς Ἀνδρίτσαιναν, ὅπου συνεκρούσθησαν οἱ Θεοχαρόπουλος — Κριτσέλης μὲ τὸν Παπαγιαννόπουλον.

Τὴν πρωΐαν ἔφθασεν εἰς Γαροδίτσαν, ἔνθα καὶ ἐστάθμευσαν πρὸς ἀνάπαυσιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ κατέφθασαν οἱ ἐλασίται ἀπὸ Αὐλῶνα καὶ Ὀλυμπίαν καὶ ἦδη συνάπτεται φεβαραὶ μάχη μὲ πιθανὴν ἐπικράτησιν τῶν ἡμετέρων ομάδων. Ἐξεκίνησα ἀμέσως διὰ Γάρδιτσαν, ἀλλὰ ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Νέδα συνήντησα τραυματίας καὶ ἀποκεκομμένους ἄνδρας τῶν ἐθνικῶν ομάδων, αἵτινες μοῦ ἐξέθεσαν ὅτι δυστυχῶς ἐπεκράτησαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ὅτι αἱ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν ἐκατέρωθεν πολὺ μεγάλαι. Ἐφρονεύθησαν περὶ τοὺς 30 ἐκ τῶν ἐθνικῶν ομάδων μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀνθ)γοὶ Δογάνης, Γιαννακόπουλος, Χριστόπουλος, ἐφ. ἀνθ)γὸς Χρήστου, ἐνωμ)ρχης Παπαδόπουλος καὶ πολλοὶ ἀντάρται ἄνω τῶν 20 (Χ. Ἀρνοκόπουλος κλπ.). Ἐτραυματίσθη δὲ σοβαρῶς ὁ ἀνθ)γὸς Ντάβος καὶ ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης ἐξηφανίσθη. Ἐκ τῶν κομμουνιστῶν αἱ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν πολὺ μεγαλύτεραι.

Ἐπανῆλθα εἰς τὰ Πλατάνια, καθ' ὅσον ἐν τῷ μεταξὺ ἐνόκτωσε. Ἐτακτοποίησα τοὺς τραυματίας καὶ ἔλαβα μέτρα στόιχειώδους ἀσφαλείας μὲ τοὺς ἐλαχίστους ἐνόπλους. Ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τοὺς ἐπιζήσαντας καὶ ἀφιχθέντας ἐν συνεχείᾳ εἰς Πλατάνια χωρικοὺς καὶ μαχητάς, ἔλαβα τὰ ἑξῆς πληροφορίας ἐν σχέσει μὲ τὴν διαδοχικὴν σύγκρουσιν τῶν ἐθνικῶν ομάδων μετὰ τῶν κομμουνιστῶν.

Αἱ κινήσεις τὴν 3ην Αὐγούστου ομάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη πρὸς Ἀνδρίτσαιναν, διῆλθον διὰ τῶν προκαθορισθέντων χωρίων τῆς Ὀλυμ-

πίας. Ἐἷς ἕκαστον χωρίον συνεκέντρωσαν τοὺς κατοίκους, τοὺς ἀνέπτυσσον τοὺς σκοποὺς τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐπετίθεντο σφοδρῶς κατὰ τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ. Τὴν στάσιν αὐτὴν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἐπληροφόρουν αἱ ὀργανώσεις τοῦ ΕΑΜ καὶ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τους καὶ εἰς τὰς ἐνόπλους ὁμάδας των. Οὐδεμίαν ἀναφορὰν ἀπέστειλαν αἱ ὡς ἄνω ὁμάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον. Ἐφθασαν εἰς Ἀνδρίτσαιναν τὴν 4ην Αὐγούστου, ὅπου ἡ πόλις τοὺς ὑπεδέχθη μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ κωδωνοκρουσίας. Ὁ Παπαγιαννόπουλος τοῦ ΕΛΑΣ πληροφοροῦμενος τὰς κινήσεις τῶν 2 ὁμάδων καὶ τὴν στάσιν των καὶ ἀντιληφθεὶς τὰς διαθέσεις τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν δύναμιν τῶν ὁμάδων καὶ τὴ ἐντολὴ ἀσφαλῶς τῆς ὀργανώσεώς του, ἀπεφάσισε τὴν προσβολὴν τῶν 2 ὁμάδων.

Οὕτω καὶ ἐγένετο. Καθ' ἣν στιγμὴν αἱ δύο ὁμάδες διατελοῦσαν ὑπὸ τὸν ἄκρατον ἐνθουσιασμόν καὶ διεσκέδαζον τοὺς προσέβαλε. Αἱ ὁμάδες παρὰ τὸν ἀρχικὸν αἰφνιδιασμόν, ἀπήντησαν εἰς τὴν πρόκλησιν ἀλλὰ διαχωρισμένοι, Ἡ ὁμάς Θεοχαροπούλου ἐστράφη πρὸς Ζάχα καὶ Κριτσέλη πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν. Ἐκεῖ ἐτραυματίσθη ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γ. καὶ συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Σύνδεσμοι ἀποσταλλέντες πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἄλλοι ὅμως ἠδυνήθησαν νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ ἀρχηγείου καὶ ἀνέφερον τὴν σύγκρουσιν. Ἄλλοι ἐν συνεχείᾳ ἀπεσταλμένοι τῶν κομμουνιστῶν διωχέτεον συγκεχυμένας πληροφορίας, ὅτι, δὲν συνέβη τίποτε τὸ σοβαρόν, ὅτι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μερικοὶ χωρικοὶ ἐξ Ἀρχαίας Φυγαλίας, σύνδεσμοι τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ ὅτι ἀφῆθησαν ἐλεύθεροι ἀργότερον. Οὕτω παρουσιάζετο εἰς τὸ ἀρχηγεῖον μία κατάστασις συγκεχυμένη, ὅτε τὸ ἐσπέρας ὁ εὐρισκόμενος εἰς Πλατάνια ταγ)ρχης Κοκκῶνης μετακινεῖ διὰ νυκτὸς τὸ ὑπόλοιπον συγκρότημα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων πρὸς Ὀλυμπίαν. Κεκμηκότες καὶ χωρὶς σαφεῖς πληροφορίας, ἔφθασαν τὴν πρωτὴν εἰς τὴν περιοχὴν μεταξὺ τῶν χωρίων Ἀρχαίας Φυγαλίας καὶ Γάρδιτσης, ὅπου ἐστάθμευσαν πρὸς ἀνάπαισιν καὶ διευκρίνισιν τῆς καταστάσεως. Οὐδεμία εἰδοποίησις ἐστάλη πρὸς ἐμὲ τῆς καταστάσεως ἐγκαίρως. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κομμουνισταὶ παρακολουθοῦντες τὰς κινήσεις τῶν ἡμετέρων ὁμάδων, ἐνημέρωσαν πλήρως καὶ τὰς μαχητικὰς ὁμάδας τῶν χωρίων, καθὼς καὶ τὰς ἐνόπλους ὁμάδας τοῦ ΕΛΑΣ. Οὕτω τὸ συγκρότημα τῶν ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ Ἀδλῶνος ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Στρατικὴν ἐκινήθη πρὸς Πλατάνια καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς Ὀλυμπίαν. Τὸ συγκρότημα Παπαγιαννοπούλου μετὰ τὸν διασκορπισμόν τῶν ὁμάδων Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ λοχαγοῦ Θεοχαροπούλου μὲ τὸ μεῖζον τῆς δυνάμεώς του ἐκινήθη πρὸς Γαρδίτσαν Ἀρχαίας Φυγαλίας. Τὴν πρωτὴν τῆς 6ης Αὐγούστου τὰ ἐν σταθμεύσει εὐρισκόμενα τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ἀντελήφθησαν τὸ συγκρότημα ΕΛΑΣ Στρατικῆ, ἀνερχόμενον πρὸς Ὀλυμπίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Νέδα. Τὰ τμήματα τῆς ὁμάδος Καραμπεσύνη ἀνέφερον τὴν πληροφορίαν εἰς ταγ)ρχην Κοκκῶνην καὶ ἐπρότεινεν τὴν ἄμεσον προσβολὴν ὑπὸ τὰς πλείον εὐνοϊκὰς συνθή-

κας. Ὁ ταγ)ρχης Κοκκώνης ὁμως διέταξε νὰ τοὺς ἀφήσουν νὰ διέλθουν καὶ μόνον ὅταν ὑποστοῦν ἐπίθεσιν νὰ τοὺς κτυπήσουν. Οὕτω ἀφοῦ ἀνῆλθον τὴν κοιλάδα καὶ ἐπλησίασαν τὰς ἐθνικὰς ομάδας, ἐπετέθησαν μετὰ λύσσης κατ' αὐτῶν, ὅτε καὶ ἤρχισεν ἡ μάχη μεταξὺ τῶν δύο συγκροτημάτων. Ἡ σύγκρουσις ὑπῆρξε πεισματώδης καὶ αἱ ἀπώλειαι ἐκατέρωθεν λίαν σοβαραί. Πρὸς στιγμὴν ἐκάμφθη σχεδὸν ἡ ὁρμὴ τῶν κομμουνιστῶν, ὥστε ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Γάρδιτις ἐνεπλάκησαν τὰ τμήματα Παπαγιαννοπούλου, ἐνισχυμένα μὲ μαχητικὰς ὁργανώσεις τῶν χωρίων Ὀλυμπίας. Καὶ ἐδῶ ἀπεκρούσθησαν μὲ σοβαρὰς ἀπώλειαι οἱ κομμουνισταί. Πρὸς στιγμὴν ἡ μάχη ἐφαίνετο κερδιθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν ομάδων. Αἴφνης ἐτραυματίσθη ὁ κατέχων τὸ ἐπικρατοῦν ἴψωμα ἀνθ)γὸς Ντάβος σοβαρῶς εἰς τὸν αὐχένα, τὰ δὲ πολυβόλα ἔπαθον ἐμπλοκὴν. Ταυτόχρονως θραῦσμα ἔπεσε εἰς τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς Κοκκώνη, ἐνῶ ὁ ἀνθ)γὸς Δογάνης καὶ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ ὡς καὶ περὶ τοὺς 30 μαχητὰς εἶχον πέσει εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Πλέον τῶν 100 ἐκ τῶν κομμουνιστῶν εἶχον ἀντιστοίχως φονευθῆ. Τὴν δημιουργηθεῖσαν ὡς ἄνω κατάστασιν εἰς τὰς ἐθνικὰς ομάδας ἐξεμεταλλεύθησαν οἱ κομμουνισταί, ὥστε νὰ ἐπιδιωχθῆ ἐντονωτέρω ἐνέργεια καὶ νὰ ἐπιτευχθῆ ἐπικράτησις καὶ διασκορπισμὸς τῶν ἐθνικῶν ομάδων. Ὁ Κοκκώνης καὶ λοιποὶ συνάδελφοι διέφυγον πρὸς ἄγνωστον κατεύθυνσιν καὶ οὕτω ἔληξε ἡ σοβαρὰ αὐτὴ σύγκρουσις, ἣτις ἐπρόκειτο δυστυχῶς νὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν κομμουνιστῶν εἰς Πελοπόννησον καὶ τὴν μετέπειτα διάλυσιν τῶν ομάδων Ταῦγέτου καὶ νὰ προκαλέσῃ βροαδύτερον τὰς γνωστὰς σφαγὰς καὶ δηώσεις τῆς Πελοποννήσου.

Ἐς πραγματοποιήσωμεν ἤδη μία σύγκρισιν τῶν ἐκατέρωθεν δυνάμεων κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν σύγκρουσιν καὶ ἄς προσπαθήσωμεν νὰ ἐξαγάγωμεν ἀνεπιηρέαστως συμπεράσματα.

Σύγκρουσις Γαρδίτις - Ὀλυμπίας κατὰ τὴν 6ην Αὐγούστου 1943

Ἐθνικαὶ ομάδες, ἔλαβον μέρος αἱ τοιαῦται:

Ἀνθ)γοῦ Ντάβου Ἰωάννου

» Καραμπεσύνη Β.

Ἀνθ)ρχου Βασιλοπούλου Γ.

Ἐπ)γοῦ Παπαδοπούλου Δημ.

Δὲν ἐχρησιμοποιήθη ἡ εἰς Σμαρλίνα φρουρὰ τῶν Ἑλλήνων, ὁμάς Σπ. Μαυροειδῆ. Ἡ ὁμάς Καφίρη εἶχεν ἀφοπλισθῆ. Αἱ ομάδες Θεοχαροπούλου Θ. καὶ Κριτσέλη εἶχον συγκρουσθῆ εἰς Ἀνδρότσιαναν τὴν προηγουμένην καὶ εἶχον διαρροῦσαι. Ἡ ἐκ Δυρραχίου σταλεῖσα πρὸς ἐνίσχυσιν ὁμάς ὑπ)ρχου Νιαρχάκου, δὲν ἐπρόλαβε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα. Συνολικῶς εἰς τὴν μάχην ἔλαβε μέρος δύναμις πλέον τῶν 120 ἀνδρῶν μὲ ὅπλιον ἐκτὸς τοῦ συνήθους τῶν ομάδων τουφεκία καὶ Στέιν, ὁμάς πολυβόλων μὲ 2 πολυβόλα βαρέα μὲ ἄφθονα πυρομαχικὰ καὶ ὁμάς Α)Τ τουφεκίων ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Γεώργ. Κοκκώνην.

Κομμουνιστικαὶ ομάδες. Ἐλαβον μέρος αἱ τοιαῦται:

Ἵπ) γός κομμ. Παπαγιαννοπούλου Ναπ.

» » Παπαδοπούλου Ἐπαμ.

Κομμ. Γιαννοπούλου

» Κάπτου Παναγ.

» Ἀντωνοπούλου

Καί αἱ μαχητικαί ομάδες πολλῶν χωρίων, ἄσασαι ὑπό τὸν ταγ)ρχην Στρατικήν Β. καὶ τοὺς πολιτ. ὑπευθύνους τοῦ ΕΑΜ. Σύνολον περίπου 200 - 250 μὲ ἀνάλογον ὄπλισμόν.

Συμπέρασμα :

Ἀπὸ ἀπόψεως δυνάμεως οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν διπλάσιοι τῶν ἐθνικῶν ομάδων.

Ἀπὸ ἀπόψεως ὄπλισμοῦ, ἀνάλογος μὲ ὑπεροχὴν τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἰς πολυβόλα.

Ἀπὸ ἀπόψεως διοικήσεως. Αἱ ἐθνικαὶ ομάδες ὄχι μόνον ἔστεροῦντο τοῦ φυσικοῦ ἀρχηγοῦ των, ἀλλὰ καὶ διωκῆθησαν ἀπὸ ἄτομον μὴ ἐμπνέον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ὁμαδάρχας, λόγω προγενεστέρας στάσεώς του, μὴ ἔχων τὴν ἐπιβαλλομένην πείραν τῆς ἐποχῆς καὶ γενικῶς διαπνεόμενον, ὅπως καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸ ὁμάς τῶν ἀξιωματικῶν, ἀπὸ σκοποὺς ἰδίας ὁργανώσεως καὶ ἀπὸ μεθόδους δράσεως βεβιασμένας καὶ ξένας πρὸς τὰς ἐξελίξεις καὶ προβλέψεις τοῦ ἀγῶνος τῶν ἐθνικῶν ομάδων, τὴν περίοδον ἐκείνην.

Ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν συναδέλφων, χωρὶς εἰσέτι νὰ δοθῇ ὁ χρόνος ἐξοπλισμοῦ δι' ἕκαστον ἰδίας ομάδος, ἐδυσχέρανε τὴν ὁμαλὴν διοίκησιν, ἂν δὲν ἐπέφερε σύγχισιν.

Τοῦναντίον αἱ κομμουνιστικαὶ ομάδες διετέλουν ὑπὸ τοὺς φυσικοὺς των ἡγήτορας καὶ μὲ σαφεῖς σκοποὺς καὶ κατευθύνσεις ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικοῦ καὶ πρωτοβουλίας.

Αἱ ἐθνικαὶ ομάδες εἶχον ὑψηλὸν ἠθικόν, ἀλλὰ ἡ προσβολὴ των κεχωρισμένως ἐμίωσε τοῦτο αἰσθητῶς καὶ ἀπεστέγησε ἀπὸ αὐτὰς τὴν πρωτοβουλίαν.

Τοῦναντίον, αἱ κομμουνιστικαὶ ομάδες εἶχον τὴν πρωτοβουλίαν καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ ἠθικόν εἰς ὑψηλὸν βαθμόν.

Δύναται νὰ ἐξαχθῇ ὡς γενικὸν συμπέρασμα, ὅτι ἀπωλέσθη μία μάχη, ἡ ὁποία ἂν ἐκερδίετο, ἴσως νὰ μετέβαλλε τὴν κατάστασιν, ὄχι μόνον τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, προελευθερωτικῶς καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ἐὰν ἐπικρατοῦσαν αἱ ἐθνικαὶ ομάδες, ἰσχυροποιούμεναι καὶ αὐξανόμεναι, θὰ ἐξεκαθάριζον τὴν Πελοπόννησον, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων συγκροτημάτων καὶ εἶναι πρόδηλος οὕτω ἡ συνέπεια διὰ τὴν τύχην τῆς Πατρίδος κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας περιστάσεις. Δυστυχῶς ἡ μάχη ἀπωλέσθη. Καὶ ἀπωλέσθη διότι:

Δὲν ὑπῆρχε εἰλικρινῆς καὶ ἀνιδιοτελῆς προσπάθεια τῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἀξιωματικῶν ομάδος Κοκκῶνη.

Αί διαδοχικῶς ἄστοχοι προσπάθειαι καὶ ἐνέργειαι τούτων, ἐπετάχουν τὴν σύγκρουσιν μετὰ τῶν κομμουνιστῶν, εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν οὔτε τὸ ἀναμενόμενον ὄφελος ἐκ τῆς ἀφίξεως τοῦ κλιμακίου Στήβενσον καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ μεγάλου Ἰταλικοῦ τμήματος Κυπαρισσίας ἐπραγματοποιήθη. Τοῦναντίον ἡ σύγκρουσις ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ δπεύθυνος ἀρχηγὸς τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εὕρισκετο μακρὰν τῶν ὁμάδων του, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἐπιτύχη τὴν εἰς ἀριθμὸν καὶ ὄπλισμὸν ἐνίσχυσιν διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῆς Ἰταλικῆς φρουρᾶς. Δὲν ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὴν μάχην ἡ ἰσχυροτάτη ὁμάς Σπ. Μαυροειδῆ, οὐχὶ μακρὰν εὕρισκομένη, ὡς φρουρὰ τῶν Ἄγγλων.

Ἄλλὰ ἴσως πολλοὶ θέσουν τὰ ἐρωτήματα:

Διατὶ ἐτηρήθη ἐκ μέρους μου (ἐθνικῶν ὁμάδων) ἐπεικῆς στάσις ἔναντι τῶν συναδέλφων ἐξ Ἀθηνῶν. Διατὶ δὲν ἐξεδιώκοντο ἢ δὲν περιορίζοντο;

Ἡ ἀπάντησις ἔρχεται μόνη. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφεθοῦν οὗτοι ὅπως σφαγοῦν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Διότι, ἂν τοῦτο ἐγένετο, οὐδένα σκοπὸν ἐξεπλήρουν αὐταί. Ἄλλὰ ἐκτὸς τούτου, εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας ὑπῆρχον ὁμαδάρχαι καὶ ἀντάρται συγγενεῖς, οἵτινες θὰ ἠκολούθουν αὐτοὺς καὶ θὰ ἐπήρχετο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ διχοτόμησις καὶ ὡς συνέπεια ἢ διάλυσις θάττων ἢ βράδιον, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον οὐδεμία ἐνίσχυσις θὰ παρείχετο ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων.

Διατὶ δὲν ἐπεδιώκετο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἀρχηγίας εἰς ἀνώτατον ἢ ἀνώτερον ἀξιωματικόν, ἀπαντῶ ὅτι ἐγένετο τοιαύτη προσπάθεια, χωρὶς ἀνταπόκρισιν. Ἄλλὰ τὸ κῶρος μας εἰς τὴν περιοχὴν ἦτο μέγιστον καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεσις μας πολὺ μεγάλη. Πρὸ παντὸς ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ ἀγνότης τῶν προθέσεων μας, μᾶς ἔδιδε τὴν δύναμιν καὶ τὰ φτερὰ τῆς ἀντιμεταπίσεως τῶν γεγονότων μὲ συνέσιν καὶ ὀρθὴν κατεύθυνσιν. Ὁμολογῶ ὅτι καὶ σήμερον μετὰ τὴν ἡλικίαν ποῦ ἔχω καὶ τὴν πείραν, δὲν δύναμαι νὰ καθορίσω ὀρθοτέρους τρόπους ἐνεργείας μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Πιστεύω ἀπολύτως ὅτι καὶ παρὰ τὴν ἄκαιρον σύγκρουσιν τῶν ὁμάδων τὴν 5ην Αὐγούστου εἰς Ἀνδριτσαιναν, ἐὰν εἰδοποιούμην ἐγκαίρως περὶ τῶν γεγονότων καὶ εὕρισκόμεν ἐν μέσῳ τῶν ὁμάδων μου, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο ὅλως ἀντίθετον κατὰ τὴν 6ην Αὐγούστου.

Ἐπῆρξε ἀντίστοιχος πολιτικὴ ὁργάνωσις τοῦ Ε.Σ.; Βεβαίως εἰς τοὺς ἀγῶνας ἀντιστάσεως δέον νὰ ὑπάρχη παράλληλος πολιτικὴ ὁργάνωσις διὰ τὴν ἐνίσχυσίν των ποικιλοτρόπως. Ἄλλὰ ὄχι πολιτικὴ ὁργάνωσις, ἥτις θὰ ἐξεμεταλλεύετο τὸν ἀγῶνα τῶν ἐνόπλων τμημάτων δι' εὐτελεῖς σκοπούς. Τοιαύτη τοῦ Ε.Σ. ὑπῆρξε βεβαίως εἰς μικρὰν ἔκτασιν, συγκρινομένη μὲ τὴν τοιαύτην τῶν κομμουνιστῶν.

Ἡ πρόωρος καὶ ἐσπευσμένη σύγκρουσις δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἔκτασιν τῆς ὁργανώσεως σὲ μέγιστον βαθμὸν, ὡς προεβλέπετο. Ἄλλως τε ὅλοι οἱ πολῖ-

ται ἦσαν μὲ τὸ μέρος μας καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μὴ κομμουνισταὶ ἐνταχθέντες εἰς τὸ ΕΑΜ ἀπὸ διαφόρους αἰτίας».

2. Ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκώνης διοικητῆς τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε. Σ. τὴν 6.8.1943, εἰς τὴν ἀπὸ 15.8.1943 ἔκθεσίν του:

«... Πρὸ πάσης ἐκθέσεως τῶν κατωτέρω γεγονότων εἶναι ἀνάγκη νὰ καθορίσω τὴν θέσιν ἐμοῦ καὶ τῆς ἐκ 15 ἀξιωματικῶν, εὐελπίδων καὶ ὑπαξιωματικῶν ομάδος μου. Ἄπεσταλμένοι καὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν ὀργάνωσιν ΕΚΚΑ ἐφθάσαμεν διαδοχικῶς μέχρι τῆς 20 Ἰουλίου εἰς Πάβλιτσαν, ἔνθα ἐξ Ἀθηνῶν εἶχε καθορισθῆ ὡς σημεῖον ἰδικῆς μας ρίψεως.

Ἄτυχῶς ἡ ρίψις δὲν ἐγένετο καὶ ὑπεχρεώθημεν νὰ παραμείνωμεν εἰς Πάβλιτσαν καὶ Πλατάνια, ἀναμένοντες τὰς ἐνεργείας τῆς ὀργάνωσεως, πρὸς ἣν ἀνεφέρθημεν. Ἐκεῖ παραμείνοντες κατεβάλαμεν προσπαθείας συνεργασίας μετὰ τῶν ἐθνικῶν ομάδων, πλὴν δὲν ἐτελεσφόρησαν αἱ ἐνέργειαι μας, ἐδηλώσαμεν ὅμως εἰς τοὺς κυρίους τούτους, ὅτι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀνάγκης εἴμεθα εἰς τὴν διάθεσίν των.

Λιὰ τὰ ξις,

1) Ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ομάδων.

Μία ὁμάς μόνιμος φρουρὰ τῶν Ἄγγλων εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τῆς 6ης Αὐγούστου.

Μία ὁμάς, ἡ ἀφωπλισμένη τοῦ Καφίρη παρὰ τῶ Ἀγγλικῶ ἀρχηγεῖω καὶ αὐτῇ. Δύο ὁμάδες τῶν Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη εἶχον κινηθῆ ἀπὸ τῆς 1ης Αὐγούστου πρὸς Ἀνδρίτσαιναν. Τὰς ομάδας αὐτὰς ἠκολούθησαν οἱ λοχαγοὶ Θεοχαρόπουλος Γεώργιος καὶ Κρίβας Γεώργιος, μὲ σκοπὸν νὰ συγκροτήσωσι πολιτικὰς ἐπιτροπὰς εἰς τὰ χωρία, ἐξ ὧν θὰ διήρχοντο αἱ ὁμάδες. Περὶ τῶν ομάδων αὐτῶν, ἀφ, ἥς ἀνεχώρησαν, οὐδεμία πληροφορία ἐδόθη εἰς τὸ ἀρχηγεῖον των.

Τέσσαρες ὁμάδες 75 - 80 ἀνδρῶν εἰς Βουνὶ ἀμέσως ἀνατολικῶς Πλατανίων.

2) Μαχητικῶν ομάδων τῆς ΕΑΜ.

Οὐδεὶς ἦτο εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ τὴν διάταξιν καὶ τὰς κινήσεις τῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων. Ἡ ΕΑΜ οὕσα ἀπολύτως κυρία τῶν περιοχῶν ἐκείνων παρεμποδίζει ὁσάκις εἶναι ἀναγκαῖον ἢ διακόπτει τελείως τὴν κίνησιν τῶν μὴ ἐξηκριβωμένων φίλων της χωρικῶν.

Γ' κατάσταση κατὰ τὴν 5ην Αὐγούστου.

Μ.Μ. τῆς 5ης Αὐγούστου ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἔλαβεν ἀναφορὰν τοῦ ἀνθ)γοῦ Ντάβου ἀπὸ Βουνὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐξέθετεν, ὅτι ἀπὸ τῆς πρωΐας οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἀποκλείσει τὰς διαβάσεις ἀπὸ Σουλμᾶ μέχρι Αὐλώνος καὶ παρεμποδίζουσιν τὴν μεταφορὰν τροφίμων εἰς τὰς ἐθνικὰς ομάδας καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν ἀνταρτῶν, οἵτινες ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψίν των. Τὴν ἀναφορὰν αὐτὴν ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἀνέγνωσε καὶ εἰς ἐμέ, εὐθὺς δ' ἀμέσως ἀνεχώρησεν εἰς ἄγνωστον διεύθυνσιν. Τὴν 21ην ὥραν χωρικοὶ τῶν Πλατανίων ἐ-

πανερχόμενοι ἐκ τῶν ἀγρῶν των μετέδωσαν τὴν πληροφορίαν ὅτι 5 ὀμάδες κομμουνιστῶν κινήθησαν ἀπὸ Αὐλῶνα καὶ Καλίτσειαν, ἅμα ὡς ἔπεσεν τὸ σκότος κατέρχονται πρὸς τὴν χαράδραν Πλατανίων. Ἡ διάταξις καὶ αἱ προφυλάξεις των ἐπρόδιδον πρόθεσιν ἐπιθέσεως κατὰ τῶν Πλατανίων καὶ τῶν 4 ὀμάδων εἰς Βουνί. Τὴν 30 - 30' ὥραν, ἀφοῦ ἀκάρπως ἀνεζήτησαν οἱ ὀμαδάρχαι τῶν ὀμάδων Βουνί τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον, ἀπετάθησαν εἰς ἐμὲ καὶ μοῦ ἐξέθετον τὸ κρίσιμον τῆς καταστάσεως, παρακαλοῦντες με ὡσαύτως νὰ ἀνέλθω εἰς τὰς ὀμάδας των μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν μου. Περὶ τὴν 3ην ὥραν ἔφθασα εἰς Βουνί καὶ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τῶν 4 ὀμάδων.

ΠΙ ΡΟΗΓΗΘΕΝΤΑ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΚΑΙ ΜΑΧΗΣ ΤΗΣ 6ης ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Τὴν 02.30' ὥραν τῆς 6ης Αὐγούστου χωρικοὶ ἐκ Παβλίτσης μοῦ ἀνέφερον ὅτι κατὰ πληροφορίας των αἱ ὀμάδες Θεοχ. Θεοχαροπούλου Καὶ Κριτσέλη ἐκυκλώθησαν εἰς Ἀνδριτσειαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὅτι τμήμα ἐνόπλων Παβλιτσέων ἐπιστρέφον ἐξ Ἀνδριτσαίνης ἠχμαλωτίσθη εἰς Καλαμιῶνα ὑπὸ τοῦ Ἀμπαριώτου. Μετὰ τῶν χωρικῶν τούτων προσῆλθε καὶ σύνδεσμος ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἀρχηγείου, ὅστις μοὶ ἐνεχείρησεν καὶ ἔγγραφον ἀναφορὰν τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἰπ. Μαυροειδῆ Σπ. εἰς τὴν ὁποίαν μοὶ ἀνέφερε τὰ τῆς κυκλώσεως τῶν δύο ὀμάδων καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἐνόπλων Παυλιτσαίων.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω λαμβάνω ἀπόφασιν νὰ κινήθω καὶ διὰ τῶν 4 ὀμάδων Βουνί πρὸς Ἀνδριτσειαν. Ἡ κίνησις ἤρχισεν τὴν 04.30 ὥραν. Ἡ δοθεῖσα ἀρθρωτὴ διάταξις εἰς τὰς ὀμάδας ἐτηρήθη μετ' ἀπολύτου ἀκριβείας καὶ μετὰ ὄωρον κοπιώδη πορείαν ἤχθημεν ἄνευ ἐπεισοδίων εἰς τὰ ἀνατολικῶς Γαρθίτης ὑψώματα, ὅπου διέταξα μιᾶς ὥρας ἀνάταυσιν καὶ τὴν προμήθειαν τροφίμων ἐκ Παυλίτσης.

Καθ' ὃν χρόνον ἀνεπαύοντο τὰ τμήματα προσῆλθεν ἐξ Ἀνδριτσαίνης ἀδελφὸς ἀνάρτου μας, ὅστις εἶπεν ὅτι τὴν πρωίαν τῆς 6ης Αὐγούστου καὶ ὥραν 06.30 συνήνησεν τὰς ὀμάδας Θεοχάρη καὶ Κριτσέλη νὰ βαδίζουσι πρὸς Ζάχα διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, εἰς δὲ τὸν ὑπολ)γὸν Πυρ)κοῦ Παπαδόπουλον Δ. ὁ ἴδιος ἔδωσε ἐπιστολὴν προερχομένην ἀπὸ τὸν ἀνθ)γὸν αὐτ)των Γούταν, διαμένοντα ἐν Ἀνδριτσαίνῃ, εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος οὐδὲν ἀνέφερε περὶ κυκλώσεως ἢ αἰχμαλωσίας. Ἐπειδὴ ἀρκούντως εἶχον προωθηθῆ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀνδριτσαίνης καὶ διότι κατὰ τὰς προσεχεῖς 2 - 3 ἡμέρας θὰ ἐγένετο ρίψις ἄπλων, λαβὼν δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν τελευταίαν πληροφορίαν ἀποφασίζω α) Νὰ ἀποστείλω συνδέσμους πρὸς συνάντησιν τῶν ὀμάδων Θεοχάρη καὶ Κριτσέλη. β) Ν' ἀποστείλω ἀξιωματικὸν πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀμπαριώτη εἰς Καλαμιῶνα καὶ νὰ ζητήσῃ τελεσιγραφικῶς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Παυλι-

τοσίων και γ) Νά ἐγκατασταθῶ εἰς καταλλήλους θέσεις και με σχηματισμὸν ἀρθρωτὸν εἰς τὰ ἀνατολικῶς Γαροδίτης ὑψώματα.

Ἐνήργησα ἐν συνεχείᾳ ἀναγνώρισιν τῆς τοποθεσίας, ἐβελτίωσα τὰς θέσεις και ἔδωσα ἐντολὰς εἰς τὰς ομάδας και τὴν ομάδα πολυβόλων. Τὰ δύο Ἴταλικά πολυβόλα παλαιοῦ τύπου ἐφέροντο μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας, ἀπλῶς ὡς ὑλικόν, δὲν εἶχε ὀρισθῆ προσωπικόν, οὔτε ὑπηρέται, οὔδεμία συντήρησις ἢ ἐκπαίδευσις εἶχε γίνεῖ. Τὴν 10ην ὥραν τὴν ὥραν τῆς ἀναπαύσεως δηλαδὴ ἔδωσα ἐντολή εἰς τὸν λοχαγὸν Γαλαννόπουλον Λεωνίδα νά συγκροτήσῃ τὴν ομάδα διὰ ἀξιωματικῶν, εὐελπίδων και ὑπαξιωματικῶν, νά ἐκτελέσῃ συνδέσεις τινὰς και ἀποσυνθέσεις και κάθαρσιν.

Καθ' ὅσον εὐρισκόμεθα περὶ τὸ τέλος τῶν ἀναγνωρίσεων, εἰδοποιήθη ἀπὸ τοὺς παρατηρητὰς, ὅτι δύναμις 220 κομμουνιστῶν ἔχει ὑπερβῆ τὸ χωρίον Μπιζὸ και ἡ κεφαλὴ τῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν χαράδραν τοῦ Νέδα, τότε ἐροφθῆ ἡ ἰδέα ὑπὸ τινὸς ἀξιωματικοῦ νά τοὺς κτυπήσωμεν εἰς τὴν χαράδραν, ἀπέκρουσα ὁμως τοῦτο και εἶπον θά ἀφήσωμεν νά κτυπήσουν ἐκεῖνοι πρῶτοι. Περὶ τὴν 13 - 14 ὥραν ἐφάνησαν οἱ κομμουνισταὶ ἀνερχόμενοι πρὸς τὰς θέσεις μας με σχηματισμὸν προσπελάσεως δευτέρου κλιμακίου, ἀπέστειλα πρὸς συνάντησίν των τὸν ἀνθ)γὸν Μαυρομιχάλην νά τοὺς εἰδοποιήσῃ ὅτι δύνανται νά διέλθωσι ἐλευθέρως.

Δὲν εἶχε, ὁμως, κινήθῃ ὁ ἀνθ)γὸς παρὰ ὀλίγον, ὅτε ὅλον τὸ σύστημα τῶν κομμουνιστῶν ἄρχεται νά κινήται τροχάδην πρὸς τὰς θέσεις μας εἰς κλίσιν 56—70% και νά βάλῃ κατὰ τῶν συμπτυσσομένων παρατηρητῶν μας και τῆς ομάδος Καραμπεσύνη, διέταξα τὴν ἔναρξιν τοῦ πυρός. Ἡ μάχη διεξήχθη ἀπὸ ἀπὸ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως' μεγαλυτέρα ἀπόστασις τὰ 60 μέτρα. Ὁ φανατισμὸς τῶν κομμουνιστῶν ὑπῆρξεν ἀσυνήθης και πρωτοφανῆς. Μόνον μετὰ τὰς πρώτας ἀπωλείας, αἵτινες ἦσαν σοβαραὶ, τοῖς ἀνεκόπη ἡ περιεργὸς περιφρόνησις πρὸς τὸν κίνδυνον και καθηλώθησαν εἰς ἅς θέσεις ἀρχικῶς κατεκλίθησαν.

Ἐκ τοῦ τρόπου ἐνάρξεως τῆς μάχης, δηλαδὴ τοῦ ταῦτοχρόνου καθ' ὅλην τὴν παράταξίν μου, ἐκ τῶν χρησιμοποιηθέντων ὀπλοπολυβόλων και κατὰ πληροφορίαν αἰχμαλωτισθέντος κομμουνιστοῦ κατὰ τὴν μάχην, οἱ ἑαμίται ἀπὸ τῆς νυκτὸς τῆς 5ης Αὐγούστου εἶχον προωθήσει εἰς τὴν δυτικὴν πλαγιὰν τοῦ Νέδα ομάδα δυνάμεως 50 - 60 ἀνδρῶν, ἣν εἶχον ἀποκρύψει ὀπισθεν ὀγκολίθων και θάμνων, με σκοπὸν ὅταν τὴν πρώταν θά προσεβαλλόμεθα, ὡς εἶχον πρόθεσιν εἰς Βουνὶ και θά ὑποχρεούμεθα εἰς σύμπτυσιν πρὸς τὴν μόνην διεύθυνσιν τῆς Παυλίτης νά ἀπετελείωνον ἐκεῖνοι τὴν καταστροφὴν μας.

Τὴν πρώταν δὲν προσεβλήθημεν ὑπὸ τῆς κρυπτομένης ομάδος, εἴτε διότι ἔλαβε τοιαύτην διαταγὴν, εἴτε διότι ἡ διάταξις μας ἦτο προβλεπτικὴ κατὰ μιᾶς τοιαύτης περιπτώσεως' ἐν πάσῃ περιπτώσει ταῦτοχρόνος ἐπέμβασις τῆς ομάδος αὐτῆς μετὰ τῶν 5 τῶν κινήσειων ἐκ Πλατανίων ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὴ.

Ὁμολογῶ ὅτι δὲν ὑπελόγισα, οὔτε ἐφαντάσθην, ὅτι ἡ μαχητικὴ ἀξία τῶν ὁμάδων ὧν ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν, θὰ ἦτο κάτω τοῦ μετρίου. Οὐδεμία τεχνικὴ ἐκπαίδευσις καὶ βολὴ εἶχε γίνεαι εἰς τὰ ὄπλοπολυβόλα καὶ πολυβόλα, οὔτε στοιχειώδης συντήρησις, ὁ φρονηματισμὸς τῶν ἀνταρτῶν εἶχε ἐγκληματικῶς παραμεληθῆ. Τὰ πολυβόλα ἔβαλον μόνον 40 - 50 φυσίγγια. Ἐκ τῶν ἑξ ὄπλοπολυβόλων, ἅτινα διέθετον οἱ ὁμάδες, τὰ τέσσαρα τύπου Ἰταλικοῦ καὶ Ἀμερικανικοῦ ἔμειναν ἀχρησιμοποίητα εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς, οἱ σκοπευταὶ τῶν καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ οἵτινες ἐπιχείρησαν νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν δὲν ἔβαλον εἰμὴ 10 - 20 φυσίγγια.

Οἱ ἀξιωματικοὶ εὐέλπιδες καὶ ὑπαξιωματικοὶ τῶν ὁμάδων μου καὶ μέγα μέρος τῶν στρατιωτῶν μας προέταξαν τὰ στήθη των. Ἡ ἀφθαστος ἀνδρεία των ἐξουδετέρωσε τὴν ἔλλειψιν τῶν αὐτομάτων ὄπλων, ἀνέκοψε τὴν ὁρμὴν τῶν κομμουνιστῶν καὶ τοῖς ἐπέφερε σκληρὰς ἀπωλείας (100 - 120 νεκροὺς καὶ τραυματίας) μοὶ ἐπέτρεψε δὲ ὥστε διὰ τῆς διαθέσεως μεμονωμένων ἀνδρῶν πολλάκις νὰ καθηλώσωμεν ὀλόκληρον αὐτὸ τὸ πλῆθος ἐπὶ εὐρυτάτου μετώπου, ἐν ἀναμονῇ τῆς εὐεργετικῆς ἐπεμβάσεως τῆς ὁμάδος Σπ. Μαυροειδῆ ἢ τῆς ὁμάδος Νιαρχάκου, ἣτις κατὰ σύμπτωσιν ἐκινεῖτο ἐκ Δυρραχίου. Τὴν 19ην ὥραν, ὅτε ἐξέλιπε κάθε ἐλπίς ἐπεμβάσεως ὑπὲρ ἡμῶν, ἐπὶ τοῦ πεδίου δὲ τῆς μάχης ἀπέμειναν ζῶντες 20 ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρται, ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ συμπτυχθῶ πρὸς τὴν ὁμάδα Σπ. Μαυροειδῆ. Καθ' ὃν χρόνον διηροχόμεθα διὰ Γαρδίτσης προσεβλήθημεν διὰ ὄπλοπολυβόλου ἐκ τῶν β.δ. Γαρδίτσης ὑψωμάτων, ἦτο πιθανῶς ἡ ἑαμικὴ ὁμάς Παναγιωτοπούλου, ἣτις ἤδη ἐπεμβαίνει. Δὲν ἐπετέθη πρῶτος κατὰ τῶν ἑαμιτῶν κινουμένων πρὸς τὴν διεύθυνσίν μου, διότι 1) ἦτο πρᾶγμα σὺνηθες διὰ τὴν περιοχὴν νὰ κινῆται τις πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀντιπάλου, 2) ἔδει νὰ ὑπολογίσω εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ τμήματος, οὗτινος τὴν διοίκησιν μόλις τὴν νύκτα τῆς 5ης Αὐγούστου ἀνέλαβον.

Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐκτελέσουν 11 ἀντάρτες των, ἀρνηθέντας νὰ βαδίσουν ἐναντίον μας καὶ 3) ὅπερ καὶ σπουδαιότερον δὲν εἶχον οὐδεμίαν δικαιολογίαν διὰ τὴν συνείδησίν μου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὔτε τὸ πλῆθος, οὔτε τὸ τίς θὰ ἐπετίθετο πρῶτος εἶχεν σημασίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Γαρδίτσης. Ἐκεῖ ἀποφασιστικὴ ἀπέβη ἡ ἔλλειψις οἰασδῆποτε τεχνικῆς ἐκπαίδευσέως τῶν ἀνταρτῶν καὶ ὁ μὴ φρονηματισμὸς αὐτῶν. Τὰ δύο πολυβόλα ἔβαλον 40 - 50 φυσίγγια, ἐνῶ διέθετον 6.000 ἐκ τῶν ἑξ δὲ ὄπλοπολυβόλων μόνον τὰ δύο ἐλειτούργησαν, πρὸ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης διέφθουσαν πρὸς τὰ χωρία των, Παυλίτσαν καὶ Πλατάνια, 20 περίπου ἐκ τῶν ἀνταρτῶν μου.

Τέλος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες, ὅταν ἠπειλήθησαν ὑπὸ τῶν ἑαμιτῶν ἢ προσέβησαν εἰς ἀτιμωτικὰς συμφωνίας ἢ ἀπέκρουσαν τὰ ὄπλα καὶ διελύθησαν, τὸ ὑπ' ἐμὲ τμήμα ἀντιτάξαν σθεναρὰν ἀντίστασιν χάρις εἰς τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ με-

γάλου ἀριθμοῦ ἀνταρτῶν, ἔσωσε τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων. Κατὰ τὴν μάχην τῆς Γαρδίτσας ἔπεσαν ἡρωϊκῶς μαχόμενοι ὁ ἀνθ)γὸς Δογάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Χριστόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννακόπουλος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Χρήστου, ὁ ἔνωμ)ρχης Παπαδόπουλος καὶ 23 ἀντάρται. Διεκρίθησαν οἱ θανασίμως τραυματισθέντες ἀνθ)γὸς Ἴππ. Μαυροειδῆς, ἀνθ)γὸς Κων. Μαυρομιχάλης, εὐελπὶς Πας Εὐσταθόπουλος. Ὅμοίως διεκρίθησαν οἱ διασωθέντες λοχαγὸς Γαλανόπουλος Λεων., ἔφ. ἀνθ)γὸς Καραμπεσύνης Βασ., ἀνθ)γὸς Καφίρης Κ., λοχαγὸς Πεξ. Κάρτσωνας Δημ., ἀνθυπ)ρχος Βασιλόπουλος Γ., ὑπ)γὸς Πυρ. Παπαδόπουλος Δημ. καὶ ἐπιλοχίας Ζέροβας».

Διὰ τοὺς ἄνω διακριθέντας κατὰ τὴν μάχην Περιβολίων (Γαρδίτσης), ὁ τότε διοικητὴς τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης, ὡς ἄνω, ἐπρότεινε δι' εἰδικῆς ἀναφορᾶς τοῦ κατὰ Αὐγούστου 1943, τὴν ἀπονομὴν τοῦ Ἀριστείου ἀνδρείας. Κατωτέρω παραθέτομεν ἀκριβῆς ἀντίγραφον ἀποσπάσματος ἀναφορᾶς τοῦ:

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ

Ἐποβληθείσης ἀναφορᾶς διὰ τὴν ἀπονομὴν ἠθικῶν ἀμοιβῶν εἰς ἀξιοματικούς εὐέλπιδας καὶ ὑπαξιωματικούς.

Τοὺς κάτωθι ἀξιοματικούς, εὐέλπιδας καὶ ὑπαξιωματικούς τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων Ὀλυμπίας — Τριφυλίας προτείνω ὅπως τοῖς ἀπονεμηθῇ τὸ Ἀριστεῖον Ἀνδρείας.

1) . . . . .

2) Ἀνθυπομοίραρχον ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΝ Γεώργιον

Διότι κατὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, εἰς τὰ ἀνατολικῶς τῆς Γαρδίτσας ὑψώματα, ὅπου εὐρεθέντες εἰς μειονεκτικὴν θέσιν ἔναντι τοῦ ἀντιπάλου ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ, ὀπλισμοῦ, ἐκπαιδεύσεως καὶ φρονηματισμοῦ τῶν ἀνδρῶν, δι' ἃς ἐγκληματικὰς παραλείψεις εὐθύνεται ὁ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης διοικῶν τὰς ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδας λοχαγὸς Πεξ. Καραχάλιος Γεώργιος, προέταξαν μὲ ἀφθαστον ἡρωϊσμόν τὰ στήθη των καὶ ἀνέκοψαν τὸν φανατισμόν τῶν ἐφορμῶντων κομμουνιστῶν τῆς ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ. Εἰς στιγμὰς ὅτε πτοηθέντες οἱ ἀντάρται μας ἐκ τῆς λύσεως καὶ τοῦ πλήθους τῶν κομμουνιστῶν, μόνον ἡ δραστηριότης καὶ ἡ πλήρης περιφρόνησις πρὸς τὸν θάνατον τῶν προτεινομένων ἀξιοματικῶν, εὐελπίδων καὶ ὑπαξιωματικῶν ἔσωσε τὴν τιμὴν τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἐν συνεχείᾳ καὶ παρὰ τὴν ἀλλεπάλληλον καὶ εἰς τὰ πλευρὰ ἡμῶν ἐπέμβασιν ἄλλων μαχητικῶν ὁμάδων τῆς ΕΑΜ, εἶχον τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ ἄγωνται δι' ἀκαλύπτου ἐδάφους μετὰ τινων τολμηρῶν ἀνταρτῶν εἰς καταλλήλους θέσεις καὶ ἐκείθεν δι' εὐστόχων βολῶν νὰ

ἐπιφέρουν ἀπωλείας εἰς τὸν ἀντίπαλον καὶ νὰ προκαλῶσι σύγχισιν καὶ ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὰς κατεχομένας ὑφ' ἡμῶν θέσεις καὶ δυνάμεις.

Οὕτω μόνον θὰ ἐξηγηθῆ τὸ παράδοξον, ὅτι δι' ἐξήκοντα ἀνδρῶν κατωρθώσαμεν νὰ καθηλώσωμεν ἐπὶ εὐρυτάτου μετώπου καὶ ἐπὶ τετράωρον ἑνέα μαχητικὰς ομάδας τῶν κομμουνιστῶν δυνάμεως 350 ἀνδρῶν καὶ νὰ ἐπιφέρωμεν εἰς ταύτας σκληρὰς ἀπωλείας ὑπολογιζομένας εἰς ἐξήκοντα νεκροὺς καὶ ἐβδομήκοντα τραυματίας.

Παρὰ τὴν οὕτω δοθεῖσαν εὐρυτάτην πίστωσιν χρόνου καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ μιᾶς εὐεργετικῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἐπεμβάσεως τῆς ομάδος Μαυροειδῆ ἐξ Σμαρλίνης ἢ τῆς ομάδος Νιαρχάκου ἐκ Κούβελα, ἀτυχῶς ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων δὲν προσήλκυσε κανένα ἐκ τούτων.

Ὁ κατὰ τὴν μάχην διοικητὴς τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ομάδων.

Γ. ΚΟΚΚΩΝΗΣ».

3. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Κ. Καφίρης ἀντ)ρχης ἐ.ἀ. γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 15.5.1950 ἔκθεσίν του:

«... Ὡς ἐπὶ κεφαλῆς καὶ διοικητῆς τῶν ἐθνικῶν ομάδων θεωρεῖται ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς περιοχῆς σπεύδουν πρὸς τὰς ἐθνικὰς ομάδας, ἐνῶ οἱ πολεμισταὶ τῆς Ἀλβανίας δὲν βλέπουν τὴν ὥραν πότε νὰ καταταγοῦν εἰς τὰς ομάδας τῶν ἀξιωματικῶν.

Ἄλλὰ τὸ ΕΑΜ μαίνεται. Ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ παρουσία τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἶναι ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τοὺς σκοποὺς του καὶ συμφῶνως πρὸς τὰς ἐκ τοῦ κέντρου διαταγὰς ἀρχίζει ὀξυτάτην πολεμικὴν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ομάδων, χωρὶς νὰ ἀποκρύπτῃ τὴν πρόθεσιν, ὅπως παντὶ τρόπῳ ἐπιτύχῃ τὴν διάλυσίν των.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ὁμολογουμένως εὐρίσκονται ἐκκληκτοὶ πρὸ τῶν ἀποκαλυπτομένων διαθέσεων τῶν ἑαμιτῶν καὶ κάπως ἀπαράσκευοι εἰς τὸν ἄνισον, ἀλλὰ καὶ διμέτωπον ἀγῶνα, πρὸς ὃν καλοῦνται νὰ ἀποδυθοῦν.

Ἐπίστευαν ὅτι ὁ κύριος ἀντίπαλος καὶ στόχος των εἶναι οἱ Ἴταλο-γερμανοὶ καὶ ἤδη ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἔχουν νὰ παλαίσουν πρὸς πλεόν ἐπικίνδυνον, ὑποулώτερον καὶ λυσσωδέστερον ἀντίπαλον. Οἱ προπομποὶ τῶν Σλαύων στὴν Ἑλλάδα ἔχουν τεθῆ ἐπὶ τὸ ἔργον των καὶ ἔχουν ἀποφασίσει τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἐθνικῶν ομάδων τῶν ἀξιωματικῶν, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν ὅτι μπορεῖ νὰ ἀποτραπῆ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Ἡ ὁμάς Θεοχαροπούλου Θεοχ. ἀναλαμβάνει τὴν τακτικὴν ἀποστολὴν, (κατόπιν διαταγῆς τῆς Βρετανικῆς ἀποστολῆς), νὰ ἐκτελέσῃ ἀναγνώρισιν τοῦ τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Μπουῆ — Ζαχάρω. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἀντιμετώπισε τὴν ἐχθρικὴν διάθεσιν τοῦ ΕΑΜ ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ὀργανώσεων καὶ πλεῖστα ὄσα προσκόμματα καὶ ἐμπόδια παρενεβλήθησαν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης. Τὸ αὐτὸ παρουσιάσθη καὶ κατὰ τὴν κίνησιν τῆς ομάδος Ντάβου, κατόπιν διαταγῆς τῆς ἀποστολῆς, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀναγνωρίσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ

Διαβολιτοίου — Μεγαλόπολιν. Ὁμοίως ἡ δμάς Καφίρη, κινήθεισα κατόπιν διαταγῆς τῆς ἀποστολῆς εἰς περιοχὴν Ἀδλῶνος, Καραμουσταφα (Τριφυλίας), δι' ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας συνήνητησεν ἐχθρικὴν στάσιν καὶ διάθεσιν ἀπὸ μέρους τῆς ὀργανώσεως τοῦ ΕΑΜ.

Ὅπωςδῆποτε τὸ κίνημα τῶν ἀξιωματικῶν ἀναπτύσσεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ἀλλὰ μὲ ἀξιοῦσας τὰς δυσχερεῖας αἷς συναντᾶ.

Ἐν τῷ μεταξὺ πλεῖστοι ἀξιωματικοὶ σπεύδουν πρὸς τὰς ἐθνικὰς δμάδας, ὡς ὁ ἀνθ)γὸς Δογάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Μιχαλακόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Ἴππ. Μαυροειδῆς Κ., ὁ ἀνθ)γὸς Πεξ. Μαυρομιχάλης κλπ. Ἐπὶ πλέον οἱ ἐκ τῆς περιοχῆς καταγόμενοι καὶ ἐν Ἀθήναις διαμένοντες ἀξιωματικοί, πληροφορηθέντες τὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν δμάδων, κατέρχονται ἀρθροὶ διὰ νὰ συμμετάσχουν εἰς τὸν ἀρχόμενον ἀγῶνα. Οἱ ταγ)ρχοὶ Πεξ. Κοκκῶνης Γ., λοχ. Πεξ. Θεοχαρόπουλος Γ., λοχ. Πεξ. Γαλαννόπουλος Λεωνίδας, λοχ. Πεξ. Κάρτσωνας Φ., λοχ. Πεξ. Κρίβας Γεώργ., λοχ. Πεξ. Θεοδωρόπουλος Εὐστάθιος καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἀφικνοῦνται περὶ τὸ τέλος Ἰουνίου 1943, εἰς τὴν περιοχὴν. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀναλάβει ἀκήρυκτον σχεδὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν δμάδων καὶ ἡ προσέλευσις τῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἀξιωματικῶν δίδει μίαν ἐπὶ πλέον ἀφορμὴν εἰς τὸν ἀγῶνα των.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀποφασίσει τὴν ἐξόντωσιν διὰ τῶν ὄπλων τῶν ἐθνικῶν δμάδων, δεδομένου ὅτι ἡ ἐπιρροή των συνεχῶς αὐξάνει παρὰ τῷ πληθυσμῷ, ἐνῶ ἀντιθέτως τὸ ΕΑΜ ἀποκαλύπτεται καὶ ἀρχίζει νὰ φθίνη. Πρῶτοι δὲ στόχοι των καθορίζονται αἱ δυναμικώτεραι δμάδες τῶν ἀνθ)γῶν Καφίρη Κ. καὶ Θεοχαροπούλου Θεοχάρη.

Καὶ ἡ εὐκαιρία δὲν βραδύνει νὰ παρουσιασθῇ.

Ἡ δμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Καφίρη, τῇ ἐγκρίσει τοῦ ἀρχηγοῦ Καραχάλιου, ἐκινήθη πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Μίνθη (πρώην Ἄλβαινα) Ὀλυμπίας, ὁπότεν κατάγονται ἀντάρται τινὲς τῆς δμάδος, λιποτακτήσαντες τῇ ὑποκινήσει τῶν κομμουνιστῶν.

Ἡ δμάς προσβάλλεται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς περιοχὴν ΚΩΣΤΟΜΕΡΑΣ τὴν 24ην Ἰουλίου 1943 καὶ ἀφοπλίζεται. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἐτραυματίσθη ἑλαφρῶς ὁ ἀντάρτης τῆς δμάδος Σπηλιώτης Νικ. καὶ ἐκ τῶν κομμουνιστῶν ἐφονεύθη ἓν σημαῖνον στέλεχος ἐκ Καλιδώνης. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀρχηγὸς τῆς δμάδος ἀνθ)γὸς Καφίρης εἰσάγεται εἰς λαϊκὸν δικαστήριον ὡς ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ, φασίστας κλπ.

Ἀλλὰ ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ ἐπεμβαίνει δραστηρίως. Ὁ ὑπ)γὸς ΠΗΤΕΡ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Πεξ. Γεώργιον Καραχάλιον, ἀφικνεῖται εἰς ΚΩΣΤΟΜΕΡΑΝ καὶ διαβιβάζει τὴν διαταγὴν τοῦ ταγ)ρχου ΡΙΝΤ, ὅπως ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης καὶ οἱ ἄνδρες του, ἐπιστραφῇ ὁ ὄπλις των καὶ παραπεμφθῇ ἢ ὑπόθεσις ἵνα κριθῇ ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς, μόνης ἀρμοδίας νὰ ἀποφανθῇ ἐν προκειμένῳ. Οἱ κομμουνισταὶ δυσανασχετοῦν, ὁ ὑπ)γὸς ΠΗΤΕΡ (μὲ τὸν Καραχάλιον), κατόπιν ἐπείγοντος σημειώματος

τοῦ ταγ)ρχου ΡΙΝΤ, ἐπιστρέφουν εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἀποστολῆς, ἀλλ' ὁ ΠΗ-ΤΕΡ ἀναχωρῶν κατέστησεν ὑπευθύνους τοὺς ἡγέτας τοῦ ΕΑΜ διὰ πᾶσαν ἐνέργειαν εἰς βᾶρος τοῦ ἀξιωματικοῦ Καφίρη καὶ τῶν ἀνδρῶν του.

Οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουσι τὴν δίκην τοῦ ἀνθ)γοῦ Καφίρη εἰς τὸ ἐπιμελῶς προπαρασκευασθῆναι λαϊκὸν δικαστήριον (διὰ τῆς συμμετοχῆς χιλιάδων κατοίκων ὄλων τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς). Ἄλλὰ τελικῶς μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἔλθουν εἰς ἄμεσον ρῆξιν μετὰ τὴν ἀποστολήν, ἀπέφυγον νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐκ τῶν προτέρων εἰλημμένην ἀπόφασίν των, περὶ θανατώσεώς του διὰ λιθοβολισμοῦ.

Οὕτω ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης διεσώθη καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς, ὅπου οἱ ἄνδρες του ἐπανοπλισθέντες ἐκ τῶν ἐνότων προσεκολλήθησαν εἰς τὴν ὁμάδα Μαυροειδῆ, ἥτις παρέμεινε ὡς φρουρὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν νέαν αὐτῆς θέσιν (τοποθεσίαν Μπολιάνα ΓΑΡΔΙΤΣΗΣ).

Εὐθὺς ὡς οἱ κομμουνισταὶ εἰς ΑΤΛΩΝΑ (Καραμούσταφα) ἐπληροφόρηθησαν τὰ διατρέξαντα εἰς Κωστομέραν, ἀποφασίζουσι πρὸ πάσης ἀναγγελίας τοῦ γεγονότος νὰ ἐνεργήσουν ἀφοπλισμὸν τῆς ὁμάδος Θεοχαροπούλου Θεοχ., καταυλιζομένης εἰς χῶρον ἐγγὺς τῆς ἀποθήκης, εἰς βουνὶ τῶν Πλατανίων καὶ ἀπὸ νυκτὸς κινοῦνται διὰ κύκλωσιν ἀλλὰ ἐγένοντο ἀντιληπτὰ αἱ προθέσεις των. Ἐλήφθησαν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ τὴν πρωτῆν οἱ κομμουνισταὶ, ἐνῶ εἶχον κυκλώσει τὴν ὁμάδα Θεοχαροπούλου, ταῦτοχρόνως εὐρέθησαν κυκλωμένοι ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους ἐθνικὰς ὁμάδας καὶ τελικῶς ἀπεχώρησαν χωρὶς νὰ ἄρξωνται ἐχθρικῆς ἐνεργείας.

Πάντως ἡ ἀποχώρησις των ἐκεῖνη εἰς περιοχὴν Αὐλῶνος (Καραμούσταφα) ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι ὅλα τὰ ὄπλα, πυρομαχικὰ καὶ λοιπὰ ἐφόδια, ἅτινα ἐρρίφθησαν ὑπὸ ἀεροπλάνων κατὰ τὴν νύκτα ἐκεῖνην περιῆλθον εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας.

Διὰ τῶν ὄπλων τούτων ἐξωπλίσθησαν αἱ δύο νέαι ὁμάδες Καραμπεσύνη καὶ Βασιλοπούλου καὶ ἀρκετὰ ὄπλα διετεθήσαν εἰς κατοίκους Πλατανίων, Φυγαλίας καὶ Περιβόλια (Γαρδίτσα). Μεταξὺ τῶν ὄπλων ἦσαν καὶ δύο βαρέα πολυβόλα, Μπρέντα Ἰταλικά, ἅτινα παρεδόθησαν εἰς τὴν ὁμάδα Παπαδοπούλου Δημ., ὡς ἐχούσης τοὺς περισσοτέρους ἀξιωματικούς.

Καθ' ὃν χρόνον ἐξελίσσονται τὰ δραματικὰ αὐτὰ γεγονότα, συνεπληρώθη ἡ ἄφιξις τῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἀξιωματικῶν. Ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν ἦτο ὁ ταγ)ρχος Πεζ. Κοκκώνης Γ. εἰς ὃν προσεφέρθη ὑπὸ τοῦ Καραχάλιου ἡ ἀρχηγία τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Δὲν ἐνέκρινεν, ὅμως, τοῦτο ὁ ταγ)ρχος ΡΙΝΤ, ὅστις ἀνεχώρησεν τὰς ἡμέρας ἐκείνας διὰ Δυρράχιον, ἐνῶ ὡς ὑπεύθυνον κατὰ τὴν ἀπουσίαν του διὰ τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας κατέστησεν τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ἀπεχώρησεν ἐξ Ἀνδριταίνης ὁ σταθμὸς τῆς Ἰταλικῆς καραμπιναρίας καὶ ἐρρίφθη ἡ ἰδέα νὰ μεταβοῦν τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων διὰ τὴν ἐπίσημον κατάληψιν τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν συζήτη-

σιν ἐρρίφθη καὶ μία ἄλλη σκέψις, ὅπως καὶ αἱ ἑξ ὀμάδες (πλὴν τῶν ὀμάδων Μαυροειδῆ καὶ Καφίρη, εὐρισκομένων εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς), κινήθουν ἀνὰ δύο πρὸς ὄρεινὴν Μεσσηνίαν, πεδινὴν Ὀλυμπίαν — ὄρεινὴν Ὀλυμπίαν, διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν κατοίκων. Ἀπεκλείσθη ὁμως ἡ ἄποψις αὕτη λόγῳ τῶν κινδύνων οὓς συνετήγετο ἡ τοιαύτη κατάτμησις τῶν τμημάτων, ἐν ὅψει τοῦ σαφῶς κηρυχθέντος πολέμου ἐκ μέρους τοῦ ΕΑΜ. Τελικῶς ἀπεφασίσθη μόνον ἡ κίνησις δύο ὀμάδων πρὸς Ἀνδριτσαινὰν (ὀμάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη) ἐνῶ αἱ ὑπόλοιποι τέσσαρες θὰ παραμένον εἰς τὸ Βουνὶ τῶν Πλατανίων).

Τὴν 3ην Αὐγούστου 1943, αἱ ὀμάδες Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη δυνάμει 60 - 70 ἀνδρῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς λοχαγοὺς Θεοχαρόπουλον Γεώργιον καὶ Κρίβαν Γεώργιον ἐκινήθησαν πρὸς Ἀνδριτσαινὰν, μέσω Περιβολίων — Φυγαλίας. Καθ' ὁδὸν εὐρίσκετο τὸ συγκρότημα τοῦ ἀνθ'στοῦ Ναπολέοντος Παπαγιαννοπούλου, τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπερ εἶχεν στήσει ἐνέδραν κατὰ τῶν δύο ὀμάδων εἰς λίαν κατάλληλον τοποθεσίαν (Κρύας Βρύτης — Γαρδίτσας). Χάρις ὁμως εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα κατὰ τὴν κίνησιν δὲν ἐξεδηλώθη ἐνέργεια τῶν ἐλασιτῶν.

Αἱ ὀμάδες ἔφθασαν εἰς Ἀνδριτσαινὰν, ὅπου ἐγένοντο ἐνθουσιωδῶς δεκταὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Ὁ Παπαγιαννόπουλος ἠκολούθει, ἀλλὰ δὲν ἐξεδήλωσεν ἐνέργειαν ἐναντίον τῶν τμημάτων ἐντὸς τῆς Ἀνδριτσαίνης. Τὴν ἐπομένην ὁμως εἶχεν στήσει ἐνέδραν εἰς ἑτέραν κατάλληλον τοποθεσίαν (Λυσέρονας — Ἀνδριτσαίνης), ὑπολογίζων νὰ προσβάλη τὰ τμήματα κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των.

Αἱ ὀμάδες ὁμως τὴν 5ην Αὐγούστου ἐκινήθησαν πρὸς Ζάχα καὶ οὕτω ἡ ἐνέδρα τῶν ἐλασιτῶν ἔμεινεν ἄκαρπος. Συνέλαβεν ὁμως πολίτας τινὰς ἐνόπλους ἐκ Φυγαλίας (Παυλίτσας), οἵτινες ἐπέστρεφον εἰς τὸ χωρίον των καὶ μάλιστα κατόπιν συμπλοκῆς κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πυροβολισμοὶ ἠκούοντο μέχρι Περιβόλια (Γαρδίτσας).

Τὴν νύκτα τῆς 6ης Αὐγούστου αἱ δύο αὐταὶ ἐθνικαὶ ὀμάδες παρέμειναν εἰς Ζάχα, ἐνῶ τὸ συγκρότημα τοῦ Παπαγιαννοπούλου (δυνάμει πλέον τῶν 200) ἐκινήθη ἐναντίον τούτων καὶ ἔστησεν ἐνέδραν εἰς τοποθεσίαν ἐγγὺς τῶν χωρίου Φτελιὰ μὲ πρόθεσιν νὰ τὰς προσβάλη κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των.

6η Αὐγούστου 1943.

Ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς 4ης Αὐγούστου, ἤρχισαν νὰ καταφθάνουν εἰς τὰς παρὰ τῷ ἀρχηγείῳ τῆς ἀποστολῆς ὀμάδας Μαυροειδῆ - Καφίρη αἱ πλέον ἀντικρουόμεναι καὶ ἀνήσυχαι φῆμαι, σχετικῶς μὲ τὴν τύχην τῶν εἰς Ἀνδριτσαινὰν ὀμάδων. Αἱ φῆμαι ἐνετάθησαν κατὰ τὴν 5ην Αὐγούστου καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον μετὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ὅταν ἠκούοντο καὶ οἱ πυροβολισμοὶ ἐκ τῆς συμπλοκῆς εἰς «Λυσέροναν». Αἱ πληροφορίες αὐταὶ διεβιβάζοντο συνεχῶς εἰς τὰς ἐν Πλατανίοις ἐθνικὰς ὀμάδας καὶ ἐν ταῦ-

τῷ κατεβλήθη προσπάθεια νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ πραγματικὴ κατάστασις, μέσω πρακτόρων ἐκ τοῦ χωρίου Λυνίσταινα. Πράγματι τὴν πρωτὴν τῆς 6ης Αὐγούστου ὑπῆρχεν ἀκριβῆς εἰκὼν τῆς καταστάσεως, ἣτις καὶ ἀνεφέρθη εἰς τὰς ἐθνικὰς ομάδας Πλατανίων. Ὅτι τὸ κράτος τῶν πληροφοριῶν τῆς 6ης Αὐγούστου, ἀπεφασίσθη ἐν Πλατανίοις ἢ μετακινήσις τῶν ομάδων πρὸς Ὀλυμπίαν, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ συντρέξουν τὰς ἐτέρας δύο ἐν περιοδεῖα ομάδας. Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη κυρίως ὑπὸ τοῦ ταγ(ο)ρχοῦ Κοκκῶνη Γ. καὶ τῶν λοιπῶν ἀξιωματικῶν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου, ὅστις εἶχεν τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀναχωρήσει ἐκ Πλατανίων διὰ τὴν περιοχὴν Αὐλῶνος — Βανάδας, τὸ μὲν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὰς ἀτέρμονας συζητήσεις μετὰ τῶν κομμουνιστῶν, τὸ δὲ διὰ νὰ προωθήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀγορᾶς ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς 600 περίπου τουφεκίων διὰ τὰς ἐθνικὰς ομάδας.

Αἱ ομάδες μετεκινήθησαν τὴν πρωτὴν τῆς 6ης Αὐγούστου πρὸς Φυγαλιαν (Παύλιτσαν) — Περιβόλια (Γάρδιτσαν).

Ἐπὶ τῆς κινήσεως ταύτης δὲν εἶχον ἀκριβῶς πληροφορίας αἱ παρὰ τῷ ἀρχηγεῖῳ τῆς ἀποστολῆς ομάδες Σ. Μανουεῖδῃ -- Κ. Καφίρη καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης Κ. μεθ' ἑνὸς ἀντάρτου τῆς ομάδος του ἐκινήθη ὁ ἴδιος πρὸς συνάντησιν τῶν μάδων μέσω Φυγαλίας. Εἰς Φυγαλίαν εἶχε μεταβῆ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ ὑπ)γὸς Πῆτρο, ὅστις εἶχεν καλέσει εἰς σύσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δημ. Παπαδοπούλου τοὺς ταγ(ο)ρχην Κοκκῶνη Γ., (ὡς ἐκπρόσωπον τῶν ἐθνικῶν ομάδων) καὶ ταγ(ο)ρχην Στρατίκην (ὡς ἐκπρόσωπον τῶν κομμουνιστῶν), προκειμένου νὰ συζητήσουν τὴν ἐπέκτασιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος (μεταξὺ ΖΕΡΒΑ — ΕΛΑΣ) καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταί, ἄλλα εἶχον κατὰ νοῦν καὶ οὐδεὶς ἀπεστάλη εἰς τὴν σύσκεψιν καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ παρουσία τοῦ ταγ(ο)ρχοῦ Κοκκῶνη ἦτο ἄνευ σκοποῦ.

Εἰς Φυγαλίαν ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης Κ. ἐπληροφορήθη θετικῶς περὶ τῆς κινήσεως τῶν ομάδων, αἵτινες εἶχον στρατοπεδεύσει εἰς τὴν περιοχὴν ἀνατολικῶς Περιβολίων (Γαρδίτσης) καὶ ἔσπευσε πρὸς συνάντησίν των.

Ἐν ὄψει τῶν τελευταίων πληροφοριῶν περὶ τῶν ομάδων Θεοχαροπούλου -- Κριτσέλη, ἀποφασίζεται, ὅπως αἱ ὑπόλοιποι ομάδες τηρηθῶσιν ἐν ἀναμονῇ καὶ ἐπιδιωχθῇ σύνδεσμος μετὰ ταύτας, νὰ ληφθῶσι δὲ μέτρα ἀσφαλείας καὶ διοικητικῆς μερίμνης.

Ἐν τῷ μεταξὺ σύνδεσμοι πληροφοροῦν ἐκ Πλατανίων, ὅτι αἱ κομμουνιστικαὶ ομάδες ἀπὸ Αὐλῶνος — (Καραμούσταφα) ἐκινήθησαν πρὸς Πλατάνια καὶ εἰς τάξιν μάχης προωθήθησαν μέχρι τῶν ὑποτιθεμένων θέσεων τῶν ἐθνικῶν ομάδων. Κατόπιν τοῦ εὐρεθέντος κενοῦ, συνεκεντρώθησαν καὶ κατὰ τὰς πληροφορίας ἐσκόπευον νὰ κινηθῶσιν κατὰ τῶν εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσαν) ἐθνικῶν ομάδων.

Σχεδὸν ταυτοχρόνως αἱ πληροφορίαι ἐπεβεβαιώθησαν ἐξ ἀναφορῶν τῶν σκοπῶν, οἵτινες ἀναφέρουν ὅτι βλέπουν ἐχθρικά τμήματα κατερχόμενα

ἐκ τῆς ἀπέναντι πλαγιάς πρὸς τὴν χαράδραν τοῦ Νέδα. Εἶναι ὁμως ἄδηλον ἂν ἐσκόπευον νὰ κινηθοῦν κατὰ τῶν θέσεων τῶν ἐθνικῶν ομάδων ἢ ἐπρόκειτο νὰ κινηθοῦν πρὸς Δραγώγιον καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὰς ομάδας Παταγιανοπούλου. Γίνεται σύσκεισις τῶν ἀξιωματικῶν περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης ὑποστηρίζει τὴν ἄποψιν νὰ κτυπηθοῦν οἱ κομμουνισταὶ ἐντὸς τῆς χαράδρας. Ἡ ἄποψις αὕτη ἀποκρούεται ὑπὸ τοῦ ταγ)ρχου Κοκκῶνι.

Δὲν εἶχεν περατωθῆ ἡ συζήτησις, οὔτε εἶχον συμπληρωθῆ τὰ διαταχθέντα πρόσθετα μέσα ἐπιτηρήσεως καὶ ἀσφαλείας, ὅταν αἱ πρῶται ομάδες τῶν κομμουνιστῶν εἰς τάξιν μάχης θεῶνται προελαύνουσαι πρὸς τὰς θέσεις τῆς ομάδος Καραμπεσύνη. Ὁ ταγ)ρχος Κοκκῶνι καὶ τὴν ὑστάτην στιγμήν διατάσσει νὰ εἰδοποιηθῆ ἡ ομάς Καραμπεσύνη, ὅπως μὴ βάλῃ ἂν δὲν βληθῆ. Εἶναι ὁμως πλέον ἀργά. Οἱ κομμουνισταὶ ἄνοιξαν ἤδη πῦρ διὰ χειροβομβίδων καὶ αὐτομάτων ἐξ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως κατὰ τῆς ομάδος Καραμπεσύνη. Ἡ μάχη ἤρξατο καὶ ἐπεξετάθη ἐντὸς ὀλίγου ἐφ' ὅλου τοῦ μετώπου.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε σκληρὸς, πείσμων καὶ ἄνισος. Λήρηκεσε περὶ τὰς (4) ὥρας. Ἡ δύναμις τῶν μετασχουσῶν τῆς μάχης 4 ἐθνικῶν ομάδων ἀνήρχετο εἰς 100 - 200 ἄνδρας, ἐνῶ τῶν κομμουνιστῶν εἰς 230 καὶ πλέον (εἶχον μετρηθῆ κατερχόμενοι ἓνας - ἓνας 206).

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ὁ ἀγὼν ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν κομμουνιστῶν, αἱ ἐθνικαὶ ομάδες ἐγκατέλειψαν τὸν ἀγῶνα, ἀφοῦ εἶχαν ἀφήσει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης 14 νεκρούς, ἐξ ὧν 2 ἀξιωματικοὺς καὶ 16 τραυματίας (ἐξ ὧν 3 ἀξιωματικοί). Κατὰ τὴν ἰδίαν ἀποφοῦδα ἡμέραν τῆς 6ης Αὐγούστου, αἱ ομάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη, ἐπιστρέφουσαι ἀπὸ Ζάχα ἐπέπεσαν εἰς προπαρεσκευασμένην ἐνέδραν τῶν κομμουνιστῶν καὶ μετὰ ἀγῶνα διελύθησαν.

Συνελήφθη αἰχμάλωτος ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γεώργιος καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ὑπέστη μετὰ τοῦ χωροφύλακος Παπαδάμη Ξενοφῶντος μαρτυρικὸν θάνατον εἰς περιοχὴν Πλατανίων. Ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν δύο ἠρωϊκῶν πρωτομαρτύρων, τὰ τυφλά ὄργανα τῆς Μόσχας εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσουν ὅλον των τὸ μῖσος ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ παντὸς Ἑλληνικοῦ.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ ἀρχηγείου τῆς ἀποστολῆς καὶ ἐκεῖθεν ἀνεχώρησαν μὲ πρόθεσιν ἐπιστροφῆς ἕκαστος οἴκαδε ἢ εἰς Ἀθήνας. Τὸ ἴδιον ἐγένετο καὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν ἐτέρων δύο ομάδων Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη, ὡς καὶ τοὺς ἄνδρας ὄλων τῶν ομάδων.

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος Γεώργιος, ἐπιστρέφων τὴν μεσημβρίαν τῆς 6ης Αὐγούστου εἰς Πλατάνια, ἐπληροφορήθη ἀλλὰ καὶ ἤκουσε τὴν διεξαγομένην μάχην εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσαν) καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνεχώρησεν διὰ Καλάμας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Δυρράχιον.

Ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης Κ. ἔφθασεν ἀργά τὴν νύκτα εἰς ἔδραν τοῦ ἀρχη-

γείου τῆς ἀποστολῆς, ὅτε πλέον οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ εἶχον ἀναχωρήσει. Συνέστησεν εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Μαυροειδῆν Σπ. νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Λυρράχιον μὲ ὄλους τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐλαμβάνετο ἀπόφασις περὶ αὐτοῦ ἀνεχώρησε μόνος του μεθ' ἑνὸς ἀντάρτου του καὶ μετὰ δύο ἡμέρας κατηρθύνθη εἰς Λυρράχιον. Τελικῶς καὶ ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ, ἣτις δὲν εἶχεν μετὰσχει τῆς μάχης, ἐν ὄψει ἐνεργείας τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον τῆς καὶ τῆ ἐγκρίσει τοῦ ὑπ)γοῦ Πῆτερ ἀνεχώρησε διὰ Λυρράχιον.

Τὸ συγκρότημα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων Ταυγέτου εἶχεν ὀργανωθῆ κατὸ πιν μεγάλων προσπαθειῶν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς περιοχῆς ἐκεῖνης, ὡς καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν ἀπὸ Καλαμάταν, Μεσσηνίαν καὶ Λακωνίαν. Διέθετε δύναμιν περίπου 400 ὄπων, ἀλλ' εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν ἐχώλαιεν, ὡς ἄλλωστε συνέβαινε μὲ ὄλα τὰ συγκροτήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, δεδομένου ὅτι παρεσκευάζετο διὰ πόλεμον ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται τὸν κίνδυνον καὶ τὰς σκοτεινὰς ἐπιδιώξεις τῶν μισθοφόρων τῆς Μόσχας.

Πρὸς τὸ συγκρότημα τοῦ Λυρραχίου κατηρθύνθησαν τὰ ὑπολείματα τῶν ὁμάδων Τριφυλίας διὰ νὰ ἐπισημάνουν διὰ τῆς παρουσίας των τὸν ἐπιζυρεμῆμενον κίνδυνον ἐκ μέρους τοῦ ὑποῦλου καὶ σατανικοῦ, ἀλλ' ἀποκαλυφθέντος πλέον ἀντιπάλου. Ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ ἔφθασεν εἰς Λυρράχιον τὴν 8 - 9 Αὐγούστου, ἐνῶ εἶχεν ἀφικθῆ ἐκ Καλαμῶν ὁ λοχαγὸς Καραγάλιος, τὴν δὲ ἐπομένην τὴν 10ην Αὐγούστου ἀφίκετο καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης Κ.».

4. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Γ. Βασιλόπουλος ἐκθέτει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 6.8. 1961 ἐκθεσίαν του:

«...Κατὰ τὴν 2αν - 3ην Αὐγούστου 1943, ἔγινεν σύσκεψις εἰς Πλατάνια τῶν ἀξιωματικῶν Γ. Κοκκῶνη, Γ. Θεοχαροπούλου, Γ. Κρίβα, Λεων. Γαλανοπούλου, Γ. Βασιλοπούλου, Ι. Ντάβου, Θεοχ. Θεοχαροπούλου, Ἀναστασίου Κριτσέλη κλπ., ὅπου ὁ Κοκκῶνης ἐπρότεινε νὰ διαπεραιωθοῦν πρὸς Ὀλυμπίαν δύο ὁμάδες τοῦ Θεοχ. Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη μετὰ πολλῶν ἀξιωματικῶν Γ. Θεοχαροπούλου, Κρίβα, Ψηλῆ πρὸς τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἐμφάνισιν δυνάμεως κλπ. Ὁ Γ. Βασιλόπουλος διεφώνησε πρὸς οἰανδήποτε μετακίνησιν, ἰσχυρισθεὶς ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν σχέδιον νὰ μᾶς κτυπήσουν καὶ προσέθεσε τώρα λείπει καὶ ὁ Ἄγγελος Ριντ καὶ ὁ Καραγάλιος καὶ δὲν ἔχομεν ἀρχηγούς. Πρέπει νὰ ἀποφασίσωμεν ὄλοι μαζί. Μεμονωμένοι νὰ μὴν φύγοιμε.

Λυστυχῶς ὁ Κοκκῶνης ἐπέμεινε καὶ τὴν 4ην Αὐγούστου ἀνεχώρησαν αἱ ὁμάδες Θεοχ. Θεοχαροπούλου καὶ Ἀναστασίου Κριτσέλη μὲ τοὺς λοχαγούς Γ. Θεοχαροπούλου καὶ Γ. Κρίβαν, διὰ Ἀνδρίτσαιναν.

Τὴν 5ην Αὐγούστου τὸ ἀπόγευμα ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκῶνης ἐκάλεσε τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἐπληροφόρησεν, ὅτι αἱ ὁμάδες εἰς Ἀνδρίτσαιναν εἶναι κυκλωμέναι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ πρέπει νὰ πᾶμε πρὸς ἐνίσχυσιν

των. Εἷς δὲ τὸν Γ. Βασιλόπουλον εἶπε: Εἶχες δίκη! ἐννοῶν τὴν ἀποψὶν του νὰ μὴν ἐξέλθουν τῶν Πλατανίων μεμονωμένοι.

Ὁ Γ. Βασιλόπουλος ἐπιμένει πάλιν πῶς δὲν πρέπει νὰ μετακινηθοῦν πρὸς Ἀνδρίτσαιναν:

— Ποῦ νὰ πᾶμε; Μήπως ξέροντε ποῦ τοὺς ἔχουν κυκλώσει; Ἴσως πέσωμε σὲ ἐνέδρα τῶν κομμουνιστῶν. Ἐδῶ τώρα λείπει καὶ ὁ Ἄγγλος καὶ ὁ Καραχάλιος.

— Κοκκῶνης: Μὰ θὰ μᾶς καταδικάσῃ ἡ ἱστορία! Πρέπει νὰ τοὺς ἐνισχύσωμε!

— Καραμπεσύνης πρὸς Βασιλόπουλον: Ἐκ λόγων δειλίας δὲν θέλεις νὰ πᾶς! (Ἐτράθηξαν μάλιστα τὰ πιστόλια).

— Βασιλόπουλος: Ἀφοῦ τὸ θέτετε ἔτσι, τότε πᾶμε.

— Κοκκῶνης: Ἐσὺ ἔχεις πεῖρα μεγάλη καὶ ἄνδρες ἱκανοὺς, νὰ γίνης προπομπὸς καὶ ἂν χτυπηθῆς ἐσὺ, νὰ μπορέσωμεν ἑμεῖς νὰ ἀναπτυχθοῦμε.

Στὰ χαράματα τῆς 6ης Ἀυγούστου, ὀλίγον πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν, ἦλθε ὁ γέρονς Χρ. Βασιλόπουλος πατέρας τοῦ Γ. Βασιλοπούλου καὶ εἶπε ὅτι ὁ Γ. Καρούμπαλης ἤκουσε νὰ λένε οἱ κομμουνισταὶ τὸ βράδυ τῆς 5ης Ἀυγούστου: Ποῦ θὰ πᾶνε! Θὰ τοὺς τσακίσωμεν τώρα.

Ὁ Γ. Βασιλόπουλος παρεκάλεσε τὸν πατέρα του καὶ τὰ ἐπανελάβε τὰ νέα εἰς τὸν ταγ)ορην Κοκκῶνην.

Κατὰ τὴν μάχην ὁ Κοκκῶνης δὲν ἔλαβε διατάξιν μάχης. Ὁ Βασιλόπουλος ἀπὸ τὸ ὑψηλότερον μέρος τοὺς ἔβαλε, ἔτσι ἐκράτησε περισσότερον χρόνον ἢ μάχη, ἄλλως θὰ ἐκρατοῦσεν 10'.

Κατὰ τὴν μάχην ἔστειλε τὸν ὑπ)ορην Γιαννόπουλον καὶ εἰδοποίησε τοὺς ἄνδρας μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του.

Ὁ Κοκκῶνης ἐγύρισε πίσω, τραυματισμένος ἀπὸ τὰ Περιβόλια καὶ εἶπε στὸν Βασιλόπουλον:

— Τί κάθῃσαι; Θὰ σκοτώσῃς τοὺς ἄνδρες σου, εἶτα κατεύθυνσις στὸ στρατηγεῖο! Στὸ Στόμιο!

Ὁ Κοκκῶνης ἐπολέμησε ἡρωϊκώτατα. Ὁ Ντάβος ἐπίσης τραυματισμένος. Ὁ Καφίρης ἐπίσης μὲ πολυβόλο».

5. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπῦρος Μαυροειδῆς ἐκθέτει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 4.5.1961 ἐκθεσίαν του:

«...Εἰς Στόμιον τὴν 6.8.1943, ἔρχεται ἀπὸ Νίβιτσαν ὁ Θαλῆς Μαυροειδῆς καὶ ἀναγγέλλει τὰ σύμβαντα εἰς Νίβιτσαν.

Εἰς Στόμιον εἶναι ὁ Πῆτερ, Σπῦρος Μαυροειδῆς, Κ. Καφίρης, Γ. Ἀλεξόπουλος, ἀντάρτης ὁμάδος Καφίρη κ.ἄ.

Ὁ Πῆτερ εἶχε κάνει περιοδεῖαν εἰς τὸ πεδῖον Περιβολίων καὶ εἶχε ἐπανέλθει καὶ λέγει:

— Ἐὰν κάνουν τὴν βλακείαν καὶ ἐπιτεθοῦν ἐσωθήκαμε, διότι πέρασα καὶ εἶδα τὶς θέσεις!

Τότε λέγει ὁ Σπ. Μαυροειδῆς εἰς Κ. Καφίρη: Πήγαινε ἐπὶ τόπου καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη νὰ μὲ φωνάξετε!

Ἐπειδὴ ἡ ὁμάς τοῦ Κ. Καφίρη εἶχε ἀφοπλισθῆ ὁ Κ. Καφίρης εἶχε ἀφοπλισθῆ, ὁ Σπῦρος πέρνει τὸ πιστόλι καὶ τὸ δίνει στὸν Κ. Καφίρη (ἀνῆκε εἰς τὸν Γ. Μανουσόπουλον ἐκ Σταμίου. . .).

Ἐπῆγε ὁ Κ. Καφίρης πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην. Νὰ ἰδῆς καὶ νὰ μὲ εἰδοποιήσης, τοῦ λέγει ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς. Ὁ Κ. Καφίρης ἐμπλέκεται εἰς τὴν μάχην μὲ τὰ πολυβόλα καὶ ἐπιστρέφει μετὰ, . . . ἐχάθη ἡ μάχη. Ἐφθασαν εἰς Στόμιον Γ. Κοκκῶνης, Δ. Παπαδόπουλος, Κ. Καφίρης.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἡ ὁμάς τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ ἀνεχώρησε τὸ ἴδιο βράδυ διὰ Ταύγετον, ἵνα συνεχίσῃ ἐκεῖ τὸν ἀγῶνα, ἄοπλος ὁ (ὑπ)γὸς Πῆτερ τοῦ ἔδωσε τὸ ἐξῆς ἔγγραφόν του, ἵνα τὸ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον ἀρχηγὸν εἰς Ταύγετον.

«Ἀρχηγεῖον Βρετανικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς.

Νέδα — Κοιλὰς 6.8.1943

Εἰς τὴν ομάδα τοῦ Μαυροειδῆ, ἀποτελεσθεῖσαν ἀρχικῶς ἀπὸ μέλη τῆς Ε.Ο.Α., ἀνετέθη ἡ φρούρησις τοῦ ἀρχηγείου. Σήμερον τὸ ἀπόγευμα ἄλλαι ὁμάδες τῆς Ε.Ο.Α. ἐδέχθησαν ἐπίθεσιν καὶ διελύθησαν ἀπὸ ἀριθμητικῶς μεγαλύτερας δυνάμεις τοῦ ΕΑΜ.

Ἐπειδὴ εἶναι προφανές, ὅτι τὸ ΕΑΜ ἔχει σκοπὸν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ ἀφοπλίσῃ τὴν ὁμάδα τοῦ Μαυροειδῆ, ἔχω ἐπίσης ἀποφασίσει νὰ ἀποφύγω ἄκαρπον αἱματοχυσίαν, διατάσσω τὸν ἀνθ)γὸν Μαυροειδῆ νὰ μετακινηθῇ μετὰ τῶν ἀνδρῶν του εἰς ἄλλο σημεῖον. Αἱ ὁδηγίαι εἶναι νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Βρεττανὸν ἀξιωματικὸν σύνδεσμον τῆς περιοχῆς εἰς τὴν ὁποίαν θὰ βρεθῇ.

Ἄσπερ νὰ ἐπαινέσω τὸν ἀνθ)γὸν Μαυροειδῆ καὶ τοὺς ἄνδρες τῆς ὁμάδος του, μὲ τοὺς καλύτερους δυνατοὺς ὁρους (μὲ τὰ καλύτερα λόγια), διὰ τὴν ἀφοσίωσιν των πρὸς τὴν Βρετανικὴν φρουράν.

Αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες του ἦσαν ἔτοιμοι καὶ πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν τους, εἰς μίαν ἄσκοπον προσπάθειαν ὑπερασπίσεως τοῦ ἀρχηγείου.

Ἐὰν τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ κατάστασις, ὁ Βρετανὸς ἀξιωματικὸς σύνδεσμος αὐτῆς τῆς περιοχῆς, θὰ ἀποστείλῃ μήνυμα ζητῶν τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ὁμάδος αὐτῆς.

PATTERS».

6. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Βασίλειος Καραμπεσύνης γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 8.8.1943 ἔκθεσίν του:

«Δ.Τ. 8.8.1943 Πλατάνια Μεσσηνίας.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Συγκρούσεως ἔθνικῶν ὁμάδων μετὰ κομμουνιστικῶν τοιοῦτων
εἰς Ἄνω Φυγαλίαν τὴν 6.8.1943.

Τὴν 5.8.1943, εἶχον καταυλισθῆ παρὰ τῷ νεκροταφείῳ τοῦ χωρίου Πλατανίων. Αἱ ἔθνικαὶ μας ὁμάδες ἀνθ)γοῦ Θεοχαροπούλου Θ. καὶ ἀνθ)χου Κριτσέλη Ἄναστ. μετὰ τῶν λοχαγῶν Γ. Θεοχαροπούλου καὶ Γ. Κρίθα, ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ στρα)δου διὰ περιοδείαν εἰς Ὀλυμπίαν, κατευθυνόμενοι πρὸς Ἀνδρότσιαν τὴν 3.8.1943. Αἱ ὁμάδες ὑπ)γοῦ Πυρ)κοῦ Παπαδοπούλου Δημ. ἀνθ)γοῦ Πεζ. Ντάβου Ι. καὶ ἀνθ)γοῦ Βασιλοπούλου παρέμειναν εἰς τὸ στρατόπεδον. Τὴν μεσημβρίαν τῆς 5.8.1943, ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος Γ. διευθυντῆς τῶν Ε.Ο.Α. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἀνεχώρησε διὰ Σιδηρόκαστρον — Βανάδαν — Ἀγαλιανὴ κλπ., δι' ἀποστολὴν τὴν ὁποίαν αὐτὸς οὕτως ἐγνώριζε. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του μὲ ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἴσως τὴν ἐσπέραν τὴν σήμερον νὰ σᾶς ἐπιτεθοῦν οἱ κομμουνιστικαὶ ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ πρέπει νὰ λάβετε τὰ μέτρα σας, πολὺ δὲ περισσότερον ἐσύ, πὺ εἶσαι μεμονωμένος. Τὴν 17ην ὥραν τῆς αὐτῆς ἔλαβον σημεῖωμα τοῦ ἀνθ)γοῦ Ντάβου, ὅστις μὲ ἐπληροφόρει, ὅτι αἱ κομμουνιστικαὶ ὁμάδες εἶχον καταλάβει ὄλας τὰς ὑποχρεωτικὰς διαβάσεις πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις καὶ ἀπη)όρευσαν τὴν κίνησιν παντὸς πολίτου μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸ ΕΑΜ οὔτε πρὸς τὸν χῶρον ἀσφαλείας, οὔτε καὶ ἐκτός. Ὁ ἀποκλεισμὸς οὗτος θὰ συνεχίζετο ἐπὶ 4 ἡμερ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μὲ ἐπληροφόρει ὅτι, ὅπωςδήποτε κατὰ τὴν ἐλευσομένην νύκτα θὰ μᾶς ἐπιτεθῶσιν. Τὴν πληροφορίαν ταύτην ἔσχον καὶ ἐκ πολλῶν συνδέσμων κινουμένων ἐντὸς τῆς ζώνης ἀσφαλείας. Μετὰ τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας πάραυτα ἐγκατέλειψα τὸν καταυλισμὸν καὶ ἀπεσύρθη ἐγγὺς τοῦ νεκροταφείου εἰς ὄχυρόν τι σημεῖον, διέταξα δέ, τὴν βελτίωσιν τῶν θέσεων τῶν μαχητῶν. Διὰ σημειώματός μου ἐκάλεσα τοὺς ἐνόπλους τοῦ χωρίου Πλατανίων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὁμάδος μου, ὡς ἐπίσης παρεκάλεσα τὸν λοχαγὸν Κάρτσωναν νὰ παραμείνῃ μαζί μου. Μετὰ τὴν κατάληψιν θέσεων μάχης ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν μου προώθησα φυλάκιον δυνάμεως 3 ἀνδρῶν μὲ ρητὴν διαταγὴν, ἀφοῦ σημειώσῃ κίνησιν τμημάτων ὀργανικῶν τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ συμπτυχθῆ εἰς τὰ θέσεις μάχης ἀθέατον. Οὔτω ἐν ἀναμονῇ εὐρισκόμεθα ἄπαντες μέχρι τῆς 23.30' ὥρας, ὅποτε τὸ φυλάκιον συμπτυσσόμενον ἔφερε συνοδεία δύο ἀνδρας. Παρέλαβον τοὺς δύο ἀγνώστους καὶ τὸ φυλάκιον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του διὰ τὴν ἀρχικὴν ἀποστολὴν του. Μετὰ πρόχειρον ἐξέτασιν τῶν δύο ἀγνώστων, στερουμένων ταυτοτήτων ἢ συναφῶν ἐγγράφων, διεπίστωσα ὅτι ἦσαν σύνδεσμοι τοῦ ΕΑΜ, μεταβαίνοντες εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Αὐλῶνα δι' ἀτομικὴν των ὑπόθεσιν, ὡς ἰσχυρίσθησαν. Τὴν 2αν ὥραν παρουσιάσθη ὁ εὐελπις Εὐσταθόπουλος, κατερχόμενος ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ὅστις μοὶ ἀνέφερον ὅτι, ὁ κ. ταγ)ρχης Κοκκῶνης διέταξε νὰ

ἐπιτάξω 5 - 6 κτήνη ἐκ τοῦ χωρίου Πλατανίων καὶ ν' ἀποσυρθῶ μετὰ τῆς ομάδος μου, τὸ ταχύτερον διὰ τὸ στρατόπεδον. Περαιτωθείσης τῆς συγκεντρώσεως τῶν κτηνῶν, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος, ἀνεχώρουν διὰ τὸ στρατόπεδον τὴν 4ην πρωϊνὴν ὥραν μετὰ τοῦ τμήματός μου καὶ τῶν ὑπὸ κράτησιν συνδέσμων τοῦ Ε.Α.Μ. Ἐφθασα τὴν 5ην ὥραν, ἐν συγκεντρώσει δὲ ὁ κ. ταγ)ρχης Κοκκῶνης μᾶς ἀνακοίνωσεσθε ὅτι αἱ δύο ομάδες Κριτσέλη καὶ Θεοχαροπούλου, κυκλωθεῖσαι εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὑπὸ πολλῶν κομμουνιστικῶν ομάδων κινδυνεύουσιν, διὰ τοῦτο δλόκληρον τὸ συγκρότημα τῶν ομάδων μας ἐπιβάλλεται νὰ κινηθῆ πρὸς Ἀνδρίτσαιναν πρὸς βοήθειάν των. Οὐδενὸς τῶν ὀμαδαρχῶν φέροντος ἀντίρρησησιν, ἀπεφασίσθη καὶ ἐγένετο ἡ ἐκκίνησησιν τὴν 6.15' ὥραν μὲ ἐνδεικνύόμενα μέτρα ἀσφαλείας. Τὴν 8.40' ὥραν ἄτασαι αἱ μᾶδες ἔφθασαν ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Παυλίτης (εἰς θέσιν Ντουνά), ἄνευ ἐπεισοδίου τινός. Τὴν 10ην περιπτου ὥραν διετάχθη ἡ ἐκκίνησησιν μὲ διάταξιν ἀρθρωτὴν. Ὁμάς Βασιλοπούλου ἀνεπτυγμένη μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Β. καὶ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος «Προφήτης Ἡλίας», (ἐγγυὸς τοῦ χωρίου Γαρδίτης), ὀμάς Καραμπεσῦνη ἀνεπτυγμένη Β.Α. ἐπὶ ἐτέρου ὑψώματος καὶ ὀμάς Ντάβου Α., ὀμάς Παπαδοπούλου μετὰ τοῦ ἐπιτελείου ἐκινεῖτο ὀπισθεν ὀμάδος Καραμπεσῦνη εἰς φάλαγγα. Καταλαβόντες ἄνευ ἐπεισοδίου τινός τοὺς διαταχθέντας ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς, διετάχθη στάσις, διανομὴ τροφῆς καὶ ἀνάπαυλα τῶν ὀμαδῶν εἰς ἄς θέσεις εὐρίσκοντο, διότι νεώτεραι πληροφορίαι ἀληθεῖς, ἔφερον τοὺς κυκλωθέντας ὀμαδάρχας κινουμένους πρὸς Ζάχαν ἀνενοχλήτως καὶ ὅτι κατήχοντο τὰ πρὸς Β. (ὀδὸς Γαρδίτας — Ἀνδρίτσαινας) ὑψώματα ὑπὸ ἐνόπλων ὀμαδῶν τοῦ Ε.Α.Μ εἰς πλάτος 6 χιλιομέτρων. Ἀποστολὴ συνδέσμων πρὸς λῆψιν νέων πληροφοριῶν. Ἐὰν αἱ δύο εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὀμάδες μας εὐρίσκοντο ἐκτὸς κινδύνου καὶ ἐκινουῦντο πραγματικῶς πρὸς Ζάχαν, θὰ ἔδει νὰ ἤλλασε πορείαν τὸ συγκρότημα, κινούμενον παραλλήλως τῶν δύο ὀμαδῶν διὰ μέσου Στομίου (ἔνθα ὁ σταθμὸς τοῦ Ἀγγλου συνδέσμου τοῦ ὀρχηγείου Μ. Ἀνατολῆς), ἀφίνοντες ὀπισθεν μας τὴν ὀμάδα ἀσφαλείας τοῦ σταθμοῦ ἀνήκουσαν εἰς τὸ συγκρότημά μας καὶ συνάντησις μας ἀπολύτως μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἢ ἡ ἐπιστροφή μας εἰς τὸ στρατόπεδον. Οὕτως ἐχούσης τῆς καταστάσεως ἀπὸ ἀπόψεως πληροφοριῶν, τὰ τμήματά μας ἀνεπαύοντο ὡς ἀκολούθως: Ὁμάς Βασιλοπούλου ἐπὶ ὑψώματος Προφήτης Ἡλίας, ὀμάς Καραμπεσῦνη ἀνατολικῶς χωρίου Γαρδίτης ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος μετ' ἀμτέλου καὶ ἐπὶ τῆς ὀδοῦ Γαρδίτης — Μπυϊκὰ — Δραγωγίου. Ὁμάς ὑπ)γοῦ Παπαδοπούλου, ὀπισθεν ὀμάδος Καραμπεσῦνη μὲ μέτωπον πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὀμάς ἀνθ)γοῦ Ντάβου Ἰωάννου, δεξιὰ ὀμάδος Παπαδοπούλου μὲ μέτωπον πρὸς ἀνατολὰς. Διάταξις κλιμακωτὴ μὲ τὴν ὀμάδα Βασιλοπούλου ἀριστερὰ (πρὸς δυσμὰς). Πληροφορίαι: Κατεῖχοντο τὰ πρὸς βορρᾶν ὑψώματα Γαρδίτης ἐν συνεχείᾳ πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ χωρίου Δραγωγίου, μέτωπον 6 - 7 χιλιομέτρων. Ἐκ πληροφοριῶν ἢ κατάληψις τῶν προαναφερομένων ὑψωμάτων ἐγένετο ἀπὸ τὰς κομ-

μουνιστικὰς ομάδας, ἵνα παρεμποδίσωσι τὴν πρὸς Ἀνδρίτσαιναν διέλευσίν μας καὶ ἐπιτευχθῆ ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν ομάδων Κριτσέλη καὶ Θεοχαροπούλου. Ἡ ἀπόστασις τῶν κατεχομένων ὑψωμάτων ὑπὸ τῶν κομμουνιστικῶν ομάδων μέχρι τοῦ χώρου σταθμεύσεως τῶν τμημάτων μας ἦτο 5 - 6 χιλιόμετρα. Διὰ τῶν παρατηρητῶν ἐξησφαλίσθη ὁ αἰφνιδισμὸς καὶ τὰ τμήματα κατόκοπα κατεκλίθησαν ἐν ἀναμονῇ νέων διαταγῶν μας. Τὴν 14ην ὥραν περίπου, ἐγερθεὶς καὶ μεταβαίνων εἰς τὸν χώρον ἀναπαύσεως τοῦ τμήματός μου, (εἰς τὴν βορρειαὴν πλευρὰν τῆς ἀμπέλου) εἶδον εἰς τὸ δεξιὸν τῆς παρατάξεώς μας (1.500 μ.) ὄπλιτας τρέχοντας πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ καταλαμβάνοντας θέσεις ὀπισθεν μανδροτοίχων. Εὐθὺς βλέπω τοὺς ὄπλιτας μου νὰ τρέχουν πρὸς τὴν θέσιν μου (δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἀμπέλου) πανικόβλητοι, ὁπότε ἐξ ἀποστάσεως 15 μέτρων ἠκούσθη πυροβολισμὸς ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ἀμπέλου, οὗτινος ἀποτέλεσμα ἦτο ὁ θάνατος τοῦ ἐξ Ἀμπελιῶνος κρατουμένου παρ' ἐμοῦ συνδέσμου τοῦ ΕΑΜ Δρακοπούλου. Διέταξα τοὺς ὄπλιτας νὰ καταλάβωσι θέσεις ἐντὸς τῆς ἀμπέλου καὶ εὐθὺς μὲ τὴν πτῶσιν τῶν ὄπλιτῶν ἐγένετο ἔκρηξις χειρομαχίδος ἀμυντικῆς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὁ τραυματισμὸς δύο ἐκ τῶν ἀνδρῶν μου. Δὲν εἶχομεν ἀποφύγει τὸν αἰφνιδισμὸν, διότι ἐβαλλόμεθα ἐξ ἀποστάσεως 5 καὶ 10 μέτρων. Διέταξα πῦρ δι' ὄλων τῶν ὄπλων καὶ ἤρξατο ἡ συμπλοκὴ ἐξ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως, ἥτις ἐντὸς ἐλαχίστων δευτερολέπτων ἐπεξετάθη ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου. Λόγω τοῦ αἰφνιδισμοῦ, ὃν ὑπέστην καὶ ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀντιπάλου εἰς μέσα καὶ ἀριθμὸν ὄπλιτῶν, ἠναγκάσθημεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἀμπελον καὶ νὰ συμπυκνωθῶμεν Ν.Α. τῆς ἀμπέλου, ὀπισθεν μανδροτοίχων εἰς ἀπόστασιν 70 - 60 μέτρων, ὅπου καὶ ἐπαγιάσαμεν θέσεις. Πρὸ τῆς συμπτύξεώς μας ἐκ τῆς ἀμπέλου, ἤκουσα ἀντάρτην τοῦ ΕΛΑΣ φωνάζοντα εἰς τοὺς ἡμετέρους. Μὴ μᾶς σκοτώνετε βρὲ παιδιά! Δὲν σᾶς πειράζουμε ἐσᾶς. Τοὺς ἀξιωματικούς σας θὰ σκοτώσουμε. Παρὰ τὰς βεβαιώσεις των πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀντάρτας τὴν ἐλαχίστην κίνησιν μας διεδέχοντο ἑκατοντάδες βλημάτων. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ α' ἡμιώρου τῆς συμπλοκῆς, αἱ ἀπώλειαι τῆς ομάδος μου ἀνῆρχοντο εἰς 13 νεκροὺς καὶ τραυματίας καὶ αἰχμαλωτισθέντας. Εἰς τὰς ἰδίας πλέον θέσεις παραμείναμε μέχρι πέρας τῆς συγκρούσεως, ὑπείκοντες εἰς τὰς διατάγας τοῦ διοικοῦντος τὸ συγκρότημα ταγ)ρχου Κοκκῶνη Γεωργίου. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς παραμονῆς μου εἰς τὴν κ. γραμμὴν ἀντιστάσεως, ἔσχον καὶ ἑτέρας ἀπωλείας, φθάσας τὸν ἀριθμὸν 15 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τῆς ομάδος μου εἶδον τὸν εὐελπιν Εὐσταθόπουλον πλησίον τοῦ ἐνὸς πολυβόλου μας σιγοῦντος, μαχόμενον διὰ τουφεκίου. Ἐπίσης καὶ ἀνθ)γὸν Καφίρην Κων., μαχόμενον διὰ τουφεκίου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετέβη ὁ ἀνθ)γὸς Δογάνης διὰ μεταφορὰν πυρομαχικῶν πολυβόλου. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του μὲ ἐν κίβωτιδιον πυρομαχικῶν ἐβλήθη διὰ ριπῆς ὀπλοπολυβόλου εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας καὶ κατέπεσεν. Τότε διέταξε τὸν εὐελπιν Εὐσταθόπουλον νὰ μεταβῆ καὶ μεταφέρῃ τὰ πυρομαχικά. Ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου διαστα-

γμοῦ, κυλιόμενος ἐπὶ θεριζομένου δαιμονιωδῶς ἐδάφους, ὁ εὐελπὶς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ καὶ ἐπανέλθῃ σῶος εἰς τὴν θέσιν τοῦ πολυβόλου. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης, κυλιόμενος ἔφθασε εἰς τὴν θέσιν τοῦ πολυβόλου καὶ ἔθεσεν τοῦτο εἰς λειτουργίαν, ὑποστηριζομένου σταθερῶς ὑπὸ τῶν ἀκροβολιστῶν μου. Πλὴν, ὅμως, παρὰ τὰς προσπαθείας τοῦ ἀνθ)γού καὶ εὐέλπιδος δὲν ἔβαλλε πέραν τῶν 3 - 5 βολῶν. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον ἐβαλλόμεθα μετωπικῶς ὑπὸ πλήθους αὐτομάτων καὶ ὀλοπολυβόλων ἐξ ἀποστάσεως 70 - 100 μέτρα, ἅτινα ἀπεκρούοντο ὑπὸ 18 τουφεκίων τῶν ἡμετέρων. Παρερχομένου τοῦ χρόνου, ἐδεχόμεθα πυρὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν καὶ ἐκ τῶν νώτων, ἅτινα μᾶς ἐπροξένουν ἀπωλείας, κλονιζούσας ριζικῶς τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν. Ἡ ὁμὰς Βασιλοπούλου, ὡς γραμμὴ ἀνασχέςσεως, ὑπεστήριξε τὰ πλευρὰ τῆς κυρίας γραμμῆς ἀντιστάσεως καὶ οὕτω ἀπεφεύγετο ἡ κύκλωσις καὶ ἡ δραστηκότης τῶν πυρῶν τοῦ ἀντιπάλου. Τοὺς ἐλοχεύοντας εἰς τὰ νῶτα μας καὶ βάλλοντας ἀνενοχλήτως, οὐδεὶς παρημπόδιζε ἐκ τῶν ἡμετέρων. Ἡ κατάστασις ἦτο ἀρκετὰ κρίσιμος καὶ ἔβαινε ὀλοταχῶς εἰς τελείαν ἐξόντωσίν μας, διότι α) δὲν εἴχομεν τὴν δύναμιν ν' ἀποκρούσωμεν τοὺς ἐκ πλευρῶν μας ἐπιτιθεμένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν νώτων μας βάλλοντας. β) Τὰ πυρομαχικὰ μας βαθμηδὸν ἐξηντιλοῦντο καὶ δὲν ὑπῆρχον ἕτερα πρὸς ἀντικατάστασιν καὶ γ) Οὐδεμίαν βοήθειαν ἦτο δυνατόν ν' ἀναμένωμεν. Πάντας τοὺς ἀνωτέρω ὄρους ὁ ἀντίπαλος διέθετεν εἰς μέγαν βαθμόν. Καθ' ἣν στιγμὴν εἰς τὰς σκέψεις μας ἤρχετο ἡ ἀπόφασις νὰ ἐκτεθῶμεν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὄρθιοι εἰς τὰ πυρὰ τῶν κομμουνιστῶν, ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν ἀτιμωτικὴν ἐκτέλεσιν, δίκην ληστῶν ἢ προδοτῶν, ὡς μᾶς ἀτεκάλουν, ἔφθασεν εἰς τὰς θέσεις μας ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης αἰμόφυρτος ἐκ τραυμάτων. Μὲ ἠρώτησεν ποῦ εὐρίσκοντο οἱ ἄνδρες μου. Ἀνέφερα εἰς τοῦτον, ὅτι ὅσοι ἀπουσιάζουν (τὰ 3)5) εἶναι νεκροὶ καὶ τραυματῖαι. Μὲ διέταξε νὰ συμπτυχθῶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν μου εἰς τὴν θέσιν τῆς ὁμάδος Βασιλοπούλου, ὅταν μὲ εἰδοποιήσῃ. Πράγματι ἐπέστρεψε εἰς τὴν θέσιν Βασιλοπούλου καὶ ἤκουσα τοῦτον σχεδὸν ἀμέσως νὰ μὲ φωνάζῃ. Καραμπεσύνη ἐκεῖνο πού σοῦ εἶπα δὶς. Εὐθὺς διέταξα τὴν σύμπτυξιν τῶν ὀπλιτῶν ἕναν ἕναν ὀνομαστικῶς ἐκ τούτων. Ἀφοῦ ἀπεχώρησαν ἅπαντες ἐκ τῶν θέσεών των, ἀτεχώρησα καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου, βαλλόμενοι ἐξ ὄλων τῶν σημείων. Μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὰς θέσεις Βασιλοπούλου, διετάχθημεν νὰ συμπτυχθῶμεν πρὸς δυσμὰς εἰς τὴν θέσιν τοῦ σταθμοῦ ἀσυρμάτου Ἄγγλου συν)ρχου ἀρχηγείου Μέσης Ἀνατολῆς. Κατὰ τὴν διέλευσίν μας ἐκ τοῦ χωρίου Γαρδίτσης ἐβαλλόμεθα ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ ἐξ ὄλων τῶν σημείων. Κατὰ τὴν κίνησίν μας πρὸς τὸν σταθμὸν ἀσυρμάτου, οἱ ὀπλίται πανικοβληθέντες ἐκ τῶν ἀπωλειῶν καὶ ἐκ τῆς ὑπερεντάσεως τῶν νεύρων καὶ ἐκ τοῦ καμάτου 48 ὥρῶν κινήσεως καὶ ἀγρυπνίας, συνεσπειρώθησαν εἰς τοὺς ἐπιζήσαντες ἀξιωματικούς, ὄχι διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τούτους, ἀλλὰ διὰ νὰ διατεθῶσιν, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ἀπωλείας ἠθικοῦ, πὺ ἀναζητοῦμεν ἀρχηγόν.

Κατὰ τὴν γνώμην μου τ' ἀναφερόμενα ὑπολείμματα ἄνευ βοήθειας ἀνεπάφου τμήματος ἦσαν ἀνίκανα δι' ἄμυναν, ἔστω καὶ δέκα λεπτῶν. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐκινούμεθα πρὸς τὸν σταθμὸν. Ἐγὼ ἔφθασα τὴν 20ην ὥραν μετὰ τινων ὀπλιτῶν μου, κατόπιν βραχυτάτης ἀναπαύσεως. Ὁ (ταγ)ρχης Κοκκῶνης μὲ διέταξε νὰ ἐρωτήσω τοὺς ὀπλίτας, ἂν εἶναι διατεθειμένοι νὰ παραμείνουν μαζί μας δι' ἑτέραν ἀμυντικὴν μάχην. Ἀσφαλῶς ὄχι. Καὶ τοῦτο, διότι φθάσαντες εἰς τὸν σταθμὸν ἀσυρμάτου μετὰ πολύωρον καὶ πολύνεκρον μάχην, ἡ ὁμὰς ἀσφαλείας τοῦ σταθμοῦ ἐπανικοβλήθη τόσον, ὥστε ἄνευ ἐπιθέσεως τῶν μοτοσελβικῶν ἐγκατέλειπε τὰ πάντα καὶ ἐκινήθη διὰ Λυρράχιον Λακωνίας τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Τὴν 20ην ὥραν ἀκριβῶς ὅταν ἔφθασα 200 μέτρα πρὸ τοῦ σταθμοῦ συνήντησα τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὁμάδος ἀσφαλείας ἀνθ)ρχον Μαυροειδῆν Σ. καὶ ἠρώτησα τοῦτον, διατί δὲν ἦλθε πρὸς βοήθειάν μας: Μοῦ ἀπήντησε ὅτι ἀφοῦ δὲν τὸν εἰδοποιήσαμεν, πῶς νὰ ἤρχετο; Μετὰ 10 λεπτά ἔμπροσθεν τοῦ σταθμοῦ ἐνώπιον ὄλων τῶν ἐπιζηρῶντων ἀξιωματικῶν, εἶπε ὅτι ὑπεύθυνος τῆς καταστροφῆς μας εἶναι ὁ Βρεταννὸς ὑπ)γὸς Πῆτερ, ὅστις τὸν ἠμπόδισεν νὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειάν μας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. ταγ)ρχης μᾶς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι οἱ Βρεταννοὶ ἀπαγορεύουν ἑτέραν σύγκρουσιν εἰς τὸν χῶρον ἀσφαλείας τοῦ σταθμοῦ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῶμεν τὸ ταχύτερον ἀπὸ ἐκεῖ, ἵνα μὴ προκαλέσωμεν διὰ τῆς παραμονῆς μας καὶ αὐτῆς τοὺς κομμουνιστάς. Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις πρὸς τὸν ταγ)ρχην Κοκκῶνην, ὅπως μᾶς ἀκολουθήσῃ, ἵνα ἡ τύχη εἶναι κοινή, τούτου δὲ μὴ ἐπιτευχθέντος, ἀνεχωρήσαμε ἐκ τοῦ σταθμοῦ τὴν 22αν ὥραν περίπου, ἀφοῦ πρῶτον μᾶς ἀποχαιρέτησε ὄλους καὶ μᾶς πῦχῆθη καλὴν τύχην, οὗτος εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς καλύβης τοῦ σταθμοῦ καὶ θὰ παρέμενεν ὡς δοσίλογος πρὸς τοὺς νικητὰς τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν κατευθυνόμενοι πρὸς δυσμάς.

Μετὰ πολύωρον πορείαν δι' ἀτραπῶν καὶ ἀποκρήμων βράχων ἐφθάσαμεν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νέδα εἰς θέσιν Λεμονιά. Ἐκεῖ ἐχωρίσθημεν μὲ τοὺς λοχαγοὺς Κάρτσωνα καὶ Γαλανόπουλον καὶ ὑπ)γὸν Παπαδόπουλον Δ. Οἱ δύο λοχαγοὶ θὰ ἔφθανον εἰς σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Μπουῆζι καὶ ἐκεῖθεν θὰ ἐκινουῦντο πρὸς Καλάμας καὶ Ἀθήνας. Ὁ ὑπ)γὸς Παπαδόπουλος, ὡς μᾶς εἶπεν, μετὰ 2ῆμερον θὰ εὐρίσκετο εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα. Ἐγὼ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Βασιλόπουλος Γ. μετὰ τῶν ὑπολειμμάτων τῶν ὁμάδων μας ἐκινήθημεν ἀντιθέτως τοῦ ροῦ τοῦ ποταμοῦ (πρὸς Α.). Ἀφοῦ δὲ ἐκινήθημεν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ 2ωρον ἐφθάσαμεν πλησίον τοῦ χωρίου Καλίτσεινα (περιοχὴ Αὐλῶνος). Ἐκεῖ θὰ παρέμενον μετὰ τοῦ ἀνθ)ρχου Βασιλοπούλου καὶ διὰ τοῦτο ἐσυστήσαμεν εἰς τοὺς ὀπλίτας μας, ὅτι ἀνάγκη ἐθνικὴ εἶναι νὰ παρουν μεθ' ἑαυτῶν τὸν ἀτομικὸν ὀπλισμὸν των εἰς τὰς ἐστίας των, νὰ μένουν δὲ πιστοὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ιδέαν διὰ τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων ὥρων ἐχύθη ποταμὸς αἵματος τῶν ἀδελφῶν των οὐχὶ ἐπὶ ματαίω. Ἀφοῦ ἔδωσαν τὸν λόγον τῆς τιμῆς των ἀπῆλθον μὲ τὴν δῆλωσιν, ὅτι μετὰ θάνατον ἀκόμη θὰ ὑποστή-

ρίζουν τὰς ἰδέας τῶν ἀρχηγῶν των, ὡς μόνως ἐθνικὰς καὶ ὅτι καλῶς καὶ δικαίως ἐπότισαν τὰ ἄχαρι ὑψώματα τῆς Γαρδίτσης μὲ τὸ αἷμα των.

Οὕτω πως ἔληξεν ἡ μάχη τῆς Γαρδίτσης μὲ νικητὴν τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὴν διάλυσιν τῶν ἡμετέρων ὁμάδων. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω μάχην ἔσχον ἑπτὰ (7) νεκροὺς καὶ ἑννέα τραυματίας. Ἐπὶ τῆς ἐκθάσεως τῆς μάχης, τῆς τυχόν εὐθύνης συναδέλφου ἢ ἀνωτέρω μου καὶ καταμερισμὸν τῶν εὐθυνῶν μεταξὺ ἡμῶν, ἐὰν ὑπάρχωσιν τοιαῦται, ἀναγράφω πάσας τὰς ἐνεργείας ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν εἰς τὰς σημειώσεις μου ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου».

7. Ὁ ἀντ)ρχijs Π. Α. Κων. Μαυρομιχάλης γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 3.11.1960 ἔκθεσίν του:

«... Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταύτην ἀντηλλάγησαν πυρὰ ἐξ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως καὶ ἐγένετο χοῆσις χειροβοθίδων Μίλς, αἱ δὲ ἀπώλειαι τῶν ὁμάδων Παπαδοπούλου καὶ Ντάβου ἦσαν πολὺ μεγάλαι. Ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν ὁμάδων τούτων ἐτραυματίσθησαν α) ἀνθ)γὸς Πεζ. Κων. Μαυρομιχάλης (διαμπερὲς τραῦμα εἰς τὴν παρεῖαν μὲ ἔξοδον ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρους τοῦ λαιμοῦ) β) ἀνθ)γὸς Κων. Μαυροειδῆς (τραῦμα εἰς τὴν ὀμοπλάτην), γ) ἀνθ)γὸς Ντάβος (τραῦμα εἰς τὴν κεφαλὴν, ἂν ἐνθυμοῦμαι καλῶς). Ἐφρονεύθησαν οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὰ πολυθόλα ἀξιωματικοί: α) ἀνθ)γὸς Πυρ)κοῦ Ι. Δογάνης, β) ἀνθ)γὸς μεταφορῶν Διαμάντης Μιχαλακόπουλος. Ὁ ἀνθ)γὸς Μιχαλακόπουλος εἶχε τραυματισθῆ εἰς τὸ πόδι, ἀλλὰ δὲν ἐπετράπη ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων τοῦ ΕΛΑΣΣ νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ ἰατρὸς καὶ οὕτω ἀπέθανεν ἐξ αἰμορραγίας. Ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν 2 ὁμάδων οἱ πλεῖστοι ἐτραυματίσθησαν καὶ 2 - 3 ἐφρονεύθησαν.

Αἱ ὑπόλοιποι ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. διελύθησαν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπιτεθέντος κατὰ τὸν αὐτὸν προδοτικὸν καὶ ἄτιμον τρόπον κατὰ τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Αἱ δύο ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τοὺς λοχαγοὺς Θεοχαρόπουλον καὶ Γαλανόπουλον καὶ ἀνθ)γὸν Τ. Κριτσέλην ὑπέστησαν αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν εἰς θέσιν Νιβιτισχωρία, ὑπὸ ἄλλων ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀπεδεκατίσθησαν, φονευθέντος τοῦ λ)γού Θεοχαροπούλου καὶ πολλῶν ἀνδρῶν τῶν ὁμάδων. Οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ ΕΛΑΣ μετὰ τὴν συμπλοκὴν ἐτοποθέτησαν τὸ πτώμα τοῦ λ)γού Θεοχαροπούλου καὶ τοῦ χωρ)κος Παπαδάμ ἐπὶ ὑποχρεωτικῆς διαβάσεως ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, ἀπαγορεύσαντες τὴν ταφὴν των. Ὁ λόγος τῆς διαλύσεως τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἶναι ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ κατήρησαν τὰς ὁμάδας τοῦ Ε.Σ. μὲ ἀποκλειστικὸν καὶ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἀντίστασιν καὶ ἐκδίωξιν τοῦ κατακτητοῦ, οὐδέποτε δὲ ἠδύναντο νὰ ὑποπτευθοῦν τοὺς προδοτικὸς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ὅπερ εἶχε ὡς ἀποκλειστικὸν καὶ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὄχι τὴν ἐκδίωξιν τοῦ κατακτητοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου συνειργάζετο, ὡς αἰετὸς τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του, δηλαδὴ τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. οἱ τραυματίαι τῆς Γαρδίτσης μετεφέρθησαν ἄλλοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Ἰωάννου Παπαδοπούλου, πα-

τρος τοῦ ὀμαδάρχου Δ. Παπαδοπούλου, εἰς τὸ χωρίον Παύλιτσα καὶ ἄλλοι εἰς τὸ σχολεῖον Γαρδίτης.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Ι. Παπαδοπούλου εὐρισκόμεθα 5 τραυματίαι καὶ ἐνοσηλεύθημεν ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον καὶ καθημερινὴν παρακολούθησιν τοῦ ἱατροῦ Γ. Πιπιλῆ εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τὴν θεραπείαν μας, τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ὕστερα ἀπὸ τόσῃν αὐταπάρνησιν καὶ μὲ ἐλάχιστα μέσα. Ὅμοίως ὀφείλομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας εἰς ἄλλην τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἱερέως Ἰωάννου Παπαδοπούλου, ἰδία δὲ εἰς τὴν κόρην αὐτοῦ διδασκάλισαν Φωτεινὴν Τσάκου, ἣτις μᾶς περιποιεῖτο νυχθημερόν, ἀγρυπνοῦσα παρὰ τὸ προσκέφαλόν μας ἐπὶ συνεχεῖς ἑβδομάδας!».

8. Ὁ ἀνθ)γὸς Θεοδ. Γιαννόπουλος μέλος τῆς ἀποστολῆς Τριφυλίας — Ὀλυμπίας γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950 ἔκθεσίν του:

Μάχη 6.8.1943 (Γαρδίτης).

«... Αἱ θέσεις τῶν τμημάτων τὴν 5.8.1943, ἦσαν ὡς ἐξῆς: Τὸ ΕΑΜ κατεῖχε τὸ χωρίον Αὐλῶν καὶ τὰ πέριξ ὑψώματα μέχρι τοῦ χωρίου Πλατάνια. Ἡ ὀμάς Παπαγιαννοπούλου εὐρίσκετο εἰς τὴν περιοχὴν Ζάχα — Ὀλυμπίας κινουμένη καὶ αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες κατεῖχον τὴν τοποθεσίαν Βουνὶ 500 μέτρα ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Πλατάνια. Δύο ὀμάδες τοῦ Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη, ἀκολουθοῦμεναι καὶ ἀπὸ τοὺς λοχαγοὺς Θεοχαρόπουλον καὶ Κρίβαν ἐκινουῦντο εἰς τὴν περιοχὴν Ἀνδριτσαίνης πρὸς Ζάχαν καὶ μία ὀμάς ὑπὸ τὸν ἀνθ)ρχον Μαυροειδῆν Σπ. ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς φρουρὰ παρὰ τῷ ἀρχηγείῳ τῶν Ἀγγλῶν.

Τὴν 2αν ὥραν τῆς 6.8.1943, χωρικὸς ἀγγελιοφόρος μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι κομμουνιστικὰ τμήματα τῆς ὀμάδος Παπαγιαννοπούλου ἐκίκλωσαν ὀμάδας Θεοχαροπούλου καὶ Κριτσέλη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Φτελιὰ Ζάχας καὶ ὅτι ἔνοπλος ἐθνικὴ ὀμάς ἐκ χωρικῶν ἐκινεῖτο ἐξ Ἀνδριτσαίνης πρὸς τὸ χωρίον Καλαμιῶνα. Αἱ πληροφορίες μας αὐταὶ, διεπιβιάσθησαν ἀμέσως εἰς ταγ)ρχὴν Κοκκῶνην, ἵνα λάβῃ τὰ σχετικὰ του μέτρα, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἐδόθη ἢ πρὸς τοῦτο εὐκαιρία, διότι ἢ συνδιασμένη καὶ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐπίθεσις τοῦ ΕΑΜ ἐματαίωσε κάθε προσπάθειαν πρὸς βοήθειαν ἢ διευθέτησιν ἢ καὶ ἐπαλήθευσιν ἀκόμη τῶν γενομένων εἰς τὰς ὀμάδας του.

Τὴν 6ην πρωϊνὴν ὁ Ἀγγλος λοχαγὸς TAILLET μετέβη εἰς τὸ χωρίον Παύλιτσα, ἔνθα ἀνεμένετο συνάντησις μεταξὺ τῶν διοικητῶν τῶν δύο παρατάξεων ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἄνω λοχαγοῦ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν ὑπογραφὴν συμφώνου τοῦ ὑπογραφέντος εἰς Β. Ἑλλάδα μεταξὺ Σαράφη — Ζέρβα, ἀλλ' οὐδεὶς, ὅμως, μετέβη πλὴν τοῦ λοχαγοῦ εἰς τὸ ἄνω χωρίον, οὗ ἔνεκεν ἠναγκάσθη ὁ λοχαγὸς οὗτος νὰ κινηθῆ πρὸς θέσιν «Βουνὶ» πρὸς συνάντησιν τοῦ ταγ)ρχου Κοκκῶνη. Κινούμενος, ὅμως, πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀντελήφθη ὁ ἴδιος τμήματα κινούμενα ἐκ τῆς κατευθύνσεως τοῦ ΕΑΜ πρὸς βορρᾶν μὲ διάταξιν μάχης εἰς τὸ νότιον ἀκριβῶς μέρος τοῦ ποταμοῦ Νέδα, ἐν ταῦτῳ, δέ, ἐπληροφορεῖτο παρὰ χωρικῶν ὅτι τὸ ΕΑΜ ἐκινεῖτο μὲ σκοπὸν ἐπιθέσεως ἐναντίον

τῶν ὁμάδων τοῦ ταγ)ρχη Κοκκώνη. Ἐπειδή, δέ, κάθε του προσπάθεια πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μοιραίου ἦτο ματαία πλέον, διότι τὸ ΕΑΜ — ΚΚΕ μὲ οὐδένα, ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν, δι' ἀγγελιοφόρων εἰδοποιεῖ σχετικῶς διὰ τὰς ἐνεργείας των τὸν ταγ)ρχην Κοκκώνην καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἀρχηγεῖον, πιστεύων ἀπολύτως εἰς τὴν νίκην τῶν ὁμάδων τῶν ἀξιωματικῶν διὰ πλείστας αἰτίας καὶ κυρίως, διότι αἱ θέσεις ποὺ κατεῖχον τὰ τμήματα τοῦ Κοκκώνη ἦσαν εἰς ἀπείρως πλεονεκτικὴν θέσιν ἀπὸ ἐκείνας τοῦ ΕΑΜ.

Τὰ τμήματα τοῦ ΕΑΜ ἀναπαυθέντα καθ' ὄλην τὴν μεσημβρίαν, ἐκινήθησαν ἐκ νέου περὶ τὴν 16ην ὥραν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, τῶν ὁποίων αἱ θέσεις ἐδέσποζον τελειῶς τῆς κατευθύνσεως εἰς ἣν ἐκινούντο οἱ κομμουνισταί, ὅταν, δέ, ἔφτασαν εἰς ἀπόστασιν 40 - 60 μέτρων περίπου ἀπ' αὐτῶν, τοὺς ἐπετέθησαν καὶ εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν 30' τὰ τμήματα τῶν ἀξιωματικῶν ἤρξαντο νὰ τρέπονται εἰς φυγὴν, χωρὶς νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ ἐπέμβουν εἰς τὸν ἀγῶνα, οὔτε ἡ κατὰ τύχην πρὸς τὰ ἐκεῖ κινουμένη ὁμάς Νιαρχάκου ἐκ Λυρραχίου, συνοδεύουσα τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην, ὅστις ἐπέστρεφεν ἐκ Λυρραχίου ἐπίσης, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ὁμάς Σπύρου Μαυροειδῆ ἡ ὁποία ἀπεῖχε τοῦ πεδίου τῆς μάχης περὶ τὰ 3 - 4 χιλιόμετρα.

Παρὰ τὰς σχετικὰς εἰδοποιήσεις οἱ ἀξιωματικοὶ ὑπέστησαν τοιοῦτον αἰφνιδιασμόν, ὥστε μετὰ τὴν μάχην εὐρέθῃ ὀπλίτης των νεκρός, φονευθεὶς κοιμώμενος.

Ἡ ἔκβασις τῆς μάχης θὰ ἦτο ὀπωσδήποτε διάφορος, ἐὰν οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἐπίστευον ὅτι οἱ κομμουνισταὶ οὐδέποτε θὰ τοὺς ἐπετίθεντο, ὡς ἀναφέρει τοῦτο εἰς τὴν ἐκθεσίν του καὶ ὁ ταγ)ρχης Γ. Κοκκώνης.

Προσωπικῶς ὁ ἴδιος εἶχον κατ' ἐπανάληψιν εἰδοποιήσει τοὺς ἀξιωματικούς περὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν διαθέσεων τῶν κομμουνιστῶν, ἐπειδὴ ἐκ τῶν διαφόρων συζητήσεών των μετὰ τῶν Ἄγγλων εἶχον ἀντιληφθῆ τὰς προθέσεις των.

Μερικὰ ἄλλα ἐπεισόδια προηγηθέντα τῆς τελικῆς μάχης, ὡς ὁ ἀφοπλισμὸς τῆς ὁμάδος Καφίρη εἰς Κωστομέραν Ὀλυμπίας, ὑπὸ χωρικῶν καθοδηγούμενων ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἡ κύκλωσις καὶ ἀπαγόρευσις τῆς μεταφορᾶς τροφίμων εἰς τὴν ὁμάδα Θεοχαροπούλου, ἡ διαρροὴ ὀπλιτῶν των τῆς ὁμάδος Παπαδοπούλου, σαφῶς ἐδήλουν τὰς διαθέσεις τοῦ ΚΚΕ.

Η ΤΤΧΗ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Ἡ τύχη τῶν ὁμάδων Κριτσέλη καὶ Θεοχαροπούλου δὲν ὑπῆρξε καλλιτέρα τῆς τύχης τῶν ἄλλων ὁμάδων, διότι, κατὰ τὴν αὐτὴν περίπτου χρονικὴν περίοδον ἐξ ἐνέδρας συνελήφθη αἰχμάλωτος ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γ., μὲ μικρὰν ὁμάδα ἀνταρτῶν, κινουμένην ὡς ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν ὁμάδων πρὸς τὸ χωρίον Νίβιτσα. Εἰς μικρὰν, δέ, ἀντίστασιν του πρὸς τοὺς ἐπιτιθε-

μένους ἐτραυματίσθη καὶ ἠγαγκάσθη νὰ παραδοθῆ, πιστεύσας εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Παπαγιαννοπούλου.

Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Θεοχαροπούλου, ὠδηγήθη πρὸς τὸ ὄπισθεν ἀκολουθοῦν ὑπόλοιτον τμήμα καὶ θιασθεῖς τὸ ἐκάλεσε νὰ παραδοθῆ.

Αἱ δύο ἀκολουθοῦσαι ὁμάδες ἐπὶ τῇ θεᾷ διελύθησαν, τῶν πλείστων ἐκ τῶν πολιτῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων καὶ τραυματισθέντος τοῦ ἱλάρχου Κριτσέλη, διαφυγόντων, δέ, τῶν λοιπῶν ἀξιωματικῶν (λοχαγοῦ Κρίβα, ἴπ) γοῦ Θεοχαροπούλου καὶ ἀνθ)γοῦ Ντάβου). Ὁ λοχαγὸς Κρίβας ἀνεχώρησεν διὰ Ἀνδρότσαιναν καὶ ἐκεῖθεν δι' Ἀθήνας, ἐγκαταλείψας κάθε προσπάθειαν διασώσεως τοῦ Θεοχαροπούλου καὶ τῶν ἄλλων.

Ὁ Θεοχαρόπουλος μετὰ ταλαιπωρίαν ἑβδομάδος καὶ πλέον ὠδηγεῖτο ὑπὸ τοῦ Παπαγιαννοπούλου, χλευαζόμενος καὶ ἀνυπόδητος διὰ τῶν χωρίων τῆς περιοχῆς καὶ τέλος ἐξετελέσθη παρὰ τοῦ ἰδίου μετὰ τοῦ ἐνωμ)ρχου Παπαδάμη εἰς Πλατάνια Τριφυλίας κατὰ τὸν πλέον ἀπάνθρωπον τρόπον.

Ἡ ἑτέρα ἐναπομείνασα εἰς τὴν περιοχὴν ἐθνικὴ ὁμὰς τοῦ ἀνθ)ρχου Μαυροειδῆ, ἀνεχώρησεν τὴν ἰδίαν νύκτα μετὰ τὴν μάχην πρὸς Δυρράχιον, συνοδεύουσα τὸν ταγ)ρχὴν Κοκκῶνην, ὅπου ὑπῆρχον ἀκόμη ἐθνικαὶ ὁμάδες. Ἡ δὲ ὁμὰς Νιαρχάκου τὴν ὁποίαν οὐδὲ κἄν συνήντησαν, πληροφορηθεῖσα τὴν διάλυσιν τῶν ἄλλων ὁμάδων, ἀπέκρυψε τὸν ὄπλισμόν της καὶ διέφυγε εἰς Καλάμας.

ΑΠΩΛΕΙΑΙ

Αἱ συμπλοκαὶ τόσον τῆς Γαρδίτσης, ὅσον καὶ τῆς Νιβίτσης ὑπῆρξαν ἀρκετὰ αἰματηραὶ δι' ἀμφοτέρας τὰς παρατάξεις, παρ' ὅτι ἔγιναν εἰς ἐλάχιστον χρόνον.

Ἐφρονεύθησαν, ἐκτὸς τῶν ἐκτελεσθέντων Θεοχαροπούλου καὶ Παπαδάμη, ὁ ἀνθ)γὸς Χριστόπουλος, ὁ εὐελπις Δογάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννακόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Χρήστου, ὁ ἐνωμ)ρχὸς Παπαδόπουλος καὶ περὶ τοὺς 25 ὄπλιται ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων. Οἱ δὲ τραυματῖαι ὑπερέβησαν τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν κατὰ πολὺ.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ

Μετὰ τὰς δύο αὐτὰς συμπλοκάς οἱ κομμουνισταὶ γίνονται κύριοι τῆς περιοχῆς, ὅλαι δὲ αἱ ἐθνικαὶ ὑπάρχουσαι δυνάμεις ἢ καὶ μεμονωμένα ἄτομα ἀκόμη, ἐκινήθησαν πρὸς τὸ Δυρράχιον, μηδὲ τοῦ ταγ)ρχου Κοκκῶνη ἐξαιρου-

μένου, ὅστις ὡς ἀνέφερον ἐκινήθη μετὰ τῆς ομάδος Μαυροειδῆ, ἐλαφρῶς τραυματίας εἰς τὸν βραχίονα. Οὐδεμία πλέον ἀντίστασις ὑπῆρχε, τὰ δὲ ἀνταρτοδικεῖα ἐδίκαζον καὶ ἐξετέλουν καθημερινῶς τοὺς ἐθνικόφρονας πολίτας, ἐὰν δὲν ἐνεγράφοντο εἰς τὸ κόμμα.

Οἱ κάτοικοι ἐκ τοῦ τρόμου μετεβλήθησαν εἰς τυφλὰ ὄργανά των, ἐγκατεστάθη παντοῦ κομμουνιστικὴ διοίκησις μὲ συνεχῶς αὐξάνουσαν τὴν πίεσιν καὶ τοὺς ἐκβιασμοὺς ἐναντίον τοῦ πληθυσμοῦ».

9. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Κ. Κρίβας ἀπὸ Ἀνδρίτσαιναν γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1943 ἔκθεσίν του:

«... Τὰς ἐσπερινὰς ὥρας 1ης Αὐγούστου πληροφοροῦμεθα πτῶσιν Μουσσολίνι. Ἀποφασίζομεν κίνησιν πρὸς καταυλισμὸν Ἰταλῶν πρὸς ἀφοπλισμὸν των. Ὁ Ριντ ἐνέκρινε κίνησιν.

Τὴν 3ην Αὐγούστου ἀποφασίζεται ἡ κίνησις ομάδων 2 μὲ ἐπικεφαλῆς Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ Κ. Κρίβαν πρὸς Ἀνδρίτσαιναν. 5.8.1943. Ὅμαδες ΚΚΕ προέβησαν εἰς μερικὸν ἀποκλεισμὸν ὁδῶν ἀπὸ Πλατάνια — Κοπανάκι, μὴ ἐπιτρέποντες κίνησιν συνδέσμων μας. Ἐδάρησαν ἀνηλεῶς τρεῖς κατευθυνόμενοι εἰς Πλατάνια διὰ τὰ καταταγοῦν εἰς Ε.Σ.

4 μ.μ. τῆς 5.8.1943. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος μὲ ἕξι ἐνόπλους ἀναχωρεῖ ἐκ Πλατανίων πρὸς Σιδηρόκαστρον... Κυπαρισσίαν.

6 μ.μ. ὁ Γ. Κοκκῶνης εὐρίσκεται εἰς Πλατάνια, ἀνεβαίνει εἰς Βουνὶ μὲ λοχαγὸν Λεωνίδα Γαλαννόπουλον πρὸς λῆψιν μέτρων ἀσφαλείας, ἔνθα παρεμείνεν ὅλην νύκτα μὲ ομάδας ἐπιφυλακῆς.

6.8.1943, 1η πρωϊνῆ. Ἐλήφθη σημεῖωμα τοῦ ἀνθ)γοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, ὅτι αἱ ομάδες μας εἰς Ἀνδρίτσαιναν ἐκυκλώθησαν πανταχόθεν ὑπὸ κομμουνιστῶν καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ λάβωμεν μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν καταστάσεως. Ἐλήφθη ἀπόφασις ὅπως κινηθῶμεν τὸ ταχύτερον μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεώς μας, ἵνα βοηθήσωμεν καὶ ὅλην πρωϊνὴν ἔτοιμοι — ἐκκίνησις.

Καθ' ὁδὸν ἐπληροφορήθησαν ὅτι 8 ἔνοπλοι ἐξ Ἄνω Φυγαλίας ἐπανερχόμενοι ἐξ Ἀνδριταίνης ἀφωπλίσθησαν ὑπὸ κομμουνιστῶν. Ἄλλος ἔφερεν ἐπιστολὴν ἀνθ)γοῦ Γούτα, ὅστις ἐπληροφόρει ὅτι ἀπὸ πρωΐας 5ης, ομάδες Θεοχαροπούλου εὐρίσκονται εἰς Ἀνδρίτσαιναν, ὅπου ἐνθουσιασμός, ὑποδοχὴ καὶ ὅτι τὸ ἀπόγευμα τῆς 5ης ἀνεχώρησαν διὰ Ζάχαν. Κατόπιν ἀνωτέρω ἀπεφασίσθη παραμονὴ εἰς ὑψώματα Φυγαλίας — Περιβολίων.

Μάχη Περιβολίων:

Ὁρα 12 - 13 μ.μ. Γίνεται ἀναγνώρισις ἐδάφους ἀπὸ Γ. Κοκκῶνην καὶ λοχαγὸν Κάρτσωσαν, δι' ἀμυντικὴν ἐγκατάστασιν. Ὁ λοχαγὸς Λεων. Γαλαννόπουλος, Κων. Μαυροειδῆς μὲ ἀξιωματικὸς Δογάνην, Μιχαλακόπουλον, εὐελπιν Εὐσταθόπουλον καὶ ἐπιλοχίαν ἐλέγχει λειτουργίαν πολυβόλων. Ἐλήφθη πληροφορία ὅτι κατέρχονται ἐκ Πλατανίων 400 ἔνοπλοι ἄνδρες ΚΚΕ πρὸς ποταμὸν Νέδα. Τὴν πληροφορίαν βεβαιώνει ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Ντάβος, ὅστις τοὺς εἶδε μὲ τὰ κιάλια του, ἀνήρχοντο εἰς 250.

Γίνεται σύσκεψις αξιωματικῶν ὑπὸ Γ. Κοκκῶνην. Ἀπεφασίσθη νὰ παραμείνουν εἰς θέσεις των καὶ ἀπεστάλη σύνδεσμος πρὸς ἐρχομένας ὁμάδας ΚΚΕ νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ ὅτι εἶναι πλέον ἐλεύθεροι νὰ διέλθουν μέσω τῶν θέσεων μας. Πρὶν, ὅμως, ὁ σύνδεσμος προλάδη νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμόν, ἐθεάθησαν ἀπὸ πολλὰ σημεῖα ὥρα 3.15' ἀνερχόμενοι εἰς θέσεις μας με διατάξεις μάχης. Ἐπλησίασαν περὶ τὰ 300 μέτρα, ἤνοιξαν πῦρ ἄνευ οὐδεμίας προκλήσεως. Μάχη... διακυμάνσεις... ἔληξε.

6 μ.μ. Σύμπτυξις 8.45:

5ην. Ὁ Γ. Κοκκῶνης περιέρχεται ἀκάλυπτος τὸ πεδῖον μάχης, τραυματίζεται εἰς τὸ χέρι. Ἀναθέτει εἰς τὸν λοχαγὸν Λεωνίδαν Γαλανόπουλον τὴν διοίκησιν ἀγῶνος... ἀποσύρεται 300 μ. ὄπισθεν. Τὰ πολυβόλα ἐλλεῖπει ὀρυκτελαίου ἔπαυσαν νὰ λειτουργοῦν μετὰ βολὴν 150 - 200 φυσιγγίων. Ὁ ἀνθ) γὸς Δογάνης φονεύεται. Τραυματίζονται ὁ ἀνθ) γὸς Μιχαλακόπουλος καὶ ὁ εὐέλπις Εὐσταθόπουλος 3.5.40 ἄνδρες... Ὁ λοχαγὸς Λεων. Γαλανόπουλος εἶχε λάβει ἐντολὴν συμπτύξεως ἀπὸ Γ. Κοκκῶνην καὶ πρὸ τῆς τροπῆς διατάσσει σύμπτυξιν (Ὁ Κοκκῶνης πρὸς Γ. Βασιλόπουλον).

Ὁρα 17.45 εἰς Στόμιον — στρατηγεῖον Ἄγγλων. 6 αξιωματικοὶ μετὰ Γ. Κοκκῶνην καὶ 15 ἔνοπλοι ἀντάρτες. Ὁ Πῆτερ καταφανῶς στενοχωρημένος διὰ γεγονότα. Ὁ Κοκκῶνης ἐξιστόρησε τὰ γεγονότα ἐζήτησε διατεθῆ ὁμάς Μαυροειδῆ πρὸς συνέχισιν ἀγῶνος. Ὁ Πῆτερ δὲν ἐγκρίνει νὰ ἐνισχύσῃ ὁμάς Μαυροειδῆ ἢ δώσωμεν συνέχειαν πλησίον στρατηγείου».

10. Ὁ λοχαγὸς Ρήγας Παπαϊωάννου ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1943 ἔκθεσίν του τὰ ἐξῆς:

«...Εἰς Περιβόλια 6.8.1943, ἐδολοφονήθησαν οἱ ἀνθ) γὸς Ι. Δογάνης ὁ Μιχαλακόπουλος, ἐτραυματίσθη σοβαρῶς ὁ Κ. Μαυροειδῆς καὶ ὁ ἐφ. λοχίας Δογάνης Ἀδαμάντιος κ.ἄ.

Λύπη — περιοχῆς, ἀπειλὴ συρράξεως. Οἱ αξιωματικοὶ δι' Ἀθήνας.

Πληροφορίαι μάχης Περιβολίων 6.8.1943.

Ἐροίφθη ἡ ἰδέα ὑπὸ αξιωματικῶν νὰ τοὺς κτυπήσουν τοὺς κατερχομένους εἰς Μπιζὸ (Ι. Ντάβος — Κ. Καφίρης).

Ὁ Κοκκῶνης, ὅμως, οὐ μόνον ἀπέρριψε τὴν ἰδέαν ταύτην, ἀλλὰ οὕτε καὶ μέτρα ἀσφαλείας ἔλαβεν ἢ διέταξεν. Ἠρκέσθη ὄρθιος εἰς τὸ νὰ σφυρίζῃ καὶ διὰ χειρονομιῶν εἰδοποιῆ τὸν ἐπικεφαλῆς τῶν ὁμάδων ΚΚΕ νὰ ἀλλάξουν κατεύθυνσιν ἢ νὰ σταματήσουν. Εἰς ἀπάντησιν οἱ κομμουνισταὶ πυροβολοῦν, ἐπιτίθενται εἰς ὁμάδα Β. Καραμπεσύνη καὶ νεκροὶ 5, τραυματῖαι 7. Ὁ Κοκκῶνης διατάζει διάταξιν μάχης. Μέχρις οὗτοι αἱ ὁμάδες λάβουν τὰς θέσεις των εὐρέθησαν κυκλωμένα.

Ἀντίστασις 3ωρος.

Ὁ ἀνθ)ρχος Κ. Μαυροειδῆς ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνθίσταται μετὰ 2 - 3 ἄνδρες μέχρι τοῦ σοβαροῦ τραυματισμοῦ του (τραῦμα διαμπερὲς δεξιοῦ ἡμικρανίου), μόλις δὲ κατώρθωσε τελευταῖος νὰ διαφύγῃ τραυματίας μετὰ αἵματα.

Φθάσας εἰς Ἄνω Φυγαλίαν μὲ μεγάλην αἰμαρραγίαν κατέπεσεν λιπόθυμος, προαληφθεὶς ὑπὸ κατοίκων Ἄνω Φυγαλίας εἰς οἰκίαν ἱερέως Ι. Παπαδοπούλου. Ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Μαυρομιχάλης σοβαρῶς τραυματίας, τραῦμα διαμπερὲς στόματος — τραχήλου, διέφυγεν ὁμοίως εἰς ἱερέα Ι. Παπαδόπουλον. Οἱ ἀνθ)γοὶ Ι. Δογάνης καὶ Ἄδ. Μιχαλακόπουλος εὐρισκόμενοι εἰς πολυβόλα, ἀμύνονται μέχρι τελευταίας στιγμῆς. Παρὰ τὰς κατ' ἐπανάληψιν προτροπὰς τοῦ λοχαγοῦ Λεων. Γαλαννοπούλου, ὅπως ἀποσυρθῶσιν διότι διατρέχουν κίνδυνον νὰ αἰχμαλωτισθοῦν. Ὁ Λογάνης τραυματίζεται εἰς δεξιὰν κνήμην καὶ ὁ Μιχαλακόπουλος εἰς δεξιὸν πόδι καὶ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐγύμνωσαν καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν ἐπὶ τόπου διὰ λακτισμάτων καὶ ὑποκοπάνων, δώσαντες εἰς αὐτοὺς τὴν χαρακτηριστικὴν βολὴν εἰς μὲν τὸν Μιχαλακόπουλον μαχαιριὰν στιλέτου εἰς τὴν καρδίαν, εἰς δὲ τὸν Δογάνην μαχαιριὰν στιλέτου εἰς δεξιὸν ὀφθαλμὸν καὶ ριπὴν αὐτομάτου εἰς βουβονικὴν χώραν καὶ τοὺς πόδας.

Ὁ εὐέλπις Εὐσταθόπουλος Παῦλος ἐτραυματίσθη μὲ διαμπερὲς τραῦμα θώρακος, διέφυγε εἰς Ἄνω Φυγαλίαν».

11. Ὁ ἀνθ)ρχος Κων. Μαυροειδῆς ἀπὸ Καλλιθέαν Ὀλυμπίας γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1945 ἔκθεσίν του:

«... Περὶ ὧραν 5ην ἀπογευματινὴν τῆς 5ης Αὐγούστου διάφοροι μᾶς ἐπληροφόρουν, ὅτι κατὰ τὴν νύκτα πρὸς τὴν 6ην Αὐγούστου ὀμάδες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχον σκοπὸν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πλατανίων. Κατόπιν τούτου λαμβάνονται ἔκτακτα μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τοιαύτης νυκτερινῆς ἐπιθέσεως. Τὴν νύκτα ὅμως δὲν ἐγένετο τοιαύτη ἀπόπειρα, ἀλλὰ τὴν πρωΐαν σύνδεσμος μᾶς ἀνέφερεν, ὅτι αἱ ὀμάδες αἱ κινήθησιν πρὸς Ἀνδρίτσαινα — Ζάχα, παρηκολοθοῦντο ὑπὸ πέντε ὀμάδων τοῦ ΕΛΑΣ μὲ τὸν σκοπὸν ἀφοπλισμοῦ των. Δι' ὃ καὶ ἀποφασίζεται κίνησις πρὸς Ἀνδρίτσαιναν καὶ τῶν ὑπολοίπων ὀμάδων τοῦ Ε.Σ. Πράγματι τὴν 9ην πρωϊνὴν τῆς 5ης Αὐγούστου ἄρχεται ἡ κίνησις μὲ ὅλα τὰ μέτρα ἀσφαλείας πρὸς τὴν ἀνωτέρω κατεύθυνσιν. Τὴν 9ην πρωϊνὴν φθάνομεν εἰς τὸ χωριὸν Γάρδιτσα, ὅπου παραμένομεν διὰ νὰ λάβωμεν σαφεῖς πληροφορίας περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως. Παρέλειψα δὲ ν' ἀναφέρω ὅτι ἡ 6η Αὐγούστου εἶχε ὀρισθῆ ὡς ἡμέρα ὑπογραφῆς συμφώνου μεταξὺ Ε.Σ. καὶ ΕΑΜ εἰς τὸ χωριὸν Παύλιτσα. Εἰς Γάρδιτσαν φθάνουν δύο σύνδεσμοι ἰδιοὶ μας, οἵτινες μᾶς πληροφοροῦν, ὅτι αἱ ὀμάδες μας εὐρίσκονται εἰς Ζάχαν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνοχλήσεως. Κατόπιν τούτου ἀποφασίζομεν νὰ παραμείνωμεν εἰς Γαρδίτσαν, ἐφ' ὅσον οὐδὲν σένέβαιεν. Ἡ ὑπογραφή τοῦ συμφώνου ἀναβάλλεται διὰ σημειώματος τοῦ ΕΑΜ, ἀνακοινοῦντος ὅτι ἀπουσίαζεν ὁ ἀρχηγός των. Τὴν 12ην ἔρχονται τρόφιμα καὶ οἱ ἀντάρτες τρῶνε. Ἡ ἀνωτέρω κίνησις ἐγένετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ταχ)ρχου Κοκκίωνα, τοῦ Καραχάλιου ἀπουσιάζοντος εἰς Κυπαρισσίαν. Γίνεται ἡ ἐξῆς μεταβολή. Ἡ ὀμάς πολυβόλων τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Παπαδοπούλου καὶ ἡ ὀμάς Παπα-

δοπούλου ανταρτών (τουφεκιοφόρων) τίθεται υπό την διοίκησιν τοῦ Μαυροειδῆ Κων. πρὸς μεγάλην ζημίαν, ὀρισθέντων διὰ τὰ πολυβόλα μὴ εἰδικευμένων εἰς αὐτὰ (λύσις, ἀρμολόγησις — λειτουργία — ἐμπλοκαί). Ἐκάστη ὁμὰς καταλαμβάνει μίαν θέσιν. Αἱ ὁμάδες Καραμπεσύνη καὶ Μαυροειδῆ Κ. εἰς ὑψώματα Γάρδιτσας, ἡ ὁμὰς Βασιλοπούλου ἐντὸς τῆς Γάρδιτσας, ἡ ὁμὰς Ντάβου ὄπισθεν τῆς ὁμάδος Μαυροειδῆ.

Οἱ ἄνδρες ἀναπαύονται. Εἰς τὰς 2.30 μ.μ. διακρίνεται εἰς τὸ ἀπέναντι χωρίον Μπιζὸ φάλαγξ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ ἐξ 150 ἀνδρῶν περίπου, κινουμένη πρὸς τὴν Ἀνδρίτσαιναν. Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι ἤρχοντο ἐναντίον μας, δι' ὃ καὶ τὰ μέτρα ποῦ λαμβάνομεν εἶναι τελειῶς πλημμελῆ. Ἄν μποροῦμε νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι Ἕλληνες ἔρχονται ἐναντίον Ἑλλήνων, εἶναι ἡ πρώτη σύγκρουσις καὶ δὲν ἔχομε γνῶσιν ἀκόμη τῶν σκοπῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Τὴν 4ην ὥραν βλέπομεν μὲ κατάπληξιν φάλαγγα 40 - 50 ἀνδρῶν νὰ ἔχη πλησιάσει περὶ τὰ 100 - 150 μ. τὴν ὁμάδα Καραμπεσύνη, χωρὶς αὕτη νὰ ἔχη ἀντιληφθῆ τι. Εἰς ἡμέτερον σφύριγμα νὰ σταματήσῃ, (ἀπόστασις Κοκκῶνη 500 μ.) αὕτη ἐπιπίπτει διὰ χειροβομβίδων καὶ αὐτομάτων ἐναντίον τῆς κοιμωμένης ὁμάδος Καραμπεσύνη. Φονεύονται 6 ἄνδρες, τραυματίζονται ἔτεροι 9 καὶ οἱ ὑπόλοιποι διαλύονται. Ἄρχεται ἀπὸ αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἕνας ἡρωϊκὸς ἀγὼν τῶν ὁμάδων Μαυροειδῆ Κων. καὶ Ντάβου, ἀμυνομένων ἐναντίον ἐπιθέσεως 200 καὶ πλέον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἡ μάχη διαρκεῖ ἐπὶ τριῶρον. Τραυματίζονται οἱ ἀνθ)γοὶ Μαυρομιχάλης, Δογάνης, Μιχαλακόπουλος, Ντάβος καὶ Μαυροειδῆς, φονεύονται 4 ἀντάρται καὶ τραυματίζονται 8. Οἱ ἀνθ)γοὶ Μιχαλακόπουλος καὶ Δογάνης, συλληφθέντες αἰχμάλωτοι, (τραυματαῖα ἐλαφρῶς εἰς τοὺς μηρούς) ἐκτελοῦνται μετὰ τριῶρον διὰ πιστολίου, ἀφοῦ ὑπέστησαν πολλὰ κακώσεις ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀφοῦ δὲν ἐπέτρεψαν τὸν ἱατρὸν Πιπιλῆν νὰ προσφέρει εἰς αὐτοὺς τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του. Ἐκ τῶν ἀνταρτῶν μας συνελήφθησαν περὶ τοὺς 15 - 20 αἰχμάλωτοι, ὑποστάντες πολλὰ βασανιστήρια, τῶν ὑπολοίπων 30 - 35 κατευθυνθέντων εἰς στρατηγεῖον, ὅπου καὶ διελύθησαν. Ἐνῶ συνέβαινον αὐτὰ αἱ δύο ὁμάδες Θεοχαροπούλου Θεοχ. καὶ Κριτσέλη ἐδέχοντο εἰς χωρίον Νίβιτσα ταυτόχρονον ἐπίθεσιν πέντε ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ. Παρὰ τὴν διεβεβαίωσιν ὄλων τῶν ὑπευθύνων Ζάχας (Μπροῦμα Λεων., Ματαράγκα Γεωργ., Γουρνᾶ Γεωργ.) ἐνώπιον τῶν κατοίκων, ὅτι οὐδεὶς πρόκειται νὰ τοὺς ἐπιτεθῆ, ἐὰν δὲ συνέβαινε τοιοῦτον τι, οὗτοι θὰ ἀπέκρουον τὸ ΕΛΑΣ. Ἐκ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης αἱ ὁμάδες διέφυγον, συλληφθέντων πέντε αἰχμάλωτων μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γ. καὶ ὁ ἐν)ρχης Παπαδάμης, τοὺς ὁποίους καὶ ἔξετέλεσαν μετὰ τριήμερον διὰ πολυβόλου ἐκ τῶν ὄπισθεν. Τὰ ὑπόλοιπα τμήματα καταδιωκόμενα συνεχῶς ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ διεσκορπίσθησαν κατὰ μικρὰς ὁμάδας, αἱ ὁποῖαι παρεδίδοντο καὶ μετὰ τρίμηνον δὲν ὑπῆρχεν εἰς Ὀλυμπίαν οὐδεὶς ἐθνικῶφρων ἀντάρτης, φονευθέντων ἐν συνόλω περίπου 18 καὶ τραυματισθέντων ἐτέρων 25».

12. 'Ο ε.ά. ταξ)ρχος Π. Παπαδόπουλος γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 14.2.1961 ἔκθεσίν του:

«... Ὅστερα ἀπὸ 15 ἡμέρες κυκλοφόρησε ἡ φήμη, ὅτι ἔγινε κάτι στὴν Γαρδίτσαν καὶ πῶς ἦσαν ἀρκετοὶ οἱ σκοτωμένοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Μία ἀδημονία μὲ κατέβαλε καὶ ἐβγῆκα ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, μήπως μάθω περισσότερα πράγματα. Στὴν ἔξοδον τοῦ χωρίου εἶδα κάποιον ἀοπλον ἀντάρτην νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὸ μέρος μου καὶ μοῦ ἀφηγήθηκε τὰ γεγονότα ὡς ἑξῆς:

»Στις 6 Αὐγούστου τὸ μεσημέρι, 11.30' ἡ ὥρα, τὴν στιγμὴν ποὺ τέσσαρες ὀμάδες ἦσαν συγκεντρωμένες γιὰ συσσίτιο, διετάχθη ἡ διακοπὴ τῆς διανομῆς τοῦ συσσιτίου καὶ μᾶς εἶπαν νὰ εἴμαστε ἕτοιμοι πρὸς ἀναχώρησιν. Μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχηγό μας Στρατῆκη ξεκινήσαμε ἀπὸ τὴν Αὐλῶνα καὶ ὅταν φθάσαμε στὰ Πλατάνια πήραμε θέσιν μάχης καὶ κατόπιν ἐπιτεθήκαμε γιὰ νὰ καταλάβουμε τὸ Βουνί. Ἀνεβήκαμε ἐπάνω καὶ δὲν ἤυρομεν κανέναν. Οἱ ὀμάδες τῶν ἀξιωματικῶν εἶχαν φύγει καὶ ὅπως ἄκουσα νὰ λένε, εἶχαν περάσει τὸ ποτάμι καὶ βρισκόσαντε στὴν Γάρδιτσαν. Τότε βαδίσαμε πρὸς τὸ Μπιζό, πάντοτε καλυμμένοι καὶ ὅταν φθάσαμε στρέψαμε ἀριστερὰ καὶ ἀφοῦ περάσαμε, χωρὶς νὰ μᾶς βλέπουν ἀπὸ τὴν Γάρδιτσαν τὸ ποτάμι, βαδίσαμε σὲ τρεῖς φάλαγγες στὴ πλαγιὰ καὶ βρεθήκαμε ἀντιμέτωποι μὲ τὶς ὀμάδες τῶν ἀξιωματικῶν. Στις 2.30 ἄρχισε ἡ μάχη καὶ τελείωσε στις 6 τὸ βράδυ. Τοὺς νικήσαμε καὶ τοὺς ἀφωπλίσαμε».

«Ὅπως ἔμαθα κατόπιν, τὴν προηγουμένην τῆς συρράξεως στὴν Γάρδιτσα, εἶχαν συγκρουσθῆ τρεῖς ὀμάδες τῶν ἀξιωματικῶν, ποὺ διοικοῦσε ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος, μὲ τρεῖς ὀμάδας τοῦ ΕΛΑΣ τὶς ὁποῖες διοικοῦσε ὁ εὐελπὶς Ναπολέων Παπαγιαννόπουλος στὴν Ζάχα.

»Ὁ Παπαγιαννόπουλος ποὺ εἶδα κατόπιν μοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἠξέραμε ἀπὸ θετικὲς πληροφορίες, ὅτι ὁ Κοκκῶνης μὲ τὸν Θεοχαρόπουλο εἶχαν βάλει ὡς σκοπὸν τὴν διάλυσιν τῶν ὀργανώσεως τῆς Ὀλυμπίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν κατήγοντο καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἀντάρτες τους. Ἠξέραμε ἐπίσης, ὅτι μὲ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν ποὺ θὰ γινόσαντε ἰσχυρότεροι καὶ μποροῦσαν νὰ γίνουν, γιὰτὶ οἱ Ἄγγλοι ἄρχισαν νὰ δείχνουν γι' αὐτοὺς περισσότερη εὐνοια, θὰ μᾶς διέλυον. Γι' αὐτὸ ἐγὼ μὲ τρεῖς ὀμάδας ἀπὸ τὴν Αὐλῶνα, χωρὶς νὰ πάρουν εἶδησι, πέρασα ἀπὸ τὴν Αὐλῶνα στὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου ἐμάθαμε εἶχαν κι' αὐτοὶ μετακινηθῆ ἀπὸ τὸ Βουνί, γιὰ νὰ παρακολουθῶ τὶς κινήσεις τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τονῶνω μὲ τὴν παρουσίαν μου τὸ ἠθικὸ τῶν ὀργανώσεων. Κάποια ἡμέρα ὁ Θεοχαρόπουλος βιάδιζε μὲ δύο ὀμάδες πρὸς τὴν Ἀνδρίτσαιναν καὶ ἔπεσε ἐπάνω σὲ μιὰ ὀμάδα μου, ἡ ὁποία τοῦ ἀπηγόρευσε τὴν δίοδο. Ἦτανε λοχαγὸς μου στὴν Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸν σεβόμουνα πολὺ, γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἄφησα νὰ περάσῃ, κοντὰ του ὅμως ἔστειλα κάποιον νὰ τοὺς παρακολουθήσῃ τί θὰ κάμουν στὴν Ἀνδρίτσαιναν. Ἐκεῖ κάποιος ὀμιλητῆς κατεφέρθη ἐναντίον τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοῦ ΕΑΜ καὶ τὸν ἐντέκρουσε ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχα στείλει. Αὐτὸν τὸν ξιλοκόπησαν μέχρι αἵματος καὶ τὸν ἔκαμαν μαῦρο ἀπὸ

τὸ ξύλο. Μοῦ ἔδειξε καὶ μία φωτογραφία, πὸν φαινόσαντε καθαρὰ τὰ σημάδια τοῦ ξυλοδαρμοῦ. Δὲν εἶχα καμμίαν πρόθεση, οὔτε εἶχα σκεφθῆ νὰ συγκρουσθῶ μαζί τους, ἀλλὰ καὶ οὔτε εἶχα τέτοια ἐντολή. Ἐρεθίστηκα πολὺ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἀντάρτες καὶ τράβηξα ἐναντίον του, ἔστειλα ὄμως καὶ σύνδεσμο στὴν Αὐλώνα νὰ μετακινηθοῦν καὶ οἱ ἄλλες ὀμάδες πρὸς τὴν Γάρδιτσαν γιὰτι φοβόμουνα ἐπίθεσι ἀπὸ τὰ νῶτα. Τοὺς συνήντησα στὴν περιοχὴν τῆς Ζάχας καὶ ὕστερα ἀπὸ σκληρὴ μάχη τοὺς κατέβαλα καὶ τοὺς ἀφώπλισα.

Στὶς δύο μάχες σκοτώθηκαν 14 ἀντάρτες τῶν ἀξιωματικῶν καὶ 5 ἀντάρτες τοῦ Ε.Λ.ΑΣ. Ὅσοις πιάσαμε τοὺς πήραμε τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀφήσαμε ἐλεύθερους, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεοχαρόπουλο καὶ τὸν χωροφύλακα Παπαδάμη πὸν ὅλοι ζήτησαν νὰ ὀδηγηθοῦν στὴν Αὐλώνα. Στὸν Θεοχαρόπουλον ἔδωκα καὶ ἓνα μουλάρι νὰ καθαλίση, ἐπειδὴ εἶχε τραυματισθῆ στὸ πόδι καὶ τὸν περιποιήθηκα, ὅσον δὲν ἔπερνε. Ἐμαθα κατόπιν, ὅτι τὸν σκότωσαν οἱ συνοδοὶ του ἔξω ἀπὸ τὰ Πλατάνια, γιὰτι ὁ Παπαδάμης ἐπετέθη νὰ πάρῃ τὸ ὄπλο τοῦ ἐνὸς φρουροῦ. Ὁ ἄλλος φρουρὸς σκότωσε καὶ τὸν Παπαδάμη καὶ τὸν Θεοχαρόπουλον κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πάλης». Ἄν εἶσαι δικαιολογημένος Ναπολέων, τοῦ εἶπα, ἔπρεπε νὰ λάβῃς ὅλα τὰ μέτρα νὰ μὴ σκοτωθῆ ἓνας τέτοιος ἀξίως σὰν τὸν Θεοχαρόπουλον καὶ ἓνας λεβέντης σὰν τὸν Παπαδάμη, τὸν ὁποῖον ἤξερα καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε φέρει σὲ πέρας μιὰ δύσκολη ἀποστολή, πὸν τοῦ εἶχα ἀναθέσει. Ἐπειτα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες, τὸν Γενάρη τοῦ 1944, πὸν βρέθηκα στὰ Πλατάνια, ἔμαθα πὸς ἡ ἐκτέλεσις ἔγινε τὴν στιγμὴ, πὸν ἡ συνοδεία πλησίαζε στὰ Πλατάνια καὶ ὄχι ὑπὸ τις ἴδιες συνθῆκες. Μία γυναίκα πὸν ἦταν κρυμμένη κάπου τοὺς εἶδε νὰ τοὺς σκοτώνουν τὴν στιγμὴν πὸν ἀμέρμνοι βιάδιζαν στὸ δρόμο τους.

Οἱ συγκρούσεις τῆς Ζάχας καὶ τῆς Γάρδιτσας ἐδημιούργησαν τὴν χειρίστην ἐντύπωσιν σ' ὅλους. Καὶ ἦταν φυσικό, γιὰτι κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ πιστεῦσῃ ὅτι τὰ ὄπλα πὸν προωρίζονται ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο γιὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ὀργανώσεως. Ἐτσι ἄρχισῃ ἢ ἀπαγοήτευσῃ καὶ ὁ καθένας κύτταξε μὲ τι τρόπο θὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὀργανώσεων καὶ νὰ μείνῃ ἀδιάφορος. Δὲν ὑπῆρχε πιά ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος, πὸν ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῶν ὀμάδων στὰ χωριὰ δημιουργοῦσε εὐρίγη συγκινήσεως καὶ δάκρυα χαρᾶς.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ Σ)βρίου τοῦ 43 μιὰ νέα καὶ πολὺ περίεργος κατάστασις ἄρχισε νὰ δημιουργῆται μὲ τὴν ἀφίξιν κάποιου Ὁρίωνα, πού, ὅπως ἔμαθα, εἶχε φθάσει στὴν Αὐλώνα ἀπὸ τὴν Ρούμελη. Τὴν ἀφίξιν του ἐπηκολούθησε ἡ προκήρυξις καὶ διαταγὴ ἐπιστρατεύσεως ἀπὸ ἡλικίας 15 ἕως 50 ἐτῶν. Ὅλοι οἱ ἄρρενες ἐπεστρατεύοντο ἢ ἐθεωροῦντο ἐπιστρατευμένοι. Ἀπὸ τὴν προκήρυξιν αὐτὴν φαινότανε καθαρά, ὅτι ὅλοι ἔμπαιναν στὸ περιθώριο ἢ ὅτι ὅλοι εἶχαν ὑποταχθῆ καὶ ἦσαν ἀπλοὶ ἐκτελεστῆς τῶν διαταγῶν, πὸν ἐξέδιδε ὁ Ὁρίων. Κατάλαβα ὅτι τὰ πράγματα ἔπερναν ἄλλη μορφή καὶ ἔβλεπα ὅτι ὁ σκοπὸς

της επιστρατεύσεως ήτανε ή δια παντός μέσου επικράτησις του ΕΑΜ σ, όλοληρη την Πελοπόννησον».

13. 'Ο ,Αντάρτης του Ε.Σ. Δημ. Χριστοδουλόπουλος, όστις έλαβεν μέρος εις την μάχην Περιβολίων γράφει τὰ εξής σχετικώς εις την από έτους 1946 έκθεσίν του:

«...Κατά, δέ την 30ήν 'Απριλίου του 1943 ό εκ Περιβολίων (Γάρδιτσα) καταγόμενος 'Ανθυπίλαρχος Μαυροειδής Σπυρίδων του Γεωργίου, διαμένων εις Κυπαρισσίαν, πληροφορηθείς την έν γένει κατάστασιν συνητήθη με τον Ιατρον Καννελόπουλον, συγγενή του, του εξήτησεν ότι ήθελε να ιδή τον έγ-γλέζον και ότι επιθυμούσε να ένταχθῆ εις τον άγώνα, χωρίς θεβαίως να εκμυστηρευθῆ τον σκοπόν του. Φθάνοντας εις απόστασιν πεντακοσίων μέτρων εκ της καλύβης του 'Αγγλου Ταγματάρχου, όπου έφρουρείτο εκ των έλασιτών παρεμποδίζεται υπό της φρουράς, επιδεικνύει τό σημείωμα της έλευθέρως είσοδου του Καννελόπουλου, 'Ιατρού, και εκ της έπιμονής του να ιδη τον 'Εγγλέζον και του προκαλουμένου θορούβου, τον άντελήφθη ό 'Αγγλος Ταγματάρχης και δέταξε τον σκοπόν να του επιτρέψη την είσοδον. Φθάνοντας εις την καλύβην επέδειξε την ιδιότητά του, άνέπτυξεν ότι επιθυμούν πολλοί αξιωματικοί να ένταχθούν κλπ. Λαμβάνει έντολήν να εξεύρη αξιωματικούς και άνδρες τους όποιους να τακτοποιήση έντός όλίγων ήμερών και να τον ενημερώση διά την δύναμιν που θέλει αυτός προσκομίσει. 'Ο 'Ανθυπίλαρχος δέν άνεχώρησε διά Κυπαρισσίαν, αλλά διά Περιβόλια (Γάρδιτσαν), ήλθεν εις την οικίαν μου κατάκοπος, νήσις και εκ της μεγάλης πορείας οι πόδες του έσταζαν αίμα. 'Ετυλίχθησαν οι πόδες του διά γυναικείου μανδηλίου. 'Εφερα εις έπαφήν συνεννοήσεως τον Κώσταν Καφίρην, άνέτρεξα εις Κάτω Φυγαλίαν, συνήντησα τον άνθυπίλαρχον 'Αναστάσιον Κριτσέλην και ενημέρωσα διά την έν γένει κατάστασιν και κατέφυγεν εις Κυπαρισσίαν, όπου συνήντησε τον Λοχαγόν τότε Γεώργιοιν Καραχάλιον, ανακοινώσας προς τουτον την έν γένει κατάστασιν και τας ενεργείας του. 'Επιτέλους μέχρι της 10ης Μαΐου έσχηματίσθησαν και ώπλίσθησαν αι ομάδες του Ε.Σ.

Αί έθνικαι ομάδες, αφού έτακτοποιήσαν τους μερεδες των εις τό χωρίον Κάκκαβα, είχαν λάβει τὰ όπλα αρκετάς ήμέρας, δέν είχαν όμως βάλει σήμα, άργότερον έτέθη σήμα εις τους μερεδες τό «Ε.Σ» ήτοι «'Ελληνικός Στρατός» άρχισαν να περιοδεύουν ανά τὰ διάφορα χωρία, έναλλάξ έκαστη ομάδα. Οι κάτοικοι των διαφόρων χωρίων όσοι δέν είχαν όργανωθῆ εις τό ΕΛΑΣ ύπεδέχοντο τας ομάδας αυτάς με πραγματικόν ένθουσιασμόν, αλλά φεύγοντας αι ομάδες, μετά μίαν ή δύο ήμέρες, επανήρχοντο οι έλασίτες και άνευ λόγου εκακοποιοῦσαν χωρικούς μη όργανωμένους. 'Επειτα επανήρχοντο του Ε.Σ. εκακοποιοῦσαν άλλους, την διαβολήν δε ενεργουσαν ως άπεδείχθη μυστικά όργανωμένοι του ΕΛΑΣ.

'Αφου έσημειώθησαν τρία - πέντε τοιαῦτα κρούσματα, άμφοτέρων των ομάδων, άντελήφθημεν ότι τὰ πράγματα δέν πήγαιναν καλά και ότι όλοι οι

πολιται θὰ ἐδερόμεθα ἄνευ λόγου, ἠναγκάσθην νὰ συγκεντρώσω ἐπιτροπὴν τὸν διδάσκαλον Ἄναστάσιον Κοπανᾶν, τὸν ἱατρὸν Καστελλοριὸν Νικόλαον ἐκ Καλύμνου, τὸν Παναγιώτην Καφίρην, Πρόεδρον Κοινότητος καὶ τέσσαρα ἢ πέντε ἄλλα ἄτομα καὶ ἀνήλθομεν εἰς τὸ ὕψωμα Πλατανίων καὶ ἀναγγείλαμεν ἐκεῖ τὸν σκοπὸν μας, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἰδοῦμεν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν συγκροτημάτων Ε.Σ καὶ ΕΛΑΣ. Ἐν ὥρᾳ καύσωνος ἦλθον εἰς τὰς σκιὰς μεγάλων δένδρων ὁ Συνορχης Παπαδόπουλος καὶ ὁ Γεώργιος Καραχάλιος ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀρχίσαμεν τὴν συζήτησιν, ὅτι εἶχε γίνεαι κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, εἰς τὰ διάφορα χωρία καὶ ὅτι γνώμην εἶχομεν ἐὰν κανεὶς ἐκ τοῦ χωρίου μας ἢ τῶν γειτονικῶν χωρίων πρέπει νὰ τιμωρῆται διὰ τὴν δυνατὸν κακὴν πράξιν του, πρέπει νὰ ὀρισθῆ ἐπιτροπὴ εἰς ἕκαστον χωρίον ἢ ὁποῖα νὰ ἀποφαίνεται ἐὰν θὰ εἶναι ἄξιος ἢ μὴ τιμωρίας ὁ κάθε κατηγορούμενος παρὰ ἰδιώτου καὶ ὅτι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν θὰ ἀποφανθοῦν καὶ νὰ συμφωνήσουν καὶ αἱ δύο παρατάξεις.

Ἐλαβεν τὸν λόγον πρῶτος ὁ Παπαδόπουλος, ὅστις ἠρνήθη ὅτι εἶναι δύο παρατάξεις ἀλλὰ μία. Τότε τοῦ ἐδώσαμεν μίαν ἐξήγησιν, ὅτι ἐμεῖς τοὺς βλέπομεν δύο, διότι βλέπομεν δύο διαφορετικὰ ἐμβλήματα. Ἐπῆρε τὸν λόγον ὁ Καραχάλιος ὁ ὁποῖος μᾶς εἶπε.

—Μάλιστα κύριοι, ἔχει ἀπόλυτον δίκαιον, ὅτι εἴμεθα δύο καὶ ὄχι μία, πού εἶπε ὁ κύριος Παπαδόπουλος. Παρῆλθον περίπου 5 ὥραι καὶ ἀπὸ τὴν ὅλην συζήτησιν οὐδὲν ἀτεφάνθη. Ἀντελήφθημεν ὅτι συντόμως θὰ ἀλληλοεξοντώνοντο.

Διὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6)8)43 γράφει τὰ ἐξῆς: «Τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς 6)8)43 ὥραν 9 π.μ. ἦλθε ὁ Γ. Γκουγκούσης ἀπὸ Λινίσταιναν εἰς Περιβόλια, ὅστις ἐβεβαίωσεν ὅτι αἱ ὁμάδες Θεοχαροπούλου — Κριτσέλη περισιφίγγονται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ἐπῆγε, δέ, ἀπὸ Περιβόλια ἀμέσως σύνδεσμος εἰς Πλατάνια πρὸς εἰδοποίησιν τῶν ὁμάδων Πλατανίων. Ἀλλὰ ἂν αὐτὲς εἶχαν ξεκινήσει πρὶν τότε, τὸ ὅλο σχέδιον ἦτο νὰ πάρουν τὴν ἀρχηγίαν ἀπὸ τὸν Γ. Καραχάλιον.

Αἱ ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἀνερχόμενες εἰς 208 ἄνδρας μὲ τὸν ἀρχηγὸν των Βασ. Στρατίκην, ἐξεκίνησαν διὰ τῆς γεφύρας Μαυρομάτι, ἔφθασαν ἔξωθι τῶν κτημάτων, ὅπου εἶχαν καταλάβει (αἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ.) καὶ εἰς παράταξιν μάχης εἰς ἀπόστασιν τριῶν χιλιομέτρων ἀκτῖνα καὶ ἀφοῦ εἶχαν εἰδοποιηθῆ διὰ τὴν ἀκριβῆ δύναμιν καὶ εἶδον τὴν κίνησιν των πού δὲν εἶχαν κανέναν ἄλλον σκοπὸν, ἀλλὰ τὴν ἐξόντωσίν των. Πρὸ τῆς μάχης οἱ ἀνθ)γοὶ Κ. Καφίρης καὶ Ι. Ντάβος ἐβγῆκαν καὶ εἶπαν νὰ τοὺς κτυπήσουν εἰς τὸν Κοκκῶνιν, ἀλλὰ δὲν ἄφησε ὁ Κοκκῶνης. Κατὰ τὴν ὥραν 2αν μ.μ. τῆς 6 Αὐγούστου 1943 εἶδον τὴν μίαν ὁμάδα κοιμωμένην εἰς μίαν ἄμπελον εἰς θέσιν «Γιάννη Ρούση», (Περιβολίων Καρδίτσης). Τοὺς ἔρριξαν χειροβομβίδες καὶ ἐφόνευσαν τοὺς παρὰ κάτω ἀναφερομένους. Ὁ Καφίρης ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν ὁμάδα Καραμπεσύνη νὰ ἀγρυπνήσουν, ἀλλὰ δὲν ἐπρόλαβε καὶ ἔκανε κά-

τω και ἄρχισε πόλεμον... πῦρ... ὁ Καφίρης ἔβαλλε συνεχῶς. οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν πλησιάσει πολὺ καὶ θὰ τὸν ἔσφαζαν, ὁπότε ἔτρεξε ὁ ἀνάρτης Παν. Ἀποστολόπουλος εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ἐβάλλετο ὁ Καφίρης καὶ τὸν βοήθησε νὰ ἀπαγκιστρωθῆ, νὰ πηδήσῃ μίαν μάνδραν καὶ ἐσώθη.

Ἐπί τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἥττας αὐτῆς ἦτο ὁ ταγματάρχης Γεώργιος Κοκκῶνης, ὅστις ἔλαβε γνῶσιν καὶ ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν ὁ Ντάβος καὶ Καφίρης νὰ κτυπήσουν πρῶτοι ἀλλὰ ἠμποδίσθησαν παρ' αὐτοῦ. Ὁμοίως δὲν εἰδοποίησε τὴν ομάδα Καραμπεσύνη νὰ εὐρίσκειται ἐν ἐπιφυλακῇ. Ἡ μάχη διήρκεσε τρεῖς ὥρας καὶ 5' μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἠττηθοῦν οἱ ἐθνικόφρονες καὶ μὲ ἀπώλειαν νεκρῶν καὶ τραυματίας.

Ὁ ἀνάρτης Βασίλειος Γεωργακόπουλος ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας ἐκθέτει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ ἔτους 1960 ἔκθεσίν του. «... Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν Γ. Θεοχαρόπουλον. Ὅταν ἐπληροφορήθησαν οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ., ὅτι συνελήφθη ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος μὲ τὴν ὁμάδα του, ἐκινήθησαν πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν. Οἱ κομμουνισταὶ παρουσιάσθησαν, ἐπενόησαν τέχνασμα: Ἔστειλαν κομμουνιστὴν εἰς «Τουρλιά» μὲ στοιχεῖα τοῦ Ε.Σ. καὶ εἶπεν ὅτι ἐρχόταν ἀπὸ τὸν Γ. Θεοχαρόπουλον καὶ ὅτι ὅσα «ἔμαθον δὲν ἔχουσι ἀληθείας καὶ νὰ πᾶνε στὴν βύσιν των...». Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. τὸ ἐπίστευσαν. Εἶπον: Ἔ τότε καθήστε καὶ ἀναπαυθῆτε πλὴν τῆς ὁμάδος τοῦ Γ. Βασιλοπούλου (Χωρ) κῆς). Εἷς μάχην ὁ Κώστας Γεωργιόπουλος ἐπῆρε τὴν πεταχθεῖσαν χειροβομβίδα καὶ τὴν ξαναπέταξε.

Τοὺς εἶδαν τοὺς ἤρχοντο καὶ εἰδοποίησαν ἀλλὰ ἐνόμισαν ὅτι διήρχοντο.

Μετὰ τὴν μάχην ἐστάλη ὁ Γ. Ν. Γεωργακόπουλος ἐκ Κούβελα ἀπὸ τὸν Βασίλειον Καραμπεσύνην, Λημ. Γκότσην, Βασ. Γεωργακάκην, Γ. Βασιλόπουλον εἰς Γαργαλιάνους νὰ πάρουν πληροφορίας περὶ τῆς δράσεως, κινήσεως τῶν ὁμάδων Στούπα πρὸς ἐνίσχυσιν. Ὁ Στούπας ἀπήντησε: Νὰ μὴ διαλυθῆτε ἀλλὰ νὰ εἰσθε ὁμάδες - ὁμάδες 5—6 μαζὶ δὲν ὑπάρχει, συγκεντρώνεται τμημα πρὸς ἐνίσχυσιν, περιμένομεν ἀπὸ Λυρράχι.....».

23. ΜΑΧΗ ΛΕΥΚΗΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ 11-10-1943

Μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 παρέμεινε εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάλης ἡ ὁμάς τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Ταγματάρχου Στούπα. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐπῆγαν ἀπὸ Πλατάνια ὁ Ὀπλαρχηγὸς Β. Καραμπεσύνης, ὁ ἐνωμορχὸς Βαγγέλης Παπαδόπουλος κ.ἄ. Ἐπίσης ἀπὸ Κυταρισσίαν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Διον. Βαρθαροῦ κ.ἄ. ὅπως ἀναφέρωμεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο μέρος. Ἐκεῖ συνεκροτήθησαν πολλοὶ ἀνάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως ἐνίσχυσιν ἀπὸ τοὺς ἀνάρτες Ε.Σ. Λυρράχιου.

Ὅταν, ὅμως, ὑπεγράφη τὸ Σύμφωνον μὴ ἐπιθέσεως τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν

ΕΛΑΣ τῆς 29ης Αὐγούστου 1943, οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουσι τὴν δολίαν καὶ δολοφονικὴν τακτικὴν των καὶ κατὰ τῆς ὑπολοίπου ὁμάδος τοῦ Ε.Σ. τοῦ Στούπα. Φθάνουσι εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάλης πολλοὶ ἔνοχοι κομμουνισταὶ τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1943 καὶ κυκλώνουσι τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τοῦ Στούπα. Παρουσιάζουσι ὅτι ἔγινε «συμφωνία» πλέον καὶ «δὲν ὑπάρχει ξεχωριστὸ ἀντάρτικο».

Μὲ τὰ περισσότερα ὄπλα ἐπιβάλλουσι τὴν «νέαν συμφωνίαν». Ἀπειλοῦσι:

— "Ὅποιος θέλει νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ ὅποιος δὲν θέλει νὰ πάῃ ἡσυχὸς σπῖτι του... Κανεὶς δὲν προσχωρεῖ εἰς αὐτούς, ἀλλὰ ἐπέτυχον νὰ φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖ ἡ ὁμάς τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ διασκορπισθῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὁ σκοπὸς τῶν κομμουνιστῶν ἦτο νὰ συλλάβουσι τὸν Ταγματάρχην Στούπαν. Ὁ Στούπας μὲ ἐκλεκτοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. κατορθώνει νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κλοιοῦ τῶν κομμουνιστῶν καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωριὸν του, Λεύκη Τριφυλίας.

Οἱ κομμουνισταὶ, συνελεῖς εἰς τὸ πρόγραμμά των, συνεχίζουσι τὴν ἐπιχειρησὶν των καὶ φθάνουσι εἰς τὸ χωριὸν Λεύκη. Τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1943 ἐπιχειροῦσι γενικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ χωριοῦ καὶ κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ Ταγματάρχου Στούπα, ὅπου ὄχρωμένους μὲ τοὺς ἀντάρτες του Σταμάτην Δημητρακόπουλον Ἀνθυπολοχαγόν, Βασ. Μπουστούκαν, Γεώργιον Π. Χρυσομπόλην, Ἀθανάσιον Ἀθανασόπουλον, Διον. Στούπαν, ἕνα Κρητικόν, ἕνα Κύπριον καὶ ἄλλους.

Οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦσι ἀφειδῶς τὰ πυρομαχικὰ των. Τὰ εἶχαν δώσει οἱ σύμμαχοι γιὰ νὰ διώξουσι τοὺς Ἰταλογερμανούς. Αὐτοί, ὅμως, καὶ ἐδῶ τὰ χρησιμοποιοῦσι κατὰ Ἑλλήνων. Βάζουσι φωτιά στὰ σπῖτια τοῦ χωριοῦ. Ἐκαψαν τὰ σπῖτια τοῦ Κων(νου Προσηλιακοῦ, ἀδελφῶν Καοῦνη, Σταμάτη Δημητρακοπούλου, Δημ. Προσηλιακοῦ, Ἀναστασίου προσηλιακοῦ, Πάνου Χαρούπα καὶ Δημ. Χαρούπα. Οἱ ἀντάρτες τοῦ στούπα ἀμύνονται ἡρωικῶς κατὰ τῶν δολοφόνων. Ὁ ταγ)ρχης μολονότι τραυματίας καὶ ἀσθενής, εἶναι ὄρθιος καὶ ἐμπυχώνει τοὺς ἀντάρτες του. Οἱ κομμουνισταὶ πλησιάζουσι καὶ βάζουσι φωτιά στὸ σπῖτι τοῦ ταγ)ρχου Στούπα.

Ὁ Στούπας τραυματίας, μόλις κατορθώνει νὰ σωθῇ ἀπὸ τοὺς δολοφόνους. Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦσι τὸν Ἀθανάσιον Ἀθανασόπουλον μὲ τὴν γυναῖκα του Βασιλικήν, τὸν Β. Μπουσιούκαν, τὸν Κρητικόν τὸν Κύπριον καὶ σφαγιάζουσι ἐπὶ τῆς κλίνης του τὸν ἀσθενῆ Γεώργιον Π. Χρυσομπόλην.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐλεηλάτησαν καὶ ὅλες τὶς ἄλλες οἰκίας τοῦ χωριοῦ Λεύκης καὶ ἀνεχώρησαν εὐχαριστημένοι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, πὺ εἶχαν πάρει ἀπὸ τοὺς προαιωνίους ἐχθρούς τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ταγ)ρχης Στούπας κατόρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Καλαμάτα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας. Οἱ ἄλλοι ἀντάρτες του ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα. Ὁ Γεώργιος Β. Κάππος, Βασ. Παναγιωτόπουλος, Κων. Ἀργυρόπουλος, Φώτιος Καλογερό-

πουλος, Κων. Αύρηλιώνης, Χ. Καλογερόπουλος κ'ά., συλλαμβάνονται και μεταφέρονται εις τὸ στρατόπεδον εἰς «Ποταμιὰ» ὅπου κρατοῦνται καὶ βασανίζονται μαζί με τοὺς ἄλλους, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

24 — ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΑ ΑΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΣ

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Λεύκης — Τριφυλίας, τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὴν περιοχὴν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἄρχισαν νὰ ἐφαρμόζουν τὸ πρόγραμμά των, χωρὶς προφύλαξιν καὶ σκοπιμότητα. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν λεπτομερῶς τὰ γεγονότα. Σκόπιμον, ὅμως, θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν καὶ μερικὰ χαρακτηριστικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐμφανίζοντα σαφῶς τὴν ὄλην ἀτμόσφαιραν τῆς δουλείας, τρομοκρατίας καὶ βασανισμῶν.

1. Συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Γενναῖος Λιακάκης ἀπὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου 1943 καὶ δέρονται ἀνηλεῶς διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὴν κρύπτην τῶν ὄπλων τοῦ Ε.Σ. Παρὰ τὰ βασανιστήρια, ὅμως, δὲν ἀποκαλύπτει τίποτε.

2. Κατὰ Νοέμβριον 1943, συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ὁ σύνδεσμος Ε.Σ. Παναγιώτης Μαραγκός, ἀπὸ Κυπαρισσίαν καὶ μεταφέρεται εἰς Ἀρτίκιον καὶ μετὰ πρὸς Ἀετόν. Εἰς κάποιαν συγκέντρωσιν τῶν κομμουνιστῶν, ἦτο καὶ ἡ γνωστὴ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἑβραία Βέρα. Ἡ Ἑβραία Βέρα εἶχε ἀναλάβει νὰ κἀν ἀνακρίσεις τῶν κρατουμένων καὶ ἄρχισε τὴν ἀνάκρισιν τοῦ Π. Μαραγκοῦ μετὰ τὴν ἐρώτησι:

— Ρέ προδότη, τί ἔκανες ἐσύ;

Ὁ Μαραγκὸς τότε δὲν συνεκρατήθη. Ἐξωργίσθη καὶ τῆς εἶπε:

— Μωρὴ ἑβραία, ἐγὼ εἶμαι προδότης; Καὶ μοῦ τὸ λὲς ἐσύ;

Τότε ἕνας παρευρισκόμενος κομμουνιστὴς σηκώθηκε καὶ τὸν ἐδολοφόρησε μετὰ μαχαίρι ἀπὸ τὴν πλάτη. . .

3. Κατὰ τέλη Ἰουλίου 1943, οἱ Λυκοῦργος Σταυρόπουλος ἀγρονόμος καὶ Π. Σταυρόπουλος ἐν)ρχη, καταγόμενοι ἀπὸ Ἀετόν Τριφυλίας ὑπηρετοῦν εἰς Ζαχάρω. Κατορθώνουν νὰ διαφύγουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ περὶ κατευθύνονται πρὸς Ἀετόν Τριφυλίας. Μόλις ἔφθασαν εἰς Καλύδωνα συλλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς μετὰ τραγούδια τοῦ Δημητρώφ. Τοὺς μεταφέρουν εἰς Αἰλῶνα Τριφυλίας, ὅπου ἔβαλαν ἕναν δολοφόνο κομμουνιστὴν ὡς φρουρὸν τους. Ἐσώθησαν ἀπὸ ἐθνικιστὰς μέλη τοῦ ΕΑΜ καὶ ἀνεχώρησαν διὰ Ἀετόν. Ἐκεῖ τοὺς παρακολουθοῦν, τοὺς προκαλοῦν καὶ τοὺς τρομοκρατοῦν. Συλλαμβάνουν τὸν ἐπ' ἀδελφῆ γαμβρόν των Παν. Φωτόπουλον σύνδεσμον τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον, μετὰ ἀναστολήν. Ἐνῶ, ὅμως, τὸν κα-

τευθύνουν εις Πλατάνια Τριφυλίας, καθ' ὁδὸν ἐμηχανεύθησαν μίαν ἀτιμίαν: Ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἐπετέθη ἀνηθίκως κατὰ μίαν κρατουμένην εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ μετέβαλον τὴν καταδικὴν εἰς «θάνατον μὲ ἀναστολήν» εἰς «ἄμεσον ἐκτέλεσιν». Τὸν ὑποχρέωσαν νὰ ἀνοίξῃ τὸν τάφον του καὶ τὸν ἐδολοφόρησαν εἰς Πλατάνια.

4. Σωτήριος Ρουμπέας ἀντ)ρχης —Κώστας Ρουμπέας ἐπιλοχίας ἀπὸ Σελᾶ Τριφυλίας. Εἶναι ἀδελφοὶ οἱ δύο, ἐπολέμησαν τὸ 1940—1941 τοὺς Ἴταλοὺς καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ χωριὸν τοὺς πεζῆ. Πέρασαν πεῖνα καὶ δυστυχία εἰς τὸ χωριὸν των. Τὸ 1941, μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους χωριανούς. Θὰ παρακολουθήσουμε τὰ δεινὰ των. Προηγοῦνται τὰ παθήματά των ἀπὸ Ἴταλο-γερμανοὺς καὶ μετὰ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὁ ἀντ)ρχης Σωτήριος Ρουμπέας καὶ ὁ ἀνεψιὸς του Κώστας Ρουμπέας, ἐπιλοχίας, ἦσαν ὀργανωμένοι εἰς τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Ὁ ἀντ)ρχης Σ. Ρουμπέας εἶχεν ὀργανώσει τὴν περιοχὴν Τριπύλης καὶ ἀνεζήτηε ὄπλα νὰ παρουσιάσῃ 300 ἀντάρτες ἐτοίμους.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον 1942, οἱ Ἴταλοὶ ἀνέπτυξαν ἰδιαιτέραν δραστηριότητα νὰ μαζέψουν ὅλα τὰ ὄπλα τῆς περιφερείας Τριφυλίας. Ἐπισκέπτεται τμημα Ἴταλῶν τὸ Σελᾶ, συλλαμβάνουν τὸν Φώτην Ρουμπέαν ἀδελφὸν τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρίως εἰς τὸ κέντρον τοῦ χωρίου. Θέλουν νὰ τρομοκρατήσουν τὸ χωριὸν, νὰ φανερώσουν ὅλοι τὰ ὄπλα ποὺ ἔφεραν οἱ ἀδελφοὶ του Σωτήρης καὶ Κώστας Ρουμπέας ἀπὸ τὸ μέτωπον. Τὸν ἐκλείσαν μετὰ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν δέρνουν μέχρως αἰμορραγίας. Τοὺς κατοίκους ἔχουν συγκεντρώσει εἰς τὸ προαύλιον τοῦ σχολεῖου. Ἐκεῖ δέρνουν ὅσους θέλουν διὰ νὰ φέρουν ὄπλα. Ἀπὸ τὸ μούγκρισμα ἀνατριχίασαν οἱ χωρικοὶ καὶ ἔφεραν ὅλα τὰ ὄπλα ποὺ εἶχαν, ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι καὶ κυνηγετικά. Τότε ἀπέλυσαν τὸν Φώτη Ρουμπέα, χωρὶς νὰ καταδώσῃ τοὺς ἀδελφοὺς του.

Κατὰ Μάϊον 1943, ὁ ἀντ)ρχης Σ. Ρουμπέας ἐπῆγε εἰς Πελεκανάδα Τριφυλίας, ὅπου εἶχε μιλήσει εἰς τοὺς κατοίκους διὰ νὰ τοὺς προετοιμάσῃ διὰ τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ, ὅμως, ἦσαν καὶ δύο πράκτορες Γερμανοὶ καὶ παρηκολούθησαν τὴν δρᾶσιν του. Οἱ πράκτορες αὗτοι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων ὡς ὑποποτι, ἀλλὰ ὁ ἀντ)ρχης Ρουμπέας τοὺς ἐθεώρησε ζητιάνους καὶ διέταξε νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι, ὑπολογίσας, ὅμως, ὅτι καὶ ἂν ἦσαν Γερμανοὶ πράκτορες τὰ ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ θὰ ἦσαν τραγικώτερα.

Κατὰ Ἰούνιον 1943, οἱ Γερμανοὶ ἦλθαν εἰς Σελᾶ καὶ μπαίνουν μετὰ εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀντ)ρχου Ρουμπέα διὰ νὰ εὔρουν στοιχεῖα συνεργασίας του μὲ τὶς ἀνταρτικὰς ὀμάδες τοῦ Ε.Σ., Γ. Καραχάλιου. Τὸν συνέλαβον καὶ τοῦ εἶπαν:

— Προσπαθήτε νὰ δημιουργήσητε ἐπαφὴν μὲ κίνησιν Γ. Καραχάλιου. Ἔχετε ἐτοιμὴν ὁμάδα καὶ περιμένετε ὄπλισμόν. Ἔχετε ἐτοιμὴν καὶ τὴν σημαίαν.

Οἱ Γερμανοὶ εὐτυχῶς δὲν εὗρηκαν μίαν ἐπιστολήν, πού τοῦ εἶχε στείλει πρὸ ἡμερῶν ὁ Κ. Ἀντωνόπουλος ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, σχετικῶς μὲ τὴν ὁργάνωσιν ὁμάδων Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν. Τὸν ἐτοποθέτησαν εἰς τὸ μέσον τῆς φάλαγγος καὶ τὸν μετέφερον εἰς Τρίπολιν διὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Στρατοδικεῖον. Ἐκεῖ τοῦ ἔκανε ἀνάκρισι ἕνας ἀντ)ρχῆς Γερμανός: «Εἴπατε εἰς Πελεκανάδα, ὅτι οἱ κάτοικοι πρέπει νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς;» ρώτησεν ὁ Γερμανός.

— Ναὶ τὸ εἶπα. Ἀπήντησεν ὁ Ρουμπέας. Ἀλλὰ κατακτηταὶ εἶναι οἱ Ἴταλοί, διότι αὐτοὶ ἔχουν ἐδαφικὰς βλέψεις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Τότε ἕνας Γερμανός λοχαγὸς τοῦ εἶπε: «Μὲ ἐσώσατε μιὰ φορὰ τότε στὴν Πελεκανάδα καὶ ἐγὼ τώρα σᾶς σώζω. Καλὰ θὰ κάνετε νὰ μὴ πιστεύετε στὰ εἰδῶλα τῆς Ἀγγλίας».

Ἔτσι ἐσώθη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ὁ Σ. Ρουμπέας. Ἐπιστρέφει εἰς Σελᾶ. Σὲ λίγον καιρὸ διελύθησαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἀπὸ ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἔφθασαν εἰς Σελᾶ. Ἐφθασαν μὲ ὄπλα, μὲ φυσίγγια, ἐκτύπησαν τὶς καμπάνες καὶ εἶπαν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ:

— Ἐδῶ ἔχετε ἕνα - δύο τσανάκια τῆς κεφαλαιοκρατίας, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦν τὴν μπότα καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ λαοῦ. . . Σᾶς κρατοῦν εἰς τὴν δουλείαν τῆς μπότας καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ἐπαγρυπνεῖ καὶ γρηγόρα θὰ τοὺς ἰδῆτε κρεμασμένους ἀνάσκελα. Καὶ ἂν εἶναι εἰς θέσιν νὰ μᾶς ἀντιμετωπίσουν, ἂς ἀνοίξουν τὸ στόμα τους. . .

Οἱ κομμουνισταὶ ἐννοοῦσαν τὸν ἀντ)ρχῆν Σ. Ρουμπέαν καὶ τὸν ἀδελφόν του Κώσταν Ρουμπέαν. Μετὰ τὴν τρομοκρατίαν αὐτὴν ἀνεχώρησαν. Ἄφησαν κατασκόπους των καὶ περιέμεναν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ματαίως, ὅμως, περιμένουν. Ἄρχισαν νὰ ξεκαθαρίζουν τοὺς ἀνοικτοὺς λογαριασμοὺς των μὲ τὰ γύρω χωριά. Ἄλλους ἐκτελοῦσαν, ἄλλους ἐξυλοκοποῦσαν, ἄλλους ἐμαχαίρωναν. Τὰ δυναμικὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως προσπαθοῦσαν νὰ τὰ προσηλυτίσουν. Ὅταν συναντοῦσαν ἀντίστασιν εἰς τὴν προπαγάνδαν των ἔλεγαν, ὅτι «τὸ ΕΑΜ δὲν ἔχει μόνον κομμουνιστάς, ἀλλὰ καὶ ἄλλους πού θέλουν νὰ πολεμήσουν μόνον κατὰ τοῦ κατακτητοῦ».

Προσπαθοῦσαν νὰ εὔρουν ἀφορμὴν νὰ συλλάβουν τὸν Σωτῆρη καὶ Κώσταν Ρουμπέαν. Ἐνας ἐπληροφόρησεν τὸν ἀντ)ρχῆν Ρουμπέαν:

— Σωτῆρη, νὰ φυλαχθῆς, διότι θέλουν νὰ σὲ ἐκτελέσουν.

Ἀνέβαλλον τὴν ἐκτέλεσιν, διότι ἀπελάμβανον τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κόσμου καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τοὺς παρουσιάσουν ὡς προδότας. Ἀφοῦ ἀπέτυχον ἄλλοι τρόποι προσηλυτισμοῦ καὶ ἐκφοβισμοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς πᾶ-

ρουν βιαίως, ἵνα τοὺς ἐξοντώσουν. Ἔστειλαν δύο ἄτομα ἔνοπλα μὲ χειροβομβίδας. Ἐκτύπησαν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ των, ὁ ἕνας εἶχεν χειροβομβίδα καὶ ὁ ἄλλος περιμένε στὴν πόρτα:

— Κώστα, ἔλα ἔξω σὲ θέλω, φώναξε ὁ ἕνας.

— Νὰ τὸν ἀφήσετε νὰ φάη, τοὺς παρακαλεῖ ἡ ἀδελφή του Βασιλική.

— Ὅχι, βιαζόμεθα καὶ δὲν θὰ πάη μακρὰ, παρετήρησεν ὁ ἕνας ἔνοπλος.

Δὲν τὸν ἀφῆσαν νὰ πάρη οὔτε ροῦχα, οὔτε τροφίμα. Ἐπῆραν καὶ τὸν ἀντ)ορχὴν Σωτηρ. Ρουμπέαν μαζί καθῶς καὶ τὸν Γιάννη Μανωλόπουλο ἀπὸ Σελᾶ καὶ τοὺς τρεῖς μεταφέρουν ὑπὸ συνοδείαν πρὸς Κρουνέρι καὶ Ἄρτικι. Ἀπὸ τὸ Ἄρτικι μεταφέρονται πρὸς Αὐλῶνα. Βαδίζουν ξυπόλητοι, κουρασμένοι ὅλη τὴ νύχτα.

— Ἡμεῖς δὲν φταίμε, ἔχομεν διαταγή, δικαιολογήθηκαν οἱ συνοδοί.

Ἐνῶ περνοῦσαν ἀπὸ ἕνα ἄλλο χωριό, μερικοὶ βάλτοὶ κομμουνιστὰὶ ἔλεγαν:

— Τί τοὺς φυλάτε καὶ δὲν τοὺς σκοτώνετε, τὰ καθάρματα;

Ἐφθασαν εἰς Αὐλῶνα καὶ τοὺς ἔρριξαν μέσα στὸ σχολεῖο, ὅπου ἦτο τὸ στρατόπεδον τῶν κομμουνιστῶν, γεμάτο ἀπὸ κρατουμένους. Ἐπῆραν ἀμέσως τὸ Γιάννη Μανωλόπουλο καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρίως, σὰν κανίβαλοι.

Ὁ Γιάννης Μανωλόπουλος μουγκρίζει ἀπὸ τοὺς πόνους σὰν γελᾶδι. Ἐκεῖ εἶναι κρατούμενος καὶ ὁ ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, Κώστας Καφίρης καὶ δεκάδες ἄλλοι ἀντάρτες καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ.

Μετὰ τὴν τρομοκράτησιν τοῦ ξυλοκοπήματος τοῦ Γιάννη Μανωλοπούλου, οἱ κομμουνιστὰὶ εἶταν εἰς τὸν ἀντ)ορχὴν Σωτ. Ρουμπέαν:

— Ὅπως ἀντιλαμβάνεσαι εἴμεθα ἡμεῖς πὸν ρυθμίζομεν τὴν τύχην σας, εἴτε τὸ θέλετε εἴτε ὄχι. Εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ δώσωμεν τέρας εἰς αὐτὴν τὴν εὐγένειάν μας. Ἀλλὰ δὲν τὸ καταλαβαίνετε. Ἄν ἔχετε τὰ κεφάλια σας, τὰ ἔχετε χάριν τῆς ὑπομονῆς μας.

Ὅπως εἶναι φανερόν, ὁ ξυλοδαρμὸς τοῦ Γιάννη Μανωλοπούλου ἦτο σκόπιμος: Νὰ πτοηθοῦν οἱ ἀδελφοὶ Ρουμπέα καὶ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ ἀντ)ορχὴς Σωτ. Ρουμπέας τοὺς ἀπήντησε:

— Ἡμεῖς εἴμεθα στρατιῶτες, δὲν προσχεδιάζει εἰς τὴν ἀποστολήν μας νὰ κάνωμεν κομματισμοὺς ἢ νὰ ὑπηρετοῦμεν κόμματα. Τὸ ὄνειρόν μας εἶναι νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ Πατρίδα μας, νὰ γίνουν ἐκλογές καὶ ὅποιος ἐπικρατήσῃ μὲ τις ἐκλογές θὰ κυβερνήσῃ. Ἡμεῖς θὰ εἴμεθα ὄργανα, ἀλλὰ προϋπόθεσις εἶναι νὰ τὸν ψηφίσῃ ὁ λαός.

— Ἐφ' ὅσον λέτε αὐτά, νὰ πολεμήσετε τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος, οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἐχθροὶ σας; ρώτησαν οἱ κομμουνιστὰὶ.

— Ἐὰν εἶναι ἐχθροὶ μας ἢ ὄχι τὸ μαρτυροῦν τὰ ἔργα μας. Γι' αὐτὸ ἐμείναμε στὸ Σελᾶ καὶ φάγαμε βελανίδια.

— Τότε ἔλατε στὰ πλαίσια τοῦ ΕΛΑΣ νὰ πολεμήσετε τοὺς ἐχθρούς. Ἄλ-
λωστε ἐκεῖ δὲν εἶναι μόνον κομμουνισταί. Ἐπειδὴ, ὅμως, περιμένουμε ἐπιθέ-
σεις, ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Γερμανῶν, θὰ μετακινήθοῦμε καὶ θὰ
ἐκτελέσουμε ὄσους δὲν μᾶς ἀκολουθήσουν. Δὲν θέλομε νὰ μᾶς ἀπαντήσετε ἐπ'
αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ τὸ σκεφθῆτε καλά.

Τὴν ἄλλη μέρα, τοὺς ἐπῆραν μαζί τους. Συνεχίζουν τὴν μετακίνησι κά-
θε νύχτα, ἐπὶ 15 ὁλόκληρες νύχτες, πορεία πρὸς τὸ ἄγνωστον. Ξυπόλητοι, νη-
στικοί, βαδίζουν ὅλοι, κρατούμενοι καὶ ἐπιστρατευμένοι, ξυλοκοπημένοι καὶ
ὑπὸ ἐκτέλεσιν.

— Κανένας δὲν θὰ ἀπομακρύνεται οὔτε γιὰ κατοῦρημα, ἂν δὲν ρωτάει,
ἀπειλεῖ ἕνας ὄπλοφόρος.

ἽΟταν ἔφθασαν εἰς Παραδείσια Μεγαλόπολεως, οἱ κομμουνισταί τοὺς
εἶπαν:

— Πρέπει νὰ κάνουμε καὶ καμμιά ἐπίθεσι κατὰ τῶν Γερμανῶν νὰ πά-
ρουμε ἄρβυλα. Λέτε ὅτι εἴσθε πατριῶτες, θέλετε ὄπλα νὰ πολεμήσετε τοὺς
Γερμανούς;

Ἐπῆρε τότε ὄπλα ὁ ἐπιλοχίας Κώστας Ρουμπέας καὶ ἐπετέθησαν κατὰ
τῶν Γερμανῶν εἰς Παραδείσια, τὰ μεσάνυχτα. Οἱ ἐπιτιθέμενοι κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἦσαν ἐθνικισταί κρατούμενοι. Ἐκεῖ ἐτραυματίσθη ὁ Κώστας Ρουμπέας.
Ἕνας Ἐθνικιστὴς κρατούμενος συμπολεμιστὴς του, τὸν ἐπῆρε στὸν ὄμο, τὸν
μετέφερε σὲ ἕνα χωριὸ Πολιανὴ καὶ τὸν ἔσωσε ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους, ἂν
ἔμενε εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

Οἱ κομμουνισταί ἐτοποθέτησαν τὸν ἀντ)ρχην Σωτ. Ρουμπέαν ὡς διοι-
κητὴν τοῦ 8ου Συντ)τος τοῦ ΕΛΑΣ Τριπόλεως, ὡς στρατιωτικὸν δηλαδὴ δι-
οικητὴν — ἀνδρῖκελον, διότι ἦσαν καὶ δύο ἄλλοι συνδιοικηταί, ὁ καθοδηγη-
τὴς καὶ ὁ καπετάνιος. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν διὰ τὴν ἐκεῖ ἐθνικὴν
δραῖσιν.

Εἰς Μυστρᾶ ἐπέτυχε νὰ σώσῃ πολλοὺς ἀπὸ βεβαίαν σφαγὴν. Εἰς Με-
λιγαλᾶ προσεπάθησε νὰ ἀποτρέψῃ τὴν σφαγὴν, ὑποστηρίζας ὅτι «δὲν ἐξυ-
πηρετεῖ οὔτε τοὺς ἰδίους». Πρὸς στιγμὴν ἐπεκράτησεν ἡ ἀποψὶς του. Ἄλλὰ
ἔφθασε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἰς Μελιγαλᾶ καὶ ἔδωσε ἐντολὴν σφαγῆς, ὅ-
πως λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως τοῦ Γ. Παπαν-
δρέου, ὁ ἀντ)ρχης Σ. Ρουμπέας ἐξέδωσεν μίαν διαταγὴν νὰ παραδοθῆ ὁ
ὄπλισμὸς τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν Ἐθνοφυλακὴν, ἐφ' ὅσον εἶχεν ἐπέλθει συμφωνία
παραδόσεως τοῦ ὄπλισμοῦ ΕΛΑΣ καὶ ΕΛΕΣ εἰς τὴν Ἐθνοφυλακὴν. Ἡ δια-
ταγὴ του αὕτη ἐθεωρήθη αὐθαίρετος καὶ τοῦ ἀφῆρσαν τὴν διοίκησιν, τὸν
ἔστειλαν εἰς Τρίτολιν ὅπου ἐσκόπευον οἱ κομμουνισταί νὰ τὸν δικάσουν. Ἄλ-
λὰ ἡ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων ὑπῆρξε ραγδαία. Οἱ κομμουνισταί ἀπέτυχον εἰς
τὸ κίνημά των τοῦ Δεκεμβρίου 1944 καὶ μαζί μὲ τόσους ἄλλους ἐσώθη καὶ ὁ
ἀντ)ρχης Σωτ. Ρουμπέας.

5. Ὁ ἀνθ)γὸς Διονύσιος Βαρβαρῆγος ἀπὸ Κυπαρισσίαν εἶναι σύνδεσμος τοῦ στρατηγείου τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας --- Ὀλυμπίας. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, εἰς Περιβόλια, εὐρίσκεται εἰς Κοπανάκι μὲ τὸν γυμναστὴν Καραχάλιον, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπ)γοῦ Ἀθανασίου Γκότση. Οἱ κομμουνισταὶ κυκλώνουν τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀθανασίου Γκότση, συλλαμβάνουν τὸν Διονύσιον Βαρβαρῆγον καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Αὐλῶνος, ὅπου ἦτο ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὁ εὐελπις Γ'. Τσικογιάννης, ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα. Γενικὴ συζήτησις εἶναι ἡ δολοφονία καὶ ἐκτέλεσις τῶν «ἀντιδραστικῶν». Ὁ ταγ)ρχης Στρατῆγος τοῦ ΕΛΑΣ μαζί μὲ τὸν ἰατρὸν Κ. Σταυρόπουλον προσπαθοῦν νὰ μὴ ἐκτελεσθοῦν. Ἰδιαιτέρως αὐτοὶ ἐπέτυχον νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ὁ ἀνθ)γὸς Δ. Βαρβαρῆγος καὶ ἐπετράπη εἰς τὸν Γεώργιον Μαραγκὸν ἀπὸ Κυπαρισσίαν, νὰ τὸν συνοδεύσῃ μέχρι Κυπαρισσίας. Εἰς Κυπαρισσίαν ὁ Δ. Βαρβαρῆγος συνεχίζει τὴν δρασίαν του. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν πάλιν νὰ τὸν ἐκτελέσουν καὶ ἀναθέτουν εἰς ἕναν Κορμπάκη νὰ τὸν δολοφονήσῃ, ἀλλὰ αὐτός, ὅμως, δὲν ἐδέχθη καὶ τὸν εἰδοποίησε νὰ προφυλαχθῇ.

Εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάλης εἶχε ἐξέλθει ὁ ταγ)ρχης Στούπας, ὁ μοίρ)ρχος Νιαρχάκος καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Βασ. Καραμπεσύνης μὲ ἄλλους. Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, παραδίδονται δέκα Ἴταλοί. Τοὺς πέρνει ὁ ἀνθ)γὸς Δ. Βαρβαρῆγος μαζί μὲ τὸν Ἀντ. Μπιλιαρδῆν, τὸν Φώτιον Ἀρβανιτάκην ἢ Τσόγκαν καὶ ἄλλους καὶ τοὺς ἐπῆγαν εἰς τὴν Μάλην, ὅπου ἦτο ὁ Στούπας καὶ τριάντα ἀντάρτες. Οἱ Γερμανοὶ ἀνατινάσσουν εἰς Κυπαρισσίαν τὸ σπίτι τοῦ Ἀντ. Μπιλιαρδῆ καὶ ἄλλων. Μετὰ τὸ σύμφωνον Ε.Σ. — ΕΛΑΣ Δυοραχίου, ὁ Διονύσιος Βαρβαρῆγος ἀναγκάζεται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κυπαρισσίαν, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ προσπαθοῦν πάλιν νὰ τὸν δολοφονήσουν. Κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου 1943, κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν κομμουνιστῶν, νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τοὺς συνεργάτες του τὸν γυμναστὴν Καραχάλιον οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν καὶ συνέλαβον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Φωτίου Ἀρβανιτάκη — Τσόγκα καὶ τὴν μετέφερον εἰς στρατόπεδον Περιβολίων καὶ ἄλλους.

6. Ἱερὸς Ἰωάννης Παπαλυμπερίου ἀπὸ Μυρῶνεια Ὀλυμπίας. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐκρέμασαν μὲ ἕνα σχοινὶ ἀπὸ τὴν μουριὰ τοῦ χωριοῦ, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκεῖ τὸν ἐβασάνισαν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943. Ἔγινε καρδιακὸς καὶ ἀργότερα ἀπεβίωσεν ἐξ αἰτίας τῶν βασανιστηρίων αὐτῶν.

7. Ὁ ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Ἀναστ. Κριτσέλης. Παρέμεινεν τραυματίας ἐπὶ δωδεκαήμερον εἰς Μυρῶνεια κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου 1943. Τὸν Σεπτέμβριον 1943, συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ κρατεῖται εἰς τὸ στρατόπεδόν των Αὐλῶνος — Τριφυλίας ἐπὶ ἕνα μῆνα. Ἀπολύεται, ἀλλὰ συλλαμβάνεται πάλιν τὸν Νοέμβριον 1943 καὶ μεταφέρεται εἰς τὸ στρατόπεδον Κωστομέρας — Ὀλυμπίας. Διεμαρτυρήθησαν οἱ κάτοικοι τῶν γύρω χωριῶν Κάτω Φυγαλίας καὶ Ταξιαρχῶν καὶ ἀπολύεται, διαφυγὼν εἰς Πύργον. Τὸν

Σεπτέμβριον 1944, τραυματίας ὦν ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

8. Μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ Ἄετοῦ Τριφυλίας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν τὸν Σεπτέμβριον 1943, οἱ κομμουνισταὶ συμπληρώνουν τὰ δεινὰ τοῦ χωριοῦ. Συλλαμβάνουν τὸν Κων. Χριστόπουλον, Ἀντώνιον Γεωργιλᾶν, Κων. Δροῦτσαν, Γεώργιον Δροῦτσαν, δημοδιδάσκαλον καὶ Γεώργ. Παπαναστασίου καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς στρατόπεδον Χαλβάτσου καὶ τὸν Γεώργιον Παπαναστασίου εἰς Στόμιον Ὀλυμπίας, τὸν Δημ. Κωτσόπουλον εἰς στρατόπεδον Στομίον — Ὀλυμπίας, τὸν Παναγ. Φωτόπουλον εἰς Χαλβάτσου, τὸν Στέφ. Δ. Παπαδημητρίου εἰς στρατόπεδον πρὸς ἀνάκρισιν, τὸν Ἀθ. Δροῦτσαν ἀγροφύλακα εἰς Αἰθῶνα Τριφυλίας, ὅπου τὸν ἐβασάνισαν, τὸν Χρηστον Ρέμπελον, Γεώργ. Ρέμπελον καὶ Λεων. Ρέμπελον εἰς Λοῦμι Μεσσηνίας, ὅπου τοὺς ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως κλπ.

9. Ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον 1943, οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον εἰς Κυπαρισσίαν τὸν μοίραρχον Ἄθαν. Χαρακτενιώτην ἀπὸ Καλάβρυτα καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς Ἄετὸν Τριφυλίας. Ἐτοιμάζονται νὰ τὸν δολοφονήσουν. Ἐπεμβαίνει ὁ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος καὶ τοῦ δίδεται ἄδεια διὰ Ζαχάρω. Τοῦ ἀφαιρεῖται ἡ ἄδεια, τὸν συλλαμβάνουν. Νέα ἐπέμβασις τοῦ Παπαδοπούλου καὶ μὲ νέαν ἄδειαν ἔφθασε εἰς Ζαχάρω καὶ ἦτο ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Τὴν 13.12.1943, οἱ Γερμανοὶ ἐδολοφόνησαν εἰς τὰ Καλάβρυτα τοὺς δικοὺς του. Μὲ τὸ αἰτιολογικὸν αὐτὸ κατώρθωσε νὰ πάρῃ ἄδεια διὰ Καλάβρυτα καὶ νὰ σωθῇ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

10. Τὴν 21 Νοεμβρίου 1943, συλλαμβάνεται εἰς Κυπαρισσίαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς ὁ Σταμάτης Χριστόπουλος, λοχίας, τὸ βράδυ ἐνῶ γύριζε ἀπὸ τὸ χωράφι του μὲ τὰ βόδια του καὶ τὸ ἀλέτρι του. Ὁ ἴδιος καὶ τὰ ἀδέλφια του ἦσαν μέλη τοῦ Ε.Σ. Τὸν μετέφερον εἰς Μύλους, μετὰ δὴν τὴν νύκτα πεζῇ εἰς Χριστιάνους, ὅπου τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως μέχρις ἀναισθησίας καὶ τὸν γύριζαν γύρω - γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ τὸν ἐξετέλεσαν εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας «Ἁγία Σωτήρα».

11. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, οἱ ἀξιωματικοὶ 1) Νικ. Πανουσαῆς λοχαγός, ἀπὸ Κοπανάκι, 2) Παν. Κολιόπουλος ὑπολ)γός ἀπὸ Χρυσοχωρι, 3) Γεωργ. Νικολακόπουλος ἀνθ)γός ἀπὸ Κοπανάκι, 4) Παν. Παπαδόπουλος ὑπολ)γός ἀπὸ ἄνω Δώριον Τριφυλίας, 5) ἀνθ)στής Πεξ. Γεώργ. Ἀρβανίτης ἀπὸ Κοπανάκι, σύνδεσμοι τοῦ στρατηγείου Ε.Σ. Πλατανίων, ἐδέχθησαν ἐπίθεσιν τὴν 7ην Αὐγούστου 1943, ἀπὸ ἐνόπλους τοῦ ΕΛ ΑΣ εἰς θέσιν Ἄη - Γιάννη Κοπανακίου, μόλις διασωθέντες, διότι ἐτόλμησαν νὰ ἀντιταχθοῦν ἐνόπλως εἰς τοὺς ἐπιτεθέντας. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύει πόσον ὀργανωμένη ἦτο ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὴν 10ην Οὐγούστου 1943, εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἀντάρτου τοῦ Ε.Σ. Θεοδώρου Ἀδαμοπούλου, μόλις διασωθέντος κατόπιν μεγάλης περιπετείας.

12. Μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων 6.8.1943, οἱ κομμουνισταὶ ἔστησαν

ἐνέδραν εἰς θέσιν «Ἅγιος Θεόδωρος» Τριφυλίας διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς ὁμάδος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ, κατευθυνομένης εἰς Ταῦγετον. Εὐτυχῶς ὅτι εἶχε προσπεράσει μόλις ὀλίγα λεπτά καὶ ἐσώθη ἀπὸ τὴν δολοφονικὴν των ἐνέδραν. Οἱ κομμουνισταὶ ἕμωζ συνεχίζουσι τὴν διώξιν τῆς οἰκογενείας τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ. Συλλαμβάνουσι τὸν πατέρα Γ. Μαυροειδῆ, τὰ ἀδέρφια του Διαμαντῆν, Παναγιώτην καὶ Ἰωάννην, τὶς ἀδελφές του Ἀγγελικὴν, Βασιλικὴν καὶ Θεοδώραν καὶ τὴν μητέρα των Πιπίνα καὶ τοὺς μεταφέρουσι στὸ στρατόπεδον Ραυτοπούλου, Αἰλῶνος καὶ Καλίτσαινας. Μετὰ ἐδολοφόνησαν τὸν πατέρα του καὶ ἀπὸ τὰ βασανιστήρια ἀπέθανε ὁ ἀδελφός του Διαμαντῆς. Εἰς Κυπαρισσίαν τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι καὶ ἔκοψαν μὲ πριόνι ὀλόκληρον περιβόλι πορτοκαλεῶν του.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΠΑΡΝΟΝΟΣ

1.— Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗΣ

Εἰς τὸν Πάρνονα ὁ Γρηγόριος Μαντζουράνης ἀρχίζει τὴν ὀργάνωσιν τῶν χωρίων μαζί μὲ τοὺς ὀμαδάρχες του Ἄργυριον Παπαιοκονόμου ἀνθ) στήν καὶ Δημ. Ζούραν ἐπιλοχίαν.

Μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1943, εἰς περιφέρειαν Κυνουρίας μὲ συνορευομένας περιοχὰς Λακωνίας, Γορτυνίας, Μαντινείας καὶ Ἀργολίδος καὶ Ἐπιδαύρου λιμηρᾶς ὑπῆρχε ἔτοιμη μὲν ἡ ὀργάνωσις ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν μὲ ὀπλαρχηγὸν τὸν Γρηγόριον Μαντζουράνην καὶ τοὺς δύο ἐνόπλους ὀμαδάρχες του, Ἄργυριον Παπαιοκονόμου, ἀνθ)σὴν, εἰς Τροϊζηνίαν καὶ Δημ. Ζούραν, ἐπιλοχίαν, εἰς περιοχὴν Ἁγίου Πέτρου Βαρβούρων, πλήν, δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις δράσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἐλλείπαν τὰ ὄπλα καὶ τὰ πυρομαχικά.

Κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1943, ὁ Δημ. Μπρατίστας ἔστειλε πληροφορίαν εἰς τὴν Ἀντιγόνην Φράγγου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λεωνίδιον, ὅτι ἀπεβιάσθησαν εἰς Μονεμβασίαν Ἕλληνας καὶ Ἄγγλους ἀξιωματικοὶ τοῦ Σ.Μ.Α., κατευθυνόμενοι εἰς Πάρνονα. Ὡς ἐξηκριβώθη ἦτο ἡ πρώτη ἀποστολὴ τοῦ Σ.Μ.Α. ὑπὸ τὸν ὑπολ)γὸν Γ. Ταβερναράκη, ὅστις ἔφθασε εἰς ὕψωμα Προφήτης Ἡλίας, ἀνωθεν Ἁγίου Βασιλείου Κυνουρίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ προφυλασσόμενοι καὶ περιθαλπόμενοι ἀπὸ Γ. Μαντζουράνην, ἀπὸ τὸ 1941, δύο Ἕλληνας Λέσλου καὶ Τένε Πράτ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς συνδέσμου Μαριγῶς Μπουρνάρη ἔφθασαν εἰς ὑπολ)γὸν Γ. Ταβερναράκη καὶ τὸν κατετόπισαν ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐκεῖ καταστάσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε πέσει εἰς Πάρνονα μὲ ἀεροπλάνο καὶ ὁ Ἕλληνας ταγ)ρχης Χάρικτον (ΧΕΝΡΥ). Ὁ Χάρικτον τὸν Τένε κατώρθωσε καὶ ἀπέστειλε εἰς Μέ-

στην Ἀνατολήν μὲ ὑποβούχιον, τὸν δὲ Λέσλυ ἐκράτησεν μαζί του. Ὁ Λέσλυ μετὰ 10ήμερον κατεβαίνει εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν, ἐνημερώνει τὸν Μαντζουράνην καὶ μαζί ἀνεβαίνουν εἰς Πάρωνα ὅπου συνήντησαν τὸν Χάρικτον καὶ τὸν ὑπολ)γὸν Ταβερναράκη. Ὁ Μαντζουράνης ἀνέπτυξε εἰς τὴν ἀποστολὴν ὅλην τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ κατάστασιν καὶ ἐζήτησε ὄπλισμόν, δηλώσας ὅτι διαθέτει καὶ μίαν ὁμάδα 8 ἐνόπλων ἀνδρῶν τοῦ ἡμαδάρχου Δημ. Ζούρα. Ὁ ὑπολ)γὸς Ταβερναράκης ὑπόσχεται εἰς τὸν Μαντζουράνην ἐξοπλισμόν καὶ τοῦ χορηγεῖ 24 ὅπλα καὶ μὲ αὐτὰ ἐξοπλίζει 24 ἄνδρες του. Ἡ ἐξοπλισθεῖσα αὐτὴ ὁμάς ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἀποστολῆς καὶ περιέμενεν καταυλισμένη εἰς θέσιν «Ταξιάρχης» ἄνωθεν τῆς Καστάνιτσας.

Πρὸ τῆς ἀφίξεως εἰς Ἅγιον Βασιλεῖον τοῦ Γρηγορίου Μαντζουράνη καὶ ἐπαφῆς του μὲ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν εἶχον γίνεи δύο ρίψεις. Ἡ πρώτη μὲ 20 ὅπλα εἰς Κοσμᾶν τὰ ὁποῖα παρεδόθησαν εἰς τοὺς ἀόπλους Γ. Κονταλώνην καὶ Π. Λεβεντάκη, οἵτινες παρουσιάσθησαν ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Ε.Α.Μ. Τὰ ὅπλα τοὺς ἐδόθησαν, χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ τὸ φρόνημά των ἢ ὁ σκοπὸς τῆς ὀργανώσεώς των.

Ἡ δευτέρα ρίψις ἔγινε εἰς ὕψωμα «Προφήτης Ἡλίας» Ἀγίου Βασιλείου ἀπὸ 60 ὅπλα. Μαζί ἔπεσαν καὶ ὁ ταγ)ρχης Χάρικτον, ὁ ἀεροπόρος Δρακούλης, ἕνας Ἄγγλος ἀνθ)στης καὶ ὁ Τζὼκ ἀσυρματιστής καὶ ἄλλοι ὡς ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἀπὸ τὰ 60 ὅπλα ἐξωπλίσθη ἡ ὁμάς τοῦ Γρηγ. Μαντζουράνη.

Ἡ τρίτη ρίψις ἔγινε λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν πτώσιν Χάρικτον καὶ δύο ἡμέρες πρὸ τῆς μάχης Καστάνιτσας. Ἀμέσως μὲ τὴν τρίτην ρίψιν ὁ Γ. Μαντζουράνης ἐζήτησεν αὔξησιν τοῦ ὄπλισμοῦ του, διαβεβαιώσας τὴν ἀποστολὴν ὅτι διέθετεν ἄνδρας ἔτοιμους, μὲ ἠθικὸν νὰ πλαισιώσουν οἰονδήποτε ἀριθμὸν ὄπλων. . . Ἀνέπτυξε ἐπίσης ὅτι ἡ ἠγεσία τοῦ Ε.Α.Μ — Ε.Λ.Α.Σ ἦτο καθαρῶς κομμουνιστικὴ καὶ ἐζήτησεν νὰ δοθοῦν τὰ περισσότερα ὅπλα εἰς τὸν ἴδιον, διότι διέθετε ἀνδρες ἀπὸ τὴν πλησίον περιφέρειαν Πραστὸν — Καστάνιτσας, Σίτενας, Ἀγίου Πέτρου κ.λπ. Ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ εἶχεν ἐπιφυλάξεις διὰ τὴν παράδοσιν πολλῶν ὄπλων εἰς τὸν Μαντζουράνην, διότι ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἀνταρτικὴ κίνησις Μαντζουράνη α) δὲν εἶχεν ὀργανῶσιν συγκεκριμένην β) δὲν διέθετεν δίκτυον πληροφοριῶν καὶ γ) δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιμελητείαν. Εἰς τὰς ὁρθὰς αὐτὰς παρατηρήσεις ὁ Μαντζουράνης ἀπήντησεν, ὅτι διαθέτει ἀμέσως ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀφοσιωμένων, ὥστε ἀμέσως θὰ ἀπέκτα ὅλα τὰ ἄλλα ποὺ τυχὸν ἔλλειπον καὶ ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ Κ. Μητρούλης, Μανσόλας, Γηρασιᾶς, Χαλοῦλος, Πετροῦκος κ.ἄ. ἀναμένουν ὅπλα. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ ἐπέμεινε πάλιν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραδώσῃ μεγάλον ἀριθμὸν ὄπλων, ἐφ' ὅσον δὲν εἶχε δίκτυον πληροφοριῶν καὶ ἐπιμελητείαν κυρίως. Ἡ ἀποστολὴ τελικῶς ἀρνεῖται.

Ὁ Μαντζουράνης ἀπευθυνόμενος εἶπε πρὸς τὸν Ταβερναράκη: «Ἐἴχομαι κύριε λοχαγὲ ὅπως τὰ ὄπλα πὸν θὰ παραδώσετε εἰς τὸν ΕΛΑΣ νὰ μὴ στραφοῦν μίαν ἡμέραν ἐναντίον σας».

Προφανῶς αὐτὴ ἡ κατηγορηματικὴ δήλωσις τοῦ Μαντζουράνη ἔβαλε εἰς περίσκεψιν τὴν ἀποστολὴν καὶ δὲν παρέδωσε τὸν ὄπλισμὸν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐκείνην, δέ, τὴν ἡμέραν ὁ ὑπολ)γὸς Γ. Ταβερναράκης, ἀνησυχῶν, ἄρχισε νὰ ζητῆ ἐπιμόνως μόνιμον ἀξιωματικὸν ὅπως τοῦ ἀναθέσῃ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Εἰς τὸν ἱατρόν, δέ, Ν. Καρβούνην ἐκ Σπάρτης, ὅστις ἦλθεν τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς χωρίον Τζίτζινα ἵνα ἐπιδέσῃ τὸν τραυματίαν ἀξιωματικὸν Βαντουλάκη Περικλῆν, πὸν ἔπεσε μὲ ἀλεξίπτωτον, ἐζήτησε ὁ Ταβερναράκης νὰ τὸν φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ μόνιμον ἀξιωματικὸν ἐκ Σπάρτης, ἵνα τοῦ ἀναθέσῃ τὴν περαιτέρω σοβαρὰν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ἐστάλη μὲν ἐκ Σπάρτης ἡ παρευρισκόμενος ἐκεῖ, παρουσιάσθη ἢ ὑπεδείχθη κάποιος Ι. Μακροῆς ὡς «ὑπολ)γὸς» ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔβεβαιώθη ὁ Γ. Ταβερναράκης, ὅτι μᾶλλον ἦτο ὄργανον τοῦ ΚΚΕ — ΕΑΜ δὲν τοῦ ἐξεδήλωσε ἐμπιστοσύνην καὶ δὲν τοῦ ἔδωσε ὄπλα. Ἐν τῷ μεταξὺ μετὰ διήμερον ἔγινε ἡ μάχη τῆς Καστάνιτσας μὲ τοὺς Ἴταλοὺς, ὅπου ἔλαβεν μέρος ἡ ὁμὰς Μαντζουράνη, ὡς ἀναφέρομεν κατωτέρω.

2.— ΟΜΑΣ Γ. ΚΟΝΤΑΛΩΝΗ — Π. ΛΕΒΕΝΤΑΚΗ

Εἰς τὸ χωρίον Ἀράχωβα Πάρωνος, τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1942, οἱ κομμουνισταὶ ὑπὸ τὸν Παρ. Λεβεντάκην ἐσχότωσαν 4 Γερμανοὺς μέσα εἰς ἓνα διερχόμενον αὐτοκίνητον, διὰ νὰ τοὺς ἐξαναγκάσουν νὰ προβοῦν εἰς ἀντίποινα κατὰ τῶν χωριῶν καὶ ἐπιτύχουν ἔτσι ἀναγκαστικούς ὁπαδούς. Οἱ Γερμανοὶ ἀμέσως ἔκαψαν τὴν Ἀράχωβα καὶ τὰ γύρω χωριά καὶ πολὺς κόσμος ἐβγήκε στὰ βουνά. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἦσαν ὁ κομμουνιστὴς ἔφ. ἀνθ)γὸς Π. Λεβεντάκης, ὁ Γραμματικᾶκης ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «ἀστραλόγιαννος» καὶ ἄλλοι παλαιοὶ κομμουνισταί. Ἐπίσης ἐβγήκε στὸ βουνὸ μαζὶ των καὶ ὁ μόνιμος ἀνθ)γὸς Γ. Κονταλώνης, διαπνεόμενος ἀπὸ ἐθνικὰ φρονήματα, μαζὶ μὲ ἄλλους νέους ἀπὸ τὴν Ἀράχωβα καὶ τὰ γύρω χωριά μὲ τὴν ἀγνήν πρόθεσιν νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς. Ὅταν ἔφθασε ἡ ἀποστολὴ Ταβερναράκη εἰς Πάρωνα, οἱ κομμουνισταὶ ἔσπευσαν νὰ ζητήσουν ὄπλα, παρουσιαζόμενοι ὡς «πατριῶτες». Δὲν ἐξητάσθη τὸ φρόνημά των καὶ ἡ ἀποστολὴ τοὺς ἔδωκεν 40 ὄπλα τὴν 21ην Ἀπριλίου 1943. Εἰς τὴν ὁμάδα στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Γ. Κονταλώνης, ἀλλὰ διοικοῦσε οὐσιαστικῶς ὁ Λεβεντάκης, ὁ «ἀστραλόγιαννος» καὶ ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΚΚΕ.

Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν μάχην τῆς Καστάνιτσας, ὅπως ἀναφέρομεν

κατωτέρω, ἐκμεταλλεύμενοι τὴν ἀτμόσφαιραν ἀνησυχίας, ταραχῆς, λόγω τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἰταλῶν καὶ τῆς μετακινήσεως τοῦ ἀρχηγείου τῆς ἀποστολῆς, ἄρπαξαν τὰ 315 ὄπλα τῆς τρίτης ρύψεως καὶ ἔτσι ἡ μικρὰ ὁμάς Λεβεντάκη — Κονταλώνη ἀπέκτησεν ἀμέσως ἄλλα 315 ὄπλα.

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κατορθώσει συγχρόνως νὰ τοποθετήσουν ὡς προάκτορά των εἰς τὴν ἀποστολὴν Χάριζτον τὸν Γεώργιον Παναγόπουλον ὡς «Ἀμερικανὸν Πέτερο». Ἡ κατάστασις πλέον εἰς τὸν Πάροννα εἶχε γίνει ἀφόρητος. Τὰ τραγοῦδια τοῦ «Βόλγα καὶ τοῦ Δημητρόφ» μολύνουν τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ἐλευθέρων βουνῶν μας. Τὰ Ἑλληνικὰ χωριά τοῦ Πάρωννος ἀπὸ τότε στενάζουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος καὶ μιᾶς ἄλλης φοβεροῦς δουλείας τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα τῆς περιοχῆς πληροῦνεται ἀκριβὰ μὲ ἑκατοντάδες θυμάτων τῶν κομμουνιστῶν. . .

3. — ΜΑΧΗ ΚΑΣΤΑΝΙΤΣΑΣ 25 - 26 ΜΑΪΟΥ 1943

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον ὁ στρατιώτης Περικλῆς Βαντουλάκης κατὰ τὴν πτώσιν του ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνον ἔσπασε τὸ πόδι του. Ὁ Βαντουλάκης μετεφέρθη πρὸς νοσηλείαν εἰς τὸ χωρίον Τζίτζινα. Ἐκεῖ ἐκλήθη καὶ προσῆλθε ἀμέσως ἀπὸ τὴν Σπάρτην ὁ ἰατρός χειρουργὸς Χρῆστος Καρβούνης, ὅστις ἐπέδεσε τὸ τραῦμα του. Ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ ἐκάλεσε κατόπιν τὸν εἰς τὸ χωρίον Ἅγιον Βασίλειον εὐρισκόμενον ἰατρὸν Ι. Μάστορην εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσε τὰ ἀτομικὰ ἤδη τοῦ τραυματισθέντος Βαντουλάκη, καθὼς καὶ 50 λίρες διὰ τὴν συντήρησίν του, εἰς περίπτωσιν ἀναχωρήσεως τῆς ἀποστολῆς ἐκ τῆς περιοχῆς. Ἡ μεταφορὰ αὕτη τοῦ τραυματισθέντος Βαντουλάκη εἰς Ἅγιον Βασίλειον καὶ ἡ ὅλη δρασὶς τῆς ἀποστολῆς ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς εἰς Λεβίδιον εὐρισκόμενους Ἰταλοὺς, οἱ ὁποῖοι φαίνεται εἶχαν πληροφορηθῆ καὶ διὰ τὴν κάθοδον τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς εἰς Ἅγιον Βασίλειον. Τὴν νύκτα τῆς 24ης Μαΐου ἑπτὰ Ἰταλοὶ μὲ ἐπικεφαλῆς ἕναν ὑπὸ γόν, ἐνδεδυμένοι ὡς χωρικοὶ εἰσῆλθον εἰς Ἅγιον Βασίλειον, ἐπῆγαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰατροῦ Μάστορη, τὸν συνέλαβον καὶ τοῦ ἀφῆρεσαν καὶ τὶς 50 λίρες. Συγχρόνως οἱ Ἰταλοὶ τὸν ἐπέεξαν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸν τόπον ὅπου εὐρίσκετο ἡ ἀποστολὴ, μὴ γνωρίζοντες ὅτι ἐκεῖ εὐρίσκετο δύναιμις ἀνταρτῶν.

Ὁ ἰατρός Μάστορης τοὺς ὠδήγησε μέχρι σημείου ἀπέχοντος μόλις 1.000 μέτρα ἀπὸ τὴν ἔδραν τῆς ἀποστολῆς. Λιὰ νὰ μὴ αἰφνιδιασθῆ, δέ, ἡ ἀποστολὴ καὶ νὰ τοὺς παραπλανήσῃ τοὺς ὠδήγησε εἰς τὸ πλησίον εὐρισκόμενον χωριὸ Καστάνιτσα. Μερικοὶ ἀπὸ τὴν Καστάνιτσα ἔσπευσαν ἀμέσως καὶ εἰδοποίησαν τὴν ἀποστολὴν. Ὁ ἀνθ' ὄγος Ταβερναράκης, μόλις ἔλαβε γνῶσιν, ἔδωσε ἐντολὴν εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Γιαννακάκην (ἀστραπόγιαννον)

νά κινηθῆ ἔναντιόν τῶν Ἴταλῶν καί νά στήση ἐνέδραν εἰς θέσιν «Μύλος Μπαρδῆ» ἔξω ἀπό τὸ χωρίον Καστάνιτσα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἱατροῦ Μάστορη. Ἡ ὁμάς τοῦ Γιαννακάκη παρ' ὅτι οἱ Ἴταλοὶ ἠκολούθησαν τὸ προβλεπόμενον δρομολόγιον καὶ διήλθον διὰ τῶν θέσεών των, δὲν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἴταλῶν, ἐπανυκοβλήθησαν καὶ τοὺς ἄφησαν νά περάσουν.

Οἱ Ἴταλοὶ μὲ τὰ ὄπλα εἰς τοὺς ὤμους των, ἀνενόηλοι, εἰσῆλθον εἰς τὴν Καστάνιτσα καὶ κατέλυσαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Προέδρου Κοινότητος Ι. Κοντογιάννη.

Μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀποστολὴν ἄπρακτος ὁ Γιαννακάκης μὲ τὴν ομάδα του, ὁ ὑπολ.)γὸς Γ. Ταβερναράκης ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὸν Γρ. Μαντζουράνην καὶ τὸν Γ. Κονταλῶνην νά ἀναλάβουν μὲ τὶς ὁμάδες των τὴν ὅλην ἐπιχείρησιν κατὰ τῶν Ἴταλῶν εἰς Καστάνιτσαν. Ὁ Μαντζουράνης μὲ τὸν Κονταλῶνην ἀνέλαβον εὐχαρίστως τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς. Ἴδού τι γράφει σχετικῶς ὁ ὄπλαρχηγὸς Γρ. Μαντζουράνης:

«... Μὲ ἄκρατον ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν οἱ ἄνδρες τῆς ὁμάδος μου ἀπεδέχθησαν τὴν ἐντολὴν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς καὶ ἀμέσως ἡ ὁμάς μου ἐκινήθη πρὸς Καστάνιτσαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς.

Εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἐδόθη ἐπικουρικὴ ἀποστολὴ εἰς τὴν ὑπὸ κομμουνιστικὸν ἔλεγχον ὁμάδα Κονταλῶνη, ἡ ὁποία θὰ ἐξησφάλιζεν τὴν ὑποχώρησίν μας, ἂν παρίστατο ἀνάγκη, παραμένουσα εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ χωρίου.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐξεδηλώθη καὶ ἐπίθεσις τῆς ὁμάδος μου πρὸς τὴν οἰκίαν Κοντογιάννη, ἣτις ἐδέσποζεν τῆς περιοχῆς ἐξ ὅλων τῶν σημείων πέριξ τῆς οἰκίας. Ἡ προσπάθειά μας πρὸς αἰφνιδιασμόν τῶν Ἴταλῶν ἀπέτυχεν, διότι οὗτοι εἶχον λάβει ὅλα τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα (διπλοσκοποὺς κ.τ.λ.) καὶ μὲ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν πρώτων ἐνεργειῶν μας, ὠχυρώθησαν ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ ἀτήτησαν ἀμέσως εἰς τὰ πυρὰ μας. Ὁ ἀγὼν πλέον ἤρχισε ὡς ἀγὼν θέσεων καὶ ἡ πίεσις ἐξηκολούθησεν.

Εἰς τὴν περιοχὴν Πάρονωνος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς μία μόνον μάχη ἔλαβε χώραν. Ἡ μάχη τῆς Καστάνιτσας τὴν 26ην Μαΐου 1943, τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. κατὰ Ἴταλῶν. Μία διμοιρία Ἴταλῶν μὲ ἐπικεφαλῆς ἀνθ.) γὸν ἐξετέλει περιπολίαν εἰς τὴν περιοχὴν Πάρονωνος καὶ εἰσελθοῦσα αἰφνιδιαστικῶς εἰς τὸ χωρίον Ἅγιος Βασίλειος συνέλαβε τὸν ἱατρὸν Μάστορη, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ 100 χρυσᾶς λίρας τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς. Τὴν ἐπομένην, 26ην Μαΐου 1943, οἱ Ἴταλοὶ ἐκινήθησαν πρὸς τὴν Καστάνιτσαν συναποκομίζοντες καὶ τὸν ἱατρὸν Μάστορη καὶ τὰς 100 χρυσᾶς λίρας. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἄγγλου ταγ.)ρχου Χένρυ Χάρικτον καὶ τοῦ λοχαγοῦ Ταβερναράκη τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς, ἐκινήθη ἔναντιόν τῶν Ἴταλῶν ἡ ὑπὸ κομμουνιστικὸν ἔλεγχον ὁμάς «Ἀστραπόγιαννον» μὲ ἐντολὴ νά στήση ἐνέδραν εἰς τὴν θέσιν «Μύλος» ἔξωθι τοῦ χωρίου Καστάνιτσα, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἱατροῦ Μάστορη. Ἡ ὁμάς αὕτη παρ' ὅτι ἡ διμοιρία τῶν Ἴταλῶν ἠκο-

λούθησε τὸ προβλεπόμενον δρομολόγιον καὶ διήλθε διὰ τῶν θέσεών της, οὐδὲν ἔπραξεν, πανικοβληθέντων τῶν ἀνδρῶν της ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ μόνον τῶν Ἴταλῶν. Ἀφῆκεν, δέ, τοὺς Ἴταλοὺς νὰ διέλθουν ἀνενόχλητοι διὰ μέσου τῶν γραμμῶν της καὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς Καστάνιτσαν, καταλύσαντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Προέδρου Καστάνιτσας Ἰω. Κοντογιάννη. Εὐθύς ὡς ἐγνώσθησαν ταῦτα ἐκ τῶν ἐλθόντων, ἐκ μέρους μας καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἐξεδηλώθη ἐπίθεσις. Οἱ Ἴταλοὶ ἀντέτασσαν πείσιμονα ἄμυναν χρησιμοποιοῦντες καὶ τοὺς ἐκτὸς τῆς οἰκίας εὐρισκομένους ὡς ἀσπίδα (τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Κοντογιάννη καὶ τὸν ἱατρὸν Μάστορην).

Περὶ τὴν αὐγὴν ἣ πίεσίς μας ἔφθασε εἰς τὸ κατακόρυφον, συγχρόνως, δέ, ἄνδρες τῆς ὁμάδος μου πλησιάσαντες ἔρποντες ἐγγὺς τῆς οἰκίας Κοντογιάννη ἔθεσαν πῦρ εἰς παρακείμενον ἀχυρῶνα. Ὅταν δὲ οἱ φλόγες ἐξεπέδησαν ἀπειλητικαὶ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας, οἱ Ἴταλοὶ πανικοβληθέντες ἀπεπειράθησαν ἔξοδον, ἀλλὰ τὰ πυκνὰ πυρὰ μας τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὰς θέσεις των ἐντὸς τῆς οἰκίας. Ἐπωφεληθέντες τῆς συγχύσεως οἱ ἄνδρες μου, ἐπλησίασαν περισσότερον τὴν οἰκίαν καὶ ἤρχισαν νὰ ρίπτουν πῦρ εἰς τὰ παράθυρα αὐτῆς, ὅποτε οἱ Ἴταλοὶ πρὸ τοῦ κινδύνου νὰ καοῦν ζῶντες, ἐκάλεσαν τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου μέσω τοῦ ὁποίου ἤρχισαν διαπραγματεύσεις πρὸς παράδοσιν, ἥτις τελικῶς συνεφωνήθη μὲ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου. Οἱ Ἴταλοὶ παρέδωσαν εἰς ἡμᾶς τὸν ἱατρὸν Μάστορην, τὰς 100 χρυσᾶς λίρας καὶ ἀφέθησαν ἐλεύθεροι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Ἄστρος. Οὕτω ἔληξεν ἡ μάχη τῆς Καστάνιτσας μὲ πλήρη καὶ περιφανῆ νίκην τῶν ἐθνικῶν μας ὅπλων).

Οἱ Ἴταλοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ἔδραν των καὶ ἐφόσον δὲν εἶχαν ἀφοπλισθῆ, δὲν ἀνέφερον τίποτε διὰ τὴν ἀποτυχίαν εἰς τὴν ἀποστολὴν των καὶ τὴν γενομένην μάχην. Ὅταν, ὅμως, ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Σ.Δ. οἱ ὁμάδες Μαντζουράνη καὶ Κονταλώνη, οἱ ἐκεῖ κομμουνισταὶ ὑπεστήριζον ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ συλληφθέντες Ἴταλοὶ αἰχμάλωτοι. Αὐτό, ὅμως, ἦτο ἀπάνθρωπον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὰς Ἀρχὰς τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, θὰ εἶχε, δέ, ἀνυπολόγιστα ἀντίποινα διὰ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῆς περιοχῆς. Ἐπίσης, δὲν ἦτο καὶ σκόπιμον τότε νὰ τοὺς κρατήσουν αἰχμάλωτους, ἐφόσον ἐγεννᾶτο εὐθύνη διατροφῆς καὶ φυλάξεώς των, ἦτο, δέ, εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ ὄλη ἀνταρτικὴ κίνησις. Καλῶς μὲν ἐνήργησαν οἱ Μαντζουράνης καὶ Κονταλώνης καὶ ἡ Συμμαχικὴ Ἀποστολὴ ἐνέκρινεν τὴν τηρηθεῖσαν τακτικὴν.

Παρὰ ταῦτα, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ ἐπέμενον ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθοῦν καὶ παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην καὶ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν τῆς συμμαχικῆς Ἀποστολῆς, οἱ κομμουνισταὶ ἔστειλαν μία ὁμάδα των, ἀνεῦρεν δύο Ἴταλοὺς βραδυποροῦντας εἰς τὸν Ἅγιον Βασίλειον Κυνουρίας καὶ τοὺς ἐξετέλεσεν.

Τὸ σχέδιον πλέον τῶν κομμουνιστῶν εἶχεν ἐπιτύχει. Οἱ Ἴταλοὶ πληροφοροῦνται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο Ἴταλῶν στρατιωτῶν καὶ διὰ τὴν μάχην τῆς Καστάνιτσας καὶ ἀρχίζουν ἐπιδρομὰς καὶ ἐκκαθαρίσεις καὶ ἐπιχειρή-

σεις εις ὅλον τὸν Πάρωννα μὲ πολλὰς δυνάμεις των, ἀπὸ Σπάρτην, Τρίπολιν καὶ Ναύπλιον. Τὰ δεινὰ τῶν ὄρεινῶν χωριῶν περιφερείας Πάρωννος καὶ τὰς συνεπείας τῆς σκοπίμου κομμουνιστικῆς αὐτῆς ἐνεργείας, ἀναφέρομεν κατωτέρω εἰς ἴδιον κεφάλαιον. Σημειώνομεν ἐδῶ, ὅτι ὁ Κονταλώνης διεφώνησε μὲ τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ Περικλῆς Βαντουλάκης, συλληφθεὶς ὡς τραυματίας ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἐπέζησε, θεωρηθεὶς αἰχμάλωτος πολέμου.

4.— ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΗΜΗΤΡΩΦ ΚΑΙ ΒΟΛΓΑ

Εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην Καστάνιτσας ἀπεσύρθησαν οἱ ἔνοπλοι ἀντάρτες τῶν ὀμάδων Γρηγορίου Μαντζουράνη καὶ Γ. Κονταλώνη καὶ ἔλαβον κατεύθυνσιν πρὸς τὸν σταθμὸν διοικήσεως τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς.

Ἐνῶ προχωροῦσαν, εἰς μίαν κορυφογραμμὴν, ἄνωθεν τῆς Καστάνιτσας, εἰς θέσιν «Ἰτιά» ἐπὶ τοῦ Πάρωννος ἐκάθησαν καὶ ἀνεπαύοντο, κάθε μία ὀμάδα χωριστά, εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀποστάσεως μένουσιν οἱ ὀμαδάρχαι Γ. Μαντζουράνης καὶ Γ. Κονταλώνης καὶ ἀρχίζουν γενικὴν κριτικὴν διὰ τὴν κατάστασιν.

Μερικοὶ ἄνδρες τῆς ὀμάδος Γ. Κονταλώνη ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν:

Μαῦρα κοράκια μὲ νύχια γαμψὰ
πέσανε πάνω στὴν ἐργατιά
ἄγρια κράζουν καὶ αἷμα ζητοῦν
τὸν Δητητρώφ στὴν κρεμάλα ζητοῦν
τοῦ Ντάνεφ... τοῦ Πώπωφ...

Μετὰ ἀκολουθεῖ ἄλλο τραγοῦδι:

Ξεχύνονται τώρα παντοῦ καὶ χτυποῦν
προδότες, φασίστες καὶ ἀντιδραστικούς

Ἡ ἀτμόσφαιρα μὲ τὰ τραγοῦδια αὐτὰ ἦτο ἠλεκτρισμένη. Τί περίεργο! Ἐπάνω στὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ νὰ τραγουδοῦν Βουλγαρικὰ τραγοῦδια! Καὶ ποῖοι; Αὐτοὶ ποὺ ἐβγήκαν γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος! Δὲν ὑπῆρχε καί νένα Ἑλληνικὸ τραγοῦδι νὰ προτιμήσουν;

Ἄλλὰ καὶ ἄλλα ἐρωτήματα ἐδημιουργήθησαν. Τί ἐννοοῦσαν μὲ τὸ δεύτερο τραγοῦδι οἱ ἔνοπλοι ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ; Πῶς δὲν εἶπαν τίποτε ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τοὺς ἀντιδραστικούς κλπ.; Ποίους ἐννοοῦσαν ἀντιδραστικούς; Αὐτὰ συζητοῦν καὶ οἱ δύο ὀμαδάρχαι μὲ ἀγωνία καὶ ἀγανάκτησι, ἰδίως ἀπὸ τὸν ὀμαδάρχην Γρ. Μαντζουράνην... Δὲν πρόφθασαν, ὅμως, νὰ διατυπώσουν τὰ πρῶτα ἐρωτήματά τους καὶ οἱ ἴδιοι ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν:

Βόλγα, Βόλγα τὰ νερά σου...

Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἀπεκάλυψε πλήρως τὶς διαθέσεις καὶ τὰ ὄνειρα καὶ τὸν προσανατολισμὸν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, πού παρουσιάζοντο ὡς Ἕλληνες ἀντάρτες διὰ νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολλὰ ποτάμια πού τὴν διασχίζουν καὶ ποτίζουν τὴν Ἑλληνικὴ γῆ. Πῶς προτίμησαν νὰ τραγουδήσουν τὸν Βόλγα, τὸν ποταμὸ τῆς Ρωσσίας καὶ δὲν θυμήθηκαν τὸν τόπον μας;

Στὸ ἄκουσμα τοῦ τελευταίου τραγουδιοῦ ὁ Γ. Κονταλώνης, ἀνθ)γός, ἐξεράγη καὶ μὲ ἀγανάκτησιν καὶ θυμὸν εἶπε στοὺς ἐνόπλους του:

— Σκαῖστε, σκαῖστε! Τί εἶναι αὐτὰ πού τραγουδατε; Ἐὰν καὶ αὐτοί, καὶ ἔδειξε τοὺς ἀντάρτες τοῦ Γ.ρ. Μαντζουράνη, ἀρχίσουν νὰ τραγουδοῦν τὰ τραγοῦδια τους, τί θὰ γίνουμε; Θὰ σκοτωθοῦμε;

Οἱ ἔνοπλοι ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ σταμάτησαν, μὲν, ἀλλὰ ἀπεκάλυψαν πλεόν τὴν βασικὴν γραμμὴν των καὶ τὴν μεγάλη ἀλήθεια: Ὅτι κεφαλὴ τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ -- ΕΛΑΣ καὶ γενικὸς ὁδηγὸς των ἦτο τὸ ΚΚΕ, τὸ πρακτορεῖον τῶν Βουλγάρων καὶ Σλαύων τοῦ Βόλγα...

Ὁ Γ.ρ. Μαντζουράνης εὐρῆκε τότε τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσῃ ἀνέτως, ὅτι ὁ παλαιὸς του φίλος μόνιμος ἀξίωματικὸς Γ. Κονταλώνης ἔμεινε εἰς τὴν ἐθνικὴν γραμμὴν καὶ ὅτι εἶχε ἐμπλακῆ εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἄθελά του, χωρὶς νὰ συμφωνῆ μὲ τὶς ἀντεθνικὰς γραμμὰς πού ἔδινε στὸν ΕΛΑΣ τὸ ΚΚΕ. Τοῦ ἐπρότεινε, δέ, νὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν κατάστασιν δυναμικὰ, ἀφοπλίζοντες τὴν ἄλλην ὀμάδα τοῦ Γραμματικῆ τοῦ ΕΛΑΣ πού ἦτο Σ.Δ. τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς, νὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ Πάρωνος ἀπὸ τοὺς πράκτορες τοῦ ΚΚΕ — Βουλγάρων καὶ νὰ γίνουν κύριοι τῆς καταστάσεως. Ὁ Γ. Κονταλώνης ἐκούνησε θλιβερὰ τὸ κεφάλι του, τοῦ ἔδειξε τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ὀμάδος του πού τραγουδοῦσε τὰ Σλαβικὰ τραγοῦδια καὶ τοῦ ἐξήγησε, ὅτι ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς ὀμάδος ἐκείνης ὀνόματι Παναγάκης εἶναι τὸ ἄγρυπνο μάτι τοῦ ΚΚΕ εἰς τὴν ὀμάδα του, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἐκεῖνο πού τοῦ ἐπρότεινε... Ὁ ἴδιος, δέ, τοῦ ἐξήγησε ὅτι, ἂν δὲν φορῆ κατέλλο, τὸ κάνει διὰ νὰ μὴν ἐξαναγκασθῆ καὶ βάλῃ τὴν λέξιν ΕΛΑΣ, πού εἶναι ὄργανον τοῦ ΚΚΕ...

Διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν σημειώνομεν ἐδῶ ὅτι ὁ Γ. Κονταλώνης εἰς ὀλόκληρον τὴν κατοχὴν δὲν ἐφόρεσε σκοῦφο καὶ μόνον διὰ νὰ ἀποφύγῃ νὰ βάλῃ τὴν λέξιν ΕΛΑΣ...

5.— ΑΡΠΑΓῆ ΟΠΛΩΝ ΥΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω μὲ τὴν τρίτην ρίψιν ἦσαν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς ἀδιάθετα 315 ὄπλα μὲ ἰκανὸν ἀριθμὸν φυσικῶν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Καστάνιτσας ἐπανῆλθον εἰς ἀρχηγεῖον συμμαχι-

κῆς ἀποστολῆς οἱ ὀμαδάρχοι Γ. Μαντζουράνης καὶ Γ. Κονταλῶνης μὲ τοὺς ἄνδρες τῶν καὶ ἀνέφερον τὰ τῆς μάχης.

Ἐκεῖ, ὅμως, εἶχαν καταφθάσει καὶ ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ΚΚΕ εἰς Λακωνίαν καὶ Ἀρκαδίαν καὶ μόλις ἐπληροφορήθησαν τὰ τῆς ὅλης μάχης Καστάνιτσας ἐξεμάνησαν, διότι τελικῶς ἀφέθησαν ἐλεύθεροι οἱ Ἴταλοι εἰς Καστάνιτσαν καὶ ὑπεστήριζον ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶχαν σκοτωθῆ ἄμέσως. Παρά, δέ, τὰς ἀντιρρήσεις τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ὀμαδαρχῶν ποὺ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην, ἔδωσαν αὐτοὶ ἐντολὴν εἰς μίαν ὀμάδα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ εἰς τὸν παρευρισκόμενον ἀνθ)γόν Μακρῆν νὰ πάρῃ τὴν ὀμάδα αὐτὴν καὶ νὰ προβῆ εἰς νέαν καταδίωξιν τῶν Ἴταλῶν διὰ νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ τοὺς ἐκτελέσῃ, χωρὶς βέβαια νὰ ὑπολογίζουσαν τὰς συνεπειὰς αὐτῆς τῆς ἐνεργείας, δεδομένου ὅτι ὅλος ἐκεῖ ὁ πληθυσμὸς θὰ ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἀπὸ ἀντίτινα τῶν Ἴταλῶν καὶ τόσον προῶρος.

Ἡ ὀμάς, ὅμως, τοῦ ΕΛΑΣ δὲν ὑπολογίζει οὔτε τὴν συμμαχικὴν ἀποστολήν, οὔτε καὶ τὸν ὀμαδάρχη τῆς Γ. Κονταλῶνην καὶ πηγαίνει πρὸς νέαν καταδίωξιν τῶν Ἴταλῶν, γυρίζει, ὅμως, ἄπρακτῆ τὸ ἀπόγευμα. Τότε δίδουσαν οἱ κομμουνισταὶ νέαν ἐντολὴν εἰς τὸν Γραμματικῆν «ἀστραπόγιαννον» νὰ συλλάβῃ τοὺς δύο βραδυποροῦντας Ἴταλοὺς ποὺ εἶχαν ἀποκοπῆ καὶ παραμείνει εἰς Ἅγιον Βασίλειον καὶ νὰ τοὺς ἐκτελέσῃ. . . Πράγματι ἐπῆγε ἡ ὀμάς αὐτὴ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ μετὰ τριήμερον τοὺς ἐξετέλεσε, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς, λόγω τῶν θλιθερῶν συνεπειῶν διὰ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ αὐτὸ ἤθελαν ἀκριβῶς: Θὰ ἄφηναν τὴν εὐκαιρίαν διὰ ἄλλην μίαν αἱμαρραγίαν τῆς Ἑλλάδος;

Λίγες μέρες μετὰ, οἱ Ἴταλοι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο στρατιωτῶν τῶν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπλημύρισαν τὸν Πάρωνα καὶ ἐπλήρωσε ἀκριβὰ ὁ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς, τὰ χωριά Ἅγιος Βασίλειος, Κοσμάς καὶ Καστάνιτσα τὰ ἔκαψαν. Μέσα, ὅμως, εἰς αὐτὴν τὴν σύγχισιν καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἀνησυχίας τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς ἀπὸ ἀναμενομένην ἐπιδρομὴν τῶν Ἴταλῶν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς, ἐδόθη ἐντολὴ ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολήν νὰ μεταφεροῦσαν εἰς ἀσφαλῆ σημεῖα τὰ ἐφόδια τῆς προηγουμένης ῥίψεως μετὰ τῶν 315 ὀπλων. Οἱ παρευρισκόμενοι κομμουνισταὶ ἐπροθυμοποιήθησαν ἀμέσως καὶ διέθεσαν ζωὰ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ὀπλων εἰς ἄλλο μέρος. Ἀλλὰ τὰ μετέφεραν, ὄχι εἰς τὰ ὀρισθέντα μέρη ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς, ἀλλὰ εἰς ἰδικὰ τῶν μέρη, ὅπου ἀμέσως ἐκάλεσαν καὶ ἐξώπλισαν Ἑλληνας τῆς περιοχῆς, «γὰ νὰ πολεμήσουσαν γὰ τὴν Ἑλλάδα. . .» Καὶ ἔτρεξαν μὲ Ἑλληνικὴ καρδιά ὄλοι νὰ ὀπλισθοῦσαν γὰ τὴν ἐλευθερία. Ποῦ νὰ ἤξεραν οἱ δύστυχοι ἐκεῖνοι πρῶτοι ἀντάρτες πῶς θὰ ὑπεχρεῶνοντο ἀργότερον ἀπὸ τὸ ΚΚΕ νὰ στρέψουσαν τὰ ὀπλα κατὰ Ἑλλήνων! . .

Πλησίον τῶν ἐνόπλων αὐτῶν ἐτέθησαν καὶ οἱ πρῶκτορες τοῦ ΚΚΕ, οἱ

καπεταναῖοι καὶ οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταὶ ποὺ κανόνιζαν αὐτοί, πλέον, ποίαν κατεύθυνσιν θὰ πάρουν οἱ σφαῖρες τῶν συμμαχικῶν ὅπλων! . .

Ἔτσι ἔληξε ἡ ἀρπαγὴ τῶν 315 ὅπλων τοῦ Πάρωνος.

6.— ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΚΑΣΤΑΝΙΤΣΑΣ

1. Μετὰ τὴν μάχην Καστάνιτσας τῆς 26ης Μαΐου 1943 καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δύο Ἰταλῶν στρατιωτῶν, οἱ Ἰταλοὶ βεβαιώνονται πλέον ὅτι ὑπῆρχον ἀντίρροτοι εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Πάρωνος. Ἀρχίζουσι γενικὰς ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις μὲ πολλὰς δυνάμεις. Μία Ἰταλικὴ φάλαγξ ξεκκινᾷ ἀπὸ Σπάρτην, ἀπὸ νότιον πρὸς βόρειον Πάρωννα, ἄλλη φάλαγξ ἐκ Τριπόλεως πρὸς νότιον Πάρωννα καὶ τρίτη ἐκ Ναυπλίου, ἀποθιβασθεῖσα εἰς Ἄστρον καὶ Ἅγιον Ἀνδρέαν, μὲ κατεύθυνσιν τὸν βορειανατολικὸν Πάρωννα. Ἐπὶ 45 ἡμέρας ἀλώνισαν τὸν Πάρωννα ἀναζητοῦντες τοὺς ἐκτελεσθέντας δύο Ἰταλοὺς στρατιώτες. Ἐληλάτησαν τὰ πεδινὰ χωριὰ τῆς Κυνουρίας Ἅγιον Ἀνδρέαν, Καρακοβούνιον, Κούτρουφα, Ἄστρον, Μελιγοῦ, Τυρόν, Μέλινα κ.ἄ. συναποκομίζοντες ζῶα καὶ κτήνη μαζὶ μὲ τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν χωρικοῦς. Ἐκαψαν πολλὰ σπίτια καὶ ἐληλάτησαν ἐπίσης τὰ ὄρεινὰ χωριὰ τοῦ Πάρωνος Καστάνιτσα, Πραστόν, Σίταινα, Ἅγιον Βασίλειον, Ἅγιον Κοσμᾶ.

Ἐκαψαν ἐπίσης καὶ ἐληλάτησαν τὴν κομόπολιν Καρναὶ (Ἀράχωβα) Λακωνίας καὶ Βαμβακοῦ κ.ἄ. Ἐβασάνισαν, ἐταλαιπώρησαν, ὅσους ἤθελαν, συνέλαβον ὅσους ἤθελαν καὶ μετὰ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς βάσεις τῶν.

2. Ἡ συνεχὴς κίνησις τῶν Ἰταλικῶν ἀποσπασμάτων εἰς Πάρωννα, μαζὶ μὲ ἄλλους λόγους, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Πάρωννα ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ Χάρικτον — Ταβερναράκη καὶ νὰ διαπεραιωθῇ εἰς Ταύγετον, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Δύο ὀμάδες τοῦ ΕΛΑΣ μὲ καθαρὸν πλέον πρόγραμμα κομμουνιστικόν, κατευθύνονται πρὸς τὸν νότιον Πάρωννα, ἀποφεύγουσαι τὴν ἐπαφὴν μὲ τὰ Ἰταλικά ἀποσπάσματα. Τοὺς δύο Ἰταλοὺς τοὺς ἐσκότωσαν δολίως, διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀντίποινα καὶ ἐρήμωσιν εἰς τὰ χωριὰ, ἀλλὰ μάχην κατὰ μέτωπον δὲν ἐπεδίωκον. Τὰ ὅπλα καὶ τὰ φυσίγγια τὰ ἤθελαν διὰ ἄλλους σκοποῦς.

Οἱ ἄνδρες τοῦ Γ'. Μαντζουράνη, εὐφροδέντες πρὸ τῆς κυκλωτικῆς κινήσεως τῶν Ἰταλικῶν ἀποσπασμάτων, ἀναγκάζονται νὰ διαλυθοῦν καὶ ἄλλοι νὰ κατορθώσουν νὰ διαφύγουν πρὸς Μέσην Ἀνατολήν ἀπὸ ὄρμον Φωκιανὸν πλησίον Λεωνιδίου διὰ τοῦ ἐξοπλισμένου πλοιαρίου, ποὺ ἔφερε τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην καὶ μὲ πλοίαρχον τὸν Μαυροειδῆν καὶ ἄλλοι ἄνδρες νὰ διασκορπισθοῦν εἰς τὰ γύρω χωριὰ ἀπ' ὅπου κατήγοντο.

Ὁ Μαντζουράνης προσπαθεῖ νὰ διαφύγῃ εἰς τὰ χωριὰ Πλατανάκι, Ἄ-

γιον Βασιλείον και Παλαιοχώριον, παρουσιάζεται ως τυρέμπορος με πλαστήν ταυτότητα ως Δημήτριος Ἀθανασιάδης ἀπὸ τὸ Γαλάτσι Ἀθηνῶν.

Κατευθυνόμενος πρὸς Κοσμάν Πάρωνος, μετὰ τριῶρον πορείαν ἔφθασε εἰς τὸ χωρίον Ζαραφῶνα, ὅπου τὸν συνέλαβον οἱ Ἴταλοι μαζί με ἕναν ἀντάρτην τοῦ Ἑλληνοαμερικανὸν Βίλη και τοὺς ἐφυλάκισαν. Ἐπειτα ἀπὸ ἐξαντλητικὴν ἀνάκρισιν τὸν μὲν Βίλη τὸν ἄφησαν, διότι ἐβεβαίωσαν οἱ χωρικοὶ ὅτι τὸν ἤξεραν, ἐνῶ ἐκράτησαν τὸν «Δῆμο Ἀθανασιάδην», ὡς παρουσιάζετο ὁ Μαντζουράνης και τὸν ἀρχίζουν στὸ ξύλο ἐπὶ πενθήμερον με δραστικὴν τὸν προδότην Κοζομπόλην. Ἐκεῖ φέρουν και δύο τροφοδότες τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τὸ χωριὸ Τζίτζινα. Καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς μεταφέρουν εἰς Σπάρτην, ὅπου τοὺς φυλακίζουν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς φυλακὰς Σπάρτης. Ὁ Μαντζουράνης καταστρώνει σχέδιον ἀποδράσεώς του κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν τροφίμων τῶν φυλακισμένων, πὺ ἀναλαμβάνουν ὡς ἀγγαρία μερικοὶ κρατούμενοι. Συνεννοεῖται με τοὺς δύο ἄλλους φυλακισμένους τροφοδότες τῆς ἀποστολῆς και εἰς μίαν ἔξοδὸν των εἰς τὴν ἀγορὰν Σπάρτης, κατόρθωσαν και οἱ τρεῖς νὰ ἀποδράσουν. Ὁ Μαντζουράνης ἔφθασε εἰς Κουδουνίτσαν εἰς τὸν Παπᾶ Ἀνδρέαν Καλαβρυτινόν, μετὰ εἰς Ἀράχωβα, εἰς Βέρβαινα, Ἁγιον Πέτρον, Βούρβουρα, Ἁγιον Ἀνδρέα Κυνουρίας. Ἐκεῖ εὗρηκε τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα τῆς ομάδος του.

3. Εἰς Καστρὶ Κυνουρίας γίνεται σύσκεψις τῶν ἀξιωματικῶν τῆς περιοχῆς πρὸς μελέτην τῆς ὅλης καταστάσεως, μετὰ τὴν μάχην Καστάνιτσας, τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν κομμουνιστῶν εἰς Πάρωννα και τὴν μεταστάθμισιν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς ἀπὸ Πάρωννα εἰς Ταύγετον.

Εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἔλαβον μέρος οἱ ἀξιωματικοὶ Κ. Μητρέλης Δ. Μανσόλας, Χαλοῦλος, Κ. Γκρανιαῖς, Ν. Πετροῦκος, Γρ. Μαντζουράνης κ.ἄ.

Ἐξητάσθη ἡ δυνατότης ἀνασυγκροτήσεως τῆς ομάδος Μαντζουράνη ἐπὶ τοῦ Πάρωννος. Τοῦτο, ὅμως, ἦτο ἀδύνατον, διότι οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν μάχην Καστάνιτσας εἶχαν ἀρπάξει τὰ ὑπόλοιπα ὅπλα και εἶχαν ὀπλίσει πολλοὺς ὑπὸ τὰς διαταγὰς των πλέον. Ἦσαν ἄνω τῶν 370 ἐνόπλων τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀποφασίζεται, κατόπιν αὐτῶν ἡ μετάβασις εἰς Ταύγετον και ἡ ἀνασυγκροτήσις ἐκεῖ τῆς ομάδος Μαντζουράνη και ἡ ἀνασυγκροτήσις ἐκεῖ ἄλλων δύο ομάδων ὑπὸ Κ. Μητρέλην και Δημ. Μανσόλαν, με τὸν ἀπώτερον σκοπὸν νὰ μεταφερθοῦν ἀργότερον εἰς Πάρωννα πρὸς ἐγκατάστασιν εἰς Πάρωννα και ὑποδοχὴν ἄλλων ῥίψεων και ἐξοπλισμὸν και ἄλλων ομάδων.

Οἱ ὡς ἄνω ἀξιωματικοὶ και ὁ Μαντζουράνης με μία ομάδα ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Ἀργύριον Παπασιζονόμου, με ὄδηγὸν τὸν ἀνθ)γὸν Π. Κατσαρέα, ἔφθασαν εἰς Ταύγετον και συνέχισαν τὸν ἀγῶνα. Εἰς Δυρράχιον ἔγινε ἡ ἀνασυγκροτήσις τῆς ομάδος Μαντζουράνη, ἀλλὰ τὰ ἄλλα σχέδια δὲν ἐπραγματοποιήθησαν.

Ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ Πάρων

νωνος μετέβησαν εἰς περιοχὴν Ταυγέτου καὶ κατὰ τὸ σχέδιόν των ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Βασιλικῆς καὶ Ταυγέτου καὶ τελικῶς ἐματαιώθη ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἰς Πάροννα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

1.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ Ε.Σ. ΛΥΤΡΑΧΙΟΥ — ΤΑΨΥΓΕΤΟΥ

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, εἰς Λυτράχιον εἶναι ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1942 — Ἰανουαρίου 1943, ὁ λοχαγὸς Σταῦρος Νικολόπουλος, σταλεὶς ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς Καλαμάτας. Ἐκεῖ εἶναι οἱ ἐντόπιοι ἀξιωματικοὶ ὑπ)γὸς Πέτρος Κεφάλας καὶ ἀνθ)γὸς Ι. Λαδάς, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὀργανώσει τὸ Λυτράχιον καὶ τὴν περιοχὴν. Πρὸ τῆς ρίψεως ὅπλων ἔφθασαν εἰς Λυτράχιον ὁ ἀνθ)γὸς Εὐστάθιος Γιάνναρης, ὁ ἀνθ)ρχος Σ. Νικητέας, ὁ ἀνθυπομοίραρχος Ι. Τσαρούχης, ὁ ἀνθυπίλαρχος Ι. Μπιτσάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Πατσάκος, ὁ ὑπ)γὸς Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Ἄρης Ρετζέτης, Κ. Οἰκονομάκος, Ἄπ. Ζαλαχώρης, ὁ Σπ. Βανικιώτης κ.ἄ.

Ἐπιλείπονται πλέον μόνον ὅπλα. Διὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν ἀποστολὴν Κουρκουτᾶ καὶ Κόκκινου, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος κατώρθωσε νὰ συναντηθῆ μετὰ τὸν ὑπ)γόν Γ. Ταβερναράκη εἰς Σπάρτην. Ὁ ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης ὀργάνωσε τὴν ἀποστολὴν ἑτέρας ὁμάδος συνδέσμων μετὰ ταυτοχρόνου ρίψεως ὀπλισμοῦ εἰς Ταΰγετον, ἐπέτυχε, δέ, τὴν μεταφορὰν τῆς ἀποστολῆς Χάρικτον ἀπὸ Πάρωνα εἰς Ταΰγετον.

Κατὰ Μάϊον ἔπεσε ἡ ἀποστολὴ λοχαγοῦ Φρέύζερ — Γυφτοπούλου, ὁπότε τὴν 12 Μαΐου 1943, ἐπιτυγχάνεται ρίψις ὀπλισμοῦ ὑπὲρ τοῦ Ε.Σ. εἰς περιοχὴν Λυτράχιου καὶ ἐν συνεχείᾳ γίνονται καὶ ἄλλες τρεῖς ρίψεις τὴν 15. 6.1943, εἰς θέσιν «Λίμνες» Λουγανίκου, μετὰ τὴν ἄφιξιν ἐκ Πάρωνος τοῦ ταγ)ρχου Χάρικτον καὶ τοῦ ὑπ)γοῦ Γ. Ταβερναράκη. Δημιουργεῖται, πλέον, ἓνα ἀξιόλογον σῶμα ἀνταρτῶν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» Ε.Σ. ἐκ 319 ἀνταρτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων 120 ἀξιωματικοὶ κατώτεροι. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1943, μετὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν εἰς θέσιν «Λίμνες» ρίψιν ἧ καὶ ἀργότερον, συνεκροτήθησαν εἰς Λυτράχιον Ταΰγету αἱ ἐξῆς ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ:

1) Ὅμας ὑπ)γοῦ Βασιλείου Χριστογιαννοπούλου ἀπὸ Χοιράδες Μεγα-

λοπόλεως. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Τουρκαλίεκα — Χοιράδες Μεγαλοπόλεως.

2) Ἐφ. ἀνθ)γοῦ Πεζ. Σπύρου Μαυροειδῆ ἐκ Καλαμάτας.

3) Ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἰωάννου Λαδᾶ εἰς τὴν περιοχὴν Ρεΐτσας τοῦ Ταυγέτου.

4) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Σπήλιου Βανικιώτου εἰς περιοχὴν Ἄνω Μεσσηνίας.

5) Ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Ζαχαρία Γιαννακάκη εἰς τὴν περιοχὴν Κρουτοῦ-
νι Ταυγέτου.

6) Ὁμάς ὑπ)γοῦ Γ. Κοκκῶνη εἰς περιοχὴν Πηγαδίων.

7) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Βασιλείου Πρεκετῆ ἀπὸ Γραικοῦ Μεγαλοπόλεως εἰς
περιοχὴν Δυρραχίου.

8) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Παν. Πλακουδάκη ἀπὸ Μαυρομμάτι Ἰθώμης εἰς
περιοχὴν Δυρραχίου.

9) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Γ. Μπασακίδου ἀπὸ Εὔαν Μεσσηνίας.

10) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Ἀχιλλέως Δρακοπούλου ἀπὸ Πλατὸ Μεσσηνίας.

11) Ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἀλεξάνδρου Καραδημητροπούλου εἰς τὴν πε-
ριοχὴν Πολιανῆς.

12) Ὁμάς τοῦ ἔφ. ἀνθ)γοῦ Γ. Κερκεμέζου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χω-
ρίου Καμάρα Μεγαλοπόλεως.

13) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Βασιλείου Κόσσυφα ἀπὸ Πλατὸ Μεσσηνίας.

14) Ὁμάς τοῦ ἀρχηγείου ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κων. Οἰκονομάκον.

15) Ὁμάς ἀνθ)γοῦ Εὐσταθίου Γιάνναρη ἀπὸ περιφέρειαν Πύλου.

16) Ὁμάς πολυβόλων ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κων. Παναγόπουλον.

17) Ὁμάς ὑπ)γοῦ Ι. Μπιτζάνη ἀπὸ Θουρίαν Μεσσηνίας.

18) Ὁμάς ἀνθυπομιοράρχου Ἰωάννου Τσαρούχη ἀπὸ τὸ Ζευγολατιὸ
Τριπόλεως.

19) Ὁμάς τοῦ ὑπ)γοῦ Ἄρη Ρετζέπη μὲ τὸν ἐπιλοχίαν Λάκην Θεοφανό-
πουλον. Ἐπίσης,

20) Ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Λεωνίδα Νασοπούλου ἀπὸ Ψάρι — Τριφυλίας.

21) Ἀνθ)γοῦ Ἰππικοῦ Νικ. Μέλλιου.

22) Ἀνθ)γοῦ Δημ. Κυριακουλάκου.

23) Ἀνθυπιάρχου Σωτηρίου Νικητέα.

24) Ἀνθ)γοῦ Κατσαρέα.

25) Ἀνθ)γοῦ Π. Πατσάκου.

26) Ὁμάς ἀνθυπασπιστοῦ Ἰωάννου Καζόζη

27) Ὁμάς ἀνθ)ρχου Λεωνίδα Γεωργουλέα ἀπὸ Ἄλτομουρὰ Οἰτύλου.

28) Ὁμάς ἀνθυπασπιστοῦ Παν. Κουτσίκου εἰς περιοχὴν Ἁγίου Νικήτα.
Διοικηταί, δέ, λόγων ἀνέλαβον ἀπ' ἀρχᾶς ἢ ἀργότερον οἱ ἑξῆς:

1) Σταῦρος Νικολόπουλος, λοχαγὸς ἀπὸ Καλαμάταν.

2) Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος, λοχαγὸς ἀπὸ Πλατὸ Μεσσηνίας.

3) Ἀθανάσιος Οἰκονομόπουλος, λοχαγὸς ἀπὸ Καλλιροθῆ Μεσσηνίας.

- 4) Κίμων Καλλιμόπουλος, λοχαγός ἐκ Λακωνίας.
- 5) Πέτρος Κεφάλας, ὑπ)γός ἀπὸ Δυρράχι.
- 6) Παν. Γαλιώτος, ὑπ)γός ἀπὸ Πλατὸ Μεσσηνίας.
- 7) Ἀπόστολος Ζαλαχώρης, ὑπ)γός.
- 8) Δημ. Κωνσταντόπουλος, λοχαγός ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας.
- 9) Ἰωάννης Κατσιάρης, ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ομάδων ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἰταλικά τουφέκια, ὄπλοπολυβόλα καὶ δύο πολυβόλα, ἐλάχιστα δέ, ἦσαν ἀγγλικῆς προελεύσεως, κυρίως στέν καὶ περιστροφά. Ὁ ἱματισμός τῶν ἀνδρῶν ἦτο ἐφθαρμένος, ἀγγλικῆς κατασκευῆς.

Κατὰ τὴν συγκρότησιν τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων εἶχεν ἀποφασισθῆ νὰ περιληφθοῦν μόνον κατώτεροι ἀξιωματικοί, ἀποκλειομένης πάσης ἀναμίξεως ἀνωτέρων καὶ κυρίως ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ συν)ρχου καὶ ἄνω. Οἱ ἀνώτεροι παρηκολουθοῦντο περισσότερο ἀπὸ τοὺς κατακτητάς, ἄλλωστε εἰς τὰς κακοτυχίας καὶ περιπετείας τῶν βουνῶν ἀντέχουν περισσότερο οἱ νεώτεροι. Πρέπει, ὅμως, νὰ τονισθῆ ὅτι διὰ τὴν τελικὴν συγκρότησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ομάδων ἦτο ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν τριῶν, συνταγματαρχῶν Δ. Παπαδόγκωνα, Ἀθαν. Γιαννακοπούλου καὶ Ἀντ. Πέππα. Κατέβαλον κάθε προσπάθειαν νὰ συγκερατήσουν εἰς τὴν ἐθνικὴν παράταξιν τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς προφυλάξουν ἀπὸ τὰ παραπλανητικὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ συν)ρχης Διον. Παπαδόγκωνας, ἐνῶ κατ' ἀρχὴν ἦτο ἀντίθετος εἰς ἀνταρτικὴν δράσιν, δι' οὗς λόγους ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ὅταν συνεκροτήθησαν οἱ ομάδες, ἐξεδήλωσεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ συνήνεσε διὰ τὴν ἄνοδον εἰς Ταῦγετον τοῦ συν)ρχου Ἀθ. Γιαννακοπούλου, ὅστις ἦτο νεώτερός του καὶ ἀντεῖχεν περισσότερο εἰς τὰς κακοτυχίας. Ὁ συν)ρχης Ἀθ. Γιαννακόπουλος, εὐρισκόμενος εἰς τακτικὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ὄπλαρχηγούς τοῦ Ε. Σ. Δυρραχίου, μέσω τοῦ λοχαγοῦ Ζαμπούρου καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν, τὴν 16ην Ἰουλίου 1943, ἐγκαταλείπει τὴν Καλαμάτα καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἀνθ)γοῦ Ι. Λαδᾶ, ἀπὸ τὸ Δυρράχιον, πού εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὸ Δυρράχι, ἀνέβηκε εἰς τὸ Δυρράχιον καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Εἰς Καλαμάταν ξυμεινεν ὁ συν)ρχης Ἀντώνιος Πέππας, ὅστις ἀνέλαβε νὰ ἐπικοινωνῆ μὲ τὸν Γιαννακόπουλον τακτικῶς. Ἡ ἀνάληψις τῆς διευθύνσεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου ἀνεκοινώθη ἀμέσως εἰς τὸ Σ.Μ.Α. τὸ ὁποῖον καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Γιαννακόπουλον ἀρχηγὸν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, μόλις ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. ἀπέστειλε τηλεγράφημα εἰς τὴν ἐν Καίρῳ Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ἣτις καὶ ἀνεγνώρισε τοῦτον ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἀντιστάσεως. ὁ δέ, Βασιλεὺς Γεώργιος τοῦ ἀπέστειλε καὶ συγχαρητήριον τηλεγράφημα διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς διοικήσεως τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ.

Εἰς τὸ Δυρράχιον, πλέον, καταφθάνουν ἑκατοντάδες ἀξιωματικοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Πελοποννήσου. Ἐκεῖ ἔφθασε καὶ ὁ ἀντ'ορχης Κ. Γεωργίου, ἀπεσταλμένος τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἀλλὰ ἦτο ἀνεπιθύμητος παρ' ὧν, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Εἰς Δυρράχιον ἔφθασε ἀπὸ Λακωνίαν ὁ ἄρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος καὶ ἀποφασίζεται νὰ ἐγκατασταθῇ μὲ τοὺς Λάκωνες εἰς τὴν ὄχυρὰν θέσιν «Βασιλική» Ταυγέτου, νὰ ὀχυρωθῇ ἐκεῖ μὲ ὅτι πρόχειρα ὄπλα ἐξεύρη καὶ νὰ περιμένῃ ἐκεῖ ρίψεις ὄπλων.

Ἀποφασίζεται ἐπίσης νὰ γίνουν ρίψεις α) εἰς Πηγὰδια διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἐκεῖ τῆς ὁμάδος ὑπὸ τὸν Καμαρινέαν καὶ Κοτσωναίου, β) εἰς τὸ ὄρος Φαρμακᾶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐκεῖ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν ταγ'ορχην Βαζαῖον καὶ γ) εἰς Ἡλείαν διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ταγ'ορχου Χρ. Καραχάλιου. Εἰς Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν, εἶχαν ἤδη συγκροτηθῆ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον μὲ τὴν ἀποστολὴν Ρίντ — Γιαννοπούλου.

Ἡ συγκρότησις τόσου ἀξιωμαχοῦ σώματος ἀνταρτῶν εἰς Δυρράχιον — Ταυγέτου, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἐκδηλωθῇ ἀμέριστος ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅλης τῆς Πελοποννήσου. Ὅλοι ἐξεφράζοντο μὲ περιφρόνησιν πρὸς τὴν ἀπειλὴν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Ἀπὸς τὰς περιοχὰς Μεσσηνίας — Λακωνίας Ἀρκαδίας συρρέουν καθημερινῶς ἑκατοντάδες καὶ ζητοῦν ὄπλα. Ἡ συγκίνησις ὄλων ἦτο ἀπερίγραπτος. Δυστυχῶς δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος ὄπλισμός, οὔτε ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ πλέον ἄλλος. Θλιμένοι καὶ κλαίοντες, ὅσοι δὲν ἐπῆραν ὄπλα, ἐπιστρέφουν στὰ χωριά των, μὲ τὴν ἐλπίδα μόνον νὰ κληθοῦν, μόλις γίνουν νέες ρίψεις.

Ἴδον τί γράφει σχετικῶς ὁ στρατηγὸς Γιαννακόπουλος:

«... Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς μου εἰς τὸ Δυρράχι, ἐπλημύρῃσε τὸ Δυρράχι ἀπὸ κόσμον, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ καταταγῇ διὰ νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ἀτελευθερώσεως τῆς Πατρίδος μας. Ἐλέγαμε εἰς ὄλον αὐτὸν τὸν κόσμον: «φύγετε, φύγετε, φύγετε, δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς, θὰ σᾶς εἰδοποιήσωμεν». Ἀπεστείλαμε ἀγγελιοφόρους πρὸς ὅλας τὰς γύρω περιοχὰς διὰ νὰ συστήσωμεν εἰς ὄλους νὰ μὴν ἔρχωνται. Ἐπρεπε νὰ περάσῃ ἓνα δεκαήμερον περίπου, διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ σταματήσωμεν ὄλην αὐτὴν τὴν κοσμοσυρορῆν. Πλέον ἀπὸ 1.000 θὰ ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀνῆλθον εἰς τὸ Δυρράχι διὰ νὰ καταταγοῦν ὡς ἐθελονταὶ καὶ οἱ ὁποῖοι ἀπεχρεώθησαν νὰ ἐπιστρέψουν πρὸς τὰ ὀπίσω».

Ρίψεις, ὅμως, ἄλλες δὲν ἔγιναν πλέον εἰς κανένα μέρος τῆς Πελοποννήσου, διότι ἐν τῷ μεταξῷ οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν καὶ τὸ Σ.Μ.Α. ἀνεκοίνωσεν παῦσιν περαιτέρω ρίψεων, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Οἱ κομμουνισταὶ, ἀνησυχοῦν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Ε. Ταυγέτου, διαβάλλουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ λόγους, μὲ ἔντυπα, μὲ

ψευδοσύμφωνα κλπ. Συγκροτοῦν συσκέψεις μὲ μοναδικὸν θέμα πῶς θὰ ἐπι-
τεθοῦν καὶ θὰ διαλύσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

2.— ΠΡΟΚΗΡΤΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΑΘ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ συν)ορχης Ἀθ. Γιαννακόπουλος μόλις ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῶν ἀν-
ταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταῦτέτου, ἀπηύθυνεν τὴν 17.7.43, πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λα-
ὸν μίαν ἱστορικὴν πράγματι προκήρυξιν, ὅπου ὑπερηφάνως τονίζεται ἡ ἔναρ-
ξις τοῦ ἐνόπλου ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ ἀνασυγκρότησις τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ Στρατοῦ. Σαφῶς, δέ, διακρίνεται ὅτι ὁ ἀγὼν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.
δὲν ἔχει πολιτικοὺς σκοποὺς, ἀλλὰ μόνον ἐθνικοὺς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς
ἐλευθερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος. Παραθέτομεν ὡς ἔχει τὴν
προκήρυξιν αὐτήν.

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Τ Ε Ι Σ

Πρὸς τοὺς Μεσσηνίους καὶ Λάκωνας.

1) Ἐν ὀνόματι τῶν νομίμων ἀρχῶν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ἀνασυγ-
κροτοῦμεν τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν εἰς τὴν περιοχὴν μας διὰ τὴν ἀπελευθέ-
ρωσιν τῆς Πατρίδος μας.

2) Προσκαλοῦμεν τὰ διάφορα ἔνοπλα τμήματα τῆς ὑπαίθρου νὰ τε-
θῶσι ὑπὸ τὰς διαταγὰς καὶ σκέπη τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ νὰ
πειθαρχήσωσι εἰς τοὺς νόμους καὶ στρατιωτικοὺς κανονισμούς. Κάθε τοιοῦ-
τον, πού δὲν θὰ δεχθῆ νὰ συμμορφωθῆ μὲ τὴν πρόσκλησίν μας καὶ θὰ ἐπι-
χειρήσῃ νὰ ἀντιδράσῃ εἰς τὸ ἔργον μας, θὰ κτυπηθῆ καὶ θὰ διαλυθῆ διὰ τῆς
βίας.

3) Θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτιστι-
κῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτῶν πεποιθήσεων. Κάθε ἄτομον ἢ ὀργάνωσις ἔχουν
τὴν ἐλευθερίαν τῶν πεποιθήσεών των, ἀρκεῖ μόνον αἱ πεποιθήσεις αὗται νὰ
μὴ στρέφονται κατὰ τῆς ἐννοίας τῆς Πατρίδος, τῆς θρησκείας καὶ τῆς οἰ-
κογενείας. Κανεὶς, ὅμως, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιχειρῇ νὰ μᾶς τὰς ἐπι-
βάλλῃ διὰ τρομοκρατικῶν μεθόδων.

4) Θὰ ἐμπεδώσωμεν τὴν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ὑπαίθρου, ὅπου ἄτο-
μα ἢ ὁμάδες κακοποιοῦν, ληστεύουν καὶ τρομοκρατοῦν φιλησύχους πολίτας.
Τοῦτο θὰ κτυπηθῆ ἀμειλίκτως.

5) Θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ὁμαλὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν δουλείαν εἰς τὴν

ἐλευθερίαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ξένων στρατευμάτων καὶ θὰ κτυπήσωμεν πᾶσαν τρομοκρατικὴν προσπάθειαν πρὸς ἐπιβολὴν διὰ τῆς βίας ἀνατρεπτικῶν ἀρχῶν.

6) Οἱ ἀξιοματικοὶ ξένοι πρὸς πᾶσαν πολιτικὴν διαμάχην, ἠγωνίσθησαν καὶ θ' ἀγωνισθῶσι ἐπὶ κεφαλῆς ἀπάντων τῶν ἐθνικοφρόνων Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐλευθεριῶν αὐτῶν καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος.

7) Μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ διέλθωσιν ἀπὸ τὰ χωρία τμήματα τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν τάξιν καὶ νὰ καθαρίσουν τὴν ὑπαιθρον ἀπὸ τὰ κακοποιὰ καὶ ἀναρχικὰ στοιχεῖα συνιστῶμεν εἰς τὸν λαὸν νὰ ὀπλισθῇ μὲ ὑπομονὴ καὶ ψυχικὴν ἀντοχὴν καὶ ν' ἀντιδράσῃ δι' οἶων μέσων δύναται. Οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων νὰ συνδράμωσι τὸ βαρὺ ἔργον μας.

Ζήτω τὸ Ἔθνος

Ἄθων. Γιαννακόπουλος

Συνταγματάρχης».

Ἡ προκήρυξις αὕτη εἶχε τεραστίαν ἀπήχησιν εἰς τὸν λαόν. Ἦτο τὸ ἐγερετήριο ἰσχυρὸν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἦτο τὸ ἐλπιδοφόρον κήρυγμα διὰ τὴν ἐπικειμένην ἀπελευθέρωσιν.

3.— ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΙΣ ἈΝΤΑΡΤΩΝ ΔΥΠΡΑΧΙΟΥ

α.— ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου Ταυγέτου τὸν μὲν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν ἐνεθουσίασε, τοὺς δὲ Ἱταλο-γερμανοὺς καθήλωσε εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Ἦτο πλέον πασίγνωστον, ὅτι ἡ ἀνοδος τῶν πατριωτῶν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταυγέτου ἦτο ἐλευθέρωσις. Κανένας ἐχθρὸς δὲν ἐμπόδιζε τὴν ἐπίσκεψιν ἐκεῖ τῶν πατριωτῶν, τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν κατάταξιν των, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχαν ὅπλα. Μόνον οἱ κομμουνισταί, ἡγέται τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἀνησυχοῦν καὶ ἀναφέρουν εἰς τὸ κεντρικόν τους κατάστημα, ὅτι οἱ ἐθνικόφρονες εἶναι πλέον ἔνοπλοι. Ἀλλά, καλῶς ἢ κακῶς, κανεὶς δὲν ἐταράχθη τότε ἀπὸ τὰς ἐνεργείας των. Ὁ (συν)ορχησ Γιαννακόπουλος ἀρχίζει μὲ ταχύον ρυθμὸν τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὁμάδων τοῦ ἐπιτελείου του, τῆς κεντρικῆς διοικήσεως τῶν ἐπαφῶν του μὲ τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸ Σ.Μ.Α. Χαρακτηριστικὴ τῆς παρατηρουμένης ὁμοῦ καὶ τάξεως εἶναι ἡ ἐξῆς διαταγὴ του μὲ τὸ ψευδώνυμον «Βασιλείου», ἀνευρεθεῖσα εἰς τὸ διασωθὲν ἀρχεῖον ἰλαρχοῦ Βρετάνου:

«Ἑλληνικὸς Ἐπαναστ. Στρατὸς

Ἀρχεῖον

Ἀριθ. πρωτ. 103.

ΔΙΑΤΑΓΗ

Τοὺς κάτωθι ἀξιωματικούς τοποθετῶ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον μου δι' ἐκτέλε-
 σιν ὑπηρεσίας ὡς ἑξῆς:

- 1) Ἰαρχον Βρεττάκον Τ., ὡς ἄμεσον βοηθὸν μου.
- 2) Ἵπ)γὸν Μηχ. Ρετζέπην.Α., ὡς διευθυντὴν 1 γραφείου.
- 3) Λοχαγὸν Πυρ)κοῦ Ζαμποῦρον Ὁδ., ὡς διευθυντὴν 2 γραφείου.
- 4) » » Ντόκον Παν., ὡς διευθυντὴν 3 γραφείου.
- 5) Ἀνθ)στὴν Πεζ. Λεβιάκον Νικ., διὰ τὸ πρωτόκολλον καὶ διεκπε-
 ραίωσιν.
- 6) Ταγ)ρχην Πεζ. Παπαλεκάκον, ὡς σύνδεσμον.
- 7) Ἵπ)γὸν Πεζ. Μαριόλην Παν., ὡς σύνδεσμον.
- 8) Ἵπ)γὸν Πεζ. Γορανίτην Δημ., ὡς σύνδεσμον.
- 9) Ἀνθ)γὸν Πεζ. Δραγουμάνον, ὡς σύνδεσμον.
- 10) Ἀνθ)γὸν Πεζ. Μιχαλακάκον Θωμ., ὡς σύνδεσμον.

Βασιλείου».

Πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις στέλλονται ἀντάρτες, πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς
 θέσεως καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος συνεννοεῖται μὲ τοὺς συνεργάτας του, ὁ-
 πλαρχηγούς καὶ ἄλλους ἐπιτελικούς ἀξιωματικούς, διὰ τὴν ὄλην ἀνάπτυξιν
 τῆς δυνάμεως καὶ τῆς θέσεως τῶν ἀνταρτῶν. Ὅλοι συμφωνοῦν, καθὼς καὶ
 ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ τοῦ Σ.Μ.Α. νὰ μείνουν ἐξοπλισμένοι εἰς Δυρράχιον,
 ὄχι περισσύτεροι τῶν 300 ἀνταρτῶν, ἄλλοι 300 ἀντάρτες νὰ ἐξοπλισθοῦν εἰς
 περιοχὴν Πηγάδια καὶ ἄλλοι 300 ἀντάρτες εἰς Βασιλικὴν ὑπὸ τὸν Ἰαρχον
 Τηλέμαχον Βρεττάκον, δηλ. νὰ φθάσουν εἰς 1.000 περίπου ἐνόπλους ἀντάρ-
 τες. Ἐγεννᾶτο θέμα τροφοδοσίας των καὶ ταχείας κινήσεώς των, ἐν περιπτώ-
 σει ἐπιθέσεων τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπίσης ἄλλοι 1.000 ἀντάρτες ἔνοπλοι, ἐφεδρι-
 κοί, θὰ ἦσαν στὰ χωριά των μὲ κρυμμένα τὰ ὄπλα των καὶ θὰ ἠνοῦντο μὲ
 τοὺς ἄλλους, τοὺς φανεροὺς ἀντάρτες, εἰς τὴν κρίσιμον στιγμὴν τῆς ἀποθά-
 σεως. Εἰς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, ἀπεφασίσθη ἡ ρίψις ὄπλων εἰς Βα-
 σιλικὴν εἰς τὰς ἐκεῖ ὁμάδας ὑπὸ τὸν Ἰαρχον Βρεττάκον καὶ ἡ ρίψις ὄπλων
 εἰς Πηγάδια — Ἀλτομυρᾶ Ταυγέτου, ὅπου ἦσαν ὁ λοχαγὸς Κοτσώνης καὶ
 ὁ ἀνθυπομοίραρχος Γεωργουλέας.

Τέσσαρες ἀσύρματοι εἶχον ἐγκατασταθῆ μεταξὺ Δυρραχίου καὶ Ἀγί-
 ου Νικήτα, διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ δι' ὅλα τὰ θέματα μετὰ τῆς εἰδικῆς ὑ-
 πηρεσίας τοῦ Σ.Μ.Α. Ὁ ἕνας ἀσύρματος ἦτο τοῦ ταγ)ρχου Χάρικτον καὶ
 τοῦ ὑπ)γοῦ Γ. Ταβερναράκη, ὁ δεύτερος τοῦ λοχαγοῦ Φρεῦζερ μὲ ἀσυρμα-
 τιστὴν τὸν ἀνθ)γὸν Ζαχαριαν Μήνην, ὁ τρίτος τοῦ ἀνθυποσηναγοῦ Ἀνα-
 στασίου Μήνη, διὰ τὴν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν πληροφοριῶν καὶ ὁ τέταρτος ἀσύρ-
 ματος ἦτο ἐφεδρικός. Ἐκεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ταυγέτου εἶχε ἐγκαταστα-

θῆ ἓνα ἀξιόλογο κέντρον τηλεπικοινωνιῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ποῦ ἐλάμβανεν καὶ ἔστελλε μηνύματα ἐλευθερίας. Τὸ Σ.Μ.Α. ἦτο πλέον ἐνημερωμένον ἐπὶ τῆς ὅλης καταστάσεως τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Διὰ τὴν ὑπεύθυνον συλλογὴν καὶ ἀποστολὴν τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν εἶχεν ἀναλάβει ἐπιτυχῶς ὁ λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος.

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ἀυρράχιον καὶ ἰδίως ἡ ὀργάνωσις καὶ ἐνδυνάμωσις των μετὰ τὴν ἄφιξιν ἐκεῖ τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου, ἀπασχολεῖ ζωηρῶς τοὺς Γερμανούς. Ἔχουν πληροφορηθῆ πλέον ποῦ εὐρίσκονται. Εἰς Γεωργίσιον, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὸ Ἀυρράχι, στέλλουν τακτικῶς οἱ Γερμανοὶ ἓνα αὐτοκίνητον ραδιογωνιόμετρικόν καὶ παρακολουθεῖ κάθε κίνησιν. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν ἐντοπίσει καὶ τοὺς ἀσυρμάτους τοῦ Ἀυρράχιου. Αὐτὸ ἐβεβαίωνον αἱ πληροφορίες. Κατεστρώθη πλέον, σχέδιον συμπτύξεως τῶν ὁμάδων εἰς ἄλλα σημεῖα, εἰς περιπτώσιν Γερμανικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ Ἀυρράχιου, πρὸ τῶν ἀναμενομένων ρίψεων.

Κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 ἓνα Γερμανικὸν τμήμα ἐκ 50 ἀνδρῶν ἐκινήθη καὶ ἔφθασε εἰς Ἀυρράχι. Κατὰ τὸ σχέδιον οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ Ἀυρράχι ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. συν)ρχης Γιαννακόπουλος καὶ ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ συνεπτόχθησαν εἰς θέσιν Καμάρες καὶ παρηκολούθουν τὴν εἴσοδον τῶν Γερμανῶν εἰς Ἀυρράχι. Ἐὰν ἤθελον, μετὰ τὰ ὄπλα ποῦ εἶχαν ἢ τοὺς ἐφόνησον ἢ τοὺς ἐπιανον αἰχμαλώτους. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ὑπεστήριξεν, οὔτε τὴν μίαν οὔτε τὴν ἄλλην ἄποψιν. Θὰ ἐπιηκολούθουν τὰ σκληρὰ ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ, χωρὶς κανένα ὄφελος διὰ τὸν ὄλον ἀγῶνα. Τὸ μεγάλο ζήτημα τότε ἦτο ἡ ἐξασφάλισις τῶν ρίψεων ὄπλων, ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἄλλων ἀνταρτῶν καὶ ἡ σόφρων προετοιμασία διὰ τὴν κρίσιμον ὥραν τῆς ἀποβάσεως ἢ τακτικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Σημειώνομεν αὐτό, ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὴν τακτικὴν τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες σκοπίμως ἐπροκάλουν τοὺς Γερμανούς, χωρὶς καμίαν στρατιωτικὴν ἀνάγκην, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὰ τρομερὰ ἀντίποινα ἀπαγχονισμῶν τῶν κατοίκων καὶ τῆς πυρπολήσεως τῶν χωριῶν διὰ νὰ ἀποκτήσουν ὀπαδοὺς των.

Οἱ Γερμανοὶ ἔμειναν εἰς Ἀυρράχι 24 ὥρες καὶ ἀνεχώρησαν. Κανεὶς δὲν ἐμαρτύρησε ποῦ ἦσαν οἱ ἀντάρτες καὶ ποῦ ἦτο νοσηλευόμενος εἰς τὸ Ἀυρράχι ὁ ἀνθ)στης Γυφτόπουλος, ποῦ εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο καὶ εἶχε τραυματισθῆ. Οἱ ἀντάρτες ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. Οἱ Ἀυρραχιῶτες ἔμειναν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς ἐνεργείας των. Ὁ πόλεμος εἶναι τέχνη πρῶτα καὶ μετὰ δύναμις καὶ ἡ τέχνη πρέπει νὰ ἐκδηλώνεται ὅταν ὠφέλη. Φαίνεται ὅτι τότε ἡ τέχνη ὠφέλησε, διότι ὁ κόσμος δὲν ἔπαθεν.

**ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟΒΑΣΙΣ
ΕΙΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΚΟΝ ΚΟΛΠΟΝ**

Κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου 1943 εἶχεν ἤδη ἀνατραπῆ ὁ Μουσσολίνι καὶ τὴν 10ην Ἰουλίου 1943 εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἀπόβασις εἰς τὴν Σικελίαν.

Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἐξετάζει, ἤδη, κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 τὰς προϋποθέσεις ἀποβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν καὶ εἰς Ταύγετον ἦτο ἐνδεικτικὴ τῶν διαθέσεων τοῦ Σ.Μ.Α. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχουν χίλια τμήματα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἀποβιβαζομένων συμμαχικῶν δυνάμεων ἱκανὰ νὰ πλήξουν εἰς τὰ νῶτα τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ φέρουν ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν ἀμυνάν των. Τέτοια τμήματα ἦσαν πλέον οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἔτοιμοι μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ πειθαρχίαν νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν ἀποβιβαζόμενον στρατὸν καὶ νὰ κτυπήσουν συγχρόνως τὸν ἐχθρὸν.

Τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Τριφυλίας - Ὀλυμπίας εἶχεν, ἤδη, προβῆ εἰς ἀναγνώρισιν τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου καὶ εἶχεν ἀναφέρει εἰς τὸ Σ.Μ.Α. τὰ ἐξῆς αἰτηθέντα στοιχεῖα:

1) Προσφερόμενοι αἰγιαλοὶ ἀποβάσεων (βάθος ὑδάτων ἐγγυὲς ἀκτῆς, ρεῦματα, φύσις ἀκτῆς, εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐγγυὲς ἀκτῆς διὰ πρῶτα προγεφυρώματα, συγκοινωνίας, ὕδατα πόσιμα κλπ.).

2) Λεπτομερῆς διάταξις ἐχθρικῶν δυνάμεων (θέσεις πεζικοῦ, θέσεις πυροβολικοῦ, ἐφεδρεῖαι, ὀργανώσεις τοῦ ἐχθροῦ).

3) Σημεῖα κατάλληλα προσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ ἐκ τῶν ὀπισθεν ὑπὸ τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων πρὸς ἐνίσχυσιν ἐνδεχομένως τῶν ἀποβατικῶν ἐνεργειῶν.

Ἰδιαιτάτα συνιστᾶτο ἡ προσοχὴ εἰς τὸ τμήμα ἀπὸ Καλονεροῦ μέχρι Ζαχάρω.

Εἰς Ταύγετον τὸ θέμα τῆς ἀναμενομένης ἀποβάσεως ἀπασχόλησεν ἐπισημῶς καὶ σοβαρῶς τὴν ἐκεῖ Ἀποστολὴν καὶ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν δυνάμεων τοῦ Ε.Σ. συντηροῦν Γιαννακοπούλου. Ἐνδιαφέροντα εἶναι ἡ ἐξῆς συνομιλία κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 εἰς Δυρράχιον, μεταξὺ τῶν Ἀγγλων Χάρικτον καὶ Φρέϊζερ ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ συντηροῦ Γιαννακοπούλου ἀφ' ἑτέρου:

Χ ἄ ρ ι κ τ ο ν: Ἐάν θὰ γίνουν ἀποβάσεις εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς ποίαν παραλίαν αὐτῆς, κατὰ τὴν γνώμην σας, θὰ γίνουν;

Γ ι α ν ν α κ ὀ π ο υ λ ο ς: Εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν Κόλπον.

Χ ἄ ρ ι κ τ ο ν: Πῶς τὸ κρίνετε αὐτό;

Γ ι α ν ν α κ ὀ π ο υ λ ο ς: Αἱ νηοπομπαὶ δὲν πρόκειται νὰ ἔλθουν οὔτε ἀπὸ βορρᾶν, οὔτε ἀπὸ νότον, οὔτε ἀπὸ ἀνατολῶν, ἀλλὰ ἀπὸ δυσμῶν. Ἡ

πρὸς δυσμὰς παραλία τῆς Πελοποννήσου εἶναι ὁ Κυπαρισσιακὸς κόλπος. Ἡ παραλία αὐτὴ εἶναι ἀρκετὰ ἀνοικτὴ, μὲ ἀμμώδεις ἀκτᾶς, ὥστε νὰ προσφέρεται διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἴσως, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς νὰ εἶναι ἢ καλύτερα παραλία τῆς Πελοποννήσου. Δευτέρα προσφερομένη παραλία εἶναι τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἀλλὰ εἶναι ἀρκετὰ στενὴ διὰ ἀποβάσεις βιαίας ἐνεργείας. Καὶ εἰς ὅ,τι μὲν ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, ἀρμόδιον τμῆμα εἶναι τὸ τμῆμα μας τῆς Τριφυλίας. Εἰς ὅ,τι, δέ, ἀφορᾷ τὴν γενικωτέραν συνδρομὴν εἴμεθα ἡμεῖς εἰς τὸν Ταῦγετον καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι εἶναι εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Χ ἄ ρ ι κ τ ο ν : Τὸ τμῆμα τῆς Τριφυλίας ἔχει διαταχθῆ ἀπ' εὐθείας νὰ ἀναφέρῃ. Ἐνημερούμεθα καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς διὰ νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι. . .

Ὁ συν(τ)ρχῆς Γιαννακόπουλος, κατόπιν τῆς ἐπισήμου ταύτης συνομιλίας, ἔδωκε ἐντολὴν καὶ εἰδικῆς ἀναγνωρίσεως τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ εἰς περιοχὴν Κυπαρισσίας. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐξῆς ἀναφορά, ὑπὸ τύπον πληροφοριῶν, πρὸς τὸν συν(τ)ρχῆν Γιαννακόπουλον σχετικῶς μὲ τὴν θέσιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς Κυπαρισσίαν, Καλονερό, Σταθμὸν Σιδηροκάστρου, Κοπανάκι, Δώριον καὶ Βασιλικό:

«Διὰ τὸν κ. Συν(τ)ρχῆν,

Πληροφορίαι:

- 1) Ἐν βαγόνιον μὲ παγίδας εἰς Κυπαρισσίαν.
- 2) Αἱ ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ, ἧστις εἶναι παρὰ τὸν σιδηρ. σταθμὸν Καλονεροῦ ἔχουν παγίδας, πιθανὸν καὶ ἐντὸς τοῦ σταθμοῦ νὰ ἔχουν τοποθετηθῆ ἀπὸ τῆς σιδηρ. γεφύρας τοῦ ποταμοῦ πρὸς Παραλίαν.
- 3) Ἀπὸ τῆς στάσεως σιδηρ. σταθμοῦ Σιδηροκάστρου ἐκκινουῖν ὁ τηλεφ. γραμμαὶ πρὸς διαφόρους διευθύνσεις.
- 4) Τὰ τμήματα τὰ ὁποῖα σταθμεύουν εἰς χωριὰ Βασιλικό, Δώριον καὶ Κοπανάκιον τυγχάνουν μηχανοκίνητα.
- 5) Εἰς κτίριον ΑΣΟ Κοπανακίου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται δεξιὰ σιδηρ. γραμμ. ὡς ἀπέχων ἐκ σταθμοῦ περὶ τὰ 200 μέτρα, ὑπάρχουν αὐτοκίνητα ἢ ἕτερα μέσα.
- 6) Εἰς Δώριον καὶ εἰς γῶρον κάτωθεν εὐκαλύπτων, ὑπάρχουν περὶ-που 20 αὐτοκίνητα καὶ ἐλαφρὰ ἄρματα. Ἡ ἐκκλησία εὐρίσκεται περὶ τὰ 200--300 μέτρα Β. κτιρίου σταθμοῦ.

Ἐπιγραφὴ Δυσανάγνωστος»

Εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῆ, ὅτι αἱ προθέσεις τοῦ Σ.Μ.Α. πρὸς ἀπόβασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦσαν πραγματικά. Ἡ ἔμμονος καὶ ἐπίμομος γνώμη τοῦ Τσῶρτσιλ ἦτο, ἀμέσως μετὰ τὰ πρῶτα ἐπιτυχῆ γεγονότα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναληφθοῦν ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Τὴν 16ην Ἰουλίου 1943, ἕξ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Σικελίαν, ὁ Ἄγ-

γλος πρωθυπουργός Τσώρτσιλ έτηλεγράφηει πρὸς τὸν στρατάρχη Σμάτς τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἐνώσεως: «... ἡ κατάστασις εἰς τὰ Βαλκάνια εἶναι ἐπίσης αἰσιόδοξος, παρουσιάζουσα τὰς ἰταλικὰς δυνάμεις ἐτοιμοὺς πρὸς κατάρρευσιν. Ὅχι μόνον ὀφείλομεν νὰ καταλάβωμεν τὴν Ρώμην, ἀλλὰ καὶ ἡ δεξιὰ μας χεῖρ πρέπει νὰ βοηθήσῃ τοὺς πατριώτας τῶν Βαλκανίων. Δι' ὅλα αὐτὰ αἰσιοδοξῶ. Θὰ καταβάλω πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιτύχω τὴν συμφωνίαν τῶν συμμάχων μας, ἄλλως τε ἔχομεν πλέον ἢ ἀρκετὰς δυνάμεις διὰ νὰ ἐπιχειρήσωμεν μόνοι!!! (Τσώρτσιλ. Ἀπομνημονεύματα τόμ. 5ος βιβλίον Αον σελ. 4)».

Ὅπως, ὁμως, εἶναι γωνιστόν, ἄλλα γεγονότα ἐματαίωσαν τὴν ἀπόβασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Στάλιν, ἄξιος ἐκπρόσωπος τότε τῶν Σλαύων, ἐξηπάτησε τὸν Ροῦσβελτ νὰ μὴ συναινέσῃ δι' ἀπόβασιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν, οἱ δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα κομμουνισταί, πιστοὶ ἐντολοδόχοι τῶν Σλαύων, ἐχρησιμοποίησαν ὅλα τὰ ἀθέμιτα μέσα νὰ διαλύσουν ἐγκαίρως τὰ χίλια ἀνταρτικὰ τμήματα (Ε.Σ. ΕΛΕΣ, ΕΚΚΑ κλπ.) ὥστε νὰ ἀτονίσῃ κάθε ἐπιχείρημα προτιμήσεως τῆς ἀποβάσεως εἰς Ἑλλάδα. Σχετικῶς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

4.— ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΛΑΚΩΝΩΝ — ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν τὴν προετοιμασίαν ὀργανώσεως ἀντιστάσεως εἰς τὴν Λακωνίαν, καθὼς καὶ πολλὰ πρόσωπα ποὺ εἶχαν πρωτοβουλίαν καὶ ἔδρασαν ἐθνικῶς. Ἐδῶ θὰ ἀναφέρωμεν ἐνδιαφέροντα γεγονότα πρὸ τῆς ἀνόδου τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ἡλάρχου Βρεττάκου καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν εἰς Βασιλικὴν καὶ Δυρράχιον Ταυγέτου.

Κατὰ ἀρχὰς Μαρτίου 1943, οἱ ἀξιωματικοὶ περιοχῆς Γυθείου συγκροτοῦν εἰς Γύθειον σύσκεψιν πρὸς ἀνταλλαγὴν ἀπόψεων διὰ τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος. Εἰς τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἔλαβον μέρος ὁ ἡλάρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος, ὁ λοχαγὸς Ι. Τσόμπος, ὁ ὑπολοχαγὸς Νικ. Δεμέστιχας, ὁ ἀνθ)γὸς Δημήτριος Δεμέστιχας, ὁ ἀνθυπασπιστὴς Στέφανος Μανωλάκος, ὁ ἀνθυπασπιστὴς Νικόλαος Λεβάκος καὶ ὁ Κων. Ροζάκης. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐβεβαιώθη τὸ ἀκμαῖον φρόνημα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ καθολικὴ ἐπιθυμία του νὰ λάβῃ μέρος μὲ κάθε θυσία του εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Ἐγεννήθη, ὁμως, ζήτημα τακτικῆς τοῦ ἀγῶνος. Ὑπῆρχον δύο τρόποι: Ἡ ὀργάνωσις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ ΕΑΜ. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ τοῦ ΕΑΜ παρουσιάζοντο «ὑπερπατριῶτες», χωρὶς νὰ ἀναφέρουν λέξιν διὰ κομμουνισμόν. Μόνον διὰ τοὺς λίγους, ποὺ ἤμποροῦσαν νὰ διαβλέψουν καὶ νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὸ παρουσιαζόμενον σχέδιον τοῦ ΕΑΜ, δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ πλάνη καὶ λάθος. Ὁ ἡλάρχος Βρεττάκος εἶχε ἀντιληφθῆ

ὅτι ἦσαν καὶ κομμουνισταὶ εἰς τὸ ΕΑΜ, ἀλλὰ ὑπεστήριξαν εἰς τὴν σύσκεψιν ὅτι λόγοι σκοπιμότητος καὶ προνοίας ἐπέβαλον νὰ λάβουν θέσεις ἐκεῖ καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ὥστε, νὰ μὴ πάρουν τὴν πρωτοβουλίαν ἐνδεχομένως οἱ κομμουνισταί.

— Θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ μποῦμε στὸ ΕΑΜ, νὰ πάρουμε ἡμεῖς τοὺς ἡγετικοὺς ρόλους, ἀντὶ νὰ ἀφήσουμε τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τοὺς λίγους κομμουνιστάς, ὑπεστήριξαν ὁ Βρεττάκος.

— Ἐγὼ ἔχω τὰς ἐπιφυλάξεις μου, ἀπάντησεν ὁ ὑπ)γὸς Νικ. Δεμέστιχας. Εἰς τὸ ΕΑΜ ὑπάρχον καθοδηγηταί, οἱ ὅποιοι διατάζουν τοὺς ἀξιωματικούς. Εἶναι ζήτημα ἀξιοπρεπειᾶς μας, ἢ ὑποταγὴ μας εἰς τοὺς καθοδηγητάς. Νομίζω ὅτι τὸ ΕΑΜ εἶναι καθαρῶς κομμουνιστικόν, διότι διευθύνουν οἱ κομμουνισταί. Σεῖς νομίζετε ὅτι θὰ ἐκπληρώσετε καλλίτερα τὸν σκοπὸν μας, ἐγὼ νομίζω ὅτι θὰ ἀκίνητοποιηθοῦμε ἐκεῖ. Ἐφ' ὅσον τὸ θέτετε ὡς διαταγὴ ἐγὼ διαφωνῶ, ἀρνοῦμαι καὶ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀκολουθήσω. Ἐκπροσωπῶ ὁμάδα ἀξιωματικῶν καὶ δλόκληρον ἐπαρχίαν Γυθείου καὶ σᾶς ἑμιλῶ καὶ διὰ λογαριασμὸν ὄλων αὐτῶν.

Πάντες οἱ παρευρισκόμενοι πλὴν τῶν ἀνθ)στῶν Στεφ. Μανωλάκου καὶ Νικ. Λεβάκου καὶ τοῦ Κων. Ροζάκη ἐτάχθησαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ ὑπολοχαγοῦ Νικ. Δεμέστιχα. Ὁ Νικ. Δεμέστιχας εἶχε ἐξουσιοδοτηθῆ διὰ τὴν σύσκεψιν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἀποστολῆς Μάνης Μιχ. Δραγουμᾶνον, Εὐάγγελον Σκάλκον, Παν. Μαριόλην, Ι. Βεντῆικον, Πέτρον Γριβάκον, Γ. Τζανετάκον, Ι. Ἀθραμάκον καὶ ἄλλους παράγοντας τῆς περιοχῆς.

Κατόπιν τῆς διαφωνίας ἐπὶ τοῦ τρόπου δράσεως, ἐπῆλθεν διάσπασις τῶν ἀξιωματικῶν Λακωνίας καὶ καταφανῆς ψυχρότης. Ὁ ἡραρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος ἀνέλαβεν ἐπιτελάρχης τοῦ ΕΑΜ μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἐκεῖ θὰ ἐπικρατοῦσεν καὶ θὰ ἔδιδεν αὐτὸς τὴν ἐθνικὴν σφραγίδα τῆς ὅλης κινήσεως. Εἰς Γύθειον συνεχίζεται γοργῶς κίνησις, ἐπαφὴ καὶ συνεννόησις τῶν ἀξιωματικῶν Νικ. Δεμέστιχα, ΙΙ. Δεμέστιχα ταγ)ρχου, Π. Τζανετάκου ταγ)ρχου καὶ Κίμωνος Καλλιμοπούλου λοχαγοῦ.

Ὁ ἡραρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος μετὰ τὴν γενομένην διάσπασιν κατέχεται ἀπὸ αἰσθήματα ἀμφιβολίας διὰ τὴν ἀκολουθηθεῖσαν ὁδὸν καὶ ἀποφασίζει νὰ ἀποστείλῃ τὸν ἀνθ(υπ)στὴν Στέφανον Μανωλάκον εἰς τὸν Πάρωνα, νὰ συναντήσῃ τὸν ὑπολ)γὸν Γ. Ταβερναράκην τῆς ἀποστολῆς τοῦ Σ.Μ. Α., νὰ τὸν ἐνημερώσῃ διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἀξιωματικῶν, νὰ πάρῃ ὁδηγίεσ, νὰ βεβαιωθῆ διὰ τίς διαθέσεις τῶν ἐκεῖ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ Κονταλῶνη — Λεβεντάκη, νὰ ἰδῆ τί πρόγραμμα ἀναπτύσσουν, νὰ ἐπιστρέψῃ ἐντὸς 8 ἡμερῶν καὶ νὰ τοῦ ἀναφέρῃ.

Ὁ ἀνθ(υπ)στῆς Μανωλάκος ἐπῆγε εἰς τὸν Πάρωνα καὶ συνήνησε τίς ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐκεῖ, ὅμως ἐκρατήθη ἀμέσως καὶ δολοφονεῖται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Δὲν τὸν ἄφησαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκην. Οἱ κομμουνισταὶ ἐγνώριζαν, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ποτὲ νὰ γίνῃ κομ-

μουνιστής ὁ Βρεττάκος καὶ ἀπεφάσισαν τὸ ταχύτερον καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους του καὶ αὐτὸν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν διὰ νὰ ἔχουν ἐλεύθερον τὸ πεδῖον δράσεώς των. Οἱ κομμουνισταὶ διέδιδαν ἄλλοτε ὅτι ὁ Μανωλάκος ἔπαιεσεν ἠρωϊκῶς μαχόμενος κατὰ Ἱταλῶν καὶ ἄλλοτε ἔπαιεσε θῦμα τυχαίας ἐκπυρσοκροτήσεως ὄπλου ἐνὸς ἀντάρτου. . . Συγχρόνως στήνουν ἐνέδραν εἰς Γύθειον νὰ δολοφονήσουν τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ὀργανώσεως «Ε.Σ.».

— Ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ σᾶς σκοτώσουν. Φυλαχθῆτε!, εἰδοποίησε τοὺς ἀξιωματικούς, ἕνας ἐθνικιστής, μέλος τοῦ ΕΑΜ.

Ἐντυχῶς ἐσώθησαν τότε, διότι ἦτο ἔγκαιρος ἡ προειδοποίησις. Οἱ κομμουνισταὶ τότε χρησιμοποιοῦν τὴν προδοσίαν ὡς μέσον δολοφονίας. Τοὺς καταδίδουν εἰς τοὺς Ἱταλοὺς ὡς ὀργανωτὰς κινήματος ἀντιστάσεως ἐναντίον των. Οἱ Ἱταλοὶ ἀποφασίζουσι νὰ κυκλώσουν ὅλα τὰ σπίτια τῶν ἀξιωματικῶν καὶ νὰ τοὺς συλλάβουν. Ἐνα μικρὸ ἑλληνόπουλο εἶχε ἀκούσει τὸ μυστικόν, τοὺς εἰδοποίησε καὶ διέφυγεν πάλιν. Οἱ Ἱταλοὶ καταδιδῶναι παντοῦ τοὺς ἀξιωματικούς. Οἱ ἀξιωματικοὶ πλέον ἔχουν δύο δεδηλωμένους ἐχθρούς: Ἱταλοὺς καὶ κομμουνιστὰς. Ὁ ἡγάρχος Βρεττάκος, κατὰ Μάϊον 1943, εὐρισκόμενος εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν διὰ τὴν τύχην τοῦ ἀνθυπ)στοῦ Στ. Μανωλάκου, ἀποφασίζει νὰ πάη ὁ ἴδιος εἰς τὸν Πάρωννα. Ἐφθάσε εἰς τὸν Πάρωννα καὶ ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἄγγλον σύνδεσμον ταγ)ρχην Χάρικτον καὶ τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν τὸν ἀφῆσαν νὰ τοὺς συναντήσῃ. Τὸν ταιλατωροῦσαν ἐπὶ ἕνα μῆνα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὑποσχόμενοι καὶ ψευδόμενοι. Διὰ τὸν Μανωλάκον τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι «κατὰ λάθος τὸν ἐκτύπησε μία σφαῖρα. . .».

Ὁ ἡγάρχος Βρεττάκος ἐπιστρέφει πλέον περιλυπὸς ἀπὸ τὸν Πάρωννα. Εἶχε βεβαιωθῆ διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Μανωλάκου, εἶχε βεβαιωθῆ ὁ ἴδιος διὰ τὸν κομμουνιστικὸν σκοπὸν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, εἶχε βεβαιωθῆ ὅτι οἱ καθοδηγηταὶ καὶ οἱ πραγματικοὶ ἀρχηγοὶ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ἦσαν κομμουνισταὶ, ὀργανα τῶν Βουλγαροσλαύων. Εἶχε βεβαιωθῆ ὅτι ἐκεῖ μέσα δὲν ὑπῆρχε θέσις ἐθνικῆς δράσεως διὰ κάθε Ἕλληνα. Κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου 1943 ἀποστέλλει μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ὑπ)γὸν Νικ Δεμέστιχαν, ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἔγραφε:

«. . .Θέλω νὰ ξεχασθῆ ἡ παρεξήγησις. Εἶναι πράγματι κομμουνιστικὴ ὀργάνωσις. Ἐμεῖς οἱ ἐθνικισταὶ δὲν ἔχομεν θέσιν ἐκεῖ. Νὰ ἔλθῃς νὰ συναντηθῶμε εἰς Χάνια — Κουτουμάς, στὸ σπίτι τοῦ Π. Γιανναράκου.

Μὲ ἀγάπη

Τηλ. Βρεττάκος

ἡγάρχος».

Ὁ ὑπ)γὸς Νικ Δεμέστιχας πηγαίνει ἀμέσως πρὸς συνάντησιν τοῦ ἡγάρχου Βρεττάκου.

— Λησιμονῶ, δέχομαι νὰ τεθῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς σου διὰ τὸν ἐθνικὸν κὸν ἀγῶνα, τοῦ ἐδήλωσεν ὁ ὑπ)γὸς Δεμέστιχας.

Εἰς ἀτμόσφαιραν ἐγκαρδιότητος, ἐμπιστοσύνης καὶ ἀδελφωσύνης, γίνεται ἀνασκόπησις τῶν τελευταίων γεγονότων, γίνεται διαπίστωσις τῶν κινδύνων ἀπὸ Ἴταλοῦς καὶ κομμουνιστάς, ἐν ᾧψει ἐθνικῆς δράσεώς των καὶ λαμβάνεται καὶ ἀπόφασις νὰ συνεχίσουν ἐνωμένοι τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα.

Κατὰ τὴν 15ην Ἰουλίου 1943, συνετάγη προκήρυξις πρὸς τὸν λαὸν τῆς Λακωνίας ὑπὲρ τῆς ὀργανώσεως Ε.Σ. καὶ κατὰ τοῦ ΕΑΜ, τοῦ ὁποίου ἀποκαλύπτονται πλέον ὁ ἀντεθνικὸς σκοπός, οἱ κομμουνισταὶ ἡγέται καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐπικρατεῖ ἀκράτητος ἐνθουσιασμός. Εἶχε καθυστερήσει βέβαια ἡ ἔνωσις τῶν ἐθνικιστῶν καὶ ἐχάθη πολὺτιμος χρόνος ὀργανώσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ὠφέλεια τώρα ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ΕΑΜ, ὡς ὄργανου τοῦ ΚΚΕ ἦτο μεγάλη.

Εἰς ὅλα τὰ χωρῖα ἀρχίζει ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν ἐντατικὴ ὀργάνωσις καὶ συγκροτήσις τῶν ὁμάδων. Ὁ Βρεττᾶκος ἀναλαμβάνει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν εὐρισκομένην εἰς τὸ Δυρράχιον πλέον Ταυγέτου, Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ μὲ τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον συν)ρχην Γιαννακόπουλον, διὰ νὰ ἐπιτύχουν ρίψεις ὄπλων εἰς Βασιλικήν. Ἡ Βασιλικὴ ὀρίζεται τόπος συναντήσεως ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν ἀνταρτῶν καὶ μελῶν τοῦ Ε.Σ. Λακωνίας.

5.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ Ε.Σ. ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΤΑΥΓΕΤΟΥ

Κατὰ τὸ δεύτερον 10ήμερον Ἰουλίου 1943, ἀρχίζει ἡ ἔξοδος τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν Λακωνίας εἰς τὴν ὀχυρὰν θέσιν Βασιλικὴν Ταυγέτου. Πρῶτος ὁ ἕαρχος Βρεττᾶκος μετέβη εἰς Δυρράχιον Ταυγέτου, ὅπου συνήνητσε τὸν συντ)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἀνέφερον ὅτι ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Λακωνίας εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀνέβῃ στὰ βουνά, νὰ πάρῃ ὄπλα καὶ νὰ συγκροτήσῃ ἀνταρτικὰς ὁμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ε.Σ. Τὸν Ἰούλιον 1943. ἐπίσης ὁ ταγ)ρχης Κ. Κωστόπουλος καὶ ὁ λοχαγὸς Κίμων Καλλιμόπουλος, μετέβησαν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Δυρραχίου, ἐπληροφορήθησαν σχετικῶς καὶ ἔλαβον διαταγὰς νὰ ἀναμένουν ρίψεις εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου.

Τὸ γεγονὸς ἀνεφέρθη εἰς Σ.Μ.Α. καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἀνάπτυξις ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου. Καθωρίσθη δέ, ἡ ρίψις ὄπλων εἰς Βασιλικὴν τὴν 9ην Αὐγούστου 1943. Ὁ ἕαρχος Βρεττᾶκος κατόπιν τούτου μὲ 20 ἄνδρες ἐγκατεστάθη εἰς Βασιλικὴν καὶ ἐποθεύθησεν φυλάκια. Εἰς Βασιλικὴν ἐφθάσε ἀπὸ τὴν Καλαμάταν καὶ ὁ Σωτήριος Νικητέας, ἀνθ)γὸς μὲ 10 Μανιάτες καὶ ἄρχισαν μαζί μὲ τὸν Βρεττᾶκον τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς τὰ φυλάκια. Ἐπίσης ἐφθάσε ἐκεῖ τὴν 22.7.1943, ὁ ταγ)ρχης Δ.

Τζανατάκος με τὸν ἀνθ)γὸν Πιεζ. Γ. Νταούτην καὶ 5 - 6 ὀπλίτες ἐξ Ἄμυκλων, ὁ λοχαγὸς ἱατροὺς Δημ. Σακελλαριάδης ἐκ Σπάρτης, ὁ λοχαγὸς Δημ. Κυρῖακόγκωνας, ὁ ταγ)ρχης Ι. Ψαλλιδάκος ἐπικεφαλῆς πολλῶν ἀόπλων κ.ἄ. Εἰδοποίησε, δέ, ἐγγράφως με συνδέσμους τοῦ τοῦς ἀξιωματικὸς τῆς Λακωνίας νὰ ἀνέβουν τὸ ταχύτερον εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου, ἐν ὧφει ρίψεων ὀπλων.

Σχετικὸν σημείωμα ὁ ἄρχος Βρεττάεος ἀπέστειλε με τὸν ἀνθ)γὸν Μιχαήλ Δραγουμᾶνον εἰς τὸν ἄρχον Εὐάγγελον Σκάλκον, ὅπου ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων:

«Εὐρισκόμενοι ἐν ὧφει ἀποβάσεως, νὰ πάρετε τὰ τμήματά σας καὶ νὰ ἀνεβῆτε εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου, διὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν τῖς ρίψεις ποὺ περιμένομεν...».

Δι' ὅλους ἐτέθη πλέον θέμα ὑπερτάτου καθήκοντος ἢ ἀνοδος εἰς τὸν Ταυγέτον πρὸς ὑποδοχὴν ρίψεων καὶ προετοιμασίαν ἐνισχύσεων ἀποβάσεως.

Ἡ ἐκκίνησις τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν ὠρίσθη νὰ γίνῃ, τῶν μὲν καταγομένων ἀπὸ ἀνατολικὴν Μάνην, εἰς θέσιν «Τρικεφάλι», τῶν δέ, καταγομένων ἀπὸ δυτικὴν Μάνην, εἰς θέσιν «Ἄνω Καρέα». Ἀπὸ ἐκεῖ ἡ προώθησις πρὸς Βασιλικὴν Ταυγέτου θὰ ἐγίνετο βάσει δρομολογίου, ποὺ εἶχε καταστρώσει ὁ ἄρχος Βρεττάκος, ἥτοι μέσω Ἄρνας καὶ Μπολιάνας. Ἄλλὰ εἶχαν πληροφορηθῆ φαίνεται οἱ κομμουνισταὶ τὸ δρομολόγιον αὐτὸ καὶ ἐφρουροῦντο αἱ διαβάσεις. Τοῦς περιζώνουν ἐκεῖ με ἐνέδρα τὴν νύκτα διὰ νὰ τοῦς δολοφονήσουν. Λαμβάνεται, λοιπόν, πρωτοβουλία νέου δρομολογίου. Ἄλλὰ καὶ εἰς τοῦς πρόποδες τῆς Βασιλικῆς εἰς θέσιν «Μηλιά» εἶχαν θέσει ἐνόπλους διὰ νὰ παρεμποδίσουν ἀνοδὸν καὶ τοῦς τρομοκρατήσουν καὶ ὑποχωρήσουν. Ὅταν, ὅμως, ἔφθασαν ἐκεῖ ἀξιωματικοὶ με τόσοις ἄνδρες, ἐτρομοκρατήθησαν τόσοι οἱ ἐνεδρεύοντες, ὥστε ἐγκατέλειψαν τροχάδην τὰ φυλάκιά τους.

Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες ξεκίνησαν με ἐλάχιστα ὄπλα, καρμπίνες, γράδες, ἐλάχιστα φυσίγγια. Τὴν 4ην Αὐγούστου 1943 ἔφθασαν εἰς Βασιλικὴν ἐν ὄλφ 117 ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες με σύνθημα τὸ τραγοῦδι «Σαμιώτισσα». Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ ἀξιωματικοί:

- 1) Ἄρχος Εὐάγγελος Σκάλκος ἀπὸ Πύριχον.
- 2) Ἐπολοχαγὸς Νικ. Δεμέστιχας, Χειμάρραν Γυθείου.
- 3) Ἐπολοχαγὸς Γ. Ταβουλάρης, ἀπὸ Χειμάρραν Γυθείου.
- 4) Ἐπολοχαγὸς Παν. Μαριόλης, ἀπὸ Χειμάρραν Γυθείου.
- 5) Ἀνθ)γὸς Μιχαήλ Δραγουμᾶνος
- 6) Ἀνθ)γὸς Δημ. Δεμέστιχας.
- 7) Ἀνθ)γὸς Θωμᾶς Μιχαλακάκος.
- 8) Ἀνθ)γὸς Νικ. Μητσοβολές, ἀπὸ Ἀρεόπολιν.
- 9) Ἀνθ)γὸς Πέτρος Γριβάκος.
- 10) Ἀνθ)γὸς Γεώργιος Τζανατάκος, ἀπὸ Κελέφα Γυθείου.

- 11) Ὑποπλοίαρχος Ἀντώνιος Παναγιωταρέας.
- 12) Ἐφ. ταγ)ρχης Κυριάκος Παπαλεωνάκος, ἀπὸ Κότρωνα.
- 13) Ἀνθ)γὸς Δημ. Βολοσάκος.
- 14) Ἐφ. ὑπ)γὸς Ξάνθος Κυριαζῆς.
- 15) Ἰατρὸς Σακελλαριάδης.
- 16) Ὑπίατρος Ἰωάννης Βεντῆκος.
- 17) Ἀνθ)στῆς Γ. Μπαρμπούνης, ἀπὸ Ἀρεόπολιν.
- 18) Ἀνθ)στῆς Γ. Μητσάκος, ἀπὸ Πύργον.
- 19) Ἀνθ)στῆς Βασίλειος Λαμπρινάκος, ἀπὸ Τριανταφυλλιά Δηροῦ.
- 20) Σμηνίας Ἀναστάσιος Σκάλκος.
- 21) Ἀνθ)στῆς Θεόδωρος Γλεζάκος, ἀπὸ Πύργον Δηροῦ.
- 22) Ἀνθ)στῆς Ἰωάννης Γρηγοράκης, ἀπὸ Πύργον Δηροῦ.
- 23) Ἀνθ)στῆς Εὐστάθιος Καλαποθαράκος, ἀπὸ Πύργον Δηροῦ.
- 24) Ἀνθ):τῆς Ἐθ. Βαγιακάκος καὶ ἄλλοι.

Τὸ Γύθειον, ἡ Ἀρεόπολις, Μαυροβοῦνι, Σκούταρι, Παγανέα, Νεοχω-
ρι, Κότρωνα, Βαχοῦ, Κάβαλο, Πύριχον, Χειμάρρα Ἄρνα, Καστανιά, Ξη-
ροκάμπι, Γόρανοι, Τάραφα κ. ἄ. εἶχαν ἐκεῖ τοὺς πρώτους ἀντιπροσώπους
των. Γιατὶ ἐφεδρικούς εἶχαν ἀμέτρητους, μὴ μόνον θὰ ἐγίνοντο ρίψεις.

Εἰς Βασιλικήν, μεταξὺ ἄλλων, ἦσαν καὶ οἱ ἐξῆς ἀντάρτες:

Ἀντάρτες Βασιλικῆς

Γ. Καμαρινέας, Ἀναστάσιος Μουντανέας, Χρ. Μερχούρης, Γ. Ζερβά-
κης, Παν. Γιαννακέας, Βασ. Ἡλ. Ρηγάκος, Γ. Καλκάνης, Χ. Ρηγάκος, Γ.
Σουλειδῆς. Νικ. Βλάχος, Δ. Βλάχος, Η. Βλάχος, Κ. Βλάχος, Σ. Δούκας,
Γ. Δούκας, Γ. Τζαννέτος, Διον. Παναγιώταρος, Κων. Μπεζέτης, Μερχού-
ρης, Ζερβάκης, Β. Ρηγάκος, Ἀθανασάκος, Ν. Βλάχος, Γ. Διακουμάτος, Ε.
Διακουμάτος, Α. Καλογεράτος, Δ. Τσάμπουρας, Κ. Τσάμπουρας, Κ. Βουραζέ-
λης, Ε. Μπουμπότσης, Ρηγάκος, Μαντανέας, Καμαρινέας, Ἀθανασάκος,
Δερδελάκος, Παν. Ζαλούμης, Γρ. Καλογεράκος, Γ. Διακουμάτος, Ι. Κοσμά-
τος, Α. Καλογεράκος, Κλεομένης Κούμπαρης, Κ. Κυριακάκος, Γ. Καλογε-
ράκος, Βασ. Σταπάνης, Βασ. Στρατάκος.

Ὁ ἕαρχος Βρεττάκος ὠργάνωσεν ἀμέσως τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ἄν-
δρες των εἰς ὀμάδες, ὥρισεν ὀμαδάρχες καὶ καθῶρισεν θέσεις ὄλων τῶν ὀμά-
δων. Ἡ ἐγκατάστασις ἦτο ἀμυντικὴ πρὸς προετοιμασίαν καὶ ὑποδοχὴν ρί-
ψεων. Ἐπρόκειτο, δέ, νὰ ἀνεβοῦν καὶ ἄλλα κλιμάκια, ἐφ' ὅσον θὰ εἶχαν ἐξο-
πλισθῆ τὰ πρῶτα αὐτὰ κλιμάκια. Ἐκτὸς τῶν 119 αὐτῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀν-
ταρτῶν, ὁ Βρεττάκος εἶχε μαζί του καὶ ἄλλους 65 ἀντάρτες. Ἐκεῖ ἦτο ὁ πο-
λιτευόμενος Ν. Βαρβιτσιώτης.

Ἡ Βασιλική, πλέον, εἶναι στὰ χέρια τῶν ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.
Ἐὰν παρουν καὶ τὰ ὄπλα ποὺ περιμένουν τὴν 11ην Αὐγούστου 1943, θὰ

γίνη φρούριον ἀπόρθητον καὶ ἐθνικὴ ἐστία ἐξορμήσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Αὐτὰ σκέπτονται οἱ Ἕλληνες τότε ἐκεῖ καὶ περιέμεναν τὰ ὄπλα.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κομμουνισταὶ ἐπρόδωσαν τὴν ἔξοδον τοῦ Βρεττάκου εἰς τοὺς Ἴταλοὺς καὶ οἱ Ἴταλοὶ ἔκαψαν τὸ σπίτι του εἰς τὴν Πλούμιστα περιφέρειαν Πετρίνας καὶ ἄρχισαν συστηματικὴν δῶξιν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν. Τὴν 1ην Αὐγούστου 1943, οἱ κομμουνισταὶ συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν καὶ ἔκαψαν τὸ σπίτι τοῦ Βρεττάκου εἰς Πλούμιστα Πετρίνας.

6.— Ο ἸΛΑΡΧΟΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ

Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ ἰλάρχου Βρεττάκου εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου ἀπὸ 15—16 Ἰουλίου 1943, ἐπέφερεν ἀσυγκράτητον ἐνθουσιασμόν εἰς τὸν γύρω πληθυσμόν. Ἐκτὸς πλέον τοῦ Δυρραχίου, ὅπου ἦσαν ἀνταρτικὲς ὀμάδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ, ὅπως κυριολεκτικῶς ὠνομάζετο, συνιστῶνται ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ Ταυγέτου. Ἡ εἶδησις ἐφθασε εἰς Μεσσηνίαν καὶ Λακωνίαν καὶ διεδόθη ἀστραπιαίως. Ὁ κόσμος τὸ ἐρμηνεύει ὡς τὴν καλλιτέραν ἀπόδειξιν τῆς ταχείας ἀπελευθερώσεως. Ἐξηγιέται ὡς προοίμιον ἀναμενομένης ἀποθιάσεως. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες πανηγυρίζουν καὶ ἄλλοι στέλλουν χαιρετισμούς καὶ εὐχὰς καὶ ἄλλοι σπεύδουν νὰ καταταγοῦν ἀντάρτες. Αὐτὰ τῶρα ἴσως φαίνονται ὑπερβολή, τότε, ὅμως, ἦσαν ἡ φυσικὴ ἐκδήλωσις τῶν ὑπερηφάνων καὶ ἐλευθέρων Ἑλλήνων πού ἔβλεπαν μόνον Ἑλλάδα καὶ ἐλευθερίαν. Μόνον οἱ κομμουνισταὶ ἀνησύχησαν ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς Βασιλικὴν. Ἐθεώρησαν, ὅτι ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ματαιωθοῦν τὰ σχέδιά των καὶ ἔβλεπαν ὡς ἐχθροὺς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἴδου τὴν γράφει ὁ Μ. Βρεττάκος ἀπὸ τὴν Πλουμιστὴν εἰς τὸν ἰλάρχον Βρεττάκον τὴν 30 Ἰουλίου 1943. Εἶχε ἀνέβει στὴν Βασιλικὴν καὶ στὴν ἐπιστροφὴν τὸν ἔπιασαν οἱ κομμουνισταί.

«Ἐν Πλουμιστῇ 30.7.1943.

Ἀγαπητὲ Τηλέμαχε, συνοδευόμενος μὲ σύνδεσμο τὸν κ. Σταπάκη, στὴν ἐπιστροφὴν μὲ ἔπιασαν 40 ἀντάρτες τοῦ ΕΑΜ καὶ μοῦ ἔκαναν ἔλεγχον ἀπὸ παπούτσια μέχρι φόδρα σακκακιοῦ. Ἐκτὸς αὐτοῦ μὲ κράτησαν 2½ ὥρες ἀπέξω ἀπὸ τὴν Ἄρνα, μοῦ ἔκαναν ἀνάκρισιν καὶ ἔστειλαν σύνδεσμον καὶ εἰδοποίησε τὸ Στράτη Ἀθανασάκο καὶ τοὺς εἶπε ὅτι εἶμαι ἀκίνδυνος, μοῦ ἔδωσαν ἓνα σημείωμα νὰ ἀφεθῶ ἐλεύθερος, τὸ σημείωμα αὐτὸ στὸ ἔχω στὸ γράμμα καὶ μοῦ εἶπαν, ὅπου θέλω νὰ πηγαίνω νὰ πέρνω σημείωμα ἀπὸ τὴν ΕΑΜ. Σᾶς λέγω ὅτι ὁ Στράτης δὲν εἶναι καθόλου ἐν τάξει καὶ νὰ μὴν ἔχετε καμ-

μίαν πεποίθησιν μαζί του, μού εἶπε, δὲ καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι 100 ἀντάρτες τοῦ ΕΑΜ ἀνεβαίνουν πρὸς τὸν Ταύγετον καὶ γενομένης συζητήσεως ἄκουσα σὲ στενὸ κύκλο νὰ συζητοῦν, ὅτι πρέπει νὰ συλληφθῇ ὁπωσδήποτε ἢ νὰ αἰχμαλωτισθῇ, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ πετύχουν στὸ ἔργο τους. Ἐγνώρισα καὶ μερικοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΑΜ, εἶναι ὁ Βαμβακῆτης ἀπὸ τὴν Σελινίτσα, τοῦ Ἀντώνη τοῦ Καλογεράκου τὸ γιὸ ἀπὸ τὸ Γύθειο καὶ ἕναν Ψυμογεράκον ἀπὸ τὴν Πετρίνα, ὁ ὁποῖος μᾶς παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὴν Ἄρνα μέχρι Πέτρινα. Κάνε ὅ,τι θέλεις καὶ κανόνισε τί θὰ γίνη.

Μ. Βρεττάκος»

Ἔνας ἄλλος, μὲ συνθηματικὰ Κ.Ι., ἔγραφε τὴν 31.7.43 εἰς τὸν Ἰαρχον Βρεττάκον τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

«31.7.43, ὥρα 21

Οἱ ἐδῶ ἔχουν ὀμάδες ἀπὸ Γιάτρισσα μέχρι κομμένο βράχο, φυλάσσουν ὅλα τὰ δρομολόγια μὲ σκοπὸν νὰ σᾶς ἀποκλείσουν, ὥστε ν' ἀναγκασθῆτε εἰς διάλυσιν ἢ προσχώρησιν. Νὰ μὴ κινῆσαι μόνος, ὡς καὶ ὁ Πᾶνος, ἀλλὰ μὲ ὀμάδα, ἄλλως κινδυνεύετε. Ὁ χθεσινὸς φίλος συνεδέθη μαζί μου, θὰ σᾶς τροφοδοτῇ τακτικά.

Ἔστειλα ἄνθρωπον εἰς Γιαντισαράκον μὲ ὀδηγίαν σου νὰ συναντήσῃ Λεσπότην. Ἐπίσης εἰς τὸν Λευτέρην νὰ εἰδοποιήσῃ τοῦτον καὶ λοιτοὺς Σπάρτης. Ἐδῶ κρατοῦν Γορανίτην καὶ Καρατζαλην, συλληφθέντας εἰς Κουρτσούναν. Τοπικῶς πᾶσα κίνησις δυσχερεστάτη, παρακολουθοῦμαι νυχθημερόν. Θλίβομαι, γιὰτὶ δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀνταμώσω. Φροντίστε ἀνεφοδιασμόν καὶ διὰ Μάνης ἢ Τρύπης. Καραγιαννάκος παρήγγειλα εἰδοποιηθῆ ἔκ Σπάρτης... Κ.Ι.»

Καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ φανερῶνει τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Βασιλικῆς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, μὲ σκοπὸν νὰ ἀναγκάσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἢ νὰ διαλυθοῦν ἢ νὰ προσχωρήσουν.

Ἔνας ἄλλος μὲ τὴν ὑπογραφήν Πότης, τὴν 31.7.43 ἔστειλε τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν εἰς τὸν Βρεττάκον:

«... Μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον παρακολουθῶ τὴν ὑπόθεσίν σου, ἦτις εἶναι ὑπόθεσις ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Οἱ νυκτοκόρακες ἀποκαλυφθέντες κρίζουν τὰς νυκτωδίας των. Μὴ σὲ ταράσσει ἢ μανία των. Ὅ,τι γράφουν εἶναι ἀπολογία των. Εἶναι ὑπόδικοι, ἐδῶ γίνεται ἐργασία. Ἡ ὀργάνωσις εἶναι ὄντως ἐθνικὴ μὲ πλήρη συνεργασία καὶ ἀλληλεγγύη μὲ τὸ Ε.Σ. Ὁ κομιστὴς θὰ σοῦ πῇ λεπτομερείαν. Φρόντισε νὰ κατατοπισθοῦν πρόσωπα ἐκλεκτὰ καὶ μὲ θάρρος. Μὴ δισταγμοῦ νὰ συνεργασθῆς μὲ τὸν κ. Ἀλ. Κακὴ ἐκλογὴ ἄνωθεν — ἀλλὰ σὺ θὰ εἶσαι ὁ μοχλός. Χρήματα θὰ σᾶς παραδώσῃ ὁ Περικλῆς. Καλὸν εἶναι διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἤρῃσῃ ἐδῶ ὁπωσδήποτε, δόσε τὴν καλυτέραν κατεύθυνσιν μὲ τοὺς συνεργάτας σου διὰ τὸν πυρῆνα τῆς Νέας Ὀργ. καὶ σύντομα θὰ ρυθμισθοῦν. Ψυχραιμία καὶ δεξιότης. Αὐτοὶ εἶναι σατανάδες καὶ θὰ τοὺς δεχθῇ ἡ κόλασις.

Ἐδῶ ὄλοι καλά.

31.7.43

Πότης»

‘Ο Ν. ‘Αλικάκος τὴν 31.7.43 ἔστειλε τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν:

«Στρατόπεδον 13.

Καπετάνιε,

Γεμάτοι ἀπὸ πίστι τασσομένα παρὰ τὸ πλευρόν Σας, ἵνα διευκολύνωμε καὶ μὲ τὸ αἷμα μας, Ὑμᾶς, ὅστις ἀναλάβετε, σὺν τοῖς ἄλλοις τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψίστης ὑποχρεώσεώς μας πρὸς τὴν ἀγίαν μας Ἑλλάδα. Ζήτω ἡ ἀθάνατος Ἑλληνικὴ φυλὴ.

31.7.43

Ν. ‘Αλικάκος»

‘Ο Δάσκαλος Γ. Δούκας, ἀπὸ τοὺς Γοράνους, τὴν 1 Αὐγούστου 1943 ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ἰαρχον Βρεττάκον τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν:

«Γοράνη τῆ 1η Αὐγούστου 1943

‘Αγαπητοὶ ‘Αδελφοί,

Εἶμαι εὐτυχῆς, διότι ἀνέλαβα τὴν πρωτοπορείαν τῆς νέας ἐνδόξου ἐθνεγέσεώς μας, ἡγούμενος ἐνίων χωρίων τοῦ τ.δ. Φειλίας τῶν Ἑθνικῶν στοιχείων ἐκ τῶν ἀδελφῶν Ἑλλήνων.

Δυστυχῶς μέχρι τοῦδε δὲν κατώρθωσα νὰ συνδεθῶ μαζί Σας. Κρατῶ δὲ τὸ χωριὸ εἰς μίαν Ἑθνικὴν ἐπιφυλακὴν, μέχρι ἐντολῶν νεωτέρων τοῦ Κέντρου μας.

Πρῶτα ἀπ’ ὅλα ζητᾶμε ὄπλισμοὺ σύντομα, γιὰ τὴν περιστοιχιζόμεθα ἀπὸ ζωνηρὰ ἀριστερὰ στοιχεῖα.

Εἶμεθα ἔτοιμοι νὰ σᾶς ἀποστείλωμεν ἄνδρας μὲ ἐθνικὰ φρονήματα καὶ νὰ συστήσετε εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀντιπροσώπους τῶν ὑψηλῶν συμμάχων μας, οἵτινες εὐρίσκονται κάπου κοντὰ σας, ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἀποβάσεως πρέπει νὰ εἶναι σύντομος καὶ λίαν σύντομος, γιὰ τὸν μόνον ἔτσι θὰ προλάβωμεν ἕνα ἐσωτερικὸν αἱματοκύλισμα.

Βλέπετε ὅτι ἡ Ε.Α.Μ., ἡ κομμουνιστικὴ αὐτὴ σατανικὴ συνεργασία, κτυπᾷ τοὺς κατακτητὰς γιὰ νὰ βγάλλῃ ὅλα τὰ χωριά στὸ πλευρὸ της καὶ νὰ πάρῃ τὰ ὅπλα τῶν κατακτητῶν, ὅποτε ἐπιβραδυνομένης τῆς καταστάσεως μᾶλλον ἐνισχύεται. . .

Ἄν, ὅμως, τώρα ποὺ οἱ κατακτηταὶ τρέμουν. . . γίνῃ ἀπόβασις, ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ αὐτοὶ οἱ κατακόκκινοι. . . θὰ συγκινηθοῦν, βλέποντες Ἑλληνικὰ Στρατεύματα μὲ τὴν Γαλανόλευκον νὰ μπαίνουν στὰ ἅγια χώματά μας καὶ θὰ μείνουν ἀσφαλέστατα μόνοι, ὅπως ἦσαν τὸν καιρὸ τοῦ Σοφοῦλη μας.

Σπεύσατε: Σπεύσατε εἶναι ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία.

Μὲ ἀδελφικούς πατριωτικούς ἀσπασμούς

Γ. Δούκας — Δάσκαλος»

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, ὁ Ἰαρχος Βρεττάκος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

«Κύριε Δούκα, μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγῶνος Γοράνων,

Ἡ ἀπὸ 1.8.43 ἐπιστολή σας ἐλήφθη. Πράγματι πρέπει νὰ θεωρῆτε τὸν ἑαυτὸν σας εὐτυχῆ καὶ ὑπερήφανον ἄμα, διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τὴν ὁποίαν ἀναλάβετε εἰς τὴν περιοχὴν σας, ἐπ’ ὠφελείᾳ τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀγῶνος. Ἡ ἐπαφὴ τὴν ὁποίαν ἐπεξετήσατε καὶ πραγματοποιήσατε μαζί μας, ἐκτιμᾶται κατὰ

τὴν ἀξίαν τῆς ἀπὸ τοῦ ἀδελφού σας ἐδῶ, τῶν ὁποίων σᾶς διερμηνεύομεν τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, ἀψευδῆ μαρτυρία μιᾶς ἀγάπης καὶ ζωηρᾶς διαθέσεως πρὸς στενὴν καὶ εἰλικρινῆ συνεργασίαν διὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ πραγματοποιήσιν τοῦ τεθέντος ἱεροῦ σκοποῦ τῆς Ἀπελευθερώσεως.

Τὸ ἀνόσιον συγκρότημα τῆς Ε.Α.Μ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐθνικὴ μέχρι σήμερον δοῦσαί σας εἶναι γνωστὴ, ἀνήκει πλέον εἰς τὸ παρελθὸν ὡς μία μελανὴ σελὶς τῆς Ἱστορίας τοῦ τόπου μας. Ὅτι ἀπομένει ἀκόμη δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίαν σπεῖραν ἐγκληματιῶν κατὰ τῆς Πατρίδος, τὴν ὁποίαν ἔχομεν καθῆκον τὸ συντομώτερον νὰ ὀδηγήσωμεν πρὸ τοῦ στρατοδικείου.

Τεθῆτε ἐπὶ τὰ ἴχνη των. Συλλάβετε τους καὶ ὀδηγήσατέ τους εἰς τὰς θέσεις μας. Εἶναι ἐθνικὴ ὑπηρεσία ὑψίστης σοβαρότητος ἡ ἀπανομὴ δικαιοσύνης κατὰ τὰς δυσκόλους στιγμάς, πού ἡ Πατρίς μας διέρχεται κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιβάλλεται τὸ μὲν ἔγκλημα νὰ τιμωρῆται ἀμέσως καὶ παραδειγματικῶς, ἡ δὲν ἠθικὴ ὁμοίως νὰ βραβεύεται.

Ὁ κομιστὴς θὰ σᾶς ἐνημερώσῃ πλήρως ἐπὶ τῶν ζητημάτων ὧν ἔχετε ἀνάγκην. Ἀναφέρονται ἐδῶ τὰ σπουδαιότερα διὰ νὰ ἐνθυμηθῆτε νὰ ζητήσετε ἐπ' αὐτῶν πληροφορίας.

- 1) Διαφώτισις
- 2) Ἐπιστράτευσις
- 3) Ἐπιμελητεία
- 4) Σύνδεσμος καὶ πληροφοροίαι
- 5) Καταστάσεις.

Δεχθῆτε μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην τοὺς ἀσπασμοὺς τῶν Ἀνταρτῶν σας καὶ διαβιβάσατε εἰς τοὺς συμπατριώτας μας ἀδελφικὸν χαιρετισμόν.

2.8.43

Βρεττάκος Κ. 131ς»

Πολὸν ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς ἔγγραφα - ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον καὶ ἀπαντήσεις του:

«1.8.43

Ἀγαπητὴ μας ἀνηψιὲ Τηλέμαχε,
Σάββατον πρωτὶ. Καλημέρα,

Σᾶς ἀκολουθοῦν 12 παιδιὰ τῆς ἠρωϊκῆς Καστάνης, τὰ ὁποία ἔρχονται ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Τηλέμαχε, τὴν μόνην χάρι πού θέλω εἶναι αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶναι τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης καὶ θὰ βρῶμαι πολὺ - πολὺ ὑπερήφανος νὰ βρισκῶνται πάντοτε εἰς τὸ πλάϊ σου εἰς τὰς ἐμπιστευτικὰς ὑπηρεσίας.

Σὲ ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἔλθω, ὁ Ἡλίας θὰ σοῦ εἰπῆ προφορικῶς.

Σὲ φιλῶ Γ. Ἀρφάνης»

«Σ.Δ. 4.8.43

Ἀγαπητὴ κ. Γραφάκο,

Τὰ παιδιὰ τῆς Καστάνιας, πού ἦλθαν χθὲς καὶ φεύγουν σήμερον, ἀντελήφθησαν μίαν πραγματικότητα καὶ εἶναι ἐξουσιοδοτημένοι νὰ σᾶς ἐνημε-

ρώσουν. Μία επαφή προσωπική θά ἦτο πλέον ἐνδεδειγμένη μαζί σας ἢ μὲ ἀντιπροσώπους τοῦ τόπου σας. Τοῦτο ἐπαφίεται εἰς τὴν ὑμετέραν κρίσιν. Ὅσον ἀφορᾷ ἡμᾶς θά αἰσθανώμεθα ἐξαιρετικὴν χαρὰν νὰ σᾶς βλέπωμεν στὸ λημέρι μας. Τέτοιες χαρὲς ἀπολαμβάνομε καθημερινῶς μὲ τὴν ἀφιξιν ἀντιπροσώπων τῶν ἐπιτροπῶν ἀγῶνος τῶν γύρω μας χωριῶν. Ἡ ἐθνέγερσις συντελεῖται σταθερὰ καὶ μὲ ὄλοεν αὔξοντα ρυθμὸν. Ἡ ἐξόρμησις διὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα θά εἶναι μεγαλειώδης.

Ἡ αὐγὴ ἀνέτειλε. Τὸ σκότος ὑποχωρεῖ. Οἱ πατριδοκάπηλοι νυκτοκόρακες τοῦ τέως ΕΑΜ διεσκορπίσθησαν ὡς οἱ καλλικάντζαροι στὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ. Τὸ ἐθνικὸν σάλπισμα γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως ἐπάνω σὲ τίμιες, εἰλικρινεῖς ἐπομένως καὶ γερεὺς βάσεις, πολὺ τοὺς ἐστενοχώρησαν καὶ μεταχειρίζονται τὴν ἀτιμίαν, τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν συκοφαντίαν ἐναντίον τῶν πατριωτῶν. Μὰ τὸ στρατοδικεῖο τοὺς περιμένει, μπρὸς σ' αὐτὸ σεῖς οἱ ἴδιοι θά τοὺς ὀδηγήσετε. Ἀπὸ ἐμὲ καὶ τὰ παιδιά ἀδελφικοὺς χαιρετισμοὺς σὲ σᾶς καὶ τοὺς συγχωριανοὺς σας.

Ἐθνικὴ Ὁργάνωσις Κ13.

Ῥωρα 13.30'»

«Πρὸς Γ. Δούκαν

Δάσκαλον

Γοράνους

Ἀγαπητὲ κ. Δούκα,

Ἀνάγκη ἀπόλυτος νὰ ἐπιστρατευθῶσιν ἅπαντες οἱ διαθέτοντες ὄπλισμὸν τῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς σας καὶ νὰ φθάσητε ἐντὸς τῆς νυκτὸς τῆς σήμερον εἰς στρατόπεδόν μας.

Ἀντιμετωπίζομεν σοβαρὰ ἀπρόοπτα γεγονότα. Ὁ σύνδεσμος θά σᾶς ἐξηγήσῃ προφορικῶς. Λαμβάνετε ἐν ἑκατομμύριον (1.000.000) μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως ἀποσταλῶσι τροφίμα ἐπείγοντως. Δύναμις συσσιτούντων (50) πεντήκοντα, ἐκτὸς τῶν ἀναμενομένων ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐνισχύσεων. Εἶναι ζήτημα ὄχι μόνον τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος μας, ἡ διατήρησις τοῦ φυλακίου μας κατὰ βάσιν καὶ ἡ λῆψις ἐν συνεχείᾳ σειρᾶς μέτρων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δημιουργηθείσης ἐκ τῶν νυκτοκοράκων καταστάσεως.

Ἐπειγόντως ἀποστέλλομεν σύνδεσμον ἀξ)κὸν εἰς προῖσταμένην μας ἀρχήν.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Πυρῆνος

Τηλ. Βρεττάκος

5η Αὐγούστου 1943

Ῥωρα 13.30'»

«Ἐθνικὴ Ὁργάνωσις

Παλιόβρουσι τῆ 6.8.1943

Πρὸς τὸν λοχαγὸν κ. Βρεττάκον Τηλέμαχον

Γ ο ρ ἄ ν ο υ ς

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ θέσωμεν ὑπ' ὄψει ὑμῶν τὰ κάτωθι:

Χθὲς περὶ ὥραν 11 μεσημβρινὴν ἐνεφανίσθησαν ὄπλοφόρα ἐν θέσει Πλατάνια, ὄριον Παλιοβρύσεως, ἔνθα ἐκεῖσε ἔβασκεν τὸ ποιμνιὸν τοῦ ὀ

Κούμπαρης Νικόλαος, ηλικίας 15 ἐτῶν, ὡς καὶ ἄλλοι συγχωριανοί, οἵτινες ἐκρατήθησαν μέχρι τῆς 10ης νυκτερινῆς παρὰ ὄπλοφόρων τοῦ ΕΑΜ πιθανῶς Πετρινωτῶν. Ἡ, δέ, δργάνωσις τῆς ΕΑΜ κατὰ τὴν νύκτα ταύτην εἶχε λάβει αὐστηρότατα μέτρα μετὰξὺ ἄλλων καὶ ἀτηγόρευσε τὴν κυκλοφορίαν μετὰ τὴν 10ην νυκτερινήν. Σήμερον, ἐξετάσαντες ἐπισταμένως τὸ ἀνωτέρω γεγονός, ἐξάγομεν συμπέρασμα, ὅτι μετέφερον δι' Ἄρναν τοὺς Π. Πετροπουλάκη καὶ Γιαννιτσαράκον. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς σήμερον ἐνεφανίσθησαν στὸ χωριό μας περὶ τοὺς 15 ὄπλοφόροι Πετρινωῶτες τῆς ΕΑΜ, οἵτινες καλέσαντες τὸν Νικ. Λιτζέρην ἀφιχθέντα ἐξ αὐτόθι ἐξήτασαν αὐτὸν καὶ τὸν παρεμπόδιζον, ὄχι μόνον νὰ μὴν παρουσιασθῇ ἀντάρτης πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ οὔτε τὴν βούλησίν του νὰ ἐκδηλώσῃ μὲ ὕφος ἐπιβλητικὸν καὶ προκλητικώτατον. Μετὰ ταῦτα συναντήσαντες τὸν Ν. Μπεγάτην, οἵτινος δύο υἱοὶ κατετάγησαν εἰς τὸ Ἄνταρτικὸν μας σῶμα, τὸν ἀπειλήσαν νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ νὰ καταφέρεται κατὰ τοῦ ΕΑΜ, διότι θὰ καοῦν ἅπαντες, ἐπίσης τὸν ἠπειλήσαν ὅτι θὰ τὸν συλλάβουν καὶ τὸν ἔφτυσαν, ἀλλὰ μετανοήσαντες δι' ἄγνωστον λόγον ἀφήκαν τοῦτον ἐλεύθερον. Περιελθόντες τὸ χωριὸν μὲ ἀγέρωχον καὶ ἀπειλητικὸν ὕφος ἀπεχώρησαν διὰ Πετρώνα. Ἡμεῖς μὴ ἔχοντες οὐδὲν τυροβόλον ὄπλον, εὐρίκαμεν σκοπιμότερον νὰ μὴν ἔλθωμεν εἰς διένεξιν μετ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ, δέ, ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι ἀφόρητος καὶ ἐπιζημία διὰ τὴν δργάνωσίν μας, παρακαλῶ ὅπως λάβητε τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ μᾶς καθοδηγήσετε, τὸν ἐπιφέροντα τὴν παροῦσαν κατατάξατε εἰς τὸ Ἄνταρτικὸν Σῶμα, τὰς ὀδηγίας σας παρακαλοῦμεν μᾶς γνωρίσητε διὰ συνδέσμου μέσῳ Κουρτσούνης ἢ ὅπως κρίνετε σεῖς καταλληλότερον.

Μετὰ τιμῆς

Ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. . .»

«Γοράνοι Σπάρτης,

6.8.43

Ἀγαπητέ μου,

Ἀπὸ πληροφορίας τῶν νυκτοκοράκων διαθέτουν κάπου πολυβόλο μὲ ἱκανὸν ἀριθμὸν φυσιγγίων, μερικὲς χειροβομβίδες, ἐλάχιστα πολεμικὰ ὄπλα, τὸ μῆμα ἀπὸ Γοράνων μέχρι Σπάρτης δὲν τοὺς ἔδωσαν ἄνδρας μέχρι σήμερον. Σκέπτονται νὰ ἰδρῦσουν φυλάκιον εἰς Ἄλμπανον, ὥστε ν' ἀποκοπῇ ἡ τροφοδοσία τους. Κατ' ἐγκύρους πληροφορίας ἀναμένουν δύναμιν ἐκ Πάρωνος. Ὅποτε κίνδυνος, φοβοῦνται τὴν περιφέρειαν Γοράνων καὶ τοὺς παρήγγειλα ὅτι ἔπιασα τὸ δρόμο Γοράνων - Ἀγίου Δημητρίου καὶ ὅποιος περνᾷ θὰ ἐλέγχεται, ὀπλισμένος δέ, θὰ τουφεκίζεται. Τὸ Ξηροκάμπι μὲ τὴν περιφέρειάν του ἔχει τρομοκρατηθῆ ἀπὸ τὶς κινήσεις μας. Ἐπάνω ἔρχεται ἓνας ἔφεδρος ἀνθ)γὸς Μασούρας Ξάνθιππος ἐκ Πολοβίτσας ἄοπλος, εἶναι τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης καὶ εἰς λοχίας ἐκ Λιαντίνης Νικολακάκος Θεόδωρος καὶ αὐτὸς καλὸς ἄοπλος, τὸν Χρηῆστον Δούκαν ὠρίσατε σύνδεσμόν μου προσωρινῶς, ὁ Πλαγιάννης μᾶς ἐπιβοηθεῖ εἰς τὰς κινήσεις μας μὲ ἄλλα κέντρα. Συστήσατε στὸ Κέντρο Σπάρτης ἐνίσχυσιν καὶ ἀπόδοσιν σημασίας στὸ Κέντρο Γοράνων καὶ νὰ μὴ δεχθῆ ἀξιωματικὸς τῆς περιφέρειας μας προτοῦ μᾶς

ρωτήση. Ὁ ἐκ Πιολοβίτισης ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς Παναγ. Ν. Καπετανάκης, οὐτινος ἐζήτησα πρὸ ἡμερῶν συνεργασίαν διὰ τὴν Ε.Ο. προσπαθεῖ νὰ εὔρη ἀνθρώπους διὰ τὸ ΕΑΜ. Τὸ Συμβούλιον, λοιπόν, πρέπει νὰ γνωρίζῃ αὐτά.

Γιὰ μένα, πᾶς μὴ ἀποδεχόμενος τὴν Ε.Ο. δὲν εἶναι Ἕλλην.

Μὲ ἀγάπη

Βασιλαροῦ

Τ.Γ. Ὅλον τὸ βάρος εἰς ἐνίσχυσιν ἔνοπλον τὸ ἔδωσαν οἱ Γοράνοι, τί κάνουν οἱ ἄλλοι; κρύπτονται;

Βασίλ.»

7.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ Ε.Σ. ΛΥΡΡΑΧΙΟΥ

ΕΙΣ ΠΗΓΑΔΙΑ 3.8.43

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, ἀπὸ τὸ Ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Ταυγέτου εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ εἰς Πηγάδια Ταυγέτου.

Εἰς Πηγάδια εἶχον προωθηθῆ ὁ λοχαγὸς Γ. Κοτσώνης καὶ ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Γεωργουλέας μὲ δύναμιν 10 ἐνόπλων πρὸς φρούρησιν τῶν γύρωθεν διαβάσεων ἐν ἀναμονῇ τῶν ρίψεων. Ἦσαν εἰδοποιημένοι καὶ 300 Λάκωνες, θὰ προσήρχοντο ἀμέσως μετὰ τὰς ρίψεις πρὸς ἐξοπλισμόν. Διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ πεδίου ρίψεων εἶχε προηγουμένως γίνει ἀναγνώρισις ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Ἡλίαν Παυλῆν καὶ τὸν ἀνθ)λαρχον Σωτήριον Νικητέαν.

Διὰ τὴν ὄλην προετοιμασίαν καὶ ἐπιτυχῆ ὑποδοχὴν τῶν ρίψεων ἀπεφάσισεν νὰ μεταβῆ εἰς Πηγάδια ὁ ἴδιος ὁ συντ)ρχης Ἀθ. Γιαννακόπουλος μὲ προσωπικὴν φρουρὰν 10 ἀντάρτες του. Εἰς Δυρράχιον ἔμεινεν ἡ ὑπόλοιπος δύναμις ἐκ 300 ἀνδρῶν περίπου ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον, ὁ ὑπολ)γὸς Ταβερναράκης μὲ ἓνα αὐτόματον διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐπαφῆς μετὰ τῆς εἰδικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ ΕΑΜ καὶ ὁ Ἀναστάσιος Μίνης μὲ τὸν αὐτόματόν του.

Ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ τοὺς 10 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., τὴν 3 Αὐγούστου 1943, ἀνεχώρησε ἀπὸ τὸ Δυρράχιον, διὰ τὰ Πηγάδια. Μαζὶ μὲ τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον εἶναι καὶ ὁ ὑπολ)γὸς Ἄρης Ρετζέλης, ὁ ἀνθ)γὸς Λάκης Θεοφανόπουλος καὶ μία ὁμάς Κρητῶν ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Παναγιωτάκην καὶ τὸν λοχίαν Εὐάγγελον Μπαρμπουνάκην, τὸν Κιμιωνῆν κ.ἄ. Ἀπόστασις 7 ὥρες πορείας. Εἰς τὸ μέσον τῆς διαδρομῆς ἔνας ἔνοπλος τοῦ ΕΛΑΣ μὲ αὐτόματον «στὲν» ἦτο σκοπὸς μὲ τὸ αὐτόματόν του πρὸς τὸν Γιαννακόπουλον καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ἀφοπλίζεται ἀστραπιαίως ἀπὸ ἓναν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν ρωτοῦν:

— Γιατί ἐσκόπευες ἐναντίον μας; Γιατί ἔφυγες ἀπὸ τὸ τμήμα σου;

— Ἦμουν δι' ὑπηρεσίαν... ἀπήντησε τραυλίζων.

Ὁ συντηρηχὴς Γιαννακόπουλος καὶ ὄλοι ἐνόησαν πλέον ὅτι ἦτο ἡ ἀρχὴ γενικωτέρου σχεδίου, ἢ ἐμφάνισις ἐκεῖ τοῦ ἀπεσταλμένου αὐτοῦ τῶν κομμουνιστῶν. Τοῦ ἔδωσαν πάλιν τὸ ὄπλον του καὶ τοῦ εἶπαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μονάδα του. Τὸ Ἑλληνόπουλο αὐτὸ ἐξεπλάγη μὲ τὴν συμπεριφορὰν αὐτὴν. Ἐπῆρε τὸ ὄπλον του καὶ ἔφυγε. Εἶχε, ὅμως, διληθησιασθῆ, εἶχε χάσει τὴν ὄρασιν του. Εἶχε μπλέξει ἄσχημα μὲ τοὺς πράκτορες τῶν σλαύων. Ποῖος ξέροι ποία τύχη τὸν ἀκολούθησε μετὰ...

Τὸ βράδυ τῆς 3ης Αὐγούστου ὁ Γιαννακόπουλος φθάνει εἰς τὸ κτῆμα τοῦ Γ. Κομπότη, δυτικῶς τῶν Πηγαδίων εἰς ὑψόμετρον 1372. Ὁ Γ. Κομπότης ἦτο συγγενὴς τοῦ λοχαγοῦ Ἡλία Παυλῆ καὶ ἦτο ἐνημερωμένος ἀπὸ τὸν Παυλῆν διὰ τὸν ἀγῶνα. Ἐδέχθη εὐχαρίστως νὰ προσφέρῃ κάθε ὑπηρεσίαν του. Τὴν 4ην Αὐγούστου ἔφθασε καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν Ἄγγλον Χάριτον καὶ Φρέιζερ μὲ τὸν ἀσυρματιστὴν Ζαχαρίαν Μήνην καὶ μετ' αὐτοῦ 3 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν παρακολουθήσει τὴν μετακίνησιν αὐτὴν καὶ προχωροῦν καὶ ἔδω τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προδοτικοῦ σχεδίου των. Σκοπὸς των ἡ ματαίωσις τῶν ρίψεων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀσύρματος χάλασε, ἐνὼ λειτουργοῦσε στὸ Δυρράχιο. Ἐφεραν καὶ ἕναν εἰδικὸν ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸν φτιάξῃ.

Τὴν 5ην Αὐγούστου ἕνα τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιχειρεῖ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς περιοχῆς, ὅπου εἶναι πλέον ἐγκατεστημένοι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μετὰ τὸν συντηρηχὴν Γιαννακόπουλον καὶ τὴν Ἀποστολὴν. Τὸ φυλάκιο τοῦ «Ε.Σ.» τοὺς ἐμποδίζει. Διὰ νὰ ἀποφευχθῆ ἄμεσος σύγκρουσις, ἐφ' ὅσον ἦσαν ἐν ἀναμονῇ ρίψεων, ὁ συντηρηχὴς Γιαννακόπουλος τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸν λοφίσκον, ὅπου ἦταν καὶ τὸ τμήμα ἐκ 10 ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Κατ' ἀρχὰς προσήλθον ὀλίγοι ἀνδρες τοῦ ΕΛΑΣ μετ' ὀλίγον, ὅμως δολίως, προσήλθον καὶ ἄλλοι ἐν ὄλῳ 40 ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κασᾶν. Ἐξ αὐτῶν 16 ἔφερον μακρὰ πολεμικὰ ὄπλα, οἱ ἄλλοι ἦσαν ἐντελῶς πρόχειρα ἐξωπλισμένοι. Ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Κασᾶς ἦλθε καὶ ἐπῆρε συσσίτιο εἰς τὸν Ε.Σ. Ἐκεῖ, οἱ συνάδελφοί του τοῦ Ε.Σ. τοῦ εἶπαν:

--- Νὰ ἔλθῃς μὲ μᾶς: Σὺ, μόνιμος ἀξ)κός, τί ζητᾶς μὲ τοὺς κομμουνιστάς;

— Θέλω νὰ φύγω, ἀλλὰ φοβοῦμαι τὸν καθοδηγητὴν. Ἄν καταλάβῃ πὼς ἔχω τάσιν νὰ φύγω, θὰ μὲ ἐκτελέσῃ... ἀπήντησεν ὁ Κασᾶς.

Ἡ νύκτα τῆς 6ης Αὐγούστου ἐπέρασε ἀνήσυχα, μήπως οἱ τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.

Τὴν 6ην Αὐγούστου ὁ συντηρηχὴς Γιαννακόπουλος ἐκάλεσεν τὸν ἀνθ)γὸν Κασᾶν. Λὲν ἐπῆγε, ὅμως, μόνος του, ἦλθαν μαζί του καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄγνωστοι μὲ ψευδώνυμο. Ὁ συντηρηχὴς Γιαννακόπουλος συνέστησεν εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Κασᾶν νὰ καταλάβῃ μὲ τὴν ὁμάδα του μίαν διάβασιν πρὸς τὴν Σύλιτσαν Καλαμάτας εἰς ἀπόστασιν 500 μ. Ὁ ἀνθ)γὸς Κασᾶς δὲν ἀπήντησεν καθό-

λου. Αὐτὴν τὴν ἐντολήν, φαίνεται, εἶχε. Ἀπῆντησεν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς:

— Δὲν δεχόμεθα ἀπὸ σᾶς διαταγὰς. Ἀνήκομεν εἰς ἄλλην ὀργάνωσιν.
— Τότε νὰ βγῆτε ἀπὸ τὴν περιοχὴν μας, τοὺς ἀπαντᾷ ὁ Γιαννακόπουλος.

— Δὲν βγαίνομε, θὰ μείνωμε ἐδῶ, ἀπῆντησε ἕνας ἄλλος ἀπὸ τοὺς τρεῖς συνοδοῦς τοῦ ἀνθ)γοῦ Κασᾶ.

— Τότε, ὅπως εἶσθε τώρα, εἶσθε κυκλωμένοι καὶ αἰχμαλωτοί. Θὰ σᾶς ἀφοπλίσω διὰ τῆς βίας, τοὺς λέγει ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος.

Ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ὑποχωρήσουν. Ἐφυγαν ὅλοι ἀμέσως, ἀλλὰ τελείως ἀμίλητος ὁ ἀνθ)γὸς Κασᾶς. Ἀσφαλῶς, ὅταν ἐδήλωνε συμμετοχὴν εἰς τὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ, οὐδέποτε θὰ ἐφανταζόταν τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν. Κατετάγη ἐκεῖ μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἠγεῖτο αὐτὸς ἐνὸς στρατιωτικοῦ τμήματος καὶ θὰ ὑπηρετοῦσε τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα. Εἶχε, πλεόν, πλανηθῆ οἰκτρῶς. Κατήντησε τυπικὸς στρατιωτικὸς ὁδηγὸς ἐνὸς τμήματος, διότι ὁ κατετάμιος καὶ ὁ καθοδηγητής, ἢ κανένας ἄλλος ἄγνωστος, εἶχαν τὴν διοίκησιν καὶ καθώριζον τὸν δρόμον, τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πρόγραμμα.

Τὴν 7ην Αὐγούστου ἀνῆλθεν εἰς Πηγᾶδια ὁ συντ)ρχης Διον. Παπαδόγκωνας. Ἡ ὑπηρεσία τῶν σκοπῶν καὶ τῶν ἀναγνωρίσεων ἐλειτούργησε κατ' ἄριστον τρόπον. Ἐμεινε ἀπὸ αὐτὸ ἐνθουσιασμένος καὶ συνεχάρη τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον. Ἠθέλησε νὰ στείλῃ ἕνα τηλεγράφημα εἰς τὸν Βασιλέα, τὸ ὅποιον πράγματι ὅμως ἀπέστειλε εἰς τὸ Σ.Μ.Α., ἐκθέσας τοὺς κινδύνους ἀπὸ ἐξοπλισμὸν τοῦ ΕΛΑΣ, διότι ἐκεῖ ἠγοῦντο οἱ κομμουνισταί.

Δὲν ἀπέστειλεν, ὅμως, ἀνάλογον τηλεγράφημα καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, διότι τὴν ἐθεώρει «Βενιζελικὴν», ὡς ἐξήγησεν εἰς τὸν Γιαννακόπουλον. Ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος τοῦ ἀπῆντησεν ὅτι ἦτο Κυβέρνησις τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν Συμμάχων καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ἀγνοήσωμεν. Ὁ συντ)ρχης Παπαδόγκωνας ἐπεσεκέφθη καὶ πάλιν τοὺς Ἄγγλους εἰς τοὺς ὁποίους διεμαρτυρήθη, διότι ἔδιδον ἔστω καὶ ἕνα ὄπλον εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τὴν 8ην Αὐγούστου ἀνεχώρησε διὰ τὴν Καλαμάταν.

Τὴν 8ην Αὐγούστου 1943 ἔφθασεν εἰς Πηγᾶδια ὁ ταγ)ρχης Γεώργιος Κοκκῶνης καὶ ἀνέφερεν εἰς τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον διὰ τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς 6ης Αὐγούστου εἰς Ὀλυμπίαν, ὅπου εἶχαν ἐπιτεθῆ οἱ κομμουνισταί κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν τὰ νεώτερα γεγονότα τῆς Ὀλυμπίας - Τριφυλίας, ἀλλὰ ἐξεδήλωσε καὶ τὴν ἀνησυχίαν διὰ περαιτέρω ἐκδηλώσεις εἰς Ταῦγετον.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 8ης Αὐγούστου ἔφθασε εἰς Πηγᾶδια ὁ ἀνθ)γὸς Π. Πατσᾶκος μὲ ἕνα σημείωμα ἀπὸ τὸν ἕαρχον Βρεττάκον ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν, ὅπου ἀνέφερεν εἰς τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον ὅτι εἶναι κυκλωμένος

ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ὅτι διαθέτει ἐλάχιστα πυρομαχικὰ καὶ ὄπλα. Ὁ ἀνθ)γὸς Πατσᾶκος εἶχε ἐκκινήσει ἀπὸ Βασιλικὴν τὴν 6ην Αὐγούστου, ἀλλὰ ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ εἰς Πηγάδια, διότι μετέβη πρῶτα εἰς Δυρράχι καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἦλθεν εἰς Πηγάδια, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰ συνήθη δρομολόγια καὶ μὴ συλληφθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ποὺ εἶχαν σκοποὺς σὲ κάθε διάβασι. Ἡ δύναμις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγάδια ἦτο μικρὴ. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἔφθασαν πληροφοροίαι εἰς Πηγάδια ὅτι ἄλλη ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Κανελλόπουλον μὲ 60 ἐνόπλους, εἶχε φθάσει εἰς ἀπόστασιν 2 χιλ. ἀπὸ τὰς θέσεις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγάδια. Ἐνας ἄλλος σύνδεσμος ἀπὸ τὴν Καλαμάταν μέσω Ἀλαγονίας, ἐπιβεβαιώνει τὴν πληροφορίαν προσεγγίσεως τοῦ τμήματος Κανελλοπούλου.

Ἦδη, οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Πηγαδίων εἶναι κυκλωμένοι ἀπὸ τὸ τμήμα Κασᾶ ἐκ 40 ἐνόπλων εἰς τὴν διάβασιν Σέλιτσα εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων καὶ ἀπὸ τὸ τμήμα Κανελλοπούλου 60 ἐνόπλων ἔξω τῶν Πηγαδίων εἰς ἀπόστασιν 2 χιλ. Ὁ σκοπὸς πλεόν τῶν κομμουνιστῶν ἦτο φανερόν ὅτι ἦτο ἐπιθετικὸς καὶ διὰ τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγάδια καὶ διὰ τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. εἰς Βασιλικὴν, ὅπως ἀνέφερον ὁ Βρεττάκος διὰ τοῦ ἀνθ)γοῦ Πατσᾶκου.

8.— Ο ΣΤΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΕΙ ΤΟΝ ΕΛΑΣ ΩΣ ΑΝΤΕΘΝΙΚΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΝ 9.8.1943

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Ταυγέτου (σιν)ορχης Ἀθ. Γιαννακόπουλος, εὐρίσκειται ἀπὸ τὴν 3ην Αὐγούστου 1943 εἰς Πηγάδια Ταυγέτου διὰ νὰ προετοιμάσῃ καὶ ἀναμείνῃ ρίψεις ὄπλων πρὸς ἐξοπλισμὸν ἄλλων 300 Λακωνῶν καὶ Μεσσηνίων ἐτοιμῶν νὰ πάρουν ὄπλα. Ἐκεῖ, ὅμως, πληροφοροεῖται ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν κυκλώσει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τοῦ Βρεττάκου εἰς Βασιλικὴν, ἔχουν κυκλώσει τὰ Πηγάδια προετοιμάζοντες ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐκεῖ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ὅτι τὴν 6ην Αὐγούστου ἐπετέθησαν εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ μετὰ φονικὴν μάχην ἐκατέρωθεν κατώρθωσαν νὰ τοὺς διαλύσουν. Τὴν τελευταίαν εἰδησιν τὴν ἔφεραν εἰς τὸν Γιαννακόπουλον ὁ ἴδιος ὁ (ταγ)ορχης Γ. Κοκκῶνης, ἐπικεφαλῆς τότε τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. κατὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν ἀνεφαίνοντο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ὀρίζοντα καθαρὰ πλεόν οἱ ἀντεθνικοὶ σκοποὶ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, καθαρὰ τὰ ἀντιλαϊκὰ σχέδιά των. Ἔπρεπε νὰ ἀποκαλυφθοῦν πλήρως οἱ σκοποὶ αὐτοὶ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ διὰ νὰ διαφωτισθῇ ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνικὸς λαός, νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅσοι ἠμποροῦσαν ἢ δὲν εἶχον ἀκόμη τελείως τυφλωθῆ, νὰ προφυλαχθῶσιν

οί άλλοι διά νά μὴ πλανηθοῦν εἰς τὸ μέλλον.

Τότε, ὅμως, δὲν ὑπῆρχε ἄλλη Ἑλληνικὴ ἀρχὴ ἐλευθέρου, πού θὰ ἠμποροῦσε νά καταγγεῖλῃ τοὺς ὑποφύλους προδότες καὶ τοὺς δολίους δολοφόνους, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἐχρειάζετο πράγματι καὶ ἀκλόνητος πίστις εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη καὶ διαυγῆς νοῦς καὶ θάρρος ἀκλόνητον, καὶ περιφρόνησις πρὸς τοὺς κινδύνους ἀπὸ μίαν παρομοίαν καταγγελίαν καὶ θαρραλέαν διαφώτισιν. Ὁ συν)ρχῆς Ἀθ. Γιαννακόπουλος ἐτόλμησε καὶ κατήγγειλε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν τότε τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ὡς ἀντεθνικὴν καὶ ἀντιλαϊκὴν ὀργάνωσιν. Διεχώρισε σαφῶς τὴν θέσιν τῶν πιστῶν εἰς τὴν ιδεάν τῆς Ἑλληνικῆς Πατριδος, ἀπὸ τοὺς ξενόδουλους ὀργανωτὰς τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον των καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν νά κρατήσῃ ὑψηλὰ τὸ ἠθικόν του καὶ νά μὴ λιποψυχήσῃ εἰς τὴν κρίσιμον τότε ἐποχὴν, ἀπὸ τὰς τρομοκρατικὰς μεθόδους τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, πού ἦσαν μέθοδοι ξένων πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὀργάνων.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω ὡς ἔχει τὴν πράγματι, ἱστορικὴν αὐτὴν καταγγελίαν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν:

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Ἄριθμὸς 36.

Σ.Λ. 9.8.1943

Ἔνοπλα τμήματα τῆς ΕΑΜ ὄλως δολοφονικῶς καὶ ἄνευ οὐδενὸς λόγου ἐπετέθησαν πρὸ δεκαήμερου εἰς τὴν περιοχὴν Τριφυλίας κατὰ 25 ἀνδρῶν ἀνηκόντων εἰς Ε.Σ. καὶ ἐκτελούντων ἐντεταλμένην ὑπηρεσίαν, τοὺς ὁποίους καὶ διέλυσαν. Κατόπιν τούτου παρεκλήθηθην θερμῶς καὶ κατ' ἐπανάληψιν παρὰ λοιπῶν ὁμάδων Ε.Σ. ὅπως ἐπιτρέψω ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν τούτων κατὰ ἐγγὺς αὐτῶν εὐρισκομένων ἐνόπλων τμημάτων ΕΑΜ πρὸς διάλυσιν αὐτῶν, ἵνα μὴ ὑποστῶσι δευτέραν μεγαλυτέρας ἐκτάσεως δολοφονικὴν ἐπίθεσιν. Δὲν ἔδωσα τὴν ἔγκρισίν ταύτην, καίτοι ἐγνώριζον τὸν κίνδυνον, εἰς ὃν ἐξέθετον τὰς ὁμάδας τοῦ Ε.Ε.Σ., ἵνα ἀποφύγω τὴν ἐμφύλιον σύρραξιν. Εἰδοποιήθητι χθὲς ὅτι ἡ ἀναμενομένη δολοφονικὴ ἐνέργεια τῶν τμημάτων τοῦ ΕΑΜ ἐγένετο καὶ ὅτι κατόπιν σκληροῦ ἀγῶνος αἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. διελύθησαν μὲ πολλὰς ἐκατέρωθεν ἀπωλείας. Ἐπῆρξα οὕτω ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς τοῦ ἀτυχήματος τούτου τῶν φίλων μου τμημάτων. Συγχρόνως πρὸς τὰς δολοφονικὰς ἐνεργείας τῶν τμημάτων τοῦ ΕΑΜ ἐγένετο ἄλλη τοιαύτη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ταυγέτου κατὰ φίλιον τμήματος ἢ ὁποία ἐπέτυχε. Τὰ τμήματα τοῦ ΕΑΜ ἔχουν περικυκλώσει τὸ φιλικὸν μας τμήμα, τοῦ ἀπαγορεύουν πᾶσαν ἐπικοινωνίαν καὶ ἀνεφοδιασμὸν καὶ ἀπειλοῦν οὕτω ἢ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης ἢ νά παραδοθῇ. Ἐπίσης παντοῦ ἀλλαχοῦ ὅπου ἔχομεν φίλιον τμήμα τὸ ΕΑΜ συμπαρατάσσει καὶ τὸ ἰδικόν του διὰ νά ἐφαρμόσῃ ἐν καιρῷ τὰς μεθόδους μάχης τῆς Τριφυλίας.

Κατόπιν τούτου ἠναγκάσθημεν σήμερον τὴν πρωΐαν νὰ ἐπιτεθῶμεν καὶ νὰ διαλύσωμεν τμήματα τοῦ ΕΛΑΜ τεταγμένα ἐγγὺς τοῦ Ε.Ε. ἡμῶν καὶ ἀναμένοντα ἐν καιρῷ νὰ ἐμπήξουν τὴν δολοφονικὴν των μάχαιραν. Κατὰ τὴν σύγκρουσιν ταύτην, ὡς ἦτο ἐπόμενον ἐχύθη ἀδελφικὸν αἷμα. Κατόπιν ὄλων τῶν ἀνωτέρω εἶμαι ὑποχρεωμένος:

1) Νὰ καταγγείλω εἰς τὸν ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ τὴν ὀργάνωσιν ΕΛΑΜ ὡς ὀργάνωσιν ὄχι ἐθνικὴν καὶ ἀπελευθερωτικὴν, ἀλλ' ὡς ὀργάνωσιν ἔχουσαν σκοτεινοὺς σκοποὺς, ὅπως ἀντιθέτους πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν.

2) Νὰ γνωρίσω εἰς αὐτὴν ὅτι ἀπὸ σήμερον τὴν πρωΐαν εὐρισκόμεθα εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μετὰ ταύτης κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν τύχην μας θὰ κρίνη ἡ τύχη τῶν ὄπλων μας.

3) Νὰ συστήσωμεν εἰς τὸν ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ νὰ μὴ λιποψυχήσῃ ἀπὸ τὰς τρομοκρατικὰς μεθόδους τοῦ ΕΛΑΜ, οὔτε νὰ ἐξαπατᾶται ἀπὸ τὰ μετὰ κυνικότητος ψεῦδη του, ἀλλὰ νὰ παραμείνῃ σταθερὸς εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς νομιμότητος κατὰ τῆς ἀπειλοῦσης αὐτὸν δεινῆς ἀναρχίας διὰ νὰ μὴ γνωρίσῃ τὴν τραγικὴν κατάστασιν τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως 1879 κατὰ τὴν ὁποίαν 100 χιλιάδες Ἰακωβίνοι, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ πλειονότης ἦσαν ἀπόφοιτοι τῶν φυλακῶν καὶ γενικῶς ἀποτυχημένοι ἀπὸ τὴν ζωὴν, διώκησαν ἐπὶ 6 μῆνας 25 ἑκατομμύρια Γάλλων καὶ ἐφόνευσαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τόσους Γάλλους, ὅσοι δὲν εἶχον φονευθῆ εἰς τὰ 630 χρόνια τὰ προηγούμενα τῆς Ἐπαναστάσεως.

Παρακαλῶ τὰ Σωματεῖα καὶ τοὺς ἱερεῖς, ὅπως κοινοποιήσουν τὴν παροῦσαν, ὅσο τὸ δυνατὸν εὐρύτερον εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Ἄθανάσιος Γιαννακόπουλος

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ».

Ἡ καταγγελία αὕτη καὶ διακήρυξις πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὡς φωνὴ διαμαρτυρίας καὶ φωνὴ συναγερμοῦ, ἦτο οὐσιαστικῶς μία ἀποκάλυψις τοῦ ὑφισταμένου πολέμου πού εἶχαν ἀρχίσει οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ. Ὅταν, ὅμως, ἔλαβον γνῶσιν αὐτῆς οἱ Ἄγγλοι Χάρικτον καὶ Φρέυζερ ἐθοροβήθησαν πολὺ καὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν συν)ορχην Γιαννακόπουλον νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ ἀμέσως.

— Τί τρέλλα εἶναι αὕτη πού ἔκανες; τὸν ἐρώτησεν, ὁ λοχαγὸς Φρέυζερ. Ὁ ταγ)ορχης Χάρικτον δὲν ἔχει πόδια διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἔλθῃ κάτω νὰ σὲ ἰδῇ. Πρέπει νὰ ἀνακληθῇ αὕτη ἡ διακήρυξις ἀμέσως.

— Δὲν μπορεῖ νὰ ἀνακληθῇ, τώρα ἔχει φύγει τοῦ ἀπήντησε ὁ συν)ορχης Γιαννακόπουλος. Εὔχομαι, συνέχισε, αὐτὸ πού ἔκαμα νὰ εἶναι πολὺ μεγάλη τρέλλα καὶ νὰ μὴν εἶναι πολὺ μεγάλη προφητεία. Φοβοῦμαι, ὅμως, πολὺ ὅτι θὰ συμβῇ τὸ δεύτερο καὶ ὄχι τὸ πρῶτον, ὅτε οὔτε καὶ ἐγὼ οὔτε καὶ σὺ θὰ μείνωμεν εἰς τὴν ζωὴν, θὰ μᾶς σκοτώσουν καὶ τοὺς δύο.

— Καὶ πῶς σύ γνωρίζεις ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ δὲν τὰ γνωρίζο-

μεν καὶ μεῖς, ρώτησε ὁ Ἄγγλος Φρέυζερ.

— Διότι σεῖς εἶσθε Ἄγγλοι καὶ ζῆτε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μάλιστα ἐπάνω εἰς ἓνα μεγάλο βουνὸ εἰς τὸν Ταύγετον. Ἀπήντησε ὁ Γιαννακόπουλος. Ἐπομένως δὲν μπορεῖτε νὰ γνωρίζετε πῶς σκέπτονται οἱ Ἕλληνες. Ἐγὼ δὲν εἶμαι οὔτε φασίστας οὔτε γαλοζοαίματος, προέρομαι ἀπὸ τὰς πτωχοτέρας λαϊκὰς τάξεις. Οὔτε ἐπρόκειτο ποτὲ νὰ τοὺς κτυπήσω. Αὐτὰ τὰ ἐγνώριζον καὶ τὰ ἐγνώριζον πολὺ καλά. Ἐπομένως διὰ νὰ μὲ κτυπήσουν κάποιοι ἄλλοι στέκεται ὀπίσω ἀπὸ αὐτοὺς, τοὺς διατάσσει, ὑπακούουν χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ἀρνηθοῦν.

— Ὁ ταγ)ρχῆς Χάρικτον μοῦ εἶπε νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ὅτι ἔπειτα ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ σᾶς διακοπήτην χρηματικὴν ἐπιχορήγησιν (μῖα λίρα κατὰ ἀντάρτην μηνιαίως).

— Μοῦ ἐδώσατε ποτὲ ποσοτικῶς μίαν δραχμὴν; Σᾶς ἐζήτησα ποτὲ προσωπικῶς τίποτε; Ἡ οἰκογένειάν μου εἰς τὴν Καλαμάταν τρέφεται μὲ βᾶσιν τὰ σῶκα καὶ σταφίδα ξερά, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς τρομεροὺς κινδύνους ποὺ ὑφίσταται ἀπὸ τὰς ἀρχὰς κατοχῆς καὶ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα δίδετε εἰς τὰς ομάδες τὰ δίδετε ἀπ' εὐθείας, ὄχι δι' ἐμοῦ, ἐγὼ, δέ, σᾶς βεβαιώνω τὴν δύναμιν τῶν ἀνταρτῶν. Ὅλα, δέ, αὐτὰ τὰ κάμνω διὰ νὰ ἔχω ὅλην τὴν δύναμιν νὰ σᾶς λέγω τὴν ἀλήθεια. Εἶναι ἀνοικτὸς πόλεμος τοῦ ΕΑΜ ἐναντίον μας, τὸν ὁποῖον δημοσίᾳ σᾶς καταγγέλομεν. Ἀναμένομεν τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς εἰς τὰς ὁποίας ἡμεῖς θὰ ὑπακούσωμεν, ἀμφιβάλλω, δέ, πολὺ ἐὰν θὰ ὑπακούσουν καὶ οἱ τοῦ ΕΑΜ. Ἔχετε τὴν εὐθύνην σας διὰ τὰ γεγονότα. Ὅχι μόνον πόλεμος ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ δὲν γίνεται, ἀλλὰ πόλεμος μεταξύ μας. Πρέπει νὰ σταματήσῃ αὐτὴ ἡ κατάστασις. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. Πρέπει νὰ τὸ ἐνημερώσετε νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ ἐπιμεῖνῃ νὰ ἐκτελεσθοῦν αἱ ἀποφάσεις του. Ἐδῶ κάτω εἶναι ὁ Κανελλόπουλος μὲ τὸν ὁποῖον πρόκειται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἐμπλακῶμεν. Εἰπέτε του νὰ φύγῃ, διότι δὲν ἔχει ἐδῶ καμμίαν θέσιν καὶ καμμίαν ἀποστολήν. Εἰς τὴν Βασιλικὴν εἶναι ὁ Βρεττάκος κυκλωμένος. Εἰπέτε τους νὰ φύγουν καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν ἐκεῖ ἐλεύθερον.

Κατόπιν τῆς ἐντόνου αὐτῆς συνομιλίας ὁ λοχαγὸς Φρέυζερ ἔφυγεν, ἀνεκοίνωσεν τὰ διαμειφθέντα εἰς τὸν ταγ)ρχῆν Χάρικτον καὶ ἐπέστρεφεν μετ' ὀλίγον μὲ τὸ ἐξῆς σημείωμά του διὰ νὰ σταλῇ εἰς τὸν ὁμαδάρχῃν τοῦ ΕΛΑΣ Κανελλόπουλον:

«Ἀγαπητὲ λοχαγὲ Κανελλόπουλε,

Ἔχομεν νέα ὅτι ἔχετε φθάσει στὴν αὐτὴν περιοχὴν κρυφά. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἔλθετε ἐδῶ ἀμέσως νὰ κανονίσωμεν τὴν κατάστασιν τάχιστα.

Παρακαλῶ νὰ ἔχωμεν ταχεῖαν ἀπάντησιν.

Φρέυζερ λοχαγὸς

Υ.Γ. Ἀπαραιτήτως νὰ ἔλθετε μόνος».

Τὸ σημείωμα αὐτὸ ἐστάλη εἰς τὸν Κανελλόπουλον μὲ ἓνα τσοπάνην ὁ ὁποῖος εἶπε τὸ περιεχόμενον τοῦ σημειώματος εἰς τὸν Κανελλόπουλον ἀκρι-

βῶς ὡς εἶχεν, φοβηθεῖς νὰ δώσῃ τὸ ἴδιο τὸ σημεῖωμα. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐκράτησαν ἐπὶ ἓνα 24ωρον καὶ μετὰ τὸν ἀπέστειλαν εἰς τοὺς ῥΑγγλους μὲ σημεῖωμα τοῦ Κανελλοπούλου εἰς ἀπάντησιν ὅπου ἔγραφε:

«Θὰ ἔλθῃ ὦρα καὶ στιγμὴ πού θὰ ὀρίσω ἐγὼ σὲ σᾶς πού καὶ πότε θὰ ἔλθετε νὰ μὲ συναντήσετε».

Οἱ ῥΑγγλοι μὲ τὸ σημεῖωμα αὐτὸ ἔγιναν ἔξω φρενῶν. Ὁ Γιαννακόπουλος ἐδικαιώθη ἀμέσως καὶ τοὺς εἶπε:

— Ἐγὼ δὲν ἐκπλήσσομαι. Εἶναι τὰ πράγματα ὅπως τὰ εἶπα καὶ ὅπως τὰ περιμένα. Εἶναι αὐτὸ μόνον; Τί τοὺς πταίει ὁ Βρεττάκος εἰς τὴν Βασιλικήν; Ἐχετε τὴν προσωπικὴν σας εὐθύνην δι' αὐτὰ τὰ γεγονότα. Δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ ἀφήσετε νὰ πάρουν αὐτὸν τὸν δρόμον. Ποίαν ἀντίστασιν μὲ τὴν κατάστασιν αὐτὴν κατὰ τοῦ κατακτητοῦ κάμνομεν;

Κατόπιν αὐτῶν ὁ Χάρικτον ἀποφασίζει νὰ πάῃ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Βασιλικήν, καίτοι διέτρεχε ὁ ἴδιος προσωπικῶς σοβαρώτατον κίνδυνον. Ἐφθάσε, ὅμως, ἐκεῖ μετὰ τὴν μάχην τῆς Βασιλικῆς ὅπου ὅλοι τοῦ ΕΛΑΣ τὸν περιφρόνησαν καὶ τὸν ἐνέπαιζον. Ἐπέστρεψεν εἰς Πηγᾶδια τὸ πρωτὶ τῆς 14ης Αὐγούστου.

9.— ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΣ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ ΟΜΑΔΟΣ ΚΑΣΣΑ

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὁ συν)ορχῆς Γιαννακόπουλος εἰς Πηγᾶδια μὲ τὴν ομάδα τῶν 10 ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τὴν ῥΑγγλικὴν ἀποστολὴν εἶναι κυκλωμένοι ἀπὸ δύο τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, τοῦ Κασσᾶ ἔξ 70 ἐνόπλων εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων εἰς Σέλιτσαν καὶ τοῦ Κανελλοπούλου ἔξ 60 ἐνόπλων εἰς ἀπόστασιν 2 χιλιομέτρων ἀπὸ τὰ Πηγᾶδια. Μία κυκλωτικὴ κίνησις καὶ ἐπίθεσις τῶν 100 αὐτῶν ἐνόπλων κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Πηγᾶδιῶν θὰ ἐπέφερον εὐκόλως τὴν διάλυσίν των. Εἰς Πηγᾶδια ἦσαν οἱ 10 ἀντάρτες πού ἦλθαν ἀπὸ τὸ Λυρράχιον μὲ τὸν Γιαννακόπουλον καὶ οἱ 10 ἀντάρτες τοῦ λοχαγοῦ Γ. Κοτσώνη καὶ ἀνθυ)ορχου Λεωνίδα Γεωργουλέα, ἤτοι ἐν ὅλῳ 20.

Ὁ συν)ορχῆς Γιαννακόπουλος ἀποφασίζει νὰ προλάβῃ τὰ γεγονότα. Ἐτοιμάζει σχέδιον κεραυνοβόλου ἐπιθέσεως πρὸς ἀφοπλισμὸν τῆς ομάδος Κασσᾶ πού ἦτο πλησιεστέρα πρὶν προλάβῃ νὰ ἐπέμβῃ τὸ τμήμα τοῦ Κενολλοπούλου. Συσκέπτεται μὲ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνη καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Γεωργουλέαν διὰ τὸ σχέδιον καὶ ἔμειναν ὅλοι σύμφωνοι. Κατὰ τὸ σχέδιον τρεῖς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. θὰ ἐτοποθετοῦντο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ομάδος Κανελλοπούλου διὰ νὰ τὸν ἐπιβραδύνουν, ἐὰν κινηθῇ ἐναντίον των. Ὁ Γεωργουλέας μὲ 5—6 ἀντάρτες θὰ κατελάμβανε θέσιν 150 μέτρα ἐκεῖθεν τῆς ομάδος Κασσᾶ, πρὸς τὴν Σέλιτσαν διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησίν της πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν. Ἡ φρουρὰ τῶν ῥΑγγλων θὰ κατελάμβανε θέσεις ὑπεράνω τῆς

ὀμάδος Κασσᾶ καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ αὐτῆς 100 μέτρων, ὥστε νὰ τὴν ἔχη ὑπὸ τὰ ἄμεσα πυρὰ της. Θὰ εἰδοποιεῖτο καὶ θὰ κατελάμβανε τὰς θέσεις της τὴν τελευταίαν στιγμὴν. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνη καὶ μὲ 10 ἀντάρτες θὰ ἐκινουῦντο κατὰ μέτωπον διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀφοπλισμόν. Οἱ ὑπόλοιποι θὰ παρήμενον εἰς τὰς θέσεις των ἐφεδρικῶς. Ἐγινεν ἡ σχετικὴ ἀναγνώρισις θέσεων ἀπὸ τοὺς ἐπικεφαλῆς. Οὐδεὶς, πλὴν τῶν Γιαννακοπούλου, Κοτσώνη καὶ Γεωργουλέα, ἐγνώριζε τίποτε. Ἐτηρηθῆ πλήρης μυστικότης. Ἡ ἐπιτυχία ἐξηρητᾶτο ἀπὸ τὸν ἀπόλυτον αἰφνιδιασμόν. Ἡ προπαρασκευὴ καὶ ἡ συνεννόησις ἔγινεν τὸ ἀπόγευμα τῆς 8ης Αὐγούστου. Τὸ πρωὶ τῆς 9ης Αὐγούστου τὸ σχέδιον ἐπραγματοποιήθη καὶ ἐπέτυχεν πλήρως ὁ ἀναίμακτος ἀφοπλισμὸς τῆς ὀμάδος Κασσᾶ. Οἱ ἄνδρες ὀδηγηθέντες ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς χωρίον Σέλιτσα ἀφέθησαν ἐλεύθεροι νὰ γυρῶσιν στὰ σπίτια των μὲ μίαν μόνον σύστασιν: «Νὰ μὴ ξαναπέθουν στὸ βουνὸ μὲ τὸν ἴδιο κακὸ σκοπὸν». Κατόπιν αὐτῶν ἡ ὀμάς Καννελοπούλου ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν θέσιν της.

Οὕτω ἀπαφεύχθη ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγᾶδια καὶ ἐσώθη τότε πολὺ Ἑλληνικὸν αἷμα. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἐπεδίωξαν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον καὶ σὲ λίγες ἡμέρες μετὰ, ἐπιτέθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ἀλαγονίαν.

10.— ΜΑΡΤΥΡΙΑ, ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ἐνῶ εἰς τὰ βουνὰ τῆς Τριφυλίας Ὀλυμπίας καὶ Ταύγету ἐξελισσονται τὰ τραγικὰ γεγονότα, τὰ ἐγκλήματα καὶ ἡ προδοσία τῶν κομμουνιστῶν, ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Γερμανῶν στὰ χωριά, ἡ πυρπόλησις τῶν χωριῶν, ἡ ὀμηρία ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κλπ. ὁ ὑπόδουλος λαὸς πολὺ ὀλίγον ὑπολογίζει τὰ δεινὰ του. Ὑποφέρει ἀλλὰ ἔχει ἐνθουσιασμόν καὶ πίστιν ἀλόγητον διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν. Μέσα εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀτμόσφαιραν τῆς δουλείας, τὸν Αὐγούστον 1943, ὁ λαὸς τὰ βλέπει ὅλα καθαρά. Βλέπει ὅτι πίσω ἀπὸ τὸ λεγόμενον Ε.Α.Μ εἶναι οἱ κομμουνισταὶ, βλέπει τὰ δόλια τεχνάσματά των, ἔχει τὸ θάρρος δὲ καὶ τοὺς χαρακτηρίζει «προδότες» καὶ «φονιάδες». Ὑποφέρουν τότε πολὺ ὄλοι οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας καὶ ἀναμένουν σωτηρίαν μόνον ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταύγету νὰ τοὺς ἀπελευθερώσουν ἀπὸ τὸ ἐγκλημα καὶ τὸν φόβον ποὺ ἔχουν ἀπλώσει οἱ κομμουνισταὶ. Κατωτέρω δημοσιεύομεν ὡς ἔχει μίαν ἐπιστολὴν τοῦ συνδέσμου τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας Παναγιώτου Γκόγκα ἀπὸ τὸ χωρίον Κάκκαβα Γλυκορριζίου Τριφυλίας, εὑρισκομένου τὴν 8.10 Αὐγούστου 1943 εἰς Καλαμάταν, πρὸς τὸν Παπαῖ - Χρόνην Καραχάλιον εὑρισκόμενον εἰς Ταύγету, ἀπὸ τὴν 1ην Αὐγούστου 1943, μαζὶ μὲ τὸν ταχ)ρχην Ρίντ,

ὅπως ἀναφέρωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ Παπᾶ - Χρόνης Καραχάλιος ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας παντοῦ πρῶτος εἰς κάθε ἐθνικὴν ἐξόρμησιν ἀνεχώρησε διὰ Ταύγετον τὴν 31ην Ἰουλίου 1943, διὰ ἐθνικὴν ἀποστολὴν μὲ τὸν Ρίντ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ τί ἔγινε εἰς Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν μέχρι τῆς 6—8 Αὐγούστου 1943.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου, ὅτε ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν, οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἐξολοθρέψουν καὶ τὸ χωριὸν Πλατάνια Τριφυλίας ἀπ' ὅπου κατήγετο ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Καραχάλιος, ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ὁ ὄπλαρχηγὸς Παπᾶ - Χρόνης Καραχάλιος, ὁ ὄπλαρχηγὸς Βασίλειος Καραμπεσύνης, οἱ πεσόντες ἀντάρτες εἰς τὴν μάχην τῆς 6.8.1943 καὶ ὅπου ἐπίσης ὅλοι οἱ κάτοικοι, χωρὶς κανέναν κομμουνιστὴν, ἦσαν σύσσωμοι παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.

Εἰς Πλατάνια ἦτο καὶ τὸ ἀρχηγεῖον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἀπὸ τὸ χωριὸν Αὐλῶν (Καραμούσταφα) εἶχαν ξεκινήσει τὴν νύχτα τῆς 5—6 Αὐγούστου 1943, κατὰ τοῦ ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ. Πλατανίων ὅπου ἦσαν καὶ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ἐπειδὴ δὲν τοὺς εὐρήκαν ἐκεῖ ἐπροχώρησαν καὶ ἔδωσαν τὴν μάχην εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 6.8.1943, οἱ κομμουνισταὶ ποὺ εἶχον τὴν ἔδραν τῶν εἰς χωριὸν Αὐλῶν διὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὴν ἀνεμοζάλην καταστροφὴν τῶν Πλατανίων, χωρὶς νὰ φανερωθοῦν αὐτοὶ ἔνοχοι, καταδίδουν εἰς τοὺς Γερμανοὺς ὅτι τὰ «τὰ Πλατάνια εἶναι χωριὸ κομμουνιστικὸν καὶ ὅτι οἱ κάτοικοί του δημιουργοῦν ὅλα τὰ ζητήματα κλπ.». Οἱ Γερμανοὶ ἐπῆγαν στὰ Πλατάνια, ἔκαψαν πολλὰ σπίτια, ἐπῆραν τροφίμα καὶ ζῶα καὶ ἐπῆραν καὶ 15 ἡμέρους. Ἐνῶ αὐτὰ ἔπαθον τὰ Πλατάνια, τὸ χωριὸν Αὐλῶν οὐδὲν ἔπαθε, μολοντί ἐκεῖ εἶχαν τὴν ἔδραν τῶν οἱ κομμουνισταὶ ποὺ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας. Τὸ χωριὸν Αὐλῶν εἶχε βαθύτατο ἐθνικὸ φρόνημα καὶ κανέναν κομμουνιστὴν. Ἐκεῖ, ὅμως, ἦτο ἡ ἔδρα τῶν προδοτῶν, τῶν φονιάδων καὶ τῶν πρακτόρων τῶν Σλαύων, οἱ ὅποιοι τὸ μετωνόμασαν τότε εἰς «Μόσχαν». Ὁ κόσμος δὲν ἤξερε τὴν ἀλήθειαν ὅλην τότε καὶ κατελόγιζε εὐθύνῃ στὸ χωριὸ αὐτό, διότι τὸ εἶχαν ἐκλέξει ἔδρα του «οἱ προδότες καὶ οἱ φονιάδες», ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ ἀποστολεὺς τότε αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς:

«Καλάμαι

Ἄγαπητέ Παπᾶ - Χρόνη,

Σήμερα πού σοῦ γράφω εὐρίσκομαι στὴν Καλαμάτα.

Σοῦ γράφω γιὰ νὰ σὲ κατατοπίσω γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ χωριοῦ μας. Προχθὲς ἦλθαν εἰς τὸ χωριὸ μας περὶ τοὺς 800 Γερμανοὶ καὶ ἔκαμαν τὸ ἐξῆς. Πῆραν μερικά ζῶα καὶ δύο γελάδες ἐκ τῶν ἰσπίων ἢ μία ἦτο δική μου καὶ πῆραν καὶ 15 ἡμέρους τοὺς ὁποίους δὲν ξέρομε τί θὰ τοὺς κάνουν.

Παπᾶ αὐτὰ πού σοῦ γράφω καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ὁποῖα ἴσως καὶ ἔχει μάθει, μᾶς τὰ ἐδημιούργησαν ὅλοι οἱ Καραμουσταφαῖοι. Αὐτοὶ κατέδωσαν τὸ χωριὸ μας ὅτι εἶναι κομμουνιστικὸ, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, ἀπὸ αὐτοὺς ἔγι-

ναν όλα τὰ ἐπεισόδια, στοῦ Καραμουσταφα εἶναι πολιτικὴ ὀργάνωσις μὲ ὄπλα καὶ λίγα φυσίγγια, ἐκεῖ ἕως προχθὲς ἦσαν καὶ οἱ λεγόμενοι ἑαμίτες Καραμουσταφαῖοι καὶ τοῦ Πιτσᾶ καὶ Σιδηροκάστρου, οἱ ὁποῖοι ὄταν ἔμαθαν ὅτι ἔρχονται Γερμανοὶ ἔφυγαν ἀμέσως διὰ τὴν Ὀλυμπίαν καὶ οἱ μισοὶ διὰ τὴν Μεσσηνίαν. Παπᾶ αὐτὰ πού σου γράφω νὰ τὰ ἔχῃς γνῶσι τί ἔγιναν στο χωριό μας καὶ στὴν περιφέρειάν μας.

Θλιβερὰ αὐτά, οἱ ἑαμίτες σκότωσαν προχθὲς τὸ Γιῶργο τὸ Θεοχαρόπουλο μαζί μὲ ἓναν χωροφύλακα ὃ ὁποῖος ἦτο στὴν ομάδα τοῦ Κριτσέλη, τοὺς ἐσκότωσαν στο βᾶτο, στο κεφαλάρι τοῦ χωριοῦ τοὺς ἔγδυσαν καὶ τοὺς ἔβγαλαν καὶ τὰ δόντια.

Ὁ Σταματῆς εἶναι καλὰ καὶ ἡ οἰκογένειά σου ὅλη, καλὰ ἐπίσης καὶ τοῦ Κώστα. Ὅταν λάβῃς τὴν ἐπιστολήν μου νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃς γιὰ τὸ Θεοχάρι τὸ Θεοχαρόπουλο, γιὰ τὸ Βασίλη τὸ Καραμπεσύνη, γιὰ τὸ Βασιλόπουλο τὸ Γιῶργο, ἔὰν ὑπάρχουν αὐτοῦ ἢ ὄχι, γιὰτὶ αὐτοὶ οὔτε σκοτωμένοι εὐρέθησαν, οὔτε ζωντανοὶ καὶ ἀνησυχῶμε ὅλοι. Παπᾶ πολὺ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ εὔρης τὸ Σπῦρο τὸ Μαυροειδῆ καὶ νὰ τοῦ εἰπῆς νὰ στείλῃ τίς 138 χιλιάδες, διότι ἔπαθα μεγάλες ζημιές μὲ τοὺς Γερμανοὺς. Ἔχεις πολλοὺς χαιρετισμοὺς ἀπὸ Γιῶργο Σταματόπουλο καὶ ἀπὸ ὄλους γενικῶς τοὺς ὑπολοίπους χωριάτες, πολλοὺς χαιρετισμοὺς στο Γιῶργο, Κώστα καὶ Σπῦρο καὶ σὲ ὅλα τὰ παιδιά.

Σὲ φιλῶ μὲ ἀγάπη
Παναγιώτης Γκόγκας

Τ.Γ'. Ἐὰν σου περνᾶει ἀπὸ τὸ χέρι κάνε ἐκεῖνο πού πρέπει γιὰ τοὺς Καραμουσταφαῖους. Παπᾶ, ὅ,τι θέλετε νὰ γράψετε νὰ μοῦ γράψετε καὶ τὴν ἐπιστολή καὶ ὅ,τι θέλετε νὰ μὲ εἰδοποιήσετε νὰ τὰ στείλετε στο Μίμη τὸ Μπουφέα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὰ πέρνω ἐγώ.

Ἀργότερα μαζί θὰ σου γράψω τὰ νέα, τί θὰ γίνουν οἱ ὄμηροι, ἔὰν οἱ Καραμουσταφαῖοι δὲν ἐκατέδιδον τὸ χωριὸ δὲν θὰ γινότανε τίποτα. Γι' αὐτὸ λάβετε τὰ μέτρα σας γιὰ ὄλους αὐτοὺς τοὺς προδότες καὶ φονιάδες, διότι πολὺ τὸ πῆραν ψηλὰ καὶ δὲν κοιτᾶμε νὰ μιλήσωμε. Ὅταν ἀπὸ αὐτοῦ κατεβῆ κάτω ἐνίσχυσις ὄλος ὃ κόσμος θὰ σᾶς δεχθῆ μὲ ἐνθουσιασμό καὶ θὰ καταφερθῆ ἐναντίον αὐτοῦ.

11.— Ο ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΙΝΑΚΟΣ

Ὁ ἐ.ἀ. ταγ)ρχης Πέτρος Μαρινάκος καὶ δικηγόρος ἐν Ἀθήναις, καταγόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸν Καρατούλλα Κυνουρίας, ἦτο μέλος τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως Ἀντιστάσεως «Ὁμηρος» καὶ ἦτο ἀρχηγὸς «ὀμάδος παρακολουθήσεως ξενοδοχείων». Ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν «Ὁμηρος» ἔλαβε τὴν ἐντολήν νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν περιφέρειαν Πάργωνος νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐθνικὴν ἀντί-

στασιν, νὰ ἔλθῃ εἰς ἔπαφὴν μὲ τὸν Γρηγ. Μαντζουράνην, νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἀνταρτῶν του καὶ νὰ συγκροτήσῃ πολλές ὀμάδες μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὀργανώσεώς του, ὅτι θὰ τύχῃ ἐνισχύσεων μὲ ρίψεις ὀπλων εἰς Πάροννα. Πράγματι κατῆλθε εἰς Κυνοουρίαν ὁ Μαρινάκος κατὰ τὸν Αὐγούστου 1943. Ἐνθουσιώδῃς ὁ Μαρινάκος ἄρχισε συγκεντρώσεις καὶ ὀργανώσιν ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἡ φήμη του ἦτο γνωστὴ. Ἡ ἐκτίμησις του ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν μεγάλη. Τὸ κῦρος του ὡς ἐπιστήμονος καὶ ἀξιωματικοῦ μὲ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα ἦτο ἀρκετὸν νὰ συγκεντρώσῃ γύρω του ὅλον τὸν πληθυσμὸν τῆς περιοχῆς ἀπ' ἧτου κατήγετο. Ὅλα αὐτὰ, ὅμως, ἐνῶ ἦσαν σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρον τῆν Ἑλλάδος, ἦσαν ἀντίθετα μὲ τὸ κομμουνιστικὸν πρόγραμμα. Τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν ἐκτελοῦν τὸν Αὐγούστου 1943 καὶ μάλιστα ὡς προδότην κατὰ τὸν ἀγριότερον τρόπον...

12.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΥΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ

Ἀπὸ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Βρεττάκου μὲ τὴν ὀμάδα του εἰς τὴν Βασιλικὴν Ταῦγέτου (16—17 Ἰουλίου 1943), οἱ κομμουνισταὶ ἔθεσαν εἰς ἐφαρμογὴν σχέδιον ἀποκλεισμοῦ τῆς Βασιλικῆς. Ἀπέκλεισαν ὅλες τὶς διαβάσεις πρὸς Βασιλικὴν διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ τροφοδοτηθοῦν ὅταν, ὅμως, ἐπραγματοποιήθῃ ἡ ἄνοδος εἰς Βασιλικὴν καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν κατὰ τὴν 4ην Αὐγούστου, τότε πλέον ἐφαρμόζουσι τὴν τακτικὴν τῶν ἐπιτροπῶν καὶ τῶν συμφιλώσεων.

Τὴν ἐπομένῃν ἡν Αὐγούστου 1943, οἱ κομμουνισταὶ στέλλουν εἰς τὸν Βρεττάκον ἕνα σύνδεσμον καὶ ἐζήτησαν νὰ δεχθῇ μίαν ἐπιτροπὴν. Εἶχαν ἐπικαλεσθῆ διαφόρους ἀφελεῖς πατριῶτες νὰ παρουσιασθοῦν ὡς μεσάζοντες «συμφιλιωταὶ» διὰ νὰ μὴ χυθῇ ἀδελφικὸ αἷμα. Ὁ ἕναρχος Βρεττάκος ἐδέχθη τὴν ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν ἀντ)ρχην Καλοκούρη, τὸν γεωπόνον Ξενοφῶντα Γάβαρη κ.ἄ. Εἰς τὴν ἐπιτροπὴν αὐτὴν βεβαίως ἦσαν καὶ κομμουνισταὶ διὰ νὰ κατευθύνουν καὶ νὰ κατασκοπεύσουν ὅ ὁ Βρεττάκος ἐκάλεσε συγκέντρωσιν ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν καὶ παρουσία ὅλων εἶπε:

— Ἐγὼ δὲν στρέφομαι ἐναντίον τοῦ ΕΛΑΜ — ΕΛΑΣ. Ἀρχεῖ νὰ μὴ μᾶς ἐνοχλήσετε. Τὸ τμήμα μου ἔχει σκοπὸν νὰ ἐνισχύσῃ μίαν ἐπερχομένην ἀπόδασιν καὶ εἴμεθα ὅλοι ἐδῶ ἐκ τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ὁ Βρεττάκος ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς ἀξιωματικὸς εἶπε:

— Ἀκούσατε, κύριοι, τί εἶπαν. Ἐμεῖς δὲν θὰ χτυπήσωμε, ἀλλὰ αὐτοὶ θὰ μᾶς χτυπήσουν! Θὰ ἰδῆτε. Αὐτοὶ ποὺ στέλλουν «συμφιλιωτάς».

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἔστειλαν ἄλλον ἀπεσταλμένον οἱ κομμουνισταὶ τὸν

λοχαγόν Χρυσοσπάθην. Τοῦ εἶπε ὁ Βρεττάκος:

— Χθές καὶ προχθές, γιατί δὲν μὲ θυμήθηκε ὁ γεωπόνος Γάβαρης νὰ ἔλθῃ νὰ ἰδῇ τί κάνω καὶ μὲ εἶχαν ἀποκλείσει ἀπὸ ὅλες τὶς διαβάσεις διὰ νὰ μὴ τροφοδοτηθῶ; Καὶ τώρα μὲ θυμήθηκε καὶ ζητάει συνεργασία.

Τὴν 9ην Αὐγούστου ἔστειλαν καὶ ἄλλην ἐπιτροπὴν οἱ κομμουνισταὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἱερέα Ἄρνης Παν. Παναγοῦλιαν. Ἐπιστρατεύουν ἐθνικιστάς, τοὺς ἀναμειγνύουν μὲ κομμουνιστάς καὶ τοὺς στέλλουν διὰ νὰ παραπλανήσουν καὶ νὰ κερδίσουν χρόνον μέχρι τῆς δολοφονικῆς των ἐπιθέσεως.

Παραθέτομεν τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἔχει:

Ἐν Ἄρνη τῇ 9 Αὐγούστου 1944, ὥρα 12η.

Πρὸς

Τὸν Ἰαρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον ἢ τὸν ἀντικαταστάτην αὐτοῦ.

Κύριε Ἰαρχε,

Χθές δι' ἐπιστολῆς μου ἐξ ἡμῶν κ. Λ. Ἀθανασάκου σᾶς εἰδοποιήσαμεν ὅτι ἐξουσιοδοτήσαμεν ἀπὸ τὴν ἐνταῦθα δργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ ὑμᾶς πρὸς συνεννόησιν, σᾶς παρακαλέσαμεν δὲ νὰ ὀρίσητε χρόνον καὶ χῶρον συναντήσεως. Ἐπὶ τῇ προόψει συναντήσεως ἀνήλθομεν ἅπαντες σχεδὸν μέχρις Ἀη - Γιαννάκη. Ὁ κομίσας τὴν ἐπιστολὴν σύνδεσμος ἐπανελθὼν μᾶς ἔφερε σημεῖωμα ἀντικαταστάτου σου δι' οὗ μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι λόγῳ μεγάλης σας ἀπασχολήσεως ἢ συνάντησις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐγένετο χθές, προσέθεσε, δέ, ὅτι σήμερον θὰ ἀπεστέλλετο αὐτοθεν σύνδεσμος δι' οὗ θὰ εἰδοποιούμεθα πότε, ποῦ καὶ εἰς ποῖον μέρος θὰ συναντῶμεθα.

Μέχρις τῆς στιγμῆς ποὺ γράφεται ἡ παροῦσα, τοιοῦτος σύνδεσμός σας δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐδῶ. Τὸν μεσολάβησαντα χρόνον θεωροῦμεν ἐπαρκῆ διὰ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ ὁ σύνδεσμός σας. Ἡ μὴ ἄφιξις του μᾶς ἐμβάλλει εἰς ὑπονοίαν μὴ τυχὸν ἀποφεύγετε τὴν συνάντησιν καὶ συνεπῶς τὴν συνεννόησιν. Πρέπει νὰ σᾶς γνωρίσωμεν ὅτι τὸ πνεῦμα παρὰ σύμπαντι τῷ λαῷ τῆς περιοχῆς, ἀνεξαρτήτως ἰδεολογιῶν καὶ ὀργανώσεων, εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ἐπέλθῃ συνεννόησις μεταξὺ ὄλων τῶν πατριωτῶν καὶ τῶν διαφόρων ὀργανώσεων εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν νὰ διεξαχθῇ μὲ ἠνωμένας τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις. Ἡμεῖς ὡς φορεῖς τοῦ παλλαϊκοῦ αὐτοῦ πνεύματος θὰ πράξωμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῶν δυνατὸν, πρὸς δικαίωσίν του ἐν τῇ πράξει.

Κατὰ συνέπειαν σᾶς καλοῦμεν δωρὸς μετὰ προθυμίας ἀνταποκριθῆτε εἰς τὸ λαϊκὸν αὐτὸ αἶσθημα, ὀρίζοντες τὸ ταχύτερον τόπον καὶ χρόνον συναντήσεως διὰ τὴν σήμερον ἢ τὸ βραδύτερον διὰ τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς αὔριον.

Πᾶσαν ἄρνησιν ἢ ὑπεκφυγὴν ἢ ἀδικαιολογήτους ἀναβολάς, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καταλογίσωμεν εἰς βᾶρος ὑμῶν καὶ νὰ σᾶς θεωρήσωμεν ὑπευθύνους διὰ τὴν διάστασιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ἀγῶνος καὶ ὑπαιτίους τοῦ ἐπὶ θύραις ἀλληλοσπαραγμοῦ, ὡς τοιούτους, δέ, θὰ σᾶς καταγγείλωμεν ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ὀλοκληροῦ τῆς περιοχῆς.

Πεποιθότες, ὅμως, ἐπὶ τὰ πατριωτικά σας αἰσθήματα σᾶς καλοῦμεν εἰς ἄμεσον καὶ πρόθυμον συνάντησιν καὶ συνεννόησιν καὶ διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς πρόθυμοι.

Ἡ ἐπιτροπὴ

Παν. Παναγούλιας ἱερεὺς Ἄρνης Παναγούλιας ἱερεὺς

Χρ. Ζερβούλιας ἱερεὺς Σπαρτιᾶς Ζερβούλιας ἱερεὺς

Χρ. Τριτάκης διδάσκαλος Τριτάκης

Παν. Νικολακάκος διδάσκαλος Σπαρτιᾶς Ν. Νικολακάκος

Παν. Ἀτσαβῆς ἐφ. ἀνθ)γὸς ἐκ Σπαρτιᾶς Ἀτσαβῆς

Εὐστρ. Ἀθανασάκος ἐφ. ἀνθ)γὸς ἐξ Ἄρνης

Ντ. Τσαμασίρος κατ' Ἄρνης

Χρ. Κοκορόδης ἱατρὸς Ἄρνης Κοκορόδης

Οὐσιαστικῶς αἱ ἐπιτροπαὶ αὐταὶ ἦσαν καὶ ἐπιτροπαὶ κατασκοπείας τοῦ ὀπλισμοῦ καὶ τῶν ἀνδρῶν εἰς Βασιλικὴν διὰ τὸ εἶναι καλῶς ἐνημερωμένοι οἱ προετοιμάζοντες ἐπίθεσιν κομμουνισταί. Σχετικῶς μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν γύρωθεν τῆς Βασιλικῆς ὁ Ἰλαρχὸς Βρεττάκος ἀπέστειλε τὴν 5ην Αὐγούστου τὸ ἐξῆς ἔγγραφον:

Α.Π.2

Σ.Δ. 5 Αὐγούστου 1943, ὥρα 13.30'

Ὅ

Πυρῆν ὑπ' ἀριθ. 3

Πρὸς

τὴν Διοίκησιν του

«Περὶ ἐκτάκτων γεγονότων»

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ.

ἀναφορὰν τὰ κάτωθι:

1) Ἡ ἀπὸ ἡμερῶν ἔκδηλος προσπάθεια τῆς ὀργανώσεως τοῦ ΕΑΜ πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ πυρῆνος καθίσταται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πλέον ἐνεργητικὴ καὶ ἐπικίνδυνος.

2) Εἰς ἐπαρχίαν Γυθείου καὶ περιοχὴν Μελυτίνης ἡ αὐτὴ ὀργάνωσις προσέβη εἰς συλλήψεις μελῶν τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως ὡς καὶ εὐαριθίμων ἀξιωματικῶν.

3) Διὰ τῆς στρατολογίας κακοποιῶν στοιχείων ἐπέτυχεν ἡ ἀνωτέρω ὀργάνωσις τὴν συγκέντρωσιν ἀριθμοῦ ἀνδρῶν περὶ τοὺς διακοσίους, ὀπλισμένους μὲ διάφορα πολεμικὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων οὐ μόνον προβαίνει εἰς τρομοκρατικὰς ἐνεργείας εἰς τὴν γύρω τῶν θέσεών μας περιοχὴν, ἀλλὰ καὶ εὐκρινεῖς διαθέσεις προπαρασκευάζει διὰ μίαν ἐξόρμησιν προσεχῆ κατὰ τῶν θέσεών μας.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρακαλῶ εὐαρεστηθῆτε ἐπὶ τῆς λήψεως ἀποφάσεων καὶ ἀποστολῆν ἡμῖν τῶν διαταγῶν σας ἐπὶ τῆς τηρητέας στάσεως.

Τὰ μέσα μας συνίστανται:

Εἰς τρία (3) STEN καὶ τινὰς χειροβομβίδας τοῦ μείζονος ἀριθμοῦ καὶ

μέσων ἀποσπασθέντων ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνην εἰς Πηγάδια κατόπιν διαταγῆς σας.

Βρεττικός
Ἰλαρχος

13.- Ο ΨΕΥΤΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΕΤΕΡ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἔχουν ἕνα κατάσκοπόν των εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν τοῦ Χάρικτον - Ταβερναράκη, εἰς Πάρωννα, ἀπέστειλαν ἐκεῖ τὸν κομμουνιστὴν Γεώργιον Παναγόπουλον ἀπὸ τὴν Καλαμάταν ὡς διερμηνέα τῆς ἀποστολῆς. Ὁ Παναγόπουλος γνώστης τῆς Ἀγγλικῆς, παρουσιάσθη μὲ τὸ ψευδώνυμον Πέτερ, ὡς Ἀμερικανὸς τῆς Ἰντέλιτζς Σέρβις, αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ δραπετεύσας. Ὁ Παναγόπουλος κατόρθωσε νὰ κερδίσῃ ὄλην τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Χάρικτον καὶ τὸν προσέλαβε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, εἰς τὸν κρυπτογραφικὸν κώδικα.

Ὁ ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης ἀνεκάλυψε ὅτι ὁ Πέτερ αὐτὸς δὲν ἦτο Ἀμερικανὸς, ἀλλὰ κομμουνιστῆς, ἀπεσταλμένος τοῦ ΕΑΜ ἀπὸ τὰ ἐξῆς στοιχεῖα:

Εἶχεν ἐμπιστευθῆ καὶ εἶχεν ἀναθέσει εἰς τὸν ἰατρὸν Τσιρώνην εἰς Βρουταμᾶν Λακωνίας, μέλος τότε τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ, νὰ τοῦ δίδῃ ὅλες τῆς ἐπιστολές, ὅσες ἀπυρθύνοντο πρὸς τὸ ἀνταρτικὸν Πάρωννος. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Τσιρώνης τοῦ παρουσίασε καὶ δύο ἐπιστολάς τοῦ Ἀγρησιλάου Μενούτη, μέλους τοῦ ΕΑΜ Σπάρτης, πρὸς τὸν ἐν λόγῳ Πέτερ. Ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς αὐτάς ἐφαίνετο καθαρὰ ὅτι ὁ Πέτερ ἦτο ὁ Γ. Παναγόπουλος κομμουνιστῆς ἀπὸ τὴν Καλαμάτα. Ὁ Ταβερναράκης ἀνέφερον ἀμέσως σχετικῶς εἰς τὸν Ἀγγλον Χάρικτον ἀλλὰ τότε δὲν τὸν ἐπίστευσαν. Ὅταν ἀργότερον, ἀρχὰς Ἰουνίου, ὁ Ἀγγλος ταγ)ρχης Χάρικτον μετέβη μὲ τὸν δῆθεν Ἀμερικανὸν Πέτερ εἰς Δυοράχιον, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. ὅτι ὁ παρουσιαζόμενος ὡς Πέτερ, ἦτο ὁ κομμουνιστῆς Γ. Παναγόπουλος, ὅστις ἔσπευσε νὰ ἐξαφανισθῆ. Ὁ Ἀγγλος Χάρικτον ἀεγνώρισε τότε τὸ λάθος του, παρουσία τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου καὶ ὑπ)γοῦ Ἀπ. Ζαλαχώρη, νὰ ἐμπιστευθῆ τὰ μυστικὰ τῆς ἀποστολῆς του εἰς ἕνα κατάσκοπον κομμουνιστὴν καὶ ἐκπρόσωπον μιᾶς ὀργανώσεως καὶ ἐζήτησε συγγνώμην ἀπὸ τὸν ὑπ)γὸν Ταβερναράκη, διότι δὲν τὸν εἶχε ἐγκαίρως εἰς Πάρωννα πιστεύσει. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Πέτερ, ὡς ἀπατεῶνος καὶ κατασκόπου τῶν κομμουνιστῶν, ἔγινεν ἀφορμὴ, ἐκτὸς ἄλλων, νὰ περιβάλλῃ ὁ Ἀγγλος Χάρικτον πλέον μὲ δυσμένειαν τὸ ΕΑΜ -- ΕΛΑΣ. Διὰ τὰ μέχρι τοῦδε, ὅμως, σχέδια τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τὰς κινήσεις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τὴν δύναμιν τῶν ομάδων των, ὁ Παναγόπουλος ἀσφαλῶς ἐνημέρωσε τοὺς κομμουνιστάς.

14.— Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤΥΝΙΣΤΑ ΑΠΟΦΥΓΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Ὅπως ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀνησυχήσει διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Βασιλικὴν Ταῦγέτου. Ὑποκρίνονται, ὅμως, ὅτι δὲν ἀνησυχοῦν ἀλλὰ ἐπιθυμοῦν «συμφιλίωσιν» καὶ «συνεργασίαν». Στέλνουν κάθε ἡμέραν ἐπιτροπὴν ἀπὸ πρόσωπα διαφόρων ἐπαγγελημάτων διὰ νὰ κατασκοπεύσουν νὰ παρατλανήσουν καὶ κυρίως διὰ νὰ κερδίσουν χρόνον. Τὴν ὑποῦλον διάθεσίν των οἱ ἀξιωματικοὶ Ταῦγέτου μὲ τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον ἔχουν ἀντιληφθῆ. Ὁ Βρεττάκος ἀνέφερεν ἀμέσως σχετικῶς εἰς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον εἰς Δυοράχιον καὶ ἐξήτησεν ὀδηγίαν. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ τὸ ψευδώνυμον Βασιλείου τὴν 6.8.1943, ἀπαντᾷ ἐγγράφως εἰς τοὺς ἀντάρτες Βασιλικῆς (3ου πυρῆνα) καὶ συνιστᾷ νὰ ἀποφευχθῆ πᾶσα πρόκλησις πρὸς ρῆξιν, ἀλλὰ διατάσσει καὶ ἀποφασιστικὸν πόλεμον ἐφ' ὅσον θὰ δεχθῶν ἐπιθεσιν. Τὸ ἱστορικὸν ἔγγραφον αὐτὸ παραθέντομεν ὡς ἔχει. Δίδει, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τὴν εἰκόνα α) τοῦ ὄργανου καὶ τῆς προετοιμασίας διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἀναμενομένων ρίψεων β) τῆς τάξεως καὶ τῆς στρατιωτικῆς ὁργανώσεως πού ἐπικρατοῦσε εἰς τὸ συγκρότημα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταῦγέτου καὶ γ) τῆς ἀποφασιστικότητος, τῆς πίστεως καὶ τῶν ὀνείρων πού εἶχαν τότε οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. διὰ τὴν δλην ἀνάπτυξιν των εἰς περισσοτέρον ἀπελευθερουμένην ἔκτασιν!

«Ἑλληνικὸς Ἐπαναστατικὸς Στρατὸς

Α.Σ. τῆς 6.8.1943

Ἄριθ. Πρωτ. 18

3ον Πυρῆνα

Ἐπὶ τῶν αἰτηθεισῶν διὰ τοῦ συνδέσμου πληροφοριῶν, σαῶς γνωρίζομεν τὰ κάτωθι:

α) Πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν πᾶσαν πρόκλησιν εἰς ρῆξιν. Ἐάν, ὅμως, εὐρεθῶμεν εἰς τὴν λυπηρὰν ταύτην θέσιν, προσβαλλόμενοι παρὰ τούτων, πρέπει νὰ πολεμήσωμεν ἀποφασιστικῶς.

β) Νὰ συγκροτήσωμεν ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς παρουσίας τὰς ὀμάδας σας, ἔστω καὶ πλήρως ἀόπλους διὰ νὰ ἐξασφαλίσετε ἔστω καὶ μὲ ἀόπλους ἄνδρας τὸ πεδίον τῶν ρίψεων, τὴν παραλαβὴν καὶ διανομὴν τοῦ ρηφθησομένου ὀπλισμοῦ καὶ λοιπῶν μέσων. Καλὸν εἶναι ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι ἄνδρες διαθέτοντες ἴδιον ὀπλισμόν, νὰ κατανέμετε τούτους μεταξὺ τῶν ὀμάδων, ὥστε ἐν ἐκάστη ὀμάδι νὰ ὑπάρχουσι εἰς ἡ πλείονες ἔνοπλοι.

γ) Νὰ ἀποστείλετε ὀμάδα εἰς τὸ πεδίον ρίψεων ἡμῶν (Πυρ. 2), ὥστε ἐάν ἡ ρίψις εἰς ἡμᾶς προηγηθῆ νὰ ὀπλίσωμεν τούτους ἐντὸς τῆς νυκτὸς καὶ νὰ ἀποστείλωμεν αὐτοὺς ἡμῖν, ἵνα τοὺς χρησιμοποιήσετε διὰ τὴν ἀσφάλειαν

τοῦ πεδίου σας ρίψεως. Οὗτοι ὠπωσθήποτε θὰ ἐξοπλισθῶσι παρ' ἡμῶν.

δ) Θὰ ἔχετε παρ' ἡμῶν ἐτοιμους συνδέσμους (Πυρ. 3) οἱ ὅποιοι ἀναχωροῦντες ἐξ ὑμῶν ἐκάστην πρωίαν θὰ ἀναφέρωσι ἡμῖν περὶ τῶν γενομένων ρίψεων, τοῦ εἶδους καὶ τῆς ποσότητος τοῦ παραληφθέντος ὑλικοῦ, τὰς ὁμάδας ἄτινας θὰ ἔχητε ἐτοιμους πρὸς ἐξοπλισμόν' ἵνα ζητῶμεν τὰ ἀνάλογα ὑλικά. Οἱ συνδέσμοι οὗτοι ἐπιστρέφοντες ὑμῖν θὰ γνωρίσωσι περὶ τῶν ἡμετέρων ἀντιλήψεων καὶ ἀποφάσεων.

ε) Ὁ ταμίας τοῦ πυρῆνος εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαήμερου κλείει τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ὁμάδων, λαμβάνει παρ' αὐτῶν μίαν γενικὴν ἀπόδειξιν δι' ὅλον τὸ δεκαήμερον ὡς δικαιολογητικὸν τῆς πιστώσεώς του.

ζ) Τὰ ἀλεξιπτώτα διατίθενται παρὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ πυρῆνος μέρος μὲν εἰς τὰς ὁμάδας διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν (κατασκευὴ σακκιδίων, ἐσωρρούχων κλπ.) μέρος, δέ, διὰ τὴν ἀγορὰν τροφίμων. Διὰ τὴν ἀγορὰν (ἀνταλλαγὴν) τῶν τροφίμων τούτων θὰ συντάσσεται πρακτικὸν διμελοῦς ἐπιτροπῆς, βιάσει τοῦ ὁποίου θὰ χρεοῦται ὁ ἀξίωματικός ὁ διαχειριζόμενος τὰ ὑλικά ταῦτα (ἀξ. ἐφοδιασμοῦ). Τὰ τρόφιμα ταῦτα δύναται νὰ εἶναι ἢ ἐφεδρικά ἢ νὰ κατανέμονται εἰς τινὰς τῶν ὁμάδων ἔναντι χρήματος.

Διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀλεξιπτῶτων μὲ τρόφιμα θὰ προκύψῃ πίστωση εἰς τὸν ταμίαν διὰ τῆς ὁποίας θὰ καλύπτονται τὰ γενικά ἔξοδα τοῦ πυρῆνος (ἀγώγια, γραφικὴ ὕλη κλπ.).

στ) Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς θὰ μοὶ ὑποβάλλετε κατάστασιν ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ ἀναγράφονται: 1) αἱ γενόμεναι παραλαβαὶ λιρῶν, ἢ ἐξαργύρωσις αὐτῶν καὶ ἐπομένως τὸ ληφθὲν ὑλικὸν ποσὸν εἰς δραχμάς 2) ἔξοδα, ὁ ἀριθμὸς, ὁ διοικητῆς, ἡ δύναμις καὶ ἡ προκύπτουσα πίστωση καταθέσεως ἐκάστης ὁμάδος. Τὰ γενικά ἔξοδα. Ἀντίγραφον τῆς καταστάσεως ταύτης θὰ τηρεῖται παρὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς πυρῆνος καὶ τοῦ ταμείου αὐτοῦ.

η) Κατάστασις περιέχουσα τὰ ἔσοδα ὡς ἀνωτέρω καὶ ὡς ἔξοδα.

θ) Ἡ ἀπόφασίς μας εἶναι ὅπως μέρος τῆς ἐξοπλισθησομένης δυνάμεως κατέλθῃ εἰς δυτικὸν Ταῦγετον καὶ ἐγκατασταθῇ εἰς τοὺς μὴ κατεχομένους ὑπὸ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς τόπους κατωκημένους, μέρος δὲ εἰς τὸν ἀνατολικὸν Ταῦγετον. Οἱ πρῶτοι θὰ ἀποτελέσουν τὸν πυρῆνα 3, οἱ δὲ δεῦτεροι τὸν πυρῆνα 4. Αἱ ἀντιλήψεις ἡμῶν εἶναι ὅπως ὁ λοχαγὸς X ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ 3ου πυρῆνος, ὁ δὲ λοχαγὸς Β τὴν διοίκησιν τοῦ 4ου, πάντως ἐπ' αὐτοῦ πρὸ τῆς ἀναθέσεως τῶν διοικήσεων τούτων, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω τὴν γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων προσώπων. Εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ἀναλήψεως τῶν πυρήνων τούτων, ἐγνώρισα προφορικῶς εἰς τὸν σύνδεσμόν σας.

ι) Τὰ τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως τῶν πυρήνων καθορίζω εἰς τὴν συνημμένην διαταγὴν μου. Γνωρίζομεν ὅτι ἀποστέλλομεν ὑμῖν 25 λίρας εἰς δραχμάς καὶ ἑτέρας 25 λίρας εἰς χρυσὸν διὰ προσώπων τὰ ὁποῖα θὰ σᾶς γνωρίσῃ ὁ σύνδεσμός.

Γνωρίσατέ μας τὴν λῆψιν αὐτῶν

Βασιλείου».

15.— ΜΑΧΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΤΑΥΓΕΤΟΥ 13.8.1943

1. Ἀναμενόμενοι ρίψεις.

Ὅπως ἔχωμεν ἀναφέρει ἀνωτέρω εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου ἀπεφασίσθη ἡ ἐγκυτάστασις τοῦ 3ου πυρῆνος ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐκεῖ ἄλλων ρίψεων ὄπλων ὑπὸ ἀεροπλάνων τοῦ Σ.Μ.Α. Ἡ ρίψις εἶχε ὁρισθῆ νὰ γίνῃ τὴν 9ην Αὐγούστου 1943. Ὅλαι αἱ διαβάσεις πρὸς Βασιλικὴν ἔχουν ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. πρὸς ἀσφάλειαν ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς. Ἐπρεπε νὰ διασφαλισθῆ τὸ πεδῖον ρίψεων ἀπὸ κάθε κίνδυνον καὶ ἀνησυχίαν. Τὰ φυλάκια ἔχουν πολλοὺς ἀόπλους καὶ λίγους ἐνόπλους μὲ λίγα φυσίγγια. Ἀλλὰ ὁ ἐχθρὸς δὲν γνωρίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὄπλων καὶ τῶν φυσιγγίων. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκόμη μία καλὴ προϋπόθεσις. Ὁ ἡλαρχος Βρεττάκος ἀναθέτει εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς ἀνθυπ)ρχον Σωτήριον Νικητέαν, Π. Πατσᾶκον, Φιγούραν, Γ. Κοτσώνην καὶ Γ. Καμαρινέαν μὲ τὴν ὁμάδα των νὰ προετοιμάσουν τὸ πεδῖον ρίψεων, νὰ τὸ ἀσφαλίσουν καὶ νὰ ἀναμένουν τὰς ρίψεις.

— Καλὴ τύχη! Ὁ Θεὸς μαζί σας! Εἴχεται ὁ Βρεττάκος εἰς τὸν Νικητέαν καὶ τοὺς ἄλλους. Ὁ Νικητέας καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ παίρνουν τὰ συνθηματικά, 20 ἄνδρες ἐνόπλους καὶ 20 ἀόπλους καὶ πηγαίνουν εἰς τὸ ὁρισθὲν πεδῖον. Τὸ πεδῖον ρίψεων δὲν ἦτο εἰς τὸ ὄρεινόν μέρος ἀλλὰ εἰς τὸ πεδινόν μέρος, εἰς θέσιν Ἁγίου Δημήτριος. Ἡ ἀποστολὴ ἦτο ἐπικίνδυνος, διότι εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ἦσαν ἐκτεθειμένοι μακρὰν τῶν ἄλλων ἐνόπλων τῆς Βασιλικῆς καὶ διότι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν πληροφορηθῆ τὰ τῆς ἀναμενομένης ρίψεως καὶ εἶχαν κυκλώσει τὴν περιοχὴν. Δὲν ἐγνώριζον ὅμως καὶ αὐτοὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ὀπλισμοῦ ποὺ εἶχαν οἱ ἀντάρτες καὶ αὐτὸ ἐπέτρεπε μίαν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν ἐπίθεσιν πρὸς τῆς ρίψεως.

Τὸ βράδυ τῆς 9ης Αὐγούστου οἱ ἀντάρτες ἀναψαν φωτιὰς σὲ σχῆμα σταυροῦ. Τὰ ἀεροπλάνα ἤλθαν ὅπως εἶχεν εἰδοποιήσει τὸ Σ.Μ.Α. ἀλλὰ δὲν ἔκαναν ρίψεις. Ἐδωσαν τὸ συνθηματικὸν εἰς τὰ ἀεροπλάνα ἀλλὰ δὲν ἔρριξαν ὄπλα, διότι εἶδαν δύο σήματα πλησίον εὐρισκόμενα. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὸ ἴδιο σῆμα εἶχαν ἀνάψει καὶ αὐτοὶ φωτιὰς στὸ ἀπέναντι βουνό.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπετέθησαν ἐκείνην τὴν νύκτα, διότι ὑπελόγιζον μεγάλην τὴν δύναμιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Νικητέα. Ὁ Νικητέας μαζί μὲ τοὺς ἄνδρες του ἀποφασίζει νὰ μείνῃ καὶ τὸ βράδυ τῆς 10ης Αὐγούστου. Ἀνάβουν πάλιν φωτιὰς, σύμφωνα μὲ τὰ ἴδια συνθηματικά καὶ περιμένουν τὰ ἀεροπλάνα. Ἀεροπλάνα, ὅμως, δὲν ἐφάνησαν πλέον. Οἱ κομμουνισταὶ ποὺ παρὰ μόνον δὲν τοὺς ἐπετέθησαν οὔτε τότε. Παρηκολούθησαν, ὅμως, τὴν ἀγωνίαν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., εὐχαριστήθησαν διὰ τὴν ματαίωσιν τῶν ρίψεων καὶ ἐβεβαιώθησαν ὅτι δὲν ἔχουν πολλὰ ὄπλα οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Βασιλικῆς, ἀφοῦ δὲν ἔγιναν ρίψεις. Τὸ πρῶτὴ τῆς 11ης Αὐγούστου ὁ ἀνθ) ρχος Νικητέας μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, μὲ τοὺς ἀντάρτες, ἐπιστρέφει εἰς Βασιλικὴν καὶ ἀναφέρει εἰς τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον τὴν ματαιώσιν τῶν ρίψεων. Ἀναφέρει ὁμως, ὅτι καὶ ὁ ὑπολοὺς νέος ἐχθρός, οἱ κομμουνισταί, τοὺς εἶχαν κυκλώσει καὶ ἐσημείωσαν τὴν ματαιώσιν τῶν ρίψεων ποὺ περιμέναν. Ὅλοι πλέον βεβαιώνονται ὅτι οἱ κομμουνισταί ἐτοιμάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς Βασιλικῆς.

2. Ὅλα τὰ φυλάκια τοῦ ὄχρου τῆς Βασιλικῆς εὐρίσκονται εἰς συναγερόν. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπικρατούσης ἀγωνίας ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικότητος διὰ ἄμυναν, εἶναι τὸ ἐξῆς ἔγγραφο τοῦ διοικητοῦ τοῦ 1ου φυλακίου πρὸς τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον τὴν 12.8.1943.

12.8.1943

Ὁ διοικητῆς τοῦ 1ου φυλακίου πρὸς τὸν Ε.Σ. Κ 13

Ἐ ν τ α ῦ θ α

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι κατὰ τὸ διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μου ἐνταῦθα, οὐδὲν τὸ ἐκτακτον συνέβη. Μετὰ τὴν λῆψιν τῆς πρώτης καὶ πρῶτῆς ἐντολῆς μετέβην ὁ ἴδιος μετὰ τοῦ παλαιοῦ ἀρχιφύλακος λοχίου Νικολακάκου καὶ ἐνὸς ἀνδρὸς πρὸς τὸ πρόσθεν διὰ τὴν ἀναγνώρισιν μυστικῶν ὁδεύσεων, διὰ τῶν ὁποίων δυνατὸν νὰ κυκλώσουν τὸ φυλάκιον καὶ ἐξεύρουν καλλιτέρας θέσεως ἀναμονῆς τοῦ φυλακίου.

Ἐνέργειαι μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν: Διὰ τῆς προωθήσεώς μου ἀπεκαλύφθην μίαν ὁδὸν οὐσαν πρὸς «Καρτίλιον» ἀρχίζουσαν ἐκ τῆς βαθείας χαράδρας, ἀριστερὰ ταύτης καὶ 450 μέτρα πρὸ τῆς θέσεως τοῦ φυλακίου. ἄλλην δὲ ἐκκινούσαν ἐκ τοῦ ἰδίου σημείου τῆς χαράδρας, δεξιὰ ταύτης καὶ ὁδηγοῦσαν πρὸς θέσιν «Μουζιὸ» καὶ διερχομένην ἐγγύτατα τοῦ φυλακίου (ἀπέναντι τούτου).

Εἰς τὴν ἀνωτέρω θέσιν ἐστάλη ὁ λοχίας Νικολακάκος μετὰ τῶν τριῶν ἀνδρῶν μὲ ἐντολὴν νὰ ἐπιτηρῇ τὰς ὁδεύσεις ταύτας. Ἐπανῆλθεν ὁ στρατιώτης Μπατσινίλας Γεώργ., ὅστις εἶχεν ἀνάγκην ἰατρικῆς περιθάλψεως μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν ἰατρόν, δι' ὃ καὶ ἡ δύναμις τοῦ φυλακίου ἀνῆλθεν εἰς 13.

Πληροφορίαι ἐξώδικοι ἐκ τῶν διερχομένων διαβατῶν (γνωστῶν) ἀναφέρουν ὅτι εἰς τὴν θέσιν Πηγάδια ὁ Κανελλόπουλος μετ' ἀντιθέτων ἦλθε εἰς ρῆξιν μετὰ θυμάτων πιθανῶς ἀμφοτέρωθεν. Τ' ἀποτελέσματα ἄγνωστα. Αἱ φῆμαι περὶ ἀφίξεως Γερμανῶν εἰς χωρίον Λιασίνοβα 300σίων τὸν ἀριθμὸν κ.π. ἀπεδείχθησαν ἀνακριθεῖς ἐκτὸς τριῶν μοτοσυκλετιστῶν, οἵτινες ἀπῆλθον.

Ὁ διοικητῆς τοῦ 1ου φυλακίου

Ἐπογραφή δυσανάγνωστος

Ὁ Ἰλαρχος Βρεττάκος ἔχει ἐπίγνωσιν τῶν κινδύνων ἐπιθέσεως, συμφώνως μὲ τὰς πληροφορίας ποὺ ἔχει, ἀλλὰ εἶναι ἀτάραχος καὶ ἀκλόνητος. Εἴμεθα ἐδῶ πιστοὶ ὡς οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀκλόνητοι ὡς οἱ βράχοι τοῦ Ταυγέτου διακηρούσσει εἰς μίαν ἐπιστολὴν του τὴν 12.8.1943. Πιστεῖται

ὅτι οἱ «νυκτοκόρακες», ὡς ἀποκαλεῖ τοὺς κομμουνιστάς, δὲν θὰ τολμήσουν ἐπίθεσιν. Ἐλπίζει, ὅμως, μὲ τὴν δύναμιν ποῦχει θὰ ἀντισταθῇ ἀποτελεσματικῶς εἰς ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν των. Ἴδού ἡ ἐπιστολὴ του εἰς ἓνα θεῖον του:

Σεβαστέ μου θεῖε καὶ ἀγαπητὲ συναγωνιστά,

Γεμᾶτος χαρὰ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Πατρίς μας διέφυγε τὸν κίνδυνον τοῦ παραγαμοῦ ἐκ μέρους τῶν νυκτοκοράκων καὶ ὑπερήφανος ἄμα, διότι κατὰ τὴν συντελουμένην ἐθνέγερσιν ἔχω συναγωνιστάς καὶ συμπατριώτας ὡς ὁ Γεώργιος Ἀρφάνης, τὰ παιδιὰ του, ὁ Γιάννης, ὁ Πάνος καὶ ἄλλα μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, οἱ καψαλαῖοι, ὁ Σταῦρος Καλκίνης καὶ τόσοι ἄλλοι ἀκόμη Καστανιώτες.

Σπεύδω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω καὶ δι' ὑμῶν τοὺς λοιποὺς ὁμοχωρίους σας ὅτι εἴμεθα ἐδῶ πιστοὶ ὡς οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἀκλόνητοι ὡς οἱ βράχοι τοῦ Ταυγέτου, διὰ νὰ φέρωμεν εἰς πέρας τὸν ἱερόν μας ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἐλπίζομεν, δέ, ὅτι οὐδεμία δύναμις θὰ εἶναι ἰκανὴ νὰ μᾶς ἀναχαιτίσῃ ἐφ' ὅσον ἔχομεν συνεργάτας τοὺς Καστανιώτας καὶ πολλοὺς ἄλλους σὰν τοὺς Καστανιώτας. Δεχθῆτε παρακαλῶ τοὺς ἀδελφικοὺς ἀσπασμοὺς τῶν ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ στρατοπέδου μας καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἐντὸς 12 ἡμερῶν ἀπὸ σήμερον θὰ πανηγυρίσωμεν ὅλοι μᾶζι στὴν Καστάνια τὴν πρώτην νίκην, τὴν νίκην κατὰ τῶν νυκτοκοράκων.

12.8.1943

Ε.Σ. — Κ. 131ς

Συγχρόνως τὸ πρωτὶ τῆς 12.8.1943 ὁ ἱάροχος Βρεττάκος ἀπέστειλε εἰς Πηγιάδια τὸν ἀνθ)γὸν Πέτρον Γριβάκον, ἵνα ζητήσῃ ἐνισχύσεις ἐν ὄψει ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν κατὰ Βασιλικῆς, ἀλλὰ ἐκεῖ ἦτο μικρὰ δύναμις τοῦ (συν)ρχου Γιαννακοπούλου πρὸς ὑποδοχὴν ἄλλων ρίψεων, περικυκλωμένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ κομμουνιστῶν (ὁμάδος Κασᾶ) δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σταλῇ ἐνίσχυσις. Ὁ Γριβάκος ἐπέστρεψεν εἰς Βασιλικὴν ἄνευ ἀποτελέσματος.

Σημαντικὴ εἶναι ἡ διαταγὴ τοῦ ἱάροχου Βρεττάκου τῆς 12.8.2943, ὥρα 3η πρὸς ὅλα τὰ φυλάκια τῆς Βασιλικῆς. Ἡ ἐπίθεσις πλέον ἀναμένεται ἀπὸ τοὺς νυκτοκόρακες καὶ δίδονται αἱ τελευταῖαι ὁδηγίαι:

Σ.Δ. 12.8.1943, ὥρα 3η

Δ Ι Α Τ Α Γ Η

α) Πληροφορίαι περὶ φιλιῶν:

“Ὅλοι οἱ πατριῶται τῶν γύρω κατοκημένων τόπων παρακολουθοῦν μὲ δικαίαν ἀγανάκτησιν τὴν προπαρασκευαζομένην ἐναντίον μας ἐπίθεσιν τῶν ἐθνικῶν στοιχείων τοῦ ΕΑΜ. Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι θὰ σπεύσουν νὰ κτυπήσουν τοὺς νυκτοκόρακους ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ νὰ ἐνισχύσουν τὴν ἀντίστασιν μας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεδεθήμεν μὲ πολλὰ ἐκ τῶν γύρω χωρίων, ἀτινα καὶ θὰ εἰδοποιήσωσι τὰ γειτονικά των.

β) Πληροφορίες περί ἐχθροῦ:

Οἱ νυκτοκόρακες ἐνισχυθέντες κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς χθὲς (11ης τρέχοντος) συμπληρώνουν τὴν κύκλωσίν μας καὶ προπαρασκευάζουν ἐπίθεσιν ἐναντίον μας ἢ ὁποῖα φαίνεται ὅτι θὰ εἶναι ἄμεσος.

γ) Προθέσεις τῆς διοικήσεως:

Ἄπαντα τὰ φιλάκια θὰ ἀμυνθῶσι μέχρι ἐσχάτων.

δ) Ἐκτελέσεις:

Ἡ πρωτοβουλία, ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ἱερότης τοῦ ἀγῶνος μας ἄς εἶναι ὡς φωτεινοὶ ὁδηγοὶ τῶν διοικητῶν τῶν φυλακίων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς στελεχῶν κατὰ τὰς παρούσας κρίσιμους στιγμὰς. Νὰ ληφθῶσι σκληρὰ μέτρα κατὰ παντὸς διστακτικοῦ ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του. Μόνον ἐφ' ὅσον πατήσωσι ἐπὶ τῶν πτωμάτων ὄλων μας καὶ μόνον τότε θὰ γίνωσι κύριοι τῆς τοποθεσίας μας. Νὰ προβλεφθῇ ἡ ρύθμισις τῆς καταναλώσεως τῶν πυρομαχικῶν κατὰ λογικὸν τρόπον. Νὰ ἐκπεμφθῶσι μὲ τὴν χαρταφυγὴν ἀναγνωριστικὰ περίπολοι.

Νὰ μὲ τηρεῖτε ἐνήμερον διηλεκτῶς.

Ε.Σ. Κ. — 131ς».

Ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια, οἱ κομμουνισταὶ ἐκτελοῦντες πλέον πλήρες σχέδιον προδοσίας καὶ δολοφονίας, ἔχουν ἀρχίσει τὴν ἐφαρμογὴν του. Τὴν 6ην Αὐγούστου εἶχαν ἐπιτεθῆ εἰς Ὀλυμπίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὅλοι οἱ ἔνοπλοι τότε κομμουνισταὶ τῆς Πελοποννήσου. Τὴν ἰδίαν τακτικὴν τηροῦν καὶ εἰς τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῆς Βασιλικῆς. Στέλλουν μίαν ὀμάδα των τοῦ Λ. Κασσᾶ νὰ παρενοχλῇ καὶ ἀπασχολῇ τὴν ὀμάδα ποῦ ἔχει ὁ (συν)ορχηὸς Γιαννακόπουλος εἰς Πηγάδια, διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀφ' ἐνὸς τὴν ματαίωσιν καὶ ἐκεῖ τῆς ἀναμενομένης ρίψεως ὄπλων καὶ ἀφ' ἐτέρου νὰ μὴ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποστολὴν ἐνισχύσεων πρὸς Βασιλικὴν. Πρὸς τὴν Βασιλικὴν συγκεντρῶνουν πάλιν ὅλες τὶς ἄλλες δυνάμεις των. α) Τμήματα Πάρωνος ὑπὸ τοὺς Κονταλώνην καὶ Λεβεντάκην διὰ Σκούρας Γοράων. β) Τμήματα Ταῦγέτου ὑπὸ τοὺς Κανελλόπουλον καὶ Καραμούζην διὰ Γεωργιτσίου Τρύπης καὶ γ) Τμήματα Βορείου Πελοποννήσου ἐκ κατευθύνσεως Πηγαδίων, ἀποκλείσαντα τὰς ὁδεύσεις ἀπὸ Βασιλικῆς πρὸς Τσέρια καὶ Καρδαμύλην. Τὴν 12ην νυκτερινὴν τῆς 12—13 Αὐγούστου 1943, ἔφθασε εἰς Βασιλικὴν ξνας δάσκαλος ἀπὸ τὴν Ἄρναν καὶ εἶπε: «Θὰ σᾶς κτυπήσουν. Τὸ ἔλεγον στὸ χωριό...». Εἰς Βασιλικὴν 200 ἄνδρες ἄοπλοι καὶ 40 ἔνοπλοι ἐκ τῶν 40 ἐνόπλων 15 ἦσαν ἀπὸ τοὺς Γοράωνους.

Τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς 13ης Αὐγούστου 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν φυλακίων τῆς Βασιλικῆς, ὁρμώμενοι κυρίως ἀπὸ Ἄρναν, Γοράωνους καὶ Παναγία Γιάτρισσα. Λαμβάνουν μέρος τὰ τμήματα Πάρωνος καὶ βορείου Πελοποννήσου. Οἱ ἄλλοι ἔχουν κυκλώσει τελείως τὴν Βασιλικὴν καὶ ἔχουν ἀποκλείσει κάθε διάβασι πρὸς ματαίωσιν ἀφίξεως ἐνισχύσεως ἀπὸ Πηγάδια ἢ τυχὸν ἀπὸ τὰ γύρω χωριά τὰ ὁποῖα εἶχαν ταχθῆ ὅλα μὲ τοὺς ἀξίωματικούς τοῦ Ε.Σ.

Τὰ προωθούμενα φυλάκια ειδοποιούν:

— Ὁ ἐχθρὸς πλησιάζει!

Συμπτύσσονται τὰ ἀκροῖα φυλάκια καὶ πρὶν φέ^η οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται, ἄξιοι πράκτορες τῶν Βουλγάρων. Ἀρχίζει πῦρ δραστικό. Ἐπιτιθέμενοι ἄνω τῶν 300 ἔνοπλοι. Σκληρὴ μάχη. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται εἰς ὅλα τὰ σημεῖα. Συγκεντρώνουν ειδικώτερον τὰ πυρά των εἰς τὰ φυλάκια τῶν ἀξιωματικῶν Νικ. Δεμέστιχα, Δ. Δεμέστιχα, Γ. Ταβουλάρη, Εὔαγγελου Σκάλκου καὶ Π. Μαριόλη. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τῶν φυλακίων αὐτῶν ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως ἔχουν αὐτόματα, χειροβομβίδες, καὶ πολυβόλα. Καὶ πρὸ παντὸς ἔχουν ἀφθονα συσίγγια, ἐνῶ γνωρίζουν καλῶς ὅτι, οἱ ἀμυνόμενοι οἱ περισσότεροὶ εἶναι ἄοπλοι, λίγα ἔχουν ὄπλα μὲ λίγα φυσίγγια. Ἡ μάχη διήρκαε ἕξι ὥρες μέχρι τῆς 10 π.μ. Ἔσπασαν τὰ δεξιὰ φυλάκια τοῦ Ταβουλάρη ἀπὸ τὴν μεγάλην πίεσιν τῶν πολυβόλων! Τὸ σημεῖον στηρίγματος ὅπου ὁ Ν. Δεμέστιχας μὲ τοὺς ἀντάρτες του δέχεται ζωηρωτέραν ἐπίθεσιν. Τὰ πυρομαχικὰ ὄλων τῶν φυλακίων εἶχαν σχεδὸν ἐξαντληθῆ τελείως. Ἐπρεπε νὰ ἐφαρμοσομοσθῆ τὸ σχέδιον συμπτύξεως τοῦ ἡλαρχοῦ Βερττάκου.

Ὁ Βρεττάκος εἶχε καθωρίσει ὡς σημεῖον συγκεντρώσεως εἰς περίπτωσιν συμπτύξεως τὴν θέσιν «Πουρνάρι» τὴν 10 π.μ. Οἱ ὀμάδες κατευθύνονται εἰς θέσιν «Πουρνάρι» ἀλλὰ ἡ θέσις αὐτὴ εἶχε καταληφθῆ ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν. Ἀπὸ δασωμένην παρακειμένην περιοχὴν μόλις ἐσόθησαν μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Πηγάδια, ὅπου εὐρίσκετο τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν συν)οχην Γιαννακόπουλον. Πρὶν φθάσουν εἰς Πηγάδια ὁ Βρεττάκος μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν πέρασε ἀπὸ τὰ Τσέρια, ὅπου συνήνητησεν ἀγγελιοφόρον τοῦ Ἄγγλου ταγ)ρχου Χάρικτον πρὸς τὸν ΕΛΑΣ μὲ σημείωμά του, ἵνα μὴ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., διότι «τὸ τμήμα ἐτέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τυχὸν ἐπίθεσις του θὰ ἐθεωρεῖτο ἐχθρικὴ ἐνέργεια». Τὸ σημεῖωμα ἐκοινοποιεῖτο καὶ εἰς τὸν ἡλαρχον Βρεττάκον πρὸς ἐνημέρωσίν του. Ἐφθασε, ὅμως, μετὰ τὴν μάχην. Ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτο παρόμοιο σημεῖωμα τοῦ εἶχε σταλῆ πρὸ διημέρου οὐδὲν ἀπέδωσε. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ὑπελόγιζον οὔτε τοὺς Ἄγγλους, οὔτε τὸ Σ.Μ.Α. Ὁ ἡλαρχος Βρεττάκος τότε τὴν 11 π.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἐξέδωσε τὴν ἐξῆς ἀνακοίνωσιν πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες του:

«Κύριοι,

Συμμορφούμενος πρὸς διαταγὴν προϋσταμένης μου ἀρχῆς συνεπτύχθην, φειδόμενος ἄλλως τε καὶ Ἑλληνικοῦ αἵματος. Εἰς Τσέρια εὗρον τὸν συνημμένον σημεῖωμα τοῦ Ἄγγλου. Ἡ ἀπάντησις ἐπ' αὐτοῦ μέχρι μεσημβρίας τῆς αὔριον ἀνυπερθέτως νὰ ἔχη φθάσει εἰς Πηγάδια μέσῳ Τσεριῶν, δέον αὕτη νὰ εἶναι ἐντελῶς σαφῆς καὶ σύμφωνος πρὸς τὸ σημεῖωμα, ἡ δέ, ἐκτέλεισις ἄμεσος.

Τηλ. Βρεττάκος
13.8.1943. «Ὡρα 11».

Μετὰ συνέχισε τὴν πορείαν πρὸς Πηγὰδια.

Ἐκεῖ ἔφθασαν ὁ ἕναρχος Βρεττάκος μὲ 30 ἄνδρες, ὁ ἕναρχος Εὐάγγελος Σκάλκος, ἀνθ)ρχος Νικητέας, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Πατσάκος, ὁ Μιχ. Δραγουμάκος, ὁ ὑπ)γὸς Π. Μαριόλης, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Κατσαρέας, ὁ ἐπιλοχίας Ε. Μπαρμπούνης ἀπὸ Ἀρεόπολιν Γ. Καμαρινέας ἀπὸ Καλαμάταν κ.ἄ. Οἱ κομμουνισταὶ πλέον καταλαμβάνουν τὸ ὄροπέδιον τῆς Βασιλικῆς καὶ ἀρχίζουσι συλλήψεις καὶ βασανιστήρια τῶν θυμάτων των. . . Ὁ ἰατρὸς Σακελλαριάδης ἄξιος καὶ τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἐπιστήμης του μαζί μὲ τὸν νοσοκόμον Διαρᾶκον δένουν τὰ τραύματα ἑνὸς τραυματίου μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Ἅγιος Δημήτριος. Τοὺς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ σωθοῦν ἀλλὰ ἐπρότιμισαν τὸ καθῆκον. Οἱ κομμουνισταὶ χωρὶς κανένα ἴχνος οὔτε Ἑλληνισμοῦ, οὔτε ἀνθρωπισμοῦ, πιστοὶ ἐντολοδόχοι τῶν ἀπογόνων τοῦ Κρούμμου, συλλαμβάνουν τὸν ἰατρὸν Σακελλαριάδην καὶ τὸν νοσοκόμον Διαρᾶκον, μὲν ἐπέδεδαν τὰ τραύματα τοῦ τραυματίου καὶ τοὺς δολοφονοῦν. Πόσοι ἄλλοι ἐδολοφονήθησαν μαζί μὲ τὸν ἰατρὸν Σακελλαριάδην καὶ τὸν νοσοκόμον Διαρᾶκον δὲν ἔγινε γνωστόν. Εἰς Ἀναβρυτὴν οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν λοχαγὸν Κυριακόγκωναν καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Μητσοβολέαν προσπαθοῦντας νὰ διαφύγουν μετὰ τὴν διάλυσιν.

Οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ Νικ. Δεμέστιχας, Δ. Δεμέστιχας, Π. Γριβάκος, Λημ. Τζανετάκος, ὁ ἀνθ)στής Βασίλειος Λαμπρινᾶκος, κ.ἄ. κατορθώσαντες νὰ διαφύγουν κατευθύνονται στὰ χωριά των. Ἐκεῖ, ὅμως, συλλαμβάνονται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ κλείονται εἰς τὸ στρατόπεδόν των τῆς Ἄρνας μαζί μὲ 50 ἄλλους ἀντάρτες καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. Ἐκεῖ τοὺς κρατοῦν 20 ἡμέρες καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Βασιλικήν, ὅπου τοὺς κλείουν σὲ κάτι καλύβες ὅπου ὑποφέρουν τὰ πάνδεινα. Ὅχι μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς σὲ κάθε περιοχὴ εἶχαν τότε συλλάβει οἱ κομμουνισταί, ἵνα μὲ τὸ σχέδιόν των ἐπιτύχουν πίεσιν εἰς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον καὶ ὑπογράψῃ τὸ γνωστὸ σύμφωνον Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 28.8.1943. Τοὺς ἄφησαν πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου, ἀφοῦ ματαίως ἐπέμειναν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ πού τοὺς εἶχε ἐπιτεθῆ. Τελικῶς ὁ Πέτρος Γριβάκος κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς τὴν Ἠπειρον ὅπου κατετάγη εἰς τὰ ἀνταρτικὰ ΕΔΕΣ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ὁ Νικ. Δεμέστιχας, ὁ Δ. Δεμέστιχας καὶ Γ. Μητσᾶκος κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν καὶ κατετάγησαν εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ ἄλλοι συνέχισαν τὴν δρᾶσιν των εἰς Πελοπόννησον, ὅπως ἀναφερομέν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Τὰ μέλη, ὅμως, τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν βασανίζονται πολὺ. Ἐδῶ ἀναφερομέν ὅτι ἐδολοφονήθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ ἑλάρχου Σκάλκου, ἐθνικοὶ ἀγωνισταὶ Ἀθανάσιος Σκάλκος καὶ Γεώργιος Σκάλκος, ὁ ἐξἀδελφός του Πέτρος Β. Σκάλκος μαζί μὲ τὸν Π. Ἥλ. Μαριόλην καὶ ἄλλους.

16.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΤΝΙΣΤΑΙ ΕΠΙΔΙΩΚΟΤΝ
ΕΚΦΟΡΤΩΣΙΝ ΟΠΛΙΣΜΟΤ ΑΠΟ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Βασιλικῆς ὁ ἄρχος Βρεττάκος, ὁ ἄρχος Σκάλκος καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἀντάρτες συνεπτόχθησαν εἰς Πηγάδια, ὅπου συνήντησαν τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον καὶ τὴν ομάδα ἐκεῖ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἐκεῖ τὴν 14.8.1943, ὁ ἄρχος Εὐάγγελος Σκάλκος ἔλαβε σημεῖον ἐκ Γυθείου διὰ τοῦ ὁποῖου εἰδοποιεῖτο νὰ μεταβῆ εἰς ὄρεινὴν περιοχὴν Ταυγέτον, θέσις «Σαγκιᾶ», ἵνα ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ φυλάκιον διὰ τὴν παραλαβὴν καὶ ἐκφόρτωσιν ὀπλισμοῦ ἀπὸ σκάφος ἐρχόμενον ἀπὸ Ἀφρικὴν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σ.Μ.Α. Ὁ ἄρχος Σκάλκος εἶχε συνεννοηθῆ, ἀπὸ τὸν Ἰούλιον 1943, μὲ τὸν εἰς Ἀθήνας εὐρισκόμενον λοχαγὸν Πυρ. Δημ. Κυριακόγκωναν ἀπὸ Κύττα Οἰτύλου, ὅστις εἶχε ζητήσῃ νὰ προσδιορισθῆ σημεῖον ἐκφορτώσεως ὄπλων εἰς παραλίαν Λακωνίας, προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀποστολὴν μέσω τοῦ Σ.Μ.Α. ὄπλων, μὲ ὑποβρύχιον ἢ ἄλλο καίτι, διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν ἀνταρτικῶν μάδων. Ὁ ἄρχος Σκάλκος ἀτήντησεν ἀμέσως καὶ ὥρισεν θέσιν ἐκφορτώσεως καὶ πρόσωπα τὰ ὅποια ὁ κυβερνήτης τοῦ σκάφους θὰ ἀναζητοῦσε ὡς ἀπολύτως ἐμπιστευτικὰ πρόσωπα. Ἦδη, ὁ λοχαγὸς Κυριακόγκωνας εἶχε ἐνεργῆσαι ἐγκαίρως καὶ ἡ εὐχάριστος εἰδησις ἔφθασε. Προφανῶς ἡ φόρτωσις τῶν πυρομαχικῶν εἶχεν διαταχθῆ ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. τρὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας καὶ πρὸ τῶν σχετικῶν τηλεγραφημάτων τοῦ Σ.Μ.Α. πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν καὶ τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον δι' ὧν ἀνεκοινοῦντο ἡ παῦσις περαιτέρω ἐνισχύσεων δι' ὀπλισμοῦ, ἐφ' ὅσον συνεχιζέτο ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ὀργανώσεων Ε.Σ. — Ε.Α.Μ. Ὁ ἄρχος Σκάλκος ἀνέφερε τὴν εἰδησιν διὰ τὸ σκάφος μὲ τὸν ὀπλισμὸν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν, τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον καὶ τὸν ἄρχον Βρεττάκον καὶ ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ ἐνεργῆσῃ διὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ ὀπλισμοῦ. Ἡ περιοχὴ ἐκφορτώσεως εὐρίσκειται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸν τομέα ἐπιτηρήσεως τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς καὶ ἡ ἀποστολὴ τὴν ὁποῖαν ἀνελάμβανε ἦτο σοβαρὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος. Ἀλλὰ ὁ ἄρχος Σκάλκος δὲν ὑπελόγιζε κινδύνους ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Τὴν νύκτα τῆς 14ης Αὐγούστου 1943, μαζὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες Γεώργιον Μπαρμούνην Ἀνθ)στὴν Ἠλίαν Χρυσινάκην, Μπεάκον καὶ Λιονταράκον ξεκινάει διὰ τὸ ἕκρωμα 1145 Σαγκιᾶ, ἵνα ἐγκαταστήσῃ φυλάκιον πλησίον τῆς τοποθεσίας ἀποθιβάσεων, προκειμένου νὰ προετοιμάσῃ τὴν ὑποδοχὴν καὶ παραλαβὴν τοῦ ὀπλισμοῦ ἀπὸ τὸ ἀναμενόμενον σκάφος.

Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν μάθει τίποτε. Εἶχαν μάθει, ὅμως, οἱ κομμουν-

νισταί καί, ἢ ἀντί τῶν Γερμανῶν ἢ διὰ λογαριασμόν των, ἀποφασίζουν νὰ ματαιώσουν τὴν ἐκφόρτωσιν τοῦ ὄπλισμοῦ. Ὁ κυβερνήτης τοῦ σκάφους εἶχε τὸ συνθηματικὸν ἀναγνωρίσεως μόνον μὲ τὸν Ἰλαρχον Σκάλκον ἢ τὸν ἀντι-καταστάτην του. Συνεπῶς δὲν ἤμποροῦσαν νὰ πάρουν τὰ ὄπλα οἱ κομμουνισταί, ἀλλὰ μόνον νὰ ματαιώσουν τὴν παραλαβὴν τῶν ὄπλων.

Τὴν 15ην Αὐγούστου οἱ κομμουνισταί ἔξω τοῦ Οἰτύλου εἶχαν στήσει ἐνέδρα νὰ συλλάβουν ἢ νὰ δολοφονήσουν τὸν Ἰλαρχον Σκάλκον μὲ τοὺς ἀντάρτες του. Ἐκεῖ φθάνουν τὴν 6 μ.μ. Εὐρίσκονται σχεδὸν ἀντιμέτωποι:

- Γειά σας παιδιά, λέγει ὁ ἀνθ)στῆς Μπαρμπούνης.
- Γειά σας! Ἄπο ποῦ ἔρχεσθε; ρωτοῦν οἱ κομμουνισταί.
- Ἄπο τὴν Καλαμάταν, ἀπάντησε ὁ Μπαρμπούνης.
- Ἄφοπλίστε τους! φωνάζει ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν κομμουνιστῶν.

Τότε ἀρχίζει ἡ μάχη. Καί ἐκεῖ στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας, στὴν ἄκρη τῆς Πελοποννήσου, δύο κόσμοι συγκρούονται καὶ τότε. Οἱ δεμένοι μὲ τὴν πατρικὴ γῆ ποὺ θέλουν νὰ πάρουν ὄπλα νὰ τὴν ἀτελευθερώσουν καὶ οἱ πρᾶκτορες τῶν Σλαῶν κομμουνισταί ποὺ θέλουν νὰ ἀφοπλίσουν τοὺς Ἕλληνας διὰ νὰ τοὺς κρατήσουν αἰωνίως δούλους. Οἱ ἐνεδρεύοντες ἔχουν καταλάβει ἐπικαιρὸς θέσεις ἀλλὰ εὐρίσκονται πρὸ ἀποφασιστικῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν ποὺ δὲν δέχονται, οὔτε ὄπλα νὰ προδώσουν, οὔτε οἱ ἴδιοι νὰ παραδοθοῦν. Οἱ κομμουνισταί ὑποχωροῦν ἀλλὰ κατὰ τὴν μάχην τραυματίζεται ὁ Ἰλαρχος Σκάλκος στὸ κεφάλι, ὁ Μπεάκος εἰς τὸν ὄμο καὶ ὁ Χρυσικάκης στὸ χέρι. Ἄλλὰ ὁ κρότος ἀπὸ τὴν μάχην ἔγινε ἀφορμὴ εἰς τὸν στρατὸν κατοχῆς Νέου Οἰτύλου καὶ Ἀεροπόλεως νὰ δώσουν σῆμα συναγεροῦ. Εὐτυχῶς, ὅμως, ἐν τῷ μεταξὺ ἐνίκησαν καὶ κατῶρθωσαν νὰ διαφύγουν οἱ μὴ τραυματίες ἀντάρτες καὶ οἱ τραυματαῖα ἐπῆγαν εἰς τὰ σπίτια των εἰς Κοσκοῦνι καὶ Κότρωνα. Ὁ Ἰλαρχος Σκάλκος μὲ τὸν ἀνθ)στὴν Μπαρμπούνην ἐπῆγαν εἰς Πύριχον.

Οἱ Ἰταλο - γερμανοί, ὅμως, ἄρχισαν νὰ ἐρευνοῦν τὰ αἰτία τῆς συμπλοκῆς. Ἐνας λόχος Ἰταλο - γερμανῶν ἐγκατεστάθη εἰς τοποθεσίαν «Σαγκιᾶ» ὕψωμα 1145 μ. ποὺ κατεβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐκφόρτωσις ὄπλισμοῦ διὰ πλωτοῦ μέσου. Εἰς θέσιν «Σαγκιᾶ» ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ὁμάς Σκάλκου τὴν 16ην Αὐγούστου, ἀλλὰ τὸ ἀπόγευμα, ὡς ἄνω, τῆς 15ης Αὐγούστου ἔγινεν ἡ ἐπίθεσις ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπῆγαν οἱ Ἰταλο - γερμανοί, ὑποψιασθέντες καὶ λαμβάνοντες ἀνιχνευτικὰ καὶ προληπτικὰ μέτρα. Τὴν πληροφορίαν ὅτι εἰς θέσιν «Σαγκιᾶ» ἐπῆγαν κρυμμένοι οἱ Ἰταλο - γερμανοὶ τὴν μετέδωσαν εἰς τὸν Ἰλαρχον Σκάλκον ὁ ἀνεπιός του Πέτρος Λαμπρινάκος ἀπὸ τὴν Τριανταφυλλιά Πύργου, γιδοβοσκός. Ἀπὸ τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἐσώθη ὁ Σκάλκος μὲ τὸν Μπαρμπούνην καὶ τοὺς ἄλλους ποὺ θὰ ἐπῆγαιναν εἰς «Σαγκιᾶ» τὴν νύκτα τῆς 16ης Αὐγούστου, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ὅτι ἐκεῖ ἦσαν κρυμμένοι Ἰταλο - γερμανοί. Λίγο ἀργότερα ὁ Πιέρος Λαμπρινάκος διὰ τὴν ἐθνικὴν του αὐτὴν πρᾶξιν ἐδολοφονήθη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Μαζὶ μὲ τὸν Λαμπρινάκον ἐδολο-
1

εις τὴν κατάστασιν τῶν γυναικῶν ποὺ πήγαιναν κατὰ τὸ σχέδιον, μὲ μπατανιές καὶ λαδόπανα νὰ κοπανίσουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκεῖ μέσα νὰ τυλίξουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ τὰ μεταφέρουν ψηλά, ὅπου θὰ περιμέναν οἱ ἄνδρες τοῦ Σκάλκου.

Τὸ ὑποβρύχιον πέρασε τὴν καθωρισμένην ὥρα, τὴν νύκτα τῆς 16ης Αὐγούστου, ἀλλὰ τὸ φυλάκιον τοῦ Σκάλκου δὲν ἦτο ἐκεῖ, δὲν ἐπῆρε σήματα φωνήθη καὶ ἡ μητέρα του Παναγιώτα Λαμπρινάκου, διότι ἦτο καὶ αὐτὴ ποὺ περιέμενε καὶ ἔφυγε.

Ὁ λοχαγὸς Δημ. Κυριακόγκωνας ἔλαβε γνῶσιν τῆς ματαιώσεως ἐκφορτώσεως τῶν ὄπλων καὶ ἔρχεται ὁ ἴδιος τὴν 27ην Αὐγούστου 1943, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα εἰς τὴν Ἀερόπολιν, διὰ νὰ ἐπιτύχη προσωπικὴν συνάντησιν μὲ τὸν ἄρχον Σκάλκον, πληροφορηθῆ διὰ τὴν ματαίωσιν τῆς παραλαβῆς τῶν ὄπλων καὶ συνεννοηθῆ διὰ μελλοντικὴν νέαν προσπάθειαν ἐκφορτώσεως ὄπλων. Εἶχε ἐπιτυχῆ ἐπαφὴν μὲ τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἦτο βέβαιος καὶ διὰ νέαν ἀποστολὴν. Εἰς τὴν Ἀερόπολιν, ὅμως, τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν βασανίζουν ἐπὶ 8 ἡμέρας. Τὸν ἄφησαν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — Ε.Λ.Σ. Ὁ λοχαγὸς Κυριακόγκωνας πηγαίνει εἰς Πύριχον καὶ συναντᾷ τὸν Σκάλκον. Ὁ Σκάλκος μὲ τὸν Κυριακόγκωναν καταστρώνουν μαζί, ἓνα σχέδιον στρατολογίας καὶ δράσεως εἰς ἐνδεχομένην ἀπόβασιν. Ἀλλὰ τὰ σχέδια χωρὶς ὄπλα δὲν ἐφαρμόζονται. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ματαιώσει τόσες ρίψεις ὄπλων ἀπ' ἀεροπλάνων καὶ εἰς «Σαγκιά» τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν ὄπλων ἀπὸ ὑποβρύχιον.

Ἄς σημειωθῆ ὅτι ὁ ἄρχος Σκάλκος τὴν 17.8.1943, ἀπέστειλεν πρὸς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον τὴν κάτωθι ἀναφορὰν:

«Τὸ 15ον

ΠΡΟΣ

Τὴν διοίκησιν Σ.Ε.Π.

Ἐναφέρω τὰ κάτωθι:

- 1) Τοποθεσία ὕψ. 1139,9 Παπάδικα κατέχεται ὑπὸ ἐχθροῦ Γ'.
- 2) Σύνδεσμοι μετὰ σκάφους ἐλειτούργησαν πλήν, ὅμως, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ ἐκφόρτωσις καθ' ὅσον ἐζητήθη ὀνομαστικῶς ὁ διοικητὴς τοῦ πυρῆνος 13 καὶ ὡς μᾶς ἐπληροφόρησαν ἐστάλη σύνδεσμος καὶ ἀναμένεται ἡ ἀφίξις τούτου, ἐὰν τοῦτο δὲν καταστῆ δυνατὸν τότε θὰ ζητηθῶ ἐγώ.

Τὸ προσωπικὸν ἐκφορτώσεως εὐρίσκεται ἐν ἐπιφυλακῇ.

- 3) Τὴν 15ην τρέχ. καθ' ὁδὸν μᾶς ἔγινε ἐπίθεσις ὑπὸ δμάδος κομμουνιστῶν μὲ σκοπὸν τὴν ἀφόπλισιν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν μας, οἱ σκοποὶ τῶν ἀπέτυχον μὲ θῦμα ἓνα κομμουνιστὴν καὶ 3—4 τραυματίας. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ὑπάρχωσι τρεῖς τραυματαῖα ἐλαφρῶς. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἀναμεινόμεν διαταγὰς ὑμῶν.

Σκάλκος»

Περὶ τὸν νὰ ἰστορηθῆ ὅτι κατόπιν τῶν ἀνωτέρω γεγονότων δὲν ἔγινε καμμία ἄλλη προσπάθεια παραλαβῆς ὄπλων ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ὁ λοχαγὸς

Κυριακόγκωνας κατώρθωσε κατά τὸ τέλος Σεπτεμβρίου 1943, νὰ διαφύγει εἰς Ἀθήνας. Λίγο, ὅμως, ἀργότερα οἱ κομμουνισταὶ τὸν δολοφονοῦν εἰς τὴν Λάρισσαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ μοῖρα τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν. Τοὺς παρακολουθοῦν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος παντοῦ. Ὁ Ἰταλὸς Σκάλκος καὶ οἱ ἀντάρτες του ὑπέφερον τὰ πάνδεια. Περὶ αὐτῶν, ὅμως, εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

17.— ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΛΟΘΟΥΝ

Μετὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ Μουσσολίνι καὶ τὴν ἀπόδασιν τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν εἰς Σικελίαν, ἐγίνε πλέον φανερόν ὅτι ἡ πτώσις τῆς Ἰταλίας ἦτο ζήτημα ἐλαχίστου χρόνου.

Τὸ σχέδιον τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἦτο νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ παράδοσις τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ των εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ομάδας, ὥστε νὰ ἐνισχυθοῦν ἀμέσως μὲ μεγάλην δύναμιν πυρός, καὶ οἱ Γερμανοὶ νὰ ἀναγκασθοῦν ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς βορρᾶν, ὥστε ἡ σύγχρονος ἀπόδασις τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων νὰ εἶναι περισσότερον ἐπιτυχῆς καὶ ὀλιγότερον αἱματηρά.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν διὰ τὰς διαπραγματεύσεις παραδόσεως τῶν Ἰταλῶν Κυπριασῆς εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας. Ἦδη, ἀναφέρομεν ὅτι οἱ Ἰταλοὶ Καλαμάτας ἐπεζήτησαν νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου. Τὴν 12ην Αὐγούστου 1943, ὁ λοχαγὸς Φρέύζερ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, εὐρισκόμενος, ὡς γνωστόν, εἰς Πηγάδια, ἀνακοινώνει εἰς τὸν ἐκεῖ συν)ρχὴν Γιαννακόπουλον ὅτι τὸ Σ. Μ.Α. ἔδωσε ἐντολὴν νὰ ἐπιτευχθῇ ἐπαφὴ μὲ τοὺς Ἰταλοὺς Καλαμάτας καὶ νὰ τοὺς προταθῇ νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς συνδέσμους καὶ τοὺς ἀντάρτες. Ἡ σχετικὴ δ)γὴ ἔγραφε τὰ ἑξῆς:

«... Ἡ παράδοσις δέον νὰ συντελεσθῇ μὲ τὸν ὀπλισμὸν καὶ τὰ πυρομαχικὰ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν Ἀγγλων καὶ τῶν ἀνταρτῶν ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν καλὴν μεταχείρισιν τῶν παραδοθησομένων τμημάτων. Ἡ παράδοσις δέον νὰ γίνῃ ἄνευ ὄρων».

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος εἰδοποίησε τὸν λοχαγὸν Ἡλίου Παυλῆν, ὅστις ἀνέλαβε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν συν)ρχὴν Παπαδόγκωναν διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς προτάσεως αὐτῆς πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Ἰταλὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν Μεσσηνίας. Δυστυχῶς ὠρίσθη συνάντησις εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Ντίμιοβας τὴν 15ην Αὐγούστου 1943, ὅπου συρρέουν χιλιάδες προσκυνηταί. Ἦτο ἄστοχος ἡ συνάντησις παρουσία τοῦ κόσμου. Διὰ νὰ μὴ ματαιωθῇ ἡ συνάντησις ἀποφασίζεται νὰ παρευρεθοῦν ἐκεῖ οἱ Ἀγγλοὶ Χάρικτον καὶ Φρέύζερ καὶ ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ 20 ἀντάρτες. Τὴν 15ην Αὐγούστου ἔφθασαν εἰς Ντίμιοβα οἱ Ἀγγλοὶ Χάρικτον, Φρέύζερ, ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Ζαχ. Μήνης, ὁ ἀνθ)γὸς Ἀρης Ρετζέπης, ὁ

ἀνθ)γός Λάκης Θεοφανόπουλος μὲ ομάδα ἀνταρτῶν καὶ ὁ μοίραρχος Ζερβόπουλος. Καθορίζεται ὁ τόπος συναντήσεως καὶ λαμβάνονται μέτρα ἀναγνωρίσεως, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλείας ἀπὸ ἐνδεχόμενον Ἴταλικὸν δόλον. Τελικῶς οἱ Ἄγγλοι ἐζήτησαν νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις τοῦ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ μόνον μὲ τοὺς Ἄγγλους, ἰσχυρισθέντες ὅτι ἴσως ἀπέφευγε ὁ Ἰταλὸς ἀξιωματικὸς νὰ ἐκδηλωθῇ παρουσία τοῦ Ἑλληνος ἀξιωματικοῦ. Ἐπραγματοποιήθη ἡ συνάντησις Ἄγγλων καὶ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ. Ὁ Ἰταλὸς ἀξιωματικὸς Μπέλλα ἐδήλωσεν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς παραδόσεως εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ διοικητοῦ του, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ θὰ ἀνέφερε σχετικῶς. Μετὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι καὶ ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ τοὺς ἀντάρτες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ Πηγάδια. Τὰ γεγονότα πού ἐπηκολούθησαν εἶναι γνωστά. Τὴν 14ην—15ην καὶ 17—18 Αὐγούστου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται εἰς Ἀλαγονίαν κατὰ τοῦ ὅλου συγκροτήματος τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου. Διὰ τοὺς Ἰταλοὺς ἐφαίνετο πλέον ὅτι οἱ Ἑλληνες εἶχον ἀρχίσει ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀσφαλῶς θὰ εἶχαν πληροφορηθῇ καὶ τὰ ἴδια γεγονότα τῆς Ὀλυμπίας καὶ τῆς Βασιλικῆς Ταυγέτου. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς Ἑλληνες ἀντάρτες; Πῶς, ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς εἶχαν ἐμπιστοσύνην; Οὕτω ἐματαιώθη καὶ ἐδῶ ἡ παράδοσις τῶν Ἰταλῶν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Οἱ Ἰταλοὶ παρεδόθησαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον πλέον κανέναν λόγον νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς βορρᾶν τόσον ἐνωρίς. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὸν πόλεμον πού ἐδημιούργησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ἐματαιώσαν καὶ ἐδῶ τὴν παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ ὄπλισμοῦ των καὶ οἱ Γερμανοὶ, ἐξ αἰτίας των, δὲν ὑπεχώρησαν τὸ 1943, ἀφοῦ ἐξησφάλισαν τὴν διαίρεσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν ὄπλων των εἰς αὐτούς. Ὑπεχώρησαν τὸ 1944 καὶ ἡ δουλεία παρετάθη ἐπὶ ἕνα ἀκόμη ἔτος.

18.— ΤΟ ΨΕΤΔΟΣΤΜΦΩΝΟΝ ΠΑΠΑΔΟΓΚΩΝΑ — ΙΤΑΛΩΝ

Ἐδρῖσκόμεθα εἰς τὸ δεύτερον 10ήμερον Αὐγούστου 1943. Οἱ κομμουνισταὶ συμφώνως μὲ τὸ ἐπιμελῶς καταρτισθὲν σχέδιόν των α) τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, ἐπετέθησαν δολοφονικῶς καὶ διέλυσαν τὶς ἀνταρτικὰς ομάδας τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. β) Τὴν 8.9 Αὐγούστου ἐκύκλωσαν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγάδια διὰ τῶν ομάδων τῶν Κασσᾶ καὶ Κανελλοπούλου, μὲ ἄμεσον σκοπὸν τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον των, ἀλλὰ, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ λόγω κεραινοβόλου πρωτοβουλίας καὶ ἐνεργείας τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου πρὸς ἀφοπλισμὸν τοῦ Κασσᾶ. γ) Τὴν 13 Αὐγούστου ἐπετέθησαν δολοφονικῶς κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Βασιλικῆς τοῦ ἡλάρχου Βρεττάκου καὶ τοὺς διέλυσαν. Ἡδη, τὴν 25ην Αὐγούστου ἐπληροφορήθησαν διὰ τὴν γενομένην συνάν-

τησιν εἰς Ντίμισθα τῶν Ἰταλῶν μὲ τοὺς Ἄγγλους Χάρικτον καὶ Φρέύζερ καὶ τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον μὲ σκοπὸν τὴν παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταῦγέτου. Ἐνεργοῦν, λοιπὸν, μὲ σπουδὴν καὶ ἐχθρικὴν ταχύτητα διὰ νὰ προετοιμάσουν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. Δυσρραχίου καὶ αὐτομάτως ματαίωσιν πάσης παραδόσεως τῶν Ἰταλῶν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταῦγέτου. Καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ἀλαγονίαν τὴν 17.—18 Αὐγούστου 1943. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον λεπτομερῶς. Διὰ νὰ παραπλανήσουν, ὅμως, τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, διὰ νὰ συγκρατήσουν τοὺς ὀπαδοὺς των, ποὺ ἦσαν Ἑλληνας καὶ εἶχαν ἐξαγριωθῆ διὰ τὶς δολοφονικὰς καὶ προδοτικὰς ἐπιθέσεις των ποὺ εἶχαν προηγηθῆ, ὡς ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δικαιολογήσουν συγχρόνως τὴν νέαν προετοιμαζομένην προδοτικὴν καὶ δολοφονικὴν ἐπιθεσίν των εἰς Ἀλαγονίαν τὴν 17—18 Αὐγούστου, ἀσφασιζοῦν νὰ δημοσιεύσουν ἓνα πλαστὸν συμφωνητικὸν μεταξὺ τοῦ συντ)ρχου Παπαδόγκωνα καὶ τοῦ Ἰταλοῦ συντ)ρχου Ντομένικο.

Τὸ ψευδοσύμφωνον αὐτὸ τὸ δημοσιεύουν τὴν 18 Αὐγούστου 1943, ἥτοι συγχρόνως μὲ τὴν ἐπίθεσιν των 17 —18 Αὐγούστου 1943, εἰς Ἀλαγονίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὸ ψευδοσύμφωνον αὐτὸ εἶχεν ἀκριβῶς ὡς ἐξῆς:

«Σύμφωνον Ντομένικο — Παπαδόγκωνα

Διοίκησις Τομέως Μεσσηνίας

Ἐμπιστευτικὸν Πρωτόκολλον 005856

Καλαμάτα 20 Ἰουλίου 1943

Α Π Ο Ρ Ρ Η Τ Ο Ν

Ὁ ὑπογεγραμμένος συνταγματάρχης διοικητὴς τοῦ 64ου συντάγματος Πεζικοῦ ΝΤΟΡΙΑ ΝΤΟΜΕΝΙΚΟ καὶ ὁ συνταγματάρχης Στρατιωτικὸς διοικητὴς Πεζικοῦ ΠΑΠΑΔΟΓΚΩΝΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ τῆς διοικήσεως Καλαμῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν ἐκ τοῦ κομμουνισμοῦ κίνδυνον καὶ τὴν δημιουργίαν ἐπεισοδίων εἰς βάρος τοῦ στρατοῦ κατοχῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ στοιχείου Καλαμῶν καὶ διὰ τὴν πρόληψιν οἰασδήποτε ἐνεργείας ἐκ μέρους τῶν ἀναρχικῶν στοιχείων, ἔχοντες ἐξουσιοδοτηθῆ πρὸς τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Ζ Ο Μ Ε Ν :

1) Τὴν παροχὴν οἰασδήποτε βοηθείας εἰς τὸν συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν Διονύσιον ἥτις κατὰ τὴν ἀντίληψίν του θὰ ἦτο ἀναγκαία ὑπ' αὐτοῦ. Οὗτος (ὁ Παπαδόγκωνας) δεσμεύεται μὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του διὰ συνεργασίαν μετὰ τοῦ ὑπεγεγραμμένου (Ἰταλοῦ συνταγματάρχου) πρὸς ἐξαφανισμὸν τῶν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ δρώντων ὀργανώσεων. Ἐπ' εὐκαιρία, δέ,

ὑπὸ τὴν ἄμεσόν του εὐθύνην, θὰ ὀργανώσει ἀποσπάσματα ἐθνικιστικά, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συνταγματάρχου Γιαννακοπούλου Ἀθανασίου μὲ τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ διαλύσῃ τὰς κομμουνιστικὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ, ΕΛΑΣ κλπ., συνεργαζόμενος μετὰ πλήρους συνεδελφωσύνης μετὰ τῶν στρατευμάτων κατοχῆς.

Ἐγρᾶφη εἰς διπλοῦν καὶ εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν συμβαλλομένων ἐδόθη ἀνὰ ἓνα ἀντίτυπον δεόντως ὑπογεγραμμένον.

Ὁ συνταγματάρχης διοικητῆς
Ντόνια Ντομένικο
(Τ.Σ.) ὑπογραφή

Ὁ συνταγματάρχης διοικητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδος
Παπαδόγκωνας Διονύσιος
(ὑπογραφή Ἰταλιστὶ)

Τὸ παρουσιασθὲν αὐτὸ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν σύμφωνον τὴν 18 Αὐγούστου 1943, ἦτο ἐξ ὀλοκλήρου πλαστὸν διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

1) Εἶχε γίνεи γνωστὸν ὅτι ὁ συνταγματάρχης Παπαδόγκωνας ἐπεσκέφθη τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς Πηγᾶδια τὴν 7ην Αὐγούστου, ἐπεσκέφθη τοὺς ἐκεῖ Ἄγγλους, ἀπέστειλε τηλεγράφημα εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἀνεχώρησε τὴν 8ην Αὐγούστου διὰ τὴν Καλαμάταν. Ἡ φιλοανταρτικὴ καὶ φιλοσυμμαχικὴ αὐτὴ συμπεριφορὰ του, ἐκτὸς ἄλλων, δὲν συνεβιβάζετο μὲ ἀντίθετον συμφωνητικὸν μὲ Ἰταλοὺς. Ἐὰν εἶχε ὑπογράψῃ τὸ σύμφωνον μὲ τοὺς Ἰταλοὺς τὴν 20 Ἰουλίου 1943, διατὶ τὴν 7ην Αὐγούστου νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τοὺς Ἄγγλους εἰς τὰ Πηγᾶδια; Οὔτε συνεπὴς θὰ ἦτο ἢ ἐπίσκεψις αὐτὴ μὲ τὰ τυχὸν προηγουμένα ἔργα του, ἐπεῖχε δὲ καὶ κινδύνους ἀποκαλύψεως καὶ συλλήψεώς του ὡς «προδότου» κλπ.

2) Τὸ σύμφωνον φέρεται ὑπογραφὲν τὴν 20ὴν Ἰουλίου 1943. Τότε ὅμως εἶχε πραγματοποιηθῆ ἡ Ἀγγλοαμερικανικὴ ἀπόβασις εἰς Σικελίαν (ἀπὸ τὴν 10 Ἰουλίου 1943) καὶ ἀνεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἢ πτωσίς τοῦ Μουσσολίνι. Διατὶ νὰ προτιμήσῃ ὁ Παπαδόγκωνας τοὺς θλιμένους Ἰταλοὺς τότε, ἂν ἠθελε συνεργασίαν μὲ ἓνα τῶν ἀρχῶν κατοχῆς ἐναντίον τῶν κομμουνιστῶν; Ἐδῶ εἶναι ἡ ἄστοχος σύνταξις τοῦ συμφώνου ὡς γενομένου, μὲ τοὺς Ἰταλοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄστοχία αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὴν πλασταγραφίαν τῶν κομμουνιστῶν. Ἐδόθη ἡ ἡμερομηνία αὐτὴ εἰς τὸ σύμφωνον τὴν 18.8.1943, ἡμέραν κυκλοφορίας τοῦ συμφώνου διὰ νὰ παρουσιασθῆ ὅτι τότε ἀπεκαλύφθη.

3) Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος εἶχε ἀνέλθει εἰς τὸν Ταύγετον τὴν 10ην Ἰουλίου 1943. Διατὶ νὰ προβῆ εἰς ὑπογραφὴν τοιοῦτου συμφώνου μὲ τοὺς Ἰταλοὺς ὁ Παπαδόγκωνας ἀπὸ τὴν 20 Ἰουλίου 1943; Ἦτο τόσον βέβαιος ὅτι θὰ ἀπετύγχανεν ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ συγκροτήσῃ ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ομάδας; Διατὶ νὰ ἐκθέσῃ τὸν Γιαννακόπουλον περιλαμβάνων τὸ ὄνομά του εἰς τὸ «σύμφωνον»; Ἦτο βέ-

βαιος ὅτι θὰ εἶχε τὴν συγκατάθεσίν του νὰ συγκροτηθοῦν ἀποσπάσματα ἐθνικιστικά ὑπὸ τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον; (Εἰς Ταύγετον ἦσαν Ἀγγλικὲς ἀποστολές, ἀσύρματοι καὶ 319 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὅταν ἀνέβηκε ἐκεῖ τὴν 20.7.1943, ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος. Τί ἀνάγκη εἶχεν ἀποσπασμάτων ἐθνικιστικῶν; Ἄλλωστε ἐπερίμενε καὶ ὠργάνωνε νέες ρίψεις ὀπλων. Εἶχεν ἀνάγκην νὰ περιμένη ὄπλα ἀπὸ τοὺς ἠττημένους Ἴταλοὺς καὶ μάλιστα σὲ συνεργασίαν των καὶ μὲ «προδοτικὰ σύμφωνα»; Καὶ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀποκαλύπτουν βεβαίως τὴν ὄλην ἀστοχίαν καὶ πλαστογραφίαν τῶν κομμουνιστῶν.

4) Αἱ ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ χαρακτηρίζονται εἰς τὸ ἔγγραφον ὡς «κομμουνιστικαί» ἀλλὰ τὴν 20 Ἰουλίου 1943, ὅτε ἐφέρετο ὑπογραφὴν τὸ σύμφωνον αὐτὸ αἱ ὀργανώσεις αὐταὶ δὲν εἶχαν ἀποκαλυφθῆ ὡς κομμουνιστικαί, ὥστε νὰ ἐδικαιολόγουν, εἰς ἄλλους ἔστω, οἰαδήποτε μέσα καὶ σύμφωνα. Αἱ ἐπιθέσεις τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ὑπὸ τὴν κομμουνιστικὴν καθοδήγησιν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἔγιναν μετὰ τὴν 20ὴν Ἰουλίου 1943 εἰς Ὀλυμπίαν, Πηγάδια, Βασιλικήν, Ἀλαγονίαν κλπ. Μετὰ τὴν 20ὴν Ἰουλίου 1943, συνεπῶς ἔγινεν ἡ ἀποκάλυψις των ὡς κομμουνιστῶν. Πρὸς τί, λοιπόν, ἡ ὑπογραφή ἑνὸς τέτοιου συμφώνου πρὸ ἀνυπάρκτου κινδύνου;

5) Τὸ σύμφωνον ὁμιλεῖ περὶ πλήρους συναδελφωσύνης μετὰ τῶν στρατευμάτων κατοχῆς. Ὅταν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ κατὰ ἐκατοντάδες εἶχαν ἀνέβει εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου τὸ 1943, πρὸς συγκρότησιν τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῆ ἀνώτερος Ἑλλην ἀξιωματικὸς νὰ ὑπογράψῃ σύμφωνον προδοσίας μὲ τοὺς Ἴταλοὺς; Καὶ μάλιστα ὁ συν)ρχης Παπαδόγκωνας ἦτο δυνατόν νὰ διαπράξῃ τοιαύτην προδοσίαν καὶ παραφροσύνην ἔστω ὑπογράφων ὡς διοικητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδος; Ποίου Στρατοῦ; Στρατὸς ἐθνικὸς δὲν ὑπῆρχεν ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς Μέσην Ἀνατολήν καὶ τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ» εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου. Ἀντιπρόσωπος, δέ, ὄλων αὐτῶν δὲν ἦτο ὁ συν)ρχης Παπαδόγκωνας. Διατί ἐπίσης εἰς τὸ σύμφωνον οἱ Ἴταλοὶ φέρονται ὡς ἐκπροσωποῦντες «τὰ στρατεύματα κατοχῆς» δηλ. καὶ τοὺς Γερμανοὺς; Αἱ τόσαι, ὅμως, ἀστοχίαι καὶ τόσαι ἀπορίαι ἀποκαλύπτουν πάλιν τὴν δολιότητα καὶ πλαστογραφίαν τῶν κομμουνιστῶν.

6) Ἐάν, τέλος πάντων, ἦτο ἀληθινὸν αὐτὸ τὸ σύμφωνον διατί νὰ μὴ ἐκτελεσθῆ ἀμέσως; Τί ἐμπόδισε διὰ τὴν ἐκτέλεσίν του ἀπὸ τὴν 20 Ἰουλίου 1943 μέχρι τῆς 18 Αὐγούστου 1943, ὅτε ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν; Καὶ αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶναι συντριπτικὸν διὰ τὴν κακοήθειαν τῶν κομμουνιστῶν ποὺ μὲ κάθε μέσον, πλαστογραφίαν, συκοφαντίαν, προδοσίαν τῶν πάντων, προσεπάθησαν νὰ ἐμφανίσουν τοὺς ἀξιωματικοὺς Παπαδόγκωναν καὶ Γιαννακόπουλον «προδοτές», ἐνῶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ψυχροὶ δολοφόνοι καὶ μεγάλοι προδοτές τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ συκοφαντικὸν αὐτὸ «σύμφωνον» οἱ κομμουνισταὶ τὸ παρουσίασαν ὡς πλήρη ἀπόδειξιν τῆς προδοσίας τῶν ἀξιωματικῶν Παπαδόγκωνα — Γιαννακοπούλου, ἐπιμελῶς, δέ, τὸ ἔδωσαν πρὶν τὸ δημοσιεύσουν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν διὰ νὰ τὸ ἀποστείλῃ εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ εἶχαν περιλάβει μέσα εἰς τὸ σύμφωνον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Δυραχί-ου (συν)ορχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον διὰ νὰ τὸν διαβάουν ὡς προδότην εἰς τὸ Σ.Μ.Α., νὰ ἐξάψουν τὰ πνεύματα τῶν ὁπαδῶν των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ δικαιολογήσουν εὐκόλως τὴν δολοφονικὴν καὶ προδοτικὴν ἐπίθεσίν των, πού, τὸν ἴδιον χρόνον, τὴν 14ην—17ην καὶ 18ν Αὐγούστου 1943 ἐνήργησαν!!

Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἐπιτύχουν περισσότερα ἀπὸ τὸ σχέδιόν των, μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συκοφαντικοῦ αὐτοῦ συμφώνου, τύπωσαν χιλιάδες προκηρῦξεις μαζί μὲ ἀντίγραφα τοῦ «συμφώνου» καὶ τὶς ἐκυκλοφόρησαν παντοῦ διὰ νὰ δηλητηριάσουν τὸν κόσμον. Μεταξὺ ἄλλων ἔγραφαν:

«Ἕλληνες ἀξιωματικοί,

Ἄν πραγματικὰ στίς φλέβες σας ρέει Ἑλληνικὸν αἷμα, ἂν μέσα στίς καρδιὰς σας πάλλει ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ βαθύτερη ἀγάπη γιὰ τὴν λευτεριά, κάνετε τὸ καθήκον σας σὰν Ἕλληνες, ἐπανορθώσατε τὴν ἀτιμίαν, ἐξαλείψατε τὴν κηλίδα πού οἱ προδότες προσῆψαν στὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν. Σᾶς καλοῦμεν νὰ στελεχώσατε τὸν ΕΛΑΣ καὶ νὰ μπῆτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων δίπλα στοὺς ἄλλους συναδέλφους σας πού ἀπὸ δύο χρόνια πολεμάνε τὸν κατακτητὴν. Σεῖς πού βγήκατε στὸ κλαρὶ διὰ τὴν Πατρίδα καὶ πού τόσο ἄτιμα προδοθήκατε ἀπὸ τοὺς Παπαδόγκωνα — Γιαννακόπουλον, ἐνωθῆτε μὲ τ' ἀδέλφια σας τοῦ ΕΛΛΑΣ καὶ ἐνωμένοι ὅλοι, χωρὶς τοὺς προδότες, ἐλάτε νὰ ἐλευθερώσουμε τὴν Πατρίδα μας καὶ μὴν ἀφήνετε νὰ χυθῇ ἀδελφικὸ αἷμα.

Ζήτω τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ».

Ὅπως ἐξάγεται καὶ ἀπὸ τὴν προκήρυξίν των αὐτὴν ἐνδιαφέροντο ὄχι μόνον νὰ παρουσιάσουν προδότην τὸν Παπαδόγκωνα ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνταρτῶν (συν)ορχην Γιαννακόπουλον, πού τόσες φορὲς τοὺς εἶχε καταγγεῖλει εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὡς προδότες καὶ δολοφόνους, διὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς βάρος του κάποιαν ὑποψίαν, ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης, διαίρεσιν καὶ τελικῶς διάλυσιν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Δηλώνουν, δέ, ὅτι δὲν θέλουν νὰ χυθῇ ἀδελφικὸ αἷμα, ἐνῶ συγχρόνως τὴν 14ην, 17ην καὶ 18ην Αὐγούστου ὅλον τὸ συγκρότημα τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου ἐπιτίθεται εἰς Ἀλαγονίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.!!

19.— ΜΑΧΗ ΑΛΑΓΟΝΙΑΣ 14 — 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1943

1. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον δύο ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ἀνθ)γόν Ι. Κασσᾶν καὶ τὸν ἀνθ)γόν Κ. Κανελλόπουλον ἀπὸ τὴν 5ην—

βην Αύγουστου, κατ' ἐντολήν τῶν κομμουνιστῶν, περιεκύκλωσαν τοὺς ἀντάρτες Ε.Σ. Πηγαδίων, ὅπου ἦτο καὶ ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, μὲ σκοπὸν τὴν ματαίωσιν τῶν ἀναμενομένων ρίψεων καὶ τὴν διάλυσιν των. Καὶ ναὶ μὲν ἡ κεραυνοβόλος ἐνέργεια τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου ἐπέτυχεν τὸν ἀφοπλισμὸν τῆς ομάδος Κασσᾶ καὶ τὴν αὐτόματον ἀπομάκρυνσιν ἐκείθεν τῆς ομάδος Κανελλοπούλου, ἀλλὰ ὁ κίνδυνος νέας κυκλώσεως καὶ ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπῆρξεν ἄμεσος. Κατόπιν αὐτῶν ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος διέταξε τὸ συγκρότημα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου νὰ κινηθῆ πρὸς Πηγάδια, πρὸς οὐσιαστικὴν ἀπελευθέρωσίν του ἀπὸ τὸν κλοιὸν τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ μετακίνησις αἴτη ἐπεβάλλετο καὶ ἐδικαιώθη ἀμέσως ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος διὰ τὴν διαταγὴν του αὐτὴν ἀπὸ τὰ γεγονότα, διότι 4 ἡμέρες μετὰ τὴν 13ην Αὐγούστου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐνήργησαν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Βασιλικῆς καὶ ἄλλες δύο ομάδες τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν Λεβεντάκη καὶ Κερκεμέζον, μετὰ τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῆς Βασιλικῆς, περιεκύκλωσαν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Πηγαδίων. Συγχρόνως μὲ τίς ομάδες αὐτὲς καὶ ἄλλη ὁμάς ὑπὸ τὸν ἀπότακτον ἀνθ)γὸν τοῦ 1935 Ἄν. Ἀναστασόπουλον ἐκινήθη πρὸς Πηγάδια.

2. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. Δυρραχίου κατὰ τὸν χρόνον τῆς παραμονῆς τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου εἰς Πηγάδια πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ρίψεων εἶχεν ὀρισθῆ ὑπὸ τοῦ Γιαννακοπούλου ὁ λοχαγὸς Στ. Νικολόπουλος. Ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος λαβὼν τὴν διαταγὴν μετακινήσεώς του πρὸς Πηγάδια προχωρεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς καὶ δίδει ἐντολήν νὰ ἐκκινήσῃ ὅλο τὸ συγκρότημα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ Δυρράχιον πρὸς Πηγάδια. Ξεκίνησαν τὴν 14ην Αὐγούστου αἱ ομάδες Βασιλείου Χριστογιαννοπούλου, Ι. Λαδᾶ, Κερκεμέζου, Βασιλείου Πρεκετέ, Ἀλεξάνδρου Καραδημητροπούλου καὶ οἱ ἐκ Τριφυλίας Ὀλυμπίας ἀφιχθέντες Σπύρος Μαυροειδῆς, ἀνθ)ρχος μὲ τὴν ὁμάδα του, Κώστας Καφίρης ἀνθ)γὸς κ.ἄ.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀλαγονίας εἰς θέσιν Ἀρτεμισία (Πηγαί), εἶδαν ἀπὸ ψηλὰ μίαν ὁμάδα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Ἄν. Ἀναστασόπουλον. Ἡ ἐμφάνισις τῆς ομάδος ἐκεῖ ἐδημιούργησε ἐρωτήματα εἰς τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον καὶ ἔδωσε ἐντολήν εἰς τὰς ομάδας Ι. Λαδᾶ καὶ Κερκεμέζου νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς τὴν θέσιν τῆς ομάδος τοῦ ΕΛΑΣ Ἀναστασοπούλου καὶ νὰ συναντήσουν τὴν ὁμάδα αὐτὴν. Εὐθὺς ἀμέσως ἔδωσεν ἐντολήν νὰ προστεθῆ εἰς τὰς δύο αὐτὰς ομάδας καὶ ἡ ὁμάς τοῦ Βασιλείου Πρεκετέ. Δὲν ἐδόθη καμία ἐξήγησις τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, ἂν ἦτο ἡ συνάντησις πρὸς ἔλεγχον ἢ πρὸς μάχην. Διότι δὲν ἐπετρέπετο βεβαίως νὰ ἦτο πρὸς φιλικὸν ἀσπασμὸν, ἀφοῦ ἡ ὅλη μετακίνησις ἐκ Δυρραχίου ἦτο πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐχθρικῶν κυκλώσεων καὶ ἐκδηλώσεων τῶν ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ εἰς περιοχὴν Πηγαδίων.

Μόλις ὁ Ἀναστασόπουλος ἀντελήφθη τὴν πρὸς τὴν θέσιν του μετακίνησιν τῶν τριῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. ἐγκαταλείπει τὴν θέσιν ἐκείνην καὶ

ἀρχίζει ἄλλην κυκλωτικὴν κίνησιν τῶν ομάδων αὐτῶν. Αἱ ομάδες Λαδᾶ, Κερκεμέζου καὶ Πρεκετέ, εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον Πηγαί, ὅπου περιμεναν τὸ ἄλλο συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Ἄλλὰ αἱ ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Σ. εἶχαν χάσει ἐπαφήν, εἶχαν πολὺ ἀπομακρυνθῆ πρὸς τὸν νότιον Ταύγετον. Ἐντολὴ ἀναγνωρίσεως δὲν ἔφθασε, εἶχαν ἀποχωρισθῆ ἀπὸ τὸ πρωί. Τότε ὁ Πρεκετές λέγει εἰς τὸν Λαδᾶν:

— Τί καθόμαστε ἐδῶ; Περνάει ἡ ὥρα, οἱ δικοὶ μας χάθηκαν. Ἄφου δὲν μᾶς εἰδοποιοῦν δὲν συμφέρει νὰ μᾶς εὔρη ἢ νύκτα ἐδῶ χαμηλά.

—Ναί, εἶμαι σύμφωνος νὰ φύγουμε, ἀπήντησε ὁ Λαδᾶς. Νὰ εἰδοποιήσωμεν τὸν Κερκεμέζο νὰ φύγουμε.

Ἐκεῖνος, ὅμως, ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς ἰδίας ἡμέρας 14ης, εἶχε πάει εἰς τὸ χωρίον Πηγαί, ὅπου εἶχε συζητήσιν μὲ πρόσωπα ἄγνωστα εἰς τοὺς Λαδᾶν καὶ Πρεκετέν. Εἰδοποιήθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ομάδων καὶ ἔφθασε μὲ καθυστέρησιν μιᾶς ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα, ὅμως, τῆς ματαίας ἀναμονῆς τοῦ ἄλλου συγκροτήματος ὑπὸ τῶν τριῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. ἔξω τοῦ χωρίου Πηγαί ἐβεβαιώθη συγχρόνως καὶ ἡ ἀπώλεια πύσης ἐπαφῆς μὲ τὸ συγκρότημα αὐτό. Εἶχεν, ἤδη, διαπραχθῆ μέγα στρατιωτικὸν σφάλμα, ἡ ἀπώλεια τοῦ συνδέσμου τοῦ συγκροτήματος μὲ τὰς τρεῖς ομάδας τοῦ Ε.Σ. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν φαίνεται παρηκολούθει ὁ ἴπ)γὸς Ἄναστασόπουλος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀφου ἐβεβαιώθη ὅτι ἀπεμακρύνθη τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔμειναν ἀποκεκομμένες οἱ τρεῖς ομάδες, ἔκανε ἀγῶνα ταχύτητος καὶ κατευθύνεται εἰς τὴν κορυφογραμμὴν διὰ νὰ τοὺς κλείσῃ.

Αἱ ομάδες τοῦ Ε.Σ. προχωροῦν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ συγκροτήματος. Παρακολουθοῦν πλέον τὴν κίνησιν τοῦ Ἄναστασοπούλου καὶ ἀναγνωρίζουν πλέον ὅτι τὸ κρίσιμον θέμα ἦτο ποῖος θὰ ἔφθανε πρῶτος εἰς τὴν κορυφογραμμὴν. Ἐπῆρχαν δύο μόνον ὥρες ἡμέρας. Κινοῦνται τροχάδην πρὸς τὴν κορυφογραμμὴν ὅπου ἔφθασαν πρῶτοι. Συγχρόνως, ὅμως, ἔφθασε εἰς ἄλλην ἄκρην καὶ ἡ ὁμάς τοῦ Ἄναστασοπούλου. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο πλέον ἐχθρική. Ἀρχίζει ἡ μάχη. Ἡ ὁμάς τοῦ Ἄναστασοπούλου εἶχε 25—30 ἄνδρες καλὰ ὀπλισμένους.

Ἐκεῖνος, ὅμως, ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς ἰδίας ἡμέρας 14ης, εἶχε πάει εἰς τὸ χωρίον Πηγαί, ὅπου εἶχε συζητήσιν μὲ πρόσωπα ἄγνωστα εἰς τοὺς Λαδᾶν καὶ Πρεκετέν. Εἰδοποιήθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ομάδων καὶ ἔφθασε μὲ καθυστέρησιν μιᾶς ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα, ὅμως, τῆς ματαίας ἀναμονῆς τοῦ ἄλλου συγκροτήματος ὑπὸ τῶν τριῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. ἔξω τοῦ χωρίου Πηγαί ἐβεβαιώθη συγχρόνως καὶ ἡ ἀπώλεια πύσης ἐπαφῆς μὲ τὸ συγκρότημα αὐτό. Εἶχεν, ἤδη, διαπραχθῆ μέγα στρατιωτικὸν σφάλμα, ἡ ἀπώλεια τοῦ συνδέσμου τοῦ συγκροτήματος μὲ τὰς τρεῖς ομάδας τοῦ Ε.Σ. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν φαίνεται παρηκολούθει ὁ ἴπ)γὸς Ἄναστασόπουλος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀφου ἐβεβαιώθη ὅτι ἀπεμακρύνθη τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔμειναν ἀποκεκομμένες οἱ τρεῖς ομάδες, ἔκανε ἀγῶνα ταχύτητος καὶ κατευθύνεται εἰς τὴν κορυφογραμμὴν διὰ νὰ τοὺς κλείσῃ.

— Τάσο! Τάσο! . . .

Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Κερκεμέζου στὸν ὑπολ)γὸν Ἄναστάσιον Ἄναστασόπουλον τοῦ ΕΛΑΣ.

— Ἐδῶ ἔχουμε μάχη! Τί φωνάζεις; ρωτᾷ ἐκπληκτος ὁ ἀνθ)γὸς Πρε-

κετές τὸν Κερκεμέζο. Ἄλλὰ δὲν ἐπῆρε ἀπάντησιν. Οἱ ἔνοχοι φαίνεται δὲν ἀπαντοῦν ἀμέσως.

Ἡ μάχη συνεχίζεται. Μὲ αὐτόματα καὶ χειροβομβίδες ἀπαντοῦν στοὺς ἐπιτιθεμένους οἱ ἀντάρτες τῶν ομάδων Λαδᾶ καὶ Πρεκετέ καὶ τοὺς καθηλώνουν. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἄλλο συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ἄκουσε τοὺς κρότους ἀπὸ τὴν μάχην καὶ ἔστειλεν πρὸς ἐνίσχυσιν τὴν ομάδα τοῦ ἀνθ)γού Καραδημητροπούλου καὶ μίαν ἄλλην. Ὁ ἥλιος ἐν τῷ μεταξὺ ἐβασίλευσε. Ἡ μάχη συνεχίζεται! Ὁ Καραδημητρόπουλος μὲ δύναμιν 24 ἀνδρῶν καὶ μεγάλην δύναμιν πυρὸς προχωρεῖ πρὸς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἀλλὰ μόλις ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ ἄνδρες του ἀρχίζουν συνεχεῖς πυροβολισμοὺς πρὸς κάθε κατεύθυνσιν. Πολλὲς σφαῖρες ἔπεφταν στὸ πίσω μέρος τῶν ομάδων Λαδᾶ, Πρεκετέ καὶ Κερκεμέζο. Τότε ὁ Πρεκετές μὲ τὸν Λαδᾶν διαπιστώνουν ὅτι εἶναι περικυκλωμένοι, ὅτι τοὺς κτυποῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ὅτι τὸ συγκρότημα εἶναι μακρὰν τῶν θέσεών των καὶ ὅτι ἡ θέσις των θὰ καταστῇ δυσχερεστάτη μὲ πλήρη κύκλωσιν κατὰ τὴν ἀρχομένην νύκτα. Ἀποφασίζουν κατόπιν νὰ ἐπιστρέψουν πρὸς Λυρράχι, ὅπου εἶχε μείνει ὁ ὑπολ)γός Κεφάλας μὲ τὴν ομάδα του. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀντάρτης Κώστας Τσέκερης εἶχε βαρέως τραυματισθῆ καὶ ἐνῶ κατευθύνονται πρὸς τὸ Λυρράχι τὴν νύκτα πλέον, αἱ τρεῖς ομάδες Λαδᾶ, Πρεκετέ καὶ Κερκεμέζο, ἀνεβαίνει εἰς ἓνα ἔλατο διὰ νὰ σωθῆ. Ἄς σημειωθῆ ἐδῶ, ὅτι τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἀνεκάλυψαν καὶ τὸν ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως μέχρις αἰμορραγίας.

Αἱ τρεῖς ομάδες ὀπισθοχωροῦν πλέον τὴν νύκτα τῆς 14ης πρὸς 15ην Αὐγούστου μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Λυρράχι. Εἶναι μεσάνυχτα. Εἶναι ὅλοι τοὺς κατάκοποι, φορτωμένοι, ἰδρωμένοι, νηστικοὶ ἐπὶ 24 ὥρες, μὲ ἀγωνία καὶ τρόμο διὰ τὰ ἀπροσδόκητα γεγονότα ποὺ ἔγιναν καὶ ἴσως ἐπαναληφθοῦν. Προχωροῦν πρὸς ἓνα αὐχένα, ἓνα διάσελο. Ἐνα φῶς κάπου ἐκεῖ ψηλὰ μαρτυρεῖ παρουσίαν ἀνθρώπων. Ὁ ἀνθ)γός Βασ. Πρεκετές μαζί μὲ τοὺς ἀντάρτες Γιάννην Πρεκετέ πηγαίνουν μὲ κάθε προφύλαξιν καὶ ἐξακριβώνουν ὅτι ἦτο κοντὰ στὸ φῶς ἓνας ἔνοπλος τοῦ ΕΛΑΣ.

Κατόπιν αὐτοῦ ἀποφασίζουν νὰ προχωρήσουν στρατηγικῶς, ἀποφεύγοντας τὴν ἐπαφὴν καὶ σύγκρουσιν τὴν νύκτα μὲ τὴν ομάδα τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἀσφαλῶς θὰ ἦτο ὀπισθεν τοῦ σκοποῦ μὲ τὸ φῶς.

Πρῶτοι ἀναχωροῦν ὁ ἀνθ)γός Β. Πρεκετές μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Ζαχαρίαν Γιαννάκη καὶ τοὺς ἀντάρτες των, μετὰ ὁ ἀνθ)γός Ι. Λαδᾶς μὲ τοὺς δικούς του καὶ ὁ τρίτος ὁ Κερκεμέζος μὲ τοὺς δικούς του. Ἐνῶ προχωροῦν ὅλοι ἀκούστηκε φιά φωνή:

— Πίσω! Πίσω! . . .

. . . Τί εἶχε σύμβῆ; Ὁ Κερκεμέζος ἀκολουθῶν τελευταῖος εἶχε σταματήσει καὶ εἶχε ἀρχίσει συνομιλίαν μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἦτο εἰς τὸ φῶς καὶ ὅστις τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι δύο ομάδες τοῦ ΕΛΑΣ μὲ τὸν

Λεβεντάκην καὶ Κονταλώνην ἦσαν ἐκεῖ πλησίον. Τότε ἄρχισε νὰ φωνάζη: Πίσω!

Τὴν φράσιν ὅμως «πίσω» τὴν ἐπανέλαβον καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ Λαδᾶ καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ Πρεκετέ. Ἀποφασίζουσιν τότε νὰ γυρίσουν. Ὁ Πρεκετέσ συναντᾷ τὸν Λαδᾶ καὶ τὸν ρωτᾷει:

— Τί γίνεται;

— Παρακάτω πάει ὁ Κερκεμέζος θὰ πάω καὶ ἐγώ, ἀτήνησεν ὁ Λαδᾶς.

Εἰς διάστημα, ὅμως, ὀλίγων λεπτῶν, ὄλοι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν τριῶν ὁμάδων εἶχαν περικυκλωθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τῶν ὁμάδων Λεβεντάκη καὶ Κονταλώνη. Ἡ προδοσία εἶχε πραγματοποιηθῆ. Ἦτο, ὅμως, ἐσκεμμένη προδοσία τοῦ Γ. Κερκεμέζου; Ὡστε γι' αὐτὸ εἶχε ἰδιαίτερη συνομιλία εἰς τὸ χωρίον Πηγαί; Ὡστε γι' αὐτὸ δὲν πολέμησε τὴν ὁμάδα τοῦ Ἀναστασοπούλου καὶ φώναζε κατὰ τὴν ὥρα τῆς μάχης: Τάσο! Τάσο! Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ παραδώσῃ τὸν Λαδᾶν; Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἐρωτήματα διὰ τὸν Κερκεμέζον.

Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν κύκλωσιν ἐπῆραν τοὺς Κερκεμέζον, Λαδᾶν καὶ Πρεκετέν, τοὺς ἐπῆραν τὰ ὄπλα καὶ τοὺς παρουσίαζαν στοὺς δικούς των. Οἱ κομμουνισταὶ φώναζαν ὑπόυλως καὶ πανηγυρικῶς:

— Καλῶς τὰ παιδιά!

— Παρ' ὀλίγον νὰ γίνῃ αἱματοχυσία μὲ τὸν Ἀναστασόπουλο, παρετήρησε ὁ Κερκεμέζος.

Οἱ 70 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἀφωπλίσθησαν. Αὐτοὶ ἐκρατήθησαν καὶ τὰ ὄπλα των τὰ ἐπῆραν οἱ κομμουνισταί. Τοὺς ἀξιωματικοὺς Λαδᾶν, Πρεκετέν καὶ Κερκεμέζον τοὺς μετέφεραν σὲ ἓνα ἀπόκρημνο μέρος, ὅπου τοὺς ἐκλείσαν καὶ τοὺς εἶπαν:

— Εἶσθε αἰχμάλωτοι!

Τὴν μεθεπομένην 17ην Αὐγούστου οἱ κομμουνισταὶ μετέφεραν τοὺς ἀξιωματικοὺς Λαδᾶν, Πρεκετέν, Ζαχαρίαν Γιαννακάκη, Γρ. Ἀλεξανδρόπουλον καὶ Γ. Κερκεμέζον εἰς τὴν Λογγάστραν. Μετὰ μίαν ἡμέραν ἀπελευθέρωσαν τὸν Γ. Κερκεμέζον, καὶ τὸν Γρηγ. Ἀλεξανδρόπουλον καὶ τοὺς ἐπῆραν μαζί των. Φαίνεται ἤρχισε ἡ ἀμοιβὴ τῆς προδοσίας..

Τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς Ἰ. Λαδᾶν, Βασ. Πρεκετέν, Ζαχαρίαν Γιαννακάκη καὶ Γρ. Ἀλεξανδρόπουλον τοὺς μετέφεραν σὲ ἓνα ἐξωκάλυθον καὶ τοὺς εἶπαν:

— Θὰ μείνετε σ' αὐτὸ τὸ καλύθι. Ξαπλώστε, κοιμηθῆτε ἀλλὰ προσέξτε νὰ μὴ τρίψετε τὰ συκόφυλλα γιατί θὰ σκοτωθῆτε... Τὸ καλύθι αὐτὸ ἦτο γεμάτο συκόφυλλα καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ τριφτοῦν τὰ συκόφυλλα, ἐὰν ἔμεναν ξαπλωμένοι. Ὁ σαδισμὸς τοῦ κομμουνισμοῦ δὲν ἔχει ὄρια. Ἔμειναν ὄλοι ὄρθιοι μέσα στῆ ζέστη τοῦ Αὐγούστου, προτιμοῦντες τὸ μαρτύριο αὐτὸ ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ μαρτυρίου των. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς ἐν λόγῳ ἀξιωματικοὺς νὰ γράφουν ἐπιστολὰς εἰς τοὺς

οικείους των, όπου να αναφέρουν ότι προσεχώρησαν εις τὸν ΕΛΑΣ, ὅτι ἀποκρούσσουν τὸν Ε.Σ., ὅτι εἶναι ὑγιεῖς καὶ εὐτυχημένοι. . . κλπ.

Τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ ἀκούσουν ὄρθιοι, ὀλόκληρη τὴν ἡμέραν, κομμουνιστικὴν καθοδήγησιν, τελειῶς νηστικοὶ καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ἀφήνουν νὰ πιοῦν λίγο νερό, μολοντί ἔτρεχε ἐκεῖ κοντὰ γάργαρο νερὸ μία βουσοῦλα. Σκοπίμως τοὺς εἶχαν ἐκεῖ κοντὰ στὴ βουσοῦλα διὰ νὰ διψοῦν, νὰ βλέπουν τὸ νερό, νὰ μὴν πίνουν καὶ νὰ βασανίζονται. Ὅποιος ἄφηγε νὰ γέρνη τὸ κεφάλι του τὴν ὥρα τῆς καθοδηγήσεως καὶ ἄφηγε τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν βουσοῦλα, ἐδέχετο ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι του σφαῖρες, διὰ νὰ μὴν ξεχνῆται, φαίνεται, οὔτε στιγμὴν τὸν θάνατον. . .

Τὰ βασανιστήρια αὐτὰ συνεχίσθησαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. τοὺς μετέφερον, δέ, εις τὴν Βορδώνια όπου τοὺς ἐφυλάκισαν μαζί μὲ ἄλλους «αἰχμαλώτους» ἀνταρτές καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. Ἐκεῖ ἔμειναν μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Συμφώνου Δυρραχίου Ε.Σ.—ΕΛΑΣ τῆς 29.8.1943, ὅτε τοὺς ἀπέλυσαν μαζί μὲ τοὺς συλληφθέντας ἀντάρτες τῶν ὁμάδων των τὴν νύκτα τῆς 14ης πρὸς τὴν 15ην Αὐγούστου εις τὴν Ἀλαγονίαν. Ἄς σημειωθῆ ὅτι εἶχαν ἐκδώσει ἀπόφασιν οἱ κομμουνισταὶ νὰ τοὺς ἐκτελέσουν ὅλους ἀντάρτες καὶ ἀξιωματικούς, ἀλλὰ, ὅπως ἀναφέρομεν εις ἄλλο κεφάλαιον, κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἀλαγονίας τῆς 17ης Αὐγούστου ὑπὸ τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. κατευθυνομένου πρὸς Δυρράχιον συνελήφθησαν δύο σημαίνοντα στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε., ὁ Ν. Σούμπλης καὶ ὁ Ν. Δημητρακόπουλος, οἵτινες καὶ ἐκρατοῦντο ἕκτοτε εις Δυρράχιον ὡς αἰχμαλώτοι τοῦ Ε.Σ. Ἡ κράτησις ὡς αἰχμαλώτων αὐτῶν, τῶν δύο κομμουνιστῶν, ἔσωσε τὴν ζωὴν τῶν ἀξιωματικῶν Ι. Λαδᾶ, Βασ. Πρεκετέ, καὶ Ζαχαρία Γιαννακάκη καθὼς καὶ τῶν ἀνταρτῶν των ἀπὸ βεβαίαν δολοφονίαν. Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συμφώνου Ε.Σ.—ΕΛΑΣ τῆς 29.8.43 ἀπελύθησαν ἑκατέρωθεν αἰχμαλώτοι καὶ ἐσώθησαν. Ἄς σημειωθῆ πάντως ὅτι, ἀργότερον οἱ κομμουνισταὶ εὗρηκαν τὴν εὐκαιρίαν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διασωθέντας τότε ἀντάρτες ἐδολοφόνησαν καθὼς καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Ζαχαρίαν Γιαννακάκη.

20.— ΜΑΧΗ ΑΛΑΓΟΝΙΑΣ 17—18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1943

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, τὸ ὑπόλοιπον συγκρότημα τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον πλὴν τῶν ὁμάδων Λαδᾶ, Πρεκετέ, καὶ Κερκεμεζοῦ, ἐκινήσαν ἀπὸ τὸ Δυρράχιον τὴν πρωτὴν τῆς 14ης Αὐγούστου προχώρησε πρὸς Πηγάδια. Κατὰ τὸ δειλινὸ τῆς 14ης Αὐγούστου ἀντιληφθὲν ἀπὸ τοὺς κρότους τῆς μάχης εις τὴν κορυφογραμμὴν τῆς Ἀλαγονίας, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐπιθέσεων τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀποκοπιεσῶν τριῶν, ὡς ἄνω, ὁμάδων, ἀπέστειλε τὴν ὁμάδα τοῦ Ἄλ. Καραδημητροπούλου

πρὸς ἐνίσχυσιν των. Ἄλλὰ συνεπεία ἀστόχων κατευθύνσεων τῶν πυρῶν των ἐπλήθε κύκλωσις τῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ πυρὰ τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῆς ομάδος Καραδημητροπούλου καὶ ἀναγκάζονται οἱ ομάδες αὐτὲς νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς Δυρράχιον μὲ τὰ θλιβερὰ ἐπακόλουθα τῆς πορείας των αὐτῆς, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω.

Κατόπιν ἡ ὁμάς Καραδημητροπούλου ἐπανέρχεται εἰς τὸ ὄλο συγκρότημα καὶ ὄλοι μαζί ἔφθασαν εἰς Πηγάδια τὴν 15ην Αὐγούστου, ὅπου συναντοῦν τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον μὲ τοὺς ἐκεῖ ἀντάρτες τῶν ομάδων ἀνθ)γοῦ Γ. Κοτσώνη καὶ ἀνθυπομοίραρχου Γεωργουλέα. Εἰς Πηγάδια ἔχουν ἤδη φθάσει ἐπίσης ἀπὸ τὴν Βασιλικὴν τὴν 14ην Αὐγούστου ὁ ἕαρχος Τηλέμαχος Βρεττάκος μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μετὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ ἐκεῖ τῶν κομμουνιστῶν τὴν 13ην Αὐγούστου.

Εἰς Πηγάδια γίνεται σύσκεψις τοῦ συντ)ρχου Γιαννακοπούλου μὲ ὄλους τοὺς ὄπλαρχηγούς καὶ ἀξιωματικούς τοῦ «Ε.Σ.». Ἔχουν πλέον προηγηθῆ αἱ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν τὴν 6ην Αὐγούστου κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὀλυμπίας - Τριφυλίας τὴν 13ην Αὐγούστου κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Βασιλικὴν καὶ τὴν 14ην Αὐγούστου κατὰ τῶν τριῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου εἰς Ἄλαγονίαν. Αἱ πληροφορία ἀπὸ παντοῦ βεβαιώνουν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ὄλου τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου κατευθύνονται πρὸς τὸν Ταῦγετον, πρὸς κύκλωσιν ὄλων τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἐπὶ πλέον ὁ ταγ)ρχης Χάρικτον ἐκοινοποίησε τὴν 15.8.1943 εἰς τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον διαταγὴν τοῦ Σ.Μ.Α. διὰ τῆς ὁποίας ἀναστέλλεται πᾶσας ρίψις ἐπ' ἀόριστον.

Ἀποφασίζεται κατόπιν ὄλων αὐτῶν ἡ ἐπιστροφή εἰς Δυρράχιον καὶ ἡ σύμπτυξις ἐκεῖ ὄλων τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἡ ἐκκίνησις ὁρίζεται διὰ τὴν πρωίαν τῆς 17ης Αὐγούστου μὲ πορείαν πολὺ προσεκτικωτέραν, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνεδρῶν τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς Πηγάδια, εἰς θέσιν «Ἄλτομυρά», ἀποφασίζεται νὰ παραμείνῃ ὁ ἀνθυπομοίραρχος Λεωνίδας Γεωργουλέας μὲ ὁμάδα 20 περίπου ἀνταρτῶν διὰ τὴν φρούρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς περιοχῆς. Εἰς Πηγάδια παρέμειναν ἐπίσης καὶ οἱ Ἕλληλοι σύνδεσμοι Χάρικτον καὶ Φρέυζερ μὲ βοηθούς των καὶ τὸν ἀσύρματόν των, μολονότι δὲν ὑπάρχει πλέον θέμα ρίψεων ὄπλων μετὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Σ.Μ.Α. ματαιώσιν πάσης περαιτέρω ρίψεως κατόπιν τῶν γενομένων συγκρούσεων.

Τὸ ὄλον συγκρότημα ἐξεκίνησεν τὴν πρωίαν τῆς 17ης Αὐγούστου διὰ Δυρράχιον. Ἐλαμβάνοντο ὄλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα. Τὸ βράδυ ἔφθασαν εἰς Ἀρτεμισίαν. Ἐνῶ, ὅμως, ἐπλησίαζε τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εἰς τὴν Ἀρτεμισίαν, εἰς τὰ Πηγάδια, ὅπου εἶχε μείνει ὁ ἀνθυπομοίραρχος Λεωνίδας Γεωργουλέας μὲ 20 περίπου ἀντάρτες, διὰ τὴν φρούρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς περιοχῆς, ἐδέχθη τὴν δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τὴν καιροφυλακτοῦσαν ὁμάδα τοῦ κομμουνιστοῦ Κ. Κανελλοπούλου. Ἔχομεν ἀναφέρει ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ομάδων, ποὺ ἐκύκλωσαν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Πηγαδίων, ἦτο καὶ ἡ ὁμάς Κανελλοπούλου. Αὐτὴ ἐκαιροφυλακτοῦσε καὶ μόλις ἐβεβαιώθη

ὅτι ἀπεμακρύνθη πολὺ ἀπὸ τὰ Πηγιάδια τὸ κύριον συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ἐτοιμάζεται νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς ομάδος Γεωργουλέα καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς 17ης Αὐγούστου ἐπιτίθεται. Ἄλλὰ ὁ Γεωργουλέας μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ἀγρυπνοῦσε καὶ ἐδέχθη τοὺς ἐπιτιθεμένους μὲ πυρὰ καταιγιστικά. Ἡ μάχη διήρκεσε τρεῖς ὥρες μὲ νίκην τῆς ομάδος Γεωργουλέα, σύλληψιν 12 αἰχμαλώτων ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθεμένους καὶ ἀποχώρησιν τῆς ομάδος Κανελλοπούλου. Οἱ αἰχμάλωτοι καὶ ἐδῶ δὲν ἐδολοφονήθησαν, οὔτε ἐκακοποιήθησαν. Οἱ νικηταὶ ἦσαν Ἕλληνες καὶ ὑπελόγιζαν τὴν αἰμορραγίαν τοῦ ἔθνους. Ἐκρατήθησαν εἰς τὸ χωρίον Μαντίνης Καλαμάτας ἀπ' ὅπου ἀπελύθησαν, μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Συμφώνου Ε.Σ.—ΕΛΑΣ τὴν 21.8.43.

Τὴν ἐπομένην, 18ην Αὐγούστου, ἀποφασίζεται ἀπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν, ἢ πορεία νὰ μὴ γίνῃ διὰ τῆς ὁδοῦ Ἀρτεμισίας - Κορυφογραμμῆς Ταυγέτου, ἀλλὰ ὑπαστῆ ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς τοῦ Ταυγέτου μὲ διάταξιν ἡμιαεπτυγμένην. Διὰ τῆς ὁδοῦ προχωρεῖ μικρὰ πλαγιοφυλακὴ 20 ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ντάκον. Ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς ἡ κυρία δύναμις 160 ἀνταρτῶν περιῖπου τοὺς λοχαγοὺς Νικολόπουλον, Ζαμποῦρον καὶ Ἰαρχον Τ. Βρεττάκον. Ὀπισθοφυλακὴ ὀρίζεται δύναμις 20 ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνην. Εἰς τὸ ὅλον συγκρότημα ἦσαν ἐκτὸς τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ λοιπῶν ἀνταρτῶν ἄνω τῶν 80 ἀξιωματικοί. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ ἐξῆς: Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος, Σπήλιος Βανικιώτης, Σπύρος Μαυροειδῆς, Κώστας Καφίρης, Γ. Βασιλόπουλος, Ι. Μπιτζάνης, ὁ Γαλιώτος, Κίμων Καλλιμόπουλος, Ι. Τσαρούχης, Μπασακίδης, Εὐστάθιος Γιάνναρης, Ἄρης Ρετζέπης, Κουδούνης, Ἄθαν. Οἰκονομόπουλος, Κοτσώνης, Κατσαρέας, Μιχ. Δραγουμᾶνος, Ἀλέκος Καραδημητρόπουλος, Ἀπόστολος Ζαλαχώρης, Περικλῆς Καλαθᾶς, Δήμου. Κωνσταντόπουλος, Λεωνίδας Νασόπουλος, Κων. Οἰκονομάκος, Σωτήριος Νικητέας, Γ. Περιβολιώτης, Ἡλίας Παυλῆς, Ι. Πουλόπουλος, Παν. Πατσᾶκος. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἐπισημάνει τὴν ἀφίξιν καὶ θέσιν τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. πλησίον τῆς Ἀρτεμισίας. Ἐνῶ προχωροῦν πρὸς τὴν δασώδη περιοχὴν, δέχονται ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀπὸ τὰ πυρὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τῆς ομάδος Βανικιώτη ἀνατρέπονται. Μένουν, ὅμως, ἄλλοι καὶ πολεμοῦν πιστοί, ὀργανωμένοι καὶ πειθαρχημένοι στὸ Κ.Κ.Ε. . . . Ἀνατρέπονται καὶ αὐτοί. Τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. προχωροῦν. Συναντοῦν, ὅμως, μεγάλην ἀντίστασιν εἰς τὸ ὕψωμα 1857 ἄνωθεν τῆς Ἀρτεμισίας. Ἡ προχώρησις ἀνακόπτεται. Ἀρχίζουν τὰ πυρὰ ἐκατέρωθεν. Οἱ κομμουνισταὶ θέλουν νὰ ἐπωφεληθοῦν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ καὶ ἐνεργοῦν κατὰ μέτωπον ἀντεπίθεσιν. Φθάνουν εἰς ἀπόστασιν χειροβομβίδος ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ρίπτουν ἐπιθετικὰς χειροβομβίδες. Ὁ ὑπολόγος Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος τραυματίζεται. Ὁ ἴδιος καίτοι τραυματίας ἀπαντᾷ μὲ ἀμυντικὰς χειροβομβίδες μίλις. Μαζὶ μὲ τὰ τμήματα τοῦ Βανικιώτη καὶ τοῦ Χριστογιαννοπούλου φθάνουν καὶ μάχονται καὶ τμήματα τοῦ Ι. Μπιτζάνη μαζὶ μὲ τὸν ἴδιον. Ὁ Μπασακίδης τοὺς πλαγιόβαλε. Εἰς τὴν

πρώτην γραμμὴν ἔφθασαν οἱ ἀξιωματικοὶ Καλλιμόπουλος καὶ Π. Γαλιώτος καὶ ἔλαβον μέρος. Ὁ λοχαγὸς Κίμων Καλλιμόπουλος, ἀτρόμητος μάχεται ὀρθίως. Εἰς ἄλλην θέσιν μάχονται ὁ λοχαγὸς Ἄθ. Οἰκονομόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Καφίρης, ὁ Παπα - Χρόνης Καραχάλιος, ὁ ἄρχος Βρειτάκος, ὁ λοχαγὸς Ντόκος, ὁ ὑπίλαρχος Ἀριστείδης Παπαδόπουλος. Μαζὶ μὲ τὸν τραυματισμὸν τοῦ ὑπολ)γοῦ Χριστογιαννοπούλου τραυματίζεται ὁ ἀνάρτης Νικ. Κουροκουλῆς καὶ ἕνας ὀπλοπολυβολητῆς ἀπὸ τὸ Μαγκνιακό.

Οἱ τρεῖς τραυματισμοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ε.Σ. δὲν ἐμείωσαν μὲν τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητά των ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἀλλὰ ἔδωσαν τραγὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ μάχη ἦτο εἰς κρίσιμον σημεῖον. Μετὰ τὸν τραυματισμὸν τοῦ Χριστογιαννοπούλου ὁ ἐπιλοχίας Μαγλάρας ὑποθέτων ὅτι ἔπεσε νεκρὸς ὁ Χριστογιαννόπουλος, ἔσπευσε κλαίων καὶ θρηνῶν εἰς τὸν ἀνθ)πύλον Σπῦρον Μαυροειδῆν πού ἦτο εἰς τὴν ὀπισθοφυλακὴν καὶ τοῦ εἶπε:

— Καπετάνιε, σκοτώσαν τὸν καπετάνιο μας Βασίλειον Χριστογιαννόπουλον! Ὅτε ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς ἔτρεξε μὲ τὴν ὀμάδα του, ἐκεῖ ὅπου ἦτο τραυματίας ὁ Χριστογιαννόπουλος. Ἀντάρτες του, ἀποσύρουν τὸν τραυματίαν Χριστογιαννόπουλον διὰ νὰ ἐπιδέσουν τὸ τραῦμα του καὶ ὁ ἴδιος μὲ τοὺς ἄλλους ἀντάρτες του ἐμπλέκεται εἰς τὴν μάχην. Ἀριστερὰ τοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ εἶναι ὁ ἀνάρτης Δῆμος Καφίρης, δεξιὰ του ὁ πατέρας του Γεώργιος Μαυροειδῆς καὶ ὁ θεῖος του ἐπιλοχίας Παναγιώτης Μαυροειδῆς. Ἀπέναντι τῆς ὀμάδος τοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ εἶναι μία ὀμάς τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Καλλιάνην. Ἡ ὀμάς τοῦ Καλλιάνη εἶχε τραυματίσει τὸν ὑπολ)γὸν Χριστογιαννόπουλον καὶ τὸν ἀνάρτην Νικ. Κουροκουλῆν. Μὲ τὴν ἄφιξιν, ὁμως, τῆς ὀμάδος Σπ. Μαυροειδῆ εἶναι ἤδη περικυκλωμένη. Ὁ Καλλιάνης ἦτο συμμαθητῆς τοῦ Μαυροειδῆ, παρεπλανήθη, δέ, καὶ χωρὶς νὰ ἦτο κομμουνιστῆς εἶχε καταταγῆ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ Μαυροειδῆς φωνάζει εἰς τὸν Καλλιάνην:

— Ρὲ Γιάννη, σὲ ἔχω κλείσει, θὰ σὲ σκοτώσω! Γιὰ σκέψου, παραδώσου! σὲ ἔχω κλείσει.

Ὁ Καλλιάνης, ὁμως, δὲν ἀπαντοῦσε, ἀλλὰ ἔβαζε αὐτὸς καὶ οἱ δικοὶ του χωρὶς βέβαια νὰ σκέπτονται πὺρ βάλλον καὶ γιὰ τὴν βάλλον. Ὁ Μαυροειδῆς εἶχεν ἐκτεθῆ σὲ κίνδυνον φωνάζων πρὸς τὸν Καλλιάνην καὶ ἦτο ἔτοιμος ὁ βοηθὸς τοῦ Καλλιάνη νὰ τὸν κτυπήσῃ μὲ μίαν χειροβομβίδα, ἀλλὰ τότε τὸν ἔσωσε ἡ ἀστραγαλαία ἐπέμβασις τοῦ πατέρα του Γ. Μαυροειδῆ καὶ τοῦ ἀνάρτου του Δήμου Καφίρη. Πέταξαν μίαν χειροβομβίδα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Καλλιάνη καὶ ὑπεχώρησε ὁ βοηθὸς του τὴν στιγμὴν πὺρ ἐτοιμάζετο νὰ κτυπήσῃ μὲ χειροβομβίδα τὸν Σπῦρον Μαυροειδῆ. Ὁ Καλλιάνης ἀπὸ τὴν χειροβομβίδα αὐτῆ ἔπεσε νεκρὸς.

Ἦδη, εἶχαν πέσει πολλοὶ νεκροὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθέντες, καὶ ἦσαν πολλοὶ καὶ οἱ τραυματίαι. Ἀλλὰ ἡ διαδοθεῖσα εἶδησις εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους κομμουνιστὰς ὅτι ἐσκοτώθη ὁ Καλλιάνης διέλυσε τὸ τμήμα του, ἔσπασε τὸ φυλάκιό του, ἐπέφερε γενικὸν πανικόν.

Παρατηρείται γενική όπισθοχώρησις τῶν ἐπιτιθέντων κομμουνιστῶν καὶ ἀμέσως ἡ μάχη ἐτερματίσθη, ἀφοῦ διήρκεσε ἄνω τῶν 4 ὥρῶν.

Ἄλλὰ ἐνῶ οἱ ἐπιτιθέντες κομμουνισταὶ ἠττώμενοι καὶ διαλελυμένοι ὑποχωροῦσαν, τὸ ὄλο συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. δὲν τοὺς καταδιώζει, δὲν συγκεντρώνεται διὰ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκμηδένισιν καὶ τὸν ἐξαφανισμόν του, ἀλλὰ συνεχίζει τὴν πορείαν του πρὸς τὸ Δυρράχι! Ἐφυγαν ὄλοι πρὸς Ἁγιον Νικήταν. Ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς γενομένης μάχης μένουσιν λίγοι καὶ κυρίως ἡ ὁμάς τοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ, διὰ νὰ περισυλλέξῃ τοὺς τραυματίας. Ἦσαν, ἤδη τρεῖς τραυματῖαι τοῦ Ε.Σ., ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ὁ ὑπολ.)γὸς Χριστογιαννόπουλος, ὁ ἀντάρτης Νικ. Κουρκοιλῆς καὶ ἕνας ὀπλοπολυβολητῆς ἀπὸ τὸ Μαγκανιακό. Ἀπὸ τοὺς ἐπιτεθέντες ἦσαν 22 νεκροὶ ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἀξιωματικοὶ ὁ ἀνθ.)γὸς Ι. Καλλιάνης καὶ ὁ ἔφ. ἀνθ.)γὸς Δημητρόπουλος καὶ 20 τραυματίες καὶ 32 αἰχμαλῶτοι. Οἱ κομμουνισταὶ Ν. Σούμπλης καὶ Ν. Δημητρακόπουλος στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε., νομίζοντες ὅτι ἐκέρδισαν τὴν μάχην οἱ κομμουνισταί, ἐμπῆκαν ἀμέριμοι εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης καὶ συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ. Οἱ ἀντάρτες τοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ καὶ τοῦ Σπήλιου Βανικιώτη ἀναλαμβάνουσιν τὴν μεταφορὰν τῶν τραυματιῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν περιθάλαψιν των. Οἱ δικοὶ τους τοὺς εἶχαν ἀφήσει, οἱ Ἕλληνες, ὁμως, ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. δὲν τοὺς σφάζουν, ὅπως ἔκαναν οἱ κομμουνισταὶ διὰ τοὺς αἰχμαλώτους των, ἀλλὰ τοὺς περιποιῶνται καὶ θρηνοῦν διὰ τὸ χυθὲν ἐλληρικὸν αἷμα:

Ἴδού τί γράφει σχετικῶς ὁ λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος, εἰς τὴν ἐκθεσίν του τῆς 14ης Ἰουλίου 1944:

«Ὁ ΕΛΑΣ παρακολουθῶν τὰς κινήσεις μας ἀντελήφθη ὅτι ὁ Ε.Σ. ἔλαβε τὸν δρόμον τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν βάσιν του καὶ εἰς τὴν θέσιν «Καμπινάρια» τοῦ Κάτω Ταυγέτου τοποθέτησε ἐνέδρας δυνάμει 250—300 ἀνδρῶν. Ἐπολογίσαντες, ὁμως, οὕτως ἐσφαλμένως τὴν ὥραν τῆς ἀφίξεώς μας εἰς τὴν ἀνωτέρω θέσιν αἰφνιδιάσθησαν. Ἐδέχθημεν πυρὰ τυφεκίων ἀπὸ διαφόρους θέσεις καὶ συγχρόνως ἀντελήφθημεν ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ νὰ τρέχουν πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις. Προφανῶς μετέβαιναν εἰς τὰς θέσεις ἃς τοὺς εἶχον καθορίσει. Ὁ Ε.Σ. ἔλαβεν κατάλληλον διάταξιν μάχης καὶ συνέχισε τὴν πορείαν του. Εὐθὺς ἀμέσως, ὁμως, ἐδέχθησαν τὰ τμήματα ἐμπροσθοφυλακῶν πυρὰ πολυβόλων καὶ (πυροβόλων) τυφεκίων.

Ἡ μάχη, ἤρχισε, διαρκέσασα ἐπὶ 4ωρον, ὁπότε ὁ ΕΛΑΣ διελύθη ὁλοσχερῶς καὶ ἅπαντες ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν εἰς τὰς γύρω χαράδρας. Ἀδελφικὸ αἷμα χυθὲν:

ΕΛΑΣ: 22 νεκροὶ ἐξ ὧν δύο ἀξιωματικοὶ Ι. Καλλιάνης μόν. ἀνθ.)γὸς, Δημητρόπουλος ἔφ. Περὶ τοὺς 30 τραυματῖαι, 32 αἰχμαλῶτοι, Ε.Σ.: 3 τραυματῖαι ἐξ ὧν ὁ εἰς ἀξιωματικός. Ἡ μάχη ἦτο ὀλεθρία διὰ τὸν ΕΛΑΣ, ἡ ὀδύνη, ὁμως, ἡ ὁποία κατέλαβε ὄλους τοῦ Ε.Σ. ἦτο ἀπεριγράπτος. Πάντες ἔκλαιον ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν νεκρῶν ἀδελφῶν μας, τῶν νεκρῶν ἀπὸ ἀδελφικὸ βόλι καὶ πάντες κατηρῶντο τοὺς ἀτίμους, τοὺς ἀπάτριδας, τοὺς πούλη-

μένους στην σλαβική προπαγάνδα του ΕΑΜ. Ὁ Ε.Σ. συνέχισε τὴν πορείαν του, ἀφίχθεις εἰς Δυρράχιον τὸ ἑσπέρας. Καθ' ὁδὸν συνελήφθησαν δύο σημαίνοντα στελέχη τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ὁ Σούμπλης Ν., μηχανικός, πολιτ. ἀρχηγὸς ἄνω Μεσσηνίας καὶ ὁ Δημητρακόπουλος Ν., δημοσιογράφος, παλαιὸν στέλεχος τοῦ ΚΚΕ Μεσσηνίας, οἱ ὅποιοι γνωρίζοντες τὰς ἐνέδρας τοῦ Λεβεντάκη ἐπίστευον ὅτι ὁ Ε.Σ. διελύθη κατὰ τὴν μάχην. Τοὺς φεύγοντας ἐξέλαβον ὡς ἀντάρτας τοῦ Ε.Σ. καὶ χαροῦμενοι κατευθύνοντο πρὸς τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ.. Σημειῶνω τοὺς δύο ἀνωτέρω, διότι τοὺς συλληφθέντας ὑπὸ τοῦ Λεβεντάκη (50) κατεδίκασαν εἰς θάνατον καὶ θὰ τοὺς ἐξετέλουν, ἢ σύλληψις, ὅμως, τοῦ Σούμπλη καὶ Δημητρακοπούλου τοὺς ἐξηνάγκασε νὰ μὴν τοὺς ἐκτελέσουν».

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. τὸ βράδυ τῆς 18ης Αὐγούστου 1943 ἔφθασε εἰς Ἅγιον Νικήταν Δυρραχίου.

21.— Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ὙΨΗΤΑ ΤΗΝ 19.8.1943

Μόλις ἔφθασε τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εἰς Δυρράχιον ἡ ὅλη κατάσταση ἦτο ἡ ἐξῆς:

α) Τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶχεν ἐπισήμως ἀνακοινώσει ὅτι κατόπιν τῶν γενομένων συγκρούσεων ἐματαίωσεν τὰς ρίψεις ὀπλων. Ὁ Χάρικτον τὸ εἶχεν ἀνακοινώσει τὴν 15ην Αὐγούστου εἰς Πηγὰδια εἰς τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον.

β) Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπιτύχει νὰ διαλύσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας - Ὀλυμπίας καὶ Βασιλικῆς καὶ νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ματαίωσιν τῶν ρίψεων εἰς Βασιλικὴν καὶ Πηγὰδια. Εἶχαν ἐπίσης συλλάβει καὶ ἀφοπλίσει τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἀντάρτες τῶν ὁμάδων Λαδᾶ, Πρεκετέ, καὶ Κερκεμέζου καὶ εἶχαν κατορθώσει νὰ γίνῃ ἐξωμότης ὁ Κερκεμέζος καὶ νὰ καταταγῇ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπίσης κρατήσει ὁμήρους καὶ φυλακίσει τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ε.Σ. Λαδᾶν, Πρεκετέν, Γιαννακάκη κ.ἄ., τοὺς ἀντάρτες τῶν τριῶν ὁμάδων, καθὼς καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς εἰς πολλὰς ἄλλας περιοχάς, ὅπως τὸν λοχαγὸν Κυριακόγκωναν, τὸν ἀνθ)γὸν Μητσοβολέαν, τὸν ἀνθ)στὴν Δημακουλέαν κ.ἄ.

γ) Ἡ ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Κανελλόπουλον εἶχεν ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς ὁμάδος Γεωργουλέα εἰς Πηγὰδια τὴν 17.8.1943, ὅπου ἀπεκρούσθη μὲν ἀλλὰ παρέμεινε μὲ τοὺς περισσοτέρους ἄνδρες ἔξω τοῦ Δυρραχίου ὅπου ἔφθασε μαζὶ μὲ ὁμάδες Λεβεντάκη, Κονταλῶνη, Κερκεμέζου καὶ πολλῶν ἄλλων ἀπὸ γύρω περιοχὰς Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας. Ἐξω τοῦ Δυρραχίου, πλεόν, εἶναι ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ ἐμποδίζουσαι κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἀντάρτες Ε.Σ. Δυρραχίου. Ὅποιοι ἀξιωματικὸς ἢ πολίτης

κατευθύνεται πρὸς Δυρράχιον διὰ τὴν καταταγὴν εἰς τὸν Ε.Σ. ἢ τὴν δώση μίαν πληροφορίαν εἰς τὸ Ἄρχηγεῖον συλλαμβάνεται ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ, κρατεῖται, βασανίζεται καὶ φυλακίζεται.

δ) Οἱ κομμουνισταὶ ἔχασαν τὴν μάχην εἰς Ἄλαγονίαν, ὅπου ἐτέθησαν ἐκτὸς μάχης ἐκ τῆς δυνάμεώς των ἄνω τῶν 84 ἀνδρῶν των νεκρῶν, τραυματιῶν καὶ αἰχμαλώτων καὶ ὁ ὄπλισμός των παρελήφθη ἀπὸ τὸν Ε.Σ. Ἐπίσης εἰς χεῖρας τοῦ Ε.Σ. εἶναι αἰχμάλωτοι ὁ Ν. Σούμπλης καὶ Ν. Δημητρακόπουλος, στελέχη τοῦ Κ.Κ.Ε. Αὐτὸ ἀνησυχεῖ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ ἐνῶ ἀπειλεῖ καὶ φυλακίζει μέλη τοῦ Ε.Σ. δὲν τοὺς ἐκτελεῖ, διότι ὑπολογίζει ἀντίποινα διὰ τὰ στελέχη τῆς ποῦ εἶναι αἰχμάλωτα εἰς Δυρράχιον.

ε) Οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώνουν πάλιν, κατὰ τὴν τακτικὴν των, ἀποστολὴν ἀντιπροσωπειῶν διαφόρων ὀργανώσεων ἀπὸ τοὺς γύρω Νομούς, μὲ σκοπὸν τὴν παρουσιάσουν εἰς τὸν κόσμον ὅτι αὐτοὶ θέλουν «εἰρήνην» καὶ «συμφιλίωσιν», προσπαθοῦντες τὴν ἐξαπατήσουν καὶ αὐτὴν τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ε.Σ. περὶ τῶν πραγματικῶν σκοπῶν των. Οἱ κομμουνισταὶ, ἔχουν κυκλώσει τὸ Δυρράχιον ἔπειτα ἀπὸ τὸς δολοφονικὰς ἐπιθέσεις των καὶ τώρα, ἐνῶ ἀπειλοῦν ἐτίθουσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου, συγχρόνως ζητοῦν «συμφωνίαν» καὶ «συνεννόησιν» διὰ τὴν σταματήσῃ ὁ ἀδελφοκτόνος πόλεμος. Μεγαλύτερος πράγματι κυνισμὸς καὶ ὑποκρισία τῶν ἐνόχων δὲν ἦτο δυνατόν τὴν ὑπάρξῃ.

στ) Τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἦτο ἀκμαιότατον μετὰ τὴν νίκην τῆς Ἄλαγονίας. Ὁ ἀφαιρεθεὶς ὄπλισμός ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τὰς ὁμάδας Λαδᾶ, Πρεκετέ, καὶ Κερκεμέζου εἶχεν ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τὸν ὄπλισμὸν 80 ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ ποῦ ἔπεσε στὰ χεῖρα τοῦ Ε.Σ. εἰς τὴν μάχην Ἄλαγονίας τῆς 18ης Αὐγούστου. Ἄλλωστε εἰς τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ὑπῆρχε ὑπερπαρακτὴς ὄπλισμός καὶ ἄφθονα πυρομαχικά. Ἐτέθη, λοιπόν, κατόπιν ὄλων αὐτῶν θέματα ἀπορρίψεως ἀσυζητητῆ τῶν ὑποῦλων προτάσεων τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐνάργεως ἐπιθετικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ τῶν εὐρισκομένων ἔξω τοῦ Δυρραχίου μέχρι πλήρους ἐξοντώσεώς των. Ἡ ἠθικὴ καὶ τὸ δίκαιον ἦτο μὲ τὸ μέρος τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος ἐπέβαλλεν τὸ ταχύτερον ἐκκαθάρισιν τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τοὺς ὀργανωτάς των ἀντεθνικῶν ὁμᾶδων τοῦ ΕΛΑΣ. Ὅμως ὑπῆρχαν μέσα ἐκεῖ Ἕλληνας, πολλοὶ Ἕλληνας, ποῦ θὰ ἔχοντο. Μία μικρὴ, ὅμως, αἰμορραγία ἦτο ἀναπόφευκτος χάριν τῆς σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῆς μεγάλης καὶ συνεχοῦς αἰμορραγίας. Αὐταὶ αἱ σκέψεις ἀπασχολοῦν τὴν ἡγεσίαν καὶ τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Ε.Σ. Ἡ ἔθνικὴ φλόγα καὶ ἡ πρόνοια διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἔγκαιρος σωτηρία τῆς ἀπὸ τοὺς πράκτορες τῶν Σλαύων, ἦσαν τὰ κίνητρα πάσης σκέψεως καὶ κινήσεως. Ἡ προστασία τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ νέες δολοφονίες ἐκ μέρους τῶν Σλαυοκινήτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἦτο πλέον ὁ κρυφὸς πόθος καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Εἰς τὰ μάτια ὄλων ἐφαίνετο πλέον ὅτι πλησίον τῶν Γερμανῶν ὁ κομμουνισμὸς ἦτο συνεχῆς συνερ-

γάτης του εις τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς Ἑλλάδος.

η) Ἐνῶ, ὁμως, αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις εἰς τὸν Ταύγετον καὶ τοὺς ἀξιοματιχοὺς τοῦ Ε.Σ. τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς κατόπιν ἐισηγήσεως τοῦ Ἄγγλου ταγματάρχου Χάρικτον μαζί με τὴν ἀναγγελίαν τῆς ματαιώσεως πάσης περαιτέρω ρίψεως, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν συγκρούσεων, ἀποστέλλει τὰ ἐξῆς τηλεγραφήματα εἰς τὸν (συν)ορχὴν Ἀθ. Γιαννακόπουλον.

Τὰ τηλεγραφήματα ἀπεστάλησαν ἀπὸ τὸν ταξίαρχον Ἐντυ τοῦ Στρατηγεῖου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν 17ην Αὐγούστου, εἰς τὸν ὑπ)γὸν Γ. Ταβερναράκη, εὐρισκόμενον εἰς Δυρράχιον, διὰ τὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον. Τότε, ὁμως, ὁ (συν)ορχὴς ἦτο εἰς Πηγάδια. Μόλις ἔφθασε τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εἰς Δυρράχιον ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης κοινοποιεῖ τὴν 19ην Αὐγούστου 1943 τὰ 4 ληφθέντα τηλεγραφήματα ὡς ἐξῆς:

Δυρράχιον τῇ 19ῃ Αὐγούστου 1943

Ὁ ὑπολοχαγὸς Ταβερναράκης Γεώργιος

Πρὸς

Τὸν συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον Ἀθανάσιον

Διοικητὴν ὁμάδων Ε.Ο.Α.

Ἐνταῦθα

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ κοινοποιήσω κατωτέρω σειρὰν τηλεγραφημάτων Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας ἀποστολῶν Καίρου.

Τ η λ ε γ ρ ά φ η μ α 94 τ ῆ ς 17 η ς

Μήνυμα πρὸς ὅλες ἀντιπροσωπεῖες Πελοποννήσου καὶ πρὸς. . ΣΤΟΠ. Προοίμιον ἀπὸ ταξίαρχον Ἐντυ πρὸς ἡγέτας ἀνταρτῶν Πελοποννήσου ΣΤΟΠ.

Χρησιμοποιοῦντες ψεῦδη, προπαγάνδαν καὶ φυλλάδια οἱ Γερμανοὶ καταβάλλον πᾶσαν προσπάθειαν δημιουργήσουν διχόνοιαν, μεταξὺ διαφόρων παρατάξεων ἀνταρτῶν ΣΤΟΠ.

Ἐξηφανίσθη πλήρης συνεργασία μεταξὺ ὄλων, ἐπαναλαμβάνω ὄλων ὁργανώσεων ἀνταρτῶν Στερεᾶς Ἑλλάδος με συνέχισιν συμμάχων μας Ἐθνικοῦ ἀνταρτικοῦ Στρατοῦ ΣΤΟΠ.

Τ η λ ε γ ρ ά φ η μ α 2 ο ν

Συμμαχικὴ ἐνίσχυσις ἀδύνατον διὰ Πελοπόννησον κατὰ διάρκειαν παρόντων συγκρούσεων ΣΤΟΠ. Σημεριναὶ συγκρούσεις καὶ ἔλλειψις συνεργασίας ἐξυπηρετεῖ πλήρως τὸν ἐχθρὸν ΣΤΟΠ. Ἀναγκάζομαι θέσω ἀμέσως ὑπ' ὄψιν τοῦ στρατάρχου Οὐτίσον πράξεις συνεργασίας με ἄξονα ἢ συνεχείας συγκρούσεων με ἄλλας ἀνταρτικὰς ὁμάδας, προδοτικὰς ἐνέργειες ἀν-

τίθετες πρὸς τὰ συμφέροντα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν
ΣΤΟΠ.

Τ η λ έ γ ρ α φ η μ α 3 ο ν

Ἐν ὀνόματι τοῦ στρατάρχου Οὐίλσον, ὄλου ἐθνικοῦ ἀνταρτικοῦ στρα-
τοῦ ἐπίσης ἐν ὀνόματι Ζέρβα, Ψαρρά, Γενικοῦ Στρατηγείου ΕΛΑΣ ὄλων
μονίμων καὶ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ ὄλων τῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν ἀ-
παντῶ καὶ διατάσσω νὰ παύσῃ ἀμέσως πᾶσα σύγκρουσις ΣΤΟΠ. Θεωρῶ
ὑπεύθυνον τὸν κάθε ἡγέτην ἀνταρτῶν διὰ τὰς συνεπειὰς ἐὰν δὲν ὑπακούσῃ
ἀμέσως ΣΤΟΠ.

Τ η λ ε γ ρ ά φ η μ α 4 ο ν

Εἰς τὴν ὡς ἄνω παράκλησιν καὶ δδηγίαν μεταβιβασθεῖσαν ἐκ μέρους
στρατάρχου Οὐίλσον διοικητοῦ ἀπασῶν δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς ΣΤΟΠ
Ταξίαρχος Ἔντυ

Ἦτο φανερόν, πλέον ὅτι ἡ παῦσις ρίψεων ὀπλισμοῦ θὰ ὠφελοῦσε μό-
νον τὸν ΕΛΑΣ καὶ ὄχι τὸν Ε.Σ.

Ἡ παῦσις τῶν ρίψεων ἤρχετο μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ
Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας τὴν 6.8.1943, ὁπότε ἐπῆλθε μείωσις τῆς
ὄλης δυνάμεως τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Πελοποννήσου καὶ ταυτοχρόνως ἐξοπλι-
σμός τοῦ ΕΛΑΣ μὲ τὰ ὄπλα τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας. Ὁ Ε.Σ. πλέον
δὲν εἶχεν μεγαλύτερον ὀπλισμὸν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἡ ὄλη δύναμις τοῦ
ΕΛΑΣ Πελοποννήσου θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδιώξῃ ἐνωμένη τὴν διάλυσιν τῶν
ὑπολοίπων ἀνταρτῶν Ε.Σ. Ταῦτέτου.

22. ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ 22.8.1943

Τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. Λυροαχίου ἐξέδιδε τακτικῶς ἐκθέσεις διὰ τὴν
ἐπικρατοῦσαν στρατιωτικὴν κατάστασιν, διὰ τὰ παθήματα τοῦ πληθυσμοῦ,
διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰ διάφορα μέτωπα.

Λημοσιεύομεν κατωτέρω ὡς ἔχει μίαν διασωθεῖσαν ἐκθεσιν του τῆς 22
Αὐγούστου 1943. Μολοντί δὲν δίδει πλήρη τὴν εἰκόνα ὄλων τῶν γεγονό-
των μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται λόγῳ τῶν ἐλλειπῶν πληροφοριῶν ποὺ εἶχαν

φθάσει μέχρι τότε (22.8.1943) εις Ταύγετον, είναι ενδιαφέρουσα ή έκθεσις αϋτη διότι φανερώνει ανάγλυφον μίαν πλευράν τών προγραμματισμένων προδοτικῶν καὶ δολοφονικῶν ἐπιθέσεων τών κομμουνιστῶν, εις κάθε γωνίαν τῆς Πελοποννήσου, ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ παντοῦ εις τὴν Ἑλλάδα:

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΙΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Τὴν 24.7.1943 ἡ ἐθνανταρτικὴ ὁμάς ἀνθ)γοῦ Καφίρη Κ. ἀνήκουσα εις τὸ συγκρότημα Τριφυλίας εὐρίσκετο εις θέσιν Κωστομέρα Μύνθη (ἸΑλβαινα) δύναμις τῆς ὁμάδος 18 ἄνδρες. Εἰς τὴν ἀνωτέρω θέσιν ἡ ὁμάς Καφίρη ὑπέστη αἰφνιδίως δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ὑπὸ τῶν ἐαμιτῶν τῶν ὁμάδων ἐφέδρου ὑπ)γοῦ Καμπανᾶ καὶ τέως ἐφέδρου ἀνθ)γοῦ Παυλοπούλου δυνάμει 100 ἀνδρῶν. Ἀποτελέσματα τῆς δολοφονικῆς αὐτῆς ἐπιθέσεως ὑπῆρξεν ὁ ἀφοπλισμὸς τῆς ὁμάδος Καφίρη ἐπομένως καὶ ἡ ἐξουδετέρωσις τῆς. Θύματα εἰς τραυματίας τῆς ὁμάδος Καφίρη, εἰς νεκρὸς τῆς ὁμάδος Καμπανᾶ.

2) Τὴν 6ην Αὐγούστου τὸ ἐθνανταρτικὸν συγκρότημα Τριφυλίας (διοικητῆς λοχ. Πεζ. Καραχάλιος) εὐρίσκετο εις Πλατάνια Τριφυλίας. Ἐκεῖθεν διετάχθησαν αἱ ὁμάδες ἀνθυπιάρχου Κριτσέλη καὶ ἀνθ)γοῦ Θεοχαροπούλου νὰ ἀχθῶσιν εις Ἀνδριτσaina δι' ὑπηρεσίαν.

Τὸ ΕΑΜ παρακολουθοῦν ἀγρύπνως τὰς κινήσεις τοῦ συγκροτήματος Καραχάλιου καὶ ἰδιαιτέρως τὰς κινήσεις τῶν ἀπεσπασμένων ὁμάδων αὐτοῦ ἔστησεν ἐνέδραν εις θέσιν Καλαμιῶνα μὲ σκοπὸν τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ὁμάδων Κριτσέλη, Θεοχαροπούλου, αἵτινες μεταβαίνουσαι εις Ἀνδριτσaina θὰ διήρχοντο ἐκεῖθεν. Τὴν ἐνέδραν ἀπετέλουν 4 ἐαμικαὶ ὁμάδες ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ε. Ι. Παπαγιαννοπούλου ἢ Παπαφλέσσα. Αἱ ὁμάδες Κριτσέλη, Θεοχαροπούλου πληροφορηθεῖσαι τὴν ἐνέδραν ἀπέφυγον αὐτὴν, δι' ἀλλαγῆς δρομολογίου πρὸς Ζάχαν τιμῆμα, ὅμως, τῶν ὁμάδων τούτων δυνάμει 8 ἀνδρῶν ἐπιστρέφον ἐξ Ἀνδριτσαίνης πρὸς Παύλιτσαν ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ὁμάδων τῶν (Κριτσέλη - Θεοχαροπούλου) καὶ μὴ γνωρίζον τὴν ἐνέδραν τοῦ ΕΛΑΣ ἐνέτεσεν εις αὐτὴν, ἐβλήθη καὶ τελικῶς οἱ 5 ἐκ τῶν 8 συνελήφθησαν καὶ ἀφωπλίσθησαν.

3) Τὴν 6.8.1943 τὸ συγκρότημα Καραχάλιου ἐκινεῖτο ἀπὸ Πλατάνια εις Παύλιτσαν. Τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον ἀπουσιάζοντα ἀνεπλήρου εις τὴν διοίκησιν τοῦ συγκροτήματος ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης. Φθάσαν τὸ συγκρότημα εις Παύλιτσαν ἀνεπαύετο εις περιοχὴν Γαρδίτσης. Εἰς τὴν ἀνωτέρω θέσιν καὶ κατάστασιν εὐρισκόμενον τὸ συγκρότημα ἀντελήφθη τὴν μεσημβριαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης (6.8.1943) τρεῖς ἐνισχυμένας ὁμάδας ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν ἐφ. ἀξιωματικῶν Γιαννοπούλου (δικηγόρου), Ε. Ι. Παπαδοπούλου, νὰ κινοῦνται πρὸς τὴν κατεύθυνσίν του, ἐπληροφορήθη ὁ-

μοίως ὅτι δύο ἕτεροι ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ εἶχον λάβει θέσεις εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τὰς θέσεις ἀναπαύσεως τοῦ συγκροτήματος καὶ ὅτι μετὰ τῶν δύο τούτων ὁμάδων συνηνώθησαν καὶ τρεῖς νεοαφικθεῖσαι. Παρατηρήθη ἐν συνεχείᾳ ὄλαι αἱ ἑαμικαὶ ὁμάδες (5) πέντε νὰ κινοῦνται κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς θέσεις τοῦ συγκροτήματος Τριφυλίας. Καίτοι αἱ προθέσεις τῶν ἑαμιτῶν ἦσαν φανεραὶ ἐν τούτοις ὁ ταγ)ρχῆς Κοκκῶνης διέταξε οὐδεμίαν τῶν ὁμάδων του νὰ βάλῃ ἐκτὸς ἐάν βληθῆ. Πράγματι διὰ τῆς προσεγγίσεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ (ἑαμιτῶν) πρώτη ἐδέχθη ριπὰς αὐτομάτων καὶ χειροβομβίδας ἡ ὁμάς ἀνθ)γοῦ Καραμπεσύνη, εὐρισκομένη εἰς προκεχωρημένη κάπως θέσιν. Ἐκ τῆς προσβολῆς ταύτης ἡ μάχη ἐγενικεύθη διαρκέσασα πέντε (5) περίπου ὥρας. Ἡ αἰφνιδίως αὕτη δολοφονικὴ ἐπίθεσις τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἶχεν ὡς θύματα 14 νεκροῦς καὶ 6 τραυματίας ἐκ τῶν ἀνταρτῶν μας. Μεταξὺ τῶν 20 τούτων θυμάτων 7 ἦσαν ἀξιωματικοὶ ἕτεροι 32 ἐκ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτῶν συνελήφθησαν καὶ ἀφωπλίσθησαν. Τὰς ἀπωλείας τῶν ἑαμιτῶν κατὰ τὴν μάχην ταύτην δὲν ἐξηκριβώσαμεν. Ἐξηκριβώσαμεν ὅμως τοῦτο τὸ ἐκπληκτικόν: "Ὅτι ἐκτὸς τοῦ πεδίου μάχης καὶ εἰς τὴν γύρω περιοχὴν εὐρέθῃ ἰκανὸς ἀριθμὸς νεκρῶν ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ καταντᾶ πλέον ἢ βέβαιον ἐνισχυόμενον καὶ ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν ὅτι οἱ νεκροὶ αὐτοὶ δὲν ἦσαν παρὰ θύματα τῶν ἰδίων των ἀρχηγῶν βληθέντα ἐκ τῶν ὀπισθεν καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεδήλουν τὴν πρόθεσιν νὰ ἀποχωρήσουν τῆς ἀδελφοκτόνου συρράξεως πρὸς τὴν ὁποίαν ἀθελήτως τὰ εἶχον ὀδηγήσει.

4) Τὴν 6.8.1943 αἱ ὁμάδες ἐθνανταρτῶν Τριφυλίας ἀνθ)ρχου Κριτσέλη καὶ ἀνθ)γοῦ Θεοχαροπούλου Θ., μετὰ τῶν ὁποίων εὐρίσκετο καὶ ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γ. ἀδελφὸς τοῦ ἀνωτέρω ἀνθ)γοῦ ἔχουσαι ἀποσπασθῆ τοῦ συγκροτήματος ἵνα μεταβῶσιν εἰς Ζάχαν δι' ὑπηρεσίαν ἐπέπεσαν καθ' ὁδὸν εἰς ἐνέδραν προπαρασκευασμένην ὑπὸ τῶν ἑαμιτῶν εἰς θέσιν Μπάρτζελι ὅπου βληθεῖσαι αἰφνιδιαστικῶς διεσκορπίσθησαν. Ὁ λοχαγὸς Πεῖξ. Θεοχαρόπουλος Γ. τραυματίας καὶ ὁ χωροφύλαξ Παπαδάμης ἠχμαλωτίσθησαν παρὰ τῶν ἐνεδρευόντων τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ αἰχμάλωτοι οὗτοι ἀφεθέντες μόνον μὲ τὰ ἐσώρουχα καὶ γυμνόποδες ὑπεχρεώθησαν νὰ ἀκολουθήσωσι τοὺς ἑαμίτες εἰς πορείαν 40 χιλ. μέσω κατωκημένον τόπων καὶ τέλος εἰς θέσιν Βάτος, περιοχῆς Κούβελα ἐξετελέσθησαν μετὰ βρασάνων (ἀφαίρεισις χρυσῶν ὀδόντων κλπ.).

5) Τὴν 8.8.1943, ὁ ἀνθ)γὸς Κασσᾶς Ι. ἠγούμενος ὁμάδος ΕΛΑΣ δυνάμει 45 ἀνδρῶν ἐστρατοπέδευσε τριακόσια (300) μέτρα δυτικῶς τῶν θέσεων τοῦ ἐθνικοῦ ἀνταρτικοῦ συγκροτήματος Πηγαδίων, ὅπου καὶ ὁ Σ.Δ. τοῦ Ε.Σ. Πελοποννήσου τὴν πρωτὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἑαμικὴ ὁμάς ὑπὸ τὸν Κανελλόπουλον ἐκινήθη ἀπὸ Κεφαλοβρύσου εἰς Πηγάδια. Ἡ διοίκησις ἀντιληφθεῖσα τὰς σκοτεινάς των προθέσεις ἔλαβε ἄμεσα μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως. Πρὸς τοῦτο διέταξε καὶ ἐπέτυχε τὸν ἀναίμακτον ἀφοπλισμὸν τῆς ὁμάδος Κασσᾶ. Ὅμοίως διέταξε ἀνάλογον ὑποδοχὴν

καὶ εἰς τὸν προσεγγίζοντα Κανελλόπουλον. Οἱ ἄνδρες ὁμάδος Κασσᾶ ἀφέθησαν ἀμέσως ἐλεύθεροι, ἡ δὲ ὁμάς Κανελλοπούλου πληροφορηθεῖσα τὸ γεγονός ἐπανεκάμψεν εἰς τὰ ἴδια, μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἠϋξιμένην κατὰ 3 ἀξιωματικούς τοὺς ὁποίους συνήντησε καθ' ὁδὸν ἀόπλους καὶ ἠχμαλώτισε (λοχαγὸν Κυριακόγκωναν, ἀνθ)γὸν Μοτσοβολέαν, ἀνθ)στὴν Δημακοιλέαν).

6) Τὴν 13.8.1943 ὁμοίως δολοφονικὴ ἐπίθεσις λαμβάνει χώραν ἐκ μέρους ΕΑΜ — ΕΛΑΣ κατὰ εὐαρίθμων ἐθνικῶν ἀνταρτῶν εὐρισκομένων εἰς Βασιλικὴν τοὺς ἥρωας τούτους ἐπ' εἴκοσι περίπου ἡμέρας τὸ ΕΑΜ εἶχεν ἀποκλείσει παντὸς ἐφοδιασμοῦ δι' ἀποφράξεως ὄλων τῶν πρὸς Βασιλικὴν ὁδούσεων. Ἐν τέλει δὲ κατόπιν συγκεντρώσεως ἰσχυρῶν δυνάμεων 400 περίπου ἀνδρῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αἱ ὁμάδες Καραμούζη, Λεβεντάκη, Λάτσι, Ἀπολοδῆμα κλπ., τῶν τριῶν τελευταίων μετακινήθεντων ἐπὶ τοῦτο ἐκ Πάροννος, πλήρως ἐξωπλισμένων διὰ πολυβόλων καὶ ἄλλων πολεμικῶν μέσων, ἐξαπελύθη ἐπίθεσις τὴν πρωΐαν τῆς 13ης κατὰ τῶν ἀπὸ μακροῦ πολιορκουμένων εὐαρίθμων ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ἡαρχον Βρεττᾶκον Τηλέμ. Ἡ ἐθνικὴ ὁμάς ὡς εἶχε διαταγὴν συνεπτύχθη εἰς ἄλλην θέσιν πλὴν τῶν δυνηθέντων νὰ τὴν παρακολουθήσωσι αἰχμαλωτισθέντων ἀόπλων τοὺς ὁποίους οἱ αἰμοδόροι ἀντιπατριῶται ἐπιδρομεῖς ἀπεκεφάλισαν (ιατρός Σακελλαριάδης, νοσοκόμος Λιαρᾶκος) καὶ ἄλλοι τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἐξηκριβώθησαν.

α) Ὁ ταγ)ρχης Μαρινάκος (ἢ Γιαννουκάκος) ἐδολοφονήθη κατόπιν ἐντολῆς τῆς Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ΕΑΜ Σπάρτης διότι, ὡς ἄλλος Ρήγας Φερραῖος διέδραμε τὴν περιοχὴν Τρυνάσσου ἐμπυυχῶνων καὶ ἐνθαορῶνων τοὺς συμπατριώτας του διὰ μίαν ἐθνεγεροσιν κατὰ τῶν κατακτητῶν, οὐχί, ὁμως, σύμφωνον πρὸς τὸ ἔαμικὸν (κομμουνιστικὸν πνεῦμα).

β) Ὁ ἐθναντάρτης Χειλᾶς ἐκτελῶν ὑπηρεσίαν ὑψίστης σπουδαιότητος (πλήρως μπαταριῶν ἀσυρμάτου) ἐδολοφονήθη παρὰ ἔαμιτῶν εἰς χωρίον Σέλιτσα.

γ) Εἰς Νιοχώρι οἱ ἀδελφοὶ Δαρθίρη ὑπέστησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ των δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ἐτραυματίσθη, δέ, θανασίμως ὑπὸ θραυσμάτων χειροβομβίδων ἢ μήτηρ των ἦτις καὶ ὑπέκυψε.

δ) Δύο πατριῶται ἐκ Καστάνιας κομίζοντες διὰ τῶν βραχιόνων ὀλιγον ἄρτον καὶ τυρὸν εἰς τοὺς ἐλευθέρους πολιορκουμένους τῆς Βασιλικῆς συνελήφθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν τῇ διαταγῇ τοῦ ἐκ Μηλιᾶς ἀρχικομμουνιστοῦ Κοθέλου!

Σ. Δ. 22.8.1943

23.— ΠΡΟΚΗΡΤΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΤΗΝ 25.8.1943

Ἡ δημοσίευσίς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὴν 18 Αὐγούστου 1943 τοῦ ψευδοσυμφώνου Παπαδόγκωνα — Ἰταλῶν, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἐπέρεφεν μίαν σύγχισιν εἰς πολλοῦς. Ἦτο τόσον ἀριστοτεχνικὸν τὸ κείμενον ὥστε πολλοὺς ἐξηπάτησεν.

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ στρατηγὸς Ἀθ. Γιαννακόπουλος.

«...Ἐνῶ ἐξούσαμε αὐτὴν τὴν τρομακτικὴν ἀγωνίαν... λαμβάνομεν γινῶσιν ἑνὸς καταπληκτικοῦ δημοσιεύματος τοῦ παρανόμου τύπου τοῦ ΕΑΜ, τὴν 21ην Αὐγούστου, εἰς βάρους μας. Ἐφερόμεθα ὅτι εἶχομεν συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ συν)ορχου Παπαδόγκωνα καὶ ὅτι αὐτὸς εἶχε συνεννοηθῆ μετὰ τῶν Ἰταλικῶν ἀρχῶν (σύμφωνον Παπαδόγκωνα Ντομένικο) νὰ μᾶς ὀπλίσομεν μὲ ὄπλα ἰταλικά διὰ νὰ πολεμήσω καὶ νὰ διαλύσω τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Ἀηλ. ὅτι δὲν ἀνῆλθομεν εἰς τὰ βουνα διὰ νὰ πολεμήσωμεν ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ, ἀλλὰ ἐντελῶς ἀντιθέτως, νὰ πολεμήσωμεν μὲ ὄπλα τῶν κατακτητῶν ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμάχετο κατ' αὐτοῦ. Κατηγορία βαρυτάτη ὁποία καὶ μόνη θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ διαλύσῃ τίς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ., ἐάν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν εἶχον πεποιθήσιν εἰς τὰς ἀντιλήψεις μου, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀπόλυτον εἰλικρινειάν μου. Τὸ σύμφωνον αὐτὸ ἦτο πλαστόν. Καὶ μόνον τὸ γεγονός ὅτι φέρει ἡμερομηνίαν 20 Ἰουλίου ἀποδεικνύει, ἐκτὸς ἄλλων, ἀκόμη ἄλλων λόγων, τὴν πλαστότητα αὐτοῦ.

Τὴν πλαστότητα τοῦ συμφώνου αὐτοῦ τὴν ἀντελαμβανόμενην ἐγὼ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ μου. Δὲν τὴν ἐγνωρίζον, ὅμως, οἱ Ἕλληνοι σύνδεσμοι τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ μέγα μέρος τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ὅσοι προσωπικῶς δὲν μᾶς γνωρίζουν. Τὸ πλαστὸν αὐτὸ σύμφωνον ἐδικαιολόγει εἰς ὄλους, ὅσοι δὲν ἐγνώριζον τὴν πλαστότητα αὐτοῦ, τὸν πόλεμον τοῦ ΕΑΜ ἐναντίον μας, ὡς ἓνα πόλεμον ἐπιβαλλόμενον προκαταβολικῶς δι' αὐτοάμυνα. Ἐπὶ πλέον ἀκόμη μᾶς παρουσίαζεν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συνδέσμους καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὡς ἀνειλικρινεῖς, ὡς δολίους καὶ ὡς συνεργάτας τοῦ ἐχθροῦ, ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν συμμάχων μας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος μας. Τὸ πλαστὸν αὐτὸ σύμφωνον μετεδόθη ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἕλληνων συνδέσμων εἰς τὸ Σ.Μ.Α. παρὰ τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη ἀμέσως ἢ αὐστηρὰ ἀπάντησις:

Ἀναγκάζομαι θέσω ἀμέσως ὑπ' ὄψει στρατάρχου Οὐίλσον πράξεις συνεργασίας μὲ ἄξονα καὶ συνεχείας συγκρούσεων μὲ ἄλλας ἀνταρτικὰς ὁμάδας, προδοτικὰς ἐνέργειες ἀντίθετες πρὸς τὰ συμφέροντα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν». Δηλαδή οὔτε ὀλίγον οὔτε πολὺ, μᾶς ἔθετε

ὑπὸ κατηγορίαν διὰ πράξεις συνεργασίας μετὸν ἐχθρὸν καὶ κατελόγιζε τὴν συνέχειαν τῶν συγκρούσεων ὡς πράξεις προδοσίας κλπ. Καὶ ἡ διαταγὴ αὐτὴ εἶναι κατατεθειμένη εἰς τὸ Γ.Ε.Σ. Εἶναι ἡ μία ἐκ τῶν τεσσάρων αἱ ὁποῖαι μοῦ ἐκοινοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ὑπ)γοῦ Γ. Ταβερναράκη. Ἐξ αὐτοῦ ἀκόμη συμπεραίνεται ὅτι τὸ πλαστὸν σύμφωνον εἶχε δοθῆ ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν, προτοῦ ἀκόμη ἡμεῖς διὰ τῆς δημοσιεύσεως διὰ τοῦ παρανόμου τύπου λάβωμεν γνῶσιν αὐτοῦ.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἀπέστειλα εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἀπὸ τὰ Πηγάδια, παρῆμεινεν μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπιστολὴν μου μετὸ ἡμερομηνίαν 21 Αὐγούστου διὰ τῆς ὁποίας ἀρνούμην πᾶσαν σχέσιν μου μετὸ δημοσιευθὲν σύμφωνον καὶ παρεκάλουν αὐτὴν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ στρατόπεδόν μου μετὰ ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ πρὸς ἐπίλυσιν πάσης ὑφισταμένης διαφορᾶς».

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἀμυνόμενος ἔναντι αὐτῆς τῆς κακοήθους καὶ προδοτικῆς συκοφαντίας ἐκυκλοφόρησεν τὴν 25 Αὐγούστου 1943, τὴν κάτωθι προκήρυξιν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Περιέχει πολλὰς ἐνδιαφερούσας ἀπόψεις διὰ τὸν τότε ὑπόδουλον Ἑλληνικὸν λαόν. Μέχρι τότε εἶχαν σκοτωθῆ 300 Ἑλληνας ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Τὸ ἔγγραφον αὐτὸ προέβλεπεν καὶ ἄλλας συμφορὰς καὶ δυστυχῶς ἡ πρόβλεψις ἦτο ἐπιτυχής:

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Ἄριθ. 41

Σ. Α. 25.8.1943

ΠΡΟΣ

Τὸν Ἑλληνικὸν λαόν

Εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν φύλλον τῆς ΕΑΜ τῆς 18.8.1943, ἐδημοσιεύθη συμφωνητικὸν μεταξὺ τοῦ συν)ρχου Παπαδόγκωνα καὶ τοῦ Ἰταλοῦ φρουράρχου DORIA δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Ἰταλικὴ ὑπηρεσία ἀναλαμβάνει τὴν χορήγησιν εἰς τὸν συν)ρχην Παπαδόγκωναν ὄπλων, ὁ, δέ, συν)ρχης Παπαδόγκωνας ἀναλαμβάνει τὴν συγκρότησιν ἐνόπλων ὁμάδων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν μου πρὸς διάλυσιν τοῦ ΕΑΜ.

Τοῦ πρωτοκόλλου τούτου τὸ πρῶτον ἔλαβον γνῶσιν διὰ τῆς γενομένης δημοσιεύσεως. Δὲν παραδέχομαι τὴν γνησιότητα αὐτοῦ. Ἐν πάσει περιπτώσει εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δηλώσω ἐγὼ ὡς καὶ ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί μου καὶ ὀπλῖται μου ὅτι ἀποδοκιμάζομεν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ ὅτι καταγγέλομεν τοῦτο ὡς προδοτικὸν τῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος μας.

» Ὁ κ. Σοῦμπλης μοῦ εἶπεν ὅτι τὸ πρωτόκολλον αὐτὸ ὑπῆρξε ἡ ἀφορμὴ τοῦ ἐναντίον μας πολέμου τῆς ΕΑΜ. Ἡ ΕΑΜ ὄφειλε νὰ μὴν ἐξαπολύσῃ τὸν ἀδελφοκτόνον πόλεμον πρὶν ἐξακριβώσῃ τὴν γνησιότητα τοῦ ἐγγρά-

φου τούτου καὶ προπαντὸς πρὶν μᾶς ἐρωτήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, δεδομένου ὅτι ἐ-
γνώριζε πολὺ καλὰ τὰς πεποιθήσεις μας καὶ τὰς ἀντιλήψεις μας.

» Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῆς ΕΑΜ καὶ
παντὸς Ἑλλήνου. Ἄς δεχθῶμεν τὴν ἄποψιν τῆς ΕΑΜ ὅτι τὸ συμφωνητικὸν
αὐτὸ εἶναι ἀληθές. Τί ἐπηκολούθησεν; Ἡ Ἱταλικὴ ὑπηρεσία ἀντὶ νὰ δώ-
σῃ ὄπλα εἰς τὸν Παπαδόγκωναν ἔδωκε τὸ συμφωνητικὸν αὐτὸ εἰς τὴν ΕΑΜ.
Ἡ ΕΑΜ φοβηθεῖσα ἤρξατο τὸν ἐπιθετικὸν ἐναντίον μας πόλεμον. Κατ' αὐ-
τὸν τὸν τρόπον ἡ Ἱταλικὴ ὑπηρεσία ἀνέλαβε μ' ἓνα χαρτὶ μεταξὺ μας τὸν
τρομερὸν ἐμφύλιον πόλεμον διὰ νὰ μᾶς ἐξουδετερώσῃ καὶ τελικῶς νὰ μᾶς
ἀποσυνθέσῃ. Ἡ ΕΑΜ λέγει ὅτι τὸ συμφωνητικὸν αὐτὸ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν
Ἱταλὸς ἀξιωματικὸς ὑπηρετῶν παρὰ τῇ ἐμπιστευτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς διοική-
σεως. Ἐρωτῶμεν τὴν ΕΑΜ μήπως ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς ἦτο ἐαμίτης; Μή-
πως ἐνδιαφέρετο ἰδιαιτέρως διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ΕΑΜ; Ἀπαντῶμεν ἡ-
μεῖς, ὄχι! Ἦτο Ἱταλὸς ἀξιωματικὸς ὁ ὁποῖος εἰργάζετο διὰ τὴν πατρίδα του.

Ἑλληνες ἀδελφοί,

Μὲ ψυχικὴν θλίψιν καὶ ψυχικὴν συντριβὴν ὑφιστάμεθα τὸν ἀδελφι-
κὸν πόλεμον ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπεβλήθη. Πρὸς τὴν ΕΑΜ ἀπετάθημεν κατ' ἐ-
πανάληψιν καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς (Διμητρακόπουλος, Σούμπλης καὶ
ἄλλοι).

» Ἐδέχθημεν ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ τὴν ἀπόφασιν ἀμερολήπτων δι-
αιτητῶν. Ὁ λόγος διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ πολέμου τοῦ ἐμφυλίου ἀνήκει
εἰς τὴν ΕΑΜ.

Ἀντιπρόσωποι καὶ ὑπεύθυνοι τῆς ΕΑΜ

Τριακοσίων Ἑλλήνων τὸ αἷμα ἔχει χυθῆ εἰς τὸν ἀδελφοκτόνον πόλε-
μον. Ἐπίκειται νὰ χυθῆ καὶ ἄλλο πολὺ περισσότερον. Συλλογισθῆτε τὰς εὐ-
θύνας σας ἀπέναντι τῶν συμπατριωτῶν σας, ἀπέναντι τῶν γονέων καὶ ἀ-
δελφῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ πενθοφορήσουν, ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος
τῆς ὁποίας τὸ ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεως μὲ τὸν ἀδελφοκτόνον πόλεμον ὑ-
πονομεύεται. Λάβετε ὑπ' ὄψιν σας τὰς αὐστηρὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς
Κυβερνήσεως αἱ ὁποῖαι ἀπεστάλησαν πρὸς κατάπausιν τῆς ἐμφυλίου συρ-
ράξεως καὶ διὰ τῶν ὁποίων διαταγῶν καθιστῶνται ἀπέναντι αὐτῆς ὑπεύ-
θυνοι οἱ ἡγέται τῶν Ὄργανώσεων εἶναι ἐνδεχόμενον οἱ ἐνδιαφερόμενοι
διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐμφυλίου συρράξεως νὰ ἔχωσι ἀποκρύψει ἀπὸ ἡμᾶς
τὰς διαταγὰς ταύτας. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ σᾶς γνωρίσωμεν ἡμεῖς τοῦ-
το διὰ τῆς παρουσίας μας διὰ νὰ μὴ διατελῆτε ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν.

Ἄθ. Γιαννακόπουλος
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

24.— ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΤΥΦΩΝΟΥ

Ε. Σ. --- ΕΛΑΣ τῆς 29.8.1943

1. Εἰς προηγούμενα κεφάλαια ἀναφέρομεν λεπτομερῶς διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν εἰς τὸν Ταῦγετον μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἀλαγονίας τῆς 17 Αὐγούστου 2943, ὅτε ἐπετέθησαν πάλιν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταῦγέτου. Εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν προδότες καὶ δολοφόνοι, ἀλλὰ αὐτοὶ «οἱ προδότες καὶ οἱ δολοφόνοι» εἶχαν δημιουργήσει παντοῦ δολίως μίαν συγχισιν, ἕνα φόβον καὶ μίαν τρομοκρατίαν καὶ ἦσαν ἔνοχοι. Αὐτὴ ἦτο μία πραγματικότης, ἀνεξαροτήτως αἰτίων καὶ εὐθυνῶν. Καὶ ἡ πραγματικότης αὕτη ἐνισχύθη μὲ τὰ τέσσαρα τηλεγραφήματα τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, τὰ ὁποῖα ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Πρὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἡ ἡγεσία τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου ἠναγκάσθη νὰ δεχθῆ συμφωνίαν μὲ τὸ ΕΑΜ, ἣτις κατέληξεν εἰς τὸ σύμφωνον Δυρραχίου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 29.8.1943. Πρὶν, ὅμως, ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ σύμφωνον αὐτό, θεωροῦμεν καθήκον νὰ παραθέσωμεν σχετικὰς ἀπόψεις τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὁμάδων Ε.Σ. Ἀθ. Γιαννακοπούλου καὶ ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, καθὼς ἐπίσης νὰ ἀναφέρωμεν καὶ μερικὰ ἐνδιαφέροντα ἄλλα γεγονότα προηγηθέντα τοῦ συμφώνου τούτου.

2. Ἔ θ ε σ ι ς Ἀθ. Γιαννακοπούλου:

Ὁ στρατηγὸς Ἀθ. Γιαννακόπουλος γράφει σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«... Τὴν 18ην Αὐγούστου ἔχομεν ἐπιστρέφει εἰς τὸ Δυρράχι. Πληροφορούμεθα ὅτι τὸ παραπλανηθὲν τμήμα μας ἐξ 70 ἀνδρῶν τοῦ λοχαγοῦ Ζαμπούρου Ὀδυσσεῶς (σημ. Πρόκειται περὶ τῶν ὁμάδων Ι. Λαδᾶ, Β. Πρεκετῆ καὶ Γ. Κερκεμέζου) τὴν 14ην Αὐγούστου ἀπώλεσε τὸ δρομολόγιόν του, εἰσῆλθεν εἰς περιοχὴν ἐλεγχομένην ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπου καὶ ἠχμαλωτίσθη. Ἦτο πλῆγμα σοβαρόν. Δὲν ἦτο μόνον ἀπώλεια τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἐκ τῶν 300 ἀνδρῶν μας, ἦτο ἐπὶ πλέον καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀντιπάλων μας διὰ τοῦ ὀπλισμοῦ αὐτοῦ. Θὰ ἦτο, ἤδη αἰσθητὴ, ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ἰδικῶν μας.

Τὴν ἐπομένην, 19ην Αὐγούστου, μᾶς κοινοποιοῦνται τέσσαρες διαταγαὶ τοῦ Σ.Μ.Α. ἀποσταλεῖσαι διὰ τοῦ ἀσυστάτου. Μία περὶ καταπαύσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν. Ἡ τρίτη ἐξ αὐτῶν ἔγραφεν: «Ἐν ὀνόματι τοῦ στρατάρχου Οὐίλσον, ἀρχηγοῦ ὄλου τοῦ ἀνταρτικοῦ στρατοῦ... ἀπαιτῶ καὶ διατάσσω νὰ παύση ἀμέσως πᾶσα σύγκρουσις ΣΤΟΠ. Θεωρῶ ὑπεύθυνον τὸν κάθε ἡγέτην ἀνταρτῶν, ἐὰν δὲν καταπαύσῃ ἀμέσως ΣΤΟΠ». Διατασσόμεθα νὰ ὑποβάλωμεν ἀπόδειξιν παραλαβῆς αὐτοῦ καὶ νὰ ἀναφέρωμε. Ἀνεφέραμεν: «Μὲ ψυχικὴν συντριβὴν ὑφιστάμεθα, ἀμυνόμεθα ἀδελφοκτόνον πόλεμον. Ἐκ μέρους μου καταβάλλεται, κάθε προσπάθεια πρὸς κατάπαυσιν

αὐτοῦ». Αἱ διαταγαὶ αὐταὶ ἔπρεπε νὰ κοινοποιηθοῦν πρὸς ὄλους τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὁμάδων. Αὐτό, ὅμως, ἐὰν ἐγένετο, θὰ ἰσοδυναμεῖ πρὸς πλήρη διάλυσίν μας. Παρεκάλεσα τὸν (ὑπ)γὸν Ταβερναράκη, ὁ ὁποῖος μοῦ τὰς ἐκοινοποίησε νὰ μὴ τὰς κοινοποιήσῃ εἰς ἄλλον ὑφιστάμενόν μου, διὰ τὰς ψυχολογικάς των συνεπειάς καὶ ὅτι θὰ ἀνελάμβανον ἐγώ, ἐν δέοντι χρόνῳ νὰ τὰς κοινοποιήσω. Εὐτυχῶς ἐδέχθη.

Ἐπίσης παρεκάλεσα τὸν (ὑπ)γὸν Ταβερναράκη τὰς διαταγὰς αὐτὰς νὰ τὰς κοινοποιήσῃ καὶ εἰς τὸ Ε.Α.Μ. Μοῦ λέγει: «Δὲν μπορῶ νὰ μεταβῶ, διότι θὰ μὲ σκοτώσουν». Τοῦ ἀπήντησα: «Καὶ ποῖος ἔχει ἐξησφαλισμένη τὴν ζωὴν του ἀπὸ ὄσους εἴμεθα ἐδῶ; Ἐδέχθη νὰ μεταβῇ ἀλλὰ ὅτι θὰ μετέβαινε διὰ Καλαμάτας. Συνεφώνησα μὲ μίαν ἀκόμη παράκλησιν, ὅτι θὰ ἐπανήρχετο τὸ συντομώτερον διὰ νὰ μοῦ ἀναφέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα: «Πῶς θὰ τοὺς ἐδέχοντο καὶ τί θὰ ἀνέφερον». Ἀνεχώρησε σχεδὸν ἀμέσως.

». . . Σχεδὸν συγχρόνως μὲ τὰς διαταγὰς αὐτάς, λαμβάνω ἐκκλήσεις ἀπὸ τὰς Καλάμας περὶ καταπαύσεως τοῦ πολέμου. Ἐκ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν λαμβάνω τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν.

Καλάμαι τῇ 19ῃ Θυγούστου 1943

Ἄγαπητὲ Θανάσι,

Μᾶς ἐπληροφόρησαν ὅτι ἔχεις περὶ τοὺς 70 αἰχμαλώτους ἀπὸ τὶς συμπλοκὰς ποὺ ἔγιναν. Καίτοι εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ φανῆς ἀπολύτως ἐπιεικῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, θύματα μιᾶς προπαγάνδας, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὸ ἀπέδειξες γιὰ τὴν ὁμάδα Κασσᾶ, ἐν τούτοις σὲ παρακαλῶ καθὼς καὶ ὄλοι οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ φανῆς καὶ τώρα.

Μὲ ἀγάπη Πausανίας

(Σημ. Πρόκειται περὶ τοῦ (συν)ορχοῦ Ἀντωνίου Πέπτα).

Ἡ Ε.Α.Ε.Μ., πολιτικὴ ὀργάνωσις, ἀνήκουσα καὶ ὑποστηρίζουσα τὸν Ε.Σ., εἰς γενομένην δημοσίᾳ ὑπὲρ τῆς συμφιλίωσεως ἐκκλησίᾳ τῆς καταλήγει: «Ἐπίσης δηλώνει κατηγορηματικὰ πὼς θὰ καταγγεῖλῃ ὑπευθύνως στὸ Μεσοηρικὸ λαὸ κάθε ἓνα ποὺ θὰ εἶναι ὑπεύθυνος νὰ ἀποτύχῃ ἢ προσπάθεια τῆς μεσολαβήσεως καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀλληλοσφαγὴν καὶ τὸν ἐθνικὸν ὀλεθρον». «Ἐπίσης εἰς ἰδιαιτερον ἔγγραφον πρὸς τὸν Γιαννακόπουλον τὸν ἐξορκίζει ἐν ὀνόματι τῆς Πατρίδος καὶ ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπως μεταχειρισθῇ τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους μετὰ πάσης καλωσύνης καὶ εὐγενείας, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς των, ἢν ἐλπίζει ὅτι θὰ εἶναι συντομωτάτη. Ἐπίσης ἐλπίζει ὅτι ταχύτατα θὰ ἐπιτύχῃ μίαν συμφωνίαν ὄλων τῶν Ἑλλήνων πρὸς συντονισμὸν ὄλων τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων πρὸς τὸν κοινὸν σκοπὸν τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως».

». . . Ἡ Νομαρχιακὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Α.Μ. ἐντελῶς ἀνενόχλητος ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀπέστειλεν ἔγγραφον πρὸς τὸν Γιαννακόπουλον διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπῆτει, μεταξὺ ἄλλων, πρὸς κατάπαυσιν τοῦ πολέμου, τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. καὶ τὴν ἔνταξιν του εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ. Κανεὶς δὲν παρουσιάσθη εἰς αὐτὴν διὰ νὰ τῆς εἴτῃ, εἴτε ὡς ἄτομον, εἴτε ὡς ὀργάνωσις ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον

ζητεί είναι ἀπαράδεκτον. Ἐνῶ ἐξούσαμεν αὐτὴν τὴν τρομακτικὴν ἀγωνίαν . . λαμβάνομεν γινῶσιν ἐνὸς καταπληκτικοῦ δημοσιεύματος τοῦ παρανόμου τύπου τοῦ Ε.Α.Μ, τὴν 21 Αὐγούστου εἰς βάρους μας. Ἐφερόμεθα ὅτι ἔχομεν συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ συν)ρχου Παπαδόγκωνα καὶ ὅτι αὐτὸς εἶχε συνεννοηθῆ μετὰ τῶν Ἰταλικῶν ἀρχῶν (σύμφωνον Παπαδόγκωνα — Ντομένικο) νὰ μὲ ὀπλίσουν μὲ ὄπλα Ἰταλικά διὰ νὰ πολεμήσω καὶ νὰ διαλύσω τὸ Ε.Α.Μ — Ε.Λ.Α.Σ.

» Ἐν τῷ μεταξὺ πληροφοροῦμεθα ὅτι δυνάμεις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ πλέον τῶν 1.000 ἀνδρῶν, προερχόμεναι ἀπὸ τὴν Β. Πελοπόννησον κατηυθύνοντο πρὸς τὸν Ταύγετον καὶ ὅτι διέβησαν τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Καλαμῶν — Ἀθηνῶν καὶ ὅτι συνεκεντροῦντο ἀμέσως ὀπισθεν αὐτῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δυραράχι μᾶς ἡμέρας πορείας περίπου. Τὸ γεγονός αὐτὸ μοῦ προεκάλεσεν ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν. Δὲν ἦτο εὐκόλον, δὲν ἦτο δυνατόν, τόσος μέγας ἀριθμὸς ἀνδρῶν νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐκουσίως, προθύμως τὰ σπίτια του, νὰ συγκεντρωθῆ κάπου, νὰ ὀργανωθῆ, νὰ διοικηθῆ, νὰ διατραφῆ, νὰ κινήθῃ διὰ μέσου περιοχῆς ἰσχυρῶς κατεχομένης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ κατευθυνθῆ ἀσφαλῶς πρὸς ὀρισμένην περιοχὴν ἔτσι αὐτοσχεδίως. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἐκ τῶν προτέρων ὀργάνωσις, καὶ ὀργάνωσις πολὺ ἰσχυρὰ μὲ ἱκανὰ καὶ πεπειραμένα στελέχη, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό, καὶ ἡ ὀργάνωσις αὕτη πράγματι ὑπῆρχε, ὅπως τὰ γεγονότα κατόπιν μᾶς τὴν ἀπεκάλυψαν. . . δηλαδή ἐν τῷ συνόλῳ συνεκεντροῦντο πρὸς τὴν περιοχὴν μας δυνάμεις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ 2.000 περίπου ἄνδρες ἔναντι 200 δικῶν μας. Τί ἦτο δυνατόν νὰ πράξωμεν; Ἦτο, πλέον, φανερόν, ὀλοφάνερον ὅτι ἡ πλάστιγγὴ ἔκλεινεν ἀναμφισβητήτως καὶ ὀριστικῶς εἰς βάρους μας. Ἦτο ἀκόμη ζήτημα ὀλίγων ἡμερῶν διὰ νὰ ἐπισφραγισθῆ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ τέλος τῆς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς.

» . . . Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας αὐτῆς 22 Αὐγούστου βλέπω μίαν κοπέλλα νὰ μᾶς πλησιάζει 18—20 χρονῶν κατατρομαγμένη καὶ ξεσχισμένη ἕως ἐπάνω ἀπὸ τὰ γόνατα. Ζητεῖ ἐπιμόνως ὀρισμένον ἀξιωματικὸν εἰς τὸν ὁποῖον θέλει νὰ μιλήσῃ ἰδιαιτέτως. Παρουσιάσθη, τοῦ ὠμίλησεν. Ἐρχεται κατόπιν καὶ οἱ δύο καὶ μοῦ λέγουν ὅτι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Γεωργιτισίου εἴμεθα κυκλωμένοι, ὅτι πρόκειται ἀπὸ ἐκεῖ νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν, ὅτι ἔχουν συγκεντρώσει τοὺς ἐθνικόφρονας πολίτας τῶν γύρω περιοχῶν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὅπου ὑφίστανται τὰ πάνδεινα. Ἐναν ἰατρόν τῆς ἐκεῖ περιοχῆς τὸν ἔχουν ξυπόλυτον, χωρὶς σακκάκι καὶ τὸν ἔχουν ὑποχρεώσει νὰ κόβῃ ξύλα, νὰ τὰ κουβαλᾷ ὁ ἴδιος εἰς τὴν πλάτην του διὰ νὰ ζεσταίνωνται εἰς τὴν φωτιὰ τὴν νύκτα οἱ ἄνδρες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. Ὅτι ὄλους τοὺς κρατουμένους εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως καθὼς καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας 70 ἰδικούς μας, λέγεται ὅτι θὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Ὅτι ἔχουν μίαν ἠπηρεσίαν τὴν ὁποῖαν φωνάζουν «Γκεπεοῦ». Καὶ ὅτι ἀπέστειλαν τὴν κοπέλλα αὐτὴ ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς ἐθνικόφρονες πολίτες διὰ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ καὶ δὲν ἔστειλαν ἕνα παιδί, διότι ἐὰν συνελάμβανον αὐτὴν ἴσως νὰ μὴν

την ἐξετέλουν, ἐνῶ ἐὰν ἔστελλον ἀγόρι καὶ τὸ συνελάμβανον θὰ τὸ ἐξετέλουν. . .

» Ὁ Ταβερναράκης ἐπιστρέφει τὴν ἐπομένην πρωΐαν. Μοῦ λέγει ὅτι οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ ἀφοῦ ἔλαβον τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς τὰς ἐξέσχισαν, τὰς ἐπέταξαν χάμου καὶ τὰς ἐποδοπάτησαν, ἦσαν, δέ, ἀνένδοτοι εἰς οἰανδήποτε συνεννόησιν πρὸς εἰρήνευσιν.

» Διηρωτήθην ποιοὶ ἦσαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πρὸ παντὸς ποία ἦτο ἡ ὀργάνωσις αὐτῆ, τὴν ὁποίαν ἐξεπροσώπων, διὰ νὰ φέρονται κατὰ αὐτὸν τὸν περιφρονητικὸν καὶ ἐχθρικὸν τρόπον πρὸς τὸ Σ.Μ.Α., ἀφοῦ μάλιστα θὰ ἐγνώριζον ὅτι ἡ συμπεριφορὰ των αὕτη θὰ ἀνεφέρετο. Ἀσφαλῶς δὲν ἦτο ὀργάνωσις αὐτοσχέδιος, ἀλλὰ ἦτο ὀργάνωσις ἡ ὁποία εἶχε τὰς ρίζας τῆς καὶ ἡ ὁποία ἐλάμβανε τὰς ἐντολὰς τῆς πολὺ ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος.

» Ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω κατάστασιν δὲν μᾶς ἔμεινεν, ἐκ μέρους μας παρὰ μία ἀπ' εὐθείας προσπάθεια πρὸς συνεννόησιν καὶ ἐὰν αὕτη ἀπέβαινεν ἀπραγματοποίητος τότε θὰ κατελήγαμεν εἰς τὴν ἄλλην ἀπόφασιν, τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀπογνώσεως.

» Μία προσπάθεια ἔστω, πρὸς ἀναβολὴν τοῦ τραγικοῦ τέλους ἦτο ἐπιβεβλημένη, ἴσως μᾶς προελάμβανεν ἡ ἀναμενομένη ἀπόφασις τῶν συμμάχων ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἀπήλασεν ἀπὸ τὸ τραγικὸν αὐτὸ τέλος.

» Ἐσκεπτόμην ἀκόμη ὅτι εἰς κάθε κατάστασιν ὑπάρχουν οἱ ἄκροι καὶ οἱ συντηρητικοί, ἴσως συναντήσωμεν συντηρητικούς.

» Ὁ Ταβερναράκης ἐθεώρει ἀδύνατον τὴν συνεννόησιν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἔναντί του συμπεριφορὰν των. Τὸ περιβάλλον ὄλων ἦτο ὑπὲρ τῆς συνεννοήσεως. Ἠθέλησα, ὅμως, νὰ ἔχω μίαν ἐπίσημον δῆλωσιν αὐτοῦ. Τοὺς ἐκάλεσα τὴν ἐπομένη 24ην Αὐγούστου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἦλθον καὶ μερικοὶ κάτοικοι τοῦ Δυρραχίου, τοὺς ἐκοινοποίησα τότε τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τοὺς ἠρώτησα ἐὰν δέχονται μίαν συνεννόησιν, μίαν συνεργασίαν μὲ τὸ ΕΑΜ μὲ βασικὴν θέσιν ὅτι θὰ διετηρεῖτο ἡ ἐνότης μας. «Ὅλοι συνεφώνησαν, δὲν ὑπῆρξεν οὐδεμία ἀντίρρησης».

3. Ἐ κ θ ε σ ι ζ Ὀδυσσεὺς Ζαμπούρου.

Ὁ λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἔκθεσιν του τῆς 4.7.1943.

«Τὴν 19ην τοῦ μηνὸς Αὐγούστου κατέφθασαν εἰς Δυρράχιον ἀντιπροσωπεῖαι διαφόρων ὀργανώσεων ἀπὸ τοὺς γύρω Νομούς, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔκαναν ἐκκλησίαν νὰ εὐρωμεν τρόπον σταματήματος τοῦ ἀδελφοκτόνου ἀγῶνος. Ὅμοια τηλεγραφήματα ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Μ.Α. Ποῖος, ὅμως, εἶχεν ἀντίρρησιν ἐπ' αὐτοῦ; Δύο ἐτῶν ἀποτυχοῦσαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν ἀπὸ τὸν Ε.Σ. πρὸς τὸ ΕΑΜ διὰ συνεργασίαν. Ἐπανάστασις τοῦ προλεταριάτου ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ. Πῶς, λοιπόν, νὰ συμφωνήσουν μαζί μας;

» Συγχρόνως αἱ αὐταὶ ἐπικλήσεις, ὡς ἄνω, ἐγένοντο καὶ πρὸς τὸ ΕΑΜ. Κατόπιν συσκέψεως ὁ Ε.Σ. ἀπέστειλε, ἀπελευθερώσας τὸν Δημητρακόπουλον, πρὸς τὸ ΕΑΜ τὰς κάτωθι προτάσεις (ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω γράφω ἐκ μνήμης γράφω τὰ κυριώτερα σημεῖα ἃ ἐνθυμοῦμαι.

1) Νά καθορισθοῦν περιοχαὶ δράσεως ἐκάστου, ἐν συνεργασία.

2) Νά γίνῃ κοινὸν στρατηγεῖον ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς Ἕλληνας καὶ ἀντιπροσώπους τοῦ Ε.Σ. καὶ ΕΛΑΣ.

» Ἀνεμέναμεν ἀπάντησιν ἐπὶ 5νθήμερον, ἀντὶ ταύτης λαμβάναμε πληροφορίας ὅτι τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ κινούμενα συνεκεντροῦντο εἰς τὰ περίεξ τῆς περιοχῆς Δυρραχίου. Τὴν 23ην τέλος μᾶς εἰδοποίησαν νὰ σταλοῦν ἀντιπρόσωποι εἰς τὸ χωρίον Σιάμι πρὸς συζήτησιν. Μετέβησαν τότε ἐκεῖ οἱ 1) συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος καὶ 2) ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος Σ. Ἐγένοντο ἐκεῖ πλῆθος συζητήσεις καὶ τέλος ἐκβιασθέντες οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ε.Σ. ὑπέγραψαν τὸ κάτωθι ἐξουτελιστικὸν διὰ τὸν Ε.Σ. σύμφωνον. Τοῦτο ἔπραξαν διότι δὲν ὑπῆρχε οὐδεὶς ἄλλος τρόπος πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀδελφοκτόνου πολέμου ἀπ' ἐνός, καὶ ἀπ' ἐτέρου, διότι ἠσκήθη ψυχολογικὴ βία ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ. Ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ Ε.Σ. ὁ Γιαννακόπουλος καὶ Νικολόπουλος ἀνεχώρησαν μὲ ἄλλας προτάσεις, ὑπέγραψαν, ὅμως, τοὺς κάτωθι περιπτῶς, οἱ ὅποιοι ἐπροκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν παντὸς στρατιωτικοῦ ἢ πολίτου πού γνώριζε τί ἐστὶ ΕΑΜ:

1) Ἐνεγνώριζε ὁ Ε.Σ. τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ὡς πατριωτικὴν ὀργάνωσιν.

2) Τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. ὑπήχθησαν ὑπὸ τὸν ΕΛΑΣ.

3) Ἡ δύναμις τοῦ Ε.Σ. θὰ παραμείνῃ ὡς εἶχεν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην 23ην Αὐγούστου 1944, χωρὶς νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἐπαυξήσεως ὁ Ε.Σ.

4) Τοῦ λοιποῦ δικαίωμα στρατολογίας εἶχε μόνον ὁ ΕΛΑΣ.

5) Ἡ διοικήσιν τῶν τμημάτων θὰ ἀνετίθετο εἰς τρεῖς ἀρχηγούς α) στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς (τοῦ Ε.Σ. διὰ τὰ τμήματά του μόνον). β) Πολιτικὸς ὑπεύθυνος καὶ γ) καπετάνιος ἀμφότεροι τοῦ ΕΑΜ.

6) Αἱ ὅπλα ἢ αἱ ἄνευ τυφεκίων μαχητικαὶ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. τῶν πόλεων καὶ χωρίων θὰ διελύοντο καὶ θὰ ἐνεγράφοντο στὸ ΕΑΜ, θὰ σταματήσῃ, ὅμως, ἡ τρομοκρατία καὶ ἐκτελέσεις τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ε.Σ. στὰ χωριά καὶ πόλεις.

7) Ἡ ἐπιμελητεία θὰ ἦτο κοινὴ, ἀλλὰ ταύτην θὰ ἐρρῦθμιζε τὸ ΕΑΜ.

8) Ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι θὰ προέβαιναν εἰς ἐκκαθάρσιν τῶν μελῶν τῶν ἀπὸ στοιχεῖα ὑπόπτου παρελθόντος ἢ συνεργασθέντα ποτὲ μὲ τοὺς κατακτητάς.

9) Ὁ Ε.Σ. ἀποκηρύσσει τὸ σύμφωνον τοῦ συν)ρχου Παπαδόγκωνα μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, ἐὰν ὑπῆρχε πράγματι τοιοῦτον.

10) Ἐν καιρῷ καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἐπετυγχάνετο πλήρης κατανόησις ἐκατέρωθεν θὰ ἐπεδιώκετο ἡ δημιουργία τμημάτων ὑπὸ κοινὴν ὀνομασίαν. Τὸ ἀνωτέρω σύμφωνον, γνωσθὲν διὰ τοῦ τύπου τοῦ ΕΑΜ, προξένησεν κατὰ πλῆξιν εἰς πάντας, πάντες, δέ, ἦσαν βέβαιοι ὅτι τὸ ΕΑΜ οὔτε καὶ αὐτὸ τὸ ἐξουτελιστικὸν διὰ τὸν Ε.Σ. σύμφωνον θὰ ἐσέθετο.

» Ἀξιοματικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ Ε.Σ. μὲ πικρὰν τὴν καρδίαν ἐδέχθησαν τὸ σύμφωνον μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σταματήσῃ ἡ αἵματοχυσία ἔστω καὶ προσωρινῶς. Προσωρινῶς διότι πάντες εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ

ΕΑΜ ούτε αυτό τὸ σύμφωνον θὰ τηροῦσε, διότι ὁ σκοπὸς του ἦτο γνωστὸς πλέον».

4. Ἦ ε κ θ ε σ ι ς Γ. Περιβολιώτου.

Ὁ λοχαγὸς Γ. Περιβολιώτης, γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἐκθεσίαν του τοῦ ἔτους 1945:

«Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ἀφίχθη εἰς Δυρράχιον τὴν νύκτα 17—18. 8.1943. Ἡ κατάσταση διὰ τὰς δμάδας τοῦ Ε.Σ. διεγράφετο δυσμενῶς, τὸ δέ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ εἶχε διατάξει προηγουμένως τὴν κίνησιν ἀπάντων τῶν εἰς Τριφυλίαν καὶ Ἀρκαδίαν συγκροτημάτων του πρὸς τὴν περιοχὴν Δυρραχίου, ὅπου εὐρίσκετο καὶ ἡ κυριώτερα δύναμις τοῦ Ε.Σ. Αἱ κινήσεις αὐταὶ τοῦ ΕΛΑΣ συνεπληρώθησαν τὴν νύκτα τῆς 24 Αὐγούστου 1943. Ἡ διάταξις τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ ἔναντι τοῦ συγκροτήματος τοῦ Δυρραχίου ἦτο ἡ κάτωθι:

» Συγκρότημα καπετὰν Βάσου (λοχαγοῦ Τσεκούρα Βασιλείου) εἰς Ἄγιον Γεώργιον περιοχῆς Ρεκίτσας.

» Συγκρότημα Παπαγιαννοπούλου Ναπολέοντος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Τουρκαλέικα Ἀκούβου.

» Συγκρότημα Λεβεντάκη — Καραμούζη εἰς τὴν περιοχὴν Νεοχωρίου Μαλεβοῦ.

» Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 24ης Αὐγούστου ἔφθασε εἰς Δυρράχιον καὶ ὁ ἀποσπασθεὶς κατὰ τὴν ἐκ Πηγαδίων πρὸς Δυρράχιον πορείαν Ἄγγελος ταγ)ρχῆς Χάρικτον, ὅστις ἀμέσως ἤλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου. Τί συνεζητήθη καὶ τί ἀπεφασίσθη δὲν γνωρίζω, πάντως ἐγνώσθη ἀμέσως ὅτι θὰ συνθηκολογήσωμεν μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ. Πράγματι τὴν μεσημβρίαν κατόπιν ἐνεργειῶν τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ἀφίχθη εἰς Δυρράχιον ὁ πολιτικὸς ἐπίτροπος τοῦ ΕΛΑΣ καπετὰν Ἀκρίτας ἡ Φράγκος Ἰωάννης, δικαστικὸς κλητῆρ. Τὴν νύκτα τῆς 26—27 Αὐγούστου διετάχθη παρὰ τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου νὰ συνοδεύσω τὸν «Ἀκρίταν» μέχρι τοῦ χωρίου Τουρκαλέικα, ἵνα ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐκεῖ ἀρχηγῶν καὶ σταματήσῃ τὴν πρὸς Δυρράχιον κίνησιν τοῦ ΕΛΑΣ.

» Ὁ συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Νικολοπούλου Στ. ἐκινήθησαν τὴν νύκτα τῆς 27—28 Αὐγούστου πρὸς τὸ χωρίον Σιάμι, ὅπου ἀφίχθησαν τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης, εἰς δὲ τὸ Δυρράχιον παρέμεινεν ὁ ἄρχος Βρεττανικός, ὅστις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶπε εἰς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ συνθηκολογήσῃ μετ' αὐτῶν. Εἰς τὸν τόπον τῆς συναντήσεως τῶν ἐπιτροπῶν εἶχε καταλλήλως προπαρασκευασθῆ τὸ ἔδαφος διὰ μίαν παραπλάνησιν τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δύναμιν τοῦ ΕΛΑΣ. Εἰς τὸ χωρίον ὅπου συνητήθησαν εἶχον ἀφιχθῆ ἐκ Καλαμῶν διάφοροι ἐπιτροπαὶ αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν εἰς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν σωματείων Καλαμῶν καὶ ἀπήτησαν παρ' αὐτοῦ τὴν σύναψιν συμφώνου μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ παύσῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Τὴν πλεκτάνην αὐτὴν δὲν ἀντελήφθη ὁ συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος, ὅστις κλο-

νισθείς πρὸ τῶν ἀξιώσεων τῶν ψευδοαντιπροσώπων οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλο ἀπὸ κομμουνιστάς, ἀποσταλλέντες ἐπὶ τούτου διὰ τὸ κλονίσουν τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον. Πράγματι τὴν 28ην Αὐγούστου 1943, ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ὑπέγραψε τὸ γνωστὸν μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ, σύμφωνον διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ Ε.Σ. ὑπετάσσετο οὐσιαστικῶς ὑπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ σιγὰ σιγὰ θὰ αὐτοδιελύετο. Ἡ ὑπογραφή τοῦ συμφώνου τούτου ἐκοινοποιήθη αὐθημερὸν εἰς δλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς Μ.Α. διὰ τῶν Ἀγγλικῶν ἀποστολῶν.

» Οἱ εἰς τὸ Δυρράχιον εὐρισκόμενοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες ἔμαθαν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου, πλήν, ὅμως, δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσουν εἰς τοὺς ὄρους καὶ ἀνέμενον τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου, ἵνα ἐπισημοποιήσῃ τὰ γνωσθέντα. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ σύμφωνον ἐπροκάλεσεν δυσφορίαν μετὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ στελεχῶν τοῦ Ε.Σ. Τὴν μεσημβρίαν περίπου τῆς 29ης Αὐγούστου ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἐπέστρεψε εἰς Δυρράχιον, ὅποτε καὶ ἐγνώσθη πλέον ἐπισήμως τὸ ὑπογραφέν σύμφωνον καὶ οἱ ἐπιβληθέντες ὄροι. Τοῦτο ἐπροκάλεσεν τεραστίαν ἀπήχησιν, ὁ δὲ συν)ρχης Γιαννακόπουλος δικαιολογούμενος ἔλεγε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγνοήσῃ τὴν ἀπαίτησιν τῶν σωματείων τῆς πόλεως Καλαμῶν καὶ νὰ θυσιάσῃ τοὺς συλληφθέντας τὴν 15—16.8.1943 αἰχμαλώτους ἄνδρας καὶ ἀξιωματικούς. Κρυφὰ οἱ ἀξιωματικοὶ ἤρχισαν ν' ἀντιδροῦν, ἀλλὰ ὁ Ἰάραχος Βρεττάκος εἰς τὸν ὁποῖον προσεφέρθη ἡ ἀρχηγία πρὶν ἢ ἀκόμη τὸ σύμφωνον λάθῃ σάρκα καὶ ὄστα, ἠρνήθη διότι δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἀπειθαρχήσῃ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ συν)ρχου. Τὴν 30ὴν Αὐγούστου ἔλαβεν χώραν ἐν Δυρραχίῳ συγκέντρωσις ἀπάντων τῶν στελεχῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ Ε.Σ. ὅπου ὁμίλησαν οἱ ὑπογράψαντες τὸ σύμφωνον καὶ ἀνέλυσαν τὴν σημασίαν τούτου.

» Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ὁμιλῶν πρῶτος μετὰ τῶν ἄλλων εἶπε ὅτι εἶναι τιμὴ δι' ἐκεῖνον ποῦ ὑποχωρεῖ πρῶτα καὶ ὅτι διεπίστωσε τὴν τιμιότητα καὶ εὐλικρίνειαν τῶν ὁπαδῶν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ.

» Μετὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἐπηκολούθησε γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ἅπαντα τὰ στελέχη, πλήν τοῦ Ἰάραχου Βρεττάκου, ὅστις μόλις εἶχε συνέλθει ἐκ τῆς καταπλήξεως εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιπέσει ἐκ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως διὰ τὸν Ε.Σ. καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχετο, οὔτε συζήτησιν μετὰ τῶν τοῦ ΕΛΑΣ τοὺς ὁποίους ἀπεκάλεσε δολοφόνους. Εἶναι ὁ πρῶτος ἀξιωματικὸς, ὅστις διέγνωσε τὸν κίνδυνον καὶ κατέβαλε ἀπεγνωσμένας προσπάθειας, νὰ ἀντιδράσῃ πλήν, ὅμως, ἦτο πλέον ἀργά. Τὰς μετέπειτα ἡμέρας ἤρχισεν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συμφώνου, διὰ τῆς συγχωνεύσεως τῶν δύο ὁργανώσεων καὶ διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου μετὰ τοῦ Ἰάραχου Βρεττάκου πρὸς Καλάβρυτα, ἵνα συναντήσουν τὸ ἀνύπαρκτον ἀρχηγεῖον Πελοποννήσου.

» Ὁ Βρεττάκος ἀναχωρῶν συνέστησε εἰς τοὺς πλέον ἐμπίστους ἀξιωματικούς σύνεσιν μέχρι τῆς ἐπανόδου του».

5. Ἐ κ θ ε σ ι ς Γ. Ταβερναράκη.

Ὁ ὑπολοχαγὸς Γ. Ταβερναράκης ἀρχηγὸς ἀποστολῆς τοῦ Σ.Μ.Α. γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς ἔκθεσίν του τῆς 20.2.1944:

«... Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ εἶχον πλέον περισφίξει τὰς δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. αἱ ὁποῖαι εἶχον συγκεντρωθῆ ἐντὸς τῆς βαθεῖα̃ς κοιλάδος καὶ εἰς ἀκτῖνα πέριξ τοῦ χωρίου Δυρράχιον. Ὅλα τὰ γύρω ὑψώματα κατεῖχοντο ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ. Αἱ περικυκλωμέναι δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. ἀνήρχοντο εἰς 400—450 ἄνδρες, μὲ πλέον τῶν 60 ἀξιωματικῶν ὑπὸ συν)ρχην. Ὁ ὄπλισμὸς κατὰ τὸ πλεῖστον καινουργῆς μὲ ὑπὲρ τριάκοντα ὄπλοπολυβόλα καὶ δύο βροεὰ πολυβόλα.

» Αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΛΑΣ, ὄχι πλέον τῶν 300, μὲ δέκα περίπου νεαροὺς ἀξιωματικοὺς καὶ εὐέλπιδας καὶ ὑπὸ τὸν δικαστικὸν κλητῆρα Ἰωάννην Φράγκου ὡς γενικὸν ἀρχηγὸν καὶ διευθυντὴν τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἶχεν, ὅμως, ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ ΕΛΑΣ τὰς πλεονεκτικὰς θέσεις, τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῶν γύρω χωρίων μὲ τὸν ἐφεδρικὸν ΕΛΑΣ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποκόψει καὶ ἀπαγορεύσει κάθε ἀνεφοδιασμὸν τοῦ Ε.Σ. διὰ τροφίμων ἀπὸ οἰονδήποτε, τὴν πρωτοβουλίαν, τὴν προπαγάνδαν καὶ τὴν πονηρίαν καὶ τὸν ἀφάνταστον φανατισμὸν τῶν ἀνδρῶν του. Ὁ ἑκατέρωθεν φανατισμὸς καὶ τὸ μῖσος ἦτο μεγάλος καὶ τρομερός. Αἱ δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. εἰργάζοντο δι' ἄμυναν χωρὶς καμμίαν ἰδέαν ἐπιθετικῆς ἐνεργείας, ἥτις ἐξ ἄλλου, ὡς εἶχε ἡ κατάστασις, δὲν ἦτο εὐκόλος. Τὰ τρόφιμα τοῦ χωριοῦ ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, χωρὶς οὐδεμίαν ἐλπίδα ἀνεφοδιασμοῦ ἄλλοθεν. Τὸ μῖσος τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον μου θεωρουμένου ὡς δημιουργοῦ Ε.Σ. ἦτο μέγιστον. Λόγω τῆς καταστάσεως, ὅμως, αὐτῆς, ἀπεφάσισα καὶ μόνος μου ἐντελῶς, ἄνευ συνοδοῦ, διελθὼν διὰ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ νὰ συναντήσω τὸν Χάρικτον εἰς τὴν Ἀναστάσοβαν. Θὰ ἠὲχαριστεῖτο τότε ἐὰν ἤκουε τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. λόγω τοῦ συμφωνητικοῦ τοῦ συν)ρχου Παπαδόγκωνα καὶ μὲ ἐδέχθη ψυχρότατα. Τὸν ἔκαμα νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ συμφωνητικὸν ἦτο πλαστὸν καὶ τὸν ἔπεισα νὰ μεσολαβήσῃ μαζί μου διὰ τὴν πρόληψιν τῆς συγκρούσεως, ἥτις προεβλέπετο αἰματηροτάτη καὶ ὀπωσδήποτε θὰ κατέληγε εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. Ὁ ὑπεύθυνος τοῦ ΕΑΜ —ΕΛΑΣ Φράγκος Ι. ἐδέχθη νὰ μεσολαβήσῃ διὰ μίαν συνεννόησιν. Μετέβημεν εἰς Δυρράχιον καὶ πάλιν εἰς Ἀναστάσοβαν καὶ πάλιν εἰς Δυρράχιον. Ἐπετύχαμεν συνάντησιν τῶν ὑπευθύνων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀρχηγῶν τοῦ Ε.Σ. συν)ρχου Γιαννακοπούλου λοχαγοῦ Νικολοπούλου καὶ ἱλάρχου Βρεττάκου εἰς τὸ χωρίον Νεοχώριον. Ἐπετεύχθη μία συμφωνία, ἥτις ἦτο ὑπὲρ τοῦ Ε.Σ. Τὴν ἐπομένην, ὅμως, ἡμέραν πρὶν ὑπογραφῆ τὸ συμφωνητικὸν παρουσιάσθη ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου Ἀρίων, ὁ ὁποῖος κατόπιν νέας συζητήσεως μετέβαλε τὸ συμφωνητικὸν ὑπὲρ τοῦ ΕΛΑΣ. Διὰ τούτου ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ὤριζετο ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἠνωμένων ἀνταρτικῶν δυνάμεων ὀλοκλήρου τῆς Πελοποννήσου ΕΛΑΣ καὶ Ε.Σ. μὲ συναρχηγὸν τὸν Ἀρίωνα καὶ ἔδραν τὰ Καλάβρυτα. Μὲ τὸ τμήμα Ε.Σ. Δυρραχίου ἀνεμιγνύοντο καὶ ὀμάδες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ μὲ τὰ τμήματα ΕΛΑΣ Ταυγέτου θὰ ἀνεμιγνύοντο ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. πρὸς κατανόησιν τῆς συμφωνίας. Ὅλαι αἱ δυνάμεις

Ταυγέτου θὰ ὑπῆγοντο ὑπὸ κοινὸν διοικητὴν τὸν ἀντ)ρχην Καρατζαφέρην. Ὑπεγράφη ἡ συμφωνία καὶ ἐπανηγορίσθη. Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ε.Σ. ἐπίστευσαν εἰλικρινῶς εἰς τὴν συμφωνίαν, οἱ ἀρχηγοί, ὅμως, τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ἐδέχθησαν τὴν συμφωνίαν μὲ ὑστεροβουλίαν καὶ ἀπώτερον δόλιον σκοπὸν. Ἐδέχθησαν τὴν συμφωνίαν διὰ νὰ διευκολυνθοῦν εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ.».

6. Ἔ κ θ ε σ ι ς Μιχ. Δραγουμάνου.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. ἀντ)ρχης Μιχαὴλ Δραγουμάνος γράφει τὰ ἐξῆς σχετικῶς εἰς ἔκθεσίν του ἔτους 1961:

«... Τὸ ΕΑΜ ἐφαρμόζον τὸ πρόγραμμά του τῆς συντριβῆς ὄλων τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, ἤρchiσε τὴν συγκέντρωσιν δυνάμεων ἀτ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ δώσῃ τὸ τελικὸν κτύπημα κατὰ τῶν τμημάτων τοῦ Ε.Σ. Μετέφερε πρὸς τοῦτο τμήματα καὶ ἀπὸ τὴν Ρούμελη ὑπὸ τὸν «Ἀρίωνα» (δημοδιδάσκαλον Ι. Μιχαλόπουλον). Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀδελφοκτόνου πολέμου τὸ τέλος Αὐγούστου ὑπεγράφη συμφωνητικὸν μεταξὺ ΕΛΑΣ καὶ Ε.Σ. Οἱ ὄροι τούτου ἦσαν διὰ τὸν Ε.Σ. πολὺ ἄσχημοι. Τὸ κυριώτερον ἀπηγορεύετο ἡ αὔξησης τῶν δυνάμεων τούτου. Ἐπακολουθεῖ κίνησις συν)ρχου Γιαννακοπούλου, ἰάρχου Βρεττάκου, λοχαγοῦ Ζαμπούρου καὶ ἀνθ)γοῦ Δραγουμάνου πρὸς βορρᾶν, διὰ συνάντησιν ἀρχηγείου ΕΛΑΣ διὰ «λεπτομερεῖς συνεννοήσεις». Διέσχισαν τὸν ὄρεινὴν Πελοπόννησον καὶ ἐφθασαν εἰς Καλλιφώνιον Καλαβρύτων. Ἀνεκάλυψαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀπάτης καὶ πλεκτάνης. Τὸ ΕΑΜ ἐξαπατοῦσε καὶ τὸ συμφωνητικὸν ποὺ ὑπέγραψε δὲν εἶχε δι' αὐτὸ καμμίαν ἀξίαν».

7. Ἔ κ θ ε σ ι ς Γρηγορίου Μαντζουράνη.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Γρηγόριος Μαντζουράνης ἔφ. λοχαγὸς εἰς τὴν ἀπὸ 30.3.1961 ἔκθεσίν του γράφει σχετικῶς:

«... Ἐνῶ ἐπροχωροῦσε τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. τὴν 17ην Αὐγούστου 1944, πρὸς Λυρράχιον οἱ κομμουνισταὶ προσπαθοῦν νὰ ἀνακόψουν τὴν πορείαν καὶ ἐπάνοδον εἰς Λυρράχιον.

» Ἐπιδρομὴ των, ὅμως, ἀνατρέπεται. Τὸ ἀπόγευμα ἔρχονται καὶ ἄλλες δυνάμεις κομμουνιστῶν ἀπὸ Πάρονωνα, ἀνατρέπονται καὶ αὐταὶ μὲ βαρυτάτας ἀπωλείας, μὲ πλήρη διάλυσιν ὄλου τοῦ συγκροτήματος τοῦ ΕΛΑΣ Πάρονωνος καὶ μὲ σωρείαν αἰχμαλώτων. Μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν κομμουνιστῶν ἀντὶ νὰ γίνῃ ἐκμετάλλευσις τῆς νίκης ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ καταδίωξις τῶν νικημένων κομμουνιστῶν ἡ ἡγεσία συγκεντρώνεται εἰς Λυρράχιον μὲ ἀκτῖνα ἀπὸ Λυρράχιον, Λεφτίνη, Νεοχώριον, Μάνεσι, Ἄγιον Νικήταν, Πολιανή. Τὸν κύκλον αὐτὸν ἐκράτησε ἔβαλε τὰς δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀνέμενε τὸ μοιραῖον. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου αὐτοῦ ἦτο τὸ Λυρράχιον, ὡς ἔδρα τῆς διοικήσεως.

» Εἰς τὰς ἀφοπλισθείσας ομάδας (Ι. Λαδᾶ καὶ Β. Πρεκετὲ) καὶ κυρίως εἰς τὴν ομάδα τοῦ Ι. Λαδᾶ, ἀνῆκον ἄνδρες καταγόμενοι ἐκ Λυρραχίου, οἵτινες ἐπιέζον τὸν ὑπολ)γὸν Πέτρον Κεφάλαν νὰ προβῇ εἰς πιέσεις πρὸς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον νὰ κἀνῃ ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμὸν μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἐπιτύχῃ ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλωτισθέντων

ὑπὲρ 70 ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἡ διοίκησις εὐρισκομένη συχνότερον ὑπὸ τὰ βλέμματα, τὸ βογγητό, τὸν πόνον καὶ τὴν δυσαρέσκειαν ὄλων τῶν κατοίκων φαίνεται ὅτι ἐκάμφθη καὶ συντρεχόντων καὶ ἄλλων λόγων, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σύμφωνον...».

8. Ἔ κ θ ε σ ι ς Γ. Καμαρινέα.

Ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Γεώργιος Καμαρινέας γράφει εἰς ἔκθεσίν του τοῦ Σεπτεμβρίου 1950:

«...Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τῆς Ἀλαγονίας ἦτο τελεία διάλυσις τῆς κομμουνιστικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία εἶχε 45 θύματα μαζί με τὸν ἀρχηγὸν τῆς Καλλιάνης, 15 αἰχμαλώτους, οἱ δέ, ὑπόλοιποι λάκισαν ἀφοῦ παράτησαν τὸν ὄπλισμόν τους κακῶς. Διὰ μᾶς, δέ, ἀπίστευτη διὰ ὄσους τὴν ἀκοῦν, νίκη; διότι εἴχαμε μόνον δύο τραυματίας καὶ ἡ δύναμις μας ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸ 1)3 τῶν κομμουνιστῶν. Ἀλλὰ γίνεται πιστευτὴ εἰς τὸν ἀκούοντα ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι αἱ 30 δικοί μας ἦσαν ὄλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἐνῶ ἡ δύναμις τῶν κομμουνιστῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ τσαγκάρηδες καὶ καροτσαρέους (με ἀυτὸ δὲν θέλω νὰ κατηγορήσω τὰ ἐπαγγέλματα αὐτὰ) οἱ ὁποῖοι κατεῖχον καλὰ τὴν θεωρίαν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τὴν τέχνη τῆς δολοφονίας, δὲν κατεῖχον ὅμως, τὴν τέχνην τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν μαχομένων κατὰ τῆς προδοσίας.

» Πηγαίνοντας μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην εἰς Δυρράχι βρήκαμε τὴν πέμπτην φάλαγγαν νὰ ὀργιάζῃ με ἀρχηγὸν τῆς τὴν γυναῖκα τοῦ Νικολοπούλου, ἡ ὁποία πρὸ ὀλιγῶν ἡμερῶν εἶχεν ἔλθει εἰς Δυρράχι καὶ ἡ ὁποία παρέσυρε καὶ τὸν ἄνδρα τῆς Νικολόπουλον εἰς τὸ νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὸ νὰ κἀνῃ μετὰ τὸ σύμφωνον, νὰ λάβῃ ἐνεργὸν μέρος μαζί με τοὺς κομμουνιστάς. Ἀφοῦ πήγαμε λοιπόν, εἰς Δυρράχι δὲν πέρασε λίγη ὥρα καὶ τὰ γύρω βουνὰ γέμισαν ἀπὸ ἀόπλους κομμουνιστάς, οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ μᾶς φοβίσουν κρατοῦσαν ξύλα γιὰ ὄπλα καὶ ἐκινουῖντο δῆθεν πρὸς μάχην. Μέσα, δέ, εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀξιωματικῶν πεμπτοφαλαγγίτες ἤρχισαν νὰ φωνάζουν διὰ σύμφωνον καὶ ἔλεγαν εἰς τὸν Γιαννακόπουλον νὰ κἀνῃ αὐτὸ ποῦ ἔκανε...».

9. Ἐ γ γ ρ α φ α ἱάρχου Βρεττάκου.

Ὁ ἱάρχος τηλέμαχος Βρεττάκος κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ συν)ρχου Ἀθ. Γιαννακοπούλου ἐκτὸς Δυρραχίου, πρὸς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ διὰ τὸ σύμφωνον, εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀρχηγίαν τῶν δυνάμεων τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸ Δυρράχι.

Κατωτέρω παραθέτομεν ἕξ ἔγγραφα τοῦ ἱάρχου Βρεττάκου τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀμαδάρχας τοῦ Ε.Σ. καὶ ὅπου ἀπεικονίζεται τὸ πνεῦμα τῆς ὑπαρχούσης πειθαρχίας, ἡ ἐπαγρύπνησις, ἡ συνειδησις τῶν κινδύνων ἀπὸ κάθε ἐπαφῆν με τὰς δμάδας τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἡ ἀνήσυχος ἀτμόσφαιρα ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ε.Σ. ἐκ τῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς συνάψεως τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ.

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Ἐξαιρετικῶς ἐπεῖγον

ΔΙΑΤΑΓΗ

1) Ὁ λοχαγὸς Καλλιμόπολος ἀναλαμβάνει ἀπὸ σήμερον ὑπηρεσίαν παρ' ἡμῖν.

2) Εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου ἀντικαθίσταται παρὰ τοῦ ἀρχαιοτάτου ἀξιοματικοῦ τοῦ λόχου ὑπολ)γοῦ Κατσικάρη Ἰωάννου.

3) Ἐκτέλεισις ἐντὸς δύο (2) ὥρῶν ἀπὸ λήψεως.

4) Ἀναφορὰ ἐκτελέσεως δι' εἰδικοῦ ἀγγελιοφόρου.

Σ. Δ. 28.843 ὥρα 11η

Βρεττάκος Ἰλαρχος Κ.131ς»

Παραλήπται: Μιχ. Νικολόπουλος Καλλιμόπουλος, ὑπ)γὸς Κατσικάρης.

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Ἀριθ. πρωτ. 119

Ὁρα 20.10'.

ΔΙΑΤΑΓΗ

Λαβὼν ὑπ' ὄψιν πληροφορίας ληφθείσας μόνις παρὰ τμημάτων μας Πολιανῆς περὶ προσεγγίσεως εἰς Πολιανὴν τμήματος ΕΛΑΣ 30 ἀνδρῶν καθορίζω τὴν τηρητέαν στάσιν τῆς ομάδος Πολιανῆς ὡς κάτωθι:

1ον Αὐστηρὰ ἐπαγρύπνησις.

2ον Ἐκτόξευσις φραγμοῦ εἰς ἣν περιπίπτωσι τὰ ὀπλισμένα ἐαμικὰ τμήματα προσέγγιζον εἰς ἀπόστασιν μικροτέραν τῶν 500 μέτρων.

3ον Λήψιν συμπληρωματικῶν μέτρων (ἐνέδραϊ κλπ.), ἀναγκαῖον κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διμοιρίτου διὰ τὴν καλυτέραν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς του.

Σ. Δ. 28.8.1943

Βρεττάκος «Κ. 131ς».

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Ἀριθ. πρωτ. 124

Ὁρα 10η

ΔΙΑΤΑΓΗ

1ον Κατὰ σημείωμα λοχαγοῦ Νικολοπούλου ληφθὲν μόνις ἐπῆλθε συμφωνία μετὰ ΕΑΜ λεπτομερείας θὰ ἔχωμεν ἀπὸ ἰδικούς μας (συν)ορχην ἐπανερχομένους σήμερον ἀπόγευμα).

2) Διὰ καθυστέρησιν ἀπελευθερώσεως αἰχμαλώτων μας. Ἐγένετο ἐνέργεια (διαμαρτυρία εἰς Ἄγγλον ἀντιπρόσωπον) περισσότερον θὰ φροντίσῃ τὸ ζήτημα ὁ ἐπανερχόμενος σήμερον διοικητῆς μας.

3) Λαμβάνετε δελτίον εἰδήσεων; Σύνθημα ἡμέρας.

4) Λαμβάνετε διὰ συνδέσμου σας 1½ ἑκατομμύριον δι' ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν διατροφῆς διμοιρίας σας. Μετὰ τοῦ Ταμίου θὰ συναν-

τιθήτε πρὸς λογαριασμὸν ὅταν εὐκαιρήσῃ.

Σ. Δ. 29.8.1943
Βρεττάκος «Κ. 131ς».

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ
Ἄρχηγεῖον γραφείον III Ὁρα 18.30'.

Π Ρ Ο Σ

Τὸν ἀρμόδιον τοῦ Ε. Λ. Α. Σ.

1. Τὸ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα «Κάπου 28.8.1943 — Ὁρίων» ἔγγραφον ἑλήφθη μόλις. Κομιστῆς Βανικιώτης Σωτήριος.
2. Ἀρχηγὸς Ε.Σ. δὲν ἐπανῆλθεν εἰσέτι εἰς σταθμὸν διοικήσεώς του.

Συνεπεία τῶν ἀνωτέρω

1. Οὐδεμία εἴσοδος τμημάτων σας εἰς Δυρράχιον θὰ θεωρηθῆ φιλική ἐφ' ὅσον ἐλλείπουν ἐν προκειμένῳ ἐντολαὶ συν)ρχου Γιαννακοπούλου.
2. Μεριμνήσατε ὄθεν διὰ τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐκκρομέτητος καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἀναρμόστου ὑποδοχῆς σας ἐνταῦθα.

Σ. Δ. 29.8.1943
Ὁ ἀρχηγὸς Ἰαρχος «Κ. 131ς»
κ. δ. Βρεττάκος»

«ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ
Ἄριθ. πρωτ. 127 Ὁρα 19.20'.

Δ Ι Α Τ Α Γ Η

1. Κατὰ πληροφορίας, ἐκ κοινοποιηθέντος ἔγγραφου ΕΛΑΣ, πρόκειται τὰ ἐαμικὰ στρατεύματα νὰ εἰσέλθουν εἰς Δυρράχιον προφανῶς διὰ σκοποὺς ἀγνώστους ἀκόμη εἰς ἡμᾶς (;) Πάντα ταῦτα ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ὑπογραφείσης συμφωνίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης φιλίας.
2. Πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ συντ)ρχης μας καὶ ἀνεπηρέαστος ἐκ τοῦ Σ.Δ. πού ρυθμίζει τὰ πράγματα κατὰ τὴν συμφωνίαν, λεπτομερείας τὰς ὁποίας ἀγνοοῦμεν, ἢ εἴσοδος τμημάτων ΕΛΑΣ δὲν θὰ ἐπιτραπῆ.
3. Ἐντείνετε τὴν ἐπαγρύπνησίν σας, ἢ εἴσοδος ΕΛΑΣ εἰς Δυρράχιον ἀπαγορεύεται. Ἐπίσης καὶ ἡ γειτνιάσις των πρὸς τμήματά μας ἰσχύουν ὡς ἔχουν προγενέστεραι διαταγαί.

Σ. Δ. 29.8.1943
Τ. Βρεττάκος»

10. Ἐ γ γ ρ α ἀνθ)ρχου Σπύρου Μαυροειδῆ.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς ἀνθ)ρχος Σπύρος Μαυροειδῆς μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἀλαγονίας ἔφθασε μετὰ τῶν ἄλλων ὁμάδων εἰς Ἁγιον Νικήταν Δυρρα-

χίου και ἐκεῖθεν εἰς Δυρράχιον, ὅπου ἐτοποθετήθη εἰς τὰ ὑψώματα Λεφτινίου.

Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἦσαν εἰς τὰ ὑψώματα Ἀνόβου. Τοὺς κομμουνιστὰς τοὺς ἐγνώριζε πολὺ καλὰ ὁ Μαυροειδῆς καὶ ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν Ὀλυμπίαν καὶ δι' αὐτὸ ἐξεδήλωσε κατηγορηματικὴν ἄρνησιν διὰ πᾶσαν συνεννόησιν καὶ συναλλαγὴν μὲ αὐτούς. Κατωτέρω παραθέτομεν 4 ἔγγραφα τοῦ, ὅπου ἐκτὸς ἄλλων, ἀναφαίνεται ἡ σύνθεσις καὶ ὄπλισμός τῆς ομάδος, ἡ ἐχθρικὴ διάθεσις τῶν πλησίον εὐρισκομένων ομάδων τοῦ ΕΛΑΣ ἀλλὰ καὶ ἡ πρόνοια διὰ τοὺς δολίους ἀπωτέρους σκοποὺς τῶν κομμουνιστῶν μὲ τὴν δῆλωσιν ὅτι δὲν δέχεται ὁ λόχος του νὰ διασκεδάσῃ μαζί του καὶ ἢ θὰ χρησιμοποίησῃ ὅπλα ἢ θὰ ἀποχωρήσῃ μὲ τὴν ομάδα του.

Ἐν Σ.Λ. τῆ 22.8.1943

Ἀριθ. Δ.Υ.

Ἀριθ. πρωτ. 113

Ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ Σπυρίδωνος

Π ρ ὀ ς

Τὸν διοικητὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι συμφώνως τῆς διαταγῆς ἀπεστάλησαν οἱ εἰς τὴν ομάδα μου Κοῤῥητες εἰς τὸν Λόχον τοῦ λοχαγοῦ Κοτσώνη, ἀφοῦ παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὰ κάτωθι εἶδη ἀνήκοντα εἰς τὴν ομάδα καὶ τὸ συγκρότημα Τριφυλίας.

Μετ' αὐτῶν ἀνεχώρησαν παρὰ διαταγὴν καὶ οἱ κάτωθι:

- 1) Γκόγκας Ἐταμ.
- 2) Γκόγκας Ἀντώνιος
- 3) Ἀνδριανόπουλος Ἰωάννης
- 4) Γεωργακόπουλος Κων.

Συναποκομίζοντες τὰ κάτωθι εἶδη:

- α) Ὀπλισμόν... 4 ὅπλα μὲ τὰ ἀνάλογα φυσίγγια.
- β) Ἐν πιστόλι Κόλτ ἱπτικῶ, λάφυρον ὁ Ἀνδριανόπουλος.
- γ) Ἄπαντες πλήρη στολήν.
- δ) 2 κουβέρτες καὶ μερικὰ ἀγγεῖα φαγητοῦ καὶ ὑδροδοχεῖα.
- ε) 2 ζεύγη κατημάτων τῆς ομάδος.

Παρακαλῶ ὅπως τὰ ἐν λόγῳ εἶδη διατάξῃτε καὶ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν ομάδα, δεδομένου ὅτι ἔχω ἄνδρας ἄνευ στολῆς καὶ ὑποδημάτων.

Διαταγὴ Ἑλλ. Ἐπ. Στρατοῦ
Μαυροειδῆς».

28.843 Ὁρα 10.00 π.μ.

Ὁ ἀνθ)ρχος Μαυροειδῆς Σπυρίδων

Π ρ ὀ ς
Τὸν λοχαγὸν Κοτσώνην

Εἰς Δυοράχιον

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι: "Ἀπασαι αἱ διαταγαὶ ἐξετελέσθησαν πλήρως καὶ ὅτι γίνονται φρικταὶ παρεξηγήσεις καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν συνεχείᾳ ν' ἀνεχθῶ. Ἐπέμβασις ἀνευθύνων εἰς τὸ τμήμα μου δὲν ὑπάρχουν, λοχαγὸς Μπαλιᾶς εἶναι ὑπεύθυνος ὡς καὶ ἀνθ)γὸς Καφίρης.

Αἱ ἀναφοραὶ μου εἶναι λίαν σαφεῖς καὶ οὐδεμία ἀναφέρει προσέγγισιν ἀντιπάλου εἰς ἀπόστασιν τῶν 30 μέτρων ὡς ἐλέχθη εἰς Βρεττανὸν ταγ) ρχην. Ἐπίθεσις κατὰ τῶν ὑψωμάτων, ἅτινα ὁ ἀντίπαλος κατέχει δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ μὲ τὴν δύναμιν ἣν διαθέτω. Παραμένει ἐνταῦθα ὁ Βρεττανὸς ἀντιπρόσωπος ὅστις ἀνέλαβε τὸν ρόλον προσωρινοῦ διοικητοῦ ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς οὐδετέρου καὶ κατὰ βαθμὸν ἀνωτέρου. Διέταξεν δὲ αὐτὸς ν' ἀπομακρυνθῶν καὶ νὰ μὴν κατέλθουν διὰ τίποτε εἰς τὸ χωρίον, διότι θὰ τοὺς βάλωμεν, ἐὰν πράξουν ἄλλως.

Ἄνθ)ρχος Σπ. Μαυροειδῆς

Σημ. Ὁ Σπ. Μαυροειδῆς κατεῖχε ὑψώματα Λεφτινίου, οἱ ΚΚΕ ὑψώματα Ἀκόβου... τοὺς εἶχον κυκλώσει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Ὁ ἀνθ)ρχος Μαυροειδῆς Στυρίδων

Π ρ ὀ ς
Τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ
Δυοράχιον

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὑμῖν ὅτι μετὰ τὴν ἀναφορὰν ἣν ἀπέστειλα τὴν 27.8.1943, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὕδρευσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ἐπηκολούθησαν διαταγαί, αἵτινες λέγουν ὅτι μετὰ μεγάλης διστακτικότητος ἐξετελέσθησαν αἱ διαταγαὶ τοῦ κ. Δ)ντοῦ καὶ αἱ διαταγαὶ τοῦ Λόχου δὲν ἐξετελέσθησαν. Μὲ τὸ ἀποσταλὲν δὲ σημείωμα καλοῦμαι νὰ συνέλθω, ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω κατ' ἐμὲ στεροῦνται ἀκριβείας καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναμαι νὰ συνέλθω περισσότερον, ἐφ' ὅσον ἔχουν σκεφθῆ, βλέπω δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἀν)σεως δὲν ὑπάρχει πρὸς τὸ ἄτομόν μου ἡ ἐπιβαλλομένη ἐμπιστοσύνη, παρακαλῶ ὅπως τὸ ταχύτερον ἀντικατασταθῶ εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁμάδος, ἀναλαμβανομένη αἴτη ἐκ μέρους ἄλλου, ἐγὼ δὲ παρακαλῶ ὅπως.

Ἐπογραφή δυσανάγνωστος

Ἀριθ. Α.Π.

Σ.Δ. 29.8.43 Ὁρα 19.00

1 ο ς Λ ὀ χ ο ς

Π ρ ὀ ς

Τὴν διεύθυνσίν του

Ἐνταῦθα

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι κατὰ θετικὰς πληροφορίας πρόκειται αὖριον πρωτὰν ἑαμικαὶ ὁμάδες νὰ εἰσέλθωσιν εἰς Δυρράχιον, ἵνα συνδιασκεδάσωσι μεθ' ἡμῶν. Ἐάν, ἢ πληροφορία αὕτη τυγχάνει ἀληθῆς ἄς μοι ἐπιτραπῆ ν' ἀναφέρω ὅτι οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχω καὶ ὅτι ἀπώτερος σκοπὸς τούτων εἶναι ἡ διάλυσις μας διὰ τοῦ τρόπου τούτου, οἱ ἀξιωματικοὶ δὲ τοῦ Λόχου συμφωνοῦν ἀπολύτως καὶ εἰς περίπτωσιν πραγματοποίησεως τῆς ἀφίξεώς των θὰ χρησιμοποιήσωσι τὰ ὄπλα ἢ θ' ἀποχωρήσωσι. Ἀναμένω διαταγὴν σας.

Ἐπιγραφή δυσανάγνωστος

25.— ΤΟ ΠΡΟΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ 24.8.1943

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ἡ κατάστασις ἢ ἐπικρατοῦσα εἰς Ταῦγετον, μετὰ τὴν μάχην τῆς Βασιλικῆς καὶ τὰς μάχας τῆς Ἀλαγονίας, ὠδήγησεν εἰς τὴν σύναμιν ἐνὸς συμφώνου τοῦ Ε.Σ. μετὸν ΕΛΑΣ τὴν 23.8.1943. Καὶ ἢ μὲν ἡγεσία τοῦ Ε.Σ. εἶχε πρόθεσι εἰλικρινῆ νὰ ἐπιτύχη μετὰ κάθε θυσίαν τὴν παῦσιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὁ πόλεμος ποῦ ἤρχισεν ὁ ΕΛΑΣ εἶχε προέλθει ἀπὸ παρεξηγήσεις, ἐγωισμοὺς, φιλοδοξίαν ἢ πείσματα. Δι' αὐτό, δέ, προῆλθεν εἰς τόσας ὑποχωρήσεις μετὰ τὸς ἐπιτεθέντας ἐνόχους, διὰ νὰ σταματήσῃ ἢ αἰμαρραγία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ ἢ ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε τὴν ἰδίαν καλὴν πρόθεσιν, διότι δὲν ἐνδιαφέρετο νὰ σταματήσῃ ὁ πόλεμος μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ὁ ἀποκλειστικὸς σκοπὸς τῆς ἦτο ἔστω καὶ μετὰ κάθε τυπικὴν ὑποχώρησιν, νὰ ἐπικρατήσῃ βιαίως ὀλίγον πρὶν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἐάν, δέ, εἶχαν οἱ τοπικοὶ ἡγέται τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ἔχνος Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἐξεδήλωναν καὶ αὐτοὶ τὰ ἴδια αἰσθήματα προλήψεως πάσης περαιτέρω αἰματοχυσίας, μόλις ἐλάμβανον γνῶσιν οἱ παραπάνω ἡγέται των, ποῦ δὲν ἐσκέπτοντο καθόλου Ἑλληνικά, ἀμέσως ἔδιναν ἄλλην κατηγορηματικὴν διαταγὴν νὰ ἀνακαλέσωσιν κάθε ἐκδήλωσιν ἀνθρωπιστικῶν καὶ Ἑλληνικῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ προχωρήσωσιν εἰς ἀδιαλλαξίαν, εἰς ἀκρότητα, εἰς ὑπαναχώρησιν, εἰς πόλεμον, εἰς σφαγὴν Ἑλλήνων. Χρειαίεται πάντοτε νὰ μὴ ξεχνοῦμε αὐτὴν τὴν εἰκόνα, διότι συνήθως οἱ μεγάλοι ἔνοχοι, οἱ ἐντολεῖς, οἱ ἡγέται, ἦσαν μακροῦ, εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα. Μαζὶ μετὰ τὰ θύματα καὶ οἱ ἐκτελεστοὶ τῶν ἀνθελληνικῶν ἐνεργειῶν ἦσαν Ἕλληνες, ὄργανα, ὁμοῦς, τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ. Χαρακτηριστικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀπόψεων αὐτῶν ἀποτελεῖ ἢ περίπτωσις τοῦ προσυμφώνου τοῦ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 25ης Αὐγούστου 1943. Τὸ προσύμφωνον ἦτο τελείως διαφορετικὸν μετὰ τὸ ὑπογραφὲν τελικῶς σύμφωνον τῆς 29.8.1943. Τὰ γεγονότα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. εἰς Δυρράχιον τὴν 18ην

Αυγούστου 1943, αρχίζουν αἱ διαπραγματεύσεις διὰ νέαν συμφωνίαν μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Τὴν 24ην Αὐγούστου ὁ (συν)ορχησ Γιαννακόπουλος ἐκάλεσε τοὺς ἀξιωματικούς, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δυρραχίου, ὅπου τοὺς ἀνεκοίνωσε τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τοὺς ἀνέπτυξε τὴν ἀνάγκην συνάψεως μιᾶς συμφωνίας μὲ τὸν ἐπιτιθέμενον ΕΛΑΣ. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνάγκην μιᾶς συμφωνίας διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω, ὑπὸ τὸν ἀπαράβατον καὶ βασικὸν ὄρον τῆς αὐτοτελείας τῶν τμημάτων καὶ τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτων τοπικῶν συγκροτημάτων. (Διὰ τὸν Ε.Σ. εἰς Ταῦγετον Φαρμακᾶ Γορτυνίαν κλπ.).

Κατόπιν αὐτῶν ὁ (συν)ορχησ Γιαννακόπουλος προχωρεῖ εἰς τὴν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων καὶ μαζί μὲ τὸν λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον συναντᾶται μὲ τοὺς ἐκπρόσωπους τοῦ ΕΛΑΣ λοχαγὸν Ἄν. Ἀναστασόπουλον ὡς στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν τῶν γύρωθεν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸν Ι. Φράγκου πολιτικὸν ὑπεύθυνον τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Ἡ συνάντησις ἔγινε εἰς ἐνδιάμεσον χωρίον μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων. Συνετάγη καὶ ὑπεγράφη ἕνα προσύμφωνον συμφώνως καὶ μὲ τοὺς ἄνω ὄρους. Ἄλλὰ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ ἐδήλωσαν ὅτι ἔπρεπε τὸ προσύμφωνον αὐτὸ νὰ ἐπεκυροῦτο καὶ ὑπὸ τῆς «Προϊσταμένης τῶν Ἀρχῆς». Ἐπετεύχθη δηλ. τότε μία προσωρινὴ ἀνακωχὴ τῶν προετοιμαζομένων συγκρούσεων ἀλλὰ ἀνεμένετο ἀπὸ τὸν Ε.Σ. καὶ ἡ ὑπογραφή ἑνὸς συμφώνου ὁμοίου μὲ τὸ προσύμφωνον. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δόλιοι ὅπως εἶναι καὶ κινούμενα ὄργανα ἄλλων, ἀναφέρουν ἀμέσως τὰ τοῦ προσυμφώνου εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΚΚΕ ἡ ὁποία διὰ τοῦ ἀνωτέρω πολιτικοῦ καθορητοῦ τοῦ ΕΛΑΣ «Ἀρίωνος» πὺν εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Ρούμελη μὲ τοὺς 180 ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ, δίδει ἐντολήν νὰ ἐτοιμασθῇ τὸ τελικὸν σύμφωνον ἐντελῶς ἀντίθετον μὲ τὴν βᾶσιν τοῦ ὑπογραφέντος προσυμφώνου. Διὰ νὰ τὰ πάρουν δέ, τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἐκπρόσωπων τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸ σύμφωνον, ὅπως αὐτοὶ τὸ ἤθελον διὰ τὴν πλήρη διάλυσιν τοῦ Ε.Σ., προσκαλοῦν τὸν (συν)ορχησ Γιαννακόπουλον ὡς ἐκπρόσωπον τοῦ Ε.Σ., ὅστις μαζί μὲ τὸν λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον πηγαίνουν εἰς Σιάμι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ ἐλεγχομένην θέσιν.

Ἐκεῖ, δέ, ἐνῶ γύρω εἶναι ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ μὲ αὐτόματα καὶ πολυβόλα, ἔχουν δολίως φέρει τὸν ἱεροκῆρυκα Καλαμῶν Ἰωάννην, ἐκ μέρους δῆθεν τῶν σωματείων τῆς Καλαμάτας ἐπιζητούντων τὴν «συμφιλίωσιν» μόνοι των, χωρὶς ἔνοπλον δύναμιν ἀντιστάσεως εἰς ἀπαράδεκτους ὄρους. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ε.Σ. Γιαννακόπουλος καὶ Νικολόπουλος ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὄλης καταστάσεως εἰς τὸν Ταῦγετον καὶ μὲ τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν νὰ ἐπιτύχουν τὴν παῦσιν τοῦ ἀδελφοκτόνου πολέμου, ὑπογράφουν τὸ κείμενον τοῦ συμφώνου, ὅπερ, δολίως καὶ ὑπόλως τὸ ἐτοίμασαν οἱ κομμουνισταί. Τὸ κείμενον αὐτὸ δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν ὑπογραφὴν τὴν 25ην Αὐγούστου 1943 προσύμφωνον. Τὸ προσύμφωνον ἦτο μία ἀναγκαία συμφωνία, ἀλλὰ ἔντιμος, μὲ ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ διατήρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Ε.Σ. καὶ μὲ προϋποθέσεις περαιτέρω ἀναπτύξεώς του. Τὸ ὑπο

γραφέν σύμφωνον ἦτο τὸ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ἐπιβληθὲν διὰ νὰ ἐπιδιωχθῆ με ποικίλα μέσα ἢ διάλυσις τοῦ Ε.Σ. ὡς ἀναφέρομεν κατωτέρω. Σχετικῶς γράφει τὰ ἑξῆς ὁ στρατηγὸς Γιαννακόπουλος:

«... Τὴν 25ην Αὐγούστου συναντώμεθα εἰς τὸ ἐνδιάμεσον μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων. Συνετάξαμεν καὶ ὑπογράψαμεν ἕνα προσύμφωνον. Θὰ ἐλεγκροῦτο ὑπὸ τῆς προϊσταμένης ἀρχῆς τοῦ ΕΑΜ. Τὰ τμήματα θὰ παρέμεινον εἰς τὰς θέσεις των χωρὶς μετακινήσεις. Ἔτσι τοῦλάχιστον, ἀπεσοβεῖτο πρὸς τὸ παρὸν ὁ πόλεμος. Ὁ Φράγκου μετέβη ἀμέσως πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἀπὸ βορρᾶ ἐρχομένων διὰ νὰ κοινοποιήσῃ ὁ ἴδιος τὰ ἀποφασισθέντα, ὥστε νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἐμπλοκή...»

» Τὴν 27ην Αὐγούστου ὁ ἀνθ)γὸς Κόσσιβας με εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ ἱεροκήρυξ Καλαμῶν Πατὴρ Ἰωάννης γνωστός μοι προσωπικῶς καὶ οἰκογενειακῶς με ἀναμένει εἰς χωρίον Σιάμι μετ' ἄλλων ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ διὰ τὴν τελικὴν συνεννόησιν.

»... Δύο Δυρραχῶτες ὅταν ἤκουσαν ὅτι θὰ μετέβαινον εἰς τὸ Σιάμι μοῦ εἶπον: «Κύριε συν)ρχα με αὐτὸ ποῦ κάμνετε βάλετε τὸ κεφάλι σας μέσα εἰς τὸ στόμα τοῦ λύκου». Τοὺς ἀπήντησα: «Θὰ τὸ βάλω...». Ὁ Πατὴρ Ἰωάννης ἀγαπητὸν μας οἰκογενειακὸν πρόσωπον μοῦ λέγει ἰδιαιτέρως ὅτι ἔρχεται ἐκ μέρους ἐκπροσώπων τῶν σωματείων Καλαμῶν, τὰ ὁποῖα παρακαλοῦν νὰ συνεννοηθοῦμε διὰ νὰ παύσῃ ὁ μεταξύ μας πόλεμος. Ἡ διατύπωσις τῆς παρακλήσεώς των εἶχε γραφῆ εἰς ἕνα χαρτὶ πρόχειρον, σχεδὸν βρώμικον καὶ χωρὶς καμμίαν ὑπογραφή...»

»... Ὁ Ἀρίων* προσπαθεῖ με διαφόρους λεπτομερείας ἢ ἐπεξηγήσεις ἐπὶ τοῦ πρώτου συμφώνου νὰ μᾶς διαλύσῃ. Ἄρνούμαι. Ὁ Φράγκου ἐπιμβαίνει πρὸς συμβιβασμόν. Ὁ Πατὴρ Ἰωάννης συμπληρώνει εἰς ὅ,τι μπορεῖ διὰ νὰ μὴ φθάσωμεν εἰς νέαν ρῆξιν. Μετὰ τρίωρον καὶ πλέον συζητήσιν ἐπῆλθε συμφωνία καὶ ὑπεγράφη, τὸ τελικὸν σύμφωνον. Θὰ εἶναι ἥδη μεσονύκτιον. Ἐνας ἐκ τῶν κατοίκων πολὺ νέος τὴν ἡλικίαν προθυμοποιεῖται νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ εἰς τὸ κτῆμα του, ὀλίγον ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, διὰ λόγους ἀσφαλείας, «Αναχωροῦμεν. Οἱ κάτοικοι ἀνάστατοι μήπως καὶ μᾶς δολοφονήσουν. Εἰδοποιοῦν σχετικῶς τὸν Φράγκου ὁ ὁποῖος καλεῖ τὸν νέον αὐτὸν καὶ τὸν καθιστᾶ προσωπικῶς ὑπεύθυνον διὰ τὴν ζωὴν μας. Ἴσως ἐὰν δὲν ἐγένετο ἡ ἐπέμβασις αὕτη θὰ εἴχομεν ἐκεῖ τὴν τύχην τοῦ Ψαροῦ. Τὴν νύκτα ὁ νέος αὐτὸς μαζί με δύο τρεῖς ἄλλους μᾶς ἐφρουρεῖ μήπως μᾶς δολοφονήσουν...».

Σχετικῶς με τὸ προσύμφωνον γράφει τὰ ἑξῆς ὁ ἀν)ρχης Γ. Ταβερναράκης εἰς ἔκθεσίν του τῆς 8.3.1961.

«... Τὸ πρῶτον συμφωνητικὸν ἐπεβάλλετο διότι ὁ Ε.Σ. εἶχε περιοριστῆ εἰς Δυρράχιον χωρὶς ὀργανώσεις, χωρὶς πληροφοριοδότας καὶ κυκλωμένους. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἄφηναν συνδέσμους δι' ἀγορὰν τροφίμων. Παρὰ τὴν διάθεσιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ Σ.Μ.Α. νὰ ἐφοδιάσουν με ὄπλα τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., δὲν ἦτο δυνατόν, διότι δὲν ἦτο πεδῖον ρίψεως εἰς περιοχὴν ἐλεγχομένην ἀπὸ τὸν Ε.Σ. Ἔγινε συνεπῶς συνεννόησις μεταξύ συν)ρχου

Γιαννακοπούλου και συμμαχικῆς ἀποστολῆς νὰ γίνῃ μία συμφωνία καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς περιοχῆς Δυρραχίου οἱ κομμουνισταί, ὥστε νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία εἰς τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν νὰ συνεχίσῃ τὴν βοήθειαν διὰ ρίψεων εἰς τὸν Ε.Σ. Ὁ Ε.Σ. εἶχε 400 ἐνόπλους, αὐτόματα πολλά, βαρεῖα πολυβόλα καὶ πολλά πυρομαχικὰ μὲ καινούργιον ὄπλισμόν. Οἱ κομμουνισταί ἐγνώριζον τὸν ὄπλισμόν αὐτόν, εἶχον συναίσθησιν τῆς ἰδικῆς των ἀδυναμίας καὶ τῆς δυνάμεως πυρὸς τοῦ Ε.Σ. Ἡ ὀρεινὴ, ὅμως, θέσις τοῦ Δυρραχίου περιβαλλομένη γύρωθεν ἀπὸ ἄλλα βουνὰ κατελλημένα ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἐπέβαλεν ὡς μόνην λύσιν τὸ σύμφωνον, ἐφ' ὅσον εἶχε προηγηθῆ καὶ ὁ ἀφοπλισμός μας τῶν ὁμάδων Λαδᾶ, Πρεκετὲ κλπ. Οὕτω ἐδημιουργήθη ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς συμφωνίας. . . Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐπιτείνεται διότι ἦλθον ἀπὸ Στερεὰν Ἑλλάδα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Ὁρίωνα πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐν Πελοπόννησῳ κομμουνιστῶν καὶ ἐπίσης διότι τὸ Σ.Μ.Α. ἀπαιτοῦσε συμφωνίαν ὄχι μόνον διὰ τὸ Δυρράχιον ἀλλὰ καὶ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Εἰς πρώτην σύσκεψιν εἰς Δυρράχιον, λόγῳ τῆς ἄνω καταστάσεως ἔλαθον μέρος οἱ 1) συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος, 2) λοχαγὸς Νικολόπουλος, 3) ἕαρχος Βρεττάκος, 4) ὁ ταγ)ρχῆς Χάρικτον καὶ 5) ὁ ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης. Ἐμελετήθη ἐμπιστευτικῶς ἡ ἄνω κατάστασις καὶ ἀπεφασίσθη ἡ σύναψις συμφωνίας. Ἐμποροῦσαν βεβαίως νὰ γίνουν δύο - τρεῖς ἔξοδοι καὶ ἔγκαιρος δροᾶσις, ἀλλὰ δὲν ἀπεφασίσθη. Ἦρχισαν αἱ συζητήσεις εἰς Δυρράχιον καὶ ἐπετεύχθη πλήρης συμφωνία ἐξυπηρετοῦσα τὸν τεθέντα ἄνω σκοπὸν. Δὲν ὑπεγράφη, ὅμως, διότι ὁ Ὁρίων τοῦ ΕΛΑΣ προερχόμενος ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐζήτησε νὰ τὸν περιμένουν καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ ἐδήλωσαν ἐπιφύλαξιν διὰ τὴν τελικὴν ὑπογραφὴν των. Τὴν ἐπομένην ὁ Ὁρίων δὲν ἦλθεν εἰς Δυρράχιον νὰ συνεχίσῃ τὰς συζητήσεις εἰς τὸ ἴδιον περιβάλλον, ἀλλὰ ἐκάλεσεν τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ε.Σ. νὰ μεταβοῦν εἰς Νεοχώριον, ὅπου μετέβησαν μόνον ὁ συντ)ρχῆς Γιαννακόπουλος καὶ ὁ ἕαρχος Βρεττάκος. Ἐκεῖ δέ, ἐπροτάθη τὸ σχέδιον ἀπὸ τὸν ΚΚΕ καὶ ὑπεγράφη ὡς εἶχεν. Φρονῶ ὅτι ὑπεγράφη οὕτω διότι:

α) Ἐπροτάθη ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς ἀνταρτικῶν ὁμάδων Πελοποννήσου ὁ συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος καὶ ὡς τίμιος ἀξιωματικὸς ἐνόμισε ὅτι θὰ ἠμποροῦσε πραγματικὰ νὰ διοικῇ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ὡς ἐὰν ἦτο τακτικὸς στρατὸς. Ἐπλανήθη βεβαίως, διότι δὲν ἐγνώριζεν τὸ πνεῦμα καὶ τὰς πονηρίας τῶν κομμουνιστῶν.

β) Ἐκεῖ εὐρέθη μόνος του, τοῦ εἶπον οἱ κομμουνισταί ὅτι ἐὰν δὲν συμφωνήσετε ἔχομεν 2.000 νὰ σᾶς κτυπήσωμεν, ἦλθαν ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ θὰ σᾶς πνίξωμεν. . . Κατόπιν αὐτῶν ἐπηρεάσθη ὁ συντ)ρχῆς Γιαννακόπουλος, ἀφ' ἧς, ὑπόγραψε ἠθέλησε νὰ τηρήσῃ τὸν λόγον του. Ὅταν τὸν ἠρώτησα:

— Γιατὶ ὑπογράφεις μὲ τὸν Ὁρίωνα ἐφ' ὅσον ὠρισμένες ἐνέργειες εἶναι ἀντίθετες μὲ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἡ συμφωνία;

— Ἐγὼ ὑπέγραψα καὶ ἔδωσα τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, δὲν γίνομαι ἄτιμος! Δὲν ἠμποροῦν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀθετήσουν. . . ἀπήνησεν ὁ συν)ρχῆς Γιαν-

νακόπουλος. Μετά ἀνεγνώρισεν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον τῶν, τοὺς ἐγκατέλειπε καὶ ἀνεχώρησε ἀπὸ τὸ Δουράχιον.

26.— ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟΝ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ 28.8.1943

Τὸ ὑπογραφὲν σύμφωνον μεταξὺ τοῦ Ε.Σ. καὶ ΕΛΑΣ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σ Τ Μ Φ Ω Ν Ο Ν

Μεταξὺ ὀργανώσεων Ε.Σ. καὶ Ε.Λ.Α.Σ.

«Κάπου σήμερον τὴν 28ην Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1943, ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 18.00 οἱ ὑπογεγραμμένοι 1) ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ συνταγματάρχης Πεζικοῦ καὶ ΝΙΚΟΛΑΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ λοχαγός, ὡς ἐκπρόσωποι καὶ ἀρχηγοὶ τῆς ὀργανώσεως (Ε.Σ.) Ἐθνικὸς Στρατός. 2) ΩΡΙΩΝ, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ γεν. ἀρχηγείου Ε.Λ.Α.Σ. Πελοποννήσου 3) ΦΡΑΓΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ, νοτιανατολικῆς Πελοποννήσου ἐν ὄψει τῶν ἱστορικῶν ἀναγκῶν καὶ εὐθυνῶν πρὸς ἐνοποιήσιν τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἡμῶν κινήματος πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἀγῶνος, συνεφώνησαν καὶ συναπεδέχθησαν τὰ κάτωθι:

Ἄρθρον 1ον

α) Οἱ πρῶτοι τῶν συμβαλλομένων ἀποκηρύσσουν καὶ καταγγέλλουν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ εἰς τὸν συν)ορχὴν Παπαδόγκωναν Δ. ἀποδιδόμενον προδοτικὸν σύμφωνον μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ διοικητοῦ τοῦ 64ου Συντάγματος Πεζικοῦ ΝΤΟΡΙΟ ΝΤΟΜΕΝΙΚΟ, ὡς τελείως ἄσχετον μὲ αὐτοὺς καὶ ὡς ἀντιπροσωπεῦον μεγίστην ἐθνικὴν προδοσίαν, πρᾶγμα ὅπερ δι' ἐπιστολῆς τῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς γνωστοποιήσεώς του ἀπεκήρυξεν.

β) Ὅμοίως τὴν ὑπ' ἀριθ. 580 προκήρυξιν, διὰ τῆς ὁποίας γνωστοποιεῖται ὅτι ὁ Ε.Σ. συνιστᾶται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β', ὡς πρᾶξιν ἄγνωστον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας τῶν ἀρχῶν καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς συστάσεως τοῦ Ε.Σ.

Ἄρθρον 2ον

α) Διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν κατανομὴν τῶν εὐθυνῶν θὰ συγκροτηθῇ μικτὴ ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ Ε.Σ. ἣτις θὰ ἐξετάσῃ.

β) Τὰ εἰς τὴν βόρειον Τριφυλίαν λαβόντα χώραν αἱματηρὰ γεγονότα καὶ τὸν καταλογισμὸν τῆς εὐθύνης εἰς τὸν πραγματικὸν ἔχοντα ταύτην καὶ

γ) Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ 005856 πρωτοκόλλου, ἣν καὶ παραπέμπει εἰς εἰδικὸν δικαστήριον, συγκείμενον ἐξ ἀντιπροσώπου τῶν ὀργανώσεων Ε.Λ.Α.Σ. καὶ Ε.Σ. καὶ ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τιμίων εὐσυνειδήτων καὶ εὐνοπήτων.

ἄρθρον 3ον

α) Μεταξὺ τῶν ὁμάδων θὰ γίνῃ ἔλεγχος παρὰ τῆς εἰδικῆς ὡς ἄνω ἐπιτροπῆς καὶ θὰ πραγματοποιηθῇ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν, ἐκκαθάρισαις αὐτῶν ἀπό:

1. Ἄτομα εὐνοοῦντα τὰς ἀρχὰς κατοχῆς.

2. Ἀξιωματικούς, ὀπίτας ἀνήκοντας ἰδεολογικῶς εἰς τὴν ὀργάνωσιν Ε.Ο.Β. ἢ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην παρομοίαν ἐφ' ὅσον δὲν δηλώσουν δι' ὑπευθύνων δηλώσεων, ὅτι πρὸ τῆς ἐλευθέρως θελήσεως, τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν θὰ ἐπιδιώξουν ἀντιθέτως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν πραξικοπηματικὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Βασιλέως καὶ τὴν ἀσύμφωνον πρὸς τ' ἀνωτέρω λύσιν τοῦ πολιτειακοῦ καὶ πολιτικοῦ προβλήματος τῆς χώρας.

3. Ἄτομα εἰς βάρους τῶν ὁποίων ἐκκρεμοῦν ὑποθέσεις ἐμποδίζουσαι τὴν παραμονὴν των εἰς τὰς ὁμάδας, προδότας, ὑπευθύνους φόνων, κατασκόπους, ὑπευθύνους ληστειῶν καὶ συνεργάτας τῶν κατακτητῶν. Ἡ ἀπομάκρυνσις των ἐκ τῶν ὁμάδων καὶ ἡ ἐπιβολὴ ὅπου ἐνδείκνυται ἀντιστοίχων κυρώσεων.

ἄρθρον 4ον

α) Παρὰ τῶν πρώτων ὡς ἄνω συμβαλλομένων ἀναγνωρίζονται αἱ ὀργανώσεις Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. ὡς ὀργανώσεις ἀπελευθερωτικαὶ καὶ δηλοῦσιν ὅτι θὰ ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. πὺ εἶναι:

1. Ἄγων διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν.

2. Λύσις τοῦ ἐσωτερικοῦ Ἑλληνικοῦ προβλήματος διὰ τῆς ἐλευθέρως ἐκδηλώσεως τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ καταχύρωσις τοῦ καθεστώτος τούτου, ἐναντίον παντὸς ἀντιδραστικοῦ ἀντιστασιακοῦ στοιχείου.

β) Ἀναγνωρίζουν καὶ δηλοῦν ὡσαύτως ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε δρᾶσις τῶν ὀργανώσεων Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. ὑπῆρξαν ἀπολύτως ἐθνικαὶ καὶ ὁ κύριος συντελεστής τῆς προαγωγῆς καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἡμῶν κινήματος.

γ) Ἀναγνωρίζουν ἐπίσης καὶ τὰς διαφόρους οικονομικὰς διεκδικήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ἄρθρον 5ον

α) Παρὰ τῷ ἀρχηγίῳ τῶν ὁμάδων Ε.Σ. τοποθετεῖται ἀντιπρόσωπος τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. διὰ τὴν πληρεστέραν συνεργασίαν καὶ κατανόησιν, ὅπως ἀντιστοίχως δύναται τὸ Ε.Σ. νὰ τοποθετῇ τοιοῦτον παρὰ τὸν Ε.Λ.Α.Σ.

ἄρθρον 6ον

α) Τὸ Ε.Σ. δέχεται ὡς ἰδικούς του σκοποὺς τοὺς ὡς ἄνω διὰ τὸ Ε.Α.Μ.

— Ε.Λ.Α.Σ. αναφερομένους καὶ διατηρεῖ τὰς ἤδη ὑφισταμένας ομάδας του ὑπὸ τὸ γνωστὸν των ἔμβλημα.

ἄρθρον 7ον

α) Τοῦ λοιποῦ ἡ στρατολογία ἀνταρτῶν θὰ ἐνεργῆται μόνον διὰ τὸν Ε.Λ.Α.Σ. καὶ τῶν παραδεχομένων τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἀξιωματικῶν, αἱ δὲ συγκροτούμεναι Μονάδες θὰ φέρουν τὴν ὀνομασίαν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ θὰ δορῶν ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ πλαισίωσιν καὶ καθοδήγησιν.

ἄρθρον 8ον

α) Ἄπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς διατιθέμενα ἕλικα θὰ παραλαμβάνονται καὶ θὰ διατίθενται παρὰ τοῦ γεν. ἀρχηγείου, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε ἀναγκῶν.

ἄρθρον 9ον

α) Ἄμα τῇ ἐγκρίσει τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ δύναται νὰ γίνῃ μετὰ τάξις ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ. καὶ ἀντιστρόφως.

ἄρθρον 10ον

α) Πᾶσα κίνησις ἐκ μέρους οἰουδήποτε ἀξιωματικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἀντιθετος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς συμφωνίας ταύτης δὲν ἀναγνωρίζεται παρ' οὐδενὸς τῶν συμβαλλομένων καὶ χαρακτηρίζεται ὡς ἐμπόδιον εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος.

β) Ἡ ὀργάνωσις Ε.Σ. θὰ δέχεται εἰς τοὺς τοὺς κόλπους τῆς ἀξιωματικούς, οἵτινες θὰ παραδέχονται τοὺς ὅρους τῆς παρουσίας συμφωνίας καὶ οὐδέποτε θὰ θελήσουν νὰ τοὺς παραβοῦν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει δι' ἀμφοτέρους τοὺς συμβαλλομένους.

γ) Ἐκφράζεται ἡ πεποίθησις ὅτι ὑπὸ τὰς ἐπιτακτικὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας θὰ συντελεσθῇ ταχέως πλήρης συγχώνεσις τῶν ὀργανώσεων Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. καὶ Ε.Σ. ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ ἤδη ἀρξαμένου ἐθνικοῦ ἀγῶνος

δ) Ἐφ' ὅσον δὲν πραγματοποιηθῇ ἀπόλυτος συγχώνεσις μετὰ τὸ Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. ἡ ὀργάνωσις Ε.Σ. ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου ὅρου τοῦ ἄρθρου 4ου: Ἄγῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν, ν' αὐτοδιαλυθῇ καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς μέλη τῆς νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ 2ου ὅρου: «Ἀηλαδὴ ἐπικράτησις τοῦ καθεστῶτος τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ κατοχύρωσις τοῦ καθεστῶτος τούτου.

ε) Τὸ Ε.Σ. ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τροφοδοτῇ τὸν Ε.Λ.Α.Σ. μετὰ ἀξιωματικούς, ἐφ' ὅσον ἤθελε ζητηθῇ τοῦτο, οἵτινες μετὰ τὴν εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ. ἔνταξίν των θὰ ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς καὶ ὀργανικῶς εἰς τοῦτον.

Ἄρθρον 11ον

α) Τὰ μέλη ἀμοτέρων τῶν συμβαλλομένων ὀργανώσεων εἶναι ἐλεύθερα νὰ διακηρύττουν δημοσίᾳ τὰς ἀρχάς, πεποιθήσεις καὶ ἰδεολογικὰς κατευθύνσεις, ἀρκεῖ νὰ μὴν ἐκθέτουν πρόσωπα ἀνήκοντα εἰς μίαν τῶν συμβαλλομένων ὀργανώσεων.

β) Πᾶσα τοιαύτη παράβασις θὰ ἐκδικάζεται ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ὀριζομένης ἀπὸ κοινοῦ ἐν ἀναλογία ἀποφάσεις τῆς ὁποίας θὰ εἶναι ὑποχρεωτικά καὶ ἀπολύτως λελυμένα διὰ τοὺς ὡς ἄνω συμβαλλομένους.

Ἄρθρον 12ον

α) Διὰ τὴν ἐνιαίαν διεύθυνσιν καὶ ὀργάνωσιν τοῦ κινήματος καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν Πελοπόννησον συγκροτεῖται τριμελὲς γενικὸν ἀρχηγεῖον, ἀπὸ στρατιωτικόν, πολιτικόν καὶ καπετάνιον.

β) Ὡς στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ἀνωτέρου γενικοῦ στρατηγείου τοποθετεῖται ὁ συντ)ρχῆς Πεξικοῦ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ε.Σ. καὶ Ε.Λ.Α.Σ. Τὰ δύο ἕτερα μέλη θὰ ὀρισθῶν ἀπὸ τὸ ἤδη ὑπάρχον γενικὸν ἀρχηγεῖον Ε.Λ.Α.Σ. Πελοποννήσου.

γ) Διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ γενικοῦ ἀρχηγείου νὰ χρησιμοποιηθῶν ἀξιωματικοὶ ἀνήκοντες εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ. καὶ Ε.Σ.

δ) Μέχρι πλήρους συγχωνεύσεως τοῦ Ε.Σ. καὶ Ε.Λ.Α.Σ. τὸ γενικὸν ἀρχηγεῖον θὰ φέρῃ τὴν ὀνομασίαν: «Γενικὸν Ἀρχηγεῖον Σωμάτων Πελοποννήσου».

ε) Τὸ γενικὸν ἀρχηγεῖον σωμάτων Πελοποννήσου θὰ διατελῇ ὑπὸ τὰς ἀμέσους ἐντολάς τοῦ γενικοῦ στρατηγείου Ἑλλάδος.

στ) Παρὰ τῷ γενικῷ ἀρχηγεῖῳ σωμάτων Πελοποννήσου θὰ ὑπάρξῃ ἀξιωματικὸς τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι τοιοῦτος ἀξιωματικὸς σύνδεσμος τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς.

ζ) Αἱ λοπτομέρειαι διὰ τὴν λοιπὴν στρατιωτικὴν διάρθρωσιν τῶν δυνάμεων Πελοποννήσου θὰ ἀπασχολήσων τὸ γεν. ἀρχηγεῖον, ἅμα τῇ συγκροτήσει του.

η) Αἱ ὀμάδες Ε.Σ. εὐρισκόμεναι εἰς περιοχὴν, ἔνθα ἐδρεύει ἀνώτερον ἀρχηγεῖον Ε.Λ.Α.Σ. θὰ ὑπάγωνται στρατιωτικῶς ὑπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦτο.

Ἄρθρον 13ον

α) Ἐὰν τῇ ἐγκρίσει τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ καὶ πρὸς πλήρη κατανόησιν καὶ ἀπόδειξιν ἀμωβαίας συναγωνιστικῆς ἀδελφικότητος ὡς προπαρασκευαστικὸν στάδιον ὀλοκληροῦντος συγχώνουσιν τῶν συμβαλλομένων ὀργανώσεων, αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Α.Μ. καὶ αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. καὶ αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ., θὰ κινουῦνται, θὰ δροῦν καὶ θὰ διάγουν ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ

κοινήν διοίκησιν καὶ ἐπιμελητείαν

β) Πρὸς τοῦτο δέον ὅπως τὰ οὕτω πλαισιωμένα τμήματα ἐμφανισθοῦν εἰς δλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς νοτιοανατολικῆς Πελοποννήσου καὶ συγκεκρωμένως εἰς τὰς περιοχὰς Μεσσηνίας — Λακωνίας καὶ νοτίου Ἀρκαδίας.

Ἄρθρον 14ον

α) Τὸ παρὸν συμφωνητικὸν ἐγκρινόμενον παρὰ τῶν ἄνω συμβαλλομένων καὶ τῶν ἀντιστοίχων αὐτῶν ὀργανώσεων, κυρούμενον δὲ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ὡς ἄνω ριζομένων ὡς ἀντιπρόσωπον δέον ὅπως κοινοποιηθῆ.

1. Εἰς γενικὸν στρατηγεῖον Ἑλλάδος.
2. Εἰς τς συμμαχικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς.
3. Εἰς ἀξιωματικούς καὶ ὀπίτιας τῶν συμβαλλομένων ὁμάδων, νὰ δημοσιεύθῃ δὲ διὰ τῆς ἐφημερίδος «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΑΛΠΙΓΞ».

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

Διὰ τὸν Ε.Σ.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Συνταγματάρχης

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Λοχαγὸς

Διὰ τὸν Ε.Α.Μ. Ν.Α. Πελοποννήσου

ΦΡΑΓΚΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ

Διὰ τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Α.Α.Σ.

ΩΡΙΩΝ

Ἀναφέρομεν ἀνωτέρω λεπτομερῶς διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸν Ταῦγετον κατάστασιν κατὰ δεύτερον 15νθήμερον Αὐγούστου 1943, καθὼς καὶ διὰ τὸν προσύμφωνον διὰ νὰ φανῆ ἡ διαφορὰ τῶν κειμένων προσυμφώνου καὶ συμφώνου.

Ἡ διαφορὰ εἶναι κολοσιαία καὶ ἡ γενομένη ἀλλοίωσις, τῆς γενομένης συμφωνίας κατὰ τὴν 25ην Αὐγούστου, ἦτο τεραστία. Τὸ σύμφωνον δὲν συνετάγη ἐν ἰσοτιμίᾳ, ἦτο ἑτεροβαρὲς καὶ περιεῖχε ὄρους προσβλητικούς διὰ τὸν Ε.Σ. καταλήγοντας εἰς τὴν διάλυσίν του. Ἦτο ἀριστοτεχνικὸν εἰς τὴν ἀπατηλὴν προβολὴν ὄλων τῶν ἀπόψεων τῶν κομμουνιστῶν, ἀντιθέτων μὲ τὸ πραγματικὸν συμφέρον τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ μὲ ὅ,τι ἦτο ἀληθὲς καὶ ἀκριβές. Προφανῶς τὸ σύμφωνον ἦτο ἔτοιμον πρὸς ὑπογραφήν ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀσφαλῶς χειρότερον ἀπὸ ὅ,τι τελικῶς διαμορφωθὲν ὑπεγράφη. Ἄς σημειώσωμεν μερικὰς παρατη-

ρήσεις ἐπὶ τοῦ συμφώνου, ὄχι βεβαίως διὰ τὰ λάθωμεν θέσιν ἐπὶ τοῦ θέματος ἂν ἔπρεπε τὰ ὑπογραφή ἢ ὄχι ἀπὸ τὸν Ε.Σ. (διότι αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα), ἀλλὰ διὰ τὰ ὑπογραμμισθῆ ὁ βαθμὸς τῆς δολιότητος καὶ ἐξαπατήσεως τῶν κομμουνιστῶν χάριν τοῦ ἀντεθνικοῦ σκοποῦ των, τὰ διαλύσονται τὸν Ε.Σ. καὶ τὰ διαβάλλουν κάθε ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν:

1) Ἐν ἀρχῇ τοῦ συμφώνου ἡ ὀργάνωσις «Ἑλληνικὸς Στρατὸς» καταγράφεται ὡς Ἑθνικὸς Στρατὸς διὰ τὰ μὴ μείνη εἰς τὴν ψυχολογίαν καὶ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν τοῦ λαοῦ ὁ ἐπικρατήσας ὄρος «Ἑλληνικὸς Στρατὸς».

2) Εἰς τὸ ἄρθρον 1ον ἀποκηρύσσεται καὶ καταγγέλλεται τὸ ἀνύπαρκτον σύμφωνον Παπαδόγκνα — Ἰταλῶν ἀκριβῶς διὰ τὰ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀναγνωστῶν τὴν «προδοσίαν» ἐκ μέρους τῶν ἀξιοματικῶν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ», ἐνῶ λογικῶς δὲν ἦτο ἀπαραίτητος ἡ ἀναφορὰ «ἀποδιδόμενον προδοτικὸν σύμφωνον». Ἐπίσης εἰς τὸ ἴδιον ἄρθρον ἀποκηρύσσεται ἡ ἀνύπαρκτος ὑπ' ἀριθ. 580 προκήρυξις δι' ἧς ἐγνωστοποιεῖτο δῆθεν ἡ σύστασις τοῦ Ε.Σ. ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως, ἐνῶ τοιοῦτον δὲν ἐγένετο. Ἦτο, ὅμως, δολία ἡ τοιαύτη προσθήκη διὰ τὰ παρουσιάσονται εἰς τὸν κόσμον ὅτι μόνον λίγοι «Βασιλικοὶ» ἦσαν μὲ τὸν Ε.Σ. καὶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἦτο μὲ τὸ Ε.Α.Μ. Ἐνῶ ἀληθὲς ἦτο ὅτι εἰς τὸν Ε.Σ. ἦτο ὅλος ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνικὸς λαός, χωρὶς τὰ τὸν ἀπασχολοῦν πολιτικὰ καὶ πολιτειακὰ ζητήματα.

3) Εἰς τὸ ἄρθρον 2ον γίνεται λόγος περὶ ἀποκαστάσεως τῆς ἀληθείας καὶ καταλογισμοῦ εὐθύνης διὰ τὰ εἰς Τριφυλίαν γεγονότα κλπ. ἐνῶ ἦτο πασίγνωστον ὅτι οἱ τοῦ Ε.Α.Σ. κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπιτεθῆ καὶ δολοφονήσει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν, εἰς Βασιλικήν, εἰς Ἀλαγονίαν κλπ. Νὰ ἐγράφετο ἡ ἄφαισις τῶν ἐνόχων θὰ ἦτο μεγαλοφυχία ἢ σκοπιμότης, ἀλλὰ ὅτι ἐγράφη ἦτο ἀπατηλόν, καὶ ἀναιδές, διότι ἀνεγνωρίζοντο κατ' ἀρχὴν ἀμέτοχοι καὶ ἀθῶοι οἱ ἐπιτεθέντες συμβαλλόμενοι τοῦ Ε.Α.Σ. Δολίως ἐπίσης ἀναφέρεται πάλιν τὸ σύμφωνον Παπαδόγκνα — Ἰταλῶν μὲ τὴν φράσιν «τὴν ὑπόθεσιν τοῦ 005856 πρωτοκόλλου παραπέμπει εἰς εἰδικὸν δικαστήριον», ἐνῶ τὸ θέμα ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρθρον 1ον καὶ δὲν ἔπρεπε καὶ τὰ ἀναφεροθῆ. Ἡ ἐπανάληψις, ὅμως, ἦτο σκόπιμος διὰ τὰ παρουσιάσει τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Ε.Σ. ἀναγνωρίζοντας ἐκκρεμὲς τὸ θέμα, ὅποτε ἦτο ὑπόδικος πλέον καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. (συν)ορχης Γιαννακόπουλος καὶ τὸ Σ.Μ.Α. θὰ εἶχε ἐπίσημον ὑπογραφήν του διὰ τὰ βάλῃ κατὰ τοῦ Ε.Σ.

3) Τὸ ἄρθρον 3ον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνύπαρκτον ὀργάνωσιν Ε.Ο.Β. δηλ. ἐθνικὴν ὀργάνωσιν βασιλοφρόνων, ἀκριβῶς διὰ τὰ παρουσιάσει πάλιν ὅτι μόνον μερικοὶ βασιλόφρονες ἀποτελοῦν τὸν Ε.Σ. καὶ ἀσχολεῖται μὲ πολιτειακὰ θέματα οὐδέποτε τεθέντα ἀπὸ τὸν Ε.Σ., διότι τότε μόνον ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἔθνους μᾶς ἀπησχόλει. Ἀναφέρεται ἐπίσης διὰ ὑποθέσεις προδοτῶν, ὑπευθύνων φόνων κλπ. μελῶν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Μεγαλύτερα εἰρωνία πρὸς τὰ θέματα τῶν κομμουνιστῶν δὲν ἠμποροῦσε πράγματι τὰ ὑπάρξει.

4) Εἰς τὸ ἄρθρον 4ον ἀναγνωρίζονται αἱ προδοτικαὶ καὶ δολοφονικαὶ

ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ὡς ἐθνικαὶ ἀπελευθερωτικαὶ ὀργανώσεις. Ἦσαν πρόσφατοι οἱ ἀντεθνικαί, ἀντισιμμαχικαὶ καὶ δολοφονικαὶ ἐπιθέσεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν ἀόπλων πολιτῶν (μέχρι τότε...). Καί, ὅμως, ἐτόλμησαν οἱ κομμουνισταὶ νὰ ἀξιώσουν ὄχι μόνον διαγραφὴν τῶν μέχρι τότε ἀντεθνικῶν ἔργων των, ἀλλὰ καὶ ἀναγνώρισιν ὡς ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ θύματα των, τὸν Ἑλληνικὸν Ἐπαναστατικὸν Στρατόν, πού ἐξεπροσώπει τότε τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ εἶχε καταγράψει ἑκατοντάδες μέχρι τότε Ἑλληνας καὶ Ἑλληνίδας, θύματα τῶν δολοφονικῶν σφαιρῶν τῶν ἀντεθνικῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ.

Οἱ δολοφόνοι, ὅμως, καὶ προδότες εἶχαν ἀνάγκην μιᾶς ἐθνικῆς πιστοποιήσεως διὰ νὰ ἐξαπατήσουν καὶ ἄλλους μετὰ καὶ δυστυχῶς, ἔστω καὶ μὲ ἀπάτην ἢ πολυβόλα, τὸ ἐπέτυχον.

5) Εἰς τὸ ἄρθρον 5ον ὀρίζεται ὅτι τοποθετεῖται εἰς τὸν Ε.Σ. ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ, δηλ. πράκτωρ καὶ κατάσκοπός του, ὡς ἐάν ἐπρόκειτο περὶ πρεσβευτοῦ εἰς ἄλλην χώραν, μὲ καθαρῶς κατασκοπευτικὴν ἀποστολήν.

6) Εἰς τὸ ἄρθρον 6ον τοῦ Ε.Σ. δέχεται ὡς εἰδικούς του σκοπούς του τοὺς σκοπούς τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ!... Μεγαλύτερα ἄρνησις τῶν καθαρῶν ἐθνικῶν σκοπῶν τοῦ Ε.Σ. δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ.

7) Εἰς τὸ ἄρθρον 7ον ἀναγνωρίζεται ὅτι τοῦ λοιποῦ ἢ στρατολογία ἀνταρτῶν θὰ γίνεται μόνον ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ. Συνεπῶς ὁ Ε.Σ. δὲν θὰ ἐδικαιούτο νὰ ἀυξάνῃ οὔτε κατὰ ἓνα ἀντάρτην ἔστω καὶ ἂν ὁ κόσμος κατὰ χιλιάδες ἤθελε νὰ καταταγῇ εἰς τὸν Ε.Σ. Καὶ αὐτὸ ἐλέγετο ἐλευθερία καὶ πρόγραμμα ἀπελευθερώσεως τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων!

8) Εἰς τὸ ἄρθρον 9ον ὀρίζεται δυνητικὴ ἢ μετὰταξις ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Αὐτό, δέ, διὰ νὰ ὀργανωθῇ ἐπιμελῶς ἢ ἐγκατάλειψις, ἢ προδοσία καὶ ἢ διάλυσις τοῦ Ε.Σ.

9) Εἰς τὸ ἄρθρον 10ον ἐπιμελῶς προετοιμάζεται ἢ διαβολὴ καὶ ἢ ἐξαφάνισις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. τῶν ἐθνικῶς σκεπτομένων ἢ διάλυσις τοῦ Ε.Σ., καὶ ἢ ὑποχρεωτικὴ ὑπαγωγή των εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Μάλιστα ὑποχρεώνεται ὁ Ε.Σ. νὰ τροφοδοτῇ μὲ ἀξιωματικούς τὸν ΕΛΑΣ!!! Πράγματι δὲν ἤμποροῦσε νὰ πράξῃ περισσότερον κατηγορηματικὴ προγραφή τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ.

10) Εἰς τὸ ἄρθρον 12ον καθορίζεται διὰ τὴν ἐνιαίαν κατεύθυνσιν τοῦ ἀγῶνος «τριμελὲς γενικὸν ἀρχηγεῖον» μὲ στρατιωτικόν, πολιτικὸν καθοδηγητὴν καὶ καπετάνιον! Δηλαδή ὑπήγετο καὶ ὁ Ε.Σ. εἰς τὸ κομμουνιστικὸν σύστημα, ὅπου εἶναι εἰς ἓνα στρατιωτικὸν τμήμα ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς καὶ ὁ καπετάνιος πού διοικοῦν καὶ ὄχι ὁ στρατιωτικός. Κοινὸς στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς ὀρίζεται ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, ἐνῶ οἱ ἄλλοι δύο θὰ ἦσαν τοῦ ΕΛΑΣ, ὁπότε ἡ πλειοψηφία εἰς τὸ τριμελὲς θὰ ἀνῆκε εἰς τοὺς κομμουνιστάς! Ἐπίσης αἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. κατόπιν αὐτοῦ θὰ ὑποχρεοῦντο νὰ δεχθοῦν καθοδηγητὴν καὶ καπετάνιον καὶ νὰ ὑπάγονται στρατιωτι-

κῶς εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ!

11) Εἰς τὸ ἄρθρον 13 ἐπιτηδεῖως ὑποχρεώνονται καὶ τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. νὰ κινοῦνται καὶ νὰ διάγουν ὑπὸ κοινὴν διοίκησιν «πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συναδελφικότητος» καὶ νὰ περιέρχονται μαζί κάθε περιοχὴν τῆς νοτιοανατολικῆς Πελοποννήσου! Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου οἱ δολοφόνοι τοῦ λαοῦ μαζί μὲ τοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ Ε.Σ. θὰ ἦσαν ἰσότιμοι καὶ δὲν θὰ ἐτολμοῦσε κανεὶς πλέον ἀπὸ τὰ τόσα θύματά των νὰ διαμαρτυρηθῆ.

12) Τέλος εἰς τὸ ἄρθρον 14ον λαμβάνεται μέρος νὰ δημοσιευθῆ παντοῦ τὸ σύμφωνον, αὐτὸ, καθὼς καὶ εἰς τὸ Σ.Μ.Α!. Ἔτσι θὰ ἐπαρουσιάζοντο ὅτι εἶναι πειθαρχικοὶ οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, ὅτι οὐδόλως ἐπίεσαν μέχρι τότε καὶ ὅτι τοῦναντίον ἐνήργησαν ἐθνικῶς καὶ συμφώνως μὲ τὰς ὁδηγίας του! Ἐνῶ εἶναι γνωστὸν πόσα μέλη τοῦ Σ.Μ.Α. εἶχαν μέχρι τότε δολοφονήσει καὶ πόσους καὶ πόσους ἐθνικοὺς ἀγωνιστὰς εἶχαν δολοφονήσει εἰς τὰς γνωστὰς των μάχας κατὰ τῶν ἀνταρτίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

27.— ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ ΤΗΣ 28.8.1943

1. Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 27.8.1943. Ὁ συν)ορχης Γιαννακόπουλος μὲ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον ἐπιστρέφουν εἰς Δυρράχιον, ὅπου γίνεται συγκέντρωσις εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Δυρραχίου, ἀνακοίνωσις τοῦ συμφώνου εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ διασκέδασις, πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς συμφωνίας. Οἱ μὲν κομμουνισταὶ πανηγυρίζουν ὅλοι, διότι ἐπέτυχαν ὅ,τι ἐπεδίωκον, οἱ δὲ ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. πανηγυρίζουν ὅλοι ὅσοι ἐπίστεψαν ὅτι ἐγένεν μία θυσία χάριν τῆς Πατρίδος διὰ τὴν σταματήσῃ ἢ αἱματοχυσία... Μερικοὶ, ὅμως, ἐνῶ εὔχονται τὸ καλὸ ἀποτέλεσμα τῆς θυσίας αὐτῆς, δὲν πιστεύουν εἰς τὴν εὐλικρίνειαν τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἶναι ἀκόμη ἐπιφυλακτικοί.

2. Ὁ στρατηγὸς Γιαννακόπουλος γράφει σχετικῶς:

«...Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας (τῆς 29ης Αὐγούστου 1943), φθάσαμε εἰς Πολιανήν. Τὴν ἐπομένην (30ην Αὐγούστου) θὰ συνεχίζαμε τὴν πορείαν μας διὰ τὸ Δυρράχι... Ἐσπευσμένην εἰδοποίησις ἀπὸ τὸ Δυρράχι νὰ σπεύσωμεν ἐκεῖ διότι τὰ τμήματά μας Ε.Σ. καὶ ΕΛΑΣ, ἐντελῶς ἀντιμέτωπα, ἦσαν ἔτοιμα νὰ ἐμπλακοῦν. Ἐκκινοῦμεν ἀμέσως ἐγώ, ὁ Νικολόπουλος, ὁ Φράγκος καὶ δύο ἄλλοι... διὰ τὸ Δυρράχι. Ὁ ἕνας ἐκ τῶν ὀπαδῶν μας μοῦ ἔλεγεν ὅτι ὁ Ἄγγλος ταγ)ορχης Χάριζτον ἦτο εἰς τὸ μέσον τῶν δύο ἀντιπάλων καὶ προσεπάθει νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα. Ἐφθά-

σαμεν ἐγκαίρως. Ἡ σύρραξις ἀπετράπη. Ὁ Ἕλληνας ταγ)ρχης εἶναι κατενθουσιασμένος διὰ τὴν γενομένην τελικὴν συμφωνίαν. Τὴν ἐπομένην ἤλθεν ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ὁ ταγ)ρχης Βασ. Τσεκούρας ἐκ μέρους τῶν ἐκεῖ ἀξιωματικῶν διὰ νὰ ἐνημερωθῆ ἐπὶ τῆς καταστάσεως... Ἀποφασίζεται ἕνα κοινὸ τραπέζι ἢ μᾶλλον ἕνα κοινὸ φαγητὸ μὲ ἀρνιά εἰς τὴν σούβλαν, διὰ νὰ ἐορτάσωμεν τὸ γεγονός. Καὶ τὰ δύο μέρη ἔνοπλα, τὸ καθένα εἰς τὸν ἰδικόν του χῶρον καὶ μὲ ἀπόστασιν μεταξύ των 50 μέτρων περίπου. Τὸ τραγοῦδι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἔδινε καὶ ἔπαιρνε... Μετὰ τὸ φαγοπότι καὶ τὸ τραγοῦδι καὶ οἱ λόγοι. Τοὺς ὠμίλησα τρίτος κατὰ σειράν... Τὰ χειροκροτήματα καὶ αἱ ἐπευφημίαι εἶναι ἐνθουσιώδη. Δὲν εἶναι ψεύτικα, εἶναι εὐλικρινά... Τί κρίμα ὅλη αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ δυναμικότης νὰ μὴ ὀδηγηθῆ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ...».

3. Ὁ Ἰαρχος Βρεττάκος ἐπιδεικνύει πνεῦμα πειθαρχίας εἰς τὸν ἀρχηγόν του συν)ρχην Γιαννακόπουλον καὶ ἀποδέχεται τὸ συμφωνον, ἔχων συγχρόνως κάθε ἐπιφύλαξιν καὶ ἀμφιβολίαν διὰ τὴν εὐλικρινείαν τῶν κομμουνιστῶν. Σχετικῶς ἐκφράζονται αἱ ἀπόψεις του εἰς τὰ ἀνωτέρω καταχωρούμενα ἔγγραφα του μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου εἰς Ἀυρράχι καὶ εἰς τὴν ἀπὸ 29.8.1943 ἀναφορὰν του, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἀπὸ 31.8.1943 ἐπιστολὴν του:

«Ἐν Σ.Δ. 29.8.1943

Ἔγρα 24

Κύριε συνταγματάρχα

Ἡ μὲ ἀγωγιάτην διαταγὴ σας ἐλήφθη. Εἶναι ἀνάγκη νὰ λήθῃτε γνῶσιν τῆς ἐδῶ καταστάσεως, χαρακτηριζομένης ὡς λίαν ἐκρύθμου. Αὕτη ἀναφέρεται εἰς ἐνεργείας τμημάτων ΕΛΑΣ, ἀχαρακτηριστῶς. Ἐφοδιάζομεν τὸν (ὑ)γὸν Ρεντζέτην μὲ τὰ ἀναγκαῖα τεκμήρια, ἵνα σᾶς ἀναφέρῃ λεπτομερείας καὶ δυνηθῆτε, καίτοι μακρὰν τοῦ περιβάλλοντός μας, νὰ ζήσητε πρὸς στιγμὴν τὴν ἀγωνιώδη ἐδῶ κατάστασιν. Σᾶς ἀναφέρω ὑπευθύνως, ὅτι τὰ τμήματά μας ἔχουν πλήρως ἐκνευρισθῆ καὶ εἶναι ἐνδεχόμενον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ σαρώσουν διὰ μιᾶς ἐξορμήσεως τὰ τμήματα ΕΛΑΣ, τὰ ὁποῖα κατὰ τόσον ἄτιμον τρόπον ἐνεργοῦν ἐν προκειμένῳ. Θέλετε νὰ προλάβητε τὸ καινόν; Εὐδαιμονοῦντε νὰ προηγηθῆτε τῶν κυρίων Φράγκου

«Ἐπίσης οἱ ἀξιωματικοὶ ἀρνοῦνται, καὶ συμφωνῶ καὶ ἐγώ, νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των μάχης καὶ νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὸ σχολεῖον. Εἶναι εὐκόλον μετὰ τὴν ἀφίξίν σας νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ συγκέντρωσις των ἀνευ καθυστερήσεως, ἐφ' ὅσον λάβωσιν γνῶσιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ἐπελθούσης συμφωνίας καὶ ἐξασφαλισθῶσιν ἀπὸ μίαν φιλικὴν ἐπίθεσιν, ὑποβάλλω τὰ σέβη μου.

Βρεττάκος»

«Ἀυρράχι 31.8.1943 «Κ 131ς»

Ἀγαπητέ μου Πότη καὶ Λεωνίδα,

Εἶμαι καλά, μὲ μεγάλη μου λύπη ὑπέμεινα τὴ μέχρι σήμερα καταπιεστικὴν κατάστασιν καὶ διαρκῶς ὁ νοῦς μου εἶναι μαζί σας.

» Χάριν τῆς ἡσυχίας τοῦ κόσμου καὶ πρὸς ἐξυτηρέτησιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν μας ἤλθαμε μετὰ τῶν μέχρι χθὲς ἀντιπάλων μας εἰς συμφωνίαν. Ἐὰν φανῇ ὅτι ἐγένοντο ὑποχωρήσεις ἢ τιμὴ ἀνήκει εἰς αὐτὸν πὺρ τὰς κάμνει, διότι δὲν πρόκειται περὶ ἐμπορικῆς συμφωνίας, ἀλλὰ περὶ πράξεως ἱστορικῆς, ἀποσκοπούσης τὴν οἰκονομίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ αἵματος καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος.

» Πιθανὸν νὰ ἰδωθοῦμε συντόμως. Πολὺν τὸ ἐπιθυμῶ καὶ θὰ τὸ ἐπιδιώξω. Ἐὰν ἡ Ὀλγα ἔχει ἀνάγκη χρημάτων, νὰ τῆς δώσητε ἀπὸ μισθόν μου ἢ ἀπὸ δικὰ σας δανεικά, εἰδοποιήσατέ την ὅτι εἶμαι καλὰ καὶ στεῖλτε μου νέα της, καθὼς καὶ δικὰ σας. Θὰ ἔχετε συχνὰ εἰδήσεις μου καὶ περιοιμένω τὸ ἴδιο ἐκ μέρους σας. Εἰς ὅλους τοὺς καλοὺς φίλους, τοὺς ἀγνοῦς πατριῶτες, πὺρ ἐπίστευσαν εἰς τὸν ἀγῶνα μας, ἀδελφικοὺς χαιρετισμοὺς καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν μεγάλην ιδέαν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν ἀνοθεύτων.

Με φιλιὰ
Τηλέμαχος...»

Ὁ Ἰλαρχος Βρετανικός δικαιολογεῖ τὴν ὑποχώρησιν μὲ τὴν σκέψιν ὅτι ἔγινε «διὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἑλληνικοῦ αἵματος» καὶ ὡς «ἀφοσίωσις εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος».

Εἰς εἰσήγησιν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ ἀνθυπάρχου Σπύρου Μαυροειδῆ νὰ μὴ συμφωνήσῃ εἰς τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου, ὁ Βρετανικός τοῦ ἀπήντησε:

«Χρόνον θέλω νὰ κερδίσω:»

Μολοντί οἱ κομμουνισταὶ ὑπέγραψαν κάποιον σύμφωνον, πὺρ τὸσον τοὺς εὐνοοῦσε εἰς τὸν σκοπὸν τους, δὲν σταματοῦν. Ἐπιδιώκουν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. συν)ρχου Γιαννακοπούλου καὶ τὴν ἐπικράτησιν ἠρέμου ἀτμοσφαιρας διὰ νὰ ἐπιτύχουν ταχύτεραν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. Θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ε.Σ. πρὸ τῆς ἀνακωνώσεως τῆς συμφωνίας. Ἐνδιαφέρον πρὸς τοῦτο τὸ κάτωθι ἔγγραφο τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς πρὸς τὸν ΕΛΑΣ:

«Ἀγγλικὴ Ἀποστολὴ

Πρὸς τὸν ἀνθυπίαρχον Καραμούζην

ΕΛΑΣ

Μέχρι τῆς ἐπισήμου κοινοποιήσεως τῆς ὑπογραφείσης συμφωνίας μεταξὺ ΕΛΑΣ καὶ Ε.Σ. καὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Διοικητοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου εἰς τὴν θέσιν του μετὰ τῶν ὑπευθύνων ΕΑΜ—ΕΛΑΣ, παραμείνατε εἰς τὴν θέσιν, ἣν κατέχετε, ἀπαγορευομένης τῆς μετακινήσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Ἀγιον Νικήταν. Ἐὰν κινήθητε καὶ συγκρουσθῆτε οὕτω μὲ ὁμάδας Ε.Σ. ὀλόκληρος ἢ εὐθύνη θὰ σᾶς βαρύνῃ.

HENRY

29.8.43

Ὦρα 23

Ταγ)ρχης

Κατὰ τὴν γενομένην συγκέντρωσιν εἰς τὸ σχολεῖον τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Ε.Σ. (συν)ορχοῦ Γιαννακοπούλου, τοῦ ἱλάρχου Βρεττάκου, τοῦ λοχαγοῦ Νικολοπούλου, τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ Ὁρίωνος, Ι. Φράγκου κ.ἄ., τῶν Ἑγγύλων συνδέσμων, τοῦ ὑπολοχαγοῦ Γ. Ταβερναράκη κ.ἄ., οἱ ἐκτὸς εὐρισκόμενοι ἀξιωματικοὶ Σπύρος Μανροειδῆς, Ι. Λαδᾶς, Ἀλέκος Καραδημητρόπουλος, Κ. Μητρέλλης, Γρ. Μαντζουράνης, Εὐστάθιος Γιάνναρης, Ι. Τσαρούχης, Π. Κεφάλας, Π. Γαλιώτος κ.ἄ., διαισθανόμενοι τὴν ὀργανωμένην καὶ θεμελιωμένην δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν, ἔρριξαν τὴν ἰδέαν νὰ συλλάβουν τοὺς κομμουνιστὰς καὶ νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν. Ἐπεκράτησαν, ὅμως, ψυχραιμότεραι σκέψεις καὶ δὲν ἐπροχώρησαν.

Χαρακτηριστικόν, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τῆς ἀσφαλείας διὰ τὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ε.Σ. μέσα εἰς τὴν συνεργασίαν Ε.Σ.—ΕΛΑΣ εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς ὑπηρεσιακὸν σημεῖωμα τοῦ Γ' Γραφείου τοῦ Ε.Σ. τῆς 6.9.43 πρὸς τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ., ἵνα ὀρίσουν οἱ ὀμαδάρχαι τὸν ἄμεσον ὑπεύθυνον ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. μετὰ τὸν (συν)ορχὴν Γιαννακόπουλον:

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀπὸ τὸ ὑπογραφὲν σύμφωνον τῆς 28.8.43 ἐμφαίνονται τὰ κάτωθι:

1) Ἐκ τῆς παρ. XII ὁ μέχρι σήμερον ἀρχηγός μας (συν)ορχὴς κ. Γιαννακόπουλος Ἄθων, τοποθετεῖται εἰς Γενικὸν Ἀρχηγεῖον Πελοποννήσου ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῆς Ε.Σ., ὡς ἐκ τούτου γεννᾶται ζήτημα ὑπευθύνου ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ., παραμένοντος ἐγγὺς τῶν τμημάτων Ε.Σ., καθ' ὅσον τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον Πελοποννήσου θὰ μετακινήται σύμφωνα μετὰς παρουσιαζόμενας ἐκάστοτε τακτικὰς ἀνάγκας εἰς Πελοπόννησον.

2) Ἐκ τῆς παρ. VI: ὅτι εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. τοποθετεῖται ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀντιστρόφως, ὡς ἐκ τούτου, ἀνάγκη ὑπάρξεως ἀρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀντιστοίχου ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ.

3) Ἐκ τῆς παρ. V: ὁ Ε.Σ. διατηρεῖ τὰς ἤδη ὑφισταμένας ὀμάδας ὑπὸ τὸ ἔμβλημα Ε.Σ.

4) Ἐκ τῆς παρ. VII: Ἡ στρατολογία θὰ γίνεται ὑπὸ ΕΛΑΣ καὶ ἀξιωματικῶν, παραδεχομένων τὰς ἀρχὰς τοῦ συμφώνου μετὰ ἔμβλημα ΕΛΑΣ.

5) Ἐκ τῆς παρ. XII καὶ περὶ (8) καὶ XIV καὶ XV: ὅσον διὰ τὰς τακτικὰς ἀνάγκας καὶ μέχρι πλήρους συγχωνεύσεως εἰς τὸ μέλλον δύναται τὰ τμήματα νὰ ὀργανωθοῦν κατὰ συντάγματα ἢ ἄλλα συγκροτήματα, χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ ἔχη ἀντίθετον ἔννοιαν πρὸς τὰ πρῶτα ἄρθρα VI-V-XII.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρακαλῶ, ὅπως, δι' ὀπισθογράφου τοῦ παρόν-

τοz σημειώματος, δηλώσεως υπευθύνου, όρισθῆ ὁ ἀμέσως μετὰ τὸν κ. σ)χην Γιαννακόπουλον Ἄθαν. ἄμεσος υπεύθυνος ἀρχηγός τοῦ Ε.Σ., ὑπὸ πάντων τῶν ἀξ)κῶν τῶν τμημάτων σας ἐντὸς τῆς σήμερον καὶ τὸ ταχύτερον.

Ἐν ΣΔ τῆς 6 - 9 - 43.

Τὸ Γ' Γραφεῖον Ε.Σ.

Σάρης».

4. Ὁ ὑπολοχαγός Γ. Ταβερνάκης γράφει σχετικῶς τὰ ἐξῆς εἰς ἐκθεσίν του τῆς 20 - 2 - 1944:

«Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συμφωνίας μία ὁμάς 80 ἀνδρῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνην ἠνώθη μετὰ τὴν ὁμάδα ΕΛΑΣ τοῦ Ἀναστασοπούλου. Ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ συνηνώθησαν μετὰ τὰς ὁμάδας Ε.Σ. Δυρραχίου. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἠκολούθησε τὸν Ὁρίωνα πρὸς Καλάβρυτα διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν. Ἐγκαταλειφθεὶς, ὅμως, εἰς τι χωρίον μακρὰν τῶν Καλαβρύτων, ἐπέστρεψε μετὰ 15 ἡμέρας εἰς Δυρράχιον. Τὴν ἐπομένην ἐγκατέλειψε διὰ παντὸς τὸ ἀνταρτικόν, ἀντικατασταθεὶς ἀπὸ τὸν Ἰαροχον Βρεττάκον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέστρεψε καὶ ὁ λοχαγός Κοτσώνης ἀπὸ τὴν Ἀλαγονίαν, ἀναφέρει ὅτι διελύθη τὸ τμημα του... Τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν Ἰαροχον Βρεττάκον ἐτάχθησαν παρὰ τὴν στενωπὸν Δερβένι. Περίπου ἓνα μῆνα ἀργότερον ἀπὸ τὴν ὑπογραφήν τῆς συμφωνίας, ὁ Γ. Φράγκος, ἐπισκεφθεὶς τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸ Δερβένι, εἰς σχετικὴν ὁμιλίαν του πρὸς αὐτά, ἄφησε νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι ὄφειλον νὰ θέσωσι πλέον ἐπὶ τοῦ πληκίου των τὸ σῆμα ΕΛΑΣ. Τοῦτο ἐπέφερεν ἀναστάωσιν εἰς τοὺς ἀξ)ωματικούς καὶ ἀντάρτας τοῦ Ε.Σ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁμάδες τινὲς τοῦ ΕΛΑΣ ἐκ Πάρωνος ἐκινήθησαν πρὸς Ταῦγετον καὶ αἱ πληροφοροφαί ἔφερον ὅτι προωρίζοντο διὰ τὴν βιαίαν διάλυσιν καὶ ἀφοπλισμὸν τοῦ Ε.Σ. εἰς Δερβένι. Πολλὰ ἄλλα γεγονότα ἐπειθον ἀπολύτως περὶ τούτου».

5. — Ὁ ὀπλαρχηγός λοχαγός Γ. Περιβολιώτης γράφει εἰς τὴν ἐκθεσίν του τοῦ ἔτους 1944:

«... Πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ Συμφώνου συνεκροτήθησαν τὰ κάτωθι μικτὰ τμήματα:

α) 9ον Σ.Π. τῶν δύο τάγματων μετὰ ἔδραν τὸ Νεοχώριον. Τὰ τάγματα τοῦ συν)τος τούτου ἀπετελοῦντο ἀπὸ ὁμάδας τοῦ Ε.Σ. καὶ ὁμάδας τοῦ ΕΛΑΣ. Διοικητῆς τοῦ συν)τος ὠρίσθη ὁ ἀντ)ρχης τοῦ ΕΛΑΣ Καρατσαφῆρης, μετὰ πολιτικὸν ἐπίτροπον τὸν Παναγιωτόπουλον. Διοικητῆς τοῦ πρώτου τάγματος, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἐκ δύο λόχων τοῦ Ε.Σ. καὶ ἑνὸς λόχου τοῦ ΕΛΑΣ, ὠρίσθη ὁ λοχαγός Νικολόπουλος Στ., μετὰ ἔδραν τὸ Ἄκοβον καὶ πολιτικὸν ἐπίτροπον τὸν Πουῦλον. Εἰς τὸ μικτὸν τάγμα ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Σταῦρον Νικολόπουλον ἐνετάχθησαν 5 ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τοὺς ἀνθ)γούς Ἀλέξανδρον Καραδημητρόπουλον, Γ. Μπασακίδην, Νικ. Μέλλιον, Λημ. Κυριακουλάκον, Βασίλειον Πρεκετὲν καὶ ἔφ. ἀνθ)γὸν πεζ. Σπῦρον Μαυροειδῆν. Διοικητῆς δευτέρου τάγματος, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἀπὸ ἓνα λό-

χον τοῦ Ε.Σ. καὶ δύο τοῦ ΕΛΑΣ, ὠρίσθη ὁ λοχαγὸς Κοτσώνης Γ. μὲ ἔδραν τὰ Πηγάδια.

β) Τὸ 9ον Σ. Π. Τριφυλίας μὲ διοικητὴν τὸν ἀνάπυρον ἀντ)ρχην πυρ)κοῦ Παπαδόπουλον ἀπὸ Ἄετον Τριφυλίας.

γ) Τὸ 8ον Σ. Π. ἐπὶ τοῦ Πάρωνος μὲ διοικητὴν τὸν ταγ)ρχην Δεμέστιχαν Παν. ἐκ Λακωνίας.

Ἡ διάταξις αὐτὴ παρέμεινε μέχρι τῆς 26 Σ)θρίου, ὅτε ἐπέστρεψεν ἐκ Καλαβρυτῶν ὁ ἡγάρχος Βρεττάκος μετὰ τοῦ συντ)ρχου Γιαννακοπούλου. Κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ συντ)ρχου Γιαννακοπούλου διάστημα, κατεβλήθησαν ἀπεγνωσμένα προσπάθειαι ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ νὰ διαλυθῇ τελείως ὁ Ε.Σ. καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Παρὰ τὰς προσπαθείας τῶν αὐτῶν δὲν κατώρθωσαν ἀπολύτως τίποτε. Ἐν τῷ μεταξὺ, κατόπιν πίεσεως ἐπὶ τοῦ λόχου τοῦ Ε.Σ. τοῦ 2ου τάγματος Κοτσώνη, οὗτος αὐτοδιελύθη καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ τοῦ τάγματος καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἐκ τοῦ συγκροτήματος τοῦ Δυρραχίου. Εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω καλῶς ὅτι μεταξὺ συντ)ρχου Γιαννακοπούλου — Βρεττάκου καὶ Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς ἀπεφασίσθη ἡ διάρρηξις τοῦ Συμφώνου καὶ ἡ ἀποχώρησις τοῦ Ε.Σ. ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης καὶ τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. νὰ ἐγκαταλείψουν αἰφνιδίως τοὺς χώρους τῶν καὶ ὑπὸ τὸν ἡγάρχον Βρεττάκον, ἀναλαβόντα τὴν διοίκησιν τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ 27-8-43, νὰ κινηθοῦν πρὸς Κορινθίαν καὶ Ἡλείαν, ἵνα ἐνωθοῦν μετὰ τῶν ὁμάδων Καραχάλιου Χρ. καὶ Βαζαίου».

6.--- Ὁ ὀπλαρχηγὸς ἡγάρχος Σκάλκος γράφει τὰ ἐξῆς:

«...Τὸ Σύμφωνον ἐπροξένησεν ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὸ Σύμφωνον ἀπέκτησαν δυνάμεις καὶ ἤρχισαν φανερὰ τὴν δίωξιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Τὸ Σύμφωνον ὑπεχρέωσε τοὺς ἀξ)κοὺς νὰ ἐντάσσωνται εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ ὅσοι δὲν ἐδέχοντο, ἐδολοφονοῦντο μὲ κατάλληλα τεχνάσματα».

Ἴδού δὲ τί ἔπαθεν ὁ ἴδιος ὁ ἡγάρχος Σκάλκος, ὅπως ἐβεβαιώθημεν:

«Ἰσχυρίζομενοι οἱ κομμουνισταὶ ὅτι ἐφαρμόζουν τὸ «Σύμφωνον», πηγαίνουν εἰς τὸν ἡγάρχον Σκάλκον καὶ τοῦ ζητοῦν μὲ τὴν ὁμάδα του νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς Ἀρεοπόλεως.

«Μὰ πῶς θὰ κτυπήσετε τὴν Ἀρεόπολιν; Θὰ σκοτωθοῦν οἱ κρατούμενοι, θὰ σκοτωθῇ ὁ κόσμος, θὰ ἀναστατώσετε τὴν περιοχὴν χωρὶς λόγον», τοὺς ἀπήντησεν ὁ Σκάλκος.

«Ἐμεῖς ἔχομε ἐντολὴν νὰ κτυπήσωμεν τὴν Ἀρεόπολιν, ἔστω καὶ ἂν ἔλθῃ μεγάλη αἵματοχυσία», ἐπιμένον οἱ κομμουνισταὶ.

«Ἐμμεθα ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, διότι θὰ γίνῃ ἄσκοπος θυσία μας...», ἀπήντησεν ὁ Σκάλκος.

Εὐτυχῶς ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Σκάλκου ἐματαίωσε τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἀρεοπόλεως. Σὲ λίγες μέρες ἔρχονται πάλιν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τοῦ ζητοῦν συνεργασίαν εἰς ἐπιχειρήσιν κατὰ τοῦ Γυθείου καὶ τοῦ δηλώνουν:

«Ἄν δὲν λάβετε μέρος, θὰ διαλυθοῦν αἱ ὀμάδες σας, διότι, κατὰ τὸ Σύμφωνον, ὅσοι δὲν συμμορφώνονται, ὑπόκεινται εἰς διάλυσιν».

Ὁ σκοπὸς πλέον τῶν κομμουνιστῶν ἦτο ἀπροκάλυπτος. Ἐὰν δὲν λήγαινε μαζί των, θὰ τὸν κατήγγειλον ὡς «προδότην» καὶ θὰ τὸν ἐκτελοῦσαν, ἂν πῆγαινε, δέ, εἶχαν σκοπὸν νὰ τὸν ἐκτελέσουν καὶ νὰ διαδώσουν ὅτι «ἔπεσε ἡρωϊκῶς μαχόμενος ὁ Σκάλκος κατὰ τῶν Γερμανῶν. . .» Ἐνας ἀντίρ-
της του τοῦ εἶπε:

«Φυλάξου! γιατί θὰ σὲ κτυπήσουν!»

«Κάνουν συμβούλια νὰ σὲ σκοτώσουν», τοῦ εἶπεν ἕνας ἄλλος ἐθνικισ-
τιῆς Καρατζαφέρης ἀπὸ τὸ Σκαμνάκι.

Ἐπῆγε εἰς θέσιν «Καρυόπολις» περιφερείας Γυθείου, συνητητήθη μαζί των καὶ ἐβεβαιώθη πλήρως διὰ τὰ σχέδιά των. Κατώρθωσε νὰ διαφύγη, νὰ σωθῆ ἀπὸ ἐνέδρες των καὶ νὰ φθάσῃ εἰς Πύρριχον. Ἐπεκοινώνησε μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικoὺς καὶ τοὺς ἐνημέρωσε διὰ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν καὶ πολλοὶ ἐσώθησαν. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν καὶ διέλυσαν τὰ τμήματα Ταβουλάρη καὶ Βεντίκου. Τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν εἰς τὸ ὕψωμα «Σαγκιά» μαζί μὲ τὸν πολιτικὸν καθοδηγητὴν «Κλέαρχον», ὅστις ἀπεδείχθη μετὰ ὅτι ἦτο Βούλγαρος, καὶ τὸν εἰδοποίησαν νὰ πάῃ ἐκεῖ. Δὲν ἐπῆγε ὅμως. Ὁ ἕαρχος Σκάλκος μὲ τοὺς ἀνθυπασπιστὴν Μπαρομπούνην, ἰατρὸν Βεντίκου, Λαμπρινάκον καὶ Γρηγορακάκην ἔμειναν εἰς περιοχὴν Πυρρίχου μέχρι τῆς 15.10.43, ματαίως ἀναμένοντες ρίψεις ἢ ἀπόδασιν. Μετὰ ὁ ἕαρχος Σκάλκος, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ἀθανασάκος», μεταμφιεσθεὶς, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας. Μετὰ τριήμερον οἱ κομμουνισταὶ, πληροφορηθέντες τὴν διαφυγὴν του, ἐδολοφόνησαν τὴν 18.10.43 τοὺς ἀδελφοὺς του Ἀθανάσιον Σκάλκον καὶ Γεώργιον Σκάλκον, τὰ ἐξαδέλφια του Πέτρον Σκάλκον καὶ τὸν λοχίαν Πέτρον Μαριόλην, ἐλήστεψαν τὸ σπίτι του καὶ μετὰ τὸ ἔκαψαν.»

7. — Ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπήλιος Βανικιώτης γράφει σχετικῶς:

«. . . Ἐγινε γνωστὸν ὅτι μερικοὶ ἀντετάχθησαν εἰς τὸ Σύμφωνον. Οἱ κομμουνισταὶ, μετὰ τὸ Σύμφωνον, ἐνεργοῦν δολίως πρὸς ἐπικίνδυνον τοποθέτησιν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. πλησίον τοῦ ΕΛΑΣ, διὰ νὰ ἐπιτύχουν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ ὀμάδος τοῦ Ε.Σ. 45 ἀνδρῶν τοῦ λοχαγοῦ Κοτσώνη καὶ τοὺς ἀφοπλίζουν κατὰ ὄραν συσσιτίου των, ἐνῶ ἄλλοι εἶχαν κυκλωθῆ καὶ περιορισθῆ. . .».

8. — Ὁ ὄπλαρχηγὸς ἀνθυπομοίραρχος Ι. Τσαρούχης εἶχε τοποθετηθῆ μὲ τοὺς ἀντάρτες του εἰς θέσιν μεταξὺ Πολιανῆς Ἀκόβου. Εἶχε γίνεαι πλέον γνωστὴ ἡ ὑποουλος τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν νὰ διαλύσουν τὸν Ε.Σ.

Ένας αντίρτης του τον πληροφορεῖ, ὅτι εἰς μίαν συνάντησιν μεῖ εκπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ ἕνας κομμουνιστῆς θὰ τον ἐδολοφονοῦσε «κατὰ λάθος», ἐνῶ θὰ καθάριζε τὸ πιστόλι του. Ἀποφασίζει πλέον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν Ταῦγετον, ἀνακοινῶν τὴν ἀπόφασίν του εἰς τοὺς ἄνδρες του καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Ἀθήνα.

9. — Ὁ ὀπλαρχηγὸς λοχαγὸς Ὀδ. Ζαμποῦρος γράφει σχετικῶς τὰ ἑξῆς :

«... Ἴδου τί ἔπραξε τὸ ΕΑΜ μετὰ τὸ Σύμφωνον. Μὲ κάθε τρόπο προσπαθεῖ νὰ διασπάσῃ τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εἰς ὀμάδας μικράς, ἃς νὰ ἐντάξῃ μὲ τοιαύτας τοῦ ΕΛΑΣ πενταπλασίας δυνάμεως. Ὁ Ε.Σ. ἀντιτίθεται εἰς τὴν διάσπασιν ταύτην, ὁ συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος, ὅμως, πιστεύει εἰς τὴν τήρησιν τοῦ Συμφώνου καὶ δέχεται τοῦτο... Μία ὀμάς ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Κοτσώνην ἀφωπλίσθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μετὰ παρέλευσιν 20ημέρου. Ἡ δευτέρα ὀμάς τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Φύτιον Παπαδόπουλον ὁμοίως ἀφωπλίσθη, διότι ἠρνήθη νὰ ἐπιτεθῆ ἔναντιόν τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Κουρταοῦσι Μεσσηνίας, οἱ ὅποιοι δὲν παρεδέχθησαν τὸ Σύμφωνον καὶ δὲν ἠνείχοντο στὸ χωριὸ τους τὸ ΕΑΜ. Ἀπήτησαν ἀπὸ τὸν Παπαδόπουλον μετὰ τὸ τμήμα του, 30 ἄνδρες τοῦ Ε.Σ., νὰ ἐπιτεθῆ ἔναντιόν τοῦ ὡς ἄνω χωρίου, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι 100 % ἦσαν μέλη τοῦ Ε.Σ. Καὶ ἄλλαι ὀμάδες διετάχθησαν νὰ ἀποχωρισθοῦν, πλὴν ὅμως ἠρνήθησαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι 220 ἀντίρτες τοῦ Ε.Σ. παρέμειναν συνηνωμένοι καὶ πάντοτε ἐπαγρυπνοῦντες ἐπὶ τῶν κινήσεων τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπειδὴ δὲν ἦτο εὐκόλος ἢ διὰ τῆς βίας διάλυσις τῶν ἀνωτέρω, προσεπάθησαν νὰ ἐπιτύχουν τοῦτο διὰ τῆς πείνης. Κατὰ τὸ Σύμφωνον, τὴν ἐπιμελητείαν εἶχε τὸ ΕΑΜ. Τροφίμα ἀπὸ τὰς ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς τῶν κατοίκων τῶν χωρίων ὑπῆρχον ἄφθονα καὶ ποικίλα, ταῦτα, ὅμως, μόνον διὰ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ. Εἰς τὰ τοῦ Ε.Σ. διὰ 5 ἡμέρας ἐστάλησαν 10 μελιτζάνες δι' ἕκαστον ἄνδρα καὶ 5 δράμια λάδι ἡμερησίως. Ἄρτος μόνον διὰ δύο ἡμέρας καὶ χωρὶς τσιγάρα. Ἄς σημειωθῆ, ὅτι ἐκτὸς τῶν συνεισφορῶν τῶν κατοίκων, οἱ Ἄγγλοι διέθετον 10.000 ἡμερησίως δι' ἕκαστον ἀντίρτην. Ὁ Ε.Σ. πρότερον μόνον μετὰ αὐτὰς συνετηρεῖτο, τώρα, ὅμως, ὅλα τὰ χρήματα τὰ ἐλάμβανε ἢ ἐπιμελητεία τοῦ ΕΛΑΣ! Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς διαμαρτυρίας μας διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην ἦτο ἡ συνήθις: «Ἀνεύθυνοι ἔκαναν τοῦτο καὶ θὰ τιμωρηθοῦν». Ἀντὶ τιμωρίας τῶν ὑπευθύνων τὴν δευτέραν πενθημερίαν ἐστάλησαν καὶ πάλιν μελιτζάνες καὶ διὰ ποικιλίαν μερικὰς ὀκάδες πατάτες χωρὶς ἔλαιον...»

»Ὁ συν)ρχῆς Γιαννακόπουλος καὶ ὁ Βρεττάκος ἐκ τοῦ Ε.Σ., καθὼς καὶ ὁ Ἀρίων καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ ΕΛΑΣ, ἀνεχώρησαν περὶ τὰς ἀρχὰς Σεβρίου πρὸς Καλάβρυτα πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἄγγλου συν)ρχου Στῆβενς. Καθ' ὁδὸν ὁ Ἀρίων ἐγκατέλειπε τοὺς ἀνωτέρω... Οὗτος, ὅμως, μετὰ ὀμάδα τοῦ ΕΛΑΣ μετέβη καὶ ἐπετέθη αἰφνιδιαστικῶς ἔναντιόν ἐθνικιστικῆς

ομάδος ανταρτών υπό τὸν ἀνθ)γὸν Μοντούσην πλησίον τοῦ Αἰγίου. . .

»Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος καὶ Βρεττάκος, ἀναμένοντες ἐπὶ ἑπτα-
ἡμερον τὸν Ἀρίωνα κλπ. ἐπὶ ματαίῳ, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν ἄπρα-
κτοι εἰς Δυρράχιον, διότι ἠννόησαν ὅτι κάποιο παιγνίδι τοὺς ἔπαιζαν καὶ
δὲν ἐπρόκειτο ποτὲ νὰ συναντήσουν τὸ «Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον Πελ)σου».

»Κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν εἰς τὰ χωρία τῆς κεντρικῆς Πελοποννή-
σου παρουσιάζοντο εἰς τὸν Γιαννακόπουλον διάφοροι ὑπεύθυνοι τοῦ ΕΑΜ
πατριῶτες, ὅμως, καὶ τοῦ ἔλεγον:

«Κύριε συνταγματάρχα, ἐμεῖς ὅλοι σὲ σᾶς στηρίζαμε τὰς ἐλπίδας μας,
διατί κάνατε τέτοιο Σίμφωνο μ' αὐτοὺς τοὺς κακούργους; Ἀπὸ σᾶς περι-
μέναμε νὰ μᾶς ἐλευθερώσετε ἀπὸ τὴν πρωτάκουστον τυραννίαν τοῦ ΕΑΜ.
Τώρα τί θὰ γίνωμεν;»

Τὴν 15ην Σ)θρίου 1943 Ἰ. Φράγκου ἐκάλεσε τοὺς διοικητὰς τῶν ὁ-
μάδων τοῦ Ε.Σ. (ὁ Γιαννακόπουλος ἀπουσίαζεν εἰσέτι) καὶ μὲ διάφορα ἐπι-
χειρήματα ζητοῦσε τὴν διάλυσίν μας:

«... Τὸ ΕΑΜ ἐπιζορατεῖ παντοῦ. Οἱ Γερμανοὶ ἀναχωροῦν ἐκ Πελο-
ποννήσου. . . Ἔχετε ὑποχρέωσιν νὰ ἔλθετε κοντὰ στὸν λαό, κοντὰ στὸ
ΕΑΜ. Σᾶς δίδετε ἡ εὐκαιρία αὐτή, τὴν ὁποίαν, ἐὰν δὲν δεχθῆτε, θὰ θεω-
ρηθῆτε ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ καὶ θὰ ὑποστῆτε τὰς συνετείας», δηλαδὴ μὲ λίγα
λόγια μᾶς ἔλεγε: «ἢ θὰ γίνετε κομμουνισταὶ ἢ θὰ σᾶς σφάζωμε ὅλους».

»Αναφέραμε πάντα τὰ ἀνωτέρω εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον
καθὼς καὶ τὴν ἀπόφασίν μας, ὅτι αἰφνιδιαστικῶς θὰ ἀναχωρήσωμεν ἐκ τῆς
περιοχῆς Δυραχίου πρὸς κεντρικὴν Πελ)σον, διότι οἱ κομμουνισταὶ εἰς
Δυρράχιον συνεκέντρωσαν μεγάλην δύναμιν, μὲ σκοπὸν νὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν,
ἐπειδὴ καλῶς ἐγνώριζον, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀσπασθῶμεν τὸν κομμου-
νισμόν. Ἐπὶ πλέον ζητήσαμε νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ διὰ ρίψεων, ὥστε νὰ αὐξήσω-
μεν τὰς δυνάμεις μας, ὅπερ καὶ μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ζητήσῃ ἐκ τῆς Μ.Α.
Τὴν ἐπομένην ὁ συντ)ρχης Γιαννακόπουλος ἐπέστρεψεν ἐκ Καλαβρύτων
χωρὶς νὰ συναντηθῆ μὲ τὸ Ἀγγλικὸν Στρατηγεῖον. Εἰς τοῦτον ἀνεκοινώ-
σαμεν τὴν ἀπόφασίν μας, ἣν παρεδέχθη. Λόγω τοῦ ὅτι, ὅμως, ἐκ τῆς ἡλι-
κίας του, δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην, ἀνεχώρη-
σεν ἀμέσως διὰ Καλιάμας, παραδώσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Ἰλαρχον Βρετ-
τάκον».

10. — Κατὰ τὴν πορείαν πρὸς Βόρειον Πελοπόννησον δι' ἀνακάλυ-
ψιν «τοῦ Ἀρχηγείου Πελοποννήσου», τὸ κλιμάκιον τοῦ Ε.Σ. ἀτετελεῖτο
ἀπὸ τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον, τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον, τὸν λοχαγὸν
Ἰδουσσέα Ζαμποῦρον καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Μιχαὴλ Δραγουμάνον. Ἰδοὺ τί
γράφει σχετικῶς ὁ ἀντ)ρχης Μιχαὴλ Δραγουμάνος:

«... Ἐκινήθημεν μετὰ τοῦ «Ὁρίωνος» διὰ τὴν περιοχὴν Καλαβρύ-
των, εἰς ἣν θὰ ἦρχετο καὶ τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ. Διεσχίσαμεν ὀλόκλη-
ρον τὴν ὄρεινὴν Πελοπόννησον καὶ κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν μετὰ δε-
καήμερον ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Καλιφώνιον Καλαβρύτων. Ὁ «Ὁρίων»,

ἐγκαταλείψας τοὺς ὑπολοίπους εἰς Καλιφώνιον, ἀνεχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΑΣ διὰ «νὰ ρυθμίση τελικῶς τὰς λεπτομερείας καὶ τὸν τόπον συναντήσεως». Αἱ ἡμέραι, ὅμως, παρήρχοντο καὶ οὐδεμία εἰδησις ἢ πληροφορία περὶ τοῦ Ὁρίωνος ἐλάμβανεν ὁ συν(ο)ρχης Γιαννακόπουλος. Βεβαιώνονται, πλέον, ὅλοι ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πλεκτάνης καὶ ἀπάτης καὶ δὲν θὰ διέφευγον τὴν ἐκτέλεσιν. Ὑπὸ τοῦ συν(ο)ρχου Γιαννακοπούλου ἀπεστάλην εἰς Ἀράχωβαν Αἰγίου πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΑΣ καὶ συνεννοηθῶ διὰ τὸν χρόνον συναντήσεως. Εἰς χωρίον Κερέτζη ἀντελήφθη ὅτι ὁ ΕΛΑΣ μᾶς ἐξαπατοῦσε καὶ ὅτι ὅλη ἡ βραδύτης καὶ ἡ σιγὴ τοῦ «Ὁρίωνος» ἦσαν σκόπιμοι καὶ ἀπέβλεπον εἰς ὑπούλους καὶ σκοτεινοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΛΑΣ. Κατῶρθωσα μέσῳ ἑνὸς ἐθνικοφρόνου πολίτου τῆς Κερέτζης νὰ ἀποστείλω σύνδεσμον εἰς τὸν συν(ο)ρχην Γιαννακόπουλον μὲ σχετικὰς πληροφορίας. Ὁ συν(ο)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ διέταξε νὰ συνεχίσω τὴν κίνησίν μου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς μου. Ἐφθασα εἰς Ἀράχωβαν Αἰγίου, ὅπου εὗρισκετο τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ἀντισμήναρχος Μίχος μοῦ εἶπε: «Τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ εἶναι ἀτησχολημένον μὲ τὴν παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν καὶ δὲν δύναται νὰ μετακινηθῇ, ἀλλ' ἀναμένει τὸν συν(ο)ρχην Γιαννακόπουλον εἰς Ἀράχωβαν». Ἐνας Καπετὰν-Λύρας μοῦ εἶπε: «Γιὰ νὰ ἡσυχάσουμε μὲ σᾶς μόνο μία νύκτα Ἀγίου Βαρθολομαίου θὰ ἡσυχάση τὰ πράγματα. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἂν ἀπὸ τὰ 8.000.000 Ἕλληνες μείνωμε 800.000, φθάνει νὰ εἶναι οἱ 800.000 κομμουνισταί!!». Μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ μεταβῶ πρὸς συνάντησιν Γιαννακοπούλου νὰ τὸν ὀδηγήσω εἰς Ἀράχωβαν, ἐπέτυχα νὰ μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἀναχωρήσω ἀπὸ Ἀράχωβαν. Ὁ ἐκεῖ Ἀγγλος σύνδεσμος μοῦ ἔδωσε ἐμπιστευτικὸν φάκελλον διὰ νὰ τὸν προωθῆσω εἰς τὸν σύνδεσμον Δυρραχίου. Εἰς Καλλιφώνιον Καλαβρυτῶν εὗρηκα εἰς ἓνα εἰρηνοδίχην Κανελλόπουλον σημείωμα τοῦ Βρεττάκου, ὅπου ἔγραφε:

«Ἐγὼ φεύγω διὰ Ταῦγετον. Ἔλα εἰς Ταῦγετον. Βρεττάκος».

»Κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν ἔφθασα εἰς Λυρράχιον. Ὁ Βρεττάκος μὲ τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. εἶχεν ἀναχωρήσει πρὸς Γορτυνίαν. Οἱ κομμουνισταί ἀπέστειλον ἀμέσως περίπολον πρὸς σύλληψίν μου. Παρέδωσα τὸν ἐμπιστευτικὸν φάκελλον εἰς τὸν Ἀγγλον σύνδεσμον, ὅστις μοῦ εἶπε: «Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ παράσχω καμμίαν βοήθειαν, κάνε τὸ σταυρὸ σου ὅπως τὸν κάνω καὶ ἐγώ...» Ὁ ὑπ' ἡγὸς Κεφάλας μοῦ συνέστησε νὰ φύγω τὴν ἰδίαν νύκτα διὰ Καλαμάταν, διότι διέτρεχα σοβαρώτατον κίνδυνον ἐκτελέσεως, πρὸς τοῦτο μοῦ ἔδωσε καὶ συνοδοὺς δύο Δυρραχιώτες, τὸν Στάθην Σταθόπουλον καὶ Ἡλίαν Μάσην, ἐφοδιασμένους μὲ ἄδειαν τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀνεχωρήσαμεν τὴν νύκτα καὶ ἐφθάσαμεν εἰς μίαν γέφυραν ἔξω τοῦ Δυρραχίου, ὅπου ὁ σκοπὸς τοῦ ΕΛΑΣ μᾶς εἶπε:

«Ἄλτ! Τρία μέτρα μακρὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον!»

Καὶ ἀτευθυνόμενος εἰς ἐμὲ μοῦ εἶπε:

«Εἶσαι κρατούμενος! Μὲ τίς ὀμάδες τοῦ Βρεττάκου ἔχομεν πόλεμον! Ἀλλὰ ἐσὺ δὲν εἶσαι ὁ Δραγουμάνος ποὺ σὲ εἶχα ἀνθ' ἡγὸν εἰς τὴν Βόρειον

Ἕπειρον; Κύριε ἀνθυπολοχαγέ, δὲν μὲ γνωρίζετε; Ἦμουν στρατιώτης σας, ὁ γεμιστής τοῦ 3ου πυροβολοῦ. Θυμοῦμαι τίς ταλαιπωρίες πού περάσαμε μαζί, τὰ χιόνια καί τίς φροντίδες πού δείχνατε γιά μᾶς. Μᾶς λένε ὅτι οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ δὲν πολέμησαν, ἐγὼ τοὺς λέγω: «Ὅχι! Ὑπέφεραν περισσότερον ἀπὸ μᾶς». Τώρα φύγε, νὰ μὴ σὲ πιάσουν οἱ ἄλλοι· ἐὰν τυχὸν σᾶς πιάσουν, μὴν πῆτε ὅτι περάσατε ἀπὸ τὴν γέφυρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ βουνό!» Καί ὅταν τὸν ρώτησα διατί εἶναι εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὅπου εἶναι κομμουνισταί, μοῦ ἀπήντησε:

«Μπλέξαμε, κύριε ἀνθυπολοχαγέ, καί δὲν μπορούμε τώρα νὰ ξεμπλέξουμε, εἶναι ἀργά...».

Κατόπιν κοπιώδους πορείας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Καλαμάτα, ὅπου συνήντησα τὸν λοχαγὸν Ζαμποῦρον καί προσπαθήσαμε νὰ ἀναχωρήσωμε διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν μαζί καί μὲ 10 τεχνικούς ὑπαξιωματικούς τῆς ἀεροπορίας. Εὐρέθη καί τὸ βενζινόπλοιο καί ὁ τολμηρὸς κυβερνήτης του, ἀλλὰ τὸ ἔμαθαν οἱ κομμουνισταὶ καί ἐκινήθησαν νὰ μᾶς συλλάβουν. Ἐπῆραν μόνον τὸ βενζινόπλοιο καί ἐματαιώσαν τὴν ἀναχώρησιν καί τῶν 10 ὑπαξιωματικῶν τῆς ἀεροπορίας. Ὁ ἀνθ)γὸς Μιχ. Δραγουμάνος κατώρθωσε νὰ ἀναχωρήσῃ σὲ λίγες ἡμέρες δι' Ἀθήνας καί ἐκεῖθεν διὰ Μέσσην Ἀνατολὴν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

11. — Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συμφώνου ἐζητήθη νὰ σταλῆ ἀντιπροσωπεῖα ἀπὸ ὅλες τίς ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς Πολιανὴν πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ γεγονότος. Ὁ ὀπλαρχηγὸς ἀνθυπίαρχος Σπ. Μαυροειδῆς δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν καί δὲν ἔστειλεν ἀντιπροσωπεῖαν ἀπὸ τὴν ὀμάδα του. Ἀπέσυρε τὰ τμήματά του ἀπὸ τὴν θέσιν Λεφτίνι, ὅπου ἦτο ἐγκατεστημένος, πηγαίνει εἰς Δυρράχιον καί ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον τροφοδοσίαν τῶν ἀνδρῶν του, ὅστις τοῦ ἠρνήθη. Ἀποφασίζει πλέον νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Δυρράχιον, διότι ἐθεώρησεν ἀδύνατον καί ἐπικίνδυνον τὴν συνεργασίαν του μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Ἄς παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν του. Ἀναχωρεῖ μὲ τὴν ὀμάδα του εἰς Χοιράδες Ἀρκαδίας, ὅπου φιλοξενεῖται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραυματίου τῆς μάχης Ἀλαγωνίας ὀπλαρχηγοῦ Βασιλείου Χριστογιαννοπούλου. Ἀπὸ Χοιράδες φθάνει εἰς Ἄνω Μέλπειαν. Μόλις ἐπρόφθασε καί ἔσωσε ἀπὸ βεβαίαν ἐπιτέλεισιν τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Ἀναστάσιον Τζουμάνην, ἀπὸ Κοπανάκι, μαχητὴν τῆς μάχης Περιβολίων (Γαρδίτης) τῆς 6.8.43. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν εἶχαν δεμένον εἰς ἓνα πλάτανον καί ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Μόλις ἔφθασε ἡ ὀμάς Μαυροειδῆ, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ κομμουνισταὶ καί ἐσώθη τότε ὁ Τζουμάνης (διότι ἀργότερα, μετὰ ἓνα ἔτος, τὸν ἐδολοφόνησαν εἰς Καλαμάταν). Μαζί μὲ τὴν ὀμάδα Μαυροειδῆ, εἶναι καί ὁ ὀπλαρχηγὸς Κώστας Καφίρης, ὁ Παπα-Χρόνης Καραχάλιος, ὁ Γ. Ἀλεξόπουλος, ὁ Δῆμος Καφίρης, ὁ ἀνθ)γὸς Κανέλλος Γαλάνης ἀπὸ τὸ Καλονερό, ὁ Γ. Μαυροειδῆς, ὁ ἐπιλοχίας Παν. Μαυροειδῆς κ.ἄ. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν πάρει ἐντολήν νὰ ἐξεντώσουν τὴν ὀμάδα Μαυροειδῆ, ἐὰν δὲν ἐπιτύχουν τὴν «προσχώρησιν» τῆς

εις τὸν ΕΛΑΣ. Τοὺς ἔχουν πλέον κυκλώσει καὶ προσπαθοῦν νὰ τοὺς πείσουν νὰ «προσχωρήσουν». Πρὸς ἐξαπάτησίν των, δέ, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἐμπιστοσύνης των, τοὺς ἔδωσαν καὶ δύο ἰταλικά πολυβόλα. Ἡ αἰφνιδιαστικὴ πλέον ἐπίθεσις ἐναντίον των εἰς κρίσιμον στιγμὴν «φιλικῆς ἀτμοσφαιράρας» θὰ εἶχεν ἐπιτυχίαν κατὰ τὸ σχέδιόν των.

Ἐκεῖ εἰς Ἄνω Μέλπειαν ἔφθασε ὁ μόνιμος ἐπιλοχίας Μαγκλάρας, ἀπεσταλμένος τοῦ ἡλαρχοῦ Βρεττάκου καὶ τοῦ εἶπε:

— Καπετάνιε, ὁ Βρεττάκος ἔφυγε, πηγαίνει πρὸς Βυτίνα, νὰ πᾶς νὰ συναντηθῆτε νὰ κάνετε ἓνα τμήμα.

— Λέγε εἰς τὸν κ. ἡλαρχο, ἀπήντησε ὁ Μαυροειδῆς, ὅτι εἶναι ἀργὰ πλέον εἶμαι κυκλωμένος.

Ἄπὸ Ἄνω Μέλπειαν ἔφθασε εἰς Κούβελα. Ἐκεῖ μένει ὑπὸ τὸν ἐπιλοχίαν Π. Μαυροειδῆν ἡ ὁμάς του καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸν Θαλῆν Μαυροειδῆν πηγαίνει εἰς Αὐλῶνα. Τὸν κυκλώνουν πάλιν οἱ κομμουνισταὶ καὶ πηγαίνουν εἰς Σιτοχώριον ὅπου ὁ κομμουνιστὴς Χρ. Ἀντωνόπουλος καὶ τοῦ ζητοῦν νὰ δηλώσῃ ὅτι συμφωνεῖ. Ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πῆτερ ἐζήτησε νὰ πᾶ ὁ Σπ. Μαυροειδῆς-μὲ τὴν ὁμάδα του πλησίον του ὡς ὁμάς Ἀσφαλείας του, ὅπως ἦτο μέχρι τῆς 6-8-43.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀροῦνται καὶ γίνεται πλέον ὅ,τι θέλουν, διότι δὲν ὑπάρχει ἡ ἀντίροπος δύναμις τοῦ Ε.Σ. Ὁ Σπ. Μαυροειδῆς μὲ τὸν Θαλῆν Μαυροειδῆν ἐπιστρέφει εἰς Κούβελα. Ἐκεῖ ὁ Ἀριστείδης Γεωργακόπουλος τοῦ παρουσιάζει, ἓνα σημεῖωμα - πρόγραμμα ἐπιχειρήσεων τοῦ ΕΛΑΣ ὅπου ἔλεγε, μεταξὺ ἄλλων, νὰ κυκλωθῇ ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ, νὰ μὴ πειράξουν τὴν ὁμάδα του, ἀλλὰ νὰ ἀπομονώσουν τὸν Σπῦρον Μαυροειδῆν καὶ νὰ τὸν ἐκτελέσουν ἐπὶ τόπου. Εἶχεν ἐπέλθει ἡ διάσπασις τοῦ Συμφώνου ἀπὸ τὸν ἡλαρχον Βρεττάκον καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐπανήρχισαν τὰς ἐπιθέσεις των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ Μαυροειδῆς μὲ τὴν ὁμάδα του ἀπὸ Κούβελα φθάνει εἰς Ἄνω Μέλπειαν (Γαράτζα) ὅπου φιλοξενεῖται πάλιν εἰς τὸ σπίτι τοῦ Παπα - Γαλανοπούλου. Ἀργότερα πληρώνει μὲ μαρτύρια καὶ μὲ τὴν ζωὴν του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ὁ Παπᾶς δι' αὐτὴν τὴν φιλοξενείαν.

Ὁ Μαυροειδῆς ἀναγκάζεται πλέον νὰ διαλύσῃ τὴν ὁμάδα του καὶ λέγει εἰς τὸν ἐπιλοχίαν Π. Μαυροειδῆν ὅτι ἀναχωρεῖ διὰ Καλαμάτα ὅπου καὶ νὰ φέρῃ τὴν ὁμάδα. Ἀφίνει τὰ ρούχα του, φορεῖ πολιτικὰ ρούχα καὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες Ἀναστάσιον Τζουμάνην, Παναγιώτην Γυφτόπουλον καὶ ἄλλους δύο διὰ μέσου Ἀγίου Φλώρου ἔφθασε εἰς Καλαμάταν. Ἐκεῖ συναντᾷ τὸν ταγματάρχην Παν. Στούπαν:

— Σπῦρο νὰ συνεχίσουμε τὸν ἀγῶνα, νὰ πᾶμε στὴν Μάλη, τοῦ ἐπρότεινε ὁ Στούπας.

— Δὲν μᾶς σηκώνει τὸ κλίμα τώρα κ. Ταγματάρχα, ἀπήντησε ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς.

Ὁ Ταγματάρχης Στούπας ἔφυγε καὶ συνέχισε τὴν δρᾶσιν του εἰς Μάλην διότι, ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον μὲ τὸ γνωστὸ τέλος τῶν ἀνταρτῶν

τῆς Μάλης καὶ τὴν Μάχην τῆς Λεύκης τῆς 11.10.1943, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Οἱ κομμουνισταὶ σοφίζονται ἄλλο σχέδιον διὰ νὰ συλλάβουν τὸν Σπ. Μαυροειδῆν. Στέλλουν μέσῳ Κυπαρισσίας εἰς Καλαμάταν τὸν Ἀγγελῆ Στρατικόπουλον μαζί με τοὺς ἐθνικιστὰς Ζαφείρην Ζαφειρόπουλον καὶ Ρήγαν Ρηγόπουλον καὶ τοῦ προτείνουν νὰ πάη εἰς Κυπαρισσίαν καὶ δὲν θὰ τὸν πειράξουν. Μαζί με τὸν Ἀγγελῆ Στρατικόπουλον ἦτο εἰς Καλαμάταν καὶ ὁ κομμουνιστὴς ἰατρός Π. Κανελλόπουλος καὶ οἱ ἐθνικισταὶ Καλαμάτας πληροφοροηθέντες διὰ αὐτοὺς ἠθέλησαν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Ὁ Σπ. Μαυροειδῆς μαζί με τὸν Ἀναστάσιον Τζουμάνην καταστρώνουν σχέδιον καὶ ἐπέτυχαν νὰ σωθοῦν, νὰ ἀναχωρήσουν καὶ νὰ φθάσουν σῶοι εἰς τὴν Κυπαρισσίαν.

Μόλις ἔφυγαν οἱ δύο αὐτοὶ κομμουνισταὶ ὁ Σπ. Μαυροειδῆς γύριζε στὸ Ξενοδοχεῖον ᾿Υπνου «Ψώνη», ὅπου ἔμενε. Διερχόμενος τὴν γέφυραν πρὸς τὸ Ξενοδοχεῖον, μία φωνὴ τοῦ συνοδοῦ του Ἀναστασίου Τζουμάνη τὸν ἔσωσε:

— Σπύρο σκῦψε!

Μόλις γλύτωσε ἀπὸ μία σφαῖρα ἐνὸς κομμουνιστοῦ, ποὺ εἶχε κρυφτεῖ με τὴν ἐντολὴν νὰ τὸν ἐκτελέσει. Αὐτὸς ἔσωζε πρὶν κομμουνιστὰς, διότι τέλος πάντων ἦσαν ἄνθρωποι καὶ Ἕλληνες καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ πεθάνουν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, οὔτε εὐγνωμοσύνην εἶχαν, οὔτε ἀνθρωπισμόν, οὔτε ἐλληνισμόν καὶ συνέχιζαν τὸ ἔργον των.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπιστρέφουν ἀπὸ Ἀσπρόχωμα εἰς Καλαμάτα καὶ ἐνῶ πῆγαινε εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ Ψώνη, εὐρίσκεται κυκλωμένος ἀπὸ 20—30 ἐνόπλους κομμουνιστὰς εἰς τίς γύρω γωνίες. Μόλις πρόλαβε καὶ ἐμπῆκε στὸ Ξενοδοχεῖον. Ἀρχίζει ἡ ἐπίθεσις τῶν δολοφόνων. Ὁ Σπύρος Μαυροειδῆς εἶναι μέσα στὸ ξενοδοχεῖον μετὰ τὸν Ἀναστάσιον Τζουμάνην. Μόνοι καὶ οἱ δύο ἀμύνονται μετὰ τὰ πιστόλια τους. Οἱ πυροβολισμοί, ὁ κρότος, ἡ μάχη, ἀκούονται στίς γύρω συνοικίες. Εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀνθ)γοῦ Θεοφάνους ἦσαν ὁ ἀνθ)γὸς . . . . . Θεοφάνους, ἡ ἀδελφὴ του, ὁ ἀνθ)γὸς Δημήτριος Τότσης, ὁ ἀνθ)γὸς Εὐάγγελος Κοσμόπουλος. Εἰς ἄλλο σπίτι ἦσαν ὁ ἀνθ)γὸς Ἀλέκος Καραδημητρόπουλος κ.ἄ. Ὅλοι μόλις ἄκουσαν τὴν μάχην στὸ Ξενοδοχεῖον τοῦ Ψώνη, ἐνόησαν ὅτι ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, σπεύδουν ὅλοι πρὸς ἐνίσχυσιν. Ἡ μάχη διαρκεῖ τρεῖς ὥρες μέχρι τῆς 8 μ.μ. Μετὰ τὴν ἄφιξιν αὐτῶν τῶν ἐνισχύσεων οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρισαν. Ὁ ἀμυνόμενος εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον, μαζί με τοὺς Μαυροειδῆν καὶ Τζουμάνην, Γιάννης Μανωλόπουλος πολέμησεν γενναίως καὶ εἶχε τὴν ἔμπνευσιν νὰ κρατήσῃ αἰχμάλωτον ἕνα ἔνοικον τοῦ Ξενοδοχείου κομμουνιστὴν ἀπὸ τὰ Ἀρφαρά. Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ κομμουνισταὶ πηγαίνουν εἰς τὰ σπίτια τῶν ἀξιωματικῶν Θεοφάνους, Περωτῆ κ.ἄ. καὶ παίρνουν τίς γυναῖκες των καὶ τὰ παιδιά των ὡς ὀμήρους. Ὅταν, ὅμως, ἔμαθαν τὴν σύλληψιν τοῦ κομμουνιστοῦ ἀπὸ τὰ Ἀρφαρά, μέσῳ τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας, ἐδέχθησαν καὶ ἔγινε ἀνταλλαγὴ καὶ ἔτσι ἐσώθησαν αἱ οἰκογένειαι τῶν ἀξιωματικῶν.

Ὁ Σπύρος Μαυροειδῆς κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας. Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς

του, τοὺς μετέφεραν ἀπὸ στρατόπεδον εἰς στρατόπεδον, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, καὶ τὸν Δ)βριον 1944 ἐδολοφόνησαν τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. καὶ πατέρα του Γεώργιον Μαυροειδῆν.

28. - ΔΟΛΙΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

1.— Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω, οἱ κομμουνισταί, εὐθὺς μετὰ τὸ Σύμφωνον ποὺ ὑπέγραψαν, ἐφαρμόζουσι τὸ γενικώτερον σχέδιον ταχύτερας διαλύσεως τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Ταῦτέτου. Εἰσηγοῦνται καὶ ἐπιτυγχάνουσι, ὥστε οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ε.Σ. συν)ρχης Γιαννακόπουλος καὶ ὁ ἴαρχος Βρεττάκος μαζί με τοὺς ἀνθ)γόν Μιχ. Δραγουμάνον καὶ τὸν ἔφ. ἀνθ)γόν Δημήτριον Κυριακούλακον, νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ Ἄρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς βόρειον Πελοπόννησον πρὸς συνάντησιν τοῦ «Ἄρχηγείου Πελοποννήσου». Στέλλουσι δυνάμεις τῶν νὰ κυκλώσουσι καὶ διαλύσουσι τὴν ὁμάδα τοῦ ἀνθυπιδάρχου Σπ. Μαυροειδῆ, κατευθυνομένην πρὸς Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν. Ὅρίζουσι ἄλλην θέσιν, μακρὰν τοῦ Δυρραχίου, εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ Ε.Σ. λοχαγοῦ Κοτσώνη τὴν ὁποίαν περικυκλώνουσι καὶ τὴν ἀφοπλίζουσι. Ἐχόντες τὴν ἐπιμελητείαν αὐτοί, πλέον, δὲν στέλλουσι τροφίμα εἰς τὶς ὁμάδας τοῦ Ε.Σ. εἰμὴ 5—6 μελιτζάνες κάθε 5θήμερον. Στέλλουσι ἄλλους νὰ δολοφονήσουσι τὸν ὁμαδάρχην Ι. Τσαρούχην, ὅστις ἀναγκάζεται πλέον νὰ διαλύσῃ τὴν ὁμάδα του καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἀξιῶνουσι νὰ ἐνταχθοῦν ἀξ)κοὶ τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ νὰ ἀλλάξουσι τὸ σῆμα τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τὰ πηλίκιά των. Ἄλλους ἀπειλοῦσι καὶ ἄλλους στὰ χωρία ξυλοκοποῦσι μετὰ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι διαφωνοῦσι μετὰ τὸ «Σύμφωνον»...

2.— Ἡ τακτικὴ των, ὅμως, νὰ ἐπιτύχουσι ἀπομόνωσιν τῶν ὁμάδων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. διὰ νὰ τοὺς ἐξοντώσουσι εὐκολώτερον, ἀποκαλύπτεται πλήρως εἰς μίαν ἀξιῶσίν των νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως διὰ Πάρωννα ὁ ὄπλαρχηγὸς Γρ. Μαντζουράνης, ἵνα δῆθεν ἀνασυστήσῃ πάλιν ἐκεῖ τὴν ὁμάδα του, «ὡς καταγόμενος καὶ γνωρίζων καλλίτερα τὴν περιφέρειαν αὐτήν». Εἰς τὸν Πάρωννα, ὅμως, δὲν εἶναι πλέον οὔτε ἡ ἀποστολὴ Χάρικτον—Ταβερναράκη, οὔτε ἄλλη ἀνταρτικὴ ὁμάς τοῦ Ε.Σ. ἀλλὰ μόνον κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ μετάβασις συνεπῶς ἐκεῖ τοῦ Μαντζουράνη, ἐν μέσῳ τῶν κομμουνιστῶν, θὰ ἦτο δρόμος πρὸς τὴν δολοφονίαν, παρὰ τὰ «Σύμφωνα». Ἄρνεϊται νὰ ἀναχωρήσῃ. Οἱ κομμουνισταὶ μηχανεύονται ἄλλον τρόπον νὰ ἐξοντώσουσι τὸν Μαντζουράνην. Τοῦ ἀπαγγέλλουσι κατηγορίαν, ὅτι ἦτο συνεργάτης τοῦ ἐκτελεσθέντος «προδότου γεσταμπίτου "Καράκουλα" ταγματάρχου Πέτρου Μαρινάκου» καὶ τὸν καλοῦσι νὰ δικασθῇ ἐνώπιον τοῦ «Λαϊκοῦ Δικαστηρίου» εἰς τὸν Πάρωννα. Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ δολοφονηθέντος ὑπο

τῶν κομμουνιστῶν ἀγωνιστοῦ ταγματάρχου Π. Μαρινάκου, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον:

Ἐτίθετο, λοιπόν, εἰς τὸ δίλημμα ἢ νὰ ἀρνηθῆ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην, ὁπότε θὰ ἦτο ἀφορμὴ νὰ συλληφθῆ ἀμέσως ἢ νὰ δεχθῆ νὰ πάῃ εἰς τὸν Πάρωννα νὰ δικασθῆ, ὁπότε ἦτο πάλιν βεβαία ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ἀπὸ τοὺς ἐγκαθήμετους τοῦ κομμουνιστικοῦ λαϊκοῦ δικαστηρίου.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Μαντζουράνης παρουσιάζεται εἰς τὸν λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον, ὅστις ἐφαίνετο ὁ ἀρμοδιώτερος τῶν ἄλλων, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γιαννακοπούλου καὶ Βρεττάκου πρὸς βόρειον Πελοπόννησον:

— Ἄφου ἔχουν λόγους νὰ δικασθῶ, γιατί νὰ μὴ δικασθῶ ἐδῶ, εἰς Δυρράχιον, ὅπου θὰ εἶναι ἀμερόληπτος ἡ ἀπόφασις; ρώτησε τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον.

— Ἐγὼ μὲ ὑπερηφάνεια θὰ ἐδεχόμουν νὰ περάσω ἀπὸ Λαϊκὸν Δικαστήριον. . . , ἀπήντησεν ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος. Ἦτο πλέον φανερόν ὅτι ὁ λοχαγὸς Νικολόπουλος ἢ εἶχε τότε τελείαν ἀγνοίαν τῶν κομμουνιστικῶν μεθόδων, ἢ εἶχεν γίνῃ κομμουνιστῆς.

Ὁ κίνδυνος ἦτο ἀμέσως. Ἔσπευσε πρὸς συνάντησιν τῶν ἀξιωματικῶν Πέτρου Κεφάλαι, Ἰ. Λαδᾶ, Κ. Μητρέλη κ.ἄ. καὶ τοὺς ἐπεσήμανε τὸν κίνδυνον, «ὅτι θὰ εἶναι τὴν ἐπομένην καὶ ἡ ἰδικὴ των σειρὰ. . . ». Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἐφαίνοντο διστακτικοὶ εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ ἀντιδράσουν εἰς τὰ δόλια σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ἀνθυπίαρχος Σπ. Μαυροειδῆς, λαβὼν γνῶσιν τοῦ θέματος, ἐνόησε ἀμέσως τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀνέπτυξε εἰς τὸν ταγματάρχην Χάρικτον καὶ εἰς τοὺς παρισταμένους ἄλλους ἀξιωματικούς τοῦ Ε.Σ. τὸν μέγιστον κίνδυνον νὰ δικασθῆ ὁ Μαντζουράνης ἐκτὸς Δυρραχίου. Συνήγειρε ἐπίσης ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὅλοι πλέον ἀπεφάσισαν νὰ ἀντιδράσουν ἀμέσως. Ὅλοι οἱ ὁμαδάρχαι (ἄξ)κοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Ἰτόζον, Ἄπ. Ζαλαχώρη καὶ Πέτρον Κεφάλαι ἀνήλθον εἰς τὴν ἔδραν τῆς Διοικήσεως καὶ ἐζήτησαν ἀπειλητικῶς ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον νὰ ἐνεργήσῃ νὰ ἀνακαλέσουν οἱ κομμουνισταὶ τὴν κατηγορίαν, ἄλλως νὰ δικασθῆ εἰς Δυρράχιον, πρὶν ἀναχωρήσῃ, παρουσίᾳ ὄλων. Ἐτόνισαν ἐπίσης ὅτι ἐθεώρουν τὴν παραπομπὴν του εἰς δίκην εἰς «Λαϊκὸν Δικαστήριον» ὡς πραγματικὴν δολοφονίαν, διότι ἦτο γνωστὴ ἐκ τῶν προτέρων, ἡ ἀπόφασις του, ἐφ' ὅσον θὰ παρίσταντο εἰς τὴν «δίκην» οἱ ἔνοπλοι κατήγοροι κομμουνισταί.

Παρὰ ταῦτα οἱ κομμουνισταὶ ἐπέμενον νὰ γίνῃ ἡ δίκη εἰς Πάρωννα, ἐπρότειναν, δὲ ὡς μέσση λύσιν νὰ ἀνατεθῆ ἡ Διοίκησις τῆς ὁμάδος Γρ. Μαντζουράνη εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Μητρέλην, ὅστις νὰ πάῃ εἰς Πάρωννα μαζὶ μὲ τὸν Μαντζουράνην καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ὁργάνωσιν τῆς δίκης. Ἀλλὰ τότε θὰ ἦσαν εἰς Πάρωννα ἀπομονωμένοι δύο (ἄξ)κοὶ τοῦ Ε.Σ. ὁ Μαντζουράνης καὶ ὁ Κ. Μητρέλης καὶ θὰ ἐκινδύνευον ἀμφοτέρω ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἐκεῖ. Καὶ ἡ νέα αὕτη πρότασις τῶν κομμουνιστῶν ἐγένετο ἀντιληπτὴ ἀπὸ τοὺς (ἄξ)κοὺς. Ἐνόησαν ἅπαντες τὴν ὀργανωμένην δολιότητα. Ἐπικρατεῖ ἀναθρασμὸς καὶ ἀνησυχία. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἀναγνωρίζουν πλέον

ἅπαντες ὅτι ἔπασαν θύματα, διαβλέπουν τὸν κίνδυνον ὄλων καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἀντιδράσουν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διὰ νὰ μὴ ὑπάρχη κακὸν προηγούμενον. Ἄπειλοῦν πλέον καὶ ἔνοπλον ἀντίστασιν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, ἐὰν ἐπιμείνουν νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ Λυρραχίου ὁ Μαντζουράνης μὲ τὸν Μητροῦλιν.

Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν ἐμφανίζεται ὁ ὑπολ)γὸς Γ. Ταβερναράκης ἐπανερχόμενος ἐκ Καλαμάτας, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ ἐθνικὴν ἀποστολήν. Ὁ Ταβερναράκης μένει κατάπληκτος ἀπὸ ὅσα τοῦ ἀνακοινώνουν, ἀκούει τὰ διατρέξαντα μὲ ψυχραμίαν. Ἔχουν πλέον ἀποκαλυφθῆ τὰ δόλια σχέδια τῶν κομμουνιστῶν, δὲν ὑπάρχει οὐσιαστικῶς τὸ «Σύμφωνον»... Μὲ πρωτοφανῆς θάρρος, ἀξιοθαύμαστον πρωτοβουλίαν καὶ πείσμα εἶπε παρουσίᾳ ὄλων:

— Νὰ ἀποδείξουν πρῶτα οἱ κομμουνισταὶ κατὰ ποῖον τρόπον καὶ βάσει ποίων στοιχείων ἐχαρακτηρίσθῃ ὡς προδότης καὶ ἐξετελέσθῃ ὑπ' αὐτῶν ὁ ταγματάρχης Πέτρος Μαρινάκος καὶ τότε νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον εἶχε συνεργασίαν μὲ τοὺς κατακτητὰς καὶ ὁ Μαντζουράνης καὶ εἶναι ἄξιός εἰσαγωγῆς εἰς δίκην.

Ἡ Ἀήλωσις τοῦ Ταβερναράκη ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, διότι ἦτο καὶ τῆς Ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. ἀλλὰ καὶ διότι περιεῖχε ἀκλόνητον ἐπιχείρημα. Τότε ἀμέσως ὄλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑπολ)γὸν Ταβερναράκη βεδίζουν πρὸς τὸν ταγ)ρχην Χάρικτον καὶ ἀξιῶνουν νὰ σταλῆ διατακτικὴ ἐπιστολὴ εἰς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ ἀκυρώσουν τὴν διαταγὴν των. Ὁ Χάρικτον διείδε τὸν προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς τῶν δύο ἀξ)κῶν καὶ ἐξέδωκε διαταγὴν πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς νὰ ἀκυρωθῆ ἡ ἄνω ἀπόφασίς των, δηλώσας ὅτι «ἡ ὁμὰς τοῦ Μαντζουράνη ἀποτελεῖ προσωπικὴν του φρουρὰν καὶ περὶ τῆς μετακινήσεώς του θὰ ἀπεφάσιζεν αὐτός». Οἱ κομμουνισταὶ ἔμειναν ἐν ἀμηχανίᾳ...

3.— Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἰταλίας, ἦτοι μετὰ τὴν 8 Σ)βρίου 1943, ἀντιμετωπίσθη τὸ ζήτημα ἐξοπλισμοῦ τῆς ὁμάδος Ι. Λαδᾶ μὲ ἰταλικά ὄπλα. Μερικοὶ Λυρραχιῶτες πηγαίνουν εἰς τὴν Καλαμάταν νὰ προμηθευθοῦν ὄπλα διὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς ὁμάδος, μετὰ τὸν ἀφοπλισμὸν τῆς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, τὴν 15.8.43. Μόλις τὸ ἔμαθαν, ὁμως, οἱ κομμουνισταὶ διεφώνησαν καὶ ἠρνήθησαν κατηγορηματικῶς διὰ τὴν ἀνασύστασιν τῆς ὁμάδος Λαδᾶ. Ὅλοι οἱ ἀξ)κοὶ πάλιν βλέπουν καθαρὰ τὴν ἀπάτην καὶ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Ἀφοῦ ἔχομεν «Σύμφωνα» καὶ «συναδελφώσυνην», γιατί δὲν ἀφήνουν νὰ ἐξοπλισθῆ ἀκόμη μία ὁμὰς ἀνταρτῶν διὰ νὰ ἀδξ)ηθῆ ἡ δύναμίς μας κατὰ τῶν κατακτητῶν;

Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ μόνον τὴν διάλυσιν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» ἐπιδιώκουν καὶ τίποτε ἄλλο.

4. — Οἱ κομμουνισταὶ ἐπανερχονται πάλιν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως Μαντζουράνη καὶ Μητροῦλη. Ὁ Μητροῦλης διαβλέπων τὸν κίνδυνον κατορθώνει νὰ διαφύγῃ εἰς Καλαμάταν καὶ ἐκεῖθεν δι' Ἀθήνας. Οἱ κομμουνισταὶ ἀξιῶνουν ἐντονότερον πλέον τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς ὁμάδος Μαντζουράνη ἀπὸ φρουρὰν τῆς Ἀποστολῆς, προσφέροντες ἰδικὴν των μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι «ἡ ὁμὰς Μαν-

τζουράνη είναι από άλλο μέρος, από τὸν Πάρωννα...», ὡς ἐὰν ἦτο εἰς τὴν Ἄφρικὴν ὁ Πάρων. Στέλλουν δύο τρία γράμματα εἰς τὸν Χάρικτον, ἀξιῶνουν, ἀπειλοῦν. Ἔρχονται καὶ προσωπικῶς νὰ λύσουν τὸ ζήτημα. Ὁ ὑπολόγος Ταβερναράκης εἶναι ἀκλόνητος:

— Πρόσεχε! εἶναι σὰν νὰ ὑπογράφης τὴν καταδίκην του! λέγει εἰς τὸν Χάρικτον.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Χάρικτον τοὺς ἔχει ἀναγνωρίσει καὶ τοὺς εἶπε:

— Δὲν δέχομαι συζήτησιν!

Οἱ κομμουνισταὶ πλέον ἀπειλοῦν τὸν Μαντζουράνην μὲ ἐκτέλεσιν ἐντὸς τοῦ Δυορραχίου. Ἡ κατάστασις εἰς τὸ Δυορράχιον εἶναι πλέον ἠλεκτρισμένη. Τὸ «Σύμφωνον» ἔχει οὐσιαστικῶς διαλυθῆ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. προπαρασκευάζονται πλέον νὰ δράσουν ἀπὸ κοινοῦ. Ἀναμένουν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν νεώτερα ἀπὸ τὸν συντηρητικὸν Γιαννακόπουλον καὶ τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον.

29.— ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΝ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Τὴν 27 Σηθρίου 1943 ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν βόρειον Πελοπόννησον εἰς Δυορράχιον ὁ συντηρητικὸς Γιαννακόπουλος καὶ ὁ Ἰλαρχος Βρεττάκος. Ὁ ἀνθ' ἑαυτοῦ Μιχ. Δραγουμάνος ἐπέστρεψε ἀργότερον, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Μαζὶ ἤρθεν εἰς Δυορράχιον, συνοδεύων τὸν Γιαννακόπουλον καὶ ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Κοσσιώρης μὲ τὴν ὀμάδα του, ἵνα ἐπιζητήσῃ ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν καὶ ἐπιτύχῃ νέαν ῥίψιν ὅπλων διὰ τὸ συγκρότημα Ε.Σ. Χρ. Καραχάλιου.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἀνέφερον εἰς τὸν συντηρητικὸν Γιαννακόπουλον τὰ τῆς ὄλης συμπεριφορᾶς τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του καὶ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Εἶχε πλέον καὶ ὁ ἴδιος πλήρως βεβαιωθῆ περὶ τῆς δολιότητός των, ἀπὸ τὴν τακτικὴν των κατὰ τὴν περιπετειώδη καὶ ἐξαντλητικὴν περιοδείαν του πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀρχηγείου Πελοποννήσου. Κατάπληκτος καὶ συντετριμμένος καὶ διὰ τὰ ὅσα ἤκουσε, πού συνέβησαν ἐν ἀπουσίᾳ του, ἀντιμετωπίζει νέαν κατάστασιν. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀνέφερον ἐπίσης διὰ τὸν ἐκβιασμόν καὶ τὴν ἀπειλὴν των νὰ διαλύσουν τὴν ὀμάδα Μαντζουράνη καὶ νὰ «δικάσουν» τὸν ἴδιον. Εἷς παράπονα τοῦ Μαντζουράνη διὰ τὴν ἀπειλὴν τῶν κομμουνιστῶν, τοῦ εἶπε:

— Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, παιδί μου, ὄπλα ἔχουν, ὄπλα ἔχεις. Θὰ σὲ κτυπήσουν, κτύπησε! Πέσε τουλάχιστον γενναῖα.

Ἦτο πλέον φανερόν ὅτι ὁ συντηρητικὸς Γιαννακόπουλος καὶ λόγῳ τῆς ἰλικίας του καὶ λόγῳ τῆς τραγικῆς αὐτῆς διαψεύσεως τῶν προσδοκιῶν του,

ὡς καὶ ὄλων τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν καλλιτέραν ἐξέλιξιν τῶν διαφορῶν ποῦ εἶχε ρυθμίσει τὸ «Σύμφωνον», δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ παραμείνη ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὅλοι οἱ ὀμαδάρχαι τοῦ Ε.Σ. τοῦ ἀνεκοίνωσαν τὴν ἀπόφασίν των νὰ διαρρηξοῦν καὶ τυπικῶς τὸ Σύμφωνον μὲ τοὺς κομμουνιστάς, νὰ ἐξέλθουν τοῦ Δυρραχίου καὶ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα μόνον των ἐνισχυόμενοι μὲ νέες ρίψεις ὄπλων ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. Ἡ ἔπρεπε νὰ διαλυθοῦν ἀμέσως ὄλες οἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ., ὁπότε ἡ πλήρης καὶ ἄμεσος ἐπικράτησις τῶν κομμουνιστῶν θὰ εἶχε τεραστίας ἐθνικὰς συνεπειὰς καὶ θλιβερὰ ἀποτελέσματα διὰ τὸν δῦσμοιρον λαὸν τῆς Πελοποννήσου, ἣ ἔπρεπε διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν διάλυσιν νὰ καταγγείλουν φανερὰ τὸ «Σύμφωνον» καὶ νὰ μετακινήθουν πρὸς ἀσφαλεστέραν καὶ ἀνεξάρτητον περιοχὴν. Εἰς μυστικὰς συσκέψεις οἱ ἀξιοὶ τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν Βρεττᾶκον ἀποφασίζουσι τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν δυνάμεων των, τὴν καταγγελίαν τοῦ Συμφώνου καὶ τὴν μετακίνησιν των εἰς ἄλλην περιοχὴν. Τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀπόφασίν των αὐτὴν ἀνακοινῶνουν εἰς τὸν ὑπολ)γὸν Γ. Ταβερναράκη, καθὼς καὶ εἰς τὸν ταγ)ρχην Χάρικτον. Ὁ Ταβερναράκης καὶ ὁ Χάρικτον συνεφώνησαν πλήρως. Εἶχεν, ἤδη, ἀναγνωρίσει καὶ ὁ Χάρικτον ὅτι τὸ Σύμφωνον ἦτο μία μεγάλη ἀπάτη καὶ ὅτι σκοπὸς τοῦ ΕΛΑΣ πλέον δὲν ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις καὶ ἡ ἐπιθεσις κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ κομματικὸς. Ἦτο, ἤδη, εἰς τὴν περιοχὴν Ἡλείας - Ἀρκαδίας τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. τοῦ ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου καὶ εἰς Φαρακαῶν τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. τοῦ ταγ)ρχου Ἐμμ. Βαζαίου. Ἐὰν ἐπήρχετο ἔνωσις τῶν τριῶν αὐτῶν συγκροτημάτων θὰ ἐσχηματίζετο μία ἀξιόμαχος δύναμις 800 περίπου ἀνδρῶν. Ὁ Ταβερναράκης ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸ Σ.Μ.Α. νὰ γίνουν τὸ ταχύτερον ρίψεις.

Τὸ ὄλον σχέδιον ἀνεκοινώθη εἰς τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον, ὅστις συνεφώνησε, ἀνέθεσε τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν Ἰαρχον Βρεττᾶκον, ἠδῆχθῃ ἐπιτυχίαν καὶ ἀνεχώρησεν διὰ τὴν Καλαμάταν. Ὁ λοχαγὸς Ζαμποῦρος ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν Χάρικτον νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Μ.Α. διὰ νὰ μεταφέρῃ ἔγγραφα, ἀναφέρει προσωπικῶς τὴν ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν εἰς Πελ)σον καὶ συνοδεύσῃ 12 ὑπαξ)κοὺς Τεχνικοὺς Ἀεροπορίας, ὡς ἀναφερόμεν ἀνωτέρω. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Ι. Κοτσιώρης ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν κατάστασιν εἰς τὸ Δυρράχι, ἀντιμετωπίζει πλέον τὴν ταχύτεραν ἐπάνοδόν του εἰς Ἀρκαδίαν διὰ νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ συγκρότημα Ε.Σ. Χρ. Καραχάλιου. Ἐπιηροφορήθη διὰ τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἀπαγάγουν καὶ δολοφονήσουν τὸν ὀπλαρχηγὸν Γρ. Μαντζουράνη.

«Μόνον ἐὰν θὰ σκοτωθοῦμε ὄλοι θὰ μᾶς πάρουν τὸν Μαντζουράνη», εἶπε ὁ Κοτσιώρης. Παρά, δέ, τὸν ἄμεσον κίνδυνον ποῦ διέτρεχε καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὴν ὀμάδα του, ἐὰν ἔπαιρνε μαζί του τὸν Μαντζουράνην, δέχεται εὐχαρίστως νὰ πάρῃ καὶ τὸν Μαντζουράνην. Διὰ νὰ παραπλανηθοῦν οἱ κομμουνισταὶ διὰ τὸν χρόνον ἀναχωρήσεώς του, ὀργανώνεται τραπέζι καὶ ἀρχίζουν τὰ τραγοῦδια καὶ μαζί μὲ τὸν Μαντζουράνην ἀναχωροῦν καὶ μὲ δρομολόγιον, συνεχῶς ἐναλλασσόμενον, φθάνουν εἰς περιοχὴν Βυτίνας. Εἰς ἄλλο κε-

φάλαιον αναφέρομεν τὰ ἐπόμενα γεγονότα. Ἐς σημειωθῆ ἐπίσης ἐδῶ, ὅτι μαζί μὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βρεττάκου ἀποφασίζεται εἰς σύσκεψιν Ταβερναράκη - Βρεττάκου - Χάρικτον ὁ ἐφοδιασμός μὲ ἀσύρματον τῆς ομάδος Ε.Σ. Βαζαίου καὶ στέλλεται πρὸς ὄρος Ἀρτεμήσιον ἕνας ἀσύρματος μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Πατεράκη κλπ. ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω.

Ὁ Ταβερναράκης ἐπίσης διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔλου σχεδίου συνεννοεῖται μὲ τὸν ἀνθ)στὴν Ἀργύριον Παπαοικονόμου τῆς ομάδος Μαντζουράνη καὶ ἀναχωρεῖ μὲ τὴν ομάδα του πρὸς Φαρμακᾶ - Ἀρτεμήσιον, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκεῖ συγκροτήματος καὶ ὑποδοχὴν τῶν ἐκεῖ ρίψεων. Διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα καὶ τὰς μάχας Φαρμακᾶ καὶ Κρύας Βρύσης ἀναφέρομεν ἄλλοῦ.

Εἰς Δυρράχιον πλέον παραμένουν οἱ ἄλλες ομάδες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν πρὸς Ἀρκαδίαν διὰ νὰ συνενωθοῦν μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Χρ. Καραχάλιου.

30.— ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Ε.Σ. ΛΥΡΡΑΧΙΟΥ ΠΡΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΝ

Τὴν 27ην Σ)θρίου 1943 τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα διὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἐκ τοῦ Δυρραχίου. Ὁ Βρεττάκος ἀποφασίζει πλέον νὰ διασπάσῃ τὸ Σύμφωνον, πού πρῶτοι οἱ κομμουνισταὶ τὸ εἶχαν παραβῆ. Ἠθέλησε νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς Μάνην, ἀλλὰ τὸ Σ.Μ.Α. δὲν ἐνέκρινε τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς τὴν Μάνην. Κατὰ τὸ ἐκπονηθὲν σχέδιον θὰ κατευθύνετο πρὸς βορρᾶν νὰ ἐνωθῆ μὲ δυνάμεις τοῦ Χρήστου Καραχάλιου, Ι. Κοσσιώρη, Ἐμμ. Βαζαίου, ὁπότε μὲ τὰς νέας ρίψεις τοῦ Σ.Μ.Α. θὰ ἀνεπτύσσετε, θὰ ἐγίνετο μία δύναμις ὑπολογίσιμος καὶ θὰ ἠμποροῦσε νὰ κυριαρχήσῃ τῆς Πελοποννήσου.

Τὰ τμήματα τὰ ὁποῖα ἐδήλωσαν ὅτι θὰ ἀκολουθήσουν τὸ Ἰλαρχον Βρεττάκον ἦσαν ομάδες τῶν ἐξῆς ὀπλαρχηγῶν:

- 1) Ἐπ)γοῦ Βασιλείου Χριστογιαννοπούλου
- 2) Ἀνθ)γοῦ Γεωργίου Περιβολιώτου
- 3) Ἀνθ)γοῦ Κων. Παναγοπούλου (Μερώπη)
- 4) Ἀνθ)γοῦ Σπήλιου Βανικιώτη (Τσουκαλέγκα)
- 5) Ἀνθ)γοῦ Ἀλεξάνδρου Καραδημητροπούλου (πλὴν τοῦ ἰδίου).
- 6) Ἀνθ)γοῦ Λεωνίδα Νασοπούλου (Ψάρι).
- 7) Ἀνθ)γοῦ Ἀχιλλέως Δρακοπούλου.
- 8) Ἀνθ)γοῦ Ι. Μπισάνη.
- 9) Ἐφ. ἀνθ)γοῦ Πεξ. Σπ. Μαυροειδῆ καὶ τὰ ὑπολείματα τοῦ τέως συγκροτήματος Βρεττάκου εἰς Βασιλικήν.

Εἰς τὸ συγκρότημα ἦσαν ἐπίσης, ἐκτὸς ἄλλων, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Πα-

πά - Κοκκίνης, ὁ λοχαγὸς Ἀθ. Οἰκονομόπουλος, ὁ λοχαγὸς Πυρ. Τζάνος, ὁ ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Γιαννακάκης, ὁ ἀνθ)γὸς Κόσσυφας, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Μητσάκος ἐκ Μερῶπης, ὁ ἐφ. ἀνθ)γὸς Πεζ. Δημ. Κυριακουλάκος, ὁ ἀνθ)στῆς Πεζ. Παν. Κουτσίκος καὶ ὁ ἀνθ)στῆς Πεζ. Βαγιακάκος.

Ἄς σημειωθῆ ὅτι δὲν εἰδοποιήθησαν ἐγκαίρως ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἠκολούθησαν ὅλοι τὸν Βρεττάκον.

Ὁ ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης, μέσω τοῦ ἀνθ)γοῦ Γ. Περιβολιώτου, παρεχώρησε μίαν σειρὰν χαρτῶν Πελοποννήσου καὶ ποσὸν χρυσῶν λιγῶν δι' ἔξοδα τροφοδοσίας τῶν ἀνταρτῶν του. Συνεφώνησε, δέ, μὲ τὸν Βρεττάκον εἰς ποῖον σημεῖον ἐπὶ τοῦ χάρτου θὰ ἀνέμενε τὴν 12ην καὶ 13ην Ὀκτωβρίου 1943, ρίψιν ὄπλων, ὅτε ὄφειλον τὶς νύκτες ἐκεῖνες νὰ ἔχουν ἀνάψει ἀναγνωριστικὰς φωτιὰς. Ἔστειλε ἐπίσης ἐπανειλημμένα τηλεγραφήματα εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Σ.Μ.Α., ἐνέκρινε τὴν πρὸς βορρᾶν κίνησιν τοῦ Βρεττάκου, ἀπεφάσισε καὶ διέταξε τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχὴν Ἄντον Ἄντριου μὲ ἀσύρματο ἀπὸ τὴν περιοχὴν Πατρῶν καὶ τὸν Ἄγγλον ὑπ)γὸν Πητερ μὲ ἀσύρματο ἀπὸ τὴν περιοχὴν Τριφυλίας, νὰ κινηθοῦν πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ἐπὶ τοῦ χάρτου σημεῖον πρὸς συνάντησιν τοῦ Βρεττάκου. Τὴν νύκτα τῆς 28—29 Σεπτεμβρίου ὅλες οἱ ἀνωτέρω ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. μὲ 200 ἀντάρτες ὑπὸ τὸν Βρεττάκον ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸ Λυραχίον διὰ διαφόρων δρομολογιῶν καὶ τὸ πρωτὶ τῆς 29ης Σεπτεμβρίου συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ χωρίον Πετρίνα — Μεγαλοπόλεως. Ἐκεῖθεν ἔφθασαν εἰς χωρίον Ζαῖμη καὶ τὴν 30 Σεπτεμβρίου εἰς χωρίον Βάγκου. Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου οἱ κομμουνισταὶ τῆς περιοχῆς λαμβάνουν ἐντολὴν καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ προβοῦν εἰς δολοφονίαν τοῦ ἰλάρχου Βρεττάκου, μόλις ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ Ε.Σ. διέρρηξεν τὸ σύμφωνον. Τὸ γραφεῖον πληροφοριῶν τοῦ Ε.Σ. πληροφοροεῖται σχετικῶς, συλλαμβάνονται οἱ σχεδιάζοντες τὴν δολοφονίαν καὶ παρατέμπονται εἰς ἀνταρτοδικεῖον εἰς Λυζόχεια. Τὸ ἀνταρτοδικεῖον ἀπετέλεσθη ἀπὸ τούς:

- 1) Λοχαγὸν Πεζ. Οἰκονομόπουλον.
- 2) λοχαγὸν Πυρ. Τζάνον.
- 3) Ἐπ)γὸν Γ. Μπιτζάνη.
- 4) Ἐπ)γὸν Βασ. Χριστογιαννόπουλον.
- 5) Ἐφ. ἀνθ)γὸν Πεζ. Σπ. Μαυροειδῆν.

Τὸ ἀνταρτοδικεῖον συνεδρίασε ἔξω τοῦ χωρίου Λυζόχεια εἰς τὸ ἐξωκλήσι τοῦ Προφήτου Ἡλία. Κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον μὲ ἄμεσον ἐκτέλεσιν, οἱ δέ, λοιποὶ ἀφέθησαν ἐλεύθεροι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδριάσεως τοῦ ἀνταρτοδικείου ὁ ἀδελφὸς τοῦ μετέπειτα καπετὰν Πέροδικα ἐκ τοῦ χωρίου Βάγκου, σημαντικὸς παράγων τοῦ κομμουνισμοῦ, ἐπετέθη κατὰ τοῦ προέδρου τοῦ ἀνταρτοδικείου λοχαγοῦ Ἀθ. Οἰκονομοπούλου μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν στραγγάλιση, ἀλλὰ ἐφονεύθη παρὰ τοῦ λοχαγοῦ Οἰκονομοπούλου ἐπὶ τόπου. Μετὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ ἀνταρτοδικείου τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ἐκινήθη διὰ Πυργάκι Βυτίνας, ὅπου ἔφθασε τὴν νύκτα τῆς 1—2 Ὀκτωβρίου 1943. Τὴν 2 Ὀκτωβρίου ἔφθασε καὶ ἠνώθη

μέ τὸ συγκρότημα Βρεττάκου καὶ ἡ ἀνταρτική ὁμάς τοῦ Ε.Σ. τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ι. Κοσσιώρη, ἀποτελουμένη ἀπὸ 30 ἄνδρες καλῶς ἐξοπλισμένους. Μὲ τὴν ὁμάδα Κοσσιώρη ἦτο ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Γ'ρ. Μαντζουράνης. Ὁ Μαντζουράνης πληροφορηθεὶς τὴν διάλυσιν τῆς ὁμάδος του ὑπὸ τὸν Ἀργύριον Παταοικονόμου τὴν 23.9.1943, εἰς Κρύαν Βρύσην ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἀποφασίζει νὰ συνεχίσι τὸν ἀγῶνα μὲ τὸ συγκρότημα Βρεττάκου — Καραχάλιου.

Ἐκεῖθεν ἔφθασε τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς Βυτίαν, ὅπου ὅλοι οἱ κάτοικοι ὑπεδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμόν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ ὅπου ὠμίλησεν καὶ ὁ δικηγόρος Λιακόπουλος, ἀποκαλύψας τὰ σχέδια καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Εἰς Βυτίαν προσεχώρησαν εἰς τὸν Ε.Σ. 20 ἄνδρες ἔνοπλοι.

Ὁ ἄρχος Βρεττάκος εἰς Βυτίαν ἐκοινοποίησε προκήρυξιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅπου ἐγνώριζε τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους διέρρηξε τὸ σύμφωνον Ε.Σ. — ΕΛΑΣ καὶ κατέλιγε λέγων ὅτι ἔχει ἀρχίσει διμέτωπον ἀγῶνα καὶ κατὰ τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κατὰ τῶν κατακτητῶν Γερμανῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 3ης Ὀκτωβρίου εἰς Βυτίαν συνέβη τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον. Ἀντάρτες τοῦ συγκροτήματος εὗρισκοντο ἐντὸς τῆς Βυτίνας, ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν Γερμανικὴ φάλαγξ προερχομένη ἐκ Δημητσάνης πρὸς Τρίπολιν. Οἱ ἀντάρτες ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ ἀποσυρθοῦν ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τὰς θέσεις των, ἐκτὸς τῆς Βυτίνας. Οἱ Γερμανοὶ ἀντιληφθέντες ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀνταρτῶν ἤρχισαν συλλήψεις τῶν κατοίκων, προφανῶς διὰ νὰ ἔχουν ὁμήρους εἰς ἐνδεχομένην ἐπίθεσιν ἐναντίον των. Ὁ ἄρχος Βρεττάκος, λαθὼν γνῶσιν τῶν συλλήψεων, κατῆλθε μόνος εἰς τὴν πόλιν καὶ συνήντησε τὸν Γερμανὸν ἀξιωματικόν, χωρὶς οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται νὰ ἀποπειραθοῦν νὰ τὸν ἀφοπλίσουν. Πράγματι συνηντήθη μετὰ τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις πρὸ τῆς συζητήσεως ἐζήτησε ἀπὸ τὸν ἄρχον νὰ παραδώσῃ τὸ ὄπλον ποὺ ἔφερε, πρᾶγμα ποὺ ἠρηγήθη ὁ Βρεττάκος νὰ πράξῃ. Ὁ Βρεττάκος ἀπήτησε ἀπὸ τὸν Γερμανὸν ἀξιωματικόν νὰ ἀπελευθερώσῃ ἀμέσως τοὺς συλληφθέντας κατοίκους ἄλλως μετὰ ἐν τέταρτον ἀρχίζει ἢ ἐπίθεσις τῶν ἀνταρτῶν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ὁ Γερμανὸς ἀξιωματικὸς ἐζήτησε προθεσίαν μιᾶς ὥρας ἵνα ἀναφέρῃ εἰς τὸν προϊστάμενόν του εἰς Τρίπολιν, δὲν τοῦ ἐδόθη παρὰ τοῦ Βρεττάκου. Μετὰ τὴν συζήτησιν αὐτὴν μετὰ τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τοῦ ἄρχου Βρεττάκου, ὁ Βρεττάκος ἀπῆλθε χωρὶς νὰ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐπέστρεψε εἰς τὸ συγκρότημα ἔξω τῆς Βυτίνας. Οἱ Γερμανοὶ ἐγνώριζον καλὰ ὅτι ὅπισθεν τοῦ Βρεττάκου ἦσαν οἱ ἀντάρτες του, ἔτοιμοι νὰ βάλουν ἐναντίον των, ἂν ἐνεργοῦσαν κατὰ τοῦ Βρεττάκου. Μετὰ 15' λεπτὰ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ ἕνας χωρικός εἰς τὸν ἄρχον Βρεττάκον διὰ τοῦ ὁποίου ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἀπελευθερώσῃ τοὺς συλληφθέντας κατοίκους, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ παραμείνῃ ἐλεύθερον τὸ πρὸς Τρίπολιν δρομολόγιον τοῦ τμήματός του. Διὰ νὰ σωθοῦν οἱ συλληφθέντες κάτοικοι τῆς Βυτίνας ὁ ἄρχος Βρετ-

τάκος συνεφώνησε και οί μὲν συλληφθέντες ἀφέθησαν ἐλεύθεροι και τὸ Γερμανικὸν τμήμα ἀπεχώρησεν πρὸς Τρίπολιν. Ἡ ψυχραιμία τοῦ Βρεττάκου, ἡ αὐτοθυσία του και ἡ σταθερὰ πρωτοβουλία του ἔσωσε τοὺς κατοίκους τῆς Βυτίνας ἀπὸ ἀντίποινα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Τὴν νύκτα τῆς 3—4 Ὀκτωβρίου τὸ συγκρότημα ἐκινήθη πρὸς Λεβίδιον, ἵνα ἀνεύρη και διαλύσῃ τὴν ὁμάδα τοῦ κομμουνιστοῦ Στασινοπούλου, πού εἶχεν ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Κρύας Βρύσης τὴν 23.9.1943. Παρὰ τὴν ταλαιπωρίαν του δὲν κατορθώθη νὰ ἀνευρεθῆ τὸ τμήμα Στασινοπούλου. Διερχόμενον τὸ συγκρότημα ἐκ τοῦ χωρίου Βλαχέρνα συνήντησε ἕνα Ἄγγλον λοχαγὸν μὲ τὸν διερμηνέα και ἀσυρματιστὴν του. Ὁ Ἰλαρχος Βρεττάκος ἐπλησίασε τὸν Ἄγγλον λοχαγὸν και ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ ἀποστολή του ἦτο ἡ καταστροφή μιᾶς γεφύρας ἐπὶ τοῦ Λάδωνος μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ Στασινοπούλου, ἀλλὰ ὁ Στασινόπουλος τοῦ ἀπήντησε ὅτι δὲν ἀσχολεῖται μὲ τοιαῦτα ζητήματα, ἀλλὰ ἀντικειμενικὸς σκοποὺς τοῦ ΕΛΑΣ ἦτο ἡ κατάληψις τῆς Τριπόλεως. Εἶχεν τότε διαδοθῆ ὅτι ἀναχωροῦν οἱ Γερμανοὶ και ἐν ὄψει ἀποβάσεως οἱ κομμουνισταί, ἐτοίμαζαν σχέδια νὰ καταλάβουν τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις πρῶτοι αὐτοί.

Ὁ Βρεττάκος προσεφέρθη νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἄγγλον λοχαγὸν εἰς τὴν ἀποστολήν του, ἐὰν τοῦ ἀπεκάλυπτε τὸ κρησφύγετον τοῦ Στασινοπούλου και ἐὰν θὰ ἐνήργει ἐντὸς τῆς ἐπομένης ῥίψιν 600 ὄπλων και ἰματισμοῦ διὰ τὸ συγκρότημά του. Ὁ Ἄγγλος δὲν ἐδέχθη τοὺς ὄρους τούτους και διεκόπη πᾶσα συζήτησις περὶ βοηθείας. Ἀναχωρῶν ὁ Βρεττάκος εἶπε πρὸς τὸν Ἄγγλον λοχαγόν:

— Αὐτοὺς πού τώρα βοηθαῖτε μία ἡμέρα θὰ σᾶς κυπήσουν, δὲν ξέρω ἐὰν θὰ ζήσω νὰ δῶ τὴν ἡμέρα αὐτή. Νὰ τηλεγραφήσῃς αὐτὰ στὸ στρατηγεῖο σου!

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. ἐπανῆλθε εἰς Βυτίαν.

Τὸ συγκρότημα τὴν 4ην Ὀκτωβρίου ἐκινήθη διὰ μέσου Βαλτεσίνικου πρὸς Τροπαία. Ἀνατολικῶς τῶν Τροπαίων εἰς τὸ ὕψωμα ἦτο Γερμανικὸν φυλάκιον 25 ἀνδρῶν μὲ ἰσχυρὸν ὄπλισμόν. Ὁ Ἰλαρχος Βρεττάκος ἀπεφάσισε νὰ ἐξοντώσῃ τὸ Γερμανικὸν φυλάκιον και κυρίως διὰ τὸν ὄπλισμόν του. Πρὶν ἢ διατάξῃ ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Γερμανικοῦ φυλακίου, εἰδοποίησε τοὺς Γερμανοὺς δι' ἀγγελιοφόρου νὰ παραδοθῶν ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου, ἄλλως θὰ ἐπιτίθετα κατ' αὐτῶν. Τὸ φυλάκιον ἠρνήθη νὰ παραδοθῆ πλὴν 5 ὄπλιτῶν Ἀλσατῶν, οἵτινες παρεδόθησαν, ὅμως, ἄνευ ὄπλισμοῦ. Ἡ παράδοσις τῶν 5 αὐτῶν Γερμανῶν ἄνευ ὄπλων δὲν ἐγένετο δεκτὴ και ἀφέθησαν ἐλεύθεροι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ φυλάκιόν των. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κάτοικοι τῶν Τροπαίων παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Βρεττάκον και ἐζήτησαν νὰ μὴ προσβάλῃ τὸ φυλάκιον, διότι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἐφήρμοζαν ἀντίποινα. Ὁ Βρεττάκος μὴ δυνάμενος νὰ προσφέρῃ πραγματικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς κατοίκους Τροπαίων ἀναγκάζεται νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασίν του και νὰ μὴ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ φυλακίου. Τὸ συγκρότημα κατόπιν τούτων ἀνεχώρησε ἀμέσως πρὸς Κοντο-

βάζαιναν, όπου ἐγένετο θερμοτάτη ὑποδοχή εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Τὴν νύκτα τῆς 5—6 Ὀκτωβρίου 1943, εἰς Τρόπαια ἔφθασε Γερμανικὸν τάγμα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκεῖ Γερμανικοῦ φυλακίου καὶ εἰς τὸ χωριὸν Δάφνη τάγματα τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀσφαλῶς, δέ, ἐκινήθησαν καὶ τὰ δύο τάγματα, διότι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ἐκείνην ἦτο τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Εἰς Δάφνην τὸ τὸ τάγμα τοῦ ΕΛΑΣ τὴν ἰδίαν νύκτα συνέλαβε τὴν διὰ τὸ συγκρότημα Βρεττάκου κινουμένην Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἄντονυ Ἄντριους, ἀπὸ περιοχὴν Καλαβρῦτων καὶ τὸν ὑπ)γὸν Πήτερ ἀπὸ τὴν περιοχὴν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας.

Τὴν 6.10.1943, τὸ συγκρότημα Ε.Σ. Βρεττάκου ἐκινήθη πρὸς Κάπελην, όπου ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ συνάντησίς του μὲ τὸ ἐκεῖ εὐρισκόμενον συγκρότημα Ε.Σ. τοῦ ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΗΛΕΙΑΣ - ΑΡΚΑΔΙΑΣ

1.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

1. Ὁργάνωσις καὶ προετοιμασία.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἡ ἐθνικὴ ὀργάνωσις ἀντιστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Ἡλείαν ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Χρηστον Καραχάλιον ἦτο ἐτοίμη νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὰ βουνὰ ἐνόπλιως, μόλις παρουσιάζετο ἡ κατάλληλος εὐκαιρία. Καὶ κατάλληλος εὐκαιρία ἦτο ἡ κρίσις ὄπλων καὶ ἡ σύνδεσις μὲ συνδέσμους τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς.

Κατὰ Ἀπρίλιον 1943, ὅπως ἔχομεν ἀναπτύξει σχετικῶς, εἰς περιφέρειαν Ἡλείας ἔγινεν ἡ πτώσις τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν ἀνθ)γοῦ Γεωργίου Παναγιωτοπούλου καὶ σμηνίου Γερασίμου Καμήλου, πρὸς ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Δυστυχῶς ἡ ἀποστολὴ ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ της. Καὶ ὄπλα δὲν ἔτεσαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον ἐπὶ κεφαλῆς ἀναζητοῦν πρὸς κάθε κατεύθυνσιν ὄπλα. Περὶ τὸ τέλος Ἰουνίου 1943, ἐλήφθη ἐκ Κρεσταίνων καὶ ἐκ μέρους τοῦ ταγ)ρχου Παν. Γκουμᾶ ἡ πληροφορία ὅτι εἰς τὴν Τριφυλίαν Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ τοῦ Σ.Μ.Α. ὑπὸ τὸν Ρίντ εἶχεν ἀρχίσει τὸν ἐξοπλισμὸν ἀνταρτικῶν σωμάτων. Ἀμέσως τὴν ἐπομένην ὁ ταγ)ρχης Χρηστος Καραχάλιος ἀνεχώρησε διὰ Τριφυλίαν μὲσω Καλλιθέας (Ζάχα) — Ἀνδριτσαίνης. Μετὰ διήμερον πορείαν ἔφθασε εἰς Πλατάνια Τριφυλίας, ὅπου ἤλθε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον καὶ τὸν Ἀγγλον ταγ)ρχην Ρίντ. Εἰς

τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων ὁ ταγ)ρχης Χρηῆστος Καραχάλιος παρέμεινε ἐπὶ τριήμερον καὶ συνεζήτησε μὲ τὸν Γεώργιον Καραχάλιον τὸν τρόπον ἀναπτύξεως ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἰς περιοχὴν Ἑλείας. Ὁ Χρηῆστος Καραχάλιος ἐπεσκέφθη ἐπίσης καὶ τὸν Ἕλληνα σύνδεσμον ταγ)ρχην Ρίντ εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέφερον ὅτι ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ Ἑλείας ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀνέβουν εἰς τὰ βουνὰ χάριν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος. Ὁ Ρίντ τοῦ ἀπήντησε ὅτι ἡ ἀρμοδιότης του ἐξετείνεται μέχρι τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ, πάντως θὰ ἀνέφερε σχετικῶς εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ θὰ τὸν εἰδοποιῶσε τὸ ταχύτερον, ἔδει δὲ νὰ ἐπιζητήσῃ ἐκ νέου ἐπαφὴ μαζί του. Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἐπέστρεψε διὰ τοῦ ἰδίου δρομολογίου εἰς Ἑλείαν καὶ κατετόπισεν ἀμέσως ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς διὰ τὴν ἀποστολὴν του εἰς Τριφυλίαν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1943, ἐνεφανίσθησαν εἰς περιοχὴν Μεράκας Ἑλείας ὁμάδες ἔνοπλες μὲ κρυμμένα ὄπλα ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον, τὸν ὑπ)γὸν Μηχ. Φώτιον Παχῆν, τὸν ἑφ. ὑπ)ρχον Νικ. Βασιλάραν, τὸν ὑπ)ρχον Βασίλειον Καψῆν, τὸν ἀνθ)στὴν Ἴππ. Γεώργιον Σάμπalon καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Παναγούλιαν. Ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος μὲ ὁμάδες τῶν ἀξιωματικῶν Παχῆ, Καψῆ καὶ Βασιλάρα, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς περιοχῆς Μεράκας διὰ τὴν Στρέζοβαν, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς. Εἰς Στρέζοβαν προσῆλθον αἱ ὁμάδες Γορτυνίας ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Κοσσιώρη καὶ ἀνθ)γὸν Ι. Μαντζούρη, 40 περίπου ἀνδρῶν καὶ ἡ ὁμάς τοῦ ἰδιώτου Παναγιώτου Καραλῆ μὲ ἄρτιον ἐξοπλισμόν. Ἐπίσης προσῆλθον αἱ ὁμάδες Καλαβρύτων ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀλέξανδρον Ἀργυρόπουλον 35 ἀνδρῶν, ἀνθ)γὸν Ι. Ἀλεξόπουλον 15 ἀνδρῶν καὶ Καλαβέση 20 ἀνδρῶν. Ἐπίσης καὶ ἡ ὁμάς ἀνθ)γοῦ Γ. Παναγούλια συγκροτηθεῖσα εἰς περιοχὴν Δίβρης. Τὸ συγκρότημα μετεκινήθη εἰς Νεμούταν Ἑλείας. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ συγκρότημα ἀνέλαβε περιοδεῖαν εἰς τὰ χωριά Ἑλείας, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν κατοίκων, κινήθην εἰς τὰ χωρία Νιοχώρι, Καπελίτσα, Τσάρεσι, Βασιλάκι. Ἐνῶ ἦτο τὸ συγκρότημα εἰς Βασιλάκι ὁ ὑπ)ρχος Καψῆς, μὲ τὸν ἀντάρτην Ι. Ρουμελιώτην μετέβη εἰς χωρίον Ἄσπρα σπίτια πρὸς στρατολογίαν ἀνταρτῶν. Ἐκεῖ, ὅμως, ὑπέστη δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ὑπὸ τὸν Νταλιάνην καὶ ἐδολοφονήθη ὁ ἀντάρτης Γ. Ρουμελιώτης, διεσώθη δὲ ὁ Καψῆς. Ἀπὸ τὸ χωρίον Βασιλάκι τὸ συγκρότημα μετεκινήθη εἰς τὴν δασώδη περιοχὴν τοῦ χωρίου Μεράκα. Κατωτέρω εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν τὴν περαιτέρω πρὸς Κάπελην καὶ θέσιν «Σούκου μνήμα» περιοχῆς Μοναστηρακίου Γορτυνίας πορείαν του.

Ἡ ὀργάνωσις πλέον τῶν ἀξιωματικῶν Ἑλείας Ἀρκαδίας ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Χρηῆστον Καραχάλιον ἦτο πλήρης. Ἦσαν ὅλοι ἔτοιμοι νὰ ἐμφανισθοῦν ἐνόπλιως ἢ ἀόπλιως εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν. Τόσον οἱ σύνδεσμοι τοῦ Σ. Μ.Α. εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων, ὅσον καὶ οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ εἶχαν πληροφορηθῆ διὰ τὴν ὀργάνωσιν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν πειθαρχίαν τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς. Δι' αὐτὸ οἱ μὲν κομμουνισταὶ ἀνησύχησαν

καὶ ἀπειλοῦσαν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῆς, οἱ δὲ Ἕλλησι σύνδεσμοι μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ φιλέλληνοσ Ἄντονου Ἄντριουσ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τῆς ἀποστολῆς Ἐμμ. Καμπάνη καὶ Εὐαγγέλου Βαντουλάκη, προσεπάθησαν νὰ προλάβουν κάθε σύγκρουσιν.

2. Ἡ συγκέντρωσις εἰς Σκοῦπι καὶ Νάσια Καλαβρύτων.

Κατὰ τὴν 20 Ἰουλίου 1943, ὁ ταγ)ρχησ Χρ. Καραχάλιοσ ἔλαβεν εἰδοποίησιν ἀπὸ ἀξιωματικῶν περιοχῆσ Καλαβρύτων, ὅπωσ μεταβῆ ὁ ἴδιοσ ἐκεῖ, προκειμένου νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν συνδέσμων τοῦ Σ.Μ.Α. Ὁ ταγ)ρχησ Χρ. Καραχάλιοσ ἀνεχώρησεν ἀμέσωσ διὰ περιοχὴν Καλαβρύτων, ὅπου ἔφθασε τὴν 24ην Ἰουλίου 1943 εἰς χωρίον Σκοῦπι. Ἐκεῖ εἰς συγκέντρωσιν 80 περίπου ἀξιωματικῶν, ὁ ὑπ)γὼσ Ἐμμ. Καμπάνησ τοῦ Σ.Μ.Α. ἔδωσεν ὑπόσχεσιν διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ὀμάδων τῶν ἀξιωματικῶν Ἡλείασ Ἀρχαδίασ καὶ Ἀχαΐασ καὶ ἀνεχώρησεν ἀμέσωσ πρὸσ συνάντησιν τοῦ Ἄγγλου λοχαγοῦ Ἄντονου Ἄντριουσ καὶ ὑπ)γοῦ Βαγγέλη Βαντουλάκη. Ὁ Καραχάλιοσ ἐπανέρχεται εἰς Ἡλείαν, ὅπου ὁμωσ ἔλαβεν ἄλλην εἰδοποίησιν νὰ εὐρίσκειται τὸ ταχύτερον εἰς Νάσια Καλαβρύτων πρὸσ ἐπίλυσιν τοῦ ὄλου ἀνταρτικῶ ζητήματοσ.

Τὴν 28ην Ἰουλίου 1943 ὁ ταγ)ρχησ Χρ. Καραχάλιοσ εὐρίσκειται πάλιν εἰς περιοχὴν Καλαβρύτων. Τὴν 28ην Ἰουλίου 1943, ἐκ μέρουσ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Σ.Μ.Α. Ἄντονου Ἄντριουσ καὶ ὑπ)γῶν Βαγγέλη Βαντουλάκη καὶ Μανώλη Καμπάκη ἀπεστάλη πρὸσ τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον καὶ τοὺσ ἀξιωματικῶσ Ἀρχαδίασ Ἀχαΐασ καὶ Ἡλείασ πρόσκλησισ, ὅπωσ παρευρεθοῦν εἰς Νάσια Καλαβρύτων, εἰς γενικὴν συγκέντρωσιν πρὸσ ἐπίλυσιν γενικωτέρων ζητημάτων καὶ ἐξοπλισμοῦ τῶν ὀμάδων. Ἡ πρόσκλησισ εἶχεν ὡσ ἔξῃσ:

«ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΑΓΓΛΙΚΟῦ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟῦ Μ. Α.

28.7.1943

Π Ρ Ο Σ

Τὸν ταγματάρχην Πεζικῶ κ. Καραχάλιον Χοῆστον
καὶ τοὺσ κ.κ. ἀξιωματικῶσ περιφερείασ του.

Παρακαλεῖσθε, ὅπωσ τὴν 31ην τρέχοντοσ μηνὸσ καὶ περὶ ἐσπέραν εὐρίσκεσθε εἰς χωρίον Νάσια Καλαβρύτων, προκειμένου νὰ λάβῃ χώραν συζήτησισ πρὸσ εὐνοϊκὴν ἐπίλυσιν γενικωτέρων ζητημάτων καὶ ἰδίωσ ἐφοδιασμοῦ σας τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ συζήτησισ θέλει λάβῃ χώραν παρουσία ἀντιπροσώπων τοῦ Ἀγγλικῶ στρατηγείου καὶ τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΑΣ Πελοποννήσου. Ἡ πρόσκλησισ, θεωρηθῆτω ὡσ μὴ προερχομένη ἐκ τῆσ ὀργανώσεωσ ΕΑΜ ἢ κατόπιν ὑποδείξεωσ ἄλλησ ὀργανώσεωσ καὶ ὅτι εἰσ αὐτὴν θέλουσι συζητηθῆ ζητήματα γενικῆσ μορφῆσ.

Ἡ παροῦσα κοινοποιηθῆτω καὶ εἰς ἄλλους ἀξιωματικούς, τοὺς ὁποίους δυνατὸν νὰ εἰδοποιήσητε.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀγγλικῶ στρατηγείου
ANTONT ANTPIOTC
BANOYΛAKHC, BAYTEΛHC MANΩΛHC

Κοινοποίησις Εἰς ἅπαντας ἀξιωματικούς Νομῶν Ἀρκαδίας Ἀχαΐας — Ἡλείας».

Τὴν 31ην Ἰουλίου εἰς Νάσια συγκροτεῖται ἡ δευτέρα καὶ μεγαλυτέρα σύσκεψις 150 περίπου ἀξιωματικῶν τῆς ὀργανώσεως, παρουσία τῶν συνδέσμων τοῦ Σ.Μ.Α. Ἀγγλου Ἄντου Ἄντριους καὶ ὑπ)γῶν Μανώλη Καμπάνη καὶ Βαγγέλη Βαντουλάκη. Εἰς τὴν συγκέντρωσιν εὐρίσκοντο, ἐκτὸς ἄλλων, ὁ ἀντ)ρχης Μηχ. Κ. Παπαπαναγιώτου, ὁ ταγ)ρχης Μηχ. Εὐάγγελος Σωτηρίου, ὁ λοχαγὸς Πεξ. Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος, ὁ λοχαγὸς Πεξ. Δημ. Γιαννόπουλος κ.ἄ. Οἱ συγκεντρωθέντες ἀξιωματικοὶ εἶχαν 20 τυφέγια γκρᾶ. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ὑπεδείχθη ὑπὸ τῶν συνδέσμων τοῦ Σ. Μ.Α. ἡ ἀνάγκη ὑπογραφῆς συμφωνητικῶν, ὅπερ θὰ ὑπέγραφε καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΑΜ Μίχος. Εἰς τὴν συγκέντρωσιν εἶχαν προσκληθῆ καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, οἵτινες ὁμως σκοπίμως δὲν προσῆλθον τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἀλλὰ μετὰ τετραήμερον καὶ ἀφοῦ συνήνητησαν κατηγορηματικὴν ἄρνησιν τῶν ἀξιωματικῶν νὰ ἐπιτύχουν ἀφομοίωσιν των μὲ τὸν ΕΛΑΣ. Τὸ σύμφωνον προσεκόμισεν ὁ ἴδιος ὁ Ἀγγλος σύνδεσμος Ἄντριους. Τελικῶς ὑπεγράφη τὴν 5.8.1943, ὑπὸ τῶν ἐξῆς ἀξιωματικῶν:

1) Ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου διὰ τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν Ἡλείας, 2) ἀντ)ρχου Μιχ. Κων. Παπαπαναγιώτου διὰ τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν Ἀχαΐας. 3) λοχαγοῦ Πεξ. Δημ. Γιαννοπούλου διὰ τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν Ἀρκαδίας. Διὰ τὸν ΕΛΑΣ ὑπέγραψε τὴν 7.8.1943, ὁ ἀντισμήναρχος Δημ. Μίχος καὶ ἕνας ἄλλος πολιτικὸς καθοδηγητῆς μὲ τὸ ψευδώνυμον Ρώτας. Διὰ τὸ Στρατηγεῖον Μ.Α. ὁ Ἀγγλος λοχαγὸς Ἄντου Ἄντριους.

2.— ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ Β.Δ.
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ
ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΤΗΣ 5.8.1943

Τὸ ὑπογραφέν σύμφωνον τὴν 5ην Αὐγούστου 1943, εἰς Νάσια Καλαβρύτων μεταξὺ α) τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως Ἡλείας Ἀρκαδίας καὶ β) τοῦ ΕΛΑΣ καὶ γ) τοῦ Ἀγγλου συνδέσμου τοῦ Σ.Μ.Α. ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Σ Τ Μ Φ Ω Ν Ο Ν

Μεταξὺ ἀνταρτικῶν ὁμάδων Β.Δ. Πελοποννήσου καὶ Συμμαχικοῦ
Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς

Ἐν Νάσια σήμερον τῇ 5 τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1943, ἀντιπρόσωποι τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς ἀφ' ἑνὸς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐφέδρου Ἑγγλοῦ λοχαγοῦ Ἄντονυ Ἀντριουζ καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὁργανώσεων ἐκπροσωπούμενων ὑπὸ τοῦ Καραχάλιου Χρήστου ταγ)ρχου διὰ τὴν Ε.Ο. (Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις) καὶ ἀντ)ρχου Μίχου τοῦ ΕΛΑΣ καὶ Ρώτα (ψευδώνυμον πολιτικοῦ ὑπευθύνου τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ συνωμολογήθησαν τὰ κάτωθι:

1) Ὅλοι αἱ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες δέον νὰ εἶναι γνωσταὶ διὰ στρατιωτικούς λόγους, ὡς (Ἐθνικαὶ Ἀνταρτικαὶ Ὅμαδες τῆς Ἑλλάδος), τίτλος ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ὁ μόνος τὸν ὁποῖον τὸ γενικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς θὰ χρησιμοποιεῖ. Οἷκοθεν νοεῖται, ὅτι ἐκάστη ἀνταρτικὴ ὁργάνωσις θὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐμφάνισίν της τὴν ὀνομαστικὴν της καὶ τὴν διοικητικὴν της διάρθρωσιν.

2) Ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶναι ὑποδιηρημένη εἰς στρατιωτικὰς περιφερείας καθορισθησόμενας κατ' αὐτοτελεῖ ἑδαφικὰ διαμερίσματα. Ἐὰν εἰς μίαν ταύτην περιφερείαν ὑπάρχουν ἀνταρτικαὶ ὁμάδες μιᾶς μόνον ὁργανώσεως, ὅλοι αἱ στρατιωτικαὶ ἀποφάσεις θὰ λαμβάνωνται παρὰ τοῦ ἀρχηγείου αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ κοινοῦ γενικοῦ ἀρχηγείου ἀνταρτικῶν. Ἐὰν εἰς μίαν περιφερείαν ὑπάρχουν περισσότεραι τῆς μιᾶς ὁργανώσεως, αἱ μονάδες των θὰ συνεργάζωνται ἀπολύτως εἰς πᾶσαν στρατιωτικὴν δρασίαν, εἴτε ὑπὸ κοινήν διοίκησιν, ὀριζομένην ὑπὸ τῶν συμπραττουσῶν μονάδων, εἴτε ὑπὸ διοικητὴν ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου, ἐπὶ τῇ βράσει τῶν συμβουλῶν τῶν ὑπευθύνων ἀρχηγῶν τῶν συμπραττουσῶν μονάδων καὶ (ἐκείνων) τοῦ Ἑγγλοῦ συνδέσμου. Τὸ κοινὸν γενικὸν στρατηγεῖον εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις δύναται μόνον του νὰ ὀρίξη τὸν διοικητὴν μιᾶς ἐπιχειρήσεως, εἰς ἐκτέλεσιν διαταγῆς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς.

3) Αἱ μονάδες μιᾶς περιφερείας δέον νὰ μὴν εἰσέρχωνται εἰς ἄλλην, ἐκτὸς ἂν περιτώσεις ἀνωτέρας βίας ἢ κατόπιν ἀμοιβαίας συμφωνίας τῶν ἀντιστοιχῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων ἢ καὶ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου, ἧτις θὰ εἶναι σύμφωνος μὲ τὰς στρατιωτικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ γενικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ παράγραφος αὕτη ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς διαρθρώσεως τῆς ὀλικῆς δυνάμεως κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.

4) Ὅλοι οἱ ἀντάρται μιᾶς ὁργανώσεως δέον ὄπως ἀναγνωρίζουν τοὺς ἀντάρτας ἄλλων ὁργανώσεων. Ἐκαστος ἀντάρτης εἶναι ἐλεύθερος νὰ διακηρύττῃ δημοσίᾳ τὰς ἀρχὰς καὶ κατευθύνσεις του, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν

ὅτι δὲν θὰ κατηγορεῖ καὶ δὲν θὰ ὀμιλῇ ἐναντίον τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν ὁμάδων — τῶν ἀρχῶν των τῶν ἰδεῶν των — ἢ ἐναντίον ὁποιουδήποτε μέλους ἄλλης ὁργανώσεως.

5) Οἰαδήποτε ὁργανώσεις καὶ πρόσωπα εἶναι ἐλεύθερα νὰ δημιουργήσουν ἀνταρτικὰς ὁμάδας εἰς οἰανδήποτε περιφέρειαν θέλουσι, ἐφ' ὅσον αὐταὶ δέχονται τοὺς ὄρους τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ καὶ τάσσονται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου. Ὅλοι οἱ ἀντάρται τῆς αὐτῆς περιφέρειας θὰ ἔχουσι ἴσα δικαιώματα. Αἱ τυχούσαι μεταξὺ τῶν δύο ὁμάδων διαφοραὶ θὰ τακτοποιῶνται διὰ κοινῆς συμφωνίας τῶν ἀνωτέρω καθοδηγήσεων ἢ ἐν ἀνάγκῃ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου.

6) Αἱ ἀνταρτικαὶ μονάδες τῆς μιᾶς περιοχῆς προσφέρουν, ἐν περιπτώσει ἀγῶνος κατὰ τῶν κατακτητῶν, τὸ ἀνώτατον ὄριον βοήθειας εἰς τοιαύτας ἄλλης, ὅταν προσκαλοῦνται παρὰ τοῦ ἐνδιαφερομένου διοικητοῦ ἢ αὐθουρμήτως, ὅταν ἡ κατάστασις τὸ ἐπιβάλλῃ. Εἰς περιπτώσειν γενικωτέρας δράσεως καθοριζομένης ὑπὸ τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου, ἡ σχετικὴ διαταγὴ θὰ καθορίζῃ τὸ ποσοστὸν τῆς δοθησομένης ἐνισχύσεως.

7) Αἱ ἀνταρτικαὶ μονάδες τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑποχρεοῦνται νὰ διευκολύνουν τὸν εἰς τροφίμα ἐφοδιασμὸν τῶν ἀνταρτικῶν μονάδων καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν. Τὸ γενικὸν στρατηγεῖον ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὸ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπέμβῃ ρυθμιστικῶς εἰς περιπτώσεις μὴ ἐπαρκείας τῶν τροφίμων, ἐπιτυχάνον τὴν ἀμοιβαίαν συμφωνίαν μεταξὺ τῶν διαφορῶν ὁργανώσεων.

8) Δέον νὰ μὴ γίνωνται βαρβαρότητες ἐναντίον οὐδενὸς παρὰ τῶν μελῶν οἰασδήποτε ὁμάδος. Οὐδεμία μόνιμος φυλάκισις ἐπιτρέπεται ἄνευ δικαίας κρίσεως καὶ ἄνευ τελείας ἀποδείξεως τῶν γεγονότων.

9) Οἰοσδήποτε Ἕλλην ἀνάρτης, ὅστις μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ ἔχει μεταβῆ εἰς ἄλλην ὁργάνωσιν, θὰ τύχῃ ἀπολύτου ἀμνηστίας παρὰ τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἡγετῶν του. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν καὶ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ καταταγοῦν εἰς ὁμάδας τῆς προσωπικῆς των ἀρκεσίας.

10) Τὰ στρατιωτικὰ εἶδη τ' ἀποτελλόμενα νῦν εἰς Ἑλλάδα πρέπει νὰ γίνωνται δεκτά, ὡς ἐνδειξις ἐκ μέρους τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν τῆς πλήρους κατανοήσεως τῶν ἡρωϊκῶν καὶ εὐγενῶν προσπαθειῶν τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων συμμάχων, πρὸς ἀντίστασιν καὶ συντριβὴν τοῦ ἄξιου. Ἡ κατανομὴ τούτων θὰ γίνεται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου. Τῶν ὑλικῶν τούτων στερεῖται οἰαδήποτε περιοχὴ, ἂν παραβῆ τοὺς ὄρους τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ.

11) Διὰ τὴν καλυτέραν διευθέτησιν τοῦ ὅλου ἀγῶνος καὶ τὸν συντονισμόν ἐνεργειῶν συγκροτεῖται γενικὸν στρατηγεῖον, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων ἔχουσῶν πανελλαδικὸν ἢ εὐρείαν περιφέρειαν (ἔκτασιν), καθὼς καὶ ἀντιπροσώπου τοῦ γενικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς τῶν συμμάχων.

Ἐνάλογον κοινὸν στρατηγεῖον δύναται καὶ νὰ συγκροτηθῆ κατὰ περιοχὰς ἢ περιφερείας, ἀναλόγως τῆς δυνάμεως τῶν διαφόρων ομάδων. Πᾶσαι αἱ μικρότεραι ἀνταρξικαὶ ομάδες δύναται ν' ἀποστέλλουν στρατιωτικοὺς συνδέσμους πρὸς τὸ κοινὸν στρατηγεῖον.

12) Ὁ ρόλος τῶν εἰς τὰ κοινὰ ἀρχιγεῖα ἀποσπασθησομένων Βρετανῶν ἀξιωματικῶν θὰ εἶναι τοιοῦτος, συνδέσμου ἀξιωματικοῦ τῶν συνδέσμων τοῦ γενικοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς τῶν συμμάχων. Ἐν περιπτώσει δὲ προστριβῶν μεταξὺ τῶν συμπραττουσῶν μονάδων, προστριβῶν αἰτινες δυνατόν νὰ ἐπηρεάσουν στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, ὁ πλησιέστερος Ἀγγλος σύνδεσμος νὰ λαμβάνη γνῶσιν αὐτοῦ.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη τὸ παρὸν καὶ ὑπογράφεται δεόντως.

Διὰ τὸ Στρατηγεῖον Μ.Α.

Ἄντονυ Ἄντριους

Διὰ τὴν Ε.Ο.

Καραχάλιος Χρ. ταγ)ρχης Πεξ.
Παπαπαναγιώτου ἀντ)ρχης Πεξ.
Γιαννόπουλος Δ. λοχαγὸς Πεξ.

Διὰ τὸ ΕΛΑΣ

Λ. Μίχος

Ρώτας

Ὅπως θὰ διαπιστώνη ὁ ἀναγνώστης τὸ σύμφωνον αὐτὸ εἶναι συντεταγμένον ἐπὶ πραγματικῶν δημοκρατικῶν βάσεων, ἀναγνωρίζει ἴσα δικαιώματα εἰς τοὺς ἀντάρτες ὅλων τῶν ὀργανώσεων, ἀναγνωρίζει ἀναφαίρετον τὸ δικαίωμα ἐπιλογῆς εἰς τοὺς πολίτας τῶν ἀνταρξικῶν ομάδων τῆς προσωπικῆς των ἀρεσκείας καὶ γενικῶς θέτει σκοπὸν ὅλων τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν συντριβὴν τοῦ ἔχθρου.

Τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνωτέρω συμφωνίου πληροφορεῖται ὁ πληθυσμὸς τῶν τριῶν Νομῶν Ἀχαΐας, Ἡλείας καὶ Ἀρκαδίας καὶ δέχεται μὲ πρωτοφανῆ ἐνθουσιασμόν. Ἡ ἐμπιστοσύνη πλέον τοῦ λαοῦ εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων τῶν ἀξιωματικῶν αὐξάνεται καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐντάσσεται μὲ ζωηρὰς καὶ δημόσιες ἐκδηλώσεις εἰς τὰς ἐθνικὰς ὀργανώσεις. Τὸ ΕΑΜ πλέον ἀπογυμνοῦται καὶ ἀπὸ τοὺς λίγους ὁπαδοὺς ποὺ εἶχε μέχρι τότε. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμως, ἐνεργοῦντες δολίως καὶ παραπλανητικῶς, σκοπίμως καθυστέρησαν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμφωνίου μέχρι εἰς 5ης Αὐγούστου 1943. Ἐπέτυχαν νὰ μείνουν συγκετρωμένοι καὶ ἀπομονωμένοι οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς Νάσια Καλαβρυτῶν, νὰ μείνη ὁ κόσμος μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν του διὰ τὴν «ὑπογραφεῖσαν συμφωνίαν» καὶ αὐτοί, διὰ ἄλλων δυνάμεων των, νὰ ἐπιτεθοῦν ἀμέσως τὴν ἐπομένην 6ην Αὐγούστου εἰς Ὀλυμπίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, διὰ νὰ ἐπακολου-

θήσουν, ὀλίγον ἀργότερον, ἄλλες ἐπιθέσεις των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. Ἡλείας, Ἀρκαδίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀργολιδοκορινθίας.

Οἱ κομμουνισταὶ ποτὲ δὲν τηροῦν τὸν λόγον των. Καὶ τὸ σύμφωνον τὸ ἐτέγραψαν διὰ νὰ τὸ παραβοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰδίου σχεδίου των.

3.— ΑΝΤΑΡΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ «Ε.Σ.» ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

Τὸ ἀνταρτικὸν συγκρότημα τοῦ ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου ἐξεδηλώθη κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου 1943. Ἀπετελέσθη ἀπὸ ἀνταρτικὰς ὁμάδας διαφόρων ἀξιωματικῶν τῆς περιφέρειας Ἡλείας, Γορτυνίας, Καλαβρῶτων. Τὸ συγκρότημα ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν δασώδη περιοχὴν τοῦ χωρίου Μοιράκα τ. Δήμου Ὀλυμπίων, δυνάμεως 140 περίπου ἀνδρῶν, ἀναπτυσσόμενον ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου καὶ Σεπτέμβριον 1943. Εἰς τὸ συγκρότημα Χρ. Καραχάλιου ἦσαν οἱ ἐξῆς ὁμάδες:

- 1) Ὑπολοχαγοῦ Φωτίου Παχῆ ἐκ Πύργου.
- 2) Ὑπιδάρχου Βασ. Καψῆ ἐκ Νεμούτα Ἡλείας.
- 3) Ἀν)γοῦ Βασιλείου Τσίλια ἐκ Λούκα Ἡλείας.
- 4) Ἐφ. ὑπ)ρχου Νικ. Βασιλάρα, ἐκ Μοιράκα Ἡλείας.
- 5) Ἀνθ)γοῦ αὐτ)των Ἰωάννου Κοσσιώρη ἐκ Κοντοβάτσινας.
- 6) Ἀνθ)γοῦ Διαχ. Δημ. Μπαρτζάκλη ἀπὸ Μαζαράκι Ἡλείας.
- 8) Ἀνθ)γοῦ Γεωργίου Θανοπούλου ἀπὸ Καλολετσί Ἀλένης Ἡλείας.
- 9) Ἀνθ)γοῦ Νικ. Ἀναγνωστοπούλου ἐκ Μοναστηρακίου Γορτυνίας.
- 10) Ἀνθ)γοῦ Διονυσίου Χατζῆ ἀπὸ Λούκα Ἡλείας.
- 11) Ὑπ)γοῦ Κων. Παπαφίλιππου ἀπὸ Οἰνὴ Ἡλείας.
- 12) Ὀπλ)γοῦ Νικολάου καὶ Πάνου Καραλῆ ἀπὸ Δεχοῦνι Καλαβρῶτων.
- 13) Λοχαγοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀργυροπούλου ἐκ Καλαβρῶτων.
- 14) Ἀνθ)γοῦ Πυρ. Ἀλεξ. Ἀλεξοπούλου ἀπὸ Λογοβοῦνι Καλαβρῶτων.
- 15) Ἀνθ)γοῦ Γ. Παναγούλια ἐκ Δίβρης Ἡλείας καὶ
- 16) Ἀνθ)σοῦ Γεωργίου Σαμπάλου ἐκ Σαλμώνης Ἡλείας.

Εἰς τὸ συγκρότημα συμμετεῖχον πολλοὶ ἀξιωματικοί, οἵτινες δὲν εἶχον σχηματίσει ὁμάδες. Ἐκτὸς ἄλλων ἦσαν ἔνοπλοι καὶ οἱ ἐξῆς ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες:

- Ἀνθ)στῆς χωρ)κῆς: Κουζῆς Θεόδ. Γ. σειραὶ Ἀχαΐας.
 Κουζῆς Νικ. Γ' σειραὶ Ἀχαΐας.
 Χωροφύλαξ: Κτενᾶς Νικ. Μιχ. Γ' σειραὶ Ἀχαΐας.
 Κάβουρας Ι. Πελέκι Ἀρκαδίας.

- Κατσαντώνης Χρ. Γεράκι Ἡλείας.
 Ἐνθ)γός: Κατσιόπουλος Βασ. Παν. Σκεπαστόν.
 Καλόμοιρος Δημ. Γ. — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Λοχίας: Κονδύλης Δημ. — Ὀλύμπια Ἡλείας.
 Τηλ)τής: Κοσιώρης Θεόδ. — Κοντοβάζαινα Ἀρκαδίας.
 Κούτρας Λάμπρος Γ. — Κοιμαὶ Ἡλείας.
 Κυριακόπουλος Λεωνίδας Θεόδ. — Βελημάχι Ἀρκαδίας.
 Ἐπίλαρχος: Κωνσταντόπουλος Γ. — Φρύξες Ὀλυμπίας.
 Κωνσταντόπουλος Κων. — Πύργος Ἡλείας.
 Καρταλὸς Γεώργιος — Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας.
 Λοχίας: Λιαγκούρας Ἀλεξ. — Ὀλύμπια Ἡλείας.
 Σταῦρος Χρῆστος — Βαλτεσινῖκον Ἀρκαδίας.
 Μανώλης Λιονύσιος — Ἐπιτάλιον Ἡλείας.
 Λοχαγός: Μαμούσης Ι. — Ὀλύμπια Ἡλείας.
 Λοχίας: Μιχαλόπουλος Ι. Δούκα Ἡλείας.
 Μουγγολιάς Γερασ. — Σπαθάρι Ἀρκαδίας.
 Μουντζούρης Κων. — Βοῦτσι Ἀρκαδίας.
 Μπακατσέλος Δημ. — Ξηρόκαμπος Ἡλείας.
 Ἐνθ)στής: Μπακατσέλος Θεόδωρος — Νεμουδά Ἡλείας.
 Μπάρκας Χαράλαμπος — Ἐπιτάλιον Ὀλυμπίας.
 Μπάρτζος Σπυρ. — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Μπερναλῆς Ἀναστάσιος Θεόδ. — Καλολετση Ἡλείας.
 Μπουμπας Δημ. Ἰωάνν. — Κατάκωλον Ἡλείας.
 Ντακόλιας Ἀθαν. — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Νταφαλιάς Ἰωάνν. — Παγκράτι Ἀχαΐας.
 Νικολόπουλος Γ. — Ἀχλαδική Ἡλείας.
 Παΐσιος Κων. — Βυζόκα Ἀρκαδίας.
 Παναγόπουλος Κων. Χρ. — Μοιράκα Ἡλείας.
 Παναγόπουλος Παν. Γ. — Βύλιζα Ἡλείας.
 Παπαλεξανδρόπουλος Θεόδ. — Μοναστηράκι Ἀρκαδίας.
 Παπαϊωάννου Πέτρος — Πυργάκι Ἀρκαδίας.
 Παρασκευόπουλος Παν. Κων. — Οἰνὴ Ἡλείας.
 Πετρόπουλος Δημ. — Κολύρι Ἡλείας.
 Πετρόπουλος Θεόδ. Ι. — Δίβρη Ἡλείας.
 Πετρόπουλος ἠ Καραλῆς Παν. — Δεχοῦνι Ἀρκαδίας.
 Πέτσας Γ. — Σπάθαρι Ἀρκαδίας.
 Παναγιωτόπουλος Ν. — Πυργάκι Ἀρκαδίας.
 Λοχίας: Παναγιωτόπουλος Κων. Θεόδ. — Φίλια Ἀρκαδίας.
 Παναγιωτόπουλος Σπηλ. — Φίλια Ἀρκαδίας.
 Παπαδόπουλος Θεόδ. — Τουρλάδα Ἀρκαδίας.
 Παπαϊωάννου Βασίλειος Χαρ. — Πυργάκι Ἀρκαδίας.
 Πετρόπουλος Ἀριστείδης Δημ. — Δεχοῦνι Ἀρκαδίας.

- Ρηγόπουλος Κανέλλος Θεόδ. — Φίλια Ἀχαΐας.
 Ρουμελιώτης Γ. — Κονταβάζαινα Ἀρκαδίας.
 Ρουμελιώτης Χ. — Κάνδαλος Ἀχαΐας.
 Ροῦπας Νικ. — Λυνάρια Ἀχαΐας.
 Ροῦσσοι Θεοδόσιοι — Φίλια Ἀχαΐας.
 Σακέτας Γ. — Βεσίνη Ἀχαΐας.
 Σεραφεῖμ Θεόδ. — Κοντοβάζαινα Ἀρκαδίας.
 Σεφερολῆς Δημ. — Ἐπιτάλιον Ἠλείας.
 Σμέρος Ι. — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Σοῦλές Χρῆστος — Φίλια Ἀχαΐας.
 Ἀνθ)ρχος: Σπηλιόπουλος Κυρ. — Σμύλλα Ἠλείας.
 Λοχίας: Συμλιωτόπουλος Κυρ. — Στρέφι Ἠλείας.
 Σπυρόπουλος Χρῆστος — Φίλια Ἀχαΐας.
 Στεφανόπουλος Πέτρος — Κατάκωλον Ἠλείας.
 Σπυρόπουλος Γεώργιος — Κραστικός Ἀχαΐας.
 Ταγάρης Ἠλίας — Σκοῦπι Ἀχαΐας.
 Ταγάρης Βασίλειος — Σκοῦπι Ἀχαΐας.
 Τζαβάρας Δωρόθεος Κων. — Μοιράκα Ἠλείας.
 Τερζόπουλος Ν. — Λαμπέτι Ἠλείας.
 Ἀνθ)γός: Τοζιάνης Γ. — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Τοζιάνης Χρῆστος — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Τριανταφύλλης Ἠλίας — Βυτίνα Ἀρκαδίας.
 Τσεγραίνης Δημ. — Κραστικοὶ Ἀχαΐας.
 Τσενέκος Ι. — Κρενόφυτα Ἀχαΐας.
 Τσενέκος Παν. — Κρενόφυτα Ἀχαΐας.
 Λοχίας: Τσοῦμπης Τρύφων — Σαλμώνη Ἠλείας.
 Φαρόγιαννης Ἠλίας — Βοῦτσι Ἀρκαδίας.
 Φλέσσας Παναγιώτης Χρήστου — Σαλμώνη Ἠλείας.
 Τσενέκος Παν. — Κρενόφυτα Ἀχαΐας.
 Ἐφ. Δεκ.: Φλούδας Παν. Ι. — Νάσια Ἀχαΐας.
 Τερζόπουλος Νικόλαος — Λαμπέτε Ἠλείας.
 Κωνσταντόπουλος Κων. — Πύργος Ἠλείας.
 Λοχίας: Μπακατσέλος Δημ. — Ξηρόκαμπος Ἠλείας.
 Βαζῆς Φώτιος — Ἀμαλιάς.
 Κατσαντώνης Χρῆστος — Γεράκι
 Παρσκευόπουλος Παν. Κων. — Οινόη.
 Πετρόπουλος Δημ. Γ. — Κολλίρι.
 Ἀνθ)στής: Ἐμμιλιωτόπουλος Ἀθαν. Κυρ. — Στρέφι.
 Δεληγιάννης Διον. Δημ. — Χελιδῶνι.
 Δημητρακόπουλος Νικ. Θεμ. — Χελιδῶνι.
 Ἰλαρχος: Σπηλιωτόπουλος Κυρ. Διον. — Σμύλλα.
 Ἀράπης Φώτιος Ι. — Σαλμώνη.

- Ἄναστασόπουλος Θεόδωρος — Ὀλύμπια.
 Ἀντάργης: Ἄναστασόπουλος Νικ. — Λιναργιά.
 Ἀποσκίτης Χαράλαμπος — Βελιμάχι Ἀρκαδίας.
 Λοχίας: Ἀράτης Φώτιος — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Ἀστερῆς Κων. — Ὀλύμπια.
 Αὐγέρης Θεόδωρος — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Βαζᾶς Φώτιος — Καρδαμῆ Ἡλείας.
 Βανδῶρος Γεώργιος — Ἐγκλοθὴ Λευκάδος.
 Λοχίας: Βασιλακόπουλος Βασίλειος — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Βασιλακόπουλος Παναγιώτης — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Βέρρας Χρῆστος — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Βουρλῆς Κων. -- Φίλια Ἀχαΐας.
 Γιαννακόπουλος Ἀλκιβιάδης — Πέττα Ἀρκαδίας.
 Γιαννακόπουλος Ἀνδρέας — Πυργάκι Ἀρκαδίας.
 Γιαννακόπουλος Ἰωάννης — Λαοδίκια Ἡλείας.
 Γιαννακόπουλος Κων. — Πέττα Γορτυνίας.
 Χωρ)λαξ: Γιαννακόπουλος Παναγιώτης — Καλολετση Ἡλείας.
 Γιάνναρος Δημ. — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Γκιόκας Νικ. — Ἐπιτάλιον.
 Γκιῶζος Δῆμος Γ. — Βοῦτσι Ἀρκαδίας.
 Γκολφινόπουλος Παναγ. Ἀθαν. — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Δαρθέλιας Εὐάγγελος — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Δεληγιάννης Διονύσιος Δημ. — Χελιδόνι Ἡλείας.
 Δημακόπουλος Ἀθανάσιος Γ. Ἀλεποῦσα Ἡλείας.
 Δημητρακόπουλος Νικ. — Χελιδόνι.
 Λοχίας: Δημητρόπουλος Νικ. — Νάσια Ἀχαΐας.
 Χωρ)λαξ: Δημόπουλος Νικ. — Βελιμάχια Ἀρκαδίας.
 Δημόπουλος Παν. — Μαγούλιανα Ἀρκαδίας.
 Ζαπαντῆς Ἀριστομένης — Μοιράκα Ἡλείας.
 Ζαπαντῆς Σταῦρος Ι. — Μοιράκα Ἡλείας.
 Ζαφειράκης Ἀριστείδης --- Φρίξες Ὀλυμπίας.
 Ἡλιόπουλος Δημ. Παν. — Σαλμώνη Ἡλείας.
 Λοχίας: Ἡλιόπουλος Κων. Βλάση — Λυκούρια Ἀχαΐας.
 Ἡλιόπουλος Κων. Θεοδ. — Δίβρη Ἡλείας.
 Θανόπουλος Ἀνδρέας — Πριόλιθος Ἀχαΐας.
 Θεωδωρακόπουλος Γ. — Κραστικά Ἀχαΐας.
 Θεωδωρακόπουλος Γ. — Κραστικά Ἀχαΐας.
 Θωμᾶς Παναγ. — Μοναστηράκι Ἀρκαδίας.
 Ἀνθ)γός: Καζάνης Κων. — Τουλλάδα Ἀχαΐας.
 Καϊάφας Ἀθαν. — Πριόλιθος Ἀχαΐας.
 Λοχίας: Καλαβέζιος Ἀνδρέας — Σκοῦπι Ἀχαΐας.
 Καραγκούνης Κων. — Κραστικά Ἀχαΐας.

Λοχίας: Καμαμᾶνος Ἀθαν. — Φίλια Ἀχαΐας.
Καρατζᾶς Ἀνδρέας Ι. — Λυκούρια Ἀχαΐας.

4.— ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΠΟ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΣ

1. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, τὴν 8ην Αὐγούστου 1943, εἰς Νάσια Καλαβρύτων ὑπεγράφη ἕνα σύμφωνον μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως Ἡλείας, Ἀρκαδίας καὶ Ἀχαΐας, τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς. Οἱ κομμουνιστὰι μὴ προσέλθοντες εἰς τὴν συγκέντρωσιν, ὄχι μόνον ἄργησαν ἐπὶ 4ήμερον νὰ ὑπογράψουν τὸ σύμφωνον, ἀλλὰ εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπογραφήν του, τὴν 8ην Αὐγούστου, ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας συνδέσμως τῆς περιοχῆς Καλαβρύτων νὰ γίνῃ νέα συγκέντρωσις ἀπάντων τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Νάσια Καλαβρύτων, «προκειμένου νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀντ)ρχος Μίχος». Οἱ κομμουνιστὰι ἔβραζαν τὸν Μίχον νὰ κἀνὴ ὁμιλίαν, νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς τόπους των τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀπασχολήσῃ ἐκεῖ, αὐτοί, δέ, δι' ἄλλων δυνάμεων των νὰ ἐπιτεθοῦν εἰς ἄλλα μέρη κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Εἶχε φθάσει ἀπὸ ἀρχᾶς Ἰουλίου ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΚΚΕ «Ὁρίων» μὲ 180 μαυροσκομφηδες κομμουνιστάς, μὲ ἑλληνόφωνους Βουλγάρους καὶ κάθε κίνησις των γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου καὶ ἐν ὄψει τοῦ χάρτου ὅλης τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀσφαλῶς ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Ἕλληνοι σύνδεσμοι τῆς περιοχῆς Καλαβρύτων εἰδοποίησαν διὰ τοῦ λοχαγοῦ Ἀλεξ. Ἀργυροπούλου τὸν ταγ)ρχὴν Χρηστον Καραχάλιον, ἵνα μεταβῇ εἰς Νάσια Καλαβρύτων διὰ τὴν συγκέντρωσιν. Πολλοὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἐκεῖ δὲν μετέβησαν. Ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξὺ τὴν 8ην Αὐγούστου οἱ κομμουνιστὰι εἶχαν ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν καὶ τὰς θετικὰς αὐτὰς πληροφορίας μετέδωκεν ὁ Γ. Μαυροειδῆς ὑπάλληλος Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Πύργου εἰς τὸν λοχαγὸν Ι. Μαμούσην. Ὁ λοχαγὸς Ι. Μαμούσης κατ' ἐντολήν τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου ἦτο εἰσιμιμὸς νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Πλατανίων, ἵνα συνεννοηθῇ ἐκ νέου μὲ τὸν ἐκεῖ Ἕλληνα σύνδεσμον Ρίντ διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν ὁμάδων Ἡλείας, ὡς εἶχε τὸν Ἰούνιον ἀνταλλάξει ἀπόψεις ὁ Χρ. Καραχάλιος. Τὰ θλιβερά, ὅμως, γεγονότα τῆς Ὀλυμπίας ἐματαίωσαν τὴν ἀναχώρησιν τοῦ λοχαγοῦ Ι. Μαμούση καὶ ἐκρίθη σκόπιμον νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ, οὔτε καὶ ὁ ταγ)ρχὴς Χρ. Καραχάλιος πάλιν διὰ Νάσια, μήπως πέσῃ εἰς ἐνέδραν τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ Ἕλληνοταγ)ρχος Βασ. Καμῆς ἀνέλαβε καὶ ἀπέστειλεν ἔκθεσιν περὶ τῶν

γεγονότων τῆς Ὀλυμπίας εἰς Νάσια εἰς τοὺς ἐκεῖ συνδέσμους τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ περὶ τῶν ὄλων ἀπόψεων τῆς ὀργανώσεως διὰ τὸν ὄλον ἀγῶνα. Εἰς Νάσια συνεκεντρώθησαν περὶ τοὺς 40 ἀξιωματικοὶ ἐξ ὄλων τῶν περιοχῶν τῆς Πελοποννήσου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀντ)ρχος Γ. Παρασκευόπουλος, ὁ λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ ἄγγλος σύνδεσμος λοχαγὸς Ἄντονυ Ἄντριους. Ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ οὐδεὶς προσῆλθεν, οὔτε καὶ ὁ ὀμιλητῆς ἀντ)ρχος Μίχος. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ προσέλθῃ. Μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Ὀλυμπίας ἦσαν πλέον ἔνοχοι. Ἄλλωστε ξέροντες νὰ προστατεύουν τὰ ὄργανά των μέχρις ὅτου γίνοντες θύματά των. Ὁ Μίχος παρήγγειλε δι' ἐπίπου ἀγγελιοφόρου: «Τοὺς χαιρετισμούς του εἰς τὸν κ. Ἀργυρόπουλον». Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν οἱ ἀξιωματικοὶ ἀνέπτυξαν εἰς τὸν ἄγγλον σύνδεσμον Ἄντριους τὸν μοναδικὸν των αἷτημα, τὴν ρίψιν ὀπλισμοῦ.

2. Εἰς τὴν Ἡλείαν ἢ κίνησις τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου καθημερινῶς ἐνισχύετο. Ἡ ἀναμενομένη ρίψις ὀπλισμοῦ θὰ παρουσίαζε ἀμέσως ἑκατοντάδες ἐνόπλους. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ τοῦ ἐπ)ρχου Κονδύλη, ἀξιῶνουν ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Χρ. Καραχάλιου «νὰ ἀναχωρήσουν ἐξ Ἡλείας». Ἐχρηιάσθη νὰ ἐπέμβῃ ὁ ἔφ. ὑποστράτηγος Κονδύλης καὶ ἄλλοι παράγοντες διὰ νὰ ἀποσοβῆθῃ ἡ ρῆξις, ἢ μᾶλλον «διὰ νὰ ἀναβληθῇ ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943, ἔφθασεν εἰς Ὀλυμπία ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Ἀλέκος Κοσμάπουλος, ὅστις διὰ τῶν Κ. Κονδύλη καὶ Ι. Παπασπύρου ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου. Ὁ Κοσμάπουλος ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὸν λοχαγὸν Ι. Μαιμούσην, ἐζήτησεν νὰ μάθῃ τοὺς σκοποὺς τῆς ὀργανώσεως καὶ ὑπεσχέθη ἐπανερχόμενος εἰς Ἀθήνας νὰ τὴν ἐνισχύσῃ. Τὴν 7ην Σεπτεμβρίου ἔφθασεν εἰς περιοχὴν Ὀλυμπίων ἐκ Πατρῶν, ὡς σύνδεσμος ἐκ μέρους τῆς ἐκεῖ ἐθνικῆς ὀργανώσεως, ὁ ἰδιώτης Παμπούκης καὶ ἐκ Πύργου ὁ δεκανεὺς Στεφανόπουλος, ὡς σύνδεσμος ἀπεσταλμένος τοῦ ἐπιλόχου Σπυριδῶνος Μπαλοδήμου. Ὁ Στεφανόπουλος τὴν ἐπομένην συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν περιοχὴν Δίβρης, φέρων μαζί του ἓνα φύλλον τῆς ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τῆς ὀργανώσεως «Ἐθνικιστής», ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἀνεφέρετο ἡ δρᾶσις τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου μετὰ τὴν ὀμάδα του καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὀργανώσεως. Βάσει γενομένης ἀνακαλύψεως καὶ ὑπὸ τοῦ Στεφανοπούλου τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὄργανα τῆς Γερμανικῆς ἀστυνομίας (Γχεσταπὸ) Πύργου μετὰ τὸν διερμηνέα των Κουμαντέαν μετέβησαν εἰς Κοσκινᾶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καραχάλιου μετὰ σκοπὸν νὰ τὸν συλλάβουν. Ἀπουσίαζεν, ὅμως, καὶ δὲν τὸ συνέλαβον. Μετὰ τριήμερον, ἤτοι τὴν 12ην Σεπτεμβρίου, ἡ Γερμανικὴ ἀστυνομία Πύργου ἐνήργησε καὶ νέαν εἰς Κοσκινᾶ ἔφοδον χωρὶς νὰ κατορθώσῃ πάλιν νὰ συλλάβῃ τὸν Καραχάλιον· συνέλαβε, ὅμως, τὴν σύζυγον τοῦ ἀδελφοῦ του Α. Καραχάλιου, τὴν ὁποίαν ἐκακοποίησεν ἐπειδὴ ἠρνήθη νὰ καταδώσῃ τὸ κρυψόφυγον τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου. Τὴν σύλληψιν καὶ κακοποίησιν τῆς συζύγου τοῦ ἀδελφοῦ Καρα-

χάλιου ἐπληροφορήθη ἀμέσως ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος μετὰ τοῦ λοχαγοῦ Ι. Μαμούση καὶ ἠδύνατο μὲ μίαν ὁμάδα ὀλίγων ἀνδρῶν νὰ τὴν ἀπελευθερώσουν, ἀπέφυγαν, ὅμως, τοιαύτην ἐνέργειαν διὰ νὰ ἀποφύγουν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τὰ ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν. Τὴν σύζυγον Α. Καραχάλιου ἀπεμόνωσαν οἱ Γερμανοὶ εἰς Πύργον ἐπὶ ὄνθημερον καὶ τὴν ἀπέλυσαν μετὰ, χωρὶς νὰ δώσῃ καμμίαν πληροφορίαν διὰ τὴν κίνησιν Καραχάλιου. Διὰ τὴν λῆψιν τῶν ἀπαραιτήτων πληροφοριῶν ἐστάλησαν σύνδεσμοι πρὸς ὄλες τὶς κατευθύνσεις. Ὁ λοχίας Θεμιστοκλῆς Ἀθανασόπουλος ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια ἐστάλη εἰς Πάτρας καὶ Ἀθήνας, ὁ λοχίας Κων. Ἀστερῆς, ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια, ἐστάλη εἰς Τρίπολιν καὶ εἰς Πύργον ἐστάλησαν ὁ Θεόδωρος Ι. Καρδαλέφας ἀπὸ Μοιράκα Ἡλείας, ὁ ἔφ. ὑπ)ρχος Νικ. Βασιλάρας ἀπὸ Μοιράκα καὶ ὁ Γ. Γιαννακόπουλος ἀπὸ Λαοδίκα Ἡλείας.

Κατὰ τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1943, ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος ἔλαβε σημεῖωμα διὰ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ι. Μουντζούρη, ἀπὸ τὸν συν)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον, εὐρισκόμενον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἱαρχοῦ Βρεττάκου, ὅπου τοῦ ἐτονίζετο ἡ ἀνάγκη νὰ μεταβῇ ἀμέσως ἐκεῖ πρὸς προσωπικὴν συνεννόησιν. Τὴν ἐπομένην ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος ἀνεχώρησε διὰ περιοχὴν Κοντοβάζαινας, ὅπου συνήντησε τὸν συν)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον καὶ τὸν ἱαρχον Βρεττάκον. Κατόπιν τῆς συναντήσεως καὶ τῆς συζητήσεως ἐπὶ τῆς καταστάσεως ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἔστειλε διαταγὴν εἰς τὸν λοχαγὸν Ι. Μαμούσην, εὐρισκόμενον εἰς περιοχὴν Ἡλείας, ἵνα προωθῆσθαι πρὸς Κοντοβάζαιναν, ὅσους ἠδύνατο περισσοτέρους, ἔφ' ὅσον εἶχον καὶ στοιχειώδη ὀπλισμὸν προκειμένου νὰ γίνῃ ἐπιθεώρησις τούτων ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

Κατόπιν τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ἐγένετο στρατολόγησις ἐθελοντικῆ τῶν ἐχόντων καὶ στοιχειώδη ὀπλισμὸν καὶ ἐστάλησαν πρὸς Κοντοβάζαιναν ἄνω τῶν 300 ἀνδρῶν. Κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ταγ)ρχου Π. Γκουμᾶ ἐκ Κρεσταινῶν καὶ τοῦ ἀνθ)γοῦ Γεωργίου, ἐστάλησαν καὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴν Ὀλυμπίας, ἄνω τῶν 50 ἀνδρῶν. Τὸ ὅλον τμημα ἔφθασε εἰς περιοχὴν Κοντοβάζαινας, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπέτρεψαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ τοὺς Ἄγγλους συνδέσμους τῆς βορείου Πελοποννήσου καὶ τότε δὲν ἔλαβον γνῶσιν οἱ Ἄγγλοι σύνδεσμοι τῆς ἀφιχθείσης δυνάμεως τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, ἀντιληφθεὶς ὅτι ἐνεπαίζετο ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἀνεχώρησε ἐπιστρέψας μετὰ τοῦ Βρεττάκου εἰς Ταῦγετον.

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἐδήλωσεν εἰς τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον, ὅτι οὐδεμίαν πλὴον εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ περὶ τηρήσεως τῶν ὄρων τοῦ συμφώνου τῆς 28.8.1943. Προκειμένου, δέ, νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Δυρράχιον ἐξήτησεν μίαν ὁμάδα ἀνταρτῶν δι' ἀσφάλειάν του. Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος τοῦ διέθεσεν τὴν ὁμάδα τοῦ Ι. Κοσιώρη μὲ 20 ἄνδρες. Παρὰ ταῦτα ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἀνεχώρησε μὲ τὸν Βρεττάκον ἀμέσως, χωρὶς τὴν ἄνω ὁμάδα. Ὁ Ι. Κοσιώρης ἀνεχώρησεν ἐν συνεχείᾳ καὶ ἔφθασεν εἰς Δυρράχιον μὲ τὴν ὁμάδα του, με-

τά τὴν ἄφιξιν ἐκεῖ τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου. Μάλιστα δὲν τὸν συνήντησεν, εἶχε ἀναχωρήσει ἐκ Δυρραχίου.

Κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ συγκροτήματος εἰς Ἄσπρα Σπίτια, οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν νὰ δολοφονήσουν τὸν ταγ)ρχὴν Χρηστον Καραχάλιον. Ὁργανώνουν πέντε δυστυχεῖς Ἕλληνες, τοὺς ὑποβάλλουν τὴν ιδέαν ὅτι «ἐκτελοῦν ἐθνικὸν ἔργον» καὶ αὐτοὶ μὲ τὰ περιστροφὰ στὰ χεῖρα των, εἰσέρχονται εἰς ἓνα καφενεῖον τοῦ χωρίου Ἄσπρα Σπίτια καὶ κατευθύνονται εἰς τὸ κἀθισμα, ὅπου ἐκάθητο ὁ ὑπ)ρχος Βασίλειος Καψῆς καὶ τοῦ ἐπρότειναν τὰ περιστροφὰ των. Ἐνόμισαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου. Ὁ ὑπ)ρχος Καψῆς χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραιμίαν του ἐξήγαγεν ἀστραπιαίως τὸ περιστροφόν του καὶ ἐπυροβόλησεν ἐναντίον των. Ὁ ἓνας ἐτραυματίσθη καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Κατὰ τὸ ἐπεισόδιον ἐτραυματίσθη καὶ ἓνας ἀντάρτης σύνδεσμος τοῦ ὑπ)ρχου Καψῆ.

Μετὰ τὴν ἄνω ἀπόπειραν τὸ συγκρότημα Καραχάλιου ἐκινήθη διὰ τῶν χωριῶν Ξηρόκαμπος καὶ Βίγιζα καὶ κατέληξεν εἰς Μοιράκα, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ δεκαήμερον. Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου 1943 εἰς Μοιράκα ἐλήφθη ἀναφορὰ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἰ. Κοσιώρη ἀπὸ Τρόπαια, ἀναφέροντος ὅτι ἐπανῆλθεν ἀπὸ τὸν Ταύγετον μὲ τὴν ὀμάδα του καὶ ὅτι ἔφθασεν ἐκεῖ καὶ τὸ συγκρότημα ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τοῦ ἡλάρχου Βρεττάκου καὶ παρεκάλει, ἐξ ὀνόματος τοῦ Βρεττάκου, ὅπως καὶ τὸ συγκρότημα Χρ. Καραχάλιου κινηθῆι πρὸς Κοντοβάζαιναν, προκειμένου νὰ γίνῃ ἀναδιοργάνωσις τῆς ὅλης δυνάμεως. Οἱ κομμουνισταὶ παρακολουθοῦν τὴν ὄλην κίνησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ συγκροτήματος Χρ. Καραχάλιου. Κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ συγκροτήματος εἰς Μοιράκα οἱ κομμουνισταὶ, ἐνῶ ἀπειλοῦν, συγχρόνως προτείνουν συσκέψεις καὶ συναντήσεις πρὸς ἐξεύρεσιν «βάσεως συνεννοήσεως». Οἱ ἴδιοι δημιουργοῦν τὰ ζητήματα καὶ οἱ ἴδιοι ἐπιζητοῦν μετὰ «συμφιλίωσιν» καὶ «εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν» τῶν διαφορῶν. Ἡ πρώτη τῶν συναντήσεων αὐτῶν ἔγινεν εἰς Κορυτσαῖν, ἡ δὲ δευτέρα εἰς Χελιδῶνι. Συνεφωνήθη ὅπως τὸ συγκρότημα Καραχάλιου κινεῖται καὶ δοῖ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς περιλαμβανομένης μεταξὺ τῶν ὁδῶν Πλάτανος, Δίβρη, Πλάτανος Μπελέση καὶ Ἐρύμανθος ποταμός, καθὼς καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν χωρίων Κλάεος καὶ Δούκα.

Κρίνομεν σκόπιμον νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ ὅτι τὸ κίνημα τοῦ ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του, κίνημα ἐθνικόν, χωρὶς πολιτικούς ἢ πολιτειακοὺς σκοποὺς, κίνημα ἀγνόν καὶ ἰδεολογικόν, ἐνισχύετο εἰς Πύργον ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Γεώργιον Κονδύλην, τὸν ἐπίλαρχον Σπυριδῶνα Μπαλοδήμον καὶ τὸν πολιτευτὴν Ἰωάννην Γιαννόπουλον. Ἐπίσης ἐνίσχυσαν ἰδιαίτερος τὸ κίνημα Χρ. Καραχάλιου ὁ μοίραρχος τῆς Διοικήσεως Χωροφυλακῆς Πύργου Παπαδόπουλος καὶ ὄλη ἡ Χωροφυλακῆ, ὁ ὑπ)γὸς Ψυχαινός, ὁ ἰατρὸς Παπαϊωάννου κ.ἄ.

Ἐνῶ, δέ, εἶχον δηλώσει ἐνδιαφέρον καὶ δοῖσιν ὑπὲρ τῆς κινήσεως Χρ. Καραχάλιου, ὁ τότε Μητροπολίτης Ἡλείας Ἀντώνιος καὶ ὁ τότε Νομάρχης Ἡλείας Ν. Κουράσης, δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον των, ἀλλὰ εἰργάζοντο κρυ-

φίως ὑπὲρ τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΑΜ, διαθέσαντες ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὰ ἄλλα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ χρήματα τοῦ Δημοσίου καὶ παρεμβάλλοντες πλεῖστα ἐμπόδια εἰς τὴν ὄλην κίνησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ συγκροτήματος Χρ. Καραχάλιου. Ἀργότερον, δέ, ὁ Μητροπολίτης Ἡλείας προσεχώρησεν εἰς τοὺς ἄθεους καὶ τοὺς δολοφόνους.

Ἐπίσης καὶ ἄλλοι πολιτευόμενοι Πύργου, μὴ γωνρίζοντες ὅτι εἰς τὸ ΕΑΜ ὄδηγοῦσαν οἱ κομμουνισταί, ἐνίσχυσαν ποικίλως τὸ ΕΑΜ, φέροντες μεγάλην εὐθύνην διὰ τὴν ἄγνοιάν των ταύτην, ἐπειδὴ πολὺς κόσμος ἐξήπατήθη.

Αὐτὴ ἡ κατάστασις εἶχε διαμορφωθῆ εἰς τὸν νομὸν Ἡλείας, ὅταν τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1943 τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Χρήστου Καραχάλιου ἀπεφάσισεν ὅπως κινήθῃ πρὸς Κοντοβάζαιναν, ἵνα ἐνωθῆ μετὰ τοῦ συγκροτήματος Ε.Σ. Βρεττάκου.

5.— ΕΝΩΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ Ε.Σ.

ΤΗΛ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ — ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

Ὅπως ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω τὸ συγκρότημα Ε.Σ. Βρεττάκου ἔφθασε τὴν 6ην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν περιοχὴν Κάτελης. Ἐκεῖ ὁ Ι. Κοσσιώρης ἐπρότεινεν εἰς τὸν Βρεττάκον νὰ παραμείνῃ εἰς περιοχὴν Βυτίνας, νὰ περιχαρᾶσθῃ καὶ νὰ ἀπασχολῆ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, τὸ συγκρότημα δὲ τοῦ Χρ. Καραχάλιου νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ πεδία ρίψεων, ὥστε νὰ ἐπιτύχουν ἀσφαλεῖς ρίψεις, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ ἐνέδραν καὶ παρακολούθησιν τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἔγινεν δεκτὴ. Ὁ Ι. Κοσσιώρης ἀνέλαβε καὶ ὠδήγησεν τὸ συγκρότημα Βρεττάκου εἰς Κάτελην, ὅπου ἦτο τὸ συγκρότημα Χρ. Καραχάλιου. Ἡ συνάντησις τῶν δύο συγκροτημάτων τοῦ Ε.Σ. εἰς θέσιν «Σούκου μνημα» ὑπῆρξε συγκινητικὴ. Ἀμέσως μετὰ τὴν συγκέντρωσιν ἀμφοτέρων τῶν συγκροτημάτων ἐψάλη δοξολογία καὶ ἐγένετο ἡ ἔνωσις τῶν συγκροτημάτων. Ὁ ἱεραρχὸς Βρεττάκος ὠμίλησεν πρῶτος, ἀνέπτυξε τὴν σημασίαν τῆς ἐνώσεως τῶν δύο συγκροτημάτων καὶ κατέληξε δηλώσας ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην παραδίδει τὴν διοίκησιν εἰς τὸν ἄξιον ἐμπιστοσύνης ταγ)ρχὴν Χρῆστον Καραχάλιον. Ἡ στάσις αὕτη τοῦ Βρεττάκου ἐξετιμήθη παρὰ πάντων καὶ ἡ πρὸς τοῦτον ἐμπιστοσύνη ηὔξηθη ἀκόμη περισσότερον. Μετὰ τὸν ἱεραρχὸν Βρεττάκον ὠμίλησεν ὁ ταγ)ρχὴς Χρ. Καραχάλιος, ὁ ὁποῖος συγκεκριμένως ἐκ τῆς ἐνώσεως καὶ ἀλληλεγγύης τῶν ἀγῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ηὔχαρίστησε τὸν Βρεττάκον διὰ τὴν προσφορὰν τῆς διοικήσεως, δὲν ἠδυνήθη, ὅμως, νὰ συνεχίσῃ τὴν ὁμιλίαν του, ἀναλυθεὶς εἰς λυγμοὺς καὶ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ. Μετὰ τὴν σεμνὴν αὐτὴν τελετὴν, μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν ἐθνι-

κοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἔγινεν ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν συγκροτημάτων εἰς ἓνα τάγμα μὲ πέντε Λόχους δυνάμεως ἐν ὄλῳ 500 ἀντρῶν (300 τοῦ Καραχάλιου καὶ 200 τοῦ Βορεττάκου). Ἐκ τούτων οἱ 100 ἦσαν ἐλλιπῶς ἐξοπλισμένοι. Τὸ Τάγμα συνεκεντρώθη εἰς θέσιν «Καμπάκι» καὶ κατενεμήθη εἰς 5 Λόχους ὡς ἐξῆς:

1ος	Λόχος	διοικητῆς	λοχαγὸς	Πυρ. Ι. Τζᾶνος.
2ος	»	»	ὑπὸλοχαγὸς	Βασίλειος Καψῆς.
3ος	»	»	ὑπολοχαγὸς	Φώτιος Παχῆς.
4ος	»	»	ὑπὸλοχαγὸς	Νικ. Βασιλάρας.
5ος	»	»	ἀνθ)γὸς	Γ. Περιβολιώτης.

Ἐπίσης συνεκροτήθη καὶ ἀπόσπασμα στρατονομικῆς φυλακῆς, ἀποτελεσθὲν ἀπὸ χωροφύλακες ὑπὸ τὸν ἀνθ)στὴν Χωρ)κῆς Θεόδωρον Κουζῆν ἀπὸ χωρίον Σεραὶ Ἀχαΐας. Λοικητῆς ἀνέλαβεν ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος, ὑποδιοικητῆς ὁ ἕαρχος Τηλέμαχος Βορεττάκος. Ἐπιτελάρχης ὁ λοχαγὸς Πεξ. Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος καὶ ὑπασπιστῆς τοῦ τάγματος ὁ ἀνθ)γὸς Πεξ. Βασιλείου Τσίλιας ἀπὸ χωρίον Δούκα Ἀλένης Ἡλείας καὶ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος ἀνέλαβεν ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κοκκίνης.

Μετὰ τὴν συγκροτήσιν τοῦ τάγματος ἐψάλη ἄγισμος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κοκκίνης. Καὶ τὸ τάγμα ἔδωκε τὸν ἐξῆς ὄρον:

«Ὁρκίζομαι νὰ καταβάλω κάθε προσπάθεια καὶ νὰ θυσιάσω ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴ μου, γιὰ νὰ βοηθήσω στὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος μου. Νὰ ὑπακούσω στοὺς ἀρχηγούς μου καὶ νὰ βοηθῶ τοὺς συμπατριώτας μου, νὰ μὴ ἐγκαταλείψω αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ καταθέσω τὰ ὄπλα παρὰ μόνον ὅταν ἀτελευθερωθῇ ἡ Πατρίς μου. Νὰ προστατεύω τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν συμπατριωτῶν μου, νὰ ἀπέχω ἀπὸ κάθε πρᾶξιν πού θὰ ἐξέθετε τὴν τιμὴν τοῦ ἀντάρτου, τῶν ἀρχηγῶν μου καὶ τὴν Πατρίδα μου, νὰ διάγω δέ, ὡς καλὸς καὶ φιλότιμος ἀντάρτης».

Μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν ὠμίλησεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος Χρ. Καραχάλιος, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἐξῆς:

«Θὰ εἴμεθα ἀνάξιοι νὰ φέρωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλλήνος, ἐὰν δὲν ἐπράττομεν αὐτὸ πού ἐπράξαμεν σήμερον, ἐὰν δὲν βγαίναμε στὰ βουνὰ νὰ πολεμήσουμε τὸν κατακτητὴν. Ὅλοι γνωρίζετε ἀπὸ τὴν ἱστορία μας, ὅτι πολλοὶ κατακτηταὶ πέρασαν ἀπὸ τὴν γωνίαν αὐτὴν, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἐμφανίσεως τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ σταθοῦν δὲν ἐδίστασαν νὰ λάβουν τὰ πιὸ σκληρὰ καὶ ἀνελεύθερα μέτρα κατὰ τῶν προγόνων μας, δὲν δίστασαν νὰ ἰσοπεδώσουν τὸν δρόμον των διὰ νὰ περάσουν μὲ χιλιάδες πτώματα ἀθίων Ἑλλήνων. Οἱ πρόγονοί μας ὅμως, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας χάριν τῶν ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν, τῶν ὁποίων ἦσαν πιστοὶ λάτραι καὶ χάριν τοῦ ἀθανάτου μεγαλείου τῆς ἐνδόξου Πατρίδος μας, προέταξαν πάντοτε τὰ στήθη των καὶ ἐβάδισαν ἀπτόητοι τὸν δρόμον

τῆς θυσίας καὶ πάντοτε οἱ ἴδιοι μὲ τὰ ἴδια των τὰ χέρια ἔθραυσαν τὶς βαριεὲς ἀλυσσίδες τῆς δουλείας καὶ βγήκαν νικηταί. Τὸ ἴδιο βγήκαμε νὰ πράξουμε καὶ ἐμεῖς σήμερον ἀφοῦ ἡ μοῖρα ἔφερε νὰ ὑποδουλωθοῦμε. Δὲν θὰ παραιτηθῶμεν ποτὲ τοῦ δικαίωματος νὰ ζήσωμεν ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, διότι ἂν τοῦτο πράξωμεν εἶναι σὰν νὰ ἀρνούμεθα τὴν λογικὴν μας φύσιν».

Τὸν λόγον τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος Χρ. Καραχάλιου ἐκάλυψαν παρατεταμένα χειροκροτήματα ὄλων τῶν ἀνταρτῶν. Μετὰ ὠμίλησεν εἰς τοὺς ἀντάρτες ὁ Ἀρχιμανδρῆτις Κοκκίνης μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν ψυχικῆς ἀνατάσως καὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἔχομεν ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἰαρχος Βρεττάκος, ἀναχωρῶν ἀπὸ τὸ Λυροράχιον συνεννοήθη μὲ τὸν ὑπολοχαγὸν Γ. Ταβερναράκη διὰ τὴν ὅλην πορείαν του, τὴν ἀποστολὴν ἐκεῖ συνδέσμων τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τὴν ρίψιν ὀπλων. Ὁ Ταβερναράκης ἐν συνεννοήσει μὲ τὸν ταγ)ορχὴν Χάριττον ἐνήργησαν ἀμέσως μὲ τὸν ἀσύρματόν του εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἐδόθη ἐντολὴ εἰς τὸν Ἄγγλον λοχαγὸν Ἄντονι Ἄντριους μὲ τὸν ἀσύρματον νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸ καθορισθὲν σημεῖον, ἵνα συναντήσῃ τὸ συγκρότημα Βρεττάκου Καραχάλιου πρὸς ἐνίσχυσίν του διὰ ρίψεων. Ἐπίσης ἐδόθη ἐντολὴ εἰς τὸν ὑπ)γὸν Πῆτερ, εὐρισκόμενον μὲ τὸν Ρίντ εἰς Ὀλυμπίαν νὰ σπεύσῃ διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν εἰς τὸ ἴδιον μέρος. Ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Ἄντριους εὐρισκόμενος εἰς Κοντοβάζαιναν κατευθυνόμενος πρὸς Κάπελην, ἐπέπεσεν εἰς ἐνέδραν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ συνελήφθη μὲ τὸν ἀσύρματόν του καὶ ὀδηγεῖται πρὸς Δίβρην εἰς τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ. Κατῶρθωσεν, ὅμως, νὰ στείλῃ ἕναν ἀγγελιοφόρον ἀπὸ τὴν Κοντοβάζαιναν εἰς τὸ τάγμα τοῦ Ε. Σ. εἰς Κάπελην, ὅστις ἀνέφερε τὰ τῆς συλλήψεώς του καὶ ὅτι τὴν νύκτα τῆς 6--7 Ὀκτωβρίου θὰ μετεκινεῖτο μὲ τὸν ἀσύρματόν του μὲ συνοδείαν ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς Δίβρην.

Ὁ ταγ)ορχὴς Χρ. Καραχάλιος διέταξε ἀμέσως τὸν ὑπ)γὸν Φ. Παχῆν καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Κοσιώρην νὰ ἐγκαταστήσουν ἐνέδραν ἐπὶ τοῦ δρομολογίου κινήσεως τῆς ἀποστολῆς, νὰ ἀτελευθερώσουν καὶ νὰ ὀδηγήσουν τοὺς Ἄγγλους εἰς τὴν ἔδραν τοῦ τάγματος εἰς Κάπελην. Δὲν ἐπρόλαβαν, ὅμως, νὰ διασώσουν τὸν ἔφ. ὑπ)γὸν Γ. Φλούδαν, ἐρχόμενον μαζί μὲ τὸν Ἄντριους, διότι τὸν εἶχαν ἀπαγάγει οἱ κομμουνισταὶ καὶ σὲ λίγες ἡμέρες τὸν ἐδολοφόνησαν. Πράγματι τὴν νύκτα αὐτὴν ἀτελευθερώθησαν ὁ λοχαγὸς Ἄντριους μὲ τὸν Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν του καὶ ἔφθασαν εἰς Κάπελην. Ἄς σημειωθῇ ὅτι μαζί μὲ τὸν Ἄγγλον Ἄντριους ἔφεραν εἰς τὸν Χρ. Καραχάλιον καὶ τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ τὸν εἶχαν συλλάβει. Ὁ ταγ)ορχὴς Χρ. Καραχάλιος διέταξε καὶ ἀφέθησαν ἀμέσως ἐλεύθεροι. Ἐπίσης ἔφθασαν εἰς Κάπελην ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν ὁ Ἄγγλος ὑπ)γὸς Πῆτερ καὶ ὁ Ἕλλην ἀσυρματιστῆς σημῆας Γεώργιος Χαμπέρης ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ.

6.— ΕΝΩ ΑΝΑΜΕΝΟΝΤΑΙ ΡΙΨΕΙΣ ΟΠΛΩΝ

1. Μὲ τὴν ἄφιξιν τῶν Ἑγγλων Ἄντριους καὶ Πῆτερ εἰς τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. μὲ τοὺς ἀσυρμάτους καὶ τοὺς ἀσυρματιστὰς ὄλοι πανηγυρίζουν. Τὸ ὄνειρον ὄλων νὰ γίνουιν ρίψεις, νὰ πάρουιν ὄπλα, θὰ πραγματοποιηθῆ.

Οἱ Ἑγγλοι σύνδεσμοι ἔδειξαν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ πεδίου ρίψεως καὶ ἐξεδήλωσαν ὄλην τὴν ἐμπιστοσύνην των εἰς τὸν Ε.Σ. Συνεννοήθησαν ἀμέσως μὲ τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἔλαβου τὴν ἀπάντησιν ὄτι τὴν ἐπομένην, 8ην Ὀκτωβρίου 1943, θὰ ἐγίνετο ρίψις ὄπλισμοῦ καὶ ἰματισμοῦ ὑπὸ τεσσάρων ἀεροπλάνων. Ἡ χαρὰ ὄλων τῶν ἀνταρτῶν διὰ τὴν ἀπροσὄκητον αὐτὴν μεταστροφὴν τῶν Ἑγγλων ἦτο ἀπερίγραπτος. «Ἐπὶ τέλους», ἔλεγον, «οἱ Ἑγγλοι ἀνεγνώρισαν τὸ πραγματικὸν συμφέρον καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος!...».

2. Ἐν τῷ μεταξῦ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουιν παρακολουθῆσει τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν δύο συγκροτημάτων τοῦ Ε.Σ., ἔχουιν πληροφορηθῆ διὰ τὴν ἄφιξιν τῶν Ἑγγλων Ἄντριους καὶ Πῆτερ καὶ διὰ τὴν ἀναμενομένην ρίψιν ὄπλων καὶ ἔχουιν φθάσει εἰς Δάφνην μὲ ἕνα τάγμα ὑπὸ τὸν Ἰλαρχον Κοινδύλην, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωριοῦ Γαρζενίκου ἄλλα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ Καλάβρυτα ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Γκίκαν, τὸν «καπετὰν Χελμόν», τὸν ὑπ)γὸν Στασινόπουλον καὶ τὸν ἀντ)ρχον Μίχον, παρακολουθοῦν ὄσους κατευθύνουιντὰ πρὸς τὰ συγκροτήματα τοῦ Ε.Σ., συλλαμβάνουιν τὸν λοχαγὸν Ἀλέξανδρον Ἀργυρόπουλον, σύνδεσμον τῶν Ἑγγλων συνδέσμων Ἀχαΐας μὲ τὸν Ε.Σ., τὸν βασανίζουιν, τὸν φυλακίζουιν ἐπὶ 15νθήμερον μαζί μὲ 5 ἄλλους ἀξιωματικούς καὶ συλλαμβάνουιν τὸν ἔφ. ὑπ)γὸν Γ. Φλούδαν ἐκ περιοχῆς Νάσια Καλαβρυτῶν, ἐνῶ ἐκινεῖτο πρὸς συνάντησιν τοῦ Ε.Σ. καὶ μαζί μὲ τὸν Ἑγγλον Ἄντου Ἄντριους καὶ τὸν δολοφονοῦν.

Οἱ Γερμανοὶ εὐρισκόμενοι εἰς Τρόπαια, φαίνεται, ἔχουιν πληροφορηθῆ διὰ τὴν συνεχιζομένην διαμάχην τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν ΕΛΑΣ καὶ εἰδικῶς, ὄτι ἕνα τάγμα τοῦ ΕΛΑΣ ἦτο πλησίον τοῦ Ε.Σ. εἰς Δάφνην καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῶν ἀναμενομένων ρίψεων τὴν 8ην Ὀκτωβρίου στέλνουιν τρεῖς ἀξιωματικούς των εἰς τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. μὲ λευκὰ μαντῆλια ἐπὶ ξύλων. Οἱ Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ ἐζήτησαν νὰ ἰδοῦν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τμήματος. Εἰς τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον εἶπον τὰ ἑξῆς:

«Κύριε, μάθαμε πὼς τὸ τμήμα σας εἶναι ἀντικομμουνιστικὸν καὶ πὼς βγήκατε στὸ βουνὸ νὰ πολεμήσετε τοὺς κομμουνιστὰς. Ἐπειδὴ καὶ ἐμεῖς κάνομε ἀγῶνα κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ σᾶς ἐνισχύσωμεν εἰς ὄτι μᾶς ζητήσετε». Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἀξιωματικούς:

«Κύριοι, κακῶς σᾶς ἐπληροφόρησαν. Εἴμεθα Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ἐθρωρήσαμεν καθῆκον μας νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα μας. Πῶς, λοιπόν,

είναι δυνατόν νὰ ζητήσωμεν ὄπλα ἀπὸ οἷς; Αὐτὸ θὰ ἰσοῦτο μὲ προδοσίαν. Ὡς πρὸς τοὺς κομμουνιστάς, ἐὰν μᾶς κτυπήσουν πρῶτοι θὰ κάνωμε καὶ ἐμεῖς ὅ,τι πρέπει».

— Βλέπω κύριε ταγ)ρχα ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωὴ μας, διότι εὕρισκόμεθα ἐνώπιον ἐχθρῶν», ἀπήντησεν ὁ ἐπικεφαλῆς Γερμανὸς ἀξιωματικός.

— Ὅχι, κύριοι, δὲν κινδυνεύετε, διότι ἤλθατε ὡς κήρυκες καὶ ἀπὸ ἡμᾶς οἱ κήρυκες θεωροῦνται πρόσωπα ἱερά. Σᾶς παρακαλῶ νὰ πηγαίνετε!».

— Ξέρετε ὅτι ἐμεῖς ἤλθαμε στὴν πατρίδα σας, διότι τὸ ἔφερε ἡ ἀνάγκη καὶ μιὰ ἡμέρα θὰ φύγωμε, ἀπήντησε ὁ Γερμανὸς ἀξιωματικός. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ποὺ βγήκαν στὸ βουνὸ δὲν βγήκαν γιὰ μᾶς ἀλλὰ διὰ νὰ προετοιμάσουν καὶ τὴν κατάληψιν τῆς πατρίδος σας καὶ νὰ τὴν παραδώσουν στὸν κομμουνισμόν, ὅταν ἐμεῖς θὰ φύγωμε, προσέθεσε καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἄλλων δύο, ἀμέσως διὰ Τρόπαια, ὅπου ἦτο ἡ ἔδρα τῶν Γερμανῶν.

Ἐφ' ὅσον θὰ ἐγένοντο αἱ ρίψεις ὄπλων τὴν 8ην Ὀκτωβρίου ἀπὸ τὰ 4 ἀεροπλάνα, ὁ Ε.Σ. θὰ ἀποκτοῦσε μεγάλην δύναμιν νὰ τακτοποιήσῃ καὶ τοὺς δύο ἀπέναντι ἐχθρούς. Αὐτὴ ἦτο ἡ προσδοκία καὶ τὸ σχέδιον. Τὸ Σ. Μ.Α. ἔστειλε τὸ ἐξῆς σῆμα εἰς τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν εἰς Δυρράχιον.

«Τρία ἀεροπλάνα φορτωμένα μὲ πυρομαχικὰ καὶ ὄπλισμόν περιμένουν σῆμα Βρεττάκου διὰ νὰ ρίψουν». Ὅλος ὁ κόσμος στὸ Δυρράχι πανηγύρισε. Ὁ Πατᾶ - Κεφάλας ἀπὸ τὴν χαρὰ τοῦ ἔσφαξε ἓνα ἀρνὶ καὶ ὄλοι διασκέδασαν. Δυστυχῶς ἡ 8η Ὀκτωβρίου ἦτο ἡμέρα βροχερὴ καὶ ἡ ρίψις ἀνεβλήθη διὰ τὴν 10ην Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὴν κακὴν τύχην καὶ ἡ 10η Ὀκτωβρίου ἦτο ἐπίσης βροχερὴ. Εἰς τὰ πρόσωπα ὄλων εἶναι ἡ ἀπαγοήτευσις. Τὸ ἀπόγευμα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου μεταδίδεται ἡ πληροφορία ὅτι τὴν νύκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ κομμουνισταὶ θὰ ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ τάγματος τοῦ Ε.Σ. διὰ νὰ ματαιώσουν τὴν ρίψιν ἢ νὰ ἀρπάξουν αὐτοὶ τὸν ὄπλισμόν. Ἀποφασίζεται ἡ σύμπτυξις πρὸς Πυργάκι καὶ τὴν νύκτα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου ὑπὸ ραγδαίαν βροχὴν τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. προχωρεῖ καὶ φθάνει τὴν πρωτῆν τῆς 11ης εἰς τὸ χωρίον Κατσουλιά, ὅπου ἐστάθμευσε πρὸς ἀνάπαυσιν. Τὸ χωρίον Κατσουλιά, ὅμως, ἦτο πλησίον τῶν Τροπαίων, ὅπου ἦσαν οἱ Γερμανοί. Κουρασμένοι οἱ ἀντάρτες σκοποὶ δὲν ἀντελήφθησαν ἀμέσως τοὺς ἐρχομένους Γερμανούς καὶ τὸ τάγμα εὐρέθη κυκλωμένον ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ἡ κατάστασις ἦτο πράγματι τραγικὴ. Ἐχρειάζετο μία πρωτοβουλία σωτηρίας καὶ ταχύτατος ἐλιγμός.

Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος καὶ ὁ ἕαρχος Βρεττάκος ἀποφασίζουν κατ' ἰδίαν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Γερμανοῦ διοικητοῦ, ἵνα ἐπιτύχουν τὴν λύσιν τοῦ κλοιοῦ. Ἡ συνάντησις ἐγίνε καὶ ὁ Γερμανὸς διοικητὴς ἀπήντησεν τὴν παράδοσιν τῶν Ἀγγλων συνδέσμων. Οἱ Καραχάλιος καὶ Βρεττάκος ἀπέρριψαν ἀσυστητῆ τὴν πρότασιν αὐτὴν. Ὁ Γερμανὸς διοικητὴς ἀνέφερε σχετικῶς εἰς τὴν Τρίπολιν καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ προτείνῃ τὴν προσχώρησιν τῶν τμημάτων τοῦ Ε.Σ. εἰς τὰ συγκροτούμενα τὴν ἐποχὴν

ἐκείνην τάγματα ἀσφαλείας. Οἱ Γερμανοὶ ἐσκέπτοντο διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ ἐξουδετερώσουν τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. Ἀλλὰ τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. εἶχε ἄλλον προορισμόν. Οἱ Καραχάλιος καὶ Βρεττάκος προσποιοῦνται ὅτι δέχονται τὸν ὄρον αὐτὸν διὰ νὰ κερδίσουν χρόνον καὶ ἐπιτύχουν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Οἱ Καραχάλιος καὶ Βρεττάκος ἐπέστρεψαν εἰς Κατσουλιὰ καὶ ἀνεκοίνωσαν τὰ διατρέξαντα εἰς συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν Ἄγγλων συνδέσμων. Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος εἶπε:

«Παραδέχθην τοὺς ὄρους τῶν Γερμανῶν μὲ σκοπὸν νὰ λύσουν τὸν κλοιὸν, διὰ νὰ δοθῇ χρόνος νὰ φύγωμεν. Ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ θὰ παρέδιδον τοὺς Ἄγγλους καὶ θὰ προτιμοῦσα, ἔαν ἐπέμενον, νὰ πεθάνωμεν ὅλοι». Ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Ἀντριους ἀπαντῶν εἶπεν ὅτι ἐκτιμᾷ ἰδιαιτέρως τὴν χειρονομίαν τοῦ Καραχάλιου καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν προδίδουν καὶ δὲν προδίδουν Ἄγγλους εἰς τοὺς Γερμανοὺς. Ἐτόνισεν δέ, ὅτι τὴν Ἑλληνικὴν αὐτὴν χειρονομίαν θὰ ἐκτιμῆσθαι δεόντως τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ὅτι «θὰ κατέβαλε κάθε προσπάθειαν νὰ ἐνισχυθῇ τὸ ἀγνὸν αὐτὸ συγκρότημα πὸν λέγεται Ἑλληνικὸς Στρατὸς «Ε. Σ.». Ὀλόκληρον τὸ τάγμα ἀκολουθοῦν διάφορα δρομολόγια, κατανεμημένον εἰς ὁμάδας, ἀναχωρεῖ ἀμέσως καὶ φθάνει τὴν πρωΐαν τῆς 13ης Ὀκτωβρίου εἰς Βαλτεσινίκον. Ἀπὸ Βαλτεσινίκον ἀνεχώρησε διὰ Πυργάκι, ὅπου ἔφθασε τὸ ἀπόγευμα τῆς 14ης Ὀκτωβρίου. Καθορίζεται ἀμέσως τὸ πεδῖον ρίψεως καὶ ὅλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες εἰς τὰς θέσεις των περιμένουν νὰ ἀκούσουν τὸν βόμβον τῶν ἀεροπλάνων. Τὴν 11ην νυκτερινὴν τῆς 14ης Ὀκτωβρίου οἱ Ἄγγλοι ἔλαθον σῆμα ἀπὸ Σ.Μ.Α. ὅτι λόγῳ ἀνεμοθυέλλης εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ντέρνας, ἦτο ἀδύνατος ἡ ἀπογείωσις ἀεροσκαφῶν, ἀναβάλλεται δὲ ἡ ρίψις διὰ τὴν νύκτα τῆς 16—17 Ὀκτωβρίου. Κατόπιν αὐτῶν οἱ ἀντάρτες σκοποὶ εἰς τὰς θέσεις των καὶ οἱ ἄλλοι σύνδεσμοι μὲ τοὺς ἀσυρμάτους μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον Πυργάκι, ἵνα διανυκτερεύσουν.

7.— ΜΑΧΗ ΠΥΡΓΑΚΙΟΥ 16.10.1943

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εὑρίσκεται εἰς Πυργάκι. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, αἱ ρίψεις ὄπλων ἀνεβλήθησαν διὰ τὴν νύκτα τῆς 16—17 Ὀκτωβρίου 1943. Τὸ βράδυ τῆς 15ης ἐπικρατεῖ ἀπόλυτος ἡσυχία. Οἱ σκοποὶ ἀντάρτες, ἄγρυπνοι, εἶναι εἰς τὰς θέσεις των. Ὅλους, ὁμως, θερμαίνει ἡ ἰδέα, ὅτι μετὰ ἓνα 24ωρον θὰ πλημμυρίσῃ ὁ τόπος ἀπὸ ὄπλα καὶ ἀμέσως οἱ 500 ἀντάρτες θὰ γίνουν 1.000. Τότε κανεὶς ἐχθρὸς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ ἀποπειραθῇ νέαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ε.Σ. Ἀλλὰ ἐνῶ αὐτὰ σκέπτονται οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀρκαδίας, οἱ ἔλλοχεύον-

τες ἐχθροὶ Γερμανοὶ καὶ κομμουνισταὶ προετοιμάζουν νέαν ἐπίθεσιν ἐναντίον των.

Οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὰ Τρόπαια, ὅπου εἶχαν τὴν ἔδραν των, ἐκινήθησαν τὴν 12ην Ὀκτωβρίου, ἔφθασαν εἰς Βυτίναν, παρακολουθοῦν τὰς κινήσεις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ καιροφυλακτοῦν νὰ ἐπιτεθοῦν εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Τὴν 1ην πρωϊνὴν τῆς 16ης Ὀκτωβρίου ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. ἀντιμετωπίζουν γενναίως τοὺς Γερμανοὺς, τοὺς ὁποίους ἀναγκάζουν νὰ σταματήσουν πρὸ τοῦ χωρίου Πυργάκι.

Ἐνῶ, ὅμως, οἱ Γερμανοὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. οἱ ἄλλοι θανάσιμοι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος, οἱ κομμουνισταί, ὑπὸ τὸν ἐπιχειρηματικὸν Κονδύλην, ἐπιτίθενται συγχρόνως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἐκ τῶν νώτων, ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν Δημητσάνης, ἀπὸ Δίφρεμα. Ἡ συνεργασία Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ αἰμορραγίαν τῆς Ἑλλάδος ἀναφαίνεται καὶ ἐδῶ πλήρως. Ἐχθροί, δολοφόνοι καὶ προδότες μαζί, δολοφονοῦν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος. Μερικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. λόγω τῆς προσβολῆς αὐτῆς, ἐκ τοῦ πλευροῦ καὶ τῶν νώτων, ἀναγκάζονται μαχόμενες νὰ συμπυκνωθῶν πρὸς τὸ χωρίον Χρυσοβίτσι. Οἱ Γερμανοὶ βέβαιοι ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. συμπυκνῶμενοι πρὸς οἰανδήποτε κατεύθυνσιν θὰ ἐνέπιπτον εἰς τὰ ἐνεδρεύοντα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, δὲν τοὺς κατεδίωξαν ἀλλὰ συνεπτύχθησαν πρὸς Βυτίναν. Τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ Ε.Σ. δὲν συνεπτύχθησαν, ἀλλὰ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀντιμετώπιζον σθενερῶς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ διότι ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Ἄντριους εἶπεν εἰς τὸν ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον:

«Δὲν δύναμαι νὰ φύγω καὶ νὰ ἀκούσω τὸν βόμβον τῶν ἀεροπλάνων».

Πρὸ τῆς ἀξιώσεως αὐτῆς τοῦ Ἄγγλου συνδέσμου ὁ ταγματάρχης Καραχάλιος διέταξε τὴν λῆψιν δραστηρίων μέτρων ἀσφαλείας εἰς τὸ πεδίον ρίψεων, ἐνῶ συγχρόνως ἄλλοι ἀντάρτες ἐμάχοντο κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. περίμεναν τὴν ῥίψιν ὀπλῶν ἐκείνην τὴν νύκτα καὶ δὲν ἤθελαν νὰ ἀφήσουν τὸ πεδίον ρίψεων. Ἀλλὰ καὶ οἱ Σλαβοκομμουνισταὶ ἤθελαν ἀκριβῶς νὰ καταλάβουν τὸ πεδίον ρίψεων, διὰ νὰ ματαιωθῶν αἱ ῥίψεις καὶ νὰ μὴ ἐνισχυθῇ ὁ Ε.Σ. Μόλις εἶχεν ἀρχίσει νὰ νυκτώνη καὶ οἱ κομμουνισταὶ μὲ μίαν τελευταίαν ἔφοδον κατορθώνουν νὰ διεισδύσουν εἰς τὸ πεδίον ρίψεων. Τοὺς ὄλους καὶ αὐτόματα πού εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. τὰ χρησιμοποιοῦν τώρα διὰ νὰ ματαιώσουν τὸ συμμαχικὸν ἔργον. Ἡ εἴσοδος ἐκεῖ τῶν κομμουνιστῶν ἐπέφερεν πανικὸν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ ἀναγκάζονται νὰ συμπυκνωθῶν ὅλοι εἰς τὸ Χρυσοβίτσι. Δίδουν διὰ τοῦ ἀσυρμάτου σχετικὸν σῆμα εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ματαιοῦται ἡ ῥίψις. Μαζὶ μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἀκολουθοῦν εἰς Χρυσοβίτσι καὶ οἱ Ἄγγλοι πλὴν ἐνὸς Ἄγγλου δεκανέως ἀσυρματιστοῦ, ὅστις περιεπλανήθη εἰς τὸ πεδίον ρίψεων. Ἐκεῖ, δέ, εἰς τὸ πεδίον ρίψεων ἀπέμειναν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν, ἐκτὸς βαρέων

ὕλικῶν καὶ 30 μεταγωγικῶν καὶ δύο μπαταρίες τοῦ ἀσυρμάτου καὶ ἡ γεμιστικὴ μηχανὴ τῶν μπαταριῶν. Ὁ σμηνίας Γ. Χαμπέρης κατώρθωσε κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν νὰ πάρῃ μαζί του μόνον τὸν ἀσύρματον καὶ νὰ κρύψῃ ἐντὸς θάμνων τὴν γεμιστικὴν μηχανὴν καὶ τὶς δύο μπαταρίες.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς 16ης Ὀκτωβρίου τὸ ἀπόσπασμα ἐπιμελητείας τοῦ συγκροτήματος ὑπὸ τὸν ἔφ. ὑπ)γὸν Μιχ. Κανελλόπουλον, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὸ χωριὸν Ράδου, ἐνέπεσεν εἰς ἐνέδραν τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ μετὰ μικρὰν συμπλοκὴν ἀφωπλίσθη καὶ ἠχμαλωτίσθη. Ἐφρονεύθησαν τρεῖς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἐτραυματίσθη ὁ ὑπ)γὸς Μιχ. Κανελλόπουλος καὶ ἠχμαλωτίσθη ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Δημ. Κυριακουλάκος ἐκ Λακωνίας, ὅστις ὑπεβλήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς ἀφάνταστα βασανιστήρια, τοῦ ἔσπασαν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του καὶ τελικῶς ἐξέπνευσε, κατόπιν τριημέρου ξυλοδαρμοῦ. Ἐπίσης ἠχμαλωτίσθη ὁ λοχίας Δημ. Μπουγιωτόπουλος ἐκ Μελιγαλᾶ καὶ ὑπεβλήθη εἰς βασανιστήρια, μόλις διασωθεὶς, κατορθώσας νὰ δραπετεύσῃ. Εἰς τοὺς κομμουνιστὰς περιῆλθον ἐπίσης ὅλα τὰ μεταγωγικὰ τοῦ ἀποσπάσματος.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ 11 τραυματίες μὲ τὸν Καραχάλιον καὶ Βρεττάκον μαζί μὲ τοὺς Ἄγγλους Ἄντριους καὶ καὶ Πῆτερ διὰ ὄρειου δρομολογίου κατευθύνονται πρὸς Λυκόχεια, ὅπου φθάνουν τὴν πρωτὴν τῆς 17ης Ὀκτωβρίου. Εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἔχουν μείνει ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ε.Σ. δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. νεκροί, 26 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. συλληφθέντες αἰχμάλωτοι ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὁ Ἄγγλος δεκανεὺς ἀσυρματιστῆς, συνοδὸς τοῦ Ἄγγλου λοχαγοῦ Ἄντριους. Ἐπίσης ἔχουν μείνει ἐκεῖ ἡ γεμιστικὴ μηχανὴ καὶ δύο μπαταρίες τοῦ ἀσυρμάτου τοῦ ἀσυρματιστοῦ Χαμπέρη. Ὅσον διὰ τοὺς νεκροὺς καὶ τραυματίες τῶν ἐπιτεθέντων τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ δὲν ἔχομεν ἀκριβῆ στοιχεῖα. Τὰ θύματα θὰ ἦσαν πολλά. Θρηνοῦμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας. Οἱ κομμουνισταὶ ἠγέτες των δὲν ὑπελόγησαν οὔτε τὴν ὑπόληψίν των, οὔτε τὴν ζωὴν των. Τοὺς ὠδήγησαν εἰς τὴν προδοσίαν καὶ τὸν θάνατον, ἀφοῦ τέτοια ἐντολὴν εἶχον πάρει. Ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Ἄντριους ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς περιοχὴν Πυργακίου διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὸν ἀπωλεσθέντα Ἄγγλον δεκανεά, ἄφησεν, ὅμως, εἰς τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. τὸν Ἄγγλον ὑπ)γὸν Πῆτερ μὲ τὸν ἀσυρματιστὴν του Γ. Χαμπέρην. Συνεφωνήθη δέ, κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Σ.Μ.Α. τὸ συγκρότημα μετὰ 5νθήμερον, ἤτοι τὴν 20—21 Ὀκτωβρίου νὰ εὐρίσκεται εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Εὐρώτα, πλησίον τῆς Πετρινας, ὅπου θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἀναμενομένη ρίψις.

Διὰ τὴν λειτουργίαν, ὅμως, τῶν ἀσυρμάτων καὶ ἐν ὄψει ρίψεων, ἐχρειάζετο ἡ γεμιστικὴ μηχανὴ καὶ οἱ δύο μπαταρίες, ποὺ ἔμειναν εἰς τὸ πεδῖον ρίψεων εἰς Πυργάκι. Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἐπληροφορήθη ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ εἶχαν ἀναχωρήσει οἱ Γερμανοί. Δίδει ἐντολὴν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς Ι. Κοσιώρην, Ι. Μαντζούρην καὶ Γρηγόριον Μαντζουράνην, ἵνα μὲ τὴν ὁμάδα των ἐπιστρέψουν καὶ πάρουν τὶς δύο μπαταρίες καὶ τὶς μετα-

φέρουν τὸ ταχύτερον εἰς Πετρίναν, ὅπου κατευθύνεται τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Περὶ τῆς πορείας τῶν τριῶν αὐτῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῆς ομάδος των ἀναφέρομεν κατωτέρω.

Σημειώνομεν, ἐδῶ, ὅτι τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ., μετὰ ὀλονύκτιον πορείαν, ἔφθασε εἰς χωρίον Γαρδίκι. Εἰς Γαρδίκι ὁ Ἕλληνας (ἢ) γὰρ Πῆτερ μετὰ μακρὰν συζήτησιν μετὰ τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου ἀνεχώρησε μὲ τὸν ἀσυρματιστὴν σημνίαν Γ. Χαμπέρην διὰ Δυροράχιον, ἰσχυρισθεὶς ὅτι ἤθελε νὰ συναντήσῃ τὸν Ἕλληνα ταγ)ρχὸν Χάρικτον καὶ ρυθμίσῃ τὰ τῆς ρίψεως εἰς τὸ χωρίον Πετρίνα, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Καὶ διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν μπαταρίαν τοῦ ἀσυρμάτου του μὲ τὴν γεμιστικὴν μηχανὴν τῆς ἐκεῖ ἀποστολῆς, διότι ἡ ἄλλη γεμιστικὴ μηχανὴ εἶχεν χαθῆ εἰς Πυργάκι, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Ἐπεσκέθη, δέ, ὅτι θὰ εὑρίσκετο εἰς Πετρίναν, τὴν μεθεπομένην 21 Ὀκτωβρίου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 19ης Ὀκτωβρίου οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἐνῶ κινεῦνται ἀπὸ Γαρδίκι πρὸς Σκορτσινού, δέχονται ἐπίθεσιν ἀπὸ διμοιρίαν Γερμανῶν, ἧτις ἀπεκρούσθη ἀμέσως καὶ χωρὶς καμμίαν ἀπώλειαν τοῦ Ε.Σ. πλὴν ἑνὸς τραυματίου ἀντάρτου.

Ἡ μάχη διήρκεσε μίαν ὥραν. Φαίνεται θὰ ἦσαν οἱ Γερμανοὶ τῆς φρουρᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς εἰς τὴν ἐκεῖ γέφυραν παρὰ τὸ χωρίον Ροῦτσι, οἵτινες εἶχαν ἀντιληφθῆ τὴν διέλευσιν τὸ πρῶτὸ τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ.

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ., πρὸς παραπλάνησιν τῶν Γερμανῶν ἀκολουθεῖ ἄλλην κατεύθυνσιν, ἀλλὰ τὸ βράδυ τῆς 19ης Ὀκτωβρίου ἔφθασεν εἰς τὰς πηγὰς Εὐρώτα καὶ εἰς θέσιν «Λογάρα», ὅπου ἀρχίζει νὰ προπαρασκευάζῃ τὸ πεδῖον ρίψεων.

8.— ΜΑΧΗ ΜΕΘΟΡΙΟΥ (ΝΕΜΝΙ ΤΗΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ) 17.10.1943 ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ Ι. ΜΑΝΤΖΟΥΡΗ

1. Διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν δύο μπαταριῶν καὶ τῆς γεμιστικῆς μηχανῆς, ἴσως καὶ ἄλλων βαρέων ὑλικῶν, ποὺ παρέμειναν εἰς τὸ πεδῖον ρίψεων εἰς Πυργάκι, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἔλαβον ἐντολὴν ἀπὸ τὸν ταγ)ρχὸν Καραχάλιου οἱ ἀξιωματικοὶ Ι. Κοσιώρης, Ι. Μαντζούρης καὶ Γρ. Μαντζουράνης μὲ τὴν ομάδα των.

Ἡ ἐντολὴ ἦτο νὰ φθάσουν ἐκεῖ τὸ ταχύτερον τὴν νύκτα τῆς 16—17 Ὀκτωβρίου, ἵνα προλάβουν ἀφαιρέσιν τῶν μπαταριῶν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Μόλις ἐπλησίασαν εἰς τὸ ὀρισθὲν πεδῖον ρίψεων εἰς Πυργάκι, ἔστειλαν ἕνα ἀντάρτην νὰ ψάξῃ καὶ νὰ ἀνεύρῃ τίς μπαταρίες. Πέρασε, ὅμως, πολλὴ ὥρα καὶ δὲν ἐπέστρεψε. Στέλλουν καὶ δεύτερον ἀντάρτην, ἀλλ' οὔτε

αὐτὸς ἐπέστρεψεν. Ἦτο φανερόν, πλέον, ὅτι εἰς τὸ πρῶν πεδίων ρίψων εἶχον παραμείνει οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ παραπλανήσουν τὰ ἀεροπλάνα, τὰ ὁποῖα βέβαια δὲν ἦλθαν, διότι εἰδοποιήθησαν ὅτι ἀνεβλήθη ἡ ρίψις μετὰ τὴν ἐπίθεσίν των.

Οἱ κομμουνισταὶ συγχρόνως αἰχμαλώτισαν καὶ τοὺς δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. τῆς ὁμάδος τῶν τριῶν ἀξιοματικῶν. Ἡ ὁμάς τοῦ Ε.Σ. ἦτο περικυκλωμένη ὑπὸ κομμουνιστῶν καὶ ἀναγκάζεται νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ παρακείμενον δάσος μέχρι τὸ βράδυ τῆς 17ης Ὀκτωβρίου, ὅποτε ἀπεφάσισε νὰ κινηθῆ πρὸς συνάντησιν τῶν ἄλλων ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Εἶναι βαθὺ σκοτάδι, ὥρα 10 πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυκτα. Εὗρισκονται εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωρίου Νεμνίτσα. Βλέπουν φῶτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνῶ προχωροῦν, συναντοῦν ἓνα τσοπάνην ὀνόματι «Παντελῆν» πρὸς τοὺς πληροφορεῖ ὅτι «γίνεται γάμος γι' αὐτὸ εἶναι τὰ φῶτα!...». Ἑλληνικὸ χωριὸ εἶναι ἐκεῖ, δὲν εἶχαν ἔδρα οἱ Γερμανοί. Δὲν ὑπάρχει φόβος... Ἔτσι σκέπτονται καὶ ἀποφασίζουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ χωριό. Ἀλλὰ ἐκεῖ εἶναι ἄλλου εἶδους Γερμανοί, ἄλλου εἶδους κατακτηταί: Οἱ κομμουνισταί. Προφανῶς τοὺς εἶχαν παρακολουθήσει, ἔστειλαν τὸν τσοπάνην ὡς σύνδεσμόν των νὰ τοὺς παραπλανήσῃ μὲ τὴν πληροφορίαν ὅτι «γίνεται γάμος, γι' αὐτὸ εἶναι τὰ φῶτα!...» καὶ αὐτοὶ βέβαιοι ὅτι θὰ εἰσέλθουν τὰ θύματά των, περιμένον ἀκροβολισμένοι εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦτο ὁ δρόμος τῆς εἰσόδου στὸ χωριό. Οἱ κομμουνισταί, χωρὶς νὰ ρωτήσουν ποῖοι εἶναι οἱ εἰσερχόμενοι ἢ νὰ φωνάξουν ἄλλ! κλπ., ἀμέσως πυροβολοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς ὁμάδος. Ἦσαν τόσο βέβαιοι ὅτι ἦσαν Ἕλληνες ἀντάρτες οἱ εἰσερχόμενοι καὶ ἀμέσως ἔτριξαν τὶς σφαῖρες των.

Μὲ τὶς πρῶτες κομμουνιστικὰς σφαῖρες σκοτώνονται δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὁ Ἀλκιβιάδης Τσουνκαλᾶς καὶ ὁ Γεροδῆμος ἀπὸ τὴν Γορτυνίαν. Τραυματίζεται ὁ Μαντζουράνης εἰς τὸ πόδι του. Ἀρχίζει σκληρὴ μάχη. Οἱ κομμουνισταὶ ξέχρουν καλὰ τὶς θέσεις ἐκατέρωθεν. Ὅσοι ἐνεδρεοῦν γνωρίζουν καλύτερα τὴν θέσιν τῶν ἀντιπάλων των καὶ βάλλουν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Οἱ ἀντάρτες σκυμμένοι πυροβολοῦν ἐναντίον των, ἀλλὰ ἡ θέσις των εἶναι δεινὴ. Τραυματίζεται ὁ Ι. Μουντζούρης εἰς τὸ ἀριστερὸ πλευρὸ του καὶ τραυματίζονται βαρεῖα ἄλλοι τέσσαρες ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ὑπῆρχεν ἄμεσος φόβος νὰ σκοτωθοῦν ὅλοι ἀπὸ τοὺς δολοφόνους. Ὁ Μαντζουράνης ἂν καὶ τραυματισμένος σύρεται σιγὰ σιγὰ στὸ ρέμα καὶ πετάει μία χειροβομβίδα:

— Ἐδῶ παιδιά! φωνάζει δυνατὰ ὁ Μαντζουράνης διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι πολλοί:

— Ἐδῶ παιδιά: φωνάζει καὶ ὁ Κοσσιώρης ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ὁμάδος των καὶ βάλλει μὲ τὸ αὐτόματό του.

Οἱ κομμουνισταὶ ὑποχωροῦν τότε σιωπηλῶς. Ἀρκετοὺς ἐδολοφόνησαν. Ἐξεπλήρωσαν τὸν προορισμόν των. Δὲν θέλουν φαίνεται νὰ ἔχουν καὶ δικὰ τους θύματα... Ἴσως καὶ νὰ ἔχουν καὶ τραυματισμένους ἀπὸ τὴν χειροβομβίδα τοῦ Μαντζουράνη.

Εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας μένουσιν νεκροὶ οἱ δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.

Σ. καὶ ἄλλοι τέσσαρες τραυματίες. Εἶναι βαρεῖα τραυματισμένοι καὶ ὁ δπλαρχηγὸς Μαντζουράνης καὶ Μουντζούρης. Ἀποφασίζουν καὶ οἱ δύο νὰ μετακινηθοῦν πρὶν περάσει ἡ ὥρα... Ἀρχίζουν σιγὰ σιγὰ τὸν μαρτυρικό τους δρόμον ὄλην τὴν νύκτα. Τὰ αἵματα τρέχουν. Ἐπίδεσμοι δὲν ὑπάρχουν. Εἶναι μεσάνυχτα καὶ κάνει κρύο. Ἀπὸ περιοχὴν Βίλλας προχωροῦν πρὸς κατεύθυνσιν Βυτίνας. Ὁ Μουντζούρης διψᾷ, ὑποθέτει ὅτι ἔχει σοβαρὰ τραύματα καὶ θέλει νὰ μείνῃ εἰς τὴν Βυτίαν διὰ νὰ νοσηλευθῇ:

— Πᾶμε κατὰ τὴν Τροίπολιν, εἶναι κίνδυνος νὰ μείνῃς ἐδῶ, τοῦ λέγει ὁ Μαντζουράνης.

— Δὲν ἀντέχω! θὰ πέσω κάτω! διψᾷ. Εἶμαι βαρεῖα τραυματισμένος, ἀπαντᾷ ὁ Μουντζούρης.

— Βάστα! Βάστα! Εἶναι κίνδυνος εἰς τὴν Βυτίαν! τοῦ φωνάζει ὁ Μαντζουράνης.

— Μά, γιατί φοβᾶσαι τόσο; Ἐπὶ τέλους εἴμεθα τραυματίες ἀξιωματικοὶ καὶ αἰχμαλώτους νὰ μᾶς πιάσουν θὰ μᾶς σεβασθοῦν, παρετήρησεν ὁ Μαντζούρης.

— Δὲν ξέρεις φαίνεται, τί εἶναι οἱ κομμουνισταὶ καὶ γι' αὐτὸ τὸ λὲς αὐτό, ἀπήντησεν ὁ Μαντζουράνης.

Ἐπιμένει ὁ Μουντζούρης καὶ ἀποφασίζουν νὰ προχωρήσουν πρὸς Βυτίαν. Φθάνουν καὶ φωνάζουν εἰς ἓνα ἐξοχικὸ σπίτι:

— Ἀνοίξατε, εἴμεθα Ἕλληνες ἀξιωματικοί, τραυματίες. Θέλουμε εἶνα γιατρό.

Τοὺς ἀνοίξαν καὶ μπαίνουν μέσα. Ὁ Μουντζούρης ἐξήτησε νὰ φωνάξουν τὸν Γιάννη Θαλασσινόν, συμμαθητὴν του. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν εἶχαν ἀναγκαστικῶς ἐπιστρατεύσει καὶ τὸν παρουσίαζαν δικὸν των. Δικαίως, λοιπόν, ἐπέμεινε ὁ Μαντζούρης ὅτι εἶχε ἐμπιστοσύνη εἰς τὰ ἐθνικὰ φρονήματα τοῦ Γιάννη Θαλασσινοῦ. Ἀλλὰ πολλοὶ συγχωριανοὶ του δὲν τὸ ἤξεραν:

— Γιγιέ μου τί λές; εἶναι κομμουνιστής! τοῦ εἶπε ἡ γερὰ νοικοκυρά.

— Ὅχι μὴν ἀνησυχεῖς, εἶναι φίλος μου συμμαθητής μου, ἔχω ἐμπιστοσύνη, θὰ μὲ προστατεύσει, ἀπήντησε ὁ Μαντζούρης.

— Καὶ ὁ φίλος σου τί θὰ γίνῃ, ρώτησε ἡ γερόντισσα γιὰ τὸν Μαντζουράνη.

Τότε ὁ Μαντζούρης εἶπε στὸν Μαντζουράνην:

— Ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ μείνῃς κρύψου στὸν κῆπο, στίς καλαμποκιές καὶ περιμένε μὲ ποῖον τρόπον θὰ μὲ δεχθῇ, νὰ ἀναφέρῃς κάποτε ἐὰν σωθῆς, πῶς θὰ μὲ δεχθῇ. Δὲν ἀντέχω νὰ ἔλθω μαζί σου.

Ὁ Μαντζουράνης μὲ τὸν Μαντζούρη ἀποχωρίζονται κλαίοντες. Ὁ Μαντζουράνης κρύβεται στίς καλαμποκιές τοῦ κήπου καὶ περιμένει νὰ ἀκούσῃ τὰ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Μουντζούρη ἀπὸ τὸν Γιάννη Θαλασσινό. Σὲ λίγα λεπτὰ ἔφθασε ὁ Γιάννης Θαλασσινός.

— Γιάννη, ἀδελφέ μου, μὴ φοβᾶσαι! τώρα εἶσαι στὰ χέρια μου. Ἐσώθηκες!, λέγει στὸν Μουντζούρη. Ἐπήγε στὸ σπίτι του, ἔφερε ἐμπιστους

άνθρώπου του και τὸν μετέφερε ἀμέσως μὲ φορεῖο στὸ σπίτι του. Ὁ Μαντζουράνης πού ἦτο κρυμμένος τότε στὸν κῆπο, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἔπεσε σὲ χέρια Ἑλλήνων ὁ συνάδελφός του Μουντζούρης, ἀνεχώρησε διὰ Τρίπολιν. Κατωτέρω θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν του πρὸς Τρίπολιν.

Ὁ Γιάννης Θαλασσινὸς ἐκάλεσεν ἀμέσως γιὰ τὸν Μουντζούρη, τοῦ ἔπλυναν τὴν πληγὴν καὶ ἐβεβαιώθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μουντζούρης, ὅτι τὰ τραύματά του ἦσαν ἐκδορῆς στὸ ἀριστερὸ πλευρὸ του. Εἶχαν, ὅμως, δημιουργήσει ἔγκανμα, διότι ἐβλήθη ἐξ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως καὶ τοῦ ἔδιναν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶχε τεραστίαν πληγὴν. Μόλις πλύθηκε ἡ πληγὴ του ἀνεθάρρησε καὶ ζήτησε τὴν ἐπομένην νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Ἀθήνα... Ὁ φίλος του Γιάννης Θαλασσινὸς τὸν ἐκλιπαρεῖ νὰ παραμείνῃ:

— Μεῖνε, Γιάννη, ἀδελφέ μου, νὰ περάσῃ ὁ κίνδυνος. Εἶσαι ἐδῶ, ἐν ἀσφαλείᾳ μεῖνε ἕνα μῆνα καὶ μετὰ θὰ σὲ διώξω ἐγὼ διὰ τὴν Ἀθήνα.

Ὁ Μουντζούρης, ὅμως, δὲν ἄκουσε τὸν φίλον του. Δὲν εἶχε καταλάβει καλὰ πόσον ἀπάνθρωποι εἶναι οἱ κομμουνισταί. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπιτιβάζεται λεωφορείου διὰ Τρίπολιν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, τὸν παρακολουθοῦν κατὰ πόδας, μόλις τὸν ἀνεγνώρισαν κατὰ τὴν ἐκκίνησιν τοῦ λεωφορείου ἀπὸ Βυτίαν, τὸν κατέβασαν στὸ Λεβίδι ἀπὸ τὸ λεωφορεῖον, ὡς ἄξιοι πράκτορες τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων! Τοῦ ἐπρότειναν νὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτούς, ἄλλως τοῦ ἐδήλωσαν θὰ τὸν ἐκτελοῦσαν:

— Ἐγὼ δὲν προδίδω τὴν Ἑλλάδα! τοὺς ἀπήντησεν.

Σὲ λίγη ὥρα τὸν ἐδολοφόνησαν ἀγρίως εἰς χωρίον Βλαχέρνα.

Ὁ Μαντζουράνης, ἥσυχος ὅτι ἐσώθη ὁ Μουντζούρης ἀπὸ τὸν Γιάννη Θαλασσινὸ, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Βυτίνα μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Τρίπολιν. Τραυματισμένος καὶ κατάκοπος περιπλανᾶται ἀπὸ ἕκωμα σὲ ἕκωμα καὶ βαδίζει ὥρες ὀλόκληρες. Περνάει μέσα ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα καὶ τὴν Πιάνα, κρύβει τὸ αὐτόματο, τὰ πιστόλια του καὶ τὴν στολή του σὲ ἕνα γεφυράκι, περνάει ἀπὸ τὰ Τρίκορφα καὶ φθάνει μέσα στὸ δικηγορικὸν γραφεῖον Γ. Ρέππα, φεύγει μετὰ καὶ κρύβεται στὸ σπίτι τοῦ Ἡλία Παπαμιχαήλ, ὑπαλλήλου ΣΠΑΠ. Μόλις βγήκε ἔξω, τὸν παρακολουθοῦν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν κυκλώνουν. Ζητοῦν νὰ μάθουν ποῖος εἶναι, ἀπὸ τὴν ταυτότητά του μαθαίνουν ὅτι εἶναι ὁ φοιτητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς «Δημήτριος Ἀθανασιάδης». Τὸν παίρνουν δύο κομμουνισταὶ καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς Μάνεσι Τεγέας. Οἱ κομμουνισταὶ θέλουν διὰ λόγους προπαγάνδας νὰ παρουσιάσουν ἰδικὴν τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν διὰ νὰ παρασύρουν εὐκολώτερον τοὺς πολλούς... Προσπαθοῦν, λοιπόν, μὲ κάθε τρόπον νὰ πάρουν δικὸν τῶν τὸν φοιτητὴν «Δημήτριον Ἀθανασιάδην».

Ἄν ἤξεραν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Γρ. Μαντζουράνη θὰ τὸν εἶχαν ἀμέσως ἐξαφανίσει, διότι δὲν θὰ εἶχαν ἐλπίδες «προσχωρήσεώς του». Τώρα προσπαθοῦν νὰ ἀποσπᾶσουν εἰς τὴν παράταξιν τῶν τὸν φοιτητὴν Ἀθανασιάδην. Κάνουν συγκέντρωσιν στελεχῶν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, τὸν βάζουν μεταξὺ δύο γυναικῶν, ἀρχίζουν τοὺς λόγους:

— Βλέπετε! αὐτὸ τὸ ἑλληνόπουλο παρεσύρθη! Ἦτο μὲ τοὺς προδό-
τες Καραχάλιον καὶ Βρεττάκον. Τώρα ἀνεγνώρισε τὸ λάθος του καὶ θὰ
ἔλθῃ μαζί μας!... κλπ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἓνα βαρύτερον καταχθόνιον σχέδιον. Προε-
τοιμάζουν τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πετρίνα καὶ
θέλουν νὰ πείσουν περισσοτέρους, ὅτι «ὁ Βρεττάκος ἦτο συνεργάτης τῶν
Γερμανῶν καὶ ὁ Χρ. Καραχάλιος ἐδέχθη νὰ πάρῃ 2.000 λίρες ἀπὸ τοῦς
Γερμανοὺς, ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. εἶναι προδότες» κλπ. Αὐτὰ ὅλα τὰ
ἀναπτύσσουν εἰς τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν καὶ ἀμέσως φέρνουν ἓνα παρό-
μοιον ἔγγραφον καταγγελίας κατὰ Καραχάλιου — Βρεττάκου καὶ ζητοῦν
παρουσία ὄλων νὰ τὸ ὑπογράψῃ «ὁ φοιτητὴς Δημ. Ἀθανασιάδης». Ἐὰν τὸ
ὑπέγραφε ὅλοι θὰ ἐπειθοντο ὅτι ὅλα τὰ ἀναπτυσσόμενα αὐτὰ συκοφαντικὰ
καὶ κακοήθη κατὰ τῶν Καραχάλιου — Βρεττάκου ἦσαν ἀληθῆ καὶ θὰ
ἐπετίθεντο μὲ ἡσυχον συνείδησιν καὶ πειθαρχίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ
Ε.Σ. εἰς Πετρίναν. Εὐθὺς μετὰ θὰ τὸν ὑπεχρέωναν νὰ βγάλῃ καὶ λόγους
κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ νὰ ἀποκαλῆ τὰ θύματα δολοφόνους. Μὲ
τὸν ἴδιον τρόπον, πρὸ μηνός, εἶχαν καταφέρει νὰ ἐκβιάσουν τὸν Πέτρον
Λυκίδην, δικηγόρον, ἀπὸ Καστρί Κυνουρίας, ἀνεπιὸν τοῦ δολοφονηθέντος
ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ταγ)ρχου Πέτρου Μαρινάκου, ὅστις ἐδήλωσε «προσ-
χώρησιν» καὶ εἶχεν ὑποχρεωθῆ νὰ βγάλῃ λόγους εἰς τὰ χωριὰ καὶ νὰ κα-
τηγορῇ τὸν ἴδιον τὸν θεῖον του Πέτρον Μαρινάκον ὡς «προδότην» καὶ
ὅτι καλῶς ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν κλπ. Καὶ ὁ μὲν Λυκίδης
κατώρθωσε μετὰ νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ σωθῆ, ἀλλὰ ἡ προπαγάνδα τῶν
κομμουνιστῶν εἶχε γίνοι.

Ὁ Μαντζουράνης ἐγνώριζε καλὰ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν καὶ
τὴν συνέπειαν μᾶς «προσχωρήσεως» ἔστω καὶ τυπικῆς καὶ ἀρνεῖται, νὰ
ὑπογράψῃ τὸ ἔτοιμον ἔγγραφον πού τοῦ ἔφεραν πρὸς ὑπογραφήν. Τοῦ ἀρ-
χίζουν, λοιπόν, τὰ βασανιστήρια. Τὸν βάζουν σὲ ἓνα πλουσιώτατο τραπέζι
πού ἔτρωγαν τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ φάῃ τίποτε.
Τὴν νύκτα τὸν ἀπασχολοῦν μὲ ἐρωτήσεις κατὰ σύστημα διάφορα πρόσωπα
καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ κοιμηθῆ. Τὸν μεταφέρουν ἐν συνεχείᾳ γιὰ τὸ χω-
ρίον Μαυρίκι. Στὸ δρόμο δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ πιῇ νερό, οὔτε νὰ κοιμηθῆ.
Εἰς τὸ Μαυρίκι τὸν παραδίδουν εἰς τὸ στρατόπεδον κρατουμένων, ὅπου ἦ-
σαν 50 κρατούμενοι, τροφοδότες τῶν ἀνταρτῶν τῆς μάχης Κρύας Βρύ-
σης Ἀρτεμισίου. Ἐκεῖ φέρνουν καὶ τὸν Θεόδωρον Κοσσιώρη ἀλεδφὸν τοῦ
ὀπλαρχηγοῦ Ι. Κοσσιώρη καὶ τὸν ὑποβάλλουν εἰς βασανιστήρια. Εἶχε τὴν
κακὴν τύχην νὰ ἦτο ἀδελφὸς ὀπλαρχηγοῦ ἀνταρτῶν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν
τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ. Ὀλίγον ἀργότερον τὸν ἐδολοφόνη-
σαν καὶ αὐτόν.

Ἀπὸ τὸ στρατόπεδον Μαυρικίου οἱ κομμουνισταὶ μεταφέρουν τὸν Μαν-
τζουράνην, πάντοτε ὡς φοιτητὴν Ἀθανασιάδην, διὰ Βέρβαινα — Κούτροι-
φα, μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Ἀναστάσιον Τούτουναν, πού τὸν ἔχουν καὶ αὐ-

τὸν κρατούμενον οἱ κομμουνισταί. Ὁ Μαντζουράνης ἀποφασίζει νὰ δραπετεύσῃ μόλις φθάσουν εἰς Κούτρουφα. Ἀποκαλύπτει τὸ μυστικό του εἰς τὸν Τούτουναν καὶ τοῦ προτείνει νὰ φύγουν μαζί. Ὁ Τούτουνας τοῦ λέγει:

— Ἐσὺ πρέπει νὰ φύγῃς. Ἐγὼ ἔχω τὴν μάνα μου στὸ νοσοκομεῖο καὶ οἱ ἀδελφές μου εἶναι ἀπροστάτευτες. Ἄν φύγω κινδυνεύει ὅλη ἡ οἰκογένειά μου ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. . .

Καὶ εἶχε δίκιο ὁ Τούτουνας. Ἄν ἔφευγε δὲν θὰ ἔμενε κανεὶς ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του. Ὁ Μαντζουράνης ἀποφασίζει μόνος του νὰ φύγῃ. Μόλις ἔφθασαν εἰς Κούτρουφα, τὸ ἴδιο βράδυ πρὶν τὸν γνωρίσουν καλὰ ἐκεῖ, κατωρθῶναι καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ φθάνει εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας, μετὰ κρύβεται εἰς μία σπηλιὰ ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό του ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ὁ ἀδελφός του Κ. Μαντζουράνης ὀργανώνει τὴν διαπερασίωσίν του εἰς Ναύπλιον καὶ ἐκεῖθεν δι' Ἀθήνας, ὅπου ἀνεχώρησε διὰ Μέσσην Ἀνατολήν καὶ κατετάγη εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον.

ΔΙΑΦΥΓΗ Ι. ΚΟΣΣΙΩΡΗ

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Κοσσιώρης ἀπὸ τὴν Νεμνίτσα κατώρθωσε διὰ μέσου γνωστῶν δρόμων τῆς περιοχῆς νὰ φθάσῃ εἰς Κοντοβάζαινα στὸ σπῆτι του, ὅπου προσεπάθησε νὰ ἀποκρυβῆ ἀπὸ τὴν μανία τῶν κομμουνιστῶν. Οἱ κομμουνισταί ἔχουν ἤδη δολοφονήσει τὸν Βρεττάκον καὶ τὸν Καραχάλιον καὶ τόσους ἄλλους ἀξιωματικούς. Προσπαθοῦν νὰ εὑρουν καὶ τὸν Κοσσιώρην διὰ νὰ τὸν ἐξαφανίσουν καὶ αὐτόν. Τὸ σχέδιον δὲν εἶναι μόνον δολοφονικόν, δὲν ἔχουν σκοπὸν νὰ σκοτώσουν δυό, τρεῖς, πέντε, διὰ λόγους ἐκδικήσεως, ἢ τιμωρίας, κατὰ τὴν γνώμην των. Τὸ καταχθόνιον σχέδιόν των εἶναι νὰ ἐξαφανίσουν κάθε στέλεχος τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως, ὥστε οἱ ἐθνικιστικαὶ νὰ παύσουν νὰ ἔχουν πρωτοπόρους ὁδηγούς, νὰ παύσουν νὰ ἐλπίζουν εἰς τὴν ἐπανεμφάνισιν τῶν σιλησῶν αὐτῶν καὶ νὰ ἀναγκασθῶν νὰ ἀναγνωρίσουν ὡς τετελεσμένην πλέον μίαν κατάστασιν, νὰ ἀναγνωρίσουν τοὺς κομμουνιστάς ὡς ἐπικρατήσαντας καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν, εἴτε θέλουν, εἴτε δὲν θέλουν.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Κοντοβάζαινας ἔχουν πλέον δολοφονήσει καὶ τὸν ὄπλαρχηγὸν Ι. Μουντζούρην καὶ τόσους ἄλλους. Ἐχουν συγκεντρώσει εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, πολλάς, ἑκατοντάδας. Οἱ κίνδυνοι πλέον νὰ ἀνεύρουν καὶ τὸν Ι. Κοσσιώρην ἦσαν πολλοί. Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ι. Μουντζούρη, ἀποφασίζει νὰ διαφύγῃ ἀπὸ τὴν Κοντοβάζαιναν. Ἀλλάζει ροῦχα καὶ ἐμφάνισι, μὲ πλαστὴ ταυτότητα καὶ μὲ κίνδυνον νὰ συλληφθῆ ἀπὸ

στιγμῆς εἰς στιγμὴν, φθάνει εἰς Ἀμαλιάδα. Ἐκεῖ ἐπιβιβάζεται στὸ τραῖνο γιὰ τὴν Πάτρα. Στοὺς σταθμοὺς καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταὶ κάνουν ἔλεγχον ταυτοτήτων ὄλων τῶν ἐπιβατῶν. Τὸ θέαμα ἦτο τραγικὸν καὶ ἄθλιον. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τοῦ βαγониοῦ ἔκαναν ἔλεγχον ταυτοτήτων 3—4 Γερμανοὶ ἔνοπλοι καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ἰδίου βαγониοῦ ἔκαναν ἔλεγχον ταυτοτήτων 3—4 ἔνοπλοι κομμουνισταί. Πλήρης συνεργασία καὶ ἐδῶ τῶν τελευταίων δύο κατακτητῶν τῆς Πελοποννήσου.

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δημοσιεύσει παντοῦ προκηρύξεις κατὰ τῶν «Καραχάλιου — Βρεττάκου — Κοσιώρη» καὶ εἶχαν ἐπιμελῶς διοχετεύσει τὴν πληροφορίαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ὅτι ὁ Κοσιώρης ἦτο μέγας κομμουνιστῆς καὶ συνεπῶς ἐπικίνδυνος δι' αὐτούς. Γερμανοὶ καὶ κομμουνισταὶ ἐλέγχουν τὴν ταυτότητα τοῦ Κοσιώρη πολλάκις μέχρι Πατρῶν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀνακαλύπτουν. Κατορθώνει νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Πάτραν κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου 1943. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔφθασε εἰς Ἀθήνας, ὅπου κατετάγη εἰς τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως «Χ» τοῦ Γρίβα καὶ πολέμησε κατὰ τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸ κίνημά των, τὸ Δεκέμβριον 1944. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κοσιώρη οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν εἰς Κοντοβάσαιναν τὸν ἀδελφόν του Θεόδωρον Κοσιώρη, τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Μαυρικίου Γορτυνίας, ὅπου τὸν ὑποβάλλουν εἰς φρικώδη βασανιστήρια καὶ κατόπιν τὸν δολοφονοῦν, καθὼς ἐπίσης δολοφονοῦν καὶ τὸν πατέρα του Ἀνδρέαν Κοσιώρη.

9.— ΜΑΧΗ ΠΕΤΡΙΝΑΣ 21.10.1943

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Καραχάλιου — Βρεττάκου τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἔφθασεν εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Εὐρώτα καὶ εἰς θέσιν «Λογάρα». Τὴν νύκτα τῆς 19—20 Ὀκτωβρίου ἔφθασε σύνδεσμος ἐκ τοῦ χωρίου Λογκανίκος καὶ ἀνήγγειλε ὅτι εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει συγκεντρωθῆ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Παπαστάθην καὶ τὸν Καραγιαννάκον μὲ πρόθεσιν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ Ε.Σ. Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος διέταξε τὸν ἀνθ)γόν Γ. Περιβολιώτην νὰ κινηθῆ μὲ τὸν λόχον του ἀμέσως πρὸς Λογκανίκον καὶ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἐνεδρευόντων κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ λόχος ἐκινήθη ἀμέσως καὶ κατώρθωσε νὰ διαλύσῃ τὸ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ συλλάβῃ 12 αἰχμαλώτους. Οἱ αἰχμαλῶτοι ἀφοπλισθέντες ἀφέθησαν ἐλεύθεροι ἐντὸς τῆς ἰδίας ἡμέρας. Κατόπιν τὸ ὄλον συγκρότημα εἶναι περικυκλωμένον ἀπὸ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος μὲ ἓνα τμήμα τοῦ συγκροτήματος εἶχε φθάσει μέχρι Κολλίνων, ὅ

δὲ Βρεττάκος, μὲ τὸ ἄλλο τμήμα, ἐξησφάλισε τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 20 Ὀκτωβρίου οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ποὺ ἦσαν ἀκραῖοι παρατηρηταί. Τὸ βράδυ τῆς 20 Ὀκτωβρίου τὸ συγκρότημα ὀλόκληρον ἐκινήθη διὰ τοῦ Χελμοῦ καὶ τοῦ χωρίου Σκοτινοῦ πρὸς Πετρίναν, ὅπου ἔπρεπε νὰ εὐρίσκειται τὴν 2αν ὥραν μετὰ τὰ μεσάνυχτα τῆς 21.10.1943, διότι θὰ ἐλάμβανε χώραν ἡ ἀναμενομένη ρίψις. Ἐφθάσε ἐκεῖ ἐγκαίρως. Εἰς Πετρίναν ἔχουν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸ Δυρράχιον ὁ (ὑπ)γὸς Πῆτερ καὶ ὁ ἀσυρματιστὴς Γ. Χαμπέρης. Ἐχουν συνεννοηθῆ μετὸν (ὑπ)γὸν Γ. Ταβερναράκη, νὰ ζητηθῶν ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ γίνουν εἰς Δυρράχιον ρίψεις μιᾶς γεμιστικῆς μηχανῆς καὶ μιᾶς μπαταρίας καὶ νὰ ἐπανέλθουν πρὸς παραλαβὴν τῆς.

Ὁ Ἄγγλος (ὑπ)γὸς Πῆτερ ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς Καραχάλιον καὶ Βρεττάκον παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὅτι δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἀναμενομένη ρίψις. Τὴν νύκτα ἀνεχώρησεν ὁ (ἀνθ)γὸς Βανικιώτης μετὴν ὁμάδα του πρὸς Τουρκολέκα. Κατωτέρω θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν του.

Τὸ ὄλον συγκρότημα ἦτο εἰς θέσιν «Ἀλώνια» Κάτω Πετρίνας εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων ἀπὸ τὸ χωρίον Ἄνω Πετρίνα. Τὴν πρωίαν τῆς 21 Ὀκτωβρίου, ἐνῶ συνεδρίαζον εἰς ἓνα ἀλώνι ὁ Καραχάλιος μετὸς ἀξιωματικῶν διὰ τὴν γενομένην ἀναβολὴν τῶν ρίψεων, οἱ παρατηρηταὶ τοῦ Ε.Σ. ἀνέφερον κινήσεις τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς τὰς θέσεις τοῦ Ε.Σ. Ἀμέσως ὁ ταγ)ρχῆς Καραχάλιος διέταξε τὴν κίνησιν ὄλων τῶν εἰς τὴν συνοικίαν «Χάνια» Πετρίνας εὐρισκομένων τμημάτων τοῦ Ε.Σ. νὰ καταλάβουν τὰ περίξ τοῦ χωρίου ἠψώματα. Ὁ Καραχάλιος μετὸν Βρεττάκον ἐκινήθησαν πρὸς τὸ ὕψωμα τοῦ χωρίου Πετρίνα.

Μόλις τὰ τμήματα τοῦ Ε.Σ. ἔφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Πετρίνας ἐβλήθησαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸν καὶ συγχρόνως τὰ πυρὰ ἐξεδηλώθησαν ἐξ ὄλων τῶν κατευθύνσεων. Οἱ ἀντάρται τοῦ Ε.Σ. εἶναι περικυκλωμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα καὶ ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου. Ἐπρόκειτο προφανῶς περὶ τελικῆς καὶ ἀποφασιστικῆς συγκρούσεως. Οἱ κομμουνισταὶ ἔλαβον ἐντολὴν νὰ ματαιώσουν ἐγκαίρως μετὰ κάθε θυσίαν τὴν κάθε ρίψιν ὅπλων εἰς τὸν Ε.Σ. Καὶ ἐκτελοῦν, ἤδη, τὴν ἐντολὴν τῶν ἀφεντικῶν των τυφλῶς. Ἐπιτίθενται δολοφονικῶς πρὸ τῶν ρίψεων κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν μπεῖ ἀπὸ τὸ βράδυ στὰ σπίτια τῆς Ἄνω Πετρίνας καὶ εἶχαν κυκλώσει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ἡ δύναμις τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ εἶχαν ἐκεῖ συγκεντρωθῆ ἦσαν ἄνω τῶν 900 ἐνόπλων, μετὰ πολυβόλα, πολλὰ αὐτόματα καὶ πολλὰ πυρομαχικά. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο τὸ τάγμα τοῦ Ὁρίωνος μετὰ 300 ἐνόπλους, τὸ τάγμα τοῦ καπετὰν Βάσου (λοχαγοῦ Τσεκούρα Βασ.) μετὰ 250 ἐνόπλους, τὸ τάγμα (ὑπ)γοῦ Κ. Κανελλοπούλου μετὰ 250 ἐνόπλους, καθὼς καὶ ἐφεδρικὰ τμήματα 100 περίπου ἐνόπλων. Κατόπιν αὐτῶν δὲν ὑπῆρχε πλέον ὁδὸς διαφυγῆς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἡ μάχη ἀρχίζει μετὰ αἰφνιδιασμὸν καὶ συ-

νεχίζεται με πείσμα. Χάρις εις την εύψυχίαν, την ψυχραιμίαν και την στρατηγικότητα όλων των αξιωματικών και άνταρτών του Ε.Σ., οι άμυνόμενοι μεταβάλλονται εις επιτιθεμένους. Ή έτοιμότης των Καραχάλιου και Βρεττάκου διαταξάντων άμεσον και κατά μέτωπον επίθεσιν και ή γενναιότης των άνταρτών έσωσε την κατάστασιν.

Ο ταγ)ρχης Καραχάλιος με δύναμιν 20 άνταρτών έπειχειρεϊ επίθεσιν προς Πετρίνα, όπου ήσαν ώχυρωμένοι οι κομμουνισταί, και έβαλαν δια πολυβόλων από τα σπίτια, κατωρθώνει δε και τους άπωθει από την Πετρίναν. Άλλά κατά την έφοδον αυτήν τραυματίζεται. Ο ύλαρχος Βρεττάκος έφιπτος δίνει διαταγές στα τμήματα και τους αξιωματικούς προς λήψιν θέσεων. Ή μάχη συνεχίζεται και εις πολλές περιπτώσεις έξελίσσεται εις άγρίαν, σώμα προς σώμα, πάλιν. Την 1ην μ.μ. ή επίθεσις γενικεύεται προς την κατεύθυνσιν του χωρίου Ζαίμη και άμυντικήν στάσιν προς τας κατευθύνσεις των χωρίων Σκορτσινού και Άμπελακίων. Ή επίθεσις ενεργείται από τους λόχους άνταρτών του λοχαγού Άλ. Άργυροπούλου και άνθ)γού Γ. Περιβολιώτου. Ή επίθεσις αυτή ειχεν άμεσον επιτυχίαν με την πλήρη διάλυσιν του τμήματος του ΕΛΑΣ που έπετίθετο υπό τον Γραμματικάκη εκεί και με αιχμαλωσίαν των 30 ένόπλων και επίσης την πλήρη διάλυσιν και αιχμαλωσίαν του άλλου τμήματος υπό τον Διακουμόπουλον εκ Γαργαλιάνων. Προς την κατεύθυνσιν Σκορτσινού αντιμετώπισεν ήρωϊκώς τους επιτιθεμένους προδότες το τμήμα του λοχαγού Άθαν. Οικονομοπούλου, προς την κατεύθυνσιν Άμπελακίων ο λόχος του ύπ)γού Φωτίου Παχῆ, προς την κατεύθυνσιν Λεονταρίου ή διμοιρία πολυβόλων και ή όμάς διοικήσεως του συγκροτήματος. Τα τμήματα Χριστογιαννοπούλου, Καψῆ, Μπιτσάνη, Νασοπούλου, Δρακοπούλου, Παναγοπούλου και Μητσάκου πολεμούν με ήρωϊσμόν και πίστιν άκλόνητον και άπωθούν τους επιτιθεμένους. Ο ύπ)ρχος Καψῆς Βασίλειος, μαχόμενος ήρωϊκώς έπεσεν ένδόξως. Ή τελευταία επίθεσις των κομμουνιστών την 3ην μ.μ. έξεφυλίσθη τελείως και ύπεχώρησαν άτάκτως. Ο ταγ)ρχης Καραχάλιος έχει ήδη άποχωρήσει του πεδίου τῆς μάχης μετά τον τραυματισμόν του. Ο ύλαρχος Βρεττάκος, διοικητής πλέον του συγκροτήματος, διατάσσει την συγκέντρωσιν των τμημάτων του Ε.Σ. περι ώραν 6ην μ.μ. εις θέσιν «Χάνια» Πετρίνας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Άπώλειαι του Ε.Σ.:

Νεκροί: Ένας αξιωματικός, ο ύπ)ρχος Βασίλειος Καψῆς εκ του χωρίου Νεμοῦτα Ήλείας και ο άντάρτης χωροφύλαξ Βανδῶρος του λόχου Γ. Περιβολιώτου.

Τραυματίαι: 13 ἀξιωματικοί, ἅπαντες σχεδὸν ἐκ τοῦ λόχου Ἀργυροπούλου. Μεταξὺ τῶν τραυματισθέντων ἀξιωματικῶν ἦσαν καὶ οἱ ἀνθ)γοὶ Γεώργιος Θανόπουλος ἀπὸ Καλολεσὶ Ἡλείας καὶ ὁ Νικόλαος Ἀναγνωστόπουλος ἀπὸ Μοναστηράκι Ἡλείας, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ βαδίσουν λόγω τῆς σοβαρότητος τῶν τραυμάτων των καὶ διεκομίσθησαν εἰς μίαν οἰκίαν εἰς τὸ χωρίον Πετρίνα.

Μόλις τοὺς ἀνεκάλυψαν οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐδολοφόνησαν. Ἐτραυματίσθη ἐπίσης ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος σοβαρῶς εἰς τὸ ἀριστερὸ γόνατο. Διὰ τὴν μαρτυρικὴν πορείαν του καὶ τὴν δολοφονίαν του θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

Σημειοῦμεν ἐδῶ προσθέτως ὅτι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην ἓνας ἀξιωματικὸς καὶ 9 ὀπλίτες, ἀφεθέντες εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης. Τραυματίες ὀπλίται συλληφθέντες αἰχμάλωτοι 15 καὶ αἰχμάλωτοι ὀπλίτες 75.

Οἱ τραυματίες αἰχμάλωτοι ἀφέθησαν ἀμέσως ἐλεύθεροι, οἱ ὑπόλοιποι ἠκολούθησαν τὸ συγκρότημα πρὸς Νεοχώριον — Δυρράχιον, ὅπως ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

Ἄπαντες οἱ τραυματίες ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. μαζί μὲ τὸν τραυματίαν ταγ)ρχην Χρῆστον Καραχάλιον ἐφόρεσαν πολιτικὰ ροῦχα καὶ ἀπεστάλησαν πρὸς Μεγαλόπολιν διὰ τὴν θεραπείαν των.

10.— ΤΟ ΣΤΙΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ Ε.Σ. ΠΡΟΣ ΛΥΡΡΑΧΙΟΝ

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Πετρίνας, μόλις εἶχαν ἀναχωρήσει διὰ Μεγαλόπολιν οἱ τραυματίαι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. μὲ τὸν τραυματίαν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον ἔφθασε σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ. ἐκ Δυρραχίου, ἀποσταλεὶς ἀπὸ τὸν ἱερέα Κεφάλαν καὶ ἀνέφερον ὅτι τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ διετάχθησαν νὰ κινηθοῦν ἐκ τῶν κατευθύνσεων Λογκανίκου καὶ Καμάρες καὶ νὰ καθηλώσουν τὸν Ε.Σ. εἰς Πετρίναν, μέχρις ἀφίξεως καὶ ἄλλων τμημάτων διὰ τὴν τελικὴν ἐξουδετέρωσίν του. Ἄλλος σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ Λεονταρίου ἀνέφερον ὅτι οἱ τραυματίες ἀξιωματικοὶ οἱ ἀποσταλλέντες πρὸς Μεγαλόπολιν, καθὼς καὶ ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν περιοχὴν Λεονταρίου.

Κατότιν τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν ὁ Βρεττάκος ἔκρινε σκόπιμον νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως τὸ συγκρότημα ἀπὸ Πετρίναν. Διὰ τὴν ἀκολουθητέαν κατεύθυνσιν ὑπάρχει διαφωνία μεταξὺ τῶν Βρεττάκου καὶ λοχαγοῦ Ἀργυροπούλου. Ὁ Βρεττάκος ὑπεστήριξε πορείαν διὰ μέσου τῆς κοιλάδος

τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα, διὰ τὰ φθάσει εἰς Βασιλικήν. Ὁ λοχαγὸς Ἀργυροπούλος ὑπεστήριξε τὴν κατεύθυνσιν πρὸς Λεοντάριον διὰ τὰ ἐλευθερώσει πρῶτον τοὺς συλληφθέντας ἀξιωματικούς καὶ τὸν ταγ)ρχὴν Καραχάλιον καὶ κατόπιν τὰ ἀποφασισθῆ ἢ ἀκολουθητέα κατεύθυνσις. Τὴν ἀποψιν Ἀργυροπούλου υἰοθέτησεν ἐν μέρει ὁ Βρεττάκος, ἀλλὰ ἐπέμεινε ὅπως τὸ συγκρότημα τελικῶς συγκεντρωθῆ εἰς Βασιλικήν, ὅπου ἡ θέσις ἦτο φυσικὸν ὄχυρόν δι' ἀνασυγκρότησιν καὶ ἐξόρμησιν. Τελικῶς ἐπεκράτησεν μέση λύσις μετὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἄγγλου ὑπ)γοῦ Πῆτερ διὰ τὰ ἀποφευχθῶν καὶ δύο κατευθύνσεις, διότι ὑπῆρχε φόβος τὰ ἐμπλακῆ τὸ συγκρότημα εἰς ἀγῶνα μετὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὑπῆρχεν ἔλλειψις πυρομαχικῶν. Ἀπεφασίσθη τὰ κινήθη τὸ συγκρότημα τὴν νύκτα διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ Ταυγέτου πρὸς Δυρράχιον, ὁ Πῆτερ δέ, τὰ ἀκολουθήσει τὸ δρομολόγιον πρὸς Δυρράχιον μέσω Καμαρῶν, παρέχων ψευδεῖς πληροφορίες εἰς τὰ τμήματα ΕΛΑΣ διὰ τὴν ἀκριβῆ θέσιν τοῦ Ε.Σ. Τὸ συγκρότημα μετὰ ὁδηγὸν τὸν Βασίλειον Ζώγκαν ἀπὸ Πετρίναν ἀνεχώρησε. Κατὰ τὰ χαράματα τῆς 22ας Ὀκτωβρίου τὸ συγκρότημα ἔφθασε πλησίον τοῦ Νεοχωρίου, ὅπου ἦτο ἡ ἔδρα τοῦ 9ου συν)τος τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ἴλαρχος Βρεττάκος διέταξε τὸν ἀνθ)γόν Γ. Περιβολιώτην τὰ ἐνεργῆσι ἐπίθεσιν μετὰ τὸν λόχον τοῦ ἐκ τῆς κατευθύνσεως Μαλεβοῦ καὶ τὸν λόχον τοῦ ἀνθ)γοῦ Λεωνίδα Νασοπούλου τὰ ἀποκόψη τὸ πρὸς Δυρράχιον δρομολόγιον φυλάσσων τὴν ἐκεῖ χαράδραν, ἐνῶ ἡ διμοιρία πολυβόλων θὰ ὑπεστήριζεν τὴν ἔλλην ἐνέργειαν ἐκ θέσεων ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Νεοχωρίου. Ἡ ἀκαριαία ἐπίθεσις ἐπέφερον αἰφνιδιασμὸν καὶ πλήρη διάλυσιν τῆς φρουρᾶς τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ μετὰ 10 νεκροὺς ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ. Τὸ ἀρχεῖον καὶ ἡ ἀποθήκη τοῦ συντάγματος περιήλθον εἰς τὸν Ε.Σ. Εἰς τὸ ἀρχεῖον ἀνευρέθησαν πλεῖστα ἔγγραφα καὶ διαταγαὶ μετὰ ἀντεθνικὸν καὶ ἀντισυμμαχικὸν περιεχόμενον καὶ ἀνυπακοῆς εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. Ἀνευρέθησαν ἐπίσης πρακτικὰ καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν περισσοτέρων μελῶν τῶν ἀποστολῶν. Τὰ εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ συντάγματος εὐρεθέντα ἀλεξίπτωτα μαρτυροῦσαν ὅτι εἶχον ἐνεργηθῆ ρίψεις παρὰ τῶν Ἄγγλων. Ὑπὸ τοῦ Ε.Σ. ἀτληλευθερώθησαν ἐπίσης 6 φυλακισθέντες ἐθνικισταὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ λοχίας Θεμ. Ἀθανασόπουλος ἀπὸ τὰ Ὀλύμπια, οἵτινες ἐπρόκειτο τὰ ἐκτελεσθῶν τὴν ἐπομένην. Ἀπὸ τὸν Ε.Σ. δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία ἀπώλεια. Ἀμέσως κατόπιν τὸ συγκρότημα ἀνεχώρησε διὰ Δυρράχιον, ὅπου ἔφθασε τὴν νύκτα τῆς 22 Ὀκτωβρίου. Ἡ ἄφιξις τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. εἰς Δυρράχιον ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τοὺς κατοίκους μετὰ ἀφάνταστον ἐνθουσιασμόν, μετὰ κωδωνοκρουσίαις καὶ ἀνθοδέσμαις, μετὰ ἐπικεφαλῆς τὴν μητέρα τοῦ Ι. Λαδᾶ. Ἀλλὰ καὶ τὰ γύρω χωριά μόλις ἐπληροφρήθησαν τὴν ἐλάνοδον τοῦ Ε.Σ. ἐπανηγύριζαν μετὰ κωδωνοκρουσίαις καὶ ἐκδηλώσεις χαρᾶς. Τὴν ἐνέργειαν, ὅμως, αὐτὴν τὴν ἐπλήρωσαν ἀργότερον μετὰ ἐκτελέσεις, ξυλοδαρμούς μετὰ αἵματος, ἐμπρησμούς καὶ ἀπώλειαν ὅλων τῶν ὑπαρχόντων τῶν.

11.— ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ Ε.Σ.
ΗΛΕΙΑΣ — ΤΑΪΓΕΤΟΥ

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς Δυρράχιον τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. τὸ βράδυ τῆς 22 Ὀκτωβρίου, γίνεται συμβούλιον ἀξιωματικῶν πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως. Συναντῶνται καὶ ἰδιαιτέρως ὁ ἄναρχος Βρεττάκος, ὁ ταγ)ρχης Χάρικτον καὶ ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης. Διαπιστοῦται ὅτι οὐδεμίαν βοήθειαν δύνανται νὰ ἀναμένουν, διότι εἶναι κυκλωμένοι πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ἄναρχος Χάρικτον ἐλήλωσεν εἰς τὸν Βρεττάκον καὶ λοχαγὸν Ἀργυρόπουλον ὅταν ἐξήτησαν ρίψεις ὁπισμοῦ καὶ πυρομαχικά:

— Λόγω τῆς ἐντάσεως τῶν κομμουνιστικῶν ἐπιθέσεων εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, εἰς Πιλοπόνησον, εἰς Ἡπειρον κατὰ τοῦ ΕΛΕΣ κλπ. δὲν εἶναι δυνατὸν πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον νὰ ἐνεργηθοῦν ρίψεις.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων αὐτῶν ἔφθασεν εἰς Δυρράχιον σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ χωρίον Καμάρες, ὅστις ἀνέφερεν, ὅτι ὁ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ταγ)ρχης Καραχάλιος καὶ οἱ λοιποὶ τραυματίες ἀξιωματικοὶ ἐκ τῆς μάχης Πετρίνας ὠδηγοῦντο πρὸς Νεοχώριον καὶ ὅταν ἔμαθαν ὅτι κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Ε.Σ. τὸ Νεοχώριον, τοὺς ἐγκατέλειψαν εἰς Καμάρες. Ἐν ὄψει ὅλης αὐτῆς τῆς καταστάσεως οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ τμήματος Καραχάλιου ἀποφασίζουσι νὰ σπεύσουν νὰ ἀπελευθερώσουν τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον καὶ τοὺς λοιποὺς τραυματίες ἀξιωματικοὺς καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐπιστρέψουν πίσω εἰς περιοχὴν Ἡλείας, ἀπ' ὅπου κατήγοντο, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ διασωθοῦν εἰς τὰ χωριά των.

Ὁ ἄναρχος Βρεττάκος ἀποφασίζει νὰ συνεχίσι τὴν πορείαν του πρὸς νότον, εἰς τὴν Βασιλικήν, ἐλπίζων ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μάνης θὰ ἦτο ἀσφαλής. Ὁ Χάρικτον καὶ ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης τοῦ ὑπεσχέθησαν νὰ ἐνεργήσουν εἰς τὸ Σ.Μ.Α. νὰ τοῦ σταλῆ βοήθεια ἐκεῖ διὰ θαλάσσης. Τὰ τμήματα τοῦ Καραχάλιου μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν λοχαγὸν Ἀλέξ. Ἀργυρόπουλον κατευθύνονται πρὸς Καμάρες διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου μὲ πρόγραμμα νὰ συνεχίσουν τὴν πορείαν των πρὸς Ἡλείαν. Σχετικῶς ἀναφέρομεν κατωτέρω.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν τμημάτων Καραχάλιου ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀργυρόπουλον, ὁ ἄναρχος Βρεττάκος ἐκάλεσε τοὺς ὀμαδάρχους, ὑπ)γὸν Βασίλειον Χριστογιαννόπουλον, λοχαγὸν Ἀθ. Οἰκονομόπουλον, ἀνθ)γὸν Ἰωάννην Μπιτσάνην, ἀνθ)γὸν Γ. Περιβολιώτην, ἀνθ)γὸν Λεωνίδαν Νασόπουλον, ἀνθ)γὸν Ἀχιλλέα Δρακόπουλον, ἀνθ)γὸν Κωνστ. Παναγόπουλον,

ἀνθ)γὸν Ἰωάννην Μητσάκον καὶ τοὺς ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὁ Ε.Σ. παρὰ τὰς μέχρι τότε ἐπιτυχίας του εὐρίσκετο εἰς διάλυσιν, λόγω καὶ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ συγκροτήματος Ἡλείας. Ἐτόνισε ὅτι εἶχε πρόθεσιν νὰ κινηθῆ ὑπὸς Βασιλικὴν καὶ ἤθελε νὰ γνωρίζῃ, ἐὰν θὰ τὸν ἀκολουθήσουν οἱ ἄνδρες. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπήντησαν ὅτι θὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ἀλλὰ ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἔχουν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἀνδρῶν των. Εἰς νέαν συνάντησιν τὴν 10ην νυκτερινὴν ὅλοι οἱ ὀμαδάρχαι ἀξιωματικοί, πλὴν τῶν Παναγοπούλου καὶ Μητσάκου, ἀνέφερον ὅτι οἱ ἄνδρες τους ἐπιθυμοῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν εἰς Βασιλικὴν.

Χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος πατριωτισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας ποῦ ὑπῆρχε τότε εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμὴν εἶναι ἡ ἐξῆς συνομιλία τοῦ ἀσυρματιστοῦ Γ'. Χαμπέρη μετὰ τοῦ ἡαρχου Βρεττάκου. Ὁ ἀσυρματιστὴς Χαμπέρης εἶχε ἔλθει μὲ τὸν Πῆτερ εἰς Κάπελην, ἀλλὰ ὁ ἀσύρματός του καὶ οἱ μπαταρίες ἔμειναν εἰς πεδίον ρίψεων Πυργακίου. Μόνος πλέον προσφέρεται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Βρεττάκον εἰς τὸν ὁποῖον εἶπε:

— Ἐὰν θεωρῆτε σκόπιμον καὶ χωρὶς μπαταρίες καὶ χωρὶς ἀσύρματο νὰ ἔλθω μαζί σας εἶμαι ἔτοιμος.

Ὁ Βρεττάκος μὲ δάκρυα στὰ μάτια τοῦ ἀπήντησε:

— Παιδί μου, τὸ μέλλον μου τὸ γνωρίζω, τὸ καθῆκον μου τὸ ἐξετέλεσα. Ἐὰν ὁ θεὸς μὲ βοηθήσῃ καὶ φθάσω εἰς τὴν Βασιλικὴν θὰ συνεννοηθῶμε διὰ συνδέσμον νὰ ἔλθετε μὲ τὸν Πῆτερ, εὐθὺς ὡς ἐξασφαλίσετε πλήρη λειτουργίαν τοῦ ἀσυρμάτου. Σὺ νὰ μὴν ἔλθῃς τώρα, διότι εἶσαι νέος ἀκόμη καὶ ἡ Πατρις τέτοιους ἀνθρώπους καὶ νέους θὰ τοὺς χρειασθῆ.

Κατόπιν αὐτῶν ὁ Χαμπέρης μὲ τὸν Πῆτερ ἀνεχώρησαν διὰ Ὀλυμπίαν εἰς τὸν Ρίντ, ἀναμένοντες εἰδοποιήσιν ἀπὸ Βρεττάκον ἐκ Βασιλικῆς διὰ νὰ ἐπανεέλθουν.

Μετ' ὀλίγον, ὅμως, χρόνον, οἱ ἀξιωματικοὶ Χριστογιαννόπουλος καὶ Δρακόπουλος ἀνέφερον ὅτι οἱ ἄνδρες των μετέβαλον γνώμην, δηλώσαντες ὅτι δὲν πρόκειται νὰ τὸν ἀκολουθήσουν εἰς Βασιλικὴν καὶ ὅτι τὸν ὀπλισμὸν των καὶ τὰ πολυβόλα τῆς ὀμάδος Παναγοπούλου θὰ παραδώσουν εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον.

Πρὸ τῆς νέας αὐτῆς καταστάσεως ὁ Βρεττάκος ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα τῆς ἀναχωρήσεώς του μὲ τοὺς ἀντάρτες διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ἡ πρότασις τοῦ Βρεττάκου νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μέσην Ἀνατολήν εὗρε μεγάλην ἀπήχησιν καὶ ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἀντάρτες ἐδέχθησαν, πλὴν ἐλαχίστων.

12.— ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΑΦΥΓΗΣ ΛΙΑ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Μετά τὴν ἀναχώρησιν τῶν τμημάτων Καραχάλιου πρὸς Ἡλείαν καὶ μετὰ τὴν ματαίωσιν τοῦ σχεδίου Βρεττάκου νὰ ἐγκατασταθῇ τὸ τμήμα του εἰς Βασιλικὴν πρὸς νέαν ἀνασυγκρότησιν, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Βρεττάκου θέμα ἀναχωρήσεως τῶν ὑπολοίπων ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ἦτο τὸ καλλίτερον σχέδιον, ἢ καλυτέρα διέξοδος ἀπὸ τὸν δραματικὸν κλοιὸν ποὺ τοὺς εἶχαν ἐφαρμόσει καὶ οἱ δύο τότε κατακτηταὶ τῆς Πελοποννήσου, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταί. Ὁ δρόμος διὰ τὴν ἐλευθερίαν πλέον ἦτο ἡ θάλασσα, ποὺ θὰ ὠδηγοῦσε εἰς τὸν ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Στρατόν. Ἐκεῖ μετὰ τὴν νίκην κατὰ τῶν Γερμανῶν θὰ ἐπηκολούθει ἡ ἀπόβασις καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς φιλάτης Πατρίδος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο κατακτητάς της. Βεβαίως ὑπῆρχεν ἄμεσος κίνδυνος νὰ συλληφθοῦν κατὰ τὴν διαφυγὴν τῶν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἢ τοὺς κομμουνιστάς ἢ νὰ βουλιάζουν στὴ θάλασσα κατὰ τὴν πορείαν των πρὸς τὴν Ἀφρικήν. Ἀλλὰ αὐτὸς ἦτο κίνδυνος, ἔστω κίνδυνος θανάσιμος, ἀλλὰ δὲν ἦτο, ὅμως, οὔτε λιποταξία, οὔτε προδοσία, οὔτε ἀδιαφορία διὰ τὴν τύχην τῆς Πατρίδος. Ἐὰν ἐδολοφονοῦντο ἢ ἐβούλιαζον κατὰ τὴν διαφυγὴν των, θὰ ἐπιπτον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος... Μὲ αὐτὰ τὰ ὄνειρα, μὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸν ὁ Βρεττάκος ἐπῆρε ἀπὸ τὸν Ἄγγλον ταγ)ορχην 150 λίρας διὰ ἔξοδα διαφυγῆς των. Τὸ ποσὸν αὐτὸ λόγω τοῦ βάρους του διένειμεν εἰς τοὺς λοχαγοὺς Ἀθ. Οἰκονομόπουλον, ὑπ)γὸν Βασιλείου Χριστογιαννόπουλον καὶ ἀνθ)γὸν Ἰωάννην Μπιτσάνην. Μὲ σκοπὸν, λοιπὸν, τὴν φυγὴν διὰ Μέσην Ἀνατολήν ἀπὸ ἓνα λιμάνι τῆς Μάνης ὁ Βρεττάκος διέταξε τὴν κίνησιν τῶν ὁμάδων τὴν 11ην νυκτερινὴν τῆς 22 Ὀκτωβρίου πρὸς Ἅγιον Νικήταν. Αἱ ὁμάδες τῶν ἀνθ)γοῦ Λεωνίδα Νασοπούλου, Γεωργίου Περιβολιώτου καὶ Ἀχιλλέως Δρακοπούλου ἐκινήθησαν πρὸς Ἅγιον Νικήταν. Εἰς θέσιν «Πανουργιά» τοῦ νεκροταφείου τοῦ Δυρραχίου ἀνέμενεν ὁ Βρεττάκος μετὰ τῆς προσωπικῆς του ὁμάδος. Μόλις εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ Ἀθ. Οἰκονομόπουλος, Βασ. Χριστογιαννόπουλος καὶ Ι. Μητσάκος ἀνεχώρησαν εἰς ἄλλην κατεύθυνσιν, ὅτι μετέβαλον γνώμην καὶ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἀκολουθήσουν διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ἡ ἀνακοίνωσις τῆς πληροφορίας εἰς τοὺς ἄνδρες τῶν ἄλλων ὁμάδων τοὺς ἐκλόνησε περισσότερον. Ὁ ἡραρχος Βρεττάκος παρὰ τὸ νεκροταφεῖον Δυρραχίου εἰς θέσιν «Παναγιά» προσεπάθησε ἐπὶ βῶρον νὰ πείσῃ τοὺς ἄνδρες νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ ἀξιωματικοὶ Ι. Μπιτσάνης, Λεωνίδας Νασόπουλος, Γεώργιος Περιβολιώτης, Σπύρος Μαυροειδῆς, Ζαχαρίας Γιαννουκάκης κ.ἄ. καθῶς

καὶ 75 ἀντάρτες ἐδήλωσαν ἀπεριφράστως ὅτι θὰ ἀκολουθήσουν. Οἱ ἄλλοι διέφυγον πρὸς τὰ χωριά των.

Τὴν 2αν μετὰ μεσονύκτιον 22--23 Ὀκτωβρίου οἱ ἄνω ἀξιωματικοὶ μετὰ τοὺς 75 ἀντάρτες κατευθύνονται πρὸς Ἁγιον Νικήταν. Κατὰ τὴν πορείαν πρὸς Ἁγιον Νικήταν ὁ ἀνθ)γὸς Ἀχ. Δρακόπουλος μετὰ τὴν ὁμάδα του 8 ἀνδρῶν ἀπεχώρησε, μεταβαίνων εἰς τὸ χωρίον του. Πολλοὶ ἄνδρες καθ' ἑδδὸν ἀποχωροῦν. Τὰ ὑπολείμματα ἔφθασαν εἰς Καλύβια Νεδούσης, ὅτε ὁ ἴλαρχος Βρεττάκος διέταξε τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Πεζ. Σπύρον Μαυροειδῆ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Καλαμάτα διὰ νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸν πατέρα του, πράκτορα ναυτικῶν ταξιδίων καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ νὰ στείλῃ δύο καΐκια εἰς Καρδαμύλην διὰ νὰ ἀναχωρήσουν οἱ ἐναπομείναντες ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες διὰ Μέσσην Ἀνατολήν.

Ὁ ἀνθ)γὸς Μαυροειδῆς ἠρνήθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Καλαμάταν, διότι ἦτο γνωστὸς καὶ θὰ ἐγένετο ἀμέσως ἀντιληπτός. Κατόπιν ἀπευθύνεται εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Μπιτσάνην καὶ ἀνθ)γὸν Λεωνίδα Νασόπουλον, οἵτινες ἔδωσαν τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν. Κατόπιν ὁ Βρεττάκος ἀπευθύνεται εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Περιβολιώτην, ὅστις ἀνέλαβεν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτήν. Ἐπίσης ἀνέλαβεν ὁ Περιβολιώτης νὰ συναντήσῃ τὸν συν)ρχην Παπαδόγκωναν εἰς ὃν νὰ ἀναφέρῃ τὰ γεγονότα νὰ συναντήσῃ τὸν ἀνθ)γὸν Παν. Πατσάκον, τὸν ὁποῖον νὰ πάρῃ μαζί του ἐπιστρέφων, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀναχωρήσῃ διὰ Μέσσην Ἀνατολήν. Ἀναφέρομεν ἐδῶ ὅτι ὁ Βρεττάκος εἶχε πρὶν ἀποστείλῃ εἰς Καλαμάταν τὸν ἀνθ)γὸν Σ. Νικητέαν μετὰ τὸν ἀνθ)γὸν Π. Πατσάκον, μετὰ σκοπὸν νὰ λάβουν ἐνισχύσεις ἢ νὰ ἐξεύρουν κανένα καράβι διὰ Μέσσην Ἀνατολήν.

Εἰς τὴν Καλαμάταν ὁ Πατσάκος προσεπάθησε νὰ εὔρη καράβι διὰ Μέσσην Ἀνατολήν. Πάντως ἔμενε μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ τὸ τμήμα Βρεττάκου διὰ Μέσσην Ἀνατολήν ἢ θὰ τοῦ ἐπρομήθευε τὸ Σ.Μ. Α. ὄπλα. Εἰς τὴν Καλαμάτα συνήντησεν τὸν ἀνθ)γὸν Π. Πατσάκον ὁ λοχίας Εὐάγγελος Μπαρμπουνάκης, μόλις γύρισε ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν πρὸς σύμπτυσιν νέων ὁμάδων καὶ εἶπε εἰς τὸν Πατσάκον:

— Κύριε ἀνθ)γέ, νὰ φύγουμε γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἀφοῦ τὰ πράγματα ἐπῆραν τέτοια τροπὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ φύγουμε γιὰ τὸν Ζέροβα.

— Μᾶς ἔχουνε εἰπεῖ, ἀπήντησε ὁ ἀνθ)γὸς Πατσάκος, ὅτι εἰς τὴν Παληόχωρα συμμαχικὸ ὑποβρύχιον θὰ μᾶς φέρῃ γιὰ τοὺς ἀντάρτες καὶ θὰ πάω καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Βρεττάκος νὰ τὰ παραλάβουμε, ἀπήντησεν ὁ ἀνθ)γὸς Πατσάκος. (Μετὰ ὁ Μπαρμπουνάκης ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας, ὁ δὲ ἀνθ)γὸς Πατσάκος διὰ Παληόχωρα).

Τόπος συναντήσεως τοῦ Περιβολιώτη μετὰ Βρεττάκον ὠρίσθη ἡ ἐκκλησία Ἁγίου Ἰωάννης παρὰ τὸ πεδίον βολῆς τοῦ 9ου συντάγματος καὶ χρόνος ἡ ὥρα 9.00 μ.μ. τῆς 23ης Ὀκτωβρίου. Ὡς συνθηματικόν, δέ, ἀναγνωρίσεως καθωρίσθη ἡ λέξις ΚΟ3 καὶ ἐν συνεχείᾳ τρία σφυρίγματα ἐκ μέρους τοῦ Περιβολιώτου. Ἡ ἀπάντησις θὰ ἐδίδετο διὰ 4 σφυριγμάτων. Διὰ

τὴν ἀσφαλῆ μετακίνησιν πρὸς τὴν Καλαμάτα ὁ Περιβολιώτης ἐτακτοποίησε μίαν πλαστὴν ἄδειαν, χορηγούμενην δῆθεν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ μὲ σφραγίδα τοῦ 9ου συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, τοῦ ὁποίου τὸ ἀρχεῖον εἶχεν περιέλθει εἰς χεῖρας τοῦ Ε.Σ. εἰς Νεοχώριον τὴν προηγούμενην ἡμέραν. Ὁ Περιβολιώτης ἀνεχώρησε μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Ζαχαριαν Γιαννακάκη, ἔφθασαν εἰς τὴν Μονὴν Βελανιδιάς, τοὺς ἄφησε νὰ περάσουν ὁ ἐκεῖ ἔνοπλος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν 2.00 μ.μ. ἔφθασαν εἰς τὸν μῦλον τοῦ Μπαλῆ, ὅπου παρέμεινε ὁ ἀνθ)γὸς Ζαχαρίας Γιαννακάκης καὶ ὁ Περιβολιώτης διὰ τοῦ ποταμοῦ Κάστρου ἔφθασε εἰς τὸ σπίτι του. Εἰδοποιήθη ἡ γυναίκα του, ἡ ὁποία ἦτο εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Νομαρχίας καὶ ἤλθε μὲ ἄλλους 4 ἐνόπλους, τὸν παρέλαβον καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς Νομαρχίαν, ὅπου ἦσαν πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν διὰ τὴν Ἀθήνα καὶ ὁ συν)ρχης Παπαδόγκωνας. Τὴν ἄφιξιν τοῦ Περιβολιώτη εἰς τὴν Καλαμάτα ἐπληροφορήθη διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν ὁ Γερμανὸς διοικητῆς, ὅστις ἔφθασεν εἰς τὴν Νομαρχίαν καὶ ἐζήτησε νὰ πεισθῇ ὁ ἄρχος Βρεττάκος, ὅτι δὲν πρέπει νὰ προχωρήσῃ πρὸς Μάνην, διότι εἶναι καταδικασμένος εἰς ἐξόντωσιν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὅτι πρέπει νὰ εἰσέλθῃ νύκτα εἰς τὴν Καλαμάταν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Γερμανῶν. Ὁ ἀνθ)γὸς Περιβολιώτης ἀπαντῶν ἐξ ὀνόματος καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Βρεττάκου ἐδήλωσεν ὅτι ἡ εἴσοδος τοῦ Βρεττάκου καὶ τῶν ἀνδρῶν του εἰς τὴν Καλαμάταν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Γερμανῶν ἀποκλείεται, διότι ὁ Βρεττάκος ἔχει ἀνάγκην ἀνδρῶν καὶ ὄπλων μόνον καὶ ὄχι ξένης προστασίας. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ τῆς Νομαρχίας τοῦ Γερμανοῦ διοικητοῦ ὁ συν)ρχης Παπαδόγκωνας ἐτάχθη κατὰ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Βρεττάκου καὶ τῶν ἀνδρῶν του διὰ Μ.Α., εἶρε ὅμως, λογικὴν τὴν γνώμην τοῦ Βρεττάκου περὶ ἐνισχύσεώς του εἰς ἄνδρας καὶ ὄπλισμόν, καὶ διέταξε τὸν ἀνθ)γὸν Παν. Κατσαρέαν καὶ τὸν ὑπ)γὸν Μαριόλην νὰ συγκεντρώσουν τοὺς ἄνδρες πού εἶχον διὰ νὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως διὰ τὸν Βρεττάκον. Τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν θὰ διέτασσε μετὰ τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Βρεττάκον.

Τὴν ἐπομένην 23 Ὀκτωβρίου ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Περιβολιώτης συνεχίζει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς του. Συναντᾷ τὸν πράκτορα ναυτικῶν ταξιδίων Μαυροειδῆν (πατέρα τοῦ ἐφ. ἀνθ)γοῦ Σπ. Μαυροειδῆ) διὰ τὴν μίσθωσιν τῶν δύο βενζινοπλοίων πρὸς ἀναχώρησιν τοῦ Βρεττάκου καὶ τῶν ἀνδρῶν του διὰ Μ.Α. Ὁ Μαυροειδῆς ἐπὶ παρουσία καὶ τοῦ γαμβροῦ του συν)ρχου Ἀντωνίου Πέλλα τοῦ ἀνέπτυξε τὸ δύσκολον τῆς ἐξουρέσεως δύο βενζινοπλοίων, διότι παρηκολούθουν οἱ κομμουνισταὶ πᾶσαν κίνησιν πλοίων, δὲν ἀπέκλεισε, ὅμως, τὴν προσπάθειάν του. Τὸ μεσημέρι τῆς 23ης Ὀκτωβρίου ὁ Γερμανὸς διοικητῆς πληροφορηθεὶς τὰ τῆς συναντήσεως τοῦ συν)ρχου Παπαδόγκωνα καὶ τοῦ Περιβολιώτη μετὰ τοῦ Βρεττάκου τὴν 9ην μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας προσέφερεν ἕνα λόχον Γερμανῶν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἤργετο καὶ ὁ ἴδιος κατὰ τὴν συνάντησίν του μὲ τὸν Βρεττάκον. Ἡ προσφορὰ δὲν ἦτο εὐχάριστος, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο ὑπὸ τὸν

ἄρον τῆς ἀποδοχῆς. «Ἦτο ἐπιθυμία ἐνὸς ἐχθροῦ». Εἰς τὸ σημεῖον, ὅμως, συναντήσεως ὅπου μετέβησαν ἅπαντες, ὁ συν)ρχης Παπαδόγκωνας, ὁ ἀνθ)γὸς Περιβολιώτης, ὁ Γερμανὸς διοικητὴς μετὰ λόχου Γερμανικοῦ, ὁ Βρεττάκος δὲν προσῆλθε μολοντί ἀνέμενον δύο ὄρες.

Ὁ Βρεττάκος ἔφθασε τὸ πρῶτ) τῆς 23ης Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Μονὴν Βελανιδιάς, ἐξόντωσε τὸ ἐκεῖ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ἀλλὰ ἔταν ἐπληροφορήθη τὴν ἐνδεχομένην παρουσίαν καὶ Γερμανῶν εἰς τὴν θέσιν Ἁγιος Ἰωάννης εἰς τὸ πεδῖον βολῆς τοῦ συντάγματος κατὰ τὴν συνάντησιν μὲ τὸν Περιβολιώτην, τὸ βράδυ τῆς 23ης, ἐματαιώσε τὴν συνάντησιν αὐτήν. Δι' ἄλλου συνδέσμου του, πρὸς τὸν ἀνθ)γὸν Περιβολιώτην ἀπέκλειε κατὰ τὴν νύκτα τῆς 23—24 οἰανδήποτε πρὸς Μονὴν Βελανιδιάς κίνησιν καὶ καθώριζε μετ' αὐτοῦ νέαν συνάντησιν εἰς τὴν παρυφὴν τοῦ χωριοῦ Γιαννιτσάνικα, ἄνευ ὅμως, τῆς παρουσίας Γερμανῶν.

Τὴν νύκτα τῆς 24—25 Ὀκτωβρίου ὁ Περιβολιώτης ἐκινήθη πρὸς τὴν νέαν θέσιν πλησίον τοῦ χωριοῦ Γιαννιτσάνικα, μὲ ἕνα αὐτοκίνητον πληρὲς ἀνδρῶν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, διότι προσέκρουσε στὸ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ. Πᾶσα πλέον ἐπαφὴ μὲ τὸν Βρεττάκον ἀπεκλείσθη καὶ κάθε σχέδιον διαφυγῆς πρὸς Μέσην Ἀνατολήν μὲ βενζινόπλοιοι ἐματαιώθη.

13. — ΜΑΧΗ ΠΑΛΗΟΧΩΡΑΣ 28.10.43

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

1.— Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀνθ)γοῦ Περιβολιώτου εἰς τὴν Καλαμάτα, διὰ νὰ ἐξεύρῃ δύο βενζινόπλοια ἀπὸ τὸν ναυτικὸν πράκτορα Μαυροειδῆν, πρὸς διαφυγὴν τοῦ Βρεττάκου καὶ τῶν ἀνδρῶν του διὰ Μέσην Ἀνατολήν, δὲν εἶχεν ἀποτελέσματα. Ὁ Νικητέας μὲ τὸν Πατσάκον οὐδὲν κατώρθωσαν. Ἡ συνάντησις μὲ τὸν Περιβολιώτην δὲν ἐπραγματοποιήθη. Ὁ Βρεττάκος πλέον μὲ τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἀντάρτες ποὺ εἶχαν ἀπομείνει, ἔβλεπαν καθαρὰ τὴν δραματικὴν τῶν θέσιν. Ἦσαν κυκλωμένοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, εἶχαν τόσον τλαιπωρηθῆ μὲ συνεχεῖς πορεῖες καὶ μάχες, εἶχαν μαζί των τραυματίες πολλοὺς, μὲ ὀλίγα πυρομαχικὰ καὶ χωρὶς καμμίαν πλέον ἐλπίδα ἀνεφοδιασμοῦ των. Ἀπὸ τὴν Καλαμάτα δὲν εἶχαν λάβει καμμίαν πληροφορίαν ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους ἀξιωματικούς Νικητέαν, Πατσάκον καὶ Γ. Περιβολιώτην.

Μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ἀποκλεισμὸν καὶ τὴν ἀπελπισίαν των ὑπῆρχεν

ἓνας δρόμος προσωπικῆς των σωτηρίας. Ἡ καθοδὸς των εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ ἡ προστασία τῶν Γερμανῶν.

Θὰ ἔλεγε κανεῖς, ἔστω καὶ σήμερον, ὅτι εἰς τὴν ἀνάγκην ποῦ εὐρέθησαν τότε, θὰ ἦτο ἀνεκτὴ ἢ ἐπιβεβλημένη ἡ δὸς αὐτῆ σωτηρίας των. Ἄλλὰ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος εἶναι θέμα προσωπικῆς συνειδήσεως καὶ οὐδεὶς ἄλλος μπορεῖ νὰ κρίνῃ καλλίτερα ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ πρόσωπον ποῦ ἐνεργεῖ. Ὅταν ἓνας ἀποφασίζει νὰ πολεμήσῃ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος του, γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ νὰ πεθάνῃ. Καὶ ἀποδέχεται καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀπὸ τότε δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους του, διὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς Πατρίδος του. Οἱ ἀξιωματικοί, οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ ὁ Βρεττάκος βγήκαν στὰ βουνὰ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, εἶχαν προβλέψει διὰ τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ θανάτου των. Δὲν ἐνδιεφέροντο πλέον διὰ τὴν προσωπικὴν των σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἐπιβίωσιν τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν, διὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀποφασίσει νὰ πολεμήσουν ἐναντίον ὄλων τῶν κατακτητῶν, Ἴταλῶν, Γερμανῶν, Βουλγάρων καὶ κομμουνιστῶν. Ὅταν, λοιπόν, εὐρέθησαν περικυκλωμένοι, χωρὶς ἐλπίδα ἐνισχύσεων καὶ ἀνεφοδιασμοῦ των, χωρὶς ἐλπίδα διαφυγῆς των πρὸς Μέσση Ἀνατολήν, ὁ Βρεττάκος μὲ τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ τοὺς ἀντάρτες του ἐπροτίμησαν ἓναν ἄλλον δρόμον: τὸν δρόμον τῆς θυσίας των!

Ἦμποροῦσεν ὁ Βρεττάκος μὲ τὸ τελευταῖον τμῆμα του νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Καλαμάτα ἀπὸ τὴν Μοῆν Βελανιδιάς, ὅπου εἶχε φθάσει καὶ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν προστασίαν τῶν Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι ἄλλωστε τοῦ εἶχαν κάνει καὶ ἄλλοτε προτάσεις «προστασίας καὶ ἐνισχύσεως», πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην Πυργακίου, ἀλλὰ δὲν ἀκολούθησε αὐτὸν τὸν δρόμον. Ἐπροτίμησε νὰ δώσῃ καὶ τὴν τελευταίαν μάχην αὐτοθυσίας κατὰ τῶν νέων φοβερῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν κομμουνιστῶν, διὰ τὰ μείνη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν ὁ «Ἑλληνικὸς Ἐπαναστατικὸς Στρατὸς» τῆς κατοχῆς ἐκείνης, τὸ ἀγνότερον σῶμα ἀνταρτῶν τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος. Λιὰ νὰ μείνῃ ἀδιάβλητος ἀπὸ οἰανδήποτε κατηγορίαν ἢ ὑπόψιαν, ἔστω ἀπὸ οἰονδήποτε συκοφάντην. Περιφρόνησε τὴν «προστασίαν» τῶν Γερμανῶν, διότι καὶ ἐναντίον αὐτῶν εἶχε βγῆ στὰ βουνά. Περιφρονεῖ μαζὶ μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τὴν προσωπικὴν σωτηρίαν των καὶ προτιμᾷ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰωνίαν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν. Οἱ ἄλλοι κατακτηταί, προδότες καὶ δολοφόνοι κομμουνισταί, δὲν θὰ εἶχαν πλέον κανένα ἐπιχείρημα νὰ ἐξαπατήσουν τὸν ὑπόδουλον ἑλληνικὸν λαὸν μὲ τὴν συκοφαντίαν των ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε. Σ. ἦσαν συνεργάτες τῶν Γερμανῶν. Ἀποφασίζει, λοιπόν, νὰ δώσῃ καὶ τὴν τελευταίαν μάχην εἰς Παληόχωρον.

2. — Μαζὶ μὲ τὸν ἄρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον εἶναι οἱ ἀξιωματικοὶ Ἰ. Μπιτσάνης, ὁ Λεωνίδας Νασόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Πατσάκος, ὁ ἀνθ)γὸς Κουτσίκος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Σπύρος Μαυροειδῆς, ὁ ἀρχιμανδριότης Χριστόφορος Κοκκίνης, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Κυριακούλάκος καὶ 65 περίτου

αντάρτες. Μετά τὰ Καλύδια, ἔφθασαν τὸ πρωὶ τῆς 23ης Ὀκτωβρίου εἰς Μονὴν Βελανιδιάς, διέλυσάν ἐκεῖ τὸ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ προχωροῦσαν πρὸς Παληόχωραν, ὅπου ἔφθασαν τὸ βράδυ τῆς 23ης Ὀκτωβρίου. Ἐκεῖ εἶχαν φθάσει ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ἀνθ)γὸς Ι. Πατσάκος μὲ τὸν Γεώργιον Καμαρινέα καὶ 20 ἄνδρες καὶ περιέμεναν μόνον τὸν Βρεττάκον. Μόλις ἔφθασεν ὁ Βρεττάκος τοὺς εἶπε πὼς θὰ παραμείνουν εἰς Παληόχωραν δύο ἡμέρες νὰ ξεκουραστοῦν οἱ ἄνδρες καὶ μετὰ θὰ βαδίσουν πρὸς τὴν Λακωνίαν.

Ὁ συντ)ρχης Παπαδόγκωνας ἐπληροφορήθη ὅτι τὸ τμήμα τοῦ Βρεττάκου ἦτο πλησίον τῆς Καλαμάτας, εἰς Παληόχωραν, καὶ τὴν 25ην Ὀκτωβρίου 1943 ἀπέστειλε πρόσωπον καὶ εἰδοποίησε τὸν Βρεττάκον, ὅτι «χωρὶς νὰ ἔχη κανένα φόβον, μπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ μὲ τὸ τμήμα του εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ νὰ σωθῇ ἐάν, δέ, θέλῃ δύναται ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως δι' Ἀθήνας μὲ γερμανικὰ αὐτοκίνητα». Ὁ Βρεττάκος, ὅμως, δὲν ἐδέχθη καὶ ἀπήντησεν ἀρνητικῶς εἰς κάθε πρότασιν προστασίας ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.

Τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, ἐνῶ τὸ τμήμα ἦτο εἰς Παληόχωραν, ὁ ὑπ)γὸς Ι. Μπιτσάνης ἔστειλεν ἕνα σύνδεσμον ἀπὸ τὴν Παληόχωραν εἰς τὴν Καλαμάτα νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἰατρὸν Ἀνδρέαν Κάρτσωνα νὰ ἔλθῃ εἰς Παληόχωραν πρὸς περίθαλψιν δῆθεν ἐνὸς συγγενοῦς του, πράγματι, ὅμως, πρὸς περίθαλψιν τῶν τραυματιῶν ἀνταρτῶν τοῦ τμήματος. Ὁ ἰατρὸς Κάρτσωνας ἐπῆγε εἰς Παληόχωρα, ὅπου εὐρέθη πρὸ τῶν τραυματιῶν ἀνταρτῶν τοὺς ὁποίους καὶ περιέθαλψε. Πρὶν ἀναχωρήσῃ διὰ Καλαμάτα ὁ ἰατρὸς Κάρτσωνας προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν Μπιτσάνην νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ νὰ σωθῇ. Ματαίως, ὅμως, ἐπέμενε:

— Θὰ ἀκολουθήσω τὴν ἐθνικὴν μου πορείαν! . . . τοῦ ἐτόνισεν ὁ ὑπ)γὸς Μπιτσάνης.

Ὁ ἄρχος Βρεττάκος ἀπέστειλε ἀπὸ τὴν Παληόχωρα εἰς Καλαμάτα τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Σπ. Μαυροειδῆν διὰ νὰ ἐνεργήσῃ καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Περιβολιώτην, πρὸς ἐξέυρεσιν δύο πλοίων διὰ νὰ μεταφέρει τοὺς ἀντάρτες του εἰς Μέσσην Ἀνατολήν. Ἐξ σημειωθῆ ὅτι καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Μαυροειδῆ οὐδὲν ἀπέδωκεν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν παρακολουθήσει τὴν πορείαν τοῦ τμήματος Βρεττάκου. Ἐχουν κινήσει πρὸς τὴν Παληόχωραν, ὅπου εὐρίσκεται, ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς 23ης Ὀκτωβρίου ὅλες τὶς δυνάμεις των, ὥστε νὰ ἔχουν βεβαίαν τὴν ἐξολόθρευσίν του. Ἐκεῖ ἔχει φθάσει τὸν 8ον σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν Ἡλίαν Καραμούζην, Τάσον Ἀναστασόπουλον, Γ. Παναγόπουλον, Χ. Βαλασαμάκη, Τάσον Κατούνα, Ι. Μπασακίδη κ.ἄ. Περικυκλώνουν τὴν Παληόχωραν ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς 27ης Ὀκτωβρίου καὶ τὸ πρωὶ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1943, τρία χρόνια ἀκριβῶς μετὰ τὴν δολοφονικὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν Πίνδον τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν τελευταίων τμημάτων τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Παληόχωραν. Ὅπως καὶ τὸ 1940 ἀκούσθηκε ἕνα ΟΧΙ στοὺς εἰσβολεῖς δολοφόνους Ἰταλοὺς, ἕνα ἄλ-

λο ΟΧΙ, μετά τριετίαν ἀκριβῶς, ἀκούεται εἰς τὴν Παλιόχωραν τὸ πρῶν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1943:

— ΟΧΙ καὶ στοὺς κομμουνιστάς!

Ἄπαντοῦν ὁ ἕναρχος Βρεττάκος, ὁ ἀνθ)γὸς Μπιτσάνης, ὁ ἀνθ)γὸς Λεωνίδας Νασόπουλος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Σπ. Μαυροειδῆς, ὁ ἀνθ)γὸς Π. Πατσάκος, ὁ Ν. Ἀγγελόπουλος, ὁ ἀνθ)στής Κουτσίκος, ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης, ὁ Γ. Καμαρινέας, ὁ Χαρ. Καμαρινέας, ὁ Λεωνίδας Σταθόπουλος, ὁ Κουδούνης, ὁ Γιάννης Γονεάκης, ὁ ἀνθ)γὸς Κυριακουλάκος, ὁ Τσιμόγιαννης, Ὁρέστης Κουλόπουλος καὶ 65 ἀντάρτες τοῦ τελευταίου τμήματος τοῦ Ε.Σ. μαζί με τοὺς 20 ἄνδρες ποὺ ἔφερε ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Πατσάκος.

Πολεμοῦν ὅλοι μὲ πίστιν ἀκλόνητον, ἄφοβοι, γαλήνιοι, ὅτι πολεμοῦν τὸν χειρότερον κατακτητὴν ποὺ ἐγνώρισε μέχρι τότε ἡ Ἑλλάς. Γνωρίζουν ὅτι τὰ πυρομαχικά των θὰ τελειώσουν, ἀλλὰ κανεὶς των δὲν ἐσκέφθη νὰ παραδοθῆ. Ἀκολούθησαν ἀτάραχοι τὴν μοῖραν των, τὴν μοῖραν τῆς πολυθασανισμένης Ἑλλάδος. Ἴσως οἱ κρότοι τῆς μάχης ποὺ ἠκούοντο μέχρι τὴν Καλαμάτα γίνουσι ἐγεργήριο ξύπνημα τοῦ ὑποδούλου λαοῦ τῶν πλανεμένων Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τοῦ Σλαυοκομμουνισμοῦ... Ὁ Βρεττάκος πολεμᾷ μὲ τὸ αὐτόματόν του χωρὶς ἀνάπαυσιν. Ὁ Μπιτσάνης μὲ τὸν Νασόπουλον χειρίζονται τὰ πολυβόλα. Ὁ Μαυροειδῆς, ὁ Πατσάκος, ὁ Κουτσίκος, ὁ Καμαρινέας, πολεμοῦν ἀνδρείως. Ὅλοι οἱ ἀντάρτες ἀμύνονται ἡρωϊκῶς μὲ αὐτόματα καὶ χειροβαμβίδες. Ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης σὰν ἄλλος Παπᾶ - Φλέσσας μάχεται κατὰ τῶν ἄθεων δολοφόνων, γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστιν τὴν ἀγία τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερία!...

Ἡ μάχη συνεχίζεται μέχρι τῆς 10ης π.μ. Ἀπὸ τὴν Καλαμάτα δὲν ἔφθασε καμμιά βοήθεια. Μέχρι τέλος ἡ μάχη ἔγινε μεταξὺ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ κομμουνιστῶν.

Τὰ πυρομαχικά, πλέον, λιγοστεύουν. Οἱ κομμουνισταὶ πλησιάζουν καὶ βάλλουν ἀπὸ κοντὰ μὲ χειροβομβίδες. Ὁ ἕναρχος Βρεττάκος βαρεῖα τραυματισμένος εἰς τὸ στήθος συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος καὶ ἀγκυλισμένος μὲ τὸ ἔπλον του, χωρὶς καμμιά σφαῖρα. Συλλαμβάνεται ἐπίσης αἰχμάλωτος ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης τραυματίας καὶ 17 ἄλλοι ἀντάρτες. Ὁ ἀνθ)γὸς Λεωνίδας Νασόπουλος εἰς μίαν ἡρωϊκὴν ἔξοδον κατὰ τῶν ἐπιτεθεμένων κομμουνιστῶν ἔπεσεν ἐνδόξως, 45 ἄλλοι ἀντάρτες ἔχουν πέσει εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Ὁ ὑπ)γὸς Ι. Μπιτσάνης, μάχεται τελευταῖος μὲ τὸ πολυβόλον στὸ χέρι. Ὁλόκληρος λόφος φυσιογγίων εἶναι μπροστά του ἀπὸ λειτουργία τοῦ πολυβόλου του. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ φωνάζουν:

-- Παραδώσου, Μπιτσάνη!

— Ὅχι εἶμαι Ἑλληνας καὶ Ἑλληνας θὰ πεθάνω, ἀπήντησεν ὁ ὑπ)γὸς Μπιτσάνης, ἄξιος ἀπόγονος τῶν ἡρώων τοῦ 1821.

Μία σφαῖρα ἐνὸς κομμουνιστοῦ στὸ κεφάλι του, τὸν ἄφησε νεκρόν. Εἴκοσι περίπου ἄνδρες μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Π. Πατσάκον διασπάσαντες τὸν κλοιὸν τῶν κομμουνιστῶν, κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν, ἀργότερον, ὅμως,

συνελήφθησαν 15 ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐδολοφονήθησαν ἀγρίως μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Π. Πατσάκον.

Ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Σπ. Μαυροειδῆς κατώρθωσε μὲ 12 ἄνδρες νὰ σωθῆ διαπεραιωθείς μὲ λέμβον εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Καλαμάτας. Οἱ κομμουνισταὶ παρέλαβον τοὺς τραυματίες Ἰάροχου Βρεττάκου, Παπᾶ - Κοκκίνην, τὸν Λεωνίδα Σταθόπουλον καὶ τοὺς 17 ἐν ὄλω αἰχμαλώτους ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς Μοῆν Βελανιδιάς. Ἐκεῖ ὄλους τοὺς ἀντάρτες, τὸν Παπᾶ - Κοκκίνην, τὸν ἀνθ)γὸν Κουτσῖκον, τὸν ἀνθ)γὸν Κυριακόπουλον καὶ τὸν Ἰάροχον Βρεττάκον τοὺς ἐβασάνισαν ἐπὶ 10ήμερον ἀγρίως, σὰν κανίβαλλοι καὶ ἄξιοι πράκτορες τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων καὶ τελικῶς τοὺς ἐδολοφόνησαν. Ὁ ἀνθ)στῆς Βαγιαννάκος συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐπέζησε ἀπὸ τὴν ἐπέμβασιν ἐνὸς ἐθνικιστοῦ μέλους τοῦ ΕΑΜ. Ἐπίσης ἐπέζησε καὶ ὁ Η. Καμαρινέας. Ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Σπ. Μαυροειδῆς πού ἐπῆγε εἰς τὴν Καλαμάτα πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην τῆς Παληόχωρας κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου τὸν Δεκέμβριον 1944 ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Μὲ τὴν μάχην τῆς Παληόχωρας ἐξέπνευσε καὶ ἡ τελευταία ἐθνικὴ ἐστία ἀντιστάσεως. Ἀνενόχλητοι, πλέον, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταὶ σ' ὅλες τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς Πελοποννήσου ἀμιλλῶνται ποῖος θὰ ἐξολοθρεύσῃ περισσότερους Ἕλληνας. Οἱ Γερμανοὶ διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν καὶ οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἐπιζωήσουν, ἔστω καὶ μὲ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς Ἑλλάδος.

14. — ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ ΠΡΟΣ ΗΛΕΙΑΝ

α.— ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΑΙ')ΡΧΟΥ ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ.

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὁ ταγ)ρχος Χρ. Καραχάλιος, τραυματιθεὶς κατὰ τὴν μάχην τῆς Πετρίνας, μεταφέρεται δι' ἡμίμονον πρὸς Μεγαλόπολιν. Καθ' ὁδόν, ὅμως, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ μεταφέρεται εἰς Καμάρες. Τὸ τμήμα Καραχάλιου δυνάμει 120 περίπου ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀλ. Ἀργυρόπουλον, ἀναχωρήσαν ἐκ Δυρραχίου τὴν νύκτα τῆς 22 Ὀκτωβρίου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου ἔφθασεν εἰς Καμάρες καὶ ἀπελευθερώνεται ὁ Καραχάλιος. Οἱ κομμουνισταὶ πού τὸν ἐκρατοῦσαν ἀφοπλίζονται, ἀλλὰ ἀφήνονται μετὰ ἐλεύθεροι. Ὁ Καραχάλιος, τραυματίας, ἐπάνω εἰς ἕνα ἡμίμονον καὶ ὀλόκληρον τὸ τμήμα συνεχίζουσι τὴν πορείαν ὄλην τὴν νύκτα καὶ τὸ πρωτὶ τῆς 23ης φθάνουσι εἰς χωρίον Σαμάρα Μεγαλοπόλεως.

β.— ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΚΑΡΥΕΣ, ΙΣΩΜΑ ΚΑΙ ΑΝΑΖΙΡΙ.

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ., μετὸν τραυματίαν ταγ)ρχην Καραχάλιον ἀπὸ τὸ χωρίον Σαμάρα, ἔφθασε εἰς χωρίον Καρυές Μεγαλοπόλεως τὴν νύκτα τῆς 23—24 Ὀκτωβρίου, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν αἰφνιδιαστικῶς ἐναντίον του.

Χάρις, ὅμως, εἰς τὰ ληφθέντα προκαταβολικῶς μέτρα ἀσφαλείας, δὲν ἐπέτυχεν ὁ αἰφνιδιασμὸς καὶ τὸ συγκρότημα ἐπροχώρησε μετὰ ἐλαχίστους τραυματίες κατὰ τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν. Τὴν 24ην ἐνῶ τὸ συγκρότημα ἐβάδιζε βορειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Καρυῶν, ἕνας σύνδεσμος ἐπληροφόρησε τὸν Ε.Σ. ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν στήσει ἄλλην ἐνέδραν εἰς θέσιν «Ἴσωμα» ἢ «Κυταρίσσια». Κατεστρώθη κατόπιν τούτου λεπτομερὲς σχέδιον ἐνεργείας ἐγκλωβισμοῦ τῶν ἐνεδρουόντων κομμουνιστῶν καὶ ἐγκαίρως ἐπετεύχθη ἡ κύκλωσις των. Τοὺς ἐκάλεσαν νὰ παραδοθῶν καὶ νὰ παραδώσουν τὸν ὄπλισμόν των. Οἱ κομμουνισταὶ, ὅμως, ὄχι δὲν συνεμορθώθησαν πλήρως καὶ ἀμέσως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ε.Ε. ἀλλὰ καὶ μερικοὶ ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ Ε.Σ. μετὰ ἀποτέλεσμα τὸν φόνον ἐνὸς ἀνάρτου καὶ τὸν τραυματισμὸν ἐνὸς ἀξιωματικοῦ καὶ ἐνὸς λοχίου. Κατόπιν αὐτοῦ διετάχθη ἡ χρῆσις τῶν ὀπλων καὶ οἱ ἐγκλωβισμένοι κομμουνισταὶ ἠναγκάσθησαν τότε νὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν αὐτὴν 16 ἐκ τῶν ἐνεδρουόντων ἐφονεύθησαν καὶ 20 ἐτραυματίσθησαν. Οἱ ὑπόλοιποι συλληφθέντες αἰχμάλωτοι, ἀφοῦ ἀφωπλίσθησαν ἀφέθησαν ἐλεύθεροι. Ἀπὸ τὸν Ε.Σ. ἐφονεύθη ὁ ἀνάρτης Γεώργιος Κολοκοτρώνης ἀπὸ τὴν Ἀμαλιάδα.

Τὸ τμήμα κινούμενον διὰ συντόμου πορείας διὰ Καρυταίνης καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Ἀλφειοῦ ἔφθασε τὴν 25ην Ὀκτωβρίου εἰς Ἀναζίρι Ἡραίας. Ἐκεῖ ἐδέχθη τρίτην ἐπίθεσιν 15μελοῦς ὁμάδος τοῦ ΕΛΑΣ, ἣτις διεσκορπίσθη ἀμέσως, χωρὶς θύματα ἐκατέρωθεν. Τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ης Ὀκτωβρίου τὸ συγκρότημα μαζὶ μετὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον διέρχονται τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν καὶ φθάνουν εἰς τὸ χωρίον Σέκουλα Ἀνδριταΐνης.

γ.— Ο ΤΑΓ)ΡΧΗΣ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΕΙΣ ΣΕΚΟΥΛΑ.

Ὅταν ἔφθασεν τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. εἰς χωρίον Σέκουλα Ἀνδριταΐνης ἐγίνε συγκέντρωσις ἀξιωματικῶν, ὅπου ὁ ταγ)ρχης Χρ. Καραχάλιος ἐξεδήλωσε τὴν ἀπόφασίν του νὰ μείνῃ ἐκεῖ πρὸς νοσηλείαν. Τραυ-

ματίας βαρειά στὸ πόδι του μὲ μέγανον πυρεττὸν εἶπε τὰ ἐξῆς εἰς τοὺς ἀξιωματικούς:

— Παιδιά ἐγὼ πῆρα τὴν ἀπόφασιν νὰ μείνω ἐδῶ, διότι τὸ τραῦμα μου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κινηθῶ ἄλλο. Μὲ ψήνει ὁ πυρεττὸς καὶ τὸ πόδι μου δὲν τὸ αἰσθάνομαι καθόλου. Σᾶς συνιστῶ νὰ πᾶτε ἔβλοι στὰ σπίτια σας καὶ ἐγὼ ὅταν γίνω καλά θὰ σᾶς εἰδοποιήσω διὰ συνδέσμων νὰ συγκεντρωθοῦμε καὶ νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα τοῦ προσωρινῶς ἐγκαταλείπομεν.

“Οἱ οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ κάμῃ ἀκόμη μιᾶς ἡμέρας ὑπομονή, μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς τὴν περιοχὴν Ἡλείας, ὅπου ἠμποροῦσαν νὰ παραμείνουν ὡς φρουρά του, νὰ μεριμνήσουν διὰ τὴν ἀφιξίν ἰατρῶν καὶ ὅταν γίνῃ καλά νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, δὲν ἐδέχθη καὶ παρέμεινε εἰς Σέκουλα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἰωάννου Σταθοπούλου. Ὁ Σταθοπούλος ἦτο πολὺ γνωστός του, ἔδειξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, τὸν μετέφερεν εἰς ἐξοχικὴν του οἰκίαν, χωρὶς νὰ πάρουν εἶδησιν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἐκεῖ τοῦ παρεῖχε κάθε βοήθειαν.

δ.— ΑΥΤΟΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ. ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ.

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Χρ. Καραχάλιου ἀποχαιρετᾶ τὸν ἀρχηγόν του εἰς Σέκουλα τὴν 26ην Ὀκτωβρίου καὶ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀλέξανδρον Ἀργυρόπουλον, διέρχεται πάλιν τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν καὶ τὸν Λάδωνα καὶ ἔφθασε εἰς χωρίον Καπελίτσα ὄρεινῆς Ἡλείας, ὅπου διελύθη. “Οἱ οἱ ἀντάρτες γύρισαν εἰς τοὺς τόπους καταγωγῆς των. Κατὰ τὴν διάλυσιν οὐνεστήθη εἰς ὄλους νὰ διατηρήσουν τὸν ὄπλισμόν των, νὰ μὴ ἀποκαλύψουν τὴν διάλυσιν τοῦ τμήματος, νὰ κρατήσουν ὑψηλὰ τὰ ἔθνικα ἰδανικά μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος των θὰ ἀναγνωρισθῇ ὅπωςδήποτε. “Οσοι, δέ, τυχὸν δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ παραμείνουν εἰς τὰ χωριά ἀπὸ τὴν δίωξιν τῶν κομμουνιστῶν, τοὺς συνεστήθη νὰ καταφύγουν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις πρὸς ἀσφάλειάν των μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς κατέφυγον εἰς Πάτρας καὶ Ἀθήνας καὶ ἐνετάχθησαν εἰς ἔθνικὰς ὁργανώσεις ἀντιστάσεως, μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως καὶ ἀργότερον πολέμησαν τοὺς κομμουνιστάς, κατὰ τὸ κίνημά των τοῦ Δεκεμβρίου 1944. Ἄλλοι ἐκ τούτων συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐξετελέσθησαν. Ἄλλοι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐβασανίσθησαν ἢ ἐξετελέσθησαν. Ὁ ὑπ)γὸς Φ. Παχῆς, ἀφοῦ κατάρθωσε νὰ φθάσῃ μὲ τὴν ὁμάδα του εἰς περιοχὴν Ἀμαλιάδος διέλυσε τὴν ὁμάδα του καὶ ἀπέκρυψε τὸν

όπλισμόν τῶν ἀνδρῶν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, κατώρθωσαν δι' ἐνέδρας νά τόν συλλάβουν καί τόν μετέφερον εἰς χωρίον Ἐκαλιῶν καί ἐκεῖθεν μετεφέρετο πρὸς Ἀρκαδίαν πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς καταδίκης του καί ἐκτέλεσιν. Καθ' ἑξῆς, ὅμως, τὴν νύκτα κατώρθωσε νά δραπετεύσῃ καί μετὰ τριήμερον περιπλάνησιν ἔφθασε πάλιν εἰς Ἀμαλιάδα καί μετὰ εἰς Ἀθήνας, διὰ νά ἐπιτύχῃ διαφυγὴν του εἰς Μέσσην Ἀνατολήν. Μὴ ἀναχωρήσας διὰ Μέσσην Ἀνατολήν συνέχισε τὴν ἐθνικὴν του δροῶσιν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐπίσης οἱ κομμουνισταί συνέλαβον, ἐκτὸς ἄλλων καί τὸν ἔφ. ὑπ)ρχον Νικ. Βασιλάραν, ἀπὸ Μοιράκα καί τὸν λοχίαν Θεμ. Ἀθανασόπουλον ἀπὸ Ὀλύμπια, οἵτινες ὅμως, κατώρθωσαν μὲ ἄμεσον κίνδυνον τῆς ζωῆς των νά δραπετεύσουν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον ὅπου τοὺς εἶχαν. Ἀπὸ τὸ ὄλον τμήμα ὁ λοχαγὸς Ἀλέξ. Ἀργυρόπουλος ἐκ Καλαβρύτων, ὁ ἀνθ)γὸς Βασ. Τσίλιας ἐκ Δούκα Ἡλείας κ.ἄ. κατώρθωσαν καί διέφυγον εἰς Μέσσην Ἀνατολήν ὅπου συνέχισαν τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἐπίσης οἱ ὑπαξιωματικοὶ ἐπιλοχίαι Πυρ. Θεόδ. Ἀναστασόπουλος, λοχίας Πυρ. Θεμ. Ἀθανασόπουλος, λοχίας ὑπ)κοῦ Δημητρακόπουλος, λοχίας Μανώλης καί λοχίας Δημοσθένης Κατσιάκας, κατετάγησαν εἰς τὴν Σχολὴν Ἐυελπίδων. Ὁ ἔφ. ὑπ)ρχος Νικόλαος Βασιλάρας κατώρθωσε μετὰ τὴν δραπέτευσίν του ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν κομμουνιστῶν, νά φθάσῃ εἰς εἰς Ἀθήνας, ὅπου συνέχισεν τὸν ἀγῶνα εἰς ὁργάνωσιν ἐθνικῆς ἀντιστάσεως μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἄλλοι ἐκ τοῦ τμήματος ἐπίσης κατώρθωσαν νά διαφύγουν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, ὅπου συνέχισαν τὸν ἀγῶνα.

ε.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΑΓ)ΡΧΟΥ ΧΡ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ.

Οἱ κομμουνισταί ἐπληροφορήθησαν βεβαίως διὰ τὴν διάλυσιν τοῦ συγκροτήματος Ε.Σ. Καραχάλιου, ἀλλὰ ἐνδιεφέροντο συμφώνως μὲ τὸ πρόγραμμά των νά ἐξοντώσουν καί τοὺς ἀξιωματικοὺς καί τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., ὅπως ἐπίσης νά πάρουν καί τὸν ὄπλισμόν των. Διὰ νά ἐπιτύχουν, νά ἐξαπατήσουν ὅσους ἠμπορέσουν σοφίζονται τὸ ἐξῆς τέχνασμα. Ἐκδίδουν μίαν ἀμνηστευτικὴν δῆθεν διαταγὴν «διαρκειᾶς τριῶν μόνον ἡμερῶν», ἣτοι ἀπὸ 1—3 Νοεμβρίου 1943, διὰ νά παρουσιασθῶν καί παραδώσουν τὰ ὄπλα οἱ ἀξιωματικοὶ καί οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ὅσοι ἔδωσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς κομμουνιστάς καί παρουσιάσθησαν ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν εὐπιστίαν των. Ἄλλοι ἐβασανίσθησαν ἀπανθρώπως καί ἄλλοι ἐδολοφονήθησαν, ὅσοι δὲν κατώρθωσαν νά δραπετεύσουν. Οἱ κομμουνισταί ἐνδιεφέ-

ροντο ιδιαιτέρως νά συλλάβουν τὸν ταγ)ρχην Χρ. Καραχάλιον, ἔστω καὶ τραυματίαν. Ὑποθέτουν ὅτι θὰ εἶναι εἰς τὴν περιφέρειαν Ὀλυμπίας Ἡλείας καὶ κυκλοφοροῦν παντοῦ τὴν «ἀμνηστευτικὴν ἀπόφασίν των», δηλώνοντες ιδιαιτέρως ὅτι «δὲν πρόκειται νά θίξουν τὸν Καραχάλιον, ἐὰν παραδοθῆ». Τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς λαμβάνει γινῶσιν τόσον ὁ ἀνθ)γὸς Σταθοπούλος, ὅσον καὶ ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Ρίντ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ὑγεία τοῦ τραυματίου Καραχάλιου ἐχειροτέρευσε. Τὸ τραῦμα στὸ πόδι του ἐχρειάζετο ἰατρὸν. Δὲν ἀρκοῦσε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ Σταθοπούλου. Κατόπιν αὐτοῦ ὁ Σταθοπούλος ἀποφασίζει νά ἐμπιστευθῆ τὴν φύλαξιν καὶ θεραπείαν τοῦ ταγ)ρχου Καραχάλιου εἰς τὸν νονόν του Ι. Μπούτον ἰατρὸν Ἀνδριτσαίνης. Ἰατροὶ ἦσαν μόνον εἰς Ἀνδριτσαινῶν καὶ ἔπρεπε νά μεταφερθῆ ἐκεῖ ὁ τραυματίας Καραχάλιος. Ὁ Μπούτος, λαβὼν γινῶσιν ὅτι ὁ Καραχάλιος ἦτο τραυματίας εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Σταθοπούλου, μετέβη εἰς Σέκουλα καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον καλὴν μεταχείρισιν, ἐφ' ὅσον παραδοθῆ, ἀνεκοίνωσεν, δέ, σχετικῶς εἰς τὸν εἰς περιοχὴν Ἀνδριτσαίνης εὐρισκόμενον Ἄγγλον ταγ)ρχην Ρίντ, ὅστις ἐξέδωσεν ἔγγραφον, ὅπου ἐδήλωνεν ὅτι ἐγγυᾶτο διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ταγ)ρχου Χρ. Καραχάλιου, ἐφ' ὅσον ἤθελεν παραδοθῆ. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀνέγνωσε προσωπικῶς ὁ ἰατρὸς Ἀνδριτσαίνης Ἀνδρέας Ἀνδριόπουλος εἰς χεῖρας τοῦ Ἰω. Μπούτου, ὡς βεβαιώνει ὁ ἰατρὸς Ἀνδριόπουλος. Προφανῶς κατόπιν αὐτοῦ ἐπέισθη ὁ Ι. Μπούτος, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν φόβος διὰ τὸν Καραχάλιον μετὰ τὴν παράδοσίν του καὶ ἐγνώρισεν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς ὑπευθύνους τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἐκρύπτετο ὡς τραυματίας εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἀνθ)γοῦ Σταθοπούλου εἰς Σέκουλα, ὅτι ἔχει ἀνάγκην ἰατροῦ καὶ ὅτι ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Ρίντ ἔχει ἐγγυηθῆ διὰ τὴν ζωὴν του, ἐὰν παραδοθῆ. Οἱ κομμουνισταὶ ἔσπευσαν ἀμέσως εἰς Σέκουλα. Παρέλαβον τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον καὶ τὸν μετέφερον εἰς Ἀνδριτσαινῶν, εἰς τὴν χειρουργικὴν κλινικὴν τοῦ ἰατροῦ Ἀνδρέα Ἀνδριόπουλου, κατὰ τὸ α' 10ῆμερον Νοεμβρίου 1943. Εἰς τὴν κλινικὴν ὁ ἰατρὸς Ἀνδριόπουλος ἄλλαξε ἐπιδέσμους καὶ περιποιήθη τὸ τραῦμα του εἰς τὸ πόδι. Εἰς τὴν κλινικὴν ἐκεῖ εὐρίσκετο καὶ ὁ ἰατρὸς Νίκος Παναγιωτόπουλος, ὅστις μαζί με τὸν Ἀνδριόπουλον τὸν ἐβοήθησε, ἀλλὰ καὶ τὸν παρηγόρησεν ιδιαιτέρως. Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ κομμουνισταί, ἔνοπλοι πάντοτε, παρέλαβον τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον καὶ τὸν μετέφερον εἰς Καλλιθέαν (Ζάχα), ὅπου ἔμεινεν εἰς οἰκίαν ἐξαδέλφου του ἰατροῦ. Ἐκεῖθεν τὸν μετέφερον εἰς τὸ Νεοχώριον Ταυγέτου. Κατὰ τὴν ἀφίξιν του ἐκεῖ ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος διαισθάνεται τὸ τέλος του. Ἐγνώριζε καλὰ τοὺς κομμουνιστὰς, τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὰ σχέδιά των. Τὸν ἐπεσκέφθη ἐκεῖ κρατούμενον ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Πρεκετές, μαθητῆς του εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ μεταξὺ των συνομιλία, τὴν ὁποίαν παραθέτομεν ὡς ἀκριβῶς ἔγινεν. Ὁ Καραχάλιος ἦτο ξαπλωμένος κάτω καὶ τραυματίας:

— Δὲν φοβᾶσαι ποὺ ἔρχεσαι ἐδῶ καὶ μὲ βλέπεις; Τὸν ρώτησε ὁ Καραχάλιος.

— Κύριε ταγ)ρχα, ὑπάρχει κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸν φόβον. Σεῖς μὲ ἐδιδάξατε τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Εἰσθε ὁ λοχαγός μου τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, ἀπήντησεν ὁ Πρεκετές.

Ἐπισημειώθη ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Πρεκετέν μὲ μεγάλην συγκίνησιν τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς:

— Ἄκουσε Βασίλη, ἐγὼ σὲ ἔχω μεγαλώσει. Διαισθάνομαι ὅτι δὲν θὰ ζήσω ἢ μᾶλλον δὲν θὰ μὲ ἀφήσουν νὰ ζήσω. Πρόσεξε κατὰ οἰονδήποτε ἔντιμον τρόπον νὰ ἐπιζήσης αὐτῆς τῆς λαίλαπος.

Τὴν ἐπομένην εἰς τὸ Νεοχώριον Ταυγέτου ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος εἰσάγεται εἰς δίκην, ὅπου καταδικάζεται εἰς θάνατον ὑπὸ ἐνὸς «λαϊκοῦ δικαστηρίου», ἀποτελουμένου ἀπὸ τοὺς Ι. Γιακουμογιαννόπουλον, Θεόδ. Κατριβάνον καὶ Βασ. Ζαχαρόπουλον. Ὁ ἐκεῖ Ἕλληνας ταγ)ρχης Χάριτον ἐπεκοινώνησεν ἀμέσως μὲ τὸ Σ.Μ.Α., ἀνεκοίνωσεν, δέ, εἰς τοὺς ὑπευθύνους τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., ὅτι ἐπιθυμία τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι νὰ μείνῃ ἐλεύθερος ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης τοὺς ἐδήλωσε σαφῶς ὅτι θὰ χαρακτηρισθῶν ὡς ἐγκληματῆται πολέμου ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α., ἂν ἐκτελέσουν τὸν ταγ)ρχην Καραχάλιον. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἐπιδείξουν συμμόρφωσιν πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. προσεποιήθησαν ὅτι ἀποδέχονται τὴν σύστασιν αὐτὴν καὶ διέλυσαν τὸ «λαϊκὸν δικαστήριον» ἀμέσως. Τὴν ἐπομένην τὸν παρέδωσαν εἰς τρεῖς ἐνόπλους δολοφόνους διὰ νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς ἄλλο μέρος, μὲ τὴν μυστικὴν δὲ ἐντολήν νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ἐνῶ ἐβάδιζον ἔξω ἀπὸ τὸ Νεοχώριον, εἰς ἀπόστασιν 800 μέτρων, τὴν 15 Δεκεμβρίου 1943 τὸν ἐτυροβόλησαν καὶ ἔπεσε νεκρός. Ἐν συνεχείᾳ τὸν ἐλιθοβόλησαν, τοῦ ἔσπασαν τὸ κεφάλι καὶ ἀνεχώρησαν. Ἔτσι ἀπέδειξαν καὶ ἐδῶ πόσον ὑπελόγιζαν τὸ Σ.Μ.Α. πόσον τηροῦν τὸν λόγον των καὶ πόσον ἀπάνθρωποι καὶ δολοφόνοι εἶναι.

15.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Λεωνίδας Νασόπουλος, ἀπὸ τὸ Ψάρι — Τριφυλίας, ἦτο ἀνθ)γὸς πολεμιστῆς τοῦ 1940—1941 καὶ ἐνεργὸν μέλος εἰς τὴν ὀργανωσιν ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας. Κατεχόμενος ἀπὸ ὑψηλὸν αἶσθημα εὐθύνης καὶ καθήκοντος πρὸς τὴν ὑπόδουλον Ἑλληνικὴν Πατριδα, ἐνθουσιώδης, σεμνὸς καὶ ἀνδρεῖος, περιφρονεῖ κάθε κίνδυνον καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὰ βουνὰ τοῦ Ταυγέτου ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀξιοματικούς.

Λαμβάνει μέρος εις ὅλες τὶς μάχες κατὰ Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Παλιόχωρας τὴν 28.10.1943, ἔπεσεν ἐνδόξως, πολεμῶν τοὺς πρῶτους τῶν Σλαύων, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω:

Εἰς τὴν ὁμάδα του ἦσαν πολλοὶ ἀντάρτες καὶ σύνδεσμοι. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

Γεωργόπουλος Δημήτριος	Ψάρι. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.
Λαβίλας Νικ. Ι.	Κεφαλληνοῦ
Λαβίλας Ἰωάννης Νικ.	»
Λαβίλας Βασίλειος Νικ.	»
Κορμᾶς Ἀναστάσιος Δημ.	»
Κανελλόπουλος Εὐστάθιος Ἥλ.	»
Κορμᾶς Βασίλειος Παν.	»
Σκρεπετὸς Γεώργιος Δημ.	»
Σκρεπετὸς Κων. Παν.	»

Τσιούτσιος Παν. Σωκρ. — Ἀνθ)στής — Ψάρι. Ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν.

Ἐπιτηρέτησαν καὶ ἄλλοι ὧν τὰ ὀνόματα ἐλλείπουν.

16.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΠΑΝ. ΝΙΑΡΧΑΚΟΣ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Παν. Νιαρχάκος ἀπὸ τὴν Ἀνδανίαν Μεσσηνίας, ἦτο ὑπ)ρχος τὸ 1941—1943, ὑπηρετῶν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅταν ἐγεννήθη θέμα ἐνόπλου ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κακητῶν παρουσιάσθη μεταξὺ τῶν πρώτων. Μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν εἰς Κόρινθον εἶχε πολλὰς συγκεντρώσεις πραγματοποιήσει διὰ τὴν καλυτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγῶνος, ὅταν δὲ ἐγεννήθη θέμα ἀποστολῆς ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, πεπειραμένου καὶ ἱκανοῦ εἰς Ταῦγετον, ἵνα πληροφορηθῆ μετὰ τὴν ἐκεῖ πραγματοποιουμένην ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ὁ Νιαρχάκος προσεφέρθη προθύμως. Ἐπῆγε εἰς Ταῦγετον, ὅπου ἀνέφερε τὰ τῆς κινήσεως τῶν ἀνταρτῶν εἰς Φαρμακᾶ. Εἰς Ταῦγετον συνεκρότησεν ἀνταρτικὴν ὁμάδα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» ἀποτελουμένην ἀπὸ τοὺς ἑξῆς ἀντάρτες καὶ συνδέσμους:

Ἄλεβιζος Δημ. Κ.	Στενίκλαρος
Ἀποστολόπουλος Σοφοκλῆς Ἀνδρ.	Φίλια
Ἀποστολόπουλος Νικὸλ. Ἀνδρ.	»
Γιάνναρης Ἰωάννης Θεοδ.	Μαυρομάτι
Γιάνναρης Γεώργιος, στρατολόγος	»

Διονυσόπουλος ἢ Χριστοφιλόπουλος Ἀθαν. Θεοδ.	Μελιγαλᾶ
Ἡλιόπουλος Ἀναστάσιος Δημ.	Καλογερέοι
Κοσσιώρης Ἡλίας	Ἡλέκτρα
Καρούμπαλης Κων. Ι.	Κηνυγοῦ
Κωτσιόπουλος Ἀθαν. Π.	Φίλια
Καλαμπόκης Βασίλειος Κ.	»
Κυριακόπουλος Γεώργιος Ἀρ.	»
Κυριαζῆς Γ. Χρήστου	Μαυρομάτι
Λυμπερόπουλος Ἀνδρέας Δημ.	Φίλια
Μαντέλλος Νικ. Ἀνδρέου	Μέλπεια
Μαρκόπουλος Δημήτριος	»
Μπινιώρης Εὐάγγελος Παν.	Δροσοπηγή
Μυλωνᾶς Γεώργιος Δημ.	Ρεματιὰ
Μητρόπουλος Ἰωάννης Π.	Φίλια
Μαντέλλος Ι. Ἀνδρέου	Μέλπεια
Ντονᾶς Κων. Ἀθανασίου	Ἡλέκτρα
Νταλαχάνης Σταῦρος Ἀριστ.	Κόκλα
Νικολακόπουλος Γεώργιος	Δραΐνα
Πουλόπουλος Ἡλίας Π.	Στενίκλαρος
Παναγόπουλος Κων.	Δραΐνα
Πουλόπουλος Γεώργιος Π. — Λοχίας	»
Πουλόπουλος Κων. Π.	»
Παναγιωτόπουλος Παν. Κ.	Κηνυγοῦ
Παναγόπουλος Γεώργιος Βασ.	Φίλια
Παπαδόπουλος Λεωνίδαο Γ.	Βασιλικὸν
Παπαδόπουλος Σταῦρος Γ.	Βασιλικὸν Τριφυλίας
Παναγόπουλος Σπῦρος Ν.	Μαυρομάτι
Σπηλιωτόπουλος Γεώργιος Σπηλιώτη	Κωνσταντῖνοι
Χριστοφιλόπουλος Ἀγγελος Θεοδ.	Ἀγριλόβουνο
Χαραλαμπόπουλος Ἰωάννης Γ.	Φίλια

Ἡ ὁμὰς τοῦ Νιαρχάκου ἦτο σύνδεσμος μὲ τὸ ἀρχηγεῖον Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Ὅταν ὁ λοχαγὸς Δημ. Κάρτσωνας ἔφθασεν ἀπὸ Ὀλυμπίας εἰς Ταῦγετον κατὰ τὴν 1ην Αὐγούστου 1943 καὶ ἐζήτησεν ἐνίσχυσιν διὰ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, ἐν ᾧ κινδύνου ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν, ἡ ὁμὰς Νιαρχάκου, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ ἀντιορχου Κ. Γεωργίου, ἐξεκίνησε καὶ ἔφθασε τὸ βράδυ τῆς 5ης Αὐγούστου 1943, εἰς Κούβελα Τριφυλίας. Τὴν ἐπομένην 6ην Αὐγούστου δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τῶν Περιβολίων — Γαρδίτσης, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ὁ δπλαρχηγὸς Νιαρχάκος ἀργότερον ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

17.— Η ΤΥΧΗ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΛΛΩΝ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΝ

Μετά την τελευταίαν μάχην τῆς Παληόχωρας καὶ τὴν δολοφονίαν τοῦ Βρεττάκου καὶ Χρ. Καραχάλιου, οἱ κομμουνισταὶ ἀνενόχλητοι πλέον, κυρίαρχοι στὰ βουνὰ καὶ στὰ χωριά τῆς Πελοποννήσου, οὐσιαστικῶς ἀμιλλῶνται μὲ τοὺς Γερμανοὺς ποῖος ἐκ τῶν δύο θὰ ἐξολερευθεύσῃ περισσότερους Ἕλληνας. Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν ὁμαδικῶς καὶ ἐπὶ τόπου, οἱ κομμουνισταὶ σκοτώνουν καὶ ὁμαδικῶς καὶ μεμονωμένως, ἀλλὰ ἔχουν καὶ ὀργανωμένα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὅπου βασανίζουν τοὺς «ἀμετανοήτους ἐθνικιστὰς» καὶ στὸ τέλος τοὺς ἐξαφανίζουν. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν τὴν τύχην καὶ πορείαν πολλῶν ἀξιωματικῶν ἔπειτα ἀπὸ τὴν δρᾶσιν των. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ θὰ ἀναφέρωμεν διὰ τὴν τύχην καὶ πορείαν ἄλλων ἀξιωματικῶν μετὰ τὴν τελευταίαν μάχην τῆς Παληόχωρας, τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1943.

α.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ.

Οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωσαν εὐκόλως νὰ συλλάβουν τὸν λοχαγὸν Ἄθ. Οἰκονομόπουλον καὶ τὸν μετέφερον εἰς Νεοχώριον Ταυγέτου. Ἐκεῖ ἐτοιμάζουν ἓνα «λαϊκὸν δικαστήριον», ὅπου τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον μὲ 10ετῆ ἀναβολὴν τῆς ἐκτελέσεως. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Ἀναστασιᾶς, μετὰ εἰς τὸ στρατόπεδον χωρίου Λαδᾶ, ὅπου μένει φυλακισμένος ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Χάνι - Λαγοῦ, ὅπου ὁ λοχαγὸς Οἰκονομόπουλος ἐζήτησε προστασίαν ἀπὸ τὸν λοχαγὸν Στ. Νικολόπουλον ποὺ εἶχε πλέον προσχωρήσει εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀπάντησιν. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἐζήτησαν ἐκεῖ νὰ ὑπογράψῃ δήλωσιν προσχωρήσεως εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ νὰ τοῦ χαρίσουν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη. Μετὰ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Μονῆς Βελανιδιᾶς καὶ εἰς Γαρδίκι Θούρειας. Ἐκεῖ εἶναι 97 κρατούμενοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἡ ζωὴ των εἰς τὴν διάθεσίν των. Ἐκεῖ τὴν 10.1.1944 ἔφθασε τὸ τμήμα τοῦ κομμουνιστοῦ Πέροδικα καὶ τὴν 6ην μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐζήτησε τὸν λοχαγὸν Οἰκονομόπουλον καὶ οἱ κομμουνισταὶ παρουσία ὄλων τῶν κρατουμένων

τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ σηκώσῃ τὰ χέρια ψηλὰ καὶ τὸν ἔσφαξαν μετὰ, μὲ ἓνα μαχαίρι κρεοπωλείου. Κατὰ τὴν φράσιν τοῦ παρευρισκομένου ἀνθ)γοῦ Σπήλιου Βανικιώτη ὁ δυστυχῆς Οἰκονομόπουλος, «φώναζε, ὅπως φωνάζει ἡ σφαζομένη γίδα».

Προσεπάθησαν οἱ κομμουνισταὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴν δήλωσιν «προσχωρήσεως» εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀφοῦ δὲν τὸ ἐπέτυχον, μετὰ ἦτο ἄνευ ἀξίας. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ δὲν γίνονται δικοὶ των εἶναι ζῶα πρὸς σφαγὴν. Διεγράφη καὶ ἡ «10ετῆς ἀναστολή», μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, διεγράφησαν ὅλα. Αὐτὴ ἦτο ἡ θυσία τοῦ λοχαγοῦ Ἐθ. Οἰκονομοπούλου. Δὲν κατηγοροῦμεν τοὺς ἄλλους ποῦ ὑπέγραψαν διὰ νὰ σωθοῦν. Σημειώνομεν μόνον τὰ δόλια καὶ ἀπατηλὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν.

β.— ΣΠΗΛΙΟΣ ΒΑΝΙΚΙΩΤΗΣ, ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΩΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ι. ΜΗΤΣΑΚΟΣ, ΟΠΛΑΡΧΗ-
ΓΟΙ.

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὁ ἀνθ)γὸς Σπήλιος Βανικιώτης πρὸ τῆς μάχης Πετρίνας ἀπεχώρησε μὲ τὴν ομάδα του πρὸς τὸ χωριὸν Τσουκαλέικα. Μετὰ 4ήμερον, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ τὸν συνέλαβον καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς Γαρδίκι — Θουρείας καὶ μετὰ εἰς Πήδημα, ὅπου ἦτο τόπος ἐκτελέσεως τῶν ἐθνικιστῶν. Ἀπὸ τὸ Πήδημα πάντοτε πεζοί, καὶ μὲ συνεχῆ μαρτύρια, τὸν μεταφέρουν εἰς Μονὴν Βελανιδιάς, ὅπου ἦτο στρατόπεδον συγκεντρώσεως τῶν μελλοθανάτων. Ἐκεῖ ἦτο καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀχιλλεὺς Δρακόπουλος. Ἀπὸ τὴν Μονὴν Βελανιδιάς οἱ κομμουνισταὶ παίρνουν τὸν Βανικιώτην καὶ τὸν Δρακόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Νεοχώριον Ταυγέτου, ὅπου συναντοῦν κρατούμενους ἐκεῖ τὸν λοχαγὸν Ἐθ. Οἰκονομόπουλον, τὸν ἀνθ)γὸν Ι. Μητσάκον καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Κων. Παναγόπουλον. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς εἶχαν ὅλους συλλάβει καὶ συγκεντρώσει ὅλους μαζί διὰ νὰ τοὺς βασανίσουν, τοὺς ἀπειλοῦν διὰ νὰ τοὺς ἐκθιάσουν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν αἵματοβαμμένον ΕΛΑΣ. Εἰς Νεοχώριον ἔφερον καὶ τὸν ταγ)ρχὴν Χρ. Καραχάλιον μὲ διαμπερὲς τραῦμα εἰς τὸ ἀριστερὸ πόδι. Ἀπὸ τὸ Νεοχώριον παίρνουν οἱ κομμουνισταὶ τὸν Βανικιώτην μαζί μὲ τὸν Οἰκονομόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Ἀναστάσοβα, ὅπου τοὺς καταδικάζουν διὰ τοῦ «λαϊκοῦ δικαστηρίου» εἰς θάνατον μὲ 10ετῆ ἀναστολήν τῆς ἐκτελέσεως. Ἀπὸ τὴν Ἀναστάσοβα τοὺς μεταφέρουν καὶ τοὺς δύο εἰς τὸ χωριὸν Λαδᾶ, ὅπου εἶναι ἄλλο στρατόπεδον συγκεντρώσεως καὶ βασανισμοῦ τῶν ἐθνικιστῶν. Ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὰ φρικτότερα

βασανιστήρια, ἔναντι τῶν ὁποίων εἶναι μηδαμινὰ τὰ βασανιστήρια τῆς Ἰερᾶς Ἐξετάσεως τὸν μεσαῖωνα. Ἔβαζαν τοὺς κρατουμένους, ὑποχρεωτικῶς βέβαια, κάτω ἀπὸ μίαν βρῦσιν συνεχῶς ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ μετὰ τοὺς ἀρχίζαν στὸ ξύλο διὰ νά... ζεσταθοῦν. Μετὰ τὸ ξυλοκόπημα καὶ τὴν αἰμορραγίαν τοὺς ἐδολοφονοῦσαν. Ὀλίγον πρὶν τῆς δολοφονίας ἕνας ἄλλος παρευρισκόμενος κομμουνιστὴς ἔδινε τὸ ἀπάνθρωπο σύνθημα:

— Σκοτῶστε τον! μᾶς τρώει τὸ ψωμί! Ἐκεῖ χάρις στὸν ἀνθ)γὸν Μπασακίδη, ποὺ ἦτο πρὶν τοῦ Ε.Σ., δὲν τοὺς ἐδολοφόνησαν.

Ἀπὸ τὸ χωρίον Λαδᾶ, τὸν Βανικιώτην καὶ τὸν Οἰκονομόπουλον, τοὺς μεταφέρουν εἰς Χάνι - Λαγοῦ, ὅπου τοὺς ἐζήτησαν νὰ ὑπογράψουν δήλωσιν προσχωρήσεως εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ νὰ σωθοῦν, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθησαν. Μετὰ τοὺς μεταφέρουν εἰς Μοῆν Βελανιδιάς, ὅπου ἦσαν 98 κρατούμενοι. Πεζοῦς, νησιτικούς καὶ κατάκοιτους τοὺς μεταφέρουν μετὰ εἰς Γαρδίκι Θουρείας τὴν 10.1.1944. Ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς 10ης Ἰανουαρίου ἐπῆραν τὸν Βανικιώτην ἀπὸ τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ἐνῶ προχωροῦσαν εἰς τὸν τόπον ἐκτελέσεως, ἔσπρωξε τοὺς συνόδους του καὶ ἔτρεξε διὰ νὰ σωθῆ. Σὲ λίγη, ὅμως, ὥρα, συνελήφθη καὶ ἐξυλοκοπήθη ἀγρίως. Ὁ ἀνθ)γὸς Ἀλεξανδρόπουλος, πρῶν ἀξιωματικὸς τοῦ Ε.Σ. ἐπενέβη καὶ τὸν ἔσωσε ἀπὸ βεβαίαν ἐκτέλεσιν. Τὴν 6ην μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ κομμουνισταὶ παρουσία ὄλων τῶν 97 κρατουμένων ἐκεῖ καὶ τοῦ Βανικιώτη ἔσφαξαν τὸν λοχαγὸν Οἰκονομόπουλον. Ὁ Βανικιώτης ἀποφασίζει νέαν ἀπόπειραν δραπετεύσεως καὶ τὴν 12ην νυκτερινὴν τῆς ἰδίας ἡμέρας 10.1.2944 ἐζήτησε νὰ βγῆ διὰ σωματικὴν του ἀνάγκην, εὐρῆκε λίγα λεπτὰ ἐλεύθερα ἀπὸ τὸν ἔνοπλον σκοπὸν του, πήδησε μία μάνδρα καὶ ἄρχισε νὰ τρέχῃ. Προτίμησε ἔστω ἕνα θάνατον ἀπὸ σφαῖρα, παρὰ ἀπὸ μαχαιριά. Οἱ κομμουνισταὶ πυροβολοῦν, φωνάζουν συναγερόν, χτυποῦν καμπάνες, διὰ νὰ προλάβουν καὶ κυκλώσουν τὸ θῦμα τους. Εἶχεν, ὅμως, σωθῆ. Ἐφθασε εἰς Λεφτίνη. Ὁ Παπαδόπουλος μὲ τὸν Κουλόχεραν τὸν περιέβαλψαν καὶ τὸν μετέφεραν μὲ κάθε προφύλαξι εἰς χωρίον Τουρκολέκα. Ἐντὸς μηνός, μετημφιεσμένος, κατώρθωσε μὲ πλαστὴν ταυτότητα νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, καὶ τὴν 22 Μαρτίου 1944 νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Μέσσην Ἀνατολήν, ὅπου συνέχισε τὸν ἀγῶνα.

γ.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΡΕΚΕΤΕΣ.

1. Ἐχομεν ἀναφέρει εἰς ἄλλα κεφάλαια ὅτι ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Πρεκετές, ἀπὸ Γκραικοῦ Μεγαλοπόλεως, εἶχε ἀναπτύξει ἐθνικὴν δρᾶσιν ἀπὸ τὸ 1941—1942 εἰς τὴν περιοχὴν του, ἐρχόμενος εἰς ἐπαφὴν μὲ ὄλους τοὺς ἀξιωματικὸς τῆς περιφερείας Μεγαλοπόλεως Τριπόλεως καὶ Δυρραχίου.

Τὸ 1943, δέ, ἐβγήκε εἰς τὰ ἀνταρτικά τοῦ Ε.Σ. ἐκ τῶν πρώτων καὶ συνεκρότησεν ἰδική του ομάδα ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Ἀλαγονίας τῆς 14—15, ὅτε ἐδέχθη μετὰ τῶν ομάδων Ι. Λαδᾶ καὶ Ι. Κερκεμέζου τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν. Καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια τὸν συναντῶμεν. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ προσθέτομεν τὰ ἐξῆς:

2. Πρὸ τοῦ 1943, ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετὲς εἶχεν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικούς Μεγαλοπόλεως ταγ)ρχην Ἡλίαν Ἀναστόπουλον, λοχαγὸν Θ. Μανίκαν, τὸν ὑπ)γὸν Ἀναστάσιον Δημόπουλον, τὸν ἀνθ)γὸν Σαραντόπουλον καὶ ἀνθ)γὸν Ἀνδριόπουλον. Ἐπῆγε εἰς Τρίπολιν καὶ συνήντησε τὸν συν)ρχην Πεξ. Γ. Παρασκευόπουλον ἐπὶ τῆς ταχείας ἀναπτύξεως ἐνόπλου ἀντιστάσεως. Οἱ Ἴταλοι ἔκαναν ἐξορμήσεις στὰ γύρω χωριά καὶ ζητοῦσαν βπλα. Οἱ κομμουνισταὶ ἤρχισαν νὰ ἀπειλοῦν μὲ τέχνην. Ἔνας κομμουνιστῆς, «ἄγνωστος», ἦλθε στοῦ Γραικοῦ καὶ εἰς συγκέντρωσιν τοῦ χωριοῦ μίλησε διὰ ἀόριστα πράγματα, ἐργασία καὶ κεφάλαιον. Τίποτε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Στὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του εἶπε:

— Ἐὰν ὑπάρχει κανένας ποὺ θὰ φέρῃ ἀντίδρασιν, ἄς ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὅτι ὑπάρχει μαύρη χεῖρα ἢ ὁποία θὰ τοῦ κόψῃ τὴν κεφαλὴν.

Εἶχε ἀρχίσει πλέον ἡ ἀπειλὴ καὶ ὁ τρόμος τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετὲς ἔκρινεν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν πλέον θέσις του εἰς τὸ χωριὸ του. Καὶ γιὰ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ Γερμανοὺς καὶ γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἐνοπλὸς ἄμυνα καὶ ἐν καιρῷ ἐπίθεσις. Μολονότι εἶχε 4 ἀδελφὲς ἀνήλικες, ἀνύπανδρες καὶ ὄρφανές, διότι οἱ γονεῖς των εἶχαν πεθάνει ἀπὸ τὸ 1942, ἀποφασίζει νὰ βγῆ στὸ βουνό. Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς Ἀθηνῶν εἶχεν λάβει καὶ αὐτὸς τὴν γενικὴν ἐντολήν καὶ κατεῦθυσιν:

— Κρατῆστε τὸ φρόνημα τῆς Ἑλλάδος ὑψηλά!!!

Εἶχεν ἀρχίσει πρὶν ὁμιλίαις καὶ διαφωτίσεις στὰ γύρω χωριά. Τώρα ἦλθε ὁ καιρὸς τοῦ ἐνόπλου ἀγῶνος. Γιὰ τὴν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἀποφασίζει νὰ βγῆ στὸ βουνό. Εἶχε ἐπαφὴ μὲ τὸν χωροφύλακα Κώστα Τσέκερην, ποὺ ὑπηρετοῦσεν εἰς τὸν β' ἀστυνομικὸν τμημα Τριπόλεως. Τοῦ εἶχε εἰπῆ νὰ ἐξοικονομήσῃ 5—6 τουφέκια καὶ σφαῖρες. Εἰς τὸ Δυρράχιον ἀπὸ τὸν Μάρτιον εἶχαν συγκροτήσῃ ομάδες οἱ ὀπλαρχηγοὶ Πέτρος Κεφάλαις καὶ Ι. Λαδᾶς. Μόλις τὸ ἔμαθε ὁ Πρεκετὲς ζήτησε νὰ μάθῃ νεώτερα ἀπὸ τὸν Τσέκερην. Ὁ Τσέκερην τοῦ ἀπήντησε Κολοζοτρωναίτικα:

— Εἴμαστε 4—5 χωροφύλακες ἑτοιμοί. Μόλις μᾶς σφυρίξῃς κλέφτικα ἐφτάσαμε!

Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετὲς πέρνει μαζί του τὸν ἐξάδελφόν του Γεράσιμον Πρεκετέν, ἀρχὰς Ἰουνίου 1943, μὲ δύο τσεκούρια διὰ νὰ φαίνωνται ὡς ξυλοκόποι καὶ φθάνουν εἰς τὸ Δυρράχιον, ὅπου συναντοῦν τοὺς ἀξιωματικούς Π. Κεφάλαιν καὶ Ι. Λαδᾶν, οἱ ὁποῖοι τοῦ εἶπαν:

— Εἴμεθα ἑτοιμοί, πάρε μίαν ομάδα καὶ ἔλα.

3. Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετὲς πηγαίνει εἰς Τρίπολιν, συναντᾷ τὸν χωρο-

φύλακα Κ. Τσέκερη. Πέρνει ὁ Τσέκερης ἄλλους 4 χωροφύλακες καὶ φεύγουν ὅλοι διὰ τὸ Δυρράχιον διὰ μέσου τῶν χωριῶν Πάπαρι, Γραικοῦ, Κορτσινοῦ μὲ ἐθνικὰ τραγούδια. Ἡ ἐπανάστασις εἶχε ἀρχίσει. Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ τὰ ὄπλα ἦσαν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Ἀνεβαίνουν μετὰ ὅλοι εἰς τὸ Δυρράχιον. Ἀπὸ Πάπαρι ἀκολούθησε καὶ ὁ Γιάννης Πουρναρᾶς, τραυματίας τοῦ 1940 καὶ μὲ στρατολόγον τὸν Στέφανον Χατζόπουλον καὶ ἄλλοι ἀπὸ γύρω χωριά. Εἰς τὴν ομάδα τοῦ Πρεκετέ ἦσαν ἄνω τῶν 30 ἀνδρῶν, μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ ἐξῆς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

- 1) Στέφανος Χατζόπουλος ἀπὸ Ἀνεμοδοῦρι
- 2) Ἰωάννης Πουρναρᾶς ἀπὸ Πάπαρι
- 3) Ἀθανάσιος Μπαρδαμάσκος ἀπὸ Πάπαρι
- 4) Γεώργιος Ν. Δέδες, διδάσκαλος ἀπὸ Μπαρμπίτσα
- 5) Παναγιώτης Λέτρος ἀπὸ Μπαρμπίτσα
- 6) Παναγιώτης Παπαδόπουλος ἀπὸ Μάναρι
- 7) Παντελῆς Ἀποστολόπουλος ἀπὸ Πάπαρι
- 8) Κων. Τσέκερης ἀπὸ Γκραικοῦ
- 9) Γεράσιμος Πρεκετές ἀπὸ Γκραικοῦ
- 10) Ἰωάννης Πρεκετές ἀπὸ Γκραικοῦ
- 11) Χαρίτος, ἐνωματάρχης ἀπὸ Βλαχοκερασιά Μαντινείας
- 12) Δημ. Δημόπουλος, λοχίας ἐξ Ἀσσέας Μαντινείας.

4. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Βασίλειος Πρεκετές ἀνέλαβε μὲ τὴν ομάδα του τὴν φύλαξιν περιοχῆς Λογκανίκου. Κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου 1943 ἡ δμάς τοῦ Πρεκετέ ἦτο εἰς θέσιν «Κουτουῖνι» Ταῦγέτου. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀποφασίσει νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὅλης τῆς Πελοποννήσου καὶ κυκλοφοροῦν παντοῦ προκηρῦξεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ἐτοιμάζουν τίς ἐπιθέσεις εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν. Συγχρόνως προκαλοῦν συναντήσεις μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀπασχόλησιν καὶ παραπλάνησιν. Πέρνουν μίαν ἐπιτροπὴν ἐκ Τριπόλεως ἐκ προσώπων ἐθνικῶν φρονημάτων μὲ πρόεδρον τὸν διευθυντὴν Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Τριπόλεως Μόρφη καὶ ἔρχονται εἰς Ταῦγέτον εἰς θέσιν «Κουτουῖνι» καὶ ἐπιζητοῦν συνάντησιν μὲ τὸν ἀξιωματικὸν τῆς δμάδος Πρεκετέν. Γίνεται ἡ συνάντησις ὅπου ἀποκαλύπτεται πάλιν ἡ δολιότης καὶ ἡ ὑστεροβουλία τῶν κομμουνιστῶν. Σημειώνομεν τὰ κυριότερα σημεῖα τῆς συνομιλίας. Εἶπεν ὁ Μόρφης ἀπευθυνόμενος εἰς ὅλους.

— Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος, σᾶς καλῶ νὰ μὴ συνεχίσετε ἀδελφικὸν πόλεμον. Νὰ συνεχίσετε τὴν ἐνδοξὸν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος! Νὰ ἁπομονοῦσθε καὶ νὰ συνεννοηθῆτε δι' ὅλα!

— Εἴμεθα σύμφωνοι! φωνάζει ὑποκριτικὰ ἕνας κομμουνιστῆς.

— Γιατί, ὅμως, ἐτοιχοκολλήσατε αὐτὲς τίς προκηρῦξεις στὰ χωριά καὶ μᾶς συκοφαντήτε καὶ μᾶς βρίζετε; ρώτησε ὁ Πρεκετές.

-- 'Εγὼ δὲν ὑπέγραψα τὴν προκήρυξιν αὐτή, ἀπήντησε ὁ κομμουνιστής. Γίνονται καὶ λάθη, ἃς δώσομε τὰ χέρια!

— "Ὅχι! Πρῶτα ἀνακαλέσε αὐτὴν τὴν προκήρυξιν. Ἄν δὲν ἦταν δική σας ὠφείλατε νὰ τὴν ἀποκηρύξετε, νὰ διατυπώσετε ἀμέσως τὰ ἀντίθετα εἰς τὰ χωρῖα διὰ νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλὰ πρῶτα ἀπειλεῖτε, τρομοκρατεῖτε καὶ θὰ ἀρχίσετε τὶς δολοφονίες, τοῦ ἀπήντησε ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετές.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀνεχώρησαν μὲ τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἦτο ὠφέλιμος ἡ συνάντησις καὶ ὅτι «ἔγινε παρεξήγησις» κλπ. Μετὰ 10ήμερον ἄρχισαν τὶς δολοφονικὰς ἐπιθέσεις, ὅπως εἶχε προβλέψει ὁ Πρεκετές.

δ. Μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 28.8.1943 ἔγινεν ἀμέσως ἡ συγκρότησις τῶν νέων μικτῶν τμημάτων ἀπὸ ἀντάρτες Ε. Σ. καὶ ΕΛΑΣ. Καὶ ὅλα αὐτὰ χάριν τῆς «συναδελφώσεως καὶ τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος». Εἰς τὴν συγχώνευσιν αὐτὴν, ὅμως, κάθε παράταξις εἶχε διαφορετικὴν πρόθεσιν καὶ διαφορετικὸν σκοπὸν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ἐκαστος ἐτάχθη ὅπου ἐτάχθη τότε καὶ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν σύγχυσιν, τὸ σκοτάδι καὶ τὸν τρόμον, ἕκαστος ἐκλήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα, ὅσον ἠμποροῦσε καλλίτερα. Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετές καὶ τότε ἐξετέλεσε πλήρως τὸ καθήκον του. Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος τοῦ ἔδωσε ἀμέσως τότε ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943, τὴν ἐντολήν καὶ ἐπῆγε εἰς Δερβένι Μεσσηνίας, πρὸς σύνταξιν τοπογραφικῶν διαγραμμάτων τῶν γερμανικῶν πυροβολείων. Ἐφθάσε κοντὰ στὰ πυροβολεῖα μετημφισμένοιο εἰς μαυραγορίτην μὲ ξνα σακκὶ διὰ νὰ ἀγοράσῃ σταφίδα καὶ συνέταξε ἕνα πλήρες διάγραμμα τὸ ὁποῖον παρέδωσε εἰς τὸν συν)ρχην Γιαννακόπουλον. Ἄλλὰ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν δὲν ἄφησαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ διαγράμματα κατὰ τῶν Γερμανῶν. Οἱ κομμουνισταὶ συνέχισαν τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν Ἑλλήνων μὲ τὰ ἰδικὰ των ἔτοιμα ἀπὸ πρὶν διαγράμματα.

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος ἔδωσε ἐπίσης εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Βασιλεῖον Πρεκετέν, ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943, (πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ Βρεττᾶκον καὶ Ὁρίωνα διὰ βόρειον Πελοπόννησον) τὴν ἑξῆς ἐντολήν:

— Νὰ ἡγηθῆς ἐνὸς μικροῦ ἀποσπάσματος 50 ἀνδρῶν, 25 τοῦ Ε.Σ. καὶ 25 τοῦ ΕΛΑΣ, καὶ νὰ πᾶς νὰ ἐπιτεθῆς ἐναντίον τοῦ φυλακίου τῆς σιδηροδρομικῆς γεφύρας Ἄνεμοδουρίου Μεγαλοπόλεως. Πληροφορίαι εἶναι ὅτι φυλάσσεται ὑπὸ Ἰταλῶν δυνάμεως 40 ἀνδρῶν μὲ ἀνάλογον ὄπλισμόν καὶ σημαντικὴν ποσότητα χειροβομβίδων. Μᾶς χρειάζεται ὁ ὄπλισμός.

Κατὰ τὴν 6ην Σεπτεμβρίου 1943, ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετές ἐπῆρε τὴν ὁμάδα του καὶ μετὰ ὥρον ἔφθασεν εἰς Ἄνεμοδοῦρι' Ἡ ὁμάς ἐκρύβη εἰς τὸ δάσος Ἄνεμοδουρίου. Ὁ ἴδιος ἐπὶ τριήμερον προέβη εἰς ἀναγνώρισιν τοῦ ἐδάφους. Ἐντύθηκε ὡς χωρικός, ἐπῆρε μαζί του ἕνα χωρικὸν ὄνοματι Βα-

σιλόπουλον και ἐπῆγαν μαζί στο ἀμπέλι του για σταφύλια, πλησίον τοῦ Ἴταλικοῦ φυλακίου. Πλησίασε τοὺς Ἴταλοὺς και τοὺς ρώτησε:

— Τί θὰ κάνετε ἂν ἔλθουν Ἑγγλέζοι;

— Θὰ κουνίσουμε μαντήλια, ἀπήντησαν οἱ Ἴταλοί.

Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετέζ, ὅμως, διεπίστωσε ὅτι ἐπρόκειτο μόνον περὶ 15 ἀνδρῶν και οὐχὶ 40 και δὲν εἶχαν πολλὰ πυρομαχικά. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐπίθεσις ἐναντίον τοῦ φυλακίου αὐτοῦ θὰ ἐπέφερε ἄμεσον κίνδυνον ἀντιποίνων ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ποὺ ἦσαν εἰς Μεγαλόπολιν, εἰς τὰ χωριά Ἀνεμοδοῦρι, Γαρδίκι και Γκραικοῦ. Κατόπιν αὐτοῦ ἐγκατέλειψε κάθε σκέψιν νὰ προσῆ εἰς ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ φυλακίου. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνος του διὰ νὰ μπορῆ νὰ ἐφαρμόξῃ τὰς ἀποφάσεις του. Μαζί του ἦσαν και οἱ κομμουνισταὶ και οἱ καθοδηγηταὶ τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἤθελαν αἵματα, ἀντάρες, φονικά, κρεμασμένους ἀνθρώπους, πυρπολήσεις χωριῶν, διὰ νὰ αὐξήσουν τὴν ἀθλιότητα και τοὺς ἀτελεισμένους ὁπαδούς των. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπέμειναν νὰ γίνῃ ἡ ἐπίθεσις:

— Εἶναι ζήτημα ἐντολῆς τὴν ὁποῖαν ἔχετε, λέγει ἕνας κομμουνιστής. Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετέζ μὲ θάρρος ἀλλὰ και ἐπικίνδυνον ὕφος τοὺς ἀπήντησε:

— Δὲν μπορῶ νὰ φέρω τὸ βάρος τῆς κατάρτας, ἀφοῦ πρόκειται περὶ περιφερείας γνωστῆς μου. Τὸ ἀντάλλαγμα εἶναι μικρὸ, θὰ ἐξαφανισθοῦν δύο τρία χωριά. Δὲν ἀξίζει νὰ γίνῃ ἐθνικὴ καταστροφὴ γιὰ 15 τουφέκια.

Πρὸ τῆς σταθερᾶς αὐτῆς ἐπιμονῆς τοῦ ἀνθ)γοῦ Πρεκετέ οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν και δὲν ἔγινεν ἡ ἐπίθεσις ἐκεῖνη, ποὺ θὰ εἶχε τόσο θλιβερὲς συνέπειες γιὰ τὴν περιφέρεια. Σὲ δύο ἡμέρες οἱ Ἴταλοὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ φυλάκιο. Τοὺς μάζεψαν οἱ Γερμανοὶ και τοὺς μετέφεραν ἀόπλους και δυστυχεῖς, μὲ 30—40 βαγόνια σιδηροδρομικῶς πρὸς Τρίπολιν — Κόρινθον.

Κατὰ τὴν 13—14 Σεπτεμβρίου 1943, ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Πρεκετέζ μὲ τὴν ομάδα του και οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὴν ἰδικὴν των ἐπιστρέφουν ἀπὸ Ἀνεμοδοῦρι εἰς Δυρράχιον διὰ μέσου τῶν χωριῶν Γαρδίκι, Σκορτινοῦ και Γεωργίτσι. Εἰς συγκεντρώσεις τῶν κατοίκων εἰς τὰ χωριά αὐτὰ γίνονται και ὁμιλίες ἀπὸ τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν διερχομένων ἐνόπλων ἀνταρτῶν. Οἱ κάτοικοι παρακολουθοῦν τὶς συγκεντρώσεις μὲ ἐκπληξιν μαζί και μὲ τρόμον, διότι δύο χθεσινοὶ ἀντίπαλοι μὲ τόσες αἱματηρὲς συγκρούσεις, παρουσιάζοντο τότε ἐνωμένοι. Προσέχουν ὄλοι τὸ νόημα και τὰ λόγια των. Ὁ ἀνθ)γὸς Πρεκετέζ παντοῦ μιλάει μὲ πνεῦμα συμφιλιωτικόν, μὲ πνεῦμα ἐνότητος, χάριν τῆς ἐλευθερίας, χάριν τῆς Ἑλλάδος.

— Κάποτε, τοὺς εἶπε, ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ, ὁ Κολοκοτρώνης, εἶδε δύο παληκάρια νὰ ἔχουν δύο μαχαίρια ἐτοιμοὶ νὰ ἀλληλοσφαγοῦν. Ἐπενέβη ἀμέσως και τοὺς εἶπε: «Σταματῆστε τὶς διαφορὲς σας, δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ ἀφαιρέσετε τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου. Καὶ κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σκοτώσῃ τὸν ἄλλον. Σᾶς χρειάζεται και τοὺς δύο ἡ Πατρίς».

— Ζήτω ἡ Ἑλλάς!

— Ζήτω ἡ ἀπελευθέρωσις!

Ὁ ἀγνός κόσμος, ὁ ἀγνός Ἑλληνικός λαός, ἐδέχετο παρὰ τὰ μέχρι τότε τραύματά του, παντοῦ μὲ ἐθνικὸν ἐνθουσιασμόν τὰ λόγια τοῦ ἀνθ)γοῦ Πρεκετέ, πού προσπαθοῦσε νὰ κρατήσῃ παντοῦ καὶ πάντοτε ψηλὰ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλά, ὅταν, κατόπιν, ὠμιλοῦσαν οἱ κομμουνισταί, οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταί, τὰ μέλη τοῦ ΚΚΕ, ἠσχολοῦντο ἀορίστως μὲ ἀγῶνες καὶ μὲ σφαγές, μὲ ἀπειλές καὶ μὲ ἐκδίκησι, μὲ λαοὺς καὶ συμμάχους, μὲ ντόπιους φασίστες καὶ ἐκμεταλλευτὰς τοῦ λαοῦ καὶ ποτὲ γιὰ τὴν δόλια, τὴν ὑπόδουλη Ἑλληνικὴ Πατρίδα, ποτὲ γιὰ τὴν ἐλευθερία, χωρὶς σφαγές, χωρὶς ἀποκεφαλισμούς, χωρὶς ἐκδίκησι καὶ μῖσος κατὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, πού δὲν ἦσαν εἰς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Στὸ τέλος τελείωσαν:

— Ζήτω τὸ ΕΛΑΣ!

— Ζήτω τὸ ΕΑΜ! . . .

Καμμία ζητωκραυγὴ γιὰ τὸ Ἔθνος, γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Καμμιά φορὰ μιλοῦσαν γιὰ πατριωτικὸς ἀγῶνες, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ Πατρίδα δὲν ἐνοοῦσαν τὴν δική μας Ἑλληνικὴ Πατρίδα, ἀλλὰ τὴν δική τους. Ὅταν γόρρισε ὁ (συν)ορχηὸς Γιαννακόπουλος μὲ τὸν Βρεττάκον ἀπὸ τὴν βόρειον Πελοπόννησον τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1943 καὶ ὁ Βρεττάκος ἐπῆρε τίς περισσότερες ὀμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ προχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ ταγ)ορχοῦ Χρ. Καραχάλιου, ὁ Βασίλειος Πρεκετέτς ἦτο μὲ τὸ τμήμα του σὲ ἄλλο μέρος. Ἐμεινε μαζί μὲ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἐκεῖ τραβήξε τὸν στραυρόν τοῦ μαρτυρίου του. Βάσταξε ψηλὰ τὴν ἐθνικὴν του ἀποστολὴν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Μαζί του εἶχαν ἐκτεθῆ τόσοι καὶ τόσοι, ὅταν εἶχε βγῆ ὡς ὀπλαρχηγός τοῦ Ε.Σ. Ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν ἀνάγκην μιᾶς προστασίας. Ἐκεῖ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, μετὰ ἐπιστρατευθεὶς ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, κατώρθωσε μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, ὄχι μόνον νὰ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτίμωσι καὶ σφαγὴ τίς τέσσαρες ὀρφανές ἀνήλικες ἀδελφές του, ἀλλὰ ἔσωσε πολλοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σφαγὴν, βασανιστήρια καὶ ταπεινώσεις. Ἐξῆσε μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν ἑνὸς ἐθνικοῦ ἀτυχήματος, μιᾶς μεγάλης δοκιμασίας τοῦ τόπου μας καὶ μὲ δεξιολογίαν καὶ αὐτοθυσίαν ἐπροστάτευσε, ὅσους μπόρεσε. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξῆς περίπτωσις:

Ὅταν οἱ Ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἀκολούθησαν τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον πρὸς συνάντησιν τοῦ συγκροτήματος Χρ. Καραχάλιου οἱ κομμουνισταὶ μάξιψαν τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς των σὲ στρατόπεδα καὶ τοὺς ταλαιπωροῦσαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Εἶχαν συλλάβει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν μητέρα καὶ ἀδελφὴν τοῦ Ἀνθ)γοῦ Γ. Περιβολιώτου καὶ τίς εἶχαν μεταφέρει εἰς τὴν Ρικίτσα τοῦ Ταυγέτου. Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὸ 2ον 10ήμερον Ὀκτωβρίου 1943 εἶχαν στρατοπεδεύσει ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ τίς δύο γυναῖκες εἶχαν ἀφήσει ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, μέσα στὴ νύκτα καὶ στὸ κρῦο. Ὁ Ἀθν)γός Πρεκετέτς εἶπε τότε:

— Νὰ τὶς φέρομε μέσα τὶς γυναῖκες.

— Νευροκρατεῖς ἀκόμη; τοῦ λένε οἱ παρευρισκόμενοι καθοδηγηταὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. Τότε ὁ Πρεκετὲς ἐμηχανεύθη καὶ τοὺς εἶπε τὰ ἑξῆς:

— Δὲν συμφέρει εἰς τὴν ἐπανάστασι νὰ τὶς ἔχουμε ἔξω τὶς γυναῖκες σὸ κρῦο. Τί θὰ κάνη ὁ Περιβολιώτης ἂν τὸ μάθη; Θὰ σφάζη καὶ αὐτὸς τὶς δικές μας...

— Ἄς ἔλθουν μέσα! διέταξε ὁ «Καπετάνιος» μὲ τὸν «πολιτικὸν καθοδηγητὴν», ἀφοῦ ἐπέισθησαν ὅτι αὐτὸ συνέφερεν εἰς τὸν σκοπὸν τους. Ὅχι διηλ. ἀπὸ αἰσθήματα ἐθνικὰ καὶ ἀνθρωπιστικὰ ἀλλὰ χάριν «σκοπιμότητος».

δ) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος ἐκ Καλαβρύτων ἦτο ὑπαρχηγὸς τοῦ Συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. Ταγματάρχου Καραχάλιου. Κατ' ἀρχὰς εἶχε ὀμάδα 35 ἀνταρτῶν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1943, εἰς τὴν Περιοχὴν Καλαβρύτων. Κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ὀργανώσεως τοῦ Ε.Σ. καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν συνεννοήσεως καὶ συνεργασίας μὲ τὸ Ε.ΑΜ — Ε.Λ.ΑΣ, κατόπιν καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἀγγλοῦ Λοχαγοῦ Ἀντριουὶς τὴν 5—8—1943 εἰς Νάσια Καλαβρύτων. Μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν δολίων κομμουνιστικῶν σκοπῶν καὶ τὴν ὑπαναχώρησιν τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τὸ Σύμφωνον τῆς 5—8—1943, πού ὑπεγράφη εἰς Νάσια, συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐκρατήθη ἐπὶ 15θήμερον. Ἀπελευθερωθεὶς τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀντριουὶς προσῆλθεν καὶ ἐνώθη μὲ τὴν ὀμάδα του εἰς τὸ συγκροτήμα Ταγ)-ορχοῦ Χρήστου Καραχάλιου. Ὡς ὑπαρχηγὸς τοῦ συγκροτήματος παρέμεινε μέχρι τέλος μὲ τοὺς ἀξιοκῶν καὶ τοὺς ἀντάρτες του, λαθὼν μέρος εἰς ὄλες τὶς μάχας. Κατῶρθωσε νὰ διαφύγη εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, ὅπου συνέχισεν τὸν ἀγῶνα, τελικῶς τραυματισθεὶς, εὐρισκόμενος ἤδη εἰς τιμητικὴν πολεμικὴν διαθεσιμότητα.

ε) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΡΤΖΑΚΛΗΣ

Ὁ ἀνθ)γὸς Διαχειρίσεως Δημ. Μπαρτζάκλης ἀπὸ τὸ Μαζαράκι Ἡλείας, ἦτο μετὰ τῶν πρώτων Ὀπλαρχηγῶν τοῦ συγκροτήματος ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τοῦ Ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Σε)βρίου 1943 ὁ Μπαρτζάκλης ἔφθασε μὲ τὴν ὀμάδα του εἰς Μοιράκα Ἡλείας καὶ ἐνετάχθη εἰς τὸ συγκροτήμα Ε.Σ. τοῦ Χρ. Κα-

ραχάλιου. Παρέμεινε μαζί του μέχρι τέλος και έλαβε μέρος και εις την μάχην τῆς Πετρίνας.

Ἐκτὸς ἄλλων εις τὴν ομάδα του ἦσαν καὶ οἱ ἐξῆς ἀντάρτες περιφερείας Ἠλείας: Σπῦρος Σιμωντᾶς ἀπὸ Σκούρα, Γεώργιος Σιμωντᾶς ἀπὸ Σκούρα, Ἀνδρέας Συμβολόπουλος ἀπὸ Μανωλάδα, Νικόλαος Μπαρτζάκης ἀπὸ Μαζαράκι, Βασίλειος Μπαρτζάκης ἀπὸ Βερβινή, Χρῆστος Ἀποστολόπουλος ἀπὸ Μαζαράκι, Ἀλέξανδρος Τσαρούχας ἀπὸ Κακαρούκα, Θεόδωρος Ἀναστασόπουλος ἀπὸ Κακαρούκα, Γεώργιος Κατσούρης ἀπὸ Καλέτζι, Γεώργιος Μπαλοδήμος ἀπὸ Καλυθάκι, Νικόλαος Λούφας ἀπὸ Βερβινή, Γεώργιος Πανταζῆς ἀπὸ Σκούρα, Νικόλαος Συρμῆς ἀπὸ Κακαρούκα, Παναγιώτης Συρμῆς ἀπὸ Κακαρούκα κ.ἄ.

ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ Ι. ΚΟΣΣΙΩΡΗΣ—Ι. ΜΟΥΝΤΖΟΥΡΗΣ

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ Ἰ. Κοσσιώρης ἀπὸ τὴν Κοντοβάζαιναν καὶ Ἰ. Μουντζούρης ἀπὸ τὸ Βοῦτσι Ἀρκαδίας ἀνέπτυξαν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τὴν κατοχὴν ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δρασίν. Νέοι ἀνθ)γοὶ εἶχαν πολεμήσει τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 1940—41 καὶ ἐθεώρησαν χρέος των νὰ συνεχίσουν ἐκεῖ ἐνόπλιως τὸν ἀγῶνα ἀπελευθερώσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν.

Εἰς τὴν περιφέρειαν Γορτυνίας ἄρχισεν ἡ ὀργάνωσις καὶ δρᾶσις των, ἀλλὰ ὄλη ἡ φήμη καὶ ἡ ἐπιρροή των ἐπεξετάθη εἰς δλόκληρον τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἀπὸ Ἠλείας, Ἀχαΐας μέχρι Ταυγέτου, ὅπου ἦτο τὸ μεγάλο συγκρότημα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ.

Εἰς πολλὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀναφέρομεν διὰ τὴν δρασίν των, τὴν πρωτοβουλίαν των, τὴν αὐτοθυσίαν των. Ἐδῶ ἀναφέρομεν ὅτι συνεστήθη ὑπὸ τῶν ἰδίων μία κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἀγῶνος ἀπελευθερώσεως ἀποτελουμένη ἀπὸ τοὺς ἐξῆς:

- 1) Ἀνδρέαν Σιγαλόν, εἰρηνοδίκην, εἰς Κοντοβάζαιναν.
- 2) Ἰωάννην Ἀποσκίτην, τηλεγραφετήν.
- 3) Ἰωάννην Πιπιλίγκαν, ἀγρονόμον.
- 4) Θεόδωρον Βλαχοῦλην, συμβολαιογράφον.
- 5) Χαρ. Βλαχοῦλην, ἱατρὸν.
- 6) Πᾶνον Πανόπουλον, δάσκαλον, ἀπὸ Μοναστηράκι Γορτυνίας, καὶ
- 7) Ἀνδρέαν Πέτταν, ἀπὸ χωρίον Παράλλογος.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν αὐτὴν ἦσαν βεβαίως καὶ οἱ ἀνθ)γοὶ Ἰ. Κοσσιώρης καὶ Ἰ. Μουντζούρης, οἵτινες ἀρχίζουσι περιοδεῖαν εἰς πολλὰ χωριά τῆς Γορτυνίας καὶ ἐμψυχώνουσι τὸν πληθυσμόν. Ὁ Κοσσιώρης ἐρχεται εἰς Τρίπολιν, πηγαίνει εἰς Κοσκινᾶ Ἠλείας καὶ συναντᾷ τὸν ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρει τὰ τῆς ὄλης κινήσεως

του καὶ τάσεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Τὴν ἄλην κίνησίν των ἐνίσχυσαν, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ οἱ ἑξῆς:

Εἰς Κοντοβάζαιναν ὁ Παν. Νικολόπουλος, ὁ ἱατρός Θεόδωρος Κάπελης, ὁ Παν. Ροδίτης γραμματεὺς εἰρηνοδικείου.

Εἰς Βελημάχι ὁ δάσκαλος Ἰ. Καραλῆς, ὁ Γεώργιος Καραγιαννόπουλος δάσκαλος καὶ ὁ Χαρ. Ἀποσκίτης.

Εἰς Μοναστηράκι ὁ δάσκαλος Πᾶνος Πανόπουλος κ. ἄ.

Εἰς Βοῦτσι Θεόδωρος Μουντζούρης, ὁ Ἰ. Μπακόπουλος, ὁ Ἡλίας Φαρογιαννης.

Εἰς Δήμητρα ὁ Ἡλίας Παπαηλιοῦ, ὁ Ἡλίας Διαμαντῆς, ὁ Νικ. Παπαηλιοῦ.

Εἰς Πέττα ὁ Ἀνδρέας Πέττας καὶ ὁ Κωνσταντόπουλος.

Εἰς Σπαθᾶρι ὁ Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος, ὁ Ἰ. Βεργέτης καὶ ὁ Ρήγας Στασινόπουλος κ. ἄ.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ Ἰ. Κοσσιώρης καὶ Χ. Μουντζούρης συνεκρότησαν ὁμάδα μὲ ἄνω τῶν 40 ἀνδρῶν, ἐκτὸς τῶν συνδέσμων. Ἀρχηγὸς τῆς ὁμάδος ἦτο ὁ Ἰ. Κοσσιώρης, ὑπαρχηγὸς δὲ ὁ Ἰ. Μουντζούρης. Μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν τῆς ὁμάδος ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

- 1) Ἐφ. ἀνθ)γὸς Καλλαβέτσος Ἀνδρέας ἀπὸ Σκοῦπι Καλαβρυτῶν.
- 2) Ἡλίας Φαρογιάννης, λοχίας, ἀπὸ Βοῦτσι.
- 3) Π. Φλέσσας.
- 4) Π. Παναγιωτόπουλος.
- 5) Χαρ. Δ. Τζήβρας ἀπὸ Βυτίαν.
- 6) Ἀνδρέας Γιαννακόπουλος ἀπὸ Πυργάκι Γορτυνίας.
- 7) Ἡλίας Π. Κατόγιαννης ἀπὸ Βυτίαν Γορτυνίας.
- 8) Ἀλκης Γιαννακόπουλος.
- 9) Δημ. Γκιῶζος κ. ἄ.

Περὶ τῆς ὅλης δράσεως τῆς ὁμάδος Κοσσιώρη—Μουντζούρη ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐπίσης ἀναφέρομεν διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἰ. Μουντζούρη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μετὰ τὴν μάχην Νεμνίσσας τῆς 17)10)1943. Ὁ Ἰ. Κοσσιώρης, μόλις κατώρθωσε νὰ διαφύγη, οἱ κομμουνισταί, ὅμως, μόλις ἔφυγε, συνέλαβον τὸν πατέρα του Ἀνδρέαν Κοσσιώρη, τὸν ἀδελφόν του Θεόδωρον Κοσσιώρη καὶ τὴν ἀδελφήν του, τοὺς ἐβασάνισαν καὶ τοὺς ἐκλείσαν εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Βάχλιας. Ἐπειτα ἀπὸ βασιανιστήρια ἐδολοφόνησαν τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀδελφόν του.

ζ) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ,
ΝΙΚ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Γ. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Πᾶνος Καραλῆς, ἀπὸ τὸ Δεχοῦνι Ἡλείας, συνεκρότησεν ὁμάδα ἀνταρτῶν Ε. Σ. μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὴν περιοχὴν Δίβρης ἀπὸ τὸν Ἰούνιον 1943, μὲ 24 ἀντάρτες καὶ μὲ ἀξιόλογον ὄπλισμόν. Ὅταν ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἰ. Μουντζούρης, κατ' Αὐγούστον 1943, ἐκινήθη μὲ τὴν ὁμάδα του 38 ἀνδρῶν πρὸς τὸ χωριὸν Νουσαῖ, παρὰ τὴν Δίβρην, ὁ Καραλῆς προσῆλθε μὲ τὴν ὁμάδα του εἰς τὴν μάδα Κοσσιώρη — Μουντζούρη καὶ ἔτσι ἔγινε μία δύναμις 62 ἀνδρῶν.

Ἡ ὁμάς Καραλῆ ἠκολούθησε μετὰ τὸ συγκρότημα τοῦ Ε. Σ. ταγματάρχου Καραχάλιου. Ὅταν, ὅμως τὸ συγκρότημα εὕρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν Βυτίνας, κινούμενον πρὸς νότιον Πελοπόννησον, ὁ Καραλῆς μὲ 14 ἀντάρτες ἀπεχώρησε καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν περιοχὴν Δίβρης. Κατὰ Νοέμβριον 1943 συνελήφθη εἰς τὴν Δίβρην ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐδολοφονήθη εἰς τὸ χωριὸν Σπαθάρι Γορτυνίας κατὰ Νοέμβριον 1943.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Νικόλαος Ἀναγνωστόπουλος, ἀνθ)γὸς ἀπὸ τὸ Μοναστηράκι Γορτυνίας, ἐνετάχθη μὲ τοὺς ἀντάρτες του μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὸ συγκρότημα ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. τοῦ ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου. Ἐλαβε μέρος εἰς ὄλας τὰς μάχας, καθὼς καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Πετρίνας τῆς 21.10.1943, ὅπου ἐτραυματίσθη σοβαρῶς. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν παρέλαβον τραυματίαν, τὸν ἐδίκασαν εἰς ἓνα ψευδο-λαϊκὸν δικαστήριον καὶ τὸν ἐδολοφόνησαν ἔπειτα ἀπὸ φρικτὰ βασανιστήρια εἰς Μαυρογιαννὴ Ἀρκαδίας τὴν 6ην Νοεμβρίου 1943.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Γεώργιος Θανάπουλος, ἀπὸ τὸ Καλολετσί Ἡλείας, ἦτο μεταξὺ τῶν πρώτων ἀξιωματικῶν ποὺ συνεκρότησαν ἀνταρτικὴν ὁμάδα εἰς τὸ συγκρότημα τοῦ Ε. Σ. τοῦ ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου καὶ ἔμεινε μαζί του μέχρι τέλους. Τὸν συνέλαβον μαζί μὲ τὸν ὄπλαρχηγὸν Νικ. Ἀναγνωστόπουλον, τὸν εἰσήγαγον καὶ αὐτὸν εἰς τὸ ὄργανωμένον ψευδο-λαϊκὸν δικαστήριον καὶ ἔπειτα ἀπὸ βασανιστήρια τὸν ἐδολοφόνησαν τὴν 6ην Νοεμβρίου 1943 εἰς Μαυρογιαννὴ Ἀρκαδίας.

Ὅπως παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, οἱ κομμουνισταὶ μὲ περισσὴν ἐπιμέλειαν, εὐθὺς μετὰ τὴν τελευταίαν μάχην τῆς Παληόχωρας τῆς 28.10.43, ἐξαφανίζουσι ὄλα τὰ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας. Προσπαθοῦν νὰ μὴ ὑπάρχουν ἐμπόδια εἰς τὸ ἔργον των, νὰ μὴ τολμᾷ, μετὰ, κανεὶς νὰ προβάλλῃ ὄργανωμένην ἀντίστασιν εἰς τὴν ὀριστικὴν, κατὰ τὸ σχέδιόν των, ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος.

η) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ Γ. ΠΑΝΑΓΟΤΑΙΑΣ, Γ. ΣΑΜΠΑΛΟΣ,
 ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ,
 ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΦΩΤΙΟΣ ΑΡΑΠΗΣ

Μετά την μάχην τῆς Πετρίνας (21.10.43) ὁ ἀνθ)γός πεζ. Γ. Παναγιούλιας, ὁ ἀνθ)γός ἱππικοῦ Γεώργιος Σάμπαλος ὁ ἀνθ)στής πυρ)κοῦ Θεόδωρος Ἀναστασόπουλος καὶ ὁ λοχίας μηχ. Βασίλειος Βασιλακόπουλος, μὲ 18 ἄνδρες, ἀπεχώρησαν τοῦ συγκροτήματος τοῦ Ε. Σ., κινουμένου πρὸς Ταῦγετον, καὶ ἀνεχώρησαν πρὸς Ἡλείαν.

Τὴν ἐπομένην 22.10.43 καθ' ὁδόν, πλησίον τῆς Καρυταίνης, συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἀφωπλίσθησαν καὶ τοὺς ἔκλεισαν εἰς τὸ στρατόπεδον Ἰλαντισᾶς περιοχῆς Τροπαίων Γορτυνίας. Κατὰ Νοέμβριον 1943 συνέλαβον καὶ τὸν λοχίαν Φώτιον Ἀράτην καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὸ ἴδιον στρατόπεδον.

θ) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὀπλαρχηγός Ἀλέξανδρος Καραδημητρόπουλος συνεκρότησεν ὁμάδα ἀνταρτῶν εἰς τὸν Ε. Σ. Ταῦγέτου μεταξὺ τῶν πρώτων, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἰς τὴν ὁμάδα του ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

Παν. Παναγιωτόπουλος, ἀνθ)γός, Σπῦρος Πετρόπουλος Χρ. Μπουρίκας, Θεόδωρος Δημητρόπουλος, Γεώργιος Δημητρόπουλος ἀπὸ τὸ Λυκότραφον Μεσσήνης, Ὁρέστης Κουλόπουλος ἀπὸ Θουρίαν Καλαμάτας, Ἀργύριος Κουδούνης, Γεώργιος Περωτῆς, Νικόλαος Ἀγγελόπουλος, Νικ. Περωτῆς ἀπὸ τὴν Καλαμάτα κ. ἄ.

Ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες του πολλοὶ ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὄσοι, δέ, ἐπέζησαν, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Καραδημητρόπουλος, συνέχισαν τὸν ἀγῶνα μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως.

ια) Ο ΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ὁ ἀνθυπασπιστὴς Ἀργύριος Παπαοικονόμου, ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι, εἶχε ἰδικὴν του ομάδα μὲ ἀντάρτες ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι: Ἰωάννην Τσέλλον, Ἀντώνιον Καραμάνη, Χρῆστον Εὐαγγέλου Σταίικον, Βασίλειον Τάγκαλον καὶ ἄλλους καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἐβγῆκε στὸ βουνὸ καὶ ἠνώθη μὲ τὴν ομάδα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γρηγ. Μαντζουράνη. Ἦτο εἰς Πάρωννα, εἰς Ταῦγετον, εἰς Κρύαν Βρύση, ἔλαβε μέρος εἰς ὅλες τὶς μάχες μέχρι τέλους. Διασωθεὶς ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου κατὰ Ὀκτώβριον 1944 οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν καὶ μετὰ, διὰ νὰ ἐξαπατήσουν τὸν λαόν, μετέφερον τὸ πτώμα του ἐπὶ φερέτρου εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, μὲ ἀκολουθίαν μαυροφορεμένων γυναικῶν, ὡς δολοφονηθέντα δῆθεν ὑπὸ τῶν ἐθνικιστῶν... Μὲ τὸν δεύτερον, ὅμως, γῦρον εἰς τοὺς δρόμους, ἀπεκαλύφθη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ θύματός των Ἀργυρίου Παπαοικονόμου. Διὰ τὴν δρᾶσιν του ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

ια) Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗΣ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Ζαχαρίας Γιαννακάκης ἦτο ἀνθ)γὸς τὸ 1941, καταγόμενος ἀπὸ Λογκανῖκον Λακωνίας. Ἔλαβε μέρος ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ε. Σ. καὶ τὸν Ἰούνιον 1943 συνεκρότησεν ομάδα δυνάμεως 20 ἀνδρῶν. Ἡ δμάς του ὠπλίσθη μὲ ρίψεις ὀπλισμοῦ εἰς θέσιν «Λίμνα» Λογκανίικου καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Ἀλαγωνίας Ταῦγέτου τῆς 14ης Αὐγούστου 1943, ὅτε ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ομάδων τοῦ Ε. Σ. Λαδᾶ, Πρεκετέ καὶ Κερκεμέζου, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὴν 15.8.43 καὶ ὑποβληθεὶς εἰς μαρτύρια μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν Λαδᾶ καὶ Πρεκετέ. Εἰς τὴν ομάδα του ἦσαν ἐκτὸς ἄλλων, καὶ οἱ ἑξῆς:

- 1) Ἀνθ)γὸς μηχ)κοῦ Δημ. Σιγαλὸς ἐκ Γεωργιτισίου.
- 2) Ἐφ. ἀνθ)γὸς πεζ. Δημ. Κυριακουλάκος ἐκ Λίμπερδο Γυθειοῦ.
- 3) Λοχίας πεζ. Γεώργιος Καλαβρυτινὸς ἐκ Γεωργιτισίου.
- 4) Σωτήριος Ἀγκάνης ἐκ Λογκανίικου.
- 5) Γαρουφάλης ἑξ Ἀγόριανης.

- 6) Παν. Θεοδωρακόπουλος ἐκ Λογκανίου.
- 7) Κωνσταντῖνος Θεοφιλόπουλος ἐκ Λογκανίου.
- 8) Χρήστος Μουστάκης ἐκ Λογκανίου.
- 9) Γεώργιος Μπακῆς ἐκ Γεωργιτίου.
- 10) Τζών Σωτηρόπουλος ἐκ Λογκανίου.
- 11) Χρήστος Χριστόπουλος ἐκ Λογκανίου κ. ἄ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὁ ἔφ. ἀνθ)γός Δημ. Κυριακουλάκος καὶ ὁ ἀντάρτης Χρήστος Χριστόπουλος ἐνετάχθησαν κατόπιν τὸν Σεπτέμβριον 1943 εἰς ἄλλες ὁμάδες τοῦ ἰαρχοῦ Βρεττάκου καὶ ἔπασαν μαχόμενοι κατὰ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν μάχην τῆς Παλιόχωρας τὴν 20.10.1943. Ὁ ἀντάρτης Τζών Σωτηρόπουλος ἐτραυματίσθη τὴν 25.26)10)1943 ὑπὸ κομμουνιστῶν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀλαγονίας. Ὁ ὄπλαρχηγός Ζαχαρίας Γιαννακάκης τὴν 20.10.1943 ἐνετάχθη εἰς τὴν ὁμάδα Γ. Περιβολιώτη, ἀργότερον, δέ, εἰς τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας Μεσσηνίας καὶ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὸν Σεπτέμβριον 1944, μετὰ τὴν μάχην Μελιγαλᾶ.

ιβ) **ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΑΡΗΣ ΡΕΤΖΕΠΗΣ, Γ. ΚΟΤΣΩΝΗΣ,
Κ. ΚΟΤΣΩΝΗΣ, ΛΑΚΗΣ ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συμφώνου τῆς 28)8)43, ὁ ὑπ)γός Ἄρης Ρετζέπης, ὁ λοχαγός Γ. Κοτσώνης, ὁ ἀνθ)γός Κ. Κοτσώνης καὶ ὁ λοχίας Λάκης Θεοφανόπουλος ἐποποθετήθησαν εἰς μικτὰ τμήματα Ε.Σ. καὶ ΕΛΑΣ. Οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὸν ἐκφοβισμόν, διὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ε. Σ. ἢ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἢ νὰ φύγουν. Ἐπιτίθενται κατὰ τῶν τμημάτων Κοτσώνη, τὰ ἀφοπλίζουν καὶ τὰ διαλύουν. Ἐξέδωσαν διαταγὴν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ σύνταγμα ὁ Ρετζέπης. Κατορθῶνουν οἱ Κοτσωναῖοι καὶ ὁ Ρετζέπης νὰ φύγουν πρὸς Καλαμάταν. Ὁ Θεοφανόπουλος διαφεύγει καὶ κρύβεται εἰς Καλαμάταν. Τὸν ἀνακαλύπτουν καὶ τὸν συλλαμβάνουν μαζί με τὸν Ἐλευθέριον Μαρκαντωνάκη. Ὁ Θεοφανόπουλος κατόρθωσε νὰ διαφύγῃ πρὸς Ἀθήνας, ὅπου ἐνετάχθη εἰς τὴν ὀργάνωσιν FORCE 133, ἡ ὁποία ἔδινε πληροφορίες διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ἐχθροῦ, μαζί με τὸν πλωτάρχην Πολ. Ναυτικοῦ Κροντήρη ἀπὸ τὴν Καλαμάτα τὸν ἀνθ)γὸν Μιχ. Κιουρτζόγλου ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τὸν ὑπ)γὸν Χρήστον Τσουγκράνη ἀπὸ τὴν Καλαμάτα κ. ἄ. Οἱ Γερμανοὶ συνέλαβον τὸν Θεοφανόπουλον μετὰ τὸν Τσουγκράνη καὶ τοὺς ὑποβάλλουν εἰς βασανιστήρια εἰς τὰ κρατητήριά των τῆς ὁδοῦ Μέρλιν, μέχρις αἱματώσεως δέ, τὸν Τσουγκράνην.

ιγ) **ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΛΟΥΛΟΣ,
Π. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ΔΗΜ. ΑΣΤΕΡΗΣ**

Ὁ ἀνθ)γός Χρήστος Χαλοῦλος, ἀπὸ τὸ Καστρί Κυνουρίας, ἦτο ἀν-

τάρτης τοῦ Ε. Σ. τῆς ομάδος Κ. Μητρέλλι, μεταξὺ τῶν πρώτων. Ἀπὸ τὸν Πάροννα ἦλθεν εἰς Ταῦγετον καὶ μετὰ διαφυγὴν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐνετάχθη εἰς τὴν ὀργάνωσιν «Χ» καὶ ἐπολέμησε κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944 εἰς τὸ Θησεῖον, ὅπου συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐδολοφονήθη. Ὁ ἀνθ)γὸς Π. Ψυχογιός, ἀπὸ τὸν Ἀχλαδόκαμπον, ἦτο ἀνάρτης τῆς ομάδος Ε. Σ. λοχαγοῦ Π. Χριστοπούλου καὶ ἐπολέμησεν εἰς Κρύαν Βρύσσην Ἀρτεμισίας κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν. Διαφυγὼν μετὰ τὴν μάχην κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἡπειρον. Κατετάγη ἀνάρτης εἰς τὸν ΕΔΕΣ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ὅπου καὶ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Ἀστέρης, ἐκ Τριπόλεως, ἦτο σύνδεσμος Ταῦγέτου —Τριπόλεως— Κρύας Βρύσης. Μετὰ τῶν ἀξ)κῶν Ἐλευθερίου Πατεράκη, Κ. Σαραντοπούλου καὶ Θ. Πετροπούλου μετέφερε τὸν ἀσύρματον ἀπὸ Ταῦγετον εἰς Κρύαν Βρύσσην, ὅπου ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην. Διαφυγὼν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου κατετάγη εἰς τὴν ὀργάνωσιν «Χ» καὶ ἐπολέμησε τοὺς κομμουνιστὰς κατὰ τὸ κίνημά των τὸν Δεκεμβριον τοῦ 1944. Μετὰ τὴν μάχην συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ μολονότι ἦτο τραυματίας ἐδολοφονήθη.

ιδ) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΣΣΤΦΑΣ

Ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Κόσσουφας, ἀπὸ Πλατὸ Μεσσηνίας, προσῆλθεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν Ε. Σ. καὶ ἔλαβε μέρος εἰς πολλὰς μάχας κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν ὑπεβλήθη εἰς μαρτύρια, προπηλακισμοὺς καὶ δημοσίας ἐπιτιμήσεις καὶ ὑπεχρεώθη νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς τοὺς κομμουνιστὰς εἰς τὸ Βίτσι τὸ 1948, ὅπου ἔπεσεν ἐνδόξως.

ιε) ΑΝΘ)ΓΟΣ ΗΛΙΑΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἀνθ)γὸς Ἡλίας Γεωργόπουλος, ἀπὸ τὸ χωριὸν Μάκρη Τριπόλεως, εἶχεν ἀναπτύξει εἰς τὴν περιοχὴν του δραστηριότητα καὶ εἶχεν ομάδα 10 ἀνταρτῶν μὲ 2—3 τουφέκια.

Εἰς σιδηροδρομικὴν γέφυραν πλησίον Μάκρης ὑπῆρχε φυλάκιον Ἰταλῶν 15 ἀνδρῶν. Οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Ἰταλίας δὲν τὸ ἀφώπλισαν ἀμέσως, διότι ἠγνόουν τὴν ὑπαρξίν του.

Ὅταν ἐσυνθηκολόγησεν ἡ Ἰταλία, ὁ Ἡλίας Γεωργόπουλος κατώρθωσε καὶ παρέσυρε τοὺς 15 ἐνόπλους Ἰταλοὺς, τοὺς ὁποίους ἀφώπλισε καὶ ἀπέκρουσε τὸν ὀπλισμὸν των εἰς Μάκρη. Μετὰ τῶν ἰδικῶν του 10 ἀνδρῶν καὶ τῶν ἀόπλων Ἰταλῶν, ἐνῶ κατηυθύνετο εἰς Δυοράχιον κατὰ τὴν 10ην Σεπτεμβρίου 1943, συνελήφθη εἰς τὸ χωριὸν Μαυρογιαννῆ Καλτεζῶν ὑπὸ

τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες τοῦ ἐπρότειναν νὰ μείνῃ μαζί των ὡς ἀρχηγὸς οἰκίας.

Ἐπειδὴ εἶχε ὑπογραφῆ τότε τὸ Σύμφωνον Δυσραχίου Ε. Σ.—ΕΛΑΣ τῆς 28)8)43, ἀναγκάζεται νὰ παραμείνῃ προσωρινῶς καὶ σὲ 2—3 ἡμέρες κατῶρθωσεν νὰ ἀποδράσῃ.

Εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνθ)γοῦ Θ. Πετροπούλου προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του διὰ τὴν μεταφορὰν ἐνὸς ἀσυστάτου ἀπὸ Ταῦγετον εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε. Σ. Κρύας Βρύσης κατὰ τὴν 20)23 Σεπτεμβρίου 1943. Ἀργότερον διαφυγὼν, κατῶρθωσεν νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν.

(στ) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΗΣ,
ΜΙΧΑΗΛ ΔΡΑΓΟΥΜΑΝΟΣ, ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΖΑΜΠΟΥΡΟΣ
ΕΙΣ ΜΕΣΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε. Σ. ὀπλαρχηγοὶ Εὐστάθιος Γιάνναρης Μιχαὴλ Δραγουμᾶνος καὶ Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος κατῶρθωσαν, κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν, νὰ φθάσουν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, ὅπου κατετάγησαν εἰς τὸν ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Στρατὸν καὶ συνέχισαν τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΦΑΡΜΑΚΑ - ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ - ΑΡΤΕΜΗΣΙΟΥ

1. ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΚΗΣ

1.— 'Ο 'Απόστολος Κουβελάκης, από τὸ Μαυρομάτι Μεσσηνίας, ὑπηρετοῦσε τὸ 1941 ὡς ὑπενωμοτάρχης εἰς τὸν Σταθμὸν Χωροφυλακῆς Λυρκείας Ἄργους. Ὄταν ἔφθασαν καὶ ἐκεῖ οἱ Γερμανοὶ τὸ 1941 μὲ τὸν ἀέρα καὶ τὴν θρασύτητα τοῦ κατακτητοῦ ἐζήτησαν καὶ ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ ἐκεῖ ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ ταχεῖαν ἐξυπηρέτησιν καὶ δουλικὴν συμπεριφορὰν. Ὁ Κουβελάκης ἀρνεῖται νὰ τοὺς ἐξυπηρετήσῃ καὶ σώζεται χάρις εἰς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ καθηγητοῦ Γ. Νικολίτσα, ὅστις ἐγνώριζε τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Κουβελάκης μετατίθεται εἰς τὸν ὄρεινόν σταθμὸν Λιμνῶν Ἄργους. Ὁ Κουβελάκης αἰσθάνεται ὅτι εἰς τὸ πρόσωπόν του προσεβλήθη ἡ Ἑλλάς, βλέπει τὴν ὄλην συμπεριφορὰν τῶν Γερμανῶν πρὸς τοὺς κατοίκους, τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὴν ταπεινώσιν πολλῶν καὶ ἀποφασίζει νὰ βγῆ κλέφτης καὶ ἀντάρτης στὰ βουνά. Ἡ φωνὴ τῶν Ἡρώων τοῦ 1821 ἀκούεται ἐκεῖ κοντὰ του. Τὴν 15ην Αὐγούστου 1941 συγκεντρώνει τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου Λίμνες εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀναπτύσσει τὸ καθήκον των πρὸς τὴν ὑπόδουλον Πατρίδα.

Τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν τὴν πληροφοροῦνται οἱ Ἴταλοὶ καὶ φθάνουν εἰς Λίμνες, μετὰ διήμερον, δύο λόχοι Ἰταλῶν καὶ κυκλώνουν τὸ χωριό, μὲ σκοπὸν νὰ συλλάβουν τὸν Κουβελάκην καὶ τοὺς πέντε Ἄγγλους ποὺ εἶχεν

ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Οἱ κάτοικοι εἰδοποιοῦν ἐγκαίρως τῶν Κουβελάκην καὶ κατορθώνει νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν κλοιὸν τῶν Ἴταλῶν, μαζὶ μὲ τὸν χωροφύλακα τοῦ σταθμοῦ Γεώργιον Πισσογιαννάκην καὶ τοὺς πέντε Ἕλληνας στρατιῶτες, πὺ εἶχαν ἀπομείνει ἀπὸ τὸ Ἀγγλικὸ Ἐκστρατευτικὸ Σῶμα καὶ τοὺς εἶχεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ἀνεβαίνουν ὄλοι εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀργολιδοκορινθίας καὶ ὁ Κουβελάκης, μὲ ὀρηκτῆριον τὸ ὄρος Φαρμακᾶ, πλεόν, κινεῖται ἐλεύθερος καὶ ἀρχίζει νὰ ὀργανῶνῃ τὴν ὀμάδα του καὶ νὰ ἐμψυχῶνῃ τοὺς κατοίκους ὅλης τῆς περιοχῆς Ἄργους καὶ Κορινθίας. Τὸ γεγονός ἔγινε γνωστὸν εἰς τὸν πληθυσμὸν καὶ ἐπέδρασεν εὐνοϊκῶς εἰς τὸ ἠθικὸν του. Οἱ Ἴταλοὶ ἐπληροφόρηθησαν τὸ γεγονός καὶ ἀρχίζουν ἐντατικῶς προετοιμασίαν διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἐκκαθάρισιν τῆς ὀμάδος του. Κυκλοφοροῦν δεκάδες Ἴταλοὶ κατάσκοποι καὶ λίγοι Ἕλληνες προδότες, πὺ δὲν λείπουν, δυστυχῶς σὲ κάθε ἐποχῇ καὶ προσπαθοῦν ὄλοι νὰ πάρουν πληροφορίας διὰ κάθε μετακίνησιν καὶ διαμονὴν τῆς ὀμάδος Κουβελάκη.

Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦ ἔτους 1941 ὁ Κουβελάκης, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, ἀποκρύπτει καὶ προστατεύει Ἕλληνας στρατιώτας, πολλοί, δέ, ἐξ αὐτῶν κατόρθωσαν νὰ φυγαδευθοῦν εἰς Τουρκίαν ἀπὸ τὴν θέσιν Στενὸ μεταξὺ παραλίας Πόρου—Μεθάνων. Ἀπὸ τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1942 ἐγκαθιστᾷ ἓνα ραδιόφωνον εἰς τὸν Φαρμακᾶ καὶ ἀρχίζει νὰ κυκλοφορῇ εἰς τὴν ὑπαιθρον δελτίον εἰδήσεων τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Λονδίνου, μὲ τὰ νέα ἀπὸ τὰ πολεμικὰ μέτωπα. Ἀρχίζει νὰ ὀργανῶνῃ τὰ διάφορα χωρία τῆς περιοχῆς Ἀργολίδος καὶ Ἐρμιονίδος, μὲ ἐπικεφαλῆς θαρραλέους πατριῶτες. Οἱ πρωτοπόροι αὐτοὶ ἐθνικισταὶ εἰς τὰ διάφορα χωρία τῆς Ἀργολίδος καὶ Ἐρμιονίδος ἐβοήθησαν τὸν ἀγῶνα. Εἶχαν ἰδικᾶς τῶν ὀμάδας ἐτοιμοὺς πρὸς δρᾶσιν καὶ μὲ αὐτοθυσίαν τῶν ἐκράτησαν ὑψηλὰ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τῶν Ἴταλογερμανῶν καὶ τῶν κομμουνιστῶν. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς: 1) Εἰς Ἀλέαν ὁ Γεώργιος Γιαννακόπουλος, ὁ Θεοφάνης Θεοφανόπουλος, ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Ἡλίας καὶ ὁ Πέτρος Μπόνης. 2) Εἰς Σκοτεινὴν ὁ Ἡλίας Μπέζας δικηγόρος, ὁ Ἀριστείδης Παπαδημητρίου ἱατρὸς καὶ ὁ Πέτρος Πετρόπουλος καθηγητῆς Φιλολογίας. Ἐξ αὐτῶν ὁ ἱατρὸς Ἀριστείδης Παπαδημητρίου ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. 3) Εἰς Ἅγιον Νικόλαον ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Ζάχος, ὁ Ἀλέξανδρος Κ. Ζάχος καὶ ὁ Νικόλαος Ἀγγελόπουλος. Ἐξ αὐτῶν ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Ζάχος καὶ τὰ παιδιά του Ἀλέξανδρος Ζάχος καὶ Γεώργιος Ζάχος ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. 4) Εἰς Πλατάνι ὁ Ἀναστάσιος Μακρῆς. 5) Εἰς Ἐξοχὴν ὁ Ἀλέξανδρος Λιουλιούσης. 6) Εἰς Φρουσῖναν ὁ ἱατρὸς Χαράλαμπος Πετρόπουλος δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. 7) Εἰς Κεφαλόβουσον ὁ ἱερεὺς Ἀντώνιος Καπαρέλος καὶ ὁ Νικόλαος Παπαδημητρίου 8) Εἰς Δούκα ὁ Βασίλειος Δωρῆς. 9) Εἰς Τσιρίστρα ὁ Νικόλαος Ροτζῶκος. 10) Εἰς Καπαρέλι ὁ Ἰωάννης Κορδομένος. 11) Εἰς Λύρκεια ὁ ἱατρὸς Γεώργιος Τσουκαντᾶς, ὁ Βασίλειος Παπανικολάου φοιτητῆς Νομικῆς, ὁ ἱατρὸς Ἀθανάσιος Κα-

ρᾶς. Διὰ τὴν ἐθνικὴν των δρᾶσιν ὁ ἱατρὸς Γ. Τσουκαντᾶς ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν, ὁ δὲ ἱατρὸς Ἀθανάσιος Καραῶς ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μαζί με τὴν σύζυγόν του Ἀγγελικὴν, διδασκάλισσαν. 12) Εἰς Μελανδρένιον ὁ Εὐθύμιος Ἀγγελόπουλος διδάσκαλος. 13) Εἰς Σχοινοχώριον ὁ Νικόλαος Ντεβὲς διδάσκαλος. 14) Εἰς Γυμνὸ ὁ Εὐάγγελος Ζούζας, ὁ Παναγιώτης Βαρελᾶς καὶ ὁ Ι. Δεληβίγκας. 15) Εἰς Στεφάνιον ὁ Παναγιώτης Πάστρας, Ἀναστάσιος Ριζογιάννης καὶ ὁ Παν. Μπαλαφᾶς. 16) Εἰς Λίμνες ὁ ὑπολ)γὸς Βασίλειος Τσόμπας, ὁ Παναγιώτης Οἰκονόμου, διδάσκαλος καὶ ὁ Φώτιος Καλενέντης ἔμπορος. 17) Εἰς Χέλι ὁ Ἀναστάσιος Βλάχος. 18) Εἰς Προσύμνη ὁ Ἰωάννης Σκούρας. 19) Εἰς Στέρναν ὁ Παναγιώτης Λατσώνας καὶ ὁ Γεώργιος Σουλάστρος. 20) Εἰς Θερμησιάν (Ἐρμιονίδος) ὁ Ἰωάννης Μέλλος, ὁ Κων. Μπατζάνης καὶ ὁ Βασίλειος Δρούγκας. 21) Εἰς Μωσιᾶ Φενεοῦ ὁ Γεώργιος Λυμπερόπουλος. 22) Εἰς Σαγκᾶν Ἀρκαδίας ὁ Δῆμος Γιαννακόπουλος καὶ 23) εἰς ὄρος Ζήρεια τοὺς ποιμένας Βασίλειον Πετρόπουλον, Ἀθανάσιον Καραγιάννην καὶ Ἰωάννην Κορδαλλῆν.

Κατὰ τὴν πρώτην Μαρτίου 1942 εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Φαρμακᾶ ἔγινε συγκέντρωσις ὄλων αὐτῶν τῶν πρωτοπόρων ἐθνικιστῶν ὡς ἐκπροσώπων τῶν χωρίων των καὶ τῶν ἐτοίμων εἰς τὰ χωρία των ὁμάδων των. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν ὁ ἱερεὺς Κων. Ζάχος ἀνέπεμψε δέησιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν πεσόντων τῆς Πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀπελευθερώσεως. Εἰς τοὺς συγκεντρωθέντας ὠμίλησεν ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἀπόστολος Κουβελάκης, ὁ Ἡλίας Μπέζας δικηγόρος, ὁ ἱατρὸς Ἀριστείδης Πετρόπουλος καὶ ἕνας Αὐστραλὸς στρατιώτης, ὅστις ἐγνώριζε τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἀπεφασίσθη α) ἡ ἐχεμύθεια, β) ἡ διατήρησις εἰς τὸν πληθυσμὸν ἀκμαίου τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ πίστις των εἰς τὴν ταχεῖαν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, γ) ἡ καταπολέμησις τῆς προδοσίας, δ) ἡ περισυλλογὴ καὶ συντήρησις ὅλων καὶ πυρομαχικῶν καὶ ε) ἡ προετοιμασία διὰ τὴν ἐν καιρῷ ἐξέγερσιν κατὰ τῶν κατακτητῶν.

3.— Οἱ Ἰταλοὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν ἀνταρτικὴν κίνησιν τῆς ὁμάδος Κουβελάκη καὶ μετὰ κακοποιούς καὶ προδότες προσπαθοῦν νὰ μάθουν τὸ κρησφύγετον καὶ τὴν κατὰ τόπους διαμονὴν τῆς ὁμάδος διὰ νὰ τὴν ἐξοντώσουν. Τὴν 3ην Μαρτίου 1942 ἕνα ἀπόσπασμα Ἰταλῶν Καραμπινιέρων μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν σαδιστὴν καὶ κακοῦργον Ἰταλὸν Ἀντώνιο Νταμέλο, γνωστὸς εἰς τὴν περιοχὴν ὡς «Βαρδούγκας», μετὰ βοηθόν του τὸν προδότην Παναγιώτην Μποζονέλον ἢ Γράτσον ἀπὸ τὴν περιοχὴν Νεμέας, συνέλαβεν εἰς τὸν συνοικισμὸν Δούκα τὴν Βασιλικὴν Παπαδημητρίου ὄρφανὴν πατρὸς ἡ ὁποία ἔβουσκε τὰ πρόβατά της. Οἱ Ἰταλοὶ τῆς ἐζήτησαν νὰ τοὺς παραδώσῃ ἕνα πιστόλι καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ δὲν τὸ παρέδιδε τῆς ἐπέβαλαν φρικτὰ καὶ καννιβαλικὰ βασανιστήρια. Τὴν ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως καὶ ἀφοῦ τὴν ἐγύμνωσαν, ἐνήργησαν ἀποτρίχωσιν τοῦ σώματός της μετὰ μίαν τανάλιαν! Τὰ ἀπάνθρωπα αὐτὰ βασανιστήρια ἐξήγειραν ἀκόμη περισσότερον τὸν πληθυσμὸν τῆς περιφε-

ρείας κατὰ τῶν κατακτητῶν. Τὴν 6ην Μαοτίου 1942 μετέβαινον ἀπὸ τὴν Νεμέαν εἰς περιοχὴν Ἀλέας. Εἰς τὰς ὑπωρίας τοῦ ὄρους Φαρμακᾶ καὶ εἰς τὸ Ἐρημοκκλήσι Ἀγίας Ἄννης ὁ Κουβελάκης μὲ τὸν Νικόλαον Ἀγγελόπουλον, Ἀλέξανδρον Ζάχον, Δημήτριον Μακρὴν καὶ Βασίλειον Γκόφαν, ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ἐνήργησεν ἐνέδραν κατὰ τοῦ Ἰταλικοῦ ἀποσπάσματος. Οἱ κατοῦργοι κατακτηταὶ ἔπρεπε νὰ δεθκοῦν ἄμεσον τιμωρίαν. Τὰ βόλια τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν ἐκράτησαν τοὺς Ἰταλοὺς εἰς μάχην ἐπὶ μίαν ὥραν. Ὁ Ἰταλὸς κατοῦργος Καραμπινιέρος Νταμέλο ἐτραυματίσθη βαρῶς καί, ὡς ἐβεβαιώθη μετὰ, τοῦ ἀπεκόπη τὸ δεξί του χέρι καὶ ἐτραυματίσθη ἐπίσης βαρῶς καὶ ὁ προδότης Π. Μποζονέλος, ὅστις ἔφερεν στολὴν Ἰταλοῦ Καραμπινιέρου. Κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν 11 ὄπλα καὶ 7 αὐτόματα, οἱ ἀντάρτες, δέ, ἓνα ὄπλον, ἓνα γκοᾶ, τρία κυνηγητικὰ ὄπλα καὶ 5 πιστόλια. Οἱ Ἰταλοὶ ἄφησαν ἐπὶ τόπου φεύγοντας ἓνα αὐτόματο καὶ 4 πολεμικὰ ὄπλα, τὰ ὁποῖα ἐπῆρε ἡ ὁμὰς τοῦ Κουβελάκη. Οἱ Ἰταλοὶ, διὰ τὸ ἀτύχημά των αὐτὸ καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν των, δὲν ἐτόλμησαν νὰ στείλουν ἄλλην δύναμιν πρὸς καταδίωξιν τῆς ὁμάδος Κουβελάκη.

Τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1942 εἰς τὸ χωριὸν Σκοτεινὴν οἱ προδότες Χρηστος Κάππος καὶ Παναγιώτης Λασκαριδῆς ἀνήκοντες εἰς τὴν Καραμπινιερίαν Τριπόλεως προσεπάθησαν νὰ πάρουν πληροφορίας διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ὁμάδος Κουβελάκη. Οἱ κάτοικοι εἰδοποίησαν ἀμέσως τὴν ὁμάδα καὶ ὁ Κουβελάκης μαζί μὲ τὸν ἀντάρτην Γεώργιον Πισογιαννάκη ἐνήργησεν ἐνέδραν εἰς θέσιν «Λιζόρεμα», εἰς τὰ σύνορα Ἀργολίδο - Κορινθίας καὶ Ἀρκαδίας καὶ κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν προδοτῶν αὐτῶν τοὺς ἐπετέθησαν, ἐτραυματίσαν τὸν ἓνα, τοὺς συνέλαβον καὶ τοὺς ἐπῆραν ἓνα ἰταλικὸν ὄπλο, δύο πιστόλια καὶ μίαν χειροβομβίδα. Οἱ προδότες ἐδήλωσαν μεταμέλειαν ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπεσχέθησαν νὰ ἐνεργήσουν εἰς βάρος τῶν ἰταλικῶν ἀρχῶν, ἐκμεταλλεῦμενοι πρὸς τοῦτο τὴν γνωριμίαν καὶ τὶς σχέσεις των μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, τοὺς ἄφησαν ἐλευθέρους.

4.— Τὰ ἀντίποινα, ὅμως, αὐτὰ εἰς τοὺς Ἰταλοὺς, τὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων, ἡ ὀργάνωσις τῶν χωριῶν ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τῆς ὁμάδος Κουβελάκη καὶ τοὺς ἄλλους πρωτοπόρους ἐθνικιστάς, ὅπως εἶχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω, ἔγιναν ἀφορμὴ ὁ μὲν ὑπόδουλος λαὸς νὰ ἐνθουσιασθῆ, οἱ δὲ κομμουνισταὶ τοῦ ΚΚΕ νὰ ἀνησυχήσουν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1943 οἱ κομμουνισταὶ στέλνουν διαφόρους πράκτορες των καὶ ἀντιπροσώπους των εἰς τὸν Φαρμακᾶν πρὸς συνάντησιν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Κουβελάκη διὰ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχηγίαν ὄλων, νὰ στείλουν, δέ, καὶ αὐτοὶ μίαν ἔνοπλον ὁμάδα τὴν ὁποῖαν θὰ θέσουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Ὁ Κουβελάκης ἐνόησε τὴν δολιότητά των καὶ προσεπάθησε νὰ τοὺς πείσῃ, ἰσχυρισθεὶς ὅτι δὲν ἦτο ἀκόμη καιρὸς διὰ ἀνοικτὸν κλεφτοπόλεμον εἰς τὴν Πελοπόννησον κλπ. Παρὰ ταῦτα οἱ κομμουνισταὶ τὴν 22 Ἀπριλίου 1943 συνεκρότησαν μία ὁμάδα ἀπὸ 11 ἀλλῆτες, χασισοπότες καὶ ἀποφοίτους τῶν φυλακῶν, καλὰ ὅμως, ἐξοπλισμένους μὲ 10 ἀραβίδες, ἓνα γερμανικὸ αὐτόματο, 7 πιστόλια

καὶ 16 χειροβομβίδες καὶ μὲ ἐπικαφαλῆς τὸν κομμουνιστὴν Χ. Ρακλείδην. Ὁ κομμουνιστὴς Ι. Ρακλείδης μὲ τὴν ὀμάδα του ἦλθεν εἰς τὸν Φαρμακᾶ καὶ μετέβη νὰ συναντήσῃ τὸν ὄπλαρχηγὸν Κουβελάκην εἰς τὸν ὁποῖον μάλιστα τοῦ ἐνεχείρησε καὶ τὸν διορισμὸν του ὡς Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν ὀμάδων. Οἱ κομμουνισταὶ τηροῦν πάντοτε αὐτὴν τὴν τακτικὴν διὰ τὰ ὑποψήφια θύματά των, προσφέρουν πρὶν θέσιν καὶ ἀξίωμα καὶ μετὰ προσπαθοῦν νὰ τὰ δολοφονήσουν μὲ ἀσφάλειαν διότι ὁ στόχος των γίνεται γνωστός. Ὁ ἐκβιασμός καὶ ἡ ἀπειλὴ τῶν κομμουνιστῶν ἦσαν πλέον φανερά. Ἐὰν μὲν ἐδέχτο θὰ ἐδολοφονεῖτο ἀργότερον. Ἐὰν δὲ δὲν ἐδέχτο θὰ ἐδολοφονεῖτο ἀμέσως. Ἡμποροῦσαν οἱ κομμουνισταὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ἄλλο βουνό. Γιατὶ νὰ προτιμήσουν τὸν Φαρμακᾶ;

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Κουβελάκης συγκαλεῖ ἀμέσως τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀμάδων τῶν πλησιεστέρων χωριῶν εἰς νυκτερινὴν σύσκεψιν εἰς Ἅγιον Νικόλαον Ἀλέας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Κων. Ζάχου. Ἐκεῖ παρευρέθησαν ὁ Ἡλίας Μπέζας δικηγόρος, ὁ ἱατρός Ἀριστείδης Παπαδημητρίου, ὁ Πέτρος Πετρόπουλος καθηγητῆς, ὁ ἱερεὺς Κων. Ζάχος, ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Ἡλίας, ὁ Πέτρος Μπόνης ἔμπορος, ὁ ἱατρός Χαράλαμπος Πετρόπουλος, ὁ Ἀλέξανδρος Ζάχος, ὁ Νικ. Ἀγγελόπουλος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Λιουλιούσης. Ὁ κομμουνισμὸς εἶχε πλέον ἀρχίσει τὰ συνθήματά του. Ὅλοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν πάσῃ θυσίᾳ οἱ κομμουνισταὶ πρὸς τὴν περιοχὴν τῶν Καλαβρύτων ἢ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ διάλυσις των. Οἱ κομμουνισταὶ αὐτοὶ ἄλλωστε ἦσαν ἄγνωστοι δὲν κατήγοντο ἀπὸ τὴν περιφέρειαν ἐκείνην, κανεὶς δὲν ἐγνώριζε τὰ ἔθνηκα των φρονήματα, τοῦναντίον εἶχαν ὅλοι πληροφορηθῆ ὅτι διὰ κακὸν σκοπὸν εἶχαν ἐκεῖ φθάσει. Ὁ Κουβελάκης ἀναλαμβάνει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐπιθυμίας τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς. Προσποιεῖται ὅτι δέχεται τὴν συνεργασίαν των, βεβαιώνεται πλήρως διὰ τὸ ἐλεεινὸν ποιὸν των καὶ διὰ τὰ ὑπουλα καὶ ἀντεθνικὰ σχέδιά των καὶ τὸ πρωτὶ τῆς 27ης Ἀπριλίου βοηθούμενος ἀπὸ τὶς ὀμάδες Ἀγίου Νικολάου καὶ Πλατανίων τοὺς ἀφοπλίζει καὶ τοὺς ἔστειλεν εἰς Κόρινθον. Ἔτσι ἡ περιφέρεια Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ἠσύχασε. Τὸ σχέδιόν των ἀπεκαλύφθη πλήρως. Εἶχον ἐντολὴν εἰς πρώτην χροῦσιν μὲ τοὺς κατακτητὰς νὰ δολοφονήσουν τὸν Κουβελάκην καὶ νὰ διαδώσουν μετέπειτα ὅτι ἐφονεύθη ἐνδόξως εἰς τὴν μάχην!..

δ.— Οἱ κομμουνισταὶ δόλιοι καὶ ὑπονομευτικοὶ χάριν τοῦ σχεδίου των, ἀπευθύνουν εἰς τὸν Κουβελάκην νέαν πρότασιν συνεργασίας, ὅπου συγχρόνως τὸν ἀπειλοῦν. Κατὰ τὸν Ἰούνιον 1943 τοῦ στέλνουν τὸ ἐξῆς τελεσίγραφον συνεργασίας:

«Κ ο υ θ ε λ ά κ η,

Προτοῦ τεματίσουμε τὶς διαπραγματεύσεις ποὺ κάναμε μαζί σου γιὰ συνεργασία στὸν ὠραῖο καὶ τίμιον ἀγῶνα τῆς λευτεριάς τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὸ φασισμό, δεχτήκαμε δύο ἐκθέσεις ἀπὸ ὑπεύθυνα πόστα τῆς ὀργανώσεως λέγανε πὼς ἀνήκεις συνειδητὰ στὴν κλίκα τοῦ Μανιαδάκη, πὼς εἶσαι πωλημένος ὀλοκληρωτικὰ στὴν προπαγάνδα τῆς ἀγγλικῆς πλουτοκρατίας, περι-

μένεις τούς Ἕλληνας νὰ ρηθῶν καὶ νὰ σὲ φορτώσουν μὲ γαλόνια καὶ λίρες καὶ τέλος πὸς εἶσαι ἄνθρωπος ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ δουλέψῃς γιὰ τὰ πληγωμένα λαϊκά μας δίκαια.

Ἐμεῖς ἀντίθετα ἐχτιμώντας τὴν λαμπρὴ σου πατριωτικὴ δράση, τὸ γεγονός ὅτι πρῶτος σήκωσες τὴν σημαία τῆς ἐπανάστασης ἐναντία στὸ χιτλεροφασισμό, ὅτι ἀπὸ τὰ χέρια σου ἐκελεύθησε τὸ πρῶτο σκλαβωμένο ἑλληνικὸ καρποφίλι στὸ Μωριά στὶς 6 τοῦ περασμένου Μάρτη καὶ τὴ σχετικὴ ἐντολὴ ποὺ πήραμε ἀπὸ τὸ Κέντρο νὰ ἐπιδιώξουμε συνεργασία σου, ἀποφασίσαμε καὶ ἐμπιστευθήκαμε τὰ πρῶτα διαλεκτὰ παλληκάρια μας σὲ σένα καὶ ἔτσι σὲ ἀνακηρύξαμε Ἀρχηγὸ τῆς πρώτης ἀνταρτικῆς ὁμάδας τοῦ Νομοῦ μας.

Κουβελάκη, καὶ τώρα δὲν εἶναι ἀργά. Ξύπνα ἀπὸ τὸ σκοτάδι ποὺ ἴσως σὲ ἔχουν ρίξει μερικὰ τομάρια τὰ ὁποῖα γιὰ δική μας συμφορὰ ἐγκατέλειψε ἡ φυγώδικη καὶ φυγόμενη Ἀγγλικὴ Στρατιὰ στὴν Ἑλλάδα.

Δάσκαλος γιὰ ὅλους μας δὲν θὰ εἶναι αὔριο οἱ μπουχτισμένοι ἀπὸ λίρες Ἕλληνοι ἀλλὰ ὁ μεγάλος καθηγητὴς (Ἑλληνικὸς Λαὸς).

Ἡ ὀργάνωσις καὶ πάλι σὲ ζητάει, γιὰ τελευταία φορὰ ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά της νὰ σὲ δεχτῇ, σοῦ παρασκευάζει, δέ, τὴν τύχη καὶ τὸ μέλλον ποὺ σοῦ ἀξίζει. Πάρε, λοιπόν, τὴν δύναμί σου καὶ ὅλα τὰ ὄπλα ποὺ ἔχεις καὶ βρέσου τὴν Τρίτη στὸ Φενεό. Ἐκεῖ θὰ σὲ περιμένῃ ὁ συναγωνιστὴς Γιάννης γιὰ νὰ σὲ ἐνώσῃ μὲ τὶς ἰσχυρὲς ὁμάδες τοῦ Μίχα.

Μὲ ἐπαναστατικὸς χαιρετισμοὺς

Ε Λ Α Σ»

Ὅπως θὰ παρατήρησε ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸ οἱ κομμουνισταὶ κατηγοροῦν τοὺς Ἕλληνας, μολονότι τότε ἦσαν σύμμαχοί μας εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτε μία λέξις γιὰ τὸ Ἕθνος καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Ἐνῶ δὲν ἀναγνωρίζει πρωτοπορία καὶ πατριωτικὴ δράσις εἰς τὸν ὀπλαρχηγὸν Κουβελάκη συγχρόνως τὸν ἀπειλοῦν ἂν δὲν συνεργασθῇ μαζί των. Ἐπίσης εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτό, ὅπως καὶ εἰς τόσα ἄλλα, δὲν ὑπάρχει οὔτε μία λέξις γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ Ἕθνος καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Περιττεύει νὰ σημειώσωμε ὅτι ὁ ὀπλαρχηγὸς Κουβελάκης δὲν ἔδωσε καμμίαν σημασίαν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔγγραφον.

6.— Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1943 οἱ Ἕλληνοὶ ἔχουν ἀρχίσει νὰ κάμπτονται εἰς τὸ μέτωπον. Οἱ Σταθμοὶ Χωροφυλακῆς ἐκ τῆς ὑπαίθρου συμπύσσονται εἰς κέντρα. Τότε ὁ Ἀστυνομικὸς Σταθμάρχης Ἀλέας ἐνωμ(ορ)χης Ἰωάννης Τριανταφύλλης ἐγκαταλείπει τὴν ὑπηρεσίαν του καὶ θγαίνει ἀντάρτης εἰς τὸν Φαρμακᾶν μαζί μὲ ἄλλους χωροφύλακες καὶ ἐντάσσεται μὲ τὴν ὁμάδα τοῦ Κουβελάκη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὸν Μάϊον 1943 ἔχουν θγεῖ στὰ θουνὰ ἀντάρτες οἱ ἀδελφοὶ Στεργιόπουλοι καὶ τὴν 22 Ἰουνίου 1943 βγήκε ἀντάρτης ὁ ταγ(ορ)χης Ε. Βαζαΐος μὲ τοὺς ἀξιωματικὸς Γ. Μαυραγάνην καὶ Δ. Μακρῶδη, ὅπως ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια. Τὴν 11ην Ἰουλίου 1943

ἔφθασε εἰς Φαρμακᾶ ὁ σύνδεσμος Ἀγγελῆς Ζούζας ἀπὸ τὴν Κοινότητα Γυμνοῦ καὶ ἔδωσε εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν Κουβελάκη μίαν ἐπιστολὴν τοῦ ταγ)ρχου Βαζαίου, ὅπου τοῦ ἐγνώριζε ὅτι ἐξῆλθε στὰ βουνὰ μὲ ἄλλους ἀξιωματικοὺς διὰ πατριωτικὴν δροῶσιν καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἱταλογερμανῶν καὶ ἐζητοῦσε συνάντησιν καὶ συνεργασίαν. Μὲ τὸν ἴδιον σύνδεσμον Ζούζαν ὁ Κουβελάκης ἀπήντησεν ὅτι εὐχαρίστως τοὺς περιμένει καὶ τὴν νύκτα τῆς 23ης Ἰουνίου 1943 τοὺς περιμένει εἰς ἐρημικὴν θέσιν μεταξὺ Νεμέας καὶ Ἀλέας. Ἦλθαν ἐκεῖ ὁ ταγ)ρχος Βαζαῖος καὶ οἱ ἀνθ)γοὶ Γ. Μαυραγάνης καὶ Δημ. Μαυροῖδης. Συνεφώνησαν εἰς ὅλα, διότι τοὺς ἔβλεπε ὅλους ἢ Ἑλλὰς καὶ ὅλοι μαζί ἀνέβηκαν στὸ Φαρμακᾶ. Εἰς ἐπίσημον τελετὴν παρουσία ὄλων τῶν κατοίκων καὶ ἑκατοντάδων νέων ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, καθὼς καὶ ἐπιστημόνων ἀπὸ Κόρινθον, Νεμέαν, Ναύπλιον καὶ Ἄργος ἀνεκηρύχθη ἀρχηγὸς τῶν ὁμάδων Φαρμακᾶ ὁ ταγ)ρχος Ἐμμ. Βαζαῖος.

Μόλις ἔφθασεν εἰς Φαρμακᾶ ὁ ταγ)ρχος Βαζαῖος, οἱ μόνοι ποὺ δυσηρεστήθησαν καὶ ἀνησύχησαν ἦσαν οἱ Ἱταλογερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταί. Καὶ οἱ μὲν Ἱταλογερμανοὶ ἦσαν δεδηλωμένοι φανεροὶ ἐχθροί, ἀλλὰ οἱ κρυπτόμενοι εἰς τὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ κομμουνισταί γιατί ἀνησύχησαν ἀπὸ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων; Πῶς τολμοῦσαν, λοιπόν, καὶ μιλοῦσαν γιὰ ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα; Στέλνουν λοιπὸν κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου ἄλλο ἀπειλητικὸ καὶ ὑβριστικὸν ἔγγραφον εἰς τὸν Κουβελάκη, ὅπου ὑβρίζουν καὶ τὸν ταγ)ρχὴν Βαζαῖον καὶ τοὺς ἄλλους συνεργάτες του ἀξιωματικούς. Τὸ ἔγγραφον αὐτὸ τὸ παραθέτομεν ἀκριβῶς ὡς εἶχε:

«ΚΑΙ ΠΕΤΑΝ ΦΑΡΜΑΚΑ,

Δὲν μᾶς ἔκανε κατάπληξη ὅταν μάθαμε ὅτι ἔγινες δοῦλος στοὺς Καραβανάδες Βαζαῖον καὶ Σία, γιατί τὸ περιμέναμε αὐτό, ὑποτάχτηκες ἄνδρα καὶ τυφλὰ στοὺς βρωμερωτέρους προδότες, ποὺ ὡς τὰ χτές γλεντοπίνανε μὲ ἀτιμες πόρνες Ἑλληνίδες καὶ αἰσχρὸς καραμπινιέρους Ἱταλοὺς στὴν Κόρινθο, ἐνῶ δίπλα τους πέθαινε ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν δυστυχία. Νά, λοιπόν, ὅτι ἀπεδείχθης ἕνας τιποτένιος χωρὶς τιμὴν, χωρὶς συνείδησι, ἀφοῦ κατεπρόδωσες μόνος σου τὴν πατριωτικὴν δροῶσιν σου καὶ δέχτηκες νὰ γίνης νευρόσπαστο αὐτόματο στὰ Ἱταλόσκυλα, ποὺ γίνανε ἀρχηγοὶ σου.

Ἀλλὰ τέτοιος ποὺ εἶσαι, τέτοια τύχη σὲ περιμένει, ἀφοῦ δὲν θέλησες νὰ ὑπηρετήσης τὸν ὁμορφὸ ἀγῶνα μας. Εἶσαι προδότης κι' ἐσὺ καὶ μάθε το μιά γιὰ πάντα ὅτι ἡμεῖς ἔτσι θὰ σὲ ἀντιμετωπίσουμε. Κάνεις πολὺ λάθος νὰ πιστεύης ὅτι θὰ φουντώσῃ τὸ σωβινιστικὸ κίνημά σου. Εἶσαι ἄσφαγε στραβὸς καὶ δὲν βλέπεις γύρω σου ὅτι σὲ σφίγγει δυνατὰ ἢ σιδερένια τανάλια τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ γρήγορα θὰ βγάλῃ καὶ τὰ δικὰ σου δόντια καὶ τῶν ἀφεντάδων σου, μὴ περιμένῃς προκοπὴ Κουβελάκη, ὁ ἀγέρας ποὺ σηκώθηκε σὰν ἀνεμοστρόβιλος λαϊκῆς ὀργῆς καὶ δικαίας ἀγανάκτησης γιὰ σᾶς, τὰ πουλημένα κορμιά νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ σᾶς σαρώσῃ καὶ πολὺ γρήγορα μάλιστα.

Λέν ἐπιμένουμε ν' ἀλλάξης δρόμο γιατί ξέρομε ὅτι ὁ προδοτικὸς δρόμος πὺν πῆρες θὰ σὲ βγάλῃ στὸ βέβαιο γκρεμὸ πὺν ἀνυπόμονα σὲ περιμένει.

Ἔτσι σοῦ ἀξίζει. Ἐνα μονάχα σοῦ τονίζουμε. Νὰ μὴν κάνῃς τὴν βλακεία καὶ δὲν στείλῃς τὰ ὄπλα πὺν πῆρες, ὅταν ἀφώπλισες τὰ παλληκάρια μας, γιατί ἡ σφαῖρα μας θὰ σὲ θρῆ καὶ στοῦ βωδιοῦ τὸ κέρατο ἀκόμη κι' ἂν κρουφτῆς.

Ε Λ Α Σ».

Ὅπως θὰ ἐπρόσεξε ὁ ἀναγνώστης, εἰς τὸ ἔγγραφο ἀὐτὸ χαρακτηρίζονται καραβανάδες οἱ ἀξιωματικοὶ πὺν βγῆκαν στὰ βουνὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς καὶ ὑβρίζονται κατὰ τὸν αἰσχροτέρον τρόπον. Αὐτοὶ εἶναι οἱ κομμουνισταὶ πὺν παρέσυραν τὰ Ἑλληνόπουλα εἰς τὰς ὀργανώσεις τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ. Λίγο ἀργότερα ἢ εἰς ἄλλα ἔγγραφα χαρακτηρίζουν καὶ ἀξιοκὺς προδότας, διότι δὲν ἐβγῆκαν στὰ βουνὰ διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Παντοῦ ψέμμα καὶ ἀπάτη. Λυστυχῶς τότε εἰς τὸ σκοτάδι τὸ ὀργανωμένο ψέμμα εἶχε πολλὰ θύματα.

Οἱ κομμουνισταὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔγγραφο ἀπειλοῦν σαφῶς ἔνοπλον ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ὀμάδων Φαρμακᾶ. Καὶ ἀπὸ τότε φαίνεται ἀρχίζουσαν τὴν προετοιμασίαν τῶν διὰ τὴν δολοφονικὴν τῶν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Φαρμακᾶ, τὴν ὀποίαν ἐπραγματοποίησαν λίγο ἀργότερα τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, ὅπως θὰ ἰδοῦμε παρακάτω.

Ὁ Κουβελάκης οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν ἔδωσε σημασίαν. Εἰς τὸ Φαρμακᾶ πλέον ἔχουν φθάσει οἱ ὀμάδες τῶν ὀπλαρχηγῶν Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, Κων. Σπυροπούλου, Μιλτιάδου Στεργιοπούλου, Πανουτσπούλου. Ἐπίσης οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ τὸν Πλάτωνα Προκοπίου καὶ τὸν Τάκην Τζεβελέκον κ.ἄ., ὅπως ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Κουβελάκης μένει εἰς τὸν Φαρμακᾶν, λαμβάνει μέρος εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943. Μετὰ πηγαίνει εἰς Κρούαν Βρύσην ὅπου λαμβάνει μέρος καὶ εἰς τὴν Μάχην Κρούας Βρύσης τὴν 23 Σεπτεμβρίου 1943. Μετὰ τὴν μάχην Κρούας Βρύσης κατόπιν περιπετειῶν καὶ κινδύνων ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστὰς, κατὰ τὸ τέλος Νοεμβρίου 1943, ἔφθασε εἰς Ἀθήνας. Εἰς Ἀθήνας ἐντάσσεται εἰς τὴν ὀργάνωσιν «Ἐθνικὸν Κομιτάτον» καὶ τὴν ὀργάνωσιν «Ρ Α Ν» τοῦ στρατηγοῦ Βεντήρη καὶ τὴν 22αν Φεβρουαρίου 1944 ἀνεχώρησε διὰ Μέσσην Ἀνατολήν, κατόπιν ἄλλον περιπετειώδους ταξιδίου, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

2.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΑ

α) ΟΛΟΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ

Εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας ἀνεπτύχθη σημαντικὴ ἀνταρτικὴ κίνησις κατὰ τῶν κατακτητῶν Ἰταλογερμανῶν, ὅπου ἔλαβον μέρος πολλοὶ μόνιμοι καὶ ἔφεδροι ἀξιωματικοί, ἐπιστήμονες καὶ ἀγρότες. Τὸ μεγάλο ἔθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων, ὅπως καὶ εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, εἶχε καὶ ἐδῶ τὴν ἐκδήλωσίν του. Δυστυχῶς καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν ὁ ἀναφανῆς νέος κατακτητὴς, ὁ κομμουνισμὸς, ἐπέφερε σοβαρὰ πλήγματα εἰς τὴν ἀνταρτικὴν κίνησιν καὶ ἄφησε πίσω του, πρὶν φύγη μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως, πολλὰ θύματα. Ἡ μεγάλη ἠθικὴ καὶ ἔθνικὴ ἀντίστασις τῶν κατοίκων κατὰ τῶν τριῶν κατακτητῶν ἔγινεν ἀφορμὴ καὶ ἐδῶ νὰ πληρώσουν ἀκριβὰ τὴν ἐλευθερίαν των οἱ Ἕλληνες. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅλην τὴν εἰκόνα τῆς δράσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας τῶν ἀγωνιστῶν εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν καὶ ἀκριβολογίαν, χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας.

Τὰ ἔθνικῶς δράσαντα πρόσωπα εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας εἶναι πάρα πολλά, εἶναι ὅλος ὁ λαὸς πὺ ὑπέμεινε καρτερικὰ τὰ δεινὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν. Ἀναφέρομεν, ὅμως, τοὺς Ἕλληνας ἐκείνους πὺ εἶχαν μίαν ἰδιαίτεραν πρωτοβουλίαν καὶ δραστηριότητα, διεφώτισαν καὶ ἐνίσχυσαν τὸ ἠθικὸ τῶν κατοίκων, ὠργάνωσαν ἐνόπλους ἀντάρτες, προετοίμαζον ρίψεις ὄπλων, κινδύνευσαν νὰ συλληφθοῦν ἢ ἐβασανίσθησαν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς. Γενικῶς, δέ, μὲ τὴν πολιτείαν των καὶ τὴν παρουσίαν των τότε ἐτίμησαν τὴν Πατρίδα καὶ ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Ἄλλοι προσέφεραν λίγα ἢ πολλά, ἀναλόγως καὶ τῶν εὐκαιριῶν καὶ προϋποθέσεως δράσεώς των. Μερικοὶ θὰ ἠμποροῦσαν περισσότερα νὰ προσφέρουν ἢ ἔκαναν σφάλματα. Αὐτὸ εἶναι ἀνθρώπινον. Ἐφ' ὅσον ἦσαν παρόντες εἰς τὸν Ἐθνικὸν Ἀγῶνα καὶ ἐκράτησαν τὴν ἔθνικὴν των συνείδησιν ἀπέναντι καὶ τῶν τριῶν κατακτητῶν τῆς Πελοποννήσου Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν εἶναι ἄξιοι πάσης τιμῆς. Ἡ νέα Γενεὰ ἃς φρονιματισθῆ καὶ ἃς προσφέρῃ περισσότερα εἰς τὴν Πατρίδα, ὅταν χρειασθῆ.

β) ΤΑΓ)ΡΧΗΣ Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ — Ι. ΧΩΡΑΣ — Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς 1943 εἰς τὴν ὄρεινὴν Κορινθίαν πρῶτος ἀξιωματικὸς

ἐνεφανίσθη ὁ ταγ)ρχης Γεώργιος Παπακωνσταντίνου, κάτοικος Ἀθηνῶν, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Καστανιά Κορινθίας. Ὁ Παπακωνσταντίνου ἦτο ἀπόστρατος ταγ)ρχης, ἀλλὰ νεώτατος ὅμως εἰς τὴν ψυχικὴν δύναμιν καὶ τὸ ἱερὸν πάθος του διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Ὅταν ἔλαβε ἐντολὴν ἀπὸ τὸ ΕΔΕΣ Ἀθηνῶν νὰ δράσῃ εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἄφησε τὴν Ἀθήνα καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς κατὰγωγῆς του νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας καὶ ἐγκατεστάθῃ εἰς Κανδήλαν. Εἰς ὅλα τὰ ὄρεινά χωριά τῆς Κορινθίας ὀργανώνει πυρῆνες ὑποδοχῆς καὶ περιθάψεως ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Εἰς μερικὰς συγκεντρώσεις τῶν κατοίκων δίνει ὁδηγίαις καὶ συμβουλίας, διὰ κάθε ἐνδεχόμενον ἀπὸ τὴν ἀναμενομένην ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν. Ἦλθε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ι. Χώραν, δικηγόρον, ἀπὸ χωρίον Λαῦκα εἰς τὸν ὁποῖον ἀναθέτει τὴν ὀργάνωσιν τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τοῦ λεκανοπεδίου Στυμφαλίας.

Ὁ Ι. Χώρας ἐνθουσιώδης καὶ φλογερὸς πατριώτης ὀλοψύχως ἀναλαμβάνει τὴν ἀποστολὴν νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1940—41 μέχρι τῆς ἀπελευθέρωσεως. Ὁ Ι. Χώρας κινεῖται δραστηρίως εἰς τὰ γύρω χωριά καὶ ἀναλαμβάνει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Στεργιόπουλον Μιλτιάδην, Κων. Στεργιόπουλον ἀπὸ τὸ Σοῦλι τῆς Κορινθίας καὶ μὲ τὸν Κων. Γκίζαν ἀπὸ τὴν Δούσιαν Κορινθίας, εἰς τοὺς ὁποίους ἀναφέρει τὴν ὀργάνωσιν καὶ προετοιμασίαν ἀνταρτικῆς κινήσεως εἰς τὰ χωριά. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ μὲ ἐνθουσιασμόν ἐπληροφορήθησαν διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ταγ)ρχου Παπακωνσταντίνου καὶ ἀνέλαβον νὰ κατατοπίσουν τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς τῆς Κορίνθου.

Ὁ ταγ)ρχης Παπακωνσταντίνου ἦλθεν ἐπίσης εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐφέδρου ἀνθ)γοῦ Ἰωάννου Πανουτσοπούλου - «Ζήρεια», ὁ ὁποῖος εἶχε φθάσει εἰς τὴν ὄρεινὴν Κορινθίαν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1943, μὲ ἄλλους ἀξιωματικοὺς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, διὰ νὰ δημιουργήσῃ ὁμάδα ἀνταρτῶν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ Παπακωνσταντίνου ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ι. Πανουτσοπούλου εὐρισκόμενον εἰς χωρίον Μάτι, τὴν ὀργάνωσιν τῶν κατοίκων τοῦ λεκανοπεδίου Φενεοῦ, ὅστις ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ὑπενωμ)ρχην Ἀπόστολον Κουβελάκην, εὐρισκόμενον εἰς Ἅγιον Νικόλαον, πλησίον τοῦ ὄρου Φαρμακᾶ, ὅπου εἶχεν ἀναπτύξει ἀνταρτικὴν κίνησιν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐπίσης συνήντησε τὸν Γεώργιον Λυμπερόπουλον ἀπὸ Μωσιά, ὅστις ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, μεταβὰς εἰς Ταύγετον πολλάκις ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς καὶ κομμουνιστάς, ὡς ἀναφέρομεν ἄλλοῦ. Ὁ ταγ)ρχης Παπακωνσταντίνου ἦλθεν ἐπίσης εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Τριπόλεως λοχαγὸν Παν. Χριστόπουλον, ἀνθ)γὸν Θεοδόσιον Νικήταν κ. ἄ. Ἐδωσε παντοῦ ὁδηγίας, προετοιμάζων τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ἔνοπλον ἀντίστασιν.

Ἡ προετοιμασία καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ ταγ)ρχου Γ. Παπακωνσταντίνου εἶχε τοὺς καρπούς της. Ἐνισχύθη ἡ ὁμάς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ι. Πανουτσοπούλου, ἐνισχύθη ἡ ὁμάς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου καὶ

ὑπῆρχεν ἕτοιμον ἔδαφος ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀσφαλείας διὰ περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταρτῶν καὶ ὑποδοχὴν ῥίψεων ὄπλων ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὴν Νότιον Πελοπόννησον ἔχουν ἐξοπλισθῆ ἀνάρτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (Ε.Σ.) εἰς Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν καὶ Ταῦγετον. Ὁ ταγ)ρχης Παπακωνσταντίνου, ἀρχὰς Ἰουλίου 1943, ἀποστέλλει εἰς Ταῦγετον τὸν Γ. Λυμπερόπουλον, ἵνα συναντήσῃ τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον καὶ τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον ἀντιπρόσωπον τοῦ ΕΔΕΣ ἀντισυν)ρχην Γεωργίου καὶ ζητήσῃ ὄπλα καὶ ἀξιοματικoὺς συνδέσμους τοῦ Σ.Μ.Α., προκειμένου νὰ ἐνισχυθοῦν οἱ ἀνταρτικῆς δυνάμεις εἰς τὴν ὄρεινὴν Κορινθίαν. Ὁ Γ. Λυμπερόπουλος ἐπέστρεψε χωρὶς ὄπλα καὶ μὲ τὴν ἀόριστον πληροφορίαν ὅτι πρόκειται νὰ ἀποσταλῆ ἀξιοματικὸς ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς λίμνης Στυμφαλίας. Ὁ Γ. Λυμπερόπουλος ὡς ἀεικίνητος σύνδεσμος ἀπὸ Κορινθίαν εἰς Φαρμακᾶ, εἰς Δυρράχιον, εἰς τὰ χωριά, καὶ ὡς ἐνθουσιώδης Ἑλληὴν προσέφερεν ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἀντιστάσεως.

Μετὰ τὴν δολίαν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῆς ομάδος Σαῖτᾶ, τῶν ὀπλαρχηγῶν Μιλτιάδου Στεργιοπούλου καὶ Ι. Πανουτσοπούλου, τὴν σύλληψιν τοῦ Ι. Πανουτσοπούλου ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων εἰς Φαρμακᾶ καὶ Κρούα Βρύση κλπ. ὁ ταγ)ρχης Παπακωνσταντίνου ἐβεβαιώθη πλέον ὅτι ἦτο ἀδύνατος πᾶσα περαιτέρω δρᾶσις καὶ παραμονὴ εἰς περιφέρειαν Κορινθίας καὶ κατώρθωσε κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, ὁπότε κατὰ Φεβρουάριον 1944 ἀνεχώρησε μετ' ἄλλων ἀξιοματικῶν μὲ ἓνα πλοιάριον διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἵνα φθάσῃ καὶ καταγῆ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἦθελε νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν, παντοῦ σὲ κάθε μέτωπον. Ἦθελε νὰ θυσιάσθῃ ἔστω γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς τὸ πλοιάριον ποὺ ἐπέβαινε προσέκρουσε σὲ κάποιον ὑφαλον καὶ ἐξώκυλε εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐκεῖ προσεπάθησε κολυμβῶντας νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀκτὴν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ἐπνίγη. Ἔπεσε εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ι. Χώρας ἀνεχώρησε διὰ Μέσην Ἀνατολὴν καὶ κατετάγη εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον. Ὁ Γ. Λυμπερόπουλος δὲν κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ, τὸν συνέλαβον οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως, ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ ἐπιζήσῃ.

3.— Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΙΩΑΝ. ΠΑΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Εὐθὺς μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Πατρίδος εἰς τὴν Ἀθήνα ἀνεπτύχθη μεγάλη κίνησις ἀντιστάσεως ἀπὸ ὅλον τὸν πληθυσμὸν μὲ πρωτοπόρους τοὺς πολεμιστὰς τῆς Βορ. Ἡτρείου 1940—41, ἀξιωματικοὺς καὶ ὑπαξι)κούς.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν ὅτι ὑπῆρχαν πολλὰς ὀργανώσεις Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως «ΕΛΕΣ», «Χ», «Ἐθνικὴ Δρασίς», «Ἱερὴ Ταξιαρχία», «Ρ. Α.Ν.», «Ἀπόλλων», «ΠΕΑΝ» κ.ἄ. ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ΕΑΜ πού εἶχε ἡγεσίαν κομμουνιστικὴν. Πολλοὶ ἀξιωματικοὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1943 λαμβάνουν ἐντολὴν ν' ἀφήσουν τὰς ὀργανώσεις τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ σπεύσουν εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἵνα ὀργανώσουν ἐκεῖ ἀναρτικὴν κίνησιν ἐν ὄψει ταχείας ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος δι' ἀποβάσεως τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἐντὸς τοῦ 1943. Ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τότε, πού ὁ Ἐρυσθρὸς Σταυρὸς εἶχεν ἐξασφαλίσει κάπως τὸ καθημερινὸν συσσίτιον ἢ τὸ ἐλάχιστον ἔστω δελτίον τροφίμων, θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἦτο ἐνέργεια ἀνόητος. Μαζὶ μὲ τὴν λίγη τροφὴ τότε εἰς τὴν ὑπόδουλη Ἀθήνα, ἦτο καὶ σχετικὴ ἀσφάλεια. Θὰ μποροῦσε κανένας κάπου νὰ κρυφτῆ καὶ νὰ περιμένῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερίας. Ἐξω εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ τὴν Πελοπόννησον ἦτο πόλεμος, ἔλεγχος, συγκεντρώσεις καὶ φυλακίσεις, ἀντίποινα τῶν κατακτητῶν, δολοφονίες, ἀπαγχονισμοί. Καί, ὅμως, πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἔφυγαν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν των περιφέρειαν διὰ νὰ ἐμψυχώσουν τὸν πληθυσμὸν, νὰ μένουν μαζὶ του εἰς τὰ δεινὰ πού ἐπερνοῦσε, νὰ ὀργανώσουν ἀντίστασιν κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ ἂν χρειασθῆ νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν της. Διὰ τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν Κορινθίας, κατὰ Ἀπρίλιον 1942, ἐξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ εὐελπις Λημήτριος Πανουτσόπουλος, καταγόμενος ἀπὸ Κορφυώτισσα Κορινθίας καὶ ἔφθασε εἰς περιφέρειαν Φενεοῦ. Ἐπῆγε εἰς τὸ χωρίον Μωσιά, ὅπου συνήνητησε τὸν Γεώργιον Λυμπερόπουλον καὶ τὸν Τάκην Καράμπελα. Τοὺς ἀνεκοίνωσε τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του καὶ τοὺς ἐζήτησε νὰ προετοιμασθῶν διὰ τὴν ἀπελευθερώσιν τῆς Πατρίδος. Οἱ δύο αὐτοὶ Ἕλληνες εἶχαν, ἤδη, πολεμήσει τοὺς Ἴταλοὺς τὸ 1940, ἀπέκρυπτον τότε δύο Ἄγγλους ἀξιωματικοὺς καὶ ψυχικῶς ἦσαν ἔτοιμοι νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα των ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ οἱ δύο συγκινημένοι ἀκουσαν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Δημ. Πανουτσοπούλου καὶ τοῦ ἐδήλωσαν, ὅτι εἶναι ἔτοιμοι καὶ νὰ πεθάνουν ἀκόμη διὰ τὴν ἐλευθερίαν.

— Ζήτω ἢ Ἀθάνατη Ἑλλάς! φωνάζει δυνατὰ ὁ Τάκης Καράμπελας, μεθυσμένος ἀπὸ πατριωτικὸν ἐνθουσιασμόν. Καὶ οἱ δύο προσέφεραν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα, ὅπως ἀναφέρομεν κατω-

τέρω. Ἐδῶ σημειώνομεν μόνον ὅτι διὰ τὸ ἕψηλόν ἐθνικὸν των φρόνημα καὶ τὶς ὑπηρεσίαι των ὁ Γ. Λυμπερόπουλος ἐβασανίσθη ἀγρώως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὁ δὲ Τάκης Καράμπελας ἐδολοφονήθη ἐπίσης ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ Ἰταλογερμανοὶ ἐσκοτώναν εἰς τὴν ἀράδα χωρὶς διάκρισιν, δὲν ἐγνώριζαν τὴν ἰδιαιτέραν ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ καθενός. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως ἐδιάλεγαν μὲ ἐπιμέλειαν τὰ θύματά των νὰ εἶναι πρωτοπόροι ἐθνικισταὶ καὶ εὐρῆκαν καὶ αὐτοὺς τοὺς δύο.

Ὁ εὐελπις Δημ. Πανουτσόπουλος ἀπὸ τὸν Μωσιὰ ἐπῆγε εἰς τὸ Μάξι, ὅπου συνήντησε τὸν Νικόλαον Ἀρβανίτην καὶ τὸν Γεώργιον Γκιόκαν. Ἐν συνεχείᾳ ἐπῆγε εἰς ἄλλα χωριά περιοχῆς Φενεοῦ, Στυμφαλίας, Τρικάλων καὶ Εὐρωστύνης. Ἦτο ὁ καιρὸς τῶν ψυχικῶν ἐπαφῶν τῆς μυστικῆς ὀργανώσεως, τῆς προετοιμασίας μόνον. Κατὰ Μάϊον 1943 ἐπιστρέφει εἰς Ἀθήνας. Ἐπανερχεται εἰς τὸ ἴδιον χωριὸν τὸν Αὐγουστον τοῦ 1943, δίνει νέας ὁδηγίας ὑπομονῆς, θάρρους, ἀδελφωσύνης, ἀγάπης καὶ προετοιμασίας. Τὸν Σεπτέμβριον 1943 ἀναχωρεῖ δι' Ἀθήνας. Ἐκεῖ συνεργάζεται μὲ τὸν συνάδελφόν του Νικόλαον Παπαγεωργίου, ἐπισκέπτονται μαζὶ τὸν ἀρχηγὸν καὶ ὑπαρχηγὸν τῆς Ἐθνικῆς Ὄργανώσεως «Χ» ἀντισυν)ρχην Γ. Γρίβαν καὶ ταγ)ρχην Μπουμπουρέλην, καί, μετὰ, μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του Ἰωάν. Πανουτσόπουλον ἔφεδρον ἀνθ)γὸν συναντοῦν τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὀργανώσεως «Ἐθνικὴ Δρᾶσις» ἀντισυνταγματάρχην Μιχ. Ἀντωνόπουλον. Ἐπίσης συνήντησαν τὸν ἀντισυν)ρχην ἑ.ἀ. Κ. Γεωργίου ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΕΣ, ὅστις ὑπεσχέθη ἐνίσχυσιν. Εἶναι φανερόν ὅτι αἱ ἐπισκέψεις καὶ συναντήσεις αὐταὶ εἶχαν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχουν ἔνοπλον ἐνίσχυσιν εἰς Κορινθίαν προκειμένου νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐκεῖ ἀνταρτικῆς ὁμάδες. Καὶ ὁ Γρίβας καὶ ὁ Ἀντωνόπουλος ὑπεσχέθησαν κάθε δυνατὴν βοήθειαν, ἐρχόμενοι πρὸς τοῦτο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς.

Κατόπιν τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν ὁ εὐελπις Δημ. Πανουτσόπουλος συναντᾷ τὸν συνάδελφόν του Νικόλαον Καρδαράν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσε τὰ τῶν ὑποσχέσεων καὶ εἰς νέαν συνάντησίν των οἱ Ι. Πανουτσόπουλος ἔφ. ἀνθ)γὸς καὶ οἱ εὐέλπιδες Δημ. Πανουτσόπουλος καὶ Νικ. Καρδαράς ἀποφασίζουσιν τὰ βγοῦνε στὰ βουνὰ τῆς ὄρεινῆς Κορινθίας, νὰ ὀργανώσουν ἀνταρτικῆς ὁμάδες. Ὁ Δημ. Πανουτσόπουλος ἐβεβαίωσε ὅτι εἶχε προετοιμάσει τὸ ἔδαφος καὶ ὁ κόσμος τοὺς περιέμενε. Κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου 1943, ἀναχωροῦν καὶ οἱ τρεῖς διὰ ὄρεινὴν Κορινθίαν καὶ φθάνουσιν εἰς τὸ χωριὸν Κορφιώτισσα.

Ὁ Δημ. Πανουτσόπουλος εἰδοποίησεν τοὺς γνωστούς του ὅτι ἀρχίζει τὸ κίνημα. Ἀρχηγὸς ἀναλαμβάνει ὁ Ι. Πανουτσόπουλος μὲ τὸ ψευδὸνυμον «Ζήρειας», ὁ Δημ. Πανουτσόπουλος εἶχε ψευδὸνυμον «Δράκος» καὶ ὁ Νικ. Καρδαράς «Λυκαθηττός».

Τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ὁμάδος ἐγκαθίσταται εἰς περιοχὴν τοῦ χωρίου Μάτι εἰς τὸ ὄρος Σαῖτᾶ καὶ περιοχὴ δράσεως ἦτο ἡ περιοχὴ Φενεοῦ. Παντοῦ ἐνθουσιασμός. Τὸ ἔμφυχον ὑλικὸν ἦτο ἔτοιμον. Ὅλοι ζητοῦσαν ὄπλα. Οἱ

τρεις αξιωματικοί με αρχηγόν τόν Ι. Πανουτσόπουλον «Ζήρεια», αρχίζουν περιοδεία σέ όλα τὰ χωριά. Με οδηγόν τόν Νικ. Ἀρβανίτην ἀνεβαίνουν εἰς τὸ ὄρος Σαῖτᾶ, πρὸς ἀναγνώρισι νδιὰ ρίψεις ὄπλων, πού περίμεναν σύμφωνα με τὶς ὑποσχέσεις τῶν ὀργανώσεων Ἀθηνῶν, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀπριλίου 1943, ἀπέστειλαν εἰς Ταῦγετον τόν Γ. Λυμπερόπουλον νὰ ἀναφέρῃ σχετικῶς με τὴν ἄφιξιν ἐκεῖ τῆς ομάδος καὶ νὰ εἰδοποιηθῆ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ στείλῃ σύνδεσμον ἀξιωματικὸν καὶ ὄπλα. Ὁ Χαρίλαος Πανουτσόπουλος ἀναχωρεῖ δι' Ἀθήνας με ἀναφορὰν διὰ τὴν ἐκεῖ κατάστασιν καὶ παράκλησιν νὰ ἐπισπευθοῦν αἱ ρίψεις ὄπλων. Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἔφθασε ἡ ἀπάντησις:

«Πρῶτον 10ήμερον Ἀπριλίου θὰ δεχθῆτε ρίψεις συμπεφωνημένα οἱ μετὰ ὄρισμένον μέρος, σκαρίφημα, φωτιές».

Ἡ χαρὰ ὄλων ἦτο μεγάλη. Ὅπλα ἐχρειάζοντο διὰ νὰ γίνουν ἰσχυροί. Ψυχικὴ δύναμι μεγάλη εἶχαν, ὄπλα καὶ βόλια δὲν εἶχαν. Ἀπὸ Ταῦγετον οὐδεμία ἀπάντησις. Ὅπλα, ὅμως, δὲν ἤλθαν ἀπὸ πουθενά. Ἀποστέλλεται πάλιν ὁ σύνδεσμος Γ. Λυμπερόπουλος εἰς Ταῦγετον, κοπιᾷζει, ὑποφέρει τὰ πάνδεινα, κινδυνεύει, φθάνει εἰς Ταῦγετον καὶ ἐπιστρέφει πάλιν με ὑποσχέσεις, πάλιν ἀόριστες· Ὁ Γεωργίου ἀπὸ τὸν Ταῦγετον ὑπέσχετο ἀλλὰ δὲν ἦτο ἐκεῖ ἀρχηγός, διὰ νὰ ἤμπορῆ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Αἱ ὀργανώσεις Ἀθηνῶν ὑποσχέσεις ἀναμονῆς ἔστειλλον καὶ κάτου - κάπου λίγα ἑκατομμύρια πληθωρικῶν δραχμῶν... Οἱ τρεῖς ἀξιωματικοί εἶχαν κατορθώσει νὰ ἐξεύρουν μόνον 5—6 ἐπαναληπτικὰ ὄπλα, ἕνα αὐτόματο καὶ τὰ τρία πιστόλια των. Ἄλλα ὄπλα δὲν εἶχαν καὶ ὄπλισμὸν ζητοῦσε ὁ κόσμος. Ἀποστέλλεται σύνδεσμος εἰς Τρίπολιν καὶ συνεννοῦται με τοὺς ἀξιωματικὸς Τριπόλεως, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ζητοῦσαν ὄπλα. Ἀποφασίζεται νὰ ἀναχωρήσῃ δι' Ἀθήνας ὁ Νικόλαος Καρδαρᾶς καὶ ἀναφέρῃ τὴν κατάστασιν. Ἐπῆγε καὶ ἐπέστρεψε με νέαν ὑπόσχεσιν ρίψεων ὄπλων διὰ τὸ τρίτον δεκάημερον Μαΐου 1943 καὶ με μερικὰ ἄρβιλα. Ἡ ὑπόσχεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη πάλιν. Κατὰ τὴν 10ην Ἰουνίου ἀναχωρεῖ δι' Ἀθήνα ὁ εὐέλπις Δ. Πανουτσόπουλος διὰ νὰ συναντήσῃ προσωπικῶς τοὺς ἀρμοδίους τῆς ὀργανώσεως, πού εἶχαν ὑποσχεθῆ καὶ δὲν ἐτήρουν τὰς ὑποσχέσεις των. Ἐλαβε πάλιν τὶς ἴδιες ὑποσχέσεις. Ἐπέστρεψε εἰς τὰ βουνὰ τῆς Κορινθίας. Καμμία ὅμως πάλιν ὑπόσχεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ καμμία ἄλλη ἐνίσχυσις δὲν ἐχορηγήθη εἰς τὴν ομάδα ἀνταρτῶν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Ι. Πανουτσόπουλου «Ζήρεια», εἴτε ἀπὸ ὀργάνωσι Ἀθηνῶν, εἴτε ἀπὸ τὸ συγκρότημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ «Ε.Σ.» Ταῦγέτου. Πρὶν συνεχίσωμεν κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν προηγουμένως διὰ τοὺς ἀξιωματικὸς Ναυπλίου καὶ τὴν ἔξοδον εἰς τὰ βουνὰ τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου.

4.— ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΚΟΡΙΝΘΟΝ

“Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον οἱ κατακτηταὶ παρακολουθοῦσαν ἀγρόντως τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ποὺ τοὺς ἐνίκησε εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἠπείρου καὶ μία ὑποφώσκουσα ἐκδίκησίς των κατηύθυνε τὰς κινήσεις των. Ἐγνώριζαν ἄλλωστε ὅτι ἡ ἔνοπλος ἀντίστασις τοῦ ὑποδούλου λαοῦ ἐχρειάζετο ἀξιωματικούς. Καὶ εἰς τὴν Κόρινθον καὶ περιφέρειάν της παρακολουθοῦν τοὺς ἀξιωματικούς καὶ συλλαμβάνουν κατὰ τὸ τέλος 1942 τὸν ταγ)ρχὴν Γ. Ταρσοῦλῆν καὶ τὸν λοχαγὸν Χαρ. Παπαγεωργίου καὶ τοὺς ἀποστέλλουν ὁμήρους εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς τὴν Κόρινθον ὀργανώνονται μὲ πᾶσαν μυστικότητα καὶ προφύλαξιν καὶ ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ΕΔΕΣ διὰ τοῦ ἀπόστρατου συν)ρχου Γ. Ἀναγνωστοπούλου. Προπαρασκευάζουν καὶ ἐπιχειροῦν μίαν ἀποστολὴν ἀξιωματικῶν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἀλλὰ ἐπροδόθησαν καὶ οἱ Ἰταλοὶ συνέλαβον τὸν προμηθευτὴν τοῦ βενζινοπλοίου Ἀρχιμανδριτὴν τότε Μητροπόλεως Κορινθίας Γ. Χατζόπουλον καὶ μετέπειτα Μητροπολίτην Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας καὶ Δημητριάδος. Ἐπειδὴ ἠρνήθη νὰ καταδώσῃ τοὺς συντρόφους του, τὸν μετέφεραν ὡς ὄμηρον εἰς Ἰταλίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μετεφέρθη ὡς ὄμηρος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως εἰς Γερμανίαν ὅπου ὑπέφερε τὰ πάνδεινα.

Οἱ ἀξιωματικοὶ συγκεντρώνουν πλέον τὰς προσπαθείας των εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ὄπλων μὲ κάθε μέσον, εἴτε κρυμμένα ἦσαν, εἴτε μὲ ἀγορὰν ἀπὸ ὅπουδήποτε. Ὁ ὑπηρετῶν τότε εἰς Κόρινθον ὑπ)ρχος Π. Νιαρχάκος, ἐνθουσιώδης πατριώτης καὶ ἰδιολόγος Ἕλληνας, κατώρθωσε μὲ τὸν ὑπεν)ρχὴν Μουγάκον νὰ ἐξεύρη 12 τουφέκια καὶ λίγα φυσίγγια. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1943, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιο, ἔφθασεν εἰς τὴν Κόρινθον ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ ΕΔΕΣ Ἠπείρου καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ὁ ἔφ. ὑπ)γὸς Ἀλέξ. Χατζόλος καὶ συνήντησε τὸν συν)ρχὴν Γ. Ἀναγνωστόπουλον, εἰς τὸν ὅποιον ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν τοῦ Ζέρβα, ὅπου τοῦ ἐτόνιζε τὴν ἐθνικὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργηθοῦν καὶ εἰς τὰ βουνὰ τῆς Κορινθίας ἀνταρτικῆς ὁμάδες μὲ μονίμους ἀξιωματικούς, ὑποσχόμενος κάθε ἐνίσχυσιν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χατζόλου γίνεται νέα συγκέντρωσις ἀξιωματικῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συν)ρχου Γ. Ἀναγνωστοπούλου, ὅπου ἀνακοινώνονται τὰ τῆς ἀποφάσεως διὰ τὴν ταχεῖαν ἔξοδον τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πατρίδος πρὸς συγκρότησιν ἀνταρτικῶν ὁμάδων.

Εἰς τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ συν)ρχου Γ. Ἀναγνωστοπούλου ἦσαν περίπου 30 ἀξιωματικοὶ τῆς Κορινθοῦ ὁ ταγ)ρχης Ἐμμ. Βα-

ζαῖος, ὁ ἀνθ)γὸς Μιλτιάδης Στεργιόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Κων. Στεργιόπουλος, ἀπὸ τὸ Σοῦλι τῆς Κορινθίας, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Μαυρογάνης, ὁ ὑπ)ρχος Π. Νιαρχάκος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Δ. Μακρίδης κ.ἄ.

5.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ.

1. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ὁ ταγ)ρχης Γ. Παπακωνσταντίνου ἀπὸ ἀρχὰς τοῦ 1943, ἔχει φθάσει εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἰκορινθίαν καὶ ἔχει ἀναπτύξει ἀξιόλογον δρᾶσιν, ἐμψυχώνει ὄλους καὶ ἔχει ἔλθει εἰς ἐπαφὴν μὲ ὄλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς περιφερείας πρὸς ταχεῖαν προπαρασκευὴν διὰ τὴν συγκρότησιν ἀνταρτικῶν μάδων. Διὰ τοῦ Ι. Χώρα, δικηγόρου, ἦλθε εἰς ἐπαφὴν καὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Μιλτιάδην Στεργιόπουλον καὶ Κων. Στεργιόπουλον ἀπὸ τὸ Σοῦλι τῆς Κορινθίας. Μετὰ τὴν γενομένην ὡς ἄνω σύσκεψιν τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Κόρινθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συν)ρχου Γ. Ἀναγνωστοπούλου, οἱ ἀξιωματικοὶ ἀδελφοὶ Στεργιόπουλοι, ἀπὸ τὸ Σοῦλι, ἀποφασίζουσι νὰ βγοῦνε πρῶτοι στὰ βουνὰ καὶ νὰ συγκροτήσουσι ἀνταρτικὴν ὀμάδα. Εἶχαν, ἤδη, προετοιμάσει τὴν ἀτμόσφαιραν, τὴν ἐπαφὴν τῶν μὲ τὸν κόσμον, εἶχαν τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἔτοιμους.

Οἱ Ἰταλοὶ εἶχαν πληροφορηθῆ φαίνεται σχετικῶς μὲ τὴν κίνησιν τῶν καὶ μετὰ τὴν γενομένην ὡς ἄνω συγκέντρωσιν, ἀπεφάσισαν νὰ προβοῦν εἰς τὴν σύλληψιν τῶν. Αὐτὸ τὸ ἔμαθαν οἱ συνάδελφοὶ τῶν εἰς Κόρινθον καὶ τοὺς εἰδοποίησαν ἀμέσως.

2. Ἦτο πλέον καιρὸς νὰ συνεχισθῆ καὶ ἐκεῖ ἐνόπλιος ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν πὸ εἶχε ἀρχίσει τὸ 1940—41. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀδελφοὶ Στεργιόπουλοι πέρνουσι ὡς πρῶτους ἀντάρτες τοὺς ἄλλους δύο ἀδελφούς τῶν, τὸν εὐελπιν Ἀλέξ. Στεργιόπουλον καὶ τὸν Νικ. Στεργιόπουλον. Ἀπὸ τὸ Σοῦλι ἀνέβηκαν εἰς Καλλιάνους ὅπου συνήνησαν τὸν Ι. Χώραν. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ σύνδεσμον ἔφθασαν εἰς περιοχὴν Φενεοῦ καὶ συνήνησαν τὴν ὀμάδα Ι. Πανουτσοπούλου. Οὕτω πλέον, κατὰ τὴν 16ην Ἰουνίου 1943, ἀπετελέσθη μία νέα ὀμάς ἀνταρτῶν εἰς τὴν περιοχὴν Φενεοῦ καὶ τὸ ὄρος Σαῖτᾶ, πὸ τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ: 1) ὀπλαρχηγὸς Μιλτιάδης Στεργιόπουλος μὲ ψευδώνυμον «Μαυρίορος», 2) ὀπλαρχηγὸς Ι. Πανουτσόπουλος «Ζήρεια» ἔφ. ἀνθ)γὸς, 3) ἀνθ)γὸς Πυρ. Κων. Στεργιόπουλος μὲ ψευδώνυμον «Ἀγαμέμνων», 4) εὐελπις Δημ. Πανουτσόπουλος μὲ ψευδώνυμον «Δράκος», 5) εὐελπις Νικόλαος Καρδαρᾶς μὲ ψευδώνυμον «Λυκαθηττός», 6) Ν. Στεργιόπουλος, 7) Σοφοκλῆς Στεργιόπουλος, 8) Γεώργιος Λυμπερόπουλος, 9) Τάκης Καράμπελλας καὶ ἄλλοι τρεῖς ἀπὸ Φενεόν. Αὐτοὶ ἦσαν ἔνοπλοι,

ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀόπλων ἀνταρτῶν ποῦ ἦσαν μέλη εἰς τὴν ομάδα, χωρὶς ὄπλα, ἀναμένοντες ὄπλα ἀπὸ ἡμέραν σὲ ἡμέραν. Οἱ ἀδελφοὶ Στεργιόπουλοι ἦσαν γνωστοὶ ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὴν περιφέρειαν ἐκείνην καὶ ἡ ἔξοδός των εἰς τὰ βουνὰ ἐγέμισε τὸν κόσμον νέον ἐνθουσιασμόν. Κατὰ τὴν 15ην Ἰουλίου ἐφθασεν εἰς περιφέρειαν Φενουῦ καὶ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ομάδα Σαϊτᾶ ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Θεμιστοκλῆς Κυριακόπουλος. Διὰ τὴν δρασὶν τοῦ ἐν λόγῳ ἀξιωματικοῦ ἀναφέρομεν κατωτέρω.

Κατὰ τὴν 21 Ἰουλίου εἰς τὴν ομάδα ἐνετάχθη καὶ ὁ λοχαγὸς Πεζ. Χρ. Μαρκόπουλος. Ὅλοι προσπαθοῦν πλέον νὰ ἐξεύρουν ὄπλισμόν ἀπὸ κρυμμένα ὄπλα καὶ κατὰ τὸ τέλος Ἰουλίου ἡ ὁμάς εἶχε 40 περίπου ἀντάρτες, ἐκ τῶν ὁποίων 15 ἦσαν ἔνοπλοι. Καθημερινή των ἀσχολία ἦτο ἡ ἀναμονὴ ρίψεων ὄπλων καὶ ἡ προετοιμασία διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ρίψεων. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ τῶν γύρω χωριῶν μὲ πίστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐνθουσιασμόν καὶ ἀνυπομονησίαν ζητοῦν ὄπλα. Ὅπλα καὶ σφαῖρες, τίποτε ἄλλο δὲν ζητοῦν.

3. Τὴν 18ην Ἰουλίου 1943, ὁ ὄπλαρχηγὸς Κουβελάκης μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Μαυραγάνην μετέβησαν εἰς Καλλινάνους καὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Ι. Χώραν, δικηγόρον, νὰ τοὺς συνδέσῃ μὲ τὴν ομάδα τοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου. Ὁ Ι. Χώρας ἐξαπέστειλε τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Σπυρίδωνα Νάκον, ἵνα συναντήσῃ τὸν ὄπλαρχηγὸν Μ. Στεργιόπουλον καὶ τοῦ ἀνακοινώσῃ διὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ταγ)ρχου Βαζαίου ἀνθ)γοῦ Μαυρογάνη κ.ἄ. Ὁ Νάκος ἐπέστρεψεν καὶ ἔδωκεν τὶς σχετικὰς πληροφορίες ποῦ ἐζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Στεργιόπουλον καὶ ὁ Κουβελάκης μὲ τὸν Μαυραγάνην ἐπέστρεψαν εἰς Φαρμακᾶ.

Τὴν 20 Ἰουλίου 1943, οἱ ἀντάρτες Φαρμακᾶ ἀπέστειλαν εἰς Μωσιά, τὸν ἐκ Σκοτεινῆς Θάνον Πετρόπουλον, ἵνα συνδεθῇ μὲ τὴν ομάδα Σαϊτᾶ μὲ πρόσωπα τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ὑπεδείκνυε ὁ Ι. Χώρας. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γ. Λυμπερόπουλου προσῆλθεν ὁ Μιλτιάδης Στεργιόπουλος, εἰς τοὺς ὁποίους μετέφερον τὰς ἀπόψεις τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ διὰ νὰ ἐπιτύχουν σύνδεσιν καὶ ἐνοποιήσιν των Ὀλίγον ἀργότερον, τὸν Αὐγουστον ἔγινε αὐτὴ ἡ ἐνοποίησις καὶ ἡ ὁμάς τοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου ἐπῆγεν εἰς Φαρμακᾶ καὶ ἐνώθη μὲ τὶς ἄλλες ἐκεῖ ὁμάδες. Ἄς σημειωθῇ, ὅμως, καὶ ἔδῳ ὅτι ὁ σύνδεσμος Θάνος Πετρόπουλος ποῦ τότε ἐκινδύνευσε καὶ ὑπῆρέτησε τὸν ἀγῶνα ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπληροφορήθησαν ὅτι εἶχε ἐξέλθει ὁ Βαζαῖος καὶ μάλιστα εἶχεν ἐπιτύχει ἐπαφὴν μὲ τὸν Μ. Στεργιόπουλον, συλλαμβάνουν τὸν Ι. Χώραν δικηγόρον τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸ κρυφύγειτόν των μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι συνέδεσε τὴν ομάδα Βαζαίου μὲ τὴν ομάδα Στεργιοπούλου καὶ ἐζητοῦσαν νὰ τοὺς ἀνακοινώσῃ τὴν θέσιν τοῦ Βαζαίου. Ὁ Χώρας ἰσχυρίσθη ὅτι δὲν ξέρει τίποτε εἰ μὴ, ὅτι εἶχε πληροφορίες πὼς ἀνεχώρησε διὰ Ταύγεον. Εὐτυχῶς ἐσώθη διότι τότε συνέπεσε νὰ κάνουν ἐπιδρομὴν οἱ Γερ-

μανοὶ εἰς τὴν περιφέρειαν ἔφυγαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἄφησαν ἐλεύθερον τὸν Ι. Χώραν.

4. Οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ὁμάδων Φαρμακᾶ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ὁμάδος Στεργιοπούλου συντήθησαν εἰς Ἄγιον Νικόλαον Ἀλέας καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Κ. Ζάχου. Ἐκεῖ παρευρέθη καὶ ὁ ταγ)ρχης Γ. Παπακωνσταντίνου, ὅστις ὡς ἀρχαιότερος καὶ πεπειραμένος ἀξιωματικὸς ἀπελάμβανε γενικοῦ σεβασμοῦ. Ἀποφασίζεται τότε νὰ σταλῇ ὁ Γ. Λυμπερόπουλος ἐκ Μωσιά εἰς Ταῦγέτον μὲ ἀναφορὰν τοῦ ταγ)ρχου Βαζαίου πρὸς ἀντισυν)ρχὴν Γεωργίου, ἵνα σταλῇ τὸ ταχύτερον ἐνίσχυσις μὲ ὑποσχέσεις αἵτινες οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθησαν. Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν σύνδεσμον Γ. Λυμπερόπουλον καὶ τὸν ἐβασάνισαν ἀγρώως. Ἄς σημειωθῇ ἐπίσης καὶ ἐδῶ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν ἱερέα Κ. Ζάχον καὶ τὰ δύο παιδιά του Ἀλέξανδρον Ζάχον καὶ Γ. Ζάχον, διότι ἀκριβῶς ἔδωσαν τὸ σπίτι τους εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀξιωματικῶν ἀνταρτῶν νὰ κάνουν σύσκεψιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος! Χρειαζέται ἄλλη ἀπόδειξις ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν οἱ χειρότεροι κατακτηταὶ τῆς Ἑλλάδος. Τότε καὶ πρᾶκτορες τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος; Καὶ ἂν χρειάζεται διὰ τοὺς ἀφελεῖς, τοὺς ἡμιμαθεῖς καὶ τοὺς πλανεμένους εἶναι τόσες ἄλλες χιλιάδες περιπτώσεις καὶ εἰς τὸ βιβλίον αὐτό, ὥστε ἂν οἱ ἀμφιβάλλοντες εἶναι Ἕλληνες μποροῦν νὰ εὔρουν τὴν ἀλήθειαν.

5. Ὁ ἐπανελθὼν ἐκ Ταῦγέτου σύνδεσμος Γ. Λυμπερόπουλος ἔφερε μαζί μὲ ὑποσχέσεις περὶ ταχείας ἐνισχύσεως εἰς ὅπλα καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς λίμνης Στυμφαλίας ἔπεσε Ἄγγλος ἀλεξιπτωτιστής, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀνεύρουν διὰ νὰ καταστῇ ὁ σύνδεσμος τῶν ὁμάδων μὲ Σ.Μ.Α. καὶ ἐπιτευχοῦν αἱ ἀναμενόμεναι ρίψεις. Ἡ πληροφορία ἦτο ἄκρως ἐνδιαφέρουσα. Ἡ ὁμάς τοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου, ὁ ταγματάρχης Γ. Παπακωνσταντίνου, ὁ Ι. Χώρας, δικηγόρος, ὁ Ἡρ. Μανιάτης, διδάσκαλος, ἐκινήθησαν μὲ τίς ὁργανώσεις εἰς ὅλα τὰ χωριά Ἀλέας, Στυμφαλίας καὶ Νεμέας πρὸς ἀναζήτησιν ἀλεξιπτωτιστοῦ. Ὁ ταγ)ρχης Γ. Παπακωνσταντίνου πρὸς τοῦτο μετέβη εἰς Ἄργος, Ναύπλιον, καὶ ἐνημέρωσε τοὺς ἀξιωματικὸς τῶν πόλεων αὐτῶν διὰ τῶν ταγ)ρχῶν Προκοπίου καὶ Καμπίτη. Ἄκαρποι, ὅμως, ὄλαι αἱ προσπάθειαι. Εἶχε ριφθῇ ὁ σύνδεσμος (ὑπ)γός Ἐμμ. Καμπάνης ἐκ Κορίνθου, ὅχι ὅμως εἰς τὴν θέσιν καὶ τίς νύκτες πού ἐφύλασσαν ὁ Στεργιοπούλος, ὁ Χώρας καὶ οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ἄλλην νύκτα, εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς Λίμνης Στυμφαλίας πού ἐγνώριζαν μόνον οἱ κομμουνισταὶ, οἵτινες καὶ παρέλαβον τὸν (ὑπ)γόν Καμπάνην. Ὁ Καμπάνης ἀντελήφθη ποιοὶ ἦσαν καὶ δὲν τοὺς ἔκανε ρίψεις, κατόρθωσε, δέ, νὰ φθάσῃ καὶ εἰς Φαρμακᾶ μὲ τὸν ταγ)ρχὴ Τζαίμης ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀλλὰ ἐχάθη ἀρκετὸς χρόνος καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐν τῇ μεταξὺ ὁργανώνουν ἡσύχως τὸ δολοφονικὸν σχέδιόν των ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ καὶ Κρούας Βρύσης, ὅπως ἀναφέρομεν κατωτέρω. Ὁ (ὑπ)γός σύνδεσμος τοῦ Σ.Μ.Α. ἐπληροφόρησε τὴν ὁμάδα

Στεργιοπούλου ότι κατά τὰς ὁδηγίας τοῦ Σ. Μ. Α. θὰ διαμοιρασθοῦν αἱ ἀναμενόμεναι ρίψεις ἐξ ἴσου εἰς ομάδας τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ ΕΛΑΣ τῶν κομμουνιστῶν, ἀρκεῖ νὰ διοικοῦνται αἱ ἐκατέρωθεν ομάδες ὑπὸ ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ ἢ λοχαγοῦ. Τότε ἀπεφασίσθη ὅπως ὁ ἄρχος Ἡλίουπουλος παρουσιάσθῃ ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐθνικῶν ομάδων μὲ ἀριθμὸν ἀόπλων. Ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Στεργιόπουλος μετέβη εἰς Σιβίστραν καὶ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ὑπ)γὸν Ἐμμ. Καμπάνην καὶ συνεζήτησαν τὰ τῆς διαδικασίας διανομῆς τῶν ἀναμενομένων ὄπλων. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἐκεῖ ἐφάνησαν συμφωνοῦντες εἰς τὴν ἴσην διανομὴν, συνέλαβον ὅμως εἰς ἐνέδραν τὸν Κ. Στεργιόπουλον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του. Ἐπίσης συνέλαβον τὸν Ἀντώνιον Χαράλαφτην, δικηγόρον μὲ τὴν κατηγορίαν «ὅτι συνεργάζετο» μὲ τοὺς Ἴταλους. Οἱ προδότες καὶ οἱ ἔνοχοι κατηγοροῦσαν. Ἀφοῦ τοὺς ἐκακοποίησαν, τοὺς ἀπέλυσαν, ὑπὸ τὸν θρονόν ὅτι θὰ εἰργάζοντο διὰ τὸν ΕΛΑΣ... Λίγο ἀργότερα δολοφονοῦν τὸν πατέρα τοῦ Ἀντωνίου Χαράλαφτη, ἱερέα, καὶ τοὺς ἀδελφούς του, ὅπως ἀναφέρομεν ἄλλοῦ.

Ὁ Ι. Χώρας κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ διὰ Μέσην Ἀνατολήν.

Μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ι. Πανουτσοπούλου ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὴν ἡγεσίαν τῆς ομάδος, ὅπως ἀναφέραμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀνέλαβεν ὁ ἀνθ)γὸς Μιλτιάδης Στεργιόπουλος. Ὁ Στεργιόπουλος συνεννοεῖται μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὸν ταγ)ρχον Γ. Παπακωνσταντίνου καὶ ἀποφασίζεται ἡ αὐτοτελὴς ἐθνικὴ δρᾶσις τῆς ομάδος, μακρὰν τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπου ἔμενον ὑποχρεωτικῶς καὶ δέσμιος πλέον ὁ Ι. Πανουτσοπούλος.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Μ. Στεργιόπουλος ἀναπτύσσει πρωτοβουλίαν καὶ ἐπιτυγχάνει ἐπαφὴν μὲ τὴν ομάδα Φαρμακᾶ διὰ τοῦ ἀνθ)γοῦ Γ. Μαυραγάνη. Ἐκεῖ λαμβάνει μέρος εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ ἀκολούθησε τὴν τύχην τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ ταγ)ρχου Βαζαίου καὶ παρέμεινεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀσφαλῶς παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του. Ἦτο τότε περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου 1943. Ἡ διαφυγὴ ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν πρὸς τὴν Μέσην Ἀνατολήν δὲν ἦτο δυνατὴ. Ἐκεῖ, ὅμως, εἰς τὸν ΕΛΑΣ ὁ ὄπλαρχηγὸς Μ. Στεργιόπουλος ἔδρασεν ἐθνικῶς καὶ ἔσωσε πολλοὺς καὶ ἀπὸ τὴν δολοφονίαν τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν λαϊκὴν προπαγάνδαν των. Δηλ. ἔσωσε ὅσους ἠμπόρεσε, διότι ἄλλοι εἶχαν τὴν πρωτοβουλίαν, οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ καθοδηγηταὶ τοῦ ΚΚΕ.

6.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΕΜΜ. ΒΑΖΑΙΟΣ.

Ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὅτι εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Κόρινθον, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συν)ρχου Γ. Ἀναγνωστοπούλου, μεταξὺ ἄλλων ἦσαν καὶ ὁ ταγ)ρχης Ἐμμ. Βαζαῖος, ὁ ἀνθ)γός Γ. Μαυραγάνης καὶ ὁ ἔφ. ἀνθ)γός Δ. Μαυρίδης.

Μετὰ τὴν διαφυγὴν τῶν ἀξιωματικῶν Στεργιοπουλαίων, τὴν μὴ σύλληψιν των ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ τὴν ἔξοδόν των εἰς τὰ βουνά εἰς τὴν Κόρινθον καὶ εἰς ὄλην τὴν περιφέρειαν, οἱ μὲν Ἕλληνες εἶχαν ἐνθουσιασμόν οἱ δὲ Ἴταλοὶ ἀνησυχίαν. Ἀποφασίζουσι, λοιπόν, νὰ προσοῦν εἰς νέας συλλήψεις ἀξιωματικῶν διὰ νὰ τρομοκρατήσουσι τὸν πληθυσμόν. Ἡ εἶδησις ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄλλοι κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν, ἄλλοι συνελλήφθησαν. Ὁ ταγ)ρχης Ἐμμ. Βαζαῖος μὲ τοὺς ἀν)γούς Γ. Μαυραγάνην καὶ ἀνθ)γόν Δ. Μαυρίδην ἀποφασίζουσι νὰ βγοῦνε εἰς τὰ βουνά. Εἶχαν ἤδη προηγηθῆ οἱ συνάδελφοὶ των Στεργιόπουλοι καὶ ὁ καιρὸς πλέον εἶχε ὠριμάσει.

Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ζέρβα, Χατζόλος εἶχε φέρει τὴν εἶδησιν, ὅτι εἰς τὸν Ταῦγετον ἦσαν ἀξιωματικοὶ πολλοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος, ὁ ἀντισυν)ρχης Γεωργίου κ.ἄ. καὶ εἶχε μεταφέρει τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα διὰ πᾶσαν ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ εἰς τὰ βουνά τῆς Κορινθίας ἀνταρτικῶν ὀμάδων. Πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀπὸ Κόρινθον ὁ Βαζαῖος μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, ὁ ὑπ)ρχος Π. Νιαρχάκος ἐγκαταλείπει τὴν ὑπηρεσίαν του καὶ ἀναχωρεῖ διὰ Ταῦγετον νὰ συναντήσῃ ἐκεῖ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ΕΛΕΣ ἀντισυν)ρχην Γεωργίου κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ Χατζόλου, διὰ νὰ τοῦ ἀναφέρῃ σχετικῶς μὲ τὴν ἔξοδον εἰς τὰ βουνά τῶν ἀξιωματικῶν Κορίνθου καὶ νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ταχεῖαν ἀποστολὴν ὄπλων καὶ συνδέσμου ἀξιωματικοῦ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Τὴν νύκτα τῆς 22 Ἰουνίου 1943 ὁ ταγ)ρχης Βαζαῖος ὁ ἀνθ)γός Μαυραγάνης καὶ ὁ ἀνθ)γός Μαυρίδης μετημφισμένοι εἰς χωρικοὺς μὲ δύο πιστόλια, μίαν πυξίδα καὶ ἕναν χάρτη τῆς περιοχῆς, κατορθώνουν ἐν μέσῳ πολλῶν κινδύνων νὰ περάσουν τὰ Ἴταλικά φυλάκια τῆς Κορίνθου καὶ νὰ φθάσουν μετὰ πορείαν πέντε ἡμερῶν ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον Λαῦκα Στυμφαλίας, ἀπὸ ὅπου προσπαθοῦν μὲ σύνδεσμον νὰ φθάσουν εἰς τὸ κρυσφύγετον ἀδελφῶν Στεργιοπουλαίων. Ὡς σύνδεσμος ἐστάλη εἰς Λευκᾶ καὶ ὁ ἀνθ)γός Δ. Μακρίδης, ἀλλὰ ἐπληροφρήθη ὅτι τὴν προηγουμένην ἡμέραν Ἴταλικὸν ἀπόσπασμα ἔκανε ἔρευνα δι' ὄπλα εἰς Λεῦκα, ἀνεῦρε μερικά ὄπλα

καὶ συνέλλαβε πολλοὺς χωρικοὺς. Κατόπιν τούτου ὁ κόσμος ἔφυγε εἰς τὰ γύρω βουνὰ καὶ δὲν γνωρίζει κανεὶς ποῦ ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Στεργιόπουλοι. Ἐπὶ δύο ἡμέρας οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ Βαζαῖος, Μαυραγάνης καὶ Μακρίδης κρύβονται εἰς τὸ δάσος νησιτικοί. Τὴν νύκτα τῆς 28ης Ἰουνίου 1943, ἔφθασαν εἰς χωρίον Γαλατᾶ Νεμέας, ὅπου ὁ διδάσκαλος Ἡρακλῆς Μανιάτης τοὺς ἐτροφοδότησε καὶ ἐνίσχυσε γενικῶς πᾶσαν ἐθνικὴν κίνησιν. Ἄς σημειωθῆ ἔδῳ ὅτι διὰ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν, ὀλίγον ἀργότερον τὸν διδάσκαλον Μανιάτην τὸν ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταί. Ἐμειναν ἐκεῖ 13 ἡμέρες κρυμμένοι εἰς τὸ δάσος. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀγροφύλακος τοῦ Γαλατᾶ καὶ ἰδίως τοῦ Μανιάτη, ἦλθαν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἰατρὸν Π. Παπαδριανὸν ἀπὸ τὸ χωρίον Πετρὶ τῆς Νεμέας, ὁ ὁποῖος τοὺς συνέδεσε μὲ τὸν ὄπλαρχηγὸν Ἀπόστολον Κουβελάκη, ὅστις ἦτο εἰς τὰ γύρω βουνὰ τοῦ Φαρμακᾶ. Οἱ ἀντάρτες πλέον τοῦ Κουβελάκη μαζί μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς Βαζαῖον, Μαυραγάνην καὶ Μακρίδην ἐγκαθίστανται εἰς τὸν Φαρμακᾶ, ἀναλαμβάνει, δέ, ἀρχηγὸς ὁ ταγ)ρχης Ἐμμ. Βαζαῖος, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Εἰς Φαρμακᾶ ἔφθασαν ἐπίσης καὶ ἠνώθησαν μὲ τοὺς ἀντάρτες Βαζαίου καὶ οἱ ἀντάρτες τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, ἀντάρτες τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Κων. Σπυροπούλου, οἱ ἀντάρτες τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου, οἱ διασωθέντες ἀντάρτες τῆς ὀμάδος τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Ι. Πανουσοπούλου πλὴν τοῦ ἰδίου συλληφθέντος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἀξιωματικοὶ τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Πλάτωνα Προκοπίου, λοχαγὸν Τάκην Τζεβελέκον κ.ἄ. Ἐπίσης εἰς Φαρμακᾶ ἦλθεν καὶ ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχης Τζαίμης, ὁ ὑπολ)γὸς Ἐμμ. Καμπάνης δώσαντες ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ γίνουσι ῥίψεις ὄπλων.

Διὰ τὴν ὅλην κίνησιν καὶ δρᾶσιν τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ ἀσχολούμεθα κατωτέρω.

7. — ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΤΡΥΦΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Τρύφων Ἀποστολόπουλος ἀπὸ τὸ Λεβείδιον Ἀρκαδίας ἦτο τὸ 1941 ἀνθ)γός. Μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Πατρίδος ἐθεώρησε καθήκον του νὰ προετοιμασθῆ διὰ ἀντίστασιν κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἡ διαταγὴ τῶν Ἰταλῶν νὰ μὴν ἀπομακρύνωνται οἱ ἀξιωματικοὶ ἄνευ ἀδείας, τὰ δεινὰ τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ βία τῶν κατακτητῶν, ἡ ὑποδούλωσις τῶν πάντων δημιουργοῦν καὶ εἰς τὸν νεαρὸν τότε ἀξιωματικὸν ἀνυπόφορον ἀτμόσφαιραν. Συνεννοεῖται μὲ τοὺς συναδέλφους του τῆς περιφερείας του καὶ τοὺς εὐρισκομένους εἰς Τρίπολιν λοχαγὸν Π. Χριστόπουλον, ἀνθ)γὸν Θεόδ. Κουτσογέρα, Πετρόπουλον, Δημ. Ἀστέρον, Θεοδοσίον Νικήταν κ.ἄ. καὶ ἀρχίζουσι μίαν ἐπαφὴν μεταξὺ των. Ἡ διατήρησις ἀκμαίου τοῦ φρονήματος τοῦ Λαοῦ, ἡ ἐθνικὴ

διαφώτισις, ἡ παρακολούθησις τοῦ ἐχθροῦ, ἡ ἐχεμύθεια καὶ ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ἦσαν οἱ πρῶτοι σκοποὶ πάσης κινήσεως. Ἐπισκέπτεται τὰ γύρω χωριὰ τοῦ Λεβειδίου, βορείου Μαντινείας καὶ Γορτυνίας καὶ κυκλοφορεῖ δελτία τῶν συμμαχικῶν ραδιοσταθμῶν διὰ τὴν πορείαν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ κόσμος πιστεύει εἰς τὴν Νίκην καὶ ζητεῖ νέα κάθε ἡμέρα. Ἀναμένει νὰ ἐπακολουθήσουν καὶ εὐχάριστα νέα, ἔπειτα ἀπὸ τὰ δυσάρεστα τοῦ 1941—42. Ὁ Ἀποστολόπουλος προσπαθεῖ νὰ ἐξεύρη λίγα ὄπλα ἀπὸ κρυμμένα, πὺν ἔχουν πάντοτε οἱ Ἕλληνες. Προετοιμάζεται διὰ μελλοντικὴν δρᾶσιν, διότι πιστεύει ὅτι ἐγγίζει ἡ ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἔχει πλέον κατὰ τὰς ἀρχὰς 1943 καὶ ὄπλα ἐξεύρει καὶ ἔχει ἔτοιμη μίαν ὀμάδα ἀνταρτῶν. Περιμένει τὴν κατάλληλην ὥρα νὰ βγῆ στὰ βουνά.

Ἦδη εἰς τὰ βουνὰ Ἀργολιδοκορινθίας ἦσαν οἱ ὀμάδες Κουβελάκη, ἀδελφῶν Στεργιοπούλου, ἀδελφῶν Πανουτσοπούλου, ὁ ταγ)ρχης Βαζαῖος εἶχε φθάσει εἰς τὸν Φαρμακᾶ. Εἰς Γορτυνίαν ἦσαν οἱ ὀμάδες Κοσσιώρη καὶ Μουντζούρη, εἰς Πάρωνα ἦσαν οἱ ὀμάδες Γρ. Μαντζουράνη καὶ Παπαδοπούλου, εἰς Ταῦγετον οἱ ὀμάδες συντ)ρχου Γιαννακοπούλου κ.ἄ. Ἀποφασίζει, πλέον, νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὰ βουνά. Μεταβαίνει εἰς Τρίπολιν, ἀνακοινώνει τὴν ἀπόφασιν εἰς τοὺς ἐκεῖ ἀξ)κοὺς Χριστόπουλον, Κουτσογέραν, Πετρόπουλον, Ἀστέριην, Νικήταν κλπ. καὶ ἔλαβεν ὑπόσχεσιν διὰ πᾶσαν δινατὴν ἐνίσχυσιν. Ἐπιστρέφει εἰς Λεβειδίον, ὅπου τὸν ἐπισκέπτεται ὁ συντ)ρχης Γ. Παρασκευόπουλος, ὅστις τοῦ ἔδωκε 300.000 δρχ. (τῆς ἐποχῆς ἐκείνης) ποσὸν τὸ ὁποῖον τοῦ ἔστειλαν οἱ ἀξ)κοὶ Τριπόλεως.

Κατὰ τὸ τέλος 1943 ἡ ὀμάς τοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου εἶναι εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀργολιδοκορινθίας. Ὁλος ὁ πληθυσμὸς μὲ ἐνθουσιασμὸν ἐνίσχυει τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ἀποστολοπούλου. Οἱ κάτοικοι περιοχῆς Ἀλέας εἶχαν ἀναλάβει ἀποκλειστικῶς τὴν τροφοδοσίαν τῆς ὀμάδος του. Παντοῦ συγκεντρῶσεις, λόγια πατριωτικά, πίστις εἰς τὸν ἀγῶνα, πεποίθησις εἰς τὴν νίκην. Δὲν ὑπῆρχεν ἐξαιρέσεις, δὲν ὑπῆρχε λιποψυχία καὶ ἐπιφύλαξις.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸν Φαρμακᾶ ἔχει φθάσει ὁ ταγ)ρχης Βαζαῖος καὶ ἐκεῖ προσέρχεται καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀποστολόπουλος μὲ τὸ τμήμα του καὶ ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὸς ἀρχηγὸν ὄλων τῶν ὀμάδων τοῦ Φαρμακᾶ τὸν Βαζαῖον. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν τὰ τῆς δρᾶσεως τῆς ὀμάδος Ἀποστολοπούλου ὀρμωμένης ἐκ Φαρμακᾶ. Ἐπίσης ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον διὰ τὴν συμμετοχὴν ἀνταρτῶν τῆς ὀμάδος Ἀποστολοπούλου εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Κοῦας Βούσης.

Ἦδη θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς ἐνθέρμους καὶ πρωτοπόρους Ἕλληνες πατριῶτες ἀπὸ περιοχὴν Κορινθίας καὶ Ἀργολίδος, πὺν ἐνίσχυσαν ἰδιαιτέρως καὶ τὴν ὀμάδα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἀποστολοπούλου:

- 1) Χαράλαμπος Πετρόπουλος, ἱατρός, ἀπὸ Φρουσιάννα.
- 2) Παπαδημητρίου, φοιτητῆς, ἀπὸ Σκοτεινὴν.
- 3) Ἀθανάσιος Πετρόπουλος, ἀπὸ Σκοτεινὴν.

- 4) Ἱερεὺς Κ. Ζάχος, ἀπὸ Ἁγίου Νικόλαου.
- 5) Γεωργία θυγάτηρ ἱερέως Κ. Ζάχου.
- 6) Ἀλίκη θυγάτηρ ἱερέως Κ. Ζάχου.
- 7) Ἀγγελόπουλος, μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τῆς θυγατρὸς του.
- 8) Τάκης Δαρδάνης, φοιτητῆς, ἀπὸ Ἀλέα.
- 9) Ἀριστείδης Πέτρου, ἀπὸ Ἀλέα.
- 10) Ἰωάννης Μπόνης, ἀπὸ Ἀλέα.
- 11) Γεώργιος Τζορβᾶς, ἀπὸ Φρουσιάνα.
- 12) Παναγιώτης Ραχανιώτης, ἀπὸ Φρουσιάνα.
- 13) Ἑρακλῆς Μανιάτης, διδάσκαλος, ἀπὸ Γαλατᾶ Νεμέας.
- 14) Γ. Πανούσης, ἀπὸ Βασιλικὸν Νεμέας.
- 15) Δημήτριος Μπικιάρης, ἀπὸ Νεμέαν.
- 16) Ἰωάννης Τομαρᾶς, ἰατρός, ἀπὸ Νεμέαν.
- 17) Ἰωάννης Τριανταφύλλου, ἐνωμ)ρχης, ἀπὸ Νεμέαν.
- 18) Ἀρχιμανδρίτης Χριστόφορος Παπακοκκίνης.
- 19) Δημήτριος Μελῆς, ἀγρότης, ἀπὸ Λειβάδι.
- 20) Γ. Πεπόνης, ἀπὸ Λειβάδι.
- 21) Μιχαὴλ Οἰκονομόπουλος, ἀπὸ Λειβάδι.
- 22) Ι. Κάσος, ἀπὸ Λειβάδι.
- 23) Κων. Μπακόλας, χωροφύλαξ.
- 24) Παν. Καράμπελας, ἀγρότης, ἐκ Μωσιᾶς.
- 25) Γ. Βλάχος, ἀγρότης, ἀπὸ Ψάρι - Κορινθίας.
- 26) Νικήτας Δημητράκης, ἀγρότης, ἀπὸ Ψάρι - Κορινθίας.
- 27) Γ. Μπενέκος, Γραμματεὺς Πρωτοδικείου, ἀπὸ Νεμέαν.
- 28) Παν. Ζαφειρόπουλος, ἀγρότης, ἀπὸ Ἀσπρόκαμπον Κορινθίας.
- 29) Ἰ. Μπάγιας, ἀγρότης, ἀπὸ Μικρόβαλτον.
- 30) Γ. Γεωργίου, ἔμπορος, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 31) Κων. Δάρης, ἔμπορος, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 32) Παν. Δάρης, φοιτητῆς, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 33) Νικόλαος Λαδᾶς, φαρμακοποιός, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 34) Νικ. Μητρόπουλος, ἔμπορος, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 35) Βλάσιος Ρομπόκος, ἰατρός, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 36) Ἀργύριος Χαρλαύτης, κτηματίας, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 37) Ἀλέξανδρος Χαρλαύτης, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 38) Ἰ. Χαρλαύτης, ἀπὸ Γκούρα Κορινθίας.
- 39) Βλάσιος Κακαβᾶς, ἀπὸ Φενεὸν Κορινθίας.
- 40) Χαράλαμπος Κολοβός, ἀπὸ Καλύβια Κορινθίας.
- 41) Ἀλέξανδρος Σουρέλης, εἰσπράκτωρ, Βαρβάρα - Καλαβρύτων.
- 42) Γ. Μπολιάρης, ἀγρότης, ἀπὸ Ζευγολατιὸν Κορινθίας.
- 43) Βλάσιος Ἀντωνόπουλος, ἀπὸ Μωσιᾶ Κορινθίας.
- 44) Γ. Ἀντωνόπουλος, ἀπὸ Μωσιᾶ Κορινθίας.
- 45) Στυλιανὸς Κατσαούνης, ἔμπορος, Μάτι Κορινθίας.

- 46) Μαρία Γκιόκα, Μάτι Κορινθίας.
 47) Γάκης Γεωργόπουλος, ιατρός, Κεφαλάρι Κορινθίας.
 48) Κων. Δήμου, ιατρός, Ματσάνι Κορινθίας.
 49) Ι. Καρατζᾶς, ἀγρότης, Καστράκι Κορινθίας.
 50) Χρῆστος Μπαβέλλας, ἀγρότης, Ἡραῖον Ναυπλίας.

“Ολοι, ὅμως, αὐτοὶ διότι ἐνίσχυσαν τὴν ἐθνικὴν ἀνταρτικὴν ομάδα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἀποστολοπούλου, μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ, ἐδολοφονήθησαν ἀγρίως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ πίστις των εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ αὐτοθυσία διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τοὺς κομμουνιστὰς ἦσαν ἐλαττώματα, πραγματικά ἐμπόδια διὰ μίαν ἄλλην πατρίδα, τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν, ποὺ πιστεύουν αὐτοὶ γιὰ πατρίδα. Ἡ σύγκρουσις τῶν δύο πίστεων ἔφερε καὶ αὐτὰ τὰ θέματα. Ἡ πίστις, ὅμως καὶ ἡ θυσία αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ἔφερε τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλληνικῆς μας Πατρίδος.

8.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Κων. Σπυρόπουλος ἀπὸ τὸ χωρίον Νεστάνι Τριπόλεως ἦτο δάσκαλος καὶ ἔφεδρος ἀνθ)γὸς κατὰ τὸν πόλεμον 1940—41.

Κατὰ τὴν κατοχὴν ἐθεώρησεν ἱερὸν καθῆκον νὰ εἶναι πάντοτε παρὼν εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος. Μολονότι ἔφεδρος ἀξιωματικὸς, ἐθεώρησε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐπιστρατευμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑποδούλου Πατρίδος καὶ ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα.

Ἀπὸ τὸν Μάρτιον 1943 εἶχε συγκροτήσει μίαν μικρὴν ομάδα ἀνταρτῶν ἀπὸ ἔμπιστα πρόσωπα καὶ ἀξίους Ἕλληνας τοὺς Ἀνδρέαν Καραμῆτσον, Ἐπαμεινώνδα Παναγάκη, Κων. Παναγιωτόπουλον ἀπὸ Νεστάνι Τριπόλεως καὶ ἀπὸ τὸν Δημήτριον Γιαννακόπουλον ἀπὸ Ζάγκα Τριπόλεως. Μόλις ἐπληροφορήθη ὅτι εἰς Φαρμακᾶ ἦσαν ἀντάρτες ὑπὸ τὸν Βαζαῖον καὶ τὸν Κουβελάκη, ἀνεβαίνει ἀμέσως μὲ τοὺς ἄνδρες του εἰς τὸν Φαρμακᾶ. Ἐκεῖ εὗρηκε 40 ἄνδρες χωρὶς ἀξιόλογον ὄπλισμόν καὶ ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὸς ὡς ἀρχηγὸν τῶν ομάδων Φαρμακᾶ τὸν ταγ)ρχην Βαζαῖον. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν τὰ τῆς δράσεως τῆς ομάδος Σπυροπούλου εἰς Φαρμακᾶ. Ἐδῶ περιοριζόμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι κατὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Σπυρόπουλος εὗρίσκετο εἰς περιόδειαν στὰ γύρω χωριά, ὑποστηρίζων ὅτι ἡ τακτικὴ τῶν ἀνταρτῶν δὲν ἐπιτρέπετο νὰ εἶναι στατική, ἀλλὰ διαρκῶς ἐν κινήσει. Μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ μετὰ τῶν ομάδων Ἀποστολοπούλου καὶ Παπαϊκονόμου κατευθύνεται εἰς Κρούαν Βρύσιν Ἀρτεμησίου, ὅπου μάχεται ἡρωϊκῶς κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν. Μετὰ τὴν μάχην Κρούας

Βρύσης, μόλις κατορθώνει νὰ διασωθῆ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ κατευθύνεται εἰς τὸ Σύνταγμα ἀνταρτῶν 5)42 τοῦ συντ)ρχου Ψαρροῦ, εἰς Φθιώτιδα, ὅπου συνεχίζει τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν.

9.— ΕΞΩΛΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΠΛΙΟΥ 21—8—1943

Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξ)κοὶ Ναυπλίου εἶχαν καθημερινὴν ἐπαφὴν καὶ ὀργάνωσιν μὲ πνεῦμα πειθαρχίας εἰς τὸ καθῆκον πρὸς τὴν ὑπόδουλον Πατριδα. Μέχρι τὸν Αὐγουστον τοῦ 1943 περιορίζονται εἰς τὴν ἐξῆς δρασίαν. Συγκεντρῶνουν πληροφορίας διὰ τὴν κίνησιν τῶν κατακτητῶν, κυκλοφοροῦν δελτία εἰδήσεων, τονώνουν τὸ φρόνημα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὀργανώνουν τὰ πλέον τολμηρὰ πρόσωπα διὰ νὰ εἶναι ἔτοιμα νὰ πάρουν ὅπλα μόλις θὰ ἐγίνοντο ρίψει ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ἡ εἶδησις ὅτι εἰς τὸν Φαρμακᾶ ἦταν ἀντάρτες τοῦ Βαζαίου, Κουβελάκη, Στεργιοπουλαίων, Ἀποστολοπούλου καὶ Λ. Πανουτσοπούλου, ἔφθασε καὶ εἰς τὸ Ναύπλιον. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀποφασίζουν, ὡς ἄλλοι ἱερολοχίτες, νὰ ἐξέλθουν πρῶτοι αὐτοὶ εἰς τὸν Φαρμακᾶ, νὰ δώσουν τὸ παράδειγμα τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ καθήκοντος. Οἱ Ἴταλοὶ παρακολουθοῦν κάθε κίνησιν των, ἀλλὰ οἱ ἀξ)κοὶ ἀψηφοῦν κάθε κίνδυνον ἰδικόν των καὶ κίνδυνον τῶν οικογενειῶν των.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ λοχαγοῦ Π. Τζεβελέκου γίνεται συγκέντρωσις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ναυπλίου καὶ καταστρώνεται τὸ σχέδιον ἐξόδου των. Ἀποστέλλουν εἰς Φαρμακᾶ τὸν ὑπολ)γὸν Κλεώπαν καὶ τὸν ἀνθ)στήν Κατσαρέαν καὶ ἀνακοινώνουν εἰς τὸν ταγ)ρχην Βαζαῖον, ὅτι εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἐξέλθουν εἰς τὸν Φαρμακᾶ. Παρεκάλεσαν δὲ νὰ γίνῃ συνεννόησις μὲ δμάδες Ε.Σ. Ταῦγέτου καὶ εἰδικῶς μὲ τὸν συντ)ρχην Γιαννακόπουλον νὰ στείλῃ ὅπλα. Ὁ Βαζαῖος ἀπήντησε διὰ τῶν ἀξ)κῶν Κλεώπα καὶ Κατσαρέα, ὅτι εἶχε λάβει ὑπόσχεσιν ἀπὸ τὸν εἰς Ταῦγέτον εἰρισκόμενον ἀντ)ρχην Γεωργίου, ὅτι θὰ ἐστέλοντο 100 ἄνδρες ἔνοπλοι καὶ ἄλλα ὅπλα. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀποφασίζουν νὰ ἐξέλθουν εἰς Φαρμακᾶν. Παρὰ τὴν ἄγρυπνον παρακολούθησιν τῶν Ἰταλῶν, κατορθώνουν 22 ἀξιωματικοὶ καὶ τρεῖς ὑπαξ)κοὶ νὰ διαφύγουν ἀπὸ τὸ Ναύπλιον καὶ ἀκολουθοῦν τὸ ἐξῆς δρομολόγιον: Ναύπλιον - Δάφνη - Κρούα Βρύση - Μπούγα - Τουρνίκι - Ἀρτεμήσιον - Τσιπιανὰ - Λυκοπάτι - Νιοχώρι - Κεφαλόβρυσον - Φρουσιάνα - Ἀγ. Νικόλαος καὶ φθάνουν κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν, τὴν 24ην Αὐγούστου, εἰς Φαρμακᾶν. Ἐπικεφαλῆς τῶν ἀξιωματικῶν ἦτο ὁ ταγ)ρχης Πλάτων Προκοπίου.

Οἱ ἐξεληθόντες ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξι)κοὶ ἦσαν οἱ ἑξῆς:

- 1) Ταγ)χης Προκοπίου Πλάτων
- 2) » Καμπίτης Παναγιώτης
- 3) Λοχαγός Τζεβελέκος Παναγ. τοῦ Χαρ.
- 4) » Μουστακόπουλος Δημήτριος τοῦ 'Ι.
- 5) » Πεζ. Χριστόπουλος Παν. τοῦ Νικ.
- 6) 'Υπ)γός Γεωργόπουλος Κων. τοῦ Γ.
- 7) » Κλεώπας Χρῆστος τοῦ Νικ.
- 8) » Κομνηνός 'Ιωάννης τοῦ Νικ.
- 9) » Λυριτζῆς 'Αθανάσιος τοῦ Γ.
- 10) » Μπούκαρης Γεώργιος τοῦ 'Ι.
- 11) » Μπούκαρης Γεώργιος τοῦ Δημητρίου
- 12) » Σαραντάκης Γεώργιος
- 13) » Σκούμπης 'Ιωάν. τοῦ 'Αδαμαντίου
- 14) 'Αν)γός 'Αλεξόπουλος Νικόλαος
- 15) » 'Αρμάου Νικόλαος τοῦ Δημ.
- 16) » Κολιόπουλος Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου
- 17) » Παπαγεωργίου Βασίλειος
- 18) » Σγόντζος Γεώργιος τοῦ Γεωργίου
- 19) » Χαραλαμπόπουλος Χαράλαμπος τοῦ Δημητρίου
- 20) 'Ιατρὸς Πιερουτσάκος Δημήτριος τοῦ Χρήστου
- 21) 'Ανθ)τρος Σαρλῆς Βασίλειος
- 22) 'Ανθ)στής Κατσαρέας
- 23) 'Επ)χίας Βυζάντιος Δημήτριος
- 24) » Πανταζόπουλος
- 25) » Παρασκευόπουλος

'Η ἄφιξις τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξι)κῶν αὐτῶν εἰς Φαρμακᾶ, ἐνίσχυσε σημαντικῶς τὴν δύναμιν τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ. 'Η ἐνίσχυσις ὁμως ἦτο, μόνον ἠθικῆς φύσεως τῶν ἐκεῖ ἀνταρτῶν τῶν ἄλλων ὁμάδων καὶ τοῦ ὅλου γύρω πληθυσμοῦ, ποῦ ἔμαθε τὴν ἔξοδον τῶν ἀξιωματικῶν Ναυπλίου.

'Ενώ ὁμως ὅλος ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἐπανηγύριζε τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Φαρμακᾶ, διαβλέπων καὶ εἰς τὴν ἐνδυνάμωσιν αὐτὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἐπίκειται ἡ ἀπόθαισις τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων καὶ ἡ ἀτελευθέρωσις, οἱ κατακτηταὶ ἐτοιμάζουν τὰ ἀντίποινά των. Οἱ μὲν 'Ιταλοὶ μολοντόι εἶναι ἔτοιμοι νὰ παραδοθοῦν προβαίνουν εἰς συλλήψεις μελῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Ναύπλιον, οἱ δὲ κομμουνισταὶ ἀνησυχῆσαντες προετοιμάζουν ἐπίθαισις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Φαρμακᾶ. 'Η 'Ελλάς περὶ τότε τὴν τραγικὴν τῆς μοῖρα. Τὴν ζώνουν φανεροὶ καὶ κρυφοὶ ἐχθροί.

10.— ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΗΣ

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Χριστόφορος Κοκκίνης ἀπὸ τὸ Βαλτεσινίκον Ἀρχαδία, γνωστός, ὡς Παπᾶ - Κοκκίνης κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπηρετοῦσεν εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀργολίδος εἰς Ναύπλιον. Ἐχὼν βαθύτατον ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἐπίγνωσιν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἄξιος συνεχιστὴς τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας, εὐρέθη ὀλοφύχως παρὼν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὡς τοποτηρητὴς τῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος κατὰ τὰ ἔτη 1941—1942 ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν δρασίν. Μὲ ἐθνικὰ κηρύγματα μὲ λαϊκὰ συσσίτια τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐτόνωσε καὶ ἔσωσε πολλούς.

Συνεργαζόμενος στενῶς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν Ναυπλίου εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν ἐνέργειαν ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης, εἶχε δηλώσει ὅτι ἦτο παρὰ τὸ πλεονόρον των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος, μόλις θὰ ἀπεφάσιζον νὰ ἐξέλθουν εἰς τὰ βουνά.

Εὐθύς μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν ἀξιωματικῶν Ναυπλίου εἰς Φαρμακᾶ, ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης ἀφίνει τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν 28ην Αὐγούστου 1943 ἔφθασεν ὡς ἄλλος Παπᾶ - Φλέσσας εἰς Φαρμακᾶ, μὲ δύο πιστόλια καὶ ἓνα σακκοῦλι γεμᾶτο φυσίγγια.

Ἀκούραστος, ζωηρὸς καὶ δυνατὸς ρήτωρ, γεμᾶτος πίστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἱερὸ ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας ἦτο παρὼν σὲ κάθε ἐκδήλωσιν τῶν ἀνταρτῶν. Προσέφερε τις ὑπηρεσῆες του εἰς ὅλες τις ἀνταρτικὰς ομάδες τοῦ συγκροτήματος Φαρμακᾶ, εἰς τὴν ομάδα Κουβελάκη — Ἀποστολοπούλου κ.ἄ. Μαζὶ μὲ μίαν διμοιρίαν ἀνταρτῶν ὑπὸ τὸν ἀνθ)γόν Γ. Μαυραγάνην περιώδευσεν εἰς πολλὰ χωρία τοῦ τ. Δήμου Ἀλέας Ἀργολίδος, προπορευόμενος πάντοτε τῶν ἀνταρτῶν καὶ κρατῶν ὑψηλὰ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ καὶ μετὰ, ἔφθασεν μὲ τις ομάδες Ἀποστολοπούλου καὶ Χριστοπούλου εἰς τὴν Κρούαν Βρύσην, ὅπου ἐπολέμησε ἥρωϊκῶς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κρούας Βρύσης δὲν σταματᾶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του. Προχωρεῖ πρὸς νότον, φθάνει εἰς Ταῦγετον, πληροφορεῖται πὺ εἶναι οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ταῦγέτου καὶ κατατάσσεται εἰς τὰς ἀνταρτικὰς ομάδας τοῦ ἱλάρχου Βρεττάκου. Παρακολουθεῖ παντοῦ τοὺς ἀντάρτες Βρεττάκου — Χρ. Καραχάλιου, λαμβάνει μέρος εἰς ὅλες τις μάχες κατὰ Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τελευταίαν μάχην τῆς Παληοχώρας τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1943 κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν, ὅπου ἥρωϊκῶς μαχόμενος συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν,

υπεβλήθη εἰς φρικτώδη βασανιστήρια καὶ τελικῶς ἐδολοφονήθη.

Ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης ὑπῆρξεν ἄξιός τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ μνήμη του θὰ τιμᾶται αἰωνίως ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

11.— ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΑ

Οἱ συγκεντρωθέντες ἀντάρτες εἰς Φαρμακᾶν ἀπετέλεσαν μίαν σημαντικὴν καὶ ὑπολογίσιμον δύναμιν. Ἦσαν πλέον σπουδαῖοι πυρῆνες ἔτοιμοι νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς μεγάλες μονάδες ἀνταρτῶν, εὐθὺς ὡς θὰ διετίθεντο ὄπλα ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Αἱ πρῶται ἐνέργειαι τῶν ομάδων Φαρμακᾶ ἦσαν α) ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν ομάδων, β) ἡ καλυτέρα ὀργάνωσις τῶν χωριῶν, γ) ἡ ἀνεύρεσις ἐκ πάσης πηγῆς πολεμικοῦ ὕλικου, δ) ἡ ἐνημέρωσις τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων εἰς Τρίπολιν, Ἄργος, Ναύπλιον καὶ Κόρινθον περὶ τῆς ὅλης πορείας καὶ ἐξελίξεως τοῦ δημιουργηθέντος συγκροτήματος τῶν ἀνταρτῶν, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ ἔχουν ἔτοιμους ἄνδρες μόνις θὰ ἐγίνοντο ρίψεις ὄπλων, ε) ἡ παρακολούθησις τοῦ ἐχθροῦ, στ) ἡ ἀποκατάστασις ἐπαφῆς μὲ τὶς ἀνταρτικὰς ομάδες Ε.Σ. Ταυτέτου καὶ πρὸ πάντων ζ) ἡ προετοιμασία διὰ τὴν ὑποδοχὴν ρίψεων ὄπλων εἰς ὠρισμένα σημεῖα τῆς περιφερείας.

Τὸ σχέδιον ἦτο θανατάσιον καὶ εἰς ἀτμόσφαιραν ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, πίστεως καὶ παιδαρχίας ἀρχίζει ἐντατικῶς ἡ ἐφαρμογὴ του. Ἀρχίζουν πολλὰς ομάδες περιοδεῖαν εἰς τὰ γύρω χωριά καὶ ἐμψυχώνουν τὸν πληθυσμὸν. Ἐνισχύεται ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνταρτῶν μὲ κρυμμένα ὄπλα ἀπὸ ὅλην τὴν περιφέρειαν.

Εἰδοποιεῖται ὁ ἀνθ)γὸς Δαμιανὸς ἀπὸ τὸ χωρίον Δάρα Τριτόλεως νὰ σχηματίσῃ ὁμάδα δι' ὑποδοχὴν ρίψεων εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ παραλάβῃ τὰ ὄπλα. Πράγματι, δὲ ἐσχημάτισεν οὗτος ὁμάδα καὶ εἰς τὸ ὠρισθὲν μέρος ἄναψε πολλὰς φορὰς φωτιὰς ἀναμένων ματαίως ρίψεις ὄπλων. Ὁ εἰς Κόρινθον ἀπόστρατος συν)ρχης Γ. Ἀναγνωστόπουλος ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΛΕΣ ὑπεσχέθη ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγώνος, ἀλλὰ τελικῶς οὐδεμία ἔφθασε. Μία ἔνοπλος ὁμάς ἐκ Κορίνθου ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Οἰκονόμου δὲν κατῴρθωσεν νὰ φθάσῃ ἐγκαίρως εἰς τὸν προορισμὸν, διότι ἐνῶ ἐκινεῖτο πρὸς Φαρμακᾶν ἐγένε ἡ μάχη τοῦ Φαρμακᾶ καὶ διελύθη τὸ ἐκεῖ συγκροτήμα ἀνταρτῶν ὡς ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

Σύνδεσμοι μὲ τὰς ὀργανώσεις Ἀθηνῶν ἦσαν ὁ ταγ)ρχης Μιχ. Πα-

πακωνσταντίνου και ὁ εὐελπις Νικ. Καρδαράς, ἀλλὰ οὐδεμία ἐνίσχυσις και ἀπὸ ἐκεῖ ἐδόθη.

Ὅρισμένοι σύνδεσμοι ἐστάλησαν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ἄργους, εἰς Λεβείδι, εἰς Νεστάνην, εἰς Κόρινθον πρὸς συνλογὴν πληροφοριῶν διὰ δύναμιν, διάταξιν και κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ὅμας ἀνταρτῶν ὑπὸ τοὺς ἀνθ)γούς Ἄποστολόπουλον και Σπυρόπουλον ἐνήργησε ἐπίθεσιν κατὰ Ἰταλικῆς διμοιρίας εἰς χωρίον Λυρκεία, ἀπέτυχεν, ὅμως, λόγω ἀπωλείας τοῦ αἰφνιδιασμοῦ τῶν Ἰταλῶν, εἰδοποιηθέντων ἐγκαίρως. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Σπυρόπουλος μὲ τοὺς ἀντάρτες Ἀνδρέα Καραμῆτον ἀπὸ Νεστάνι και Βασίλειον Θεοδωρέλον ἀπὸ τὸ Λεβείδι ἐπιτίθεται κατὰ Ἰταλικῆς περιπόλου, τὴν ἀφοπλίζει, πέρνει τὰ ὄπλα τῶν Ἰταλῶν και 250 φυσίγγια και ἐπιστρέφει εἰς Φαρμακᾶν μὲ τὰ λάφυρα. Ἴδου τί γράφει σχετικῶς, ὁ ταγ)ρχης Βαζαῖος εἰς τὸ βιβλίον του «Τὰ ἄγνωστα παρασκήνια τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὴν Πελοπόννησον».

«...Στεροῦμενοι φυσιγγίων ἀπέστειλα τὸν τότε ἑφ. ἀνθ)γὸν Κ. Σπυρόπουλον νῦν διευθυντὴν τοῦ Ταμείου Προνοίας Προσωπικοῦ Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων, μὲ ἓνα ἀντάρτη εἰς χωρίον ἀπέχον πέντε ὥρας τοῦ Φαρμακᾶ διὰ νὰ παραλάβῃ ἓν ἀγγλικὸν τυφέκιον ἐγκαταλειμμένον ἐκεῖ παρὰ τινος διελθόντος ἐκεῖθεν Ἄγγλου στρατιώτου. Ὁ μὲν ἀντάρτης ἦτο ἄοπλος, ὁ δὲ ἀνθ)γὸς ἐκράτει ἓν παλαιὸν περιστροφον ὀξυδωμένον και ἄχρηστον. Κατὰ τὴν πορείαν των ἔπρεπε νὰ διέλθουν ἐξ ἐνὸς χωρίου γεινιάζοντος μὲ τὸ χωρίον Στέρνα, ἔνθα ἦτο ἐγκατεστημένον μονίμως ἓν πλήρες Ἰταλικὸν τάγμα Πεζ. Ἄμα ὡς εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον συνήντησαν τὸν ἀγροφύλακα τούτου, ὁ ὁποῖος τοὺς λέγει: «Παιδιά σταματήστε, διότι εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ χωριοῦ μόλις ἔφθασε μία Ἰταλικὴ περιπόλος ἐξ ἐνὸς δεκανέως και τεσσάρων στρατιωτῶν μὲ ἓνα ἡμίονον». Ἀφοῦ ἔδεσαν τὸν ἡμίονον εἰς τὸ ἔξωθι τοῦ καφενείου δένδρον, οἱ οἱ Ἰταλοὶ ὀπλίται εἰσῆλθον εἰς τὸ καφενεῖον στηρίζοντες τὰ τουφέκια των μετὰ τῶν φυσιγγιοθηκῶν των εἰς τὸν τοῖχον τοῦ καφενείου, ἐκάθισαν και ἤρχισαν νὰ ἀστεΐζωνται μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ χωρικῶν ζητῶντες αὐγὰ και ὄρνιθες διὰ τὸν διοικητὴν των. Ἀμέσως ὁ γενναῖος μας ἀνθ)γὸς Σπυρόπουλος φθάνει ἀστραπιαίως εἰς τὸ καφενεῖον μετὰ τοῦ ἀντάρτου και τοῦ ἀγροφύλακος, ὁρμᾷ ἐναντίον αὐτῶν, μὲ τὸ ἄχρηστον περιστροφον προτεταμένον και φωνάζει: «Ψηλὰ τὰ χέρια». Οἱ γενναῖοι Ἰταλοὶ παραδίδονται μετὰ τοῦ ὀπλισμοῦ των και τοῦ ἡμίονου. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ἐκείνης καταφθάνει ὁ ἀνθ)γὸς μας θριαμβευτῆς εἰς τὸν καταυλισμὸν τοῦ Φαρμακᾶ και μὲ τὰ πρῶτα λάφυρα, ἓνας ἡμίονος, πέντε τουφέκια, 250 φυσίγγια και 10 χειροβομβίδες ἐπιτιθεταὶ και μὲ τοὺς πρῶτους ὁ αἰχμαλώτους, οἱ ὁποῖοι μόλις ἔφθασαν εἰς τὸν καταυλισμὸν μας ἤρχισαν νὰ τραγουδοῦν ἀπὸ τὴν χαρὰ των και νὰ φωνάζουν: «Γιὰ μᾶς ὁ πόλεμος τελείωσε».

Πρὶν ἀναχωρήσει ὁ Σπυρόπουλος ἀπὸ τὸ χωριὸ μὲ τοὺς αἰχμαλώτους πέντε Ἰταλοὺς και τὰ ὄπλα διὰ Φαρμακᾶ, ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ μά-

θουν και οί άλλοι Ἴταλοι τοῦ τάγματος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπήγοντο οἱ αἰχμαλωτισθέντες, διὰ τὴν καταπέση τὸ ἠθικόν των ἢ τοὺς ἀναγκάσει καὶ ἐπιχειρήσουν ἐπίθεσιν εἰς Φαρμακᾶν, ὅποτε ἦτο βεβαία ἡ πανωλεθρία των. Ἐποχρεώνει τοὺς Ἴταλοὺς νὰ τοῦ γράψουν ἕνα σχετικὸ σημεῖωμα πρὸς τὸ τάγμα των ὅπου ἀνέφερον τὰ τῆς αἰχμαλωσίας των ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες. Ἐνα τσοπανόπουλον παιδί τοῦ χωριοῦ, ἀνέλαθε εὐχαρίστως νὰ τὸ μεταφέρει εἰς τοὺς Ἴταλοὺς μὲ τὴν ἐξῆς δῆλωσίν του:

— “Ὅλοι σ’ αὐτὸν τὸν τόπο γιὰ τὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ κάνουμε κάτι. Ἐγὼ αὐτὸ μπορῶ νὰ κάνω!

Δυστυχῶς δὲν κατορθώσαμε νὰ μάθωμε τὸ ὄνομά του. Εἶναι τὸ ἀνώνυμον Ἑλληνόπουλο τοῦ χωριοῦ, τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου, πὸ βλέπει μόνον Ἑλληνικὸν χῶμα καὶ Ἑλληνικὸν οὐρανὸ. Τί τιμὴ στοὺς δασκάλους τέτοιων παιδιῶν!

Ἐνῶ ἡ ὁμάς τοῦ Σπυροπούλου περιοδεύει εἰς τὰ χωριά Καρυνὰ καὶ Ἄνω Μπέλες Ἄργους, δέχεται δύο δολοφονικὰς ἐνέδρας ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, σώζεται ὁμως, χάρις εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι τὸν εἰδοποίησαν ἐγκαίρως.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπυρόπουλος εἶχε καλῶς πληροφορηθῆ διὰ τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀνέφερε εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὁμάδων ταγ) ρχην Βαζαῖον ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀλλαγὴ τακτικῆς:

— Δὲν προσφέρουμεν ὑπηρεσίαν ἐδῶ. Εἴμεθα στόχος τῶν κομμουνιστῶν. Πρέπει κάτι νὰ κάνουμε μέχρις ὅτου γίνον αἱ ρίψεις ὀπλων. Πρέπει νὰ κινηθοῦμεν, νὰ ἐμψυχώσωμεν τὸν πληθυσμὸν. Ἀφοῦ οἱ κομμουνισταὶ φαίνεται ἔθεσαν σκοπὸν νὰ διαλύσουν πᾶσαν ἀντίθετον ἀνταρτικὴν ὁμάδα, πρέπει νὰ ἔλθουμε εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀντάρτες Γιαννακοπούλου καὶ Βρεττάκου.

— Δὲν νομίζω ὅτι θὰ μᾶς κτυπήσουν οἱ κομμουνισταὶ. Δὲν ἔχομεν ἐκδῆλωσιν τοιαύτης μορφῆς, ἀπήνησεν ὁ Βαζαῖος.

— Μὰ δὲν εἴμεθα ὁργανωμένοι μὲ πολλὰ ὄπλα, πρέπει νὰ κινηθοῦμε, ὥστε νὰ μὴ εἶναι γνωστὸς ὁ στόχος, ἐπαναλαμβάνει ὁ Σπυρόπουλος.

Δυστυχῶς δὲν γίνεται δεκτὴ ἡ ἄποψις τοῦ Σπυροπούλου καὶ τὸ συγκρότημα Φαρμακᾶ περιορίζεται εἰς συλλογὴν πληροφοριῶν, προετοιμασίαν καὶ ἀναμονὴν ρίψεων. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπυρόπουλος συνέχισε τὰς περιουδεῖας του. Περιώδευσεν εἰς χωριά, Ἄργους, Κρυνὰ Βρύση, Μπούγα, Νεοχώριον, Κοπαρέλι, Φρουσοῦνα, Ἄνω Μπέλες, Μᾶζι κ.ἄ. καὶ κατώρθωσε νὰ ἀνεύρη 2 ὄπλοπολυβόλα καὶ 30 τουφέκια μὲ ἀφθονία σφαιρῶν. Τὰ εἶχαν κρύψει οἱ χωρικοὶ καὶ τὰ ἔδωσαν ὀλοφύχως εἰς τὴν ὁμάδα του. Ἔτσι τὸ συγκρότημα ἐνισχύθη περισσότερον.

2. Ἀπὸ τὸν Ταύγετον εἶχε ἐπιστρέψει ὁ σύνδεσμος Γ. Λυμπερόπουλος ἀπὸ Μωσιά Κορινθίας καὶ ἔφερε ὑπόσχεσιν τοῦ συν)ρχου Γεωργίου ὅτι θὰ στείλῃ 100 ὄπλα καὶ ἄνδρες, ἀλλὰ δὲν ἔφθασε καμμία ἐνίσχυσις. Ἐπίσης ὁ σύνδεσμος Γ. Λυμπερόπουλος εἶχε φέρει ἀπὸ τὴν 2αν Αὐγούστου 1943,

εἰς τὸν ταγ)ρχην Βαζαῖον τὸ ἐξῆς σημείωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀνταρ-
τῶν τοῦ Ε. Σ. Ταῦγέτου συν)ρχου Ἄθ. Γιαννακοπούλου.

Ἄγαπητὲ Βύρων,

Σὲ συγχαίρω διὰ τὴν προᾶξιν σου. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναμαι νὰ
σὲ ἐνισχύσω. Κράτησε ὅπως μπορεῖς, νὰ ἔχῃς διαρκῶς σύνδεσμον μαζί μου
καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ συνεργαστῆς μὲ τὸν ΕΛΑΣ. Καλύτερα νὰ αὐτο-
κτονήσῃς παρὰ νὰ συνεργαστῆς μὲ τὸν ΕΛΑΣ».

Ἄθ. Γιαννακόπουλος

Συν)ρχης Πεζ.

Λόγῳ τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἐπηκολούθησαν εἰς Ταῦγετον, δὲν ἐστά-
λη ἀπὸ Ταῦγετον καμμία ἐνίσχυσις. Τὴν 18ην Αὐγούστου εἰς Φαρμακᾶν
ἔφθασε ὁ εὐέλπις Γιαννόπουλος καὶ ἔφερε τὴν προκήρυξιν τῆς 9.8.1943
τοῦ συν)ρχου Ἀποστόλου Γιαννακοπούλου ἀπὸ τὸν Ταῦγετον, τὴν ὁποίαν
δημοσιεύομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον καὶ ὅπου ἀνακοινῶνεται ἡ ἐπίθεσις τῶν
κομμουνιστῶν τῆς 6.8.1943 κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀ-
λυμπίας, ἀποκαλύπτει τοὺς κομμουνιστὰς ὡς ἡγουμένων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κη-
ρῶσει τὸν πόλεμον ἐναντίον των. Τὸ συγκρότημα πλέον Φαρμακᾶ ἐπληρο-
φορήθη ἐπακριῶς καὶ διὰ τὰ ἄλλα γεγονότα τῆς Πελοποννήσου. Ἐνδυ-
ναμώνεται, ὅμως, περισσότερο μὲ τὴν συγκέντρωσιν ἐκεῖ ὄλων τῶν ὄπλαρ-
χηγῶν τῆς περιφερείας Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας καὶ μὲ τὴν ἀφίξιν τῶν
ἀξιωματικῶν Ναυπλίου.

3. Μὲ πολλὰ καὶ συνεχεῖς προσπάθειες τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν Τριπόλε-
ως καὶ ἰδίως τοῦ ἀνθ)γοῦ Θεοδοσίου Νικήτα, ἐνημερώνεται ὁ Ἕλληνας
ταγ)ρχης Τζαίημς καὶ ὁ σύνδεσμος τοῦ Σ.Μ.Α. ὑπ)γός Ἐμμ. Καμπάνης
ἐκ Κορίνθου διὰ τὴν ὄλην κίνησιν Φαρμακᾶ καὶ τοὺς μεταβιβάζεται ἡ πα-
ράκλησις νὰ σπεύσουν εἰς Φαρμακᾶ καὶ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς ἐκεῖ ἀντάρ-
τες. Τὴν 5ην Σεπτεμβρίου 1943, ὁ Ἕλληνας Τζαίημς μὲ τὸν ὑπ)γὸν Καμ-
πάνην, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἡλία Μπέζα, δικηγόρου, καὶ Πέτρου Πετρο-
πούλου καθηγητοῦ, ἔφθασαν εἰς Φαρμακᾶ. Ὁ Ἕλληνας σύνδεσμος ἔμεινε
κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ὄλην ἐμφάνισιν τῶν ὁμάδων τοῦ Φαρμακᾶ καὶ
ἐξέφρασε τὴν λύπην του, ποὺ δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ ἐνωρί-
τερον καὶ διέταξε διὰ τοῦ ἀσυστάτου του ἀμέσως τὴν ἀφίξιν ἐκεῖ τοῦ Ἕλ-
λου λοχαγοῦ Φρέυζερ ἀπὸ τὸ Δυοράχιον, μετὰ τοῦ ἀσυστάτου του καὶ
τοῦ ἀσυστάτου του. Ἐδῶσε ἐπίσης 50 λίρες εἰς τὸν Βαζαῖον διὰ τὰ
πρῶτα ἔξοδα καὶ ἀνεχώρησε ὑποσχεθεὶς τὴν πλήρη ὑποστήριξιν του. Κα-
τὰ τὴν ἀναχώρησιν του εἶπε: «Προσέξατε, οἱ κομμουνιστὰι ἐτοιμάζονται
νὰ σᾶς ἐπιτεθοῦν». Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἕλλου Τζαίημς ἦτο εἰλικρινές.
Σχετικὰς πληροφορίαις ὑπῆρχαν εἰς τὸ συγκρότημα Φαρμακᾶ ἀλλὰ δρόμος
διαλύσεως ἢ ὑποχωρήσεως ἢ παραδόσεως εἰς τοὺς κομμουνιστὰς δὲν ὑπῆρ-
χεν.

12.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΑΓΩΝΙΣΤΑΣ

Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων Κουβελάκη, Πανουτσοπούλου, Στεργιοπούλου, Ἀποστολοπούλου, Σπυροπούλου καὶ Βαζαίου, καθὼς καὶ ἡ ἔξοδος εἰς Φαρμακᾶ τῶν ἀξιωματικῶν Ναυπλίου, ἀνησυχεῖ ὄχι μόνον τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους κρυφοὺς κατακτητᾶς, τοὺς κομμουνιστᾶς.

Οἱ Ἴταλοι κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1943 ἀρχίζουν νὰ καταρρέουν. Ἐτοιμάζονται νὰ παραδοθῶν. Οἱ Γερμανοὶ δέχονται εἰς ὅλα τὰ μέτωπα συνεχῶς πλήγματα ἀπὸ τοὺς συμμάχους καὶ παντοῦ ὑποχωροῦν.

Οἱ κομμουνισταὶ χροπτόμενοι κάτω ἀπὸ τὰ ἀπελευθερωτικὰ κηρύγματα ἀνησυχοῦν περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς, ἐξ αἰτίας τῆς ἐνισχύσεως τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν. Ὁ λαὸς ἐνθουσιασμένος περιβάλλει μὲ ἀνεπιφύλακτον ἐμπιστοσύνην καὶ ἀγάπην τοὺς ἀντάρτες ὁρεινῆς Κορινθίας καὶ Φαρμακᾶ. Μὲ αὐτοθυσίαν τοὺς ἐνισχύει μὲ τροφίμα καὶ κρυμμένα ὄπλα. Ὅλοι εἶναι πρόθυμοι νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν ρίψεων. Ὅλα, αὐτά, ὅμως, ἀναφέρονται εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ ΚΚΕ καὶ αὐτὴ ἀνησυχεῖ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων τῆς. Ἐὰν ἐνισχυθῇ τὸ ἀνταρτικὸ τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, ἐὰν ὁ λαὸς ἐλευθέρως ἀκολουθήσῃ τὸν ἐθνικὸν του δρόμον δὲν θὰ ὑπάρξῃ περιθώριον νὰ ἐπικρατήσουν οἱ κομμουνισταί, οἱ λίγοι πρῶτορες τῶν Σλαύων διὰ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν δικτατορίαν τοὺς καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὸν Σλαυῖσμόν καὶ τὰ σχέδιά του.

Ἀποφασίζουν, λοιπόν, καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Κορινθίας καὶ Ἀργολίδος νὰ ἐξαφανίσουν μὲ κάθε ἐγκλημα, μὲ κάθε προδοσίᾳ τοὺς ἀντάρτες. Κατ' ἀρχὴν ἀρχίζουν νὰ ἀπειλοῦν, νὰ ἐξαπατοῦν, νὰ προτείνουν δῆθεν συμπιλιώσιν καὶ νὰ δολοφονοῦν μεμονωμένως.

Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν πόσους πολίτες, μέλη καὶ συνδέσμους τῶν ἀνταρτῶν τῆς ομάδος Ἀποστολοπούλου, Ἀποστ. Κουβελάκη κ' ἄ. ἐβασάνισαν καὶ ἐδολοφόνησαν. Ἦδη, ἄς προσθέσωμεν τὸ ἐξῆς:

Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν διὰ νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς ἀντάρτες ὁρεινῆς Κορινθίας καὶ Φαρμακᾶ, καθὼς καὶ ὅλης τῆς Πελοποννήσου, ὡς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, νὰ στείλουν κατὰ Ἰούλιον 1943 ἀπὸ τὴν Ρούμελην 180 ἐνόπλους κομμουνιστᾶς διὰ νὰ ἐπιβληθῶν διὰ τῆς βίας. Μόλις ἔφθασε ἡ δύναμις αὐτὴ ἐχωρίσθη εἰς δύο καὶ ἄλλοι ἔμειναν εἰς Ἀργολιδοκορινθίαν καὶ ἄλλοι ἐπῆγαν εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν διὰ νὰ διαλύσουν τοὺς ἐκεῖ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Εἰς Ἀργολιδοκορινθίαν ἀρχίζουν πρὶν μεμονωμένες ἐνέργειες διὰ τὸ σχέδιόν των. Συλλαμβάνουν τὸν σύνδεσμον τῶν ἀνταρτῶν Γ. Λυμπερόπουλον, μόλις ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸν Ταύγετον, καὶ τὸν ἀπαγάγουν καὶ στέλλουν μετὰ ἰδικόν των σύνδεσμον εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Ι. Πανουτσόπουλου «Ζήρεια» καὶ ἐξητοῦσαν νὰ πάη μόνος του ὁ Πανουτσόπουλος πρὸς συνάντησίν των «διὰ νὰ κανονίσουν τὶς διαφορὰς των». Μετέβη τότε τὴν 22.7.1943, ὁ ἀνθ)γὸς Μιλτιάδης Στεργιόπουλος καὶ ἐπέστρεψεν ἀνακοινώσας ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δέχονται συνεργασίαν ἀλλὰ νὰ ὑποταχθοῦμε εἰς τὸν ΕΛΑΣ... Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν ὑποβάλλει σὲ φρικτὰ βασανιστήρια τὸν σύνδεσμον Γ. Λυμπερόπουλον διὰ νὰ τοὺς πληροφοροῦσιν διὰ τὴν δύναμιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς ἄνδρες καὶ ὄπλισμόν. Ὁ Λυμπερόπουλος παρὰ τὰ βασανιστήρια ποῦ ὑπέστη τοὺς ἀπαντοῦσε δὲν τοὺς εἶπε ποτὲ τὴν πραγματικὴν δύναμιν τῆς ὁμάδος Πανουτσόπουλου — Στεργιόπουλου. Ἦθελε νὰ μάθουν ἀκριβῶς πρὶν ἐπιτεθοῦν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν των. Διότι ἐχθροὺς ἔβλεπαν τοὺς ἀντάρτες. Δυστυχῶς δὲν ἔβλεπαν ὅλοι οἱ ἀντάρτες τότε ἐχθροὺς τοὺς κομμουνιστάς, διότι δὲν διεκρίνοντο τότε, δὲν ξεχώριζαν οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τὰ θύματα ἢ τοὺς ἀφελεῖς καὶ ἀγνοῦς πατριώτες ποῦ ἦσαν μαζί τους ἐν ἀγνοίᾳ των, διὰ τὰ ἀντεθνικὰ αἰσθήματά των. Οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουν τὴν ἀπάτην, στέλλουν πάλιν ἕναν σύνδεσμον καὶ ζητοῦν προσωπικὴν συνάντησιν μὲ τὸν ὄπλαρχηγόν Ι. Πανουτσόπουλον. Ἀποφασίζεται νὰ γίνῃ συνάντησις, ἀλλὰ μαζί μὲ τὸν Πανουτσόπουλον νὰ εἶναι καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ λίγοι ἀντάρτες. Πρὶν ἐστῆλη ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ εἰς τοὺς κομμουνιστάς μὲ τὸν ἀνθ)γόν Κ. Στεργιόπουλον:

«Ἐμεῖς καὶ πάλιν σᾶς κάνωμεν γνωστὸν πὸς βγήκαμε στὸ κλαρί, μὲ τοὺς κάτωθι «σκοποὺς». 1) Κύριος σκοπὸς μας εἶναι τὸ διώξιμον τοῦ κατκτητοῦ. 2) Ὡς πρὸς τὸ πολίτευμα, αὐτὸ ἀνήκει εἰς τὸν λαὸν καὶ εἶναι ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ κρίνῃ καὶ νὰ κανονίσῃ τὸ πολίτευμα ποῦ θέλει νὰ διοικηθῇ δι' ἐλευθέρων ἐκλογῶν. Γιὰ μᾶς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ποῦ θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ θὰ εἶναι σεβαστὸ καὶ συγκεκριμένως καὶ τὸν Βουδδα ἂν θελήσῃ καὶ ἐκλέξῃ, γιὰ μᾶς θὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ σεβαστόν. Παρακαλῶ νὰ μᾶς γνωρίσητε καὶ ὑμεῖς τοὺς δικούς σας σκοποὺς. Διατελῶ ἐν ἀναμονῇ ἀπαντήσεώς σας.

Ζήρεια».

Οἱ κομμουνισταὶ ἀπήντησαν ἀμέσως ὅτι συμφωνοῦν ἀπολύτως. Τοὺς ἐνδιέφευεν ἡ συνάντησις διὰ νὰ ἐφαρμόσουν τὸ σχέδιόν των. Ἐπακολουθεῖ ἡ συνάντησις. Ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες ἦσαν ὁ Πανουτσόπουλος, ὁ Μιλτ. Στεργιόπουλος, ὁ λοχαγὸς Χρ. Μαρκόπουλος καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς ἕνας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀγησίλαος κ.ἄ. Οἱ κομμουνισταὶ ζητοῦν νὰ ὑπογραφῇ ἕνα πρωτόκολλον συνεννοήσεως καὶ προτείνουν νὰ μεταβοῦν εἰς τὸ χωριὸν Καλύβια πρὸς ὑπογραφήν του. Ἡ ἀθῶα πρότασις ἔγινε δεκτὴ, καθ' ὁδὸν ὅμως ἀνεφάνησαν οἱ κρυμμένοι κομμουνισταὶ καὶ τοὺς συνοδεύουν πλέον πρὸς τὰ Καλύβια. Εἶναι πλέον αἰχμάλωτοι, τὸ δόλιον σχέδιον τῶν

κομμουνιστῶν ἀπεκαλύφθη. Προκειμένου, ὅμως, νὰ γίνῃ συνάντησις ὄλων τῶν ἐκατέρωθεν ὁμάδων εἰς Μάτι τὴν ἐπομένην πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ γεγονότος τῆς «συμφιλίωσης» ὁ ἀξιωματικὸς Μιλτ. Στεργιόπουλος, κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὸν Πανουτσόπουλον, κατορθώνει νὰ φύγῃ μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι πηγαίνει νὰ φέρῃ τὴν ὁμάδα. Ὁ Μιλτ. Στεργιόπουλος, ὁ Κ. Στεργιόπουλος, ὁ Δημ. Πανουτσόπουλος καὶ ὁ Κ. Καρδαῶς ἐνημερώνουν τοὺς ἄνδρες τῶν εἰς Σαῖτᾶν, τοὺς ἀφίνουν ἐκεῖ καὶ ἐπιστρέφουν εἰς Μάτι μὲ λίγους ἀντάρτες. Ἐκεῖ ἔρχονται οἱ κομμουνισταὶ μαζί μὲ τὸν Ι. Πανουτσόπουλον τὴν 24.7.1943.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Ι. Πανουτσόπουλος εἶναι πλέον αἰχμάλωτος τῶν κομμουνιστῶν. Διαρκούσης τῆς ἑορτῆς τῆς ἐνώσεως ὁ Ι. Πανουτσόπουλος πληροφοροεῖ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικὸς ὅτι οὐσιαστικῶς κρατεῖται καὶ πρέπει νὰ ἐνεργήσουν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Οἱ ἀξιωματικοὶ Στεργιόπουλος Δ. Πανουτσόπουλος καὶ Ν. Καρδαῶς κατορθώνουν νὰ διαφύγουν καὶ νὰ φθάσουν εἰς Σαῖτᾶν. Οἱ κομμουνισταὶ παραλαμβάνουν τὸν Ι. Πανουτσόπουλον μαζί τῶν καὶ ἀποφασίζουν περιοδεῖαν εἰς τὰ χωριά διὰ νὰ τὸν παρουσιάσουν ὅτι προσεχώρησεν εἰς αὐτούς.

Πρὶν, ὅμως, προσπαθοῦν νὰ παρασύρουν εἰς τὴν παγίδα τοὺς ἀξιωματικὸς καὶ ἀντάρτες τῆς ὁμάδος του καὶ ὑποχρεώνουν τὸν Ι. Πανουτσόπουλον νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἐξῆς διαταγὴ πρὸς τὴν ὁμάδα του:

«Ἐλθετε μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ σώματος εἰς Γκούραν ἀπόψε τὴν ἐσπέραν πρὸς τακτοποίησιν ὀπλισμοῦ. Σᾶς περιμένω ὁποσδήποτε ἀπόψε».

11.8.1943

11.8.1943 — Ζήρειας».

Τὴν διαταγὴν αὐτὴν τὴν στέλνουν μὲ σύνδεσμὸν τῶν εἰς Σαῖτᾶ μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν νὰ τὴν παραδεχθοῦν ὡς γνησίαν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς Γκούραν, ὅπου τοὺς ἀνέμενε κίνκλωσις καὶ ἀφοπλισμὸς τῶν ἀπὸ τοὺς ἀναμένοντες κομμουνιστάς. Ἄλλὰ τὴν «διαταγὴν» αὐτὴν καταλλήλως ἔστειλαν εἰς τὸν σύνδεσμον τῶν ἀνταρτῶν Καράμπελαν ἀπὸ Μωσιᾶ, διότι ἤξεραν ὅτι αὐτοὶ θὰ τὴν διεβίβαζον ἀσφαλῶς ὡς προερχομένην δῆθεν ἀπὸ τὸν Ι. Πανουτσόπουλον. Ἄλλὰ ὁ παραλάβων αὐτὴν ἀνθ)γὸς Κ. Καρδαῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο γραμμένη καθ' ὑπαγόρευσιν καὶ δὲν ἔπεσε εἰς τὴν παγίδα. Ὁ ἀνθ)γὸς Θεμ. Κυριακόπουλος εἶχεν ἐπιτύχει ἐπαφὴν μὲ τὸν ταγ)ρχην Τζαίημις διὰ νὰ γίνῃ ρίψις ὄπλων εἰς Κανδήλαν καὶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ρίψεων αὐτῶν εἶχε κινήσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ὁ Κ. Στεργιόπουλος, ὁ Δημ. Πανουτσόπουλος μὲ 20 ἀντάρτες. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιμένουν εἰς τὴν δολιότητα. Ἐπιβάλλουν εἰς τὸν αἰχμάλωτον Ι. Πανουτσόπουλον νὰ ὑπογράψῃ «δευτέραν διαταγὴν» διὰ τὴν ὁμάδα του, ἣτις εἶχεν ὡς ἐξῆς:

«Καὶ αὔθις διὰ δευτέρας μου διαταγῆς σᾶς καλῶ νὰ ἔλθετε ἀπόψε εἰς Γκούραν μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ σώματος. Δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς περιμένωμεν

πλέον. Ἐπειγόμεθα τὴν τακτοποίησιν τῶν ομάδων διὰ νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα. Σᾶς περιμένω ὀπωσδήποτε ἀπόψε.

Ζήρεια».

Ὁ σύνδεσμος ὁμως, Καράμπελας ποὺ ἔστειλεν αὐτὴν τὴν διαταγὴν τοῦ Ζήρεια ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Νικ. Καρδαράν καὶ τὸ ἐξῆς σημεῖωμα:

«Σᾶς πληροφοροῦ ὅτι συνέλαβον οἱ ἐλασῖται τὸν «Ζήρειαν» τὸν Ἀγαμέμνονα (Κ. Στεργιοπούλου), τὸν Βενιζέλον Τζαΐδαν κλπ. πληροφοροῦμεθα ὅτι ἐπίκειται ἡ σύλληψις ἢ δική σας».

Ὁ ἀνθ)γὸς Ν. Καρδαράς ἀνεγνώρισε πάλιν τὴν ἴδια παγίδα καὶ ἡ ομάδα δὲν ἐπῆγε. Κατόπιν τῶν ἀπειλῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀναφερομένων, ἀποφασίζεται κατεύθυνσις πρὸς Κανδύλαν.

Κατὰ τὴν 12ην Αὐγούστου 1943 ὁ ἀσυρματιστῆς Ἑμμ. Καμπάνης εἰδοποίησε τὴν ομάδα Στεργιοπούλου ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γίνουσι ρίψεις εἰς Σαῖτᾶν. Εἰδοποιηθεὶς ὁ ἡαρχος Ἡλιόπουλος ἀπὸ Λυκούργια μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Θεμιστοκλῆν Κυριακόπουλον ἔσπευσε νὰ φθάσῃ εἰς Σαῖτᾶν μὲ 30 ἄνδρες διὰ νὰ ὑποδεχθῶν τὶς ρίψεις. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμως, τοὺς συνέλαβον παρὰ τὸν Χελμόν, ὑπεβλήθησαν εἰς αὐστηρὰν ἀνάκρισιν διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀνόδου των εἰς τὸ βουνὸ καὶ ὅταν ὠμολόγησαν ὅτι πῆγαιναν νὰ ὑποδεχθῶν ρίψεις ἄλλων τοὺς ἐκράτησαν ὡς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς ἔδειραν ἀνηλεῶς, πλὴν τῶν ἀξιωματικῶν ἡαρχου Ἡλιοπούλου καὶ ἀνθ)γοῦ Θεμιστ. Κυριακοπούλου, οἵτινες κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν καὶ νὰ φθάσουν εἰς Μάτι Φενεοῦ ὅπου ἦτο ἡ ομάδα Μ. Στεργιοπούλου. Ἡ ομάδα πλέον τῶν ἀνταρτῶν ὄρεινῆς Κορινθίας ἔχει ἀρχηγὸν τὸν ἀνθ)γὸν Μ. Στεργιοπούλου καὶ ὄλοι μαζί μὲ τοὺς ἀξιωματικούς Δ. Πανουτσόπουλον, Νικ. Καρδαράν, ἡαρχον Ἡλιόπουλον, Θεμ. Κυριακόπουλον κ.ἄ. φθάνουν εἰς τὸ Φαρμακᾶ. Ὁ Χρ. Μαρκόπουλος δὲν ἐπῆγε εἰς Φαρμακᾶ, ἦτο μαζί μὲ τὸν Πανουτσόπουλον.

Οἱ κομμουνισταὶ περιφέρουν τὸν Ι. Πανουτσόπουλον διὰ προπαγανδιστικούς σκοποὺς ἀπὸ χωριὸ σέ χωριό, μὲ σκοπὸν τελικῶς ἀφοῦ τὸν διασύρουν καὶ τὸν ἐξευτελίσουν, νὰ τὸν δολοφονήσουν. Ἀποφασίζουν τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὁ ἰατρὸς Βλάσιος Ρομπόκος, ἀπὸ Γκούραν Κορινθίας, κατορθώνει νὰ τοὺς πείσῃ ὅτι δὲν τοὺς συνέφερε ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Πανουτσοπούλου καὶ τοῦ δίνεται ἀναστολή. . . Καὶ ὁ μὲν Ι. Πανουτσόπουλος τελικῶς κατώρθωσε νὰ διασωθῇ καὶ κατὰ Ὀκτώβριον νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, ἀπ' ὅπου τὸ 1944 ἐπῆγε εἰς Μ. Ἀνατολὴν καὶ συνέχισε τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὁ ἰατρὸς, ὁμως, Βλ. Ρομπόκος μαζί μὲ τὸν σύνδεσμον Καράμπελα καὶ τόσους ἄλλους ἐδολοφονήθη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιδεικνύουν ἐπιμέλειαν καὶ δολοφονοῦν ἢ βασανίζουν ὄλους σχεδὸν τοὺς πρωτοπόρους ἀγωνιστάς ἀντάρτες καὶ μέλη τοῦ Ε.

Σ. τῆς περιοχῆς Κορινθίας, Σαϊτᾶ, Φενεοῦ, Στυμφαλίας καὶ Νεμέας.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν λεπτομερῶς τὰ θύματα Ἴταλο - γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν τῆς περιφερείας Κορινθίας. Ἦδη, ἅς ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφέρωμεν μερικὲς χαρακτηριστικὲς περιπτώσεις θυμάτων ἀγωνιστῶν.

Εἰς τὴν Μορὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ, τὸν Ἰούλιον 1944 οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν, τὸν ἱερέα Παναγιώτην Χαρλαύτην καὶ τὰ παιδιὰ του Δημήτριον Χαρλαύτην, Γεώργιον Χαρλαύτην, καταγομένους ἀπὸ Γκούρα, Ἀχιλλέα Χαρλαύτην καὶ Εὐθύμιον Χαρλαύτην. Τοὺς ἐβασάνισαν καὶ τοὺς ἔρριξαν εἰς τὸ βάρανθρον τοῦ Φενεοῦ μαζί μὲ ἑκατοντάδας ἄλλους πατριῶτες. Ὅλοι ἦσαν θερμοὶ πατριῶτες καὶ ἀγωνισταὶ τοῦ Ε.Σ. πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον. Ἀλλὰ ἦσαν ἐπίσης καὶ συγγενεῖς τοῦ Ἀντωνίου Χαρλαύτη, δικηγόρου καὶ συνδέσμου τοῦ Ε.Σ. Ὁ Ἀντώνιος Χαρλαύτης ἦτο υἱὸς τοῦ Παπᾶ - Χαρλαύτη καὶ ἀδελφὸς τῶν ἄλλων. Οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὴν τακτικὴν των νὰ ἐξαφανίσουν καὶ νὰ ἀποκόψουν τὰς κεφαλὰς τῆς κοινωνίας, τοὺς πρωτοπόρους τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Παπᾶ - Χαρλαύτη ἦτο εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ἀγωνιστῶν. Ἐνα ἄλλο παιδί τοῦ Παπᾶ - Χαρλαύτη ὁ Χρῆστος Χαρλαύτης εἶχε πέσει εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον τὸ 1940—41 πολεμῶντας τοὺς Ἴταλοὺς. Οἱ κομμουνισταὶ συμπλήρωσαν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν ἐπίσης ἀπὸ Γκούρα τοὺς ἀγωνιστὰς Ἀλέξανδρον Α. Χαρλαύτην καὶ τὰ παιδιὰ του Ἰωάννην Χαρλαύτην καὶ Ἀργύριον Χαρλαύτην, διότι ὁ υἱὸς καὶ ἀδελφὸς των Νικ. Χαρλαύτης ἦτο ἀστυνομικὸς εἰς τὴν Ἀθήνα, τὸν Νικ. Μητρόπουλον, τὸν Γ. Γεωργίου, τὸν Νικ. Λαδᾶν φαρμακοποιόν, τὸν Κων. Δάρην, τὸν Παν. Κ. Δάρην φοιτητὴν Νομικῆς, τὸν Ἀθ. Μπαλῆν καὶ τὸν συν)ρχην Π.Δ. Σπ. Τριάμπελαν.

Εἰς Στενὸ ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν Χρ. Χαρλαύτην, Γεώργ. Χρ. Λικιάκον.

Εἰς Φενεὸν ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν Σωτήριον Κακαβᾶν ἀγρότην, τὸν Βλάσσην Κακαβᾶν φοιτητὴν, τὸν Χρ. Κουτρουβέλην ὑποδηματοποιόν, τὸν Γ. Παπαγεωργάκην ἔμπορον.

Εἰς Καλύβια Φενεοῦ ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν Ἀθ. Κυριακόπουλον ἔφ. ὑπ)γόν, τὸν Χαράλαμπον Κολοβὸν δασοφύλακα καὶ τὴν θυγατέραν του Ἀσπασίαν ἐτῶν 20, τὴν χήραν Κυριακοπούλου ἢ Ρεκουινιώτου, διότι εἶχε παιδιὰ δύο ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, τὸν Γεώργιον Παπαγεωργόπουλον καὶ τὸν υἱόν του Ἐλευθέριον καὶ τὴν χήραν Καμπέρου, διότι ὁ υἱὸς τῆς Φώτιος Καμπέρας ἦτο ἀντιδραστικὸς ἐθνικιστής. . .

Εἰς Πανόραμα (Φονιά) ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ τὸν Γρηγ. Καπέλον δικηγόρον, τὸν Γεώργ. Καπέλον διδάσκαλον.

Εἰς Μεσινὸ ἐδολοφόνησαν τὸν Γ. Μπολιαρίτην ἔμπορον καὶ Γ. Τσεζρένην ἀγρότην.

Εἰς Μωσιᾶ τὸν Παναγ. Καράμπελαν, Γ. Ἀντωνόπουλον Δημ. Ἀντωνόπουλον καὶ Νικ. Πέπταν.

Εἰς Μάτι τὸν Στυλ. Κατσαούνην καὶ Κων. Γκούραν.

Εἰς Γαλατᾶ Νεμέας τὸν διδάσκαλον Ἡρακλῆν Μανιάτην.

13.— ΜΑΧΗ ΦΑΡΜΑΚΑ

1. Εἰς Φαρμακᾶ ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει ἔχουν συγκεντρωθῆ οἱ ὀμάδες Κουβελάκη, Ἀποστολοπούλου, Χριστοπούλου, Στεργιοπούλου ὑπὸ τὸν ταγ) ρχην Βαζαῖον. Εἶχον φθάσει ἐπίσης οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ναυπλίου καὶ ἐν ὄλω εἶναι 110 ἄνδρες ἐκ τῶν ὁποίων 89 ἦσαν ἔνοπλοι. Εἶναι μία δύναμις πλέον ἀξιόλογος. Ὁ πληθυσμὸς γύρω εἶναι ἀποφασισμένος νὰ ἐνισχύσῃ μὲ κάθε τρόπον τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ. Μόνον ἓνα θέμα τίθεται: Ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀνταρτῶν μὲ ὄπλα διὰ νὰ ὀπλισθοῦν ἀμέσως δεκάδες ὀμάδων μὲ παιδιὰ τῶν χωριῶν ποὺ περιμέναν. Ἀποκλειστικὸς συνεπῶς σκοπὸς τίθεται ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς Φαρμακᾶν σὺνδεσμος τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου καὶ ἐπιτευχθοῦν ρίψεις ὄπλων.

Ἄλλὰ ἐνῶ οἱ ἀντάρτες τοῦ Φαρμακᾶ ἔχουν ἀναπτυχθῆ τόσο πολὺ καὶ προβλέπεται ταχεῖα ἡ ἐνδυνάμωσις των, οἱ κομμουνισταὶ ὄχι μόνον ἀνηυχοῦν, ἀλλὰ ἀποφασίζουν νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον των. Ἐπειτα ἀπὸ τὶς συλλήψεις σὺνδέσμων τῶν ἀνταρτῶν τῆς ὀμάδος Πανουτσοπούλου Π Στεργιοπούλου ποὺ ἔκαναν εἰς τὴν περιοχὴν Φενεοῦ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ὀμάδος διὰ Φαρμακᾶ, κινοῦνται δραστηρίως νὰ ἀνεύρουν τὴν θέσιν ὅπου ἐγκατεστάθη διὰ νὰ τῆς ἐπιτεθοῦν. Ὅπως ἀκριβῶς ἐνεργοῦν οἱ ἐχθροί. Προσπαθοῦν νὰ ἀνεύρουν τὴν θέσιν τῶν ἀντιπάλων των διὰ νὰ ἐνεργήσουν ἐπίθεσιν ἐναντίον των. Καὶ διὰ τοὺς κομμουνιστὰς τότε, ὅπως καὶ τώρα, ἀντίπαλος καὶ ἐχθρὸς εἶναι οἱ Ἕλληνες ποὺ πιστεύουν μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀντάρτες λοιπὸν τοῦ Φαρμακᾶ ποὺ ἐπίστευον εἰς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα διὰ τοὺς Σλαυκομμουνιστὰς ἦσαν ἐχθροί. Καὶ ἀρχίζει λοιπὸν μία ἄλλη σελὶς προδοσίας καὶ ἐγκλημάτων.

2. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπειλοῦν καὶ διαδίδουν ὅτι ἐτοιμάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ. Τὴν 27ην Αὐγούστου κινοῦνται πρὸς Σκοτεινὴν. Τὴν 4ην Σεπτεμβρίου σὺνδεσμος ἀπὸ Σκοτεινὴν εἰδοποίησε τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ εἰσῆλθον εἰς Σκοτεινὴν τὴν 4ην Σεπτεμβρίου 1943, ἔφθασε εἰς Φαρμακᾶ ὁ ταγ) ρχης Γ. Παπακωνσταντίνου μὲ ἓνα ἀντίγραφον τοῦ συμφώνου Λυραχίου μετὰξὺ Ε.Σ. Ταυγέτου καὶ ΕΛΑΣ τῆς 29ης Αὐγούστου 1943, περὶ τοῦ ὁποῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Παρὰ τὸ συμφωνητικὸν αὐτὸ εἰς συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν ὄλοι οἱ ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ ἀπεφάσισαν ὁμοφώνως νὰ ἀπο-

κλείσουν κάθε συνεργασίαν ἢ συγχώνευσιν μὲ τὸν ΕΛΑΣ, διότι ἐγνώριζον καλῶς ὅτι ἐκεῖ ὠδηγοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ὄχι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ σκοπὸς τοὺς δὲν ἦτο ἐθνικός. Ἀποφασίζεται ἐπίσης νὰ πολεμήσουν μέχρι ἐνὸς ἐὰν δεχθῶν τυχὸν ἐπίθεσιν. Ἡ ἥρωϊκὴ πράγματι ἀπόφασις τῶν ἀξιωματικῶν Φαρμακᾶ τιμᾷ ἰδιαιτέρως τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς, μολοντοὶ ἔλαβον γνῶσιν τοῦ συμφώνου τοῦ Δυοραχίου τοῦ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ. Ὅσοι πιστεύουν περισσότερον ἀπὸ τὰ ὑποπτα ἔγγραφα δὲν τὰ ὑπολογίζουν. Προχωροῦν καὶ δημιουργοῦν αὐτοὶ νέα ἔγγραφα, καθαρὰ, ἀσφαλῶς ἐθνικά, ὅπου γράφεται ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία.

3. Τὴν 6ην Σεπτεμβρίου 1943 ἔφθασε σύνδεσμος εἰς Φαρμακᾶ καὶ εἰδοποίησεν, τὸν ταγ)ρχὴν Βαζαῖον νὰ μεταβῆ εἰς χωρίον Ἅγιος Νικόλαος Ἀλέας, ὅπου τὸν ἀνέμενον ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχῆς Τζαίμς. Ὁ ταγ)ρχῆς Βαζαῖος μαζί μὲ τὸν ταγ)ρχὴν Προκοπίου, ξεκινοῦν διὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, ὅπου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Κων. Ζάχου, συναντοῦν τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχὴν Τζαίμς μὲ τὸν ὑπ)γὸν σύνδεσμον τοῦ Σ.Μ.Α. Ἐμμ. Καμπάνη, ἀναπτύσσει εἰς τὸν Ἄγγλον σύνδεσμον τὴν ἀνάγκην νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ μὲ ὅπλα καὶ ἐξήτησαν νὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ εἰς Φαρμακᾶν. Ὁ Ἄγγλος Τζαίμς εἶπεν εἰς τοὺς δύο ταγ)ρχας ὅτι πρέπει νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὸν ΕΛΑΣ, διότι θὰ τοὺς κτυπήσῃ ὅπως εἶχε πληροφορηθῆ. Ὑπεσχέθη, δέ, νὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ εἰς Φαρμακᾶ τὴν ἐπομένην. Τὴν 7ην Σεπτεμβρίου ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχῆς Τζαίμς καὶ ὁ ὑπ)γὸς Ἐμμ. Καμπάνης ἐπεσκέφθησαν τὸν Φαρμακᾶν καὶ ὅπως, γράφομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἔμειναν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν συγκρότησιν, τὴν ἐμφάνισιν, τὸ ἠθικὸν καὶ τὴν πειθαρχίαν τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ. Ὁ Ἄγγλος μάλιστα ταγ)ρχῆς ἀνεκοίνωσε εἰς τὸν ταγ)ρχὴν Βαζαῖον ὅτι προορίζει διὰ τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ τοὺς συνδέσμοις τοῦ Σ.Μ.Α. Ἄγγλον λοχαγὸν Φρέϋζερ καὶ τὸν ἀσυρματιστὴν Κόκκινον τοὺς ἔδωσε ὡς πρῶτα ἔξοδα διὰ τοὺς ἀντάρτες 50 λίρες.

Ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχῆς ἀνακοινώνει ἐπίσης εἰς τοὺς ἀξιωματικούς Φαρμακᾶ ὅτι ἐπιθυμεῖ ὅπως ὅποτε τὴν συνεργασίαν τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ μὲ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἐξήτησεν νὰ μεταβοῦν μαζί του ἀντιπρόσωποι τῶν ἀξιωματικῶν εἰς Σκοτεινὴν, πού ἦσαν οἱ τοῦ ΕΛΑΣ, διὰ νὰ συνεννοηθοῦν καὶ διευθετήσων τὶς διαφορὰς των.

Οἱ ταγ)ρχαι Βαζαῖος καὶ Προκοπίου εὐχαρίστως δέχονται καὶ ἀναχωροῦν ὅλοι διὰ Σκοτεινὴν. Πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ ταγ)ρχῆς Τζαίμς εἶπε εἰς τοὺς ἀξιωματικούς: «Φυλαχθῆτε γιατί τὸ ΕΑΜ θὰ σᾶς κτυπήσῃ». Φθάνον εἰς χωρίον Ἅγιος Νικόλαος ὅπου, ὅμως, ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχῆς τοὺς ἀνακοινώνει ὅτι ἔλαβεν πληροφορίαν ὅτι εἰς Σκοτεινὴν οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ εἰς συγκέντρωσίν των ἀπεφάσισαν νὰ κρεμάσουν ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ καὶ ὅτι κατόπιν τούτων τοὺς συνέστησεν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Φαρμακᾶν, διότι δὲν ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των. Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ ταγ)ρχῆς Βαζαῖος:

«Ὁ Ἄγγλος ταγ)ρχῆς μᾶς λέγει:

Κύριοι ἡ ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ ἔφθασε εἰς Σκοτεινήν, οἱ δέ, ἀρχηγοὶ αὐτῆς συνεγκέντρωσαν τοὺς κατοίκους, τοὺς ὠμίλησαν καὶ τοὺς εἶπον ὅτι ἡ ὁμάς τοῦ Βαζαίου εἶναι ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ καὶ πρέπει νὰ παύσουν νὰ τὴν ἐνισχύουν, διότι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου θὰ κρεμάσουν ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ὁμάδος ταύτης.

Κατόπιν, αὐτῶν, κύριοι, δὲν ἀναλαμβάνω τὴν εὐθύνην τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς σας. Μεταβαίνοντες εἰς Σκοτεινήν καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσετε ἐγγράφως τὰς ἀπόψεις σας διὰ νὰ τὰς διαβιβάσω καὶ θὰ κάμω πᾶν τὸ δυνατόν διὰ τὴν συνδιαλλαγὴν».

Μετὰ τὴν δῆλωσιν αὐτὴν τοῦ Ἄγγλου συνδέσμου καὶ τὰ νεώτερα διὰ τὴν ἀπειλήν τῶν κομμουνιστῶν οἱ ταγ)ρχαὶ Βαζαῖος καὶ Προκοπίου ἐπιστρέφουν εἰς Φαρμακᾶ. Ὁ Ἄγγλος Τζαίημς ἐπῆγε εἰς τὸν ΕΛΑΣ διὰ νὰ ἐπιτύχη συμβιβασμόν.

4. Ὅταν ἔφθασαν εἰς Φαρμακᾶ οἱ ταγ)ρχαὶ Βαζαῖος καὶ Προκοπίου ἔγινε σύσκεψις ἀξιωματικῶν ὅπου ἀνεκοινώθησαν τὰ νεώτερα. Μερικοὶ ἀξιωματικοὶ ὑπεστήριξαν νὰ ἐνεργήσουν ἐπιθετικῶς οἱ ἀντάρτες κατὰ τῶν κομμουνιστῶν ἐφ' ὅσον, εἶχαν, ἤδη, ἀπειλήσει ἐπίθεσιν οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ, καὶ εἶχαν φθάσει διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν πλησίον ἐκεῖ εἰς Σκοτεινήν. Τελικῶς ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως νὰ μὴ κινηθοῦν κατὰ τοῦ ΕΛΑΣ ἀλλὰ νὰ ἀμυνθοῦν μέχρις ἐνὸς ἐὰν δεχθοῦν ἐπίθεσιν. Ἡ ἥρωϊκὴ αὐτὴ ἀπόφασις τιμᾶ ἐπίσης τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς. Ἴσως τώρα θεωρηθῆ λάθος τακτικῆς ἐν ὄψει ἐχθροῦ, εἰς τὴν αὐλήν μας τότε, ὅμως, ἦτο καθήκον, διὰ νὰ μὴν χυθῆ ἑλληνικὸ αἷμα. Εἴμεθα λίγοι οἱ Ἕλληνες καὶ πρέπει νὰ προσέχωμε τὴν ἀπώλειαν καὶ ἐνὸς Ἕλληνος. Κατὰ τὸ ἀπόγειμα τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1943 ἕνας σύνδεσμος τῶν κομμουνιστῶν ἔφερε ἕνα ἔγγραφο ὡς ἀπάντησίν των ἔχον ὡς ἑξῆς:

«Δεχόμεθα συμφωνίαν ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους. Τελείαν ὑποταγὴν στρατιωτικῶς, διοικητικῶς, οἰκονομικῶς ὑπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ πολιτικὸν καθοδηγητήν.

Ἄ γ η σ ί λ α ο ς

Ὁ Βαζαῖος τοὺς ἀπήντησε:

«Ἐξηγητήσαμεν κάθε προσπάθειαν πρὸς συνεννόησιν. Σύμπτas ὁ λαὸς τοῦ Νομοῦ σᾶς γνωρίζει. Σᾶς ἀναμένομεν.

Β α ζ α ῖ ο ς»

Ὁ ταγ)ρχῆς Βαζαῖος μετὰξὺ ἄλλων ἐκάλεσε καὶ τὸν Ι. Χώραν δικηγόρον καὶ ἐξήτησε νὰ μάθῃ τὴν διάθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ δι' ὅλα τὰ διαδιδόμενα. Ὁ Χώρας τοῦ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας θὰ ἐδέχοντο μὲ ἀνακούφισιν τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ ΕΛΑΣ, διότι βασανίζει τὸν κόσμον καὶ ἀπειλεῖ τοὺς πάντες καὶ οἱ ἠγέται του εἶναι κομμουνισταὶ μὴ

σχεπτόμενοι ἐθνικῶς. Τελικῶς ἀπεφασίσθη, ὡς ἄνω ἐκτίθεται ἡ ἄμυνα κατὰ πάσης ἐπιθέσεως καὶ ὄχι ἢ ἐπίθεσις. Συγχρόνως ἀποφασίζεται καὶ ἀναχωρεῖ δι' Ἀθήνας ὁ εὐέλπις Νικ. Καρδαράς διὰ νὰ ἐκθέσῃ ἐκεῖ εἰς νέον ἀρμόδιον τὴν κατάστασιν καὶ ζητήσῃ τὴν ταχύτεραν πραγματοποίησιν ῥίψεων, διότι μόνον μὲ ὅπλα θὰ ἐσώζετο ἡ κατάσταση.

5.— Εἰς Φαρμακᾶ εἶναι ὄλοι οἱ ὄπλαρχηγοί, Βαζαῖος, Κουβελάκης, Ἀποστολόπουλος, Στεργιόπουλος μὲ τοὺς Ἀξιωματικούς των καὶ ἀντάρτες των, πλὴν τοῦ Ι. Πανουτσοπούλου, συλληφθέντος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῆς ὁμάδος Σπυροπούλου εὐρισκομένης ἐν κινήσει εἰς τὰ χωριά καὶ τὰ γύρω βουνά. Ἐπίσης εἶναι οἱ ἀξιωματικοὶ Ναυπλίου καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ τῶν ἄνω ὁμάδων, Λημ. Πανουτσόπουλος, Γ. Μαυραγάνης, Δ. Μακρίδης, Στ. Ἡλιοπούλος, Στ. Τζαβέλας, Π. Γκέρκης, Χρήστος Κλεώπας, Θεμ. Κυριακόπουλος, ὁ ἐνωμ.)ρχῆς Ι. Τριανταφύλλης κ.ἀ. Ὅλοι εἶναι εἰς τὰς θέσεις των καὶ ἔχουν ἀποφασίσει νὰ ἀμυνθοῦν ἐὰν δεχθοῦν ἐπίθεσιν. Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐγγράφων προτάσεων τοῦ ταγ.)ρχου Βαζαίου πρὸς τὸν ΕΛΑΣ, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, τὰς ὁποίας μετέφερον ὁ Ἄγγλος ταγ.)ρχῆς Τζαίημς, οἱ κομμουνισταὶ τὴν 3ην πρωϊνὴν τῆς 8ης Σεπτεμβρίου στέλλουν ἀπὸ τὴν Σκοτεινὴν εἰς Φαρμακᾶν τὸν καθηγητὴν Πετρόπουλον καὶ τὸν δικηγόρον Μπέζαν μὲ ἔγγραφον τελεσίγραφον νὰ ὑποταχθοῦν ἀμέσως στὸν ΕΛΑΣ, ἄλλως θὰ ἐκινουῦντο ἐπιθετικῶς ἐναντίον των. Ἐζητοῦσαν πλέον ὄχι συμφιλίωσιν καὶ συνεργασίαν, ἀλλὰ πλήρη ὑποταγὴν τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ εἰς τοὺς καπεταναίους καὶ πολιτικὸς καθοδηγητὰς τοῦ ΕΛΑΣ—ΚΚΕ. Ὁ Μπέζας μὲ τὸν Πετρόπουλον κατευθύνοντο εἰς Φαρμακᾶν, ἀλλὰ τοὺς συνέλαβον οἱ κομμουνισταὶ καὶ μετὰ, τὴν νύκτα, τοὺς ἔδωσαν τὴν ἐντολὴν νὰ μεταφέρουν τὸ τελεσίγραφον τῶν νέων ἐπιδρομέων εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ Φαρμακᾶ. Οἱ νέοι ἐπιδρομεῖς μοιάζουν ἀκριβῶς μὲ τοὺς Ἴταλοὺς ποὺ μᾶς ἐπετέθησαν ἀνάνδρως καὶ δολοφονικῶς τὴν 6ην πρωϊνὴν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἀφοῦ, πρὶν, τὴν 3ην πρωϊνὴν εἶχαν ἐπιδώσει τὸ τελεσίγραφόν των εἰς τὸν τότε πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος. Τότε ἀκούστηκε:

— Ο Χ Ι ! εἰς τοὺς Ἴταλοὺς.

Τώρα, τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, ἀκούεται ἡ ἴδια ἀπάντησις εἰς Φαρμακᾶ πρὸς τοὺς νέους κατακτητὰς.

— Ο Χ Ι ! εἰς τοὺς κομμουνιστὰς.

Ὅλοι εἰς τὰς θέσεις των. Ἐφαρμόζουν τὴν ἀπόφασίν των. Οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ δοθῇ ἄλλη ἀπάντησις ἀπὸ Ἕλληνας εἰς κάθε ἐπιδρομέα. Καὶ ὅπως οἱ Ἴταλοὶ δὲν ἐπερίμεναν τὴν ἀπάντησιν, διότι εἶχαν ἀποφασίσει τὴν δολοφονικὴν των ἐπίθεσιν καὶ τώρα, τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, οἱ νέοι κατακτηταὶ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν ἀποφασίσει τὴν ἐπίθεσίν των καὶ τὴν 6ην πρωϊνὴν τῆς 8ης Σεπτεμβρίου ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ. Οἱ ἄξιοι συνεργάτες τῶν Ἴταλογερμανῶν συμπληρώνουν τὸ ἔργον των. Ὁ ἀγροφύλαξ Μακρῆς ἀντιλαμβάνεται τὴν ὑποὺλον κίνησιν τῶν κομ-

μουνιστῶν πρὸς Φαρμακᾶν καὶ τρέχει ὡς ἄξιος φύλακας τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ εἰδοποιεῖ μὲ γοερὲς κραυγὰς τοὺς ἀντάρτες Φαρμακᾶ:

-- "Ἐρχονται ἐναντίον σας! Φυλαχθῆτε! Ἐρχονται ἀπὸ τὴν χαράδρα τῆς Σκοτεινῆς. Τὸ νοῦ σας!

Εἶναι νύκτα βαθεῖα καὶ μία πυκνὴ ὀμίχλη καὶ βροχὴ εἰς τὸ ὑπερήφανο αὐτὸ βουνὸ ἐμποδίζει τὴν ὄραττητα. Οἱ δολοφόνοι καὶ προδότες τῆς ἐλευθερίας κομμουνισταὶ ἐξέλεξαν ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν ὥραν καὶ τὴν καιρικὴν κατάστασιν διὰ νὰ τοὺς αἰφνιδιάσουν.

Συνέρχονται ἀμέσως πάλιν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀποφασίζουν νὰ δώσουν μάχην. Ὁ ταγ)ρχὴς Βαζαῖος μὲ τὴν ὀμάδα Ἀποστολοπούλου κατέλαβον μαζὶ μίαν θέσιν ἀναμονῆς τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἄλλην θέσιν κατέλαβεν ἡ ὀμάς Κουβελάκη καὶ ἄλλες δύο θέσεις κατέλαβον δύο τμήματα ὑπὸ τοὺς ταγ)ρχας Προκοπίου καὶ Καμπίτην μὲ ὀμάδας ὑπὸ τοὺς Μ. Στεργιόπουλον, Δημ. Πανουτσόπουλον, Χρηστον Κλεώπαν καὶ Θεμ. Κυριακόπουλον.

Οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶναι τριπλάσιοι. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν φέροι, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, κομμουνιστὰς καὶ ἐγκληματίες ἀπὸ τὴν Ροῦ-μελι καὶ τὴν Ἀθήνα καὶ ἔχουν βάλει ἐπὶ κεφαλῆς των εἴτε ἀγνοῦς πατριῶτες ποὺ δὲν ἐγνώριζαν καλὰ τὸν δρόμον ποὺ ἐπῆραν, εἴτε ἦσαν μερικοὶ μικροφιλόδοξοι καὶ ἀφελεῖς μὴ ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῶν συνεπειῶν τῶν ἔργων των. Τὸ πρῶτὸ τῆς 8ης Σεπτεμβρίου ἡ ὄρατότης ἦτο ἐλαχίστη, λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ὀμίχλης. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται καὶ ἀρχίζουν ἀραιοὺς πυροβολισμοὺς, ἀλλὰ δὲν φαίνονται. Οἱ ἀμυνόμενοι περιμένουν μίαν ὥραν χωρὶς νὰ βλέπουν τοὺς ἐχθροὺς. Εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦτο ὁ Βαζαῖος μὲ τὸν Ἀποστολόπουλον ἔφθασε σύνδεσμος μὲ ἓνα σημεῖωμα τοῦ ταγ)ρχου Προκοπίου ὅπου ἔγραφε, μεταξὺ ἄλλων: «Μανώλη, ταγ)ρχὴς Καμπίτης παραλαβὸν μεθ' ἑαυτοῦ ὀμάδα ἀξιωματικῶν καὶ τὸν καλύτερον ὀπλισμὸν ἀπεχώρησε. Θεωρῶ ἄσκοπον περαιτέρω αἵματοχυσίαν».

Ὁ ταγ)ρχὴς Βαζαῖος μὲ τὸν Ἀποστολόπουλον καὶ τὴν ὀμάδα, κατόπιν τοῦ ἀπροσοκῆτου αὐτοῦ σημειώματος, κατευθύνονται εἰς τὸ φυλάκιον ὅπου ἦτο ὁ Καμπίτης καὶ ὅπου δὲν εὔρον κανένα ἄνδρα. Κατευθύνονται μετὰ εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦτο ὁ Προκοπίου, ὅπου διαπιστώνουν ὅτι καὶ ἐκεῖ δὲν ἦτο κανεὶς. Κατόπιν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καμπίτη, ἔφυγε καὶ ὁ Προκοπίου μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς. Εὐρισκόμενοι πλέον εἰς ἄλλην θέσιν, εὐρέθησαν πρὸ τῶν ἐπιτιθεμένων καὶ ἀνερχομένων κομμουνιστῶν, ὅποτε ἀπεφάσισαν νὰ συμπτυχθῶν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Φαρμακᾶ, ὅπου ἔλαβον θέσεις μαζὶ μὲ τὴν ὀμάδα Κουβελάκη καὶ Στεργιοπούλου καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς.

Οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουν νὰ πυροβολοῦν καὶ παίρνουν ἀμέσως ἀπάντησιν μὲ πυρὰ τῆς ὀμάδος Στεργιοπούλου.

Τότε οἱ κομμουνισταὶ φωνάζουν:

· Παιδιὰ εἴμαστε ἀδελφία! μὴ πυροβολεῖτε, ἦλθαμε νὰ μιλήσουμε... Αὐτὴ εἶναι ἡ τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν: δολοφονοῦν, ἀποκαλοῦν ἀδελ-

φοῦς τὰ θύματά των καὶ προτείνουν συγχρόνως ἀδελφικὴν συνομιλίαν.. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἀποστολόπουλος ἐρωτᾷ τὸν ἀρχηγὸν ταγ)ρχην Βαζαῖον:

— Τί θὰ γίνῃ; θὰ τοὺς κτυπήσουμε; Ἐὰν νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ συμπτυχθοῦμε, νὰ ἀνασυγκροτηθοῦμε καὶ νὰ ἀναλάβωμε ἡμεῖς ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν.

Ὁ ταγ)ρχης Βαζαῖος εἶναι ταραγμένος, δὲν λαμβάνει ἀπόφασιν, ἀπαντᾷ, ὁμως:

— Δὲν πρέπει νὰ χυθῇ ἀδελφικὸ αἷμα. Ἡ στροφή πλέον τῆς μάχης εἶχε δοθῇ. Οἱ προδότες κομμουνισταὶ εἶχαν τόσῃν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἀμυνομένων. Οἱ ἀμυνομένοι, σὰν γνήσιοι Ἕλληνες ἐνδιαφέρονται καὶ διὰ τὸ ἐλληνικὸν αἷμα ποῦ εἶναι μεταξύ τῶν ἐπιτιθεμένων. Καὶ ἐδῶ δὲν κτυποῦν, διὰ νὰ εἶναι λιγώτερη ἢ αἰμορραγία τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀποστολόπουλος μὲ τοὺς ἀντάρτες του, ὁ Κουβελάκης μὲ τοὺς ἀντάρτες του καὶ ὁ Δημήτριος Πανουτσόπουλος μὲ τοὺς περισσοτέρους ἀντάρτες τῆς ὀμάδος Στεργιοπούλου, ὁ λοχαγὸς Π. Τζεβελέκος κ.ἄ. κατορθώνουν νὰ διαφύγουν ἀπὸ τὸν Φαρμακᾶ διὰ νὰ συνεχίσουν ἄλλοῦ τὸ καθῆκον των, οἱ περισσότεροι συγκεντρωθέντες εἰς Κρύαν Βρύση. Οἱ κομμουνισταὶ ἐν τῷ μεταξύ κατέφθασαν, ἐπυροβολοῦσαν καὶ ἐφώναζαν: «Προδότες θὰ πεθάνετε». Οἱ προδότες ἐφώναζαν τὰ θύματά των προδότες. Τί ἀναισχυντία!

Ἀμέσως ἐπιτίθενται μὲ μαχαίρια κατὰ τοῦ ταγ)ρχου Βαζαῖου. Ἐνας τὸν πιάνει ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ σηκώνει τὸ μαχαίρι του πρὸς τὸ στήθος τοῦ Βαζαῖου, διεσώθη ὁμως μόνον χάρις εἰς τὴν ἀστραπιαίαν κίνησιν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Μηλιτιάδου Στεργιοπούλου, ὅστις ἐπρόλαβε καὶ ἀφώπλισε τὸν ἐπιτεθέντα. Ποῖος ἄραγε νὰ ἦτο ὁ ἐπιτεθείς; Βούλγαρος ἢ Ἕλληνας κομμουνιστῆς χωρὶς ἐλληνικὴν συνείδησι; Κανένας δὲν τὸ ἔμαθε τότε. Ὅποιος ὁμως καὶ νὰ ἦταν, ἦτο ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τέτοιοι ἦσαν οἱ δυναμικοὶ ἡγέται τοῦ ΕΛΑΣ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀφοπλίζουν ἀμέσως τὸν ταγ)ρχην Βαζαῖον καὶ τοὺς ἀξ)κοὺς Μιλτιάδην Στεργιοπούλου, Κ. Στεργιοπούλου, Γ. Μανραγάνην κ.ἄ. καὶ τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

Εἶναι ἡ ἴδια τακτικὴ τῶν κομμουνιστῶν: ὑποκρίνονται, ἐπιτίθενται, προδίδουν, δολοφονοῦν, καὶ προτείνουν μετὰ ὑποχρεωτικὴν συνεργασίαν.

14.— ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΚΡΤΑΣ ΒΡΥΤΣΗΣ — ΑΡΤΕΜΗΣΙΟΝ

Μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ τῆς 8—9—1943, εἰς τὸ ὄρος Ἀρτεμῆσιον καὶ εἰς θέσιν Κρύα Βρύση ἐγκαθίσταται νέον συγκρότημα ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Παναγιώτην Χριστόπουλον ἀπὸ Ζευγολατιὸ Ἀρκαδίας Πύργου μὲ ὄπλαρχηγοὺς τὸν ἀνθ)γὸν Πυρ. Τρύφωνα

Ἀποστολόπουλον ἀπὸ τὸ Λεβείδιον Ἀρκαδίας, τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Κων. Σπυροπούλου ἀπὸ Νεστάνι Τριπόλεως, τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Βασιλογιάννην ἀπὸ Κανδύλα Ἀρκαδίας μὲ ἀντάρτες τῆς ομάδος Κ. Μητρέλη καὶ τὸν ἀνθ)στὴν πεζικοῦ Ἀργύριον Παπαοικονόμου ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι μὲ ἀντάρτες τῆς ομάδος Γρ. Μαντζουράνη.

Ὅπως εἶναι γνωστόν, ὁ λοχαγὸς Π. Χριστόπουλος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπιτροπῆς ἀγῶνος Τριπόλεως, μαζὶ μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Θεόδωρον Πετροπούλου καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Θεοδόσιον Νικήταν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἐνίσχυνε μὲ κάθε τρόπον τοὺς ἀντάρτες Ταῦγέτου καὶ Φαρμακᾶ. Εἰς Φαρμακᾶν εἶχον σταλῆ οἱ ομάδες τῶν ἀνθ)γῶν Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου καὶ Κ. Σπυροπούλου. Εἰς Ταῦγέτον μετέβη πρὸ τῆς 28ης Αὐγούστου 1943 ὁ λοχαγὸς Π. Χριστόπουλος δις καὶ μόνος του καὶ μετὰ τοῦ ταγ)ρχου Β. Τσεκούρα ἐκ Κρήτης καὶ τοῦ ἀνθ)γοῦ Θ. Πετροπούλου, μὲ τὴν ἀποστολὴν νὰ συναντηθοῦν μὲ τὸν συντ)ρχην Ἀθ. Γιαννακόπουλον καὶ τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν διὰ νὰ προτείνουσι τὴν δημιουργίαν καὶ δευτέρου μετώπου ἀνταρτῶν εἰς Πάρωνα ἢ εἰς Φαρμακᾶν.

Ἡ πρότασις τῶν ὁμως αὐτῆ δὲν ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον.

Μετὰ τὴν προδοτικὴν ὁμως ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν εἰς Φαρμακᾶ τὴν 7—9—1943 κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., οἱ ὄπλαρχηγοὶ Τρύφων Ἀποστολόπουλος καὶ Κων. Σπυροπούλος κατευθύνονται καὶ φθάνουσι τὴν 8—9—1943 εἰς ἄλλην κορυφογραμμὴν τοῦ ὄρους Ἀρτεμησίου, εἰς Κρύαν Βρύσην. Ὁ λοχαγὸς Π. Χριστόπουλος, μολοντί δὲν εἶχε σοβαρὸν ὄπλισμόν ἀποφασίζει τὴν συνέχειαν τοῦ ἀγῶνος. Μὲ ἀρκετοὺς ἄνδρες, σχεδὸν ξυπόλητοι, μὲ δέκα (10) ντουφέκια καὶ λίγα φυσίγγια ἐπῆγε εἰς Νεοχώριον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Κρύαν Βρύσην, ὅπου συναντᾷ τοὺς ἀντάρτες τῶν ομάδων Ἀποστολοπούλου καὶ Σπυροπούλου. Ἐκεῖ φθάνουσι ἀπὸ Δυρράχιον οἱ ὄπλαρχηγοὶ Βασιλογιάννης καὶ Ἀργύριος Παπαοικονόμου μὲ τοὺς ἀντάρτες των, τῆς ομάδος Γρηγορίου Μαντζουράνη, ὁ εὐέλπις Δημ. Γιαννακόπουλος, ὁ Ἰωάννης Βλάχος ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι, ὁ Ἰωάν. Τσέλιος κ.ἄ.

Εἰς Κρύα Βρύσην ἦτο ὄροπέδιον καὶ κατάλληλος τόπος διὰ ρίψεις βόλων.

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει μὲ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου Δυρραχίου τῆς 29.8.1943, μεταξὺ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἀποκαλύψει πλέον τὰ δόλια σχέδιά των. Εἶχον ἐγκαταστήσει φρουραρχεῖον ἰδικόν των μέσα στὸ Δυρράχιον πὸν ἤλεγχε πᾶσαν κίνησιν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἀξιωματικῶν, ἀνταρτῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ἄγγλων. Εἶχον μετακινήσει ομάδες ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς ἄλλες περιοχὰς μακρὰν τοῦ Δυρραχίου, εἶχαν συγκεντρώσει εἰς τὸ Δυρράχιον δικὰς των ομάδες ἀπὸ ἕλην τὴν Πελοπόννησον, ἀπειλοῦσαν τοὺς πάντες, ἐζητοῦσαν τὸν ὄπλαρχηγὸν Γρηγ. Μαντζουράνην νὰ τὸ δικάσουν ὡς «προδότην» κ.λ. καὶ τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1943, εἶχαν ἐπιτεθῆ πλέον ἐνόπλιως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Φαρμακᾶ. Ἐνῶ, δέ, αὐτὰ εἶχαν ἐκδηλώσει οἱ κομμουνισταί, ὁ συν)ρχης Γιαννακόπουλος μὲ

τὸν Βρεττάκον καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς εἶναι πρὸς βόρειον Πελοπόννησον, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀρχηγείου Πελοποννήσου. Πρὸ αὐτῆς τῆς καταστάσεως οἱ ὀπλαρχηγοὶ τοῦ Ε.Σ. ὅσοι εὐρίσκονται εἰς Δυρράχιον ἀνησυχοῦν. Ὁ ὑπ)γὸς Γ. Ταβερναράκης εἰσηγείται εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρικτον νὰ γίνουν ρίψεις ὀπλων εἰς περιοχὴν Ἀρτεμίου ὅπου ὑπῆρχαν ὁμάδες ἀνταρτῶν τῶν ἀξιωματικῶν Τριπόλεως Χριστοπούλου, Ἀποστολοπούλου, Σπυροπούλου κ.ἄ. νὰ σταλῆ ἐκεῖ ἡ ὁμάς Μαντζουράνη, νὰ σταλῆ Ἄγγλος ἀξιωματικὸς καὶ ἀσύρματος καὶ νὰ ὀργανωθῆ τὸ ταχύτερον νέον συγκρότημα ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὁ Χάρικτον εἶχεν ἀναγνωρίσει πλέον τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὰ σχέδιά των, ἐγκρίνει τὴν πρότασιν, ὑπόσχεται κάθε ἐνίσχυσιν καὶ ὀρίζει τὸν Ἄγγλον λοχαγὸν Φρέύζερ ὡς σύνδεσμον τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Ἀρτεμῆσιον. Τὸ σχέδιον ἦτο ἔτοιμον ἀλλὰ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐμπόδιον ἦσαν πάλιν οἱ κομμουνισταί. Θὰ παρετήρουν κάθε μετακίνησιν τῶν τμημάτων καὶ θὰ ἐματαιῶναν ἀμέσως μὲ ἐπίθεσιν των κάθε ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου. Ἀποφασίζεται, λοιπόν, νὰ μετακινήθῃ ὁ λοχαγὸς Φρέύζερ μὲ τὸν ἐπιλοχίαν Γυφτόπουλον πρὸς Ἀρτεμῆσιον, χωρὶς ἀσύρματος διὰ νὰ μὴ δώσουν ὑπόνοιαν εἰς τοὺς κομμουνιστάς. Ἀναχωροῦν καὶ φθάνουν εἰς Κρύαν Βρύσιν τὸ δεύτερον δεκαήμερον Σεπτεμβρίου χωρὶς, ὅμως, ἀσύρματος. Κατὰ τὸ σχέδιον ὁ ἀσύρματος θὰ ἐστέλλετο μετὰ. Τὴν ἴδιαν νύκτα ἕνα τμημα τῆς ὁμάδος Μαντζουράνη ὑπὸ τὸν ἀνθ)στὴν Ἀργύριον Παπασικονόμου καὶ μὲ τὸν ἀντάρτην Κων. Μαντζουράνην κ.ἄ. προσποιεῖται ὅτι θὰ ἀκολουθήσῃ δρομολόγιον πρὸς Πάροννα μὲ πρόγραμμα, ὅμως, ὅτι ἀπὸ τὴν Μοῆν Καλτεζῶν θὰ ἀλλάζε κατεύθυνσιν καὶ θὰ κατευθύνετο εἰς περιοχὴν Ἀρτεμίου ὅρους ἵνα ἐνωθῆ μὲ τὸ συγκρότημα Χριστοπούλου. Τελικῶς κατῶρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Κρύαν Βρύσιν. Κατὰ τὸ πρόγραμμα θὰ ἔφθανε λίγο ἀργότερα εἰς πρώτην εὐκαιρίαν καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Γρ. Μαντζουράνης μὲ τοὺς ἄλλους 6 ἀντάρτες του ποὺ κράτησε μὲ τὸν Εὐάγγελον Μίλην.

Ὁ εὐρισκόμενος εἰς Δυρράχιον ἀνθ)γὸς Θ. Πετρόπουλος μέσω Τριπόλεως, φθάνει εἰς Κρύαν Βρύσιν μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Δημ. Ἀστέρην καὶ τοὺς ἀντάρτες Δημ. Γκόγκουλον καὶ Κων. Τσέκερην ἀπὸ Γραικοῦ. Πρὶν φθάσουν εἰς Κρύα Βρύση, συνήντησαν τὸν ἐπιλοχίαν Γυφτόπουλον ἀναχωροῦντα ἐκ Κρύας Βρύσης ὅπου εἶχε φθάσει μὲ Φρέύζερ κατευθυνόμενος εἰς ἄγνωστον κατεύθυνσιν. Ὁ Πετρόπουλος ἀνέφερεν εἰς τὸν λοχαγὸν Π. Χριστόπουλον τὰ τῆς συναντήσεως μὲ τὸν Γυφτόπουλον. Ἡ ἀναχώρησις πράγματι τοῦ Γυφτοπούλου ἦτο ἀδικαιολόγητος καὶ δικαίως ἐθεωρήθη ὑποπτος, διότι ἐγκατέλειπε τὴν θέσιν του πρὸς ἄγνωστον κατεύθυνσιν.

Ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Ἀστέρης ἐπεσεκέφθη εἰς τὸ Παρθένιον τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Δεληγιάννην εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσε ἐντολὴν τοῦ ἀντισυν)ρχου Ι. Τσαυρούχη, ἵνα κινήθῃ ἀμέσως μὲ συγχωριανούς του ἐθνικιστάς πρὸς Νεοχώριον Ἄργους καὶ ἐκεῖθεν νὰ μεταθῆ μὲ ἄλλους εἰς περιοχὴν Ἀρτεμίου ὅπου θὰ ἐγίνετο ρίψις ὀπλων. Ὁ Γ. Δεληγιάννης μὲ τὸν σύνδεσμον

Κων Πίσχον τὰ μεσάνυχτα ξεκινοῦν καὶ φθάνουν εἰς θέσιν «Χάσι». Ἄπο ἐκεῖ διὰ τοῦ δάσους «Ἁγιοργήτικον» φθάνουν εἰς θέσιν «Λυκοπάτι» ὅπου ἀμέσως τοὺς συνέλαβον οἱ κομμουνισταὶ ὑπὸ ἕναν Πέταν καὶ τοὺς ὑποβάλλουν εἰς ἀνάκρισιν νὰ ὁμολογήσουν ποῦ πηγαίνουν. Ἄνεκοίνωσαν δυστυχῶς τὸν σκοπὸν των καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ προορισμοῦ των καὶ τότε τοὺς ἄφησαν ἐλεύθερους... Ἄνεχώρησαν διὰ τὸ Νεοχώριον ἀπὸ ὅπου μὲ τὸν λοχίαν Βυζαντίου συνέχισαν τὴν πορείαν των καὶ ἔφθασαν εἰς Κρούαν Βρύσην τὴν 12ην Σεπτεμβρίου 1943.

Ἄπο τοὺς λαβόντας μέρος εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ οἱ ἀξιωματικοὶ ταγ)ρχης Προκοπίου Πλάτων, λοχαγὸς Τζεβελέκος Παναγιώτης, ὑπ)γὸς Σκούμπης Ἰωάννης, ἀνθ)γὸς Λυριτζῆς Ἄθανάσιος, Κομνηνὸς Ἰωάννης, Ἄλεξόπουλος Νικόλαος καὶ Σγόντζος Γεώργιος, ἐπιλοχίας Δημ. Βυζάντιος, Πανταζόπουλος καὶ Παρασκευόπουλος καθὼς καὶ ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης, μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀνταρτῶν τὸν Γ. Καπετάνιον κ.ἄ. ἐκινήθησαν πρὸς περιοχὴν Κρούας Βρύσης ἵνα συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα. Κατόπιν περιπετειώδους πορείας ἔφθασαν εἰς θέσιν «Νερά», ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄρτεμησιου. Ὅλοι ἀναζητοῦν τὸν Ἄγγλον λοχαγὸν Φρέύξερ ἵνα τοῦ ἀνακοινώσουν τὴν ἀπόφασίν των νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ζητήσουν νὰ γίνουν ρίψεις ὀπλων. Ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος τὴν 13ην Σεπτεμβρίου κατώρθωσε νὰ τὸν συναντήσῃ εἰς Νεοχώριον καὶ συνεζήτησε τὰ τῆς μετακινήσεως καὶ τὰ τῶν ρίψεων. Ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος διεπίστωσε ὅτι ὁ Φρέύξερ διετίθετο μᾶλλον εὐμενῶς πρὸς τὸν ΕΛΑΣ, ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν εἶναι κομμουνισταὶ, ἀπεδέχθη, ὅμως, τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀξιωματικῶν νὰ γίνουν νέες ρίψεις εἰς τὸ Ἄρτεμησιον. Ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης ἠσθένησε βαρέως καὶ ἀνεχώρησε διὰ Κεφαλάρι Ἄργους. Ἡ ὁμάς τοῦ ταγ)ρχου Προκοπίου εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς θέσιν Ἀχλαδοκάμπου. Ὁ Τζεβελέκος τὴν 16ην Σεπτεμβρίου ὠργάνωσε τὸ πεδίου ρίψεων συμφώνως μὲ ὅσα εἶχαν συμφωνήσει μὲ τὸν λοχαγὸν Φρέύξερ. Καθωρίσθη σχέδιον ρίψεων εἰς τὰ στίγματα ἀναγνωρίσεως διὰ τὰ ἀεροπλάνα. Τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πεδίου ρίψεων ἀνέλαβε ἡ ὁμάς Προκοπίου ἢ ὅποια εὕρισκετο εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν. Τὴν 17ην Σεπτεμβρίου ὁ Φρέύξερ ἐπιστρέφει εἰς Κρούαν Βρύσην καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Σγόντζος μὲ τὸν ἀντάρτην Γ. Καπετάνιον ἐπήγαν νὰ τὸν συναντήσουν. Ὁ λοχαγὸς Π. Χριστόπουλος μὲ τὸν Φρέύξερ ἀναθέτουν εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Θ. Πετρόπουλον νὰ μεταβῆ εἰς Δυρράχιον Ταῦγέτου νὰ φέρῃ τὸν ἀσύρματον. Ὁ ἀνθ)γὸς Πετρόπουλος ἀναχωρεῖ διὰ Ταῦγетον διὰ νὰ παραλάβῃ τὸν ἀσύρματον. Εἰς Δυρράχιον εἶναι ὁ Χάρικτον καὶ Ταβερναράκης οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὸ σχέδιον, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ στείλουν καὶ τὸν ἀσύρματον εἰς Ἄρτεμησιον μετὰ τὴν ἀφιξίν ἐκεῖ τοῦ λοχαγοῦ Φρέύξερ. Εἰς τὸ Δυρράχιον Ταῦγέτου εἶναι ὁ ἀνθ)γὸς Ἐλευθέριος Πατεράκης ἐκ Κρήτης ὁστις εἶχε σταλῆ ἀπὸ τοὺς Κρητες πῆς Τριπόλεως νὰ συνεννοηθῆ καὶ τεθῆ Κρητικὸς ὄπλαρχηγὸς τῶν Κρητῶν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς ὅμως, Σεπτεμβρίου 1943, ἡ κατάστασις εἰς τὸν Ταῦγетον εἶχε θολώσῃ. Σύγχισις καὶ πολυαρχία

υπάρχουν. "Όταν λοιπόν έφθασε ό Πετρόπουλος, ό Πατεράκης προσεφέρθη εύχαρίστως νά προσφέρει τίς υπηρεσίες του νά μεταφέρει τόν ασύρματον πρὸς Κρύαν Βρύσην. Ό Ταβερναράκης βεβαιώνει εἰς τὴν ἀπὸ 20.2.1944 ἔκθεσίν του σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«Έγὼ ἀπὸ τὸ Δυρράχιον ἔστειλα ἕναν ασύρματον μὲ τοὺς ἀνθ)γοὺς Πατεράκην καὶ Σαραντόπουλον. Οὗτοι κατώρθωσαν πράγματι διὰ τετρανυκτίου πορείας νά μεταφέρωσιν καὶ παραδώσωσιν τὸν ασύρματον χωρὶς νά γίνῃ τοῦτο ἀντιληπτὸν εἰς ΕΑΜ. Λόγω τούτου ἀμφότεροι ἔπεσαν θύματα τοῦ ΕΛΑΣ».

Ό Θ. Πετρόπουλος ἰσχυρίζεται εἰς τὴν ἀπὸ 16.12.1961 προφορικὴν ἔκθεσίν του ὅτι παρέλαβε ὁ ἴδιος τὸν ασύρματον μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Πατεράκην, τὸν Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν Βόλφ καὶ τοὺς ἀντάρτες Ι. Πουρνάραν, Ἀθ. Μπαρδαμάσκον καὶ Στ. Γκούγκουλην.

Πάντως ὅπωςδήποτε τὸν ασύρματον παρέλαβεν καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κων. Σαραντόπουλος ἀπὸ Μεγαλόπολιν.

Οἱ ἀνθ)γοὶ Ἐλευθέριος Πατεράκης καὶ Κ. Σαραντόπουλος καὶ Θ. Πετρόπουλος παραλαμβάνουν τὸν ασύρματον μὲ τὸν Ἄγγλον ἀσυρματιστὴν Βόλφ καὶ τοὺς ἀντάρτες Ι. Πουρνάραν, Ἀθ. Μπαρδαμάσκον, Κων. Σέκερην καὶ Στέφανον Γκούγκουλην καὶ ἀρχίζουν τὴν πορείαν. Όταν ἔφθασαν εἰς Πάπαρι ὁ Μπαρδαμάσκος καὶ ὁ Πουρνάρας ἔμειναν εἰς τὸ Πάπαρι. Ό ἀνθ)γὸς Πατεράκης ἀνέλαβε νά μεταβῆ εἰς Τρίπολιν, νά εἰδοποιήσῃ τὸν ἀνθ)γὸν Δημ. Ἀστέρην καὶ οἱ δύο μὲ ἕνα ζῶον νά τὸν περιμένουν εἰς τὸν «Μύλον τοῦ Πετρινοῦ» ἔξω τῆς Τριπόλεως, δεδομένου ὅτι ὁ ἀγωγιάτης ἀπὸ τὸ Δυρράχιον ἠρνεῖτο νά συνεχίσῃ τὴν πορείαν πέραν ἀπὸ τὸν «Μύλον τοῦ Πετρινοῦ». Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως εἶχαν πληροφορηθῆ καὶ διὰ τὴν μετάβασιν τοῦ ἀνθ)γοῦ Πατεράκη ἀπὸ Τρίπολιν εἰς Δυρράχιον καὶ διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ασύρματος, ἀπὸ Δυρράχιον πρὸς Κρύα Βρύση. Εἶχαν διασπαρῆ, λοιπὸν παντοῦ διὰ νά συλλάβουν «τοὺς προδότες». . . Πλησίον τῆς Ἐλέας συνέλαβον τὸν ἀνθ)γὸν Πατεράκην κατευνθνόμενον εἰς Τρίπολιν. Τὸν ὑποβάλλουν εἰς φρικτῶδη βασανιστήρια διὰ νά ὁμολογήσῃ ποῦ εἶναι ὁ ασύρματος ἀλλὰ ὁ ἦρωας ἀνθ)γὸς ἀρνεῖται. Γνωρίζει πλέον, ὅτι οἱ πράκτορες τῶν Σλαύων ἔκαναν μίαν ἐπίθεσιν καὶ ἀνέλαβε αὐτὸς διὰ λογαριασμόν τῆς Ἑλλάδος νά ἀπαντήσῃ.

— "Όχι! δὲν ξέρω τίποτε! τοὺς ἀπαντᾷ ὁ Πατεράκης.

Ἐγνωρίζεν ὁ Πατεράκης ὅτι ἡ κατακράτησις ἀσυρμάτου θὰ ἐματαίωνε τίς ρίψεις εἰς τοὺς ἀντάρτες τῆς Κρύας Βρύσης, θὰ ἐματαίωνε ὅλα τὰ σχέδια τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως νά ἐξοπλισθοῦν οἱ Ἕλληνες ἐναντίον τόσων ὑποῦλων ἐχθρῶν τότε καὶ ἀρνεῖται νά μαρτυρήσῃ τὸν τόπον. Διὰ τὴν πίστιν του εἰς τὸ καθῆκον, ὑπεβλήθη εἰς βασανιστήρια καὶ ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Όταν ἔφθασε ὁ ἀνθ)γὸς Πετρόπουλος εἰς τὸν «Μύλον τοῦ Πετρινοῦ» δὲν εὔρε κανέναν καὶ ἀναγκάζεται νά στείλῃ τὸν Σέκερη εἰς Μάκρη

διὰ τὴν εἰδοποίησιν τὸν ἀνθ)γὸν Ἡλίαν Γεωργόπουλον νὰ φέρῃ ζῶον εἰς τὸν «Μύλον τοῦ Πετρινοῦ», τὸν δέ, Στέφανον Γκούγκουλην ἔστειλε εἰς Τρίπολιν νὰ μάθῃ τί ἐγένετο ὁ Πατεράκης καὶ νὰ στείλῃ ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Ἀστέρης ἕνα μολάρι εἰς τὸ χωρίον Νεοχώριον — Τριπόλεως διὰ νὰ φορτώσῃ τὸν ἀσύρματον πρὸς Κρῦα Βρύση. Ὁ ἀνθ)γὸς Γεωργόπουλος ἦλθε μὲ ἕνα ζῶον στὸ «Μύλο τοῦ Πετρινοῦ» καὶ συνέχισεν μαζὶ εἰς Νεοχώριον. Ἐκεῖ περιμένετο ὁ ἀνθ)γὸς Ἀστέρης καὶ εἶπε ὅτι δὲν ἐφάνη ὁ Πατεράκης. Ὁ ἀνθ)γὸς Γεωργόπουλος ἐπέστρεψε εἰς Μάκρη. Οἱ ἀνθ)γοὶ Θ. Πετρόπουλος, Δημ. Ἀστέρης, Κ. Σαραντόπουλος συνέχισαν τὴν πορείαν των καὶ ἔφθασαν μὲ τὸν ἀσύρματον εἰς Κρῦα Βρύση. Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον μετὰ ἕνα μῆνα τὸν ἀνθ)γὸν Κ. Σαραντόπουλον καὶ τὸν ἐδολοφόνησαν ἀσφαλῶς καὶ δι' αὐτὴν του τὴν ἐθνικὴν προᾶξιν. Τὸν Δεκέμβριον 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Δημ. Ἀστέρη ἐνῶ ἦτο τραυματίας.

Ἡ ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου κατ' ἀρχὴν εἶχε ἐγκατασταθῆ εἰς Νεοχώριον. Ἐκεῖ συναντήθη μὲ τὸν Ἄγγλον Φρέύζερ καὶ τὸν ἀνθ)στὴν Κων. Κόκκινον ἔχοντες μαζὶ των καὶ ἀσύρματον. Ὁ Ἀποστολόπουλος ἐξήτησε τὸν ἄμεσον ἐφοδιασμὸν τῶν ἀνδρῶν του μὲ καλλίτερον ὄπλισμόν, δεδομένου ὅτι λίγα ὄπλα ποῦ εἶχε εἶχαν πάρει οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἄνδρες του εἶχαν καὶ ἐλάχιστα καὶ πρωτόγονα ὄπλα. Ὁ Φρέύζερ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ ἐνισχυθῇ, τοῦ ἐξήτησε, ὅμως, νὰ τὸν φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ ἀνώτερον ἀξιωματικὸν διὰ νὰ συνεργάζεται εἰς τὸ ἐξῆς. Ὁ Ἀποστολόπουλος ἀπευθύνεται ἐγγράφως εἰς ἀνώτερον ἀξιωματικὸν Ναυπλίου καὶ ἀναφέρει τὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἀνάγκην ἀμέσου ἀφίξεώς του εἰς Ἀρτεμῆσιον. Ἡ ἀπάντησις, ὅμως, δυστυχῶς δὲν ἦτο ἐνθαρρυντικὴ. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε φθάσει ἐκ Τριπόλεως ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος ἀλλὰ πάλιν ὁ Φρέύζερ ἐξίτηται ἀνώτερον ἀξιωματικόν. Ὅταν, ὡς ἀναφέρεται ἀνωτέρω ἦλθε ἡ ὁμάς τοῦ ταχ)ρχου Προκοπίου ἀπὸ Φαρμακᾶ καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἀχλαδόκαμπον ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος συνηντήθη μὲ τὸν Φρέύζερ καὶ ἐπῆλθε πλήρης συνεννόησις νὰ γίνῃ τὸ ταχύτερον ρίψις, τοῦ Τζεβελέκου ἀναλαβόντος νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ πεδῖον ρίψεων.

Ἡ ὁμάς Ἀποστολοπούλου προβαίνει εἰς πλήρη ἀναγνώρισιν τῆς περιοχῆς καὶ συγκροτεῖ ἕνα τμήμα ἀπὸ 80 ἄνδρες, οἵτινες θὰ ὠπλιζόντο μὲ τὴν πρώτην ρίψιν. Ἄλλη ὁμάς πολιτῶν ἀνέλαβε τὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ τμήματος ἀπὸ ἀτόψεως διατροφῆς, διότι οὐδεμίαν ἐνίσχυσιν ἐλάμβανον, ἀπὸ καμμίαν ὀργάνωσιν ἢ ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολήν. Τὸ τμήμα συνεδέετο μὲ τὸ Σ.Μ.Α. μὲ τὸν ἀσύρματο ποῦ εἶχε ὁ Κόκκινος καὶ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου αὐτοῦ ἐδίδοντο πληροφοροὶα διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ἐχθροῦ. Συλληφθέντες Ἴταλοι εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ἄργους ἔδωσαν τίς πρώτες πληροφορίες. Ἀποστολαὶ ἔγιναν πρὸς διάφορα σημεῖα κατεχόμενα ὑπὸ Γερμανῶν καὶ ἀκριβεῖς πληροφοροὶα περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν κινήσεων τῶν Γερμανῶν εἰς περιοχὰς Ἄργους καὶ Μαντινείας μετεβιβάσθησαν εἰς Σ.Μ.Α. Εἰς πολ-

λές αποστολές μετέβαιναν μαζί και ὁ Φρέυζερ. Τὴν 15ην Σεπτεμβρίου ἔφθασε εἰς Ἀρτεμῆσιον καὶ ὁ ἀν)ρχης Ι. Τσαρούχης ἐκ Τριπόλεως, ὅπου συνήντησε τὸν λοχαγὸν Φρέυζερ νὰ τοῦ ἀναπτύξη τὴν ἀνάγκην ἀμέσου ἐνισχύσεως τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καθ' ὅσον πᾶσα καθυστέρησις θὰ ἐπέφερε· διάλυσιν τῶν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν.

Μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω καὶ ἡ ὁμάς Κων. Σπυροπούλου ἀποφασίζει νὰ συνεχίση τὸν ἀγῶνα καὶ κατευθύνεται πρὸς Κρούαν Βρύσην. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ποῦ εἶχεν ἐκδηλώσει ἡ περιφέρεια πρὸς τὴν ὁμάδα Σπυροπούλου ἦτο ἄλλη μία ἐγγύησις διὰ τὸ μέλλον. Φθάνει εἰς χωρίον Νεοχώριον ὅπου συναντοῦν τὸν Ἀγγλον Φρέυζερ. Ὁ Σπυρόπουλος εἶχε 14 ἄνδρες καὶ ἦτο ἔφεδρος ἀξιωματικός. Ὁ Φρέυζερ δι' αὐτὸ ἐδίσταζε νὰ δώσῃ ἐνίσχυσιν διὰ ἓνα τόσο μικρὸν τμήμα καὶ μάλιστα μὲ ἔφεδρον ἀξιωματικόν. Ὁ Σπυρόπουλος τὸν διαβεβαιώνει:

— Ἐντὸς 24 ὥρῶν μπορεῖ νὰ ἔλθουν ἐδῶ ὅσοι θέλετε ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες. Ὅπλα μόνον θέλουμε!

Ὁ Σπυρόπουλος μαζί μὲ τὸν Ἀποστολόπουλον καὶ τὸν Φρέυζερ κατευθύνονται εἰς Κρούαν Βρύσην ὅπου φθάνει καὶ ἡ ὁμάς Ἀργυρίου Παπαιοικονόμου — Γ. Βασιλογιάννη καὶ 60 ἐν ὄλω ἀξιωματικοί.

Ἡ ὁμάς Προκοπίου παραμένει εἰς θέσιν «Ἀχλαδόκαμπος» ὡς ἄνω ἐκτίθεται καὶ ἔστειλεν ὡς σύνδεσμον τὸν ἀνθ)γόν Γ. Σγόντζον ἐκ Ναυπλίου, τὸν εὐελτιν Δημ. Γιαννακόπουλον ἀπὸ Σάγκα Μαντινείας καὶ δύο ἀντάρτες.

Τὴν 18ην Σεπτεμβρίου ἦλθε εἰς «Νερά» ὁ Π. Κομνηνός, δικηγόρος ἐκ Ναυπλίου καὶ πληροφορεῖ τὰ τμήματα ὅτι «ὁ κομμουνιστὴς καπετὰν — Ζαχαρίας» εἰδοποίησε τοὺς κομμουνιστὰς τοῦ Λεωνιδίου νὰ συλλάβουν τοὺς ἐθνικιστὰς καὶ νὰ τοὺς σφάξουν. Ὁ ἀνθ)στής Κόκκινος τὴν 20ην Σεπτεμβρίου διεβεβαίωσε τὸν λοχαγὸν Τζεβελέκον ὅτι ἐστάλησαν σήματα εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν καὶ ἀναμένονται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ρίψεις ἄπλων. Τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ὑπῆρχαν πληροφορίες ὅτι οἱ κομμουνισταὶ κατευθύνονται πρὸς Κρούαν Βρύσην μὲ σκοπὸν ἐπιθέσεως. Ἐν τῷ μεταξὺ μετὰ τὴν μάχην Φαρμακᾶ ὁ Βαζαῖος εἶχε ἐνταχθῆ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης εἶχεν ἐπιστρέφει εἰς Κρούαν Βρύσην, τὴν 22 Σεπτεμβρίου ὁ Προκοπίου ἐπιστρέφει ἀπὸ συνάντησίν του μὲ Φρέυζερ καὶ πληροφορεῖ τίς ὁμάδες ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐτοιμάζουν νέαν ἐπίθεσιν, ἀναχωρεῖ, δέ εἰς Ναύπλιον πρὸς συνάντησιν τῆς ἐκεῖ ἐπιτροπῆς.

Ὁ Φρέυζερ ὑπόσχεται νὰ γίνουν ρίψεις ἀλλὰ δηλώνει ὅτι θὰ γίνῃ ἴση διανομὴ τοῦ ἄπλισμοῦ μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τοῦ ΕΛΑΣ ὑποστηρίζων ὅτι δὲν εἶναι κομμουνισταὶ οἱ τοῦ ΕΛΑΣ. Συνιστᾶ, δέ, συνάντησιν πρὸς τοῦτο εἰς θέσιν «Μάζι» μὲ ἐκπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ καὶ συνεννόησιν μαζί των. Οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὴν ἰδίαν τακτικὴν. Προκειμένου νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. προτείνουν καταλήλως συνάντησιν διὰ νὰ γίνῃ συνεννόησις καὶ συμφιλίωσις. Ὑποβάλλουν ἄ-

γαθότατα τὴν πρότασιν των διὰ τοῦ Ἑγγλοῦ Φρέυζερ. Ὁ Φρέυζερ ἀσπάζεται τὴν πρότασιν καὶ συνιστᾷ εἰς τὸν λοχαγὸν Χριστόπουλον νὰ μεταβῆ εἰς Μάξι πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ ΕΛΑΣ Πέττα καὶ συνενόησιν διὰ τὴν διανομὴν τῶν ἀναμενομένων ὅπλων. Ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος ἔχει λάβει ἀπὸ πληροφοριοδότην του σύνδεσμον εἶδησιν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἀπειλοῦν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν εἰς Κρούαν Βρύσην «διὰ νὰ κόψουν τὰ κεφάλια τῶν ἀξιωματικῶν» καὶ ἀρνεῖται νὰ μεταβῆ εἰς μίαν συνάντησιν — παγίδα.

Ὁ Φρέυζερ ἀπευθύνεται τὴν 23 Σεπτεμβρίου εἰς τὸν λοχαγὸν Τζεβελέκον. Τοῦ στέλλει σημεῖωμα διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Κρούα Βρύση ἵνα ἀπὸ ἐκεῖ μεταβοῦν μαζί εἰς Μάξι πρὸς συνάντησιν τοῦ καπετάνιου τοῦ ΕΛΑΣ Πέττα μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει κανονίσει τὴν συνάντησιν ἀπὸ τῆς προηγουμένης διὰ τὴν 2 μ.μ. τῆς ἰδίας ἡμέρας.

Τὸ σημεῖωμα, ὅμως, ἐλήφθη τὴν ἐπομένην καὶ ὅταν ὁ Τζεβελέκος ἔφθασε εἰς τὴν τοποθεσίαν «μνήματα» ἐκράτησε μαζί του ἕναν ἀντάρτην καὶ τὸν Δ. Καπετάνιο ἔστειλε εἰς τὸν Φρέυζερ ἵνα τὸν εἰδοποιήσῃ καὶ κατευθυνθῆ εἰς Μάξι ὅπου θὰ ἐπὶγίγαινε, ἀποδεχόμενος τὴν συνάντησιν χωρὶς, ὅμως, νὰ διέλθῃ ἀπὸ Κρούα Βρύση λόγω ἀποστάσεως.

Κατευθυνόμενοι πρὸς Μάξι ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος μὲ τὸν ἀντάρτην ἔφθασαν εἰς θέσιν «Μερκουῖρι» εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὑψώματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ Μάξι. Εἰς «Μερκουῖρι» παραμένουν πρὸς ἀνάπausιν μὲ τὸν ἀντάρτην ὀλίγα λεπτά, ὅτε ἐπιστρέφει ὁ ἀντάρτης Δ. Καπετάνιος ἀπὸ Κρούα Βρύση καὶ τὸν εἰδοποιεῖ νὰ μὴν ἀνέβῃ εἰς Μάξι ἀλλὰ νὰ κατευθυνθῆ εἰς Κρούα Βρύση ὅπου τὸν προσκαλεῖ ὁ Φρέυζερ διότι, ἐκεῖ θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Πέττας τοῦ ΕΛΑΣ. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν θέσιν Μερκουῖρι διήλθεν ὁ σύνδεσμος τῆς ὁμάδος Στυροπούλου, Γ. Γάτσος μὲ ἕναν ἄλλον μεταφέροντες σημεῖωμα πρὸς Στυρόπουλον καὶ ἐπληροφόρησαν τὸν λοχαγὸν Τζεβελέκον ὅτι εἰς Μάξι εἶχον εἰσέλθει πρὸ ὀλίγης ὥρας 50 ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ μὲ διάταξιν μάχης... Ἐὰν ἐπροχωροῦσε ὁ Τζεβελέκος εἰς Μάξι θὰ εἰσῆρχετο ἐντὸς ἐχθρικοῦ πλέον χώρου. Κατόπιν τῆς πληροφορίας τῶν συνδέσμων τῆς ὁμάδος Στυροπούλου, ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος ἀνέρχεται τὴν χαράδραν πρὸς Κρούαν Βρύσην, ὅτε ἀκούονται ριπὲς πολυβόλου: Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ Πέττα εἶχαν ἀρχίσει ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τῆς Κρούας Βρύσης κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον ποὺ ἄλλοι ἐφεδρικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ εἶχον εἰσέλθει εἰς Μάξι...

15.— ΜΑΧΗ ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ 23.9.1943

“Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω εἰς Κρύαν Βρύσην Ἰαρεμῆσι εἶχον συγκεντρωθῆ ἀπὸ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, οἱ ὄπλαρχηγοὶ Π. Χριστόπουλος, Τρύφων Ἀποστολόπουλος, Κων. Σπυρόπουλος, Ἀργύριος Παπαϊκονόμου, Γ. Βασιλογιάννης μὲ τοὺς ἀντάρτες τῶν. Ἐπίσης εἶναι πολλοὶ ἀξιωματικοὶ χωρὶς ἀντάρτες διότι δὲν ἔχουν ὄπλα καὶ δηλοῦν ὅτι ἔχουν ἔτοιμους ἄνδρες νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν Ε.Σ. μόλις ὄπλισθῶν. Ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων εἶναι ὁ λοχαγὸς Π. Χριστόπουλος ἀπὸ Τρίπολιν. Εἰς Κρύαν Βρύσην εἶχε φθάσει ὁ λοχαγὸς Φρέύζερ ὅστις μέχρι τῆς 25 Σεπτεμβρίου εἶναι μόνος ἄνευ ἀσυρματιστοῦ καὶ ἀσυρμάτου. Ἐχει ὑποσχεθῆ νὰ κἀνη ρίψει καὶ ὄλοι περιμένουν μὲ ἀγωνία πότε θὰ πέσουν ὄπλα. Μὲ τὸν ἀσύρματον τοῦ Κόκκινου ἔχει δώσει σῆμα εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ περιμένει ἀπὸ νύκτα σὲ νύκτα τὰ ἀεροπλάνα. Ἐν ὄψει, δέ, ἀφίξεως τῶν ἀεροπλάνων καὶ ρίψεως τοῦ ὄπλισμοῦ τὴν νύκτα τῆς 26 Σεπτεμβρίου, ὁ Φρέύζερ ὑπεχώρησε εἰς ἀξίωσιν τῶν κομμουνιστῶν νὰ γίνῃ ἴση διανομὴ τοῦ ἀναμενομένου ὄπλισμοῦ μεταξὺ τοῦ Ε.Σ. καὶ τοῦ ΕΛΑΣ, δι’ αὐτὸ δὲ καὶ εἶχε προτείνει εἰς τὸν λοχαγὸν Χριστόπουλον καὶ ἐν συνεχείᾳ λοχαγὸν Τζεβελέκον, ὡς ἄνω, συνάντησιν μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ διὰ τὸν διακανονισμὸν τῆς διανομῆς τοῦ ὄπλισμοῦ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἤδη, ὑπὸ τὸν Πέτταν εἶχαν ἐπισυμάνει τὴν θέσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Κρύαν Βρύσην ἀπὸ τὴν πληροφορίαν πὺ εἶχαν πάρει ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας ἀνθ)γὸν Γ. Δεληγιάννην καὶ σύνδεσμον Κ. Πίσχον εἰς θέσιν «Λυκοπάτι» τὴν 10ην Σεπτεμβρίου. Τοὺς ἄφησαν μὲν τότε ἐλεύθερους διὰ νὰ μὴ δώσουν ὑποψίες διὰ τὴν μελετωμένην νέαν προδοσίαν τῶν. Ἦδη, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ ἐν ὄψει ἐπιθέσεως τῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν εἰς Κρύα Βρύση ἐπρότειναν δολίως εἰς τὸν Φρέύζερ, ὅτι ἐπιθυμοῦν συμφιλωτικὴν συνάντησιν μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Μάξι, δηλαδὴ ἐκτὸς τῆς Κρύας Βρύσης, εἰς χῶρον ἐλεγχόμενον ὑπ’ αὐτῶν. Κατὰ τὸ σχέδιόν τῶν θὰ συνελάμβανον τὸν ἀρχηγὸν τῶν λοχαγῶν Χριστόπουλον, θὰ ἐπήρχετο σύγχισις εἰς τοὺς ὑπολοίπους καὶ θὰ ἐπικολούθει ἐπίθεσις τῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς Κρύας Βρύσης πρὶν γίνῃ κάθε ρίψις ὄπλων τὸ βράδυ τῆς 26ης Σεπτεμβρίου. Εὐτυχῶς οὔτε ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος μετέβη εἰς συνάντησιν, οὔτε ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος συνελήφθη. Οἱ κομμουνισταὶ ἀνεξαρτήτως τούτου προχωροῦν εἰς τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ προδοτικοῦ καὶ δολοφονικοῦ σχεδίου τῶν. Μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν εἰς Φαρμακᾶ, ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκτελέσουν πλήρως τὶς ἐντολὰς τῶν Σλαύ-

ων: Νὰ δολοφονήσουν καὶ τὶς τελευταῖες ὁμάδες ἀντιστάσεως εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀργολίδος — Ἀρκαδίας. Ἕνας σύνδεσμος ἀπὸ Νεοχώριον τὸ μεσημέρι τῆς 26ης Σεπτεμβρίου εἰδοποιεῖ τοὺς ἀντάρτες εἰς Κρύαν Βρύσην ὅτι τμημα ἐκ 48 ἐνόπλων τοῦ ΕΛΑΣ ἔφθασε εἰς Νεοχώριον καὶ ἐτοιμάζεται νὰ τοὺς ἐπιτεθῇ. Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς ἦτο ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Γ'. Γάτσος, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει ἐντολὴν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Βασίλειον Ἀλεξόπουλον, δάσκαλον ἀπὸ Νεστάνι Τριπόλεως πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν. Ὁ Γάτσος ὅταν ἔφθασε εἰς τὸν χωρίον Μπόγα ἀπεφάσισε νὰ ξεκουρασθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παπᾶ τοῦ χωριοῦ. Πρὶν, ὅμως, κτυπήσῃ τὴν ἐξώθυρα τοῦ σπιτιοῦ ἀνεβαίνει στὴ συκιά τοῦ κήπου νὰ φάῃ σύκα... Τὴν ἴδια στιγμή ἀκούει βαρεῖα βήματα καὶ βροντερὰ καὶ ἀπειλητικὰ λόγια:

— Νὰ μᾶς εἰπῆς, Παπᾶ, ἀμέσως ποῦ εἶναι οἱ ὁμάδες τοῦ Χριστόπουλου καὶ τοῦ Σπυρόπουλου.

— Παιδιά, κάπου ἐδῶ εἶναι κοντά, ἀλλὰ δὲν ξέρω ἀκριβῶς... ἀπήντησε φοβισμένος ὁ Παπᾶς. Καθῆστε νὰ σᾶς δώσω ἕνα ποτήρι κρασί... προσέθεσε. Ὁ Γάτσος ἀμέσως κατάλαβε ποῖοι ἦσαν καὶ τί εἶχαν ἀποφασίσει. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐννόησε ποῖοι ἦσαν. Δὲν ἦσαν οἱ Γερμανοί, οὔτε οἱ Βούλγαροι, ἦσαν οἱ κομμουνισταὶ ἀντάξιοι συνεργάτες των. Ὁ Γάτσος πῆδησε ἀμέσως ἀπὸ τὴ συκιά καὶ ξυτόλητος ὅπως ἦτο, τροχάδην ἔφθασε εἰς Κρύα Βρύση.

— Τί κάθεστε; Ἔρχονται οἱ κομμουνισταὶ νὰ μᾶς κτυπήσουν! φώναξε καὶ ἔπεσε κάτω ἀναίσθητος ἀπὸ τὴν τρεχάλα.

Κατόπιν τῆς θετικῆς αὐτῆς πληροφορίας ἦτο βεβαία καὶ ἀναμενόμενη ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἡ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Δὲν ὑπῆρχεν περιθώριον χρόνου πολλοῦ. Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἢ ἔπρεπε νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ καλῶς ὀπλισμένους ἢ ἔπρεπε νὰ πολεμήσουν. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐγνώριζον ὅτι ἔχουν λίγα ὄπλα καὶ λίγα πυρομαχικά. Ἐγνώριζον ἐπίσης ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν συγκεντρώσει πολλὰ ὄπλα καὶ πυρομαχικά ἀπὸ ὅλες τὶς περιφέρειες Κορινθίας, Ἀργολίδος καὶ Ἀρκαδίας καὶ εἶχαν πάρει καὶ πολλὰ πυρομαχικά μετὰ τὴν μάχην Φαρομακᾶ, ὅπου πάλιν ἐπετέθησαν αἰφνιδιαστικῶς καὶ ὑπόυλος, ἀλλὰ πάντως ἐπέτυχαν νὰ πάρουν τὰ ὄπλα τῶν ἐκεῖ ἀμυνομένων.

Ὁ ψύχραιμος καὶ ἀποφασιστικὸς ἀρχηγὸς τῶν ὁμάδων λοχαγὸς Χριστόπουλος καλεῖ εἰς σύσκεψιν τοὺς ὁμαδάρχες καὶ τοὺς ἀνακοινεῖ τὴν ἀπόφασίν του νὰ ἀμυνθῶν. Ὅλοι συνεφώνησαν νὰ ἀμυνθῶν μέχρις ἐσχάτων. Νὰ δοθῇ ἕνα μάθημα εἰς τοὺς προδότες. Δὲν ἦσαν ἀδελφοὶ πλέον οἱ ἐπιτιθέμενοι: Εἶναι οἱ προδότες, οἱ πλέον αἱμαθόροι δολοφόνοι, οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ τοῦ Ἔθνους, ὄργανα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Σλαίων μὲ Ἑλληνικὴ φωνὴ δυστυχῶς... Ἐγνώριζον ἅπαντες τότε ὅτι ἡ ἀπόφασις ἀντιστάσεως θὰ ἦτο ματαία, πρὸ τῆς συντριπτικῆς ὑπεροχῆς τῶν κομμουνιστῶν εἰς ὄπλα καὶ πυρομαχικά. Ἐδῶ, ὅμως, εἶναι τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀντιστάσεως

αὐτῆς. Ἡ τιμὴ τῶν ὄπλων, τὸ χρέος μας πρὸς τὴν ἱστορίαν, τὸ παράδειγμα διὰ τὰς νέας γεννεὰς ἐπέβαλον νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ ἐδῶ ἢ ὑπερήφανη φωνὴ τῆς Ἑλλάδος:

— ΟΧΙ... σὲ κάθε ἐπιδρομέα!... Ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος καθώρισε τὶς θέσεις τῶν τριῶν ὀμάδων. Οἱ ἀντάρτες τῶν ὀμάδων Ἀποστολοπούλου καὶ Σπυροπούλου τοποθετοῦνται εἰς τὴν ἐκ Νεοχωρίου κατεύθυνσιν. Οἱ ἀντάρτες τῆς ὀμάδος Βασιλογιάννη — Παπαοικονόμου πρὸς τὴν ἀνατολικὴν κατεύθυνσιν. Ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος διέταξε φειδῶ εἰς τὰ πυρομαχικά!

— Θὰ ρίξετε μόλις πλησιάσουν πολὺ, εἴτε. Θὰ δώσω ἐγὼ τὸ σύνθημα. Δὲν ἔχομε πολλὰς σφαιρὰς.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὶς ὁδηγίαι του διὰ τὴν μάχην καὶ ἔφθασαν δύο σύνδεσμοι τῆς ὀμάδος Σπυροπούλου καὶ ἀνέφερον ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ὑπὸ τὸν Πέτταν εἶναι συγκεντρωμένοι εἰς Μάζι καὶ ἐτοιμάζονται νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν, κινούμενοι, ἤδη, πρὸς Κρύαν Βρύσην, ἐνῶ ἄλλοι ἐφεδρικοὶ ἔφθασαν εἰς Μάζι. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν εἶχαν δώσει καὶ εἰς τὸν λοχαγὸν Τζεβελέκον εἰς θέσιν «Μερκοῦρι» ὡς ἄνω καὶ ἐσώθη ὁ Τζεβελέκος ἀναγκασθεὶς νὰ κατευθυνθῆ πρὸς Κρύαν Βρύσην.

Παρόντες εἶναι πλέον ὁ λοχαγὸς Τζεβελέκος, ὁ ὑπ)γὸς Σκούμης, οἱ ἀνθ)γοὶ Ν. Ἀλεξόπουλος, Ἀθ. Λυριτζῆς, Γεώργ. Δεληγιάννης, Ι. Κομνηνὸς καὶ Γεώργ. Σγόντζος ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, ὁ ἀνθ)ρχος Δημ. Γεωργακόπουλος, οἱ ἐπιλοχαῖοι Δημ. Βυζάντιος, Παναζόπουλος καὶ Παρασκευόπουλος, ὁ εὐελπίς Δ. Γιαννακόπουλος ἀπὸ Σάγκει Μαντινείας κ.ἄ. Ἐκεῖ εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ Παπᾶ - Κοκκίνης.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπιθέσεως ἔφθασαν μὲ τὸν ἀσύρματον οἱ ἀνθ)γοὶ Θ. Πετρόπουλος, Δ. Ἀστέρης καὶ Θεοδοσίος Νικήτας. Οἱ ἀμυνόμενοι ἀντάρτες εἶχαν ἐν ὄλῳ 28 ὄπλα μὲ λίγα πυρομαχικά ἄνευ αὐτομάτων καὶ χειροβομβίδων. Οἱ ἐπιτιθέμενοι ὑπὸ τὸν Πέτταν ἦσαν ἄνω τῶν 100 ἦσαν δὲ καὶ 100 εἰς ἐφεδρείαν. Ἡ ἐπίθεσις ἐξεδηλώθη τὸ ἀπόγευμα τῆς 26ης Σεπτεμβρίου καὶ ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν Νεοχωρίου καὶ ἐξ ἀνατολῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ φαίνεται δὲν ἀνέμενον καμμίαν ἀντίστασιν, ὑπολογίζοντες ὅτι θὰ ἐπαναληφθῆ ἡ ἀδράνεια ποὺ εἶχε ἐπιδειχθῆ εἰς τὸν Φαρμακᾶν τὴν 7ην Σεπτεμβρίου. Οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταὶ ἀπὸ μακρὰ φωνάζουν μὲ χωνί:

-- Παραδοθῆτε! Δὲν θὰ πάθητε τίποτε!...

— Ἐλάτε νὰ τὰ πάρετε! τοὺς ἀπαντᾶ ὁ Παπαοικονόμου.

— Ἀέρα! Ἀέρα! φωνάζουν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Οἱ κομμουνισταὶ πλησιάζουν εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων.

-- Ἀέρα! στοὺς προδότες! ἀπαντοῦν τὰ ὄπλα.

Οἱ ἐπιτιθέμενοι δὲν ὑπολόγιζαν εἰς ἀντίστασιν καὶ εὐρίσκονται πρὸ διαμαρτυριῶν τῶν ἀνδρῶν των.

— Μᾶς εἶχατε εἰπῆ νὰ κάνουμε ἀπλὴν ἐπίσκεψιν καὶ τώρα τί βλέ-

πουμε; τούς λένε. Ἡ μάχη συνεχίζεται μὲ τὴν ἴδιαν ἀποφασιστικότητα καὶ ὀρμὴ πού ἄρχισε. Ὅλες οἱ ὀμάδες πολεμοῦν μὲ ἀπαράμιλλον θάρρος. Ὁ ταξίαρχος ἦδη, Π. Χριστόπουλος βεβαιώνει ὅτι ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες ἐστάθησαν ἀκλόνητοι, διεκρίθησαν δὲ οἱ ἀνθ)γοὶ Ἀποστολόπουλος, Σπυρόπουλος, Βασιλογιάννης, ὁ ἀνθ)στὴς Ἀργύριος Παπασικονόμου, ὁ εὐ-ελαῖς Δημ. Γιαννακόπουλος, ὁ Ι. Βλάχος, ὁ Ι. Τσέλιος κ.ἄ. Ἐπίσης ὁ ἠρωϊσμός τοῦ Παπᾶ - Κοκκίνη ἦτο ἀντάξιος τῶν παραδόσεων τῶν κληρικῶν.

Κατὰ τὴν μάχην ὁ ἄγγλος Φρέϋζερ ἐμελετοῦσε τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκιδίδου. Ὁ ἀνθ)γὸς Λυριτζῆς τοῦ εἶπε:

— Μάχη ἔχομε καὶ σὺ διαβάσεις Θουκιδίδη;

Τότε συνῆλθε ὁ φιλέλλην Φρέϋζερ, καθηγητῆς Πανεπιστημίου Λονδίνου, ἀνέβηκε εἰς τὸ ὑψωμα καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους κομμουνιστὰς νὰ σταματήσουν τὴν ἐπίθεσιν. Ὅταν ὅμως ἐδέχθη εἰς ἀπάντησιν πυρὰ, εὐτυχῶς ἄστοχα, γύρω του, ἀνεγνώρισε τὴν πραγματικότητα ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ νέας ἱστορίας ἐμφυλίου πολέμου τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ περὶ ὀργανωμένης ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ἐξαφάνισιν παντὸς Ἑλληνικοῦ. Ἡ μάχη συνεχίσθη μέχρι τὸ βράδν. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Κ. Σπυρόπουλος πρὸς οἰκονομίαν πυρομαχικῶν κατακυλιᾷ καὶ πέτρες μεγάλες κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων πρὸς προξενοῦν καὶ ἀπωλείας καὶ φόβο καὶ τρόμο εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους. Εὐτυχῶς, ὅμως, πρὸς ἐνύκτωσε διότι δὲν ὑπῆρχον πλέον πυρομαχικά. Μέχρι τότε ἐκρατήθη ἡ μάχη κυρίως μὲ ὄπλα τῆς ὀμάδος Παπασικονόμου διότι εἶχε περισσότερα ὄπλα καὶ φυσίγγια. Οἱ κομμουνιστὰι ὑποχωροῦν ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Τὸ νικηφόρον ἀποτέλεσμα τῆς μάχης διὰ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἦτο πλήρης χωρὶς καμμίαν ἀπώλειαν. Οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶχαν δύο νεκροὺς καὶ ἀγνώστους τραυματίες. Ἦτο ὅμως φανερόν ὅτι ἡ παραμονὴ περὶ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Κρούα Βρύση ἦτο ἀδύνατος καὶ ἀπραγματοποίητος πλέον κάθε ρίψις ἄλλου ὀπλισμοῦ. Δὲν εἶχαν πλέον πυρομαχικά καὶ ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ ἐδέχοντο νέαν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν τὴν ἐπομένην, ὁπότε ἡ ἀντίστασις θὰ ἦτο ματαία. Εἰς σύντομον σύσκεψιν τῶν ἀξιωματικῶν ἀποφασίζεται κατ' ἀνάγκην ἡ διάλυσις τῶν ὀμάδων. Τὸ καθῆκον εἶχε ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ ἀκέραιον. Ὁ ἄγγλος Φρέϋζερ ἦτο εἰς τὸ ὑψωμα τῆς Κρούας Βρύσης. Τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Σπυρόπουλος εἰς τὸν ὅποιον εἶπε:

— Ἐχετε δίκαιον! Ποτὲ δὲν φανταζόμουν ὅτι αὐτοὶ ἔχουν μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἰδικὴν σας ἐξόντωσιν καὶ δὲν ἔχουν κανένα ἐνδιαφέρον ἐναντίον τῶν Γερμανῶν... Ἔδωσα σῆμα εἰς Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς περὶ τῶν γεγονότων.

Πρὶν παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν καὶ τὴν τύχην τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀνταρτῶν τῆς μάχης αὐτῆς ἀναφέρομεν μίαν περίπτωσιν ἠρωϊσμοῦ ὡς βεβαιώνει ὁ ὀπλαρχηγὸς Ἀποστολόπουλος. Δύο ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Κρούας Βρύσης ὁ Ἐπαμεινώνδας Ζάβος ἀπὸ... καὶ Θ. Μερμύγκας ἀπὸ...

πρὸ τῆς μάχης ἀπουσίαζον εἰς ἀποστολὴν εἰς τὴν γύρω περιοχὴν. Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των συνήντησαν τοὺς κομμουνιστὰς πρὸ ἤρχοντο ἀπὸ Νεοχώριον νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν εἰς Κρύα Βρύση. Οἱ κομμουνιστὰι ἄνω τῶν 50 ἐνόπλων, τοὺς ἐκύκλωσαν καὶ τοὺς ἐκάλεσαν νὰ παραδοθῶν. Οἱ ἀντάρτες ὅμως ἀντὶ νὰ παραδοθῶν ἄρχισαν νὰ τοὺς βάλουν μὲ τὰ τουφέκια των. Τοὺς ἐκράτησαν εἰς ἀπόστασιν μέχρι οὗτου ἐξήντησαν τὰ πυρομαχικά των. Μετὰ ἐπλησίασαν οἱ κομμουνιστὰι τοὺς ἔβαλαν μὲ αὐτόματα ἀπὸ πολὺ κοντὰ καὶ διὰ νὰ τοὺς ἀποτελειώσουν τοὺς ἔσπασαν τὰ κεφάλια των μὲ κουτσοῦρες πρὸ ξερίζωσαν ἐπὶ τόπου. Ἐνόμισαν ὅτι τοὺς ἀπετελείωσαν καὶ ἀνεχώρησαν διὰ τὴν ἐπίθεσιν...

Ἐνας ὅμως χωρικός πρὸ ἀπὸ τὰ χωράφια του εἶχε ἀπὸ μακρὰ παρακολουθῆσει τὸ ἔγκλημα εἰδοποίησε ἀμέσως τὸν καθηγητὴν Σωτηρόπουλον ἀρχηγὸν τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως ἀντιστάσεως εἰς Κακοῦρι ὁ ὁποῖος μετέβη ἐπὶ τόπου τοὺς μετέφερε ἐν ἀφασίᾳ μὲ κάρρο εἰς τὴν κλινικὴν τοῦ χειρουργοῦ Παΐσιου εἰς Τρίπολιν ὅπου διεσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος. Μετέπειτα ὁ Ζάβος κατετάγη εἰς τὰ ἀνταρτικά τῆς ΕΚΚΑ τοῦ Ψαρροῦ εἰς Φθιώτιδα νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ μετὰ τὴν διάλυσίν του 5)42 ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ἀντάρτης Θ. Μιρμίγκας ἐτραυματίσθη ἀργότερον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ κατὰ τὸν Δεκεμβριανὸν κίνημα τοῦ 1944 ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Κατὰ τὴν μάχην εἶχε στραμπουλίξει τὸ πόδι του ὁ Σπυρόπουλος καὶ δὲν μποροῦσε νὰ βαδίσῃ γρήγορα. Ὁ λοχαγὸς Σπυρόπουλος ἔσχισε τὸ ὑποκάμισό του τοῦ ἔδεσε τὸ πόδι του καὶ τοῦ εἶπε:

— Θὰ σὲ πάρω ἐν ἀνάγκῃ στὸν ὄμο μου, δὲν θὰ σὲ ἀφίσω νὰ ἔλθῃς μόνος σου.

Μετὰ τὴν μάχην ὁ λοχαγὸς Χριστόπουλος μὲ ἄλλους ἀξιωματικούς ἐπῆγαν εἰς Τρίπολιν. Ἐκεῖθεν οἱ Χριστόπουλος, Πετρόπουλος, Νικήτας κ. ἄ. μετέβησαν εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν διὰ νὰ πολεμήσουν ἐκεῖ τοὺς κατακτητὰς. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Ἀποστολόπουλος συνέχισε τὸν ἀγῶνα καὶ κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον τραυματισθεὶς καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Σπυρόπουλος ἐπῆγε εἰς τὰ ἀνταρτικά τοῦ Ψαρροῦ εἰς Φθιώτιδα ὅπου παρέμεινε μέχρι τῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν τὴν 17ην Ἀπριλίου 1944. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Ἀργύριος Παπαοικονόμου προτείνει εἰς τοὺς ἀντάρτες του νὰ συνεχίσουν τὴν πορείαν τους πρὸς τὴν περιοχὴν Ναυπλίου εἰς Τροιζηνίαν ὅπου εἶχε κρύψει πολλὰ ὄπλα καὶ πυρομαχικά καὶ εἶχε πολλοὺς δικούς του ἐνόπλους. Τὸ δρομολόγιον, ὅμως, θὰ ἦτο ἐν μέσῳ ἐνεδρῶν τῶν κομμουνιστῶν καὶ διαφωνοῦν μερικοί. Οἱ ἀντάρτες Π. Διαμαντοῦρος ἀπὸ Ἀράχωβαν, Ν. Πατράκος ἀπὸ Καστρί καὶ ἐπιλοχίας Δ. Ζούρας ἀπὸ Βούρβαρα καὶ ἄλλοι ἀνεχώρησαν διὰ τὰ χωριά των εἰς βόρειον Πάρωνα... Οἱ παραδοκοῦντες, ὅμως, Σλανοκομμουνιστὰι συλλαμβάνουν τὸν Π. Διαμαντοῦρον καὶ τὸν Ν. Πετράκον καὶ τοὺς ἐδολοφόνησαν ἀφοῦ τόσο πείσμα εἶχαν νὰ μείνουν Ἑλληνας χωρὶς κανένα μικρόβιο...

Ὁ Ἀργύριος Παπαϊκονόμου μὲ τοὺς ὑπολοίπους ἀντάρτες κατορθώνουν νὰ φθάσουν εἰς τὴν περιοχὴν Ναυπλίου, εἰς Τροιζινίαν, ὅπου παρέμειναν ὑπὸ τὸν Ἰ. Τσέλλον μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τὸν Ἰερὸν Λόχον. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἔχουν ἐπισημάνει τοὺς πρωτοπόρους Ἑλληνας, ὅπως οἱ Γερμανοί. Τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου 1944, ἐνῶ ἔχουν ἀναχωρήσει οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν πλατεῖαν Ὀμονοίας Ἀθηνῶν, πλησίον τοῦ καφενείου «Νέον Ἀθήναιοι», ὁ ἀνθυπασπιστὴς Ἀργύριος Παπαϊκονόμου ἐβάδιζεν ἀμέριμος. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται, τὸν τραβοῦν, τὸν βασανίζουν καὶ τὸν δολοφονοῦν, ἄξιοι πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Γερμανῶν, ποὺ μόλις εἶχαν φύγει ἀπὸ τὰ ἱερά μας χῶματα. Τολμοῦν, ὅμως, καὶ ὅλως ἀναισχύντως περιφέρουν τὸ πτώμα τοῦ ἥρωος Ἀργυρίου Παπαϊκονόμου, μαζί μὲ ἄλλα δύο πτώματα ὑπὸ τῶν ἰδίων πάλιν δολοφονηθέντων Ἑλλήνων, καὶ τὰ περιφέρουν εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν ὡς δῆθεν «δολοφονηθέντας» ὑπὸ τῶν ἐθνικιστῶν. . . Πίσω ἀπὸ τὰ τρία φορεῖα ἠκολούθουν «μαυροφορεμένες» ὑπηρετρίες διὰ νὰ φαίνωνται ὡς πενθοῦσαι μανάδες. Τοὺς εἶχαν ὑποσχεθῆ νὰ πάρουν ὡς ἀμοιβὴν μίαν λίραν. . . Ἐπειτα ἀπὸ ἄμεσον ἔρευναν, ἀπεκαλύφθησαν οἱ ἀναισχυντοὶ. . . Εἶχαν, ὅμως, ἐπιτύχει νὰ διαδώσουν τὸ ψέμα καὶ τὴν συκοφαντίαν εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα τότε τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος. Προπαρεσκευάζον τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944 καὶ εἶχαν ἀνάγκην ἀπὸ θύματα καὶ συκοφαντίες. . .

Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Βασιλογιάννης, Δημ. Ἀστέρης καὶ ἄλλοι κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν καὶ νὰ πολεμήσουν ἀργότερα εἰς τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, ὅπου ἔπεσεν ἥρωϊκὸς μαχόμενος ὁ Ἀστέρης εἰς τὸ Θησεῖον. Οἱ κομμουνισταί, τὴν ἐπομένην τῆς μάχης Κρούας Βρύσης, ἀπειλοῦν, συλλαμβάνουν καὶ βασανίζουν πολλὰ μέλη καὶ συνδέσμους τοῦ Ε. Σ. τῆς περιοχῆς, ὅπως τοὺς συνδέσμους Κρούας Βρύσης — Τριπόλεως, δασκάλους Βασίλειον Ἀλεξόπουλον καὶ Ἀνδρέαν Τούσην καὶ τοὺς ἐξυλοκόπησαν ἀγρίως, συνεχῶς ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ τοὺς ἄφησαν μισοπεθαμένους.

Ἐπίσης συνέλαβον τοὺς ταγματάρχην Γιαννακουδάκην καὶ λοχαγὸν Ἐλευθέριον Γκουβάκην ἐκ Κρήτης, μέλη τοῦ Ε. Σ., μόλις διασωθέντας.

16.— ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΠΑΝ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Παν. Χριστόπουλος, μετὰ τὴν μάχην τῆς Κρούας Βρύσης, ἔφθασεν εἰς Τρίτολιν καὶ ἐκεῖθεν κατώρθωσε νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Μέσην Ἀνατολήν, ὅπου κατετάγη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν καὶ συνέχισε τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἐπανελθὼν τὸ 1944. Ἀργότερον ἐτραυματίσθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ

1. — ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΑΧΑΪΑΣ

1.— Εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀχαΐας ἀνεπτύχθησαν ἀνταρτικαὶ ὁμάδες μὲ καθαρῶς ἐθνικὸν σκοπὸν. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ὑποδούλου Πατρίδος ἦτο ὁ ἀποκλειστικὸς τῶν σκοπῶν. Μεταξὺ τῶν ἀναπτυχθέντων ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἦσαν αἱ ἑξῆς:

α) Ὅμας τοῦ λοχαγοῦ Ἐμμανουὴλ Σεβαστάκη ἀπὸ 1.6.1943, δράσασα εἰς περιοχὴν Πιτίτσας—Σελλοῦς—Ἐρνεοῦ.

β) Ὅμας ὑπὸ τὸν ἑφεδρον ἀνθ)στὴν Ἀνδρέαν Νηγιάννην, ἀπὸ Καμάρες Πατρῶν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Μωρηᾶς». Ἡ ὁμάς αὕτη ὠργανώθη ὑπὸ τῶν Παπανικολοπούλου καὶ Βρούντζου.

γ) Ὅμας Δημητρίου Γιαννοπούλου, ἀπὸ Μποντιά, ἀπὸ 1.5.1943 μέχρι 15.7.1943.

δ) Ὅμας ὑπολ)γοῦ Χρήστου Δροσοπούλου, ἀπὸ Πλατάνι Πατρῶν, μὲ τὸ ψευδώνυμον «Βελισσάριος». Εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ὑπολ)γοῦ Χρήστου Δροσοπούλου ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς: 1) Μόνιμος ἀνθ)γὸς Νικ. Μουτούσης ἀπὸ Νέου Ἐρνεοῦ Πατρῶν, μὲ τὸ ψευδώνυμον «Ἀννίβας». 2) Ἐφεδρος ἀνθ)στῆς Ἀνδρέας Νηγιάννης ἀπὸ Καμάρες Πατρῶν, μὲ ψευδώνυμον «Μωρηᾶς». 3) Ἐφεδρος ἀνθ)γὸς Ἀνδρέας Σκαρλίτσας ἀπὸ Βερίνο Αἰγίου. 4) Ἐφεδρος ἀνθ)γὸς Γεώργιος Καρπόζηλος ἀπὸ Θεσσαλονίκην. 5) Ἀνθ)γὸς Γεωργούλης. Ἐδρα τῆς ὁμάδος ἦτο τὸ χωρίον Καστρίτσι Πατρῶν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ε. Ο. Ε.: «Ἐλευθέρᾳ Ὀρεινῇ Ἑλλάδι».

ε) Ἐπίσης ἀνεπτύχθησαν κατὰ Μάϊον 1943 ἀνταρτικαὶ ὁμάδες: 1) ὑπὸ ἀντ)ρχὴν Μίχον μὲ 18 ἄνδρες, μὲ ἐθνικὰς ἀρχὰς καὶ συνθήματα, 2) ὁμάς τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἀνδρικοπούλου, ἐπίσης μὲ ἐθνικὰς ἀρχὰς καὶ συνθήματα καὶ 3) ὁμάς τοῦ ἀντ)ρχου Ἰ. Σέρβου ἐκ Κερκύρας, ἐπίσης μὲ ἐθνικὰς ἀρχὰς καὶ συνθήματα.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα ἀνησύχησε πολὺ, διότι δὲν εὗρηκε καμμίαν ἀνταπόκρισιν καὶ ἔδαφος ἀπάτης εἰς τὸν Νομὸν Ἀχαΐας. Καί, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, μεταφέρει 80 στελέχη τοῦ ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὑπὸ τὸν Ὠρίωνα, τὸν Ἰούνιον 1943, πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῶν ὁμάδων τούτων νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

Ὁ ἀντ)ρχης Μίχος, πρὸ τῶν προτάσεων τοῦ ΕΑΜ—ΚΚΕ νὰ δεχθῆ καθοδηγητὴν κομμουνιστὴν εἰς τὸ τμήμα του, μὴ ἔχων συναίσθησιν τῶν συνεπειῶν, ἀπεδέχθη τὸν καθοδηγητὴν τοῦ ΕΑΜ, ποῦ ἦτο σεσημασμένος κομμουνιστής. Τὸ τμήμα του, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχε τὸ σῆμα τοῦ ΕΛΑΣ, μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἄλλων ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, ὑπεχρεώθη νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ ἴδιος ὑπεστήριζεν ὅτι δὲν τὸν ἐνδιέφερεν ὁ πολιτικὸς σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ—ΚΚΕ, ἀλλὰ ἡ ἀτελευθέρωσις τῆς Πατρίδος. Ὅταν ὅμως ἐγίνε δέσμιος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ΚΚΕ ἦτο ἀργὰ πλέον. Ἀκολούθησε πλέον τὸν δρόμον των καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑπαναχωρήσῃ. Τὴν ἰδίαν τύχην εἶχε καὶ ἡ ὁμάς τοῦ ἀντ)ρχου Σέρβου, ὅστις ἦτο ἔνθερος πατριώτης, μὴ ὑποκύβας εἰς τὸν κομμουνιστὸν, μολοντί ὑπεχρεώθη νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐκράτησε μέχρι τέλους τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἐφρόντισαν νὰ τὸν ἐξαφανίσουν, πρὶν τῆς ἀτελευθερώσεως, ὡς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Ἡ ὁμάς Ἀνδρικοπούλου, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν κομμουνιστῶν περὶ διάλυσέως τῆς ἠναγκάσθη νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Πολλοί, ὅμως, τολμηροὶ ἀνάρτες τῆς κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν εἰς τὰ χωριά των.

2. — Ἡ ὁμάς τοῦ λοχαγοῦ Ἐμμ. Σεβαστάκη ἔδρασεν ἀπὸ 1.6.1943 εἰς περιοχὴν Πιτίτσας — Σελλᾶ — Ἐρινεοῦ. Αὕτη ἐξουδετέρωσε φυλάκιον Ἰταλῶν εἰς Ψαθότυργον, ὠργάνωσε τὴν περιοχὴν καὶ ἐνεψύχωσε τοὺς κατοίκους.

Τὴν ὁμάδα αὐτὴν ἐνίσχυσαν οἱ Παπανικολόπουλος καὶ Βροῦντζος. Οἱ κομμουνισταὶ, ὅμως, ἀπειλοῦν τοὺς Παπανικολόπουλον καὶ Βροῦντζον καὶ συγχρόνως τοὺς ὑπόσχονται τὸν σεβασμὸν κ.τ.λ. ἐὰν ἀποσχισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἄλλους τῆς ὁμάδος «Μωρηᾶς» καὶ ἐπιτυχάνουν νὰ καμφθοῦν καὶ νὰ ἀποσχισθοῦν, ὅπου αὐτοδιαλύονται.

3. — Ἡ ὁμάς τοῦ ἀνθ)στοῦ Νηγιάννη δέχεται ἀπειλὴν καὶ ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν καὶ διαλύεται. Κατόπιν ἀνασυγκροτεῖται ὑπὸ τὸν ὑπολ)γὸν Χρηστον Δροσόπουλον.

4. — Ἡ ὁμάς Δημ. Γιαννοπούλου, ἀπὸ Μποντιᾶ, ἔδρασεν ἀπὸ 1.5.1943 μέχρι 15.7.1943 εἰς Παναχαϊκόν. Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς Γοργομίνας εἰς ἀφανισμὸν τοῦ ἰταλικοῦ τάγματος. Διελύθη βιαίως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὴν ἐπομένην. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μετ' ἀναστολήν, ἀλλ' ὑπεχρεώθη νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ χωριὸ των «ὑπὸ ἐπιτήρησιν». Κατορθώνει, ὅμως, νὰ δραπετεύσῃ, φθάνει εἰς Πάτρας καὶ προσφέρει ἄλλες ἐθνικὰς ὑπηρεσίες εἰς τὴν ὀργάνωσιν ΦΟΡΣΕ 133. Διὰ τὴν δροᾶσιν του συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν Ἰα-

νουάριον 1944. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1944 ἐξετελέσθη εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Χαϊδάρι. Καὶ ἐδῶ πλήρης ἡ συνεργασία τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν.

4α) Ἡ προηγουμένη ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν ἔναντι καὶ τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἄλλων περιοχῶν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιθέσεων των κατὰ τῆς ὁμάδος Σεβαστάκη καὶ Νηγιάννη, ἐδημιούργησεν ὑποψίες, ὅτι καὶ νέα ἐπίθεσις των θὰ ἐγίνετο ἔναντι ἄλλης τυχόν ὁμάδος ἀνταρτῶν, πὺ θὰ ἐνεφανίζετο ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΛΕΣ Πατρῶν. Ἀναγκάζονται, λοιπόν, τὰ μέλη τοῦ ΕΛΕΣ Πατρῶν νὰ προέλθουν εἰς συνεννόησιν μὲ τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ πρὸς εἰρηνικὴν συνεργασίαν, χάριν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος.

Τὴν 16ην Αὐγούστου 1943, κατόπιν διαπραγματεύσεων, ὑπογράφεται εἰς τὰς Πάτρας ἕνα σύμφωνον μὴ ἐπιθέσεως καὶ συνεργασίας τοῦ ΕΛΕΣ καὶ ΕΛΑΣ. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπόσχονται καὶ ὑπογράφουν. Ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΕΣ ὑπεγράφη ἀπὸ τὸν ἰατρὸν Ἀνδρέαν Μουτούσην καὶ τὸν Ἰωάννην Βασιλάκην καὶ ἐκ μέρους τοῦ ΕΑΜ ἀπὸ τὸν Ἀντώνιον Πιτουσιάνην καὶ Α. Ἀγγελᾶτον. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐβγήκε εἰς τὴν περιφέρειαν Καστριτίου Πατρῶν ἡ ὁμάς τοῦ ὑπολοχαγοῦ Χρ. Δροσοπούλου.

Ἡ ὁμάς τοῦ Χρήστου Δροσοπούλου ἀνεπτύχθη μετὰ τὴν 16ην Αὐγούστου 1943, ὅπου ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, προσῆλθε καὶ ἀρχηγὸς τῆς διαλυθείσης ὁμάδος «Μωρηᾶς» Ἀνδρέας Νηγιάννης μὲ τοὺς ἀντάρτες του. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων ἦτο ἀπερίγραπτος. Ἀναπτερόνεται αἱ ἐλπίδες, ὅτι ὑπάρχουν ἀνταρτικαὶ ὁμάδες, πὺ δὲν διελύθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου 1943 ἡ ὁμάς εἶχεν ἄνω τῶν 80 ἀνταρτῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΕΣ Πατρῶν προσέφερε κάθε δυνατὴ ἐνίσχυσι. Οἱ Ἴταλοί, εἶχαν βεβαίως πληροφορηθῆ τὴν δρᾶσιν τῆς ὀργανώσεως καὶ παρακολουθοῦσαν κάθε ἐκδήλωσιν καὶ δρᾶσιν τῆς. Ὁ Νομιάτρος Ἀνδρέας Μουτούσης, περιφρονῶν κάθε κίνδυνον καὶ ἐκμεταλλεζόμενος τὴν ἰατρικὴν του ιδιότητα, περνοῦσε τακτικῶς τὰ Ἴταλικά φυλάκια ἐλέγχου μὲ τὸ ιδιόκτητο αὐτοκίνητό του γεμᾶτο ὄπλις. Εἰς ὅλες τὶς ἐπικίνδυνες αὐτὲς ἀποστολὰς ἐβοηθεῖτο ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν Ἀφροδίτην, πὺ ἦτο γνωστὴ ὡς νοσοκόμος βοηθὸς τοῦ ἰατροῦ Μουτούση. Ἡ ἀδελφὴ Ἀφροδίτη εἶχε συναίσθησιν τῶν κινδύνων πὺ διέτρεχεν, ἀλλὰ καὶ συνειδησιν τῆς ἀποστολῆς τῆς, ὅτι ἐβοηθοῦσε διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Ἐκτὸς ἄλλων μεγάλες ὑπηρεσίας προσέφεραν εἰς τὴν ὁμάδα ὁ ἀντάρτης Π. Μπέλεχας, Κ. Γκοτσίνος ἀπὸ Πλατάνι Πατρῶν, Κ. Ψαριάδης ἀπὸ Μποζαίτικα Πατρῶν καὶ οἱ σύνδεσμοι Γ. Ἀλεξανδρόπουλος ἀπὸ Καστρίτσι Πατρῶν, καὶ Δημ. Δροσόπουλος καὶ Σταῦρος Δροσόπουλος, ἀδελφὸς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δροσοπούλου.

2.— ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΙΤΑΛΩΝ ΕΙΣ ΨΑΘΟΠΥΡΓΟΝ

Οί αντίρτες Δροσοπούλου ἔχουν ἕνα καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν, τὴν ἐκδίωξιν τῶν κατακτητῶν. Καὶ ὅταν ὁ ἀνθ)γὸς Σκαρτσιῶλας ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν ὄπλαρχηγὸν Χρ. Δροσόπουλον νὰ ἐπιτεθῆ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943 κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰς τὸ Ρίο Πατρῶν εἰς τὸ ἐκεῖ φυλάκιον των, ἀμέσως παίρνει τοὺς ἀντίρτες του καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς. Δυστυχῶς δὲν ἐπέτυχεν ἡ ἐπιχείρησις αὐτή, διότι ἡ Ἰταλικὴ φρουρὰ εἶχεν ἐνίσχυθῆ καὶ οἱ δικοὶ μας εἶχαν λίγα ὄπλα. Τὴν 12ην Σεπτεμβρίου 1943, ὁ ἀνθ)γὸς Ν. Μουτούσης ἔλαβε διαταγὴ ἀπὸ τὸν ὄπλαρχηγὸν Δροσόπουλο νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰς Ψαθόπυργον. Ἡ ἐπιθέσις ἦτο καρποφόρος. Οἱ Ἰταλοὶ παρεδόθησαν ἀμέσως χωρὶς ἀντίστασιν. Ὅπλαπολυβόλα καὶ ἄλλα ὄπλα καὶ πυρομαχικὰ ἐνίσχυσαν τοὺς ἀντίρτες τοῦ ΕΔΕΣ. Οἱ Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι μετεφέρθησαν εἰς Καστρίτσι, θέσις «Παναγιά».

3.— ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΟΜΑΛΟΣ ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Δροσοπούλου μὲ ὄπλα Ἰταλικά, ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν ἀγνὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν, δὲν ἱκανοποίησαν τοὺς κομμουνιστὰς τοῦ ΕΑΜ —ΕΛΑΣ. Βλέπουν, ὅτι ὁ λαὸς περιβάλλει αὐτὸν μὲ τὴν ἀγάπην του. Εἶναι διορατικὸς ὁ λαός, διαισθάνεται, ὁσφραίνεται τὴν πρόθεσιν καὶ τοὺς σκοποὺς ἐκάστου. Ἦτο βέβαια ἄοπλος ὁ λαός μας τότε, ἀλλὰ εἶχε ψυχὴ καὶ δύναμι καὶ πίστι. Καὶ αὐτὴν τὴν δύναμίν του, τὴν διοχέτευσε εἰς τοὺς ἀντίρτες τοῦ ΕΔΕΣ. Ἀλλὰ οἱ πράκτορες τῶν Σλαύων καὶ οἱ δολοφόνου ἀγρυπνοῦν, διὰ τὰ ἐγκληματικά των σχέδια. Εἶναι ἡ περίοδος τῶν ἐπιθέσεών των εἰς ὅλα τὰ μέτωπα τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἐπίσης βράσει τοῦ σχεδίου των, ἀποστέλλουν ἕνα Σκαλτσᾶν διὰ νὰ δημιουργήσῃ ἕνα προηγούμενον, μίαν ἀφορμὴν ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Δροσοπούλου. Φθάνει ὁ Σκαλτσᾶς εἰς Καστρίτσι, δημιουργεῖ ὀξυτάτην συζήτησιν ἐκ τοῦ μηδενός, ἀπειλεῖ, ὑβρίζει τοὺς πάντας. Συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς ἀντίρτες καὶ τὸν φέρουν στὸν ὄπλαρχηγὸ Δροσόπουλο:

— Τί τὸν φέρατε ἐδῶ; εἶπε ὁ Δροσόπουλος. Ἐμεῖς δὲν πολεμᾶμε κα-

τὰ Ἑλλήνων, ἀλλὰ κατὰ κατακτητῶν. Νὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος, διέταξε ὁ Δροσόπουλος.

Ὁ Σκαλτσᾶς ἀφήνεται ἐλεύθερος. Ἐπιστρέφει εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἀναφέρει δι' ὅσα εἶδε καὶ ἄκουσε, δι' ἀριθμὸν ἀνταρτῶν, δύναμιν ὀπλισμοῦ κλπ. ὡς καθαρὸς κατασκοπεύς. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Δροσοπούλου ἐκ δύο κατευθύνσεων. Ἐκ παρεξήγησεως ὅμως, ἀρχίζουν πυρὰ μεταξύ των. Τὸ ἀντιλαμβάνεται αὐτὸ ὁ Δροσόπουλος καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ αὐτοεξαφανισθοῦν, στέλνει ἀμέσως τὸν ἀνθ)γὸν Καρπόζηλον νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ διὰ τὴν μεταξύ των παρεξήγησιν. Μετέβη ὁ Καρπόζηλος, τοὺς εἰδοποίησε καὶ ἐσταμάτησαν τὴν μεταξύ των μάχην. Ἀπὸ τὴν μάχην αὐτὴν εἶχαν δύο νεκροὺς. Δὲν σταματοῦν ὅμως, δὲν συνέρχονται. Ἐτοιμάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Δροσοπούλου, διαδίδοντες εἰς τοὺς ἄνδρες των, ὅτι ὑπαίτιοι διὰ τοὺς δύο νεκροὺς των ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Δροσοπούλου. Οἱ κομμουνισταὶ ἐμφυχώνονται, ὄχι μὲ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἠθικὴν, ἀλλὰ μὲ τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν ἀτιμίαν. Εἰς θέσιν «Ἰσώματα» Καστριτίσιου γίνεται σύσκεψις τῶν ἀξιωματικῶν μὲ τὸν Δροσόπουλον, ἐν ᾧφει πληροοριῶν περὶ ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀποφασίζεται νὰ μείνουν ἐπὶ τόπου.

Οἱ κομμουνισταὶ προετοιμάζονται, προφασίζονται συνεννόησιν, πλησιάζουν, ἀπειλοῦν καὶ ἐπετίθενται τὴν 16ην Σεπτεμβρίου. Δολοφονοῦν τὸν ὀπλαρχηγὸν Χρ. Δροσόπουλον, τὸν ἀν)στὴν Ἀνδρέαν Νηγιάννην, τὸν ὑπ)γὸν Ἀνδρ. Σκαρτσίλαν κ.ἄ. Ὁ ἀνθ)γὸς Καρπόζηλος, μόλις κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ, ἔπειτα ἀπὸ φοβερὴν καταδίωξιν καὶ νὰ συναντηθῆ μὲ μίαν Ἀγγλικὴν ἀποστολή, ἣ ὅποια τὸν ἔθηκε ὑπὸ τὴν προστασίαν της.

Ὁ διασωθεὶς ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν κομμουνιστῶν ἀνθ)γὸς Νικ. Μουτούσης γράφει σχετικῶς τὰ ἑξῆς εἰς τὸ βιβλίον του «Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς»:

«ΔΙΑΛΥΕΤΑΙ ΚΑΙ Η «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΟΡΕΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ»

Τὸ ΕΑΜ ὅμως, βλέποντας τὴν καταπληκτικὴν αὐτὴ ἀνάπτυξιν μας καὶ μάλιστα μέσα σὲ τόσο λίγες μέρες, ἀρχισε νὰ ἀνησυχῆ σοβαρὰ. Καὶ στὴν ἀρχὴ προσπαθεῖ μὲ τοὺς πολιτικοὺς καθοδηγητὰς νὰ συκοφαντήσῃ τὴν ὁμάδα ΕΟΕ, ὅτι δῆθεν ἔχει δικτατορικοὺς σκοποὺς, ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὴν κεφαλαιοκρατίαν κλπ. Ἐφθασε δὲ μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀποστείλῃ τὸ γνωστό σ' ὅλη τὴν περιοχὴ Πατρῶν κομμουνιστῆ δικηγόρο, Ἰωάννη Σκαλτσᾶ, στὴν ἔδρα τῆς ΕΟΕ, τὸ Καστρίτσι, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ μιλήσῃ στὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ νὰ καταφέρεται ἐναντίον τῆς ὁμάδος μας, νὰ μᾶς ἀποκαλῆ προδότας καὶ νὰ τονίξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐντάσσωνται τὰ ἑλληνόπουλα σ' ἄλλες ὁμάδες παρὰ μόνον στὸν ΕΛΑΣ.

Ὁ γενναῖος καὶ ἐκλεκτὸς πολεμιστῆς ἀνθ)στῆς Νηγιάννης, πού βρισκόταν μὲ τὴν ὁμάδα του στὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, ἐξοργισθεὶς, ὡς ἦτο

φυσικόν, ἀπὸ τὸ θραῦσος τοῦ ἀναιδοῦς αὐτοῦ κομμουνιστῆ, ὁ ὁποῖος παρουσία του καθύβριζε κατὰ τὸν χειρότερο τρόπο τὴν ὀργάνωσή του, τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ὠδήγησε ἐνώπιον τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Δροσοπούλου.

Ὁ σεμνὸς λοχαγὸς καὶ ἀρχηγὸς Δροσοπούλος, ἀφοῦ ἔκανε τὶς δέουσες συστάσεις στὸν κομμουνιστὴ Σκαλτσᾶ, τὸν ἄφησε ἐλεύθερο.

Φεύγων ὅμως ὁ Σκαλτσᾶς ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖο συναντᾷ ἐκ νέου τὸν ἀνθ) στὴ Νηγιάννη, στὸν ὁποῖο λέγει:

— Ἔννοια σου καὶ θὰ μοῦ τὸ πληρώσης.

Ὁ Νηγιάννης, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, τὸν συλλαμβάνει διὰ δευτέραν φοράν καὶ τὸν ὀδηγεῖ ἐκ νέου πρὸς τὸν ἀρχηγό μας, πού ὅμως καὶ τὴν φορά αὐτὴ τὸν ἄφησε ἐλεύθερο, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν περιοχὴ καὶ νὰ φύγῃ στὴν Πάτρα.

Τὸ ΕΑΜ, βλέποντας ὅτι τίποτε δὲν ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς πολιτικῆς, ἀποφασίζει νὰ μᾶς κτυπήσῃ, ὅπως συνήθιζε, ἄνδρα καὶ ἄτμα.

Δίδει ἐντολὴ στὸν ΕΛΑΣ νὰ μᾶς διαλύσῃ πάσῃ θυσία τώρα πού εἴμεθα στὴν ἀρχὴ τῆς συγκροτήσεώς μας.

Οἱ πληροφορίες τῶν συνδέσμων μας ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ἦταν πολὺ ἀνησυχητικῆς. Ὁ ΕΛΑΣ, συγκεντρωνόταν γιὰ νὰ μᾶς κτυπήσῃ. Δυστυχῶς, δὲν ἐλάβαμε σοβαρὰ ὑπ' ὄψει τὶς πληροφορίες αὐτές. Καὶ ἀντὶ νὰ πάρουμε μέτρα ἀμόνης, εἶχαμε στρέψῃ ὅλη τὴν δραστηριότητα τῆς ὁμάδος στὴν ἀξιοποίησι τῆς ἀποστολῆς μας.

Στὶς 8 Σεπτεμβρίου διατάσσεται ὁ ἀνθ)γὸς Σκαρτοῦλας νὰ μεταβῆ στὸ Ρίο Πατρῶν καὶ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ ἐκεῖ Ἰταλικοῦ φυλακίου. Τοῦτο καὶ ἔγινε τὶς μεταμεσονύκτιες ὥρες, ἀνεπιτυχῶς ὅμως, γιὰτὶ δυστυχῶς ἡ φρουρὰ αὐτὴ εἶχε σοβαρῶς ἐνισχυθῆ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νυκτός.

Εἶχαμε ἀνάγκη περισσοτέρου ὀπλισμοῦ. Ἡ ἐπιτροπὴ στὴν Πάτρα ὁ μως, παρὰ τὶς προσπάθειές της, δὲν μπόρεσε νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ ἐπαρκῶς. Καὶ ἔτσι ἔπρεπε ὅπωςδῆποτε νὰ ἐξασφαλίζουμε τὸν ὀπλισμό μας, μόνοι μας.

Στὶς 12 Σεπτεμβρίου, ἔλαβα διαταγὴ νὰ κινηθῶ καὶ νὰ ἐπιτεθῶ κατὰ τῆς Ἰταλικῆς φινάντζας, στὸ Ψαθόπυργο, ἡ ὁποία καὶ παρεδόθη, εὐθὺς μετὰ τὶς πρῶτες ριπές μας, χωρὶς ἀντίστασι. Ἦταν ἡ πρώτη ἐπιτυχής, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἡ τελευταία στρατιωτικὴ ἐπιχείρησις τῆς ΕΟΕ.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιτυχίας μας ἐκείνης ἦταν νὰ ἀποκτήσουμε 4 ὄπλα πολυβόλα καὶ μερικὰ τουφέκια.

Τὸ τμήμα μας σιγὰ - σιγὰ ἄρχισε νὰ ἀξιοποιεῖται καὶ σὲ ὀπλισμό. Παράλληλα ὅμως, οἱ πληροφορίες περὶ συγκεντρώσεως στὴν γύρω περιοχὴ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἔφθαναν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλη. Ἕνας σύνδεσμος τὸ πρῶτ' ὅτις 14 Σεπτεμβρίου, ἀναφέρει στὸν ἀρχηγό μας λοχαγὸ Δροσοπούλου, ὅτι οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, μαζί μὲ τὸν ἐφεδρικό ΕΛΑΣ, λένε ἀπροκάλυπτα ὅτι σκοπὸς τους εἶναι νὰ μᾶς διαλύσουν. Κανένας ἀπὸ μᾶς δὲν ἔλαβε σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν τὶς πληροφορίες αὐτές. Δὲν εἶναι δυνατόν, λέγαμε,

νά γίνη αυτό, ἀφοῦ μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε ὑπογραφῆ τὸ σύμφωνο σινεργασίας μας.

Ἄλλὰ οἱ πουλημένοι ξενόδουλοι, πράγματι ποδοπατοῦσαν τὴν ὑπογραφή τους καὶ ἀποφασίζουν νὰ μᾶς κτυπήσουν διὰ τῶν ὅπλων. Τὸ βράδυ τῆς 15ης, ὁ ἀρχηγὸς μᾶς δίδει τὶς ἐντολὲς γιὰ τὴν ἐπομένη. Εἶναι τὸ τελευταῖο βράδυ τῆς ζωῆς τῆς ομάδος μας.

Τὸ πρῶτὸ τῆς ἐπομένης, σύμφωνα μὲ διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ, ὁ ἀνθ)γὸς Σκαρτσίλας μὲ τὴν ομάδα του κατευθύνεται πρὸς Πάτρας, κατόπιν εἰδοποιήσεως τῆς ἐπιτροπῆς, διὰ τὴν παραλαβὴ ὅπλων ἀπ' τὴν ὀργάνωσί μας. Ἐγώ, ἐπὶ κεφαλῆς 20 ἀνδρῶν, κατευθύνομαι πρὸς τὸ χωριὸ Λαμπίρη, μὲ σκοπὸ νὰ ἐπιτεθῶ καὶ ἀφοπλίσω τὸ ἐκεῖ ἐγκατεστημένο Γερμανικὸ φυλάκιο. Στὸ στρατηγεῖο παρέμεινε ὁ ἀρχηγός μας, μὲ τὴν ομάδα Καρπόζηλου καὶ Νηγιάννη.

«ΠΑΡΑΔΟΘΗΤΕ, ΠΑΛΗΟΣΚΥΛΑ, ΘΑ ΣΑΣ ΣΦΑΞΟΥΜΕ...»

Ἦταν ἡ 5η πρωινὴ τῆς 16ης Σεπτεμβρίου, καὶ μόλις ἄρχισε νὰ φωτίζη. Δὲν εἶχα προχωρήσει περισσότερο ἀπὸ τρία χιλιόμετρα. Βρισκόμουν ἀκριβῶς στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ Καστρίτσι, ὅπου ξάφνου ἀκούω πυροβολισμούς, ἀπὸ ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Ἀτομικὰ ὅπλα, ὄλμου, πολυβόλα, αὐτόματα. Γιὰ μιὰ στιγμή τὰ ἔχασα καὶ νόμισα ὅτι εἶχα κυκλωθῆ ἀπὸ Γερμανούς. Σκεπτόμουν νὰ ὀπισθοχωρήσω καὶ νὰ φύγω, πράγμα ποῦ ἦταν εὐκόλο, γιὰτὶ αὐτοὶ ἦσαν πολὺ μακρῶν μου καὶ τὸ ἔδαφος μοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐγκαταλείψω τὸ χωριὸ χωρὶς νὰ μὲ ἀντιληφθοῦν. Ξαφνικὰ ὅμως ἀκούω ἑλληνικά!!! «Παραδοθῆτε παληόσκυλα γιὰτὶ θὰ σᾶς σφάξουμε ὅλους σας». Ἀμέσως κατάλαβα τί γινότανε. Ἦταν ὁ ΕΛΑΣ.

Δὲν μοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ βρῶ λέξεις γιὰ νὰ περιγράψω τὴν ψυχολογικὴ μου κατάστασι ἐκείνης τῆς στιγμῆς.

Ζοῦσα ἕνα ἐφιάλτη κι' ἔκλαιγα σὰν μικρὸ παιδί. Οἱ ἀντάρτες μου μὲ εἶδαν στὴν κατάστασι αὐτὴ καὶ προσπάθησαν νὰ μὲ παρηγορήσουν: «Ἐμπρὸς καπετάνιε, νὰ τοὺς κτυπήσουμε. Αὐτοὶ εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς», μοῦ εἶπαν.

Ἄλλὰ πῶς ἦταν δυνατό νὰ δώσω διαταγὴ νὰ κτυπήσουν οἱ Ἕλληνες τοὺς Ἕλληνες;

— Ὅχι τοὺς λέω, δὲν θὰ ρίξετε. Θὰ στείλουμε ἐπιτροπὴ στὸ χωριὸ νὰ μάθουμε τί συμβαίνει. Ἴσως πρόκειται γιὰ παρεξήγησι.

Πῶς τὰ θέλετε; Ἐνας νέος 20 ἐτῶν, ποῦ γεννήθηκε Ἕλληνας, ἀνετράφη Ἕλληνικά, πιστεύει στὶς Ἕλληνικὲς παραδόσεις, στὰ ὑψηλὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς του, νὰ δώσῃ διαταγὴ σὲ Ἕλληνας νὰ ρίξουν ἀδελφικὸ βόλι ἐναντίον Ἑλλήνων! Δὲν γνώριζα ἀκόμα, πῶς ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος δὲν ἦταν μόνον ἐκεῖνοι ποῦ βρίσκονται ἔξω τῶν συνόρων της ἀλλὰ πῶς πολὺ ἐπικίνδυνοι ἐκεῖνοι ποῦ βρίσκονται μέσα ἀπ' αὐτὰ, ποῦ μιλοῦσαν τὴν ἴδια γλῶσσα, ἀλλὰ ἦταν πουλημένοι πράκτορες τῆς Μόσχας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ τουφεκίδι συνεχιζότανε. Εἴχαμε ὄλοι κυκλωθῆ, ὁ

πως επίσης και τὸ ἀρχηγεῖο καὶ ὁ Σκαρτσίλας ἀκόμη ποὺ πήγαινε πρὸς τὴν Πάτρα. Ἀκόμα δὲν μποροῦσα νὰ πιστέψω πὼς ἦταν Ἕλληνες αὐτοὶ ποὺ μᾶς κτυποῦσαν. Γι' αὐτὸ φωνάζω τὸν πρόεδρο καὶ τὸν Παπᾶ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς λέγω:

— Νὰ ἀνεβῆτε σ' αὐτὸ τὸ ὕψωμα νὰ δῆτε τί συμβαίνει. Νὰ τοὺς πῆτε ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, νὰ κατεβοῦνε κάτω νὰ δοῦμε τί θέλουνε.

Ἔτσι καὶ ἔγινε. Ἀλλὰ ὅταν κατέβηκαν κάτω καὶ μπῆκαν στὸ χωριό, καταλάβαμε πὼς εἴμεθα αἰχμάλωτοὶ τους.

Πιάσανε ὅλους τοὺς ἀντάρτες μου, τοὺς πῆραν τὰ ὄπλα καὶ ἄρχισαν νὰ τοὺς δέρνουνε, ἐμένα δὲ μὲ παρέδωσαν σὲ μιὰ ομάδα ὡς κρατούμενο.

Ὅταν εἶδα νὰ ἀτιμάζονται ἔτσι ἄνδρα οἱ ἀντάρτες μου, ἀπ' ἄλλους ἀντάρτες, ποὺ ἔλεγαν πὼς εἶναι Ἕλληνες, τότε μόλις συνῆλθα καὶ μετανοίωσα γιατί δὲν τοὺς ἔρριξα καὶ τὸ τελευταῖο μου βόλι. Δυστυχῶς, ἦταν ἀργά. Μᾶς εἶχαν ἀφοπλίσει.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα, εἶδα νὰ ἔρχονται συνοδεῖα οἱ ἀντάρτες τοῦ ἀρχηγοῦ μου Δροσοπούλου, τοῦ ἀνθ)γοῦ Σκαρτσίλα καὶ τοῦ ἀνθ)στοῦ Νηγιάννη.

Ἄρχισαν νὰ μᾶς βρίζουν, νὰ μᾶς ἀποκαλοῦν προδότες, νὰ μᾶς ἀπειλοῦν ὅτι θὰ μᾶς σφάζουν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἔβλεπα μερικοὺς ποὺ μὲ κύτταζαν μὲ θλίψη, συνεχῶς στὰ μάτια. Σὰν νὰ μᾶς ἔδιναν κουράγιο. Δὲν μᾶς μιλοῦσαν. Τί ἄραγε νὰ συμβαίνει;

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο, βλέπω νὰ φέρουν δύο ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ σκοτωμένους. Διέδωσαν οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταί, ὅτι σκοτωθήκανε στὴ μάχη ἀπὸ τὶς δικές μας ομάδες. Οἱ δικοὶ τους τότε ἔξαλλοι ἀπὸ θυμὸ ἄρχισαν νὰ μᾶς δέρνουν καὶ νὰ φωνάζουνε:

— Θάνατος! Πρέπει νὰ τὸ πληρώσουν μὲ τὸ αἷμα τους.

Νὰ ὅμως τί εἶχε συμβῆ.

Ἡ δύναμις ποὺ μᾶς εἶχε κτυπήσει, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 3 τάγματα συνολικῆς δυνάμεως 700 περίπου ἀνδρῶν. Δὲν εἶχαν ὅμως ἱκανοὺς στρατιωτικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ κατὰ τὴν κύκλωσι, ἔγινε μιὰ παρεξήγησι μεταξὺ των. Ἐνα τάγμα ἐρχόταν ἀπὸ ἀνατολῶν, τὸ ἄλλο ἀπὸ δυσμῶν καὶ τὸ ἄλλο βορρᾶ. Ἔτσι ὅταν συναντήθησαν τὸ πρωτὶ τῆς 16ης Σεπτεμβρίου, δὲν ἔγινε καλὴ ἀναγνώρισι καὶ ἄρχισαν νὰ κτυποῦνται μεταξὺ των.

Γι' αὐτὸν τὸν λόγο δὲν δεχόμεν ἐγὼ τὰ πυρὰ τους. Ἡ σύγκρουσις εἶχε κρατήσει περὶ τὴν μισὴ ὥρα. Ὅταν ὁ ἀρχηγός μας ἀντελήφθη τὴν παρεξήγησι αὐτῆ, ἄρχισε νὰ τοὺς φωνάζη ὅτι κτυποῦνται μεταξὺ τους. Καὶ στέλνει τὸν ἀνθ)γὸ Γεωργουλιῆ (μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του) νὰ τοὺς ἐμποδίση. Ὁ τελευταῖος χειρονομῶντας ἀπὸ μακρὰ τοὺς φώναξε:

— Ντροπὴ σας, βρέ, εἴσαστε Ἕλληνες, κτυπιέστε μεταξὺ σας;

Καὶ τότε σταμάτησαν οἱ τουφεκιές, εἶχαν ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ σκοτωθῆ δυὸ ἀντάρτες. Ἀλλὰ οἱ σατανικοὶ καθοδηγηταὶ καὶ καπεταναῖοι θέλουν νὰ τὸ ἐκμεταλλεθοῦν αὐτὸ καὶ ἐπιδιώκουν νὰ ἐξοργίσουν τοὺς ἀντάρτες:

Πάνε νὰ τοὺς πείσουν πὼς οἱ δυὸ ἀντάρτες σκοτώθηκαν ἀπὸ μᾶς καὶ ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε ὄργανα τῶν Γερμανῶν.

ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΤΩΝ ΚΤΗΝΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΥ ΒΕΛΟΤΧΙΩΤΗ

Μᾶς παρέδωσαν τότε σὲ μιὰ ομάδα καὶ ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸ Καστρίτσι, κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ ἀρχηγεῖο του. Μᾶς περνοῦσαν ἀπὸ διάφορα χωριά, μᾶς ἔβριζαν, μᾶς ἔφτυναν καὶ μᾶς παρουσίαζαν στοὺς χωρικούς ὡς προδότες. Τέλος φτάσαμε στὸ χωριὸ Ἄραγονέζα. Ἐκεῖ ἔδιωξαν τοὺς ἀντάρτες καὶ ἐκράτησαν τοὺς πέντε ἀξιωματικούς, γιὰ νὰ μᾶς περάσουν, ὅπως εἶπαν, ἀπὸ ἀναρτοδικεῖο. Ἦτοι τὸ λοχαγὸ Δροσόπουλο, τὸν ἀνθ)γὸ Μουτούση, τὸν ἀνθ)γὸ Σκαρτσιῖλα, τὸν ἀνθ)γὸ Γεωργούλη καὶ τὸν ἀνθ)στὴ Νηγιάννη. Θέλανε νὰ μᾶς περάσουν ἀπὸ ἀναρτοδικεῖο προφανῶς γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀτιμη, τὴν ἐγκληματική, τὴν ἀντεθνική αὐτὴ πράξι τους, τῆς διαλύσεως τῆς ομάδος μας καὶ ἀκολούθως τῆς ἐκτελέσεώς μας. Ἔπρεπε νὰ ἀποτελειώσουν τὸ ἔργο τους ἐξοντώνοντας τιμίους Ἕλληνας ἀξιωματικούς.

Θελήσαμε νὰ δοῦμε τοῦτο ἀρχηγούς των. Ἄλλὰ δὲν μᾶς τὸ ἐπέτρεψαν. Ἄλλὰ τί νὰ μᾶς ἔλεγαν; Πῶς νὰ μᾶς ἀντίκρουζαν; Πῶς νὰ δικαιολογήσουν τὴν σύλληψί μας; Τὸ ὅτι θὰ μᾶς περνοῦσαν ἀπὸ ἀναρτοδικεῖο, σὴν ἀρχὴ τὸ πήραμε λίγο ἐπιπόλαια. Ποτὲ δὲν φανταζόμαστε, πὼς μποροῦσαν νὰ μᾶς κάνανε κακό. Ποῦ θὰ στηριζόντουσαν; «Ἐσεῖς πρέπει νὰ καθήσετε στὸ σκαμνὶ καὶ ὄχι ἐμεῖς» τοὺς λέγαμε.

Δὲν γνωρίζαμε ὅμως τί μᾶς περιέμενε. Παρ' ὅτι τοὺς ξέραμε 10 μέρες τώρα, δὲν φανταζόμαστε ποτέ, μέχρι ποῦ θὰ ἔφτανε ἡ ἀτιμία τους, ἡ ψευτιά τους, ἡ προστυχία τους, ἡ ἐγκληματικότης τους, ἡ προδοσία τους.

Ἔτσι πέρασαν 10 μέρες ἀγωνίας καὶ διαρκῶν ἐξευτελισμῶν. Τέλος ἦρθε ἡ μοιραία μέρα, ποῦ θὰ μᾶς περνοῦσαν ἀπὸ ἀναρτοδικεῖο. Ἡ ἀπόφασις ὅμως, προτοῦ μᾶς δικάσουν, εἶχε ἐκδοθῆ: «Θάνατος». Ὅλοι ἦσαν βέβαιοι πὼς θὰ μᾶς σκότωναν. Οἱ φίλοι μας καὶ οἱ γνωστοί μας, ἄρχισαν πιά νὰ ἐνεργοῦν γιὰ νὰ μᾶς χαρίσουν τὴ ζωὴ. Τοὺς ἐκλιπαροῦσαν, μὰ αὐτοὶ ἦταν ἀνένδοτοι.

Ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ συγκεντρώνεται ἀπὸ ὅλη τὴν περιφέρεια, στὸ μέρος ποῦ θὰ συνεδρίαζε τὸ ἀναρτοδικεῖο, μήπως μπορέση καὶ μᾶς ἀποσπάση ἀπὸ τὰ νύχια τῶν ἐγκληματιῶν. Οἱ καπεταναῖοι ὅμως ποῦ ἀντελήφθησαν τὰς κινήσεις, δὲν ἀπεκάλυπταν ποῦ θὰ γινόταν ἡ δίκη. Μᾶς μετακινοῦσαν νύχτα καὶ μέρα ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό. Ὅλες οἱ ἀρχὲς τοῦ Αἰγίου καὶ Πατρῶν, οἱ ἔμποροι, ὁ Δεσπότης, μὲ γράμματα καὶ ὑπογραφεῖς ἔστελναν ἐκκλήσεις νὰ μὴ μᾶς σκοτώσουν.

Ἐγὼ προσωπικὰ εἶχα τὴν «τύχη» νὰ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ πατέρα μου ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς συγκοινωνίας στρατηγὸς Σωτῆρ. Μουτούσης. Καὶ φαντάζεται κανεὶς τὸ μῖσος ποῦ ἔτρεφαν ἐναντίον μου αὐτὰ τὰ σκυλιά. Ἔνας,

ἐὰν ἔπρεπε νὰ πεθάνη ἀπὸ τοὺς πέντε, ἤμουν φυσικὰ ἐγώ. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κέντρο τοῦ βάρους τῶν ἐνεργειῶν γιὰ τὴν σωτηρία μας, ἤμουν ἐγώ, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἐὰν ἐγλύτωνα τοῦ λόγου μου, ἦταν βέβαιο ὅτι θὰ ἐσώζοντο καὶ οἱ ἄλλοι.

Ἦλθε ἡ μέρα τῆς δίκης καὶ κανεῖς ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς μας δὲν ἔτυχε νὰ παρευρίσκεται στὸ ἀνταρτοδικεῖο, γιατί εἶχαν χάσει τὰ ἴχνη μας.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ ΣΤΟ ΑΝΤΑΡΤΟΔΙΚΕΙΟ

Τελικὸς σταθμὸς μας ἦταν τὰ Μελίσσια, λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ Αἴγιο. Ἐκεῖ οἱ αὐτοσχέδιοι δικασταὶ ἐγκατέστησαν τὸ ἀνταρτοδικεῖο. Ἐμεῖς οἱ ὑπόδι-κοι βρισκόμασταν στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ, κοντὰ δὲ στὴν ἐκκλησία καὶ στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησίας ἄρχισαν οἱ προετοιμασίες γιὰ τὸ ἀνταρτοδικεῖο (τραπέζια, καρέκλες κλπ.).

Ἦταν 11 τὸ πρωὶ ὅταν ἀνοίγη ἡ πόρτα τοῦ σχολείου καὶ μία ὁμάς ἀπὸ μαυροσκούφιδες μᾶς ὀδηγεῖ στὸν χῶρο τοῦ ἀνταρτοδικείου.

Παίρουμε θέσεις στὸ ἐδῶλιο. Οἱ ἀνταρτοδίκες ἦσαν 1) πρόεδρος ὁ (ταγ)ρχης Σφακιανός, πὸν οὔτε μιὰ διμοιρία τυφλῶν δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ διοικήσει, 2) ὁ καπετὰν Δημόσιος, καπετάνιος τοῦ τάγματος, 3) ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς καπετὰν Βελίας (Ἰωάννης Καπιτσόπουλος) ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα). Ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν λάβει μέρος στὴν συμπλοκή.

Περιμέναμε μὲ ἀγωνία νὰ ἀκούσουμε ποῖο θὰ ἦταν τὸ κατηγορητήριο, τί θὰ σοφίζονταν τὰ τέρατα αὐτά, πὸν πέσανε ἐπάνω μας σὰν τὰ λυσσασμένα σκυλιά, γιὰ νὰ μᾶς ἐξοντώσουν.

Σὲ μιὰ στιγμή παρουσιάζεται ἕνας γενειοφόρος, κρατεῖ στὸ χέρι ἕνα κομματι χαρτί, διατάζει προσοχή καὶ διαβάζει:

«Κατηγορεῖσθε: 1ον) Ὅτι ἐξ ὑπαιτιότητός σας ἐσκοτώθηκαν δύο ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἀντάρτες μας. 2ον) Ὅτι ἐβγήκατε στὸ βουνό, ὄχι γιὰ νὰ κτυπήσετε τοὺς Γερμανοὺς, ἀλλὰ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανοφίλους Μουτουσαίου νὰ κτυπήσετε ἐμᾶς».

Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σύντομο κατηγορητήριο, ἀρχίζουν οἱ ἐρωτήσεις. Ὅ κάθε ἕνας μας, μὲ τὴν σειρὰ του, ἀπελογεῖτο. Ἡ διαδικασία ὅμως αὐτὴ γινόταν γιὰ τὸν τύπο, γιατί ἡ ἀπόφασις εἶχε βγῆ: «Θάνατος».

Παρ' ὅτι βλέπαμε πὼς ἡ θέσις μας ἦταν τραγική, δὲν ἀνησυχίσαμε καὶ πολὺ μὲ τὸ αὐτοσχέδιο ἀνταρτοδικεῖο τους. Ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀντάρτικου καὶ δὲν ξέραμε καλὰ τὰ πράγματα.

Ὅταν τελείωσαν οἱ ἀπολογίες μας ἦρθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ «ἐπιτρόπου» νὰ μιλήσει: Ὅπως 1.60, ξανθός, μάτια φειδιοῦ, ὄψις μοχθηρὴ καὶ μιλοῦσε μὲ τὴν μύτη.

— Συναγωνιστὲς σᾶς παραδίδω πέντε τομάρια, πέντε ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ τοὺς κανονίσετε.

Αὐτὸ ἦτο ὄλη ἢ... εἰσαγγελικὴ του ἀγόρευσι.

— Θάνατος στοὺς προδότες!!! ἀκούσθησαν νὰ φωνάζουν οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Αὐτὴ ἦταν ὄλη ἡ διαδικασίᾳ τοῦ αὐτοσχεδίου ἀνταρτοδικείου. Εὐθὺς ἀμέσως οἱ ἀνταρτοδικεῖς ἀποσύρονται πρὸς διάσκεψιν γιὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως.

Κατὰ τὸ μεταξὺ διάστημα, μᾶς ὠδήγησαν καὶ πάλιν στὸ σχολεῖο. Μόλις μπήκαμε μέσα, ἀντιληφθήκαμε, ὅτι τὰ ρουῖχα μας, ποὺ εἶχαμε ἀφήσει ἐκεῖ πρὶν ἀπὸ λίγο, μᾶς τὰ εἶχανε πάρει. Αὐτὸ ἦτον σημεῖο ὅτι ἐγνώριζον τὴν ἀπόφασιν καὶ μᾶς ἔκαναν πλιάτσικο.

Εἴμαστε κλεισμένοι μέσα στὸ σχολεῖο περὶ τὴν μία ὥρα, ἐνῶ ἡ πόρτα ἦταν ἀνοιχτὴ καὶ οἱ περιεργοὶ ἔρχονταν καὶ μᾶς ἔβλεπαν. Ἄνδρες γυναῖκες ὅλοι μᾶς κύτταζαν, μὰ δὲν τοὺς ἐπέτρεπαν οἱ σκοποὶ νὰ μᾶς πλησιάσουν, οὔτε κἂν καὶ νὰ μᾶς μιλήσουν.

Ξάφνου σὲ μιὰ στιγμή, βλέπω τὸν γέροντα πατέρα μου στὴν πόρτα. Προσπαθεῖ νὰ διακρίνη τὸ παιδί του ἀνάμεσα στοὺς μελλοθανάτους. Τὰ μάτια του ὅμως εἶναι βουρκομένα ἀπὸ δάκρυα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δῆ καθαρά. Δὲν ξέρει ὁ σκοπὸς πὼς εἶναι πατέρας μου καὶ τοῦ συμπεριφέρεται ὅπως σὲ ὅλους.

Σὲ μιὰ στιγμή ἀκούω νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά μου:

— Νίκο, παιδί μου, ποῦ εἶσαι;

Δὲν θέλησα νὰ τοῦ μιλήσω, γιὰτὶ θὰ τοῦ μεγάλωνα περισσότερο τὸν πόνο του. Τὸν ἔβλεπα μόνο, τὸν χεῖρα δσο μποροῦσα μὲ τὰ μάτια μου. Δὲν εἶχα μητέρα καὶ αὐτὸς ἦταν καὶ μάνα καὶ πατέρας μαζί. Ἦθελα νὰ κρατήσω τὴν εἰκόνα του γιὰ πάντα μαζί μου. Λίγη μόνον ὥρα, ἴσως θὰ εἶχα τὴν εὐτυχία γιὰ νὰ τὸν βλέπω ἀκόμα.

Καὶ ὅμως τὰ ἀνθρωπόρφα τέρατα οὔτε τὸν πόνο ἐνὸς γέροντα πατέρα, ποὺ θέλει νὰ δῆ τὸ μελλοθάνατο παιδί του, δὲν σεβάσθησαν. Σὲ μιὰ στιγμή βλέπω τὸν σκοπὸ νὰ ὀρμᾷ, νὰ τὸν πιάνη ἀπ' τὸν λαιμὸ καὶ νὰ τὸν σπρώχνῃ πρὸς τὰ ἔξω. Μὰ μὲ τὸ σπρώξιμο τὰ γεροντικά του πόδια δὲν κρατοῦν τὸ χορμί καὶ πέφτει κάτω.

Τινάχθηκα ἀπὸ τὴν θέσιν μου, σὰν τὸ θεοῖο ποὺ δέχεται κεντρίσμα μέσ' στὸ κλουβί του. Πετιέμαι στὴν πόρτα καὶ ἀρπάζω τὸν ὀπλισμένο ἀντάρτη ἀπ' τὸν λαιμὸ:

— Θὰ σὲ πνίξω ἄτιμε, τοῦ φωνάζω ἔξαλλος. Ἐγὼ μπορεῖ νὰ σᾶς φταίω, ἀλλὰ τὸν γέρο πατέρα μου δὲν σοῦ ἐπιτρέπω νὰ τὸν κτυπᾷς.

ΟΔΗΓΟΥΜΕΘΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΝ

Τὴν ἴδια ὅμως στιγμή, οὔτε ἐγὼ δὲν κατάλαβε πὼς βρέθηκα πάλιν μέσα στὸ δωμάτιο, μὲ μιὰ πληγὴ στὸ κεφάλι, ἀπ' τὰ κτυπήματα τῶν ἄλλων ἀνταρτῶν, ποὺ ἀμέσως ἔτρεξαν νὰ βοηθήσουν τὸν σκοπὸ καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὸ σφίξιμο τοῦ λαιμοῦ του.

Δὲν πέρασε πολλή ὥρα καὶ ἔρχεται μιὰ ομάδα ἀνταρτῶν γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσουν στὸ χῶρο τῆς ἐκτελέσεως. Ἀφειθήκαμε στὴ μοῖρα μας καὶ τοὺς ἀκολουθήσαμε. Στὸ δρόμο ἀντικρούσαμε τοὺς γύρω μας γιὰ τελευταία φορὰ, κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ ρέμμα τοῦ χωριοῦ, ὅπου θὰ μᾶς ἐκτελοῦσαν...

Ὅταν περνούσαμε τὴν ἐκκλησία, βλέπω πάλι ἀπὸ μακριὰ τὸ γέροντα πατέρα μου νὰ προσπαθῆ νὰ ξεφύγη ἀπ' τὰ χέρια μερικῶν ἀνταρτῶν, γιὰ νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ἀποχαιρετήσῃ κλαίγοντας καὶ παρακαλῶντας:

— Ἀφήστε με νὰ δῶ τὸ παιδί μου, κακοῦργο. Στὸ καλὸ παιδί μου, στὸ καλὸ. Ἡ μάνα σου θὰ σὲ περιμένῃ ἐκεῖ πού θὰ πᾶς.

Εἶναι περιττὸ νὰ προσπαθῆσω νὰ περιγράψω τὴν κατάστασί μου τὴν στιγμὴ ἐκείνη. Δὲν θὰ καταφέρω νὰ ἀποδώσω τὴν πραγματικότητα. Εἶναι στιγμὲς πού πολὺ σπάνια ζῆ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ εἶθε νὰ μὴν ἔρχωνται σὲ κανένα αὐτὲς οἱ στιγμὲς.

Ἀπόλυτη σιγὴ ἐπικρατεῖ στὸ πέρασμά μας, κατεβαίνοντας πρὸς τὸ χῶρο τῆς ἐκτελέσεως. Ἀκούγονταν μόνον οἱ λυγμοὶ κι' οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ γέροντα πατέρα μου, βλέποντας τὸ παιδί του γιὰ τελευταία φορὰ ζωντανό. Ὁ δύσμοιρος πατέρας θὰ σκεπτόταν πὼς ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτὰ ἓνα βόλι θὰ φυτευθῆ στὰ στήθια τοῦ παιδιοῦ του, ἀπὸ τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα, πού βάλθηκαν νὰ πουλήσουν τὴν Ἑλλάδα στὸ Κρεμλίνο. Μὰ αὐτὸ ὅμως τὸ βόλι θ'ἄνε ἓνα μετάλλιο χρυσό, γιὰ ὅτι προσέφερε τὸ παιδί του στὴν Πατρίδα.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συνοδοὺς στὴν ἐκτέλεσι γιὰ μιὰ στιγμὴ λυγίζουν μπρὸς στὸν πόνο τοῦ πατέρα καὶ δακρῶζουσι. Εἶναι τὰ ἀγνά ἑλληνόπουλα, πού ἀκόμα δὲν ἔχουν πορρωθῆ, δὲν ἔχουν ψυχικὰ ὑποδουλωθῆ στὰ κόκκινα ἔρπετά.

Φτάσαμε στὸ τόπο τῆς ἐκτελέσεως. Ψηλά στὸ λόφο βλέπαμε τὴν ἐκκλησία καὶ τὸν κόσμον πού εἶχε σκορπισθῆ στὰ γύρω ὑψώματα γιὰ νὰ μᾶς βλέπη.

Ἦταν ἀπόγευμα. Ὁ ἥλιος πρὸς τὴ δύσι του. Τὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ κυλοῦσε, παρὰσύροντας τὰ μικρὰ πετραδάκια μὲ ἓνα τέτοιο ὅμως μουρμούρισμα, λὲς καὶ μοιρολογοῦσε γιὰ τὸν ἄδικο χαμὸ μας.

Δὲν μιλοῦσε κανεὶς μας. Κοιτάζαμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ δὲν πιστεύαμε ὅτι σὲ λίγο θὰ πεθάνουμε. Ξαφνικὰ ἀνάμεσα στὴν ομάδα πού θὰ μᾶς ἐκτελοῦσε, βλέπω ἓναν ἀνάρτη πού ἦταν ξαδελφός μου. Δὲν πίστευα στὰ μάτια μου. Ἦταν δυνατὸ νὰ μᾶς ρίξῃ αὐτὸς πού ἦταν αἷμα μου; Τὸν κυττάζω μὲ προσοχή, μήπως κάνω λάθος. Ὁχι, αὐτὸς εἶναι. Κρατᾶ στὰ χέρια του ἓνα αὐτόματο. Δὲν κρατήθηκα. «Βρὲ Νίκο, τοῦ λέω, καὶ σὺ θὰ μοῦ ρίξῃς; Δὲν σκέπτεσαι πὼς ἔχουμε τὸ ἴδιο αἷμα; Δὲν τοὺς λὲς πὼς εἶσαι ξάδερφός μου, νὰ σὲ ἀπαλλάξουν ἀπ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία;».

— Βρὲ τοῦ ξαναλέω, πὼς θὰ ἰδῆς τὴ μάνα σου, τὸν πατέρα σου, ἐὰν θὰ τὸ κάνῃς αὐτό;

Τότε ἔρχεται κοντά μου καὶ μοῦ λέει:

- Τους τὸ εἶπα, ἀλλὰ δὲν θέλουν νὰ με ἀπαλλάξουν.
 — Φτοῦ σου δειλέ, πούλησέ τους καὶ τὴν ψυχὴ σου τώρα, τοῦ ἀπάντησα μὲ ἀηδία καὶ περιφρόνησι, γιὰ τὸ κατάντημά του.

ΒΛΕΠΟΤΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΓΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΟΡΑ

Βλέπαμε ἐν τῷ μεταξὺ τὸν θάνατο νὰ μᾶς πλησιάζη. Ἐκείνη τὴ στιγμή μὲ περνοῦσε ἓνα ἀεροπλάνο.

— Γιὰ κυττᾶχτε βρὲ παιδιά τοὺς λέω, δὲν θὰ τὸ ξαναδῆτε. Κυττᾶχτε τὸν κόσμο γιὰ τελευταία φορὰ.

— Βρὲ, σεῖς, λέγω, ἀποτεϊνόμενος πρὸς τοὺς ἀντάρτες. Θὰ μᾶς σκοτώσετε, θὰ σκοτώσετε ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες πὸν βγήκαμε στὸ βουνό γιὰ νὰ κτυπήσουμε τοὺς κατακτητᾶς; Καταλαβαίνετε αὐτὸ πὸν θὰ κάνετε; Ἔ, ὄχι, δὲν εἶναι ἀλήθεια. Εἶμαι βέβαιος πὸς ὅταν θὰ μᾶς σκοπεύετε, θὰ λυγίσουν τὰ ὄπλα σας, θὰ γίνουν φίδια καὶ θὰ γυρίσουν νὰ σᾶς δαγκώσουν.

Αὐτοὶ ὅμως δὲν μᾶς ἀπαντοῦσαν, οὔτε εἶχαν καὶ τὸ θάρρος νὰ μᾶς κυττάξουν κατὰματα.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ εἶχαμε πάρει ἀπόφασι καὶ ἀρχίσαμε νὰ διασκεδάσουμε τὴν ὑπόθεσι, παρὰ τὴν τραγικὴ θέσι πὸν βρισκόμαστε.

Ὁ ἀνθ)γὸς Σκαρτσίλας, πὸν ἦταν ἓνα γενναῖο παλληκᾶρι, πῆρε θέσι κοντὰ στὸ νερὸ καὶ τραγουδοῦσε ἓνα τραγοῦδι, τὸν «Γιάννο». Ἐγὼ ἀπέναντί του, πάνω σὲ μιὰ πέτρα, τραγουδοῦσα τὸ κλέφτικο «Κλαίγε με μάνα, κλαίγε με, τώρα πὸν θὰ πεθάνω».

Ἀργούσανε ὅμως πολὺ. Θέλαμε νὰ δοθῆ ἓνα τέλος σ' αὐτὴν τὴν ἱστορία. Γιατὶ ὅμως ἀργοῦσαν; Μήπως εἶχαν ἀλλάξει γνώμη;

Νὰ ὅμως τί συνέβαινε, ὅπως ἔμαθα ἀργότερα.

Ἐκεῖ ἀπάνω στὸ λόφο, μέσα στὴν ἐκκλησία, οἱ θλιβεροὶ ἀνταρτοδίκες βρέθηκαν σὲ διαφωνία. Ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ καπετὰν Καραϊσκάκης, πὸν ἐπέμενε πὸς ἦταν συμφέρον γιὰ τὸ κόμμα νὰ μὴ μᾶς σκοτώσουν, γιατί θὰ δυσαρεστοῦσαν πολὺν κόσμον. Ἐπεστήριξε δὲ ὅτι ἦταν σκοπιμότερο νὰ μᾶς κρατοῦσαν μαζί τους. Προσπάθησε νὰ τοὺς μεταπεισῆ, μὰ δὲν τὸ κατόρθωσε. Δὲν εἶχε φυσικὰ καμμιά συμπάθεια γιὰ μᾶς, ὁ ἀπροσδόκητος ἐκεῖνος ὑποστηρικτῆς. Εἶχε ὅμως ἐπηρεασθῆ ἀπ' τὸν κόσμον πὸν εἶχε κουβαλήσει ὁ πατέρας μου καὶ πὸν φώναζε νὰ μὴ μᾶς θανατώσουν. Ἦταν πολιτικὸς καὶ γνώριζε βεβαίως τὴ δουλειά του. Εἶχε μὲ τὸ μέρος του καὶ τὸν πρόεδρον τοῦ ἀνταρτοδικείου, τὸν καπετὰν Σφακιανό.

Δυστυχῶς τελικὰ ἐπεκράτησε ὁ καπετὰν Δῆμος τοῦ τάγματος (ἐργάτης λιμένος Πειραιῶς), αὐτὸς πὸν ὅταν ἦ ὀργάνωσι ἔστειλε κανέναν πολίτη στὸ βουνό, σὰν δῆθεν ἀντιδραστικό, ἔλεγε:

— Ἐμπρὸς χαβαδάκι, πὸν δὲν ἐσήμαινε ἄλλο ἀπὸ «μαχαῖρι».

Ἡ προσπάθεια ὅμως αὐτὴ τοῦ Καραϊσκάκη εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ γλυτώσουν ἀπ' τὸ θάνατο δύο ἀπ' τὴν ὀμάδα μας, δηλαδὴ οἱ ἀνθ)γοὶ Μου-

τούσης καὶ Γεωργούλης.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ὥρα περνοῦσε κι' ἐμεῖς ἀνυπομονούσαμε νὰ δοθῇ ἓνα τέλος.

Σὲ μιὰ στιγμὴ φωνάζουν τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Σκαρτσίλα Ἀνδρέα. Εἶχαν φέρει τὸν ἀδελφὸ του κάτω στὸ ρέμα, γιὰ νὰ τὸν δῆ γιὰ τελευταία φορὰ.

Ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσω τὴ στιγμὴ τῆς συναντήσεως τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ μελλοθάνατος, ὁ γενναῖος αὐτὸς μαχητῆς, ἅς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του, ἀξιοπρεπῆς, σοβαρὸς, προχωροῦσε μὲ σταθερὸ βῆμα πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὁ τελευταῖος, ὅμως, ἦταν σὲ ἀξιοθρήνητη κατάστασι. Ἐκλαιγε καὶ θρηνοῦσε τὸν μελλοθάνατο ἀδελφὸ του. Καὶ τότε ξετυλίγεται ἔμπρὸς στὰ μάτια μας μιὰ φοβερὴ σκηνή: Ὁ ἀλησμόνητος ἐκεῖνος ἤρωας, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σκαρτσίλας, σηκώνει σὲ μιὰ στιγμὴ τὸ χέρι του καὶ καταφέρει ὀπίσθια στὸν ἀδελφὸ του, λέγοντας:

«Ντροπὴ σου νὰ κλαῖς! Ἐφ' ὅσον ἐσὺ μένεις, προσπάθησε νὰ πάρης πίσω τὸ αἷμα μου καὶ νὰ προσπατέψῃς τὴν ἀδελφὴ μας».

Καὶ ἐχωρίσθηκαν.

Περιμέναμε κι' ἐμεῖς, μὲ τὴ σειρὰ μας, μήπως ἔλθῃ κανένας δικὸς μας, νὰ μᾶς ἀποχαιρετήσῃ, δυστυχῶς ὅμως δὲν φαινότανε κανένας.

Πληθὸς κόσμου, πάσης ἡλικίας, εἶχε κατακλύσει τὰ γύρω ἰψώματα. Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἀπὸ τὴν περιφέρεια τοῦ Αἰγίου. Σηκώθηκαν οἱ συμπολίτες μας αὐτοὶ γιὰ νὰ συνοδεύσουν τὸν γέρο πατέρα μου στὸ θλιβερό του δρόμο καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν στὴν προσπάθειά του νὰ γλυτώσουμε τὴν ἐκτέλεσι. Καὶ φώναζαν: «Ὁχι θάνατος! Ὁχι θάνατος!»

Ἦταν ὅμως πολὺ ἀργά, γιατί ἡ ἀπόφασις εἶχε πιά ἐκδοθῆ. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ βλέπουμε νὰ κατεβαίνει πρὸς τὸ μέρος μας ἕνας γενειοφόρος. Κρατοῦσε τὴν ἀπόφασιν στὰ χέρια του. Δὲν χάσαμε τὸ θάρρος μας, εἴμαστε πολὺ ψύχραιμοι. Μιὰ σφαῖρα θὰ μᾶς τρυποῦσε τὴν καρδιά καὶ αὐτὸ θὰ εἶναι ὄλο.

Ὁ γενειοφόρος, ὅταν μᾶς πλησίασε, μᾶς ρίχνει μιὰ ματιὰ γεμάτη μῖσος καὶ δίνει τὴ διαταγή: «Προσοχή!»

«ΠΡΟΣΟΧΗ! ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΕ ΑΡΜ!»

Ἀπέναντί μας στεκόταν τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα, πού τὸ ἀποτελοῦσαν παιδιὰ, ὄχι μεγαλύτερα τῶν 16 χρονῶν. Τὰ βλέπουμε πού δὲν μποροῦν νὰ κρατήσουν τὰ ὄπλα ἀπὸ τὴν ταραχὴ τους. Ἔχουν, ὅμως, διαταχθῆ νὰ πυροβολήσουν καὶ θὰ ἐκτελέσουν τὴν διαταγή. Εἶναι τὸ σύστημα τῶν κομμουνιστῶν, μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ προσπαθοῦν νὰ δημιουργοῦν ἐγκληματίας ἀνάμεσα στὰ ἀθῶα ἑλληνικὰ βλαστάρια, ὥστε νὰ τοὺς κάνουν δικούσ τους ὀλοκληρωτικά.

Σε μιὰ στιγμή ἀκούμε:

«Προσοχή! Παρουσιάζετε ἄρμ!»

Καὶ ἀπαγγέλλει ὁ γενειοφόρος ἀνάρτης:

«Ἐν ὀνόματι τοῦ ΕΛΛΑΣ, καταδικάζονται εἰς θάνατον: 1) Ὁ λοχαγὸς Ἀροσόπουλος, 2) ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σκαρτσίλας, 3)...»

Μόλις ἀκούω τὴ λέξι «θάνατο», παύω πιά νὰ παρακολουθῶ τὴν ἀπόφασι. Εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ εἶμαι ἀπ' τοὺς πρώτους. Λίγα λεπτά μου μένουν ἀκόμα. Θέλω νὰ τὰ χρησιμοποιήσω γιὰ νὰ σκεφθῶ, νὰ ἀναπολήσω λίγο τὴν τόσο σύντομη ζωὴ μου. Παρελαύνουν ἀπ' ἔμπρός μου τὰ ἀγαπημένα μου πρόσωπα καὶ σκέπτομαι πὼς θὰ πεθάνω τόσο νέος! Ἡ εἰκόνα τοῦ πατέρα μου δὲν φεύγει ἀπ' τὰ μάτια μου. Τὸν βλέπω μπροστά μου νὰ προσπαθῇ νὰ μὲ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν κακούργων δημίων μου. Ψυχικὸ σπαραγμὸ αἰσθάνομαι, γιὰτὶ δὲν εἶχα ἓνα παιδί δικό μου γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν τόσο ἄδικο θάνατό μου, συνεχίζοντας τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν προδοτῶν αὐτῶν.

Γιὰ μιὰ στιγμή τὰ χάνω. Συνέρχομαι ὅμως πάλι. Ἡ ἀπαγγελία τῆς ἀποφάσεως εἶχε τελειώσει. Κι' εὐθὺς ἀμέσως ἀκούω τὸν ἀρχηγό μας νὰ φωνάζη: «Ζήτω ἡ Ἑλλάδα!»

«Ζήτω!» φωνάζουμε ὅλοι καὶ ὁ ἓνας φιλάει τὸν ἄλλον.

«Τὸ αἷμα μας θὰ τὸ ἐκδικηθοῦν ἄλλοι!» τοὺς φωνάζουμε.

«Ἐμπρός!» γαυγίζει ὁ γενειοφόρος. «Γδυθῆτε!» (Λὲν θέλουν νὰ λερώσουν τὰ ρούχα μας ἀπ' τὸ αἷμα ποὺ θὰ χυνόταν, γιὰτὶ θὰ τὰ φοροῦσαν μετὰ οἱ ἴδιοι).

«Διμερίσαντό τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κληρον».

Ἐπαναλαμβάνονταν ἡ τραγικὴ σκηνὴ τῆς σκυλεύσεως, αὐτὴ τὴ φορὰ τῶν ἰδικῶν μας πτωμάτων καὶ ὄχι τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ τότε συνέβη κάτι τὸ ἀπροσδόκητον, κάτι τὸ ἀνέλπιστον.

ΑΠΟ ΘΑΪΜΑ ΣΩΘΗΚΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΤΑΙΑ ΣΤΙΓΜΗ

Ἀκούω τὸν γενειοφόρο νὰ φωνάζη σὲ μένα καὶ στὸν Γεωργούλη:

«Σεῖς μὴ βγάξετε τίποτε! Μπρός, Μουτούση, πήγαινε ἐπάνω. Σὲ περιμένει ὁ πατέρας σου».

Καὶ τότε, σὰν κινηματογραφικὴ ταινία, πέρασε ἔμπρός μου πάλιν ἡ προηγουμένη σκηνὴ τῆς ἀπαγγελίας τῆς ἀποφάσεως. Καὶ ὄχι μόνον ἐγώ, μὰ οὔτε καὶ οἱ ἄλλοι δὲν τὸ φανταζόνταν, πὼς δὲν θὰ μὲ ἐκτελοῦσαν ἐμένα. Ἀφοῦ ἡ ἀπόφασις ἀνέφερε πὼς καταδικαζόμαστε σὲ θάνατο, γιὰτὶ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, «συνεραζόμαστε μὲ τοὺς γερμανόφιλους Μουτουσαίους».

Φαντάσθηκα πὼς γελάστηκα καὶ δὲν σηκωνόμουν. Τότε ἦλθε ὁ γενειοφόρος καὶ μου λέγει:

«Βρέ, δὲν ἀκοῦς πὼς γλύτωσες;»

Ἄφάνταστα χαρμόσυνο ἄγγελμα γιὰ ἓνα μελλοθάνατο, νὰ τοῦ χαρίζουν τὴ ζωὴ ἐμπρὸς στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα! Καὶ ὁ πῶδ δυνατὸς γίνεται δειλός. Δὲν τὸ κρύβω πὼς χάρηκα, μὲ τὴ σκέψις ὅτι θὰ ζοῦσα. Νόμιζα πὼς ξαναγεννιόμουν καὶ πὼς ἄρχιζα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴ ζωὴ μου. Τὸ ἓνα συναίσθημα διεδέχετο τὸ ἄλλο.

Συνῆλθα, ὅμως, γρήγορα ἀπὸ τὴν ἀνεπάντευχη αὐτὴ ἀπόφασι καὶ ξέσπασα σὲ λυγμούς, χωρὶς καὶ νὰ ξέρω τὸ γιατί! Κι' ἐκεῖ πού ἤμουνα σαστισμένος ἀπὸ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα συναισθημάτα μου, ἔξαφνα αἰσθάνομαι δυὸ χέρια νὰ μ' ἀγκαλιάζουν καὶ δυὸ χεῖλη νὰ κολλοῦν στὸ στόμα μου. Ἦταν ὁ ἀδελφικὸς μου φίλος, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σκαρτσίλας, ὁ ὁποῖος μοῦδωσε ἓνα τόσο δυνατὸ ἀδελφικὸ ἀσπασμό, σὰν νὰ ἤθελε νὰ μοῦ ὑπενθυμίσει, ὅτι πρέπει νὰ ἐκδικηθῶ τὸν ἄδικο χαμό τους.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ, μαζὶ μὲ τὰ παραπάνω γεγονότα, μὲ ζάλισαν ἀφάνταστα καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῶ ποῦ βρισκόμουν, σηκώνω τὸ χέρι καὶ ὀρκίζομαι ἐκδίκησι!

Ὁ γενειοφόρος, ὅμως, ὁ καπετὰν Κύκλωπας, πού ἦταν κοντά, βλέποντας αὐτὴν τὴν κίνησι, μὲ πιάνει ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ προτείνοντας τὸ περιστροφὸ τοῦ μοῦ λέει:

«Ἄτιμε, ἀκόμα δὲν γλύτωσες καὶ ὀρκίζεσαι ἐκδίκησι ; Θὰ πεθάνης πρὶν ἀπ' τοὺς ἄλλους!»

Τὸ τίναγμα αὐτὸ ἀπ' τὰ μαλλιά καὶ τὸ ἀκούμπισμα τοῦ πιστολιοῦ στὸ στήθος μὲ ἐπανεφέραν στὴ λογικὴ καὶ ψυχραιμία τοῦ λέγω:

«Δὲν ἐννοοῦσα ἐσαῶς, ἀλλὰ αὐτοὺς πού μᾶς ἔστειλαν ἐπάνω στὸ βουνό! Ἄλλοίμονο νὰ λέω τέτοια πράγματα γιὰ σαῶς καὶ μάλιστα μπροστὰ σὲ σένα!...»

Ἡ εὐστροφία μου ἐκείνη μὲ ἔσωσε ἀπὸ βέβαιο θάνατο, γιὰ δευτέρη φορὰ.

Μὲ βαρὺ ψυχικὸ πόνο ἀφήνομε πίσω μας τοὺς ἄλλους μελλοθανάτους φίλους καὶ ξεκινᾶμε, ὁ Γεωργούλης κι' ἐγώ, γιὰ τὸ χωριό, μὲ τὴ συνοδεία τοῦ γενειοφόρου. Δὲν εἶχαμε προχωρήσει οὔτε στὰ 200 μέτρα κι' ἀκοῦμε ὁμοβροντία πυροβολισμῶν, ἔπειτα δὲ ἀραιὲς πιστολιές. Εἶχαν ρίξει, γιὰ νὰ τηρηθοῦν καί... οἱ τύποι, καὶ τίς χαριστικὲς βολές. Ὅλα πιά εἶχαν τελειώσει. «Αἰωνία σας ἡ μνήμη, ἀθάνατοι ἥρωες», ἐσήμαινε τὸ βλέμμα πού ἀνταλλάξαμε μὲ τὸν Γεωργούλη.

Ἀνεβήκαμε στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Οἱ ἀντάρτες μᾶς κύτταζαν σὰν περιεργα ὄντα. Ἡ ἀπόφασις γιὰ μᾶς εἶχε μετατραπῆ, τὴν τελευταία στιγμὴ, σὲ θάνατο μὲ ἀναστολὴ καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεσι νὰ ἀκολουθήσουμε τὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ Τάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπὶ τέσσαρες μῆνες ὑπὸ παρακολούθησι.

Ὁ πατέρας μου βρισκόταν στὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ καὶ περίμενε νὰ μὲ δῇ. Τοῦ εἶχανε προφθάσει τὴν εἶδησι πὼς δὲν μὲ σκότωσαν καὶ ὅτι σὲ λίγο θὰ μὲ ἔβλεπε. Φυσικὰ δὲν τὸ πίστεψε, ιδίως ὅταν ἄκουσε καὶ τοὺς

πυροβολισμούς. Όταν ξφθασα κοντά του, τοῦ μίλησα. Μὲ κύτταξε περίεργα. Νόμιζε πὼς ὄνειρευόταν. Μοῦ πιάνει τὸ κεφάλι μὲ τὰ χέρια του γιὰ νὰ βεβαιωθῆ. Δὲν μποροῦσε νὰ φαντασθῆ πὼς γλύτωσα ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀλητῶν αὐτῶν, πού θέλοντας νὰ παραστήσουν τοὺς δικαιοκρίτας, αὐτοκηρύχθηκαν σέ... δικαστάς!

Μᾶς ἔβαλαν σ' ἓνα σπίτι γιὰ νὰ κοιμηθοῦμε, τὸν πατέρα μου, τὸν Γεωργούλη καὶ ἐμένα. Κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν πίστευα, πὼς εἶχα γλυτώσει. Ἄν ἦταν δυνατὸν νὰ τὸ συλλάβω, πὼς μπόρεσε ἓνας γόνος τῶν Μουτουσαίων, ὅπως μᾶς ἀποκαλοῦσαν, νὰ γλυτώσῃ ἀπ' τὸν θάνατο, μιά, πού, ὅπως προanéφερα, ὁ θεῖος μου στρατηγὸς Μουτούσης ἦταν ὑπουργὸς τότε τῆς Συγκοινωνίας. Σκεπτόμουν πὼς κάτι μαγειρευόταν εἰς βάρος μου, ὅπως καὶ εἰς βάρος τοῦ Γεωργούλη. Καὶ τότε ἀκόμη δὲν εἶχα πιστέψει, πὼς ἐμεῖς, οἱ δύο, θὰ γλυτώναμε τελικά. Καὶ δὲν εἶχα ἀδικο. Μὲ ἄλλον τρόπο τὰ τέρατα αὐτὰ εἶχαν ἀποφασίσει τὸν ἀφανισμό μας, ὅπως πιὸ κάτω περιγράφω.

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΑΠΟ ΩΡΑ ΣΕ ΩΡΑ

Κλεισμένοι, λοιπόν, μέσα στὸ ἐρημικὸ αὐτὸ σπίτι, δὲν μπορούσαμε νὰ κλείσουμε μάτι ἀπ' τὶς μαῦρες σκέψεις, πού πλημμύριζαν τὸ μυαλό μας, περιμένοντας, ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα, νὰ ἔλθουν νὰ μᾶς κτυπήσουν τὴν πόρτα.

Πραγματικά, ἦταν γύρω ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Ἀπόλυτη ἡσυχία βασιλευε παντοῦ. Ἐξαφνα ἀκοῦμε ἓνα ἑλαφρὸ κτύπημα στὴν πόρτα. Ἀνατριχιάσαμε ὅλοι. Ὁ νοῦς μας ὅλο στὸ κακὸ πήγαινε. Προτιμήσαμε νὰ μὴν ἀνοίξουμε. Δεύτερο, ὅμως, κτύπημα, δυνατώτερο, ἀκολούθησε, πού μᾶς ἔκανε νὰ ἀλαφιαστοῦμε. Εἶχαμε παγώσει. Δὲν μᾶς ἐφόδιζε ὁ ἀνδρικός θάνατος, ἀλλὰ ἀηδιάσαμε τὰ βασανιστήρια καὶ τὶς δολοφονίες. Τότε ἀκοῦμε μιὰ σιγανὴ φωνή:

«Συναγωνιστὴ Μουτούση, εἶμαι ὁ Λέων, φίλος σου, μὴ φοβᾶσαι!»

Δὲν τὸν ἐγνωρίζα. Σηκώθηκα, ὅμως, ἀποφασιστικά καὶ ἀνοίγω τὴν πόρτα. Μπροστά μου φάνηκε ἓνας ἀντάρτης. «Λέων», μοῦ συστήθηκε, «καὶ εἶμαι ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα».

«Μὴ φοβᾶσαι, μοῦ λέει, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλὰ πρέπει νὰ μὲ ἀκούσης ὅ,τι θὰ σοῦ εἰπῶ. Πρῶτα - πρῶτα πρέπει νὰ γνωρίζεις ὅτι αὐτὸ πού κάνω γιὰ σένα, τὸ κάνω μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς μου, κινδυνεύει τὸ κεφάλι μου, μὰ ἐγὼ σὲ ἀγάπησα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀλλὰ γνωρίζω καὶ τὴν οἰκογένειά σου. Λοιπόν, ἂν δὲν σᾶς σκότωσαν σήμερα, μὴ νομίσης ὅτι γλύτωσες. Θὰ σᾶς σκοτώσουν στὸ διάστημα πού θὰ εἶσαι μαζί τους ὑπὸ παρακολούθησι καὶ θὰ ποῦν ὅτι σκοτώθηκες τυχαῖα. Τὸ συζητοῦσαν στὴ σύσκεψι πού ἔκαναν οἱ ἀνταρτοδίκες. Σήμερα δὲν σᾶς σκότωσαν, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν πρὸς στιγμὴν τὸν κόσμο, πού εἶχε φέρει ὁ πατέρας σου μαζί του. Πρόσεξε, ὅμως, γιατί ἀπ' τὴ διαγωγή σας καὶ τὴν συμπεριφορὰ σας,

κατὰ τὸ τετράμηνο διάστημα ποῦ θὰ εἶστε μαζί μας, θὰ κριθῆ καὶ ἡ τύχη σας!»

Ἐγὼ δὲν τοῦ μιλοῦσα καθόλου.

«Τὸ καταλαβαίνω, συνέχισε, ὅτι δὲν πιστεύεις αὐτὰ ποῦ σοῦ λέω. Ἔχεις δίκιο, μὰ ἐγὼ ἔμπλεξα. Σκέψου καλὰ αὐτὰ ποῦ σοῦ λέω καί, πρὸς Θεοῦ, νὰ μὴ μάθῃ ποτὲ κανεὶς τίποτα, γιατί χάθηκα!»

Ἐφύγε καὶ ἔπειτα, μόνος μου, σκεπτόμυνα ὅλη τὴ νύχτα αὐτὰ ποῦ μου εἶπε ὁ Λέων. Νὰ δρατετεύσω ἦταν ἀδύνατον ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἐπίστεψα, λοιπόν, στὸν ἀντάρτη. Ἔτσι θὰ εἶναι, σκέφθηκα, θὰ μᾶς σκοτώσουν ὅπωςδῆποτε.

Πρῶτ-πρῶτὴ τὴν ἐπομένη παρουσιάζομαι στὸν ταγματάρχη Σφακιανό, τὸν πρόεδρο τοῦ ἀνταρτοδικείου.

«Συναγωνιστὴ ταγματάρχα, ἄρχισα, πρῶτα σὲ εὐχαριστῶ πολὺ διότι μου ἐσώσατε τὴ ζωὴ, ὡς καὶ τοῦ συναδέλφου μου. Δεύτερον, ἔρχομαι νὰ σοῦ πῶ ὅτι, ὅσον καιρὸ θὰ εἴμεθα μαζί σας ὑπὸ παρακολούθησι, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀνταρτοδικείου, θὰ ἤθελα νὰ μᾶς χρησιμοποιήσετε, ἐάν θέλετε, διότι, ὡς στρατιωτικοί, θὰ πρέπει νὰ προσφέρουμε τίς ὑπηρεσίεσ μας παντοῦ καὶ πάντοτε, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ εἶναι πρὸς ὄφελος τῆς Πατρίδος».

«Καλὰ, Μουτούση, μου λέγει ὁ Σφακιανός, ἐγὼ, ὡς παλαιὸς στρατιωτικός, θὰ σὲ βοηθήσω ὅσο μπορῶ. Πρόσεξε ὅμως κι' ἐσύ, γιατί αὐτοὶ ἐδῶ δὲν ἀστειεύονται, ὅπως βλέπης. Μὲ τὴν παραμικρὴ ὑποψία, θὰ σὲ ἐκτελέσουν.»

Ἔτσι ἐτελείωσε τὸ ἐγκληματικὸν ἔργον τῶν προδοτῶν καὶ πρακτόρων τῆς Μόσχας. Ἐπνίξαν στὸ αἷμα καὶ τὴν Ε.Ο.Ε., ὅπως πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τίς ὀμάδες Σεβαστάκη καὶ Μωρηά. Δὲν ἐσταμάτησεν, ὅμως, ὁ ΕΛΑΣ τὴν δρῶσιν του. Ἀντὶ νὰ κτυπᾷ τοὺς Γερμανοὺς, κτυποῦσε ἀλύπητα τὰ ἄγνα Ἑλληνόπουλα, ποῦ βγῆκαν στὸ βουνὸ γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν κατακτητὴ. Κτυποῦσαν ὑπουλα καὶ ἀλύπητα κάθε ἀντίθετη πρὸς αὐτοὺς ὀμάδα, μέχρις ὅτου ἔγιναν ὀλοκληρωτικὰ κύριοι τῶν βουνῶν τῆς Πελοποννήσου. Τρομοκρατία ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ μέχρι τοῦ Ταινάρου εἶχεν ἐπιβληθῆ ἀπὸ τοὺς σατανικοὺς αὐτοὺς ἐγκληματίας. Τὰ στρατόπεδα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐλληθύνοντο. Οἱ καπεταναῖοι τῶν τμημάτων, ἀνεξέλεγκτα καὶ δικτατορικά, ἀπεφάσιζαν γιὰ τὴ ζωὴ οἰουδῆποτε πολίτου. Ἀρκοῦσε μιὰ ἀπλῆ κατηγορία τοῦ ὑπευθίνου ἐνὸς χωριοῦ, ὅτι δῆθεν ὁ τάδε κατὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ Ε.Α.Μ δὲν ἐχειροζοότησε τὸν ὁμιλητὴ, διὰ νὰ τὸν ἐκτελέσουν ἐπὶ τόπου καὶ ἄνευ διαδικασίας, ἔστω καὶ τῆς τυπικῆς, γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Καὶ μὴ χειρότερα! ἔλεγαν οἱ γεροντότεροι. Ἄς προσευχώμεθα στὸ Θεὸ, γιὰ νὰ μᾶς προστατεύσῃ ἡ Μεγαλόχαρη ἀπ' αὐτὰ τὰ καθήματα, τὰ ἀποβράσματα τῆς κοινωνίας!»

4. — ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΑΤΡΟΥ ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀδελφός τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Χρήστου Δροσοπούλου, Σταῦρος Δροσόπουλος, σύνδεσμος τοῦ ΕΛΑΣ Ἀχαΐας, ὑπάλληλος τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας, γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 23 Μαΐου 1962 ἐκθεσίαν του:

«Ὁ ἀδελφός μου ὑπολοχαγός Χρηῆστος Δροσόπουλος ἐξοῦσε μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ οἰκογένειά μας ἦτο πτωχή. Εἴμαστε 6 ἀγόρια καὶ μία ἀδελφή. Ὁ Γρηγόρης ἐθεώρησε καθήκον του νὰ πολεμήσῃ τοὺς κατακτητὰς καὶ νὰ θυσιασθῇ, ἐν ἀνάγκῃ, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

...Τὸ βράδυ τῆς 7ης Αὐγούστου 1943 ἔγινε καὶ ἡ ἐξοδός του. Τὸ ἴδιο βράδυ, ὁ σύνδεσμος τῆς ἀνταρτικῆς ὁμάδος Δροσοπούλου πλέον, Γεώργιος Ἀλεξανδρόπουλος ἀπὸ τὸ Καστρίτσι, συνήντησε τὸν ἀρχηγὸ στὴν θέσι «Ἀνάληψι» τοῦ χωριοῦ του. Μαζὶ μὲ τὸν Δροσόπουλον ἦσαν οἱ ἀγωνισταὶ Κων. Γκοτσίνοζ, Π. Μπέλεχας ἐκ Πλατανίου, Κων. Ψαριάδης ἐκ Μποζαΐτικων Πατρῶν καὶ ἄλλοι. Στὴν δασώδη περιοχὴ Μπαλτσᾶ, ὁ λοχαγός Δροσόπουλος παρέμεινε μὲ τοὺς συντρόφους του ἐπὶ τριήμερον, τροφοδοτούμενος ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρόπουλον. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐνεφανίσθησαν στὸ σπίτι τοῦ Ἀλεξανδροπούλου ὁ ἀνθυπολοχαγός Νικ. Μουτούσης μετὰ τοῦ Ἀλεξ. Γκολφίνοπούλου, ἐκ Συχαίνων Πατρῶν, τοὺς ὁποίους ὠδήγησεν εἰς τὴν θέσιν «Μάρμαρα», ὅπου συνηντήθησαν μὲ τὸν Δροσόπουλον. Τὴν ἐπομένην, ὁ Μουτούσης μὲ τὸν Ἀλεξανδρόπουλον κατέβηκαν εἰς τὴν Πάτρα, διὰ τὴν παραλαβὴν ἱματισμοῦ καὶ ὀπλισμοῦ, διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀρχίσει ἡ κατάταξις εἰς τὴν ὁμάδα Δροσοπούλου ἀνταρτῶν ἀπὸ τὸ Καστρίτσι καὶ τὰ γύρω χωριά. Ἀπὸ τὴν Πάτρα παρέλαβαν ἀρκετὰ τροφίμα, δύο αὐτόματα, δέκα χειροβομβίδες καὶ ἀνάλογον ὀπλισμόν, ποὺ τὰ εἶχε συγκεντρώσει ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀγῶνος. Τὴν ἐπομένην, μόνος ὁ Ἀλεξανδρόπουλος, μετέβη κοντὰ στὸ Ρίο καὶ φόρτωσε νύκτα εἴκοσι περίπου πολεμικὰ ὄπλα στὸ ζῶο του, τὰ ὁποῖα μετέφερε στὸ σημεῖο ἐκεῖνο ὁ Ἀθανάσιος Βαγενᾶς, ἀπὸ τὸ Κάτω Καστρίτσι. Τὰ ὄπλα αὐτὰ ἦσαν προῖόν διαρρηξέως ἰταλικῆς ἀποθήκης, τὴν ὁποίαν εἶχε κάνει τὴν προηγουμένην ὁ Ἀθαν. Βαγενᾶς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Βασίλ. Βαγενᾶ, ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ὁ Ἀλεξανδρόπουλος, τὴν ἄλλη ἡμέρα, μετέφερε στὸ Καστρίτσι καὶ τὰ παρέδωσε στὸν Δροσόπουλο, ἐνῶ ὁ Μουτούσης παρέλαβε τὸν ἀτομικὸ του ὀπλισμὸν καὶ τὴν στρατιωτικὴν του στολὴν ἀπὸ τὴν Πάτρα καὶ ἀνέβηκε μόνος στὸ Καστρίτσι. Μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ὁ Μουτούσης ἀνεχώρησε διὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ Δήμου Ἐρινεοῦ, ὅπου παρέλαβεν εἴκοσι περίπου ἀντάρτες τῆς ὁμάδος «Μωρηᾶς», μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀνθ(σ)τὴν Νη-

Δροσοπούλου ἔφθασε τοὺς 45 περίπου ἀντάρτες. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ὁλόκληρος ἡ ὁμάδα Δροσοπούλου μετεκινήθη στὴν θέσι «Πασχαλιάνοι», πάνω ἀπὸ τὸ Καστριτσι, ὅπου καὶ ἐγκατεστάθη. Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου ἐγένεον ἡ ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τοῦ ἰταλικοῦ φυλακίου Ψαθοτύργου ἀπὸ τμήμα τῆς ὁμάδος Δροσοπούλου, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Μουτούσην. Οἱ Ἴταλοι αἰφνιδιάσθησαν καὶ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῶν πρώτων χειροβομβίδων παρεδόθησαν. Ὑπὸ τῆς ὁμάδος ἐκυριεύθησαν 45 ὅπλα, ἓνα ὄπλοπολυθόλον καὶ ἀρκετὰ πυρομαχικά, μὲ τὰ ὁποῖα ἐξωπλίσθησαν ἄλλοι 40 ἄοπλοι ἄνδρες τῆς ὁμάδος, ἀνελθούσης τώρα πλέον τῆς δυνάμεώς της εἰς 877 ἄνδρες καὶ 5 ἀξιωματικούς.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἐπιχειρήσεως Ψαθοτύργου, τὴν 9ην Σεπτεμβρίου, ἐγένεον ἡ συνθηκολόγησις τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ὁμάδα Δροσοπούλου κατετιμήθη σὲ μικροομάδες διὰ τὸν ἀφοπλισμὸν μεμονωμένων ἢ καὶ ὁμάδων Ἰταλῶν στρατιωτῶν, πὺ ἐγκατέλειπαν τῖς μονάδες τους διὰ νὰ ἀποφύγουν τοὺς Γερμανοὺς, πὺ ἐκινουῦντο ταχύτατα νὰ προλάβουν τὴν διάλυσιν τῶν ἰταλικῶν τμημάτων καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ ὄπλισμοῦ τους στοὺς ἀντάρτες. Ἔτσι μιὰ ὁμάδα ἀνταρτῶν τοῦ Δροσοπούλου συνέλαβε στὸ χωριὸ Συναϊνὰ ὁμάδα εἴκοσι περίπου στρατιωτῶν, τοὺς ὁποίους, μετὰ τοῦ ὄπλισμοῦ των, μέσῳ Καστριτσιου, ὠδήγησεν εἰς τὴν θέσιν «Ἀνάληψις», ὅπου ὁ Δροσόπουλος εἶχε μεταφέρει ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἀρχηγεῖον του. Στὴν θέσι ἐκείνη ὁ Δροσόπουλος εἶχε παρατάξει τμήμα ἀνταρτῶν του φερόντων τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, πὺ ἐκράτει μιὰ ἀξία Ἑλληνίδα, ὄνοματι Ἐλευθερία, ἡ ὁποία μὲ τὸν πατέρα της εἶχαν καταφύγει στὴν ὁμάδα Δροσοπούλου, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν ἀρχῶν Κατοχῆς. Τὸ παρατεταγμένον τμήμα τῶν ἀνταρτῶν ἐδέχθη τὰ ὅπλα τῶν Ἰταλῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπεχρεώθησαν, παρατεταγμένοι ἐπίσης, νὰ ἀποδώσουν τιμὲς στὴν ἑλληνικὴν σημαίαν.

Τὴν σύντομη αὐτὴ τελετὴ μὲ μεγάλη συγκίνησι παρηκολούθησαν πολλοὶ κάτοικοι τοῦ Καστριτσιου, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν τοὺς μέχρι πρὸ ὀλίγου φοβεροὺς καὶ τρομεροὺς κατακτητὰς, ντροπιασμένους νὰ παραδίδουν τὸν ὄπλισμόν τους, νὰ χεραιτοῦν τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ νὰ ὑποτάσσωνται στὴν ὁμάδα τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων πατριωτῶν. Πάντα μὲ συγκίνησιν οἱ κάτοικοι τοῦ Καστριτσιου θὰ θυμοῦνται ἐκεῖνες τῖς στιγμὲς τῆς Ἑθνικῆς ἀντιστάσεως. Ἄλλο τμήμα τῆς ὁμάδος Δροσοπούλου, ὑπὸ τὸν Καρπὸζηλον, ἐκινήθη ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν τοῦ Ρίου, ἀλλὰ ἐσημείωσε περιορισμένην ἐπιτυχίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνταρτικὴ ὁμάδα Δροσοπούλου εἶχεν ἐγκατασταθῆ στὴν θέσιν «Κουτσουριές»—Ἰσώματα Καστριτσιου.

Τὸ μεσημέρι τῆς 13ης Σεπτεμβρίου ὁ σύνδεσμος τῆς ἀνταρτικῆς ὁμάδος Γεώργιος Ἀλεξανδρόπουλος, συνήντησε στὴν εἰσοδὸ τῶν Πατρῶν τὸν δικηγόρον Διον. Παπαλεξανδράπουλον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι ἐκινουῦντο ἀπὸ τὴν περιοχὴν Σουλίου—Πατρῶν 300 περίπου ἑλασῖτες ὑπὸ τὸν Σφακιανόν, διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς ὁμάδος Δροσοπούλου καὶ

ὅτι ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ σχετικῶς τὸν Δροσόπουλον. Πράγματι, ὁ Ἄλεξανδρόπουλος ἔσπευσεν ἀμέσως στὸ Καστρίτσι καὶ εἰδοποίησε τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὁμάδος. Ὁ Δροσόπουλος ἐκάλεσεν ἀμέσως εἰς σύσκεψιν τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ὁμάδος καὶ μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν σχετικῶν ἀπόψεών του, ἀπεφάσισαν νὰ παραμείνῃ τὸ ἀνταρτικὸ συγκρότημα ἐκεῖ ὅπου ἦταν.

Τὴν νύκτα τῆς 13—14ης Σεπτεμβρίου πολυμελὴς ὁμάδα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν «καπετὰν Νικήτα», βαδίζουσα ἐναντίον τῆς ὁμάδος Δροσοπούλου, στὸ Καστρίτσι, ἔφθασε στὸ φυλάκιο ποὺ εἶχεν ἐπανδρώσει ἡ ὁμάδα τοῦ ἀνθ)γοῦ Σκαρτσίλα, παρὰ τὴν θέσιν «Καρκαλό». Ὁ σκοπὸς ἀντάρτης τοῦ Σκαρτσίλα σταμάτησε τοὺς προπορευομένους ἐλασίτες καὶ ὁ Σκαρτσίλας ἐρώτησε : «Ποιοὶ εἰσθε; Ποῦ πηγαίνετε;» Ἀπήνησεν ὁ ἴδιος ὁ «καπετὰν Νικήτας», ὁ ὁποῖος εἶπε: «Θέλω νὰ πάω πρὸς συνάντησιν τοῦ λοχαγοῦ Δροσοπούλου, γιὰ νὰ συνεννοηθοῦμε γιὰ κοινὴ ἐπίθεσι ἐναντίον τῶν γερμανικῶν φυλακίων Μποζαίτικων καὶ Ρίου». Ὁ Σκαρτσίλας ἔδωκε πίστι στὰ λόγια τοῦ «καπετὰν Νικήτα» καὶ προπορευόμενος μὲ τὴν ὁμάδα του, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσαν οἱ ἐλασίτες μὲ τὸν ἀρχηγὸν του «καπετὰν Νικήτα», βάδιζε διὰ τὸ Καστρίτσι. Εἶχαν πλησιάσει περὶ τὰ διακόσια μέτρα ἀπὸ τὸ σημεῖον ὅπου εἶχεν ἐγκαταστήσει τὸ ἀρχηγεῖον του ὁ λοχαγὸς Δροσόπουλος, ὅταν ἐδέχθησαν αἰφνιδιαστικὰ πυρὰ ἐξ ὄλων τῶν κατευθύνσεων.

Ὁ ἀδελφός μου Χρῆστος δὲν ἄφησε νὰ τοῦ δέσουν τὰ μάτια πρὶν τὸν ἐκτελέσουν».

5. — ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΚΟΤΣΙΝΟΥ

Ὁ ἀντάρτης τοῦ ΕΛΑΣ Ἀχαΐας Κωνσταντῖνος Γκοτσῖνος, ἀπὸ Πλατάνι Πατρῶν, ἐκθέτει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ Μαΐου 1962 ἐκθεσίαν του:

«Ἦμουν στὴν ὁμάδα Χρήστου Δροσοπούλου, ὑπολοχαγοῦ, μὲ ἀντάρτην Παναγιώτην Μπέλεχαν ἀπὸ Πλατάνι (ἐργάζεται εἰς Πάτρας). Σύνδεσμος ἦτο ὁ Γεώργιος Ἀλεξανδρόπουλος, ἀπὸ Καστρίτσι Πατρῶν. Εἰς ὁμάδα Δροσοπούλου ἦσαν ἐν ὄλῳ 126 ἀντάρτες καὶ 4 ἀξιωματικοί.

Ψευδώνυμα : Δροσόπουλος - «Βελισσάριος», Γκοτσῖνος - «Καρνοφύλλης», Μουτούσης - «Ἀννίβας».

Ἡ ἐπίθεσις τῆς ὁμάδος κατὰ τοῦ ἰταλικοῦ φυλακίου Ψαθοπύργου ἐγίνε τὴν 12ην Σεπτεμβρίου 1943. Ἦτο ἡ δύναμις τῶν Ἰταλῶν μιὰ διμοιρία, ἡ ὁποία παρεδόθη μὲ ὄλον τὸν ὄπλισμόν (30 ἄνδρες).

Ἡ ἐπίθεσις ἐγίνε μὲ χειροβομβίδες καὶ τουφέκια. Οἱ Ἰταλοὶ ἔρριξαν

γινε τὴν 12ην Σεπτεμβρίου 1943. Ἦτο ἡ δύναμις τῶν Ἰταλῶν μιὰ διμοιρία, ἡ ὁποία παρεδόθη μὲ ὄλον τὸν ὄπλισμόν (30 ἄνδρες).

Ἡ ἐπίθεσις ἔγινε μὲ χειροβομβίδες καὶ τουφέκια. Οἱ Ἰταλοὶ ἔρριξαν λίγες ριπὲς καὶ μετὰ παρεδόθησαν. Μετεφέρθησαν εἰς θέσιν «Παναγία» Καστριτσίου μαζί μὲ τὰ ὅπλα των. Εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν μετεφέρθησαν δύο φορτία ἰταλικῶν ὅπλων ἀπὸ Γκολτσίνον.—Ἀλεξανδρόπουλον ἀπὸ διάφορα σημεῖα, ὅπου ἦσαν κρυμμένα ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν Πατρῶν. Αὐτὰ τὰ ὅπλα ἦσαν ἀπὸ ἰταλικὴν ἀποθήκην ὅπλων φρουρίου Ρίου. Κατὰ τὴν συνθηκολογήσιν τῶν Ἰταλῶν, λόχος Ἰταλῶν παρεδόθη καὶ μετεφέρθη εἰς θέσιν Βορείαν Καστριτσίου, καὶ ὅπου οἱ Ἰταλοὶ ἀπέδωσαν τιμὰς εἰς ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ παρέδωσαν τὸν ὄπλισμόν των. Ἔγινεν οὕτω καλύτερος ὁ ἐξοπλισμὸς τῆς ομάδος.

Γεγονὸς Σκαλτσᾶ: Ὅταν ἐπῆγαν τὸν Σκαλτσᾶ εἰς τὸν ἀρχηγὸν Λροσόπουλον, εἶπε: «Τί τὸν φέραν ἐδῶ; Ἐμεῖς δὲν πολεμάμε κατὰ Ἑλλήνων, ἀλλὰ κατὰ τῶν κατακτητῶν. Νὰ ἀφεθῆ ἑλεύθερος». Καὶ ἀφῆθη ἑλεύθερος. Ἐγὼ δὲν συνελήφθην κατὰ τὴν μάχην, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ συνδέσμου τῆς ὀργανώσεως Καστριτσίου».

6. — ΕΚΘΕΣΙΣ ΛΟΧΑΓΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Χρήστου Δροσοπούλου, Γρηγόριος Δροσοπούλος λοχαγός, τραυματίας τοῦ πολέμου 1940—1941, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 10ην Ὀκτωβρίου 1943 ἐκθεσίν του:

«Ε. Ο. Α. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Περιοχῆς Ἀχαΐας

Ε Κ Θ Ε Σ Ι Σ

Λοχαγοῦ Πεζικοῦ Δροσοπούλου Γρηγορίου τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1943.

«Περὶ τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ ἀναρχικῶν στοιχείων τοῦ ὑπολ)γοῦ πεζικοῦ Δροσοπούλου Χρήστου, ὡς ἡ διὰ τῶν ἐφημερίδων τῆς 28.9.1943 ἀνακοίνωσις».

1. — Βιογραφικὰ στοιχεῖα: Ὁ ὑπολ)γὸς Λροσόπουλος Χρήστος ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Πλατάνι Ἀχαΐας, ἐκ πολυμελοῦς οἰκογενείας, γεωργικῆς. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ Β' Γυμνασίου Πατρῶν, κατετάγη ἐθελοντικῶς εἰς τὸ 12ον Σύν)γμα Πεζικοῦ καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ 13ον Σύν)γμα, ὁπόθεν εἰσηλθεν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν Ὑπαξιωματικῶν καὶ ἀποφοιτήσας τὸ 1935, ὠνομάσθη ἀνθυπολοχαγὸς Πεζικοῦ. Πρὸ τοῦ πολέμου ὑπηρετεῖ εἰς τὴν ἐν Κερκύρα Σχολὴν Ἐφεδρων Ἀξι)κῶν. Ἀρξαμένου τοῦ πολέμου, διετέθη εἰς τὸ φρούριον Κερκύρας, ὁπόθεν, ἐπισυμβάσης τῆς διαλύσεως τοῦ Στρατοῦ, ἐγκατεστάθη εἰς τὸ χωρίον του, παρὰ τῆ οἰκογενεία του, ἣν καὶ συνετῆρει.

2. — Αἷτια καὶ περιστατικὰ ὁδηγήσαντα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν: Μεσοῦντος τοῦ θέρους 1943, ἀφίχθησαν εἰς Πά-

τρας αντιπρόσωποι τοῦ Στρατηγοῦ Ζέρβα Ν. μὲ σκοπὸν ὄπως, τῇ βοήθειά τῶν ἐκεῖ ἐθνικιστικῶν στοιχείων, δημιουργήσουν τὰς δυνατότητας συγκροτήσεως μαχητικῆς δυνάμεως. Πράγματι δὲ συνεκροτήθη ἐπιτροπὴ πολιτικοστρατιωτικὴ μὲ σκοπὸν, τὸ μὲν νὰ ἄρξηται ἀμέσως δράσεως διὰ τὴν δημιουργίαν ἐθνικιστικοῦ τμήματος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πατρῶν, τὸ δὲ νὰ ἀποτελέσῃ αὕτη τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν περαιτέρω διεισδύσεως εἰς τὰ διάφορα χωρικὰ τμήματα τῆς ἀναρχοκρατουμένης Πελοποννήσου. Ὡς κύρια στρατιωτικὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀνέλαβον οἱ συντ)ρχοὶ πεζικοῦ Παπαγεωργίου Κ., Σωτηριάδης Σ. καὶ Χλωρός, βοηθητικὰ δὲ ὁ ἀντ)ρχοῦ στρατολ. Πρινωιάκης, ταγμ)ρχοῦ πεζ. Χατζησταματίου, ταγ)ρχοῦ πεζ. Παπαδημητρίου καὶ ταγ)ρχοῦ Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης Βασιλάκης, ὅστις φέρεται καὶ ὡς γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς ἢ (καθ' ὁμολογίαν τοῦ λοχαγοῦ πεζικοῦ Παπαχρήστου) ἐπιτελάρχης τοῦ συντ)ρχοῦ Παπαγεωργίου, ὅστις ἐμφανίζει τὸν σημαντικώτερον ρόλον.

Ἡ ὅλη κίνησις ἔλαβε τὴν μορφήν ὀργανώσεως φερομένη ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Ε.Ο.Ε. ἥτοι ἐλευθέρᾳ ὀρεινῇ Ἑλλάδι.

Ἡ ἐπιτροπὴ τῇ μεσολαβήσει τοῦ ἀντ)ρχοῦ Στρατολογίας Πρινωιάκη Παντελῆ, λαβοῦσα ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἐν Πάτραις ἀντιπροσώπους τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ, ὑπέγραψε μετ' αὐτῆς πρωτόκολλον' ὁ πρῶτος καὶ κύριος ὄρος τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς εἰς τὴν δρᾶσιν ἐκάστης ὀργανώσεως, θὰ συνεκροτεῖτο δὲ ὑποεπιτροπὴ ἐκ μελῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὀργανώσεων, ἡτις ἐκάστοτε θὰ ἐπελαμβάνετο τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἀναφυομένων διαφορῶν.

Τὸ πρωτόκολλον ὑπέγραψαν: διὰ μὲν τὴν ὀργάνωσιν Ε.Ο.Ε. ὁ ταγ)ρχοῦ τῆς Στρατ. Δικαιοσ. Βασιλάκης καὶ ὁ ιδιώτης ἰατρὸς Μουτούσης Α. διὰ δὲ τὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ οἱ ἐφ. ἐκ μονίμων Ταγμ. Π. Ἀγγελάτος καὶ ὁ ιδιώτης δικηγόρος Ἐπισκοπάκης.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἤρξατο ἡ στρατολόγησις ἀνδρῶν καὶ ἡ συγκρότησις τοῦ πρώτου τμήματος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δήμου Ἐρριναίων, ὅπερ μετὰ βραχὺν θίον διελύθη ὑπὸ τοῦ ἐπικεφαλῆς Ἀξιωματικοῦ, λόγῳ ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς πειθαρχίας.

Βραδύτερον συνεκροτήθη νέον τμήμα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Πλατάνι Καστρίτσι, ἡ διοίκησις τοῦ ὁποίου ἀνετέθη εἰς τὸν εἰς χωρίον Πλατάνι εὐρισκόμενον Ὑπολ)γὸν Πεζικοῦ Δροσόπουλον Χρηστον. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ἐνετάχθη καὶ μικρὰ ὄμας ὑφισταμένη ὑπὸ τὸ ὄνομα Μωριάς καὶ διατελοῦσα ὑπὸ τὸν Ἐφ. Ἀνθ)στὴν Νηγιάννην, διετέθησαν δὲ καὶ οἱ ἐφεδροὶ Ἀνθ)γοὶ Καρπόζηλος καὶ Σκαρτσίλας (ὅστις μετέστη ἐκ τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ), ὡς στελέχη καὶ τέλος, βραδύτερον, ὁ μόνιμος ἀνθ)γὸς Πυρ)κοῦ Μουτούσης. Τὸ τμήμα τοῦτο ὀργανοῦμενον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπὶ βάσεων στρατιωτικῶν περιέλαβε δύναμιν 85 ἀνδρῶν ἐν γραμμῇ καὶ 150 ἐν ἐφεδρείᾳ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον καλῶς ἐξοπλισμένων καὶ ὑπήγαγεν ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν του εὐρυτάτην ἔκτασιν μεταξὺ Πατρῶν καὶ Αἰγίου. Ἐπελθούσης δὲ τῆς διαλύ-

σεως τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ συνεκέντρωσεν ἱκανὰς ποσότητας παντοίου πολεμικοῦ ὕλικου καὶ ἐξησφάλισε τὰς δυνατότητας εὐρυτέρας ἀναπτύξεώς του.

Δι' οὗ, καθὼς φαίνεται ἀπεφασίσθη ἐκ μέρους τοῦ ΕΑΜ ἡ ἐξόντωσις του πρὸ τῆς ἰσχυροποιήσεώς του.

Ἀφορμὴν ἔδωσε τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον. Πρὸ τῆς συμπλοκῆς μετέβη εἰς τὸ χωρίον Καστρίτσι ὁ ἐκ Πατρῶν κομμουνιστῆς Σκαλτσᾶς καὶ ἤρξατο ἐκφωνῶν πολιτικὸν λόγον κομμουνιστικοῦ περιεχομένου μὲ σκοπὸν, προφανῶς, νὰ προκαλέσῃ τὸ παρὰ τὸ χωρίον εὐρισκόμενον τμήμα τῆς Ε.Ο.Ε. Πράγματι δὲ οἱ χωρικοὶ ἀπεδοκίμασαν ἀγρίως τὸν Σκαλτσᾶν καὶ μάλιστα συλλαβόντες τοῦτον τὸν παρέδωσαν εἰς τὸ τμήμα, ἄπερ ἀφοῦ τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ τινα ὥραν τὸν ἀφῆκε ἐλεύθερον. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν εἰς τὸ τμήμα τῆς Ε.Ο.Ε. παράδοσίν του ἐδείχθησαν διαθέσεις ἐχθρικαὶ πρὸς αὐτόν, ἰδίᾳ ἐκ τῆς ομάδος Νηγιάννη, καὶ ἀπετράπη ἐνέργεια εἰς βάρος του μόνον τῇ ἐγκαίρῳ ἐπεμβάσει τοῦ διοικητοῦ τοῦ τμήματος ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου. Ἡ ἀφορμὴ εἶχε δημιουργηθῆ ἐπομένως. Κατόπιν τούτου ἐκινήθησαν ἐκ διαφορῶν σημείων κυκλοτερῶς πρὸς Καστρίτσι πολυπληθῆ κομμουνιστικὰ τμήματα.

Λαμβανομένων ὅμως ὑπ' ὄψιν τῶν ἀποστάσεων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν χρόνον ἐμφανίσεως εἰς Καστρίτσι τοῦ Σκαλτσᾶ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων ἀφ' ἑτέρου, συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ τμήματα ταῦτα εἶχαν κινήσει πολὺ πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Σκαλτσᾶ εἰς Καστρίτσι, ὅστις κατὰ ταῦτα προέτρεξεν, ἵνα δημιουργήσῃ τὰς συνθήκας τῆς ρήξεως (Μαρτυρία λοχαγοῦ Παπαχρήστου). Πρὸ πάσης περαιτέρω ἐκθέσεως τῶν γεγονότων δέον ἐνταῦθα νὰ σημειωθῶσιν τὰ ἐξῆς:

1) Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ε.Ο.Ε. παρὰ τὸ ὑπογραφέν πρωτόκολλον, δὲν ἀπέστειλε τὰ καθοριζόμενα δύο μέλη διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ὑποεπιτροπῆς, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν (μαρτυρία ἀνθ)γοῦ Φραγγοπανάγου), προφανῶς λόγῳ τοῦ ὅτι οὐσιαστικῶς ἠτόνισε τὸ πρωτόκολλον, λόγῳ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ συμφώνου Ζέρβα—ΕΑΜ προβλέποντος γενικώτερα ἴσως μέτρα.

2) Ἡ στρατολόγησις τῶν ἀνδρῶν δὲν ἦτο προσεκτικὴ, στρατολογουμένων ἀνδρῶν ἀμφιβόλων φρονημάτων ἐκ τῶν ἀχθοφόρων κλπ. τοῦ λιμένος Πατρῶν. Τοῦτο τουλάχιστον μαρτυρεῖται ἐξ ἐκμυστηρεύσεως τοῦ ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου εἰς πρόσωπον ἐμπιστοσύνης του εἰς ὃ αὐτὸς εἶπε: Δὲν μπορεῖ νὰ προκόψῃ δουλειά, δὲν μ' ἀκοῦνε. Θὰ τὰ παρατοῦσα ὅλα, ἂν ὑπῆρχε τρόπος, ἀλλὰ ἔχω ἐκτεθῆ ἤδη, δὲν μπορῶ νὰ ὑποχωρήσω». Ἐπιβεβαίωσις τούτου δίδεται καὶ ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Πεζικοῦ Παπαχρήστου, εἰς ὃν ὁ Δροσοπούλος εἰς συνάντησίν του εἰς Πάτρας εἶπε: «Μοῦ στέλλουν ὅλους τοὺς ἀλήτας τῶν Πατρῶν. Νάτους, τῶσκασαν ἀπόψε καὶ ἦλθαν στὴν Πάτρα νὰ πιοῦνε οὔζο. Θὰ πῶ στὸν συντ)ρχη ἢ νὰ ἐνδιαφεροῦνε νὰ ὀργανωθῆ ἓνα τμήμα τῆς προκοπῆς ἢ θὰ σηκωθῶ νὰ φύγω», ὁ δὲ Παπαχρήστου ἔχει τὴν προσωπικὴ ἀντίληψιν τῆς κρατούσης καταστάσεως, ἡ ὁποία κάθε ἄλλο παρὰ δραστηριότητα καὶ ἐνδιαφέρον μαρτυρεῖ ἐκ μέρους τῆς ὑπευθύνου ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς.

Τέλος τοῦτο συνάγεται καὶ μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν ὁμολογιῶν τοῦ ταγ)ρχου Πεζικοῦ Παπαδημητροπούλου καὶ ταγ)ρχου Στρατ. Δικ. Βασιλάκη, παρ' ὅτι ἀμφότεροι ὑπῆρξαν δρωῖντα πρόσωπα εἰς τὴν ὄλην κίνησιν, ὁ δὲ Βασιλάκης καὶ ὑπεύθυνος καταστάς τοιοῦτος ἐξ ἀρχῆς, λόγῳ τῆς ὑπογραφῆς του εἰς τὸ πρωτόκολλον.

Ἄμφότεροι οὗτοι οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ ρίπτουν τὴν εὐθύνην τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἰς τοὺς τρεῖς συντ)ρχας τῆς ἐπιτροπῆς.

3) Οἱ εἰς τὴν Φρουρὰν Πατρῶν ἀξ)κοὶ δὲν παρουσιάζονται ἠνωμένοι εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν. Μία ὁμάς μικρὰ ὑπὸ τοὺς τρεῖς συντ)ρχας τῆς ἐπιτροπῆς τηρεῖ εἰς ἄγνοιαν καὶ ἀπόστασιν τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἀξ)κῶν, μονοπωλοῦσα δι' ἑαυτὴν τὸν πατριωτισμὸν. Ἐκμεταλλουομένη τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ εἰς Πλατάνι διαμένοντος ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου, ὠθεῖ τοῦτον μόνον εἰς τὴν ὑπαιθρον ἐνθα καὶ τὸν καθηλώνει, παρὰ τὴν διαπιστωθεῖσαν ἀδυναμίαν περαιτέρω σταδιοδρομίας, χρησιμοποιοῦσα τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴν τοῦ συντ)ρχου Παπαγεωργίου, οὗ ὁ Δροσόπουλος ἐπὶ μακρὸν εἶχε διατελέσει ὑπασπιστής. Μία ἄλλη ὁμάς ἢ καὶ ἡ πολυπληθεστέρα ἀδιαφορεῖ δι' ὅλα, ἐν τούτοις ὑπὸ τὴν πίεσιν ἀτομικῶν ἐνεργειῶν σημειώνει κάποιον ἐνδιαφέρον συνεργασίας. Προκαλεῖ συγκέντρωσιν τῶν ἀξ)κῶν διὰ κοινὴν συζήτησιν εἰς ἣν ὁμως ἐπιτρέπει νὰ καθήσουν καὶ δεδηλωμένοι —ὡς ὁ ταγ)ρχος Πεζ. Παλαιολόγου καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀποστολόπουλος— Ἐαμίται. Κάμνει ἀτέμονας συζητήσεις καὶ ἐπαναπίπτει εἰς νάρκην. Τέλος μία τρίτη ὁμάς ὑπὸ τὸν ταγ)ρχὴν Παλαντᾶν, τηρηθεῖσα εἰς ἀπόστασιν καὶ ἀποτυχοῦσα εἰς ἐνωτικὴν προσπάθειάν της, ἀντιδρᾷ εἰς τὸ ὄλον ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς (μαρτυρία λοχαγοῦ Παπαχρήστου).

4) Ἡ ἐπιτροπὴ ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς συμπλοκῆς εἶχε πληροφορίας περὶ μελετωμένης ἐπιθέσεως ἐκ μέρους τμημάτων τοῦ ΕΑΜ πρὸς διάλυσιν τοῦ τμήματος τῆς Ε.Ο.Ε. τοῦ ὑπὸ τὸν ὑπολ)γὸν Δροσόπουλον καὶ οὐδὲν ἐνήργησε πρὸς πρόληψιν ταύτης, ἀρκεσθεῖσα μόνον νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ τμήμα.

5) Ἡ Σ υ μ π λ ο κ ῆ ἔλαβε χώραν εἰς τὴν Β.Δ. πλαγίαν τοῦ Παναχαϊκοῦ καὶ παρὰ τὸ χωρίον Καστρίτσι τὴν πρωίαν τῆς 14ης Σεπτεμβρίου 1943. Κατ' ἄλλους διήρκησεν 2—4 ὥρας κατ' ἄλλους ἡμίσειαν ὥραν μόνον. Δὲν ὑπάρχουν ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς. Οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐπιτροπῆς μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς ἐπομένης, καίτοι ἐκ τῶν πυροβολισμῶν, ἀκουομένων εἰς Πάτρας αὐτοστιγμὴ ἀντελήφθησαν τὴν συμπλοκὴν, ἠγνόουν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα. Οὐδόλως κινηθέντες ἐτρέφοντο μὲ τὰς φήμας καθ' ἃς «οἱ ἐθνικισταὶ διέλυσαν τοὺς κομμουνιστάς». Παρεσχέθησαν μόνον αἱ ἐξῆς πληροφορίες: Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νυκτὸς κινηθέντες ἐδημιούργησαν εὐρὴν κύκλον περὶ τὴν τοποθεσίαν τοῦ τμήματος Δροσοπούλου. Ἐπελθούσης τῆς ἡμέρας ἐκίνησαν ἐκ διαφόρων κατευθύνσεων τμήματα τὰ ὁποῖα προφανῶς εἶχον τὴν ἐντολήν δι' ἀπατηλῶν μέσων νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν διαφόρων ὁμάδων τοῦ τμήματος Δροσοπούλου, ἄνευ χρήσεως πυρῶν, ἐνῶ ἕτερα τμήματα ἔχοντα ἐγκατεστημένας βάσεις πρὸς ἦσαν ἕτοιμα νὰ ἀρχί-

σουν πῦρ. Τέλος ἄλλα τμήματα εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ὄπισθεν τούτων εἶχον καταλάβει τὰς διαφόρους διαβάσεις, γεφύρας κλπ. μὲ σκοπὸν προφανῶς νὰ συλλάβουν πάντα ὅστις θὰ διέφευγε τὴν σύλληψιν ἀπὸ τὰ πρῶτα τμήματα. Οὕτως ἐνεργήσαντες οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωσαν νὰ ἀφοπλίσουν τὴν ὁμάδα τοῦ ἀνθ)γοῦ Μουτούση καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Οἱ κομμουνισταὶ προχωροῦντες πρὸς τὴν ὁμάδα ταύτην ἀπέφευγον νὰ λάβουν μέτρα προφυλάξεως, δεικνύοντες φιλικὰς δῆθεν διαθέσεις, ἐφώναζον δέ: «Ἔ, κύριε Μουτούση, μὴ ἀνησυχίσετε ἐρχόμαστε νὰ συσφίξουμε τοὺς φιλικούς δεσμοὺς ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ πρωτόκολλον». Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου κατώρθωσαν νὰ προκαλέσουν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὰς πραγματικὰς διαθέσεις των καὶ ἐπλησίασαν ἀρκετὰ τὴν ὁμάδα, ὁπότε ἀπέθεσαν καὶ τὸν ὄπλισμόν των εἰς ἔνδειξιν καλῆς των πίστεως. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐγκατελείφθησαν καὶ οἱ τελευταῖοι δισταγμοὶ ἐκ μέρους τῆς ὁμάδος, ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ φαινομενικῶς ἄοπλοι κομμουνισταὶ διεισέδυσαν εἰς τὰς τάξεις αὐτῆς καὶ ἤρξαντο συζητοῦντες φιλικῶς μὲ τὸν ἀξ)κὸν καὶ τοὺς ἄνδρας. Κατόπιν τούτου ἡ ὁμάς ἐγκατέλειπε τὴν διάταξιν μάχης καὶ ἀπέθεσε καὶ αὐτὴ τὰ ὄπλα, ὁπότε ἐπιπέσαντες οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν ἀνθ)γὸν Μουτούσην.

Ἰδόντες τοῦτο οἱ ὁπλίται τῆς ἐξαπατηθείσης ὁμάδος, ἔσπευσαν νὰ ἀναλάβουν τὰ ὄπλα, ἀλλὰ αὐτόματα ὄπλα τῶν κομμουνιστῶν κεκοιμημένα εἰς διάφορα σημεῖα ἤρξαντο βιάλλοντα εἰς τρόπον ὥστε ἠμποδίσθη πᾶσα ἀντίδρασις αὐτῶν.

Σημειωθῆτω ὅτι ἡ ὁμάς Μουτούση εὕρισκετο μακρὰν τοῦ κυρίου σώματος τοῦ τμήματος Δροσοπούλου καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ κατάστασις αὐτῆς δὲν ἐγένετο ἀντιληπτὴ εἰς τοῦτον.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἀφοπλίσθη καὶ ἡ ὁμάς τοῦ ἐφ. ἀνθ)γοῦ Σκαρτσίλα. Ἡ ὁμάς μάλιστα αὕτη ἐγκαίρως ἔκαμε ἔναρξιν πυρῶν, ἀλλ' οἱ κομμουνισταὶ ὑψωσαν λευκὴν σημαίαν, ὁπότε κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον ἔπαυσε τὸ πῦρ. Καθ' ὅμοιον τρόπον ὡς ἀνωτέρω περιεγράφη, ἐπροχώρησαν καὶ ἐνταῦθα οἱ κομμουνισταὶ, ἀπέθεσαν καὶ ἐνταῦθα τὰ ὄπλα κλπ., ἀλλ' ὁ Σκαρτσίλας ἐπιπολαίως σπεύδων, ἀπέστειλεν ἀναφορὰν πρὸς τὸν ὑπολ)γὸν Δροσόπουλον, ἐν ἣ ἀνέφερεν ὅτι ἀφώπλισε τὴν ὁμάδα τοῦ καπετὰν Νικήτα (ἔστι δὲ Νικήτας πρῶην εἰσπράκτωρ λεωφορείου καὶ ἤδη αὐτοχειροτονηθεὶς ταγ)ρχης καὶ διοικητῆς τοῦ πολυπληθεστέρου τμήματος ἐκ τῶν ἐπιτεθέντων).

Διὰ τὸ κύριον σῶμα τοῦ ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου δὲν ὑπάρχουν πληροφορίαι. Ὑποτίθεται ὅτι τοῦτο εἶχεν ἐμπλακῆ εἰς μάχην, διότι ἐσημειώθησαν 4--6 νεκροὶ ἐκ τῶν κομμουνιστῶν, πρᾶγμα ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη καὶ ἡ καταδίκη εἰς θάνατον τῶν Δροσοπούλου καὶ Νηγιάννη.

Φαντάζεται τις ὅμως τὴν κατάληξιν, τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν σύγχισιν ἡ ὁποία ἐπεκράτησεν εἰς τὰς τάξεις τούτου, ὅταν κατόπιν τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Σκαρτσίλα, ἐδέχθη ἐπίθεσιν τοῦ καπετὰν Νικήτα ἐκ κατευθύνσεως ἐξ ἧς ἐθεωρήθη ὅτι ἐξουδετερώθη κάθε κίνδυνος.

Ἡ συμπλοκὴ ἔληξεν, συλληφθέντων ὄλων τῶν Ἑθνικιστῶν. Καὶ οἱ μὲν

ὀπλίται, ἀφοῦ τοῖς ἀφηρέθησαν καὶ αὐτὰ τὰ ἐσώρουχα, ἐδάρησαν καὶ ἐχλευάσθησαν, ἀφέθησαν ἐλεύθεροι καὶ ἔφυγαν πρὸς τὸ χωρίον Καστρίτσι, καλύπτοντες τὴν γύμνιαν των, ὡς ἄλλοι Ἀδάμ, διὰ κλάδων ἐλάτης, οἱ δὲ ἀξ) κοὶ ἐκρατήθησαν. Μετὰ τριήμερον παραμονὴν εἰς Καστρίτσι, μετεφέρθησαν δερόμενοι εἰς Ἀθέροναν καὶ ἐκεῖθεν μετὰ παραμονὴν 36 ὥρων εἰς Ἀράχουσαν.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς I. Ἐκ τῆς δοθείσης ἀνωτέρω πενιχρᾶς περιγραφῆς τῆς συμπλοκῆς, δύνανται νὰ συναχθῶσι καὶ μέθοδοι ἐνεργείας τῶν κομμουνιστῶν εἰς παρομοίας περιπτώσεις. Μέθοδοι ἀπάτης καὶ δόλου εἰς τὸ θάθος τῶν ὁποίων κρύπτονται αἱ πλέον αἰμοχαρεῖς καὶ σαδιστικαὶ διαθέσεις — δὲν δύναται ἄλλως νὰ χαρακτηρισθῇ τοιαύτη μεταχειρίσις τῶν συλληφθέντων ὀπλιτῶν— καὶ αἱ ὁποῖαι τελεσφοροῦν, βεβαίως χάρις εἰς τὸ πνεῦμα ἱποτισμοῦ καὶ ἀδελφοσεως, τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ εἰς τὴν σκέψιν τῶν Ἐθνικιστικῶν στοιχείων. Ὡς ἀδελφὸς τοῦ φονευθέντος ἵπολ) γοῦ Δροσοπούλου ἀλλὰ γενικώτερον ὡς ἀξ)κὸς τῆς αἰμορροοῦσης Ἑλλάδος, πλὴν τῶν ἄλλοθεν, ὡς θέλω διαλάβει κατωτέρω ἀνακλυτουσῶν εὐθυνῶν διὰ τὴν ὀργανωτικὴν ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία ἀναλαβοῦσα ἓνα τοιοῦτον ἀγῶνα καὶ ἐξωθήσασα εἰς τοὺς πολλαπλοῦς κινδύνους τῆς ἀνταρτικῆς δράσεως ἓνα κόσμον ὀλόκληρον, δὲν ἐξήρθη εἰς τὸ ὕψος ἐνὸς ἐπιτελείου —διετῆς δρᾶσις τῶν κομμουνιστῶν ὡς ἀνταρτῶν παρεῖχε ἄφθονον ὕλικόν πρὸς μελέτην— ὥστε νὰ ἐξακριβώσῃ ἐγκαίρως τὰς μεθόδους δράσεως καὶ γενικώτερον ἐνεργείας (διότι καὶ αὐτὴ ἡ ὑπογραφή τοῦ πρωτοκόλλου ἐξυτηρετοῦσα ἰδίως τοὺς κομμουνιστικὸς σκοπούς, εἶναι καθαρὰ ἀπάτη: λέγεται δὲ ὑπὸ τοῦ ταγ)ρχου Στρατ. Δικ. Βασιλάκη ὅτι οὗτοι ἐπιδείξαντες τὸ πρωτόκολλον εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἄγγλους, ἐπέτυχον ἐπιχορήγησιν 2.000 λιρῶν) τῶν βεβαίων ἀντιπάλων αὐτῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων, δι' ὧν μεθόδων νὰ διαποτίσῃ τὰ ὀργανούμενα ὑπ' αὐτῆς τμήματα, μελετῶσα καὶ ἰδίως αὐτῆς ἀντιμεθόδους, διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν των. Ἐκτὸς βεβαίως καὶ ἂν τοῦτο —τὸν ἀναληφθέντα ἀγῶνα— δὲν ἐθεώρησαν ὡς ἰδίαν αὐτῆς ὑπόθεσιν, ὅποτε τὰ μέλη αὐτῆς ἀνευρίσκουν συμβιβασμοὺς μὲ τὴν συνείδησίν των, δὲν γνωρίζω τίνας δικαιοδοσίας ὁ ἔλεγχος δέον νὰ κινήθῃ πρὸς κολασμὸν τῆς τόσας καταστροφᾶς προκαλεσάσης ἀσυνεπειίας. Ἐκτὸς ἄλλιν καὶ ἂν ἡ ὀργανωτικὴ χρηματοδοτοῦσα καὶ διευθύνουσα ἐπιτροπὴ δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ δεχθῇ τὴν μάχην, εἴτε τώρα εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ὅποτε ὁμως θὰ ἔδει νὰ κινήσῃ τὰ πάντα διὰ νὰ τὴν προλάβῃ. Εἶχεν εἰς χεῖρας τῆς τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν τὸ πρωτόκολλον. Εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δείξῃ τουλάχιστον ἀνδριισμόν, ἂν ὄχι ἄλλως πῶς ἐνδιαφέρον, φθάνουσα ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὴν αὐτοδιάλυσιν προκειμένων τῶν ἀσκόπων καὶ ματαίων θυσιῶν.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς II. Αἱ μέχρι τοῦδε ὡς ἀνωτέρω συνοπτικῶς ἐκτίθενται πληροφορίαι ἐξεμαιεύθησαν κυρίως ἀπὸ τὸν ταγ)ρχὴν Στρατ. Δικ. Βασιλάκην, συμφωνοῦν ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς μὲ τὰς παρασχεθείσας πληροφορίες παρ' ἄλλων πηγῶν, ἔναι τῶν ὁποίων μνημονεύονται ἐν τῇ ἐκθέσει. Τὰ κατωτέρω ἐκτιθέμενα γεγονότα εὐρίσκονται διάχυτα εἰς τοὺς πληθυσμοὺς

τῆς περιοχῆς, ἔνθα ἔλαβε χώραν τὸ δράμα. Ἐχουν προσλάβει τὴν μορφήν τοῦ θρύλου καὶ οὐδὲν εἶναι βέβαιον. Αἱ πληροφορίες ἐν πολλοῖς ἀλληλοσυγκρούονται καὶ εἰς ἓν μόνον σημεῖον ἐμφανίζουσι συμφωνίαν, τὴν πλέον ὀδυνηράν: τὸ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἐγένετο. Ἐν τούτοις οὐδεὶς εὐρέθη νὰ ἀναφέρῃ ὅτι παρέστη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν. Πολλοὶ ἤκουσαν τοὺς πυροβολισμοὺς τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος ἢ εἶδον τὸν κοινὸν καὶ διὰ τοὺς τρεῖς ἐκτελεσθέντας τάφον, ἀλλὰ μόνον τοῦτο καὶ οὐδὲν τι πλέον. Τὸ Κράτος τῶν κομμουνιστῶν δὲν ἐπέτρεψε τὴν προσέγγισιν εἰς τὸν τόπον τοῦ δράματος τῶν οἰκείων τῶν ἐκτελεσθέντων διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῶν νεκρῶν των.

IV.— ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΕΙΣ ΔΙΚΗΝ: Εἰς Ἀράχωβαν οἱ ἐκεῖ μεταφερθέντες ἀξιοὶ παρεπέμφθησαν εἰς δίκην. Ποίαν μορφήν προσέλαβεν ἡ διαδικασία καὶ ποία ἡ διατυπωθεῖσα κατηγορία, δὲν εἶναι γνωστὸν. Λέγεται ὅτι ὁ ὑπολογὸς Δροσόπουλος, κατὰ τὴν διαδικασίαν, προέβαλε τὸ νόμιμον τῆς ὑπάρξεως τοῦ τμήματός του κατὰ τὸ ὑπάρχον σύμφωνον μεταξὺ Ζέρβα καὶ ΕΑΜ, δεδομένου ὅτι τὸ τμήμα τοῦτο ἀπετέλει ἐξάρτημα τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τούτου τὸ δικαστήριον ἐζήτησεν δις τοὺς συντηροχας Παπαγεωργίου καὶ λοιτὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δι' ἀγγελιαφόρων, ἀποσταλέντων εἰς Πάτρας, ἀλλ' οὗτοι δὲν ἐνεφανίσθησαν. Κατόπιν τούτου τὸ δικαστήριον ραδιογραφικῶς ἠτήσατο σχετικὰς πληροφορίας ἀπὸ τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, οὕτως καὶ παρουσίασε ραδιογράφημα δι' οὗ ἐγνωρίζετο ὅτι τὸ τμήμα Δροσοπούλου δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτόν. Κατόπιν τούτου καταδικάσθησαν οἱ Δροσόπουλος, Σκαρτσίλας, Νηγιάννης καὶ Μουτούσης εἰς θάνατον, τοῦ τελευταίου μόνον τυχόντος διετοῦς ἀναστολῆς. Κατ' ἄλλους πάλιν ἅπαντες ἔτυχον ἀναστολῆς. Αἱ πληροφορίες σιγοῦν περὶ τοῦ ἄν παρεπέμφθη εἰς δίκην ὁ μετὰ τῶν ἄλλων συλληφθεὶς ἀνθ)γὸς Καρπύζηλος. Ὅμοίως περὶ τοῦ ἄν κατὰ τὴν διαδικασίαν ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ μεταξὺ ΕΑΜ καὶ τῆς ἐπιτροπῆς Πατρῶν τῆς Ε.Ο.Ε. ὑπογραφέντος πρωτοκόλλου.

V.— Η ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ: Ἡ ἐκτέλεσις ἐγένετο τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1948 εἰς Μελίσσια τῆς Αἰγιαλείας. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν θείαν μετάληψιν ὁ ὑπολογὸς Δροσόπουλος εἶπεν εἰς τὸν ἱερέα, «ταπούλη, πὲς τῆς μητέρας μου ὅτι εἶμαι θῦμα προδοσίας». Ἀκόμη ὅτι ἐνώπιον τοῦ ἀποσπάσματος τοῖς ἐδηλώθη ὅτι δύνανται νὰ διατυπώσουν τὰς τελευταίας θελήσεις των καὶ ὅτι ὁ ὑπολογὸς Δροσόπουλος ἐζήτησε καὶ τοῦ ἐπετράπη νὰ ὁμιλήσῃ. Ἡ ὁμιλία του δὲ ἦτο μακρὰ καὶ συγκινητικὴ, καταλήξασα εἰς τὴν ζητωκραυγὴν «Ζήτω ἡ Ἑλλάς», «Ζήτω ἡ Ἐλευθερία». Μεθ' ὃ στραφεὶς εἰς τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα εἶπε: «Καὶ τώρα κτυπᾶτε». Τὴν ἐκτέλεσιν παρηκολούθει ἀρκετὸν πλῆθος, ὅπερ κατὰ τὰ λεγόμενα διὰ πρώτην φορὰν ἐπληροφορήθη τὴν πραγματικὴν ταυτότητα του —μέχρι τότε τὸν ἐγνώριζε μόνον ὡς Καπετὰν Βελισσάριον — καὶ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ πλουτοκρατῶν, ὅπως εἶχε προπαγανδισθῆ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλὰ περὶ πτωχῶν πατριωτῶν ἀξιοκῶν, δι' ὃ ἐζήτηται διὰ φωνῶν χάριν διὰ τοὺς ἀξιοκούς. Μετὰ τὴν πυροβόλησιν κατέπεσαν οἱ ἐκατέρωθεν ἀνθ)γοί, ὁ δὲ εἰς τὸ μέσον ὑπολογὸς Δροσόπουλος ἔμεινεν ἄθικτος, ὅτε τὸ πλῆθος ζωη-

ρότερον ἤδη, ἐπανάλαβε τὰς φωνὰς «χάρις, χάρις μὴ τὸν σκοτώνετε». Ἐν σπουδῇ ἔγινε ἐπαναγέμισις καὶ πυροβόλησις, ὅτε καὶ πάλιν δὲν ἐπλήγη, εἰμὴ διὰ μιᾶς μόνον θολίδος εἰς τὴν πλαγίαν ἐπιφάνειαν τῆς τραχηλικῆς χώρας, χωρὶς νὰ καταπέση, ὑποστὰς μόνον κλονισμόν τινα, δι' ὃ σπεύσας ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος τὸν ἐξετέλεσε διὰ περιστρόφου. Ἡ πολλαπλῇ αὕτη ἀστοχία ἐκρίθη ὑπὸ τῶν παρακολουθούντων, ὡς ἠθελημένη ἐκ μέρους τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀποσπάσματος, καὶ τοῦτο λόγῳ τῆς θαθείας συγκινήσεως ἣν εἶχεν ὑποστῆ ἐκ τῆς ὁμιλίας του. Ἡ ταφή των ἔγινεν εἰς κοινὸν λάκκον παρὰ τινα χαράδραν εἰς τὴν παρυφὴν τοῦ χωρίου Μελίτσια.

VI. - ΕΥΘΥΝΑΙ: Προβαίνων ἐν τῇ παρουσίᾳ παραγράφῳ εἰς τὴν διατύπωσιν εὐθυνῶν, δὲν προτίθεμαι νὰ ἀποσιωπήσω, τοῦναντίον μάλιστα κρίνω ὅτι ὀφείλω νὰ ἐξάρω, καὶ τοῦτο θεωρῶ ὡς ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς, τὸν πολλαχόθεν μαρτυρούμενον ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν τῶν θυσιασθέντων. Ἡ αὐθόρμητος προσέλευσις τούτων εἰς τὴν ἀγωνιστικὴν προσπάθειαν εἶναι γεγονὸς μεμαρτυρημένον. Μάλιστα ὁ Νηγιάννης διετήρει ἐνοπλὸν ὀμάδα πολὺ πρὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ τμήματος τοῦ ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου. Ὁ δὲ Δροσόπουλος κατ' ἐπανάληψιν εἶχεν ἐκδηλώσει τὴν πρόθεσιν νὰ καταταχθῆ εἰς τὸ πρῶτον ἐκεῖνο τμήμα, ὅπερ εἶχεν ὑπαχθῆ ὑπ' ἄλλον ἀξ)κὸν καὶ αὐτοδιελύθη (μαρτυρία ἀνθ)γοῦ Φραγγοπανάγου). Ὁ ἐνθουσιασμοὸς ἐπομένως καὶ τὸ αὐτοπροαίρετον τῶν ἀγωνιστῶν τούτων ὑπῆρξε πράγματι καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ γεγονὸς. Ἀλλὰ τοῦτο ἂν ἀποτελῆ ὑψίστην ἀρετὴν καὶ παραινεῖ εἰς μίμησιν, δὲν καλύπτει τὰς τυχὸν ἀνακυπτούσας ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν —τῶν ἀντιμετώπων παρατάξεων— εὐθύνας, εἴτε ὡς ἀμέσων προϋσταμένων ὀργανωτῶν καὶ ὑπευθύνων τῶν μὲν, —Ὄργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ε.Ο.Ε.— εἴτε ὡς ἀντιπάλων τῶν δὲ —Ὄργανωσις ΕΑΜ.

Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ, γνωστῆς οὔσης τῆς πολιτείας τῆς, δὲν δύναται νὰ λεχθῶν περισσότερα, εἰμὴ μόνον ὅτι δέον νὰ ἀντιμετωπισθῆ ὡς ἐν ὀργανωμένον σύνολον φανατικῶς ἐχθρικὸν καὶ ἐπαισχύντως προδοτικὸν παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ. Σημειῶνω μόνον τὴν ἰδιάζουσαν εὐθύνην τῶν ἐξῆς ἀξ)κῶν, οἵτινες ἀπροκαλύπτως καὶ ἐπισήμως, ὑπούλως καὶ προδοτικῶς, ἐνεργῶς καὶ δραστηρίως, ἐργάζονται ὡς ἐαμίται εἰς τὰς τάξεις τοῦ κομμουνισμοῦ. 1) Ἀπόστρατος ταγ)ρχῆς Πεξ. Ἀγγελάτος Ἀντ. Οὔτος ὡς στρατιωτικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ ΕΑΜ ἐν Πάτραις ὑπέγραψε τὸ πρωτόκολλον μὲ τὴν Ε.Ο.Ε. καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ παντοίων ραδιοσυρῶν, δολιοτήτων καὶ ψευδολογιῶν προεκάλεσε τὴν καταστροφὴν τοῦ τμήματος τοῦ ὑπολ)γοῦ Δροσοπούλου, βαρυνόμενος κατὰ μέγιστον λόγον διὰ τὸν φόνον τῶν ἀξ)κῶν (μαρτυρία ταγ)ρχου Στρατ. Δικ. Βασιλάκη). 2) Ταγ)ρχῆς Πεξ. Παλαιολόγου Γεώργιος. Ἐνώπιον ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ἀξιωματικῶν, συνελθόντων εἰς σύσκεψιν ἐδήλωσεν ὅτι ἔχει προσχωρήσει εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΑΜ πρὸς ὃ ἔχει δώσει λόγον τιμῆς καὶ ἐκεῖ μόνον θέλει προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του (Μαρτυρία λοχαγοῦ Παπακρήστου, ταγ)ρχου Παπαδημητροπούλου καὶ ταγ)ρχου Βασιλάκη).

3. Ἀνθ) γὸς Ἀποστολόπουλος Ἀποστ. Ἀνήκων εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΑΜ προσήγγισε τὰ ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα, προφανῶς μὲ τὸν σκοπὸν τῆς κατασκοπείας, προσποιούμενος τὸν ἐθνικιστὴν. Μετὰ τὰ ἐπελθόντα γεγονότα τῆς συμπλοκῆς ἀπροκαλύπτως κατετάχθη εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΑΜ (λοχ. Παπαχρήστου).

Καθ' ὅσον ὁμοῦς ἀφορᾷ τὴν ἐξ ἀξιωματικῶν ὀργανωτικὴν ἐπιτροπὴν τῆς ΕΟΕ, ἣ ὁποία καὶ ὡς ἐπιτροπὴ ἐθνικιστῶν αὐτοεπροαγανδίσθη καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐν ἣ ἐκλήθη καὶ ἀνέλαβε νὰ δράσῃ, αἱ εὐθύναι αὐτῆς εἶναι προσωπικαὶ δῆ, τὸ μὲν οὐσιαστικαὶ ἀπορρέουσαι ἐκ τῶν ἐκουσίως καὶ διὰ λόγους τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων, τὸ δὲ τυπικαὶ αὐστηρῶς ὑποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος, ἀπορρέουσαι ἐκ τῆς ἰδιαζούσης θέσεως καὶ ιδιότητος τῶν μελῶν αὐτῆς ὡς ἀξιωματικῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀργάνωσιν, τὴν στελέχωσιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ τμήματος.

Δὲν ὑπάρχει —δὲν ἔχει μελετηθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν— σχέδιον στρατολογήσεως τῶν ἀνδρῶν. Οὐδεμίαν τοῦλάχιστον κατὰ τὰς μαρτυρίας —περίπτωσης ὑπάρχει μαρτυροῦσα— ἂν ὄχι τὴν ὑπαρξίν τοιούτου σχεδίου, ἀλλὰ τοῦλάχιστον κάποιο ἐνδιαφέρον τῆς ἐπιτροπῆς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς στρατολογήσεως καὶ τὸ ποιὸν τῶν στρατολογουμένων. Ὑπὸ ἰδιωτῶν ὄλων διόλου ἀναρμοδίων καὶ ἀνεπιτηδείων, στέλλονται εἰς τὸ τμήμα ἄνδρες, χωρὶς νὰ ἐρευνᾶται ἡ μαχητικὴ ἰκανότης καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν (μαρτυρία λοχαγοῦ Παπαχρήστου, ἀνθ)γοῦ Φραγγοπανάγου κλπ.). Ἡ ἰδία κατάστασις κρατεῖ καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς συγκεντρώσεως, μεταφορᾶς κλπ., τοῦ ὀπλισμοῦ, πυρομαχικῶν καὶ λοιπῶν ἐφοδίων (μαρτυρία ταγ)ρχου Βασιλάκη καὶ Παπαδημητροπούλου). Γενικῶς εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μετέχοντας καὶ συνεργαζομένους μετ' αὐτῆς, ἐπίσης ὑπευθύνους, παρατηρεῖται τάσις ἀποθήσεως πάσης ὑποχρεώσεως καὶ ἀποφυγῆς πάσης πράξεως δυναμένης νὰ δημιουργήσῃ ποιάν τινα εὐθύνην. Τὸ τοιοῦτον, πλὴν τῆς ἀσυνειρίας πρὸς τὸν δοθέντα λόγον, μαρτυρεῖ δειλίαν ἀσφαλῶς, μὲ ἄμεσον συνέπειαν τὴν ἀνάμιξιν ἀνευθύνων, ἀναρμοδίων, ἴσως καὶ ἐπιληψίμου ἠθικῆς προσώπων πρωτοβούλων, ἴσως καὶ συμφεροντολογικῶς δρώντων. Ἡ ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην ὁμοῦς ἐργασία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι φέρει ἐαυτῇ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀνοργανώτου καὶ τοῦ ἀνευθύνου, καταστρέφει τὴν ἐχεμύθειαν καὶ προπαρασκευάζει τὴν γενικωτέραν καταστροφὴν.

Ἄλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ καθαρῶς στρατιωτικοπολεμικὸν μέρος τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἣ ἐπιτροπῆς δὲν ἐμφανίζει καὶ τὴν ἐλάχιστην δρᾶσιν.

Καὶ ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὴν θέσιν, τὴν δύναμιν, τὴν σύνθεσιν καὶ γενικῶς τὸ ποιὸν καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ τμήματος, οὐδὲν γνωρίζει. Ὁ (ταγ)ρχος Βασιλάκης, ὁ ὑπογράφας τὸ πρωτόκολλον μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ καὶ ἐπιτελάρχης τοῦ (συν)ρχου Παπαγεωργίου, ἐρωτηθεὶς

ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσῃ συγκεκριμένως. Οὕτω ἐμφανίζεται ἐπικεφαλῆς τοῦ τμήματος ὑπ)γὸς μὲ ἀξιωματικούς ἐφέδρους ἀμφιβόλων ἐνίοτε φρονημάτων, ὁ Σκαρτσιλάς, καταχραστής καὶ ἀπατεὼν εἰς ἄλλο ἐθνικιστικὸν τμήμα ὁργανωθὲν καὶ ἐξ αἰτίας τούτου, διαλυθὲν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγίου, καταταχθεὶς μετὰ ταῦτα εἰς τὸ ΕΑΜ, μετεπήδησεν εἰς τὴν ΕΟΕ) ἢ ἐγωϊστικῶν ἐπιδιώξεων, μὲ συνέπειαν τὴν ἀδυναμίαν ἐμπεδώσεως τάξεως καὶ πειθαρχίας. Καὶ ἂν μὲν τοῦτο ἐν ἀρχῇ, λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς περιορισμένης δράσεως τοῦ τμήματος ἠδύνατο νὰ συγχωρηθῆ, ἀπὸ τινος ὅμως καὶ ἐντεῦθεν καὶ δὴ ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ, ὁπότε συνεκεντρώθησαν μεγάλαι ποσότητες ὑλικῶν, αὐθορμήτως προσέφυγον εἰς τὸ τμήμα συγκεκριημένα τμήματα ἰταλικά, ἐσημειώθη μέγιστον ρεῦμα ἐθελουσίας κατατάξεως τῶν ὑπαιθρίων πληθυσμῶν καὶ γενικῶς διηνοίχθησαν αἱ δυνατότητες ταχείας διογκώσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοῦ τμήματος, δὲν συγχωρεῖται ἢ μὴ πλαισιώσις του διὰ μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ ἢ μὴ ὑπαγωγή του ὑπὸ ἀνώτερον ἀξιωματικόν, τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ἀπὸ ἐβδομάδος περίπου εἶχον φθάσει μέχρι τῆς ἐπιτροπῆς ψιθυρισμοὶ τινες μελετωμένης κομμουνιστικῆς ἐπιθέσεως.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπιτροπὴ οὐδαμοῦ ἐμφανίζει καθωρισμένον σκοπὸν —ἀποστολὴν τοῦ τμήματος— οὔτε καὶ ἔχει μελετήσῃ τὸν παράγοντα «ἐχθρός». Τὰ τμήματα τοῦ ΕΑΜ, εἶναι ἐχθρικά ἢ ὄχι; Ἐκ τῆς μορφῆς καθ' ἣν ἐξελίχθη ἢ συμπλοκὴ δὲν μαρτυρεῖται ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχε μελετηθῆ. Διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει, θὰ ἔδει οἱ πάντες νὰ εἶχον ἐμποτισθῆ μὲ τὰς ἰδέας, αἵτινες ἀπέρρευσαν ἐκ τῆς μελέτης ταύτης καὶ ἐπομένως νὰ μὴ σημειωθῆ ἢ παρατηρηθεῖσα σύγκρισις καὶ εἰδικώτερον: Ἐὰν μὲν τὰ τμήματα ταῦτα ἐθεωροῦντο φιλικὰ, θὰ ἔδει οἱ πάντες νὰ γνωρίζουν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πυροβολήσουν κατὰ τὴν συνάντησιν. Ἐὰν ὅμως ἐθεωροῦντο ἐχθρικά οὐδεὶς ἔδει νὰ διστάσῃ ἢ νὰ ἀπατηθῆ. Ἐν τῇ περιπτώσει ὅμως ταύτῃ θὰ ἔπρεπε, ὡς πρωταρχικὸς ὅρος ἀσφαλείας, νὰ τεθῆ ἢ ἐπιμελής ὁργάνωσις τοῦ χώρου δράσεως τοῦ τμήματος καὶ ἐπέκεινα τούτου ὁργάνωσις ἅπα ἀσφαλείας ἐπὶ εὐρείας ἐκτάσεως κατὰ βάθος διὰ τῆς ὁργάνωσεως ἢ προωθήσεως ἐθνικιστικῶν πυρήνων, πληροφοριῶν κλπ.

Ἐὰν ἡ δειλία, ὡς ἀνωτέρω κατεδείχθη, προκειμένου περὶ πράξεων ὑλικῶν, αἵτινες, λόγῳ τῆς οὐσίας των ἐκθέτουν πράγματι τοὺς χειριστὰς αὐτῶν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἀποκαλύψεως καὶ τοὺς ἐκ τούτου κινδύνους, ἐρμηνεύει τὴν παραμέλησιν αὐτῶν, ἐνταῦθα, προκειμένου νὰ μελετηθοῦν στοιχεῖα καθαρῶς ἐπαγγελματικὰ καὶ νὰ ληφθοῦν ὠρισμένα ἀναγκαῖα καὶ στοιχειώδη μέτρα, σχετικὰ μὲ τὴν ἀποστολὴν, τὴν ὁργάνωσιν, τὴν ἀσφάλειαν τοῦ τμήματος κλπ., δὲν ἀρκεῖ αὕτη νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ οὐδόλως ἠσχολήθη μὲ ταῦτα. Ἐπομένως ἡ παραμέλησις τῶν ζωτικῶν τούτων στοιχείων δέον νὰ ἐρμηνευθῆ μόνον ὡς ἀποτέλεσμα ἐπαγγελματικῆς ἀνικανότητος ἢ ἀμελείας στρατιωτικοῦ καθήκοντος.

Ἐκεῖ ὁμως ὅπου ἡ ἀδράνεια τῆς ἐπιτροπῆς φθάνει εἰς τὸ ἀποκορύφωμά της, εἶναι τὸ γεγονός τῆς συμπλοκῆς καὶ τὸ συνεπεία ταύτης προοιωνιζόμενον δράμα.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ ταγ)ρχου Βασιλάκη, εἶχε πληροφορηθῆ ἀρκετὰ ἐγκαίρως πρὸ 5—6 ἡμερῶν, ὅτι εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ἐπίθεσις. Ἐξεταστέον ὁμως, τί ἐνήργησε διὰ νὰ τὴν ματαιώσῃ; Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ταγ)ρχου Βασιλάκη, λοχ. Παπαχρήστου καὶ ἀνθ)γοῦ Φραγγοπονάγου, οὐδεμία θετικὴ ἐνέργεια ἀποδεικνύεται. Ὅπως οὐδὲν ἐνήργησεν ἡ ἐπιτροπὴ νὰ προλάβῃ τὴν συμπλοκὴν, οὕτω καὶ ὅταν αὕτη ἤρξατο, οὐδὲν ἐνήργησε νὰ τὴν καταστείλῃ ἢ νὰ περιορίσῃ τὰς συνεπείας της. Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς μάχης ὅλη ἡ κοινωρία τῆς πόλεως ἀναταράσσεται καὶ συγκινεῖται καὶ σπεύδει νὰ πληροφορηθῆ περὶ τοῦ τί γίνεται, καὶ μόνον οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ἐπιτροπῆς δεικνύουν νοσηρὰν ἀπάθειαν. Τὸ μέγεθος τῆς πορώσεως γίνεται κατάδηλον ἐκ τῆς ἐξῆς σκηνῆς. Τὴν ἐπομένην τῆς συμπλοκῆς 15.9.1943, ἡτοῖ 24 ὥρας μετὰ τὴν συμπλοκὴν, ὁ ἀνθ)γὸς Φραγγοπονάγος, διαμένων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συμπλοκῆς εἰς χωρίον Μποζαίτικα, ὁπόθεν παρηκολούθησε τὴν συμπλοκὴν καὶ ἀντελήφθη τὸ ἀποτέλεσμά της, μετέβη εἰς Πάτρας ἐπίτηδες, ἵνα συναντήσῃ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς. Συναντήσας τὸν συν)ρχην Παπαγεωργίου εἰς τὰ γραφεῖα τῆς στρατ. διοικήσεως Πατρῶν ἐν μέσῳ ἄλλων ἀξιωματικῶν, συζητοῦντες, τοῦ εἶπεν:

— Κύριε συν)ρχα θέλω νὰ σὰς ἀναφέρω.

Ὁ κ. συντ)ρχης προφανῶς δυσσαρεστηθεὶς διὰ τὴν παρέμβασιν τοῦ ἀνθ)γοῦ ἀπήντησε μεγαλοφώνως:

— Ὡχ, βρὲ ἀδελφέ, δὲν μᾶς ἀφήνετε καὶ σεῖς κάθε τόσο. Τὸ ξέρω τί ἔχεις νὰ μοῦ πῆς. Ἐνίκησαν οἱ δικοὶ μας.

Συνελόντι εἰπεῖν ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀνωτέρων τούτων ἀξιωματικῶν, ὅχι μόνον δὲν ἐνδιαφέρθη νὰ προλάβῃ τὴν συμπλοκὴν ἢ νὰ περιορίσῃ τὰς συνεπείας της, ἀλλ' οὔτε τὴν ἔκβασιν αὐτῆς ἐνδιεφέρθη νὰ μάθῃ καὶ δὴ δυσηρεστεῖτο, ὅταν ἄλλοι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον καὶ τὴν εὐθύνην, ἐν τῇ ἐκδηλώσει τοῦ ἐνδιαφέροντός των, ἐτάρασσον τὴν μακαριότητά της.

Καὶ ὁμως κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ὃν τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἐψυχαγωγοῦντο εἰς τὸ «κουτσομπολιό» τῶν αἰθουσῶν τοῦ μεγάρου τῆς πλατείας Ἀγίου Γεωργίου, μία τραγωδία ἐξελίσκετο, εἰς ὅχι μεγάλην ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῶν, εἰς ἓνα ὁλόκληρον κόσμον καὶ ἓνας γολγοθᾶς προετοιμαζέτο διὰ τοὺς ἀνθρώπους, οὓς αὕτη αὕτη ἡ ἐπιτροπὴ εἶχεν ἐξωθήσει εἰς τὰς πράξεις, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὰ αἷτια τῆς θυσίας των.

Καὶ τὴν 15.9.1943, καθ' ἣν ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ ἀνθ)γοῦ Φραγγοπονάγου ἐπληροφορήθη τὸ ἀληθὲς ἀποτέλεσμα τῆς συμπλοκῆς, δὲν ἦτο ἀργά. Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ συλληφθέντες ἐκρατήθησαν εἰς Καστρίτσι ἐπὶ 48 εἰσέτι ὥρας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ 36 ὥρας εἰς τὴν γειτονικὴν Ἀβέρναν καὶ ἐμεσολάβησαν μέχρι τῆς ἐκτελέσεως ἐπτὰ πλήρη ἡμερονύκτια, ἀφ' ὅτου

ἡ ἐπιτροπὴ ἐπληροφορήθη τὴν πραγματικὴν κατάστασιν. Δὲν ἐκινήθη ἐγκαιρῶς νὰ προλάβῃ τὴν συμπλοκὴν ἢ νὰ περιορίσῃ τὰς συνεπείας τῆς, ἀλλὰ δὲν ἐκινήθη καὶ κατόπιν διὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὸ δράμα. Νὰ ἐκδηλώσῃ ἐν πάσῃ περιπτώσει κάποιον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν διάσωσιν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουν ἱκαναὶ ἐνδείξεις ὅτι καὶ ὀλίγη προσπάθεια ἂν κατεβάλλετο ἢ θανατικὴ ἐκτέλεσις δὲν θὰ ἐγένετο. Ἡ οἰκογένεια Μουτούση, ἐνδιαφερθεῖσα προσωπικῶς διὰ τὸν ἀνθ)γὸν Μουτούσην, τὴν τελευταίαν ἡμέραν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως κινήθεισα --μαρτυρία λοχ. Μπουγᾶ-- τὸν ἔσωσεν.

Ἄλλ' ἡ ἐπιτροπὴ τὴν ὁποίαν καὶ μόνα τὰ συναισθήματα συναδελφότητος καὶ ἀλληλεγγύης, τὰ ὁποῖα ἐπὶ μακρὰν ἐτῶν τὰ μέλη αὐτῆς ἐν τῷ ἐπαγγελματικῷ αὐτῶν βίῳ ἐδίδαξαν ὡς ὑψίστας ἀρετάς, ἂν ὑπῆρχον, θὰ ἔπρεπε νὰ κινήθουν --ἐὰν ἤρετο εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀπορροεούσης-- ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τὰς ὁποίας δι' ἐλευθέρως βουλήσεως ἀνέλαθεν ἀποστολῆς τῆς καὶ ἀπεφάσιζε νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν διάσωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ καὶ δραστηκώτερα μέτρα ὑπαγορευόμενα ἀπ' αὐτὴν τὴν μορφήν τοῦ ἀγῶνος --τοῦ ἀντάρτικου ἀγῶνος-- εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδύθη. Εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν τῆς τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι τὴν ἐξηπάτησαν. Εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ ὑπέγραψαν μετ' αὐτῆς τὸ πρωτόκολλον. Τηροῦσα μίαν ἀνδρικὴν στάσιν ἠδύνατο νὰ ἐκβιάσῃ ἀκόμη τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἀνθρώπων τῆς καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἄλλ' ἠδιαφόρησε διὰ τὴν τύχην των. Ἐδειλίασεν ἐπαισχύντως. Ἐκρόβη. (Ὁ ταγ)ρχῆς Βασιλάκης ὑπεύθυνος καὶ οὗτος καὶ ὁ ταγ)ρχῆς Παπαδητητρόπουλος οὐχὶ ὀλιγώτερον ὑπεύθυνος διὰ τὰ γενόμενα, ἔσπευσαν νὰ ἀναχωρήσουν δι' Ἀθήνας). Τοὺς ἐπρόδωσαν. Ἄν ὡς ἀνεφέρθη ὁ (ὑπ)γὸς Δροσόπουλος κατὰ τὴν θείαν μετᾶληψιν εἶπε πράγματι εἰς τὸν ἱερέα «... εἰμαι θῦμα προδοσίας» ἀσφαλῶς δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἠγνώνει ἄλλην προδοσίαν, εἰμὴ τὴν προδοσίαν τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὅστε ἡ ἀνικανότης καὶ ἡ δειλία τῆς ἐπιτροπῆς προπαρεσκευάσαν τὴν καταστροφὴν τοῦ τμήματος καὶ ἐξέθεσαν τὰ ἄτομα εἰς τὰς ἐγκληματικὰς διαθέσεις τῶν ἐπιτεθέντων. Περαιτέρω δὲ ἡ ἀνανδρία τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ ἡ μέχρι προδοσίας ἐξιχθεῖσα ἀσυνέπεια αὐτῶν, παρέδωκαν τὰ ἄτομα εἰς τὴν σφαγὴν. Εἰς θυσίαν ἄσκοπον. Ἀκόμη ὅμως καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἀγνοηθῇ τῆς καταστροφῆς ἐπελθούσης, εἰς τὰ συντρίμια αὐτῆς παρεσύρθησαν καὶ ἐτάφησαν καὶ οἱ ὠραῖοι καὶ ὑψηλοὶ σκοποὶ δι' οὓς ἀνελήφθη ἡ ἀνταρτικὴ δρᾶσις, παρεδόθη μία ἐνθουσιώδης περιοχὴ ἄτελις εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἀναρχίας καὶ κατεσπλώθη ἡ στρατιωτικὴ τιμῇ.

Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ὑπεύθυνοι καὶ μοναδικοὶ αὐτουργοὶ τῶν ἐγκλημάτων τούτων.

Τὸ ἀδίκως χυθὲν αἷμα τοὺς κατηγορεῖ.

Οἱ ποικιλοτρόπως προπηλακισθέντες συνάδελφοι καὶ ἡ στενάζουσα Ἑλλάς, ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ βραδύνουν νὰ ἐκφέρουν τὴν ἐτυμηγορίαν των.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1943
Γρηγόριος Δροσόπουλος
Λοχαγὸς Πεζικοῦ»

7.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΙΩΤΗ

Ὁ συνταρχὸς Ἀπ. Περιβολιώτης, ἤδη ἀντιστράτηγος ἐ.ἀ., διὰ τὴν ὄλην κατάστασιν εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1943 ἔκθεσίν του:

Ε.Ο.Α. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΗΣ ΗΛΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΝ ΤΩ ΝΟΜΩ ΑΧΑΪΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1943

Ἐπειδὴ τὸ ὅλον ζήτημα τῶν ἀνταρτῶν εἶναι συνυφασμένον μὲ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν Ἑλλάδι μεγάλην κομμουνιστικὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ (Ἐθνικὸν Ἀπελευθερωτικὸν Μέτωπον), διὰ τοῦτο θεωρεῖται σκόπιμον νὰ ἐξιστορηθοῦν ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὰ τῆς ἰδρύσεως, ὀργανώσεως καὶ δράσεως τῆς ἀνωτέρω ὀργανώσεως, ἵνα ἐν συνδυασμῷ ΕΑΜ καὶ ἀνταρτῶν δοθῇ μία πλήρης κατὰ τὸ δυνατὸν εἰκὼν τῆς προκυψάσης καὶ ὑφισταμένης σήμερον καταστάσεως ἐκ τῶν ἀνταρτικῶν ἐνεργειῶν ἐν τῷ νομῷ Ἀχαΐας.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν, ἐπωφελήθησαν ἐκ τῆς δημιουργηθείσης μεταπολεμικῆς ἀφορητοῦ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καταστάσεως, τὰ διάφορα κομμουνιστικὰ στοιχεῖα ἐν Ἑλλάδι καθοδηγούμενα ὑπὸ τοῦ ΚΚΕ καὶ ἤρχισαν κρυφίως καὶ καταλή-

λωσ νὰ ἐνεργοῦν προπαγάνδαν, τόσον μεταξὺ τῶν ἀναπήρων καὶ τραυματιῶν πολέμου, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν ἀφελῶν πολιτῶν καὶ τῶν συρρευσάντων εἰς παλαιὰν Ἑλλάδα προσφύγων Μακεδονίας, Θράκης καὶ ὀπλιτῶν τῆς μεραρχίας Κρήτης, πρὸς διάδοσιν καὶ τόνωσιν τοῦ κομμουνιστικοῦ φρονήματος καὶ ἀνασυγκρότησιν ἐν γένει τοῦ ΚΚΕ (κομμουνιστικοῦ κόμματος Ἑλλάδος), κατηγοροῦντες τὴν προκάτοχον κυβέρνησιν Μεταξᾶ καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν, ὡς μόνους ὑπευθύνους τῆς ἐπελθούσης συμφορᾶς.

Ἐπὶ τὸ πρόσχημα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ μοναδικὸν σκοπὸν τοῦτον, προέβησαν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ μὲ ἀπώτερον ὅμως κύριον καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν, τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τὴν ἐν καιρῷ ἐγκαθίδρυσιν Σοβιετικοῦ καθεστώτος, χωρὶς ὁ τελευταῖος καὶ κύριος σκοπὸς ταύτης νὰ γίνεται ἀντιληπτὸς ἀπὸ τὸν λαόν.

Κατῶρθωσαν οὕτω νὰ ρίψουν ρίζας καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν πυρῆνας, τόσον εἰς τὰ ἀστικά κέντρα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον μεταξὺ τῶν ὁμοειδεατῶν των καὶ τῶν ἐργατικῶν καὶ ὑπαλληλικῶν ἰδία μαζῶν.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ ἤρχισαν μεθοδικῶς καὶ λίαν δεξιότηχως νὰ προβαίνουσιν εἰς τὰς ἀκολούθους ἐργασίας:

1. Κατέγραψαν καὶ ἤρχισαν συγκεντροῦντες εἰς καταλλήλους χεῖρας τὸν ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχοντα διάχυτον ὄπλισμόν.

2. Κατήρτισαν εἰς τὴν ὑπαιθρον κομμουνιστικοὺς πυρῆνας ἐμφανιζομένους εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου ὡς ἀπελευθερωτικούς.

3. Ἰδρυσαν κατάλληλα δίκτυα πληροφοριῶν, συνδέσμου καὶ προπαγάνδας, ὥστε νὰ διαδίδουν τὰς ἀρχάς των ἐκεῖ ἔνθα ἀσφαλῶς θὰ εὑρισκον ἀτήχησιν.

Μὴ ὑπαρχούσης ἐθνικιστικῆς ὀργανώσεως, διοικουμένης καὶ καθοδηγουμένης ἀπὸ γνωστὰ εἰς τὸν κόσμον στοιχεῖα ἐθνικιστικά, κύρους καὶ ἐπιρροῆς, κατῶρθωσε τὸ ΕΑΜ νὰ προσηλυτίσῃ εἰς τοὺς κόλπους του, ὑπὸ τὸ πρόσχημα πάντοτε τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, θίγουσα τὴν πλέον λεπτὴν χορδὴν τῆς ψυχῆς των, τὸν πατριωτισμόν. Δυστυχῶς μεταξὺ τῶν ἀφελῶν εὐρέθησαν καὶ ἐπιστήμονες, κληρικοί, ἔμποροι, βιομήχανοι καὶ τινες ἀξιωματικοί.

Οὕτω πως βλέπομεν τὴν ὀργάνωσιν ταύτην νὰ παρουσιάζεται μὲ σάρκα καὶ ὀστά καὶ διὰ τῆς κατ' ἐπιφάνειαν ἀπελευθερωτικῆς προπαγάνδας της νὰ φέρῃ εἰς δίλημμα ἀρκετούς, ἂν ὄχι πολλούς, ἐκ τῶν κατοίκων.

Τὸ ΕΑΜ συλλήβδην ἐκληρονόμησεν ἀμέσως καὶ καθολικῶς τὸ ΚΚΕ μεθ' ἀπάντων τῶν ὁπαδῶν καὶ τῶν ἀρχείων του καὶ ἀπεδείχθη διὰ τῆς ἐπιτευχθείσης ἐξαπλώσεώς του καὶ τῆς ἐντάξεως εἰς αὐτὸ ἀρκετῶν ἀφελῶν ἐθνικιστικῶν στοιχείων, δραστηριοτάτη, σατανικὴ καὶ λίαν μεθοδικὴ κομμουνιστικὴ ὀργάνωσις ὡς καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω ἐνεργειῶν της ἀποδεικνύεται, ἐνῶν ἐκ παραλλήλου οὐδεμία σημαντικὴ ἐνέργεια ἐκ μέρους ἐθνικιστικῶν στοιχείων πρὸς σύμπτυξιν ἐθνικιστικῆς ὀργανώσεως παρατηρήθη μέχρι πρὸ τινός.

Ούτως εἶχεν ἡ κατάστασις ἐν Ἀχαΐα μέχρι τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐ.ἔ., ὅτε τὸ ΕΑΜ διὰ τῆς καταλλήλου προπαγάνδας του κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ μέγα ρεῦμα ἀνταρτοφίλων, ὥστε ὁ πολὺς κόσμος νὰ ἐκθειάζῃ τὴν δρασίαν τῶν ἀνταρτ. σωμάτων εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ τὴν περιφέρειάν μας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ΕΑΜ, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, χωρὶς φυσικὰ νὰ ἔχη συναίσθησιν, τόσον τῶν μυχιῶν πολιτικῶν σκοπῶν τοῦ ΕΑΜ, ὅσον καὶ τῶν ἀναποτρέπτως ἐπιβληθησομένων κυρώσεων ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν κατοχῆς καὶ τῆς κατὰ φυσικὸν ἐπακολούθημα συσσωρεύσεως τῆς συμφορᾶς καὶ τοῦ ὀλέθρου εἰς τὴν χώραν, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ θετικόν τι καὶ ὠφέλιμον ἀπελευθερωτικὸν ἀποτέλεσμα.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἀφελὴς ἰσχυρισμός, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων ἀνταρτικῶν ἐνεργειῶν θὰ ἠγκιστροῦτο ἐν Ἀχαΐα μείζων δύναμις στρατοῦ κατοχῆς, κατέπεσεν, διότι ἀπεναντίας, οὐ μόνον δὲν ἠυξήθη ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ κατοχῆς, ἀλλ' ἀπεκαλύφθη καὶ ὁ μέλλον νὰ ἐπιτευχθῇ αἰφνιδιασμός τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις θὰ ἐπιτυχάνετο, ἐὰν ἐγένετο πλήρης προπαρασκευὴ εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ ἐκδήλωσις μόνον εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν, ὅτε δηλ. θὰ ἐπιχειρεῖτο συγχρόνως καὶ ἀποβατικὴ ἐκ μέρους τῶν συμμάχων ἐνέργεια.

Ἦτοι ἡ ἐκδήλωσις ἐνεργειῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ΕΑΜ κατὰ τοῦ στρατοῦ κατοχῆς, ἦτο τελείως ἄκαιρος ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, ἦτο ὅμως ἐπίκαιρος καὶ συμφέρουσα ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιτυχίας τῶν πολιτικῶν σκοπῶν τοῦ ΚΚΕ.

Κατὰ Ἀπρίλιον ἐ.ἔ., διεκπεραιώθησαν ἐκ τῆς ἐαμοκρατουμένης Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ δὴ τὴν περιοχὴν Αἰγιαλείας, δύο ἕως τρεῖς κομμουνισταὶ ἀντάρται διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἀνταρτικῶν σωμάτων κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας.

Οὗτοι ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μετ' ἀνταρτικῶν τινῶν κομμουνιστικῶν στοιχείων τῆς Αἰγιαλείας καὶ ἐσχημάτισαν τὴν πρώτην κομμουνιστικὴν ἀνταρτικὴν ὁμάδα ἐν Αἰγιαλείᾳ ἐξ 25 περίπου ἀνταρτῶν.

Κατὰ πρῶτον ἐπετέθησαν αἰφνιδιαστικῶς κατὰ τοῦ σταθμοῦ Χωρ) κῆς Ἀραγοζαίνων -- Αἰγιαλείας καὶ ἀφήρπασαν τὸν ὄπλισμὸν τούτου κατακάυσαντες τὰ ἀρχεῖα του καὶ διαλύσαντες τοὺς ἄνδρας τοῦ σταθμοῦ.

Ἐν συνεχείᾳ αὐξηθέντες ἀριθμητικῶς εἰς 40 περίπου, διέσχισαν τὴν ὑπαιθρον τῆς Αἰγιαλείας διὰ νὰ θέσουν ἐν ἐπιφυλακῇ τοὺς ὁμοιδεάτας των καὶ νὰ ἐξαπλώσουν τὴν προπαγάνδαν των ἐκ μέρους τῶν κατοίκων καμουφλαριζόμενοι πάντοτε ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος των. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἀρχῶν τῆς τὸ ΕΑΜ, ἔδει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ μίαν ἐπιτυχίαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον σοβαρὰν κατὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Πρὸς τοῦτο ἐκαραδόζουν τὴν κατάλληλον στιγμήν, ἥτις καὶ συντόμως παρουσιάσθη. Ἐπαγρυπνοῦντες καὶ παραφυλάσσουντες εἰς κατάλληλον ἔδαφικὸν διαμέρισμα ἀνέμενον τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκεῖθεν διέλευσιν μικρᾶς δυ-

νάμεως Ἰταλῶν, ἐκ τῆς τεθείσης πρὸς καταδίωξιν των τοιαύτης, ἵνα ἐπιτιθέμενοι κατὰ ταύτης ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, καταγάγωσι σοβαρὰν ἐπιτυχίαν.

Ἡ κατάλληλος στιγμή ἐπῆλθεν καὶ ἐπιτεθέντες ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν κατὰ διερχομένης διμοιρίας Ἰταλῶν ἀπεσυνέθεσαν ταύτην τελείως, φονεύσαντες, τραυματίσαντες καὶ αἰχμαλωτίσαντες ἀρκετοὺς τούτων καὶ συναποκομίσαντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν ὄπλισμὸν καὶ τὰ κτήνη τῶν Ἰταλῶν. Ἐξετέλεσαν καὶ 2--3 Ἑλληνας καταδότας εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἀρχάς.

Τὴν ἀνωτέρω ἐπιτυχίαν των ἐμεγένθουν εἰς τὸν κόσμον καὶ κατώρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν ὄγκωσιν λαϊκοῦ ρεύματος ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ σκοποῦ των.

Ἔθεσαν οὕτω ρίζας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἰγιαλείας, ἔνθα ὑπάρχουν καὶ ἀρκετοὶ ὁμοιδεῖται των κομμουνισταί. Διωκόμενοι ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, κατέφυγον εἰς τὴν ὄμορον ἐπαρχίαν Καλαβρῦτων πρὸς στρατολόγησιν ἐνόπλων ὁμοιδατῶν, ἐξάπλωσιν τῶν ἀρχῶν των καὶ ἐξεύρεσιν ὄπλισμοῦ. Ἐκεῖ διατρέξαντες τῆς ὑπαιθρον ἐπέτυχον ἐν μέρει τοῦ ἄνω σκοποῦ των, διαδίδοντες ὅτι μάχονται ὑπὲρ τῆς ἀπελευθέρωσης, χωρὶς φυσικὰ νὰ προσβαίνουν καὶ εἰς ἐθνικὰς πατριωτικὰς πράξεις, ἥτοι νὰ ζητωκραυγάζουν ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, νὰ ψάλλουν τὸν ἐθνικὸν ὕμνον ἢ νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν δικόχων των στέμματα κλπ. ἢ καὶ ν' ἀπαιτήσωσι ταῦτα ἀπὸ τοὺς κατοίκους, ἀλλὰ τὸναντίον ἐχάραξαν σφυροδρέπανα ἐπὶ τῶν κοντακίων τῶν ὄπλων, ἔθεσαν ἐμβλήματα ΕΛΑΣ ἐπὶ τῶν δικόχων των κλπ.

Πρὸς καλύτεραν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν των, κατέφυγον εἰς δύο ἕως τρία χωρία τῆς ἐπαρχίας Καλαβρῦτων, ἔνθα πλεονάζουν οἱ κομμουνισταὶ τῶν ἐθνικιστῶν (χωρία Σουδενά, Μάζι, Μαζεῖκα).

Ἐκεῖ ἐξεῦρον καὶ ἄλλους κομμουνιστὰς ἐνόπλους ὁπαδοὺς καὶ οὕτως ἢ δύναις των ηὔξηθη. Διερχόμενοι ἀπὸ σταθμοὺς Χωρ)κῆς μικρᾶς δυνάμεως, διέλυνον τούτους καὶ ἀφήραζον βία τὸν ὄπλισμὸν τῶν χωροφυλάκων. Συγχρόνως ἐτρομοκράτουν τοὺς εἰσπράκτορας φόρων, κατήγγουν τούτους καὶ ἔθετον τέρμα εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ κράτους. Διὰ τῶν πράξεων τούτων ἐγένοντο ἀρεστοὶ εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ ἐπετύγγανον τὴν ὄγκωσιν τοῦ λαϊκοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ρεύματος. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς ἀπελευθερωτικὰς ἐνεργείας τῶν ἀνταρτῶν ἢ κατευθύνουσα τούτους πολιτικὴ ὁργάνωσις ΕΑΜ, εἰργάζετο ἐντατικῶς διὰ τῆς προπαγάνδας της καὶ τῶν πυρήνων της εἰς τὰ χωρία καὶ τοῦ τύπου (ἐντυπα πολυγράφου) ἐπιτυγγάνουσα τὴν συμπάθεια τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς ἀντάρτας, τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν βοήθειαν (τρόφιμα, χρήματα) καὶ τὴν ἐν γένει ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑποστήριξιν των ὑπὸ τοῦ λαοῦ, χωρὶς φυσικὰ ὁ λαὸς νὰ γνωρίζῃ τοὺς ἐνδομύχους καὶ κυρίους πολιτικοὺς σκοποὺς τόσον τοῦ ΕΑΜ ὅσον καὶ τῶν ἐκτελεστικῶν του ὁργάνων, ἥτοι τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἀνταρτῶν καὶ τὴν μέλλουσαν νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸν τόπον συμφορὰν. Ἡρέσκετο καὶ ἔχαιρεν ὁ ἀφελῆς λαὸς διὰ τὴν κατάργησιν τῶν φόρων καὶ τῆς Χωρ)κῆς τῆς ὑπαιθρου, διὰ τὴν ἐκτέ-

λεσιν τῶν καταδοτῶν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς κλπ., χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τί ὄλεθρος τὸν περιμένει.

Ἐνθουσιασθέντες θερμοῖμοι τινες Ἕλληνες ἀγρόται, ἐθνικισταὶ τῆς ὑπαίθρου, ἐσχημάτισαν ἐκ παραλλήλου καὶ οὗτοι κερχωρισμένην ἐθνικιστικὴν μικροομάδα 15—20 ἀνδρῶν ἐν τῇ περιοχῇ Καλαβρῦτων καὶ ἠθέλησαν εὐλόγως νὰ συντρέξουν τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Ἡ σατανικὴ ὀργάνωσις Εἰ.Α.Μ. καὶ τὰ ἐκτελεστικά της ἀνταρτικὰ ὄργανα, ἠνέχθησαν κατ' ἀρχάς διὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου τὴν συνύπαρξιν καὶ μικροανταρτικὴν δρασίαν καὶ τῆς μικρᾶς ταύτης ἐθνικιστικῆς καθ' ὅλα μικροομάδος. Ἐν συνεχείᾳ παρατηροῦμεν αὐξήσιν τῆς δυνάμεως εἰς 100 περίπου τῶν ἐνόπλων κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καλαβρῦτων, ὅποτε θεωρήσαντες πλέον ἐπαρκῆ τὴν δυνάμιν των, ἐπιτίθενται διὰ τῶν ὄπλων ἄνευ λόγου κατὰ τῆς ὑποδιοικήσεως Χωρ)κῆς Μαζείκων, καταργοῦν τὴν ὑποδ)σιν, ἀρπάξουσιν τὰ ὄπλα, καίουσιν τὰ ἀρχεῖα καὶ αἰχμαλωτίζουν τὴν ἐξ 25 ὀπλιτῶν δυνάμιν της μετὰ τοῦ ὑπ)ρχου διοικητοῦ της.

Παραπλευρῶς ἡ Ἴταλικὴ καραμπινιερίᾳ δυνάμει 10 περίπου ὀπλιτῶν μὲ αὐτόματον ὀπλισμόν, ἐθεᾶτο ἀπλῶς τὰ διατρέξαντα, χωρὶς οὔτε νὰ ἐνοχληθῇ καθόλου ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν, οὔτε καὶ νὰ συνδράμῃ τὴν ἀμυνομένην Ἑλληνικὴν Χωρ)κῆν. Συγχρόνως καταργοῦσι τὰς ὑφισταμένας κρατικὰς ἀρχάς (ἐφορίαν, ταμεῖον, εἰρηνοδικεῖον κλπ.) καὶ ἐκτελοῦσι διὰ τυφρετισμοῦ ἕναν ἐνωμοτάρχην ἀμυνθέντα κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Μετὰ ταῦτα κατηρθύνθησαν εἰς τὸ παραζέμιμον χωρίον Φίλια -- Καλαβρῦτων, ἔνθα ἐπεδόθησαν εἰς διασκέδασιν καὶ οἰνοποσίαν μετὰ τῶν ἀφελῶν κατοίκων, λόγῳ τῆς ἐπιτυχίας τῆς καταλύσεως τῶν κρατικῶν ἀρχῶν τῶν Μαζείκων.

Οἱ Ἴταλοὶ ἐτέθησαν εἰς καταδίωξιν τούτων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι ἐτυρπόλησαν τὸ χωρίον Φίλια, βομβαρδίσαντες τοῦτο καὶ ἀπὸ ἀέρος, λόγῳ τοῦ ὅτι ἐφιλοξένησε τοὺς ἀντάρτες, προέβησαν μάλιστα οἱ Ἴταλοὶ καὶ εἰς ὁμαδικὸν τυφρετισμὸν κατοίκων τινῶν τοῦ χωρίου τούτου.

Τοῦτο ἐξήγειρε τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς ταύτης, οἵτινες ἐγκαταλείψαντες τὰ χωρία των ἐτράπησαν εἰς τὰ ὄρη ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀνταρτῶν. Ἦτοι ἐπέτυχον οἱ ἀντάρται διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν αὐξήσιν τῆς δυνάμεώς των, παρασυρθέντων πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀρκετῶν ἐθνικιστῶν, μὴ γνωριζόντων τοὺς δολίους πολιτικούς σκοποὺς των ἀλλὰ πιστευόντων εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν μόνον ἀγῶνα των.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω τρόπον ἐνήργησαν οἱ ἀντάρται ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς χωρία Ἄνω καὶ Κάτω Σουδενὰ Καλαβρῦτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσαν, κρεουργήσαντες διὰ μαχαιρῶν, τὸν ἔπαρχον Καλαβρῦτων, ὅλως ἰναιτίως, ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, ἐνῶ κατ' οὐσίαν διότι ἦτο ὑπεράγαν ἐθνικιστής. Σημειωτέον ὅτι στὰ δύο χωρία Σουδενά, οἱ κάτοικοι κατὰ τὰ 80 % εἶναι κομμουνισταὶ ἀπὸ 20ετίας περίπου, μνηθέντες καὶ ἀσπασθέντες τὰς ἀρχάς τοῦ κομμουνισμοῦ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Ἀνδριοπούλου, παλαιμάχου διανο-

ουμένου ἀρχικομμουνιστοῦ καὶ ὑποψηφίου βουλευτοῦ τοῦ ΚΚΕ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων. Εἶναι τὰ μόνα κομμουνιστικά χωρία τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων.

Οἱ Ἴταλοί, καταδιώκοντες κατὰ πόδας τοὺς ἀντάρτες, προβαίνουν εἰς τὸν ἐμπρησμόν 25 οἰκιῶν ἐν Σουδενοῖς, πρᾶγμα ὅπερ ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους, κομμουνιστὰς καὶ μὴ, νὰ γίνουν ἀντάρται.

Οὕτως ηὔξηθη σημαντικῶς ἡ δύναμις τῶν ἐνόπλων κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν, οἵτινες ἤρχισαν τότε νὰ ὀργανοῦνται στρατιωτικῶς, κατὰ τάγματα, διμοιρίας καὶ ὁμάδας κλπ., μὲ ἐπικεφαλῆς πολιτικούς καθοδηγητάς, μεταγωγικά κτήνη καὶ νὰ ἀναθέτουν εἰς ἐκάστην διμοιρίαν πρὸς δρᾶσιν ὠρισμένον ἐδαφικὸν διαμέρισμα τῶν ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.

Ἐν τῇ στρατιωτικῇ των ὀργανώσει καὶ συνθέσει, ἀνασυγκροτοῦνται μὲ ἐλαχίστους βεβαίως ἄνδρας καὶ στελέχη τὰ συντάγματα 12ον Πατρῶν, 6ον Κορίνθου, πλεόν δὲ τούτων τάγμα Καλαβρύτων καὶ τάγμα Αἰγιαλείας.

Ἐν συνεχείᾳ προσεγγίζουν πεσὸν δι' ἀλεξιπτώτων Ἀγγλικὸν συνεργεῖον ἀσυρμάτου μὲ ἐπὶ κεφαλῆς Ἄγγλους καὶ Ἑλληνας ἀξιωματικούς, ἐπιτυγχάνουν διὰ τούτου ἐπανειλημμένως ρίψεις δι' ἀεροπλάνων αὐτομάτου ὀπλισμοῦ, τυφεκίων, πυρομαχικῶν κλπ., ἀπαραιτήτων στρατιωτικῶν ἐφοδίων.

Ἀναδιοργανοῦνται καὶ ἀνασχηματίζονται κατὰ ὁδηγίας τῆς προϊστάμενης των ὀργανώσεως ΕΑΜ, εἰς μαχητικούς πλεόν σχηματισμούς ὡς ἐν τῇ ἀνωτέρω παραγράφῳ ἀναφέρεται, ἐνισχυθέντες ἐν πολλοῖς διὰ κατὰ τάξεως ὁπαδῶν τοῦ ΕΑΜ καὶ τινων παρασυρθέντων ἐθνικιστικῶν στοιχείων, λόγῳ τῶν ρίψεων τῶν ἀεροπλάνων. Μερίμνη τοῦ ΕΑΜ, ἀναδιωργάνωσαν οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τοὺς ἐν τοῖς χωριοῖς πυρῆνας, ἦτοι:

1. Ἐγκατέστησαν τέλεια δίκτυα πληροφοριῶν.
2. Ὁργάνωσαν ὑπηρεσίαν ἐκδόσεως καὶ διανομῆς τύπου μεταφέροντες, εἰς τὴν ὑπαιθρον πλήρες πειστήριον ἕκ τινος τυπογραφείου τῶν Καλαβρύτων. Δις τῆς ἐβδομάδος ἐκδίδεται ἡ κομμουνιστικὴ ἐφημερὶς «Ἐλευθερωτῆς», περιλαμβάνουσα μικρὸν κύριον ἄρθρον, ὑβρεολόγιον κατὰ τοῦ σώματος τῶν ἀξιωματικῶν, ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ νέα.
3. Ἐγκατέστησαν ὑπηρεσίας ἐπιμελητείας, εἰσπράξεως φόρων εἰς εἶδος καὶ εἰσφορῶν εἰς χρῆμα.
4. Ἐπέταξαν κτήνη καὶ στρατιωτικὰ εἶδη.
5. Ἐγκατέστησαν πολιτικάς, κοινοτικάς καὶ ἐκκλησιαστικάς ἐπιτροπὰς, διορίσαντες εἰς ἕκαστον χωρίον πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ὑπευθύνους καὶ ὑπευθύνους τῆς ΕΠΟΝ.

Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα Ἑλλάδος (ΚΚΕ), παρουσιάζεται ὑπὸ τὰς τρεῖς ἀκολούθους μορφάς, τὴν διευθύνουσαν πολιτικὴν ὀργάνωσιν ΕΑΜ, τὰ ἔνοπλα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, καὶ τὴν ἐθνικὴν προπαρασκευαστικὴν ὀργάνωσιν νέων (ΕΠΟΝ).

6. Ἐγκατέστησαν ὑπηρεσίας ἐλέγχου διερχομένων ἀτόμων.

7. Συνεκρότησαν ανταρτοδικεῖα καὶ δι' ἀποφάσεων τούτων προέβησαν εἰς ἐκτελέσεις διαφόρων ἀτόμων, διορίζοντες ανταρτοδικὰς ἐν πολλοῖς κατωτέρας διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἄτομα.

8. Κατήρτισαν λαϊκὰ δικαστήρια διὰ τὰς ἀστικὰς καὶ ποινικὰς δίκας.

9. Κατήρτισαν ἐπιτροπὰς ἐράνων κλπ.

Ἦδη παρουσιάσθησαν δύο λίαν εὐνοϊκαὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς συμπαθείας τοῦ λαοῦ περιστάσεις:

α) Κατώρθωσαν νὰ ἀποσυνθέσουν τελείως ἓνα λόχον Ἰταλῶν, τεθέντα εἰς καταδίωξίν των, παρὰ τῷ χωρίῳ Λεόντιον Φερῶν (Γουρζούμστρα).

Ἦχμαλώτισαν σχεδὸν ἕξ λοκλήρου τὸν λόχον τοῦτον, συμπίεσαντες δι' αἰφνιδιασμοῦ αὐτόν, εἰς τινα στενωπὸν, ἔνθα ἐκαραδόκουν.

Ἐφόνευσαν καὶ ἐτραυμάτισαν περὶ τοὺς 25 ἄνδρας, ἐν οἷς καὶ τὸν διοικητὴν ταγ)ρχην, αὐτοκαλούμενον «ἀνταρτοφάγον» μετακληθέντα ἐκ τῆς Γιουγκοσλαβίας διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ανταρτικῶν σωμάτων Πελοποννήσου καὶ φέροντα εἰς τὸ πηλικιὸν του ταινίαν ἕξ ὑφάσματος, ἐφ' ἧς ἀνεγράφετο ἡ λέξις «ἀνταρτοφάγος» καὶ περιῆλθεν οὕτω εἰς χεῖρας των ἅπας ὁ ὄπλισμός, τὰ πυρομαχικὰ καὶ τὰ κτήνη τοῦ λόχου. Τὰ περιελθόντα εἰς τοὺς ἀντάρτας ὅπλα ἀνέρχονται εἰς 200 περίπου, ἐν οἷς πολλὰ αὐτόματα.

Εἰς τι χωρίον τῆς Αἰγιαλείας ἀπεδεκάτισαν ἐν ὥρα νυκτὸς τμήμα δυνάμεως δύο περίπου διμοιριῶν Ἰταλῶν, ἐπιτεθέντες αἰφνιδιαστικῶς κατ' αὐτῶν, ἐνῶ ἐκοιμῶντο εἰς τι σχολεῖον.

Πρὸς στιγμὴν διὰ τῶν δύο σοβαρῶν ἐπιτυχιῶν των ἀπέσπασαν τὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν συμπαθειαν ὅλου σχεδὸν τοῦ ἀφελοῦς κόσμου.

Ἐκ παραλλήλου τὸ ΕΑΜ, ἐπωφελεῖται τῆς δυστυχίας τοῦ ἐργατοῦπαλληλικοῦ κόσμου καὶ ὑποκινεῖ, διοργανώνει καὶ ἐπιτυγχάνει τὰς ἐπανεπιλημμένας ἀπεργίας τούτου, στρεφόμενας κατὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ ὀργανουμένας κατὰ κομμουνιστικὸν τρόπον διὰ νὰ ἐπιτύχη ὀχλοκρατίαν καὶ ἀναρχίαν, ἧτοι πρόσφορον ἔδαφος πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἀρχῶν του. Ἀπεργίαι τινὲς καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον γενόμεναι ὑπὸ ὑπαλλήλων τῶν τραπεζῶν, ἦσαν τελείως ἀδικαιολόγητοι, ἐγένοντο τῇ ὑποκινήσει καὶ ἀπαιτήσει τοῦ ΕΑΜ. Τοιουτοτρόπως ἐξηπλώθησαν λίαν ἐλικινδύνως διὰ τὴν δημοσίαν καὶ κοινωνικὴν ἀσφάλειαν οἱ πλόκαμοι τοῦ ΕΑΜ, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ἐξεχύθησαν ἀνά τὴν ὑπαιθρον μαχητικοὶ κομμουνιστικοὶ λόχοι.

Τότε λοιπὸν ἐκάλεσαν καὶ τοὺς ἀξιοματικὸς ν' ἀναθέσουν εἰς τούτους τὴν διοίκησιν τῶν μαχητικῶν ὀμάδων δι' ἀποστολῆς εἰς αὐτοὺς τελεσιγράφων ὑπογεγραμμένων ὑπὸ ἀνταρτικῶν ἐπιτροπῶν. (Τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀνταρτῶν Πελοποννήσου ἀντισμηνάρχου Δ. Μίχου καὶ τῶν πολιτικῶν καθοδηγητῶν του) καὶ τῶν Ἄγγλων ἀντιπροσώπων τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι μέχρι πρό τινος οἱ ἀξιοματικοὶ καλούμενοι ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν καὶ τοῦ ΕΑΜ, ὅπως ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν,

ἀπέφυγον τὴν ἀνάληψιν τῆς διοικήσεως μαχητικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, διότι ἦσαν γινώσται τῶν ἐνδομύχων πολιτικῶν κομμουνιστικῶν προθέσεων τοῦ ΕΑΜ καὶ δὲν ἠνείχοντο τὴν ὑπὲρ αὐτοὺς ὑπαρξιν πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ, καίτοι τὸ ΕΑΜ ἐπροπαγάνδιζε μόνον τὸν ἀπελευθερωτικὸν σκοπὸν. Ἐν τούτοις ἀξιωματικοὶ τινες, ἐλάχιστοι εὐτυχῶς, παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν λεγόμενον ἀπελευθερωτικὸν σκοπὸν καὶ ἀπὸ τὰς ἐπικρίσεις τοῦ λαοῦ καὶ προσῆλθον εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, μετανοήσαντες πικρῶς ἐκ τῶν ὑστέρων, μὴ δυνάμενοι ἔμως νὰ ἀποχωρήσωσι, διότι πᾶσα ἀπόπειρα ἀποδράσεως, ἔστω καὶ κατὰ διάνοιαν, τιμωρεῖται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς διὰ θανάτου. Παρακολουθοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καθοδηγητῶν ἀκόμη καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς ἐκπληρώσεως τῶν σωματικῶν τῶν ἀναγκῶν. Κατὰ τὰς διαφόρους ὁμῶς ταύτας προσκλήσεις κατῳρθωσαν δύο ἀξιωματικοὶ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, νὰ ἀπομακρύνουν πρὸς στιγμὴν τὸν οὐσιαστικῶς αἰχμάλωτον τῶν κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν Ἕλληνα ἔφ. ἀξιωματικὸν καὶ ν' ἀναπτύξουν εἰς αὐτοὺς ἰδιαιτέρως τὴν κρατοῦσαν κατάστασιν, τοὺς δολίους σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν ἐκτελεστῶν τοῦ ἀνταρτῶν.

Ὁ Ἕλληνας λοχαγὸς ἐτείσθη καὶ ὑπεσχέθη εἰς τοὺς ἀξιωματικούς, ὅτι θὰ καταστήσῃ τὰς ἀπόψεις τῶν γνωστῶν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, πρᾶγμα ὅπερ καὶ ἔπραξε. Περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου ἐπετεύχθη εἰς τὸ χωρίον Νάσια Καλαβρύτων συγκέντρωσις τῶν ἀξιωματικῶν, ὅπου οἱ Ἕλληνοι ἐπέβαλλον τὴν ὑπογραφὴν ἐκ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ΕΛΑΣ πρωτοκόλλου, ὑπὸ τοὺς γνωστοὺς ὄρους συμφωνιῶν τοῦ ὑπαγορευθέντος ὑπὸ τοῦ Στρατηγεῖου Μ. Ἀνατολῆς πρωτοκόλλου, μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν ΕΑΜ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἐθνικιστῶν ἀξιωματικῶν ἀφ' ἑτέρου, τοὺς κοινοποιηθέντας καὶ διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Καίρου.

Πρὸς ὑπογραφὴν τοῦ ἐν λόγῳ πρωτοκόλλου, προσῆλθον 35 περίπου ἀξιωματικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμῶν ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων — Γορτυνίας — Ἡλείας εἰς τὸ χωρίον Νάσια Καλαβρύτων καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Ἕλληλου λοχαγοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Σ.Μ.Α., ὑπέγραψαν τοὺς ὄρους συμφωνιῶν, συντάξαντες σχετικὸν πρωτόκολλον ὑπογραφῆν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἕλληλου ἀντιπροσώπου. Δὲν ὑπέγραψαν τὸ πρωτόκολλον τοῦτο οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ, μὴ παριστάμενοι, ἰσχυρισθέντος τοῦ ἀρχηγοῦ ἀντισιμηνάρχου Μίχου ὅτι στρατιωτικαὶ ἀνάγκαι δὲν ἐπέτρεψαν τὴν παρουσίαν τῶν ἐκεῖ. Ὑπέγραψαν ὁμῶς καὶ οὗτοι (ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ), τὸ πρωτόκολλον ἐκ τῶν ὑστέρων, μετὰ παρέλευσιν 4—5 ἡμερῶν.

Κατόπιν τούτου ἐκινήθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς περιφερείας Καλαβρύτων πρὸς συγκρότησιν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, δεδομένου, ὅτι θὰ ἐφοδιάζοντο μὲ ὄπλισμὸν διὰ ρίψεων ἐξ ἀεροπλάνων, μερίμνη τοῦ Ἕλληλου λοχαγοῦ. Μετὰ πάροδον ὁμῶς ἐλαχίστων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἀνωτέρω πρωτοκόλλου, ὅλως παραδόξως τόσον τὸ ΕΑΜ ὅσον καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀντάρται κυρίως, ἐπιτίθενται αἰφνιδιαστικῶς διὰ τῶν ὄπλων ἐναν-

τίον μικροεθνικιστῶν ὑπὸ ἀξιωματικῶς ομάδων, ἀποσυνθέτουν πᾶν ἐθνικὸν στοιχεῖον, τρομοκρατοῦντες τοὺς πάντας, διότι πιστεύουν εἰς τὸ δόγμα (πᾶς μὴ μεθ' ἡμῶν, καθ' ἡμῶν).

Τελευταίως, ἐπιτεθέντες ἐναντίον ἐθνικῆς ομάδος δυνάμεως περὶ του 100 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Πεζ. Δροσόπουλον εἰς τὸ χωρίον Καστρίτσι τῆς ἐπαρχίας Πατρῶν, διέλυσαν ταύτην καὶ κατεδίκασαν εἰς θάνατον, ἐκτελέσαντες τοὺς 1) ὑπ)γὸν Δροσόπουλον, 2) ἔφ. ἀνθ)γὸν Σκαρτσίλαν καὶ 3) ἔφ. ἀνθ)σὴν Νηγιάννην.

Παραλλήλως πρὸς τὴν προφανῶς ἀνήκουστον ταύτην δίωξιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ παντὸς ἐθνικιστικοῦ στοιχείου, οἱ κομμουνισταὶ ἀντάρται προσέβησαν εἰς πλείστας ὅσας ἀνταρτικὰς ἐνεργείας κατὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, τελείως ἀσκόπους καὶ ἀντεθνικὰς, προκαλέσαντες τοιοῦτοτρόπως τὴν ἐξαπόλυσιν τοῦ ὀλέθρου καὶ τῆς συμφορᾶς εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ κατοχῆς, ἤτοι ὀμαδικοὺς τυφεκισμοὺς, βομβαρδισμοὺς χωρίων, διὰ βαρέως πυρ)κοῦ καὶ ἀεροπλάνων, ἐμπρησμοὺς χωρίων, λεηλασίας οἰκιῶν, δημοπρασίας οἰκογενειακῶν σκευῶν, ἐπίπλων, προικῶν καὶ ζώων καὶ καταστροφὰς γεωργικῆς παραγωγῆς, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς θέσιν οἱ κομμουνισταὶ ἀντάρται νὰ ἐμποδίσουν τὰς ἀρχὰς κατοχῆς εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ταύτας.

Ἀπεναντίας συντηροῦνται οἱ κομμουνισταὶ ἀντάρται εἰς βάρους τῶν χωρικῶν, ἐπιβαρύνουν τούτους μὲ λίαν ἐπαχθεῖς φόρους καὶ ἐράνους καὶ γενικῶς καταδυναστεύουν τοὺς χωρικοὺς καὶ τρομοκρατοῦν τὸ σύμπαν δι' ἀθρόων φρικιαστικῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων καὶ ξυλοδαρμῶν μέχρις αἵματος.

Στοιχειῶδες παράδειγμα ἔστω ὁ μέχρις αἵματος ξυλοδαρμὸς τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Κραστικῶν Καλαβρῦτων Διακόνου Ἀγαπίου Καραγκούνη, ὅστις ὑπηρετήσας ἄλλοτε ὡς κληρωτὸς σημηνίτης ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντι)ρχου Μίχου καὶ ὦν γνωστὸς εἰς αὐτόν, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς κομμουνιστικὰς ἰδέας, ἐμπορούμενος ἀπὸ πατριωτικὰ καὶ ἐθνικὰ αἰσθήματα.

Ὁ ἐν λόγῳ διάκονος, ὡς ἐπίσης καὶ εἷς σύνδεσμος τῶν ἀξιωματικῶν ἐκ τοῦ χωρίου Κανδάνου, ἐδάρησαν ἀνηλεῶς ὑπὸ τοῦ ἀρχικομμουνιστοῦ ἱατροῦ ἐκ Σουδενῶν Παυλοπούλου, ὅστις εἰς τοιοῦτον σημεῖον ψυχικῆς πορώσεως ἔφθασεν, ὥστε νὰ κτυπᾷ τοὺς ἀνωτέρω εἰς τὸ στήθος διὰ τῶν ἀρβυλῶν του, καθ' ἣν στιγμὴν συνεπέα τῶν τραυμάτων τῶν ἔπτυν αἷμα.

Αἰσθανθέντες ἑαυτοὺς ἰσχυροὺς καὶ ἐνόπλους οὐ μόνον καταδιώκουσι καὶ πατάσσουσι διὰ τῶν ὄπλων πᾶσαν ἐθνικὴν κίνησιν, ἀλλ' ἀπροκαλύπτως πλέον θέτουσι πολιτειακὸν ζήτημα ἐπιθυμοῦντες ἐνέργειαν ἐκλογῶν ὑπὸ τὴν παντοδύναμον αἰγίδα τῶν, διαδίδοντες ὅτι «ἐμεῖς θὰ ἐπιβάλωμε τὰς ἀόψεις μας καὶ ἐν ἀνάγκῃ θὰ κτυπήσουμε τοὺς Ἀγγλους ἂν ἐπιχειρήσουν νὰ ἀντιταχθοῦν».

Ἄλλοι λέγουσιν: «Ἐμεῖς μὲ τοὺς Βουλγάρους δὲν ἔχουμε τίποτε».

Ἦδη ἐπικρατήσαντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Καλαβρῦτων καὶ Αἰγιαλείας

προσπαθοῦν νὰ ὀργανώσουν μαχητικὰ τάγματα καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πατρῶν, πρᾶγμα ὅπερ ἐν μέρει ἐπέτυχον εἰς δύο τέως δήμους ταύτης (Φερῶν καὶ Τριταίας). Παρακολουθοῦσιν ἀγρύπτως τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν διὰ νὰ πατάξουν πᾶσαν ἐθνικὴν των κίνησιν καθὼς καὶ παντὸς ἐθνικοῦ στοιχείου τὴν παραμικρὰν τοιαύτην.

Τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον εἶναι τὸ δημιουργηθὲν χάος ὑπὸ τῶν μοναδικῶν ἐν Ἀχαΐα ἀνταρτῶν τοῦ ΕΑΜ.

Πρὸ τῆς τοιαύτης ἀξιοθρήντου καταστάσεως εὐρεθέντες οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου ἀνένηψαν ἐν μέρει ἐσχάτως ἐκ τῆς πλάνης καὶ ἀναζητοῦν τὴν ἐπιβολὴν τῆς τάξεως ἐξ ἐθνικιστικῶν στοιχείων προσβλέποντες μετὰ μεγίστης συμπαθείας πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς.

Ἀναμένουσι ἐναγωνίως τὸ πρόσταγμά των διὰ νὰ καταταχθῶσιν κατὰ χιλιάδας ὡς ἐθνικοὶ στρατιῶται πρὸς πάταξιν τῶν ὑπαιτίων τῆς ἀφορήτου καταστάσεως κομμουνιστῶν. Οὐ μόνον οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑγιῶν κοινωνικῶν φρονημάτων τῶν ἀστικῶν κέντρων, ὠθοῦσι πρὸς τοῦτο τοὺς ἀξιωματικούς, διαθέτοντες τὰς περιουσίας των καὶ τὸν ἑαυτῶν των διὰ τὴν διάσπασιν καὶ διάλυσιν τῆς πνιγηρᾶς κομμουνιστικῆς ἀτμοσφαιρας. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ μετ' αὐτῶν σύμπας ὁ ὑγιῆς τὰ φρονήματα λαός, ὅστις καὶ ἀποτελεῖ τὴν πλειονότητα, δὲν μένουν ἀσυγκίνητοι πρὸ τῶν τοιούτων γεγονότων.

Κινοῦνται ἀκαταπαύστως πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ διάλυσιν τούτου ἐν καιρῷ.

Ἀυστηρῶς ὅμως, ὡς προανέφερον ἡ ἀντεθνικὴ ὀργάνωσις ΕΑΜ, ἀνέλαβε μονοπωλιακῶς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὑγιῆς Ἑλληνικὸς λαός, διαμαρτύρεται, βροντοφωνεῖ, ὅτι στοὺς τρεῖς μεγάλους ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος μας, τοὺς Γερμανοὺς, τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Ἰταλοὺς, οἱ ὁποῖοι προσωρινῶς μᾶς ὑπεδούλωσαν καὶ οἱ ὁποῖοι φθίνοντες θὰ σαρωθοῦν σύντομα, ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀνεμον ὡς ἀθύρματα, προσετέθη καὶ τέταρτος, πλέον ἐπικίνδυνος, πλέον μεγάλος ὁ κομμουνισμός, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει Πατρίδα, θρησκείαν, οἰκογένειαν, ζώην, τιμὴν, περιουσίαν.

Δὲν γνωρίζει σύνορα, οὔτε καὶ βλέψεις διὰ τὰ ἀνήκοντα εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἀπόψεως ἀλύτρωτα ἐδάφη μας.

Δὲν γνωρίζει τὰς ἐκατόμβας μας, τοὺς ποταμοὺς αἱμάτων μας, δὲν σέβεται τὴν μνήμην τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν μας τῆς Ἀλβανίας, Μακεδονίας, Θράκης, Μικρᾶς Ἀσίας, Κρήτης καὶ ἐξωτερικοῦ.

Ἄς τὸ σκεφθοῦν οἱ μεγάλοι καὶ ἀγνοὶ Ἕλληνες πατριῶται, ἃς ἀνανήψουν οἱ παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν πειστικὴν τοῦ κομμουνισμοῦ προπαγάνδαν καὶ ἃς μὴ ἐπιτρέψουν τὴν ἀμαύρωσιν τῆς τρισχιλιετοῦς ἐνδόξου ἱστορίας μας.

Δὲν πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ ὁ κομμουνισμός, διότι μᾶς ἐπληξεν ἡ συμφορὰ τοῦ πολέμου καὶ εὐρέθημεν ἄοπλοι, δὲν ἐπιτρέπει ἡ ἐθνικὴ μας τιμὴ

νά επικαλεσθῶμεν τὴν βοήθειαν τῶν ξένων συμμάχων μας, διὰ νὰ ἐπιβά-
λουν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Κράτους.

Τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ ἀνεξάλειπτον κηλίδα διὰ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν
τῆς φυλῆς μας.

ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Α΄ ΕΝ ΤΗ ΥΠΑΙΘΡΩ ΧΩΡΑ:

Ἀπόλυτος ἐπικράτησις τῆς κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ καὶ τοῦ
στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ καὶ τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν Καλα-
βρύτων, Αἰγιαλείας καὶ Πατρῶν τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας μὲ ἐπίκετρον τὴν ἐπαρ-
χίαν Καλαβρύτων.

Ὁ στρατὸς τοῦ ΕΛΑΣ, περιλαμβάνει ὀργανωμένα τὰ δύο συντάγματα
βον καὶ 12ον ἐν ταῖς ὡς ἄνω ἐπαρχίαις καὶ ἐπὶ πλέον ἐν ταῖς ὁμόροις ἐπαρ-
χίαις Κορινθίας καὶ Ἠλείας. Ἐκαστον τῶν συνταγμάτων τούτων περιλαμ-
βάνει ἐπὶ τοῦ παρόντος δύο τάγματα. Ἐκτὸς τούτων ἔχει ἰδρυθῆ ὑπὸ τοῦ
ΕΛΑΣ καὶ ἀνεξάρτητον τάγμα Καλαβρύτων καὶ τοιοῦτον Αἰγιαλείας.

Ἐκαστον τῶν ἀνωτέρω ἑξ ταγμάτων ἀριθμεῖ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ περιφε-
ρομένους περὶ τοὺς 100—200 ἐνόπλους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κομμουνιστάς, ἡ
δὲ ὑπόλοιπος ἐκάστου τάγματος ἔνοπλος δύναμις εὐρίσκεται ἐν ἐφεδρεία
κατανεμημένη ἐν τοῖς χωρίοις ὑπὸ τύπον μαχητικῶν (ἐφεδρικῶν) ὁμάδων
καὶ ἀσχολεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς καὶ ἀγροτικὰς ἐργασίας, δυναμένη εἰς πρῶ-
την ζήτησιν νὰ συγκεντρωθῆ πρὸς δρᾶσιν ἔνοπλον.

Λοιικηταὶ ταγμάτων κατὰ τὸ 1)3 ἀξιωματικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ κατὰ
τὰ 2)3 ἐφεδροὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοί, ἅπαντες ὁμῶς κατευθυνό-
μενοι καὶ ἐπιβλεπόμενοι αὐστηρότατα εἰς ἀπάσας τὰς ἐνεργείας των, ὑπα-
γορευομένης ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ, ὑπὸ λίαν καταλλήλων πολιτικῶν καθοδηγητῶν
κομμουνιστῶν μαχητικῶν, μορφωμένων εἰς τὰ τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ δρα-
στηριοτήτων.

Ἡ μέχρι τοῦδε δρᾶσις τῶν ταγμάτων καὶ ἔναντι τῶν ἀρχῶν καὶ στρα-
τοῦ κατοχῆς καὶ ἔναντι τῶν ἐθνικιστικῶν στοιχείων, ὑπῆρξε δραστηριοτάτη
μὲ ἀρκούσας ἐπιτυχίας.

Εἰς ἅπαντα τὰ χωριά τῆς ὑπαίθρου τὸ ΕΑΜ ἔχει ἰδρῶσει καὶ ὀργανώ-
σει πλήρως τὰς κάτωθι ὑπηρεσίας.

1) Πολιτικὰς ἐπιτροπὰς, 2) στρατιωτικὸς ὑπευθύνους, 3) τὰς ἀνω-
τέρω μαχητικὰς (ἐφεδρικὰς) ὁμάδας, 4) ἄριστον δίκτυον πληροφοριῶν, 5)
ἄριστον δίκτυον συνδέσεων, 6) ὑπηρεσίαν προπαγάνδας, 7) ὑπηρεσίαν ἐ-
λέγχου διερχομένων, 8) ὑπηρεσίαν ἐκδόσεως καὶ διανομῆς τύπου, ἐντύπων
καὶ ἀνακοινωθέντων (ἐφημερὶς «Ἐλευθερωτής», διάφορα ἔντυπα κλπ.), 9)
ὑπηρεσίαν καθορισμοῦ καὶ εἰσπράξεων φόρου εἰς εἶδος καὶ χρῆμα (5—
15%), 10) ἀνταρτοδικεῖα καὶ γενικῶς πλείστας ὅσας ὑπηρεσίας ἐξυπηρε-
τούσας ἀπολύτως τοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ. Αὕτη ἔχει προβῆ καὶ εἰς ἐπιτά-

ξεις ύποζυγιων, 11) περι τούς 3.000 ενόπλους με αρκετά αυτόματα όπλα, πολυβόλα και όπλοπολυβόλα και τινες όλμους. Ό όπλισμός ούτος προέρχεται εκ συγκεντρώσεως διαχύτου τοιούτου εν τή ύπαίθρω εκ ρίψεων, εκ λαφύρων και εξ άγοραῶ από τούς Ίταλούς.

Τό ΕΑΜ έχει καταστήσει την εκ 15 Άγγλων αξιωματικῶν, ύπαξιωματικῶν μετ' άσυρμάτων, αντιπροσωπείαν του Στρατηγείου Μέσης Άνατολῆς ύποχειρίαν της. Έχει κατ' ούσίαν αιχμαλωτίσει τούς Άγγλους αντιπροσώπους και περιπλέξει τούτους εις τούς πλοκάμους της, ώστε να μή δύνανται ούτοι ού μόνον να έξυπηρετήσουν εθνικιστικάς όργανώσεις και ομάδας, αλλά ούτε καν συζητήσωσιν απλῶς μετ' εθνικιστικῶν στοιχείων. Έπανειλημμένα συναντήσεις και συζητήσεις αξιωματικῶν μετὰ τῶν Άγγλων δέν κατέστη δυνατόν να μείνωσιν άπόρητοι και απέβησαν ξεκεν τῆς έπεμβάσεως του ΕΑΜ, άναποτελεσματικά.

Έκ παραλλήλου δια του παρατήματός του ΕΠΟΝ, τό ΕΑΜ μολύνει την νεολαίαν, διδάσκουσα εις τούς νέους και νέας τās άρχάς του κομμουνισμού, χειρίζεται δε τό ζήτημα λίαν δεξιωτέχνως και επιτυγχάνει την ευμενή απήχησιν λόγω τῶν δυσμενῶν συνθηκῶν διαβιώσεως, μεταπολεμικῶς στρεφομένης εναντίον τῶν κεφαλαιοκρατῶν και δικτατοριῶν και μαχομένη ύπερ τῶν λαϊκῶν ελευθεριῶν και τῆς άτελευθερώσεως του Κράτους από τῶν ζυγῶν κατοχῆς.

Παρά την επικράτησίν του ταύτην, ἤτις εἶναι προσωρινή καθ' ἡμᾶς στηριζομένη εις την πανοπλίαν της και εις την μεταχειριζομένην τρομοκρατίαν και βίαν και την απηνῆ καταδίωξιν τῶν εθνικιστικῶν στοιχείων, τό ΕΑΜ και οί άποκαλυφθέντες εσχάτως κομμουνιστικοί πολιτικοί του σκοποί, άπάδουσαν εις τās αντίληψεις του συνόλου του λαου τῆς ύπαίθρου.

Ό λαός ανανήψας έχει άγανακτήσει τὰ μέγιστα κατά του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, λόγω τῆς καταθλιπτικότητος, ἣν άσκοῦσιν ἐπὶ τούτου δια τῆς φορολογίας, ἐπιτάξεως ύποζυγιῶν, τρομοκρατίας και κυρίως οί κάτοικοι τῆς ύπαίθρου εν τῷ συνόλω ἔχουσιν ἐκμανῆ κατά του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, διότι δια τῶν αστόχων και άκαίρων ανταρτικῶν στρατιωτικῶν ενεργειῶν τῶν ἔναντι τῶν ἀρχῶν κατοχῆς προεκάλεσαν άθρόους τυφεκισμούς χωρικῶν ὑπό τῶν ἀρχῶν τούτων, ἔμπρησμούς οικιῶν, λεηλασίας και δημοπρασίας του κινητου πλούτου των και γενικῶς διότι ἐπὶ τῶν χωρικῶν ἐπέπεσεν ἡ συμφορὰ και ὁ ὄλεθρος εκ τῶν αστόχων και άκαίρων τούτων ενεργειῶν.

Οὕτω ὁ λαός τῆς ύπαίθρου εὐρισκόμενος εν πλήρει άγανακτήσει και ἔπογνώσει και εν μέρει άστεγος ὢν και βλέπων τό φάσμα τῆς πείνης, άναμένει έναγωνίως την άπολύτρωσίν του από τό καταθλιπτικόν και τρομοκρατικόν ΕΑΜ και τὰ εκτελεστικά ὄργανά του (ΕΛΑΣ και ΕΠΟΝ) και προσβλέπει έναγωνίως πρὸς τὰ εθνικιστικά στοιχεία δια την άπολύτρωσίν του.

Ποῦ ὅμως ἡ βίασις του άγῶνος τῶν εθνικιστῶν, ὁ όπλισμός;

Έναντι του ΕΑΜ και τῶν πλοκάμων της εν τῇ ύπαίθρω χώρα του νομοῦ Άχαΐας και τῆς όμόρου επαρχίας Ήλείας, μία μόνον εθνική ομάδα ὑ-

πάρχει, ήδη του ταγ)ρχου Καραχάλιου Χρ. μέ 20 αξιωματικούς έ.έ. και 185 συγκεντρωμένους ένόπλους έθνικιστάς χωρίς αυτόματον όπλισμόν.

Αύτη εύρίσκεται εις τό σημείον, εις ό συνορεύουσιν οι τρεις νομοί 'Αχαΐας, 'Αρκαδίας και 'Ηλείας, ήτοι περι τό χωρίον Μοναστηράκι, ένθα δέν παρατηρείται μεγάλη δραΐσις του ΕΑΜ.

Β' ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΣΤΙΚΟΙΣ ΚΕΝΤΡΟΙΣ

Είς έκαστον αστικόν κέντρον 'Αχαΐας, ήτοι τας δύο πόλεις Πατρών και Αιγίου, τό ΕΑΜ έχει εξαπλώσει την σατανικήν όργάνωσίν του, ήτοι έχει εγκαταστήσει εις έκάστην τούτων:

1) Κεντρικήν έπιτροπήν περιλαμβάνουσας πρόσωπα κατάλληλα, ιδίως έπιστήμονας, άτινα δεξιοτέχνως ενεργούντα φροντίζουν να μη παρουσιάζονται εις τὰ όμματα του κόσμου ως κομμουνισται άλλ' άπλως ως υπέρμαχοι του άπελευθερωτικού άγώνος από τὰ στρατεύματα κατοχής και ούτω προσηλυτίζουν τὰ πρόσωπα ταύτα κόσμον εις τό ΕΑΜ, εύρίσκοντα προσφορώτερον προς τούτο έδαφος εις τας εργατικάς μάζας σχεδόν έξ ολοκλήρου, εις τόν υπαλληλικόν κόσμον δημόσιον και ιδιωτικόν κατά τὰ ¾ και γενικώς εις τούς πενομένους.

Αί κεντρικαι αύται έπιτροπαι ενεργοΐσιν έράνους υπό διαφόρους προφάσεις υπέρ του άπελευθερωτικού άγώνος χρησιμοποιούσαι προς ύποβοήθησιν του έργου των τούτου και κληρικούς.

'Ιδιαίτερος έν τη πόλει των Πατρών, έδρεύει και ή Νομαρχιακή έπιτροπή του ΕΑΜ μέ στρατιωτικόν υπεύθυνον τόν έ.ά. άντ)ρχην Πεζ. 'Αγγελάτον και βοηθόν του τόν ταγ)ρχην Πεζ. Παλαιολόγου.

Αί έπιτροπαι αύται κέκτηνται έπιτελεία εκ διανοουμένων και μαχητικών κομμουνιστών, εκ των έπιτελείων δέ τούτων εκδίδονται και αποστέλλονται αι δέουσαι διαταγαί και οδηγίαι προς τας πολιτικάς έπιτροπάς των μεγαλυτέρων χωρίων της υπαίθρου και προς τόν στρατόν του ΕΛΑΣ και τούς μαχητικούς τομείς των άνωτέρω πόλεων.

2. Μαχητικούς τομείς όργανωμένους κατά συνοικίας πλήρως και μέ όπλισμόν.

3. 'Υπηρεσίαν πληροφοριών.

4. » συνδέσμων μετά της υπαίθρου.

5. » τύπου και προπαγάνδας.

6. 'Επιτροπάς συλλογής έράνων.

7. Εϊδικήν ύπηρεσίαν κατοπτεύσεως σωμάτων άσφαλείας και σώματος αξιωματικών στρατού και έν γενεί έθνικων όργανώσεων.

8. Τό παράρτημα της ΕΠΟΝ, δια την διάδοσιν των σκοπών της εις την νεολαίαν, ιδίως την σπουδάζουσαν.

Γενικώς τό ΕΑΜ, είναι όργάνωσις σατανική, δραστηρία και πολύπλοκος, παρουσιάζουσα έξαιρετικήν και πρωτοφανή έπιτυχίαν των δολίων πο-

λιτικῶν σκοπῶν του, διότι παρουσιάζεται εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀφελοῦς καὶ δυστυχοῦντος Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὡς ὑπέρμαχος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος ἔναντι τῶν στρατευμάτων κατοχῆς.

Ἐναντι τῆς ὁργανώσεως ΕΑΜ, ἐν ταῖς πόλεσιν Αἰγίου καὶ Πατρῶν, ὑπάρχουσι δύο ἐθνικαὶ μικροοργανώσεις 1) ἡ ΕΟΕ (Ζέφυρα) καὶ 2) ἡ ΕΚΕΠ (Ἐθνικὸν Κομιτᾶτον Ἑλλήνων Πατριωτῶν), ἥτις εἶναι ὁργανώσεις βασιλοφρόνων. Ἀμφότεραι αὗται εὐρίσκονται ἐν σχέσει μὲ τὸ ΕΑΜ, εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν, ὡς μὴ περιλαμβάνουσαι μαχητικὰ στοιχεῖα καὶ ἄρκετὸν ὄπλισμόν.

Ὡσαύτως ὑπάρχουσι τὰ σώματα ἐν Πάτραις 1) ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, ἐ. περὶ τοὺς 110. 2) ἀστυνομίας πόλεων περὶ τοὺς 280 καὶ 3) χωροφυλακῆς περὶ τοὺς 200 καὶ ἐν Αἰγίῳ 1) ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν ἐ.ἐ. περὶ τοὺς 30 καὶ 2) χωροφυλακῆς περὶ τοὺς 50.

Συντονισμὸς ἐνεργειῶν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐθνικὰς ὁργανώσεις καὶ σώματα ἀσφαλείας καὶ ἀξιωματικῶν μέχρι τοῦδε σχεδὸν δὲν παρατηρήθη.

Ἦρχισαν ἤδη νὰ καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ἐπιτυχίαν συντονισμοῦ.

Συνταγματάρχης Πεζικοῦ Περιβολιώτης Ἄποστ.
Ἀθῆναι τῇ 10 Νοεμβρίου 1943

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΚΡΗΤΕΣ ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

1.— ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΠΑΡΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Είναι γνωστοί εἰς τὸ πανελλήνιον οἱ ἀγῶνες τῆς Κρήτης διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Τόσον οἱ συνεχεῖς πόλεμοι τῆς Κρήτης διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της καὶ τὴν ἔνωσίν της μετὰ τὴν μητέρα Πατρίδα, ὅσον καὶ ἡ ἄμυνα τῶν Κρητῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, κατὰ τῆς Γερμανικῆς εἰσβολῆς τὸν Μάϊον τοῦ 1941 ἔχουν προκαλέσει παγκόσμιον θαυμασμόν. Κατόπιν αὐτῶν θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι ἡ συμβολὴ ὀλίγων Κρητῶν, εἰς τὴν ἔθνικὴν ἀντίστασιν Πελοποννήσου κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1945 δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὡς ἰδιαιτέρον γεγονός. Ὅπως, ὅμως, θὰ ἐκτεθῇ κατωτέρω ἡ συμβολὴ τῶν ὀλίγων αὐτῶν Κρητῶν, οὔτε ἀσήμαντος ἦτο, οὔτε ἄσκοπος εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα ἀναγραφή τῆς ὑπηρεσίας τῶν Κρητῶν ἀνταρτῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.

Ἀπὸ τὸν Ἰούνιον 1941 οἱ περισσότεροι ἄνδρες τῆς μεραρχίας Κρήτης, ποὺ ἔλαβον μέρος κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον εἰς βόρειον Ἠπειρον, ἔφθασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τὰ χωρία τῆς Πελοποννήσου ἐγένισαν ἀπὸ Κρητικὸς καὶ οἱ Μωραῖτες ὄλοι, μετὰ ἀγάπῃ, περιέργειαν καὶ θαυμασμόν καλωσῶριζαν εἰς τὰ σπίτια των, τοὺς συναδέλφους τῶν παιδιῶν των, ποὺ πολέμησαν μαζὶ κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἠπείρου. Οἱ Κρηῖτες, ψηλόκορμοι, καὶ εὐγενεῖς, σεμνοὶ καὶ ἀξιοπρεπεῖς, ὀλιγόλογοι καὶ θαρραλέοι, προξενοῦν εἰς ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου τὴν

ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνη καὶ ἐκτίμησι. Μέσα εἰς τὶς οἰκογένειες τῶν Πελοποννησίων οἱ Κρητες μένουσιν ὡς παῖδιά των, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅλων πῶς γρήγορα θὰ ἀνοίξη ἡ θάλασσα νὰ φύγουν τὰ Κρητικὸπλοῖα γιὰ τὴν Κρήτη. Πῶς γρήγορα θὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας, ἡ καρποφορία τῶν ἀγῶνων ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἡπείρου, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Κρήτης. Γεμάτοι πατριωτισμὸν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου περνοῦν οἱ Κρητες εἶναι τὸ παράδειγμα ὅλων. Ἡ παραμονὴ Κρητῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὰ δύστυχα τότε χρόνια τῆς δουλείας καὶ τῆς πείνας, ἔδωσε ἀφορμὴν εἰς τοὺς μωραῖτες νὰ διαλύσων τελεῖως κάτι παλαιᾶς ψυχρότητες ποὺ ὑπῆρχαν μεταξὺ Κρητῶν καὶ Πελοποννησίων, κατὰ τὸν ἐθνικὸν διχασμὸν τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου. Τὸ παλαιὸ τοπικιστικὸν πνεῦμα φεύγει, τὰ παλαιὰ κομματικὰ πάθη διαλύονται. Οἱ κοινοὶ ἀγῶνες, καὶ ἡ συμβίωσις εἰς τὰ κρίσιμα ἐκεῖνα χρόνια τῶν Κρητῶν καὶ Πελοποννησίων ἔδωσε ἀφορμὴν νὰ δημιουργηθοῦν ἰσχυροὶ ψυχικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ των. Ἐκεῖνο, ὅμως, τὸ στοιχεῖο τὸ ὁποῖον ἐπέδρασε περισσότερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν ἀγαθὴν φήμην τῶν Κρητικῶν, κατὰ τὴν διαδρομὴν καὶ παραμονὴν των εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἶναι ἡ συμβολὴ των ἐκεῖ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Θὰ ἤμποροῦσαν νὰ προσποιηθοῦν τοὺς οὐδετέρους, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι εἶναι μακρὰν τῆς Κρήτης καὶ δὲν ἀναμειγνύονται εἰς τὰ τοπικὰ ἀπελευθερωτικὰ ζητήματα τῶν Πελοποννησίων. Καὶ ἔτσι μὲ τὸ πειστικὸν κάπως ἐπιχείρημα αὐτό, δὲν θὰ εἶχαν ἐνόχλησιν οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἰταλο-γερμανοὺς, οὔτε ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ Κρητες, ὅμως, βλέπουν, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἐνιαῖον τὸν ἀγῶνα. Βλέπουν μίαν καὶ μόνην Ἑλληνικὴν Πατρίδα καὶ κοινὸν τὸ μέτωπον τῆς θυσίας. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Κρητες ἐπιμένουν νὰ φύγουν γιὰ τὴν Κρήτη ἀπὸ τοὺς πρώτους μῆνες τῆς ὑποδουλώσεως. Ἀψηφοῦν τοὺς κινδύνους καὶ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας μὲ μικρὰ βαπόρια, μὲ καΐκια καὶ βαρκοῦλες ἀκόμη, ξεκινοῦν γιὰ τὴν Κρήτη. Οἱ Πελοποννήσιοι τοὺς ἀναπτύσσουν τοὺς κινδύνους κατὰ τὴν διαδρομὴν μέσα στὴν θάλασσα μέχρι τὴν Κρήτη καὶ τοὺς παρακαλοῦν νὰ μείνουν. Ἀλλὰ μερικοὶ εἶναι πείσμονες καὶ δὲν προσέχουν. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς φθάνουν σῶοι εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου συνέχισαν τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους. Ἄλλοι, ὅμως, δὲν ἔφθασαν. Ὁ πόλεμος τότε ἦτο εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐντάσεώς του. Στὴν Μεσόγειο ὑπάρχουν πολεμικὰ πλοῖα καὶ συμμαχικὰ καὶ ἐχθρικὰ καὶ ὅλα τὰ πλεούμενα ἐλέγχονται αὐστηρῶς καὶ ἄλλα βυθίζονται χωρὶς ἔλεγχον. Ἄρχει, ὅτι κινεῖται ἐν ὄρα πολέμου διὰ νὰ ἐκτοξευθῇ μία τορπίλλη καὶ νὰ βουλιάξῃ τὸ θαρραλέο πλοῖο ποὺ μεταφέρει μέσα πολεμικὰ ὄπλα καὶ ἀνδρες. Ἐπειτα ἡ θάλασσα στὸ Κρητικὸν πέλαγος ἔχει καὶ τρυνκίμιες καὶ βουλιάζουν πολλὰ καράβια. Ἐκεῖ χάθηκαν πολλοὶ Κρητικοί, πιστοὶ στὴν νοσταλγία ἐπιστροφῆς στὸ ἠρωικὸν νησί των τὸ γρηγορότερον... Οἱ ἄλλοι Κρητικοὶ ποὺ ἔμειναν, θεωροῦν τὸν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς

Πατρίδος. Γνωρίζουν πολὺ καλά, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Πατρίδα τὸν Μάϊον 1941 δὲν τοὺς ἔδωσε ἀπολυτήρια. Θεωροῦν τὸν ἑαυτὸ τους ἐπιστρατευμένον καὶ θεωροῦν καθήκον τους νὰ εἶναι σὲ τακτικὴ ἐπαφὴ μὲ τοὺς φυσικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὁδηγοὺς των εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα 1940—41, τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἄλλὰ ἂν ὁ πληθυσμὸς περιέβαλλε μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην τοὺς Κρηίτες, τότε καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ 1940—41 ἐθεώρησαν ἰδιαιτερον χρέος των νὰ μεριμνήσων μαζὶ μὲ τοὺς τοπικοὺς ἄρχοντες διὰ τὴν φιλοξενίαν των καὶ τὴν τροφοδοσίαν των. Μέσα ἐκεῖ στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας, αὐτὸ τὸ ἰδιαιτερον χρέος ἐξεπληρώθη. Οἱ Πελοποννήσιοι ἐλπίζουν, ὅτι κανεὶς Κρητικὸς δὲν θὰ ἔχη παράτονον ἀπὸ τὴν διαμονὴν των, τότε, εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Οἱ ἀξιωματικοί, ὅμως, καλλιεργοῦν ἐπιμελῶς καὶ τοὺς ἰαδιαίτερους ἐθνικοὺς δεσμούς των μὲ τοὺς Κρηίτες καὶ ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νὰ συγκροτηθοῦν οἱ πρῶτες ἀνταρτικὲς ομάδες τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» εἰς τὴν Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν, τὸν Ἀπρίλιον 1943, οἱ Κρηίτες ἦσαν πρῶτοι παρόντες. Ὁ ἀνθυπίαρχος Σπῦρος Μαυροειδῆς, ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία, εἶχε ἀναλάβει νὰ ἔχη ἐπαφὴν μὲ τοὺς Κρηίτες τῆς περιφερείας του καὶ νὰ τοὺς ἔχη ὀργανώσει ἀπὸ τὸ 1941. Ὅταν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943, μὲ τὴν πρώτην πρόσκλησιν τῆς Πατρίδος ὁ ὄπλαρχηγὸς Σπῦρος Μαυροειδῆς βγῆκε σιὰ βουνά, μαζὶ μὲ τοὺς πρῶτους ἀντάρτες πού τὸν ἀκολούθησαν ἦσαν καὶ οἱ Κρητικοί. Ὁ ὑπηρετῶν τότε εἰς Κυπαρισσίαν ὡς ἐπόπτης Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας Γεώργιος Λεβέντης, ἀπὸ τὸ χωρίον Μοχὸς Ἡρακλείου, ἀπέστειλε ἀμέσως τοὺς Κρηίτες ἀντάρτες σιὰ Πλατάνια Τριφυλίας καὶ ἐσχημάτισαν μαζὶ μὲ ἄλλους τὴν πρώτη ἀνταρτικὴ ομάδα τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ. Ἡ ἔξοδος τῶν Κρητῶν ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ τὰ χωριά, ὅπου ἦσαν πλεόν καὶ μετ' ἀσφαλείας ζοῦσαν, ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς ὄλον τὸν πληθυσμόν. Ὁ πατριωτισμὸς τῶν ξενητεμένων παιδιῶν τῆς Κρήτης, μὲ συγκίνησιν καὶ ὑπερηφάνειαν ἐφέρετο ὡς παράδειγμα παντοῦ, σὲ κάθε τότε συγκέντρωσιν. Πολλοὶ ἀσφαλῶς καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ἀντάρτες Κρητικοὶ κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην. Θὰ ἀναφέρωμεν ὅσους γνωρίζω, ἀσφαλῶς μερικοὺς ἀπὸ ὄλους τοὺς Κρηίτες ἀντάρτες εἰς τὴν Πελοπόννησον. Μὲ τὸν ὄπλαρχηγὸν Σπῦρον Μαυροειδῆν ἦσαν οἱ 1) Καντιδάκης Γεώργιος ἀπὸ Γωνιὲς Ρεθύμνης, 2) Εὐλούρης Μιχαὴλ ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης, 3) Δακανάλης Νικόλαος ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης, 4) Βρόντζος Βασίλειος ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης, 5) Ἀρχοντάκης Γρηγόριος ἀπὸ Μοχὸν Ἡρακλείου, 6) Ζαχαριουδάκης Νικόλαος ἀπὸ Ἀστράτηγος Χανίων, 7) Παπαδάκης Ἐμμ. ἀπὸ Ἀδράκτες Ρεθύμνης, 8) Καντιδάκης Γεώργιος ἀπὸ Γωνιὲς Ἡρακλείου, 9) Μπίνταλος Μιχαὴλ ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης, 10) Παπαδάκης Γεώργιος, δάσκαλος, Βάνη Ἡρακλείου. 11) Σκουλᾶς Ἐμμ.

ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης, 12) Σταυρακάκης Βασίλειος ἀπὸ Ἀδράκτες Ρεθύμνης κ.ά.

Ἄλλὰ ἦσαν ἀντάρτες Κρητικοὶ καὶ εἰς τὰς ἀνταρτικὰς ομάδας τοῦ Ε. Σ. εἰς Ταύγετον.

Ἐκεῖ ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς ἐκ Κρήτης Παναγιωτάκης Ἐμμ., δάσκαλος, εἶχε ὀργανώσει ὅλους τοὺς Κρηῖτες τῆς περιοχῆς Καλαμάτας καὶ μὲ τὴν ἄνοδον τῶν ἀνταρτῶν εἰς τὸν Ταύγετον, βγήκε ἀμέσως μὲ τὴν ομάδα του. Δὲν ἔχομε πλήρως ἐξακριβώσει ποῖοι Κρηῖτες ἀντάρτες ἦσαν μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸν Παναγιωτάκη Ἐμμ. ἀναφέρομε, ὅμως καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Κρηῖτες ἀντάρτες ποὺ ἦσαν εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν καὶ εἰς τὸν Ταύγετον μὲ τὸ συγκρότημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ: Καβάλας Ἐμμ. ἀπὸ Βούτες Ἡρακλείου, Καλουδάκης Ἐμμ. ἀπὸ Ἀστρίτσι Ἡρακλείου, Καστούγκρης Γεώργιος ἀπὸ Καροῦδες Ρεθύμνης, Κιμιωνῆς Ἰωσήφ ἀπὸ Ἀσηγωνιῆς Ρεθύμνης, Λεονταράκης Κων. ἀπὸ Σκούρβουλα Ἡρακλείου, Λειβαδίτης Ἀντώνιος ἀπὸ Χανιά, Μαρκαντωνάκης Ἐλευθέριος ἀπὸ Χανιά, Μπολάκης Ἰωάννης ἀπὸ Τσιτσιφιῆς Χανίων, Μπαρμπουνάκης Εὐάγγελος ἀπὸ Ἀσηγωνιῆς Ρεθύμνης, Παϊτάκης Ἐμμ. ἀπὸ Χαλέπα Χανίων, Παναγιωτάκης Γ. ἀπὸ Βάνη Ἡρακλείου, Πετροῦ Γεώργιος ἀπὸ Ἀτσαλένο Ἡρακλείου, Σταματάκης Στυλιανὸς ἀπὸ Δάφνες Ἡρακλείου, Ταμπακάκης Ἰωάννης ἀπὸ Συκιανὰ Χανίων, Τσιχλάκης Στέφανος ἀπὸ Καστέλι Χανίων, Φλουρῆς Ἐμμ. ἀπὸ Θεοδώρα Ρεθύμνης καὶ ὁ Νικολοῦδης Μιλτιάδης.

Ὅλοι ἠκολούθησαν τὸ ἐθνικὸ πρόγραμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6.8.1943, μαζί μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸν Σπύρον Μαυροειδῆ ἐπῆγαν εἰς τὸν Ταύγετον καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην Ἀλαγονίας - Ἀρτεμισίας τῆς 16—17. Ἐπίσης εἰς τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ Ε.Σ. Ταύγετου ἔδρασε ἐθνικῶς ὁ ἀνθ)γὸς Πατεράκης Ἰωάννης ἐκ Κρήτης, διὰ τὴν ἐθνικὴν του, ὅμως, δρᾶσιν ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ὁ ἀντάρτης Μιχαηλάκης Χρῆστος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων ποὺ ἀκολούθησαν τὸν ὀπλαρχηγὸν ταγματάρχην Π. Στούπαν ἀπὸ τὸ 1942, εἰς τὴν Μάλην καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Λεύκης Τριφυλίας τῆς 11.10.1943, ὅπου πολέμησε καὶ ἔπεσε ἡρωικῶς κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων δολοφόνων κομμουνιστῶν.

Ἀξίζει ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ εὐφυΐα τῶν Κρητῶν τοὺς ἐπροφύλαξαν ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν καὶ κανεὶς Κρητικὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον δὲν ἀκολούθησε τοὺς κομμουνιστάς.

Εἰς τοὺς Κρηῖτες ἀντάρτες πρέπει νὰ περιληφθοῦν ἀσφαλῶς καὶ πολλοὶ ἄλλοι Κρηῖτες ἀξιοματικοί, ποὺ ἔπεσαν μὲ ἀλεξίπτωτα ὡς μέλη συμμαχικῶν ἀποστολῶν τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ εἶχαν πρωτεύουσιν θέσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν Πελοποννήσου, ὅπως ἀναφέρεται εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ ὑπ)γὸς Ταβερναράκης Γεώργιος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Βαντουλάκης Εὐάγγελος ἀπὸ Βαφῆς Κρήτης, ὁ ἀνθ)γὸς Φελουζάκης Ὁρέστης, ὁ λοχαγὸς Μαρινάκης, ὁ ἀνθ)γὸς Πατεράκης Ἐλευθέριος, ὁ ταγμα-

τάρχης Κουβάκης Ἐλευθέριος ἀπὸ Ρέθυμνον Κρήτης εἰς ὀργάνωσιν Τριπόλεως, ὁ ἑφ. λοχίας Εὐάγγελος Βαντουλάκης κ.ἄ. μέλη συμμαχικῶν ἀποστολῶν, προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν μὲ συνεχῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς των καὶ ὑπέφερον τὰ πάνδεινα κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των, τόσον ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Ὁ ἀνθ' ἰγὸς Πατεράκης Ἐλευθέριος ἐδολοφονήθη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Ἐπίσης εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν ἔλαβον μέρος οἱ διευθυντῆς τῶν φυλακῶν Καλαμάτας Κ. Μαθιουδάκης, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὁ Μαρκαντωνάκης, ὁ Μπαρμουνάκης καὶ 15 ἄλλοι Κρητες, πὺν προσεπάθησαν νὰ ὀργανωθῆ εἰδικὴ ὁμάς ἀνταρτῶν τὸν Σεπτέμβριον 1943, μακρὰν πάσης ἄλλης ὀργανώσεως, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν σύνδεσμόν των Μαρκαντωνάκην, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον λεπτομερῶς, καὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν τῶν Κρητῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὴν κατοχὴν.

2.— ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΙΦΥΛΙΑΝ

Εἰς πολλὰς πόλεις καὶ χωριὰ τῆς Πελοποννήσου, ἔμειναν μεμονωμένοι Κρητικοὶ στρατιῶτες καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ 1940—41. Εἰς τὴν περιφέρειαν, ὅμως, Τριφυλίας καὶ Καλαμάτας ἔμειναν περισσότεροι καὶ ὀργανώθηκαν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν.

Εἰς τὴν Κυπαρισσίαν τὸ 1941 ὑπηρετοῦσεν ὡς ἐπόπτης τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας Τριφυλίας ὁ Γεώργιος Λεβέντης ἀπὸ τὸ χωριὸν Μοχὸς Ἡρακλείου Κρήτης. Ὁ Γ. Λεβέντης τὸ 1941—42, ὡς καλὸς πατριώτης των, ἐξεδήλωσεν ἐνδιαφέρον μαζὶ μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς Κυπαρισσίας διὰ τὴν τροφὴν καὶ φιλοξενίαν τῶν Κρητῶν στρατιωτικῶν, διετήρησε δὲ καὶ ἐνίσχυσε τοὺς δεσμοὺς του μεταξὺ των. Ὁ ἀνθυπίαρχος Σπῦρος Μαυροειδῆς ἀπὸ τὸ 1942, εἶχε ἀναλάβει νὰ ἔχη ἰδιαιτέρη ἐπαφὴ μὲ τοὺς Κρητες στρατιῶτες καὶ συνεννοούμενος μὲ τὸν Γ. Λεβέντην ἐπέτυχεν νὰ ὀργανώσῃ τούτους εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὅταν τὸν Ἀπρίλιον 1943 ὁ ὀπλαρχηγὸς Σπ. Μαυροειδῆς βγήκε στὰ βουνὰ μὲ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, οἱ πρῶτοι ἄνδρες πὺν κατετάγησαν στὶς ἀνταρτικὰς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας—Ὀλυμπίας ἦσαν καὶ οἱ Κρητικοί. Ὁ Γ. Λεβέντης ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ στὰ Πλατάνια—Τριφυλίας, τοὺς Κρητες στρατιῶτες εἰς τὴν περιφέρειαν Τριφυλίας καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους, ἐσχημάτισαν τὴν πρώτην ἀνταρτικὴν ὁμάδα τοῦ Ε.Σ.

Ἡ ἔξοδος τῶν Κρητῶν ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ τὰ χωριὰ τῆς Τριφυλίας, ὅπου ἦσυχον πλέον καὶ μὲ ἀσφάλεια ζοῦσαν, ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν

εις ὄλον τὸν πληθυσμόν. Ὁ πατριωτισμὸς τῶν ξενητεμένων παιδιῶν τῆς Κρήτης, μὲ συγκίνησι καὶ ὑπερηφάνεια ἐφέρετο ὡς παράδειγμα παντοῦ σὲ κάθε συγκέντρωσι. Οἱ Κρήτες, πρὸ πρῶτοι κατετάγησαν τότε εἰς τὴν ὁμάδα ὀπλαρχηγοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, ἦσαν μεταξὺ ἄλλων καὶ οἱ ἑξῆς:

- 1) Ἀρχοντάκης Γρηγόριος ἀπὸ χωρίον Μοχὸ Ἡρακλείου.
- 2) Βρόντζος Βασίλειος ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης.
- 3) Δακανάλης Νικόλαος ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης.
- 4) Ζαχαράκης Νικόλαος ἀπὸ Ἀστράτηγον Χανίων.
- 5) Καβάλας Ἐμμανουὴλ ἀπὸ Βοῦτες Ἡρακλείου.
- 6) Καλανδάκης Ἐμμανουὴλ ἀπὸ Ἀστρίτσι Ἡρακλείου.
- 7) Καντιδάκης Γεώργιος ἀπὸ Γωνιές Ἡρακλείου.
- 8) Λειβαδίτης Ἀντώνιος ἀπὸ Χανιά.
- 9) Νικολοῦδης Μιλτιάδης.
- 10) Ξυλούρης Μιχαὴλ ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης.
- 11) Παπαδάκης Ἐμμανουὴλ ἀπὸ Ἀδράκιες Ρεθύμνης.
- 12) Πετρᾶς Γεώργιος ἀπὸ Ἀτσαλένο Ἡρακλείου.
- 13) Πρύνταλος Μιχαὴλ ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης.
- 14) Σταυρακάκης Βασίλειος ἀπὸ Ἀδράκτες Ρεθύμνης.
- 15) Σκουλᾶς Ἐμμανουὴλ ἀπὸ Ἀνώγεια Ρεθύμνης.
- 16) Σταματάκης Στυλιανὸς ἀπὸ Δάφνες Ἡρακλείου.
- 17) Τσιχλάκης Στέφανος ἀπὸ Καστέλι Χανίων.

Ἡ ὁμάς τοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, διότι εἶχε τοὺς Κρητικὸς ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τὶς πλέον ἀξιόμαχες ὁμάδες μὲ ἄριτον ὄπλισμόν καὶ πειθαρχίαν. Ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ τὴν εἶχε ἐκλέξει ὡς ὁμάδα ἀσφαλείας τοῦ στρατηγείου τῆς.

Ὅταν ὁ Σπ. Μαυροειδῆς μετὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας κατευθύνεται εἰς τὸν Ταύγετον, διὰ νὰ συνεχισθῇ ἐκεῖ ἡ ἀγών, οἱ Κρήτες ἀντάρτες τὸν ἀκολουθοῦν ὅλοι. Λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀλαγονίας τὴν 17—18 Αὐγούστου 1943 κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν καὶ πολεμοῦν ἡρωικῶς, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὅταν πάλιν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμφώνου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τῆς 29.8.1943, ὁ ὀπλαρχηγὸς Μαυροειδῆς διαφωνεῖ καὶ ἔρχεται πρὸς Τριφυλίαν, οἱ Κρήτες ἀκολουθοῦν πιστῶς. Ὅταν κατὰ Νοέμβριον 1943, οἱ κομμουνισταὶ εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν ἀξιῶνουν ἀπὸ τοὺς Κρήτες νὰ γράψουν εἰς τοὺς μπερέδες των τὸ σῆμα ΕΛΑΣ — Κρήτη καὶ νὰ ἀφαιρέσουν τὸ σῆμα τοῦ Ε.Σ. οἱ Κρήτες ἀρνοῦνται καὶ προτιμοῦν νὰ φύγουν, μὲ κίνδυνον νὰ δολοφονηθοῦν ὅλοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως θὰ ἀναγράψωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Εἰς τοὺς Κρήτες ἀντάρτες τῆς Τριφυλίας, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ὁ ἀντάρτης Χρῆστος Μιχαηλάκης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων πρὸ ἡκο-

λούθησαν τὸν ὄπλαρχηγὸν ταγματάρχην Παν. Στούπαν ἀπὸ τὸ 1942, εἰς τὰ βουνὰ τῆς Μάλης καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς Λεύκης Τριφυλίας τῆς 11.10.1943, ὅπου πολέμησε καὶ ἔπεσε ἡρωϊκῶς κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων δολοφόνων κομμουνιστῶν.

3.— ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν Καλαμάτα ἀπὸ τὸ 1941, ὑπηρετοῦσε ὡς διευθυντῆς φυλακῶν ὁ Κων. Μαθιουδάκης ἀπὸ τὰ Χανιά καὶ ὁ Γεώργιος Μαθιουδάκης μοίραρχος ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον, ὡς ὑποδιοικητῆς διευθύνσεως Χωροκῆς Καλαμάτας καὶ ὁ Ι. Τριγυράκης ἀνθυποπλοίαρχος ἐ.ἄ. ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον, ἐργαζόμενος εἰς Καλαμάταν ὡς διευθυντῆς ἐργοστασίου «Ἀστέλη». Ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ τὸν Ἰούνιον 1941, οἱ Κρηῖτες στρατιῶτες ἀπὸ τὸ μέτωπον, προσεπάθησαν νὰ φύγουν διὰ τὴν Κρήτην. Ὅσοι ἔμειναν εἰς τὴν Καλαμάταν καὶ τὰ γύρω χωριὰ εὗρηκαν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προστασίαν καὶ τῶν τριῶν αὐτῶν πατριωτῶν. Ἰδιαιτέρη πρωτοβουλία ἀνέπτυξε ὁ Κ. Μαθιουδάκης, συνεννούμενος μὲ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Κρητῶν στρατιωτῶν λοχίαν Ἐλευθέριον Μαρκαντωνάκην ἀπὸ τὰ Χανιά. Ὁ Μαρκαντωνάκης ἀνάπτυξε δραστηριότητα διὰ τὴν τροφοδοσίαν των καὶ εἶχε γνωριμίες μὲ ὅλα τὰ πρόσωπα τῆς Καλαμάτας. Ὅταν τὸ 1943, ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη ἐνόπλου ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν, οἱ Κρηῖτες ἦσαν ἔτοιμοι. Ἐμπνεόμενοι ἀπὸ ὑψηλὰ ἔθνικα φρονήματα καὶ ὠπλισμένοι μὲ ἀρκετὴν εὐφυΐαν, διέκριναν ἀμέσως τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὸ ἀντεθνικὸ των πρόγραμμα. Κανέναις Κρητικῶς, πλὴν ἐνὸς ἀγνώστου ὀνόματος, οὔτε εἰς τὴν Καλαμάτα ἦτο μὲ τὸ μέρος τῶν κομμουνιστῶν.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον 1942, εἰς Καλαμάτα ἦσαν περὶ τοὺς 200 Κρηῖτες, ἐκτὸς τῶν εὗρισκομένων εἰς τὰ γύρω χωριὰ. Οἱ Κρηῖτες τῆς Καλαμάτας ἔχουν κρύψει 10 ὄπλα καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ βγοῦνε στὸ βουνό. Ἐκ μέρους τῶν Κρητῶν ὁ Εὐάγγελος Μπουμπουνάκης ἀπευθύνεται εἰς τὸν τότε Νομάρχην Μεσσηνίας Γ. Καλομενόπουλον ἐκ Κρήτης καὶ τοῦ ἐζήτησε βοήθειαν εἰς τρόφιμα μόνον ἀπὸ τὴν πόλιν, διὰ νὰ βγοῦνε ἀμέσως εἰς τὰ βουνά, νὰ δημιουργήσουν τὸ πρῶτο ἀντάρτικο καὶ νὰ κτυπήσουν καὶ τοὺς προδότες. Ὁ Γ. Καλομενόπουλος ἀπήντησε:

— Καλὴ ἡ σκέψι σου, εἴμεθα, ὅμως, ὑπὸ παρακολούθησιν ἀπὸ τὴν καραμπινιαρία. Θὰ μᾶς πιάσουν καὶ θὰ μᾶς στείλουν στὰ στρατόπεδα.

Ἔτσι ἐματαιώθη τότε ἡ ἔξοδος των εἰς τὸ βουνό. Κατὰ τὸ τέλος 1941, οἱ Ἴταλοι συνέλαβον τὸν συντ)ρχην Βενετσάνον Κετσέα ὡς ὑποπτον ὄρ-

γανώσεως ἐθνικῆς ἀνιστάσεως. Σὲ λίγες ἡμέρες τὸν ἄφησαν, ἀσφαλῶς, ὀμῶς, ὑπὸ παρακολούθησιν. Αὐτὸ τὸ ἀνεκάλυψε ὁ Γ. Μαθιουδάκης, ὑπηρετῶν τότε ὡς μοίραρχος εἰς Καλαμάτα καὶ κατὰ Ἰανουάριον 1942 ἐπισκέπτεται τὸν Β. Κετσεάν, τοῦ ὁποῦ ἡ φήμη καὶ ἡ δόξα ὡς διοικητοῦ τοῦ 9 σώματος Καλαμάτας ἦτο πασίγνωστος καὶ τοῦ ἀνέφερον, ὅτι ὄλοι οἱ Κρητες εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν εἰς τὸ βουνό, ἐὰν ἤθελε ἀποφασίσει νὰ βγῆ στὸ ἀντάρτικο, διότι ὑπῆρχε καὶ φόβος νὰ τὸν ξανασιλλάβουν οἱ Ἴταλοί. Ὁ συν)ρχης Κετσεάς ἔκριεν, ὅτι τότε δὲν ἦτο ἡ κατάλληλος ἐποχὴ νὰ ἐκδηλωθῇ ἔνοπλος ἀντίστασις καὶ δὲν ἀποδέχεται τὴν πρότασιν. Μετὰ ἕνα μῆνα οἱ Ἴταλοί, φοβούμενοι ἔξοδόν του εἰς τὸ βουνό, συλλαμβάνουν τὸν Βεν. Κετσεάν, τὸν λοχαγὸν Στ. Λρακουλαράκον καὶ τὸν λοχαγὸν Μπόζεμπεργκ τοὺς ἔστειλαν εἰς τὸ στρατόπεδον Καλαβρύτων καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰταλίαν ὡς ὁμήρους. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1943, ὁ Γ. Μαθιουδάκης ἀνέφερον ἐπίσης εἰς τὸν συν)ρχην Παπαδόγκωναν ὅτι ὄλοι οἱ Κρητες εἰς Καλαμάταν εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ἐὰν ἔβγαινε στὸ βουνό. Ὁ Παπαδόγκωνας ἔκριεν, ὅτι δὲν ἦτο τότε ἡ κατάλληλος στιγμή νὰ γίνῃ ἀντάρτικο καὶ δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Γ. Μαθιουδάκη. Ἀναφέρομεν τὶς περιπτώσεις αὐτές, διότι φανερώνουν, ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι οἱ Κρητες εἰς τὴν Καλαμάτα τότε συνεχῶς ἦσαν παρόντες καὶ ἔτοιμοι νὰ πολεμήσουν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον 1943, ὁ Κ. Μαθιουδάκης συνεννοεῖται μὲ τὸν λοχίαν Μαρκαντώνην καὶ γίνεται συγκέντρωσις ὄλων τῶν Κρητῶν, 40 περίπου, εἰς ἕνα πορτοκαλαιῶνα ἑνὸς συμπατριώτου των, Πέτρου ἐκ Κρήτης ἑντὸς τῆς Καλαμάτας. Ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὶς πορτοκαλλιές τοὺς μίλησε ὁ Μαρκαντόνης:

— Ἐπειδὴ ἡ Πατρίδα μας ἐπρωστάτησεν εἰς ἐθνικοὺς ἀγῶνες καὶ ἐμεῖς τώρα δὲν ἠμποροῦμε νὰ ὑστερήσοιμε καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν. Καὶ ὅσοι ἀπὸ σᾶς θέλετε νὰ δηλώσετε οἰκειοθελῶς, νὰ πᾶτε στὰ βουνὰ νὰ πολεμήσετε τοὺς κατακτητάς. Καὶ ἐμεῖς θὰ ἀναλάβοιμε ἀπὸ ἐδῶ νὰ σᾶς στείλομε, ὅτι θὰ θελήσετε: τροφίμα, κάλτσες, ἐσώρροσα. Προσέχετε παιδιά, μὴ σᾶς παρασύρουν εἰς τὸ ΕΑΜ, διότι ἐκεῖ εἶναι τὸ ΚΚΕ.

Οἱ περισσότεροι Κρητες ἐδήλωσαν ἀμέσως ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ βγοῦνε ἀμέσως στὰ βουνὰ καὶ νὰ πολεμήσουν. Ὁ Μπαρμπουνάκης Εὐάγγελος, ὁ Κιμνιωνῆς Ἰωσήφ κ. ἄ. Ὁ Κ. Μαθιουδάκης προετοιμάζει τὴν ἔξοδον τῶν Κρητῶν, τοὺς ἐφοδιάζει μὲ ἀρβήλες, μὲ ἐσώρροσα κλπ. καὶ μὲ σύνδεσμον στέλλονται εἰς Ταῦγετον εἰς τὶς ἐθνικὰς ομάδες τοῦ Ε.Σ. τοῦ συνταγματάρχου Ἀθ. Γιαννακοπούλου.

Ὁ Ι. Τριγυράκης ἐκάλεσε εἰς τὸ σπίτι του τὸν Εὐάγγελον Μπαρμπουνάκην καὶ τὸν Ἰωσήφ Κιμνιωνῆ καὶ τοὺς εἶπε:

— Εἰς τὸ βουνό ὑπάρχουν Ἄγγλοι καὶ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ἐζήτησαν νὰ τοὺς στείλομε ἄνδρες. Θέλετε νὰ πᾶτε;

— Ποῖος θὰ μᾶς στείλῃ ἐπάνω; ρώτησε ὁ Μπαρμπουνάκης. Θὰ ἀνα-

λάβη ή ὀργάνωσις ΕΔΕΜ, ἀπάντησε ὁ Ι. Τριγυράκης, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύουν οἱ ἀδελφοὶ Τσαπόγα.

— Εἴμεθα σύμφωνοι, ἀπήντησαν.

Μὲ προετοιμασίαν καὶ συνενόησιν, λοιπόν, τοῦ Κ. Μαθιουδάκη καὶ Ι. Τριγυράκη, οἱ Κρηῖτες τῆς Καλαμάτας ἀναχωροῦν τὴν ἐπομένην διὰ τὸ Λυροάχιον Ταυγέτου.

Πρὶν κλείσωμε τὸ κεφάλαιον αὐτό, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι εἰς τὴν Καλαμάτα τὰ χρόνια ἐκεῖνα ὑπηρετοῦσε ὡς ἐπόπτης ἀγροτικῆς ἀσφαλείας ὁ Κρητικὸς Ἐλευθέριος Παπαγιαννάκης. Ἦτο πατριώτης, μὲ φλόγα ἐθνικὴ καὶ ἐξεδήλωσε ἀμέσως τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐθνικὴ ἀντίστασι κατὰ τῶν κατακτητῶν. Οἱ κομμουνισταὶ ἀνεκάλυψαν καὶ ἐπεσήμαναν τὸ ἐθνικὸ φρόνημά του καὶ δολίως ἐνεργοῦντες ἔσπευσαν νὰ τὸν προσεταιρισθοῦν, νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ αἰσθήματά του καὶ τοῦ ἐπρότειναν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΑΜ. Τοῦ ἐπρότειναν τὸ ἀξίωμα, διότι ὑπελόγιζαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ οἱ ἄλλοι Κρηῖτες στρατιῶτες. Ὁ Παπαγιαννάκης, ὅμως, ἐπίστευε ὅτι ἦτο ἐθνικὴ ὀργάνωσις τὸ ΕΑΜ καὶ δὲν ἐξήτασε ποιοὶ ἦσαν οἱ ὀδηγοὶ του. Αὐτὸ τὸ ἔμαθαν ὅλοι οἱ Κρητικοὶ εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ στέλνουν τὸν μοίραρχον Γ. Μαθιουδάκην νὰ τοῦ ἀναπτύξουν, ὅτι εἶναι κακὸς ὁ δρόμος πὸν ἐπῆρε:

— Ἐμαθα, ὅτι εἶσαι στὸ ΕΑΜ, τοῦ λέγει ὁ Μαθιουδάκης.

— Ναί, διότι εἶναι ἐθνικὴ ὀργάνωσις. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι οἱ πρῶτοι πυρῆνες εἶναι κομμουνισταί, ἀλλὰ μετεβλήθη εἰς ἐθνικὴν ὀργάνωσιν, ἐπειδὴ οἱ περισσότεροὶ εἶναι ἐθνικισταί, ἀπάντησε ὁ Παπαγιαννάκης.

— Δὲν ξέρεις τὴν νοοτροπία τῶν κομμουνιστῶν παρετήρησε ὁ Μαθιουδάκης. Ὅταν εἶναι λίγοι καὶ ἀδύνατοι κάνουν τὸν ψόφιο κοριό, ὅταν, ὅμως, δυναμώσουν σφάζουν κάθε ἓνα ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι κομμουνιστής, ἔστω καὶ ἂν εἶναι συνεργάτης των. Καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ἔχεις φρονήματα κομμουνιστικὰ αὐτὴ ἡ τύχη σὲ περιμένει. Φρόντισε νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ἂν θέλῃς νὰ σωθῆς. . .

— Ἐχεις ἐσφαλμένη ἀντίληψη. Θὰ ἐπικρατήσωμε ἐμεῖς, διότι εἴμεθα περισσότεροὶ οἱ ἐθνικοφρονες, μέλη τοῦ ΕΑΜ, τοῦ ἀπήντησε ὁ Παπαγιαννάκης.

Δυστυχῶς ὁ Παπαγιαννάκης δὲν ἄκουσε τὸν Μαθιουδάκη. Ἐπλανήθη, ὅπως τόσοι ἄλλοι, πὸν δὲν γνώριζαν τὴν δολιότητα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὸ ἐπικίνδυνον τῆς συνεργασίας των. Ἐμεινε εἰς τὸ ΕΑΜ. Ἐβγήκε εἰς τὸ βουνό, εἶδε τὰ ἐγκλήματά των, ἐδεινοπάθησε. Ἐβεβαιώθη διὰ τὸν ἀντεθνικὸ δρόμον πὸν εἶχε πάρει. Ἀλλὰ ἦτο ἀργά. Δὲν μποροῦσε νὰ σωθῆ. Γιὰ νὰ μὴ γίνεταὶ ἀκόμη συνεργὸς εἰς τὰ ἐγκλήματά των τοὺς ἐγκατέλειπε καὶ κατέβηκε εἰς τὴν Σπάρτην τὸ 1944, μήπως σωθῆ. Ἐκεῖ ἕνας ἄλλος ἐχθρὸς οἱ Γερμανοὶ τὸν ἐξετέλεσαν, μαζὶ μὲ ἄλλους 20 εἰς ἀντίποινα διὰ τὸν φόνον ἑνὸς Γερμανοῦ.

4.— ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΪΓΕΤΟΝ

Με τὴν ὀργάνωσι καὶ προετοιμασίᾳ τοῦ Κ. Μαθιουδάκη, Ι. Τριγυράκη, τοῦ Ἐλευθερίου Μαρκαντώνη, τοῦ Εὐαγγέλου Μπαρμπουνάκη καὶ τῆς ὀργανώσεως ΕΔΕΜ Καλαμάτας, ἀνεχώρησαν εἰς τὸν Ταΐγετον οἱ πρῶτοι Κρήτες ἀντάρτες.

Πρῶτοι ἀνεχώρησαν κατὰ Ἀπρίλιον 1943, ὁ Εὐάγγελος Μπαρμπουνάκης, ὁ Ἰωσήφ Κιμιωνῆς καὶ ἕνας ἄλλος ὀνομαζόμενος Λευτέρης. Ἡ ὀργάνωσι ΕΔΕΜ διὰ τῶν ἀδελφῶν Τσαπόγα εἶχεν ὀρίσει σημεῖον συναντήσεως διὰ νὰ περάσῃ ὁ σύνδεσμος, νὰ τοὺς πάρῃ καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸ Ἀυροράχιον. Ἀλλὰ δὲν ἤλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν σύνδεσμον, λόγω κινδύνου νὰ πέσουν εἰς τὰ δίκτυα πρακτόρων τοῦ ἐχθροῦ, ποὺ κυκλοφοροῦσαν τότε σκοπίμως παντοῦ. Στέλνουν τὸν Λευτέρη εἰς τὴν Καλαμάτα, νὰ εὔρῃ τὸν σύνδεσμον καὶ νὰ ἔλθουν μαζί. Τὴν ἐπομένην ἔρχεται ὁ σύνδεσμος τῆς ΕΔΕΜ, φθάνουν εἰς Πολιανή. Ἀπὸ ἐκεῖ ἕνας σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ. τοὺς ἔφερε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὶς μάδες τοῦ Ε.Σ. Πρὶν προχωρήσουν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ἤλθε ἕνας ἀξιωματικὸς Χωροκῆς ὁ Ι. Τσαρούχης καὶ ἕνας ἀνθ)γὸς μὲ πολιτικὴ περιβολή καὶ τοὺς ἐζήτησαν τὸ συστατικὸν σημεῖωμα:

— Μᾶς ἔδωσαν σημεῖωμα ἀπήντησε ὁ Μπαρμπουνάκης, ἀλλὰ ἐὰν τὸ ἐπέρναμε μαζί μας ἤμποροῦσε νὰ τὸ πιάσῃ στὸ δρόμο ὁ ἐχθρός.

— Καὶ ποῦ ξέρομε ἐμεῖς, ἐὰν εἶσαι κανένας πράκτορας τοῦ ἐχθροῦ; ρώτησε ὁ Ι. Τσαρούχης.

— Ἐμεῖς εἴμεθα ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ἡ Πατρίδα μας δὲν βγάζει πράκτορες γιὰ τὸν ἐχθρό, ἀπήντησε ὑπερήφανα καὶ σταθερὰ ὁ Μπαρμπουνάκης.

— Ἐσεῖς οἱ Κρητικοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτο, τὸ ἔχετε κάνει δικό σας βασίλειο μὲ τὸν Τσουδερό, Βενιζέλο καὶ Σία.

— Αὐτὸ ἀποδεικνύει, ὅτι ἐμεῖς οἱ Κρήτες εἴμεθα καλλίτεροι πατριῶτες ἀπὸ σᾶς τοὺς μωραῖτες, διότι εὐρέθησαν δύο ἄνθρωποι καὶ ἀκολούθησαν τοὺς συμμάχους καὶ τὸν Βασιλῆα καὶ ἀγωνίζονται γιὰ νὰ μᾶς ἀπελευθερώσουν τὸ συντομώτερο. Ἐὰν μὲ ἀφήσετε νὰ περάσω γιὰ τὸ στρατηγεῖο καλῶς, ἄλλως θὰ γυρίσω εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ θὰ ἀναφέρω εἰς τὴν ὀργάνωσι ΕΔΕΜ ὅσα μοῦ εἶπατε.

— Ποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὴν ὀργάνωσι ΕΔΕΜ;

— Οἱ ἀδελφοὶ Τσαπόγα.

— Τότε νὰ περιμένετε.

Σὲ λίγο ἤλθε ἕνας ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. μὲ σημεῖωμα τοῦ συν)ρχου Γιαννακοπούλου καὶ πέρασαν. Παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Γιαννακόπουλον καὶ

ἐπῆραν ἀμέσως ὄπλισμόν. Σὲ δύο ἡμέρες ὁ Ἰωσήφ Κιμνιωνῆς πηγαίνει εἰς τὴν Καλαμάτα νὰ φέρῃ καὶ ἄλλους Κρηῆτες εἰς τὰ ἀντάρτικο. Γύρισε ἀμέσως μὲ ἄλλους 10 Κρητικούς καὶ τὸν Παν. Τσουκαλᾶ ἀπὸ τὴν Καλαμάτα. Ὁλη ἡ ὁμάς ὑπὸ τὸν Μπαρμπουνάκην ἐτοποθετήθη εἰς Ἅγιον Νικήταν Δυρραχίου. Μετὰ 10 ἡμέρον πηγαίνει εἰς Καλαμάτα ὁ Μπαρμπουνάκης νὰ φέρῃ καὶ ἄλλους Κρηῆτες. Εἰς Καλαμάτα συνήντησε τὸν ἔφ. ἀνθ) γὸν Γ. Παναγιωτάκην ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον καὶ τοῦ ἐπρότεινε νὰ ἀνέβῃ μαζί του εἰς τὸ βουνὸ μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Ὁ Παναγιωτάκης τοῦ εἶπε:

— Μοῦ εἶχαν προτείνει νὰ πάω μὲ τὸν ΕΛΑΣ εἰς τὸ βουνό, ἀλλὰ δὲν ἐπῆγα.

-- Πῶς μπορεῖς νὰ πᾶς ἐσὺ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἓνας ἀξιωματικός καὶ ἓνας δάσκαλος, χωρὶς νὰ σκεφθῆς τί συνέπειες θὰ ἔχῃς ἀργότερα; Δὲν ξέρεις, ὅτι τὸν ΕΛΑΣ τὸν κατευθύνει ὁ κομμουνισμός; Ἐμεῖς οἱ Κρηῆτες ἔχομε ὀργάνωσι ἐθνικοφρόνων καὶ μάχιμη ὁμάδα εἰς τὸ βουνό. Ἐλα μαζί μας ὡς ἀνθ) γὸς νὰ διοικῆς τὴν ὁμάδα.

— Τότε ἔρχομαι μαζί σας. Ἐγὼ δὲν ἤξερα, ὅτι ἐκεῖ εἶναι κομμουνισταὶ ποὺ διευθύνουν, ἀπήντησε ὁ Παναγιωτάκης. Τὴν ἴδια ἡμέρα ὁ ἀνθ) γὸς Γ. Παναγιωτάκης, ὁ Μπαρμπουνάκης καὶ ἄλλοι Κρηῆτες ἀνέβηκαν εἰς τὸν Ταῦγετον. Ὁ Παναγιωτάκης ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς ὁμάδος Κρητῶν καὶ ἀνέπτυξε ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα. Ὁ Πατριωτισμός, ἡ πειθαρχία καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν Κρητῶν εἰς Ταῦγετον ἦτο ὑπόδειγμα, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια. Σὲ κάθε ἀποστολὴ πρὸς συλλογὴν πληροφοριῶν διὰ τίς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, οἱ Κρηῆτες ἦσαν πάντοτε πρόθυμοι καὶ πρῶτοι. Ὅταν οἱ κομμουνισταὶ, ἐπετέθησαν εἰς Ἀλαγονίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. οἱ Κρηῆτες τῆς ὁμάδος Σπ. Μαυροειδῆ καὶ Γ. Παναγιωτάκη, ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν λεπτομερῶς διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν Κρητῶν ἀνταρτῶν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ ἐκ Κυπαρισσίας καὶ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Γ. Παναγιωτάκη. Σημειοῦμεν ἐδῶ, ὅτι ἐκτὸς ἄλλων, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἐνίσχυσαν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα ἀντιστάσεως καὶ οἱ ἐξῆς Κρηῆτες:

- 1) Ἰωάννης Πιπεράκης
- 2) Κων. Λεοντάρακης ἀπὸ τὸ Ἡράκλειον Κρήτης.
- 3) Ἰωάννης Βαϊλάνης
- 4) Ἐμμ. Παϊτάκης
- 5) Εὐάγγελος Τσιγκουνάκης
- 6) Κων. Ταμπακάκης

7) Ἐλευθέριος Μαραγκουδάκης ἀπὸ τὰ Χανιά καὶ

8) Γεώργιος Κατσούγκης ἀπὸ τὸ Ρέθυμνον.

Ἐπίσης εἰς ἐθνικὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως Τριπόλεως ἦσαν ὁ ἀνθ) γὸς Ἐλευθέριος Πατεράκης, ὁ ταγματάρχης Βασίλειος Τσεκούρας, ὁ λο-

χαγός Ἐλευθέριος Κουβάκης ἀπὸ τὸ Ρέθυμον κ.ἄ. ἐνισχύσαντες τὴν ἀνταρτικὴν κίνησιν Ταύγετου, Φαρμακᾶ καὶ Κράας Βρούσης Ἀρτεμισίου, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ὁ Ἐλευθέριος Πατεράκης ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

5.— ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ — ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΝΑΚΗ

Ὅπως εἶναι γνωστόν, ἔπειτα ἀπὸ τὶς προδοτικὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Ὀλυμπίαν καὶ Ταύγετον, ἔγινε τὸ σύμφωνον Δυρραχίου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ τὴν 29.8.1943. Οἱ Κρηῖτες ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. παραμένουν εἰς Ταύγετον καὶ ἄλλοι πηγαίνουν εἰς Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν. Ὅταν οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐπρότειναν νὰ βγάλουν ἀπὸ τοὺς μπερέδες τοὺς τὰ διακριτικὰ Ε.Σ. καὶ νὰ γράψουν ΕΛΑΣ — Κρήτη διὰ προπαγανδιστικοὺς σκοποὺς, ἀρνήθησαν οἱ Κρηῖτες καὶ ἔφυγαν. Ἀλλὰ οἱ Κρηῖτες δὲν ἠμποροῦσαν νὰ μένουν ἀδιάφοροι καὶ οὐδέτεροι ἐφ' ὅσον ὁ ἀγὼν συνεχίζεται κατὰ τῶν κακακτητῶν. Παρὰ τὶς προδοτικὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, ἐπιζητοῦν νὰ εὐρεθῇ τρόπος καὶ τόπος νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Πατρίδα. Θὰ ἠμποροῦσαν νὰ μείνουν ἀμέτοχοι ἀλλὰ φαίνεται πὼς αὐτὸ δὲν ταιριάζει σὺν τῇ χαρακτῆρι τοῦς, ἔστω καὶ ὅταν εἶναι ξενητεμένοι ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέρα τοῦς Πατρίδα. Παρακολουθοῦν ὅλα τὰ γεγονότα τοῦ Σεπτεμβρίου 1943 εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ θλίψιν, τοὺς φλέγει, ὅμως, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος, ἔστω καὶ μέσα εἰς τὴν ὅλην αὐτὴν ἀναταραχὴν καὶ διαμάχην.

Εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τὸν Σεπτέμβριον 1943, ἔχει φθάσει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Γ. Φωτιάδης, ὡς διερμηνεὺς τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς. Ὅταν κατέβηκε εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ἦλθε πρῶτα εἰς τὴν Καλαμάτα, ὅπου ἐγνώρισε τὸν Μπαρμπουνάκη καὶ τὸν Κ. Μαθιουδάκη καὶ ἐπληροφορήθη διὰ τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὸ φρόνημα τῶν ἐκεῖ Κρητῶν. Οἱ Κρηῖτες τότε τοῦ ἔδωσαν ὡς σύνδεσμον τὸν Μπαρμπουνάκη καὶ ἔφθασε εἰς Ταύγετον πρὸς συνάντησιν τῶν Γιαννακοπούλου, Χάριτον, Φρέυζερ, ἀρχὰς Αὐγούστου 1943. Ὅταν μετὰ ἔφθασε εἰς Ὀλυμπίαν, κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943, προτείνει εἰς τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχὴν Ρίντ νὰ πάρῃ ὡς ἀσφάλειαν καὶ πρόσωπα ἐμπιστοσύνης μία ὁμάδα Κρητῶν. Ὁ Ρίντ συμφωνεῖ καὶ ὁ Φωτιάδης στέλλει τὴν 6.9.1943 μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Κ. Μαθιουδάκη εἰς Καλαμάτα καὶ τοῦ ἐζητοῦσε νὰ στείλῃ μία ὁμάδα Κρητῶν εἰς Ὀλυμπίαν:

Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Κρητῶν
εἰς Καλαμάταν

Φίλοι κύριοι,

Ἐσωκλείστω μετὰ τὸ παρὸν εὐρίσκεται ἐπιστολὴ τοῦ Βρετανικοῦ ἀρχηγείου Μεσσηνίας, πρὸς ὑμᾶς ὡς καὶ ὄροι συστάσεως ὁμάδων ἐκ Κρητῶν. Λὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε συγκεκριμένον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπιτροπὴ σας ἐξακολουθεῖ νὰ διαπνέεται ἀπὸ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα πατριωτισμοῦ, ἀχρωματίστου διὰ πολιτειακὰ ζητήματα τότε θὰ δώσετε μετὰ τὴν στάσιν σας ἕνα λαμπρὸ ἀξιόμιμητο παράδειγμα σ' αὐτὴ τὴ γωνιά τῆς Ἑλλάδος, πὸν ὅλως κατ' ἐξαίρεσιν, εἰς τὴν ὅλην κίνησιν προδίδει ἔμμεσα τὸν ἀγῶνα, ἐφ' ὅσον τὰ διὰ τὴν καταμάχησιν τοῦ κατακτητοῦ προοριζόμενα ἔπλα καὶ πολομοφῶδια χρησιμοποιεῖ ἀδελφοκτόνα διὰ τὴν ἐπίλυσιν μωροδόξων φιλοδοξιῶν. Ἐλπίζω νὰ ἐγένοντο ἐγκαιρῶς ἀποδεκταὶ καὶ τοῦτο πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κινήσεώς σας, αἱ εἰσηγήσεις μου:

α) Ὡς πρὸς τὴν μὴ σύστασιν ἰδίας ὀργανώσεως (ὑπάρχουν τόσες πολλές!) ἀλλὰ μόνον ἐπιτροπῆς μετὰ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀποκατάστασι δηλ. βασικῶς τὴν συγκρότησιν ὁμάδων ἀνταρτῶν.

β) Ὡς πρὸς τὴν τακτοποίησιν τοῦ θλιβεροῦ ἐπεισοδίου ὁμάδος Κρητῶν Ταυγέτου.

γ) Ὡς πρὸς τὴν μὴ συμμετοχὴν τῶν Κρητικῶν ὁμάδων εἰς τὰς ἐμφυλίους συγκρούσεις, μετὰ ἐγκαιρον κοινοποίησιν τῆς ἀποφάσεώς σας πρὸς τὰς ὀργανώσεις.

Πιστεύω, ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἐνταῦθα δύο τριῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς σας διὰ τὴν ἐν γένει τακτοποίησιν τῶν λεπτομερειῶν, ἐν σχέσει μετὰ τὴν συγκρότησιν ὁμάδων Κρητῶν κλπ. ἦτο λίαν ἐπιωφελῆς. Θὰ συνεννοηθῆτε σχετικῶς μετὰ τὸν κομιστήν.

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ τονίσω ἰδιαιτέρως τὸ σημεῖον τῆς αὐστηρᾶς ἐπιλογῆς τῶν μελῶν τῶν συγκροτηθησομένων ὁμάδων. Πιστεύσατε, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ μου θὰ ἔχετε πάντοτε εἰλικρινῆ φίλον σας, ἐφ' ὅσον ἀκολουθεῖτε τὸ καθαρῶς πατριωτικὸν ἔργον σας.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
Γ. Φωτιάδης»

Εἰς Ὀλυμπίαν ὑπῆρχε, πλέον, μόνον ὁ ΕΛΑΣ, ἀλλὰ ἡ ἀποστολὴ δὲν εἶχε καμμίαν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἤθελε ἐθνικιστὰς. Ὁ Κ. Μαθιουδάκης ἐκ μέρους ὄλων τῶν Κρητῶν στέλλει τὸν λοχίαν Ἐλευθέριον Μαρκαντωνάκη καὶ τὸν Εὐάγγελον Μπαρμπουνάκη εἰς Ὀλυμπίαν μετὰ ἐπιστολὴν τοῦ τὴν 25.9.1943, πρὸς τὸ μέλος τῆς ἀποστολῆς Γ. Φωτιάδην, διὰ νὰ συνεννοηθοῦν προσωπικῶς διὰ τὸ θέμα τῆς ἀφίξεως ἐκεῖ μίας ὁμάδος Κρητῶν. Τὸ πλῆρες κείμενον τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Καλάμαι 25 Σεπτεμβρίου 1943

Φίλιτατέ μου κ. Φωτιάδη,

Ἐλάβαμε τὸ φιλικὸ σας γράμμα. Μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μου νὰ ἔλθω αὐτοπροσώπως, ἀποφασίσαμε νὰ στείλωμε πρὸς συνάντησίν σας τὸν κ. Μαρκαντωνάκη μὲ τὸν κ. Μπαρμπουνάκη μὲ τοὺς ὁποίους θὰ συζητήσετε γιὰ ὅλα.

Πάντως ἐπιθυμία ὅλων τῶν ἐδῶ Κρητῶν εἶναι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει οἱ Κρηῖτες νὰ ἔλθουν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὸ ΕΑ Μ— ΕΛΑΣ. Ὁ σκοπὸς μας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦτο καὶ εἶναι καθαρὸς πατριωτικὸς καὶ ἡ ἀποστολὴ των στὸ βουνὸ ἀπέβλεπε ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον στὴν ἐνίσχυσιν ὅλων τῶν ἄλλων ὁμάδων πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Θέλομε νὰ μένωμε μακρὰν πάσης πολιτικῆς διαμάχης. Δὲν θέλομε νὰ ἔχωμεν οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὰς πολιτικὰς ἐπιδιώξεις τῶν διαφόρων παρατάξεων. Καὶ ἂν πρὸ μηνῶν κακῆ τῆ μοίρα εὐρέθησαν τὰ παιδιά στὴν διαμάχην τῶν ἄλλων, τοῦτο ἐγένετο, ὡς μὲ διεβεβαίωσαν, ἐν ἀπολύτῳ ἀγνοίᾳ των, καὶ ἂν ἔκαμαν χρῆσιν τῶν ὄπλων τὸ ἔκαμαν πρὸς ἴδιαν των ἄμυναν.

Ἡμεῖς πάντως εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας διελύσαμε τὴν ὄχι ὀργάνωσίν μας, ἀλλὰ τὴν ἐπιτροπὴν ποὺ εἶχαμε συστήσει γιὰ τὴν στρατολογίαν καὶ συλλογὴν ἐράνων, διότι ἐνοιώσαμε πῶς ὕστερα ἀπὸ τὴν τροπὴν ποὺ ἔπαιρναν τὰ ἐσωτερικὰ μας πράγματα, δὲν εἶχαμε λόγον ὑπάρξεως.

Πάντως θὰ συζητήσετε ἐπ' αὐτῶν ὅλων μὲ τοὺς ἀνωτέρω καὶ σὰς παρακαλοῦμεν, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως, εἰς ἣν περιπτώσει οἱ Κρηῖτες δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατεθοῦν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν φρουρὰν τῆς αὐτόσε Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον νὰ λαμβάνουν διαταγὰς, νὰ συστήσετε εἰς αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθουν ἐνταῦθα τὸ ταχύτερον, παραδίδοντες καὶ τὸν ὄπλισμόν των, διότι δὲν ἔχομεν καμμίαν διάθεσιν νὰ κατηγοροῦμεθα ὅτι ἐτάχθημεν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ΕΔΕΜ ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ. Αὐτὸ οὔτε τὸ διενεώθημεν ποτέ, οὔτε τὸ ἐπιθυμοῦμεν. Καὶ ἂν κανεὶς ἐκ τῶν Κρητῶν ἰσχυρισθῆ ποτὲ ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ ΕΔΕΜ, δὲν ἐκφράζει εἰμὴ ἴδιαν γνώμην.

Μὲ φιλικὰ αἰσθήματα
Ἵμέτερος
Κ. Μαθιουδάκης»

Ὅπως εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, ἕνας τρόμος εἶχεν ἀπλωθῆ εἰς τὸν κόσμον τότε, ἀπὸ τὴν δρασίαν τοῦ ΕΑΜ, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα οἱ Κρηῖτες, ὡς ἀγνοὶ πατριῶτες, δὲν θέλουν μὲν νὰ λάβουν μέρος εἰς ἐσωτερικὰς πολιτικὰς διαμάχας, ὅπως ἐχαρακτηρίζοντο τότε οἱ προδοτικὰς ἐπιθέσεις τοῦ Κ.Κ.Ε., ἀλλὰ χάριν τῆς Πατρίδος ἐπιμένουν νὰ κινδυνέψουν, νὰ γίνουν ἀντάρτες, νὰ πολεμήσουν τὸν κατακτητὴν.

Ἡ συνεννόησις τῶν δύο ἀπεσταλμένων Κρητῶν Μαρκαντωνάκη καὶ

Μπαρμπουνάκη με την 'Αποστολήν εις 'Ολυμπίαν ὑπῆρξε πλήρης εις ὅλα τὰ σημεῖα. 'Απεφασίσθη νὰ συγκροτηθῇ μία ὁμάς Κρητῶν ἀνταρτῶν, οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν πλησίον τοῦ 'Αρχηγείου τῆς 'Αποστολῆς. Μόλις, ὅμως, τὸ ἔμαθαν οἱ κομμουνισταὶ ἀπεφάσισαν τὴν ματαιώσιν πάσης συγκροτήσεως νέων ὁμάδων Κρητῶν ἀνταρτῶν. Θὰ ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὰ ἔργα των ὁ καθαρὸς πατριωτισμὸς τῶν Κρητῶν. 'Αναφέρουν τὸ γεγονός εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΚΚΕ καὶ δίδεται ἐντολὴ ἀπὸ ἕναν Φράγκου, ἐκπρόσωπον τοῦ ΚΚΕ εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ ματαιώσουν κάθε ἴδρυσιν ὁμάδος Κρητῶν μεῖς κάθε τρόπον.

'Η ἀπειλὴ καὶ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν ἔγιναν γνωστὰ εἰς τὴν 'Αποστολήν. 'Ο Γ. Φωτιάδης εἶπεν εἰς τοὺς Μαρκαντωνάκην καὶ Μπαρμπουνάκην:

— Ἄν μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ ὅποιον σὰς ἔγραψα, διότι εἴμεθα αἰχμάλωτοι πλέον εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ παρακολουθεῖ κάθε κίνησιν μας. Καὶ σεῖς κινδυνεύετε ἂν μείνετε ἐδῶ.

'Αφοῦ πλέον ὁ σκοπὸς των ἀπέτυχε, ὁ Μαρκαντωνάκης καὶ ὁ Μπαρμπουνάκης ἀποχωροῦν ἀπὸ 'Ολυμπίαν καὶ ἐπιστρέφουν εἰς Καλαμάτα. 'Ἐτσι οἱ κομμουνισταὶ κατώρθωσαν νὰ ματαιώσουν καὶ αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν τῶν Κρητῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

'Ἄς σημειωθῇ ἐπίσης ὅτι κατὰ Ν)θριον—Λ)θριον 1943 ἐνεφανίσθησαν εἰς 'Ολυμπίαν 10—12 Κρητικοί, ζητήσαντες ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολήν νὰ προσληφθοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀγῶνος, ἔχοντες προφανῶς ὑπ' ὄψιν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Μαθιουδάκη πρὸς διμήνου. 'Ἄλλὰ τότε, πλέον, ἦτο ἀκόμη δραματικὴ ἡ κατάστασις. 'Η συγκρότησις τιαύτης ὁμάδος ἦτο ἀδύνατος, δὲν ἤμποροῦσε νὰ προσφέρῃ τίποτε εἰς τὴν 'Αποστολήν καὶ τὸν ἀγῶνα. Θὰ ἐτίθετο εἰς ἄμεσον κίνδυνον ἡ ζωὴ των ἀσκόπων. 'Η κατάστασις ἦτο ἀπολινικτικὴ. Εἶχαν προηγηθῇ τόσες δολοφονίες ἐθνικιστῶν ὑπὸ κομμουνιστῶν. Εἶχεν ἐπιβληθῇ ὡς ὁμάς δῆθεν 'Ασφαλείας τῆς 'Αποστολῆς μία ὁμάς κομμουνιστῶν πρὸς παρακολούθησιν πάσης κινήσεως καὶ ἐκδηλώσεως. 'Ἐν ἔμειναν οἱ Κρητικοὶ θὰ ἐξεδήλωναν ὀπωσδήποτε, λόγω θάρρους καὶ χαρακτῆρος των τὰ ἐθνικὰ των φρονήματα καὶ θὰ ἐδολοφονοῦντο, χωρὶς μεγάλην διαδικασίαν, ὅπως τόσοι ἄλλοι ποὺ δὲν ἐδήλωσαν ὑποταγὴν. Κατόπιν αὐτῶν μεθλίψιν ἡ 'Αποστολὴ δὲν τοὺς ἐδέχθη καὶ οἱ Κρητες ἔφυγαν λυπημένοι. 'Αργότερα ἔμαθαν τὰ αἷτια ποὺ δὲν προσελήφθησαν εἰς τὴν Συμμαχικὴν 'Αποστολήν. Παράδειγμα ἀναμενομένης τύχης των, ἂν ἔμεναν, ἡ μετέπειτα δολοφονία τοῦ Θανάση Καραμπότσου ἀπὸ τὸ Ξηροχώρι 'Ολυμπίας, ποὺ ἔμεινε σύνδεσμος τῆς 'Αποστολῆς, χωρὶς τὴν ἔγχεσι τῶν κομμουνιστῶν.

6.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ

Ἡ ἀποστολή Μαρκαντωνάκη καὶ Μπαρμπουνάκη εἰς Ὀλυμπίαν ἦτο πράγματι ἕνα μεγάλο τόλμημα. Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὸ τέλος Σεβρίου 1943 ἐπλησίαζαν νὰ ἐξαφανίσουν ὅλες τὶς ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὀμάδες εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἡ ἐπανεμφάνισις τῶν Κρητῶν ἀνταρτῶν τοὺς ἐξώργισε. Ἐπῆραν ἐντολὴν νὰ τοὺς δολοφονήσουν ὅλους τοὺς Κρητικούς εἰς τὴν Μεσσηνίαν, διότι ἐβεβαιώθησαν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ προσχωρήσουν εἰς αὐτούς. Καταστρώνουν, λοιπόν, ἕνα σατανικὸ σχέδιον δολοφονίας ὄλων τῶν Κρητικῶν.

Κατ' ἀρχὴν στέλλουν ὄργανά των εἰς Γιαντισάνικα νὰ συλλάβουν τὸν Μπαρμπουνάκη. Ἐπειδὴ δὲν τὸν εὗρηκαν ἀπήγαγον τὸν γέροντα Πέτρον Νταντῆν, 65 ἐτῶν, τὴν γυναῖκα του καὶ τὴν θυγατέρα του 10 ἐτῶν καὶ τοὺς ἐβασάνισαν, διότι τὸν φιλοξενοῦσαν. Τοὺς ἄρραξαν δὲ καὶ τὰ δύο μοσχάρια τους. Ἀσφαλῶς οἱ Ἰταλογερμανοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ κάνουν χειρότερα. Ὑποθέτουν μετὰ οἱ κομμουνισταὶ ὅτι ὁ Μπαρμπουνάκης θὰ ἀναχωροῦσε σιδηροδρομικῶς διὰ τὴν Ἀθήνα. Στέλλουν, λοιπόν, ὄργανά των νὰ ἐλέγξουν τὴν ἀμαξοστοιχία Καλαμάτας - Ἀθηνῶν εἰς τὸ Διαβολίτσι. Ἀλλὰ δὲν τὸν ἀνεκάλυψαν, ἐσώθη καὶ ἔφθασε εἰς τὴν Ἀθήνα, ὅπου συνέχισε τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, καταταγείς εἰς τὴν ὀμάδα παρακολοθησῆως καὶ σαμποτάζ τοῦ ἐχθροῦ FORTSE 133.

Οἱ κομμουνισταὶ στέλλουν, μετὰ, τὰ ὄργανά των νὰ δολοφονήσουν τὸν Κ. Μαθιουδάκη. Ἐνας κρητικὸς χωροφύλαξ ὁ Λιουδάκης, ἀπὸ τὰ Χανιά ὑπηρετοῦσε τότε εἰς τὸ Α' Ἀντικομμουνιστικὸ Τμήμα Καλαμάτας. Κάποιοι ἐθνικιστῆς μέλος τοῦ ΕΑΜ τὸν εἰδοποίησε μυστικῶς, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἔβγαλαν ἀπόφασιν νὰ δολοφονήσουν τὸν Διευθυντὴν Φυλακῶν Κ. Μαθιουδάκη. Τοῦ εἶπε, δέ, καὶ τὸν χρόνον καὶ τόπον ἐκτελέσεως πὺρ εἶχαν ὀρίσει, τὴν 1 μ.μ., ὅταν θὰ ἐγύριζε στὸ σπίτι του ἀπὸ τὸ Κατάστημα τῶν Φυλακῶν. Ὁ Λιουδάκης ἐπῆγε στὴν Φυλακὴ, δὲν τὸν εὗρηκε ἐκεῖ καὶ ἔσπευσε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ ἔκανε περιτολία...

— Κύριε Λιουδάκη, τί συμβαίνει; Πολὺ ὥρα περιμένεις;... τοῦ εἶπε ὁ Μαθιουδάκης.

- - Ἐγὼ κάποια ὑπηρεσία τοῦ ἀπάντησε ὁ Λιουδάκης. Ἐκεῖ ἔμεινε πιστὸς πατριώτης μέχρι ὥρα 10 π.μ. ὅτε ἔσταματοῦσε ἡ κυκλοφορία. Τὴν ἐπομένη τὸ πρωτὶ μὲ τὰ χαράγματα ὁ Λιουδάκης στὸ σπίτι τοῦ Μαθιουδάκη:

— Τί εἶναι κ. Λιουδάκη;

— Κάτι σὲ θέλω. Πῆρες εἶδησι τί σοῦ ἔγινε; Χθὲς εἶχε στηθῆ ἐνέδρα νὰ σὲ δολοφονήσουν οἱ κομμουνισταί. Χθὲς φύλαγα γιὰ σένα. Ἦλθα νὰ σὲ

ἰδοποιήσω, νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου. Δὲν θὰ γλυτώσης, θὰ σὲ δολοφονήσουν
 Ὁ Κ. Μαθιουδάκης, ἀντελήφθη πλέον ὅτι δὲν ὑπῆρχε ἐλπίς σωτηρίας
 του. Πρὶν εἶχαν δολοφονήσει οἱ κομμουνισταὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Κρατικοῦ
 Νοσοκομείου Ι. Γιαλουράκον καὶ τόσους ἄλλους. Καταστρώνει, λοιπόν, ἕνα
 σχέδιον σωτηρίας του. Στέλλει τὸν Μπαρμπουνάκη σὲ κάποιο μέλος τῆς ἐπι-
 τροπῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἐγὼ εἶμαι Κρητικὸς. Ἐμάθαμε ὅτι ἀπεφασίσατε νὰ σκοτώσετε Κρη-
 τικοὺς. Ἐάν, ὅμως, πάθῃ καὶ μία τρίχα τῆς κεφαλῆς ἐνὸς Κρητικοῦ, προσέ-
 ξατε! Θὰ σᾶς βάλομε φωτιά, θὰ σᾶς ἐξοντώσουμε ὅλους. Καὶ ξέρομε
 ποίους θὰ κτυπήσωμε!!

Μετὰ τὴν ἀπειλὴ αὐτή, κατὰ τὸ σχέδιον, ὁ Μπαρμπουνάκης ἀνεχώρησε
 χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησι. Ὁ Μαθιουδάκης μετὰ ἔβγαλε πλάκα ὅτι εἶχε
 ἔλκος στομάχου, ἐζήτησε ἄδεια ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν του λόγῳ ἀσθενείας, ἐπῆρε
 τὸ πιστόλι του καὶ πήδηξε τὴν τελευταία στιγμὴ στὸ τραῖνο, ποῦ ἔφευγε γιὰ
 τὴν Ἀθήνα (στὶς 13.10.1943). Στὸ Διαβολίτσι οἱ κομμουνισταὶ ἐμπῆκαν
 στὸ τραῖνο μὲ πιστόλια καὶ ἔκαναν ἔλεγχον στὶς ταυτότητες... Κατέβασαν
 ἀπὸ τὸ τραῖνο τρεῖς - τέσσαρες δυστυχεῖς, ποῦ ἐπέμειναν νὰ μείνουν Ἕλλη-
 νες... Τοὺς τραβοῦσαν σὰν ἄγρια θηρία. Ποῖος ξέρει ποία ἦτο ἡ μοῖρα των...
 Ὁ Μαθιουδάκης γλύτωσε, δὲν τὸν ἐπῆραν εἶδησι..

Μόλις ἔφυγε ὁ Μαθιουδάκης, οἱ κομμουνισταὶ συγκεντρώνουν τὴν προσ-
 πάθειά των νὰ ἐκτελέσουν τὸν λοχία Ἐλευθέριον Μαρκαντωνάκην. Ἦσαν
 μαζί μὲ τὸν Μαθιουδάκην καὶ Μπαρμπουνάκην οἱ πρωτοπόροι εἰς τὴν ἐθνι-
 κὴν δροῶσιν τῶν Κρητῶν. Πρὶν φύγῃ ὁ Μαθιουδάκης εἶπε στὸν Μαρκαντω-
 νάκην:

— Ἐλα, Λευτέρη, ἀκολούθαμε νὰ φύγομε, θὰ μᾶς σκοτώσουν. Εἶδο-
 ποιήσε καὶ τοὺς ἄλλους Κρητικοὺς νὰ φύγουν πρὸς τὴν Ἀθήνα, γιατί κινδυ-
 νεύουν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

— Ἐχω κάτι δουλειὲς νὰ διεκπεραιώσω καὶ θὰ ἔλθω τὴν ἄλλη ἐβδο-
 μάδα, ἀπάντησε ὁ Μαρκαντωνάκης.

Ἄλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐπρόλαβε νὰ φύγῃ. Οἱ κομμουνισταὶ στέλλουν ἕνα
 ἀγροφύλακα Κρητικόν, τὸν συναντᾷ εἰς τὴν πλατεῖαν τὴν 23 Μαρτίου καὶ
 τοῦ λέει:

— Λευτέρη, ἐδῶ πρὸ πέρα ἀπὸ τὸ ποτάμι εἶναι μία ταβέρνα ἐνὸς Κρη-
 τικοῦ. Πᾶμε νὰ πιοῦμε ἕνα κατσαράκι, νὰ θυμηθοῦμε καὶ τὴν Πατρίδα;

— Καὶ δὲν πᾶμε; τοῦ ἀπήντησε ὁ Μαρκαντωνάκης. Μόλις πέρασαν
 τὸ ποτάμι, τὸν περιμέναν 4 κομμουνισταὶ τῆς ΟΠΛΑ, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν
 ἐπῆγαν εἰς τὸ βουνό. Ἐκεῖ τὸν ἔγδυσαν, τὸν ὑποχρέωσαν νὰ σκάψῃ τὸν
 λάκκον του καὶ γυμνὸν τὸν ἐξετέλεσαν μὲ αὐτόματο τὴν 20 Ὀκτωβρίου
 1943... Ἔτσι οἱ βουλγαροκομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν λοχία Ἐλευθέριον
 Μαρκαντωνάκην, ποῦ πίστευε τόσον πολὺ στὴν Ἑλλάδα. Λίγες μέρες μετὰ
 οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν καὶ τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Ἀντώνιον Λειβα-
 δίτην καὶ ἕνα ἄλλον Κρητικὸν ἀγνώστου ὀνόματος. Τὸ πρόγραμμά των ἦτο
 νὰ ἐξοντώσουν ὅλους τοὺς Κρητικοὺς τῆς Μεσσηνίας. Τὸ σχέδιόν των ἔμα-

ταιώθηκε από άλλους λόγους, αλλά πολύ πιθανόν και από αυτήν την ενέργεια του Μπαρμπουνάκη. Ο Μπαρμπουνάκης, μόλις κατώρθωσε να φύγει σιδηροδρομικῶς εἰς τὴν Ἀθήνα, ἐπῆγε εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐθνικῆς Ὄργανώσεως Κρητῶν (Ε.Ο.Κ.) Ἀθηνῶν, ἀνέφερε τὰ γενόμενα εἰς Καλαμάτα καὶ ἀπεσταλμένος τῆς ΕΟΚ πηγαίνει εἰς ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΑΜ Ἀθηνῶν καὶ τοὺς λέγει:

— Ἄν συνεχίσετε νὰ σκοτώνετε καὶ ἄλλους Κρητες εἰς τὴν Καλαμάτα, θὰ βάλουμε καὶ ἐμεῖς ἀνθρώπους δικούς μας νὰ σκοτώσουν στελέχη σας στὴν Ἀθήνα.

Φαίνεται ὅτι ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ ἔπιασε, ἔδωσαν ἄλλη ἐντολὴ οἱ κομμουνισταὶ εἰς τοὺς συντρόφους των τῆς Καλαμάτας καὶ ἐσώθησαν ἐκεῖ οἱ ὑπόλοιποι Κρητες.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν ἐπίσης τὸν Κρητικὸν ἀνθ)γὸν Ἐλευθέριον Πατεράκη, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, διότι μετέφερεν ἕνα ἀσύρματον εἰς Κρύαν Βρύσην τοῦ ὄρους Ἀρτεμησίου ἀπὸ τὸν Ταύγετον, διὰ νὰ γίνουν ἐκεῖ ρίψεις ὄπλων εἰς τὶς ἐθνικὰς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ.

7.— ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου 1943 εἰς τὶς Φυλακὰς Καλαμάτας ἦσαν 140 κρατούμενοι τῶν Ἰταλογερμανῶν. Ἀπὸ τὴν 9 Σ)θρίου, ὅτε ἔπεσεν ἡ Ἰταλία, τὴν φρούρησιν τῶν κρατουμένων ἀνέλαβον οἱ Γερμανοί. Κατὰ τὴν 26ην Σ)θρίου οἱ Γερμανοὶ πῆραν 10 κρατουμένους καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν, εἰς ἀντίποινα διὰ τὸν τραυματισμὸν ἑνὸς Γερμανοῦ στρατιώτου. Διευθυντῆς τότε τῶν Φυλακῶν Καλαμάτας ἦτο ὁ Κων. Μαθιουδάκης ἀπὸ τὰ Χανιά Κρήτης.

“Ὅλοι οἱ κρατούμενοι εἶναι πολὺ φοβισμένοι, τρέμουν. Κάθε ὥρα ποῦ ἔρχεται μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ὥρα νέας ἐκτελέσεως κρατουμένων. Οἱ Γερμανοὶ μὲ τὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ ἑνὸς γεγονότος εἰς βάρος των μπορεῖ νὰ πάρουν καὶ ἄλλους 10, ἄλλους 20 κρατουμένους καὶ νὰ τοὺς ἐκτελέσουν, χωρὶς πολλὴν διαδικασίαν. Οἱ φυλακισμένοι τρέχουν εἰς τὸν Διευθυντὴν τῶν Φυλακῶν Κων. Μαθιουδάκη καὶ τὸν ἱκετεύουν:

— Σῶσε μας! Ἐλευθέρωσε μας! Θὰ μᾶς ἐκτελέσουν ὅλους οἱ Γερμανοί.

Πῶς ὁμως; Μὲ ποῖον τρόπον ἠμποροῦσε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἕνας ὑπόδουλος Διευθυντῆς Φυλακῶν, χωρὶς νὰ κινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ζωὴν τῆς οικογενείας του; Παρὰ ταῦτα ὁ Κ. Μαθιουδάκης ἀποφασίζει νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ μὲ ἕνα πρωτότυπον τρόπον. Εἶχε παρατηρήσει ὅτι κατὰ

τὴν ἀλλαγὴν φρουρᾶς οἱ πρῶτοι φύλακες τῶν Φυλακῶν Γερμανοὶ ἀναχωροῦσαν ἀπὸ τὶς θέσεις των, ἀμέσως μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἐρχομένων ἄλλων Γερμανῶν στρατιωτῶν. Ὡς ὅτου φθάσουν καλὰ εἰς τὶς ἴδιες θέσεις των οἱ νέοι Γερμανοὶ φρουροί, ἐμεσολαβοῦσαν 5-6 λεπτά. Ἐσκέφθη ὅτι κατὰ τὸ μεσολαβοῦν αὐτὸ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, θὰ ἠμποροῦσαν οἱ κρατούμενοι μὲ μίαν ταχύτητα καὶ ἓνα θάρρος νὰ σπάσουν τὴν ἀφροῦρητον πόρτα τῆς Φυλακῆς καὶ νὰ φύγουν. Ἡ ἀπόδρασις θὰ ἠμποροῦσε ἐπιτυχῶς νὰ ἐπιρριφθῆ εἰς τὴν εὐθύνην τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν, ποὺ ἦσαν ἄλλωστε ἔνοπλοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ὑπάλληλοι καὶ φύλακες τῶν Φυλακῶν ἦσαν ἀοπλοί. Ὁ ἴδιος θὰ ἔφρευγε αὐτὴν τὴν ὥρα, ἐνῶ πρὶν θὰ ἐσυνεννοεῖτο μυστικῶς, τόσον μὲ τοὺς κρατουμένους διὰ τὸ ὅλο σχέδιον, ὅσον καὶ μὲ τὸν ἀνθ)στὴν Χωρ)κῆς Μπούσουλαν, ποὺ ἦτο ἐπικεφαλῆς τῶν σκοπῶν χωροφυλάκων. Μὲ τὴν πεποίθησι, λοιπόν, ὅτι θὰ ἔκανε ἓνα ἐθνικὸν ἔργον, ἔστω καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, ἐπροχώρησε εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου. Ἐκάλεσε τοὺς εὐφρευτέρους ἀπὸ τοὺς κρατουμένους καὶ τοὺς εἶπε:

— Νὰ παρακολουθήσετε τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν σκοπῶν καὶ μόλις ἀπομακρυνθοῦν 50—60 μέτρα ἀπὸ τὶς θέσεις των, νὰ τρέξετε ἀμέσως ὅλοι, νὰ σπάσετε τὴν πόρτα τῶν Φυλακῶν, νὰ σπρώξετε τὸν ἀοπλο Ἕλληνα φύλακα τῶν Φυλακῶν καὶ νὰ ἀποδράσετε. Τὰ ἄλλα ζητήματα τὰ ἔχω κανονίσει ἐγώ...

Μετὰ συνεννοήθηκε μὲ τὸν ἀνθ)στὴν τῆς Χωρ)κῆς Μπούσουλαν, ποὺ ἦτο ἐπικεφαλῆς τῶν σκοπῶν χωροφυλάκων τῶν Φυλακῶν, νὰ δώσῃ ἐντολήν εἰς τοὺς σκοποὺς χωροφύλακας κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν τῆς ἐξόδου τῶν κρατουμένων νὰ μὴ τοὺς πυροβολήσουν, ἀλλὰ νὰ ρίξουν εἰς τὸν ἀέρα διὰ νὰ δικαιολογηθοῦν ἐναντι τῶν Γερμανῶν. Ὁ ἀνθ)στὴς Μπούσουλας ἔμεινε σύμφωνος καὶ ἔδωσε τὶς κατάλληλες ὁδηγίαις στοὺς χωροφύλακας. Ἡμέρα ἐφαρμογῆς τοῦ ὅλου σχεδίου ὠρίσθη ἡ 27 Σ)θρίου 1943 ὥρα 4 μ.μ. Ὁ ἴδιος ὁ Μαθιοδάκης ἀπουσιάζει σκοπίμως ἐκείνην τὴν ὥρα, εἰς ἓνα καφεχεῖον τῆς Καλαμάτας. Τὸ ὅλο σχέδιον δὲν ἀνακοινῶναι οὔτε εἰς τὸν συμπατριώτην του φύλακα τῶν Φυλακῶν Τσουπάκη.

Τὸ ὅλον σχέδιον ἐφαρμόζεται πλήρως. Οἱ κρατούμενοι εἶναι ὅλοι συνεννοημένοι. Τὴν 4ην μ.μ. ἀκριβῶς, μόλις ἀπεμακρύνθησαν οἱ Γερμανοὶ σκοποὶ περὶ τὰ 50 μέτρα, συγκεντρωμένοι οἱ κρατούμενοι, ὅπως ἦσαν εἰς τὴν ἐξόδου τῶν Φυλακῶν, σπρώχνουν τὸν φύλακα, σπάζουν τὴν πόρτα καὶ ξεχύνονται τροχάδην ἔξω στοὺς δρόμους πρὸς ἀντίθετες κατευθύνσεις ἀπὸ τὴν θέσιν τῶν ἐρχομένων Γερμανῶν στρατιωτῶν. Οἱ σκοποὶ χωροφύλακες πυροβολοῦν εἰς τὸν ἀέρα... Οἱ Γερμανοὶ στρατιῶτες τρέχουν σὰν τρελλοί, πυροβολοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τραυματίζουν μόνον δύο καὶ συλλαμβάνουν 3 μόνον κρατουμένους τῶν Ἰταλῶν καὶ 15 κρατουμένους τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν, διότι μαζί μὲ τοὺς κρατουμένους τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, εὐρηκάν τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἔτυχον ἀποδράσεως καὶ 100 κρατούμενοι διὰ κοινὰ ποινικὰ ἀδικήματα τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν.

Ὁ φύλαξ τῶν Φυλακῶν Τσουπάκης, ἔντρομος διὰ τὰ γεγονότα καὶ ἀνήσυχος πολὺ διὰ τὴν εὐθύνην τοῦ διευθυντοῦ τῶν Φυλακῶν Μαθιουδάκη, ἔτρεξε στὸ καφενεῖο ποῦ ἦτο ὁ Μαθιουδάκης καὶ τοῦ εἶπε:

— Κύριε Διευθυντά, οἱ κρατούμενοι ἔσπασαν τὴν Φυλακὴν καὶ ἔφυγαν. Οἱ Γερμανοὶ κάνουν σὰν τρελλοὶ ἐναντίον μας. Φύγε πρὸς Θεοῦ. Μὴν ἔλθῃς, γιατί θὰ σὲ ἐκτελέσουν.

— Κύριε Τσουπάκη, ἐὰν δὲν ἔλθω θὰ νομίσουν οἱ Γερμανοὶ ὅτι ἔγιναν συνεννοημένα, ἀπήντησε ὁ Μαθιουδάκης. Σὺ πήγαινε σὲ παρακαλῶ νὰ εἰπῆς σχετικῶς εἰς τὴν γυναῖκα μου νὰ διαφύγῃ δι' Ἀθήνας. Ἐγὼ θὰ πάω...

Μόλις ἔφθασεν ὁ Μαθιουδάκης εἰς τὴν Φυλακὴν εὐρέθηκε ἐκεῖ τὴν Γερμανικὴ Ἀστυνομία Γκεστάπο, ποῦ ἔκανε ἀνακρίσεις διὰ τὰ γεγονότα. Πρωτοῦν οἱ Γερμανοὶ τὸν Μαθιουδάκην:

— Πῶς ἔγινε ἡ ἀπόδρασις;

— Ἐμεῖς εἴμεθα ἄοπλοι, ἐσεῖς φρουρεῖτε τὴν Φυλακὴν, ἀπήντησε μὲ ψυχοραμίᾳ καὶ θάρρος ὁ Μαθιουδάκης. Οἱ ἄνδρες σας ἐγκατέλειψαν τὶς σκοπιές. Αὐτὸ τὸ εἶδαν οἱ κρατούμενοι, φαίνεται, ἦσαν καὶ τρομοκρατημένοι ἀπὸ τὴν χθεσινὴ ἐκτέλεσι τῶν ἄλλων 10 κρατουμένων καὶ ἔσπασαν τὴν πόρτα. Ἐγὼ μάλιστα ἀπουσίαζα, δὲν ξέρω ἀκριβῶς πῶς ἔγινε...

Οἱ Γερμανοὶ ἐζήτησαν τότε νὰ μάθουν, ἂν ἦσαν παρόντες ὅλοι οἱ φύλακες τῶν Φυλακῶν. Ἄν ἦτο κανεὶς ἀπὸν θὰ εὕρισκαν ἀφορμὴ νὰ ἐνοχοποιήσουν τὸν Διευθυντὴν Φυλακῶν ἢ ἄλλους φύλακες. Αὐτὸ, ὅμως, τὸ εἶχε προνοήσει ὁ Μαθιουδάκης, δὲν εἶχε δώσει ἄδειαν ἀπουσίας σὲ κανένα καὶ τὸ σχέδιό του δὲν τὸ εἶχε ἀνακοινώσει εἰς κανένα φύλακα, ὥστε νὰ ἦτο δυνατόν νὰ φύγῃ μὲ τοὺς κρατουμένους. Ἔτσι ὅλοι οἱ φύλακες εὐρέθησαν παρόντες. Οἱ Γερμανοὶ τότε ἐκάλεσαν τὸν ἀνθ)στην Χωρ)κῆς Μπούσουλαν καὶ τὸν ρώτησαν:

— Γιατί δὲν πυροβόλησαν οἱ σκοποὶ χωροφύλακες τῶν κρατουμένων ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν;

— Οἱ χωροφύλακες ἐπυροβόλησαν, ἀπήντησε ἠρέμως ὁ Μπούσουλας. Ἄλλωστε καὶ τοὺς ἐσκοτώσαμε! Δύο κρατούμενοι εἶναι τραυματίες καὶ ὁ φύλαξ Χαρίλαος Μιχαήλ, τραυματισμένος, εἶναι στὸ Νοσοκομεῖο! Οἱ Γερμανοὶ ἐπίστεψαν στὰ ἐπιχειρήματα καὶ τοῦ Μπούσουλα καὶ ὑπεχώρησαν. Ἐνῶ οἱ δύο τραυματισμένοι κρατούμενοι ἐτραυματίσθησαν ἀπὸ τοὺς πυροβολήσαντας Γερμανοὺς στρατιῶτες καὶ ὁ φύλαξ Χαρίλαος Μιχαήλ εἶχε ποδοπατηθῆ ἀπὸ τοὺς ἐξορμήσαντας κρατουμένους νὰ σπάσουν τὴν πόρτα τῆς Φυλακῆς.

Ἡ γερμανικὴ ἀστυνομία ἔφυγε, χωρὶς ἄλλην ἐνόχλησι. Ἐθεώρησε πιχαῖον τὸ γεγονός. Οἱ Γερμανοὶ μάλιστα διὰ νὰ κάνουν καὶ τὴν τροπαγάνδα τοὺς ἀπεφύλαξαν καὶ τοὺς ὑπολοίπους τρεῖς, ποὺ εἶχαν ξανασυλλάβει.

Ἔτσι ἐσώθησαν τότε οἱ φυλακισμένοι τῶν Ἰταλῶν εἰς τὴν Καλαμάταν. Ὁ πατριωτισμός, ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν ἑλλήνων πάντοτε οἰζύνουν τοὺς πολλούς.

8. -- ΚΡΗΤΕΣ ΕΙΣ ΣΥΜΜΑΧΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ Σ.Μ.Α.

Είναι γνωστόν, ὅτι τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς διὰ τὰ ὄργανώση εἰς Πελοπόννησον ἔνοπλον ἐθνικὴν ἀντίστασιν καὶ διὰ τὰ ἔχει ἀκριβεῖς καὶ τακτικὰς πληροφορίες τῶν κινήσεων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ, ἔστειλε πολλὰς ἀποστολὰς κατὰ τὰ ἔτη 1943—44 μὲ ὑποβρύχια ἢ μὲ ἀεροπλάνια. Ὅσοι Ἕλληνες ἐστάλησαν ἦσαν ἐθελοντές. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ πολλοὶ Κρηῖτες, ὅπως ὁ ὑπολ)γὸς Γ. Ταβερναράκης ἀπὸ Χανιά, ὁ ἀνθ)γὸς Ὁρέστις Φελοῦζάκης, ὁ Εὐάγγ. Βαντουλάκης ἀπὸ Βαφῆς Κρήτης, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Ἐμμανουὴλ Καμπάκης, ὁ λοχίας Περικλῆς Βουντουλάκης ἀπὸ Βαφῆς Κρήτης κ.ἄ. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια εἶχαν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν Πελοποννήσου, προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀτελευθερώσεως μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των καὶ ὑπέφερον τὰ πάνδεινα κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των, τόσον ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Η ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΝ

1.— Οί αξιωματικοί και ἄνδρες τῆς Χωροκῆς ἦσαν παρόντες εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἀντιστάσεως τοῦ Ἑθνους. Εὐθύς μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου, κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1941, εἰς τὴν Χωροφυλακὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων, ἐτέθη τὸ ἐρώτημα ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ διαλυθοῦν τελείως ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ πάρουν ὅλοι τοὺς δρόμους καὶ τὰ βουνὰ διὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ἡρωϊκὸν ἀγῶνα τοῦ 1940—41. Εἰς κάθε ἐποχὴν τὸ ζήτημα τῆς ἀντιστάσεως ἐνὸς Λαοῦ κατὰ τῶν κατακτητῶν θέλει ἀνδρείαν, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνην, πρωτοβουλίαν καὶ θάρρος, ἀλλὰ καὶ πρόβλεψιν δι' ὅλα τὰ ἐπακόλουθα. Καὶ τότε δὲν ἔλλειπεν, οὔτε ἡ ἀνδρεία, οὔτε ἡ σωφροσύνη. Οἱ κατακτηταὶ μᾶς πολεμοῦσαν καὶ μὲ βίαν καὶ μὲ τέχνην. Ἔπρεπε μὲ τὰ ἴδια ὄπλα νὰ τοὺς πολεμήσωμεν καὶ μεῖς. Πολλοὶ αξιωματικοί, ὑπαξι)κοὶ καὶ χωροφύλακες, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ἔνοπλον ἀνταρτικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὅσοι δὲ παρέμειναν εἰς τὰς θέσεις των, ἐνίσχυσαν τοὺς πρώτους ποικιλοτρόπως καὶ ἐξυτηρέτησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς τὴν περιόδον ἐκείνην τῆς πείνας, τοῦ φόβου καὶ τῶν δολοφονικῶν ἐκτελέσεων. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ θὰ ἐξετάσωμεν μερικὰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως τῆς Χωροφυλακῆς.

2.— Ὅταν οἱ Γερμανοί, τὸν Ἀπρίλιον 1941, ἔφθασαν πρὸ τῆς Λαμίας καὶ ἀπεφασίσθη νὰ μεταφερθῇ ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν Κρήτην πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, διετάχθησαν 11 Λόχοι μαθητῶν τῆς Σχολῆς Χωροφυλακῆς νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὴν Κρήτην. Ἡ ἀποστολὴ των ἦτο νὰ καλύψουν τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν Κρήτην καὶ νὰ συνεχίσουν ἐκεῖ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐκστρα-

τευτικοῦ αὐτοῦ σώματος, ὀνομαζομένου πλέον Τάγματος Χωροφυλακῆς Κρήτης, ἦτο ὁ ταγματάρχης Ἰάκωβος Χανιώτης, ἀξιωματικοὶ δὲ καὶ διοικηταὶ Λόχων οἱ ἑξῆς:

- 1) Μοίραρχος Μιχαλόπουλος Νικόλαος
- 2) » Τσοτάκης Δημήτριος
- 3) Ὑπομ)ρχος Λαφογιάννης Δημήτριος
- 4) » Οἰκονομόπουλος Κων)νος
- 5) » Μαλτέζος Παναγιώτης
- 6) Ἀνθ)ρχος Παναγιωτακόπουλος Νικόλαος
- 7) » Τραϊφόρος Βασίλειος
- 8) » Πρόκος Νικήτας
- 9) » Βασιλόπουλος Γεώργιος
- 10) » Στάγιας Γεώργιος
- 11) » Χλεμπογιάννης Νικόλαος
- 12) » Σπανός Ἀριστείδης
- 13) » Χονδρογιάννης Ἰωάννης.

Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι μὲ τοὺς Λόχους των φθάνουν εἰς Λαύριον, μὲ πρόγραμμα κατευθύνσεως εἰς Κρήτην. Εἰς Λαύριον δέχονται καταιγιστικούς βομβαρδισμοὺς τῶν γερμανικῶν ἀεροπλάνων. Δὲν ὑποχωροῦν. Ἐπιβιβάζονται πλοιαρίων καὶ κατευθύνονται πρὸς τὴν Κρήτην, ἐκτιθέμενοι εἰς συνεχῆ κίνδυνον βομβαρδισμῶν ἀπὸ τὰ γερμανικὰ στούκαζ. Φθάνουν εἰς Σούδαν καὶ στρατοπεδεύουν εἰς Ρέθυμνον, ὅπου ἀρχίζουν ἀσκήσεις μάχης, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐπιθέσεως τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Κρήτης. Ἐπαναλαμβάνουν ὄλοι τὸν ὄρκον των νὰ πέσουν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος καὶ ὅταν μετὰ μῆνα ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Κρήτης, τὸ Τάγμα Χωροφυλακῆς Κρήτης μάχεται μὲ αὐτοθυσίαν ἀπαράμιλλον. Βομβαρδισμοὶ τῶν γερμανικῶν ἀεροπλάνων καὶ συνεχεῖς πολυβολισμοὶ ἀπὸ χαμηλοῦ ὕψους, δὲν ἐπιφέρουν κάμψιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν Χωροφυλακῆς. Δεκάδες πίπτουν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλὰ ἡ θυσία των δὲν ἀποθαρρύνει τοὺς συναδέλφους των. Συνεχίζουν διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸν ἀγῶνα. Πρέπει νὰ ἐννοήσουν καὶ οἱ μεγάλοι εἰς πληθυσμὸν λαοί, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν προοῦνται ἀπὸ τὸν ὄγκον των. Πρέπει νὰ γραφῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐλευθερίας, ὅτι οἱ Ἕλληνες πολεμοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, χωρὶς νὰ ὑπολογίζουσι τὴν ζωὴν των, χάριν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπερηφανείας τῶν τέκνων των.

Τὸ Τάγμα Χωροφυλακῆς Κρήτης ἐξόντωσεν 5.500 ἀλεξιπτωτιστὰς Γερμανοὺς καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐποποιίαν τῆς Κρήτης. Ὁ φρούραρχος Ρεθύμνης συν)ρχης Πεζικοῦ Γ. Νικολακάκης γράφει σχετικῶς διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν Λόχων τῆς Χωροφυλακῆς εἰς ἔκθεσίν του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης:

Α) «.. Σπεύδω ἀμέσως πρὸς συνάντησιν τοῦ Στρατ. διαμερισματάρχου

νά ζητήσω ἐξηγήσεις ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω ἀντικειμενικῆς καὶ πρὸς πᾶσαν λογικὴν ἀντιθέτου ἐνεργείας. Διημέφθη μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ ἐπιτελείου του ζωηροτάτη συζήτησις, καθ' ἣν ἐχαροκτήρισα τὴν τοιαύτην ἐνεργειάν των ἐγκλημα κατὰ τῆς Πατρίδος καὶ σφάλμα μέγα διὰ τὸν ὄλον ἀγῶνα. Ἀπεχώρησα ἐπανελθὼν εἰς τὴν θέσιν μου, τό, δέ, πλεῖστον τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Στρατ. Διαμερισματοῦ μετὰ τοῦ διαμερισματάρχου ἐπιβαῖνον αὐτοκινήτου ἀπῆλθε τῆς πόλεως πρὸς Δ. κατεύθυνσιν, ἐπανελθὼν τὴν πρωΐαν. Οὕτω ἡ ἀνατολὴ τῆς 21ης Μαΐου εἶρε τὰ τμήματα τῆς φρουρᾶς κατέχοντα τὴν γραμμὴν Πευκάκια - Ὀρφανοτροφείου - Παραλίαν, ἥτοι εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἔξοδον τῆς πόλεως, μὲ πρῶτην γραμμὴν ἀντιστάσεως καὶ συνεχῶς μαχόμενον τὸν 11ον Λόχον Χωροκων ὑπὸ τὸν ἠρωϊκώτατον ἀξιωματικὸν αὐτοῦ ἀνθ)ρχον Βασιλόπουλον Γεώργιον. Ὁ Λόχος οὗτος καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἡμέραν ἐπολέμησε καὶ ἐδοκιμάσθη σκληρῶς ἀπὸ τὰς ὡς ραγδαία βοροχὴ πιπτούσας χιλιάδας βόμβας καὶ βλήματα τῶν γερμανικῶν βομβαρδιστικῶν, πυροβόλων καὶ πολυβόλων καὶ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι 16 αὐτοῦ ἠρωϊκοὶ ἄνδρες ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα ἢ ἐχάθησαν ὑπὸ τὴν γῆν νεκροί, ἐν τούτοις ὁ ἀφθαστος ἠρωϊσμός τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου καὶ τῶν ἀνδρῶν του ἐνίκησε τὸν ὑπεράριθμον καὶ πάνοπλον ἐχθρὸν καὶ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Τξιφάκη ἐνεργήσας ἐπίθεσιν τὰς μεταμεσημβρινὰς ὥρας ἐκέρδισε καὶ ἀνεκατέλαβε τὸ ἔδαφος αὐτὸ ἀνδραγαθήσας ἐξόχως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

» Περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου κατέφθασαν σμήνη ἐχθρικῶν καταδιωκτικῶν καὶ βομβαρδιστικῶν ἀεροπλάνων, βομβαρδίζοντα καὶ πολυβολοῦντα καθ' ὅλην τὴν περιοχὴν. Τὴν 17ην ὥραν καὶ 15' διὰ σκληρᾶς ἐπιθέσεως τοῦ 11ου Λόχου, ἐνισχυθέντος ὑπὸ τοῦ 7ου Λόχου Χωροκων ὑπὸ τὸν ὑπομ. Μαλιτζον Παν. μὲ βοηθοὺς τὸν ἐφ. ἀνθ)γὸν Πιζ. Παπαγιαννάκη Γεώργιον καὶ ἀνθ)ρχοὺς Βασιλόπουλον καὶ Χονδρογιάννην, καταλαμβάνεται ἡ σπουδαιοτάτη θέσις Καστελάκια καὶ οἱ Γερμανοὶ ὑποχωροῦν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον καὶ ὀχυροῦνται ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸν περιβόλον ταύτης. Τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν παραμένει ἀμείωτον, παρὰ τοὺς ἀδιαλείπτους πολυβολισμοὺς καὶ βομβαρδισμοὺς τῆς ἐχθρικῆς ἀεροπορίας. Διὰ τῶν κυριευθέντων δὲ αὐτομάτων ταχυβόλων καὶ λοιπῶν πολυβόλων ἄπλων κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ὀπλίζονται πλεῖστοι ἄνδρες μὲ ἀφθονα πυρομαχικά, κατὰ σύμπτωσιν δέ, τὰ Γερμανικὰ φυσίγγια τυφεκίων προσαρμύζονται εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ ὅπλα, δι' ὧν ἦσαν ὀπλισμένοι 4 Λόχοι τοῦ Σχολ. Χωροφυλακῆς καὶ οὕτω διὰ τῆς χρήσεως τούτων ἀναπληροῦται τὸ κενὸν τῆς ἀνάγκης ἐκ τῆς παρουσιασθείσης ἐλλείψεως φυσιγγίων, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς εἰς τὰ ἄπλα ταῦτα, κατὰ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ταγ)ρχου Χανιώτη. Οὕτω ἐξελίχθη ὁ ἀγὼν κατὰ τὴν 21ην, χωρὶς, ὅμως, νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐπαφὴ ἡμῶν μετὰ τῶν εἰς Περιβόλια καὶ Ἄλμπάνι Μετόχι Λόχων».

Ὁ διοικητῆς τοῦ τάγματος Χωροφυλακῆς ταγματάρχης Ἰάκωβος Χανιώτης, ἔγραφε τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν τῆς 25 καὶ 27 Μαΐου 1941:

Β) «ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ 25 ΜΑΪΟΥ 1941
ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ»

Τοὺς κάτωθι ἀξιωματικοὺς τοῦ παραρτήματος τῆς Σχολῆς Χωροφυλακῆς, περιφρονήσαντες τὸν θάνατον, προτάξαντας ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὰ στήθη των κατὰ τῆς σφοδρᾶς τῶν Γερμανῶν ἐπιθέσεως εἰς τὰ Ἀνατολικά προάστεια τῆς πόλεως Ρεθύμνης, ἐπιδείξαντες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τετραήμερων σκληροτάτων μαχῶν ἀνδρείαν, αὐτοθυσίαν, ἀταραμίλλον ἥρωισμόν, γενναιότητα καὶ αὐταπάρνησιν, προκαλέσαντες τὸν θαυμασμόν πάντων καὶ αὐτῆς τῆς Κυβερνήσεως, κατασυντρίψαντες τὸν ὑπεράριθμον ἐχθρόν, ματαιώσαντες διὰ τῆς αὐτοθυσίας των τὰ σχέδια τοῦ ἐχθροῦ, προξενήσαντες σοβαροτάτας ἀπωλείας εἰς αὐτόν, ἐκφράζω τὴν ἀπειρον εὐαρέσκειάν μου, ἐπιφυλασσόμενος νὰ προτείνω τὴν ἐπ' ἀδραγαθία προαγωγὴν των.

- 1) Μοίραρχον Μιχαλόπουλον Νικόλαον
- 2) » Τσοτάκην Δημήτριον
- 3) Ὑπομ)ρχον Λαφογιάννην Δημήτριον
- 4) » Οἰκονομόπουλον Κων.
- 5) » Μαλτέζον Παναγιώτην
- 6) Ἀνθ)ρχον Παναγιωτακόπουλον Νικόλαον
- 7) » Τραϊφόρον Βασίλειον
- 8) » Πρόκον Νικῆταν
- 9) » Βασιλόπουλον Γεώργιον
- 10) » Στάγιαν Γεώργιον
- 11) » Χλεμπογιάννην Νικόλαον
- 12) » Σπανὸν Ἀριστείδην
- 13) » Χονδρογιάννην Ἰωάννην

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 25 Μαΐου 1941

Ὁ διοικητὴς τοῦ παραρτήματος τῆς Σχολῆς

Χανιώτης Ἰάκωβος

Ταγματάρχης

Γ) «ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ 27 ΜΑΪΟΥ 1941
ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ»

Π ρ ὀ ς

Ἄπαντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ὁπίλους τοῦ ὑπ' ἐμὲ τάγματος Ὡς διοικητὴς τοῦ ἠρωϊκοῦ τάγματος Χωρ)κῆς, ὅπερ ἐπὶ τόσας ἡμέρας

κατώρθωσε διὰ τῆς ἐξαιρέτου ἀνδρείας του νὰ ἀνακόψη τὴν προέλασιν τῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν πρὸς κάλυψιν τῆς πόλεως Ρεθύμνης, νὰ ματαιώσῃ τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν αὐτῶν μὲ σοβαρὰς θυσίας, ἀγωνισθὲν μὲ πλημμελῆ πολεμικὰ μέσα καὶ στερησεις, ἢ δρᾶσις τοῦ ὁποίου κατόπιν ἀναφορᾶς μας περιῆλθεν εἰς γνῶσιν τῆς ἐν Χανίοις Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βασιλέως, κοινοποιῶ ὑμῖν κατωτέρω ἐκφρασθεῖσαν εὐαρέσκειαν ἀποσταλεῖσαν ἡμῖν ἐγγράφως δι' ἐκτάκτου ἀγγελιοφόρου ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἣτις λαβοῦσα γνῶσιν τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων τοῦ τάγματος ἐκφράζει διὰ τοῦ ὑπουργοῦ ἀσφαλείας κ. Δημητρακόκη τὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν μὲ τὴν εὐχὴν τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀγῶνος μέχρι τῆς τελικῆς συντριβῆς τοῦ ἐχθροῦ παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων ἡμῶν συμμάχων καὶ ἐκφράζω πρὸς ὑμᾶς τὰ ἡμέτερα συγχαρητήρια διὰ τὸν ἐπιδεχθέντα ἄφθαστον ἡρωϊσμόν καὶ ἐξαιρετον διαγωγὴν σας, προτρέπων ἄπῳ μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν συνεχίσητε τὸν ἀγῶνα μέχρι τελικῆς συντριβῆς τοῦ ἐχθροῦ πρὸς προστασίαν τῆς τιμῆς τῆς Πατρίδος μας.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ὅτι εἶμαι ὑπερήφανος, διότι ἡγοῦμαι τοιούτων ἡρώων, οἵτινες ἐτίμησαν τὰ ὄπλα τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ σώματος τῆς Χωροφυλακῆς.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 27 Μαΐου 1941

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος τῆς Σχολῆς Χωροφυλακῆς

Χανιώτης Ἰάκωβος

Ταγματάρχης

Δ) Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς αὐτοθυσίας τῶν ἀξιωματικῶν Χωροφυλακῆς εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ Ἰουνίου 1945 ἔκθεσις τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος Χωροφυλακῆς I. Χανιώτου πρὸς τὸ ὑφυπουργεῖον δημοσίας τάξεως καὶ ἀρχηγεῖον Χωροφυλακῆς:

«Περὶ τῆς πολεμικῆς δράσεως τοῦ ἀνθ)ρχου Βασιλοπούλου Γεωργίου τοῦ Χρήστου, κατὰ τὰς ἐν Ρεθύμνῳ Κρήτης πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις».

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 26ην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1945, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Πέμπτην καὶ ὥραν 9ην π.μ. ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος ἀντ)ρχος Χωρ)κῆς Χανιώτης Ἰάκωβος τοῦ Γεωργίου, τέως διοικητῆς τοῦ παραρτήματος Σχολῆς Χωρ)κῆς ἐν Ρεθύμνῳ Κρήτης, ἐκτίθημι τὰ κάτωθι ἐν σχέσει μὲ τὴν πολεμικὴν δρᾶσιν τοῦ ἐν περιλήψει ἀξιωματικοῦ, ὑπηρετήσαντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν ἐν Κρήτῃ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἧτοι ἀπὸ τῆς 20.5.1941 μέχρι 30.5.1941.

Ὁ ἀνθ)ρχος Βασιλόπουλος Γεώργιος, κατὰ τὴν ἀνωτέρω χρονικὴν περιόδον, ἐτύγχανε διμοιρίτης τοῦ 11ου Λόχου κληρωτῶν Χωρ)κων τοῦ παραρτήματος Σχολῆς Χωρ)κῆς Κρήτης, οἷτινος διοικητῆς ἐτύγχανεν ὁ ὑποφαινόμενος

Τὴν 20ην Μαΐου τοῦ 1941, καθ' ἣν ἐξεδηλώθη καὶ ἤρξατο ἡ συνδυα-

σμένη ὑπὸ χιλιάδων ἐχθρικών ἀεροπλάνων καὶ ἐπιλέκτων Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν σφοδρότατη ἐπίθεσις κατὰ τῆς νήσου Κρήτης, ὁ 11ος Λόχος κληρωτῶν Χωρ(κ)ων, εἰς ὃν ὑπέρτερι ὡς μόνος ἀξιωματικὸς διμοιρίτης ὁ ἀνθ(ρ)κος Βασιλόπουλος Γεώργιος, ἔλαβε μέρος εἰς πάσας τὰς διεξαχθείσας μάχας εἰς τὴν περιοχὴν ἀνατολικῶς τῆς πόλεως Ρεθύμνης καὶ τὰ προάστεια αὐτῆς.

Συνεχιζομένου ἄνευ διακοπῆς τοῦ ἀπὸ ἀέρος σφοδρότατου βομβαρδισμοῦ καὶ πολυβολισμοῦ ἀπὸ μικροτάτου ὕψους ὅλης τῆς περιφερείας καὶ προσγειωθέντων παρὰ τὴν θέσιν Περιβόλια Ρεθύμνης χιλιάδων ἐπιλέκτων Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, μὲ σκοπὸν τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως Ρεθύμνης καὶ τὴν ἀποκοπὴν τῶν μαχομένων Ἀγγλικῶν δυνάμεων Σούδας — Χανίων, αἰχμαλωσίαν αὐτῶν καὶ αὐτῆς τῆς ἐν Χανίοις Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, κατόπιν διαταγῆς, περιφρονήσας τὸν θάνατον, ἔσπευσεν ὑπὸ τὴν τοιαύτην κόλασιν πυρὸς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς μετὰ τοῦ τμήματός του καὶ ἐνεπλάκη εἰς σφοδρὸν ἀγῶνα εἰς τὰ ἀνατολικά προάστεια τῆς πόλεως καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸν παραλιακὸν τομέα.

Ὁ ἀγὼν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ὑπῆρξε σκληρὸς καὶ ἀσυγκρίτως ἄνισος, διότι τὸν ἀσυγκρίτως εἰς ἄνδρας ἐχθρὸν καὶ τὸ βῆρος τῆς Γερμανικῆς μηχανῆς, σπεύδει ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καὶ ἀντιμετωπίζει καὶ τελικῶς συντρίβει ὁ ἥρωϊκὸς αὐτὸς ἀξιωματικὸς μὲ τοὺς ἄνδρες του, γράψας ὁμολογουμένως χρυσᾶς σελίδας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος. Διότι παρ' ὅτι αἱ βόμβαι τῶν βομβαρδιστικῶν ἀεροπλάνων καὶ οἱ πολυβολισμοὶ τῶν καταδιωκτικῶν τοιούτων ἀπὸ μικροτάτου ὕψους σπάτουν βῆμα πρὸς βῆμα τὰς κατεχομένας ὑπ' αὐτοῦ βάσεις καὶ ἀνατινάσσονται εἰς τὸν αἴρα εἰς τεμάχια ἢ θάπτονται ὑπὸ τὴν γῆν δέκα ἐξ (16) ἥρωϊκοὶ αὐτοῦ ἄνδρες, μαχόμενοι ἐπὶ τῆς πρώτης γραμμῆς, ἐνῶ ἄλλοι τίθενται ἐκτὸς μάχης ἀπὸ τὰ πολυάρθρα πυρὰ τῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, τὰ ὁποῖα σκορπίζουν παντοῦ τὸν θάνατον, ἐν τούτοις ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος ἀκλόνητος ἴσταται εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης γραμμῆς, ἐμπυχωτῆς τῶν ὑπολοίπων ἀνδρῶν του, προτάσσει τὸ στήθος του ἥρωϊκὰ καὶ τὰ στήθη τῶν ἀνδρῶν του καὶ μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, ἀδιαφορῶν πρὸς τὸν θάνατον ἀναπτύσσει πρωτοβουλίαν, δίδει διαταγὰς καὶ μάχεται μὲ ἀξιοθαύμαστον ἥρωϊσμόν, ἀνδρείαν, αὐτοθυσίαν καὶ αὐταπαρνήσιν, συντρίβει τὸν ἐχθρὸν, ἀνδραγαθεῖ ἐξόχως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν πάντων.

Οὕτω καὶ μόνον δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ παράδοξον γεγονός, ὅτι δι' ὀλίγων μόνον ἀνδρῶν κατώρθωσε νὰ ἀνακόψῃ τὸν φανατισμὸν τῶν ἐφορμούντων ὑπεραριθμῶν Γερμανῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, νὰ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς εἰς ὑποχώρησιν, ἐγκαταλείψαντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης νεκρούς, τραυματίας καὶ ἄφθονον πολεμικὸν ὕλικόν καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ καταλάβῃ θέσεις αὐτῶν ὑψίστης δι' αὐτοὺς σημασίας.

Ἡ μάχη, ὅμως, δὲν ἔληξε καὶ ἡ πολεμικὴ μανία τοῦ ἐχθροῦ μὲ νέας

ένισχύσεις ἐξέσπασε τὴν ἐπομένην καὶ καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς ἡμέρας μετὰ σφοδροτάτων ἀπὸ ἀέρος καὶ ξηρᾶς συνδυασμένων ἐπιθέσεων, ἀλλ' ἡ γενναϊότης, ἡ ἀνδρεία, ὁ ἀπαράμιλλος ἡρωϊσμός καὶ αὐτοθυσία τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου καὶ τῶν ἀνδρῶν του, κατασυντρίβει καὶ πάλιν τὴν Γερμανικὴν μανίαν, ἀποκτᾷ αὐτὸς πρωτοβουλίαν τοῦ μετώπου, ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν καὶ καταλαμβάνει κατόπιν σκληρᾶς καὶ λυσσώδους μάχης τὴν δεσπόζουσαν τῆς περιφέρειας θέσιν τῶν Καστελακίων, ἀνδραγαθήσας καὶ πάλιν ἐξόχως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνῶ συγχρόνως ἀναγκάζει τὸν ἐχθρὸν νὰ καθηλωθῇ ἐπὶ εὐρυτάτου μετώπου εἰς θέσιν Περιβόλια, ματαιώσας οὕτω καθ' ὅλοκληρίαν τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τοῦ ἐχθροῦ καὶ προξενήσας εἰς αὐτὸν τόσον σοβαρὰς ἀπωλείας, ὥστε νὰ μεταβληθῇ τὸ πεδίου τῆς μάχης εἰς ἓν ἀληθὲς Γερμανικὸν νεκροταφεῖον.

Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν οὗτος μετὰ τῶν τολμηρῶν ἀνδρῶν του πολλάκις ἄγεται εἰς καταλλήλους θέσεις καὶ ἐκεῖθεν αἰφνιδιάζει τὸν ἐχθρὸν ἀκόμη καὶ διὰ δυναμίτιδος, προκαλεῖ εἰς αὐτὸν σοβαρὰς ἀπωλείας καὶ προξενεῖ γενικὴν σύγχισιν.

Ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του εὐσυνειδήτως, ἐρριψοκινδύνευσε πολλάκις ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐξέζηκε τὴν ζωὴν του κατ' ἐπανάληψιν εἰς ἄμεσον καὶ προφανῆ κίνδυνον, προκαλέσας θαυμασμὸν τῶν τε ἰφισταμένων καὶ ἀνωτέρων του, τῆς κοινωρίας, τῶν συμμάχων Ἑλλήνων καὶ τῆς τότε ἐν Κρήτῃ εὐρισκομένης Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἧτις δι' ἐγγράφου τῆς ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν εὐαρέσκειάν της.

Ἐπειδὴ ὁ ἀνθρῶχος Βασιλόπουλος Γεώργιος κατὰ τὰς ἐν Ρεθύμνῳ Κρήτης πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 20.5.1941 μέχρι 30.5.1941, ἠνδραγάνθησε ἐξόχως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, πολεμήσας μετὰ θάρρους, αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως παραδειγματικῆς, ἐκ βαθείας συναισθήσεως τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος.

Ἐπειδὴ, κατὰ ταῦτα ἐξέζηκεν ἀποδεδειγμένως κατ' ἐπανάληψιν εἰς ἄμεσον καὶ προφανῆ κίνδυνον τὴν ζωὴν του.

Δ ι ἄ τ α ὕ τ α

Προτείνω, ὅπως καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὡς διοικητῆς του, παρακολουθήσας τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ὁ ἀξιωματικὸς προαχθῇ ἐπ' ἀνδραγαθία εἰς τὸν ἀμέσως ἀνώτερον βαθμὸν ἐπὶ διακεκριμένην πράξει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πρὸς ἐπιβράβευσιν τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα προσφερθεισῶν ὑπηρεσιῶν του, αἰτινες ἀποτελοῦν τίτλον τιμῆς καὶ δόξης διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ σώματος εἰς ὃ ὑπηρετεῖ καὶ ἀνήκει.

Ἐφ' ᾧ συνετάγη καὶ ὑπογράφεται

Ὁ τῶς διοικητῆς τοῦ παραρτήματος Σχολῆς

Χωροφυλακῆς Ρεθύμνου Κρήτης».

Ε) Ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἀσφαλείας ὑπουργός, κατὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης Σ. Δημητρακάκης, εἰς ἔγγραφόν του τῆς 6'7.1948, πρὸς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον, ἔγραφε σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

Π ρ ὀ ς

ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Πληροφορηθεὶς ὅτι κρίνονται παρ' ὑμῶν οἱ ἐπ' ἀνδραγαθία ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐν Ρεθύμνῃ Κρήτης τάγματος Χωροφυλακῆς, ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένον, ὅπως θέσω ὑπ' ὄφιν τοῦ Συμβουλίου τὰ κάτωθι:

Ἡ ἐν Κρήτῃ καταφυγοῦσα κατὰ τὸ 1941, Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔσχεν ἰδίαν ἀντίληψιν τῆς ἡρωϊκῆς δράσεως τοῦ τάγματος Χωροκῆς Ρεθύμνης κατὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν Γερμανῶν τὸν Μάϊον τοῦ 1941.

Πράγματι ἡ δοῦσις τοῦ τάγματος Χωροκῆς ὑπὸ τὸν τότε ταγ)ρχην Ἰάκωβον Χανιώτην ὑπῆρξεν ἡρωϊκὴ, προξενήσασα τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν τῶν Ἄγγλων συμμάχων μας. Ὁ στρατηγὸς Φραιμπέργκ ἀρχιστρατήγος τῶν Βρετανικῶν καὶ Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐν Κρήτῃ τὴν 6ην ἡμέραν τῆς μάχης καὶ συγκεκριμένως τὴν 25ην Μαΐου 1941, μᾶς ἐπέδειξε τηλεγράφημα τοῦ Βρεττανοῦ ταξιάρχου Ρεθύμνης Βείζι, ἀναφέροντος, ὅτι εἶναι ὑπερήφανος, μαχόμενος παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἡρωϊκῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτῶν. Ἡ τιμὴ αὕτη κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀνήκει εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς ἄνδρας τοῦ τάγματος Χωροκῆς Ρεθύμνης. Ἀπὸ ἀναφορᾶς, ἃς ἔσχον τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς ἡμέραν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ Ρεθύμνης, ὡς καὶ τοῦ διοικοῦντος τὸ τάγμα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, ἐξέφρασα ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου ὡς ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ μόνου πολιτικοῦ ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως, παρωμείναντος εἰς τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, τὴν εὐαρέσκειάν μου πρὸς τε τὸν διοικητὴν ἀξιωματικὸν τῆς ἔδρας, συνάμα δὲ διὰ προκηρύξεόν μου πρὸς τὸ Κρητικὸν λαὸν μετέδιδά με ὑπερηφάνειαν τοὺς λόγους τοῦ ἀρχιστρατήγου. Δυστυχῶς κατὰ τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαμονήν μου διὰ νὰ μὴ ἐκθέσω εἰς κίνδυνον αὐτοὺς ἔναντι τῶν Γερμανῶν καὶ λόγῳ ὅτι δὲν εἶχον κατάλογον αὐτῶν δὲν ἐπραγματοποιήθη ἢ ἐπ' ἀνδραγαθία προαγωγή των. Ἐχω δὲ ὡς ἐκ τούτου τὴν γνώμην ὅτι εἶναι δυκαιον ὅπως αἱ ἀπονεμηθεῖσαι ἐπ' ἀνδραγαθία προαγωγαὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ ὡς ἄνω τάγματος μὴ ἀκυρωθῶσι, καθ' ὅσον οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι προσέφερον ὁμολογουμένως ἑξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα, προκαλέσαντες τὸν θαυμασμὸν πάντων καὶ αὐτῶν τῶν συμμάχων.

Ἐὰν τυχὸν πρόκειται τὸ συμβούλιον νὰ μὴ ἐπικυρώσῃ τὰς προαγωγὰς των, ἴσως διὰ τυπικοὺς λόγους, καθ' ὅσον οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι

οὔτοι ἠνδραγάθησαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, θὰ ἦτο δίκαιον νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος ὥστε νὰ συμπληρωθῶσι οἱ τύποι τῶν προτάσεων τούτων καὶ νὰ ἐγκριθῆ ἢ προαγωγή των διὰ ν' ἀποφευχθῆ μία ἀδικία, ἣτις θέλει μειώσει ἀσφαλῶς ἠθικῶς τούτους καὶ θέλει ἔχει ὀδυνηρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σταδιοδρομίας των.

Ἀθῆναι τῆ 6 Ἰουλίου 1948

Μετὰ τιμῆς

Ὁ τέως ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ Ἀσφαλείας

Σ. Δημητρακάκης

ΣΤ) Ὁ πρωθυπουργὸς κατὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης Ἐμμ. Τσουδερός εἰς ἔγγραφόν του τῆς 7.7.1945, πρὸς τὸ Ἀνώτατον Στρατιωτικὸν Συμβούλιον ἔγραφε σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὴν εἰς Κρήτην ἄφιξιν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς τότε ὑπὸ τὴν προεδρίαν μου Κυβερνήσεως, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941, εὔρομεν εἰς Ρέθυμνον ἓνα τάγμα Χωρ)κῆς μαθητῶν Χωρ)κων.

» Ἡ δύναμις αὐτὴ ἐχρησιμοποιήθη καὶ διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀμύνης τῆς νήσου (ὄχυρώσεως κλπ.) καὶ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ τὸν Μάϊον τοῦ 1941.

Τὸ τάγμα τῆς Χωρ)κῆς δὲν παρέλειπε κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆν του στιγμῆν τοῦ κινδύνου τῆς Πατρίδος, νὰ πράξῃ τὸ καθήκον του, καίτοι δὲν διέθετε τὰ ἀνάλογα μέσα. Ὁ διοικητὴς αὐτοῦ ταγ)ρχης Χανιώτης Ἰάκωβος μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν, ἔχοντες βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ἀνέλαβον τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων αὐτῶν, ἀνέλαβον μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀνδρῶν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πατρίδος ἐναντίον τῶν ἀπὸ ἀέρου εἰσβολῶν.

Κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν τὸ τάγμα τῆς Χωρ)κῆς ἐπολέμησε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης τῆς Κρήτης καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς Ρεθύμνης ἡρωικὰ καὶ κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος ἐπροκάλεσε γενικὴν ἐκτίμησιν.

Ἐντολῆ τῆς Κυβερνήσεως ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐξέφρασε ἐγγράφως δι' ἡμερησίας διαταγῆς πρὸς τὸ τάγμα εὐδαρέσκειαν καὶ συγκαρητήρια διὰ τὴν ἀνδρείαν των.

Διὰ ταῦτα καὶ αἱ γενόμεναι μεταγενεστέρως προαγωγαὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ τάγματος ἐπ' ἀνδραγαθία, εἶναι δίκαιον νὰ τύχουν τῆς ἡμετέρας κυρώσεως.

Ἐάν, ὅμως, δι' οἰονδήποτε λόγον τυπικὸν αἱ ἐν λόγω προαγωγαὶ αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς ἀκύρωσιν, θὰ ἦτο ὀρθὸν ὅπως τὸ ἡμέτερον Συμβούλιον διατάξῃ τὸν ὑποβάλλοντα ἔκτοτε τὰς προτάσεις προαγωγῶν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀξιωματικῶν, τὸν συντ)ρχην Ἰάκωβον Χανιώτην, νὰ συντάξῃ νέας προτάσεις κατὰ τοὺς νομίμους τύπους, ἵνα οὕτω ἀποφευχθῆ μὴ ἔγκρισις τῶν

δικαίων τούτων προαγωγῶν διὰ λόγους τυπικούς, ἄπερ ἤθελε μειώσει τοὺς ἀξιωματικούς τούτους καὶ εἶναι ἐπιζήμιον διὰ τὴν σταδιοδρομίαν των.

Μετὰ τιμῆς

Ε. Τσουδερός».

Ἐς σημειωθῆ, ὅτι ἐκ τῶν τιμηθέντων αὐτῶν ἀξιωματικῶν, ὁ ἀνθυπομοίραρχος Νικ. Χλεμπογιάννης ἔπεσεν ἡρωϊκῶς, μαχόμενος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης μὲ τὸ πιστόλι στὸ χέρι. Οἱ μοίραρχοι Τραϊφόρος Βασιλείος καὶ Πρόκος Νικήτας ἐτραυματίσθησαν κατὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ὁ μοίραρχος Τσοτάκης Δημήτριος μὲ τὸν ὑπομοίραρχον Λαφογιάννην Δημήτριον ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης, ὅλοι οἱ πολεμιστὰί τοῦ Πεζικοῦ καὶ τῆς Χωροφυλακῆς ἐκλείσθησαν εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως, ὅπου ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Οἱ Γερμανοὶ ἐτραποῦσαν μὲ τὰ ξίφη των πολλοὺς κρατουμένους καὶ τοὺς ἐπυροβολοῦσαν ἀδιακρίτως. Ἄλλους σκότωναν καὶ ἄλλους ἐτραυμάτιζαν. Ἦτο ἓνας τρόπος ἐκδικήσεως τῶν ἠτιμημένων ἐπιδρομένων...

Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν λεπτομερῶς διὰ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν τῆς Χωρ(κ)ῆς εἰς τὸν ἔνοπλον ἀνταρτικὸν ἀγῶνα. Ἀπὸ τοῦ Ἀγούστου τοῦ 1942, ὁ ἀνθυπομοίραρχος Γεώργιος Βασιλόπουλος, ἀπὸ τὴν Καλίτσαινα Τριφυλίας, μὲ 25 ἄνδρες ἀνεβαίνει εἰς τὰ βουνὰ τῆς περιφερείας Καρπενήσιου, Ἁγίου Γεωργίου Μαρχακώμης, ὅπου δίδει τὸ σύνθημα τοῦ ἀτελευθερωτικοῦ ἀγῶνος. Μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν του ἦσαν ὁ ἐνωμοτάρχης Μπαλῆς, ὁ ὑπενωμοτάρχης Καρελᾶς κ.ἄ. (ἀργότερον, μετὰ τὸ ἔτος, ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν). Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1942 εἰς τὸ χωρίον Λίλοφον, συναντᾶται μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἄρην Βελουχιώτην, παρουσιαζόμενον ὡς ταγ(ρ)χην τοῦ Πυροβολικοῦ. Ὁ Βασιλόπουλος ἀναγνωρίζει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βελουχιώτου τὸν παλαιὸν διλωσίαν κομμουνιστὴν Θανάσην Κλάραν, ἐκ Λαμίας, ἀπόφοιτον τῆς Μέσης Γεωπονικῆς Σχολῆς Λαοίσης. Ἀνεκάλυψε εἰς γενομένην συνάντησιν καὶ σύσκεψιν τοὺς κομμουνιστικούς σκοποὺς του καὶ τὴν διὰ βίας ἐπικρατήσιν του καὶ κατὰ Νοέμβριον 1942, ἀναγκάζεται νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἀνεκοίνωσε τοὺς σκοποὺς τοῦ Βελουχιώτη καὶ τοῦ ΕΑΜ - ΚΚΕ εἰς ἀνωτάτους καὶ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς. Ὁ ἴδιος παραλαμβάνει τοὺς ἐξιῆς ἄνδρας:

Ἐπενωμοτάρχην Γιαννόπουλον Λεωνίδα ἀπὸ Βασιλικὸν Τριφυλίας.

Χωροφύλακας: Γκρίτζαλην Γεώργιον ἀπὸ Βασιλικὸ Τριφυλίας.

» Γκότσην Δημήτριον ἀπὸ Χαλιζιά Τριφυλίας

» Γλεντῆν Παρασβευὰν ἀπὸ Σύριζον Τριφυλίας.

- » Γεωργακόπουλον Γεώρ. από Καλίτσεινα Τριφυλίας.
- Ένωματάρχην Γκότσην Περιελήν από Χαλιζιά Τριφυλίας.
- Χωροφύλακας: Γιαλαμᾶν Κων. από ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας.
- » Κορωνοῖον Εὐελτίδην από Πεταλίδιον Πυλίας.
- » Κώτσειαν Μηνᾶν από Ἑγουμενίτσαν Θεσπρωτίας.
- » Κατσαμπάνην Ἰωάννην από Δώριον Τριφυλίας.
- » Μπούραν Παναγιώτην από Μήλα Μεσσηνίας.
- » Μαρίτσαν Δημήτριον από Λαβέτικα Ἡλείας.
- » Μπερδούσην Ἄναστ. από Κεφαλόβρουσον Τριφυλίας.
- Ἐνωματάρχην Παπαδόπουλον Εὐάγ. από Ἄνω Δώριον Τριφυλίας.
- Ἐνὸς ἄρχην Παρασβευᾶν Παναγ. από Ἄνω Δώριον Τριφυλίας.
- Ἐνωματάρχην Ρούσσην Παναγιώτην από Χαλιζιά Τριφυλίας.
- Χωροφύλακας: Ρέμπτελον Χρηστον από Ἄετον Τριφυλίας.
- » Στριγγον Φώτιον από Ἄνω Δώριον Τριφυλίας.
- » Σταυρόπουλον Ἄντ. από Ἀνάληψιν Αἰτωλίας.
- » Πουλέαν Νικόλαον από Λαγκάδα Μεσσηνίας.

Καί κατά τὸ τέλος 1942, εἰς τὰ βουνὰ Μεσσηνίας — Πυλίας καὶ μετ' ἄλλων πολιτῶν συγκροτεῖ ἔνοπλον ἀνταρτικὴν ομάδα ἐκ 30 ἀνδρῶν, ὡς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας.

Διὰ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τῶν ἀξιωματικῶν ταγματάρχου Ι. Ζερβοπούλου, μοιράρχου Πέτρου Λόλα, ὑπομοιράρχου Ἰωάννου Φιλντίση, ὑπομοιράρχου ὀπλαρχηγοῦ ὑπενωματάρχου Κουβελάκη, ἀνθυπομοιράρχου Ι. Τσαρούχη, χωροφύλακος Ἡλία Νίκου ὀπλαρχηγοῦ τοῦ ΕΔΕΣ κ.ἄ., ἀναφέρομεν εἰς ἄλλας κεφάλαια. Καί εἰς τὸ ΕΔΕΣ καὶ εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ 5)42 τοῦ Ψαρροῦ καὶ εἰς τὴν κατασκοπεῖαν καὶ ἀντικατασκοπεῖαν καὶ εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς ἦσαν παρόντες. Ἐνδεικτικῶς μόνον ἐδῶ ἀναφέρομεν ὠρισμένα ὀνόματα.

Σκόπιμον ἐπίσης θεωροῦμεν ὅπως παραθέσωμεν τὴν ἀπὸ 7.8.1945, ἔκθεσιν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας Γ. Βασιλοπούλου, διὰ τὸν ἡρωισμόν καὶ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν, τῶν ἀνταρτῶν ὀπλιτῶν Χωροφυλάκων κατὰ τὴν κατοχὴν:

«Πολεμικῆς δρᾶσεως ὀπλιτῶν Χωροφυλακῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἀνταρτικαῖς ὀμάδαις Πελοποννήσου.

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 7 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1945, ὁ ὑπογεγραμμένος ἀνθ' ὀρχος Βασιλόπουλος Γεώργιος ἐκτίθημι ἐν σχέσει μετὰ τὴν πολεμικὴν δρᾶσιν τῶν κάτωθι ὀπλιτῶν Χωροφυλακῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἀνταρτικαῖς δυνάμειν Πελοποννήσου. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐμπνεόμενοι ἀπὸ ἀγνὰ Πατριωτικὰ αἰσθήματα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὀλόκληρος ἡ Πελοπόννησος μένει βωβή, στεναζούσα ὑπὸ τὸ πέλημα τῶν βαρβάρων κατακτητῶν Γερμανοῖταλῶν, καὶ καθ' ὃν χρόνον δογιάζει ἀπ' ἄκρον

εἰς ἄκρον ἢ Ἰταλο - γερμανικὴ προπαγάνδα καὶ ἡ δολοπλόκος ἐθνόδουλος προδοσία δειλιάζει τοὺς πάντας, εἰς πρώτην πρόσκλησιν, περιφρονήσαντες τὸν θάνατον, ἀδιαφορήσαντες πρὸς οἰκογενείας, ἀρπάζουν τὰ ὄπλα ἀνέρονται εἰς τὰ βουνά, ἀποτελοῦν τὸν πρῶτον ἀνταρτικὸν πυρῆνα καὶ οὕτω ἀνάπτουν τὸν δαυλὸν τῆς ἐπαναστάσεως εἰς Πελοπόννησον. Δὲν φοβοῦνται, δὲν δειλιάζουν, δὲν ὑπολογίζουσιν εἰς κινδύνους, γιὰτὶ μέσα εἰς τὰς φλέβας των ῥεεῖ, ὡς φαίνεται, πραγματικὸν γνήσιον Ἑλληνικὸν αἷμα, ἀκριβῶς τὸ ἴδιο τῶν προγόνων των τοῦ 1821.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ποὺ δίδουν τὸν ὄρκον, τοῦ Ἑλληνοῦ ἀνάρτου ἐπάνω εἰς τὰ ἐλευθέρα βουνά ἀντιγράφουν τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων των καὶ προσθέτουν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος χρυσᾶς σελίδας.

Ἐπιβάνουν τὴν ὠραίαν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ χωριά καὶ ἐλευθέρα βουνά, τὰ κύματα τῆς ὁποίας προκαλοῦν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα δάκρυα χαρᾶς καὶ συγκινήσεως, χαρμωσύνους παλμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς καρδίας, πραγματικὴν ἐθνέγευσιν.

Χαρίζουν ὑπερηφάνειαν καὶ ἐλευθέραν ζωὴν εἰς τὰ χωριά, θαυμασμὸν, παρηγορίαν, ἐλπίδα καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὰς πόλεις, ἐνῶ συγχρόνως προσθέτουν μίαν ἀκόμη πληγὴν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Γερμανοῦταλικοῦ τέρατος.

Ἀκούραστοι πλέον καὶ ἀκοίμητοι φρουροὶ τοῦ ἔθνους εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιασθοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Ἐκεῖ ἐπάνω φρουροῦν ἐν μέσῳ πολλῶν κινδύνων τὰ σύνορα τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος καὶ πολεμοῦν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μέχρι θανάτου.

Διέρχονται πολλάκις διὰ μέσου Ἰταλο - γερμανικῶν μπλόκ καὶ μεταφέρουν διαταγὰς, ὄπλα καὶ πυρομαχικὰ μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Κατέρχονται εἰς τὰς πόλεις καὶ δίδουν ἢ λαμβάνουν διαταγὰς, περιφρονοῦντες τὸν θάνατον. Τὴν μίαν ἡμέραν πολεμοῦν τὸν ἐχθρὸν εἰς τὰ βουνά καὶ τὴν ἄλλην μὲ κίνδυνον ζωῆς κατασκοπεύουν αὐτὸν εἰς τὰς πόλεις, ἀεροδρόμα καὶ παντοῦ.

Θραύουν πολλάκις διὰ τοῦ πυρός, ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς αὐτοθυσίας των τὰς γραμμὰς πυρὸς τοῦ ἐχθροῦ διέρχονται διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τούτου διὰ νὰ ἐνεργήσουν βυθομετροῦσεις τῆς θαλάσσης πρὸς ἀνεφοδιασμὸν, ἢ νὰ καταμετροῦσιν βάσεις γεφυρῶν, ἰσχυρῶς φρουρουμένων παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ ἐκτελέσουν διαταγὰς τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ ζωὴ των ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐκινδύνευσεν ἀμέσως, οἱ κίνδυνοι εἶναι πολλοὶ καὶ διάφοροι καί, ὅμως, δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχουν. Δι' αὐτὸ γλεντοῦν καὶ τραγουδοῦν τὰ ἀθάνατα πατριωτικὰ μας τραγούδια.

Σκοτειναὶ δυνάμεις, πατριδοκάπηλοι, πολλοὶ ἀεριτζήδες, ἰδιοτελεῖς διέθνηες τύποι, διπλοπρόσωποι ἄνθρωποι, ἐξ ἐπαγγέλματος ἀπατεῶνες τῶν πόλεων καὶ πολιτικοὶ ἡγέται ἐκμεταλλεῦνται ἠθέλησαν νὰ ἀμαυρώσουν τὴν ἐποποιίαν αὐτὴν τῶν νέων ἀνιδιοτελῶν ἡρώων, νὰ ἐκμεταλλεῦσιν τὸν ἐθνικὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα καὶ καμουφλαρισμένοι, ὡς πάντα ἔπραξαν,

πᾶν ἀντεθνικόν, χωρὶς, ὅμως, νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἀνήθικον καὶ ἄτιμον σκοπὸν των. Διότι καὶ σήμερον καὶ αὔριον καὶ ἀκόμη ὅταν ἀποφλοιωθοῦν τὰ πολεμικὰ γεγονότα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνος, τὰ κατωρθώματα, οἱ ἀγῶνες, αἱ θυσίαι τῶν ἡρώων αὐτῶν λάμπουν καὶ θὰ λάμπουν ἔτι περισσότερο, διότι ὁ ἀπαράμιλλος ἡρωϊσμός, ἡ αὐτοθυσία, τὸ θάρρος, ἡ αὐταπαρνήσις καὶ ἡ ἄφθαστος ἀνδρεία τῶν ἀνδρῶν τούτων ἔγραψαν ἀθάνατα ἔργα εἰς διαφόρους καὶ πολλοὺς τύπους ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης, ἐπροκάλεσαν τὸν θαυμασμόν πάντων σήμερον καὶ ἐδημιούργησαν ἀθάνατα παραδείγματα πατριωτισμοῦ, ἀνδρείας, αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας τῶν μεταγενεστέρων αὔριον.

Ἐπειδὴ οἱ ἄνδρες οὗτοι, εὐρισκόμενοι εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος καὶ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τούτου, ἐξέθηκάν τὴν ζωὴν των πολλάκις εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης καὶ ἀλλαχοῦ, εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν συναδέλφοί των ὑπηρετοῦντες εἰς τὰς πόλεις προήγοντο κατὰ ἑκατοντάδας, οὐχὶ διὰ πράξεις ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ λόγῳ ἐπαγγελματικῆς ἰκανότητος, τῆς ὁποίας καὶ αὐτοὶ πάντες εἶναι κάτοχοι.

Δ ι ἄ τ α ὕ τ α

Προτείνω, ὅπως παραχθοῦν οὗτοι ἐπ' ἀνδραγαθία εἰς τὸν ἀμέσως ἀνώτερον βαθμὸν τοῦ βαθμοῦ, ὃν κατεῖχον τότε, πρὸς ἐπιβράβεισιν τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα μεγίστων προσφερθεισῶν ὑπηρεσιῶν των:

- 1) Ὑπενωματάρχην Γιαννόπουλον Λεωνίδ. ἀπὸ Βασιλικὸ Τριφυλίας.
- 2) Χωροφύλακας Γκρίτζαλην Γεώργιον ἀπὸ Βασιλικὸ Τριφυλίας.
- 3) » Γκότσην Δημήτριον ἀπὸ Χαλικιὰ Τριφυλίας.
- 4) » Γλεντήν Παρασκευᾶν ἀπὸ Σύριζον Τριφυλίας.
- 5) » Γεωργακόπουλον Γεώρ. ἀπὸ Καλίτσεινα Τριφυλίας.
- 6) Ἐνωματάρχην Γκότσην Περικλῆν ἀπὸ Χαλικιὰ Τριφυλίας.
- 7) Χωροφύλακας Γιαλαμᾶν Κων. ἀπὸ Ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας.
- 8) » Κορωναῖον Εὐελπίδην ἀπὸ Πεταλίδιον Πυλίας.
- 9) » Κώτσιαν Μηνᾶν ἀπὸ Ἡγομενίτσαν Θεσπρωτίας.
- 10) » Κατσαμπάνην Ἰωάννην ἀπὸ Δώριον Τριφυλίας.
- 11) » Μπούραν Παναγιώτην ἀπὸ Μήλα Μεσσηνίας.
- 12) » Μαρίτσαν Δημήτριον ἀπὸ Λεβέικα Ἡλείας.
- 13) » Μπερδούσην Ἀναστ. ἀπὸ Κεφαλόδρουσον Τριφυλίας.
- 14) Ἐνωματάρχην Παπαδόπουλον Εὐάγ. ἀπὸ Α. Δώριον Τριφυλίας.
- 15) Ὑπ)ρχην Παρασκευᾶν Παναγ. ἀπὸ Α. Δώριον Τριφυλίας.
- 16) Ἐνωματάρχην Ρούσσην Παναγιώτην ἀπὸ Χαλικιὰ Τριφυλίας.
- 17) Χωροφύλακας Ρέμπελον Χρῆστον ἀπὸ Ἀετὸν Τριφυλίας.
- 18) » Στριγγλὸν Φώτιον ἀπὸ Α. Δώριον Τριφυλίας.
- 19) » Σταυρόπουλον Ἀντ. ἀπὸ Ἀνάληψιν Αἰτωλίας.

20) » Πουλέαν Νικόλαον ἀπὸ Λαγκάδα Μεσσηνίας.

Ὅπως εἶναι γνωστὸν, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἰταλῶν τὸν Σεπτέμβριον 1943 καὶ τῶν Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων τὸν Ὀκτώβριον 1944, ἐχρειάσθη νὰ δώσῃ τὸ Ἔθνος καὶ τὴν τελευταίαν μάχην κατὰ τοῦ ὑπολειπομένου τότε τετάρτου κατακτητοῦ, τῶν κομμουνιστῶν. Κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς ἐπολέμησαν μετὰ τῶν πρώτων, ἐνόπλιον τότε κομμουνιστῶν.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, χάρις εἰς τὴν μεγαλοφυᾶ πολιτικὴν τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως Γεωργίου Παπανδρέου, οἱ κομμουνισταὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐκδηλώσουν τὸ ἐνοπλιον κινήμα των πρὸς βιαίαν κατάληψιν τῶν ἀρχῶν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, μόλις δηλ. ἀπεχώρησαν οἱ Γερμανοί. Ὄταν ἐξεδήλωσαν τὴν πρόθεσίν των νὰ καταλάβουν τὸ Κράτος τὴν 6ην Δεκεμβρίου 1944, εἶχαν πλέον συγκροτηθῆ 3 τάγματα ἐθνοφυλακῆς καὶ τὸ τάγμα Χωροφυλακῆς Μακρυγιάννη καὶ εἶχαν ἐξοπλισθῆ τὰ τμήματα Ἀστυνομίας Πόλεων καὶ Χωροφυλακῆς.

Σχετικῶς μὲ τὴν δρᾶσιν τῆς Χωροφυλακῆς τὸν Δεκέμβριον 1944, παραθέτομεν ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ὑπουργοῦ Ἑσωτερικῶν.

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΣΙΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Δράσεως τῆς δυνάμεως τῆς Γεν. Δ/νσεως Χωροφυλακῆς
6 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Τετάρτη

1. Ἀπὸ τῆς 8ης ὥρας ῥίπτονται πυρὰ ὄπλου καὶ αὐτομάτου εἰς διαφόρους παρόδους τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων.

2. . . . .

3. Τὸ τμήμα Μεταγωγῶν ὑποστὰν ἐνοπλιον ἐπίθεσιν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τυχὸν ἀπωλειῶν εἰς νεκροὺς καὶ τραυματίας συμπτύσσεται πρὸς τὸ κατὰστημα τῆς Γενικῆς Διεύθυνσεως Φιλελλήνων 15. Τὸ σκόπιμον ἢ ἐπιβεβλημένον τῆς συμπτύξεως ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας διοικητικῆς ἐρεῦνης.

Ἡμετέρα δύναμις μὲ ἐπιζεφαλῆς τὸν ἀνθυπομοίραρχον Βασιλόπουλον Γεώργιον ἐπιτυχᾶνει τὴν ἐξόντωσιν δύο ἐστιῶν, εὐρισκομένων τῆς μιᾶς ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς ὁδοῦ Νικοδήμου — Ἀδριανοῦ, τῆς ἑτέρας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἐπερίδου καὶ οὕτω ἐλευθεροῦνται ἡ δὸς Ναυάρχου Νικοδήμου, ἐπιτρέπουσα τὴν ἐπανεγκατάστασιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ τμήματος Μεταγωγῶν, ἧτις καὶ ἐνεργεῖται παρὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου.

Ἐἶτα διατάσσεται ὁ ὑπομοίραρχος Ζορμπολᾶς Εὐάγγελος μετὰ δυνάμεως εἰς τμήμα Μεταγωγῶν, πρὸς ἐνίσχυσίν του, ὅπερ καὶ ἐπραξε.

Παρὰ ταῦτα ἡ ἐπαναγκατασταθεῖσα δύναμις τοῦ τμήματος Μεταγω-

γῶν ἀπέρχεται καὶ διανυκτερεύει εἰς τὸ οἶκιμα τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας.

4. Ὁ μοιράρχος Μαράζας Κων. ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ καταστήματος τῆς διευθύνσεως ἔκλυσε νὰ σκουπίσῃ διὰ σαρώθρου, ὅτε ἔπεσε τὸ ἐν τῷ θυλακίῳ περιστροφόν του καὶ ἐκ τοῦ ἐκτυροσκοροτισμοῦ του ἐτραυματίσθη σοβαρῶς εἰς τὴν στηθικὴν χώραν. Ὁ τραυματισθεὶς μετὰ πρόχειρον περιθάλψιν μετεφέρθη δι' Ἀγγλικῶν αὐτοκινήτου εἰς τὸ ἐν Ψυχικῷ νοσοκομεῖον πρὸς νοσηλείαν.

5. Ὁμᾶς ὑπὸ τὸν ἀνθυπομοιράρχον Βασιλόπουλον, ἐν συνεργασία μετὰ Ἀγγλικῶν τμήματος, προβαίνει εἰς ἐκκαθάρισιν φωλεᾶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πέττα καὶ ἑτέρας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀστερίου. Κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην ἐτραυματίσθη εἰς Ἀγγλὸς λοχαγός.

7 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Πέμπτη

Τὴν 6.30 ὥραν τῆς σήμερον ἐκλήθη ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος Μεταγωγῶν μετὰ τῶν ὀπλιτῶν του, πρὸς οὓς ὠμίλησεν ὁ ὑποφαινόμενος καὶ ὑπεχρέωσεν αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν θέσιν των, ἀφοῦ τοὺς ἐφοδίασε διὰ πυρομαχικῶν. Παρευθεὶς ἀνεχώρησεν ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος Μεταγωγῶν μετὰ ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ὀπλιτῶν. Οἱ λοιποὶ ὀπλίται συνοδεύονται βραδύτερον παρὰ τοῦ μοιράρχου Σπάλα Ἰωάννου καὶ ἀνθυπομοιράρχου Βασιλοπούλου Γεωργίου εἰς τὸ κατάστημά των, ἀποκατασταθεῖσης οὕτω τῆς δυνάμεως ταύτης, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς.

Ὁ ἀνθ)ρχος Βασιλόπουλος μετὰ τοῦ ἐνωμ)ρχου Καψάλη καὶ χω)κος Λεωτσάκου προβαίνουσιν εἰς εὐρεΐαν ἔρευναν ἐπὶ τῶν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ τμήματος Μεταγωγῶν οἰκιῶν καὶ προβαίνουσιν εἰς τὴν σύλληψιν πλέον τῶν 20 περιοίκων, οἵτινες διήρπασαν τὸ ἐγκαταλειφθὲν ἱλικόν, δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν, τοῦ καταστήματος τοῦ τμήματος κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα. Τὸ ἱλικόν συνεκεντρώθη καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς δικαιοῦχος.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἴδιος ἀξιωματικὸς προέβη εἰς τὴν ἐγκατάστασιν ἐπικαίρων θέσεων ἐπὶ πολυκατοικιῶν 4 ἀξιωματικῶν μετ' ἀναλόγου δυνάμεως τοῦ τμήματος Μεταγωγῶν.

Τμήματα τῆς δυνάμεώς μου με ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ταγ)ρχην Κανταράκιαν, μοιράρχους Σπάλαν, Παναγόπουλον, Γιαννάκον, ὑπομ)ρχον Ζορμπάλαν καὶ ἀνθυπομοιράρχους Δαιμονάκον, Βασιλόπουλον, Παπανικολόπουλον, ἐνήργησαν ἐκκαθαριστικὰς ἐρεῦνας ἐπὶ πολλῶν ὑπόπτων οἰκιῶν τῆς περιφερείας Πλάκας μέχρι πλατείας Συντάγματος, πρὸς, δέ, συνέλαβον πρόσωπα ἐπικίνδυνα εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν.

Συνελήφθησαν:

1) Ἀντώνιος Χιωτάκης τοῦ Ἰωάννου.

2) Διαιμαντῆς Ἀγγελίδης τοῦ Κυριάκου, ὡς μαχηταὶ τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἐπίσης συνελήφθησαν οἱ 1) Παναγ. Βλαντῆς τοῦ Δημητρίου καὶ 2) Ἰωάννης Τσίπουρας τοῦ Κων., ἔνοπλοι μαχηταὶ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κατε-

σχέθησαν εἰς χεῖρας των ἐν αὐτόματον «Στέν» μετὰ μιᾶς γεμιστῆρος, δύο βραχύκανα Ἴταλικά ὄπλα μὲ 80 φυσίγγια καὶ ἐν βλήμα μικροῦ ὄλμου.

Ἐπίσης συνελήφθησαν οἱ 1) Σφακιανουδάκης Ἰωάννης, 2) Παπαμα-
νωλάκης Γεώργιος καὶ 3) Βογιαντζόγλου Νικόλαος, ὡς τροφοδότη τοῦ
ΕΛΑΣ.

Ὅμοίως ὁ Ἴταλὸς ὑπήκοος Κασαντρέλλι Παῦλος τοῦ Σερόντου.

Ὅμοίως ὁ Γκοθέσης Εὐστράτιος τοῦ Νικολάου, ὡς μαχητῆ τοῦ ΕΛΑΣ.

Ὅμοίως ὁ ὑπαρχιφύλαξ τοῦ Β' Ἀστυνομικοῦ Τμήματος Βασιλάκης Κων.
διότι, κομμουνιστῆς ὢν, παρέδιδε τοὺς συναδέλφους του εἰς τὴν κομμουνι-
στικὴν ὀργάνωσιν Πλάκας.

Ὅμοίως ὁ Ράπτης Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, ὡς ἐπικίνδυνος κομμουνι-
στής.

Κατεσχέθη σήμερον παρὰ τοῦ ἀνθυπομοιράρχου Βασιλοπούλου Γε-
ωργίου, ἐνεργοῦντος μετὰ τοῦ μοιράρχου Παναγοπούλου Νικολάου καὶ ἄλ-
λων ὀργάνων, εἰς τὴν οἰκίαν Χατζημιχάλη, κεμένην ἐπὶ τῆς πλατείας Ἀγ-
γέλου Ἐρόντα — Πλάκας τὸ ἀρχεῖον λαϊκῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κομμουνι-
στικοῦ κόμματος Πλάκας— μὲ περιεχόμενον τὰ ἑξῆς ἔγγραφα: Διάγραμ-
μα ὄριων 1ου τομέως, διάγραμμα ὄριων 3ου τομέως, κατάστασιν ἀπόρων,
πρόχειρα χειρόγραφα ἑπτὰ ἀντίτυπα, Διάγραμμα ὄριων τομέως. Δύο κα-
ταστάσεις οἰκογενειακῆς καὶ οἰκιακῆς καταστάσεως ἀτόμων περιοχῆς Πλά-
κας. Σημείωμα ὑπομνήσεως αἰτήσεων Μαρ. Σταρσκάτου. Ψήφισμα λαϊκῆς
ἐπιτροπῆς Πλάκας τῆς 24.10.1944. Ὅμοιον ψήφισμα τῆς 21.10.1944.
Σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς εὐπόρους. Χειρόγραφος κατάλογος εὐπόρων. Φά-
κελλος ὑγειονομικοῦ τμήματος λαϊκῆς ἐπιτροπῆς. Καταστάσεις δικαιουμένων
ὑποδημάτων καὶ ἐνδυμάτων. Βιβλίον πρακτικῶν συνεδριάσεων λαϊκῆς ἐπι-
τροπῆς Πλάκας. Φάκελλος οἰκονομικοῦ τμήματος. Φάκελλος τεχνικοῦ τμή-
ματος. Φάκελλος ἐπισιτισμοῦ, φάκελλος προεδρείου ἀρχείου, ἀτομικῶν ἐ-
ξυτηρητέσεων, ἐξακριβώσεων ἀπόρων οἰκογενειῶν, διαφωτίσεως. Βιβλίον
παρασκευῆς συσσιτίου σιτιζομένων παιδιῶν, ἀπόρων ἀνηλίκων. Τέλος τὸ
ἀπὸ 5.10.1944 ἔγγραφον περὶ διορισμοῦ ὡς ἐπιτίμου προέδρου τοῦ διωι-
κητοῦ τοῦ Β' Ἀστυνομικοῦ Τμήματος.

8 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Παρασκευῆ.

Ἡμετέρα δύναμις μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς μοιράρχους Παναγόπουλον καὶ
ἀνθυπομοιράρχον Βασιλόπουλον ἐρευνᾷ τὴν οἰκίαν τοῦ κομμουνιστοῦ ἱατροῦ
Νικολοπούλου καὶ προβαίνει εἰς τὴν κατάσχεσιν ρουχισμοῦ ἱματισμοῦ, πυ-
ρομαχικῶν καὶ κομμουνιστικοῦ ἀρχείου.

2. . . . .

3. Συνεχίζονται αἱ ἐπὶ προσώπων καὶ οἰκιῶν ἔρευναι.

Λαμβάνονται διάφορα μέτρα ἀσφαλείας, ἐξασφαλίσεως τῆς τάξεως ἐν
τῇ περιφερείᾳ μας ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς δυνάμεις τοῦ τμήματος Μεταγω-

γῶν τῆς διευθύνσεως Ἐγκληματολογικῶν Ὑπηρεσιῶν, πρὸς ἃς ἐδόθησαν προηγουμένως αἱ δέουσαι διαταγαὶ διὰ τὴν κοινὴν ἐνέργειαν, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως εἰς τὸν τομέα τῆς περιοχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων.

9 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Σάββατον.

Συνεχίζονται αἱ ἐκκαθαριστικαὶ ἔρευναι ἐπὶ προσώπων καὶ οἰκιῶν παρὰ τῶν ἡμετέρων ὀργάνων, ἐπιδειξαμένων ζῆλον καὶ αὐταπάρνησιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των.

10 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Κυριακῆ.

Συνεχίζονται ἐκκαθαριστικαὶ προσπάθειαι δι' ἔρευνῶν εἰς οἰκίας καὶ ἐπὶ προσώπων.

11 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Δευτέρα.

12 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Τρίτη.

13—14 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Τετάρτη καὶ Πέμπτη

Ὅμοίως συνεχίζονται αἱ ἔρευναι ἐκκαθαριστικαὶ ἐπὶ προσώπων καὶ οἰκιῶν.

15 Δεκεμβρίου 1944. Ἡμέρα Παρασκευή.

Ἡμετέρα δύναμις μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς μοιράρχους Σπάλαν, Μανιάτην καὶ Παναγόπουλον καὶ ἀνθ)ρχον Βασιλόπουλον ἐνεργεῖ ἐρεῦνας ἐπὶ ὑπόπτων οἰκιῶν, ἐξελέγχει τὰ πρόσωπα, τραυματίας κλπ. καὶ συντελεῖ εἰς τὴν πλήρη ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας».

Εἰς τὸ σύνταγμα Χωροφυλακῆς Μακρυγιάννη ἐπολέμησαν ὄλοι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, ἰδιαιτέρως δέ, καὶ ὁ εἰς τὸ σύνταγμα Χωροφυλακῆς εὐρισκόμενος τότε συνταγματάρχης Πεζ. Κωστόπουλος. Ἀξιωματικοὶ ἐπίσης καὶ ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς ἐνετάχθησαν εἰς τὸ 141 τάγμα ἐθνοφυλακῆς ὑπὸ τὸν ἀν)ρχην Γ. Καροφυλάκη, λοχαγὸν Κ. Παύλου κ.ἄ. καὶ ἐπολέμησαν ἠρωϊκῶς.

Μὲ τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ τοῦ τελευταίου κατακτητοῦ, ἡ Χωροφυλακὴ ἐπανδρῶνει τὰ τάγματα Χωροφυλακῆς εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ ἀναλαμβάνει τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν εἰς ὅλην τὴν χώραν.

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1.— ΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

1. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν κατάρρευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ μετώπου εἰς τὴν βόρειον Ἠπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, τὸν Ἀπρίλιον 1941, ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος ἐσυνεχίσθη στὴν ἡρωϊκὴ Κρήτη ἐπὶ ἕνα μῆνα ἀκόμη. Καὶ ὅταν ἔπεσε καὶ τὸ φρούριον τῆς Κρήτης ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν δύο αυτοκρατοριῶν, κανεὶς Ἑλληνας καὶ καμμιά Ἑλληνίδα δὲν ἐσκέφθη ὅτι ἦλθε τὸ τέλος τῆς Ἑλλάδος. Ὅλοι καὶ ὄλες εἶπαν: Ὁ πόλεμος θὰ συνεχισθῆ μέχρι τῆς νίκης!

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τμήματα τοῦ στρατοῦ μας, μερικὲς σχολὲς στρατιωτικῆς, ναυτικῆς καὶ ἀεροπορικῆς, ἐπῆγαν στὴν φιλόξενη γῆ τῆς Αἰγύπτου. Ὁ στόλος μας συνεχίζει ἀπτόητος τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἐκεῖ στὸ ἐξωτερικόν, στὰ μαῦρα χρόνια ἰδίως τῶν ἐτῶν 1941—1942, ἄρχισε μία προετοιμασία, μία ὀργάνωσις διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Οἱ ὑπόδουλοι Ἑλληνες περιμέναν. Κάθε ἕνας ἐσκέπτετο τὴν Πατρίδα του. Ἕλληνοι, Γάλλοι, Πολωνοὶ κ.ἄ., κάθε ἕνας, ἀγωνιζόταν γιὰ τὴν δική του Πατρίδα. Ἀλλὰ ἀφοῦ ὁ ἐχθρὸς ἦτο κοινὸς ἔπρεπε ἢ συμμαχία νὰ ἦτο ἀδιάρρηκτος, ἢ συνεργασία ἀδελφικὴ, ἢ θυσία δλόψυχος. Μόνον ἔτσι θὰ ἐλύγισαν οἱ κατακτηταί, πού εἶχαν ὀργανώσει τὸν πόλεμον ἀπὸ χρόνια πολλὰ καὶ μὲ πείσμα καὶ μὲ μανία συνέχιζαν τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ φόβον μήπως γίνουν ἀπὸ νικηταί νικημένοι.

2. Μέσα στὸ ἀπέραντο σκοτάδι τῆς δουλείας, τῆς πείνας καὶ τῆς τρομοκρατίας, οἱ πράκτορες καὶ οἱ κατάσκοποι τῶν κατακτητῶν στὴν Ἑλλάδα παρακολουθοῦν κάθε κίνησιν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Ἄλλοτε παρουσιάζονται ὡς ἐπαίτες, ζητοῦντες ἐλεημοσύνην, ἄλλοτε ὡς Ἕλληνοι αἰχμάλωτοι, ἄλλοτε ὡς μέλη συμμαχικῶν ἀποστολῶν, πού ἔπασαν μὲ ἀλεξίπτωτα ἀπὸ ἀεροπλάνα καὶ πλησιάζουν πολλοὺς Ἑλληνας «ὡς φίλοι καὶ σύμμαχοι».

Πολλοί από εϋθικτον ἐνθουσιασμόν καὶ ἐπιπολαιότητα τοὺς ἐνισχύουν καὶ τοὺς προστατεύουν καὶ πληρώνουν μὲ τὴν ζωὴν τῶν τὸν πατριωτισμόν των. Ἐχάθησαν πολλοὶ Ἕλληνας μὲ αὐτὸν τὸν δόλιον τρόπον, θύματα τῆς ἀγάπης των διὰ τὴν ἐλευθερίαν... Ὅταν τὸ 1943, ἀνεπτύχθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὰ ἐθνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα, ὁ πατριωτισμὸς τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων εὐρῆκε διέξοδο. Τὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ προστατεύουν πλέον τοὺς ἐνθουσιώδεις Ἕλληνας καὶ τοὺς παρέχουν τρόπον καὶ χρόνον ἄνετον νὰ ὀργανωθοῦν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τῆς Πατρίδος τῶν. Μετὰ τὴν διάλυσιν, ὅμως, τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ομάδων ἀπὸ τὶς προδοτικὰς καὶ δολοφονικὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, οἱ πρωτοπόροι Ἕλληνας ποὺ ἐθιγῆκαν στὰ βουνὰ διὰ τὴν Πατρίδα ἀντιμετωπίζουσιν ἕνα δραματικὸ δίλλημα: Ἡ πρόειπ νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς κομμουνιστὰς ἢ νὰ ἀδρανήσουν τελείως, κρυμμένοι στὰ ὑπόγεια τῶν σπιτιῶν των ἢ σὲ καμμιὰ ἐξοχικὴ καλύβα. Ὁ πρῶτος δρόμος, ἢ ἠθελημένη ἐνίσχυσις τῶν προδοτικῶν κομμουνιστῶν θὰ ἦτο ἔνοχος. Ὁ δευτερός δρόμος θὰ ἦτο λιποταξία εἰς τὸν συνεχιζόμενον ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος. Ἀργὰ ἢ γρήγορα οἱ κατακτηταὶ ἢ οἱ κομμουνισταὶ θὰ τοὺς ἀνεκάλυπταν καὶ θὰ τοὺς ἐξηνάγκαζον νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν. Ὁ πόλεμος κατὰ τῶν κατακτητῶν ἐσυνεχίζετο καὶ ἔπρεπε οἱ πρωτοπόροι Ἕλληνας, ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἐπιστήμονες νὰ εἶναι συνεχῶς παρόντες ὅπου ἢ φωνὴ τῆς Πατρίδος τοὺς ἐκαλοῦσε. Ἡ εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος ἢ εἰς τὴν ξένην: «Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος», βεβαιώνει ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν αἰῶνων ὁ Περικλῆς.

Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀσχολούμεθα ἰδιαιτέρως καὶ διακρίνομεν σαφῶς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τῶν ἀγῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἦσαν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, πλανηθέντων διὰ τὸ τέρας τοῦ δρόμου ἐκείνου ἢ ἄλλων ἀναγκαστικῶς ἐπιστρατευθέντων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἐπὶ ποινῇ θανάτου, κατετάγησαν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἔδρασαν, ὅμως, ἐθνικῶς καὶ ἔσωσαν πολλοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν «καπεταναίων» καὶ τῶν «πολιτικῶν καθοδηγητῶν».

3. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἀσχολούμεθα μὲ τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς ποὺ κατώρθωσαν μὲ χίλιους δύο κινδύνους νὰ διαφύγουν ἀπὸ τὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα, μὲ σκοπὸν νὰ φθάσουν εἰς ἄλλα πεδία τῶν μαχῶν κατὰ τῶν κατακτητῶν. Χωρὶς νὰ ὑποτιμοῦμεν τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες, τὴν αὐτοθυσίαν, τὸν πατριωτισμόν καὶ τὴν προσφορὰν των εἰς τὸν ἀγῶνα ἄλλων Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν ποὺ ἔμειναν εἰς τὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα, εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ αὐτοθυσία καὶ ἡ προσφορὰ εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν ποὺ ἐξεκίνησαν γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολὴ εἶναι ἀπαράμυλλος καὶ ἀφθαστος. Δὲν ἦτο δυνατὸν βεβαίως νὰ φύγουν ὅλοι, οὔτε ἐθνικῶς ἦτο συμφέρον νὰ φύγουν ὅλοι. Ἀλλὰ ὅσοι ἐτόλμησαν καὶ ἀνεχώρησαν μὲ τόσοις κινδύνους νὰ συλληφθοῦν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς ἢ νὰ βουλιιάξουν στὴν θάλασσα μὲ τὸ μικρὸ καΐκι, ποὺ θὰ ἐταξίδευαν, εἶναι παράδειγμα πρὸς μίμησιν γιὰ τὴν νέαν γενεάν. Πολλοὶ δὲν ἔφθασαν εἰς τὸν προορισμόν των. Ἄλλοι ἐτυφεκίσθησαν ἀπὸ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς, πρὶν

προλάβουν νὰ πατήσουν στήν βάρκα ἢ τὸ καΐκι τοῦ ταξειδίου των διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἄλλοι ἐτορπιλλίσθησαν ἀπὸ ἐχθρικά ὑποβρύχια ἢ ἀεροπλάνα. Ἄλλοι συνελήφθησαν στὰ παράλια τῆς Λακωνίας, εἰς τὸ Λεωνίδιον Κυνουρίας, στὴ Ραφίνα, στὸν Πόρτο Ράφτη, στὴν Κύμη, στὴν Κάροστο, στὴ Χαλκιδική, στὸν Ἐβρο ἢ στὴν Τήνο, Σῦρο, Μυτιλήνη, Χίον καὶ Σάμον ἀπὸ πράκτορες τῶν κατακτητῶν, πού παραμόνευαν ἐκεῖ καὶ ἐξετελέσθησαν. Ἄλλοι ἐξετελέσθησαν ἢ ἐβασανίσθησαν ἀπὸ Τούρκους στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τότε πού ἡ Τουρκία ἦτο «οὐδετέρα». Ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς μόλις ἔφθασαν στὴν Μέση Ἀνατολή ἐφυλακίσθησαν ἀπὸ φιλοκομμουνιστικά στοιχεῖα. Ἄλλοι, μετὰ, ὡς ἀξιωματικοὶ ἢ ὑπαξιωματικοὶ ἢ στρατιῶτες τῆς τρίτης ὀρεινῆς ταξιαρχίας ἢ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου πολέμησαν στὴν Ἰταλία καὶ στὰ Δωδεκάνησα καὶ ἐτίμησαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Ἄλλοι μόλις πάτησαν τὸν Ὀκτώβριον — Νοέμβριον 1944, τὸ ἔδαφος τῆς φιλιότητος Πατρίδος δὲν ἐπρόλαβαν νὰ χαροῦν τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας: Ἔλαβον μέρος εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ Δεκεμβριανοῦ κινήματος τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἔπεσαν καὶ τότε πολλοί... Γι' αὐτοὺς πού ἔκαναν αὐτὴν τὴν διαδρομὴν, χάριν τῆς Πατρίδος, ἀξίζει ἰδιαίτερη τιμὴ. Ἐφυγαν νηστικοί, γυμνοὶ σχεδόν, μὲ ἐλαχίστην πιθανότητα σωτηρίας των εἰς τὸ ταξιῖδι τῆς ἐλευθερίας... Συνέχισαν ἐκεῖ τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν μὲ πνεῦμα ἡρωϊκόν, μὲ πνεῦμα ἀθάνατο, Ἑλληνικόν. Καὶ σκέπασαν στὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ὅτι ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶχεν ἀμαυρωθῆ.

4. Γι' αὐτοὺς ὅλους πού ἔπεσαν εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας ἢ γύρισαν δαφνοστεφανωμένοι στὴν Πατρίδα, ἀφιερώνεται εἰδικῶς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον:

Ἴδου τί γράφει γι' αὐτοὺς ὁ Γιάννης Β. Ἰωαννίδης στὸ βιβλίον του «Ἕλληνες καὶ ξένοι κατάσκοποι στὴν Ἑλλάδα»:

«Μόλις ἔφτασε ἡ μαύρη ὥρα τῆς σκλαβιᾶς πολλοὶ πατριῶτες βρέθηκαν ἀπέναντι σ' ἓνα σκληρὸ δίλημμα. Τί νὰ κάνουν; Νὰ μείνουν ἐδῶ καὶ νὰ συμμεριστοῦν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους τὰ βάσανα, πού ἀναμφισβήτητα θὰ ἔφερνε ἡ κατοχὴ ἢ νὰ προσπαθήσουν νὰ δραπετεύσουν γιὰ τὴν Μ. Ἀνατολὴ καὶ νὰ συνεχίσουν ἀπὸ ἐκεῖ κάτω τὸν ἀγῶνα τους;

» Ἐνα τέτοιο ταξιῖδι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κάθε ἄλλο παρὰ εὐκόλο ἦταν. Ἀμείλικτα τὰ Γερμανικὰ στούκας πετοῦσαν μέρα καὶ νύκτα πάνω ἀπὸ τὴς Ἑλληνικῆς θάλασσης καὶ βομβάρδιζαν μεγάλα καὶ μικρὰ πλοῖα, πού δὲν ἦταν δικά τους. Σὲ ὅλο τὸ Σαρωνικὸ καὶ τὸν Ἀργολικὸ καὶ πῶς ἔξω στὸ Αἰγαῖο βυθίζονταν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ πλεούμενα, αὐτανδρα μὲ ἑκατοντάδες θύματα. Τὰ παληά, τὰ κουρασμένα ἀλλὰ καὶ τόσο ἀγαπημένα στοὺς Ἕλληνες καρσάκια τῆς ἀκτοπλοίας μας, τὰ ὠραῖα κότερα καὶ οἱ θαλαμηγοί, τὰ φορηγὰ καὶ τὰ μπριγκαντίνια ἀπεδεκατίστηκαν κυριολεκτικά. Οὔτε ἓνας ὄμως, δὲν ἀποφάσισε νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τὸν σκοπὸ του, ὅταν τὸν ἔβαζε μπροστά.

» Ἡ μακρυνὴ ἀφρικανικὴ γῆ, ὅπου θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ καταταγῆ στὸ στρατό, στὸ ναυτικὸ καὶ στὴν ἀεροπορία, ἔμοιαζε σὰν ἕνας ὄνειρεμένος παράδεισος. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φτάσει κανεὶς ἐκεῖ; Πῶς νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν ἀγρυπνὴ ἐπιτήρησιν τῶν Γερμανῶν; Καὶ μὲ ποιὸν τρόπον νὰ διασχίσῃ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν περιπολοῦσαν συνέχρεια τορπιλλάκατοι, ὑποβρύχια καὶ ἀεροπλάνα τοῦ ἐχθροῦ;

» Δὲν πέρασε, ὅμως, πολὺς καιρὸς, ὅταν ἄρχισε νὰ διαδίδεται σὲ ὄρισμένους κύκλους, στρατιωτικούς, ἰδίως, ὅτι ὁ δρόμος αὐτὸς ὑπῆρχε. Μικρὰ πετρελαιοκίνητα καΐκια πρὸς εἶχαν ξεφύγει τὸν ὄλεθρο καὶ δὲν εἶχαν ἀκόμα ἐπιταχθῆ μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι πηγαίνουν στὴν Σάμο, τὴ Χίο ἢ τὴν Μυτιλήνη γιὰ νὰ φέρουν τροφίμα, κατάφεραν νὰ περάσουν στὶς Μικρασιατικὰ ἀκτές. Ἐβγαίνουν κυρίως κοντὰ σὲ τρία σημεῖα: Στὸ Κουσάντασι, στὸν Τσεσμέ καὶ στὴν Ἐφεσο.

» Τὰ Τουρκικὰ παράλια φυλάκια, ὄχι μόνον τοὺς ἀφηναν νὰ ἀποβιθασθοῦν, ἀλλὰ καὶ τοὺς βοηθοῦσαν νὰ φτάσουν στὴν Σμύρνη. Ἐκεῖ τοὺς παραλάμβαναν Ἀγγλικὲς καὶ Ἑλληνικὲς ὑπηρεσίαι, γιὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν στὴν Συρία ἢ τὴν Αἴγυπτο. Πολλοί, ὅμως, δὲν κατώρθωσαν νὰ φτάσουν ὡς ἐκεῖ, γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο κ' ἀναγκάζονταν νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ ἐκεῖ πρὸς ξεκίνησαν. Αὐτὸ ἐγένετο πολλὰς φορὰς καὶ πολλὰ παλληκάρια χάθηκαν στὸ γυρισμὸ τους. Γιατὶ σὲ περίπτωσι πρὸς οἱ Γερμανοὶ ἐπιαναν κάποιον νὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν τοῦ ἔρριχαν ἀμέσως τὴν κατηγορίαν τοῦ κατασκόπου. Ὅσο κ' ἂν προσπαθοῦσε νὰ τοὺς πείσῃ κανεὶς γιὰ τὸ ἀντίθετο, ἦταν καταδικασμένοι.

» Ἡ μικρότερη ποινὴ πρὸς τοῦ ἐπέβαλλαν συνήθως ἦσαν καταναγκαστικὰ ἔργα γιὰ πολλὰ χρόνια. Μὰ καὶ πάλι δὲν τὴν ἐγλύτωνα ἂν τὸν περνοῦσαν στὴν ὀμηρία, πρᾶγμα πρὸς γινόταν πολὺ συχνά. Τότε στὸ πρὸς ἀσημαντὸ σαμποτάζ τὸν ἔστηναν στὸν τοῖχο. Πολλοὶ Ἑλληνες πατριῶτες ἐπλήρωσαν ἔτσι μὲ τὴν ζωὴ τους. Ἡ ὀμηρία ἰσοδυναμοῦσε πάντοτε σχεδὸν μὲ καταδίκη σὲ θάνατον Ἦταν σπανία περίπτωσις νὰ τὴν γλυτώσῃ κανεὶς, κ' αὐτὸ μόνον ἂν μπορούσε νὰ πληρώσῃ «λύτρα» στοὺς μεσάζοντες.

» Ὡστόσο, ὅσο προχωροῦσε ὁ καιρὸς τὰ μυστικὰ ξεκινήματα πολλαπλασιαζόνταν. Νεαροὶ καὶ ἀσπρομάλληδες ἀξιωματικοί, ὄλων τῶν ὄπλων, ἐπιστήμονες, ἐργάτες, καλλιτέχνες, ἱερεῖς, ἀστυνομικοὶ, διαφορῆτικῆς προελεύσεως καὶ τάξεως ἄνθρωποι, πρὸς τοὺς συνέδεε ἄρρηκτα τὸ ἴδιο ἰδανικὸ καὶ τὸ ἴδιο πεπρωμένον ξεκινούσαν γιὰ «κάτω». Ἔτσι ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον οἱ φίλοι χάνονταν ἀπὸ τὴ συντροφία.

» Ἀνάμεσα στοὺς Ἑλληνες ἐκείνους πρὸς ἐργάστηκαν συστηματικὰ καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τους στὶς τάξεις τοῦ μυστικοῦ πολέμου, ὑπάρχει κ' ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀφανῶν ἡρώων πρὸς ἀγωνίστηκαν σ' ὄλο τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς πιάστηκαν ἀπ' τοὺς κατακτητὰς, βασανίστηκαν ἀπάνθρωπα ἢ ἐκτελέστηκαν, μὰ κανεὶς δὲν ἄνοιξε ποτὲ τὸ στόμα του γιὰ νὰ προδώσῃ. Στά-

θηκαν ὄλοι τους ἀληθινὰ παλληκάρια κι' ἀντιμετώπισαν τοὺς δημίους των μὲ τὸ φλογερὸ χαμόγελο τῶν παλαιῶν μαρτύρων, ποὺ θυσιάζουν τὴν ζωὴν τους γιὰ τὴ θρησκεία. Κάτι τέτοιο συνέβη κι' ἐδῶ μὲ ὄλους ἐκείνους ποὺ ἔπεφταν κάτω ἀπὸ τὰ φονικά βόλια τοῦ ἐχθροῦ γιὰ τὴν Πατρίδα.

» Νά, λοιπόν, ποὺ ὑπῆρχε ἀκόμη δυνατότης νὰ πολεμήση κανεὶς γιὰ τὴν ἀγαπημένη Ἑλληνικὴ γῆ. Ἡ τόσο μακρυνή-ἀφρικανικὴ ἀκτὴ, ὅπου θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ καταταγῆ στὸ στρατό, στὸ ναυτικὸ, στὴν ἀεροπορία τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδος, ἔμοιαζε σὰν ὄνειρευτὸς παράδεισος σὲ ὄσους δὲν εἶχαν ἄλλο πόθο στὴν ψυχὴ τους. Πῶς, ὅμως, ἦτο δυνατόν νὰ φτάση κανεὶς ὡς ἐκεῖ; Μὲ ποῖο τρόπο νὰ ξεφύγῃ τὴν ἄγρυπνη ἐπιτήρησιν τῶν Γερμανῶν; Τί μέσον νὰ βρῆ γιὰ νὰ ταξειδέψῃ; Πῶς νὰ διασχίσῃ τὴν θάλασσα, ὅπου περιτολοῦσαν συνεχῆ τορπιλλάκατοι καὶ ἀεροπλάνα τοῦ ἐχθροῦ;

» Ἀξιοθαύμαστοι Ἕλληνες θαλασσόλυκοι διακινδυνεύοντας τὰ πάντα ἀνηφοῦσαν κάθε κίνδυνον γιὰ νὰ διασπάσουν τὸν πιὸ δυνατό ἀποκλεισμό. Πολλοὶ Ἕλληνες ναυτικοὶ πλήρωσαν μὲ τὴν ζωὴ τους τὶς ἐπιχειρήσεις αὐτὲς κι' ἄλλοι ἔμειναν σακατεμένοι ἀπὸ τὶς κακουχίες καὶ τὰ βασανιστήρια ποὺ ὑπέστησαν κατὰ τὴν σύλληψί τους. Κατεσπαρμένοι, λοιπόν, στὰ νησιά μας Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ καὶ ἰδιῶτες ἀναζητοῦσαν ἕνα μέσο γιὰ νὰ διαφύγουν στὸ ἐξωτερικόν. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔδιναν ὀλόκληρες περιουσίες γιὰ νὰ βροῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ καΐκι, ποὺ θὰ τοὺς ἔβαζε στὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας. Μὲ χίλιες δύο περιπέτειες, μὲ ψεύτικα χαρτιά, μὲ τὶς πιὸ ἀπίθανες δικαιολογίες, ἔφευγαν ἀπὸ μία ἀκτὴ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἔφταναν σ' ἕνα νησιὸ τοῦ Αἰγαίου, ὅπου ἤλπιζαν νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἡ τύχη. Ἡ Γκεστάπο καὶ ἡ Ἰταλικὴ Τσῆ - Ἔσσε, εἶχαν ἀρχίσει νὰ γίνονται ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνες μὲ τοὺς ντόπιους χαφιέδες ποὺ τοὺς βοηθοῦσαν. Γι' αὐτὸ ὅσο λιγώτεροι ἤξεραν τὸ μυστικὸ τόσο τὸ καλύτερο...

» Παντοῦ, ὅμως, καὶ πάντα ὁ κίνδυνος τῆς προδοσίας, τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ τυφεκισμοῦ. Γιατὶ οἱ κατακτητὰι δὲν ἄργησαν νὰ ἀντιληφθοῦν τί γινόταν. Ἐνα ἀληθινὸ κῦμα ἀποδράσεων Ἑλλήνων πολεμιστῶν γιὰ τὰ μέρη ποὺ μπορούσαν νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρόν.

Σχετικῶς ὁ Ἀχιλλεὺς Κύρου εἰς τὸ βιβλίον του, «Σκλαβωμένοι νικηταὶ» γράφει τὰ ἑξῆς:

«... Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ κατακτητὰι δὲν ἄργησαν νὰ ἀντιληφθοῦν τί ἐγίνετο. Ἐνα ἀληθινὸ κῦμα ἀποδράσεων ἀξιολόγων Ἑλλήνων πολεμιστῶν γιὰ τὰ μέρη ὅπου ἐπολεμοῦσαν οἱ ἐχθροὶ των, ἀρχισε νὰ δημιουργῆται κάτω ἀπὸ τὴν μύτη των. Ἐκεῖνο ποὺ ἐφοβοῦντο ὅταν εἶδαν ὅτι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπετάσσοντο μετὰ τὴν ραγδαία προέλασιν τῶν ἰδικῶν των «Παντσερντιβιζιόνων» καὶ ποὺ ἔκανε τὸν Χίτλερ στὸν λόγο του, τῆς 4ης Μαΐου 1941, νὰ ἀφρίζῃ κατὰ τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἐπραγματοποιεῖτο τώρα: Ἡ Ἑλλὰς ἀντὶ νὰ ταχθῇ καὶ αὐτὴ ἀνεπιφύλακτα μὲ τὸ μέρος τοῦ ἄξονος ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι πάντοτε παροῦσα στὸν ἀγῶνα ἐναντίον του. Ἐλαβον ἀμέσως, ὅσο μπορούσαν αὐστηρότερα μέτρα,

έτοποθέτησαν ισχυρότερες φρουρές στα διάφορα σημεία των Ἑλληνικῶν ἀκτῶν, ἐξήτησαν καὶ ἐπῆραν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν περισσότερες γρήγορες τορπιλλάκατους, γιὰ τὴν περιπολία τοῦ Αἰγαίου, ἐπολλαπλασίασαν τὰ στελέχη τῶν κατασκόπων ποὺ εἶχαν γιὰ νὰ παρακολουθοῦν τοὺς Ἑλληνας ἀξιωματικούς, ἔκαναν αὐστηρὰ διαβήματα στὴν Τουρκία, γιὰτὶ ἀφήνει νὰ περνοῦν ἀπὸ τὸ ἔδαφός της οἱ Ἑλληνες δραπέται, ἀπήτησαν ἀπὸ τοὺς δούλους των τῆς ψευτοκυβερνήσεως τῶν Ἀθηνῶν νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ αὐστηρὰ μέτρα. Καὶ ἐδημοσιεύθησαν τότε... διατάγματα ποὺ ἐχαρακτήριζον τὴν μετάβασιν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν γιὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν «ὡς λιποταξίαν», διέγραφαν τοὺς ἀξιωματικούς αὐτοὺς ἀπὸ τὰ στελέχη τοῦ στρατοῦ, ἔστερουσαν τὶς οἰκογένειές των τῆς συντάξεως, ἐπέβαλλαν ἀκόμα καὶ τὴν κτάσχεσιν τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας των. Τὸ μοιραῖον ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ πολλαπλασιασθοῦν τὰ κρούσματα τῆς ἀποδράσεως. Ἡ χαρακτηριστικὴ Ἑλληνικὴ εὐτροφία εὐρῆκε πολὴ γρήγορα τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους μπορούσαν νὰ ἐξουδετερωθοῦν τὰ αὐστηρὰ μέτρα τοῦ ἐχθροῦ... Καὶ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα σημεία τῆς Ἑλληνικῆς ἐσωτερικῆς ἀντιστάσεως, τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπὶ 3 χρόνια παρ' ὅλη τὴν ἀμείλικτη αὐστηρότητα τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, παρ' ὅλα τὰ μέτρα ποὺ ἔλαβαν, παρ' ὅλη τὴν σύλληψιν πολλῶν ἑκατοντάδων καὶ τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν δεκάδων Ἑλλήνων, ποὺ ἀπειραγῆθησαν νὰ ἀποδράσουν, ὄχι μόνον δὲν ἔπαψε ποτὲ ἡ κίνησις αὐτὴ «γιὰ κάτω», ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐγένετο κάθε χρόνο πιὸ ἔντονη, πιὸ σημαντικῆ».

Ἰδοὺ ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Γερμανικοῦ Στρατιωτικοῦ Λοικητοῦ τῆς Νοτίου Ἑλλάδος τῆς 4 Ἰουνίου 1942:

«... Ὁ γερμανικὸς στρατὸς προσέβη εἰς τὴν σύλληψιν ἀριθμοῦ τινος δμηρῶν ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθ... κατεχομένων ἑδαφῶν. Εἰς περιπτώσιν οἰωνδήποτε ἀποπειρῶν ἢ πράξεων σαμποτάζ κλπ. στρεφομένων ἐναντίον τοῦ Γερμανικοῦ Στρατοῦ οἱ δμηροὶ θὰ τυφεκισθοῦν. Ὡς τοιοῦτοι δμηροὶ λογίζονται ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες συνελήφθησαν ἢ θὰ συλληφθοῦν, λόγῳ ὑπονοιῶν διὰ πράξεις στρεφομένας κατὰ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ. Ἀνάλογα αὐστηρότατα μέτρα, θὰ ληφθοῦν περαιτέρω ἐναντίον τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ἀναχωροῦν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ νὰ ἀγωνισθοῦν ἐναντίον τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας.

Ἄ Ἐπισημάνει Στρατ. Λοικητῆς Νοτίου Ἑλλάδος»

Ἐκεῖ εἰς τὰ μακρυνὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς ἕνα τραγοῦδι ἑλληνικὸ ἀκούγεται ἀπὸ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, ποὺ σκέπτονται μόνον τὸ ἑλληνικὸ χῶμα καὶ τὴν Μάνα Ἑλλάδα:

— Παιδιὰ μὲ ἀτσάλινα χέρια, μὲ θάρρος γεμάτα καὶ ὀρμή!..

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον παραθέτομεν ὅσα ὀνόματα ἐπληροφορήθημεν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιῶν καταγομένων ἐκ Πελοποννήσου, οἵτινες διέφυγον πρὸς Μέσην Ἀνατολὴν διὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας.

Κατωτέρω παραθέτομεν μερικὲς περιπτώσεις διαφυγῆς ἀξιῶν, ὅπου

φανεροῦνται οἱ κίνδυνοι καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν, πὺ ἀπεφάσι-
σαν ὀπωσδήποτε νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, συνεχίζοντας τὸν πόλεμον κατὰ
τῶν κατακτητῶν μὲ ἓνα ταξίδι θανάτου ἢ ἐλευθερίας.

2.— ΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΜΕΤΩΠΑ

Ἄποστολὴ 1η.

Ὁ Θεόδωρος Γιαννόπουλος ἀνθ)γὸς ἀπὸ χωρίον Σκοτάνη Καλαβρύτων,
τὸν Νοέμβριον 1942, συνεννοεῖται μὲ τὸν συντ)ρχην Ἐμμανουὴλ Σκούραν
ἀπὸ τὴν Σάμον, τὸν λοχαγὸν Σπυρίδωνα Θύμιον ἀπὸ τὴν Κέρκυραν καὶ μὲ
ἓνα ἀνθ)γὸν Γεωργίου νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μ. Ἀνατολήν. Παίρνουν ταυτό-
τητες ὡς Σάμιοι καὶ τὴν 3.12.1941 ξεκινοῦν μὲ μία βάρκα ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ
διὰ Καρλόβασι Σάμου.

Οἱ Ἴταλοι εἶχαν ἀνακαλύψει τὴν διαφυγὴν τῶν μὲ ψεύτικες ταυτότητες
διὰ Σάμον καὶ εἶχαν στείλει σῆμα νὰ γίνῃ ἐξονυχιστικὸς ἔλεγχος. Εὐτυχῶς
ἓνας διερμηνεὺς τῶν Ἰταλῶν, Ἕλληνας, ἄξιος τῆς Πατρίδος, τοὺς εἰδοποίησεν
ἐγκαίρως νὰ φύγουν ἀμέσως, διότι ἐκινδύνευον νὰ ἀνακαλυφθοῦν. Ἀναχω-
ροῦν ἀμέσως μὲ βάρκα διὰ μικρασιατικὴν ἀκτὴν.

Μόλις, ὅμως, ἔφθασαν εἰς τὰ παράλια οἱ Τοῦρκοι τοὺς συνέλαβον, τοὺς
ἐκτύπησαν στὸ φυλάκίό τους καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν εἰς τὰ ἐρείπια μιᾶς ἐκκλη-
σίας χριστιανικῆς. Ἐκεῖ μένουν ὑπὸ βροχὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες παγωμένοι καὶ
νηστικοί. Ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία, κατατρεγμένη καὶ ἐρειπωμένη, δὲν ἠμποροῦ-
σε νὰ προσφέρῃ περισσότερον εἰς τὰ κινδυνεύοντα παιδιὰ τῆς. Τοὺς ἔδωσε,
ὅμως, δύναμιν νὰ ὑπομένουν καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἐφώτισε νὰ ἐξεύρουν τρό-
πον σωτηρίας τῶν. Εἶναι ὅλοι φυλακισμένοι, νηστικοὶ καὶ παγωμένοι. Ἦταν
Δεκέμβριος, ἡ καρδιὰ τοῦ χειμῶνα. Ἐὰν ἔμεναν περισσότερον ἐκεῖ δὲν εἶχαν
καμμία ἐλπίδα σωτηρίας τῶν. Ἦ θὰ τοὺς ἐτυφέκιζαν οἱ Τοῦρκοι ἢ θὰ τοὺς
μετέφερον εἰς ἄλλην φυλακὴν. Ἄν εἶχαν καλὸν σκοπὸν, θὰ τοὺς εἶχαν μέχρι
τότε ἀφήσει ἐλευθέρους. Συνεννοοῦνται, λοιπόν, καὶ μίαν νύκτα ὅλοι μαζί
λέγουν στὸν σκοπὸν:

— Ἐμεῖς ἔχομε ἀποφασίσει νὰ φύγουμε ἀπόψε ἀπὸ ἐδῶ ὀπωσδήποτε.
Ἄν μᾶς ἀφήσης νὰ φύγουμε, ἴσως πᾶς φυλακὴ, ἂν δὲν μᾶς ἀφήσης, τότε
πρέπει νὰ μᾶς σκοτώσης ἀμέσως τώρα, διότι ἐμεῖς θὰ προτιμήσωμε νὰ σκοτω-
θοῦμε παρὰ νὰ μέינוμε ἀκόμη ἐδῶ φυλακισμένοι. Διᾶλεξε. Ἄν μᾶς ἀφήσης
θὰ πᾶς λιγώτερα χρόνια φυλακὴ, ὅταν θὰ μᾶς σκοτώσης, ἴσως καὶ νὰ σὲ τυφε-
κίσουν καὶ ἐσένα.

Τὸ σχέδιον εὐτυχῶς ἐκαρποφόρησε. Ὁ Τοῦρκος σκοπὸς τοὺς ἄφησε ἐλεύ-

θερους. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες ἔφθασαν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ κατετάγησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀ΄ Ταξιαρχίαν.

Ἄ π ο σ τ ο λ ῆ 2α.

Ὁ ἔφεδρος ἀνθ)γὸς Μανώλης Σκαραντάβος ἀπὸ τὸ Λεωνίδιον Κυνορίας μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου 1940 ἀποφασίζει νὰ συνεχίσῃ ἀμέσως τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Τὸ 1941 ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἦτο δραματικὴ. Πείνα, παντοῦ φόβος καὶ τρόμος. Δὲν ἤμποροῦσε τότε νὰ γίνῃ ἀντάρτικο στὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου. Πληροφορεῖται ὅτι πολλοὶ ἀξ)κοὶ μισθώνουν διάφορα καίκια ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ δῆθεν διὰ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, ἐνῶ μὲ χίλιους δυὸ τρόπους καὶ κινδύνους κατευθύνονται γιὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.. καὶ ἐκεῖθεν γιὰ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν στὴν Μέση Ἀνατολή. Ἔρχεται στὴν Ἀθήνα, πωλεῖ δυὸ βαρέλια λάδι διὰ τὰ ναῦλα, συναντᾷ ἕνα δάσκαλον ἀπὸ τὴν Σάμον, ὅστις τοῦ ὑποδεικνύει ἕνα τρόπον διαφυγῆς του μέχρι Σάμου. Εἷς τὸ Νοσοκομεῖον Ἀναπήρων ἦτο νοσηλεύμενος ἕνας ἀνάπηρος τοῦ πολέμου 1940—1941, ὁ Ἀριστείδης Σταματέλης ἀπὸ τὴν Παγώνδα τῆς Σάμου. Αὐτὸς θὰ ἔμενε ἀρκετοὺς μῆνες ἐκεῖ. Μποροῦσε νὰ βγάλῃ ἴδια ταυτότητα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀριστείδη Σταματέλη καὶ μία φωτογραφία του καὶ νὰ παρουσιασθῇ ὡς «Ἀριστείδης Σταματέλης» πού ἐπιστρέφει στὸ χωριὸ του. Ἔθεσε εἰς ἐφαρμογὴν τὸ σχέδιόν του ἀμέσως. Συναντᾷ τὸν Σταματέλην, βγάζει ἰδικὴν του ταυτότητα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ Σταματέλη καὶ τὴν 3 Δ)θρίου 1941 μπαίνει σὲ ἕνα καΐκι ἐνὸς κατεστάνου Καυμίου πού ἔκανε συγκοινωνία ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Σάμον. Στὸ ταξίδι γνωρίζεται μὲ τὸν χωροφύλακα Δημ. Ἀρβανίτην πού γύριζε μὲ ἄδεια στὸ χωριὸ του Τηγάνι τῆς Σάμου. Φθάνουν εἰς Τηγάνι καὶ τὸ πρῶτο βράδυ μένει πρὸς ἀσφάλειαν εἰς τὸν Σταθμὸν Χωροκῆς. Μετὰ εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ χωρο)κος Δημ. Ἀρβανίτη. Συμφωνοῦν νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μ. Ἀνατολὴν μὲ τὸν χωροφύλακα Δημ. Ἀρβανίτην καὶ μὲ ἑπτὰ ἄλλους ὑπαξ)κοὺς καὶ στρατιῶτες. Κάτι ψαράδες λεβεντόλνκοι ἀποφασίζουν νὰ τοὺς περάσουν ἀντίπερα στὴν Μ. Ἀσίαν, μὲ ἄμεσον κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Παίρνουν ἄδεια ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς πὼς θὰ πήγαιναν γιὰ ψάρεμα, καὶ ἀπὸ ἀπόμειρα βράχια παραλαμβάνουν τοὺς ἑπτὰ ἐθελοντὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ ξεκινοῦν τὸ βράδυ, εἰς ἀπόστασιν 40 μ. ἀπὸ ἰταλικά φυλάκια. Πρὶν ξημερώσῃ πλησιάζουν τὶς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Τοῦρκοι φρουροὶ τοὺς πυροβολοῦν. Στριβουν δεξιὰ, ἀποθιβάζονται στὴ στερεὰ καὶ ἀνάβουν ἀμέσως φωτιὲς διὰ νὰ θεβαιωθοῦν οἱ Τοῦρκοι καὶ «ἀλλάξουν ἐχθρικήν διάθεσιν». Τρέχουν οἱ Τοῦρκοι, τοὺς θεωροῦν αἰχμαλώτους καὶ τοὺς παίρνουν τὰ ρολόγια, τοὺς ἀναπτῆρες κ.ἄ. Μετὰ μὲ φρουροὺς Τοῦρκους ὁ ἐπικεφαλῆς ἀξ)κὸς τοὺς ἐξαποστέλλει εἰς τὸ Κουσάντασι, ὅπου ἦτο στρατοπέδον τῶν Ἑλλήνων ἀξ)κῶν πού πήγαιναν διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν. Διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ βαδίζουσιν ἐπὶ 4 ἡμέρες πεζῇ, χωρὶς νὰ τοὺς δώσουν οἱ Τοῦρκοι οὔτε μιὰ μπουκιά ψωμί. Τοὺς ἀντιμετωπίζουν

σχεδόν ὡς ἐχθρούς. Οἱ Τούρκοι τότε ἦσαν οὐδέτεροι. Κατὰ τὴν διαδρομὴν διανυκτερεύουν σὲ ἓνα χωριό, ὅπου τοὺς ἐπισκέπτεται ἓνας ἀγροφύλακας. Τοὺς μιλάει ἑλληνικὰ καὶ τοὺς ἐμπιστεύεται κρυφὰ ὅτι εἶναι ἠπειρώτης, ὅτι ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα. Τοὺς ἔδωσε φαγητὸ στὸ σπίτι του. Κάποια φλέβα ἑλληνικὴ θὰ εἶχε μέσα του. Ποῖος ξέρει ποῖος σίφουνας τὸν ξεροίωσε τὸν καυμένο ἀπὸ τὰ πατρικὰ χώματα καὶ ἔφθασε ἐκεῖ ὡς «Τούρκος Ἡπειρώτης» τώρα. . . Φθάνουν εἰς τὸ Κουσάντασι. Ἐκεῖ ἦτο ὁ ἀντ)ρχης Ἴπποκ. Χρυσούλης μὲ εἰδικὴν ἀποστολὴν προωθήσεως εἰς τὸν Ἑλλ. Στρατὸν Μέσης Ἀνατολῆς τῶν ἐρχομένων ἐξ Ἑλλάδος ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν. Καθημερινῶς σχεδόν φεύγουν ἀμαξοστοιχίαι μὲ Ἑλληνες ἀξιωματικοὺς στὰ νοτιώτερα. Τότε, κατὰ τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου 1943, ἀποφασίζεται νὰ φύγουν διὰ Μέσιν Ἀνατολὴν μερικοὶ μὲ ἓνα καΐκι μὲ Τουρκικὴ σημαία, ὥστε νὰ παραπλανηθοῦν οἱ Ἴταλο - γερμανοὶ καὶ δὲν τοὺς πολυβολήσουν καθ' ὁδόν. Ἐπιβάτες εἶναι 165 ὑπαξιωματικοὶ στρατοῦ καὶ χωροφυλακῆς, στρατιῶτες καὶ χωροφύλακες. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἐνωματάρχης Χωρ)κῆς Ντούνης Δημ. καὶ ὁ ἄντ)ρχης Χωρ)κῆς Γ. Κολλιός. Ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων εἶναι ὁ ἔφ. ἀνθ)γός Μανώλης Σκαραντάβος. Ὅλοι μένουν στὰ ἀμπάρια τοῦ πλοιαρίου καὶ φθάνουν τὴν 26.12.1941, εἰς τὴν Κυρήνεια τῆς Κύπρου. Πρὶν παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν των εἰς Κύπρον, σκόπιμον κρίνομεν νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ἐξῆς γεγονός. Οἱ Τούρκοι διὰ νὰ ἀποδείξουν καὶ στοὺς Γερμανοὺς «ὅτι εἶναι δικοὶ των φίλοι» ἀποφασίζουν νὰ στείλουν πίσω στὴν Σάμο μία ὁμάδα ἀπὸ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἐν ὄλω 150, μὲ ἓνα καΐκι μὲ Τουρκικὴ σημαία καὶ 5—6 ἐνόπλους Τούρκους. Τὸ δράμα τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν πού ὑποχρεωτικῶς θὰ ἐπέστρεφαν εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα ἦτο φανερόν. Θὰ ἐθεωροῦντο ὡς κατάσκοποι ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὴν Σάμον καὶ θὰ ἐξετελοῦντο χωρὶς μεγάλην διαδικασίαν. Μόλις, ὅμως, ἔφθασε στὰ ἄνοιχτὰ οἱ Ἑλληνες ἐπιβάτες ἀποφασίζουν ἢ νὰ σωθοῦν ἢ νὰ βουλιάξουν ὅλοι. Νὰ μὴ γυρίσουν πάλι ὑπόδουλοι. Συνεννοοῦνται, ἐπαναστατοῦν, αἰχμαλωτίζουν τὸ πλήρωμα καὶ 5—6 Τούρκους στρατιῶτες καὶ ὑποχρεώνουν τὸν πλοίαρχον νὰ προχωρήσῃ πρὸς Κύπρον. Μετὰ 4ήμερον ἔφθασαν εἰς Κύπρον, νησιτικοὶ καὶ ἐξαθλιωμένοι (εἶχαν πάθει τρῶφιμα μόνον διὰ μίαν ἡμέραν), ἀλλὰ ἐλεύθεροι.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἀποστολὴν Μανώλη Σκαραντάβου. Οἱ Ἑλληνες ἀδελφοί μας τῆς Κύπρου τοὺς δέχονται μὲ Ἑλληνικὴν σημαία, μὲ συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις καὶ ζητωκραυγὰς. Ἡ χαρὰ των καὶ ὁ ἐθνικὸς των ἐνθουσιασμὸς δὲν περιγράφεται. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ὅλη Ἑλληνικὴ. Ὁ πληθυσμὸς ἀγκαλιάζει τοὺς ἀδελφούς του καὶ ὅλοι ψάλλουν μὲ κατάνυξι τὸν Ἐθνικὸν Ἕμνον!

Μετὰ προχωροῦν εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λεμεσσόν. Καὶ ἐκεῖ ὁ πληθυσμὸς τοὺς περιβάλλει μὲ ἄφθαστον ἀγάπην. Ὁ ἀνθ)γός Μανώλης Σκαραντάβος ἔδωσε μίαν ὀμιλίαν ἐνώπιον χιλιάδων λαοῦ εἰς Λεμεσσόν μὲ θέμα: «Τὰ δεινὰ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς». Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Κύπρον ἔχουν φθάσει ἑκατοντάδες Ἑλλήνων μέσω Τουρκίας διὰ νὰ κατευθυνθοῦν

εἰς τὸν σταρτόν μας εἰς Μέσην Ἀνατολήν. Ἐνα Ἀγγλικὸ ὑπερωκεάνιον τοὺς μεταφέρει εἰς Χαίφαν. Ὁ ἀνθ)γὸς Μανώλης Σκαραντάβος μαζί με ἄλλους ἀξιωματικούς κατατάσσεται εἰς σχολὴν ἐκπαιδευσεως. Λαμβάνει μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Ἐλ Ἀλαμείν καὶ τοῦ Ρίμινι κατὰ τῶν Γερμανῶν, ὅπου καὶ τραυματίζεται.

Τὸν Νοέμβριον 1944, γυρίζει πλέον με τὴν 3ην ὄρεινὴν ταξιαρχίαν εἰς τὴν ἐλευθέραν πλέον Ἑλλάδα. Ἔτσι με τέτοια πρωτοβουλία καὶ τέτοιες θυσίες ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων σώζεται πάντοτε ἡ Ἑλλάς.

Ἀποστολή 3η.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ περίπτωση 4 χωροφυλάκων καὶ ἑνὸς λοχίου Πυροκοῦ, ποὺ ἀποφασίζουν τὸν Ἰούλιον 1941, νὰ φύγουν με καίκι ἀπὸ Θεσσαλονίκην διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἶναι ὁ Κώστας Γ. Ριμπᾶς ἀπὸ τὸ Κοπανάκι Μεσσηνίας, ὁ Μιχαήλ Ἀθ. Μπόρσης ἀπὸ Καλλιθέα Ἀττικῆς, ὁ Σπῦρος Εἰδ. Βουκελάτος ἀπὸ τὴν Λευκάδα, ὁ Σπῦρος Ἀυλωνίτης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα καὶ ἕνας λοχίας τοῦ Πυροκοῦ ἀπὸ τὴν Σάμον. Ἐπικεφαλῆς τῆς ομάδος εἶναι ὁ Κώστας Ριμπᾶς.

Τὸ πρωτὶ τῆς 27 Ἰουλίου 1941, προσεύχονται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Θεσσαλονίκης καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐπιβιβάζονται, μπροστὰ εἰς τὸν Λευκὸν Πύργον, σὲ ἕνα καίκι τὸ ὅποιον προορίζεται διὰ Σάμον. Ὑπηρετοῦν ὅλοι εἰς ἀστυνομικὰ τμήματα Θεσσαλονίκης. Ἐχουν ἐφοδιασθῆ με πλαστὰ φύλλα πορείας πρὸς Σάμον λόγω μεταθέσεως. Φοροῦν πολιτικὰ ρούχα καὶ τὴν στολὴν των με τὰ ἀτομικὰ ὄπλα, τὰ βάζουν σὲ ἀτομικὸ δέμα. Τὸ βράδυ φθάνουν εἰς τὰ Νέα Μουδανιά Χαλκιδικῆς. Ἀγοράζουν λίγο ψωμί καὶ ἕνα δοχεῖον με νερὸ καὶ πέρνουν μίαν Ἑλληνικὴν σημαία. Τὴν νύκτα τῆς 28 Ἰουλίου φθάνουν εἰς τὸ λιμενίσκον τῆς Χαλκιδικῆς «Κουφός», ὅπου διανυκτερεοῦν κατόπιν διαταγῆς Γερμανικῆς ναυτικῆς περιπόλου. Τὸ πρωτὶ τῆς 30 Ἰουλίου τὸ καίκι φθάνει εἰς τὸν λιμένα Κάστρου Λήμνου, ὅπου τὸ ἐπιτάσσουν οἱ Γερμανοὶ διὰ τὴν μεταφορὰν Γερμανῶν στρατιωτῶν. Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας συνεχίζουν πορείαν πρὸς Χίον. Ἐκεῖ βεβαιώνονται ὅτι εἰς τὸ καίκι εἶναι καὶ ἄλλα 20 πρόσωπα ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ ποὺ ἔχουν ξεκινήσει ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην με τὸν ἴδιον προορισμόν.

Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ ἄρχος Φαίδιον Οἰκονομίδης. Ἐνῶ προχωροῦν πρὸς Σάμον μεταξὺ Χίου καὶ μιᾶς οὐδετέρας νησίδος, ὅπου ὑπάρχει φάρος, ὁ Κ. Ριμπᾶς προτείνει εἰς τὸν ἄρχον Οἰκονομίδην νὰ πείσουν τὸν καπετάνιον νὰ ἀνακόψῃ ταχύτητα, νὰ πηδήξουν εἰς τὴν θάλασσαν νὰ φθάσουν κολυμπώντας εἰς τὴν νησίδα καὶ ἐκεῖθεν νὰ συνεχίσουν κολυμπώντας εἰς τὴς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Συμφωνοῦν, τὸ ἀνακοινώνουν εἰς τὸν καπετάνιον ὅστις συμφωνεῖ. Ἀλλὰ μόλις ἐπλησίαζε τὸ καίκι εἰς τὸ νησάκι, ἀλλάζει γνώμην καὶ κατευθύνει τὸ καίκι μακρὰν τοῦ φάρου, ἰσχυρισθεὶς ὅτι

οί Γερμανοί από τὸ παρατηρητήριον τῶν Οἰνουσσῶν θὰ τοὺς ἀντελαμβάνοντο. Τὸ ταξεῖδι συνεχίζεται μὲ μυρίους ἀναμενομένους κινδύνους, διότι εἰς Σάμον ἤμποροῦσε νὰ ἀποκαλυφθοῦν ὅτι δὲν εἶχαν καμμίαν μετάρθεσιν οἱ χωροφύλακες ἐκεῖ. Φθάνουν εἰς Καρλόβασι Σάμου ἄυπνοι, νηστικοὶ καὶ ἀνήσυχτοι. Ἐκεῖ ὑποχρεώνονται οἱ ἐπιβάτες νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ καΐκι καὶ εἰς τὴν ἀποβάθραν φρουροῦνται ὅλοι ἀπὸ Ἴταλοὺς στρατιῶτες. Ὁ ἄρχος Οἰκονομίδης ἤρχισε νὰ διαμαρτύρεται καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγανάκτησίν του, διότι ἐφρουρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἠττημένους Ἴταλοὺς, πὺν μόνις πρὸ τριμήνου τοὺς συνελάμβανεν εἰς βόρειον Ἠπειρον αἰχμαλώτους κατὰ ἑκατοντάδας. Εὐτυχῶς δὲν ἐγνώριζαν οἱ Ἴταλοὶ Ἑλληνικὰ καὶ μόνις κατώρθωσε νὰ σωθῇ. Ὁ Κ. Ριμπᾶς προσφέρει σιγάρα εἰς τοὺς Ἴταλοὺς φρουροὺς καὶ ἀφήνονται ἐλεύθεροι, δῆθεν διὰ νὰ ψωνίσουν τροφίμα. Οἱ 4 χωροφύλακες καὶ ὁ λοχίας διανυκτερεύουν σὲ κάποιο σπίτι γνωστῶν των καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν εὐρίσκουν μίαν βάρκαν καὶ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον Καρλοβασίου μὲ κατεύθυνσιν πρὸς ἓνα ἀκατοίκητο νησάκι, πλησίον τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ καπετάνιος τοὺς εἶπε πὸς ἀπὸ ἐκεῖ τὰ ἀπέναντι παράλια ἀπεῖχον μόνις 100 μέτρα. Τοὺς ἀφήνει ἐκεῖ καὶ ἐπέστρεψε εἰς τὴν Σάμον.

Μόνις ἐξημέρωσε οἱ «ταξειδιῶτες» βεβαιώνονται ὅτι τὰ ἀπέναντι παράλια δὲν ἀπέχουν 100 μόνον μέτρα ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ἓνα μίλλιον. Εἶναι ἐπάνω σ' ἓνα νησάκι ἄνυδρο καὶ ἀκατοίκητο. Χωρὶς καμμία ἐλπίδα νὰ σωθοῦν. Ἀποφασίζουν κολυμπώντας νὰ φθάσουν ἀπέναντι. Ξεγυμνώνονται, βάζουν στὴν πλάτην των τὰ ροῦχα των, τὰ ὑποδήματα καὶ τὶς μπότες πὺν ἐφοροῦσαν τότε καὶ ἀρχίζουν τὸ ταξεῖδι τῆς σωτηρίας των. Σ' αὐτὸ τὸ μέρος ὑπάρχει θαλάσσιο ρεῦμα, πὺν τοὺς παρασύρει πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. Ἐνας σφοδρὸς ἄνεμος ἔχει ἀνοίξει κύματα. Μὲ φορτίο στὴν πλάτη, μὲ ἀέρα καὶ θαλασσινὸ ρεῦμα ἐπὶ 4 ὥρες ἀγωνίζονται νὰ σωθοῦν. Κατωρθώνουν ἐπὶ τέλους νὰ φθάσουν ἀπέναντι στὴν ἀκτὴ. Εἶναι ἡμέρα. Οἱ Τοῦρκοι σκοποὶ τοὺς πυροβολοῦν ἐκφοβιστικῶς. Τοὺς συλλαμβάνουν, τοὺς ἀφαιροῦν ὅλα τὰ πράγματά τους, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν λινოსτολήν τους καὶ τὰ παπούτσι τους πὺν εἶναι βρεγμένα. Θεόγυμνοι, ἀνάβουν φωτιὰ νὰ στεγνώσουν τὰ ροῦχα τους. Τοὺς πέρνουν οἱ Τοῦρκοι καὶ ὑπὸ συνοδείαν τοὺς στέλνουν εἰς ἓνα στρατόπεδον, ὅπου μετέφερον ὅλους τοὺς ἐρχομένους Ἑλληνες. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειας φθάνουν εἰς Αἴγυπτον καὶ κατατάσσονται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν. Τὸ 1942, πολεμοῦν τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἑλ Ἀλαμείν, τὸ 1944, τοὺς πολεμοῦν εἰς τὸ Ρίμινι τῆς Ἰταλίας. Τὸν Νοέμβριον 1944, ἐπανέρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄξιοι κάθε τιμῆς καὶ νικηταί. Ἡ αὐτοθυσία των καὶ ἡ πίστις των εἰς τὴν Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ εἶναι παράδειγμα πρὸς μίμωσιν γιὰ τὴν νέαν γενεάν.

Ἀποστολὴ 4 η.

Κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1941, εἰς τὸν Ἀγερανὸν Γυθείου, ἔχει γυρίσει

ἀπὸ τὸ μέτωπον τοῦ 1940—41, ὁ ἀνθ)γὸς Πυρ. Κων. Ἀλξερινάκος μαζί με τὸν Ἕλληνα ὑπολοχαγὸν Φρίντερικ Λῶρην καὶ ἕναν Ἕλληνα δεκανέα. Τὸν Σεπτέμβριον 1941, ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Ἀγερανοῦ ξεκινοῦν ὄλοι με μίαν βάρκαν διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους νὰ βουλιάξουν ἀπὸ τὴν τρικυμίαν ἢ νὰ ἀνατιναχθοῦν ἀπὸ ἐχθρικά ὑποβρύχια φθάνουν εἰς Σμύρνην καὶ μετὰ εἰς τὸ Κάϊρον. Κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου 1941, ξεκινοῦν ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τὸ Ἀγγλικὸν ὑποβρύχιον «Τετράχ» ὁ Κ. Ἀλξερινάκος, ὁ ἐπισημνίας Χατζηκαμπούρης, ὁ Ἕλληλος Λῶρην, ὁ Ἕλληλος λοχαγὸς Μάρκ Γκράντ κ.ἄ. καὶ ἀποβιβάζονται εἰς Ἀγερανὸν Λακωνίας. Εἶχαν εἰδικὴν ἀποστολὴν συλλογῆς πληροφοριῶν διὰ τὸ Σ.Μ.Α. Μόλις, ὅμως, ἄρχισαν τὸ ἔργον των κατόπιν προδοσίας οἱ Ἕλληνοὶ συνέλαβον τοὺς Ἕλληλους Λῶρην καὶ Γκράντ καὶ πολλοὺς Λάκωνες ποὺ τοὺς περιέβαλλον, ὅπως τὸν Λεωνίδαν Μενεκάκον, τὸν Πέτρον Μαριόλην, τὸν Παναγιώτην Κοφινᾶν ἀπὸ τὰ χωριὰ τοῦ Γυθείου καὶ τοὺς ἔστειλαν ὡς μῆρους εἰς Ἕλληνα καὶ Γερμανίαν. Ἀπὸ αὐτοὺς γύρισαν μόνον οἱ Ἕλληνοὶ Λῶρην καὶ Γκράντ καὶ ὁ Π. Κοφινᾶς. Οἱ ἄλλοι ἐξετελέσθησαν εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς Γερμανίας.

Οἱ Ἕλληνοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ συλλάβουν τὸν Ἀλξερινάκον καὶ τὸν ἐπεκρήρυσαν. Συνέλαβον καὶ ἐφυλάκισαν τοὺς γονεῖς του καὶ τοὺς συγγενεῖς του Ν. Ξιφαράκον, Ν. Ρεσπίθαν, Θεόδ. Νικολόπουλον, τὸν Ριζέαν κ.ἄ. Ὁ Ἀλξερινάκος κατορθώνει νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου προσφέρει τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως «Βύρωνος» μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1942.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942, ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Λαύριον μετὰ ἕνα καΐκι διὰ Σμύρνην μετὰ τὸν συν)ρχην Ν. Παρλαβάντζαν. Ὁ Παρλαβάντζας συνεχίζει πρὸς Κάϊρον, ὁ Ἀλξερινάκος ἀναλαμβάνει ἄλλην ἀποστολὴν μετὰ ἡμέτερον. Τοῦ ἀναθέτουν νὰ μεταφέρῃ τὸ ἐμπιστευτικὸν ταχυδρομεῖον ἀπὸ Σμύρνην εἰς Ἀθήνας διὰ τὰς ὀργανώσεις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως καὶ φθάνει αἰσίως εἰς τὴν Ἀθήνα. Τὸν Μάρτιον 1944 ἀναχωρεῖ πάλιν ἀπὸ Ἀνάβυσσον Σουνίου μετὰ ἕνα μικρὸν καΐκι διὰ παράλια Μικρᾶς Ἀσίας. Προχωρεῖ τὸ καΐκι μετὰ χίλιους δυὸ κινδύνους καὶ ἀράζει εἰς τὸ Γαῖδουρονησί, ὅπου συναντοῦν ἄλλους ἀξιωματικοὺς ναυαγοὺς καὶ ἐγκαταλελειμμένους. Εἶναι ὁ λοχαγὸς Δημ. Μπεχράκης ἀπὸ τὴν Μάνη, ὁ συν)ρχης Λέκας, ὁ ὑπ)γὸς Σαρρῆς, ὁ δικηγόρος Ἀχιλλεὺς Δρέττας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα κ.ἄ. Τοὺς εἶχαν πάρει τὰ χρήματα ἐπιτήδειοι ἀπατεῶνες, τοὺς μετέφεραν μέχρι τὸ Γαῖδουρονησί καὶ τοὺς ἐγκατέλειψαν, ἐκεῖ νησιτικούς, μέσα στὸ κρῦθ, καὶ ἔρημους. Στὸ καΐκι τοῦ Ἀλξερινάκου μπαίνουν καὶ οἱ ἄνω ἀξιωματικοὶ καὶ πολῖτες καὶ συνεχίζουν τὸ ταξίδι μετὰ ἐλάχιστον τροφίμα καὶ πολλὴν τρικυμίαν. Περνοῦν ἀπὸ τὴν Κέα, τὴν Δῆλον, τὴν Ἰκαρία καὶ ἄλλα νησιάκια παρὰ τὴν θέλησιν των. Τὴν κατεύθυνσιν των κανονίζουν τὰ κύματα καὶ ὁ ἀέρας. Μένουν στὴν θάλασσα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ 13 ὁλόκληρες ἡμέρες. Μετὰ φθάνουν εἰς τὸ Τσεσμέ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Σμύρνην, Χαλέπι, Κάϊρον. Ἴσως ἔλεγε κανεὶς, ἀξι-

ζει τόση θυσία γιὰ ἓνα μικρὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ ἐρώτημα, ὅμως, δὲν ἀρμόζει. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι μεγάλο, εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς Πατρίδος. Ἡ αὐτοθυσία τῶν ὀλίγων δὲν διαχωρίζεται ποτὲ μὲ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ἄλλων ομάδων, σὲ ἄλλα πεδία μαχῶν, μὲ ἄλλον τρόπον, μὲ ἄλλα μέσα ὑπηρεσίας τοῦ ἰδίου ἱεροῦ ἀγῶνος. Τὸ μεγάλον ἔργον, ἡ ἐλευθερία, εἶναι ἀποτελέσματα τῆς αὐτοθυσίας ὄλων, γνωστῶν καὶ ἀφανῶν ἡρώων, ὀλίγων ἢ πολλῶν, σὲ ὅλα τὰ πεδία τῶν μαχῶν.

Ἄποστολή 5 η.

1. Ὁ Πέτρος Λόλας ὑπομοίραρχος καὶ ὁ Παναγιώτης Σταυρόπουλος ἐνωματάρχης Χωροκῆς ἀπὸ τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας, εἶναι μέλη τῆς ὀργανώσεως ἀντιστάσεως «Ὅμηρος». Ἀπὸ τὰ κύρια στελέχη τῆς ὀργανώσεως «Ὅμηρος» ἦσαν ὁ καθηγητὴς Παναγιώτης Κανελλόπουλος ἀπὸ τὴν Πάτρα, ὁ (συν)ρχὴς Στυλιανὸς Κιτριλάκης ἀπὸ τὴν Σπάρτην, ὁ ἀντ)ρχὴς Ἑπαμ. Τσέλλος ἀπὸ τὴν Γορτυνίαν, ὁ μοίραρχος Γ. Νικολόπουλος ἀπὸ τὴν Καλλιθέαν Ὀλυμπίας κ.ἄ. Ἀπὸ τὸν Ἰούλιον 1941, ἀναλαμβάνουν μίαν ἐπικίνδυνον ἀποστολήν. Τοποθετοῦνται εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Χωροκῆς Ραφίνας ὁ μὲν Λόλας ὡς διοικητὴς, ὁ δὲ Σταυρόπουλος ὡς βοηθὸς του. Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς των, ἡ ὀργάνωσις διαφυγῆς ἀπὸ τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀττικῆς ἀξιοματικῶν διὰ τὸ μέτωπον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰς τὴν Ραφίναν ἦτο ἓνα τάγμα Γερμανῶν καὶ ὅπως εἶναι φανερόν, κάθε κίνησις τῶν Ἑλλήνων ἦτο πολὺ εὐκόλον νὰ γίνῃ ἀντιληπτή. Ἡ Ραφίνα ὡς παράλιον κέντρον πρὸς τὸ Αἰγαῖον εἶχε ἰδιαιτέρον πολεμικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἦτο εὐλογος κάθε ὑποψία τῶν Γερμανῶν διὰ κάθε ἀσυνήθη κίνησιν τῶν Ἑλλήνων. Ἄν εἰς αὐτὴν τὴν εἰκόνα προσθέσωμεν τοὺς κατασκόπους καὶ τοὺς προδότας, ποὺ δὲν λείπουν ἀπὸ καμμίαν χώραν καὶ ἀπὸ καμμίαν ἐποχὴν, ἤμποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὴν ἔκτασιν τῶν κινδύνων εἰς τὴν ἀποστολήν Λόλα — Σταυροπούλου. Ἡ φωνή, ὅμως, τῆς Ἑλλάδος ἦτο πολὺ δυνατὴ καὶ σκέπαζε κάθε ἄλλη παράστασι καὶ παραμέριζε κάθε κίνδυνον καὶ κάθε φόβο.

2. Ὁ Λόλας ἐπεδίωξε κατ' ἀρχὴν νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Γερμανούς, ὅτι οἱ Ἕλληνες τὰ ἔχουν μόνον μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, ποὺ πρῶτοι τοὺς ἐπετέθησαν χωρὶς λόγον. Τοὺς ἔλεγεν ὅτι ὡς νικηταὶ τῶν Ἰταλῶν ἠσθάνοντο ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν νίκην των, δημιουργῶν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ἐχθρεύονται τοὺς Γερμανούς. Εἶχε μάλιστα πολλὰς φορὰς ἐπιτύχει νὰ παίξῃ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ραφίνας ἡ μουσικὴ τῶς Γερμανῶν τὸ ἱστορικὸ τραγοῦδι τῆς νίκης τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 «Κοροῖδο Μουσσολίνι», πρὸς μεγάλην περιφρόνησιν τῶν Ἰταλῶν. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ὑποδούλων τότε Ἑλλήνων καὶ αὐτῶν τῶν Γερμανῶν ἦτο ἀπερίγραπτος. Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας οἱ ὑπόδουλοι ἐτρέφοντο μὲ τὴν δόξαν τῆς χθὲς καὶ ἐπότιζον μὲ κρυφὴ πίστιν τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας. Καὶ οἱ Γερμανοὶ εὕρισκον τὴν

εὐκαιρίαν νὰ ὑπερηφανεύονται, διαχωρίζοντες τὸν ἑαυτὸν τοὺς ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς.

Ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν Γερμανῶν ταγματάρχης Χανίουερ ἔδειχνε φιλελληνικά αἰσθήματα καὶ ἦτο μεγάλος φιλόνητος. Κάθε ἑβδομάδα, κατὰ τὸ ἔτος τῆς πείνας το 1941, ὁ Γερμανὸς ταγματάρχης ἔδινε διὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ραφίνας 50 καρβέλια ψωμί καὶ ἕνα Γερμανὸς ἐπιλοχίας ἔστειλε ἰδιαιτέρως συχνὰ κομμάτια ψωμί καὶ φαγητὸ εἰς τὸν ἐνωμοτάρχην Σταυρόπουλον διὰ τὰ παιδιὰ ποὺ πεινοῦσαν. Ἔτσι ἡ ἀστυνομία Ραφίνας ἦτο κέντρον συσσίτιου διὰ τὰ πεινασμένα παιδιὰ.

Μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτήν, ὁ μοίραρχος Λόλας ἀναλαμβάνει νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του. Καταγράφει ὅλα τὰ πετρελαιοκίνητα τῆς περιοχῆς, ἔρχεται σὲ προσωπικὴ γνωριμία μὲ τοὺς κυβερνήτες των, ὀργανώνει δίκτυον βοηθῶν του, σύνδεσμον κατασκόπων σὲ κάθε κύκλο προσώπων. Πρέπει κάθε κίνησις τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν νὰ παρακολουθῆται, πρέπει νὰ γίνουν γνωστὰ τὰ ἔθνικὰ φρονήματα τῶν καπετάνιων τῶν πλοίων καὶ τῶν πληρωμάτων των. Πρέπει νὰ γίνῃ παρακολούθησις τῶν ὑπόπτων προσώπων. Χρειάζεται νὰ γίνῃ ἐφοδιασμὸς κανσίμων διὰ τὰ πλοῖα καὶ τροφίμων διὰ τοὺς προοριζομένους νὰ διαφύγουν. Ὅσοι ἔφθανον ἀπὸ τὴν Ἀθήνα εἰς Ραφίναν ἔπρεπε νὰ εἶχον ὕπνον, φαγητὸν καὶ ἀσφάλειαν, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς των. Ὅλοι οἱ ἀναχωροῦντες ἔπρεπε νὰ ἔχουν καὶ κανονικὰς ἀδειας ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν ἀρχὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀστυνομίαν, χωρὶς νὰ δύνουν καμμίαν ὑποψία σὲ κανέναν. Ἔπρεπε νὰ καθορισθῆ ἕνα ἐπάγγελμά των, ἕνας σκοπὸς τοῦ ταξιδίου των, ἕνα ψευδώνυμον καὶ δύο φωτογραφίαι των διὰ τὴν ἀδειάν των. Ἐπειδὴ, δέ, ἡμέρα καὶ νύκτα ἦσαν Γερμανοὶ σκοποὶ εἰς τὸ λιμάνι τῆς Ραφίνας, ἔπρεπε ὅλα αὐτὰ νὰ γίνουν χωρὶς νὰ πάρουν εἶδησιν οἱ Γερμανοί, οὔτε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἐπιβίβασίν των εἰς τὰ πλοῖα. Θὰ ἐταξίδευον βεβαίως παρουσία τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ ἔπρεπε ὅλα νὰ δικαιολογηθοῦν. Ἄλλος θὰ ἦτο μηχανικὸς ἢ ναύτης στὸ πλοῖο, ἄλλος ἔμπορος θὰ πῆγαινε νὰ φέρῃ λάδι ἀπὸ τὴν Μυτιλήνην, ἢ κάρβουνο ἀπὸ ἕνα ἄλλο νησί, ἢ θὰ πῆγαινε τροφίμα γιὰ τὰ νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν κλπ.

3. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ἐχρειάζετο μία ἐπιμελημένη προετοιμασία, μία ἐπιδειξιότης, νὰ ἀποφευχθοῦν τόσο κίνδυνοι, μία πρόνοια διὰ κάθε ἐνδεχόμενον. Οἱ ἐπιβάτες, ὅμως, τῶν πλοίων προωρίζοντο διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὸ πλοῖον παρουσιάζετο ὅτι εἶχε προορισμὸν διὰ Χίον π.χ. ἢ Μυτιλήνην ἢ Ἰκαρίαν καὶ ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἔπρεπε, λοιπόν, νὰ εὑρεθῆ τρόπος διὰ νὰ τακτοποιηθοῦν ὅλα. Ἀπὸ τὸν Λόλαν ἐδίδοντο εἰς τὸν κυβερνήτην δύο καταστάσεις ἐπιβατῶν μὲ ἀδειαι. Ἡ μία ἦτο ἡ κανονικὴ τῶν ἐπιβατῶν — ἀξιωματικῶν μὲ τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου, προοριζομένων ὄλων π.χ. διὰ Χίον. Ἡ ἄλλη κατάστασις, βάσει πλαστῆς ἀδείας, ἦτο τοῦ κυβερνήτου καὶ τοῦ πληρώματος ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ραφίναν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πλοίου μὲ τοὺς ἐπιβάτες ἔκαναν οἱ Γερμανοὶ ἔλεγχον βάσει τῆς πρώτης καταστάσεως καὶ τὸ πλοῖο ἀνα-

χωροῦσε. Πήγαινε στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἄφηνε ἐκεῖ τοὺς ἀξιωματικούς, γύριζε ἀπὸ τὸ λιμάνι προορισμοῦ του π.χ. τὴν Χίον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τροφίμα ἢ ἄλλα εἶδη ἐπέστρεφε εἰς τὴν Ραφίαν. Ὁ κυβερνήτης ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ λιμάνι προορισμοῦ του παρουσίαζε τὴν πλαστὴν κατάστασιν καὶ ἄδειαν τῶν δόλιγων ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος καὶ ἔτσι δὲν ἔδινε ὑποψίαν καὶ ἀφορμὴν εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὸ σχέδιον ἦτο σπουδαῖον, εὐχολον βεβαίως εἰς τὴν σύλληψιν καὶ εἰς τὴν κατάστρωσίν του, ἀπείρως, ὅμως, δυσκολώτερον εἰς τὴν πραγματοποίησίν του. Ἐχρειάζετο τόση προφύλαξις κατὰ τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πλοίου. Καὶ πρὸ πάντων ἐχρειάζετο μία παλληκαριά, ἕνας ἀνώτερος πατριωτισμὸς τῶν κυβερνητῶν τῶν πλοίων αὐτῶν, ποὺ ἀπεφάσιζαν νὰ μεταφέρουν ἄνδρες εἰς τὰ μέτωπα τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τῶν Ἴταλο - γερμανῶν. Οἱ Ἴταλο - γερμανοὶ ἦσαν ἄγρυπνοι, τὰ ἐχθρικά ὑποβρύχια εἰς τὸ Αἰγαῖον ἠμποροῦσαν νὰ βουλιάξουν κάθε πλοῖο καὶ πλοιάριον χωρὶς μεγάλην διαδρασίαν.

Καὶ ὅμως. Ὅπως ἦσαν ἔτοιμοι χιλιάδες ἀξιωματικῶν ποὺ ἔφυγαν μὲ πλοῖα διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς ἦσαν καὶ ἑκατοντάδες Ἑλληνες καπετάνιοι, κυβερνήτες μικρῶν πλοίων, ποὺ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, μετέφερον τοὺς ἀξιωματικούς διὰ νὰ συνεχισθῇ ὁ ἀγὼν μέχρι τῆς νίκης. Πόσοι καὶ πόσοι κυβερνήτες μηχανικοὶ καὶ ναῦτες τῶν πλοίων αὐτῶν δὲν ἐβυθίσθησαν ἀπὸ ἐχθρικά πολεμικά! Ὁ πατριωτισμὸς των καὶ ὁ ἠρωϊσμὸς των εἶναι ἀπερίγραπτος. Γι' αὐτοὺς εἶχε ἀρχίσει ἕνας ἀγὼν νίκης τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ἔπρεπε νὰ συνεχισθῇ ἀνελλιπῶς, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐλευθερίας. Καὶ οἱ θαλασσόλυκοι αὐτοί, οἱ γενναῖοι μας νησιῶτες, συνεχισταὶ τῶν ἡρώων τοῦ 1821, Κανάρη καὶ Παπανικολῆ, προσέφεραν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα.

4. Ἀπὸ τὸν Ἰούλιον 1941, μέχρι τέλους 1941, ἐφυγαδεύθησαν ἀπὸ τὴν Ραφίαν καὶ ἄλλους παραπλησίους ὄρμους ἄνω τῶν 2.500 ἀξιωματικῶν ἐκ τῶν ὁποίων 1.550 Πελοποννήσιοι. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος, καθηγητῆς καὶ ἀρχηγὸς τοῦ ἐνωτικοῦ κόμματος. Ἐπικεφαλῆς ἀρχηγὸς τῶν διαφόρων ομάδων τῶν ἀξιωματικῶν ἦσαν ὁ ἀντ)ρχης Θεόδωρος Ἀραποστάθης ἀπὸ Μελιγαλᾶ, ὁ ταγ)ρχης Χωρ)κῆς Κ. Κικινῆς ἀπὸ Ζάτουνα Γορτυνίας, ὁ μοίραρχος Ι. Δεκανέας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν, ὁ μοίραρχος Δημ. Ἀντωνάκος ἀπὸ τὴν Ἀρεόπολιν Γυθείου κ.ἄ. Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοὶ ἔπειτα ἀπὸ περιπέτειες ἔφθασαν εἰς Μέσην Ἀνατολήν, μετέφεραν πολλὰς πληροφορίες διὰ τὴν ὄλην κατάστασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν κίνησιν τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων καὶ κατετάγησαν ἀμέσως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

5. Τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς διεκόπη κατὰ Ἰανουάριον 1942, διότι οἱ Ἴταλο - γερμανοὶ ἀνεκάλυψαν ὄλην τὴν ὀργάνωσιν διαφυγῆς ἀπὸ τὴν Ραφίαν καὶ τὸν ρόλον τοῦ μοιράρχου Λόλα. Ἀνέβαλον, ὅμως, τὴν σύλληψίν του, προφανῶς διὰ νὰ ἀνακαλύψουν τὸ ὄλον δίκτυον διαφυγῆς καὶ τὸν ἔθεσαν ὑπὸ αὐστηρὰν παρακολούθησιν. Εὐτυχῶς ὅτι ὁ Λόλας τὸ ἀντέληφθη.

Δὲν ὑπῆρχε πλέον περιθώριον παραμονῆς του εἰς Ραφίναν. Προφασίζεται ἀσθένειαν καὶ ἐπικαλεῖται τὴν διάγνωσιν τοῦ γενικοῦ ἀρχιάτρου Δημ. Κουρέτα, διευθυντοῦ τοῦ 401 στρατιωτικοῦ νοσοκομείου, ὅστις ἐν γνώσει τελῶν τῆς ὄλης δράσεως τοῦ Λόλα, μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, τοῦ ἐχορήγησεν δίμηνον ἀνάρρωτικὴν ἄδειαν.

Ὁ Λόλας ἀντὶ νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ χωρίον του, Ἄετος Τριφυλίας ἢ νὰ ἡσυχάσῃ κάπου εἰς τὴν Ἀθήνα, ἀποφασίζει νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ ὁ ἴδιος διὰ Μέσσην Ἀνατολήν. Πέρνει μαζί του ἐγγράφους ἐκθέσεις διὰ τὴν ὅλην εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα κατάστασιν καὶ χάριτες διὰ τὶς θέσεις ἐχθρικών στρατευμάτων, διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ βομβαρδισμὸς ἀπὸ τὰ συμμαχικὰ ἀεροπλάνα καὶ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1942. Ἔχει βγάλει πλαστὴν ταυτότητα μὲ τὸ ψευδώνυμον «Ἡλίας Τρατρᾶς» καὶ ὡς μηχανικὸς τοῦ πετρελαιοκίνητου «Παναγία», τοῦ ὁποίου κυβερνήτης ἦταν ὁ Σταμάτης Τρατρᾶς ἀπὸ τὴν Ἰκαρίαν. Ἡ «Παναγία» ἔχει ἐφοδιασθῆ μὲ κανονικὴν ἄδειαν τῶν Γερμανῶν διὰ Καρδάμυλα τῆς Χίου διὰ νὰ πάρῃ τροφίμα καὶ μὲ πλήρωμα μόνον τὸν κυβερνήτην Σταμάτην Τρατρᾶν καὶ τὸν μηχανικὸν του Ἡλία Τρατρᾶ. Ὁ πραγματικὸς Ἡλίας Τρατρᾶς ἦτο ἀδελφὸς τοῦ κυβερνήτου Σταμάτη Τρατρᾶ, ὅστις εἶχεν ἀναχωρήσει μὲ ἄλλο ὄνομα πρὶν δύο ἡμέρας ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, μὲ ἄλλο πλοῖο, μὲ πρόγραμμα νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς ἓνα ἐρημικὸ μέρος ἀνατολικῶς τῆς Χίου, πλησίον τῶν Καρδαμύλων, ὅπου θὰ περίμενε νὰ ἐπιβιβάσῃ τῆς «Παναγίας», μόλις θὰ γύριζε ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μετὰ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ Λόλα. Ὁ Ἡλίας Τρατρᾶς εἶχε μαζί του καὶ μία φωτογραφία δική του σφραγισμένη διὰ τὴν ταυτότητά του, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπικολοῦσε εἰς τὸ ἴδιον μέρος τῆς φωτογραφίας τοῦ Λόλα. Μόλις θὰ γύριζε ὁ ἀδελφὸς του Σταμάτης θὰ ἀντικαθιστοῦσε τὴν φωτογραφίαν τοῦ Λόλα μὲ τὴν δική του φωτογραφία καὶ μὲ τὴν ἴδιαν ἄδειαν ὡς Ἡλίας Τρατρᾶς θὰ παρουσιάζετο εἰς τὴν Γερμανικὴν ἢ Ἰταλικὴν ἀρχὴν τῶν Καρδαμύλων διὰ θεώρησιν, χωρὶς νὰ δώσῃ καμμίαν ὑποψίαν.

Ἐὐτυχῶς ὅλα ἔγιναν κατὰ τὸ σχέδιον. Τὸ πετρελαιοκίνητον «Παναγία» ξεκίνησε χωρὶς μεγάλον ἔλεγχον διὰ Καρδάμυλα, ἔφθασε τὰ μεσάνυχτα εἰς ἓνα ἐρημικὸ μέρος νοτιῶς τοῦ Τσεσμέ, ἀπεβιβάσθη ὁ Λόλας καὶ γύρισε ἀμέσως, πρὶν ξημερώσῃ, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς Χίον. Ἐπῆρε τὸν Ἡλίαν Τρατρᾶν καὶ ἔφθασε εἰς τὰ Καρδάμυλα ἐφοδιάσθη μὲ τὰ τροφίμα κατὰ τὸ πρόγραμμα καὶ ἐπέστρεψε εἰς Πειραιᾶ.

6. Ἐδῶ κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Σταμάτης καὶ Ἡλίας Τρατρᾶς, ἔκαναν πολλὰ δρομολόγια διὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν ἀποστολήν καὶ μετέφεραν πολλοὺς ἀξιωματικούς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ προσέφεραν μεγάλες ὑπηρεσίες εἰς τὴν Πατρίδα. Λίγο ἀργότερα, ὅμως, οἱ Γερμανοὶ τοὺς ἀνεκάλυψαν καὶ τοὺς ὑπέβαλαν εἰς φρικώδη βασανιστήρια νὰ κατονομάσουν τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν. Παρὰ τὰ μαρτύρια, ὅμως, ποὺ ὑπέστησαν δὲν ὡμολόγησαν τίποτε, δὲν κατέδωσαν κα-

νένα! Ὑπέμειναν, πιστοὶ εἰς τὸν ὄρκον των, τὰ πάντα. Ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1944, οἱ Γερμανοὶ τοὺς ἐξετέλεσαν εἰς τὶς φυλακὰς Ἀβέρωφ.

7. Ὁ μοίραρχος Λόλας ἀπὸ τὸ ἐρημικὸν μέρος, ὅπου εἶχε ἀποβιασθῆ ἀπὸ τὴν «Παναγία» ξεκινάει μὲ κατεύθυνσιν πρὸς βορρᾶν μὲ πολὺ προσοχὴ νὰ φθάσῃ εἰς Τσεσμέ, διὰ νὰ μὴν τὸν ἀντιληφθοῦν χωρικοὶ τῶν ἐνδιαμέσων χωριῶν. Μόλις ἔφθασε εἰς Τσεσμέ συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐφυλακίσθη. Οἱ Τούρκοι τοῦ ἀφῆρσαν ὅτι χρήματα καὶ τιμαλφῆ εἶχε. Εὐτυχῶς εἰδοποίησαν τὴν Ἀγγλοελληνικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Σμύρνης καὶ ἀπηλευθερώθη. Ἡ ἀφιξὶς τοῦ Λόλα ἔγινε γνωστὴ εἰς Κάϊρον, ὅπου ἦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ φυγαδευθεὶς ὑπὸ τοῦ Λόλα Π. Κανελλόπουλος εἶχε γίνῃ Ἀντιπρόεδρος Κυβερνήσεως καὶ ἔδωκε ἐντολὴν νὰ παραμείνῃ ὁ Λόλας εἰς Σμύρνην πρὸς ὀργάνωσιν τῆς ὑποδοχῆς τῶν ἀφικνουμένων ἀξιωματικῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς ὅλης ἐπικοινωνίας μὲ τὶς ὀργανώσεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐκτοτε ὀργανώνεται καλλίτερα ἡ ὑποδοχὴ τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὰ παρὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὴν Ἀγγλοελληνικὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ταλαιπωθοῦνται σὲ ἐρημικὰ μέρη οἱ ἀποβιβαζόμενοι καὶ νὰ στέλλωνται τὸ ταχύτερον εἰς Κάϊρον πρὸς κατάταξιν. Μὲ τὰ ἐπιστρέφοντα δὲ πλοῖα στέλλονται κατάσκοποι εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ εἰδικὴν ἐντολὴν.

8. Κατὰ Μάϊον 1942, ἀνατίθεται εἰς τὸν Πέτρον Λόλαν εἰδικὴ ἀποστολή. Ἀναχωρεῖ ἀπὸ Σμύρνην μόνος, μέσα σὲ ἓνα πετρελαιοκίνητον μὲ δύο ἀσυρμάτους καὶ ἀποβιβάζεται ἔπειτα εἰς Ἀμυγδαλιὰς Εὐβοίας. Ἀπὸ ἐκεῖ πεζοπορεῖ μέχρι τῆς θέσεως «Μαρμάρι» δυτικῶς τῆς Εὐβοίας. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν ἀπαγορεύσει τὴν ναυσιπλοίαν μὲ πλοῖα, λόγῳ τῶν γενομένων σαμποτάξ καὶ ἀναγκάζεται νὰ χρησιμοποιήσῃ μίαν βάρκαν μὲ ἓναν γενναῖον Ἑλληνα, ὀνομαζόμενον Κώστα ἀπὸ τὰ Σπάτα (τὸν ἐξετέλεσαν ἀργότερον καὶ αὐτὸν οἱ κομμουνισταὶ) καὶ ἔφθασε εἰς τὴν Λοῦτσα, ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Ἀττικῆς. Ἀπὸ ἐκεῖ πεζῆ ἔφθασε εἰς Σταυρὸν Ἀττικῆς καὶ μετημφισμένοσ εἰς μαυραγορίτην, ἀξύριστος καὶ εἰς ἀθλίαν ἐμφάνισιν μὲ παληόρουχα καὶ τρύπια παπούτσια, κατωρθῶναι νὰ περάσῃ διὰ μέσου τοῦ Ἰταλικοῦ τάγματος εἰς Πικέριμ Ἀττικῆς. Εἶχε μαζί του τοὺς δύο ἀσυρμάτους καὶ τρεῖς χειροβομβίδες, συνδεδεμένες μὲ μηχανισμόν εἰδικῆς τεχνολογικῆς καταστάσεως μὲ τοὺς ἀσυρμάτους, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν ἄρχιζε νὰ κἀνῃ ἓνας ἔρευναν εἰς τὸν σάκκον καὶ ἔκανε κίνησιν θὰ ἐπήρχετο ἀμέσως ἔνωσις θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ρεύματος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πυροδότησιν τῶν τριῶν χειροβομβίδων καὶ τὸν ὀλεθρον ἐλέγχοντος καὶ ἐλεγχομένου. Εὐτυχῶς οἱ Ἰταλοὶ σκοποὶ δὲν ἔκαναν ἔρευναν, τὸν ἐδιωχαν μὲ περιφρόνησιν καὶ ἀηδίαν μὲ τέτοια ὄψιν ποῦ εἶχε. . . Ἔτσι τότε ἐσώθη.

Φθάνει εἰς Σταυρὸν Ἀγίας Παρασκευῆς, ὅπου κατὰ θεῖαν πρόνοιαν ἦτο ὁ Ἀθανάσιος Ἀγγελόπουλος ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσειαν — Ὀλυμπίας, κάτοικος Ραφίνας καὶ ὀδηγὸς ἐνὸς φορτηγοῦ αὐτοκινήτου, μέλος τῆς ὀργανώσεως «Ὀμηρος». Ἐμπῆκε μέσα στὸ αὐτοκίνητο, ὁ Ἀγγελόπουλος τὸ ὀδη-

γαί ἀπό τὸ πρῶτον φυλάκιον τῶν Ἰταλῶν, χωρὶς νὰ γίνῃ ἔρευνα ἐντὸς τοῦ αὐτοκινήτου καὶ μετὰ ἀπὸ ἄλλους δρόμους μέσω Χαλανδρίου, ἀπέφυγε τοὺς μετέπειτα ἐλέγχους καὶ φθάνουν εἰς Ἀθήναν εἰς τοὺς Ἀμπελοκήτους, εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀδελφῶν Παναγιώτου καὶ Ζαχαρία Κουρεμπανᾶ, ἐμπόρων ἀπὸ τὴν Βυτίαν Ἀρκαδίας. Ὁ Ἀγγελόπουλος ἀναχωρεῖ καὶ ὁ Λόλας μένει μόνος εἰς τὴν ἀθλιὰν κατάστασιν ἐμφανίσεως, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Χτυπάει τὴν πόρτα καὶ εἰς τὴν ἀδελφὴν τῶν φίλων του Κουρεμπανᾶ λέγει:

— Εἶμαι ὁ Πιέτρος Λόλας, φίλος τοῦ Παναγιώτη καὶ Ζαχαρία. Ἄνοιξέ μου γρήγορα μήπως μὲ πιάσουν.

— Δὲν σὲ ξέρω, ἐγὼ οὔτε τὰ ἀδέλφια μου, τοῦ ἀπήντησε. . .

Τὸν ἄφησε εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἔσπευσε ἀμέσως νὰ τηλεφωνήσῃ εἰς τὰ ἀδέλφια της. Ὅλοι ἐγνώριζαν, ὅτι ὁ Λόλας ἦτο εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἀπὸ τὸ σπίτι των εἶχε ξεκινήσει. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ὁ Λόλας. «Ὁ ξένος ἐπισκέπτης ἀσφαλῶς θὰ εἶναι κατάσκοπος τῶν Ἰταλο - γερμανῶν. . .», ἐσκέπτοντο. Ἐπὶ τέλους ἔγινεν ἡ ἀναγνώρισις.

Εἰδοποιήθη ὁ ἱατρὸς Ἡρακλῆς Σταθάκης ἀπὸ τοὺς Μολάους, ὅστις ἦτο σύνδεσμος τῆς ὀργανώσεως «Ὀμηρος». Ὁ Σταθάκης εἰδοποίησε τὸν ταγ)ρχὴν Ἐπαμ. Τσέλον ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἔγινε ἐγκατάστασις τῶν δύο πομπῶν ἀσυρμάτων, πού εἶχε φέρει ὁ Λόλας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σταθάκη. Ἐγινε ἐπαφὴ μὲ τὸν ἀντ)ρχὴν Κιτριλάκη εἰς τὸν ὁποῖον παρεδόθη ποσὸν 400 λιρῶν διὰ τὸν ἀγῶνα. Οἱ πομποὶ ἀσυρμάτου διαρκῶς ἀλλάζουν θέσιν, μετακινοῦνται συνεχῶς ἀνὰ 15νθήμερον διὰ νὰ μὴ ἀνακαλυφθοῦν. Εἰς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς μεταδίδονται σημαντικὲς πληροφορίες σχετικῶς μὲ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Γερμανικῶν δυνάμεων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ρόμελ εἰς Ἀφρικὴν. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Λόλα εἶχε πλήρως ἐπιτύχει.

9. Κατὰ Ἰούνιον 1942, ὁ μοίραρχος Λόλας ἀναχωρεῖ πάλιν διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Παλαιὸν Φάληρον μὲ τὸ ψευδώνυμον «Πιέτρος Κυριακίδης» μηχανικὸς τοῦ πετρελαιοκινήτου «Ἁγία Εἰρήνη» μὲ κυβερνήτην τὸν Κώσταν Ζερβουδάκη ἀπὸ τὴν Τζιά. Τὸ καράβι κατευθύνεται δῆθεν διὰ τὸν Ἅγιον Κύριον Ἰκαρίας, διὰ νὰ προμηθευθῇ ξυλάνθρακες διὰ τὰ νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Λόλας εἶχε μαζί του ἐγγράφους ἐκθέσεις τῶν ἐν Ἑλλάδι ὀργανώσεων πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν ὄλην ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος, διότι εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἐγένετο συστηματικὸς ἔλεγχος τῶν διερχομένων πλοίων ἀπὸ τοὺς Ἰταλο - γερμανοὺς. Εἰς Ἰκάριον πέλαγος ἔγινε νηολογία ἀπὸ Ἰταλικὸν ὑποβρύχιον, εὐτυχῶς, ὅμως, ἀνευ λεπτομεροῦς ἐρεύνης μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ παρουσιασθοῦν εἰς Ἰταλικὰς ἀρχὰς Ἰκαρίας. Τὸ πλοῖον συνέχισεν τὴν πορείαν του, ἀλλὰ ὄχι πρὸς Ἰκαρίαν. Ἐτροχώρησαν εἰς παράλια Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἔγινε ἀποβίβασις τοῦ Λόλα εἰς ἐρημικὴν θέσιν πλησίον τοῦ Τσεσμέ, ὅπου τὸν ἀνέμενον μέλη τῆς Ἀγγλοελληνικῆς ὑπηρεσίας. Ὁ Λόλας

ἔμεινε εἰς Σμύρνην καὶ παρέδωσε τὰς ἐκθέσεις καὶ τὰς εἰδικὰς ἀναφορὰς διὰ ὅλην τὴν εἰς Ἑλλάδα κατάστασιν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Ἡ παραλαβὴ τῶν ἐκθέσεων καὶ ἀναφορῶν αὐτῶν ἦτο λίαν ὠφέλιμος διὰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τὴν ἐνημέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ κυβερνήτης τῆς «Ἁγίας Εἰρήνης» Ζερβουδάκης ἐπέστρεψεν μέσω Ἰκαρίας εἰς Πειραιᾶ ἀνενόχλητος. Ὁ Ζερβουδάκης μὲ ἄλλο πλήρωμα ἔκαμε πολλὰ δρομολόγια ἀπὸ Πειραιᾶ — παράλια Μικρᾶς Ἀσίας καὶ προσέφερε πολλές ὑπηρεσίες εἰς τὴν Πατρίδα.

10. Ὁ μοίραρχος Λόλας στὶς ἀρχὲς Ἰουλίου 1942, ἀναλαμβάνει ἄλλην εἰδικὴν ἀποστολὴν εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα μαζί μὲ δύο ἄλλους εἰδικοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν. Ἡ ἐκκίνησις ἐγένετο ἀπὸ τὸν Τσεσμέ μὲ τὸ πετρελαιοκίνητον «Παναγία» μὲ κυβερνήτην τὸν γενναῖον Σταμάτην Τρατρᾶν. Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Σταμάτης Τρατρᾶς ἀντάξιος ἀπογονοῦ τῶν ἡρώων τοῦ 1821, Κανάρη, Μιαούλη καὶ Παπανικολῆ, ποὺ συνεχίζει καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ προσφέρῃ ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὰ τολμηρὰ ταξείδια του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, μέσα ἀπὸ Ἰταλικά καὶ Γερμανικά ὑποβρύχια. Ἡ «Παναγία» ἔφθασε χωρὶς καμμίαν περιπέτειαν εἰς Ἀνάβυσσον Σουνίου, ὅπου ἀποβιβάζεται ὁ μοίραρχος Λόλας καὶ οἱ δύο Ἀγγλοὶ ἀπεσταλμένοι. Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ ὀργάνωσις στρατιωτικοῦ τμήματος ἀνταρτικῶν δυνάμεων, εἰς ὅλες τὶς πόλεις καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἔπρεπε νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν ὀργάνωσιν «Ὀμηρος» καὶ τὶς ἄλλες ἐθνικὰς ὀργανώσεις καὶ νὰ ἀρχίσουν τὸ ταχύτερον τὸ ἔργον, εἶχαν, δέ, μαζί των καὶ ποσὸν λιρῶν διὰ τὸν ὅλον ἀγῶνα. Ὁ Λόλας ἔφερε τοὺς Ἀγγλοὺς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ὀργάνωσιν «Ὀμηρος» καὶ μὲ πολλοὺς στρατιωτικούς. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἐνίσχυσε πολὺ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον.

11. Ὁ μοίραρχος Λόλας εἶχε ἐπίσης καὶ εἰδικὴν ἀποστολὴν νὰ παραλάβῃ καὶ νὰ μεταφέρῃ ταχυδρομικῶς ἔγγραφα ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν «Ὀμηρος» πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν Προξενεῖον Σμύρνης μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἐνημέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Κέρου. Κατὰ τὶς ἀρχὲς Αὐγούστου 1942, ἀναχωρεῖ μὲ τὸ ψευδώνυμον Ἡλίας Τρατρᾶς πάλιν ὡς μηχανικὸς μὲ τὸ ἴδιον πετρελαιοφόρον «Παναγία» καὶ μὲ κυβερνήτην τὸν ἥρωα Σταμάτην Τρατρᾶν, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ ἄδεια ἦτο διὰ τὸ Καρλόβασι Σάμου πρὸς προμήθειαν τροφίμων. Τὸ καράβι ἐπροχώρησεν εἰς Τσεσμέ Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου χωρὶς περιπέτειαν ἀποβιβάζεται ὁ Λόλας. Ὁ Σταμάτης Τρατρᾶς ἐπιστρέφει, ἀλλὰ ἀργότερα σὲ κάποιον ταξεῖδι του οἱ Γερμανοὶ ἀνεκάλυψαν τὴν ἀποστολὴν του καὶ τὸν ἐτορπίλισαν. Καὶ τὴν ζωὴν του προσέφερε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ὁ μέγας αὐτὸς Ἕλληνας Σταμάτης Τρατρᾶς.

Ὁ μοίραρχος Λόλας προωθείται εἰς Κέρου. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κατορθώσει νὰ ἐπηρεάσουν καὶ νὰ ἐξαπατήσουν πολλοὺς. Μα-

ζι με άλλους 800 αξιωματικούς στέλλονται εις τὸ στρατόπεδον Τέλ - Ἀρις εις τὴν νότιον Αἴγυπτον. . . Τὸν Ἀπρίλιον 1943, εἶχαν ἀρχίσει τὰ κομμουνιστικὰ κινήματα εις τὸν στρατὸν μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Κατὰ Νοέμβριον 1944, ὁ Λόλας ἔρχεται με ἐιδικὴν ἀποστολὴν εις Ἑλλάδα. Κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ 1944, εἶναι πάλιν παρὼν. Ἀκολουθεῖ καὶ αὐτὸς τὸ σύνθημα «Ὅλα γιὰ τὴν Ἑλλάδα!» Ἡ Πατρις τοῦ ἀπένειμε τὸ Χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας καὶ τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Φοίνικος. Ἀρκοῦν ἄραγε γιὰ τόσες θυσίας; Ὑπάρχει ἀμοιβὴ γιὰ τὸ καθῆκον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα; Ἀσφαλῶς ὄχι. Μία υπερηφάνεια καὶ ξνας ἐγωϊσμός, μία ἀξιοπρέπεια καὶ μία ἥρεμη συνειδήσις των, μία τιμὴ καὶ μία ἀγάπη ὄλων πρὸς τοὺς ἥρωες μας, ἴσως ἐνισχύσουν τὴν ἀμοιβὴν γιὰ τὰ ἔργα των πρὸς τὴν Πατρίδα.

Ἀ π ο σ τ ο λ ῆ 6 η.

Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ὁ λοχαγὸς Νικ. Πανουσάκης ἀπὸ τὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ὁ λοχαγὸς Ἀναστάσιος Ροῦφος ἀπὸ τὸ Γλυκοροῖζιον Τριφυλίας καὶ ὁ ὑπ)γὸς Ἀθανάσιος Γκότσης ἀπὸ τὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ἀποφασίζουσι νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα εις Μέσην Ἀνατολήν. Πληροφοροῦνται ὅτι εις τὸ παράλιον μέρος Τσακαίους Εὐβοίας εἶναι τόπος προσεγγίσεως πλοιαρίων διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Τὰ ναῦλα εἶναι τρεῖς λίρες. Τὸν Ὀκτώβριον 1943, ἀναχωροῦν ἀπὸ Νέα Μάκρη Ἀττικῆς εις Νέα Σκῦρα Εὐβοίας καὶ μετὰ εις Τσακαίους. Ἐκεῖ συναντοῦν ἄλλην ὁμάδα ἀξιωματικῶν, ὑπὸ τὸν συν)ρχην Σωτήριον Κασίμην ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, τὸν λοχαγὸν Γενηματῶν κ.ἀ. Ἐκεῖ περιμέναν 15 ἡμέρες, ἐνεφανίσθη ἓνα καῖκι τὸ ὁποῖον ὁμως ἐπῆρε μερικὸς βάσει προτεραιότητος. . . Οἱ ἀξιωματικοὶ Καραχάλιος, Πανουσάκης, Ροῦφος καὶ Γκότσης πηγαίνουν εις ἄλλο λιμάνι τῆς Εὐβοίας, τὸν Κόρακα, μήπως ἐπιτύχουν ταχεῖαν ἀναχώρησιν με ἄλλο καῖκι. Ἐν τῷ μεταξῷ, ὁμως, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν μάθει τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἀξιωματικῶν ἀπὸ Τσακαίους διὰ Μέσην Ἀνατολήν καὶ σὰν γνήσιοι συνεργάτες τῶν Γερμανῶν ἔσπευσαν νὰ συλλάβουν τοὺς ἀναχωροῦντας Ἕλληνας ἀξιωματικοὺς πὸ πῆγαιναν νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ὁ ἀναγνώστης ἴσως ἀπορήσῃ, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ὁμιλοῦν καὶ τὰ ἔργα των χαρακτηρίζουσι μόνον τὴν πράξιν των. Φθάνουν, λοιπόν, οἱ κομμουνισταὶ ὑπὸ ἓναν Παλάσκην λοχαγὸν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ κατ' ἐντολήν βέβαια τοῦ ΚΚΕ τοὺς συλλαμβάνουσι ὄλους, ὄσους δὲν ἐπρόλαβαν βεβαίως νὰ φύγουν με τὸ τελευταῖο καῖκι. Ποῖοι ἄραγε ἦσαν οἱ εὐτυχέστεροι; Αὐτοὶ πὸ ἀνεχώρησαν ἢ αὐτοὶ πὸ ἔμειναν; Ποῖοι εἶναι χειρότεροι; Οἱ Γερμανοὶ πὸ θὰ ἐτορπίλιζαν ἴσως τὸ καῖκι, θὰ τοὺς ἐπιαναν καὶ θὰ τοὺς ἐκτελοῦσαν ἢ οἱ κομμουνισταὶ; Αὐτὰ ἦσαν τὰ ἐρωτήματα τῶν ἀξιωματικῶν πὸ συνελήφθησαν τότε ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατακτητάς, τοὺς κομμουνιστάς. Μεταξὺ τῶν συλληφθέντων ἦσαν ὁ συν)ρχης Κασίμης,

ὁ λοχαγὸς Γεννηματᾶς κ.ἄ. Δὲν ἐμάθαμε τί ἀπέγιναν οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ἐματαιώσαν τὴν ἀναχώρησίν των καὶ ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες ἄφησαν ἐλεύθερον τὸν συν)ορχὴν Σ. Κασίμην γιὰ λίγον καιρὸν, διὰ νὰ τὸν δολοφονήσουν τὸν Νοέμβριον 1944, εἰς τὸ Παγκράτι, ἐνῶ βιάδιζε ἀνύποπτος. Οἱ προδότες δὲν ἀρέστηκαν, ὅτι ἐματαιώσαν ἀναχώρησιν ἀξιωματικῶν διὰ νὰ ἐνισχυθῆ ὁ συμμαχικὸς ἀγὼν, ἔγιναν κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ΚΚΕ ἀμέσως καὶ δολοφόνοι. Εἰς Κόρακα οἱ τέσσαρες ὡς ἄνω ἀξιωματικοὶ πληροφοροῦνται τὴν ἐπιδρομὴν τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὴν σύλληψιν τῶν συναδέλφων των καὶ ἀναχωροῦν διὰ Νέα Στεῖρα, ἀναζητοῦντες ἐκεῖ τρόπον ἐπιστροφῆς των εἰς τὴν Ἀθήνα. Οἱ ἀξιωματικοὶ πεινοῦν. Ὁ Ροῦφος μὲ τὸν Γκότση πηγαίνουν νὰ προμηθευτοῦν λίγο ψωμί. Ὁ Καραχάλιος μὲ τὸν Πανουσάκην πηγαίνουν στὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ χωριοῦ νὰ συναντήσουν ἕναν βαρκάρη διὰ νὰ τοὺς μεταφέρῃ ἀπέναντι εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἐχθρὸς ἔχει μάθει τὴν ἀφίξιν των εἰς τὸ χωριὸ Νέα Στεῖρα καὶ κατέφθασε ἐκεῖ. Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν λοχαγὸν Ροῦφον καὶ τὸν ὑπ)γὸν Γκότσην καὶ ἀναζητοῦσαν τὸν ἀξιωματικὸν μὲ τὸ «γκρῖζο κοστοῦμι». Ἐπρόκειτο γιὰ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, ποῦ ἦτο ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν. Καὶ εἶχαν πάρει ἐντολὴν νὰ τὸν συλλάβουν ὅπωςδῆποτε. Τί ἀνάγκη εἶχαν οἱ Γερμανοὶ νὰ τρέχουν καὶ νὰ ἀνησυχοῦν; Εἶχαν ὁπαδοὺς δραστηρίους. Ἡ εἶδησις, ὅτι συνελήφθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ Ροῦφος καὶ Γκότσης διεδόθη σ' ὅλο τὸ χωριὸ καὶ τὸ ἔμαθαν καὶ οἱ Καραχάλιος καὶ Πανουσάκης.

— Νὰ πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τί ἔγιναν; Ρωτᾷει ὁ Καραχάλιος.

— Σὲ τρῶει τὸ αἷμα σου; ἀπήντησε ὁ Πανουσάκης.

Παρὰ ταῦτα ὁ Καραχάλιος ἐπροχώρησε μὲ προσοχὴ πρὸς τὸ κέντρον τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ ὁ Ροῦφος πρόλαβε καὶ τοῦ ἔκανε νόημα νὰ φύγῃ. Κρυφτήκε σὲ μιὰ μασούνα. Ὁ Πανουσάκης εἶχε κρυφτῆ σὲ ἕνα βράχο. Ὁ Καραχάλιος τὴν νύκτα πηγαίνει σὲ ἕναν βαρκάρη καὶ ἐζήτησε νὰ τοὺς περάσῃ στὴν Ἀττικὴ. Ὁ βαρκάρης, ὅμως, τοῦ εἶπε:

— Οἱ κομμουνισταὶ ἔβγαλαν διαταγὴν νὰ μὴ φύγῃ καμμία βάρκα ἐπὶ ποιηὴ θανάτου. Φοβᾶμαι. Φύγε νὰ μὴ κλείσω τὸ σπίτι μου. . .

Τότε ἡ ἀδελφὴ τοῦ βαρκάρη, μιὰ μεγάλη Ἑλληνίδα, τὸν ἐπῆρε καὶ τὸν ἔβαλε στὴν καταπακτὴ τοῦ σπιτιοῦ της. Ἐφθασε καὶ ὁ Πανουσάκης καὶ τὸν ἔβαλε καὶ αὐτὸν στὴν καταπακτὴν. Ἀκούονται πατήματα. . . Οἱ κομμουνισταὶ τριγυρίζουν παντοῦ νὰ τοὺς ἀνακαλύψουν. Ἀλλὰ ματαίως. Τὰ μεσάνυκτα ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριό. Τότε ἡ ἀδελφὴ τοῦ βαρκάρη τοὺς λέγει:

— Οἱ κομμουνισταὶ ἔφυγαν. Θὰ παρακαλέσω τὸν ἀδελφόν μου νὰ σᾶς πᾶι στὴν Ἅγια Μαρίναν στὴν Ἀττικὴ. Πρέπει νὰ φύγετε ἀμέσως, γιὰ νὰ προλάβῃ νὰ γυρίσῃ πρὶν ξημερῶσῃ.

Ὁ ἀδελφὸς της τοὺς μετέφερε κατὰ τὰ ξημερῶματα στὴν Ἀττικὴ. Ἐπεσαν σχεδὸν ἐπάνω στὰ Γερμανικὰ πυροβολεῖα. Εὐτυχῶς βιάδισαν δεξιὰ καὶ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους ἔφθασαν στὴν Ἀθήνα. Οἱ κομμουνισταὶ

ἐπληροφορήθησαν γιὰ τὴν ἄφιξίν των καὶ ἀναγκάζονται νὰ ἀλλάξουν κατοικίαν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ Ρουφὸς καὶ Γκότσης μεταφέρθησαν εἰς τὰ ὄρεινά με-
ρη τῆς Εὐβοίας εἰς Στενήν. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ζητοῦν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς
τὸν ΕΛΑΣ. Περίεργος ἀξιώσις: Οἱ δολοφόνου θέλουσιν συνεργοὺς τὰ θύμα-
τά των! Εὐτυχῶς, ὅτι γλύτωσαν ἀπὸ κάποιον ἐθνικιστὴν μέλος τοῦ ΕΛΑΣ
καὶ τοὺς ἄφησαν ἐλεύθερους. Λίγο ἀργότερα ἀνεχώρησαν διὰ Μ. Ἀνατολήν.

Μετὰ δίμηνον οἱ λοχαγοὶ Γ. Καραχάλιος καὶ Νικ. Πανουσάκης ἐπιχει-
ροῦν νέαν ἀπόπειραν διαφυγῆς των διὰ Μ. Ἀνατολήν. Μαζὶ μὲ ἄλλους 18
ἀξιωματικοὺς συγκεντρώνονται εἰς πλατεῖαν Βικτωρίας, μπαίνουν μέσα σὲ
ἓνα φορτηγὸν αὐτοκίνητον κλειστὸν καὶ προχωροῦν πρὸς Ἀνάβυσσον. Πλη-
σίον στὸν ὁδηγὸν ἦτο ἓν στολῆ ὁ ἐνωματάρχης ἀστυνομίας πόλεων Μεντζε-
λόπουλος καὶ κατωρθώνει νὰ περάσουν ἀπὸ Γερμανικὰ φυλάκια, ἰσχυριζόμε-
νος ὅτι πηγαίνει γιὰ νὰ ἀγοράσῃ τροφίμα. Εἰς τὴν Ἀνάβυσσον συνήντησαν
τὸν συν(ο)ρχην Μούντριχαν, τὸν ταγ(ο)ρχην Γωγούσην κ.ἄ. Μετὰ διήμερον
ἤλθε ἓνα τρεχαντήρι καὶ ἀνεχώρησαν διὰ τὸ ἄγνωστον... Φθάνουν εἰς Τῆ-
νον, ἐνῶ ἀεροπλάνα καὶ πολεμικὰ περνοῦσαν συνεχῶς. Εἰς Χίον χάλασε τὸ
πλοιάριο. Τὸ ἐπισκευάζουν μὲ τὰ ψέμματα. Εἰς Σάμον μένουσιν τρεῖς ἡμέρες
νησιτικοί. Τὸ τρεχαντήρι δὲν ἔχει βενζίνη. Μὲ πολλοὺς κόπους κατωρθώνουν
νὰ πλησιάσουν εἰς Ἀργιλιὰν Μικρᾶς Ἀσίας. Τοὺς ἔπιασαν οἱ Τοῦρκοι, ἀλ-
λὰ εἰδοποίησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἀποστολὴν εἰς Σμύρνην. Ἀπὸ ἐκεῖ προχω-
ροῦν εἰς Χαλέπι — Γάζα — Ἰσμηλίαν. Ἐπὶ τέλους κατατάσσονται εἰς
τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ τὴν 3ην ὄρεινὴν ταξιαρχίαν Ρίμινι διὰ νὰ ἔλθουν με-
τὰ ἐλευθερωταὶ εἰς τὴν δυστυχημένην Πατρίδα.

Ἄποστολή 7 η.

Ὁ ἑφ. ἀνθ)γὸς Γρηγόριος Μαντζουράνης ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυ-
νουρίας προσεπάθησε νὰ φύγῃ διὰ Μ. Ἀνατολήν τὸν Αὐγούστον τοῦ 1941,
καὶ τὸν Ἰούνιον 1942, ἀλλὰ ἀπέτυχε. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1942, συνεννο-
εῖται μὲ τὸν Κων. Τζιβάκον ἀπὸ Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας, μὲ τὸν Μι-
χαὴλ Κατερινιόν, μὲ τὸν δόκιμον ἀξιωματικὸν Παν. Διαμαντῆν καὶ δύο
Ἑγγλέζους, πού εἶχαν μείνει ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41, διὰ νὰ ἀνα-
χωρήσουν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας. Ὁ Τζιβάκος διέθετε ἓνα
μικρὸ ἰστιοφόρον 6—8 ἀτόμων καὶ μὲ αὐτὸ θὰ ἀναχωροῦσαν διὰ τὰ παράλια
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐπειδὴ, ὅμως, καθυστέρησαν λίγο, ἀναμένοντες νὰ ἔλ-
θουν ἀπὸ τὰ βουνὰ οἱ δύο Ἅγγλοι, ὁ Κων Τζιβάκος ἀνεχώρησεν μόνος του.
Δὲν ἔδωσε μετὰ σημεῖα ζωῆς. Ἀσφαλῶς κανένα ἐχθρικὸ ἀεροπλάνο θὰ βύ-
θισε αὐτὸν καὶ τὸ πλοιαράκι του. Τὸν Φεβρουάριον 1944, ὁ Γρ. Μαντζουρά-
νης φορτῶνει δύο βαρέλια λάδι καὶ ἔρχεται στὴν Ἀθήνα νὰ κἀν ἀπόπειρα
διαφυγῆς διὰ Μ. Ἀνατολήν. Συνεννοεῖται μὲ ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ ἀνα-
καλύπτουν ἓνα καΐκι ἐπίτακτον ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, προοριζόμενον διὰ Χί-

ον, Λέσβον, ὅπου θὰ μετέφερε ζάχαρι καὶ εἰς ἀντάλλαγμα θὰ ἔπαιρνε λάδι. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀγοράζουν ἀκριβὰ τὸ καΐκι ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην, ὅστις ἀνέλαβε μὲ ἄλλον πλοίαρχον νὰ τοὺς μεταφέρει εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. Πηγαίνουν νύχτα μὲ ἓνα κλειστὸ φορητὸ εἰς τὸ Μαρκόπουλον, εἰς Πόρτο - Ράφτη, ὅπου, ὅμως, ματαίως περιμένουν τὸ καΐκι. Ἐκεῖ μένουν 15 ἡμέρες μὲ πείνα, κρύο καὶ ψεῖρα. Εἶναι 150 ἀξιωματικοὶ ποὺ θὰ ἔφευγαν μὲ τὸ καΐκι αὐτό. Ἀναγκάζονται νὰ γυρίσουν μερικοὶ εἰς τὴν Ἀθήνα πρὸς ἀνεύρεσιν ἄλλου πλοιαρίου. Τώρα ἐπέτυχαν. Τὸ ἄλλο καΐκι ἦλθε. Ἐκεῖ περιμένουν ὁ (συν)ορχης Χριστοδουλίδης ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς, ὁ ἀνθ)γὸς Γρ. Μαντζουράνης, ὁ ἀνθ)γὸς Θεόδ. Πετρόπουλος, ὁ ὑπ)γὸς Γ. Βολτέας μὲ τὴν γυναῖκα του, ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Πατισκούρας, ὁ λοχαγὸς Γ. Τσίχλης, ὁ λοχαγὸς Ἀθανασιάδης, ὁ εἰλεπὶς Καρύδης, ὁ Δρακούλης Βασιλαράκος, ὁ φοιτητὴς Τζένονος Ἰωαννίδης, ὁ φοιτητὴς Γουρδομιχάλης κ.ἄ. Ἡ μηχανὴ τοῦ πλοίου, ὅμως, χάλασε, θέλει ἀέρα. Ὁ ἀνθ)γὸς Θεόδ. Πετρόπουλος πέρνει τὴν μοτιλίκα τοῦ βενζινοπλοίου καὶ πηγαίνει νὰ τὴν γεμίση ἀέρα. Ἀργεῖ, ὅμως, νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ τὸ πλοίαριο ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Διορθώνεται ἡ μηχανὴ του καὶ ξεκινάει. Ὁ Πετρόπουλος ἔμεινε, ἔρχεται μετὰ τρίμηνον εἰς Μ. Ἀνατολήν. Τὸ καΐκι εἶναι φορτωμένον καὶ αὐτὸ μὲ ζάχαρι πρὸς ἀνταλλαγὴν μὲ λάδι ἀπὸ τὰ νησιά, διὰ λογαριασμὸν τῶν Γερμανῶν. Τὸ ἀγόρασαν καὶ αὐτὸ οἱ ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην. Τὰ βαρέλια, τὰ περισσότερα τσουβάλια ζάχαρι καὶ τοὺς σάκκους τοῦ ταχυδρομείου τὰ ἔρριξαν στὴν θάλασσα. Ἔτσι ἔγινε ἐλαφρότερο τὸ καΐκι καὶ ὅταν θὰ ἀργούσε ἡ ἐπιστροφή του ἀπὸ τὰ ἐπιπλέοντα κενὰ βαρέλια θὰ ἔδιναν ἐξήγησιν οἱ Γερμανοὶ ὅτι ἐβυθίσθηκε, γι' αὐτὸ δὲν γύρισε...

Τὸ πλοίαριο πλησιάζει πρὸς τὴν Τήνον. Ἐκεῖ περνάει μία Γερμανικὴ νηιοπομπὴ ποὺ προστατεύεται ἀπὸ δεκάδες ἀεροπλάνα. Εὐτυχῶς ὁ ἐχθρὸς περιφρονεῖ τὸ μικρὸ καΐκι καὶ δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὸ μικρὸ φορτίο του. Τὸ καΐκι πλησιάζει εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὰ Τουρκικὰ φυλάκια βάλλουν κατὰ τοῦ πλοιαρίου πρὸς ἐκφοβισμόν. Ἀλλὰ τὸ καΐκι δὲν ἀλλάζει κατεύθυνσιν. Ἐβγῆκε ὁ πλοίαρχος νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν ἐπικεφαλῆς τοῦ φυλακίου. Ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ φυλακίου ἐζήτησε καὶ τὸν μηχανικὸν τοῦ πλοίου καὶ κρατάει καὶ τοὺς δύο: Πλοίαρχον καὶ μηχανικόν. Ἐποχρεώνει, δέ, τὸ πλήρωμα νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μὲ τὴν δῆλωσίν του: «Ἐἴμεθα οὐδέτεροι. Δὲν ἔχετε καμμίαν θέσιν ἐδῶ...».

Γιατί, ὅμως, κατεκράτησε τοὺς ὁδηγοὺς τοῦ πλοιαρίου, πλοίαρχον καὶ μηχανικόν; Πῶς νὰ προχωρήσῃ ἀκυβέρνητο τὸ πλοίαριο; Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὰ δραματικὰ αὐτὰ ἐρωτήματα.

Ὁ λοχαγὸς Ἀθανασιάδης προσπαθεῖ νὰ ὁδηγήσῃ ἀλλὰ ματαίως. Ἐξεκενώθησαν οἱ μοτιλίαι μὲ τὸν πεπιεσμένον ἀέρα. Ἡ μηχανὴ δὲν λειτουργεῖ πλέον. Ἀναχωροῦν μὲ πανιὰ εἰς τὰ χωρικὰ ὕδατα Τουρκίας — Ἐλλάδος, πλησίον Σάμου καὶ Τουρκικῶν ἄκτῶν. Ἡ κατάστασις εἶναι ἀπελπιστικὴ. Κινδυνεύουν ἢ νὰ βουλιάξουν ἀπὸ τοὺς ἀνεμοστροβίλους καὶ τὴν θαλασσοταρα-

χὴν ἢ νὰ βυθισθοῦν ἀπὸ Γερμανικὰ ὑποβρύχια ἢ ἀεροπλάνα. Ἀναγκάζονται νὰ πλησιάσουν στὶς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ Τοῦρκοι πυροβολοῦν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, δὲν τοὺς ἀφήνουν νὰ πλησιάσουν. Εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων ρίχνουν ἄγκυρα. Μὲ μία βάρκα, ποὺ χωροῦσε μόνον δύο καὶ τὸν ὀδηγὸν ναύτη, ἀποφασίζουν νὰ ἀποβιβασθοῦν σιγὰ σιγὰ στὴ στερεὰ καὶ ὅ,τι γίνει. . . Σὲ μιὰ διαδρομὴ ἡ βάρκα ἀναποδογυρίζεται. . . Δὲν ὑπάρχει, πλέον, ἄλλη βάρκα. Ὅσοι ἔμειναν στὸ καΐκι τολμοῦν νὰ φθάσουν στὴ ἀκτὴ μὲ κολύμπι. Στὸ καΐκι μένουν 13 ἀξιωματικοὶ καὶ πολῖτες ποὺ δὲν ξέρουں κολύμπι. Ὁ λοχαγὸς Τσιγλῆς τοὺς εἶπε: «Νὰ κρατηθῆτε. Μόλις σταματήσῃ ὁ ἀνεμοστρόβιλος θὰ σᾶς βγάλῃ ὀπωσδήποτε στὴ στερεὰ». Ὁ εὐέλτις, ὅμως, Καρούδης δὲν ἐκρατήθη, ἔπεσε στὴν θάλασσα νὰ φθάσῃ καὶ αὐτὸς στὴ στερεὰ μὲ κολύμπι ποὺ δὲν ἤξερε καὶ ἐπνίγη.

Τὰ μεσάνυχτα ἄλλαξε ὁ καιρὸς καὶ τὸ πλοίαριον ἐπλεύρισε καὶ ἐσώθησαν καὶ οἱ 12 ναυαγοί. Ὅλοι παγωμένοι καὶ νηστικοί, περνοῦν μιὰ τραγικὴ νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέρα οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἔκλεισαν σὲ μιὰ παλιὰ ἐκκλησία. Ἐπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια ἔρημη καὶ δυστυχησμένη ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία φιλοξενεῖ καὶ προστατεύει τοὺς Ἑλληνες, ποὺ τρέχουν στὰ πέρατα τοῦ κόσμου γιὰ τὴν Ἑλλάδα! . . .

Εὐτυχῶς ἡ μυστικὴ Ἑλληνικὴ ὑπηρεσία τῆς Σμύρνης ἔμαθε τὴν ἀφίξιν των, ἐπρόλαβε κάθε μετακίνησιν των καὶ ἤξιωσε ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν «νὰ ἀπελευθερωθοῦν οἱ περιηγηταί». Ἐφθάσαν εἰς Σμύρνην καὶ μετὰ εἰς Χαλέπιον ὄπου, ὅμως, ἐνεκλείσθησαν εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως, ἀντὶ νὰ προωθηθοῦν εἰς Κάϊρον ὄπου ἦτο ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός. . . Πολλοὶ κατετάγησαν ὡς ἀπλοῖ στρατιῶται εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον. Ἄλλοι ἐπὶ τρίμηνον παραμένουν ἀδρανεῖς. Μετὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1944, εἰς τὸν ἐκεῖ Στρατὸν μας, ἀπελευθεροῦνται ὄλοι καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν 3ην ὀρεινὴν ταξιαρχίαν Ρίμινι.

Ἀποστολὴ 8 η.

Κατὰ τὰ ἔτη 1941—42 καὶ 1943, εἰς τὸ Διδυμότειχον τοῦ Ἑβρου ὑπῆρχε μιὰ ὁμάς ὀργανώσεως διαφυγῆς διὰ Μέσην Ἀνατολήν, ἀποτελουμένη ἀπὸ 1) τὸν ταγ(ο)ρχὴν Χωροκῆς Παν. Τρεμπέλαν ἐκ Πύργου Ἠλείας, 2) τὸν Κων. Κατσαρέαν ὑπομοίραρχον ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, 3) τὸν Γ. Πασσᾶν ἀνθυπομοίραρχον ἀπὸ Καλάβρυτα, 4) τὸν Κων. Κριεκούκιαν λοχαγὸν ἀπὸ Γαργαλιάνους, 5) τὸν Φώτιον Μεντῆν ἀνθυπίατρον ἀπὸ Μεγαλόπολιν κ. ἄ. Ἡ ὁμάς αὐτὴ εἶχε ἀναλάβει μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς της νὰ χορηγῇ πλαστῆς ταυτότητες σὲ ὄσους ἤθελαν νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ἐβάζαν σκοποὺς χωροφύλακες καὶ ἐπροστάτευον τὴν διαφυγὴν των ἢ τοὺς ἐνημέρωναν εἰς ποῖον μέρος τοῦ ποταμοῦ Ἑβρου δὲν ὑπῆρχαν σκοποὶ Γερμανοί, ἀπ' ὄπου ἤμποροῦσαν νὰ περάσουν μὲ βάρκαν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην. Ὁ Ἑβρος εἰς μῆκος 120 χμ. δὲν ἐφρουρεῖτο συνεχῶς ἀπὸ τοὺς Γερ-

μανούς και ἡ Χωρ)κὴ παρουσιάζετο ὅτι φρουρεῖ αὐτὴν μὲ ἀσφάλειαν μεγάλην λωρίδα τοῦ ποταμοῦ. Ἔτσι ἔφυγαν πολλοὶ γιὰ τὸν στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ ὁ Στάθης Γ. Σπανὸς ἀπὸ τὴν Φαρακλάδα Τριφυλίας, ἐπόπτης τότε γεωργικῶν συνεταιρισμῶν. Οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἀποσύρει τίς βάρκες ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἐβρον καὶ εἶχαν διατάξει ὅτι θὰ τυφεκίζεται ὅποιος εἶναι εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων ἀπὸ τὸν ποταμόν. Ἐκανε πρώτη ἀπόπειρα διαφυγῆς τὸν Δεκέμβριον 1942. Μόλις, ὁμως, ἔφθασε ἀπέναντι τὸν γύρισαν πίσω οἱ Τοῦρκοι. Μετὰ 10ῆμερον κάνει νέα ἀπόπειρα. Οἱ Τοῦρκοι τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν κρατοῦν ὡς αἰχμάλωτον πολέμου ἐπὶ δέμηνον. Τότε οἱ Τοῦρκοι ἦσαν Γερμανόφιλοι καὶ ἔδειχναν σημαία φιλίας πρὸς τοὺς Γερμανούς. Τελικῶς μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἀπελευθερώνεται καὶ φθάνει εἰς Παλαιστίνην. Κατατάσσεται ὡς ἀλεξιπτωτιστῆς καὶ ἐκπαιδευτῆς ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ μετὰ εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον ποῦ ἐπολέμησε τὸν Ρόμελ στὴν Ἀφρικὴν. Ἀπὸ τὸν Ἐβρον ἐπίσης ἀνεχώρησαν ὁ Παντέλης Μανωλόπουλος διευθυντῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας ἀπὸ Ἄρριν Μεσσηνίας, ὁ Νικήτας Πολυχρονόπουλος εἰρηνοδίκης ἀπὸ Πυργάκι Τριφυλίας καὶ κατετάγη εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον.

Ἐπίσης ἀνεχώρησαν διὰ Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ὄλοι οἱ ὡς ἄνω ἀναφερόμενοι μέλη τῆς ὁμάδος διαφυγῆς. Ἀλλὰ ὁ Π. Τρεμπέλας καὶ ὁ Κ. Κατσαρέας δὲν ἔφθασαν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν. Φαίνεται ὅτι ἐξετελέσθησαν εἰς τὸν ποταμὸν Ἐβρον εἰς τὸ Σουφλί ἢ ὑπὸ Τοῦρκων ἢ ὑπὸ κομμουνιστῶν. Αὐτοὶ δὲν εἶδαν τοὺς καρποὺς τῶν κόπων καὶ θυσιῶν των. Δὲν εἶδαν τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Πατρίδα.

Ἀ π ο σ τ ο λ ῆ 9 η.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τὸν Νοέμβριον 1942, ὡς γνωστόν, ὄλοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ. ἀποφασίζουν νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Ἴταλο - γερμανῶν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν τῆς Ἀφρικῆς. Μία ὁμὰς ἀπὸ 25 ἀξιωματικούς κατὰ Μάρτιον 1944, εἶναι εἰς τὴν Ἀνάβυσσον Ἀττικῆς καὶ περιμένουν ὄλοι ἓνα βενζινόπλοιον ποῦ ἔχουν πληρώσει. Μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν εἶναι ὁ λοχαγὸς Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος ἀπὸ Ἄρριν Καλαμάτας, οἱ ὑπολοχαγοὶ Πέτρος Κεφαλᾶς ἀπὸ Ἀυρράχιον καὶ Παν. Χριστόπουλος ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ὁ ὑπ)γὸς Βασ. Τσοῦμπας ἀπὸ Κόρινθον, ὁ ἀνθ)γὸς Μιχ. Αραγουμάνος ἀπὸ τὸ Γύθειον, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Γκότσης ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ὁ εὐέλπις Καρύδης ἀπὸ Σπάρτην, ὁ ἀνθ)γὸς Σπήλιος Βανικιώτης ἀπὸ Τσουκαλεῖζα Μελιγαλᾶ, ὁ ὑπολοχαγὸς Παν. Γαλιῶτος ἀπὸ Πλατὺ Καλαμάτας, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Λαδᾶς ἀπὸ Ἀυρράχιον, ὁ ὑπ)γὸς Βασίλειος Χριστογιαννόπουλος ἀπὸ Χοιράδες Ἀρκαδίας, ὁ λοχαγὸς Κων. Καλογερόπουλος ἀπὸ Ἀναζήρι Μεσσηνίας, ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Σπαντιδέας ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ λοχαγὸς ἰατρὸς Κων. Ζακόπουλος ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ ἀνθ)γὸς Γ. Σχοινᾶς ἀπὸ Καλα-

μάταν, ὁ ὑπ)γὸς Ἄρης Ρετζέπης ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Λεμέστιχας ἀπὸ Γύθειον, ὁ λοχαγὸς Συμεὼν Χωραφόπουλος, ὁ ὑπομύραρχος Ζαχαρίας Κόλλιας, ὁ εὐελπὶς Δημ. Βελισσαρούλης, ὁ εὐελπὶς Θωμᾶς Καίσαρης, ὁ ὑπολοχαγὸς Κώστας Μπίσιας ἀπὸ Τρίπολιν κ.ἄ.

Ἔχει δώσει κάθε ἕνας ἀπὸ 5 λίρες εἰς τὸν καπετάνιον τοῦ βενζινοπλοίου. Περιμένουν τὴν ἡμέρα μέσα σὲ μία σπηλιά ἐπὶ 12 ἡμέρες μέσα στοῦ κρού, μὲ ἐλάχιστα τρόφιμα. Τὴν νύκτα κατέβαιναν σὲ βραχώδεις ἀκτὲς καὶ περιέμεναν τὸ πλοῖο. . . Ἔνας προτείνει νὰ γίνῃ κλήρωσις, ποῖος θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀθήνα, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ νὰ ἔλθῃ τὸ πλοῖον. Χωρὶς κλήρωσιν ἀναχωροῦν διὰ τὴν Ἀθήνα ὁ Ζαλαχῶρης μὲ τὸν Βανικιώτην καὶ ἐνεργοῦν νὰ ἔλθῃ τὸ πλοῖον. Τὴν ἄλλην νύκτα ἀντὶ τοῦ βενζινοπλοίου ἦλθε μία βάρκα μὲ βενζινομηχανήν. Δὲν ἦτο καιρὸς ὅμως, οὔτε γιὰ ἔλεγχον, οὔτε γιὰ κυρώσεις. Ὁ καπετάνιος τοὺς λέει:

— Ἡ βάρκα πέρνει τὸ πολὺ μόνον 15 ἐπιβάτες. Μὲ περισσότερους δὲν φεύγω. Θὰ βουλιάξουμε.

Στὴν σπηλιά, ὅμως, ἔχουν φθάσει καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, ἐν ὄλω 45. Ἐκεῖ εἶναι συν)ορχης Καπετανάκης ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ ἀντ)ορχης Βασιλόπουλος ἀπὸ Αἴγιον, ὁ ἀντ)ορχης Μούντριχας ἀπὸ Εὐβοίαν, ὁ ναύαρχος Μαλάμος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ ἀντ)ορχης Βόρσας ἀπὸ Ἀθήνας κλπ.

Ἐτέθη, λοιπόν, τὸ ζήτημα: Ποῖοι θὰ φύγουν; Ποῖοι θὰ δηλώσουν παραίτησιν μὲ αὐτὸ τὸ ταξίδι; Οὔδεις, ὅμως, παρητεῖτο. Ὅλοι ἤθελαν νὰ ἀναχωρήσουν. Οἱ ἀξιωματικοί, ὄπλαρχηγοὶ τῶν ἀναρτῶν τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου, περίπου 22, ἐδήλωσαν ὅτι ὁποσδήποτε πρέπει νὰ ἀναχωρήσουν. Τότε ὁ συν)ορχης Καπετανάκης εἶπε:

— Κύριοι, ὁ στρατὸς μας στὴ Μέση Ἀνατολή δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς ἀλλὰ ἀπὸ μικροὺς ἀξιωματικούς πὸ νὰ μποροῦν νὰ χειρισθοῦν ἐν ἀνάγκῃ αὐτόματον καὶ τὴν χειροβομβίδα. Γι' αὐτὸ παραιτοῦμαι ὑπὲρ τῶν νεωτέρων.

Τὸ παράδειγμα τοῦ συν)ορχου Καπετανάκη ἐμιμήθησαν ὅλοι οἱ ἀνωτέρω ἀξιωματικοί, Βασιλόπουλος, Βόρσας, ὁ ναύαρχος Μαλάμος κ.ἄ. καὶ οἱ μεγάλης ἡλικίας. Τελικῶς τότε ἀνεχώρησαν κατώτεροι ἀξιωματικοὶ εὐέλπιδες καὶ φοιτηταὶ ἐν ὄλω 22. Ἐπεχώρησεν ὁ καπετάνιος τῆς βάρκας καὶ ἐπῆρε 22 ἐπιβάτες, ἀντὶ τῶν 15 πὸν εἶχε ἀρχικῶς δηλώσει, ὅτι ἀντέχει ἡ βάρκα. Ἡ βάρκα ξεκίνησε μὲ 22 καὶ ἔφθασε εἰς Τήνον. Στὴν Τήνον, ὅμως, ὁ καπετάνιος ἠρνήθη νὰ συνεχίσῃ, ἂν δὲν γίνῃ μία ἀφαίρεσις τοῦ φορτίου, διότι μέχρι Τήνου εἶχαν κινδυνεύσει μὲ τοὺς 22 ἐπιβάτες. Μερικοὶ χωρικοὶ τοὺς ἐπληροφόρησαν, ὅτι εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον τῆς νήσου εἶχε προσαράξει ἄλλο πλοιάριο μὲ ἄλλους ἀξιωματικούς.

Τότε 4 ἀξιωματικοί, ὁ ὑπ)γὸς Βασ. Τσοῦμπας, ὁ ἀνθ)γὸς Μιχ. Δραγογιμάνος, ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Γκότσης καὶ ὁ εὐελπὶς Καρύδης, ἀπεφάσισαν νὰ πᾶνε στοῦ ἄλλο πλοῖο, μήπως τοὺς πάρῃ. Εἰς τὸ ἄλλο πλοῖο ἦσαν ἄλλοι 80 ἀξιωματικοὶ μεταξὺ τῶν ποίων ὁ λοχαγὸς Γ. Τσίχλης ἀπὸ Κορινθίαν, ὁ

άνθ)γός Θεοφάνης Μουρίκης από τὸ Αἴγιον κ.ἄ. Τὸ ἄλλο πλοῖον ἦτο μεγαλύτερον καὶ εὐχαρίστως τοὺς ἐπῆραν. Τὸ πλοῖο αὐτὸ μὲ τοὺς (80+4) = 84 ἀξιωματικοὺς συνέχισε τὴν πορείαν του μὲ τοὺς κινδύνους ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν παράγραφον Β. Εἶναι τὸ ἴδιο πλοῖο ποὺ ἦταν μέσα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ Γρ. Μαντζουράνης, ὁ λοχαγὸς Ἀθανασιάδης, ὁ ὑπ)γός Β. Βολτέας, ὁ ἀνθ)γός Βασ. Πατσικούρας κ.ἄ.

Τὸ πρῶτο πλοῖαριο, βάρκα μὲ βενζινομηχανή, συνέχισε μὲ 18 πλέον ἐπιβάτες, λιγώτερος κατὰ 4 μόνον, τὸν πλοῦν του πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἡ μηχανή, ὅμως, χάλασε, ἡ βάρκα πῆγαινε μὲ πανί. Ὁ κυβερνήτης ἔχασε τὸν προσανατολισμόν. Ἡ θάλασσα εἶχε ἐπὶ τριήμερον γαλήνη. Σὲ θάλασσα, ὅμως, μὲ γαλήνη καὶ μὲ πανιὰ ἡ βάρκα δὲν προχωροῦσε. Ἀνέλαβε τότε τὸ τιμόνι ὁ λοχαγὸς Κ. Καλογερόπουλος μὲ βοήθην τὸν Βανικιώτην καὶ ἔφθασαν εἰς Ἅγιον Ἰσίδωρον Σάμου, ὅπου ἐνόμισαν ὅτι εἶχαν ψθάσει εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. Τὴν ἐπομένην ἀποφασίζουν νὰ συνεχίσουν τὴν πορείαν, ἀλλὰ φάνηκε ἓνα φυλάκιον Γερμανῶν. Τότε σήκωσαν μίαν γερμανικὴν σημαίαν καὶ δὲν ἔλαβον ἀφορμὴν ἐλέγχου οἱ Γερμανοί. Ἔτσι σώθηκαν τότε. Ἦσαν, ὅμως, ὄλοι νηστικοί, σκελετωμένοι ἀπὸ τὴν πείνα. Πηγαίνουν εἰς ἓνα χωριὸ τῆς Σάμου, ὅπου ἓνας παπᾶς τοὺς ἔκανε δύο-τρεῖς φορὲς τὸ τραπέζι. Ἦταν ἡ ἐποχὴ τῆς πείνας, ἦσαν πολλοί. Δὲν ἐλύετο τὸ πρόβλημα τοῦ συσσιτίου καὶ ἀποφασίζουν πάλιν νὰ φύγουν. Ξαναπροχωροῦν, ἀλλὰ χάλασε πάλιν ἡ μηχανή. Γυρίζουν πάλιν στὴν Σάμον καὶ στοὺς χωρικοὺς ἔδιναν ὅ,τι ροῦχα ἢ ρολόγια εἶχαν, διὰ νὰ πάρουν ἓνα καλὰθι χαρούπια. Εἶχαν τελείως ἔξαντληθῆ. Τότε ἦλθαν δύο ἄγνωστοι, παρουσιασθέντες ὡς καπετάνιος καὶ μηχανικός, τοὺς προσέφεραν 12 κιλά ζάχαρη καὶ τοὺς ζήτησαν νὰ τοὺς πάρουν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ἴσως νὰ ἦσαν τοῦ Σ.Μ.Α. Δυναμώσαν μὲ τὴν ζάχαρη, ξεκίνησαν πάλιν καὶ μὲ κουπιὰ ἔφθασαν εἰς τὰ «Ἄσπρα Χώματα» Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου οἱ Τοῦρκοι τοὺς ὑπεδέχθησαν ἐγκαρδίως. . . Οἱ Ἰταλογερμανοὶ εἶχαν τότε (Μάρτιος 1944) οὐσιαστικῶς νικηθῆ. Τοὺς μετέφεραν μὲ αὐτοκίνητα. Πέρασαν καὶ ἀπὸ τὰ Ἀλάτσατα, ὅπου τὰ 90% τῶν κατοίκων ἦσαν Τουρκοκρηῆτες.

—Εἴμαστε Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Κρήτην! φώναζαν χαρούμενοι καὶ φιλόξενοι οἱ ἀπόγονοι τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων, ποὺ ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἶχαν βαφτισθῆ Τοῦρκοι, διὰ νὰ ἀποκτήσουν λίγα χωράφια περισσότερα. . .

Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγαν εἰς Τσεσμέ καὶ Σμύρνην, ὅπου οἱ πράκτορες τοῦ ΕΑΜ τοὺς ἔκλεισαν σὲ ἓνα μεγάλο ξενοδοχεῖον, διότι ἔκαναν δηλώσεις ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ, ὡς ὀργανώσεως ποὺ δὲν εἶχε σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὴν ἀλήθειαν ποὺ κατέθεσαν ἐταλαιπωρήθησαν πολὺ. Μετὰ ἐπῆγαν εἰς Χαλέπι, Ἰσμαηλίαν. Ἐν τῷ μεταξῷ, τὸν Ἀπρίλιον 1944, εἶχε κατασταλῆ τὸ τελευταῖον κίνημα τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὸν Στρατὸν μας εἰς Μέσην Ἀνατολήν καὶ κατετάγησαν ὄλοι εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ τὴν τρίτην ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν.

Ἄποστολή 10η.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἀνθυπομοίραρχος Γ. Βασιλόπουλος, ἀπὸ τὴν Καλίτσαϊνα Τριφυλίας, κατορθώνει, ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων, νὰ φθάσῃ εἰς Ἀθήνας. Θεωρεῖ, ὅμως, ἐπίσης καθήκον του νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως. Ἐπανασυνδέεται μὲ τὰς ἐθνικὰς ὀργανώσεις ἀντιστάσεως «Μίδας» καὶ «Ἀπόλλων».

Κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου 1943 ἀπὸ τὰς ὀργανώσεις «Μίδας» καὶ «Ἀπόλλων» τοῦ ἀνατίθεται ἡ ἀποστολή τῆς μεταφορᾶς τοῦ ταχυδρομείου τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἰς Αἴγυπτον. Ἐπρεπε τὸ ταχύτερον νὰ ἐνημερωθῇ ἐπακριβῶς καὶ λεπτομερῶς τὸ Σ.Μ.Α. διὰ τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, διὰ τὴν δύναμιν, τὰς κινήσεις καὶ τὸ ἠθικὸν τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ ἀποστολή ἦτο ἐπικίνδυνος, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Βασιλόπουλον εἶχε πρὸ πολλοῦ ληφθῆ ἡ ἀπόφασιν νὰ θυσιάσθῃ, ἐν ἀνάγκῃ, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Γ. Βασιλόπουλος παραλαμβάνει τὸ ταχυδρομεῖον, ἐπιβαίνει ἐνὸς φορτηγοῦ αὐτοκινήτου μέχρι τοῦ Διονύσου καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πεζὸς φθάνει εἰς Μαραθῶνα. Ἐχει ἐμφάνισιν ἐργάτου καὶ πλαστὴν ταυτότητα. Εἷς ἕνα ἐρημικὸν μέρος μεταξὺ Μάκρης καὶ Μαραθῶνος ἐπιβιβάζεται μιᾶς βάρκας, πὺ εἶχε στελεῖει ἡ ὀργάνωσις «Μίδας», μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὴν Εὐβοίαν. Οἱ Γερμανοὶ μὲ φακούς καὶ περιπολικά ἤλεγχον τὸ στενὸν μεταξὺ Ἀττικῆς καὶ Εὐβοίας. Κατὰ τὸν διάπλουν ἐκινδύνευσεν τρεῖς φορές ἡ βάρκα νὰ πέσῃ ἐπάνω τῆς τὸ φῶς τῶν φακῶν τῶν Γερμανῶν. Ἡ βάρκα ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ Βασιλόπουλος, μὲ τὸ ταχυδρομεῖον καὶ μὲ ἕνα περιστροφὸν μόνον, ἀναχωρεῖ πεζὸς καὶ φθάνει εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Εὐβοίας, εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, πλησίον τοῦ χωρίου Καρελίδες. Κατὰ τὸ πρόγραμμα ἐκεῖ θὰ ἀνέμενον ὑποβρύχιον τοῦ Σ. Μ. Α. νὰ τὸν παραλάβῃ. Εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἦσαν καὶ μερικοὶ Ἑβραῖοι, προσπαθοῦντες νὰ ἀναχωρήσουν διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ὁ Βασιλόπουλος, διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐμφανίσεώς του, ἐργάζεται εἰς ἕνα ἀγρόκτημα καὶ μεταφέρει κοπριά.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ ἐπληροφορήθησαν διὰ τὴν ἀποστολὴν Βασιλοπούλου καὶ ἔστειλαν ἕνα λόχον τοῦ ΕΛΑΣ Εὐβοίας νὰ ἐρευνησῇ τὴν περιοχὴν καὶ νὰ τὸν συλλάβῃ. Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν κατορθώσει μέχρι τότε νὰ ματαιώσουν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς του καὶ νὰ τὸν συλλάβουν. Οἱ κομμουνισταὶ, ὡς ἄξιοι συνεργάτες των, ἀνέλαβον τὸ ἔργον. Ἐρευνοῦν παντοῦ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν του. Ἐρωτοῦν τοὺς Ἑβραῖους «διὰ τὸ πρόσωπον πὺ ἦτο πρὶν ἐκεῖ. . .» Ὁ Βασιλόπουλος, μὲ τὸ ταχυδρομεῖον κρυμμένο καὶ μὲ τὸ περιστροφὸν στὸ χέρι, μόλις πρόλαβεν νὰ κρυβῆ κάτω ἀπὸ ἕνα σχῆνο. . . Οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὰ θύματά των ἀκροβολίζονται μὲ ὀλοπολυβόλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ εἰς ἀπόστασιν 15 μέτρων ἀπὸ τὴν θέσιν πὺ εἶναι κρυμμένος ὁ Βασιλόπουλος. . . Ἐρευνοῦν ἐπὶ 8 συνεχεῖς ὥρες. . . Εὐτυχῶς,

ὅμως, ματαιῶς. Μία θεϊκὴ προστασία εἰς τὸν Βασιλόπουλον τοὺς ἐμποδίζει νὰ τὸν ἀνεύρουν. . . "Ὅταν νύκτωσε, ἀνεχώρησαν καὶ μετὰ ἐξέδωσαν διαταγὴν εἰς ὅλα τὰ γύρω χωριὰ τῆς Εὐβοίας, νὰ συλληφθῇ πάση θυσίᾳ ἕνας ἄγνωστος, μὲ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Βασιλοπούλου. . .

Ὁ Βασιλόπουλος, ὅταν ἐνύκτωσε, μὲ τὸ ταχυδρομεῖον καὶ μὲ τὸ πιστόλι του, ἐπὶ 32 ἡμέρες περιπλανᾶται εἰς τὴν Εὐβοίαν, εἰς τοὺς λόγγους καὶ τὰ ἐξώσπιτα, διὰ νὰ ἐξεύρῃ λίγο ψωμί καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν σύλληψιν ἀπὸ Γερμανοὺς καὶ κομμουνιστάς. Παντοῦ τὸν διαβεβαίωσαν ὅτι «καταδιώκεται καὶ θὰ συλληφθῇ». . . Σώζεται μόνον μὲ τὸ πιστόλι του καὶ τὴν εὐκινησίαν του. Κατόπιν πολλῶν βασάνων, κατώρθωσε νὰ διαπεραιωθῇ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀττικῆς, εἰς Ραφίαν, ἀποκρυβείς εἰς τὸ ψυγεῖον τοῦ καϊκιοῦ μαζί μὲ τὰ ψάρια. . .

Κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1943 ἀποπειρᾶται πάλιν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν του. Ἀπὸ περιοχὴν Λαυρίου, μὲ ὑποβρύχιον, κατορθώνει νὰ φθάσῃ εἰς Μέσσην Ἀνατολὴν καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸ ταχυδρομεῖον εἰς τὸ Σ.Μ.Α., ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα ἀμέσως.

Ἐν συνεχείᾳ ἔδρασεν ὡς ἐνεργὸν μέλος εἰς τὰς ὀργανώσεις «Μίδας» καὶ «Ἀπόλλων» καὶ ἔλαβε μέρος μεταξὺ τῶν ἡρώων εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος τὸν Δεκέμβριον 1944.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ Γ. Βασιλοπούλου κατὰ τὴν κατοχὴν γράφει ὁ Σπυρίδων Κώτσης, ἀστυνόμος Α.Π., μέλος τῆς Ἑθνικῆς Ὄργανώσεως Ἀντιστάσεως Τσιγάντε («Μίδας») καὶ ἀρχηγὸς τῆς ὀργανώσεως μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Τσιγάντε, τὴν 15 Ἀπριλίου 1945:

«Περὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀνθ)ρχου Βασιλοπούλου Γεωργίου κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς κατασκοπείας καὶ ἀντικατασκοπείας.

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 15 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1945 ὁ ὑπογεγραμμένος ἐφεδρὸς ἀνθ)στις τοῦ πυροβολικοῦ Κώτσης Σπυρίδων, μέλος τῆς Ὄργανώσεως Τσιγάντε («Μίδα») καὶ ἀρχηγὸς ταύτης ἀπὸ 9.7.43, ἐκτίθημι τὰ κάτωθι ἐν σχέσει μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ ὡς ἄνω ἀξιωματικοῦ.

Ὁ ἀξ)κὸς οὗτος, γνωστὸς διὰ τὰ ἀγνὰ πατριωτικὰ αἰσθήματά του, ἐθεωρήθη ἀπαραίτητος καὶ ὑπῆρξεν ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους καὶ κυριωτέρους συνεργάτας μας, ἐν τῷ παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα δημιουργηθέντι δικτύῳ πληροφοριῶν κατασκοπείας καὶ ἀντικατασκοπείας. Δι' αὐτὸ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἀφίξίν μας ἐκ Καΐρου, ἤτοι 16ῃ Αὐγούστου 1942, ὁ ὑποφαινόμενος ἀναζητήσας τοῦτον εὗρισκει ὑπηρετοῦντα εἰς Ἑλευσίνα, ἔνθα καὶ τὸν συναντᾷ.

Ἡ κατασκοπεῖα τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν ἦτο ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἀποστολῆς μας, ἀλλὰ καὶ ὁ προωρισμένος διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν ἄνθρωπος ἦτο αὐτός, ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος. Καὶ τοῦτο λέγω, διότι δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου μὲ τὸν ὅποιον δέχεται οὗτος νὰ ἐκτελῇ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην

ὑπηρεσίαν. Καὶ ὄχι μόνον διὰ λόγων δέχεται, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων τὰ ἀπέδειξε, διότι εὐθύς ἦσαν τοῦ ἐξήτησα σχεδιάγραμμα τοῦ ἀεροδρομίου τὸ εἶχα ἀμέσως καὶ διὰ τὸ νὰ πεισθῶ, δὲν ἄργησε νὰ μὲ ἐνδύσῃ χωροφύλακα καὶ προσποιούμενος ὅτι ἐκτελεῖ ὑπηρεσίαν μετ' ἐμοῦ, νὰ μὲ ὀδηγήσῃ ἐπὶ τόπου ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀεροδρομίου πρὸς πλήρη ἐξακριβώσιν τῶν θέσεων τῶν ἀεροπλάνων, πυρομαχικῶν, ἀντιαεροπορικῆς αὐτοῦ ἐν γένει ἰσχύος, βενζίνα -- ἀποθηκῶν καὶ πάσης θέσεως τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὕτω νὰ λάβω σαφῆ ἀντίληψιν διὰ τὰς ἐπισκεφθῆ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἢ συμμαχικῆ ἀεροπορία.

Ἐκτοτε, κατόπιν ἐντολῆς, κατασκοπεύει νυχθημερόν τὸν ἐχθρὸν ὑποβάλλει πλέον ἀνελλιπῶς καὶ μὲ ἀκρίβειαν δελτία κινήσεως καὶ σταθμεύσεως τῶν ἐν τῷ ἐκεῖ ἀεροδρομίῳ καὶ εἰς ἐντελῶς ἀπηγορευμένας ζώνας καὶ καθορίζει ἐν σχεδίῳ σταθμεύσεις ἀεροπλάνων, οἰκήματα ἀεροπόρων, καταφύγια, θέσεις πυρομαχικῶν, ὑπογείους καὶ ἐπιγείους βενζιναποθήκας, θέσεις ἀντιαεροπορικῶν πυροβόλων μὲ ἔνδειξιν διαμετρήματος αὐτῶν, πολυβόλων, θέσεις ὀπτικῶν καὶ ἀριθμῶν αὐτῶν, θέσεις ἀκουστικῶν μηχανημάτων τοῦ ἐχθροῦ, ἀσυρμάτων γενικῶς ἀντιαεροπορικῆς ἰσχύος διαρκῶς μεταβαλλομένης.

Ἡ θέσις, ὅμως, τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου ἀποτελεῖ σπουδαῖον συγκοινωνιακὸν κόμβον, τόπον διελύσεως ἐχθρικῶν δυνάμεων, δι' ὃ καὶ ἀναλαμβάνει τὴν συνεχῆ τοῦ ἐχθροῦ παρακολούθησιν, ἀκούραστος νυχθημερόν, κατασκοπεύει τὰς ἐκεῖθε διερχομένας ἐχθρικὰς φάλαγγας, σημειώνει ἀριθμοὺς καὶ σήματα τῶν διαφόρων μονάδων, κατευθύνσεις αὐτῶν, ὑποβάλλει ἀμέσως ἡμῖν δελτία καὶ παρέχει πολυτίμους ὑπηρεσίας.

Παραλλήλως εἰσέρχεται εἰς ἀπηγορευμένας ζώνας, τῆς περιφερείας Λαφνίου, Σκαραμαγκᾶ καὶ μέχρι Τατοῖου, κατασκοπεύει καὶ ὑποβάλλει ἡμῖν σχέδια.

Τὸ ἀφθαστον θάρρος, ἡ ψυχραιμία, ἡ τόλμη καὶ ἡ μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐκτέλεσις τῶν ἐπικινδύνων αὐτῶν ὑπηρεσιῶν, παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας νὰ ἀναθέσῃ εἰς τοῦτον καὶ ἄλλας ἀποστολάς, πλέον ἐπικινδύνους. Οὕτω ἀναλαμβάνει μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, νὰ διέρχεται διὰ μέσου Γερμανοϊταλικῶν μπλόκ, μεταφέρον ἐμπιστευτικὰς διαταγὰς καὶ ὀλόκληρα ταχυδρομεῖα τῆς κατασκοπείας, ὡς καὶ ἄλλα ἀπηγορευμένα εἶδη, ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

Οὗτος ἀναλαμβάνει μετὰ τοῦ ὑποφαινομένου τὴν ἐκτέλεσιν σοβαρᾶς ἀποστολῆς ἀνά τὴν Φθιωτιδοφωκίδα, τὴν ὁποῖαν μετὰ τετράμηνον φέρει εἰς αἴσιον πέρας.

Ἐν συνεχείᾳ κατέρχεται εἰς Πελοπόννησον, δημιουργεῖ τὸν πρῶτον ἀνταρτικὸν πυρῆνα καὶ φουντώνει τὸ κίνημα τῆς Πελοποννήσου καὶ οὕτω κινεῖται ὀλόκληρος ἡ Πελοπόννησος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ δὲν σταματᾶ, ὅμως, ἐδῶ ἡ ἥρωϊκὴ δρᾶσις του, διότι ἐπανελθὼν ἐκ Πελοποννήσου εἰς πολὺ δύσκολον ἐποχὴν, καθ' ἣν καθίστατο ἐντελῶς δύσκολος ἡ ἀποστολὴ τοῦ ταχυδρομείου μας εἰς Μέσην Ἀνατολήν, λόγῳ

αύστηρᾶς ἐπιτηρήσεως τῶν παραλίων ἀκτῶν, οὗτος ἀναλαμβάνει τὴν μεταφορὰν τοῦ ταχυδρομείου, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. Ι.Μ.Σ. ἀπὸ 10.10.1943, ἀναφορᾶς μου πρὸς τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἀψηφῶν κάθε κίνδυνον μίᾳ νύκτα διεκπεραιώνεται εἰς Εὐβοίαν, ὅπου καὶ ἐπέτρωτο νὰ ὑποστῇ τὰ δεινὰ τοῦ Ὀδυσσεύως.

Διότι, ἐνῶ ἀναμένει καίτι, τοῦτο κατάσχεται καὶ συλλαμβάνονται ὁ μηχανικός καὶ καπετάνιος. Ἐκτοτε ἀρχίζει τὸ δράμα τοῦ διωγμοῦ καὶ τῆς φοβερᾶς περιπλανήσεώς του. Ἀνακαλύπτεται οὗτος, καταδιώκεται, περικυλῶνεται καὶ πυροβολεῖται ἐπὶ ἄωρον διὰ νὰ παραδοθῇ. Δὲν τὸν κατεδίωκον μόνον Γερμανοί, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες, κατόπιν διαταγῶν ὅλα τὰ χωρία, οἱ τσοπάνηδες καὶ οἱ μυλωνάδες. Κοιμᾶται μέσα εἰς τὰ δάση καὶ χαράδρας, τρώγει κούμαρα καὶ χόρτα, καὶ ὅμως, δὲν παραδίδεται, διότι γνωρίζει τὴν σοβαρότητα τῆς ἀποστολῆς του, ἥτις τοῦ λέγει ἢ νὰ σκοτώσῃ καὶ νὰ διαφύγῃ ἢ νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ μὴ συλληφθῇ. Ἀκλόνητος βαδίζει εἰς ἄγνωστα μέρη, ὀπλισμένος μὲ ἄφθαστον θάρρος καὶ τόλμην καὶ κατόπιν μιᾶς πλήρους κινδύνων περιπλανήσεώς του 32 ὁλοκλήρων ἡμερῶν κατωρθώνει νὰ διαφύγῃ τὴν σύλληψίν του καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ταχυδρομεῖον, διὰ νὰ φθάσῃ τοῦτο ἀσφαλῆς εἰς τὸν προορισμόν του, καὶ οὗτος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἥρωϊκὴν καὶ πατριωτικὴν αὐτοῦ δρασίαν του μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Οὕτω ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος καθ' ὄλον τὸ διάστημα αὐτὸ τῆς κατοχῆς εἰργάσθη μὲ εὐσυνειδησίαν, ἐπέδειξε ἀπαράμιλλον ἥρωϊσμόν καὶ αὐτοθυσίαν, περιφρονήσας πολλάκις τὸν θάνατον, μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς, ἀνέλαβε προθύμως καὶ ἐξετέλεσε ἀποστολὰς ἐπικινδύνους ὑψίστης σημασίας, ἐπισύρας δικαίως τὸν θαυμασμόν καὶ ἐκτίμησιν ὄλων τῶν συναδέλφων μας, γράψας χρυσᾶς σελίδας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ σώματος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει, τὸ ὁποῖον πρέπει καὶ νὰ ἀμείψῃ διὰ πάσης ἠθικῆς ἀμοιβῆς.

Σ. Κώτσης

Γεν. Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ

Διεύθυνσις πληροφοριῶν

Ἄποστολὴ 11η

Ὁ ταγ(ο)ρχης Θεμιστοκλῆς Κετσέας ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ὁ συντ(ο)ρχης Νικ. Ἀσημακόπουλος ἀπὸ Εὐρυτανίαν, ὁ ἀνθ)γὸς Νικ. Λυκουρέζος ἀπὸ Καλαμάταν, ὁ ἀνθ)γὸς Ἀθαν. Θεοχαρόπουλος ἀπὸ τὴν Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ὁ ἀνθ)γὸς Δημ. Τσατσούλης ἀπὸ τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ὁ ἀνθυποσημναγὸς Νίκος Στασινόπουλος ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ὁ ἀνθ)γὸς Χαράλαμπος Πατσουράκος ἀπὸ Φιλιατρά, ὁ λοχαγὸς Σφαλαγκάκος ἀπὸ τὴν Μάνην, ὁ ἀνθ)γὸς Χαράλαμπος Δήμας ἀπὸ Κέρκυραν, ὁ λοχαγὸς Βαλέτας, ὁ ἀνθ)γὸς Σπῆρος Χατζηγιακουμῆς ἀπὸ Ἀθήνας κ.ἄ. μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους φθάνουν μὲ φορητὸν εἰς Ραφίνα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τοὺς Τσακαίους Εὐβοίας, ἀρ-

χάς Μαρτίου 1943 και περιμένουν νά ἔλθῃ τὸ καράβι ποῦ εἶχαν μισθώσει. Ἐκεῖ περιμένουν ἀρκετὲς ἡμέρες χωρὶς νά φανῆ τὸ καράβι. Τὰ λίγα τρόφιμα ἔχουν τελειώσει. Κατέχει ὅλους μία ἀφάνταστη ἀγωνία. Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς ἡμέρες ἔρχεται νά τοὺς πάρῃ μία ψαρόβαρκα ἀπὸ τὸ Σούνιον, γεμάτη καὶ αὐτὴ ἐπιβάτες. Τί νά κάνουν; Προτίμησαν τὸ ταξειδί μετὰ τὴν βάρκα, νά βουλιάξουν ἀπὸ τὸ βάρος στὴν πρώτη μικρὴ τρικυμία, παρὰ νά γυρίσουν πίσω. Ἐμπῆκαν ὅλοι μαζί μετὰ τὸν καπετάνιο καὶ τὸν μηχανικὸ ἦσαν 42. Ξεκίνησαν τὴν 5ην Ἀπριλίου 1943. Ἐφθάσαν στὰ νότια τῆς Χίου, εἰς τὸν ὄρμον Πυργὶ Χίου καὶ ἔμειναν ἐκεῖ λίγο, διὰ νά ἀνεφοδιασθοῦν σὲ λάδι. Τὴν ἄλλην νύκτα ξεκίνησαν διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀλλὰ μετὰξὺ Οἰνουσῶν καὶ Μ. Ἀσίας ξεσπάει ἀποτόμως μία τρομερὰ τρικυμία, σπάζει ἡ μηχανὴ καὶ τὸ καραβάκι εἶναι ἀκυβέρνητο. Γυρίζει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἔρμαιον τῶν κυμάτων. Πανιὰ δὲν μποροῦσαν νά θάλλουν, γιατί φύσαγε δυνατά. Ἐκαναν ὅλοι τὸ σταυρὸ τοὺς καὶ περίμεναν τὸν θάνατον ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν. Τὸ καραβάκι ἔπειτα ἀπὸ 2½ ὥρες συνεχοῦς τρικυμίας γύρισε εἰς τὴν Ἄνδρον. Μένουν ἐκεῖ δύο ἡμέρες. Μετὰ ξεκινοῦν μετὰ πανιὰ πλέον γιὰ τὴν Χίο. Ἐμειναν ἐκεῖ κρυμμένοι τὴν ἡμέρα σ' ἓνα Μοναστήρι καὶ τὰ μεσάνυχτα νέα ἀπόπειρα ἀναχωρήσεως διὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Φθάνουν εἰς Τσεσμέ καὶ μετὰ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον τῆς Σμύρνης. Ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸ Χαλέπι τῆς Συρίας, τὴν Γάζα καὶ μετὰ εἰς τὸ Κάϊρον, εἰς τὴν 1ην Ταξιαρχίαν. Κάθε ἓνας παίρνει τὴν θέσιν του, εἰς τὴν ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν καὶ τὸν Ἱερὸν Λόχον.

Εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον συνεχίζουσι τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μέχρι τὸ τέλος.

Ἀ π ο σ τ ο λ ῆ 12η

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1943 οἱ ἀξιωματικοὶ Κασίμης Σωτήριος (ἀντ)ορχης ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, Μαστακούρης Βασίλειος ἀπὸ τὴν Λακωνίαν, Ζαφειρίου Ἄγις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, Σπαθῆς Παναγιώτης λοχαγός, Γιαννούλης Νικόλαος λοχαγός ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, Λόντος Παναγιώτης λοχαγός ἀπὸ τὴν Ἀχαΐαν, Ροῦφος Ἀναστάσιος λοχαγός ἀπὸ τὸ Γλυκοροῖζιον Τριφυλίας, Γεννηματᾶς Ἰωάννης ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ὁ (ἀνθ)γός Γερακίνης ἀπὸ τὴν Εὐβοίαν ἀποφασίζουσι νά διαφύγουν διὰ Μέσην Ἀνατολήν. Ἐπειτα ἀπὸ πολλοὺς κόπους εὐρίσκουσι τὸ ἀπαραίτητον ποσὸν λιρῶν καὶ τὸν καπετάνιον ἑνὸς βενζινοπλοίου καὶ συμφωνοῦσι νά ἔλθῃ νά τοὺς παραλάβῃ σὲ λίγες ἡμέρες ἀπὸ τὸν ὀρμίσκον Τσακαῖοι τῆς Εὐβοίας.

Μὲ ἓνα φορητὸν αὐτοκίνητον ξεκινοῦσι μετὰ πολλὰς προφυλάξεις, φθάνουν εἰς Κάλαμον νοτιῶς τῆς Ραφίνας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ μίαν βάρκαν ἔφθασαν νύκτα, ἀπέναντι εἰς τὴν Εὐβοίαν, εἰς Τσακαίους. Ἐκεῖ περιμένουν κρυμμένοι πέντε ἡμέρες, ὥσπου ἐπὶ τέλους ἐφάνη τὸ βενζινοπλοῖον. Ἐπιβιβάζονται ἀμέσως καὶ ξεκινοῦσι. Εἶναι νύκτα, βαθὺ σκοτάδι. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν μπο-

ρεϊ νὰ τοὺς συναντήσῃ κανένα περιπολικὸ γερμανικὸ καὶ νὰ τοὺς ἀνατινάξῃ εἰς τὸν ἀέρα. Γνωρίζουν ὅλοι τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ τὸ καθήκον εἶναι καθήκον. Ἡ Πατρις δὲν ἐλευθερώνεται μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. Ἴσως βουλιάξουν ὅλοι. Ἄν, ὅμως, ξεφύγουν, ἂν σωθοῦν, θὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἀφρικήν καὶ θὰ πολεμήσουν εἰς τὸ μέτωπον. Ἀλλὰ κατὰ κακὴν τύχην των, ἔπειτα ἀπὸ πλοῦν τριῶν μιλίων, χάλασε ἡ μηχανὴ καὶ ὁ κυβερνήτης ἀποφασίζει νὰ γυρίσῃ πάλι, σιγὰ - σιγὰ, εἰς τοὺς Τσακαίους ἀπὸ ὅπου εἶχαν ξεκινήσει διὰ νὰ τὴν ἐπισκευάσῃ.

Μόλις, ὅμως, γύρισαν εἰς τοὺς Τσακαίους τοὺς περιμένε ὁ ἐχθρὸς, οἱ κομμουνισταί. Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν προλάβει πρῶτοι νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν ὁμάδα αὐτῆ τῶν ἀξιωματικῶν, πὺ πρῶριζετο νὰ τοὺς κτυπήσῃ εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἀφρικής. Οἱ κομμουνισταί, ἄξιοι συνεργάτες τῶν βουλγαρο-γερμανῶν, παντοῦ ἀκοίμητοι πράκτορες των, εἶχαν πληροφορηθῆ διὰ τὴν ἀφίξιν πρὸ ἡμερῶν εἰς Τσακαίους τῶν ἀξικῶν αὐτῶν καὶ ἔστειλαν ὄργανά των νὰ τοὺς συλλάβουν. Μόλις, λοιπόν, ἀπεβιβάσθησαν ἀπὸ τὸ βενζινόπλοιο οἱ ἀξικοί, εὐρέθησαν μπροστὰ σὲ αὐτόματα τῶν κομμουνιστῶν.

— Ἄλτ! Ἐδῶ ΕΛΑΣ! ἀκολουθήστε μας! φώναξε κάποιος κομμουνιστῆς.

Ἄρχισε ἡ κακὴ ὥρα. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐγνώριζαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδεχόμενον, τῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον των ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Μὲ τὶς προδοτικὰς ἐπιθέσεις των μέχρι τότε κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πελοπόννησον καὶ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ εἰς Ἡπειρον εἶχαν ἀποκαλυφθῆ. Ἐν γνώσει, ὅμως, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ ξεκίνησαν διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν.

Οἱ κομμουνισταί τοὺς μεταφέρουν ὅλους περὶ εἰς τὸ ὄρεινόν χωρίον Στενὴ τῆς Εὐβοίας. Στὸ δρόμο τοὺς βρίζουν, τοὺς ἀπειλοῦν καὶ τοὺς προσκαλοῦν νὰ καταγοῦν στὸν ΕΛΑΣ ἂν θέλουν νὰ σωθοῦν.

— Ἄν ἔλθετε εἰς τὸν ΕΛΑΣ θὰ σωθῆτε. Ἄν δὲν ἔλθετε θὰ πεθάνετε! φωνάζουν οἱ βουλγαροκομμουνισταί.

Εἰς Στενὴν τοὺς βάζουν σὲ ἓνα ὑπόγειο τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ὅπου τοὺς ἀπειλοῦν μὲ ξύλο καὶ θάνατον. Ἐχουν ἐξοδεύσει ὅλα τὰ χρήματά των, φαγητὸ δὲν ἔχουν. Οἱ κομμουνισταί ἔχουν ἀπαγορεύσει εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ χωριοῦ νὰ τοὺς δώσουν λίγο ψωμί. Μόνον νερὸ τοὺς δίνουν. Ὁ καπετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ Εὐβοίας «Ὅρθις» ἢ «Μπαρμπαγιῶργος» ἔχει τὸ γενικὸν σχέδιον τοῦ ἐκβιασμοῦ καὶ τῶν μαρτυριῶν. Τοὺς λέγει δυνατὰ μὲ τὸ αὐτόματον στὸ χέρι:

— Ἄν δὲν προσχωρήσετε εἰς τὸν ΕΛΑΣ θὰ πεθάνετε!

Οἱ ἀξιωματικοὶ προτιμοῦν νὰ πεθάνουν παρὰ νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ τοῦ ὁποίου ἐγνώριζαν τὴν ἡγεσία, τὰ ἔργα καὶ τοὺς σκοποὺς: ἡγεσία κομμουνιστικὴ, ἔργα δολοφονικά, σκοπὸς ἢ ὑποδούλωσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς βουλγαροσλαύους. Ἐπιτρέπεται νὰ γίνουν ἐν γνώσει των ὄργανα προδοσίας; ΟΧΙ!! Χίλιες φορὲς ΟΧΙ, ἀπαντοῦν εἰς τὸν κομμουνιστὴν καπετάνιον «Ὅρθιν». Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν τῶν ἀξικῶν ὁ καπετάνιος Ὅρθις ἀπέβαλε καθε ἐλπίδα νὰ τοὺς ὑποδουλώσῃ καὶ ἀποφασίζει νὰ τοὺς ἐκτελέσῃ ὁ-

λους. Κατὰ εὐτυχίᾳ, ὁμως, σύμπτωσιν, κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου 1943 ἔφθασε εἰς Εὐβοίαν καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ Συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ Εὐβοίας ὁ ἐθνικιστὴς συντ)ρχης Ἰππικοῦ Δημ. Κασσάνδρας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ὁ Κασσάνδρας εἶχε πολεμήσει τοὺς Ἴταλοὺς εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἡπείρου καὶ εἶχε τὴν ἐθνικὴν φλόγα καὶ τὴν συνείδησιν τῆς εὐθύνης νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Δὲν προτίμησε δρόμους γιὰ τὸ βουνό. Τί εἰς τὸ Ε.Σ., εἰς τὸ ΕΔΕΣ, εἰς τὴν ΕΚΚΑ ἢ εἰς τὸν ΕΛΑΣ; ἐσκέφθη. Χωρὶς νὰ ξέρῃ ὅτι ἡ ἀνώτερη ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ ἦτο κομμουνιστικὴ καὶ τὰ κατώτερα ὄργανα ἦσαν κομμουνισταί, ἀνεχώρησεν εἰς Εὐβοίαν ὅπου κατετάγη εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐκεῖ, ὁμως, ἔφθασε εἰς τὴν πλέον κατάλληλον στιγμήν. Μόλις ἔφθασεν, ὁ λοχαγὸς Τσίχλας Παντελῆς ἔσπευσε νὰ τοῦ ἀναφέρῃ ὅτι εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Στενῆς εἶναι 10 ἀξιωματικοὶ φυλακισμένοι, πεινασμένοι καὶ δυστυχεῖς, ἔτοιμοι δὲ νὰ ἐκτελεσθοῦν κατὰ διαταγὴν τοῦ καπετάνιου «Ὁρθι». Ὁ συντ)ρχης Κασσάνδρας ἐζήτησεν ἀμέσως ἀπὸ τὸν «Ὁρθιν» νὰ τοὺς ἀπελευθερώσῃ. Τοῦ ἀπήντησεν, ὁμως, τὰ ἑξῆς:

— Εἶναι κατάσκοποι, ἐλθόντες ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς, δὲν εἶναι ἀξιωματικοὶ καὶ θὰ τοὺς τυφεκίσουν.

Τὸ ψέμμα διὰ τοὺς κομμουνιστὰς εἶναι τὸ πρῶτο βῆμα στὰ σχέδιά των. Ὁ συντ)ρχης Κασσάνδρας, ὁμως, δὲν ἐπέσθη καὶ ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν φυλακισμένοι οἱ ἀξιωματικοί. Ὡς ἑξῆς περιγράφει ὁ ἴδιος τὴν κατάστασίν των:

«Ἦσαν σωματικῶς καὶ ἠθικῶς συντετριμμένοι. Νηστικοὶ καὶ πεινασμένοι ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας, οἱ περισσότεροὶ ἄρρωστοι. Ὁ λοχαγὸς Λόντος εἶχε ἐντεροκολίτιδα. Ἐκρατοῦντο ὅλοι σὲ ἓνα δωμάτιον ὑπὸ φρουράν. Ὁ καπετάνιος Ὁρθις τοὺς ἐπίεξε, τοὺς ἠπειλεῖ μὲ θάνατον ἂν δὲν προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Τοὺς κατηγοροῦσε ὅτι ἦσαν «φυγοπόλειμοι». Ὅπως ἔμαθα, εἶχε λάβει ἀπόφασιν νὰ τοὺς ἐκτελέσῃ ὅλους».

Ὁ Κασσάνδρας ἐνήργησεν ἀμέσως, τοὺς διεβεβαίωσεν ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πάθουν τίποτε καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελον. Σκοπίμως πρόσθεσε τὴν τελευταίαν πρότασιν διὰ νὰ ἀκούσῃ ὁ Ὁρθις. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ, ὁμως, τὴν ἀπελευθέρωσιν των δὲν ἀρκοῦσε ἡ διαταγὴ του, διότι ὁ συναρχηγὸς καπετάνιος Ὁρθις εἶχε ἀντίθετον ἀπόφασιν καὶ κατὰ τὸ κομμουνιστικὸ σύστημα, ἂν διαφωνῇ ὁ κομμουνιστὴς καπετάνιος δὲν ἐκτελεῖται ἡ διαταγὴ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ ἐνὸς στρατιωτικοῦ τμήματος. Στέλλει, λοιπόν, ὁ Κασσάνδρας ἓνα ἀγγελιαφόρον εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Ἀθήνας μὲ ἀναφοράν του, ὅπου ἀναφέρει τὰ γεγονότα «ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωὴ τῶν 10 αὐτῶν ἀξιωματικῶν ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τοῦ καπετάνιου Ὁρθι νὰ τοὺς δολοφονήσῃ, ὅτι ὁ Ὁρθις φέρεται τυραννικῶς καὶ βαναύσως εἰς τὸν κόσμον, ἂν δέ, δὲν ἀπελευθερωθοῦν οἱ ἄνω ἀξιωματικοὶ δὲν δέχεται νὰ παραμείνῃ πλέον εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ ἀγγελιαφόρος, ὁμως, ποὺ παρέλαβε τὴν ἀναφοράν τοῦ Κασσάνδρα ἦτο κομμουνιστὴς, ὠργανωμένος εἰς τὰ καταχθόνια καὶ ὑπουλά σχέδια τοῦ κομμουνισμοῦ, καὶ πρὶν ἀναχω-

ρήση διὰ τὴν Ἀθήνα παραδίδει τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κασσάνδρα εἰς τὸν καπετάνιον Ὕρθιν. Ὁ Ὕρθις διαβάζει τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κασσάνδρα καὶ στέλλει μὲ τὸν ἀγγελιαφόρον καὶ δικὴν του ἐμπιστευτικὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν κομμουνιστικὴν ἡγεσίαν τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν Ἀθήνα ἐναντίον τοῦ Κασσάνδρα. Ἀλλὰ τὸ ΚΚΕ εἶχε ἀνάγκην ἀπὸ τὸν Κασσάνδρα. Ἦτο γνωστός, ἔμπειρος καὶ κύριος ἀξι)κός καὶ τὸν ἐχρειάζετο ἀκόμη διὰ τὸν σκοπὸν του. Ἀποφασίζει, λοιπὸν, νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὸν καπετάνιον Ὕρθιν καὶ τὸν Κασσάνδρα. Οἱ κομμουνισταὶ ἐγκρίνουν πλέον νὰ ἀτελευθερωθοῦν οἱ κρατούμενοι ἀξιωματικοί, ἀλλὰ καὶ νὰ μετατεθῇ ὁ συντ)ρχης Κασσάνδρας εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Μόλις ἔφθασε ἡ ἔγκρισις τῆς ἀποφυλακίσεως τῶν ἀξι)κῶν, ὁ Κασσάνδρας δίδει ἐντολὴν νὰ ἀτελευθερωθοῦν ἀμέσως καὶ τοὺς συνοδεύει καὶ ὁ ἴδιος προσωπικῶς, ὀλίγα χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, ὅπου ἔφθασαν σῶσι. Τοὺς συνώδεισε, δέ, διότι ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος νὰ βάλῃ ὁ Ὕρθις δικὰ του πρόσωπα νὰ τοὺς δολοφονήσῃ καθ' ὁδόν. Ἔτσι ἐσώθησαν οἱ ἀξι)κοὶ τότε. Ὁ λοχαγὸς Σπαθῆς Παναγιώτης βεβαιώνει τὸ 1947, ὅτι «ὁ συντ)ρχης Κασσάνδρας ἔδειξε ἀπέναντί μας κατανόησιν καὶ συναδελφικὴν ἀλληλεγγύην. Κατόπιν προσωπικῶν προσπαθειῶν του κατώρθωσε νὰ πεισθῇ ὁ καπετάνιος Ὕρθις, ὅπως μᾶς ἀτελευθερώσῃ. Ὁ καπετάνιος Ὕρθις προσεπάθει διὰ παντὸς τρόπου νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ καταταγῶμεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁμολογῶ ὅτι ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ συντ)ρχου Κασσάνδρα, ἡ ζωὴ μας διέτρεχε μέγαν κίνδυνον. Ὁ συντ)ρχης Κασσάνδρας μᾶς ἐβοήθησε καὶ διὰ τὴν ἀσφαλῆ μεταφορὰν μας εἰς Χαλκίδα διὰ μέσου τῶν ὀργανωμένων χωριῶν. Ἐξ ὑποχρέσεως εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτόν, βεβαιῶνω τὰ ἀνωτέρω. . .».

Ὁ λοχαγὸς Ροῦφος Ἀναστάσιος, ἤδη ταξι)ρχος, διασωθεὶς καὶ αὐτός, ὡς ἐξῆς βεβαιώνει τὴν σωτηρίαν ἐπέμβασιν τοῦ συντ)ρχου Κασσάνδρα: «Οἱ κομμουνισταὶ μᾶς ἐξεβίαζον νὰ προσχωρήσωμεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐμεῖς εἶχαμε δηλώσει ὅτι προτιμούσαμε τὸν θάνατον, ἀλλὰ ὄχι προσχώρησιν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἄν δὲν ἦρχετο ὁ Κασσάνδρας θὰ μᾶς σκότωναν. Μόνον ὁ Κασσάνδρας, ἐμπνευσμένος ἀπὸ ἀνώτερα ἐθνικὰ αἰσθήματα, κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ λόγῳ τῆς προσωπικότητός του καὶ τοῦ κύρους του καὶ μᾶς ἔσωσε».

Οἱ ἀξιωματικοὶ κατώρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἀθήνα. Λίγο ἀργότερα ὁ Γιαννούλης καὶ ὁ Γεννηματᾶς εἰς νέαν προσπαθειάν των ἐπέτυχαν νὰ φύγουν διὰ Μ. Ἀνατολήν, ὅπου ἐπολέμησαν τοὺς Γερμανοὺς. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, συνεχίζοντες τὸ ἔργον των δολοφονοῦν τὸν Δεκέμβριον 1944 εἰς τὸ Παγκράτι Ἀθηῶν τὸν ἀντ)ρχην Κασίμην καὶ τὸ 1948 εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Παρνασσοῦ τὸν λοχαγὸν Γιαννούλην.

Οἱ κομμουνισταὶ παντοῦ παρόντες σὲ κάθε προδοσίᾳ, σὲ κάθε ἔγκλημα, ἀξιοὶ συνεχισταὶ τῶν ἔργων τῶν γερμανοβουλγάρων.

Ἄ π ο σ τ ο λ ῆ 13η

Ὁ Διονύσιος Βαρβαρῆγος ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν, ἀνθ)γὸς τὸ 1943, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν «Ἑλληνικὸς Στρατὸς» Ε.Σ. Τρι-

φυλίας - 'Ολυμπίας, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἔπειτα ἀπὸ πολ-
λὲς περιπέτειες διέφυγε τὴν δολοφονίαν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὸ τέλος Σ)
βρίου 1943 καὶ κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἀθήνα. Σκοπὸς του ἦτο νὰ
συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Συναντᾷ τὸν Ν)βριον 1943 τὸν
ὑπολ)γὸν Κώστα Καλογερόπουλον ἐκ Κυπριασσίας, ἀσυρματιστὴν τῆς ὀργα-
νώσεως «'Ὀμηρος», ὅστις τὸν ρώτησε:

— Θέλεις νὰ φύγῃς γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολή;

— Ρωτᾷς; ἀπήντησεν ὁ Βαρβαρῆγος.

— Σὲ δυὸ ὥρες νὰ εἶσαι στὸ καφενεῖον. . . . . στὴν Ὀμόνοια, τοῦ ὥρισε
ὁ ὑπολ)γὸς Καλογερόπουλος.

Τὸ ἴδιο βράδν ὁ Βαρβαρῆγος μπαίνει σὲ ἓνα φορτηγὸ αὐτοκίνητο μὲ
ἄλλους ἀγνώστους διὰ Κάλαιμον Βοιωτίας, προσποιούμενοι ὅλοι ὅτι πηγαί-
νουν γιὰ «μαῦρη ἀγορά». Τὰ μεσάνυκτα τῆς ἰδίας ἡμέρας, μὲ μία βάρκα δια-
περαιώνονται εἰς τὴν Εὐβοίαν. Συνεχίζουσιν ὅλοι περὶ καὶ φθάνουσιν εἰς τὴν
ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐβοίας καὶ μένουσιν κρυμμένοι σὲ κάτι σπηλιές. Περι-
μένουσιν 2—3 ἡμέρες τὸ καράβι, ἀλλὰ τὸ καράβι δὲν ἐφάνηκε. Τὴν τετάρτην
ἡμέραν ἦλθε ἓνα ἄλλο καΐκι μὲ ἓνα ναύτην ποῦ ἄρχισε νὰ διατάξῃ:

— Νὰ περάσουν, μόνον οἱ Ἑβραῖοι! κανέναν ἄλλον!

Ὁ ναύτης δυστυχῶς εἶχε γίνῃ κομμουνιστὴς καὶ χωρὶς νὰ ξέρῃ καὶ ὁ
ἴδιος ἔκανε τὴν μόνην προᾶξιν, ποῦ ἦτο ἀντίθετος μὲ τὴν τακτικὴν τῶν Γερμα-
νῶν. Οἱ Γερμανοὶ σκότωναν τοὺς Ἑβραίους, αὐτὸς τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ταξιδεύ-
σουν. Ἀλλὰ οὔτε, ὅμως, αὐτὴ ἡ ἐνέργειά του ἢ ἀντίθετη μὲ τοὺς Γερμανοὺς
ἦτο ὀλόκληρος ἀντιγερμανικὴ. Ἐπέτρεπε νὰ φύγουν οἱ Ἑβραῖοι, ἐμπόδιζε,
ὅμως, τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικοὺς νὰ φύγουν γιὰ τὴν Μ. Ἀνατολήν, γιὰ νὰ
πολεμήσουν τοὺς Γερμανοὺς! Ποῦ νὰ ἤξερε ὁ δυστυχὴς ἀγνώστος αὐτὸς Ἕλ-
ληνας τί κακὸ ἔκανε στὴν Πατρίδα του! Ὁ κομμουνισμὸς εἶχε πολλοὺς δηλη-
τηριάσει τότε. Εὐτυχῶς ὅτι ὁ Βαρβαρῆγος εἶχε μίαν εὐτυχῆ ἔμπνευσιν καὶ
κατώρθωσε νὰ μῆ στὴν βάρκα. Ἐδήλωσε ὅτι εἶναι Ἑβραῖος μὲ τόση σοβαρό-
τητα καὶ πειστικότητά, ὥστε ὁ ναύτης τὸν πίστεψε καὶ τὸν ἄφησε νὰ περά-
σῃ. . . Πολλοί, ὅμως, ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἀγνώστοι, ποῦ ἦσαν μαζὶ ἐκεῖ ὑπε-
χρεώθησαν νὰ μείνουν στὴν Εὐβοίαν, ὑπόδουλοι, χωρὶς δρᾶσιν γιὰ τὴν Πα-
τρίδα. Ποῖος ξέρει τί τράβηξαν καὶ πόσοι σώθηκαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς
καὶ Γερμανοὺς. Τὸ καράβι μὲ τοὺς Ἑβραίους καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Βαρβαρῆγο
προχωρεῖ. Σὲ δύο - τρεῖς ἡμέρες χαλαεῖ ἡ μηχανὴ του. Ἀρχίζουσιν ὅλοι τὰ
κουτιὰ μὲ τὴν σειρὰ καὶ κατορθώνουσιν μετὰ 6 ἡμέρας νὰ φθάσουν εἰς τὴν
Σάμον, νησιτικοὶ καὶ διψασμένοι. Πρὶν ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες τὰ τροφίμα καὶ τὸ
νερὸ εἶχαν τελειώσει. Τότε, εἰς τὴν Σάμον εἶχε κάνει ἀεραπόδασιν ὁ Ἱερὸς
Λόχος, μὲ σκοπὸν νὰ τὴν ἀπελευθερώσουν καὶ τὴν κρατήσουν. Λόγοι, ὅμως,
στρατηγικῆς, ἐπέβαλλον νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν καὶ πολλοὶ Σαμιῶτες μὲ βάρκες
ἔφευγαν γιὰ τὴν Μ. Ἀσίαν. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἔφυγε καὶ ὁ Βαρβαρῆγος. Καὶ
ἔφθασε εἰς τὸ Καβάντασι τῆς Τουρκίας. Ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Σμόρνην, εἰς Πα-
λαιστίνην, εἰς Αἴγυπτον. Κατατάσσεται εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ τὸν Αὔγου-

στον 1944 αποβιβάζεται μαζί με άλλους ιερολοχίτες εις την Χίον, τὰ Δωδεκάνησα, τὶς Κυκλάδες. Οἱ Γερμανοὶ φεύγουν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐλευθερώνουν τὴν γῆ μας.

Ἄ π ο σ τ ο λ ῆ 14η

Μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 ὁ ἄνεμος τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα ἔπνευσε δυνατὸς καὶ εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων. Ἀμέσως αἱ δύο μεγαλύτερες τάξεις, τρίτη καὶ δευτέρα, ἐζήτησαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ μετώπου. Ἡ πρώτη τάξις ἔμεινε εἰς τὴν Σχολὴν ἐκπαιδευμένη. Ὅχι μόνον ὀλόκληρον ἔτος ἐκπαιδεύσεως δὲν εἶχαν κλείσει ἀλλὰ οὔτε καὶ ἑνὸς ἑξαμήνου. Ἀπαίδευτοι ἀνήλικοι, νέοι τῶν 17 - 18 ἐτῶν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σταλοῦν εἰς τὸν πόλεμον, ἐσκέφθη ἡ ἡγεσία τοῦ Γ. Ε.Σ. Ἴσως δὲν εἶχε ἄδικον. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν καρδιά τῶν 320 παιδιῶν αὐτῶν τῆς Ἑλλάδος ἔμεινε ἕνα παράπονον, μία ζήλεια, μία βαθεῖα ἐπιθυμία νὰ δώσουν «παρῶν» εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας. Πῶς θὰ ὑπῆρχε δικαίωσις τόσων μαθημάτων καθήκοντος καὶ αὐτοθυσίας διὰ τὴν ἑλληνικὴν Πατρίδα; Ἐζήτησαν, λοιπόν, ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τῆς Σχολῆς νὰ φύγουν καὶ αὐτοὶ ἀμέσως διὰ τὸ μέτωπον. Κατ' ἐπανάληψιν, ὅμως, ἐπίμονοι παρακλήσεις τῶν οὐδὲν ἀπέδωσαν. Ἀναγκάζονται, πλέον, νὰ περιορισθοῦν εἰς τὴν ἐξάσκησιν καὶ προετοιμασίαν.

Ἐίμεθα εἰς τὸν Ἀπρίλιον 1941. Οἱ Γερμανοὶ διὰ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς ἡττημένους Ἴταλοὺς ἐπιτίθενται κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐχει σπάσει τὸ μέτωπον ἀπὸ τὴν μεγάλην πίεσιν εἰς τὰ μακεδονικὰ ὄχυρά καὶ οἱ ἐπιδρομεῖς τοῦ βορρᾶ κατεβαίνουν στὴν καρδιά τῆς Ἑλλάδος. Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς Εὐελπίδων ποὺ ἔχουν μείνει ἀκόμη ἐκεῖ, ἐζήτησαν νὰ τοὺς ἐπιτραπῇ νὰ ἐνισχύσουν τὰ συμπτυσσόμενα τμήματα τοῦ στρατοῦ μας εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Οἱ νέοι 320 μαθηταὶ τῆς α' τάξεως τῶν Εὐελπίδων ἐζήτησαν ἐπιμόνως νὰ παραταχθοῦν εἰς τὰς θερμοπύλας σάν τοὺς τριακοσίους τοῦ Λεωνίδα τὸ 390 π.Χ. καὶ νὰ πέσουν. Ἐζήτησαν νὰ θυσιασθοῦν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, διὰ νὰ δοθῇ μία συνέχεια τῆς πίστεως τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικὰ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος. Νὰ συνδέσουν τὴν πίστιν πρὸς τὴν Ἑλευθερίαν, ποὺ εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας μετὰ τὴν πίστιν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ νὰ γράψουν ἄλλην μίαν σελίδα δόξης καὶ τιμῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν. Λυστυχῶς καὶ τότε ἡ ἡγεσία τοῦ ΓΕΣ δὲν ἐνέκρινε τέτοια ἐκδήλωσιν. Ἐθεωρήθη φαίνεται περιττή.

Κατόπιν πλέον καὶ τῆς ἀρνήσεως ταύτης, οἱ εὐέλπιδες δὲν ὑπακούουν πλέον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιταγὴν. Μία ἐσωτερικὴ ἐντολὴ τοὺς ἐνισχύει περισσότερο καὶ ἀποφασίζουν πλέον μόνοι τῶν τῆν ἕξοδον, τὴν πορείαν τῶν πρὸς τὴν θυσίαν. Ἐφοδιάζονται μετὰ πυρομαχικὰ καὶ ὄπλα καὶ ἐν σώματι βγαίνουν ἀπὸ τὴν Σχολὴν. Ἐπιτάσσουν ἀμέσως λεωφορεῖα καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ προχωρήσῃν πρὸς βορρᾶν πρὸς τὶς Θερμοπύλας. Ἀλλὰ εἶχε φθάσει πλέον ἡ εἶδησις: «Οἱ Γερμανοὶ εἶχαν περάσει τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν».

Οἱ εὐέλπιδες ἀναζητοῦν ἄλλο πεδῖον μάχης. Λὲν δέχονται νὰ μείνουν εἰς

τὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα, νὰ γίνουν ὄργανα τάξεως τῶν κατακτητῶν. Ὁ πόλεμος συνεχίζεται εἰς τὴν Κρήτην. Ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος τοὺς καλεῖ εἰς νέα πεδία μαχῶν. Κατευθύνονται ἀμέσως πρὸς τὴν Πελοπόννησον. Φθάνουν εἰς τὸ Γύθειον, ἐπιτάσσουν δύο καΐκια μὲ προορισμὸν τὴν Κρήτην. Κάθε ἓνα δὲν ἤμποροῦσε νὰ πάρῃ πάνω ἀπὸ 30 ἐπιβάτες. Μπαίνουν στὸ κάθε ἓνα ἀπὸ 150 καὶ προχωροῦν μὲ κίνδυνον νὰ κτυπηθοῦν ἀπὸ γερμανικὰ ἀεροπλάνα ἢ νὰ θουλιάξουν ἀπὸ τὸ πολὺ θάρος. Ἀδιαφοροῦν διὰ κάθε κίνδυνον. Μέσα στὰ καράβια εἶναι οἱ ἀξ)κοὶ τῆς α' τάξεως ἀνθ)γὸς Γ. Πανταζόπουλος ἀπὸ τὴν Βυτίαν Ἀρκαδίας, ὁ ἀνθ)γὸς Νικόλαος Πρασσᾶς, ὁ ἀνθ)γὸς Τσιριμῶκος καὶ οἱ εὐέλπιδες Μάρκας Κων. ἀπὸ Τρίπολιν, Μιχαὴλ Ρουφογάλης ἀπὸ Ἀκράταν Αἰγίου, Τριανταφύλλης Νίκος ἀπὸ Τεγέαν, Δερνίκος Παναγιώτης ἀπὸ Ἀχαΐαν, Παπαδημητρίου Δημ. ἀπὸ Κορινθίαν, Βοζίκης Γεώργιος ἀπὸ Ναύπλιον, Μπίσιος Ἰωάννης ἀπὸ Κάψα Τριπόλεως, Γιαννακόπουλος Δημ. ἀπὸ Τρίπολιν κ.ἄ., ὄλοι οἱ 320 τῆς α' τάξεως.

Ἔπειτα, ὅμως, ἀπὸ 4—5 ὥρες πορείαν τὸ ἓνα καράβι στὸν Καβομαλά: ἀπὸ τὸ φοβερὸ κῆμα δὲν ἤμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ. Ὁ καπετάνιος δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐλέγξῃ τὴν πορείαν τοῦ καραβιοῦ. Ἡ μηχανὴ τοῦ καραβιοῦ χάλασε. Γυρίζει τότε ἐδῶ, τότε ἐκεῖ ἀκυβέρνητο· τὸ κατευθύνουν πλέον τὰ κύματα. Οἱ εὐέλπιδες εἶναι οἱ περισσότεροι ἀπὸ στερητά, δὲν ξέρουσι κολύμπι. Μὲ τίς μπαλάσκες καὶ τὸν ὄπλισμόν τους, ἂν πέσουν στὴν θάλασσα θὰ θουλιάξουν ὄλοι ἀμέσως.

Ὁ καπετάνιος κάνει τὸν σταυρὸ του, συλλογίζεται τὰ παλληκάρια καὶ παρακαλεῖ:

— Ἄγιε μου Νικόλα! Σῶσε τὰ παιδιά ποὺ δὲν φταίνε τίποτε.

Ὁ προστάτης τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν Ἄγ. Νικόλαος βοήθησε. Τὸ καράβι πετιέται σὰν βαρκοῦλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν θουλιάζει. Τὸ κῆμα τὸ ἔρριξε τὴν ἄλλην ἡμέρα τὸ πρωτὶ στὴν Μονεμβασιά. Ἐκεῖ ἀποθιβάζονται ὄλοι, βρεγμένοι καὶ ἀμέσως παίρνουν ἄλλο καράβι καὶ συνεχίζουν τὴν πορείαν πρὸς τὰ Κύθηρα, ὅπου τοὺς περιμένε τὸ πρῶτο καράβι χωρὶς περιπέτειες. Ὁλος πληθυσμὸς τῶν Κυθίων τοὺς ὑποδέχεται μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ τρέχουν ὄλοι νὰ δώσουν ψωμί καὶ γλυκά, στὰ παιδιά ποὺ πήγαιναν νὰ πολεμήσουν. Ἦταν ὄλοι νησιτικοὶ δυὸ - τρεῖς ἡμέρες. Κανένας δὲν εἶχε φροντίσει γιὰ τὴν ἐπιμελητεία.

Ἀπὸ τὰ Κύθηρα προχωροῦν καὶ τὰ δύο καραβάκια κάθε νύκτα, φθάνουν εἰς τὸ Καστέλι τῆς Κρήτης καὶ ἀνεβαίνουν εἰς τὴν Μονὴν Κολυμπαρίου, ὅπου ἤρχισε ἐντατικὴ ἐκπαίδευσις. Εἰς τὴν Κρήτην ἐξεπαιδεύετο ἡ κλάσις τοῦ 1950 ἀπὸ ὄλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ εὐέλπιδες ἐτοιμάζονται νὰ στελεχώσουν τὴν κλάσιν αὐτήν. Πρίν, ὅμως, προφθάσουν νὰ μεταθοῦν εἰς τὰ ἔμπεδα, ἀρχίζει ἡ ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Κρήτης. Τὰ γερμανικὰ ἀεροπλάνα ρίχνουν χιλιάδες τοὺς ἀλεξιπτωτιστὲς καὶ ἀρχίζει ἀμέσως ἡ μάχη. Οἱ εὐέλπιδες, ὡς ἀπλοὶ στρατιῶτες, εἰς τὸ Καστέλι καὶ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Μάλεμι πολεμοῦν μὲ ἀφθαστον ἡρωισμόν. Παντοῦ ὑπάρχουν Θερμοπίλες γιὰ

τοὺς Ἕλληνας! Ἀκούγεται πάλιν: «ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος». Τὰ νέα παιδιὰ μὲ τὴν μεγάλην πίστιν στὴν Ἑλλάδα κατάλαβαν ὅτι ἦλθε ἡ ὥρα ποὺ περιμέναμεν. Πολεμοῦν τὸν ἐχθρὸ μὲ θάρρος καὶ γαλήνη καὶ πείσμα. Ἔχουν λίγα πυρομαχικὰ καὶ τυφέκια παλαιοῦ τύπου, τοῦ πολέμου 1897. Τὰ μάουζερ τὰ εἶχαν στείλει στὸ μέτωπο τοῦ βορρᾶ. Ἐκεῖ πίπτουν γενναίως πολλοί. Ἄλλοι τραυματίζονται βαρεῖα. Οἱ Γερμανοὶ διαθέτουν πολλές δυνάμεις διὰ νὰ καταλάβουν τὴν Κρήτην. Οἱ Εὐέλπιδες μάχονται γενναίως. Ἐπὶ δεκαήμερον νησιτικοὶ συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα, πληροφοροῦνται ὅμως τὸ σχέδιον νὰ μεταφερθῆ τὸ πεδῖον τῆς μάχης εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἀκολουθήσουν καὶ αὐτοί.

Συμπτίσσονται πρὸς τὰ νότια τῆς Κρήτης διὰ νὰ ἐπιβασθοῦν τῶν πλοίων διὰ τὴν Αἴγυπτον. Κατορθῶνουν, ὅμως, νὰ ἐπιβασθοῦν μόνον δώδεκα: Ὁ Μπάρκας Κων(νος), ὁ Μιχαὴλ Ρουφογάλης, ὁ ὁ Τριανταφύλλης Νίκος, ὁ Δερνίκος Παναγιώτης, ὁ Παπαδημητρίου Δημήτριος, ὁ Βοζίκης Γεώργιος κ. ἄ. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Νίκος Τριανταφύλλης ἔπεσεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν μαχόμενος κατὰ τῶν Γερμανῶν.

Οἱ ἄλλοι, εὐέλπιδες, ποὺ ἔμειναν εἰς τὴν Κρήτην, ὑπέστησαν τὰ πάνδεια ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ποὺ ἔμαθαν πὼς τοὺς εἶχαν πολεμήσει. Μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους κατώρθωσαν, λίγο ἀργότερα, νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἀθήνα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἄλλοι κατώρθωσαν νὰ φύγουν μὲ καΐκια διὰ Μέσην Ἀνατολήν, ποὺ πολέμησαν πάλιν ἥρωϊκῶς, καὶ ἄλλοι κατετάγησαν εἰς ὀργανώσεις ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ΕΛΕΣ, Χ., Ε.Σ., ΕΚΚΑ, ΡΑΝ κ.ἄ., ἀποτελέσαντες τὰ κύρια καὶ βασικὰ στελέχη πολλῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως. Ἡ τάξις τῶν εὐελπίδων 1940 ἔμεινεν ὑπόδειγμα καθήκοντος διὰ κάθε Γενεὰν Εὐελπίδων. Ἡ ἀξιόπαινος ἐθνικὴ πρωτοβουλία τῶν νέων αὐτῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ μας, ἐτιμήθη ἐπισήμως ἀπὸ τὴν Πατρίδα καὶ κάθε ἔτος εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων γίνεται εἰδικὴ τελετὴ πρὸς τιμὴν των καὶ ἐπαναλαμβάνεται νέα ὑπόσχεσις τῶν Εὐελπίδων νὰ συνεχίσουν, ἐὰν χρειασθῆ, τὸ παράδειγμά των.

Ἀποστολὴ 15 η

Οἱ ἀεροπόροι Ἡλίας Δημητρακόπουλος ἀπὸ τὸ Κρουνέρι Τριφυλίας καὶ ὁ Θεόδωρος Μπουκουβάλας ἀπὸ τὸ Κοπανάκι Τριφυλίας ἔρχονται τὸ 1942 στὴν Αἴθνα μὲ σκοπὸν νὰ διαφύγουν εἰς Μέσην Ἀνατολήν. Ἔπαρ-
χουν πρακτορεῖα ποὺ στέλλουν τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ κατάσκοποι τοῦ ἐχθροῦ καὶ χρειάζεται προσοχή. Ἐπὶ τέλους συναντοῦν τὸν συνάδελφόν των ἀεροπόρον Ἀναστάσιον Σκάλκον ἀπὸ τὴν Λακωνίαν.

— Θέλετε νὰ φύγετε γιὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν; τοὺς ἐρώτησε ὁ Σκάλκος, ποὺ εἶχεν ἐπαφὴν μὲ ὀργανώσεις διαφυγῆς διὰ Μέσην Ἀνατολήν.

— Γι' αὐτὸ ἦλθαμε ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, τοῦ ἀπήντησαν.

Ὁ Σκάλκος τοὺς ἔφερεν ἀμέσως εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν καπετὰν Μελέτη κατὰ τὰ τέλη Αὐγούστου 1943, ἐπλήρωσαν τὰ ναῦλα καὶ συνεφώνησαν νὰ

περιμένουν τὸ καίκι του εἰς τοὺς Τσακαίους Εὐβοίας. Βγάζουν ψεύτικες ταυτότητες ὡς ἔμπορευόμενοι, παίρνουν τὸ μικρὸ σακκουλάκι ποὺ εἶχε λίγα παξιμάδια ἀπὸ τὸ χωριό τους καὶ μαζί μὲ τὸν Σκάλκον, μέσα σὲ ἓνα φορητὸ αὐτοκίνητον, ἔφθασαν νύκτα εἰς τὴν Μάκρην Ἀττικῆς. Τὴν ἴδια νύκτα, μὲ βάρκα μὲ πανί, ἔφθασαν εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Εὐβοίας. Ἀπὸ ἐκεῖ πεζοπορία ἀπὸ ἀτόμερο μονοπάτι, μὲ κάθε προφύλαξιν μήπως τοὺς ἀνακαλύψουν οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταί, ἔφθασαν εἰς Τσακαίους, ἀνατολικῶς τῆς Εὐβοίας. Ἐκεῖ συνήντησαν ἄνω τῶν 150 ἀξιωματικούς, ὄλων τῶν ὀπλων, ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ποὺ περιέμεναν ἐκεῖ δέκα ἡμέρες τὸ πλοῖον τοῦ καπετὰν Μελέτη. Τὰ λίγα παξιμάδια ποὺ εἶχαν πάρει εἶχαν ἔξαντληθῆ. Ἔτρωγαν ἀμπελόφυλλα γιὰ νὰ ζήσουν. Ἀποφασίζουν καὶ ἀναχωρεῖ ὁ Σκάλκος στὴν Ἀθήνα νὰ φέρῃ λίγα τρόφιμα. Μετὰ διήμερον ἐπιστρέφει ὁ Σκάλκος καὶ συντηροῦνται.

Ἐκεῖ εἶχε φθάσει καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀλέκος Λυμπερόπουλος ἀπὸ τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας. Ἀπὸ τὸ 1942 εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν μὲ σκοπὸν νὰ φθάσῃ κάποτε εἰς τὴν Μέσση Ἀνατολήν.

Εἰς τὴν Ἀθήνα συνήντησε τὸν Νίκον Γιαννούλην, λοχαγόν, ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας καὶ συνεννοοῦνται νὰ φύγουν μαζί διὰ τὴν Μέσση Ἀνατολήν. Ὁ Λυμπερόπουλος, γιὰ νὰ ἐξεύρη τὰ ναῦλα, ἐπώλησε τὴν στρατιωτικὴν του χλαίην, τὰ παπούτσια του καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχε καὶ ἐξεκίνησε μὲ τὸν Νίκον Γιαννούλην καὶ τὸν ἀντ)ρχην Σ. Κασίμην, ἀπὸ τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1943, μὲ πλαστογραφημένας ταυτότητας, μὲ ἓνα φορητὸν αὐτοκίνητον, διὰ τὴν Μάκρην Ἀττικῆς. Ἀπὸ ἐκεῖ, ὅλοι μὲ βάρκα, ἔφθασαν εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ μετὰ πεζῆ εἰς Τσακαίους, ὅπου συνήντησαν τοὺς ἀξιωματικούς Ἀναστάσιον Ροῦφον, λοχαγόν, ἀπὸ Γλυκορριζιον Τριφυλίας, τὸν ταγ)ρχην Νικ. Γωγούσην κ.ἄ. Περιέμεναν καὶ αὐτοὶ ἓνα καράβι ποὺ εἶχαν πληρώσει, ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο. Ἐνα ἄλλο καίκι, ποὺ ἦτο μία μεγάλη βάρκα μὲ μηχανή, διήρχετο τότε ἀπὸ ἐκεῖ μεταφέρον ἡμεμῦδια ἀπὸ τὴν Εὐβοίαν. Ἀποφασίζουν νὰ φύγουν μὲ αὐτὸ τὸ καίκι καὶ ὑπὸ τὴν ἀτειλήν ὀπλου ὑποχρεῶνουν τὸν καπετάνιον τοῦ καϊκιοῦ νὰ πετάξῃ τὰ ἡμεμῦδια εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Μπαίνουν ἄνω τῶν 15 ἀξιωματικοί. Μόλις, ὅμως, προχώρησαν πέντε - δέκα μίλια εἰς τὰ ἀνοικτά, ὑψώθηκε μεγάλο κύμα καὶ ἡ ψαρόβαρκα πετοῦσε σὰν τσόφλι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

- Θὰ πνιγοῦμε, παιδιά!... φώναξε ὁ καπετάνιος. Πρέπει νὰ γυρίσομε...

Ἀποφασίζουν νὰ γυρίσουν πάλιν εἰς τοὺς Τσακαίους. Ἐκεῖ συνήντησαν τὸν Ἠλίαν Δημητρακόπουλον, Θ. Μπουκουβάλαν καὶ Α. Σκάλκον, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Περιμένουν ὅλοι πλέον τὸ πλοῖον τοῦ καπετὰν Μελέτη. Μετὰ τριήμερον ἔφθασεν, ἐπὶ τέλους, τὸ καίκι τοῦ καπετὰν Μελέτη, γιὰ νὰ πάρῃ, ὅμως, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς. Ἐπεβιβάσθησαν ἄνω ἀπὸ

40 αξιωματικοί: ὁ Ἡλίας Δημητρακόπουλος, ὁ Θεόδωρος Μπουκουβάλας, ὁ Ἀλέκος Λυμπερόπουλος, ὁ Ἀναστάσιος Σκάλκος, ὁ Σωτήριος Κασίμης, ὁ Ἀναστάσιος Ρούφος, ὁ Νικ. Γιαννούλης, ὁ Νικ. Γωγούσης, ὁ πλοίαρχος Θαλασσινὸς κ. ἄ.

Ξεκινοῦν τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1943 τὴν 4ην μ.μ., ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Εὐβοίας, πέρασαν τὸν Καβοντόρο κατευθυνόμενοι πλέον πρὸς τὰ παράλια τῆς Τουρκίας. Δυστυχῶς, ὅμως, μετὰ 12 ὥρον πορείαν, ἡ μηχανὴ τοῦ καραβιοῦ ἔσπασε. Τί νὰ κάνουν τότε; Μεγάλο τὸ δίλημμα: Νὰ προχωρήσουν μὲ κουπιὰ μέσα σὲ μία ψαρόβαρκα; Θὰ προχωροῦσαν πολὺ σιγὰ καὶ τὴν ἡμέρα θὰ ἦτο μεγαλύτερος κίνδυνος νὰ τοὺς ἀνακαλύψουν οἱ Γερμανοί. Νὰ γυρίσουν πίσω, θλιβερὴ ἢ ἐπιστροφὴ, ἀλλὰ προτιμότερη. Τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον. Ἀποφασίζουν νὰ γυρίσουν πίσω μὲ κουπιὰ, γιατί τὸ καΐκι δὲν εἶχε οὔτε πανιά. Μετὰ δύο ἡμέρες φθάνουν εἰς τὴν Εὐβοίαν. Καθ' ὁδὸν δύο γερμανικῆς τορπιλλάκατοι περνοῦσαν ἀπὸ βόρειον κατεύθυνσιν. Ἐτρόφθασαν ὅλοι καὶ ἐκρύβθησαν εἰς τὸ ἀμπάρι, ἐπάνω ἔμειναν μόνον οἱ κωπηλάτες. Εὐτυχῶς οἱ Γερμανοὶ δὲν ἔκαναν νηοψία. Ἡ θάλασσα ἦταν ἡσυχῇ, ὄλο γαλήνη. Βοήθησε καὶ αὐτὴ γιὰ τὴν σωτηρίαν ἐπιστροφῆς. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἄπνοια ἐπέτρεψε νὰ πιάσουν τὰ κουπιὰ καὶ ἡ βάρκα γύρισε εἰς τὸ πλησιέστερον ἄκρον τῆς Εὐβοίας. Πεζοπορώντας πάλιν ἔφθασαν εἰς τοὺς Τσακαίους γιὰ νὰ εὔρουν ἄλλο καΐκι. Τὸ πείσμα καὶ τὸ πάθος νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα τοὺς παρακολουθοῦσε παντοῦ. Ἦσαν ὅλοι ἀπένταροι, τροφίμα δὲν ὑπῆρχαν. Ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, νηστικοί, γυροῦσαν στὰ γύρω βράχια τῆς θάλασσας, νὰ εὔρουν κανένα ψαράκι ἢ νὰ εὔρουν καμμιὰ ρίζα στὰ γύρω ξεροβούνια. Οἱ ἄλλοι αξιωματικοί, κρυμμένοι στὰ βράχια, περιμέναν τὸ πλοῖον. Εἶχαν μίαν πληροφορίαν, ὅτι ἀνεμένετο εἰς ἄλλο ἄκρον τῆς Εὐβοίας βορειοδυτικῶς τῶν Τσακαίων, ἓνα σκάφος ὀργανωμένον ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν πρὸς παραλαβὴν αξιωματικῶν. Ὁ ἀεροπόρος Σκάλκος ἐπῆγε νὰ πληροφορηθῆ θετικῶς καὶ ἐγύρισε μὲ τὴν εἶδησιν ὅτι μόνον τοὺς ἀεροπόρους θὰ ἔπαιρνε τὸ πλοῖον, διότι δὲν εἶχεν ἄλλες θέσεις. Ἐκεῖ ἀεροπόροι αξιωματικοὶ ἦσαν ἐν ὄλῳ 10.

Τὴν 23 Σεπτεμβρίου 1943 ἐφάνηκε τὸ σκάφος. Ὅλοι οἱ ἀναμένοντες αξιωματικοί, ἄνω ἀπὸ 150, ἐμπῆκαν μέσα εἰς ὅλες τὶς βάρκες ποῦ ἦσαν καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ σκάφος, ἐπιζητοῦντες νὰ τοὺς παραλάβῃ ὅλους. Ὁ νόμος, ὅμως, τοῦ ἀδιαχωρήτου δὲν ἐπέτρεπε νὰ πάρῃ ἄνω τῶν 10 ἀεροπόρων, ὅπως εἶχε δηλώσει ὁ κυβερνήτης τοῦ σκάφους. Οἱ αξιωματικοὶ ἐπιμένουν. Ἡ μόνη ἐπιμονὴ καὶ ἀπειθαρχία ποῦ δὲν ἐπέτρεπε τιμωρίαν. Ζητοῦσαν ὅλοι νὰ φύγουν γιὰ τὸ μέτωπον, νὰ πολεμήσουν. Ἀλλὰ πάντοτε ἡ λογικὴ πρέπει νὰ κυριαρχῇ. Ὁ κυβερνήτης ἀναγκάζεται νὰ ἀπειλήσῃ ὅλους μὲ τὸ πολυβόλον, ἂν πλησιάσουν.

— Μόνον σὶ δέκα ἀεροπόροι! φωνάζει ὁ κυβερνήτης. Λὲν χωράει ἄλλους! Ἄν σᾶς πάρω, θὰ βουλιάξουμε! . .

Ἀνεβαίνουν ὁ Ἡλίας Δημητρακόπουλος, ὁ Θεόδωρος Μπουκουβάλας

καὶ ὁ Ἀναστάσιος Σκάλκος. Προχωρεῖ νὰ ἀνέβῃ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Ἀλέκος Λυμπερόπουλος, δηλώνων ὅτι εἶναι ἀεροπόρος. Βεβαιώνουν ὅτι εἶναι ἀεροπόρος ὁ Δημητρακόπουλος μὲ τὸν Μπουκουβάλαν καὶ γίνεται δεκτός. Τότε, ὅμως, ἀρχίζουν νὰ ζητοῦν ἐπιμόνως καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί. Φωνές, ἀντάρες, διαμαρτυρίες...

Ἐπεμβαίνουν οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ Κασίμης καὶ Γιαννούλης:

— Πάρετε τὰ παιδιὰ νὰ πολεμήσουν καὶ ἄς μείνουμε ἑμεῖς παραπίσω! ἐδῆλωσαν.

Ἐδόθη τέρμα εἰς τὸ ἐπεισόδιον. Τὸ σκάφος ἔφυγε γοργὰ μόνον μὲ τοὺς τέσσερες ἀξιωματικούς. Ἐφθασε χωρὶς περιπέτειες εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπεβίβασεν εἰς ἐρημικὸν ὄριον ἄνω τῶν 80 ἀξιωματικούς, πὺ εἶχε παραλάβει ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Εὐβοίας. Ἀπεβιβάσθησαν τότε οἱ ὡς ἄνω 4 ἀξιωματικοί, ὁ ἀεροπόρος Νικ. Λογοθέτης, ὁ πρεσβευτῆς I. Πολίτης κ. ἄ.

Εὐτυχῶς κάποια ὄργανωσις ἑλληνικὴ περιέμενε. Οἱ Τοῦρκοι δὲν κατώρθωσαν νὰ τοὺς ταλαιπωρήσουν πολὺ. Ὅλοι ἐδήλωσαν πολιτικὰ ἐπαγγέλματα: ἔμποροι, τεχνίτες κλπ. Ἡ Τουρκία ἐπρόσχε τὴν οὐδετερότητα τῆς καὶ συνελάμβανε τοὺς ἀξιωματικούς, πὺ θὰ πολεμοῦσαν τὸν Ἄξονα. Μετὰ ἔφθασαν εἰς τὴν Σμύρνην. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔφυγαν διὰ Κάϊρον. Οἱ ἀεροπόροι εἰς τὰ ἀεροπλάνα, ὁ ἀνθ)γὸς Λυμπερόπουλος εἰς τὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν ἀεροπόρον Ἀναστάσιον Σκάλκον: Ὁ Σκάλκος ἔμεινε εἰς τὴν Σμύρνην. Ἀπὸ ἐκεῖ τοῦ ἀνετέθη εἰδικὴ ἀποστολὴ ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὸ Λαύριον, ὅμως, συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἐξετελέσθη.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ πληροφορήσωμεν τὸν ἀναγνώστην ὅτι οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ Σ. Κασίμης, Νικ. Γιαννούλης, Α. Ροῦφος κ.ἄ., πὺ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπιβιθασθοῦν τοῦ πλοίου πὺ πῆρε μόνον τοὺς 4 ἀξιωματικούς, ὡς ἀνωτέρω, συνελήφθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ὑπέφεραν πολλὰ, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλην παράγραφον τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 ἐδολοφόνησαν τὸν ἀντ)ρχην Σ. Κασίμην καὶ τὸ 1948 τὸν λοχαγὸν Ν. Γιαννούλην. Ὁ Ἀναστάσιος Σκάλκος ἐπανῆλθε κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν δι' εἰδικὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν, ὅτε τὸν συνέλαβον οἱ Γερμανοὶ καὶ τὸν ἐξετέλεσαν τὸν Ἀπρίλιον 1944. Οἱ κομμουνισταί, ἄξιοι συνεργάται τῶν Γερμανῶν, εἶχαν δολοφονήσει ἀπὸ τὸν Οκτώβριον 1943 τὸν πατέρα του Πέτρον Σκάλκον.

Ἀποστολὴ 16 η

Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ 23 ἀξιωματικούς. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς λοχαγὸν Θεόδωρον Ἀραποστάθην ἐκ Μελιγαλᾶ, λοχαγὸν Γεώργιον Παπαδόπουλον ἀπὸ Ἀργιλόβουνο Μεσσηνίας, λοχαγὸν Στυλιανὸν Τζουβάραν ἀπὸ Ἰωάννινα, ὑπολοχαγὸν Εὐάγγελον Χατζηευαγγέλου ἀπὸ Ἀθήνας,

ύπολοχαγόν Δημ. Ζαφειρόπουλον ἀπὸ Ἀμφιλοχίαν, ύπολοχαγόν Νικ. Ταμβακᾶν ἀπὸ τὴν Εὐβοίαν, ἀνθ)γόν Ἰωάννην Ἀγραμίσην ἀπὸ Ἁγιον Βασίλειον Κυνουρίας, ἀνθ)γόν Ἰωάννην Χαραλαμπόπουλον ἀπὸ Δώριον Τριφυλίας, ἀνθ)γόν Ἀριστείδην Πετράκη ἀπὸ Κρήτην, ἀνθ)γόν Πήλικαν ἀπὸ Χαλκίδα, ύπενωμοτάρχην Δημήτριον Μοῦτσον ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας κ. ἄ.

Ἡ διαφυγὴ τῶν ἄνω ἀξιωματικῶν ἔγινε κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Φεβρουαρίου 1942 ἀπὸ τὴν Ραφίαν. Διὰ τὴν ἀσφαλῆ ἀναχώρησίν της καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς συνετέλεσαν ὁ τότε ύπομοίραρχος Πέτρος Λόλας, ύπηρετῶν εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Χωρ)κῆς Ραφίνας καὶ ὁ τότε ἐνωμοτάρχης Χωρ)κῆς Παναγιώτης Σταυρόπουλος, καταγόμενοι ἀμφοτέροι ἀπὸ Ἄετὸν Τριφυλίας.

Εἰς τοὺς ἄνω ἀξιωματικούς, μερίμνη τοῦ Πέτρου Λόλα, ἐδόθησαν κανονικὲς ἄδειες ἀπὸ τὶς Ἰταλικὲς ἀρχές, ὡς καταγομένους ἀπὸ τὴν Ἰκαρίαν, Μυτιλήνην καὶ Χίον κλπ. παρουσιαζόμενοι ὡς ἔμποροι, ψαράδες, μανάβηδες κλπ. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1942, τὰ μέτρα ἀσφαλείας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἦσαν πολὺ αὐστηρὰ καὶ ἐχρειάζετο μεγάλη τέχνη καὶ κατασκοπεία διὰ νὰ ἐξαπατηθῇ ὁ ἐχθρὸς καὶ μὴ ἀνακαλύψῃ τὴν διαφυγὴν τῶν ἀξιωματικῶν.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς λοχαγὸς Θ. Ἀραποστάθης συνεννοεῖται μὲ τὸν Πέτρον Λόλαν νὰ ἔχη ἰδιαιτέρας σχέσεις μὲ τὸν Γερμανὸν λιμενάρχην Ραφίνας καὶ νὰ προηγηθῇ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιθιβάσεως οἰνοποσία μὲ τὸν Γερμανὸν λιμενάρχην, ὥστε νὰ εἶναι σὲ κάποιαν εὐθυμίαν μὴ ἐπιτρέπουσαν αὐστηρὸν ἔλεγχον τῶν ἐπιβατῶν. Ὁ ύπομοίραρχος Λόλας ἀνέλαβε νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ πλοῖον κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιθιβάσεως.

Ὁ ἐνωμοτάρχης Π. Σταυρόπουλος ἀνέλαβε ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν «Ὁμιρος» νὰ μεταθιβάσῃ εἰς τὸν ἀνθ)γόν Ἰωάννην Χαραλαμπόπουλον ἓνα προφορικὸν σῆμα - δελτίον πληροφοριῶν, ἵνα τὸ μεταφέρῃ ἐν συνεχείᾳ ὁ Χαραλαμπόπουλος εἰς τὸν Ἑλληνα Πρόξενον Σμύρνης Σωτήριον Γονατᾶν, σχετικῶς μὲ τὰς κινήσεις στρατευμάτων κατοχῆς καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν καὶ εἰδικῶς ἵνα μὴ χρησιμοποιεῖται πλέον ὁ προηγούμενος κρυπτογραφικὸς κῶδιξ συνεννοήσεως, διότι ὑπῆρχεν ὑπόνοια, ὅτι ἐκλάπη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Ἐπροτιμήθη ὁ Χαραλαμπόπουλος, διότι ἦτο εὐχερῆς ἢ ἀναγνώρισις μεταξὺ τῶν, ὡς καταγόμενοι ἀμφοτέροι ἀπὸ τὴν ἰδίαν περιοχὴν Τριφυλίας. Ὁ Σταυρόπουλος κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν καὶ ἓνα βράδῳ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Φράγκου εἰς τὴν Ραφίαν ἐπὶ τριῶρον ἐπανελάμβανε τὸ δελτίον ὁ Σταυρόπουλος καὶ τὸ ἀποστήθισε ὀλόκληρον τὸ δελτίον ὁ Χαραλαμπόπουλος.

Ὅταν πλέον εἶχαν ὅλα ἐτοιμασθῆ, εἰδοποιήθη τὸ πλοῖον καὶ ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἔφθασε εἰς Ραφίαν. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν εἰς ἓνα πανδοχεῖον ὕπνου καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐπιθιβάσεως εἰς τὸ πλοῖον ἐπήγαιναν ἓνας - ἓνας, παρουσίαζε τὴν ταυτότητά του καὶ ἐπεθιβάζετο εἰς τὸ πλοῖον. Ὁ Πέτρος Λόλας ἦτο παρὼν καὶ μὲ γυ-

λήνην καὶ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του, διαβεβαίωνε τὸν Γερμανὸν λιμενάρχην, ὅτι ἐγνώριζε τοὺς ἐπιβιβαζομένους, ὅτι ἔχουν ἀληθεῖς ταυτότητες. Ἀτιμέλητοι ὄλοι, ἀξύριστοι, διὰ τὰ φαινόμενα μεγάλης ἡλικίας, μεχλαίνες καὶ παληόρουχα, ἐφαίνοντο πραγματικοὶ μαυραγορίτες, ψαράδες, ἔμποροι, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τελευταῖος ἐπεβιβάσθη ὁ λοχαγὸς Ἄραποστάθης, ὅστις ἐγνώριζε γερμανικὰ καὶ ἰσχυρίσθη ὅτι «πηγαίνει εἰς Ἰκαρίαν, ὅπου εἶναι συγγενεῖς τῆς γυναίκας του».

Ἐξίνησαν τὰ μεσάνυχτα. Μετὰ διήμερον ἔφθασαν εἰς ἓνα ἐρημικὸν μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου γύρισε ἀμέσως εἰς τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου.

Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἐβάδισαν περὶ 20 ὥρες καὶ ἔφθασαν εἰς Τσεσμέν, ὅπου τοὺς ἐπεσκέφθη ὁ Ἄγγλος Πρόξενος. Μετὰ ἀνεχώρησαν διὰ Σμύρνην, ὅπου ἔδωσαν πλήρη στοιχεῖα εἰς τὸν Ἑλληνα καὶ τὸν Ἄγγλον Πρόξενον διὰ τὴν ὄλην διάταξιν τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν κατάστασιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ ἠθικὸν τοῦ λαοῦ κλπ. Ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Χαραλαμπόπουλος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Ἑλληνα Πρόξενον τὸ προφορικὸν σῆμα - δελτίον πληροφοριῶν, πὸν εἶχε μάθει ἀπὸ στήθους ἀπὸ τὸν ἐνωματάρχη Παν. Σταυρόπουλον.

Ἀπὸ τὴν Σμύρνην οἱ ἀξιωματικοὶ Ἄραποστάθης, Παπαδόπουλος, Τζουβάρας κ.ἄ. ἀνεχώρησαν σιδηροδρομικῶς διὰ Συρίαν, μετὰ ἔφθασαν εἰς Χαίφαν καὶ Νατάνιαν κατὰ τὸν Μάϊον 1942, ὅπου ἦτο ὁ Ἑλληνικὸς στρατός. Οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς διὰ Κύπρον καὶ ἐκεῖθεν ἔφθασαν εἰς Ἀφρικὴν καὶ κατετάγησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν.

Ὅλοι πολέμησαν τοὺς Ἰταλο - γερμανοὺς εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Μετὰ γύρισαν μετὰ τὴν 3ην ὄρεινὴν ταξιορχίαν καὶ τὸν Ἱερὸν Λόχον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Ἀγλαμίσης ἦτο εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ ἔπεσεν μαχόμενος εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ὑπ)γὸς Εὐάγγελος Χατζηευαγγέλου ἦτο εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ ἔπεσε κατὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Δωδεκανήσου. Ὁ ἀνθ)γὸς Ι. Πήλικος ἐφονεύθη ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς κατὰ τὸν συμμαχοπολέμον τὸ 1948.

Ἄ π ο σ τ ο λ ῆ 17 η.

Ὁ ἀνθ)γὸς Δημήτριος Τότσης ἀπὸ τὸ Δώριον Τριφυλίας καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Νικόλαος Θεοφάνους ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, εἶχαν λάβει μέρος εἰς τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ε.Σ. τὸ 1943, εἰς τὸν Ταῦγετον. Πρῶτοι εἰς τὸν πόλεμον 1940- 41, πρῶτοι καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν ἐπὶ κατοχῆς ἀπὸ τὸ 1941.

Μετὰ τὴν προδοτικὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς ὄλην τὴν Πελοπόννησον, ὁ Τότσης καὶ ὁ Θεοφάνους κατορθῶνουν μετὰ μυρίους κινδύνους νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἀθήνα μετὰ σκοπὸν νὰ διαφύγουν πρὸς Μέσην Ἀνατολήν διὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν

Γερμανῶν. Μὲ πολλῆς στερήσεις κατορθώνουν νὰ ἐξεύρουν τὰ εἰσιτήριά των διὰ τὸ καίρι πὺ θὰ τοὺς μετέφερον ἀπὸ τὴν Ραφίναν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Κατὰ Μάρτιον 1944, περιμένουν κρυμμένοι σὲ μία σπηλιὰ στῆ Ραφίνα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες τὸ καίρι. Τὸ καίρι, ὅμως, πὺ εἶχαν συμφωνήσει δὲν φάνηκε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Νηστικοὶ καὶ ἀπελτισμένοι ἀποφασίζουν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸν Πειραιᾶ, διὰ νὰ ἐξακριβώσουν γιὰτὶ δὲν φάνηκε τὸ καίρι. Ἀλλὰ τὸ καίρι ἔφθασε εἰς τὴν Ραφίναν 20 λεπτὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἀπὸ ἐκεῖ. Ἐπῆρε ὅσους εἰσῆκε καὶ ἀνεχώρησε μὲ ἄλλους ἀξιωματικούς διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ὁ Τότσης καὶ ὁ Θεοφάνους δὲν ἔχουν νὰ διαθέσουν πλέον ἄλλα χρήματα διὰ ἄλλα ναῦλα. Ἐπειτα, πληροφορίες ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἐβεβαίωσαν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1943, εἶχαν ἀρχίσει ἐντατικὴ καὶ συστηματικὴ ἐξόντωσιν τῶν ἀνταρτῶν καὶ μελῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ τῶν συγγενῶν των. Ἡ ἀνάγκη, νὰ σταθῆ κάποιος φραγμὸς εἰς τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, ἐδημιούργησε τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Ἀξιωματικοὶ πὺ δὲν πρόφθασαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, εἶχαν συγκροτήσῃ τάγματα ἀσφαλείας πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κομμουνιστικῶν ἐγκλημάτων. Οἱ ἀνθ)γοὶ Δ. Τότσης καὶ Ν. Θεοφάνους θεωροῦν καθήκον των νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μολονότι κάποιο δελτίο τροφίμων καὶ ἀσφάλειαν εἶχαν ἐξασφαλίσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Πελοπόννησον. Ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἐπρόσταξε νὰ καταταγοῦν εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, διὰ νὰ περισώσουν ὅσους θὰ ἤμποροῦσαν περισσοτέρους Ἕλληνας. Φθάνουν εἰς τὴν Καλαμάταν κατὰ Ἰουνιον 1944 καὶ πέρουν πάλιν τὸ ὄπλο νὰ ἀμυνθοῦν κατὰ τοῦ ἀναφανέντος νέου κατακτητοῦ, τοῦ κομμουνισμοῦ. Κατατάσσονται εἰς τὸ τάγμα ἀσφαλείας Μελιγαλᾶ, ὅπου κατὰ τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλᾶ τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1944, πολέμησαν ἡρωικῶς. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μελιγαλᾶ μετὰ τριήμερον καὶ οἱ δύο δολοφονοῦνται ἀγῶιως ἀπὸ τοὺς Σλαβοκομμουνιστάς. Ἀνώτερον παράδειγμα θυσίας καὶ ἐθελοντικῆς προσφορᾶς γιὰ τὴν Πατρίδα δὲν ὑπάρχει. Ἡ θυσία των δὲν ἐπῆγε χαμένη. Ἐφώτισε πολλοὺς καὶ δυναμώνει πολλοὺς νὰ ὑπερασπίζον πάντοτε τὴν Ἑλλάδα ἐναντίον παντὸς κατακτητοῦ.

Ἀ π ο σ τ ο λ ῆ 1 8 η.

Εἰς ἓνα καφενεῖον τῆς ὁδοῦ Δώρου, κοντὰ εἰς τὴν πλατεῖαν Ὅμοιοι-ας Ἀθηνῶν, τὸν Φεβρουάριον 1944, ἔχουν συγκεντρωθῆ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ ἄλλα μέρη. Ὁ ταγματάρχης Γ. Παπακωνσταντίνου ἀπὸ τὴν Κανδύλα Ἀρκαδίας Κορινθίας, ὁ Ι. Χώρας δικηγόρος ἀπὸ τὴν Λαῦκα Κορινθίας, ὁ ταγματάρχης Π. Μανιάτης ἀπὸ τὴν Νεμέαν Κορινθίας, ὁ ταγματάρχης Χρήστος Μπουσμπουρέλης ἀπὸ τὴν Ἀκαρνανίαν, ὁ λοχαγὸς Γ. Μπάλας ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, ὁ λοχαγὸς Ι. Ψαραδέλης ἀπὸ τὴν Μυτιλήνην, ὁ ἐνωματάρχης Χωρ)κῆς Ἀπόστολος Κουβελάκης

ἀπὸ τὸ Μαυρομάτι Μεσσηνίας κ.ἄ. Δύο γενναῖοι καρaboκόρηδες, οἱ ἀδελφοὶ Λεωνίδας καὶ Παντελῆς Σταμπολῆς τοὺς ὑπόσχονται νὰ πραγματοποιήσουν τὸ ὄνειρό τους. Νὰ τοὺς φυγαδεύσουν μὲ τὸ καΐκι των μέχρι τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ συνεχίσουν γιὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν διὰ νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Συμφωνοῦν ὅλοι καὶ γιὰ τὰ ναῦλα καὶ γιὰ τὸν χρόνον ἀναχωρήσεως. Τὴν ἄλλην ἡμέραν εἶναι εἰς τὴν Ραφίναν, ὅπου θὰ περιμένουν τὸ καράβι τοῦ καπετὰν Λεωνίδα.

Ἐκεῖ, ὅμως, ἔχουν συγκεντρωθῆ καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ ἐν ὄλῳ 54, ποὺ περιμένουν τὸ ἴδιο καράβι. Ὁ λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος ἀπὸ Φιλία Καλαβρύτων, ὁ ὑπολοχαγὸς Δημόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Θεοδόσιος Νικήτας ἀπὸ Λαγκάδια Ἀρκαδίας, ὁ ἀνθ)γὸς Βασίλειος Κακαζῆς ἀπὸ Λαγκάδια Ἀρκαδίας ὁ ἀνθ)γὸς Παντελῆς Καλαμάκης ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἀνθυπίαρχος Χαρίλαος Χατζηγιάννης ἀπὸ τὴν Βυτίνα, ὁ ἀνθ)γὸς Βαλέριος Στάης ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ ἀνθ)γὸς Σούφας, ὁ ἀνθυπίατρος Ζακόπουλος ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Γιαννούλης, ὁ ἀνθ)στῆς Κοσκινᾶς ἀπὸ Κέρκυραν, ὁ ἀνθ)στῆς Ζοναδάκης ἀπὸ τὴν Κρήτην κ.ἄ. Τὴν νύκτα τῆς 22 Φεβρουαρίου 1944, μπαίνουν ὅλοι στὸ βενζινόπλοιοι «Νινὸν» μὲ κυβερνήτην τὸν Λεωνίδα Σταμπολῆ. Τὸ καράβι εἶχε ὡς πρόγραμμα τὴν μεταφορὰν ἐλαίου ἀπὸ τὴν Χίον εἰς τὴν Ἀθήνα, μὲ κανονικὴν ἄδεια ἀπὸ τὴς ἀρχῆς κατοχῆς. Ὅλοι οἱ ἐπιβάται εἶναι ἀξιωματικοὶ μὲ πλαστές, ὅμως, τοῦτότητες ὡς ἐμπορευόμενοι καὶ ταξειδιῶτες. Κατὰ τὸ σχέδιον τὸ «Νινὸν» θὰ τοὺς μετέφερε εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, θὰ τοὺς ἄφηνε ἐκεῖ, θὰ γύριζε εἰς τὴν Χίον μὲ τὰ χαρτιά του ἐν τάξει, θὰ ἔκανε παραλαβὴν ἐλαίου καὶ θὰ ἐπέστρεφε εἰς τὰς Ἀθήνας. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόγραμμα πρὸς ἐφαρμογὴν, ἂν δὲν τοὺς συναντήσουν Γερμανικὰ ὑποβρύχια καὶ ἂν δὲν βουλιάξουν ἀπὸ τρικυμίαν.

Δὲν εἶχαν, ὅμως, προχωρήσει τρία χιλιόμετρα καὶ ἀνεφάνη Γερμανικὴ τορπιλλάκατος. Ὁ καπετάνιος τὴν εἶχε ἀντιληφθῆ ἐγκαίρως. Ὅλοι κρύβονται μέσα στὸ πλοῖο καὶ οἱ ἄλλοι ξαπλωμένοι στὸ κατὰστρομα σκεπασμένοι σὲ σακιά... Εὐτυχῶς ὅτι πέρασε ταχέως καὶ δὲν ἔκανε νηοψία. Μόλις, ὅμως, πέρασε αὐτὸς ὁ κίνδυνος σὲ λίγες ὥρες φάνηκε ἄλλος. Ἡ μηχανὴ χάλασε, ἔσβυνε συνεχῶς καὶ ἐχρειάσθηκε νὰ συνεχίσουν μὲ κουπιὰ μέχρι τῆς Τήνου. Προσωρμίσθησαν εἰς Μάρμαρα τῆς Τήνου καὶ ἀγόρασαν λίγη βενζίνη. Μετὰ διήμερον ξεκινοῦν πάλιν, ἀλλὰ ἡ φοβερὰ τρικυμία εἰς τὸν στενὸν τῆς Τήνου καὶ Σερίφου ἀναγκάζει τὸ καράβι νὰ προσορμισθῆ εἰς ἄλλον ἄκρον, ἀνατολικῶς τῆς Τήνου. Εἶναι ὅλοι τοὺς παγωμένοι καὶ πεινασμένοι. Τὰ λίγα τρόφιμα ἔχουν ἐξαντληθῆ, τὸ χειμωνιάτικο θαλασσινὸ κοῦο τοὺς ἔχει ξυλιάσει.

Μένουν σὲ ἓνα ἐρημοκλήσι τῆς Τήνου κρυμμένοι ἀπὸ κάθε μάτι ἀνθρώπου. Κάθε ἓνας μπορεῖ νὰ εἶναι προδότης ἢ ἀπὸ φόβον νὰ τοὺς μαρτυρήσῃ εἰς τὴς ἀρχῆς κατοχῆς, ὅποτε χάθησαν... Περιμένουν νὰ σταματήσῃ ἡ τρικυμία. Εὐτυχῶς τὴν ἄλλην νύκτα ἠρέμησε ἡ θάλασσα καὶ ξεκι-

νοῦν. Τὰ μεσάνυχτα, ὅμως, ἀρχίζει πάλιν τρικυμία, συννεφιά καὶ σκοτάδι πυκνό. Ἡ πυξίδα τοῦ πλοίου δὲν λειτουργεῖ, ὁ καπετάνιος ἔχει χάσει τὸν προσανατολισμὸν καὶ ὀδηγεῖ τὸ καράβι πρὸς νότον. Εὐτυχῶς τὸ ἀντιλαμβάνεται ὁ πλοίαρχος Ἀσημάκης ποὺ ταξιδεύει μαζί, ἐπεμβαίνει καὶ ὀδηγεῖ τὸ καράβι πρὸς ἀνατολάς, εἰς τὴν κανονικὴν του τροχίαν. Μέσα, ὅμως, στὸ πυκνὸ σκοτάδι καὶ στὰ θεόρατα κύματα τὸ καράβι προσήραξε εἰς ἓνα ὑφαλον 150 μέτρα ἀπὸ τὴν μικρασιατικὴν ἀκτὴ καὶ κτύπησε στὰ βράχια τῆς παραλίας εἰς τὸν ὄρμον Ἀγριλιά.

— “Ὀλοι στὴν πρύμνη! φώναξε ὁ καπετάν Λεωνίδας.

“Ὀλοι ἀνέβηκαν στὴν πρύμνην ἀλλὰ τὸ καράβι ἔπεσε σὲ ἄλλους βράχους. . . Πότε γυρίζει ἀπὸ ἐδῶ, πότε γυρίζει ἀπὸ ἐκεῖ, τινάζεται σὰν βαρκοῦλα ἐπάνω σὲ πανύψηλα κύματα. Ἡ μηχανὴ ἔσπασε καὶ νερὰ μπαίνουν μέσα.

— “Ὀλοι κραμασθῆτε ἀπὸ ἐδῶ γιὰ νὰ μὴν ξαναπατάρη! φώναξε ὁ καπετάνιος. . .

“Ὀλοι ὑπακούουν. Τρέχουν πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἔκαναν βάρους καὶ δὲν ξαναέγειρε τὸ καράβι. Ὁ ἀνθ)γὸς Νικήτας μὲ ἓνα φακὸν κάνει τὸ σῆμα κινδύνου SOS. Ἴσως τὸ ἀντιληφθῆ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀκτὴ. Στὸ βάθος εἶναι ἡ μικρασιατικὴ ἀκτὴ. . . ἡ παλαιὰ γνώριμη Ἑλληνικὴ γῆ. Θὰ εἶναι ἄραγε κανεὶς ἐκεῖ Ἑλληνας;

Εὐτυχῶς σὲ λίγο φάνηκε στὸ σκοτάδι μία βάρκα.

— Θάρρος παιδιά!! Μὴν ἀφήνετε τὸ καΐκι. Ἔρχεται ἓνα Ἀγγλικὸ καΐκι γιὰ νὰ σᾶς σώσει!

Ἀκούσθησαν φωνὲς ἑλληνικὲς ἀπὸ τὴν βάρκα. Δυὸ Ἑλληνες ἀπὸ τὴν ἀκτὴν τοῦ καθορισμένου ἐκεῖ ἑλληνικοῦ φυλακίου ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶχαν ἀντιληφθῆ τὸ σῆμα κινδύνου SOS, εἶχαν εἰδοποιήσει κάποιον ἀγγλικὸν καράβι ἐκεῖ πλησίον καὶ ἤλθαν νὰ δώσουν θάρρος στοὺς ναυαγούς.

Μὲ τὸ κτύπημα, ὅμως, τὸ καράβι εἶχε ραγίσει. Ἡ θάλασσα μπαίνει μέσα. Εἶναι μεσάνυχτα, μεγάλη θαλασσοταραχὴ. Τὰ κύματα θεόρατα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, πότε κυκλώνουν τὸ καράβι καὶ πότε ἀνοίγουν μεγάλους λάκκους θανάτου. Τὸ καράβι ἀρχίζει νὰ βαραίνει ἀπὸ τὰ θαλασσινὰ νερά. Παντοῦ μία ἀτμόσφαιρα πανικοῦ καὶ ἓνα βαθὺ σκοτάδι γύρω. Τότε ἀποφασίζουν μερικοὶ νὰ πέσουν στὴν θάλασσαν, νὰ σωθοῦν μὲ κολύμπι μέχρι τὴν στερηά. Πολλοὶ ἔπεσαν στὴν θάλασσα, ἀλλὰ δὲν ἐσώθησαν ὅλοι. Ὁ ταγματάρχης Γ. Παλακωνσταντίνου, ὁ ὑπολοχαγὸς Δημόπουλος, ὁ ἀνθυπλοίαρχος Γιαννούλης, ὁ ἀνθυπασπιστὴς Πεζ. Κοσκινᾶς δὲν κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν: Ἐπνίγησαν παλεύοντες μὲ τὰ κύματα. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς διαχειρίσεως Σούρας δὲν ἔπεσε στὴν θάλασσα, ἔμεινε στὸ καράβι ἀλλὰ εἶχε ξυλιάσει καὶ εὐρέθη παγωμένος εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου. Ἀπέθανε ἐκεῖ ἀπὸ τὸ κρῦο. Καὶ οἱ πέντε αὐτοὶ ἀξιοματικοὶ εἶναι ἄξιοι τῆς Πατρίδος. Ἐπεσαν πολεμοῦντες εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐλευθερίας ποὺ εἶχαν διαλέξει.

Οἱ ἄλλοι μὲ πολλοὺς κινδύνους ἔφθασαν εἰς τὴν ἀκτὴ. Ὁ Ἀπόστολος Κουβελάκης ἐπάλευε μὲ τὰ κῆματα ἐπὶ δύο ὥρες. Πότε τὸν πέταγαν στὰ βαθειά, πότε στὰ ρηχά.

— Βοήθεια! φωνάζει ὁ Κουβελάκης σὲ μία κρίσιμη στιγμή, πὺ εἶδε δίπλα του μερικοὺς συναδέλφους του, πὺ πάλευαν καὶ αὐτοὶ μὲ τὰ κῆματα. Εὐτυχῶς ἦτο τότε πεταγμένος στὰ ρηχά. Ὁ Χιώρας, ὁ Μανιάτης καὶ ὁ Μπάλας τὸν ἔπιασαν πρὶν τὸν παρασύρῃ πάλι τὸ κῆμα καὶ ἐσώθη.

Τὸ Ἀγγλικὸ καράβι ἦλθε, ἔστειλε μίαν βάρκαν καὶ ἔσωσε 5—6 πὺ ἦσαν παγωμένοι καὶ αὐτοὶ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσαν νὰ κολυμπήσουν μέχρι τῆς ἀκτῆς, ὅπως οἱ ἄλλοι. Εἰς τὴν ἀκτὴν ἦτο τὸ φυλάκιον ὑποδοχῆς Ἀγγλοελληνικῆς ὑπηρεσίας μὲ Ἕλληνας δωδεκανησίους! Ἐστειλαν μίαν βάρκαν καὶ ἔσωσαν καὶ αὐτοὶ ἄλλους 6—7 ἀπὸ τὸ καράβι πὺ ἦτο ἔτοιμο νὰ βυθισθῇ.

Ὅλοι ἦσαν παγωμένοι, βρογμένοι, τρομαγμένοι ἀπὸ τὸ φάσμα τοῦ θανάτου. Τοὺς ἔδωσαν ροῦχα καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀνεχώρησαν γιὰ τὴν Σμύρνην καὶ ἀπὸ ἐκεῖ γιὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ἄς σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι τὸ ναυάγιον ἔγινε γνωστὸν εἰς τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἔμαθαν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Λεωνίδας καὶ Παντελῆς Σταμπολῆς ἔκαναν συστηματικῶς μεταφορὰς ἀξιωματικῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Μόλις γύρισε ὁ καπετὰν Λεωνίδας γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ δρομολόγιόν του, τὸν παρηκολούθησαν καὶ τὸν συνέλαβον μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του Παντελῆ καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν. Ἡ ὑπηρεσία των καὶ ἡ θυσία των ἄς γίνῃ παράδειγμα στὴν ναυτικὴ μας ἱστορία.

Οἱ ἀξιωματικοὶ πὺ ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν κατετάγησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν, πὺ πολέμησε τοὺς Γερμανοὺς στὴν Ἰταλία καὶ δόξασε τὴν Ἑλλάδα. Ξεκίνησαν γιὰ τὸν προορισμόν τους περισσότεροι καὶ ἔφθασαν λιγώτεροι. Τιμὴ καὶ δόξα ἀξίζει εἰς ὅλους πὺ ἀνεχώρησαν διὰ νὰ θυσιάσθουν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Αἰωνία θὰ εἶναι ἡ μνήμη, γι' αὐτοὺς πὺ ἐπνίγησαν στὴν θάλασσαν, ἢ ἔπεσαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν, χωρὶς νὰ ἰδοῦν τὴν Πατρίδα ἐλεύθερη.

3.— ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΜΕΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν οἵτινες ὑπηρετήσαν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, εἶναι καὶ οἱ ἑξῆς:

Μό ν ι μ ο ι :

- 1) Ταγ)ρχης Πεξ. Ἀργεΐτης Γρ. Δημητρίου στορ. κλ. 1926. Μονεμβασία
- 2) Ταγ)ρχης Πυρ. Ἀραποστάθης Θ. Ἀριστ' στορ. κλ. 1927. Μελιγαλᾶ
- 3) Ταγ)ρχῆς Ἴππ. Ἀργυρόπουλος Σπ. Σταύρο, στορ. κλ. 1915 Λειβαδάκια

- 4) Λοχαγός Πεξ. 'Ασημακόπουλος Ν. 'Αθ. στρ. κλ. 1932. 'Αλφειούσα
- 5) Λοχαγός Πεξ. 'Αναγνωστόπουλος Β. 'Αθ. στρ. κλ. 1932. Πελοπόνν.
- 6) Λοχαγός 'Αρμπουτζής Διον. Γεώρ. στρ. κλ. 1933. Γύθειον Λακωνίας
- 7) 'Ανθ)γός Πεξ. 'Αγγελόπουλος Κων. Γεώρ. στρ. κλ. 1942. Γορτυνία
- 8) 'Υπ)γός Πυρ. 'Αγλαμίσσης 'Ιω. Νικ. στρ. κλ. 1941. Σεληνοῦς 'Αρκαδ.
- 9) 'Ανθ)γός διαχ)ως 'Αγγελόπουλος Κων. "Αγγέλ. κλ. 1937. Σκληροῦ.
- 10) 'Ανθ)γός δ)σεως 'Αποστολόπουλος Παν. Νικ. στρ. κλ. 1933. Αῦλών.
- 11) 'Ανθ)στής Πεξ, 'Αντωνάκης Βασ. Μιχ. στρ. κλ. 1936. Οἰτύλου Λακ.
- 12) Ταγ)ρχης Πεξ. 'Αργυρόπουλος 'Αλ. Γεωργ. κλ. 1929. Καλάβρυτα.
- 13) Ταγ)ρχης Πεξ. 'Ανωναρόπουλος Λ. 'Ιω. τάξ. 1929. Καλάμαι.
- 14) Ταγ)ρχης Πεξ. 'Αλεβίζος Γεώργ. Εὔστ. στρ. κλ. 1913. Διαβολίτσιον.
- 15) 'Υπ)γός Πεξ. 'Ανδριόπουλος Νικ. Κων. στρ. κλ. 1933. Κυπαρισσία.
- 16) 'Αν)γός Μηχ. 'Αντωνίου Δημ. Κων. στρ. κλ. 1935 Σοφικόν Κορινθίας
- 17) Εὔελπις 1η 'Αρθανίτης Γεώρ. Κων. στρ. κλ. 1942' Ζαχάρω 'Ηλείας.
- 18) Συν)ρχης Πυρ. Βαγενᾶς Γεώργ. Παν. στρ. κλ. 1916. Ξυλόκαστρον.
- 19) 'Αντ)ρχης Πεξ. Βασιλόπουλος Θεόδ. 'Ηλ. τάξ. 1918. Αἴγιον.
- 20) Λοχαγός Πυρ. Βασιλαράκος Δρ. Πέτρο. ταξ. 1929. 'Αρεόπολις Λακ.
- 21) 'Υπ)γός Πεξ. Βαβαροῦτσος Εὔστρ. Γεώρ. στρ. κλ. 1927. Σπάρτη.
- 22) 'Υπ)γός Πυρ. Βαγενᾶς Γεώργ. Κων. στρ. κλ. 1940. Ξυλόκαστρον.
- 23) 'Υπ)γός Πυρ. Βιδάλης 'Ορ. Εὔμ. στρ. κλ. 1938. "Αργος 'Αργ)νθίας
- 24) 'Υπ)γός Πυρ. Βελλανίτης Σπ. Τρύφ. στρ. κλ. 1935. Πάτρα 'Αχαΐας.
- 25) 'Υπ)γός Πεξ. Βαγιακάκος 'Αθ. 'Ιω. ταξ. 1940. Κίτα Λακωνίας.
- 26) 'Υπ)γός Πεξ. Βολτέας Γεώρ. Κων. κλ. ταξ. 1940. Καλάμαι.
- 27) 'Υπ)γός Πεξ. Βαρθαρηγός Διον. Σπ. κλ. 1938. Κυπαρισσία Μεσσην.
- 28) 'Ανθ)γός αὐτ. Βανικιώτης Σπήλ. Γεώργ. κλ. 1933. Τσουκαλείκα.
- 29) 'Ανθ)στής χωρ. Βουδούρης Παν. Δημ. κλ. 1925. Αῦλών Μεσσηνίας.
- 30) 'Ανθ)στής χωρ. Βασίλαρος Στ. Δαμ. κλ. 1923. 'Αρεόπολις Λακωνίας.
- 31) 'Αντ)ρχος μηχ. Γιαβρούμης "Ομ. Κων. κλ. 1919. Βυτίνα 'Αρκαδίας.
- 32) Λοχαγός Πεξ. Γιαννόπουλος 'Ιω. Γεώρ. κλ. 1930. 'Ιθώμη Μεσσηνίας.
- 33) 'Υπ)γός Πεξ. Γρηγορόπουλος Διον. 'Αθ. κλ. 1930. Γαργαλιάνοι.
- 34) 'Υπ)γός δ)ως Γιαννόπουλος Δημ. Παν. κλ. 1934. Δάρα 'Αρκαδίας.
- 35) 'Ανθ)γός Πεξ. Γιαννόπουλος Θεόδ. Δημ. κλ. 1938. Καλάβρυτα.
- 36) 'Υπ)γός Πυρ. Γκολφινόπουλος Περ. Γκολ. ταξ. 1938. Καλάβρυτα.
- 37) 'Ανθ)γός μηχ. Γεωργόπουλος 'Ηλ. Κων. Μάκρη Τριπόλεως.
- 38) 'Ανθ)στής Πεξ. Γεωργιάδης Νικ. Γεώργ. κλ. 1933 Γαργαλιάνοι.
- 39) 'Ανθ)στής Πεξ. Γυφτόπουλος Δημ. 'Ιω. κλ. 1934. Αῦλών Μεσσηνίας.
- 40) 'Ανθ)γός χωρ. Γρηγοράκος Δημ. Παν. κλ. 1926. Μελιτήνη Λακων.
- 41) 'Υπ)γός Πεξ. Γιάνναρης Εὔστ. Δημ. ταξ. 1947. Καλάμαι.
- 42) 'Υπ)ρχος Γεωργακόπουλος Παν. 'Ανδ. κλ. 1928. Καλάβρυτα.
- 43) 'Υπ)γός Γκότσης 'Ιω. Γεώργ. κλ. 1929. Κοπανάκι Τριφυλίας.
- 44) 'Ανθ)στής 'Ιπ. Γκότσης Γεώργ. Νικ. κλ. 1938. Χαλιτιά Μεσσηνίας.
- 45) 'Ανθ)στής χωρ. Γιαννόπουλος 'Αλ. 'Ανδ. κλ. 1926. Καλάβρυτα.

- 46) Λοχαγός Πεξ. Γαλαννόπουλος Λεων. Νικ. κλ. 1917. Φιλιατρά Μεσσο.
- 47) Εϋέλ. 1η Γαλαννόπουλος Ζαφ. Κων. κλ. 1942. Ἀνδρίτσεινα Μεσσην.
- 48) Λοχαγός Πεξ. Γεννηματᾶς Ἴω. Γεώργ. κλ. 1930. Γύθειον Λακωνίας.
- 49) Ἀντ)ρχης Πυρ. Δασκαρόλης Ἀθ. Γεωργ. κλ. 1919. Μεσσήνη.
- 50) Ταγ)ρχης Πυρ. Διαμαντόπουλος Γεώργ. Κων., κλ. 1926. Βιτινέικα.
- 51) Ταγ)ρχης Πυρ. Δημόπουλος Παῦλος Ἀπ. κλ. 1927. Σικιῶν Ἀργολ.
- 62) Ταγ)ρχης Δικ. Δούκας Χρ. Παν. κλ. 1920. Φελλία Λακωνίας.
- 53) Λοχ. Πυρ. Δημόπουλος Παν. Διον. κλ. 1929. Ὀλυμπία Ἡλείας.
- 54) Λοχ. Πυρ. Δήπλαρος Κων. Παν. κλ. 1933. Μερσίνη Ἡλείας.
- 55) Ὑπ)γός Πεξ. Δεμέστιχας Νικ. Κων. κλ. 1937. Κότρωνα Λακωνίας.
- 56) Ὑπ)γός Πεξ. Δεμέστιχας Ἴω. Ἡλ. κλ. 1936 ταξ. Κότρωνα Λακων.
- 57) λοχ. δια)ως Δημόπουλος Χρ. Βασ. κλ. 1934. Καλάβρυτα Ἀχαΐας.
- 58) Ὑπ)ρχος Δάρολακος Ἴω. Ἀνδρ. κλ. 1918. Ἄργος Ἀργολιδοκορινθ.
- 59) Ὑπ)ρχος Δημητρακόπουλος Κων. Δημ. κλ. 1920. Εὐαγγελίστρια.
- 60) Ὑπ)ρχος Δεκανέας Ἴω. Ἀργ. κλ. 1928. Τρικόλλινα Ἀρκαδίας.
- 61) Ἀνθ)γός Πεξ. Δεμέστιχας Δημ. Ἡλ. κλ. 1940. Κότρωνα Λακωνίας.
- 62) Ὑπ)γός Πυρ. Δραγομιᾶνος Μιχ. Πέτρο. 1940 ταξ. Γύθειον.
- 63) Ἀνθ)γός Πεξ. Δερνίκος Παν. Ἡλ. κλ. 1939. Λεωνίδιον Ἀρκαδίας.
- 64) Ἀνθ)γός αὐτ. Δασκαλόπουλος Κων. Ἡλ. κλ. 1938. Κορδίνη Ἀρκαδ.
- 65) Ἀνθ)ρχος Δεδεδούσης Κων. Βασ. κλ. 1933. Χρυσότοπα Μεσσηνίας.
- 66) Ἀνθ)στής χωρ. Δηματογιάννης Θεοδ. Γεωρ. κλ. 1930. Κότρωνα.
- 67) Ἀνθ)στής χωρ. Δαβάκης Γεώργ. Λικαίου κλ. 1918. Κεχροιάτικα Λακ.
- 68) Ἀνθ)στής χωρ. Δημογζότσης Δημ. Γρηγ. κλ. 1930. Τριφυλία Μεσ.
- 69) Ἀρ)λαξ ἄστυν. πολ. Διακουμῆς Ἡλ. Νικ. Πύλος Μεσσηνίας.
- 70) Ὑπ)γός Ἰππ. Ἐρσελιμαν Ἀνδρ. Δημ. κλ. 1927. Λετρινά Πύργου.
- 71) Ἀνθ)στής Πεξ. Εὐθυμιόπουλος Ἀναστ. Θεοδ. κλ. 1936. Κρουονέρι.
- 72) Λοχ. Πεξ. Ζερβαγιάννης Κίμων Δημ. κλ. 1934. Ναύπλιον.
- 73) Λοχ. Πυρ. Ζαμποῦρος Ὀδ. Πέτρο. Καλάμαι.
- 74) Ὑπ)γός Πεξ. Ζαλαχώρης Ἀπόστ. Κων. 1937 ταξ. Καλάμαι.
- 75) Λοχ. Πυρ. Ζαλαχώρης Νικ. Γεωργ. 1936 ταξ. Καλάμαι.
- 76) Ὑπ)γός Πυρ. Ζαγοριανᾶκος Δημ. Ἴω. κλ. 1919. Γύθειον Λακωνίας.
- 77) Ὑπ)ρχος Ζαφείρης Ἀναστ. Κων. κλ. 1939. Ἀχαρναί Ναυπλίου.
- 78) Ἰταρὸς Ζακόπουλος Κων. Σπ. κλ. 1932. Μεσσηνία Καλάμαι.
- 79) Ἰατρὸς Ζερβεζάκος Κων. Δικαίου κλ. 1932. Δρῦς Λακωνίας.
- 80) Ὑπ)γός Πυρ. Ζερβογιάννης Νικ. Δημ. κλ. 1940. Ναύπλιον.
- 81) Ἀνθ)στής Ζῆκος Χρ. Παν. κλ. 1933. Καλάβρυτα Ἀχαΐας.
- 82) Ὑπ)γός Πεξ. Ἡλιακόπουλος Σπ. Βασ. κλ. 1936. Λεβίδιον Τριπόλ.
- 83) Ὑπ)ρχος Ἡλιάδης Στυλ. Θεοφ. κλ. 1940. Ἀδανία Μεσσήνης.
- 84) Ἀνθ)στής Πεξ. Ἡλιόπουλος Κων. Γεωργ. κλ. 1942. Τρίπολις Ἀργ.
- 85) Ἀνθ)γός Πεξ. Ἡλιπουλος Παῦλος Γρ. κλ. 1940. Καλάμαι.
- 86) Ἀντ)ρχης Πυρ. Θρόνου Παν. Ἀλεξ. κλ. 1919. Κόρινθος.
- 87) Ταγ)ρχης Πυρ. Θεοχαρόπουλος Ἀνδρ. Θεοδ. κλ. 1925. Πύργος.

- 88) Ταγ)ρχης Ἰππ. Θεοδοσιάδης Γεώργ. Πέτρο. κλ. 1932. Μῦλοι Ἀργολ.
- 89) Ἵπ)γός Πεξ. Θεοχαρόπουλος Ἀθ. Ἀλεξ. κλ. 1938. Ἄνω Φυγαλεία.
- 90) Ἵπ)γός Πυρ. Θαλασσινός Δημ. Γεωργ. κλ. 1932. Βυτίνα Ἀρκαδίας.
- 91) Λοχ. διαχ)σεως Θᾶνος Ἐλευθ. Χρ. κλ. 1934. Ζαχάρω Ἠλείας.
- 92) Ἵπομ)ρχος Θεοδώρου Ἀντ. Ν. κλ. 1928. Πλάτανος Ἀχαΐας.
- 93) Ἵπολοχ. διαχ)σεως Θεοφιλόπουλος Σωτ. Ἀθ. κλ. 1934. Μεσσήνη.
- 94) Εὔελπις Π 28ης ταξ. Θεοδώροπουλος Δημ. Δημ. κλ. 1939. Ἀρκαδία.
- 95) Ἀνθ)γός μηχ. Θωμόπουλος Κων., Θωμά, 1940 ταξ. Καρύταινα
- 96) Συν)ρχης Πεξ. Κετσέας Θεμ. Θρασ. κλ. 1913. Δολοὶ Λακωνίας.
- 97) Συντ)ρχης Κολοκοτρώνης Παν. Γεωργ. κλ. 1915. Τρίλοφος Τριπόλ.
- 98) Συν)ρχης μηχ. Κοκκέβης Νικ. Ἀριστομ. κλ. 1917. Χώρα Μεσσηνίας.
- 99) Ἀντ)ρχης Πεξ. Καρδαράς Κων. Θεόδωσ. κλ. 1915. Πύργος Ἠλείας.
- 100) Ἀντ)ρχης Πεξ. Κολλιόπουλος Ἀντ. Παν. κλ. 1919. Καλάβρυτα.
- 101) Ταγ)ρχης Πεξ. Καραγιάννης Γεώργ. Ἀθ. κλ. 1927. Πελλάνα.
- 102) Ταγ)ρχης Καραθανάσης Γεώργ. Σωκρ. κλ. 1921. Κρέσταινα Μεσσ.
- 103) Ταγ)ρχης Πυρ. Κορλύρας Εὐάγγ. Παν. κλ. 1917. Νεμέα Κορινθίας
- 104) Ταγ)ρχης μηχ. Καρδαμίκης Βασ. Νικ. κλ. 1921. Ναύπλιον.
- 105) ταγ)ρχης διαχ)ως Κατσουλίδης Ἀλέξ. Βασ. κλ. 1917. Δράγκα Μεσσ.
- 106) ταγ)ρχης ἐπιμ. Καράλης Δημ. Θεοδ. κλ. 1932. Τρίπολις.
- 107) Λοχ. Πεξ. Κάτσωνας Δημ. Νικ. κλ. 1931. Καλάμαι.
- 108) Λοχ. Πεξ. Καρατζᾶς Νικ. Ἰω. κλ. 1928. Κυπαρισσία Μεσσηνίας.
- 109) Λοχ. Πεξ. Καλαποθάκης Ἰω. Παν. κλ. 1928. Καλάμαι.
- 110) Λοχ. Πεξ. Καραβασίλας Δημ. Ἀθ. κλ. 1930. Βαλτέτσι Ἀρκαδίας.
- 111) Λοχ. Πεξ. Κουρελέας Παν. Βασ. κλ. 1932. Καλάμαι.
- 112) Λοχ. Πεξ. Κουμανᾶκος Γεώργ. Εὔστορ. κλ. 1934. Γύθειον Λακωνίας.
- 113) Λοχ. Πεξ. Καραμπότσης Ἰω. Γεώργ. Ἀρώνη Ἠλείας.
- 114) Λοχ. Πεξ. Καμπανάρης Κων. Δημ. κλ. 1928. Καλάμαι.
- 115) ταγ)ρχης Πεξ. Κάρμης Ἰω. Γεωργ. κλ. 1925. Ναύπλιον.
- 116) Λοχ. Πεξ. Κωστουλάκος Γεώργ. Παν. κλ. 1920. Πόνιτα Λακωνίας.
- 117) ταγ)ρχης Πεξ. Κόπιτσας Γεώργ. Λεων. κλ. 1917. Ζούρτσα Ὀλυμπ.
- 118) λοχ. Πεξ. Καλογερόπουλος Κων. Ἰω. ταξ. 1930. Ἄμμος Καλαμῶν.
- 119) λοχ. Πυρ. Κατσίρης Δημ. Νικ. κλ. 1927. Γύθειον Λακωνίας.
- 120) λοχ. Πυρ. Καράλης Ἰω. Ἀναστ. κλ. 1930. Καλάβρυτα Ἀχαΐας.
- 121) ταγ)ρχης Κουβαράκης Ἰω. Γεωργ. κλ. 1929. Γύθειον.
- 122) λοχ. ἐπιμ. Κουτσούνόπουλος Ἀναστ. Ἄνδρ. κλ. 1932. Πύργος.
- 123) ἱατρὸς ὕγειον. Κοτρέτσος Διον. Παν. κλ. 1932. Σκελοῦ Μεσσηνίας.
- 124) ἱατρὸς Κοντόπουλος Διον. Ἀναστ. κλ. 1926. Μεγαλόπολις.
- 125) λοχ. Ἰππ. Κόρακας Λεων. Δημ. κλ. 1930. Λιμβασία Ἀρκαδίας.
- 126) ὑπολ. Πεξ. Κεφαλάς Πέτρος Παν. 1937 ταξ. Δυρράχιον.
- 127) ὑπολ. Πεξ. Κόρακας Ἰω. Ἀθ. κλ. 1939. Πιλίτσα Ἀργολιδοκορινθ.
- 128) ὑπολ. Πεξ. Κῶττος Παν. Ἰω. κλ. 1937. Χρυσοχώρι Μεσσηνίας.

- 229) ύπολ. Πεζ. Καρύδας Κων. 'Αθ. κλ. 1939. Πάτραι.
- 130) ύπολ. Πεζ. Κοντογιάννης 'Αναστ. 'Ιω. κλ. 1934. Καστανίτσα 'Αρκαδ.
- 131) ύπολ. Πεζ. Κριεκούκης Κων. Φώτ. κλ. 1936. Γαργαλιάνοι Μεσσηνίας.
- 132) ύπολ. Πυρ. Κυριακόγκωνας Δημ. Παν. 1934 ταξ. Δρίαλος Λακ.
- 133) ύπολ. Πυρ. Καραλής 'Ανδρ. Χρ. κλ. 1937. Πάτραι 'Αχαΐας.
- 134) ύπολ. Πυρ. Καββαθάς Τρύφων Γεωργ. κλ. 1930. 'Αντινείκα 'Ηλείας.
- 135) ύπολ. αὐτο. Καραδημητρόπουλος Κων. Σταύρου, κλ. 1932. Βελίκα.
- 136) ύπολ. διαχ)ως Κουτσουνόπουλος Παν. 'Ανδρ. κλ. 1939. Πύργος 'Ηλ.
- 137) ύπολ. διαχ)ως Καπότας 'Αθ. Γεωργ. κλ. 1934. 'Ολύμπια 'Ηλείας.
- 138) ύπολ. διαχ)ως Κουρμπέτης Παν. Κων. κλ. 1930. Μεγαλόπολις.
- 139) ύπομοίρ. Κουτσοχέρας 'Αλέξ. Δημ. κλ. 1916. Ζήρια Πατρών.
- 140) ύπομοίρ. Κίπτης Δημ. 'Αθ. κλ. 1926. 'Αγγελόκαστρον 'Αργολίδος.
- 141) ύπομοίρ. Κουτούτης Κυρ. Γεωργ. κλ. 1928. Καλάμαι Μεσσηνίας.
- 142) ύπομοίρ. Κατσαμπᾶς Κων. Γεωργ. κλ. 1927. Κορινθία 'Αργολίδος.
- 143) ἄστυν. β' ἄστ. πόλ. Κορωνάκος Διον. Σαράν. κλ. 1921. Πανίτσα.
- 144) ἀνθ)γός Πεζ. Καϊάφας Κων. Νικήτα, ταξ. 1940. Καλάβρυτα.
- 145) ἀνθ)γός Πεζ. Κοκκῶνης Γεώργ. 'Αριστ. κλ. 1938. Γαργαλιάνοι.
- 146) ἀνθ)γός Πεζ. Κόρκας Κων. 'Αθ. κλ. 1942. Καλίτσα 'Αργολίδος.
- 148) ἀνθ)γός Πεζ. Κοκοσούλης 'Ιω. 'Αγ. κλ. 1935. Τρόπαια 'Αρκαδίας.
- 149) ἀνθ)γός Πεζ. Κοττεᾶκος Παν. 'Ιω. κλ. 1937. Σκουτάριον Λακων.
- 150) ύπολογ. Πεζ. Καραγιάννης Σταμ. Κων. κλ. 1916. Πλατάνια Κυπαρισ.
- 151) ύπολογ. Πεζ. Καράσης 'Αναστ. Δημ. 1940 ταξ. Καλάμαι.
- 152) ἀνθ)γός διαχ)ως Κυριάκου Σωτ. 'Ιω. Πιτσᾶ 'Αργολιδοκορινθίας.
- 153) ἀνθ)γός Καραβασίλης Δημ. Γεωργ. ταξ. 1938. Μεγαλόπολις 'Αρκαδ.
- 154) ύπομοίρ. Κατσούλης Δημ. Γεωργ. κλ. 1933. Κοπανάμιον Μεσσηνίας.
- 155) ύπολογ. Πεζ. Κακᾶζης Βασ. Διον. Λαγκάδιον 'Αρκαδίας.
- 156) ύπολογ. Πεζ. Καρύδης Παν. Νικ. κλ. 1943. Σπάρτη Λακωνίας.
- 157) ύπολογ. Πεζ. Καστανᾶς Σπ. Γεωργ. κλ. 1942. 'Ανδρίτσιαινα 'Ηλείας.
- 158) ἀνθ)γός Πεζ. Κυριακόπουλος Παν. 'Ιω. κλ. 1943. Πύργος 'Ηλείας.
- 159) ἀνθ)γός Πεζ. Κοζολάκης 'Ελευθ. Κων. κλ. 1940. Μολάοι Λακωνίας.
- 160) ἀνθ)γός Πεζ. Κόκκινος 'Ελευθ. Γεωργ. κλ. 1934. Λεωνίδιον 'Αρκαδ.
- 161) εὐελπις Ἰης Καστανᾶς Γεώργ. 'Ηλ. κλ. 1940. 'Ολυμπία Μεσσηνίας.
- 162) ύπολογ. Πεζ. Κοτέας 'Ελπίδ. 'Αλεξ. κλ. 1932. Λαγκάδια Λακωνίας.
- 163) ἀνθ)στής Πεζ. Κόκκινος Κων. Παν. κλ. 1935. Καρτερόλιον Μεσσην.
- 164) ἀνθ)στής χωρ. Κουλούρης Σπ. Γεωργ. κλ. 1936. Μεγαλόπολις 'Αρκ.
- 165) ἀνθ)στής χωροφ. Καλαθάς Γεώργ. Δημ. κλ. 1932. Καλάμαι Μεσσην.
- 166) ἀνθ)στής χωροφ. Κραλλῆς Παν. Χαραλ. κλ. 1936. Στρέφι 'Ηλείας.
- 167) ἀνθ)στής χωροφ. Κωστοῦρος Παν. Νικ. κλ. 1936. Νεμέα 'Αργολιδ.
- 168) ἀνθ)στής χωροφ. Κοντόπουλος 'Αθ. Κων. κλ. 1933. Δόριζα Μαντιν.
- 169) εὐελπις Πας Καλαθάς 'Αριστείδ. Παν. κλ. 1943. Καλάμαι.
- 170) ἀνθ)στής μηχ. Κωνσταντάκος Μιχ. Μ. κλ. 1933. 'Αρεόπολις Λακων.
- 171) ἀνθ)στής χωροφ. Λαδάς Νικ. Δημ. κλ. 1933. Πάτραι Αἰγίου.

- 172) ύπολοχ. Πεζ. Λαδάς 'Ιω. 'Ηλ. κλ. 1940 ταξ. Δυρράχιον 'Αρκαδίας.
- 173) άντιστράτηγ. Μαραβέας Βασ. Δημ. κλ. 1909. Ναύπλιον.
- 174) ύποστράτηγ. Μπεγέτης 'Ιω. Γεωργ. κλ. 1910. Παληόβρυσι Λακων.
- 175) άντ)ρχης Πεζ. Μανσόλας 'Εμμ. Γεωργ. κλ. 1917. Βερβαινά 'Αρκαδ.
- 176) ταγ)ρχης Πεζ. Μιχαλόπουλος Θεμ. Παρασκ. κλ. 1924. Πάτραι.
- 177) έπίλαρχος Μπουρδάκος Γρ. Μιχ. κλ. 1932. 'Αχιλλειον Λακωνίας.
- 178) λοχ. Πεζ. Μονάντερος Κων. Θεοδ. κλ. 1924. Δάρα 'Αρκαδίας.
- 189) λοχ. Πεζ. Μορώνης Γεώργ. 'Αναστ. κλ. 1921. Κρέσταινα 'Ηλείας.
- 180) ταγ)ρχης Μαντούβαλος Μιχ. Παν. ταξ. 1929. Γερολιμνή Λακωνίας.
- 181) λοχ. Πεζ. Μπάλας 'Ανάργ. Θουρεία Μεσσηνίας.
- 182) λοχ. Πεζ. Μαλικούρης 'Ιω. Κων. κλ. 1933. Καλάμαι.
- 183) λοχ. Πυρ. Μαραϊκος Βασ. Δημ. κλ. 1930. Βασιλίτσιον Μεσσηνίας.
- 184) λοχ. Πυρ. Μπαλτόπουλος Φανούρ. 'Επαμ. κλ. 1933. Καλάμαι.
- 185) λοχ. στρατολ. Μεντζελόπουλος Σπ. Λιον. κλ. 1923. Κυπαρισσία.
- 186) λοχ. Πεζ. Μπεχράκης Δημ. Θεοδ. 1936 ταξ. Πύργος 'Ηλείας.
- 187) ύπολοχ. Πε. Μπίσιας Κων. Γεωργ. τάξεως 1937. Τρίπολις.
- 188) ύπολοχ. Πεζ. Μπούρας 'Αντ. Θεοδ. κλ. 1936. Μελιγαλά Μεσσηνίας.
- 189) ύπολοχ. Πεζ. Μιχαλόπουλος Παν. Νικ. κλ. 1938. Πύργος 'Ηλείας.
- 190) ύπολοχ. Πεζ. Μήνης Ζαχ. Παν. κλ. 1938. Καλάμαι.
- 191) έπίλαρχος Μπουρδάκος 'Ηλ. Μιχ. κλ. 1919. Γύθειον Λακωνίας.
- 192) λοχ. ύγειον. Μουρίκης 'Ανδρ. Δημ. κλ. 1930. Ζερμπίσια Μεσσηνίας.
- 193) ύπολ. Πυρ. Μάϊνας Κων. 'Αλεξ. κλ. 1933. Φιλιατρά Μεσσηνίας.
- 194) ύπομοίρ. Μπράμος Κων. 'Αθ. κλ. 1934. Χώρα 'Αρκαδίας.
- 195) ύποστυν. β' Μπρισκόλας 'Αθ. Γεωργ. κλ. 1930. Νεοχώριον Μεσσην.
- 196) ύπολοχ. Πεζ. Μητσάκος Γεώργ. Νικ. 1940 ταξ. Πύργος Λακων.
- 197) άνθ)γός Πεζ. Μπερδαλής 'Εμμ. 'Ιω. κλ. 1935. Κυνουρία 'Αρκαδίας.
- 198) άνθ)γός Πεζ. Μπούρας 'Αναστ. Θεοδ. κλ. 1939. Μελιγαλά Μεσσην.
- 199) άνθ)γός Πεζ. Μενοῦνος Κων. 'Ιω. κλ. 1942. Πάτρα 'Αχαΐας.
- 200) άνθ)γός Πεζ. Μπισσίας 'Ιω. Λουκ. κλ. 1941. Τρίπολι 'Αρκαδίας.
- 201) άνθ)γός Πεζ. Μουζάκης 'Αντ. Νικ. κλ. 1941. Πάτραι.
- 202) άνθ)στής Πεζ. Μαντᾶς Μιχ. 'Ιω. κλ. 1935. Μάνεσι 'Αχαΐας.
- 203) ύπολοχ. Πεζ. Μουρίκης Θεοφ. Δημ. 1940 ταξ. Αίγιον.
- 204) άνθ)γός Πυρ. Μπάρκας Κων. Σωτ. κλ. 1943. Τρίπολις.
- 205) ύπολοχ. μηχ. Μανούσος Διον. Σπ. κλ. 1940. Πύργος 'Ηλείας.
- 206) άνθ)γός ύγειον. Μέντης Φώτ. 'Ανδρ. κλ. 1936. 'Ισαρι 'Αρκαδίας.
- 207) άνθ)γός χωροφ. Μητραλέξης Γεώργ. Δημ. κλ. 1930. Μήλα Μεσσην.
- 208) άνθ)στής Πεζ. Μπλέτας 'Αναστ. 'Ιω. κλ. 1943. παλ. Κόρινθος.
- 209) άνθ)γός Πυρ. Μπουτόπουλος Σωτ. Δημ. κλ. 1934. 'Ανδανεία Μεσσην.
- 210) άνθ)γός άρχειφ. Μανσόλας Δημ. Κων. Βερβειά 'Αρκαδίας.
- 211) άνθ)γός 'Ιππ. Μπαλάσης Ν. Γεωργ. 1935. Τρίπολις.
- 212) άνθ)στής χωροφ. Μπίθας Παν. Παν. κλ. 1933. Ζαχάρω 'Ολυμπίας.
- 213) άνθ)γός χωροφ. Μπαθρέλλος Γρ. Νικ. κλ. 1935. 'Αρεόπολις Λακων.

- 214) εὐέλπιδος Παιδ. Μπατσιζούρας Βασ. Ἀθ. κλ. 1935 Καλάμαι.
- 215) ἀνθ)σθῆς χωροφ. Μαλιάρου Νικ. Γεωργ. κλ. 1928. Ἀρεόπολις Λακ.
- 216) ὑπολ. Πέζ. Νικίδη Παν. Νικ. κλ. 1926. Χαροῦπιον Μεσσηνίας.
- 217) ὑπολ. Πέζ. Νικίτης Θεοδ. Κανέλλος κλ. 1933. Λαγκάδια Ἀρκαδίας.
- 218) ὑπολοχ. Πέζ. Νικητόπουλος Εὐάγ. Δημ. κλ. 1940 ταξ. Καλάμαι.
- 219) ἀνθ)σθῆς χωροφ. Ντούνας Δημ. Περίανδρος κλ. 1930. Μάτι Κορινθ.
- 220) ἀνθ)σθῆς χωροφ. Οἰκονόμου Ἰω. Νικ. κλ. 1930. Λυκόβρουσι Ἀργολ.
- 221) ἀντ)ρχησ ἐπιμελ. Παναγάκης Κων. Λεων. κλ. 1920. Κροκεαὶ Λακων.
- 222) ταγ)ρχησ μηχ. Ποιλόπουλος Νικ. Ἡλ. κλ. 1923. Μεσσήνη Μεσσην.
- 224) κτηνίατρος Παναγιωτόπουλος Ἀθ. Νικ. κλ. 1924. Διακοφτό Ἀχαΐας.
- 225) ταγ)ρχησ ἐπιμ. Παπαθεοδωρῶκος Χρ. Δημ. κλ. 1918. Κροκεαὶ Λακ.
- 226) λοχ. Πέζ. Πρόκος Ἡλίας Κων. κλ. 1926. Λάγιον Λακωνίας.
- 227) ταγ)ρχησ Πέζ. Παπαθανασίου Παν. Δημ. κλ. 1928. Ξυλόκαστρον
- 228) λοχ. Πέζ. Παναγιωτάκος Γρ. Στυλ. κλ. 1927. Παρασουρὸς Λακων.
- 229) λοχ. Πέζ. Παπαδόπουλος Γεώργ. Παν. κλ. 1928. Διαβολίσιον Μεσ.
- 230) λοχ. μηχ. Παπαηλιού Χρ. Μιχ. κλ. 1936. Ἀετοχωρὶ Λακωνίας.
- 231) ὑπολοχ. Πέζ. Παπαθανασίου Περικλ. Σωφρ. κλ. 1938. Λαδηά.
- 232) ὑπολοχ. Πέζ. Παναγιωτάκος Γεώργ. Χαρ. κλ. 1938. Τρίπολιν
- 233) ὑπολοχ. Πέζ. Παπαδόπουλος Παν. Νικ. κλ. 1924. Λαύριον Μεσσην.
- 234) ὑπολοχ. Πυρ. Παναγιωτόπουλος Γρ. Κων. κλ. 1930. Ἀλφειοῦσα.
- 235) ὑπίλαρχ. Παπανικολάου Γεώργ. Νικ. κλ. 1937. Πύργος Ἡλείας.
- 236) ὑπολοχ. αὐτ. Πατσουρῶκος Χαρ. Γρ. κλ. 1938. Φιλιατρὰ Μεσσηνίας.
- 237) ὑπολοχ. μηχ. Πετροπούλεως Μιχ. Παν. κλ. 1932. Λακωνία.
- 238) ὑπομοίρ. Παναγιωτόπουλος Γεώργ. Κων. κλ. 1924. Ἄνδανία Μεσσην.
- 239) ὑπομοίρ. Παπαδόπουλος Δημ. Κων. κλ. 1927. Ψάρι Μεσσηνίας.
- 240) ἀνθ)γός Πέζ. Πρασσᾶς Κων. Ἰω. κλ. 1934. Ἀρήνη Ἡλείας.
- 241) ἀνθ)γός Πέζ. Πάστρας Παν. Βασ. κλ. 1942. Καλάμαι.
- 242) ἀνθ)γός Πέζ. Παναζόπουλος Γεώργ. Ἐπαμ. κλ. 1942. Βυτίνα.
- 243) ἀνθ)σθῆς Πέζ. Ποιλόπουλος Νικ. Γεώργ. κλ. 1935. Ἀγαλιανή.
- 244) ἀνθ)γός Πέζ. Πετρονάτης Δημ. Παν. κλ. 1939 ταξ. Τρίπολιν.
- 245) ὑπολοχ. αὐτ. Πετράτος Χαρ. Ἀντ. κλ. 1935. Φιλιατρὰ Μεσσηνίας.
- 246) ὑπομοίρ. Παπαδόπουλος Ἡλίας Γεωργ. κλ. 1928. Καλιάνη Κορινθ.
- 247) ἀνθυπομοίρ. Πασσᾶς Γεώργ. Ἀλεξ. κλ. 1930. Μάνεσι Ἀχαΐας.
- 248) ἀνθ)σθῆς χωροφ. Πράσιμος Δημ. Νικ. κλ. 1921. Βελανιδιά Μεσσην.
- 249) ἀνθ)σθῆς χωροφ. Παπαθανασίου Διον. Πέτρου κλ. 1926. Χαθάρη.
- 250) ὑπολοχ. Πέζ. Παπαδάκος Ἀθαν. Γεωργ. κλ. 1934. Λάφνη Λακων.
- 252) συντ)ρχησ Πέζ. Ρέντης Ἀλέξ. Γρηγ. κλ. 1905. Ξυλόκαστρον.
- 253) λοχ. Πέζ. Ρογζάκος Παν. Δημ. κλ. 1932. Μελιτίνη Λακωνίας.
- 254) ὑπίλαρχος Ρετζέπης Γεώργ. Ἰω. κλ. 1935. Καλάμαι Μεσσηνίας.
- 255) ὑπολοχ. μηχ. Ρετζέπης Ἀριστ. Νικ. κλ. 1936. Καλάμαι Μεσσηνίας.
- 256) ὑπομοίρ. Ράλλης Χρ. Γεωργ. κλ. 1927. Αἴγιον.
- 257) ἀνθ)γός Πέζ. Ρουφογαλῆς Μιχ. Σωτ. κλ. 1943. Ἀκρόατα Πύργου.

- 258) ἀνθ)γός διαχ)ως Ροζακέας Παν. Κων. κλ. 1933. Καστανέα Λακων.
 259) ἀνθ)στής μηχ. Ρογκᾶκος Πέτρος Γρη. κλ. 1937. Μελβίνη Λακωνίας.
 260) ἀρχιφ. ἀστρ πόλ. Ρούσσης Ίω. Γεωργ. κλ. 1936. Χαλκιά Μεσσην.
 261) ἀντ)ρχης μηχ. Σακελλαρίου Πέτρος Π. κλ. 1927. Νεμούτα Όλυμπ.
 262) ταγ)ρχης Πεζ. Στεφανάκος Σταμ. Κυρ. κλ. 1925 ταξ. Πύργον Λακ.
 263) ταγ)ρχης Ίπτ. Σκανδάλης Ήρακλ. Ίω. κλ. 1928. Γύθειον Λακωνίας.
 264) λοχ. Πεζ. Σαρρῆς Δημ. Εὐθ. κλ. 1929. Τρίπολις.
 265) λοχ. Πεζ. Σφαλαγκάκος Π. Λεων. κλ. 1925. Γύθειον Λακωνίας.
 266) λοχ. Πεζ. Σταυρέας Φώτ. Παν. κλ. 1928. Καλάμαι.
 267) λοχ. Πεζ. Στάππας Κυρ. Νικ. κλ. 1910. Σινέα Λακωνίας.
 268) λοχ. Πεζ. Σπηλιόπουλος Κυρ. Ίω. κλ. 1928. Κακοβρούσι Ἀχαΐας.
 269) λοχ. Πυρ. Στροῦμπος Πέτρος Ίω. κλ. 1932. Καλάμαι Μεσσηνίας.
 270) λοχ. Πυρ. Σιάτκαρας Ἄνδρ. Θωμ. κλ. 1928. Κλανέ Ἀργ)θίας.
 271) ἕλαρχος Σαραντόπουλος Δημ. Ἐλευθ. κλ. 1929. Καλάμαι.
 272) λοχ. ἕγειον. Συριόπουλος Παν. Νικ. κλ. 1933. Ἀμαλιάς Ἠλείας.
 273) λοχ. ἕγειον. Στατήρης Ἀθ. Ίω. κλ. 1927. Σοφικό Ἀργαλιδοκορινθ.
 274) ὑπολοχ. μηχ. Στυλιανόπουλος Λεων. Ἀποστ. κλ. 1937. Καλάμαι.
 275) ὑπίλαρχ. χωροφ. Σταυριανόπουλος Νικ. Παν. κλ. 1921. Καλάμαι.
 276) ἀνθ)γός Πεζ. Σταυρόπουλος Ἄνδρ. Νικ. 1942 ταξ. Πάτραι.
 277) ἀνθ)γός Πεζ. Σκαρμαλιωράκης Ἄντ. Κων. κλ., 1943. Σχοστάχνη.
 278) ἀνθ)γός Πεζ. Σπηλιόπουλος Γεώργ. Παν. κλ. 1941. Τριφυλία.
 279) ἀνθ)γός Πεζ. Σχίνας Γεώργ. Θεοδ. κλ. 1942. Μεσσήνη Μεσσην.
 280) ἀνθ)γός Πεζ. Σαμπατακόκης Ίω. Μιχ. κλ. 1935. Ἀρεόπολις Λακ.
 281) ἀνθ)γός Πεζ. Σταθόπουλος Λάμπρος Εὐστ. κλ. 1919 Φιλιατρά Μεσσο.
 282) ὑπολοχ. στρατολ. Σπαντιδέας Δημ. Ίω. κλ. 1933. Καλάμαι.
 283) ἀνθ)στής Πεζ. Στασινόπουλος Νικ. Ίω. κλ. 1934. Ἀετὸς Μεσσην.
 284) ἀνθυπομοίρ. Σεργούνας Χρ. Γερασ. κλ. 1926. Κυπαρισσία.
 285) ἀνθυπομοίρ. Σουρελᾶκος Πέτρος Ἠλ. κλ. 1926. Μαραθέα Λακωνίας.
 286) ἀνθυπομοίρ. Σωτηρόπουλος Γεώργ. Ἠλ. κλ. 1928. Μανάρι Ἀρκαδ.
 287) ἀντ)ρχης Πεζ. Τριανταφυλλάκος Τρύφων Δημοσθ. κλ. 1911. Τρίπολ.
 288) ἀντ)ρχης Πυρ. Τσερεπῆς Σπ. κλ. 1915. Φιλιατρά Μεσσηνίας.
 289) ἀστυν. δ)ντῆς β΄ Τσαγολῆς Νικ. Παν. κλ. 1918. Καλάμαι.
 290) ταγ)ρχης χωροφ. Τσαλαμίδας Γεώργ. Ίω. κλ. 1915. Ἐρύμανθ.
 291) λοχ. Πυρ. Τσίμπου Ἄνδρ. Δημ. κλ. 1928. Κρουονέρι Ἀργολιδοκορινθ.
 292) λοχ. διαχ)ως Ταβουλάρης Κων. Νικ. κλ. 1927. Καρέα Λακωνίας.
 293) ἀστυν. β΄ Τσιμπιδάρος Γεώργ. Ἠλ. κλ. 1919. Καρέα Λακωνίας.
 294) ὑπολο. Πεζ. Τουρλομούσης Θεόδ. Ίω. κλ. 1941. Μεσσήνη Μεσσην.
 295) ὑπολ. Πυρ. Τσοῦμπρας Βασ. Ἄλεξ. κλ. 1935. Ἄργος.
 296) ὑπολοχ. Ίπτ. Τσάχαλος Παν. Νικ. ἩΚαπελέτο Ἠλείας.
 297) ὑπομοίρ. Τραϊφόρος Βασ. Ίω. κλ. 1925. Σπέτσας Κορινθίας.
 298) ἀνθ)ᾶός Πεζ. Τσαρμπόπουλος Παν. Νικ. κλ. 1942. Πύργον Ἠλείας.
 299) ὑπολοχ. Πεζ. Τσίλιας Βασ. Κων. κλ. 1938. Πύργος Ἠλείας.

- 300) ἀνθ)γός Πυρ. Τσόκονας Σωτ. Βασ. κλ. 1940. Δερβένιον Κορινθίας.
 301) ἀνθ)γός Πυρ. Τριανταφυλλῆς Ἄθαν. Δήμου κλ. 1941. Τεγέα Ἄρκ.
 302) ἀνθ)ρχος Τσελέκης Παν. Ἴω. 1939 ταξ. Γκορίτσα Λακωνίας.
 303) ἀνθ)στής χωρ. Ταρνάρης Ἡλίας Βασ. κλ. 1927. Λυγιά Κορινθίας.
 304) εὐελπις Ι. Τζανέτος Παν. Ἄποστ. κλ. 1944. Σαραντάπηχο Κορινθ.
 305) ἀνθ)στής Πυρ. Τσιμογιάννης Γεώργ. Κων. κλ. 1938. Σπερκολιά.
 306) ἀνθ)στής Πεξ. Ὑδρας Παν. Σταμ. κλ. 1934. Σικκωνία Ἀργολιδος.
 307) ἀντ)ρχης Πυρ. Φοῖφάς Παν. Νικ. 1920 ταξ. Πύργος Ἡλείας.
 308) ταγ)ρχης Πυρ. Φραγκογιάννης Δημ. Κυρ. κλ. 1928. Μίνα Λακων.
 309) ὑπολοχ. Φιλιπᾶκος Κυρ. Παν. κλ. 1937. Ἄλικα Λακωνίας.
 310) ἀνθ)στής Πεξ. Φουριώτης Ἄντ. Χρ. κλ. 1941. Γύθειον.
 311) ἀνθ)στής χωροφ. Φουρνάρκος Μιχ. Ἄθαν. κλ. 1929. Ἀσέα Ἀρκαδ.
 312) ὑπολοχ. Πεξ. Φάκαλος Λάζ. Κων. κλ. 1936. Ζαχάρω Ὀλυμπίας.
 313) ταγ)ρχης Πεξ. Χαρτοκόλης Ἡλίας Εὔστρ. κλ. 1917. Γύθειον Λακων.
 314) ταγ)ρχης Πεξ. Χρηστάας Ἀλέξ. Δημ. κλ. 1921. Ναύπλιον.
 315) ταγ)ρχης Πυρ. Χατζόπουλος Νικ. Βασ. κλ. 1921. Ναύπακτο.
 316) λοχ. Πυρ. Χαιρόπουλος Παν. Κων. κλ. 1929. Μελανδρινιον Ἀργολ.
 317) ὑπολοχ. Πεξ. Χαρολαμπόπουλος Ἴω. Γεωργ. κλ. 1940. Ψάρι Μεσσην.
 318) ὑπολοχ. Πυρ. Χατζηπέτρου Ἀλέξ. Χρ. κλ. 1937. Κόρινθος.
 319) ὑπολοχ. διαχ)ως Χριστόπουλος Δημ. Γεωργ. κλ. 1938. Κυπαρισσία.
 320) ὑπομοίρ. Χριστόπουλος Ἴω. Νικ. κλ. 1939. Μεσσήνη Μεσσηνίας.
 321) ἀνθ)γός Πεξ. Χριστόπουλος Χρ. Ἀλέξ. κλ. 1930. Χαμαριά Ἡλείας.
 322) ἀνθ)γός Πυρ. Χαρμύλας Νικ. Ἴω. κλ. 1938. Εὔα Μεσσηνίας.
 323) ἀνθ)στής χωροφ. Χρυσόπουλος Χρ. Δημ. κλ. 1932. Σεράϊ Καλαβρούτ.
 324) ἀνθ)στής Ἴπ. Χριστόπουλος Ἴω. Νικ. κλ. 1938. Κυπαρισσία Μεσο.
 325) ταγ)ρχης χωροφ. Ψινάκος Δημ. Ἴω. κλ. 1916. Δαφνί Λακωνίας.
 326) ὑπομοίρ. Ψαρρός Ἀναστ. Κων. κλ. 1926. Παγκράτια Ἀχαΐας.
 327) ἀνθ)στής χωροφ. Ψαρρέας Παν. Γεωργ. κλ. 1932. Κέντρον Καλαμ.

Β' Ἐ φ ε ρ ο ι :

- 1) ὑπολοχ. Πυρ. Ἀρφανίδης Ἄντ. Δημ. κλ. 1929. Πάτραι.
- 2) ὑπολοχ. Πυρ. Αὐγουστάας Δημ. Βασ. κλ. 1930. Μέσση Λακωνίας.
- 3) ὑπολοχ. Πεξ. Ἀλεξόπουλος Ἀναστ. Ἄθαν. κλ. 1935. Ψάρι Ἀργολιδ.
- 4) ὑπολοχ. Πεξ. Ἀθανασούλιας Ἡλίας Ἴω. κλ. 1917. Πλατάνια Λακων.
- 5) ὑπολοχ. Πεξ. Ἀνορικόπουλος Βασ. Πέτρου κλ. 1934. Στόμιον Ἀργ.
- 6) λοχ. Πεξ. Ἀθανασιάδης Νικ. Ἄθαν. κλ. 1935. Ψάρι Μεσσηνίας.
- 7) ὑπολοχ. Πυρ. Ἀποστολάκος Δημοσθ. Ἡλ. κλ. 1933. Σπάρτη Λακων.
- 8) ἀνθ)γός Πεξ. Ἀλέτης Δημ. Παναγ. κλ. 1935. Πεταλίδιον Μεσσην.
- 9) ὑπολοχ. Πεξ. Ἀνδριτσάκης Γεώργ. Ἄθαν. κλ. 1934. Γκορίτσα Λακ.
- 10) ἀνθ)γός Πεξ. Ἀντωνόπουλος Κων. Δημ. κλ. 1942. Τρόπαια Ἀρκαδ.
- 11) ἀνθυπίατρος Ἀλιφέρνης Κων. Ἴω. κλ. 1930. Σπάρτη.

- 12) ἀνθ)στής Ἴππ. Ἀρδάμης Ἴω. Εὔστο. κλ. 1924. Καρναὶ Λακωνίας.
- 13) ἀνθ)στής Πεξ. Ἀλεκόπουλος Δημ. Εὔστ. κλ. 1930. Κοπανάκιον Μεσ.
- 14) λοχ. Πεξ. Βασιλόπουλος Ἄντων. Χργ κλ. 1927. Ἀθώμη Μεσσηνίας.
- 15) ὑπολοχ. Πεξ. Βαφιόπουλος Νικ. Βασ. κλ. 1930. Τρίπολι Ἀρκαδίας.
- 16) ὑπολοχ. Πυρ. Βαρελᾶς Βασ. Κων. κλ. 1933. Κυνούριον Ἀρκαδίας.
- 17) ὑπολοχ. Πυρ. Βασιλογιάννης Βασ. Ἄθαν. κλ. 1929. Μεγαλόπολις.
- 18) ὑπολοχ. Πυρ. Βαρελᾶς Παν. Ἴω. κλ. 1937. Ὀλύμπια Ἡλείας.
- 19) στρ. ἀνθ)γός δικ. Βασιλάκος Σπ. Βλάση, κλ. 1918. Ξυλόκαστρον.
- 20) ἀρχίατρο. Βλασσόπουλος Βλάσ. Ἄναγν. κλ. 1919. Γρούλλος Ὀλυμπίας.
- 21) ἀντ)ρχης Πεξ. Γεννηματᾶς Πέτρο. Νικ. κλ. 1917. Λεῦκτρα Λακωνίας
- 22) ἀνθ)γός Πεξ. Γεωργακόπουλος Ἀναστ. Κίμ. κλ. 1939. Πάτραι.
- 23) ἀνθ)γός αὐτ. Γιαννούλης Ἄντ. Ἄνδρ. κλ. 1929. Ξυλόκαστρον. Κοριν.
- 24) ἀνθ)γός Πυρ. Γεωργιάδης Ἄνδρ. Νικ. κλ. 1937. Πάτραι.
- 25) ταγ)ρχης Πεξ. Δουρδούνας Εὔστ. Ἀριστ. κλ. 1915. Λιγούδιτσα.
- 26) λοχ. μηχ. Δουζίνας Ἀναστ. Γεωργ. κλ. 1917. Πάτραι Ἀχαΐας.
- 27) λοχ. στρ. δικ. Δροσόπουλος ἦ Παπαγεωργίου Νικ. κλ. 1917. Πλατανιώτισσα Ἀχαΐας.
- 28) ὑπολοχ. Πεξ. Δημόπουλος Κυρ. Ἀναστ. κλ. 1928. Σιδηρόκαστρον.
- 29) ὑπολοχ. Πυρ. Δομιανίδης Σπ. Ἐλεήμων, κλ. 1932. Σπάρτη.
- 30) ὑπολοχ. Μηχ. Δεμίρης Ἡλ. Παν. κλ. 1933. Φαλάνθη Μεσσηνίας.
- 31) ὑπολοχ. Πεξ. Δημητρόπουλος Θεόδ. Γεωργ. κλ. 1937. Γαστούνη Ἡλ.
- 32) ὑπολοχ. Πεξ. Δημητρώλλης Θεόδ. Δημ. κλ. 1936. Στενή Ἀρκαδίας.
- 33) ἐπίλαρχ. Δημητρόπουλος Κλεάνθ. Κων. κλ. 1929. Πύργος Ἡλείας.
- 34) ἀνθ)γός Πεξ. Δάνος Θεόδ. Εὔαγ. κλ. 1935. Ναύπλιον.
- 35) ἀνθ)γός Μηχ. Δαμιανός Νικ. Ἴω. κλ. 1934. Φλώκα Ἀχαΐας.
- 36) ἀνθ)γός Πυρ. Δεσύλλας Βασ. Παν. κλ. 1942. Πάτραι Ἀχαΐας.
- 37) ἀνθ)στής Μηχ. Διακουμάκος Σπ. Ἴω. κλ. 1933. Βαχῶ Λακωνίας.
- 38) ἀνθ)στής Μηχ. Δούδρης Παν. Γεωργ. κλ. 1933. Βαχλιῶτες Λακων.
- 39) ἀνθ)στής Πεξ. Δερμάτης Χαρ. Πολ. κλ. 1933. Κάμπος Λακωνίας.
- 40) ἐπίλαρχ. Ζακυνθινός Βασ. Εὔστ. κλ. 1937. Πάτραι.
- 41) ἀνθ)γός Πεξ. Ζώγας Γεώργ. Νικ. κλ. 1932. Χειράδες Ἀρκαδίας.
- 42) ὑπολοχ. Πεξ. Ζώρας Δημ. Διον. κλ. 1932. Φυγαλία Ὀλυμπίας
- 43) ἀνθ)στής Πεξ. Θωμάκος Παν. Λεων. κλ. 1927. Χεμάρρα Λακων.
- 44) ἀνθ)γός Πεξ. Θεοδωράκος Γεώργ. Ἴω. κλ. 1933. Γερολιμὴν Οἰτύλου.
- 45) συν)ρχης Πεξ. Κοσμοπούλος Κοσμᾶς Γεωργ. κλ. 1913. Μαγνηλίανα.
- 46) ἀντ)ρχης Πεξ. Καραπατέας Παῦλος Εὔθ. κλ. 1918. Γύθειον Λακ.
- 47) λοχ. στρ. δικ. Κανελλάκης Ἐλευθ. Σωτ. κλ. 1933. Πύργος Ἀργολιδ.
- 48) λοχ. Πεξ. Καραμανέας ἦ Καραμάνος Παν. Εὔθ. κλ. 1924. Πύργος
- 49) λοχ. δικαιοσ. Καραβίτης Ἴω. Γεωργ. κλ. 1921. Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας.
- 50) λοχ. ὑγειον. Κουτσομητόπουλος Κων. Θεμ. κλ. 1911. Καλάμαι Μεσσο.
- 51) ὑπολοχ. Πεξ. Κακουλίδης Θεόδ. Γεωργ. κλ. 1930. Πάτραι Ἀχαΐας.
- 52) ὑπολοχ. Πεξ. Κακούνης Εὔστ. Λεων. κλ. 1929. Κωνσταντίνοι Μεσσο.

- 53) ύπολοχ. Πεξ. Καλογεράκης Γεώργ. 'Αντ. κλ. 1934. Γύθειον Λακων.
- 54) άνθ)γός Μηχ. Κωνσταντόπουλος Χρ. Παύλου κλ. 1930. Λέτρινα.
- 55) ύπολοχ. Πεξ. Καλούλης Γεώργ. Νικ. κλ. 1936. Νησί Μεσσηνίας.
- 56) ύπίλαρχ. Κουράκος Κουρής Νικ. κλ. 1914. 'Αρεόπολις Λακωνίας.
- 57) ύπολοχ. Πεξ. Κωστόπουλος Φώτ. 'Ιω. κλ. 1913. Καλάμαι.
- 58) ύπίλαρχ. Καβούρης Πέτρος Π. κλ. 1930. Μέση Λακωνίας.
- 59) ύπίλαρχ. Κολωνάρος Κων. Γεωργ. κλ. 1935. Μέση Λακωνίας.
- 60) άνθ)γός Πεξ. Κωστάκος 'Ηλίας Πέτρο, κλ. 1933. Σιδηρόκαστρον.
- 61) άνθ)γός Πεξ. Καλαμπόκας 'Ιάσων 'Ιω. κλ. 1939. Μαντινεία 'Αρκαδ.
- 62) άνθ)γός Πεξ. Κατσουλίδης Χαράλ. Βασ. κλ. 1935. Ματιά Μεσσην.
- 63) άνθ)γός Πεξ. Κολωτοῦρος 'Ιω. Κων. κλ. 1938. 'Ορχομενός 'Αρκαδ.
- 64) άνθ)γός Πεξ. Κριεγκούκης Δημ. 'Αθ. κλ. 1934. Τριφυλία Μεσσην.
- 65) άνθ)γός Πεξ. Κωνσταντόπουλος 'Ιω. Δημ. κλ. 1924. Ψάρι Μεσσην.
- 66) άνθ)γός Πεξ. Καμπάκης Έμμ. Δημ. κλ. 1940. Κόρινθος.
- 67) άνθ)γός Πεξ. Καζαφλέκας Εὔστ. Γεωργ. κλ. 1938. Καστανιά Λακ.
- 68) ύπολοχ. Πυρ. Κανελλάκης 'Ηλίας Χρ. κλ. 1932. Χειδιάριον 'Αργολ.
- 69) άνθ)γός διαχ)ως Κουρακλῆς 'Ιω. 'Αντ. κλ. 1930. Καλάμαι.
- 70) άνθ)γός διαχ)ως Κοκωτῆς 'Αθαν. Θεοδ. κλ. 1933. Καλάβρυτα.
- 71) άνθ)γός διαχ)ως Καψῆς 'Ιω. Θεοδ. κλ. 1941. Πάτριαι 'Αχαΐας.
- 72) άνθ)γός αὐτ. Κοροδέσης 'Ιω. Δημοσ. κλ. 1932. Μελιγαλά Μεσσηνίας.
- 73) άνθ)γός Μηχ. Καρραμπίνης Δημ. Χρ. κλ. 1930. 'Ασπος 'Αργολιδουκ.
- 74) ύπολοχ. Πυρ. Κωστάκης Χαρ. 'Ιω. κλ. 1935. Λυγουριό Ναυπλίου.
- 75) άνθ)γός ὕγειον. Κυριακάκος Γεώργ. 'Αναστ. κλ. 1925. Σπάρτη.
- 76) άνθ)στής Πεξ. Καλογερόπουλος Γεώργ. Θωμ. κλ. 1935. Καλάβρυτα.
- 77) άνθ)στής Πεξ. Καστανᾶς Σπ. Γεωργ. κλ. 1942. 'Ανδρίτσεινα 'Ηλ.
- 78) άνθ)στής Πυρ. Κομνηνός Γεώργ. 'Αθαν. κλ. 1935. Καλάβρυτα.
- 79) άντ)ρχης Πεξ. Λουμάνης 'Ανδρ. Γεωργ. κλ. 1912. Σπάρτη.
- 80) λοχ. Πεξ. Λαζαρέτος Παν. Θεοδ. κλ. 1917. Μονεμβασία Λακωνίας.
- 81) άνθ)τρος Λίτσος Δημ. Παν. κλ. 1934. Λαλούκα 'Αργαλιδοκορινθίας.
- 82) άνθ)τρος Λίβας 'Αννίβας 'Αντ. κλ. 1922. 'Αρφαρά Μεσσηνίας.
- 83) άνθ)στής Πεξ. Λαγκαδίνος Κων. Σπ. κλ. 1934. Τουρκολέκα 'Αρκαδ.
- 84) λοχ. Μηχ. Μίχας Νικ. Παν. κλ. 1911. Λεωνίδιον 'Αρκαδίας.
- 85) λοχ. στο. δικ. Μανωλόπουλος Παντ. Νικ. κλ. 1922. 'Αμμος Μεσσην.
- 86) ύπολοχ. Πεξ. Μπαλάσκας Βασ. Χρ. κλ. 1930. 'Αργος 'Αργολιδοκορ.
- 87) ύπολοχ. Πυρ. Μανρομιχάλης Δημ. 'Ιω. κλ. 1910. 'Αρεόπολις Λακ.
- 88) ύπολοχ. Πεξ. Μουρούζης 'Ιω. 'Ισαάκ κλ. 1934. Φινικάτκα Λακωνίας.
- 89) 'Υπίατρος Μητροόπουλος Νικ. Χρήστου κλ. 1933 Κροκεαί Λακωνίας.
- 90) άνθ)γός Διαχ. Μπαθρέλλος Εὔστάθ. Νικ. κλ. 1928, Δρύαλος Λακωνίας.
- 91) άνθ)γός Μηχ. Μαρκάκος Λεων. Πολυχρ. (κλ. 1939, Καλύβια Λακωνίας.
- 92) άνθ)γός Πεξ. Μανηλόπουλος Φώτ. Εὔριπ. κλ. 1933, Πάτριαι.
- 93) άνθ)γός Πεξ. Μπορδάκος Κων. Παν. κλ. 1934. Γύθειον Λακωνίας.
- 94) άνθ)γός Πεξ. Μεργούπης Χρ. Κων. κλ. 1940, Μεγαλόπολις 'Αρκαδίας.

- 95) ἀνθ)τρος Μαντούβαλος Μιχ. Ἄντων. κλ. 1928, Λακωνία.
- 96) ἀνθ)στής Πεξ. Μπουδραύκας Κων. Χρ. κλ. 1929, Ἄργος.
- 97) ἀνθ)στής Μιχ. Μπαλόπουλος Κλεομ. Ἴω. κλ. 1920. Μαυροματί Μεσ.
- 98) ἀνθ)στής Μιχ. Μαντζέλος Βλάσ. Γεωργ. κλ. 1928, Τρίκαλα Κορινθίας.
- 99) ἀνθ)στής Πυρ. Μπούρας Θεοφ. Βασ. κλ. 1936. Κων)ντίνοι Μεσσην.
- 100) ἀνθ)γός Μαντζουράνης Γρηγ. Ἴω. κλ. 1938, Ἄγ. Ἄνδρέας Κυνουρίας.
- 101) ἀνθ)στής Πυρ. Ματαράγκας Παν. Γεωργ. κλ. 1929 Καλέτζι Πατρῶν
- 102) ἀνθ)στής Πεξ. Μπαλῆς Παν. Γεωργ. κλ. 1933 Νεστάνη Ἄρκαδίας.
- 103) Ὑπολοχ. Πεξ. Νικηίδης Παν. Νικ. κλ. 1926 Χαρουπιὰ Μεσσηνίας.
- 104) Ὑπολοχ. Πεξ. Νικολακόπουλος Κων. Ἄρ. κλ. 1934 Ἄγριλιὰ Τριφυλίας
- 105) ἀνθ)γός Ὑγ. Νικητόπουλος Παν. Μιχ. κλ. 1932 Πύργος Ἠλείας.
- 106) ἀνθ)γός Ὑγ. Νικολόπουλος Κων. Νικ. κλ. 1927 Βρύση Ἀχαΐας.
- 107) Λοχ. Στρ. Δικ. Νικολόπουλος Πᾶνος Νικ. κλ. 1922 Καλάμει.
- 108) Ὑπολ. Διαχ. Ξένος Σπυρ. Παν. κλ. 1928 Κάτω Λουτρὰ Ἄργ)νθίας.
- 109) Ὑπολ. Πεξ. Ξανθάκης Κων. Ἠλ. κλ. 1933 Πλάτσα Λακωνίας.
- 110) ἀνθ)γός Πυρ. Ξανθάκος Χαροῦλ. Ἴω. κλ. 1938 Πολυβίτσα Λακωνίας.
- 111) ἀνθ)στής Πυρ. Ξαρχογιαννάκος Ἐμμ. Ἠλ. κλ. 1930 Κότρωνα Γυθείου
- 112) ἀνθ)γός Πεξ. Ξενόπουλος Γεώργ. Νικ. κλ. 1935 Ξυλόκαστρον Κορινθ.
- 113) Ὑπολ. Οἰκονομίδης Βασ. Παν. κλ. 1930 Δεσύλλια Μεσσηνίας.
- 114) ἀντ)ρχijs Πυρ. Παπασταθόπουλος Νικ. Εἰστ. κλ. 1913 Θουρία Μεσ.
- 115) Ἄστυν. Β΄ Πουλικάκος Παντελ. Βασ. κλ. 1921 Στεφανία Λακωνίας
- 116) Λοχ. Πεξ. Πάγκαλος Βλάσ. Ἴω. κλ. 1924 Τρίκαλα Κορινθίας.
- 117) Λοχ. Πεξ. Παπαγεωργίου ἠ Δροσόπουλος Γεώργ. Νικ. κλ. 1917, Πλατανιώτισσα - Ἄρκαδίας.
- 118) Λοχ. Πυρ. Πάστρας Ἄντ. Ἄνδρ. κλ. 1913. Ζυγοβίστιον Ἄρκαδίας.
- 119) Ὑπολ. Μιχ. Παπαδόπουλος Ἴω. Ἄναστ. κλ. 1928. Βαλύρα Μεσσην.
- 120) Ὑπολ. Πεξ. Παπαδόπουλος Ἄριστ. Ἄντ. κλ. 1929 Ἄνω Δώριον.
- 121) Ὑπίλαρχος Παπαγοῦνος Ἐλευθ. Γεωργ. κλ. 1933. Κόρινθος.
- 122) Ὑπίατρος Παπαθεοδοσίου Ἴω. Δημ. κλ. 1933, Τρίπολις
- 123) ἀνθ)γός διαχ)ως Παρασκευόπουλος Ἄριστομ. Ι. κλ. 1939 Ὀλύμπια
- 124) ἀνθ)γός Διαχ. Παπαδόπουλος Σπυρ. Παν. κλ. 1918 Κεντρικόν Μεσ.
- 125) ἀνθ)γός Μιχ. Παπαδόπουλος Νικ. Τιμοθ. κλ. 1919 Μυστρὰ Λακωνίας
- 126) ἀνθ)γός Μιχ. Περιβολαρόπουλος Ἄθαν. Εὔαγ. κλ. 1933 Πάτριαι
- 127) ἀνθ)γός Πυρ. Παπαντωνίου Χρ. Ἄντ. κλ. 1938 Δάρα Ἄρκαδίας
- 128) ἀνθ)γός Μιχ. Παπαδόπουλος Παν. Νικ. 1916 Οἰχαλία Μεσσηνίας
- 129) ἀνθ)γός Πεξ. Παναγιωτουνάκος Δημ. Παν. 1938 Βαχῶ Μεσσηνίας
- 130) ἀνθ)γός Πεξ. Παπαγεωργόπουλος Ἴω. Δημ. κλ. 1937 Ναύπλιον
- 131) ἀνθ)γός Πεξ. Παπαφιλίπτου Νικ. Γεωργ. 1935 Βλαχοκερασιά Ἄρκ.
- 132) ἀνθ)γός Πυρ. Παλκατσάρας Εἰστρ. Ἄγαμ. 1938 Πύργος Ἠλείας
- 133) Ὑπολ. Πεξ. Πετροπουλάκος Ἴω. Διον. κλ. 1933 Βαχῶ Μεσσηνίας
- 134) ἀνθ)γός Διαχ. Πανούσης Γεώργ. Ἴω. κλ. 1930 Πάτριαι
- 135) ἀνθ)γός Ὑγ. Παπαδόπουλος Θεόδ. Γεωργ. κλ. 1925 Βλαχόπουλο Μεσ.

- 136) ἀνθυπίαρχος Παναγιωτόπουλος Νικ. Ίω. κλ. 1936 Αἶγιον
 137) ἀνθυπίαρχος Πετρόπουλος Σταῦρ. Ίω. κλ. 1932 Τουρκολέικα Ἀρκ.
 138) ἀνθ)στής Μηχ. Πατασπῆλιου Ὁρ. Ἐπαμ. κλ. 1920 Πύργος Ἡλείας
 139) ἀνθ)στής Πεξ. Πατοῦς Χαρ. Θεοδ. κλ. 1934 Γορτυνία
 140) ἀνθ)στής Πεξ. Ποδάκος Θεόδ. Νικ. κλ. 1935. Λάγεια Γυθείου.
 141) ἀνθ)στής Ἰπ. Παπαμιχαήλ Ἄνδρ. Ἀντ. κλ. 1926 Αἶγιον
 142) ἀνθ)στής Χωρ. Πολυχρονόπουλος Νικήτας Παν. 1925 Παλαμίδι Μεσ.
 143) ἀνθ)στής Αὐτ. Παζάρας Ίω. Παν. κλ. 1924. Βυτίνα Ἀρκαδίας
 144) Ταγ)ρχης Πυρ. Ρόμπος Ἀριστομ. Ἀθ. κλ. 1924 Χαρέμιον Ἀρκαδίας
 145) ἀνθ)γός Πυρ. Ρεκούνας Νικ. Ἀριστ. κλ. 1940 Λουκά Ἀρκαδίας
 146) ἀνθ)στής Χωρ. Ροζακέας Εὐδᾶγ. Παν. κλ. 1922 Ἀριστόμενης Μεσο.
 147) ἀνθ)γός ἀρχιεοφ. Ρούσσης Ίω. Γεωργ. κλ. 1936 Χαλικιά Μεσσηνίας
 148) λοχ. Πεξ. Σταματόπουλος Ίω. Γεωργ. κλ. 1933 Πύργος Ἡλείας
 149) λοχ. Χωρ. Στελλάκος Εὐθ. Πάτρ. κλ. 1916 Μονεμβασιά Λακωνίας
 150) Ἵπολ. Πεξ. Σταθαῦ Βασ. Κων. κλ. 1933 Τρόπαια Ἀρκαδίας
 151) Ἵπολ. Πυροβ. Σπυρόπουλος Δημ. Ἄνδρ. κλ. 1934 Πάτραι
 152) ἀνθ)γός Πεξ. Σταύρου Νικ. Μιχ. κλ. 1928 Βυζικὸν Ἀρκαδίας
 153) ἀνθ)γός Πεξ. Σκαραντάβος Νικ. Γρηγ. κλ. 1935 Τσιτάλια Ἀρκαδίας
 154) ἀνθ)γός Πεξ. Σκαραντάβος Ἐμμ. Γρηγ. κλ. 1928 Λεωνίδιον Ἀρκαδίας
 155) ἀνθ)στής Πεξ. Στελίου Βασ. Σωτ. κλ. 1929 Ἐλευσίς Ἀρκαδίας
 156) ἀνθ)στής Αὐτ. Σαρηγιάννης Γ'εώργ. Ἀλεξ. κλ. 1929 Ἀμαλιάς Ἡλείας
 157) ἀνθ)στής Πεξ. Σκουτελάκος Ίω. Γρηγ. κλ. 1928 Κότρωνα Γυθείου
 158) ἔφ. δόκ. ἄξ. Σκάλκος Μιχ. Γεωργ. κλ. 1932 Κυπαρισσία
 159) ἀντιστρ)γος Σπυρίδωνος Γεώργ. Λεων. κλ. 1900 Κιάτο Ἀργολ)θίας
 160) ἀνθυπ)φαρμακοπ. Στατήρης Χρ. Ίω. 1927 Σοφικὸν Κορινθίας.
 161) ἀνθ)γός Πεξ. Τζανατάκης Παν. Νικ. κλ. 1938 Καλαμάτα
 162) Ἐπίλαρχος Τσαπράλης Κων. Δημ. κλ. 1918 Τρίπολις
 163) Ἵπολ. Ὑγειον. Φωτεινόπουλος Νικ. Ίω. κλ. 1928 Κρέσταινα
 164) ἀνθ)γός Πεξ. Φλώρος Γεώργ. Νικ. κλ. 1928 Τρίπολις
 165) Ἵπολ. Πεξ. Χεμῶνας Γεώργ. Πέτρου κλ. 1928 Πάτραι
 166) Ἵπολ. Πυρ. Χιώτης Νικ. Θεοδ. κλ. 1932 Πηγάδι Ἀρκαδίας
 167) Ἵπολ. Πυρ. Χατζίκος Παν. Νικ. κλ. 1935 Ναύπλιον
 168) ἀνθ)γός Πεξ. Χρηστάκος Νικ. Κων. κλ. 1928 Μολάοι Λακωνίας
 169) ἀνθ)στής Πεξ. Χυνοφήτης Γεώργ. Παν. κλ. 1921 Λέττεινα Ἀχαΐας
 170) ἀνθ)στής Στρ. Δικ. Χαριτόπουλος Κων. Ἀγγ. κλ. 1933 Λέττιχο Ἡλείας.

ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

- 1) Ἵποσ)γός Ἐξαρχάκος Κων)νος ἐκ Φελλίας Λακωνίας
- 2) » Σκάντζικας Σαράντης ἐκ Μήνας Οἰτύλου Λακωνίας
- 3) » Λιακέας Περικλῆς ἐκ Καστανέας Οἰτύλου Λακωνίας
- 4) » Βλαντούσης Ἀναστάσιος ἐκ Τριπόλεως Μαντινείας

- 5) » Μπούσιος Πάτροκλος ἐκ Ψάρι Τριφυλίας
- 6) » Τρουπάκης Νικόλαος ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
- 7) » Νασόπουλος Ἀλέξανδρος ἐκ Ψάρι Τριφυλίας
- 8) » Μητραλέξης Μαρίνος ἐκ Μήλα Μεσσηνιαζς
- 9) » Τορέγας Ἀθανάσιος ἐκ Βουνάργου Ἡλείας
- 10) » Κατσιμπούρης Ἀντώνιος ἐκ Κούμαρι Αἰγιαλίας Ἀχαΐας
- 11) » Μητσάκος Πέτρος ἐκ Πύργου Οἰτύλου Λακωνίας.
- 12) » Ἀναγνωστόπουλος Χρῆστος ἐκ Σαλμώνης Ἡλείας
- 13) » Οἰκονομόπουλος Παναγιώτης ἐκ Τριπόλεως Μαντινείας
- 14) » Ἀντωνάκος Γεώργιος ἐκ Κύττας Οἰτύλου
- 15) Ἀνθ)γὸς Κοττᾶς Ἐπαμεινώνδας ἐκ Παραλίας Πλατάνου Καλαβρύτ.
- 16) » Κοντολέφας Μιχαήλ ἐκ Προσηλίου Λακεδαιμόνος
- 17) » Καρακίτσος Δημοσθένης ἐκ Βαλύρας Μεσσηνίας
- 18) » Παπαντωνίου Ἰωάννης ἐκ Ναυπλίου Ἀργολιδοκορινθίας
- 19) » Βασιλόπουλος Γεώργιος ἐξ Ἀγίου Γεωργίου Ἡλείας
- 20) » Πολίτης Δομοσθένης ἐκ Ψάρι Τριφυλίας Μεσσηνίας
- 21) » Τίγκος Ἐμμανουήλ ἐκ Βρεσθεινῶν Λακωνίας
- 22) » Οἰκονομίδης Ἐλευθέριος ἐκ Σκλαβοχωρίου Λακωνίας
- 23) » Σαφαρῆς Ἰωάννης ἐξ Ἀμαλιάδος Ἡλείας
- 24) » Σωτηρόπουλος Νικόλαος ἐξ Ἀκράτας Αἰγιαλείας
- 25) » Παπουτσης Ἰωάννης ἐκ Διαβολιτσίου Μεσσηνίας
- 26) » Θεοφανόπουλος Θεοφάνης ἐκ Λεονταρίου Μεγαλουπόλεως
- 27) » Μαρμαρᾶς Ἀναστάσιος ἐκ Κορίνθου Κορινθίας
- 28) » Γεωργακόπουλος Ἐλευθέριος ἐκ Τριπόλεως Μαντινείας
- 29) » Τσιλιθάκος Μιχαήλ ἐξ Ἀρεοπόλεως Οἰτύλου
- 30) » Κουμανάκος Ἡλίας ἐκ Γυθείου Λακωνίας
- 31) Ἀρχ)νίας Δενδρινὸς Χαράλαμπος ἐκ Πλατάνου Ἡλείας
- 32) » Οἰκονομάκος Βασίλειος ἐκ Λυμπέρδου Γυθείου
- 33) » Λουκόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
- 34) » Πανταζῆς Γεώργιος ἐκ Γυθείου Λακωνίας
- 35) Δ. Ἀξ)κὸς Ἀθανασόπουλος Εὐστάθιος ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
- 36) » Φραγκογιάννης Παναγιώτης ἐκ Μίνας Οἰτύλου Λακων.
- 37) » Ξανθᾶκος Γεώργιος ἐξ Ξηροκαμπίου Λακωνίας
- 38) » Φραγκιάς Ἀναστάσιος ἐκ Γυθείου Λακωνίας
- 39) Δ. Ὑπαξ)κὸς Ἀντωνόπουλος Ἀλέξανδρος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
- 40) » Βαρβέρης Δημήτριος ἐξ Ἄργους Ἀργολιδοκορινθίας
- 41) » Λέδες Βλάσιος ἐκ Ξυλοκάστρου Κορινθίας
- 42) » Καλογερόπουλος Σταῦρος ἐκ Παραπουγγίου Μεσσην.
- 43) » Μυρίλλος Ἰωάννης ἐκ Λογκᾶς Πυλίας
- 44) » Σταυρόπουλος Χαράλαμπος ἐκ Ν. Ἐρρεσοῦ Πατρῶν
- 45) » Σκλάβος Παναγιώτης ἐκ Κατσιμαλι Γορτυνίας
- 46) Σμηναγὸς Δούκας Γεώργιος ἐκ Σπάρτης Λακωνίας

- 47) Ἐφ. Ἀνθ)γὸς Σίδερης Παρασκευᾶς ἐκ Τριπόλεως Μαντινείας
48) Δ.Ε.Τ. Τζούλιας Ἰωάννης ἐκ Βουνοῦ Μαντινείας
49) Ἀνθ)στῆς Σκαρμαλιωράκης Ἀντώνιος ἐκ Γαστούνης Ἠλείας
50) Σμηνίτης Σμυρνωτόπουλος Γεώργιος ἐκ Μυστρᾶ Λακωνίας
51) Ἀρχ)νίας Τσαγκαρούλης Δημήτριος ἐκ Κλαδᾶ Λακεδαιμόνος
52) » Γιαννακόπουλος Βασίλειος ἐκ Καθολικοῦ Αἰγιαλείας
53) » Ψιλόλινγος Κωνσταντῖνος ἐκ Μεθόνης Πυλίας Μεσσηνίας
54) » Γεωργόπουλος Ἰωάννης ἐκ Γυθείου Λακωνίας
55) Ἐπισ)γὸς Κουτσούκος Ἡλίας ἐκ Μπάλα Καλλιγρός Μεσσηνίας
56) Δ.Α. Μήνης Ἀναστάσιος ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
57) Σμηνίτης Βλαχούσης Παναγιώτης ἐξ Ἀνδριτσαίνης Ὀλυμπίας
58) » Κελεσάκος Δημήτριος ἐκ Γυθείου Λακωνίας
59) » Βαβαροῦτσος Σωτήριος ἐκ Μαγούλας Λακωνίας
60) Ἐπισ)γὸς Διαμαντόπουλος Σπυρίδων ἐκ Βρεσθένων Λακωνίας
61) Ἐπισ)νίας Λαμπρόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Φιλιατρῶν Μεσσηνίας
62) » Στασινόπουλος Νικόλαος ἐκ Κοπανακίου Τριφυλίας
63) » Σκαλείος Ἰωάννης ἐκ Μικρομάνης Μεσσηνίας
64) » Σμυρνωτόπουλος Ἐλευθέριος ἐκ Μυστρᾶ Λακωνίας
65) » Μπουκουβάλας Θεόδωρος ἐκ Κοπανακίου Τριφυλίας
66) » Μέγγος Ἀνδρέας ἐξ Ἐλατοχωρίου Ἀρκαδίας
67) » Ζαρκάδας Δημήτριος ἐξ Ζηρίας Ἀχαΐας
68) » Καβουρτζῆς Θεόδωρος ἐκ Σουφλίου Ἀργολιδοκορινθίας
69) Σμηνίας Φράγκου Νικόλαος ἐκ Μεσσήνης Μεσσηνίας
70) » Κατσούλας Ἰωάννης ἐκ Κακορρείκων Ἀρκαδίας
71) » Γκότσης Κωνσταντῖνος ἐκ Φιλιατρῶν Μεσσηνίας
72) » Κουτσουμάνης Δημήτριος ἐκ Σελασίας Λακωνίας
73) » Σουφριάς Δημήτριος ἐκ Λιμνῶν Ἀργολιδοκορινθίας
74) » Καβουρίνος Παναγιώτης ἐκ Τριπόλεως Ἀρκαδίας
75) » Ἀλεξόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Ψάρι Ἀργολιδοκορινθίας
76) » Στρατηγάκης Νικόλαος ἐκ Βουτιάνων Τρικάλων
77) » Καπογιάννης Δημοσθένης ἐξ Ἀγιοργητικῶν Ἀρκαδίας
78) » Ἀλεβίζος Δημήτριος ἐκ Στενυκλάρου Μεσσηνίας
79) » Γουβαλάρης Γεώργιος ἐκ Μεγαλοπόλεως Ἀρκαδίας
80) » Δῆμου Κωνσταντῖνος ἐξ Σελιαντικῶν Ἀχαΐας
81) » Μαρκόπουλος Ἰωάννης ἐκ Παντοερίας Μεσσήνης
82) Ἀρχ)νίας Πετρολέκας Μιχαὴλ ἐκ Χάρακας Λακωνίας
83) » Μετάκος Ἐλευθέριος ἐκ Μωλάων Λακωνίας
84) Σμηνίας Βυζάντιος Ἐρμῆς ἐκ Παραλίας Ἀστρους Κυνοουρίας
85) » Νικολόπουλος Γεώργιος ἐκ Τρικάλων Κορινθίας
86) » Τσάλτας Χρήστος ἐκ Παρθενίου Μαντινείας Ἀρκαδίας
87) » Τζούβαλης Γεώργιος ἐκ Στρέφι Ἠλείας
88) » Ἀποστολόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Χωτούσης Μαντινείας

- 89) » Λαμπρόπουλος Γεώργιος ἐκ Παραδεισιῶν Ἀρκαδίας
 90) » Γαλελῆς Γεώργιος ἐκ Βιλιβίνης Πατρῶν
 91) » Παπαγεωργίου Δημοσθένης ἐκ Σιγουνίου Καλαβρῦτων
 92) » Κυριακόπουλος Ἀνδρέας ἐκ Καλυβίων Κορινθίας
 93) » Παπαγεωργίου Ἡλίας ἐξ Ἀλεποχωρίου Μαντινείας
 94) » Ἀγγελόπουλος Βασίλειος ἐκ Μαυριζίου Αἰγιαλείας
 95) » Νικολόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Παρασκευῆς Αἰγιαλείας
 96) Ἀρχ)νίας Ἀναστασίου Παναγιώτης ἐκ Βραχατίου Κορινθίας
 97) Δ. Ὑπαθ)κὸς Μητρομάρας Ἀθανάσιος ἐκ Φιλιατρῶν Τριφυλίας Μεσ.
 98) Σμηνίας Σταθόπουλος Κωνσταντῖνος ἐκ Βρωμοβούσης Μεσσηνίας.
 99) » Μαντούβαλος Φώτιος ἐξ ἄνω Μπουλαριῶν Λακωνίας
 100) Σμηνίτης Μαντούβαλος Ἡλίας ἐξ Ἄνω Μπουλαριῶν Οἰτύλου
 101) » Κιτσάκος Νικόλαος ἐκ Κρουνερίου Οἰτύλου Λακωνίας
 102) Δ. Ὑπαξ)κὸς Χριστάκος Νικόλαος ἐκ Κατσίου Νεμέας
 103) » Ἰωάννου Χρήστος ἐκ Παραλίας Καλαβρῦτων
 104) Σμηνίτης Σάσαλος Ἀνδρέας ἐκ Ζαχάρως Ὀλύμπιας
 105) Δ. Ὑπαξ. (ΣΑ) Χαροκόλης Νικόλαος ἐκ Καρβελά Γυθείου Λακων.
 106) Ὑποσ)νίας Κεφαλᾶς Ἀνδρέας ἐκ Φιλιατρῶν Τριφυλίας Μεσσηνίας
 107) Ἀνα)ρχος Κυβέλος Νίκων ἐκ Σπάρτης Λακωνίας
 108) Σμηναγὸς Ἀποστολόπουλος Ἀθανάσιος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 109) » Παπαδρόσου Γεώργιος ἐκ Ναυπλίου
 110) Ἀνθ)γὸς Θλιβέρης Παρασκευᾶς ἐκ Δουνεῖτα Ἠλείας
 111) Ἀντ)χος Βιτάλης Νικόλαος ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
 112) Ὑποσ)γὸς Μπουζῆς Παναγιώτης ἐκ Βρεσθένων Λακωνίας
 113) » Γιαννόπουλος Ἀναστάσιος ἐκ Λιγουδίστης Καλαμῶν
 114) Ἀνθ)γὸς Γουνελάς Νικόλαος ἐκ Μπουλαριῶν Οἰτύλου
 115) » Μαντούβαλος Θεόδωρος ἐκ Καλαμίου Λακωνίας
 116) Ἀρχ)νίας Ἀλέπης Παναγιώτης ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
 117) Ἐπισ)νίας Ἀνδρικόπουλος Ἰωάννης ἐκ Σικυῶνος Ἀργολιδοκορινθ.
 118) » Βόνιος Σωτήριος ἐκ Γεωργιτσίου Λακωνίας
 119) » Διαμαντόπουλος Ἀντώνιος ἐξ Ἀγιοργίτικα Ἀρκαδίας
 120) » Γιάννου Γεώργιος ἐκ Κρανιδίου Ἀργολιδοκορινθίας
 121) » Τερκεσίδης Σάββας ἐκ Τριτόλεως Ἀρκαδίας
 122) » Νικολαΐδης Ἀντώνιος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 123) Σμηνίας Δρακόπουλος Χρήστος ἐκ Βλαχερνῶν Ἀρκαδίας
 124) » Κωνσταντέλος Ἰωάννης ἐκ Καράτουλα Ζανίας Κυνουρίας
 125) » Δούνιας Κωνσταντῖνος ἐκ Σπάρτης Λακωνίας
 126) Ἐπισ)νίας Σοφὸς Κωνσταντῖνος ἐξ Ἄετοῦ Μεσσηνίας
 127) » Παπαφίλιππου Φίλιππος ἐξ Ἐλίκης Αἰγιαλείας Ἀχαΐας
 128) Ὑποσ)νίας Οἰκονομάκος Παῦλος ἐκ Λύμπερδο Γυθείου Λακωνίας
 129) Σμηνίας Μουσταφέλος Ἡλίας ἐκ Προσηλίου Λακωνίας
 130) Ὑποσ)νίας Παυλάκος Παναγιώτης ἐκ Κροκεῶν Σπάρτης Λακων.

- 131) Σμηνίτης Κοκορός Ἡλίας ἐξ Ἶρνης Λακεδαιμόνος Λακωνίας
 132) Ἵπος)νίας Καπελέας Βασίλειος ἐκ Οἰτύλου Λακωνίας
 133) Σμηνίτης Καπράλος Στυλιανός ἐξ Αἰγίου Ἀχαΐας
 134) Ἐπισ)νίας Κουρέτας Γεώργιος ἐκ Τριζάλων Ἀρκαδίας
 135) Σμηνίας Παπαθανασίου Ἀνδρέας ἐκ Πάου Ἀχαΐας
 136) » Νικάκος Ἰωάννης ἐκ Τεμένης Ἀχαΐας
 137) » Μανωλέας Παναγιώτης ἐξ Ἶβίου Λακωνίας
 138) » Παζιώτης Θεόδωρος ἐκ Λεύκας Ἀργολίδος
 139) Ἵπος)νίας Σάμπαλης Διονύσιος ἐκ Φιλιατρῶν Τριφυλίας
 140) Σμηνίας Σάμπαλης Χρῆστος ἐκ Φιλιατρῶν Τριφυλίας
 141) Σμηνίας Χρυσούλης Χρῆστος ἐξ Ἶρειος Καλαμῶν
 142) Ἐπισ)νίας Σταθόπουλος Σπυρίδων ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
 143) Σμηνίας Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης ἐκ Τρύπτης Λακωνίας
 144) Ἵπος)νίας Φακλῆς Κωνσταντῖνος ἐκ Παλαιοχωρίου Ἀρκαδίας
 145) Σμηναγός Κουσουλάκος Ἀλέξανδρος ἐκ Καλαμῶν Μεσσηνίας
 146) Ἐπισ)γός Κολομβάκος Ἀπόστολος ἐκ Πύργου Ἡλείας
 147) Ἵπος)γός Σακελλαρίου Παναγιώτης ἐξ Ἶλεποχωρίου Λακωνίας
 148) » Γιαννόπουλος Νικόλαος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 149) » Οἰκονόμου Μεγακλῆς ἐξ ἄνω Βλασιᾶς Καλαβρυτών
 150) Ἀνθ)γός Παπαχρυσάνθου Ἀντώνιος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 151) » Πολυμενάκος Βρασιδάς ἐξ Ἶρνης Λακωνίας
 152) Ἵπος)νίας Κούβαρης Φώτιος ἐκ Κοκκάλας Γυθείου
 153) Ἐπισ)νίας Σπαντοπανάγος Γεώργιος ἐκ Γαργαλιάνων Μεσσηνίας
 154) » Σταυρόπουλος Ἀνδρέας ἐκ Τριπόλεως Ἀρκαδίας
 155) Ἐφ. Σμηνίας Κορνάρος Παναγιώτης ἐκ Κρεσταινῆς Ὀλύμπιας
 156) Λοχαγός Τσίμπος Ἀνδρέας ἐκ Κρουονερίου Ἶργου
 157) Ἀνθ)γός Καννελάκης Ἐλευθέριος ἐκ Πύργου Κορινθίας
 158) Σμηνίας Λαδακάκος Ἀριστοτέλης ἐκ Σκούταρι Λακωνίας
 159) » Καλογερόπουλος Ἀθανάσιος ἐκ Παλαιοβαρβάτσαινας Πύρ.
 160) Ἵπος)νίας Πέτροβας Δῆμος ἐκ Κάτω Μέλπειας Μεσσηνίας
 161) Σμηνίας Ταμπουρέας Ἰωάννης ἐκ Καστανιάς Λακωνίας
 162) Ἵπος)νίας Οἰκονομάκος Παναγιώτης ἐκ Λιμπερδοῦ Λακωνίας
 163) Ἀνθ)γός Κατσώλης Γεώργιος ἐξ Ἶνδανείας Μεσσηνίας
 164) Σμηνίας Χριστοφόρου Χριστόφορος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 165) Ἀντ)ρχος Βῆλος Παναγιώτης ἐκ Λουκά Ἀρκαδίας
 166) Σμηναγός Καβελλάρης Νικόλαος ἐξ Ἶνδριτσαίνης Ὀλύμπιας
 167) Ἀνθ)γός Σπίνουλας Θεοφάνης ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 168) Σμηναγός Παπατσώρης Ἀλέξανδρος ἐκ Κυπαρισσίας Μεσσηνίας
 169) Ἀντ)ρχος Γραφάκος Γεώργιος ἐκ Μελιτσίνης Λακωνίας
 170) » Τζανετάκης Γεώργιος ἐκ Σκούταρι Λακωνίας
 171) » Τζουβαλάς Σπήλιος ἐκ Τριπόλεως Ἀρκαδίας
 172) Ἐπισ)γός Μπακοῦρος Φώτιος ἐκ Φιλιατρῶν Ἐρᾶνης Μεσσηνίας

- 173) » Πιτσιλῆς Γεράσιμος ἐκ Λεονταρίου Φαλαισίας Ἀρκαδίας
 174) » Κουτράκος Θεόδωρος ἐκ Μαυροβοῦνι Λακωνίας
 175) » Λαλιάνης Σπυρίδων ἐκ Κάμπου Οἰτύλου Λακωνίας
 176) Σμηναγὸς Παπαθωμόπουλος Ἰωάννης ἐκ Λιγούδιτσας Φλεσιάδος
 177) » Σαβέλλος Μιχαὴλ ἐκ Σπάρτης Λακωνίας
 178) Ἐπιστολὸς Βούτσης Δημήτριος ἐξ Ἀλέας Μαντινείας Ἀρκαδίας
 179) » Κούτρας Παναγιώτης ἐκ Αἰγίου Ἀχαΐας
 180) Σμηνίας Ντόσζας Ἀριστοτέλης ἐκ Κοριτσᾶς Λακωνίας
 181) » Κάλλιας Δημήτριος ἐκ Κρήνης Ἀργολιδοκορινθίας
 182) » Κορωνάκης Γεώργιος ἐκ Πατρῶν Ἀχαΐας
 183) » Παπαγιαννάκος Στυλιανὸς ἐκ Σπάρτης Λακωνίας

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

- 1) Συντορχῆς Ἀγγελίδης Γεώργιος Καλαμάτα
 2) » Ἀγαπητὸς Νικόλαος Παναγ. Κόρινθος
 3) Ἀντορχῆς Βαρθολαΐνης Γεώργιος Ἀντωνίου
 4) » Τσαλαμιδῆς Γεώργιος Ἀθανασίου
 5) » Κύρης Ἡρακλῆς Κων)νου
 6) » Κατσαρέας Γρηγόριος Ἰωάννου, Ἀρεόπολις
 7) » Κιρινῆς Κων)νος Δημητρίου, Ζάτουνα Γορτυνίας
 8) » Ψινάκης Δημήτριος Ἰωάννου
 9) » Τσαταλὸς Εὐθύμιος Εὐσταθίου
 10) Ταγορχῆς Σηφάκης Νικόλαος Ἰωάννου
 11) » Κουτσορέλης Σοφοκλῆς Γεωργίου
 12) » Ἀποστολόπουλος Παντελῆς Βασιλείου
 13) » Καρδαμίτσης Γεώργιος Κων)νου
 14) » Σουμέλας Γεώργιος Εὐθυμίου
 15) Μοίραρχος Λόλας Πέτρος Ἀντωνίου, Ἀετὸς Τριφυλίας
 16) » Δαυλάκος Ἰωάννης Ἀνδρέου
 17) » Πηλίτης Πέτρος Ἀθανασίου
 18) » Κουτσοχέρας Ἀλέξανδρος Δημητρίου, Καλάβρυτα
 19) » Κούρτης Χρῆστος Ἀντωνίου
 20) » Κατσάμπας Κων)νος Γεωργίου, Μεσσήνη
 21) » Τραϊφόρος Βασίλειος Ἰωάννου, Σπάρτη
 22) » Ἀντωνάκος Δημήτριος Πέτρου, Ἀρεόπολις
 23) » Ξανθάκης Γεώργιος Νικολάου, Καλάμια
 24) » Καστανάκης Γεώργιος Στεφάνου
 25) » Σπηλιωτόπουλος Κων)νος Παναγιώτων, Πάτραι
 26) » Παναγιωτόπουλος Γεώργιος Κων)νου, Κων)νοι Μεσσ.
 27) » Παπαδόπουλος Δημήτριος Κων)νου, Ψάρι Τριφυλίας
 28) » Κάλλιας Ζαχαρίας Εὐθυμίου

- 29) » Ἀνδριτσόπουλος Δημήτριος Ἀθανασίου
 30) » Παταριᾶς Ἀντώνιος Ἀνδρέου
 31) » Δεκανέας Ἰωάννης Ἀργυρίου, Ἀρκαδίας
 32) » Κουτούπης Κυριάκος Γεωργίου, Καλάμει
 33) » Σιαρρῆς Γεώργιος Νικολάου, Ἀρκαδίας
 34) » Σαρειδάκης Γεώργιος Ἰωάννου
 35) » Παπαδόπουλος Ἡλίας Γεωργίου
 36) » Σταυριανόπουλος Νικόλαος Παναγιώτου, Φιλιατρᾶ
 37) » Ρήγας Ἰπποκράτης Παύλου
 38) » Παντελίδης Ἐμμανουήλ (Κων)νου
 39) » Ράλλης Χρῆστος Γεωργίου
 40) » Στρογγυλούδης Νικόλαος (Κων)νου
 41) » Μαρματάκης Εὐτύχιος Ἰωάννου
 42) » Μάλλιανης Παναγιώτης (Κων)νου, Γύθειον
 43) » Ματθαίου Βασίλειος Χαραλάμπους, Κόρινθος
 44) Ὑπομ)ρχος Παναγέας Γεώργιος Παναγιώτου, Ἀρεόπολις
 45) » Ψαρρῶς Ἀναστάσιος (Κων)νου, Γορτυνία
 46) » Τσινταβῆς Παναγιώτης Γεωργίου
 47) » Τσελέκης Παναγιώτης Ἰωάννου, Γεωργίτσι Σπάρτης
 48) » Λεδοῦσης (Κων)νος Βασιλείου, Μαυρομμάτι
 49) » Κατσούλης Δημήτριος Γεωργίου, Κοπανάκι
 50) » Μητραλέξης Γεώργιος Δημητρίου, Μῆλα Μεσσηνίας
 51) » Κίττης Δημήτριος Ἀθανασίου, Κόρινθος
 52) » Πασσᾶς Γεώργιος Ἀλεξίου, Πάτραι
 53) » Καρακασίλης Δημήτριος Γεωργίου, Βλαχοκερασιά Ἀρκ.
 54) » Μουστάκης Ἰουλιανὸς Στεφάνου
 55) » Χριστόπουλος Ἰωάννης Νικολάου, Μεσσήνη
 56) » Λεμέστιχας Ἀντώνιος Τσιγκούριος, Μάνη
 57) » Βουλλέλης Παναγιώτης Εὐστρατίου, Κόρινθος
 58) » Φασομντάκης Ἰωσήφ Ἐμμανουήλ, Κόρινθος
 59) » Βενιζέλος Θεόδωρος (Κων)νου, Καλάμει
 60) » Κάβουρας Παντελῆς Ἀντωνίου
 61) Ἀνθ)ρχος Δήμας Σωτήριος Ἰωάννου
 62) » Τσαούσογλου Θεολόγος Ἰωακείμ
 63) » Σωτηρόπουλος Γεώργιος, Ἡλεία
 64) » Τρυπιδάκης Στέργιος Ἰωσήφ
 65) » Βολοβίνης Ἀντώνιος Ἰωάννου
 66) » Σαρελάκος Πέτρος Ἡλία
 67) » Ρήγας Γεώργιος Παναγιώτου
 68) » Βουδούρης Παναγιώτης Δημητρίου, Αὐλῶν Τριφυλίας
 69) » Κακαφώσης Νικόλαος Ἰωάννου
 70) » Δραμυτινὸς Νικόλαος Ζαχαρία
 71) » Κορνάρος Γεώργιος Νικολάου

- 72) » Μαλινδρέτος Γεώργιος Ἰωάννου
74) » Λουκάς Κων)νος Ἰωάννου
75) » Ἀντωνίου Γεώργιος Ἀγγέλου
76) Μοίραρχος Δημογρότης Δημήτριος Γρηγορίου, Ἀρτίκι Τριφυλίας
77) » Σεγκουνᾶς Χρήστος Γεράσιμου, Κυπαρισσία Τριφυλίας
78) » Κατσαρέας Παναγιώτης Ἡλία
79) » Οἰκονόμου Γεώργιος Ἀποστόλου
80) Ἀνθ)στής Παπαδόπουλος Θεόδωρος Παύλου
81) » Μπόρας Παναγιώτης Ἀθανασίου
82) » Ἀδαμαντίδης Ἰωάννης Ἀποστόλου
83) » Ἀποστολάκης Λεωνίδας Ἰωάννου
84) » Ζήκος Χρήστος Παναγιώτου, Καλάβρυτα
85) » Καλαθᾶς Γεώργιος Δημητρίου
86) » Οἰκονόμου Θεόδωρος Ἀποστόλου
87) » Παπαθανασίου Διονύσιος Πέτρου
88) » Παπαγιαλάκης Ἐμμανουήλ Νικολάου
89) » Ἀποστολάτος Ἐμμανουήλ Νικολάου
90) » Ἀνδρονίκου Ἐμμανουήλ Ἀλεξάνδρου
91) » Ἀντύπας Ἀνδρέας Νικολάου
92) » Ταταράκης Παντελῆς Κων)νου
93) » Γιαννιδάκης Ἰωάννης Ἐμμανουήλ
95) » Παπαδογιάννης Μιχαήλ
96) » Πράσινος Δημήτριος Νικολάου
97) » Κολλέτης Ἰωάννης Δημητρίου
98) » Ζαγκλαβῆρας Δημήτριος Ἀναστασίου
99) » Τάκης Ἰωάννης Κων)νου
100) » Φωκίτης Ἡρακλῆς Ἀντωνίου
101) » Μάλλιαρης Νικόλαος Γεωργίου
102) » Σταμόπουλος Περικλῆς Ἀγησιλάου
103) » Οἰκονόμου Κων)νος Γεωργίου
104) » Γιαννόπουλος Ἀλέξανδρος, Καλάβρυτα
105) » Ταρνάρης Ἡλίας Βασιλείου, Μεσσηνία
106) » Χριστοδουλόπουλος Παναγιώτης Ἀνδρέου
107) » Ἀνδρονικίδης Ἰωάννης Βασιλείου
108) » Μπουραντᾶς Εὐάγγελος Εὐαγγέλου
109) » Ντούνας Δημήτριος Περιάνδρου
110) » Γούσιας Γεώργιος Δημητρίου
111) » Κράλλης Παναγιώτης Χαραλάμπου
112) » Μπίθας Παναγιώτης Παναγιώτου, Ὀλύμπια
113) » Δημακογιάννης Θεόδωρος Γεωργίου
114) » Καλαπᾶς Γεώργιος Δημητρίου
115) » Οἰκονόμου Ἰωάννης Νικολάου
116) » Λαδᾶς Νικόλαος Δημητρίου

- 117) » Χατζιμιχαήλ Νικόλαος Βασιλείου
 118) » Αϊδωνίτης Σπυρίδων Βασιλείου
 119) » Στέγγος Βασίλειος Δημητρίου
 120) » Λυτάρης Χαΐστος Νικολάου
 121) » Ἀρχανιώτης Κων)νος Ἡλία
 122) » Πανάγενας Ἰωάννης Ἰωάννου
 123) » Λουῆρος Ἰωάννης Νικολάου
 124) » Τόκης Ἰωάννης Κων)νου
 125) » Μεταλλόπουλος Μιλτιάδης Γεωργίου
 126) » Κίτσος Εὐάγγελος Σπυρίδωνος
 127) » Κανελλόπουλος Ἀθανάσιος Γεωργίου
 128) » Γούλας Ἀναστάσιος Σπυρίδωνος
 129) » Γρηγοῤατος Δημήτριος Παναγιώτου
 130) » Δαβάκης Γεώργιος Δικαίου
 131) » Καραγιάννης Ἰωάννης Γεωργίου
 132) » Κωσοῦρος Παναγιώτης Νικολάου, Καλάμαι
 133) » Τσέντος Μιλτιάδης Κων)νου
 134) » Χατζηβαλιάνης Εὐάγγελος Ἀποστόλου
 135) » Μαζρόπουλος Ἀνδρέας Ἀποστόλου
 136) » Μαρωνίτης Σωτήριος Μιχαήλ
 137) » Πανηγυράκης Ἰωάννης Ἀντωνίου
 138) » Τσαρέας Γεώργιος Χρήστου
 139) » Χρυσόπουλος Χρήστος Δημητρίου
 140) » Βασίλαρος Σταῦρος Δαμιανοῦ
 141) » Βασιλειάδης Σταῦρος Παναγιώτου
 142) » Καλοκύρης Δημήτριος Βασιλείου
 143) » Καταβάτης Ἰωάννης Κων)νου
 144) » Κοντόπουλος Ἀθανάσιος Κων)νου
 145) » Χαλαστάνης Βασίλειος Κων)νου
 146) » Ἀγραδαῶς Ἀναστάσιος Χρήστου
 147) » Παπαδόπουλος Ἐλευθέριος Χρήστου
 148) » Ριμπᾶς Κων)νος, Καλίτσεινα Ἰεσσηνίας
 149) » Ἀλεξόπουλος Δημήτριος, Κοπανάμι
 150) Ἐνω)ρχης Τσιούτσιας Παναγιώτης, Ψάρι Τριφυλίας

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. — Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΝ

α) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ὅπως πάντοτε, ἦτο παρούσα καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑθνους κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—44. Ἡ Ἑλλάς τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940, ξεκίνησε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν διώξιν τοῦ ἐπιδρομῆς Ἰταλο - γερμανοῦς. Καὶ κατώρθωσε μὲ λίγες δυνάμεις αὐτὴ νὰ νικήσῃ δύο αὐτοκρατορίας. Εἰς τὸ νέον αὐτὸ Ἑλληνικὸν θαῦμα, συνετέλεσεν ἡ πίστις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἑλλάδος, ἡ πεποίθησις τῶν εἰς τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος τῶν. Ἡ Ἐκκλησία εὐλόγησε τὰ ὄπλα τὰ ἱερά καὶ ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων ἀντήχησε ὡς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ὡς ἰδιαιτέρα εὐνοια τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Ὅταν ἀργότερα, τὸν Μάϊον 1941, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν στρατῶν τοῦ Χίτλερ, ἡ Ἑλλάς κάμπτεται καὶ ὑποδουλώνεται, ἡ Ἐκκλησία στέκει πλησίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Οἱ Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες, γερμίζον τὶς ἐκκλησίες καὶ ἐκεῖ κληρικοὶ καὶ λαὸς συναντοῦνται καὶ ἐμψυχώνονται. Μὲ τὸ χαμόγελο κρυμμένο καὶ ζεστήν τὴν ψυχὴν τῶν, παίρνουν ἐκεῖ δύναμιν νὰ περιμένουν ὑπομονητικὰ τὴν ὥραν τῆς ἐλευθερίας. Ἐκεῖ θυμοῦνται ὅλοι μαζὶ, «τοὺς ὑπὲρ τῶν ἀγῶνων τῆς ἐλευθερίας πεσόντας πατέρας καὶ ἀδελφοὺς ἡμῶν. . .» καὶ ἐνισχύουν τὴν ἀπόφασίν τῶν, νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν.

Οἱ Ἕλληνες κληρικοὶ μένουσιν ὀπτιῶται ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας καὶ συνεχίζουν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων προμάχων τῆς ἐλευθερίας κληρικῶν τοῦ 1821.

Μητροπολίτες, ἱερεῖς, μοναχοί, συμβουλεύουν, προφυλάσσουν, προστατεύουν πολλοὺς ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν κατακτητῶν. Πολλοὶ μαζεύουσιν τρόφιμα καὶ χορηγοῦν εἰς τοὺς περισσότερον πεινασμένους Ἕλληνας. Ἄλλοι σχηματίζουν ἐπιτροπὰς διανομῆς βοηθημάτων εἰς καταδικασμένους. Πολλοὶ κλη-

ριζοὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τους, ἐπισκέπτοντο φιλακισμένους καὶ τοὺς δίνουσαν λίγα τροφίμα, ἄλλοι τολμοῦν ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, νὰ ἀπολυθοῦν οἱ κρατούμενοι καὶ πολλάκις τὸ ἐπιτυγχάνουν! Ἔτσι μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των ἔσωσαν πολλοὺς, διότι οἱ κατακτητὰι ἔκαναν πολιτικὴν καὶ ὑπελόγιζαν τὸν ἀντίκτυπον τῶν ἐνεργειῶν των εἰς τὸν πληθυσμόν.

Ἄλλοι κληρικοὶ δὲν ἔπαυσαν ποτὲ νὰ κατηγοροῦν δημοσίως τοὺς κατακτητὰς διὰ τὰ ἐγκλήματα των καὶ γι' αὐτό, ἐπλήρωσαν τὴν ἀνδρείαν των καὶ τὸ ὑψηλὸν ἔθνικὸν φρόνημά των, μὲ βασανιστήρια καὶ μὲ θάνατον. Πολλοὶ κληρικοὶ, ἔλαβαν μέρος ἐνεργὸν καὶ εἰς τὴν ἔνοπλον ἔθνικὴν ἀντίστασιν, θυσιάσαντες τὴν περιουσίαν των, τὴν οἰκογενειακὴν των ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἄλλοι καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Καὶ ὅταν κατὰ τὸ 1942—43 ἀπεκαλύφθη ὁ νέος κατακτητὴς, οἱ προδότες καὶ δολοφόνοι κομμουνισταὶ καὶ τὰ ἀντιχριστιανικὰ κηρύγματά των, πολλοὶ εἶχαν τὸ θάρρος μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, νὰ τοὺς ἀποκαλύψουν καὶ νὰ τοὺς καταγγείλουν εἰς τὸν λαόν. Ἐξαίρεσιν μόνον ἀπετέλεσαν οἱ Μητροπολίτες Ἡλείας Ἀντωνίου καὶ Κοζάνης Ἰωακείμ. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουν γνωστοὶ ὅλοι οἱ κληρικοὶ οἱ ἀφανῶς, ἀλλὰ ἐνεργῶς δράσαντες εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της. Ἀσφαλῶς, δέ, ὀλίγα μόνον γεγονότα ἔθνικῆς δράσεως ἔγιναν γνωστά. Θὰ ἀναφέρωμεν μερικoὺς ἀπὸ τοὺς ἀξίους ἀπογόνους τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', τοῦ Ἐπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, τοῦ Πατᾶ - Φλέσσα.

β) 1. Ὁ Μητροπολίτης Κορινθίας Μιχαήλ, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς παρέμεινε εἰς τὴν ἔδραν του καὶ ἀντιμετώπισε μὲ παραδειγματικὴν ἀξιοπρέπειαν τοὺς κατακτητὰς. Ἐπέδειξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα διὰ τὴν σωτηριὰν πολλῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσίν των, τόσον ἀπὸ τοὺς Ἰταλο - γερμανοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ κομμουνιστὰς. Παρὰ τὴν τρομοκρατίαν τῶν κομμουνιστῶν, περιήρχετο τὰ χωριὰ τῆς ἐπαρχίας του καὶ ἐκαυτηρίαζε τὰ ἐγκλήματα των.

2) Ὁ Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός, ἔσωσε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, τὸν φιλακισμένον καὶ καταδικασθέντα ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ὀπλαρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Πάρωνος, Γρηγόριον Μαντζουράνην.

3) Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Μητροπόλεως Κορινθίας Γ. Χατζόπουλος, ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Τριφυλίας — Ὀλυμπίας καὶ Δημητριάδος, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, διὰ τὴν ἔθνικὴν του δράσιν καὶ ἀποστέλλεται ὡς ἡμιρὸς εἰς Ἰταλίαν καὶ στρατόπεδα Γερμανίας, ὅπου ὑποφέρει τὰ πάνδεινα.

4) Ὁ Μητροπολίτης Γορτυνίας Προκόπιος, ἔσωσε ἀπὸ ἐκτέλεσιν τὸν ἀντιπολοχαγὸν Κουρκοῦτᾶν, τῆς ἀποστολῆς Κουρκοῦτᾶ — Κόκκινου, μετὰ τὴν καταδίξιν εἰς θάνατον, ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸν στρατοδικεῖον Τριπόλεως.

5) Ὁ Πατᾶ - Χρόνης Καραχάλιος, ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας, ὀπλαρχ-

χηγός τοῦ Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν, Ὀλυμπίαν, Ταύγετον, προσέφερε μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Λεπτομερῶς ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

6) Ὁ Παπᾶ - Κεφάλαιος, ἀπὸ τὸ Δυρράχιον, προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. εἰς Ταύγετον, οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι του.

γ) Τόσον οἱ Ἴταλο - γερμανοί, ὅσον καὶ οἱ Βούλγαροι μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ἐπέπεσαν μὲ μανίαν κατὰ τῶν κληρικῶν μας. Οἱ δολοφονηθέντες ὑπὸ τῶν κατακτητῶν καὶ κομμουνιστῶν κληρικοὶ κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἐν ὅλῳ 345, ἐξ ὧν 25 ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ Βουλγάρων, 20 ὑπὸ Ἰταλῶν, 70 ὑπὸ Γερμανῶν καὶ 224 ὑπὸ κομμουνιστῶν. Ἄς σημειώσῃ ὁ ἀναγνώστης καὶ ἔδῳ τὴν ἀναλογίαν δολοφονηθέντων κληρικῶν ὑπὸ Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων ἀφ' ἑνὸς καὶ κομμουνιστῶν ἀφ' ἑτέρου. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν καὶ εἰς τὴν συστηματικὴν καταστροφὴν τῶν Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν.

Τραγουδοῦσαν καὶ ἔλεγαν:

«Δὲν θέλουμε Παπάδες, δὲν θέλουμε ἐκκλησιές,
μὸν' θέλουμε συντρόφους μὲ τὶς παλληκαριές».

Οἱ Ἴταλοί, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι, δὲν ἐτραγουδοῦσαν πρὶν ἀπὸ τὴν δολοφονίαν τῶν κληρικῶν μας. Ἐπροχωροῦσαν ἀμέσως εἰς τὰ βασανιστήρια καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, εἰς αὐτὸ ὅμως διέφερον οἱ κομμουνισταὶ. Ἐτραγουδοῦσαν πρὶν ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα τῶν, ὅπως οἱ κανίβαλλοι.

2.— ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Οἱ δολοφονηθέντες κατὰ τὴν κατοχὴν κληρικοί, ὑπὸ τῶν Ἰταλο - γερμανῶν, Βουλγάρων καὶ κομμουνιστῶν, εἶναι 345 ἐν ὅλῳ, ὡς ἀναφέρονται ἀνωτέρω. Διὰ τὴν σχηματίσθαι ὁ ἀναγνώστης ἰδέαν διὰ τὴν ἔκτασιν τῶν μαρτυριῶν, τῆς αὐτοθυσίας τῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς πίστεώς τῶν εἰς τὰ ἰδανικά τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ἀναφέρονται περιπτώσεις ἐθνομαρτύρων κληρικῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον:

α) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

1. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἱερεὺς Μητροπόλεως Ναυπλίου Χριστόφορος Κοζ-

Σημ.: Ὅρα: 1) Δ. Μαγκριώτη, «Θυσίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγκλήματα κατοχῆς».

2) Βοβολίνη, «Ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰώνων».

κίνησι, κατετάγη εἰς τὰ ἀνταρτικά τοῦ Ε.Σ. Φαρμακᾶ --- Κρύας Βρύσης καὶ μετὰ ἠκολούθησε τὸν Ἰαρχον Βρεττᾶτον. Ἔλαβε μέρος εἰς ὄλας τὰς μάχας κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς μάχην Παλιόχωρας τὴν 28.10.1943, ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ διαφύγη καὶ ἐπλησίασε πρὸς Καλαμάταν. Συνήντησε κάποιον καὶ τοῦ ζήτησε νὰ τοῦ δέσῃ τὰ τραύματά του. Αὐτὸς φοβήθηκε καὶ τὸ εἶπε στοὺς κομμουνιστὰς τῆς Καλαμάτας. Τὸν παρέλαβον οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν ἐνέκλεισαν εἰς ἓνα ἐξωκκλήσι, ὅπου ἐπὶ δύο ἡμέρας τὸν ἐβασάνιζαν. Τοῦ ἔβγαζαν τὶς τρίχες τοῦ προσώπου του, τοῦ ἔβγαζαν τὰ δόντια καὶ μετὰ τὸν ἐξεκοίλιασαν... Τοῦ ἔβγαλαν τὰ ἔντερα του καὶ τοὺς πνεύμονες καὶ τοῦ τὰ κρεμοῦσαν εἰς τὸν τράχηλον ὡς πετραχήλι καὶ τοῦ ἔλεγαν:

—Σήκω νὰ μᾶς ἐξομολογήσης.

2. Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Δ. Ζάχος, ἐφημέριος χωρίου Ἁγ. Νικολάου:

Οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὴν 26ην Ἰουνίου 1944, εἰς Ἁγιον Νικόλαον Ἀργολίδος, τὸν Γεώργιον καὶ Ἀλέξανδρον Ζάχον, υἱοὺς τοῦ ἱερέως Κων. Ζάχου καὶ τὸν Δημήτριον Π. Καραμήτσειον, τοὺς μεταφέρουν εἰς χωρίον Σκοτεινῆ: «διὰ μίαν μικρὰν ἀνάκρισιν μόνον καὶ θὰ ἀπολυθοῦν ἀμέσως...», ὅπως εἶπαν. Τὸ βράδυ συνέλαβον καὶ τὸν ἱερέα Κ. Ζάχον. Τὸν ἔβαλαν εἰς τὸ ζῶον του, πρὸς χωρίον Λαύκα — Στιμπαλίας. Καθ' ὁδὸν τὸν ὑποχρέωσαν νὰ βαδίση πεζός, μὴ δυνάμενος, δέ, νὰ βαδίση τὸν δέρον, τὸν κτυποῦν, τὸν κακοποιοῦν καὶ τοῦ κόβουν τὴν μύτη!...

Μετὰ τρίωρον πορείαν, ἄλλοτε συρόμενος καὶ ἄλλοτε βοηθούμενος ὑπὸ τῶν συγκρατουμένων του, φθάνει εἰς θέσιν Λυκόρεια, ὅπου συναντᾷ τοὺς υἱοὺς του. Συνεχίζουσι τὴν πορείαν καὶ μετὰ τρίωρον φθάνουσι εἰς χωρίον Λαύκα. Ἐκεῖ κλείνονται εἰς μίαν μάνδραν πεινασμένοι καὶ διψασμένοι, ἐξητλημένοι... Τὴν ἐπομένην, νέα πορεία μετὰ πολλῶν ἄλλων εἰς τὴν Μονὴν Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ. Τὰ παιδιὰ του Γεώργιος καὶ Ἀλέξανδρος βαστάζουσι τὸν πατέρα τους, τὸν βοηθοῦν νὰ βαδίση, δὲν μπορεῖ ἀπὸ τὰ μαρτύρια, τὴν δίψα καὶ τὴν πείνα...

Φθάνουσι εἰς Μονὴν Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ, ὅπου μένουσι 7 ἡμέρας. Ἐκεῖ ἀνήκουστα μαρτύρια. Τοῦ Πατᾶ - Κωνσταντῖνου Ζάχου σπάζουσι τὰ πόδια, βγάζουσι τὰ γένηα του, τοῦ τὰ δύνουσι νὰ τὰ φάγη καὶ τὸν φοβερίζουσι, ὅτι ἂν δὲν τὰ φάῃ θὰ τὸν σκοτώσουσι...

Διατάζουσι τὰ παιδιὰ του Γεώργιον καὶ Ἀλέξανδρον, νὰ δεῖρουσι τὸν γέροντα πατέρα των. Ἐπειδὴ ἀρνοῦνται, δέρονται ἀνηλεῶς. Πληγώνουσι οἱ κομμουνισταὶ τὰ σώματα τῶν πληγωμένων καὶ ρίχνουσι ἄλατι νὰ πονέσουσι περισσότερο... Αὐτὰ γίνονται μέσα εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Γεωργίου... Τὴν 29ην Ἰουλίου 1944, παίρνουσι τὰ παιδιὰ του, Γεώργιον καὶ Ἀλέξανδρον, μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς ὠδήγησαν εἰς θέσιν «Τρόπα» ὅπου τοὺς ἐξετέλεσαν. Σὲ λίγες ὥρες παίρνουσι καὶ τὸν Πατᾶ - Κώστα καὶ τὸν δολοφονοῦν... Εἶναι ἄγνωστον, ὅμως, μὲ πόσα μαρτύρια τοὺς ἐξετέλεσαν τελικῶς. Πάντως, θὰ ἐξετελέσθησαν καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι

ἐκεῖ κρατούμενοι. Ἕνας κομμουνιστῆς ἐκτύπηγε τὸν ὑπὸ ἐκτέλεσιν μὲ ἓνα γλωσσίδι μιᾶς καμπάνας καὶ μόλις ἔπεφτε κάτω, ἓνας ἄλλος τὸν ἔσφαζε μὲ μαχαῖρι. Αὐτὸς ἦτος ὁ τρόπος ἐκτελέσεως πὺν εἶχε δώσει ἐντολὴν ἡ Βουλγαρία πρὸς ἐξαφάνισιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. . .

Ἔοιοι οἱ δολοφονημένοι ἐρρίπτοντο εἰς βάρανθρον εἰς θέσιν Κακοβοῦνι ἢ Τρούπα.

3. Ἱερεὺς Ἀριστείδης Μιχαήλ Τσίρος, ἐφημέριος Λευκακίων:

Συνελήφθη ἀπὸ κομμουνιστὰς ὡς ἀντιδραστικὸς τὴν 8.1.1944 καὶ μετεφέρθη εἰς Χ. Μηδέα, ἐκεῖθεν εἰς θέσιν «Πότιζα», ἔτου τὸν παρέλαβε ἓνας ἀρχικομμουνιστῆς μὲ ψευδώνυμον «Κευρανὸς» καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν κατοικοιοῦν καὶ νὰ τὸν βασανίζουν. Στὸ τέλος τὸν ἐδολοφόνησαν μὲ ἓνα σιδερένιο λοστάρι στὸ κεφάλι. . . κατὰ τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1944. . .

4. Ἱερεὺς (Κων)νος Γκιουλές, ἐφημέριος χωρίου Μπούγα Κρουονερίου:

Τὸν συνέλαβον οἱ κομμουνιστὰι τὴν 23.6.1944, τὸν μετέφερον εἰς χωρίον Μάζι καὶ μετὰ εἰς χωρίον Καρυά. Ἐξω τοῦ χωρίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὑπέστη τὰ μεγαλύτερα βασανιστήρια. Ἀφοῦ τὸν ἔδειραν ἀνηλεῶς ἐπὶ 24 ὥρες, τοῦ ἔβγαλαν τὰ γένηια τρίχα πρὸς τρίχα. . . Τὸν μετέφερον εἰς χωρίον Ἐξοχή, παρουσία τῶν κατοίκων. . . τὸν ἐγίνωσκον τελείως καὶ τὸν κατέσφαξαν μαζί μὲ ἄλλους τρεῖς, ἀπὸ τὸ χωρίον Μπούγα — Κρουονερίου. . . Τὰ τελευταῖα λόγια ἦσαν:

— Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς τιμωρήσῃ σύμφωνα μὲ τὶς πράξεις των.

Μετὰ ἐπῆγαν στὸ σπῆτι του, ἀφοῦ τὸ ἐλεηλάτησαν, ἔβαλαν φωτιά καὶ τὸ ἔκαψαν.

5. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1944, οἱ κομμουνιστὰι συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Βασίλειον Φράγκου, ἐκ τῆς περιφερείας Ἄργους, τὸν βασανίζουν ἀνηλεῶς. Τὴν 11.4.1944, ὑπέκνηεν εἰς τὰ βασανιστήρια καὶ ἀπεβίωσεν.

β) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΟΡΤΥΝΟΣ — ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΩΣ

Οἱ κομμουνιστὰι δολοφονοῦν ἐξ ἐνέδρας τὸν ἱερέα Θεόδωρον Στασιόν, ἐφημέριον Ἄνω Καρυῶν Μεγαλουπόλεως, τὴν 12ην Ἰουνίου 1943, καθ' ἣν στιγμήν μετέβαινε νὰ ἱερουργήσῃ εἰς τὸν ναόν. . .

2. Τὸν Μάϊον 1943, οἱ κομμουνιστὰι συλλαμβάνουν τὸν Ἠγοῦμενον τῆς Μονῆς Κερνίτης Κλεώπαν Σταθόπουλον καὶ κατόπιν βασανιστηρίων τὸν ἐκτελοῦν τὴν 22.7.1944, εἰς Μυγδαλιὰν — Γορτυνίας.

3. Οἱ Γερμανοὶ τὸν Αὐγουστον 1943, ἐκτελοῦν τὸν ἱερέα Χρῆστον Μανραγάνην, εἰς τὴν περιφέρειαν Μεγαλουπόλεως καὶ βασανίζουν τὸν ἱερέα Γεώργιον Κανελλόπουλον, ἀποβίωσαντα κατὰ Σεπτέμβριον 1944, συνεπεία τῶν βασανιστηρίων των. Κατὰ Ἰούνιον 1944, οἱ κομμουνιστὰι, ἐδολοφόνησαν καὶ τὸν ἱερέα Ἰωάννην Πετρόπουλον ἐφημέριον Τουρκολεκά Μεγαλουπόλεως.

γ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΥΘΕΙΟΥ — ΟΙΤΥΛΟΥ

1. Ἱερεὺς Παναγιώτης Στυλ. Κατσαφοῦρος, ἐφημέριος Ἀγίας Κυριακῆς Σιδηροκάστρου, ἐπαρχίας Γυθείου, ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν τὸν Σεπτέμβριον 1943.

2. Ἱερεὺς Εὐάγγελος Πουλῆς, ἐφημέριος ἱεροῦ ναοῦ Ταξιαρχῶν Πηγαδιῶν, ἐπαρχίας Οἰτύλου, ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943.

3. Ἱερεὺς Δικαῖος Καψοκόλης, ἐφημέριος Ἀγίας Κυριακῆς Τσικαλιῶν, ἐπαρχίας Οἰτύλου, ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν εἰς στρατόπεδον Ἀγίου Νικολάου Μελπίνης εἰς τὸν Τάυγετον, τὸν Μάϊον 1944.

δ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΗΛΕΙΑΣ

Οἱ Ἴταλοι συνέλαβον τὸν ἱερέα Δημήτριον Κουφόπουλον, εἰς τὴν περιφέρειαν Ἠλείας καὶ τὸν ἐβασάνισαν ἀπανθρώπως. Τὴν 17.8.1942, ἀπέθανε συνετεία τῶν βασανιστηρίων του.

ε) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ

1. Ἱερεὺς πόλεως Καλαβρυτῶν Παν. Δημόπουλος, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, τὸν Δεκέμβριον 1943.

2. Ἱερεὺς Χρῆστος Κ. Κανελλόπουλος, ἐφημέριος Ρωγῶν. Τὴν πρωτῆς 8.12.1943, οἱ Γερμανοὶ κυκλώνουν τὸ ὄρεινόν χωρίον Ρωγαὶ καὶ ἄλλοι εἰσέρχονται στὸ χωριό. Οἱ κάτοικοι μὲ τὸν ἱερέα ἐπικεφαλῆς ρώτησαν τοὺς Γερμανοὺς καὶ αὐτοὶ τοὺς διαβεβαίωσαν, ὅτι «ὄσοι μείνουν δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ φοβηθοῦν τίποτε...». Οἱ Πρόκριτοι μὲ τὸν παπᾶ, καλοῦν ὅλους τοὺς χωρικοὺς «νὰ μείνουν ἡσυχοὶ καὶ νὰ μὴν φύγουν». Μέχρι τῆς 3.30' μ.μ. οἱ Γερμανοὶ ζητοῦν ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς διάφορα τροφίμα καὶ ἡσυχία ἐπικρατεῖ. Τότε, ὅμως, παρατηρεῖται ἀσυνήθης ὑποπτος κίνησις καὶ φαίνεται κακὴ πρόθεσις τῶν Γερμανῶν. Ὁ Παπᾶ - Χρῆστος ἀνησυχεῖ... Οἱ Γερμανοὶ μαζεύουν τὰ τηλέφωνα τῶν καὶ ὅ,τι ἴλικόν εἶχαν καὶ ἔρχονται εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ.

Οἱ Γερμανοὶ λέγουν εἰς τὸν Παπᾶ νὰ πάη νὰ πιτῆσῃ τὴν καμπάνα, νὰ μαζευτοῦν στὴν πλατεῖα ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ χωριοῦ.

Οἱ κάτοικοι μαζεύτησαν στὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ καὶ οἱ Γερμανοὶ τοὺς ρωτοῦν νὰ τοὺς πληροφορήσουν τί ζημίαις ἔπαθαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στρατιῶτες, διὰ νὰ τοὺς ἀποζημιώσουν... Ἔπειτα ἀπὸ τὴν δραματικὴν αὐτὴν κομωδία, οἱ Γερμανοὶ διέταξαν νὰ εἰσέλθουν ὅλοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν Ἀγία Βαρθάρα, ὅπου τοὺς ἔκλεισαν μὴ ἐπιτρέποντες εἰς τὰς γυναίκας νὰ πλησιάσουν.

Οἱ Γερμανοὶ ἀξιοματικοὶ ἔξω, συζητοῦν ζωηρῶς καὶ φαίνεται ὅτι καταλήγουν εἰς τὴν ἀπόφασιν ἐκτελέσεως.

Ὁ ἱερεὺς Χρηστος Κανελλόπουλος, κατὰλαβε τὸ τέλος των, ἐκάλεσε τὸ ποιμνιὸν του καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Βήματος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, εἶμαι βέβαιος, ὅτι διερχόμεθα τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς μας, μὴ χάνωμεν καιρὸν, ἔλατε νὰ συγχωρήσωμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ ζητήσωμεν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας».

Ὅλοι ἐγονάτισαν. Τοὺς ἐδιάβασε τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν καὶ ἐν μέσῳ ἀγωνίας καὶ πόνου διὰ τὰ ἐγκαταλειπόμενα παιδιὰ καὶ γυναῖκας, ἤρχισαν συσπειρούμενοι κατὰ οἰκογενείας κλαίοντες καὶ ἀναμένοντες τὸ μοιραῖον.

Οἱ Γερμανοὶ ἐκάλεσαν ἕξ ἄτομα νὰ ἐξέλθουν.

Προσηλθόν τότε οἱ ἠλικιωμένοι, οἱ ὅποιοι πρὶν εἶπαν εἰς τοὺς ἄλλους:

«Ἄν σκοτώσουν ἐμᾶς, δὲν πειράζει, τὸ ψωμί μας τὸ φάγαμε, ἀρκεῖ νὰ μὴν πάθετε σεῖς τίποτε».

Μόλις, ὅμως, ἐβγήκαν ἔξω, ἀκούσθησαν ριπὲς πολυβόλων. Ἡ ἀγωνία εἰς τὸν ναὸν ἐκορυφώθη. Μήπως, ὅμως, οἱ τυροβολισμοὶ ἐρρίπτοντο πρὸς ἐκφοβισμόν; Μετὰ, ὅμως, οἱ Γερμανοὶ καλοῦν ἄλλους ἕξ — τότε οἱ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἔχασαν πᾶσαν ἐλπίδα... Ἄλλοι τρέχουν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ τὸ ἱερόν Βῆμα, ἄλλοι εὐρέθησαν πρὸ πολυβόλων, ἄλλοι εἰς τὴν ὁροφὴν τῆς ἐκκλησίας... Οἱ Γερμανοὶ ἐμποδίζουν. Ὁ ἱερεὺς Χρηστος Κανελλόπουλος παρεμβαίνει, ἐξορκίζει τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ μὴν σκοτώσουν τοὺς ἀθῶνους Χριστιανούς... Οἱ Γερμανοὶ ἀπαντοῦν:

«Τώρα μὴ βιάζεσαι, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρὰ σου».

Οἱ Γερμανοὶ καλοῦν καὶ τρίτη ἑξάδα. Ὁ ἱερεὺς τότε μὲ ἀπαράμιλλο θάρρος, εἶπε στοὺς Γερμανοὺς:

«Ἐχετε ἀπόφασιν νὰ μᾶς ξεκάνετε ὄλους; Για ποῖο σκοπὸ σκοτώνετε τόσους ἀνθρώπους; Αὐτὸς εἶναι ὁ πολιτισμὸς σας καὶ ἡ νέα τάξις πού θέλετε νὰ ἐπιβάλετε στὸν κόσμον; Τέτοια κακουργήματα δὲν μένουν ἀτιμώρητα. Νὰ ἔχετε τὴν κατάραν μου καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ νὰ πέσῃ στὰ κεφάλια σας. Ἐμεῖς θὰ πᾶμε μάρτυρες, ἢ Ἑλλάς δὲν πεθαίνει! Ἐσεῖς, ὅμως, θὰ ἐξολοθρευθῆτε ὅλοι σας...» 1.

Οἱ Γερμανοὶ τὸν ἔσυραν καὶ αὐτὸν ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους τὸν ἐξετέλεσαν. Ἐγλύτωσαν μόλις τρεῖς, διασωθέντες ὡς ἐκ θαύματος, μάρτυρες τῆς τραγωδίας.

Μετὰ οἱ Γερμανοί, ἔκαψαν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀνεχώρησαν τὴν 6ην μ.μ. Ἐνῷ ἐδολοφονοῦντο οἱ ἀρσενικοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ γυναικόπαιδα ἐκρῦβοντο εἰς τοὺς κήπους καὶ τὶς ρεματιές... Καὶ ἄλλοι Γερμανοὶ ἔβαζαν φρωτιὰ στὰ σπῖτια τοῦ χωριοῦ καὶ τὰ ἔκαψαν, ἐκεῖ, δέ, ἐδολοφόνησαν καὶ τοὺς λίγους πού εἶχαν κρυφθῆ καὶ δὲν εἶχαν προσέλθει εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐκκλησίας...

Σημ.: Ὅρα βιβλίον Βοβολίνη «Ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰώνων».

Μόλις ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον, ἔμειναν κρυμμένοι στὶς ρεμματιᾶς ἄλην τὴν νύκτα, μέχρι τὸ ἄλλο πρωῒ. Μόλις ξημέρωσε καὶ ἐβεβαιώθησαν ὅτι ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, τρέχουν στὸ χωριό. Δὲν φαίνεται κανεὶς ἄνδρας... Ὅλες μὲ τὰ παιδιά τῶν συγγεντρώνονται γύρω ἀπὸ τὰ παραμορφωμένα ἀπὸ τοὺς πολυβολισμοὺς πτώματα μέσα σὲ λίμνην αἵματος... Θρῆνος καὶ ὄδυρος ἐπηκολούθησαν... Ἐχρημάστησαν τέσσαρες ἡμέρες νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς των, χωρὶς παπᾶ. Εἶχαν δολοφονηθῆ 61 ἄνδρες ἀπὸ ἡλικίας 16 καὶ ἄνω...

γ) ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ 10ην ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1943

Οἱ Γερμανοί, ἔστειλαν ἕναν ὑπαξιωματικὸ μὲ λίγους ἄνδρες των, στὸ Μοναστήρι νὰ μαζέψῃ ὅλους τοὺς καλογήρους καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ νὰ τοὺς ἀνεβάσῃ σὲ μιὰ θέσι πού λέγεται Κισσωτή. Ἦσαν καὶ δύο καλόγεροι ἄρρωστοι μὲ πυρετό. Παρεκάλεσαν νὰ τοὺς ἀφήσουν. «Ἐχομεν διαταγὴν νὰ ἔλθετε ὅλοι», τοὺς ἀπήντησαν. Τοὺς σήκωσαν καὶ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ὅκτῳ καλόγηροι καὶ ὁκτῳ τοῦ προσωπικοῦ μαζί μὲ ἕνα παιδάκι ὄρφανὸ 10 χρονῶν, πού ἦταν ἐκεῖ προστατευόμενον ἀπὸ τὸν προηγούμενον Γαβριὴλ Κόσσουφα, ὀδηγοῦνται ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στὴν θέσιν Κισσωτή. Ἐκεῖ οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ἔτοιμα τὰ πολυβόλα τους. Ὁ μικρὸς ἀγκαλιάζει τὸν ἡγούμενον Γαβριὴλ Κόσσουφα καὶ φωνάζει: «Μὴ σκοτώσετε τὸν παπτοῦ μου, ἐγὼ τὸν θέλω τὸν παπτοῦ μου!». Ὁ Γερμανὸς βγάζει τὸ περιστροφὸ του, ἀρπάζει τὸ παιδί ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ μὲ μιὰ πιστολιὰ τὸ σπαράζει κατὰ γῆς. Ἐπειτα ἔβαλαν τὰ πολυβόλα καὶ τοὺς θέρισαν ὅλους. Ἔτσι ὅλους, ἄλλους πεθαμένους καὶ ἄλλους μισοζωντανούς, τοὺς ἀρπάζουν ἀπὸ τὰ πόδια καὶ τοὺς πετοῦν στὸ βάρανθο τοῦ Βοραϊκοῦ...

Σὲ λίγες ἡμέρες, τὴν 14ην Δεκεμβρίου 1943, οἱ Γερμανοὶ πῆγαν πάλι στὸ Μοναστήρι. Δὲν βρῆκαν, ὅμως, ἐκεῖ κανέναν. Ἐληλάτησαν τὸ Μοναστήρι, μετέφεραν ἑβδομήκοντα φορτώματα ἱερῶν σκευῶν, κειμηλίων καὶ ἐπίπλων, ἀξίας πολλῶν ἑκατομμυρίων, φυλαγμένα ἐκεῖ διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ μετὰ τὸ ἔκαψαν...

Οἱ ἐκτελεσθέντες εἰς Μέγα Σπήλαιον εἶναι: Γαβριὴλ Κόσσουφας, 85 ἐτῶν, Ἰγνάτιος Ἰωάννου, Θεόκλητος Ἀναστασόπουλος, Γεράσιμος Καρβουτζῆς, Καλλιόπιος Ἀσημακόπουλος, Ἀνανίας Θεοφυλακόπουλος, Γρηγόριος Οἰκονόμου, Γεννάδιος Βουρλῆς, ἕτερος Γρηγόριος Οἰκονόμου, Ἡλίας Ἀτσάρος, Νικόλαος Πάτριος, Νικόλαος Σπυρόπουλος, Κωνσταντῖνος Νταφαλιᾶς, Ἰ. Μιηλιάκης, Ἀνδρέας Γιαννακλῆς, Ἰωάννης Βελούσης, καθὼς καὶ ἄλλοι πέντε ἐπισκέπται τῆς Μονῆς, ἀγνώστου ταυτότητος, ὅπως τυχαίως εὑρεθέντες εἰς Μέγα Σπήλαιον.

δ) Η ΤΡΑΓΩΜΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

Οί Γερμανοί, δέν ικανοποιούνται μέ δσα κακουργήματα διέπραξαν εἰς Μέγα Σπήλαιον καί τήν σφαγήν τῶν Καλαβρύτων. Στρέφονται τώρα πρὸς τήν ἱστορικὴν Μονὴν Ἁγίας Λαύρας, ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ἦρθε τὸ 1821 τὴν Σημαίαν τῆς Ἑλευθερίας.

Οἱ καλόγηροι τῆς Ἁγίας Λαύρας, εἶχαν πληροφορηθῆ τίς κινήσεις τῶν Γερμανῶν καί ἀποφασίζουν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Μονήν, πρὸς τὰ ὑψηλότερα βουνά. Εἰς τὴν Μονήν, ὅμως, ἦτο ἐτοιμοθάνατος ὁ κατάκοιτος καί παράλυτος καλόγηρος Εὐθύμιος Χρυσανθάπουλος. Ἐμειναν, λοιπόν, τελευταῖοι διὰ νὰ τὸν πάρουν οἱ καλόγηροι Βασίλειος Νασόπουλος, Νεόφυτος Ἀρφάνης, Ἀγαθάγγελος Ἀσημακόπουλος, Παρθένιος Νικόπουλος, Κ. Ἀντωνόπουλος καί ὁ φύλακας τῆς Μονῆς Παν. Μπράτσκιας. Οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν ἐκεῖ τὴν 8ην πρωϊνὴν τῆς 14ης Δεκεμβρίου 1943. Ἐψαξαν παντοῦ καί ἔβαλαν φωτιά, τοὺς καλόγηρους μέ τὸν φύλακα, τοὺς ἐπῆγαν κάτω ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν πλάτανον τῆς Μονῆς, ὅπου οἱ ἥρωες τοῦ 1821 ἔκαναν τὴν συνέλευσίν τους. Ἐκεῖ τοὺς ἐβασάνισαν καί μετὰ τοὺς ἔκαναν κομμάτια μέ τὰ πολυβόλα τους.

Ἔτσι τὸ ἱερό μας Μοναστήρι τῆς Ἁγίας Λαύρας, ἐθνυσιάσθη καί αὐτὸ ὀλόκληρο διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, μαζί μέ τοὺς ἱερομονάχους του καί τοὺς φύλακάς του... Ἔτσι οἱ Γερμανοὶ, ἔφυγαν πάλιν ἱκανοποιημένοι, πὼς δέν θὰ ὑπάρξῃ πλέον Ἁγία Λαύρα καί φύλακες φρουροὶ τῆς ἐλληνικῆς κληρονομίας καί δόξης μας. Ἄφησαν πίσω τους φωτιά, αἷματα καί δάκρυα. Καί ὅλα αὐτά, ἔγιναν κατὰρα καί τιμωρία τους, πρὶν περάσουν ἀπὸ τότε δύο χρόνια...

ε) ΑΛΛΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

1) Οἱ Γερμανοὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Ἀργύριον Σούκαν, ἐτῶν 85, ἀπὸ Μαζεῖκα Καλαβρύτων, τὴν 22.7.1943. Τὸν βασανίζουν, τὸν κτυποῦν μέ ξίφη, μέ κλωτσιές καί στὸ τέλος τὸν σφάζουν μέ ξιφολόγηνη: τὴν πέρασαν ἀπὸ τὴν πλάτην του καί βγήκε στὸ στήθος. Ὅσοτερα τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι του.

2) Οἱ Γερμανοὶ, συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Παναγιώτην Χαραλαμπόπουλον, ἀπὸ περιφέρειαν Καλαβρύτων, τὴν 23.7.1943, καί τὸν βασανίζουν χωρὶς λόγον. Τὸν ἐκρέμασαν τρεῖς φορές νὰ τὸν ἀπαγωνίσουν, παρουσία τοῦ κόσμου, τὸ σχοινί, ὅμως, κόβεται καί τὴν τρίτην φοράν. Κατόπιν τὸν ἔσυραν ἔξω τοῦ χωριοῦ, τὸν ἐβασάνισαν πάλιν, τοῦ ἀφήρσαν τὰ γένηια μαζί μέ κρέας καί τοῦ ἔβγαλαν τὰ μάτια του μέ τὴν ξιφολόγηνη... Κατόπιν τὸν ἐδολοφόνησαν πρὸ τριῶν βημάτων μέ πολυβόλον.

3) Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 11.7.1943, τὰ μεσάνυχτα, πηγαίνουν στὸ σπίτι τοῦ ἱερέως Νικολάου Παπαπαναγιώτου, τὸν παίρνουν βιαίως ἀπὸ τὸ σπίτι του καί τὸν φέρνουν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ εἶχαν καί τοὺς προ-

κρίτους τοῦ χωριοῦ, τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος Α. Μπίκιον, τὸν δάσκαλον Δ. Ρόδην, τὸν Παῦλον Κακαβιᾶν καὶ τὸν Ἄγγελον Μπουρνᾶν. Ἀπὸ ἐκεῖ, τὴν ἰδίαν νύκτα, τοὺς ἔφεραν εἰς τὸ βουνό, εἰς θέσιν «Λυκοδιάσελο», ὅπου τοὺς ἐξετέλεσαν μὲ τὰ φοβερώτερα βασανιστήρια. Τοῦ ἱερέως τοῦ ἔκοβαν τὴν γενειάδα μὲ τὰ μαχαίρια καὶ ἄλλοτε ἔβαζαν φωτιὰ στὴν γενειάδα του, ἔκοβαν κομμάτια κρέας ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, τοῦ ἔβγαλαν τὰ ροῦχα καὶ τὸν ἐκτυποῦσαν ἀνηλεῶς, μέχρι τῆς 3ης μ.μ. τῆς 12.7.1943, ὅτε τοῦ ἔδωσαν τὴν χαριστικὴν βολὴν καὶ ἐξέπνευσε...

4) Οἱ Γερμανοί, εἶχαν συγκεντρώσει εἰς τὰς φυλακὰς Πατρῶν «Λυμπεροπούλου» πολλοὺς Ἕλληνας. Ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ πατᾶ Θεόδωρος Παπαγεωργίου ἀπὸ τὸ Αἴγιον. Οἱ κομμουνισταί, εἶχαν σκοτώσει ἕνα Γερμανὸν εἰς Χαλανδρίτσαν Πατρῶν. Εἰς τὸ παγωμένο κελλὶ τῶν μελλοθανάτων, εἶναι ἑκατοντάδες Ἕλληνες κρατούμενοι. Ἐνας Γερμανός, λέγει εἰς τοὺς φυλακισμένους: «Παρτιζάνο σκοτώσει ἕνα Γερμανό. Ἐμεῖς σκοτώσει σήμερον 30 Ἕλληνες». Οἱ μελλοθάνατοι εἶναι ἔτοιμοι, ἀγέρωχοι, ἀνδρειωμένοι, νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Δυὸ - τρεῖς Αἰγιῶτες, φωνάζουν πρὶν τοὺς τραβήξουν οἱ Γερμανοί διὰ τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως: «Ἀδέλφια, ὅποιος ζήσει ἀπὸ σᾶς, νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ Αἴγιον καὶ νὰ πῆ πὼς οἱ Αἰγιῶτες πεθαίνουν σὰν παλληκάρια! Ζήτω ἡ Ἑλλάς!» Ὁ πατᾶ - Θεόδωρος ἔμιλει μὲ θεομὰ πατριωτικὰ λόγια «Θάρος, παιδιά! Οἱ Ἕλληνες δὲν πεθαίνουν! Στὴ θέσι πὺ πέφτει ἕνας, φυτρῶνουν ἑκατό!».1.

Οἱ Γερμανοί, τὸν δολοφονοῦν μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους 29. Λίγο ἀργότερα οἱ κομμουνισταὶ συμπληρώνουν ἐκεῖ τὸ ἔργον τῶν Γερμανῶν καὶ δολοφονοῦν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Καλαβρύτων τὸν ἱερέα Ἀντόνιον Κουτροφιάνην καὶ τὸν ἱερέα Ἀνδρέαν Καϊάφραν...

Δ' ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

1) Οἱ κομμουνισταί, τὸν Μάιον 1944, συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Βασίλειον Κελλάρη. Ὁδηγεῖται εἰς Κακοβοῦνι Φενεοῦ, ὅπου ἐκτελεῖται μὲ μαχαίρι, μὲ τὴν αἰτιολογίαν πὺ ἀνεκοινώθη: «ὅτι μετέδιδε μυστικὰ εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀξιοματικούς, οἵτινες διέμενον πολλάκις εἰς τὴν οἰκίαν του». Οἱ Ἄγγλοι ἦσαν σύμμαχοι, ἀλλ' οἱ κομμουνισταί, δὲν ἔκαναν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. καὶ ὅποιος ἐνίσχυε τοὺς συμμάχους, ἔπρεπε νὰ ἐκτελήται. Ποίους ἄλλους καλύτερους συνεργάτες ἠθελαν οἱ Ἱταλογερμανοί;

2) Οἱ κομμουνισταί, συλλαμβάνουν τὸν Ἰούλιον 1944, τὸν ἱερέα Γεώργιον Ἀγγελόπουλον, ἀπὸ Κοῦτσι Κορινθίας καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς Γκούρα Φενεοῦ, ὅπου βασανίζεται καὶ δολοφονεῖται.

3) Οἱ κομμουνισταί, συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Βασίλειον Μπούμπουλαν ἢ Μπούρμπουλαν, ἐφημέριον Σοφιανῶν, τὸν δολοφονοῦν τὸν Ἰούλιον 1943,

Σημ. : Ὅρα βιβλίον Βοβολίνη «Ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων».

διότι είχε τὸ θάρρος νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς χωριανούς του, ὅτι τὰ ὄργανα καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ ἦτο, ὄχι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὁ κομμουνισμὸς. Τὸ θάρρος τῆς γνώμης του καὶ ἡ ὑπεράσπισις τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρήθη μὲ τὴν ζωὴν του.

4) Οἱ κομμουνισταί, τὴν 27.12.1944, σὺλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Ἰωάννην Γκιώζαν, διότι ἦτο «ἀντιδραστικός», τὸν ὀδηγοῦν εἰς Μεγάλην Βάλτσαν, τὸν δέρονουν καὶ τὸν βασανίζουν. Ὁ κόσμος ἐξεγείρεται, διαμαρτύρεται, κατορθώνει νὰ τὸν σώσῃ τότε. Ἐίχεν ὁ κόσμος τότε πάρει θάρρος, πίστευε πὸς οἱ κομμουνισταί, μὲ τὸ κίνημά των, τὸν Δεκέμβριον 1944, θὰ ἔχαναν ὀριστικῶς τὸ παιχνίδι των. Οἱ κομμουνισταί, τὸν ἄφησαν μὲν τότε, τὸν πῆραν ὅμως πάλιν τὴν 1.1.1945 καὶ τὸν ἔδειραν ἀνηλεῶς, τὸν ἐβασάνισαν ἀγρίως, ἔκαμε αἰμόπτυσιν καὶ ἀργότερα ὑπέκλυψεν.

5) Οἱ κομμουνισταί, συνέλαβον τὸν ἱερέα Νικόλαον Μπερτσεκᾶν, ἐφημέριον τοῦ χωρίου Στιμιάγκα. Τὴν 20.3.1944, τὸν μεταφέρουν δερρόμενον εἰς χωρίον Καλλιάνοι. Ἐκεῖ ἓνας αἰμοδόρος κομμουνιστῆς, εἶπε: «Μωρέ, αὐτὸς ὁ παπᾶς θὰ μᾶς κουράσῃ νὰ τὸν σφάξουμε, γιατί ἔχει πολλὰ γένηια, ἀλλὰ λέγει θὰ τοῦ τὰ βγάλουμε τρίχα - τρίχα...». Ἐνας ἄλλος ἀρχιδολοφόνος τοῦ λέγει: «Σὺ εἶσαι ὁ παπᾶς τῆς Στιμιάγκας; Σὺ μᾶς ματαιώνεις τὸν ἀγῶνα μας καὶ μᾶς ἔγινες ἀγκάθι...». Ὁ ἱερεὺς μὲ θάρρος ἀπήντησεν: «Ὁ ἀγῶνας σας κάθε ἄλλο παρὰ ἀπελευθερωτικὸς εἶναι καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀγκάθι, ἀλλὰ τσοπάνος, ποὺ τρέφει τὸ ποίμνιόν του μὲ τροφὴς πνευματικῆς καὶ χριστιανικῆς καὶ προφυλάσσει ἀπὸ τὰ θηρία νὰ μὴ τὰ κατασφάζουν καὶ ἐξαφανίζουν!» Ὁ ἀρχιδολοφόνος κομμουνιστῆς καταφέρει ἠχηρότατον ράπισμα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱερέως καὶ ὑβρίζει βαρύτερα τὸν Χριστόν. Ὁ ἱερέας Μπερτσεκᾶς ἀπτόητος, ἀτάραχος, τοῦ ἀπαντᾷ: «Μόνον τὸ σῶμα μου θὰ σκοτώσετε ὄχι, ὅμως, καὶ τὴν ψυχὴ μου!»⁽¹⁾ Τοὺς ἀποκαλεῖ δολοφόνους, Βουλγάρους, ἐγκληματίες καὶ τοὺς προειδοποιεῖ, ὅτι θὰ δώσουν λόγον τῶν πράξεών τους... Ὁ ἀρχικομμουνιστῆς ὀργίζεται καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν κτυπᾷ μὲ τὸ ρόπαλον ἐπὶ μισὴν ὥραν. Οἱ ἄλλοι παρευρισκόμενοι δολοφόνοι κομμουνισταί τοῦ βγάζουν τὰ νύχια καὶ τὶς τρίχες. Ὁ παπᾶ - Νικόλαος πέφτει λιπόθυμος. Τὸν μεταφέρουν μετὰ εἰς Σοῦλι Στιμυφалиας, ὅπου τὸν ἐξετέλεσαν μὲ μαχαίρια καὶ πρὶν ἀκόμη ἐκπνεύσῃ, τὸν ἔθαψαν ζωντανὸν καὶ ὀρθιον μέχρι τὴν μέσην. Τότε ἐξήτησεν ἄλιγον νερό. Οἱ κομμουνισταί τὸν βγάζουν ἀπὸ τὸν τάφον του καὶ τὸν ρίχνουν εἰς ἓνα παρακεείμενον πηγᾶδι «διὰ νὰ χορτάσῃ νερό», ὅπως ἐμπαικτικῶς τοῦ ἔλεγον. Ἐτσι τὴν 23ην Μαρτίου 1944 οἱ κομμουνισταί ἔδωσαν τέλος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἡρωικοῦ Ἑλληνοκληρικοῦ ἱερέως Νικολάου Μπερτσεκᾶ.

Ὁ παπᾶ - Νικόλαος Μπερτσεκᾶς ἦταν ἔνθερος πατριώτης εἰς τὴν κατοχὴν, ἐπροστάτευσε, μὲ κίνδυνον, τὴν ζωὴν, τιμὴν καὶ περιουσίαν τῶν ἄλλων συγχωριανῶν του ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανούς. Καὶ ὅταν οἱ κομμουνισταί ἄρχισαν νὰ κατασφάζουν τὸν κόσμον, ἄρχισε πάλιν νὰ διαμαρτύρεται

Σημ. : Ὅρα βιβλίον Βοβολίνη «Ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰώνων».

καὶ νὰ τοὺς κατηγορῇ διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν. Ὅταν δέ, τοῦ ἐπρότειναν νὰ γίνῃ ὄργανόν των, τοὺς ἀπήντησεν : «Ὁχι, δὲν δίδω τὸ χέρι σὲ χέρια βουτηγμένα μέσα σὲ αἷμα ἀθῶο, χριστιανικό, ἐλληνικό!...» Ἐνίσχυσε τὴν Ἀγγλικὴν Στρατιωτικὴν Ἀποστολὴν καὶ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε. Σ.

6) Εἰς Γκούρα Κορινθίας τὸν Ἰούλιον 1944, οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν ἱερέα Παναγῆ Χαρλαύτην. Κατάλαβε τὸ μαρτυρικό τέλος του καὶ ἀπεχαιρέτησε τοὺς συγγενεῖς του μὲ θάρρος: «Ἐγὼ θὰ βαδίσω σὰν τὸν Χριστὸ στὸ μαρτύριο!» Τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Γεωργίου Φενεοῦ, τόπον τρόμου καὶ βασανιστηρίων. Ἐκεῖ, ὅταν ἐπῆγε νὰ καθῆσθαι εἰς ἓνα κάθισμα, ἓνας βασανιστὴς κομμουνιστῆς ἀπέσυρε τὸ κάθισμα καὶ ὁ γέρος παπᾶ - Παναγῆς ἔπεσε λιπόθυμος. Τὴν νύκτα τῆς 18.7.1944, ἀνυπόδητος καὶ δεμένος, ἰδρυεῖται εἰς τὴν θέσιν «Κακοβοῦνι», ὅπου ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Τοῦ κατέφερον ἑπτὰ μαχαίριες καὶ ἐπειδὴ ἀφόρισε τοὺς κομμουνιστάς, τὸν ἔσπρωξαν εἰς τὸ βάραθρον ζωντανὸν ἀκόμη. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ λύσσα καὶ βουλγαρικὴ μανία διὰ τὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα τῆς οἰκογενείας τοῦ παπᾶ - Χαρλαύτη, ἐδολοφόνησαν ἀκόμη καὶ ἄλλους τέσσαρες υἱοὺς του, μέλη τοῦ Ε. Σ. Κορινθίας: τὸν Δημήτριον Χαρλαύτην, Γεώργιον Χαρλαύτην, Ἀχιλλέα Χαρλαύτην καὶ Εὐθύμιον Χαρλαύτην. Ἔτσι οἱ κομμουνισταὶ συνεπλήρωσαν καὶ ὑπερέβαλον τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν, ποὺ εἶχαν δολοφονήσει τὸ 1940—1941 εἰς τὰ βουνὰ τῆς Βορείου Ἠπείρου τὸν ἄλλον υἱὸν του στρατιώτην Χρῆστον Χαρλαύτην.

7) Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 24.4.1944, ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Ἀγγελοκάστρου, συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Δημήτριον Μέλην, ἐφημέριον Ἀγγελοκάστρου, ἐπειδὴ ἓνας υἱὸς του εἶχεν ἀρνηθῆ νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς κομμουνιστάς. Ὁ παπᾶ - Δημήτρης καταδικάζει δημοσίως τὰ κακοεργήματα τῶν κομμουνιστῶν καὶ ζητεῖ νὰ τὰ σταματήσουν. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Νέας Ἐπιδαύρου. Ἐπὶ δήμενον βασανίζεται κατὰ τρόπον ἀπάνθρωπον καὶ κτηνώδη: μὲ τανάλια τοῦ ἀποσποῦν τὶς τρίχες τῆς γενειάδας του καὶ ὅταν ἐπιχειρῇ νὰ προσευχηθῇ ἢ νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, δέρεται ἀνηλεῶς. Παρακαλεῖ τοὺς κακούργους νὰ θέσουν τέραμα εἰς τὴν ζωὴν του. Τὸν μεταφέρουν, τὴν νύκτα τῆς 26.6.1944, εἰς μίαν χαράδρα πλησίον τοῦ Κρανιδίου, τοῦ κόβουν τὴν μύτη, τὰ αὐτιά, τοῦ βγάζουν τὰ μάτια καὶ τέλος τὸν μαχαιρώνουν... .

8) ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΜΟΝΑΧΩΝ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΝΕΟΥ

Τὴν 7ην Ἰουλίου 1944 δολοφονοῦν τὸν ἱερομόναχον Μονῆς Ἀγίου Γεωργίου Φενεοῦ Ἀρσένιον Μητρόπουλον. Τὸν ἐκτελοῦν μὲ μαχαίρι καὶ τὸν ρίχνουν εἰς τὸ βάραθρον εἰς θέσιν «Κακοβοῦνι». Τὴν 9.7.1944 βασανίζουν καὶ ἐκτελοῦν μὲ μαχαίρι τὸν ἱερομόναχον Παρθένιον Σταματόπουλον κατὰ ὅμιον τρόπον.

Ἐκεῖ ἐδολοφόνησαν ὅλους τοὺς μοναχοὺς καλογήρους, ὅλους γέροντας 65—85 ἐτῶν. Δὲν τοὺς ἐδολοφόνησαν, ὅπως φαίνεται, ὅλους μίαν ἡμέραν. Συνελαμβάνοντο ἕνας - ἕνας ἢ δύο - δύο «για ἀνάκρισι», ὅπως ἔλεγαν οἱ κομμουνισταί. Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τοὺς ἐκτυποῦσαν πρῶτα μὲ τὸ γλωσσίδι τῆς καμπάνας τῆς Μονῆς καὶ ἔπειτα τοὺς ἀπετελείωναν μὲ μαχαιριές. Δὲν τοὺς ἐξετέλουν μὲ σφαῖρες, διὰ οἰκονομίαν πυρομαχικῶν, ὅπως ἔλεγαν οἱ δολοφόνοι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ ἀκούεται συχνὰ ὁ κρότος τοῦ ἄπλου καὶ ἀποκυλίπτονται πάντοτε οἱ σκοποὶ καὶ τὸ δολοφονικὸν πρόγραμμα τῶν.

Ἡ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ ἦτο στρατόπεδον τῶν ἐκτελουμένων. Ἐκεῖ συγκεντρῶνον ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀργολίδα, Κορινθίαν καὶ πολλοὺς ἀπὸ Ἀκαρνανίαν καὶ Ἀχαιῶν. Ἐκεῖ δολοφονοῦνται μὲ τὴν ἴδια θηριώδη μέθωδον ὅλοι. Ἐκεῖ δολοφονοῦνται παλληκάρια καὶ ἀνδρειωμένοι Ἕλληνες. Ἐκεῖ σφάζονται πατάδες καὶ γυναῖκες. Ἐκεῖ ἡ Ἑλλὰς γονατίζει καὶ μαρτυρεῖ τρεῖς φορές, ἀπὸ τὰ ἴψουλα βόλια τῶν βουλγαροκομμουνιστῶν. Ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες πεινοῦν, διψοῦν, τρέμουν, βασανίζονται καί, ὅμως, πιστεύουν μέχρι τέλους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖ σφάζονται, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς δουλείας καὶ μέχρι τελευταίας στιγμῆς ζοῦν μὲ τὴν Ἑλλάδα στὸ στόμα.

Ἐκεῖ οἱ ἱερομόναχοι σπεύδουν καὶ παρηγοροῦν τοὺς κρατουμένους καὶ δίνουν λίγη τροφή, λίγο νερό. Οἱ κομμουνισταὶ τὸ μαθαίνουν καὶ τοὺς ἀπαγορεύουν κάθε ἐνίσχυσιν πρὸς τοὺς μελλοθανάτους. Οἱ μοναχοὶ ρίχνουν κάθε ἡμέρα λάδι στὰ καντήλια τῆς Μονῆς καὶ ἐκεῖ πηγαίνουν οἱ κρατούμενοι καὶ πίνουν τὸ λάδι ἀπὸ τὰ καντήλια τῶν ἁγίων διὰ νὰ ζήσουν λίγο ἀκόμη. Οἱ μοναχοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑποφέρουν νὰ γίνεταὶ ἡ Μονὴ τόπος τόσων ἐγκλημάτων καὶ παρακαλοῦν τοὺς δολοφόνους κομμουνιστὰς νὰ μεταφέρουν τὸ στρατόπεδόν τους ἄλλω, ἵνα μὴ μολύνεταὶ ὁ ἱερός τόπος μὲ τόσα κακουργήματα. Τοὺς ἱκετεύουν νὰ τοὺς ἀκούσουν, διότι δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑποφέρουν νὰ γίνωνται μπροστὰ στὰ μάτια των τόσα τραγικὰ ἔργα. Οἱ κομμουνισταὶ τότε σκέπτονται ὅτι οἱ μοναχοὶ θὰ μείνουν κάποτε μάρτυρες ζωντανοὶ τῶν ἐγκλημάτων των καὶ ἀρχίζουν τὴν ἐξαφάνισιν καὶ τῶν καλογήρων. Πρὶν ἀποχωρισθοῦν «δι' ἀνάκρισιν», οἱ μοναχοὶ ἐννοοῦσαν τὴν ἀρχὴν τοῦ τέλους των. Ἀποχωρίζονται μὲ ἀσπασμοὺς καὶ ψάλλουν ζῶντες τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν των. . .

Χαρακτηριστικὸν τῶν κακουργημάτων πού ἐγιναν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς ποίημα πού ἔγραψεν ὁ μοναχὸς Δανιὴλ Πρίφτης, πρὶν δολοφονηθῆ. Φαίνεται εἶχε προηγηθῆ καὶ ἡ σφαγὴ μερικῶν μοναχῶν:

Πέρασαν ἀπὸ τὸν Ἁγίον Γεωργίον γιανοὶ καὶ δικηγόροι.

Πέρασαν πατάδες, γέροι σὰν Δεσποτάδες.

Πέρασαν λεβέντες μὲ τίς καλὲς κουβέντες,

Πέρασαν πατέρες μαζί μὲ θυγατέρες.

Πέρασαν κυράδες σὰν νᾶσανε νεράδες,

Πέρασαν μανάδες, ἀρχόντισσες, κυράδες.

Πέρασαν παιδάκια ὄλο δροσιά καὶ νειᾶτα,
 Καὶ δυὸ πιασμένα χέρι - χέρι, γιὰ νὰ τὰ φάη τὸ μαχαῖρι.
 Πέρασαν καλοὶ γονεῖς μὲ τὴν καρδιά νὰ συμπονήσῃ.
 Πέρασαν γνωστοὶ καὶ μὴ, ποὺ σκοτωθήκαν στὴ γραμμὴ.
 Πέρασε καὶ ὁ Σπυράκης, τῆς Γκούρας ὁ Στρατάρχης.
 Πῆραν καὶ τοὺς ἀδελφούς μας καὶ μᾶς ἀφῆκαν τοὺς καϊμούς μας.
 Φύγανε καὶ πᾶνε καὶ πίσω δὲν γυρνᾶνε.
 Κι' ἐγὼ νὰ φύγω ἐπιθυμῶ, γρήγορο νᾶχω λυτρωμό.
 Πάρε κι' ἐμένα, Πλάστη μου, πάρε κι' ἐμέ, Θεέ μου,
 Γιατί νὰ ζήσω δὲν μπορῶ, σπλαχνίσου, Πλαστουργέ μου!

(Ἐνευρέθη εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Μονῆς Ἀγίου Γεωργίου, μερίμνη τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Κορινθίας).

Τὴν 9.7.1944 δολοφονοῦν τὸν μοναχὸν Καλλίστρατον Μαγκλάραν, τὴν 12.7.1944 τὸν μοναχὸν Δανιὴλ Στρίφτην εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς, τὴν 18.7.1944 τὸν μοναχὸν Γεννάδιον Πήττιαν εἰς τὸν κῆπον τῆς Μονῆς καὶ τὴν 19.7.1944 τὸν μοναχὸν Συμεὸν Σακελλαρίου ἔξω τῆς Μονῆς.

9) Οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν ἡγούμενον τῆς Μονῆς Κομήσεως Θεοτόκου (Στεφανίου Κλεωνῶν) Θεοστήριτον Ριζόγιαννον. Εἰς τὸ πτώμα του εἶχαν ἀφήσει σημεῖωμα οἱ δολοφόνοι κομμουνισταί, ὅπου ἔγραψαν: «Ἔτσι σκοτώνονται οἱ προδότες...» Τὸ σημεῖωμα, ὅμως, τῶν δολοφόνων οὐδένα ἔπεισεν. Ὁ γύρω πληθυσμὸς ἐγνώριζε πολὺ καλά τὸν γέρο-ἡγούμενον Θεοστήριτον διὰ τὰ ἐθνικὰ καὶ χριστιανικὰ του φρονήματα. Οἱ κομμουνισταὶ εὐρέθηκαν τὴν ἐξῆς πρόφασιν: Ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἶχε συλληφθῆ καὶ φυλακισθῆ ὁ ἀδελφός του Ἀναστάσιος Ριζόγιαννης, ὁ Μητροπολίτης, δέ, Κορινθίας Μιχαὴλ κατώρθωσε μὲ τὸ ἀρχιερατικόν του κῦρος νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ νὰ ἀποφυλακισθῆ. Αὐτὸ, ὅμως, παρουσιάσθη ὡς προδοσία ὑπὸ τῶν δολοφόνων κομμουνιστῶν. Πᾶς ὅστις ἔσωζε τὴν ζωὴν Ἑλλήνων, μὲ οἰονδήποτε τρόπον, ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς Ἰταλογερμανοὺς, ἦτο, κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, «προδότης» καὶ προδοσία ἢ πρᾶξις του. Ἐπρεπε, κατ' αὐτούς, νὰ λιγοστεύουν μὲ κάθε τρόπον οἱ Ἕλληνες. Καὶ ὅ,τι δὲν ἔπραξαν ἐδῶ οἱ Γερμανοί, τὸ συνεπλήρωσαν οἱ προδότες καὶ δολοφόνοι κομμουνισταί: Ἐδολοφόνησαν ἄλλους Ἕλληνας, ἀδελφὸν τοῦ διασωθέντος, ἡγούμενον Θεοστήριτον Ριζόγιαννην.

Ἐπίσης οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν εἰς τὴν περιφέρειαν Κορινθίας τὸν ἱερέα Ἰωσήφ Ἀντωνίου.

ΣΤ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ

Οἱ Γερμανοὶ ἐδολοφόνησαν τὸν ἱερέα Κωνσταντῖνον Παπαδόπουλον ἀφοῦ προηγουμένως τὸν ἐβασάνισαν. Τὸ ἔργον των συνεπλήρωσαν ἀργότερον οἱ κομμουνισταί, δολοφονήσαντες τὸν ἱερέα Ἰωάννην Παπαδόπουλον καὶ τὸν ἱερέα Γεώργιον Παπανικολάου.

ζ) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Περικλῆν Παπαδόπουλον, ἑφημέριον Ἁγίου Νικολάου Κεφαλληνοῦ—Ἰθώμης. Εἶχε καταφύγει εἰς Τρίκορφον καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Τὸν μεταφέρουν εἰς Μεσσηνίην, ἅπου τὸν ἐκτελοῦν τὸν Ἰούνιον 1944.

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Βασίλειον Ἄντ. Κουκουλιᾶν, ἑφημέριον Δεσσύλα Μεσσηνίας, τὴν 17.9.1944 καὶ τὴν 18.9.1944 τὸν κομματιάζουν μὲ μαχαίρι καὶ τὸν ρίχνουν εἰς τὴν πηγάδα τοῦ Μελιγαλά.

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Ἥλιαν Ν. Χορταρέαν, ἑφημέριον Λεϊκῶν, τὸν Μάρτιον 1943, εἰς τὸ χωρίον Λεϊκα, διὰ τὴν ἐθνικὴν του δρᾶσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν ὁμάδων τοῦ Ε. Σ. καὶ τὸν μετέφερον εἰς Ρεματιὰ Ἰθώμης, ἅπου ἐβασανίσθη καὶ ἐδολοφονήθη ἀγριῶς. Τὸν Σεπτέμβριον 1944 δολοφονοῦν καὶ τὸν υἱόν του Δημήτριον.

Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν τὸν ἱερέα Στυλιανὸν Ἀρχουδέαν μὲ μαχαίρι, λιθοβολισμοὺς καὶ παντοίους βασανισμοὺς.

Συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Παναγιώτην Ν. Καρκαλῆν, ἑφημέριον Λυκίσσης Αἰνείας, καὶ κρατεῖται εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Μανιακίου. Τοῦ προτείνουν νὰ γίνῃ κομμουνιστῆς, ἀλλ' αὐτὸς ἀρνεῖται. Καίγεται τὸ σπίτι του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς θέσιν «Νεραϊδόβρυση», ἅπου οἱ δολοφόνου κομμουνισταὶ τὸν γδέρνουν σὰν πρόβατον καὶ τὸν ἀφήνουν ἄταφον. Ἀργότερον εὐρέθη μόνον τὸ ράσον του καταξοχισμένον.

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Δημήτριον Γ. Κωνσταντοπούλον, ἑφημέριον εἰς Γιαννιτσᾶ Μεσσηνίας, τὴν 14'5.1942, εἰς τὸ σπίτι του, τὸν μεταφέρουν τὴν νύκτα ἔξω τοῦ χωρίου, τὸν δολοφονοῦν ἀγριῶς κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Τοῦ ἔφραξαν τὸ στόμα μὲ μαντῆλι διὰ νὰ μὴν ἀκούωνται οἱ φωνές του, τοῦ δένουν τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια καὶ μὲ ἓνα πριόνι τοῦ ἀποκόπτουν τὸ κεφάλι, τὸν βάζουν μέσα σὲ ἓνα λάκκο καὶ ὑποχρεώνουν τοὺς χωριανούς του νὰ ἐξαφανίσουν τὰ αἵματα. Πηγαίνουν στὸ σπίτι του, ὅπου λεηλατοῦν τὰ πάντα καὶ ὑποχρεώνουν, μὲ ποινὴν θανάτου, τὴν παπαδιὰ μὲ τὰ παιδιά της νὰ διαδώσουν εἰς ὅλους ὅτι: «ὁ παπα-Δημήτρης ἐπῆγε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διὰ κάτι δουλειές του...»

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὴν 9.9.1944 τὸν ἱερέα Εὐάγγελον Δ. Παυλῆν ἢ Πουλῆν, ἑφημέριον Πηγαδίων Μεσσηνίας, καὶ τὸν δολοφονοῦν μαζί μὲ τὸ παιδί του.

Οἱ Ἴταλοι ἔχουν τοποθετήσῃ μίαν νάρκην εἰς τὸ χωράφι τοῦ παπᾶ-Χρήστου Ἀνεστοπούλου, διὰ νὰ φοβίσουν τὸν παπᾶ. Οἱ Ἴταλοι ἔχουν φύγει, ἀλλὰ τὸ κακὸ ἔμεινε. Τὴν 21.9.1943 ὁ παπᾶ-Χρῆστος ἀνατινάσσεται εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴν ἰταλικὴν νάρκην.

Οἱ Γερμανοὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Μιχαῆλ Γ. Γεωργακόπουλον, ἑφημέριον Μεράτης, καὶ τὴν 1ην Μαΐου 1944 τὸν ἐκτελοῦν.

Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν ἱερέα Μιχαὴλ Καισουλίδην τὴν 20.10.1944 καὶ ἀργότερον τὸν ἱερέα Γεώργιον Ξενογιάννην.

Ἡ ὁμάς τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Ε. Σ. Τριφυλίας—Ὀλυμπίας Σπύρου Μαυροειδῆ κατὰ Σεπτέμβριον 1943, ἐπιστρέψασα εἰς Δυρράχιον, ἐστρατοπέδευσεν εἰς Ἄνω Μέλπεια Μεσσηνίας.

Οἱ κομμουνισταὶ κατηγοροῦσαν τὸν παπᾶ-Σπύρον Γαλανόπουλον ὅτι ἐνίσχυσεν τὶς ἐθνικὲς ὁμάδες τοῦ Ε. Σ., ἐκτύπησε τὴν καμπάνα καὶ μαζεύτηκε ὁ κόσμος καὶ ἔφερε τρόφιμα, αὐγά, τυρὶ, κρέας κλπ. πρὸς ὑποδοχὴν των, ὅτι ἄφησαν τὰ ὄπλα των καὶ τὰ ἔκρουσεν ὁ παπᾶ-Σπύρος. Ὡδηγήθη εἰς «λαϊκὸν δικαστήριον», τὸν κατεδίκασαν εἰς δήμενον ἀργίαν, ἐκάρφωσαν καὶ ἐσφράγισαν καὶ τὶς τρεῖς ἐκκλησίες! Κατὰ τὸ δήμενον διάστημα ὁ παπᾶ-Σπύρος ἔκανε ἐκκλησία εἰς τὰ προαύλια τῶν ἐκκλησιῶν, τριῶν συνοικισμῶν, μὲ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰ ἄμφιά του. Κατὰ μῆνα Νοέμβριον 1943 τοῦ ἔστειλαν μίαν πρόσκλησιν νὰ πάη εἰς Ἀνδροῦσαν «γιά ἀνάκρισιν». «Τί γνωρίζεις γιὰ τὸν Σπύρο Μαυροειδῆ; Ποῦ ἄφησε τὰ ὄπλα;» τὸν ρωτοῦσαν. Ὑπέστη πολλὰ βασανιστήρια: εἰς τὶς ἀμασχάλες του ἔβαζαν αὐτὰ βρασμένα καὶ ζεστά, ξύλα στὰ νύχια του.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἔμεινε κλινήρης. Κατὰ Μάρτιον 1944 ἤλθεν εἰς τὸ χωριὸν τοῦ ἑναξ ἀρχιδολοφόνος κομμουνιστῆς, τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸ σχολεῖον παρουσίᾳ τοῦ κόσμου ὅλου τοῦ χωριοῦ, τὸν ἐκτύπησε στὸ πρόσωπο μὲ γροθιές, μὲ κλωτσιές, μὲ τὸ ὄπλο σ' ὄλο του τὸ σῶμα, τὸν ἔριξε κάτω, ἀπειλῶν τοὺς πάντας νὰ τὸν πληροφορήσουν «τοῦ κρύβεται ὁ Σπύρος Μαυροειδῆς καὶ ποῦ ἔχει ἀφήσει τὰ ὄπλα του». Στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ-Σπύρου εἶχαν εὑρεῖ ἕνα ὄπλον μὲ 150 φυσίγγια ρουμμένα ἀπὸ τὸν ἴδιον. Ὁ παπᾶς εἶναι κάτω πληγωμένος, ἡμιθανής. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ρίχνουν ἕνα κουβά νερό. . . Ζήτησαν τότε οἱ κομμουνισταὶ νὰ καταταγῇ ὁ γυιὸς τοῦ Γεώργιος εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ὁ παπᾶς εἶπε: «Ὁχι! Αὐτὸ ἀποκλείεται! Ἐν ὄσφ ἐγὼ θὰ ζῶ, αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ! . . .» Καὶ πράγματι δὲν κατετάγη κανένα παιδί του.

Λεηλατοῦν τὰ πάντα εἰς τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ-Σπύρου. Ροῦχα, τρόφιμα, ζῶα, ὅλα τὰ ἄρπαξαν.

Τὴν 25ην Μαρτίου 1944 οἱ κομμουνισταὶ ἀνέβηκαν στὴν Ὀροαία Πύλη, στὴν Ἀγία Τράπεζα τῆς ἐκκλησίας καὶ ζήτησαν νὰ μὴν εἰπῇ ὁ παπᾶς τὴν εὐχὴν διὰ τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ γιὰ τὸν ΕΛΑΣ. Ἀλλὰ μόλις ἐξηγηρώθη ὁ κόσμος, ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ κόσμος προτίμησε νὰ προστατεύσῃ τὰ ἱερά του, μὲ κίνδυνον νὰ δολοφονηθοῦν ὅλοι μετὰ τὴν ἔξοδόν των ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Εὐτυχῶς κάποιο σημεῖωμα ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἄλλης περιφερείας τοὺς ἐκάλεσε καὶ ἔφυγαν διὰ νὰ διαπράξουν κακουργήματα εἰς ἄλλο ἑλληνικὸ χωριό.

Ἄλλοτε οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν στρώσει τραπέζι εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν τῆς ἐκκλησίας, εἶχαν πετάξει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰ ἄλλα ἱερά σκευή, ἐχρησιμοποιοῦσαν, δέ, τὸ Ἅγιον Δισκοπότηρον γιὰ ποτήρι κρασιοῦ καὶ ἔπιναν. Πατοῦσαν τὶς εἰκόνες ἐπιδεικτικῶς. Μόλις τὰ εἶδε αὐτὰ ὁ παπᾶ-Σπύ-

ρος ἔχασε τὴν ψυχραμίαν του καὶ τοὺς παρατηρεῖ αὐστηρότατα. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν προσκαλοῦν βιαίως νὰ καθήσῃ νὰ φάῃ μαζί τους εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν. Αὐτὸ δὲν ἔγινε βέβαια: τὸν ἀπεδιώξαν, ὅμως, καὶ συνέχισαν τὴν ἀκολασίαν των.

Εἰς τὴν Ἄνω Μέλπειαν εἶχαν ἐγκαταστήσει οἱ κομμουνισταὶ στρατόπεδον συγκεντρώσεως: Εἰς τὸ σχολεῖον καὶ σὲ 4-5 σπίτια ἀκατοίκητα περὶ τοὺς 500 ὁ ἕνας ἐπάνω στὸν ἄλλον. Καθημερινῶς ἔφερναν 10—15 καὶ καθημερινῶς σκότωναν 10—15, ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν 500 κρατουμένων νὰ ἐλαττώνεται, ὄχι, ὅμως, νὰ αὐξάνεται. Ὅλη ἡ περιφέρεια τῆς Ἄνω Μελπειᾶς εἶχε γεμίσει ἀπὸ πτώματα, κάθε ρεματιά εἶχε γεμίσει ἀπὸ κόκκαλα. Ὡς τροφή τοὺς ἔδιναν τὸ ζουμι ἀπὸ βρασμένα φασόλια ἢ ρεβίθια ἢ σιτάρι ἢ καλαμπόκι, χωρὶς οὔτε ἓνα φασόλι κλπ.

Ὁ παπᾶ - Σπύρος σκέπτεται πῶς θὰ τοὺς σώσῃ. Προτείνει τότε εἰς τοὺς κομμουνιστὰς ὅτι «προσφέρεται τὸ χωριὸν, ἂν ἐπιτρέψουν, νὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἓνα φαγητὸ τὴν ἡμέρα, νὰ μὴν πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα...» Ἐπειδὴ τὸ αἴτημα διετυπώθη δημοσίως, παρουσία ὄλου τοῦ χωριοῦ, ἀπὸ τὸν παπᾶ - Σπύρο, οἱ κομμουνισταὶ, διὰ λόγους σκοπιμότητος, ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν καὶ μὲ παρακολούθησιν τοῦ παπᾶ - Σπύρου οἱ χωριανοὶ ἔδιναν κάθε ἡμέρα ἀπὸ τὸ ὑστέρημά τους ἓνα φαγητό. Ἔτσι μὲ τὸ σχέδιον αὐτὸ διεσώθησαν πολλοί, ὅσους δὲν πρόλαβαν νὰ τοὺς δολοφονήσουν οἱ κομμουνισταὶ. Οἱ κρατούμενοι ἦσαν σκελετωμένοι ἀπὸ τὴν πείνα. Ἐκεῖ κρατεῖται καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς Καλαμάτας Γαλανόπουλος. Τὸν ἔβαζαν γυμνόν, ὑποχρεωτικῶς, νὰ περπατᾷ στὰ χιόνια, νὰ κἀν λουτρὸν κάτω ἀπὸ τὴ βρύση τοῦ χωριοῦ. Ἐτεχρέωναν τοὺς ἄλλους συγκρατούμενους νὰ τὸν ὑβρίζουν καὶ νὰ τινάζουν τὶς ψεῖρες ἀπὸ τὶς κουβέρτες των στὸ πρόσωπό του. Ἡ σύζυγός του, μὲ πολλοὺς κόπους καὶ ἄλλα τεχνάσματα, φθάνει ἀπὸ τὴν Καλαμάτα εἰς Μέλπειαν, εἰς τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ - Σπύρου, μὲ τρόφιμα γιὰ τὸν ἄνδρα της. Τὸ μαθαίνουν οἱ κομμουνισταὶ, τῆς παίρνουν τὰ πράγματα, τῆς ἀπαγορεύουν νὰ πλησιάσῃ τὸν σύζυγόν της εἰς ἀπόστασιν μόνον 50 μέτρων. Παρουσία τῶν κρατουμένων ὄλων στρώνονται καὶ τρώγουν τὰ τρόφιμα τοῦ κρατουμένου, χωρὶς νὰ δώσουν εἰς τὸν ἄνδρα της τίποτε ἀπολύτως, οὔτε λίγη σταφίδα. Ἀφοῦ τελείωσε τὸ γεῦμα τους, τὴν ἀπομακρύνουν, χωρὶς νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ πλησιάσῃ κἀν.

Ὁ παπᾶ - Σπύρος πληροφορεῖται ὅτι οἱ κομμουνισταὶ σκέπτονται νὰ βιάσουν τὴν γυναῖκα τοῦ Εἰσαγγελέως Γαλανοπούλου παρουσία τοῦ Εἰσαγγελέως, ὅπως εἶχαν καὶ ἄλλοτε ἐνεργήσει.

Μὲ σχέδιον τοῦ παπᾶ - Σπύρου, ἡ κόρη του Εὐθυμία κατώρθωσε νὰ φυγαδεύσῃ τὴν γυναῖκα τοῦ Γαλανοπούλου. Οἱ κομμουνισταὶ τὸ μαθαίνουν, ἔρχονται στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ καὶ τὰ σπάζουν ὅλα. Ἀπειλοῦν τὸν Εἰσαγγελέα Γαλανόπουλον νὰ φέρῃ τὴν γυναῖκα του εἰς τὸ στρατόπεδον, ἄλλως θὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ὁ παπᾶ - Σπύρος κατορθώνει, τὴν ὥραν τῆς ἐκκλησίας, νὰ τὸν φυγαδεύσῃ ἀπὸ τὸ ἱερόν τῆς ἐκκλησίας καὶ μὲ τὸν υἱόν του Γεώργιον

τὸν ὀδηγεῖ μακρὰν τοῦ χωριοῦ, ἀπὸ ὅπου κατόρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς Μελιγαλᾶ Καλαμάτας. Μόλις κατελήφθη ἡ Καλαμάτα, οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν πάλιν τὸν Γαλανόπουλον καὶ τὸν κομματιάζουν.

Εἶχαν ἀποπειραθῆ πολλοὶ νὰ δραπετεύσουν ἀπὸ τὸ στρατόπεδόν των, ἀλλ' ἐλάχιστοι εἶχαν ἐπιτυχίης. Ὅσοι πάλιν συλλαμβάνονται, βασανίζονται, τοὺς πηγαίνουν μετὰ στὸ δάσος γιὰ ξύλα καὶ ἐκεῖ τοὺς μαχαιρώνουν κατὰ βούλησιν.

Ἔλεγαν στὸ χωριό, παρουσίᾳ ὄλων τῶν κατοίκων καὶ τῶν κρατουμένων: «Τοὺς βλέπετε; Αὐτοὶ δὲν ἔχουν πάνω ἀπὸ 5—10 ἡμέρες ζωῆ. . .»

Ἐκεῖ εἶχαν κρατουμένους 500 Ἕλληνας καὶ 18 Γερμανοὺς, συλληφθέντας ἀπὸ τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943. Ἐναν Γερμανὸν τὸν ἔκτισαν ζωντανὸ μέσα εἰς ἓνα γεφύρι, εἰς τὴν περιφέρειαν Δημάντρας. Τοὺς ἄλλους 17 Γερμανοὺς τοὺς ἐξετέλεσαν εἰς θέσιν «Μαυρονέρι» Μελεπείας, ἀλλὰ ὄχι μὲ μαχαίρι, μὲ ὄπλον. Γι' αὐτοὺς διέθεσαν 17 φυσίγγια, φερόμενοι συνεπῶς «ἀνθρωπινότερα» ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τοὺς πρὸς τοὺς Ἕλληνας κρατουμένους, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ συγκρίνη κανεὶς καὶ νὰ ζυγίσῃ τὸ βᾶρος καὶ τὸ ἦθος τῶν κακουρηγμάτων των.

Ἐκεῖ συλλαμβάνουν ἓνα ὀνόματι Μενέλαον Ζώην, ἀπὸ Βάλτα Ἀρχαδίας, ὅστις εἶχεν ἔλθει εἰς τοὺς ἐκεῖ συγγενεῖς του, ἐπειδὴ ἦτο εἰς τὶς ἐθνικῆς ομάδες τοῦ Ε. Σ. Τὸν δένουν πρῶτα καὶ τὸν σκοτώνουν μετὰ μὲ τσεκούρι, τὸν ἔκαναν κομμάτια ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ πόδια του. . . Διὰ νὰ δικαιολογήσουν αὐτὴν τὴν ἀγριότητα καὶ τὸ κακούρημά των διέδωσαν ὅτι «ἦτο ζωοκλέφτης», ἐνῶ ἦτο ὁ σύνδεσμος τῶν ἐθνικῶν ομάδων τοῦ Ε. Σ. Μενέλαος Ζώης, ἄξιος τῆς Πατρίδος.

Ἔβαζαν ὄλους τοὺς κρατουμένους, πάσης ἡλικίας, νὰ μείνουν ὄρθιοι, μὲ τὸ ἓνα πόδι, εἰς χιονισμένο μέρος, ἐπὶ χρονικὸν διάστημα μισῆς καὶ μιᾶς ὥρας. Λόγω, ὅμως, τῆς γενικῆς ἐξαντλήσεώς των ἀπὸ τὰ μαρτύρια καὶ τὴν πείναν, ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ μείνουν πλέον τῶν ὀλίγων λεπτῶν. Εὐρισκαν τότε ἀφορμὴν καὶ τοὺς ὑπεχρέωναν νὰ μείνουν ἐπὶ διπλάσιον χρόνον, ὅποτε πάλιν τοὺς ἄρχιζαν τὰ βασανιστήρια καὶ ξύλο. . .

Τοὺς ἐπήγαιναν σ' ἓνα πλάτανον τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ὑπεχρέωναν νὰ κάνουν γυμναστικὰς ἀσκήσεις, ταλαντεύσεις καὶ ἔλξεις ἀπὸ τοὺς κλώνους του. Αὐτό, ὅμως, ἐπειδὴ ἦταν ἀδύνατον νὰ γίνῃ λόγῳ ἐξαντλήσεώς των, τοὺς ἔδεοναν. Μετὰ τοὺς ὑπεχρέωναν νὰ ξαπλώσουν κάτω καὶ τοὺς ἔβαζαν μεγάλες πέτρες στὸ στήθος. Ὅταν ἔβλεπαν κρατούμενον νὰ αἰμορραγῆ, τὸν κλωτσοῦσαν, τὸν περιέπαιζαν. Ὅλα, δέ, τὰ βασανιστήρια ἐγένοντο ὑποχρεωτικῶς παρουσίᾳ ὄλου τοῦ χωριοῦ.

Κατὰ Ἰούλιον 1944 τὸ στρατόπεδον μεταφέρεται εἰς Ὀλυμπίαν. Ὁ πατᾶ - Σπύρος μένει εἰς τὸ χωριό καὶ δίνει μίαν ἐντολὴν εἰς τοὺς δικούς του: «Ἐὰν ἐγὼ ἀποθάνω, ποτὲ νὰ μὴν ὑποκίψετε! Ὅχι ἐξευτελισμόν, ὅχι ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ! . . .» Τὸν παίρνουν καθημερινῶς καὶ τὸν ἀπειλοῦν, τὸν βασανίζουν, τὸν ἀφήνουν, τὸν παίρνουν πάλιν. . . Ἀπὸ τὰ βᾶσάνά του

είχε γίνει σκιά. Οί κομμουνισταί τοῦ λέγουν μίαν ἡμέραν: «Τώρα ἐτοιμάσου νὰ πεθάνης! Ἦρθαμε νὰ σὲ πάρουμε καὶ δὲν θὰ σ' ἀφήσουμε πλέον. . .»

Ὁ πατᾶ - Σπῦρος στὰ σκαλιά τοῦ σπιτιοῦ του προτίμησε νὰ μείνῃ ὀριστικῶς. Παθαίνει ἡμιπληγία καὶ μένει κάτω λιπόθυμος. Ἐκεῖ ἀρχίζουν πάλιν, μπροστά στὴν παπαδιά καὶ στὰ παιδιά του, νὰ τὸν κτυποῦν μὲ τὰ ὄπλα των σ' ὄλο του τὸ σῶμα. Εἶπαν: «Ἄς μὴν τὸν σκοτώσουμε, λοιπόν, ἕς βασανισθῆ καλύτερα ἔτσι. . .» Σὲ λίγον καιρὸν ξειψύχησε.

Η΄) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

Οί κομμουνισταί συλλαμβάνουν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 τὸν ἱερέα Νικόλαον Γ. Καρυνσιώτην, ἐφημέριον Καταβόθρας Ἀσωποῦ, τὸν βασανίζουν ἀγρίως καὶ τὸν ρίχνουν ζωντανὸν εἰς μίαν τρύπαν εἰς Πάρωννα μαζὶ μὲ ἄλλους 38 πατριώτας περιφερείας Ἀσωποῦ. Ὀλίγον ἀργότερα συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Παν. Γ. Ἀργοκίτην, ἐφημέριον Βασσαρά, καὶ τὸν δολοφονοῦν, ἀφοῦ τὸν βασανίζουν ἀγρίως, διότι ἐπίστευεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Χριστιανισμόν.

Θ΄) ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Οί κομμουνισταί συνέλαβον τὸν ἱερέα Ἰωάννην Γαρατζιώτην, ἐφημέριον Φλώκας, τὸν Ἰούνιον 1944, καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Χαλβάτσου Μεσσηνίας, ὅπου τὸν βασανίζουν, διότι διὰ δημοσίων κηρυγμάτων εἶχε κατακρίνει τὸν κομμουνισμόν καὶ τὰ ἀνήθικα μέσα του. Τὸν χλευάζουν καὶ τὸν ἐξευτελίζουν. Δὲν τοῦ δίνουν οὔτε τροφή, οὔτε νερὸ ἐπὶ 10—15 ἡμέρες. Τὴν 25.6.1944 τὸν δολοφονοῦν καὶ ρίχνουν τὸ πτώμα του μέσα σὲ ἓνα σθησιμένο καμίνι, ἐκεῖ ποῦ ἔχουν ρίξει ἑκατοντάδες Ἑλληγες σκοτωμένους. . .

Οί κομμουνισταί συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Χρῆστον Γκότσην, ἐφημέριον Μουζακίου, τὴν 23.9.1944, καὶ ἀφοῦ τὸν βασανίζουν ἀγρίως, τὸν δολοφονοῦν τὴν 2.10.1944 εἰς τὴν Πύλον, τὸν σφάζουν σὰν πρόβατο. Μὴν ξεχνοῦμε ὅτι καὶ οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ δὲν συνεχίζουν μόνον τὸ ἔργον των, τοὺς ξεπερνοῦν εἰς ἀγριότητα καὶ ἐγκλήματα κατὰ τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων.

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα Ἰωάννην Παπαγιαννόπουλον ἀπὸ τὸν Ἀετὸν τὸν Σεπτέμβριον 1944 εἰς Μελιγαλᾶ. Παρουσία του βασανίζουν καὶ δολοφονοῦν τὸν υἱὸν του ἀνθυπολοχαγὸν Στέφανον Παπαγιαννόπουλον καὶ μετὰ, τὴν 18ην Σεπτεμβρίου 1944, δολοφονοῦν καὶ τὸν ἴδιον καὶ ρίχνουν τὸ πτώμα του σ' ἓνα πηγάδι, εἰς θέσιν «Μαυροζούμεια», πλησίον τοῦ Μελιγαλᾶ, ὅπου εἶχαν ρίξει δεκάδες ἄλλων Ἑλλήνων, ποῦ ἐ-

προτιμοῦσαν νὰ ζοῦν καὶ νὰ πεθαίνουν ὡς Ἕλληνες, παρὰ νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀναπνέουν ὡς ἀντίχριστοι δοῦλοι τῶν βουλγαροσλαύων.

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὴν 6ην Αὐγούστου 1944 τὸν ἱερέα καὶ δάσκαλον Ρήγαν Γεωργακόπουλον ἢ Στούταν, ἐφημέριον εἰς Καλόγερον Τριφυλίας, ἀπὸ τὸ ἐξωκκλήσιον τοῦ Μοίρου, ὅπου εἶχεν ἱερουργήσει. Τὸν βασανίζουν, τὸν τραυματίζουν καὶ μὲ σπασμένο τὸ πόδι του τὸν ἀφήνουν εἰς τὸ ὑπαιθρον, σ' ἓνα ἐρημικὸ χωράφι. Ἐξέδωσαν διαταγὴν «μὲ ποιὴν θανάτου νὰ μὴ νοσηλευθῆ ἀπὸ κανέαν». Πεθαίνει ἀπὸ πόνους καὶ αἱμορραγία. Αὐτὸς, πὺν τόσους παρηγόρησε καὶ ἐβοήθησε, μένει στὶς τελευταῖες του στιγμὲς ἀβοήθητος. Ὁ παπᾶς μένει ἄκλαφτος καὶ ἄταφος. Εἶναι, ὅμως, παπᾶς, εἶναι δάσκαλος καὶ συγγενὴς τοῦ δπλαρχηγοῦ ταγματάρχου Π. Στούτα καὶ συνεπῶς εἶναι ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. . .

Οἱ Ἴταλοι δολοφονοῦν τὸν Σεπτέμβριον 1942 τὸν ἱερέα Δημήτριον Γεωργακόπουλον.

Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν τὴν 17.9.1944 εἰς Μελιγαλᾶ τὸν ἱερέα Γεώργιον Τζουμάνην, ἐφημέριον Κοπανακίου, μαζί μὲ τὸν πατέρα του Παν. Τζουμάνην, καὶ τὸν ἀδελφὸν του τὸν Ἰατρὸν Δημ. Τζουμάνην, Καθηγητὴν Γυμνασίου Ἰωαάννην Τζουμάνην καὶ τὸν Χρῆστον Τζουμάνην. Μπροστὰ στὸν Παπᾶ-Γεώργη Τζουμάνην τοὺς σφάζουν ὅλους σὰν τὰ πρόβατα καὶ μετὰ κομματιάζουν καὶ τὸν Παπᾶ-Γεώργη. . . Τοὺς πετοῦν ὅλους μισοζωντανοὺς εἰς τὴν Πηγάδα τοῦ Μελιγαλᾶ. . . Οὔτε βέβαια τὰ ἐγκλήματα αὐτά, οὔτε ὁ τρόπος ἐκτελέσεως τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν εἶναι ἔμπνευσις ἐλληνικῆ. Ἕνας προαιώνιος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος χρησιμοποιεῖ καὶ τὰ ἐγκλήματα αὐτά καὶ τὸν τρόπον ἐξαφανίσεως τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ τραυματίσῃ τὸν ψυχικὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἀνθρωπισμὸν τῶν Χριστιανῶν. . . Καὶ οἱ Ἕλληνες, κομμουνισταὶ πράκτορες τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος, γίνονται προδότες καὶ δολοφόνου τῶν Ἑλλήνων:

Ὅλοι ἔπесαν: «γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστι τὴν Ἁγία καὶ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερία. . .»

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

1.—Ἡ πλήρης συνεργασία Ἱταλογερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν καθ' ὅλην τὴν κατοχὴν τῆς Πελοποννήσου 1941—44 εἶναι ἱστορικῶς ἐξηκριθωμένη. Εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις των, εἰς ὅλα τὰ ἔργα των συμφωνοῦν. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ ἐβασάνιζαν καὶ ἐδολοφονοῦσαν Ἕλληνας, τὸ αὐτὸ ἔκαναν καὶ οἱ κομμουνισταί. Ὅπως, δέ, ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ ἄλλα κεφάλαια, ἀσυγκρίτως περισσότερα καὶ φρικωδέστερα ἐγκλήματα καὶ μεμονομένως καὶ ὁμαδικῶς διέπραξαν οἱ κομμουνισταί. Σκοπὸν ἔχουν καὶ οἱ Ἱταλογερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἴδιον: Τὴν ἐξόντωσιν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ θέλουν νὰ ἐδικηθοῦν τὴν Ἑλλάδα, διότι ἦτο ἀφορμὴ καὶ αἰτία νὰ χάσουν τὸν πόλεμον. Οἱ κομμουνισταί, ὡς πράκτορες τῶν Βουλγάρων, ἐνεργοῦν μὲ τὸσον μῖσος καὶ τὸσην μανίαν κατὰ ἀθῶων καὶ ἀόπλων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων, πού ξεπεροῦν ἀσφαλῶς τοὺς Ἱταλογερμανοὺς. Πᾶς Ἕλληνα πού πιστεύει μὲ πάθος εἰς τὴν Ἑλλάδα γιὰ τοὺς κομμουνιστάς εἶναι ἐχθρὸς. Χρησιμοποιοῦν τὴν φράσιν —δικαιολογίαν των— «ἀντιδραστικὸς» ἢ «φασίστας» καὶ «μεγαλοουδεάτης» στὸ βάθος, ὅμως, ἄλλη ἦτο ἡ ἀλήθεια. Ἐπειδὴ πιστεύει εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος πρέπει νὰ πεθάνῃ. Καὶ πεθαίνουν καὶ δολοφονοῦνται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς περισσότεροι εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ ὅσους ἐδολοφόνησαν οἱ Ἱταλογερμανοὶ μαζί. Πλήρης συνεπῶς συνεργασία εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἔργων των.

Ἄλλὰ δὲν ταυτίζεται ἀπλῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἔργων τῶν Ἱταλογερμανῶν μὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἔργων τῶν κομμουνιστῶν. Ταυτίζονται καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ σύμφωνα των ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς κατοχῆς.

2.— Οἱ κομμουνισταὶ κηρύσσουν τὸ 1943 σαφῶς καὶ δημοσίως: «Ἡ ἐκδίωξις τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ἔργον δικό μας ἀλλὰ ἔργον συμμαχικόν: ἝΑγγλων, ἝΑμερικανῶν καὶ ἝΡώσων. Οἱ Γερμανοὶ θὰ φύ-

γουν, θά αποχωρήσουν μόνοι των. Δέν πρέπει νά ἐξαντλήσωμεν τὰς δυνάμεις μας, ἐκεῖ πού δέν πρέπει. Καί νά θέλωμε δέν μποροῦμε. Γιά μᾶς ἐχθροὶ εἶναι αὐτοὶ ἐδῶ, ἡ δραστηριότης μας πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νά κατευθυνθῆ...». Αὐτὰ ἀναπτύσσονται ἀπὸ τοὺς πράκτορες τοῦ Κ.Κ.Ε., τοὺς καπεταναίους τοῦ ΕΛΑΣ. Πολλοὶ τρέμουν μόλις ἀκοῦνε αὐτὸ τὸ ἀποκαλυπτικὸν πλέον πρόγραμμα. Εἶναι καὶ Ἕλληνες μὲ καρδιά ἑλληνικὴ ἐκεῖ, ἀλλὰ ἀλλοίμονό τους. Πῶς νά φύγουν; Ὅσοι ἐτόλμησαν νά φύγουν ἐδολοφονήθησαν. Καὶ ἀρχίζουν πράγματι τὴν ἐφαρμογὴν τῆς οὐσιαστικῆς αὐτῆς συνεργασίας των μὲ τοὺς Γερμανοὺς.

3.— Ἐναντίον των δὲν ἐνήργησαν οὐδεμίαν μάχην. Ἐσκότωσαν μόνον 2—3 Γερμανοὺς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ τότε ἐντὸς κατοικημένων τόπων, διὰ νά τοὺς ἀναγκάσουν νά κάψουν χωριὰ ἑλληνικὰ καὶ νά δολοφονήσουν Ἕλληνες.

4.— Ἐπετέθησαν, ὅμως, ἐναντίον Ἑλλήνων, ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν πού βγήκαν στὰ βουνὰ νά πολεμήσουν τοὺς ἰταλογερμανοὺς. Ἐνήργησαν ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν ἄνω ἀπὸ 20 μάχες εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἄνω ἀπὸ 40 μάχες εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἐκτίθεται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

5.— Χάρις εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, οἱ Γερμανοὶ ἀναγκάζονται νά διατηροῦν πολλὰς δυνάμεις των εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προωθοῦν ἀκόμη τὸν Ἰούλιον - Ἰούλιον 1943 δύο τεθωρακισμένες μεραρχίες. Αὐτὸ βεβαιώνει καὶ ὁ τότε Βρετανὸς πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ.

Ὅταν, ὅμως, ἀρχίζουν οἱ κομμουνισταὶ νά ἐπιτίθενται, ὄχι κατὰ Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν, ἀλλὰ κατὰ Ἑλλήνων, τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων εἰς Πελοπόννησον καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, οἱ Γερμανοὶ ἀποσύρουν τὶς δυνάμεις καὶ ὅταν τὸν Σεπτέμβριον 1943 παραδίδονται καὶ ἀποχωροῦν οἱ Ἰταλοὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, μένουσιν ἐλάχιστοι Γερμανοὶ εἰς τὰ κυριώτερα ἄστικα κέντρα. Δὲν φοβοῦνται καὶ δὲν ἀνησυχοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἀντάρτες, διότι ἐναντίον των δροῦν πλέον καὶ ἐπιτίθενται οἱ κομμουνισταὶ.

6.— Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1944 ἔχει ἀρχίσει, πλέον, νά γίνῃ ἡ πλάστιγξ τοῦ πολέμου ἱπὲρ τῶν συμμάχων. Οἱ Γερμανοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νά συνεννοηθοῦν, κάπως ἐπισήμως μὲ τοὺς κομμουνιστὰς ἐν ὄψει ἀναχωρήσεως των ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1944 οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀποστέλλουν ὡς ἐκπρόσωπόν των τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἐρυνθροῦ Σταυροῦ εἰς Πελοπόννησον Πέρσον καὶ εἰδοποιεῖ τοὺς κομμουνιστὰς ὅτι θέλει μίαν συνάντησιν, ἵνα μεταβιβάσῃ προτάσεις τῶν Γερμανῶν. Τόπος συναντήσεως των ὠρίσθη ἡ Ἀράχωβα τὴν 4 Μαρτίου 1944. Ἡ συνάντησις ἐπραγματοποιήθη. Ὁ Πέρσον ἀναπτύσσει τὶς προϋποθέσεις καὶ ἐπιθυμίας τῶν Γερμανῶν: «... ὅτι ἡ κατοχὴ τῆς Ἑλλάδος βραίνει πρὸς τὸ τέλος της καὶ ὅτι οἱ Γερμανοὶ εἶναι εἰς τὸ στάδιον τῆς τελικῆς ἡττης των. Ὅτι δὲν εἶναι ἀλήθεια αἱ πληροφορίες περὶ ἀμέσου ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν. Ὅτι οἱ Γερμανοὶ προτείνουν νά σωθοῦν αἱ γερμανικαὶ δυνάμεις καὶ μὴ καταστραφῇ περαιτέρω ἡ Ἑλλάς, καὶ ζητοῦν νά γίνῃ μία ἀπ' εὐθείας συνάντησις μὲ τοὺς ἀξιοματικοὺς τῶν Γερμανῶν».

Αὐτὰ προτείνει ὁ Πέρσον, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν Γερμανῶν. Οἱ κομμουνισταὶ δέχονται νὰ γίνη ἡ συνάντησις καὶ αὕτη ἐπραγματοποιήθη εἰς θέσιν «Κολλίνας» Κυνουρίας τὴν 6ην Μαρτίου 1944, ὅπου ἦλθαν οἱ καπεταναῖοι τοῦ ΚΚΕ—ΕΛΑΣ, τρεῖς Γερμανοὶ ἀξιοκῆλοι καὶ ὁ Πέρσον. Οἱ Γερμανοὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἀναφέρονται εἰς ὅσα ἐπρότειναν τὴν 4—3—44 διὰ τοῦ Πέρσον καὶ προσθέτουν ὅτι εἶναι ἐξουσιοδοτημένοι νὰ προετοιμάσουν τὸ ἔδαφος πλῆρους συνεννοήσεως πού θὰ γίνη μὲ τὸν Γερμανὸν Στρατηγόν, ὅστις ἀμέσως θὰ ἀπέλυε 100 κρατούμενους ἀπὸ τὴν Σπάρτην ὡς πρώτην ἐκδήλωσιν ἀγαθῶν προθέσεων του, ὑπὸ τὸν μοναδικὸν ὅρον νὰ μὴν ἐπιτεθοῦν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν χρόνον ἀναχωρήσεώς των ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ἀντάλλαγμα, δέ, θὰ τοὺς παρεχώρουν ἄπλα καὶ πυρομαχικά.

Ἄνεχοίνωσαν ἐπίσης οἱ Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ ἀπόφρασι τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ των, νὰ προβῇ ἐπίσης εἰς ἀκίνητοποίησιν τῶν δυνάμεών του ἐπὶ 10ήμερον διὰ νὰ βεβαιωθοῦν οἱ κομμουνισταὶ πλήρως διὰ τὴν καλήν του πρόθεσιν. Αὕτη ἡ ἀνακωχὴ πράγματι ἐγινε. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπεδέχθησαν τὴν ἀνακωχὴν καὶ συνεφώνησαν εἰς ὅλα τὰ προαθθέντα ὑπὸ τοῦ Πέρσον καὶ τῶν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν. Κατὰ τὸ 10ήμερον τῆς ὡς ἄνω ὀρισθείσης ἀνακωχῆς οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ πολλῶν ἐλληνικῶν χωριῶν καὶ ἐδολοφόνησαν πολλοὺς ἀνενοχλήτως, βέβαιοι ἀπολύτως διὰ τὴν πιστὴν τήρησιν τοῦ λόγου των ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ 10ημέρου αὐτοῦ τῆς ἀνακωχῆς ἐπακολούθηον νέες συνεννοήσεις μεταξὺ κομμουνιστῶν καὶ Γερμανῶν διὰ τὴν πλήρη πλέον συνεννόησιν καὶ τὴν 30 Μαρτίου 1944 εἰς Ἄνω Κολλίνα Κυνουρίας συναντῶνται ἐκ μέρους τοῦ ΚΚΕ ὁ Πέτρος Τσάκωνας («πολιτικὸς» - Πολυχρονιάδης) καὶ ὁ Ἀπαλόδημος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ 8ου Συντος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν ὁ διοικητὴς Γερμανικῆς Πολιτικῆς Ἀστυνομίας Σπάρτης, συνυπογράφει, δέ, καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Τριπόλεως. Τὸ πλῆρες κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ι.--- ΣΤΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ ΜΕΤΑΞΕΥ ΕΛΑΣ—ΓΕΡΜΑΝΩΝ

«Ἄνω Κολλίνα 30—3—44

Σ υ ν ε ν ν ὀ η σ ι ς

Συνήλθομεν σήμερον τὴν 30—3—44 ἡ S.D. Γερμανικὴ Πολιτικὴ Ἀστυνομία καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος Πελοποννησιακῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀντιπρόσωπος Ἐπιτροπῆς Λακωνίας καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ 8ου Συντάγματος καὶ ἀποφασίσαμε τὰ κάτωθι:

Ι. Κατόπιν προτάσεως τῶν Γερμανικῶν Ἀστυνομικῶν Ἀρχῶν, κατά-
 παυσιν μέχρι καὶ τῆς 10—4—44 πυρὸς καὶ ἐξ ἀέρος τῶν δύο παρατάξεων,
 συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, μέχρις οὗτο ἀποφαν-
 θοῦν καὶ αἱ δύο Ἀνώτεραι Ἀρχαὶ περὶ τῶν προτάσεων τῶν γενομένων
 ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ἀρχῶν.

Αἱ δύο συμβαλλόμεναι παρατάξεις ὑποχρεοῦνται νὰ τηρήσουν τ' ἀνω-
 τέρω μέχρι νεωτέρας τελικῆς ἀποφάσεως περὶ τὴν ΛΑΚΩΝΙΑΝ καὶ γενι-
 κώτερον περὶ τὴν ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ.

Ἡ ὑπόθεσις θὰ συζητηθῆ εἰς ΑΘΗΝΑΣ τὴν 9--(10)4)44 ἐκ μέρους
 καὶ τῶν δύο συμβαλλομένων.

Ἡ Ἑλλάς γιὰ τοὺς Ἕλληνας

Ἵπογραφαὶ

Πέτρος ΤΣΑΚΩΝΑΣ (Πολ. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΑΔΗΣ)

ΑΠΑΛΟΔΗΜΟΣ, ἀντιπρ. τοῦ 8ου Συνταγ)τος ΕΛΑΣ

Ὁ Ἀντιπρόσωπος τοῦ

Ὁ Διοικητὴς τῆς Γερμανικῆς

Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

Πολιτικῆς Ἀστυνομίας ΣΠΑΡΤΗΣ

(Ἵπογραφή δυσανάγνωστος)

(Ἵπογραφή δυσανάγνωστος)

Ὅπως θὰ εἶδεν ὁ ἀναγνώστης, οἱ κομμουνισταὶ ὑπέγραψαν τότε τὸ προ-
 δοτικὸν συμφωνητικὸν μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ μὲ τὴν σημείωσιν εἰς τὸ σῶμα
 τοῦ Συμφωνητικοῦ «Ἡ Ἑλλάς γιὰ τοὺς Ἕλληνας!» Οἱ κομμουνισταί, ἐνῶ
 ἔσφαζαν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, τὰ ἔσφαζαν ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος, ὡς
 προδότες τῆς Ἑλλάδος. Τώρα ὑπογράφουν προδοσίαν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐκ-
 πρόσωποι τῆς Ἑλλάδος! Τέτοια θρασύτης καὶ ἀναίδεια δὲν ἤμποροῦσε νὰ
 τὴν συλλάβῃ καὶ ὁ συγγραφεὺς μὲ τὴν φαντασίαν ὄλου τοῦ κόσμου. Ὁ κοι-
 μουνισμὸς, ὅμως, χάριν τῶν σκοτεινῶν σκοπῶν του χρησιμοποιεῖ τὰ πάντα.

Ἐν συνεχείᾳ οἱ κομμουνισταὶ ἐτήρησαν πλήρως τὴν συμφωνίαν των.
 Δὲν ἔρριξαν οὔτε μία σφαῖρα κατὰ τῶν γερμανῶν, δὲν ἔκαμαν οὔτε μίαν
 ἐπίθεσιν ἐναντίον των, οὔτε καὶ κατὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, ὅτε οἱ
 Γερμανοὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρα-
 καλοῦμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ συνδυάσῃ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν ἐκ
 Πελοποννήσου τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944 καὶ μὲ τὸ Στρατιωτικὸν Σύμφω-
 νον ΚΚΕ—ΕΛΑΣ μὲ τοὺς Γερμανοὺς, πὺ ὑπέγραψαν εἰς Λειβάδι Θεσσα-
 λονίκης τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, τὸ ὁποῖον παραθέτομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.
 Ἀσφαλῶς οἱ ἐκατέρωθεν ἀσύρματοι θὰ ἔδωσαν τὰ σήματά των καὶ
 διὰ αὐτὴν τὴν ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν καὶ οἱ Γερμανοὶ ξεκινοῦν ἀκριβῶς τὴν
 1ην Σεπτεμβρίου 1944 ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. Ἔτσι οἱ Γερμανοὶ τὴν 1ην
 Σεπτεμβρίου 1944 ἀναχωροῦν ἀνενόχλητοι. Τὸ Σύμφωνον κομμουνιστῶν—
 Γερμανῶν τῆς 6ης Μαρτίου 1944 τῶν Κολλινῶν - Κυνοουρίας τηρεῖται ἀκρι-
 βῶς. Οἱ Γερμανοὶ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἤσυχοι, ἴσως ἤσυχῶ-

τεροι ἀπὸ τότε ποὺ ἦλθαν. Οἱ ἀντάρτες ποὺ θὰ τοὺς ἐπετίθεντο ἐδολοφονήθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, οἱ σύμμαχοι δὲν ἔκαναν ἀπόβασιν εἰς Πελοπόννησον διὰ νὰ τοὺς ἐνοχλήσουν.

Οἱ κομμουνισταὶ ὡς ἀντάλλαγμα τοῦ Σιμφώνου συνεργασίας των μὲ τοὺς Γερμανοὺς παίρνουν σωροὺς ὄπλων καὶ πυρομαχικῶν, ποὺ ἔχουν ἀφήσει οἱ Γερμανοὶ εἰς τὶς ἄκρες τῶν δρόμων ἀπ' ὅπου φεύγουν.

Οἱ Γερμανοὶ φεύγοντες ἀνατινάσσουν δρόμους, γέφυρες, ἀεροδρόμια, ἐργοστάσια, κτίρια. Ἀνατινάσσουν τὴν γέφυρα Ἀχλαδοκάμπου καὶ τὸν Ἴσθμὸν τῆς Κορίνθου καὶ ρίχνουν εἰς τὸν Ἴσθμὸν ὅλα τὰ βαγόνια μας καὶ τὶς ἀτμομηχανές μας.

Ἀφίουν παντοῦ φλόγες, ἐρείπια, δολοφονίες, ἐγκλήματα. Φεύγουν, ὁμῶς, ἀνενόχλητοι. Οἱ κομμουνισταὶ συνεργάτες των δὲν διαθέτουν οὔτε μία σφαῖρα ἐναντίον των. Τὶς θέλουν τὶς σφαῖρες διὰ τοὺς Ἕλληνας... Τὸ ὑποστηρίζουν καθαρὰ καὶ ξάστερα πλέον μετὰ τὸν Σεπτέμβριον 1944. Καὶ συνεχίζουν καὶ συμπληρώνουν τὸ ἔργο τῶν Γερμανῶν, μὲ μόλις ἀνεχώρησαν μὲ σφαγὲς χιλιάδων Ἑλλήνων εἰς Μελιγαλᾶ, Πύργον, Καλαμάτα, Γαργαλιάνους, Πύλον, Ἀχλαδοκάμπον κ.ἄ. κ.ἄ.

Οὐδεὶς Ἕλλην ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν αὐτῶν τῶν γεγονότων. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἄλλο: Δὲν πρέπει οὐδεὶς Ἕλλην νὰ τὰ ξεχάσῃ.

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

1. - ΟΙ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΒΑΣΑΝΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ

“Όσα υπέφεραν ή ‘Ελλάς από τούς κατακτητάς δέν είναι δυνατόν νά περιγραφούν όλα. Ούτε έγιναν γνωστά παντού όλα τά μαρτύρια και τά βάσανα τών ‘Ελλήνων, ούτε έγιναν γνωστοί όλοι οί βασανισμένοι και θυσιασθέντες διά τήν υπόθεσιν τής ‘Ελευθερίας. ‘Υπάρχουν επαρχίες πού άγνοούν τελείως τί υπέφερε γειτονική επαρχία και υπάρχουν άφανείς και άγνωστοι ‘Ελληνες πού υπέμειναν καρτερικά τά μαρτύριά των και έξεψύχισαν χωρίς μάρτυρες... Μέσα στις φυλακές, στους δρόμους ή σέ ξεριμικά μέρη, ήν νύκτα, έξοντώθηκαν πολλοί, χωρίς κανείς νά τούς άκούση και νά μάθη τό όνομά τους. Μέσα στά χωριά πού καίνε οί κατακτηταί καίγονται μαζί ζωντανοί ‘Ελληνες, γέροι και άρρωστοι. Πόσοι και πόσοι χάθηκαν χωρίς ένα μνημόσυνο, χωρίς μία ένθύμιοι! Γι’ αυτούς τούς άγνωστους ‘Ελληνες και ‘Ελληνίδες, πού έθυσιάσθησαν διά τήν έλευθερίαν τής ‘Ελληνικής Πατρίδος, άς στραφή πρώτα ή σκέψις μας και ή τιμή όλων μας.

‘Ασφαλώς στη μελέτη αυτή δέν ήμπορεί νά αναγραφούν όλα τά όνόματα τών πεσόντων και παθόντων από τούς ‘Ιταλογερμανούς, διότι δέν μās είναι όλα γνωστά.

‘Αναγράφομεν έδω μερικές περιπτώσεις μεμονωμένων βασανισμών και δολοφονιών δύο περιοχών υπό τών κατακτητών πού έμάθαμε, έπειτα από έπιμελημένη έρευνα.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Είς Κυπρισσία ν τον ‘Οκτώβριον 1941 ένας Γερμανός σκοτώνει ένα ‘Ελληνα καρολογομεταπράτη είς τό ξενοδοχείον φαγητού Βαρβαρήγου, άφου πριν τον υπεχρέωσε νά πληρώση τό γεύμα πού είχε πάρει ό ίδιος ό Γερμανός!! Τόν Μάρτιον 1943 οί ‘Ιταλοί συλλαμβάνουν τον ‘Αντώνιον Γεώργαν, υπάλληλον ‘Αγροτικής Τραπέξης, διότι ένίσχυε τον άγώνα άντιστα-

σεως, είχε ραδιόφωνον, έξεδιδεδε δελτία πληροφοριών κλπ. Τόν μεταφέρουν εις Φιλιατρά, όπου ητο ή έδρα τής μυστικής Ιταλικής υπηρεσίας, τόν άπειλου, τόν ξυλοδέρνουν μέχρις αίμορραγίας διά νά προδώση τούς συνεργάτες του και νά παραδώση τó ραδιόφωνον. Άρνεϊται, ύποφέρει, αλλά δέν προδίδει κανέναν. Βασανίζεται πάλιν και τόν αφήνουν άναίσθητον νά γυρίση στην Κυπαρισσία. Καί αυτός μέν συνεχίζει τó έθνικόν έργον του. Τó έργον, όμως, τών Ίταλών τó συμπληρώνουν οί κομμουνισταί. Δολοφονοῦν δύο αδελφία του, τόν Παναγιώτην Γεώργαν και τόν Δημήτριον Γεώργαν.

Τόν Ίανουάριον τού 1943 οί Ίταλοί συλλαμβάνουν τόν Χρήστον Σεβδαλήν, δικηγόρον, τόν στέλνουν στην Καλαμάτα και φυλακίζεται. Μόλις έσώθη, χάρις εις τήν ενέργειαν καλών πατριωτών.

Οί Ίταλοί συλλαμβάνουν τó 1941 τόν ύπομοίραρχον Γιάνναρην, επειδή δέν έχαιρέτησε τήν Ιταλικήν σημαίαν. Φυλακίζεται και δέρνεται άνηλεώς. Έπρωτίμησε τελικώς νά παραιτηθῆ από τήν θέσιν του και γυρίζει στο χωριό του. Λίγο άργότερα ó γενναϊός αυτός άξιωματικός διά τήν πατριωτικήν δρᾶσιν έδολοφονήθη από τούς κομμουνιστάς και συνεπληρώθη πάλιν τó έργον τών Ίταλών.

Κατά τόν Ίούνιον 1941 ó άνθ)στής Χωροφυλακής Τηλεμάχου, υπηρετών εις Κυπαρισσίαν, παίρνει διαταγήν από τούς Ίταλούς νά τούς παραδώση τά όπλα τής Άστυνομίας. Ό μεγάλος πατριώτης άνθ)στής σκέπτεται ότι τήν ήμέραν τής άπελευθερώσεως θά χρειασθοῦν τά όπλα και παραδίδει εις τούς Ίταλούς τά τελείως άχρηστα. Είς τó σπίτι του κρύβει τά καλλίτερα όπλα και χιλιάδες σφαιρες. Οί Ίταλοί δέν έπῆραν είδησι, αλλά έπῆραν φαίνεται είδησι άλλοι έχθροί τού Έθνους, οί κομμουνισταί, και μετά ένα έτος τόν δολοφονοῦν.

Τόν Νοέμβριον 1943 εις θέσιν Τερψιθέα Κυπαρισσίας οί Γερμανοί σκοτώνουν έπτά από τās οικογενείας Άναγνωστοπούλου και Μαντζαβάκου. Οί Γερμανοί βέβαια σκοτώνουν χωρίς διάκρισιν, άρκεί ότι διδεται ή εύκαιρία νά εκδικηθοῦν τούς Έλληνες, πού μέ τήν αντίστασιν των τó 1940—41 χάνουν τόν πόλεμον!!... Άλλά εις τήν περιπτώσιν αυτήν τών δολοφονηθέντων έπτά, οί Γερμανοί τούς έξετέλεσαν ως κομμουνιστάς μέ δρᾶσιν κατά τών Γερμανών... Έτσι έξήγησαν εις έπίσημον ανακοίνωσιν των τó έγκλημά των. Τó ενδιαφέρον όμως για μās είναι ότι αυτοί πού κατέδωσαν τούς έπτά Άναγνωστοπουλαίους και Μαντζαβαναίους εις τούς Γερμανούς ήσαν κομμουνισταί, μέ τήν πληροφορίαν εις τούς Γερμανούς ότι ήσαν «κομμουνισταί» μέ δρᾶσιν κατά τών Γερμανών, ένῶ έπρόκειτο περί γνησίων Έλλήνων πού δέν έδέχοντο νά γίνουν όπαδοί τού ΚΚΕ και ή Έλλάς έπαρχία τών σλαύων μετά τήν άναχώρησιν τών γερμανών... Πάντως και μέ αυτόν τόν τρόπον ή συνεργασία γερμανών - κομμουνιστών διά τήν αίμορραγίαν τής Έλλάδος ητο πλήρης...

Είς Κοπάνιτσα: Οί Ίταλοί σπάζουν μέ σιδηρογροθιές έπτά δόντια τού Γεωργίου Φλάρη, διότι ήρνεϊτο νά τούς καταδώση τά όπλα και

τούς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τὰς κινήσεις τῶν ἀξιοῶν Π. Καζάκου καὶ Ἰ. Βουδούρη. Τὰ βασανιστήριά του ἐσταμάτησαν μόνον ὅταν ἐκουράσθησαν νὰ τὸν κτυποῦν...

Εἰς Σπηλιάν: Τὸν Νοέμβριον 1942 οἱ Ἴταλοι συλλαμβάνουν τοὺς Βασίλειον Χήναρην γυμναστήν, Ἀναστάσιον Χήναρην ἰατρόν, Ἰ. Χήναρην καὶ Ἀρμόδιον Παπαθεοδωρόπουλον, ταχυδρομικόν, διότι παρακολουθοῦσαν εἰς τὸ ραδιόφωνον τὴν ἐκπομπὴν τῆς «Φωνῆς τῆς Ἑλλάδος» ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τοὺς καταδικάζουν ἀπὸ τὸ Στρατοδικεῖον Τριπόλεως εἰς ἡμιον φυλάκισιν. Ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν ἐνεργὰ μέλη τῆς ὀργανώσεως ἀντιστάσεως «Ἑλληνικὸς Στρατός» καὶ τοὺς προδίδουν οἱ κομμουνισταὶ εἰς τοὺς Ἴταλοὺς. Ἀργότερον, τὸν Δ)βριον 1944, οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν τὸν ἰατρόν Ἀναστάσιον Χήναρην καὶ συμπληρῶνουν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν.

Εἰς Ἀετόν: Οἱ Ἴταλοι συλλαμβάνουν τὸν 16ετῆ Νίκο Λόντο, διότι μετέφερε χειροβομβίδες καὶ τὸν ἐκτελοῦν εἰς τὸ νεκροταφεῖον κοπανακίου πανηγυρικῶς παρουσίᾳ ἐνὸς Λόχου Ἰταλῶν. Οἱ Ἴταλοι συλλαμβάνουν τὸν Ἀπρίλιον 1943 τὸν Κ. Λαμπρόπουλον, λοχαγὸν ἐν ἀποστρατεῖᾳ, ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ ΕΛΕΣ πρὸς ὀργάνωσιν κινήματος ἀντιστάσεως, τὸν φυλακίζουν μέχρι τῆς συνθηκολογήσεών των καὶ μετὰ τὸν παραδίδουν εἰς τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ἅποιοι τὸν ἐκλείσαν εἰς φυλακὰς Καλλιθέας μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, ὅπου ὑπέστη φρικτὰ βασανιστήρια. Ἐπίσης οἱ Ἴταλοι συνέλαβον τὸν λοχαγὸν Θέμιν Παπαδόπουλον καὶ τὸν ἐκλείσαν εἰς φυλακὰς Τριπόλεως ὅπου τὸν ἐβασάνισαν. Οἱ Γερμανοὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 βάζουν φωτιά καὶ καίνε ὀλόκληρο τὸ χωριό, σκοτώνουν τὸν Θεόδωρον Καζάντζαν καὶ καίγονται μέσα στὰ σπίτια των ζωντανοί, ὅσοι δὲν πρόφθασαν νὰ φύγουν... Εἰς Ἀρμενιοὺς δολοφονοῦν ἕξ ἄτομα διερχόμενα ἀπὸ τὸ χωριὸν καὶ τραυματίζουσιν τοὺς Σωτήριον Ἀναστασόπουλον καὶ Ἰωάν. Ἀδαμόπουλον.

Εἰς Ἐλαίαν (Μπουζι): Τὸν Ἰούνιον 1942 οἱ Ἴταλοι συλλαμβάνουν τὸν Δημ. Καρανάσην καὶ τοῦ ἔβγαλαν τὰ δόντια μὲ τὸ ξύλο καὶ σιδηροροθιές, διότι κατεῖχε ὄπλα καὶ ἔκρυβε Ἄγγλους. Τὸν Ἰούλιον 1943 οἱ Γερμανοὶ τὸν τραυματίζουσιν, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν στέλνουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Αὐλῶνα Τριφυλίας.

Εἰς Κάκκαθα—Γλυκορριζίου: Οἱ Γερμανοὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου 1943 συλλαμβάνουν τὸν Ἑπαμεινώνδα Γκόγκαν, τελειόφοιτον Ἀνωτάτης Ἐμπορικῆς Σχολῆς καὶ τὸν Δημ. Ἰ. Γκόγκαν συνδέσμους ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., διότι μετέφερον χειροβομβίδες ἀπὸ τὸν Ταύγετον καὶ τοὺς ἐκτελοῦν εἰς τὸ Δώριον Τριφυλίας. Ἐπίσης σὲ μίαν ἐπιδρομὴν των οἱ Γερμανοὶ δολοφονοῦν τὸν Σωτήριον Γκόγκαν καὶ Δημ. Γκόγκαν, συνδέσμους τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ Ε.Σ.

Εἰς Μοναστήριον—Τριφυλίας: Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν τὸν Δημήτριον Πετρόπουλον καὶ Γιαννούλαν σὺζ. Δ. Ροβόλα.

Εἰς Πολυθέαυ: Οἱ Γερμανοὶ ἐκτελοῦν τὸν Κων. Ἰ. Κατάραν.

Εἰς Πλατάνια: Οἱ Γερμανοὶ ἐκτελοῦν τὸν Γ. Καραμπεσί-
νην καὶ τὸν Σταμάτην Καραχάλιον.

Εἰς Καϋμένη - Γυναικά: Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν ἕνα
ἄγνωστον.

Εἰς Βασιλικόυ: Ἐνα.

Εἰς Ράχευ: Τρεῖς.

Εἰς Σιτοχώριον: Πέντε.

Εἰς Σπηλιάυ: Ἐνα.

Εἰς Σελᾶ: Ἐνα.

Εἰς Φιλιατρά: Ἐξ.

Εἰς Χαλαζόυ: Δύο.

Εἰς Χώραυ: Τρεῖς, τὸν Σταῦρον Ροῦσον, τὸν Γ. Στασινόπου-
λον καὶ τὴν Εὐσταθίαν Πεντεφούνητη.

Εἰς Κοπανάυ: Οἱ Γερμανοὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 εἰς
ἀντίποινα διὰ τὸν φόνον πέντε Γερμανῶν εἰς τὸν Ἄετον Τριφυλίας συγκεν-
τρώνουν ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοίκους ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἰς τὴν
ἀποθήκην ΑΣΟ καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μένουν ἐκεῖ συνεχῶς μετὰ τὸ φάσμα τοῦ
θανάτου ζωγραφισμένον εἰς ὅλους. Περιμένουν ὅλοι ἔντρομοὶ νὰ ἐκτελε-
στοῦν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν. . . Ἐκεῖ εἶναι ὁ ἰατρός
Ι. Παπαδόπουλος, ὁ ἰατρός Δημ. Τζουμάνης, ὁ παπᾶς Γεώργιος Τζουμά-
κης, ὁ Ἰ. Τζουμάνης καθηγητῆς, ὁ Ἐμμ. Ἀντωνόπουλος Συμβολαιογράφος,
ὁ Κοσμᾶς Ἀντωνόπουλος δικηγόρος, ὁ Δημ. Πανουσάκης καθηγητῆς, ὁ
Γεώργιος Παπαγεωργίου πτυχιούχος Παντείου Σχολῆς, ὁ Γιάννης Ἀνα-
γνωστάπουλος, ὁ Ἀνδρέας Πανουσάκης κ.ἄ.

Μερικοὶ τὰ μεσάνυκτα ἔξαπατοῦν ἕνα σκοπὸν Γερμανὸν ἀπὸ τὴν Ἄλ-
σατία καὶ φεύγουν, δῆθεν δι' ἀτομικὴν ἀνάγκην, χωρὶς νὰ ξαναγυρίσουν. . .
Φαίνεται, ὅμως, ὅτι ὁ καλὸς αὐτὸς Ἄλσατὸς μετὰ τὴν θέλησίν του ἄφηνε νὰ φύ-
γουν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς κρατούμενους καὶ ἐλαττωθῆ ἔτσι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελ-
λοθανάτων.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Κοσμᾶς Ἀντωνόπουλος μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ
Γιάννη Ἀναγνωσταπούλου, μόλις κατόρθωσε νὰ ἔξαπατήσῃ ἕνα Γερμανὸ
σκοπὸν μετὰ κάποιαν ἄδειαν ταξιδίου τῶν Ἰταλῶν ποὺ εἶχε ἀκυρωθῆ ἀπὸ
τοὺς Γερμανοὺς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀθήνα μετὰ τὸν
τελευταῖον σιδηροδρομικὸν συρμὸν μετὰ τὴν αὐτοθυσίαν καὶ βοήθειαν τοῦ
σταθμάρχου ΣΠΑΠ Κοπανακίου Ἀνδρ. Θεοδωρατοῦλου. Ὅλοι οἱ ἄλλοι
ἄνω ἀπὸ 800 ἄτομα παρέμειναν ἐκεῖ, ἀκόμη τρεῖς ἡμέρας μέσα φυλακι-
σμένοι, μόλις διασωθέντες, διότι οἱ Γερμανοὶ εἶχον ἐξοφλήσει μετὰ τὸ πρό-
γραμμα τῶν ἀντιποίνων, ἀφοῦ ἔκαψαν ὅλον τὸν Ἄετον καὶ ἔκαψαν ζῶντας
πέντε κατοίκους διὰ τὸν φόνον τῶν πέντε Γερμανῶν, ὡς ἀναφέρομεν. Τελί-

κῶς οἱ Γερμανοί, μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως, εἰς τὸ Κοπανάκι ἔκαψαν δέκα σπίτια καὶ ἐσκότωσαν ὀκτώ.

Οἱ ὑπόλοιποι, ὅμως, πὺν ἐσώθησαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 δὲν ἐσώθησαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατακτητὰς, τοὺς κομμουνιστὰς, οἱ ὅποιοι ἐδολοφόνησαν 120.

Εἰς Χώραν συλλαμβάνεται τυχαίως ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς ὁ Αὐστραλὸς αἰχμάλωτος πολίτης Ἄλλεν καὶ κρατεῖται εἰς τὸ κρατητήριον.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Εἰς Κρέσταινα: Οἱ Ἴταλοι τὸν Ν)βριον 1942 συνέλαβον τὸν Τρύφωνα Σταθόπουλον ἀπὸ τὸ χωριὸν Ράχες καὶ τὸν Γεώργιον Μπούγαν φύλακα λουτρῶν Καιάφα καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν διότι ἐπροστάτευον Ἄγγλους στρατιῶτες. Ἐπίσης οἱ Ἴταλοι ἐφυλάκισαν τὸν Δημοσθένην Γεωργόπουλον, Κων. Β. Μιχαλόπουλον, Ἄναστ. Φερλὲν τῆλ)τὴν καὶ Δημ. Τσιάσην.

Εἰς Κάτω Φυγαλία: Οἱ Γερμανοὶ τὸ 1942 συνέλαβον τὸν Γεώργιον Μεν. Πιπιλῆν, διότι εἶχε ραδιόφωνον καὶ ἔκρυβε Ἄγγλους στρατιῶτες. Τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι του καὶ τὸν ἐφυλάκισαν, μόλις διασωθέντα ἀργότερον. Οἱ κομμουνισταί, λίγο μετὰ, συμπλήρωσαν τὸ ἔργον τῶν Γερμανῶν τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως τῶν εἰς Παπαδοῦς καὶ τὸν δικάζουν εἰς θάνατον μετὰ ἀναστολὴν καὶ δολοφονοῦν τὸν ἀδελφόν του . . . . Πιπιλῆν συμβολαιογράφον.

Οἱ Ἴταλοι συνέλαβον τοὺς Βασίλειον Πιπιλῆν, Χρῆστον Πιπιλῆν, Χ. Δέδε, Νικ. Πιπιλῆν, Ἄναστ. Παπαδόπουλον καὶ Ι. Χριστοδουλόπουλον καὶ τοὺς ἐξυλοκάτησαν.

Εἰς Ζαχάρο—Ὀλυμπίας: Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν ὀκτώ.

Εἰς Κακὸβατον: Ἐνα.

Εἰς Μυρόνειαν: Ὁ Διονύσιος Π. Κωτσάκης βασανίζεται ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν, διότι δὲν ἐχαιρέτησε τὴν ἰταλικὴν σημαίαν. Τὸν φέρνουν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρίως παρουσίᾳ ὄλων μέχρις αἱμορραγίας. Ἐγλύτωσε τὴ ζωὴ του, προφασισθεὶς ὅτι ἦτο κουφός. Οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν τὰ σπίτια τοῦ Γεωργίου Κυριακοπούλου καὶ Κυριακού Κυριακοπούλου, ἐπειδὴ ἀπέκρυβον Ἑγγλέζους.

Εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσα) Ὀλυμπίας: Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν τὸν Λεωνίδαν Δ. Καφίρη καὶ ἔκαψαν 27 σπίτια. Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ συμπληρώνουν τὸ ἔργον τῶν, παίρνουν τὰ πρόβατα τῶν ἄλλων, λειλατοῦν τὰ ὑπόλοιπα σπίτια τοῦ χωριοῦ. Οἱ Ἴταλοι τὴν 17—8—42 συλλαμβάνουν τὸν Δῆμον Καφίρη ἀγροφύλακα καὶ τὸν ὑποβάλλουν εἰς ἀνήκουστα βασανιστήρια ἐπὶ 4 ἡμέρας διὰ νὰ καταδώσῃ ποιοὶ ἔχουν ὄπλα. . . Ὁ Δῆμος Καφίρης ὅμως ἀρνεῖται, δὲν προδίδει τοὺς συγχωριανούς του καὶ τὴν Πατριδα. Οἱ Ἴταλοι συνεχίζουν καὶ τοῦ βγάζουν μετὰ μίαν πένσαν 17 δόντια. Ὁ Δῆμος Καφίρης προτιμᾷ νὰ πεθάνῃ ἀλλὰ ἀρνεῖται, δὲν κατέδωσε κα-

νένα. Τὸν ἄφησαν μισοπεθαμένον καὶ ἔφυγαν. . . Ὁ ἦρωας αὐτὸς ἀργότερα, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943, κατετάγη εἰς τὶς ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ μετὰ εἰς τὸ ΕΔΕΣ. Οἱ κομμουνισταὶ συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον τῶν Ἰταλῶν, τοῦ ἐλεηλάτησαν τελείως τὸ σπῆτι τοῦ καὶ τὸν ἐτραυμάτισαν.

Εἰς Σ κ λ η ρ ο ῦ: Οἱ Ἰταλοὶ συλλαμβάνουν τὸν Αὐγούστον 1942 τὸν Ἀλέξανδρον Α. Ἀσιμακόπουλον καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Κ. Κοντόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Ζαχάρω, ὅπου δέρονται ἀνηλεῶς διὰ νὰ μαρτυρήσουν ἀντίρτες ποῦ τροφοδοτοῦν εἰς τὴν περιοχὴν των. Παρὰ τὰ φρικτὰ βασανιστήρια ποῦ ὑπέστησαν, οὐδένα κατέδωσαν εἰς τοὺς κατακτητὰς. Τὸν Σ)θριον τοῦ 1942 οἱ Ἰταλοὶ συλλαμβάνουν τὸν Ἀγγελῆ Κ. Κοστώπουλον, Ἀγγελῆ Ἀγγελόπουλον, Ἀνδρέαν Μητρόπουλον, καὶ Νικ. Δημητρακόπουλον διὰ νὰ μαρτυρήσουν τὸν τόπον διαμονῆς τῶν ἀνταρτῶν. Ἰδιαιτέρως ἐβασάνισαν μέχρις αἱμορραγίας ἀπὸ τὰ αὐτὰ τὸν Ἀγγελῆ Κοντόπουλον. Ἔπεσε λιπόθυμος, ἀλλὰ δὲν κατέδωσε κανένα. Μετὰ δέμηνον ἀπὸ τὰ βασανιστήρια ἀπεβίωσε. Ἐνας Ἰταλὸς ἀξ)κὸς εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ τὸν Σ)θριον τοῦ 1942 ἄρπαξε ἀπὸ τὰ γένηια τὸν πατᾶ - Γιώργη Παπαπαναγιώτου καὶ τοῦ κατέφερε, παρουσίᾳ ὄλων, ἰσχυρότατον ράπισμα. Ἡ προσβολὴ αὐτῆ ἦτο μεγάλη διὰ τὸ χωριὸν ἀλλὰ ἦσαν τότε ὅλοι ἄοπλοι. Οἱ θρασιδεῖλοι Ἰταλοὶ ἔδειξαν τὴν παλληκαριάν τους καὶ τὴν ἀνδρείαν τους πολὺ ἐπίσημα. Ἐνα χρόνον ἀργότερον τοὺς ἦλθε ἡ τιμωρία.

Εἰς Ἀ ν δ ρ ῖ τ σ α ι ν α ν: ἀνακαλύπτουν ραδιόφωνον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱατροῦ Β. Παπασταματίου καὶ συλλαμβάνουν τὸν ἴδιον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Τάκην Παπασταματίου καὶ τοὺς φυλακίζουν με ἄλλους.

Εἰς Ἀ ν ω Φ υ γ α λ ῖ α ν: Οἱ Ἰταλοὶ συλλαμβάνουν τὸν Μάρτιον 1943 τὸν Παναγ. Ἀν. Φάσσαρη καὶ τὸν καταδικάζουν εἰς τρίμηνον φυλάκισιν, διότι ὑπέθαλπε ἄγγλους στρατιῶτες.

Εἰς Σ τ ὀ μ ῖ ο ν: Τὸν Μάρτιον τοῦ 1943 συλλαμβάνουν τὸν Σωτήριον Δημητρούλην καὶ Ἀλέξιον Μπουσιούταν, ἀντίρτες τοῦ Ε.Σ., ὡς ὑποθάλλοντες Ἑγγλέζους καὶ τοὺς καταδικάζουν εἰς τρίμηνον φυλάκισιν.

Εἰς π ε ρ ῖ ο χ ῆ ν Μεγαλοπόλεως Ἄργους: α) Τὸν Ν)θριον 1941 οἱ Ἰταλοὶ συλλαμβάνουν εἰς Μεγαλόπολιν τὸν Ἰωάν. Μαντζαρόλαν με τὴν κατηγορίαν ὅτι εἶχε ὅπλα, μηχανήματα ἀσφαμάτου καὶ ἀνταλλακτικὰ αὐτοκινήτων. Ὑποβάλλεται εἰς τὰ ἀφάνταστα μαρτύρια ἀπὸ τὸν ὑπολ)γὸν τῶν Καραμπινιέρων εἰς Μεγαλόπολιν Κόντι. Ἦτο καταπληγωμένος ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα κτυπήματα ξιφολόγχης.

Ἡ σύζυγός του τοῦ φέρνει ἱατρὸν διὰ νὰ τὸν ἐξετάσῃ, ὅστις συνιστᾷ ἄμμεσον εἰσαγωγὴν του εἰς Νοσοκομεῖον. Οἱ Ἰταλοὶ τὸν παραλαμβάνουν, ἐπαναρχίζουν τὰ μαρτύρια καὶ τοῦ φέρουν τὸν θάνατον.

β) Οἱ Ἰταλοὶ τὸν Σεπτέμβριον 1942 ἐλεηλάτησαν τὸ χωριὸν Βιλιβίνα Καλαβρύτων. Ἐπειδὴ μερικοὶ διεμαρτυρήθησαν, τοὺς ἐξετέλεσαν ἀμέσως ἔξω τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Ἰταλὸς ὑπ)ρχης Οὐμβέρτο Κουίντο, ἐκ Τεργέστης, τὸν Αὐγούστον

1942 ἐπετέθη κατὰ τῆς 12έτιδος Ποτίτις Βαλαβάκη καὶ τὴν ἐβίασε.

γ) Ὁ Ἴταλὸς ὑπολόγος Καραμπινιέρων Αἰμίλιος Ζορντάνο, ἐκ Νεαπόλεως Ἰταλίας, ἐφόνευσε χωρὶς καμμίαν διαδικασίαν τὴν Ἀγγελοκὴν χήρ. Ἥλια Σταρογιάννη μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι ὑπέθαλπεν ἄγγλους στρατιῶτες.

δ) Τὴν 17ην Μαΐου οἱ Γερμανοὶ συνέλαβον εἰς Ἄργος τὸν Ἀθ. Νταβέλην, τὸν μετέφερον εἰς Κόρινθον τὸν ἐκλείσαν εἰς μίαν κλούβαν τὴν ὁποίαν ἀνετίναξαν.

ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΥΠΟ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Οἱ φονευθέντες ὑπὸ τῶν Ἰταλογερμανῶν κατὰ ὄνοματεπώνυμον, τόπον καταγωγῆς, ἐπάγγελμα, τόπον καὶ χρόνον ἐκτελέσεως εἶναι οἱ ἑξῆς:

- Πόλκας Ἰωάννης, Κυπαρισσία, παντοπώλης, Κυπ)σία, 7)7)44
 Θεοφιλόπουλος Παναγ., Κυπ)σία, κτηματίας, Κυπ)σία, 16)12)43
 Παναγόπουλος Ἰωάν., Τριπύλα, κτηματίας, Κυπ)σία, 19)12)43
 Παπασταθόπουλος Ἐλευθ., Κυπ)σία, ἐργάτης, Πύλος Μεσ., 20)3)44
 Πολίτης Ἀθανάσιος, Κυπ)σία, ἐργάτης, Κυπα)σία, 23)7)44
 Ἡλιόπουλος Νικόλαος, Μερόπη, ἐργάτης, Ράχες, 30)6)44
 Βλάχος Κων., Βρύσες, συντ)χος, Κυπαρισσία, 28)8)44
 Κουμουνοῦρος Νικόλαος, Φιλιατρά, καφεπώλης, Φιλιατρά, 17)12)43
 Ἀγγελάκος Ἀριστομ., Κυπ)σία, ὀδηγός, Κυπαρισσία, 10)2)44
 Δημητρόπουλος Δημήτριος, Κυπ)σία, ὑποδ)ποιός, Κυπ)σία, 6)7)44
 Ἀποστολόπουλος Εὐστάθιος, Καλογερέσιον, κτηματίας, Τρίπολις, 17)12)43
 Βασιλόπουλος Βασίλειος, Κυπ)σία, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 21)3)44
 Βέτσος Θωμᾶς, Κυπαρισσία, ἐργάτης, Τρίπολις, 16)12)43
 Στρατικόπουλος Εὐστάθιος, Κυπ)σία, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 21)3)44
 Δηλάρης Περικλῆς, Κυπαρισσία, ποιμὴν, Τρίπολις, 27)2)44
 Παπανδρεόπουλος Φώτιος, Κυπαρισσία, τυπογράφος, Τρίπολις, 22)2)44
 Τσοχαντάρης Ἰωάννης, Κυπ)σία, ἐργάτης, Τρίπολις, 16)12)43
 Γιαννόπουλος Ζαχαρίας, Κυπ)σία, ἀγρότης, Τρίπολις, 21)3)44
 Μυχαλαρέας Μιχαήλ, Οἶτυλον Μάνης, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)44
 Γυφτόπουλος Κων., Κυπαρισσία, κτηματίας, Τρίπολις, 21)3)44
 Γυφτόπουλος Κων)νος, Κυπαρισσία, ἐργάτης, Τρίπολις, 23)2)41
 Στριγγας Πέτρος, Κυπαρισσία, ἐπιλοποιός, Τρίπολις, 21)3)44
 Γεωργομήτρος Νικόλαος, Καλό Νερό, γεωργός, Τρίπολις, 20)1)43
 Ντοῦλος Παναγιώτης, Κυπαρισσία, ποιμὴν, Ψάρι Τριφυλίας, 22)3)44
 Ντασκάκης Δημήτριος, Κυπαρισσία, μιλωθρός, Κυπαρισσία, 25)12)43

- Παρασκευοπούλου Ἀμαλία, Ψάρι οικιακά, Κυπαρισσία, 18)12)43
 Ἀποστολίδης Νικόλαος, Κυπαρισσία, χωροφύλαξ, Μπλεμενιάνους, 18)3)42
 Στασινόπουλος Διονύσιος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, 15)2)44
 Ζακύνθιος Διονύσιος, Γαργαλιάνοι, σωφέρ, Γαργαλιάνοι, 20)3)44
 Παπαδόπουλος Βασίλειος, Γαργαλιάνοι, ἐπιπολιότης, Γαργαλιάνοι, 20)5)44
 Κουτροδήμος Βασίλειος, Γαργαλιάνοι, κρεοπώλης, Γαργαλιάνοι, 10)6)44
 Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, φοιτητής, Γαργαλιάνοι, 10)6)44
 Καρδαράς Δημήτριος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, 29)5)43
 Γεωργακλής Ἰωάννης, Γαργαλιάνοι, κρεοπώλης, Γαργαλιάνοι, 29)5)43
 Παυλέας Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, φοιτητής, Γαργαλιάνοι, 1)5)44
 Γλιστριδής Ἀνέστης, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 14)6)44
 Σούκας Φώτιος, Γαργαλιάνοι, χαλκουργός, Γαργαλιάνοι, 14)6)44
 Παπακώστας Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 14)6)44
 Καρδάσης (ων)νος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 14)6)44
 Λάμπας Παναγιώτης, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, 14)4)44
 Τριαντάφυλλος Δημήτριος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 26)12)43
 Κυναλῆς Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 10)7)44
 Βλαχιάδης Νικόλαος, Γαργαλιάνοι κουρεύς, Γαργαλιάνοι, 19)7)44
 Σκοῦντζος Σταῦρος, Γαργαλιάνοι, ἔμπορος, Γαργαλιάνοι, 10)7)44
 Κατσιρούμπας Κων)νος, Γαργαλιάνοι ἐργάτης, Γαργαλιάνοι, 15)10)42
 Γεωργιόπουλος Ἡλίας, Γαργαλιάνοι, ἔμπορος, Γαργαλιάνοι
 Καναδός Γεώργιος, Πύργος, κτηματίας, Φιλιατρά, 12)8)43
 Γεωργόπουλος Δημήτριος, Πύργος, κτηματίας, Μελιγαλά, 7)7)43
 Πολυχρονόπουλος Θωμάς, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 20)7)44
 Κρεζούγιας Ξενοφών, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Τρίπολις, 11)10)43
 Διαβατόπουλος Νικόλαος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Ἀλβανία, 11)10)41
 Ροῦσσοι Σταῦρος, Χώρα, — Χώρα 27)5)44
 Μιχαλόπουλος Κων)νος, Περιβόλια, γεωργός, Περιβόλια, 15)3)43
 Καφίρης Γεώργιος, Περιβόλια, γεωργός, Περιβόλια, 23)3)44
 Ἀμπαριώτης Βασίλειος, Ἀνδριτσaina, γεωργός, Ἀνδριτσaina, 28)8)41
 Μαροτόπουλος Ἡλίας, Φανάρι, ὑπ)λος ΣΕΚ, Λάρισα, 1)3)44
 Κωστόπουλος Ἀγγελῆς, Σκληροῦ, γεωργός, Σκληροῦ, 2)42
 Γιαννόπουλος Περιελῆς, Σκληροῦ, γεωργός, Σκληροῦ, 2)2943
 Γεωργόπουλος Χαράλαμπος, Μαρίνα, τηλεγραφητής, Τρίπολις, —1942
 Ἀλεξανδρῆς Γεώργιος, Φυγαλία, γεωργός, Θεσσαλονίκη, 4)3)44
 Λαλαίνας Παναγιώτης, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον, 7)7)44
 Δημόπουλος Κων)νος, Σκουροχώριον, ξυλουργός, Ζαχάρω, 7)7)43
 Ζαχαρόπουλος Βασίλειος, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον, 7)7)44
 Ζαχαροπούλου Γιαννούλα, Λέπραιον, οικιακά, Λέπραιον, 7)7)44
 Καλύδας Κων)νος, Κ. Φυγαλία, γεωργός, Ἀθήναι, - - 1943
 Καπλάνης Ἀναστάσιος, Κ. Φυγαλία, γεωργός, Λέπραιον, 7)7)44
 Κουτσούνης Ἰωάννης, Ταξιάρχαι, γεωργός, Κακόβατον, --)5)42

- Κριτσέλη Έλενη, Νεοχώριον, οικιακά, Κακόβατον, —1942
 Πολυχρονόπουλος Εὐθύμιος, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον, 7)7)44
 Πολυχρονοπούλου Ἀγγελική, Λέπραιον, οικιακά, Λέπραιον, 7)7)44
 Πολυχρονοπούλου Θεοδώρα, Λέπραιον, βρέφος, Λέπραιον, 7)7)44
 Σάσσαλος Ἡρακλῆς, Ἀρήνη, γεωργός, Σμέρνα, 15)5)43
 Σάσσαλος Ἰωάννης, Ζαχάρω, ἀγροφύλαξ, Ζαχάρω, — 1942
 Χριστόπουλος Στυρίδων, Καλύδωνα, ἀγρότης, Κακόβατον, 20)5)42
 Μιχαλόπουλος Δημήτριος, Κακόβατον, κτηματίας, Κακόβατον, 18)5)43
 Κωνσταντινίδης Χρῆστος, Σιδηρόκαστρον, ἀπ. ταγ)ρχης, Σιδηρόκ. 12)9)43
 Ἀνδρεόπουλος Γεώργιος, Σιδηρόκαστρον, γεωργός, Σιδηρόκαστ. 12)9)43
 Πετρόπουλος Εὐστάθιος, Σιδηρόκαστρον, γεωργός, Τρίπολις, 12)9)43
 Ἀνδρώνης Δημήτριος, Φαρακλάδα, γεωργός, Ἀρμενιοί, 20)9)43
 Θεοδωρέλλος Κων)νος, Ἀρμενιοί, γεωργός, Ἀρμενιοί, 10)9)43
 Κουτσίκος Παναγιώτης, Ἀρμενιοί, γεωργός, Ἀρμενιοί, 10)9)43
 Σεσούλης Ἀθανάσιος, Ἀρμενιοί, γεωργός, Ἀρμενιοί, 10)9)43
 Σταματογιαννόπουλος Χαράλ., Ἀρμενιοί, γεωργός, Ἀρμενιοί, 10)9)43
 Καρούμπαλης Περικλῆς, Στασιό, γεωργός, Στασιό, 5)5)43
 Φρέσκου Ἰφιγένεια, Ξηρόκαμπος, οἰκοκυρά, Ξηρόκαμπος, 10)10)43
 Γεωργόπουλος Ἡλίας, Λυκοδέσιον, γεωργός, Καλογερέσιον, 20)10)43
 Ἀργυράκης Γεώργιος, Καλογερέσιον, γεωργός, Καλογερέσιον, 20)10)43
 Παναγιωτόπουλος Νικόλαος, Σελᾶ, γεωργός, Δώριον, 20)9)43
 Κασάρης ἦ Γιαννόπουλος Κων., Φιλιατρά, σωφῆρ, Φιλιατρά, 4)7)43
 Τσαγκαρόπουλος Ἀλέκος, Φιλιατρά, καρποποιός, Φιλιατρά, 4)7)43
 Σπανός Νικόλαος, Φιλιατρά, ἱτ)ποιός, Φιλιατρά, 4)7)43
 Γκόνος Ἀνδρέας, Φιλιατρά, κτηματίας, Φιλιατρά, 4)7)43
 Κανσθός Γεώργιος, Βάλτος, κτηματίας, Φιλιατρά, 4)7)43
 Φλάμπουρας Ἀναστάσιος, Φιλιατρά, κτηματίας, Φιλιατρά, 11)8)43
 Γκότσης Ἀλέξανδρος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 25)8)43
 Χάρμπας Χαράλαμπος, Φιλιατρά, ράπτης, Φιλιατρά, 9)9)43
 Καραβάκης Ἀγαμέμνων, Χαλάρνιον, κτηματίας, Φιλιατρά, 9)9)43
 Μενίχτας Ἀγαθοκλῆς, Χαλάρνιον, κτηματίας, Φιλιατρά, 9)9)43
 Σάμπαλης Ἰωάννης, Φιλιατρά, σπουδαστής, Φιλιατρά, 9)9)43
 Ντινιώτης Νικόλαος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 9)9)43
 Λιαμαντόπουλος Χαράλαμπος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 9)9)43
 Κασιδημόπουλος Παναγιώτης, Φιλιατρά, φωτογράφος, Φιλιατρά, 9)9)43
 Παπαδάτος Διονύσιος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 9)9)43
 Λαμπρόπουλος Γεώργιος, Φιλιατρά, σπουδαστής, Φιλιατρά, 9)9)43
 Λεμονέρας Νικόλαος, Ἀετός, ἐργάτης, Φιλιατρά, 9)9)43
 Μαρῆ Μηλιά, Χώρα, οικιακά, Φιλιατρά, 9)9)43
 Σταμάπουλος Κων)νος, Χριστιάνοι, καθηγητής, Χριστιάνοι, 10)7)43
 Μανωλάκη Κική, Φιλιατρά, οικιακά, Φιλιατρά, 20)4)44
 Χρονόπουλος Ἡλίας, Πύργος, κτίστης, Φιλιατρά, 20)5)44

- Βασιλόπουλος Χαράλαμπος, Φιλιατρά, κηπουρός, Φιλιατρά, 22)5)44
 Σκορδάκης Κων)νος, Φιλιατρά, ράπτης, Πύλος, 7)5)44
 Κεφαλαῖς Κων)νος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 26)5)44
 Τσαφαροῦς Μιχαήλ, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 26)5)44
 Λεβεντάκης Διονύσιος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 7)4)43
 Σπυρόπουλος Χρήστος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Φιλιατρά, 26)5)44
 Μπαροδούλιας Βασίλειος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Ἄετός, 6)8)43
 Ἄλεβιζος Λυκοῦργος, Ἄετός, ἐργάτης, Πύλος, 6)5)44
 Μπένος Παναγιώτης, Φιλιατρά, κτηματίας, Μυστροῦ Λακωνίας 10)10)44
 Πεντεφούντη Γαρυφαλιά, Χώρα, οἰκοκυρά, Φιλιατρά, 2)6)44
 Ἄσθραβίτης Παναγιώτης, Φιλιατρά, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 14)5)44
 Παπαδόπουλος Παῦλος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Τρίπολις, 18)6)44
 Μπολιανίτης Γεώργιος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Χαϊδᾶρι Ἀττικῆς, 30)5)44
 Ἄλεξανδρόπουλος Γεώργιος, Χαλαζώνιον, γεωργός, Φιλιατρά, 2)6)44
 Μπαΐκος Κων)νος, Χαλαζώνιον, γεωργός, Χαλαζώνι, 26)5)44
 Βόγκα Βασιλική, Κοπανάκιον, οἰκιακά, Κοπανάκιον, 10)7)44
 Μπινιῶρης Δημήτριος, Κοπανάκιον, φοιτητής, Ἀθήναι, 18)7)44
 Πετρόπουλος Δημήτριος, Κοπανάκιον, γεωργός, Κοπανάκιον, 25)8)44
 Λόντος Νικόλαος, Ἄετός, γεωργός, Κοπανάκιον, —)3)42
 Νταλαχάνης Βασίλειος, Κόκλα, γεωργός, Κοπανάκιον, —)3)42
 Ἄνδρουτσόπουλος Ἐλευθέριος, Ψάρι, γεωργός, Κοπανάκιον, 21)8)44
 Τζῶρτζης Ἰωάννης, Κρέσταινα, κασσιτερωτής, Κοπανάκιον, 21)8)44
 Ἄποστολόπουλος Μιχαήλ, Ἄγριλιά, γεωργός, Κοπανάκιον, 10)8)44
 Στρατίκης Βασίλειος, Καμάριον, ταγ)ρχης, Τρίπολις, 23)2)43
 Στρατίκης Κων)νος, Καμάριον, φοιτητής, Τρίπολις, 23)2)43
 Ρούσσης Κων)νος, Καμάριον, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)43
 Μπίκος Σωτήριος, Καμάριον, γεωργός, Βίγλες Μεγαλκ, 24)2)44
 Μπαζόπουλος Βασίλειος, Γλυκορρίζιον, γεωργός, Ἀθήναι, 4)3)44
 Γκόγκας, Ἐπαμεινώνδας, Γλυκορρίζιον, γεωργός, Λώριον, 10)9)44
 Γκόγκας Σωτήριος, Γλυκορρίζιον, γεωργός, Λώριον, 10)9)44
 Παναγόπουλος Ἰωάννης, Γλυκορρίζιον, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)43
 Γκόγκας Δημήτριος, Γλυκορρίζιον, γεωργός, Κάκκαβα, 1)8)44
 Χαϊμανᾶς Κων)νος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Παπαδημητρίου, Παναγιώτης, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Ρέμπτελος Δημήτριος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Ἡλιόπουλος Γεώργιος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Γκότσης Κων. Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Γκότσης Ἀλέξιος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)43
 Ἄλεβιζος Λυκοῦργος, Ἄετός, γεωργός, Πύλος Μεσσηνίας, 6)5)44
 Χαϊμανᾶς Γεώργιος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)44
 Γεωργιλᾶς Γεώργιος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)44
 Καζάντζας Θεόδωρος, Ἄετός, γεωργός, Ἄετός, 11)9)44

- Νικολακέας Σωτήριος, Νομισί, οικόδομος, Μαλωτᾶ, 23)3)44
 Νιάρχος Χρήστος, Μπάλα, εργάτης, Μελιγαλᾶ, 7) —)44
 Νικολόπουλος Σταῦρος, Καλαμάτα, εργάτης, Τρίπολις, 23)2)44
 Νικολόπουλος Μιχαήλ, Καλαμάτα, ὑδραγωγεύς, Ἄλμυρό, 14)1)44
 Νικολόπουλος Σωτήριος, Καλαμάτα, μυλεργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Νικολόπουλος Γεώργιος, Καλαμάτα, εργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Νικολόπουλος Χρήστος, Κλαμάτα, σιδηρουργός, Τρίπολις, 24)2)44
 Νίκας Ἀντώνιος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 12)1)44
 Μπάκας Παναγιώτης, Καλαμάτα, οικόδομος, Καλαμάτα, 5)9)44
 Μασαρέας Κων)νος, Καλαμάτα, εργάτης Τρίπολις, 25)2)44
 Πετράκος Χρήστος, Πάτρα, εργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Πιερρῆς Γεώργιος, Καλαμάτα, εργάτης Τρίπολις, 24)2)44
 Παπαδόπουλος Νικόλαος, Καλαμάτα, κτηματίας, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Πιερρόπουλος Ἰωάννης, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 28)2)44
 Παναγιωτόπουλος Δημήτριος, Ἄλβενα, εργάτης, Καλαμάτα, 6)2)44
 Παραγγίνης Γεώργιος, Δολοί, εργάτης, Τρίπολις, 20)3)44
 Πετρόπουλος Πέτρος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Πατσόπουλος Διονύσιος, Ζάκυνθος, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Παρασκευάκος Νικόλαος, Σκούρα Λακων. κυδοτοποιοίς, Τρίπολις, — 1944
 Πανταζῆς Χρήστος, Καλαμάτα, ἄλιεύς, Μεγαλόπολις, — 1944
 Παπούλιας Ἀνοστάσιος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 2)5)44
 Παπαγεωργακόπουλος Χρήστος, Καλαμάτα, ὑπδ)ποιός, Τρίπολις, —)1)44
 Περόπουλος Ἰωάννης, Καλαμάτα, ράπτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Ρούσσης Παναγιώτης, Μικρομάνη, δικηγόρος, Παληοχούνη, 24)2)44
 Ρεϊζόπουλος Παναγιώτης, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Ράλλης Γεώργιος, Καλαμάτα, κρεοπώλης, Τρίπολις, 17)1)44
 Ρετσίνης Παναγιώτης, Καλαμάτα, εργάτης, Παραδείσια, 29)8)44
 Σμυρνιός Ντίνος, Καλαμάτα, μηχανικός, Τρίπολις, 1)5)44
 Σόμαλης Γεώργιος, Λαρδανέλλια, ἄρτεργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Σταυρόπουλος Σταῦρος, Καλαμάτα, φορ)τωτής, Τρίπολις, 24)2)44
 Σπηλιώτης Ἀριστείδης, Καλαμάτα, φοιτητής, Τρίπολις, 17)12)43
 Σαραντόπουλος Νικόλαος, Καλαμάτα, ἄεργος, Καλαμάτα, 9)2)44
 Σταυρόπουλος Νικόλαος, Καλαμάτα, λιμενεργάτης, Τρίπολις, 15)1)44
 Σταυρόπουλος Κων)νος, Βοΐζαγα, εργάτης, Τρίπολις, 13)3)44
 Καρούνης Νικόλαος, Μηνᾶ, εργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Κυριακόπουλος Ἀντώνιος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Κοντούρης Νικόλαος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 27)2)44
 Καζεβάνογλου Παντελῆς, Σμύρνη, οικόδομος, Καλαμάτα, 9)2)44
 Κοκορόγιαννης Κων)νος, Καλαμάτα, οικόδομος, Καλαμάτα, 16)6)44
 Καψοῦρος Ἀπόστολος, Λαγκάδια, εργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Κλύδωνας Γεώργιος,, Γιαννιτσάνικα, εργάτης, Καλαμάτα, 13)9)43
 Καραμπάγιας Κων)νος, Ναζήριον, εργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44

- Σταμάτης Ἀθανάσιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Σακελλαρίου Γεώργιος, Πηγ.άδια, ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Σκονδρέας Παναγιώτης, Ρηγίλια, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)6)44
 Σπεντζούρος Δημήτριος, Καλαμάτα, κτηματίας, Μαλωτᾶ, 9)2)44
 Στεφανούρης Παναγιώτης Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 28)10)44
 Στεφανούρης Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 9)2)43
 Σερεμέτης Νικόλαος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Σπαντιδέας Παναγιώτης, Σαϊδῶνα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ' 24)2)43
 Σαραντόπουλος Χρῆστος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Ἄρις, 24)2)43
 Τζουβελέκης Σπυρίδων, Καλαμάτα, ἐργάτης, 24)11)43
 Τσιλιβαράκος Ἰωάννης, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 1)5)44
 Τζουβελέκης Παναγιώτης, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Καλαμάτα, 8)2)44
 Ταβουλάρης Ἀθανάσιος, Γύθειον, ἐργάτης, Τρίπολις, 27)1)44
 Ταγαρούλιας Ἀθανάσιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Τσαπατσάρης Δημήτριος, Καρυὰ Λακων., ἐργάτης, Ἄγ. Φλῶρος, 3)3)44
 Τσαρτόπουλος Δημήτριος, Καρύτσεινα, ἐργάτης, Ἄγ. Φλῶρος, 13)2)44
 Τζανακάκης Γεώργιος, Λαδᾶ Μεσσην., ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)1)44
 Τζώρτζης Θεοδόσιος, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Ἀθῆναι, 19)10)43
 Τσαλαφαντῖνος Χρῆστος, Οἶτυλον, μυλεργάτης, Ἄλμυρόν, 30)6)44
 Τσίργελος Κων)νος, Καλαμάτα, ὑποδ)ποιός, Γερμανία, 26)12)44
 Τσώνης Νικόλαος, Καλαμάτα, ἄνεργος, Τρίπολις, 24)2)44
 Τσιχριτζῆς Μιχαήλ, Καλαμάτα, μαθητής, Καλαμάτα, 23)9)43
 Φιλόπουλος Περικλῆς, Κοντογῶνο Πυλ., ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Φωτόπουλος Φώτιος, Ταβέρινα Μεσσην., ἐργάτης, Καλαμάτα, 16)5)44
 Φινικάκος Δημήτριος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Φωτάκης Ἡλίας, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 28)2)44
 Φραγκισκάκης Πέτρος, Καλαμάτα, γεωργός, Καλαμάτα, 15)2)43
 Χαμόδρακος Ἰωάννηςέ Καλαμάτα, κυβοτοποιός, Τρίπολις, 28)4)44
 Χρονόπουλος Γεώργιος, Καλαμάτα, σεφβιτόρος, Καλαμάτα, 9)2)44
 Χατζηκατάσης, Δημήτριος, Καλαμάτα, καθεκλοποιός, Καλαμάτα, 9)2)44
 Χρόνης Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Χαρίτος Δημήτριος, Ἀμερική, ἐργάτης, Ἄρις, 14)11)44
 Χρηστέας Πέτρος, Σελινίτσα, οἰκοδόμος, Ναύπλιον, 11)2)44
 Ψαχνάκος Μιχαήλ, Κήττα Λακων., ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Μπούνας Παναγιώτης, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Μυλωνόπουλος Στέλιος, Κων)πολις, κτηματίας, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Μανωλοΐδης Παναγιώτης, Καλαμάτα, ξυλουργός, Καλαμάτα, 8)2)44
 Μποζώνης Ἀναστάσιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Μπούτου Ἰφιγένεια, Μεσσήνη, οἰκιακά, Μεσσήνη, 13)3)44
 Μάνεσης Χαράλαμπος, Ἀγουρινίτσα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 15)8)44
 Μπουμπόπουλος Ἀνδρέας, Ἄλμυρό, οἰκοδόμος, Καλαμάτα, 22)1)43
 Νικόλης Σπυρίδων, Κατσαροῦ, οἰκοδόμος, Βυτίνα, 22)4)44

- Λουράδας Κων)νος, Ἀρτεμισία, κτηματίας, Τρίπολις, 15)1)44
 Ζαχαράκης Νικόλαος, Ἀλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944
 Ζερβάκης Γεώργιος, Βέργα, κτηματίας, Βέργα, 13)1)43
 Καντζέας Βασίλειος, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Καλογερέας Κων)νος, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Καζακέας Νικόλαος, Δολοί, κτηματίας, Βίγκλες, — 1944
 Καλλιάνης Νικόλαος, Δολοί, κτηματίας, Βίγκλες, — 1944
 Καλαβονζίδης Ἀριστείδης, Ἀλαγονία, κτηματίας, Μαλεβό, 30)1)44
 Καμπουγιέρης Δημήτριος, Βέργα, κτηματίας, Βέργα, 13)1)43
 Κάλλολης Παναγιώτης, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 4)2)44
 Κοῦτρος Ἡλίας, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Ἐλαιοχώριον, — 1944
 Κλύδωνας Γεώργιος, Φαραί, κτηματίας, Τρίπολις, 13)9)44
 Κουτίβας Νικόλαος, Φαραί, κτηματίας, Καλαμάτα, 21)1)42
 Κουτίβας Γεώργιος, Σταυροπήγιον, γεωργός, Καλαμάτα, — 1944
 Κουράκης Στυρίδων, Φαραί, κτηματίας, Καλαμάτα, 5)2)44
 Κουράκης Στυρίδων, Φαραί, κτηματίας, Καλαμάτα, 5)2)44,
 Κοῦτρος Γεώργιος, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Τρίπολις, — 1944
 Κουκῆς Μιχαήλ, Δολοί, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944
 Κουκούτση Βασιλική, Σταυροπήγιον, οἰκουρά, Καλαμάτα, — 1944
 Κουκῆς Στυλιανός, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Λαζάρου Εὐαγγελία, Λαδᾶ, οἰκουρά, Καλαμάτα, 13)7)43
 Λούζης Γεώργιος, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Μανωλόπουλος Γεώργιος, Ἀλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα,, — 1944
 Μυτενέτος Βασίλειος, Ἀλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944
 Μαρκάκης Κων)νος, Ἀλαγονία, κτηματίας, Μαλεβό, 30)1)44
 Μπαλίκης Ἀθανάσιος, Μέδουσα, κτηματίας, Μαλεβό, 30)1)44
 Μπαλίκης Κων)νος, Μέδουσα, κτηματίας, Καρυδιά, 10)6)44
 Μασουρίδης Δημήτριος, Λαδᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, 13)7)43
 Μάλαμας Γεώργιος, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Τρίπολις, — 1944
 Μυλωνόπουλος Δημήτριος, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944
 Μπούνας Γεώργιος, Ἐλαιοχώριον, κτηματίας, Τρίπολις, 4)2)44
 Μουτζουρέας Χαράλαμπος, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Μιχαλέας Θεόδωρος, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944
 Νίκας Βασίλειος, Σταυροπήγιον, γεωργός, Μυστροᾶ, — 1944
 Σταματέλος Παναγιώτης, Σίτσουβα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Σκῶκος Κων)νος, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Τρίπολις, 24)2)43
 Σπυρόπουλος Ἡλίας, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Καλαμάτα, 10)2)43
 Σουροβῖνος Ὁθων, Πάτραι, οἰκοδόμος, Καλαμάτα, 9)2)43
 Σερεμέτης Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Σερεμέτης Βασίλειος, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Σαρέλλας Δημήτριος, Δραγκᾶ, οἰκοδόμος, Τρίπολις, 22)10)44
 Σαραντέας Κων)νος, Γιαννιτσᾶ, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44

- Παναγιώταρος Σπυρίδων, Βέργα, κτηματίας, Βέργα, 13)1)43
 Ρουμπέας Έπαμεινώνδας, Δολοί, γεωργός, Βίγλες, — 1944
 Σαραντέας Κων)νος, Έλαιοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 4)2)44
 Χριστοδουλόπουλος Ήλιος, Πηγαί, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1943
 Ψυχογιός Ήλιος, Άλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944
 Κουτομάνος Τζανέττος, Άλαγονία, κτηματίας, Μολεβό, 30)1)44
 Άλεβίξος Σταῦρος, Άμφιθέα, Άμφιθέα — 1943
 Άδαμόπουλος Παναγιώτης, Μάκραινα, Μελιγαλά —)10)43
 Άναγνωστόπουλος Δημήτριος, Κεφαλόβρυσον, Μελιγαλά, —)10)43
 Άποστολόπουλος Ίωάννης, Πυλαρίστρα, Πυλαρίστρα, 21)5)43
 Άλεξόπουλος Χρῆστος, Άθραμιού, Βίγλες — 1944
 Βλαχάκης Κων)νος, Μεσσήνη, Μεσσήνη 3)6)44
 Βασιλόπουλος Βενιαμίν, Μέσαινα, Καλαμάτα, 4)4)43
 Γεωργόπουλος Πέτρος, Μάκραινα, Κεφαλόβρυσον —)10)43
 Γιαννόπουλος Νικόλαος, Κεφαλόβρυσον, Μελιγαλά, 10)4)43
 Γιαννόπουλος Νικόλαος, Νεοχώριον, Νεοχώριον, — 1943
 Γκιούλος Παναγιώτης, Μεσσήνη, Καλαμάτα 2)5)44
 Λουρούμης Παντελής, Μαυρομμάτι, Καρτερόλιον, 15)4)41
 Δημητρακόπουλος Δημήτριος, Λευκοχώρα, Λευκοχώρα, — 1944
 Δημόπουλος Άλέκος, Κηνηγού, Τρίπολις, — 1943
 Ζαχαρόπουλος Παναγιώτης, Εῤα, Εῤα Μεσσήνης 21)5)44
 Ζέπος Γεώργιος, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 3)6)44
 Κάββετας Άναστάσιος, Μεσσήνη, Καλαμάτα, 3)6)44
 Καντιάνης Γεώργιος, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 3)6)44
 Καρτερολιώτης Άντώνιος, Μεσσήνη, Καλαμάτα, 10)5)43
 Καλογιάννης Εῤάγγελος, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 1)2)44
 Καστουράς Ίωάννης, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 5)6)43
 Καμποῦκος Βασίλειος, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 10)6)44
 Κούτης Παναγιώτης, Μεσσήνη, Μεσσήνη, 3)6)44
 Κωσταντόπουλος Παναγιώτης, Άγριλιά, Βασιλάδα, — 1944
 Κωνσταντακόπουλος Νικόλαος, Άθραμιού, Άθραμιού, — 1944
 Κουρμιώτης Σωκράτης, Άθραμιού, Άθραμιού, — 1944
 Κουτσοπέτρος Πέτρος, Άθραμιού, Άθραμιού — 1944
 Κουλέτσης Εῤστάθιος, Καλαμαρά, αλαμαρά, 21)5)44
 Ψαχνάκος Παναγιώτης, Κήττα Λακων., ἐργάτης, Μαλωτά, 24)2)44
 Κάστανος Παναγιώτης, Καλαμάτα, μηχανικός, Τρίπολις, "4)2)44
 Άλεξανδράκης Κων)νος, Άλαγονία, κτηματίας, Μελεβό Σπάροτ, 30)1)44
 Άνδρικήδης Νικόλαος, Φαραί, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)6)44
 Γιαννέας Παναγιώτης, Δολοί, γεωργός, Βίγλες, — 1944
 Γκοῦζος Ίωάννης, Δολοί, γεωργός, Βίγλες, — 1944
 Δημητρακόπουλος Θεόδωρος, Μέδουσα κτηματίας, Μελεβό Σπάροτ., 30)1)44
 Δημητρέας Παναγιώτης, Δολοί, γεωργός, Βίγλες, — 1944

Μιχαλόπουλος Δημήτριος, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, —)8)43
Μπίρης Παναγιώτης, Μεσσήνη,	Τρίπολις, 5)8)43
Μουγγός Γεώργιος, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, 10)6)44
Μπούντου Ίφιγένεια, Μεσσήνη,	Μεσσήνη 10)10)44
Μπτσέας Σταύρος, Ἀνάληψις,	Ἀνάληψις, 14)10)43
Μουγγός Σωτήριος,	Μελιγαλᾶ, 4)10)43
Ντατσόπουλος Γεώργιος, Καλαμαρᾶ	αλαμαρᾶ, 21)5)44
Ξιάρχος Βασίλειος, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, 10)6)44
Ξηρογιάννης Παναγιώτης, Μάκραινα,	Μελιγαλᾶ, --)10)43
Οικονομόπουλος Παναγιώτης, Μάκραινα,	Μελιγαλᾶ --)10)43
Πατσαβούρας Κων)νος, Μεσσήνη,	Καλαμάτα, 10)5)44
Πατρίκιος Φώτιος, Μεσσήνη	Καλαμάτα, 10)6)44
Παυλάπουλος Γεώργιος, Μεσσήνη,	Δάφνη, 15)2)44
Παπακωνσταντίνου Δημήτριος, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, 10)5)44
Πετρόπουλος Ἀπόστολος, Μεσσήνη,	Καρτερόλιον, 15)4)44
Πετρόπουλος Ἡλίας, Μαυρομματι,	Καρτερόλιον 15)4)44
Πλεμένος Κων)νος, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, 15)9)44
Προμυζᾶς Ἀντώνιος, Μεσσήνη,	Καλαμάτα 10)6)44
Προμυζᾶς Σπυρίδων, Μεσσήνη,	Καλαμάτα, 10)6)44
Πτωχός ἢ Μάμαλης Γεώργιος, Μεσσήνη	Καλαμάτα, 10)5)44
Παναγιωτόπουλος Βασίλειος, Κεφαλόβρυσον,	Μελιγαλᾶ, —)10)43
Παπατσαρουχᾶς Δημήτριος, Τρίοδος,	Καρτερόλιον 3)4)42
Πολιτόπουλος Γεώργιος, Εἶα,	Εἶα, 21)5)44
Σίμος Ἀπόστολος, Μεσσήνη,	Καλαμάτα, 10)6)44
Σπανός Βασίλειος, Μάκραινα,	Μελιγαλᾶ, —)10)43
Σταθόπουλος Ἰωάννης, Καρτερόλιον,	αρτερόλιον, 18)4)41
Σπυρόπουλος Ἰωάννης, Πυλαλίστρα,	Πυλαλίστρα, 18)4)42
Σπυρόπουλος Νικόλαος, Πυλαλίστρα,	Πυλαλίστρα, 10)4)42
Σιδέρης Νικόλαος, Στρέφι,	Μεγαλόπολις, — 1943
Σκιαδᾶς Θεόδωρος, Στρέφι,	Μεγαλόπολις, — 1944
Σταστυρόπουλος Γεώργιος,	Καλαμάτα, 29)4)44
Τσάμης Ἡλίας, Μεσσήνη,	Καλαμάτα, 15)12)44
Τσάμη Ὀλγα, Μεσσήνη,	Μεσσήνη, 15)12)44
Τσαγκάρης Ἀθανάσιος, Μεσσήνη,	Καλαμάτα, 15)10)44
Ντάκουρης Παναγιώτης, Δολοί, γεωργός, Βίγκλες, — 1944	
Ευπόλυτος Γεώργιος, Πηγᾶδια, κτηματίας, Φαραί, 10)1)44	
Πανταζῆς Γεώργιος, Ἀλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944	
Περωκούλης Ἡλίας, Ἀλαγονία, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944	
Παπανικολόπουλος Παναγιώτης, Νέδουσα, κτηματίας, Καλαμάτα, — 1944	
Πράκτης Δημήτριος, Νέδουσα, κτηματίας, Μαλεβό, 30)1)44	
Πράκτης Κων)νος, Νέδουσα, κτηματίας, Μαλεβό, 31)1)44	
Παμπλίκου Βαρβάρα, Πηγαί, οικοκυρά, Καλαμάτα, — 1941	

- Λούσης Γεώργιος, Σπερχογεία,
 Ζαρβάκης Εὐάγγελος, Θουρεία,
 Καλέμης Παναγιῆς, Ἄρις,
 Κορομηλᾶς Χρῆστος, Ἄνθεια,
 Κουτραφούρης Ἀργύριος, Ἄμφια,
 Κουμοῦτσος Ἀριστείδης, Θουρεία,
 Καρτσέλης Γεώργιος, Θουρεία,
 Καρτσέλης Νικόλαος, Θουρεία,
 Κουλιέρης Νικόλαος, Θουρεία,
 Λιάρης Ἀθανάσιος, Ἄμφια,
 Λιάρου Κων)να, Ἄμφια,
 Μυστριώτης Κων)νος, Ἀριοχώριον,
 Μαβίνης Δημήτριος, Ἀριοχώριον,
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος, Θουρεία,
 Μπαρμπάρης Ἀργύριος, Θουρεία,
 Νάσης Ἀθανάσιος, Ἄρις,
 Νταφούλια Κων)να, Ἄμφια,
 Παπαδόπουλος Δημήτριος, Ἀριοχώριον,
 Πολυδούρης Παναγιώτης, Ἀριοχώριον,
 Ρούλης Παναγιώτης, Μικρομάνη
 Στασινόπουλος Ἰωάννης, Μικρομάνη,
 Σταθόπουλος Δημήτριος, Ἀλώνια,
 Σταματόπουλος Γεώργιος, Μικρομάνη,
 Σπύρου Παναγιώτης, Ἄνθεια,
 Σπυρόπουλος Ἀθανάσιος, Θουρεία,
 Σπυρόπουλος Ἀθανάσιος, Ἀριοχώριον,
 Τσαγδῆς Κων)νος, Ἀριοχώριον,
 Τσαγδῆς Νικόλαος, Ἀριοχώριον,
 Τσάκωνας Γεώργιος, Ἀριοχώριον,
 Τσόκας Γεώργιος, Ἀριοχώριον,
 Φράγγος Παναγιώτης, Μικρομάνη,
 Φωτεινάκης Σπυρίδων, Ἄμφια,
 Χριστοφιλάκης Γεώργιος, Μικρομάνη,
 Ἀγγελόπουλος Θεόδωρος, Πεταλίδιον,
 Καπερώνης Ἰωάννης, Τρίδος,
 Κωνσταντακόπουλος Σταῦρος, Κορομηλέα,
 Λυμπερόπουλος Κων)νος, Νεοχώριον,
 Λυκοτραφίτης Χαράλαμπος, Δελίκα,
 Μακαρούνης Γεώργιος, Λυκότραφον
 Μανίτσας Ἀπόστολος, Μεσσήνη,
 Μαντζῶρος Γεώργιος, Μεσσήνη,
 Μανωλόπουλος Παναγιώτης, Μεσσήνη,
 Τρίπολις, 1)5)44
 Καλαμάτα, 1)2)44
 Μεσσήνη, 4)5)44
 Καλαμάτα, 14)6)44
 Τρίπολις, 25)2)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Ἀριοχώριον, 5)7)44
 Μεσσήνη, 29)3)44
 Καλαμάτα, 15)8)44
 Καλαμάτα, 6)5)44
 Ἄνθεια, 7)8)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Μικρομάνη 17)2)43
 Τρίπολις, 15)8)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Μικρομάνη, 17)2)43
 Τρίπολις, 28)4)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 21)3)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Τρίπολις, 1)5)44
 Μικρομάνη, 17)2)44
 Καλαμάτα, 9)4)44
 Καλαμάτα, 21)11)43
 Μικρομάνη, 17)2)43
 Καλαμάτα, 15)8)44
 Πεταλίδιον, 5)1)43
 Καρτερόλιον, 3)4)42
 Κρήτη — 1943
 Καλαμάτα — 1943
 Δελίκα, — 1944
 Ἀθήναι, 11)22)44
 Μεσσήνη, 1)2)44
 Μεσσήνη, 10)5)43
 Καλαμάτα, 20)8)43

ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

- Ἀγγελέας Δημήτριος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Ἀνδριακὸς Κυριακὸς, Πύργος Λακωνίας, ἐργάτης, Ἄρις, 24)11)43
 Ἀντωνάκος Βασιλείος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Λεβέτσοβα, 15)5)44
 Ἀλούπης Ἡλίας, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, —)2)44
 Ἀθανασέας Σταῦρος, Καλαμάτα, πολ. μηχ., Τρίπολις, 24)2)44
 Ἀλεξανδρόπουλος Γρηγ., Πηγαὶ Καλαμ., ἰχθυοπώλ., Ἀλαγονία, 28)4)41
 Ἀργύρης Θεόδωρος, Καλαμάτα, ἄεργος, Γερμανία, 12)5)44
 Ἀγγελόπουλος Κων)νος, Ἀρτίκι Τριφ., σιδ)γός, Καλαμάτα, 24)2)44
 Ἀρατάκης Δαμιανὸς, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 22)2)44
 Ἀλούπης, Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)43
 Βαγκαλάτος Κων)νος, Κέρκυρα, ὑδραυλικός, Τρίπολις, 24)2)44
 Βαγκαλάτος Ἰωάννης, Καλαμάτα, μαθητῆς
 Βαλιδᾶς Ἰωάννης, Καλαμάτα, ἐργάτης, Γερμανία, 24)2)44
 Βαλδάλης Νικόλαος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 9)2)44
 Βοβολῆς Κων)νος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 23)10)43
 Βοβολῆς Σοφοκλῆς, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Βρωῆνης Ἀνδρέας, Καλαμάτα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 9)6)44
 Βρεττάκος Ἀθανάσιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 14)2)44
 Βασιλάπουλος Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Βασιλόπουλος Ἡλίας, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 10)2)44
 Ἀθανασόπουλος Ἡλίας, Καλαμάτα, ἰδ. ὑπ)λος, Τρίπολις, —)1)44
 Ἀθανασόπουλος Γεώργιος, Καλαμάτα, μαθητῆς, Τρίπολις, —)1)44
 Γιαννόπουλος Μιχαήλ, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 10)12)43
 Γιατρᾶς Πέτρος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Ἰλυμάνος Παναγιώτης, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Μήλα, Μελιγ., 23)3)44
 Γουρδομιχάλης Νικόλαος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Γιατράκος Εὐάγγελος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Βίγλες Μεγαλ., 24)2)44
 Γεωργουλάκος, Σοφοκλῆς, Καλαμάτα, μαθητῆς, Καλαμάτα, 5)12)43
 Γαλανάκης Δημήτριος, Καλαμάτα, οἰνοπώλης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Γεωργιάδης Σάββας Κων)νος, λιμενεργάτης, Τρίπολις, 25)1)43
 Δανάμος Ἰωάννης, Δαρδανέλλια, φοιτητῆς, Γιάννιτσα, 31)6)44
 Τσοῦσης Παρασκευᾶς, Λυκότραφον, Τρίπολις, 15)4)43
 Τριμανδήλης Σταῦρος, Ἀνδρουῖσα, Ἀνδρουῖσα, — 1944
 Τσοῦσης Παρασκευᾶς, Νεοχώριον, Ἀνδρίτσεινα, — 1943
 Φάβας Κων)νος, Ἀριστοδήμιον, Μελιγαλᾶ, —)10)43
 Πλαούνας Ἡλίας, Κεφαλόβρυσον, Μελιγαλᾶ, —)10)43
 Γράμπας Παναγιώτης, Ἄνθεια, Τρίπολις, 1)5)44
 Γεωργούλης Ἰωάννης, Θουρεία, Ἀθῆναι, 15)10)43
 Διαμαντόπουλος Κων)νος, Ἀριοχώριον, Τρίπολις, 1)6)44

- Γούργαρης Γεώργιος, Μάλθη, γεωργός, φυλακαὶ Καλαμιῶν, 13)9)43
 Ροδόλα Γιαννούλα, Μοναστήριον, οἰκιακὰ, Κοπανάκιον, —)9)43
 Πετρόπουλος Δημήτρ., Μοναστήριον, γεωργός, Σοῦλι Μεσσηνίας —)9)43
 Κώνστας Νικόλαος, Μοναστήριον, φοιτητής, Φαρακλάδα, —)6)44
 Κατσάρας Κων)νος, Πολυθέα, γεωργός, Πολυθέα, —)9)43
 Λαμπρόπουλος Κων)νος, Πολυθέα, γεωργός, Καλαμάτα, 13)9)43
 Μανωλόπουλος Νικόλαος, Κρουονέριον, γεωργός, Κρουονέριον, 22)9)43
 Μοῦτσος Χρῆστος, Ψάρι, γεωργός, Τρίπολις, —)9)43
 Κάρνος Ἰωάννης, Ψάρι, γεωργός, Ψάρι, --)3)44
 Συράκος Δημήτριος, Ψάρι, γεωργός, Ψάρι, —)8)43
 Ἀνδριόπουλος Νικόλαος, Δώριον, γεωργός, Δώριον 13)9)43
 Γκίκας Ἡλίας, Ἀμφιθέα, γεωργός, Ἀμφιθέα, 2)6)44
 Χριστόπουλος Βασίλειος, Κόζλα, γεωργός, Κοπανάκιον, 5)8)44
 Σταυρόπουλος Θεόδωρος, Βασιλικόν, γεωργός, Τρίπολις, 20)2)44
 Πεντεφούντη Γαρυφαλιά, Χώρα, οἰκιακὰ, Φιλιατρά, 27)5)44
 Μαγχανᾶ Σοφία, Χώρα, οἰκοκυρά, Φιλιατρά, 27)5)44
 Ζάκης Διονύσιος, Χώρα, κτηματίας, Φιλιατρά, 27)5)44
 Λαζαράκος Θεόδωρος, Χώρα, κτηματίας, Ἀμπελόφυτον, 2)4)44
 Κοντοβασιλάκος Παναγιώτης, Χώρα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)4)44
 Μιχαλόπουλος Ἰωάννης, Χώρα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)4)44
 Ἀδαμόπουλος Ἀθανάσιος, Χώρα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)4)44
 Ξυδιᾶς Δημήτριος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα, 23)7)44
 Γυφτάκης Ἀναστάσιος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα, 23)7)44
 Στασινόπουλος Γεώργιος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα, 23)7)44
 Βάγκαλης Παναγιώτης, Χώρα, κτηματίας, Χώρα, 23)7)44
 Βορριά Διαμάντω, Χώρα, οἰκιακὰ, Χώρα, 23)7)44
 Βορριά Εὐγενία, Χώρα, οἰκιακὰ, Χώρα, 23)7)44
 Πολυχρονοπούλου Εὐφροσύνη, Χώρα, οἰκιακὰ, Χώρα, 23)7)44
 Κοσμόπουλος Παναγιώτης, Χώρα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ 20)4)44
 Μητρόπουλος Φώτιος, Χώρα, κτηματίας, ἄγνωστον, —
 Τζωρτζίνης Δημήτριος, Π. Λουτρά, κτηματίας Π. Λουτρόν, 1)10)43
 Δρακοπούλου Κων)να, Φιλιατρά, οἰκοκυρά, Εὐαγγελίστρια, 23)7)43
 Ἀμπελογιάννης Σπήλιος, Ἀνεμοχώρι, Ἀθῆναι 1)5)44
 Ἀποστολόπουλος Γεώργιος, Ἐπιτάλιον Ἐπιτάλιον 29)7)44
 Γεωργόπουλος Ἀναστάσιος, Λαδικοῦ Νάουσα Ἡμανθείας 1942
 Γεωργόπουλος Δημήτριος, Καλήδονα Ὀλυμπίας Ἐπιτάλιον 16)6)43
 Παπαπολυχρονίου Κων)νος, ρέσταινα, Καλάβρυτα 13)12)43
 Καραλῆς Κων)νος, Μακρόσια, Μουριά Ὀλυμπίας 9)7)44

- Καπετανάκης Γρηγόριος, Καλαμάτα, εργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
Κουράλης Πέτρος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 1)5)44
Κράνιας Παναγιώτης, Βασιλίτσιον, εργάτης, Καλαμάτα, 1)5)44
Καράμπαλης Ευστράτιος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
Κακαβᾶς Χαράλαμπος, Καλαμάτα, εργάτης, Παλιοχούνη, 14)1)44
Καλόλης Χαντζής, Γιαννιτσᾶ, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
Κούριας Παντελής, Καλαμάτα, εργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
Κουραμπᾶς Παντελής, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
Λαμπρινόπουλος Ἀπόστολος, Μεσσήνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 8)2)44
Λαγός Σωκράτης, Καλαμάτα, ἄλιεύς, Τρίπολις, 26)1)44
Λογκαράκης Θεόδωρος, Λογγά, καφεπώλης, Καλαμάτα, 19)9)44
Λημναῖος Βασ., Τρίοδος Μεσσ., ὑποδ)ποιός, Τρίοδος, Μεσσ., 22)10)43
Λάμπρου Ἀνδρέας, Καλαμάτα, ἰδ. ἵπ)λος, Τρίπολις, 24)2)44
Λούρας Γεώργιος, Καλαμάτα, ὄπωροπώλης, Τρίπολις, 24)2)44
Λίβας Ἰωάννης, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 23)2)44
Μπρεξεράκος Ἡλίας, Καλαμάτα, ὑπ. ξεν.)ου, Τρίπολις, 24)2)44
Μιχαλόπουλος Δῆμος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 12)8)44
Μπαθρέλος Θεόδωρος, Καλαμάτα, ἀρτεργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
Μεταξᾶς Δημήτριος, Καλαμάτα, ἄεργος, Καλαμάτα, 9)2)44
Μελεούνης Ἰωάννης, Καλαμάτα, εργάτης, Καισαριανή, 25)10)44
Μπάμπαλης Λεωνίδα, Καλαμάτα, καφεπώλης, Τρίπολις, —)2)44
Μπαρδουνιώτης Βασίλειος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 23)11)43
Μαρούδας Ἰωάννης, Καλαμάτα, συν)χος, Γερμανία, — 1944
Μαυροειδῆς Φώτιος, Καλαμάτα, σωφῆρ, Τρίπολις, 8)1)44
Μελιγγώνης Μιχαήλ, Καλαμάτα, βυρσοδέψης, Τρίπολις, 27)1)44
Μελιγγώνης Ἰωάννης, Καλαμάτα, βυρσοδέψης, 27)1)44
Μερτέλης Χαράλαμπος, Κορώνη, ἄλιεύς, 27)1)44
Μπεγῶργος Βασίλειος, Κορώνη, ἄλιεύς, Ἀσέα, 24)2)44
Μαντᾶς Νικόλαος, Καματερό, καφεπώλης, Πεταλίδιον, 4)6)44
Μοσχόπουλος Παναγιώτης, Καλαμάτα, ἰχθυοπώλης, Τρίπολις, 24)2)44
Μαυροειδάκος Ἡλίας, Καλαμάτα, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 24)2)44
Μπαρούνης Νικόλαος, Καλαμάτα, γεωπόνος, Τρίπολις, 26)1)44
Μπασιτᾶς Θεόδωρος, Καλαμάτα, κυβοτοποιός, Καλαμάτα, 20)3)44
Μικρογιαννόπουλος Ἀθαν., Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)43
Δεδούσης Θεόδωρος, Καλαμάτα, κτηματίας, Τρίπολις, 23)2)44
Δαφνᾶς Μαρίνος, Καλαμάτα, ἀγρότης, Τρίπολις, 24)2)44
Δεγεσῆνος Χαράλαμπος, Καλαμάτα, εργάτης, Βίγλες, Μεγ. 24)2)44
Δημητρόπουλος Κων)νος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
Δαμηλάκης Γεώργιος, Λαδᾶ Μεσσην., οἰκοδόμος, Μαλωτᾶ Ἀρκαδ. 24)2)44
Δεμισιώτης Χριστόφορος, Μυτιλήνη, εργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
Διακουμῆας Διονύσιος, Καλαμάτα, εργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
Δημητρεᾶς Κων)νος, Καρδαμύλης, κτηματίας, Καλαμάτα, 2)11)44

- Ἐξαρχέας, Ἀντώνιος, Γιαννιτσάνικα, ἐργάτης, Τρίπολις, 15)1)44
 Εὐτυχιάκος Δημοσθένης, Καλαμάτα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 12)8)44
 Ζεμπίλας Χρήστος, Δαρδανέλλια, λιμενεργάτης, Τρίπολις, 17)1)44
 Ζυγούσης Γεώργιος, Καλαμάτα, ξυλουργός, Τρίπολις, 15)1)44
 Ζαγαρέλλος Παναγιώτης, Καλαμάτα, κουρεύς, Καλαμάτα, 1)5)44
 Ζησιμόπουλος Νικόλαος, Καλαμάτα, κτηματίας, Ἄγ. Θεόδωροι, 3)6)44
 Θαρουναίτης Ἀντώνιος, Καλαμάτα, ἄεργος, Καλαμάτα, 9)2)44
 Θεοδωρόπουλος Ἰωάννης, Τουρκολέκα, ἀρ. ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Θεοδωρόπουλος Παναγιώτης, Ἀϊδίνιον, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Κούλης Ἰωάννης, Βυζίκιον, μηχανικός, Ἀθῆναι, 29)4)43
 Κατσικέας Βίκτωρ, Καλαμάτα, μυλεργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Καραμπελας Δημ., Οἶτυλον Λακων., βοηθ. αὐτ)του, Καλαμάτα, 15)1)44
 Κουκοβίνος Γεώργιος, Δαρδανέλλια, κρεοπώλης, Ἄλμυρός, 17)1)44
 Κούτσης Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργολάβος, Καλαμάτα, 4)2)44
 Κασκάνης Δημήτριος, Καλαμάτα, κνβοτοποίος, Καλαμάτα, 8)2)43
 Καραμπιτάεας Σωτήριος, Καλαμάτα, ἀρτοποιός, Καλαμάτα, 8)2)44
 Καραγιάννης Κοσμᾶς, Καλαμάτα, παντοπώλης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Κολλάρας Χρήστος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)2)44
 Καλογερόπουλος Εὐάγγελος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 12)8)44
 Καββέτας Ἀναστάσιος, Καλαμάτα, ἐργάτης Καλαμάτα, 9)2)44
 Κατσάνης Γρηγόριος, Καλαμάτα, ἀρτεργάτης, Ἀνδροῦσα, 13)5)44
 Κουτσίκος Νικόλαος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, —)2)44
 Κούδας Βασίλειος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 8)2)44
 Καρτάλιας Κων)νος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Τρίπολις, 24)2)44
 Κωστόπουλος Παναγιώτης, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 6)—)44
 Καπετανάκης Παναγιώτης, Καλαμάτα, κουρεύς, Τρίοδος, 28)11)43
 Κουτσούδελας Κυριάκος Καλαμάτα, κνβοτοποίος, Καλαμάτα, 8)2)44
 Κυριακόπουλος Ἰωάννης, Καλαμάτα, λογιστής, Καλαμάτα, 8)10)44
 Κωτσόβολος Δημήτριος, Πύλος, ἐργάτης, Βαροῦσα, 30)7)44
 Κακοτυλιμένος Παναγιώτης, Καλαμάτα, ἐργάτης Καλαμάτα, 12)2)42
 Κυριακόπουλος Χρήστος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 24)2)44
 Κάπελας Σταῦρος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 22)10)43
 Καλαμάτας Γεώργιος, Καλαμάτα, οἰκοδόμος, Καλαμάτα,, 8)2)43
 Καλλιάνης Παναγιώτης, Δολοί, ἐργάτης, Μαλωτᾶ, 9)2)43
 Ἀναγνωστόπουλος Δημήτριος, Πεταλίδιον, Παληοχούνη, 24)2)44
 Ἀθανασᾶς Εὐστάθιος, Χρυσοκελαριά, Τρίπολις, 1)5)44
 Βασιλόπουλος Γεώργιος, Χρυσοκελαριά, Τρίπολις, 1)5)44
 Βέργης Γεώργιος, Χαροκοπιό, Τρίπολις, 1)5)44
 Γκούμας Βασίλειος, Λογγά, .. Ἀθῆναι, —)6)43
 Γκούμας Ἰωάννης, Λογγά, Ἀθῆναι, —)6)43
 Δουρόλας Γεώργιος, Χρυσοκελαριά, Καλαμάτα—3)2)15
 Δρακοπαναγιωτάκης Γεώργιος, Λογγά, Ἄγνωστος—6)43

- Ζέρβας Παῦλος, Πεταλίδιον,
 Ζωργιάνος Παναγιώτης, Μαθεία,
 Ζάρκουλας Ἀναστάσιος, Κορώνη,
 Θεοδωρακόπουλος Παναγιώτης, Χωματερό,
 Κατσᾶς Χρῆστος, Πανιτέριον,
 Καλαποδᾶς Χρῆστος, Κορώνη,
 Καπάνταης Παναγιώτης, Χαροκοπιό,
 Κουλαμπᾶς Θεόδωρος, Χαροκοπιό,
 Κουλαμπᾶ Ἑλένη, Χαροκοπιό,
 Κρασιᾶς Κωνσταντῖνος, Βασιλίτσιον,
 Κρασιᾶς Παναγιώτης, Βασιλίτσιον,
 Κυριακάκης Γεώργιος, Βουνάρια,
 Κυριόπουλος Θεόδωρος, Ν. Κορώνη,
 Κωνσταντόπουλος Τζαννῆς, Γαμβριά,
 Λαμπρόπουλος Παναγιώτης, Καρποφόρα,
 Λαμπρόπουλος Ἀντώνιος, Βασιλίτσιον,
 Λεμτέσης Παντελῆς, Βουνάρια,
 Μαρκόπουλος Γεώργιος, Πεταλίδιον,
 Μαθιόπουλος Παναγιώτης, Χαροκοπιό,
 Μπερτέλης Χαράλαμπος, Κορώνη,
 Δουγάκος Δημήτριος, Κορώνη,
 Μπαλωμένος Φώτιος, Μηλίτσα, Μηλίτσα, —)4)44
 Μπίντζας Ἀθαν., Λογγά, ἄγνωστος, —)10)43
 Μυλωνᾶς Ἀντώνιος, Καρποφόρα, Καλαμάτα, 2)5)44
 Μουλοτσώτη Βασιλική, Χωματερό, Τρίπολις, 1)5)44
 Μπαγατέρας Ἀντώνιος, Παλάνθη, Τρίπολις, 1)5)44
 Μπιλαντέρης Ἰωάννης, Χαροκοπιό, Τρίπολις, 1)5)44
 Μπιλαντέρης Νικόλαος, Χαροκοπιό, Τρίπολις, 8)6)44
 Μπιλαντέρης Γεώργιος, Χαροκοπιό, Τρίπολις, 8)6)44
 Ντόκος Θεόδωρος, Πεταλίδιον, Πεταλίδιον, 13)9)44
 Ντόκοι Κων., Λογγά, Τρίπολις, —)5)44
 Ξαρχάκος Διονύσιος, Πεταλίδιον, Πεταλίδιον, 4)9)44
 Ξαρχάκος Γεώργιος, Πεταλίδιον, Πεταλίδιον, 4)9)44
 Ξαρχάκος Ἰωάννης, Πεταλίδιον, Παληοχούνη, 24)2)44
 Πετρόπουλος Δημήτριος, Λογγά, Ἀθήναι, —)10)43
 Πανατζόπουλος Παναγιώτης, Λύκισσα, Λύκισσα, —)6)44
 Παπαδόγαμπος Νικόλαος, Λογγά, Λογγά, —)9)44
 Ρόθος Πέτρος, Ἀχλαδοχώριον, Τρίπολις, --)1943
 Σαρέλλας Διονύσιος, Κορώνη, Τρίπολις, —)2)42
 Σαμπαζώτης Περικλῆς, Καρποφόρα, Καρποφόρα, 7)5)44
 Σαμπαζώτης Παναγιώτης, Καρποφόρα, Καρποφόρα, 7)5)44
 Σουκαρᾶς Νικόλαος, Πεταλίδιον, Πεταλίδιον, 13)9)44
 Παληοχούνη, 24)2)44
 Καλαμάτα -- 15)3)43
 Τρίπολις -- 2)42
 Τρίπολις -- 1)5)44
 Καλαμάτα -- 2)5)44
 Χίος -- 1)42
 Χαροκοπιό -- 10)7)44
 Χαροκοπιό -- 7)4)44
 Τρίπολις -- 1)5)44
 Τρίπολις -- 2)43
 Καλαμάτα -- 5)44
 Καλαμάτα -- 10)9)43
 Καλαμάτα -- 9)43
 Μελιγαλᾶ -- 5)44
 Καλαμάτα -- 2)5)44
 Βασιλίτσιον -- 7)44
 Ναύπλιον -- 15)6)43
 Βελίκα -- 20)9)44
 Τρίπολις -- 1)5)44
 Τρίπολις -- 2)42
 Τρίπολις -- 2)42

- Σπυράκης Περικλῆς Πεταλίδιον, Πεταλίδιον, 4)9)44
 Σταυράκης Βασίλειος, Λογγά, Καλαμάτα, —)2)44
 Τσιμικλῆς Δημήτριος, Μηλίτσα, Μηλίτσα, —)4)44
 Τσιμικλῆς Φώτιος, Γαβριά, Μελιγαλά, —)5)44
 Χαρίτος Ἀντώνιος, Γαβριά, Μελιγαλά, —)5)44
 Χαρίτος Γεώργιος, Γαβριά, Μελιγαλά, —)5)44
 Χαραλαμπάκης Νικόλαος, Πεταλίδιον, Παλιοχοώνη, 5)1)43
 Χριστοφιλόπουλος Χρήστος, Φαλάνθη, Τρίπολις, 1)5)44
 Μπάρκας Χαράλαμπος, Παπαφλέσσα, δημοδ(λος, Μανιάκι, —)6)43
 Δούβαλης Πέτρος, Μηλιώτη, ἀγρότης, Μηλιώτη, —)3)44
 Καλογερόπουλος Ἀνδρέας, Μηλιώτη, ἀγρότης, Χατζῆ, —)7)44
 Γεωργόπουλος Παναγιώτης, Μηλιώτη, ἀγρότης, Ριζόμυλος, —)10)42
 Ζαννῆς Δημήτριος, Βλιάσση, ἀγρότης, Μεσσήνη, —)5)43
 Τριανταφυλλάπουλος Παναγ., Σύμπαλη, ἀγρότης, Χανδρινού, —)10)43
 Γαλάνης Ἰωάννης, Ἀραπόλακας, ἀγρότης, Ἀραπόλακας, —3)4)43
 Χουβελιώτης Παναγιώτης, Πήδασος, ἀγρότης, Θεσσαλονίκη, —)10)43
 Κουβελιώτης Χρήστος, Πήδασος, ἀγρότης, Χαλάνδρι, —)9)43
 Κουρέτας Ζαχαρίας, Πήδασος, ἀγρότης, Μεγαλόπολις, —)9)43
 Διακουμογιαννόπουλος Παν., Κυνηγοῦ, ἀγρότης, Μεγαλόπολις, —)9)43
 Διακουμογιαννόπουλος Ἀναστ., Κυνηγοῦ, ἀγρότης, Μεγαλόπολις, —)9)43
 Ζευγίτης Εὐστάθιος, Κυνηγοῦ, ἀγρότης, Μεγαλόπολις, —)9)43
 Στασινόπουλος Θεόδωρος, Καλλιθέα, ἀγρότης, Καλλιθέα, 4)4)44
 Μαρκάπουλος Ἀναστ., Μεσοχώριον, ἀγρότης, Πολύχη, —)9)44
 Λαμπίρης Πέτρος, Παπούλια, κτηματίας, Γερμανία, 25)10)43
 Πολυχρονόπουλος Ἡλίας, Γλυφάδα, κτηματίας, Γερμανία, 25)10)43
 Λύρας Παναγιώτης, Κορυφάσιον, κτηματίας, Χίλιομόδιον, 5)8)44
 Σπανομίχος Γεώργιος, Ρωμανοῦ, κτηματίας, Πύλος, —)9)43
 Ἀλευρᾶς Λεωνίδα, Πετροχώρι, κτηματίας, Γιάλοβα, —)10)43
 Μισιρλῆς Βασίλειος, Πύλος, ἐργάτης, Πύλος, 26)9)43
 Γρίβας Σπυρίδων, Μεθώνη, σπουδαστής, Καλαμάτα, 24)7)43
 Νιόνιος Ἀνδρέας, Μεθώνη, κτηματίας, Μεθώνη, 21)9)43
 Νάσος Κων., Μεθώνη, κτηματίας, Μεθώνη, 12)9)43
 Τρίπουλας Γεώργιος, Μεθώνη, ἀλιεύς, Μεθώνη, 12)9)43
 Κρυφός Παναγιώτης, Μεθώνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 5)2)41
 Τσαπέκης Γεώργιος, Μεθώνη, κτηματίας, Χώρα, 20)7)44
 Ψιλόλιχνος Κων., Μεθώνη, ὑπογός, Κρήτη, 15)11)43
 Καραμητσος Ἡλίας, Εὐαγγελισμός, κτηματίας, Χώρα, 20)7)44
 Κοτσίρης Ἡλίας, Καμάρια, κτηματίας, Καλαμάτα, 12)6)44
 Καρβέλλας Παναγιώτης, Εὐαγγελισμός, κτηματίας, Εὐαγγελισμός, 7)6)43
 Ψαλλίδας Διονύσιος, Καιν. Χωριό, κτηματίας, Καιν. Χωριό, 27)11)43
 Κοτσσβός Ἡλίας, Καιν. Χωριό, κτηματίας, Ἀθῆναι, 14)5)41
 Ἀθανασόπουλος Μιχαήλ, Διαβολίτσιον, ἐργάτης ΣΠΑΠ, Τρίπολις, —)11)44

- Ἀθανασόπουλος Γεώργιος, Μαυροματί, γεωργός, Παληοχούνη, —)12)43
 Ἀθανασόπουλος Ἡλίας, Μαυροματί, γεωργός, Παληοχούνη, —)12)43
 Ἀλεξέας Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Τρίπολις, —)6)43
 Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Καλαμάτα, —)2)44
 Ἀνδριόπουλος Ἀπόστολος, Κεντρικόν, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 1943
 Βασιλόπουλος Κων., Διαβολίτσιον, γεωργός, Τρίπολις, 1)1)43
 Γιαννακόπουλος Ἰωάννης, Διαβολίτσιον, γεωργός, Τρίπολις, —)11)43
 Γεωργακόπουλος Μιχαήλ, Μερόπη, τερζῆς, Μελιγαλᾶ, —)5)44
 Γυφτάκης Ἰωάννης, Μερόπη, ἐνωμ)ρχης, Ἀθῆναι, —)12)43
 Γαλανόπουλος Ἀθαν., Μάλτα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)5)44
 Γκότσης Παναγ., Ζευγολατιό, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Δριβαλιάρης Λεωνίδα, Καλλιρρόη, γεωργός, Καλλιρρόη, —)4)43
 Δρούτσας Παναγ., Μελιγαλᾶ, γεωργός, Καλαμάτα, —)2)44
 Δεδούσης Θεόδωρος, Ἀρσινόη, γεωργός, Παληοχούνη, —)12)43
 Δρακόπουλος Χαράλαμπος, Σκάλα, γεωργός, Σκάλα, —)2)44
 Δημητρόπουλος Δημήτριος, Μερόπη, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, --)5)44
 Δαλκαφούκης Θεόδωρος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Τρίπολις, —)11)43
 Εὐθυμιάπουλος Κων., Διαβολίτσιον, ράπτης, Τρίπολις, —)11)43
 Ζαφειρόπουλος Πέρικλης, Διαβολίτσιον, ἐργάτης, Τρίπολις, —)9)43
 Ἠλιακόπουλος Νικόλαος, Μερόπη, ἀρτοποιός, Ράχες Τριφ., —)6)44
 Ἠλιακόπουλος Γρηγόριος, Οἰχαλία, γεωργός, Οἰχαλία, —)5)41
 Κούτρης Δημήτριος, Καλλιρρόη, γεωργός, Καλλιρρόη, —)4)43
 Καμαρινός Δημήτριος, Κεντρικόν, ἐργάτης, Τρίπολις, 1943
 Καποθανάσης Κων., Πολύχνη, γεωργός, Παληοχούνη, 1943
 Καμαρινόπουλος Χρήστος, Πεῦκο, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)5)44
 Κοντογιαννόπουλος Διονύς., Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)5)44
 Καλογερόπουλος Ἀλέξιος, Καλύβια, κτηματίας, Μεγαλόπολις, --)2)44
 Κοτσιόπουλος Ἀνδρέας, Φίλια, κτηματίας, Οἰχαλία, —)2)43
 Καραβίτης Δημοσθένης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Ἀθῆναι, —)6)43
 Κυρικιλῆς Κων., Μελιγαλᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)7)44
 Καρατζόπουλος Κων., Ἀνθοῦσα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)4)44
 Καρούτα Σταυρούλα, Σάμου, ἡγουμένη, Σάμου, —)9)43
 Καρζῆς Εὐθύμιος, Κατσαροῦ, κτηματίας, Βυτίνα, —)4)44
 Κορμᾶς Περικλῆς, Κεφαληνοῦ, ξυλουργός, Κεφαληνοῦ, —)4)44
 Καπόπουλος Κων., Κωνσταντίνους, γεωργός, Τρίπολις, —)11)43
 Κοντόπουλος Ἀθανάσιος, Δεσύλα, ἐργάτης, Ἀθῆναι, —)8)43
 Λυμπερόπουλος Παναγιώτης, Μερόπη, γεωργός, Καλαμάτα, —)2)44
 Μιχαλακόπουλος Γεώργιος, Κωνσταντίνοι, μαθητής, Τρίπολις, —)11)43
 Μπούρας Κων., Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Ἀθῆναι, —)6)43
 Μάνης Σωτήριος, Νεοχώριον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)3)44
 Μεγαλόπουλος Γεώργιος, Μάλτα, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)5)44
 Νικόλης Γεώργιος, Κατσαροῦ, γεωργός, Βυτίνα, —)4)44

- Νικόλης Σπυρίδων, Κατσαροῦ, ράπτης, Βυτίνα, —)4)44
 Οικονομίδης Γεώργιος, Δεσύλα, ἐργάτης, Λάρισα, —)7)43
 Παπαχριστόπουλος Κων., Κωνσταντίνοι, ἐργάτης, Χαϊδάρι, —)8)43
 Παπαχριστόπουλος Γεώργ., Κων)νοι, γεωργός, Τρίπολις, —)11)43
 Παπαδόπουλος Γεώργιος, Μερόπη, γεωργός, Οίχαλία, —)2)43
 Παπαδόπουλος Περικλῆς, Μερόπη, ἱερέυς, Μεσσήνη, —)4)44
 Παλαβός Ἡλίας, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)4)44
 Ρέπας Παναγιώτης, Ἡλέκτρα, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, —)11)43
 Σπηλιόπουλος Ἰωάννης, Διαβολίτσιον, ἐργάτης, Τρίπολις —)11)43
 Σπηλιόπουλος Δημοσθένης, Διαβολίτσιον, ἐργάτης, Τρίπολις, —)11)43
 Σταματόπουλος Λεωνίδας, Λουτρό, κρεσπώλης, Οίχαλία, —)2)43
 Σταθουλόπουλος Εὐστάθιος, Οίχαλία, κτηματίας, Οίχαλία, —)2)43
 Τζαμουράνης Ἡλίας, Μερόπη, σπουδαστής, Ἀθήναι, 1943
 Τσουκαλᾶ Σταυρούλα, Μελιγαλᾶ, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)3)44
 Φώτης Δημήτριος, Ἄνω Μελίσσια, γεωργός, Τρίπολις, —)11)43
 Χάντζος Χαράλαμπος, Νεοχώριον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)2)44
 Χριστοφιλόπουλος Κων., Μάλτα, φοιτητής, Τρίπολις, —)8)44
 Γκελντῆς Ἡλίας, Ἄνω Μελίσσια, ἀγρότης, Σαρακινάδα, —)5)44
 Λημιτρακόπουλος Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)6)43
 Λιαμαντόπουλος Γεώργιος, Καρνάσιον, ἐργάτης ΣΠΑΠ, Τρίπολις, —)7)43
 Γεωργακόπουλος Μιχαήλ, Οἴτυλον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)4)44
 Ζώλατης Θεόδωρος, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)1)44
 Κλήρης Φίλιππος, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)11)43

Γ' ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Οἱ φονευθέντες ὑπὸ τῶν Ἰταλογερμανῶν εἰς τὴν περιφέρειαν Λακωνίας κατὰ ὀνοματεπώνυμον, τόπον καταγωγῆς, ἐπάγγελμα, τόπον καὶ χρόνον ἐκτελέσεώς των εἶναι οἱ ἑξῆς:

- Κάντζας Δημήτριος, Βορδώνια, φοιτ. Ἱατρικῆς, Λουσίνα, 9.9.41
 Βαρναβέλιας Ἡλίας, Ἄλευροῦ, ἰδ. ὑπάλληλος, Κρήτη, 23.4.41
 Κάτσος Χρηστος, Περιθόλια, γεωργός, Κρήτη, 6.5.41
 Λῆμος Παναγιώτης, Γεωργίτσιον, γεωργός, Κρήτη, 7.5.41
 Μαντάλης Σταῦρος, Βορδώνια, κτηματίας, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καλομοίρης Κων., Βορδώνια, ὄδηγός αὐτ., Μονοδένδρι, 21.3.43
 Γεωργάτσος Ἰωάννης, Βορδώνια, κτίστης, Μονοδένδρι, 12.3.43
 Βαλιώτης Ἰωάννης, Βορδώνια, κτίστης, Μονοδένδρι, 12.3.43
 Πολυμενάκος Χαράλαμπος, Βορδώνια, κτίστης, Λογγάστρα, 10.6.44

- Πετρόπουλος Παναγ., Βορδώνια, κτίστης, Βορδώνια, 9.6.44
 Καλομοίρη Ἀγγελική, Βορδώνια, οἰκοκυρά, Βορδώνια, 28.7.44
 Κουτρομπής Θεοφάν., Καστόριον, ἰχθυοπώλης, Καστόριον, 19.6.44
 Σταθάκος Γεώργιος, Λογγάστρα, μαθητής, Καστόριον, 19.6.44
 Παπαδόπουλος Παναγ., Καστόριον, γεωργός, Καστόριον, 12.6.44
 Παρασκευόπουλος Ἰωάννης, Καστόριον, γεωργός, Καστόριον, 19.6.44
 Λαμπράκη Κυριακή, Καστόριον, οἰκοκυρά, Καστόριον, 19.6.44
 Παπαδόπουλος Κων., Καστόριον, γεωργός, Χαϊδάρι, 4.5.44
 Καφεντζῆς Σωτήριος, Ἀγοριανοί, γεωργός, Γεωργίτσιον, 14)6)44
 Παϊκόπουλος Ἰωάννης, Ἀγοριανοί, γεωργός, Γεωργίτσιον, 25.6.44
 Ἡλιόπουλος Παναγιώτης, Ἀλευροῦ, γεωργός, Ἀλευροῦ, 11.6.44
 Κυριακόπουλος Γεώργιος, Ἀλευροῦ, γεωργός, Ἀλευροῦ, 11.6.44
 Ζάβρας Ἀθανάσιος, Ἀλευροῦ, γεωργός, Ἀλευροῦ, 11.6.44
 Ζάβρας Γεώργιος, Ἀλευροῦ, γεωργός, Ἀλευροῦ, 11.6.44
 Ζάβρας Κων., Ἀλευροῦ, γεωργός, Ἀλευροῦ, 11.6.44
 Χίος Σωτήριος, Πελάνα, γεωργός, Βορδώνια, 13.6.44
 Μάρκος Γεώργιος, Λογγανῖκον, γεωργός, Λογγανῖκον, 10.6.44
 Παρασκευοπούλου Δημ., Λογγανῖκον, οἰκοκυρά, Λογγανῖκον, 10.6.44
 Μπολάνης Ἡλίας, Γεωργίτσιον, γεωργός, Γεωργίτσιον, 31.1.44
 Ζήτης Ἡλίας, Γεωργίτσιον, γεωργός, Γεωργίτσιον, 11.6.44
 Τσίχλης Ἡλίας, Γεωργίτσιον, γεωργός, Γεωργίτσιον, 11.6.44
 Μαυροειδῆς Ἰωάννης, Γεωργίτσιον, γεωργός, Γεωργίτσιον, 11.6.44
 Μαυροειδῆς Παντελῆς, Γεωργίτσιον, γεωργός, Γεωργίτσιον, 11.6.44
 Τσούκληρης Θεόδωρος, Σουσιάνοι, γεωργός, Τρίπολις, 28.7.44
 Κάτσος Γεώργιος, Σουσιάνοι, γεωργός, Θεολόγος, 28.7.44
 Λούνιας Δημήτριος, Σουσιάνοι, γεωργός, Σουσιάνοι, 7.6.44
 Παπαδάκου Χρηστίνα, Σουσιάνοι, οἰκοκυρά, Σουσιάνοι, 7.6.44
 Τσούκληρη Ἑλένη, Σουσιάνοι, οἰκοκυρά, Σουσιάνοι, 7.6.43
 Τσούκληρη Ἀγγελική, Σουσιάνοι, —, Σουσιάνοι, 7.6.43
 Βαφθισιώτης Εὐστράτιος, Σουσιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, —.8.44
 Λούνιας Παναγιώτης, Σουσιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, —.8.44
 Θεοφιλογιαννάκος Παναγ., Σουσιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, —.8.44
 Θεοφιλογιαννάκου Γ., Λογγάστρα, γεωργός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Χαλκιᾶς Παναγ., Λογγάστρα, γεωργός, Λογγάστρα, 27.12.43
 Πίκουλας Ἰωάννης, Λογγάστρα, γεωργός, Τεγέα, 29.8.44
 Τσιγκανῆς Νικόλαος, Λογγάστρα, γεωργός, Σουσιάνοι, 17.3.44
 Κοίμαρης Παναγ., Λογγάστρα, γεωργός, Σουσιάνοι, 17.3.44
 Μανωλάκος Ἐμμ., Λογγάστρα, ἱπάλληλος, Χιλιομόδιον, 9.9.44
 Ντούνιας Δημήτριος, Λογγάστρα, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Σταθάκος Γεώργιος, Λογγάστρα, μαθητής, Καστόριον, 12.6.44
 Ψυχογιός Χρῆστος, Μυτάτοβα, γεωργός, Βορδώνια, 17.3.44
 Λιανούρης Γεώργιος, Λογγάστρα, γεωργός, Ἀρτεμισία, 6.8.43

- Λυμπερόπουλος Δημ., Λογγάστρα, γεωργός, Λογγάστρα, 13.7.44
 Γιαννόπουλος Λεων., Τρύπη, γεωργός, Λογγάστρα, 13.7.44
 Ψυχογιός Χρήστος, 'Αγ. Ειρήνη, κτηματίας, Βορδώνια, 18.3.44
 Βλαχάκης Παναγ., 'Αγ. Ειρήνη, εργάτης, 'Αγ. Ειρήνη, 9.6.44
 Βλαχάκη Κανέλλα, 'Αγ. Ειρήνη, οικοκυρά, Σπάρτη, 3.8.44
 Παπαδογιάννης Νικόλαος, 'Αγ. Ειρήνη, εργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μποσμπόνης 'Ανδρέας, 'Αγ. Ειρήνη, εργάτης, 'Αλεποχώρι, 19.12.43
 Λούνιας Γεώργιος, 'Αγ. Ειρήνη, εργάτης, 'Αλεποχώρι, 19.12.43
 Φλώρος 'Ιωάννης, 'Αγ. Ειρήνη, κτηματίας, Μαρούλα, 28.3.44
 Παναγάκος Παναγιώτης, 'Αναβρυτή, υπάλληλος, Καλάμαι, 14.11.43
 Πλευρίτης Ζαχαρίας, 'Αναβρυτή, εργάτης, Καλάμαι, 14.11.43
 Καμβοσούλης Νικόλαος, 'Αναβρυτή, εργάτης, Καλάμαι, 14.11.43
 Μπρουτζινός Γεώργιος, 'Αναβρυτή, υπάλληλος, 'Ανδρόιτσα, 4.12.43
 Μαυρούκας Παναγ., 'Αναβρυτή, εργάτης, 'Αλεποχώρι, 10.12.43
 Πλευρίτης Παναγ., 'Αναβρυτή, εργάτης, 'Αναβρυτή, 14.7.44
 Πλευρίτης Παναγιώτης, 'Αναβρυτή, —, 'Αναβρυτή, 14.7.44
 Πλευρίτης Κων., 'Αναβρυτή, εργάτης, 'Αναβρυτή, 14.7.44
 Μαυρούκας Ζαχαρίας, 'Αναβρυτή, εργάτης, Σπάρτη, 4.4.44
 Καρτερούλης Δημήτριος, 'Αναβρυτή, εργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Λίβας Παναγ., Σοχά, γεωργός, 'Ανώγεια, 10.6.44
 Μαζουλός Γεώργιος, Μυστρά, μαρ)πτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μιχαλόπουλος Χρήστος, Μυστρά, καραγωγός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Χατζηπετράκος 'Ιωάννης, Μυστρά, (ιποδ)ποιός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Χατζηπετράκος Παναγ., Μυστρά, καραγωγός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καπετανέας Εδστράτιος, Μυστρά, γεωργός, 'Αθήναι, 28.2.43
 Βλασόπουλος Εδάγγελος, Μυστρά, άξ)κός έ.έ., Παρόριον, 17.3.44
 Γερούλάκος Γεώργιος, "Αγ. 'Ιωάννης, μαθητής, Σπάρτη, 17.11.43
 Κοτσώνης Παναγ., "Αγ. 'Ιωάννης, εργάτης, Τσελασία, 18.3.44
 Κοτσώνης Βασίλειος, "Αγ. 'Ιωάννης, εργάτης, 'Αχλαδόκαμπος, 1944
 Μηνακάκης Εδστράτιος, Καλ. Σοχάς, κτηματίας, Τρίπολις, 28.10.43
 Τζαντετάς Δημήτριος, Καλ. Σοχάς, κτηματίας, 'Αλεποχώριον, 12.1.44
 Λημάκος 'Αντώνιος, Καλ. Σοχάς, φοιτητής, 'Αχλαδόκαμπος, 15.12.43
 Χίρς Θεόδωρος, Τρύπη, οδηγός α., Σπάρτη, 26.11.43
 Βαβαροϋτσος Παναγ., Τρύπη, γεωργός, Τρύπη, 28.1.44
 Βαβαροϋτσος Λεων., Τρύπη, γεωργός, Τρύπη, 28.1.44
 Καρελάς Πολυζώης, 'Ανώγεια, κτηματίας, 'Αργολίδα, —.12.43
 Πλάγος Γεώργιος, 'Ανώγεια, κτηματίας, 'Ανώγεια, —.12.43
 Μπέροδος Γεώργιος, Παλ)γιά, κτηματίας, 'Αμύκλαι, —.5.43
 Τσαγκάρης Ήμμανουήλ, Παλ)γιά, δημ)λος, Τρίπολις, —.11.43
 Κουρκούτας Δημήτριος, Παλ)γιά, γεωργός, Σπάρτη, —.8.43
 Λιακάκος Δημήτριος, Τραπεζοντή, εργάτης, 'Αμύκλαι, 9.1.44
 Τσεκώσης Παναγ., Ξηροκάμπιον, εργάτης, Ξηροκάμπιον, 17.12.43

- Ἄνδριτσάκης Παναγιώτης, υπάλληλος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ἄνδριτσάκης Σαράντος, υπάλληλος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ἄλεμαγκίδης Δημήτριος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ἄλεμαγκίδης Ζαχαρίας, φοιτητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ἄλεμαγκίδης Ἰωάννης, μαθητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ἄντωνόπουλος Γεώργιος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μπουλοῦκος Πέτρος, ἰατρός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Βογιατζόπουλος Γεώργιος, ἐργάτης, Ἀχλαδόκαμπος, 6.12.43
 Βάγιας Λιονύσιος, ἐργάτης, Ἀχλαδόκαμπος, 6.12.43
 Γιατράκος Γεώργιος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 6.11.43
 Γκουζούλης Γεώργιος, υπάλληλος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Γιαννακόπουλος Παναγιώτης, ξυλουργός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Γεωργίου Νικόλαος, ἐργάτης, Βάρσοβα, 19.9.43
 Λαγρές Γεώργιος, ἐργάτης, Ἀχλαδόκαμπος, 6.12.43
 Δημητρίου Κυριάκος, καφεπώλης, Σπάρτη, 11.9.42
 Εὐστρατιάδης Ἀναστ., ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ζερβομπεάκος Ἀντώνιος, τραπ. υπάλ., Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ζαφειρόπουλος Χαράλαμπος, ἀχθοφόρος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ζερβούλιας Σταμάτιος, μαθητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Ζόμπολας Νικόλαος, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 23.2.44
 Θεοφίλης Ἀνάργυρος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Θεοδωρόπουλος Ἀνάργυρος, καραγωγεύς, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Θεοδωρόπουλος Σωτήριος, καραγωγεύς, Τρίπολις, 24.2.44
 Θεοδωρόπουλος Δημήτριος, ἐργάτης, Τρίπολις, 24.2.44
 Κοκομέλης Νικόλαος, ὀδοντοτεχ., Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κουτσονικολῆς Εὐθύμιος, ἐργολάβος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κόντος Θεόδωρος, χειρουργός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κουτουμάνος Τζαννέτος, καθηγητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καραγιαννάκος Ἰωάννης, ἀρτοποιός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κεχαγιᾶς Νικόλαος, παντοπώλης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κεχαγιᾶς Εὐάγγελος, παντοπώλης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κεχαγιᾶς Ἡλίας, μαθητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καρθούνης Χρῆστος, ἰατρός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κοντάκος Ἡλίας, υπάλληλος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καφετζόπουλος Κων., ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κουτρουμάνης Παναγιώτης, οἰνοπώλης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κυρκινέζος Ἰωάννης, μικροπωλητής, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καρτερούλης Δημήτριος, καφεπώλης, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Καρτερουλιώτης Κων., ἐργάτης, Καλαμάτα, 20.1.44
 Κυριαζῆς Ἡλίας, ξυλουργός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κόσβας Παρασκευᾶς, υπάλ., Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κεφαλαῶς Χαρίλαος, υπάλ., Μονοδένδρι, 26.11.43

- Κριάλης Βασίλειος, ανάπ. πολέμ., Μονοδένδρι, 26.11.43
 Κωνσταντακόπουλος Βασίλειος, ξυλουργός, Ἀχλαδόκαμπος, 26.12.43
 Κανακίρης Ἰωάννης, ἐργάτης, Ἀχλαδόκαμπος, 6.12.43
 Λαμπρόπουλος Σπυρίδων, υπάλ., Μονοδένδρι, 26.11.43
 Λεβεντζώνης Νικόλαος, ἀχθοφόρος, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Αἰνγκρης Νικόλαος κουρεύς, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μαρινάκη Βασιλική, καθαρίστρια, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μανωλόπουλος Ἐμμ., ὑποδ)ποιός, Μονοδένδρι, 26.11.43
 Μαζαράκος Ἰωάννης, ὕδρ)στής, Ἐλωνα, 6.5.44
 Μιχαλόπουλος Παναγιώτης, ἐργάτης, Τρίπολις, 21.3.43
 Μαυρομίχαλος Θεόδωρος, κρεοπώλης, Τρίπολις, 21.3.44
 Μπρίμας Λυμπέρης, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)44
 Ντελῆς Ἰωάννης, γεωργός, Ἀχλαδόκαμπος, 6)12)43
 Νικολαΐδης Γεώργιος, ἀχθοφόρος, Ἀχλαδόκαμπος, 6)12)43
 Παπαδάτος Γρηγόριος, καθηγητής, Ἀμύκλαι, 26)11)43
 Παπαστάθης, Νικόλαος, πανδοχεύς, Ἀμύκλαι, 26)11)43
 Παπαστάθης Εὐάγγελος, πανδοχεύς, Ἀμύκλαι, 26)11)43
 Παυλακούδης Ζαφείριος, καραγωγεύς, Ἀμύκλαι, 26)11)43
 Παπαδολιάς Δημήτριος, μαθητής, Σπάρτη, 8)9)43
 Παπαδολιάς Δημήτριος, ἄεργος, Σπάρτη, 16)9)43
 Ράπατας Κων)νος, κασσιτερωτής, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ράπατας Γεώργιος, κασσιτερωτής, Τρίπολις, 21)3)44
 Ράπατας Ἡλίας, κασσιτερωτής, Τρίπολις, 21)3)44
 Ράλλης Νικόλαος, κτηματίας, Ἀχλαδόκαμπος, 6)12)43
 Τριήρης Λεωνίδα, δημοσιογράφος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τζιβανόπουλος Δημοσθένης, δημοσιογράφος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τζιβανόπουλος Ἰωάννης, κτηματίας, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τζιβανόπουλος Παρασκευᾶς, κτηματίας, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τζιβανόπουλος Σωκράτης, κτηματίας, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τριήρης, Ἀντώνιος, μαθητής, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τζινιέρης Νικόλαος, μαθητής, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τσελέκης Ἰωάννης, μυλωθρός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τσάκαλος Γεώργιος, ἐργάτης, Τρίπολις, 23)2)44
 Τενεδιώτης Γεώργιος, ράπτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τσίχλης Χρῆστος, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 21)3)44
 Τσαρουχᾶς Χρῆστος, υπάλληλος, Σπάρτη, 24)9)43
 Σταυράκος Χρῆστος, ἀχθοφόρος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Σάλμας Ἡλίας, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Σταυράκος Δημήτριος, ξυλουργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Σταυράκος Θεόδωρος, ξυλουργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Φυκιώρης Μελέτιος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Φιλιππόπουλος Παναγιώτης, ἄρτεργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43

- Φιλίππρας Ἀναστάσιος, καραγωγεύς, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Χίος Θεόδωρος, καθηγητής, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τσιριγώτης Παναγιώτης, ἐργάτης, Ἀγλαδόκαμπος, 6)12)43
 Νταριώτης Παναγιώτης, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ρουμελιώτης Παναγιώτης, ἐργάτης Μονοδένδρι, 26)11)43
 Μακρῆς Γεώργιος, φαρμακοποιός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Κουλέπης Κων)νος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Νταμπανόβιτς Μιχαήλ, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 21)3)43
 Νταμπάνοβιτς Λεωνίδας, ἐργάτης, Ἀλεποχώριον, 21)12)43
 Νικολακάκος Παναγιώτης, ἐργάτης, Ἀμύκλαι, 19)12)43
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, ἀγρότης, Ἀλεποχώριον, 20)12)43
 Ἰσακωνάκος Δημήτριος, ἐργάτης, Τρίπολις, 29)3)44
 Σακελλαρόπουλος Εὐστράτιος, ἀγρότης, Ἀλεποχώριον, 20)12)43
 Σακελλαρόπουλος, Δημήτριος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 21)3)43
 Σταυράκος Λεωνίδας, καραγωγεύς, Ἀλεποχώριον, 20)9)43
 Χριστόπουλος Δημήτριος, ἐργάτης, Ἀμύκλαι, 21)3)43
 Χριστόπουλος Νικόλαος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Ἀθανασόπουλος Εὐστράτιος, ἐργάτης, Χωρ. Συν. Λακων. 26)11)43
 Ἀθανασόπουλος Δημήτριος, ἐργάτης, Ἀλεποχώριον, 20)12)43
 Ἀθανασόπουλος Νικόλαος, ἐργάτης, Ἀλεποχώριον, 20)12)43
 Κουρنيώτης Νίκος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Λαμπρακόπουλος Κων)νος, -- 1944
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Ἀλεποχώριον, 20)12)43
 Γεωργόπουλος Ἰωάννης, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ἡλιάπουλος Παναγιώτης, ἐργολάβος, Καστόριον, 11)6)44
 Σεργιάννης Κοσμάς, μυλωθρός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Κοντογιάννος Λυμπέρης, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Κουντάνης Βασίλειος, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ἀλεβετσοβίτης Μιχαήλ, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ρουμελιώτης Παναγιώτης, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Μπαρλῆς Γεώργιος, ἐργάτης, Ἀλεποχώριον, —)10)43
 Πετράκου Θεώνη, οἰκιακά, Καρναία, —)10)43
 Γιαννόπουλος Ἰωάννης, γεωργός, Ἀνδρίτσα, — 1943
 Γιαννόπουλος Ἰωάννης, γεωργός, Ἀνδρίτσα, 1943
 Λεμέστιχας Στυλιανός, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Πολιτεράκης Παναγιώτης, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανίας, —)12)43
 Καραῦνος Σπυρίδων, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Καλαμάς Δημήτριος, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Ἀλοίμονος Ἀντώνιος, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Βύσσας Λεωνίδας, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Μπαρλῆς Παναγιώτης, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43
 Σταματόπουλος Δημήτριος, γεωργός, Ὀμηρος, Γερμανία, —)12)43

- Ἀλιμίσης Σπυρίδων, ὑποδ)ποιός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ντελαλῆς Παναγιώτης, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Συνοδινός Γεώργιος, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Συνοδινός Νικόλαος, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Κοτσιάκος Παναγιώτης γεωργός, Τρίπολις, 6)12)43
 Ἀλεξάκης Κλέαρχος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Ἀλεξάκης Ἰωάννης, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Ἀλεξάκης Βασίλειος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Βαμβακίτης Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Βενιζελάκος Στέλιος, Κροκεαί, Κροκεαί, 17)10)43
 Γεωργαγάκος Κων)νος, Πετρίνα, Πετρίνα, 6)9)43
 Γραμματικῆς Ἐρμῆς, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Γκάγκαρης Παναγιώτης, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Γκουμάκος Παναγιώτης, Πετρίνα, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Θεοδωράκος Κων)νος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Θεοχαράκος Ἐλευθέριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Θεοχαράκος Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Κατράδης Στυλιανός, Πετρίνα, Πετρίνα, 6)9)43
 Κοντζαμάνης Παναγιώτης, Πετρίνα, Πετρίνα, 10)12)43
 Κοσμάκος Χαρίλαος, Βασιλάκιον, Βασιλάκιον, 13)8)43
 Κοκόλης Δημήτριος, Βασιλάκιον, Βασιλάκιον, 11)12)43
 Καπουρελάκος Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Κατσάνης Ὅμηρος, Κροκεαί, Σκάλα, 23)4)44
 Κόσφας Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Καραμπάτσος Νικόλαος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Λιαδῆς Κυριάκος, Πετρίνα, Σκάλα, 18)1)44
 Λέκκας Κων)νος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Μητράκος Παναγιώτης, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Μαντέλλος Γεώργιος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Μπαρμπούνιας Παναγιώτης, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Νικολούδης Γεώργιος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Ὅρφανός Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Πατριανάκος Νικόλαος, Πετρίνα, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Πολυμενάκος Κων)νος, Λάγεια, Λάγεια, 11)12)43
 Παντελεῆκης Χρήστος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Παυλάκος Δημήτριος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Παπαθεοδωράκος Δημήτριος, Κροκεαί, Τρίπολις, 28)2)44
 Παρθῦμος Σαράντος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Παρθῦμος Νικόλαος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Παρθῦμος Παντελῆς, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Παυλάκος Γεώργιος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Σουρτζῆς Κων)νος, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44

- Σάγκος Παναγιώτης, Κροκεαί, Μεγαλόπολις, 22)2)44
 Σταματάκος Δημήτριος, Κροκεαί, Μονοδένδρι, 21)3)44
 Τσακιρίδης Γαληνός, Κροκεαί, Στεφανιά, 22)2)44
 Χριστάκος Δημήτριος, Κροκεαί, Κροκεαί, 10)9)43
 Μανωλάκος Γεώργιος, Παληόβουση, Άγουρελίτσα, --)5)43
 Ίατριδης Παναγιώτης, Μελιτίνη, Γύθειον, ---)2)43
 Ίατριδης Εϋστράτιος, Μελιτίνη, Μελιτίνη, ---)1)44
 Ριζάκος Άντώνιος, Μελιτίνη, Μελιτίνη, ---)1)44
 Τσάμης Νικόλαος, Μελιτίνη, Μελιτίνη, ---)1)44
 Τσάμης Παναγιώτης, Μελιτίνη, Μελιτίνη, ---)1)44
 Πανουτσάκος Ίωάννης, Βασιλική, Μελιτίνη, ---)1)44
 Παναγούλιας Χρήστος, Σπαρτιά, Μονοδένδρι, ---)2)43
 Δρογγάρης Σπυρίδων, Άρνα, Μονοδένδρι, ---)2)43
 Τσαμασίρος Κων)νος, Άρνα, Μηλέα, ---)6)44
 Βλογιαννίτης Γεώργιος, Γοράνοι, Μονοδένδρι, 22)3)44
 Βλογιαννίτης Κων)νος, Γοράνοι, Μονοδένδρι, 22)3)44
 Βοϊμάς Παναγιώτης Ποταμιά, Βασιλάκιον, 20)3)44
 Πλαγιάννης Ίωάννης, Γοράνοι, Μηλέα, 16)1)44
 Γιαννόπουλος Γεώργιος, Ποταμιά, Βουρλιά, 10)8)44
 Καψάλης Δημήτριος, Σκάλα, Τρίνισα Σκάλα, 19)9)43
 Κουκάκος Ήλιος, Στεφανιά, Στεφανιά, 14)2)44
 Λιακάκος Νικόλαος, Στεφανιά, Στεφανιά, 14)2)44
 Σταματάκος Βασίλειος, Στεφανιά, Στεφανιά, 14)2)44
 Σπυρόκωστας Ήλιος, Σκάλα, Τρίπολις, 10)7)44
 Άϊβαλιώτης Δημήτριος, Λεήμονα, Κόρινθος, 14)9)44
 Μιχαλάκος Ήλιος, Σκάλα, Χαϊδάρι, 25)1)44
 Ρεπατίνος Βασίλειος, Σκάλα, Τρίπολις, 25)7)44
 Σπυρόκωστας Βασίλειος, Σκάλα, Τρίπολις, 10)7)44
 Χρυσικάκος Γεώργιος, Σκάλα, Τρίπολις, 12)9)44
 Χρυσικάκος Νικόλαος, Σκάλα, Τρίπολις, 10)7)44
 Βασιλακάκος Βασίλειος, Σκάλα, Σκάλα, 1)5)43
 Μπλάθρας Παναγιώτης, Βρέσταινα γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Μπλάθρας Γεώργιος, Βρέσταινα, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τίγκος Κων)νος, Βρέσταινα, γεωργός, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Μπρίμπας Λυμπέρης, Βρέσταινα, καφεπώλης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Γιαννακόπουλος Δημήτριος, Βρέσταινα, ποιμήν, Άλεποχώριον, 13)12)43
 Μέρμηγκας Σταῦρος, Βρέσταινα, γεωργός, Σελασία, 17)3)43
 Τριανταφυλλάκος Θεόδωρος, Βρέσταινα, γεωργός, Μεγ. Βρύση, 27)6)44
 Σκουρλέκου Μαρία, Βρέσταινα, οικοκυρά, Τρίπολις, 23)7)44
 Φωτοπούλου Έλένη, Βρέσταινα, οικοκυρά, Βρέσταινα, 26)11)43
 Σταυρόπουλος Λεωνίδας, Μεγ. Βρύση, γεωργός, Άνδρίτσα, 6)11)43
 Καρχαλάκος Ίωάννης, Καρναί, γεωργός, Τρίπολις, 26)6)44

- Ἀγγλέξης Ἰωάννης, Καρναί, γεωργός, ᾿Αγ. Κων)νος, 19)9)43
 Βελόνης Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 14)3)44
 Βουκίδης Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Λόγγος Καρυῶν, 13)3)44
 Διαμαντοῦρος Κων)νος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 13)3)44
 Διαμαντοῦρος Κων)νος, γεωργός, Κοντοράχια Καρυῶν, 26)6)44
 Διαμαντοῦρος Παναγιώτ., Καρναί, γεωργός, Ἐπτὰ Κερβελ. Πάρον. 3)7)44
 Καρδαοῦ Παναγιώτης, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Κοψαύτης Παναγιώτης, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 9)7)44
 Λεβεντάκης Ἰωάννης, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Κούτρης Δημήτριος, Καρναί, γεωργός, Μηλιᾶς Ρέμα Καρυῶν, 27)6)44
 Κυριαζῆς Νικόλαος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 4)7)44
 Λεβεντάκης Χρῆστος, Καρναί, γεωργός, Κροκεαί, 18)1)44
 Λιαπᾶκος Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Κοντοράχια, Καρυῶν, 27)6)44
 Λάσος Κοσμᾶς, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Μανροειδῆ Γιαννούλα, Καρναί, οἰκοκυρά, ᾿Αγ. Κων)νος, 27)6)44
 Μελεχῆς Ἡλίας, Καρναί, γεωργός, Μουρτζά, 21)3)44
 Μελεχῆς Παναγιώτης, Καρναί, γεωργός, Μουρτζά, 21)3)44
 Μπάρδης Παρασκευᾶς, Καρναί, γεωργός, Ἐπτὰ Κερβελ. Πάρον. 3)7)44
 Μανδρατύλιας Κων)νος, Καρναί, γεωργός, Ἐπτὰ Κερβελ. Πάρον. 3)7)44
 Ντάμος Ἀνάργυρος, Καρναί, γεωργός, Καμίνια Καρ., 13)3)44
 Ντάμος Νικόλαος, Καρναί, γεωργός, Καμίνια Καρ., 27)6)44
 Ντάμος Νικόλαος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 14)3)44
 Πανούσης Ἰωάννης, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Πῆσος Μιχαήλ, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 14)3)44
 Πῆσος Παναγιώτης, Καρναί, γεωργός, ᾿Αγ. Κων)νος, 19)9)43
 Πῆσος Θεόδωρος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 17)3)44
 Κουλοκέφαλος Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Πρεκεῖζ Παρρασκευᾶς, Καρναί, γεωργός, Δέση Καρυῶν, 27)6)44
 Πρεκεῖζ Δημήτριος, Καρναί, Ψηλὴ Ράχη Παρ., 4)7)44
 Πρεκεῖζ Δημήτρα, Καρναί, οἰκοκυρά, Ψηλὴ Ράχη Παρ., 4)7)44
 Σαρρῆς Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)9)43
 Σκιούρης Παναγιώτης, Καρναί, γεωργός, ᾿Αγ. Κων)νος, 19)9)43
 Τράκας Γεώργιος, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 14)3)44
 Χαράκας Ἰωάννης, Καρναί, γεωργός, Καρναί, 19)3)44
 Χασάπης Δημήτριος, Καρναί, γεωργός, ᾿Αγ. Πέτρος, 27)6)44
 Φῶτος Ἰωάννης, Βαμβακοῦ, γεωργός, Βαμβακοῦ, 22)3)44
 Θεοφίλη Γεωργία, Βαμβακοῦ, οἰκοκυρά, Βαμβακοῦ, 22)3)44
 Λειανὸς Νικόλαος, Βαμβακοῦ, γεωργός, ᾿Τδρομυλος, 5)7)44
 Λειανοῦ Σοφία, Βαμβακοῦ, οἰκοκυρά, ᾿Τδρομυλος, 5)7)44
 Ἄλεξανδράκης Νικόλαος, Βαμβακοῦ, γεωργός, ᾿Τδρομυλος, 5)7)44
 Λειανοῦ Παναγιώτα Βαμβακοῦ, οἰκοκυρά, ᾿Τδρομυλος, 5)7)44
 Καναρᾶς Ἀριστείδης, Βαρβίτσα, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43

- Φουντᾶς Κων)νος, Βαρβίτσα, γεωργός, Πιαλί Τριπόλ. 16)8)44
 Κανέλλιας Νικόλαος, Βαρβίτσα, γεωργός, 'Ανάληψις, 20)8)44
 Καπετανάκης Νικόλαος, Σελασία, γεωργός, Σελασία, 26)8)44
 Καπετανάκη 'Αθηνᾶ, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 26)8)44
 Ζωλοπούλου 'Αντωνία, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 26)8)44
 Κοκκινιά 'Ελένη, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 26)8)44
 Κοκκινιά Διαμάντω, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 26)8)44
 Μουσηῆς Νικόλαος, Σελασία, γεωργός, Σελασία, 26)8)44
 Μουσηῆ 'Εακουστή, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 26)8)44
 Μαρκόπουλος Παναγιώτης, Σελασία, γεωργός, Σελασία, 19)6)44
 Μαρκόπουλος Δημήτριος, Σελασία, γεωργός, Σελασία, 26)8)44
 Παρασκευόπουλος Λεωνίδα, Σελασία, γεωργός, Σελασία, 10)8)44
 Γιαννακοπούλου 'Ελένη, Σελασία, οἰκοκυρά, Σελασία, 10)8)44
 'Αθανασόπουλος 'Ευάγγελος, Σελασία, ἐργάτης, Σελασία, 10)8)44
 Παναγιωτόπουλος 'Αθανάσιος, Βερίκα, ἔμπορος, Σελασία, 21)12)43
 Γιάτρας Πλούταρχος, Βουτιάνοι, γεωργός, 'Ανδρίτσα, 6)12)43
 Κωνστάκης 'Ευστράτιος, Βουτιάνοι, γεωργός, 'Ανδρίτσα, 6)12)43
 Καραχάλιος, 'Επαμεινώνδας, Βουτιάνοι, γεωργός, Βουτιάνοι, 10)8)44
 Τζανέττος Γεώργιος, Βουτιάνοι, γεωργός, Βουτιάνοι, 10)8)44
 Στρατηγάκης Γεώργιος, Βουτιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, 1)5)44
 Κωνστάκης Νικόλαος, Βουτιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, 1)5)44
 Παπανικολάου 'Ιωάννης, Βουτιάνοι, γεωργός, Σπάρτη, 1)5)44
 Καπεράνης Κων)νος, Βουτιάνοι, γεωργός, 'Αλώνια Τεγ., 28)9)44
 Συνοδινός 'Ανδρέας, Θεολόγος, γεωργός, Μονοδένδρι 24)11)43
 Χατζῆς Χρήστος, κτηματίας, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Ψαλλίδα Γεώργιος, δημ)λος, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Θεριός 'Αριστομένης, σαγ)ποιός, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Καραλῆς 'Ανάργυρος, κτηματίας, 'Ανάληψις, 4)8)44
 Μανίκης Παναγιώτης, κτηματίας, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Καζῆς Δημήτριος, κτηματίας, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Σταυροπούλου Βασιλική, οἰκοκυρά, 'Ανάληψις, 3)8)44
 Γαλάνης Παναγιώτης, κτηματίας, Μονοδένδρι, 21)12)43
 Θεόφιλος 'Ανάργυρος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 3)10)44
 Γαλάνης 'Ιωάννης, κτηματίας, 'Ανδρίτσα, 5)12)43
 Καραλῆς Παναγιώτης, κτηματίας, 'Ανδρίτσα, 5)12)43
 Μουτζούρης Παναγιώτης, κτηματίας, 'Ανδρίτσα, 5)12)43
 Σταυρόπουλος Παρασκευᾶς, κτηματίας, 'Ανδρίτσα, 5)12)43
 Καρθούνης Χρήστος, ἰατρός, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Καρθούνης Κώστας, Μονοδένδρι, 21)11)43
 Μπουλοῦκος Πέτρος, ἰατρός, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Γιατράκος Γεώργιος, δικηγόρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Φικιώρης Μελέτιος, Μονοδένδρι, 22)11)43

- Σάλμας Ἡλίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Γκουζούλης Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κεφάλας Χαράλαμπος, μηχανικός, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ζερβεμπέικος Ἀντώνιος, δ)ντης Ἐθν., Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μακρῆς Γεώργιος, φαρμακοποιός, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Χίος Θεόδωρος, καθηγητής, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κεχαγιᾶς Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κεχαγιᾶς Ἡλίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κεχαγιᾶς Εὐάγγελος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζιθανόπουλος Δημοσθένης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζιθανόπουλος Ἰωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζιθανόπουλος Σωκράτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζιθανόπουλος Παρασκευᾶς, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ἀλεμαγκίδης Δημήτριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ἀλεμαγκίδης Ζαχαρίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ἀλεμαγκίδης Ἰωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Συνοδινός Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Συνοδινός Ἡλίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Στελλάκης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Θεοφιλογιαννάκος Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μανιάτης Σταῦρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Παπαδογιάννης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Δρόγκαρης Σπύρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουριώτης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Χατζηπετράκος Ἰωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ζαφειρόπουλος Χαράλαμπος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Φιλίππου Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Εἰσταθιάδης Ἀναστάσιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Θεοδωρόπουλος Ἀνάργυρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζερούλιας Σταμάτης, Μονοδένδριον, 22)11)43
 Κυριαζῆς Ἡλίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κασιμός Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ρουμελιώτης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουτσογιάννης Λυμπέρης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουντάνης Βασίλειος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Συριάνης Κοσμᾶς, Μονοδένδριον, 22)11)43
 Ἀλεβετσοβίτης Μιχαήλ, Μονοδένδριον, 22)11)43
 Γεωργόπουλος Ἰωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μακρίκας Γεώργιος, Μονοδένδριον, 22)11)43
 Παπακωνσταντίνου Ἀθανάσιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Πλάρας Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουρῆς Σταῦρος, Μονοδένδρι, 22)11)43

Καραχάλιος Σπύρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Χατζηπετράκος Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μιχαλόπουλος, Χρήστος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μητράκος 'Απόστολος, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Σκιφάκος Κυριάκος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μενεγάκης 'Εμμανουήλ, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Παπαδόπουλος Γρηγόριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Δούκας, Δημήτριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Φράγγος Προκόπιος, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Χαρίτος 'Αθανάσιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Σαροέλλης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Χρυσοβικιώτης 'Αθανάσιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κορωνιός Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Πατηλιού, Χρήστος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Νταριώτης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μπλάθας Δημήτριος, γεωργός, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Σταυράκος Θεόδωρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Σταυράκος Δημήτριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 'Ανδριτσάκης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 'Ανδριτσάκης Σαράντος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Παπαστάθης Νικόλαος, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Παπαστάθης Εὐάγγελος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Παπαστάθης 'Εμμανουήλ, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Πρίμπαζ Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Καραγιαννάκος 'Ιωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Γιαννακόπουλος Παναγιώτης, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Λίγκρης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τσελέκης 'Ιωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κοντάκος 'Ηλίας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Χρονόπουλος Σωτήτριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουρκουμέλης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κοντός Θεόδωρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουτσονικολῆς Εὐθύμιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουτρομάνος Τζανέτος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 'Αντωνόπουλος Γεώργιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μαρινάκη Βασιλική, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Λαμπρόπουλος Σπύρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τριήρης Λεωνίδα, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τριήρης 'Αντώνιος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μαλιγκότσης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Καφετζόπουλος Κώστας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Φλώρος 'Ιωάννης, Μονοδένδρι, 22)11)43

- Ραπατᾶς Κώστας, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κουτρουμάνης Παναγιώτης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Λεβετχώνης Νικόλαος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Ἀλιμάσης Σπῦρος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Κυρκινέζος Ἰορδάνης, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Καρτελούλης Δημήτριος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Μαλικότσης Ἐμμανουήλ, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Τζινιέρης Νίκος, Μονοδένδρι, 22)11)43
 Βοζόλας Γεώργιος, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Ἀνδεόπουλος Δημήτριος, Μονοδένδρι' 22)11)43
 Σταρογιάννη Ἀγγελική, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)42
 Βαρζακάκος Δημήτριος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)44
 Μανίκας Παναγιώτης, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)44
 Ἀλικάκος Δημήτριος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)44
 Σταθάκος Ἡλίας, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)44
 Θεοφιλάκος Βασίλειος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ᾿Αγ. Νικόλαος, ---)2)44
 Χριστάκος Βασίλειος, Κόκκινα Λουριά, Γῦθειον, ---)3)44
 Δημάκος Ἀριστείδης, Κόκκινα Λουριά, Κόκκινα Λουριά, 3)44
 Κρητικός Γεώργιος, Προσήλιον, Λίμπερδο Γυθείου, 1)44
 Κρητικός Νικόλαος, Προσήλιον, Λίμπερδο Γυθείου, 1)44
 Κρητικός Βασίλειος, Προσήλιον, Λίμπερδο Γυθείου, 1)44
 Μονεμβασίτης Ἀγῆσίλαος, Προσήλιον, Λίμπερδο Γυθείου, ---)1)44
 Ρουμελιώτης Κων. Προσήλιον, Λίμπερδο Γυθείου, ---)1)44
 Σπυριδωνάκος, Βασίλειος, Ἀρχοντικόν, Τρίπολις, ---)6)44
 Γρηγοράκης Γεώργιος, Ἀρχοντικόν, Κρουονέριον Γυθείου, ---)6)44
 Γραφάκος Κων)νος, Μέλισσα, Κόκκινα Λουριά, ---)3)42
 Ξανθάκος Ἡλίας, Μέλισσα, Πολοβά Γυθείου, ---)1)42
 Καρβούνης Βασίλειος, Μέλισσα, Πολοβά Γυθείου, ---)1)42
 Ἀνδρακάκος Βασίλειος, Μυρσίνη, Σελινίτσα Γυθείου, ---)3)44
 Μαυροειδῆς Στέφανος, Μυρσίνη, Πασσαβά, ---)12)43
 Κουκουλομάτης Κων)νος, Μυρσίνη, Τρίπολις, -)3)44
 Κουκουλομάτη Ἀντωνία, Μαραθέα, Μαραθέα, ==)2)44
 Πουλάκος Βενετσάνος, Πλάτανον, Πολυδένδρι, ---)7)43
 Μπουτζινάκος Μιχαήλ, Νεοχώριον, Καρβελά, ---)11)43
 Κουτράκου Μαγδάλω, Καρβελά, Καρβελά, ---)11)43
 Μπακομιχάλης Γεώργιος, Καρβελά, Καρβελά, ---)11)43
 Τουρανάκος Γεώργιος, Καρβελά, Σπάρτη, ---)11)43
 Λουκάκος Τρύφων, Καρβελά, Καρβελά, ---)11)43
 Δρακουλάκος Δημήτριος, Σκαμνάκι, Σκαμνάκι, ---)6)44
 Χαρτοκόλης Ἐπαμεινώνδας, Μαραθέα, Μαραθέα, ---)11)43
 Χαρτοκόλης Θεόδωρος, Μαραθέα, Μαραθέα, ---)11)43
 Χαρτοκόλης Σαράντος, Μαραθέα, Μαραθέα, ---)11)43

- Σεμπάκος Σταῦρος, Μαραθέα, Καρβελά, --)11)43
 Σκιφάκος Κυριάκος, Μαραθέα, Τρίπολις, --)12)44
 Μαριολάκος Πέτρος, Παρασυρό, Παρασυρό, --)6)43
 Μενεζάκος Λεωνίδα, Παρασυρό, Παρασυρό, --)6)43
 Λεμέστιχας Έλευθέριος, Σκουτάριον, Σκουτάριον, --)11)44
 Πετροπουλάκος Ίωάννης, Σκουτάριον, Σκουτάριον, --)11)44
 Κουράκος Ίωάννης, Καλύβια, Σπάρτη, --)3)44
 Κουτουλάκος Έλευθέριος, Νεοχώριον, Σπάρτη, --)3)44
 Καπερνάρος Γεώργιος, Βαχό, Τρίπολις, --)7)44
 Πουλάκος Γεώργιος, Βαχό, Γύθειον, --)12)43
 Διακουμάκου Δημήτρα, Βαχό, Γύθειον, --)12)43
 Καλαρούτη Σταυρούλα, Βαχό, Βαχό, --)12)43
 Λάσκαρης Διονύσιος, Βαχό, Βαχό, --)1)44
 Διακουμάκος Βασίλειος, Βαχό, Βαχό, --)8)44
 Βαγιαζάκος Ίωάννης, Δροσοπηγή, Γύθειον, --)12)43
 Ταβουλάρης Ίωάννης, Καρνούπολις, Καρνούπολις, --)12)43
 Πουλικάκος Παναγιώτης, Καρνούπολις, Καρνούπολις, --)3)44
 Μητσάκος Άνδρέας, Χωσιάριον, Χωσιάριον, --)12)44
 Παναγάκος Βασίλειος, Χωσιάριον, Χωσιάριον, --)12)44
 Παναγάκου Παναγιώτα, Χωσιάριον, Χωσιάριον, --)12)44
 Παναγάκου Άλεξάνδρα, Χωσιάριον, Χωσιάριον, --)12)44
 Διακουμάκος Στυλιανός, Γύθειον, Βαχό, --)8)44
 Γεωργιτσόγιαννης Σταῦρος, Κότρωνα, Καλάμαι, --)2)44
 Πετρακογιάννης Άνδρέας, Κότρωνα, Γύθειον, --)10)43
 Σουγκλάκος Δημήτριος, Νύφι, Γύθειον, --)5)43
 Φραγκάκος Τάκης, Νύφι, Πλατάνα, --)4)43
 Κούβαρης Δημήτριος, Κοκκάλα, Μαυροβούνιον, --)9)42
 Κούβαρης Εὐάγγελος, Κοκκάλα, Μαυροβούνιον, --)9)42
 Κουλίζος Μιχαήλ, Κοκκάλα, Μαυροβούνιον, --)9)42
 Θωμάκου Βασιλική, Γύθειον, Κονάκια, --)9)43
 Κατσώνη Μαρία, Γύθειον, Κονάκια, --)9)43
 Γεράκι Εὐδοξία, Γύθειον, Κονάκια, --)9)43
 Κοτεάκου Πόττα, Γύθειον, Τσέρια, --)10)43
 Χαροτόλη Έλένη, Καρβελά, Σιδηρόκαστρον, --)10)43
 Καλογεράκος Κων)νος, Αἰγαῖες, "Αγ. Νικόλαος, --)10)43
 Κοταράκος Γεώργιος, Γύθειον, Πλάτανος, --)9)43
 Θωμόπουλος Άνάργυρος, Γύθειον, Φιλίσι, --)9)43
 Πετάκος Ίωάννης, Γύθειον, Γεράκι, --)10)43
 Ήλιόπουλος Δημήτριος, Γύθειον, Καστάνια, --)1)44
 Κουμανάκος Βασίλειος, Γύθειον, "Αρνα, --)11)43
 Παναγουλάκος Παναγιώτης, Γύθειον, "Αρνα, --)9)43

- Πετροπουλάκης Σταῦρος, Γύθειον, Μηλιά, —)1)44
 Μαυρομιχάλης ἡ Βοϊδῆς Δημήτριος, Σπάρτη, Σπάρτη, —)2)44
 Μπουνάκος Παναγιώτης, Γύθειον, Καστάνια, —)1)44
 Ἄποστολάκος Δημήτριος, Γύθειον, Ἁγ. Νικόλαος, —)1)44
 Κουρουνάκος Ἡλίας, Γύθειον, Ἁγ. Νικόλαος, ---)1)44
 Κουμέντος Δημήτριος, Γύθειον, Καστάνια, —)1)44
 Κουμάκος Ἀνδρέας, Γύθειον, Ἄλοφονῆσι. —)7)44
 Κάρακαλης Θεόδωρος, Γύθειον, Ἄλοφονῆσι, —)7)44
 Καυράκος Εὐθύμιος, Γύθειον, Ἄλοφονῆσι, —)1)44
 Κουράκος Μιχαήλ, Γύθειον, Σπάρτη, —)9)44
 Γρηγοράκης Ἀχιλλεύς, Γύθειον, Βούτροφι, —)10)44
 Γιαννουράκος Νικόλαος, Γύθειον, Γυριστά, —)5)44
 Μανωλάκος Στέφανος, Γύθειον, Γεράκι, —)8)43
 Βρεττάκος Τηλέμαχος, Γύθειον, Παλαιοχώρα, —)10)43
 Πολυμενάκος Γεώργιος, Γύθειον, ἄγνωστον, ---)3)43
 Μπαλιτσάρης Κων., Γύθειον, Τάραψα, —)1)44
 Πιεροράκος Παναγιώτης, Γύθειον, Ἄρνα, ---)1)44
 Κατραμάδος Κων., Γύθειον, Σκάλα, —)1)44
 Ροζάκης Ἀναστάσιος, Γύθειον, Φιλίσι
 Καπετανάκος Νικόλαος, Γύθειον, Φιλίσι
 Ἀράκης Βασίλειος, Γύθειον, Μηλιά, ---)5)44
 Δικαϊάκος Εὐθύμιος, Δριαλί, Μηλιά, —)5)44
 Δαμιανάκος Βασίλειος Γύθειον, Μηλιά, —)5)44
 Παπαδάκος Δημήτριος, Γύθειον, Μηλιά, —)5)44
 Ροζάκης Χαράλαμπος, Γύθειον, Μέλισσα, —)4)44
 Λεβάκος Σπῦρος, Γύθειον, Καλαμάτα, ---)11)44
 Ἀγιοερανιώτης Εὐάγγελος, Γύθειον, Μηλιά, —)5)44
 Γεωργακαράκος Χρῆστος, Γύθειον, Μηλιά, —)5)44
 Γκλεζάκος Γρηγόριος, Πύργος - Δηροῦ, Καλαμάτα, —)12)44
 Κουτσουλέρης Γρηγόριος, Ἀρεόπολις, Καλαμάτα, —)10)44
 Μοτσάκος Βασίλειος, Ἀρεόπολις, Σκάλα, —)9)43
 Καράμπελας Δημήτριος, Οἶτυλος, Καλαμάτα, —)9)43
 Σαλαπατινὸς Χρῆστος, Οἶτυλος, Καλαμάτα, —)1)43
 Μπατσινίλας Δημήτριος, Οἶτυλος, ἄγνωστον
 Σακελλάκος Σαραντος, Κρουνέριον, Κρουνέριον, —)1)44
 Ἄρναούτης Βασίλειος, Πύργος - Δηροῦ, Ἀκρωτ. Μαλέας, —)2)44
 Δρακουλάκος Ἡλίας, Πύργος - Δηροῦ, Μεγαλόπολις, —)2)43
 Δρακουλάκου Βασιλική, Πύργος - Δηροῦ, Γύθειον, —)9)43
 Κουμεντάκος Νικόλαος, Πύργος - Δηροῦ, Καλαμάτα, —)2)43
 Πουλάκος Γεώργιος, Πύργος - Δηροῦ, Ἀκρωτ. Μαλέας, —)2)43
 Πουλάκος Μιχαήλ, Πύργος - Δηροῦ, Καλαμάτα, —)2)43

- Σούμπασης Γεώργιος, Πύργος - Δηροῦ, Τρίπολις
 Ἄντωνάκος Βασίλειος, Μήνα, Κροκεαί, 1944
 Ἄντωνάκος Ἡλίας, Βάμβακα, Γύθειον, 1944
 Λαγούδης Ἡλίας, Γύθειον, Φράγκα, 1943
 Μουγιάκος Ἰωάννης, Μήνα, ἄγνωστον, —)2)44
 Μπουραζάνης Παναγιώτης, Μήνα, Γύθειον, 1944
 Νικολινάκος Δρακούλης, Βάμβακα, Φράγκα, 1943
 Κουκάκης Νικόλαος, Βάμβακα, Φράγκα, —)2)44
 Γρηγοράκος Γεώργιος, Κοῦνος, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Κανακάκης Ἡλίας, Σταυροῖ - Κούνου, Ἄλμυρός, —)1)44
 Κανακάκης Ἰωάννης, Κηπούλα - Κούνου, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Κεκάκος Γεώργιος, Ἄγ. Ἄθαν. - Κούνου, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Κωστάκος Ἰωάννης, Καραβᾶ - Κούνου, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Μαριόλης Ἀθανάσιος, Δροῦ - Κούνου, Καλαμάτα, —)2)44
 Μαριόλης Παναγιώτης, Κέρια - Κούνου, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Ταγαρούλιας Ἄθαν., Κοῦνος, Καλαμάτα, —)2)44
 Ψαρογιάννης Ἰωάννης, Πάγγια - Κούνου, Μεγαλόπολις —)2)44
 Ψαλλάκος Παναγιώτης, Νόμια - Κίττας, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Ψαλλάκος Μιχαήλ, Νόμια - Κίττας, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Γεωργόπουλος Παναγ., Γαρδενίτσα - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)44
 Γεωργόπουλος Κυριακός, Γαρδενίτσα - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Γεωργόπουλος Δημ., Γαρδενίτσα - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Γεωργόπουλος Ἰωάν., Γαρδενίτσα - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Κανακάκη Κυριακούλα, Κηπούλα - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Κουκουράς Νικόλαος, Κοῦνος, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Κυρίμης Νικόλαος, Πάγγια - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Κυρίμης Λάζαρος, Πάγγια - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Κοκοράκη Καλλιόπη, Γαρδενίτσα - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Λεκάκος Πέτρος, Καλονιοῦς - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Μεσισιτίλης Παναγιώτης, Νόμια - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Οἰκονομάκης Βασίλειος, Ἐλεῖα - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Παπαδόγκωνας Βασίλειος, Κοῦνος, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Πολυμενάκος Νικόλαος, Δροῦ - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Πετρούγκωνας Γρηγόριος, Πάγγια - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Πολυμενάκος Ἰωάννης, Δροῦ - Κούνου, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Σαλπέα Γαλατία, Νόμια - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Σαλπέα Σταυρούλα, Νόμια - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Τσοπέης Βασίλειος, Κίττα, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Τσαγκαράκος Γεώργιος, Φοκαλιωτὸ - Κίττας, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Ταγαρούλιας Χριστόφορος, Κοῦνος, Ἄνατ. ἄκρ. Γέρακος, —)2)42
 Θεοδωρακάκης Παναγ., Γερολιμὴν, Μεγαλόπολις, —)2)44

- Γελάσης Κυριάκος, Κ. Μπουλαριοί, Μεγαλόπολις, —)2)44
 'Αθανασάκος Κων., Κ. Μπουλαριοί, Μεγαλόπολις, —)2)44
 Τριήρης Λεωνίδα, Γχοριτσά, δημοσ)φος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 'Ανδριτάκης Παναγιώτης, Γχοριτσά, Είσαγ. Νομ., Μονοδένδρι, 26)11)43
 'Αγγελέτος Παναγιώτης, Γχοριτσά, σωφείο, 'Ανδρίτσα, 6)12)43
 Φατοῦρος Γεώργιος, Γχοριτσά, κτίστης, 'Ανδρίτσα, 6)12)43
 Μαχαίρας 'Ιωάννης, Γχοριτσά, ὑποδ)ποιός, 'Ανδρίτσα, 6)12)43
 Βουλαμάνος Γεώργιος, Γχοριτσά, μαθητής, Γχοριτσά, 13)1)44
 Παρηγόρης Παναγιώτης, Γχοριτσά, ὑποδ)ποιός, Γχοριτσά, 22)1)44
 Ψυχογιός Κων., Γχοριτσά, καθ. Θεολογ., Καισαριανή, 10)5)44
 Ξυνης Γεώργιος, Γχοριτσά, κτίστης, Σπάρτη, 3)8)44
 Βλάχος 'Επαμεινώνδας, "Αγ. 'Ανάργυροι, ποιμήν, Τσάλκα, 14)4)44
 Γεωργίτσου Σταμάτα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικοκυρά, "Αγ. 'Ανάργ., 5)6)44
 Γεωργίτσος Κων., "Αγ. 'Ανάργυροι, γεωργός, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Κουμουτζή 'Αντωνία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γεωργίτσου "Αννα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γεωργίτσου Κατίγγω, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Βλάχου Παναγιώτα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Πλαγάκη Σοφία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γερασίμου Σταμάτα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Κωστιάνη Καννέλλα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Πολίτου Μεταξία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γερασίμου Σοφία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Λάσκαρη 'Αντωνία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Μπενέκος 'Ιωάννης, "Αγ. 'Ανάργυροι, γεωργός, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 'Αλεξανδρή Σοφία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γεωργίτσου "Ολγα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Γεωργίτσου 'Αντωνία, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Κωστιάνη Γιαννούλα, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Κωστιάνη Κασσιανή, "Αγ. 'Ανάργυροι, οικιακά, "Αγ. 'Ανάργυροι, 5)6)44
 Καρούμπας Παναγιώτης, "Αγ. 'Ανάργυροι, γεωργός, Τσίτζινα, 11)6)44
 Κυριακούλιας Θεόδωρος, 'Αγριάνοι, ποιμήν, Καλλιθέα, 10)7)44
 Κυριακούλιας 'Ανάργυρος, 'Αγριάνοι, ποιμήν, Καλλιθέα, 10)7)44
 Λαγάκης 'Ανδρέας, 'Αγριάνοι, ποιμήν, Καλλιθέα, 10)7)44
 Κουτρουμάνης Παναγ., 'Αγριάνοι, σερβιτόρ., Μονοδένδρι, 26)11)43
 Φλώρος 'Ιωάννης, 'Αγριάνοι, σερβιτόρος, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Καρελάς 'Ιωάννης, 'Αγριάνοι, γεωργός, Γούρνες, 5)7)44
 Κόντης Νίκος, Χρύσαφα, φύλαξ Φυλακῶν, Χρύσαφα, 28)5)44
 Κυριακούλιας 'Ιωάν., Χρύσαφα, ποιμήν, Χρύσαφα, 28)5)44
 Τοῦμπλης 'Ιωάννης, Χρύσαφα, ποιμήν, Χρύσαφα, 28)5)44
 Τοῦμπλης Γεώργιος, Χρύσαφα, ποιμήν, Χρύσαφα, 28)5)44

- Τούμπλης Παντελής, Καλλονή, γεωργός, Καλλονή, 28)5)44
 Τσόπορης Παναγιώτης, Καλλονή, μαθητής, Καλλονή, 28)5)44
 Καραγιάννης Παναγιώτης, Κεφαλαῖ, γεωργός, Κεφαλαῖ, 10)7)44
 Φλώρος Ἐθανάσιος, Κεφαλαῖ, γεωργός, Κεφαλαῖ, 10)7)44
 Καρακίτσος Παναγ., Καλλιθέα, γεωργός, Καλλιθέα, —)5)43
 Λαγάκης Γεώργιος, Καλλιθέα, ποιμὴν, Καλλιθέα, —)5)43
 Φερίζη Κων)να, Καλλιθέα, οικιακά, Καλλιθέα, —)6)44
 Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάν., Σκούρα, γεωργός, Κεφαλαῖ, —)8)44
 Βουθούνης Μιχαήλ, Σκούρα, γεωργός, Σκούρα, —)3)44
 Λάμπρος Χαράλαμπος, Κοκκινόβραχος, γεωργός, Σπάρτη, —)6)44
 Τσίμπου Παναγιώτα, Κοκκινόβραχος, οικιακά, Σπάρτη, —)6)44
 Καρβούνης Κων., Σκούρα, φοιτητής, Μονοδένδρι, —)11)43
 Καρβούνης Χρῆστος, Πλατάνα, ἰατρός, Μονοδένδρι, —)11)43
 Μητράκος Ἀπόστολος, Πλατάνα, γεωργός, Μονοδένδρι, —)11)43
 Μητράκος Ἀναστάσιος, Πλατάνα, γεωργός, Ἀνδρίτσα, —)4)44
 Κοντὸς Ἡλίας, Πλατάνα, γεωργός, Σπάρτη, —)5)44
 Φραγκάκος Γεώργιος, Πλατάνα, γεωργός, Σπάρτη, —)5)44
 Κοῦρος Ἐθανάσιος, Πλατάνα, γεωργός, Κοκκινόλουτσα, —)6)44
 Ἀθανασοῦλιας Ἰωάννης, Πλατάνα, γεωργός, Σπάρτη, —)6)44
 Σταθόπουλος Παναγιώτης, Πλατάνα, γεωργός, Σκούρα, —)5)44
 Λυμπέρης Γεώργιος, Πλατάνα, γεωργός, Ζαγάνα, —)3)44
 Κανέλλιας Μιχαήλ, Πλατάνα, γεωργός, Πλατάνα, —)3)44
 Τσατουμᾶς Ἀνδρέας, Πλατάνα, γεωργός, Κοκκινόλουτσα, —)8)44
 Μανουσοπούλου Σταυρούλα, Πλατάνα, οικιακά, Πλατάνα, —)8)44
 Τσατουμᾶ Ἀνθή, Πλατάνα, οικιακά, Πλατάνα, —)8)44
 Κόντου Λουκρητία, Πλατάνα, οικιακά, Πλατάνα, —)8)44
 Κράμπης Γεώργιος, Πλατάνα, γεωργός, Σπάρτη, —)3)44
 Μάδης Κων)νος, Γεράκιον, ἐργάτης, Ἀσπροπ., 5)5)44
 Σίνης Νικόλαος, Γεράκιον, γεωργός, Κοσμάς, 27)7)44
 Σκαρβούνης Εὐθύμιος, Γεράκιον, γεωργός, Γεράκιον, 13)7)43
 Τσίπουρας Δημήτριος, Γεράκιον, γεωργός, Γεράκιον, 12)7)43
 Τσίπουρας Εὐάγγελος, Γεράκιον, γεωργός, Τρίπολις, 20)12)43
 Τσίπουρας Γεώργιος, Γεράκιον, γεωργός, Κοσμάς, 27)7)43
 Τσερώνης Εὐάγγελος, Γεράκιον, γεωργός, Κοσμάς, 27)7)43
 Γαλάνης Ἀριστοτέλης, Βρονταμᾶ, γεωργός, Βρονταμᾶ, 4)11)43
 Ἀρμένης Κων., Βρονταμᾶ, γεωργός, Βρονταμᾶ, 21)1)43
 Γεώρτσης Κων., Βρονταμᾶ, γεωργός, Ἀνδρίτσεινα, 20)12)43
 Κοτσώνης Χρῆστος, Βρονταμᾶ, γεωργός, Κοσμάς, 30)7)42
 Κλιματσάκης Χρῆστος, Λυραῖ, γεωργός, Μονεμβασία, —)8)43
 Ἀνδρεσάκης Παναγιώτης, Λυραῖ, γεωργός, Λυραῖ, —)8)43
 Εὐαγγελάκος Παναγιώτης, Λυραῖ, γεωργός, Τρίπολις, —)7)43

- Φάβας Δημήτριος, Παντάνασσα, γεωργός, Τρίπολις, —)5)43
 Καστανιάς Δημήτριος, Νόμια, γεωργός, Μονεμβασία, —)8)44
 Χαραμής Νικόλαος, Νόμια, γεωργός, Μονή Ήλωνης —)6)43
 Κούρζουλης Χαράλαμπος, Μονεμβασία, γεωργός, Μονεμβασία, —)8)44
 Κισαμιτάκης Γεώργιος, Μονεμβασία, ύποδ)ποιός, Λυρά, —)7)44
 Κανάβαρος Παναγιώτης, Πάκια, κτηματίας, Καισαριανή, 1944
 Κανάβαρος Ἀντώνιος, Πάκια, κτηματίας, Καισαριανή, 1944
 Κουτσογιαννόπουλος Ἀντώνιος, Πάκια, κτηματίας, Καισαριανή, 1944
 Κότσαλης Νικόλαος, Μολάοι, γεωργός, Μεταμόρφωσις, —)4)44
 Κασσανδρίνος Δημήτριος, Μολάοι, γεωργός, Μεταμόρφωσις, —)4)44
 Ἀρτίσιος Χρήστος, Νόμια, ταχ. ὑπάλ., ἄγνωστος, 1944
 Παρασκευόπουλος Χρήστος, γεωργός, Περιοχή Τριπ., 1944
 Κορίνης Ἡλίας, Καλύδια, γεωργός, Μολάοι, —)12)43
 Λαμπράκης Νικόλαος, Ἀγ. Δημήτριος, γεωργός, Ἀγ. Ἰωάννης, —)1)43
 Λύρας Κλεάνθης, Δαμόνια, γεωργός, Περιχ. Τριπόλεως, —)7)44
 Γεώργας Γεώργιος, Ἀγγελώνα, γεωργός, ἄγνωστος, —)12)43
 Γεώργας Ἀλέξανδρος, Ἀγγελώνα, γεωργός, ἄγνωστος, —)12)43
 Ἀσυρμάδης Ἀλέξανδρος Φοινίκια, γεωργός, ἄγνωστος, —)8)44
 Τρίχας Κυριάκος, Συκέα, γεωργός, ἄγνωστος, —)12)42
 Τρίχας Ἀγγελῆς, Συκέα, γεωργός, ἄγνωστος, —)12)42
 Ζουμπουλάκης Βασίλειος, Συκέα, γεωργός, ἄγνωστος, —)12)42
 Κουτρουλάκης Παναγ., Συκέα, γεωργός, ἄγνωστος, —)1)42
 Λαζαράκης Παναγιώτης, Νιάτα, γεωργός, Νιάτα, 4)8)44
 Παπαδημητρίου Δημήτριος, Νιάτα, γεωργός, Μονοδένδρι,
 Πορφύρης Ἰωάννης, Νιάτα, γεωργός, Μονοδένδρι,
 Γεωργαντώνη Αἰκατερίνη, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνη Γεωργία, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνη Χρυσούλα, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνη Καλλιόπη, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνη Κανέλλα, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνη Δημητρούλα, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Γεωργαντώνης Δημήτρ., Ἀγ. Δημήτριος, γεωργός, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Λάμπρος Γεώργιος, Ἀγ. Δημήτριος, γεωργός, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Λάμπρου Ἀναστασία, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Λάμπρου Δαιμονιά, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Μπατσάκη Διαμάντω, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Πετροῦκη Ἐλένη, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Σαρροῦ Γιαννούλα, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Σαρροῦ Σουσάνα, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Σαρροῦ Γεωργία, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Σαρροῦ Μεταξία, Ἀγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Ἀγ. Δημήτριος, 4)6)44

- Χριστάκη Κυριακή, "Αγ. Δημήτριος, οικιακά, "Αγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Χριστάκη Διαμάντω, "Αγ. Δημήτριος, οικιακά, "Αγ. Δημήτριος, 4)6)44
 Σακελλαρίδης Παναγιώτης, Νιάτα, γεωργός, Νιάτα, 8)8)44
 Ζαχαράτος Θεόδωρος, "Έλος, γεωργός, Μονοδένδρι, 27)7)44
 Ταμβακολόγος Νικόλαος, "Έλος, γεωργός, Μονοδένδρι, 27)7)44
 Κρουνερίτης Ίωάννης, "Έλος, γεωργός, Μονοδένδρι, 27)7)44
 Άβραμίδης Δημήτριος, "Έλος, γεωργός, Μονοδένδρι, 27)7)44
 Παπαδημητρίου Ίωάννης, "Έλος, γεωργός, Μονοδένδρι, 27)12)44
 Ταμβακολόγος Ίωάννης, "Έλος, γεωργός, "Έλος, 5)8)43
 Πιτσινάγκας Παναγιώτης, Άστέρι, γεωργός, Τρίπολις, 10)5)44
 Καφούρος Άντώνιος, Άστέρι, γεωργός, Τρίπολις, 10)5)44
 Άγγελάκος Ίωάννης, Γλυκόβρουση, γεωργός, Γλυκόβρουση, —)7)44
 Κρεκώνης Γεώργιος, Γλυκόβρουση, γεωργός, Γλυκόβρουση, —)7)44
 Παπαδόπουλος Δημήτριος, Γλυκόβρουση, γεωργός, Μολάοι, —)7)44
 Παρασκευόπουλος Ήλιος, Γλυκόβρουση, γεωργός, Τρίπολις, —)7)44
 Πετράκος Πετράκος, Άμπελοχώριον, γεωργός, Άμπελοχώριον, 18)1)44
 Άποστολάκος Άθανάσιος, Γουΐβες, γεωργός, Άπιδέα, —)4)44
 Μουλατσιώτης Ήλιος, Γουΐβες, γεωργός, Γουΐβες, —)4)43
 Τζοβάνης Θεόδωρος, Γουΐβες, γεωργός, Γουΐβες, —)4)43
 Σερμπενιάδης Σπυρίδων, Περιστέρι, γεωργός, Κροκεαί, 16)5)44
 Σαραντάκος Θωμάς, Περιστέρι, γεωργός, Λεωνίδιον, 15)7)44
 Γουρδομιχάλης Πέτρος, Περιστέρι, γεωργός, Φιλίσιον, 17)10)43
 Τριανταφυλλάκος Παναγ., Περιστέρι, γεωργός, Φιλίσιον, 17)10)43
 Χριστάκος Εὐάγγελος, Περιστέρι, γεωργός, Κροκεαί, 16)10)43
 Καγιούλης Χαράλαμπος, Περιστέρι, γεωργός, Κροκεαί, 16)10)43
 Δημάκος Χρήστος, Περιστέρι, γεωργός, Μονεμβασιά, 15)7)44
 Άντωνίου Γεώργιος, Βλαχιώτη, γεωργός, Γεράκιον, 20)7)43
 Λάμπος Άγαμέμνων, Βλαχιώτη, γεωργός, Χαϊδάριον, 21)7)44
 Πρόβης Βασίλειος, Βλαχιώτη, γεωργός, Σπάρτη, 2)5)44
 Λέος Ίωάννης, Μακρυνάρα, γεωργός, "Αγ. Άνδρέας, 4)5)44
 Τριανταφύλλης Γεώργιος, Μακρυνάρα, γεωργός, Μακρυνάρα, 23)5)43
 Τριανταφύλλη Έλένη, Μακρυνάρα, γεωργός, Μακρυνάρα, 23)5)44
 Μαντζαβράκος Παναγιώτης, Μυρτιά, γεωργός, Κροκεαί, 17)10)43
 Άντωνέας Εὐστράτιος, Έξοχώριον, εργάτης, Άθῆναι, 1943
 Άθανασέας Σταῦρος, Προάστειον, κτηματίας, Τρίπολις, —)2)43
 Άνδρεάκος Χρήστος, Μηλέα, γεωργός, Καλαμάτα, —)2)42
 Άνδροβιτσανέας Ήλιος, "Αγ. Νίκων, εργάτης, Γερμανία, 1943
 Γουλέας Νικόλαος, Πλάτσα, γεωργός, Καλαμάτα, 1943
 Δημητρέας Παναγιώτης Καρδαμύλη, γεωργός, Τρίπολις, —)5)44
 Δημητρέας Κων., Καρδαμύλη, γεωργός, Καλαμάτα, 1944
 Δρινέας Πέτρος, Νομισί, γεωργός, Τρίπολις, 19)2)44

- Γαβρεσέας Κων., Έξοχώριον, ύπολ)γός, Γύθειον, 23)9)43
 Τσιγούρης Γεώργιος, Καλαμάτα, γεωργός, Καλαμάτα, 1943
 Κλαπατσέας Κων., Σαϊδών, δικηγόρος, Άθηναι, —)12)43
 Κολοκοτρώνης Δημήτριος, Προάστειον κτηματίας, Πύλος, —)9)42
 Κουβατσέας Νικόλαος, Καστανέα, κτηματίας, Μελιγαλά —)8)42
 Καπιτσίνης Πιέρρος Λαγκάδα, κτηνοτρόφος, Άλμυρός, 1943
 Καπετανέας Γεώργιος, Λαγκάδα, εργάτης, Μεσσήνη, 1943
 Κισκίρας Κυριάκος, Λαγκάδα, κτηνοτρόφος, Λάρισα, 1943
 Καραπατιάς Εϋθύμιος, Λάτσα, εργάτης, Καλαμάτα, 1943
 Λεβεντέας Χρήστος, Έξοχώριον, αρτοποιός, Άθηναι, 1943
 Μπονκουβαλέας Παναγ., Καρδαμύλη, δικ. κλητήρ, Τρίπολις, 1944
 Μόρης Κων., Μηλέα, άντάρτης, Κρήτη, —)5)41
 Μυβέλος Ιωάννης, Μηλέα, άντάρτης, Χανιά, —)1)41
 Μπαζίγος Γεώργιος, Νομισί, μαθητής, Τρίπολις, 13)2)44
 Νοέας Ηλίας Σαϊδών, άξ)ζός, Κούναβο, 13)5)42
 Νοέας Σωτήριος, Σαϊδών, κτηματίας, Καλαμάτα, 6)6)43
 Νικολαζέας Σωτήριος, Προάστειον, κτηματίας, Τρίπολις, —)2)43
 Νικολαζέας Γρηγ., Προάστειον, κτηματίας, Τρίπολις —)2)43
 Νυφάκος Γεώργιος, Μηλέα, γεωργός, Μηλέα, --)1)44
 Ξανθάκης Κων., Πλάτσα, εργάτης, Καλαμάτα, 1943
 Πτερνέας Πέτρος, Νεοχώριον, άνθ)γός, Καισαριανή, 1944
 Πολυμενέας Παναγ., Άγ. Νικόλαος, ναυτικός, Άλαγονία, 27)1)43
 Πισιλής Παναγ., Μηλέα, άχθοφόρος, Γερμανία, —)5)41
 Πετσέας Εϋάγγελος, Θαλάμαι, συνταξ)χος, Τρίπολις, 1944
 Πετσάλη Μαρία, Πλάτσα, οικοκυρά, Καλαμάτα, 1943
 Ρουμπέας Έπαμεινώνδας, Έξοχώριον, δημ)φος, Μονοδένδρι, —)5)44
 Σπαντιδέας Παναγ., Σαϊδών, κτηματίας, Τρίπολις, —)2)43
 Τσουμελέας Πέτρος, Πλάτσα, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Σκοπετιάς Εϋάγγελος, Τσέρια, σεροβιτόρος, Καλαμάτα, 1943
 Ταβουλαρίδης Παναγιώτης, Τσέρια, εργάτης, Άθηναι, 1943
 Τριβουρέας Βασίλειος, Έξοχώριον, κτηματίας, Τρίπολις, —)8)43
 Ταβουλαρέας Άθανάσιος, Σαϊδών, κτηματίας, Τρίπολις, —)2)43
 Φλέσσας Ιωάννης, Νομισί, αρτοποιός, Τρίπολις, 19)2)44
 Χρησαζέας Ιωάννης, Θαλάμαι, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Χριστοδουλέας Ιωάννης, Προάστειον, δημ)λος, Θεσ)νίκη, —)5)43
 Ψαρρέας Γεώργιος, Τσέρια, εργάτης, Καλαμάτα, 1943
 Ψεντέας Γεώργιος, Λάτσα, μαθητής, Τρίπολις, 1943
 Παληατσέας Νικόλαος, Έξοχώριον, εργάτης, Άθηναι, 29)5)44
 Μπιστικέας Λυκοϋργος, Καστανέα, χωρ)λαξ, Μονοδένδρι, 1941

Δ' ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

- Ἄνδριτσόπουλος Κων., Τρίπολις, ἐργάτης, Ἄνδριτσα, 4)12)43
 Βερβενιώτης Κων., Τρίπολις, ἔμπορος, Τρίπολις, 23)7)44
 Δελιγιάννης Στέφανος, Τρίπολις, ἐργάτης, Τρίπολις, 15)1)43
 Κασταντᾶς Θεόδωρος, Τρίπολις, ἐργάτης, Παστό, 6)7)44
 Κουτρομπῆς Παῦλος, Τρίπολις, ἐργάτης, Ἄνδριτσα, 4)12)43
 Λαζαρόπουλος Κων., Τρίπολις, ἐργάτης, Ἄνδριτσα, 4)12)43
 Καβουρίνος Στέφανος, Τρίπολις, ἔμπορος, Τρίπολις, 23)7)44
 Λαγομιτζίης Ἀλέξιος, Τρίπολις, ἐργάτης, Παληοχούνη,
 Μποταίτης Γεώργιος, Τρίπολις, ἐργάτης, Κόρινθος, 22)7)44
 Μελενίκος Θεόδωρος, Τρίπολις, ἐργάτης, Ἄνδριτσα, 4)12)43
 Μποταίτης Ἰωάννης, Τρίπολις, ἐργάτης, Κόρινθος, 22)7)44
 Παπαηλίου Χρήστος, Τρίπολις, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Πετρόπουλος Χρήστος, Τρίπολις, ἐργάτης, Τρίπολις, 21)3)44
 Σκουργιανὸς Θεόδωρος, Τρίπολις, ἐργάτης, Τρίπολις,
 Τζούμης Βασίλειος, Μπεσίρι, ἐργάτης, Τρίπολις, 22)7)44
 Χουρχουλᾶς Σταῦρος, Τρίπολις, ἐργάτης, Μάνεσι, 17)1)44
 Χουρχουλῆς Βασίλειος, Μουζάκι, ἐργάτης, Παληοχούνη,
 Χαρίτος Ἀθανάσιος, Τρίπολις, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Φράγγος Προκόπιος, Τρίπολις, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Τριμαντήλας Νικόλαος, Τρίπολις, ἐργάτης, Μονοδένδρι, 26)11)43
 Ἄντωνόπουλος, ἄγνωστος
 Ἄντωνόπουλος, ἄγνωστος
 Ἀργυρόπουλος Βασίλειος, ἄγνωστος
 Κουραμέλος Γρηγόριος, ἄγνωστος
 Λαμπρόπουλος Κων)νος, ἄγνωστος
 Δημητρόπουλος Χαρ., ἄγνωστος
 Λαμπρόπουλος Φώτιος, ἄγνωστος
 Μελενίκος Κων)νος, ἄγνωστος
 Σιδέρης Ἰωάννης, ἄγνωστος
 Τσιλιμίτρας Στέφανος, ἄγνωστος
 Τσακόπουλος Γεώργιος, ἄγνωστος
 Σπήλιος Γεώργιος, Τρίπολις, Τρίπολις, ἄγνωστος
 Τσεγγῆς Κων., Τρίπολις, Τρίπολις, ἄγνωστος
 Παπαθεοφάνη Κατίνα, Τρίπολις, Τρίπολις, ἄγνωστος
 Λιάφης Κων., Νεστάνη, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)44
 Τράκας Σταῦρος, Νεστάνη, γεωργός, Νεστάνη, 15)7)44
 Καρώνης Χρήστος, Νεστάνη, γεωργός, Νεστάνη, 15)7)44
 Κουρέτσος Ἰωάννης, Νεστάνη, γεωργός, Νεστάνη, 21)5)44
 Λατσώνας Κυριάκος, Σάγκα, γεωργός, Κεφ)σο, 17—19)7)44

- Δημόπουλος Γεώργιος Πικέρι, γεωργός, Κεφ)σο, 17—19)7)44
 Δημόπουλος Ήλίας, Πικέρι, γεωργός, Κεφ)σο, 17—19)7)44
 Άνδριανόπουλος Παναγιώτης, Πικέρι, γεωργός, Γερμανία
 Άλεξόπουλος Εὐάγγελος, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Άλεξόπουλος Θεόδωρος, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 17)7)44
 Γιαννατσέλης Άθαν., Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Μαρίνης Κων., Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Καπλάνης Εὐάγγελος, Λουκά, γεωργός, Τρίπολις, 22)7)44
 Προῦτσος Σπυρίδων, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Προῦτσος Δημήτριος, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Παπαπέτρου Γεώργιος, Λουκά, γεωργός, Άργος, 17)5)44
 Ρωμῖος Παναγιώτης, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Ρωμῖος Θεοδόσιος, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Ρωμῖος Ἐταμεινώνδας, Λουκά, γεωργός, Άχλαδόκαμπος, 5)8)44
 Σταματόπουλος Γεώργιος, Λουκά, γεωργός, Λουκά, 15)7)44
 Τράκας Βασίλειος, Ρωϊνό, γεωργός, Άμυγδ. Άργ., 17)5)44
 Τράκας Άθαν., Ρωϊνό, γεωργός, Άμυγδ. Άργ., 17)5)44
 Τράκας Κων)νος, Ρωϊνό, γεωργός, Άμυγδ. Άργ., 17)5)44
 Άργυρόπουλος Πέτρος, Ρωϊνό, γεωργός, Μηδέα, 29)5)44
 Άργυρόπουλος Άγγελος, Ρωϊνό, γεωργός, Μηδέα, 29)5)44
 Ψυχάρης Γεώργιος, Χρυσοβίτσι, γεωργός, Χρυσοβίτσι, 11)4)41
 Ψυχάρη Γεωργία, Χρυσοβίτσι, οικιακά, Χρυσοβίτσι, 11)4)41
 Ψυχάρη Φανή, Χρυσοβίτσι, οικιακά, Χρυσοβίτσι, 11)4)41
 Τράκα Γεωργία, Τσελεπάκου, οικιακά, Δαβιές, 23)8)43
 Καλβῆς Βασίλειος, Τσελεπάκου, γεωργός, Τσελεπάκου, 23)8)43
 Εὐθυμίου Ἰωάννης, Παρθένιον, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Εὐθυμίου Γεώργιος, Παρθένιον, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Μαρινάκης Βασίλειος, Παρθένιον, γεωργός, Άγ. Νικόλαος, 1943
 Σπηλιόπουλος Σπυρίδων, Παρθένιον, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Στάθης Διονύσιος, Παρθένιον, γεωργός, Άμα)χίαν, 1944
 Κορμπιάς Θεόδωρος, Παρθένιον, γεωργός, Παρθένιον, 1943
 Παρασκευόπουλος Παρασκευᾶς, Παρθένιον, γεωργός, Παρθένιον, 1943
 Κυριακόπουλος Άλέξανδρος, Παρθένιον, γεωργός, Παρθένιον, 1943
 Δοάνης Γεώργιος, Άγιοργίτικα, γεωργός, Άγιοργίτικα, 1944
 Καροῦτσος Γεώργιος, Άγιοργίτικα, γεωργός, Άγιοργίτικα, 2944
 Γαβρῆλος Δημήτριος, Άγιοργίτικα, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Παπαδόπουλος Γεώργιος, Άγιοργίτικα, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Καλτσογιάννης Εὐάγγελος, Νεοχώριον, γεωργός, Άθήναι, 1943
 Κολλιναίτης Άθανάσιος, Στενό, γεωργός, Στενό, 1943
 Λεβέντης Ἐμμανουήλ, Στενό, γεωργός, Άθήναι, 1944
 Σταυρόπουλος Ἰωάννης, Στενό, γεωργός, Στενό, 1943
 Δανιγέλης Κων)νος, Στενό, γεωργός, Στενό, 1943

- Τράμπας Χαράλαμπος, Στενό, γεωργός, Νεμέα, 1944
 Λιόσης Νικόλαος, Ζευγολατιό, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Συριοβίγκας Γεώργιος, Ζευγολατιό, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Μαρκόπουλος Θωμάς, Ζευγολατιό, γεωργός, Τρίπολις, 1943.
 Κικκής Γεώργιος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 6)7)44
 Κικκής Κων)νος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 6)7)44
 Κικκής Σταῦρος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 6)7)44
 Κουτσογιάννης Γεώργιος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 6)7)43
 Δουφεξής Γεώργιος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 6)7)44
 Λαμπρόπουλος Δημήτριος, 'Ασέα, γεωργός, Βίγκλες, 23)2)44
 Οικονόμου Στέργιος, 'Ασέα, γεωργός, Βίγκλες, 23)2)44
 Μαλιάρρας Δημήτριος, 'Ασέα, γεωργός, Βίγκλες, 23)2)44
 Οικονόμου Χρήστος, 'Ασέα, γεωργός, 'Ασέα, 27)1)44
 Μπότουλας Γεώργιος, 'Αθήναιον, γεωργός, 'Αθήναιον, 6)7)44
 Τριαντάφυλλος Παντελ. Δώριζα, γεωργός, Δώριζα, 6)7)44
 Τσακανίκας Νικόλαος, Δώριζα, γεωργός, Δώριζα, 6)7)44
 Τσιμόγιαννης Φώτιος, Πάπαρι, γεωργός, Κάτω 'Ασέα, 10)6)43
 Λέτρος 'Αθανάσιος, 'Αμπελάκιον, γεωργός, Κάτω 'Ασέα, 10)6)44
 Κολοβός Χρήστος, 'Αμπελάκιον, γεωργός, Κ. 'Ασέα, 10)6)44
 Σιαβελής 'Αθανάσιος, 'Αγ. Σοφία, γεωργός, 'Ελαιοχώριον, 1944
 Γρηγορίου Γρηγόριος, 'Ελαιοχώριον, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Ζήγιαννης Κων)νος, Λεβείδιον, γεωργός, Τρίπολις, 17)1)44
 Ζήγιαννης Χρήστος, Λεβείδιον, γεωργός, Τρίπολις, 17)1)44
 Ζάβος Βασίλειος, Λεβείδιον, γεωργός, Τρίπολις, 17)1)44
 Μπρίσκολας Μιχαήλ, Λεβείδιον, γεωργός, Τρίπολις, 17)1)44
 'Αργύρης Βασίλειος, Λεβείδιον, γεωργός, Τρίπολις, 17)1)44
 Παπαζαφειρόπουλος 'Αθανάσιος, Λεβείδιον, γεωργός, Λεβείδιον, 24)4)44
 Καραγιάννης Θεόδωρος, Λεβείδιον, γεωργός, Λεβείδιον, 24)4)44
 Κουτσούγερας Θεόδωρος, Βλαχέρνα, γεωργός, Βλαχέρνα, 20)7)44
 Κουτσούγερας 'Ανας, Βλαχέρνα, γεωργός, Βλαχέρνα, 20)7)44
 Λαλώνης Δημήτριος, Βλαχέρνα, γεωργός, Βλαχέρνα, 19)7)44
 Κατσούλης Τρύφων, Βλαχέρνα, γεωργός, Βλαχέρνα, 19)7)44
 'Αποστολόπουλος 'Αριστείδης, Βλαχέρνα, γεωργός, Βλαχέρνα, 14)4)44
 Πανούσης 'Ιωάννης, Βλαχέρνα, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Καροῦτζος Γεώργιος, Βλαχέρνα, γεωργός, Ζέλη, 1944
 Κουνέλης Φώτιος, Βλαχέρνα, γεωργός, 'Αθήναι, 1944
 Σιάνης Δημήτριος, Παλαιόπυργος, γεωργός, Κόρινθος, 20)7)44
 Κούτουλας Βασίλειος, Κανδύλα, γεωργός, Κανδύλα, 16)4)44
 Δελγιάννης Κων)νος, Κανδύλα, γεωργός, Κανδύλα, 16)4)44
 Καρζής Γεώργιος, Κανδύλα, γεωργός, Κανδύλα, 6)11)44
 Ξηρογιάννης Γεώργιος, Κανδύλα, γεωργός, Κανδύλα, 6)11)44
 Κατσιμαλής Μιχαήλ, Πράσινον, γεωργός, Δρακοβοῦνι, 23)4)44

- Κατσιμαλῆς Βασίλειος, Πράσινο, γεωργός, Πράσινο, 23)4)44
 Νικολόπουλος Κων)νος, Πράσινο, γεωργός, Πράσινο, 23)4)44
 Ἀναστόπουλος Παν. Πράσινο, γεωργός, Πράσινο, 19)7)44
 Ἀναστόπουλος Κων)νος, Πράσινο, γεωργός, Μάζη, 12)12)43
 Ἀναστόπουλος Βασίλειος, Πράσινο, γεωργός, Μανθουέα, 23)2)44
 Μητσόπουλος Μαρίνης, Πράσινο, γεωργός, Τρίλοφον, 30)8)44
 Βαρκᾶς Θεόδωρος Ἀγρίδιον, γεωργός, Πάτραι, 13)5)44
 Δηκητρακόπουλος Θεόδωρος, Ἀγρίδιον, γεωργός, Ἀγρίδιον, 26)4)44
 Βελησάρης Ἀντώνιος, Ἀγρίδιον, γεωργός, Σολομάδες, 14)4)44
 Δημόπουλος Δημήτριος, Δρακοβοῦνι, γεωργός, Δρακοβοῦνι, 21)4)44
 Λιώρης Δημήτριος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)2)43
 Λιώρης Ἀναστάσιος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)12)43
 Γεωργακόπουλος Δημήτριος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)12)43
 Καραμπέτσος Θεόδωρος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)12)43
 Στρέμπας Δημήτριος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)12)43
 Στρέμπας Γεώργιος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 5)12)43
 Στρέμπας Ἀντώνιος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 21)7)44
 Σκόνδρας Κων)νος, Δάρα, γεωργός, Δάρα, 21)7)44
 Μπακόπουλος Πέτρος, Δάρα, γεωργός, Τρίπολις, 5)12)44
 Λαμπρόπουλος Φώτιος, Κάψα, γεωργός, Παλιοκοῦνι, 24)2)44
 Σκουντριάνος Ἀριστείδης, Κάψα, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Καρατζᾶ Χρηστος, Κακοῦρι, γεωργός, Χίλιομόδιον, 1944
 Λεληγιάννης Πᾶνος, Λαγκάδια, γεωργός, Καλάβρυτα, 28)4)44
 Τσιάμπρος Κων)νος, Λαγκάδια, γεωργός, Λαγκάδια, 20)4)44
 Κουρῆς Ἀνδρέας, Λαγκάδια, γεωργός, Λαγκάδια, 20)4)44
 Κυριακόπουλος Ἀθανάσιος, Λαγκάδια, γεωργός, Λαγκάδια, 22)4)44
 Ζαφειρόπουλος Νικόλαος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Βαλτεσινίκο, 28)7)44
 Πετρόπουλος Θεόδωρος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43
 Βασιλικὸς Νικόλαος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43
 Βασιλικὸς Βασίλειος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43
 Κοκκίνης Γεώργιος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43
 Παπαγεωργίου Γεώργιος, Βαλτεσινίκο, γεωργός, Καλάβρυτα, 1943
 Λασκαλόπουλος Ἀθαν. Βαλτεσινίκο, γεωργός, Τρίπολις, 14)3)43
 Παπαναστασίου Ἀνδρέας, Μυγδαλιά, γεωργός, Ἀνδρίτσα, 1942
 Βασιλόπουλος Περικλῆς, Μυγδαλιά, γεωργός, Τρίπολις, 1942
 Βασιλοπούλου Ἀντωνία, Μυγδαλιά, οικιακά, Τρίπολις, 1942
 Παπαναστασίου Νικόλ., Μυγδαλιά, γεωργός, Ἀνδρίτσα, 1943
 Παπαθεοδώρου Περικλῆς, Μυγδαλιά, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Ἀντωνόπουλος Νικόλ., Μυγδαλιά, γεωργός, Μεγαλόπολις, 1942
 Πολυχρονόπουλος Μαρ., Μυγδαλιά, γεωργός, Μυγδαλιά, 1943
 Πετρόπουλος Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Καλάβρυτα, 1943
 Τσαγκαλᾶς Θεόκλητος, Κερπινή, γεωργός, Μεγ. Σπήλαιον, 1943

- Κιντάνος Ἀπόστολος, Μαγούλιανα, γεωργός, Καλιάνη
Γόντικας Νικόλ., Μαγούλιανα γεωργός, Βυτίνα, 27)7)44
Κάρκουλος Θεόδωρος, Λάστα, γεωργός, Βυτίνα, 16)4)44
Παναγόπουλος Φώτιος, Ἑλληνικόν, γεωργός, Καλάμαι, 1943
Καΐκας Ἰωάννης, Παλαμάρι, γεωργός, Παληοχούνη, 1943
Μπαρούτσας Ἀθανάσιος, Ὑψοῦς, γεωργός, Ὑψοῦς, 1943
Δανάσκος Ἀνδρέας, Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 24)4)44
Παπασταύρου Χρῆστος Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 24)4)44
Σαράντης Γεώργιος Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 24)4)44
Σιαχάμης Παναγιώτης, Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 24)4)44
Τούφλας Ἰωάννης Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 24)4)44
Τρυφωνόπουλος Ἀθαν., Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 15)1)43
Τεμπέρης Κων., Καμενίτσα, γεωργός, Καμενίτσα, 10)2)43
Καρατασάκης Ἀντώνιος, Νυμφασία, γεωργός, Νυμφασία, 10)2)43
Καρατασάκης Γεώργιος, Νυμφασία, γεωργός, Νυμφασία, 28)4)44
Ποτάγας Ματθαῖος, Βυτίνα, γεωργός, Βυτίνα, 2)5)41
Νικολῆς Σταῦρος Κατσαροῦ, γεωργός, Βυτίνα, 22)4)44
Ἀργυρόπουλος Ἀνασ. Παλοῦμπα, γεωργός, Πάτραι, 1943
Μαρκόπουλος Θωμᾶς, Λυσσαρέα, γεωργός, Τρίπολις, 1943
Λρέσος Χαράλ., Παναγιά, γεωργός, Στεμνίτσα, 14)8)43
Λῶλος Γεώργιος, Δόξα, γεωργός, Δόξα, 1943
Παπασπηλίου Ἀνδρέας Βυζίκιον, γεωργός, Βυζίκιον, 1943
Σταματόπουλος Δημ., Κατσούλια, γεωργός, Δάφνη, 1943
Χρυσοβιτσιώτης Ἀθαν., Σπάθαρι, γεωργός, Μονοδένδρι, 1943
Καπέλος Θεμιστοκλῆς, Κοντοβάζαινα, γεωργός, Ἀθήναι, 1943
Σκότης Βασίλ., Δήμητρα, γεωργός, Δήμητρα, 1943
Ἀγγελόπουλος Δημοσθ., Βάχλια, γεωργός, Τρίπολις, 1943
Νικολόπουλος Γεώργιος, Πουρναριά, γεωργός, Τοπόστα, 1943
Παπαθεοδώρου Ἰωάν., Ἀετοράχη, γεωργός, Τρίπολις, 1943
Ρηγόπουλος Χαράλ., Ἀετοράχη, γεωργός, Ἀθήναι, 1944
Γούνας Νικόλαος, Λιοδώρα, γεωργός, Μονοδένδρι, 1943
Ρουτούλας Νικόλ., Λοῦτρα, γεωργός, Καλάμαι, 1943
Σάκουλη Χριστίνα, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Μπάλου Ἀγγελική, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Σάκουλη Σοφία, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Μουργεῶ Εὐσταθία, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Δούρου Αἰκατερίνη, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Μουργεῶ Παναγ., Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Γεωργακοπούλου Βασ., Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Κίτσου Γεωργία, Χώρα, οἰκιακά, Χώρα, 1943
Σάκουλης Θεόδ., Χώρα, γεωργός, Χώρα, 1943
Μουργεῶς Ἰωάννης, Χώρα, γεωργός, Χώρα, 1943

- Παπαϊωάννης Δημ., Ράχες, γεωργός, Ράχες, 1943
 Κακαλής Γεώργιος, Τριποταμιά, γεωργός, Πύργος, 1943
 Τζιραμής Θεόδωρος, Βελημάχιον, γεωργός, Βελημάχιον, 1943
 Σταθόπουλος Γεώργιος, Καρδαρίτσιον, γεωργός, Ἀθήναι, 1944
 Μουρούτης Γεώργιος, Καρδαρίτσιον, γεωργός, Βυτίνα, 1944
 Νικολόπουλος Δημοσθ., Καρδαρίτσιον, γεωργός, Βλαχέρνα, 1944
 Τσίκας Νικόλαος, Καρδαρίτσιον, γεωργός, Βυτίνα, 1944
 Ἀθανασόπουλος Παν., Ἀνθοχώριον, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Παναγιωτόπουλος Ἀλ., Ἀνθοχώριον, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Τζιβός Βασ., Ἐκκλησοῦλα, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Κατσαντώνης Παν., Βάγκου, γεωργός, Βάγκου, 1944
 Ξηνταβελώνης Ἀθαν., Βάγκου, γεωργός, Βάγκου, 1944
 Μαυραγάνης Χρησ., Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μαυραγάνης Γεώργιος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Θεόδωρος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Γεώργιος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Χρῆστος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Πέτρος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Παῦλος, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Ζιάκρης Λεωνίδα, Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Σταματόπουλος Παναγ., Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Μπούτρης Χαράλ., Γέφυρα, γεωργός, Γέφυρα, 29)8)44
 Ἀντωνόπουλος Περικλ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Ἀντωνόπουλος Χαράλ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Ἀγγελόπουλος Ἀσημ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Ζέρβας Ἀπόστ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Γιαννακόπουλος Ἰωάν., Μεγαλόπολις, γεωργός, Ἀθήναι, 1944
 Θεοδοσίου Αὐγερ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Κουρούσης Χρῆστος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Κάϊκος Ἰωάννης, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Ματζιαβᾶς Ἀθαν., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Μπάντος Νικόλαος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Παπαϊωάννης Ἰωάννης, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Πρακίτες Ἡλίας, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Σμυρνῆς Νικόλαος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Σιμόπουλος Θεοδ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Μεγαλόπολις, 4)1)43
 Χαραλαμπόπουλος Θεοδ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Βίγκλες, 24)2)44
 Λαγός Βασίλειος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Μεγαλόπολις, 1)6)44
 Μπόκης Βασίλ., Λαγκάδια, γεωργός, Μεγαλόπολις, 30)5)44
 Μιχόπουλος Δημήτριος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Μπελδέκας Γεώργιος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Μπουρεξῆς Ἐλευθ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44

- Παναγιωτόπουλος Παν., Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Παυλόπουλος Φώτιος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Σιμόπουλος Άνδρέας, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Πετρόπουλος Παναγ., Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Παπαγιαννόπουλος Ίωάν., Μεγαλόπολις, γεωργός, Άθηναι, 1944
 Κωνσταντακόπουλος Ίωάν., Μεγαλόπολις, γεωργός, Άθηναι, 1944
 Σκαλιᾶς Ίωάννης, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Κοντός Νικόλαος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Μεγαλόπολις, 5)1)44
 Μπελιᾶς Γεώργιος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Καρακύκλας Βασίλειος, Μεγαλόπολις, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Λαμπροῦκος Παναγ., Μαραθοῦσα, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Γκιουλανώτης Φώτιος, Μαραθοῦσα, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Θεοδωρόπουλος Εὔστ., Τρίλοφος, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Κωσταρίδης Δημήτριος, Κουρουνιοῦ, γεωργός, Καλάμαι, 1943
 Κωσταρίδης Παναγ., Κουρουνιοῦ, γεωργός, Καλάμαι, 1943
 Τσαρμπόπουλιος Δημ., Καρύταινα, γεωργός, Ἐγ. Θεόδ. Καλαμῶν, 1943
 Χρονόπουλος Νικ., Χράνοι, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Βαλκανᾶς Παναγ., Χράνοι, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Βαλκανᾶς Άνδρέας, Χράνοι, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Βαλκανᾶς Παντελῆς, Χράνοι, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Άντωνόπουλος Γεράσιμ., Χράνοι, γεωργός, Τρίπολις, 1943
 Θεοδωρόπουλος Εὔστ., Χειράδες, γεωργός, Παληοχούνη, 1944
 Γκόδας Ίωάν., Παραδείσια, γεωργός, Παραδείσια, 1944
 Ψυχογιού Πηνελόπη, Παραδείσια, οἰκοκυρά, Παραδείσια, 1943
 Σκρίκας Εὐθύμιος, Φαναῖτι, γεωργός, Φαναῖτι, 1943
 Μπιστολαρίδης Γεώργιος, Σκορτσινουῦ, γεωργός, Σκορτσινουῦ, 14)3)44
 Μεκλής Άγγελῆς, Σκορτσινουῦ, γεωργός, Σκορτσινουῦ, 14)3)44
 Σπυρόπουλος Άριστ., Σκορτσινουῦ, γεωργός, Σκορτσινουῦ, 14)3)44
 Ρέτσος Γεώργιος, Σκορτσινουῦ, γεωργός, Άγόριανη, 4)6)44
 Πρακετές Χρῦσανθος, Γραικοῦ, γεωργός, Γεωργίτσιον, 7)6)44
 Λάμπρου Άνδρέας, Γραικοῦ, γεωργός, Παληοχούνη, 1944
 Τόγκας Άθαν., Γραικοῦ, γεωργός, Μεγαλόπολις, 1942
 Καρελιᾶς Άθαν., Λυκοσούρα, γεωργός, Λυκοσούρα, 1944
 Καραγιάννης Ίωάν., Ίσιωμα, γεωργός, Παληοχούνη, 1944
 Βισβίχης Δημήτριος, Χωρέμιον, γεωργός, Παληοχούνη, 1944
 Στεργιόπουλος Εὐάγγελ., Καστανοχώριον, γεωργός, Καστανοχώριον, 1943
 Παπασταθοπούλου Ἐλένη, Δυρράχιον, οἰκοκυρά, Δυρράχιον, 1942
 Θάνος Κων)νος, Δυρράχιον, γεωργός, Δυρράχιον, 1942
 Κονταξῆς Πέτρος, Δυρράχιον, γεωργός, Δυρράχιον, 1942
 Γιαννακοπούλου Ἐλένη, Δυρράχιον, οἰκοκυρά, Καλάμαι, 1942
 Σταματόπουλος, Γεώργιος, Καμάρα, γεωργός, Καλάμαι, 1944
 Κλειδῶς Γεώργιος, Καμάρα, γεωργός, Καλάμαι, 1944

- Κολοβός Ἀνδρέας, Λεπτίνιον, γεωργός, Δυρράχιον, 1944
 Κολοβός Γεώργιος, Λεπτίνιον, γεωργός, Δυρράχιον, 1944
 Πολυχρονόπουλος Σαράντος, Ἄκοβος, γεωργός, Καλάμαι, 1944
 Κάτσος Θεόδωρος, Νεοχώριον, γεωργός, Νεοχώριον, 1943
 Θεοδωρόπουλος Δημήτριος, Λεοντάριον, γεωργός, Λεοντάριον, 1943
 Παυλόπουλος Παναγιώτης, Λεοντάριον, γεωργός, Πιαλί, 1943
 Παυλοπούλου Σταυρούλα, Λεοντάριον, οἰκοκυρά, Πιαλί, 1943
 Δημητρακόπουλος Παναγιώτης, Λεοντάριον, γεωργός, Πιαλί, 1943
 Σπηλιοτόπουλος Ἀντώνιος, Λεοντάριον, γεωργός, Πιαλί, 1943
 Πετρογιαννης Γεώργιος, Βελιγοστή, γεωργός, Στάδιον, 1944
 Ἀντωνόπουλος Γεράσιμος, Τουρκολέκα, γεωργός, Χράνοι, 1942
 Θεοδωρόπουλος Ἀανάσιος, Τουρκολέκα, γεωργός, Καλάμαι, 1944
 Λάζαρης Ἀντώνιος, Ποταμιά, γεωργός, Ποταμιά, 1943
 Μανέτας Νικόλαος, Βουνό, γεωργός, Ἀθήναι, 29)2)44
 Μανέτας Ἀλέξανδρος, Βουνό, γεωργός, Ἀθήναι, 29)2)44
 Γραμματικάκης Χριστόφορος, Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 17)6)44
 Σπυρόπουλος Παναγιώτης, Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 6)7)44
 Κυριακούλης Γρηγόριος, Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 6)7)44
 Γιαννακόπουλος Κων)νος, Βουνό, γεωργός, Βουνό, 3)8)44
 Τσιούλιας Ἀθανάσιος, Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 23)12)43
 Μελάνης Θεόδωρος, Βουνό, γεωργός, Κοκκινιά, 20)8)44
 Γιαννόπουλος Ἰωάννης, Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 29)2)43
 Τζινιέρης Μαρ. Βουνό, γεωργός, Τρίπολις, 17)6)44
 Μπαλαλώτης Βασίλειος, Βουνό, γεωργός, Βλαχοκερασιά, 28)12)43
 Κατσιγιάννης Κων)νος, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)44
 Κατσιγιάννης Θεόδωρος, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 23)2)44
 Καρυμπάκας Δημήτριος, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 15)5)44
 Μαχαίρας Παναγιώτης, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 3)9)44
 Μαχαίρας Ἀανάσιος, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 3)8)44
 Ἠλιόπουλος Κων)νος, Μανθυρέα, γεωργός, Τρίπολις, 3)8)44
 Μαρινάκης Νικόλαος, Ἐπισκοπή, γεωργός, Ἐπισκοπή, 21)5)43
 Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης, Ἐπισκοπή, γεωργός, Ἐπισκοπή, 25)19)43
 Ἀνδρουκάκης Γεώργιος, Γαρέα, γεωργός, Κάρινθος, 6)8)44
 Λυμπεράκης Βασίλειος, Γαρέα, γεωργός, Ἀγ. Πέτρος, 6)8)44
 Γιαννιός Γεώργιος, Στάδιον, γεωργός, Τρίπολις, 23)7)44
 Γεωργόπουλος Νικόλαος, Στάδιον, γεωργός, Τρίπολις, 3)8)43
 Μπολάνης Ἀθανάσιος, Στάδιον, γεωργός, Τρίπολις, 3)8)44
 Καλόθεος Γεώργιος, Στάδιον, γεωργός, Φ. Ἀδέρωφ, 15)1)44
 Τράκας Σωτήριος, Στάδιον, γεωργός, Κάψα, 17)7)44
 Γκίζας Ἰωάννης, Ψηλή Βρύση, γεωργός, Ψηλή Βρύση, 3)7)44
 Γκίζα Παρασκευή, Στρίγκου, οἰκοκυρά, Ψηλή Βρύση, 3)7)44
 Ἀλεξόπουλος Κων)νος, Στρίγκου, γεωργός, Καισαριανή, 3)6)44

- Παναγόπουλος Χρήστος, Στριγκου, γεωργός, Τρίπολις, 16)5)44
 Μαχαίρας Χρήστος, Στριγκου, γεωργός, Τρίπολις, 23)3)44
 Νικολόπουλος Γεώργιος, Άλέα, γεωργός, Τρίπολις, 4)8)44
 Κακουριώτης Νικόλαος, Κερασίτσα, γεωργός, Τρίπολις, 10)3)43
 Μαλλίρης Χρήστος, Κερασίτσα, γεωργός, Ψηλή Βρύση, 15)1)44
 Βλάχου Δέσποινα, Κερασίτσα, οικιακά, Τρίπολις, 22)6)44
 Βλάχου Τασία, Κερασίτσα, οικιακά, Τρίπολις, 17)8)44
 Λυμπερόπουλος Γεώργιος, Κερασίτσα, γεωργός, Τρίπολις, 13)12)3
 Λαμπράκης Γεώργιος, Κερασίτσα, γεωργός, Τρίπολις, 13)12)43
 Λυμπερόπουλος Βασίλειος, Μαγούλα, γεωργός, Τρίπολις, 23)7)44
 Γαλῆς Κων)νος, Ρίξες, γεωργός, Τρίπολις, 23)7)44
 Άγγελόπουλος Ξενοφών, Ρίξες, γεωργός, Κόρινθος, 23)7)44
 Άργυρόπουλος Ίωάννης, Ρίξες, γεωργός, Κόρινθος, 23)7)44
 Κυριακούλης Κυριάκος, Τζίβα, γεωργός, Τρίπολις, 17)6)44
 Θεοδωρόπουλος Παῦλος, Τζίβα, γεωργός, Τζίβα, 17)6)44
 Καλιθύρας Γεώργιος, Καμάρι, γεωργός, Κερασίτσα, 17)6)44
 Κωνσταντόπουλος Θεόδωρος, Καμάρι, γεωργός, Άνδρίτσα, 5)10)43
 Παπαδοπούλου Σταῦρος, Στριγκου, οικιακά, Καμάρι, 22)7)43
 Εἰκοσιπένταχος Σπῦρος, Στάδιον, γεωργός, Γερμανία, 28)12)44
 Τσιτσανίτης Χρήστος, Στάδιον, γεωργός, Γερμανία, 28)12)44
 Μαχαίρας Γεώργιος, Μανθυρέα, γεωργός, Αὔστρια, 1944
 Κουλούρης Άθανάσιος, Άνω Κολλίνοι, γεωργός, Τρίπολις, 21)3)44
 Κουλούρης Σωτήριος, Άνω Κολλίνοι, γεωργός Μάνεσι, 13)1)44
 Τσαγκάρης Βασίλειος, Άνω Κολλίνοι, γεωργός, Βλαχοκερασιά, 28)6)44
 Άναστασόπουλος Χρήστος, Κ. Κολλίνοι, γεωργός, Λογγανίκο, 9)6)44
 Άναστασόπουλος Ίωάννης, Κ. Κολλίνοι, γεωργός, Λογγανίκο, 9)6)44
 Σωτηρόπουλος Δημήτριος, Κ. Κολλίνοι, γεωργός, Α. Κολλίνοι, 9)6)44
 Μπουζῆς Ίωάννης, Κ. Κολλίνοι, γεωργός, Α. Κολλίνοι, 4)7)44
 Παναγόπουλος Άθανάσιος, Κουβέλια, γεωργός, Κουβέλια, 4)7)44
 Κυριαζόπουλος Κων)νος, Κουβέλια, γεωργός, Κουβέλια, 4)7)44
 Κυριαζοπούλου Χρισταυγή, Κουβέλια, οικιακά, Κουβέλια, 5)7)44
 Κωτσόπουλος Παναγιώτης, Άγριακώνα, γεωργός, Άγριακώνα, 6)1)44
 Μητρόπουλος Χρήστος, Κουβέλια, γεωργός, Στάδιον, 28)8)44
 Βρόνη Μαρία, Πηγαδάκια, οικιακά, Άγ. Νικόλαος, 23)12)43
 Κούβαλης Σταῦρος, Βέρβαινα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Γκαῦρος Ίωάννης, Βέρβαινα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Πατσόγιαννης Έμμανουήλ, Βέρβαινα, γεωργός, Ξηρ. Άγ. Πέτρος, 18)7)44
 Τσιλικᾶς Θεόδωρος, Βέρβαινα, γεωργός, Ξηρ. Άγ. Πέτρος, 18)7)44
 Άναστασιάδης Ήλιος, Βέρβαινα, γεωργός, Ξηρ. Άγ. Πέτρος, 13)7)44
 Πατσόγιαννης Κων)νος, Βέρβαινα, γεωργός, Έλαιοχώριον, 20)7)44
 Μήλη Έλένη, Βέρβαινα, οικιακά, Βέρβαινα, 20)7)44
 Ταγκλῆς Παναγιώτης, Βέρβαινα, γεωργός, Μύλοι, 20)7)44

- Κόκορης Παναγιώτης, Δολιανά, γεωργός, Τρίπολις, 16)12)44
 Λυμπερόπουλος Γεώργιος, Δολιανά, γεωργός, Κ. Δολιανά, 27)6)44
 Κοτσαρίδης Δημήτριος, Δολιανά, γεωργός, Κ. Δολιανά, 27)6)44
 Καρζῆς Ἰωάννης, Δολιανά, γεωργός, Κ. Δολιανά, 26)7)44
 Σιαπάκης Σωτήριος, Δολιανά, γεωργός, Κόρινθος, 20)7)44
 Κολοστούμης Ἡλίας, Δολιανά, γεωργός, Τρίπολις, 23)7)44
 Ψυχογιός Νικόλαος, Κούτρουφα, γεωργός, Κούτρουφα, 24)6)44
 Μπουτσικάκης Χαρίλαος, Κούτρουφα, γεωργός, Κούτρουφα, 24)6)44
 Δρῖκος Ἀνδρέας, Π. Ἄστρος, γεωργός, Μύλοι, 13)3)44
 Δρῖκος Γεώργιος, Π. Ἄστρος, γεωργός, Μύλοι, 13)3)44
 Θεοδωρόπουλος Θεόδωρος, Π. Ἄστρος, γεωργός, Κόρινθος, 23)7)44
 Ντούμας Γεώργιος, Π. Ἄστρος, γεωργός, Κόρινθος, 23)7)44
 Τσιοῦλος Σπυρίδων, Ξηροπήγαδον, γεωργός, Κόρινθος, 23)7)44
 Ἀρφάνης Γεώργιος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ἀρφάνης Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ἀρφάνης Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ἀρφάνης Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βαρβιτσιώτης Παναγιώτης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βαρβιτσιώτης Γεώργιος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βαρβιτσιώτης Ἰωάννης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βαρλοκάστας Θεόδωρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βαρλοκάστας Μιχαήλ, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Δράνιας Ἰωάννης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Δροσῖνος Ἰωάννης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Θεοφίλης Ἰωάννης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοδός Ἐμμανουήλ, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοδός Ἀνδρέας, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοδός Κων)νος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοβοῦ Μαρία, Ἄγ. Πέτρος, οἰκιακά, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοδός Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κολοδός Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καρρᾶς Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καρρᾶς Γεώργιος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καρρᾶς Ζαχαρίας, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Ἀριστείδης, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Ἀναστάσιος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Κων)νος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Σωτήριος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Νικόλαος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατοῆς Χρῆστος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατσακάρης Ἀθανάσιος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καρούτσης Πέτρος, Ἄγ. Πέτρος, γεωργός, Ἄγ. Πέτρος, 26)6)44

Λαγογιάννης Ευστράτιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Λαγογιάννης Ευάγγελος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Λεμπέσης Βασίλειος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παναγιωτάκης Νικόλαος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παινέσης Παναγιώτης, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παινέσης Δημήτριος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παινέσης Ἀθανάσιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παινέσης Γεώργιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Παινέσης Γεώργιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ποντίκης Γεώργιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ποντίκης Σωτήριος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ρουμελιώτης Εὐθύμιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Σαβοῦρδος Χρῆστος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Σαβοῦρδος Χρῆστος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Σαβοῦρδος Χρῆστος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Τσαμούρης Γεώργιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Φλόκης Γεώργιος, "Αγ. Πέτρος, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Βασιλάκος Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Γεωργόπουλος Σαράντος, Βούρβουρα, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Ζούρας Σωτήριος, Βούρβουρα, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καλατζῆς Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, "Αγ. Πέτρος, 26)6)44
 Καλατζῆς Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καραγιάννης Σωτήριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καρτζῆς Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καραγιάννης Γεώργιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Κοκκοκίδς Κων)νος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Κοκκοκίδς Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καλαμοῦτσος Ἡλίας, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καλαμοῦτσος Εὐστράτιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Καραντάνος Γεώργιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντᾶς Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντᾶς Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντᾶς Ἐπαμεινώνδας, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντᾶς Ἀλέξανδρος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντᾶς Χρῆστος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Γεώργιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Εὐστράτιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Μαντζουράνης Κων)νος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Παπαμιχαῆλ Παναγιώτης, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44

- Πανόπουλος Σωτήριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Πανόπουλος Χρήστος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Ρωμαίος Μιχαήλ, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Σαμαρτζής Γεώργιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Τσακαλάκης Άνδρέας, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Τσακαλάκης Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Τσακαλάκης Γεώργιος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Χαραλαμπόπουλος Δημήτριος, Βούρβουρα, γεωργός, Βούρβουρα, 26)6)44
 Θερμογιάννης Παναγ., Άγ. Άνδρέας, γεωργός, Άγ. Άνδρέας, 21)6)44
 Δαλλιάνης Γεώργιος, Άστρος, γεωργός, Κόρινθος, 27)6)44
 Κορδώνης Άναστάσιος, Άστρος, γεωργός, Κόρινθος, 27)6)44
 Κρίγκος Άναστάσιος, Άστρος, γεωργός, Κόρινθος, 27)6)44
 Άντωνόπουλος Χρήστος, Άστρος, γεωργός, Άστρος, 27)6)44
 Κολοβός Ιωάννης, Άστρος, γεωργός, Άγ. Ιωάννης, 26)5)44
 Καμπίλης Κων)νος, Άστρος, γεωργός, Άγ. Ιωάννης, 26)5)44
 Τυροβολᾶς Ιωάννης, Δέρβαινα, γεωργός, Γερμανία, 14)11)45
 Κατσαρίδης Δημήτριος, Δολιανά, γεωργός, Δολιανά, 27)6)44
 Καρτζής Ιωάννης, Δολιανά, γεωργός, Δολιανά, 27)6)44
 Λυμπερόπουλος Γεώργιος, Δολιανά, γεωργός, Δολιανά, 27)6)44
 Σαμπάτης Σωτήριος, Δολιανά, γεωργός, Δολιανά, 27)6)44
 Κολοστούμπης Ήλιος, Δολιανά, γεωργός, Δολιανά, 27)6)44
 Τσιλικᾶς Θεόδωρος, Βέρβαινα, γεωργός, Άγ. Ιωάννης, 24)5)44
 Άναστασιάδης Ήλιος, Άστρος, γεωργός, Άγ. Ιωάννης, 24)5)44
 Πατσιογιάννης Μιχαήλ, Βέρβαινα, γεωργός, Άγ. Ιωάννης, 24)5)44
 Κοβέλλας Παναγιώτης, Σίταινα, γεωργός, Σίταινα, 1944
 Λάτσης Σωτήριος, Καστάνιτσα, γεωργός, Βαμβακοῦ, 1944
 Πέτρου Άθανάσιος, Καστάνιτσα, γεωργός, Λεωνίδιον, 1944
 Καρατάνος Σταῦρος, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Κόρινθος, —)6)44
 Φλέντζερης Γεώργιος, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Κόρινθος, —)6)44
 Καραχάλιος Κων)νος, Τρίπολις, γεωργός, Τρίπολις, —)6)44
 Πανταζής Παναγιώτης, Τρίπολις, γεωργός, Τρίπολις, —)6)44
 Σελῆμος Σπυριδων, Τρίπολις, γεωργός, Τρίπολις, —)6)44
 Κωστούλου Άλέξανδρος, Τρίπολις, γεωργός, Άγ. Νικόλαος, 24)6)44
 Κόκωνας Ήλιος, Τρίπολις, γεωργός, Άγ. Πέτρος, 26)6)44
 Μπαλαχάμης Νικόλαος, Τρίπολις, γεωργός, Άγ. Πέτρος, 26)6)44
 Τατούλης Μιχαήλ, Τρίπολις, γεωργός, Άγ. Πέτρος, 26)6)44
 Τσουβελέκος Παναγιώτης, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Άγ. Πέτρος, 26)6)44
 Κατρᾶνος Χρήστος, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Άγ. Νικόλαος, 24)6)44
 Άγγελᾶκος Γεώργιος, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Άγ. Νικόλαος, 24)6)44
 Σελῆμος Ιωάννης, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Λεωνίδιον, 26)6)44
 Ίατριδης Σπυριδων, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Λεωνίδιον, 26)6)44
 Κατοῦζος Δημήτριος, Άγ. Νικόλαος, γεωργός, Λεωνίδιον, 26)6)44

- Κατοῦζος Ἰωάννης, Ἁγ. Νικόλαος, γεωργός, Λεωνίδιον, 26)6)44
 Κόλλια Δάφνη, Ἁγ. Νικόλαος, οικιακὰ, Πάρων, 26)6)44
 Καραχάλιος Ἀνδρέας, Ἁγ. Νικόλαος, γεωργός, Ξηρόκαμπος, 26)6)44
 Χρόνης Ἰωάννης, Ἁγ. Νικόλαος, γεωργός, Ὠριά, 26)6)44
 Παπαπαναγιώτου Ἀθανάσιος, Ἐλατος, γεωργός, Ὠδιά, 26)6)44
 Κασίμος Παναγιώτης, Ἐλατος, γεωργός, Ὠριά, 26)6)44
 Δημητρίου Δημήτριος, Ἐλατος, γεωργός, Ὠριά, 26)6)44
 Καρᾶνος Βασίλειος, Ἁγ. Νικόλαος, γεωργός, Γερμανία, 26)6)44
 Ρεκούμης Δημήτριος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Ἀναστασάκης Δημήτριος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Σαραντάκος Γεώργιος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Μαντικὸς Γεώργιος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Ζαραφέκας Κων)νος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Γεκούμης Γεώργιος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Γεωργακάκος Γεώργιος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Σαμαρτζῆς Σωτήριος, Ξηρόκαμπος, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Σαραντάκος Εὐάγγελος, Ξηρόκαμπος, γεωργός, Ὠριά, 25)12)43
 Σούτος Νικόλαος, Ξηρόκαμπος, γεωργός, Πραστός, 27)6)44
 Σούτος Παναγιώτης, Ὠριά, γεωργός, Ξηρόκαμπος, 24)6)44
 Καλλίδρακας Κων)νος, Ὠριά, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Λυμπέρης Δημήτριος, Καράτουλα, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Λογοθέτης Δημήτριος, Καράτουλα, γεωργός, Ὠριά, 24)6)44
 Σαβελῆς Εὐάγγελος, Καράτουλα, γεωργός, Ψαθόπυργος, 1944
 Σαβελῆς Ἀχιλλεύς, Καράτουλα, γεωργός, Γερμανία, 7)1)45
 Γιαννούλης Λεωνίδα, Ν. Χώρα, γεωργός, Χιλιομόδι, 8) —)44
 Λέβουρδας Ἰωάννης, Ν. Χώρα, γεωργός, Ἁγ. Νικόλαος, 1944
 Παπανικολάου Ἐλευθέριος, Μεσοχάρη, γεωργός, Ψαχνά, 1944
 Μάρος Κων)νος, Μεσοράχη, γεωργός, Τρίπολις, 1944
 Παυλάκος Παναγιώτης, Μεσοράχη, γεωργός, Ξηρόκαμπος, 24)6)44
 Τόγιας Κων)νος, Μεσοράχη, γεωργός, Πραστός, 24)6)44
 Κυριαζῆς Ἀλέξανδρος, Περδικόβρυση, γεωργός, Ξηρ. Ὠριά, 24)6)44
 Κουτσουβῆς Κων)νος, Στόλος, γεωργός, Γερμανία, 1945
 Καραχάλιος, Παναγιώτης Πελετά, γεωργός, Πηγάδι, 29)1)44
 Κυρίος Κων)νος, Λεωνίδιον, γεωργός, Σπάρτη, 1)5)44
 Κατῆς Βασίλειος, Λεωνίδιον, γεωργός, Κόρινθος, 6)9)44
 Κολενδριανὸς Θεόδωρος, Λεωνίδιον, γεωργός, Λεωνίδιον, 1)2)44
 Τσουκάτος Κων)νος, Λεωνίδιον, γεωργός, Ξηροπήγαδον, 12)6)44
 Μάστορης Δημήτριος, Κουνουπιά, γεωργός, Μακρυναίρι, 7)5)44
 Χρόνης Παναγιώτης, Λεωνίδιον, γεωργός, Κόρινθος, 6)9)44
 Ψαρρός Γεώργιος, Τρίπολις, γεωργός, Ἀνδρίτσα, 4)12)43
 Χριὸς Δημήτριος, Καμάρα, γεωργός, Καμάρα, 1944
 Γλῆνος Χρήστος, Τρίπολις, γεωργός, Βέλς — Γερμανία, —)7)43

Ε΄ ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΝΑΥΠΛΙΟΥ-ΑΡΓΟΥΣ

- Λαγός Δημήτριος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1941
 Εύδης Μιχαήλ, Ναύπλιον — Μηδέα, 1944
 Γαλανόπουλος Μιχαήλ, Ναύπλιον — Καλαμάτα, 1944
 Λιαζόπουλος Σπυρίδων, Ναύπλιον — Μαλωτᾶ, 1944
 Θεοφανόπουλος Ἀθανάσιος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Παπαθιτισίνης Ἀντώνιος, Ναύπλιον, — Κόρινθος, 1944
 Γεμελᾶς Μιχαήλ, Ναύπλιον, — Κόρινθος, 1944
 Τσιγαλός Φώτιος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Κουίκογλου Βασίλειος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Τσάκωνας Γεώργιος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Στοῦμπος Σπυρίδων, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Συντριχὸς Ἡλίας, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Κατσούλης Χαρίλαος, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Λεμπέσης Παντελῆς, Ναύπλιον — Κόρινθος, 1944
 Παναγιωτίδης Φώτιος, Ναύπλιον — Ἀσσίνη, 1944
 Λάμπρου Νικόλαος, Ναύπλιον, — Μεγάλο Πεῦκο, 1944
 Μαρκόπουλος Ἰωάννης, Ναύπλιον — Μεγάλο Πεῦκο, 1944
 Γιαννόπουλος ἦ ΜΑΓΚΣ Κων)νος, Ναύπλιον — Σπέτσαι, 1944
 Βελόπουλος Σωτήριος, Ναύπλιον — Φούρνους, 1944
 Οὔλης Ἀνδριανός, Ναύπλιον — Καζάρμα, 1944
 Δημητρίου Κων)νος, Ναύπλιον — Καζάρμα, 1944
 Μουτζουρίδης, Ναύπλιον — Ναύπλιον, 1944
 Κάζας Γεώργιος, Ναύπλιον — Δρέπανον, 1944
 Σελινιωτάκης Γεώργιος, Ναύπλιον — Δρέπανον, 1944
 Τσαγκαράκης Ἐμμανουήλ, Ναύπλιον — Κυνουρία, 1944
 Ζαρογιάννης Νικόλαος, Ναύπλιον — Ναύπλιον, 1944
 Ζαρογιάννης Πέτρος, Ναύπλιον — Ναύπλιον, 1944
 Μουτζουρίδης Σπῦρος, Ναύπλιον — Καρναζέικα, 1944
 Λιάκος Σπῦρος, Ναύπλιον -- Ζευγολατιό, 1944
 Λυκομήτρος Ἰωάννης, Ναύπλιον — Ἄργος, 1944
 Παπαθανασόπουλος Ἀριστείδης, Ναύπλιον — Καστόριον, 1944
 Κόλλιας Δημήτριος, Πασσᾶ — Πασσᾶ, 21)5)44
 Μούχιος Παναγιώτης, Πασσᾶ — Πασσᾶ, 21)5)44
 Μπαβέλλας Δημήτριος, Πασσᾶ — Πασσᾶ, 21)5)44
 Κατσουλιέρης Γεώργιος, Πασσᾶ — Πασσᾶ, Κόρινθος, 1)7)44
 Σοφὸς Παναγιώτης, Πασσᾶ — Κόρινθος, 1)7)44
 Ἀργέντιος Παντελεήμων, Πασσᾶ — Κόρινθος, 1)7)44
 Παπαδόπουλος Ἐδάγγελος, Χώνικα — Χώνικα, 25)5)44
 Τζωτῆς Κων)νος, Ἡρα — Κόρινθος, 1)7)44

- Κορούλης Χρῆστος, Ἡρα — Κόρινθος, 1)7)44
Μπειζάρης Νικόλαος, Ἡρα — Κόρινθος, 1)7)44
Τζῶτζος Ἀθανάσιος, Ἡρα — Κόρινθος, 1)7)44
Ἀνέστης Νικόλαος, Ἄργος — Ἄργος, 13)2)44
Μαρούλης Ἀνδρέας, Ἄργος — Ἄργος, 16)6)44
Μαλαλᾶς Ἀνδρέας, Ἄργος — Κόρινθος, 16)6)44
Μπούκουρας Ἰάσων, Ἄργος — Λυρκεία, 17)6)44
Ρέντας Ἀναστάσιος, Ἄργος — Βιαννουλέικα, 14)6)44
Καργκάσουλας Δημήτριος, Κόκλα — Ἄργος, 14)6)44
Κακάκης Γεώργιος, Κόκλα — Κόρινθος, 17)7)44
Παρασκευόπουλος Βασίλειος, Ἄργος — Κόρινθος, 1)7)44
Λυσσάρης Δημήτριος, Ἄργος — Ἄργος, 1)9)44
Ποῦλος Δημήτριος, Ἄργος — Κόρινθος, 16)6)44
Μπουλοῦκος Ἰωάννης, Ἄργος — Κόρινθος, 16)6)44
Λασκαλάκης Ἡλίας, Ἄργος — Τρίπολις, 23)6)44
Κατσάνης Νικόλαος, Ἄργος — Ἄργος, 17)6)43
Παναγιωτόπουλος Ἀναστάσιος, Ἄργος — Κουτοπόδιον, 15)3)44
Ἀργύρης Γεώργιος, Ἄργος — Δίδυμα, 4)6)44
Αὔγουλᾶς Νικόλαος, Ἄργος — Ἄργος, 26)6)44
Ἐῤθιμίου Δημήτριος, Ἄργος — Ἄργος, 24)7)44
Κορμπῆς Πέτρος, Ἄργος — Κόρινθος, 24)7)44
Κολορίζας Σταῦρος, Ἄργος — Κόρινθος, 24)7)44
Ξυλᾶς Ἀντώνιος, Ἄργος — Κόρινθος, 25)6)44
Βαρδάξογλου Ἀθανάσιος, Ἄργος — Ζυγουριό, 26)6)44
Μήλιος Γεώργιος, Ἄργος — Κόρινθος, 24)7)44
Κρινέζος Ἀνδρέας, Ἄργος — Ἄργος, 17)5)44
Σωτηρόπουλος Παναγιώτης, Ἄργος — Ἀγ. Ἀνδριανός, 14)7)44
Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης, Ἄργος — Ἄργος, 14)5)44
Δημοκόπουλος Σπυρίδων, Ἄργος — Κόρινθος, 24)7)44
Σεσίλας Κων)νος, Ἄργος — Κόρινθος, 24)7)44
Καλοπανᾶς Νικόλαος, Ἄργος — Λυγουριό, 26)6)44
Καλόγερος Παναγιώτης Ἄργος — Ἄργος, 17)7)44
Καράμπελας Ἀντώνιος, Κεφαλάριον — Κόρινθος, 24)7)44
Κοσκινίδου Σοφία, Ἄργος — Κόρινθος, 12)4)44
Καφᾶς Ἡλίας, Ἄργος — Κόρινθος, 12)4)44
Κασιδάκης Δημήτριος, Ἄργος — Ἄργος, 26)8)43
Κολοδὸς Χρῆστος, Ἄργος — Κόρινθος, 19)5)44
Λαγουρὸς Δημήτριος, Ἄργος — Λυγουριό, 26)6)44
Μακρῆ Κυριακούλα, Ἄργος — Ἄργος, 15)4)44
Λημνιάτης Γεώργιος, Ἄργος — Κόρινθος, 1)7)44
Μανὸς Ἀναστάσιος, Ἄργος — Ἄργος, 1)7)44
Μαργλαγκοῦτσος Γεώργιος, Ἄργος — Ἄργος 26)8)44

- Ξουραφᾶς Νικόλαος, Ἔργος — Κρανίδιον, 9)6)44
 Παπαδημητρίου Ἡλίας, Ἔργος — Αὐγουριά, 29)5)44
 Πορταρίτης Νικόλαος, Ἔργος — Ἔργος, 14)7)44
 Ρέντας Ἀριστείδης, Ἔργος — Προσύμη, 25)5)44
 Ραχανιώτης Ἀναστάσιος, Ἔργος — Κόρινθος, 22)4)44
 Σκαρπαθιάτης Γεώργιος, Ἔργος — Λίμνες, 1)7)44
 Τσεβέλας Χρήστος, Ἔργος -- Ἔργος, 3)8)44
 Ἀλεξανδρόπουλος Νικόλαος, Ἔργος — Ἔργος, 26)4)44
 Καλῆς Δημήτριος, Ἔργος — Κόρινθος, 22)6)44
 Βασιλειάδης Μιχαήλ, Ἔργος — Ἔργος, 26)4)41 N
 Ρίζος Ἀλέξανδρος, Κρανίδι -- Κρανίδι, 9)6)44
 Γαρέφος Ἀντώνιος, Κρανίδι — Κρανίδι, 9)6)44
 Κιντήης Γεώργιος, Κρανίδι — Ἔργος, 23)4)41
 Κοτσιόπουλος Δημήτριος, Δαλαμανάρα — Δαλαμανάρα, 14)8)44
 Κουκουλάρης Παναγιώτης, Ἔργος -- Ἔργος, 5)8)44
 Δήμας Ἰωάννης, Προσύμη — Προσύμη, 4)11)43
 Δήμα Δημητρούλα, Προσύμη — Προσύμη, 4)11)43
 Κωνσταντίνου Ἐλένη, Προσύμη -- Προσύμη, 4)11)43
 Κωνσταντίνου Σοφία, Προσύμη — Προσύμη, 4)11)43
 Σπυράκης Σπυρίδων, Προσύμη — Προσύμη, 5)5)44
 Σπυράκης Δημήτριος, Προσύμη — Προσύμη, 5)5)44
 Σκούρας Παναγιώτης, Προσύμη — Προσύμη, 5)5)44
 Στιώκας Μιχαήλ, Προσύμη, — Προσύμη, 5)5)44
 Τρίκας Ἀριστείδης, Προσύμη — Προσύμη, 5)5)44
 Χρόνης Ἀναστάσιος, Προσύμη — Προσύμη, 5)5)44
 Τσιριγώνη Αἰκατερίνη, Προσύμη — Προσύμη, 5)11)43
 Βλάχος Ἀθανάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 25)5)44
 Βλάχος Δημήτριος, Λίμνες — Ἀγγελόκαστρον, 25)5)44
 Βλάχος Χρήστος, Λίμνες — Λίμνες, 25)5)44
 Βλάχος Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 25)5)44
 Βλάχος Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Χρήστος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Δημήτριος, Λίμνες Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Γεώργιος, Λίμνες -- Λίμνες, 26)5)44
 Βλάχος Παναγιώτης, Λίμνες -- Λίμνες, 26)5)44
 Γιαννάκης Χρήστος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Γιαννάκης Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Γιαννάκης Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Γιαννάκης Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Γιαννάκης Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44

- Κακοῦρος Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κακοῦρος Σπυρίδων, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κατεμῆς Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κουρούπης Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κουρούπης Μιχαήλ, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Καμπόσος Παναγιώτης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κοῦκος Κων)νος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κατεμῆς Κων)νος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κυμπούρης Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κυμπούρης Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κυμπούρης Κων)νος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Καμπόσος Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Καμπόσος Γρηγόριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Καμπόσος Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κακοῦρος Ἀθανάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κακοῦρος Παναγιώτης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Καραμάνος Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κατέμης Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Κατέμης Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Λέκκας Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Λέκκας Εὐάγγελος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Λέκκας Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Λέκκας Παναγιώτης, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Μελέτης Παναγιώτης, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Μπαστούνης Χρῆστος, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Νότης Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Νότης Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Νότης Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 5)10)44
 Νότης Χρῆστος, Λίμνες — Λίμνες, 5)10)44
 Εὐδης Κων)νος, Λίμνες — Λίμνες, 5)10)44
 Εὐδης Θεοδόσιος, Λίμνες — Λίμνες, 5)10)44
 Οἰκονόμου Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Οἰκονόμου Σπυρίδων, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Οἰκονόμου Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 5)10)44
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Οἰκονόμου Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Παπαγεωργόπουλος Δημήτριος, Λίμνες, — Λίμνες, 29)5)44
 Παπαγεωργόπουλος Παναγιώτης, Λίμνες — Λίμνες, 29)5)44
 Παπαγεωργόπουλος Εὐάγγελος, Λίμνες — Λίμνες, 29)5)44
 Παπαφωμᾶ Αἰκατερίνη, Λίμνες — Ἀραχναῖον, 29)5)44
 Παπαφωμᾶ Ἀναστασία, Λίμνες — Ἀραχναῖον, 29)5)44

- Παπαϊωάννου Ἄναστ. Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Παπαϊωάννου Χρηστος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Παπαϊωάννου Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσάκης Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσίκος Λεωνίδα, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσίκου Μαρίνα, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσίκος Σπυρίδων, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσίκος Σωτήριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Πιτσίκος Μιχαήλ, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Πίτσος Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 27)5)44
 Σουφρίλας Ἀριστείδης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Σταύρου Παναγιώτης, Λίμνες — Δήμαινα, 26)5)44
 Σταύρου Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Στάφας Ἰωάννης, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Σταμάτης Κων)νος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσιούμπας Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Ἰσιούμπας Χρηστος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσιούμπας Ἀναστάσιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσιούμπας Εὐάγγελος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσιούμπας Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσόγκας Δημήτριος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Ψωμᾶς Σταῦρος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Ψωμᾶς Σπυρίδων, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Φοίμης Γεώργιος, Λίμνες — Λίμνες, 26)5)44
 Τσερβέλης Ἰωάννης, Νέα Χίος — Ἄργας, 17)5)44
 Γκιολέκας Χρυσόστομος, Νέα Χίος — Ἄργος, 17)5)44
 Χαβιαράς Ἰωάννης, Νέα Χίος — Κυβέριον, 17)5)44
 Ζαπτιδῶς Δημήτριος, Μύλοι — Ἀνδρότσα, 7)8)44
 Νταβέλλος Δημήτριος, Κυβέριον — Κυβέριον, 7)8)44
 Χασάτης Κων)νος, Κυβέριον — Κυβέριον, 13)7)44
 Βιζάκος Γεώργιος, Κρονέρι — Τρίπολις, —)5)44
 Γάτσος Γεώργιος, Κρονέρι — Τρίπολις, —)5)44
 Γκαμήλης Ἰωάννης, Ἀχλαδόκαμπος — Γερμανία, —)5)44
 Παπαϊωάννου Κων)νος, Ἀχλαδόκαμπος — Γερμανία, —)4)44
 Γερότς Γεώργιος, Ἀχλαδόκαμπος — Κόρινθος, —)4)44
 Μπονόρης Βασίλειος, Ἀχλαδόκαμπος — Γερμανία, —)4)44
 Κουτελιᾶς Ἀναστάσιος, Κρονέρι — Γερμανία, —)4)44
 Μακρῆς Κων)νος, Ἀνδρότσα — Ἀχλαδόκαμπος, —)4)44
 Μήλης Εὐάγγελος, Ἀχλαδόκαμπος — Ἀνδρότσα, —)4)44
 Λουόλιας Εὐάγγελος — Ἀχλαδόκαμπος, —)4)44
 Κόκκαλης Ἰωάννης, Ἀχλαδόκαμπος — Ἀχλαδόκαμπος, —)4)44
 Σελλῆς Σπυρίδων, Ἀχλαδόκαμπος — Ἀχλαδόκαμπος, ---)4)44

- Σελλῆς Πέτρος, Ἀχλαδόκαμπος — Ἀχλαδόκαμπος, —)4)44
 Σελλῆς Χρῆστος, Ἀχλαδόκαμπος — Τρίπολις, —)4)44
 Φιφλῆς ἢ Σπῦρος Κων)νος, Ἀχλαδόκαμπος — Τρίπολις, —)4)44
 Μυττᾶς Δημήτριος, Καπαρέλι — Καπαρέλι, 4)6)44
 Σταθαῦς Βασίλειος, Στέρνα — Στέρνα, —)6)44
 Μπεξῆς Θεόδωρος, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Διαμαντῆς Βασίλειος, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Διαμαντῆς Κων)νος, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Διαμαντῆς Ἀνδρέας, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Καπετάνος Παναγιώτης, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Παπαϊωάννου Γεώργιος, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Καπετάνος Στέφανος, Κεφαλόβρυσο — Δερβένι, —)7)44
 Ἀρτέμης Νικόλαος, Κεφαλόβρυσο — Λυρκεία, —)3)44
 Ἀρτέμης Βασίλειος, Κεφαλόβρυσο — Λυρκεία, 8)8)44
 Δημόπουλος Εὐάγγελος, Λυρκεία — Λάυκα, —)6)44
 Κατσαρὸς Κων)νος, Λυρκεία — Λάυκα, —)6)44
 Ἡλιόπουλος Γεώργιος, Λυρκεία — Ἄργος, —)6)44
 Ἡλιόπουλος Ἐμμανουήλ, Λυρκεία — Ἄργος, —)6)44
 Λύκος Σταῦρος, Καπαρέλι — Κεφαλόβρυσον, —)7)44
 Μπενέκος Παναγιώτης, Κεφαλόβρυσον — Κεφαλόβρυσον, —)7)44
 Κωστάκης Δημήτριος, Κεφαλόβρυσον — Κεφαλόβρυσον, —)7)44
 Κουκούλης Ἀναστάσιος, Κεφαλόβρυσον — Κεφαλόβρυσον, —)7)44
 Ἀντωνίου Γεώργιος, Κουτσοπόδιον — Κουτσοπόδιον, 9)7)41
 Παταδόπουλος Παναγιώτης, Κουτσοπόδιον — Ἄργος, 20)7)44
 Κοντὸς Νικόλαος, Μυκῆναι — Φύχια, 25)5)44
 Χριστόπουλος Γεώργιος, Μυκῆναι — Μυκῆναι, 25)5)44
 Γιαννίκος Γεώργιος, Μυκῆναι — Μυκῆναι, 25)5)44
 Τριανταφυλλίδης Νικόλαος, Μυκῆναι — Κόρινθος, 25)5)44
 Κατσαρὸς Δημήτριος, Μυκῆναι — Ἀθῆναι, —)7)44
 Σιέρρος Ἀναστάσιος, Μαλανδρένιον — Μαλανδρένιον, 10)5)44
 Καραμπότσιου Δέσποινα, Μαλανδρένιον — Μαλανδρένιον, 21)5)44
 Νάσης Σπυρίδων, Μαλανδρένιον — Κόρινθος, 10)7)44
 Μπουχοῦτσος Σπυρίδων, Μαλανδρένιον — Ἄργος, 17)6)44
 Τσαγκαρέλης Βασίλειος, Μαλανδρένιον — Μαλανδρένιον, 19)8)44
 Τσιότρας Γεώργιος, Μπόρσια — Μαλανδρένιον, 13)6)44
 Γιώργας Κων)νος, Μπόρσια — Μαλανδρένιον, 13)6)44
 Καπετάνιος Ἀλέξανδρος, Μπόρσια — Μαλανδρένιον, 13)6)44
 Θεωδωρόπουλος Μιχαήλ, Μπόρσια — Μαλανδρένιον, 13)6)44
 Ἀθανασόπουλος Ἰωάννης, Μπόρσια — Ναύπλιον, 7)6)44
 Εὐθυμίου Δημήτριος, Σχινοχώριον — Κόρινθος, 24)7)44
 Γιάφας Βασίλειος, Σχινοχώριον — Σχινοχώριον, 21)5)44
 Κῶρος Θεόδωρος, Σχινοχώριον — Σχινοχώριον, 21)5)44

- Μπούρης Παναγιώτης, Σχινοχώριον — Σχινοχώριον, 21)5)44
 Νικολίτσας Ἀναστάσιος, Σχινοχώριον — Σχινοχώριον, 21)5)44
 Θεοφανόπουλος Γεώργιος, Σχινοχώριον — Ἀθήναι, 27)8)44
 Τσετσέκος Σπυρίδων, Φύχτια — Ἄργος, 17)7)44
 Ὅρφανός Δημήτριος, Φύχτια — Ἄργος, 17)7)44
 Τσένος Χρήστος, Φύχτια — Κόρινθος, 23)7)44
 Σκουτέρης Παναγιώτης, Φύχτια — Κόρινθος, 23)7)44
 Σχινᾶς Νικόλαος, Φύχτια — Κόρινθος, 23)7)44
 Τασσόπουλος Ἀριστείδης, Φύχτια — Δερβενάκια, 10)6)44
 Σχινᾶς Ἐλευθέριος, Σχινοχώριον — Σχινοχώριον, 17)5)44
 Θεοφανόπουλος Βασίλειος, Σχινοχώριον — Ἀραχναῖον, 5)4)42
 Γιαγιᾶς Χρήστος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Γαλάνης Εὐάγγελος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Λαγρῆς Κων)νος, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Λαγρῆς Ἐπαμεινώνδας, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Λαγρῆς Δημήτριος, Καρυᾶ — Ἀχλαδόκαμπος, 17)5)44
 Λαγρῆς Γεώργιος, Καρυᾶ — Ἀχλαδόκαμπος, 15)5)44
 Καραμουτῆς Σπυρίδων, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Κατσιμπάλης Ἰωάννης, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Μπουτσέλης Γεώργιος, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Μπουτσέλης Νικόλαος, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Ξιᾶρχος Δημήτριος, Καρυᾶ — Ἀχλαδόκαμπος, 17)5)44
 Ὅρφανός Γεώργιος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Παναγόπουλος Εὐάγγελος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Παπασπυρόπουλος Ἐπαμεινώνδας, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Πατούρας Γεώργιος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Παναγιωτόπουλος Θεοφάνης, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Σπανός Γεώργιος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Σπανός Πέτρος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Σπανός Ἡλίας, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)5)44
 Τρίχας Παναγιώτης, Καρυᾶ — Ἄργος, 5)8)44
 Μποζιούσις Παναγιώτης, Καρυᾶ — αρυᾶ, 17)7)44
 Μαυροκορδόπουλος Γεώργιος, Καρυᾶ — Καρυᾶ, 17)7)44
 Φλέσσας Νικόλαος, Καρυᾶ — Ἀχλαδόκαμπος, 17)5)44
 Ταραντίλης Δημήτριος, Βρούστιον — Ἄργος, 16)9)44
 Κορομπόκης Γεώργιος, Φρέγγενα — Φρέγγενα, 17)5)44
 Κωτσάκος Χρήστος, Φρέγγενα — Φρέγγενα, 17)5)44
 Κουγιᾶς Εὐάγγελος, Φρέγγενα — Φρέγγενα, 17)5)44
 Καπετάνος Προκόπιος, Φρέγγενα — Φρέγγενα, 17)5)44
 Παπαπέτρου Γεώργιος, Φρέγγενα — Φρέγγενα, 17)5)44
 Μιχαλόπουλος Ἀθανάσιος, Φρέγγενα — Ἄργος, 14)5)44
 Βλάχος Ἡλίας, Φρέγγενα — Λαύκα Κορινθίας, 7)19)44

- Βλάχος Παναγιώτης, Φρέγγενα — Λαύκα Κορινθίας, 7)1944
 Μάλλιος Γεώργιος, Πλατάνιον — Λαύκα Κορινθίας, 7)1944
 Καρπερός Νικόλαος, Πλατάνιον — Λαύκα Κορινθίας, 7)1944
 Μάλλιος Χαράλαμπος, Πλατάνιον — Λαύκα Κορινθίας, 7)1944
 Μπούρμπουλης Μιχαήλ, Σκοτεινή — Λαύκα, 7)1944
 Οικονόμου Παναγιώτης, Σκοτεινή — Λαύκα, 7)1944
 Καραβίδας 'Αντώνιος, Σκοτεινή — Λαύκα, 7)1944
 'Αντωνίου 'Αθανάσιος, Φρουσίνα — Φρουσίνα, 7)1944
 Θεοδώρου Δημήτριος, Φρουσίνα — 'Αλέα, 7)1944
 Μανάβη Μαρία, Φρουσίνα — 'Αλέα, 7)1944
 Χαχάμης Χρήστος, Φρουσίνα — 'Αλέα, 7)1944
 Κολιόπουλος Θεόδωρος, 'Αχλαδόκαμπος — Φεeneό, 9)1944
 Κολιόπουλος Κων)νος, 'Αχλαδόκαμπος — Φεeneό, 9)1944
 Γκιώνης Δημήτριος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Χάσπαρης 'Αντώνιος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Δρίβαλας 'Ανδριανός, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Πάτσος Κων)νος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Παπαδημητρίου Παντελής, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Λαύκας Δημήτριος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Καλομπήρης Δημήτριος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Φλώρης 'Ιωάννης, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Τσαμπαρδίκας Γεώργιος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Καρανικόλας 'Ιωάννης, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Πρασάκης Νικόλαος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Τόκας Θεόδωρος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Χατζησταύρος Σταύρος, Κρανίδιον — Κόρινθος, 1944
 Βλάχος 'Αναστάσιος, Πορτοχέλιον — Κόρινθος, 1944
 Χάσπαρης Νικόλαος, Πορτοχέλιον — Κόρινθος, 1944
 Μακρής 'Ιωάννης, Πορτοχέλιον — Κόρινθος, 1944
 Γκιώνης 'Αντώνιος, Κρανίδιον — Ναύπλιον, 1944
 Τουτούτζης Χρήστος, Κρανίδιον — Ναύπλιον, 1944
 Πιλούρης Χρήστος, Κρανίδιον — Ναύπλιον, 1944
 Μαριάνος 'Ιωάννης, Κρανίδιον — Ναύπλιον, 1944
 Μπίας Λάμπρος, Κρανίδιον — Ναύπλιον, 1944
 Στεφάνου Δημήτριος, Κρανίδιον — Φούρνους, 1944
 Μπακούρος 'Ανδριανός, Κρανίδιον — Φούρνους, 1944
 'Αραχωβίτης Δημήτριος, Κρανίδιον — Κρανίδιον, 1944
 Παλυβός Κων)νος, Κρανίδιον — Κρανίδιον, 1944
 Σαριγάννης 'Ιωάννης, Κρανίδιον — Δρέπανον, 1944
 Μπαϊρακτάρης Γεώργιος, Κρανίδιον — Κρανίδιον, 1944
 Τσιρτσίκος Γεώργιος, Κρανίδιον — Σπέτσαι, 1944
 Ζέροβας Παντελής, Κρανίδιον — Σπέτσαι, 1944

- Βαλτζής Νικόλαος, Κρανίδιον — Λεωνίδιον, 1944
 Φασίκης Παντελής, Κρανίδιον — Λεωνίδιον, 1944
 Λουκαΐτης Βασίλειος, Κρανίδιον — Ἐπίδαυρος, 1944
 Λιώσης Ἐμμανουήλ, Πορτοχέλιον — Λύμνος, 1944
 Βλαχογιάννης Ἀνδρέας, Πορτοχέλιον — Σπέτσαι, 1944
 Σαράντος Στυλιανός, Κοιλὰς — Σπέτσαι, 1944
 Κοντοβράκης Ἀθανάσιος, Κρανίδιον — Σπέτσαι, 1944
 Ντουῖρος Νοεστός, Ἐρμιόνη — Κόρινθος, 1944
 Ντουῖρος Νικόλαος, Ἐρμιόνη — Κόρινθος, 1944
 Βιρθίλης Ἀνδριανός, Ἐρμιόνη — Κόρινθος, 1944
 Μπισταρδάς Χαράλαμπος, Ἐρμιόνη — Σπάτα, 1944
 Σαράντος Εὐθύμιος, Ἡλιόκαστρον — Κρανίδιον, 1944
 Φράγκος Πέτρος, Ἡλιόκαστρον — Κρανίδιον, 1944
 Ἡλίας Ἀναστάσιος, Ἡλιόκαστρον — Κόρινθος, 1944
 Οἰκονομόπουλος Χρῆστος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Θεοδοσίου Γεώργιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Θεοδοσίου Σταματίνα, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Πυράλης Ἀνάργυρος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Παναγιώτου Κων)νος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Βουράλης Γεώργιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Παπᾶς Χρῆστος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Ἀλεξανδρῆς Θεόδωρος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Ἀργίτης Νικόλαος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Μούγιος Φίλιππος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Μπροδήμας Χρῆστος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Θεοδώρου Παναγιώτης, Δίδυμα — Φοῦρνοι, 1944
 Σπανός Γεώργιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Ἡλίας Ἀναστάσιος, Δίδυμα — Κοιλὰς, 1944
 Ἀργίτης Γεώργιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Κοτσοβός Ἰωάννης, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Λερματᾶς Ἀθανάσιος, Δίδυμα — Νεοχώριον, 1944
 Δμιζᾶς Ἀθανάσιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Δμιζᾶς Παναγιώτης, Δίδυμα — Κρανίδιον, 1944
 Μιχαῆλης Δημήτριος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Πετράκης Νικόλαος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Βελίτης Γεώργιος, Δίδυμα — Κοιλὰς, 1944
 Κούτσης Ἡλίας, Φοῦρνοι — Κόρινθος, 1944
 Καπτῆς Ἀναστάσιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Χατζῆς Σπυρίδων, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Βελόπουλος Σωτήριος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Περάς Σταμάτιος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Βαρουξῆς Γεώργιος, Θερμίσια — Κρανίδιον, 1944

- Φιλίππουλος Παναγιώτης, Θερμίσια — Κρανίδιον, 1944
 Μέλος Παναγιώτης, Θερμίσια — Κόρινθος, 1944
 Οικονομόπουλος Νικόλαος, Δίδυμα — Δίδυμα, 1944
 Τσιλιμίγκρας Δημήτριος, Περθώριον — Ίρια, 1944
 Μπούρας Γεώργιος, Πλατὺ Μεσσηνίας — Ίρια, 1944
 Σιακουλῆς Κων)νος, Δήμαινα — Δερβένι Κοριν. 7)5)44
 Σιμβιλιάς Θεόδωρος, Ν. Ἐπίδαυρος -- Λυκουργιό, 20)6)44
 Φιλίνης Νικόλαος, Ἄγ. Ἀνδριανός — Ἀραχναῖον, 25)5)44
 Φιλίνης Γεώργιος, Ἄγ. Ἀνδριανός — Ἀραχναῖον, 25)5)44
 Ξύλινας Παναγιώτης, Ἄγ. Ἀνδριανός -- Γκάτζα, 24)5)44
 Παπαμάζου Δημήτριος, Ἄγ. Ἀνδριανός — Γκάτζα, 24)5)44
 Παπαμάζου Ἡλίας, Ἄγ. Ἀνδριανός — Γκάτζα, 24)5)44
 Τζαβάρας Δημήτριος, Ἄγ. Ἀνδριανός — Γκάτζα, 24)5)44
 Καρέλλης Δημήτριος, Ἄγ. Ἀνδριανός — Γκάτζα, 24)5)44
 Ἐμμανουὴλ Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Βάρδακας Ἰωάννης, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Καμπόσος Πέτρος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κοροντάνη Εὐαγγελία, Ἀραχναῖον -- Ἀραχναῖον, 1944
 Καπετανάκη Δήμητρα, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κίρκας Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κόλλιας Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κόλλιας Κων)νος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κόλλια Μαρία, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Κόλλια Μαρίνα, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μπελέσης Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μαράς Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μπιμπῆς Κων)νος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μπιμπῆς Γεώργιος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μπιμπῆς Χρήστος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μπιμπῆ Μαριγώ, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μανώλης ἠ Ρόξης Ἰωάννης, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Μανώλης Γεώργιος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Γεώργιος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον 1944
 Οἰκονόμου Παναγιώτης, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Χρήστος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Ἰωάννης, Ἀραχναῖον -- Ἀραχναῖον, 1944
 Ταμπάκης Χρήστος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Ταμπάκης Κων)νος, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Τόσκας Ἰωάννης, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Τριμπόνια Γιαννούλα, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944
 Τριμπόνια Κων)να, Ἀραχναῖον — Ἀραχναῖον, 1944

- Μανώλης ἢ Ρόξης Κων)νος, Ἄραχναῖον — Ἄραχναῖον, 1944
 Ρέκκας Ἀναστάσιος, Ἄραχναῖον — Ἄραχναῖον, 1944
 Λήμας Ἰωάννης, Μηδέα — Κόρινθος, 1944
 Κορίλης Ἰωάννης, Μηδέα — Κόρινθος, 1944
 Γεωργᾶς Δημήτριος, Μηδέα — Κόρινθος, 1944
 Βλάχος Μελέτιος, Μηδέα — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Ἀναστάσιος, Μηδέα — Μηδέα, 1944
 Λήμας Χρῆστος, Μηδέα — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Ἰωάννης, Μηδέα — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Κων)νος, Μηδέα — Μηδέα, 1944
 Λιλῆς Ἡλίας, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Λιλῆς Παναγιώτης, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Λέκκας Γεώργιος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Δημήτριος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Λέκκας Παναγιώτης, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Ἀθαν., Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Σοφία, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Γεωργία, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Γεώργιος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Μαρίνα, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Θεοδοσίος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Ἀθανάσιος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Δημήτριος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Κορίλης Χρῆστος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Γεωργᾶς Γεώργιος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Βλάχος Παναγιώτης, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Λιαλατσῆς Λεωνίδα, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Λιαλέατση Γεώργιος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Κακοῦρος Ἰωάννης, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Κυμπούρης Δημήτριος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Ὑψηλάντης Δημήτριος, Μηδέα, — Μηδέα, 1944
 Μπουῆνος Ἀναστάσιος, Φαναρίτι, — Φυλακαὶ Ναυπλίου, 1944
 Σιατερλῆς Κων., Πουλακίδα, — Κόρινθος, 1944
 Διαμαντῆς Νικόλαος, Πουλακίδα, — Κόρινθος, 1944
 Γκουριώτης Δημήτριος, Πουλακίδα, — Κόρινθος, 1944
 Παναγῆς Γεώργιος, Πουλακίδα, — (ἄγνωστος), 1944
 Σιατερλῆς Ἀθαν., Πουλακίδα, — Κόρινθος, 1944
 Στεργίου Νικόλαος, Ἀνυφή, — Ἀνυφή, 1944
 Στεργίου Γεώργιος, Ἀνυφή, — Ἀνυφή, 1944
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Ἀνυφή, — Ἀνυφή, 1944
 Γκάτσης Ἰωάννης, Ἀνυφή, — Ἀνυφή, 1944
 Γκάτσης Εὐάγγελος, Ἀνυφή, — Προσύμη, 1944

- Καραμπής Εὐάγγελος, Ἄνυφή, — Προσύμη, 1944
 Λεμίρος Ἰωάννης, Ἄνυφή, — Προσύμη, 1944
 Λεμίρος Ἀναστάσιος, Ἄνυφή, — Προσύμη, 1944
 Λεσκάκης Γεώργιος, Ἄνυφή, — Κόρινθος, 1944
 Λεσκάκης Δημήτριος, Ἄνυφή, — Προσύμη, 1944
 Σιατεροῦ Δημήτριος, Ἄνυφή, — Κόρινθος, 1944
 Ευνός Νικόλαος, Ἄνυφή, — Προσύμη, 1944
 Νιζολάου Χρήστος, Ἄνυφή, — Κρανίδιον, 1944
 Μπαβέλας Χρήστος, Ἄνυφή, — Ἄργος, 1944
 Μπαβέλας Νικόλαος, Ἡραῖον, — Ἡραῖον, 1944
 Λαοράσης Ἀναστάσιος, Ἡραῖον, — Κόρινθος, 1944
 Λαοράσης Γεώργιος, Ἡραῖον, — Κόρινθος, 1944
 Ἀγγελένας Νικόλαος, Πλατανίτι, — Πλατανίτι, 1944
 Ἀναστασίου Γρηγόριος, Ἀγ. Τριάς, — Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Ρέγκας Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, — Ἀγ. Τριάς, 1944
 Εὐσταθίου Ἡρακλῆς, Νεμέα, — Ἀγ. Τριάς, 1944
 Οὔλης Ἡλίας, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Μυδάνης Δημήτριος, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Οὔλης Ἰωάννης, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Μπινιάρης Γεώργιος, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Μυδάνης Γεώργιος, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Οὔλης Ἀνδρέας, Μάνεσι, — Καζάρμα, 1944
 Δήμας Γεώργιος, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Νότης Ἀναστάσιος, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Νότη Μαριγώ, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Κορίλης Δημήτριος, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Καλάρας Ἡρακλῆς, Μάνεσι, — Λίμνες, 1944
 Καλάρας Δημήτριος, Μάνεσι, — Λίμνες, 1944
 Δρούλιας Δημήτριος, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Οὔλης ἠ Μπούτσας Γεώργιος, Μάνεσι, — Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Ἰωαννίδης Κων)νος, Μάνεσι, — Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Εὐδης Μιχαήλ, Μάνεσι, — Μάνεσι, 1944
 Ἀργυρόπουλος Πέτρος, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Ἀργυρόπουλος Ἀγγελῆς, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Κορίλης Εὐάγγελος, Μάνεσι, — Κόρινθος, 1944
 Καραμάνος Δημήτριος, Μάνεσι, — Φίχτια, 1944
 Λαμιανός Παναγιώτης, Ἀσσίνη, — Ἀσσίνη, 1943
 Μπιτίνης Γεώργιος, Ἀσσίνη, — Ἀσσίνη, 1944
 Ἀργίτης Παναγιώτης, Ἀσσίνη, — Ναύπλιον, 1943
 Τζαβέλλας Σταῦρος, Ἀσσίνη, — Τρίπολις, 1944
 Σοφός Εὐάγγελος, Ἀσσίνη, — Κόρινθος, 1944
 Συντριχός Ἡλίας, Ἀσσίνη, — Ἀσσίνη, 1943

- Τσιπουρλιάνος Κων., 'Ασσίνη, — Ναύπλιον, 1944
 Παπαλιάκος Χρήστος, Πειραιεύς Προσ. 'Ασσίνης - Ναυπλίας, 1943
 Παπαλιάκος 'Αναστ., Πειραιεύς Προσ. 'Ασσίνης - Ναυπλίας, 1943
 Κορωνάιος 'Αγγελος, Πειραιεύς Προσ. 'Ασσίνης - Ναυπλίας, 1943
 Παναγιωτίδης Φώτιος, Πρόνοια, -- 'Ασσίνη, 1944
 'Ανθίκα Εύφροσύνη, Τολόν, — Δρέπανον, 1943
 Μακρουδάκης Νικόλαος, Τολόν, -- Τρίπολις, 1943
 Πτίνης Γεώργιος, Παλ. 'Επίδαυρος, — Κολιάτι, 1943
 Ντίκας Νικόλαος, Παλ. 'Επίδαυρος, -- Πειραιεύς, 1944
 Γεωργᾶς Νικόλαος, Παλ. 'Επίδαυρος, — Πειραιεύς, 1944
 Γεωργᾶς 'Ανδρέας, Παλ. 'Επίδαυρος, — Πειραιεύς, 1943
 Σκανδάλης 'Ανδριανός, Δρέπανον, — Δρέπανον, 1944
 Μακρυγιάννης Γεώργιος, Δρέπανον, -- Δρέπανον, 1941
 Σπυρόπουλος 'Αναστάσιος, Λευκάκια, — Κόρινθος, 1944
 Μορίνης Παντελῆς, Λευκάκια, -- Λευκάκια, 1944
 Γεωργαντᾶ 'Αγγελική, Λευκάκια, — Λευκάκια, 1943
 Τσεκούρας Στυλιανός, Πυργιώτικα, — Καζάρμα, 1944
 Γιελέμας Μιχαήλ, Ν. Βυζάντιον, — Κόρινθος, 1944
 Παναγιωτίδης Φώτιος, Πρόνοια, -- 'Ασσίνη, 1944
 Λαγός Δημήτριος, Πρόνοια, -- Κόρινθος, 1944
 Συντρίκος 'Ηλίας, Πρόνοια, — 'Ασσίνη, 1944
 Λημάκης Γρηγόριος, Πρόνοια, — Πολύγωνον Ναυπλ., 1944
 Λεμπέσης Παντελῆς, Πρόνοια, — Κόρινθος, 1943
 Καλίνη Πιπίτσα, Πρόνοια, -- Πρόνοια, 1942
 Τσάκωνας Γεώργιος, Πρόνοια, — Κόρινθος, 1944
 Παλαβιτσινῆς 'Αντώνιος, Πρόνοια, — Κόρινθος, 1944
 Ξυλῖνας Παναγ., 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Ξυλῖνας Κων., 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Φιλίνης Νικόλαος, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Παπαμάρκου Δημήτριος, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Καρέλλης Γεώργιος, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Γεωργόπουλος 'Ανδριανός, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Καρακαλά, 1944
 Σπυρόπουλος Λάμπρος, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Ν. Ρωϊνόν Ναυπλ., 1944
 Σταυρόπουλος 'Αναστάσιος, 'Αγ. 'Ανδριανός, — Ν. Ρωϊνόν Ναυπλ., 1944
 Τζαβάρας Δημήτριος, 'Αρκαδικόν, — 'Αραχναῖον, 1944
 Δημητρίου Κων)νος, Πρόνοια, — 'Αρκαδικόν, 1944
 Αἰσωπος Χρήστος, Λυγουριό, — Λυγουριό, 1944
 Λιάτας 'Αναστάσιος, Λυγουριό, — Λυγουριό, 1943
 'Ανδριανόπουλος Σταῦρος, Λυγουριό, — Λυγουριό, 1942
 Σκοτώρη Χρηστίνα, Λυγουριό, — Λυγουριό, 1944
 Τουρλούκης Γεώργιος, Λυγουριό, — Λυγουριό, 1944
 Λιάτας Γεώργιος, Λυγουριό, -- Κόρινθος, 1944

Καστάνης Ἀναστ., Λυγουριό, — Λυγουριό, 1944
 Μπουρίκας Ἀνδρέας, Πρόνοια, — Λυγουριό, 1944
 Τουρλῆς Κων., Ἀδάμη, — Τραχειά, 1944
 Καραφωτιᾶς Παναγιώτης, Ἀδάμη, — Ἀδάμη, 1944
 Δρίτσας Νικόλαος, Ἀδάμη, — Ἀδάμη, 1944
 Κορολῆς Γεώργιος, Ἀδάμη, — Τζήμαινα, 1944
 Τυροβολᾶς Βασίλειος, Ἀδάμη, — Πυργιώτικα, 1944
 Καλύβας Χαράλαμπος, Τραχειά, — Τραχειά, 1944
 Μπούρας Ἀσημάκης, Τραχειά, — Τραχειά, 1944
 Τσάκωνα Ἐλένη, Κολιάκι, — Κολιάκι, 1944
 Τσάκωνα Σπυριδούλα, Κολιάκι, — Κολιάκι, 1944

ΣΤ΄ ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Πέρας Σωκράτης, Ρειτόν, — Δίδυμα, 1944
 Κάτης Ἀναστάσιος, Ρειτόν, — Δίδυμα, 1944
 Γουλερίμας Κων)νος, Ἀγ. Βασίλειος, — Κόρινθος, —)7)44
 Μπιζμπιλούλιας Ἰωάννης, Ἀγ. Βασίλειος, — Ἀγ. Βασίλειος, —)5)44
 Τσουτσοβῆς Ἰωάννης, Ἀγ. Βασίλειος, — Ἀγ. Βασίλειος, —)5)44
 Εὐδῆς Κων., Ἀγ. Βασίλειος, — Ἀγ. Βασίλειος, —)5)44
 Παπαδόπουλος Παναγ., Ἀγ. Βασίλειος, — Ἄργος, —)7)44
 Παπαδόπουλος Στάϊκος, Ἀγ. Βασίλειος, — Ἀγ. Βασίλειος, —)9)44
 Σαράντος Ἰωάννης, Ἀγ. Βασίλειος, — Ἄσσοι, —)9)43
 Ἀγιστριώτης Κων., Κοντόσταυλον, — Κόρινθος, —)7)41
 Δημογέροντας Δημήτριος, Κοντόσταυλον, — Σπαθοβοῦνι, —)4)44
 Πρέσβελος Κων., Κοντόσταυλον, — Θῆβαι, 1944
 Στεργιοπούλου Ἀλεξάνδρα, Κοντόσταυλον, — Σπαθοβοῦνι, —)10)44
 Ἀποστολίδης Ἀπόστολος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Πλέστης Κων)νος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Καλυβίτης Παῦλος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Δημητριάδης Τιμόθεος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Τριανταφύλλου Κων., Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Τριανταφύλλου Εὐθύμιος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Θαλασσίδης Κων., Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Βασιλόπουλος Νικόλαος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)3)44
 Εὐλογημένος Σπυριδων, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)4)44
 Κυριακόπουλος Κων., Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)4)44
 Βενιέρης Γεώργιος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)4)44
 Κουῆς Κων)νος, Κόρινθος, — Κτῆμα Νέγρη, —)6)44

- Γαρτζέ Μιχαήλ, Κόρινθος, — Νεκροταφείον Κορ., —)5)44
 Σάμιος Γεώργιος, Κόρινθος, — Νεκροταφείον, —)5)44
 Τούντας Παῦλος, Κόρινθος, — Νεκροταφείον, —)9)44
 Ζερβός Παναγ., Κόρινθος, — Νεκροταφείον, —)7)42
 Τσαγκλής Παναγ., Κόρινθος, — Νεκροταφείον, —)12)41
 Μίχας Ἀναστάσιος, Λουτράκι, — Κόρινθος, —)6)44
 Ἀντωνίου Χρηστός, Λουτράκι, — Κόρινθος, —)6)43
 Μελέτης Βασίλειος, Λουτράκι, — Λουτράκι, —)4)43
 Σπυρογιαννάκης Ἀλέξανδρος, Λουτράκι, — Λουτράκι, —)4)43
 Μίχα Ἐλένη, Περαχώρα, — Περαχώρα, —)4)43
 Κολιάκος Παναγιώτης, Περαχώρα, — Κόρινθος, —)4)41
 Κολιάκος Ἀθανάσιος, Περαχώρα, — Κόρινθος, —)4)41
 Αἰκατερίνης Δημήτριος, Περαχώρα, — Περαχώρα, —)12)43
 Κατσιλιέρης Μιχαήλ, Ἴσθμια, — Ἴσθμια, —)8)43
 Τόγιας Πέτρος, Ἴσθμια, — Ἴσθμια, —)8)43
 Κατσιλιέρης Γεώργιος, Ἴσθμια, — Ἴσθμια, —)8)43
 Στατήρης Δημήτριος, Ἴσθμια, — Δερβενάκια, —)10)43
 Γεωργιάδης Μάριος, Ἴσθμια, — Ἴσθμια, —)6)41
 Στάμου Μιλτιάδης, Ἀγ. Θεόδωροι, — Ἀγ. Θεόδωροι, —)4)41
 Στάμου Δημήτριος, Ἀγ. Θεόδωροι, — Ἀγ. Θεόδωροι, —)4)41
 Κυριάκης Ἀνάργυρος, Ἀγ. Θεόδωροι, — Ἀγ. Θεόδωροι, —)4)41
 Ρεβελῆς Ἀθανάσιος, Καλύβια, — Μάζι Καλαβ., —)12)43
 Χωσιᾶς Δημήτριος, Καλύβια, — Ματίτσι Καλαβ., —)4)43
 Θανασενάρης Ἀντώνιος, Καλύβια, — Καλύβια, —)7)44
 Γεωργιάδης Δημήτριος, Καλύβια, — Καλύβια, —)7)44
 Κολομόδης Κων., Καλύβια, — Καλύβια, —)7)44
 Κολομόδης Σωτήριος, Καλύβια, — Φενεός, —)7)44
 Βλαχογιάννης Ἰωάννης, Καλύβια, — Καλύβια, —)7)44
 Ράπανος Ἀθαν., Πανόραμα, — Καλύβια, —)7)44
 Τσετσώνης Παναγ., Ταρσός, — Περιθώριον, —)7)44
 Κοτσίρης Παναγιώτης, Στενό, — Στενό, —)12)43
 Σαοῤῥης Κων., Στενό, — Κόρινθος, —)6)43
 Λαμπρόπουλος Σπυρίδων, Μοσιά, — Μονοδένδρι, —)12)43
 Χριστόπουλος Σωτήριος, Ταρσός, — Χαϊδάρι, —)4)43
 Παναγόπουλος Σπυρίδων, Μωσιᾶ, — Κόρινθος, —)2)44
 Μπακαλόπουλος Γεώργιος, Καστανιά, — Καλλιάνου, —)11)43
 Καλύβας Χαράλαμπος, Καστανιά, — Τραχειά, —)5)44
 Σαοῤῥᾶς Ἀγγελος, Λαύκα, — Ζαρούχλα, —)6)43
 Ἀγγελίνας Δημήτριος, Λαύκα, — Λαύκα, —)7)44
 Ἀθανασούλης Ἰωάννης, Λαύκα, — Λαύκα, —)6)43
 Ἀθανασούλης Δημήτριος, Λαύκα, — Λαύκα, —)6)43
 Ἀθανασούλης Βασίλειος, Λαύκα, — Λαύκα, —)6)43

- Ἄθανασοῦλης Κων., Λαύκα, — Λαύκα, —)6)43
 Ἄνδρικόπουλος Παρασκευᾶς, Βέλλο, — Περιθώριον, —)7)44
 Ἄρβανίτης Δημήτριος, Βέλλο, — Κόρινθος, —)7)44
 Κολοτούρος Χρῆστος, Βέλλο, — Κόρινθος, —)6)44
 Τσουμπανιάρης Ἱερόθεος, Πουλίτσα, — Κόρινθος, —)7)44
 Εὐσταθίου Γεώργιος, Πουλίτσα, — Πάτριαι, —)9)44
 Φούζας Χρῆστος, Στημάγκα, — Ἄγ. Θεόδωροι, —)7)44
 Μπερτσεκᾶς Εὐάγγελος, Στημάγκα, — Ξυλόκαστρον, —)7)44
 Ψυχογιός Ἀναστάσιος, Στημάγκα, — Σκάλα Στημάγ., —)7)44
 Σπυρόπουλος Κων., Στημάγκα, — Λακαμάδι, —)7)44
 Καρβουντζῆς Χρῆστος, Στημάγκα, — Λακαμάδι, —)7)44
 Φαφωματιώτη Παναγοῦλα, Στημάγκα, — Σκάλα Στημάγ., —)7)44
 Πρόδος Ἰωάννης, Νεράτζα, — Καλαμάκι, —)7)44
 Καβέτσος Δημοσθένης, Λυκοποριά, — Ἄσσοι, —)5)41
 Εὐθυμίου Γαβριήλ, Ἄσσοι, — Ἄσσοι, —)5)44
 Μίχας Νικόλαος, Ἄσσοι, — Γερμανία, —)4)44
 Κατούφας Χρῆστος, Δερβένι, — Κτήμα Νέγρη, —)6)44
 Μπριόλας Νικόλαος, Περγιάλι, — Ντοῖσα, —)6)44
 Κουρῆς Ἄνδρέας, Περγιάλι, — Πύργος, —)4)44
 Βραχνός Κων., Λέχαιον, — Μαῦρα Λιθάρια, —)5)44
 Τσιτσόπουλος Δημήτριος, Ζευγολατιό, — Καλέντζι, —)8)44
 Χουσαλᾶς Φώτιος, Καλλιάνοι, — Καλέντζι, —)7)44
 Γκιζαριώτης Γεώργιος, Ζευγολατιό, — Ζευγολατιό, —)8)44
 Ραυτόπουλος Ἀντώνιος, Κεφαλάρι, — Στρατ. Κορίνθου, —)6)44
 Αὐγερινού Αἰκατερίνη, Ζευγολατιό, — Ζευγολατιό, —)9)44
 Μπινιάρης Δημήτριος, Ἀγγελόκαστρον, — Καλέντζι, —)8)44
 Γεωργίου Θεόδωρος, Ζευγολατιό, — Ζευγολατιό, —)10)43
 Παπαγιαννόπουλος —, Ζευγολατιό, — Στρατ. Κορίνθου, —)7)43
 Παπαβασιλείου Παρασκευᾶς, Βραχάτι, — Κόρινθος, —)4)44
 Κιοπρὲς Ἐπαμεινώνδας, Βραχάτι, — Κόρινθος, —)4)44
 Στατήρας Χρῆστος, Βοχαϊκόν, — Κόρινθος, —)4)44
 Κοπανᾶς Ἀπόστολος, Βοχαϊκόν, — Κόρινθος, —)4)44
 Γαλάνης Νικόλαος, Ψάρι, — Κόρινθος, —)4)44
 Σπύρου Γεώργιος, Βοχαϊκόν, — Κόρινθος, —)4)44
 Κασούρας Ἰωάννης, Παναρίτι, — Κόρινθος, —)4)44
 Κερχῆς Γεώργιος, Σουληνάρι, — Σουληνάρι, —)8)44
 Φωτόπουλος Διονύσιος, Καρδαμᾶ — Καλέντζι, —)7)44
 Παναγόπουλος Σπυρίδων, Σουληνάρι, — Κόρινθος, —)9)44
 Παναγόπουλος Εὐθύμιος, Σουληνάρι, — Ναύπλιον, —)9)44
 Τσελώνης Σπυρίδων, Χαλκί, — Βοχαϊκόν, —)5)44
 Χαρίτος Σπυρίδων, Χαλκί, — Καλέντζι, —)7)44
 Τσελώνης Σπυρίδων, Χαλκί, — Βοχαϊκόν, —)5)44

- Χωρέμης Κων., Κιάτον, — Κόρινθος, —)6)44
 Γρηγορίου Βασίλειος, Κιάτον, — Σολωμός, —)7)43
 Πουλόπουλος Γεώργιος, Κιάτον, — Σολωμός, —)7)43
 Παπαπαναγιώτου Γεώργιος, Κιάτον, — Κόρινθος, —)8)44
 Σταθοῦρος Ἰωάννης, Κιάτον, — Κόρινθος, —)8)43
 Λύρας Νικόλαος, Κιάτον, — Κόρινθος, —)4)44
 Εἰρηναῖος Κων., Κιάτον, — Τραγάνα, —)11)42
 Περδικάρης Νικόλαος, Κιάτον, — Κόρινθος, —)5)44
 Καροῦζος Παῦλος, Κιάτον, — Κιάτον, —)9)44
 Σειριανὸς Φίλιππος, Κιάτον, — Κιάτον, —)7)43
 Νόνης Ἀλέξανδρος, Κιάτον, — Κόρινθος, —)5)44
 Γιαννακόπουλος Γεώργιος, Κιάτον, — Κόρινθος, —)3)44
 Λιάκης Ἄγγελος, Κιάτον, — Γκούρα, —)4)44
 Μανίκας Βλάσιος, Βασιλικόν, — Δάρα, —)12)43
 Παρασκευᾶς Γεώργιος, Βασιλικόν, — Τρίκαλα, —)8)44
 Γκανᾶς Βασίλειος, Μούλκιον, — Κόρινθος, —)6)44
 Μουζάκης Δημήτριος, Μούλκιον, — Βέλον, —)5)44
 Πρόβος Χρήστος, Μούλκιον, — Βέλον, —)5)44
 Σαραντιδῆς Νικόλαος, Μούλκιον, — Κόρινθος, —)7)44
 Τσακανίκας Παναγιώτης, Μούλκιον, — Μούλκιον, —)7)44
 Μαλλιαρὸς Νικόλαος, Μελίσσιον, — Μελίσσιον, —)9)44
 Ρουμπέκας Ἡλίας, Δημιτιό, — Ἄνω Δημιτιό, —)8)44
 Νικολακόπουλος Σπυρίδων, Ἄνω Δημιτιό, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Κοντογιάννης Ἡλίας, Μεγ. Βάλτος, — Μικρ. Βάλτος, —)8)44
 Κατσούλης Γεώργιος, Μεγ. Βάλτος, — Μικρ. Βάλτος, —)8)44
 Μηλιώτης Ἀλέξανδρος, Μικ. Βάλτος, — Ρεζενά, —)7)44
 Φρυσίδας Ἰωάννης, Μικ. Βάλτος, — Μαῦρα Λιθάρια, —)7)44
 Φρυσίδας Γεώργιος, Μικ. Βάλτος, — Ξυλόκαστρον, —)8)44
 Καραγιαννούλης Ἰορδάνης, Μικ. Βάλτος, — Ξυλόκαστρον, —)8)44
 Μηλιώτης Σπήλιος, Μικ. Βάλτος, — Ἀκρόατα Ἀχαΐας, —)5)44
 Μπαλαῆς Παναγιώτης, Μικ. Βάλτος, — Μικ. Βάλτος, —)5)44
 Πάντας Γεώργιος, Κρουνέριον, — Κρουνέριον, —)3)44
 Καλαντζῆς Κων., Γονοῦσα, — Κρουνέριον, —)3)44
 Λεπεσιώτης Παῦλος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Λεπεσιώτης Κων., Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Κωστοῦρος Νικόλαος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Μαρκάσης Παναγ., Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Λούτας Δημήτριος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Γαλανοπούλου Ἑλένη, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Σπυρόπουλος Βασίλειος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Λεπεσιώτης Ἀλέξιος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Κριλῆς Ἀριστείδης, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44

- Κόικας Θεοφάνης, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Θελερίτης Ἀναστάσιος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Μπεγλίτης Παναγιώτης, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Μπρίνιας Ἀναστ., Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Μίχας Παῦλος, Καίσαρι, — Καίσαρι, —)5)44
 Παπαθανασίου Σταῦρος, Καίσαρι, — Μεγ. Βάλτος, —)5)43
 Κοκιούσης Κων., Παναρίτιον, — Παναρίτιον, —)2)42
 Χασούρας Ἰωάννης, Παναρίτιον, — Κόρινθος, —)6)43
 Μαζιώτης Χρῆστος, Μάνα Κορινθ., — Κεφαλάριον, —)3)44
 Μαζιώτης Γεώργιος, Μάνα Κορινθ., — Γελίνι, —)8)44
 Σκόνδρας Παναγιώτης, Μάνα Κορινθ., — Μάνα Κορ., —)2)44
 Μαστρογιαννόπουλος Κων., Μάνα Κορ., — Μάνα Κορ., —)2)44
 Σουσουνής Ἰωάννης, Μάνα Κορ., — Μάνα Κορ., —)4)44
 Λιάκης Ἄγγελος, Μάνα Κορ., — Μάνα Κορ., —)7)43
 Μαυραγάνης Ἀγησίλαος, Μάνα Κορ., — Μάνα Κορ., —)7)44
 Καρατασᾶς Ἀλέξιος, Καλλιάνοι, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Καρατασᾶ Βασιλική, Καλλιάνοι, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Παπαδόπουλος Κων., Καλλιάνοι, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Μπόκος Κων., Καλλιάνοι, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Μητροδήμας Δημήτριος, Καλλιάνοι, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Γκουβάτσου Διαμάντω, Στυμφαλία, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Γκουβάτσου Κων)τίνα, Στυμφαλία, — Καλλιάνοι, —)7)44
 Πυργάκης Ἡλίας, Ἀσπρόκαμπος, — Ἀσπρόκαμπος, —)3)44
 Πυργάκης Ἰωάννης, Ἀσπρόκαμπος, — Ἀσπρόκαμπος, —)7)44
 Φιλιππόπουλος Παναγ., Ἀσπρόκαμπος, — Ἀσπρόκαμπος, —)5)44
 Βλάχος Ἀνδρέας, Ἀσπρόκαμπος, — Ψάρι, —)7)44
 Γαλάνης Γεώργιος, Ψάρι, — Ψάρι, —)7)44
 Λαφκιώτης Χρῆστος, Ψάρι, — Ψάρι, —)7)44
 Λαφκιώτη Αἰκατερίνη, Ψάρι, — Ψάρι, —)7)44
 Παπαδημητρίου Γιαννούλα, Ψάρι, — Ψάρι, —)7)44
 Μελέτης Βασίλειος, Μπουζι, — Κόρινθος, —)7)42
 Σμυρλῆς Ἄγγελος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Δουβῆς Γεώργιος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Δουβῆς Βασίλειος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Χαλκιᾶς Ἀπόστολος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Καπετανόπουλος Δημήτριος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Μαζαρούνας Ἰωάννης, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Κατσαρός Ἡλίας, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Γκέρκης Παναγιώτης, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Κωνσταντινόπουλος Νικ., Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Δουβῆ Μαρία, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Λεβιδιώτη Εὐφροσύνη, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44

- Κατσαβού Ἀσημίνα, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Κούμπουλα Ἀγγελική, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Σταματοπούλος Γεώργιος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Τσακόπουλος Χρήστος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Δουβῆς Ἡλίας, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Μπελίτσης Κων., Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Κατσαρού Φωτεινή, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Μπισμπίκης Κων., Κεφαλάριον, -- Κεφαλάριον, --)3)44
 Μπισμπίκης Σταῦρος, Κεφαλάριον, -- Κεφαλάριον, --)3)44
 Κούμπουλα Παναγοῦλα, Κεφαλάριον, -- Κεφαλάριον, --)3)44
 Πολίτου Δέσποινα, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)3)44
 Λουβῆς Γεώργιος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)7)44
 Πολίτης Δημήτριος, Κεφαλάριον, — Ξυλόκαστρον, —)4)44
 Κατσαρός Ἰωάννης, Κεφαλάριον, — Ξυλόκαστρον, —)4)44
 Καράβης Γεώργιος, Κεφαλάριον, — Ξυλόκαστρον, —)4)44
 Τομαράς Εὐστάθιος, Κεφαλάριον, — Κεφαλάριον, —)7)44
 Λάφνης Ἰωάννης, Ἀγγελόκαστρον, — Ἀγγελόκαστρον, —)4)44
 Μάρας Κων)νος, Ἀγγελόκαστρον, — Ἀγγελόκαστρον, —)4)44
 Μπινιάρης Νικόλαος, Ἀγγελόκαστρον -- Δήμαινα, —)4)44
 Φραγκάκη Αἰκατερίνη, Ἀγγελόκαστρον -- Ἀγγελόκαστρον, —)4)44
 Γκιώνης Παντελής, Ἀγγελόκαστρον, — Ν. Ἐπίδουρος, —)4)44
 Βύβλας Βασίλειος, Ἀγγελόκαστρον, — Δίδυμα, —)4)44
 Σούκουλης Κων., Ἀγγελόκαστρον, -- Δερβένι, --)3)43
 Κοτσάκος Δημήτριος, Ἀγγελόκαστρον, — Δίδυμα, —)4)44
 Μαζώτης Κων., Ἀγγελόκαστρον, — Δίδυμα, —)4)44
 Γκιλώνης Γεώργιος, Ἀγγελόκαστρον, — Δίδυμα, —)4)44
 Ροθώνης Δημήτριος, Ἀγγελόκαστρον, -- Δίδυμα, —)4)44
 Γκότσης Μιχαήλ, Ἀγγελόκαστρον, — Ἀγιονόρι, —)4)44
 Χατζῆς Σπυρίδων, Ρεϊτόν, — Ἀγιονόρι, 1944
 Τούσουλης Ἀθανάσιος, Γαλατάκιον, — Γαλατάκιον, 1944
 Τσίγκος Ἀθανάσιος, Γαλατάκιον, — Γαλατάκιον, 1944
 Μπόρσης Νικόλαος, Γαλατάκιον, — Γαλατάκιον, 1944
 Δόντης Παναγιώτης, Γαλατάκιον, — Γαλατάκιον, 1944
 Παπᾶς Γεώργιος, Γαλατάκιον, -- Κόρινθος, 1944
 Παπᾶς Μιχαήλ, Γαλατάκιον, -- Γαλατάκιον, 1944
 Μπᾶνος Σπυρίδων, Γαλατάκιον, -- Κόρινθος, 1944
 Κλεμπετσάνης Νικόλαος, Γαλατάκιον, -- Κόρινθος, 1944
 Σταματίου Παναγιώτης, Ἀρχαία Κόρινθος, — Κόρινθος, —)4)44
 Λαροδούσης Κλεομένης, Ἀρχαία Κόρινθος, — Ξυλόκαστρον, —)3)44
 Ψωμάς Κων)νος, Ἀρχαία Κόρινθος, — Κόρινθος, --)4)44
 Μπερτσεκάς Εὐάγγελος, Ἀρχαία Κόρινθος, — Συκιὰ Κορινθ., —)4)44
 Δήμας Δημήτριος, Ἀρχαία Κόρινθος, — Συκιὰ Κορινθ., —)4)44

- Μακροῦ Σωτήριος, Ἀρχαία Κόρινθος, — Κόρινθος, —)7)44
 Σκλήρης Ἀναστάσιος, Ἀρχαία Κόρινθος, — Καλέντζι, —)7)44
 Ἐλένης Ἀλέξανδρος, Ξυλοκέριζα, — Ἐξαμίλια, —)9)44
 Δημάκος Παναγιώτης, Ἀθήζια, — Ἀγγελόκαστρον, —)5)44
 Ζώγαλης Δημήτριος, Ἀγ. Ἰωάννης, — Κούβελο Λιμνῶν, —)5)44
 Καγκλῆς Γεώργιος, Ἀθήζια, — Ἐξωθι Ἀθιζίων, —)5)44
 Κόλλιας Εὐάγγελος, Ἀθήζια, — Ἀγγελόκαστρον, —)6)44
 Λέκκας Ἡλίας, Ἀθήζια, — Γαλατάκιον, —)5)44
 Μασμανίδης Φωκίων, Ἀθήζια, — Ρειτόν, —)4)44
 Μασμανίδης Ἰωάννης, Ἀθήζια, — Ρειτόν, —)4)44
 Παναγόπουλος Κων., Ἀθήζια, — Ἀθήζια, —)5)44
 Ποτήρης Ἀθαν., Ἀθήζια, — Ἀθήζια, —)8)44
 Σενῆς Ἰωάννης, Ἀγ. Ἰωάννης, — Ἀθήζια, —)5)44
 Σούκουλης Κων., Ἀγ. Ἰωάννης, — Σασινά, —)6)44
 Σούκουλης Θεοφάνης, Ἀγ. Ἰωάννης, — Κούβελο Λιμνῶν, —)5)44
 Σούκουλης Σταῦρος, Ἀγ. Ἰωάννης, — Αὐλῶνα Ἀγ. Ἰωάν., —)5)44
 Σούκουλης Σπυρίδων, Ἀγ. Ἰωάννης, — Αὐλῶνα Ἀγ. Ἰωάν., —)5)44
 Σούκουλης Μιχαήλ, Ἀγ. Ἰωάννης, — Αὐλῶνα Ἀγ. Ἰωάν., —)5)44
 Σταμάτης Νικόλαος, Ἀγ. Ἰωάννης, — Κούβελο Λιμνῶν, —)5)44
 Σταμάτης Θεοφάνης, Ἀγ. Ἰωάννης, — Κούβελο Λιμνῶν, —)5)44
 Τόγιας Χρήστος, Ἀθήζια, — Ρειτόν Ἀθιζ., —)5)44
 Τζαναβάρας Βασίλειος, Ἀθήζια, — Ἀγγελόκαστρον, —)5)44
 Φίλης Ἀναστάσιος, Ἀγ. Ἰωάννης, — Αὐλῶνα Ἀγ. Ἰωάν., —)5)44
 Πάπαλας Κοσμάς, Χιλιομόδιον, — Δερβένι, —)5)44
 Τόγια Εὐγενία, Χιλιομόδιον, — Χιλιομόδιον, —)5)44
 Σκούπας Μάρκος, Ἀγιονόριον, — Παρασπόρι Ἀγιον., —)5)44
 Σκούπας Ἰωάννης, Ἀγιονόριον, — Παρασπόρι Ἀγιον., —)5)44
 Σκούπας Δημήτριος, Ἀγιονόριον, — Παρασπόρι Ἀγιον., —)5)44
 Σκούρτης Χρήστος, Ἀγιονόριον, — Παρασπόρι, —)5)44
 Σκούρτης Ἰωάννης, Ἀγιονόριον, — Παρασπόρι, —)5)44
 Σκούρτης Σπυρίδων, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Σκούρτης Χρήστος, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Σκούρτης Κων., Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Σκούπας Δημήτριος, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Καλλιμάνης Νικόλαος, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Καλλιμάνη Ἐλένη, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα, —)5)44
 Παπαχρηῆστος Εὐάγγελος, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Παπαχρηῆστος Χρήστος, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Παπαχρηῆστος Μιχαήλ, Ἀγιονόριον, — Λαμοβίτσα Λιμνῶν, —)5)44
 Ἡλίας Δημήτριος, Ἀγιονόριον, — Σολωμός, —)5)44
 Ἡλίας Γεώργιος, Ἀγιονόριον, — Σολωμός, —)5)44
 Παπαγιαννόπουλος Ἀλέξανδρος, Ἀγιονόριον, — Σολωμός, —)5)44

- Κατσιγιάννης Χρήστος, Στεφάνιον, — Στεφάνιον, —)5)44
 Βλάχος Χρήστος, Στεφάνιον, — Στεφάνιον, —)5)44
 Ματσαργής Γεώργιος, Στεφάνιον, — Λίμνες Ἄργου, —)5)44
 Τσελιώτης Ἀγγελῆς, Στεφάνιον, — Λίμνες Ἄργου, —)5)44
 Στεργιοπούλου Ἀλεξάνδρα, Σπαθοβοῦνι, — Σπαθοβοῦνι, —)9)44
 Κακογιάννης Παναγ., Κουτουᾶ, — Κουτουᾶ, —)5)44
 Δρυμούρας Χρήστος, Κουτουᾶ, — Κουτουᾶ, —)5)44
 Τσάμης Εὐστάθιος, Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Τσάμης Βασίλειος, Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Καραγιάννης Ἀθαν., Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Σκιροδῆς Ἀθαν., Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Γεωργίου Χαράλαμπος, Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Χρυσικός Ἐταμεινώνδας, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)42
 Σκιροδῆς Κων)νος, Ξυλόκαστρον, — Αἶγιον, —)12)43
 Κουρούμαλης Κων., Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)44
 Μουσούρας Βασίλειος, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)43
 Δούκας Κων., Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)43
 Γιαβραῆς Δημήτριος, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)43
 Μαγκαφύσης Ἀπόστολος, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)3)44
 Μάρκελλος Βασίλειος, Ξυλόκαστρον, — Ὑδρα, —)7)44
 Λιώλης Εὐρυπίδης, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)44
 Θεοδωρόπουλος Ἰωάννης, Ξυλόκαστρον, — Κόρινθος, —)6)44
 Κριτσώνης Κων)νος, Ρίζα, — Ρίζα, —)6)44
 Κλουτσινιώτης Βλάσιος, Ρίζα, — Κόρινθος, —)3)44
 Κλουτσινιώτης Σταῦρος, Ρίζα, — Κόρινθος, —)3)44
 Κριτσώνης Νικόλαος, Ρίζα, — Ρίζα, —)3)44
 Καινούργιος Γεώργιος, Ρίζα, — Ρίζα, —)7)44
 Βασιλόπουλος Σταῦρος, Ρίζα, — Ρίζα, —)7)44
 Τσιμπουχτζῆς Δημήτριος, Σεληνιατικά, — Σεληνιατικά, —)5)44
 Κορωνιώτης Χρήστος, Συκιά, — Ζεμενό, —)9)44
 Γιαννόπουλος Νικόλαος, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)9)44
 Σταματόπουλος Δημήτριος, Συκιά, — Κρήναι, —)4)44
 Σκουβαράς Παναγιώτης, Συκιά, — Κόρινθος, —)4)44
 Καρανίκας Παναγιώτης, Καρυώτικα, — Κόρινθος, —)5)43
 Κλαδοῦχος Ἀντώνιος, Καμάρι, — Καμάρι, —)5)44
 Κασκαράς Γεώργιος, Καμάρι, — Κόρινθος, —)5)44
 Γλάστρας Νικόλαος, Καμάρι, — Καμάρι, —)7)44
 Κλαδοῦχος Χρήστος, Καμάρι, — Καμάρι, —)8)44
 Φλέσσας Σπυρίδων, Καμάρι, — Κόρινθος, —)7)44
 Καμπάρδης Θεόδωρος, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Κατούτης Κων., Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Γκίνης Ἀνδρέας, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44

- Κορωνιώτης Δημήτριος, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Κορωνιώτης Ἀριστοτέλης, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Κορωνιώτης Νικόλαος, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Κανέλλος Ἰωάννης, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Γρίνη Γεωργία, Ζεμενό, — Ζεμενό, —)6)44
 Πανταζῆς Ἀσημάκης, Πύργος, — Βουσουλά, —)7)44
 Χάντης Εὐάγγελος, Πύργος, — Πύργος, —)7)44
 Λιαμαντόπουλος Σπυρίδων, Πύργος, — Ξυλόκαστρον, —)8)44
 Φιλιπτακοπούλου Κατίνα, Πύργος, — Πύργος, —)7)44
 Κουτρούλης Χρήστος, Πύργος, — Βουσουλά, —)7)44
 Ἀντωνόπουλος Ἀνδρέας, Πύργος, — Ἑλληνικόν, —)7)44
 Κασκούτας Ἡλίας, Πύργος, — Ρεσινα Χαλκ., —)5)44
 Καίτσας Θεοφάνης, Ἐβρωσίνη, — Μαῦρα Λιθάρια, —)5)44
 Καίτσας Γεώργιος, Ἐβρωσίνη, — Μαῦρα Λιθάρια, —)5)44
 Καίτσας Κων., Ἐβρωσίνη, — Μαῦρα Λιθάρια, —)5)44
 Γλάστρας Δημήτριος, Ἐβρωσίνη, — Μαῦρα Λιθάρια, —)5)44
 Χίνος Ἀλέξανδρος, Ἐβρωσίνη, — Λυγιά, —)7)44
 Κολοβελόνης Γεώργιος, Ἐβρωσίνη, — Λυγιά, —)7)44
 Ζοῦφλος Λουκᾶς, Ἐβρωσίνη, — Λυγιά, —)7)44
 Κορδούλης Γεώργιος, Ἐβρωσίνη, — Ροζενά, —)7)44
 Σωτηρίου Σωτήριος, Ἐβρωσίνη, — Καλάβρυτα, —)1)44
 Καίτσας Ἰωάννης, Ἐβρωσίνη, — Κόρινθος, —)1)44
 Λιόντας Δημήτριος, Χελιδώριον, — Λυγιά, —)7)44
 Μπρέκας Ἀγγελος, Χελιδώριον, — Καμάρι, —)7)44
 Ζωγόπουλος Νικόλαος, Χελιδώριον, — Ζάχωλη, —)7)44
 Σοκορέλος Ἰωάννης, Ζάχωλη, — Ἑλληνικόν, —)7)44
 Πάγκαλος Σταῦρος, Σαραντατηχιώτικα, — Ποτάμι Σ)χου, —)5)44
 Χαραλάμπης Ἀριστείδης, Σαραντατηχιώτικα, — Λυκοποριά, —)8)44
 Καρατζᾶς Σωτήριος, Στόμιον, — Σαραντ)κα, —)8)44
 Φιλιπτακόπουλος Χρήστος, Στόμιον, — Στόμιον, —)12)43
 Μελισσαρόπουλος Ἡλίας, Ροζενά, — Λουτρόν, —)5)44
 Χίνος Δημήτριος, Ροζενά, — Ἀκράτα, —)5)44
 Γεραρῆς Ἡλίας, Ροζενά, — Ἀκράτα, —)5)44
 Λόγιος Εὐστάθιος, Ροζενά, — Λυγιά, —)7)44
 Λόγιος Βασίλειος, Ροζενά, — Λυγιά, —)7)44
 Μποῦλές Δημήτριος, Λυγιά, — Ρεστώνα Θηδῶν, —)5)44
 Ταρνάρης Δημήτριος, Λυγιά, — Βέλλο, —)8)44
 Λαμάλα Μαίρη, Δερβένι, — Λυγιά, —)6)44
 Λαζανᾶς Κων., Δερβένι, — Λυγιά, —)6)44
 Ἀρμαριώτης Νικόλαος, Δερβένι, — Γερμανία, —)3)43
 Κυριάκος Κων., Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)41
 Λιώλης Εὐριπίδης, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, —)6)44

- Γκραβαρίτης Ἡλίας, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, —)6)44
 Γκραβαρίτης Βασίλειος, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, --)6)44
 Κυριάκος Δημήτριος, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, —)6)44
 Χριστόπουλος Βασίλειος, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, —)6)44
 Χάντες Γρηγόριος, Πιτσᾶ, -- Κόρινθος, —)6)44
 Ζωγράφος Γεώργιος, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, --)6)44
 Κασκαρᾶς Ἀναστάσιος, Πιτσᾶ, — Κόρινθος, --)6)44
 Κατσούλης Ἰωάννης, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Ντάρης Παναγ., Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Καραβᾶ Βιολέττα, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, --)8)44
 Λυμπερόπουλος Εὐθύμιος, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Κασκαρᾶς Δημήτριος, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, --)8)44
 Χάντε Ἐλένη, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, --)8)44
 Χάντε Παναγιώτα, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Δημόπουλος Δημήτριος, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Δημόπουλος Ἀνδρέας, Πιτσᾶ, — Λυκοποριά, —)8)44
 Χάντες Σωτήριος, Πιτσᾶ, — Βουσόυλα, --)7)44
 Ζωγράφος Ἡλίας, Πιτσᾶ, — Πιτσᾶ, --)8)44
 Σταματόπουλος Κων., Λυκοποριά, — Κόρινθος, —)7)44
 Πολίτης Νικόλαος, Λυκοποριά, — Κόρινθος, —)7)44
 Κεκερηῆς Γεώργιος, Λυκοποριά, — Λυκοποριά, —)1)44
 Σπανὸς Νικόλαος, Λυκοποριά, -- Λυκοποριά, —)1)44
 Πολυχρονόπουλος Δημήτριος, Λυκοποριά, — Βέλλο, ---)7)44
 Μπάραλας Γεώργιος, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Ρήγας Σπυρίδων, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Σελέκος Γεώργιος, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Τοτόνης Ἰωάννης, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Κατσικαλῆς Γεώργιος, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Λούρης Χρήστος, Καλλιθέα, — Καλλιθέα, ---)8)44
 Πετρόπουλος Κων., Καλλιθέα, — Καλλιθέα, —)8)44
 Δελῆς Ἀναστάσιος, Ἑλληνικόν, -- Ἑλληνικόν, —)8)44
 Δελῆ Φωτεινή, Ἑλληνικόν, — Ἑλληνικόν, —)8)44
 Δελῆς Γεώργιος, Ἑλληνικόν, — Λυκοποριά, —)8)44
 Δελῆς Νικόλαος, Ἑλληνικόν, — Λυκοποριά, —)8)44
 Μεταξᾶ Ἀγγελική, Ἑλληνικόν, — Λυκοποριά, —)8)44
 Κόρρα Εἰρήνη, Ἑλληνικόν, — Λυκοποριά, —)8)44
 Βαλημήτρης Χρήστος, Βουσόυλα, — Ἄνω Καλλιθέα, —)9)44
 Ἀναστασόπουλος Σωτήριος, Κορφιώτισσα, — Κορφιώτισσα, —)8)44
 Ἀναστασόπουλος Σπυρίδων, Κορφιώτισσα, — Κορφιώτισσα, —)8)44
 Ἀναστασοπούλου Νικολίτσα, Κορφιώτισσα, — Κορφιώτισσα, —)8)44
 Βαλμῆτη Φωτεινή, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, —)8)44
 Γιαννοπούλου Ἀναστασία, Κορφιώτισσα, — Κορφιώτισσα, —)8)44

- Γιαννοπούλου Παναγούλα, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Πανουτσόπουλος Νικόλαος, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Πανουτσοπούλου Βασιλική, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Πανουτσοπούλου Λέσπω, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Κελλάρη Διαμάντω, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Άναστασοπούλου Αικατερίνη, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Πανουτσοπούλου Διαμάντω, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Πανουτσοπούλου Μαρία, Κορφιώτισσα, -- Κορφιώτισσα, --)8)44
 Φύλης Χαράλαμπος, Λουτρόν, -- Κόρινθος, --)9)44
 Παπαδημητρίου Δημήτριος, Λουτρόν, -- Κόρινθος, --)9)44
 Γιαννακούλιας Άνδρέας, Α.Σ. Τριφάλων, -- Α.Σ. Τριφάλων, --)7)44
 Πάγκαλος Άρριστείδης, Μ.Σ. Τριφάλων, -- Μ.Σ. Τριφάλων, --)7)44
 Μίχος Χρήστος, Κ.Σ. Τριφάλων, -- Κ.Σ. Τριφάλων, --)7)44
 Ματσούκας Τρύφων, Ρέθι, - Καρνά, --)7)44
 Ματσούκας Βασίλειος, Ρέθι, -- Ξυλόκαστρον, --)7)44
 Παναγοπούλου Άθανασία, Ρέθι, -- Λαμία, --)6)44
 Κουρούμαλης Κων., Σοφιανά, -- Ξυλόκαστρον, --)5)44
 Πετρόπουλος Κων., Λαγκαδέϊκα, -- Λαγκαδέϊκα, --)8)43
 Καλλιμήτσος Παναγ., Λαγκαδέϊκα, -- Λαγκαδέϊκα, --)8)43
 Λινάρδος Παναγ., Κ.Σ. Τριφάλων, -- Κ.Σ. Τριφάλων, --)8)44
 Καρράς Εϋθύμιος, Πετρί, -- Πετρί, --)4)44
 Καρράς Παναγ., Πετρί, -- Πετρί, --)8)44
 Τσιλιγκίρης Κων., Πετρί, -- Πετρί, --)4)44
 Μαράκος Άθανάσιος, Νεμέα, -- Νεμέα, --)4)43
 Άγραφιώτης Κων., Νεμέα, - - Άργος, --)7)44
 Άγραφιώτης Άνδρέας, Νεμέα, -- Άργος, --)7)44
 Άγραφιώτης Δημήτριος, Νεμέα, -- Άργος, --)7)44
 Γεωργούσης Κων., Νεμέα, -- Κόρινθος, --)7)44
 Γιαννακάκης Μιχαήλ, Νεμέα, -- Κόρινθος, --)3)44
 Γεώργουση Όλγα, Νεμέα, -- Νεμέα, --)8)44
 Γκανᾶς Ιωάννης, Νεμέα, -- Κόρινθος, --)3)44
 Δανόπουλος Άνδρέας, Νεμέα, -- Νεμέα, --)3)44
 Αημαράκης Ιωάννης, Νεμέα, -- Κόρινθος, --)3)44
 Εὔσταθιου Ἡρακλῆς, Νεμέα, -- Μέριμαγκα, --)5)44
 Ζαφείρη Σταυρούλα, Νεμέα, -- Νεμέα, --)8)44
 Θεοφίλης Παναγιώτης Νεμέα, -- Νεμέα, --)7)44
 Κουτσοβῆς Ιωάννης, Νεμέα, -- Κόρινθος, --)3)44
 Κοίτσας Μαρίνος Νεμέα, -- Κόρινθος, --)3)44
 Κοσμογιάννης Γεώργιος, Νεμέα, -- Ψάρι, --)7)44
 Κοτσόπουλος Κων., Νεμέα, -- Ἀθῆναι, --)4)44
 Κουρέλλης Δημήτριος, Νεμέα, -- Νεμέα, --)8)44
 Λαδάς Άθανάσιος, Νεμέα, -- Κόρινθος, --)7)44

- Μπενέκος Ἀπόστολος, Νεμέα, --- Κόρινθος, ---)7)44
Μπορμπούλη Μαριγώ, Νεμέα, --- Νεμέα, ---)8)44
Μπενέκος Εὐάγγελος, Νεμέα, --- Ἀγ. Θεόδωροι, ---)3)44
Μπαρφακᾶς Ἰωάννης, Νεμέα, --- Λυρκεία, -)7)44
Νάκης Παναγιώτης, Νεμέα, --- Νεμέα, ---)9)44
Πανταζόπουλος Βασίλειος, Νεμέα, --- Κόρινθος, ---)7)44
Πατωκὸς Δημήτριος, Νεμέα, --- Κόρινθος, ---)9)44
Πέππας Χρῆστος, Νεμέα, --- Ψάρι, ---)7)44
Πλακογιάννης Χρῆστος, Νεμέα, --- Κόρινθος, ---)7)44
Τσεκοῦρας Σπυρίδων, Γαλατᾶ, -- Ἄργος, ---)5)44
Παπαγεωργίου Παναγιώτης, Γαλατᾶ, --- Ψαθόφυργος, ---)9)44
Τούντας Νικόλαος, Γαλατᾶ, - - Ἄργος, ---)5)44
Σταματοπούλος Ἀλέξανδρος, Γαλατᾶ, --- Ψάρι, ---)6)44
Δαρσινὸς Ἀριστείδης, Λεόντιον, --- Λεόντιον, ---)7)44
Χαρέμης Παναγιώτης, Λεόντιον, --- Λεόντιον, ---)7)44
Μπελεσιώτης Βασίλειος, Λεόντιον, --- Λεόντιον, ---)7)44
Μπελεσιώτης Κων)νος, Λεόντιον --- Λεόντιον, ---)7)44
Μπούφας Κων)νος, Λεόντιον -- Λεόντιον, ---)7)44
Τσουλουχᾶς Χρῆστος, Δάφνη -- Δάφνη, ---)7)44
Μπαπουτσῆς Χρῆστος, Ποζίκα, -- Μάτσани, ---)3)44
Καραμητσάνης Νικόλαος, Καστράκι --- Μάτσани, ---)3)44
Κούκας Ἀθανάσιος, Καστράκι --- Μάτσани, ---)3)44
Γιαννακόπουλος Ἀθανάσιος, Κοῦτσι --- Νεμέα, ---)7)44
Τζουρᾶς Γρηγόριος, Κοῦτσι -- Νεμέα, ---)7)44
Βελέντζας Παναγιώτης, Κοῦτσι --- Κοῦτσι, ---)7)44
Μαμάκος Παναγιώτης, Κοῦτσι --- Κοῦτσι, ---)7)44
Λυτέρος Νικόλαος, Ἀρχ. Νεμέα -- Ἄργος, ---)7)44
Μαντζιώρος Γεώργιος, Ἀρχ. Νεμέα --- Ἄργος, ---)7)44
Ζαρθίτσας Σπυρίδων, Ἀρχ. Νεμέα --- Ἄργος, ---)7)44
Πασσᾶς Ἰωάννης, Ἀρχ. Νεμέα --- Ἄργος, ---)7)44
Καραῖσκος Γεώργιος, Ἀρχ. Νεμέα --- Ἄργος, ---)7)44
Μαλακὸς Ἀριστοτέλης, Ἀρχ. Νεμέα --- Κόρινθος, --)7)44
Γεωργούσης Κων)νος, Ἀρχ. Νεμέα -- Κόρινθος, ---)7)44
Πλακογιάννης Παναγιώτης, Νεμέα --- Κόρινθος, -)7)44
Πιέρρος Νικόλαος, Νεμέα --- Ψάρι, ---)7)44
Πιέρρος Ἀνδρέας, Νεμέα --- Ψάρι, ---)7)44
Πιέρρος Γεώργιος, Νεμέα --- Κόρινθος, ---)7)44
Ρουμελιώτης Γεώργιος, Νεμέα --- Νεμέα, ---)8)44
Σπανορήγα Γεωργία, Νεμέα --- Νεμέα, ---)8)44
Σμυρναῖος Δημήτριος, Νεμέα --- Χαϊδάρι Ἀττικῆς, ---)5)44
Σεθέλος Παναγιώτης, Νεμέα --- Κιάτον, ---)3)44
Τζουρᾶς Ἀναστάσιος, Νεμέα --- Νεμέα, ---)8)44

- Τζουρᾶς Γεώργιος, Νεμέα — Κόρινθος, —)6)44 έ
 Τζουρᾶς Κων)νος, Νεμέα — Νεμέα, —)8)44
 Ταπείνης Νικόλαος, Νεμέα — Νεμέα, —)8)44
 Χριστούλιας Δημήτριος, Νεμέα — Κόρινθος, —)6)44
 Χρυσάιδος Κων)νος, Νεμέα — Νεμέα, —)8)44
 Χριστούλια Κυριακοῦλα, Νεμέα — Λουτραῖζι, —)9)44
 Χριστούλιας Γεώργιος, Νεμέα — Κόρινθος, —)3)44
 Ψαχοῦλιας Γεώργιος, Νεμέα — Κόρινθος, —)3)44
 Ψαρράκης Βασίλειος, Νεμέα — Πουλακίδα, —)5)44
 Παπουτσης Βασίλειος, Νεμέα — Όμερ Τσαούση, —)6)44
 Βασιλείου Χαράλαμπος, Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Κόγκαλη Ἄγγελικῆ, Νεμέα — Νεμέα, —)7)44
 Εὐθυμίου Γεώργιος, Νεμέα — Κόρινθος, —)5)44
 Ζάχος Κων)νος, Νεμέα — Χιλιομόδιον, —)8)44
 Μάζος Ἰωάννης, Νεμέα — Κόρινθος, —)3)44
 Παπουτσομήτης Ἰωάννης, Νεμέα — Νεμέα, —)3)44
 Σερούκας Ἀριστείδης, Νεμέα — Νεμέα, —)8)44
 Σαῖσανᾶς Ἀπόστολος, Νεμέα — Νεμέα, —)7)44
 Παπαδόπουλος Δημήτριος, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Ἀλαμαρινῆς Ἰωάννης, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Πέππας Παναγιώτης, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Λῶλος Ἀνδρέας, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Καραῖσκος Ἰωάννης, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Κόλλιας Ἀναστάσιος, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Καραῖσκος Κων)νος, Ἀρχ. Νεμέα — ἄγνωστον, 1944
 Πέππας Κων)νος, Ἀρχ. Νεμέα — Ἀρχ. Νεμέα, —)7)44
 Πέππας Γεώργιος, Ἀρχ. Νεμέα — Κόρινθος, —)7)44
 Μανειώτης Ἀθανάσιος, Ἀρχ. Νεμέα — Ἀρχ. Νεμέα, —)4)44
 Μούσχουρας Νικόλαος, Ἀρχ. Νεμέα — Νεμέα, —)3)44

Ζ' ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΗΛΕΙΑΣ

- Παπαγεωργίου Θεόδωρος, Πύργος, σιδηρουργός, Λάρισα, 4)6)43
 Γουράνος Παναγιώτης, Πύργος, σιδηρουργός, Λάρισα, 4)6)43
 Κοροδέσης Βασίλειος, Πύργος, ιδ. υπάλληλος, Καλάβρυτα, 14)7)43
 Μπόλης Χρήστος, Πύργος, εργάτης, Λάρισα, 5)7)43
 Μητρολιός Γεώργιος, Δερβένι, εργάτης, Πύργος, 24)9)42
 Κάσβαρης Δημήτριος, Ζάκυνθος, εργάτης, Λάρισα, 4)6)43
 Παπαναστασίου Νικόλαος, Ἀμυγδαλιά, ζαχαροπλάστης, Ἰταλία, 12)9)41
 Ἀτζικμπᾶς Ἰωάννης, Πύργος, εργάτης, Ἀμαλιάδα, 5)8)44

- Βενιζέλος Διονύσιος, Λαμπέτι, κτηματίας, Καράκουλα, 8)7)44
 Βραχνός Ἀσημάκης, Πύργος, γεωργός, Λάνθη, —)7)44
 Ἀβραμόπουλος Παναγιώτης, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 7)7)44
 Βαγγόπουλος Κων)νος, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 10)10)43
 Βαγγόπουλος Παναγιώτης, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 10)10)43
 Γεωργόπουλος Σπυρίδων, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 26)6)43
 Ἰωαννίδης Ἰωάννης, Ἀθην. Νομ. Ἡλ., ἀγρότης, Γερμανία, 2)2)44
 Ἀθανασόπουλος Παναγιώτης, Λαμπέτι, παντοπώλης, Πύργος, 1943
 Διάκος Νικόλαος, ὑπολοχαγός, Πύργος, 8)9)44
 Ζῶρος Θεόδωρος, Πύργος, ἔμπορος, Πάτραι, 4)12)43
 Ζομπᾶς Δημήτριος, Πύργος, γεωργός, Γούμερο, 7)7)44
 Ἡλιόπουλος Διονύσιος, Λαμπέτι, κτηματίας, Μαυρομαῖτι, —)7)44
 Ἡλιόπουλος Ἀντώνιος, Λαμπέτι, ἐργάτης, Μαυρομαῖτι, —)7)44
 Ἡλιόπουλος Σπυρίδων, Λαμπέτι, ἐργάτης, Μαυρομαῖτι, —)7)44
 Ἡλιόπουλος Γεώργιος, Λαμπέτι, ἐργάτης, Μαυρομαῖτι, —)7)44
 Κορφιάτης Διονύσιος, Πύργος, ἐργάτης, Κόρινθος, —)12)43
 Κολώκας Ἀντώνιος, Πύργος, ἰδ. ὑπάλληλος, Γαργαλιάνοι, 22)9)44
 Κολώκας Παναγιώτης, Λαμπέτι, κτηματίας, Γαργαλιάνοι, 20)7)43
 Λουμιώτης Ἰωάννης, Πύργος, μαθητής, Πάτραι, 16)2)44
 Περούτσος Εὐάγγελος, Πύργος, ἔμπορος, Κόρινθος, —)12)43
 Μωραΐτου Τασία, Πύργος, οἰκιακά, Πύργος, 1944
 Μωραΐτης Σπυρίδων, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 1944
 Μωραΐτου Νίνα, Πύργος, οἰκιακά, Ἄραξος, 1941
 Παρασκευόπουλος Θεμιστοκλῆς, Πύργος, δάσκαλος, Ἀθήναι, 17)6)43
 Πατίρης Ξενοφῶν, Πύργος, κτηματίας, Γούμερον, 7)7)44
 Παναγάρης Διονύσιος, Πύργος, καραγωγέας, Σιδηρόκαστρον, 27)6)44
 Πέττας Κων)νος, Πύργος, μαραγκός, Πύργος, ---)9)44
 Παλαιολόγος Κων)νος, Πύργος, γεωργός, Ν. Ἰωνία, —)9)44
 Παυλόπουλος Κων)νος, Πύργος, ζαχαροπλάστης, Πύργος, 1943
 Παπαθανασίου Νικόλαος, Πύργος, στιβαδός, Πύργος, 16)8)41
 Νικολακόπουλος Ἀνδρέας, Λαμπέτι, ἀπόφ. Γυμνασίου, Πύργος, 26)7)43
 Σπηλιωτόπουλος Χαράλαμπος, Πύργος, τσαγκάρης, Πάτραι, 23)2)44
 Χριστακόπουλος Δημήτριος, Πύργος, τσαγκάρης, Πάτραι, 9)7)44
 Κοσμαδάκης Κων)νος, Πύργος, τσαγκάρης, Πύργος, 25)7)44
 Θεοφανόπουλος Γεώργιος, Βαρβάσινα, ἀγρότης, Βαρβάσινα, 5)7)44
 Χριστοδουλόπουλος Ἄγγελος, Βαρβάσινα, κτηματίας, Βαρβάσινα, 5)7)44
 Ἡλιόπουλος Ἀνδρέας, Βαρβάσινα, κτηματίας, Βαρβάσινα, 12)9)44
 Χρυσανθόπουλος Θεόδωρος, Βαρβάσινα, κτηματίας, Βαρβάσινα, 12)9)44
 Γιαννακούλης Σωτήριος, Βούναργον, κτηματίας, Βούναργον, 10)6)43
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Βροχίτσα, κτηματίας, Βροχίτσα, 5)4)44
 Καστανᾶς Ἀθανάσιος, Βροχίτσα, κτηματίας, Βροχίτσα, 30)8)44
 Ψυχογιός Σπυρίδων, Βροχίτσα, κτηματίας, Βροχίτσα, 14)3)44

- Γεωργόπουλος Βασίλειος, Ἄλκοχώριον, κτηματίας, Ἄλκοχώριον, 6)7)44
 Λρακούλη Φανή, Ἄλκοχώριον, οἰκιακά, Ἄλκοχώριον, 6)7)44
 Διάκος Νικόλαος, Ἄλκοχώριον, κτηματίας, Ἄλκοχώριον, 18)6)44
 Δημόπουλος Ἀθανάσιος, Βούναργον, κτηματίας, Βούναργον, 20)5)41
 Γεωργόπουλος Γεώργιος, Σκουροχώριον κτηματίας, Σκουροχώριον, 20)6)44
 Θεοδωρόπουλος Γεώργιος, Σκουροχώριον, κτηματίας, Πάτραι, 9)6)44
 Βλαχιώτης Εὐστάθιος, Σκουροχώριον, κτηματίας, Λαμία, 15)9)44
 Τάραμας Παναγιώτης, Σκουροχώριον, κτηματίας, Πύργος, 20)9)43
 Γουζέλης Πέτρος, Βυτινεία, κτηματίας, Βυτινεία, 13)6)44
 Μπιλάλης Ἀνδρέας, Χελιδόνι, κτηματίας, Χελιδόνι, 17)12)43
 Βένδρας Χρῆστος, Μυρτιά, κτηματίας, Καράτουλα, 17)7)44
 Βλάχος Ἐλευθέριος, Ἀγ. Ἡλίας, κτηματίας, Πάτραι, 15)3)43
 Βενιζέλος Δημήτριος, Λαμπέτιον — Πύργος, 8)9)44
 Γιέρρος Γεώργιος, Πύργος — Ἀθήναι, 13)8)44
 Ἄλετρας Γεώργιος, Πύργος — Πάτραι, 16)1)44
 Ἀναστασόπουλος Ἰωάννης, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Γεωργᾶτος Ἀντώνιος, Πύργος — Πύργος, 24)10)44
 Γιαννακοῦλιας Νικόλαος, Πύργος — Ἀθήναι, 10)12)44
 Εὐθυμιόπουλος Θεόδωρος, Πύργος, — Πύργος, 9)9)44
 Ζωνόρος Κων)νος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Κακολύρης Ἰωάννης, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Καφακάκος Νικόλαος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Ἡλιοπούλου Σταυρούλα, Πύργος — Λάνθη, 10)2)44
 Καραχάλιος Παναγιώτης, Πύργος, — Πλάτανος, —)6)44
 Μπασσιᾶς Δημήτριος, Πύργος — Ὀλύμπια, 29)2)44
 Μαραγγοῦ Γεωργία, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Μακρῆς Κων)νος, Σμύλα Πύργος, — Πύργος, 1)5)45
 Μαρκαντωνᾶτος Χαράλαμπος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Ξενοπανάγου Εὐαγγελία, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Πύργος — Πύργος, 9)9)44
 Παπαδόπουλος Ἀνδρέας, Λαμπέτι — Πύργος, 20)5)44
 Πετρόπουλος Γεώργιος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Ρουχίτσος Διονύσιος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Σπυρόπουλος Δημήτριος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Σαρρῆς Σταῦρος, Λαμπέτι — Πύργος, 8)9)44
 Σταμίρης Διονύσιος, Πύργος — Πύργος, 9)9)44
 Σινόπουλος Ἰωάννης, Πύργος — Πύργος, 10)9)44
 Σπυρόπουλος Θεσόδωρος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Σαραντόπουλος Δημήτριος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Τορέγας Γεώργιος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Τσεκλένης Διονύσιος, Πύργος — Πύργος, 9)9)44

- Πλέσσας Γεώργιος, Πύργος --- Κρέσταινα, 20)1)44
 Φιλισόπουλος Διονύσιος, Πύργος — Πύργος, 11)4)44
 Φουρόπουλος Άνδρέας, Λαμπέτι — Πύργος, 1)7)44
 Χριστοδουλόπουλος Κων)νος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Χριστοδουλόπουλος Άντώνιος, Πύργος — Πύργος, 8)9)44
 Χριστοδουλόπουλος Νικόλαος, Πύργος -- Πύργος, 8)9)44
 Ψαριώτης Κων)νος, Κολύρι — Λώτου, 10)6)44
 Παπαγεωργίου Θεόδωρος, Πύργος — Λάρισα, 4)6)43
 Γουράνος Παναγιώτης, Πύργος — Λάρισα, 4)6)43
 Κοροβέσης Βασίλειος, Πύργος — Καλάβρυτα 14)7)43
 Μπόλης Χρήστος, Πύργος — Λάρισα, 5)7)43
 Μητρολιός Γεώργιος, Δερβένι — Πύργος, 24)9)42
 Κάραρης Δημήτριος, Ζάκυνθος — Λάρισα, 4)6)43
 Παπαναστασίου Νικόλαος, Άμυγδαλιά -- Ίταλία, 12)9)44
 Άτζίκμας Ίωάννης, Πύργος — Άμαλιάδα, 5)8)44
 Βενιζέλος Διονύσιος, Λαμπέτι -- Καράτουλα, 8)7)44
 Βραχνός Άσημάκης, Πύργος — Λάνθη, ---)7)44
 Άβραμόπουλος Παναγιώτης, Πύργος — Πύργος, 7)7)44
 Βαγγόπουλος Κων)νος, Πύργος — Πύργος, 10)10)43
 Βαγγόπουλος Παναγιώτης, Πύργος — Πύργος, 10)10)43
 Γεωργόπουλος Σπυρίδων, Πύργος -- Πύργος, 26)6)43
 Ίωαννίδης Ίωάννης, Άθηναι, — Γερμανία, 2)2)44
 Άθανασόπουλος Παναγιώτης, Λαμπέτι — Πύργος, 1943
 Διακός Νικόλαος, ύπολοχαγός, Πύργος, 8)9)44
 Ζώρος Θεόδωρος, Πύργος — Πάτραι, 4)12)43
 Ζορμπάς Δημήτριος, Πύργος — Γούμερον, 7)7)44
 Ήλιόπουλος Διονύσιος, Λαμπέτι — Μαυροματί, ---)7)44
 Ήλιόπουλος Άντώνιος, Λαμπέτι — Μαυροματί, ---)7)44
 Ήλιόπουλος Σπυρίδων, Λαμπέτι — Μαυροματί, ---)7)44
 Ήλιόπουλος Γεώργιος, Λαμπέτι — Μαυροματί, ---)7)44
 Κορφιάτης Διονύσιος, Πύργος -- Κόρινθος, ---)12)43
 Κολόκας Άντώνιος, Πύργος — Γαργαλιάνοι, 22)9)44
 Κολόκας Παναγιώτης, Πύργος — Γαργαλιάνοι, 20)7)44
 Λουμιώτης Ίωάννης, Πύργος — Πάτραι, 16)2)44
 Περούτσος Εύαγγελος, Πύργος — Κόρινθος, ---)12)43
 Μωραΐτου Τασία, Πύργος — Πύργος, 1944
 Μωραΐτης Σπυρίδων, Πύργος — Πύργος, 1944
 Μωραΐτου Νίνα, Πύργος — Άραξος, 1941
 Παρασκευόπουλος Θεμιστοκλής, Πύργος — Άθηναι, 17)6)43
 Πατήρης Ξενοών, Πύργος — Γούμερον, 7)7)44
 Πανάγαρης Διονύσιος, Πύργος — Σιδηρόκαστρον, 27)6)44
 Πέττας Κων)νος, Πύργος — Πύργος, ---)9)44

- Παλαιολόγος Κων)νος, Πύργος — Ν. Ίωνία, 4)9)44
 Παυλόπουλος Κων)νος, Πύργος — Πύργος, 1943
 Παπαθανασίου Νικόλαος, Πύργος — Πύργος, 16)8)41
 Νικολακόπουλος Άνδρέας, Λαμπέτι — Πύργος, 26)7)43
 Σπηλιωτόπουλος Χαράλαμπος, Πύργος — Πάτραι, 23)2)44
 Χριστακόπουλος Δημήτριος, Πύργος — Πάτραι, 9)7)44
 Κοσμαδάκης Κων., Πύργος, — Πύργος, 25)7)44
 Μπούρας Δημήτριος, Καρδαμᾶς, ἀγρότης, Καρδαμᾶς, 21)4)44
 Πολυζωγόπουλος Γεώργιος, Καρδαμᾶς, ἀγρότης, Καρδαμᾶς, 20)5)44
 Παναγιωτόπουλος Δημήτριος, Δουνεῖκα, ἀγρότης, Δουνεῖκα, 30)7)43
 Τσάμης Δημήτριος, Γεράκι, ἀγρότης, Γεράκι, 30)7)43
 Γιαννακόπουλος Χαράλαμπος, Γεράκι, ἀγρότης, Γεράκι, 30)7)43
 Μαστρογιαννόπουλος Μιλτιάδης, Άμαλιάς, ἀγρότης, Πάτραι, 8)5)44
 Παλμαντούρας Ίωάννης, Άμαλιάς, ἀγρότης, Πάτραι, 4)12)43
 Παλμαντούρας Δημήτριος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Πάτραι, 4)12)43
 Συριόπουλος Γεώργιος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Πάτραι, 20)11)43
 Καρναρῆς Γεώργιος, Άμαλιάς, ἀγροφύλαξ, Άμαλιάς, 1)6)44
 Άλεξανδρόπουλος Ήρακλῆς, Άμαλιάς, ἐργάτης, Άμαλιάς, 22)6)44
 Σέτας Ίωάννης, Άμαλιάς, ἐνωματάρχης, Άμαλιάς, 15)8)43
 Κοτσέτας Νικόλαος, Άμαλιάς, ἀγοφύλαξ, Άμαλιάς, 14)6)44
 Δραγῶνας Σπυρίδων, Κεραμιδιά, ἐργάτης, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Δραγῶνα Άθηνᾶ, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Δραγῶνας Άντώνιος, Κεραμιδιά, ἐργάτης, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Βλάχος Ἐλευθέριος, Άμαλιάς, ἐργάτης, Πάτραι, 23)2)44
 Θάνου Βασίλειος, Σέκουλα, ζαχαροπλάστης, Άμαλιάς, 27)9)43
 Ζαρκοστάθης Χαράλαμπος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Άμαλιάς, 26)2)44
 Ζαφειρόπουλος Κων)νος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Άμαλιάς, 22)7)44
 Τσουτζοῦκος Γεράσιμος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Άμαλιάς, 26)7)44
 Σταθόπουλος Γεώργιος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Άμαλιάς, 27)9)44
 Τσαρόϊκος Άθανάσιος, Άμαλιάς, ἀγρότης, Τρίπολις, 18)12)42
 Χριστοφύρου Παναγιώτης, Άμαλιάς, ἀγρότης, Άμαλιάς, 25)10)41
 Αὔγουστινάκος Βασίλειος, Γαστούνη, ἀγρότης, Γαστούνη, 20)6)44
 Τσακουπιάκος Ίωάννης, Κόροιβος, ἀγρότης, Παλαιόπολις, 29)5)44
 Κυριακόπουλος Κυριάκος, Γαστούνη, ἀγρότης, Γαστούνη, 10)10)43
 Χριστακόπουλος Παναγιώτης, Άγ. Λάυρα, ἀγρότης, Πύργος, 9)6)44
 Μπούγος Σπυρίδων, Γαστούνη, ἀγρότης, Βόβουδα, 10)5)43
 Μπούγος Νικόλαος, Γαστούνη, ἀγρότης, Τρίπολις, 15)12)43
 Λημόπουλος Μιχαήλ, Γαστούνη, ποιμῆν, Άγραπιδωχώριον, 15)6)44
 Μπουντοβῆ Εὐγενία, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Μπουντοβῆ Μάρθα, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Παπαπροκοπίου Πασχαλίνα, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Καραφύλου Εὐανθία, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44

- Ἄνδριόπουλος Ἀριστοτέλης, Κεραμιδιά, ἀγρότης, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Ἄνδριοπούλου Μέλπω, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Ἄνδριοπούλου Παρασκευή, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Δημητροπούλου Μάρθα, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Παναγιωτόπουλος Βασίλειος, Κεραμιδιά, ἀγρότης, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Παναγιωτοπούλου Χρυσούλα, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)43
 Παναγιωτόπουλος Νικόλαος, Κεραμιδιά, ἀγρότης, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Παναγιωτοπούλου Μαγδαληνή, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Κωνσταντοπούλου Βασιλική, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Ἀσημακοπούλου Φωτεινή, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Ἀσημακοπούλου Γιαννούλα, Κεραμιδιά, οἰκιακά, Κεραμιδιά, 18)7)44
 Κότσυφας Φίλιππος, Κρουνέρι, γεωργός, Βρετέικα, 6)8)43
 Χόχιος Ἰωάννης, Δαφνιώτισσα, γεωργός, Μαυρόχωμα, 18)7)44
 Λιακόπουλος Γεώργιος, Δαφνιώτισσα, γεωργός, Τραγάνι, 18)7)44
 Βανπάνια Ἀμαλία, Δάφνη, οἰκιακά, Δάφνη, 18)7)44
 Βλασοπούλου Αἰκατερίνη, Δάφνη, οἰκιακά, Δάφνη, 18)7)44
 Παπανικοπούλου Νικολέττα, Δάφνη, οἰκιακά, Δάφνη, 18)7)44
 Κότσυφας Νικόλαος, Κρουνέρι, γεωργός, Βρετέικα, 6)8)43
 Βλασοπούλου Γεώργιος, Δάφνη, γεωργός, Δάφνη, 17)7)44
 Βλασοπούλου Ἐλένη, Δάφνη, γεωργός, Δάφνη, 17)7)44
 Μανιάτης Παναγιώτης, Βαρθολομιό, ἐργάτης, Ἀρκοῦδι Βαρθ., 30)7)43
 Ἀριδάκης Ἀθανάσιος, Βαρθολομιό, ἐργάτης, Βαρθολομιό, 23)3)44
 Μπαλάσης Λιονύσιος, Βαρθολομιό, ἐργάτης, Καλύβια, Βαρθολομιό, 10)9)44
 Λούκας Ἀνδρέας, Λυγιά, ἐργάτης, Λυγιά, 30)4)43
 Μπιλίτσης Παναγιώτης, Ἐφυρα, γεωργός, Αὐγή, 30)7)43
 Σταυρόπουλος Ἀντώνιος, Ἐφυρα, γεωργός, Ἐφυρα, 30)7)43
 Καρακωνσταντῆς Παναγιώτης, Ἐφυρα, γεωργός, Ἐφυρα, 30)7)43
 Χαβαριώτης Νικόλαος, Κάμπρος, γεωργός, Ἐφυρα, 24)6)44
 Τσεκούρας Βασίλειος, Σαβάλια, γεωργός, Σαβάλια, 27)6)44
 Ἀγιαντόπουλος Γεώργιος, Σαβάλια, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κοζλώνης Ραζῆς, Ἀμπελόκαμπος, γεωργός, Χαϊδάρι, 22)4)44
 Μακρῆς Σωτήριος, Ροβιάτα, γεωργός, Ἀνδραβίδα, 20)10)44
 Κασιανός Νικόλαος, Τραγανόν — Α. Ὀλγα, 5)8)44
 Βασιλόπουλος Κων)νος, Τραγανόν — Τραγανόν, 1)6)44
 Δαλλιάνη Κων)να, Τραγανόν — Τραγανόν, 3)5)43
 Ἀναστασίνης Νικόλαος, Μυρσίνη — Πάτραι, 7)3)44
 Ἀνδρουτσόπουλος Ἀγγελος, Λεχαινά — Γαστούνη, 21)6)44
 Γενοβέζας Ἀθανάσιος, Λεχαινά — Γαστούνη, 21)6)44
 Ζαπάντης Ἀνδρέας, Ρετούνη — Λεχαινά, 9)6)44
 Παλαιολόγου Παναγιώτης, Μυρσίνη — Βυτινέικα, 22)6)44
 Σουρανή Ζώη, Λεχαινά — Γαστούνη, 21)6)44
 Τσαγκαράκης Βασίλειος, Λεχαινά — Γαστούνη, 21)6)44

- Τσέλλος Νικόλαος, Ρετούνη — Ρετούνη, 21)5)44
 Σκαμνάκης 'Αλέξανδρος, Λεχαινά, Δεμέστιχα, 8)3)43
 Γαβριελάκος Δημήτριος, Λεχαινά — Σιχανά, 3)9)44
 Μανιάτης 'Αντώνιος, Νεοχώριον — Πάτραι, 8)4)44
 Τσίπης Δημήτριος, Κυλλήνη — Πάτραι, 19)5)44
 Πάστρας Παναγιώτης, Κυλλήνη, — Λεχαινά, 20)5)44
 Κοτροκόης Σπυρίδων, Κυλλήνη — Κόρινθος, 9)9)44
 Σταματόπουλος Χρύσανθος, Σπάρτα — Βάρδα, 1943
 Σταυρόπουλος 'Ιωάννης, Καβάσιλα — Καβάσιλα, 4)5)44
 Καραλάγας 'Αθανάσιος, Καβάσιλα — Καβάσιλα, 6)5)44
 Βλάχος ἢ Τσαράκης Βασίλειος, Καβάσιλα — Καβάσιλα, 4)6)44
 Γιαννακούλιας Διονύσιος, 'Ανδραβίδα — 'Ανδραβίδα, 12)7)44
 Μαγγίνας Κων)νος, 'Ανδραβίδα — Ξηρόκαμπος, 17)7)44
 Μαγγίνας Νικόλαος, 'Ανδραβίδα — Ξηρόκαμπος, 17)7)44
 Παπαδάτος 'Αναστάσιος, 'Ανδραβίδα — 'Ανδραβίδα, 12)7)44
 Συνοδινός Κων)νος, 'Ανδραβίδα — 'Ανδραβίδα, 12)7)44
 Τσάκωνας Παναγιώτης, 'Ανδραβίδα — Χελιδόνι, 1944
 Γράψας Βασίλειος, Βάρδα — Λάππα, 1944
 Θεοδωρακόπουλος Δημήτριος, Βάρδα — Βάρδα, 1944
 Ρετουγιώτης Θεοδόσιος, Βάρδα — Βάρδα, 1943
 Βλαχογιάννης 'Ανδρέας, Βάρδα — Βάρδα, 1944
 Μοσχάκης Γεώργιος, Ν. Μανωλάδα — 'Ιτέα 'Αμφίσσης, 1943
 Γεωργίου 'Ηλίας, Π. Μανωλάδα — Π. Μανωλάδα, 1943
 Κεφάλας Γεώργιος, Νεάπολις — Ζαχάρω, 1942
 Μπακογιάννης Κων)νος, Βάρδα — Βάρδα, 1943
 Κουργιαλά Βικτωρία, Κουρτέσι — Κουρτέσι, 1943
 Χαριτόπουλος Πᾶνος, Πελόπιον, γεωργός, Λάνθι, 7)7)44
 Διαμαντάκος Σπυρίδων, Πλάτανος, χωροφύλαξ, Καλάμαι, 1943
 Λρακούλης Χρήστος, Στρέφι, γεωργός, Παλαιοβαρδάσινα, 1941
 Σωτηρόπουλος Παναγιώτης, Σμύλα, γεωργός, Αἴγιον, 1943
 Παπαγεωργίου Σπυρίδων, 'Ηράκλεια, γεωργός, Αἴγιον, 1943
 Καρλάφτης Θεμιστοκλῆς, 'Ηράκλεια, γεωργός, 'Ηράκλεια, 1942
 Παπαχριστόπουλος 'Αγγελος, Καυκανιά, γεωργός, Βάρδα, 6)10)44
 Ρηγόπουλος Παναγιώτης, Καυκανιά, ἀνθ)γός, Πάρες, 27)10)41
 Εὐθυμίου Πέτρος, Χελιδόνι, γεωργός, Χελιδόνι, 2)2)44
 Παπαμιχαλόπουλος Κων)νος, ὀδ. αὐτ)του, 23)4)43
 Νικολοπούλου Βασιλική, οἰκοκυρά, Χῶρες Γορτυνίας, 23)8)43
 Γιαννόπουλος 'Αθανάσιος, γεωργός, Κ. 'Αχαῖα, 26)8)43
 Λῶλος 'Ανδρέας, 'Αρχ. 'Ολυμπία, ἰδ. ὑπάλληλος, Λάρισα, 1942
 Παπαβασιλείου Γεώργιος, Φλόκα, ἐργάτης, Κόρινθος, 1941
 Κασκουρᾶς Νικόλαος, Φλόκα, ἐργάτης, Μάγειρα, 1943
 Πριλῆς Δημήτριος, 'Αστρά, γεωργός, Ποῦσι - Λάλα, 1944

Η΄ ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΝ ΑΧΑΪ΄ΑΣ

- Βασιλακόπουλος Παναγιώτης, Ἀκράτα, κτηματίας, Κέντρωμα, 29)7)44
 Ἀγγελειτόπουλος Δημήτριος, Ἄμπελος, κτηματίας, Ἀγρίδι, 27)7)44
 Παμπούκης Ἀνδρέας, Ἀκράτα, κτηματίας, Πάτριαι, 29)11)43
 Θεοδωρόπουλος Παναγιώτης, Ἀκράτα, κτηματίας, Πύργος, 22)7)44
 Θεοδωρακόπουλος Πέτρος, Ἀκράτα, κτηματίας, Ἀράχωβα, 23)7)44
 Εὐαγγελόπουλος Ἀνδρέας, Ἀκράτα, κτηματίας, Πύργος, 22)7)44
 Πάσιος Γεώργιος, Κορωβίτα, κτηματίας, Βαλιμί, 22)7)44
 Βασιλείου Παναγιώτης, Βούτσιμον, κτηματίας, Πειραιεύς, 11)1)41
 Βασιλακόπουλος Παναγιώτης, Βούτσιμον, κτηματίας, Βούτσιμον, 23)7)44
 Κακούρης Κων)νος, Κ. Ποταμιά, κτηματίας, Κ. Ποταμιά, 20)7)44
 Σμυρνιώτης Ἀνδρέας, Πλάτανον, κτηματίας, Πλάτανος, 23)7)44
 Σπυρόπουλος Χαράλαμπος, Πλάτανον, κτηματίας, Πλάτανον, 23)7)44
 Σπυρόπουλος Παναγιώτης, Πλάτανον, κτηματίας, Πλάτανον, 23)7)44
 Κοσιέρης Ἀπόστολος, Ἀκράτα, κτηματίας, Περιθώρι, —)6)43
 Ἀνδρικόπουλος Παρασκευᾶς, Ἀκράτα, κτηματίας, Περιθώρι, —)6)43
 Θεοχαρόπουλος Ἰωάννης, Ἀκράτα, κτηματίας, Ἐξοχή Αἰγιαλείας, —)7)44
 Ρουσσᾶς Γεώργιος, Ἀκράτα, κτηματίας, Ἐξοχή Αἰγιαλείας, —)7)44
 Ρουσσᾶς Παναγιώτης, Ἀκράτα, κτηματίας, Ἐξοχή Αἰγιαλείας, —)7)44
 Ταρναῆς Παναγιώτης, Ἀγ. Βαρβάρα, κτίστης, Χαλκιάνικα, 15)7)44
 Σάββας Γεώργιος, Ἀγ. Βαρβάρα, κτίστης, Χαλκιάνικα, 24)7)44
 Ἀοφάνης Κων)νος, Ἀγ. Βαρβάρα, κτίστης, Ἀγ. Βαρβάρα, 24)7)44
 Νικολόπουλος Δημήτριος, Βουνάκι, κτίστης, Βουνάκι, 22)7)44
 Φουντοῦκος Παναγιώτης, Ἀκράτα, κτίστης, Περιθώρι, 26)7)44
 Ἀγγελειτόπουλος Δημήτριος, Ἀκράτα, κτίστης, Ἀγρίδι, 20)7)44
 Μαγγίνας Βασίλειος, Περιστερὰ, κτηνοτρόφος, Περιστερὰ, 20)7)44
 Μαγγίνας Γεώργιος, Περιστερὰ, κτηνοτρόφος, Περιστερὰ, 20)7)44
 Τσεκούρας Χρῆστος, Περιστερὰ, κτηνοτρόφος, Περιστερὰ, 24)7)44
 Κογκάκης Ἄγγελος, Περιστερὰ, κτηνοτρόφος, Περιστερὰ, 20)7)44
 Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης, Μεσοροῦχι, γεωργός, Μεσοροῦχι, 17)7)44
 Γεωργαντόπουλος Ἀπόστολος, Ἐγείρα, κτηματίας, Πάτριαι, 25)7)44
 Καρβέλλας Εὐθύμιος, Ἐγείρα, κτηματίας, Πάτριαι, 24)11)43
 Κοντόπουλος Δημήτριος, Ἐγείρα, κτηματίας, Αἶγιον, 19)11)43
 Μάντζαρης Κων)νος, Ἐγείρα, ἐργάτης, Πάτριαι, 9)11)43
 Μάντζαρη Βασιλική, Ἐγείρα, οἰκιακά, Πάτριαι, 29)8)44
 Οἰκονομόπουλος Δημήτριος, Ἐγείρα, κτηματίας, Πάτριαι, 19)11)43
 Σπηλιωτόπουλος Κων)νος, Ἐγείρα, κτηματίας, Ζάχωλη, 23)7)43
 Ἀργυρόπουλος Γεώργιος, Παραλία, κτηματίας, Αἶγιον, 18)3)44
 Γκόρος Σπυρίδων, Παραλία, κτηματίας, Κόρινθος, 29)7)44
 Μπρίνιας Νικόλαος, Παραλία, κτηματίας, Παραλία, 7)11)43

- Σπανός Χρήστος, Παραλία, κτηματίας, Κόρινθος, 2)8)44
 Φαρδέλλας Παναγιώτης, Παραλία, κτηματίας, Αίγιον, 17)1)44
 Ροδόπουλος Τηλέμαχος, Χρυσάνθιον, κτηματίας, Χρυσάνθιον, 15)7)44
 Διαμαντόπουλος Βασίλειος, 'Αμελόκηποι, κτηματίας, 'Αράχωβα, 15)7)44
 Θεοδώρου 'Αθανάσιος, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Ζάχωλη, 23)7)44
 Κούρτης 'Ιωάννης, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, 'Αράχωβα, 13)7)44
 Νικολόπουλος Τριαντάφυλλος, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Λυγιά, 19)7)44
 Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Αίγιον, 15)7)44
 Τομαράς 'Αριστείδης, 'Αμελόκηποι, κτηματίας, 'Αράχωβα, 15)7)44
 Πετρόπουλος Διογένης, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Αίγιον, 19)7)44
 Παλαιολογόπουλος Κων)νος, Αίγαϊ, κτηματίας, Πιτσᾶ, 17)5)44
 Κοσμάς 'Αντώνιος, Αίγαϊ, κτηματίας, Πιτσᾶ, 17)5)44
 Μαλῆς 'Ιωάννης, Δάφνη, παντοπώλης, Γλόγοβα, —)4)44
 Κοροτζῆ 'Αννα, Δάφνη, οικοκυρά, Γλόγοβα, —)4)44
 'Αλεξανδρόπουλος Θεόδωρος, Πεῦκον, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, —)12)44
 Καλύδας Θεόδωρος, Βεσύνιον, γεωργός, Βαρθάσαινα, —)7)43
 Γιαννακόπουλος Κων)νος, Βεσύνιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)7)42
 Φλούδας Παναγιώτης, Νάσια, σπουδαστής, Γουδί, —)9)43
 Παρασκευόπουλος Φώτιος, Χαλανδρίτσα, μαθητής, Χαλανδρίτσα, 1941
 'Αναγνωστοπούλου 'Αρχόν., Πλατανόβρυση, οικοκυρά, Πλατανόβρυση, 1942
 Καρπέτας 'Ανδρέας, Κρυσταλόβρυση, γεωργός, Κρυσταλόβρυση, 1943
 Μπακαλάρος Χρήστος, Καταρράκτης, γεωργός, Πάτραι, 1944
 Παπαγεωργίου 'Ιωάννης, Πλάτανος, γεωργός, Κ. Βλασία, —)8)42
 Σπηλιωτόπουλος Παναγιώτης, Πλάτανος, γεωργός, Κ. Βλασία, —)8)42
 Πανόπουλος 'Απόστολος, Κομνηγάδιον, γεωργός, Κ. Βλασία, —)8)42
 Ψέμμα Παναγιώτα, Κομνηγάδιον, οικοκυρά, Κ. Βλασία, —)8)42
 Παπαντωνόπουλος Νικόλ., Κομνηγάδιον, γεωργός, Κομνηγάδιον, —)12)43
 Μητρόπουλος Γεώργιος, Μπούμα, γεωργός, Καλούσιον, 1943
 Παπαλαμπρακόπουλος Νικόλαος, Δρασιά, γεωργός, Πάτραι, —)7)43
 Κωνσταντινόπουλος Χρήστος, Λεόντιον, γεωργός, Λεόντιον, 8)7)43
 Μαρουλᾶς 'Ανδρέας, Λεόντιον, γεωργός, Λεόντιον, 8)7)43
 Μπουλτσίλας Παναγιώτης, Λεόντιον, γεωργός, Λεόντιον, 8)7)43
 Βαγενᾶς Νικόλαος, Λαπαναγοί, γεωργός, Λεόντιον, 8)7)43
 Καρμαλῆς 'Αντώνιος, Σταροχώρι, γεωργός, Κριθαράκια, 29)4)42
 'Ασημακόπουλος Μάρκος, Καστροίτη, γεωργός, Καροχώρι, 29)5)42
 Λαμπροπούλου 'Ανδομάχη, Μητόπολις, οικοκυρά, Μητόπολις, 9)3)44
 Ξενάκης Μανροδῆς, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Φαρμάκης 'Ηλίας, Αίγιον — Αίγιον, 1944
 'Αγγελόπουλος Νικόλαος, Βόβοδα — Βόβοδα, 1943
 'Αλεξόπουλος Σπυρίδων, Βόβοδα — Βόβοδα, 1943
 Μιχαλοπούλου 'Ελένη, Σελιάνιτικα — Σελιάνιτικα, 1944
 Κωνσταντίνου Γεώργιος, Ροδοδάφνη — Ροδοδάφνη, 1943

- Λουκόπουλος Δημήτριος, Ροδοδάφνη — Ροδοδάφνη, 1943
 'Αναστασόπουλος Γεώργιος, 'Αγ. Κων)νος — 'Ερατινή, 1943
 Μπούνιας Χαράλαμπος, Βαλιμήτικα — 'Ιτέα, 1944
 Πανάγου ἢ Βασιλείου Νικόλαος, Βαλιμήτικα — Βαλιμήτικα, 1944
 Γιαννόπουλος Χρήστος, Βαλιμήτικα — Βαλιμήτικα, 1944
 Λαμπρόπουλος Γεώργιος, Τέμενη — 'Ιτέα, 1943
 Μαυρουδῆς Γεώργιος, Τέμενη — 'Ιτέα, 1943
 Σαδόπουλος Γεώργιος, Τέμενη — 'Ιτέα, 1943
 Νικολάπουλος Γεώργιος, Τέμενη — 'Ιτέα, 1943
 Σπανός Κων)νος, Τέμενη — 'Ιτέα, 1943
 Μενούνος Χρήστος, Τέμενη — Αἴγιον, 1944
 Μακρῆς 'Ιωάννης, Τέμενη — Τέμενη, 1944
 Κολοκυθᾶς 'Αθανάσιος, Τέμενη — Αἴγιον, 1944
 Θεοδοσίου ἢ Μπατούνας, Χρήστος, Τέμενη — Αἴγιον, 1944
 Τερνῆς Γεώργιος, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Λαγέρης Κων)νος, Πυρσογιάννη — Πάτραι, 1944
 Χαρίσης 'Ανδρέας, Αἴγιον — Αἴγιον, 1943
 Γιαννόπουλος Νικόλαος, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Γιαννόπουλος Διονύσιος, Αἴγιον — Βούτσιμον, 1944
 'Αναστασόπουλος Γεώργιος, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Στεφανόπουλος 'Ηλίας Αἴγιον — Βέλλο, 1944
 Πολίτσας Φώτιος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1942
 Καλούδης Νικόλαος, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Καρυοφίλης Γεώργιος, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Θεοδοσίου Χρήστος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1943
 Καπερτσώνης 'Αθανάσιος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1942
 Δήμιου Κων)νος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1943
 Παπαζήσης 'Αντώνιος, Αἴγιον — Βλοβοκᾶ, 1943
 Δήμου Βασίλειος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1942
 Μπαξεβάνης 'Απόστολος, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Νικολακόπουλος 'Ιωάννης, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Μογγολιάς 'Ιωάννης, Αἴγιον — Ψαθόπυργος, 1943
 Γιαννόπουλος 'Ανδρέας, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Παπαβασιλείου Βασίλειος, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Μπούλης Κων)νος, Αἴγιον — Λάφνες, 1943
 Δουβεξῆς Βασίλειος, Αἴγιον — Καλάβρυτα, 1943
 Παπανικολάου 'Εταμεινώνδας, Αἴγιον — Αἴγιον, 1944
 Σταυρόπουλος Βασίλειος, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Ροδόπουλος Γεώργιος, Αἴγιον — Χαϊδάρι, 1944
 'Αλεξόπουλος Σπυρίδων, Αἴγιον. — Αἴγιον, 1944
 Φλούδας Παναγιώτης, Αἴγιον — Χαϊδάρι, 1944
 'Αλεξόπουλος Γεώργιος, Αἴγιον — Κόρινθος, 1944

- Τριγώνης Σωτήριος, Αίγιον — Πάτραι, 1943
 Σουφλής Κων)νος, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Δημητριάδης Γεώργιος, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Παπαχριστόπουλος Βασίλειος, Αίγιον — Αίγιον, 1944
 Θεοδωρακόπουλος Ίωάννης, Αίγιον — Πάτραι, 1943
 Μόσχος Διονύσιος, Αίγιον — Πάτραι, 1943
 Άλεξόπουλος Εὐθύμιος, Αίγιον — Κερνινί, 1943
 Μάντικας Παναγιώτης, Αίγιον — Πάτραι, 1943
 Δελησπηλιόπουλος Παναγιώτης Αίγιον — Ρουγούς Καλ. 1943
 Παπαγεωργίου Θεόδωρος, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Μποτσόπουλος Παναγιώτης, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Τσουνόπουλος Δημήτριος, Αίγιον — Πάτραι 1943
 Κουρτόπουλος Άριστειδης, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Λαμπρόπουλος Σπυρίδων, Αίγιον — Ίτέα, 1944
 Γωνιάτης Ίωάννης, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Γκιώνης Γεώργιος, Κουλάρα — Πάτραι, 1944
 Άντωνάκος Κων)νος, Αίγιον — Ίτέα, 1943
 Βαλσαμίδης Ίωάννης, Αίγιον — Πάτραι, 1944
 Κακαβᾶς Άγγελος, Διακοπτόν — Ζαχλωροῦ, 1942
 Σαραντανῶς Χρῆστος, Διακοπτόν — Βρόσθηνα, 1944
 Παπαδόπουλος Έλευθέριος, Τράπεζα — Τράπεζα, 1944
 Μπουρδέκας Έλευθέριος, Τράπεζα — Τράπεζα, 1944
 Άλεξόπουλος Παναγιώτης, Ζαχλωρίτικα — Ζαχλωρίτικα, 1944
 Άλεξόπουλος Χρῆστος, Ζαχλωρίτικα — Ζαχλωρίτικα, 1944
 Άναγνωστόπουλος Βασίλειος, Ζαχλωρίτικα — Ζαχλωρίτικα, 1944
 Κλουκινιώτης Γεώργιος, Καθολικόν — Καθολικόν, 1944
 Σαχόπουλος Νικόλαος, Έλαιών — Καλάβρυτα, 1944
 Συμεόπουλος Νικόλαος, Τράπεζα — Τράπεζα, 1944
 Καλβέρης Ίωάννης, Διακοπτόν — Αιγείρα, 1944
 Σπυρόπουλος Βασίλειος, Μαμουσιᾶ — Ρουγούς, 1943
 Λουκόπουλος Παναγιώτης, Μαμουσιᾶ — Ρουγούς, 1943
 Θεοφανόπουλος Νικόλαος, Μαμουσιᾶ — Ρουγούς, 1943
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Μαμουσιᾶ — Ρουγούς, 1943
 Τσαγρῆς Δημήτριος, Νικολέϊκα — Αίγιον, 1943
 Μπατάλης Παναγιώτης, Κερύνεια — Κερύνεια, 1943
 Μιχαλόπουλος Θεόδωρος, Κρόκοβα — Χρυσόν, 1944
 Σταματόπουλος Άθανάσιος, Κρόκοβα — Χρυσόν, 1944
 Μπούρδαλος Μιχαήλ, Κρόκοβα — Χρυσόν, 1944
 Λιάμης Γεώργιος, Έλίκα — Ρουγούς, 1943
 Παπανικολάου Γεώργιος, Δάφνες — Δάφνες, 1942
 Νικολόπουλος Παναγιώτης, Δάφνες — Δάφνες, 1942
 Βασιλείου Γεώργιος, Δάφνες — Παναγούλα, 1942

- Σιδέρης Νικόλαος, Παρασκευή — Πατραι, 1942
 Δημητρίου Ἀρίστος, Παρασκευή -- Δάφνες, 1942
 Ἀγγελόπουλος Σωκράτης, Παρασκευή — Πάτραι, 1942
 Ἀλεξόπουλος Σπυρίδων, Παρασκευή — Κουνισκαριά, 1944
 Παλαιολογόπουλος Γεώργιος, Κρήνη -- Ἀράχωβα, 1942
 Γκρεκίτης Ἀντώνιος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1943
 Ράμος Γεώργιος, Αἴγιον — Αἴγιον, 1943
 Τζέρος Ἀνδρέας, Αἴγιον — Δημητρόπουλον, 1943
 Μιχαλόπουλος Σπυρίδων, Αἴγιον — Ἰτέα, 1944
 Ἀντωνιάδης Θεόδωρος, Σέλισσα — Πετσάκοι Καλ. 1942
 Πανουτσόπουλος Γεώργιος, Ἀχλαδιά — Πετσάκοι Καλ. 1942
 Σπηλιόπουλος Ἰωάννης, Ἀχλαδιά — Ἀχλαδιά, 1943
 Βασιλακόπουλος Παναγιώτης Ἀχλαδιά — Ἀχλαδιά, 1943
 Βλάχου Βάσσω, Ἀχλαδιά — Ἀχλαδιά, 1944
 Τσολίνης Παναγιώτης, Μυτιλόγλι, γεωργός, Μυτιλόγλιον, —)8)44
 Παπαδόπουλος Ἀνδρέας, Μυτιλόγλι, γεωργός, Μυτιλόγλιον, —)8)44
 Μάμασης Βασίλειος, Μυτιλόγλι, γεωργός, Μυτιλόγλιον, —)8)44
 Κατσαρδῆς Ἀνδρέας, Μυτιλόγλι, ἰχθυοπώλης, Πάτραι, —)2)44
 Μπαρμπέρης Ἰωάννης, Μυτιλόγλι, ἰχθυοπώλης, Πάτραι, —)7)44
 Καλύβας Κων)νος, Μυτιλόγλι, ἄνεργος, Ροίτικα, —)7)44
 Θεοδωρακόπουλος Κων)νος, Θεριανόν, γεωργός Θεριανόν, —)8)44
 Σπανός Νικόλαος, γεωργός, Βραχνείκα, —)7)44
 Τσιρώνης Ἀνδρέας, Βραχνείκα, ἀγροφύλαξ, Βραχνί, —)12)44
 Σορόκος Νικόλαος, Βραχνείκα, γεωργός, Βραχνί, —)12)44
 Δελησπηλιόπουλος Παναγιώτης, Αἴγιον — Ρουγούς Καλ., 1943
 Παπαγεωργίου Θεόδωρος, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Μποτσόπουλος Παναγιώτης Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Τσονόπουλος Δημήτριος, Αἴγιον — Πάτραι, 1943
 Κουρτόπουλος Ἀριστείδης, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Λαμπρόπουλος Σπυρίδων, Αἴγιον — Ἰτέα, 1944
 Γωνιάτης Ἰωάννης, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Γκιώνης Γεώργιος, Κουλάρα — Πάτραι, 1944
 Ἀντωνάκος Κων)νος, Αἴγιον -- Ἰτέα, 1943
 Βαλσαμίδης Ἰωάννης, Αἴγιον — Πάτραι, 1944
 Κακαβᾶς Ἀγγελος, Διακοπτόν — Ζαχλωροῦ, 1942
 Σαρανταυγᾶς Χρῆστος, Διακοπτόν — Ορόσθενα, 1944
 Παπαδόπουλος Ἐλευθέριος, Τράπεζα -- Τράπεζα, 1944
 Μπουρδέκας Ἐλευθέριος, Τράπεζα — Τράπεζα, 1944
 Ἀλεξόπουλος Παναγιώτης, Ζαχλωρίτικα — Ζαχλωρίτικα, 1944
 Ἀλεξόπουλος Χρῆστος, Ζαχλωρίτικα -- Ζαχλωρίτικα, 1944
 Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος, Ζαχλωρίτικα — Ζαχλωρίτικα, 1944
 Κλουκινιώτης Γεώργιος, Καθολικόν — Καθολικόν, 1944

- Σαχόπουλος Νικόλαος, Ήλαιών --- Καλάβρυτα, 1944
 Συμεόπουλος Νικόλαος, Τράπεζα --- Τράπεζα, 1944
 Καλδέρης Ίωάννης, Διακοπτόν --- Αίγεια, 1944
 Σπυρόπουλος Βασίλειος, Μαμουσιά --- Ρουγούζ, 1943
 Λουκόπουλος Παναγιώτης, Μαμουσιά --- Ρουγούζ, 1943
 Θεοφανόπουλος Νικόλαος, Μαμουσιά --- Ρουγούζ, 1943
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Μαμουσιά --- Ρουγούζ, 1943
 Τσαγρής Δημήτριος, Νικολέικα --- Αίγιον, 1943
 Μπατάλης Παναγιώτης, Κερύνεια --- Κερύνεια, 1943
 Μιχαλόπουλος Θεόδωρος, Κρόκοβα --- Χρυσόν, 1944
 Σταματούπουλος Άθανάσιος, Κρόκοβα --- Χρυσόν, 1944
 Μπούρδαλος Μιχαήλ, Κρόκοβα --- Χρυσόν, 1944
 Λιάμης Γεώργιος, Ήλινα --- Ρουγούζ, 1943
 Παπανικολάου Γεώργιος, Δάφνες --- Δάφνες, 1942
 Νικολόπουλος Παναγιώτης, Δάφνες --- Δάφνες, 1942
 Βασιλείου Γεώργιος, Δάφνες --- Δάφνες, Παναγούλα, 1942
 Σιδέρης Νικόλαος, Παρασκευή --- Πάτριαι, 1942
 Δημητρίου Άρίστος, Παρασκευή --- Δάφνες, 1942
 Άγγελόπουλος Σωκράτης, Παρασκευή --- Πάτριαι, 1942
 Άλεξόπουλος Σπυρίδων, Παρασκευή --- Κουνισκαριά, 1944
 Παλαιολογόπουλος Γεώργιος, Κρήνη --- Άράχωβα, 1942
 Γκρεκίτης Άντώνιος, Αίγιον --- Αίγιον, 1943
 Ράμος Γεώργιος, Αίγιον --- Αίγιον, 1943
 Τζέρος Άνδρέας, Αίγιον --- Δημητρόπουλον, 1943
 Μιχαλόπουλος Σπυρίδων, Αίγιον --- Ίτέα, 1944
 Άντωνιάδης Θεόδωρος, Σέλισα --- Πετσάκοι Καλ., 1942
 Πανουτσόπουλος Γεώργιος, Άχλαδιά --- Πετσάκοι Καλ., 1942
 Σπηλιόπουλος Ίωάννης, Άχλαδιά --- Άχλαδιά, 1943
 Βασιλακόπουλος Παναγιώτης, Άχλαδιά --- Άχλαδιά, 1943
 Βλάχου Βάσσω, Άχλαδιά --- Άχλαδιά, 1944
 Τσολίνης Παναγιώτης, Μυντίλογλι, γεωργός, Μυντιλόγλιον, ---)8)44
 Παπαδόπουλος Άνδρέας, Μυντίλογλι, γεωργός, Μυντιλόγλιον, ---)8)44
 Μάμασης Βασίλειος, Μυντίλογλι, γεωργός, Μυντιλόγλιον, ---)8)44
 Κατσαρδής Άνδρέας, Μυντίλογλι, ιχθυοπώλης, Πάτριαι, ---)2)44
 Μπαρμπέρης Ίωάννης, Μυντίλογλι, ιχθυοπώλης, Πάτριαι, ---)7)44
 Καλύβας Κων)νος, Μυντίλογλι, Άνεργος, Ροίτικα, ---)7)44
 Θεοδωρακόπουλος Κων)νος, Θεριανόν, γεωργός, Θεριανόν, ---)8)44
 Σπανός Νικόλαος, Βραχνέικα, γεωργός, Βραχνέικα, ---)7)44
 Τσιρώνης Άνδρέας, Βραχνέικα, Άγροφύλαξ, Βραχνί, ---)12)44
 Σορόκος Νικόλαος, Βραχνέικα, γεωργός, Βραχνί, ---)12)44
 Τιλμύγκρα Χαρίκλεια, Βραχνέικα, οικιακά, Χαλανδρίτσα, ---)7)43
 Μπουλούμπασης Ήπαμειν., Ψαθόπυργος, συν)χος, Ψαθόπυργος, ---)9)41

- Κωστόπουλος Ἰωάννης, ὄελά, κτηματίας, Σελά, 1)1)44
Γιάκος Γεώργιος, Σελά, γεωργός, Σελά, 1944
Χριστοδουλόπουλος Νικόλαος, Σελά, γεωργός, Σελά, ---)1)44
Μπέκος Ἀνδρέας, Μάγαιρα, κτηματίας, Καμάραι, ---)5)43
Γιάκος Ἰωάννης, Λάκα, κτηματίας, Λάκα, ---)5)44
Γιαννακόπουλος Θεόδωρος, Λάκα -- κτηματίας, Λάκα, ---)5)44
Οἰκονομόπουλος Ἰωάννης, Βερίνον, κτηματίας, Βερίνον, ---)2)44
Πολίτσας Φώτιος, Μυρόβουση, ἐλαιοχρωματιστής, Αἴγιον, ---)1)44
Τσοῦμπος Θεόδωρος, Μυρόβουση ἐργάτης, Βαθύ, ---)9)43
Ρούβαλης Δημήτριος, Καμάραι, γεωργός, Αἴγιον, ---)5)44
Ρούβαλης Νικόλαος, Καμάραι, γεωργός, Λάρισσα, ---)2)43
Ρούβαλης Βασίλειος, Καμάρες, γεωργός, Λάρισσα, ---)2)43
Σερέτης Γεώργιος, Καμάρες, γεωργός, Τεγέα, ---)2)43
Οἰκονόμου Γεώργιος, Ν. Ἐρινεός, γεωργός, Ν. Ἐρινεός, ---)2)44
Νιάβης Σωτήριος, Ζήρια, γεωργός, Λαμίρι, ---)2)44
Ζῆνος Δημήτριος, Ζήρια, γεωργός, Πάτραι --- 2)43
Τρίγκας Ἀσημάκης, Ἀνθούπολις, γεωργός, Γηρομεῖον Πατρ., 18)2)42
Ἀντωνόπουλος Δημήτριος, Βουντενό, γεωργός, Γηρομεῖον Πατρ., 11)7)44
Ἀντωνόπουλος Δημήτριος, Μπάλα, γεωργός, Παναχαϊκόν, 29)8)44
Ἀσημακόπουλος Μάρκος, Προάστειον, γεωργός, Σαροχῶρι, 22)6)42
Λυμπεράτος Ἀθανάσιος, Κορτόνι, ζαχαροπλάστης, Προάστειον, 9)10)44
Σάμης Νικόλαος, Καστρίτσι, γεωργός, Καστρίτσι, 4)10)44
Βετούλας Ἡλίας, Καστρίτσι, ἐργάτης, Σαροχῶρι, 20)3)44
Μητρόπουλος Βασίλειος, Μπάλα, ἐργάτης, Πάτραι, 15)5)44
Πετρῆς Νικόλαος, Ἀγνά, ἐργάτης, Πάτραι, 2)6)44
Καλαπόδης Ἰωάννης, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 2)3)44
Μπεξεριάνος Νικόλαος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 14)3)44
Ζησιμόπουλος Ἀντώνιος, Α. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 7)8)44
Διονυσόπουλος Χαράλαμπος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 10)7)44
Χριστίδης Παναγιώτης, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 7)8)44
Ρεμπούτσικας Δημήτριος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 10)7)44
Κότσαρης Χαράλαμπος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 20)8)44
Μπακούλιας Κων)νος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα Πατρῶν, 21)8)44
Παῖξης Ἀναστάσιος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 20)6)44
Μπουλοῦτσος Γρηγόριος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 7)3)44
Μπουχέλος Ἰωάννης, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 1)7)43
Σελβίτσας Λάμπρος, Α. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 7)2)44
Πίττας Ἀλέξανδρος, Α. Ἀχαΐα, γεωργός, Α. Ἀχαΐα, 1)1)42
Συνεβριώτου Τασία, Κ. Ἀχαΐα, οἰκιακά, Κ. Ἀχαΐα, 9)9)44
Πάλμου Νικολίτσα, Κ. Ἀχαΐα, οἰκιακά, Κ. Ἀχαΐα, 7)9)44
Ζησιμόπουλος Νικόλαος, Α. Ἀχαΐα, γεωργός, Α. Ἀχαΐα, 6)8)44
Λέκκας Σωτήριος, Κασνεσέϊκα, γεωργός, Κασνεσέϊκα, 1)4)44

- Ἀνδρικόπουλος Νικόλαος, Νιφορέϊκα, γεωργός, Νιφορέϊκα, 26)6)44
 Σαγιᾶς Δημήτριος, Κασνεσείκα, γεωργός, Κασνεσείκα, 20)7)44
 Παπαδοπούλου Καλή, Νιφορέϊκα, οικιακά, Μαντετεϊτίκα, 29)4)44
 Πολίτης Διονύσιος, Ἴλυσσός, γεωργός, Ἴλυσσός, 11)7)44
 Παναγιωταρόπουλος Ἰωάννης, Κ. Ἴλυσσός, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, ---)7)44
 Μαχαίρας Χρήστος, Ζαροῦχλα, γεωργός, Στεναΐτικα, ---)7)44
 Μπακούλιας Κων)νος, Κ. Ἀχαΐα, γεωργός, Κ. Ἀχαΐα, 21)5)44
 Νικολοπούλου Ἀλεξάνδρα, Ἀγιοβλασίτικα, οικιακά, Ἴλυσσόν, 4)9)44
 Καρατίσης Εὐάγγελος, Μετόχιον, γεωργός, Μετόχιον, 5)9)44
 Καρατίσης Θεόδωρος, Μετόχιον, γεωργός, Μετόχιον, 5)9)44
 Κωστόπουλος Διονύσιος, Λάπτα, γεωργός, Ζαχάρω, 15)8)43
 Χάλας Ἰωάννης, Καγκάδιον, γεωργός, Σπάτα, 1943
 Χαλοῦχος Χαράλαμπος, Βουπράσιον, γεωργός, Ζαχάρω, 15)8)43
 Κολομπούνιας Ἀνδρέας, Ἀχαϊκόν, γεωργός, Ζαχάρω, 15)8)43
 Σαγιᾶς Ἀπόστολος, Ρίολον, γεωργός, Ρίολον, 31)8)44
 Τριαντόπουλος Ἀθανάσιος, Πέττα, γεωργός, Πέττα, ---)6)43
 Στράγκαξ Χρήστος, Ρίολον, γεωργός, Ρίολον, 31)8)44
 Ἄγνωστων στοιχείων ζητιάνος, — Ρίολον — 31)8)44
 Βαβαρούτα Ἀντιγόνη, Ρίολον, οικιακά, Ρίολον, 31)8)44
 Καραμπέλα Νικολίτσα, Πέτα, οικιακά, Πέτα, ---)6)43
 Μαργαλιὰ Κανέλλα, Πέτα, οικιακά, Πέτα, ---)6)43
 Καραμπέλα Θεώνη, Πέτα, οικιακά, Πέτα, ---)6)43
 Καραμπέλα Ἑλένη, Πέτα, οικιακά, Πέτα, ---)6)43
 Μαργαλιὰ Παναγιώτα, Πέτα, οικιακά, Πέτα, ---)6)43
 Νικολόπουλος Παναγιώτης, Καρέϊκα, γεωργός, Πουρνόρι, 30)6)44
 Παναγιωτόπουλος Σύριος, Καρέϊκα, γεωργός, Λάπτα, 4)8)44
 Ἀθανασόπουλος Κων)νος, Γομοστό, γεωργός, Λαμπέϊκα, 6)8)44
 Τσαμπᾶς Ἰωάννης, Σαγείκα, γεωργός, Σαγείκα, 3)5)44
 Λεδέντης Κων)νος, Σαγείκα, σταθμάρχης ΣΠΑΠ, Σαγείκα, 28)12)43
 Τσαμπᾶ Ἀσήμω, Σαγείκα, οικιακά, Σαγείκα, 28)12)43
 Γκοτσούλιας Παναγιώτης, Σαγείκα, γεωργός, Πάτραι, 2)2)44
 Πολυδωρόπουλος Δημήτριος, Ράχη, γεωργός, Πάτραι, 2)2)44
 Πανόπουλος Κων)νος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, 23)8)43
 Τούμπα Χρυσάνθη, Ἀγ. Νικόλαος, οικοκυρά, Ἀγ. Νικόλαος, 23)8)43
 Γκίκας Ἀθανάσιος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Παληόπυργον, 21)7)43
 Δημόπουλος Παναγιώτ. Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, 24)7)43
 Πανόπουλος Εὐάγγελος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Σελά, 30)12)43
 Καμτζόλας Γεώργιος, Α. Κλειτορία, μυλωθρός, Κ. Κλειτορία, 18)7)44
 Πανόπουλος Ἀθανάσιος, Α. Κλειτορία, γεωργός, Κ. Κλειτορία, 14)5)43
 Τσούγκαξ Παναγιώτης, Α. Κλειτορία, γεωργός, Καλάβουτα, 17)5)43
 Γαλάνης Ἀλέξιος, Γλάστρα, Καλ., γεωργός, Κ. Κλειτορία, 14)12)43
 Ζαφειρόπουλος Παναγιώτης, Γλάστρα Καλ., γεωργός, Μάζι, 12)12)43

- 'Αντωνόπουλος Γεώργιος, Γλάστρα Καλ., γεωργός, Μάξι Κλειτ., 12)12)43
 'Αναγνωστόπουλος Μιχ., Γλάστρα, Καλ., γεωργός, Κ. Κλειτορία, 14)12)43
 Παπαχριστοπούλου 'Αγγελική, Γλάστρα, οικοκυρά, "Αγ. Βλάσιος, —)7)43
 Παπαθασιλείου Κων)νος, Γλάστρα Κλ., γεωργός, Κλεισουρά, —)7)43
 Παταναγιώτου Χρῆστος Γλάστρα Κλ., γεωργός, Βυσοκά, 13)12)43
 'Αντωνοπούλου Μαρία, Γλάστρα 'Κλ., οικοκυρά, "Αγ. Βλάσιος, --)7)43
 Κοντογιώργος 'Αριστείδης, Καστέλιον, δημ)λος, Λαμπῆ, 16)4)44
 'Αναγνωστόπουλος Παναγ., Κ. Κλειτορία, μαθητής Μαγέρου, 13)12)43
 Γιαννούλιας 'Αθανάσιος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Γιαννούλιας Γκολφίνος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Κοτσιᾶς Δημήτριος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Μητρόπουλος Θεόδωρος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Οικονόμου Παναγιώτης, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Κασάμπαλης Γεώργιος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Μαγέρου, 13)12)43
 Γιαννακούλης Σωτήριος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, "Αγ. Νικόλαος, 17)9)43
 Χαραλαμπόπουλος Παναγιώτης, Κ. λειτορία, ίερεύς, Κουτουνίτσα, 22)7)44
 Καπῆς 'Αθανάσιος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πανουτσόπουλος Παναγ., 'Κρινόφυτα, γεωργός, Κεροσίτσα, 22)7)44
 Ζούμης Νικόλαος, Κρινόφυτα, γέωργός, Κεροσίτσα, 22)7)44
 Ζούμης Σταῦρος, Κρινόφυτα, γεωργός, Κεροσίτσα, 22)7)44
 Ζούμης Χρῆστος, Κρινόφυτα, χωροφύλαξ, Γέφυρα, 'Ορλιάκο, 11)10)41
 Μπουγιούκος Δημήτριος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Μπράβος Γεώργιος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Μαγκλάρας Σωτήριος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Μακρῆς Σπυρίδων, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Γαλάνης Σπῆλιος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Χρυσανθακόπουλος Γεώργιος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Σφίγγος Μιχαήλ, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Ρόδης Ρόδης, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Παπαϊωάννου Πολίτα, Λυκούρια, οικοκυρά, Λυκούρια, 22)7)44
 Καρατζᾶ Παρασκευῆ, Λυκούρια, οικοκυρά, Λυκούρια, 22)7)44
 Μπράβος Παῦλος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Κολομπιστόλας 'Αναστάσιος, Λυκούρια, γεωργός, Λυκούρια, 22)7)44
 Τούζιος Θεόδωρος, Λυκούρια, γεωργός, Νεμέα, 22)3)44
 Σερέτης 'Ιωάννης, Πλανιτέρου, γεωργός, Μάξι, 3)12)44
 Ριδογιάννης, Κων)νος, Πλανιτέρου, γεωργός, Μάξι, 3)12)43
 Παπαδημητρόπουλος 'Αθαν., Πλανιτέρου, γεωργός, Μαγερου, 12)12)43
 Γιαννακλῆς 'Ανδρ., Πλανιτέρου, ἐργάτης, Μονῆ Μεγ. Σπηλαίου, 13)12)43
 Παπαδημητρόπουλος 'Ιωάν., Πλανιτέρου, Ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πίττας Κων)νος, Πλανιτέρου, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 'Αρφάνη Γεωργία, Πλανιτέρου, οικοκυρά, Πλανιτέρου, 13)12)44
 Βαγενᾶ Πανωραία, Πλανιτέρου, οικοκυρά, Πλανιτέρου, 13)12)43

- Γιαννακόπουλος Θεόδωρος, Ἀροανεία, γεωργός, Σέλιτσα, —)4)44
 Πίττα Οὐρανία, Πλανιτέρου, οἰκοκυρά, Πλανιτέρου, 13)12)43
 Σούκας Ἀργύριος, Παγκράτιον, ἱερεὺς, Παγκράτιον, 20)7)44
 Οἰκονομόπουλος Χαρίλαος, Παγκράτιον, ἰατρός, Παγκράτιον, —)7)44
 Παναγούλοπουλος Ἰωάννης, Παγκράτιον, γεωργός, Παγκράτιον, 20)7)44
 Τρουφώνοπουλος Μιχαήλ, Παγκράτιον, γεωργός, Σπηλιά, 20)7)44
 Πίκουλης Χρήστος, Παγκράτιον, γεωργός, Σπηλιά, 20)7)44
 Μούση Αἰκατερίνη, Παγκράτιον, οἰκοκυρά, Σπηλιά, 20)7)44
 Μπίκος Παναγιώτης, Παγκράτιον, γεωργός, Σπηλιά, 20)7)44
 Μπίκου Εὐγενία, Παγκράτιον, οἰκοκυρά, Σπηλιά, 20)7)44
 Γκολφινόπουλος Ἀθανάσιος, Τουρλάδα, γεωργός, Ἀρμπουνα, 24)7)44
 Γαλάνης Γεώργιος, Τουρλάδα, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, 24)7)44
 Τεμπέλης Παναγιώτης, Καστριά, γεωργός, Κλεισούρα, 20)7)44
 Ἀναστασόπουλος Νικόλαος, Καστριά, δημ)φος, Ἀθῆναι, 15)1)44
 Λαβᾶς Θεόδωρος, Καστριά, γεωργός, Καστριά, 8)6)43
 Παντούλιας Θεόδωρος, Καστριά, γεωργός, Καλάβρυτα, 10)6)43
 Βλάχος Σωτήριος, Ἀρμπουνα, γεωργός, Κ. Κλειτορία, 4)6)43
 Κυριακόπουλος Χρήστος, Ἀρμπουνα, γεωργός, Καλάβρυτα, 6)6)43
 Φάσσος Ἰωάννης, Ἀροανεία, Ὑπ. ΤΥΤ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σοφιανόπουλος Μιχαήλ, Ἀροανεία, δικ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σπηλιόπουλος Δημήτριος, Ἀροανεία, κτηνοτρόφος, Τάρταρα, —)4)44
 Τσόλιας Παναγιώτης, Ἀροανεία, γεωργός, Κρινόφυτα, —)4)43
 Δημητρακοπούλου Ἀγγελική, Ἀροανεία, οἰκοκυρά, Κόνισκα, 14)9)44
 Δημόπουλος Παναγιώτης, Ἀροανεία, ἱερεὺς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγόπουλος Φαίδων, Καμενιάνοι, γεωργός, Ὑψηλὰ Ἀλώνια Π., 5)5)44
 Χαραλαμπόπουλος Παναγιώτης, Ἀνάστασις, ἱερεὺς, Παγκράτι, 22)7)44
 Μεγαλῆς Θωμᾶς, Χώβολη, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πανουτσακοπούλου Δήμητρα, Πάους, οἰκοκυρά, Πάους, 29)8)43
 Φλούδας Παναγιώτης, Πάους, μαθητής, Πάτριαι, 1943
 Σταυρόπουλος Βασίλειος, Πάους, ἰδ. υπάλ., Μεγαλόπολις, 20)2)44
 Καλαβέσιος Νικόλαος, Πάους, χωροφύλαξ, Ἀθῆναι, 1943
 Σταυρόπουλος Ἰωάννης, Σειρές, ἔμπορος, Πάτριαι, 1944
 Κόλλιας Παναγιώτης, Φίλια, γεωργός, Φίλια, Νεκροταφ., 23)6)43
 Κίτσος Ἰωάννης, Φίλια, γεωργός, Φίλια Νεκροταφ., 23)6)43
 Χαραλαμπόπουλος Ἀλέξιος, Φίλια, γεωργός, Φίλια Νεκροταφ., 23)6)43
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Φίλια, γεωργός, Φίλια Νεκροταφ., 23)6)43
 Χριστοδούλου Θεόδωρος, Φίλια, γεωργός, Φίλια Νεκροταφ. 23)6)43
 Παπαρρηγόπουλος Ἀλέξιος, Φίλια, ἱερεὺς, Ἀγ. Γεώργιος, 27)6)43
 Μπάτσιος Νικόλαος, Φίλια, γεωργός, Μεγ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Σοῦλές Παλαιολόγος, Φίλια, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Νταφαλιᾶς Κων)νος, Φίλια, μοναχός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Βουρλῆς Γεώργιος, Φίλια, μοναχός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43

- Δημήτριου(ας Κων)νος, Λευκάσιον, γεωργός, Μ. Ἀγ. Λαύρας, 13)6)43
 Γκολφινόπουλος Δημήτριος, Σκοτάνη, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Ἀγιαννιτόπουλος Ἀλέξιος, Σαβάλια, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγιαννιτόπουλος Γεώργιος, Σαβάλια, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνόπουλος Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, ξμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, ξμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστασόπουλος Ἐπαμειν., Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστασόπουλος Παναγ., Καλάβρυτα, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστασόπουλος Βίκτωρ, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀλεξόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνόπουλος Σπήλιος, Βρόσταινα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Θεόδωρος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Σωτήριος, Καλάβρυτα, παραγωγεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, λιγνι)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστάσιος Κων)νος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγγελάκης Κων)νος, Ἀχλαδ)στρον, φωτογ)φος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀποστολόπουλος Βασίλειος, Κούτελι, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστόπουλος Βασίλειος, Πριόλιθος, ξενοδόχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀνδριόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Βάθεια, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀζαρίας Σπήλιος, Αἴγιον, δημ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναστασόπουλος Γεώργιος, Δροσάτον, δημ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀναγνωστόπουλος Κων)νος, Δεχοῦνι, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Βασίλειος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀθανασιάδης Κων)νος, Πειραιεύς, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀδαμόπουλος Χαράλαμπος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Αἰθαλιώτης Ἀντώνιος, Μ. Ἀσία, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνακόπουλος Δῆμος, Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀλεξανδρῆς Χρῆστος, Κύμη, λιγνι)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγριάς Κων)νος, Σκεπαστόν, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνόπουλος Κων)νος, Λευκάσιον, ἱερομοναχός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνόπουλος Ἀντώνιος, Καλάβρυτα, ξμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀμάραντος Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀθανασιάδης Παναγιώτης, Καστανιά, δασ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀντωνίου Ἀθανάσιος, Σκεπαστόν, ἐργ)χης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀποστολόπουλος Γεράσιμος, Βρυσάριον, ταμ. ὑπ)άλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἀγγελόπουλος Δῆμας, Καλάβρυτα, παραγωγεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βαβούρης Θεμιστοκλῆς, Ἄργος, ἐστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βάγιας Ἀθανάσιος, Καλάβρυτα, δημ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Βάγιας Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βάγιας Θεόδωρος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βαρελόπουλος Θεόδωρος, Καλάβρυτα, ύποθ)λαξ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βιδάλης 'Αχιλλεύς, Κύμη, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βλαχογιάννης Κων)νος, Κύμη, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Βέκιος, 'Αντώνιος, Κόνιστρα, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γιοβάς Σωτήριος, 'Αγ. Βαρβάρα, κτίστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, έστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, έργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γιαννακλής Γεώργιος, Καλάβρυτα, άγροφύλαξ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γάτσος Νικόλαος, Καλάβρυτα, έμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γιαννακλής 'Ανδρέας, Πλανιτέρου, ύποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γεωργαντόπουλος Παναγ., Καλάβρυτα, δικηγόρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γιαθροῦτας Κων)νος, 'Αρτοτίνα, συν)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γεωργακόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, έργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Γεωργακόπουλος Βασίλ., Καλάβρυτα, στιλβωτής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαρμογιάννης Παναγ., Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαρμογιάννης 'Αγγελος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαρμογιάννης Νικόλαος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαρμογιάννης Βασίλειος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Παναγιώτης, Σιγούνιον, έστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Παναγιώτης, 'Αγρίδιον, ίερεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Δημήτριος, Καλάβρυτα, έμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Θεόδωρος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος 'Αντώνιος, Καλάβρυτα, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημητρακόπουλος Παναγ., Λαγοβοῦνι, ποτοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δημητρακόπουλος 'Ιωάννης, Σκεπαστό, δημ. ύπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δοῦβος Δημήτριος, Α. Λουσοί, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δοῦβος Νικόλαος, Α. Λουσοί, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δοῦβος Βασίλειος, Α. Λουσοί, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δοῦβος Παναγ., Καλάβρυτα, δικηγόρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δοῦβος Βασίλειος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαλιάνης 'Ανδρέας, Καλάβρυτα, ξενοδόχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δαφαλιᾶς 'Αλέξανδρος, Λευκάσιον, δικηγόρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Δουφεξής Βασίλειος, Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Εὔαγγελίου Δημήτριος, Φίλια, όδ. αὐτ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 'Ερμίδης Χαρίλαος, Καλάβρυτα, ζαχαροπλάστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζωϊτόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, άστεργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζωϊτόπουλος Εὐθύμιος, Καλάβρυτα, ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Ζωϊτόπουλος Ἀναστάσιος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζωϊτόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, λιγνυτωρχός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζήσιμος Ἀθανάσιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζησιμόπουλος Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, σιδ. ὑπάλληλος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζήσιμος Ζήσιμος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζησιμόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζήσιμος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζαρούλιας Παναγιώτης, Καλάβρυτα, ὀδ. αὐτ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ζαρούλιας Ἐλευθέριος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἡλιόπουλος Λεωνίδας, Καλάβρυτα, ἀρτοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θανόπουλος Κων)νος, Πριόλιθος, δημ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θωμᾶς Μεγαλῆς, Χόβουλι, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοφανόπουλος Ἀπόστ., Καλάβρυτα, βαρελοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοφανόπουλος Παναγ., Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοφανόπουλος Θεόδωρος, Καλάβρυτα, κουρέυς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοφανόπουλος Δημήτριος, Καλάβρυτα, δημ. κλητήρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοφανόπουλος Θεοφάνης, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θανόπουλος Ἀντώνιος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θανόπουλος Δημήτριος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Θεοδωρακόπουλος Εὐάγγελος, Καλάβρυτα, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἰωαννίδης Γεώργιος, Β. Ἡπειρος, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ἰωαννίδης Κων)νος, Καλάβρυτα, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καρκούλιας Γεώργιος, Κ. Κλειτορία, δημ. ὑπαλ. Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καφούσιας Δημήτριος, Βρυσάριον, ὀδοντιατρ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κάτης Ἀθανάσιος, Καλάβρυτα, ιδιωτ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κανελλόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κανελλόπουλος Λεωνίδας, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κανελλόπουλος Ἀργύριος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καραχάλιος Γεράσιμος, Καλάβρυτα, κτίστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλογρεντῆς Ἀλέξιος, Βιλιβίνα, ἱατρός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλογρεντῆς Κων)νος, Βιλιβίνα, ἱατρός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλογερόπουλος Νικόλαος, Ριζόμυλον, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καραγιάννης Σταῦρος, Ριζόμυλον, δασ. ὑπ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καραγιάννης Ἀνδρέας, Ριζόμυλον, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καραμπάτσος Φίλιππος, Καλάβρυτα, βαρελοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καϊάφας Ἡλίας, Ξάνθη, δ)ντῆς φυλακ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καϊμάκης Κων)νος, Σιγούνιον, σαγματοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καραγιαννόπουλος Θεόδωρος, Λαμία, τρ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κατσαίτης Γεώργιος, Φλάμπουρα, ἰδ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καζατσῆς Παναγιώτης, Μ. Ἀσία, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κατσικαμπῆς Νικόλαος, Καλάβρυτα, οἰκ. ἔφορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καφούσιας Σωτήριος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Κανέλλος Δημήτριος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κατσικόπουλος Ἰωάννης, Σκεπαστόν, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Σωτήριος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Σωτήριος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Παναγιώτης, Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Σπῆλιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Γεώργιος, Καλάβρυτα, ὑποδ)εργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καπότας Λουκάς, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλδίρης Θεόδωρος, Καλάβρυτα, καραγωγεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλδίρης Γεώργιος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλδίρης Δημήτριος, Καλάβρυτα, ἀρτοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλδίρης Δημήτριος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κασκανδάμης Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κασκανδάμης Παναγιώτης, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καράγιωργας Χρ., Καλλιφ. Καλ)των, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καράγιωργας Κων., Καλλιφ. Καλ)των, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καράγιωργας Παν., Καλλιφ. Καλ)των, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κακλαμάνης Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κακλαμάνης Σταῦρος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλαθάκης Ἀπόστ, Ἀρχανῶν Κρήτης, ἰχθυοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλαθάκης Δημήτριος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κακίος Εὐελπίδης, Βουσαρίον, Δ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κατσινίης Ἀναστάσιος, Κ. Κλειτορία, δικηγόρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κατσινίης Σωτήριος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Καλλιτσιζῆς Ἀνδρέας, Ροδιά, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαροῦρης Σπυριδων, Καλάβρυτα, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κακαβᾶς Ἡλίας, Ζαχλωροῦ, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κακαβᾶς Ἀργύριος, Δουμενά, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κεμεμέζης Ἰωάννης, Κονίστρα — Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κόντης Κίμων, Κέρτεζι δημ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κόκκαλης Σωτήριος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κόκκαλης Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουβελιώτης Ἰωάννης, Καλάβρυτα, δικ. κλητήρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουμάντος Ἀθανάσιος, Σκεπαστόν, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουβελιώτης Γεώργιος, Καλάβρυτα, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κούλης Θεόδωρος, Ἄστρᾶ, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουτσογιαννόπουλος Φώτιος, Καλάβρυτα, φανοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουτσογιαννόπουλος Ἰωάννης, Καλάβρυτα, φανοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουτσοουρῆς Ἰωάννης, Καλάβρυτα, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουτσοουρῆς Δημήτριος, Καλάβρυτα, ἰδ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κωστόπουλος Μιχαήλ, Πάτραι, ἐργολάβος, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Κωστόπουλος Δημήτριος, Πάτριαι — Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κοκκότης 'Αθαάσιος, Πάτριαι, σωφέρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουτρούπουλος 'Ιωάννης, Αΐγιον — Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κουσιτόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, ταμ. ὑπ)λης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος Χαράλαμπος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος Σπήλιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος 'Αθανάσιος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολλιόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κολοκυθόπουλος Νικόλαος, Πάτριαι, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυριακόπουλος 'Αντώνιος, Καλάβρυτα, ιδ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυριακόπουλος Παναγ., Καλάβρυτα, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυριακόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, δημ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κωνσταντόπουλος 'Αλκιβιάδης, Καλάβρυτα, κουρεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυλαδίτης 'Ιωάννης, Βροντάδες, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυλαδίτης Λεωνιδάς, 'Αθῆναι, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυλαδίτης Δημήτριος, 'Αθῆναι, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυριακίδης 'Ηλίας, Μ. 'Ασία, σιδ)ργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυριακίδης Χαρίλαος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Κυλαδίτης Νικόλαος, 'Αθῆναι, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λύκος Δημήτριος, Κάδιον, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λουκάπουλος Παρθένιος, Λευκάσιον, ἱερ)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Παναγ., Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Κων)νος, Καλάβρυτα, οἰνοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Περιελῆς, Καλάβρυτα, παραγωγεύς, αλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Γεώργιος, Καλάβρυτα, ἔξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης 'Αθανάσιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Γρηγόριος, Καλάβρυτα, τρ. ὑπ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυμπέρης Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λέμπρου Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λούτσης Παναγ., Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λούτσης Παῦλος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λούτσης Θεόδωρος, Καλάβρυτα, ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λεχουρίτης 'Αλέξιος, Λαγοβοῦνι, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λερούνης Θεόδωρος, Καλάβρυτα, ξεν)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυκουριώτης Διονύσιος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυκουριώτης Νικόλαος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυκουριώτης Κων)νος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυκουριώτης 'Ιωάννης, Καλάβρυτα — Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυριβιέρης Διονύσιος, Πάτριαι, ἀμακ)στής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Λυσιμπέρης 'Ιωάννης, Καλάβρυτα, συν)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Μπαρούτης Νικόλαος, Βίταλον, λυχνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαχαιράς Ἀθανάσιος, Α. Λουσί, ἔμποροράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μακρῆς Δημήτριος, Καλάβρυτα, σαγματοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαθιὸς Χαράλαμπος, Καλλιμεριάνο, ἡλεκ)γος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Φώτιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Κυριάκος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Νικόλαος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Παναγ., Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλαλᾶς Βίκτωρ, Καλάβρυτα, δικηγόρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαντᾶς Δημήτριος, Καλάβρυτα, ἀγω)γεύς, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπράτσικας Ἰωάννης, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπράτσικας Βασίλειος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπράτσικας Γεώργιος, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπράτσικας Παναγ., τρ. ὑπαλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαυρίδης Περικλῆς, Πάτριαι, σιδ)γός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μακρυγένης Εὐστάθιος, Καλάβρυτα, φαρμακοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μακρῆς Δημήτριος, Καλάβρυτα, σαγματοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαρλογιάννης Ἀθανάσιος, Κ. Κλειτορία, συμβολ)φος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μονοκροῦσσοι Παναγ., Πάτριαι, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρὲς Ἀλέξιος, Καλάβρυτα, Δ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρὲς Κων)νος, Καλάβρυτα, Δ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μιχαλόπουλος Ἀλέξιος, Καλάβρυτα, οἰνοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπούσκας Βασίλειος, Μ. Μποντιά, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλτσούκος Νικόλαος, Α. Λουσί, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπαλτσούκος Σπυρίδων, Τυμφρηστός, ἐστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπερθούκας Χαράλ., Λεχαινά, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μαραφέλιας Γεώργιος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπελογιάννης Δημήτριος, Λάτα, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μῶρος Κων)νος, Καλάβρυτα, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπουγᾶς Ὀδυσσεύς, Καλάβρυτα, Δασ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρατσάκης Δημήτριος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρατσάκης Κων)νος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολόπουλος Παναγ., Λάγγουρα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολακόπουλος Χρήστος, Κέρτεξη, δημ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Δημήτριος, Καλάβρυτα, ἐστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Θεόδωρος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Παναγ., Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Δημήτριος, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Βασίλειος, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Θεόδωρος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολάου Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Νικολάου Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ντάνος Γεώργιος, Σκεπαστόν, Τρ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ντάκος Άνδρέας, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Νικολαΐδης Παναγιώτης, Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ξουραφάς Άνδρέας, Καλάβρυτα, σωφέρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Οικονομόπουλος Χαράλαμ., Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Οικονόμου Άντώνιος, Καλάβρυτα, Γυμνασιάρχης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Οικονόμου Δημήτριος, Φίλια, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Οικονόμου Σπυρίδων, Κ. Κλειτορία, τηλεγραφ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαχαραλάμπους Λεων., Καλάβρυτα, Δημ)λος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παυλόπουλος Κων)νος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παυλόπουλος Ίωάννης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παυλόπουλος Παναγιώτης, Καλάβρυτα, Δ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παυλόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπανικολάου Παῦλος, Άνδρονιάνοι, λυγνιτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαβασιλείου Γεώργιος, Φλάμπουρα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πανταζής Παναγιώτης, Σκεπαστόν, καφεπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπασταματίου Άθανάσιος, Άράχωβα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγιωτόπουλος Άλέξιος, Μάνεσι, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαχρυσάνθου Γεώργιος, Δρυμός, ξυλέμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγόπουλος Σταῦρος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγιωτακόπουλος Ίω., Καλάβρυτα, Νεοκῶρος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαβασιλόπουλος Νικόλ., Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαβασιλόπουλος Ίωάν., Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός' Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαπολυχρονίου Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα 13)12)43
 Παγώνης Σπυρίδων, Καλάβρυτα, παντοπώλης Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπασταύρου Δημήτριος, Κούτελι, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπασταύρου Νικόλαος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπασταύρου Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαγεωργίου Κων)νος, Σιγοῦνι, ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδιαμαντόπουλος Χρ., Σόλο, Δ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπανδρέου Χρήστος, Σκεπαστόν, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπανδρέου Κων)νος, Σκεπαστόν, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπᾶς Βασίλειος, Κέρτεζι, κασσιτερωτής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδημητρίου Άλέξ., Κ. Κλειτορία, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδημητρίου Δορόθ., Α. Κλειτορία, καθηγητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πάσχος Βασίλειος, Καλάβρυτα, μικ)λητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πόλκας Άνδρέας, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Περπής Χρήστος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδημητρόπουλος Άθαν., Σκεπαστόν, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδημητρόπουλος Δημ., Σκεπαστόν, κτηματίας, Καλάβρυτα 13)12)43

- Παπαδημητρόπουλος Νικ., Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παπαδημητρόπουλος Ίω., Πλανητέρο, ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πετρακόπουλος Μιχαήλ, Βρίσαριον, Τρ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πένταρχος Παναγ., Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πένταρχος Γεώργιος, Καλάβρυτα, ιδ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πένταρχος Άλέξιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πένταρχος Ίωάννης, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Παναγιωτακόπουλος Άνδρ., Πύργος, υπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πασχαλίδης Σπυρίδων, Άθηναι εργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πετρόπουλος Κων)νος, Κερπίνη, διευ)ντής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πετριετζάς Σωτήριος, Καλάβρυτα, συν)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πετρουτσάς Χρήστος, Κούτελη, έμπορος, Καλάβρυτα 13)12)43
 Πλιατσικούρας Βασίλ. Ζαχλωροϋ, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πλιατσικούρας Μιχαήλ, Ζαχλωροϋ, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πίττας Κων)νος, Πλανητέρου, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πορφύρης Δημήτριος, Έξοχή, κτίστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Πορφύρης Γεώργιος, Καλάβρυτα, κτίστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρίμπας Μιχαήλ, Αίγιον, υπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Μπρίμπας Σπυρίδων, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρηγόπουλος Άθανάσιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Παναγ., Ζαχλωροϋ, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Άθανάσιος, Ζαχλωροϋ, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Ήλιος, Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Χρήστος, Καλάβρυτα, τηλ)τής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Άλέξαν., Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Παναγ., Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ροδόπουλος Ήρακλής, Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρεκουινιώτης Χρήστος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρεκουινιώτης, Ίωάννης, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα 13)12)43
 Ρήγας Νικόλαος, Άράχωβα, φανοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρήγας Κων)νος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρεστέμης Νικόλαος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρεστέμης Άντώνιος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Ρεστέμης Κων)νος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σπανός Άνδρέας, Μ. Άσία, οικοδόμος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σπανός Άνέστης, Πειραιεύς, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σπανός Μιχαήλ, Σειραί, άρτεργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαμαρτζόπουλος Σπυρίδων, Καλάβρυτα, υπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαμαρτζόπουλος Δημήτριος, Καλάβρυτα, υπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαμοθρακίτης, Γεώργιος, Καλάβρυτα, Τρ. υπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαμοθρακίτης Σπυρίδων, Καλάβρυτα εργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σακαλής Νικόλαος, Καλάβρυτα, τηλ)τής, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Σαρανταυγᾶς Ἰωάννης, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαρανταυγᾶς Γεώργιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαρανταυγᾶς Ἰωάννης, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαρανταυγᾶς Ἄγγελος, Καλάβρυτα, γεωργός, αλάβρυτα, 13)12)43
 Σαλωμίδης Γεώργιος, Μ. Ἀσία, σιδ)γός, Καλάβρυτα 13)12)43
 Σωτηρόπουλος Ἀλέξ, Καλάβρυτα, ζαχαροπλάστης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σωτηρόπουλος Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σταθούλιας Βασίλειος, Καλάβρυτα, ἐφαπλ)τάς, Καλάβρυτα 13)12)43
 Σερέτης Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σημαντήρας Δημήτριος, Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σουρούκης Γεώργιος, Καλάβρυτα, κασσιτερωτής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σουρούκης Βασίλειος, Καλάβρυτα, κασιτι)τής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σουρούκης Κων)νος, Πετρώλινα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σπυρόπουλος Ἐμμανουήλ, Πάτραι, ὀδηγός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σίνης Κων)νος Καλάβρυτα, ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σίνης Χαράλαμπος, Καλάβρυτα, ἰχθυοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σοφιανόπουλος Μιχαήλ, Ἀροάνεια, Λ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σταυρόπουλος Σταῦρος, Καλάβρυτα, πταισ)κης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σταυρόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Σαμψαρέλος Δημήτριος, Βόλος, διευθυντής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσεκούρας Κων)νος, Ἡλιοκόμη, λυγνιτωρῦχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσεκούρας Βασίλειος, Καλάβρυτα, ἠλεκτ)γος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσεκούρας Σπυρίδων, Καλάβρυτα, ἠλεκτ)γος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαρούχης Ἐπαμεινώνδας, Ἀράχωβα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζούδας Γεώργιος, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσίρος Ἀντώνιος, Βρυσάριον, συν)χος, Καλάβρυτα 13)12)43
 Τσαρούχης Ἰωάννης, Ἀράχωβα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαπάρας Ἀνδριανός, Καλάβρυτα, ἠλεκτ)γος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαπάρας Χρήστος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαπάρας Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, ἔμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαπάρας Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, Τραπ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζιρίτης Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοκανᾶς Ἀθανάσιος, Καλάβρυτα ὑπ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοκανᾶς Ἰωάννης, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοκανᾶς Παναγ., Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοκανᾶς Νικόλαος, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Ἀλέξιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Ἰωάννης, Καλάβρυτα, ὑποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Ἀνδρέας, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Γεώργιος, Καλάβρυτα κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Ἡρακλῆς, Καλάβρυτα, ἰδ. ὑπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43

- Τσαβαλᾶς Κων)νος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσαβαλᾶς Βασίλειος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσάνος Γεώργιος, Κονίστρα, λιγνυτωρύχος, Καλάβρυτα 13)12)43
 Τραγότσολας Κων)νος, Μ. Μποτιά Καλ., κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζόβολος Θεόδωρος, Τρικλύστα Καλ., παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζόβολος Θεμιστοκλής, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζόβολος Νικόλαος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοροτιώτης Κων)νος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοροτιώτης Μιχαήλ, Καλάβρυτα, έπιπλοποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοροτιώτης Παναγ., Καλάβρυτα, έμπορος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσοροτιώτης Ίωάννης, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσεντοῦρος Κων)νος, Σεγρίνιον, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσεντοῦρος Θεόδωρος, Σεγρίνιον, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζαννης Νικόλαος, Κύμη, λιγνυτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τζαννης Άνδρέας, Κύμη, λιγνυτωρύχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Τσάφος Γεώργιος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερές Μιχαήλ, Καλάβρυτα, έμπ)ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερές Άλέξιος, Καλάβρυτα, έμπ)ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Βασίλειος, Καλάβρυτα, έμπ)ράπτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Κίμων Καλάβρυτα — Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Παναγιώτης, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Χρῆστος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Νικόλαος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Άλέξιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φερλελής Δημήτριος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα 13)11)43
 Φιλιπτακόπουλος Φίλιππος, Καλάβρυτα έστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φιλιπτακόπουλος Άνδρέας, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φιλιπτακόπουλος Ίωάννης, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φαντάκης Θεόδωρος, Καρῶν Χανίων, συν)χος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Φάσος Ίωάννης, Άροάνεια, δ)ντής τηλεγρ., Καλάβρυτα, 13)11)43
 Χάμψας Παναγιώτης, Βρυσάριον, ιατρός, Καλάβρυτα, 13)11)43
 Χάμψας Δημήτριος, Καλάβρυτα, μαθητής Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χάμψας Άριστόβ., Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαρακτινιώτης Χρῆστος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαρακτινιώτης Άλέξιος, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαρακτινιώτης Άλέξιος, γεωργός, Καλάβρυτα, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χειλόπουλος Ίωάννης, Καλάβρυτα, έστιάτωρ, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χειλόπουλος Άνδρέας, Καλάβρυτα, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρός Άνδρέας, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρός Άντώνιος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρός Άνδρέας, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρονόπουλος Γεώργιος, Λαγοβοῦνι, κασιτερωτής, Καλάβρυτα, 13)12)43

- Χατζής Γεώργιος, Μέγαρο, επιθεωρ. Δημ. Σχολ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσάγης Έμμανουήλ, Μέγαρο, λυγνιτωρούχος, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Άντώνιος, Καλάβρυτα, ύποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Χαράλαμπος, Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Μιχαήλ, Καλάβρυτα, ξυλουργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Κων)νος, Καλάβρυτα, ιδ. ύπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Θεόδωρος, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Ίωάννης, Καλάβρυτα, κρεοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Ίωάννης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χαμακιώτης Παναγιώτης, Καλάβρυτα, κτηματίας, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρονικόλας Νικόλαος, Μ. Άσία, ξεργάτης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρονικόλας Άντώνιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρονικόλας Γεώργιος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδρονικόλας Χρήστος, Καλάβρυτα, μαθητής, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδροθανάσης Χρήστος, Καλάβρυτα, ύποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χονδροθανάσης Άθαν., Καλάβρυτα, ύποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Κων., Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Βασίλ., Πριόλιθος, ύποδ)ποιός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Δημήτριος, Ροδιά, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Γεώρ., Α. Κλειτορία, δικ. ύπάλ., Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Θεοφ., Καλάβρυτα, παντοπώλης, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Χρόνης Σταύρος, Σκεπαστόν, γεωργός, Καλάβρυτα, 13)12)43
 Άσημακόπουλος Άγαθάγ., Κ. Χώρα, ιερομόναχος, Άγ. Λαύρα, 14)12)43
 Άρφάνης Νεόφυτος, Κ. Κλειτορία, ιερομόναχος, Άγ. Λαύρα, 14)12)43
 Μασιόπουλος Βασίλειος, Άγρίνιον, ιερομόναχος, Άγ. Λαύρα, 14)12)43
 Χρυσανθακόπουλος Εϋθ., Καλιφώνιον, ιερομόναχος, Άγ. Λαύρα, 14)12)43
 Μπράτσικας Παναγιώτης, Καστριά, ιδ. ύπάλλ., Άγ. Λαύρα, 14)12)43
 Χρύσανθος Παναγιώτης, Κερπινή, γεωργός, Κερπινή, 9)10)43
 Παταζαφειρόπουλος Δημήτριος, Ρογοί, άγροφύλαξ, Κερπινή, 9)10)43
 Σωτηρόπουλος Παύλος, Ρογοί, γεωργός, Κερπινή, 0)10)43
 Κατσικόπουλος Δημήτριος, Καλάβρυτα, δικηγόρος, Κερπινή, 9)10)43
 Δημητρίου Άγγελος, Σκεπαστόν, φαρμακοποιός, Κερπινή, 9)10)43
 Κακλαμάνης Γεώργιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Κερπινή, 9)10)43
 Κατσανιώτης Ήλιος, Καλάβρυτα, κτηματίας, Κερπινή, 9)10)43
 Ροδόπουλος Ίωάννης, Καλάβρυτα, φοιτητής, Κερπινή, 9)10)43
 Λιακόπουλος Γεώργιος, Πριόλιθος, σωφείρ, Κερπινή, 9)10)43
 Μπράτσικας Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Κερπινή, 9)10)43
 Σαρανταυγᾶς Ίωάννης, Καλάβρυτα, κτηνοτρόφος, Κερπινή, 9)10)43
 Σαρανταυγᾶς Δῆμος, Καλάβρυτα, κτηνοτρόφος, Κερπινή, 9)10)43
 Συμυρνῆς Άνδρέας, Καλάβρυτα, κτηνοτρόφος, Κερπινή, 9)10)43
 Τσιρώνης Άνδρέας, Βραχνοί, άγροφύλαξ, Κερπινή, 9)10)43

- Παναγιωτακόπουλος Ἀντώνιος, Κούτελι, σιδ. υπάλλ., Κερπινή, 9)10)43
 Σορόκος Νικόλαος, Βραχνοί, κτηματίας, Κερπινή, 9)10)43
 Σορόκος Ἀντώνιος, Βραχνοί, κτηματίας, Κερπινή, 9)10)43
 Βάγιας Κων)νος, Καλάβρυτα, γεωργός, Κερπινή, 9)10)43
 Μαγγίνας Βασίλειος, Καλάβρυτα, κτηνοτρόφος, Κερπινή, 9)10)43
 Κανελλόπουλος Παντελής, Ζαχλωροῦ, παντοπώλης, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Κωστόπουλος Ἀρίστος, Ζαχλωροῦ, γεωργός, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Λελοῦδας Ἀνδρέας, Ζαχλωροῦ, γεωργός, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Μητρόπουλος Ἀνδρέας, Ζαχλωροῦ, γεωργός, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Μητρόπουλος Παναγ., Ζαχλωροῦ, ὑπ. ΣΠΑΠ, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Σακκόπουλος Σταῦρος, Ζαχλωροῦ, κτηματίας, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Σταυρόπουλος Δημ., Ζαχλωροῦ συν)χος ΣΠΑΠ, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Σπυρόπουλος Θεόδωρος, Ζαχλωροῦ, γεωργός, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Λιατσικούρας Κων)νος, Ζαχλωροῦ, γεωργός, Κ. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Γιαννόπουλος Δημήτριος, Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Γιαννόπουλος Κων)νος, Α. Ζαχλωροῦ, ἀγροφύλαξ, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Ἀποστολόπουλος Θεοφάνης, Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Ἀποστολόπουλος Ἀθαν., Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Δημητρόπουλος Βασίλειος, Α. Ζαχλωροῦ, γεωργός, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Πλιατσικούρας Ἀθανάσιος, Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Πλιατσικούρας Βασίλειος, Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Πλιατσικούρας Μιχαήλ, Α. Ζαχλωροῦ, ποιμὴν, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Βελοῦσης Ἰωάννης, Α. Ζαχλωροῦ, γεωργός, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Θεοδωρακόπουλος Ἀνδρέας, Δουμενά, γεωργός, Α. Ζαχλωροῦ, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Ἀθαν., Ζαχλωροῦ, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8ῆ2)43
 Σπυρόπουλος Νικόλαος Καλαμιά, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Νταφαλιάς Κων)νος, Φίλια, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Σωλῆς Παλαιολ., Φίλια, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Πάντζος Νικόλαος, Φίλια, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Γιαννακλῆς Ἀνδρέας, Πλανιτέρου, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Ἀτσάρος Ἡλίας, Ἀθήναι, ἐργάτης, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Μηλιόκας Ἰωάννης, Ἠπειρος, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Γιαννόπουλος Ἀνδρέας, Βιλιβίνα, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Ροῦδόπουλος Γεώργιος, Βιλιβίνα, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Χριστόπουλος Ἀναστάσιος, Βιλιβίνα, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Θεοδωρακόπουλος Χρῆστος, Δουμενά, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Κανελλῆς Νικόλαος, Δουμενά, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Πετροῦτσας Παναγιώτης, Δουμενά, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Πάσχος Κων)νος, Δουμενά, γεωργός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Κόσουφας Γαβριήλ, Διακοπτό, ἱερομόναχος, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Καβριτζῆς Γεράσιμος, Κόρινθος, ἱερομόναχος, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Ἰωάννου Ἰγνάντιος, Ἀμαλιάς, ἱερομόναχος, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43

- Ἄναστασόπουλος Θεόκλητος, Κερπινή, ἱερομόναχος, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Ἀσημακόπουλος Καλλιόπιος, Διακοπτόν, Διάκος, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Θεοφυλακτόπουλος Ἀνανίας, Διακοπτόν, μοναχός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Βουρλής Γενάδιος, Φίλια, μοναχός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Οἰκονόμου Γρηγόριος, Φίλια, μοναχός, Μ. Σπήλαιον, 8)12)43
 Σπυρόπουλος Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια Κερ., 8)12)43
 Σπυρόπουλος Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, Κερ., 8)12)43
 Πριονᾶς Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Ζέξος Χαράλαμπος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Χρῦσανθος Παναγιώτης, Κερπινή, παντοπώλης, Λιθάκια, 8)12)43
 Χρῦσανθος Κων)νος, Κερπινή, παντοπώλης, Λιθάκια, 8)12)43
 Χρῦσανθος Χρήστος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Βασιλόπουλος Νικόλαος, Κερπινή, ὑποδ)ποιός, Λιθάκια, 8)12)43
 Γιῶδᾶς Παναγιώτης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Πανουῦτσος Πέτρος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Στεφανόπουλος Θεόδωρος, Κερπινή, παντοπώλης, Λιθάκια, 8)12)43
 Μέγαρης Παναγιώτης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Γκρίζος Τριαντάφ., Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καραπατῆς Ἀριστείδης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Λινάρδος Μιχαήλ, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Πριονᾶς Δημήτριος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Μέριμγκας Νικόλαος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Χρῦσανθος Νικόλαος, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Κοντός Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Λιάρης Χαράλαμπος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καλκούλιας Θεόδωρος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Δούκας Ἀλέξανδρος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Ἀλεξόπουλος Εὐθύμιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καλλίας Ἰωάννης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καλλίας Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Μάλτης Δημήτριος, Κερπινή, σαγματοποιός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καλλίας Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Μάζης Θεόδωρος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Τριανταφυλλόπουλος Γεώργιος, ξυλουργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Τριανταφυλλόπουλος Ἰωάννης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Ἀσημακόπουλος Δημήτριος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Ἀσημακόπουλος Νικόλαος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καρχούλιας Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Παντούθανης Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Πίκουλας Παναγιώτης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Μάρας Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Σωτηρακόπουλος, Παῦλος Κερπινή, ὑποδ)ποιός, Λιθάκια, 8)12)43

- Ρόδης Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Ζέξος Σταμάτιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Καλλίας Κων)νος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Βασιλόπουλος Γεώργιος, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Πίκουλας Ίωάννης, Κερπινή, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Σωτηρόπουλος Παναγιώτης, Κορφές, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Άνδρουτσόπουλος Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Κηπουργός Χρήστος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παπαζαφειρόπουλος Νικόλαος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παπαζαφειρόπουλος Ζαφείριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παπαζαφειρόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Άποστολόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)11)43
 Άποστολόπουλος Σωτήριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ξυνός Κων)νος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Κανελλόπουλος Χρήστος, Ρωγοί, ιερέυς, Ρωγοί, 8)12)43
 Κομνηνός Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Λιθάκια, 8)12)43
 Μελισσαρόπουλος Δημήτριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Μελισσαρόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Ίωάννης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Δελησπηλιόπουλος Παναγιώτ., Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, Καλαβρ., 8)12)43
 Κόλλιας Νικόλαος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, Καλαβρ., 8)12)43
 Άποστολόπουλος Μιχαήλ, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, Καλαβρ., 8)12)43
 Άποστολόπουλος Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Άποστολόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέτης Κων)νος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέτης Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέτης Ίωάννης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέτης Άλέξανδρος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παπαζαφειρόπουλος Δημήτριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παπαζαφειρόπουλος Άργύριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ροδόπουλος Ίωάννης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ροδόπουλος Δημήτριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τριανταφύλλου, Θεμιστοκλής, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τριανταφύλλου Νικόλαος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τριανταφύλλου Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Σχοινᾶς Κων)νος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Άποστολόπουλος Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Άποστολόπουλος Άθανάσιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Σωτήριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43

- Ζαφειρόπουλος Ἡρώδης, Ρωγοί, γεωργός Ρωγοί 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Ἀθανάσιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Ζαφειρόπουλος Δημήτριος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τριποδένδρης Νικόλαος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέπης Θεόδωρος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέπης Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Τζελέπης Ἀνδρέας, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Φιλιππακόπουλος Φίλιππος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Κηπουρός Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Κηπουρός Θρασύβουλος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Κηπουρός Γεώργιος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Χρυσαφίδης Χρήστος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Γαλάνης Ἀνδρέας, Ρωγοί, δημ)λος, Ρωγοί, 8)12)43
 Θεοφανόπουλος Θεοφάνης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παλαιολόγος Ἀλέξανδρος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί, 8)12)43
 Παλαιολόγος Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Κόλλιας Παναγιώτης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Τζαβάρας Κων)νος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Ευνός Χρήστος, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Ἀνδρεόπουλος Βασίλειος, Ρωγοί γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Ἀνδρεόπουλος Ἰωάννης, Ρωγοί, γεωργός, Ρωγοί Καλ., 8)12)43
 Τσίρος Ἀνδρέας, Α. Λουσοί, γεωργός, Α. Λουσοί, 1943
 Παπαβασιλοπούλου Κυριακούλα Α. Λουσοί, οικιακά, Α. Λουσοί, 1943
 Ροδόπουλος Γεώργιος, Α. Λουσοί, ελαιοχρωματιστής, Α. Λουσοί, 1943
 Σταθούλιας Κων)νος, Α. Λουσοί, ράπτης, Α. Λουσοί, 1943
 Ζολώτα Ὀλγα, Α. Λουσοί, οικοκυρά, Α. Λουσοί, 1943
 Ρεκούτης Ἀλέξιος, Α. Λουσοί, γεωργός, Α. Λουσοί, 1943
 Ἀργυροπούλου Ἑλένη, Α. Λουσοί, οικοκυρά, Α. Λουσοί, 1943
 Ρεκούτης Παναγιώτης, Α. Λουσοί, κτηνοτρόφος, Α. Λουσοί, 1943
 Παπανδρικοπούλου Μαρίκα, Κ. Λουσοί, μοδίστρα, Α. Λουσοί, 1943
 Παπανδρικόπουλος Χρήστος, Κ. Λουσοί, γεωργός, Α. Λουσοί, 1943
 Ράλλης Ἀνδρέας, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Τσεκούρας Κων)νος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Φιλιππακόπουλος Ἀνδρέας, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Μπαρούσης Γεώργιος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1942
 Μπαρούσης Βασίλειος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Σούμπασης Ἀντώνιος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Σακελλαρόπουλος Δημοσθένης, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Καστανᾶς Βλάσιος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
 Τσαπικούνη Νικολίτσα, Κ. Βλασία, οικοκυρά, Κ. Βλασία, 1943
 Λαγομιτζῆς Σωτήριος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943

Ύσημακόπουλος Νικόλαος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
Κουτρομάνης Σπυρίδων, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
Παπαδόπουλος Ήλιος, Κ. Βλασία, γεωργός, Κ. Βλασία, 1943
Λιακόπουλος Γεώργιος, Περίλιθος, ὄδηγ. αὐτ., Αὔχένα Περιολ., 12)12)43
Μπράτσικας Νικόλαος, Καλάβρυτα, γεωργός, Περίλιθος, 12)12)43

2. — ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΒΑΣΑΝΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ

Τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1945 εἰς ὄλην τὴν Ἑλλάδα, εἶναι τόσα πολλὰ καὶ τόσον φοβερά, ὥστε καταλήγει κανεὶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἦσαν φοβερώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατακτητὰς. Κατωτέρω ἀναφερόμεν ὀνομαστικῶς ὄλους τοὺς δολοφονηθέντας ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ περιφερείας. Σημειώνεται ἐκεῖ ὁ τόπος καταγωγῆς, ὁ τόπος ἐκτελέσεως, ἡ ἡλικία, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὁ χρόνος ἐκτελέσεώς των. Βλέπει κανεὶς ἐκεῖ ἀναλυτικῶς ποῖοι ἐδολοφονήθησαν καὶ πότε καὶ ἤμπορεῖ νὰ ἐξάγῃ τὰ συμπεράσματά του ἀδιάστως. Ὅτι ἐδολοφονοῦντο Ἕλληνες διαφόρων ἐπαγγελμάτων καὶ ἡλικίας, εἰς ὅλας τὰς περιφερείας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰδίου προγράμματος ἐξαφανισμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδῶ παραθέτομεν, ὁμως, λεπτομερῶς τὰ ἔργα των εἰς δύο περιοχὰς διὰ νὰ κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης μὲ πόσῃ ἐπιμέλειαν καὶ ἐγκληματικότητῃ ἔδρασαν καὶ εἰς ὄλην τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Προτιμοῦνται εἰς τὴν δολοφονίαν οἱ πρωτοπόροι ἀγωνισταὶ καὶ ἰδεολόγοι Ἕλληνες.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Εἰς Ἄετον βασανίζουν καὶ κατόπιν δολοφονοῦν τὸν Παπᾶ - Γιάννη Παπαγιαννόπουλον, τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Στέφανον Παπαγιαννόπουλον, τὸν ἀνθυπομείραρχον Δῆμον Καραῖσκον, συλλαμβάνουν τὸν σύνδεσμον τοῦ Ε.Σ. Παναγιώτην Φωτόπουλον τὸν βασανίζουν τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον τὸν μεταφέρουν εἰς Πλατάνια Τριφυλίας, τὸν ὑποχρεώνουν νὰ βγάλῃ τὰ ροῦχα του, νὰ μείνῃ γυμνός, νὰ ἀνοίξῃ τὸν τάφον του καὶ παρουσιάσῃ τὸν κόσμον τὸν ἐκτελοῦν ὡς «ἀντιδραστικόν». . . Χρησιμοποιοῦν ἓνα τέχνασμα, τὸν Σεπτέμβριον 1943, νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄετοῦ, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὅλοι πιστοὶ εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις: Σκοτώνουν, ἡμέρα μεσημέρι, εἰς τὴν ἀγορὰ τοῦ Ἄετοῦ 7 Γερμανοὺς διὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς Γερμανοὺς νὰ κάψουν τὸ χωριό. Οἱ Γερμανοὶ καῖνε τὸν Ἄετον καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι γυρίζουν πλέον στὰ βουνὰ γυμνοὶ καὶ δυστυχεῖς. Τοὺς παρουσιάζουν πλέον ἰδικος τους. Μὲ τὴν πυρπόλησιν τοῦ Ἄετοῦ, συλλαμβάνουν τὸν Κων)νον Χριστόπουλον, Ἀντώνιον Γεωργιάδην, Ντίνην Δροῦτσαν-Γεώργιον Δροῦτσαν, δάσκαλον, Γεώργιον Παπαναστασίου, τὸν Ἀναστάσιον Κωτσιόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των Χαλβάτσου, διότι δὲν ἐπῆγαν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς ὁμαδικὰς δολοφονίας τοῦ Μελιγαλά. Συλλαμβάνουν τὸν Δημήτριον Κωτσιόπουλον καὶ τὸν Στέφανον Δ.

Παπαδημητρίου καὶ τοὺς κλείνουν εἰς τὸν στρατόπεδόν των εἰς Στόμιον Ὀλυμπίας, διότι ἦσαν «ἀντιδραστικοί». Ἐπίσης τὸν Ἀθανάσιον Δροῦτσαν, ἀγροφύλακα, συλλαμβάνουν καὶ τὸν ταλαιπαιροῦν εἰς Αὐλῶνα καὶ Ὀλυμπίαν. Συλλαμβάνουν τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Χρῆστον Ρέμπελον, τὸν Γ. Ρέμπελον, Λεωνίδαν Ρέμπελον τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ Λοῦμι καὶ τοὺς δέρονουν ἀνηλεῶς. . . Ἐνας κομμουνιστῆς δίνει ἐντολὴν ὃ Ἀθανάσιος Γεωργιλᾶς νὰ ἐκτελεσθῆ. «Ἡμέρα νὰ μὴν τὸν πάρη, ἥλιος νὰ μὴν τὸν ἰδῆ», ἦτο ἡ ἀκριβῆς ἐντολή του. Καταδικάζεται εἰς θάνατον, βασανίζεται ἀλλὰ σώζεται τυχαίως ἀπὸ κάποιο σημεῖωμα ἐνὸς ἄλλου.

Εἰς Αὐλῶνα. Ἔχουν στρατόπεδον συγκεντρώσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν Ἑλλήνων ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅλες οἱ γύρω πλαγιές τῶν βουνῶν εἶναι γεμάτες ἀπὸ σκοτωμένους Ἑλληνες, ἀπὸ διάφορα σημεῖα τῆς Ἑλλάδος. Τοὺς μεταφέρουν ἐκεῖ, τοὺς βασανίζουν καὶ στὸ τέλος ἐκτελοῦνται. Εἶναι τόσα πολλὰ τὰ θύματά των ἐκεῖ, ἀλλὰ τὰ πολλὰ εἶναι ἄγνωστα εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Αὐλῶνος. Τὸν Ἰανουάριον 1943 ἐκεῖ βασανίζεται σὰν ἄλλος Ρήγας Φερραῖος, ὃ Γεώργιος Ἀγγελόπουλος ἀπὸ τὰ Κούβελα καὶ στὸ τέλος ἐκτελεῖται. Εἶχε μόνον τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος εἰς τὰ σχέδιά των. . . Ἐκεῖ δολοφονεῖται ὃ Ἀγησίλαος Δημητρακόπουλος ἀπὸ τὴν Οἰχαλίαν Μεσσηνίας, ἕνας φωτογράφος ἐκ Κυπαρισσίας ὀνόματι Φραγκόπουλος καὶ ὃ χωριανὸς Κ. Καπερώνης προερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν διὰ νὰ καταταγῆ εἰς τὸν Ε.Σ. Ἄφησε ὃ δυστυχῆς αὐτὸς Ἑλλην τὴν σχετικὴν ἔστω ἀσφάλειαν ζωῆς εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἦλθε νὰ καταταγῆ εἰς τὸν Ε.Σ. διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς κατακτητάς: Ἐδολοφονήθη, ὅμως, ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς!!..

Εἰς Ἀγριλιὰ δολοφονοῦν τὸν Δημήτριον Ι. Νικολακόπουλον, ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Νικόλαον Δ. Νικολακόπουλον καὶ τὴν γορᾶ Νικολακοπούλου.

Εἰς Ἀρτίκιον — Τριφυλία. Δολοφονοῦν τὸν Ἀναστάσιον Δημητρακόπουλον καὶ τὸν Νικόλαον Κωνσταντόπουλον.

Εἰς Ἀρμενιούς, συλλαμβάνουν τὸν Κανέλλον Ι. Ἀλεξανδρόπουλον καὶ τὸν μεταφέρουν «γιὰ ἀνάκρισιν» εἰς Κυπαρισσίαν. Στὸ δρόμο, τὴν νύκτα, εἰς τὸ γεφύρι Ἀρμενιῶν — Κυπαρισσίας τὸν δολοφονοῦν. Τὸν Ἰανουάριον 1944 καὶ Ἰούνιον 1944, συλλαμβάνονται οἱ Σωτήριος Ἀναστασόπουλος, Χρῆστος Δημητρακόπουλος καὶ ὀδηγοῦνται εἰς τὰ στρατόπεδά των, Χαλδάτσου καὶ Ποταμιᾶς. Βασανίζονται, καταδικάζονται ὅλοι. Ὁ Εὐστάθιος Σταματογιαννόπουλος δολοφονεῖται, οἱ ἄλλοι μόλις ἐσώθησαν. Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Ἰωάννην Σταματογιαννόπουλον.

Εἰς Βανάδα, δολοφονοῦν τὸν ὑπομοίραρχον σύνδεσμον τοῦ Ε.

Σ. Ἰωάννην Δ. Φιλντίσην, τὸν Ἀναστάσιον Ι. Τσίπον, τὸν Διονύσιον Π. Φιλντίσην, τὸν Ἠλίαν Βασ. Φιλντίσην, τὸν Γεώργιον Παν. Φιλντίσην καὶ τραυματίζουν τὸν Παναγιώτην Βασ. Φιλντίσην. Ὅλοι εἶναι μέλη τοῦ Ε. Σ. καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν διὰ τὰ ἐθνικά των φρονήματα καὶ τὴν δρᾶσιν των κατὰ τῶν κατακτητῶν.

Εἰς Β ρ ὄ σ ε ς — Τ ρ ι φ υ λ ί α ς. Ἐφυλακίσθη ὁ Ι. Πανόπουλος καὶ ἄλλοι ἐξυλοκοπήθησαν.

Εἰς Β α σ ι λ ι κ ὄ ν, δολοφονοῦν τὸν Γεώργιον Κούκην, τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Χαράλαμπος Γ. Κούκην καὶ τὸν Παντελεῆν Κουλελέν, μέλη τοῦ Ε.Σ. Συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Μπούραν, διότι ἦτο μέλος τοῦ Ε.Σ. καὶ εἶχε ἀδελφὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. τὸν βασανίζουν, τοῦ ληλητοῦν τὴν οἰκίαν καὶ τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Χαλβάτσον ἐπὶ ἔννεα μῆνες. Ἐσώθη μόνον διότι ἦλθε ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος... Εἶχον ὑπ' ὄψιν των μὲ τὸν δεύτερον γῦρον νὰ τὸν ἐξαφανίσουν καὶ αὐτόν.

Εἰς Γ α ρ γ α λ ι ἄ ν ο υ ς. Τὸν Ἰούνιον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Κωνσταντῖνον Χαρ. Μίχαν καὶ τὸν δολοφονοῦν, διότι ὡς πρόεδρος προστασίας παιδῶν Γαργαλιάνων δὲν ὑπέγραφε κατάστασιν ὅτι τὰ προοριζόμενα τρόφιμα ὑπὸ τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ διενεμήθησαν διὰ τὰ παιδιὰ τῶν Γαργαλιάνων, ἐνῶ δὲν εἶχον διανεμηθῆ... Τὸν Ἰούνιον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Ι. Λάπταν καὶ τὸν δολοφονοῦν εἰς Φλόκα μὲ ἀξίνες... Αὕτη ἦτο ἡ ρητὴ διαταγὴ ἐνὸς ἀρχικομμουνιστοῦ.

Τὸν Αὔγουστον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Μπαριάμην μὲ τὴν θυγατέραν του καὶ τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Ποταμιὰ καὶ τοὺς βασανίζουν ἐπὶ ἓνα μῆνα.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον Πυλιώτην, Ἠλίαν Μποςύνην, Τάκην Α. Σκοῦντζον ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγόν, Παντελεῆν Παντελεῆν δάσκαλον, Χαρ. Ἀντωνόπουλον ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγόν, Νικόλαον Δημόπουλον ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγόν, τοὺς μετέφερον εἰς Μοναστήριον Τριφυλίας καὶ τοὺς ὑποχρέωσαν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἐπειδὴ, ὅμως, ἠρηθήσαν πεισμόνως ἀφέθησαν ἐλεύθεροι... διὰ νὰ δοφονήσουν ἀργότερον τὸν Ἀντώνιον Πυλιώτην, τὸν Παντελεῆν Παντελεῆν, τὸν Χαρ. Ἀντωνόπουλον τὸν Νικόλαον Δημόπουλον καὶ νὰ τραυματίσουν βαρέως τὸν Τάκην Σκοῦντζον...

Τὸν Ἰανουάριον 1944, συνέλαβον τὸν Δῆμον Κοντόν, τὸν Ἀριστοτέλην Θειακὸν καὶ τὸν Γεώργιον Κ. Γουρδουβέλην, τοὺς μετέφερον εἰς χώραν Τριφυλίας. Καθ' ὁδόν, ἐδολοφόνησαν τὸν Ἀριστοτέλην Θειακόν. Εἰς Χώραν κατεδικάσθησαν οἱ ἄλλοι δύο εἰς θάνατον καὶ τοὺς μετέφερον εἰς στρατόπεδον Ποταμιᾶς. Κάποιος παλαιὸς φίλος ἐπεμβαίνει καὶ ἀναστέλλεται ἡ ἐκτέλεσις των.

Τὸν Ἰανουάριον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Παπᾶ - Σπῦρον Στούπαν πατέρα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ ταγματάρχου Π. Στούπα καὶ τὶς ἀδελφές του Τασίαν, Ντίνα καὶ Γεωργίαν, τὴν σύζυγον καὶ θυγατέραν τοῦ ἐφέδρου ὑπολοχαγοῦ Σταμάτη Δημητρακοπούλου, τὸν Ἀλέξιον Κυριαζόπουλον ἢ Μαντάναν, τὸν Φώτιον Κυριαζόπουλον τὸν Δῆμον Ἀθανασόπουλον, τὸν Γεώργιον Γκισούρη, τὸν Λάμπρον Γκισούρη, τὸν Ἀλέξιον Χρυσομπόλην, τὴν Ἑλένην Παπαθωμοπούλου καὶ τὴν μητέρα της, τὸν Ἰωάννην Διακουμόπουλον καὶ τὰ παιδιὰ του, τὸν Ἀλέκον Τουμπέκη, τὸν Γ. Ἡλιόπουλον, τὸν Τάσσην Χρυσόπουλον ἢ Βλαχοδήμαρχον, τὸν Γιάννη Λάπαν μὲ τὴν θυγατέρα του, τὸν Σπήλιον Προσηλιακὸν καὶ τοὺς φυλακίζουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον Ποταμιᾶς. Εἶναι στρατόπεδον ποὺ ἔχουν οἱ κομμουνισταί, ὄχι οἱ Ἰταλο - γερμανοί.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἔγιναν πρὸ τῆς μάχης τῶν Γαργαλιάνων τῆς 22ας Σεπτεμβρίου 1944. Διὰ τὴν μάχην τῶν Γαργαλιάνων, ὅπου ἐδολοφονήθησαν ἑκατοντάδες, θὰ ἀσχοληθῶμεν ἰδιαίτερος εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐπίσης θὰ ἀσχοληθῶμεν ἰδιαίτερος μὲ τὰ ἐγκλήματα τῶν κατὰ τὴν μάχην τῆς Λεύκης τῆς 9.10.1943.

Εἰς Δ ρ ο σ ο π η γ ή ν. Τὸν Φεβρουάριον 1944, συλλαμβάνεται ὁ Βασίλειος Γκότσης, μέλος τοῦ Ε.Σ., μεταφέρεται εἰς Σελᾶ, ὅπου βασανίζεται κρεμασμένος ἀνάποδα μέχρι θανάτου καὶ δολοφονεῖται ὁ Γεώργιος Φ. Κραβαριώτης.

Εἰς Δ ώ ρ ι ο ν. Δολοφονοῦν τὸν Παναγιώτην Δ. Βασιλόπουλον, τὸν Ἥλιαν Θ. Βασιλόπουλον, τὸν Κων. Ἀθαν. Βασιλόπουλον, Ἰωάννην Π. Γκότση, Περικλῆν Ἰωάννην Γκότση, Περικλῆν Κατσαμπάνη, Φώτιον Π. Μπουτσικάκη, Ἀναστάσιον Ντρὲν δάσκαλον, Δημήτριον Γ. Τάκη, Δημήτριον Π. Τότση, Νικ. Φωτόπουλον, Διονύσιον Ἀριστείδου Φωτόπουλον, Παναγιώτην Ἀριστ. Φωτόπουλον. Ὅλοι ἦσαν ἀντάρτες ἢ μέλη τοῦ Ε.Σ. καὶ ἐπίστευον μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ἀντώνιον Φωτόπουλον στρατολόγον τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν Ἀριστείδην Φωτόπουλον πατέρα ἀντάρτου τοῦ Ε.Ε. καὶ Παν. Ἀριστ. Φωτόπουλον, τοὺς φυλακίζουσιν εἰς Αἰῶνα, Στόμιον, Ἄνω Φυγαλίαν, Περιβόλια Ὀλυμπίας μέχρι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν πάλιν τὸν Ἀντώνιον Φωτόπουλον καὶ τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρίως μέχρι αἰμορραγίας, εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὸ πείσμα νὰ ἐπιμένῃ νὰ σκέπτεται Ἑλληνικά...

Εἰς Ἐ λ α ί α ν (Μ π ο ὺ ζ ι). Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Δημήτριον Καρανάση καὶ τὸν μεταφέρουσιν εἰς στρατόπεδον Αἰῶνος.

Εἰς Κ α λ ο γ ε ρ έ σ ι. Τὸν Αὐγούστο 1943, συλλαμβάνεται ὁ

Γεώργιος Ι. Ἀναγνωστόπουλος ἢ Στούπας, ὁ Ἰωάννης Ἀναγνωστόπουλος καὶ μεταφέρονται εἰς Σελᾶ, ὅπου δολοφονοῦνται, διότι ἦσαν μέλη τοῦ Ε.Σ. καὶ ἦσαν μακρinoὶ συγγενεῖς τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Π. Στούπα. Τὸν Αὔγουστον ἐπίσης τοῦ 1943, συλλαμβάνεται ὁ Παπαῆς καὶ δάσκαλος Ρήγας Στούπας, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ ἐξωκλήσιον τοῦ Μοΐρου, ὅπου εἶχε ἱερουργήσει. Τραυματίζεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἀφήνεται ἐπὶ 4—5 ἡμέρας ἡμιθανὴς μὲ σπασμένο τὸ πόδι του, εἰς τὸ ὑπαιθρο. Ἔδωσαν διαταγὴ νὰ μὴ νοσηλευθῆ ἀπὸ κανέναν! Πεθαίνει ἀπὸ πόνους καὶ αἱμαρραγίαν... Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν συνηθίσει νὰ σκοτώνουν. Πατάδες θὰ ὑπολογίσουν;...

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Κων. Δ. Ἀποστολόπουλον, τὸν ξυλοκοποῦν κρεμασμένον καὶ ξεψυχαίει κρεμασμένος ἀπὸ ἓνα ξύλο. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, δολοφονοῦν τὸν Γεώργιον Ἀνδρέου Ἀσημακόπουλον καὶ τὸν Ἰωάννην Π. Στούπαν, διότι ἀρνήθηκε νὰ δώσῃ εἰς ἓνα κομμουνιστὴ τὸ ὥρολόγιόν του.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1944, δολοφονοῦν τὸν Μῆτρον Κ. Ἀποστολόπουλον καὶ τὸν Γεώργιον Σελέταν καὶ τραυματίζουν τὸν Ἀναστάσιον Δ. Ἡλιόπουλον.

Εἰς Κόκλα Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Σταῦρον Νιαρχάκον, ἀνάρτην τοῦ Ε.Σ., τὸν Μῆτρον Μπινιώρη, τὸν Ἀριστείδην Μίντζαν ἢ Κεφάλαν, τὸν Γρηγόριον Μίντζαν ἢ Κεφάλαν καὶ τὸν Ἰωάννην Κορμᾶν ἐκ Κεφαλληνοῦ Ἰθάκης.

Εἰς Κοπανάκι. Συλλαμβάνουν τὸν Φεβρουάριον 1944, τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀντωνόπουλον συμβολαιογράφον Ἀετοῦ καὶ τὸν Ἀγγελῆ Παναγόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Σιδηρόκαστρον, ὅπου ὁ Ἐμμανουὴλ Ἀντωνόπουλος καταδικάζεται εἰς τρίμηνον φυλάκισιν μὲ ἀναστολήν... Ὑπολογίζουν ὅτι ἔχουν περιθώριον χρόνου διὰ τὴν ἐκτέλεσίν του. Τὴν 20.7. 1944, τὸν Ἐμμανουὴλ Ἀντωνόπουλον συμβολαιογράφον μεταφέρουν εἰς Ἀετόν, ὅπου τὸν βασανίζουν, τὸν ὑποχρεοῦν νὰ μεταφέρῃ πέτρες εἰς τὸν ὄμιον του, τοῦ βγάζουν τὶς τρίχες τῆς κεφαλῆς του, τοὺς εἰρωνεύεται παρὰ τὰ μαρτύριά του: «Ὡστε αὐτὸ εἶναι τὸ σύστημά σας; Μπράβο σύστημα!!» τοὺς λέγει. Ἀλλὰ αὐτοὶ εἶναι ἀναίσθητοι δολοφόνοι. Προχωροῦν εἰς τὸ πρόγραμμά των. Τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Χαλβάτσου, ὅπου τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον καὶ τὸν ἐκτελοῦν.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν ἰατρὸν Ἰωάννην Παπαδόπουλον καὶ τὸν νομοκτηνίατρον Καλαμῶν Π. Πολάλην καὶ τὸν σταθμαρχὴν ΣΠΑΠ Ἀνδρέαν Θεοδωρόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Αὐλῶνα καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον Ἄνω Φυγαλίας — Ὀλυμπίας, ὅπου βασανίζονται καὶ δέρονται ἀνηλεῶς, κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ πέλματα τῶν ποδιῶν των.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Βασίλειον Ἀντωνόπου-

λον άνθ)στην και καταδικάζεται εις θάνατον, μετατρέπεται όμως, ή ποιή του εις έξοριαν εις Κάτω Φυγαλίαν. . .

Και ό Άγγελος Παναγόπουλος μεταφέρεται εις στρατόπεδον Χαλβάτσου, όπου κρατείται επί τετράμηνον.

Τόν Μάρτιον του 1944, συλλαμβάνουν τον Γ. Άγγελόπουλον και μετά φρικτά βασανιστήρια εις Αύλωνα τον έκτελοϋν.

Τόν Όκτώβριον 1943, συλλαμβάνουν τον Νίκον Παπαδόπουλον έφεδρον άνθυπολοχαγόν, Άναστάσιον Ξένον, Θεόδωρον Πατσούρην, και Δημήτριον Παπαγεωργίου, μεταφέρονται εις στρατόπεδον Αύλωνος όπου έπειτα από λίγες ανακρίσεις αφήθησαν ελεύθεροι όλοι. Τόν Σεπτέμβριον του 1944, δολοφονοϋνται όλοι! . . . Τό σχέδιον έξετελέσθη πλήρως.

Τόν Μάιον του 1944, συλλαμβάνουν τον Άριστείδην Λιακόπουλον και την μητέρα του φαρμακοποιού Άλ. Νικολακοπούλου και τους δολοφονοϋν. Είναι γονείς αξιωματικών και έπρεπε να πεθάνουν.

Τόν Φεβρουάριον του 1944, συλλαμβάνουν τον Δημήτριον Παπαγεωργίου, τον Νικόλαον Σ. Πανουσάκην και Θεοδώρα και Έλένην Παπαδοπούλου, την Άριστείαν Γκοτσορώτη με την μητέρα της και τους μεταφέρουν εις στρατόπεδον Στομίου. Τους απέλυσαν τον Μάρτιον του 1944, δια να σκοτώσουν τους άνδρες τον Σεπτέμβριον του 1944. Τόν Φεβρουάριον 1944, δολοφονοϋν εις τον δρόμον Βασιλικού — Κοπανακίου τον Κων. Γρ. Πανουσάκην εκ Κοπανακίου, διότι δεν ειχεν άδεια κυκλοφορίας! . . . (Μη διαφύγη της προσοχής του άναγνώστου: Δέν τον σκότωσαν οι Γερμανοί, αλλά οι κομμουνισταί).

Τόν Ιούλιον του 1944, συλλαμβάνουν τον Άναστάσιον Παπαδημητρίου, που ειχε πάει στο χωράφι του να μαζέψη φασόλια, τον μεταφέρουν εις Άετόν, εις Ταύγετον δια «ανάκρισιν», τον ξυλοκοποϋν, τον βασανίζουν και τον έκτελοϋν. . . Τόν ίδιο μήνα βασανίζουν και ξυλοκοποϋν μέχρι θανατηφόρου αίμορραγίας τον Παναγιώτην Χαμπεσήν.

Τόν Αύγουστον 1944, έκτελοϋν επί τόπου, εις τό άμπέλι του, τον γέροντα Γεώργιον Πανουσάκην και εις τό άμπέλι της την Δήμητρα Μπούσιου. Τόν Νοέμβριον του 1943, δια να άποδείξουν ότι υπερασπίζουν τους νόμους και την ιδιοκτησίαν έσκευώρησαν κλοπήν εις βάρος του Παναγιώτου Κότου, του έβαλαν χαρτιά εις την πλάτην με την λέξιν «κλέφτης» και τον έκτυποϋσαν άνηλεώς δια να παρασύρουν και τους άλλους. Τελικώς τον έδολοφόνησαν τον Δεκέμβριον του 1944.

Τόν Δεκέμβριον 1944, συλλαμβάνουν τον Γεώργιον Μπινιώρην, Χρηστον Κατσούλην, Παν. Σπ. Πανουσάκην, Βασίλειον Πατσούρην, Στασινόν Στασινόπουλον, Θεμ. Νικολακόπουλον, Άνδρέαν Νικολακόπουλον, Θεόδωρον Τσώνον από την Άγριλιά, τον Ιωάννην, Μπάλταν από τό Σιτοχώρι, τον Σωτήριον Μιχ. Ρούσσην και τους έφυλάκισαν εις τας φυλακάς Κυπαρισσίας. Τους απέλυσαν την 17.1.1945, μετά την καταστολήν του Δεκεμβριανού κινήματος του 1944. . . Άν τό κίνημά των ειχεν επιτύχει και αυ-

τοὶ θὰ ἐξαφανίζοντο ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Ἑλληνικῆς γῆς... Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, καταζητοῦν τὸν Σωτήριον Γ. Ρούσσην νὰ τὸν δολοφονήσουν καὶ αὐτόν. Ἐίχον πρὶν δολοφονήσει τὸν πατέρα του καὶ τρεῖς ἀδελφοὺς του, μόλις, ὅμως, κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ καὶ νὰ ἀποκρυβῆ εἰς Κάκκαβα ἐπὶ τρίμηνον. Ἐνῶ οἱ Ἴταλο - γερμανοὶ ἐσχότωςαν εἰς Κοπανάκι μόνον οὐκτὼ (8) οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν ἄνω ἀπὸ 100. Ἐδολοφόνησαν τὸν ἱατρὸν Ἰωάννην Παπαδόπουλον, τὸν ἱατρὸν Δημήτριον Τζουμάνην, τὸν φαρμακοποιὸν Ἀλέκον Νικολακόπουλον, τὸν Παπᾶ - Γεώργη Τζουμάνη, τὸν Δημοσθένην Πανουσάκην καθηγητὴν Γυμνασίου, τὸν Γ. Παπαγεωργίου τελειόφοιτον Νομικῆς, τὸν Ι. Τζουμάνην καθηγητὴν Γυμνασίου, τὸν Νικόλ. Παπαδόπουλον ἑφεδρον ἀνθυπολοχαγὸν κ.ἀ. εἰς τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλά. Ὅλοι ἦσαν μέλη τοῦ Ἐ.Σ. ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ποὺ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των τοὺς ἀναφερόμεν ὄλους: 1) Ἀρβανίτης Γεώργιος, 2) Ἀρβανίτης Δημήτριος, 3) Ἀλέκος Ἀναστάσιος, 4) Ἀναστασόπουλος Χαράλαμπος, 5) Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, 6) Ἀγγελόπουλος Ναοῦμ, 7) Ἀντωνόπουλος Ἐμμανουήλ, 8) Ἀντωνόπουλος Κων)νος, 9) Βόγγας Νικόλαος, 10) Βόγγας Ἀθανάσιος, 11) Γραμματικῆς Δημήτριος, 12) Γκότσης Παναγιώτης, 13) Γκότσης Ἀναστάσιος,, 14) Γκότσης Δημήτριος, 15) Γκοτσωρότσης Δημήτριος, 16) Γιαννακόπουλος Ἰωάννης, 17) Δροῦτσας Ἰωάννης, 18) Κακίσης Κων)νος, 19) Ἀγγελόπουλος Κων)νος, 20) Καραχάλιος Χρῆστος, 21) Καραχάλιος Παναγιώτης, 22) Κατσούλης Χρ., 23) Κουμπαρούλης Νικόλαος, 24) Καποθανάσης Ἰωάννης, 25) Κωνσταντινίδης Κων)νος, 26) Κουτρομπῆς Χρῆστος, 27) Κουρετίδης Κυριάκος, 28) Λιακόπουλος Ἀριστείδης, 29) Μπάλτας, Δημήτριος, 30) Μπάλτας Παναγιώτης, 31) Μπάλτας Νικόλαος, 32) Μέμος Γεώργιος, 33) Μακαντάσης Ἀριστείδης, 34) Μπούση Δήμητρα, 35) Νικολακόπουλος Δημήτριος, 36) Νικολακόπουλος Παναγιώτης, 37) Νικολακόπουλος Περιελῆς 38) Νικολακόπουλος Ἰωάννης, 39) Νικολακόπουλος Νικόλαος, 40) Νικολακόπουλος Ἀλέξανδρος, 41) Νικολακόπουλος Κωνσταντῖνος, 42) Νικολακοπούλου Γιαννοῦλα, 44) Νικολακόπουλος Δημήτριος, 45) Ξένος Ἀναστάσιος, 46) Παπαδόπουλος Ἰωάννης, 47) Παπαδόπουλος Παναγιώτης, 48) Παπαδόπουλος Μίμης, 49) Παπαδόπουλος Ἐδγένιος, 50) Παπαδόπουλος Γεώργιος, 51) Παπαδόπουλος Ἀντώνιος, 52) Παπαδόπουλος Νικόλαος, 53) Παπαδόπουλος Μενέλαος, 54) Παπαδόπουλος Νικόλαος, 55) Παπαδόπουλος Χρῆστος, 56) Παπαδόπουλος Δημήτριος, 57) Παπαδημητρίου Ἀναστάσιος 58) Πατσούρης Παναγιώτης, 59) Πατσούρης Ἀναστάσιος, 60) Πατσούρης Γεώργιος, 61) Πατσούρης Θεόδωρος, 62) Πανουσάκης Δημήτριος, 63) Πανουσάκης Κων)νος, 64) Πανουσάκης Κων)νος, 65) Πανουσάκης Νικόλαος, 66) Πανουσάκης Γεώργιος, 67) Πανουσάκης Νικόλαος, 68) Πανουσάκης Κων)νος, 69) Πανουσάκης Δημοσθένης, 70) Πανουσάκης Ἀνδρέας, 71) Πανουσάκης Κων)νος, 72) Πατατζίης Ἀριστείδης, 73) Παπατσώρης Ἀναστάσιος, 74) Ρούσσης Γεώργιος,

75) Ρούσσης Ἰωάννης, 76) Ρούσσης Ἐμμανουήλ, 77) Ρούσσης Σταῦρος, 78) Ρούσσης Γεώργιος, 79) Ρούσσης Νικόλαος, 80) Στέργιος Ἡλίας, 81) Τζανετόπουλος Γεώργιος, 82) Τζουμάνης Γεώργιος, 83) Τζουμάνης Παναγιώτης, 84) Τζουμάνης Ἰωάννης, 85) Τζουμάνης Δημήτριος, 86) Τζουμάνης Χρῆστος, 87) Τζουμάνης Παναγιώτης, 88) Τζουμάνης Ἰωάννης, 89) Τζουμάνης Ἀναστάσιος, 90) Στασινόπουλος Περικλῆς, 91) Στασινόπουλος Στασινός, 92) Τσῶνος Νικόλαος, 93) Τσῶνος Σπυρίδων, 94) Φωτόπουλος Ἰωάννης.

Εἰς Κ α λ ὸ Ν ε ρ ὸ. Δολοφονοῦν τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Καννέλον Μ. Γαλάνην, τὸν ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγὸν Ἀθανάσιον Ι. Θεοδωρακόπουλον, τὸν ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγὸν Σπυρ. Παν. Κωνσταντόπουλον, τὸν Λιονύσιον Κ. Παρασκευόπουλον, τὸν Γεώργιον Σπ. Ἀντωνόπουλον, τὸν Ἀλέξανδρον Φ. Παπαηλιῶ, τὸν Δημ. Σοφ. Θεοδωρακόπουλον, τὸν Χρῆστον Νικ. Μιχαλόπουλον, τὸν Σπύρον Νικολακόπουλον καὶ τραυματίζουν τὸν Ἰωάννην Θεοδωρακόπουλον καὶ τὸν Κων. Λεων. Παρασκευόπουλον.

Εἰς Κ ο π ἄ ν ι τ σ α. Ἐδολοφόνησαν τὸν Παναγιώτην Νασόπουλον, Λεωνίδα Μαντζούνην καὶ τὴν Ἀγγέλω Βουδούρη.

Εἰς Κ ο ὄ β ε λ α. Δολοφονοῦν τοὺς ἀδελφοὺς Ἀλέξανδρον, Γεώργιον καὶ Νασὺμ Ι. Ἀγελλόπουλον, ἐπίσης δολοφονοῦν τὸν Χρῆστον Ἀντ. Γεωργακόπουλον, τὸν Δημήτριον Α. Γεωργιόπουλον, τὸν Ἰωάννην Ἀντ. Γεωργακόπουλον καὶ τραυματίζουν τὸν Κων)νον Γαλάνην Θεοδωρακόπουλον καὶ τὸν Δημήτριον Ι. Δρακόπουλον.

Εἰς Κ υ π α ρ ἰ σ σ ῖ α ν. Τὸν Μάρτιον 1943, κατέδωσαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς, τὸν Ἀντώνιον Γεώργαν, ὡς κατέχοντα ραδιόφωνον καὶ ὅτι ἐκυκλοφοροῖσε δελτία πληροφοριῶν. Οἱ Ἰταλοί, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργαν, τὸν μεταφέρουν εἰς Φιλιατρὰ καὶ τὸν βασανίζουν νὰ μαρτυρήσῃ τὸ ραδιόφωνον καὶ τοὺς συνεργάτες του. Ὑποφέρει νὰ πάντα, ἀλλὰ δὲν ὑποκύπτει. Τελικῶς τὸν ἀπολύουν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ μετὰ ἐξακολουθεῖ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους ἐθνικοὺς ἀγωνιστάς. Δὲν τοὺς ἀρκεῖ ὅτι τὸν κατέδωσαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἔτυχε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ σωθῆ. Μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ἀρχίζουν νέαν δίωξιν τῶν πρωτοπόρων πατριωτῶν. Τὸν Σεπτέμβριον 1943, κυκλώνουν τὸ σπίτι τοῦ Ἀντωνίου Γεώργα, τὰ μεσάνυχτα, κτυποῦν, βροντοῦν τὴν πόρτα. «Θέλουν νὰ τοῦ μιλήσουν». Ὁ Γεώργας καταλαβαίνει τί τὸν περιμένει. Καθυστερεῖ, λίγο, ετοιμάζει τὴν χειροβομβίδα νὰ τοὺς κτυπήσῃ. Ἡ μίνα του σώζει τὴν κατάστασιν, τοῦ ὑποδεικνύει μία ὑπόγειο ἔξοδο καὶ φεύγει. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἐπιμένουν. Τὸν Ὀκτώβριον 1943, ὁ Ἀντώνιος Γεώργας, εὐρίσκει εἰς Βρύ-

σες διὰ τὴν σωθῆ ἀπὸ κύκλωσι τῶν Ἰταλῶν. Τὸν συλλαμβάνουν ἐκεῖ οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν στέλνουν εἰς Αὐλῶνα μὲ συνοδείαν τοῦ Διονυσίου Γιαννοπούλου ἀπὸ Βρύσες. Μία φωνὴ Ἑλληνικὴ ταράζει τὸν Γιαννόπουλον καὶ λέγει εἰς τὸν Γεώργαν. «Ἐγὼ σὲ ξέρω ποιὸς εἶσαι, θὰ ἀνοίξω τὸ σημεῖωμα καὶ ἂν λέγει τίποτε κακὸ γιὰ σένα θὰ φύγουμε μαζὶ γιὰ τὴν Ἀθήνα». Τὸ σημεῖωμα ἔγραφε: «Σᾶς στέλνομε τὸν Ἀντώνιον Γεώργαν ἐκ τῶν πρώτων ἀντιδραστικῶν στοιχείων τῆς Κυπρισσίας. Νὰ κρατηθῆ μέχρις ὅτου φθάσει ἢ ἐκθεσῆς». Φθάνουν εἰς Αὐλῶνα καὶ σὲ δύο ἡμέρες ἢ ἔκθεσις ἔγραφε: «Νὰ ἐκτελεσθῆ διὰ τὴν τρομοκρατηθῶν οἱ ὑπόλοιποι». Τὸν κρατοῦν εἰς τὸ στρατόπεδον Αὐλῶνος ἐπὶ δύο μῆνες, ἀναβάλλουν, ὅμως, τὴν ἐκτέλεσίν του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ γίνῃ ὄργανόν των καὶ τὸν ἀφήνουν ἐλεύθερον. Εἰς Κυπρισσίαν μετὰ διήμερον, τὸν ζητοῦν πάλιν, μὲ σημεῖομά των: «Τὸν θέλουν γιὰ ἀνάκρισι...» Φαίνεται εἶχαν μετανοήσει. Ἀλλὰ δὲν ἐπῆγε, μόλις κατώρθωσε καὶ ἔφυγε δι, Ἀθήνας τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1944, καὶ ἐσώθη... Μόλις, ὅμως, ἔφυγε δολοφονοῦν τὸν ἀδελφόν του Παναγιώτην Γεώργαν.

Τὸν Φεβρουάριον 1944, κυκλώνουν τὸ σπίτι τοῦ Πολυβίου Λιακάκη, δικηγόρου καὶ προσπαθοῦν νὰ τὸν πιάσουν. Ὁ Πολύβιος Λιακάκης, εἶναι ἐκ τῶν πρωτοπόρων τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως τοῦ Ε.Σ., εἶναι ὁ δραστήριος Ἕλληνας ποὺ μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκινεῖτο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Εἶναι ὁ ἀγνὸς πατριώτης ποὺ ἔδινε κατευθύνσεις εἰς τοὺς νέους, μόνον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τοὺς εἶχαν πολὺ ἐνοχλήσει. Ἀφοῦ δὲν ὑπετάγη τελικῶς εἰς αὐτοὺς ἔπειτα ἀπὸ τόσες προτάσεις των, ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῆ καὶ στέλνουν τὰ ὄργανά των. Ὁ Π. Λιακάκης, δὲν εἶχε τότε ὄπλα μαζὶ του. Εἶχε ὅμως ψυχὴ. Δὲν φοβάται, καλεῖ εἰς βοήθειαν τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἦταν γύρω. Καὶ τότε συνέβη κάτι σπάνιον εἰς τὴν ὑπόδουλον τότε ἐθνικὴν ζωὴν μας. Προσέτρεξε ὅλος ὁ κόσμος καὶ τόσον ἐντόνως ἀπεδοκίμασε τοὺς ἐνόπλους κομμουνιστάς, ὥστε τοὺς ἔφερε καταφρόνια, ἐντροπὴ, ταπεινώσι. Αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ τοὺς ἔπνιξε τὸν κακὸν τους σκοπὸν καὶ ὑπεχώρησαν. Ἔτσι τότε ἐσώθη καὶ κατώρθωσε σὲ λίγες μέρες νὰ φύγῃ διὰ τὴν Ἀθήνα, ὅπου τελικῶς δὲν τὸν ἀνεῦρον οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἐσώθη. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Πλέσσαν δικηγόρον, τὸν Παναγιώτην Μαραγκὸν καὶ τὸν Χρηστον Καλογερόπουλον, τοὺς ὀδηγοῦν εἰς τὸ παρεκκλήσι τῆς Παναγίας Γελουδᾶ καὶ ἐνῶ τοὺς ὀδηγοῦν ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν Τρίτολιν, εἰς τὸν δρόμον τοὺς δολοφονοῦν... Τὸν Νοέμβριον 1943, συνέλλαβον τὸν Σταμάτη Χριστόπουλον, λοχίαν, εἰς τὸ ἀγρόκτημά του ἐνῶ γύριζε μὲ τὰ βόδια του καὶ τὰ ἄλεκτρα του, τὸν μεταφέρουν τὴν νύκτα εἰς τοὺς Μύλους, μετὰ εἰς Χριστιάνους, τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἔδειραν, τὸν ἄφησαν ἀναισθητον. Τὸν ὑποχρεώνουν νὰ τρέχῃ γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν εἰς Ἀγία Σωτήρα καὶ εἰς τὴν θύραν τῆς τὸν ἀποτελειώνουν μὲ μίαν σφαῖρα.

Τὸν Μάρτιον 1944, τραυματίζουσι τὸν Π. Δράκο, μέσα στὸ ἐστιατό-

ριο τοῦ Ἀχιλλέα... Ὁ γέρο Διονύσιος Ἀναστασόπουλος ἢ Μαρούλης τόλμησε δημοσίως νὰ τοὺς ρωτήσῃ: «Ρε̄ γιατί σκοτώνετε τὸν κόμον;» Τοῦ ἀτήντησαν μὲ μία σφαῖρα καὶ τὸν ἐξετέλεσαν ἀμέσως. Εἶναι τὸ καθεστὼς τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἐτοιμάζουν...

Τὸν Ἀπρίλιον 1944, εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Κυπαρισσίας τραυματίζουν τὸν Χρῆστον Παρτσακλόν, κρεοπώλην, διὰ νὰ τὸν δολοφονήσουν λίγο ἀργότερα... Τὸν Φεβρουάριον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Φώτιον Βλάχον καθηγητὴν γυμναστικῆς καὶ τὸν φυλακίζουν εἰς Χριστιάνους. Τὸν Μάρτιον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ζαφείρη Ζαφειρόπουλον εἰς Περιβόλια καὶ τὸν ἐρωτοῦν: «Γιατί ἦλθες χωρὶς ἄδεια ἀπὸ Κυπαρισσίας μέχρις ἐδῶ;» Ἦτο ἡ πρώτη ἐπίθεσις ἐναντίον του, τὸν Δεκέμβριον 1944, δολοφονοῦν τὸν νιόν του Ζαφειρόπουλον.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν ἱατρὸν Ἀναστάσιον Χήναρη καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς στρατόπεδον Αὐλώνος, ὅπου μένει ἐπὶ τρεῖς μῆνας. Τὸν ἀφήνουν ἐλεύθερον διὰ νὰ τὸν δολοφονήσουν ἀργότερον.

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1944, ἔκαψαν τὰ σπίτια τοῦ Γεωργίου Μαυροειδῆ καὶ τοῦ ἱατροῦ Ἀναστασίου Χήναρη. Πέρνουν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Γ. Μαυροειδῆ καὶ τὴν κλείνουν στὸ στρατόπεδόν των εἰς Αὐλώνα. Τὸν Δεκέμβριον 1944, δολοφονοῦν καὶ τὸν ἱατρὸν Ἀναστάσιον Χήναρη καὶ τὸν Γ. Μαυροειδῆ. Συνέλαβον τὸν Φεβρουάριον 1944, τὴν οἰκογένειαν Φωτίου Ἀρβανιτάκη — Τσόγκα καὶ τὸν Τάσην Ζαχαρόπουλον καὶ τοὺς ἔκλεισαν εἰς τὸ στρατόπεδον Περιβολίων — Ὀλυμπίας. Τὸν Νοέμβριον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Νικ. Τσετσενέκον ἢ Λαμπρόπουλον καὶ τὸν Ι. Καλλὲν καὶ τοὺς βασανίζουν μὲ σιδερένιες κόσες. Τοὺς θεωροῦν ξύλα τοῦ βουνοῦ, ὄχι ἀνθρώπους. Συλλαμβάνουν, τὸν Ὀκτώβριον 1943, τὸν Δημ. Ντόντον δικηγόρον καὶ τὸν Θεμιστοκλῆν Ἀναστασόπουλον καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς τὸ Γεράνιον ὄρος ὅπου τοὺς φυλακίζουν.

Οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ἀναχωρήσει καὶ θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐσταμάτησε νὰ χύνεται ἑλληνικὸ αἷμα. Οἱ κομμονισταὶ διαφωνοῦν. Συλλαμβάνουν τὸν Ἀντώνιον Δημητρακόπουλον, συμβολαιογράφον, τὸν Βασίλειον Κακκίσην ἱατρὸν, τὸν Γεώργιον Πετρόπουλον, τὸν Φώτιον Γρηγορόπουλον, τὸν δασικὸν Ζωγόπουλον κ.ἄ. καὶ τοὺς δολοφονοῦν.

Τραυματίζουν τὸν Κώστα Μαντραπέλια καὶ δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Νῆκον Κρέσπη, τηλεγραφητὴν, τὸν Σπῦρο Λαμπρόπουλον, τὸν Νικ. Θεοδωρακόπουλον, τὸν Εὐάγγελον Ζαχαρόπουλον, τὸν Γ. Ζαχαρόπουλον, τὸν Ἀναστάσιον Γκούτην, τὸν Παν. Ι. Γεώργαν, τὸν Τέλη Κλωνιώτη, τὸν Π. Μαραγκόν, τὸν Ἀναστάσιον Ζαχαρόπουλον, τὸν Φώτιον Γρηγορόπουλον, τὴν Ἑλένη Μανιάτη, τὸν Ἀρίστον Θεοδωρόπουλον, τὸν Ἐπαμεινώνδα Θεοδωρόπουλον, τὸν Γ. Θεοδωρόπουλον, τὸν Θεοχάρη Μισιρλῆ, τὸν Κώστα Μισιρλῆ, τὸν Ἀντώνιον Γκούρα, καὶ ὀλόκληρη οἰκογένειαν τῶν Ἀναγνωστοπουλαίων ἀπὸ 17 ἄτομα...

Τὴν 18ην Νοεμβρίου 1943, συλλαμβάνουν τὸν Ἀντώνιον Δημητρακό-

πουλον συμβολαιογράφον καὶ τὸν Παναγιώτην Μαραγκόν, τοὺς φέρονον εἰς Στασιό, Περδικονέρι, Χριστιάνουζ, Μουζάκι. Καθ' ὁδὸν δολοφονοῦν τὸν Παναγ. Μαραγκόν' εἶχε προσφέρει πολλὰ εἰς τὴν ἔθνηκὴν ἀντίστασιν τοῦ Ε.Σ. καὶ αὐτὸ ἦτο ἐχθρικὴ ἐκδήλωσις διὰ τοὺς κομμουνιστάς. Ἀπὸ ἐκεῖ συνεχίζουσι τὴν μεταφορὰν καὶ τὸ μαρτύριον Ἀντωνίου Δημητρακοπούλου, τὸν μεταφέρουσι εἰς τὴν περιφέρειαν Χώρας, εἰς θέσιν Βαρκόλακα, ὅπου μένει μαζὶ μὲ ἄλλους κρατούμενους πρωτοπόρους Ἑλληνας ἐπὶ 4 ἡμέρας. Ἀπὸ ἐκεῖ τὴν 25ην Νοεμβρίου τὸν μεταφέρουσι εἰς Σαμπρῖκι, Ἀσοῦταινα, Λυκουδέσι, Σελαῖ, Κρουνέρι καὶ βαδίζει πλέον συνεχῶς 12 ὥρες. Ἀπὸ ἐκεῖ τὴν 26.4.1943 εἰς Κάτω Κοπανάκι Ἀγριλιά, Σιτοχώρι, Κεφαλόβρουση, Σιδηρόκαστρον, ὅπου ἀφήνεται ἐλεύθερος τὴν 7.12.1943 καὶ ἀνεχώρησε δι' Ἀθήνας. Κατὰ Ἰούνιον 1944, σκέπτεται τὴν οἰκογένειάν του καὶ γυρίζει εἰς Κυπαρισσίαν. Ἐνῶ εἶχον ἀναχωρήσει οἱ Γερμανοὶ τὴν 12.9.1944, τὸν συλλαμβάνουσι οἱ κομμουνισταὶ μαζὶ μὲ ἄλλους Κυπαρισσίους Γ. Πετρόπουλον, Βασίλειον Κακκίσην, Φ. Γρηγορόπουλον, Ζώγαν κ.ἄ. τοὺς μεταφέρουσι εἰς «Τραγανὰ» Κορυφασίου καὶ τοὺς ἐκτελοῦν. . .

Τὸν Ἰούλιον 1944, συλλαμβάνουσι τὸν Βαγγέλη Μανιάτη καὶ τὸν κλείνουσι εἰς τὸ στρατόπεδον Χαλβάτσου. Ἐνας Θεὸς ξέρει πὼς ἐγλύτωσε ἀπὸ τὴν δολοφονία. . . Τί σημασία ἄραγε ἔχει ἕνας Ἑλληνας λιγώτερο;

Εἰς Λεύκηνη Τριφυλίας. Τὸν Ὀκτώβριον 1944 δολοφονοῦν τὸν Βασίλειον Μπουσοῦκαν, τὸν Ἀθανάσιον Εὐστ. Ἀθανασόπουλον καὶ τὴν σύζυγόν του, τὸν Ἀριστείδην Γεωργόπουλον, τὸν Ἰωάννην Γεωργόπουλον, τὸν Κων)νον Κακαβάν, τὸν Γ. Πετρόπουλον, τὸν Ἀθανάσιον Σπυροπαναγιωτόπουλον, τὸν Κων)νον Σπυροπαναγιωτόπουλον, τὸν Διονύσιον Χατζῆν, τὸν Παν. Χαροῦπαν. Ἐκεῖ σφάζουσι εἰς τὸ κρεβάτι του ὅπου ἦτο ἀσθενὴς τὸν Γεώργιον Π. Χρυσομπόλην. . . Ἐπίσης δολοφονοῦν ἕνα ἔφεδρον ἐκ Κρήτης καὶ ἕνα Κύπριον καὶ λεηλατοῦν ἑπτὰ σίτια τῆς Λεύκης καὶ μετὰ βάζουσι φωτιά. . . Μὴ νομίσετε ὅτι ἔχουσι ἐπιδρομὴ οἱ Ἰταλο - γερμανοί: εἶναι οἱ κομμουνισταὶ. . . Ἔπρεπε ὅλα τὰ δυναμικὰ στελέχη τοῦ Ε.Σ. τοῦ ταγματάρχου Στούπα νὰ πεθάνουσι, ἀφοῦ μὲ τόσον πείσμα πίστευαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. . . Σὲ λίγες ἡμέρας ἀργότερα, συλλαμβάνουσι τὸν Γεώργιον Β. Κάππον, τὸν Παν. Κάππον, τὸν Βασ. Παναγιωτόπουλον, τὸν Κων)νον Ἀργυρόπουλον, τὸν Φώτιον Καλογερόπουλον, τὸν Κων)νον Αὐρηλιώτην καὶ τὸν Γ. Ἀργυρόπουλον καὶ τοὺς κλείνουσι εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Ποταμίαν. Δὲν ἠμυροῦσαν, φαίνεται, νὰ ἀναπνεύουσι τὸν Ἑλληνικὸν ἀέρα χωρὶς ἄδεια τῶν κομμουνιστῶν. . .

Εἰς Λυκοῦδέσι. Τὸν Νοέμβριον 1943, συλλαμβάνουσι τὸν Δημήτριον Ν. Λαμπρόπουλον, τελειόφοιτον Ἐμπορικῆς Σχολῆς, τὸν μεταφέρουσι εἰς στρατόπεδον Αὐλώνοζ, ὅπου καταδικάζεται εἰς θάνατον καὶ ἐκτελεῖται ἀμέσως, διότι ἐνῶ εἶχε δηλώσει ὅτι «συμφωνεῖ νὰ πολεμήσῃ τοὺς κατακτητὰς διὰ τοῦ ΕΛΑΣ» διεφώνησεν μὲ τὴν τακτικὴν τῶν ἔργων των καὶ

τῶν ἐγκλημάτων των... Διότι δηλ. εἶχε τὸ θάρρος νὰ διαφωνήσῃ ἐπλήρως μετὰ τὴν ζωὴν του τὴν ἀντίδρασίν του... Τὸν Μάϊον 1944, δολοφονοῦν τὸν Σταῦρον Γκάφαν.

Εἰς Ξηρόζαμπον. Τὸν Μάρτιον 1943, ἐδολοφόνησαν τὴν Ἐλένην Γκούτη καὶ τὴν μητέραν της.

Εἰς Λαντζουναίου Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Παναγιώτην Ἀδαμόπουλον καὶ Γεώργιον Ι. Παυλόπουλον.

Εἰς Μοναστήριον. Τὸν Ἰούνιον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Παναγιώτην Σκούπαν, τὸν ξυλοκοποῦν μέχρι αἵματος καὶ μετὰ τὸν μεταφέρουν εἰς Λαντζουναίου Τριφυλίας, ὅπου τὸν δολοφονοῦν, διότι «ἐπῆγε νὰ ψωνίσῃ εἰς λαϊκὴν ἀγορὰν Κοπανακίου χωρὶς ἄδειαν». Ἄς σημειωθῇ ὅτι πρὸ ἔτους ἀκριβῶς οἱ Γερμανοὶ εἶχαν δολοφονήσῃ τὸν υἱὸν του Κώσταν Σκούπαν. Τὸν Αὐγουστον 1944, δολοφονοῦν τὸν Δημήτριον Ἀλμπανάκη τελειόφοιτον Νομικῆς, διότι εἶχε σύσκεψιν μετὰ ἕνα Ἑγγλέζον λοχαγὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γραμματέως τῆς Κοινότητος Κ. Μπίκου. Ὁ δυστυχὴς ἐγνώριζε τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ ἐθεώρησε καθῆκον του νὰ συνομιλήσῃ μετὰ ἕνα ἀξιωματικὸν ἐνὸς συμμάχου ἔθνους εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν... Ἀλλά, ἦτο καὶ ἐθνικιστῆς, μέλος τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ.

Εἰς Μουζάκι. Δολοφονοῦν τὸν Παπᾶ - Γιώργη Στυλιανόπουλον καὶ τὸν Θεόδωρον Κυριακόπουλον.

Εἰς Μάλθη. Δολοφονοῦν τὸν Μάϊον τοῦ 1943 τὸν Στυλιανὸν Παπακαλαμπόκη, δάσκαλον, μέσα στὸ σχολεῖο του παρουσία τῶν μαθητῶν του. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, δολοφονοῦν τὸν Βασίλειον Κακούτην ἢ Κολουμβάκη, ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν Γεώργιον Μίντζαν ἢ Κεφάλαν.

Εἰς Πλατάνια. Δολοφονοῦν τὸν Ἀρνόκουρον Χρῆστον, ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. τὸν Μαντζούνην Λεωνίδα τοῦ Κ., ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. καὶ τραυματίζουν τὸν Ἠλίαν Μαντζούνην, τὸν Κων)νον Καραγιάννην, τὸν Κων. Σπ. Μπινιώρη, τὸν Ἀλέξανδρον Μαντζούνην καὶ τὸν Ἀθανάσιον Τσατσούλην τοῦ Νικολάου.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Παπᾶ - Χρόνη Καραχάλιον, τὸν Κων)νον Καραχάλιον, τὸν Δημήτριον Τζουμάνην ἱατρόν, τὸν Ἀλέκον Νικολακόπουλον φαρμακοποιόν, τὸν Κ. Πανουσσάκη, τὸν Παν. Καραχάλιον, τὸν Χρῆστον Καραχάλιον, τὸν Παν. Δημόπουλον ἐκ Γλυκορριζίου κ.ἄ. ἐν ὧν 17. Προσπαθοῦν νὰ εὑρουν ἀφορμὴν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν. Πιέζουν τὸν Γεώργιον Ἀγγελόπουλον ἐκ Κούβελα νὰ υπογράψῃ ὅτι εἶχον μυστικὴν ὀργάνωσιν διὰ νὰ σωθῇ αὐτός. Ὁ γεναῖος, ὅμως αὐτός ἑλλην σὴν

ἄλλος Ρήγας Φεραῖος ἀρνεῖται νὰ ψευδοκαταθέσῃ καὶ πληρώνει μὲ βασανιστήρια τὴν ζωὴν του, ὅπως περιγράφομεν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ βιβλίου. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943, σκοτώνουν τὸν Ἀνδρέαν Καραγιάννην καὶ τὸν Κ. Καπερώνη.

Εἰς Πύργον Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Ἀρβανίτην Ἀναστάσιον τοῦ Εὐαγγέλου, Αὐρηλιώνη Θεόδωρον τοῦ Χρήστου, Γαλαννόπουλον Σωτήριον τοῦ Παναγιώτου, Γαλανόπουλον Παν. τοῦ Δημητρίου, Διονυσόπουλον Ἀγγελοῦ τοῦ Γεωργίου, Καραμπότσον Δημήτριον τοῦ Γεωργίου, Πολυχρονόπουλον Θωμᾶν, Πολυχρονόπουλον Βίκτωρα τοῦ Θωμᾶ, Τσώλην Ἀθανάσιον τοῦ Θεοδώρου, Τσοπελογιάννην Κων. τοῦ Δημητρίου, Μιχαλόπουλον Ἀλέξανδρον τοῦ Γεωργίου, Μακρυστάθην Ἀθανάσιον καὶ τραυματίζουν τὸν Ἀποστολόπουλον Ἀπόστολον τοῦ Δημητρίου, Γεωργόπουλον Ἀντώνιον τοῦ Χρόνη καὶ τὸν Καλογερόπουλον Φώτιον τοῦ Γεωργίου.

Εἰς Περιδικονέρι. Δὲν ἀπουσίασαν, δολοφονοῦν ἕναν ἄγνωστο ἐνῶ καὶ ἐκεῖ δὲν ἐσκότωσαν κανέναν οἱ Ἰταλο - γερμανοί.

Εἰς Ροδιά (Λεντεκάδα). Τὸν Μάρτιον 1943, δολοφονοῦν τὸν Φώτιον Δημητρακόπουλον καὶ τὴν γυναῖκα του Γεωργούλα, τὸν Περικλῆν Δημητρακάκη, τὴν γυναῖκα τοῦ Τάση Ζαχαροπούλου, τὸν Χρήστον Σμύρδακα καὶ ἕναν Ἡπειρώτην γανοματὴν ἀγνώστου ἐπωνύμου. . . Θέλησαν νὰ τρομοκρατήσουν ἐνωρὶς τὸ χωριὸ αὐτὸ τῶν ἀπογόνων τῶν ἕνδεκα κλεφτῶν τοῦ 1821, διὰ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. . . Ματαιῶς ὅμως: ἔμεινε καὶ μένει φρουρὸς τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ ἰδανικῶν.

Εἰς Στάσιμον. Τὸν Σεπτέμβριον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Βασίλειον Ἀγγελόπουλον καὶ τοῦ σπάζουν τὰ δόντια, διότι εἶχε ὄπλα τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ἤθελε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ἰταλο - γερμανοὺς. . . Καὶ τραυματίζουν τὸν Ἀθανάσιον Ἀνδρέου Δημητρακόπουλον.

Εἰς Σιδηρόκαστρον. Δολοφονοῦν τὸν συνταγματάρχην Σωτήριον Κασίμην, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, διότι εἶχε τολμήσει νὰ παρατηρήσῃ, εἰς Δυρράχιον Ταυγέτου, τὸν Αὐγουστον 1943, ἀξιωματικὸν ὀδηγήσαντα τοὺς κομμουνιστὰς ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τὴν 6.8.1943, εἰς Περιβόλια, Ὀλυμπίας διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων: «Πῶς σὺ θὰ παρουσιάσῃς μεθαύριον εἰς τὴν πατρίδα Ἕλλην ἀξιωματικὸς καὶ θὰ δικαιολογήσῃς τὴν στάσιν σου νὰ ὀδηγήσῃς Ἕλληνας ἐναντίον Ἑλλήνων». Μετὰ δίμηνον τὰ λόγια του αὐτὰ τὰ ἐπλήρωσε μὲ τὴν ζωὴν του, πρὶν προλάβῃ νὰ φύγῃ διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ πολεμήσῃ ἐκεῖ τοὺς κατακτητὰς. Ἕνας ἄλλος κατακτητὴς τὸν ἐπρόλαβε καὶ τὸν ἐδολοφόνησε εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος.

Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν ταγματάρχην Νικόλαον Γιαννούλην καὶ τραυ-

τὸν ἐθνικόν. . . Τὸν Μάρτιον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ἰωάννην Χήνα-
ρην καὶ τὸν Γεώργιον Α. Ζαχάριον τοὺς μεταφέρουν εἰς στρατόπεδον Χαλ-
βάτσου, ὅπου καταδικάζονται εἰς θάνατον, τυφεκίζονται, τραυματίζονται καὶ
τοὺς ἀποτελειώνουν μὲ πέτρες.

Εἰς Σύρριζον (Σ ύ ρ τ ζ ι) Τ ρ ι φ υ λ ί α ς. Δολοφο-
νοῦν τὸν Ἀνδρέα Ἀθανασόπουλον ἀνθυπασπιστὴν καὶ τὸν Κων. Ἀλ. Γε-
ωργακᾶν. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Εὐθύμιον Γλεντῆν
τὸν μεταφέρουν εἰς Μέλπεια, ὅπου τὸν ἔδειραν καὶ τὸν ἐβασάνισαν μέχρις
αἱμορραγίας. Ἔγινε φυματικὸς καὶ πέθανε. . . Τὸν Ὀκτώβριον 1943, συλ-
λαμβάνουν τὸν Ἀθανάσιον Στάμον δάσκαλον, τὸν ἐπῆγαν εἰς στρατόπεδον
Ἄνω Μέλπειαν καὶ τὸν ἐξυλοκόπησαν. Ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἐκτελέσουν, ἀλ-
λὰ ἐσώθη, διότι παρενέβησαν οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν χωριῶν Σύρριζου,
Κάτω Μελπείας, Ἄνω Μελπείας κλπ.

Ἐπλεχώρησαν διὰ νὰ δείξουν πόσο ὑπολογίζουσι τὸν λαόν. Ἐπρόφθασεν,
ὅμως, μετὰ καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν περιοχὴν καὶ ἐσώθη.

Εἰς Στασιὸ Τριφυλίας. Τὸν Φεβρουάριον 1944, συλ-
λαμβάνουν τὸν Θεόδωρον Γκούτην, μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ τὴν θυγατέρα
του καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Μάλην, ὅπου τοὺς δολοφονοῦν.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Κων. Μπαμπαρούτση
δάσκαλον καὶ τὸν δολοφονοῦν. Ἐπίσης δολοφονοῦν τὸν Χρῆστον Μπαμπα-
ρούτσην, Νικ. Δ. Κασσέρην καὶ Ἰωάννην Θ. Γκούτην. Καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ
μικρὸ χωριὸ δὲν ἀπουσίασαν. Ἐκεῖ οἱ Ἰταλο-γερμανοὶ δὲν ἐσκότωσαν κα-
νένα.

Εἰς Σελᾶ Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Θεόδωρον Γα-
ρατζιώτην ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Νικόλαον Δ. Κασσέρην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον
Τζώρτζη.

Εἰς Τραγανὰ Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Παναγιώ-
την Μπουσδούκαν.

Εἰς Φιλιατρὰ Τριφυλίας. Τὸν Νοέμβριον 1944, δο-
λοφονοῦν τὸν Γ. Σκορδάκην δήμαρχον Φιλιατρῶν. Τὸν Ἰούνιον 1943, δο-
λοφονοῦν τὸν διοικητὴν Ἐποδιοικήσεως Χωροφυλακῆς Φιλιατρῶν, ἕνα υἱ-
ὸν του καὶ τὸν ἄλλον τραυματίζουσι ἐνῶ ἤρχετο πρὸς Κυπαρισσίαν μὲ τὴν
οικογενεῖάν του. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Κ. Μπερῆον,
τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφήν του καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς στρατόπε-
δα Χαλβάτσου, Πλατάνια καὶ Στόμιον. Τὸν Μάιον 1944, συλλαμβάνουν
τὸν Νικ. Πάλλαν καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸ στρατόπεδον Πλατανίων, ὅπου τὸν
βασανίζουσι. Δολοφονοῦν τὸν Θωμᾶν Βένον ἀνθυπολοχαγόν καὶ τὸν Χαρά-

λαμπον Σάμπαλην. Λίγο ἀργότερα, δολοφονοῦν καὶ τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ Ε.Σ. Λεωνίδαν Γαλανόπουλον, λοχαγόν.

Εἰς Φλόκα Τριφυλίας. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1944, δολοφονοῦν τὸν Παπᾶ - Καλκαβούρα, διότι εἶχε τὸν ἀδελφόν του Ἰωάννην Καλκαβούραν εἰς τὸν Ε.Σ.

Εἰς Χώραν Τριφυλίας. Τὸν Μάιον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Παναγιώτην Ἀντωναρόπουλον ἰατρὸν — πρώην βουλευτήν, τὸν Χαρίλαον Λαμπρόπουλον, τὸν Νικ. Σταυριανόπουλον, τὴν Ἀγγελικὴν Σκουφάκη, τὸν Λιονύσιον Ροκανᾶν, τὴν Εἰσταθίαν Παλακίδα, τὸν Κων. Σταματελόπουλον, τὴν Ὑλγα Ἀθανασοπούλου φαρμακοποιόν, τὸν Θεόδωρον Ματσακᾶν, τὸν Σταῦρον Κολοκοτρώνη καθηγητὴν καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς στρατόπεδον Μανιάκι, εἰς Βούταινα, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐξετελέσθησαν ὁ Παν. Ἀντωναρόπουλος, Χαρίλαος Λαμπρόπουλος, Νικ. Σταυριανόπουλος, Διον. Ροκανᾶς, Ἀγγελικὴ Σκουφάκη καὶ Εἰσταθία Πουλακίδα, εἰς δέ, Μανιάκι, εἶχε ἐκτελεσθῆ ἄνευ δίκης ὁ Κων. Σταματελόπουλος... Τὸν Θεόδωρον Ματσακᾶν καὶ τὴν Ὑλγαν Ἀθανασοπούλου καταδικάζουν εἰς θάνατον, ἀλλὰ μὲ ἀναστολήν... Τὴν Βασιλικὴν Σκουφάκη καὶ τὸν Κων. Τσάκωνα μεταφέρουν εἰς στρατόπεδον Ἄνω Φυγαλίας Ὀλυμπίας, ὅπου βασανίζονται μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1944. Ὁ Κων. Τσάκωνας ἀπὸ τὰ πολλὰ βασανιστήρια παρεφρόνησε. Τὸν Ἰούλιον 1944, συλλαμβάνεται ὁ Σπύρος Σκουφάκης καὶ δολοφονεῖται ἐπὶ τόπου χωρὶς καὶ ἐδῶ τὴν περιβόητη «δίκη» των... Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1944, συλλαμβάνεται ὁ Νικ. Σπυρόπουλος εἰς Κορυφάσιον καὶ σφάζεται σὺν ζῶον εἰς τὸ νεκροταφεῖον Νίκλαινας... Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Π. Βορριᾶν, Β. Ἀργυρόπουλον καὶ Ἀρ. Ρήγαν.

Εἰς Χρυσόχωρι Τριφυλίας. Δολοφονοῦν τὸν Ἰωάννην Γυφτόπουλον ἐφοριακόν, τὸν Χρῆστον Βέικον καὶ τὸν Γεώργιον Θεοδωρόπουλον.

Εἰς Χαλκιά. Τραυματίζουν τὸν Κων. Γεωργόπουλον, ἀντάρτην τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Εἰς Ψάρι. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, δολοφονοῦν τὸν ὄπλαρχηγόν τοῦ Ε.Σ. Λεωνίδαν Νασόπουλον ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Ἰωάννην Ματσούκαν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν Δημήτριον Ι. Γεωργακόπουλον σύνδεσμον τοῦ Ε.Σ. Δυρραχίου — Πλατανίων καὶ τὸν Λέκαν Ἀλέξανδρον, ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Συλλαμβάνουν τὸν Νικ. Ματσούκαν καὶ τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Στομίου καθὼς καὶ τὴν Παναγιώταν θυγ. Σ. Τσιούτσια εἰς στρατόπεδον Στομίου — Περιβολίων, ὅπου δέρεται ἀνηλεῶς μέχρι θανάτου. Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Θεόδωρον Παπαγεωργίου ἀν-

θυλασπιστήν, τὸν Σοφοκλῆν Παπαγεωργίου, τὸν Παν. Γυφτόπουλον, τὸν Πέτρον Λυμπερόπουλον, τὸν Κων. Πηγιώτην, τὸν Παν. Τσιούτσιαν ἀνθυ-
 πασπιστήν, τὸν Γεώργιον Σ. Τσιούτσιαν, τὸν Παν. Χ. Τσιούτσιαν, τὴν
 Πηνελόπην σὺς. Π. Τσιούτσια, τὸν Δημήτριον Κ. Κωτσιόπουλον, τὸν Βί-
 κτωρα Γκρίτζαλην ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Ἀριστείδην Γκρίτζαλην τοῦ Λυ-
 κούργου, τὸν Ἀριστείδην Πουλόπουλον, τὸν Παν. Π. Τσιούτσια καὶ τὸν
 Ἡλίαν Βόγγα ὑπολαχαγόν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Εἰς Ἀνδριτσαινὰν Ὀλυμπίας. Τὸν Νοέμβριον τοῦ
 1942, συνελήφθησαν ὁ Ἀντώνιος Τσιγουρῆς δικηγόρος καὶ ὁ Δημήτριος Τσι-
 γουρῆς καθηγητὴς Γυμνασίου καὶ τοὺς ἐπῆγαν εἰς τὸ χωριὸν Ἀλιφέρι
 πρὸς ἐκτέλεσιν, διότι ἤρουντο νὰ δεχθοῦν δημοσίως τὰ ἀντεθνικά των κη-
 ρύγματα. Μόλις διεσώθησαν, διότι ἐξηγέρθησαν ἐναντίον των ὄλοι οἱ κά-
 τοικοι τοῦ χωριοῦ. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Χρῆστον
 Κώτσικαν ἀνθυπολοχαγόν καὶ τὸν κλείνουν εἰς στρατόπεδον Γορτυνίας ἐπὶ
 δίμηνον. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943, συνελήφθησαν ὁ Γουρνᾶς Θεράπων, Γουρ-
 νᾶς Νικόλαος, Βλαχούσης Γεώργιος τοῦ Ἀντωνίου, Κανταρῆς Γεώργιος καὶ
 Χρῆστος Μπακούφης καὶ μετεφέρθησαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἀνδριτσαί-
 νης, ὅπου ἐξιλοκοπήθησαν ἀγρίως, «τοὺς ἐχάρισαν ὅμως τὴν ζωὴν. . .». Τὴν
 5ην Αὐγούστου 1943, συλλαμβάνουν τὸν ἀντάρτην Γεώργιον Βλαχούσην
 καὶ τὸν ξυλοκοποῦν εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας Ἀγίου Γεωργίου Ἀν-
 δριτσαίνης, διότι ὡς ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς
 Νιβίτσας, τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὅπου ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ ἐναντίον τῶν
 ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Οἱ ἔνοχοι ἐπιτεθέντες ξυλοκοποῦν καὶ τιμωροῦν τὰ θύματά των. Τὴν
 ἐπομένην 6ην Αὐγούστου, τὸν δέρνουν πάλι ἀγρίως, διότι προφανῶς τὸν
 θεωροῦν συνένοχον τῆς μάχης τῶν Περιβολίων τῆς 6ης Αὐγούστου 1943,
 ὅπου οἱ ἴδιοι πάλι ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὸν Νοέμ-
 βριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γρηγόριον Σιδέρην ἀγρονόμον Ἀνδρι-
 τσαίνης, τὸν μεταφέρουν εἰς Ἀμυγδαλιὰς καὶ Ἀλιφέρι ἵνα δικασθῆ, διότι
 «κατεπίεξε τὸν κόσμον ἐφαρμόζων αὐστηρῶς τὸν νόμον περὶ ἀγροφυλακῆς». Κατὰ
 τὴν διαδικασίαν αὐτὴν ἀπεκαλύφθη, ὅτι εἶχε ἀποφασισθῆ ἡ δολοφονική
 του ἐκτέλεσις. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Χρῆστον
 Κώτσικαν ἀνθυπολοχαγόν, Ἡλίαν Καρβελᾶν, Ἡλίαν Κρίβαν, Ἀθανάσιον
 Πολυχρονόπουλον, Π. Κώτσικαν, Μίμην Γραικιώτην, Φώτιον Αἰλιανόν, Κώ-
 σταν Μπίκον, Ρῆγαν Λεωνίδαν, τοὺς μεταφέρουν εἰς Κρέσταινα, τοὺς περ-
 νοῦν ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖον τους, τοὺς φυλακίζουν ἀλλὰ τελικῶς σὴνται,
 διότι τὰ νέα ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα δὲν ἦσαν εὐχάριστα: Ἔχασαν τὸ κίνημα τοῦ
 Δεκεμβρίου 1944. Ἐδολοφόνθησαν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, τοὺς Γεώρ-

γιον Λυρήν, αντάρτην τοῦ Ε.Σ., μόλις κατώρθωσε νὰ διαφύγη ἐξ Ἀνδριτσαίνης, τὸν παρακολουθοῦν καὶ εἰς τὴν Ἀθήνα τὸν ἐκτελοῦν, ἀφοῦ ἦτο «ἀδιόρθωτος ἐθνικιστής...». Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Ι. Κώτσικα, τραυματίζουσαν τὸν Ζαφείρη Γαλανόπουλον ἀνθυπολοχαγὸν αντάρτην τοῦ Ε.Σ. Εἰς Ἅγιος Σώστην Ὀλυμπίας δολοφονοῦν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, τὸν Κ. Μιχαλόπουλον δάσκαλον καὶ τὸν Νικ. Μιχαλόπουλον.

Εἰς Ἄλβαινα Ὀλυμπίας. Ὁ ἐνωμοτάρχης χωροφυλακῆς Ἀναστάσιος Κλωνάρης συλλαμβάνεται τὸν Αὔγουστον τοῦ 1943, βασανίζεται, τοῦ ἀφαιροῦν τὰ παπούτσια καὶ ταξιδεῦει ξυπόλυτος πρὸς Πύργον διὰ νὰ σωθῆ. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, δολοφονεῖται εἰς Ἀθήνας... Δὲν ἦταν καὶ αὐτὸς παιδί τοῦ λαοῦ;

Εἰς Ἄνω Φυγαλία ν. Συλλαμβάνουσαν τὸν ὄπλαρχηγὸν Γεώργιον Θεοχαρόπουλον λοχαγόν, τὴν 5ην Αὐγούστου 1943, τὸν μεταφέρουσαν εἰς Κούβελα καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Πλατάνια, στὸ δρόμο εἰς τὴν Βρύσην τοῦ συνιστοῦν νὰ πῆ νερό... Ἀντιλαμβάνεται τὴν καταχθόνιον σύστασιν καὶ τοὺς ἀπαντᾶ ὑπερηφάνως: «Ἐγὼ εἶμαι Ἕλληνας ἀξιωματικός. Ὅ,τι ἔχετε ἀποφασίσει μπορεῖτε νὰ τὸ ἐφαρμόσετε». Τὸν δολοφονοῦν ἀμέσως καὶ ἀρχίζουν νὰ χορεύουσαν κοντὰ ἐπάνω εἰς τὸ σκοτωμένο σῶμα του, σὰν καννιβαλοί... Πρὶν ἀπὸ δύο ἡμέρες εἶχον ἐπιτεθῆ ἐναντίον του εἰς θέσιν Νίβιτσα — Φτελιά, ἔξω τῆς Ἀνδριτσαίνης, ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τῆς ὁμάδος του. Ὁ ἴδιος εἶχε διατάξει «νὰ μὴ ἀπαντήσουσαν εἰς τὰ πυρὰ καὶ χυθῆ ἀδελφικὸν αἷμα, αἷμα Ἕλληνικό...». Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἀδιαφοροῦν, περιφρονοῦν αὐτὰ τὰ Ἕλληνικά καὶ ἀνθρώπινα αἰσθήματα. Προτιμοῦν τὸ ἀντίθετον, νὰ χυθῆ τὸ Ἕλληνικὸν αἷμα!... Διότι εἶναι ἐχθροί τῶν Ἑλλήνων. Παναγγορίζουσαν τὴν διάλυσιν τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ.

Συλλαμβάνουσαν τὸν ὄπλαρχηγὸν Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλᾶ, τοῦ βγάζουσαν τὰ μάτια καὶ τὸν δολοφονοῦσαν τραυματισμένον. Οἱ χειρότεροι ἐπιδρομεῖς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀνὰ τοὺς αἰῶνες θὰ ἐξῆλευσαν τέτοιους τρόπους κακουργημάτων... .

Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1943, συλλαμβάνουσαν τὸν Χρῆστον Γιαννακαρῶνην, τὸν Ζαφείρη Θεοχαρόπουλον, τὸν Δημήτριον Μιχαλόπουλον, τὸν Γεώργιον Γ. Γεωργακόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουσαν εἰς τὸ στρατόπεδον Αὐλῶνος ὅπου τοὺς ξυλοκοποῦσαν ἀγρίως. Ἦσαν ὅλοι αντάρτες καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουσαν τὸν Σωτήριον Παναγιωτόπουλον ἢ Κοκκῶνην καὶ τὸν ξυλοκοποῦσαν ἀνηλεῶς. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, τὸν συλλαμβάνουσαν πάλιν, τὸν πηγαίνουσαν εἰς τὸ στρατόπεδον Στομίου, ὅπου τὸν ἐκρέμασαν κατωκέφαλα καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν κτυποῦσαν διαδοχικῶς, ὑπεχρέωσαν, δὲ τὸν πατέρα νὰ τὸν βλέπη βασανιζόμενον καὶ νὰ ἀκούη πυροβολισμοὺς καὶ νὰ νομίζη ὅτι τὸν ἐξετέλεσαν διὰ νὰ πάθῃ συγκοπήν... Τὸν Σεπτέμβριον

1944, τὸν συλλαμβάνουν πάλιν, μόλις διασωθέντα εἰς Πύργον, κατόπιν νέων περιπετειῶν ἀπὸ τοὺς νέους κατακτητάς. Συλλαμβάνουν τὸν Ἰωάννην Θεοχαρόπουλον, τὴν μητέρα του καὶ τὸν Θεοφάνη Καλογερόπουλον καὶ τοὺς κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον Ἀμυγδαλιῶν. Εἶναι ὅλοι ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ πρέπει φαίνεται νὰ τιμωρηθοῦν γρήγορα, μέχρις οὗτου πεθάνουν ἀφοῦ ἐπιμένουν νὰ πιστεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. . . Τὸν Νοέμβριον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Ι. Παπαγιωτόπουλον, τὸν καταδικάζουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των τῆς Αὔλωνος καὶ τὸν βασανίζουν.

Εἰς Γ κ ρ έ κ α Ὀ λ υ μ π ί α ς. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Κώστα Μανώλην πρόεδρον Κοινότητος καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς Γορτυνίαν, ὅπου τὸν ἐξυλοκόπησαν ἀγρώως.

Εἰς Β λ ά ν τ ζ α ν. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Ἀλέκον Αὐγουστίνον καὶ Νικ. Αὐγουστίνον. Εἰς Ἄνω Ποταμιά, ἐδολοφόνησαν τὸν Ὀκτώβριον 1943, τὸν Ἀθανάσιον Καλαθᾶν.

Εἰς Δ ρ α γ ώ γ ι ο ν Ὀ λ υ μ π ί α ς. Δολοφονοῦν τὸν Γεώργιον Μήτρου Ἀλεξόπουλον καὶ συλλαμβάνουν τὸν Ἰωάννην Π. Τζαβελᾶκον καὶ τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρώως.

Εἰς Ἐ π ι τ ά λ ι ο ν Ὀ λ υ μ π ί α ς. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ἀνδρέαν Γκιόκαν, Χρῆστον Γιαννόπουλον, Νικ. Γιαννόπουλον, Θεμιστοκλῆν Γιαννόπουλον καὶ τὴν Μάρθαν Οἰκονόμου καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Παπαδοῦς — Ὀλυμπίας, εἰς τὸ φρικωδέστερον στρατόπεδόν των τῆς Ὀλυμπίας, ὅπου ἐκτελοῦνται ὅλοι οἱ ἀντιδραστικοὶ Ὀλυμπίας, Ἀρκαδίας, Ἠλείας. . . Ἐκεῖ βιάζονται τὴν Μάρθαν Οἰκονόμου καὶ κατόπιν τὴν δολοφονοῦν. Τοὺς κρατοῦν φυλακισμένους μέχρι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944. Ἐπίσης δολοφονοῦν τὸν Νικ. Γκιόκαν μέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Εἰς Θ ο λ ὸ (Φ υ γ α λ ί α) Ὀ λ υ μ π ί α ς. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Κων)νον Ἀθανασόπουλον σταθμάρχην ΣΠΑΠ, διότι τὴν 28ην Αὐγούστου 1943, εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὸ πατριωτικὸν χρέος νὰ φυγαδεύσῃ τὸν Ἑλληνα ἀξιωματικὸν Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον καὶ Ἀναστάσιον Κριτσέλην μετὰ τὸν σιδηρόδρομον δι' Ἀθήνας καὶ τὸν δολοφονοῦν εἰς τὸ στρατόπεδον Παπαδοῦς. Ἀντὶ νὰ περιμένη σὺλληψιν καὶ ἐκτέλεσιν ἀπὸ τοὺς Ἰταλο - γερμανοὺς, τὸν δολοφονοῦν οἱ κομμουνισταί. «Μήπως εἶναι καὶ αὐτοὶ κατακτηταί;» Ρώτησαν τότε, ὅλα τὰ γύρω χωριά. . . Ὀλίγον ἀργότερον ρώτησαν ὅλα τὰ χωριά Τριφυλίας, Ὀλυμπίας, Μεσσηνίας κλπ. Δὲν ρωτοῦν ὅμως πλέον: Γνωρίζουν, ὅτι ἦσαν ἀπὸ τότε οἱ χειρότεροι καὶ περισσότερον κακοῦργοι κατακτηταί. . .

Εἰς Ἀ ν ή λ ι ο ν. Τὸν Ἰούλιον 1943, ἐδολοφόνησαν τὸν Ἡλίαν Φλέσσαν, διότι δὲν ἤθελε νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸ ΚΚΕ.

Εἰς Ζ α χ ά ρ ω. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Ι. Καραπαναγιώτην ἱατρόν, τὸν Χρ. Τσιρώνην δικηγόρον, τὸν Σπύρον Λυρῆν ἀπὸ Τρύπεζ καὶ τὸν Κων. Σταματόπουλον ἀπὸ Κακόβατον, τοὺς φυλακίζουν εἰς Καλύδωνα, Ἄνω Φυγαλίαν, Κωστομέρα. Ὁ Χρ. Τσιρώνης κατώρθωσε νὰ ἀποδράσῃ, οἱ ἄλλοι ἐκρατήθησαν μέχρι Φεβρουάριον 1944. Τὸν Ἰούνιον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Γεώργιον Μπαμπῆν ταχυδρομικὸν καὶ τὸν φυλακίζουν εἰς στρατόπεδον Ἄσπρα - σίτια Γορτυνίας.

Τὸν Αὔγουστον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ι. Καραπαναγιώτην ἱατρόν καὶ Ι. Ἀλεξανδρόπουλον συμβολαιογράφον, ἀλλὰ κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943, μεταφέρουν ἀπὸ φυλακὰς Πύργου 9 Ἕλληνες εἰς Ζαχάρω καὶ τοὺς ἐκτελοῦν ἐπιδεικτικῶς. Αὐτοί, ὅμως, ἦσαν φυλακισμένοι ἀπὸ τοὺς Ἴταλο - γερμανοὺς. Ἄραγε τίνας ἦσαν ἀντίπαλοι; τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, τῶν Ἴταλο - γερμανῶν ἢ τῶν κομμουνιστῶν; Κανεὶς δὲν τὸ ἔμαθε. Μᾶλλον ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἴταλο - γερμανῶν, ἀφοῦ ἦσαν φυλακισμένοι ἀπὸ αὐτούς. Χωρὶς διαδικασίαν, χωρὶς δίκην ἐξηφανίσθησαν 9 Ἕλληνες. Ἡ ἐκτέλεσις των ἔσπειρε τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τὴν περιφέρειαν Ζαχάρω. Αὐτὸ ἤθελαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸ ἐπέτυχον, ἀσχέτως ἂν ἔγιναν συνεργοὶ τῶν Ἴταλο - γερμανῶν εἰς τὴν δίωξιν καὶ δολοφονίαν Ἑλλήνων. Ἐπίσης δολοφονοῦν τὸν Δ)βριον 1943, τὸν Δημήτριον Γκότσην ἐνωματάρχη, τὸν Αὔγουστον 1944, τὸν Ἀριστείδην Χριστόπουλον, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, τὸν Νίκον Κοσμόπουλον ἀνθυπολοχαγὸν καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, τὸν Λυκοῦργον Γεωργακόπουλον ὑπενωματάρχη.

Εἰς Κ ρ έ σ τ α ι ν α Ὀ λ υ μ π ί α ς. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συνέλαβον τὸν Παπᾶ - Κώσταν Γιαννόπουλον, ἀπὸ Διάσελλα, καὶ τὸν ἐβασάνισαν κρεμασμένον κατωκέφαλα εἰς Ἄσπρα - σίτια.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, ἐτραυμάτισαν μὲ πολεμικὸν δῖπλο τὸν Χρηστον Κατσαριώτην καὶ ἀπηγόρευσαν κάθε νοσηλείαν διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ αἰμορραγίαν. Εὐτυχῶς ἕνας γιατρός κρυφὰ τὸν ἔσωσε... Δολοφονοῦν τὴν Γαλανὴ σύζ. Νικ. Βασιλοπούλου ἢ Λέτσου καὶ τὴν Βάσω Κουνελῆ ἐκ Γαστούνης.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, μεταφέρουν εἰς Κρέσταινα ἐκ φυλακῶν Πύργου τὸν Νικ. Παπαγιαννόπουλον καὶ τὸν Γεώργιον Φίλον υἱὸν τοῦ συνταγματάρχου Φίλου, ἕνα Ν. Πλέσαν ἡλικίας 17 ἐτῶν καὶ ἕνα ὄνοματι Ταβλὸν ἐκ Πειραιῶς. Δὲν τοὺς ἔφερον, ὅμως, νὰ τοὺς ἀπελευθερῶσιν ὅπως περίμεναν οἱ κάτοικοι Κρεσταινῶν, ἀφοῦ ἦσαν πρὶν κρατούμενοι τῶν κατακτητῶν: Τοὺς μὲν Νικ. Παπαγιαννόπουλον καὶ Ταβλὸν ἔπειτα ἀπὸ μαρτύρια τοὺς ἀπέλυσαν, τὸν Γ. Φίλον ἐπειδὴ ἦτο υἱὸς τοῦ συνταγματάρχου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, τὸν ἐπέταξαν ἀπὸ τὸ παράθυρο

τοῦ Γυμνασίου Κρεσταινῶν ἀπὸ ὕψους ὀκτὼ μέτρων εἰς τὸ πλακόστρωτον καὶ ἔγινε κομμάτια...

Τὸν ἄλλον νεαρὸν Ν. Πλέσσαν τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ νεκροταφεῖον Κρεσταινῶν καὶ πρὶν τὸν ἐκτελέσουν, ἐκλιπαρεῖ τοὺς δολοφόνους τοῦ κομμουνιστάς: «Ρε παιδιά, σᾶς παρακαλῶ, νὰ στείλω τὸν ζιλέ μου καὶ τὴν κουβέρτα μου στὸν ἀδελφὸ μου πρὶν μὲ σκοτώσετε...». Ματαίως, ὁμως, παρακαλεῖ τὸ φτωχὸ Ἑλληνόπουλο, μὲ τὰ ἀγνὰ οἰκογενειακὰ αἰσθήματα: Πεδθαίνει καὶ θυμᾶται μήπως κρῶσις ὁ ἀδελφός του καὶ ζητεῖ νὰ τοῦ στείλῃ τὴν φανέλλαν του καὶ τὴν κουβέρτα του! Οἱ κομμουνισταὶ ποῦ ὀμιλοῦν γιὰ ἀνθρωπισμὸν καὶ ἐλευθερίες δὲν ὑπολογίζουν τίποτε καὶ τὸν δολοφονοῦν.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Χρῆστον Σεφερλίη, τὸν Ἐλευθέριον Βαρουξίη καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Μακρύσια, διὰ νὰ τοὺς ἐκτελέσουν.

Μόνον ἡ κοινὴ βοήθην ἐναντίον τῶν τῶν κατοίκων Κρεσταινῶν τοὺς ἀνάγκασε νὰ τοὺς χαρίσουν... Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Δημήτριον Τόλον, Ἀνδρέαν Καλὸν καὶ Χρῆστον Χατζηφώτην, τοὺς φυλακίζουν εἰς Τρούπες ἐπὶ ἡμέρον... Γιατί; ἦτο στὸ πρόγραμμά των! Ἄν δὲν σκοτώνουν νὰ τρομοκρατοῦν καὶ νὰ βασανίζουν κάθε ἀντιδραστικόν...».

Τὸν Μάρτιον 1944, συλλαμβάνουν τὸν Σαφάκη Γ. Μαρκόπουλον μέλος τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον Παπαδοῦς, ὅπου τὸν δέρνουν ἀγρίως, τοῦ βγάζουν τὰ δόντια, τὸν κρεμοῦν κατωκέφαλα καὶ τὸν ἀπειλοῦν, ὅτι θὰ τὸν ἐκτελέσουν μέχρι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1944, ὅτε τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Ἀμυγδαλεῶν, ἐκεῖθεν τὸν Αὐγούστον 1944, εἰς Ἀμπελῶνα, ὅπου κατεδικάσθη εἰς θάνατον, μετεφέρθη ὡς μελλοθάνατος εἰς Βυτίνα καὶ Τρίπολιν, ὅπου τελικῶς ἐσώθη τὸν Φεβρουάριον 1945, λόγω τῆς συμφωνίας τῆς Βάρκιζας καὶ τῆς ἐπελευθερώσεώς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Δημήτριον Ζάγκον, Λάμπρον Ζουρῆν, Νικ. Καψιμάλην, Χαράλαμπον Παπαχριστόπουλον, Δημήτριον Τόλον, Χρῆστον Ζουρῆν, Διομήδην Ἀναστασόπουλον, Γ. Δημητρόπουλον, Παν. Τερζόπουλον, Γ. Καπλάνη, Διον. Παπανικολάου καὶ Ἀναστάσιον Κακολύρη, ὅλοι μέλη τοῦ Ε.Σ. καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Παπαδοῦς, Ἀμυγδαλιῶν, Τροπαίων, Βυτίνα καὶ Τρίπολιν, ὅπου ἐβασανίσθησαν καὶ ἐξυλοκοπήθησαν ἀγρίως, διασωθέντες μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, πλὴν τοῦ Δημ. Τόλου, Γ. Δημητρολοπούλου καὶ Χρ. Ζουρῆ, οἵτινες ἐκρατήθησαν μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου 1945, ἀπελευθερωθέντες ἀπὸ τὰ τάγματα ἐθνοφυλακῆς. Τὸν Δημ. Τόλον, Ἀνδρέαν Καλὸν καὶ Χρῆστον Χατζηφώτην τοὺς βασανίζουν καὶ τοὺς φυλακίζουν εἰς Τρούπες ἐπὶ ἡμέρον.

Εἰς Κακαλέτρι Ὀλυμπίας. Δολοφονοῦν τὸν Δημήτριον Ἀθανασόπουλον.

Εἰς Κάτω Σαμικόν. Δολοφονοῦν τὸν Ὀκτώβριον 1943, τὸν Ι. Νικολόπουλον ἢ Πούλιαν.

Εἰς Κάτω Φυγαλίαν. Τὸν Δεκέμβριον 1943, ἐδολοφόνησαν τὸν Γεώργιον Δέδεν λοχαγόν, τὸν Πιπιλῆν συμβολαιογράφον, τὸν Διονύσιον Θ. Κολλαῤῥα καὶ τὸν Βασίλειον Π. Τάγαρην, τὸν Κων. Εὐθ. Πιπιλῆν ἀνθυπολοχαγόν, τὸν Ἰωάννην Ζώνη, λοχίαν.

Τὸν Ἰούλιον 1943, δολοφονοῦν τὴν Διαμάντω Παπαδοπούλου. Τὸν Ὀκτώβριον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Γ. Πιπιλῆν, Ἀνδρέα Σιώρην καὶ Ι. Κοκκώνην ἀπὸ Ταξιάρχας καὶ τοὺς φυλακίζουν εἰς Ἀμυγδαλιές καὶ Παπαδοῦς, ὅπου τοὺς δικάζουν εἰς «θάνατον με ἀναστολήν...». Τὸν Δεκέμβριον 1944, συνέλαβον τὸν Βενετσάνον Σιώρην, Κων. Κόπιτσαν, Δῆμον Παπαφατόπουλον, Χρ. Γιαννίτσαν, Δῆμον Κρεσενίτην, τοὺς μετέφερον εἰς Ζαχάρω πρὸς ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ ἡ νίκη τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τοὺς ἔσωσε. Τὸν Ἰούλιον 1944, συνέλαβαν τὸν Παν. Καπλάνη, Ἀναστάσιον Γ. Παπαδόπουλον καὶ Ι. Δέδεν καὶ τοὺς ἐπῆγαν πρὸς «ἐκφοβιστικὴν ἐκτέλεσιν» εἰς Λέπραιον... Τὸν Ἰανουάριον 1944, συλλαμβάνουν τὸν ὑπίατρον Γ. Πιπιλῆν, τὸν Ζαφείρην Ζαριφόπουλον συμβολαιογράφον καὶ τὸν Βενετσάνον Σιώρην ἔφεδρον ἀξιωματικὸν καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Αὐλῶνος. Πρὸς ἐκτέλεσιν ἄραγε; Δὲν ἐπρόφθασαν, ὅμως, ἤλθαν οἱ ἐθνοφύλακες καὶ τοὺς ἀπελευθέρωσαν.

Τὸν Αὐγούστον 1943, ἓνας ἐνωματάρχης, ἀστυνόμος εἰς Κάτω Φυγαλίαν, μετὰ τὴν μάχην Περιβολίων τὴν 6.8.1943, ἐθεώρησε καθῆκον του νὰ φυγαδεύσῃ πρὸς Πύργον — Ἀθήνας καὶ σῶσῃ ἐκ βεβαίου θανάτου τὸν ταγματάρχην Γ. Κοκκώνην. Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν τὸν ἀστυνόμον διὰ τὴν πατριωτικὴν αὐτὴν ἐνέργειάν του. Ποίους ἄλλους καλύτερους συμμάχους καὶ ἰσχυροὺς συνεργάτας ἤθελον οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος;

Εἰς Καρυές. Τὸν Νοέμβριον 1943, συνέλαβαν τὸν Γ. Φλάρην, Ἀναστάσιον Ἀδαμόπουλον, Γ. Βλάχον, Νικ. Γιαννόπουλον καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Πλατάνια — Στόμιον — Καλίτσαινα, τοὺς ταλαιπωροῦν καὶ τοὺς βασανίζουν με «ἀνακρίσεις».

Εἰς Κακόβατον Ὀλυμπίας. Δολοφονοῦν τὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Ἀλέξανδρον Παπαδάμη καὶ τραυματίζουν τὸν Ἰωάννην Γιαννόπουλον καὶ Γ. Ἀντωνόπουλον.

Εἰς Καλλιθέαν Ὀλυμπίας. Τὸν Αὐγούστον 1943, δολοφονοῦν τὸν Ἰωάννην Δογάνη ἀνθυπολοχαγόν, τὸν ἀνθυπολοχαγόν Ἀ-

δάμ Μιχαλακόπουλον καὶ τραυματίζουσι τὸν Κων. Μαυροειδῆν ἀνθυπίαρχον, τὸν Ἀδαμάντιον Δογάνην, λοχίαν.

Εἰς Λαδικὸν Ὀλυμπίας. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, τὸν Ἡλ. Θανόπουλον, Εὐστάθιον Τσακανίαν καὶ Ν. Ἀσημακόπουλον.

Εἰς Λέπραιον Ὀλυμπίας. Τὸν Μάιον 1943, συλλαμβάνουσι τὸν Κων. Κρέσπη, τὸν φυλακίζουσι ἐπὶ ἡμέρον «μόνον» εἰς Μίνθην... Ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ σχεδίου των, διότι μετὰ ἓνα μῆνα τὸν συλλαμβάνουσι ἐκ νέου καὶ τὸν δολοφονοῦν, ἀφοῦ ἐπέμενε νὰ εἶναι σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ. Κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1943, συλλαμβάνουσι τὸν σύνδεσμον τοῦ Ε.Σ. Ἀναστάσιον Κρέσπην, ἐνῶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ε.Σ., τὸν ἐσταμάτησαν μέχρις ὅτου συλλάβουσι ἐκ νέου τὸν ἀδελφόν του Κ. Κρέσπην. Μόλις συνέλαβον πάλιν τὸν ἀδελφόν του ἀπολύουσι τὸν Ἀναστάσιον Κρέσπην. Σπύδει εἰς τοὺς κομμουνιστὰς ὁ δυστυχῆς ὁ πατέρας νὰ σώσῃ τὸ παιδί του καὶ αὐτοὶ δολοφονοῦν καὶ τὸν υἱὸν Κ. Κρέσπην καὶ τὸν πατέρα του Εὐστάθιον Κρέσπην. Τὴν μεθεπομένην ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς παρακλήσεις ἐπέστρεψαν εἰς τὸν Ἀναστάσιον Κρέσπην νὰ πάρῃ τοὺς σκοτωμένους νὰ τοὺς θάψῃ εἰς τὸ χωρίον Λέπραιον...

Τὸν Ἰούνιον 1943, συλλαμβάνουσι τὸν Κανέλλον Κρέσπην ἑτῶν 15 καὶ τὸν Διονύσιον Κρέσπην ἑτῶν 10 καὶ τὸν μὲν Κανέλλον Κρέσπην τὸν ἐκτελοῦν ἀμέσως μὲ φρικτὰ βασανιστήρια, τὸν δὲ Διονύσιον Κρέσπην τραυματίζουσι εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ μόλις σώζεται. Εἶναι παιδιὰ μικρὰ ἀλλὰ ἀδελφοὶ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῇ ὅλη ἡ οἰκογένειά των. Ἔτσι ἐνεργοῦν πάντοτε οἱ κομμουνισταί. Καὶ συνεχίζοντες τὸ πρόγραμμά των τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας ἔρχονται εἰς τὸ Λέπραιον, ὅπου δολοφονοῦν μὲ τὸν ἀγριότερον τρόπον τὴν μητέρα τῶν παιδιῶν Μαρίαν Κρέσπη ἑτῶν 45 καὶ Φανὴν Κρέσπη ἑτῶν 12 καὶ βάζουσι φωτιά εἰς τὸ σπίτι των... Μόλις κατῶρθωσε νὰ σωθῇ ὁ Νικ. Κρέσπης ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς ἀλλὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, τὸν δολοφονοῦν καὶ αὐτόν. Ἔτσι τιμωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος, ὅσοι μὲ τόσον πάθος πιστεύουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα...

Τὸν Αὐγουστον τοῦ 1943, συλλαμβάνουσι τὸν Ἀνδρέα Ν. Σαλαζᾶν τὸν μεταφέρουσι εἰς Μίνθην, τὸν δικάζουσι εἰς θάνατον «μὲ ἀναστολὴν ὑπὸ παρακολούθησιν...». Τὸν Σεπτέμβριον 1943, τὸν συλλαμβάνουσι ἐκ νέου καὶ μόλις σώζεται ἀπὸ κάποιον τρίτον, καταδιωκόμενος πλέον εἰς τὰ ὄρη καὶ δάση τῆς Ὀλυμπίας μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς ἐθνοφυλακῆς...

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943, δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν Παν. Καπλάνην, τὸν Κων. Ἀθαν. Καπλάνην, τὸν Χαράλαμπον Ἀθ. Καπλάνην καὶ τὸν Σπύρον Ἀν. Μιχελῆν μὲ φρικτὰ βασανιστήρια.

Εἰς Μίνθην Ὀλυμπίας. Ἐδολοφόνησαν τὸν Ἀθανάσιον Δημήτριουαν, σύνδεσμον τοῦ στρατηγεῖου τοῦ Ε.Σ.

Εἰς Πετράλων Ὀλυμπίας. Ἐδολοφόνησαν τὸν Σωτήριον Γ. Λῶλον καὶ τὸν Νικόλαον Σακαλᾶν καὶ ἐτραυματίσαν τὸν Ἀθανάσιον Μπενάρδον καὶ τὸν Νικόλαον Σπηλιώτην.

Εἰς Μυρώνεια Ὀλυμπίας. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν Παπᾶ - Γιάννη Παπαλυμπερίου, τὸν ξυλοκοποῦν ἀγρίως, τὸν τραυματίζουν καὶ τὸν ἐκρέμασαν ἀπὸ τὴν μουριὰ τοῦ χωριοῦ κατωκέφαλα καὶ τὸν βασανίζουν... Γίνεται καρδιακὸς καὶ ἀργότερα πεθαίνει ἀπὸ τὰ βασανιστήρια αὐτά. Ἦτο πατέρας τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ε.Σ. Χαρ. Παπαλυμπερίου καὶ ἐνίσχυσε τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Ζαφείρη Κωστάκη καὶ τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πύργου, ὅπου τὸν καταδικάζουν εἰς θάνατον, ἀπελευθερωθεὶς ἀπὸ τὴν ἐθνοφυλακίην. Ἀργότερον τὸν δολοφονοῦν... Εἶχε τὸ θάρρος καὶ τὸν πατριωτισμὸν νὰ περιθάλη τὸν τραυματίαν ἀνθυπολοχαγὸν Θεοχάρη Θεοχαρόπουλον ἐπὶ 4 ἡμέρας καὶ ἐφυγάδευσεν τὸν ἀξιωματικὸν Γ. Κρίθαν λοχαγόν, Χαρ. Παπαλυμπερίου ἀνθυπασπιστήν, ἀνθυπολοχαγὸν Κάππον καὶ ἄλλους ἀντάρτες. Εἶναι ὁ ἴδιος ποῦ ἐξυλοκοπήθη μέχρις αἱμορραγίας ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, διότι δὲν ἤθελε νὰ χαιρετήσῃ τὴν Ἰταλικὴν σημαίαν. Τώρα πεθαίνει ἀπὸ τοὺς ἄλλους κατακτητᾶς.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, δολοφονοῦν τὸν Χρόνην Γρ. Χρονόπουλον καὶ βασανίζουν τὸν Γρηγόριον Λυμπερίου, δάσκαλον.

Τὸν Ὀκτώβριον 1943, συλλαμβάνουν τὸν Παν. Φαρμάκη, Λυμπερίον Γρ. Παπαλυμπερίου, Ἀναστάσιον Κοντούλην, Σπύρον Γ. Κυριακόπουλον καὶ Κων. Θ. Τσαρουχᾶν, ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. καὶ τοὺς ξυλοκοποῦν ἀγρίως, διότι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην τῆς Νιβίτσας, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐπετέθησαν. Οἱ ἐπιτεθέντες δολοφόνου καὶ προδότες καὶ μετὰ τὴν μάχην βασανίζουν τοὺς Ἕλληνας ἀντάρτες ποῦ ἐδέχθησαν τὴν ἐπίθεσιν των... Ποιὸς ἄλλος κατακτητῆς τῆς Ἑλλάδος εἶχε φερθῆ μετὰ τὴν ἀπαθροπία, μετὰ τὸς κακοῦργα αἰσθήματα, πρὸς τοὺς Ἕλληνας ποῦ ἐπολέμησαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των; Ἀσφαλῶς οἱ Σλαβοκομμουνισταὶ τοὺς ξεπερνοῦν εἰς ἀγριότητα καὶ εἰς καταχθόνια σχέδια ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Εἰς Περιθόλια Ὀλυμπίας. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, δολοφονοῦν τὸν Σπύρον Παπαδόπουλον, καθηγητὴν Φιλολογίας, τὸν Γεώργιον Μαυροειδῆν, τὸν Ξενοφῶντα Σπηλιώτην, τὸν Χρῆστον Ζαφειρόπουλον, τὸν Νίκον Ἀποστολόπουλον, τὸν Ἰωάννην Ρήγαν, ἐνωμοτάρχην καὶ τραυματίζουν τὸν Ἀνδρέα Θ. Καφίρην, Νικόλαον Θ. Σπηλιώτην καὶ Χρῆστον Ἀλ. Σπηλιώτην. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, λεηλατοῦν τὸ σπίτι τοῦ Δήμου Καφίρη καὶ καταζητοῦν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, πρὸς ἐκτέλεσιν τοὺς Δημήτριον Χριστοδουλόπουλον, Παν. Καφίρην, Χρῆστον Πολύδωρον καὶ Γεώργιον Ἀλεξόπουλον, κατέφυγον, ὅμως, εἰς Λινίσταινα,

δπου ἐκρύθησαν εἰς λόγγους καὶ ρεματιές ἐπὶ 40 ἡμέρες μέχρις οὗ τοῦ 1945, ἔφθασε ἡ ἔθνοφυλακὴ καὶ τοὺς ἔσωσε...

Εἰς Πέτραν Ὀλυμπίας. Δολοφονοῦν τὸν Δημήτριον Μαστραγγελλῆν καὶ Ἀναστάσιον Μαστραγγελλῆν.

Εἰς Ράχες Κρεσταίνων. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, ἐδολοφόνησαν τὸν Χαράλαμπον Παπαφωτόπουλον καὶ τὸν Ἀνδ. Πρίνον.

Εἰς Σκληροῦ Ὀλυμπίας. Ἀποκεφαλίζουν τὸν Δημήτριον Μιχαλακόπουλον.

Εἰς Στόμιον Ὀλυμπίας. Δολοφονοῦν τὸν Γεώργιον Λέδεν, δικηγόρον.

Εἰς Ταξιάρχας Ὀλυμπίας. Τὸν Σεπτέμβριον 1944, δολοφονοῦν κατὰ τὸν πλέον βάρβαρον τρόπον τὸν Γεώργιον Κοκκῶνην, ταγματάρχην ὄπλαρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. καὶ τὸν Ἀναστάσιον Κριτσέλην ἀνθυπολοχαγὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ Ε.Σ., μολονότι εἶχαν τραυματισθῆ. Τόση, δέ, ἦτο ἡ ἀγρία καὶ κανιβαλικὴ χαρὰ των ποὺ ἐδολοφόνησαν δύο ἄνδρες Ἕλληνας ἀξιωματικούς, ὥστε ἔβγαλαν καὶ τραγοῦδι!

Τοὺς σκοτώσαμε καὶ τοὺς δύο
καὶ τὸν γέρο καὶ τὸν νηό...

Δολοφονοῦν ἐπίσης τὸν ἔφεδρον ἀνθυπολοχαγὸν τοῦ Ε.Σ. καθηγητὴν Θεράποντα Κάπον, βασανίζουν τὸν Ἰωάννην Κοκκῶνην καὶ τραυματίζουν τὸν Τιμολέοντα Παναγόπουλον.

Τὸν Ἀπρίλιον 1944, συνέλαβον τὸν Ι. Κοκκῶνην, Π. Κοκκῶνην, τὸν Κ. Κοκκῶνη μετὰ τὴν γυναῖκα του Φωτεινὴ καὶ τοὺς φυλακίζουν ἐπὶ 4μηνον, εἰς Κάτω Φυγαλία, Ἀμυγδαλιές καὶ Κουφόπουλον καὶ λεηλατοῦν καὶ καταστρέφουν ὅλην τὴν περιουσίαν των.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, συλλαμβάνουν τὸν Χρ. Κοῦτρον καὶ τὸν μεταφέρουν πρὸς ἐκτέλειαν εἰς Κάτω Φυγαλίαν, διὰ κατοχὴν ὄπλων τοῦ Ε.Σ. μόλις διασωθεῖς...

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, συλλαμβάνουν τὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Ἀναστάσιον Κριτσέλην, ἀνθυπολοχαγόν, τὸν κλείνουν εἰς τὸ στρατόπεδον Αἰλῶνος ἐπὶ ἕναν μῆνα, διὰ νὰ τὸν συλλάβουν πάλιν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943 καὶ νὰ τὸν κλείσουν εἰς τὸ στρατόπεδον Κωστομέρας, ὅπου μόλις ἐσώθη ἀπὸ ἐπέμβασιν ὄλων τῶν κατοίκων Κάτω Φυγαλίας καὶ Ταξιαρχῶν, δηλ. τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς του, τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἐγνώριζαν τὴν ἐθνικὴν του ἀξίαν.

Οἱ κομμουνισταὶ περιφρονοῦν τὸν λαὸν καὶ ἀργότερον τὸν δολοφονοῦν, ὅπως ἀναφέρομεν παραπάνω.

ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΝΤΕΣ ΥΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Α.-- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ -- ΟΛΤΜΠΙΑΣ

- Γιώργας Παναγιώτης, Κυπαρισσία, αγρότης, Γαργαλιάνοι, Τριφ. 22)9)44
 Γκόγκας 'Αναστάσιος, Κυπαρισσία, φοιτητής, Ροῦτσι 'Αρκαδίας, 23)7)44
 Θεοδωρόπουλος Κων., Κυπαρισσία, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Θεοδωρόπουλος Διον., Κυπαρισσία, κτηματίας, Κυπαρισσία Τρ., 28)9)44
 Αύγουλᾶς Φώτιος, Κυπαρισσία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Γρηγορόπουλος Φώτιος, 'Αετός, κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 3)10)44
 Κατσώνης Παναγιώτης, Κυπαρισσία, φανοποιός, Γαργαλιάνοι Τρ. 12)9)44
 Κακκείσης Βασίλειος, Κυπαρισσία, ἰατρός, Χώρα Τριφυλίας, 3)10)44
 Γκουντούνας Δήμος, Κυπαρισσία, φοιτητής, Ροῦτσι, 'Αρκαδίας, 23)7)44
 Κουκάκης Γεώρ., Κυπαρισσία, σιδηρουργός, Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Κάνδυλας Νικόλαος, Κυπαρισσία, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Καλογερόπουλος Κων)νος, Κυπαρισσία, ταγ)ρχης, 'Αθήνας, 20)12)44
 Κουτσαναστάσης Παναγ., Κυπαρισσία, κτηματίας, Γαργαλιάνοι, 29)9)44
 Μπρούστης 'Αριστομένης, Κυπαρισσία, φοιτητής, Ροῦτσι, 'Αρκ., 26)9)44
 Μπαρτσακλός Εὔσταθιος, Κυπαρισσία, κρεοπώλης, Γαργαλιάνοι, 26)9)44
 Μανιάτης Θεόδωρος, Κυπαρισσία, ἐ.ἀ. ἀξιωματικός, 'Αθήνας, —)12)44
 Μαρτίνης 'Ιωάννης, Κυπαρισσία, ὑποδ)ποιός, Ροῦτσι, 'Αρκ., 23)7)44
 Μαραγκός Παναγ., Κυπαρισσία, κτηματίας, Γαργαλιάνοι, Τριφ. 25)11)43
 Νικολακόπουλος Σπῦρος, Κυπαρισσία, ράπτης, Γαργαλιάνοι, 23)9)44
 Χριστόπουλος Σταματέλος, Ραφτόπαλον, κτηματίας, Κυπαρισσία, 21)11)43
 Μπογιατζῆς 'Ανδρέας, Φιλιατρά, κτηματίας, Φιλιατρά, Τριφυλ., 10)11)43
 Μουλαχάνης Λεωνίδας, Φιλιατρά, 7)10)43
 Φλάμπουρας Σωτήριος, Φιλιατρά, ἐργάτης, 3)10)43
 Βέννος Γεώργιος, Φιλιατρά, κτηματίας, 10)10)43
 Σκορδάκης Γεώργιος, Φιλιατρά, Δήμαρχος, Βάλτα Τριφυλίας, 17)5)43
 Οἰκονομοπούλου Δήμητρα, Φιλιατρά, οικιακά, Βάλτα, Τριφυλίας, 29)5)44
 Πλακονούρης Νικόλαος, Φιλιατρά, ὑπάλληλος, Λυγούδιστα Τρ., 27)7)44
 Παστός Παναγ., Φιλιατρά, ἐργάτης, Λεοντόριον 'Αρκαδίας, 3)8)44
 Σάμπαλης Χαράλαμπος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Βάλτα, Τριφυλίας, 22)9)44
 Μπερῆκος 'Ιωάννης, Φιλιατρά, ἐργάτης, Βάλτα, Τριφυλίας, 22)9)44
 Νεστορίδου Πηνελόπη, Φιλιατρά, φοιτήτρια, Χώρα, Τριφυλίας, 19)7)44
 Ζαριφόπουλος Νικόλαος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, Μεσ., 19)9)44
 Παπασταθόπουλος Νικόλαος, Φιλιατρά, ἐνωματάρχης, Λεβάδεια, 10)7)44
 Σκούτζου Γαρουφαλιά, Φιλιατρά, οικιακά, Φιλιατρά Τριφυλίας, 2)6)44
 Τσοῦλος Κων)νος, Μάλη, κτηματίας, Πύργος 'Ηλείας, 25)2)44
 Τσοῦλος Θεόδωρος, Μάλη, ἐργάτης, Καλάβρυτα 'Αχαΐας, 8)9)44

- Στριμπάκος Κων)νος, Φιλιατρά, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Βέννος Θωμάς, Φιλιατρά, ἀνθ)γός, Μαγούλα Σπάρτης, 21)12)43
 Καπλάνης Κων)νος, Φιλιατρά, κτηματίας, Γαργαλιάνοι, Τριφ., 22)9)44
 Τασσόπουλος Διονύσιος, Φιλιατρά, ἐργάτης, Καλάβρυτα, Ἄχα-ας, 25)2)44
 Τασσόπουλος Ἀνδρέας, Πλάτη, ἐργάτης, Πλάτη Τριφυλίας, 30)7)44
 Σταματόπουλος Ἰωάν., Χριστιάνους, ἀνθ)γός, Γαργαλιάνοι Τριφ., 24)9)44
 Ἀντωναρόπουλος Παναγ., Χώρα, ἱατρός, Βούτενα, Μεσσηνίας, 21)5)44
 Λαμπρόπουλος Χαρίλαος, Χώρα, κτηματίας, Βούτενα Μεσσηνίας, 21)5)44
 Σκουφάκη Ἀγγελική, Παπαφλέσσα, οἰκοκυρά, Βούτενα Μεσσην., 18)6)44
 Σταυριανόπουλος Νικόλαος, Φλεσιάδα, κτηματίας, Χώρα Τριφ., 19)7)44
 Σκουφάκης Σπυρίδων, Χώρα, φοιτητής, Χώρα, Τριφυλίας, 19)7)44
 Ροκανᾶς Διονύσιος, Χώρα, σωφέρ, Χώρα Τριφυλίας, 19)7)44
 Σταματελόπουλος Κων)νος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 21)7)44
 Ρήγας Ἀριστείδης, Πύργος, κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 28)7)44
 Πουλακίδα Εὐσταθία, ἄγνωστος, οἰκιακά, Χώρα Τριφυλίας, 28)7)44
 Στρατηγόπουλος Παναγ., κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 20)9)44
 Ἀργυρόπουλος Βασίλειος, Φλεσιάδα, κτηματίας, Χώρα Τριφυλ., 20)9)44
 Καλογερόπουλος Διον., Φλεσιάδα, κτηματίας, Χώρα, Τριφυλίας, 20)9)44
 Κωρονιός Πέτρος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 20)9)43
 Σπυρόπουλος Νικόλαος, Χώρα, κτηματίας, Χώρα Τριφυλίας, 29)7)44
 Ἀνδριανόπουλος Χρῦσανθος, Μάλη, κτηματίας, Μάλη Τριφυλίας, 18)7)43
 Λιακόπουλος Ἀριστείδης, Κοπανάκιον, γεωργός, Αὐλώνα Τριφ., 8)6)43
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Κούβελα, ὑποδ)ποιός, Αὐλώνα Τριφ., 10)7)44
 Νικολοπούλου Γιαννούλα, Ἀγριλιά, οἰκιακά, Αὐλώνα Τριφυλίας, 8)6)44
 Ἀντωνόπουλος Ἐμμαν., Κοπανάκιον, συμ)φος, Χαλβάτσου Μεσ., 20)7)44
 Πανουσάκης Κων)νος, Κοπανάκιον, κτηματίας, Μῦλοι Μεσ., 10)8)44
 Πανουσάκης Γεώργιος, Κοπανάκιον, κτηματίας, Κοπανάκιον Τρ., —)8)44
 Μπουσίου Δήμητρα, Κοπανάκιον, οἰκιακά, Κοπανάκιον Τριφυλ., —)8)44
 Παπαδημητρίου Ἄνασ, Κοπανάκιον, γεωργός, Ἀγόριανη Σπάρ., —)6)44
 Φωτόπουλος Παναγ., Ἀετός, γεωργός, Πλατάνια, Τριφυλίας, 1944
 Παπαγιαννόπουλος Στέφανος, Ἀετός, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσ., 1944
 Παπαγιαννόπουλος Ἰωάννης, Ἀετός, γεωργός, Μελιγαλᾶ, Μεσ., 1944
 Καραϊσκος Δῆμος, Ἀετός, γεωργός, Ἀθήνας, 1944
 Σκούπας Παναγ., Μοναστήριον, γεωργός, Χαλβάτσου, Μεσ., 5)7)44
 Μακαντάσης Σωτήρ., Μοναστήριον, γεωργός, Κόκλα Τριφυλ., 5)7)44
 Ἀλμπανάκης Δημήτριος, Μοναστήριον, σπουδαστής, Στρέφι Ἡλ., 15)7)44
 Παπακαλαμπόκης Στυλιανός, Μάλθη, δημοδ)λος, Μάλθη Τριφ., 7)5)44
 Μίντζας Ἀριστείδης, Μάλθη, γεωργός, Μάλθη Τριφυλίας, 15)7)44
 Μίντζας Γρηγόριος, Μάλθη, γεωργός, Μάλθη Τριφυλίας, 7)7)44
 Κραβαριώτης Γεώργιος, Ρεματιά, γεωργός, Δροσοπηγή Τριφ., 7)7)44
 Γκότσης Βασίλειος, Σελᾶ, γεωργός, Δροσοπηγή, Τριφυλίας, 22)2)44
 Λέκκας Ἀλέξιος, Ψάρι, γεωργός, Λάκα Κούκια Μεσσηνίας, —)6)44
 Θάνος Ἀναστάσιος, Ψάρι, γεωργός, Πλατάνια Τριφυλίας, —)7)44

- Τσιούτσια Γιαννούλα, Ψάρι, οικιακά, Αύλιον Τριφυλίας, —)7)44
 Τσιούτσια Πηνελόπη, Ψάρι, οικιακά, Ψάρι Τριφυλίας, —)3)44
 Τσιούτσια Εὐτυχία, Ψάρι, οικιακά, Ψάρι Τριφυλίας, —)3)44
 Τσιούτσια Κανέλλα, Ψάρι, οικιακά, Ψάρι Φριφυλίας, —)3)44
 Γεωργακόπουλος Ἰω., Κούβελα, γεωργός, Μαρίνα Ὀλυμπίας, —)4)44
 Λημπερόπουλος Ἰωάννης, Νέδα, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, Μεσσην., —)9)44
 Μουγκαράκη Γεωργία, Ἄγ. Σώστης, οικιακά, Καραμούσταφα, —)8)44
 Μουγκαράκης Νικόλαος, Ἄγ. Σώστης, γεωργός, Ἄγ. Σώστης, —)11)44
 Τζιβίσκος Ἰωάννης, Στάσιμον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, Μεσσηνιας, —)9)44
 Δημητρόπουλος Νικόλαος, Στάσιμον, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσ., —)9)44
 Σταθόπουλος Ἀγγελῆς, Σκληροῦ, γεωργός, Καλλιθέα Ἡλείας, —)5)44
 Ἀθανασόπουλος Κων)νος, Ρόβια, γεωργός, Ρόβια, Ἡλείας, 21)11)43
 Μπαζιώτης Παναγιώτης, Θεισόα, γεωργός, Θεισόα Ἡλείας, 19)6)43
 Παναγόπουλος Νικόλαος, Καλλιθέα, γεωργός, Μοιράκα, Ἡλείας, 26)1)43
 Σταυρόπουλος Γεώργιος, Καλλιθέα, γεωργός, Γρύλον Ἡλείας, 9)5)43
 Κίζας Γεώργιος, Καλλιθέα, χωρ)λαξ, Καλλιθέα Ἡλείας, 21)5)43
 Θεοχαρόπουλος Γεώρ., Περιβόλια, ὑποδ)ποιός, Περιβόλια, Ἡλείας, 1943
 Θεοχαρόπουλος Θεοχάρης, Περιβόλια, ἀνθ)γός, Περιβόλια Ἡλείας, 1943
 Χατζῆς Παναγιώτης, Περιβόλια, γεωργός, Περιβόλια Ἡλείας, 1943
 Ἀνθοῦλης Κων)νος, Ζαχάρω, ἐργάτης, Ζαχάρω Ἡλείας, 1943
 Γιαννικόπουλος Ἀντώνιος, Καλύδωνα, ἀγρότης, Καλύδωνα Ἡλ., 24)6)42
 Γιαννικόπουλος Σωκράτης, Καλύδωνα, ἀγρότης, Καλύδωνα, Ἡλ., 24)6)42
 Καπλάνης Χαράλαμπος, Λέπραιον, ἀγρότης, Λέπραιον Ἡλείας, —)7)43
 Γιαννικόπουλος Παναγ., Καλύδωνα, ἀγρότης, Καλύδωνα Ἡλείας, 24)6)42
 Καπλάνης Παναγ., Λέπραιον, ἀγρότης, Λέπραιον Ἡλείας, 17)4)44
 Καραθανάσης Παναγ., Σχίνους, κτηματίας, Ταξιάρχαι, Ἡλείας, 14)7)43
 Καραμπότσος Ἀθανάσιος, Ξηροχώριον, κτηματίας, Λουτρ. Καίφ., 15)7)43
 Κρέσπης Εὐστάθιος, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον Ἡλείας, 1942
 Κρέσπη Μαρία, Λέπραιον, οικιακά, Λέπραιον Ἡλείας, 1944
 Κρέσπη Φανή, Λέπραιον, οικιακά, Λέπραιον Ἡλείας, 1944
 Κρέσπης Κανέλλος, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον Ἡλείας, 1944
 Κρέσπης Κων)νος, Λέπραιον, γεωργός, Λέπραιον Ἡλείας, 1942
 Κριτσέλης Ἀλέξιος, Ζαχάρω, εἰρηνοδίκης, Ἀθήνας, 1943
 Μικέλης Κων)νος, Ξηροχώριον, ξυλουργός, Χώρα Τριφυλίας, 15)9)43
 Κωστόπουλος Φώτιος, Σχίνους, κτηματίας, Ταξιάρχαι Ἡλείας, 14)7)43
 Πανταζόπουλος Πανταζῆς, Σμέρνα, γεωργός, Πλατιάνα Ἡλείας, 24)6)43
 Πρασσᾶς Παναγ., Ἀρίνη, γεωργός, Ζαχάρω Ἡλείας, 1941
 Ρουμειώτης Ἀθανάσιος, Ζαχάρω, ποιμὴν, Ἄγ. Σωτήρα Ἡλείας, 1943
 Ρουμειώτης Ἀριστογεῖτων, Ζαχάρω, ποιμὴν, Καραμούσταφα Ἡλ., 1943
 Τσουνῆς Λιονύσιος, Ζαχάρω, ἐργάτης, Ζαχάρω Ἡλείας, 1943
 Τσουνῆς Παναγ., Ζαχάρω, ἐργάτης, Ζαχάρω Ἡλείας, 1943
 Τρίμις Ἀριστείδης, Πρασιδάκιον, γεωργός, Τρίπολις Ἀρκαδίας, 19)4)44
 Φλέσσας Ἡλίας, Ἀνήλιον, παντοπώλης, Κακόβατον Ἡλείας, 18)5)43

- Χριστοδουλόπουλος Ἀριστείδης, Ζαχάρω, ἐργάτης, Ζαχάρω Ἡλείας, 1944
 Παναγιωτόπουλος Σταῦρος, Σελᾶ, φοιτητής, Κουτίφαρι Μεσσην., 15)4)44
 Λαμπρόπουλος Δημήτρ., Ραφτόπουλον, φοιτητής, Αὐλῶνα Τριφ., 12)12)44
 Μπινίσκος Δημήτριος, Τριπύλα, γεωργός, Διόδια Μεσσηνίας, 15)10)44
 Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος, Καλογερέσι, γεωργός, Καλογερέσι, 10)6)44
 Γεωργακόπουλος Ρήγας, Καλογερέσι, ἐφημέριος, Ἀρτίκι Τριφ., 20)8)44
 Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης, Καλογερέσιον, γεωργός, Ἀρτίκι Τρ., 20)8)14
 Ἀποστολόπουλος Κων., Καλογερέσιον, γεωργός, Καλογερέσιον, 10)4)44
 Γαραντζιώτης Θεόδωρος, Σελᾶ, ἀνθ)γός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 20)9)44
 Κασέρης Νικόλαος, Σελᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 20)9)44
 Τζιώρτζης Ἀλέξανδρος, Σελᾶ, γεωργός, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 20)9)44
 Δημητρακάκης Περικληῆς, Ροδιά, γεωργός, Ραφτόπουλον Τριφ., 25)2)44
 Δημητρακάκης Φώτιος, Ροδιά, γεωργός, Ραπτόπουλον Τριφυλ., 25)2)44
 Δημητρακάκη Γεωργία, Ροδιά, οἰκιακά, Ραφτόπουλον Τριφυλ., 25)2)44
 Ζαχάριος Δημήτριος, Σπηλιά, γεωργός, Σπηλιά Τριφυλίας, 10)7)43
 Ζαχάριος Γεώργιος, Σπηλιά, γεωργός, Χαλβάτσου, Μεσσηνίας, 20)4)44
 Γκούτης Κων., Στασιό, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 10)9)44
 Γκούτης Ἀνδρέας, Στασιό, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 10)9)44
 Κανελλόπουλος Νικόλαος, Σπηλιά, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσην., 10)9)44
 Μπίτσικας Χαράλαμπος, Σπηλιά, γεωργός, Γαργαλιάνοι Τριφ., 20)9)44
 Μπίτσικας Παναγ., Σπηλιά, γεωργός, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 20)9)44
 Μπίτσικας Δημήτριος, Σπηλιά, γεωργός, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 20)9)44
 Χήναρης Ἰωάννης, Σπηλιά, γεωργός, Χαλβάτσου Μεσσηνίας, 10)6)44
 Γκούτης Ἰωάννης, Στασιό, γεωργός, Στασιό Τριφυλίας, —)5)44
 Γκούτη Στασινή, Στασιό, οἰκιακά, Μάλη Τριφυλίας, 6)1)44
 Γκούτη Στασιανή, Στασιό, οἰκιακά, Μάλη Τριφυλίας, 6)1)44
 Γκούτης Θεόδωρος, Στασιό, γεωργός, Μάλη Τριφυλίας, 6)1)44
 Κασέρης Παναγ., Στασιό, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 20)9)44
 Μπαμπαρούτσης Ἀριστείδης, Στασιό, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσ., 20)9)44
 Μπαμπαρούτσης Κων., Στασιό, γεωργός, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 15)9)44
 Ἀλεξανδρόπουλος Κανέλλος, Ἀρμενιοί, γεωργός, Ἀρμενιοί Τρ. 15)12)44
 Ἀλεξανδρόπουλος Ἰωάννης, Ἀρμενιοί, γεωργός, Μελιγαλᾶ, Μεσ., 20)9)44
 Δημητρακόπουλος Ἀντών, Ἀρμενιοί, γεωργός, Κορυφάσιον Μεσ., 15)9)44
 Σταματογιαννόπουλος Εὐστ., Ἀρμενιοί, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσ., 20)9)44
 Τζώρδας Ἰωάννης, Περδικονέρι, γεωργός, Χαλβάτσου Μεσσην., 20)8)44
 Κωνσταντόπουλος Κων., Σιδ)στρον, πολέμ., Πάβλιτσα Ἡλείας, 20)1)44
 Φιλντίσης Ἰωάννης, Βανάδα, ἵπομ)ρχος, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Φιλντίσης Ἡλίας, Βανάδα, ξυλουργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Φιλντίσης Διονύσιος, Βανάδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Τσίπος Ἀναστάσιος, Βανάδα, μαθ. Γυμν., Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Λιακόπουλος Παναγ., Βανάδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, 17)9)44
 Παναγιωτόπουλος Κων., Ἀγαλιανή, γεωργός, Γάρδιτσα Ἡλείας, 6)8)43
 Λιακάκης Σωκράτης, Ἀγαλιανή, γεωργός, Γάρδιτσα Ἡλείας, 6)8)43

- Βουδούρη Ἀγγελική, Ἀγαλιανή, οικιακά, Αἰώνια Τριφυλίας, 18)6)43
 Νασσόπουλος Παναγ., Καρναί, γεωργός, Κοπανάκιον Τριφυλίας, 10)6)43
 Μητσᾶκος Ἄγγελος, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 24)9)44
 Μητσᾶκος Μιχαήλ, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 24)9)44
 Μητσάκου Μαριγώ, Γαργαλιάνοι, οικιακά, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 24)9)44
 Γεωργόπουλος Σπυρίδων, Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Λεζάκι Τριφυλ., 23)9)44
 Τσιρίκος Παναγ., Γαργαλιάνοι, ἔμπορος, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Ζέρβας Ἀνδρέας, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μέμος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Γεωργακόπουλος Διον., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Γεωργακόπουλος Κων., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Θεοδωρόπουλος Γεώρ. Γαργαλιάνοι, ἐργάτης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Τσιριγώτης Εὐστάθ., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Τουμένης Ἀλέξανδ., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Παρνασσᾶς Κων., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Παρνασσᾶς Πᾶνος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Βλαχούλης Ἰωάννης, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Βλαχούλης Ἀνδρέας, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Χρυσομόλης Χαρίλαος, Λεύκη ἔμπορος, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Κοκκῶνης Λεωνίδα, Γαργαλιάνοι, καφεπώλης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Ἀναγνωστόπουλος Παν., Γαργαλιάν., ἀγρότης, Γαργαλιάν. Τρ., 22)9)44
 Χρυσανθακόπουλος Δημ., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Λάμπας Δημήτριος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Καμίλη Ἄννα, Γαργαλιάνοι, οικιακά, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Μίχαλος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Λαμπρόπουλος Δημήτρος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Παπαγιαννόπουλος Νικ., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Κρανιδιώτης Παντελής, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Στεργίου Κων., Γαργαλιάνοι, ἀργοποιός, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Παπαχριστοφίλου Φλωνρεντία, Γαργαλιάν., οικιακά Γαργαλιάν., 23)9)44
 Χρυσανθακόπουλος Βασ, Γαργαλιάν., ὄδον)τρος, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Κριθαράς Θεοδόσιος, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Διαβατόπουλος Ἴπποκρ., Γαργαλιάν., ἀγρότης, Γαργαλιάν. Τριφ., 23)9)44
 Λαμπρόπουλος Παρασκ., Γαργαλ., γαλακτοπώλης, Γαργαλ. Τρ., 22)9)44
 Δεληγιάννης Κίμων, Γαργαλιάνοι, φοιτητής, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Κριάκουρας Ἀγγελῆς, Γαργαλ., ὑποδ)ποιός, Γαργαλ. Τριφυλίας, 22)9)44
 Λάμπας Δημήτριος, Γαργαλ., ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Ἀγγελόπουλος Ἰωάννης, Γαργαλ., ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Ἀγγελόπουλος Παναγ., Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, Γαργαλ. Τριφυλ., 22)9)44
 Χριστοφιλογιάννης Φώτ., Γαργαλ., ἀγρότης, Γαργαλιάν. Τριφυλ., 22)9)44
 Πετρόπουλος Νικόλ., Γαργαλ., ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Θειακός Ἀριστοτέλης, Γαργαλιάνοι, ἀγρότης, 29)1)44
 Κωστόπουλος Γεώργ., Γαργαλ., ἀγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 24)9)44

- Γιαννίμπας Ίωάννης, Γαρ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 ΊΑναγνωστόπουλος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης, 20)8)44
 ΊΑναγνωστόπουλος Νικ., Γαρ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Ρούσσης ΊΑναστάσιος, Γαρ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Ψίμαρνος Γεώργιος, Γαρ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Μπασάκης ΊΗλίας, Γαρ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 24)9)44
 Γεωργιαννούλης ΊΑναστ Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 ΊΑναγνωστόπουλος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλ. Τριφ., 22)9)44
 Ντασάκης Παρασκ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 23)9)44
 Χρονόπουλος ΊΑναστ., Γαργ)νοι, κρεοπώλης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Μαρκόπουλος Χαράλ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 24)9)44
 Βαρθατσούλης Σπυρ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Χρυσανθακόπουλος ΊΑθαν., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Χρυσανθακόπουλος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 24)9)44
 Δούκας Θωμάς, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 24)9)44
 Γαρατζώτης ΊΑριστομ., Γαργ)νοι, αγρότης, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Γαρατζώτου Τούλα, Γαργ)νοι, οικιακά, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Τουμπέκης ΊΑθαν., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 ΊΑναγνωστόπουλος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Ντασάκης Νικόλαος, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μίχαλος Χαρίλαος, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μίχαλος Κων., Γαργ)νοι, φωτογράφος, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Κορωναίος ΊΟδυσσεύς, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μίχαλος Παναγ., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μίχαλος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι, Πυλίας, 23)9)44
 Καυκάς Φώτιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Γεωργόπουλος Ίωάν., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Σταντουῖρος Ίωάν., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Ντασάκης Παναγ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Φασουλῆς Δημήτρ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Κυριακόπουλος Πᾶνος, Γαργα)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Γεωργόπουλος Σπυριδων, Γαργαλιάνοι, αγρότης
 Καρδαράς Δημήτριος, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Γουρδουβέλλης Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Σκόκος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Κορωναίος ΊΑθαν., Γαργ)νοι, δικηγόρος, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Λάμπας Πέτρος, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Πετρόπουλος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης
 Βασιλείου ΊΑναστάσιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης
 Γλαρόπουλος ΊΑλέξιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Χριστοφιλογιάννης Γεώρ., Γαργ)νοι, παντοπώλης Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Χριστοφιλογιάννης Παν., Γαργ)νοι, παντοπώλης, Γαργαλ. Τρ., 23)9)44
 Βέργος Χαρ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 23)9)44

Βέργος Γεώργιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας
 Κουρόπουλος Παναγιώτης, Γαργαλιάνοι, αγρότης
 Γκίκας Δημήτριος, Γαργαλιάνοι, αγρότης 22)9)44
 Δημητρακόπουλος Διονύσιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης Γαργαλιάνοι Τριφυλίας
 Κολλιόπουλος Διονύσιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας
 Μίχαλος Παναγ., Γαργ)νοι, ιεροψάλτης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Σαμπής 'Αγγελής Γαργ)νοι, καφεπώλης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Δημόπουλος Νικόλαος, Γαργ)νοι, αρτοποιός, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μαραβέλας Δημοσθένης, Γαργ)νοι, αγρότης, Κουτσοβέρι, 23)9)44
 Διακουμόπουλος 'Ιωάν., Γαργ)νοι, έμπορος, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Παναγόπουλος Βασ., Γαργ)νοι, αγρότης, Πηγάδια Πυλίας, 24)9)44
 Γεωργακλής 'Ιωάν., Γαργ)νοι, αγρότης, Πηγάδια Πυλίας, 24)9)44
 Γεωργακλής Δημήτριος, Γαργαλιάνοι, αγρότης,
 Γεωργακλής Διονύσιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης, 20)5)44
 Πυλιώτης 'Αντώνιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Βέργα Πυλίας, 3)10)44
 Ζόμπολος 'Ιωάννης, Γαργ)νοι, βιομήχανος, Πύλον Πυλίας, 26)9)44
 Θειακός Κων., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 'Αναστόπουλος Διομήδης, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι, Πυλίας, 23)9)44
 Στυλιανόπουλος Θεοδόσιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι, Πυλίας, 23)9)44
 Βλαχαδάμης 'Ιωάννης, Γαργ)νοι, αγρότης
 Γκισούρης Νικ., Γαργ)νοι, αγρότης Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 24)9)44
 Σταυρόπουλος Κων., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 24)9)44
 Καρδάσης Παναγ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 'Αναστασόπουλος Παντελής Γαργ)νοι, διδάσκαλος, Λεζάκι Πυλ., 23)9)44
 Μποσίνης 'Ηλίας, Γαργ)νοι, έλαιοχρωμ., Γαργαλιάνοι Τριφυλίας 22)9)44
 Κωστόπουλος *Όθων, Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 'Αγγελόπουλος Γεώργ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Παναγόπουλος Περικλής, Γαργ)νοι, αγρότης, Μανιάκι Μεσσην., 4)8)44
 Βλαχούλης Διον., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Γιαννόπουλος Εδστάθιος, Γαργ)νοι, αγρότης, Γιαλόβα Πυλίας, 22)9)44
 Καμπίλης Δημήτρ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Παπαχριστοφίλου Δημήτριος, Γαργ)νοι, αγρότης, 22)9)44
 Γιαννάτος Γεώργιος, Γαργαλιάνοι, αγρότης, 15)6)44
 Πασακόπουλος Χρυσάνθος, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τρ., 22)9)44
 Παναγόπουλος Νικ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Διακουμόπουλος Διον., Γαργ)νοι, αγρότης, Κάναλος, 24)9)44
 Ποθόπουλος 'Αναστ., Γαργ)νοι, αγρότης, Κουτσοβέρι, 25)9)44
 Κίτσος Θωμάς, Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 28)9)44
 Μπουντουβᾶς 'Ιωάνν., Γαργ)νοι, αγρότης, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 Μπουντουβᾶ Κατίνα, Γαργ)νοι, οικιακά, Λεζάκι Πυλίας, 23)9)44
 'Αργύρης Παναγ., Γαργ)νοι, αγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Μίχος Δηήτριος, Γαργαλιάνοι, αγρότης
 Γκιουζέπης Γρηγ., Γαργ)νοι, αρχ)κός, Μανιάκιον Πυλίας, 22)5)44

- Παπαδήμος Δημήτρ., Γαργ)νοι, άγρότης, Κουτσοβέρι, 24)9)44
 Μαχαίρας Διονύσιος, Γαργ)νοι, άγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Τζιωρτζίνης Άλέξιος, Γαργ)νοι, άγρότης, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Γαλανόπουλος Άντώνιος, Γαργ)νοι, άγρότης, Βέρβα Πυλίας, 3)10)44
 Πουλόπουλος Γεώργ., Γαργ)νοι, έμπορος, Μανιάκιον Πυλίας, 22)5)44
 Άθανασόπουλος Νικ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 23)9)44
 Γεωργόπουλος Γεώργ., Λεύκη κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Γεωργόπουλος Άϊωάν., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)44
 Τσορώνης Παναγ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 3)10)44
 Άθανασόπουλος Γεώργ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφ., 3)10)44
 Στούπας Παναγ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Χατζής Διον., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 23)9)44
 Χρυσομπόλης Άντ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Καραχούντρης Άναστ., Τραγάνα, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφ., 22)9)44
 Χρυσομπόλης Γεώργ., Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλ., 22)9)43
 Τσορώνης Κων., Τραγάνα, κτηματίας, Γαργ)νοι Τριφ., 22)9)44
 Καραχούντρης Δημήτριος, Τραγάνα, κτηματίας, Γκούστεσι Πυλίας, 4)4)42
 Προσηλιακός Δημήτρ., Λεύκη, κτηματίας, Κορυφάσιον Πυλίας, 23)9)44
 Κακαβάνος Κων., Βάλτα, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 21)9)44
 Κωστόπουλος Γαργαλιάνοι, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 22)9)44
 Στούπας Παναγ., Γαργ)νοι, συν)ρχης, Πύλον Πυλίας, 24)9)44
 Καρούπας Παναγ., Λεύκη, κτηματίας, Λεύκη, 24)9)44
 Άθανασόπουλος Άθαν. Λεύκη, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τριφυλίας, 1943
 Γεωργόπουλος, Άριστείδ. Γαργ)νοι, κτηματίας, Γαργαλιάνοι Τρ., 24)9)44
 Παρασκευόπουλος Βασίλειος Γαρ)νοι κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ.24)9)44
 Σπυρόπουλος Κων)νος Γαργαλιάνοι κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφυλ. 1943
 Μπουσδούκας Παναγιώτης Γαργαλιάνοι κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 1943
 Σπυροπαναγιωτόπουλος Άθ. Λεύκη κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 24)9)43
 Σπυροπαναγιωτόπουλος Άθαν., Λεύκη, κτηματίας, Γαργ)νοι Τριφυλίας
 Διονυσόπουλος Άγγελος Πύργος κτηματίας Πύργος 20)9)44
 Άθρηλιάνης Θεόδωρος Πύργος κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Πολυχρονόπουλος Βίκτωρ Πύργος κτηματίας Πύργος 20)7)44
 Καραμπότσος Δημήτριος Πύργος κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Μιχαλόπουλος Άλέξιος Πύργος κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Άρβανίτης Άναστάσιος Πύργος άρχιφύλαξ Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Τσεπελογιάννης Κων)νος Πύργος κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Άλεβιζόπουλος Παναγ. Πύργος άγροφύλαξ Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Καραμπότσος Εϋστάθιος Πύργος κουρεϋς Γαργαλιάνοι Τριφ. 26)2)44
 Γαλανόπουλος Σωτήριος Πύργος κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Μασούρα Άνναστασία Φλώκα Οϊκιακά Γαργαλιάνοι Τριφ. 25)8)44
 Παναγόπουλος Βασίλειος Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Γεωργιόπουλος Παναγιώτης Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Γεωργιόπουλος Δημήτριος Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44

Καλκαβούρας Πέτρος, Φλώκα, κτηματίας, Γεργ)νοι Τριφυλίας
 Καλκαβούρας Ἀντώνιος Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 21)9)44
 Γαρατζιώτης Ἰωάννης, Φλώκα, ἱερεὺς, Χαλβάτσου Πυλίας, 24)6)44
 Καλκαβούρας Ἀναστάσιος Φλώκα κτηματίας Κεφαλόβρυσση Τριφ. 29)6)44
 Γεωργιόπουλος Κων)νος Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Γεωργιόπουλος Ἰωάννης Φλώκα κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Κυριακόπουλος Θεόδωρος Μουζάκιον κτηματίας Λεοντάριον Ἀρκ. 15)5)44
 Στυλιανόπουλος Μενέλαος Μουζάκιον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Κοροβίλας Γεώργιος Μουζάκιον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Γκότσης Χρῖστος Μουζάκιον ἱερεὺς Πύλον Πυλίας 27)9)44
 Στυλιανόπουλος Ἀνδρέας Μουζάκιον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Σωτηρόπουλος Δημήτριος Μουζάκιον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τρ. 22)9)44
 Πολυχρονόπουλος Δημήτριος Μουζάκιον κτηματίας Γαρ)νοι Τρ. 22)9)44
 Χαραμῆς Κων)νος Μουζάκιον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Στασινόπουλος Φώτιος Μουζάκιον κτηματίας Κορυφάσιον Πυλ. 26)9)44
 Μιλωνᾶς Κων)νος Ἀμπελόφυτον κτηματίας Γαργαλιάνοι Τριφ. 22)9)44
 Δεσποτόπουλος Διονύσιος Μάραθος ἐργάτης Μάραθος 14)7)44
 Οἰκονόμου Μαρία Ἐπιτάλιον οἰκοκυρὰ Παπαδοῦ Ὀλυμπίας 21)7)44
 Πατσολιάς Χαρ. Ἐπιτάλιον κτηματίας τάγμ. ἀσφ. Πύργος Ἡλ. 10)1944
 Αὐγουστῖνος Ἀλέκος Ἀλφειοῦσα ἐργάτης Βρύνα Ὀλυμπίας 9)1944
 Αὐγουστῖνος Νικόλαος Ἀλφειοῦσα ἐργάτης Βάχλια Ἀρκαδίας 10)1944
 Γαβριηλιάδης Ἰωάννης Ἀλφειοῦσα ὑπεν)ρχης Ἀθῆναι Γουδι 9)12)44
 Θανόπουλος Πᾶνος Λαδικοῦ παντοπώλης Παπαδοῦ Ὀλυμπίας 6)6)1944
 Ἀσημακόπουλος Εὐστάθιος Λαδικοῦ γεωργὸς Παπαδοῦ Ὀλυμπίας 6)6)44
 Μιχαλόπουλος Πᾶνος Λαδικοῦ γεωργὸς Παπαδοῦ Ὀλυμπίας 6)6)1944
 Παπαφωτόπουλος Χαράλαμπος Ράχες ἀγρότης Μακρύσια 13)7)43
 Πρίνος Ἀνδρέας Ράχες ἀγρότης Ράχες 13)7)43
 Καλαθᾶς Πέτρος Ἄνω Σημικὸν ἀγρότης Ἄνω Σημικὸν 13)7)43
 Νικολόπουλος Ἰωάννης Κάτω Σημικὸν ἀγρότης Κάτω Σημικὸν 13)7)43
 Νικολακόπουλος Κων)νος Γρύλος ἀγρότης Γρύλος 18)8)43
 Ἀθανασόπουλος Κων)νος Διάσελα ἀγρότης Γρύλος 4)5)44

Β.— ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ἀντωνόπουλος Εὐάγγελος Λαδᾶ γεωργὸς Ξεροβοῦνα Ἀλαγ. 1)8)43
 Ἀντιβάσης Ἀλέξανδρος Δολὶ ἱατρὸς Μελιγαλᾶ 1944
 Ἀντιβάσης Βασίλειος Δολὶ μαθητῆς Μελιγαλᾶ 1944
 Βαβαροῦτσος Ἰωάννης Σταυροπύργιον γεωργὸς Καλαμάτα 1944
 Γαϊτανάρος Κων)νος Δολὶ γεωργὸς Μελιγαλᾶ 1944
 Γκοῦζος Ἀθανάσιος Δολὶ ὑπ)κὸς ΕΒΑ Βροταμᾶ 1943
 Δημέας Παναγιώτης Δολὶ κτηματίας Μελιγαλᾶ 1944

- Δημέας Γεώργιος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Δημέας Λεωνίδας Δολί φοιτητής Ίατρο. Μελιγαλά 1944
 Κωστέας Παναγιώτης Άλτομυρά γεωργός Άβία 26)10)43
 Κούτρουν Σταυρούλα Έλαιοχώριον οίκοκυρά Πηγάδια 24)9)44
 Καταβελάκος Σπυρίδων Φαραί εργάτης Μελιγαλά 18)9)44
 Κουράκλης Παναγιώτης Φαραί εργάτης Μελιγαλά 18)9)44
 Κουράκλης Βασίλειος Φαραί κτηματίας Φαραί 1)5)44
 Κουρέτας Δημήτριος Λυκόχια δημοδιδάσκαλος Δήμιοβα 1944
 Κοκκίνης Χριστόφορος Βαλιεσινίκον αρχιμανδρίτης Δήμιοβα 1944
 Καμαρινέας Ίωάννης Δολί άρχιατρος Μελιγαλά 1944
 Καμαρινέας Δημήτριος Δολί άπόφοιτ. Γυμνασίου Μελιγαλά 1944.
 Καμαρινέας Γρηγόριος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Καμαρινέας Παναγιώτης Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Καμαρινέας Χαρίδημος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Καμαρινέας Νικόλαος Δολί άπόφοιτ, Γυμνασίου Μελιγαλά 1944
 Κουτίφαρης Δημήτριος, Σταυροπούγιον, άντ)ρχης Πεζ., Καλαμάτα, 1944
 Κλύδωνας Γρηγόριος Κάμπος γεωργός Κάμπος 1944
 Λύγουρης Κων)νος Καρβέλιον γεωργός Άλαγονία 1944
 Μουσταφάς Μιχαήλ Φαραί εργάτης Μελιγαλά 1944
 Μουσταφάς Ίωάννης Φαραί εργάτης Μελιγαλά 1944
 Μοναχός Νικόλαος Φαραί χωροφύλαξ Μελιγαλά 1944
 Μπούνας Παναγιώτης Φαραί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Μάλαμας Γρηγόριος Έλαιοχώριον κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Μαυρομιχάλης Ήλιος Δολί γεωργός Μηλιά 1944
 Μαυρομιχάλη Λουίλα Δολί οίκοκυρά Μηλιά 1944
 Μερκούρης Χρῆστος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Μερέας Κων)νος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Νταβέας Δημήτριος Δολί άστυφύλαξ Μηλιά 1944
 Καραγκίνης Παναγιώτης Φαραί κτηματίας Άλαγονία 1944
 Καραγκίνης Νικόλαος Φαραί κτηματίας Άλαγονία 1944
 Παπαδέας Γεώργιος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Παπαδέας Ίωάννης Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Παπουτσῆς Γεώργιος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Σερεμέτης Άντώνιος Φαραί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Σερεμέτης Παναγιώτης Φαραί κτηματίας Καλαμάτα 1944
 Σκαλίθρης Γεώργιος Δολί άπόφοιτ, Γυμνασίου Μελιγαλά 1944
 Σαράβας Δημήτριος Δολί κτηματίας Μελιγαλά 1944
 Άργρέας Δημήτριος Καλαμάτα μηχανικός Μελιγαλά 1944
 Άναστασόπουλος Σπυρίδων Πεντάλοφον εργάτης Μελιγαλά 19)9)44
 Άγγελικός Άνέστης Καλαμάτα φωτογράφος Καλαμάτα 21)9)44
 Βοβολῆς Άναστάσιος Χανιά Κρήτης εργάτης Καλαμάτα 25)12)44
 Γεωργιάκος Βασίλειος Καλαμάτα κτηματίας Γαρδίκιον 23)4)44
 Γκοῦσκος Γεώργιος Καλαμάτα καραγωγεύς Καλαμάτα 10)9)44

- Γαλανάκης Ἀναστάσιος Καλαμάτα μανάβης Τρίκορφον 17)9)44
 Δεβετζῆς Ἀντώνιος Κων)πολις ἐργάτης Μυστρᾶ 9)9)44
 Δημόπουλος Γεώργιος Μ. Ἀσία ἐργάτης Μελιγαλᾶ 21)9)44
 Βενετσάνος Ἀθανάσιος Καλαμάτα ζαχαραπλάστης Μελιγαλᾶ 15)9)44
 Σερίτης Ἀναστάσιος Καλαμάτα ὑποδ)ποιὸς Μελιγαλᾶ 20)9)44
 Ἡλιοῦ Παναγιώτης Καλαμάτα ἀρτεργάτης Καλαμάτα 16)10)47
 Θεοδώρου Ἀργύριος Καλαμάτα ἀρτεργάτης Πολιανὴ Μεσσηνίας 30)8)44
 Παλογερόπουλος Μιχαὴλ Καλαμάτα ἐργάτης Καλαμάτα 17)9)44
 Καντῆς Κλεάνθης ἢ Παν. Καλαμάτα χωρ)λαξ Ἀλεποχώριον Σπ. 27)8)43
 Καλόμαλλος Δημήτριος Καλαμάτα ἐργάτης Καλαμάτα 21)10)43
 Κασιμάτης Παναγιώτης Γαργαλιάνοι ὑπάλληλος Θουρία 25)1)43
 Καυκαλᾶς Γεώργιος Χαρακοπούλα ἐργάτης Καλαμάτα 22)9)44
 Βαρελόπουλος Νικόλαος λοχίας Καλαμάτα 14)9)44
 Γαλόπουλος Ἀλέξανδρος ἀνθ)λεὺς Καλαμάτα 14)9)44
 Δρούγας Ἀριστείδης στρατιώτης Καλαμάτα 14)9)44
 Λυμπερόπουλος Χρῆστος Χώρα Τριφυλ. σωφῆρ Μελιγαλᾶ 17)9)44
 Λεβέντης Δημήτριος Καλαμάτα μάγειρος Καλαμάτα 11)9)44
 Λαμπρόπουλος Χρῆστος Καλαμάτα ἐργάτης Καλαμάτα 9)9)44
 Μαρκαντωνάκης Ἰωάννης Χανιά Κρήτης ἐργάτης Καλαμάτα 10)1943
 Μακρυγιάννης Γεώργιος, Καλαμάτα, ἐργάτης, Χαλβάτσου Μεσ., —)4)44
 Βαρδουνιώτης Γεώργιος Καλαμάτα κιβωτοποιὸς Κουταλᾶ 5)3)44
 Μπουλοῦκος Νικόλαος Καλαμάτα κτηματίας Μελιγαλᾶ 17)9)44
 Μαλικούρης Γεώργιος Καλαμάτα κτηματίας Καλαμάτα 14)9)44
 Μπουζάκης Σταῦρος Νικομήδεια Μ. Ἀσίας ἐργάτης Θεσσαλονίκης
 Μαυρομιχάλης Παναγιώτης ἔφεδρος ἀνθ)γὸς Καλαμάτα 14)9)44
 Μπουτῶς Περικλῆς τέως βουλευτῆς Καλαμάτα 14)9)44
 Νίκας Ἀντώνιος Καλαμάτα ἐργάτης Καλαμάτα 15)1)44
 Περωτῆς Ἰωάννης Καλαμάτα κτηματίας Καλαμάτα 15)10)43
 Περωτῆς Δημήτριος νομάρχης Καλαμάτα 14)9)44
 Παπαδόπουλος Ἄλκης Μελιγαλᾶ δικηγόρος Καλαμάτα 14)9)44
 Ρουμελιώτης Παναγιώτης, Καλαμάτα, ἄεργος, Γαρδίκιον
 Σωφρονᾶς Νικόλαος Ἄκοβον Ἀρκαδίας κτηματίας Καλαμάτα 14)9)44
 Ρούσης Γεώργιος Κοπανάκιον κτηματίας Καλαμάτα 25)2)44
 Σάμιτας Ἰωάννης, Σπερχογεία, κτηματίας, Ἀνδροῦσα, —)8)44
 Σαρακίνης Διονύσιος Καλαμάτα ἐργάτης Καλαμάτα 10)9)44
 Σκανδάλης Ἰωάννης Νομιτοῖ ἐργάτης Ἁγ. Νικόλαος Σπάρτης 9)9)44
 Τηλέμαχος Νικόλαος Καλαμάτα σιδηρ)κὸς Ἴσαρι 8)5)47
 Τσεροπέζης Δημήτριος, Καλαμάτα, ὑπεν)ρχης, Καλαμάτα, 9)4)44
 Φατοῦρος Λάζαρος, μόνιμος ἀνθ)γὸς, Καλαμάτα, 14)9)44
 Φωτόπουλος Δημήτριος, ἀνθ)γὸς, Καλαμάτα, 14)9)44
 Φοτεινάκης Παναγιώτης, Μικρομάνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 10)9)44
 Χριστόφιλος Ἰωάννης, Ἰλαρχος, Καλαμάτα, 14)9)44
 Χατζῆς Σωτήριος, Καλαμάτα, κουρεὺς, Καλαμάτα, —)10)43

- Λημναῖος Ἀντώνιος, Καλαμάτα, ἀχθοφόρος, Καλαμάτα, 9)9)44
 Ἀθανασόπουλος Ἰωάννης, Μεσσήνη, κουρεὺς, Μεσσήνη, 1944
 Ἄγγελος Παναγιώτης, Μεσσήνη, ὄπωροπώλης, Ἀνδροῦσα, 1943
 Ἀναστασόπουλος Ἰωάν, Ἀνάληψις κτηματίας, Στρέζοβα Τριπόλ., 13)8)43
 Ἀρβανίτης Παναγιώτης, Ἀνάληψις, κτηματίας, Μεσσήνη, 20)9)44
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Ἀριστομένους γεωργός, Ἀλαγονία, —)3)43
 Ἀναγνωστόπουλος Περικλ., Μαργέλι, σπουδαστής, Μαργέλιον, —)11)44
 Ἀνδριανόπουλος Ἄντ, Πλατανόβρυση, ἀγροφύλαξ, Τρίκορφον, —)8)43
 Ἀξιωτόπουλος Παναγιώτης, Καλαμαῤ, ἀγρότης, Καλαμαραῤ, 10)9)44
 Ἀξιωτόπουλος Διονύσιος, Καλαμαραῤ, ἀγρότης, Καλαμαραῤ, 10)9)44
 Ἀξιωτοπούλου Βασιλική, Καλαμαραῤ, οἰκοκυρά, Καλαμαραῤ, 10)9)44
 Ἀργυρόπουλος Δημήτριος, Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀνδροῦσα, 1942
 Ἀθανασόπουλος Ραφαήλ, Καρτερόλιον, γεωργός, Καρτερόλιον, 19)9)44
 Ἀλευραῖς Κων)νος, Πιπερίτσα, γεωργός, Πιπερίτσα, 9)9)44
 Ἀποστολόπουλος Παναγ., Τρίκορφον, κτηματίας, Πολύλοφος, —)9)44
 Ἀντωνόπουλος Κων., Πελεκανάδα, κτηματίας, Πελεκανάδα, 10)6)43
 Βλάχης Εὐστάθιος, Λυκότραφον, ἀγρότης, Πιλαλίστρα, 1943
 Βασιλόπουλος Γεώργιος, Μάδαινα, μικροπωλητής, Ἀθήναι, 1943
 Βασιλόπουλος Ἀθαν., Μεσσήνη, ἐργάτης, Πιλαλίστρα, 1943
 Βασιλοπανάγος Παναγ., Μεσσήνη, ἐργάτης, Μεσσήνη, 1944
 Βάσσος Βασίλειος, Μεσσήνη, ἐργάτης, Μαυροματί, 1944
 Βλαχοστάθης Παναγ., Νεοχώριον, ἀγρότης, Νεοχώριον, 1943
 Βλαχοστάθης Σπυρίδων, Νεοχώριον ἀγρότης, Νεοχώριον, 1944
 Βλαχοστάθης Ἀριστείδης, Μεσσήνη, γεωργός, Διόδια, 6) —)44
 Βασιλάκης Κων., Καρτερόλιον, ἀγρότης, Καρτερόλιον, 18)10)44
 Βασιλάκης Ἰωάννης, Καρτερόλιον, ἐργάτης, Καρτερόλιον, 18)10)44
 Γεωργόπουλος Ἰωάννης, Ἀνάληψις, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Γαλανόπουλος Σταῦρος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Γαλανόπουλος Ἡλίας, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Γλάρας Κων., Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀνδροῦσα, 1941
 Γεωργόπουλος Ἀλέξιος, Μαγγανιαζό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γεωργόπουλος Ἀπόστολος, Τρίκορφον, ξυλουργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γεωργόπουλος Βασίλειος, Τρίκορφον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 1944
 Γεωργόπουλος Ἡλίας, Τρίκορφον, παντοπώλης, Τρίκορφον, —)2)43
 Γεωργόπουλος Κων., Τρίκορφον, κτηματίας, Μεσσήνη, —)9)44
 Λαρόγιαννης Νικόλαος, Ἀνάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 16)9)44
 Λασκαλάκης Κων., Ἀνάληψις κτηματίας, Καλαμάτα, 10)9)44
 Λαφναῖς Παῦλος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Λαβίλας Ἀριστείδης, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Δημάκης Δημήτριος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Δεδούσης Ἡλίας, Βασιλάδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1942
 Δεδούσης Κων., Βασιλάδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Ζαφειρόπουλος Δημήτριος, Βουρνάζιον, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Θεοδωρόπουλος Παναγιώτης, 'Αγριλιά, γεωργός, 'Αγριλιά, 1943
 Θεοδωροπούλου Αικατερίνη, Δάρα, οικοκυρά, Μηλιώτη, 17)5)44
 Κωνσταντακοπούλου Σοφία, Κεφαλόβρυση, οικοκυρά, Κεφαλόβρυση, 1944
 Κυριακόπουλος Γεώργιος, 'Ανάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 18)9)44
 Κυριακόπουλος Σπυρίδων, 'Ανάληψις, χωροφύλαξ, Καλαμάτα, 14)9)44
 Κυριακόπουλος Μιχαήλ, 'Ανάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 9)9)44
 Καλοφωλιάς Σπυρίδων, 'Ανάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 10)9)44
 Κοκκίνης Νικόλαος, Μάδαινα, ύδραυλικός, Θουρεία, 11)9)44
 Κοκκίνης Δημήτριος, Μάδαινα, αγρότης, Θουρεία, 11)9)44
 Καπτόπουλος Φώτιος, Βελίκα, αγρότης, Δάρα, 1944
 Χαπτόπουλος Λεωνίδα, Βελίκα, αγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Καραδημητρόπουλος Βασίλειος, Βελίκα, αγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Κατσούλη Μαρία, 'Αβραμιού, οικοκυρά, Καλαμάτα, 1944
 Κατσούλης Χαρίλαος, 'Αβραμιού, αγρότης, 'Ασπρόχωμα, 1944
 Κατσούλης Παναγ., 'Αβραμιού, αγρότης, Κεφαλόβρυσον, 1944
 Καλοφωλιάς Περιζλής, 'Αβραμιού, αγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Κατσούνης Χαρίλαος, 'Αβραμιού, αγρότης, 'Ασπρόχωμα, 1944
 Καπέτας Δημήτριος, 'Αβραμιού, αγρότης, 'Αθήναι, 1944
 Καραχάλιος Γεώργιος, Διόδια, γεωργός, Ξηροκάσιον, —)7)43
 Κελέσης Γεώργιος, 'Αριστομένης, γεωργός, 'Αριστομένης, —)3)43
 Κατσιγιάννης Κων., Εἶθα, αγρότης, Μελιγαλά, 10)9)44
 Κυριαζόπουλος Κων., Τρίοδος, αγρότης, Μελιγαλά, 10)9)44
 Κολλάτος Κων., 'Αριστοδάμειον, ένωμ)ρχης, Πειραιἄ, 24)9)44
 Καμαρινόπουλος Παναγ., 'Αγριλιά, γεωργός, 'Αγριλιά, 1943
 Κατσίρης Μιχαήλ, 'Ανδροῦσα, γεωργός, 'Αριστομένη, 1944
 Κουράνος Θεόδωρος, 'Ανδροῦσα, γεωργός, Σκάλα, 1942
 Κωστόπουλος Παναγ., Καλογερόραχη, γεωργός, Καλογερόραχη, 1944
 Κακαβἄς Παναγ., Πιπερίτσα, κτηματίας, Πιπερίτσα, 18)4)44
 Κακαβἄς Στασινός, Πιπερίτσα, αγρότης, Πιπερίτσα, 20)9)44
 Καραμπάγιας Βασίλειος, Πιπερίτσα, κτηματίας, Πιπερίτσα, 5)8)44
 Καρακαϊδός Έμμανουήλ, Μαγγανιακό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Καρακαϊδός Παναγ., Μαγγανιακό, χωροφύλαξ, Μελιγαλά, —)9)44
 Κοσμόπουλος Σταῦρος, Μαγγανιακό, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Κομοῦτσος 'Ανδρέας, Μαγγανιακό, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Κομοῦτσος Δημήτριος, Μαγγανιακό, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Κουτέλας 'Ιωάννης, Δραΐνα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Λογιώτης Π. Κων., Νερόμυλος, γεωργός, Καλαμάτα, 12)9)44
 Λογιώτης Π. Θεόδωρος, Νερόμυλος, γεωργός, Καλαμάτα, 12)9)44
 Λογιώτης Κ. Γεώργιος, Νερόμυλος, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 5)8)43
 Λογιώτη Β. Βασιλική, Νερόμυλος, οικοκυρά, Κεφαλόβρυσον, 5)8)43
 Λυκοτραφίτης Γεώργιος, Νερόμυλος, άνθ)στής, Μελιγαλά, 19)9)44
 Λυκοτραφίτης Γεώργιος, Νερόμυλος, αγρότης, Καλαμάτα, 12)9)44
 Λεμπέσης Β. Γεώργιος, Βελίκα, αγρότης, Λευκοχώρα, 1944

- Λεμπέσης Χρ. Γεώργιος, Μεσσήνη, ἔμπορος, Κεφαλόβρυσον, 1944
 Μπουῆτος Ἀναστάσιος, Μεσσήνη, κτηματίας, Κεφαλόβρυσον, 1944
 Μουλάς Εὐστάθιος, Μεσσήνη, κτηματίας, Μαυρομμάτι, 1943
 Μουρούφας Ἡλίας, Μεσσήνη, κτηματίας, Μαυρομμάτι, 1943
 Μπλάνας Παναγ., Μεσσήνη, ὑποδ)ποιός, Μεσσήνη, 1944
 Μητσέας Ἰωάννης, Ἀνάληψις, χωροφύλαξ, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Μητσέας Ἰωάννης, Ἀνάληψις, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Μπαρμπίτσας Νικόλαος, Ἀνάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 14)9)44
 Μπαρμπίτσας Σπυρίδων, Ἀνάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 14)9)44
 Μπαγατέλας Κων., Ἀνάληψις, κτηματίας, Καλαμάτα, 14)9)44
 Μπαγατέλα Τασία, Ἀνάληψις, οἰκοκυρά, Ἀσπρόχωμα, 17)9)44
 Μπουρίκας Σπυρίδων, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Μηλιώνης Κων., Νεοχώριον, ἀγρότης, Νεοχώριον, 1944
 Μπελεχρῆς Γεώργιος, Κουτίφαρι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μαλαφέκας Κων., Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀνδροῦσα, 1941
 Μακρῆς Παναγ., Νερόμυλος, ὑπολοχαγός, Καλαμάτα, 12)9)44
 Μακρῆς Νικόλαος, Νερόμυλος, δεκανεύς, Καλαμάτα, 12)9)44
 Μακρῆς Βασίλειος, Νερόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Μακρῆς Κων., Νερόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Μακρῆς Παναγ., Νερόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Νικολόπουλος Ἡλίας, Κλίμα, γεωργός, Τρίκορφον, —)9)44
 Νικολιτσέας Μιχαήλ, Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀνδροῦσα, 1941
 Ντούλης Ἡλίας, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Νταουσάνος Ἀπόστολος, Εὔα, γεωργός, Διόδια, —)1)44
 Οἰκονομόπουλος Νικόλαος, Μεσσήνη, ἔμπορος, Μαργέλιον, 1944
 Οἰκονομόπουλος Γεώργιος, Μεσσήνη, ἐργάτης, Πυλαλίστρα, 1943
 Παπαηλιοῦ Γεώργιος, Ἀνάληψις, χωροφύλαξ, Καλαμάτα, 14)9)44
 Παναγιωτόπουλος Παναγ., Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Παναγιωτόπουλος Ἀθανάσιος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Παναγιωτόπουλος Ἐμμανουήλ, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Πουλῆς Γεώργιος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Πανόπουλος Ἀπόστολος, ὑπασ)νόμος, Ἀθῆναι, 3)12)44
 Παντελόπουλος Σταῦρος, Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀριστομένη, 1941
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Βασιλάδα, γεωργός, Μεσσήνη, 1943
 Παπαδόπουλος Κων., Βασιλάδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Παπαδόπουλος Γεώργιος, Κυνηγοῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Κυνηγοῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Παπαδόπουλος Κων., Μαγγανιακό, ἀνθ)γός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πετρόπουλος Δημήτριος, Μαγγανιακό, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πετρόπουλος Φίλιππος, Δροσιά, γεωργός, Μανιάκι, 10)5)43
 Ρηγόπουλος Κων)νος, Μεσσήνη, ἐργάτης, Μεσσήνη, 1944
 Ρούτσης Παναγιώτης, Μεσσήνη, ἐργάτης, Μαυρομμάτι, 1943
 Σταδόπουλος Γεώργιος, Ἀνδροῦσα, γεωργός, Ἀνδροῦσα, 1942

- Σωτηρόπουλος Κων)νος, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Σωτηρόπουλος Ἀνδρέας, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Σταυρόπουλος Κων)νος, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Σπυρόπουλος Δημήτριος, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44 . .
 Σταυρόπουλος Ἀνδρέας, Εὔα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Στυλιανόπουλος Γεώργιος, Βελίκα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Σμυρλῆς Νικόλαος, Βελίκα ἀγρότης, Καλαμάτα, 1944
 Σοφιανὸς Σπυρίδων, Μάδαινα, ἐργάτης, Καλαμάτα, 11)9)44
 Σοφιανὸς Παναγ., Μάδαινα, ἀγρότης, Καλαμάτα, 11)9)44
 Σφονδύλης Δημήτριος, Ἀνάληψις, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Σφονδύλης Βασίλειος, Ἀνάληψις, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Τρύφωνα Βεατρίκη, Μεσσήνη, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, 1944
 Τζώρτζης Γεώργιος, Μεσσήνη, ἰδ. ὑπάλληλος, Καλαμάτα, 1944
 Τσιμογιάννης Παναγιώτης, Μεσσήνη, χωροφύλαξ, Ἀθήνα, 1944
 Τσιμογιάννη Φωτεινή, Μεσσήνη, οἰκοκυρά, Ἀθήνα, 1944
 Τσιμογιάννη Ἑλένη, Μεσσήνη, οἰκοκυρά, Ἀθήνα, 1944
 Τρύφωνας Εὐστάθιος, Μάδαινα, ὑπάλληλος, Πειραιᾶ, 1943
 Τριανταφυλλόπουλος Βασίλειος, Ἀνάληψις, κτηματίας, Πύλος, 25)9)44
 Τσέλιος Μιχαήλ, Μεσσήνη, ἐλαιοχρωματιστής, Διόδια, —)1)44
 Τριανταφυλλόπουλος Ἰωάννης, Δραΐνα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ψαρούλης Δημήτριος, Κορωμηλαία, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ψυχογιὸς Γεώργιος, Ἀνδρουῖσα, ἐνωμοτάρχης, Ἀθήνα, 1944
 Βαρβεροποῦλου Ἑλένη, Ἀσπρόχωμα, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, 15)9)44
 Βασιλάκης Κων., Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Γιαννέτος Κων)νος, Ἄριοχώριον, ὑπεν)ρχης, Ἐλευσίς, 6)9)44
 Γ'ραμμένος Ἀθανάσιος, δημ)λος, Χαλβάτσου, 15)9)44
 Γουῆλος Ἰωάννης, Ἄρις, ζωγράφος, Καλαμάτα, 14)9)44
 Γ'αινανακόπουλος Κων)νος, Καλάθρυτα, ἀγρότης, Βρωμόβουση, 21)2)44
 Γεωργάκος Βασίλειος, Καλαμάτα, ἀρτοποιός, Μαυρομμάτι, 15)9)44
 Γεωργάκος Κυριάκος, Καλαμάτα, ἀρτοποιός, Καλαμάτα, 15)9)44
 Γρίβας Παναγιώτης, Καλαμάτα, κτηματίας, Καλαμάτα, 20)9)44
 Γρίβας Κων)νος, Σπερχογεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 22)9)44
 Γρίβας Εὐστάθιος, Σπερχογεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 22)9)44
 Γεωργαναῖς Ἰωάννης, Σπερχογεία, ἀντ)ρχης, Ἀνδρουῖσα, 22)9)44
 Γιαννακόπουλος Παναγ, Σπερχογεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
 Γρίβας Θεόδωρος, Θουρεία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Γιαννακόπουλος Παναγιώτης, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Γ'ράμπας Κων)νος, Ἀντικάλαιμον, μόν. λοχίας, Μελιγαλᾶ, 13)9)44
 Δικαῖος Γεώργιος, Ἄνακα, μόν. λοχίας, Ἀντικάλαιμον, 10)6)44
 Δούσης Κων)νος, Σπερχογεία, μόν. λοχίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Δούσης Νικόλαος, Σπερχογεία, μόν. λοχίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Δούσης Κων)νος, Σπερχογεία, μόν. λοχίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Δούσης Παναγ., Σπερχογεία, χωρ)λαξ, Ἰωάννινα, 7)1)43

- Λικαῖος Θεόδωρος, Σπερχογεία, ἔνωμ)ρχης, Ἀθῆναι, 10)12)44
 Δρούγας Ἀναστάσιος, Ἀσπρόχωμα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 17)9)44
 Δημητρόπουλος Λυκούργος, Ἄρις, ὑπάλ. ΣΠΑΠ, Ροῦτσι, 6)5)44
 Δρούγας Ἀναστάσιος, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Δρούγας Γεώργιος, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Δρούγας Ἀριστείδης, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Γαρδίκι Ἀρκαδ., 19)9)44
 Δημητριάδης Γεώργιος, Λεῖκα, ὑποδ)ποιός, Καλαμάτα, 2)2)43
 Ζαλαχώρης Περικλῆς, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Ζέρβας Νικόλαος, Ἄρις, ἀγρότης, Γαρδίκι Ἀρκαδίας, 14)9)44
 Ἡλιόπουλος Παναγ., Καστανόπολις, ἱερεὺς, Καλαμάτα, 15)3)43
 Ἡλιόπουλος Δημήτριος, Λεῖκα, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
 Θαρουσιώτης Ἀντώνιος, Λεῖκα, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 2)2)43
 Κούβελας Κων)νος, Λεῖκα, ἀγρότης, Ροῦτσι Ἀρκαδίας, 6)8)44
 Καλαντζόπουλος Πέτρος, Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Καμούζης Νικόλαος, Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κατσούλης Θεόδωρος, Ἄμμος, ἀγρότης, Εὔα, Καλαμάτας, 19)9)44
 Κάρτσωνας Δημήτριος, Ἀρφαρᾶ, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 21)5)43
 Κολλάτος Χαρίλαος, Ἄμμος, εὐζωνας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κάρτσωνας Εὐστάθιος, Ἀρφαρᾶ, ἀγρότης, Ἀρφαρᾶ, 20)12)41
 Κάρτσωνας Ἀριστομένης, Ἀρφαρᾶ, ἀγρότης, Ἀρφαρᾶ, 10)10)44
 Κωνσταντακόπουλος Παναγ., Μικρομάνη, κτηματίας, Γαρδίκι, 12)4)42
 Κούτσιος Ἰωάννης, Μικρομάνη, κτηματίας, Μικρομάνη, 26)11)44
 Κουδούνης Παναγ., Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κουδούνης Παῦλος, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κουδούνης Ἀνδρέας, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κάτσης Σωτήριος, Σπερχογεία, μοίραρχος, Καλαμάτα, 12)10)43
 Κοτσόπουλος Νικόλαος, Σπερχογεία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 17)9)43
 Καούρης Ἰωάννης, Σπερχογεία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 17)9)43
 Κουδούνης Ἀργύριος, Σπερχογεία, λοχίας, Μελιγαλᾶ, 27)10)43
 Κοτσομύτης Γεώργιος, Αἴπεια, ὑπάλ. ΤΤΤ, Παλαιοχώρα, 28)10)42
 Κωνσταντινέας Δημήτριος, Θουρεία, σωφέρ, Ἄμφια, 22)2)44
 Κουλόπουλος Παναγιώτης, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Κουλόπουλος Ὁρέστης, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Κουλόπουλος Γεώργιος, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Κουλόπουλος Ἀργύριος, Θουρεία, φοιτητής, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Κουλόπουλος Ἰωάννης, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)9)44
 Κροντήρης Θεόδωρος, Θουρεία, μαθητής, Ληθαία, 15)10)43
 Κροντήρης Σταμάτιος, Θουρεία, χωροφύλαξ, Ἀθῆναι, 1)11)44
 Κασκούτης Γεώργιος, Ἀντικεχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Κασκούτης Ἐπαμεινώνδας, Ἀντικεχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 10)9)44
 Κασκούτης Κων., Ἀντικεχώριον, κτηματίας, Ἄρις, 15)2)42
 Νιάνος Νικόλαος, Λεῖκα, γεωργός, Τρίπολις 2)2)43

- Λυκουργιάς Ἀθανάσιος, Σπερχογεία, γεωργός, Ἄρις, 15)9)43
 Λυκουργιάς Παναγιώτης, Ἀντικάλamos, κτηματίας, Μελιγαλά, 15)2)43
 Μαρούλης Σπυρίδων, Ἀνεμόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Μπουρελιάς Κων)νος, Ἀνεμόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Μαθιός Εὐάγγελος, Ἀνεμόμυλος, ἀγρότης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος, Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Μιχαλόπουλος Παναγ., Ἄρις, ἀγρότης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος, Ἄρις, ἀγρότης, Ἀριοχώριον, 5)10)43
 Μαγκλάρας Νικόλαος, Ἀρφαρά, ἀγρότης, Ἄγριλος, 10)10)44
 Μαιμιάρης Εὐστάθιος, Μικρομάνη, κτηματίας, Ἀνδροῦσα, 17)5)43
 Μαράντος Ἀντώνιος, Βασιλιτσιπολίας, κτηματίας, Ἀσπρόχωμα, 14)9)44
 Μαράντος Ἰωάννης, Βασιλιτσιπολίας, κτηματίας, Ἀσπρόχωμα, 14)9)44
 Μαράντος Κων)νος, Βασιλιτσιπολίας, κτηματίας, Ἀσπρόχωμα, 14)9)44
 Μαλικούρης Ἀντώνιος, Ἀσπρόχωμα, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)3)43
 Μαλικούρης Κων)νος, Σπερχογεία, ἀνθ)ρχος, Ἀθήναι, 27)10)43
 Μοῦτσος Παναγ., Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 18)9)44
 Μαλικούρης Γεώργιος, Σπερχογεία, γεωργός, Καλαμάτα, 28)10)43
 Μιχαλόπουλος Κων)νος, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 16)4)44
 Μιχαλόπουλος Ἀργύριος, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 16)4)44
 Μπεκιάς Κων)νος, Λεϊκα, κτηματίας, Μελιγαλά, 19)9)44
 Νιοκαστρίτης Δημήτριος, Λεϊκα, γεωργός, Μελιγαλά, 21)9)44
 Νικηφόρος Ἰωάννης, Αἴτεια, τελ. Γυμνασ., Καλαμάτα, 13)10)44
 Νικηφόρος Χρήστος, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 15)10)44
 Νικηφόρος Ἀθανάσιος, Θουρεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)4)44
 Ξυνός Γεώργιος, Θουρεία, κτηματίας, Γαρδίκι, 13)4)44
 Πολίτης Δημήτριος, Μικρομάνη, δικολάβος, Μελιγαλά, 19)9)44
 Παπαγιωργόπουλος Εὐάγγελος, Πῦλος, ἀγρότης, Βρωμόδρουση, 22)3)43
 Πράσινος Ἡρακλῆς, Ἀρφαρά, ἀγρότης, Ἄγριλος, 10)10)44
 Περωτῆς Θεμιστοκλῆς, Λεϊκα, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
 Παπαγεωργακόπουλος Χρήστος, Λεϊκα, ὑποδ)ποιός, Τρίπολις, 20)3)43
 Περωτῆς Δημήτριος, Σπερχογεία, ἰατρός, Καλαμάτα, 17)9)44
 Περωτῆς Γεώργιος, Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 19)9)44
 Περωτῆς Πάτροκλος, Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 13)9)44
 Περωτῆς Ἰωάννης, Σπερχογεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 17)10)43
 Περωτῆς Κων)νος, Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 18)9)43
 Περωτῆς Παναγιώτης, Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 18)9)43
 Περωτῆς Θεμιστοκλῆς, Σπερχογεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
 Πολυχρονόπουλος Ἰωάννης, Σπερχογεία, κτηματίας, Μελιγαλά, 15)9)44
 Πολίτης Κων)νος, Θουρεία, γεωργός, Μελιγαλά, 16)9)44
 Περίχαρος Πᾶνος, Θουρεία, φοιτητής, Μελιγαλά, 16)4)44
 Πολυχρονόπουλος Γεώργιος, Θουρεία, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)4)44
 Πολυχρονόπουλος Πᾶνος, Θουρεία, ἐργάτης, Μελιγαλά, 16)4)44
 Παπαμικρούλης Παναγ., Θουρεία, κτηματίας, Ἀνδροῦσα, 14)5)44

- Παπαμικρούλης 'Ιωάννης, 'Αντικάλαμος, κουρεύς, 'Ανδροῦσα, 14)5)44
 Παπαδάκης 'Ηρακλῆς, 'Αντικάλαμος, κτηματίας, "Αμφεια, 5)7)44
 Ρουσσόπουλος Κων)νος, "Αρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 29)9)44
 Ρουμειώτης Παναγ., Καλάμαι, ἐργάτης, Γαρδίκιον, 13)3)44
 Σχοινᾶς 'Απόστολος, "Αρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)4)44
 Σταματόπουλος Κων)νος, "Αρις, δημ. υπάλληλος, 'Αθήνας, 20)11)44
 Σακκᾶς Γεώργιος, 'Αρφαρᾶ, ἀγρότης, "Αγριλον, 10)10)44
 Σταματόπουλος Περικλῆς, Μικρομάνη, κτηματίας, Πάμισσον, 15)10)42
 Σπαράγγης Σπυρίδων, Λείκα, κτηματίας, 'Ασπρόχωμα, 19)9)44
 Σαββίδης Χρηστος, Θουρεία, κασιτερωτής, Μελιγαλᾶ, 16)9)43
 Σαββίδης 'Ιωάννης, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)9)43
 Σαββίδης 'Ερωτόκριτος, Θουρεία, ἐργάτης, Καλαμάτα, 16)9)43
 Σκούρας Θεόδωρος, Θουρεία, κρεοπώλης, Καλαμάτα, 13)4)44
 Σκούρας Γεώργιος, Θουρεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 16)4)44
 Σακκᾶς 'Ιωάννης, "Αμφεια, κτηματίας, "Αμφεια, 8)4)44
 Τσίτουρας Παναγ., "Αρις, Γυμνασιάρχης, Μελιγαλᾶ, 19)4)44
 Τσίτουρας Νικόλαος, "Αρις, φοιτητής, Μελιγαλᾶ, 19)4)44
 'Τομαρᾶς Κων)νος, "Αμμος, ἀστυφύλαξ, Δερβένι Κορινθίας, 10)2)43
 Τριαντόπουλος Παν., Βασιλίτσι Πυλίας, κτηματίας, 'Ασπρόχωμα, 14)9)44
 Τριαντόπουλος 'Ιω, Βασιλίτσι Πυλίας, κτηματίας, 'Ασπρόχωμα, 14)9)44
 'Τσουκάλης Μιχαήλ, Σπερχογεία, κουρεύς, Καλαμάτα, 18)9)44
 Τιμογόιαννης 'Αντώνιος, Σπερχογεία, γεωργός, 'Ασπρόχωμα, 10)9)44
 Τιμογόιαννης 'Αργ., Σπερχογεία, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 18)9)44
 Τιμογιάννη Φωτοῦλα, Σπερχογεία, οἰκοκυρά, 'Αθήναι, 15.9.44
 'Τιμογιάννης Παναγιώτης, Σπερχογεία, ἐργάτης, 'Αθήναι, 15)12)44
 Τιμογιάννη 'Ελένη, Σπερχογεία, φοιτήτρια, 'Αθήναι, 15)12)44
 Φωτεινάκης Πανγ., Μικρομάνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 11)9)44
 Φατούρος Λάμπρος, "Επεια, ἀνθ)γός, Μελιγαλᾶ, 13)9)44
 Χάντζος Διονύσιος, "Αρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Χάντζος Βασίλειος, "Αρις, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Χάντζος 'Αναστάσιος, "Αρις, ιδ. υπάλληλος, 'Αθήναι, 20)11)44
 Χωραίτης 'Αθανάσιος, Θουρεία, κουρεύς, Μελιγαλᾶ, 16)10)44
 Ψύχαλος 'Ιωάννης, Πήδημα, κτηματίας, Πήδημα, 20)10)43
 'Ασημακόπουλος Γεώργιος, Καλογερέσι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αδαμόπουλος 'Ιωάννης, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αδαμόπουλος Γεώργιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αδαμόπουλος Παναγ., Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αδαμόπουλος Κων)νος, Νεοχώριον, ιδ. υπάλληλος, Ρούτσι 'Αρκ., —)8)44
 'Αριανᾶς 'Ιωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αθανασόπουλος Φώτιος, Σολάκι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 'Αλεξόπουλος 'Ιωάν., Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 'Αλεξόπουλος Παναγ., Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 'Αναγνωστόπουλος 'Αλέξανδ., Μελιγαλᾶ, ἐφ. υπάλ., Μερόπη, —)9)44

- Ἄναγνωστόπουλος Πέτρος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Ἄθανάσιος, Μελιγαλᾶ, δικηγόρος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Ἀλέξανδρ., Ἀρσινόη, κτηματίας, Μαυρομμάτι, —)4)44
 Ἀλεξόπουλος Νικόλαος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεξόπουλος Νικόλαος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεβίτζος Δημήτριος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀνδριόπουλος Σαράντος, Κεντρικό, ἐργάτης, Ἀθήναι, —)5)44
 Ἀργυρόπουλος Δημήτριος, Πολίχνη, μαθητής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Ἀνδρέας, Μαντζάριον, γεωργός, Μαντζάριον, —)5)42
 Ἀλεξόπουλος Παναγιώτης, Καλλιρόη, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεξόπουλος Γεώργιος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀποστολόπουλος Χρῆστος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀποστολόπουλος Ἰωάννης, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀποστολόπουλος Θεόδωρος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Παναγ., Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Ἰωάννης, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεβίτζος Ἰωάννης, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀναστασόπουλος Ἰωάννης, Φίλια, σωφῆρ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀνδρουτόπουλος Νικόλαος, Οἰγαλία, χωροφύλαξ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Ἀναστάσιος, Διαβολίτσι, ἀρτοποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Κων)νος, Διαβολίτσι, ἀρτοποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Βασίλειος, Διαβολίτσι, ἔμπορος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Δημήτριος, Διαβολίτσι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀδαμόπουλος Βασίλειος, Διαβολίτσι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀδαμόπουλος Πέτρος, Διαβολίτσι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀναστασόπουλος Ὁθων, Διαβολίτσι, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Ἀντωνόπουλος Ἀλέξανδρος, Διαβολίτσι, ζαχ)στης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεβίτζος Ἡλίας, Διαβολίτσι, καρ)γεύς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεβίτζος Ἀνδρέας, Διαβολίτσι, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεβίτζος Στυλιανός, Διαβολίτσι, καρ)γεύς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλεξόπουλος Θεόδωρος, Διαβολίτσι, δημ)λος, Δράμα, —)9)44
 Ἀποστολόπουλος Ἀνδρέας, Διαβολίτσι, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλευρᾶς Γεώργιος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλευρᾶς Βασίλειος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Δημήτριος, Παραποῦγκι, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀναστασόπουλος Γεώργιος, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀναστασόπουλος Περικλῆς, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄθανασόπουλος Κυριάκος, Ζερπίσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀνδρινόπουλος Γεώργιος, Ρευματιά, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀδαμόπουλος Ἰωάννης, Κατσαροῦ, Στ. ὑπάλληλος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀδαμόπουλος Φώτιος, Κατσαροῦ, φοιτητής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἀλιφέρης Ἀριστομένης, Τσουκαλείκα, ἰατρός, Γαργαλιάνοι, —)9)44
 Ἀλιφέρης Κων)νος, Τσουκαλείκα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Ἄλιφέρνης Σπύρος, Τσουκαλέϊκα, παντοπώλης, Μελιγαλᾶ, --)9)44
 Ἄλιφέρνης Δημοσθένης, Τσουκαλέϊκα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἄναγνωστόπουλος Παναγ. Τσουκαλέϊκα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Βισβίκης Σταῦρος, Μελιγαλᾶ, ἀνθ)στής, Πειραιεύς, —)12)44
 Βασιλόπουλος Σπυρίδων, Οἰχαλία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Βασιλόπουλος Βασίλειος, Οἰχαλία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Βουρνᾶς Πελοπίδας, Δασοχώρι, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Βουρνᾶς Λυκοῦργος, Δασοχώρι, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Βουρνᾶς Γεώργιος, Δασοχώρι, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαλανόπουλος Ἡλίας, Κροντηραί, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαλανόπουλος Γεώργιος, Κροντηραί, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γούλας Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γρίβας Εὐάγγελος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γρίβας Νικόλαος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γυφτάκης Λεωνίδας, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Ἀχούρια, —)9)44
 Γουζῆς Νικόλαος, Μελιγαλᾶ, ἐστιάτωρ, Μοναστήριον, —)12)43
 Ἰάνναρης Γεώργιος, Πετράλωνα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἰαλανόπουλος Γεώργιος, Κροντηραί, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἰαλανόπουλος Ἡλίας, Κροντηραί, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γεωργακόπουλος Δημήτριος, Μαυρομμάτι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γκότσης Κων)νος, Καλλιρόη, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννόπουλος Ἄνδρέας, Μάλτα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννόπουλος Βασίλειος, Μάλτα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἰαλανόπουλος Σπυρίδων Μάλτα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννόπουλος Δημήτριος, Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Διονύσιος, Μαντζάριον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Γιαννακοπούλου Δήμητρα, Μαντζάριον, οἰκοκυρά, Κογχύλιον, —)7)44
 Γιαννούτσιος Μιχαήλ, Ἀσπροκκλήσιον, κασιτερωτής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Ἀριστείδης, Ἄνδανεία, δημ)λος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Γεώργ, Ἄνδανεία, ἀπόφ. Γυμνασίου, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Διονύσιος, Ἄνδανεία, μαθητής, Μελιγαλᾶ, --)9)44
 Γκιουλές Γεώργιος, Διαβολίτσιον, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γκιουλές Χρήστος, Διαβολίτσιον, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἰκιουλές Ἀθανάσιος, Διαβολίτσιον, ὑποδ)ποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γεωργακᾶς Κων)νος, Διαβολίτσιον, ἔμπορος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπορδουμπάρης Ἰω, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Βάστα Μεγαλοπ., —)3)44
 Γκλεντῆς Ἰωάννης, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γκλεντῆς Γεώργιος, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γκλεντῆς Κων)νος, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γεωργακόπουλος Παναγ., Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Σοῦλι Μεσσ., —)8)44
 Γιαννόπουλος Γεώργιος, Καρνάσιον, ἀγρότης, Θεσσαλονίκη, —)9)44
 Γεωργακόπουλος Νικόλαος, Καρνάσιον, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Γαλανόπουλος Δημήτριος, Ἄνω Μέλπεια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Δημόπουλος Κων)νος, Σολάκιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Δημόπουλος Ήλιος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημόπουλος Γεώργιος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Γεωργακόπουλος Κων)νος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λέδες Κων)νος, Μελιγαλά, δημ. υπάλληλος, Μελιγαλά, —)9)44
 Λέδες Δημήτριος, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δορκοφίκης Ίωάννης, Μελιγαλά, σωφέρ, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρούτσας Δημήτριος, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρούτσας Χαράλαμπος, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λέδες Ίωάννης, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρόπουλος Φώτιος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρακόπουλος Χαράλαμπος, Σκάλα, κτηματίας, Σκάλα, —)2)44
 Δημόπουλος Άθανάσιος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Δημήτριος, Μάλτα, γεωργός, Λουτρό, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Βασίλειος, Μάλτα, γεωργός, Λουτρό, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Χρήστος, Μάλτα, γεωργός, Λουτρό, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Σταῦρος, Μάλτα, γεωργός, Λουτρό, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Θεόδωρος, Μάλτα, γεωργός, Μπολέτα Άρκ., —)9)44
 Δουμουλάκης Κων)νος, Πολίχνη, άνθ. χωρ)κῆς, Πύργος Ήλείας, 1944
 Δριβαλιάρης Λεωνίδας, Καλλιρόη, γεωργός, Καλλιρόη, —)4)43
 Δημητρακόπουλος Μάρκος, Λουτρό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Άγησίλαος, Λουτρό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Δημήτριος, Φίλια, παντοπώλης, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Κων)νος, Φίλια, παντοπώλης, Μελιγαλά, —)9)44
 Δαλκαφούκης Σπῦρος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Δαλκαφούκης Θεόδωρος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Δουβαράς Γεώργιος, Δεσύλλα, δημ)λος, Μελιγαλά, —)9)44
 Δημητρακόπουλος Εἰστάθιος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Δασκαλόπουλος Μερόδιος, Παραποῦγκι, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Δασκαλόπουλος Νικόλαος, Παραποῦγκι, δημ)λος, Θράκη, —)9)44
 Διονυσόπουλος Άθανάσιος, Παραποῦγκι, ἀγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρακόπουλος Θεόδωρος, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρακόπουλος Σπυρίδων, Κάτω Μέλπεια, ἀγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρούλλιας Παναγιώτης, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Δρούλλιας Νικήτας, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ζερβόπουλος Άριστ., Άνδανεία, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιόπουλος Γεώργιος, Σολάκι, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιόπουλος Παναγιώτης, Σολάκι, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιόπουλος Ίωάννης, Σολάκι, γεωργός, στρατόπεδ. ΕΛΛΑΣ, —)9)44
 Ήλιακόπουλος Θεόδωρος, Μελιγαλά, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιακόπουλος Άγγελος, Μελιγαλά, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιάδης Γεώργιος, Άνδανεία, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ήλιάδης Βασίλειος, Άνδανεία, γεωργός, Άρκαδία, —)8)43

- Ἡλιάδης Ἀλέξανδρος, Ἀνδανεία, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἡλιάδης Ἡλίας, Ἀνδανεία, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἡλιακόπουλος Χρήστος, Μερόπη, κρεοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἡλιακόπουλος Παναγιώτης, Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἡλιακόπουλος Θεόδωρος, Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ἡλιακόπουλος Ἀδάμ, Μερόπη, κτηματίας, Ἁγ. Φλώρος, —)8)43
 Θεοδοσιόπουλος Δημήτριος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Θεοδωρόπουλος Βασίλειος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Θεοφιλόπουλος Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, ελαιοτριβ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Θανάπουλος Κων)νος, Σκάλα, καθηγητής, Μελιγαλᾶ —)9)44
 Θεοδωρόπουλος Γεώργιος, Σκάλα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Θεοδωρόπουλος Φώτιος, Σκάλα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Θεοδωρόπουλος Ναπολέον, Ζευγολατιό, ἀνθ)γός Πιζ, Μελιγαλᾶ, 1944
 Θεοδωρόπουλος Κων)νος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Σταῦρος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Ἰωάννης, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Κων)νος, Νεοχώριον, κτηματίας, Ροῦτσι Ἀρκ., —)9)44
 Καστανᾶς Γεώργιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Βασίλειος, Νεοχώριον, ἔφ. ἀξ)κός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Ἀθανάσιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Παναγ., Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶς Νικόλαος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καστανᾶ Δόξα, Νεοχώριον, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κατσίρας Κων)νος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουτσοῦκος Βασίλειος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Κων)νος, Μαγούλα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κατράλλος Νικόλαος, Μαγούλα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλογερόπουλος Πέτρος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κάρτσωνας Γεώργιος, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κάρτσωνας Ἀνδρέας, Σολάκιον, μαθητής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κόσσιδας Ἀνδρέας, Σολάκιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Νικόλαος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Κων)νος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Παναγ., Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Κυριάκος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, ἀστυφύλαξ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κιρκιλῆς Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κανελλόπουλος Δημήτριος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κανελλόπουλος Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, παντοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουτσοῦκος Βασίλειος, Μελιγαλᾶ, σιλωτῆς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καμαρινὸς Δημήτριος, Λάμπτης, κτηματίας, Ροῦτσι Μεγαλοπόλ., —)7)44
 Καμαρινὸς Γεώργιος, Λάμπτης, κτηματίας, Ἀνδρουῖσα, —)4)44
 Καρβέλης Λυκοῦργος, Λάμπτης, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Καρβέλης Φώτιος, Λάμπτης, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καραγιώργης Σπυρίδων, Λάμπτης, κτηματίας Μελιγαλά, —)9)44
Καλλιμάνης Κων., Λάμπτης, χωρ)λαξ, Σύνταγμα Μακρουγιάν., —)12)44
Κυριαζής Ίωάννης, Σκάλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωστιάκης Ίωάννης, Σκάλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωστιάκης Γεώργιος, Σκάλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καπότης Βασίλειος, Βαλύρα, χωρ)λαξ, Καλαμάτα, —)9)44
Καλαμπόκης Ήθανάσιος, Βαλύρα, κτηματίας, Ήνδρουσα, 1943
Κόλλιας Κων)νος, Καλλιρόη, κτηματίας, Καλλιρόη, —)4)43
Κατσικᾶς Ήλευθέριος, Καλλιρόη, κτηματίας, Καλλιρόη, —)4)43
Κουτσοῦκος Ήριστομένης, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κουτσοῦκος Ήναστάσιος, Καλλιρόη κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κουτσοῦκος Γεώργιος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κουτσοῦκος Γεώργιος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κουτσοῦκος Γεώργιος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καππότας Κων)νος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καππότας Δημήτριος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καππότας Δημήτριος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καππότας, Ήθανάσιος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κονίδης Γεώργιος, Στενίκαρος, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καππόπουλος Βασίλειος, Ζευγολατιό, χωρ)λαξ, Καρδαμύλη, 1944
Καππόπουλος Ήντώνιος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωνσταντόπουλος Ίωάννης, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κορπέτης Ήλέξανδρος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κανελλόπουλος Γεώργιος, Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κανελλόπουλος Ήριστ., Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καλοβυρνᾶς Κωνσταντῖνος, Κεντρικό, κουρεῦς, Κεντρικό, 1942
Καραγιώργης Κων)νος, Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωνσταντόπουλος Βασίλειος, Μάλτα, κτηματίας, Μελιγαλά —)9)44
Κωνσταντόπουλος Παναγ., Μάλτα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωνσταντόπουλος Κίμων, Μάλτα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κωνσταντόπουλος Σπυρίδων, Μάλτα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κορμπογιαννόπουλος Γεώργιος, Μάλτα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καραγιώργης Γεώργιος, Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κακκούνης Λεωνίδας, Πολίχνη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Κονίδης Γεώργιος, Πολίχνη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καρατζαφέρης Ίωάννης, Μαντζάρι, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καρατζαφέρης Ήλέξανδρος, Μαντζάρι, λοχαγός Πεζ., Ήσέα, —)9)44
Καρατζαφέρης Πέτρος, Μαντζάρι, μαθητής, Μελιγαλά, —)9)44
Καραγιαννόπουλος Σπυρίδων, Μαντζάρι, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Καλέμης Ίωάννης, Φίλια, ἔνωμ)ρχης, Καστοριά, —)8)44
Κωνσταντακόπουλος Ήντώνιος, Διαβολίτσι, δημ)λος, Μελιγαλά, —)9)44
Κωστόπουλος Γεώργιος, Διαβολίτσι, ἔργατης, Μελιγαλά, —)9)44

- Καλοθυρνᾶς Ἰωάννης, Διαβολίτσι, κουρεύς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Βασίλειος, Δεσύλλα, ἱερέυς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Ἀνδρέας, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Ἀθανάσιος, Δεσύλλα, ὑποδοποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Ἀνδρέας, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Δημήτριος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουκουλᾶς Ἰωάννης, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κρεμμύδας Κων)νος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Διαβολίτσιον, —)9)44
 Κρεμμύδας Ἀθανάσιος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Κρεμμύδας Γεώργιος, Δεσύλλα, παντοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κοντόπουλος Δημήτριος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Κυριακόπουλος Παναγ., Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κυριακόπουλος Σπυρίδων, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κυριακόπουλος Λεωνίδας, Δεσύλλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Καρακοβούνης Δημήτριος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλογερόπουλος Ἀλέξανδρ., Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλαγερόπουλος Παναγ., Παραποῦγκι, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλογερόπουλος Ἀναστάσιος, Παραποῦγκι, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κακούνης Λεωνίδας, Ἀγριλόβουνο, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κακούνης Σωτήριος, Κων)τίνοι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κακούνης Βασίλειος, Κων)τίνοι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλυδώνης Κων)νος, Δασοχώρι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλυδώνης Περικλῆς, Δασοχώρι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλυδώνης Ἰωάννης, Δασοχώρι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλυδώνης, Ἰωάννης, Δασοχώρι, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Καλυδώνης Γεώργιος Δασοχώρι, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Κάψας Κωνσταντ., Ρευματιά, γεωργός, Σιπέλες Τριφ., —)9)44
 Κλεφτογιάννης Ἀντώνιος, Ζερμπίσια, γεωργός, Δυρράχιον, —)8)43
 Κορμᾶς Ἀναστάσιος, Κεφαληνοῦ, γεωργός, Ἀνθοῦσα, —)7)44
 Κορμᾶς Ἰωάννης, Κεφαληνοῦ, γεωργός, Ρευματιά, —)6)43
 Κουρούσης Κων)νος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουρούσης Νικόλαος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κακκαβᾶς Δημήτριος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουρούσης Νικόλαος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουρούσης Ἀπόστολος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κασκαμπᾶς Κων)νος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καρακίτσος Ἰωάννης, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καρδαρᾶς Ἰωάννης, Κατσαροῦ, σωφέρ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κουρούσης Θεόδωρος, Κατσαροῦ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καρζῆς Ἀνδρέας, Κατσαροῦ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καλογερόπουλος Ἀθανάσιος, Κατσαροῦ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Λεμπέσης Ἄγγελος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Λαχανᾶς Γεώργιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Λαμπρόπουλος Λάμπρος, Μαγούλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λαμπρόπουλος Ήλιος, Μαγούλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λάσκαρης Κων)νος, Μαγούλα, φαρμακοποιός, Μερόπη, —)9)44
 Λάσκαρης Χρήστος, Μελιγαλά, ιατρός, Μερόπη, —)9)44
 Λαντζούνης Παναγιώτης, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λατζούνης Αυκούργος, Μελιγαλά, δικηγόρος, Μελιγαλά, —)9)44
 Λαντζούνης Άλκιβιάδης, Μελιγαλά, ιατρός, Μελιγαλά, —)9)44
 Λατζούνης Ήλιος, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λέκκας Ίωάννης, Άρσινόη, κτηματίας, Άθῆναι, —)12)44
 Λέκκας Άντώνιος, Άρσινόη, κτηματίας, Άθῆναι, —)12)44
 Λαπιώτης Γεώργιος, Καλλιρόη, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Λυμπερόπουλος Λάμπρος, Καλλιρόη, χωρ)λαξ, Άθῆναι, —)12)44
 Λυμπερόπουλος Άνδρέας, Καλλιρόη, αστυφύλαξ, Άθῆναι, —)12)44
 Λυκουρέζος Κων)νος, Μυτιλήνη, γεωργός, Καλλιρόη, —)8)42
 Λάσκαρης Βασίλειος, Κατσαρού, γεωργός, Ρούτσι Μεγαλ., —)7)44
 Κανελλόπουλος Εϋστάθιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Νεοχώριον, —)7)44
 Μπρισκόλας Ίωάννης, Νεοχώριον, κτηματίας, Νεοχώριον, —)9)44
 Μπρισκόλας Περιελῆς, Νεοχώριον, κτηματίας, Νεοχώριον, —)9)44
 Μπρισκόλα Παγώνα, Νεοχώριον, οικοκυρά, Νεοχώριον, —)9)44
 Μπρισκόλας Σταῦρος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μουρίκης Νικόλαος, κτηματίας, Κογχύλιον, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶς Γεώργιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶς Ίωάννης, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶς, Κων)νος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶς, Άθανάσιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά —)9)44
 Μυλωνᾶς Παναγ., Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶ Άθανασία, Νεοχώριον, οικοκυρά, Μελιγαλά, —)9)44
 Μυλωνᾶς Γεώργιος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μητρόπουλος Λεωνίδας, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μητρόπουλος Εϋάγγελος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπισῖσκος Δημήτριος, Νεοχώριον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπακογιάννης Γεώργιος, Μαγούλα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάντης Δημήτριος, Νεοχώριον, κτηματίας, Τρίπολις, —)8)44
 Μπουγιωτόπουλος Γεώργιος, Σολάκι, κτηματίας, Σολάκι, —)5)44
 Μουρούσης Δημοσθένης, Σολάκι, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπουγιουτοπούλου Κων)να, Σολάκι, οικοκυρά, Σολάκι, —)5)44
 Μανιάκης Κων)νος, Νεοχώριον, ἔμπορος, Μελιγαλά, —)9)44
 Μανιάκης Γεώργιος, Μελιγαλά, ἔμπορος, Μελιγαλά, —)9)44
 Μακρῆς Κων)νος, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπένος Χρήστος, Μελιγαλά, δικηγόρος, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπένου Καλλιρόη, Μελιγαλά, μοδίστρα, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπένου Μαρία, Μελιγαλά, μοδίστρα, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπένος Παναγ., Μελιγαλά, κτηματίας, Μερόπη, —)9)44

- Μπέστα, Θεοδώρα, Μελιγαλά, οικοκυρά, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπέστας Σταῦρος, Μελιγαλά, ἐργάτης, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπούτος Περικλῆς, Μελιγαλά, πολιτευτής, Καλαμάτα, —)9)44
 Μικέλης Τηλέμαχος, Μελιγαλά, ὑπάτ. ΣΠΑΠ, Ἴσαρι Ἀρκαδίας, —)9)44
 Μακρῆς Ἡλίας, Μελιγαλά, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μοναστηριακὸς Γεώργιος, Ἀνθοῦσα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μοναστηριακὸς Κων)νος, Ἀνθοῦσα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μητρόπουλος Πανάγος, Κροντηραί, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μητρόπουλος Γεώργιος, Κροντηραί, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαλόπουλος Ἀνδρέας, Μαυρομμάτι, κτηματίας, Μῆλα, —)7)42
 Μπαλόπουλος Γεώρ, Μαυρομμάτι, κτηματίας, Παύλιτσα Ὀλυμ., —)3)43
 Μπαλόπουλος Δημήτριος, Μαυρομμάτι, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μποντιώτης Κων)νος, Ἀρσινόη, κτηματίας, Ἀλμυρὸ Καλαμ., 1944
 Μπερεδήμας Ἀνδριανός, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπερεδήμας Κων)νος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαράκας Κων)νος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Ζευγολατιό, —)9)44
 Μπαζιωτόπουλος Παναγ., Ζευγολατιό, ἰχθυοπώλης, Σάμου, —)7)44
 Μπερεδήμας Ἀλέξανδρος, Ζευγολατιό, ράπτης, Ροῦτσι Ἀρκ., —)6)44
 Μητζᾶς Ἰωάννης, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρμαρᾶς Δημήτριος, Στενίκλαρος, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μεγαλόπουλος Δημήτριος, Στενίκλαρος, ἐργάτης, Καλαμάτα, —)9)44
 Μητρόπουλος Νικόλαος, Μαντζάρι, ὑπ)ρχης, Ροῦτσι Ἀρκ., —)7)44
 Μπιτουβῆς Ἀναστάσιος, Λάμπανα, ἐν)ρχης, Μακρυγιάννη, —)12)44
 Μπουῆτος Κων., Λάμπανα, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μακρῆς Ἀγαθοκλῆς, Σκάλα, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπερσῆς Γεώργιος, Βαλύρα, παντοπώλης, Οἰχαλία, —)9)44
 Μπερσῆς Ἀθανάσιος, Οἰχαλία, μαθητής, Μερόπη, —)9)44
 Μπουντακόπουλος Κων)νος, Οἰχαλία, χωρ)λαξ, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρκόπουλος Νικόλαος, Ἀνδανεία, μαθητής, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαζιωτόπουλος Βασίλειος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαζιωτόπουλος Ἴπλοκράτης, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαζιωτόπουλος Ἀπόστολος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαλτᾶς Γεώργιος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπάμης Μιχαήλ, Κορνάσιον, γεωργός, Καλύβια, —)9)44
 Μικροπούλου Κων)να, Δεσύλλα, οικοκυρά, Δεσύλλα, —)9)44
 Μπούρας Περικλῆς, γεωργός Μελιγαλά, --)9)44
 Μπαζιωτόπουλος Ἀθανάσιος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρκόπουλος Ἀσημάκης, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρκόπουλος Γρηγόριος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρκόπουλος Γεώργιος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαρκόπουλος Κων)νος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μαγκαφᾶς Γεώργιος, Ἄνω Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, ==)9)44
 Μαγκαφᾶς Δῆμος, Ἄνω Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44

- ηΜαγκαφᾶς Λεωνίδα, *Ἄνω Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μαγκαφᾶς Νικόλαος, *Ἄνω Μελίσσια, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπαλόπουλος Γεώργιος, Μῆλα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μυλωνᾶς Ἀθανάσιος, Ρευματιά, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μυλωνᾶς Γεώργιος, Ρευματιά, γεωργός, Σπάρτη, —)9)44
 Μαλεύρης Νικόλαος, Πεῦκο, γεωργός, Σάμου, —)5)44
 Μαργαρίτης Εὐστάθιος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Βασίλειος, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ,
 Μπάρδης Παναγ., Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Θεόδωρος, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Νικήτας, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Δημήτριος, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Χρῆστος, Τσουκαλέϊκα, λοχ. Πεζ. Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μπάρδης Γεώργιος, Τσουκαλέϊκα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νιφόρος Παναγ., Μελιγαλᾶ, κρεοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ντοῦρος Φώτιος, Ἀνθοῦσα, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νιφόρος Χρῆστος, Μελιγαλᾶ, κρεοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νιφόρος Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νιφόρος Παναγ., Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικολοπούλου Ἀμαλία, Μελιγαλᾶ, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικολοπούλου Ἑλένη, Μελιγαλᾶ, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικολόπουλος Ἡλίας, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικολακόπουλος *Ὀθων, Μάλτα, κτηματίας, Ἑλληνοκκλησιά, —)4)44
 Νικολακόπουλος Παναγ., Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νάκος Γεώργιος, Ἀνδανεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικητόπουλος Κων., Ἀνδανεία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικητόπουλος Ἰωάν., Ἀνδανεία, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικητόπουλος Βασίλειος, Ἀνδανεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικητόπουλος Ἀνδρέας, Ἀνδανεία, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Νικητόπουλος Σπυρίδων, Ἀνδανεία, κτηματίας, Διαβολίτσι, —)9)44
 Νάκης Γεώργιος, Διαβολίτσι, δικ. κλητήρ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ντάρας Μιχαήλ, Κ. Μελίσσια, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ξουραφᾶς Νικόλαος, Διαβολίτσι, ἔμπορος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ξουραφᾶς Πέτρος, Διαβολίτσι, πηλ)ος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ξερικός Μιχαήλ, Διαβολίτσι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ξερικός Νικόλαος, Ζευγολατιό, χωρ)λαξ, *Ἡπειρος,
 Οἰκονομόπουλος Ἀθαν, Καλλιρόη, λοχαγός, Γαρδίκι, Καλαμάτα, —)10)43
 Οἰκονομίδης Κων)νος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Οἰκονομίδης Δημήτριος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Οἰκονομίδης Δημήτριος, Δεσύλλα, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανουσαῆς Νικόλαος, Νεοχώριον, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαθανασόπουλος Δημήτριος, Νεοχώριον, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπανικολάου Δημήτριος, Σολάκι, ἀγρότης, Ροῦτσι Ἀρκ., —)9)44

- Παπανικολάου Ἀθανάσιος, Σολάκι, δημ. ὑπάλ., Ἀθῆναι, —)9)44
 Παπαδημητρόπουλος Βασίλειος, Σολάκι, κτηματίας, Καλαμάτα, —)12)44
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, οἰνοπώλης, Ροῦτσι Ἀρχ., —)9)44
 Παναγόπουλος Νικόλαος, Μελιγαλᾶ, κουρεύς, Μελιγαλᾶ —)9)44
 Πανουσάκης Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παλαβός Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, (=)9)44
 Πανουσάκης Ἀναστάσιος, Μελιγαλᾶ, ὑποδ)ποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδόπουλος Ἀλκιβιάδης, Μελιγαλᾶ, δικηγόρος, Μελιγαλᾶ, (=)9)44
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πάνις Ἀθανάσιος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πίκουλας Παναγιώτης, Μελιγαλᾶ, σωφέρ, Καλαμάτα, —)7)44
 Πίκουλας Ἀναστάσιος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παρασκευόπουλος Παρασκευᾶς, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παρασκευόπουλος Ἀθανάσιος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Ζευγολατιό, —)9)44
 Πίκουλας Ἡλίας, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Καλλιρόη, —)10)44
 Πουλόπουλος Ἡλίας, Στενίκλαρος, χωρ)λαξ, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πουλόπουλος Γεώργιος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγιωτόπουλος Νικόλαος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγιωτόπουλος Ἀθανάσιος, Στενίκλαρος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πετρόπουλος Γεώργιος, Κεντρικό, ὑπ)ρχης, Μακρογιάννη, —)12)44
 Πουλῆς Ἀνδρέας, Πολύχνη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανουσόπουλος Δημήτριος, Μαντζάριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαχριστόπουλος Ἀθανάσιος, Διαβολίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαχριστόπουλος Θεόδωρος, Διαβολίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπουτσήσ Περιελῆς, Διαβολίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαμιχαλόπουλος Μιχαήλ, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαμιχαλόπουλος Παναγ., Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαμιχαλόπουλος Ἐμμαν., Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαμιχαλόπουλος Γεώργ., Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανόπουλος Λάμπρος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαντωνόπουλος Γεώργιος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παυλόπουλος Ἀθανάσιος, Διαβολίτσιον, στρατ. συντ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπασπυρόπουλος Ἀθανάσιος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαθόγιανης Δημήτριος, Διαβολίτσιον, στρατ. συντ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγιωτακόπουλος Χαρίλαος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Χρήστος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Παναγ., Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Κων)νοι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πέτροβας Ἀθανάσιος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πέτροβας, Ἀγαθοκλῆς, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πρασᾶς Παναγ., Κορνάσιον, γεωργός, Σοῦλι Μεσσην., —)8)44
 Παπαντωνόπουλος Βασίλειος, Κορνάσιον, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Παπαδόπουλος Γεώργιος, Ἄνδανεία, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Μαυρομάτι, γεωργός, Ἀθήναι, —)12)44
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Λάμπαινα, ταγ)ρχης ἐ. ἀ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγοπούλου Γεωργία, Λάμπαινα, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαγεωργίου Γεώργιος, Λάμπαινα, δημ. ὑπάλλ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαγεωργίου Ἰωάννης, Λάμπαινα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανουσόπουλος Νικόλαος, Σκάλα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανούσης Κων)νος, Ζερμπίσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Πανούσης Ἰωάννης, Ζερμπίσια, γεωργός, Ροῦτσι Ἄρκ., —)7)44
 Πανούση Βασιλική, Ζερμπίσια, οἰκοκυρά, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδήμας Χρῆστος, Ζερμπίσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδήμας Νικόλαος, Ζερμπίσια, γεωργός, Ζέλι Ἄρκ., —)9)44
 Παπαδήμας Κων)νος, Ζερμπίσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παπαδόπουλος Ἀντώνιος, Κεφαληνοῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Λεωνίδας, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Κων)νος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Ἰωάννης, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Στυλιανός, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παυλόπουλος Χρῆστος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Παναγόπουλος Παντελής, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Ρέκκας Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σούκας Παναγ., Καλλιρόη, συντ)χος, Καλλιρόη, —)4)43
 Σούκα Ζήλεια, Καλλιρόη, οἰκοκυρά, Καλλιρόη, —)4)44
 Σούκα Νίτσα, Καλλιρόη, οἰκοκυρά, Καλλιρόη, —)4)43
 Σούκας Νικόλαος, Καλλιρόη, ἀνθ. στρατ. Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθόπουλος Δῆμος, Ζευγολατιό, δικηγόρος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθόπουλος Γεώργιος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σαραντόπουλος Ἀθαν., Σολάκι, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σμυρνῆς Ἀθανάσιος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σκλήρης Θεοδόσιος, Μελιγαλᾶ, ὑποδ)ποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σκλήρης Γεώργιος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σουλιώτης Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, σιλβωτής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταματελόπουλος Σωτήριος, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σαμπαζιώτης Ἰωάννης, Μελιγαλᾶ, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθόπουλος Περικλῆς, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθόπουλος Γεώργιος, Ζευγολατιό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθάκης Κων)νος, Στενίλαρος, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθάκης Ἀναστάσιος, Στενίλαρος, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Σινάκης Σωτήριος, Μαντζάριον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Σινάκης Παναγ., Μαντζάριον, κτηματίας, Ἄκοβον Ἄρκ., —)9)44
 Σπηλιόπουλος Ἀθανάσιος, Διαβολίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταϊκόπουλος Ἀντώνιος, Διαβολίτσιον, ἔμπορος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σακελλαρίδης Ἐλευθέριος, Διαβολίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Σκουρλής Παναγιώτης, Ἄνω Μελίσσια, κτηματίας, Μελιγαλᾶ —)9)44
 Σκουρλής Ἰωάννης, Ἄνω Μελίσσια, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σιρόκωστας Νικόλαος, Κορνάσιον, κτηματίας, Ἀθήναι, —)9)44
 Σγουμπόπουλος Γεώργιος, Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σγουμπόπουλος Βασίλειος, Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σγουμπόπουλος Φώτιος, Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σγουμπόπουλος Ἀλέξαν., Μερόπη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σγουμπόπουλος Χρῆστος, Μερόπη, ράφτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταυρόπουλος Κων)νος, Κατσαροῦ, παντοπώλης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσουραπᾶς Βασίλειος, Στενίλλαρος, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσίρος Γεώργιος, Ζευγολατιό, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τζαβάρας Παναγ., Καλλιρρόη, γεωργός, Καλλιρρόη, —)4)43
 Τζαβάρας Βασίλειος, Καλλιρρόη, γεωργός, Τρίπολις
 Τσουραπᾶς Ἰωάννης, Καλλιρρόη, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσονόπουλος Ἀθαν., Κεντρικό, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσονόπουλος Παν., Κεντρικό, κουρεύς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσονόπουλος Γεώρ., Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσονόπουλος Ἀπόσ., Κεντρικό, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσοροτσότης Κων)νος, Διαβολίτσιον, στρατ. συντ)χος, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τζουμάνης Ἰωάννης, Δεσύλλα, γεωργός, Καλύβια, —)9)44
 Τζίβας Μιχαήλ, Παραποῦγκι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσιάνις Ἀνδρέας, Ἀγριλόβουνο, παραγωγέυς, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσιάνις Κων)νος, Ἀγριλόβουνο, παραγωγέυς, Γάρδιτσα, —)9)43
 Ταγκαλάκης Ἀριστομένης, Κων)νοι, δικ. κλητήρ, Μελιγαλᾶ
 Τῦρος Εὐστάθιος, Κων)νοι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσιούτσις Δημήτριος, Κ. Μελίσσια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τζουραῶς Παναγ., Τσουκαλέϊκα, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τζώρτζης Ἀντώνιος, Πεῦκο, γεωργός, Σιάμου, —)5)44
 Τσουκαλᾶς Βασίλειος, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσουκαλᾶς Ἰωάννης, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Τσουκαλᾶς Κων)νος, Τσουκαλέϊκα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Φιλίππου Γεώργιος, Βαλόρα γεωργός, Οἰχαλία, —)1944
 Φίγγερας Σωτήριος, Λάμπαινα, γεωργός, Ροῦτσι Ἀρκ., —)7)44
 Χάτζος Γεώργιος, Σολάκι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χρυσικός Ἀλέξανδρος, Σολάκι, ἀστυνόμος Α΄, Ἀθήναι, —)12)40
 Χάντζος Ἐμμανουήλ, Μελιγαλᾶ, φοιτητής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χάντζος Σταῦρος, Μελιγαλᾶ, ἀρτοποιός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χαραλαμπόπουλος Ἀριστ., Ζευγολατιό, μαθητής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χρονόπουλος Δημήτριος, Πολίχνη, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χριστόπουλος Μιχαήλ, Στενίλλαρος, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χρυσοσπάθης Ἰωάννης, Μαντζάριον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χρυσοσπάθης Ἰωάννης, Μαντζάριον, ὑπηρ. ἀερ., Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Χρυσοσπάθης Δημήτριος, Μαντζάριον, ἀπόφ. Γυμνασίου, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Χαμπερίδης Νικόλαος, Μάλτα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χαρίτσης Κων)νος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χρονόπουλος Ἀχιλλεύς, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χωρεμιώτης Ἀλέξανδρος, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χωρεμιώτης Χρόνης, Διαβολίτσιον, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χρονόπουλος Σπήλιος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χρονόπουλος Ἰωάννης, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χρονόπουλος Σταῦρος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χριστόπουλος Κων)νος, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χριστόπουλος Ἀλκιβιάδης, Δεσύλλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χριστόπουλος Γεώργιος, Λουτρό, ὑποδ)ποιός, Καλαμάτα, —)9)44
 Χριστόπουλος Ἀθανάσιος, Λουτρό, — Καλαμάτα, —)9)44
 Χονδροβασιλόπουλος Ἀθανάσιος, Σκάλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Χονδρός Περικλῆς, Σκάλα, γεωργός, Σκάλα, —)9)44
 Χονδρός Γεώργιος, Σκάλα, γεωργός, Γαρδίκι Μεσσ., —)1944
 Χονδρός Παναγ., Σκάλα, γεωργός, Ἀγ. Φλώρος, —)1943
 Χονδρός Νικήτας, Σκάλα, γεωργός, Δρέμι Μεγαλαλοπόλ., —)1943
 Χαλικούρας Στασινός, Σκάλα, γεωργός, Καλαμάτα, —)1943
 Χρονᾶς Θεόδωρος, Κατσαροῦ, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μακρυνιώτης Κων)νος, Μελιγαλά, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπαλόπουλος Φώτιος, Μῆλα, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Ἀθανασόπουλος Γεώργιος, Καρποφόρα, παντοπώλης, Χατζῆ, 25)4)43
 Ἀγγελόπουλος Μιχαήλ, Ἀγ. Παρασκευή, κτηματίας, Καλαμάτα, 29)9)44
 Ἀγγελόπουλος Ἐμμαν, Ἀγ. Παρασκευή, κτηματίας, Καλαμάτα, 21)9)44
 Ἀγγελόπουλος Ἡλίας, Ἀγ. Παρασκευή, κτηματίας, Θεσσαλονίκη, 12)12)44
 Ἀγγελόπουλος Ἡλίας, Ἀγ. Παρασκευή, κτηματίας, Καλαμάτα, 9)9)44
 Ἀλέτης Θεόδωρος, Πεταλίδιον, δικολάβος, Καλαμάτα, 14)9)44
 Ἀθανασόπουλος Λεων., Πέρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
 Ἀναστασόπουλος Κων)νος, Πέρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 17)9)44
 Ἀγγελόπουλος Κων., Πεταλίδιον, κτηματίας, Ἀθῆναι, 7)12)44
 Ἀλέτης Δημήτριος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 17)9)44
 Ἀλέτης Παναγιώτ., Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 17)9)44
 Ἀγγελόπουλος Θεόδωρος, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Βασιλίτσιον, —)7)44
 Γιατροᾶκος Γεώργιος, Πεταλίδιον, ἔμπορος, Καλαμάτα, 17)9)44
 Γιατροᾶκος Σπυρίδων, Πεταλίδιον, κτηματίας, Πεταλίδιον, 22)9)44
 Γρουσουζᾶκος Παναγ., Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 17)9)44
 Γρουσουζᾶκος Γεώργιος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 17)9)44
 Γρουσουζᾶκος Ἰωάννης, Πεταλίδιον, ἔμπορος, Μελιγαλά, 17)9)44
 Γρουσουζᾶκος Δημήτριος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Καλογερόραχη, 18)9)44
 Γρουσουζᾶκος Γεώργιος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 15)9)44
 Γρουσουζᾶκος Ἡλίας, Πεταλίδιον, κτηματίας, Μελιγαλά, 17)9)44
 Γρουσουζᾶκος Κων)νος, Πεταλίδιον, παραγωγεύς, Μελιγαλά, 17)9)44

- Γιαννόπουλος Δημήτριος, Ἀχλαδοχώριον, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 15)9)44
 Γιαννόπουλος Παναγ., Ἀχλαδοχώριον, ἐργάτης, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Γεωργακόπουλος Βασίλειος, Ἀχλαδοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)9)44
 Γιατράκος Κων., Πεταλίδιον, κτηματίας, Ἀθῆναι, 5)12)44
 Γεωργαντόπουλος Ἄριστ., Βίγλα, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γκορύμας Γεώργιος, Χράνοι, γεωργός, Λογγᾶ, —)9)44
 Γούλας Ἀνδρέας, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Γεώργιος, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γεωργόπουλος Νικόλαος, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Ἰωάννης, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Διονύσιος, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Ἡλίας, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Ἰωάννης, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Ἀθανάσιος, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Δημήτριος, Βασιλίτσιον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Γούλας Γεώργιος, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Γαϊτάνης Παναγ., Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Δραγκιώτης Παναγ., Νέα Κορώνη, γεωργός, Χαλδάτσου, —)7)33
 Δημόπουλος Κων)νος, Ἀγ. Παρασκευή, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Ζάννη Μαρία, Κακόρεμμα, οἰκιακά, Χαλδάτσου, —)8)44
 Ζέρβας Νικόλαος, Καστανιά, κτηματίας, Ἀσπρόχωμα, 8)9)44
 Ζέρβας Κων)νος, Καστανιά, κτηματίας, Μπαλῆ, 16)4)44
 Ζέρβας Δημήτριος, Καστανιά, σωφέρ, Καλαμάτα, 19)4)44
 Ζοργιάννος Ἰωάννης, Μαθία, ἐργάτης, Μανιάκι, 20)6)44
 Ἡλιάδης Βασίλειος, Ἀχλαδοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 13)9)44
 Ἡλιάδης Κων)νος, Ἀχλαδοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 13)9)44
 Ἡλιόπουλος Παναγ., Πεταλίδιον, κτηματίας, Ἀθραμιοῦ, —)10)43
 Θεοδωρακόπουλος Βασίλειος, Κακόρεμμα, γεωργός, Κακόρεμμα, —)9)44
 Καρκάλης Παναγ., Γαμβριά, ἱερεὺς, Περαϊδόδουση, —)4)44
 Καλογεράκη Σοφία, Χαροκοπιό, οἰκοκυρά, Φαλάνθη, 12)4)44
 Καλογεράκη Ἀγγελική, Χαροκοπιό, οἰκοκυρά, Φαλάνθη, 12)4)44
 Κουτσαϊμάνης Νικόλαος, Καφροῦ, γεωργός, Λογγά, —)9)44
 Κατσᾶς Ἰωάννης, Πανυτέριον, γεωργός, Κάνδαλος, —)9)44
 Καράμπελας Γεώργιος, Καρποφόρα, γεωργός, Καλαμάτα, 23)9)44
 Καπακλῆς Ἀλέξανδρος, Δροσιά, χωρ)λαξ, Ἀμφισσα, 23)6)44
 Καρλάφτης Κων., Ἀχλαδοχώριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 10)9)44
 Καρλάφτης Χρῆστος, Ἀχλαδοχώριον, μαθητής, Μελιγαλᾶ, 19)9)44
 Κατσᾶς Παναγ., Πανυτέριον, κοινοτάρχης, Μηνάγια, 14)5)44
 Κράνιας Ἀντώνιος, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Κράνια, Εὐγενία, Βασιλίτσιον, οἰκοκυρά, Βασιλίτσιον, —)7)44
 Λίβας Ἀντώνιος, Καρποφόρα, κτηματίας Καλαμάτα, 23)9)44
 Λυμπέρης Δημήτριος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Λυμπέρης Νικόλαος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλᾶ, —)9)44

- Λαμπρόπουλος Λάμπρος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Λαμπρόπουλος Ίωάννης, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μουτζούρης Ίωάννης, Χωματερό, γεωργός, Χωματερό, 3)8)43
 Μουτζούρης Μιχαήλ, Κακόρρεμα, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Μουτζούρης Διονύσιος, Κακόρρεμα, γεωργός, Κακόρρεμα, =)9)44
 Μπουσούνης Παναγ., Κακόρρεμα, γεωργός, Λογγά, —)9)44
 Μάντης Κων)νος, Καφφού, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Μαρκόπουλος Δημήτριος, Καρποφόρα, γεωργός, Καλαμάτα, 23)9)44
 Μαργέλης Γεώργιος, Πεταλίδιον, έμπορος, Μελιγαλά, 17)9)44'
 Μαργέλης Άθανάσιος Πεταλίδιον, έμπορος, Μελιγαλά, 17)9)44
 Μαργέλης Κουρής, Πεταλίδιον, έμπορος, Μελιγαλά, 17)9)44
 Μαργέλης Θεόδωρος, Πεταλίδιον, έμπορος, Μελιγαλά, 17)9)44
 Μαργέλης Πέτρος, Πεταλίδιον, μαθητής, Καλαμάτα, —)9)44
 Μαρκόπουλος Άθανάσιος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Καλαμάτα, 13)9)44
 Μάραντος Πανγ., Βασιλίτσιον, άγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάραντος Παύλος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάραντος Άθανάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Άναστάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Κων)νος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Χρηστος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπίζος Άθανάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάραντος Ευστάθιος, Βασιλίτσιον κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Κων., Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Ήλίας, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Βασίλειος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Άθανάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Άντώνιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Άσπρόχωμα, —)9)44
 Μάραντος Παναγ., Βασιλίτσιον, κτηματίας, Βασιλίτσιον, —)8)44
 Μάραντος Ίωάννης, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Άσπρόχωμα, —)9)44
 Μάραντος Σωτήριος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπίζος Παναγ., Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Άντώνιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Δημήτριος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Χρηστος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Άθανάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπούτσης Άναστάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπούτσης Άναστάσιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μπούτσης Λεωνίδας, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάραντος Δημοσθένης, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
 Μάραντος Κων)νος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Άσπρόχωμα, —)9)44
 Μάραντος Βασίλειος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Άγόργιανη, —)9)44
 Μίζος Γεώργιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα, —)9)44
 Μάραντος Κων)νος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Καλαμάτα —)9)44

- Μπιζος Γεώργιος, Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Μάραντος Παναγ., Βασιλίτσιον, κτηματίας, Μελιγαλά, —)9)44
Πράνταλος Νικόλαος, Φαλάνθη, κτηματίας, Καλαμάτα, 14)9)44
Πανταζόπουλος Παναγ., Λυκίσσα, κτηματίας, Λογγᾶ, —)9)44
Πετρόπουλος Γεώργιος, Λογγᾶς, κτηματίας, Γαμβριά, —)6)44
Παπασαραντόπουλος Ἄριστ, Βασιλίτσιον κτηματίας, Μεγαλόπολις, —)9)44
Παπασαραντοπούλου Εὐγενία, Βασιλίτσιον, οἰκοκυρά, Βασιλίτσιον, —)7)44
Πικουλάκης Ἀντώνιος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Πεταλίδιον, 14)9)44
Παπαδόγκωνας Βασίλειος, Πεταλίδιον, κτηματίας, Ζερυπίσια, 17)12)43
Παναγιωτόπουλος Γεώργιος, Πέρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
Παυλάτος Χρήστος, Πανυτέριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
Παυλάτος Νικόλαος, Πανυτέριον, κτηματίας, Καλαμάτα, 19)9)44
Παναγούλιας Ἰωάννης, Πολυστάριον, δικολάβος, Ἀσπρόχωμα, 8)9)44
Ρήγας Κων)νος, Κακόρρεμα, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
Ρήγας Γεώργιος Κακόρρεμα, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
Ρήγας Δημήτριος, Κακόρρεμα, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
Ρήγα Ἀγγελική, Κακόρρεμα, οἰκιακά, Κακόρρεμα, —)7)44
Σαραντόπουλος Θεόδωρος, Λεύκα, κτηματίας, Μανιάκι, 18)6)43
Σαραντόπουλος Κων)νος, Λεύκα, κτηματίας, Τρύπες, 16)4)43
Σαμπαζιώτης Νικόλαος, Καρποφόρα, κτηματίας, Χατζῆ, 25)4)44
Σαμπαζιώτης Κων)νος, Καρποφόρα, κτηματίας, Χατζῆ, 25)4)44
Σαμπαζιώτης Ἡλίας, Καρποφόρα, κτηματίας, Μανιάκι, 25)4)44
Σαμπαζιώτης Γεώργιος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σαμπαζιώτης Δημήτριος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σαμπαζιώτης Κων)νος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σαμπαζιώτης Νικόλαος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σαμαρτζῆς Γεώργιος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σμυρλῆς Νικόλαος, Καρποφόρα, κτηματίας, Καλαμάτα, 23)9)44
Σιψᾶς Γεώργιος, Κορώνη, ἔμπορος, Μανιάκι, —)5)44
Σταθόπουλος Ἡλίας, Κορώνη, καθηγητής Μανιάκι, —)5)44
Σούμας Νικόλαος, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
Σούμας Νικόλαος, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
Σακελλαρόπουλος Φώτιος, Γαμβριά, ἀγρότης, —)10)44
Τσώνης Κων)νος, Χρυσοκελαριά, ἀγρότης, Χρυσοκελαριά, 8)11)43
Τσαμποῦκος Μιχαήλ Βίγλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
Τομαρᾶς Βασίλειος, Βίγλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
Τσαμποῦκος Φώτιος, Βίγλα, ἀγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
Τσιμικῆς Δημήτριος, Γαμβριά, ἀγρότης, —)10)44
Τσατσόπουλος Θεόδωρος, Πεταλίδιον, ἐργάτης, Πανυτέριον, 10)1)44
Τσατσόπουλος Γεώργιος, Πεταλίδιον, ἐργάτης, Χώρα Τριφ., 10)1)44
Τσατσόπουλος Πέτρος, Πεταλίδιον, ἐργάτης, Καλαμάτα, 9)9)44
Τσατσόπουλος Παναγ., Πεταλίδιον, ἐργάτης, Μελιγαλά, 18)9)44
Τριαντόπουλος Ἰωάννης, Βασιλίτσιον, ἀγρότης, Ἀσπρόχωμα, —)9)44

- Τριαντόπουλος Παναγ., Βασιλίτσιον, αγρότης, 'Ασπρόχωμα, —)9)44
 Τριαντόπουλος Βασίλειος, Βασιλίτσιον, εργάτης, 'Ασπρόχωμα, —)9)44
 Φράγκος 'Αντώνιος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 Χρονόπουλος Γεώργιος, Πεταλίδιον, αγρότης, Καλαμάτα, 17)9)44
 Χορταρέας 'Ηλίας, Καρποφόρα, ιερέυς, Καλαμάτα, 20)9)44
 Χριστόπουλος Λεωνίδας, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Χριστόπουλος Βασίλειος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Χριστοπούλου Νικολίτσα, Βασιλίτσιον, οικοκυρά, Βασιλίτσιον, —)8)44
 Χριστόπουλος Δημήτριος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Χριστόπουλος Χρήστος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Χριστόπουλος Γεώργιος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Ψεύτης Νικόλαος, Πεταλίδιον, εργάτης, Καλαμάτα, 14)9)44
 Βαγλαντής Γεώργιος, 'Αχλαδοχώριον, εργάτης, Μελιγαλά, 19)9)44
 Χριστόπουλος Νικόλαος, Βασιλίτσιον, αγρότης, Καλαμάτα, —)9)44
 Θεοδωρακόπουλος Διονύσιος, Πύλος, ράφτης, Πύλος, 6)12)44
 Κανελλόπουλος Μιχαήλ, Πύλος, χωρ)λαξ, Κυνηγοῦ, 30)7)44
 Καλδῆς Νικόλαος, Μεσοχώριον, εργάτης, Πύλος, 3)12)43
 Γλωσσόπουλος Γεώργιος, Πύλος, ελαιοχρωματιστής Πύλος, 24)9)44
 Κυπαρίσσης 'Ιωάννης, Πύλος, εργάτης, Πύλος, 24)9)44
 Ψαλίδας 'Ηλίας, Καιν. Χωριό, λοχαγός, Πύλος, 6)1)45
 Κοχρεμπανᾶς Νικόλαος, Κυνηγοῦ, δικηγόρος, Πύλος, 26)9)44
 Λαβδιώτης Παναγ., Πύλος, καφετώλης, Πύλος, 26)9)44
 Στασινόπουλος 'Αδάμ, Χώρα Τριφ., συντ)χος, Πύλος, 26)9)44
 Πλουσάκης Κων)νος, Μαλὼ Κρήτης, χωρ)λαξ, Πύλος, 26)9)44
 Τσαμουράνης Κανέλλος, Καραμανῶλι, δικηγόρος, Πύλος, 26)9)44
 Ρούσσος 'Ιωάννης, Σαντορίνη, ὑπ. Τραπεζῆς, Πύλος, 26)9)44
 Μπαλλοδήμος Βασίλειος, Κυνηγοῦ, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Δημητρόπουλος Νεῖλος, Πύλος, ὑποδ)ποιός, Πύλος, 26)9)44
 Κίσκιρας Γεώργιος, Φουρζί, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Δούβρης 'Αθανάσιος, Καλλιθέα, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Δούβρης 'Ιωάννης, Καλλιθέα, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Δούβρης *'Αγγελος, Πύλος, φοιτ. Νομικῆς, Πύλος, 26)9)44
 Δούβρης Γεώργιος, Καλλιθέα, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Γκόνης 'Αριστείδης, Πύλος, ὑφασ)μπορος, Πύλος, 26)9)44
 Ζωντανός 'Ανδρέας, Κουκουνάρα, ἔμπορος, Πύλος, 26)9)44
 Θέριος Γεώργιος, Κουκουνάρα, ἰατρός, Πύλος, 26)9)44
 Κρασᾶνος 'Ιωάννης, Πύλος, φοιτ. ἰατρικῆς, Πύλος, 26)9)44
 Στελλιόπουλος 'Αντών., Πύλος, ὑπάλ. ΑΣΟ, Πύλος, 26)9)44
 Λαμπρακόπουλος Γεώργιος, Κορυφάσιον, ἰατρός, Πύλος, 26)9)44
 Φασούλας Γεώργιος, Κορυφάσιον, οἰκ. *'Εφορος, Πύλος, 26)9)44
 Καλογερόπουλος 'Αναστ., Μεθώνη, κτηματίας, Κυνηγοῦ, 30)7)44
 Γιαννακόπουλος Κων)νος, Μεθώνη, κτηματίας, Μεθώνη, 2)10)44

- Καραβοκύρακος Παναγ., Μεθώνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 24)9)44
 Κρυφός Δημήτριος, Μεθώνη, κτηματίας, Καλαμάτα, 15)9)44
 Κορωνάκος Δημ., Μεθώνη, άρτοποιός, Χανδρινού, 29)9)44
 Δικαιουλάκος Νικ., Μεθώνη, φανοποιός, Καλαμάτα, 17)9)44
 Κοτσόβολος Γεώργ, Μεθώνη, χωρ)λαξ, Πειραιεύς, 7)12)44
 Διονυσόπουλος Σταύρος, Μεθώνη, κτηματίας, 'Αθήναι, 7)10)44
 Τορολόπουλος 'Αθανάσιος, Μεθώνη, ιατρός, 'Αθήναι, 8)12)44
 Μαρκόπουλος 'Αγγελος, Μεθώνη, κτηματίας, 'Αθήναι, 13)9)44
 Ζησιμόπουλος Γεώργιος, Μεθώνη, χωρ)λαξ, Κορινθία, 12)4)44
 Βουρλιώτης 'Ηλίας, Φιλικούς, κτηματίας, Φιλικούς, 1)10)43
 Καρυγιάννης 'Αναστάσιος, Εὐαγγελισμός, κτηματίας, Πύλος, 16)10)44
 Δρακόπουλος Κων)νος, Εὐαγγελισμός, κτηματίας, Πύλος, 16)10)44
 Γιαννόπουλος 'Αντώνιος, Καιν. Χωριό, κτηματίας, 'Αθήναι, 5)12)44
 Σαμαράς Φώτιος, Καιν. Χωριό, κτηματίας, Πύλος, 1)10)44
 Δημόπουλος Βασίλ., Βλαχόπουλον, ἔμπορος, 'Αγοριανή, —)7)44
 Χρονᾶς Νικόλαος, Βλαχόπουλον, ἀγρότης, Ράχη Καλαμ., —)4)44
 Κουκουλάς 'Απόστολ., Μεταμόρφωσις, ἀγρότης, Μανιάκι, —)5)44
 Φιλιππόπουλος 'Αναστάσιος Μανιάκι, κτηματίας, Μανιάκι, —ἡ5)43
 Λαμπρόπουλος Σωτήρ., Παπαφλέσσα ἀγρότης, Μανιάκι, —)4)44
 Παναγιωτόπουλος Θεόδ. Βλάσι, ἀγρότης, Μελιγαλά, —)9)44
 'Αθανασόπουλος Γεώργιος, Καρποφόρα, Χατζῆ, —)4)43
 Σαμπαζιώτης Νικόλαος, Καρποφόρα, Χατζῆ —)4)43
 Σαμπαζιώτης Κων)νος, Καρποφόρα, Χατζῆ, —)4)43
 Κοντογώνης 'Ανδρέας, Καλλιθέα, κτηματίας, Καλλιθέα, 4)4)43
 Βουγιούκας Νικόλαος, Πύδασος, κτηματίας, Πύδασος, 1)9)44
 Γιαννόπουλος Γεώργιος, Γλυφάδα, ἀγρότης, Μανιάκι, 18)5)44
 Μυλωνᾶς 'Αναστάσιος, Κορυφάσιον, συν)χος, Χώρα, 2)7)44
 Κωστοπούλου Βασιλική, Κορυφάσιον, οἰκοκυρά, Μανιάκι, 25)5)44
 Μυλωνᾶς Χαράλαμ., Κορυφάσιον, ἀγρότης, Ξηροκάσιον, —)9)43
 Κυριακόπουλος Παναγ., Κορυφάσιον, ἀγρότης, Ξηροκάσιον, —)11)43
 Πανταζόπουλος Δῆνος, Κορυφάσιον, ἀγρότης, Μελιγαλά, 10)9)44
 Γιαννόπουλος Νικόλαος, Κορυφάσιον, ἀγρότης, Ροὔτσι 'Αρκ., —)2)43
 Καράμπελας 'Ασημάκης, Ρωμανού, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, —)9)43
 'Αντωνόπουλος 'Αντώνιος, Ρωμανού, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, 22)9)44
 Δρίβας Κων)νος, Πετροχώριον, ἀγρότης, Γαργαλιάνοι, —)9)44

Γ'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

- Παντελάκης Λεωνίδας Κροκεαί, γεωργός, Κροκεαί, —)5)43
 Στεφανουδάκης 'Ιωάν., Κροκεαί, γεωργός, 'Αρνα, —)12)43
 Πολυμενάκος 'Απόστ., Κροκεαί, γεωργός, Τρόπαια, —)6)44
 Πουλάκος Παναγιώτ., Κροκεαί, γεωργός, Γεράκι, —)5)44

- Οικονομάκος Ἰωάννης, Κροκεαί, γεωργός, Γεράκι, —)5)44
 Κοντοβουνήσιος, Λυκοῦργος, Κροκεαί, γεωργός, Γεράκι, —)6)44
 Γεωργόπουλος Δημήτριος, Κροκεαί, γεωργός, Σκάλα, —)5)44
 Κοῦτρος Γεώργιος, Δαφνί, γεωργός, Παληοπαναγ., —)8)44
 Κωνσταντάκου Παναγιώτα, Δαφνί, Ἐλῶνα Κυνοῦρ., —)6)44
 Χαλοῦλος Δημήτριος, Δαφνί, γεωργός, Καστάνιτσα, —)6)44
 Διαμαντάκος Σταῦρος, Πετρίνα, γεωργός, Σκάλα, —)5)44
 Διαμαντάκος Νικόλαος, Πετρίνα, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Μελιτ., —)2)44
 Ἀγγελάκος Δημήτριος, Πετρίνα, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Μελιτ., —)7)44
 Ἀγγελάκος Γεώργιος, Βασιλάκιον, γεωργός, Πετρίνα, —)7)44
 Καλαγεράκος Γεώργ., Βασιλάκιον, γεωργός, Βασιλάκιον, —)7)44
 Ἀθανασάκος Βασίλειος, Βασιλάκιον, γεωργός, Μηλέα, —)7)44
 Κοσμάκου Παναγιώτα, Βασιλάκιον, οἰκοκυρά, Βασιλάκιον, —)6)44
 Τσάκος Λεωνίδας, Βασιλάκιον, γεωργός, Ποταμιά, —)11)43
 Μπεγέτης Νικόλαος, Παληόβρυση, γεωργός, Πάρνων, —)5)43
 Μπεγέτης Γεώργιος, Παληόβρυση, γεωργός, Κάστ. Γυθείου, —)6)43
 Μπεγέτης Κων)νος, Παληόβρυση, γεωργός, Μηλέα Καλαμῶν, —)6)44
 Γιάνναρης Βασίλειος, Παληόβρυση, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Γιάνναρης Κων)νος, Παληόβρυση, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Σαραντάκος Γεώργιος, Μελιτίνη, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Τσαμασίρος Παναγιώτης, Μελιτίνη, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Ἀλιφέρης Πέτρος, Μελιτίνη, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Ἀτσαβῆς Παντελ., Μελιτίνη, καθηγητής, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Ἱατρίδου Σοφία, Μελιτίνη, οἰκοκυρά, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)6)43
 Γάβαρης Παναγ., Ἄρνα, γεωργός, Σιδηρόκαστρον Λακων., —)5)43
 Βαθάκος Κωνσταντῖνος, Ἄρνα, γεωργός, Καστανιά Γυθείου, —)6)43
 Δικαϊάκος Δημήτριος, Βασιλική, γεωργός, Ἀλαγονία, —)10)44
 Γάβαρης Κωνσταντῖνος, Βασιλική, γεωργός, Μονοδένδρι, —)5)43
 Δρογκάρης Μιχαήλ, Ἄρνα, ἔμπορος, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)7)44
 Κοκορόδης Πέτρος, Ἄρνα, μαθητής, Ἁγ. Νικ. Γυθείου, —)7)44
 Μπασουράκος Παντέλος, Λεήμονος, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Σκάλλος Παναγ., Λεήμονος, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Λαμπράκος Χαράλαμπος, Λεήμονος, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Πουλικάκος Δημοσθένης, Λεήμονος, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Πιερράκος Βασίλειος, Λεήμονος, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Ρουμάνος Ἀντώνιος, Σκάλα, κτηματίας, Σκάλα, 5)5)44
 Θηβαῖος Δημήτριος, Σκάλα, κτηματίας, Κρεμαστή Ζαρ., 17)4)44
 Καραμπάτου Ἀγγελική, Στεφανία, οἰκοκυρά, Χωρ. Ρονταμᾶ, 7)6)43
 Τζανατάκου Μαντίνα, Λεήμονος, οἰκοκυρά, Χωρ. Παναγούρια, 20)5)44
 Σκαλτσούνης Παναγ., Πολοβίτσα, ἔφ. ἁξ)κός, Μετόχι Ἐλῶνης, 14)11)43
 Καλτσούνης Ἰωάννης, Πολοβίτσα, γεωργός, Ἁγ. Νικ. Μελιτ., 16)1)44
 Ξανθάκος Χαρίλ, Πολοβίτσα, δ)ντής Τραπέζης, Ἁγ. Νικ. Μελιτ., 2)7)44
 Τσίλος Κωνσταντῖνος, Πολοβίτσα, γεωργός, Γεράκιον, —)9)44

- Παπαδάκος Κυριάκος, Πολοβίτσα, γεωργός, Κροκεαί, 12)10)44
 Σωτηράκος Παναγιώτης, Ποταμιά, γεωργός, Μυστρᾶ, —)9)44
 Σωτηράκος Κων)νος, Ποταμιά, γεωργός, Μηλιά Μαντιν., 8)7)44
 Ρέτζης Γεώργιος, Ποταμιά, γεωργός, Μηλιά Μαντιν., 8)7)44
 Δάνος Γεώργιος, Γοράνοι, γεωργός, Γοράνοι, 20)8)42
 Κοκορός Ήλίας, Γοράνοι, γεωργός, ᾿Αγ. Νικ. Μελιτ., 29)8)44
 Κοκορός Κυριάκος, Γοράνοι, γεωργός, ᾿Αγ. Νικ. Μελιτ., 29)8)44
 Λαμπρινός Γεώργ, Γοράνοι, γεωργός, ᾿Αγ. Νικ. Μελιτ., 29)8)44
 Βλάχος ᾿Αναστάσιος, Γοράνοι, γεωργός, Μυστρᾶ, 13)10)43
 Σολοειδῆς ᾿Ιωάννης, Γοράνοι, γεωργός, Πρίτσα Λακ., 4)6)42
 ᾿Εξαρχος Δημήτριος, ὑπάλ. Τραπέζης, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Λυγερός Παναγιώτης, χρυσοχόος, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Σκανδαλάκης Δημήτριος, Μολάοι, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Νικολινάκος Γεώργιος, Μολάοι, ἐστιάτωρ, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Φουργέζου Παναγιώτα, Μολάοι, οικιακά, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ζερβάκος Χρῆστος, Μολάοι, δικ. κλητήρ, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ζερβάκος Δημήτριος, Μολάοι, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ζερβάκος ᾿Αντώνιος, Μολάοι, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Λύρας Θεόδωρος, Μολάοι, πολιτευτής, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Περδιανάκης Νικόλαος, Μολάοι, γεωργός, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κωστάκος Λεωνίδα, Μολάοι, ἔμπορος, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Λιβερδίσης Δημήτριος, Μολάοι, ἰατρός, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Παντελῆς Κων)νος, Μολάοι, ἔμπορος, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Φουργέζος Γρηγόριος, Μολάοι, ὑπάλλ., ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κοντοσταθάκος Εὐθύμιος, ὑπάλλ., ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Γραμματικᾶκης Δημήτριος, χημικός, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Φριντζῆλος Χρῆστος Μολάοι, ὑπάλλ., ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Καρυτσώτης ᾿Ιωάν., Μολάοι, δικηγόρος, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Καρυτσώτης Νικόλαος, ἱερεύς, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 ᾿Αντωνάκος Νικόλαος, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κουτσογιάννης ᾿Ιω., ᾿Έλος, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Μανωλάκος Δημήτριος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Καλκάντης Σταῦρος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ρουμάνος Γεώργιος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ρουμάνος Δημήτριος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Μπέμπης Γεώργιος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Πιερράκος Στυλιανός, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Χριστακάκος Δημήτριος, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Ντεντῆς Παναγιώτης, Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κυριακάκος Παναγ., Γλυκόβρουση, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Γριθάκης ᾿Αντώνιος, Πάκια, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κανάδαρος Νικόλαος, Πάκια, κτηματίας, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κανάδαρος Σταμάτιος, Πάκια, γεωργός, ᾿Αγ. Δημήτριος, —)12)43

- Μανιατάκος Ἰωάννης, Γλυκόβρουση, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κωστάκος Ἐμμανουήλ Πάκια, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)12)43
 Καλαμπόκης Εὐάγγελος, Πάκια, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)12)43
 Γιανναράκης Ἀντώνιος, Πάκια, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)12)43
 Νικολακάκος Γρηγόριος, Πάκια, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)12)43
 Κιπιτζῆς Θεόδωρος, Πάκια, γεωργός, Πάκια, 28)12)43
 Δημάκος Νικόλαος, Πάκια, γεωργός, Πάκια, 28)12)43
 Ἀποστολάκος Γεώρ., Μολάοι, γεωργός, Μολάοι, 28)12)43
 Μαχαίρα Μαριγώ, Μολάοι, οἰκιακά, Μολάοι, 28)12)43
 Παντίδης Παναγ., Μολάοι, ξυλουργός, Μολάοι, 28)12)43
 Ντανάκας Ἀπόστ., Μολάοι, γεωργός, Μολάοι, 28)12)43
 Σκανδαλάκης Παναγ., Μολάοι, ἔμπορος, Μολάοι, 28)12)43
 Σταμόγιαννος Πουλίκος, Μολάοι, γεωργός, Μολάοι, 28)12)43
 Γιαννιός Θεόδωρος, Μολάοι, ἐργάτης, Μολάοι, 28)12)43
 Χρηστέας Ἰωάννης, Μυστρᾶ, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 28)12)43
 Φριτζηλᾶ Ἀλεξάνδρα, Μολάοι, οἰκιακά, Μολάοι, 28)12)43
 Τσατσαρώνη Μαρίκα, Μολάοι, μαθήτρια, Μολάοι, 28)12)43
 Τζαφέρης Βασίλειος, Μολάοι, κτηματίας, Μονοδένδρι, 1944
 Φιλοσοφόπουλος Παν., Μολάοι, κουρεύς, Ἀθήναι, Δεκεμ. κίνημα, 1944
 Λεκάκος Χρήστος, Μολάοι, κουρεύς, Ἀθήναι, Δεκεμ. κίνημα, 1944
 Λεκάκος Χρήστος, Μολάοι, ἐργάτης, Ἀθήναι, Δεκεμ. κίνημα, 1944
 Βλάχος Ἰωάννης, Μολάοι, ἐργάτης, Ἀθήναι, Δεκεμβρ. κίνημα, 1944
 Παπαδάκης Νικόλαος, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Δέμελης Ἰωάννης, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Βρανᾶς Ἰωάννης, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Μάρκος Νικόλαος, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Μάρκος Γεώργιος, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Δέμελης Χρήστος, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Δέμελης Ἰωάννης, Λύρα, γεωργός, Νιάτα, —)5)43
 Χαλιᾶς Ἀγγελῆς, Παντάνασσα, γεωργός, Μονὴ Ἐλώνης Ἄρκ., —)7)44
 Κουντούρης Δημ., Παντάνασσα, γεωργός, Μονὴ Ἐλώνης Ἄρκ., —)7)44
 Λαμπράκης Χαράλαμπος, Παντάνασσα, γεωργός, Σκάλα, —)5)33
 Βανικιώτης Στυλιανός, Βέλλιεζ, στυμποιός, Μ. Ἐλώνης, Ἄρκ., —)4)44
 Κοντάκος Ἰωάννης, Ἑλληνικόν, γεωργός, περιοχὴ Πάρνωνος, —)5)43
 Σγαρδέλης Εὐάγγελος, Ἑλληνικόν, γεωργός, περιοχὴ Πάρνωνος, —)5)43
 Ἀργίτης Ἀγγελῆς, Ἑλληνικόν, γεωργός, Νόμιμα Μονεμβ., —)8)44
 Μακράκος Κων(νος), Ἑλληνικόν, γεωργός, ἝΑγ. Δημήτριος, —)7)43
 Πετάκος Ἀπόστολος, Ἑλληνικόν, γεωργός, Γεράκιον, —)5)44
 Σγαρδέλλη Πολυτίμη, ἝΑγ. Δημήτριος, οἰκιακά, Γεράκιον, —)5)44
 Λύρας Ἀνδρέας, Δαιμόνια, γεωργός, Παλαιοχώριον Ἄρκ., —)10)44
 Λύρας Λεων., Δαιμόνια, γεωργός, Παλαιοχώριον Ἄρκ., —)10)44
 Κόικας Δημήτριος, Δαιμόνια, γεωργός, Παλαιοχώριον Ἄρκ., —)10)44
 Μιχαλάκος Πέτρος, Νύμφη Οἰτύλου, γεωργός, Παλαιοχώριον, —)10)44

- Φισκατώρης Εὐάγγελος, Κύμη Εὐβοίας, γεωργός, Παλαιοχώριον, —)10)44
 Λουλούργας Ἀντώνιος, Λέρος, ὀδοντίατρος, Παλαιοχώριον, —)10)44
 Πασσαῖκος Δημήτριος, Νεάπολις, ξμπορος, Μονὴ Ἐλώνης Ἀρκ., 28)5)44
 Ἀρσενάκος Γεώργιος, Νεάπολις, γεωργός, Μονὴ Ἐλώνης Ἀρκ., 28)5)44
 Καραστατύρης Ἀναστάσιος, Νιάτα, διδάσκαλος, Μ. Ἐλώνης Ἀρκ. 28)5)44
 Χαροκόπουλος Νικόλαος, Νιάτα, γεωργός, Κουπιὰ Λακων., 21)8)44
 Ντόβολος Εὐάγγελος, Νιάτα, γεωργός, Μυστρᾶ, 12)12)44
 Παπαμιχαλόπουλος Γεώργιος, Κρεμαστή, γεωργός, Μ. Ἐλώνης, 18)5)44
 Βαρελᾶς Θεόδωρος, Ἄγ. Ἀνδρέας, γεωργός, Κοσμάς Κυν., 23)7)44
 Βαρελᾶς Παναγ., Ἄγ. Ἀνδρέας, γεωργός, Κοσμάς Κυν., 23)7)44
 Λεφαντζῆς Θεόδωρος, Μυρτιά, γεωργός, Ἀρμυῆρες Ἐλους, 17)6)44
 Μαντζαβράκος Χρῆστος, Μυρτιά, γεωργός, Μαζαράκι Κυν., 27)7)44
 Βαρελᾶς Ἰωάννης, Βλαχιώτη, γεωργός, Κοσμάς Κυν., 23)7)44
 Καββαδίας Δημήτριος, Βλαχιώτη, γεωργός, Κοσμάς Κυν., 23)7)44
 Ζώταλης Θεόδωρος, Βλαχιώτη, γεωργός, Βλαχιώτη, 1)7)44
 Τριανταφυλλάκος Τριαντ., Περιστέριον, γεωργός, Περιστέριον, 15)6)44
 Δημάκος Δημήτριος, Περιστέριον, γεωργός, Περιστέριον, 15)6)44
 Δεντάκος Νικόλαος, Περιστέριον, γεωργός, Περιστέριον, 12)6)44
 Καρυτσώτης Παναγ., Ἀμπελοχώρα, γεωργός, Σκάλα, 19)6)44
 Καρυτσώτη Ματίνα, Ἀμπελοχώρα, οἰκιακά, Περιστέριον, 15)7)44
 Μανωλάκος Δημήτριος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Ταμβακολόγος Παναγ., Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Ταμβακολόγος Τζανέτος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Ταβουλάρης Σταῦρος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Κουτσογιάννης Ἀλέξανδρ., Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Γρίτσης Ἀντώνιος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Ἀποστολάκος Βασίλειος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Σταματάκος Βασίλειος, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Μαστοράκος Λεωνίδας, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Μανιατάκος Ἰωάννης, Ἐλος, γεωργός, Ματάκι Ἐλους, —)1)44
 Καλκανδῆ Ματίνα, Ἐλος, οἰκιακά, —)5)44
 Κουφογιάννης Ἐπαμεινώνδας, Συκέα, γεωργός, —)8)44
 Σαργκάνης Ἰωάννης, Συκέα, γεωργός, 28)8)43
 Σαργκάνης Νικόλαος, Συκέα, γεωργός, —)8)43
 Μικρογιαννάκης Νικόλαος, Συκέα, γεωργός, —)8)43
 Σωτηράκου Μαρία, Μυστρᾶ, οἰκιακά, Μυστρᾶ, 18)10)43
 Καστάνης Νικόλαος, Μυστρᾶ, γεωργός, Μυστρᾶ, 30)10)43
 Κακαλέτρης Ἀριστείδης, Μυστρᾶ, φανοποιός, Ἄρνα, 25)11)43
 Χρηστεᾶς Ἰωάννης, Μυστρᾶ, ἐργάτης, Μολάοι, 29)12)43
 Πατσαβούρας ἠ Φραντζῆς Ἀθαν., Μυστρᾶ, ἐργάτης, Σκάλα, 5)5)43
 Καραγιαννάκος Σαράντος, Μυστρᾶ, μαθητής, Μυστρᾶ, 11)10)44
 Ἀγγελᾶκου Ἐλένη, Μυστρᾶ, μαθήτρια, Μυστρᾶ, 11)10)44
 Μπουγάδης Παναγ., Μυστρᾶ, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 11)10)44

- Καστάνης Κων)νος, Μυστρᾶ γεωργός, Μυστρᾶ, 11)10)44
 Χρυσέας Γεώργιος, Μυστρᾶ, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 11)10)44
 Χαρίσης Ἀθανάσιος, Μυστρᾶ, ξυλουργός, Μυστρᾶ, 11)10)44
 Ἀγγελάκος Ἀγγελῆς, Μυστρᾶ, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 16)10)44
 Τζανετέας Ἡλίας, Καλ. Σοχᾶς, κτηματίας, Καλ. Σοχᾶς, 28)10)43
 Τζανετέας Εὐστράτιος, Καλ. Σοχᾶς, κτηματίας, Καλ. Σοχᾶς, 10)4)44
 Τσέτικας Κων)νος, Καλ. Σοχᾶς, κτηματίας, Ἀγ. Νικόλαος, 15)6)44
 Παπαδάκος Παναγ., Καλ. Σοχᾶς, κτηματίας, Ἄρνα, 10)11)43
 Σουμμάκης Νικόλαος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Μυτιληναῖος Ἀντώνιος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Μυτιληναῖος Λεωνίδας, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Παπαϊωάννου Κων)νος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Ρουμेलιώτης Ἡλίας, Ἀγ. Ἰωάννης, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Τακτικός Θεόδωρος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Βούλγαρης Θεόδωρος, Ἀγ. Ἰωάννης, ὑδραυλικός, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Βούλγαρης Ἰωάννης, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Χαρολαμπᾶκος Νικόλαος, Ἀγ. Ἰωάννης, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Κωστάκος Παναγ., Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας Μυστρᾶ, 12)10)44
 Λερίκος Γεώργιος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Ἀργυρόπουλος Ἀπόστολος, Ἀγ. Ἰωάννης, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Γεροντάκος Δημήτριος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Γεροντάκος Θεόφιλος, Ἀγ. Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Σιλαῖος, Χαρίλαος, Ἀγ. Ἰωάννης, ἐργάτης, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Θεοδώρου Δημήτρ., Ἀγ. Ἰωάννης, φαρμακοποιός, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Μάρκογλου Κων)νος, Ἀγ. Ἰωάννης ἐργάτης, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Τάγκαλος Παντελῆς, Ἀγ. Ἰωάννης, ἐλαίο)στής, Σκάλα, —)43
 Κυριακόπουλος Ἀθανάσιος, Ἀλευροῦ, ἰδ. ὑπάλληλος, Ἀγόριανη, 27)3)44
 Ζάχαρης Νικόλαος, Ἀγοριανή, γεωργός, Σέλιτσα, 28)10)43
 Μπολάνης Παναγ., Γεωργίτσι, γεωργός, Τρύπη, 6)9)42
 Μακρῆς Νικόλαος, Λογγανῖκον, γεωργός, Λογγανῖκον, 22)10)43
 Παπαγιαννόπουλος Γεώργ., Λογγανῖκον, γεωργός, Παρδάλι, 20)5)43
 Περιβολιώτης Ἀθανάσιος, Λογγανῖκον, γεωργός, Ντίμοβα, 8)11)43
 Χριστόπουλος Χρῆστος, Λογγανῖκον, γεωργός, Ντίμοβα, 8)11)43
 Στρατηγέας Ἰωάννης, Τρύπη, γεωργός, Ἀγόριανη, 22)3)44
 Σκιαδᾶς Γεώργιος, Τρύπη, γεωργός, Τρύπη, 14)1)44
 Σιγαλός Ἡλίας, Πελάνα, γεωργός, Πελάνα, 3)8)43
 Σιγαλός Ἀθανάσιος, Πελάνα, γεωργός, Πελάνα, 12)10)44
 Ψυχογιός Παναγ., Ἀγόριανη, γεωργός, Ἀγόριανη, 5)6)44
 Γαρυφάλης Νικόλαος, Ἀγόριανη, Λουσίνα, 5)6)44
 Πεσσίνης Θεοφάνης, Βορδώνια, ἰδ. ὑπάλλ., Μονοδένδρι, 26)7)43
 Ἀντωνοπούλου Ἀγγελική, Βορδώνια, οἰκοκυρά, Γεωργίτσιον, 20)10)44
 Διπλᾶρης Γεώργιος, Καστόριον, δικηγόρος, Παλαιοχώριον, 27)5)44
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Καστόριον, σιδ. ὑπ)λος, Κουτσοπόδι, —)43

- Γιαννόπουλος Νικόλαος, Σουσιάνοι, γεωργός, Σουσιάνοι, —)10)43
 Γιαννοπούλου Παναγιώτα, Σουσιάνοι, οικοκυρά, Σουσιάνοι, —)10)43
 Κουνελιώτης Γεώργιος, Λογγάστρα, γεωργός, Μυστρᾶ, 22)9)44
 Βαρβιτσιώτης Γεώργιος, Λογγάστρα, γεωργός, Μυστρᾶ, 28)9)44
 Φλώρος Χρήστος, Βάρσοβα, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Τζάβας Δημήτριος, Βάρσοβα, κτηματίας, Πελάνα, 5)4)44
 Φλώρου Βασίλω, Βάρσοβα, οικοκυρά, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Βλαχάκης Δημήτριος, Ἀναβρυτή, ἐργάτης, Μολάοι, 15)8)42
 Ἀμάης Βασίλειος, Ἀναβρυτή, ἐργάτης, Σπάρτη 27)12)44
 Τσέτικας Γεώργιος, Σοχᾶ, γεωργός, Ἄρνα, 25)11)43
 Παπαδάκος Παναγ., Σοχᾶ, γεωργός, Ἄρνα, 25)11)43
 Παπαδάκος Εὐστράτιος, Σοχᾶ, γεωργός, Ἄρνα, 25)11)43
 Τζανιετάς Ἡλίας, Σοχᾶ, γεωργός, Καλ. Σοχᾶ, 28)10)43
 Κουμουτσᾶκος Δημήτριος Ἀνώγεια, ἐργάτης, Τρύπη, 2)8)43
 Λαοβίρης Παναγ., Ἀνώγεια, κτηματίας, Μονὴ Ἐλώνης, —)9)44
 Λαοβίρης Ἀλέξαν., Ἀνώγεια, κτηματίας, Μονὴ Ἐλώνης, —)9)43
 Μενούτης Δημήτρ., Ἀνώγεια, κτηματίας, Μονὴ Ἐλώνης, —)9)43
 Τόμπρος Χαρίλαος, Ἀνώγεια, καφεπώλης, Ἄρνα, 10)10)43
 Κόνιαρης Ἰωάννης, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἄρνα, 10)10)43
 Παναγάκος Γεώργιος, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἄρνα, 10)10)43
 Νικολόπουλος Νικ., Ἀνώγεια, κρεοπώλης, Ἄρνα, 10)10)43
 Σαχλᾶς Δημήτριος, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἄρνα, 10)10)43
 Ξέπαπας Γεώργιος, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἀνώγεια, 7)1)44
 Τσιρίμπας Κυριάκος, Ἀνώγεια, ἐργάτης, Ἄρνα, —)4)44
 Χριστοφιάκου Παναγιώτα, Ἀνώγεια, οικοκυρά, Ἀνώγεια, 19)4)44
 Ξανθάκος Χρήστος Ἀνώγεια, γεωργός, Ἀνώγεια, 19)4)44
 Καστρῆς Ἀλέξανδρος, Ἀνώγεια, γεωργός, Ἀνώγεια, 19)4)44
 Κατσούλης Παναγ., Ἀνώγεια, γεωργός, Ἀνώγεια, 19)4)44
 Σαχλᾶς Ἀγησίλαος, Ἀνώγεια, γεωργός, Ἀνώγεια, 19)4)44
 Χριστοφύλακος, Ἀντ., Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἄρνα, —)7)44
 Γρίτσης Λεωνίδας, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἀνώγεια, 7)1)44
 Μανούσος Παναγ., Ἀνώγεια, κτηματίας, Μυστρᾶ, —)10)44
 Τόμπρος Ἡλίας, Ἀνώγεια, κτηματίας, Ἀθῆναι, —)12)44
 Κουμουσιώτης Δημήτριος, Ξηροκάμπι, κτηματίας, Ἀνώγεια, 28)4)44
 Ξανθάκος Μενέλαος, Ξηροκάμπι, ἰατρός, Γεράκι, 14)5)44
 Σακελλαριάδης Δημήτριος, Ξηροκάμπι, ὑπίατρος, Ἀγ. Δημήτριος, 13)8)43
 Τεκόσης Ἡλίας, Ξηροκάμπι, αὐτ)στής, Ἀγ. Νικόλαος, —)6)44
 Τεκόση Ἐλένη, Ξηροκάμπι, οικοκυρά, Ἀγ. Νικόλαος, —)6)43
 Λιάρος Σπυριδών, Δάφνη, κτηματίας, Ἀγ. Νικόλαος, 17)1)43
 Κατσουλάκος Πέτρος, Ἀνθοχώριον, δημ. ὑπάλλ., Ἀθῆναι, —)12)44
 Λιαράκος Κων)νος, Δάφνη, κτηματίας, Ἀγ. Δημήτριος, —)8)43
 Ἀρβανίτης Θεοδόσιος, Σπάρτη, ἄεργος, Σπάρτη, —)8)43
 Τσαούσης Σταῦρος, Σπάρτη, ἄεργος, Γοράνοι, 1943

- Μαζαράκος Ἰωάννης, Σπάρτη, ὕδρο)στής, Ἐλώνα, 6)5)44
 Μαζαράκος Ἀπόστολος, Σπάρτη, ὕδρο)στής, Ἐλώνα, 6)5)44
 Τσαχαγιάτου Ἐλένη, Σπάρτη, ἐργάτρια, Κασταμινιά, 1944
 Μανουσάκης Ἀλέξ., Σπάρτη, κτηματίας, Μυστρᾶς, 12)10)44
 Τσαντίλας Χρηστος, Σπάρτη, ἐργάτης, Ἁγ. Νικόλαος, 1943
 Νικολόπουλος Γρηγόριος, Σπάρτη, γεωργός, Ἁγ. Ἰωάννης, 12)10)44
 Δημάκος Δημήτριος, Σπάρτη, γεωργός, Ἁγ. Ἰωάννης, 12)10)44
 Ἀνδριανόπουλος Παναγ., Σπάρτη, γεωργός, Ἁγ. Ἰωάννης, 12)10)44
 Ζαβάκος Παναγ., Σπάρτη, γεωργός, Μυστρᾶς, 12)10)44
 Χριστακάκος Παναγ., Σπάρτη, γεωργός, Ἁγ. Ἰωάννης, 12)10)44
 Ἀντωνάκος Παναγ., Σπάρτη, γεωργός, Μαγούλα, 1943
 Βοϊδῆς Δημήτριος, Σπάρτη, γεωργός, Ἀμῦκλαι, 1943
 Παρασκευόπουλος Ἡλίας, Ἀμῦκλαι, ἐργάτης, Ἀνώγεια, 17)4)44
 Σταυρόπουλος Βασίλειος, Ἀμῦκλαι, ἐργάτης, Γούναρη, 29)8)43
 Φλῶρος Δημήτριος, Ἀμῦκλαι, ἐργάτης Μυστρᾶς, 10)10)44
 Βουδῆς Γεώργιος, Ἀμῦκλαι, ἐργάτης, Μυστρᾶς, 10)10)44
 Ἀγγέλου Κων)νος, Ἀμῦκλαι, ζωέμπορος, Γεράκι, 20)5)43
 Ἀντωνάκος Ἀντώνιος, Ἀμῦκλαι, κτηματίας, Ἁγ. Νικόλαος 27)4)44
 Γιαννόπουλος Δημήτριος, Ἀμῦκλαι, ἐργάτης, Ἀμῦκλαι, 18)12)43
 Καργάκος Γεώργιος, Ἀμῦκλαι, κτηματίας, Σπάρτη, 30)10)43
 Καραχάλιος Σαράντης, Ἀμῦκλαι, ἀναπ. πολέμου, Ἀθήναι, 7)12)44
 Ἀπατσᾶς Πέτρος, Μαγούλα, ἐργάτης Μαγούλα, 19)12)43
 Ἀλεξόπουλος Κυριάκος, Μαγούλα, κτηματίας, Μαγούλα, 3)5)44
 Γκούζας Ἀναστάσιος, Μαγούλα, ἐργάτης, Ταΰγετος, —)9)43
 Δεμέστιχα Μαγδαληνή, Μαγούλα, οικιακά, Μαγούλα, 6)6)44
 Γκούζας Κων)νος, Μαγούλα, ἐργάτης, Λογγάστρα, 29)3)44
 Δήμας Νικόλαος, Μαγούλα, δικηγόρος, Περιστέρη, —)12)44
 Δήμας Παναγ., Μαγούλα, δικηγόρος, Περιστέρη, —)12)44
 Καράλης Νικόλαος, Μαγούλα, γεωργός, Μαγούλα, 4)6)44
 Σταματόπουλος Ἀναστάσιος, Μαγούλα, κτίστης, Μυστρᾶ, 28)9)44
 Τσουρούνης Ἀπόστολος, Μαγούλα, γεωργός, Κασταμινιά, —)5)44
 Μπούρας Ἀθανάσιος, Μαγούλα, κτηματίας, Στεφανιά, 1943
 Χαρθούρου Οὐρανία, Μαγούλα, ἐργάτρια, Μαγούλα, —)10)43
 Γιαννόπουλος Παναγ., Μαγούλα, κτηματίας, Καστόριον, 1944
 Στεφανῆς Στυλιανός, Μεγ. Βρύση, γεωργός, Σελασία, 1)9)43
 Γρηγόρης Ἡλίας, Μεγ. Βρύση, γεωργός, Βέρροια, 12)7)44
 Γρηγόρης Εὐάγγελος, Μεγ. Βρύση, γεωργός, Βέρροια, 12)7)44
 Θεοδωράκης Δημήτριος, Καρυαία, γεωργός, Γεράκι, 25)10)43
 Τσίρου Βασιλική, Σελασία, οἰκοκυρά, Μονὴ Ἐλώνης, 30)5)44
 Βούλγαρης Γεώργιος, Βουτιάνοι, δημοδιδάσκαλος, Μονοδένδρι, 13)10)43
 Βούλγαρης Νικόλαος, Βουτιάνοι, γεωργός, Μονοδένδρι, 13)12)43
 Βούλγαρης Εὐστράτιος, Βουτιάνοι, γεωργός, Μυστρᾶς, 14)10)44
 Βούλγαρης Παναγ., Βουτιάνοι, γεωργός, Μυστρᾶ, 14)10)44

- Βούλγαρης Ἀθανάσιος, Βουτιάνοι, γεωργός, Μονοδένδρι, 13)12)43
 Νικολαΐδης Ἰωάννης, Βουτιάνοι, ταγ)ρχης ἐ.ἀ., Μονοδένδρι, 13)12)43
 Παπανικολάου Νικόλαος, Βουτιάνοι, γεωργός, Βουτιάνοι, 12)12)43
 Κουφός Ἰωάννης, κτηματίας, Μυστρᾶ, 12)10)44
 Γαλάνης Νικόλαος, κτηματίας, Βαρδούκα, 10)11)43
 Καζῆς Λεωνίδας, ἀγροφύλαξ, Παλαιοχώριον Κυν., 10)5)44
 Σγουρίτσας Δημοσθένης, κτηματίας, Κοσμᾶ Κυν., 13)3)43
 Γιαννιού Παναγιώτα, Γχοριτσά, νοσοκόμος, Σπάρτη, 10)5)42
 Πολίτης Γεώργιος, Γχοριτσά, κοινοτάρχης, Κοσμᾶ, 14)9)43
 Τσούτουρας Νικόλαος, Ἀγ. Ἀνάργυροι, γεωργός, Δένδρα, 5)5)43
 Πλαγάκης Γεώργιος, Ἀγ. Ἀνάργυροι, ποιμὴν, Ἀγ. Θθανάσιος, 23)7)43
 Γεράσιος Μιχαήλ, Ἀγ. Ἀνάργυροι, γεωργός, Κόλασις, 25)7)43
 Πανάγος Χρῆστος, Ἀγ. Ἀνάργυροι, γεωργός, Πόρος, 24)7)43
 Βλαχοθανάσης Εὐάγγελος, Ἀγ. Ἀνάργυροι, ἐργάτης, Πόρος, 24)7)43
 Βλαχοθανάση Γιαννούλα, Ἀγ. Ἀνάργυροι, οἰκοκυρά, Πόρος, 24)7)43
 Σταμάτος Γεώργιος, Γεράκι, γεωργός, Γεράκι, 28)7)44
 Καπετάνιος Ἰρηγόριος, Ἀλεποχωῖρι, γεωργός, Ἀλεποχωῖρι, 21)5)44
 Τούντας Μιχαήλ, Καρύτσα, γεωργός, Καρύτσα, 25)5)44
 Τούντας Λεωνίδας, Καρύτσα, γεωργός, Καρύτσα, 25)4)44
 Ἀντωνίου Ἰωάννης, Καρύτσα, γεωργός, Καρύτσα, 25)4)44
 Τούντας Λεωνίδας, Καρύτσα, γεωργός, Καρύτσα, 25)4)44
 Κρητικὸς Παναγ., Καρύτσα, γεωργός, Καρύτσα, 20)4)44
 Γερόντζος Ἀθανάσιος, Κάλλον γεωργός, Βρονταμᾶ, 29)8)43
 Κυριακούλιας Ἡλίας, Κάλλον, γεωργός, Σκάλα, 3)9)43
 Τσόπορη Σοφία, Κάλλον, οἰκοκυρά, Βρονταμᾶ, 29)8)43
 Ἀναγνωστόπουλος Πέτρος, Σκούρα, γεωργός, Κοσμᾶ, —)5)44
 Ἀναγνωστόπουλος Βασίλειος, Σκούρα, καφεπώλης, Κοσμᾶ, 1944
 Καρεντζᾶς Παναγ., Σκούρα δημοδιδάσκαλος, Κοσμᾶ, 1944
 Κοκκώνης Σταμάτιος, Σκούρα, γεωργός, Κοσμᾶ, —)8)44
 Κατσαρέλη Γεωργία, Σκούρα, οἰκιακά, Σκούρα, —)11)43
 Μητρόκου Ἐλένη, Πλατάνα, οἰκιακά, Πλατάνα, —)8)44
 Πλαγιαννάκος Σπυρίδων, Κόκκινα Λουριά, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, 1)43
 Διακουμάκος Σπυρίδων, Σελεγούδιον, γεωργός, Σελεγούδιον, —)9)43
 Μαραβέλια Ἀφροδίτη, Σελεγούδιον, οἰκοκυρά, Μονὴ Γιατρύσης, —)1)44
 Μαραβέλιας Θεόδωρος, Σελεγούδιον, γεωργός, Μον. Γιατρύσης, —)1)44
 Κουτολέφας Χρῆστος, Προσήλιον, γεωργός, Πετρίνα, —)6)44
 Μονεμβασίτης Χρῆστος, Προσήλιον, γεωργός, Καρδαμύλην, —)6)44
 Μουσταφέλος Βασίλειος, Προσήλιον, γεωργός, Προσήλιον, —)6)44
 Φλωράκος Ἡλίας, Ἀρχοντικόν, γεωργός, Μέλισσα, —)5)44
 Σταθάκος Θωμᾶς, Ἀρχοντικόν, γεωργός, Μέλισσα, —)5)44
 Κούζης Παναγ., Ἀρχοντικόν, γεωργός, Σελινίτσα, —)3)44
 Μπουτσικάρης Παναγ., Σιδηρόκαστρον γεωργός, Σκυφιάνικα, —)3)44
 Χριστοδουλάκου Εὐθυμία, Μυρσίνη, οἰκοκυρά, Σκυφιάνικα, —)6)44

- Κουκουλομάτης Γεώργιος, Μυρσίνη, μαθητής, Σκυφιάνικα, —)3)44
 Πουλάκος Νικόλαος, Μυρσίνη, γεωργός, Πλάτανον, —)3)44
 Κυριακουλάκος Δημήτριος, Πλάτανον, γεωργός, Σαϊδόνα, —)10)42
 Κυριακουλάκος Γεώργιος, Πλάτανον, γεωργός, Μηλιά Μεσ., —)5)43
 Γεωργιτσινάκος Δούκας, Καρβελᾶ, γεωργός, Σκαμνάκι, —)1)44
 Λουκάκος Δημήτριος, Καρβελᾶ, γεωργός, ἼΑρνα Σπάρτης, —)12)43
 Λουκάκος Ἀνάργυρος, Καρβελᾶ, γεωργός, ἼΑρνα Σπάρτης, —)12)43
 Δημάκος Διονύσιος, Καρβελᾶ, εἰρηνοδίκης, ἸΈλυκα, —)12)43
 Θωμάκος Πέτρος, Καρβελᾶ, γεωργός, Σκαμνάκι, —)1)44
 Καπελάκου Σταμάτα, Καρβελᾶ, οἰκοκυρά, Σκαμνίτσα, —)1)44
 Τσιγκουράκος Παναγ., Καρβελᾶ, γεωργός, Σκαμνίτσα, —)1)44
 Τουρανάκος Νικόλαος, Καρβελᾶ, γεωργός, Σιδηρόκαστρον, —)11)43
 Τουρανάκου Εὐγενία, Καρβελᾶ, οἰκοκυρά, Σιδηρόκαστρον, —)11)43
 Δρακουλάκος Παναγ., Σκαμνάκι, γεωργός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Δρακουλάκος Θεόδωρος, Σκαμνάκι, γεωργός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Ἀναστασάκος Χρῆστος, Νεοχώριον, γεωργός, Καλαμάτα, —)9)44
 Μπουκοβάλας Ἰωάννης, Νεοχώριον, γεωργός, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Μπουκουβάλας Δημήτριος, Νεοχώριον, γεωργός, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Σπυρίδακος Πέτρος, Καλύβια, γεωργός, Σκάλα Λακωνίας, —)5)44
 Κυριακουλάκος Δημήτριος, Γύθειον, γεωργός, Σκουτάριον, —)6)44
 Μπαρδάκος Θεόδωρος, Παρασιρό, γεωργός, Βασιλική, —)7)44
 Μουγιακάκος Γεώργιος, Παρασιρό, γεωργός, Βασιλική, —)7)44
 Παναγιωτάκου Σταυρούλα, Σκούταρι, οἰκοκυρά, Πετρίνα, —)6)44
 Σαραντάκος Νικόλαος, Βαχό, γεωργός, Δροσοπηγή, —)8)43
 Χαμουδάκης Ἀλέξανδρος, Βαχό, ἐνωματάρχης, Βαχό, —)7)43
 Μιχελάκος Ἀριστείδης, Βαχό γεωργός, Μηλιά Λευτρ., —)2)44
 Γερμανότου Παναγ., Βαχό, οἰκοκυρά, Σιδηρόκαστρον, —)1)44
 Μπουγιακάκος Πέτρος, Δροσοπηγή, γεωργός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)6)44
 Δρακουλάκος Παναγ., Κοσάριον, γεωργός, Μηλιά Λεύκτρον, —)6)44
 Δρακουλάκος Θεοδόσιος, Κοσάριον, γεωργός, Λαγγάδα Μεσ., —)6)44
 Καλατάκος Γεώργιος, Καριούπολις, γεωργός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)6)44
 Σκάλκος Ἀθανάσιος, Πύρριχος, γεωργός, Τσεροβά, —)10)43
 Σκάλκος Γεώργιος, Πύρριχος, γεωργός, Τσεροβά, —)10)43
 Σκάλκος Πέτρος, Πύρριχος, γεωργός, Τσεροβά, —)10)43
 Πετρόπουλος Μαργιόλης, Πύρριχος, γεωργός, Τσεροβά, —)10)43
 Δημακόγιαννης Θεόδωρος, Κότρωνα, γεωργός, Σκάλα Λακ., —)7)43
 Μανωλάκος Παναγ., Νύμφι Γυθ., φυλ. φυλακ., —)8)44
 Κούβαρης Γρηγόρ, Κοκάλια Γυθ., ναυτικός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Κούβαρης Νικόλαος, Κοκάλια, ἐργάτης, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Μόκορης Ἰωάννης, Κοκάλια, ξυλουργός, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Μελᾶς Γεώργιος, Κοκάλια, ἐργάτης, ἸΑγ. Νικόλαος, —)7)44
 Μελᾶς Μιχαήλ, Κοκάλια, ἐργάτης, ἸΕπίδαυρος, —)9)44
 Χονδροκούκης Νικόλαος, Κοκάλια, γεωργός, Μηλιά, —)7)44

- Χονδροκούκης Γρηγόριος, Κοκάλια, γεωργός, Κότρωνα, —)7)42
 'Αλεβιζάκος Γεώργιος, 'Αρεόπολις, δικηγόρος, "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 'Αρναούτης Νικόλαος, Πύργος, σπουδαστής, "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 'Αλεξόπουλος Γεώργιος, Χωρία, ταμ. υπάλλ., "Αγ. Νικόλαος, —)7)44
 Γιαλουράκος 'Ιωάννης, 'Αρεόπολις, μοίραρχος, Καλαμάτα, —)2)44
 Μαυρομιχάλης 'Ηλίας, 'Αρεόπολις, κτηματίας, Ν. Οϊτύλον, —)6)43
 Ξιφαρᾶς 'Ιωάννης, 'Αρεόπολις, ράπτης, "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Ξιφαρᾶς Νικόλαος, 'Αρεόπολις, ἐργάτης, Καλαμάτα, —)9)44
 Πετρούνάκος Χαρίλαος, 'Αρεόπολις, συν)χής Ε.Ε., "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Τσατσούλης Μιχαήλ, 'Αρεόπολις, σπουδαστής, "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Φωτόπουλος Φώτιος, 'Αρ. 'Ολυμπία, ταμ. υπάλλ., "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Σπανάς Σταῦρος, Οϊτύλον γεωργός, Οϊτύλον, —)8)44
 Σπανά Μελετινή, Οϊτύλον, οἰκοκυρά, Οϊτύλον, —)8)44
 Μιχαλαρέας Πέτρος, Οϊτύλον, γεωργός, Οϊτύλον, —)8)44
 Μιχαλαρέα Μαρία, Οϊτύλον, οἰκοκυρά, Οϊτύλον, —)8)44
 Βουνισέας Νικόλαος, Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Καράμπελας Κυριάκ., Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Γερακάρης Δρακούλης, Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Παυλιτίνης Νικόλαος, Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα —)2)44
 Πέτρουλας Στέφανος, Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Παυλιτίνης Βασίλειος, Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Πέτρουλας Παναγ., Οϊτύλον, γεωργός, Καρέα, —)2)44
 Βουνισέας Νικόλαος, Οϊτύλον, γεωργός, Σιδηρόκαστρον, —)3)44
 Βουνισέας Πέτρος, Οϊτύλον, γεωργός, Σιδηρόκαστρον, —)3)44
 Ζαρέας 'Ιωάννης, Οϊτύλον, γεωργός, Σιδηρόκαστρον, —)3)44
 Ζαρουλέας Δημήτριος, Οϊτύλον, γεωργός, Σιδηρόκαστρον, —)3)44
 Βουνισέας Στέφανος, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 'Αλευρᾶς 'Ηλίας, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Κυριακουλέας 'Επαμ., Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Καλαποθαρέας Γεώργιος, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Καλαποθαρέας Γεώργιος, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Πετρούλεας Παναγ., Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Πατουχέας Δημήτριος, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Ρομπέας Νικόλαος, Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 Καράμπελας 'Αναστ., Οϊτύλον, γεωργός, Καστανιά, —)2)44
 'Αρναούτης Νικόλαος, Πύργος 'Αυροῦ, μαθητής, "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Γκλεζάκος Μιχαήλ, Γκλέζου, γεωργός, "Αγ. Νικόλαος, —)11)43
 'Εξαρχάκος Γρηγ., Πύργος, ὑποδ)ποιός, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Ζενάκος 'Ιωάννης, Φουρνιάτα, φυλ. φυλακ., "Αγ. Νικόλαος, —)6)44
 Ζενάκος Γρηγόριος, Φουρνιάτα, ράπτης, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Κουμιντάκος Μιχαήλ, Νικάνδρι, κτηματίας, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Κανάβαρος Σπυρίδων, Καλοῦ, γεωργός, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Κανάβαρος Κων., Καλοῦ, ὑποδ)ποιός, Σκυφιάνικα, —)6)44

- Κυριαζῆς Δημήτριος, Πουλᾶκια, μαθητής, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Κατσιώρης Ἄριστ., Φουρνιάτα, χωρ)λαξ, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Κανάβαρος Ἀναστάσιος, Καλοῦ, φυλ. φυλακ., Τρίπολις, —)6)44
 Κατσουλᾶκος Μιχ, Φουρνιάτα, συντ. ὑπεν., Ἄγ. Νικόλαος, —)11)43
 Λαμπρινᾶκος Πέτρος, Τριανταφυλλ., μαθητής, Σκυφιάνικα, —)6)44
 Λιανέρης Γεώργιος, Δηροῦ, κτηματίας, Μηλιά, Μεσσ., —)5)44
 Πραστάκος Πουλίκος, Φουρνιάτα, συν. συν)ρχης, Οἶτυλον, —)7)44
 Λαμπρινᾶκου Ποτίτσα, Τριανταφυλλιά, οἰκοκυρά, Ἄγ. Νικόλαος, —)7)44
 Σπυριούνης Νικόλαος, Μαρματσούκα, κτηματίας, Ἄγ. Νικόλαος, —)7)44
 Γκλεζᾶκος Δικαῖος, Γκλέζου, γεωργός, Μον. Γιατρίσσης, —)7)44
 Δημάκος Σταῦρος, Καφιωνιά, γεωργός, Μηλ. Μεσσηνίας, —)5)44
 Δημάκος Δημήτριος, Καφιώνα, γεωργός, Τρίπολιν, —)10)44
 Θεωδωράκος Πέτρος, Δρύαλος, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Κατσικάδης Παναγ., Τσόπακα, γεωργός, Σελίνιτσα, —)5)44
 Μπερκέτης Ἡλίας, Τσόπακα, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Μπερκέτης Κυριάκος, Τσόπακα, γεωργός, Μπλιά Μεσσ., —)5)44
 Μπραίμης Ἀναστ., Δρύαλος, γεωργός, Ἀρεόπολις, —)9)44
 Μπαλιτσάρης Εὐστάθ., Δρύαλος, γεωργός, Μπλιά Μεσσ., —)5)44
 Σταθάκος Νικόλαος, Δρύαλος, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Σταθάκος Κυριάκος, Δρύαλος, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Σταθάκος Πουλίκος, Δρύαλος, γεωργός, Ἀρεόπολις Λακ., —)9)44
 Κουμεντάκος Κυριάκος Πολεμίτα, γεωργός, Σελίνιτσα, Μεσσ., —)5)44
 Κουμεντάκος Παναγ., Πολεμίτα, γεωργός, Σελίνιτσα, Μεσσ., —)5)44
 Κουμεντάκος Παναγ., Πολεμίτα, γεωργός, Σελίνιτσα Μεσσ., —)5)44
 Καλαμοδάκος Μιχαήλ, Καρύνεια, γεωργός, Σελίνιτσα, Μεσσ., —)5)44
 Κατσαφάδος Παναγ., Λάκος, γεωργός, Σελίνιτσα Μεσσ., —)5)44
 Μουγιᾶκος Γεώργιος, Πολεμίτα, γεωργός, Σελίνιτσα Μεσσ., —)5)44
 Σακκάκος Ἀνδρέας, Ἀγγιαδάκι, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Ξεπαπαδάκος Δημήτριος, Μήνα, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Τσιλιβαράκης Εὐάγγελος, Κουλοῦμι, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Κατσαφάδος Γρηγόριος, Λάκος, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Κατσαφάδος Κυριάκος, Λάκος, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Βλαχοῦκος Δικαῖος, Ἀγγιαδάκι, γεωργός, ἄγνωστον, 1941
 Βασιλάκος Δηήτριος, Κουτρέλα, γεωργός, ἄγνωστον, 1941
 Στρελάκος Κυριάκος, Ἀγγιαδάκι, γεωργός, ἄγνωστον, 1942
 Πουλικαράκος Γεώργιος, Ἔρημος, γεωργός, ἄγνωστον, 1943
 Τσαλακοβέρτος Σαράντος, Μήνα, γεωργός, Καλαμάτα, 1944
 Τσαλακοβέρτος Παναγ., Μήνα, γεωργός, Καλαμάτα, 1944
 Τσαλακοβέρτος Μιχαήλ, Μήνα, γεωργός, Καλαμάτα, 1944
 Τσαλακοβέρτος Διονύσιος, Μήνα, γεωργός, Καλαμάτα, 1944
 Μουσταφᾶς Μιχαήλ, Καρύνεια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Μουσταφᾶς Ἰωάννης, Καρύνεια, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Τσελιβαρδοῦκος Κυριακούλης, Κουλοῦμι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944

- Στρελάκος Κυριακούλης, Ἀγγιάδακι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 1944
 Ἀγραπίδης Κούλης, Κίττα, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)7)44
 Γεωργόπουλος Παναγ., Γαρδενίτσα, γεωργός, Πετρίνα, —)5)44
 Κοντάκος Δῆμος, Κίττα, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Κοντάκος Γεώργιος, Κίττα, κουρεύς, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Κουράκος Νικήτας, Γαρδενίτσα, γεωργός, Μηλιά Μεσσ., —)5)44
 Κουράκος Κων)νος, Γαρδενίτσα, γεωργός, Πάρνων Ἀλαγ., —)7)43
 Κουράκου Παναγιώτα, Γερδενίτσα, οικοκυρά, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)43
 Κυρίμης Ἀλέκος, Γερολιμῆν, ἔμπορος, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Λιαγάκος Πέτρος, Κίττα, ὑπ)ρχης, Μελιγαλᾶ, 1944
 Λύκουσας Νικόλαος, Καραβᾶ, χωρ)λαξ, Καλαμάτα, 1944
 Μυριόλης Θωμᾶς, Κεριά, ὑποδ)ποιός, Καλαμάτα, —)8)44
 Ντάϊφας Παναγ., Κεχριάνικα, γεωργός, Μηλιά, —)5)44
 Παπαδόγκωνας Παναγ., Κοῦνος, γεωργός, Καλαμάτα, —)11)43
 Σερεμετάκης Στυρίδων, Γερολιμῆν, ἔμπορος, Νεάπολις, 1944
 Βαρβατάκος Ἡλίας, Κηπούλα, ἐργάτης, Νησί, 1944
 Ζωάκος Δημήτριος, Νόμεια, λιμενεργάτης, Μελιγαλᾶ, 1944
 Καταβελάκος Πέτρος, Ὅσια Γερολιμένους, ἐργάτης, Καλαμάτα, —)9)44
 Καταβελάκος Λεωνίδας, Ὅσια Γερολιμένους, ἐργάτης, Καλαμάτα, —)9)44
 Λαγονίκος Πέτρος, Ἀλικά, κτηματίας, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Περιμένης Εὐάγγελος, Ἀλικά, ἐργάτης, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Ἀναστασάκος Μιχαήλ, Ἀλικά, κτηματίας, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Φιλιπτάκος Ἀναστάσιος, Ἀλικά, κτηματίας, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Περιμένης Γεώργιος, Ἀλικά, ἐργάτης, Σκάλα, —)3)44
 Λαμπρινάκος Ἰωάννης, Μουδανίστικα, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, —)7)44
 Ξανθάκος Δημήτριος, Γύθειον, ἀρτεργάτης, Πεταλέα, —)7)43
 Μαρκεζίνης Νικόλαος, Γύθειον, φοιτητής, Πεταλέα, —)7)43
 Πατρικαρέας Ἰωάννης, Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)7)43
 Λουτσάκος Ἀλέξανδρος, Γύθειον, κρεοπώλης, Πεταλέα, —)12)43
 Διακουμάκου Δήμητρα, Γύθειον, μανάθης, Πεταλέα, —)12)43
 Πουλάκος Ἰωάννης, Γύθειον, ψαρᾶς, Πεταλέα, —)12)43
 Κυριακουλάκος Τζαννῆς, Καρουόπολις, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Προμπονᾶς Παντελῆς Ἀθῆναι, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Παστελάκος Κων)νος, Μαυροβούνιον, κτηματίας, Πεταλέα, —)12)43
 Κάργας Γεώργιος, Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Μαμάκος Δημήτριος, Γύθειον, φανοποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Σκανδαλάρος Πιέρρος, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)44
 Γαβάκης Ἰωάννης, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Παναγιωτουνάκος Παναγ., Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Μπανάκος Ἀριστείδης, Γύθειον, Ψαρρᾶς, Πεταλέα, —)12)43
 Μπανάκος Γεώργιος, Γύθειον, κουρεύς, Πεταλέα, —)12)43
 Μαμάκος Λεωνίδας, Γύθειον, φανοποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Λαμπρινάκος Βασίλειος, Δρυαλί, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43

- Ρουσσάκος Μιχαήλ, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Παναγέας, Σωτήριος, Καρδαμύλη, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Προμπονάς Κων)νος, Ἀθῆναι, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Γρηγοράκος Γρηγόριος, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Τσόπελας Πέτρος, Γύθειον, ἐργάτης, Τρίπολις, —)12)43
 Μενεγάκος Ἐμμανουήλ, Γύθειον, ἐργάτης, Τρίπολις, —)12)43
 Σητρούνιας Παναγ., Γύθειον, ἐργάτης, Τρίπολις, —)7)43
 Πετροπουλάκης Βασίλειος, Γύθειον, κτηματίας, Τρίπολις, —)12)43
 Πετροπουλάκης Μιχαήλ, Γύθειον, κτηματίας, Τρίπολις, —)7)43
 Μπεχράκης Ἰωάν., Μαυροβοῦνι, καραγωγεύς, Τρίπολις, —)3)43
 Σελαϊδινός Γεώργιος, Μαρούλια, ἐργάτης, Τρίπολις, —)12)43
 Ζερβομπετάκος Ἀντώνιος, Γύθειον, ὑπάλ. Τραπέζης, Μονοδένδρι, —)12)43
 Σκυφάκος Κυριάκος, Γύθειον, Μονοδένδρι —)11)43
 Διακουμάκος Στυλιανός, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)10)43
 Μαυροειδῆς Στέφανος, Μυρσίνη, ἐργάτης, Πεταλέα, —)10)43
 Κούβαρης Δημήτριος, Γύθειον, ἐργάτης, Μαυροβούνιον, —)10)43
 Κούβαρης Εὐάγγελος, Γύθειον, ἐργάτης, Μαυροβούνιον, —)10)43
 Πετρακόγιαννης Ἀνδρέας, Κότρωνα, καθηγητής, Γύθειον, —)10)43
 Γαβρισέας Κων)νος, Καρδαμύλη, ἐργάτης, Γύθειον, —)9)43
 Ἀντζουλάκος Παναγ., Γύθειον, ἐργάτης, Καλτάκι, —)12)43
 Μπεχράκης Κων)νος, Μαυροβούνιον, καραγωγεύς, Σκάλα, —)9)43
 Κατριτζῆς Θωμάς, Γύθειον, ἐργάτης, Στερνάκτες, —)3)43
 Ἀναπλιώτης Ἡλίας, Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Γύθειον, —)10)43
 Κοντσονούρης Μιχαήλ, Γύθειον, ἐργάτης, Γυριστά, —)10)43
 Καλλέρρης Πέτρος, Κότρωνα, ἐργάτης, Μαυροβούνιον, —)10)43
 Ἀγραπίλης Παναγ., Λίμπερδον ἐργάτης, Γύθειον, —)12)43
 Μπακολιᾶς Γεώργιος, Ράχη, ἐργάτης, Τρίπολις, —)10)43
 Μπακολιᾶς Δημήτριος, Ράχη, ἐργάτης, Τρίπολις, —)7)43
 Φωτεινάκος Εὐάγγελος, Ἀγ. Βασίλειος, ἐργάτης, Γύθειον, —)10)43
 Τζανετουλάκος Δημ., Ἀγ. Βασίλειος, ἐργάτης, Ἀγ. Βασίλειος, —)10)43
 Τζανετουλάκος Ἀντώνιος, Ἀγ. Βασίλειος, ἐργάτης, Γύθειον, —)11)43
 Τζανετουλάκος Βασίλειος, Ἀγ. Βασίλειος, ἐργάτης, Γύθειον, —)11)43
 Ποτσαράκος Γεώργ., Μαυροβούνιον, Γραμ. Πρωτ., Μαυροβοῦνι, —)10)43
 Λιασάκου Καλλιόπη, Γύθειον, οἰκοκυρά, Γύθειον, —)10)43
 Βρεττός Κων)νος, Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Θεοφιλάκος Νικόλαος, Ράχη, κουρεύς, Πεταλέα, —)12)43
 Μπουτεράκος Γεώργιος, Μαρούλια, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Κοφινᾶς Παναγ., Γύθειον, βαρελᾶς, Πεταλέα, —)12)43
 Κοφινᾶς Ἰωάννης, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Καλαμπόκης Θεόδωρος, Γύθειον, ἐργάτης, Πεταλέα, —)12)43
 Ζευγολάτος Παναγ., Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Κάργας Ἡλίας, Γύθειον, ὑποδ)ποιός, Πεταλέα, —)12)43
 Ἀνδρέου Ἡλίας, Ἐξοχώριον, γεωργός, Τρωσκονά, 1942

- Ἄλλεπάκος Πέτρος, Μηλέα, γεωργός, Βαρούσια, —)5)44
 Ἄνδρεάκος Χρῆστος, Μηλέα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 20)12)44
 Ἄργυρέας Δημήτριος, Τραχίλα, ναυτικός, Μελιγαλᾶ, 20)12)44
 Γιουλιέας Παναγ., Καρδαμύλη, χωρ)λαξ, Σπάρτη, —)1)44
 Γανομητάκου Ἐλένη, Μηλέα, οἰκοκυρά, Ἁγ. Νικόλαος, —)2)44
 Γαϊτάνης Πέτρος, Θαλάμαι, ἀγροφύλαξ, Παναγ. Γιάτρ., 1943
 Δημιούλεας Δημήτριος, Τραχίλα, ναυτικός, Μελιγαλᾶ, 20)12)44
 Δημάγγελος Ἀντώνιος, Θαλάμαι, γεωργός, Κουσκοῦνι, —)8)44
 Δασκαλέας Πιέρρος, Θαλάμαι, ναυτικός, Ἁγ. Νίκων, —)6)44
 Δασκαλέας Δημοσθένης, Θαλάμαι, τελωνειακός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Δερεζέας Γεώργιος, Θαλάμαι, γεωργός, Τίμοβα, —)12)43
 Διακουμάκος Παναγ., Μηλέα, γεωργός, Μονὴ Γιατρ., —)8)43
 Δημητρόπουλος Παναγ., Καρδαμύλη, ὑποδ)ποιός, Σπάρτη, —)1)44
 Ζαχαρέας Δημήτριος, Ἐξοχώριον, ξυλουργός, Τίμοβα, —)9)44
 Κατσαρέας Σωτήριος, Ἁγ. Νίκων, γεωργός, Πλάτσα, 12)5)44
 Κατσαρέας Εὐάγγελος, Ἁγ. Νίκων, γεωργός, Σελίνιτσα, —)5)44
 Κρικέας Εὐστράτιος, Λαγκάδα, κτηνοτρόφος, Σελίνιτσα, —)5)44
 Κυβέλος Κων)νος, μαθητής, Μελιγαλᾶ, 20)12)44
 Κουτροβίδης Ἀλκιβιάδης, Λάτσα, ἀνθ)γός, Μελιγαλᾶ, 17)4)44
 Κοντέας Πιέρρος Νομισί, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Κοντέας Ἰωάννης, Θαλάμαι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Κυβέλος Πέτρος, Μηλέα, γεωργός, Μηλέα, —)5)44
 Κυβέλος Βενετσάνος, Μηλέα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Καρολεμέας Κωνσταντῖνος, Καστανέα, γεωργός, Καστάνια, 1942
 Καλαπασέας Παναγ., Ἐξοχώριον, γεωργός, Τριτέα, 1944
 Λιουντέας Σπυρίδων, Θαλάμαι, δικηγόρος, Πειραιεύς, —)12)44
 Μπαζίγος Πέτρος, Νομισί, γεωργός, Μονὴ Γιατρίσ., 19)2)44
 Μπαρμάτας Βασίλ., Θαλάμαι, γεωργός, Μονὴ Γιατρίσ., 14)2)44
 Μπαρμάτας Δημήτριος, Θαλάμαι, γεωργός, Τίμοβα, 31)10)44
 Μαντάκος Παναγ., Μηλέα, ἀνθ)στής, Μελιγαλᾶ, —)9)44
 Μόγρης Παναγιώτης, Μηλέα γεωργός, Καλαμάτα, —)11)44
 Μπελιτσάκου Εὐαγγελία, Μηλέα, οἰκοκυρά, Μηλέα, —)5)44
 Μουσαγέας Παναγ., Καστανέα, γεωργός, Τίμοβα, —)10)44
 Μελιδωνέας Παναγ., Καστανέα, γεωργός, Τίμοβα, —)10)43
 Μελιδωνέας Κων)νος, Καστανέα, γεωργός, Τίμοβα, —)10)43
 Νικολούδης Βασίλειος, Μηλέα, γεωργός, Ἁγ. Νικόλαος, —)1)44
 Νικολαρέας Ἰωάννης, Ἁγ. Νίκων, γεωργός, Σελίνιτσα, —)5)44
 Δερεζέας Θεόφιλος, Θαλάμαι, γεωργός, Καστανέα, 17)2)44
 Πετροπουλέας Ἄνδρ., Ἁγ. Νίκων, γεωργός, Ἀνώγεια, —)3)44
 Πετρέας Ἡλίας, Πύργος, γεωργός, Ἀθήναι, —)9)44
 Σακελλαράκου Ἐλένη, Ἁγ. Νικόλαος, οἰκοκυρά, Βαρούσια, —)10)44
 Σκονδρέας Ἰωάννης, Ρίγλια, γεωργός, Σελίνιτσα —)6)43
 Σαλουφάκος Παναγ., Μηλέα, γεωργός, Βαρούσια, —)5)44

Σκανδάλης Ἰωάννης, Νομισί, γεωργός, Μονὴ Γιατρίσσης, 14)2)44
 Σκανδάλης Νικόλαος, Νομισί, γεωργός, Μελιγαλά, 17)4)44
 Σκανδάλης Πιέρρος Νομισί, γεωργός, Μελιγαλά, 17)4)44
 Σπαντιδέας Χρῆστος, Σαϊδών, ἐνωμοτάρχης, Λουτράκιον, 1)5)42
 Σπυρέας Παναγ., Καρδαμύλη, ξυλουργός, Τίμιοβα, —)1)44
 Ταρασουλέας Παναγ., Ἐξοχώριον, ἀνθ)στής, Τίμιοβα, —)9)44
 Ταβουλαρέας Χρῆστος, Σαϊδών, ὑπ)ρχης, Μελιγαλά, 14)9)44
 Φουρνάρος Παναγ., Μηλέα, γεωργός, Μονὴ Γιατρίσσης, —)5)44
 Χρηστέας Γρηγ., Ἄγ. Νικόλαος, γεωργός, Μελιγαλά, —)9)44
 Μακρουλέας Κυριάκος, Πύργος, ἀγροφύλαξ, Τίμιοβα, —)10)43

Δ'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Γκουβάς Κων)νος, Πέλαγος, γεωργός, Ἄπιδιά, 5)5)44
 Μουλόπουλος Νικόλαος, Πέλαγος, ἀνθ)ρχος, Μελιγαλά, 19)9)44
 Βασιλόπουλος Γεώργιος, Θάνα, γεωργός, Βλαχοκερασιά, 14)6)44
 Καντάλας Παρασκευᾶς, Θάνα, γεωργός, Βέρβαινα, 28)5)44
 Σταματόπουλος Χρῦσανθος, Παλάντιον, γεωργός, Τρίπολις, 5)11)44
 Στρατόπουλος Βασίλειος, Παλάντιον, Μελιγαλά,
 Ρουμπόπουλος Γεώργιος, Ἄγ. Βασίλειος, τηλεγραφητής, Βόλος
 Μαλίρης Περικλῆς, Ἄγ. Βασίλειος, ἀνθ)στής, Ἀθῆναι
 Κουγιούφας Δημήτριος, Τρίπολις, καθηγητής, Γαλ. Τρίπολις, 31)12)43
 Γρεκιώτης Ἰωάννης, Τρίπολις, σωφῆρ, Τρίπολις, 20)7)44
 Φουρόπουλος Νικόλαος, Τρίπολις, ἀνθ)γός, Τρίπολις, 18)6)44
 Τουρκοβασίλης Γεώργιος, Τρίπολις, συν)ρχης, Γεράκιον, 27)11)43
 Φωτόπουλος Γεώργιος, Τρίπολις, ὀπωροπώλης, Λεβίδιον, 14)4)44
 Μποταίτης Ἀντώνιος, Τρίπολις, ἐργάτης, Ἄστρος, 13)3)44
 Κωστόπουλος Γεώργιος, Τρίπολις, ἰδ. ὑπάλλ., Γορτυνία, 27)7)44
 Ἀγγελόπουλος Ἰωάννης, Τρίπολις, φανοποιός, Ἄστρος, 15)3)44
 Φαρβαρᾶς Σωτήριος, Τρίπολις, ἀστυφύλαξ, Ἄκοβον, 13)12)43
 Σύκας Ὀδυσσεύς, Τρίπολις, χωροφύλαξ, Τρίπολις, 3)12)43
 Μανωλόπουλος Ἀλέξανδρος, Ματζαγραῖ, γεωργός, Καρδαρᾶ
 Κοτσόπουλος Σταμάτιος, Σκοπή, μαθητής, Καρδαρᾶ
 Ἀλεξόπουλος Παντ., Ἀχλαδόκαμπος, γεωργός, Ἀχλαδόκαμπος, 20)12)44
 Σταθοπούλου Ἀριστεά, Πράσινον, οἰκιακά, Πράσινον, 1)5)44
 Σταθόπουλος Στάθης, Πράσινον, ἀπόφ. Νομικῆς, Συριάμη, 15)4)44
 Ἀποστόλου Χρῆστος, Δάρα, ἀνθ)γός, Κόρινθος, 20)10)43
 Παλλήλης Θεόδωρος, Δάρα, χωροφύλαξ, Ἀθῆναι, 10)11)43
 Σκόντρας Ἀντώνιος, Δάρα, δημοδιδάσκαλος, Ἀθῆναι, 5)12)44
 Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Δάρα, ἐνωμοτάρχης, Κοζάνη
 Δημόπουλος, Δημήτριος, Ἀσέα, ἐπιλοχίας, Δίχτυα, 8)9)44
 Σαραντόπουλος Ἀθανάσιος, Ἀραχαμίτες, γεωργός, Αἰγιον, 30)9)44
 Σαραντόπουλος Ἰωάν., Ἀραχαμίτες, γεωργός, Βαλτέτσι, 5)6)44

- Μαπλόλης Δημήτριος, Παληοχούνη, γεωργός, Κρατόλο, 28)7)44
 Καρδαράς Κων)νος, Κεραστάριον, γεωργός, Βαλτέτσι, 5)6)44
 Μπουριώτης Σταμάτ., Κεραστάριον, δημ)λος, Βαλτέτσι, 10)6)44
 Κατιγιάννης Ίωάννης, Κεραστάριον, γεωργός, Βαλτέτσι, 10)6)44
 Κατιγιάννης Χρηστος, Κεραστάριον, γεωργός, Βαλτέτσι, 10)6)44
 Τζούμας Άθανάσιος, Κεραστάριον, γεωργός, Βαλτέτσι, 31)12)44
 Λυμπερόπουλος Χρηστος, Δόριζα, ύπάλληλ., Χαράδρα, 31)12)44
 Λυμπερόπουλος Χαράλ, Βαλτέσιον, γεωργός, Χαράδρα, 31)12)44
 Τράκας Γεώργιος, Πάπαρι
 Πουναράς Σαράντης, Πάπαρι, γεωργός, Χαράδρα, 8)6)44
 Μελιγιάννης Κων., Κουτρομπούχια, γεωργός, Χαράδρα, 8)6)44
 Πασαλής Σταμάτ., Κουτρομπούχια, γεωργός, Άθηναι, 10)12)44
 Δημόγιαννης Νικόλαος, Άμπελάκιον, γεωργός, Κουτρομπούχια, 20)7)44
 Παπαγιαννόπουλος Άλέξιος, Μάναρι, ύπάλλ., Άθηναι, 2)12)44
 Ταγκλής Γεώργιος, Μάναρι, γεωργός, Άθηναι, 2)12)44
 Μπρακουμάτσος Κων)νος, Μάναρι, γεωργός, Μελιγαλά, 21)9)44
 Κανελλόπουλος Κων)νος, Πιάνα, φοιτητής, Άθηναι, 27)5)45
 Φωτόπουλος Χαράλαμπος, Πιάνα, σωφέρ, Άθηναι, 20)12)44
 Μισακός Κων)νος, Πιάνα, χωροφύλαξ, Άμφισσα, 10)5)44
 Πετρόπουλος Ίωάννης, Πιάνα, πανδοχεύς, Τρίπολις, 13)10)44
 Παπανικολάου Βασίλειος, Πιάνα, ύπ)κός, Άθηναι, 15)11)44
 Συνοδινός Κων)νος, Χρυσοβίτσι, ποιμήν, Άλωνίσταινα, 5)8)44
 Μονούχος Δημήτριος, Μέναλον, χωροφύλαξ, Φλώρινα, 20)10)43
 Άλεβίζος Άθανάσιος, Σολίμνα, γεωργός, Καρδαρά, 20)7)44
 Άλεξάκης Βασίλειος, Σολίμνα, γεωργός, Γορτυνία, 15)5)44
 Καρνέζης Βασίλειος, Σολίμνα, ποιμήν, Τρίπολις, 28)8)44
 Σταθόπουλος Κυριάκος, Λουκά, δημοδιδ)λος, Κόμη, 15)6)44
 Δροϋτσος Γεώργιος, Λουκά
 Παπαδόπουλος Βασίλειος, Λουκά, γεωργός, Άθηναι, 23)12)44
 Κλαρούρης Άπόστολος, Κάψα, γεωργός, Κάψα, 22)8)43
 Καπόγιαννης Δημήτριος, Κάψα, γεωργός, Σημιάδες, 27)11)43
 Άρμόνης Εύάγγελος, Κάψα, γεωργός, Λεβίδιον, 20)10)43
 Καπόγιαννης Κων)νος, Κάψα, γεωργός, Άθηναι, 23)12)44
 Νικολόπουλος Νικόλαος, Σημιάδες, γεωργός, Κόρινθος, 25)5)44
 Κωσταράς Νικόλαος, Νεσάνι, γεωργός, Αίτωλ)νία, 16)4)44
 Καραμπέτσος Φώτιος, Σάγκα, γεωργός, Αίτωλ)νία, 16)4)44
 Πετρόπουλος Μενέλαος, Σημιάδες, γεωργός, Μελιγαλά, 14)9)44
 Γκάνης Εύστράτιος, Κανδύλα, γεωργός, Κόρινθος, 7)8)43
 Γκάνης Δημήτριος, Κανδύλα, γεωργός, Κόρινθος, 7)8)43
 Παπαχρόνης Θεόδωρος, Βλαχέρνα, χωροφύλαξ, Θεσ)νίκη, 1944
 Μηλής Κωνσταντίνος, Λεβείδιον, έμπορος, Κόρινθος, 2)3)44
 Πεπόνης Γεώργιος, Λεβείδιον, γεωργός, Κόρινθος, 2)3)44
 Άναστασόπουλος Άναστ., Λεβείδιον, κουρεύς, Γορτυνία, 7)2)44

- Θεοδωρέλος Γεώργιος, Λεβείδιον, γεωργός, Βυζίκιον, 10)9)44
 Ήλιόπουλος Βασίλ., Λεβείδιον, λοχαγός έ.ά., Ήθῆναι, 10)12)44
 Κάππος Χρηστος, Λεβείδιον, έργάτης, Κόρινθος, 10)12)44
 Ζάβος Γεώργιος, Λεβείδιον, γεωργός, Λαμία, 10)12)44
 Πάροχου Σταμάτα, Λεβείδιον, υπηρέτρια, Κόρινθος, 10)4)44
 Νταγιάννης Νικόλαος, Λεβείδιον, γεωργός, Δρακοβοῦνι, 10)4)44
 Παπαδιαμαντής Ήωάν., Λεβείδιον, γεωργός, Κόρινθος, 26)12)44
 Γκλάνης Βασίλειος, Λεβείδιον, χωροφύλαξ, Θεσ)νίκη, 26)9)41
 Καρατζᾶς Παναγ., Βλαχοκερασιά, Δ. υπάλλ., Πάρωνων, 3)5)44
 Χουχουλῆς Ήλίας, Βλαχοκερασιά, γεωργός, Βουτιάνοι, 11)6)44
 Μεντής Γεώργιος, Βλαχοκερασιά, γεωργός, Χωτοῦσα, 21)5)44
 Μπατζιώτης Νικόλ., Βλαχοκερασιά, γεωργός, Χωτοῦσα, 31)7)44
 Ζάζος Γεώργιος, Βλαχοκερασιά, άνθ)γός, Μελιγαλά, 20)9)44
 Παπαδόπουλος Ήωάννης, Βλαχοκερασιά, δημ)λος, Γαργαλιάνοι, 24)9)44
 Κωταρίδης Ήθανάσιος, Βλαχοκερασιά, γεωργός, Βλαχοκερασιά, 13)8)44
 Ήντωνόπουλος Ήωάννης, Ήρβαν)ρασιά, Δημ. κλητήρ, Χωτοῦσα, 21)5)44
 Γριμπᾶς Παναγ., Ήρβαν)ρασιά, φοιτητής, Χωτοῦσα, 21)5)44
 Σαρρῆς Χρηστος, Ήρβαν)ρασιά, γεωργός, Χωτοῦσα, 21)5)44
 Σαρρῆ Γιαννοῦλα, Ήρβαν)ρασιά, οικιακά, Χωτοῦσα, 21)5)44
 Δημητρακάκης Παρ., Ήρβ)σιά, δημ)λος, Ήλεποχώριον, 25)4)44
 Δημητρακόπουλος Φώτιος, Ήλεποχώριον, γεωργός, Ήλεποχώριον, 27)5)43
 Μπινοδημητρόπουλος Κωνστ., Κολλῖναι, γεωργός, Ήστρος, 1944
 Μοιράγιας Νικόλαος, Κολλῖναι, γεωργός, Ήστρον, 1944
 Λαφογιάννης Δημήτριος, Κολλῖναι, μοίραρχος, Ήθῆναι, 20)12)44
 Λαφογιάννης Βασίλειος, Κολλῖναι, υπολοχαγός, Ήθῆναι, 1)7)44
 Μαχαίρας Σπυριδ., Κολλῖναι, ιδ. υπάλλ., Καισαριανή, 10)12)44
 Πιτεροῦ Αἰκατερίνη, Κολλῖναι, οικιακά, Κολλῖναι, 29)7)44
 Κορκοβίλης Εὐάγγελος, Κολλῖναι, έπιχ)τίας, Ήθῆναι, 23)12)44
 Μοιράγιας Νικόλ., Κολλῖναι, υπάλ. Τραπεζῆς, Ήθῆναι, 15)12)44
 Μοιράγιας Δημήτριος, Κολλῖναι, γεωργός, Μαγοῦλα, 1944
 Πητερός Πέτρος, Κολλῖναι, υπ)ρχης, Παρνασός Φθ., 14)6)44
 Πράσιнос Γεώργιος, Κ. Κολλῖναι, γεωργός, Καστανιά, 10)7)43
 Πασιλῆς Βλάσιος, Κουδέλια, υπεν)ρχης, Ήθῆναι, 4)12)44
 Κάρλος Ήωάννης, Καλτεζαί, ιδιωτικός υπάλληλος, Ήθῆναι,
 Παπαποστόλου Παν., Κ. Κολλῖναι, κτηματίας, Καστανιά, 10)7)43
 Βγενῆς Ήνδρέας, Κερασίτσα, έμπορος, Ήράχωβα, 15)6)44
 Μαλλίρης Χαράλαμπος, Κερασίτσα, γεωργός, Κερασίτσα, 1)10)43
 Βλάχου Ήθανασία, Κερασίτσα, οικιακά, Κερασίτσα, 5)9)44
 Μαλλίρη Ήωάννα, Κερασίτσα, οικιακά, Ήθῆναι, 3)1)45
 Γιαννῖλος Τρύφων, Τεγέα, Δημ. υπάλληλος, Ήθῆναι, 21)5)44
 Ήργυρόπουλος Βασίλειος, Τζίβα, κουρεῦς, Τζίβα, 26)5)43
 Κρίγκας Συμεών, Ρίξες, γεωργός, Ήγ. Σώστης, 15)5)44
 Τσακόπουλος Ήλίας, Ρίξες, χωροφύλαξ, Βαθῦ Λεβαδείας, 11)1)44

- Καρκαζῆς Ἀριστείδης, Ρίζες, Δημ. ὑπάλλ., Λάστα Γορ., 13)6)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Ρίζες, δημ)λος, Ψυλή Βουσ., 27)6)44
 Κατσιβαλῆς Ἐμμανουήλ, Ρίζες, κτηματίας, Ψυλή Βουσ., 27)6)44
 Μπόσνος Ἰωάννης, Ρίζες, ἀνθυπολοχαγός, Μερότη, 19)8)44
 Τζιντιῆς Νικόλαος, Ρίζες, κτηματίας, Ἀττική, 24)11)44
 Γκάνιος Βασίλειος, Ρίζες, κτηματίας, Περιστέρι Ἀττικῆς, 8)1)45
 Χαϊδᾶς Ἰωάννης, Ρίζες, κτηματίας, Περιστέρι Ἀττικῆς, 8)1)45
 Παναγιωτόπουλος Θεόδ., Ρίζες, κτηματίας, Βουτιάνοι, 18)6)44
 Κολόθιος Νικόλαος, Ἀχούρια, ὑδραυλικός, Βάχλια Γορ., 26)4)44
 Γιαννακόπουλος Δημήτριος, Ἀχούρια, γεωργός, Ἄστρος, 18)3)44
 Ἀνδριανάκης Κων)νος, Ἀχούρια, γεωργός, Ἄστρος, 18)3)44
 Κοτσαρίδης Χαρίλαος, Ἀχούρια, δημ)φος, Κούτρουφα, 28)10)44
 Σιούντρης Κων., Ψυλή Βούση, γεωργός, Ἀγ. Πέτρος, 10)8)44
 Μπισούλης Ἰωάννης, Γαρέα, γεωργός, Λιθοβούνα, 10)9)44
 Δήμηζας Κων)νος, Γαρέα, γεωργός, Περιστέρι Ἀττικῆς, 8)1)45
 Δήμηζας Γεώργιος, Γαρέα, γεωργός, Περιστέρι Ἀττικῆς, 8)1)44
 Μπουγᾶς Παναγιώτης, Γαρέα, γεωπόνος, Γαργαλιάνοι, 25)8)44
 Κωνσταντούρου, Βάσσω, Στρίγκου, οικιακά, Στρίγκου, 14)8)44
 Σκαλούμπακας Βασίλειος, Σκοπή, γεωργός, Τρίπολις, 25)8)43
 Σκαλούμπακας Παναγ., Ἐπισκοπή, γεωργός, Τρίπολις, 25)8)43
 Κατσίνης Γεώργιος, Κερασίτσα, γεωργός, Μαυρογιάννη, 15)11)43
 ατσίνης Γεώργιος, Κερασίτσα, γεωργός, Λεβείδι, 10)7)44
 Μασιάς Ἀθανάσιος, Κερασίτσα, ἔμπορος, Ἀθῆναι, 6)12)44
 Ἀθανασόπουλος Χρήστος, Κερασίτσα, ἔμπορος, Ἀθῆναι, 1)1)45
 Χουχουλῆς Γεώργιος, Βλαχοκερασιά, λοχίας, Πύλος, 21)6)43
 Καλπάκης Εὐθύμιος, Δημητσάνα, ἔμπορος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Κοζιάς Ἀθανάσιος, Δημητσάνα, ἔμπορος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Παπαγιάννης Ἀνδρέας, Δημητσάνα, δημ)λος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Παρασκευόπουλος Ἀθανάσιος, Δημητσάνα, ὑπ. δ)χιας, Ἀθῆναι,
 Πισημίσης Ἀθανάσιος, Δημητσάνα, ιδιώτης
 Ἰωάννου Βασίλειος, Ὑψοῦς, ἐφοριακ. ὑπάλλ., Λαγγάδια, 5)5)43
 Γαβρίλης Δημήτριος, Παύλια, ὑποδ)ποιός, Παλαμάριον, —)5)43
 Λιαρόπουλος Λυκούργος, Βυτίνα, δικηγόρος, Κατσουλιά, 2)5)44
 Τζίφας Χαράλαμπος, Βυτίνα, καφεπώλης, Κατσουλιά, 2)5)44
 Χρυσανθόπουλος Χαράλ., Βυτίνα, δικολάβος, Κατσουλιά, 2)5)44
 Τριανταφύλλης Νικόλαος, Βυτίνα, γεωργός, Βυτίνα, 24)10)43
 Λιαρόπουλος Παναγ., Βυτίνα, φαρμακοποιός, Βυτίνα, 18)4)44
 Χατζόπουλος Ἀλέξανδρος, Βυτίνα, ἔμπορος, Κατσουλιά, 16)4)44
 Μπαρδίκος Γεώργιος, Βυτίνα, κτηματίας, Περιστέρι, 15)12)44
 Ὁρφανός Πέτρος, Βυτίνα, σωφέρ, Βυτίνα, 7)2)45
 Χαμεζάπουλος Δημήτριος, Βυτίνα, δασοκόμος, Σάμος, 20)12)44
 Μπαμπίλης Γεώργιος, Βυτίνα, δασοκόμος, Νιγρίτα Σερ., 15)12)44
 Παναγιωτόπουλος Ἰωάν., Πυργάκι, ἔμπορος, Λαγγάδια, 3)5)44

- Φίλλης Φίλιππος, Πυργάκι, γεωργός, Ἀθήναι, 14)12)44
 Παπαθασσιλείου Χρήστος, Νυμφασία, ἀντ)ρχης, 1944
 Μεγρέμης Ἰωάννης, Καμενίτσα, γεωργός, Δρακοβοῦνι, 1)8)43
 Χρυσανθακόπουλος Φώτιος, Καμενίτσα, γεωργός, Δρακοβοῦνι, 1)8)43
 Διαμαντόπουλος Ἀθανάσιος, Καμενίτσα, δασοκόμος, Μετσοβοῦνι, 9)11)43
 Μητρόπουλος Μιχαήλ, Καμενίτσα, δασοκόμος, Βόλος, 6)6)43
 Μπασιάκος Κυριάκος, Καλάμαι, συν)χης ἐ.ἀ., Λαγγάδια, 19)5)44
 Μπασιάκου Ἄννα, Καλάμαι, οἰκιακά, Λαγγάδια, 19)5)44
 Λιαρόπουλος Γεώργιος, Σαρακίνι, γεωργός, Λαγγάδια, 12)5)44
 Σωτηρόπουλος Ἰωάννης, Ράφτι, γεωργός, Παναγιά, 9)9)43
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Κακουρέϊκα, ἐργάτης, Ἀθήναι, 9)9)44
 Ζαφειρόπουλος Γεώργ., Ζάτουνα, φωτογράφος, Ξηροκάτενα, 16)4)44
 Κατριμουτσάκης Βασίλ., Κακουρέϊκα, καφφεπώλης, Ἀθήναι, 9)7)44
 Πισιμίσης Δημήτριος, Βλόγγος, γεωργός, Λαγγάδια, 12)5)44
 Τεορζῆς Δημήτριος, Βλόγγος, γεωργός, Λαγγάδια, 12)5)44
 Πετρόπουλος Γεώργιος, Ράδα, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 14)9)44
 Σκολαρίκος Θεόδωρος, Ζυγοβίστιον, γεωργός, Παληομῆρι, 14)9)44
 Χρυσοβέργης Ἀναστάσιος, Δημητσάνα, ὑπάλ. Τροατζῆς, Λαγγάδια, 5)5)44
 Δανελόπουλος Χρήστ., Δημητσάνα, καθηγητής, Λαγγάδια, 5)5)44
 Μαλοῦχος Διονύσιος, Δημητσάνα, δικολάβος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Κεφάλας Σταῦρος, Δημητσάνα, ἔμπορος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Σακελλαρίου Δημήτριος, Δημητσάνα, ἔμπορος, Λαγγάδια, 5)5)44
 Μπίκος Πέτρος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Μυγδαλιά, 2)5)44
 Πολυχρονόπουλος Ἀθανάσιος, Λαγγάδια, κτηματίας, Νεοχώριον, 26)4)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Μυγδαλιά, 2)5)44
 Χριστόπουλος Χρήστος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Καλλιάνη, 14)8)43
 Γιαννόπουλος Ἀλέξιος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Μυγδαλιά, 2)3)44
 Θεοδωρόπουλος Πέτρος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Μυγδαλιά, 2)5)44
 Μιχόπουλος Θεόδωρος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Μυγδαλιά, 2)5)44
 Παπαγεωργαντᾶς Πᾶνος, Βαλτεσινίκου, φαρμακοποιός, Μυγδαλιά, 2)5)44
 Καράγιωργας Κων)νος, Βαλτεσινίκου, κτηματίας, Βαλτεσινίκου, 1)5)44
 Παυλόπουλος Νικόλαος, Βαλτεσινίκου, ἔμπορος, Βαλτεσινίκου, 1)5)44
 Εὐδῆς Ἰωάννης, Τρόπαια, ἀμ)στής, Ξηροκαρύταινα, 14)7)43
 Πυροβολᾶς Ἀριστείδης, Τρόπαια, ζαχαροπλάστης, Ὀλυμπία, 15)9)43
 Βάσκας Νικόλαος, Τρόπαια, ἔμπορος, Θῆβαι, 24)3)43
 Ἀλεξόπουλος Βασίλειος, Τρόπαια, ὑπάλληλος, Δίβλανα, 7)5)44
 Ἀντωνόπουλος Κων)νος, Τρόπαια, μικροπωλητής, Βάχλια, 25)6)44
 Κατσικερός Βασίλειος, Τρόπαια, κρεοπώλης, Βάχλια, 26)6)44
 Μουρταφέρης Χαράλαμπος, Σπάθαρι, γεωργός, Κυπαρισσία, 23)10)43
 Σάββας Γεώργιος, Βιζίκιον, καφφεπώλης, Δίβλανα, 7)5)44
 Παΐσιος Κων)νος, Βιζίκιον, φοιτητής, Δίβλανα, 7)5)44
 Κατίδας Βασίλειος, Βιζίκιον, γεωργός, Δίβλανα, 7)5)44
 Σταυρόπουλος Δημήτρ., Βιζίκιον, ὑπάλληλος, Ἀθήναι, 30)12)44

- Παρασκευόπουλος Σπυρίδ., Πυρί, γεωργός, Λαγγάδια, 12)5)44
 Χριστούλης Νικόλαος, Λιπαρό, γεωργός, Κοπανάκι, 26)3)44
 Γαβράς Μιχαήλ, Λουτρά, γεωργός, Λαγγάδια, 12)5)44
 Θεοχάρης 'Αναστάσιος, Λότι, γεωργός, Μάζι, 15)10)43
 Κάψης 'Αθανάσιος, 'Αχλαδινή, γεωργός, Μυστρά, 1)8)44
 Μακρής Θεόδωρος, Τριποταμιά, γεωργός, 'Ελευσίνα, 6)1)45
 Βλαχούλης Θεόδ., Κοντοβάζαινα, συμβολ)φορ, Κατσουλιά, 11)5)44
 Βλαχούλης Σπήλιος, Κοντοβάζαινα, γεωργός, Κατσουλιά, 11)5)44
 Νικολόπουλος Παναγ., Κοντοβάζαινα, ξμπορος, Κατσουλιά, 11)5)44
 Πανταζοπούλου Ναυσικᾶ, Κοντοβάζαινα, δημοδ)σσα, Κατσουλιά, 11)5)44
 Δοῦρος Κων)νος, Κοντοβάζαινα, γεωργός, Κοντοβάζαινα, 11)5)44
 Κοῦτρος Κων)νος, Κοντοβάζαινα, γεωργός, 'Αθήναι, 4)12)44
 Ρουμελιώτης Γεώργιος, Κοντοβάζαινα, γεωργός, 'Αθήναι, 6)12)44
 Κάβουρας Χαράλαμ., Κοντοβάζαινα, ταχυδρόμος, 'Αθήναι, 6)12)44
 Κοσιάρης Θεόδωρος, Κοντοβάζαινα, φοιτητής, 'Αθήναι, 6)12)44
 Λογιωτόπουλος 'Αναστάσιος, Κοντοβάζαινα, σωφέρ, Καλάμαι, 20)10)44
 Μπαριάμης Παναγ., Κοντοβάζαινα, κτίστης, Κοντοβάζαινα, 13)7)44
 Λογιωτόπουλος Παναγ., Κοντοβάζαινα, διανομεύς, Κοντοβάζαινα, 14)12)44
 Παρασκευόπουλος Παρασκ., Κοντοβάζαινα, ξμπορος, 'Αθήναι, 11)12)44
 Κουτρούμανος 'Ιωάννης, Κοντοβάζαινα, φυλ. φυλακῶν, 'Αθήναι, 10)12)44
 Παναγόπουλος 'Αναστ., Κοντοβάζαινα, ξμπορος, Θεσ)νίκη, 2)2)44
 Καλύβας Θεόδωρος, Βάχλια, ἐνωμ)ρχης, Φλώρινα, 20)4)43
 Χρυσανθόπουλος Θεόδωρος, Βάχλια, ἀνθ)ρχος, 'Αθήναι, 12)12)44
 Γιαννόπουλος Χαράλαμπος, Βάχλια, ιατρός, Δίβλενα, 7)5)44
 Μουτζούρης 'Ιωάννης, Βοῦτσι, ἀξιωματικός, Μπεζενίκο, 15)10)43
 Γκιώτης Δημήτριος, Βοῦτσι, γεωργός, Πιάνα, 15)12)44
 'Αποσκήτης Λεωνίδας, Βελημάχι, γεωργός, Κατσουλιά, 10)5)44
 Καλπαλῆς 'Ιωάννης, Βελημάχι, δημοδ)λος, Κατσουλιά, 10)5)44
 Θωμᾶς Πέτρος, Βελημάχι, γεωργός, Κατσουλιά, 10)5)44
 Ροκανᾶς Φίλιππος, Βελημάχι, γεωργός, Κατσουλιά, 10)5)44
 Μουρούτη 'Αθηναῖ, Βελημάχι, οικιακά, Κατσουλιά, 10)5)44
 Σαραντόπουλος Κων., 'Ανθοχώριον, ἀξιωμ)κός, Βουνὸ Τριπ., 14)11)43
 Σαραντόπουλος Γεώργιος, 'Ανθοχώριον, γεωργός, Βρέσθena, 29)4)44
 Δρέσος Δημήτριος, 'Ανθοχώριον, γεωργός, Βρέσθena, 29)4)44
 Μπάρλας Γεώργιος, 'Ανθοχώριον, γεωργός, Βρέσθena, 29)4)44
 Παπανικολάου Γεώργ., 'Ανθοχώριον, δικ. ὑπᾶλλ., 'Αθήναι, 21)10)44
 Μπάρλας Γεώργιος, 'Ανθοχώριον, ἐφαρμοστής, 'Αθήναι, 31)12)44
 Παναγιωτόπουλος Χαρίλαος, 'Ανθοχώριον, γεωργός, Καλάμαι, 27)9)44
 Μανίκας Σωτήριος, Γεφυράκια, γεωργός, Κάμπια, 10)9)43
 Μανίκας Χαράλαμπος, Γεφυράκια, σπουδαστής, Κουρουνοιῦ, 10)1)44
 Χασομέρης Κων)νος, Γεφυράκια, γεωργός, Γορτυνία, 26)8)44
 Μπελιάς Δημήτριος, Γεφυράκια, νομικός, 'Αθήναι, 12)12)44
 Μαρχόπουλος 'Αναστάσιος, Περιβόλια, γεωργός, Περιβόλια, 25)3)44

- Καλογερόπουλος Ἰωάννης, Περιβόλια, γεωργός, Περιβόλια, 15)9)44
 Παπαϊωάννου Ἀγγελῆς, Περιβόλια, ἐργάτης, Ἀθῆναι, 4)12)44
 Διαβολίτσης Σταῦρος, Μακρύσιον, ἐργάτης, Μάλαιομοίριον, 7)3)43
 Λυμπερόπουλος Γεώργ., Μακρύσιον, ἐργάτης, Ἴσσωμα Καρυῶν, 26)10)43
 Καραμανάκος Χρήστος, Μακρύσιον, ἐργάτης, Ἀθῆναι, 17)12)44
 Κολοκοτρώνης Παναγ., Μακρύσιον, ἐργάτης, Καράτουλα, 18)8)44
 Λαγκαδινὸς Δημήτριος, Τουρκολέκα, βαφεύς, Ζάτουνα, 10)5)44
 Κουρέτας Δημήτρ., Καράτουλα, γεωργός, Καράτουλα, 23)12)42
 Καρβουνιάρης Πέτρος, Καράτουλα, γεωργός, Καράτουλα, 20)3)43
 Θάνος Γεώργιος, Δυρράχιον, γεωργός, Παλαιοχώριον, 27)9)44
 Σπαράγκης Ἡλίας, Νεοχώριον, κτηνοτρόφος, Νεοχώριον, 12)10)44
 Παπαγγελῆς Παναγ., Καμάρα, γεωργός, Καμάρα, 16)8)43
 Κονταξῆς Εὐάγγελος, Δυρράχιον, μικροπωλητής, Κιλκίς, 1944
 Σωφρονᾶς Σταΐκος, Ἄκοβον, γεωργός, Γαρδίκι, 15)3)43
 Σωφρονᾶς Δημήτριος, Ἄκοβον, γεωργός, Καλάμαι, 28)9)43
 Σωφρονᾶς Νικόλαος, Ἄκοβον, γεωργός, Καλάμαι, 28)9)43
 Σεμέκης Νικόλαος, Ἄκοβον, γεωργός, Χαλβάτσου, 27)9)44
 Σωφρονᾶς Παναγ., Ἄκοβον, γεωργός, Καλάμαι, 27)9)44
 Παυλάκης Παναγ., Ἄκοβον, ἀσυρματιστής, Ἄκοβον, 15)9)44
 Ζέρβας Σωτήριος, Δυρράχιον, ἀνθ)γός, Χαλκίδα, 15)4)43
 Δρίβας Σωτήριος, Τριπόταμος, Δημ. ὑπάλλ., Ἀθῆναι, 15)12)44
 Ζούμπουρης Ἀντώνιος, Τριπόταμος, δασοφύλαξ, Ἀθῆναι, 15)12)44
 Βανικιώτης Παναγ., Τριπόταμος, ὀδοντίατρος, Θουρεῖα, 3)7)43
 Ἀναγνωστόπουλος Δημήτριος, Τριπόταμος, ἰδ. ὑπάλλ., Ἀθῆναι, 10)12)44
 Πετρόπουλος Ἀντώνιος, Φαλαισία, δημοδ)λος, Σουλάριον, 1)6)44
 Γρίβας Νικόλαος, Φαλαισία, γεωργός, Κόρινθος, 29)2)44
 Μουσταφέρης Χαράλαμπος, Σπάθαρι, γεωργός, Λεωριᾶ, 24)10)43
 Κοσμόπουλος Γεώργιος, Κουρουσιῶ, κτηματίας, Σαρακίνη, 25)5)44
 Γκέκας Ἀριστομένης, Λύκαιον, γεωργός, Λύκαιον, 25)6)44
 Μπέχλας Ἀπόστολος, Λεοντάριον, γεωργός, Ξηρόδρουσι, 12)8)43
 Οἰκονόμου Παναγ., Λεοντάριον, ἱεροψάλτης, Ξηρόδρουσι, 12)8)43
 Κατῆς Σωτήριος, Ποτάμια, μοίραρχος, Καλάμαι, 13)10)43
 Ἀλεβῆζος Ἀναστάσιος, Βελιγοστή, ὑπεν)ρχης, Ἀθῆναι, 6)12)45
 Λαμπρόπουλος Ἰωάννης, Φαλαισία, γεωργός, Ἀγριακόννα, 1)1)44
 Μερτζιώτης Νικόλαος, Χωρέμι, γεωργός, Ράχες, 6)12)44
 Κωνσταντόπουλος Κων)νος, Σοῦλι, σαγματοποιός, Μελιγαλᾶ, 20)9)44
 Πολυχρονόπουλος Παναγ., Ἐλενίτσα, σερβιτόρος, Μέγαρα, 1944
 Τσαντίλης Νικόλαος, Ἴσσαρι, λοχίας, Μελιγαλᾶ, 19)7)44
 Σακελλαριάδης Ἐλευθ., Ἴσσαρι, ὀδοντίατρος, Μελιγαλᾶ, 19)7)44
 Ἀποστολόπουλος Δημήτριος, Ἴσσαρι, ὑπ)ποιός, Βάστα, 27)9)43
 Κονταξῆς Κων)νος, Ἴσσαρι, γεωργός, Βάστα, 27)9)43
 Κονταξῆ, Δήμητρα, Ἴσσαρι, οἰκοκυρά, Βάστα, 27)9)43
 Οἰκονομόπουλος Γεώργιος, Ἴσσαρι, λοχαγός, Βέροια

- Κοντός Ἡλίας, Α. Καρούς, γεωργός, Τριπόταμον, 16)9)43
 Ζώης Μενέλαος, Βάστα, γεωργός, Α. Μέλπεια, 12)5)43
 Στασινός Θεόδωρος, Α. Καρούς, ιερέυς, Α. Καρούς, 16)9)43
 Στασινός Θεόδωρος, Α. Καρούς, γεωργός, Α. Καρούς, 16)9)43
 Ἀδαμαντόπουλος, Φώτιος, Χράνοι, δημοδ)λος, Ἄργος, 10)6)44
 Σταθόπουλος Θεόδωρος, Χράνοι, γεωργός, Μελιγαλᾶ, 19)4)44
 Δημητρακοπούλου Ἀλεξάνδρα, Χράνοι, οἰκιακά, Γάρδιτσα, 5)4)43
 Τσουκαλᾶς Ἰωάννης, Ἴσσωμα, γεωργός, Ἴσσωμα, 19)5)43
 Τσουκαλᾶ Πολυτίμη, Ἴσσωμα, οἰκιακά, Ἴσσωμα, 19)5)43
 Τσουκαλᾶ Μάρθα, Ἴσσωμα, οἰκιακά, Ἴσσωμα, 19)5)43
 Τσουκαλᾶ Βασιλική, Ἴσσωμα, οἰκιακά, Ἴσσωμα, 19)5)43
 Σταθόπουλος Παναγ., Ἴσσωμα, ἄστυνομ., Βερβένια, 5)4)44
 Μαγκάρας Γεώργιος, Ἴσσωμα, στρ)κος, Ἀθῆναι, 12)12)44
 Καραλάκας Χαράλαμ., Παραδείσια, γεωργός, Παραδείσια, 13)5)43
 Ζορμπῆς Βασίλειος, Τριπόταμον, δικηγόρος, Ἀθῆναι, 15)12)44
 Νάνος Στυλιανός, Ἴσσορι, λοχίας, Ζάτουνα, 30)5)44
 Σπυρόπουλος Παναγ., Ἀνεμοδοῦρι, γεωργός, Ἀνεμοδοῦρι, 14)6)43
 Σπυρόπουλος Κων)νος, Ἀνεμοδοῦρι, γεωργός, Ἀνεμοδοῦρι, 29)12)43
 Καραλέκος Παναγιώτης, Ραφωνάκι, δημοδιδάσκαλος, Ζυγοβίστιον, 25)7)44
 Καραλέκα Ἄννα, Ραφωνάκι, δημοδιδασκάλισσα, Ζυγοβίστιον, 25)7)44
 Κρίγκος Πέτρος, Καστανίτσα, γεωργός, Καστανίτσα, 29)7)44
 Βλαχογιάννης Παναγ., Πραστός, γεωργός, Πραστός, 2)1)43
 Πετροῦς Γεώργιος, Πραστός, σιδηρουργός, Πραστός, 10)10)43
 Φατοῦρος Παναγ., Καρακοβοῦνι, κτηματίας, Ἀθῆναι, 20)12)44
 Λουρδῆς Ἀριστομένης, Ἀγ. Βασίλειος, λεμβ)χος, Ἄστρος, 7)5)44
 Μακρῆς Παναγ., Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Ἄργος, 25)10)43
 Μπισμιτῆς Κων)νος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Βαλτέτσι, 15)7)44
 Κορολιῆς Ἰωάννης, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Πετράλωνα, 25)12)44
 Καλούρης Κων)νος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Ἀγ. Νικόλαος, 25)12)41
 Ποντικής Παναγ., Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, 10)7)44
 Κρητικῶ Μαρία, Ἀγ. Νικόλαος, οἰκιακά, 10)7)44
 Κρητικὸς Σπυρίδων, Ἀγ. Νικόλαος, ὑποδ)ποιός, 10)7)44
 Χαλοῦλος Ἰησοῦς, Μεσορράχη, δημοδ)λος, Ἀθῆναι, 12)12)45
 Μαρασκῆς Δημήτριος, Ν. Χώρα, γεωργός, Πραστό, 24)6)43
 Κωνσταντέλος Νικόλαος, Καρατούλα, δερ)ρος, Ἀγ. Νικόλαος, 10)5)43
 Χριστοφύλης Ἰωάν., Περδικόβρυση, γεωργός, Ἀγ. Ἡλίας, 21)8)44
 Νικολάου Κων)νος, Περδικόβρυση, γεωργός, Ἀγ. Ἡλίας, 21)8)44
 Κουλούρης Γεώργιος, Ἀγ. Πέτρος, ἔμπορος, Σίταινα, 7)8)44
 Κόκκοτας Ἰωάννης, Ἀγ. Πέτρος, ἔμπορος, Σίταινα, 7)8)44
 Τσαγγάρης Κων)νος, Ἀγ. Πέτρος, δικηγόρος, Σίταινα, 8)8)43
 Ἀντωνάκης Γεώργιος, Ἀγ. Πέτρος, φοιτητής, Σίταινα, 7)8)44
 Ἡλιάδης Κοσμάς, Ἀγ. Πέτρος, ἐργοστασιάρχης, Σίταινα, 7)8)44
 Ζούρας Γεώργιος, Βούρβουρα, ἔμπορος, Ἐλώνα, 30)6)44

Καμπίλης Γεώργιος, "Αστρος, μαθητής, 'Αθήναι, 20)12)44
 Ροζαλής 'Ιωάννης, "Αστρος, ράπτης, "Αστρος, 28)5)44
 Δικαίος 'Ιωάννης, "Αστρος, γεωργός, Μιργάς, 21)10)44
 Λυμπεράκης 'Ιωάννης, Δολιανά, κτηματίας, Δολιανά, 11)6)47
 Καρζής Γεώργιος, Δολιανά, γεωργός, Περιστερί, 12)12)44
 Τζιβελοπούλου 'Αρετή, Μελιγοῦ, οικιακά, Μελιγοῦ, 3)8)43
 Ράλιος Δημήτριος, Μελιγοῦ, γεωργός, Μελιγοῦ, 3)8)44
 Πενταφρόνιμος Κων)νος, Μελιγοῦ, χωροφύλαξ, Κοζάνη, 1943
 Οικονομόπουλος Κυριάκος, Μελιγοῦ, ἀγρονόμος, Βαλτεσινίκου, 1944
 Δελιδημήτριος Δημήτριος, Πλάτανος, ἀνάπηρος, 'Αθήναι, 4)2)44
 Κυρίος Γεώργιος, Λεωνίδιον, κηπουρός, Κοσμάς, 18)3)44
 Γιάννης Γεώργιος, Λεωνίδιον, κτηματίας, Λεωνίδιον, 20)11)43
 Φασιλῆς Παντελῆς, Λεωνίδιον, γεωργός, Ξηροπήγαδον, 17)6)45
 Σαρρῆς Δημήτριος, Τσιτάλια, γεωργός, Βαμβακοῦ, 15)6)43
 Σαρρῆς 'Ηλίας, Τσιτάλια, ἐνωμ)ρχης, 'Ελαιοχώριον, 23)11)43
 Καλογιάννης Γεώργιος, Πελετά, χωροφύλαξ, Κοκκίλια, 7)12)44
 Λαγουδάκος Δημήτριος, Σαπουνάκι, ἔμπορος, Μεταμόρφωσιν, 23)7)43
 Βαρελλᾶς 'Ιωάννης, Μαρί, γεωργός, Πουρναρό, 29)5)44
 Βαρελλᾶς Θεόδωρος, Μαρί, γεωργός, Κοσμά, 29)5)44
 Βαρελλᾶς Παναγ., Μαρί, γεωργός, Κοσμά, 29)5)44
 Μανιάτης Σταῦρος, Πετρίνα, σμηνίας, Παληοχώρα, 28)10)44

Ε΄ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΑΥΠΛΙΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

Σουλιώτης Γεώργιος, Ναύπλιον, ἄεργος, Κόρινθος, 1944
 Κώνστας Παναγ., Ναύπλιον, ὄπορωπώλης, Δίδυμα Κορινθίας, 1944
 Παναγιωτουνάκος Νικόλαος, Ναύπλιον, ἠλεκτρολόγος, Κρανίδιον, 1944
 Καρατάσος Κων)νος, Ναύπλιον, χωροφύλαξ, "Αργος, 1944
 Μφλισσίνος Μιλτιάδης, Ναύπλιον, ὑπάλλ. Τραπέζης, Δίδυμα, 1944
 Εἰταξίας Κυριάκος, Ναύπλιον, ἠλεκτρολόγος, 'Αραχναῖον, 1944
 Πάβελας Κων)νος, Ναύπλιον, ἐργάτης, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 'Αναγνωστόπουλος Νικόλαος, Ναύπλιον, σωφέρ, Μᾶζι Νεμέας, 1944
 Παλαιολόγου Νικόλαος, Ναύπλιον, πυροσβέστης, 'Επίδαυρος, 1944
 'Αρμάου Μιχαήλ, Ναύπλιον, πυροσβέστης, 'Επίδαυρος, 1944
 Τσάπη 'Αγγελική, Ναύπλιον, οικιακά, Λυγουριό, 1944
 Μαργέτη "Αννα, Ναύπλιον, οικιακά, Λυγουριό, 1944
 Μπόμπος Νικόλαος, Ναύπλιον, ράπτης, Ν. Κίος, 1944
 Μπακινέζος 'Αναστάσιος, Ναύπλιον, κουρεύς, Μαζέικα, 1944
 'Αρμάου Γεώργιος, Ναύπλιον, ράπτης, 'Επίδαυρος, 1944
 Μιχελιδάκης Μιχαήλ, Ναύπλιον, οἰνοπώλης, 'Επίδαυρος, 1944
 Καλαμβοκίδης Βασίλειος, Ναύπλιον, ἐργάτης, 'Επίδαυρος, 1944
 Τσικόπουλος Πέτρος, Ναύπλιον, σιδηρουργός, 'Επίδαυρος, 1944

- Λιμναῖος Ἰωάννης, Ναύπλιον, ἐργάτης, Ἐπίδauρος, 1944
 Μανώλαρος Παναγ., Ναύπλιον, ὑποδοποιός, Ἐπίδauρος, 1944
 Μεταφᾶς Δημήτριος, Ναύπλιον, μαθητής, Ἀθῆναι, 1944
 Παπαντωνίου Βασίλειος, Ναύπλιον, βιομήχανος, Ἀθῆναι, 1944
 Χριστόπουλος Χρῆστος, Ναύπλιον, χωροφύλαξ, Ἀθῆναι, 1945
 Μπόμπος Ἀνδρέας, Ἄργος, ἀνθ)γός, Ἀραχναῖον, 20)9)44
 Στυρίχας Γεώργιος, Ἄργος, ἐργάτης, Ἄργος, 14)11)44
 Λαοδάνης Δημήτριος, Ἄργος, μυλωθρός, Στυμφαλία, 13)9)44
 Τσίμης Εὐάγγελος, Ἄργος, ἔμπορος, Δίδυμα, 13)11)44
 Γκράτσιος Γεώργιος, Ἄργος, ἐργάτης, Στυμφαλία, 15)5)44
 Γκρατσίου Σοφία, Ἄργος, οἰκιακά, Στυμφαλία, 15)5)44
 Γκράτσιος Καμαρινός, Ἄργος, ἐργάτης, Στυμφαλία, 15)5)44
 Γκρατσίου Μαρία, Ἄργος, οἰκιακά, Στυμφαλία, 15)5)44
 Ὑφαντῆς Χρῆστος, Ἄργος, ἔμπορος, Ἀθῆναι, 4)7)44
 Λαμπρόπουλος Ἀθανάσιος, Ἄργος, ἐργάτης, Στυμφαλία, 20)7)44
 Φλένος Γεώργιος, Ἄργος, ἐργάτης, Στυμφαλία, 15)8)44
 Κοματᾶς Γεώργιος, Ἄργος, ἐργάτης, Ἄργος, 30)8)44
 Λιρίτης Παρασκευᾶς, Ἄργος, ἐργάτης, Νεμέα, 10)5)44
 Μποδόπουλος Δημήτριος, Ἄργος, ἐργάτης, Ἀραχναῖον, 10)5)44
 Λικουρίζας Θεοδόσιος, Ἄργος, φαρμακοποιός, Ἀθῆναι, 10)12)44
 Λαοδάνης Παναγ., Ἄργος, μαθητής, Σκοτεινή, 14)1)44
 Παραβάντης Ἐλευθέριος, Ἄργος, ὀδηγός, Ψάρι Κορινθίας, 10)6)44
 Παραβάντη Μαρία, Ἄργος, οἰκιακά, Ψάρι Κορινθίας, 10)6)44
 Καραμαλίτης Πρ., ἢ Κατσιβύρης Κ., Ἄργος, ἐργάτης, Λυρκεία, 15)3)44
 Καραμαλίτη Βασιλική, Ἄργος, οἰκιακά, Λυρκεία, 15)3)44
 Τσοῦμπας Ἀλέξιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Τσοῦμπας Γεώργιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Τσοῦμπας Εὐάγγελος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Κολεβέντης Φώτιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Κολεβέντης Κων)νος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Κολεβέντης Ἀναστάσιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότης Ἀναστάσιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότης Ἰωάννης, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότης Θεοδόσιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότης Γεώργιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότης Χρῆστος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Νότη Παναγιώτα, Λίμνες, οἰκιακά, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Κονδύλης Κων)νος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Μελέτης Γεώργιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Κακοῦρος Εὐάγγελος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Πίτσιος Γεώργιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Πίτσιος Ἀνδρέας, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
 Πίτσιος, Κων)νος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44

- Μπάρμπα Μαρίνα, Λίμνες, οικιακά, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Φρύμης Βασίλειος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Φρύμης Γεώργιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Μπιτσιώκος Ἀθανάσιος, Λίμνες, γεωργός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Κούκου Μαρίνα, Λίμνες, οικιακά, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Λαδῆς Νικόλαος, Δωδεκάνησος, ἰατρός, Ἁγιονόρι, 19)8)44
Δήμας Ἀθανάσιος, Λίμνες, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Δήμας Γεώργιος, Προσύμνη, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Σωτηρίου Δημήτριος, Προσύμνη, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Τσώκας Ἰωάννης, Προσύμνη, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Τσώκας Δημήτριος, Προσύμνη, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Ψωμᾶς Δημήτριος, Προσύμνη, γεωργός, Μπόρσια, —)7)44
Σταμάτης Νικόλαος, Προσύμνη, γεωργός, Στυμάγκα, —)8)44
Τσίμπος Δημήτριος, Νεοχώριον, γεωργός, Νεοχώριον, 24)6)44
Παπαδόπουλος Δημήτριος, Νεοχώριον, γεωργός, Νεοχώριον, 24)6)44
Μπλιάτσιος Ἰωάννης, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Ἀλέα Ἄργους, 7)1)44
Κοτσοβός Ἰωάννης, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Ἀλέα Ἄργους, 7)1)44
Φαρμάκης Κων)νος, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Ἀλέα Ἄργους, 7)1)44
Μπιτζῆς Γεώργιος, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Κουτσοπόδιον, 2)9)44
Παιδάκης Ἰωάννης, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Κουτσοπόδιον, 2)9)44
Παιδάκης Ἰωάννης, Κουτσοπόδιον, γεωργός, Κουτσοπόδιον, 2)9)44
Μητροβγένης Ἀγαμέμνων, Μυκῆναι, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 4)4)44
Τέντζερης Παναγ., Μυκῆναι, γεωργός, Μπόρσια, 10)7)44
Τσαμπάρης Δημήτριος, Μυκῆναι, γεωργός, Μπόρσια, 10)7)44
Τσαμπάρης Παναγ., Μυκῆναι, γεωργός, Μπόρσια, 10)7)44
Τσιλιανίδης Φίλιππος, Μυκῆναι, γεωργός, Μπόρσια, 10)7)44
Μαραγκοῦ Μαριγώ, Μυκῆναι, οικιακά, Μπόρσια, 10)7)44
Τσαμπάρης Γεώργιος, Μυκῆναι, γεωργός, Ἀραχναῖον, 20)2)44
Σκούρας Ἀναστάσιος, Μυκῆναι, γεωργός, Λίμνες, 9)3)44
Μανεσώτης Εὐάγγελος, Μυκῆναι, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 4)4)44
Μαυρογιαννης Γεώργιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Μπουχοῦτσος Ἀθανάσιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Μπουχοῦτσος Κων)νος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Μπουχοῦτσος Ἰωάννης, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
Μπουχοῦτσος Παναγ., Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
Λέδες Γεώργιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Λέδες Ἀνδρέας, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Πανάγου Βασίλειος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Μπελιτσῆς Εὐθύμιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Δασακλῆς Γεώργιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Δασακλῆς Ἡλίας, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Κωτσογιάννης Παναγ., Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44
Κωτσογιάννης Κων)νος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 10)6)44

- Μπαζόπουλος Ἀθανάσιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Μαλανδρένιον, 10)7)44
 Φράγκος Δημήτριος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
 Παναγόπουλος Γεώργιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
 Καλλιμνίου Ἀγγελική, Μαλανδρένιον, οικιακά, Φενεό, 20)7)44
 Καλλιμνίου Ἀσημίνα, Μαλανδρένιον, οικιακά, Φενεό, 20)7)44
 Ἀναγνώστου Ἀθανάσιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Μπόρσια, 15)7)44
 Σπανός Νικόλαος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Μπόρσια, 15)7)44
 Σπανός Δημήτριος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Μπόρσια, 15)7)44
 Λουδίκας Γεώργιος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
 Ἀργύρης Θεόφιλος, Μαλανδρένιον, γεωργός, Φενεό, 20)7)44
 Ἀθανασόπουλος Γεώργιος, Μπόρσια, γεωργός, Ἐξοχή, 20)6)44
 Μπουλοῦκος Δημήτριος, Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 10)8)43
 Μπάρλας Χρήστος, Σχινοχώριον, γεωργός, Σχινοχώριον, 8)8)44
 Βλογιάρης Βασίλειος, Σχινοχώριον, γεωργός, Ἐξοχή, 8)8)44
 Νικολίτσας Παναγ., Σχινοχώριον, γεωργός, Μαλανδρένιον, 14)7)44
 Μπούρης Βασίλειος, Σχινοχώριον, γεωργός, Μαλανδρένιον, 14)7)44
 Παπαδόπουλος Γεώργιος, Σχινοχώριον, γεωργός, Μαλανδρένιον, 14)7)44
 Μπούτης Πέτρος, Σχινοχώριον, γεωργός, Ἐξοχή, 16)7)44
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Σχινοχώριον, γεωργός, Ἐξοχή, 16)7)44
 Νικολίτσας Παναγ., Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Φλίνος Γεώργιος, Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδόπουλος Δημήτριος, Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδόπουλος Παναγ., Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδόπουλος Παναγ., Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Μπούρης Δημήτριος, Σχινοχώριον, γεωργός, Γκούρα, 20)7)44
 Μπούρη Δήμητρα, Σχινοχώριον, οικιακά, Γκούρα, 20)7)44
 Μπούρη Ἀγγελική, Σχινοχώριον, οικιακά, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδοπούλου Ἀγγελική, Σχινοχώριον, οικιακά, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδοπούλου Κων)να, Σχινοχώριον, οικιακά, Γκούρα, 20)7)44
 Παπαδοπούλου Ἀναστασία, Σχινοχώριον, οικιακά, Γκούρα, 20)7)44
 Ἀγγελόπουλος Ἀναστάσιος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)7)44
 Ἀγγελοπούλου Δήμητρα, Ἀγ. Νικόλαος, οικιακά, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Κων)να, Ἀγ. Νικόλαος, οικιακά, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Ἀναστασία, Ἀγ. Νικόλαος, Φενεό, —)7)44
 Ἀγγελοπούλου Ἀθανασία, Ἀγ. Νικόλαος, οικιακά, Φενεό, —)7)44
 Ζάχος Δημήτριος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Ζάχος Κων)νος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Ζάχος Κων)νος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Καραμῆτσος Παναγ., Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Γκόφας Σπυρίδων, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Στρομάγκα, —)6)44
 Καρατασοῦλης Δημήτριος, Φρέγκενα, γεωργός, Καρού, 21)6)44
 Καρατασοῦλης Μιχαήλ, Φρέγκενα, γεωργός, Καρού, 21)6)44
 Καρούτης Εὔσταθιος, Φρέγκενα, γεωργός, Καρού, 21)6)44

- Μιχαλόπουλος Βασίλειος, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Τσεβόπουλος Ἀναστάσιος, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Καρούτης Ἰωάννης, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Σπανός Χρήστος, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Κούσουλας Ἀθανάσιος, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Κούσουλας Βασίλειος, Φρέγκενα, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Καρατασοῦλη Ἀνθή, Φρέγκενα, οἰκιακά, Κεφαλόβρυσον, 26)6)44
 Μποζιονέλος Ἰωάννης, Καρυά, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 8)6)44
 Μποζιονέλος Δημήτριος, Καρυά, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 8)6)44
 Καραμουῦτζος Εὐάγγελος, Καρυά, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 8)6)44
 Δαμάλας Γεώργιος, Καρυά, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 8)6)44
 Δαμάλας Παναγ., Καρυά, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 8)6)44
 Ἀγγελόπουλος Δημήτριος, Βρούστιο, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 21)6)33
 Ἀγγελοπούλου Χριστίνα, Βρούστιο, οἰκιακά, Βρούστιο, 21)6)44
 Σκότας Παναγιώτης, Βρούστιο, γεωργός, Βρούστιο, 26)7)44
 Μαντέσης Ἀναστάσιος, Βρούστιο, γεωργός, Κεφαλόβρυσον, 26)7)44
 Τότσικα Ἐλένη, Βρούστιο, οἰκιακά, Κεφαλόβρυσον, 26)7)44
 Τσιορθᾶς Δημήτριος, Σκοτεινή, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Παπαδημητρίου Ἀθανάσιος, Σκοτεινή, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Παπαδημητρίου Ἀθανάσιος, Σκοτεινή, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Ραχανιώτης Σπυρίδων, Σκοτεινή, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Πετρόπουλος Πέτρος, Πρωϊσίνα, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Μπάρα Παρασκευή, Πρωϊσίνα, οἰκιακά, Φενεό, —)6)44
 Μπάρα (ἄρρεν ἀβάπτιστο), Πρωϊσίνα, Φενεό, —)6)44
 Πέτρου Πέτρος, Ἀλέα, γεωργός, Ἀλέα Ἄργους, —)6)44
 Δαρδάνης Πέτρος, Ἀλέα, γεωργός, Ἀλέα Ἄργους, —)6)44
 Ἀγγελόπουλος Ἀναστάσιος, Ἀγ. Νικόλαος, γεωργός, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Δήμητρα, Ἀγ. Νικόλαος, οἰκιακά, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Κων)να, Ἀγ. Νικόλαος, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Ἀναστασία, Ἀγ. Νικόλαος, Φενεό, —)6)44
 Ἀγγελοπούλου Ἀθανασία, Ἀγ. Νικόλαος, Φενεό, —)6)44
 Τσίμπος Δημήτριος, Μῦλοι, γεωργός, Νεοχώριον, 24)6)44
 Μπούρης Γεώργιος, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Λύκος Κων)νος, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Ἰωάννης, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Φώτιος, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Κων)νος, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Γιαννακόπουλος Σπυρίδων, Καπαρέλιον, γεωργός, Φενεό, —)9)44
 Μυττᾶς Ἀλέξανδρος, Καπαρέλιον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)9)44
 Χριστόπουλος Σταῦρος, Νεοχώριον, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Κουλός Χρήστος, Νεοχώριον, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Καλόγηρος Σωτήριος, Νεοχώριον, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Βούλγαρης Ἐταμεινώνδας, Νεοχώριον, γεωργός, Φενεό, —)8)44

- Λεπετεῖη Παναγούλα Νεοχώριον, οικιακά, Φενεό, —)8)44
 Σανιδᾶς Κων)νος, Νεοχώριον, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Καπετάνος Γεώργιος, Κεφαλόβρυσον, γεωργός, Σκοτεινή, —)8)44
 Κωστάκης Κων)νος, Κεφαλόβρυσον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Λιαμαντῆς Γεώργιος, Καπαρέλιον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Δωρῆς Σωτήριος, Καπαρέλιον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Δωρῆς Ἰωάννης, Καπαρέλιον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Μπεξῆς Ἰωάννης, Καπαρέλιον, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Ἄντωνόπουλος Γεώργιος, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)5)44
 Καπετανόπουλος Δημήτριος, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Καπετανόπουλος Ἀλέξανδρος, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Καρράς Ἀθανάσιος, Λυρκεία, γεωργός, Ἐξοχή Ἄργους, —)8)44
 Καρρά Ἀγγελική, Λυρκεία, οικιακά, Ἐχοξή Ἄργους, —)8)44
 Μυτᾶς Ἰωάννης, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Νάσης Ἀντόνιος, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Πρέσβελος Κων)νος, Λυρκεία, γεωργός, Λυρκεία, —)8)44
 Παπαγεωργίου Παναγ., Λυρκεία, γεωργός, Ἐξοχή, —)8)44
 Παπαγεωργίου Ἀγγελική, Λυρκεία, οικιακά, Ἐξοχή, —)8)44
 Παπανικολάου Βασιλική, Λυρκεία, οικιακά, Ἀλέα Ἄργους, —)8)44
 Στάθης Παναγ., Λυρκεία, γεωργός, Ἐξοχή, —)8)44
 Σταθᾶς Ἠλίας, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Τσιριῖκος Δημήτριος, Λυρκεία, γεωργός, Γυμνό, —)8)44
 Τσιριῖκος Γεώργιος, Λυρκεία, γεωργός, Δούκα Ἄργους, —)8)44
 Κοσμάς Νικόλαος, Λυρκεία, γεωργός, Γυμνό, 10)10)44
 Χριστολιᾶς Δημήτριος, Λυρκεία, γεωργός, Ἐξοχή, —)8)44
 Χονδρόπουλος Γεώργιος, Λυρκεία, γεωργός, Φενεό, —)8)44
 Ἄναγνωστόπουλος Σπύρος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ἄναγνωστόπουλος Δημ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Βραχνός Βάσσος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ἀράξης Δημήτριος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ἀργύρης Ἰωάννης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος 18)8)44
 Ἀργύρης Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Διολίτσης Γρηγόρ, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Κόσκαλης Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Καμποῦρος Θεόδ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Καγαλῆς Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Ἰωάννης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Κων)νος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Μιλτιάδης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Παναγ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Σπυρίδων Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Βασίλειος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Λαγκῆς Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44

- Αίτσαζ Εὐάγγελος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Αίτσαζ Ὁρέστης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Μαντῆς Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Μαντῆ Χρηστίνα, Ἀχλαδ)μπος, οικιακά, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Μυτιληνῖος Ἰωάν., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Μακρῆς Νικόλαος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντούσιας Νικόλαος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντούσιας Λεωνίδα, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Γκαβίλης Δημήτρ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντρούλιας Νικόλ, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντρούλιας Ἄνδρ, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντρούλιας Ἀναστ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντρούλιας Τρύφων, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ντρούλιας, Κων., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Παναγάκης Ἄντ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Παπαδόπουλος Ἄντ., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Παράσχος Χρήστος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Παράσχος Ἰωάννης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Παναγάκης Κων., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Πετριᾶς Τιμόθεος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Σελῆς Ἰωάννης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τελιγιώρης Κων)νος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Σελῆς Δημήτριος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τριαντάφυλλος Ἰωάν., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τσατσαφούλης Κων., Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τσιούρας Κων)νος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τιφλῆς Κων)νος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Φλούτσης Μιχαήλ, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Χιώτης, Ἀθανάσιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Κομματᾶς Κων)νος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Ψυχογιός Ἰωάννης, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Στέργιος Ἀντώνιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Στέργιος Πέτρος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Μπονόρης Γεώργιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Θεοδοσίου Εὐθύμιος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τασούλης Δημήτριος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, 18)8)44
 Τριανταφύλλου Ἀνδρέας, Ἀχλαδ)μπος, ἐνωμ)ρχης, Κόρινθος, —)5)44
 Λάμπρος Δημήτριος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, —)5)44
 Μπαλάσκαζ Νικόλαος, Ἀχλαδ)μπος, γεωργός, Ἀχλαδ)μπος, —)5)44
 Τσιῆμος Δημήτριος, Μῦλοι, κτηνοτρόφος, Νεοχώριον, 24)6)44
 Παπαδόπουλος Δημήτριος, Μῦλοι, γεωργός, Νεοχώριον, 24)6)44
 Ἀδαμόπουλος Φώτιος, Μῦλοι, δημοδ)λος, Νεοχώριον, 24)6)44
 Κουλέζ Κων)νος, Μῦλοι, ἱερέυς, 22)6)44

- Γάτσος 'Αναστάσιος, Μύλοι, γεωργός, 22)6)44
 Διαμαντόπουλος Δημήτρ, Μύλοι γεωργός, 22)6)44
 Διαμαντόπουλος Γεώργ., Μύλοι, γεωργός, 22)6)44
 Γάτσος Γεώργιος, 'Ελληνικόν, γεωργός, 'Ελληνικό, 17)4)44
 Λέρμας Παναγιώτης, Μύλοι, γεωργός, 3)11)44
 Καζής 'Αθανάσιος, Μύλοι, γεωργός, 3)11)44
 Σκούπης ἢ Μπεγλίτης Παναγιώτης, Μύλοι, γεωργός, 3)11)44
 'Αϊβαλιώτης Βασίλειος, Θεομίσια, γεωργός Κόρινθος, 1944
 Παπαδάκης 'Εμμανουήλ, 'Αποκορωνοῦ, ἐνωμ)ρχης, Κρανίδιον, 1944
 Καρανικόλας 'Ανδριανός, Κρανίδιον, γεωργός, Κρανίδιον, 1944
 Βαλκαθάσης Σταῦρος, Κρανίδιον, μηχανικός, Κρανίδιον, 1944
 Δημότσης Κων)νος, Κρανίδιον, ἐργάτης, Κρανίδιον, 1944
 Καραχάλιος 'Αναστάσιος, Κρανίδιον, ἐργάτης, Κρανίδιον, 1944
 Ζέρβας 'Ανδρέας, Κρανίδιον, ποιμὴν, Κρανίδιον, 1944
 Βλαχογιάννη 'Αρχόντω, Κρανίδιον, οἰκοκυρά, Κρανίδιον, 1944
 Μπούκου Δέσποινα, Κρανίδιον, οἰκιακά, Κρανίδιον, 1944
 Φασιλῆ 'Ανεξινιώ, Κρανίδιον, οἰκιακά, Κρανίδιον, 1944
 Κορδώνης Παντελῆς, Κρανίδιον, ζωέμπορος, 'Ηλιόκαστρον, 1944
 Πούλης Στέφανος, Κρανίδιον, ἱερεὺς, 'Ηλιόκαστρον, 1944
 Κοντογιάννης Δημήτριος, Κρανίδιον, ἐργάτης, Κρανίδιον, 1944
 'Αλεξανδρῆς Νικόλαος, Δίδυμα, δικηγόρος, Κρανίδιον, 1944
 'Αργίτης Γεώργιος, Δίδυμα, γεωργός, Κρανίδιον, 1944
 Λεωνίδας Γεώργιος, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1943
 Μυλωνᾶς Χρῆστος, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1944
 Παλῆς Πέτρος, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1944
 Παπαϊωάννου 'Αντώνιος, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1944
 Στεφάνου Λυγερῆ, Δίδυμα, οἰκιακά, Δίδυμα, 1944
 Μερμίγκης Νικόλαος, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1944
 Σμυρνοιώτης 'Ανδριανός, Δίδυμα, γεωργός, Δίδυμα, 1944
 Τσεμπέρα Μαγδαληνή, Δίδυμα, οἰκιακά, Δίδυμα, 1944
 Σταθόπουλος Παναγιώτης Δίδυμα, ἔμπορος, Δίδυμα, 1944
 Σοφός Γεώργιος, Δίδυμα, ἔμπορος, Δίδυμα, 1943
 'Αράμπος 'Αναστάσιος, Δρέπανον, γεωργός, 'Αλέα, 1944
 Μαρκογιάννης Σπυρίδων, Λευκάκια, γεωργός, 'Αλέα, 1944
 Τσίρος 'Αριστείδης Λευκάκια, γεωργός, Κέορμπεσι, 1944
 Καλκοῦνος Λάμπρος, Πυργιώτικα, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Σπανός Παναγιώτης, Πουλακίδα, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Μπόμπος 'Ανδρέας, "Αργος, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Μποδόπουλος Δημήτριος, "Αργος, πλαν. μικροπωλητής, 'Αραχναῖον, 1944
 Κυριάκου Παναγ., 'Αγ. Τριάς, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Κυριάκου Θεόδωρος, 'Αγ. Τριάς, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Βελλελέκος Νικόλαος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν' 'Επίδαυρος, 1944
 Γιαννάκης Πέτρος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944

- Γιαννάκη Βαρθάρα, Ν. 'Επίδαυρος, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 'Αναστασόπουλος Κων)νος, Δήμαινα, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, 1944
 Γεώργας Βασίλειος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Δρούγκας Γεώργιος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Σοφικό Κορινθίας, 1944
 Δρούγκας Δημήτριος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Δρούγκα Βασιλική, Ν. 'Επίδαυρος, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Δρούγκα Μαρίνα, Ν. 'Επίδαυρος, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Διαμαντής Κων)νος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Κυμπουρόπουλος Κων)νος, Ν. 'Επίδαυρος, δημοδ)λος, Δήμαινα, 1943
 Καφτάνης Κων)νος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Κωτσάκος Κωνσταντίνος, Δήμαινα, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Μπιμπής Νικόλαος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Πρωτοπαπᾶς Γεώργιος, Δήμαινα, γεωργός, 'Αθήναι, 1944
 Ρόδης 'Αναστάσιος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Σακελίου 'Ελένη, Ν. 'Επίδαυρος, οικιακά Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Στάνης Δημήτριος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος 1944
 Χριστοδουλάκης Κων)νος, Ν. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Γεώργας Παναγιώτης, Π. 'Επίδαυρος, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 1944
 Λασκαράς Γεώργιος, Π. 'Επίδαυρος, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Φελιμέγκας Βασίλειος, Π. 'Επίδαυρος, γεωργός, Λίμνες, 1943
 Λασκαρά Χρυσούλα, Π. 'Επίδαυρος, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Φελιμέγκα Γλυκερία, Π. 'Επίδαυρος, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 'Αντίκας Μιχαήλ, Τολόν, γεωργός, Τολόν, 1944
 'Αρώνης 'Αθανάσιος, Τολόν, ἄλιεύς, Ναύπλιον, 1944
 Καλλιάνος Χρήστος, 'Ασσίνη, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Χελιώτης 'Ανδριανός, 'Ασσίνη, γεωργός, 'Αργος, 1944
 Χιόνης Δημήτριος, 'Ασσίνη, ἐργάτης, Δίδυμα, 1943
 'Υψηλάντης Κων)νος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντη Μαρίνα, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Γεώργα Κων)να, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Γεώργας Κων)νος, Μηδέα, μαθητής, Λίμνες, 1944
 Γεώργα 'Αναστασία, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Ράπτης 'Ιωάννης, Μηδέα, ἀνάτηρος, Λίμνες, 1944
 Ράπτη Σοφία, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Ράπτης Δημήτριος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Γεώργα Μαριγώ, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Ράπτη Μαρία, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Ράπτης Νικόλαος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντη Μαρία, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντης 'Ηλίας, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντης Παναγιώτης, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντης 'Αναστάσιος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 'Υψηλάντης Σωτήριος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944

- Ύψηλάντη Μαριγώ, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Κυμπούρης Βασίλειος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Κυμπούρη Άννασταςία, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Κυμπούρης Βασίλειος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Κακοῦρος Παναγιώτης, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Άθανάσιος, Μηδέα, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Κακούρου Γιαννούλα, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Σωτηρία Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Άκριβή, Μηδέα, οικιακά, Λίμνες, 1944
 Παπαγεωργοπούλου Γεωργία, Μηδέα, οικιακά, Σκοτεινή, 1941
 Παπαγεωργόπουλος Άναστάσιος, Μηδέα, γεωργός, Σκοτεινή, 1944
 Τζούγλης Κων)νος, Άνυφή, γεωργός, Σκοτεινή, 1944
 Καράμπης Γεώργιος, Άνυφή, γεωργός, Σκοτεινή, 1944
 Κόρακας Ίωάννης, Άνυφή, γεωργός, Σκοτεινή, 1944
 Ξυνός Άντώνιος, Άνυφή, γεωργός, Σκοτεινή, 1944
 Άγγελένας Γεώργιος, Άνυφή, γεωργός, Κόρινθος, 1944
 Τόμπρας Άναστάσιος, Άγ. Τριάς, γεωργός, Άγ. Ίωάννης, 1944
 Σαλαπάτας Άλέξανδρος, Άγ. Τριάς, γεωργός, Άθῆναι, 1944
 Σπανός Δημήτριος, Πουλακίδα, γεωργός, Πουλακίδα, 1944
 Παναγιῆς Έλευθέριος, Πουλακίδα, γεωργός, Μηδέα, 1944
 Μπολέμης Άναστάσιος, Φαναρίτι, γεωργός, Μηδέα, 1944
 Άσπρος Άναστάσιος, Άραχναῖον, ποιμῆν, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Βάρδακας Άναστάσιος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Βάρδακας Δημήτριος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Γεώργας Άθανάσιος, Άραχναῖον, ἀνῆλιξ, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλη Χρηστίνα, Άραχναῖον, οικιακά, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλη Σοφία, Άραχναῖον οικιακά Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλη Μαρίνα, Άραχναῖον, μαθήτρια, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλη Μαριγώ, Άραχναῖον, οικιακά, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλη Παγώνα, Άραχναῖον, οικιακά, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλης Άναστάσιος, Άραχναῖον, γεωργός, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλης Ίωάννης, Άραχναῖον, ἀνῆλιξ, Άραχναῖον, 1944
 Δεδεμπίλης Δημήτριος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Δρούγκας Ίωάννης, Άραχναῖον, γεωργός, Γκούρα Κορινθίας, 1944
 Δρούγκας Παναγ., Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Ζαφείρης Άναστάσιος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Ζαφείρης Ίωάννης, Άραχναῖον, σπουδαστής, Άραχναῖον, 1944
 Ζαφείρης Δημήτριος, Άραχναῖον, γεωργός, Άραχναῖον, 1944
 Ζαφείρη Άλεξάνδρα, Άραχναῖον, οικιακά, Άραχναῖον, 1944
 Ζέρβας Άναστάσιος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Ζέρβας Νικόλαος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Κόλλιας Γεώργιος, Άραχναῖον, γεωργός, Ν. Έπίδαυρος, 1944
 Κόλλια Αικατερίνη, Άραχναῖον, οικιακά, Ν. Έπίδαυρος, 1944

- Κωστοῦρος Χρήστος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Κωστούρου Δημήτρα, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Καραγιάννης Ἀθανάσιος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Κόλλιας Ἀθανάσιος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Κατσαρός Δημήτριος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Κωστοῦρος Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Κωστοῦρος Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρκου Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ἀραχναῖον, 1944
 Μάρκου Σοφία, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ἀραχναῖον, 1944
 Μανώλης Δημήτριος Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μανώλης Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μανώλης Χρήστος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρας Γεώργιος, Ἀραχναῖον, ἔμπορος, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρας Δημήτριος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρα Μαγδαληνή, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρκου Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μπέλεσης Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ἀραχναῖον, 1944
 Μπίμπης Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μπίμπης Δημήτριος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μπέλεση Δημήτρα, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μπέλεσης Κων)νος, Ἀραχναῖον, μαθητής, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μανώλης Χρήστος, Ἀραχναῖον, ἔμπορος, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Μάρκου Ἀθανάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ἀραχναῖον, 1944
 Μάρκου Δημήτριος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ἀραχναῖον, 1944
 Μακρῆς Ἀναστάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Παντελῆς, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Ἀραχναῖον, μαθητής, Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Γεώργιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Γεώργιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Σοφία, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Αἰκατερίνη, Ἀραχναῖον, οἰκιακά, Ἀραχναῖον, 1944
 Οἰκονόμου Νικόλαος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Οἰκονόμου Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Πίτσας Κων)νος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Πασπαλιάρης Σταῦρος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Πασπαλιάρης Ἰωάννης, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Πασπαλιάρης Γεώργιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Πασπαλιάρης Ἀθανάσιος, Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Σοφός Παναγ., Ἀραχναῖον, γεωργός, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944
 Σχίζας Δημήτριος, Ἀραχναῖον, ποιμήν, Ν. Ἐπίδαυρος, 1944

Τζαρίμας Γεώργιος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τζαρίμας Παναγ., 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τζαρίμας Σωτήριος, 'Αραχναῖον, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Σοφοῦ Ζωή, 'Αραχναῖον, οικιακά, 'Αραχναῖον, 1944
 Τόσκας Δημήτριος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκας 'Αναστάσιος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκα Αἰκατερίνη, 'Αραχναῖον, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκα Μαρίνα, 'Αραχναῖον, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκα Γκόλφω, 'Αραχναῖον, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τριμπονίας 'Ιωάννης, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τριμπονίας Δημήτριος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τριμπονίας 'Ιωάννης, 'Αραχναῖον, ποιμήν, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Ταμπάκης Δημήτριος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκα Μαρίνα, 'Αραχναῖον, οικιακά, 'Αραχναῖον, 1944
 Τριμπονίας 'Αναστάσιος, 'Αραχναῖον, ποιμήν, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκας Χρήστος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Τόσκας 'Αναστάσιος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Χρήστου Χρήστος, 'Αραχναῖον, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Χρήστου 'Αννα, 'Αραχναῖον, οικιακά, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Χρήστου Γεωργία, 'Αραχναῖον, οικιακά, 'Αραχναῖον, 1944
 'Ηλίας Γεώργιος, 'Αραχναῖον, γεωργός, 'Αραχναῖον, 1944
 Τόλιας Χρήστος, Λυγουριό, ἰατρός, 'Αραχναῖον, 1944
 Πετμεζᾶς Βασίλειος, Λυγουριό, γεωργός, Ν. 'Επίδαυρος, 1944
 Μαλινός 'Αριστείδης, Ναύπλιον, γεωργός, Λυγουριό, 1944
 Μητροβγένης 'Αγαμέμνων, Μυκῆναι, γεωργός, Λυγουριό, 1944
 Παπαγεωργόπουλος Γεώργιος, Πρόνοια, ἐργάτης, Λίμνες, 1944
 Γεωργόπουλος Γεώργιος, Πρόνοια, γεωργός, Γκούρα, 1943
 Μερμύγκης Νικόλαος, Τίρυνς, κρεοπώλης, Λυγουριό, 1944
 Σμυρνωτάκης 'Ανδρέας, Τίρυνς, γεωργός, Λυγουριό, 1944
 Κώνστας Παναγ., Ν. Βυζάντιον, ὀπωροπώλης, Καρακαλά, 1943

ΣΤ'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Χαρλαύτης Παναγιώτης, Στενό Κορινθ., ἱερεὺς, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Δάρης Κωνσταντίνος, Γκούρα, γεωργός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Δάρης Παναγιώτης, Γκούρα, φοιτητής, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Χαρλαύτης 'Αλέξανδρος, Γκούρα, γεωργός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Χαρλαύτης 'Αργύριος, Γκούρα, γεωργός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Χαρλαύτης 'Ιωάννης, Γκούρα, γεωργός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Ρομπόκος Βλάσιος, Κρῆναι, ἰατρός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 6)44
 Λαδᾶς Νικόλαος, Στενό, φαρμακοποιός, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
 Μητρόπουλος Νικόλαος, Γκούρα, παντοπώλης, Μονὴ 'Αγ. Γεωργίου, 7)44

- Παπαγεωργίου Παναγιώτης, Γκούρα, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Μπαλῆ Ούρα, Γκούρα, οικοκυρά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Γαλάνης Παντελῆς, Γκούρα, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Γαλάνης Γεώργιος, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Τσεκρέκης Παναγιώτης, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Τσεκρέκη 'Ελένη, Μεσσινό, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Μαλαχιᾶς 'Αναστάσιος, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κουτσομῆχος 'Αριστείδης, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Μπολιαρίτης Γεώργιος, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Ψαχούλιας Δημήτριος, Μεσσινό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κατέλλος Δημήτριος, Καλύβια, δημῶλος, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κατέλλος Ἰρηγόριος, Πανόραμα, δικηγόρος, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Σταματόπουλος Ἡλίας, Πανόραμα, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Παπαθανασίου Γεωργία, Πανόραμα, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κατέλλος 'Αθανάσιος, Πανόραμα, ἰατρός, Θεσσαλονίκη, 5)44
Κάτσικας Γεώργιος, Πανόραμα, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κακαβᾶ 'Ασπασία, Φενεός, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κακαβᾶς Σωτήριος, Φενεός, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κακαβᾶς Βλάσιος, Φενεός, σπουδαστής, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Παπαγεωργιάκης Γεώργιος, Φενεός, ἔμπορος, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
'Ηλιόπουλος Κωνσταντῖνος, Φενεός, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Φετση Σωτήριος, Φενεός, ἐργάτης, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Καράμπελας Παναγιώτης, Φενεός, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Πέπτας Νικόλαος, Μωσιά, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
'Αντωνόπουλος Ἰωάννης, Μωσιά, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
'Αντωνόπουλος Βλάσιος, Μωσιά, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Καμπέρου Μάρθα, Μωσιά, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Παπαγεωργόπουλος Γεώργιος, Καλύβια, γεωργός, Μ. 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Παπαγεωργόπουλος Ἐλευθέριος, Καλύβια, δημῶλος, Μ. 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Καραλῆ 'Ελένη, Καλύβια, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Καραλῆ Γεωργία, Καλύβια, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κολοβός Χαράλαμπος, Καλύβια, δικαστικός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κολοβού 'Ασπασία, Καλύβια, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Ρεκουνιώτης 'Αθανάσιος, Καλύβια, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Τσούλης Ἰωάννης, Καλύβια, ξυλουργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Σουρέλης 'Αλέξανδρος, 'Αγ. Βαρθάρα, δημ. υπάλ., Μ. 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κάπτου Βασιλική, Καλύβια, οικιακά, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Σακελλαρίου Συμεών, Γκούρα, μοναχός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Στρίφτης Δανιήλ, Φενεός, μοναχός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Πίττας Γεννάδιος, Λυκούρια, μοναχός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Μητρόπουλος 'Αρσένιος, Γκούρα, μοναχός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Σταματόπουλος Παρθένιος, Πανόραμα, μοναχός, Μ. 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Μαγγλάρας Καλλίστρατος, Λυκούρια, μοναχός, Μ. 'Αγ. Γεωργίου, 7)44

- Μπαρμπόπουλος Νικόλαος, Μάτι, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κατσαούνης Κωνσταντίνος, Μάτι, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κατσαούνης Στυλιανός, Μάτι, έμπορος, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Γκιόκας Κωνσταντίνος, Μάτι, έμπορος, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Κουτροβέλης Χρήστος, Φενεός, ύποδ)ποιός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Χαρλαύτης Χρήστος, Στενό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Χαρλαύτης Εϋθύμιος, Στενό, μαθητής, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Λιάκος Γεώργιος, Στενό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Γεωργίου Γεώργιος, Στενό, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Τσετσώνης Γεώργιος, Ταρσός, γεωργός, Μονή 'Αγ. Γεωργίου, 7)44
Λύρας Κωνσταντίνος, Ταρσός, χωροφύλαξ, Δούκα 'Αργους, 12)44
Χαρλαύτης Δημήτριος, Ταρσός, γεωργός, Παναρίτι, 6)44
Χαρλαύτης 'Αχιλλεύς, Ταρσός, μαθητής, Παναρίτι, 6)44
Μπαχταλιάς Νικόλαος, Ταρσός, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Καλᾶς Γεώργιος, Ταρσός, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Καλᾶς Χρήστος, Ταρσός, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Μαγγίνας Κωνσταντίνος, Ταρσός, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Λιάκος Δημήτριος, Ταρσός, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Χαρλαύτης Γεώργιος, Ταρσός, γεωργός, Παναρίτι, 6)44
Γεωργόπουλος Κων)νος, Κόρινθος, εργάτης, Κουτάλα, 2)44
Γεωργόπουλος Πολύβιος, Κόρινθος, εργάτης, Κουτάλα, 2)44
Τζαναβάρας Σωτήριος, Κόρινθος, έμπορος, Κουτάλα, 3)44
Καπάτσος Δημήτριος, Κόρινθος, ύπ. Νομαρχ., Κουτάλα, 3)44
Μπενέκος Γεώργιος, Κόρινθος, ύπ. Νομαρχ., Κουτάλα, 3)44
Κοκιούσης Κωνσταντίνος, Κόρινθος, ύπ. Νομαρχ., Μάρκασι, 6)44
Τσακαλάκης Γεώργιος, Λουτράκι, εργάτης, Σχοινός, 7)44
Τσακαλάκη Κατίνα, Λουτράκι, οικιακά, 'Ασσο, 7)44
Σακελλαρίου Κωνσταντίνος, Λουτράκι, ξενοδ)λος, Μάρκασι, 4)44
Φίλης 'Ιωάννης, 'Αγ. Θεόδωροι, εργάτης, Σοφικόν, 8)44
Σταύρου Παντελής, Περαχώρα, κτηματίας, Σχοινός, 11)44
Γεωργίου Παναγιώτης, Περαχώρα, ιατρός, Σχοινός, 8)44
Βασιλείου Γεώργιος, Περαχώρα, κτηματίας, Περαχώρα, 8)44
Κουκέλης 'Ελευθέριος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Λίμνες, 3)44
'Αντύπας Κωνσταντίνος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, 'Αγ. 'Ιωάννης, 5)44
Μπαρλιᾶς 'Αναστάσιος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, 'Αγ. Βασίλειος, 5)44
Γκόφας 'Ιωάννης, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Ντόλας Κωνσταντίνος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
Ζώγαλη Γεωργία, 'Αγ. Βασίλειος, οικιακά, Λίμνες, 8)44
Κοντογιώργος Γεώργιος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
Ταγαρᾶς Δημήτριος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
Ταγαρᾶ Διαμάντω, 'Αγ. Βασίλειος, οικιακά, Σοφικόν, 8)44
Μπαρλιᾶς Βασίλειος, 'Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
Μπαρλιᾶ 'Ελένη, 'Αγ. Βασίλειος, οικιακά, Σοφικόν, 8)44

- Ταγαράς Παναγιώτης, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
 Ταγαρά Αικατερίνη, "Αγ. Βασίλειος, οικιακά, Σοφικόν, 8)44
 Καρωτής Παναγιώτης, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
 Κλάρος Ήλιος, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Σοφικόν, 8)44
 Καρωτής Νικόλαος, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Καλέντζι, 8)44
 Καρωτής Απόστολος, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Καλέντζι, 8)44
 Πισμίσης Παναγιώτης, "Αγ. Βασίλειος, εργάτης, Καλέντζι, 8)44
 Παπανδρέου Παναγιώτης, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Καλέντζι, 8)44
 Γκρούσης Βασίλειος, "Αγ. Βασίλειος, γεωργός, Τρίκαλα
 Παπαδά Αικατερίνη, Κοντόσταυλον, οικιακά, Κοντόσταυλον, 12)44
 Παπαδάς Χρήστος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 8)44
 Παπακωνσταντίνου Δημήτρ., Κοντόσταυλον, εργάτης, Κοντόσταυλον, 7)44
 Καπότας Παναγιώτης, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)44
 Μαντζιώρος Χρήστος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 8)44
 Καραράς Νικόλαος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)43
 Καραρά Αικατερίνη, Κοντόσταυλον, οικιακά, Κοντόσταυλον, 7)44
 Τσινάκης Αθανάσιος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)44
 Διαμαντόπουλος Αναστάσιος, Κοντόσταυλον, κτίστης, Κοντόσταυλον, 7)44
 Γεωργιάφης Ιωάννης, Κοντόσταυλον, κτίστης, Κοντόσταυλον, 7)44
 Ροντζιώκος Περικληής, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)44
 Κυριάκου Ελένη, Κοντόσταυλον, οικιακά, Κοντόσταυλον, 8)44
 Φαρμάκης Κωνσταντίνος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)44
 Παπαδάς Χαράλαμπος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Κοντόσταυλον, 7)44
 Διαμαντόπουλος Γεώργιος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Γκούρα, 5)44
 Αϊβαλής Κωνσταντίνος, Κοντόσταυλον, εργάτης, Στιμάγκα, 3)44
 Παπαδάς Γεώργιος, Κοντόσταυλον, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
 Παπαδά Μαρίκα, Κοντόσταυλον, γεωργός, Στιμάγκα, 7)44
 Παπαδά Αναστασία, Κοντόσταυλον, οικιακά, Στιμάγκα, 7)44
 Παπαδάς Γεώργιος, Κοντόσταυλον, μαθητής, Στιμάγκα, 7)44
 Παπαδά Ελένη, Κοντόσταυλον, μαθήτρια, Στιμάγκα, 7)44
 Βαρδουνιώτης Τρύφων, Βέλλο, κτηματίας, Βέλλο, 8)44
 Ζαφείρη Χρυσούλα, Βέλλο, οικιακά, Βέλλο, 8)44
 Ζαφείρη Αστέρω, Βέλλο, οικιακά, Βέλλο, 8)44
 Κανιάρης Κωνσταντίνος, Βέλλο, φαρμακοποιός, Στιμάγκα, 3)44
 Κολοτούρος Ζαχαρίας, Βέλλο, εργάτης, Βέλλο, 8)44
 Κολιόπουλος Άγγελος, Βέλλο, κτηματίας, Βέλλο, 8)44
 Κανιάρη Αναστασία, Βέλλο, οικιακά, Στιμάγκα, 7)44
 Λάζου Άγγελική, Βέλλο, οικιακά, Βέλλο, 7)44
 Πανούσης Παναγιώτης, Νεράντζα, κτηματίας, Στιμάγκα, 5)44
 Σωτηριάδης Παντελής, Κοκκώνι, εργάτης, Έλληνοχώριον, 12)44
 Εύσταθίου Σπυριδών, Πουλίτσα, κτηματίας, Πουλίτσα, 6)44
 Μαρίνης Παναγιώτης, Πουλίτσα, κτηματίας, Έλληνοχώριον, 7)44
 Μαρίνης Νικόλαος, Πουλίτσα, κτηματίας, Έλληνοχώριον, 7)44

- Μαρίνη Ροδόπη, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μαρίνη Κωνσταντίνα, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μαρίνη Θεοδώρα, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νάκος Ἡλίας, Πουλίτσα, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νάκου Ἐλένη, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νάκου Ἀργυρώ, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νικολάου Παναγιώτης, Πουλίτσα, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νικολάου Μαριγώ, Πουλίτσα, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Κωνσταντίνου Γεώργιος, Πουλίτσα, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ζάρκος Πέτρος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μαγκλάρας Ἀλέξανδρος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μπουγᾶς Κωνσταντίνος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μπουγᾶς Θεόδωρος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μπουγᾶς Χρήστος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μπουγᾶ Σοφία, Ἑλληνοχώριον, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τσιουῦγκος Γεώργιος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τσιουῦγκος Ἡλίας, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τσιουῦγκος Θεολόγος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τσιουῦγκος Νικόλαος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τσιουῦγκος Σωτήριος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Χρυσανθόπουλος Γεώργιος, Ἑλληνοχώριον, γεωργός, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ἰωάννου Χρήστος, Ταρσινά, γεωργός, Ταρσινά, 7)44
 Σταθακόπουλος Κωνσταντίνος, Ταρσινά, κτηματίας, Ταρσινά, 7)44
 Φέλιος Ἀργύριος, Ταρσινά, κτηματίας, Ταρσινά, 7)44
 Μπράδος Κωνσταντίνος, Ταρσινά, ξυλουργός, Ἑλληνοχώριον, 6)44
 Σταθακοπούλου Φωτεινή, Ταρσινά, οικιακά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ρέλλια Εὐαγγελία, Ταρσινά, οικιακά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ρέλλιας Δημήτριος, Ταρσινά, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ρέλλιας Χρήστος, Ταρσινά, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νικολάου Εὐάγγελος, Ταρσινά, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Νικολάου Ἐλένη, Ταρσινά, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Μπράδου Παρασκευή, Ταρσινά, οικοκυρά, Στιμάγκα, 7)44
 Πατρῶνας Νικόλαος, Ταρσινά, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Πατρῶνα Ἐλένη, Ταρσινά, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Ἀνδρικόπουλος Ἀργύριος, Ταρσινά, κτηματίας, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Καμπούρη Ἐλένη, Ταρσινά, οικοκυρά, Ἑλληνοχώριον, 7)44
 Τριαντάφυλλος Γεώργιος, Ταρσινά, κρεοπώλης, Στιμάγκα, 7)44
 Σωτηρόπουλος Σπυρίδων, Ταρσινά, ἐργάτης, Κοκκῶνι, —)7)44
 Πανόπουλος Βασίλειος, Ταρσινά, ἐργάτης, κίνημα Ἀθηνῶν, —)7)44
 Παῦλος Σωτήριος, Βραχάτι, κρεοπώλης, Βραχάτι, —)4)44
 Στασινόπουλος Κων)νος, Βραχάτι, κτηματίας, Βραχάτι, —)4)44
 Καρύδης Γεώργιος, Βραχάτι, κτηματίας, Βραχάτι, —)4)44
 Ἀγγελόπουλος Γεώργ., Μπολάτι, κτηματίας, Στιμάγκα, —)8)44

- Κωστάρας Ἀλέξιος, Σέκουλα, κτηματίας, Ζευγολατιό, —)5)44
 Στέφας Δημήτριος, Κεφαλάρι, κτηματίας, Ζευγολατιό, —)7)44
 Ρίσκα Κανέλλα, Παλαιόπυργος, οικοκυρά, Ζευγολατιό, —)4)44
 Λίγκας Σωτήριος, Καίσαρι κτηματίας, Λαύκα, —)6)44
 Μπρίνιας Γεώργιος, Καίσαρι, κτηματίας, Λαύκα, —)6)44
 Βυτινώτη Ουθρανιά, Καίσαρι, οικιακά, Καίσαρι, —)6)44
 Κοντογιάννης Ἀντώνιος, Παναρίτιον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Κοντογιάννης Δημήτριος, Παναρίτιον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Μουρίκης Βασίλ., Παναρίτιον, κτηματίας, Παναρίτιον, —)5)44
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος, Μάνα, κτηματίας, Κλημέντιον, —)9)44
 Μιχαλόπουλος Κων)νος, Μάνα, κτηματίας, Κλημέντιον, —)10)44
 Τσάτσαρη Εὐαγγελία, Μάνα, οικοκυρά, Κλημέντιον, —)8)44
 Ἀθανασίου Ἐλένη, Στίλια, οικιακά, Παναρίτιον, —)8)44
 Ἀθανασίου Μαρία, Στίλια, οικιακά, Παναρίτιον, —)8)44
 Ρομπόρας Γεώργιος, Κλημέντιον, κτηματίας, Κλημέντιον, —)7)44
 Μπάστας Εὐστάθιος, Κιάτον, μαθητής, Βελίνα, —)5)44
 Καρράς Νικόλαος, Κιάτον, ἰχθυοπώλης, Βελίνα, —)8)44
 Οικονόμου Κων)νος, Κιάτον, μαθητής, Βελίνα, —)8)44
 Καζαντζίδου Παρθένα, Κιάτον, ἰδ. ὑπάλλ., Βασιλικόν, —)7)44
 Κοκοτζίης Ἀναστάσιος, Κιάτον, ἐργάτης, Βασιλικόν, —)2)44
 Παππῆς Δημήτριος, Κιάτον, ἐργάτης, Βασιλικόν, —)2)44
 Λιάπη Παρασκευή, Κιάτον, οικιακά, Βασιλικόν, —)7)44
 Μίχαλος Γεώργιος, Κιάτον, ἔμπορος, Μποῦζι, —)8)44
 Κονταξῆς Γεώργιος, Κιάτον, ὑπάλλ. ΑΣΟ, Λαλιῶτι, —)6)44
 Γκιούλη Μπέττυ, Κιάτον, οικιακά, Γκούρα, —)8)44
 Κορακιανίτης Γεράσιμος, Κιάτον, ἐργάτης, Μάνα, —)11)43
 Γίκας Γεώργιος, Κιάτον, ἰδ. ὑπάλλ., Μ. Βάλτον, —)8)44
 Πιτίνης Γεώργιος, Κιάτον, ἐργάτης, Καίσαρι, —)7)44
 Καρβέλας Ἀντώνιος, Κιάτον, εἰρηνοδίκης, Λαύκα, —)3)44
 Ρίσκας Βασίλειος, Κιάτον, ἐργάτης, Λαύκα, —)3)44
 Χαρλαύτης Δημήτριος, Κιάτον, κτηματίας, Παναρίτιον, —)6)44
 Χιλαύτης Γεώργιος, Κιάτον, κτηματίας, Παναρίτιον, —)6)44
 Χαρλαύτης Ἀχιλλεύς, Κιάτον, κτηματίας, Παναρίτιον, —)6)44
 Ἀντίοχος Σπυρίδων, Κιάτον, ἐργάτης, Θροφαρί, —)5)44
 Σταθακοπούλου Φανή, Κιάτον, οικιακά, Μ. Βάλτος, —)8)44
 Δασόπουλος Σταῦρος, Κιάτον, ἐργάτης, Πεταλοῦ, —)10)44
 Βουδούρη Αἰκατερίνη, Κιάτον, οικιακά, Α. Δημινιό, —)10)43
 Φειδᾶς Βλάσιος, Κιάτον, ἀστυφύλαξ, Φενεό, —)4)44
 Σπηλιώτης Περικλῆς, Κιάτον, κτηματίας, Λαύκα, —)4)44
 Παππῆ Γεωργία, Κιάτον, οικιακά, Κιάτον, —)5)44
 Σαλβατόρος Σπυρίδων, Κιάτον, σωφέρ, Βασιλικόν, —)7)44
 Δρίτσας Γεώργιος, Κιάτον, ἐργάτης, Ἀθῆναι, —)12)44
 Χριστόπουλος Χρήστος, Κιάτον, ἔμπορος, Ἀθῆναι, —)12)44

- Χριστοπούλου Σοφία, Κιάτον, οικιακά, Ἀθήναι, —)12)44
 Χριστοπούλου Ὑλγα, Κιάτον, φοιτήτρια, Ἀθήναι, —)12)44
 Χριστοπούλου Ἀγγελική, Κιάτον, φοιτήτρια, Ἀθήναι, —)12)44
 Ρουμπέκας Βασίλειος, Κιάτον, κτηματίας, Γκούρα, —)9)44
 Σούρου Δημήτρα, Κιάτον, οικιακά, Φενεό, —)9)44
 Κουμπῆς Πέτρος Κιάτον, κτηματίας, Μεγάλος Βάλτος, —)3)44
 Κάμπακος Παράσχος, Κιάτον, ἐργάτης, Ἑλληνοχώριον, —)5)43
 Τζανῆς Κων)νος, Κιάτον, ἔμπορος, Γκούρα, —)3)44
 Ἀναγνωστόπουλος Νικόλ., Μελίσσιον, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Βασιλόπουλος Δημήτριος, Μελίσσιον, κτηματίας, Μ. Βάλτος, —)5)44
 Κόλλιας Γεώργιος, Μούλκιον, κτηματίας, Μποζικά, —)1)44
 Παπακωνσταντίνου Κων)νος, Μούλκιον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Κοκκωνάκης Ἀνδρέας, Μούλκιον, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Χαλιδόπουλος Κων)νος, Μούλκιον, ἐργάτης, Κρουονέριον, —)7)44
 Ἀποστολόπουλος Σπυρίδων, Βασιλικόν, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)44
 Λαματοπούλου Ἀλεξάνδρα, Βασιλικόν, οικιακά, Τρίκαλα, —)7)44
 Μπαρालός Μιλτιάδης, Βασιλικόν, φύλαξ ἀρχαιοτήτων, Τρίκαλα, —)7)44
 Μανίκα Ζωή, Βασιλικόν, οικιακά, Βελίνα, —)8)44
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος, Βασιλικόν, κτηματίας, Τρίκαλα, —)6)44
 Πανούσης Γεώργιος, Βασιλικόν, κτηματίας, Δάρα, —)8)44
 Ρότσιος Ἀντώνιος, Βασιλικόν, κρεοπώλης, Τρίκαλα, —)7)44
 Διαφτουλή Στουρούλα, Βασιλικόν, οικιακά, Βασιλικόν, —)7)44
 Κουμπῆς Χριστόφορος, Κ. Διμηνιό, κτηματίας, Κρουονέριον, —)2)44
 Σιγαλός Ἰωάννης, Μικρὸς Βάλτος, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Σιγαλός Κων)νος, Μικρὸς Βάλτος, κτηματίας, Καρυά, —)6)44
 Λαλιώτης Θεοφάνης, Μ. Βάλτος, κτηματίας, Καρυά, —)6)44
 Λαλιώτης Παναγ., Μ. Βάλτος, κτηματίας, Καρυά, —)6)44
 Μηλιώτης Ἀναστάσιος, Μ. Βάλτος, κτηματίας, Καρυά, —)6)44
 Σαλάτα Δημήτρα, Μ. Βάλτος, οικιακά, Καρυά, —)6)44
 Κόλλιας Ἀλέξανδρος Σούλιον, κρεοπώλης, Βασιλικόν, —)3)44
 Δήμιου Κων)νος, Κρουονέριον, ἰατρός, Σαρανταπηχιώτ., —)7)44
 Δέδες Ἀπόστολος, Κρουονέριον, κτηματίας, Γκούρα, —)7)44
 Ρομπόρας Γεώργιος, Πάσιον, κτηματίας, Κλημέντι, —)8)44
 Σίδερης Βασίλειος, Πάσιον, κτηματίας, Καλύβια, —)8)44
 Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης, Κεφαλάριον, κτηματίας, Γκούρα, —)7)44
 Καρακούσης Θεόδωρος, Καλλιάνοι, κτηματίας, Γκούρα, —)7)44
 Καρατασᾶς Σπυρίδων, Καλλιάνοι, κτηματίας, Γκούρα, —)7)44
 Μαργιάννης Κων)νος, Ἀσπρόκαμπος, κτηματίας, Γκούρα, —)6)44
 Ζαφειρόπουλος Παναγ., Ἀσπρόκαμπος, κτηματίας, Γκούρα, —)6)44
 Κελλάρης Βασίλειος, Ἀσπρόκαμπος, ἱερεύς, Γκούρα, —)6)44
 Πυργάκης Γεώργιος, Ἀσπρόκαμπος, κτηματίας, Λαύκα, —)5)44
 Καλαντζῆς Γεώργιος, Ἀσπρόκαμπος, κτηματίας, Ἀθήναι, —)12)44
 Βλάχος Γεώργιος, Ψάρι, κτηματίας, Ἀλέα, —)12)44

- Δημητράκης Νικήτας, Μπουζι, κτηματίας, Άλέα, —)12)44
 Σωτηρόπουλος Σωτήριος, Μπουζι, κτηματίας, Καστράκι, —)2)44
 Πετροπούλου Βασιλική, Μπουζι, οικιακά, Καστράκι, —)2)44
 Τσίρου Αικατερίνη, Κεφαλάριον, οικιακά, Καστράκι, —)2)44
 Γεωργουλόπουλος Δημήτριος, Κεφαλάριον, έμπορος, Φενεό, —)5)44
 Γεωργουλόπουλος Γεώργιος, Κεφαλάριον, δικηγόρος, Φενεό, —)5)44
 Γεωργουλόπουλος Παναγ., Κεφαλάριον, ιατρός, Φενεό, —)5)44
 Γεωργουλόπουλος Κων)νος, Κεφαλάριον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Κράγκουρας Άλίας, Κεφαλάριον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Κράγκουρας Κωνσταντίνος, Κεφαλάριον, μαθητής, Φενεό, —)5)44
 Μπελιτσης Ίωάννης, Κεφαλάριον, σπουδαστής, Φενεό, —)5)44
 Σουμπέκας Χαράλαμπος, Κεφαλάριον, κτηματίας, Φενεό, —)5)44
 Καρβούνη Έλένη, Σοφικόν, οικιακά, Έλληνοχώριον, —)4)44
 Καρβέλα Δωροθέα, Κιάτον, οικιακά, Λάυκα, —)3)44
 Ντοῦρος Άναστάσιος, Σοφικόν, έμπορος, Έλληνοχώριον, —)4)44
 Άντωνίου Μαρία, Σοφικόν, οικιακά, Έλληνοχώριον, —)4)44
 Δανήλ Μαρία, Σοφικόν, οικιακά, Έλληνοχώριον, —)4)44
 Παπανικολάου Μαρία, Σοφικόν, οικιακά, Άθίκια, —)8)44
 Παπανικολάου Χαρίλαος, Σοφικόν, εργάτης, Άθίκια, —)8)44
 Παπανικολάου Κων)νος, Σοφικόν, μαθητής, Άθίκια, —)8)44
 Παπανικολάου Έλένη, Σοφικόν, οικιακά, Άθίκια, —)8)44
 Πέρας Ευάγγελος, Σοφικόν, εργάτης, Άθίκια, —)8)44
 Βενετσάνος Γεώργιος, Σοφικόν, εργάτης, Σοφικόν, —)10)43
 Κλέττας Ίωάννης, Σοφικόν, έμπορος, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Πιπίνης Νικόλαος, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Πιπίνης Δημήτριος, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Ντάσκας Στυλιανός, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Κουτσογκύλας Άθανάσιος, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Κουτσογκύλα Έλένη, Σοφικόν, οικιακά, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Κουτσογκύλας Δημήτριος, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Μπάκουλης Σπυρίδων, Σοφικόν, εργάτης, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Μπάκουλης Ίωάννης, Σοφικόν, έμπορος, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Μπάκουλης Δημήτριος, Σοφικόν, έμπορος, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Μπάκουλης Γεώργιος, Σοφικόν, μαθητής, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Μπάκουλη Όλγα, Σοφικόν, οικιακά, Άγ. Ίωάννης, —)8)44
 Γκέργκης Παντελής, Κεφαλάριον, έμπορος, Κεφαλάριον, —)9)44
 Βασιλόπουλος Δημήτριος, Κιάτον, φοιτητής, Λαλιώνι, —)5)44
 Μπάκουλης Θεόδωρος, Σοφικόν, οργανοπαίκτης, Άθήναι, —)10)44
 Γκελής Δημήτριος, Άγγελόκαστρον, ιερέυς, Δίδυμα, 1944
 Τζώρτζης Μιχαήλ, Άγγελόκαστρον, γεωργός, Μελτσαουσι, 1944
 Άγγέλου Δημήτριος, Άγγελόκαστρον, γεωργός, Λίμνες, 1944
 Δάφνης Νικόλαος, Άγγελόκαστρον, γεωργός, Σοφικόν, 1944
 Γκιώνης Δημήτριος, Άγγελόκαστρον, γεωργός, Άγγελόκαστρον, —)6)44

- Μποζίκης Μιχαήλ, 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Μποζίκης Δημήτριος, 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Ροθώνης Μιχαήλ, 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Ροθώνης Κων)νος, 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Τζωρτζης Παναγ., 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Καρσιώτης Γεώργιος, 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Τσίλη Παναγιώτα, 'Αγγελόκαστρον, οικιακά, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Μπινιάρη Γεωργία, 'Αγγελόκαστρον, οικιακά, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 'Αγγέλου 'Αναστ., 'Αγγελόκαστρον, γεωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Τσαγοῆς Εὐάγγελος, 'Αγγελόκαστρον, εωργός, 'Αγγελόκαστρον, —)6)44
 Δανιήλ Σταῦρος, Γαλατάκι, κτηματίας, Καλλιάνοι, 1944
 Τσαλῆ Εὐγενία, Γαλατάκι, οικιακά, Καλλιάνοι, 1944
 'Τσαλῆ Σταματία, Γαλατάκι, οικιακά, Καλλιάνοι, 1944
 'Αντωνίου Βασίλειος, Γαλατάκι, κτηματίας, Σοφικόν, 1944
 Βλάσης Γεώργιος, Γαλατάκι, κτηματίας, Σοφικόν, 1944
 Λάμπρος Κων)νος, 'Αλμυρή, κτηματίας, Σοφικόν, 1944
 Λάμπρος Γεώργιος, 'Αλμυρή, κτηματίας, Καλλιάνοι, 1944
 Λάμπρου Σοφία, 'Αλμυρή, οικιακά, Σοφικόν, 1944
 Φίλη Παγώνα, 'Αλμυρή, οικιακά, Καλλιάνοι, 1944
 Μικρός Χρῆστος, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, Καλλιάνοι, —)2)44
 Νικητιάδη 'Αλεξάνδρα, Σολωμός, οικοκυρά, Καλέντζι, —)5)44
 Σούκουλης 'Ιωάννης, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, Λαύκα, —)6)44
 Κριεμπάρτζης 'Αναστάσιος, 'Αρχ. Κόρινθος, φοιτητής, Λαύκα, —)7)44
 Κάχρονος Νικόλαος, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, Στιμάγκα, —)7)44
 Κατεμῆς Εὐάγγελος, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, Στιμάγκα, —)7)44
 Κατεμῆ Βασιλική, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Στιμάγκα, —)7)44
 Κατεμῆ Κων)να, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Στιμάγκα, —)7)44
 Μαρίνης Γεώργιος, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, Πεντεσκοῦφι, —)7)44
 Ψωμᾶ Αἰκατερίνη, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Πεντεσκοῦφι, —)7)44
 Ψωμᾶ 'Ελένη, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Πεντεσκοῦφι, —)7)44
 Κονδύλη 'Ιωάννα, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Πεντεσκοῦφι, —)7)44
 Γεωργοπούλου Τασία, 'Αρχ. Κόρινθος, οικοκυρά, Πεντεσκοῦφι, —)7)44
 Μαρίνης Γεώργιος, 'Αρχ. Κόρινθος, κτηματίας, 'Αθήναι, —)7)44
 Καπλάνης Κων)νος, Σολωμός, κτηματίας, Καλέντζι, —)8)44
 Καπλάνη 'Ελένη, Σολωμός, οικιακά, Καλέντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Αἰκατερίνη, Σολωμός, οικιακά, Καλέντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Σωτήριος, Σολωμός, κτηματίας, Καλέντζι, —)8)44
 Μεζίνης Δημήτριος, Σολωμός, κτηματίας, Καλέντζι, —)8)44
 'Αναργύρου Θεόδωρος, 'Εξαμίλια, κτηματίας, Φορτζι, —)8)44
 'Ανδριανός 'Ανδρέας, 'Εξαμίλια, κτηματίας, Σολωμός, —)1)44
 Δερέκης Κων)νος, 'Εξαμίλια, κτηματίας, Κοσμᾶ, —)5)44
 'Ηλιόπουλος Γεώργιος, 'Εξαμίλια, κτηματίας, Ψάρι, —)5)44
 Μαντᾶς 'Ιωάννης, 'Εξαμίλια, κτηματίας, 'Ελληνοχώριον, —)9)44

- Μπίσδας Θεόδωρος, Ἐξαμίλια, κτηματίας, Σολωμός, —)1)44
 Ρέπτιας Δημήτριος, Ἐξαμίλια, κτηματίας, Ἄμμιον Κορίνθου, —)9)44
 Πετιμεζᾶς Δημήτριος, Ἐξαμίλια, κτηματίας, Σοφικόν, —)5)44
 Τσίγκος Ἰωάννης, Ἐξαμίλια, κτηματίας, Σολωμός, —)1)44
 Βερδῆς Παναγ., Χιλιομόδιον, δημοδ)λος, Στυμφαλία, —)6)44
 Γεωργάκης Χρῆστος, Χιλιομόδιον, βιομήχανος, Ἀθήκια, —)8)44
 Τόγιας Σπυριδων, Χιλιομόδιον, γεωργός, Στυμφαλία, —)7)44
 Σκούρητς Παντελῆς, Χιλιομόδιον, γεωργός, Στυμφαλία, —)7)44
 Σκούπας Γεώργιος, Χιλιομόδιον, ἀστυφύλαξ, Ἀθήναι, —)12)44
 Σκούπας Δημήτριος, Ἄγιονόριον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Σκούπας Κων)νος, Ἄγιονόριον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Σκούπα Γεωργία, Ἄγιονόριον, οἰκοκυρά, Ἄγιονόριον, —)7)44
 Τσόγκας Κων)νος, Ἄγιονόριον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Τσόγκα Κων)να, Ἄγιονόριον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Τσόγκα Μαρία, Ἄγιονόριον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Τσόγκα Γεωργία, Ἄγιονόριον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Τσόγκα Εὐαγγελία, Ἄγιονόριον, οἰκοκυρά, Σοφικόν, —)8)44
 Γκρούτσης Εὐάγγελος, Στεφάνιον, γεωργός, Τσάγκαρι, —)9)44
 Μπαλάφας Δημήτριος, Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Μπαλάφας Βασίλειος, Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Μπαλάφα Αἰκατερίνη, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Μπαλάφα Αἰκατερίνη, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Μπαλάφα Ἀθανασία, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Μπαλάφα Βασιλική, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρας Παναγ., Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρας Γεώργιος, Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρας Ἀθανάσιος, Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρας Πέτρος, Στεφάνιον, γεωργός, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρα Χρυσάνθη, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Πάστρα Μαρία, Στεφάνιον, οἰκοκυρά, Λίμνες, —)7)44
 Κοντογιάννης Παναγ., Κουταλᾶ, γεωργός, Καλάντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Γεώργιος, Κουταλᾶ, γεωργός, Καλάντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Δημήτριος, Κουταλᾶ, γεωργός, Καλάντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Κων)νος, Κουταλᾶ, γεωργός, Καλάντζι, —)8)44
 Οἰκονόμου Θεοφάνης, Κουταλᾶ, γεωργός, Στιμάγκα, —)8)44
 Δριμούρα Ἑλένη, Κουταλᾶ, οἰκοκυρά, Στιμάγκα, —)8)44
 Ἀνδρέου Δημήτριος, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Δερβενιώτης Ἀθανάσιος, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Ἄγ. Νικόλαος, —)8)44
 Μπίπλα Μαρία, Ἄγ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, Σοφικόν, —)7)44
 Γκότσης Μιχαήλ, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, —)6)44
 Γκότσης Παντελῆς, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44
 Διδασκάλου Κλεομένης, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44
 Διδασκάλου Ἀπόλλων, Ἄγ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44

- Κόλλια Αικατερίνη, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, ᾠ. Νικόλαος, —)8)44
 Κόλλια Μαρία, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, ᾠ. Νικόλαος, —)8)44
 Κόλλια Βασιλική, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, ᾠ. Νικόλαος, —)8)44
 Καρβουνιάρης Γεώργιος, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44
 Καρβουνιάρη Πολυξένη, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, Καλλιάνοι, —)8)44
 Καρβουνιάρης Ἀγαμέμων, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Καλλιάνοι, =)8)44
 Κασιώτης Στέλιος, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Στεφάνι, —)8)44
 Κεφάλας Ἰωάννης, ᾠ. Ἰωάννης, μικροπωλητής, Ἐπίδαυρος, —)5)44
 Κριεμπάρδης Σεραφεῖμ, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Κριεμπάρδη Σοφία, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, ᾠ. Ἀνδρέας, ---)8)44
 Λέκκας Πέτρος, Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)7)44
 Λέκκα Γεωργία, Ἀθίκια, οἰκοκυρά, Καλλιάνοι, —)3)44
 Οἰκονόμου Παναγ., Ἀθίκια, γεωργός, Σοφικόν, —)8)44
 Πασπάλας Χρῆστος, Ἀθίκια, ἔμπορος, Καλλιάνοι, —)6)44
 Πρινιόλας Χρῆστος, Ἀθίκια, ράπτῃς, Καλλιάνοι, —)6)44
 Πρινιόλα Γεωργία, Ἀθίκια, οἰκιακά, Καλλιάνοι, —)6)44
 Παπαδάς Παναγ., Ἀθίκια, γεωργός, Σοφικόν, —)4)44
 Παναγόπουλος Παναγ., Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44
 Παναγοπούλου Μαρία, Ἀθίκια, οἰκιακά, Καλλιάνοι, —)8)44
 Πασπάλα Βασιλική, Ἀθίκια, οἰκιακά, Σοφικόν, —)8)44
 Ρωμέσης Δημήτριος, Ἀθίκια, φοιτητής, Καλλιάνοι, —)6)44
 Σταμάτης ἡ Δήμας Ἀναστ., ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Σούκουλης Ἡλίας, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Σούκουλη Γεωργία, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκοκυρά, Ζαρακές, —)8)44
 Στέφη Θεοφάνα, ᾠ. Ἰωάννης, οἰκιακά, Καλλιάνοι, —)5)44
 Σούκουλης Ἐλευθέριος, ᾠ. Ἰωάννης, ποιμὴν, Ζαρακές, —)8)44
 Σούκουλης Παναγ., ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Σούκουλης Σπῦρος, ᾠ. Ἰωάννης, γεωργός, Ζαρακές, —)8)44
 Στέφης Ἰωάννης, ᾠ. Ἰωάννης, ποιμὴν, Ζαρακές, —)8)44
 Τσάκωνα Γιαννούλα, Ἀθίκια, οἰκιακά, Ζαρακές, —)8)44
 Τζαναβάρας Παναγ., Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)4)44
 Τόγιας Ἰωάννης, Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)6)44
 Τόγιας Χρῆστος, Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)6)44
 Τόγιας Παναγ., Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)6)44
 Τόγια Μαριγούλα, Ἀθίκια, οἰκιακά, Ζαρακές, —)6)44
 Τζαναβάρας Ἰωάννης, Ἀθίκια, γεωργός, Καλλιάνοι, —)8)44
 Πολυάδη Σοφία, Ἀθίκια, οἰκοκυρά, Καλλιάνοι, —)3)44
 Χρυσούλας Ἀναστάσιος, Ἀθίκια, γεωργός, Ἀγγελόκαστρον, —)7)44
 Τσάμης Κων)νος, Ξυλόκαστρον, ἐργάτης, Πανόραμα, —)4)43
 Γαθράς Βασίλειος, Ξυλόκαστρον, ἐργάτης, Πανόραμα, —)8)44
 Μαργαρίτης Σωτήριος, Ξυλόκαστρον, κτηματίας, Σοφιανά, —)8)44
 Στίκας Πέτρος, Ξυλόκαστρον, κτηματίας, Σοφιανά, —)6)44
 Κουρούμαλης Σπυρίδων, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)5)44

- Κουρούμαλης Κων)νος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)5)44
 Μαυρατζᾶ Ἡρώ, Γελινιάτικα, οἰκοκυρά, Στίλια, —)3)43
 Τσιμπουκτσῆς Κων)νος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)3)44
 Καλύβας Γεώργιος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)4)43
 Δρούζας Χρῆστος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Τρίκαλα, —)4)43
 Τσιμπουκτσῆς Δημήτριος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)3)43
 Τσιμπουκτσῆς Χρῆστος, Γελινιάτικα, κτηματίας, Φενεός, —)3)44
 Λιακόπουλος Ἰωάννης, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Καρβελᾶς Νικόλαος, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Μεντζέλος Κων)νος, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Λάσκος Χρῆστος, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Κοροβίλος Λουκᾶς, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Πουγκιάλης Χρῆστος, Ρίζα, κτηματίας, Φενεός, —)7)44
 Πουγκιάλη Πηνελόπη, Ρίζα, οἰκιακά, Φενεός, —)7)44
 Βλαχσοωτήρου Παρασκευή, Ρίζα, οἰκιακά, Φενεός, —)7)44
 Τσαγρῆς Βασίλειος, Καρυώτικα, ἀγρότης, Τρίκαλα, —)3)44
 Γεωργιάδης Δημήτριος, Καρυώτικα, ἀγρότης, Καρυά, —)3)44
 Γκίγκα Ἐλένη, Καρυώτικα, οἰκιακά, Καρυά, —)3)44
 Γκίγκας Γεώργιος, Καρυώτικα, κτηματίας, Μεγ. Βάλτσα, —)4)44
 Σακελλαρίου Παναγούλα, Καρυώτικα, οἰκιακά, Μάρκοσι, —)4)44
 Γεωργίου Δημήτριος, Ζεμενό, κτηματίας, Τρίκαλα, —)6)43
 Σκίπης Παναγ., Ζεμενό, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)44
 Παπαϊωάννου Χρηστίνα, Καμάρι, οἰκιακά, Τρίκαλα, —)8)44
 Τσιπᾶ Παναγιώτα, Καμάρι, οἰκιακά, Βλαντοῦσα, —)5)44
 Πλέσσας Σπυριδων, Καμάρι, κτηματίας, Καρυά, —)5)44
 Κλαδοῦχος Παναγ., Χελιδύριον, κτηματίας, Χελιδύριον, —)3)44
 Κοντογιάννης Γεώργιος, Χελιδύριον, κτηματίας, Ζάχολη, —)4)44
 Καίτσας Δημήτριος, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Αἰγαῖ, —)8)44
 Κορδαλῆς Σπυριδων, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Εὐρωστίνη, —)8)44
 Κατούφας Ἰωάννης, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Εὐρωστίνη, —)8)44
 Κουλαμᾶς Γεώργιος, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Ροζενά, —)8)44
 Χῆνος Ἰωάννης, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Δεσκούτης Σπυριδων, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Γεωργαλᾶς Χαράλαμπος, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Παπασταμόπουλος Ἀπόστολος, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Καραβᾶς Ἡλίας, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Νικολατοπόπουλος Σπυριδων, Εὐρωστίνη, κτηματίας, Εὐρωστίνη, —)8)44
 Μελισσαρόπουλος Χρῆστος, Εὐρωστίνη, ἔμπορος, Ἀθῆναι, —)12)44
 Βυζᾶς Κων)νος, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Βυζᾶς Νικόλαος, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Δαμάλας Γεώργιος, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Κουλαμᾶς Χρῆστος, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Γεωργαλᾶς Χρῆστος, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44

- Χασάπης Ἀνδρέας, Ροζενά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Κορτέσης Χαράλαμπος, Ροζενά, κτηματίας, Ροζενά, —)8)44
 Κατσαροῦ Ἀναστασία, Ροζενά, οἰκοκυρά, Φενεός, —)8)44
 Κατσαροῦ Μαρία, Ροζενά, οἰκοκυρά, Φενεός, —)7)44
 Κατσαροῦ Παναγιώτα, Ροζενά, οἰκοκυρά, Φενεός, —)7)44
 Κορδούλης Χρῆστος, Πεταλοῦ, κτηματίας, Ροζάνικα, —)8)44
 Καΐτσας Ἀνδρέας, Πεταλοῦ, ὑπάλλ. ΣΠΑΠ, Φενεός, —)8)44
 Χίνος Γεώργιος, Πεταλοῦ, ράπτης, Φενεός, —)8)44
 Μαγκανιάς Κων)νος, Πεταλοῦ, κτηματίας, Πεταλοῦ, —)8)44
 Γκολφινόπουλος Παναγ., Πεταλοῦ, κτηματίας, Πεταλοῦ, —)8)44
 Δελῆ Παναγιώτα, Πεταλοῦ, οἰκιακά, Πεταλοῦ, —)8)44
 Δασόπουλος Σταῦρος, Πεταλοῦ, κτηματίας, Φενεός, —)8)44
 Σταματοπούλου Μαριγώ, Σαραντάπηχον, οἰκιακά, Φενεός, —)5)44
 Ἀλεξίου Ἀλέξιος, Λυγιά, κτηματίας, Λυγιά, —)8)44
 Ἀλεξίου Δέσποινα, Λυγιά, οἰκοκυρά, Λυγιά, —)8)44
 Κεφαλάς Νικόλαος, Στόμιον, γεωργός, Α. Καλλιθέα, —)5)44
 Παπανδριάδης Παναγι., Δερβένιον, κτηματίας, Σαραντάπηχον, —)9)44
 Παπανδριάδης Κων)νος, Δερβένιον, κτηματίας, Σαραντάπηχον, —)9)44
 Κοῦκος Ἡλίας, Δερβένιον, κτηματίας, Αἶγαϊ, —)9)44
 Μεντζελίνης Παναγ., Δερβένιον, καθηγητής, Πλακόπετρα, —)3)44
 Οἰκονομόπουλος Κων)νος, Δερβένιον, δημοδ)λος, Πλακόπετρα, —)3)44
 Γεράρης Παναγ., Δερβένιον, δημοδ)λος, Πλακόπετρα, —)3)44
 Μελισσαρόπουλος Χρῆστος, Δερβένιον, ἔμπορος, Περιστέρι, —)12)44
 Δελῆς Βασίλειος, Δερβένιον, ἔμπορος, Περιστέρι, —)12)44
 Κορδούλης Γεώργιος, Δερβένιον, ἀξιωμα)κός, Περιστέρι, —)12)44
 Δάλας Παναγέλος, Δερβένιον, ἔμπορος, Περιστέρι, —)12)44
 Γκέκκης Χρῆστος, Δερβένιον, ἔμπορος, Περιστέρι, —)12)44
 Μαραμαθᾶς Μάριος, Δερβένιον, ἀξιωμα)κός, Ἀλέα, —)1)44
 Σταματοπούλου Γρηγόριος, Δερβένιον, ἀστυφίλαξ, Χελιδύριον, —)4)44
 Σταματοπούλου Χρῆστος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Γαρούφης, Γεώργιος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Ζωζώκος Ἀλέξιος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Κατσούλης Τριαντάφυλλος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Κατσούλη Ἐλευθερία, Πιτσᾶ, οἰκοκυρά, Καρυά, —)7)44
 Ζωγράφος Γεώργιος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Δημόπουλος Κων)νος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Μπουζούλας Κων)νος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Μπουζούλας Χρῆστος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Μπουζούλας Χαρίλαος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Χάντες Σωτήριος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Σκαλτσούνης Στέφανος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Φούτρης Ἀθανάσιος, Πιτσᾶ, κτηματίας, Καρυά, —)7)44
 Πολίτης Βασίλειος, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43

- Κεκερῆς Δημήτριος, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43
 Κεκερῆς Παναγ., Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43
 Κεκερῆς Ἀνδρέας, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43
 Παπαμεντζελόπουλος Λυκοῦργος, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43
 Παπαδόπουλος Γεώργιος, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)43
 Παπαμετζελόπουλος Σπῦρ., Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Καραβέλος Νικόλαος, Λυκοποριά, κτηματίας, Περιγιάλι, —)6)44
 Δουρδούμας Παναγέλος, Λυκοποριά, κτηματίας, Καστανιά, —)6)44
 Παύλου Ἀναστάσιος, Λυκοποριά, κτηματίας, Καστανιά, —)7)44
 Παύλου Παναγῆς, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)44
 Κοφινᾶς Γεώργιος, Λυκοποριά, κτηματίας, Τρίκαλα, —)7)44
 Κατσικαλῆς Βασίλειος, Καλλιθέα, κτηματίας, Τρίκαλα, —)8)44
 Πανουτσόπουλος Γεράσιμος, Κορφιώτισσα, κτηματίας, Καρυνά, —)8)44
 Μερτίκας Παῦλος, Λουτρὸν, κτηματίας, Τρίκαλα, —)6)44
 Μεταξᾶς Ἀλέξανδρος, Λουτρὸν, κτηματίας, Τρίκαλα, —)6)44
 Κατσούλης Κων)νος, Λουτρὸν, κτηματίας, Γκούρα, —)8)42
 Ζώης Κων)νος, Κ. Συν. Τρικάλων, ἱατρός, Σαραντάπηχον, —)6)43
 Καραπανάγος Χρ, Μέση Συν. Τρικάλων, κτηματίας, Μ. Σ. Τρικ., —)6)44
 Μεντζέλος Κων)νος, Κ. Σ. Τρικάλων, κτηματίας, Φενεός, —)5)44
 Λουκόπουλος Ἰωάννης, Κ.Σ. Τρικάλων, κτηματίας, Φενεός, —)5)44
 Βασιλάκος Ἰωάννης, Ρέθι, κτηματίας, Καλύβια, —)5)44
 Μανδελιάς Παναγ., Δενδρό, κτηματίας, Φενεός, —)6)44
 Μπούρμπουλας Βασίλειος, Σοφιανά, κτηματίας, Καρυνά, —)11)43
 Πασιάπουλος Σπυρίδων, Χελιδύριον, κτηματίας, Εὔρωστίνη, —)8)44
 Μανιάτης Ἡρακλῆς, Πετρί, δημοδ)λος, Φενεός, —)5)44
 Τριάμπελας Σπυρίδων, Νεμέα, συν)ρχης, Γκούρα, —)5)44
 Βότσης Γεώργιος, Νεμέα, γεωργός, Νεμέα, —)7)44
 Καραμῆτσος Γεώργιος, Ἀηδόνια, γεωργός, Φενεός, —)12)43
 Μπενέκος Γεώργιος, Ἀηδόνια, δικ. ὑπάλλ., Φενεός, —)12)43
 Μπουζινέλος Παναγ., Κοῦτσι, γεωργός, Κοῦτσι, —)7)44
 Μπουζινέλου Βασιλική, Κοῦτσι, οἰκιακά, Κοῦτσι, —)7)44
 Μπουζινέλου Ἐλένη, Κοῦτσι, οἰκιακά, Κοῦτσι, —)7)44
 Ἀγγελόπουλος Γεώργιος, Κοῦτσι, ἱερεύς, Κοῦτσι, —)7)44
 Καπόλης Ἰωάννης, Κοῦτσι, γεωργός, Κοῦτσι, —)7)44
 Καπόλης Κων)νος, Κοῦτσι, δημοδ)λος, Κοῦτσι, —)7)44
 Πολυδώρου Ἐλένη, Νεμέα, οἰκοκυρά, Ἐξοχή, —)7)44
 Πανόπουλος Δημήτριος, Νεμέα, ἐργάτης, Ἐξοχή, —)7)44
 Δαλαμαρίνης Εὐάγγελος, Νεμέα, γεωργός, Ψάρι, —)10)43
 Φροῦσιος Χρήστος, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Οἰκονόμου, Δημήτριος, Νεμέα, ἔμπορος, Φενεός, —)5)44
 Ἀνέστης Παναγιώτης, Νεμέα, καφφεπώλης, Γκούρα, —)7)44
 Τόμπρος Νικόλαος, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)5)44
 Παλαιολόγος Γεώργιος, Νεμέα, γεωργός, Ἐξοχή, —)7)44

- Παλαιολόγου Νικολίτσα, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Ψαχούλιας Κων)νος, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Γεωμπρές Κων)νος, Νεμέα, κρεοπώλης, Γκούρα, —)7)44
 Παπαγεωργίου Γεώργιος, Νεμέα, ἔμπορος, Φενεός, —)5)44
 Πετρόπουλος Εὐάγγελος, Νεμέα, ὑπο)ποιός, Ἐξοχή, —)7)44
 Μπενέκος Γεώργιος, Νεμέα, ἐργάτης, Γκούρα, —)6)44
 Μπικιάρης Δημήτριος, Νεμέα, ποιμήν, Νεμέα, —)3)44
 Σχινοχωρίτης Κων)νος, Ἀρχ. Κόρινθος, γεωργός, Γκούρα, —)6)44
 Σχινοχωρίτη Γεωργία, Ἀρχ. Κόρινθος, οικιακά, Γκούρα, —)6)44
 Σχινοχωρίτου Κωστοῦλα, Ἀρχ. Κόρινθος, οικιακά, Γκούρα, —)6)44
 Σχινοχωρίτου Ἀναστασία, Ἀρχ. Κόρινθος, οικιακά, Γκούρα, —)6)44
 Πέππας Γεώργιος, Ἀρχ. Κόρινθος, ποιμήν, Μποζικά, —)6)44
 Πέππα Χρηστίνα, Ἀρχ. Κόρινθος, οικιακά, Μποζικά, —)6)44
 Πέππας Παναγ., Ἀρχ. Κόρινθος, ποιμήν, Μποζικά, —)6)44
 Πέππας Κων)νος, Ἀρχ. Κόρινθος, γεωργός, Νεμέα, —)12)43
 Παπαϊωάννου Ἀναστασία, Ἀρχ. Κόρινθος, οικιακά, Μποζικά, —)6)44
 Χαχάμης Παναγ., Νεμέα, δικαλάθος, Μακεδονία, —)4)44
 Γέραγας Γεώργιος, Νεμέα, ἰδ. ὑπάλλ., Γκούρα, —)7)44
 Γέραγας Ἰωάννης, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Γέραγα Τασία, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Παπασωτηρίου Ἀγγελική, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Παπασωτηρίου Ἡλίας, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Παπασωτηρίου Ἀθανάσιος, Νεμέα, σπουδαστής, Ἐξοχή, —)7)44
 Παπασωτηρίου Γεωργία, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Παπασωτηρίου Ἀφροδίτη, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Σωτηρόπουλος Σωτήριος, Νεμέα, ἰατρός, Ἐξοχή, —)7)44
 Σωτηροπούλου Ἀναστασία, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Ψαράκης Κων)νος, Νεμέα, ἐργάτης, Νεμέα, —)3)44
 Ψαράκης Βασίλειος, Νεμέα, ἐργάτης, Ἐξοχή, —)3)44
 Παλιβοῦ Ἀγγελική, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)3)44
 Γεωργίου Βασίλειος, Νεμέα, δημοδ)λος, Γκούρα, —)7)44
 Ζήση Βασιλική, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Σταθόπουλος Νικόλαος, Νεμέα, ἔμπορος, Γκούρα, --)7)44
 Εὐσταθίου Ἑλένη, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Εὐσταθίου Δημήτριος, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Εὐσταθίου Φανή, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Παπαπάνου Ἑλένη, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44
 Παπαπάνος Δημήτριος, Νεμέα, ἔμπορος, Γκούρα, —)8)44
 Παπανάνου Οὐρανία, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)8)44
 Σιδέρης Κων)νος, Νεμέα, γεωργός, Ἐξοχή, —)6)44
 Τζουραῖς Νικόλαος, Νεμέα, ἐργάτης, Γκούρα, --)7)44
 Μάζος Δημήτριος, Νεμέα, ἔμπορος, Ἐξοχή, —)7)44
 Μάζου Κατίνα, Νεμέα, οικιακά, Γκούρα, —)7)44

Μάζος Βασίλειος, Νεμέα, μαθητής, Γκούρα, —)7)44
 Ἀθανασόπουλος Βασίλειος, Νεμέα, ἔμπορος, Γκούρα, —)7)44
 Σωτηρόπουλος Κων)νος, Νεμέα, γεωργός, Νεμέα, —)7)44
 Κηρυγοῦ Εὐπραξία, Νεμέα, οικιακά, Νεμέα, —)7)44
 Γαστουνώτης Παναγ., Νεμέα, δικηγόρος, Γκούρα, —)7)44
 Καστανιώτης Δημήτριος, Νεμέα, ἐργάτης, Νεμέα, —)3)43
 Ζάχος Παναγ., Νεμέα, ἐργάτης, Γκούρα, —)8)44
 Στιμαγκιώτης Ἀναστάσιος, Νεμέα, κοιν. ὑπάλλ., Ἐξοχή, —)7)44
 Στιμαγκιώτου Σταυρούλα, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Στιμαγκιώτου Ἐλένη, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Σεθέλος Νικόλαος, Νεμέα, γεωργός, Λαύκα, —)3)44
 Ροϊνιώτης Ἐλευθέριος, Ἄργος, γεωργός, Νεμέα, —)7)44
 Χρυσάιδος Ἰωάννης, Νεμέα, γεωργός, Γκούρα, —)7)44
 Μολόχας Γεώργιος, Νεμέα, ἐργάτης, Γκούρα, —)3)44
 Κοσμᾶ Μαρίκα, Νεμέα, οικιακά, Ψάρι, —)7)44
 Πολυδώρου Παναγοῦλα, Νεμέα, οικιακά, Ἐξοχή, —)7)44
 Ἐμμανουήλ Ἐμμανουήλ, Νεμέα, ἐργάτης, Πετρί, —)7)44
 Μπατᾶς Ἰωάννης, Νεμέα, ἐργάτης, Πετρί, —)7)44
 Τομαρᾶς Ἰωάννης, Νεμέα, ἰατρός, Γκούρα, —)7)44
 Πιέρρος Δημήτριος, Νεμέα, ἐργάτης, Στιμάγκα, —)7)44
 Ἀναστασίου Κυριάκος, Νεμέα, ἔμπορος, Γκούρα, —)7)44

ΣΤ'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΛΕΙΑΣ

Οἰκονομοπούλου Μαρία, Ἀμαλιάς, οικιακά, Ἀμαλιάς, 12)8)44
 Καραθανάσης Ἐλευθέριος, Ἀμαλιάς, ἐργάτης, Ἄσπρα Σπίτια, 6)6)44
 Παπασπυρόπουλος Ἡλίας, Ἀμαλιάς, ἐνωμ)ρχης, Ἀμαλιάς, 5)12)44
 Δάμας Ἡλίας, Ἀμαλιάς, ἀγρότης, Χάβαρι, 16)6)44
 Τηλεμάχου Εὐθύμιος, Ἀμαλιάς, ἀνθ)στής, Πύργος, 9)9)44
 Χουρχούλης Νικόλαος, Ἀμαλιάς, ἐργάτης, Κεραμίδια, 23)7)43
 Μαζαράκης Ἀναστάσιος, Ἀμαλιάς, ἐργάτης, Ἀμαλιάς, 27)12)43
 Δημητρίου Βασίλειος, Ἀμαλιάς, ἀγρότης, 24)7)44
 Οἰκονομόπουλος Ἰωάννης, φορ)τής, 8)7)43
 Μαρινόπουλος Ἀνδρέας, Γαστούνη, κτηματίας, Γαστούνη, 5)9)44
 Μαυρομάτης Δημήτριος, Γαστούνη, ράπτης, Γαστούνη, 4)1)44
 Ἀδαμόπουλος Ἀπόστολος, Γαστούνη, μαθητής, Λευκοχώριον, 18)7)44
 Σιδέρη Πολυξένη, Γαστούνη, μαθήτρια, Ἀγ. Λαύρα, 5)7)43
 Κατελοῦζος Γρηγόριος, Γαστούνη, κουρεὺς, Γαστούνη, 3)9)44
 Παναγιωτόπουλος Ἀνδρέας, Γαστούνη, κτηματίας, Γαστούνη, 22)12)44
 Παναγιωτόπουλος Κων)νος, Γαστούνη, κτηματίας, Γαστούνη, 12)11)44
 Γεωργῆς Γρηγόριος, Γαστούνη, κτηματίας, Γαστούνη, 8)8)44
 Κωνσταντίνου Διονύσιος, Γαστούνη, κρεοπώλης, Χελιδόνιον, 13)11)43

- Καρβέλλας Παναγ., Γαστούνη, κτηματίας, Γαστούνη, 27)8)43
 Λιάτης Νικόλαος, Λάφνη, γεωργός, Δάφνη, 26)7)44
 Γκουθέρος Σπυρίδων, Δάφνη, γεωργός, Έρμυάνθων, 26)7)44
 Δημόπουλος Δημ., Άγραπιδochώριον, γεωργός, Άγραπιδochώριον, 15)12)44
 Δημητρακόπουλος Χρήστος, Λάττα, γεωργός, Χελιδόνι, 15)12)44
 Τσοΐλιας Άπόστολος, Ροδιάτα, έν)ρχης, Ροδιάτα, 28)12)44
 Γρέξης Κωνσταντίνος, Σαβάλια, γεωργός, Χάδαρι, 15)8)44
 Κατσούλης Δημήτριος, Αύγειον, έργάτης, Προστοβίτσα, 10)2)44
 Πανταζής Γεώργιος, Οίνθη, γεωργός, Χελιδόνι, 6)10)43
 Παπαγεωργίου Άγγελος, Περιστέρι, γεωργός, Καράτουλα, 24)6)44
 Ζέρβος Ήλιος, Άγ. Κυριακή, γεωργός, Καράτουλα, 1944
 Γλάρος Γεράσιμος
 Καραχάλιος Χρήστος, Νεochώριον, άξιωμ)κός, Κοσκινά, 5)12)43
 Άναστασόπουλος Γεώργιος, Κλαδέον, γεωργός, Κοσκινά, 19)11)43
 Σορβαντής Σωτήριος, Κλαδέον, γεωργός, Κοσκινά, 19)11)43
 Άναστασόπουλος Ίωάννης, Πόθος, γεωργός, Άρχ. Όλυμπία, 30)5)44
 Δημητρόπουλος Ζώης, Άρχ. Όλυμπία, Πύργος, 1944
 Μανέτας Δημήτριος, Άρχ. Όλυμπία, Πύργος, 1944
 Καραπαναγιώτης Άσημάκης, Άθήναι, άστυφύλαξ, Άρχ. Όλυμπία, 1944
 Ζούνης Άγαμέμνων, Χελιδόνι, ιδ. ύπάλλ., Άρχ. Όλυμπία, 1943
 Παναγόπουλος Νικόλαος, Μοιράκα, Πλατιάνα, 1942
 Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Γούμερον, γεωργός, Γούμερον, 31)7)43
 Παναγόπουλος Κοσμās, Πέρσενα, -- Πέρσενα, 22)7)43
 Καψής Βασίλειος, Πετρίνα, λοχαγός, Νεμοϋτα, 20)5)42
 Καψής Χρήστος, Αΐγιον, χωροφύλαξ, Νεμοϋτα, 23)6)44
 Μάρκου Ήλιος, Αΐγιον, χωροφύλαξ, Νεμοϋτα, 23)6)44
 Ζημητακόπουλος Δημήτριος, Πελόπιον, γεωργός, Πελόπιον, 1944
 Καροϋντζος Χρήστος, Λάλα, γεωργός, Στρέφι, 4)6)44
 Άποστολοπούλου Εϋγενία, Λάλα, οικιακά, Στρέφι, 1944
 Δαβέτας Βασίλειος, Άθήναι, γεωργός, Σμϋλα, 1944
 Άλεξόπουλος Σπϋρος, Πλάτανος, γεωργός, Πλάτανος, 1944
 Στεφανόπουλος Νικόλαος, Άρχ. Όλυμπία, γεωργός, Χελιδόνι, 1944
 Άποστολόπουλος Παναγ., Κούμανι, γεωργός, Καυκανιά, 1944
 Διονυσόπουλος Παναγ., Κούμανι, γεωργός, Άρθανίτι, 26)7)43
 Διονυσόπουλος Γεώργιος, Κούμανι, γεωργός, Άρθανίτι, 26)7)43
 Τσαμποϋκος Ίωάννης, Κούμανι, γεωργός, Άρθανίτι, 26)7)43
 Βλάσσης Χαρίλαος, Κούμανι, γεωργός, Λάνθη, 26)7)43
 Μοϋτσος Σπυρίδων, Κούμανι, γεωργός, Καράτουλα, 26)7)43
 Τσικλϋρας Άθανάσιος, Χειμαδιό, γεωργός, Χειμαδιό, 6)12)43
 Γιαννακόπουλος Ίωάννης, Όλενα, γεωργός, Χειμαδιό, 23)8)43
 Παπαηλιόπουλος Άλέξιος, Μάγειρα, γεωργός, Σόπι, 1943
 Γαλάτης Χρήστος, Λεχαινά, καραγωγέϋς, Λεχαινά, 25)10)43
 Ζαχαρίας Θεόδωρος, Ρετούνη, γεωργός, Δεχοϋνι, 21)7)44

- Ζαχαρίας Βασιλείος, Ρετούνη, γεωργός, Λεχοῦνι, 21)7)44
 Κουτσογιάννης Θεόδωρος, Λεχαινά, ἐργάτης, Λεχοῦνι, 21)7)44
 Λεμποτέσης Νικόλαος, Ρετούνη, γεωργός, Ρετούνη, 21)7)44
 Μαγγλάρας Χαράλαμπος, Ρετούνη, μυλωθρός, Λεχοῦνι, 21)7)44
 Χαρίτος Ἀνδρέας, Ρετούνη, ράπτης, Λεχοῦνι, 21)7)44
 Βάγης Γεώργιος, Καβάσιλα, ἐργάτης, Καβάσιλα, 8)2)44
 Σηλαϊδῆς Γεώρ, ᾿Αγ. Χαρ)μπος, ἀνάπ. πολέμου, ᾿Αγ. Χαρ)μπος, 20)7)44
 Ζορμπᾶνος Νικόλ., ᾿Αγ. Χαράλαμπος, γεωργός, ᾿Αγ. Χαράλαμπος, 20)7)44
 Μπενέτου Παρασκευή, Καβάσιλα, οἰκοκυρά, Καβάσιλα, —)4)44
 Παταδόπουλος Παναγ., ᾿Ανδραβίδα, γεωργός, ᾿Ομπλό, 1944
 Παταδάτος ᾿Αναστάσιος, ᾿Ανδραβίδα, γεωργός, ᾿Ανδραβίδα, 1)7)44
 Τσουκαλᾶς Σταῦρος, ᾿Ανδραβίδα, γεωργός, ᾿Ανδραβίδα, 1)7)44
 Ζορμπᾶνος Εὐστάθιος, Σταφιδόκαμπος, γεωργός, Σταφιδόκαμπος, 1944
 ᾿Ανδριόπουλος Γεώργιος, Σπάτα, ἀστυφύλαξ, Αἴγιον, 1944
 Γεωργιοπούλου Μάνθα, Σπάτα, οἰκοκυρά, Βελιτσές, —)6)42
 Βλάσης Μιλτιάδης, Βάρδα, γεωργός, Καλάβρυτα, —)7)44
 Καρώνης Ἰωάννης, Βάρδα, γεωργός, Καλάβρυτα, —)7)44
 Ζαφειρόπουλος Κων)νος, Κυλλήνη, κτηματίας, Ζάκυνθος, —)9)44
 Βενιζέλος Δημήτριος, Λαμπέτιον, ἀγρότης, Πύργος, 8)9)44
 ᾿Αλετράς Γεώργιος, Πύργος, χαλκιᾶς, Πάτραι, 16)1)44
 Βιέρρος Γεώργιος, Πύργος, ἔμπορος, ᾿Αθῆναι, 14)8)44
 ᾿Αναστασόπουλος Ἰωάννης, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 8)9)44
 Γεωργάτος ᾿Αντώνιος, Πύργος, στρατιώτης, Πύργος, 24)10)44
 Γιαννακούλιας Νικόλαος, Πύργος, ἔμπορος, ᾿Αθῆναι, 10)12)44
 Εὐθυμίουπουλος Θεόδωρος, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 9)9)44
 Ζωνόρος Κων)νος, Πύργος, χαλκιᾶς, Πύργος, 8)9)44
 Κακολύρης Ἰωάννης, Πύργος, ὀργανοπαίκτης, Πύργος, 8)9)44
 Καλφακάκος Νικόλαος, Πύργος, σερβιτόρος, Πύργος, 8)9)44
 ᾿Ηλιοπούλου Σταυρούλα, Πύργος, ἐργάτρια, Λάνθη, 10)2)44
 Καραχάλιος Παναγ., Πύργος, ἀγρότης, Πλάτανος, —)6)44
 Μπαστιᾶς Δημήτριος, Πύργος, ἀγρότης, ᾿Ολυμπία, 29)2)44
 Μαραγκοῦ Γεωργία, Πύργος, οἰκιακά, 8)9)44
 Μακροῆς Κων)νος, Σμύλα, ἀγρότης, Πύργος, 1)5)45
 Μαρκαντωνάκος Χαράλαμπος, Πύργος, σωφῆρ, Πύργος, 8)9)44
 Ξενοπανάγου Εὐαγγελία, Πύργος, οἰκιακά, Πύργος, 8)9)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Πύργος, ἀγρότης, Πύργος, 8)9)44
 Παπαγεωργίου Δημήτριος, Πύργος, ἀνθ)γός, Πύργος, 9)9)44
 Παπαδόπουλος ᾿Ανδρέας, Λαμπέτι, βαφεύς, Πύργος, 20)5)44
 Πετρόπουλος Γεώργιος, Πύργος, σοβατζῆς, Πύργος, 8)9)44
 Ρουχίτσος Διονύσιος, Πύργος, σερβιτόρος, Πύργος, 8)9)44
 Σπυρόπουλος Δημήτριος, Πύργος, ταχυδρο. ὑπάλλ., Πύργος, 8)9)44
 Σαρρῆς Σταῦρος, Λαμπέτι, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44

- Σταμίρης Διονύσιος, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 9)9)44
 Σινόπουλος Ἰωάννης, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 10)9)44
 Σπυρόπουλος Θεόδωρος, Πύργος, ἐργάτης, Πύργος, 8)9)44
 Σαραντ)λος Δημήτριος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44
 Τορέγας Γεώργιος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44
 Ἵσκαλένης Διονύσιος, Πύργος, καφφεπώλης, Πύργος, 9)9)44
 Πλέσσας Γεώργιος, Πύργος, καφφεπώλης, Κρέσταινα, 20)1)44
 Φιλισόπουλος Διονύσιος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 11)4)44
 Φουροπούλος Ἀνδρέας, Λαμπέτι, κτηματίας, Πύργος, 1)7)44
 Χριστοδουλόπουλος Κων)νος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44
 Χριστοδουλόπουλος Ἀντώνιος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44
 Χριστοδουλόπουλος Νικόλαος, Πύργος, κτηματίας, Πύργος, 8)9)44
 Ψαριώτης Ἰων)νος, Κολύρι, ἐργάτης, Λότου, 10)6)44
 Γιάνναρος Παναγ., Σαλιμώνη, ἀγρότης, Ἀγ. Ἄννα, 1)8)43
 Δαμασκόπουλος Τιμολέων, Παλ)σαινα, ἀγρότης, Μαγοῦλα, —)6)43
 Δαμασκόπουλος Διομήδης, Παλ)σαινα, ἀγρότης, Ἄσπρα Σπίτια, —)6)43
 Τερεζόπουλος Γεώργιος, Παλ)σαινα, ἀγρότης, Ἄσπρα Σπίτια, —)6)43
 Στασινόπουλος Παναγ., Παλ)σαινα, ἀγρότης, Λεχοῦνι, 10)9)43
 Μαρινόπουλος Δημήτριος, Παλ)σαινα, ἀγρότης, Λεχοῦνι, 10)9)43
 Κολλιοπούλου Ἀγγελική, Κατσαροῦ, οἰκιακά, Δεχοῦνι, 10)9)43
 Κολλιοπούλου Χαρίκλεια, Κατσαροῦ, οἰκιακά, Δεχοῦνι, 10)9)43
 Γκόβας Παναγ., Κατσαροῦ, κτηματίας, Κατσαροῦ, 25)6)43
 Μαρινόπουλος Δημήτριος, Κατσαροῦ, κτηματίας, Κατσαροῦ, 29)6)43
 Κολλιοπούλου Ἀγγελική, Κατσαροῦ, οἰκιακά, Κατσαροῦ, 29)6)43
 Κολλιοπούλου Χαρίκλεια, Κατσαροῦ, οἰκιακά, Κατσαροῦ, 29)6)43
 Παπαδάτος Ἡλίας, Σκουροχώρι, κτηματίας, Σκουροχώρι, 28)9)43
 Παπαδάτος Λαζαρή, Σκουροχώρι, κτηματίας, Σκουροχώρι, 25)1)44
 Παπαδάτος Νικόλαος, Σκουροχώρι, κτηματίας, Σκουροχώρι, 28)9)43
 Πολύδωρος Βασίλειος, Μυρτιά, κτηματίας, Μυρτιά, 7)10)42
 Ἀλεξόπουλος Ἄγγελος, Λαντέικα, κτηματίας, Λαγανᾶ, 12)10)44
 Πρίνος Χρήστος, Γρανιτσέικα, κτηματίας, Γρανιτσέικα, 11)6)44
 Κολυβάς Γεώργιος, Μυρτιά, κτηματίας, Βούναργον, 7)10)42

Ζ'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΧΑΪΑΣ

- Λεϊλάς Πέτρος, Ἐλίκη Αἰγιαλ., γεωργός, Ἀνταδώνα, 1943
 Τσοῦση Σταυρούλα, Καλιφόνιον Καλ., οἰκοκυρά, Γεροντάτου, 27)9)42
 Ἀρμπουνιώτης Τρύφων, Λαγοβοῦνι, γεωργός, Ρουπακιᾶ, 20)4)44
 Ἀρμπουνιώτη Βασιλική, Λαγοβοῦνι, οἰκοκυρά, Ρουπακιᾶ, 20)4)44
 Μπιλίτσης Δημήτριος, Κ. Κλειτορία, γεωργός, Ρουπακιᾶ, 20)4)44
 Δημητρακόπουλος Ἀθαν., Περιλίθος, γεωργός, Ρουπακιᾶ, 20)4)44

- Ἄντωνόπουλος Γεώργιος, Καλάβρυτα, Παρουφᾶς, 1943
 Ντούβας Ἰωάννης, Μιντιλόγλι, καραγωγεὺς, Κούμανι, —)8)44
 Παπαδάτος Χαράλ., Μιντιλόγλι, χωροφύλαξ, Κούμανι, —)8)44
 Φλωρέρα Ἄντωνική, Μιντιλόγλι, οἰκοκυρά, Κούμανι, --)8)44
 Πάσχου Διονυσία, Μιντιλόγλι, οἰκοκυρά, Κούμανι, —)8)44
 Ζωγοπούλου Ἀριστέα, Μιντιλόγλι, οἰκοκυρά, Κούμανι, —)8)44
 Πολυδᾶς Τηλέμαχος, Καμίνια, γεωργός, Συγοῦνι, —)8)44
 Πουλιδᾶ Εὐγενία, Καμίνια, οἰκοκυρά, Συγοῦνι, —)8)44
 Λαμπρόπουλος Ἰωάννης, Καμίνια, γεωργός, Συγοῦνι, —)8)44
 Ἄντωνόπουλος Ἀντώνιος, Θεριανόν, γεωργός, Σωληνάριον, —)3)44
 Σταθόπουλος Γεώργιος, Θεριανόν, γεωργός, Βαλατούνα, —)12)44
 Ζησιμόπουλος Σταμάτιος, Τσουκαλέικα, γεωργός, Πύργος, —)9)44
 Μασούρας Παναγ., Ψαθόπυργος, ὑποδηματ., Βραχνέικα, —)7)44
 Μπιρμπίλης Ἀντώνιος, Ψαθόπυργος, ἀστυφύλαξ, Βραχνί, —)12)44
 Δροσόπουλος Χρῆστος, Πλατάνι, ὑπολοχαγός, Μελίσσια, 18)8)43
 Παπαδημητρόπουλος Νικόλαος, Πλατάνι, ἀρχιφύλαξ, Λεχοῦνι, —)4)42
 Παπαγγελόπουλος Ἄγγελος, Πλατάνι, κτηματίας, Πύργος, —)9)44
 Γεωργίου Κων)νος, Μερτίδι, κτηματίας, Μερτίδι, —)5)44
 Νιγιάννης Ἀνδρέας, Καμάρες, κτηματίας, Αἴγιον, 23)9)43
 Καραμπούλας Χρῆστος, Ζήρια, κτηματίας, Μαραθιά, 10)10)43
 Καμπάσης Περικλῆς, Ζήρια, κτηματίας, Μαραθιά, 17)4)43
 Καμπάσης Δημήτριος, Ζήρια, κτηματίας, Ζήρεια, 6)11)43
 Νικολόπουλος Παναγ., Πιτίτσα, γεωργός, Κόντι Πιπ., 20)2)44
 Πράσος Διαμαντῆς, Ἀνθούπολις, γεωργός, Πάτραι, 15)6)44
 Βουτσινᾶς Γεώργιος, Ἀγυῖά, ἐργάτης, Ἀγυῖά, 11)10)44
 Καϊμακᾶς Ἰωάννης, Συχαιᾶ, ἐργάτης, Καλάβρυτα, 1)7)44
 Γεωργακόπουλος Φώτιος, Προάστειον, Προάστειον, 18)8)44
 Σιδέρης Σπυρίδων, Προάστειον, χωροφύλαξ, Προάστειον, 9)5)44
 Κουτσοῦκος Ἀνδρέας, Προάστειον, χωροφύλαξ, Προστοβίτσα, 20)5)44
 Κουρκούλιας Γεώργιος, Κ. Κλειτορία, ἰατρός, Δεσινό, —)7)44
 Τσουνή Σοφία, Κ. Κλειτορία, οἰκοκυρά, Λευκάσιον, —)7)44
 Παπαχρυσάνθου Μαρία, Κ. Κλειτορία, οἰκοκυρά, Κ. Κλειτορία, —)7)43
 Κορωνάιος Ἀντώνιος, Κ. Κλειτορία, Μυλωθρός, Ἄρμπουνα, —)6)43
 Μπιμπῆς Ἰωάννης, Παγκράτι, γεωργός, Δερβένι, 28)7)44
 Μπιμπῆ Μαρίτσα, Παγκράτι, οἰκοκυρά, Δερβένι, 28)7)44
 Τρυφνοπούλου Μαρίτσα, Παγκράτι, οἰκοκυρά, Δερβένι, 28)7)44
 Καμπέρος Κων)νος, Πλανητέρον, γεωργός, Μάνεσι, —)7)44
 Δημόπουλος Εὐστάθιος, Γλάστρα, ἔμπορος, Δεσινό, --)7)44
 Ἀναστασόπουλος Παναγ., Κασριά, ἐφ. ὑπάλ., Χελμόν, 2)5)44
 Σπανοῦ Εὐτυχία, Κασριά, οἰκοκυρά, Χελμόν, 2)5)44
 Μπράβος Ἀναστάσιος, Λυκούργια, γεωργός, Τριανταφυλλιά, —)5)44
 Ρόδης Γεώργιος, Λυκούργια, γεωργός, Τριανταφυλλιά, —)5)44

- Κατσῆς Χρῆστος, Λυκούργια, γεωργός, Λυκούργια, —)7)44
 Κοντός Γεώργιος, Λυκούργια, γεωργός, Λυκούργια, —)7)44
 Κολλιόπουλος Θεόδωρος, Λυκούργια, γεωργός, Λυκούργια, —)7)44
 Μανωλάκη Ἀναστασία, Λυκούργια, οἰκοκυρά, Λυκούργια, —)7)44
 Παπαφιλίππου Φίλιππος, Ἀροάνεια, γεωργός, Ἀροάνεια, 19)7)44
 Κανελλόπουλος Ἀνδρέας, Πάους, φοιτητής, Πάτραι, 7)1)44
 Σπανός Ἰωάννης, Σειραί, γεωργός, Ἀθήναι, 10)12)44
 Μαραλῆς Ἰωάννης, Φίλια, γεωργός, Λάκα Γιώργου, 23)7)44
 Ἀποστολόπουλος Δημήτριος, Αἴγιον, πρ. ἐρ. κέντ., Φενεός, —)8)44
 Καζάνης Ἀλέξιος, Αἴγιον, δήμαρχος, Φενεός, —)8)44
 Βουρδάρης Ἀλέξιος, Αἴγιον, μηχανικός, Μαυρίκιον, —)5)44
 Κατσαροῦ Κατίνα, Αἴγιον, οἰκοκυρά, Μαυρίκιον, —)5)44
 Κυριακοπούλου Παναγ., Αἴγιον, Καπελοῦ, Μαυρίκιον, —)8)44
 Γιαννόπουλος Ἐλευθέριος, Αἴγιον, κουρεὺς, Μαυρίκιον, —)8)43
 Νικολακόπουλος Κων)νος, Αἴγιον, ὑποδ)ποιός, Αἴγιον, —)11)43
 Νικολακόπουλος Βασίλειος, Αἴγιον, ἔμπορος, Αἴγιον, —)11)43
 Χριστόπουλος Παναγ., Αἴγιον, ὀδηγός, Μαυρίκιον, —)6)44
 Κούκας Χριστόφορος, Αἴγιον, ἔμπορος, Λειβάριτζιον, —)5)43
 Πολίτου Μαρία, Αἴγιον, οἰκοκυρά, Μαυρίκιον, —)6)43
 Δήμου Κων)νος, Βαλμιτίκα, κτηματίας, Φενεός, —)5)44
 Καλαμπόκης Γεώργιος, Ροδοδάφνη, κτηματίας, Ἀσάνι, —)3)44
 Νικολακόπουλος Κων)νος, Ροδοδάφνη, κτηματίας, Τριπόταμα, —)2)44
 Δημακόπουλος Παῦλος, Σελιανίτικα, ἀστυφύλαξ, Ἀγ. Ἡλιάν Δερ., —)4)44
 Βαγενᾶς Κων)νος, Σελιανίτικα, χωροφύλαξ, Ἀγ. Παρασκευήν, —)10)44
 Καραβέλας Γεώργιος, Σελιανίτικα, ἰατρός, Φενεός, —)5)44
 Τασινός Γεώργιος, Τέμενη, κτηματίας, Καλάβρυτα, —)8)44
 Θεοδοσίου Ἀνδρέας, κτηματίας, Πετσάκους, —)5)44
 Κουνινιώτης Γεώργιος, Βόδοδα, κτηματίας, Βόδοδα, —)4)44
 Δημουλᾶς Παναγ., Βόδοδα, κτηματίας, Παρασκευή, —)5)43
 Λάππα Ἑλένη, Βόδοδα, οἰκοκυρά, Βόδοδα, —)7)43
 Μανωλοπούλου Ἀγγελική, Αἴγιον, οἰκοκυρά, Αἴγιον, —)5)43
 Μπούλης Κων)νος, Αἴγιον, κτηματίας, Δάφνες, —)10)43
 Πολυδώρου Ἀθανάσιος, Αἴγιον, κτηματίας, Σταφιδάλωνα, —)4)44
 Ρολάτου Μαρία, Αἴγιον, οἰκοκυρά, Δάφνες, —)8)43
 Τρακαδάς Μιχαήλ, Πρέρη, κτηματίας, Ἀχλαδιά, —)6)43
 Γκιώνης Γεώργιος, Κουνινά, κτηματίας, Κουνινά, 1943
 Κοῦκος Ἰωάννης, Κούμαρι, κτηματίας, Αἴγιον, 1943
 Γκραικιώτης Γεώργιος, Παρασκευή, κτηματίας, Δάφνες, 1942
 Κουτρόπουλος Κων)νος, Λεόντιον, κτηματίας, Παρασκευή, 1943
 Ἀσημακόπουλος Μιχαήλ, Ἑλίκη, κτηματίας, Βόδοδα, —)9)43
 Σωτηρόπουλος Παναγ., Ἑλίκη, κτηματίας, Πετσάκους, —)9)43
 Παπαηλιόπουλος Βασ., Ἑλίκη, κτηματίας, Περιστέρι Ἀθηνῶν, —)12)43

- Παπαηλιόπουλος Ήλιος, Ήλικη, κτηματίας, Περιστερί, —)12)44
 Παπαηλιόπουλος Κων)νος, Ήλικη, κτηματίας, Περιστερί, —)12)43
 Καραλής Δημοσθένης, Τράπεζα, κτηματίας, Ζαροῦχλα, —)7)44
 Καραλής Παναγ., Τράπεζα, κτηματίας, Ζαροῦχλα, —)7)44
 Καραλή Χαρίκλεια, Τράπεζα, οἰκοκυρά, Ζαροῦχλα, —)7)44
 Σερέβη Τασία, Τράπεζα, οἰκοκυρά, Ζαροῦχλα, —)7)44
 Ἀριδόπουλος Νικόλαος, Διακοπτόν, κτηματίας, Σλουσικά, —)7)43
 Γεωργακόπουλος Ἀργύριος, Διακοπτόν, κτηματίας, Δουμενά, —)8)43
 Μπολέτης Σπῦρος, ὑπαστυνόμος Β', Σουληνάρι, 10)4)44
 Μπουδάκης Κυριάκος, ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Μουντζοῦρος Σπῦρος, ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Παπαδημητρόπουλος Ν., ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Τομαράς Κωνσταντῖνος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Παναγέας Νικόλαος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Εὐσταθίου Ἀλέξιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Παπαδάκος Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Μπιρμιτλής Ἀντώνιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ἀνδρεόπουλος Ἀνδρέας, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Δημακόπουλος Παντ., ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Παπαδοπετράκης Εὐάγγελος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Καρβούνης Κων)νος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Τριῖλος Κωνσταντῖνος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Γυφτάκης Ἰωάννης, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Κωνσταντινίδης Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ζησιμόπουλος Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ρίζος Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Πετρονιώτης Εὐάγγελος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Σιδέρης Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ἀνδρεόπουλος Γεώργιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Δυλιπὸς Ἀνδρέας, χωροφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Βλάχος Ἰωάννης, ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Δημητρακόπουλος Ἀναστάσιος, ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Καφέξης Ἰωάννης, ἀρχιφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Καραγιάννης Νικόλαος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Γρούτσης Βασίλειος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ταμουρατζῆς Παναγ., ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Εὐσταθόπουλος Παναγιώτης, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Βάρκας Χρ., ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Κοντογιάννης Διονύσιος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Χολέβας Κων)νος, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Πιζοραμένος Ἐμμανουήλ, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ἀθανασόπουλος Ἰωάννης, ἀστυφύλαξ, Σουληνάρι, 19)4)44

- 'Αδαμόπουλος Λάμπρος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ράϊκος Κωνσταντίνος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Κοιλάκος Νικόλαος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Σταυρόπουλος 'Αλκ., άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Ζάχος Σπυρίδων, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Φειδής Βλάσιος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 19)4)44
 Σταματόπουλος Γρηγόριος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 Φωτόπουλος Φώτιος, άστυφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 'Αγγελόπουλος Θεόδωρος, χωροφύλαξ, Σουληνάρι, 10)4)44
 'Ανανιάδης Θρασύβουλος, Δάφνη Καλ., συν)χος, Χόβολη, —)7)44
 Παπαδημητράκόπουλος Βασ, Δάφνη Καλ., προέδρος, Χόβολη, —)7)44
 Παναγιωτακόπουλος Νικόλ., Δάφνη Καλ., γεωργός, Χόβολη, —)7)43
 Πλατάκος 'Αναστάσιος, Δάφνη Καλ., ύποδ)ποιός, Χόβολη, —)7)44
 Παπαχαραλάμπους Χαρ., Δάφνη Καλ., ύποδ)ποιός, Χόβολη, —)7)44
 Μπουσιούτης Γεώργιος, Δάφνη Καλ., άγρότης, Χόβολη, —)7)44
 Φλουδάς Γεώργιος, Νάσια Καλ., δημοδ)λος, Δίβριτσα, —)9)43
 'Ανδρικογιαννοπούλου Μαρία, Δάφνη, οικοκυρά, Σουληνάρι, —)7)44
 Γιαννακόπουλος Χρήστος, Βασίνιον, γεωργός, Λυκοδόρυση, —)7)44
 Παπαχαραλάμπους 'Ελευθέριος, Δάφνη, δημοδ)λος, Κομνηνάδες, —)8)44
 Ρόδης Δημήτριος, Λειβάρτζι, δημοδ)λος, Λυκοδιάσελλα, —)7)43
 Μπέκιος 'Ανδρέας, Λειβάρτζι, προέδρος, Λυκοδιάσελλα, —)7)44
 Παπαναγιώτου Νικόλαος, Λειβάρτζι, ιερέύς, Λυκοδιάσελλα, —)7)44
 Μπορνάς 'Αγγελος, Λειβάρτζι, γεωργός, Λυκοδιάσελλα, —)7)44
 Κακαβάς Γεώργιος, Λειβάρτζι, παντοπώλης, Λυκοδιάσελλα, —)7)44
 Καρράς Χαράλαμπος, Λειβάρτζι, γεωργός, Τραγάνες, —)5)44
 Κακαβάς Χρήστος, Λειβάρτζι, γεωργός, Λειβάρτζι, —)5)44
 Κακαβάς Παλαιολόγος, Λειβάρτζι, δικ. κλητήρ, Λειβάρτζι, —)5)44
 Κακαβάς 'Ανδρέας, Λειβάρτζι, γεωργός, Λειβάρτζι, —)5)44
 Λέλλος Παναγ., Λειβάρτζι, γεωργός, Λειβάρτζι, —)5)44
 Παναγιωτόπουλος Παναγ., Συλίβαινα, δημοδ)λος, Βαλίμη, 20)6)44
 Λινάρδος Γεώργιος, Συλίβαινα, δημοδ)λος, Καμαρόδρυση, 26)6)44
 Φράγκου Διαμάντω, Συλίβαινα, οικοκυρά, 'Αγ. Γεώργιος, 15)7)44
 Φράγκου Λεμονιά, Συλίβαινα, οικοκυρά, Βαλκουβίνα, 10)6)44
 'Αναμάης 'Αντώνιος, Συλίβαινα, κτηματίας, Καμαρόδρυση, 15)6)44
 'Αναμάη Διαμάντω, Συλίβαινα, οικοκυρά, 'Αγ. Γεώργιος, 20)7)44
 'Αναμάης Σπυρίδων, Συλίβαινα, κτηματίας, Βαλκουβίνα, 10)7)44
 'Αναμάη Μαρία, Συλίβαινα, οικοκυρά, Φενεός, 15)6)44
 'Αναμάης Νικόλαος, Συλίβαινα, φοιτητής, Φενεός, 16)7)44
 'Αναμάης Αιμίλιος, Συλίβαινα, μαθητής, Φενεός, 18)7)44
 'Αναμάης Χαράλαμπος, Συλίβαινα, μαθητής, Φενεός, 19)7)44
 'Ασημακόπουλος Κων)νος, 'Ακράτα, ράφτης, Φενεός, 20)8)44
 Μπαμπούκης 'Ιωάννης, 'Ακράτα, δικηγόρος, Φενεός, 20)8)44

- 'Ανδριανόπουλος Κων)νος, 'Ακράτα, ράπτης, Φενεός, 14)6)44
 Χαρώνη Μαρία, 'Ακράτα, οικοκυρά, Φενεός, 9)6)44
 Χαρώνη 'Ελένη, 'Ακράτα, μαθήτρια, Φενεός, 7)6)44
 Σπυρόπουλος Σταξάτιος, 'Ακράτα, κτηματίας, Φενεός, 10)5)44
 Κανελλόπουλος Δημήτριος, 'Ακράτα, κτηματίας, Φενεός, 13)5)44
 Πάτσιου Μαρία, 'Ακράτα, οικοκυρά, Φενεός, 12)7)44
 Πάτσιου Παναγιώτα, 'Ακράτα, μαθήτρια, Φενεός, 13)9)44
 Κουλούρης Γεώργιος, 'Ακράτα, κτηματίας, Φενεός, 7)5)44
 'Αθανασίου Γεώργιος, 'Ακράτα, δημ. εισπράκτωρ, Φενεός, 6)4)44
 Σταθόπουλος Νικόλαος, Ποροβίτσα, άνάπης, Φενεός, 7)6)44
 Εύσταθίου Παναγ., Βαλκουβίνα, κτηματίας, Φενεός, 13)2)44
 Εύσταθίου Βασιλική, Βαλκουβίνα, οικοκυρά, Φενεός, 13)2)44
 Μιχαλόπουλος 'Αντώνιος, Βαλκουβίνα, κτηματίας, Φενεός, 19)4)44
 Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, Βαλκουβίνα, οικοκυρά, Φενεός, 16)4)44
 'Αναστασίου 'Αναστάσιος, Βαλκουβίνα, κτηματίας, Φενεός, 17)8)44
 Φερέκος Κων)νος, Παραλία Πλατάν., κτηματίας, Φενεός, 16)7)44
 Κρικέτος 'Αντώνιος, Πλάτανος, κτίστης, Καμαρόβρυση, 27)7)44
 Μούζουλας 'Ιωάννης, Πλάτανος, κτίστης, Καμαρόβρυση, 27)6)44
 Φουντοῦκος Χρήστος, Πλάτανος, γεωργός, Καμαρόβρυση, 24)6)44
 Γιαννακουλοπούλου Καλ., Πλάτανος, οικοκυρά, Δάσος Ζαρούχλης, 26)7)44
 Καραφωτιάς Κων)νος, Πλάτανος, γεωργός, Βαλιμή, 27)6)44
 Παπαγεωργόπουλος Χρήστος, Βαλιμί, γεωργός, Βαλιμί, 26)6)44
 Καραφωτιάς Χρήστος, 'Αγ. Βαρθάρα, κτηματίας, Ψάρι, 27)6)44
 Κολέτσος Βασίλειος, Αιγείρα, κτηματίας, Ψάρι, 17)6)44
 Μεντζελόπουλος Δημήτριος, Αιγείρα, κτηματίας, Ψάρι, 17)6)44
 Παπαχριστόπουλος Νικόλαος, Αιγείρα, κτηματίας, Ψάρι, 17)6)44
 Λιόπετας 'Αναστάσιος, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα Φενεοῦ, 17)6)44
 'Αγγελετόπουλος Παν., Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα Φενεοῦ, 3)7)44
 Μεντζελόπουλος Κων)νος, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα, 3)7)44
 Κουδέλης Σπήλιος, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα, 3)7)44
 Κουδέλης Βασίλειος, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα, 3)7)44
 Παπαχριστοπούλου Χαρίκλεια, Αιγείρα, οικοκυρά, Τρύπα, 3)7)44
 Παπαχριστόπουλος 'Ιωάννης, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα, 3)7)44
 Παπαχριστόπουλος 'Αργύρης, Αιγείρα, κτηματίας, Τρύπα, 3)7)44
 Κοντογιάννης 'Αθανάσιος, Αιγείρα, δερματέμπορος, Τρύπα, 3)7)44
 Παπούλιας 'Αργύριος, Χρυσάνθιον, κτηματίας, Τρύπα, 22)7)44
 Νικολούλιας Νικόλαος, Αιγαί, κτηματίας, Τρύπα, 22)7)44
 Γκούμας Γεώργιος, Παραλία 'Ακράτας, κτηματίας, Τρύπα, 20)7)44
 Μίχαλος Μιχαήλ, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Τρύπα, 17)7)44
 Σπυρόπουλος Παναγ., 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Τρύπα, 17)7)44
 Σπυρουλόπουλος Θεοφάνης, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Τρύπα, 17)7)44
 Σπυρουλόπουλος Εδάγγελος, 'Αμπελόκηποι, κτηματίας, Τρύπα, 17)7)44

- Σπυρουλόπουλος Μιχαήλ, Ἀμπελόκηποι, κτηματίας, Τρούπα, 17)7)44
 Τομαράς Γεώργιος, Ἀμπελόκηποι, κτηματίας, Καμαρόδρουση, 17)7)44
 Πέτρον Νικόλαος, Χρυσάνθιον, κτηματίας, Τρούπα, 17)7)44
 Κακούρης Παναγ., Παραλία Ἀκράτας, κτηματίας, Τρούπα, 20)7)44
 Ἀλεξόπουλος Γεώργιος, Αἰγείρα, κτηματίας, Καμαρόδρουση, 17)7)44
 Παπαλεξόπουλος Χρ., Κρυσταλλόδρουση, γεωργός, Κρυσταλλόδρουση, 1943
 Σίνος Γεώργιος, Κάλλανος, γεωργός, Κάλλανος, 1943
 Σίνος Νικόλαος, Κάλλανος, γεωργός, Κάλλανος, 1943
 Σίνος Κων)νος, Κάλλανος, γεωργός, Κάλλανος, 1943
 Σίνος Γεώργιος, Κάλλανος, γεωργός, Κάλλανος, 1943
 Γιαννικόπουλος Ἡλίας, Κάλφα, γεωργός, Δροσιά, 28)8)43
 Μερλίγκας Πέτρος, Τσαπόγα, κτηνοτρόφος, Δροσιά, —)8)43
 Μαρτζακλῆς Βασίλειος, Σταυροδόμι, γεωργός, Σταυροδόμι, —)6)43
 Παπανδρικόπουλος Κων)νος, Σκιαδᾶ, γεωργός, Μονὴ Μαρίτσης, —)5)44
 Ματσάγγας Παναγ., Λεόντιον, γεωργός, Δεχοῦνι, 20)7)44
 Καρβελλᾶς Ἀνδρέας, Λεόντιον, γεωργός, Δεχοῦνι, 20)7)44
 Παλαιολόγου Διονύσιος, Δεμέστιχας, γεωργός, Δεχοῦνι, 20)7)44
 Κατσαΐτης Μιχαήλ, Καταϊτέϊκα, γεωργός, Δεχοῦνι, 20)7)44
 Παπαγεωργίου Ἡλίας, Λεόντιον, γεωργός, Λεόντιον, 10)6)43
 Κουτρόπουλος Ἀριστομένης, Λεόντιον, γεωργός, Λεόντιον, 4)8)43
 Κουτρόπουλος Κωνσταντῖνος, Λεόντειον, γεωργός, Λεόντειον, 13)8)43
 Ἀντωνόπουλος Βασίλειος, Λαπαναγοί, γεωργός, Λαπαναγοί, 10)4)43
 Ψαρράκος Γεώργιος, Λαπαναγοί, γεωργός, Λαπαναγοί, 20)5)43
 Καλλαντζῆς Γεώργιος, Ἴσωμα, ἀγροφύλαξ, Ποντιάδες, 1943
 Κοσμᾶς Βασίλειος, Ἴσωμα, γεωργός, Κούμανι, 1943
 Νικολακόπουλος ἦ Ντόντας Ἀντ., Ἴσωμα, γεωργός, Κούμανι, 1943
 Παπαδημητρίου Ἀνδρέας, Μαζαράκι, γεωπόνος, Μαζαράκι, 1944
 Σταθόπουλος Νικόλαος, Μαζαράκι, γεωργός, περιφέρεια Χήνας, 1944
 Μιχαλόπουλος Κων)νος, Μαζαράκι, γεωργός, Δεμέστιχα, 1944
 Θανόπουλος Βασίλειος, Χαϊκάλι, γεωργός, Μυτόπολις, —)6)44
 Φλογεράς Παναγ., Χαϊκάλι, μύλωθρός, Κούμανι, —)6)44
 Φλογεράς Κων)νος, Χαϊκάλι, μύλωθρός, Κούμανι, —)6)44
 Κατσαΐτης Μιχαήλ, Χαϊκάλι, γεωργός, Δεχοῦνι, 23)7)44
 Παλούμπη Ἀθανασία, Ψαροχώρι, οικοκυρά, Ἀστέρι, 1943
 Βετούλας Ἡλίας, Καστρίτσι, γεωργός, Ψαροχώρι, 23)3)44
 Γεωργιόπουλος Ἰωάννης, Ἀνδραβίδα, γεωργός, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Βεντούρη Ἀθηνᾶ, Πάτριαι, οικοκυρά, Κώμη Μητοπόλεως 1943
 Σκόνδρας Ἰωάννης, Πάτριαι, ἀνθ)στής χωροφ., Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Παλαιολόγου Νικόλαος, Πάτριαι, γεωργός, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Ρουγκάλα Ἄννα, Πάτριαι, οικοκυρά, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Ζάγκλης Δημήτριος, Ἀγουλινίτσα, τηλεγραφητής, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Ἰάσων Ἐλευθέριος, Ἀγουλινίτσα, γεωργός, Κώμη Μητοπόλεως, 1943

- Ντούβας Ίωάννης, Μυντιλόγλι, γεωργός, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Μαστρογεωργίου Πάτραι, γεωργός, Κώμη Μητοπόλεως, 1943
 Άνδρικόπουλος Δημήτριος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Κούμανι, 6)7)44
 Χριστόπουλος Νικόλαος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Δροσιά, 15)9)44
 Άργυριάδης Χαρίλαος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Δροσιά, 15)6)44
 Άρθωνιτάκης Χαράλαμπος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Δροσιά, 15)6)44
 Λαμπρόπουλος Νικόλαος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Δροσιά, 15)6)44
 Άθανασόπουλος Χρήστος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Τζάιλντ, 22)12)44
 Χαλιώτης Τζανέτος, Κ. Άχαΐα, Μπούμπουκα, 18)8)44
 Λιχούδης Γεώργιος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Κούμανι, 10)3)44
 Άνδριόπουλος Άριστείδης, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Κούμανι, 20)11)43
 Γκοτσούλιας Νικόλαος, Κασνεσείκα, γεωργός, Κούμανι, 20)6)44
 Νταής Γεώργιος, Κασνεσείκα, γεωργός, Μπούμπα, 25)6)44
 Γκοτσούλιας Ζήσιμος, Κασνεσείκα, γεωργός, Κούμανι, 15)8)44
 Διαμαντῆς Δημήτριος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Κούμανι, 15)8)44
 Διαμαντῆς Δημήτριος, Κ. Άχαΐα, γεωργός, Κούμανι, 1)8)44
 Καραγκούνη Λιονουσία, Κ. Άχαΐα, οικοκυρά, Α. Άχαΐα, 10)2)44
 Καραμουζάφη Άνδριάνα, Κ. Άχαΐα, οικοκυρά, Μπούμπουκα, 27)8)44
 Πατουλιᾶ Άλέξω, Κ. Άχαΐα, οικοκυρά, Κούμανι, 20)11)43
 Συνεβριώτη Άνθή, Λουσικά, οικοκυρά, Δεχοῦνι, —)7)44
 Ραζιντζῆς Κων)νος, Άλυσό, γεωργός, Μπαρδικώστα, 10)10)43
 Βασιλόπουλος Γεώργιος, Άλυσό, γεωργός, Τζάιλον, 22)5)44
 Άγγελόπουλος Κων)νος, Ριόλος, γεωργός, Μητόπολις, —)2)42
 Σαγιᾶς Βασίλειος, Ριόλος, γεωργός, Μητόπολη, —)2)42
 Σαγιᾶ Ζωή, Ριόλος, οικοκυρά, Μητόπολη, —)2)42
 Σαράντης Τρύφων Λάππα, τυρέμπορος, Τρόπαια, 9)8)44
 Τζελέπης Χαράλαμπος, Λάππα, κτηνοτρόφος, Μπρήμη, 7)12)43
 Λαγός Άνδρέας, Λάππα, κτηνοτρόφος, Μπρήμη, 7)12)43
 Κυριακόπουλος Άνδρέας, Λάππα, κτηνοτρόφος, Ρουπακιά, 14)12)43
 Τσώκος Άθανάσιος, Βίβοδα, γεωργός, Κούμανι, 29)7)44
 Παναγόπουλος Χρήστος, Βίβοδα, γεωργός, Κούμανι, 15)7)44
 Σταματόπουλος Λεωνίδα, Λακόπετρα, γεωργός, Κούμανι, 10)9)44
 Σταθακόπουλος Γρηγόριος, Λουσικά, ἔφ. ἀνθ)γός, Κούμανι, 23)7)44
 Σπηλιόπουλος Χαράλαμπος, Λουσικά, ἔπ)τίας, Κούμανι, 30)7)44
 Κολιοπούλου Άνδριάνα, Καλαμάκι, οικιακά, Κούμανι, 25)7)44
 Πολυδώροπουλος Βασίλ., Φώσταινα, γεωργός, Κούμανι, 17)7)44
 Οικονομόπουλος Άλέξ., Φώσταινα, γεωργός, Βούμπα, 17)7)44
 Κανελλόπουλος Άλκιβιάδης, Ἐλαιοχῶρι, ἰατρός, Δεχοῦνι, 22)7)44
 Σταυρόπουλος Άθανάσιος, Α. Σουδενείκα, δημοδ)λος, Κούμανι, 19)8)43
 Καφαντάρης Βασίλειος, Α. Σουδενείκα, ἔφ. ἀνθ)γός, Κροθούρη, 1943
 Τόγιας Σπυρίδων, Φώσταινα, γεωργός, Λουσή, 6)12)43
 Τόγιας Γεώργιος, Φώσταινα, γεωργός, Λουσή, 6)12)43

- Θωμάς Σωτήριος, ᾠγ. Νικόλαος, γεωργός, Σιγοῦνι, 1943
 Βελιγιάννη Ἄθανασία, Βλαχέϊκα, οικιακά, Τριταΐα, —)6)44
 Τριανταφύλλη Μαρία, Σαγέϊκα, οικιακά, Σαγέϊκα, —)11)43
 Γκοτσοῦλιας Ἄναστάσιος, Σαγέϊκα, γεωργός, Δεχοῦνι, 20)12)44
 Γκοτσοῦλιας Παῦλος, Σαγέϊκα, γεωργός, Ἄλυσσόν, —)7)44
 Γκοτσοῦλιας Νικόλαος, Σαγέϊκα, γεωργός, Πρίνη, 6)12)43
 Τριανταφύλλης Βασίλειος, Σαγέϊκα, γεωργός, Πρίνη, 6)12)43
 Καλίβας Ἄνδρέας, Ράχη, ποιμὴν, Πρίνη, 6)12)43
 Ἄποστολόπουλος Δημήτριος, Ὁβρυά Πατρ., γεωργός, Κούμανι, 3)11)41
 Γιαννούλης Ἐμμανουήλ, Ζαρουχλέϊκα, ἐργάτης, Πάτραι, 3)11)41
 Νταρινόπουλος Σωτήριος, Ἐγλυκάς, μηχανουργός, Ἐγλυκάς, —)5)44
 Νταβλοῦρος Θεόδωρος, Περιδόλια, γεωργός, Περιδόλια, 1944
 Μόσχος Γεράσιμος, Ζαρουχλέϊκα, ἐργάτης, Βασιλικόν, 1944
 Ντάκουλας Ἰωάννης, ᾠγ. Νικόλαος, ἀγρότης, Πύργος, 1944
 Παναγιωτακοπούλου Ἑλένη, Σαραβάλι, οικιακά, Βόλτες, 1943
 Σκόνδρας Βασίλ., Κρίνη, γεωργός, Κομφ. Κρήνης, —)3)44
 Σπυροπούλου Ἀγλαΐα, Μαυρομανδύλα, οικιακά, Μαυρομανδύλα, —)6)43
 Σῶρρος Βενιζέλος, Μοῖρα Πατρ., ὑποδ)ποιός, Μοῖρα, —)3)44
 Τσελέτης Ἄριστος, Σαραβάλι, γεωργός, ᾠγ. Νικόλαος, Πατρῶν, —)2)42

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΟΙ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΟΜΑΔΙΚΩΣ

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρονται ὀνομαστικῶς ὄλα τὰ θύματα τῶν Ἴταλο - γερμανῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἀναφέρομεν, ὅμως, εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ μερικὰς περιπτώσεις ὁμαδικῶν δολοφονιῶν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Οἱ συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν κατακτητῶν θὰ ἤμποροῦσαν νὰ φυλακισθοῦν, νὰ κρατηθοῦν ὡς ὄμηροι μέχρι τέλος τοῦ πολέμου. Κανένας νόμος δὲν ἐπέτρεπε τὴν ὁμαδικὴν δολοφονίαν των. Κατωτέρω παραθέτομεν μερικὰς χαρακτηριστικὰς περιπτώσεις ὁμαδικῶν δολοφονιῶν.

1.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 58 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΡΩΓΟΥΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, γερμανικὸς λόχος ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Τένερ ἔφθασε εἰς τὸ χωριὸν Ρωγοῦς, τὸ ἐκύκλωσε καὶ διέταξε τοὺς ἄνδρες νὰ συγκεντρωθοῦν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ γυναικόπαιδα νὰ μείνουν εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας. Ἐν τῷ μεταξὺ, οἱ Γερμανοὶ ληστεύουν τὰ σπίτια καὶ μετὰ τὰ πυρπολοῦν. Μετὰ οἱ Γερμανοὶ διέταξαν τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἐξέλθουν καὶ ἐνῶ ἐξήρχοντο τοὺς ἐδολοφονοῦσαν με μυχροαλιβοῦλα, ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν των. Ὁ λοχαγὸς Τένερ ἐδολοφονοῦσε μάλιστα με τὰ δυὸ του πιστόλια. Ἐδολοφονήθησαν ἐν ὄλω 58 ἄνδρες καὶ ἐκάηκαν ὄλα τὰ σπίτια πλὴν 5.

2.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 39 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΕΡΠΙΝΗΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Λόχος γερμανικός ἔφθασε τὴν 8.12.1943, εἰς Κερπινή. Χωρὶς καμμίαν ἀνάκρισιν καὶ ἐξέτασιν οἱ Γερμανοὶ ἐδολοφόνησαν 37 ἄνδρες ἐπὶ τόπου καὶ ἔκαψαν τὰ περισσότερα σπίτια τοῦ χωριοῦ.

Δολοφονηθέντες ὑπὸ Γερμανῶν εἰς Κερπινή:

1) Ἀσημακόπουλος Δημήτριος, 2) Ἀσημακόπουλος Νίκος, 3) Ἀλεξόπουλος, 4) Βασιλόπουλος Γεώργιος, 5) Βασιλόπουλος Γεώργιος, 6) Γκρίζας Τριαντάφυλλος, 7) Γιδᾶς Παναγιώτης, 8) Γκρίζας Φίλιππος, 9) Δούκας Ἀλέξανδρος, 10) Καλλιᾶς Γιάννης, 11) Καλλιᾶς Κώστας, 12) Καρλκούλιας Θεόδωρος, 13) Καρκούλιας Γεώργιος, 14) Καλλιᾶς Κώστας, 15) Καλλιᾶς Ἰωάννης, 16) Κοντός Κων(νο)νος, 17) Κωνσταντῆς Χρῦσανθος, 18) Λιάρης Λάμπης, 19) Μάλτης Δημήτριος, 20) Μέγαρης, 21) Μέριμηγκος Νικ., 22) Μάρας Θεόδωρος, 23) Μάζης, 24) Πίκουλας Ἰωάννης, 25) Παντουβάνης Γεώργιος, 26) Πίκουλας Παναγιώτης, 27) Πριόνης Δημήτριος, 28) Πανοῦτσος Πέτρος, 29) Πριονᾶς Γεώργιος, 30) Παντελῆς Δημήτριος, 31) Πανάγος Χρῦσανθος, 32) Ρόδης Γεώργιος, 33) Σέζος Σταμάτης, 34) Σέζος Χαράλαμπος, 35) Σωτηρακόπουλος Παῦλος, 36) Τριανταφυλλόπουλος Π. Γεώργιος, 37) Τριανταφυλλόπουλος Γιάννης, 38) Χρῦσανθος Νικόλαος, 39) Χρυσανθάκης Χρῦσανθος.

3.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 16 ΜΟΝΑΧΩΝ
ΚΑΙ ΛΑΪΚΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Λόχος γερμανικός τὴν 8.12.1943, ἔφθασε εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Συνέλαβεν ὅλους τοὺς μοναχοὺς καὶ μερικοὺς λαϊκοὺς ποὺ εὐρίσκοντο ἐκεῖ, ἐν ὧν 16 πρόσωπα. Τοὺς μετέφεραν ἐκτὸς τῆς Μονῆς καὶ τοὺς ἔριξαν ἀπὸ τὸ ὕψος ἀποκορήμων βράχων εἰς τὸ βράθειρον, ὅπου εὐρέθηκαν οἰκτρὸν θάνατον. Ὀνόματά των ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Μετὰ ἐλήστεψαν ὅλα τὰ πολύτιμα σκεύη καὶ ἀντικείμενα, τὰ μετέφεραν μὲ 80 ζῶα εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν καὶ ἔκαψαν τὸ ἱερὸν τῆς Μονῆς καὶ τὸν ξενῶνα. (Ὅρα: Δ. Μακριώτης: Θυοίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγκλήματα κατοχῆς, σελ. 106 καὶ 118— 222).

4.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 1001 Εἰς ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ

Ἀπὸ τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1943, εἶχαν φθάσει οἱ Γερμανοὶ εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Φρενεμπέργκερ καὶ τὸν λοχαγὸν Τέννερ.

Τὴν ἐπομένην 13.12.1943, οἱ Γερμανοί, διέταξαν τοὺς κατοίκους νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον. Ἐκεῖ ἐχώρησαν τοὺς ἄνδρες καὶ τοὺς ὠδήγησαν εἰς μέρος ὅπου λέγεται «Παλιοπήγαδο», τὰ δέ, γυναικόπαιδα, ὑποχρέωσαν διὰ τῆς βίας νὰ κλεισθοῦν εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀπὸ τῆς 9 π.μ. οἱ Γερμανοὶ ληλατοῦν καὶ πυρπολοῦν τὰ Καλάβρυτα. Οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὸ «Παλιοπήγαδο» παρακολουθοῦν τὸ τραγικὸν θέαμα τῆς πυρπολήσεως τῶν οἰκιῶν των. Τὸ μεσημέρι μία φωτοβολίδα ποῦ ἐρρίφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ Γερμανοὺς, ἀπετέλεσε τὸ σύνθημα τῆς δολοφονίας τῶν Καλαβρυτινῶν εἰς τὸ «Παλιοπήγαδο». Τὸ σχέδιον τῶν Γερμανῶν ἐφαρμόζεται κατὰ γράμμα. Τὰ γερμανικὰ πολυβόλα θερίζουν τοὺς ἄνδρες, ἀθῶα θύματα τῆς πρωτοφανοῦς αὐτῆς ἀγριότητος τῶν Γερμανῶν. Ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν Γερμανῶν Τέννερ, μὲ τὰ πιστόλια στὸ χέρι, δίδει τὴν χαρακτηριστικὴ βολὴ στοὺς μισοπεθαμένους Καλαβρυτινοὺς, Ἔνδεκα μόνον ἐκ τῶν 1001 κατοίκων ἐπέζησαν ἀπὸ τὴν ἀπερίγραπτον αὐτὴν σφαγὴν, κρυμμένοι κάτω ἀπὸ τὰ βουτηγμένα ἀπὸ τὸ αἷμα πτώματα συγγενῶν, φίλων καὶ συμπολιτῶν των. Διὰ νὰ μὴ δώσουν ὑποψίαν προσποιήθησαν τοὺς νεκροὺς. Αὐτοί, ἐπιζήσαντες ὡς ἐκ θαύματος, ἀφηγήθησαν τὶς δραματικὰς λεπτομέρειες τῆς ὁμαδικῆς αὐτῆς δολοφονίας.

Συγχρόνως οἱ Γερμανοί, ἔβαλαν φωτιὰ εἰς τὸ μεγάλο σχολικὸν κτίριον, ὅπου εἶχαν κλείσει τὰ γυναικόπαιδα. Οἱ φλόγες τριγύριζαν τὸ κτίριον. Οἱ πλέον θαρραλαῖες γυναῖκες ἄρχισαν νὰ πηδοῦν ἀπὸ τὰ παράθυρα διὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ Γερμανοὶ τὶς πυροβολοῦν. Ἡ πόλις ὅλη καίεται. Οἱ Γερμανοὶ ἀρχίζουν νὰ ἀποχωροῦν, μὲ τὴν συνείδησιν ἥρμενον... Ἐνας Γερμανός, αὐστριακὸς τὴν καταγωγὴν, μὲ ἀνθρώπινα αἰσθήματα εὗρηκε τότε τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἄνοιξε τὴν θύραν τοῦ σχολείου. Σὰν τρελλὸς οἱ δυστυχισμέναι γυναῖκες μὲ τὰ παιδιά των ἔτρεχαν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔγινε ἡ σφαγὴ τῶν ἀνδρῶν των.

Ἐκεῖ ἀντικρῶν τὸ τρομερὸ θέαμα. Οἱ ἄνδρες των, οἱ ἀδελφοὶ των, οἱ γονεῖς των, τὰ μεγαλύτερα παιδιά των, ἦσαν ὅλα νεκρά, ἄφωνα καταματωμένα. Μόνες των μὲ φρικτὴ ἀγωνία στὴν ψυχὴν καὶ ἀπερίγραπτον πόνον ἔσκαψαν τοὺς λάκκους γιὰ νὰ θάψουν τοὺς ἀγαπημένους των.

Μεταξὺ τῶν δολοφονηθέντων ἦσαν καὶ οἱ ἑξῆς:

Ἄγγελάκης Κων)νος, Ἄγγελόπουλος Δημος, Ἄγγελόπουλος Παναγ., Ἄγγελόπουλος Γεώργιος, Ἄγγελόπουλος Γεώργιος, Ἀγιαννιτόπουλος Γεώργιος, Ἀγιαννιτόπουλος Ἀλέξιος, Ἄγριος Κων)νος, Ἀδαμόπουλος Χαράλ., Ἀδαμόπουλος Σωτήριος, Ἀδαμόπουλος Γεώργιος, Ἀδαμόπουλος Βασίλειος, Ἀδαμόπουλος Γεώργιος, Ἀδαμόπουλος Θεόδωρος, Ἀζαρίας Σπῦρος, Ἀθανασιάδης Κων)νος, Ἀθανασιάδης Παναγ., Αἰβαλιώτης Ἀντώνιος, Ἀλεξάνδρης Χρηῆστος, Ἀλεξόπουλος Κων)νος, Ἀμάραντος Ἀνδρέας, Ἀναγνωστόπουλος Κων)νος, Ἀναστασίου Κων)νος, Ἀναστασόπουλος Γεώργιος, Ἀναστασόπουλος Ἐπαμεινώνδας, Ἀναστασόπουλος Παναγ., Ἀναστασόπουλος Βίκτωρ, Ἀναστόπουλος Βασίλειος, Ἀνδριάπουλος Παναγ., Ἀνδριόπουλος

Παναγιώτης, Ἀντωνακόπουλος Δῆμος, Ἀντωνακόπουλος Ἀντώνιος, Ἀντωνόπουλος Κων)νος, Ἀντωνόπουλος Ἀνδρέας, Ἀντωνόπουλος Ἀντώνιος, Ἀντωνόπουλος Παναγ., Ἀντωνόπουλος Σπήλιος, Ἀποστολόπουλος Γεράσιμος, Ἀποστολόπουλος Βασίλειος, Βάζιας Ἀθανάσιος, Βάζιας Γεώργιος, Βάζιας Θεόδωρος, Βαρελᾶς Θεόδωρος, Βέκιος, Ἀντώνιος, Βιδάλλης Ἀχιλλεύς, Βλαχογιάννης Ἰωάννης, Βλαχογιάννης Κων)νος, Γάτσος Νικόλαος, Γερμάκης Στέφανος, Γεωργακόπουλος Βασίλειος, Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Γεωργακόπουλος Γεώργιος, Γεωργακόπουλος Ντίνος, Γεωργαντᾶς Πᾶνος, Γαβρουτσᾶς Κων)νος, Γιαννακλῆς Ἀνδρέας, Γιαννακλῆς Γεώργιος, Γιουβᾶς Σωτήριος, Γκριζός Τριαντάφυλλος, Δαλιάνης Ἀνδρέας, Δαρμογιάννης Παναγ., Δαρμογιάννης Ἄγγελος, Δαρμογιάννης Νικόλαος, Δαρμογιάννης Βασίλειος, Δαφραλιᾶς Ἀλέκος, Δημητρακόπουλος Πᾶνος, Δημητρακόπουλος Ἰωάννης, Δημητρίου Ἄγγελος, Δημόπουλος Δῆμος, Δημόπουλος Κων)νος, Δημόπουλος Παναγ., Δημόπουλος Θεόδωρος, Δημόπουλος Παναγ., Δημόπουλος Δημήτριος, Δημόπουλος Θεόδωρος, Δημόπουλος Ἀντώνιος, Δημόπουλος Κων)νος, Δημόπουλος Παναγ., Βαβούρης Θεμιστοκλῆς, Δουῖθος Νικόλαος, Δουῖθος Τάκης, Δουῖθος Βασίλειος, Δουφεξῆς Βασίλειος, Δουφεξῆς Παναγ., Ἐρμιδης Χαρίλαος, Εὐαγγέλου Δημήτριος, Ζαρούλιας Παναγ., Ζαρούλιας Ἐλευθέριος, Ζησιμόπουλος Ἀθανάσιος, Ζησιμόπουλος Ἀνδρέας, Ζησιμόπουλος Ζήσιμος, Ζησιμόπουλος Κων)νος, Ζησιμόπουλος Παναγ., Ζωϊτόπουλος Εὐθύμιος, Ζωϊτόπουλος Κων)νος, Ζωϊτόπουλος Γεώργιος, Ζωϊτόπουλος Ἀναστάσιος, Ἡλιόπουλος Λεωνίδα, Θανόπουλος Ἀντώνιος, Θανόπουλος Δημήτριος, Θανόπουλος Κων)νος, Θεωδωρακόπουλος Εὐάγγ., Θεοφανόπουλος Ἀπόστολος, Θεοφανόπουλος Πᾶνος, Θεοφανόπουλος Θεόδωρος, Θεοφανόπουλος Δημήτριος, Θεοφανόπουλος Θεοφάνης, Θωμᾶς Μεζοκλῆς, Ἰωαννίδης Γεώργιος, Ἰωαννίδης Κων)νος, Καντζῆς Παναγ., Καϊμάκης Κων)νος, Κακκίος Εὐελπίδης, Κακαθᾶς Ἡλίας, Κακκαβᾶς Ἀργύριος, Κακλαμάνης Ἀνδρέας, Κακλαμάνης Σταῦρος, Κακλαμάνης Γεώργιος, Καλαθάκης Ἀπόστολος, Καλαθάκης Δημήτριος, Δουῖθος Δημήτριος, Δουῖθος Βασίλειος, Καλδίρης Θεόδωρος, Καλδίρης Γεώργιος, Καλδίρης Δημήτριος, Καλδίρης Δημήτριος, Κολιατζῆς Ἀνδρέας, Κουβελιώτης Γεώργιος, Ροδόπουλος Παναγ., Καλοβρεντῆς Κων)νος, Τσεκούρης Κων)νος, Καλοβρεντῆς Ἀλέξιος, Καλογερόπουλος Νικόλαος, Κανελλόπουλος Ἀργύριος, Κανελλόπουλος Γεώργιος, Κανελλόπουλος Λεωνίδα, Κανέλλος Δημήτριος, Καπῆς Ἀθανάσιος, Καπτότας Γεώργιος, Καπτότας Γεωργίας, Καπτότας Παναγ., Καπτότας Σπήλιος, Καπτότας Σωτήριος, Καπτότας Λουκᾶς, Καραγιαννόπουλος Θεόδωρος, Καραγεωργᾶς Χρῆστος, Καραγεωργᾶς Κων)νος, Καραγεωργᾶς Παναγ., Καρακάσης Παναγ., Καραχάλιος Γεράσιμος, Καρχούλιας Γεώργιος, Καρχούλιας Γεώργιος, Καρμίρης Σπυριδων, Κρακανδάμης Ἀνδρέας, Κρακανδάμης Πᾶνος, Κατσαίτης Γεώργιος, Κατσανιώτης Ἡλίας, Κατσιαμπῆς Νικόλαος, Κατσίνης Ἀναστάσιος, Κατσίνης Σωτήριος, Κατσικόπουλος Δημήτριος, Καφουσιᾶς Δημήτριος, Κερεμεζῆς Ἰωάννης, Κοκκᾶλης Σωτήριος, Κοκκᾶλης Γεώργιος, Κοκκᾶλης

Ἄθανάσιος, Κολλιόπουλος Ἄθανάσιος, Κολλιόπουλος Παναγ., Κολλιόπουλος
 Χαράλαμπος, Κολλιόπουλος Κων)νος, Κολλιόπουλος Σπήλιος, Κολλιόπουλος
 Παναγ., Κόντης Κίμων, Κουβελιώτης Ἰωάννης, Κούλης Θεόδωρος, Κου-
 μάντος Ἄθανάσιος, Κουτσόπουλος Μιχαήλ, Κουτσόπουλος Δημήτριος, Κου-
 τσόπουλος Ἰωάννης, Κουτσογιαννόπουλος Φώτιος, Κουτσογιαννόπουλος Ἰω-
 άννης, Κουτσορῆς Ἰωάννης, Κουτσορῆς Δημήτριος, Κυλαδίτης Ἰωάννης,
 Κυλαδίτης Λεωνίδα, Κυλαδίτης, Δημήτριος, Κυλαδίτης, Νικόλαος, Κυρια-
 κίδης Ἡλίας, Κυριακίδης Χαρίλαος, Κυριακόπουλος Παναγ., Κυριακόπου-
 λος Ἀντώνιος, Κυριακόπουλος Γεώργιος, Κωνσταντόπουλος, Ἀλκιβιάδης,
 Κωστόπουλος Γεώργιος, Λάμπρου Γεώργιος, Λερούνης Θεόδωρος, Λεχουρί-
 τῆς Ἀλέκος, Λιακόπουλος Γεώργιος, Λιακόπουλος Παρθένιος, Λούτσης Πα-
 ναγιώτης, Λούτσης Παῦλος, Λούτσης Θεόδωρος, Λυθιέρης Διονύσιος, Λυ-
 κουργιώτης Διονύσιος, Λυκουργιώτης Νικόλαος, Λυκουργιώτης Κων)νος, Λυ-
 κουργιώτης Θεοφάνης, Λύκος Δημήτριος, Λυμπέρης Γρηγόριος, Λυμπέρης
 Γεώργιος, Λυμπέρης Παναγ., Λυμπέρης Κων)νος, Λυμπέρης Περικλῆς,
 Λυμπέρης Γεώργιος, Λυμπέρης Ἄθανάσιος, Λυτσιμπέρης Ἰωάννης, Μαθιός
 Χαράλαμπος, Μακρῆς Δημήτριος, Μαυτᾶς Δημήτριος, Μαυρίδης Περικλῆς,
 Μαχαίρας Ἄθανάσιος, Μητρόπουλος Παναγ., Μιχαλόπουλος Ἀλέξιος, Μο-
 νοκρούσας Παναγ., Μῶρος Κων)νος, Μπαλαλᾶς Τάκης, Μπαλαλᾶς Φώτιος,
 Μπαλαλᾶς Κυριάκος, Μπαλαλᾶς Νικόλαος, Μπαλαλᾶς Ἀνδρέας, Μπαλαλᾶς
 Βίκτωρ, Μπαλιζουῆς Νικόλαος, Μπαρλαγιάννης Ἄθανάσιος, Μπαρούμης
 Νικόλαος, Μπελογιάννης Δημήτριος, Μπερθούκας Λάμπης, Μπαλτσούκος
 Σπυρίδων, Μπουγιᾶς Ὀδυσσεύς, Μπούσιας Βασίλειος, Καραμπέτσος Φίλιπ-
 πος, Μπρότσικας Ἰωάννης, Μπρότσικας Βασίλειος, Μπρότσικας Γεώργιος,
 Μπρότσικας Παναγ., Μπρότσικας Κων)νος, Μπρῆς Ἀλέξιος, Μπρῆς Κων.,
 Νικολάου Παναγ., Νικολαΐδης Παναγ., Νικολόπουλος Χρῆστος, Νικολάου
 Δημήτριος, Νικολάου Βασίλειος, Νικολάου Θεόδωρος, Νικολάου Γεώργιος,
 Νικολάου Δημήτριος, Νικολάου Θεόδωρος, Νικολάου Γεώργιος, Νικολόπου-
 λος Παναγ., Ντάντος Γεώργιος, Ξυναφᾶς Ἀνδρέας, Οἰκονομόπουλος Χαρά-
 λαμπος, Οἰκονόμου Ἀντώνιος, Οἰκονόμου Δημήτριος, Οἰκονόμου Σπυρίδων,
 Παγωνῆς Σπυρίδων, Παναγιωτόπουλος Ἀνδρέας, Παναγιωτόπουλος Ἀντώ-
 νιος, Παναγιωτόπουλος Ἰωάννης, Σμυρνῆς Ἀνδρέας, Παναγιωτόπουλος Ἀ-
 λέκος, Παναγόπουλος Γεώργιος, Παναγόπουλος Σατρῦος, Πανταζῆς Τάκης,
 Παπαβασιλείου Γεώργιος, Παπαβασιλόπουλος Νικόλαος, Παπαβασιλόπουλος
 Ἰωάννης, Παπαβασιλόπουλος Κων)νος, Παπαδημητρίου Ἀλέξανδρος, Πα-
 παδημητρίου Δωρόθεος, Παπαδημητρόπουλος Ἄθαν., Παπαδημητρόπουλος
 Δημήτριος, Παπαδημητρόπουλος Νικόλαος, Παπαδημητρόπουλος Ἰωάννης,
 Παπαδιαμαντόπουλος Χρῆστος, Παπανδρέου Κων)νος, Παπανδρέου Χρῆ-
 στος, Παπανικολάου Παῦλος, Παπαπολυχρονίου Κων)νος, Παππᾶς Βασί-
 λειος, Παπασταματίου Ἄθανάσιος, Παπασταύρου Δημήτριος, Παπασταύρου
 Γεώργιος, Παπασταύρου Νικόλαος, Παπαχαραλάμπος Λεωνίδα, Παπα-
 χρυσάνθου Γεώργιος, Πασχαλίδης Σπυρίδων, Πᾶσχος Βασίλειος, Παυλό-

πουλος Κων)νος, Παυλόπουλος Παναγ., Παυλόπουλος Γεώργιος, Παυλό-
 πουλος Ἰωάννης, Πένταρχος Παναγ., Πένταρχος Γεώργιος Πένταρχος Ἀ-
 λέξιος, Πένταρχος Ἰωάννης, Πετμεζᾶς Σωτήριος, Πετρακόπουλος Μιχαήλ,
 Πετρόπουλος Κων)νος, Πετρουτσᾶς Χρῆστος, Πήττας Κων)νος, Πλατσι-
 κούρας Βασίλειος, Πλατσικούρας Μιχαήλ, Πόλκας Ἀνδρέας, Πορφύρης
 Δημήτριος, Πορφύρης Γεώργιος, Πρίμπας Μιχαήλ, Πρίμπας Σπυρίδων,
 Πριονᾶς Γεώργιος, Ρεκουινιώτης Ἰωάννης, Ρεκουινιώτης Χρῆστος, Ρήγας
 Νικόλαος, Ῥήγας Κων)νος, Ρηγόπουλος Ἀθανάσιος, Ροδόπουλος Ἡρακλῆς,
 Ροδόπουλος Ἀθανάσιος, Ροδόπουλος Ἰωάννης, Ροδόπουλος Ἡλίας, Ροδό-
 πουλος Χρῆστος, Ροδόπουλος Ἀλέξιος, Ροδόπουλος Παναγ., Σακκαλῆς Νι-
 κόλαος, Σαμοθρακίτης Σπυρίδων, Σαμαθρακίτης Γεώργιος, Σαμσαρέλλος Δη-
 μήτριος, Σαρανταυγιᾶς Ἰωάννης, Σαρανταυγιᾶς Γεώργιος, Σαρανταυγιᾶς
 Ἄγγελος, Σαρανταυγιᾶς Ἰωάννης, Σαρανταυγιᾶς Δημήτριος, Σαρματζόπου-
 λος Σπυρίδων, Σαρμαρτζόπουλος Δημήτρ., Σερέτης Παναγ., Σημαντήρας
 Δημήτριος, Σίνης Χαράλαμπος, Σίνης Κων)νος, Σουρούκης Βασίλειος, Σου-
 ρούκης Γεώργιος, Σουρούκης Κων)νος, Σπανός Μιχαήλ, Σπανός Ἀνδρέας,
 Σπανός Ἀνέστης, Σπυρόπουλος Ἐμμανουήλ, Σταθούλας Βασίλειος, Σταυρό-
 πουλος Σταῦρος, Σταυρόπουλος Γεώργιος, Τσαβαλᾶς Ἀλέξιος, Τσαβαλᾶς
 Ἀνδρέας, Τσαβαλᾶς Κων)νος, Τσαβαλᾶς Κων)νος, Τσαβαλᾶς Παναγιώτης,
 Τσαβαλᾶς Βασίλειος, Τσαβαλᾶς Γεώργιος, Τσαβαλᾶς Ἡρακλῆς, Τσαβαλᾶς
 Ἰωάννης, Τζανῆς Νικόλαος, Τζᾶνος Γεώργιος, Τζηρίτης Κων)νος, Τζάβο-
 λος Θεόδωρος, Τζάβολος Νικόλαος, Τζάβολος Θεμιστοκλῆς, Τζούδας Γεώρ-
 γιος, Τσαγότσολος Κων)νος, Τσαπάρας Ἀνδρέας, Τσαπάρας Ἀνδριανός,
 Τσαπάρας Ναπολέον, Τσαπάρας Χρῆστος, Τσαπάρας Ἀνδρέας, Τσαρούχης
 Ἐπαμεινώνδας, Τσαρούχης Ἰωάννης, Τσεκούρας Βασίλειος, Τσεκούρας Σπυ-
 ρίδων, Τσεντοῦντος Κων)νος, Τσεντοῦντος Θεόδωρος, Τσίρος Ἀντώνιος,
 Τσοκανᾶς Ἀθανάσιος, Τσοκανᾶς Ἰωάννης, Τσοκανᾶς Νικόλαος, Τσοκανᾶς
 Παναγιώτης, Τσορωτιώτης Παναγ., Τσορωτιώτης Ἰωάννης, Τσορωτιώτης
 Μιχαήλ, Τσορωτιώτης Κων)νος, Φαυτάκης Θεόδωρος, Φάσσος Ἰωάννης,
 Φερλελῆς Παναγ., Φερλελῆς Χρῆστος, Φερλελῆς Νικόλαος, Φερλελῆς Ἀλέ-
 ξιος, Φερλελῆς Δημήτριος, Φερλελῆς Κίμων, Φερελῆς Βασίλειος, Φεφές Μι-
 χαήλ, Φεφές Ἀλέκος, Μακρυγιάννης Εὐστάθιος, Φιλιππακόπουλος Φίλιππος,
 Φιλιππακόπουλος Ἀνδρέας, Φιλιππακόπουλος Ἰωάννης, Χαμακιώτης Μιχαήλ,
 Χαμακιώτης Κων)νος, Χαμακιώτης Χαράλαμπος, Χαμακιώτης Ἀντώνιος,
 Χαμακιώτης Θεόδωρος, Χαμακιώτης Παναγ., Χαμακιώτης Ἰωάννης, Χαμα-
 κιώτης Ἰωάννης, Χαμακιώτης Τάκης, Χαμακιώτης Κων)νος, Χάμψας Πα-
 ναγιώτης, Χάμψας Δημήτριος, Χάμψας Ἀριστόβουλος, Χαρακτωνιώτης Ἀλέ-
 ξιος, Χαρακτωνιώτης Χρῆστος, Χαρακτωνιώτης Ἀλέξιος, Χατζῆς Γεώργιος,
 Χειλόπουλος Ἀνδρέας, Χειλόπουλος Ἰωάννης, Χονδροθανάσης Ἀθανάσιος,
 Χονδροθανάσης Χρῆστος, Χονδρονικόλας Νικόλαος Χονδρονικόλας Ἀντώνι-
 ος, Χονδρονικόλας Γεώργιος, Χονδρονικόλας Χρῆστος, Χρονόπουλος Γεώρ-
 γιος, Χρυσάγης Ἐμμανουήλ, Χρυσανθόπουλος Θεοφάνης, Χρυσανθόπουλος

Βασίλειος, Χρυσανθόπουλος Κων)νος, Χρυσανθόπουλος Γεώργιος, Χρυσανθόπουλος Δημήτριος, Παπαγεωργίου Κων)νος, Ἀντωνίου Ἀθανάσιος, Κατσικόπουλος Ἀντώνιος, Κατσικόπουλος Ἀντώνιος, Κατσικόπουλος Ἰωάννης, Κουμάντος Ἀθανάσιος, Μαραφέλιας Παναγ., Μαραφέλιας Γεώργιος, Μπρατσάκης Δημήτριος, Μπρατσάκης Κων)νος, Ντόκας Ἀνδρέας, Ρεντέμης Νικόλαος, Ρεντέμης Κων)νος, Ρεντέμης Ἀντώνιος, Χονδρός Ἀντώνιος, Χονδρός Ἀνδρέας, Χονδρός Ἀνδρέας.

Εἶναι ἀληθές ὅτι πρὶν ἀπὸ 10 ἡμέρες, ἀπὸ τὴν ὁμαδικὴν αὐτὴν δολοφονίαν οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐκτελέσει 7 Γερμανοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς εἶχαν πετάξει εἰς ἓνα βράαθρον. Οἱ κομμουνισταὶ σκοπίμως ἔκαναν αὐτὸ τὸ ἔγκλημα διὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς Γερμανοὺς νὰ προβοῦν σὲ σκληρὰ ἀντίποινα. Τὸν Δεκέμβριον 1943, οἱ Γερμανοὶ ἐγκατέλειψαν τὴν περιοχὴν Καλαβρύτων. Μερικοὺς, ὅμως, Γερμανοὺς ἀπὸ τὴν ὀπισθοφυλακὴν συλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τοὺς ἐκτελοῦν, ὡς ἀναφέρεται ἀνωτέρω. Οἱ Γερμανοὶ τότε, ξεκινοῦν εἰς τρεῖς φάλαγγας ἀπὸ τὸ Αἴγιον πρὸς τὰ Καλάβρυτα, τὰ Μαζεῖτα καὶ ἡ τρίτη πρὸς Ρωγούς, τὴν Κερπινὴ καὶ τὴν Ζαχλωροῦ. Παντοῦ ἐδολοφόνησαν ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου. Τοὺς ἐδόθη βέβαια ἀφορμὴ, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν δικαιολογεῖ τὴν θηριωδία των εἰς βάρος ἀμάχων πληθυσμῶν.

Εἷς τὴν καταστροφὴν τῶν Καλαβρύτων καὶ τὴν περιθάλψιν τοῦ πληθυσμοῦ προσήλθεν ἀμέσως εἰς βοήθειαν ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρμηθεὺς Σταυρός.

5.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 7 ΜΟΝΑΧΩΝ ΕἰΣ ΑΓΙΑΝ ΛΑΤΡΑΝ

Τὴν ἐπομένην τῆς σφαγῆς τῶν Καλαβρύτων, 13.12.43, οἱ Γερμανοὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας. Ἐκεῖ εὗρηκαν μόνον 5 μοναχοὺς, διότι οἱ ἄλλοι εἶχαν πληροφορηθῆ τὴν καταστροφὴν τῶν Καλαβρύτων καὶ ἔσπευσαν νὰ κρυφθοῦν εἰς τὰ γύρω βουνὰ καὶ ἐσώθησαν. Τοὺς ἑπτὰ ὅμως, μοναχοὺς ποὺ εὗρηκαν οἱ Γερμανοί, τοὺς ἐδολοφόνησαν ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν πλάτανον τῆς Μονῆς, ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅπου ὁ Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, κατὰ τὸ 1821, εἶχεν ὑψώσει τὸ λάβαρον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας. Τὰ ὀνόματα ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Κατόπιν οἱ Γερμανοὶ ἐλεηλάτησαν τὰ οἰκήματα τῆς Μονῆς καὶ ἔκαψαν καὶ τοὺς ἱστορικοὺς θησαυροὺς τῆς πινακοθήκης, τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἀρχείων της...

6.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 12 ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΙΣ ΖΑΧΛΩΡΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΤΩΝ

Οί Γερμανοί τήν 8ην Δεκεμβρίου 1943, έδολοφόνησαν τούς έξής: Καλλιόπην Ἀσημακοπούλου, Θεόδωρον Ἀλεξανδρόπουλον, Βασίλειον Δημητρόπουλον, Ἀθανάσιον Πλιατσικούραν τοῦ Φιλ., Δημόν Γ. Γκολφινόπουλον, Θεοφάνην Ἀλ. Μαρκόπουλον, Ἀθανάσιον Ἀλεξ. Μαρκόπουλον, Κων)νον Κοτσαλήν, Ἀγγελῆν Κακκαβᾶν καί δύο ἄλλους μέ ἄγνωστα ὀνόματα.

7.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΕΙΣ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΧΑΝΙ ΚΑΛΑΒΡΥΤΤΩΝ

Οί Γερμανοί εἰς Κλειτοριάν καί Χάνι Αἰγίου, έδολοφόνησαν τούς έξής: Παναγιώτην Ἀναγνωστόπουλον, Μιχαήλ Ἀναγνωστόπουλον, Ἀλέξιον Γαλάνην, Ἀθανάσιον Γιαννόπουλον, Σ. Βλάχον, Δημήτριον Κοτσιᾶν, Γεώργιον Χασαμπούλην, Θεόδωρον Μητρόπουλον, Δημήτριον Κόλλιαν, Παν. Οἰκονόμου, Καμιζόλαν Κωστάκη, Ρηγόγιαννην, Ράπανον καί ἄλλους τρεῖς μέ ἄγνωστα ὀνόματα.

8.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5 ΕΙΣ ΑΙΓΕΙΡΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΤΩΝ

Οί Γερμανοί τήν 8 Δεκεμβρίου 1943 ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον Αἰγεῖρα ἔπου έδολοφόνησαν τούς έξής: Ἀλέξανδρον Κοντόπουλον, Εὐθύμιον Καρβελαῖν, Νικόλαον Μπρίνιαν, Δημόν Οἰκονομόπουλον καί Ἀνδρέαν Παμπούκην.

9.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 7 ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΙΣ ΒΡΩΣΘΑΙΝΗ ΚΑΛΑΒΡΥΤΤΩΝ

Οί Γερμανοί τὸν Δεκέμβριον 1943 έδολοφόνησαν 7 Ἑλληνας εἰς Βρωσθαίνην Καλαβρυτών. Ἀναγνωστόπουλον Μιχαήλ, Ἀντωνόπουλον Γεώργιον, Γαλάνην Ἀλέξιον, Ζαφειρόπουλον Παναγιώτην, Παπαβασιλείου Γ.

Κων)νον, Παπαναγιώτου Χρηστον, Παπαχριστόπουλον Κ. Ἄγγελον.

10.-- ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 14 ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΙΣ ΖΑΧΛΩΡΙΤΙΚΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Ἰπὸ τῶν Γερμανῶν τὸν Δεκέμβριον 1943 εἰς Χαλωρίτικα ἐδολοφονήθησαν οἱ ἑξῆς:

Δημητρόπουλος Βασίλειος, Κοτσολῆς Κων)νος, Κανελλόπουλος Ἄριστος, Λελοῦδας Ἰνδρέας, Μητρόπουλος Παναγιώτης, Μητρόπουλος Ἄνδρέας, Μαρκόπουλος Θεοφάνης, Μαρκόπουλος Ἀθανάσιος, Πλιατσωκούρας Φιλ. Ἀθαν., Σπυρόπουλος Θεόδωρος, Σταυρόπουλος Δῆμος.

11.-- ΕΙΣ ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΚΡΑΤΑΣ

Ἰπὸ τῶν Γερμανῶν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 ἐδολοφονήθησαν 15 εἰς Παραλίαν Ἀκράτας:

Ἀντώνιος Κοσμάς, Ἀργυρόπουλος Α. Γεώργιος, Βαρελάς Ἰωάννης, Γκόρου Χρ. Σπυρίδων, Κατσικογιάννης Σπυρίδων, Καλαντζῆς Νικόλαος, Μπρίνιας Δημήτριος, Μπρίνιας Γ. Νικόλαος, Παλαιολογόπουλος Δημήτριος, Σταυρόπουλος Σπυρίδων, Σπηλιωτακόπουλος Κων)νος, Σπανὸς Γ. Χρηστος, Φαρδέλας Παναγιώτης, Λαρόνης Νικόλαος.

Εἰς Κ ρ ό ζ ο β η :

Μπάρδαλης Μιχαήλ, Μιχαλόπουλος Θεόδωρος, Μετζίνης Ἰωάννης, Σταματόπουλος Ἀναστάσιος.

Εἰς Μ α μ ο ύ σ τ α :

Θεοφανόπουλος Ἀπόστολος, Λουκόπουλος Παναγιώτης, Παναγόπουλος Γεώργιος, Σουρόπουλος Βασίλειος.

12.— ΚΑΤΩ ΒΛΑΣΙΑ:

Καστανᾶς Βλάσιος, Μπαρούσης Γεώργιος, Μπαρούσης Βασίλειος, Ράλλης Ἀνδρέας, Σακελλαρόπουλος Δημήτριος, Τσεκούρας Κων)νος, Τσαπικουνήση Νικολίτσα.

13.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 16 ΕΙΣ ΣΚΕΠΑΣΤΟΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΤΩΝ

Οἱ Γερμανοὶ τὴν 8 Δεκεμβρίου 1943 ἐδολοφόνησαν 16 Ἕλληνας:

Ἀνδριόπουλος Παναγιώτης, Ἀντωνίου Ἀθανάσιος, Καλούρης Ἰωάννης, Μπρατούντας Δημήτριος, Μπρατούντας Κων)νος, Ντάνος Ἀναστάσιος, Μπουρογιάννης Ἀθανάσιος, Μαραφέλιος Παναγιώτης, Μαραφέλιος Γεώργιος, Παπαρρόλειος Ἀναστάσιος, Ρεντέμης Ἀντώνιος, Ρεντέμης Νικόλαος, Χονδρός Ἀνδρέας, Χονδρός Ἀντώνιος, Χονδρός Εὐαγ. Ἀνδρέας.

14.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 10 ΕΙΣ ΧΩΡΑΝ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

Τὴν 28 Αὐγούστου 1943 οἱ Γερμανοὶ ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὸν Πύργον Ἡλείας καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον Χώρα Γορτυνίας, ὅπου συνεκέντρωσαν τοὺς εὐρυσκομένους ἐκεῖ κατοίκους ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς πυροβολοῦν, χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν καὶ ἐξήγησιν. Ἐδολοφόνησαν 10 καὶ ἐτραυμάτισαν 6, κατὰ τὸ πλεῖστον γυναῖκες. Μετὰ ἐδήλωσαν εἰς τοὺς διασωθέντας ἀπὸ τὴν δολοφονίαν των, ὅτι προέβησαν εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν διότι πρὸ διημέρου εἶχαν ἀφοπλισθῆ δύο Γερμανοὶ στρατιῶτες ὑπὸ κομμουνιστῶν.

15.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 18 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΦΤΛΑΚΑΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

Τὴν 6 Νοεμβρίου 1943 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον ἀπὸ τὰς φυλακὰς Τριπόλεως 18 κρατουμένους καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν χωρὶς μαμμίαν δίκην. Ἐξήγησαν τὸ ἔγκλημά των εἰς ἀντίποινα διὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς γεφύρας Μεγαλοπόλεως.

16.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 160 ΕΙΣ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ ΣΠΑΡΤΗΣ

Οἱ Γερμανοὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 ἔχουν συλλάβει 118 Σπαρτιᾶτες καὶ τοὺς ἔχουν φυλακίσει στὴν Τρίπολι. Ἐνῶ τοὺς μεταφέρουν τὴν 26ην Σεπτεμβρίου 1943 ἐκ Τριπόλεως εἰς Σπάρτην, μὲ συνοδείαν γερμανικῆς φάλαγγος αὐτοκινήτων, οἱ κομμουνισταὶ διέταξαν τὴν προσβολὴν τῆς φάλαγγος εἰς θέσιν «Μονοδένδρι» ὅπου καὶ ἐφονεύθησαν μερικοὶ Γερμανοὶ στρατιῶται. Τότε οἱ Γερμανοὶ διὰ λόγους ἀντιπείνων ἐφόνευσαν ἐπὶ τόπου καὶ τοὺς 118 κρατουμένους Σπαρτιᾶτες.

Οὐσιαστικῶς, βέβαιοι ὑπαιτίτοι τῆς ἐκτελέσεως ἦσαν οἱ κομμουνισταί, διότι ἐπροτίμησαν τότε ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἐφ' ὅσον ἐγνώριζαν ὅτι ἦσαν μαζί των οἱ 118 Ἕλληνες καὶ ὁ φόβος ἀντιπείνων ἦτο γνωστός. Ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῶν κομμουνιστῶν κάποιος Βούλγαρος ἀξιωματικὸς θὰ διέταξε τὴν προσβολὴν τῶν Γερμανῶν, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ βεβαία ἐκδήλωσις ἀντιπείνων εἰς ἄραρος τῶν μεταφερομένων Ἑλλήνων ἀπὸ Τρίπολιν εἰς Σπάρτην. Ἄς σημειωθῇ ὅτι μεταξὺ τῶν 118 αὐτῶν Ἑλλήνων οὐδεὶς ἦτο κομμουνιστής.

Ἐπρόκειτο περὶ τῶν ἐγγραμμάτων καὶ μορφωμένων Ἑλλήνων τῆς Σπάρτης, ἱατρῶν, δικηγόρων, καθηγητῶν κ.λ.π.

Αἱ οἰκογένειαι τῶν μετέβησαν εἰς τὸ Γεράκι Πάρωνος καὶ εἶπαν εἰς τοὺς κομμουνιστάς νὰ μὴν κάμουν καμμίαν ἄσκοπον ἐπίθεσιν κατὰ Γερμανῶν, μέχρις ὅτου ἀπελευθερωθοῦν οἱ 118 κρατούμενοι ἐκ τῶν φυλακῶν Τριπόλεως, ὅπου ἐκρατοῦντο ὡς ὄμηροι καὶ εἶχεν ἀρχίσει ἡ τμηματικὴ ἀπόλυσις των. Καὶ εἰς τούτους, μὲν, εἶπαν ὅτι: «Θὰ πράξουν ὅτι τοὺς διατάξει τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς». Μόλις, ὅμως, ἐφυγαν εἶπαν:

«Αὐτοὺς τοὺς κονδυλοφόρους, μόλις ἀρχίσωμεν τὸ πραγματικὸν ἔργον, θὰ τοὺς ἔχωμε ἐχθροὺς μας. Ἄρα νὰ γίνῃ ἡ ἐπιχείρησις ποὺ ἔχομεν ἀποφασίσαι, ὥστε νὰ τοὺς ξεκάνουμε καὶ νὰ ἔχωμεν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ αὐτούς. Ἐσκότωσαν, λοιπόν, δύο Γερμανοὺς ἀπὸ τὴν διερχομένην φάλαγγα τῶν ὀμήρων ἐκ Τριπόλεως εἰς Σπάρτην. Ἀμέσως οἱ Γερμανοὶ, ὡς οὐσιαστικοὶ σύμμαχοι μὲ τοὺς κομμουνιστάς εἰς τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐξετέλεσαν ὅλους τοὺς κρατουμένους. Τὸ γεγονός αὐτὸ τὸ ἀνέμενον οἱ κομμουνισταί.

Ἄλλὰ αὐτὸ εἶναι ἐσωτερικὸν μας ζήτημα. Διὰ τοὺς Γερμανοὺς παραμένει καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ ὡς μία ἀκόμη ἄνανδρος ὀμαδικὴ δολοφονία Ἑλλήνων.

Οἱ δολοφονηθέντες εἶναι:

Νικ. Καρθούνης Ἱατρός, Γεώργιος Γιατράκος, Παναγιώτης Ἀνδριτσάκης, Λεωνίδα Τριήρης, Σαράντος Ἀνδριτσάκης, Δημ. Ἀλεμαγκίδης, Νικ. Κουκομέλης, Ἰωάννης Τσιβανόπουλος, Δημοσθένης Τσιβανόπουλος, Γρηγόριος Παπαδάκος, Δημήτριος Δούνιας, Ἐδθίμιος Κουτσοκόλης,

Γεώργιος Μακρῆς, Ζαχαρίας Ἀλεμαγκίδης, Ἰωάννης Ἀλεμαγκίδης, Θεόδωρος Κόντος, Θεόδωρος Χίος, Πέτρος Βουλοῦκος, Τζανέτος Κοντουμᾶνος, Ἰωάννης Καραγιαννάκος, Γ. Ἀντωνόπουλος, Παρασκευᾶς Τσιβανόπουλος, Σωκράτης Τζιβανόπουλος, Εὐάγγελος Κεχαγιᾶς, Ἠλίας Κεχαγιᾶς, Νικόλαος Κεχαγιᾶς, Βασιλικὴ Ματινάκη, Μελέτιος Φικιώρης, Χρῆστος Σάλλμας, Γεώργιος Γκουζούλης, Ἀνάργυρος Θεοφίλης, Ἠλίας Κοντάκος, Σπῦρος Λαμπροπούλος, Ἰωάννης Φλῶρος, Κων)νος Ράπατας, Παναγιώτης Κουντρουμάνης, Ἀντώνιος Τριήρης, Νικόλαος Λεβετζιώτης, Σπῦρος Ἀλιμήσης, Ἰωάννης Κιρκνέζος, Ἐμμανουὴλ Μανωλόπουλος, Παναγιώτης Γιαννακόπουλος, Δημήτριος Καρτερούλης, Νικόλαος Τζινιέρης, Γεώργιος Βωζδόλας, Γεώργιος Συνοδινός, Παναγιώτης Στελάκης, Ἀνδρέας Συνοδινός, Γεώργιος Θεοφιλογιαννᾶκος, Σπῦρος Μανιάτης, Νικόλαος Παπαδογιάννης, Σπῦρος Δρογκάρης, Νικόλαος Κουρνιώτης, Ἰωάννης Χατζηπετροῦκος, Παναγιώτης Μπλάθρας, Γεώργιος Μπάθρας, Κων)νος Τζίγκος, Χαράλαμπος Ζαφειρόπουλος, Νικόλαος Παπαστάθης, Εὐάγγελος Παπαστάθης, Θεόδωρος Σταυροῦκος, Δημ. Σταυροῦκος, Παναγ. Φιλιππόπουλος, Ἀναστάσιος Εὐσταθιάδης, Ἀνάργυρος Θεοδωρόπουλος, Σταμάτιος Ζερβούλιας, Ἠλίας ἸΚυριαζῆς, Παρασκευᾶς Κόσσυβας, Χαρίλαος Κεφαλαῖς, Ἰωάννης Τσελάκης, Λυμπέρης Πρίμτας, Παν. Ρουμελιώτης, Λυμπέρης Κοντογιάννης, Βασίλειος Κουντάκης, Μιχαὴλ Ἀλεβιτσιωβίτης, Κοσμᾶς Συριάνης, Ἰωάννης Γεωργόπουλος, Γεώργιος Μακρυλιᾶς, Κων)νος Καρβούνης, Ἄθαν. Παπακωνσταντίνου, Γεώργιος Πλάγος, Σπῦρος Κουρῆς, Σπῦρος Καραχάλιος, Παναγιώτης Χατζηπειροῦκος, Χρῆστος Μιχαλόπουλος, Ἀπόστολος Μητροῦκος, Ἐμμανουὴλ Μενεγάκος, ἸΚυριαῦκος Συροῦκος, Προκόπιος Φροῦκος, Ἄθανάσιος Χαρίτος, Νικόλ. Σαοβέλης, Σωτήριος Χρονόπουλος, Ἄθανάσιος Χρυσοβιτσιιώτης, Γεώργιος Κορωνιός καὶ Χρῆστος Παπαηλιοῦ.

17.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 50 ΚΡΑΤΟΤΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΝ ΝΑΥΠΛΙΑΣ

Οἱ Γερμανοὶ τὴν 5 Δεκεμβρίου 1943 παρέλαβον 50 κρατούμενους ἐκ τῆς φυλακῆς Τριπόλεως καὶ τοὺς μετέφερον εἰς Ἀνδριτσαινὰ Ναυπλίας ὅπου τοὺς ἐζορέμασαν. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα δι' ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ σιδηροδρομικοῦ φυλακίου.

18.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 30 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΦΥΛΑΚΑΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

Τὴν 15ην Δεκεμβρίου 1943 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 30 κρατουμένους ἀπὸ τὰς φυλακὰς Τριπόλεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν ἔξω τῆς Τριπόλεως. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὸν φόνον ἐνὸς Γερμανοῦ στρατιώτου.

19.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 20 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΨΙΛΗ ΒΡΥΣΗ ΤΕΓΕΑΣ

Τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 20 κρατουμένους, εἰς τὰς φυλακὰς Τριπόλεως, τοὺς μετέφεραν εἰς θέσιν «Ψιλή Βρύση» Τεγέας καὶ τοὺς ἐκρέμασαν. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὸν τραυματισμὸν ὑπὸ κομμουνιστῶν ἐνὸς Γερμανοῦ ὑπολοχαγοῦ.

20.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 50 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Τὴν 23ην Φεβρουαρίου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 50 κρατουμένους εἰς τὰς φυλακὰς Τριπόλεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν ἔξω τῆς Τριπόλεως χωρὶς καμμίαν, ὡς συνήθως, δίκην. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὸν φόνον τοῦ διερχομένου τῶν Λέκκα.

21.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 200 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ

Τὴν 24ην Φεβρουαρίου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον ἀπὸ τὴν φυλακὴν Τριπόλεως 200 κρατουμένους, τοὺς μετέφερον εἰς Παλαιοχωρί Μεγαλοπόλεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον ἐνὸς γερμανικοῦ φορτηγοῦ αὐτοκινήτου.

22.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 141 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Τὴν 11ην Μαΐου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 141 κρατουμένους εἰς Τρίπολιν καὶ ἐξετέλεσαν 52 ἔξω τῆς Τριπόλεως, 44 εἰς Σπάρτην καὶ 45 εἰς Κόρινθον. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὴν ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ γερμανικῆς φάλλαγος εἰς Μονοδένδρι Σπάρτης.

23.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 29 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Τὴν 8ην Ἰουλίου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 29 κρατουμένους ἀπὸ τὶς φυλακὰς Τριπόλεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν ἔξω τῆς Τριπόλεως. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὴν ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ γερμανικῆς φάλλαγος εἰς Χρυσοβίσιον.

24.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 30 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Τὴν 23ην Ἰουλίου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον ἀπὸ τὶς φυλακὰς Τριπόλεως 30 κρατουμένους καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν εἰς Τρίπολιν. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ τὴν ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ γερμανικῆς φάλλαγος εἰς Βλαχέρναν.

25.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 17 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τὴν 5ην Αὐγούστου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 17 κρατουμένους ἀπὸ τὶς φυλακὰς Τριπόλεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν εἰς Χιλιομόδιον Κορινθίας. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα δι' ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ γερμανικῆς φάλλαγος.

26.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 27 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΠΙΑΛΙ ΤΕΓΕΑΣ

Τὴν 30 Αὐγούστου 1944 οἱ Γερμανοὶ παρέλαβον 27 κρατουμένους ἀπὸ φυλακὰς Τριπόλεως τοὺς μετέφεραν εἰς Πιάλι Τεγέας καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν χωρὶς καμμίαν, ὡς συνήθως, δίκην.

27.— 1.500 ΟΜΗΡΟΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΝ

Ἐκ τῶν νομῶν Μεσσηνίας παρέλαβον ὡς ὀκτὼ ἄνθρωποι τῶν 1.500 ἀτόμων, τοὺς μετέφεραν εἰς φυλακὰς Τριπόλεως καὶ εἰς Γερμανίαν. Ὅλοι δὲν ἐγύρισαν. Οἱ περισσότεροι ἐξετελέσθησαν ἢ ἀπέθανον ἀπὸ τῆς στερήσεως. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτῶν ἐδολοφονήθησαν ὁμαδικῶς ἐντὸς τῆς Καλαμάτας, κατὰ Φεβρουάριον 1944.

28.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 50 ΟΜΗΡΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΡΓΟΥΣ

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943 οἱ Γερμανοὶ τοῦ Ἄργους συνέλαβον 50 κατοίκους ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Ἄργους καὶ κρατούμενους εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἄργους καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν ἔξω τοῦ Ἄργους χωρὶς καμμίαν, ὡς συνήθως, δίκην. Ἐδικαιολόγησαν τὸ ἔγκλημά των ὡς ἀντίποινα διὰ ἐπίθεσιν κομμουνιστῶν κατὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τοῦ Ἄργους.

29.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 9 ΕΙΣ ΛΕΦΡΑ ΑΡΓΟΥΣ

Τὴν 17ην Ἰουλίου 1944 οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν μὲ πολυβόλα κατὰ μιᾶς οἰκίας εἰς Λέφρα Ἄργους, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι 9 πολῖται ἄοπλοι πρὸς σωτηρίαν των. Ἐβάλαν φωτιὰ καὶ τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Παν. Βλάχος καὶ ὁ υἱὸς του.

30.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 22 ΕΙΣ ΦΡΕΓΕΝΗ ΑΡΓΟΥΣ

Τὴν 16ην Μαΐου 1944 οἱ Γερμανοὶ συνέλαβον 22 πολῖτες ἀπὸ τὸ χωριὸν Φρέγενη Ἄργους καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν μὲ πολυβόλα, χωρὶς καμμίαν δίκην καὶ ἐξήγησιν.

31.— ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ 50 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΝΔΡΙΤΣΑΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ὁ Δ. Γατόπουλος εἰς τὸ βιβλίον του «Ἱστορία τῆς κατοχῆς» γράφει: «Διὰ μίαν ἀσήμαντον ἀφορμὴν διετάχθη κατὰ Δεκέμβριον 1943 ὁ ἀπαγχονι-

σμός πενήντα κατοίκων τῆς Ἀνδρόιτσας. Οἱ ἀτυχεῖς Ἕλληνες ἀπηγγονίσθησαν εἰς δένδρα τῆς περιοχῆς, ἔμειναν δὲ κρεμασμένοι μίαν ὀλόκληρον ἑβδομάδα. Τὸ θέαμα ποῦ παρουσιαζαν ἦτο ἀφαντάστως φορικτόν, γιατί ἐν τῷ μεταξὺ τὰ πτώματά των εἶχαν γίνει τυμπανιαῖα. Τέλος διετάχθη ἡ ταφή των, πραγματοποιηθεῖσα ἀπὸ συνεργεῖον ἐργατῶν ποῦ ἐστάλη ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ γνωσθῇ ἀπὸ αὐτόπτας μάρτυρας εἰς τὴν ἀρκαδικὴν πρωτεύουσαν ἢ τραγικὴ τύχη τῶν κατοίκων τῆς Ἀνδρόιτσας καὶ τοῦτο διὰ τρομοκρατικὸς λόγους...»

32.— ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ 125 ΚΡΑΤΟΤΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Ὁ Δ. Γατόπουλος εἰς τὸ βιβλίον του ἢ «Ἱστορία τῆς κατοχῆς» γράφει «Εἰς τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου τοῦ 1943 εἰς τὴν Τρίπολιν ἐγκατεσταθῆ νέος γερμανικὸς φρούραρχος, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε μὲ τὴν πρώτην του ἐμφάνισιν νὰ δείξῃ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἀρκαδικῆς πρωτεύουσας ὅλην τὴν ἀγριότητά του. Πραγματικὰ δι' ἐνόχ κήρυκος ἐκάλεσε τὸν ἀνδρικὸν πληθυσμὸν τῆς πόλεως νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν. Διέταξε, δέ, τὸν κήρυκα νὰ θεβαιώσῃ τοὺς κατοίκους ὅτι οἱ συγκεντρούμενοι δὲν θὰ εἶχαν νὰ πάθουν τίποτε.

— Ὁ φρούραρχος σὰς διαβεβαίῳνει, ἐφώνησεν ὁ δημόσιος κήρυξ, πὼς ἂν μαζευθῆτε στὴν πλατεῖα δὲν ἔχετε νὰ πάθετε τίποτε. Καὶ πρόσθεσε μὲ συμβουλευτικὸν τόνον:

— Μονάχα θὰ σὰς μιλῆσῃ καὶ θὰ σὰς δώσῃ συμβουλές:

Ταυτοχρόνως ὁ φρούραρχος ἐκάλεσε τὸν δήμαρχον Τριπόλεως, τὸν ὁποῖον διαβεβαίωσε ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς στρατιωτικῆς του τιμῆς ὅτι κανεὶς κίνδυνος δὲν ὑπῆρχε διὰ τοὺς συμπολίτας του. Τὸν διέταξε δέ, νὰ συστήσῃ εἰς τοὺς κατοίκους νὰ προσέλθουν εἰς τὴν συγκέντρωσιν. Ὁ δήμαρχος πεισθεὶς εἰς τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Γερμανοῦ φρουράρχου προέβη εἰς σχετικὰ συστάσεις πρὸς τοὺς κατοίκους οἱ ὁποῖοι πραγματικὰ προσῆλθον.

Πρὸς αὐτοὺς ὠμίλησεν ὁ Γερμανὸς φρούραρχος εἰπὼν ὅτι «οἱ Γερμανοὶ εἶναι φίλοι τῶν Ἑλλήνων», πρὸς στιγμὴν, δέ, διακόπτων τὸν λόγον του εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν δήμαρχον:

— Καὶ τώρα θέλουμε νὰ μαζέψουμε ἐργάτες:

Τότε ὁ δήμαρχος ἀντελήφθη ὅτι ὀλόκληρη ἡ πλατεῖα εἶχε κυκλωθῆ ἀπὸ Γερμανοὺς, χωρὶς, ὅμως, νὰ δείξῃ καμμία ταραχὴ ὑπενθύμισεν εἰς τὸν φρούραρχον ὅτι εἶχε δώσει τὸν λόγον τῆς τιμῆς του. Πράγματι, δέ, ἡ ὑπόμνησις αὕτη παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἀντιρήσεις τοῦ φρουράρχου εἶχε κάποιο ἀποτέλεσμα.

— Καλὰ, εἶπε ὁ φρούραρχος, ἀφοῦ δὲν μᾶς δίνετε ἑσεῖς ἐργάτες θὰ τοὺς βροῦμε μόνον μας:

Καὶ θυμωμένος, διότι δεσμευθεὶς μὲ τὸν λόγον του, δὲν ἠμπόρесе νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ τέχνασμά του, διέταξε τὴν διάλυσιν τῆς συγκεντρώσεως. Εὐθύς, ὅμως, ἀμέσως δύναμις τῶν ΕΣ - ΕΣ παρέλαβον ἀπὸ τὰς γερμανικὰς φυλακὰς Τριπόλεως 125 κρατουμένους, συλληφθέντας δι' ἀσημάντους ἀφορμὰς καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς ἓνα σημεῖον ἔξω ἀπὸ τὴν Τρίπολιν παρὰ τὴν θέσιν «Χαλασμένα Γεφύρια» ὅπου τοὺς ἔβαλαν νὰ σπάζουν πέτρες.

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ συνεργείου αὐτοῦ —δὲν ἐπρόκειτο παρὰ περὶ προφάσεων— ἐτοποθετήθη ὡς ἐπιστάτης ὁ ἴδιος ὁ δῆμαρχος, τὸν ὁποῖον ἀκολούθησε καὶ ὁ ἀδελφός του.

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα, εἰς ἓνα ὑποπτο σπίτι ἐφονεύθη κάποιος Γερμανὸς στρατιώτης ποὺ ἤθελε διὰ τῆς βίας νὰ γίνῃ ἐραστής. Ὁ φρούραρχος εὐρῆκε τότε τὴν εὐκαιρίαν ποὺ ἐπερίμενε. Χωρὶς νὰ διστάσῃ οὔτε διὰ μίαν στιγμήν διέταξε τὴν ἐκτέλεσιν ὄλων τῶν ἀνδρῶν τοῦ συνεργείου. Τὴν ἡμέραν, ὅμως, ἐκείνην ὁ δῆμαρχος ἔλειπε ἀπὸ τὰ «Χαλασμένα Γεφύρια», διότι εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Τρίπολιν διὰ προμήθειαν τροφίμων. Ἔτσι ἐξετελέσθη μόνον ὁ ἀδελφός του. Οἱ ἄτυχοι τριπολιτσιῶτες μεταξὺ τῶν ὁποίων περιελαμβάνοντο δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ δύο καθηγηταὶ τοῦ γυμνασίου ἐξετελέσθησαν διὰ πολυβόλων».

33.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 18 ΕΙΣ ΔΙΑΒΟΛΙΤΣΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Εἶχε δοθῆ διαταγὴ νὰ κτυπηθῆ ἓνα τραῖνο νὰ φανοῦν τὰ ἀντίποινα τῶν κατακτητῶν. Ἀνετινάχθη τραῖνο πλησίον καὶ βορείως τοῦ Διαβολιτίσιου καὶ ἐσκοπώθησαν 3 Γερμανοί. Εἰς ἀντίποινα οἱ Γερμανοὶ ἐκρέμασαν εἰς πλατεῖαν Διαβολιτίσιου 18 προκρίτους. Μετὰ ἐδόθη διαταγὴ τοῦ Σ.Μ.Α. νὰ μὴ γίνεταί καμμία μεμονωμένη ἢ γενικὴ ἐπίθεσις ἄνευ ἐντολῆς ἢ ἀδείας τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου. Τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἀποστολῆς Χάρικτον—Ταβερναράκη ἀνεκωνόθη εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἀντάρτας τοῦ ΕΣ. Οἱ Κ.Κ.Ε., ὅμως, δὲν συμμορφώθησαν, κτυποῦσαν ἓναν - δύο Γερμανοὺς, νὰ ἀναγκάζουν τὸν κόσμον νὰ βγαίη στὸ βουνό.

34.— Οἱ Ἀρχιδολοφόνοι Γερμανοὶ καὶ Ἴταλοι

Μεταξὺ τῶν ἀρχιδολοφόνων Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν ἦσαν, ἐκτὸς τοῦ Χίτλερ καὶ Μουσολίνι, ὁ συνταγματάρχης Ντάουερ, ὁ λοχαγὸς Τένερ, ὁ λοχίας Στάρκ, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Μπάλτις, λοχαγὸς Χάνς Σμήθ, ὁ ὑπολοχαγὸς Ὕοφερμαν, ὁ Κρύγκι ὑπασπιστὴς τοῦ πλωτάρχου Γκέραχ, ὁ λοχαγὸς Γκάϊ-

τλερ, ὁ λοχαγὸς Γκάσπαρι, ὁ στρατηγὸς Λὲ Σουίρ ὅστις εἶχε ἐκδώσει τὴν περι-
βόητον διαταγὴν περὶ ἐκτελέσεως 50 Ἑλλήνων εἰς περίπτωσιν φόνου ἑνὸς
Γερμανοῦ στρατιώτου κ.ἄ.

ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΟΜΑΔΙΚΩΣ

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν ὀνομαστικῶς ὅλα τὰ ἐγκλήματα καὶ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὅπως, ὅμως, καὶ οἱ Ἰταλογερμανοὶ ἐδολοφόνησαν ὁμαδικῶς χιλιάδες Ἑλλήνων πέραν τῶν μεμονωμένων δολοφονιῶν, καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἀκολουθοῦν τὰ ἴχνη των. Δολοφονοῦν πολὺ περισσότερους καὶ τοὺς ξεπερνοῦν μάλιστα εἰς ἀγριότητα καὶ θηριωδία.

Κατωτέρω παραθέτομεν μερικὰς περιπτώσεις ὁμαδικῶν δολοφονιῶν των:

1.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΕΙΣ ΣΧΙΝΟΧΩΡΙΟΝ ΑΡΓΟΥΣ

Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 12 Ἰουλίου 1944 συλλαμβάνουν εἰς Σχινοχώριον Ἄργους τοὺς ἐξῆς 19 πατριῶτες:

1) Χρῆστον Μπάραλαν ἀγρότην, 2) Βασίλειον Βλογιάρη ἀγρότην, 3) Δημήτριον Μπολοῦκον ἀγρότην, 4) Παναγιώτην Νικολίτσαν ἀγρότην, 5) Βασίλειον Μπούρη ἀγρότην, 6) Ἰωάννην Νικολίτσαν ἀγρότην, 7) Γεώργιον Παπαδόπουλον ἀγρότην, 8) Πέτρον Μπούτην ἀγρότην, 9) Ἰωάννην Παπαδόπουλον ἀγρότην, 10) Παναγιώτην Νικολίτσαν ἀγρότην, 11) Γεώργιον Φλίνον ἀγρότην, 12) Δημήτριον Παπαδόπουλον ἀγρότην, 13) Παναγιώτην Παπαδόπουλον ἀγρότην, 14) Δημήτριον Μπούρη ἀγρότην, 15) Δημητρά Μπούρη οἰκοκυράν, 16) Ἀγγελικὴν Μπούρη οἰκοκυράν, 17) Ἀγγελικὴν Παπαδοπούλου οἰκοκυράν, 18) Κων)ναν Παπαδοπούλου οἰκοκυράν καὶ 19) Ἀναστασίαν Παπαδοπούλου οἰκοκυράν, τοὺς βασανίζουσιν καὶ τοὺς δδηγοῦν πρὸς τὸν θάνατον. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς σώσῃ. Οἱ Ἕλληνες δὲν κυβερνοῦσαν ἐκεῖ, ἐκεῖνον τὸν καιρόν.

Ἐξ αὐτῶν καθ' ὁδόν, ἐκτελοῦν εἰς Μαλαδρέσιον Ἄργους τὴν 14ην Ἰουλίου 1944 τοὺς Παν. Νικολίτσαν, Βασίλειον Μπούρη, Ἰωάννην Νικολίτσαν, καὶ Γεώργιον Παπαδόπουλον. Τὴν 16)7)44 ἐκτελοῦν εἰς Ἐξοχὴν Ἄργους τὸν Πέτρον Μπούτην, τὸν Ἰωάννην Παπαδόπουλον καὶ τὸν Βασίλειον Βλογιάρη. Τὴν 20)7)44 ἐκτελοῦν εἰς Γκούρα Κορινθίας τοὺς Παν. Νικολίτσαν, Γεώργιον Φλίνον, Δ. Παπαδόπουλον, Π. Παπαδόπουλον, Δ.

Μπούρη, Δήμητρα Μπούρη, Ἀγγελικὴν Μπούρη, Ἀγγελικὴν Παπαδοπούλου, Κων)ναν Παπαδοπούλου, Ἀναστασίαν Παπαδοπούλου καὶ τὸν Δημήτριον Μπουλοῦκον. Ὅταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ Χρῆστος Μπάρλας εἰς τὸ Σχίνοχωρι ἐτόλμησε καὶ κατεφέρθη κρυφὰ κατὰ τῶν δολοφόνων αὐτῶν, τὴν 8ην Ἀυγούστου 1944 δολοφονοῦν καὶ αὐτὸν εἰς τὸ ἴδιο τὸ χωριό του, διὰ νὰ μάθουν καὶ ἄλλοι νὰ μὴ διαμαρτύρωνται καὶ ὅταν δολοφονοῦνται.

2. —ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5ΜΕΛΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΙΣ ΧΑΡΟΚΟΠΟΙΟΝ ΚΟΡΩΝΗΣ

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ὑπολογίζουσι οὔτε Πατρίδα, οὔτε οἰκογένεια, οὔτε νόμους γραπτοὺς καὶ ἄγραφους. Εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλον τὸ πανελλήνιον πόσες ὀλόκληρες οἰκογένειες ἔχουν ἐξαφανίσει μόνον καὶ μόνον διότι ἐπίστευαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, πὺ διδάσκει ἀγάπην καὶ καλωσύνην. Θεωροῦμεν ὅμως, χρέος νὰ ἀναφέρωμεν μίαν ἰδιαιτέρως κακοῦργον περίπτωσιν ὁμαδικῆς δολοφονίας μιᾶς οἰκογενείας.

Εἰς τὸ Χαροκοποῖον Κορώνης ἦτο ὁ Παναγιώτης Ἰ. Καλογεράκης, πτωχὸς οἰκογενειάρχης, ἀγρότης, μὲ πενταμελῆ οἰκογένειαν, ἀποτελουμένην ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Σοφίαν, τὴν θυγατέρα του Ἀγγελικὴν ἑτῶν 18, τὸν υἱὸν του Ἰωάννην ἑτῶν 13, τὴν θυγατέρα του Κατίνα ἑτῶν 6, τὸν υἱὸν του Γεώργιον ἑτῶν 4 καὶ τὸν Θεόδωρον ἑτῶν 3.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐζητοῦσαν νὰ προσέρχεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰς ἀνηθίκους συγκεντρώσεις των ἢ θυγατέρα του Ἀγγελικὴ ἀλλὰ ὁ πατέρας της Π. Καλογεράκης δὲν ἐπέτρεπε, οὔτε ἡ κόρη του ἤθελε νὰ πάη μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἀπειλοῦν. Ὁ Καλογεράκης τοὺς εἶπεν ὅτι δὲν ἐσκέπτοντο ἑλληνικὰ καὶ δὲν εἶχον κανένα δικαίωμα νὰ τὸν ἐκβιάζουσι. Ἀναγκάζεται καὶ πέρνει μαζί του τὸν υἱὸν του Ἰωάννην καὶ φεύγει ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Κορώνης, τὸν Φεβρουάριον 1944, καὶ ἔρχεται εἰς τὸ Ἄργος ὅπου ἐργάζεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ θρέψῃ τὸ παιδί του. Οἱ κομμουνισταὶ μὲν ἔφυγε, συνεχίζουσι τὸ ἔργον των, πέρνουσι τὴν σύζυγόν του Σοφίαν μαζί μὲ τὴν θυγατέρα του Ἀγγελικὴν, καὶ τὰς μεταφέρουσι εἰς Μανιάκι τὴν 12ην Ἀπριλίου 1944, ὅπου τὰς δολοφονοῦσι ἀγρίως. Μετὰ δύο ἡμέρας πέρνουσι τὴν Κατίνα, τὸν Γεώργιον καὶ τὸν Θεόδωρον καὶ τοὺς ἐκτελοῦσι καὶ αὐτοὺς. Ἔτσι ἐξαφάνισαν ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Καλογεράκη, πλὴν τοῦ υἱοῦ του Γιάννη πὺ ἔτυχε νὰ τὸν ἔχη μαζί του...

3.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 6 ΕΙΣ ΣΚΑΛΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Τὴν 4ην Μαΐου 1944 οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν εἰς Λεήμονα Λακωνίας τοὺς 1) Παντελῆν Μπασουράκον ἀγρότην, 2) Παναγιώτην Σκάλιον ἀγρότην, 3) Χαράλαμπον Λαμπράκον ἀγρότην, 4) Δημοσθένην Πολιτάκον ἀγρότην, 5) Βασίλειον Πειρῶκον ἀγρότην καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Σκάλα Λακωνίας, ὅπου συλλαμβάνουν καὶ τὸν Ἀντώνιον Ρουμάνον ἀγρότην καὶ τὴν ἐπομένην 5ην Μαΐου 1944, τοὺς δολοφονοῦν χωρὶς καμμίαν ἄλλην διαδρασίαν.

4.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 7 ΕΙΣ ΜΟΛΑΟΥΣ

Τὴν 28ην Δεκεμβρίου 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τοὺς ἑξῆς: 1) Γεώργιον Ἀποστολάκον γεωργόν, 2) Μαριγὼ Μαχαίρα οἰκοκυρά, 3) Παναγιώτην Παντίδην ξυλουργόν, 4) Ἀπόστολον Ντανάκαν γεωργόν, 5) Παναγιώτην Σκανδαλάκη ἔμπορον, 6) Πελίκον Σταμιόγιαννον γεωργόν καὶ 7) Θεόδωρον Γιαννιὸν ἐργάτην.

5.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 24 ΕΙΣ ΜΥΣΤΡΑ ΣΠΑΡΤΗΣ

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν Λακωνίαν ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον 1944. Οἱ κομμουνισταὶ συμφώνως μὲ τὸ πρόγραμμά των θέλουν τὸ ταχύτερον νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς πρωτοπόρους ἐθνικισταῖς, διὰ νὰ μὴν εἶναι ἐμπόδιον εἰς τὸ καταστροφικὸν ἔργον των. Ὅσοι μὲ πάθος πιστεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι γι' αὐτοὺς ἐχθροί.

Συλλαμβάνουν τὴν 11)10)1944 εἰς Μυστρᾶν τοὺς ἑξῆς:

1) Κων)νον Δ. Καστάνην γεωργόν, 2) Παναγιώτην Δ. Μπουγάδην ἐργάτην, 3) Ἀθανάσιον Π. Χαρίσην ξυλουργόν, 4) Ἀγγελῆν Δ. Ἀγγελάκον ἐργάτην, 5) Σαράνην Π. Καραγιαννάκον μαθητὴν, 6) Ἑλένην Κυρ. Ἀγγελάκου μαθήτριαν καὶ τοὺς δολοφονοῦν τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς Μυστρᾶν.

Ἐπίσης συλλαμβάνουν τοὺς:

1) Νικόλαον Β. Σουμάκη ἀγρότην, 2) Ἀντώνιον Ἀνδρ. Μυτιλιναῖον ἀγρότην, 3) Λεωνίδαν Γ. Μυτιλιναῖον ἀγρότην, 4) Κων)νον Θεοδ. Παπαϊωάννου ἀγρότην, 5) Ἥλιαν Δ. Ρουμελιώτην ἐργάτην, 6) Θεόδωρον Φ. Τακτικὸν ἀγρότην, 7) Ἰωάννην Ἀθ. Βούλγαρην ὑδραυλικόν, 8) Νικόλαον Π.

Χαραλαμπάκον ἐργάτην, 9) Παναγιώτην Γρ. Κωστάκον ἀγρότην, 10) Γεώργιον Ν. Λερεϊκον ἀγρότην, 11) Ἀπόστολον Λ. Ἀργυρόπουλον ἐργάτην, 12) Δημήτριον Θεοφ. Γεροντάκον ἀγρότην, 13) Θεόφιλον Κων. Γεροντάκον κτηματίαν, 14) Χαρίλαον Ἀριστείδου Σιλαῖον ἐργάτην, 15) Κων)νον Ἐμμ. Μάρκογλου ἐργάτην καὶ 16) Δημήτριον Νικ Θεοδώρου, φαρμακοποιόν, καταγομένους ἀπὸ Ἁγίον Ἰωάννην Λακωνίας καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν 12ην Ὀκτωβρίου 1944 τοὺς δολοφονοῦν. Δὲν ἐπρόφθασαν καλὰ - καλὰ νὰ ἰδοῦν τὸν ἥλιον τῆς Ἐλευθερίας καὶ οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐξηφάνισαν.

6.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 7 ΕΙΣ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑ

Εἰς Κοντοβάζαινα ἦτο τὸ κέντρον ἐθνικῆς ἀντιστάσεως μὲ πρωτοπόρους τοὺς ἀξιωματικοὺς Ι. Κοσσιώρη, Ι. Μουτζούρη κ.ἄ. Οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν πολλοὺς ἀπὸ τὴν Κοντοβάζαινα καὶ τὴν περιοχὴν τῆς μεμονωμένως. Σημειώομεν, ὅμως, ὅτι τὴν 6ην Δεκεμβρίου 1944 ἐδολοφόνησαν ὁμαδικῶς τοὺς:

1) Θεόδωρον Ἄνδρ. Κοσσιώρη φοιτητὴν, 2) Χαράλαμπον Θεοδ. Κάβουραν ταχυδρομικὸν διανομέα, 3) Γεώργιον Β. Ρουμελιώτην γεωργὸν καὶ τὴν 11ην Μαΐου 1944 ἐδολοφόνησαν ὁμαδικῶς τοὺς:

1) Ναυσικᾶν Γ. Πανταζοπούλου διδασκάλισσαν, 2) Θεόδωρον Λ. Βλαχούλην συμβολαιογράφον, 3) Σπήλιον Ι. Βλαχούλην γεωργὸν καὶ 4) Παναγιώτην Ἄνδρ. Νικολόπουλον ἔμπορον.

Ὅλοι ἦσαν ἀγωνισταί, ἐνθουσιώδεις κήρυκες τῆς ἐλευθερίας, ἀκλόνητοι σημαιοφόροι τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐδέχοντο, ὅμως, νὰ γίνουν προδότες τῆς πατρίδος καὶ πράκτορες τῶν Σλαύων.

7.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 8 ΕΙΣ ΒΑΛΤΕΣΙΝΙΚΟΝ

Εἰς τὸ Βαλτεσινικὸν Γορτυνίας, ὅπως ἀναφέρομεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὑπῆρχε μεγάλη ἔντασις διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων δὲν ὑπελόγιζε κινδύνους. Ἀπὸ ἐκεῖ ἦσαν πολλοὶ ἀντάρτες καὶ σύνδεσμοι τοῦ Ε.Σ., καθὼς καὶ ὁ ἦρωας ἀρχιμανδρίτης Χριστόφορος Κοκκίνης. Ἐκεῖ, οἱ κάτοικοι ὑπεδέχθησαν μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμὸν τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Βρεττάκου. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ τὴν τόλμην τῶν κατοίκων συνέλαβαν τὴν 1ην Μαΐου 1944 8 κατοίκους τοῦ Βαλτεσινικοῦ καὶ τὴν 5ην Μαΐου 1944

τούς ἐξετέλεσαν εἰς θέσιν Ἀμυγδαλιὰ Γορτυνίας. Οἱ δολοφονηθέντες εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Πᾶνος Παπαγεωργαντᾶς φαρμακοποιός, 2) Δημήτριος Κ. Παπαγεωργίου ἀγρότης, 3) Χρῆστος Κ. Χριστόπουλος ἀγρότης, 4) Ἀλέξιος Γ. Γιαννόπουλος ἀγρότης, 5) Πέτρος Ν. Θεοδωρόπουλος ἀγρότης, 6) Θεόδωρος Γ. Μιχόπουλος ἀγρότης, 7) Κων)νος Γ. Καραγιῶργος ἀμμοκονιαστής καὶ 8) Νικόλαος Π. Παυλόπουλος ἔμπορος.

8.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 10 ΕΙΣ ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ

Εἰς τὴν Δημητσάνα Γορτυνίας ὅλοι οἱ κάτοικοι διεπνέοντο ἀπὸ ἑλληνικά καὶ μόνον φρονήματα. Οἱ κομμουνισταὶ ματαιῶς προσπαθοῦσαν νὰ εὔρουν καὶ ἀπλᾶ μέλη τοῦ Ε.Α.Μ. διὰ νὰ ὀργανώσουν καὶ νὰ ἐξαπατήσουν ἐκεῖ τὸν κόσμον. Διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν, λοιπόν, νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὸ Ε.Α.Μ. συλλαμβάνουν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου 1944 δέκα (10) πρωτοπόρους ἐθνικιστάς, στελέχη ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν εἰς Λαγκάδια, ἀφοῦ πρὶν τοὺς ἐβασάνισαν. Οἱ δολοφονηθέντες ἦσαν οἱ ἑξῆς:

1) Βασίλειος Χριστόφιλος γυμνασιάρχης, 2) Χρῆστος Κανελλόπουλος καθηγητής, 3) Ἀνδρέας Παπαγιάννης διδάσκαλος, 4) Βασίλειος Ἰωάννου ἐφοριακὸς ὑπάλληλος, 5) Ἀναστάσιος Χρυσοβέργης διευθυντῆς Ὑποκαταστήματος Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, 6) Ἰωάννης Ψαραίτης διευθυντῆς Ὑποκαταστήματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, 7) Ἀθανάσιος Κοτζιάς ἔμπορος, 8) Εὐθύμιος Καλπᾶκης ἔμπορος, 9) Δημ. Σακελλαρίου ἔμπορος καὶ 10) Διονύσιος Μαλοῦχος ἔμπορος.

9.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 24 ΕΙΣ ΛΙΜΝΕΣ ΑΡΓΟΥΣ

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸν Αὐγούστον τοῦ 1944. Εἶναι ὁ τελευταῖος μῆνας τῆς δουλείας. Ὅλοι περιμένουν νὰ δώσουν παρὼν τὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερίας καὶ προσέχουν καὶ τὴν ὥρα ἀκόμη, μήπως πέσουν στὰ χέρια τῶν Γερμανῶν. Ἀλλὰ ὅσοι γλύτωσαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, δὲν σώζονται ἀπὸ τὸν ἄλλον κατακτητὴν τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταὶ πηγαίνουν εἰς Λίμνες Ἄργους τὴν 15ην Αὐγούστου 1944 καὶ συλλαμβάνουν τοὺς ἑξῆς:

1) Νικόλαον Λαδῆν ἱατρόν, 2) Ἀλέξιον Τσοῦμπαν γεωργόν, 3) Γεώργιον Τσοῦμπαν γεωργόν, 4) Εὐάγγελον Τσοῦμπαν γεωργόν, 5) Φώτιον Κολοβέντην γεωργόν, 6) Κων)νον Κολοβέντην γεωργόν, 7) Ἀναστάσιον Κο-

λοβέντην γεωργόν, 8) 'Αναστάσιον Νότην γεωργόν, 9) 'Ιωάννην Νότην γεωργόν, 10) Θεοδόσιον Νότην γεωργόν, 11) Γεώργιον Νότην γεωργόν, 12) Χρήστον Νότην γεωργόν, 13) Παναγιώταν Νότη οικοκυρά, 14) Κων)νον Κονδύλην γεωργόν, 15) Γεώργιον Μελέτην γεωργόν, 16) Εὐάγγελον Κακοῦρον γεωργόν, 17) Γεώργιον Πίτσιον γεωργόν, 18) 'Ανδρέαν Πίτσιον γεωργόν, 19) Κων)νον Πίτσιον γεωργόν, 20) Μαρίναν Μπάρμπα οικοκυράν, 21) Βασίλειον Φρίμην γεωργόν, 22) Γεώργιον Φρίμην γεωργόν, 23) Μαρίνα Κούκου οικοκυράν καὶ 24) Μπιτσίκον 'Αθανάσιον γεωργόν. Τοὺς μεταφέρουν εἰς θέσιν «'Αγιονόρι» Κορινθίας καὶ τὴν 19ην Αὐγούστου 1944 τοὺς δολοφονοῦν.

10.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 92 ΕΙΣ ΒΑΛΤΕΤΣΙ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Τὴν 15ην 'Ιουνίου 1944 οἱ Βαλτετσιῶτες εἶναι μόνοι εἰς τὸ Βαλτέτσι καὶ ὑπερασπίζουσιν τὸ ἡρωϊκὸ χωριὸ των. Δὲν εἶναι οὔτε ἕνας 'Ιταλὸς ἢ Γερμανὸς εἰς τὸ χωριὸ των. Τὸ γνωρίζουσιν αὐτὸ πολὺ καλά οἱ κομμουνισταὶ καὶ τοὺς ἐπιτίθενται. Κατὰ τὴν μάχην ἔπεσαν μαχόμενοι 30. Μπαίνουν μέσα οἱ κομμουνισταὶ σφάζουσιν 43 καὶ ἄλλους 19 τοὺς πέρνουσιν μαζί τους, τοὺς βασανίζουν εἰς 'Υψοῦντα Γουρτυνίας καὶ τοὺς ρίχνουσιν εἰς τὸ βάραθρον τῆς Φενεοῦ εἰς Κορινθίαν. Παραθέτομεν πίνακα τῶν δολοφονηθέντων, ὅπου φαίνεται τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ ἡλικία των:

Φρουρόπουλος Γ. Νικόλαος, ὑπολοχ. ἐκ Τριπόλεως, 30 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Γούτος 'Αρ. Εὐάγγελος, ἐκ Βαλτετσίου, 42 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης Γ. 'Οδυσσεύς, ἐκ Βαλτετσίου, 17 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης 'Αθ. Λάμπρος, ἐκ Βαλτετσίου, 55 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης Α. 'Ασημάκης, ἐκ Βαλτετσίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκη Α. Μαρία, οικοκυρά, ἐκ Βαλτετσίου, 18 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης 'Αθ. Εὐάγγελος, γεωργός, ἐκ Βαλτετσίου, 45 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης 'Ανδρ. Δημήτριος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 33 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Δημαράκης Β. 'Ιωάννης, σαγματοποιός, ἐκ Βαλτετσίου, 25 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Εἰκοσιπένταργος Κ. Δῆμος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 37 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Καλαμαράς 'Αναστ. Κων)νος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 24 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Καλαμαράς 'Αναστ. Δημήτριος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 40 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Κρουμποῦζος Νικ. Παναγιώτης, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 18 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Κρουμποῦζος Γ. 'Ανδριανός, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 42 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Κρουμποῦζος Δ. Χρήστος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 32 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Κρουμποῦζος Ν. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 18 ἐτῶν, 'Υψοῦντα
 Καραμάνης Π. Χρήστος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 58 ἐτῶν, Φενεὸν
 Καραμάνης 'Ι. Παναγιώτης, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετσίου, 39 ἐτῶν, Βαλτέτσι

Καραμάνης Γ. Παναγιώτης, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 17 ἐτῶν, Δημητσάνα
 Κοκκάλας Κ. Ἀναστάσιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 60 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Κοκκάλα Ἀναστ. Κατερίνη, οἰκιακά, ἐκ Βαλτεσίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Κοκκάλα Γ. Μαρία, οἰκιακά, ἐκ Βαλτεσίου, 25 ἐτῶν, Φενεὸν
 Καραθάνου Ἀθαν. Γεωργία, οἰκιακά, ἐκ Βαλτεσίου, 22 ἐτῶν, Φενεὸν
 Μπουρίκας Γ. Δημήτριος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 40 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουρίκας Ν. Ἰωάννης, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 38 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουρίκας Ν. Γεώργιος, ἐκ Βαλτεσίου, Βαλτέτσι
 Μπινιάρης Σωτ. Δημήτριος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 40 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπίσσιας Π. Ἰωάννης, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπίσσιας Θ. Παναγιώτης, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 30 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπίσσια Π. Παναγιώτα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 60 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπίσσιας Κ. Γεώργιος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 40 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Μπίσσιας Ἀθ. Δημήτριος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 18 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Μπίσσιας Δ. Παναγιώτης, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 62 ἐτῶν Βαλτέτσι
 Μπίσσια Π. Αἰκατερίνη, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 58 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπαμῆ Γ. Ἀγγελική, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 28 ἐτῶν, Φενεὸν
 Μπαμῆ Γ. Ἑλένη, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 18 ἐτῶν, Φενεὸν
 Μήτσιος Γ. Ἰωάννης ποιμήν ἐκ Βαλτεσίου, 65 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μητσιόπουλος Χρ. Γεώργιος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουρίκα Ν. Δημήτρω, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 70 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Μπουρλόκας Π. Ἰωάννης, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 45 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Μπουρλόκας Π. Γεώργιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 48 ἐτῶν, Δημητσάνα
 Μπουρλόκας Γ. Ἀθανάσιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουρλόκα Γ. Παναγιώτα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 45 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπόλλας Π. Βασίλειος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 55 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπόλλα Β. Σταμάτα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 50 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μέλλος Ἑλ. Ἰωάννης, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 32 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Παπαοικονόμου Ι. Γεώργιος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 47 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Παπαοικονόμου Ι. Γιαννούλα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 40 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Πολλάλης Ι. Θεόδωρος, γεωργός ἐκ Βαλτεσίου, 19 ἐτῶν, Φενεὸν
 Πολλάλης Χ. Δημήτριος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 48 ἐτῶν, Βάγγου
 Πολλάλης Α. Χρήστος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 22 ἐτῶν, Βάγγου
 Πολλάλη Ι. Δημήτρα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτεσίου, 32 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Πλατανίτης Π. Δημήτριος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 35 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Πλατανίτης Π. Ἀναστάσιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 38 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Πλατανίτης Ἡλ. Κων)νος, γεωργός, ἐκ Βαλτεσίου, 57 ἐτῶν Βαλτέτσι
 Παῦλος Ι. Γεώργιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 50 ἐτῶν, Δημητσάνα
 Παῦλος Κ. Δῆμος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 50 ἐτῶν, Δημητσάνα
 Παῦλος Γ. Ἀντώνιος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 16 ἐτῶν Δημητσάνα
 Ράμος Ι. Δημήτριος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 30 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Ράμος Γ. Κων)νος, ποιμήν, ἐκ Βαλτεσίου, 50 ἐτῶν, Βαλτέτσι

Ρουσσος Ἄρισ. Ἰωάννης, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 58 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σαραντόπουλος Χ. Ἀθανάσιος, γεωργός, ἐκ Βαλτετίου, 57 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Σαραντόπουλος Ἀθ. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 16 ἐτῶν Βαλτέτσι
 Σαραντόπουλος Ν. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 70 ἐτῶν Φενεὸν
 Σαραντόπουλος Δ. Ἀθανάσιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 55 ἐτῶν, Βάγγου
 Σαραντοπούλου Π. Παναγιώτα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλ(τε)τίου, 45 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Σούχλας Σ. Κων)νος ποιμὴν ἐκ Βαλτετίου 32 ἐτῶν Βαλτέτσι
 Σουρούνης Ι. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 65 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σταΐκος Ἀθ. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 45 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Σταΐκου Γ. Βασίλω, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτετίου, 30 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σταΐκου Γ. Παναγιώτα, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτετίου, 18 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σταΐκου Γ. Γεωργία, ἐκ Βαλτετίου, 15 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σταΐκου Γ. Μαρία, μαθήτρια, ἐκ Βαλτετίου, 13 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σταΐκου Γ. Κων)να, μαθήτρια, ἐκ Βαλτετίου, 11 ἐτῶν, Φενεὸν
 Σκαλεσᾶς Κ. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 54 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Σαμψάνης Κ. Θεόδωρος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 22 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Σαμπάνης Ἀγγ. Κυριάκος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 45 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Στάρκος Ι. Δημήτριος, γεωργός, ἐκ Βαλτετίου, 45 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Τζιαβάρη Ν. Κων)να, οἰκοκυρά, ἐκ Βαλτετίου, 40 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Τσοικανᾶς Ἀθ. Ἰωάννης, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 38 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Τσιακίρης Ι. Γεώργιος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 50 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Τσέλλος Ι. Θεόδωρος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 38 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Τσοῦκας Ἀν. Νικόλαος, ποιμὴν, ἐκ Βαλτετίου, 16 ἐτῶν, Ὑψοῦντα
 Χαρμπῆς Ι. Βασίλειος, γεωργός, ἐκ Βαλτετίου, 70 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Χαρμπῆ Α. Αἰκατερίνη, οἰκιακά, ἐκ Βαλτετίου, 20 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουρλιώτης Ι. Δημήτριος, ἐνωμ)ρχης, ἐκ Κερασταρίου, 30 ἐτῶν Βαλτέτσι
 Μπουριώτης Ι. Σωτήριος, ἐκ Κερασταρίου, 28 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Τσοῦμης Ι. Ἀθανάσιος, ἐκ Κερασταρίου, 29 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Μπουργιώτης Ι. Κων)νος, ἐκ Κερασταρίου, 32 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Κατεγιάννης Α. Πέτρος, δάσκαλος, ἐκ Κερασταρίου, 30 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Κατεγιάννης Δ. Ἰωάννης, ἐκ Κερασταρίου, 29 ἐτῶν, Βαλτέτσι
 Κόκορης Β. Χρῆστος, γεωργός, ἐξ Ἀραχαμιτῶν, 72 ἐτῶν, Βαλτέτσι

11.-- ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 39 ΕΙΣ ΒΑΡΑΘΡΟΝ ΤΡΥΠΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν τόσα ἐγκλήματα διαπράξει τὸ ἔτος 1943 καὶ τό-
 σες προδοσιεὶ τῆς πατρίδος, ὥστε κανεὶς δὲν ἐλπίζει πὼς θὰ σταματήσουν...
 Ἄλλὰ νὰ συναγωνίζονται μὲ τόσην ταχύτητα τοὺς Ἰταλογερμανοὺς εἰς τὸ
 ἔργον των κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ποῖος νὰ τὸ φαντασθῆ;

Πλησιάζει τὸ τέλος τοῦ 1943 καὶ τὰ στρατόπεδά των συγκεντρώσεως,

ποὺ εἶχαν σὲ κάθε περιοχὴ 5 - 10 χωριῶν, εἶναι γεμάτα ἀπὸ Ἑλληνας ποὺ προτιμοῦν νὰ πεθάνουν ὡς Ἑλληνας παρὰ νὰ γίνουν προδότες τῆς Ἑλλάδος καὶ δολοφόνου τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς Ἑλληνας οἱ κομμουνισταὶ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1943 πέρνουν 38, μόλις ξημέρωσε ἡ πρωτοχρονιὰ τοῦ 1944, τοὺς κρημνίζουν εἰς τὸ βάραθρον Τρύπα - Ταράτσα τοῦ Ζάρακος Λακωνίας. Ἐγκαινιάζουν τὸν νέον χρόνον μὲ νέο ὁμαδικὸ κακούρηγμά των, ποὺ οὔτε οἱ Ἰταλογερμανοὶ δὲν εἶχαν συλλάβει ἢ μᾶλλον ὅπως οἱ Γερμανοὶ ἔκαμαν τοὺς Καλόγερους τοῦ Μεγάλου Σπηλαιου. Οἱ κομμουνισταὶ πέρνουν ἓνα - ἓνα καὶ ζωντανὸν τὸν πετοῦν μέσα στὸ μεγάλο βάραθρον τῆς Τρύπας, ὅπου ἄλλοι γίνονται κομμάτια καὶ ἄλλοι μισοζώντανου καὶ τραυματισμένοι πεθαίνουν ἀπὸ πόνους καὶ αἱμοραγία. Οἱ θυσιασθέντες αὐτοὶ μάρτυρες τῆς ἐλευθερίας εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Δημήτριος Λιβερδίδης ἰατρός, 2) Θεόδωρος Λύρας τ. βουλευτής, 3) Νικ. Φερδικάκης, 4) Γρηγόριος Φουριέζος ὑπολοχαγὸς πυροκοῦ, 5) Χρῆστος Φριτζίλας ὑπίλαρχος, 6) Εὐθύμιος Κοντοσταθάκος ἀνθυπολοχαγὸς πεζικοῦ, 7) Δημ. Γραμματικάκης ὑπολοχαγὸς πεζικοῦ, 8) Ἀντώνιος Ζερβάκος, 9) Καρυτσιώτης Νικ. ἱερέυς, 10) Λεωνίδα Κωστάκος, 11) Γεώργιος Κουτσογιαννόπουλος διοικητής, 12) Ἰωάννης Κορυτσιώτης ἀνθυπολοχαγὸς πεζικοῦ, 13) Κων. Παντέλης, 14) Π. Σκανδαλάκης, 15) Δημ. Σκανδαλάκης, 16) Π. Λυγερός, 17) Γ. Νικολινάκος, 18) Δημ. Ἀξάρχου, 19) Δημ. Ζερβάκος, 20) Χρ. Ζερβάκος, 21) Νικ. Καναβάρος, 22) Σταμάτιος Καναβάρος, 23) Εὐάγγελος Καλαμπόκης, 24) Ἀντώνιος Γιανναράκος, 25) Ἐμμ. Κωστάκος, 26) Νικ. Ἀντωνάκος, 27) Δημ. Μανωλάκος, 28) Π. Φουριέζος, 29) Σταῦρος Καλκαδῆς, 30) Ι. Μανατάκος, 31) Δημ. Χριστακάκος, 32) Π. Κυριακάκος, 33) Π. Μεντές, 34) Στυλιανὸς Πιεράκης, 35) Δημ. Ρουμάνος, 36) Γ. Ρουμάνος, 37) Ἀντώνιος Τσορομόκος, 38) Γ. Μπέμπης καὶ 39) Μαντινεῖα Καλκανδῆ.

12.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5 ΕΙΣ ἍΓΙΟΝ ΠΕΤΡΟΝ ΚΤΝΟΤΡΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ τὸν Ἰούλιον 1944 συνέλαβον εἰς Ἅγιον Πέτρον Κυνουρίας τοὺς: 1) Κων)νον Κ. Τσαγκάρην δικηγόρον, 2) Γεώργιον Χαρ. Ἀντωνάκη φοιτητὴν, 3) Γεώργιον Ν. Κουλούρην ἔμπορον, 4) Ἰωάννην Δ. Κόκκοταν ἔμπορον καὶ 5) Κοσμάν Ἡλ. Ἡλιάδην ἐργοστασιαρχὴν τοὺς μετέφεραν εἰς Σίταινα Ἀρκαδίας, ὅπου τὴν 7ην Αὐγούστου 1944 τοὺς ἐδολοφόνησαν.

Ὁ Ἅγιος Πέτρος καὶ ἡ περιοχὴ του εἶχε πάθει τόσα πολλὰ ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς. Οἱ κομμουνισταὶ συνεπλήρωσαν ἐπαξίως τὸ ἔργον των.

13.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5 ΕΙΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ

Τὸν Μάϊον τοῦ 1944 οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον εἰς Ἀρβανιτοκερασιά Μαντινείας τοὺς: 1) Παρασκευᾶν Γ. Δημητρακάκην διδάσκαλον, 2) Γιαννούλα Ἀνδρέου Σαρρῆ οἰκοκυρά, 3) Χρῆστον Ἀνδρέου Σαρρῆν γεωργόν, 4) Παναγιώτην Κων. Γριμπᾶν φοιτητὴν καὶ 5) Ἰωάννην Ἡλ. Ἀντωνόπουλον δικαστικὸν κλητῆρα καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς Χωνοῦσα Γορτυνίας, ὅπου τοὺς ἐβασάνισαν καὶ τελικῶς τοὺς ἐδολοφόνησαν τὴν 21ην Μαΐου 1944. Ὅλοι ἄξιτοι Ἕλληνες, ἐπροτιμοῦσαν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι καὶ ὄχι ὑπόδουλοι εἰς τὴν δικτατορίαν τοῦ κομμουνισμοῦ. Τελικῶς ἐπροτίμησαν νὰ ἀποθάνουν ὡς Ἕλληνες.

14.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5 ΕΙΣ ΣΠΕΤΣΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1944 συνέλαβον εἰς Σπέτσας τοὺς ἐξῆς: 1) Πολύβιον Λεκκὸν δήμαρχον, 2) Εὐάγγελον Κόχελαν ἱατρὸν, 3) Γ. Διαμαντόπουλον ἀρχιτέκτονα - μηχανικόν, 4) Νικόλαον Κατραμάδον καὶ 5) Γεώργιον Λεωνίδα καὶ ἀφοῦ τοὺς ὑπέβαλον εἰς φρικτῶδη βασανιστήρια, τοὺς ἐδολοφόνησαν μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἦσαν συνεργάται τῶν Γερμανῶν, ἐπειδὴ ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς νὰ μὴ προβοῦν εἰς ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τὸν φόνον δύο Γερμανῶν στρατιωτικῶν. Δηλαδή ὅσοι μὲ κάθε κίνδυνον καὶ θυσίαν προσπαθοῦσαν νὰ μὴ ἀυξηθῇ ἡ αἰμοραγία τῆς Ἑλλάδος ἔπρεπε, κατὰ τοὺς κομμουνιστάς, νὰ ἐκτελεσθοῦν.

15.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 43 ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΙΣ ΣΩΛΗΝΑΡΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Εἴμεθα εἰς τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944... Οἱ κατακτηταὶ Ἴταλοί, Γερμανοὶ καὶ Βούλγαροι βλέπουν τὸ τέλος των. Οἱ σύμμαχοι κτυποῦν εἰς ὅλα τὰ μέτωπα τοὺς Ἰταλογερμανοὺς, ἡ ἀπόβασις ἔχει ἀρχίσει εἰς τὴν Εὐρώπην, ἡ αὐγὴ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Ἑλλάδα πλησιάζει. Ὅλοι οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες δνειρεύονται τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν κράτος. Πάλιν κυρίαρχοι εἰς τὸν τόπον των. Μόνον οἱ προδότες καὶ δολοφόνοι κομμουνισταὶ σκέπτονται καὶ ἐνεργοῦν διαφορετικά.

Τὸ ἀρχηγεῖον Ἀστυνομίας Πόλεων στέλνει τὴν 9ην Ἀπριλίου 1944 σι-

δηροδρομικῶς πρὸς Πάτρας, διὰ τὴν Ἀστυνομίαν Πατρῶν καὶ Κερκύρας, 47 ἀστυνομικοὺς, ἕναν ὑπαστυνόμο Β', 6 ἀρχιφύλακες, 33 ἀστυφύλακες καὶ 2 χωροφύλακες. Εἶναι ὅλοι Ἑλληνες, νέοι στὰ καλλίτερα χρόνια τῆς ζωῆς των, μόλις ἀπεφοίτησαν ἀπὸ τὴν σχολὴν ἐκπαιδευσεως. Φοροῦν τὴν στολὴν τοῦ Ἑλληνοῦ ἀστυνομικοῦ καὶ ἔχουν προετοιμασθῆ νὰ φυλάξουν τὴν ζωὴν, τιμὴν καὶ περιουσίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων ἡμέρα καὶ νύκτα.. Πρόκειται νὰ ὑπηρετήσουν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν μὲ λίγη ἀμοιβή, μὲ τὴν μεγάλη, δμως, ἱκανοποιήσιν ὅτι ὑπηρετοῦν τὸν τόπον τους, τὴν πατρίδα τους, πὸν σὲ λίγο ἐλευθερώνεται ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς.. Αὐτοὶ εἶναι προετοιμασμένοι νὰ ἀποτελέσουν τὰ στελέχη τοῦ νέου ἐλευθερωμένου κράτους καὶ μὲ πίστι εἰς τὴν ἀποστολὴν τους, μὲ κρυμμένην τὴν ὑπερηφάνειαν, μὲ τὰ μάτια τους ἐστραμμένα εἰς τὸ ξημέρωμα τῆς ἐλευθερίας, προχωροῦν εἰς τὸν τόπον τοῦ καθήκοντος...

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἔχουν πληροφορηθῆ τὴν διέλευσιν αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ τοὺς δολοφονήσουν. Εἰς τὸ 4ον χιλιόμετρον κάτωθεν τοῦ χωρίου Πεταλοῦς, εἰς τὸ Δερβένι Κορινθίας, εἰς θέσιν «Μαῦρα Λιθάγια», οἱ κομμουνισταὶ πηγαίνουν καὶ ἀφαιροῦν τίς ρέλες τῆς σιδηροτροχιᾶς καὶ μόλις ἔφθασεν ἐκεῖ ἡ ἀμᾶξοστοιχία μὲ τοὺς 44 ἀστυνομικοὺς ἐκτροχιάζεται. Ἡ μηχανὴ γίνεται θρύψαλα, ἄλλα βαγόνια κομματιάζονται καὶ ἄλλα μένουσιν ἀκίνητα. Ὁ ὁδηγὸς καὶ βοηθὸς τῆς ἀμαξοστοιχίας αὐτῆς καὶ πολλοὶ ἐπιβάτες φονεύονται, ἄλλοι τραυματίζονται. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀστυνομικῶν μὲ τὰ ὄπλα πὸν πῆραν νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητὰς... Τραυματίζονται ἐπὶ τόπου ἀπὸ τὰ πυρὰ των οἱ ἀρχιφύλακες Παπαδημητρόπουλος Νικόλαος καὶ Μουντουρὸς Σπύρος, οἱ ἀστυφύλακες Δημακόπουλος Παναγιώτης, Σταματόπουλος Γρηγόριος καὶ Σιδέρης Γεώργιος καὶ ὁ χωροφύλαξ Ἀγγελόπουλος Γεώργιος. Μὲ τὰ ὄπλα προτεταμένα, μὲ ἀπειλὰς καὶ τρομάρεις ἀξιώνουσιν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν ἀμέσως ὅλοι οἱ ἀστυνομικοί, τραυματίες καὶ μὴ. Τοὺς ζητοῦν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν εἰς τὰ ἐλεύθερα βουνά... Οἱ ἀστυνομικοὶ γνωρίζουσιν τὸ δολοφονικὸν πρόγραμμά των, ἀναγκάζονται, ὅμως, νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν... Τοὺς μεταφέρουσιν εἰς τὸ χωρίον Πεταλοῦ Κορινθίας, μετὰ εἰς τὸ χωρίον Ροζενᾶ καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ χωρίον Ζάχολι. Οἱ ἀστυνομικοί, τραυματίες καὶ μὴ, ἔχουσιν βαδίσει 4 - 5 ὥρες πεζῆ, στὸ δρόμον τοὺς ἔχουσιν ἀφαιρέσει τὰ περισσότερα ροῦχα των καὶ τὰ παπούτσια των, τοὺς ἀπειλοῦν, τοὺς ἐξευτελίζουν. Οἱ 6, ὅμως, τραυματισμένοι κατακόποι, μισοπεθαμένοι ἀπὸ τὴν αἰμοραγίαν, δὲν μποροῦν νὰ προχωρήσουν, ζητοῦν νὰ ἀναπαυθοῦν λίγο. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, θέλουσιν νὰ συνεχίσουν τὴν πορείαν των καὶ ἀμέσως ἀντὶ νὰ ἐνδιαφεροῦν διὰ τοὺς ἀνθρώπους - Ἑλληνες, πὸν ὑποφέρουσιν ἀπὸ αἰμοραγία, διὰ τοὺς τραυματίες πὸν οἱ ἴδιοι ἐτραυματίσαν, τοὺς δολοφονοῦν... Ἐνας τραυματίας ἀστυνομικὸς καὶ μετὰ τὸ δολοφονικὸν βόλι των ἀναπνέει... Κρύβεται καὶ σιγὰ - σιγὰ ζηταίει προστασίαν, τὴν ἄλλη μέρα, ἀπὸ μία Ἑλληνίδα νοικοκυρὰ εἰς τὸ χωρίον Ζάχολι. Τὸ μαθαίνουν, ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ καὶ μέσα στὸ σπῆτι ὄπου νοσηλεύε-

ται τὸν ἐκτελοῦν... Οἱ χωρινοὶ τρέμουν, κάνουν τὸ σταυρό τους καὶ ρωτοῦν:

— Εἶναι χειρότεροι, ἄραγε, ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς οἱ Γερμανοί;

Οἱ κομμουνιστὰὶ μὲ τοὺς ὑπολοίπους ἀστυνομικοὺς ἀναχωροῦν ἀπὸ Ζάχολι πρὸς Σαραντάτηχον καὶ Γκούρα Κορινθίας. Εἶχαν εἰδοποιήσει διὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς Σαραντάτηχον καὶ Γκούρα καὶ ὑπεχρέωσαν τοὺς κατοίκους νὰ ὑβρίζουν τοὺς ἀστυνομικοὺς ὡς «προδότες»... Οἱ δολοφόνοι καὶ προδότες, ποὺ σκοτώνουν Ἕλληνας χωρὶς ντροπὴ καὶ φιλότιμο, δίνουν τὸ ὄνομά των σιὰ θύματά των... Οἱ κομμουνιστὰὶ προχωροῦν μὲ τοὺς ἄλλους 37 ἀστυνομικοὺς πρὸς τὸ χωριὸν Μουσαῖ τὴν 10.4.44. Μεγάλην Δευτέραν φθάνουν εἰς χωριὸν Φονιά, ἔπου ξεγυμνώνουν, τελείως σχεδόν, τοὺς ἀστυνομικοὺς καὶ τοὺς δίνουν κάτι κουρέλια. Ἔτσι, κατάκοποι ἀπὸ τὴν πορείαν τόσων χιλιομέτρων, θλιμμένοι ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τῶν 6 συναδέλφων των, νησιτικοί, ὑβριζόμενοι καὶ ἀπειλούμενοι, συνεχίζουν τὴν μαρτυρικὴν των πορείαν εἰς χωριὸν Κούτελι Καλαβρύτων. Εἶναι ἑβδομάς τῶν Παθῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ Ἕλληνες ἀστυνομικοὶ ἀκολουθοῦν τὰ μαρτύριά του... Περνοῦν καὶ αὐτοὶ τὴν ἑβδομάδα τῶν ἰδικῶν των παθῶν... Ἄπὸ Κούτελι τὴν Μεγάλην Τετάρτην τοὺς μεταφέρουν εἰς Κέρτεζι, μετὰ εἰς Μαζαίικα καὶ τὴν Μεγάλην Πέμπτην τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Σιγουνίου. Τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν τοὺς φέρουν εἰς τὸ χωριὸν Βεσίνοι καὶ τὸ μεσημέρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, 14 Ἀπριλίου 1944, τοὺς μεταφέρουν εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωρίου Δεχοῦνι Καλαβρύτων, εἰς θέσιν «Σωληναρί» κοντὰ σὲ μιὰ χαράδρα... Ἐκεῖ ἦτο ὁ τόπος πλέον τῆς ἐκτελέσεώς των. Οἱ Ἕλληνες ἀστυνομικοὶ νοιώθουν τὸ τέλος των καὶ σταματοῦν τὴν πορείαν... Οἱ δολοφόνοι κομμουνιστὰὶ εἰς ἀπόστασιν πέντε μέτρων βιάζουν τὰ πολυβόλα καὶ τοὺς κάνουν κομμάτια. Ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ ἑορτάζουν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, οἱ κομμουνιστὰὶ δολοφονοῦν ἑμαδιτικῶς ἄλλους 37 Ἕλληνας. Ἐνῶ οἱ Ἕλληνες περιμένουν γρήγορα τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἔθνους, οἱ κομμουνιστὰὶ πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ συνεργάτες τῶν Γερμανῶν, ἀποδεκατίζουν τὸν Ἑλληνισμόν. Μέσα στὴν ἀναταραχὴν, ἓνας μόνον κατώρθωσε, ὡς ἐκ θαύματος, νὰ σωθῆ μὲ μεγάλη ταχύτητα, ὁ ἀστυφύλαξ Παπαδάς Μιχαήλ. Ἄπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ, μὲ τὰ παληόρουχα, ποὺ τοῦ εἶχαν φορέσει, δὲν τὸν ἀνεκάλυψαν καὶ ἔφθασε ζωντανὸς στὴν Πάτρα. Οἱ ἄλλοι συνάδελφοὶ του ἀστυνομικοὶ ὁ ὑπασυνόμος Μπολέτης Σπύρος, οἱ ἀρχιφύλακες Βλάχος Ἰωάννης, Δημητρόπουλος Ἄν., Καφέζας Ἰωάν., Μουδάκης Κυριάκος, ἀστυφύλακες Ἀνδρεόπουλος Ἄν., Ἀγγελόπουλος Α., Ἀθανασόπουλος Ι., Ἀδαμόπουλος Λάμπρος, Βάρκας Χρήστος, Γκρούτσης Βασίλειος, Γυφτάκης Ἰωάννης, Εὔσταθίου Ἀλέξανδρος, Εὔσταθόπουλος ΙΙ., Ζησιμόπουλος Γεώργιος, Ζάχος Σπυρίδων, Καραπαναγιώτης Ἀσημ., Καρβούνης Κων., Καραγιάννης Νικ., Κουτσογιάννης Δ., Κουλάκος Νικ., Κωνσταντινίδης Γ., Μπιρμπίλης Ἀντώνιος, Παπαδάκης Γ., Παπαδοπετράκης Εὐθύμιος, Παναγέας Νικ., Πετρινώτης Εὐάγ., Ρατκάκης Κων., Ρέκος Γ., Σταυρόπουλος Ἀλκιβιάδης, Τομαρᾶς Κων., Ταμπουραντζῆς Παναγ., Τραυλὸς Κων., Φειδᾶς Βασίλειος, Φωτόπουλος Ἄντ., Χαλέβας Κων. καὶ ἓνας χωρο-

φύλαξ. Μένουν ἐκεῖ δολοφονημένοι, στὰ θλιμμένα βουνά, μέσα στὰ λιθάρια καὶ στὰ ἀγρίμια τοῦ λόγγου. Οἱ δολοφόνοι κομμουνισταί, μόλις τοὺς ἐδολοφόνησαν, ἐκράτησαν τὶς διευθύνσεις συναδέλφων των ἀστυνομικῶν εἰς τὰ Ἀστυνομικὰ Τμήματα Ἀθηνῶν καὶ συγγενῶν των καὶ ἔστειλαν σημειώματα ὅπου ἔγραφαν: «Σᾶς στέλνουμε τοὺς συναδελφικούς χαιρετισμούς ἀπὸ τὴν Ἐλεύθερη Ἑλλάδα». Τοὺς παρουσίαζαν δηλ. ζωντανούς, ὅτι προσεχώρησαν εἰς τοὺς δολοφόνους των. Τόση ἦτο ἡ ἀναίδεια, ἡ θρασύτης των καὶ ἀσέβειά των σὲ ὅ,τι ἀνθρώπινο! Αὐτοὶ ποὺ ὀμιλοῦν γιὰ ἀνθρωπισμὸν δὲν σέβονται οὔτε ζωντανούς, οὔτε νεκρούς. . .

Οἱ 43 Ἑλληνες ἀστυνομικοί, τὸ Πάσχα τοῦ 1944, ἔμειναν ἐκεῖ ψηλά, μάρτυρες διὰ τὴν Ἐλευθερία τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. . . Ἐνα Ἡρώων εἰς τὸ Σωληνάρι Καλαβρυτιῶν καὶ ἓνα ἠρώων εἰς τὸ Ζάχολι - Κορινθίας θὰ τιμᾶ αἰωνίως τὴν μνήμη καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν καὶ θὰ φωτίζει κάθε Ἑλληνικὴ γενεά, νὰ προσέχη ἀγρυπνὴ τὸν νέον κίνδυνον τοῦ Ἑλληνισμοῦ: τὸν κομμουνισμὸν.

16.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΠΕΝΤΕ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΙΣ ΧΑΡΑΔΡΟΝ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Ἐἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Χαράδρου Κυνουρίας ἦσαν 65 κρατούμενοι, ἀπὸ διάφορες περιοχῆς Τριπόλεως. Ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι, ἀγρότες, ἐπαγγελματίες, νέα παιδιά, ἦσαν φυλακισμένοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, διότι δὲν τοὺς ἀκολουθοῦν. Τοὺς βασανίζουν κάθε ἡμέρα, κάθε νύκτα καὶ ὅποιους θελήσουν παίρνουν λίγους - λίγους, ομάδες - ομάδες καὶ τοὺς ἐκτελοῦν, τοὺς ἀποτελειώνουν.

Ἐκεῖ εἶναι, μεταξὺ ἄλλων, ὁ Γ. Βουγιουκλάκης ἀπὸ τὴν Λακωνίαν, ὁ Ἀναστάσιος Κανάβαρος ἀπὸ τὴν Λακωνίαν, ὁ Σαράντος Πουρναρᾶς ἀπὸ τὸ Πάπαρι Μαντινείας, ὁ Γεώργιος, Τράκας ἀπὸ Πάπαρι Μαντινείας καὶ ὁ Τάκης Κουγιούφας ἐκ Τριπόλεως. Ὁ Βουγιουκλάκης εἶχε ὑπηρετήσει ὡς νομάρχης Ἀρκαδίας κατὰ τὰ ἔτη 1941—43 καὶ εἶχε προσφέρει μεγάλες ὑπηρεσίες εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους. Μὲ τὴν ἰκανότητά του καὶ τὴν δραστηριότητά του εἶχε προμηθεύσει τρῶφιμα εἰς τοὺς κατοίκους. Μὲ τὴν αὐτοθυσίαν του καὶ τὴν πολιτικότητά του εἶχε κατορθώσει νὰ σώσῃ πολλοὺς ἀπὸ τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα τῶν Ἰταλογερμανῶν. Καὶ ὁ ὀπλαρχηγὸς Γρηγόριος Μαντζουράνης βεβαιώνει, ὅτι ὁ Βουγιουκλάκης τὸν ἐβοήθησε νὰ σωθῆ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 1941. Τὸ τέλος 1942 παραιτεῖται ἀπὸ νομάρχης, διότι δὲν εἶχεν ἐλπίδες, πλέον, νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίες στὸν τόπο καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ἀθήνα πλησίον τῆς οἰκογενείας του. Ἀλλὰ πεινάει ἡ οἰκογένειά του. Ἀναγκάζεται κατὰ Νοέμβριον 1943,

νά γυρίσει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, νά εὔρη λίγα τροφίμα με ἀνταλλαγή ρούχων πού εἶχε μαζί του καὶ πηγαίνει εἰς τὰ χωριά τῆς Κορινθίας. Ἐκεῖ τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν μεταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδον Χαράδρου Κυνοουρίας.

Ὁ Ἀναστάσιος Κανάβαρος τὸ 1941, ὑπηρετοῦσε ὡς φύλαξ φυλακῶν Τριπόλεως. Τὸν Νοέμβριον 1943, τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν φέρουν καὶ αὐτὸν στὸ ἴδιο στρατόπεδο, χωρὶς κανένα λόγον. Ἐκεῖ φέρουν τὸν Σαράντον Πουρναράν καὶ τὸν Γεώργιον Τράκαν, σύνδεσμον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ Πάταρι — Μαντινείας. Ἐπίσης, φέρουν ἐκεῖ καὶ τὸν Τάκην Κουγιούφαν ἐκ Τριπόλεως, ἐθνικιστὴν, διότι ἐνίσχυσε τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Διὰ τὴν ομάδα αὐτὴν τῶν κρατουμένων οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν εἰδικὰ βασανιστήρια. Τοὺς παίρνουν κάθε πρωτὶ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, τοὺς μεταφέρουν εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων καὶ τοὺς ἀρχίζουν εἰς τὸ ξύλο μέχρι αἵματος. Αὐτὸ συνεχίζεται κάθε πρωτὶ, μέχρις ὅτου τοὺς ἔσπασαν τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια. Ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ βαδίσουν πλέον, τοὺς βασανίζουν παρουσία ὄλων τῶν κρατουμένων τοῦ στρατοπέδου. Μαζὶ με τοὺς κρατουμένους εἶναι καὶ ὁ Στέφανος Χατζόπουλος, σύνδεσμος τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου, ἀπὸ τὸ Ἀνεμοδοῦρι Μεγαλοπόλεως. Καὶ αὐτὸς ἔπαθε πολλὰ βασανιστήρια. Ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἴδου τί κατέθεσε διὰ τὰ μαρτύρια τῶν 5 αὐτῶν Ἑλλήνων πού ἀναφέρομεν:

«Δὲν μποροῦν νὰ κινηθοῦν καθόλου. Τοὺς βασανίζουν κάθε ἡμέρα. Ὁ Βουγιουκλάκης φώναξε: Γιατὶ μᾶς βασανίζετε τοὺς Ἕλληνας; Εἴμεθα πατριῶτες, Χριστιανοί, ἡ Πατρίδα μᾶς χρειάζεται. Ἐγὼ προσέφερα τόσες ὑπηρεσίες εἰς ὄλον τὸν κόσμον καὶ εἰς ὄλους τοὺς πολίτες τῆς Ἀρκαδίας καὶ δὲν ἐπέτρεψα με κίνδυνον τῆς ζωῆς μου εἰς τοὺς Ἴταλοὺς καὶ Γερμανοὺς νὰ ἐνοχλοῦν τοὺς Ἕλληνας πατριῶτες.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν ἐνίσχυσες τὸν ΕΛΑΣ! Τοῦ ἀπαντοῦσαν καὶ συνέχισαν τὸ ξύλο.

— Ζήτω ἡ Πατρίδας μας! Ζήτω ἡ Ἑλλάς! φώναξε ὁ Βουγιουκλάκης. Μὴ σκοτώνετε τοὺς Ἕλληνας! Οἱ Ἕλληνας εἴμεθα λίγοι καὶ χρειάζομεθα! φώναξε καὶ ἐδίδασκε ὁ δυστυχῆς στοὺς δολοφόνους του...

Οἱ κομμουνισταὶ κουράζονται νὰ τοὺς κτυποῦν. Ὁ Βουγιουκλάκης ἀπὸ τοὺς πολλοὺς πόνους ἔλεγε:

— Ἄνοιξε γῆ νὰ μπῶ μέσα!...

Ὅλοι εἶχαν μείνει κάτω, σὰν σακκιά, σωροὶ ἀνθρώπων. Τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1943, ἀποφασίζουν, πλέον, νὰ τοὺς ἐκτελέσουν, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τους. Φέρουν, λοιπόν, τρία μουλάρια καὶ τοὺς ἐφόρτωσαν καὶ τοὺς πέντε, ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, σὰν φόρτωμα με σακκιά ἢ ξύλα... Τοὺς μετέφεραν σὲ ἀπόστασι 150 μέτρων καὶ τοὺς ἔρριξαν μέσα σὲ μιὰ νεροφαγιά, δηλ. σὲ ἕνα

άνοιγμένο λάκκο από τὸ νερό. Μετὰ γιὰ νὰ τοὺς ἀποτελειώσουν, τοὺς ἔρριχναν ἐπάνω τους μεγάλα λιθάρια καὶ τοὺς ἔσπασαν τὰ κεφάλια τους... Ἔπειτα οἱ κομμουνισταί, ἐπέστρεψαν στὸ στρατόπεδον, διηγοῦντο τὰ ἔργα των καὶ ὑπερηφανεύοντο διὰ τὸ κατώρθωμά των...».

Ὅπως βεβαιώνει ὁ Στέφανος Χατζόπουλος εἰς τὸ στρατόπεδον Χαράδρου — Κυνουρίας, μαζί μὲ τοὺς κρατουμένους ἦταν ἓνας καπετὰν Ζησιάδης. Αὐτὸς εἶναι ὁ Λάζαρος Ζησιάδης ἢ Τεμπόφσκυ ἀπὸ τὸ Διδροχώριον Καστοριάς, κατάδικος κομμουνιστῆς εἰς τὴν φυλακὴν Ἀκροναυπλίας τὸ 1941, ἀπελευθερωθεὶς ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βουλγάρους, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἐπίσης βασανιστῆς ἦτο ἓνας καπετὰν Λέκω, ποὺ δὲν ὀμιλοῦσε καλὰ τὰ Ἑλληνικά. Φαίνεται, ὅτι ἦτο Βούλγαρος πατριώτης καὶ αὐτὸς ποὺ ἐστάλη εἰς Πελοπόννησον νὰ σπάξῃ χέρια καὶ πόδια τῶν Ἑλλήνων. Ἐπίσης βασανιστῆς, ἦτο ἓνας καπετὰν Σαγοῆς, ἓνας καπετὰν Τρομάρας καὶ ὁ καπετὰν Μαρτύρας, ποὺ βασάνιζε τοὺς κρατουμένους ὅταν δὲν ὠμολογοῦσαν τὴν ἐνοχὴν τους διὰ νὰ μαρτυρήσουν, ὅτι εἶναι «προδότες!...»

Ἄς σημειωθῇ, ὅτι μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πέντε αὐτῶν κρατουμένων, οἱ κάτοικοι τοῦ Χαράδρου διεμαρτυρήθησαν ἐντονώτατα μὲ φωνὲς καὶ κραυγές: «Γιατί σκοτώνετε τοὺς Ἕλληνες; φωνάζουν, δὲν οἶσιν δίνουμε τίποτε πλέον...» περιορίζοντο νὰ δηλώσουν.

Οἱ κομμουνισταί, ἀναγκάσθησαν ἀπὸ τὶς διαμαρτυρίες αὐτὲς νὰ μεταφέρουν τὸ στρατόπεδον αὐτό, κατὰ Ἰανουάριον 1944, εἰς τὴν Μοῆν Ὁρθοκωσιτᾶς καὶ μετὰ εἰς τὴν Μαύρην Τρύπα, ὅπου τὴν 14ην Φεβρουαρίου 1944, εἶχαν αὐξηθῇ οἱ κρατούμενοι εἰς 155 καὶ τοὺς ἀπελευθέρωσαν ὅλους τὰ τάγματα ἀσφαλείας Τριτόλεως. Μόλις πρόλαβαν, διότι οἱ κομμουνισταί, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ τοὺς ἐκτελέσουν ὁμαδικῶς ὅλους, «γιὰ νὰ μὴ πέσουν στὰ χέρια τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας», ὅπως ἔλεγαν! Χωρὶς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, θὰ εἶχαν ὅλοι ἐκτελεσθῇ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς...

17.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 53 ΕΙΣ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΙΟΝ

Μόλις ἀνεχώρησαν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴν Ἀχλαδοκάμπου, οἱ κομμουνισταί ἐπιτίθενται κατὰ τῆς κωμοπόλεως Ἀχλαδοκάμπου καὶ μετὰ τὴν μάχην εἰσέρχονται μέσα, τὴν 18ην Σεπτεμβρίου 1944 καὶ σφάζουν ἀδιακρίτως ἡλικίας καὶ ἐπαγγέλματος. Ἀπὸ ἐκεῖ εἶχε περάσει καὶ ὁ Ἴμπραῆμ Πασᾶς τὸ 1821, ἀλλὰ τόσους δὲν σκότωσε.

Παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα τῶν 53 σφαγιασθέντων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, μὲ τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν ἡλικίαν των.

Ἄναγνωστόπουλος Δημήτριος τοῦ Γεωργίου, 1916, γεωργός

Ἀναγνωστόπουλος Σπυρίδων τοῦ Ἰωάννου, 1904, φανοποιός
 Ἀράλης Δημήτριος τοῦ Νικολάου, 1905, γεωργός
 Ἀργύρης Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, 1913, γεωργός,
 Ἀργύρης Ἰωάννης τοῦ Α., 1871, ποιμὴν
 Βραχμὸς Εὐάγγελος τοῦ Γρηγορίου, 1917, γεωργός
 Διολίτσης Γρηγόριος τοῦ Η., 1916, γεωργός
 Θεοδοσίου Εὐθύμιος τοῦ Ι., 1917, γεωργός
 Καγκλῆς Γεώργιος τοῦ Π., 1917, μιλωθρός
 Καμποῦρος Θεόδωρος τοῦ Ε., 1914, δημοδιδάσκαλος
 Κόκκαλης Γεώργιος τοῦ Γ., 1925, ἰδιωτ. ὑπάλληλος
 Λαγκῆς Βασίλειος τοῦ Στ., 1909, ποιμὴν
 Λαγκῆς Γεώργιος τοῦ Κ., 1904, ποιμὴν
 Λαγκῆς Ἰωάννης τοῦ Ν., 1876, ποιμὴν
 Λαγκῆς Κων)νος τοῦ Ι., 1913, ποιμὴν
 Λαγκῆς Μιλτιάδης τοῦ Ι., 1924, ποιμὴν
 Λαγκῆς Παναγιώτης τοῦ Ι., 1924, ποιμὴν
 Λαγκῆς Σταῦρος τοῦ Β., 1868, ποιμὴν
 Λίτσας Εὐάγγελος τοῦ Π., 1907, γεωργός
 Λίτσας Ὁρέστης τοῦ Π., 1917, γεωργός
 Μαντῆς Γεώργιος τοῦ Γ., 1905, γεωργός
 Μαντῆ Χρηστίνα τοῦ Γ., 1910, οἰκοκυρά
 Μακρῆς Νικόλαος τοῦ Π., 1918, ποιμὴν
 Μπονόρης Γεώργιος τοῦ Κ., 1915, ποιμὴν
 Μυτιλινὸς Ἰωάννης τοῦ Γ., 1918, γεωργός
 Νταβλιλῆς Δημήτριος τοῦ Σ., 1906, ὑπάλληλος ΣΠΑΠ
 Ντούσιας Λεωνίδας τοῦ Ι., 1916, γεωργός
 Ντούσιας Νικόλαος τοῦ Α., 1904, κρεοπώλης
 Ντρούλιας Ἀναστάσιος τοῦ Π., 1899, γεωργός
 Ντρούλιας Ἀνδρέας, τοῦ Ι., 1924, γεωργός
 Ντρούλιας Νικήτας, τοῦ Ι., 1916, ποιμὴν
 Ντρούλιας Κων)νος τοῦ Α., 1907, ποιμὴν
 Ντρούλιας Τρύφων τοῦ Ε., 1918, ποιμὴν
 Παναγάκης Ἀντώνιος τοῦ Χρ., 1908, γεωργός
 Παναγάκης Κων)νος τοῦ Σ., 1864, γεωργός
 Παπαδόπουλος Ἀντώνιος τοῦ Ι., 1882, γεωργός
 Παράσχος Ἰωάννης τοῦ Α., 1920, γεωργός
 Παράσχος Ἰωάννης τοῦ Δ., 1911, γεωργός
 Παράσχος Χρῆστος τοῦ Ν., 1905, γεωργός
 Πορτιάς Τιμόθεος τοῦ Ι., 1918, ἰδιωτ. ὑπάλληλος
 Σελιγιώρης Κωνσταντῖνος τοῦ Π., 1917, ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος.
 Σελῆς Δημήτριος τοῦ Κ., 1919, ποιμὴν
 Στέργιος Ἀντώνιος τοῦ Κων)νου, 1918, γεωργός

Στέργιος Πέτρος τοῦ Γ., 1861, γεωργός
 Στέργιος Πέτρος τοῦ Γ., 1861, γεωργός
 Ντζούρας Κων)νος τοῦ Γ., 1920, γεωργός
 Φιφλῆς Κων)νος, τοῦ Π., 1920, γεωργός
 Φλούτσης Μιχαήλ τοῦ Ν., 1917, ποιμὴν
 Τριανταφύλλης Ἰωάννης τοῦ Γ., 1920, ποιμὴν
 Τσατσαφούλης Κων)νος, τοῦ Ν., 1925, γεωργός
 Χιώτης Ἀθανάσιος, τοῦ Α., 1899, γεωργός
 Χωματᾶς Ἰωάννης, τοῦ Δ., 1924, γεωργός
 Ψυχογιὸς Βασίλειος τοῦ Κ., 1913, γεωργός
 Ψυχογιὸς Ἰωάννης τοῦ Κ., 1920, γεωργός

18.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 26 ΕΙΣ ΠΥΡΓΟΝ ΗΛΕΙΑΣ

Εἰς Πύργον καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ ἐδολοφόνησαν πολλοὺς οἱ κομμουνισταί. Μόλις, ὅμως, ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, τὸν Σεπτέμβριον 1944, οἱ κομμουνισταί ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Πύργου ὅπου, ἐκτὸς ἄλλων, ἐδολοφόνησαν τοὺς ἑξῆς, τοὺς περισσοτέρους μετὰ τὴν μάχην:

1) Ἀναστάσιον Κριτσέλην ἀνθυπὶλαρχον, ἐνῶ ἦτο τραυματίας. 2) Δημήτριον Β. Παπαγεωργίου ἐφ. ἀνθυπολοχαγόν, 3) Ἰωάννην Ἀναστοσόπουλον, 4) Θεόδωρον Κ. Εὐθυμιόπουλον ἐργάτην, 5) Κων)νον Βασ. Ζηνόρον χαλκιάν, 6) Ἰωάννην Ἀντ. Κακολύσην, ὄργανοπαίκτην, 7) Νικόλαον Κυρ. Καλφακάκον σερβιτόρον, 8) Γεωργίαν Μιχ. Μαραγγοῦ οἰκοκυράν, 9) Κων)νον Ι. Μακρῆν ἀγρότην, 10) Χαράλαμpton Κων. Μαρκαντωνᾶτον ὄδηγόν αὐτοκινήτου, 11) Εὐαγγελίαν Ν. Ξεναπανάγου οἰκοκυράν, 12) Δημήτριον Ζώην Παπαγεωργίου ἀγρότην, 13) Ἀνδρέαν Διον. Παπαδόπουλον βαφέα, 14) Γεώργιον Λεων. Πετρόπουλον σοβαντζῆν, 15) Διονύσιον Π. Ρουχίτσον σερβιτόρον, 16) Δημήτριον Γ. Σπυρόπουλον ταχ. ὑπάλληλον, 17) Σταῦρον Δημ. Σαρῶην κτηματίαν, 18) Διονύσιον Γερασ. Σταμίρην ἐργάτην, 19) Ἰωάννην Νικ. Ξινόπουλον ἐργάτην, 20) Θεόδωρον Χαρ. Σπυρόπουλον ἐργάτην, 21) Δημήτριον Γ. Σαραντόπουλον κτηματίαν, 22) Γεώργιον Ι. Τορέγαν κτηματίαν, 23) Διονύσιον Κων. Τσεκλένην καφφεπώλην, 24) Κων)νον Π. Χριστοδουλόπουλον κτηματίαν, 25) Ἀντώνιον Χριστοδουλόπουλον ἀγρότην, 26) Νικόλαον Ἀντ. Χριστοδουλόπουλον ἀγρότην.

19.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 8 ΑΠΟ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΒΥΤΙΝΑΣ

Οἱ κομμουνισταί συνέλαβον τὸν Μάϊον 1944, εἰς Βυτίναν τοὺς 1) Μπασιάκον . . . . . ἀπόστρατον ἀξιωματικὸν ἀπὸ τὴν Βυτίναν καὶ τὴν

σύζυγον τοῦ Μπασιάκου, 3) Τὸν Χαράλαμπον Τζίφαν καφφεπόλην ἀπὸ Βυτίαν, 4) Κώσταν Λιαρόπουλον φαρμακοποιὸν ἀπὸ Βυτίνα, 5) Λυκοῦργον Λιαρόπουλον, δικηγόρον ἀπὸ Βυτίνα, 6) Ἰωάννην Παναγιωτόπουλον ἀπὸ Πυργάκι Γορτυνίας, 7) Ἀριστέαν Σταθοπούλου ἀπὸ Πράσινον Γορτυνίας καὶ 8) μία γυναῖκα ἀπὸ Στεμνίτσα Γορτυνίας, τοὺς ἐξετέλεσαν ἀμέσως καὶ τοὺς ἄφησαν ἄταφους καὶ ἀργότερον τὸν Κ. Λιαρόπουλον, τὸν ἐβασάνισαν ἀγρίως καὶ τὸν ἄφησαν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰ τραύματά του.

20.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 11 ΕΙΣ ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ

Τὴν 13ην Μαΐου 1944, οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν εἰς Δημητσάναν 11 ἐπίλεκτα μέλη τῆς κοινωρίας, τὸν Γυμνασιάρχην Χριστόφιλον, τὸν διευθυντὴν τοῦ ὑποκαταστήματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ψαραύτην, τὸν διευθυντὴν ὑποκαταστήματος Τραπεζῆς Ἀθηνῶν Χρυσοβέργην κ.ἄ. καὶ τοὺς ἐδολοφόνησαν ἀγρίως. Τὰ πτώματά των τὰ ἐξεσφενδόνισαν εἰς τοὺς γύρω βράχους...

21.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 3 ΕΙΣ ΕΞΑΜΙΛΛΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Τὸν Μαΐον 1944, οἱ κομμουνισταὶ εἰς Ἐξαμίλλια Κορινθίας, συνέλαβον τοὺς Γ. Βραχμόν, 2) Νικ. Δεσποτόπουλον καὶ 3) Ἰωάννην Κοντόν, τοὺς ἔβγαλαν πρῶτα τὰ μάτια των καὶ μετὰ τοὺς ἐξετέλεσαν...

22.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 14 ΕΙΣ ΛΙΜΝΗΝ ΝΤΑΚΑΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἓνα στρατόπεδόν των, ὅπου ἦσαν κρατούμενοι Ἑλληνες βεβαίως καὶ ὄχι Ἰταλογερμανοί, εἰς Ἀγίαν Σωτήρα Βουρβούρων. Ἐκεῖ ἦσαν πολλοὶ κρατούμενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κων)νος Σαραντόπουλος, ἀπὸ τὸ Ἀνθοχώρι Μεγαλοπόλεως. ὁ μέγας ἥρωσ τοῦ 1940—41, ποὺ ἐκινδύνευσε τὴν ζωὴν του καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν διὰ νὰ ἔχη ραδιόφωνον διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ε.Σ. καὶ διὰ νὰ μεταφέρῃ ὄπλα καὶ πληροφορίαις διὰ τὴν κίνησιν τοῦ ἐχθροῦ κλπ. Οἱ κομμουνισταὶ πέρνουν, ἓνα βράδυ τοῦ Ἰανουαρίου 1944, τὸν ἀνθυπολοχα-

γόν Κων Σαραντόπουλον, τὸν ἐνωμοτάρχην Ἰωάννην Χριστόπουλον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, τὸν Ἰωάννην Πετρόπουλον ἀπόφοιτον γυμνασίου ἀπὸ Τρίπολιν καὶ ἄλλους, ἐν ὄλῳ 14, τοὺς βασανίζουν, τοὺς δολοφονοῦν καὶ τοὺς ρίχνουν εἰς μίαν καταβόθραν εἰς τὴν λίμνην Ντάκας περιοχῆς Τριπόλεως...

23.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 5 ΕΙΣ ΣΙΤΑΙΝΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταί, τὸν Ἰούλιον συλλαμβάνουν εἰς Ἅγιον Πέτρον Κυνουρίας, τοὺς Γεώργιον Ἀντωνάκην φοιτητὴν, Κων)νον Τσαγγάρην δικηγόρον, Κοσμᾶν Ἠλιάδην ἐνωμοτάρχην, Ἰωάννην Κόκοταν καὶ Γ. Κουλούρη ἔμπορον, τοὺς μεταφέρουν εἰς Σίταινα καὶ τὴν 7ην Αὐγούστου 1944, τοὺς ἐκτελοῦν...

24.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 24 ΕΙΣ ΑΓΙΟΝΟΡΙ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Οἱ κομμουνισταί συλλαμβάνουν εἰς Λίμνες, τὸν Αὐγούστον 1944, τὸν δωδεκανήσιον ἱατρὸν Νικόλαον Λαδῆν καὶ τοὺς γεωργοὺς Ἀλέξιον Τσοῦμπαν, Γεώργιον Τσοῦμπαν, Εὐάγγελον Τσοῦμπαν, Φώτιον Κολοβέντην, Κων. Κολοβέντην, Ἀναστάσιον Καλοβέντην, Ἀναστάσιον Νότην, Ἰωάννην Νότην, Θεοδόσιον Νότην, Γεώργιον Νότην, Χρῆστον Νότην, Παναγιώταν Νότη, οἰκοκυράν, Κων)νον, Κονδύλην, Γεώργιον Μελέτην, Εὐάγγελον Κακοῦρον, Γεώργιον Πίτσιον, Ἀνδρέαν Πίτσιον, Κων)νον Πίτσιον, Βασίλειον Φρίμην, Γ. Φρίμην, Ἀθανάσιον Μπιτσᾶκον καὶ τὶς γυναῖκες Παναγιώταν Νότη, Μαρίνα Μπάρμπα καὶ Μαρίνα Κούκου, τοὺς βασανίζουν, ὡς ἄξιοι συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων, τοὺς μεταφέρουν εἰς Ἀγιονόρι καὶ τὴν 19ην Αὐγούστου τοὺς δολοφονοῦν.

25.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 27 ΕΙΣ ΦΕΝΕΟΝ

Οἱ κομμουνισταί συλλαμβάνουν τὸν Ἰούνιον 1944, εἰς Μαλανδρένιον Ἄργους, τοὺς γεωργοὺς Γεώργιον Μακρογιάννην, Ἀθανάσιον Μπουχοῦστον, Ι. Μπουχοῦστον, Παν. Μπουχοῦστον, Γεώργ. Δέδεν, Ἀνδρέαν Δέδεν, Βασίλειον Πανάγου, Εὐθύμιον Μπελιτσιῆν, Γεώργιον Δασακλῆν, Ἠλίαν Δασακλῆν, Παν. Κουτσογιάννην, Κων. Κουτσογιάννην, Ἀθαν. Μπακό-

πουλον, Δημ. Φράζον, Γ. Παναγόπουλον, Γεώργιον Δουβίκαν, Θεόφιλον Ἀργύρην καὶ τὶς γυναῖκες Ἀγγελικὴν Καλλιμνίου καὶ Ἀσημίνα Καλλιμνίου, τοὺς βασανίζουσι ἀγρίως, τοὺς μεταφέρουσι εἰς τὸ βράσθρον τῆς Φενεοῦ Κορινθίας, ὅπου τοὺς δολοφονοῦν τὴν 10ην Ἰουνίου 1944, μαζί μὲ τοὺς Ἀναστάσιον Ἀγγελόπουλον, Δημήτρα Ἀγγελοπούλου, Κων)να Ἀγγελοπούλου, Ἀναστασίαν Ἀγγελοπούλου, Ἀθανασίαν Ἀγγελοπούλου, Δημ. Ζᾶχον, Κων. Ζᾶχον καὶ Παν. Καραμητσον, γεωργούς, τοὺς ὁποίους ἔχουσι μεταφέρει ἀπὸ τὸν Ἅγιον Νικόλαον. Κανένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν θέλει νὰ γίνῃ κομμουνιστὴς καὶ προδότῃς τῆς Ἑλλάδος. Δολοφονοῦνται ὅλοι καὶ ὅλοι προτιμοῦν τὸν θάνατον παρὰ νὰ ἀλλάξουσι πατρίδα.

26.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 25 ΕΙΣ ΛΙΜΝΕΣ ΑΡΓΟΥΣ

Οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουσι εἰς Μηδέαν Ἄργους, τὸν Αὔγουστον 1944, τὸν μαθητὴν Κων)νον Γεώργαν, τὸν ἀνάτηρον Ἰωάννην Ράπτην, τοὺς γεωργούς Κων)νον Ὑψηλάντην, Δημ. Ράπτην, Νικ. Ράπτην, Ἠλίαν Ὑψηλάντην, Ἀναστάσιον Ὑψηλάντην, Σωτήριον Ὑψηλάντην, Βασίλειον Κυπούρη, Παναγ. Κακοῦρον, Ἀθανάσιον Παπαγεωργόπουλον καὶ τὶς γυναῖκες Μαρίαν Ὑψηλάντη, Κων)ναν Γεώργα, Ἀθανασίαν Γεώργα, Σοφίαν Ράπτη, Μαριγῶ Γεώργα, Μαρίαν Ράπτη, Μαρίαν Ὑψηλάντη, Μαριγῶ Ὑψηλάντη, Ἀναστασίαν Κυπούρη, Γιαννούλαν Κακούρου, Σωτηρίαν Παπαγεωργοπούλου καὶ Ἀρετὴν Παπαγεωργοπούλου, τοὺς μεταφέρουσι ὅλους εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν εἰς Λίμνες Ἄργους καὶ τοὺς δολοφονοῦσι ὅλους, τὴν 15ην Αὐγούστου 1944. Τί ἄλλο περισσότερον ἔκαναν οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι τὸ 1944;

27.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 63 ΕΙΣ ΝΕΑΝ ΕΠΙΔΑΤΡΟΝ ΑΡΓΟΥΣ

Οἱ κομμουνισταὶ, τὸν Ἰούλιον 1944, συλλαμβάνουσι εἰς Ἀραχναῖον Ἄργους τοὺς γεωργούς Ἀναστάσιον Ἄστρον, Ἀναστάσιον Βάρδακαν, Δημ. Βάρδακαν, Δημ. Δεδεμπίλην, Παναγ. Δρούγκαν, Ἀναστάσιον Ζαφείρη, Ἀναστάσιον Ζέρβαν, Νικόλαον Ζέρβαν, Γεώργιον Κόλλιαν, Αἰκατερίνην Κόλλια, Χρῆστον Κωστοῦρον, Δημήτρα Κωστούρου, Ἀθανάσιον Καραγιάννην, Ἀθανάσιον Κόλλιαν, Δημήτριον Κατσαρόν, Ἀναστάσιον Κωστοῦρον, Ι. Κωστοῦρον, Δημ. Μανώλην, Ἀναστάσιον Μανώλην, Χρῆστον Μανώλην, Γ. Μάραν, Δημ. Μάραν, Μαγδαληνὴ Μάρα, Ἀναστάσιον Μᾶρκον, Ἰωάννην Μπίμπη, Δημήτριον Μπίμπη, Δημήτραν Μπέλεση κ.ἄ. 34 καὶ τοὺς με-

ταφέρουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των Νέας Ἐπιδαύρου, ἅτου τὴν 20ὴν Ἰουλί-
ου 1944, τοὺς δολοφονοῦν. Ἐκεῖ δὲν εἶναι οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ τελευταία
ὁμαδικὴ δολοφονία των, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως. Τὸ κράτος δὲν υπάρ-
χει, ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπόδουλη. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος συνεχίζουσι τὰ βασα-
νιστήρια καὶ τὸν ἔξαφνισμὸν τῶν Ἑλλήνων.

28.— ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΕΙΣ ΜΟΝΗΝ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Ἀγίου Γεωργίου Κορινθίας, καθ' ὄλον τὸ ἔτος
1944, συνεχίζονται ὁμαδικῆς δολοφονίαι ἀπὸ ἄλλων τὴν γύρω περιοχὴν. Ἐ-
κεῖ, δολοφονοῦσι τὸν ἱερέα Παναγιώτην Χαρλαύτην καὶ τὸν φαρμακοποιὸν
Νικόλαον Λαδᾶν ἀπὸ τὸ Στενὸ Κορινθίας, τοὺς Κων)νον Δάρην, Παν. Δά-
ρην, Ἀλέξανδρον Χαρλαύτην, Ἀργύριον Χαρλαύτην, Ἰωάννην Χαρλαύ-
την, Νικόλαον Μητρόπουλον, Παν. Παπαγεωργίου, Παντελῆ Γαλάνη, Οὐ-
ρανίαν Μπαλῆ ἀπὸ τὸ χωρίον Γκούρα Κορινθίας, τοὺς Γ. Γαλάνην, Παν.
Τσεκρέκη, Ἑλένη Τσεκρέκη, Ἀναστάσιον Μαχαλιᾶν, Ἀριστείδην Κου-
τσομίχον Γ. Μπολιαρίτην καὶ Δημ. Ψαχοῦλιαν ἀπὸ τὸ Μεσσινό, τοὺς Γρη-
γόριον Καπέλλον, Ἠλίαν Σταματόπουλον, Γεωργίαν Παπαθανασίου, Ἀ-
θανάσιον Καπέλλον, Γεώργιον Καπέλλον ἀπὸ τὸ Πανόραμα, τοὺς Σωτή-
ριον Κακκαβᾶν, Βλάσιον Κακκαβᾶν, Γ. Παπαγεωργιάκη, Κων. Ἠλιόπου-
λον, Σωτήριον Φετοῦν, Παν. Καράμπελαν καὶ Ἀσπασίαν Κακκαβᾶ ἀπὸ
Φενεὸν καὶ ἄλλους.

Ἀπὸ τὸ Μάτι, τὸν Ταρσόν, τὰ Καλύβια, τὴν Κόρινθον, τὸν Ἅγιον
Βασίλειον, τὸν Κοντόσταυλον, τὸ Βέλλο κ.ἄ, φέρουσι ἐκεῖ πολλοὺς μελλο-
θανάτους.

Ἡ Μονὴ γίνεται τόπος ἐκτελέσεως ἑκατοντάδων Ἑλλήνων καὶ Ἑλλη-
νίδων, ποὺ δὲν θέλουσι νὰ ἀλλάξουν ἦθη καὶ ἔθιμα. Τὸ Μοναστήρι τοῦ
Ἀγίου Γεωργίου, γίνεται τόπος βασανιστηρίων καὶ ἐγκλημάτων.

29.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 34 ΕΙΣ ΦΛΗΝΟΧΩΡΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ τὸν Ἰούλιον 1944, συλλαμβάνουσι ἀπὸ τὴν Πουλίτσα
τοὺς γεωργοὺς: Παναγιώτην Μαρίνην, Ν. Μαρίνην, Ροδόπην Μαρίνην,
Κων)ναν Μαρίνην, Θεοδώραν Μαρίνην, Ἠλίαν Νάκον, Ἑλένην Νάκου, Ἀρ-
γυρῶ Νάκου, Παναγιώτην Νικολάου, Μαριγῶ Νικολάου, Γεώργιον Κων-
σταντίνου καὶ τοὺς μεταφέρουσι εἰς τὸ Ἑλληνοχώριον. Ἐκεῖ τὴν 25ὴν Ἰου-
λίου 1944, τοὺς δολοφονοῦσι μαζί με τοὺς Πέτρον Ζᾶκρον, Ἀλέξανδρον

Μαγκλάραν, Κων)νον Μπουγᾶν, Θεόδωρον Μπουγᾶν, Χρῆστον Μπουγᾶν, Σοφίαν Μπουγᾶ, Γ. Τσιοῦγκον, Ἡλίαν Τσιοῦγκον, Θεολόγον Τσιοῦγκον, Νικ. Τσιοῦγκον, Σωτήριον Τσιοῦγκον καὶ Γεώργιον Χρυσανθόπουλον. Ὅλοι εἶναι γεωργοὶ καὶ πτωχοί, πεινασμένοι καὶ ὑπόδουλοι Ἕλληνες. Δὲν δέχονται, ὁμῶς, νὰ γραφοῦν μέλη τοῦ ΚΚΕ καὶ νὰ ἀλλάξουν τὴν πίστιν των. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς δολοφονοῦν καὶ αὐτοὺς μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς ἄλλους. Γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀξίζει τίποτε. Τὴν ἐξαφανίζουν εὐκόλως, χωρὶς δισταγμόν, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως.

30.—ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΝ, ΤΗΝ 19.9.1944

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

31.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 2.100 ΕΙΣ ΜΕΛΙΓΑΛΑ
13 --- 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Κατωτέρω παραθέτομεν λεπτομερῶς μερικὰ ὀνόματα τῶν ἐκεῖ ὁμαδικῶς δολοφονηθέντων:

Μπέστας Σταῦρος τοῦ Εὐσταθίου, ἐτῶν 20, Μελιγαλᾶ,
Κοστιρῆς Νικόλαος τοῦ Κων., ἐτῶν 43, Ἄλυσσος Πατρῶν
Δρούτσας Δημήτριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 41, Μελιγαλᾶ
Σοφρωνᾶς Ἡλίας τοῦ Δημ., ἐτῶν 42, Καμάρα Ἀρκαδίας
Νάξης Παναγιώτης τοῦ Σπυρ., ἐτῶν 60, Ρευματιὰ
Ἀραποστάθης Τηλέμαχος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 25, Ἀρφαρὰ
Τσίτουρας Παναγιώτης τοῦ Νικ., ἐτῶν 44, Ἄρις
Ἡλιακόπουλος Θεόδωρος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 36, Μελιγαλᾶ
Τσίτουρας Νικόλαος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 19, Ἄρις
Κυρκιλῆς Νικόλαος τοῦ Δημ., ἐτῶν 20, Μελιγαλᾶ
Μανιάτης Κων)νος τοῦ Λεων., ἐτῶν 32, Μελιγαλᾶ
Μανιάτης Γεώργιος τοῦ Λεων., ἐτῶν 28, Μελιγαλᾶ
Σμυρνῆς Ἀθανάσιος τοῦ Ι., ἐτῶν 54, Μελιγαλᾶ
Παναγόπουλος Νικόλαος τοῦ Π., ἐτῶν 50, Μελιγαλᾶ
Μπερεδέμας Κων)νος τοῦ Π., ἐτῶν 34, Ζευγολατιὸ

Κυρκιλῆς Κων)νος τοῦ Π., ἐτῶν 25, Μελιγαλᾶ
 Κυρκιλῆς Παναγιώτης τοῦ Ι., ἐτῶν 23, Μελιγαλᾶ
 Λάσκαρης Κων)νος τοῦ Δημ., ἐτῶν 36, Κατσαροῦ
 Μπερεδήμας Ἀνδριανὸς τοῦ Ἀρισ., ἐτῶν 39, Ζευγολατιὸ
 Δέδες Κων)νος τοῦ Δημ., ἐτῶν 30, Μελιγαλᾶ
 Καστανᾶς Βασίλειος τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 26, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Καστανᾶς Νικόλαος τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 41, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Δοροκοφίκης Ἰωάννης τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 42, Μελιγαλᾶ
 Καστανᾶς Γεώργιος τοῦ Σταύρ., ἐτῶν 16, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Καστανᾶς Σταύρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 48, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Δέδες Δημήτριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 35, Μελιγαλᾶ
 Πανουσάκης Ἰωάννης τοῦ Παν., ἐτῶν 42, Μελιγαλᾶ
 Νασιτόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἰω., ἐτῶν 25, Σιδηρόκαστρον
 Καστανᾶς Ἰωάννης τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 32, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Καστανᾶ Δόξα τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Ρέκας Ἰωάννης τοῦ Παναγ., ἐτῶν 21, Μελιγαλᾶ
 Μπελογιάννης Γεώργιος τοῦ Παν., ἐτῶν 64, Μαγούλα
 Μπελογιάννης Παν. τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 26, Μαγούλα
 Κυρκιλῆς Κυριάκος τοῦ Κων., ἐτῶν 30, Μελιγαλᾶ
 Κουρμπέτης Ἀλέξιος τοῦ Πολυθ., ἐτῶν 27, Ζευγολατιὸ
 Κουτσοῦκος Βασίλειος τοῦ Κων., ἐτῶν 25, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Τσουραπᾶς Βασίλειος τοῦ Δημ., ἐτῶν 22, Μῆλα
 Φράγκος Δημήτριος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 70, Μῆλα
 Κουτρομπῆς Θεοχάρης τοῦ Νικ., ἐτῶν 30, Ζερμπίσια
 Μακρῆς Κων)νος τοῦ Παν., ἐτῶν 26, Μελιγαλᾶ
 Ἀδαμόπουλος Γεώργιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 45, Καλογερέσι
 Ἀδαμόπουλος Παν. τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 19, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Κυρκιλῆς Γεώργιος τοῦ Δημ., ἐτῶν 32, Μελιγαλᾶ
 Κυρκιλῆς Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 45, Μελιγαλᾶ
 Βασιλόπουλος Σπυρίδων τοῦ Παν., ἐτῶν 32, Μερόπη
 Βασιλόπουλος Βασίλειος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 20, Μερόπη
 Ἡλιακόπουλος Παναγ. τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 44, Μερόπη
 Μακρῆς Διονύσιος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 43, Μελιγαλᾶ
 Νιφόρος Ἰωάννης τοῦ Βασιλ., ἐτῶν 54, Μελιγαλᾶ
 Νιφόρος Παναγ. τοῦ Βασιλ., ἐτῶν 50, Μελιγαλᾶ
 Κατσίρας Κων)τῆς τοῦ Μην., ἐτῶν 35, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Σταθόπουλος Δημοσθένης τοῦ Παν., ἐτῶν 35, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Ἡλιόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ι., ἐτῶν 38, Σολάκιον
 Ἡλιόπουλος Ἀγγέλос τοῦ Ἡλ., ἐτῶν 28, Μελιγαλᾶ
 Ἀργιανᾶς Ἰωάννης τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 36, Μελιγαλᾶ
 Θεοδωρόπουλος Κων. τοῦ Βασ., ἐτῶν 32, Ζευγολατιὸ
 Ἀλεξόπουλος Νικόλαος τοῦ Σπυρ., ἐτῶν 29, Ζευγολατιὸ

Τζαναβάρης Γεώργιος τοῦ Ἰω., ἐτῶν 33, Κουρκουτζᾶ Σμύρν.
 Μπερεδήμας Σπυρίδων τοῦ Ἰω., ἐτῶν 40, Ζευγολατιό
 Ἀλεξόπουλος Νικ. τοῦ Στυλ., ἐτῶν 19, Ζευγολατιό
 Πίκουλας Ἀναστάσιος τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 21, Ζευγολατιό
 Κατόπουλος ἢ Ψυχογιόπουλος Ἀντώνιος τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 25, Ζευγολατιό
 Μπουρίκας Ἰωάννης τοῦ Ἀριστ., ἐτῶν 40, Ζερμπία
 Παλαβός Ἰωάννης τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 43, Μελιγαλᾶ
 Δρούλιας Παναγιώτης τοῦ Ἀποστ., ἐτῶν 69, Κατσαροῦ
 Μουρίκας Νικόλαος τοῦ Ἀναστ., ἐτῶν 28, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Παναγόπουλος Παντελῆς τοῦ Εὐσταθ., ἐτῶν 30, Μαγοῦλα
 Κυρχιλῆς Κων)νος τοῦ Συμεών, ἐτῶν 39, Μαγοῦλα
 Λαμπρόπουλος Λάμπρος τοῦ Ἰω., ἐτῶν 44, Μαγοῦλα
 Λαμπρόπουλος Ἡλίας τοῦ Μιχ., ἐτῶν 31, Μαγοῦλα
 Ἀθανασόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Δημ., ἐτῶν 43, Μελιγαλᾶ
 Χριστόπουλος Μιχαῖλ τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 40, Στενίκλαρος
 Ἀθανασόπουλος Ἰωάννης τοῦ Παν., ἐτῶν 27, Στενίκλαρος
 Ἀθανασόπουλος Παναγ. τοῦ Ἀντων., ἐτῶν 60, Στενίκλαρος
 Θεοδωρόπουλος Ναπολέον τοῦ Ἀλεξ., ἐτῶν 27, Ζευγολατιό
 Σταθόπουλος Εὐστάθιος τοῦ Ι., ἐτῶν 25, Ζευγολατιό
 Κωνσταντόπουλος Ἰωάννης, ἐτῶν 40, Ζευγολατιό
 Ἀλεξόπουλος Γεώργιος τοῦ Νικ., ἐτῶν 34, Στενίκλαρος
 Ἀλεβίζος Ἰωάννης τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 32, Στενίκλαρος
 Κωνίδης Γεώργιος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 27, Στενίκλαρος
 Πουλόπουλος Γεώργιος τοῦ Παν., ἐτῶν 30, Στενίκλαρος
 Πουλόπουλος Ἡλίας τοῦ Παν., ἐτῶν 35, Στενίκλαρος
 Σγουμπόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀλεξ., ἐτῶν 45, Μερόπη
 Σγουμπόπουλος Βασίλειος τοῦ Βασ., ἐτῶν 27, Μερόπη
 Σγουμπόπουλος Φώτιος τοῦ Βασ., ἐτῶν 24, Μερόπη
 Σγουμπόπουλος Ἀλέξιος τοῦ Κων., ἐτῶν 85, Μερόπη
 Ἠλιακόπουλος Χρῆστος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 30, Μερόπη
 Τσουράς Παναγιώτης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 22, Μερόπη
 Ἠλιακόπουλος Θεόδωρος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 39, Μερόπη
 Θεοδωρόπουλος Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 50, Λουτρό
 Παρασκευόπουλος Παρασκευᾶς τοῦ Κυρ., ἐτῶν 30, Ζευγολατιό
 Ζαμπάρας Ἀθανάσιος τοῦ Παν., ἐτῶν 42, Ρευματιᾶ
 Νιφόρος Χρῆστος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 26, Μελιγαλᾶ
 Κόκκινος Παναγ. τοῦ Ἠλ., ἐτῶν 49, Θουρεία
 Νικητόπουλος Βασίλειος τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 28, Ἀνδανεία
 Νικητόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 20, Ἀνδανεία
 Ζερβόπουλος Ἀριστείδης τοῦ Ἀντ., ἐτῶν 55, Ἀνδανεία
 Καρδαρᾶς Ἰωάννης τοῦ Δημ., ἐτῶν 23, Κατσαροῦ
 Τσουραπᾶς Ἰωάννης τοῦ Παν., ἐτῶν 27, Στενίκλαρος
 Καρζῆς Ἀνδρέας τοῦ Κων., ἐτῶν 52, Κατσαροῦ

Κάρτσωνας Γεώργιος τοῦ Νικ., ἐτῶν 27, Σολάκιον
 Κάρτσωνας Ἀνδρέας τοῦ Νικολ., ἐτῶν 18, Σολάκιον
 Παπαθανασόπουλος Δημήτριος τοῦ Σωτ., ἐτῶν 32, Σολάκιον
 Θεοδοσόπουλος Δημήτριος τοῦ Θεοδ., ἐτῶν 22, Σολάκιον
 Σαραντόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Νικολ., ἐτῶν 27, Σολάκιον
 Σγουμπόπουλος Χρῆστος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 32, Μερόπη
 Σταθάκος Ἀναστάσιος τοῦ Ἀνασ., ἐτῶν 28, Στενίλαρος
 Σταθάκος Κων)νος τοῦ Ἀνασ., ἐτῶν 35, Στενίλαρος
 Χάντζος Γεώργιος τοῦ Νικολ., ἐτῶν 40, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Ἀδαμόπουλος Ἰωάννης τοῦ Παναγ., ἐτῶν 27, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Νικητόπουλος Ἰωάννης τοῦ Στ., ἐτῶν 37, Ἀνδανεία
 Γεωργακόπουλος Κων)νος τοῦ Ἐπαμ., ἐτῶν 51, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Κουρούσης Θεόδωρος τοῦ Εὐστ., ἐτῶν 25, Κατσαροῦ
 Ρέκας Σταῦρος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 40, Ζερμπία
 Λαχανᾶς Γεώργιος τοῦ Φωτ., ἐτῶν 42, Νεοχώριον
 Χριστόφορος Κων)νος τοῦ Παν., ἐτῶν 45, Δυρράχιον
 Μίντζας Ἰωάννης τοῦ Παν., ἐτῶν 30, Στενίλαρος
 Δημητρακόπουλος Ἰωάννης τοῦ Μάρκου, ἐτῶν 42, Λουτρό
 Σκλήρης Θεοδόσιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 42, Μελιγαλά
 Κωστόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 54, Μερόπη
 Μπουντιώτης Δημήτριος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 58, Ἀρσινόη
 Μακρινιώτης Κων)νος τοῦ Ἀνδρέα, ἐτῶν 44, Νεοχώριον
 Μαρμαραῆς Δημήτριος τοῦ Ἀριστομ., ἐτῶν 31, Στενίλαρος
 Μπουντακόπουλος Κωνσταντῖνος τοῦ Εὐσταθίου, ἐτῶν 33, Ἀνδανεία
 Ἡλιάδης Ἡλίας τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 29, Ἀνδανεία
 Ἡλιάδης Ἀλέξανδρος τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 26, Ἀνδανεία
 Χόνδρος Ἀθανάσιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 28, Σκάλα
 Πανουσιάκης Νικόλαος τοῦ Εὐσταθ., ἐτῶν 22, Νεοχώριον Ἰθώμης
 Κωνσταντακόπουλος Κίμων τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 22, Μάλτα
 Ἀσημακόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀνδρέα, ἐτῶν 37, Καλογερέσι
 Σταθόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἰωάν., ἐτῶν 28, Ζευγολατιὸ
 Ξερικὸς Μιχαήλ τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 42, Ζευγολατιὸ
 Δάρας Μιχαήλ τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 27, Κ. Μέλπεια
 Ἀδαμόπουλος Χρῆστος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 24, Κ. Μέλπεια
 Γκελντής Κωνσταντῖνος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 35, Κ. Μέλπεια
 Κωνσταντόπουλος Βασίλειος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 22, Μάλτα
 Γιαννόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 75, Μάλτα
 Γιαννόπουλος Βασίλειος τοῦ Ἀνδρέου, ἐτῶν 45, Μάλτα
 Κωνσταντακόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 18, Μάλτα
 Σκουρλῆς Ἰωάννης τοῦ Παν., ἐτῶν 39, Κ. Μέλπεια
 Δρακόπουλος Σπῦρος τοῦ Νικολ., ἐτῶν 25, Κ. Μέλπεια
 Σκουρλῆς Παναγιώτης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 64, Κ. Μέλπεια

Γαλανόπουλος Σταῦρος τοῦ Χρ., ἐτῶν 33, Μάλτα
 Πέτροβας Ἀγαθοκλῆς τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 29, Κ. Μέλπεια
 Γκελντῆς Ἰωάννης τοῦ Κων., ἐτῶν 43, Κ. Μέλπεια
 Γκελντῆς Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 17, Κ. Μέλπεια
 Μπαζιωτόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Δημ., ἐτῶν 29, Κ. Μέλπεια
 Τσούτσας Γεώργιος τοῦ Σπυρίδωνος, ἐτῶν 25, Ψάρι
 Καρμπογιαννόπουλος Γεώργιος τοῦ Ι., ἐτῶν 22, Μάλτα
 Διονυσόπουλος Παναγ. τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 18, Μάλτα
 Χρυσοσπάθης Ἰωάννης τοῦ Παναγ., ἐτῶν 25, Μαντζάριον
 Τσονόπουλος Ἀπόστολος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 20, Κεντρικόν
 Τσονόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 18, Κεντρικόν
 Παπαδόπουλος Σταῦρος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 17, Μάλτα
 Τσονόπουλος Παναγ. τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 23, Κεντρικόν
 Κανελλόπουλος Ἀριστείδης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 24, Κεντρικόν
 Κανελλόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 21, Κεντρικόν
 Παρασκευόπουλος Νικόλαος τοῦ Κυρ., ἐτῶν 29, Ζευγολατιό
 Καμούζης Νικόλαος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 37, Ἄρις
 Σκλήρης Γεώργιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 31, Μελιγαλά
 Νᾶκος Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 35, Κεντρικόν
 Θεοδωρόπουλος Βασίλειος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 23, Μελιγαλά
 Γαλανόπουλος Ἡλίας τοῦ Ἀναστ., ἐτῶν 31, Νεοχώριον
 Γαλανόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀναστ., ἐτῶν 28, Νεοχώριον
 Μητρόπουλος Εὐάγγελος τοῦ Λεων., ἐτῶν 27, Νεοχώριον
 Μητρόπουλος Λεωνίδας τοῦ Λάμπρου, ἐτῶν 60, Νεοχώριον
 Μυλωνᾶς Ἀθανάσιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 20, Ἀνδανεία
 Παπαδόπουλος Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 21, Ἀνδανεία
 Κουτσοῦκος Γεώργιος τοῦ Ἀγγελῆ, ἐτῶν 33, Καλλιρόη
 Σταματελλόπουλος Σωτήριος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 33, Μελιγαλά
 Νικολόπουλος Ἡλίας τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 42, Μάλθη
 Νικολοπούλου Ἀμαλία, σύζυγος Ἡλία, ἐτῶν 40, Μελιγαλά
 Νικολοπούλου Ἐλένη τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 17, Μελιγαλά
 Γαλανόπουλος Δημήτριος τοῦ Λυκούργου, ἐτῶν 18, Α. Μέλπεια
 Ἀναστασόπουλος Περικλῆς τοῦ Προκ., ἐτῶν 20, Α. Μέλπεια
 Ἀναστασόπουλος Γεώργιος τοῦ Προκ., ἐτῶν 23, Α. Μέλπεια
 Ραμέας Νικόλαος τοῦ Κυριάκου, ἐτῶν 40, Α. Μέλπεια
 Τσαντίλης Νικόλαος τοῦ Νικήτα, ἐτῶν 33, Ἴσαρι
 Δημητρόπουλος Φώτιος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 32, Σολάκιον
 Ἀνδρουτσόπουλος Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 32, Οἰχαλία
 Πουλῆς Ἀνδρέας τοῦ Εὔσταθίου, ἐτῶν 26, Πολύχνη
 Χρονόπουλος Δημήτριος τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 36, Πολύχνη
 Καλογερόπουλος Χαράλαμπος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 23, Κατσαροῦ
 Κουρούσης Νικόλαος τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 30, Κατσαροῦ
 Κουρούσης Ἀπόστολος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 60, Κατσαροῦ

Κουρούσης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 29, Κατσαροῦ
 Παπουτσῆς Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 50, Μερόπη
 Μυλωνᾶς Γεώργιος τοῦ Παντελῆ, ἐτῶν 36, Νεοχώριον
 Σινάνης Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 55, Μαλίκι
 Παναγόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 29, Κατσαροῦ
 Ντοῦρος Φώτιος τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 21, Ἀνθοῦσα
 Λυκοτραφήτης Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 37, Νερόμυλος
 Γιαννακόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀριστ., ἐτῶν 17. Ἀνδανεία
 Γιαννακόπουλος Διονύσιος τοῦ Ἀριστ. ἐτῶν 16, Ἀνδανεία
 Ταγκαλάκης Ἀριστομένης τοῦ Σπ., ἐτῶν 31, Κωνσταντῖνοι
 Δημητρακόπουλος Δημήτριος τοῦ Λυμπ., ἐτῶν 61, Φίλια
 Γιαννοῦτσος Μιχαήλ τοῦ Χαρ., ἐτῶν 24, Ἀσπροκκλήσιον
 Λυμπερόπουλος
 Δημητρακόπουλος Κων)νος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 28, Φίλια
 Παπαδήμας Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 20, Μῆλα
 Παπαδήμας Νικόλαος τοῦ Ἠλία, ἐτῶν 44, Μῆλα
 Μπένος Χρήστος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 31, Μελιγαλᾶ
 Μπένου Καλλιρόη τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 28, Μελιγαλᾶ
 Μπένου Μαρία τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 21, Μελιγαλᾶ
 Δεδούσης Κων)νος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 19, Βασιλάδα
 Ἀδαμόπουλος Παναγιώτης τοῦ Προκοπίου, ἐτῶν 25, Λαντζουνάτον
 Γρίβας Ἀναστάσιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 70, Ρεματιὰ
 Χρυσοσπάθης Ἰωάννης τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 29, Μαντζάριον
 Παναγόπουλος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Κατσαροῦ
 Μυτιληναῖος Παναγιώτης τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 30, Μερόπη
 Δρούτσας Δημήτριος τοῦ Ἠλία, ἐτῶν 35, Μελιγαλᾶ
 Ἠλιάδης Γεώργιος τοῦ Ἠλία, ἐτῶν 49, Ἀνδανεία
 Παυλόπουλος Γεώργιος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 19, Λαντζουνάτου
 Γιαννακόπουλος Δημήτριος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 50, Κεντρικὸν
 Τσωνόπουλος Γεώργιος τοῦ Λεωνίδα, ἐτῶν 25, Κεντρικὸν
 Μοναστηριακὸς Γεώργιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 70, Ἀνθοῦσα
 Μοναστηριακὸς Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 26, Ἀνθοῦσα
 Μπούρας Κωνσταντῖνος τοῦ Πολυβίου, ἐτῶν 22, Κωνσταντῖνοι
 Μπούρας Περικλῆς τοῦ Πολυβίου, ἐτῶν 18, Κωνσταντῖνοι
 Τζίφας Δημήτριος τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 22, Ἀγριλόδουνο
 Μπερσῆς Γρηγόριος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 54, Λουτρὸ Μεσσηνίας
 Ἀναγνωστόπουλος Παναγιώτης τοῦ Λεωνίδα, ἐτῶν 19, Τσουκαλέϊκα
 Πανουσόπουλος Δημήτριος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 35, Μαντζάριον
 Καραγιάννης Στυρίδων τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 43, Μαντζάριον
 Τζουμάνης Δημήτριος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 36, Κοπανάκιον
 Τζουμάνης Ἰωάννης τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 38, Κοπανάκιον
 Τζουμάνης Παναγιώτης τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 66, Λάπι

Τζουμάνης Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 40, Λάπι
 Ἀλεβίζου Δημήτριος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 36, Ζευγολατιῶ
 Παναγόπουλος Στυλιανὸς τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 34, Κατσαροῦ
 Μπάρδης Βασίλειος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 19, Τσουκαλέϊκα
 Μπάρδης Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 21, Τσουκαλέϊκα
 Κωνσταντόπουλος Σπυρίδων τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 23, Μάλτα
 Τσουκαλᾶς Βασίλειος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 37, Τσουκαλέϊκα
 Θανόπουλος Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 17, Σκάλα
 Θεοδωρόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημοσθένους, ἐτῶν 57, Σκάλα
 Θεοδωρόπουλος Φώτιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 23, Σκάλα
 Ἀλιφέρης Κωνσταντῖνος τοῦ Σπήλιου, ἐτῶν 34, Τσουκαλέϊκα
 Μπάρδης Θεόδωρος τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 25, Τσουκαλέϊκα
 Μπάρδης Νικήτας τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 25, Τσουκαλέϊκα
 Μακαντάσης Ἀριστείδης τοῦ Παναγ., ἐτῶν 37, Μοναστήριον
 Ἀλιφέρης Σπήλιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 78, Τσουκαλέϊκα
 Μυλωνᾶς Κων)νος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 38, Νεοχώριον
 Μυλωνᾶς Ἰωάννης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 70, Νεοχώριον
 Μυλωνᾶ Ἀναστασία τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 20, Νεοχώριον
 Μυλωνᾶς Ἀθανάσιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 23, Νεοχώριον
 Παναγιωτόπουλος Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 60, Στενίκλαρος
 Παναγιωτόπουλος Πέτρος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 20, Στενίκλαρος
 Κουρούσης Κων)νος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 25, Κατσαροῦ
 Κουρούσης Νικόλαος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 22, Κατσαροῦ
 Σουλιώτης Ἰωάννης τοῦ Διονυσίου, ἐτῶν 27, Μελιγαλᾶ
 Παπαδόπουλος Ἀντώνιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 32, Κεφαληνοῦ
 Στούπας Ἰωάννης τοῦ Εὐσταθίου, ἐτῶν 46, Καλογερεσί
 Γούλας Ἰωάννης τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 45, Μελιγαλᾶ
 Γκότσης Εὐστάθιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 18, Καλλιρόη
 Καστανᾶς Ἀθανάσιος τοῦ Χαραλάμπους, ἐτῶν 50, Νεοχώριον
 Καστανᾶς Παναγιώτης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 18, Νεοχώριον
 Ρούκας Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 41, Καλλιρόη
 Κουλελές Παντελῆς τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Βασιλικὸ
 Ἀδρινόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 34, Ρεμματιὰ
 Καποθανάσης Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 36, Πολύχνη
 Κουτρομπῆς Χρῆστος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 43, Ἄετὸς
 Ἀποστολόπουλος Χρῆστος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 58, Στενίκλαρος
 Ἀποστολόπουλος Ἰωάννης τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 21, Στενίκλαρος
 Ἀποστολόπουλος Θεόδωρος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 18, Στενίκλαρος
 Μπαλόπουλος Δημήτριος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 40, Μαυροματίον
 Κούκης Γεώργιος τοῦ Χαραλάμπους, ἐτῶν 60, Βασιλικὸν
 Κούκης Χαραλάμπος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Βασιλικὸν
 Μυλωνᾶς Πανάγος τοῦ Λάμπρου, ἐτῶν 60, Νεοχώριον

Μυλωνᾶς Γεώργιος τοῦ Πανάγου, ἐτῶν 25, Νεοχώριον
 Καλογερόπουλος Ἀλέξανδρος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 58, Κούβελα
 Καλογερόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἀλεξ., ἐτῶν 23, Παραπούγκιον
 Καλογερόπουλος Ἀναστ. τοῦ Ἰωάν., ἐτῶν 28, Παραπούγκιον
 Παπαγιαννόπουλος Στέφανος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 22, Ἀετὸς
 Νικολάπουλος Φώτιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 43, Ρεμματιὰ
 Ἀνδρουτσόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 31, Ψάρι
 Βασιλόπουλος Ἰωάννης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 19, Δώριον
 Γκότσης Περικλῆς τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 19, Χαλκιά
 Γκότσης Ἰωάννης τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 47, Χαλκιά
 Μπάρδης Χρήστος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 28, Τσουκαλεῖκα
 Μπάρδης Γεώργιος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 23, Τσουκαλεῖκα
 Μπάρδης Δημήτριος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 33, Τσουκαλεῖκα
 Πανουδάκης Ἀναστάσιος τοῦ Πανάγου, ἐτῶν 23, Μελιγαλᾶ
 Καραγιώργης Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 36, Κεντρικὸν
 Καραγιώργης Κων)νος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 34, Κεντρικὸν
 Ἀργυρόπουλος Δημήτριος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 22, Πολύχνη
 Κωνσταντᾶρας Μιχαῆλ τοῦ Σπυρ., ἐτῶν 25, Μάνδρα
 Πανούσης Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 24, Ζερμπῖσια
 Πανούση Βασιλικὴ τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 25, Ζερμπῖσια
 Γεωργακόπουλος Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Καρυφάσιον
 Κουτσοῦκος Εὐστάθιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 23, Καλλιρρόη
 Κουτσοῦκος Γεώργιος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐτῶν 53, Καλλιρρόη
 Καπτότας Νικόλαος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 62, Καλλιρρόη
 Καπτότας Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 21, Καλλιρρόη
 Κυριαζῆς Ἰωάννης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 21, Σκάλα
 Μπάλας Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 27, Κοπανάκιον
 Στέργιος Ἡλίας τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 37, Κοπανάκιον
 Στέργιος Ἡλίας τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 37, Κοπανάκιον
 Χρονόπουλος Σπήλιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 22, Δεσῖλλα
 Χρονόπουλος Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 23, Δεσῖλλα
 Δημητρακόπουλος Θεόδωρος τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 23, Μάλτα
 Σαμπαζιώτης Ἰωάννης τοῦ Σταμάτη, ἐτῶν 44, Νεοχώριον
 Κωστόπουλος Νικόλαος τοῦ Λάμπρου, ἐτῶν 52, Ἄρλα Ἀχαΐας
 Ματσούκας Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 27, Ψάρι
 Ματσούκας Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 22, Ψάρι
 Κόττος Ὁρέστης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 37, Ψάρι
 Νικητόπουλος Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 29, Κοπανάκιον
 Παπαδόπουλος Ἀλκιβιάδης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 69, Μελιγαλᾶ
 Μυλωνᾶς Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 22, Ρεμματιὰ
 Σακελλαριάδης Ἐλευθέριος τοῦ Ἀγγέλου, ἐτῶν 40, Ἰσαρι
 Πανόπουλος Λάμπρος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον

Μαρκόπουλος Νικόλαος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 18, Διαβολίτσιον
 Παταμιχαλόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀνδρέα, ἐτῶν 25, Διαβολίτσιον
 Ξουραφᾶς Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 35, Διαβολίτσιον
 Κουτσουῆς Ἀναστάσιος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 47, Καλλιρρόη
 Κουτσουῆς Γεώργιος τοῦ Ἀναστασίου, ἐτῶν 20, Καλλιρρόη
 Μαρκόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀσημάκη, ἐτῶν 20, Βράχος
 Μαρκόπουλος Ἀσημάκης τοῦ Γρηγορίου, ἐτῶν 70, Βράχος
 Μαρκόπουλος Γρηγόριος τοῦ Ἀσημάκη, ἐτῶν 32, Βράχος
 Μαρκόπουλος Κων)νος τοῦ Ἀσημάκη, ἐτῶν 19, Βράχος
 Γιάνναρης Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 45, Πετράλωνα
 Γιουλιᾶς Ἀθανάσιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Διαβολίτσιον
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 29, Κωνσταντῖνο
 Κουκουλᾶς Ἀνδρέας τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 23, Δεσύλλα
 Καπτότας Δημήτριος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 25, Καλλιρρόη
 Παπουτσηῆς Περικλῆς τοῦ Σωτηρ., ἐτῶν 24, Διαβολίτσιον
 Γεωργακᾶς Κων)νος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 48, Διαβολίτσιον
 Σταϊκόπουλος Ἀντώνιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 31, Διαβολίτσιον
 Κουκουλᾶς Βασίλειος τοῦ Ἀντων., ἐτῶν 54, Δεσύλλα
 Χριστόπουλος Σταῦρος τοῦ Ἀριστομ., ἐτῶν 24, Δεσύλλα
 Ἀναστασόπουλος Ὁδων τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον
 Παπασπυρόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Ἠλία, ἐτῶν 31, Διαβολίτσιον
 Κορακοβούνης Δημήτριος τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 18, Δεσύλλα
 Οἰκονομίδης Δημήτριος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 24, Δεσύλλα
 Κουκουλᾶς Δημήτριος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 42, Δεσύλλα
 Παναγόπουλος Χρήστος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 26, Οἰχαλία
 Παναγόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 22, Οἰχαλία
 Γιουλιᾶς Χρήστος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 40, Διαβολίτσιον
 Ἀλεβίζος Ἀνδρέας τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον
 Ἀλεβίζος Ἠλίας τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 30, Διαβολίτσιον
 Παπαντωνόπουλος Γεώργιος τοῦ Εἰδοσταθίου, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον
 Χωρεμιώτης Χρόνης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 48, Διαβολίτσιον
 Γιουλιᾶς Δημήτριος τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 26, Διαβολίτσιον
 Γιουλιᾶς Γεώργιος τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον
 Οἰκονομίδης Κων)νος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 40, Δεσύλλα
 Παπαχριστόπουλος Θεόδωρος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 25, Διαβολίτσιον
 Παπαχριστόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 29, Διαβολίτσιον
 Παταμιχαλόπουλος Ἐμμανουὴλ τοῦ Ἀνδρέου, ἐτῶν 35, Διαβολίτσιον
 Παταμιχαλόπουλος Μιχαὴλ τοῦ Ἀνδρέου, ἐτῶν 50, Διαβολίτσιον
 Παταμιχαλόπουλος Παναγ. τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 22, Διαβολίτσιον
 Μπουντος Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 48, Σκάλα
 Παντελόπουλος Διονύσιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 48, Στενίκαρος
 Ἀλεβίζος Γεώργιος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 26, Κατσαροῦ

Λαπιώτης Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 18, Καλλιρόη
 Καραγιώργης Σπυρίδων τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 47, Λάμπαινα
 Σπηλιώπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Γεωργίου ἐτῶν 44, Διαβολίτσιον
 Κωνσταντόπουλος Ἀντώνιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 30, Διαβολίτσιον
 Καλοβυρνᾶς Ἰωάννης τοῦ Ἀναστασίου, ἐτῶν 29, Διαβολίτσιον
 Ἀδαμόπουλος Βασίλειος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 44, Διαβολίτσιον
 Χωρεμώτης Ἀλέξιος τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 72, Διαβολίτσιον
 Χωρεμώτης Γεώργιος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 20, Διαβολίτσιον
 Μαζιώτης Ἀπόστολος τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 20, Δεσύλλα
 Δημόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 24, Βαλύρα
 Κουκουλᾶς Ἰωάννης τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 26, Δεσύλλα
 Κουκουλᾶς Ἀνδρέας τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 48, Δεσύλλα
 Δουβαρᾶς Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 31, Δεσύλλα
 Χρονόπουλος Ἀχιλλεὺς τοῦ Χρόνη, ἐτῶν 35, Διαβολίτσιον
 Χριστόπουλος Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 23, Δεσύλλα
 Παναγιωτακόπουλος Χαράλαμπος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 24, Δεσύλλα
 Ἀλευρᾶς Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 32, Δεσύλλα
 Κρεμμυδᾶς Γεώργιος τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 24, Δεσύλλα
 Μπαζιωτόπουλος Βασίλειος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 24, Δεσύλλα
 Μπαζιωτόπουλος Ἰπποκράτης τοῦ Παναγ., Δεσύλλα
 Κωστόπουλος Γεώργιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 41, Σαρακινάδα
 Παπαδόγιαννος Δημήτριος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 60, Διαβολίτσιον
 Πετρόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 23, Ράδου
 Κωτσιᾶκης Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 15, Σκάλα
 Κωτσιᾶκης Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 67, Σκάλα
 Ἀθανασόπουλος Βασίλειος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 43, Παραπούγιον
 Γκότσης Δημήτριος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 27, Ἀγριλιά
 Γκότσης Παναγιώτης τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 32, Ἀγριλιά
 Ἀλαγιάννης Παναγιώτης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 34, Α. Δώριον
 Φωτόπουλος Νικόλαος τοῦ Ἀριστείδου, ἐτῶν 29, Α. Δώριον
 Φωτόπουλος Διονύσιος τοῦ Ἀριστείδου, ἐτῶν 32, Α. Δώριον
 Ἀθανασόπουλος Δημήτριος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 28, Διαβολίτσιον
 Νάκης Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 45, Διαβολίτσιον
 Μουμούσης Δημοσθένης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 21, Σολάκιον
 Ἀθανασόπουλος Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 25, Διαβολίτσιον
 Ἀθανασόπουλος Ἀναστάσιος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 26, Διαβολίτσιον
 Διονυσόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 45, Ἀγριλόβουον
 Χαρίτσης Κων)νος τοῦ Ἐπαμειν., ἐτῶν 45, Διαβολίτσιον
 Καλλιδώνης Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 28, Δασοχώριον
 Καλλιδώνης Κων)νος τοῦ Λάμπρου, ἐτῶν 70, Δασοχώριον
 Πανουσόπουλος Νικόλαος τοῦ Δημοσθένους, ἐτῶν 23, Σκάλα
 Ἡλιόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 31, Σολάκιον

Ἄντωνόπουλος Ἀλέξιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 32, Ἡλέκτρα
 Ἀλεξόπουλος Παναγιώτης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 38, Καλλιρόη
 Γεωργακόπουλος Δημήτριος τοῦ Χαρ., ἐτῶν 37, Μαυρομάτιον
 Καραμητσος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 27, Κατσαροῦ
 Δημητρακόπουλος Μάρκος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 23, Ἀνδριανούπολις
 Λαντζούνης Ἡλίας τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 23, Ἀμερικὴ
 Ἀποστολόπουλος Ἀναστάσιος τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 20, Κλέσουρα
 Ζαζάνης Εὐστάθιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 35, Μαντζάριον
 Ἀλεβίζος Στυλιανὸς τοῦ Λυμπέρη, ἐτῶν 25, Διαβολίτσιον
 Μπαλτᾶς Γεώργιος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἐτῶν 20, Δεσύλλα
 Παπαδήμας Χρῆστος τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 24, Ζερμπίσια
 Ἀλιφέρης Δημοσθένης τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 67, Τσουκαλέϊκα
 Δρούτας Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 33, Ἄγ. Ἰωάννης Κοπανακίου
 Οἰκονομίδης Δημήτριος τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 23, Δεσύλλα
 Χαραλαμπόπουλος Ἀριστομένης τοῦ Χαραλ., ἐτῶν 18, Ζευγολατιὸ
 Λουπατσάρη Μαρία τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 52, Κυθωνίαι Μ. Ἀσίας
 Ἀθανασόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Ἀναστασίου, ἐτῶν 38, Σύρτζι
 Νικολακόπουλος Παναγιώτης τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 42, Μάλτα
 Παπαντωνόπουλος Βασίλειος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 29, Καρνάσιον
 Παναγόπουλος Λεωνίδας τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Κατσαροῦ
 Δαλκαφούκης Σπυρίδων τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 55, Διαβολίτσιον
 Μαγκαφᾶς Γεώργιος τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 35, Α. Μέλπεια
 Μαγκαφᾶς Δημοσθένης τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 25, Α. Μέλπεια
 Παπαδόπουλος Εὐγένιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 34, Ἀγριλιὰ
 Παπαδόπουλος Ἰωάννης τοῦ Νικήτα, ἐτῶν 38, Μελιγαλᾶ
 Ἀναστασόπουλος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου ἐτῶν 39, Φίλια
 Ρούσης Γεώργιος τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 22, Α. Κοπανάκιον
 Ρούσης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 45, Α. Κοπανάκιον
 Παπαγεωργίου Γεώργιος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 24, Γαργαλιάνοι
 Ρούσσης Γεώργιος τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 22, Α. Κοπανάκιον
 Ρούσσης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 47, Α. Κοπανάκιον
 Ρούσσης Σταῦρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Α. Κοπανάκιον
 Ρούσσης Ἐμμανουὴλ τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Α. Κοπανάκιον
 Κυριακόπουλος Σπυρίδων τοῦ Παναγ., ἐτῶν 23, Δεσύλλα
 Κυριακόπουλος Γεώργιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 30, Δεσύλλα
 Κακούνης Λεωνίδας τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 62, Κωνσταντῖνον
 Κακούνης Βασίλειος τοῦ Λεωνίδα, ἐτῶν 19, Πολύχη
 Κακούνης Σωτήριος τοῦ Λεωνίδα, ἐτῶν 30, Πολύχη
 Βουρνᾶς Λυκοῦργος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 18, Μεσοχώριον
 Σταυρόπουλος Κωνσταντῖνος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 65, Κατσαροῦ
 Κανελλόπουλος Δημήτριος τοῦ Διονυσίου, ἐτῶν 42, Μελιγαλᾶ
 Ξουραφᾶς Πέτρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 35, Διαβολίτσιον

Κοσμοπόιλος Σταῦρος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 24, Μαγκανιακὸ
 Κωνσταντόπουλος Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 20, Μεσσήνη
 Ἄδαμόπουλος Φώτιος τοῦ Σπυρίδωνος ἐτῶν 30, Κατσαροῦ
 Ἀναγνωστόπουλος Ἡλίας τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 22, Μαγκανιακὸ
 Παναγόπουλος Ἰωάννης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 37, Κυνηγοῦ
 Τῦρος Εὐστάθιος τοῦ Χαρολάμπους, ἐτῶν 27, Κωνσταντῖνοι
 Βλάχος Γεώργιος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 48, Τσουνιδίτσα Σπάρτης
 Καρακαϊδὸς Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 38, Μαγγανιακὸ
 Λροῦτσας Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 20, Ἀγριλιὰ
 Τσιῶνος Σπυρίδων τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 41, Ἀγριλιὰ
 Τσιῶνος Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 30, Ἀγριλιὰ
 Γεωργόπουλος Ἀλέξιος τοῦ Ἀνδρέου, ἐτῶν 23, Μαγγανιακὸ
 Ζερίτης Ἀναστάσιος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 21, Καμάρα
 Δημόπουλος Κων)νος τοῦ Φιλοπ., ἐτῶν 25, Καλαμάτα
 Λαντζούνης Λυκοῦργος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 55, Σκάλα
 Λαντζούνης Ἀλκιβιάδης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 40, Μελιγαλᾶ
 Λαντζούνης Παναγιώτης τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 51, Σκάλα
 Βακαλόπουλος Ἰωάννης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 34, Καλαμάτα
 Πουλῆς Γεώργιος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 37, Βελίκα
 Χωραίτης Ἀθανάσιος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 42, Θουρεία
 Κυριαζόπουλος Κων)νος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 37, Τρίοδος
 Κουλόπουλος Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 32, Θουρεία
 Κουλόπουλος Ὁρέστης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 21, Θουρεία
 Κουλόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 24, Θουρεία
 Γραμπᾶς Κων)νος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 29, Ἄνθεια
 Μαρούλης Κων)νος τοῦ Σπυρίδωνος, ἐτῶν 35, Ἀνεμόμυλος
 Θεοφιλόπουλος Ἰωάννης τοῦ Θεοφίλου, ἐτῶν 57, Μελιγαλᾶ
 Κουλόπουλος Ἀργύριος τοῦ Πάνου, ἐτῶν 20, Θουρεία
 Κουλόπουλος Ἰωάννης τοῦ Πάνου, ἐτῶν 28, Θουρεία
 Γρίβας Θεόδωρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 22, Θουρεία
 Σαββίδης Ἰωάννης τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 27, Θουρεία
 Νιοκαστρίτης Δημήτριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 30, Αἰθαία
 Λροῦτσας Νικήτας τοῦ Παναγ., ἐτῶν 30, Κατσαροῦ
 Κουμοῦτσος Ἀνδρέας τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 27, Μαγγανιακὸ
 Κουμοῦτσος Δημήτριος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 65, Μαγγανιακὸ
 Μπάλτας Νικόλαος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 25, Α. Κοπανάκιον
 Μπάλτας Δημήτριος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 67, Α. Κοπανάκιον
 Ζαφειρόπουλος Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 30, Κρινόφυτον
 Μπουρελιάς Κων)νος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 31, Ἀνεμόμυλος
 Παπαγεωργίου Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 19, Λάμπαινα
 Παπαδόπουλος Κων)νος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 32, Μαγγανιακὸ
 Μιχαλόπουλος Κων)νος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 29, Θουρεία

Μιχαλόπουλος Ἀργύριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 43, Θουρεία
 Πολυχρονόπουλος Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 23, Θουρεία
 Σκούρας Γεώργιος τοῦ Μάρκου, ἐτῶν 27, Θουρεία
 Περιχάρως Παναγιώτης τοῦ Ξενοφῶντος, ἐτῶν 22, Καλαμάτα
 Κουτσίκος Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 63, Μικρομάνη
 Κουτσίκος Δημήτριος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 22, Μικρομάνη
 Μαργέλης Ἀθανάσιος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 60, Χατζῆ
 Μαργέλης Γεώργιος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 88, Χατζῆ
 Μαργέλης Κουρῆς τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 21, Πεταλίδιον
 Μαργέλης Θεόδωρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 31, Χατζῆ
 Κατσαράκης Πέτρος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 54, Καλαμάτα
 Μπαρκίζας ἢ Νικολόπουλος Ἀθαν. τοῦ Ἀν., ἐτῶν 55, Κ. Βούτενα
 Χριστέας Γρηγόριος τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 67, Ἅγιος Δημήτριος
 Πανουσακῆς Δημοσθένης τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 41, Α. Κοπανάκιον
 Δημητρακόπουλος Χρήστος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 22, Μάλτα
 Πετρόπουλος Δημήτριος τοῦ Ἀλεξίου, ἐτῶν 25, Μαγγανιακὸ
 Κρακαϊδὸς Ἐμμανουὴλ τοῦ Περικλῆ, ἐτῶν 24, Μαγγανιακὸ
 Τομαρᾶς Ἀθανάσιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 18, Ἀβραμιοῦ
 Ἀγγελῆς ἢ Λαγογιάννης Δημοσθένης τοῦ Παν., ἐτῶν 24, Ἀρφαρὰ
 Κουκούλας Ἀθανάσιος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 45, Δεσύλλα
 Τσιάντας Ἀνδρέας τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 35, Ἀγριλόδουνο
 Γεωργόπουλος Παναγιώτης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 39, Σαλαμίη Ἠλείας
 Λάσκαρης Δημήτριος τοῦ Λεωνίδα, ἐτῶν 21, Κατσαροῦ
 Λαγόγιαννης Δημήτριος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 33, Ἀρφαρὰ
 Βασιλόπουλος Κων)νος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 20, Μεσσήνη
 Βενετσᾶνος Ἀθανάσιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 18, Καλαμάτα
 Κουτέλας Ἰωάννης τοῦ Διονυσίου ἐτῶν 40 Δραΐνα
 Μακρῆς Ἠλίας τοῦ Παρασκευᾶ, ἐτῶν 38, Μελιγαλᾶ
 Χαύτης Δημοσθένης τοῦ Μιχαήλ, ἐτῶν 23, Καλαμάτα
 Κουτουμᾶς Νικόλαος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 24, Μελιγαλᾶ
 Μπουλοῦκος Νικόλαος τοῦ Ἀριστ., ἐτῶν 49, Καλαμάτα
 Γιαννέκος Ἰωάννης τοῦ Κυριάκου, ἐτῶν 47, Καθάλα
 Τρύφωνα Βεατρίκη τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 23, Μάδαينا
 Κατσάτης Θεόδωρος τοῦ Πανάγου, ἐτῶν 20, Σέρβου Γορτυνίας
 Νικολακόπουλος Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 40, Ἀγριλιὰ
 Νικολακόπουλος Περικλῆς τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 24, Ἀγριλιὰ
 Κουτσοδημητρόπουλος Ἅγγελος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 25, Καλαμάτα
 Κασούρης Ἰωάννης τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 27, Σπερχογία
 Γεωργανᾶς Δημήτριος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 51, Λέικα
 Γαϊτανάρος Κων)νος τοῦ Τηλεμάχου, ἐτῶν 27, Δολοὶ Ἀβίας
 Βελετᾶς Ἀνδρέας τοῦ Μάρκου, ἐτῶν 23, Καλαμάτα
 Γενναῖος Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 27, Καλαμάτα

Νικηφόρος Ἰωάννης τοῦ Σταύρου ἐτῶν 20, Θουρεία
 Περωτῆς Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 19, Σπερχογία
 Περωτῆς Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 21, Σπερχογία
 Μοῦστος Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 20, Σπερχογία
 Κυβέλλος Κωνσταντίνος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 20, Πλάτσα
 Ἀνδρεάκος Χρῆστος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 30, Λοσνᾶ
 Πολυχρονόπουλος Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 33, Σπερχογία
 Παπαδόπουλος ἡ Παπαγεωργίου Χρ. τοῦ Γεωργ., ἐτῶν 65, Α. Κοπανάκιον
 Παπαδόπουλος ἡ Παπαγεωργίου Δημ. τοῦ Χ., ἐτῶν 24, Α. Κοπανάκιον
 Παπαδόπουλος ἡ Παπαγεωργίου Μενέλ. τοῦ Χ., ἐτῶν 22, Α. Κοπανάκιον
 Τσιμογιάννης Ἀργύριος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 28, Σπερχογία
 Κακκαβᾶς Στασινὸς τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 25, Πιπερίτσα
 Χριστόπουλος Ἀλκιβιάδης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 30, Καρνάσιον
 Ταβουλαρέας Χρῆστος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 31, Σαϊδῶν
 Κωτσόπουλος Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 18, Σπερχογία
 Δούσης Κων)νος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 23, Σπερχογία
 Δούσης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 33, Σπερχογία
 Σταθάκος Νικόλαος τοῦ Κυριάκου, ἐτῶν 52, Δρύαλος Λακωνίας
 Λυμπερόπουλος Χρῆστος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 37, Χαύρα
 Ἀναστασόπουλος Σπυρίδων τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 34, Μάνεσι
 Κανελλόπουλος Γεώργιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 65, Μελιγαλᾶ
 Κουρακλῆς Παναγιώτης τοῦ Σωτηρίου, ἐτῶν 27, Γιαννιτσάνικα
 Μουσταφᾶς Μιχαῆλ τοῦ Σταματίου, ἐτῶν 27, Μῆνα Λακωνίας
 Ζαφειρόπουλος Δημήτριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 22, Βουριάζιον
 Κολλάτος Χαρίλαος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 20, Ἄμμος
 Καραχάλιος Χρῆστος τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 65, Πλατάνια
 Δροῦγας Γεώργιος τοῦ Ἀναστασίου ἐτῶν 29, Ἀσπρόχωμα
 Δροῦγας Ἀναστάσιος τοῦ Ἀριστ., ἐτῶν 58, Σπερχογία
 Κουδούνης Παῦλος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 23, Ἀσπρόχωμα
 Γιαννακόπουλος Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 37, Σπερχογία
 Κυβέλος Βενετσάνος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 49, Μηλέα Οἰτύλου
 Μαντάκος Παναγιώτης τοῦ Εὔστρατιου, ἐτῶν 23, Μηλέα Οἰτύλου
 Ξύδης Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 32, Ἀθῆναι
 Χριστόπουλος Χαρίλαος τοῦ Χρήστου, Τρίπολις
 Βαρκλανδῆς Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Ἀχλαδοχώριον
 Ἀδριανόπουλος Θεόδωρος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 38, Ἀδριανῆ
 Βελισάρης Χρῆστος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 19, Ναζήριον
 Πανουσιᾶκης Νικόλαος τοῦ Εὔστρατιου, ἐτῶν 25, Νεοχώριον
 Λυκουργιάς Παναγιώτης τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 22, Ἀντικάλαμος
 Σχινᾶς Ἀπόστολος τοῦ Σταματίου, ἐτῶν 35, Ἄρις
 Κουτσίκος Ἰωάννης τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 28, Μικρομάνη
 Παπαδόπουλος Κων)νος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 63, Βασιλάδα

Κωνσταντόπουλος Ἡλίας τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 29, Χρῦσοβα
 Σκαλίθρης Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 20, Δολοί
 Σταθοπούλου Μαρία χιρ. Βασιλείου, ἐτῶν 40. Ἀριστοδήμιον
 Γεωργόπουλος Ἀπόστολος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 39, Πεντιά
 Χάντζος Σταῦρος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 68, Νεοχώριον
 Παπαδέας Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 30, Δολοί
 Καψῆς Ἰωάννης τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 20, Νέδα
 Ψαροῦλης Δημήτριος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 20, Κορομηλιά
 Σταυρόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Σωκράτους, ἐτῶν 24, Ναζήριον
 Σταυρόπουλος Δημήτριος τοῦ Σωκράτους, ἐτῶν 30, Ναζήριον
 Χάντζος Βασίλειος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 27, Ἄρις
 Κουρλέτης Παναγιώτης τοῦ Ἀνδρέα, ἐτῶν 42, Μικρομάνη
 Κουρλέτης Γεώργιος τοῦ Σταματίου, ἐτῶν 19, Μικρομάνη
 Φωτεινάκης Κων)νος τοῦ Περικλέους, ἐτῶν 42, Μικρομάνη
 Πολίτης Κων)νος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 34, Θουρέια
 Κουδούνης Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 59, Ἀσπρόχωμα
 Χάντζος Ἐμμανουὴλ τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 27, Μελιγαλά
 Βασιλογιαννακόπουλος Ἀπόστολος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 19, Χαροκοπιό
 Λεμπέσης Ἀγγελῆς τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 41, Μαντζουνᾶτο
 Παρασκευόπουλος Βασίλειος τοῦ Διον., ἐτῶν 31, Μουζούστα
 Ἀποστολόπουλος ἢ Γεωργόπουλος Ἀπόστ. τοῦ Χρῆστ., ἐτῶν 39, Τρίκορφον
 Μανρομανωλάκης Γεώργιος τοῦ Ἐμ., ἐτῶν 45, Λιστάρω Κρήτης
 Ζωᾶκος Δημήτριος τοῦ Στυλιανοῦ, ἐτῶν 42, Νόμια Οἰτύλου
 Κρατζαφέρης Ἰωάννης τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 67, Μαντζάρι
 Καρατζαφέρης Ἀλέκος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 26, Μαντζάρι
 Μιχαλόπουλος Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 17, Ἀλώνια
 Μιχαλόπουλος Γεώργιος τοῦ Εὐσταθίου, ἐτῶν 54, Ἀλώνια
 Σταθόπουλος Γεώργιος τοῦ Παν., ἐτῶν 29, Νεοχώριον
 Κοντόπουλος Δημήτριος τοῦ Ἐμμ., ἐτῶν 20, Δεσύλλα
 Λογιώτατος Γεώργιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 19, Ἀθήναι
 Δροῦτσας Χαράλαμπος τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 38, Ἀνθοῦσα
 Μαθιὸς Εὐάγγελος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 19, Ἀνεμόμυλος
 Ζαλαχώρης Περικλῆς τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 20, Ἀνεμόμυλος
 Ντούλης Ἡλίας τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 25 Εἶα
 Μερκούρης Χρήστος τοῦ Χαρ., ἐτῶν 30, Δολοί
 Πουλόπουλος Ἀθανάσιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 65, Μοναστήριον
 Καπότης Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 19, Βάθου Σάμου
 Παναγοπούλου Γεωργία σύζ. Γεωργίου, ἐτῶν 36, Λάμπαινα
 Παναγόπουλος Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 52, Καρτερόλιον
 Καπτότας Δημήτριος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 47, Καλλιρῶη
 Σκανδάλης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 20, Νομιστῆ
 Σκανδάλης Πιέρος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 25, Νομιστῆ

Ἀλέπης Παναγιώτης τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 27, Πεταλίδιον
 Ἀλέπης Δημήτριος τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 30, Πεταλίδιον
 Θιόκας Παναγιώτης τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 31, Ἀρφαρὰ
 Δασκαλέας Δημοσθένης τοῦ Πιέρου, ἐτῶν 58, Κουτύφαρι
 Καρβέλης Λυκοῦργος τοῦ Φωτίου, ἐτῶν 54, Λάμπαινα
 Καρβέλης Φώτιος τοῦ Λυκοῦργου, ἐτῶν 21, Λάμπαινα
 Καμαρινέας Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 58, Δολοί
 Δημητρόπουλος Θεόδωρος τοῦ Εὐστ., ἐτῶν 30, Λυκότραφον
 Τσατοπούλου Παναγιώτης τοῦ Θεοδώρου, ἐτῶν 19, Πεταλίδιον
 Γρουσουζᾶκος Ἰωάννης τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 63, Ἀρεόπολις
 Γρουσουζᾶκος Ἡλίας τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 32, Πεταλίδιον
 Γρουσουζᾶκος Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 30, Πεταλίδιον
 Γρουσουζᾶκος Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 28, Πεταλίδιον
 Γρουσουζᾶκος Κων)νος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 24, Πεταλίδιον
 Γρουσουζᾶκος Γεώργιος τοῦ Ἡλία, Πεταλίδιον
 Μητσέας Ἰωάννης τοῦ Χρήστου, Ἀνάληψις
 Δημόπουλος Ἡλίας τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 65, Σολάκιον
 Δημόπουλος Γεώργιος τοῦ Ἡλία, ἐτῶν 21, Σολάκιον
 Μενούνης Γεώργιος τοῦ Ἀριστ., ἐτῶν 22, Καλαμάτα
 Γαϊτάνης Δημήτριος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 32, Βασιλίτσιον
 Μάραντος Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 35, Βασιλίτσιον
 Μάραντος Παῦλος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἐτῶν 28, Βασιλίτσιον
 Μπούτσης Λεωνίδας τοῦ Ἀντωνίου, 20, Βασιλίτσιον
 Λαμπρόπουλος Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 33, Βασιλίτσιον
 Μπούτσης Ἀναστάσιος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 22, Βασιλίτσιον
 Σούμας Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 25, Βασιλίτσιον
 Φράγκος Ἀντώνιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 20, Βασιλίτσιον
 Λυμπέσης Νικόλαος τοῦ Παύλου, ἐτῶν 35, Βασιλίτσιον
 Μπιζος Ἀθανάσιος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 32, Βασιλίτσιον
 Παπασαραντόπουλος Ἀριστείδης τοῦ Γ., ἐτῶν 35, Βασιλίτσιον
 Κράνιας Ἀντώνιος τοῦ Ἀνδρέου, ἐτῶν 22, Βασιλίτσιον
 Μάραντος Παναγιώτης τοῦ Λάμπρου, ἐτῶν 32, Βασιλίτσιον
 Γαϊτάνης Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 30, Βασιλίτσιον,
 Κοντέας Ἰωάννης τοῦ Πιέρου, Κουτύφαρι
 Κοντέας Πιέρου τοῦ Ἰωάννου, Κουτύφαρι
 Βασιλάκης Ἰωάννης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 25, Καρτερόλιον
 Βασιλάκης Κων)νος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 34, Καρτερόλιον
 Ράπτης Ἀθανάσιος τοῦ Σταύρου, ἐτῶν 27, Ἀνάληψις Τριχωνίδος
 Δημητρακόπουλος ἢ Παπαδόπουλος Εὐστ. τοῦ Ἀναστ., ἐτῶν 39, Δεσύλλα
 Σερεμέτης Ἀντώνιος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 27, Γιανιτσάνικα
 Λαύκας Νικόλαος τοῦ Γεωργίου, Καταβόθρα
 Παναγιωτόπουλος Δημήτριος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 31, Λοκαβλίτσα

Χάντζος Εὐγένιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 24, Ἄρις
 Λάσκαρης Ζήνων τοῦ Εὐστρατίου, ἐτῶν 30, Λαφιόνι
 Μουλόπουλος Νικόλαος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 21, Πέλαγος
 Κουρελιάς Ἐπαμεινώνδας τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 25, Ἀχλαδόκαστρον
 Παγεξίλογλου Ἐμμανουήλ τοῦ Λουκά, ἐτῶν 25, Ν. Ἴωνία
 Κωστογιάννης Χαράλαμπος τοῦ Κων)νου, Ἄνω Χώρα
 Λύτρας Ἰωάννης τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐτῶν 35, Σκούπα Πρεβέξης
 Καραβίτης Νικόλαος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 26, Ἄλτομυρᾶ Μ. Ἀσίας
 Παραμυθιώτης Νικόλαος τοῦ Γρηγορίου, ἐτῶν 26, Ἀρμειάδες Κερκύρας
 Σκαφιδιώτης Χρήστος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 25, Βαρθολομιό
 Νίκας Χρήστος τοῦ Παναγιώτη, ἐτῶν 20, Γεωργάνων Ἰωαννίνων
 Βασιλάκης Κων)νος τοῦ Φλώρου, ἐτῶν 33, Ἄρις
 Μπαρμπίτσας Σπυρίδων τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 23, Ἀνάληψις
 Νικολόπουλος Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 42, Ἀγριλιὰ
 Παναγόπουλος Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 30 Κυνηγού
 Ἀθανασόπουλος Ἀναστάσιος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 35, Δράγκα
 Πικουλίδης Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 26, Καραμεσαινείικα
 Βαργιάς Παναγιώτης τοῦ Βασιλείου, 45, Χώρα
 Παυλάτος Νικόλαος τοῦ Γερασίμου, Ρίζες Κεφαλληνίας
 Σωζόπουλος Βλάσιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 26, Μέλισσα Κορινθίας
 Μουσταφᾶς Ἰωάννης τοῦ Σταμάτη, ἐτῶν 23, Μῆνα Λακωνίας
 Βασιλόπουλος Ἡλίας τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 23, Δώριον
 Ἀντιδάσης Βασίλειος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 23, Δολοί
 Ἀντιδάσης Ἀλέξανδρος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 27, Δολοί
 Πετρόπουλος Μενέλαος τοῦ Νικολάου, ἐτῶν 30, Σαμάνα Μαντινείας
 Δημᾶκος Ἰωάννης τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 36, Μεσσήνη
 Γκούνης Παναγιώτης τοῦ Δημητρίου, ἐτῶν 25, Πάτραι
 Κοντουλέας Κων)νος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 26, Μικρὰ Μαντινεία
 Παναγιωτόπουλος Θεόδωρος τοῦ Ἀθαν., ἐτῶν 20, Βλάση
 Κλειδωνας Ἐδάγγελος τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 22, Κάμπος Ἀβίας
 Δημέας Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 36, Δολοί
 Δημέας Λεωνίδα τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 32, Καλιανείικα
 Δημέας Παναγιώτης τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 30, Μύλων
 Κατσιούρης Πέτρος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 48, Διαβολίτσιον
 Νικολούδης Δημήτριος τοῦ Βασιλείου, ἐτῶν 34, Σκηνές Κρήτης
 Ἐριμάκης Γεώργιος τοῦ Ἀντωνίου, ἐτῶν 24, Ἀθήναι
 Παπαμαρκάκης Ἀντώνιος τοῦ Ἀριστείδου, ἐτῶν 46, Σκάφη Κρήτης
 Κουριδίδης Κυριάκος τοῦ Χρήστου, Κοπανάκιον
 Μπελεχρῆς Γεώργιος τοῦ Μιχαήλ, Κουτύφαρι
 Ζώγκος Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 18, Πετρίνα
 Ρουμᾶς Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 21, Ἀθήναι
 Περρωτῆς Θεόδωρος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 54, Σπερχογία

Γωνεάκης Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 48, Μικρὰ Μαντινεία
 Κλειδωνας Λάμπρος τοῦ Ἀθανασίου, ἐτῶν 45, Ἀλτώμυρα
 Κοντουλέας Γεώργιος τοῦ Ἀναστασίου, ἐτῶν 64, Μ. Μαντινεία
 Τότσης Δημήτριος τοῦ Παναγ., ἐτῶν 33, Δώριον
 Σταθόπουλος Θεόδωρος τοῦ Παν., ἐτῶν 19, Χράνοι
 Διακουμῆς Ἀναστάσιος τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 25, Τρίπολις
 Παναγόπουλος Ἰωάννης τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 41
 Παναγόπουλος Ἀνδρέας τοῦ Παναγιώτου, ἐτῶν 53
 Πάνιας Ἀθανάσιος τοῦ Ἠλία, ἐτῶν 31, Μελιγαλᾶ
 Παπαδόπουλος Δημήτριος τοῦ Κων)νου, ἐτῶν 33, Κυπαρισσία

34.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 300 ΕΙΣ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΟΤΣ

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Κατωτέρω παραθέτομεν μερικὰ ὀνόματα τῶν ἐκεῖ ὁμαδικῶς δολοφονηθέντων.

35.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 34 ΕΙΣ ΛΕΖΑΚΙ ΠΥΛΙΑΣ 22.2.1944

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

36.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΕΙΣ ΒΕΡΓΑΝ ΚΟΡΥΦΑΣΙΟΥ ΠΥΛΙΑΣ

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

37.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 23 ΠΥΛΙΩΝ 26.9.1944

Ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

38.— ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 27 ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΜΕΡΟΠΗΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Μόλις τελείωσε ἡ μάχη τοῦ Μελιγαλᾶ, οἱ κομμουνισταὶ ἐστράφησαν ἰδιαιτέρως κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν. Πρὸ πάντων νὰ μὴ μείνη κανεὶς ἀπὸ τὰ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως, ποὺ τόσον τοὺς γνωρίζουν καὶ δὲν ἐξαπατοῦνται ἀπὸ τὰ δόλια σχέδιά των. Δολοφονοῦν ἀμέσως τὸν ἔφεδρον

άνθυπολοχαγόν Γεώργιον Κουτσοῦζον, τὸν Ἀλιβιάδην Λαντζούνην άνθυπίατρον, τὸν άνθυπίατρον Χρηστον Λάσκαρην, τὸν άνθυπίατρον Γρηγόριον Μπερσῆν, τὸν άνθυπολοχαγόν Τσέκερην κ.ά. Ἀλλὰ διὰ μίαν ὁμάδα ἀξιωματικῶν ἀποφασίζουσι ὁμαδικήν δολοφονίαν. Συλλαμβάνουσι τοὺς άνθυπολοχαγόν Πότην Μπένον, τὸν λοχαγόν Φ. Μπαλόπουλον, τὸν άνθ)γόν Φ. Μπαλόπουλον, τὸν ὑπολοχαγόν Ἀρ. Γιαννακόπουλον, καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς, ἐν ὄλῳ 27 καὶ τὴν 15.9.1943, τοὺς μεταφέρουσι εἰς Μερόπην, ὅπου τοὺς ξυλοδέρουσι καὶ τοὺς βασανίζουσι ἀγρίως. Ὁ ἀρχιδολοφόνος Ἄρης Βελουχιώτης εἶναι παρὼν καὶ εἰς τὸ κακούργημα αὐτό. Διατάζει νὰ τοὺς γυμνώσουσι καὶ τοὺς δέρουσι καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὶς ἀρβύλες του καὶ τὸ μαστίγιό του μέχρι αἱμαρραγίας. Τὸ βράδυ τῆς 16ης Σεπτεμβρίου 1943, τοὺς σφάζουσι σάν τραγιά καὶ τοὺς ρίχνουσι μισοζωντανούς σὲ ἓνα ξεροπήγαδο στὴ Μερόπη. Πόσο θὰ ἐχαίροντο οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκείνη τὴν στιγμὴν! . . .

Οἱ ἥρωες τοῦ 1940—41, οἱ διαφνοστεφανωμένοι μας, νικηταὶ τῶν Ἰταλῶν, οἱ ἀξιοὶ ἀντάρτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ στὰ βουνὰ τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοῦ Ταυγέτου, οἱ ἥρωϊκοὶ ὑπερασπισταὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδανικῶν θυσιάζονται πάλιν. . . Στὴν Μεσσηνία, κοντὰ ἐκεῖ στὴ Μερόπη, ὑψώνεται καὶ ἄλλο ὄρος, θυσία καὶ φρούριο κατὰ τοῦ ἀσιατικοῦ ὕλισμοῦ ποὺ θέλει νὰ σαρώσῃ πάλιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ γῆ κάθε ἰδέα, κάθε πνεῦμα. . . Οἱ Ἑλληνες ἀξιωματικοί, τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ μας, θυσιάζονται πάλιν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, τὴν γῆν τῶν πατέρων. . .

3.— ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΑΙ ΠΥΡΠΟΛΟΥΝ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΜΑΣ

Τὰ χωριά ὅλων τῶν περιφερειῶν τῆς χώρας, ἐδέχθησαν τὴν μανίαν τῶν κατακτητῶν καὶ εἰς τὰ ἄψυχα. Εἶχαν καταστραφῆ σχεδὸν ὀλοσχερῶς τὸ 1821 καὶ 1912—13 εἰς τοὺς τότε ἀγῶνας τῆς ἀτελευθερώσεως. Κατὰ τὰ ἔτη 1941—44, κατεστράφησαν ὀλοσχερῶς ἢ μερικῶς χιλιάδες χωριά ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστάς. Διότι δυστυχῶς καὶ εἰς τὴν πυρπόλησιν τῶν οἰκιῶν μας οἱ κομμουνισταὶ δὲν ὑστεροῦν τῶν ἄλλων κατακτητῶν. Βάζουσι φωτιά καὶ αὐτοὶ εἰς ἑκατοντάδες μεμονωμένα σπίτια καὶ ἐπίσης προκαλοῦν τόσον ἐπιτυχῶς τοὺς Ἰταλογερμανοὺς, διὰ τῆς ἐκτελέσεως 2—3 στρατιωτῶν των ἐντὸς κατοκημένων περιοχῶν, ὥστε οὐσιαστικῶς εἶναι καὶ αὐτοὶ ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν πυρπόλησιν ἐνὸς χωριοῦ. Οἱ κομμουνισταὶ σκοπίμως ἐντὸς ἐνὸς χωριοῦ ἐπιτίθενται κατὰ μεμονωμένων στρατιωτῶν τῶν ἄλλων κατακτητῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχουσι τὴν πυρπόλησιν του καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἔξοδον τῶν κατοίκων εἰς τὸ βουνό, διὰ νὰ γίνουσι ὑποχρεωτικῶς ὀπαδοὶ των εἰς τὴν προδοσίαν καὶ τὴν ἀθλιό-

τητα. Οί Ἰταλογερμανοί δὲν ἐξετάζουν τοὺς λόγους τῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον των, ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς συνεπείας. Εὐρίσκουν ἀφορμὴν καὶ βάζουν φωτιά ἀμέσως στὰ χωριά, ὅπου ἔπρεπε καὶ ἕνας ἔστω στρατιώτης των. Ἄναφέρονται χαρακτηριστικῶς: α) Τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας. Τὸ 1810, εἶχε πυρποληθῆ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τὸ Σεπτέμβριον 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐκτελοῦν ἐντὸς τοῦ χωριοῦ 7 Γερμανοὺς καθημένους εἰς τὸ καφνεῖον. Οἱ Γερμανοὶ βάζουν φωτιά εἰς ὅλο τὸ χωριό. Οἱ κάτοικοι πέρνουν τὰ βουνὰ γυμνοί, νηστικοί, ἄστεγοι. . . β) Τὰ χωριά Ἁγιος Βασίλειος, Ἁγιος Κοσμάς καὶ Καστάνιτσα Ἀρκαδίας. Οἱ κομμουνισταὶ ἐξετέλεσαν δύο Ἰταλοὺς ἐντὸς τοῦ χωριοῦ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἔκαψαν τὰ τρία χωριά. γ) Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, εἰς τὸ χωριὸν Δόξα Γορτυνίας, περνοῦν δύο μοτοσυκλετισταὶ Γερμανοὶ καὶ σταθμεύουν νὰ πιοῦν λίγο νερό. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Ματαίως ἰκετεύουν οἱ κάτοικοι. Τὸ χωριό τους τὴν ἄλλῃ ἡμέραν καίεται ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. δ) Ἐπίσης οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν τὴν Βλαχέρναν καὶ τὴν Κάβρια, διότι οἱ κομμουνισταὶ ἐξετέλεσαν 10 Γερμανοὺς μέσα στὰ χωριά. ε) Τὰ χωριά Σκάλα καὶ Ἁγιος Φλώρος Μεσσηνίας. Οἱ κομμουνισταὶ ἐξετέλεσαν 4 Γερμανοὺς ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Φλώρου καὶ οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν καὶ τὰ δύο χωριά. στ) Τὰ χωριά Νεοχώριον καὶ Ἄζοβον Λακωνίας. Οἱ κομμουνισταὶ ἐξετέλεσαν 5 Γερμανοὺς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν καὶ τὰ δύο χωριά. ζ) Τὰ Καλάβρυτα καὶ 13 χωριά. Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν, κατὰ Νοέμβριον 1943, ἀπὸ περιοχὴν Καλαβρυτῶν συλλαμβάνουν μερικοὺς Γερμανοὺς τῆς ὀπισθοφυλακῆς, τοὺς ἐκτελοῦν καὶ τοὺς ρίχνουν σὲ ἕνα λάκκο. Θὰ ἠμποροῦσαν νὰ μείνουν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς περιοχῆς καὶ μὲ τὴν φυλάκισιν ὡς ὀμήρων τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν. Ἐπιθυμοῦν ὁμως, νὰ ἐρειπωθῆ ὁ τόπος καὶ νὰ ἐξαθλιωθῆ ὁ λαός.

Ἐρχονται μετὰ οἱ Γερμανοί, δολοφονοῦν 800 Καλαβρυτινοὺς καὶ πυρπολοῦν τὰ Καλάβρυτα, ὀλοσχερῶς καὶ μερικῶς, τὰ χωριά Αἰγείρα μὲ 5 νεκρούς, Ἄνω Ζαχλωροῦ μὲ 12 νεκρούς, Κλειτορία καὶ Χανιοῦ μὲ 9 νεκρούς, Σκεπαστή μὲ 2 νεκρούς, Βρωσθαίνη μὲ 17 νεκρούς, Ζαχλωρίτικα μὲ 14 νεκρούς, Κερπίνη μὲ 45 νεκρούς, Ροδοδάφνη μὲ 3 νεκρούς, Ρωγαὶ μὲ 7 νεκρούς, Βραχνοῦ μὲ 7 νεκρούς Παγκράτι μὲ 20 νεκρούς, Μάζι μὲ 10 νεκρούς, Πλανέτερος μὲ 10 νεκρούς, Σοπωτοῦ μὲ 2 νεκρούς, Βισονιοῦ μὲ 3 νεκρούς, Καλύβια Βασυνεῖκα μὲ 5 νεκρούς, Ἁγία Λαύρα μὲ 7 νεκρούς, Μεγάλο Σπήλαιον μὲ 12 νεκρούς καὶ Λειβάρι μὲ 1 νεκρόν.

Ἔτσι τὰ Ἑλληνικὰ χωριά δέχονται τὴν μανίαν τῶν κατακτητῶν. Ἄνατινάσσονται σπίτια εἰς τὸ λεπτόν, καίονται μαζί ἄνθρωποι, ζῶα καὶ εἰσοδήματα. Φωτιά καὶ δυστυχία ἀπλώνεται στὰ χωριά μας στὰ δύστυχα ἐκεῖνα χρόνια τῆς δουλείας 1941—44. . .

Κατωτέρω ἀναφέρονται τὰς καταστραφείσας οἰκίας ὀλοσχερῶς καὶ μερικῶς κατὰ Νομοὺς εἰς τὴν Πελοπόννησον:

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστραφείσαι οικίαι	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς

ΝΟΜΟΣ ΑΡΙΘΜ. 110

Ἐπαρχία Ἀργουῶν

* Ἀργος	40	71
* Ἀχλαδόκαμπος	6	6
* Ἅγιος Νικόλαος	75	25
Βρούση	54	
Γυμνόν	4	
Δαλαμαγάρια	4	
Κρουονέριον	11	
Καπαρέλιον	21	
Κεφαλόδρυσον	12	34
Καρυά	14	15
Λυρκεία	24	2
Λίμναι	2	6
Μυκῆναι	3	2
Μπόρσια	4	
Μύλοι	12	20
Μαλανδρένιον	25	5
Νεοχώριον	2	
Νέα Κίος	10	4
Προσμύρνη	130	50
Σκοτεινή	200	
Σχινοχώριον		40
Στέρνα	1	1
Φρουσίνα	9	2
Χώνικα	2	2

Ἐπαρχία Ἐρμιονίδος

Δίδυμα	3	
Ἐρμόνη	5	
Κοιλὰς	3	
Πορτοχέλιον	6	11
Σπέτσαι	8	1
Φοῦρνοι		2

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστροφείσα οικίαι	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς

Ἐπαρχία Ναυπλίας

Ἀδαμία	1	2
Ἄρια		50
Ἀραχαῖον	40	12
Ἅγιος Ἀδριανὸς	1	5
Ἀσίγη	3	2
Δρέπανον	12	5
Ἴρια	5	2
Λευκάκια	1	
Μέρμπακα	2	1
Μηδέα	2	
Ναύπλιον	10	2
Νέα Ἐπίδαυρος	10	4
Πυργιάτικα	1	
Π. Ἐπίδαυρος	11	4
Τολὸν	1	2
Τραχειὰ	29	

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ἐπαρχία Μαντινείας

Ἀμπελάκιον	3	
Ἀραχαμίται	12	4
Ἄλουποχώρι	1	6
Ἀθήναιον	2	
Ἀρδανιτοκερασιά	38	47
Ἄγιοργήτικα	3	1
Βαλτέτσι	63	32
Βουνὸ	12	2
Βλαχέρνα	50	151
Βλαχοκερασιά	60	20
Γαρία	1	2
Δῆμος Τριπόλεως	90	8
Ζευγολατιὸ	3	3
Κάνδαλος	2	1

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστροφείσα οικία	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς
Καλτεζι	34	7
Κάψια	3	1
Κολλίνας	79	43
Καλθάκι	2	
Κάτω Κολλίνας	45	25
Καλπάκι	2	
Λεβειδίου	117	51
Λουκά	5	
Μαυρίκι	2	1
Μαυρογιάννη	6	13
Μάναρι	25	5
Μερκοδούνιον	2	6
Μανθιρέα	78	5
Νεστάνη	2	4
Πάπαρι	1	
Πεπώρι	1	
Παρθένιον	1	7
Παλαιόπυργος	2	1
Πέλαγος		2
Πιάνα	2	2
Ρίζες	5	50
Σκοπή		3
Στρίγκον	4	1
Τζέβα	5	3
Χρυσοδίτσιον		5
Ψυλή Βρύση	7	

Ἐπαρχία Κυνουρίας

Ἅγιος Νικόλαος	60	45
Ἅγιος Βασίλειος	35	3
Ἅγιος Πέτρος	2	6
Ἅγιος Γεώργιος	5	
Ἁγία Σοφία	32	4
Ἄστρος	5	
Δολιανά	4	
Καρακοδούνιον	8	
Καστανίτσα	20	2

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφείσαι οίκια	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Καράτουλα (Ταινίαι)		3
Κοσμᾶς	535	12
Λεωνίδιον	5	
Μεσορράχιον	2	2
Νέα Χώρα	3	
Πηγαδάκια	34	2
Πουλήθρα	1	1
Πελετὰ	2	
Παλαιοχώριον	2	
Πλατανάκιον	6	1
Περδικόβρυση	4	
Σλίταινα	1	
Στόλος	4	

Ἐπαρχία Γορτυνίας

Ἀγρίδιον	11	
Ἄετορράχη	1	
Βελιμάχη	6	7
Δήμητρα	4	
Δρακοδούνιον	95	5
Δόξα	100	40
Καρύταινα	3	51
Καμνίτσα	4	20
Λάστα	1	
Λαγκάδια	6	1
Μυγαλιὰ	1	
Μαγούλιανα	1	
Πουρναριᾶ	1	
Πράσινο	2	9
Παναγίτσα	8	
Ράχη	2	
Σύφρα	2	
Τρόπαια	5	8
Χώρα	9	

Δῆμοι καὶ Κοινότητες	Καταστροφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως		
Ἀγαθρυτὸν	4	
Ἄκοβον	15	10
Βάγκον	40	4
Ἰσαρι	3	
Καλύθια	2	
Λεοντάριον	9	4
Μεγαλόπολις	4	3
Μαλωτὰ	8	2
Νεοχώριον	36	5
Παραδείσια	4	2
Ροῦτσι	32	2
Ραφωμάτι		3
Σοῦλι	1	
Σκορτσινοῦ	72	15
Χειράδες		44
Χράνοι	14	6
Χωρέμιον	2	15

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ

Ἐπαρχία Αἰγιαλείας		
Αἶγιον	30	
Αἰγείρα		1
Ἀράχωβα	15	
Βαλκουβλίνα	4	
Βαλιμήτικα	2	3
Γκρέκα	2	
Διακοπτὸν	4	4
Ἑλίκη	1	1
Καθολικὸν	33	
Κουλούρα		15
Κράκοδα	1	4
Κούνινα	6	
Μαμουσιᾶ	9	3

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστραφείσαι οικίαι	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς
Μαυρίκιον	6	50
Μελίσσια	114	26
Παρασκευή	18	
Φτέρη	230	
Πύργος	2	
Σελιανίτικα	1	1
Συλιθανιώτικον	1	
Τεμένη	2	
Τράπεζα		1
Τούμπα	1	
Τρυπιά	7	
Ἄραχωδα	4	
Χαντζή	1	

Ἐπαρχία Καλαβρυτων

Ἁγία Λαύρα	1	
Ἅγιος Νικόλαος	1	
Ἄνω Γουμενίτσα	1	
Ἄνω Λουσοί	166	7
Ἄρμπονα	29	5
Ἄροάνεια	3	
Βαλιμή	8	
Βάλτσα	38	10
Βελλᾶ	1	
Βεσίσιον	5	1
Βελιδίγη	11	2
Βούτσιμος	8	2
Βροσθαίνα	14	1
Δάφνη	46	8
Δεμέστιχα	10	7
Δούμενα	110	6
Ζαροῦχλα	2	
Ζαχλωροῦ	90	5
Καλάβρυτα	640	10
Καστέλλιον	1	
Κάτω Γουμένιτσα	1	
Κάτω Βλασιά	4	

Δῆμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Κάτω Κλειτορία	300	
Κάτω Λουσοὶ	5	
Κάτω Ποταμιὰ	2	10
Κερπινή	84	14
Κλείτορο	2	
Λαγόβουνον	14	1
Λαπαναγοὶ	29	3
Λευκάσιον		1
Λειθάρτζιον	3	
Λυκούρια	200	
Μάνεσι	5	60
Μέγα Σπήλαιον		
Μικρὰ Μπουτιὰ	2	2
Παγκράτι	170	
Πάϊα	11	
Περιθώριον	4	
Πετσᾶκος	3	2
Πλάκα	20	8
Πλανίτερον	84	3
Πλατανιώτισσα	100	
Πριόλιθος	50	8
Ρωγοὶ	55	12
Σείρα	2	
Σιγούνιον		2
Σκεπαστόν	135	76
Σκοτάκιον	7	25
Τρεκλίστρα	24	
Φίλια	140	
Φλάμπουρα	4	16
Χόβολη	63	
Ἐπαρχία Πατρῶν		
Ἄλισσός	4	1
Ἄνω Ἄχατα	1	
Ἄραχωδίτσα	3	
Βελημάχιον	2	
Βερίνον		15

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστροφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Γρεβενὸν	22	20
Δράγανον	7	
Δρέπανον		1
Ἐλικύστρα	3	22
Ἐρυμάνθεια	116	
Ζήρια	1	2
Θεριανοῦ	1	6
Καλάνιστρα	1	5
Κάλανος	2	15
Καλέτζι	28	1
Καλοῦσι	3	
Κάλφας	1	1
Καρέϊκα	8	
Καταρράκτης	1	1
Κάτω Ἴλυσσός		10
Κάτω Ἰχατάς	1	10
Κομπιγάδι	28	
Κούμανι	1	8
Κρήτη	5	2
Λακόπετρα	40	115
Λάππα		
Λεόντιον	70	10
Λιμνοχώριον	10	50
Λουσικὰ		1
Μάγειρα	1	
Μαζαράκιον		7
Μητόπολις	2	7
Μιντιλόγλιον	5	11
Μυρόβρυση	2	
Μετόχι	7	1
Ὄθρυά	1	
Πάτραι	250	470
Πετρωτὸν	1	
Πιτίτσα		3
Πλατανόβρυση	1	5
Προστοβίτσα	1	
Ρουπακιὰ	2	
Σανταμέριον	1	

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστροφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Σαραβάλιον	12	2
Σελλᾶ	32	15
Τσουκαλέικα (συγ. Σουθενῶν)	68	
Φλώκα		1
Φράγκα	2	4
Χαλανδρίτσα	50	4
Χρυσοπηγή	65	3

ΝΟΜΟΣ ΗΑΕΙΑΣ

Ἐπαρχία Ὀλυμπίας

Ἅγιος Ἡλίας	1	
Ἄλφειοῦσα	2	
Ἄνδρίτσαινα	1	
Βρύνα	1	
Διάσελλα	5	10
Ἐπιτάλιον		1
Ζαχάρω	2	
Ζάχα		10
Κάτω Φυγαλία	3	3
Κάτω Σαμικὸ	1	1
Καλυθάκια	20	40
Καλύδωνα	3	1
Κρέσταινα	2	
Κρόνοι	3	
Λέπραιον	60	11
Μάκιστος	1	
Μυρώνεια	4	
Πλατιάνα		1
Περιβόλια	27	2
Πετράλωνα	1	
Σμέρνα	5	
Σχῖναι	1	
Ταξιάρχαι	1	
Τρύπα		1
Φυγαλία	10	

Καταστροφείσαι οικίαι

Δῆμοι καὶ Κοινότητες

Ὅλοσχερῶς

Μερικῶς

Ἐπαρχία Ἡλείας

Ἅγιος Γεώργιος	10	2
Ἄγρἀμπελοι	7	1
Ἄνδρόνιον (Πανόπουλον)	9	3
Ἄμαλιάς	2	
Ἄστρᾶ	7	
Ἅγιος Ἡλίας Λετρίνων	14	1
Ἄγραπιδοχώριον	1	
Ἄνδραβίδα	3	
Ἄχλαδινή		4
Βαρθαλομιό	1	
Βασιλάκι	1	
Βουλιαγμένη	30	15
Βούναργον	2	2
Βουπράσιον	2	2
Βροχίτσι	1	
Γαστούνη	2	
Γεράκι	200	12
Γούμερο	2	1
Δαμίζα	46	5
Δουνείκα	12	3
Δαφνώτισα	6	1
Ἐφύρα	5	2
Κατάκωλον	12	14
Καράτουλα	40	15
Καστράκι	1	
Καυκανιά		1
Κελεβή	2	
Κεραμυδιά	81	10
Κουρτέσι	2	1
Κρυόβρυσι	8	4
Κυλλήνη	1	6
Λάλα	1	
Λαντζόσιον	8	23
Λαμπεία	2	
Λεχαινᾶ	4	

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Λυγιά	6	
Μάγειρα	1	
Μαζαράκιον	3	
Μανωλάς	7	3
Μπεςερέ	2	1
Νεμόντα		2
Ξηρόκαμπος		3
Παλαιοχώριον	1	
Πελόπιον		6
Πεῦκα		5
Πύργος	42	5
Σαλμώνη	12	6
Σκουροχώριον		10
Σπάτα	1	
Στρέφι	4	
Τζόγια	24	
Τραγανό	21	1
Φωγαῖτικα	2	3
Χειμαδιό		2
Χελιδόνιον		1

ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Ἐπαρχία Ἄργους

* Ἄργος	40	71
* Ἀχλαδόκαμπος	6	6
* Ἅγιος Νικόλαος	75	25
Βρούστη	54	
Γυμνόν	4	
Δαλαμανάρα	4	
Κρουνέριον	11	
Καπαρέλιον	21	
Κεφαλόθρυσον	12	34
Καρυά	14	15
Λυρκεία	24	2
Λίμναι	2	6
Μυκῆναι	3	2

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Μπόρσια	4	
Μύλοι	12	20
Μαλανδρένιον	25	5
Νεοχώριον	2	
Νέα Κίος	10	4
Προσύμνη	130	50
Σκοτεινή	200	
Σχοινοχώριον		40
Στέρνα	1	1
Φρουσίνα	9	2
Χώνικα	2	2

ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Ἐπαρχία Κορινθίας

Ἄνω Τρικκάλων		30
Ἄσσοι	2	4
Ἄσπρος Κάμπος	3	2
Ἅγιος Βασίλειος	2	
Ἅγιος Θεόδωρος		8
Ἀθήκια	4	
Ἀηδόνια	7	
Ἀγγελόκαστρον	33	4
Βέλλο	6	3
Βρυσούλα	24	31
Βοχαϊκόν		4
Γκούρα	2	
Γαλατάκι	5	
Γαλατᾶ	1	
Δερβένη	17	4
Ἑλληνικόν	11	6
Εὐρωστίνη	30	
Ζεμενὸ	3	
Ζευγολατιὸ	3	1
Ἡρακλείου	25	
Ἰσθμια	70	10
Καλισάρι	37	51

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστραφείσαι οίκια	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς
Κ. Σ. Τρικάλων	3	
Κιάτον	2	23
Καλύβια	2	
Κάτω Ταρσινᾶ	62	11
Κοῦτσι	22	2
Κοντόσταυλος	5	
Καμάρι	1	
Καστράκιον	2	
Καστανιά	50	
Καλλιάνοι	53	
Κλημέντι	11	
Καρυᾶ	3	
Κεφαλάρι	96	40
Κόρφος	1	5
Κρήναι	65	2
Κόρινθος	55	40
Κορφιώτισσα	32	18
Λάκκα	25	1
Λεόντι	1	
Λουτράκι	3	1
Λουτρὸ	3	1
Κυκοπουριά	2	20
Μάτι	10	12
Μοῦλκι	8	2
Μαεσάνι	2	
Μποῦζι	7	
Ν. Ζ. Τρικάλων	1	
Μωσία	4	
Μικρὸς Βάλτος	17	
Νεμέα	52	9
Νερατζᾶ	1	
Ευλόκαστρον		11
Ξανθοχώριον	3	2
Πύργος	1	
Πιτσᾶ	120	
Πετρὶ	2	
Περαχώρα	7	42
Πουλίτσα	11	

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστραφείσαι οικίαι	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς
Παλαιὰ Κόρινθος	4	
Ροζενά	102	2
Στόμιον	2	3
Συκιά	1	
Σωληγάριον	1	
Στιμάγκα	11	
Στυμφαλία	2	
Σοφικόν	6	3
Σπαρτινεία	2	
Στηγά	2	
Σολωμός	1	3
Σκούπα	6	1
Σαραντάπηχον	2	12
Ταρσός Κάτω	1	30
Ταρσυνά	13	
Φονιά	4	
Χαλυδόνιον	37	3
Χιλιομόδιον	2	3
Ψάρι (Κύκας)	170	

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Ἐπαρχία Λακωνίας

Ἅγιος Βασίλειος	21	2
Βαχοῦ		40
Γύθειον	100	50
Κότρωνας	40	18
Καρβελά	52	5
Καρυόπολις		25
Κονάκια	5	37
Κοκκάλα	2	9
Κοῦνος	5	
Λυγερέα	8	3
Μαραθέα	63	1
Λιμπέρδο	41	3
Νεοχώριον	16	5
Νύφι	42	30

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Πανίτση	21	.
Παλοῦδᾶ	8	
Σκαμνάκι	9	
Σκουτάριον	4	3
Σιδηρόκαστρον	12	4
Τσεροδᾶ	5	15
Χάνια Κουτουμοῦ	22	5
Χεῖμαρα — Πυρίχου	23	6

Ἐπαρχία Οἰτύλου

Ἀρεόπολις		12
Ἄνω Μπουλαριῶν		1
Ἀλύκων		22
Βάθεια		1
Γερολιμένος	3	
Γέρμα		3
Δρύαλος	32	5
Κελεφᾶς	39	2
Κρουονέριον		29
Κίττα		35
Μίνα		73
Νέον Οἷτυλον		2
Πύργος Δυροῦ		18
Οἷτυλον	6	4
Τσικαλιῶν	11	6

Ἐπαρχία Λακεδαίμονος

Ἅγιος Νικόλαος	60	15
Ἅγιος Ἰωάννης	4	
Ἅγιος Κων) νος		2
Ἀμύκλαι	4	
Ἀναδρυτή	5	2
Ἀφυσσός	3	
Ἀρχοντικοῦ Μελιτίνης	12	4
Ἀνώγεια	19	
Ἀγόριανη	4	1

Δήμοι και Κοινότητες	Καταστραφείσαι οικία	
	Όλοσχερῶς	Μερικῶς
Ἀγριανή	2	8
Ἀλευροῦ	1	1
Ἄργα	2	5
Βαμβακοῦ	13	
Βασιαρᾶς	10	
Βορδωνία	5	2
Βρέσθena	75	20
Βροντομᾶς	5	
Βάρσοβα	13	
Βουτιάνοι	20	
Γοράνοι	15	2
Γεωργίτσιον	48	2
Γχοριτσᾶ	2	2
Γεράκιον	6	2
Δαφνί	12	
Ζούπενα	156	
Ζαραφῶνος	3	
Θεολόγος	8	3
Κόκκινα Λουριά		21
Κροκεαί	18	12
Καρυαί (Ἀράχωβα)	312	65
Καρύτσα	2	
Καστόρειον	27	
Καστλάνια		4
Καλύβια (Σοχά)	1	
Καμίγια	4	1
Λεήμωνος	21	2
Λάγιου	13	1
Λευκόχωμα	2	1
Λογκάστρα	33	2
Λογγονίχος	2	
Μυστράς	19	46
Μελιτίνη	7	1
Μαλιτσίνα	4	
Μαγοῦλα	22	1
Ἐηρόκαμπον	14	4
Παληόδρουση	3	
Προσήλιον	3	6

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Παλαιοπαναγιά	3	
Πλατάνα	2	5
Ποταμιὰ	3	
Πετρίνα	13	3
Πέρπαινη	10	
Πελλάνα	3	
Πολοβίτσι	4	
Σπάρτη	2	
Σουσιάνοι	39	
Σκούρα		10
Σκάλα	2	5
Στεφανιά	51	8
Σελλασία	9	3
Σελεγούδιον	1	3
Τάραφα	1	2
Τρύπη	111	37
Χρύσαφα	2	

Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς

Ἀστέριον		5
Ἀπιδιά		12
Ἅγιος Νικόλαος	1	9
Ἅγιος Δημήτριος	208	20
Ἅγιος Ἰωάννης	13	
Ἄσωπὸς	4	1
Νεαπόλεως Βοιῶν		24
Βλαχιώτη	50	9
Βελλιῆς Μονεμβασίας	4	
Βελανιδιῆς Βοιῶν		2
Γλυκόθρυσι	3	2
Γράμμουσα	3	1
Γοῦδες	1	
Δαιμονιάς	3	
Ἐλαία	1	
Ἐλους	54	35
Ἐλίκα	6	
Ἰέρακα	1	3

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Κουπιὰ	2	5
Κουλεντίων — Κουλεντία		8
Καταδόθρα	1	3
Κυπαρίσσιον	1	1
Λυρά	6	
Μονεμβασίας	2	10
Μολάοι	20	11
Μυρτιὰ	4	
Νόμια	31	
Νεάπολις	1	24
Νιάτα	1	1
Πάκια	2	1
Παπαδιάγκια	7	7
Παντάνασσα	13	
Ρηχέα	5	
Συκέα	5	
Ταλάντων		2
Τσάσιον	53	
Φοινίκιον		1

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ἐπαρχία Μεσσηνίας

Ἀμπελώνα		1
Ἀγριλιὰ	25	20
Ἀνδαγεία	7	5
Ἀνθοῦσα	3	
Ἀνάληψις	4	3
Ἀβραμιοῦ	4	3
Ἀνδροῦσα (Βασιλάδα)	23	3
Ἀγριλόβουνον	8	
Βελίκα	7	2
Βρωμόδρυση (Τριάς)	24	82
Βούταινα	2	
Δραῖνα	1	
Δεσύλλα	1	1
Διαβολίτσιον	20	

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστροφείσαι οίκια	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Δασοχώριον	6	
Διόδια	6	1
Εὔα	2	5
Ζερμπίσια	14	2
Ζευγολατιὸ		1
Κοτήφαρι		1
Καλύβια	1	1
Καλλιρόη	13	
Καρνέσιον	2	2
Καρτερόλιον	2	1
Κάτω Μέλπεια	2	2
Κεντρικόν		1
Κατσαροῦ	10	3
Κυνηγός (Ἐηρόκαστρον)	6	
Λυκότραφον	1	1
Λευκοχώρα	1	
Λάμπαινα	13	7
Λουτρὸ	2	
Μαυρομμάτιον Ἰθώμης	1	
Μάλτα	4	
Μεσσήγη	55	10
Μέλπεια Ἔνω		2
Μπάλα	1	
Μαγούλα	1	
Μαυρομμάτιον (Παμίσου)		12
Μερόπη	30	8
Νεοχώριον Ἰθώμης	17	8
Πιπερίτσα	6	3
Οἰχαλία	1	11
Πολίχνη	1	
Παραποῦγκι		1
Πιλαλίστρα	7	
Ρεμματιὰ	6	1
Στρέφι	5	2
Σκάλια	52	20
Σιάμον	9	3
Σολάκι	1	1
Στενίικλαρος	1	1

Δῆμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφείσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Τρίκορφον	2	3
Τσουκαλέϊκα	2	6
Φίλια	4	
Χαλθάτσου	2	
Μελιγαλᾶ	52	20
Μῆλα	1	1
Μαγκανιακὸν		1
Ἐπαρχία Καλαμῶν		
Ἁγ. Φλώρος & (Χριστοφιλέϊκα)	120	12
Ἄρτεμησία	9	
Ἀντικάλαμον	7	7
Ἄρισχώριον	1	2
Ἄλαγωνία	4	1
Ἄβία	4	
Ἄρφαρᾶ	3	2
Αἰθαία	1	
Ἄνθεια		4
Ἄσπρόχωμα (Καλάμι)	7	10
Ἄλτομυρᾶ	3	1
Ἄρις	7	
Βαρούσιον	67	81
Γιαννίτσης		14
Γιαννιτσάνικα		5
Δολοὶ	100	90
Ἐξοχώριον	30	2
Θάλαμος	3	3
Θουρεία	12	5
Καλάμαι	200	10
Κέντρον	130	2
Καστανιά	143	3
Κάμπος Ἄβιας	10	190
Καρδαμύλη		1
Καρθέλη (Χανάζια)	80	28
Λαδᾶ	8	
Μηλέα	55	13
Μικρὰ Μαντινεῖα	28	20
Μικρομάνη	12	4

Δῆμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Νομιτσῆ	2	
Πλατὺ	3	
Προάστιον		1
Πηγάδια	2	
Πλάτσα	9	
Πύργος		1
Πήδημα	4	2
Σπερχογεία	11	5
Σωτηριάνικα	5	3
Σελινίτσα		6
Σαϊδῶνα	20	3
Σελίτσα	32	60
Τραχήλα		1

Ἐπαρχία Πυλίας

Ἄδριανή	5	
Βλαχόπουλον	1	2
Βλάσση	2	
Βασιλίτσιον	7	3
Βουνάρια	1	4
Γκρούστεσι	66	38
Εὐαγγελισμὸς	15	15
Ἴκλαινα — Παπούλια		5
Κουρτάχιον		1
Καραμανώλη	7	3
Κατσάνια	3	1
Κουκουνάρα	8	
Κακὸρρεμα (συνοικισμὸς)	32	
Καρποφόρα	4	1
Καλοχώριον		3
Καινούργιον Χωριὸ	1	4
Κορυφάσιον	72	2
Κόκκινον		1
Κυνηγοῦ		15
Λογκά	16	2
Λαχανάδα	2	3
Λυκίσση	8	

Δῆμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφεῖσαι οἰκίαι	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Μυρσινοχώριον	2	
Μεταμόρφωσις	1	1
Μαθιά	3	
Μεσοχώριον	1	
Μηλίτσα		4
Μεθώνη	13	
Μεσοπόταμον	13	5
Νερόμυλος	25	4
Πελεκανάδα	3	6
Πετρίτσιον	1	
Πύλος	33	22
Πανυπέριον	12	14
Πηδάσιον	9	4
Πεταλίδιον	2	2
Φοινικοῦντα	1	1
Χωματάδαι	4	6
Χρυσοκελλαριά		2
Χαρακοποιὸν	8	
Χανδρινὸν		7
Χατζῆ		2

Ἐπαρχία Τριφυλίας

Ἀρμενιοὶ	9	1
Ἀγριλιὰ Αὐλῶνος	2	3
Ἀμπελόφυτον	9	2
Ἄετὸς	243	
Βασιλικὸ	4	1
Βανάδα	1	
Βούσες	2	1
Γαργαλιάνοι	47	10
Γλυκορρίζιον	2	2
Δώριον	15	
Κόκλα	2	
Κοπανάκιον	43	
Καλογερό	8	4
Κυπαρισσία	56	50
Κλέσουρα		1

Δήμοι καὶ Κοινότητες	Καταστραφείσαι οίκια	
	Ὅλοσχερῶς	Μερικῶς
Κεφαλόβρυση	4	
Κακαλέτρι	3	
Κούβελα		1
Λυκουδέσιον	2	
Λεύκη	10	
Μουργιατάδα	1	2
Μουζάκιον	4	
Μαραθούπολις	12	33
Μοναστήριον	2	2
Μαλίκιον		8
Μάλθη	3	
Παλαιὸ Λουτρὸ	29	
Πλατάνια	5	
Πύργος	2	
Ράχες	2	1
Σαρακινάδα		3
Σπηλιὰ	20	4
Σιτοχώριον	2	4
Στασιὸ	9	
Φιλιατρὰ	5	3
Φαρακλάδα	1	
Φλώκα	1	1
Χώρα	20	4
Ψάρι	2	

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΒΑΣΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝΤΑΙ

α) Ἀ π ὸ Ἰ τ α λ ο γ ε ρ μ α ν ο ῦ ς

Εἰς ἄλλα κεφάλαια λεπτομερῶς ἀναφέρομεν διὰ τὰ θύματα τῶν Ἰταλογερμανῶν, ὅπου ἐπίσης ἀναφέρονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βασανισθέντων καὶ δολοφονηθέντων ἀξιωματικῶν. Ἄλλοι ἀξιωματικοὶ συνελήφθησαν καὶ μετεφέρθησαν εἰς Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν ὡς ὄμηροι, ὡς ὁ συνταγματάρχης Κετσέας, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Π. Νικητέας κ.ἄ. Ἄλλοι συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατόπιν καταδόσεως τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐξετελέσθησαν, ὡς ὁ ταγματάρχης Β. Στρατίκης κ.ἄ. Ἄλλοι ἐφυλακίσθησαν καὶ ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοῦς Ἰταλογερμανοῦς εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπως ὁ λοχαγὸς Κων)νος Λαμπρόπουλος ἀπὸ Ἄετον Τριφυλίας, ὁ ὄπλαρχηγὸς Γρηγόριος Μαντζουράνης ἀπὸ Ἄγιον Ἀνδρέαν Κυνουρίας, ὁ λοχαγὸς Θ. Παπαδόπουλος ἀπὸ Ἄετον Τριφυλίας καὶ ἄλλοι. Ἄλλοι συνελήφθησαν ἐβασανίσθησαν καὶ ὑπέκυψαν εἰς τὰ βασανιστήρια. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρομεν τὴν θανάτωσιν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κων. Καλογεροπούλου ἀπὸ Κυπαρισσίαν. Μέχρι τέλους 1942, ἦτο εἰς τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν Ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Κατόπιν προσεκλήθη ἀπὸ ἀνωτέρους του καὶ ἦλθε εἰς Ἀθήνας ὅπου ἀνέλαβεν ὡς ἀσυρματιστὴς εἰς ἐθνικὴν ὀργάνωσιν Ἀντιστάσεως Γόττερ 133. Τὴν 14ην Αὐγούστου 1944, ξυνας προδότης τὸν κατέδωσε εἰς τοῦς Γερμανοῦς. Συνελήφθη καὶ μετεφέρθη εἰς τὰ κάτεργα τῆς δοῦ Μέρλιν, ὅπου ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἱ Ἕλληνες πατριῶτες.

Μετὰ μεταφέρεται εἰς τὰ ἀπαίσια κρατητήρια τοῦ Χαϊδαρίου. Ὑποφέρει τὰ βασανιστήρια καὶ τὶς θηριωδίες τῶν Γερμανῶν, χωρὶς νὰ καταδώσῃ τοὺς συνεργάτες του.

Ἐστάθῃ ὑπερήφανος, καρτερικὸς, ψυχραίμος, ἀκλόνητος. Οἱ Γερμανοὶ τὸν βασανίζουν παρουσίᾳ τοῦ καταδότου του. Ὁ Κώστας Καλογερόπουλος ραπίζει τὸν καταδότην του παρουσίᾳ τῶν Γερμανῶν. Τὰ βασανι-

στήρια συνεχίζονται, χωρίς νά ὀνομάση τοὺς συνεργάτες του. Οἱ Γερμανοὶ τὸν ἐξετέλεσαν τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1944, λίγες ἡμέρες πρὶν φύγουν.

β) Ἀ π ὀ κ ο μ μ ο υ ν ι σ τ ᾶ ς

Οἱ ἀξιωματικοὶ ὡς στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως, γίνονται οἱ στόχοι καὶ τῶν ἄλλων κατακτητῶν, τῶν κομμουνιστῶν. Λεπτομερῶς ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρομεν ἐδῶ μερικὰς περιπτώσεις βασανισθέντων καὶ θυσιασθέντων ἀξιωματικῶν.

1. Κωνσταντῖνος Σαραντόπουλος, ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Ἀνθοχώρι Μεγαλοπόλεως.

Τὸν Μάϊον 1941, ἔφερεν ἀπὸ τὴν Ἡπειρον ἕναν ἀσύρματον, μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ μετώπου, διὰ νά παρακαλουθῆσῃ τὰ γεγονότα καὶ συνηχίση τὴν ἀντίστασιν. Εἶχε ἐπαφήν με τὸ Σ.Μ.Α. καὶ τὸν μετακινούσε ἀπὸ χωριὸ πὲ χωριό, διὰ νά μὴ ἀνακαλυφθῆ ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς. Ὅταν ἔπλεσαν εἰς Ταύγετον, τὸν Ἀπρίλιον — Μάϊον 1943, ἀξιωματικοὶ Ἕλληνες καὶ Ἄγγλοι, τῶν ἀποστολῶν τοῦ Σ.Μ.Α., ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σαραντόπουλος, εἰδοποίησεν ἀμέσως σχετικῶς με τὸν σύνδεσμον τοῦ Ε.Σ., Στέφανον Χατζόπουλον, τοὺς ἀξιωματικούς Τριπόλεως Δημ. Μπεχράκη καὶ Μεγαλοπόλεως Θεόδ. Μανίκαν καὶ Ἀναστάσιον Δημόπουλον.

Ὅταν ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς Γ. Ταβερναράκη — Χάρικτον, νά ἀναπτυχθοῦν ἀνταρτικὲς δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. εἰς Κρύα Βρύση, ἀνέλαβεν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κ. Σαραντόπουλος με τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Πατεράκη, νά μεταφέρουν ἕνα ἀσύρματον εἰς Κρύαν Βρύσην. Τὸν ἀσύρματον τὸν μετέφεραν, ἄλλὰ τὸν ἀνεκάλυψαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ μετὰ τὴν μάχην τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των Καλιτεζῶν καὶ μετὰ εἰς Βούρβουρα.

-- Νά βοηθήσης τὸ ΚΚΕ γιὰ νά σωθῆς, τοῦ εἶπαν οἱ κομμουνισταὶ.

-- Ἐγὼ ἕναν ὄρκο ἔχω δώσει εἰς τὴν Πατρίδα, ἄλλον δὲν δίνω, τοὺς ἀπῆντησε.

— Θὰ σὲ σκοτώσουμε, ἂν δὲν ἔλθῃς σὲ μᾶς.

-- Νά μὲ σκοτώσετε. Πρωτιμῶ τὸν θάνατον παρὰ νά γίνω κομμουνιστής. Ἐγὼ δὲν γίνομαι προδότης τῆς Πατρίδος, ἀπῆντησεν ἠρέμως, ὑπερηφάνως καὶ κατηγορηματικῶς ὁ Σαραντόπουλος. Τότε τὸν ἐπῆγαν μαζί με 13 ἄλλους καὶ τὸν ἔρριξαν εἰς μίαν καταβόθρα «Τρύπαν» ὀνομαζομένην ποὺ τραβάει τὰ νερὰ τῆς λίμνης εἰς θέσιν Ντάκα, περιοχῆς Τριπόλεως. Ὁ Σαραντόπουλος δὲν εἶχε ξεφυγήσει καὶ ἀφοῦ συνῆλθε φώναξε:

— Σῶστε με ρὲ παιδιά! Βοήθεια!

Τὸν ἄκουσε ἕνας κομμουνιστής καὶ ὅταν εἶδε ὅτι ἦτο ζωντανός, τοῦ ἔρριξε μία χειροβομβίδα καὶ τὸν ἀποτελείωσε.

2. Ἰωάννης Πατεράκης ἐκ Κρήτης. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Ι. Πατερά-

κης, ύπηρετοῦσε μὲ τὴν μεραρχίαν Κρητῶν εἰς τὴν βόρειον Ἑπειρον τὸ 1940—41. Μετά, μένει εἰς Πελοπόννησον καὶ συνεχίζει τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιστάσεως. Μαζὶ μὲ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Κ. Σαραντόπουλον μεταφέρει τὸν ἀσύρματον, ὡς ἄνω ἀναφερόμενον, εἰς Κρούαν Βρούσην δόλοκληρες νύκτες, μὲ τόσους κινδύνους νὰ συλληφθῶν ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς. Μετὰ τὴν μάχην Κρούας Βρούσης, οἱ κομμουνισταὶ συλλαμβάνουν τὸν Ι. Πατεράκη καὶ τὸν ἐκτελοῦν.

3. Σπῦρος Τριάμπελλας, συνταγματάρχης Π.Δ. ἀπὸ Γζούρα Κορινθίας.

Τὸν συνέλαβον οἱ κομμουνισταὶ τὸν Μάϊον 1944, καὶ τὸν υποβάλλουν εἰς φρικώδη βασανιστήρια, διότι δὲν τοὺς ὑπεστήριξε.

Εἶχε διαμπερές τραῦμα εἰς τὸ στῆθος ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1920, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἐφώναζαν:

— Προδότη!

— Ἐγὼ προδότης ποῦ ἔδωσα τὴν καρδιά μου στὴν Μικρὰ Ἀσία ὑπὲρ τῆς Πατρίδος;

Τοὺς ἀπαντοῦσε δακρυσμένος, μὲ ἀγανάκτησιν ὁ συνταγματάρχης Τριάμπελλας. Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν συγκινοῦνται οὔτε μὲ τὸν πόνον τοῦ ἄλλου καὶ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησίν του, οὔτε μὲ τὴν διαπίστωσιν τῆς ἰδικῆς των εὐθύνης. Κατηγοροῦν μόνον διὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς ἄλλους καὶ ὄχι διὰ νὰ πιστέψῃ τὸ θῦμα τους τὴν ἐνοχὴν του. Εἶτε τὸ ἐπιτύχουν, εἶτε ὄχι, προχωροῦν εἰς τὸν σκοπὸν των. Συνεχίζουν τὰ βασανιστήρια καὶ ἀποτελειώνουν τὸν συνταγματάρχην Τριάμπελλαν.

4. Χρήστος Τόλιας, ἑφεδρος ἰατρός ἀπὸ Λυγουριὸ Ναυπλίου.

Τὸν Νοέμβριον 1943, συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ μειεφέρθη εἰς ἓνα ὄρεινὸ χωριὸ. Ἠξίωσαν οἱ κομμουνισταὶ νὸ προσχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ βγάλῃ λόγῳ στοὺς κατοίκους, διὰ νὰ πιστέψουν καὶ αὐτοὶ ὅτι εἶναι μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ὁ γιαιρός.

— Μὰ δὲν μπορῶ νὰ βγάλω λόγῳ γιὰ κάτι ποῦ δυν πιστεύω, ἀπήντησε θαρραλέως ὁ ἰατρός Τόλιας. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν καταδικάζουν ἀμέσως εἰς θάνατον μὲ ἀναστολήν, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ καμφθῇ μὲ τὴν καταδίκην αὐτὴν καὶ θὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτούς. Ὁ ἰατρός, ὅμως, Τόλιας εἶναι ἀμετάπιστος. Μετὰ δέμηνον μπαίνουν στὸ ἰατρεῖο του, καταστρέφουν τὰ ἐπιπλά του καὶ τὸν δολοφονοῦν.

5. Νικόλαος Ἀλεξόπουλος, ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Τρίπολιν.

Ἦτο εἰς τὴν μάχην Φαρμακᾶ, μετὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1943, ἐπήγαν εἰς τὸ σπίτι του, τὸν ἀπήγαγον διὰ «μίαν ἀνάκρισιν» καὶ τὸν ἐξετέλεσαν.

6. Θεόδωρος Ἀρβανίτης, ἑφεδρος λοχαγὸς Πυροβολικοῦ ἀπὸ Σπάρτην.

Εἶχε τὸ θάρρος νὰ διαφωτίσῃ τὸν κόσμον:

— Προσοχή! Τὸ κεφάλι τοῦ ΕΑΜ εἶναι κομμουνιστικόν, ἔλεγε.

Ἡ ἀλήθεια, ὅμως, τρομάζει τοὺς κομμουνιστάς, ἢ ἀποκάλυψις ἦτο

ἐμπόδιον διὰ τὰ ἀντεθνικά σχέδιά των. Τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν δολοφονοῦν.

7. Ἀντισυνταγματάρχης ἐ.ἀ. Ἀνδρέας Λουμάκης, ταγματάρχης Στρατολογίας, Πρωτόπαπας Εὐάγγελος, Πετράκης Παν., μόνιμος ὑπαξιωματικός. Μεταφέρονται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς «Βορδόνια» καὶ Πάρωννα, ὅπου βασανίζονται κατὰ Ὀκτώβριον 1943.

8. Ἐφεδρος λοχαγὸς Ι. Νικολαΐδης, τὸν δολοφονοῦν τὸν Ὀκτώβριον 1943.

9. Ἰωάννης Γιαλουράκος, μοίραρχος ἐ.ἀ.

Ὁ Γιαλουράκος, εἶχε τοποθετηθῆ ὡς διευθυντὴς τοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου Καλαμάτας, κατὰ τὸ 1942, ἀπ' ὅπου προσέφερε μεγάλας ἐθνικάς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα. Μέσω τοῦ νοσοκομείου ἦτο τροφοδότης τῶν πτωχῶν παιδιῶν καὶ οἰκογενειῶν τῆς Καλαμάτας. Εἶχε καὶ ἰδικήν του ὀργάνωσιν, μὲ τίτλον «Μεγάλη Ἑλλάδα», μὲ Μανιάτες καὶ ἄλλους 500 περίπου. Ἐκκυκλοφόρησεν προκήρυξιν, ὅπου, ἐκτὸς ἄλλων, ἔγραφε:

«Θέλομε τὴν Ἑλλάδα μεγάλη, σεβαστή, εἰς τοὺς φίλους της καὶ τρομερὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς της. Μὴν ξεχνᾶμε, ὅτι οἱ Βούλγαροι πολλὰς φορές μᾶς ἐπετέθησαν καὶ ἐδολοφόνησαν Ἕλληνας...».

Προηγουμένως, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κυκλοφορήσει ἰδικήν των προκήρυξιν ὅπου ἔλεγον:

«Θέλομεν τὴν Ἑλλάδα, ὄχι μεγάλη, ἀλλὰ μικρὴ καὶ ἔντιμη καὶ νὰ ἔχη φιλικὰς σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς γείτονες».

Κατόπιν τῆς προκηρύξεως αὐτῆς τοῦ μοιράρχου Γιαλουράκου, οἱ κομμουνισταὶ ἔβγαλαν ἀπόφασιν νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ὁ ἐκ Κρήτης εἰς Καλαμάταν διαμένων τότε Μαρκαντωνάκης, τὸ ἐπληροφορήθη ἀμέσως καὶ τὸ ἀνέφερον εἰς τὸν διευθυντὴν φυλακῶν Καλαμάτας Μαθιουδάκην:

-- Οἱ κομμουνισταὶ ἔβγαλαν ἀπόφασιν νὰ δολοφονήσουν τὸν Γιαλουράκον. Πρόσεξε, ἀφοῦ εἶναι φίλος σου, νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου, τοῦ εἶπε.

Ὁ Μαθιουδάκης ἀμέσως ἐπῆγε τὸ βράδυ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Γιαλουράκου καὶ τοῦ εἶπε:

-- Θὰ σοῦ πῶ ἓνα μυστικόν, ἀλλὰ θὰ μὲ ἀκούσης. Ἐβγαλε ἀπόφασιν τὸ ΕΑΜ νὰ σὲ δολοφονήσῃ. Ἐὰν ἔχῃς πέντε φίλους κύταξε νὰ λάβῃς τὰ μέτρα σου.

-- Καὶ ποῖος τοὺς λογαριάζει αὐτοὺς; Ὅποιος εἶναι ἄνδρας ἄς ἔλθῃ νὰ μὲ χτυπήσῃ, ἀπήντησε ὁ Γιαλουράκος.

-- Μὰ δὲν πρόκειται νὰ σὲ χτυπήσουν παλληκαρίσια, ἀλλὰ ὑποῦλα θὰ βάλουν πρόσωπα νὰ σὲ χτυπήσουν τὰ ὅποια δὲν μπορεῖς νὰ τὰ ξέρεις, τοῦ παρετήρησε ὁ Μαθιουδάκης.

-- Σὲ λίγες ἡμέρες, τὴν 15-9-1943, ἐνῶ ὁ Γιαλουράκος πῆγαινε στὸ σπίτι του, τὸ μεσημέρι, πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ὑπαπαντῆς εὐρέθῃ πρὸ ἐνέδρας τῶν κομμουνιστῶν τῆς ΟΠΛΑ.

Τρεῖς μὲ ποδήλατα τὸν περιμέναν, ἐνῷ ἀνέβαινε τὴν ὁδὸν Ἀριστοτέλους, τὸν κτύπησαν μὲ περιστροφή καὶ ἐξηφανίσθησαν.

Μετὰ τοὺς πυροβολισμοὺς ἔτρεξαν οἱ Γερμανοὶ καὶ ἄρχισαν νὰ κτυποῦν τὸν παρευρισκόμενον πληθυσμόν. Εἶχαν ἐκδώσει πρὶν διαταγὴν νὰ παραδοθῶν ὅλα τὰ ὄπλα.

Τὴν ἐπομένην οἱ κομμουνισταὶ εἰς προκλήρουξιν τῶν διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὸ ἔγκλημά των ἔλεγον:

— Βλέπετε; ἔτρεξαν οἱ Γερμανοὶ! ἄραγε ἦτο συνεργάτης των!

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν εἶναι δολοφόνοι καὶ προδότες, εἶναι καὶ ἀναίσχυντοι.

10. Φουριέζος Γρηγόριος ὑπολ)γός Πυροβολικοῦ, β) Φοιτζίλας Χρήστος ὑπίλαρχος, γ) Κοντοσταθάκος Εὐθ., ἀνθ)γός Πεζικοῦ, δ) Δημ. Γραμματικᾶκης ὑπολ)γός Πεζικοῦ, ε) Κοφισσιώτης Ἰ. ἀνθ)γός Πεζικοῦ. Συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὴν 1.1.1944 καὶ ἐκρημνήθησαν εἰς τὸ βράσθρον «Τρύπα» Ζάρακος Λακωνίας.

11. Ἀλεξόπουλος Γ. λοχαγός, Ἀλεξόπουλος Ἡλίας λοχαγός ἐκ Καλαβρύτων.

Τὸν Ὀκτώβριον 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν εἰς Πάτρας τὸν λοχαγὸν Γ. Ἀλεξόπουλον καὶ ἐτραυματίσαν τὸν λοχαγὸν Ἡλίαν Ἀλεξόπουλον.

12. Μεταξὺ τῶν πολλῶν δολοφονηθέντων ἀξ)κῶν ἀναφέρομεν καὶ τοὺς ἑξῆς:

- 1) Θεοχαρόπουλος Γ., λοχαγός, Ἄνω Φυγαλία
- 2) Θεοχαρόπουλος Θεοχάρης, ἀνθ)γός, Ἄνω Φυγαλία
- 3) Κοκκῶνης Γεώργιος, ταγ)ρχης, Ταξιάρχαι
- 4) Κριστέλης Ἀναστάσιος, ἀνθ)γός, Ταξιάρχαι
- 5) Ἀλιφέρης Ἀριστείδης, ἀνθυπίλαρχος, Τσουκαλεῖκα
- 6) Τότσης Δημήτριος, ἀνθ)γός, Δώριον
- 7) Γαλάνης Κανέλλος, ἀνθ)γός, Καλονερό
- 8) Δρακόπουλος Ἀχιλλεύς, ἀνθ)γός, Ἀεροχώριον Μεσσηνίας
- 9) Ζέρβας Θεόδωρος, λοχαγός, Θουρία Καλ.
- 10) Θεοδωρακόπουλος Ἀθαν., Καλονερό Τριφυλίας
- 11) Μπισάνης Ἰωάννης, Θουρία Καλαμάτας
- 12) Μιχαλακόπουλος Ἀδάμ, Καλλιθέα Ὀλυμπίας
- 13) Μουντζούρης Ἰωάννης, ἀνθ)γός, ...
- 14) Νασόπουλος Λεωνίδα, Ψάρι Τριφυλίας
- 15) Ἀλαγιάννης Παναγιώτης, φαρμακοποιός
- 16) Νικολακόπουλος Ἀλέξανδρος, φαρμακοποιός, Κοπανάκι
- 17) Οἰκονομόπουλος Ἀθαν., λοχαγός
- 18) Ρεκονιώτης Ἀθαν., ἔφ. ἀνθ)γός, Καλύβια Κορινθίας.
- 19) Ρομπόκος Βλάσιος, ἰατρός, Γκούρα Κορινθίας
- 20) Στούπας Παναγ., ταγ)ρχης, Λεύκη Τριφυλίας
- 21) Τριάμπελας Σπύρος, συντ)ρχης Π.Δ.
- 22) Φιλντίσης Ἰωάννης, ὑπομ)ρχος, Βανάδα

- 23) Φουρόπουλος Νικόλαος, ἀνθ)γός
- 24) Χήναρης Ἀναστάσιος, ἰατρός, Κυπαρισσία
- 25) Χαλοῦλος Χρῆστος, ἔφ. ἀνθ)γός
- 26) Δογάνης Ἰωάννης, ἀνθ)γός, Καλλιθέα
- 27) Μπαλάσκας Γεώργιος, λοχαγός
- 28) Οἰκονομόπουλος Ἀθαν., λοχαγός, Καλλιρρόη Μεσσηνίας
- 29) Παπαδόπουλος Νικόλαος, ἔφ. ἀνθ)γός ἐκ Κυπαρισσίας
- 30) Τζουμάνης Δημήτριος, ἰατρός, Κοπανάκιον
- 31) Ἀστέρης Δημήτριος, ὑπολ)γός ὡν ἐτραυματίσθη τὸν Δ)θριον 1944
- 32) Σμυρνῆς Ἀθαν., ἔφ. ἀνθ)γός, Μελιγαλά
- 33) Σαραντόπουλος Κων)νος
- 34) Ψυχογιός Π., Ἀνθ)γός, Ἀχλαδόκαμπος
- 35) Καραμπῖνος Δημ., ἀνθ)γός, Τρίπολις
- 36) Ἀργεΐτης — λοχαγός
- 37) Πατεράκης Ἐλευθ., ἔφ. ἀνθ)γός ἐκ Κρήτης
- 38) Λωφόγιαννης Βασίλειος, ἀνθ)γός, Κολίνες Μαντινείας
- 39) Μαρινάκος Πέτρος, ταγ)ρχης ἐ.ἀ.
- 40) Σακελλαριάδης Δημ., ἰατρός
- 41) Παπαοικονόμου Ἀργύριος, ἀνθ)γός
- 42) Βρεττάκος Τηλέμαχος, ἕαρχος
- 43) Καραχάλιος Χρῆστος, ταγ)ρχης
- 44) Πατσάκος Π., ἀνθ)γός
- 45) Τουρκοθασίλης Γ., ταγ)ρχης ἐ.ἀ. Τρίπολις
- 46) Ξανθάκος Μενέλαος, ἰατρός
- 47) Δροσούπουλος Χρ., ὑπολ)γός
- 48) Γριθάκος Ἀλέξιος, ἔφ. ἀνθ)γός
- 49) Κυριακόγκωνας Δημ., λοχαγός

13. Διὰ τὴν δολοφονίαν τῶν ἀξ)κῶν γράφει σχετικῶς εἰς ἔκθεσίν του τοῦ 1944, ὁ δπλαρχηγός τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου λοχαγός Ὀδυσσεὺς Ζαμποῦρος:

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Διὰ νὰ περιγράψῃ τις ἅπαντα τὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐγκλήματα πρέπει νὰ γράψῃ ἑκατοντάδας σελίδων. Διὰ τοῦτο καὶ ἀκόμη διότι στεροῦμαι τοῦ ἀρχείου μου, θὰ περιγράψω τὰ ἐναντίον τοῦ Σώματος τῶν ἀξ)κῶν τοιαῦτα καὶ τῆς Χωροφυλακῆς, στὴν ΝΑ)κὴν Πελοπόννησον καὶ ἐξ αὐτῶν ὄσα ἐνθυμοῦμαι.

- 1) Ὁ ἀνθ)γός Μανωλάκος ἀνερχόμενος εἰς Πάρωννα πρὸς συνάντησιν

τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς συνελήφθη καὶ ἐξετελέσθη.

2) Ὁ ταγ)ρχης Μαρινάκος Πέτρος ὁμοίως.

3) Ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γεώργιος συλληφθεὶς μετὰ τὴν διάλυσι τοῦ ἀνταρτ. συγκροτήματος τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας, ἀφοῦ ὑπέστη πλείστας ὄσας κακώσεις καὶ ἐξετελισμοὺς ἐπὶ τριήμερον, ἐξετελέσθη πυροβοληθεὶς ἐκ τῶν ὀπισθεν καθ' ὁδόν. Τὴν αὐτὴν τύχην ἔσχον καὶ οἱ πλείστοι συλληφθέντες ἀντάρται τοῦ Ε.Σ.

4) Ὁ Στρατ. ἰατρὸς Σακελλαριάδης συλληφθεὶς καθ' ὃν χρόνον περιποιεῖτο τοὺς τραυματίας τοῦ ἀόπλου σώματος τοῦ Βρεττάκου ἀπεκεφαλίσθη ἐντὸς ἐκκλησιδίου Νοτ. Ταυγέτου.

5) Εἰς Αἴγιον μετὰ τὸ σύμφωνον Ε.Σ.—ΕΑΜ συνελήφθησαν τρεῖς ἀξιωματικοὶ (δὲν ἐνθυμοῦμαι τὰ ὀνόματα) οἴτινες καὶ ἐτυφεκίσθησαν.

6) Ὁ ταγ)ρχης Καραχάλιος Χρῆστος, συλληφθεὶς εἰσήχθη εἰς δίκην ἢν παρηκολούθησε καὶ ὁ ταγ)ρχης Χάρις. Κατὰ τὴν δίκην οὐδὲν στοιχεῖον ἐναντίον του προέκυψεν. Μεταφερόμενος ὅμως οὗτος ἐκ τοῦ Δυρραχίου εἰς Νεοχώριον καὶ τραυματίας ὦν ἐσφάγη καθ' ὁδόν, μὴ ἐπιτραπούσης τῆς ταφῆς του.

7) Ὁ λοχαγὸς Οἰκονομόπουλος Ἀθανάσιος κατὰ τὴν αὐτὴν δίκην ἐδικάσθη εἰς θάνατον μὲ 10 ἐτῶν ἀναβολὴν τῆς ἐκτελέσεως. Μετὰ τριήμερον ὅμως ἐσφάγη εἰς χωρίον Γαρδίκι.

Οὗτος ἐσφάγη ἐνώπιον τοῦ ὑπολ)γοῦ Βανικιώτη Σπήλιου ὡς κάτωθι. Εἰς τὸν περίβολον τοῦ σχολείου διατάχθη νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν καμπαρίνα του καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ κάμῃ ἀνάτασιν τῶν χειρῶν, ὅποτε διὰ τεραστίας μαχαίρας κρεοπωλείου τοῦ ἔσχισαν τὴν κοιλίαν καὶ ἐγκατελείφθη οὕτω μέχρις ὅτου ἐξέπνευσε.

Κατὰ τὴν φράσιν τοῦ παρευρισκομένου ὑπολ)γοῦ Βανικιώτη, ὁ δυστυχῆς Οἰκονομόπουλος φώναζε, ἅπως φωνάζῃ ἡ σφαζομένη γίδα.

Ὁ Βανικιώτης πρὸ αὐτοῦ τοῦ θεάματος καὶ ἐνῶ ἐφρουρεῖτο ἀπὸ 5—6 ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, ἐτράπη εἰς φυγὴν καὶ κατώρθωσε νὰ τοὺς διαφύγῃ.

8) Ὁ ἄρχος Βρεττάκος Τηλέμαχος συλληφθεὶς αἰχμάλωτος βαρέως τραυματισμένος ἐπὶ 10ήμερον ὑπέστη βασανιστήρια, πρὸ τῶν ὁποίων τὰ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ὠχριοῦν.

9) Ὁ ὑπολ)γὸς Πατσάκος ἔσχεν τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω τύχην.

10) Ὁ ὑπολ)γὸς Μπιτσάκης Ἰωάννης, συλληφθεὶς ἐξετελέσθη ἐπὶ τόπου.

11) Ὁ ὑπολ)γὸς Νασόπουλος Λεωνίδα ὁμοίως.

12) Ὁ ἀνθ)γὸς Κουτσιτῆς ὁμοίως.

13) Ὁ ἀνθ)γὸς Κυριακουλάκος ἐξέπνευσε κατόπιν τριήμερου ξυλοδαρμοῦ, μέχρι σημείου θραύσεως τῶν ἄνω καὶ κάτω ἄκρων.

14) Ὁ λοχαγὸς Ἀργεῖτης ἀφίχθη εἰς Μ)Α, μὲ Ἀγγλικὴν Ἀποστολήν. Οὗτος ἐπειδὴ ἠρνήθη νὰ ταχθῇ ὑπὸ τὸν ΕΛΑΣ συνελήφθη καὶ ἐξετελέσθη, τοῦ ἀφῆρσαν δὲ ἅπαντα τὰ ὕλικά ἀσυρμάτου κλπ.

15) Ἄπαντας τοὺς συλληφθέντας αἰχμάλωτους ἀντάρτας τοῦ Ε.Σ. τοὺς

ἔσφαζαν, τὰ δὲ πτώματά των περίπου 36 ἔρριψαν ἐντὸς χαράδρας. Ὁ ἱεροκλήρουξ Μεσσηνίας Μακρόπουλος ἀπελθὼν εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἔκκλησιν ὄπως σταματήσουν τὰς σφαγὰς, ἀντελήφθη ἐκ τῆς ἀφορήτου δυσσομίας πλησίον τῆς Μονῆς Διμιόβης τὰ ἄταφα πτώματα καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἀρμοδίους τοῦ ΕΛΑΣ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ταφὴν των, ἔλαβεν ὁμως τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν: Τὰ σκυλιά μας τί θὰ τρῶνε;

16) Ὁ ὑπαστυνόμος Βολάνης ἐκτὸς ὑπηρεσίας ἀπὸ τὸ 1938, συνελήφθη ἄνευ οὐδεμιᾶς αἰτίας καὶ ἐξετελέσθη διότι τὸ 1935 ὑπῆρξε εἰς τὴν δίωξιν τῶν κομμουνιστῶν.

17) Ὁ διοικητὴς Χωροφυλακῆς Μεσσηνίας ταγ)ρχης Χωρ)κῆς Κατῆς ἐπυροβολήθη ἐντὸς ἀμαξοστοιχίας Μεσσήνης - Καλαμῶν καὶ ἐφονεύθη.

18) Ὁ ἀποσταλεὶς ἐξ Ἀθηνῶν ταγ)ρχης Χωρ)κῆς Ζερδόπουλος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ δολοφονηθέντος Κατῆ, ἐφονεύθη ἐντὸς τῆς οἰκίας του μὲ πέντε ἄλλους παρευρεθέντας κατὰ τύχην ἐκεῖ.

19) Ὁ ἀνθ)γὸς Γιαννουκάκης μεταβαίνων διὰ αὐτοκινήτου λεωφορείου ἐκ Φιλιατρῶν εἰς Καλαμάτα μὲ τὰ δύο μικρὰ κοράσια του, ἐφονεύθη ἐντὸς τοῦ αὐτοκινήτου καθὼς καὶ τὸ τρίτεξ κοράσιόν του ὅπερ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκάλην του.

20) Ὁ ἐ.ἀ. ταγ)ρχης Χωρ)κῆς Γιαλουράκος Ι, ἐδολοφονήθη ἔξωθι τῆς οἰκίας του ἐν Καλάμαις. Οὗτος ἦτο ὁ πρωτοπόρος τοῦ ἐν Καλάμαις γινομένου συλλαλητηρίου ἐναντίον τῆς καθόδου τῶν Βουλγάρων εἰς Θεσσαλονίκην, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐπέτρεψαν οἱ Γερμανοί. Εἰς τὸ συλλαλητήριον αὐτὸ τὸ ΕΑΜ ἀντέδρασε καὶ προσπάθησε νὰ τὸ ματαιώσῃ. Χάρις ὁμως εἰς τὰς προσπάθειας τοῦ Γιαλουράκου, ἔγινε μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας. Μετὰ τριήμερον ἐδολοφονήθη.

21) Ὁ ἀνθ)γὸς Πατεράκης Ἐλευθέριος εἰς τὸ χωρίον Πάπαρι, ἀποσταλεὶς ἀπὸ Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν εἰς Ἀρτεμίσιον ἵνα μεταφέρῃ μηχανήματα ἀσυσμάτου εἰς τὸν Ἀγγλον Φρέντζεο, συνελήφθη ἀπὸ τὸ ΕΛΑΣ καὶ μετὰ παρέλευσιν τετραήμερου ἀνευρέθη τὸ πτώμα του ἀκέφαλον εἰς χαράδραν.

22) Ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Πετρόπουλος (ἀδελφὸς μονίμου ἀξιωματικοῦ) συνελήφθη εἰς Ἐλαιχωρίον ταξιδευὼν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξετελέσθη.

23) Ὁ ἀνθ)γὸς Μουντζούρης Ι, συνελήφθη ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ τραυματίας ὢν ἀπὸ μάχην μὲ Γερμανοὺς καὶ ἐσφάγη εἰς Βυτῖναν Ἀρκαδίας.

24) Ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Σαραντόπουλος ἀνήκων εἰς δίκτυον πληροφοριῶν ἀγγλικῆς ὑπηρεσίας συνελήφθη εἰς Μεγαλόπολιν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ μετὰ τεσσάρων ἐτέρων βοηθῶν του καὶ ἐξετελέσθη μετ' αὐτῶν ὡς κάτωθι: καὶ οἱ πέντε ἐρρίφθησαν ἐντὸς ξηροπηγადίου καὶ κατόπιν ἔρριψαν ἐντὸς αὐτοῦ ἀριθμὸν χειροβομβίδων.

25) Μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. συνελήφθησαν εἰς διάφορα χωρία καὶ πόλεις 49 ἐν συνόλῳ μόνιμοι ἀξ)κοί. Τούτων ἡ τύχη ἀγνοεῖται.

Τέλος ἀπόπειραι δολοφονίας ἀξ)κῶν κατὰ καιροὺς ἀποτυχοῦσαι ἐγένοντο πλείσται, κακοποιήσεις, δέ, ἀξιοματικῶν ἄπειροι».

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

1.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΤΝΙΣΤΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΤΝ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ

Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς μῆνες Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον 1943. Εἰς δὲ σχεδὸν τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἀντάρτες τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ». ἔχουν πέσει πολλὰς συμμαχικὰς ἀποστολὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ἔχουν γίνεαι ρίψεις ὄπλων καὶ ἔχουν συγκροτηθῆ πολλὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδες. Στὰ βουνὰ τῆς Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, στὰ βουνὰ τοῦ Πάρωνος καὶ τοῦ Ταυγέτου, τοῦ Φαρμακᾶ, τοῦ Ἀρτεμισίου, τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Χελμοῦ, λίγο ἀργότερα ἢ ὀργάνωσις καὶ δρᾶσις τῶν ἀνταρτῶν ἔχει προκαλέσει τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Λαοῦ. Ὅλοι εἶναι ἐκδηλωτικοί, δὲν φοβοῦνται πλέον παρᾶτασιν τῆς δουλείας. Τὰ νέα ἀπὸ τὰ πολεμικὰ μέτωπα εἶναι εὐχάριστα. Οἱ ἰταλογερμανοὶ νικοῦνται παντοῦ, ἔχουν παντοῦ ἀπώλειαι καὶ ὀπισθοχωροῦν. Κανένας δὲν πιστεύει εἰς τὴν νίκην των, οὔτε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες περιμένουν τὴν ὥρα τὴν εὐλογημένην, τὴν ἡμέραν τῆς ἀποβάσεως. Ἡ σκέψις των εἶναι ἐστραμμένη στὴ θάλασσα. Ἀπὸ ἐκεῖ περιμένουν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀφίξι τῶν συμμάχων καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλους τοὺς ἰδικούς μας γενναίους τοῦ Στρατοῦ μας στὴ Μέση Ἀνατολή, ποὺ κατώρθωσαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ὑποδουλωμένη πατρίδα καὶ πολεμοῦν τώρα γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς.

Ἄλλὰ ἐνῶ ὅλος ὁ Λαός, ὁ ἄξιος, ὁ ὑπέροχος λαὸς τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θυσιῶν, σκέπτεται ἔτσι, ὀρθὰ καὶ ὑπερήφανα, οἱ κομμουνισταὶ διοχετεύουν εἰς τὰ χωρία καὶ τὶς πόλεις τὴν διαίρεσιν, τὴν συκοφαντίαν καὶ τὸ μῖσος κατὰ Ἑλλήνων —κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ— ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐλευθερία μας δὲν θὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν θάλασσα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν βορρᾶ, τὸν Βόλγα καὶ τὶς στέπες τῶν σλαύων. Δηλοῦν ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, θέλουν ἰδικὴν των Κυβέρνησιν. Ἀπασχολοῦν τὸν Λαὸν μὲ θέματα κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ ταξικά, τότε ποὺ ὅλος ὁ λαὸς ὑπέφερε μὲ ἐγκατέστησιν καὶ ἀδελφωσύνῃ καὶ ἔβλεπε μόνον Ἑλλάδα καὶ κατακτητὰς. Δηλοῦν καθαρὰ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὸ χρειάζονται μόνον «διὰ νὰ ἐπιτύχουν περισσότερας ρίψεις ὄπλων καὶ τίποτε ἄλλο...». Διακηρύσσουν ὅτι τὰ ὄπλα τὰ χρειάζονται μόνον διὰ νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχὴν μόλις φύγουν οἱ κατακτηταί. Εἰς κάθε συγκέντρωσιν των κατηγοροῦν συστηματικῶς τοὺς ἀξιοματικούς τοῦ Ε.Σ. ὡς «φασίστες», αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ ἐπολέμησαν νικηφόρος τοὺς φασίστες τοῦ Μουσολίνι, καὶ τοὺς ναζῆδες τοῦ Χίτλερ.

Εἶναι φανερόν πλέον ὅτι κάτι ἄλλο σχεδιάζουν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ἀρχίζουν ἀπὸ τότε νὰ φοβοῦνται

περισσότερον τούς κομμουνιστάς από τούς Ιταλογερμανούς. Ἡ ἀπειλή, ἡ τρομοκρατία καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν εἶχαν ἀπὸ τότε δημιουργήσει ἓνα τραγικὸν ἐρώτημα εἰς ὄλους: Μήπως αὐτοὶ εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τούς κατακτητάς; Ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα τῶν ὀλίγων ἢ πολλῶν ἔμεινε μόνον ἐρώτημα. Κανεὶς Ἕλληνας δὲν ἐπίστευε τότε πραγματοποιήσιν τῶν σχεδίων καὶ ἀπειλῶν τῶν. Καὶ δυστυχῶς κανεὶς τότε δὲν ἔλαβε μέτρα προστασίας καὶ ἀσφαλείας ἔναντι τῶν ἀπειλουμένων προδοτικῶν καὶ δολοφονικῶν ἔργων τῶν.

Ἄλλὰ ἂν «ὁ ποταμὸς σταματάει ὁ ἔχθρὸς δὲν σταματάει» καὶ ὁ κομμουνισμὸς ἀπὸ τότε προχωρεῖ ὑπόυλως εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων του. Διὰ τὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν κάθε θεμιτὸ καὶ ἀθέμιτον μέσον. Ἐξαπατοῦν τούς Ἕλληνας διὰ τὰ πάρουν περισσότερα ὄπλα, κλέβουν καὶ ἀρπάζουν ὄπλα ἀπὸ τὶς ἀποθήκες τῶν Ἀρχηγείων. Ὁργανώνονται, ἀσκοῦνται, προετοιμάζονται εἰς ἀσκήσεις μάχης καὶ συγχρόνως ἀπειλοῦν τούς πάντας μὲ θάνατον, μὲ ἐπίθεσιν κλπ.

Βλέπουν οἱ κομμουνισταὶ ὅτι ὁ λαὸς δὲν τούς συμπαθεῖ, τούς ἀνέχεται, γιὰ εἶναι κατοχὴ, πείνα καὶ φόβος: «Οἱ κατακτηταὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἠμποροῦν νὰ κάψουν χωριὰ καὶ νὰ σκοτώσουν ὄλους. Ἐπάρχει καιρὸς νὰ ἀσχοληθοῦν οἱ Ἕλληνες μὲ ἐπίλυσι τῶν διαφορῶν τῶν;». Ἔτσι σκέπτονται οἱ φρόνιμοι Ἕλληνες, οἱ οικογενειάρχαι, οἱ πατριῶτες ποὺ προβλέπουν τὴν συνέπεια κάθε ἐνεργείας τῶν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἔχουν ἄλλα σχέδια. Ἀναγνωρίζουν ὅτι τὸ πρόγραμμα τῶν ἀπεκαλύφθη πλέον. Τὸ ὑψηλὸ φρόνημα τοῦ Λαοῦ εἶναι ἐμπόδιο μέγα, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων τῶν. Ἡ προσπάθειά τῶν νὰ προσεταιρισθοῦν ἀξιοκρῶς ἀπέτυχε. Ἡ τακτικὴ τῶν «φιλικῶν συναντήσεων» πρὸς ἐνοποίησιν καὶ συνεργασίαν δὲν ἐξηπάτησε κανένα. Τὰ «Σύμφωνα» καὶ τὰ «πρωτόκολλα συνεργασίας» ποὺ ὑπέγραψαν ἐξηπάτησαν λίγους καὶ δὲν ἐσταμάτησαν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Λαοῦ πρὸς τὶς ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδες. Βεβαιώνονται πλέον, ὅτι δὲν ἀρκοῦν τὰ μεμονωμένα ἐγκλήματα τῶν, ἢ ἐξαφάνισις τριῶν ἢ πέντε προσώπων σὲ κάθε περιοχὴ. Ὁ Λαὸς δὲν κάμπτεται μὲ μεμονωμένες ἐνεργείας τῶν, ἐφ' ὅσον στὰ βουνὰ εἶναι ἔνοπλες ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδες. Ἡ ἀπελευθέρωσις ἄλλωστε πλησιάζει, ἢ ἀπόθασις ἐπίκειται. Θὰ τελειώσουν γρήγορα τὰ μεμονωμένα ἐγκλήματα καὶ ἡ ἀπειλὴ τῶν κομμουνιστῶν. . . Ἔτσι εὐχονται καὶ ἐλπίζουν οἱ Ἕλληνες χριστιανοί.

Τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὴν βλέπουν καὶ οἱ καθοδηγηταὶ καὶ τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ ποὺ ἔχουν πλαισιώσει τὶς ὁργανώσεις τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ. Ἀνησυχοῦν πολὺ καὶ ἀντιλαμβάνονται πλέον ὅτι ἔχασαν τὸ προδοτικὸ καὶ δολοφονικὸ τῶν παιχνίδι εἰς βάρος τοῦ Λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἀναφέρουν λοιπὸν ἀμέσως πὼς ἔχει ἡ κατάστασις εἰς τὸ κεντρικὸν κατὰστημα ἀπ' ὅπου παίρνουν κατευθύνσεις καὶ ἐντολὰς. Ἀναφέρουν εἰς τὴν κομμουνιστικὴν διεύθυνσιν εἰς τὴν Σόφια καὶ τὴν Μόσχα καὶ ζητοῦν ἄμεσον ἐνίσχυσιν καὶ συμβουλήν.

Στέλλονται ἀμέσως καὶ ἐνισχύσεις καὶ συμβουλές. Φθάνουν τὸν Ἰούλιον 1943 εἰς Πελοπόννησον 160 κομμουνισταὶ ἀπὸ Ρούμηλι μαζί μὲ Βουλγάρους «πατριῶτες». Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Βουλγάρων εἶναι ὁ Βούλγαρος ταξιαρ-

χος Πωπόφ και ἐνισχύουν ὄλοι ποικιλοτρόπως τὸν ἀγῶνα τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ κομμουνισταὶ τώρα ἔχουν ὀργανώσει και ἐξαπατήσει πολλοὺς και μάλιστα «ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος και τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ». Ἀφοῦ, λοιπόν, ὁ Λαὸς προτιμᾷει τις ἐθνικὲς ὀργανώσεις τῶν ἀξ)κῶν, τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ», ἀποφασίζουν δια τῆς βίας νὰ ἐπιβάλλουν τὸ πρόγραμμα των. Ὁ μόνος τρόπος νὰ ἐπιτύχουν οἱ κομμουνισταὶ εἶναι νὰ ἐξαφανισθοῦν ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ θουνά οἱ Ἑλληνες ἀντάρτες. Μὰ αὐτὸ εἶναι ἐγκλημα, εἶναι προδοσία. Οἱ κομμουνισταὶ γνωρίζουν πολὺ καλά πῶς χαρακτηρίζεται ἡ ἐνέργειά των αὐτή. Ἀλλὰ ἀκριβῶς αὐτὸ θέλουν αὐτοὶ και οἱ συνεργαζόμενοι σλαυοβούλαροι. Ἀφοῦ δὲν ἐπέτυχαν νὰ ἐξαπατήσουν τὸν ἑλληνικὸν Λαὸν με τὴν «Φιλικὴ Ἑταιρία», με τις «Τριάδες», με τὴν «συμφιλίωσι» και τὰ ἄλλα ἀτατηλά τεχνάσματα, πὸ ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἀποφασίζουν τώρα νὰ σκοτώσουν και νὰ προδώσουν τὰ πάντα. Ἀρχεῖ γι' αὐτοὺς νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ τέλος τὸν σκοπὸν των.

Ἀρχίζουν, λοιπόν, και θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν ἕνα πρόγραμμα προδοσίας των και ὀμαδικῶν δολοφονιῶν. Προετοιμᾶζονται νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον ὄλων τῶν ἀνταρτῶν τῆς Πελοποννήσου, νὰ τοὺς διαλύσουν και νὰ τοὺς πάρουν τὰ ὄπλα. Δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει ἂν αὐτὸ πὸ θὰ κάνουν εἶναι πρᾶξις ἀντισυμμαχική, ὅτι θὰ ἀπειθαρχήσουν στίς διαταγὲς τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅτι θὰ χρησιμοποιηθοῦν ὄπλα τοῦ Σ.Μ.Α. ἐναντίον συμμαχικῶν τμημάτων, ἐναντίον Ἑλλήνων. Δὲν τοὺς στενοχωρεῖ, ἂν θὰ ὄφεληθοῦν ἀπὸ τὰ ἔργα των μόνον οἱ κατακτηταί, ὅτι θὰ κλάψουν μανάδες, ἀδελφὲς και ὀρφανὰ ἀπὸ τὰ ἐγκλήματά των, ὅτι θὰ προδοθῆ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τὰ ἔργα των. Ἀρχεῖ γι' αὐτοὺς ὅτι θὰ ὄφεληθῆ ἡ Σοβιετικὴ των Πατριδα, ἂς βουλιάξη και ἡ Ἑλλάς και ἂς μείνουν ἐδῶ τελικῶς 800.000 κάτοικοι. Καὶ ἀρχίζει ἡ μεγάλη προδοσία των. Ἐνῶ οὐδεμίαν μάχην ἐκ παρατάξεως ἔδωσαν με τοὺς ἰταλογερμανοὺς, ἐνήργησαν δεκάδες μαχῶν ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ και δολοφονοῦν ὀμαδικῶς χιλιάδες Ἑλληνες.

Και ὅταν βλέπουν ἀργότερα ὅτι ὁ Λαὸς δὲν ἀλλάζει παρὰ τὴν αἰμορραγίαν πὸν παθαίνει, ὅτι προτιμᾷει νὰ πεθάνη παρὰ νὰ ἀρνηθῆ τὴν Ἑλληνικὴ του ψυχή, οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμῶζουν και ἄλλο σύστημα προδοσίας. Σκοτῶνουν συστηματικῶς δύο τρεῖς Γερμανοὺς, ἐντὸς κατοικημένων τόπων, χωριῶν ἢ κωμοπόλεων, με ἐνέδρα και ὄχι με μάχην ἐκ παρατάξεως, δια νὰ ἐπιφέρουν ἀμέσως σκληρὰ ἀντίποινα ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ και δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ ἐπιτύχουν ἀθλιότητα, δυστυχία, ἀπόγνωσι και φυγὴ στὰ θουνά τῶν κατοίκων. Ἔτσι, ἔστω και ὄποχρεωτικῶς, νὰ ἐπιφέρουν συμμετοχὴ τοῦ Λαοῦ στὸ κομμουνιστικὸ πρόγραμμα των. Τὸ προδοτικὸ πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν δυστυχῶς ἐφαρμῶστηκε πλήρως. Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναπτύσσονται λεπτομερῶς ὄλα τὰ ἔργα των εἰς τὴν Πελοπόννησον.

2.— 160 ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΑΠΟ ΣΤΕΡΕΑΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.— “Όπως είναι γνωστόν εις ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ Μαΐου— Ἰουνίου 1943 ἔχει ἐκδηλωθῆ ἑνεργὸς πλέον ἢ δοῦσαι τῶν ἀνταρτῶν. Ἔχουν φθάσει τόσες καὶ τόσες συμμαχικὲς ἀποστολὲς εἰς ὅλα τὰ ψηλότερα βουνὰ τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τὴν Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Γ. Καραχάλιον, εἰς τὸν Ταύγετον ὑπὸ τὸν συντ)ρχὴν Ἄθ. Γιαννακόπουλον, εἰς τὸν Πάρωνα ὑπὸ τὸν ἔφεδρον ἀνθ)γὸν Γρ. Μαντζουράνην, εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τοῦ ἀνθ)γοῦ Ι. Κοσιώρη καὶ Μουντζούρη, εἰς τὸν Φαρμακᾶν τοῦ ταγ)ρχου Ἐμμ. Βαζαίου, ἐνωμ)ρχου Ἄπ. Κουβελάκη, ἀνθ)γῶν Μιλτιάδου Στεργιοπούλου καὶ Β. Στεργιοπούλου, τοῦ ἀνθ)γοῦ Κ. Σπυροπούλου, ἀνθ)γοῦ Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου κ. ἄ. εἰς Ἀχαΐαν τῶν ἀνθ)γοῦ Δροσοπούλου, Νικητάκη, Σχορτσίλα, Μουτούση, εἰς τὸν Χελμόν τοῦ ἀνθ)γοῦ Μιλτιάδου Στεργιοπούλου καὶ ἐφ. ἀνθ)γοῦ Ι. Πανουτσοπούλου κ.ἄ. ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Τὸ σημαντικώτερον ὅμως, εἶναι ὅτι μὲ τοὺς ἀντάρτες αὐτοὺς ποὺ εἶχαν σκοπὸν μόνον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἦτο μαζί τους ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς. Τὸ ἕψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα τῶν Πελοποννησίων εὐρῆκε εὐκαιρίαν τότε νὰ ἐκδηλωθῆ φανερά. Μὲ τὶς ἀναμενόμενες δὲ νέες ρίψεις ὄπλων καὶ μὲ τὰ ὄπλα ποὺ θὰ ἔπαιρναν οἱ ἀντάρτες ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς ποὺ ἐπρόκειτο νὰ παραδοθῶν θὰ ἐσχηματίζοντο μόνον ἐθνικὲς ὁμάδες ἢ τουλάχιστον ἀσυγκρίτως ἰσχυρότερες ἀπὸ τὶς ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐπῆρχαν δέβαια καὶ λίγες ὁμάδες ἐνόπλων ὁπαδῶν τοῦ ΕΑΜ—ΚΚΕ εἰς Τριφυλίαν - Ὀλυμπίαν ὑπὸ ἓνα μωροφιλόδοξον εὐέλπιν τὸν Παπαγιαννόπουλον ἀπὸ τὸ Ψάρι Τριφυλίας ποὺ ἔλεγε ὅτι δὲν ἦτο κομμουνιστής, ἀλλὰ ἦτο ὅμως ὄργανον τοῦ ΚΚΕ εἴτε τὸ ἤθελε, εἴτε δὲν τὸ ἤθελε, ἀφοῦ εἶχε στὸ τμήμα του καθοδηγητὴν κομμουνιστὴν. Ἐπῆρχε ἐπίσης στὸν Πάρωνα μία ὁμάς τοῦ Γ. Κονταλῶνη ποὺ δὲν ἦτο κομμουνιστής ἀλλὰ μαζί του ὅμως ἦτο ὁ Λεβεντάκης καὶ ἄλλοι παλαιοὶ γνωστοὶ κομμουνισταὶ καὶ ὁ κόσμος τοὺς ἀπεκάλυψε. Ἐπίσης εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀχαΐας ἦτο μία ὁμάς τοῦ ἀντισμηνάρχου Μίχου, ἀλλὰ ὁ Μίχος δὲν ἦτο κομμουνιστής. Καὶ αὐτὸ ἦτο γνωστόν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἀπὸ ἀφέλειά του καὶ ἄγνοια τῶν κινδύνων ἔμεινε ἐκεῖ. “Όμως, ὅταν τοῦ ἐπρότειναν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ - ΚΚΕ νὰ πάρῃ καὶ ἓνα καθοδηγητὴν εἰς τὸ τμήμα του, ἀπάντησε ὅτι «δέχεται ὄχι ἓναν ἀλλὰ δύο». Καὶ πράγματι τὸ τμήμα τοῦ Μίχου εἶχε δύο καθοδηγητάς. Ὁ Μίχος ἔλεγε: «Τί ἐνδιαφέρει ἐμένα τί λείπει ὁ καθοδηγητής; Ἐγὼ μὲ τὰ παλληκάρια μου ἐβγῆκα γιὰ τοὺς κατακτητάς, δὲν μὲ ἐνοχλοῦν οἱ λόγοι». Τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο ἀστεῖον, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ μὲ αὐτὰ τὰ κεκαλυμμένα, ἅπλᾶ, ἀλλὰ δόλια μέσα καὶ μὲ τοὺς καθοδηγητάς των κατῶρθωσαν καὶ τοὺς πρώτους ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ δὲν ἦσαν κομμουνι-

σται νά τοὺς κάνουν κομμουνιστὰς μὲ τὴν καθημερινή «καθοδήγησι». Καὶ ὅταν ἀργότερα τοὺς διέταξαν νά ἐπιτεθοῦν κατὰ ἄλλων Ἑλλήνων, εἴτε ἀπὸ βία, εἴτε ἀπὸ τύφλωσι ὑπήκουσαν!

2.— Ἀλλὰ τὸ ΚΚΕ μὲ λίγους ἐνόπλους εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μὲ τοὺς «καθοδηγητὰς» του δὲν ἠμποροῦσε τίποτε νά ἐφαρμόσῃ ἀπὸ ὅλο τὸ πρόγραμμά του. Ἀφοῦ ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσου ἐσοκέπτετο ἔθνικῶς καὶ ἔβλεπε Πατρίδα καὶ μόνον Πατρίδα, ἦτο ματαίαια κάθε προσπάθεια τῶν κομμουνιστῶν νά ἐπικρατήσουν ἐκεῖ μὲ μέσα καθαρὰ καὶ τίμια. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν νά φέρουν ξένους ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ ἄλλα μέρη γιὰ νά ἐπιβληθοῦν βιαίως.

Μετὰ τὸ προδοτικὸν Σύμφωνον τοῦ Πετριτίσιου μεταξὺ ΚΚΕ—ΚΚΒ τῆς 13ῆς Ἰουλίου 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουσιν νά φέρουν ἀπὸ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα τὸν Ἰούλιον 1943 160 κομμουνιστὰς, παλαιούς ὁπαδούς των, στρατολογημένους ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Αὐτοὶ διαπεραιώνονται ἀπὸ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὰ μέσα Ἰουλίου 1943. Αὐτὸ τὸ βεβαιῶνουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἀπλαρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου. Διαφωνία ὑπάρχει μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν. Ἄλλοι ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἦσαν 80 ἄλλοι ὅτι ἦσαν 160. Ὁ τάγ' ὀρχης Βαζαῖως Ἐμμ. ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Φαρμάκᾶ καὶ κατοπιν τμήματος ΕΛΑΣ γράφει τὰ ἐξῆς ἀκριβῶς εἰς τὸ περιοδικὸν Ἀρχεῖον Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως τεῦχος 14 — 15 — 16 Ὀκτωβρίου—Δεκεμβρίου 1960 σελίς 62: «... Ἐν τῷ μεταξὺ πληροφοροῦμεθα ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Φενεοῦ εἶχεν ἐγκαταστάθῃ καὶ ἔδρα μία ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ (διὰ πρώτην φοράν ἤκουον τοῦτο), ἡ ὁποία συνεκροτήθη ἐξ ἀνταρτῶν ἐλθόντων ἐκ Ρούμελης. Αἱ πληροφορίες μᾶς ἔλεγον ὅτι εἶχον ἔλθει ἐκ Ρούμελης 80 ἀντάρτες ἐκ τῶν ὁποίων 40 παρέμειναν εἰς τὴν Βόρειον Πελοπόννησον, συνδεθέντες καὶ συνεργαζόμενοι μὲ τὴν ἑαμικὴν ὁμάδα τῆς Αἰγιαλείας ὑπὸ τὸν ἀντισμήναρχον Μίχον, οἱ δὲ ἄλλοι 40 ἐκινήθησαν πρὸς τὴν περιοχὴν Μεσσηνίας».

Μεταξὺ, ὅμως, αὐτῶν ἦσαν ἀναμφιβόλως καὶ μερικοὶ Βουλγάροι ποὺ ἤξεραν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσάν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων 160 Βουλγάρων ποὺ ἦλθαν κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου, ὡς θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τῶν 160 κομμουνιστῶν καὶ Βουλγάρων, ἦσαν ὁ Ὠρίων καὶ ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης, ὁ ἀρχικομμουνιστὴς καὶ προδότης τῆς Ἑλλάδος, ποὺ εἶχε ὑπογράψει μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν 12ην Ἰουλίου 1943, εἰς Πετριτίσι Μακεδονίας ἐκ μέρους τοῦ ΚΚΕ τὸ προδοτικὸν σύμφωνον ΚΚΕ μὲ τὸ Βουλγαρικὸν Κομμουνιστικὸν Κόμμα. Αὐτό, τὸ βεβαιῶνει ὁ ἀνθυπασπιστὴς Χωροκῆς τότε Παναγιώτης Σταυρόπουλος, ἀπὸ τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας, ὅστις τοὺς εἶδε καὶ τοὺς δύο εἰς τὸ χωρίον Αὐλώνα Τριφυλίας, πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ὅτε οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν εἰς Ὀλυμπίαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρωμεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

3. Μόλις ἐφθάσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ 160 οὗτοι δολοφόνοι, διε-

μοιράσθησαν, κατά τὸ σχέδιον τοῦ ΚΚΕ καὶ 80 (ἢ 60) ἔμειναν εἰς τὶς ὀμάδες τοῦ Μίχου καὶ οἱ ἄλλοι 80 (ἢ 60) μετέβησαν ἀμέσως εἰς τὸ χωρίον Αὐλῶνα Τριφυλίας, ὅπου ἦσαν οἱ ὀμάδες τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν Παπαγιαννόπουλον, οὐσιαστικῶς ὅμως, ὑπὸ τὸν καθοδηγητὴν ὀνομαζόμενον «σκυλοκαπετάνιον» κομμουνιστὴν Χρ. Ἀντωνόπουλον, ἀπὸ τὸ Σιτοχώρι Τριφυλίας.

Μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν ὀμάδων αὐτῶν, εἶχαν γίνεи μεμονωμένες ἐκδηλώσεις τοῦ ΕΛΑΣ, πὸ ἐφαινοντο εἰς τὸν δύσμοιρο πληθυσμόν, ὅτι δὲν ἦσαν σύμφωνες μὲ τὰ Ἑλληνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα. Εἶχαν κάνει μέχρι τότε καὶ μερικὰ ἐγκλήματα οἱ κομμουνισταί, ἀλλὰ ἐπροφασίζοντο, ὅτι ἐσκοτώσαν τοὺς «κλέφτες» καὶ τοὺς «προδότες». Αὐτοὶ δὲ οἱ κλέφτες καὶ προδότες, ἦσαν κυρίως δυστυχημένα πλάσματα πὸ πεινοῦσαν καὶ γύριζαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ γιὰ νὰ ζήσουν, δὲν ἐσκέφθησαν νὰ προδώσουν τὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι οἱ κομμουνισταί μέχρι τότε, εἶχαν παρουσιασθῆ ὡς πρωτοπόροι εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων. Μὲ ἐπιμέλεια, ἰδιαίτερος ἀπέφευγαν κάθε ἀντεθνικὴ ἐκδήλωσι. Μόλις ὅμως, ἔφθασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον οἱ 160 ἀπὸ τὴν Ρούμελη, ἀρχίζει τὸ μεγάλο κακό. Ἀρχίζει μία σκληρὴ καθοδήγησι τοῦ ΚΚΕ γεμάτη μῖσος κατὰ παντός Ἑλληνοῦ πὸ δὲν ἦτο εἰς τὸν ΕΛΑΣ — ΕΑΜ. Ἀρχίζουν νὰ τραγουδοῦν οἱ μέχρι χθὲς Ἑλληνες ἀντάρτες νέα τραγούδια: τραγούδια Βουλγαρικὰ. «Μαῦρα κοράκια μὲ νύχια γαμψά, τοῦ Δημητρώφ ζητοῦν τὴν καρδιά...».

Ὁ ἀντ)ρχος Μίχος ταράσσειται, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐννοήσῃ τι ἐγένετο, τί ἐμαγειρεύετο ἀπὸ τοὺς νέους ἀπεσταλμένους τῆς Ρούμελης, τοὺς πράκτορες τῆς Βουλγαρίας. Ὅταν ἀργότερα τὸ ἀντελήφθη δὲν ἠμποροῦσε νὰ κἀνῃ τίποτε, ἦτο δέσμιος τοῦ ΚΚΕ.

Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, τοὺς ἀναγνωρίζουν ἀμέσως ποῖοι εἶναι καὶ ἀναφέρουν. Μερικοὶ ὀπλαρχηγοὶ τοῦ Ε.Σ. δὲν φαντάζονται νὰ φθάσουν καὶ μέχρις ἐπιθέσεως. Ποῦ νὰ ἤξεραν τότε τί τοὺς περιμένε!

4. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δὲν ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ρούμελη καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν μὲ τόσοις κινδύνους ἀνάμεσα στοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἰταλοὺς, γιὰ νὰ εἰποῦν μόνο τραγούδια τοῦ Δημητρώφ καὶ τοῦ Πωπῶφ! Καὶ ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῶν ὀργανωμένων ἐπιθέσεων τῶν βουλγαροκομμουνιστῶν, κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Οἱ καθοδηγηταὶ καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι «Βούλγαροι πατριῶτες», ὠθοῦν τοὺς Ἑλληνες τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς τὴν σύγκρουσι καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Μὲ ἀπειλητικὰ λόγια καὶ βία, ἐπέτυχαν τὴν αἰμορραγίαν τῆς Ἑλλάδος!

Εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἀναφέρομεν λεπτομερῶς περὶ ὅλων τῶν δολοφονικῶν ἐπιθέσεων. Ὁ ἀναγνώστης, ὅμως, ἄς σημειώσῃ τὶς χρονολογίες, ὅτι οἱ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν, ἀρχίζουν τὴν 23ην Ἰουλίου 1943, κατὰ τῆς ὀμάδος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη, εἰς Κωστομέραν, τὴν 6ην Αὐγούστου κατὰ τῶν ὀμάδων τῶν ὀπλαρχηγῶν Θεοχα-

ροπούλου — Κριτσέλη εις Νίβιτσα καὶ ομάδων Γ. Κοκκῶνη, Ι. Ντάδου, Γ. Βασιλοπούλου, Π. Παπαδοπούλου, Βασ. Καραμπεςῶνη, Κ. Μαυροειδῆ κ.ἄ. εις Περιβόλια (Γαρδίτσα) Ὀλυμπίας διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν 13ην Αὐγούστου, εις Βασιλικὴν Ταυγέτου, κατὰ τῶν ομάδων Βρεττάκου κλπ., εις Ἀχαΐαν νὰ ἀρχίσουν τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῶν ομάδων Δροσοπούλου, Νηγιάννη, Σκαρτσάλα, Μουτούση κ. ἄ. καὶ νὰ τελειώσουν μὲ τὶς μάχες τοῦ Φαρμακᾶ, τῆς Κρύας Βρύσης, Πετρίνας κλπ. κλπ. Γίνεται ἐδῶ μικρὰ ἀναδρομὴ διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι αἱ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν ἄρχισαν μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν 160 αὐτῶν βουλγαροκομμουνιστῶν τὸν Ἰούλιον 1943 καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὴν ἄφιξιν καὶ τῆς διλοχίας τῶν 60 Βουλγάρων τοῦ Πωπόφ κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου 1943, ὅπως ἀναφέρομεν κατωτέρω.

5. Ἡ ἐνίσχυσις τῶν κομμουνιστῶν τῆς Πελοποννήσου μὲ 160 ἐνόπλους ἀπὸ τὴν Ρούμελη, ἐπέφερε ἀπώλειαν τῆς ἰσορροπίας δυνάμεων Ε. Σ. — ΕΛΑΣ. Ἐπηρεολούθησαν βέβαια ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, χριστιανωσύνη καὶ ἠλιθιότης τῶν ἀμυνομένων ἐθνικιστῶν καὶ τελικῶς διάλυσις αὐτῶν. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ θὰ ἦσαν ἄνευ ἀξίας, ἂν δὲν ἐπηρεολούθει ἓνα ἄλλο γεγονός: Ἡ παῦσις ρίψεως ἄλλων ὄπλων εἰς τὶς ἐθνικῆς ἀνταρτικῆς ομάδες τοῦ Ε.Σ. ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. Τὸ Σ.Μ.Α. μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν τὴν 6.8.1943, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, ἐσταμάτησε κάθε ρίψιν. Παρὰ τὶς ἐπίμονες ἐπικλήσεις τῶν ἐθνικῶν ομάδων καὶ τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν πρὸς τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ γίνουν νέες ρίψεις, δὲν ἔγιναν, πλέον ρίψεις. Τὸ Σ.Μ.Α. ἐπέμενε νὰ προηγηθῶν πρὶν «σύμφωνα» καὶ «συμφιλιώσεις» καὶ μετὰ νὰ ἐπακολουθήσουν ἄλλες ρίψεις. Φαίνεται καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ Σ.Μ.Α. κάποιος κατάσκοπος τοῦ ΚΚΕ θὰ ἐνίσχυε τοὺς κομμουνιστὰς εἰς τὴν Πελοπόννησον, μὲ περισσὴν ἐπιμέλειαν. Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον, τὸ Σ.Μ.Α. ἐπέισθη καὶ ἤλλαξε τακτικὴν καὶ ὑπεσχέθη ρίψεις, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπιτύχει μὲ τόσες ἄλλες ἐπιθέσεις των, νὰ αὐξήσουν τὸν ὄπλισμόν των. Κυκλώνουν πλέον τὰ πεδία τῶν ρίψεων καὶ μὲ νέες ἐπιθέσεις των ματαιώνουν κάθε νέα ρίψιν ὄπλων. Τὸ σχέδιόν των εἶχε ἐπιτύχει.

3.-- ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

1. Εἶναι γνωστὸν εἰς τὸ πανελλήνιον, ὅτι οἱ Βούλγαροι κατέλαβον Ἑλληνικὰ ἐδάφη, τὴν δυτικὴν Θράκην καὶ τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, τὸ 1941—44. Εἶχαν καὶ ἄλλες δύο φορές τὸ 1912—13 καὶ τὸ 1916—18, εἰσχωρήσει στὰ ἴδια μέρη καὶ ἐχρειάσθησαν σκληροὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων γιὰ νὰ τοὺς διώξουν ἀπὸ ἐκεῖ. Εἰς τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον

ἦσαν με τοὺς Γερμανοὺς, γιατί ἐπίστευον πὺς αὐτοὶ θὰ νικήσουν τότε. Εἰς τὸν δεύτερον παγκόσμιον, ἦσαν πάλιν με τοὺς Ἱταλογερμανοὺς, διότι ἦσαν βέβαιοι, ὅτι θὰ ἦσαν αὐτοὶ νικηταί. Εἰς ἀντάλλαγμα τῆς συμμαχίας τῶν με τὸν Χίτλερ, τοὺς παρεχώρησε τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ δυτικὴν Θράκην. Ὅταν ὅμως, ἐβεβαιώθησάν, ὅτι οἱ Ἱταλογερμανοὶ τὸν ἔχασαν τὸν πόλεμον, ἔκαναν μίαν ψευδοεπανάστασι, κατὰ τὸν Αὐγουστὸν καὶ τάσσονται με τὸ μέρος τῶν νικητῶν συμμάχων Ἕγγλων, Ἀμερικανῶν Ρώσων κλπ. Ὁ σκοπὸς τῶν ἦτο νὰ κερδίσουν ὅτι μπορέσουν ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ αὐτῇ, ἢ μᾶλλον νὰ μὴ πληρώσουν, νὰ μὴ τιμωρηθοῦν διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν ὡς σύμμαχοι τοῦ ἄξονος. Κυρίως, ὅμως, ἤλπιζον νὰ ἐπιτύχουν διαρκῆ κατακράτησι τῶν Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν, πού εἶχαν ἀρπάξει τὸ 1941 μαζί με τὸν Χίτλερ.

2. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς κατοχῆς 1941—43, οἱ Βούλγαροι, βέβαιοι ὄντες διὰ τὴν νίκην τῶν συμμάχων τῶν Ἱταλογερμανῶν, ἄρχισαν καθε προετοιμασίαν γιὰ νὰ προσαρτήσουν εἰς τὴν Βουλγαρίαν, μόλις θὰ νικούσαν οἱ Γερμανοὶ, ὁλόκληρη τὴν Μακεδονίαν, μέχρι τῆς Κατερίνης. Εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὰ ἐγκλήματα τοῦ Βουλγάρου Κάλτσεφ, με τοὺς πράκτορες τῆς Βουλγαρίας εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπὶ κατοχῆς, ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ Βουλγαρικῶν ἐγκλημάτων, συνήθως ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας τὰ ἐγκλήματα τῶν εἰς τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, τὶς ὁμαδικὰς σφαγὰς τῶν εἰς τὴν Δράμαν καὶ τὸ Δοξάτον τὴν 28ην Σεπτεμβρίου 1944, εἰς Νικήσανην καὶ Πρωσοτσάνην τὴν 30ην Σεπτεμβρίου 1941 κ. ἄ. καθὼς καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν εἰς τὴν κεντρικὴν καὶ δυτικὴν Μακεδονίαν. Δυστυχῶς, δὲν εἶναι γνωστὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἴτε διότι πολλοὶ δὲν γνωρίζουν τὴν ἀλήθειαν, εἴτε διότι πολλοὶ δὲν πιστεύουν, ὅτι ἐπὶ κατοχῆς 1941—44, ἔδρασαν οἱ Βούλγαροι καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

3. Ἐνα ἔθνος πού θέλει νὰ προχωρήσῃ, πρέπει νὰ ἀναγνωρίσῃ πρῶτα τὰ σφάλματά του καὶ τὰ λάθη του διὰ νὰ διορθωθῇ καὶ γιὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ λάθη του πρέπει νὰ ξέρῃ καλά καὶ νὰ μὴν ξεχνᾷ τὴν ἱστορίαν του. Ἡ Βουλγαρία, εἶναι ὁ προαιώνιος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Βασιλείου Βουλγαροκτόνου. Οἱ ἀχάριστοι γείτονες μας πού ἦλθαν ἀπὸ τὰ βάρη τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Μογγολίας καὶ τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὰ σύνορα τότε τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας πρὸς βορρᾶν ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι καὶ ἀνέκαθεν ἔχουν σκοπὸν τῶν νὰ πάρουν Ἑλληνικὰ ἐδάφη, φθάνοντας εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Κατώρθωσαν καὶ μᾶς πῆραν τὴν ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν με τὴν Βάρνα, τὴν Στενήμαχον καὶ τὴν Φιλιππούπολι καὶ ἀφοῦ ἔσφαξαν τὸν Ἑλληνικὸν ἐκεῖ πληθυσμόν, ὅσον δὲν κατώρθωσε νὰ φύγῃ πρὸς τὰ κάτω, στὴν μητέρα Ἑλλάδα, ἔθεσαν ἀμέσως σκοπὸν νὰ μᾶς πάρουν καὶ τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες τῶν Μακεδονομάχων τοῦ 1906—10 καὶ τῶν πο-

λέμων 1921—13. Οί Βούλγαροι νικήθηκαν παντοῦ. Ὑπεχώρησαν. Τά Ἑλληνικά χῶματα, ἔμειναν Ἑλληνικά.

4. Ὄταν, ὅμως, ἦλθε ἡ κατοχή 1941—44, ἐπίστεψαν οἱ Βούλγαροι, ὅτι ἦλθε γι' αὐτούς ἡ καλλίτερη εὐκαιρία νά πάρουν ὅλην τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴ Θράκη, ἀλλὰ καὶ νά πλήξουν τὴν Ἑλλάδα μέσα στὴν κατάστασι τῆς τότε μὲ κάθε τρόπο. Μαζὶ μὲ τοὺς πράκτορες τῶν καὶ τοὺς κατασκόπους τῶν, ποὺ ἔσπειραν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐσκέφθησαν, ὅτι «οἱ καλλίτεροι σύμμαχοί τῶν» εἰς τὸν σκοπὸν τῶν αὐτῶν θὰ ἦσαν οἱ Ἕλληνες κομμουνισταί. Δὲν εἶχε σημασία γι' αὐτούς ὅτι, τὸ καθεστῶς τῶν ἦτο τότε φασιστικόν, ἀφοῦ ἦσαν σύμμαχοι τοῦ Χίτλερ' Ἀρκεῖ νά ἐπετύγχανεν ὁ σκοπὸς τῶν. Ἡ διάλυσις καὶ ἐξουθένωσις τῆς Ἑλλάδος, ὥστε μὲ κανένα τρόπον νά μὴν δυνηθῇ νά προβάλῃ ἀξιώσεις ἐναντίον τῆς Πατρίδος τῶν μετὰ τὸν πόλεμον. Ἄλλωστε μὲ τοὺς Ἕλληνες κομμουνιστάς εἶχαν παλαιὰ συμμαχίαν οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὸ 1924. Εἶχαν τότε συμφωνήσει μὲ τοὺς Ἕλληνας κομμουνιστάς, νά γίνῃ «Ἀνεξάρτητη ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη». Μετὰ ἐγνώριζαν τὸν τρόπον οἱ Βούλγαροι νά τὶς καταλάβουν καὶ νά τὶς ἐνωματώσουν μὲ τὴν Βουλγαρίαν, ὅπως ἔκαναν τὸ 1886, μὲ τὴν ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν. Ἴδου τί ἔλεγε τὸ Μανιφέστο τοῦ 3ου ἐκτάκτου συνεδρίου τοῦ ΚΚΕ (Νοέμβριος — Δεκέμβριος 1924):

«Ἀνεξαρτησία στὴν Μακεδονία καὶ Θράκη. Ἄν δὲν συντρίψουμε τὸν ἐθνικὸ ζυγὸ τῆς ντόπιας μπουρζουαζίας ποὺ βαρύνει πάνω σ' ἐμᾶς δὲν μπορούμε, ἀλλοιώτικα νά γλυτώσουμε ἀπὸ τοὺς κατακτητικὸς καὶ ἱμπεριαλιστικὸς πολέμους ποὺ ξεσποῦν εἰς βάρος μας ἐν ὅσω ἐξακολουθεῖ ἡ σημερινή κατάστασις τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τῆς καταπίεσεως τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴ καὶ Τουρκικὴ μπουρζουαζία.

» Νά γιατί ἀγωνιζόμεστε, γιὰ τὴν ἔνωσιν τῶν τριῶν τμημάτων τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ γιὰ τὴν ἐνιαία ἀνεξάρτητη κρατικὴ τους ὑπαρξί.

» Ζήτω τὸ ἑλληνικὸ προλεταριάτο.

» Ζήτω ἡ ἀνεξάρτητη Μακεδονία καὶ Θράκη.

«Ριζοσπάστης τῆς 14.12.1924»

Ἐπίσημον δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ ΚΚΕ».

5. Ὡς πρώτη, λοιπόν, ἐνέργειά τῶν, τὸν Ἰούνιον — Ἰούλιον 1941, ἦτο νά συνεννοηθοῦν μὲ τοὺς Γερμανοὺς, νά ἀφήσουν ἐλευθέρους τοὺς κομμουνιστάς ἀπὸ τὶς ἑλληνικὰς φυλακὰς ποὺ τοὺς εἶχε φυλακίσει τὸ δικτατορικὸ καθεστῶς τοῦ Μεταξᾶ. Οἱ Γερμανοί, ἦσαν φασίστες καὶ δὲν εἶχαν συνεπῶς καμμίαν συμπάθειαν στοὺς Ἕλληνας κομμουνιστάς, ὥστε νά τοὺς ἀφήσουν ἐλευθέρους εἰς τὰ ὑπὸ κατοχὴν τῶν ἐδάφη, διὰ νά τοὺς δημιουργοῦν ζητήματα. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν παραζάλη τῆς φαινομενικῆς τότε νί-

κης των, δὲν ἐξετίμησαν, ὅπως θὰ ἔπρεπε γιὰ τὸ ἰδικὸν των συμφέρον, τὸ αἶτημα τῆς Βουλγαρικῆς Πρεσβείας Ἀθηνῶν, νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τῶν φυλακῶν τοὺς Ἑλληνας κομμουνιστὰς καὶ ἀμέσως οἱ Γερμανοὶ ἱκανοποίησαν τὸ αἶτημα τῶν συμμάχων των Βουλγάρων καὶ ἄφησαν ὄλους τοὺς κομμουνιστὰς ἐλευθέρους ἀπὸ τὶς φυλακές. Οἱ κομμουνισταὶ ἐλεύθεροι πλέον, ἀπλώθηκαν τότε νὰ δράσουν εἰς τὰ δύστυχα ἑλληνικὰ χωριά.

6. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ τότε πρωθυπουργὸς Μεταξᾶς, εἶχε φυλακίσει τοὺς ἀμετανοήτους κομμουνιστὰς χάριν τῆς γαλήνης τῆς χώρας καὶ εἰς παραμονὴν μάλιστα πολέμου. Ἀλλὰ δὲν ἐσκότωσε κανέναν. Ἔχουν συνηθίσει οἱ Ἕλληνες νὰ μὴ σκοτώνουν Ἕλληνες... Αὐτὸ εἶναι πλέον γνωστὸν. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ, μόλις ἐβγήκαν ἀπὸ τὶς φυλακές, ἄρχισαν νὰ ἐργάζονται γιὰ τὸ κομμουνιστικὸ τους πρόγραμμα. Μὰ «αὐτὸ δὲν συμφέρει στὴν Ἑλλάδα, γιατί θὰ χάσωμε τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην». Καὶ «ὁ κομμουνισμὸς εἶναι δικτατορία καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν νέα δικτατορία τοῦ κομμουνισμοῦ, ἔπειτα ἀπὸ τὴν δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ κλπ.». Αὐτὲς τὶς ἀπλές σκέψεις, θὰ ἤμποροῦσε καὶ ὁ τελευταῖος κομμουνιστὴς νὰ κάμῃ ἐφ' ὅσον ἐσκέπτετο ἑλληνικὰ καὶ ἐλεύθερα. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐσκέπτοντο ἑλληνικὰ καὶ ἐλεύθερα. Ἦμποροῦσαν τότε νὰ ἀλλάξουν ἄλλην γραμμὴν σκέψεως καὶ πορείας; Τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ ἀπὸ τὸ 1924, ἔχουν συμμαχίσει μὲ τὴν Βουλγαρία νὰ τῆς δώσουν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ αὐτοὶ νὰ πάρουν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ὑπολοιπὸν Ἑλλάδα, μὲ τὴν ἐνίσχυσίν των, δὲν σκέπτονται ἑλληνικὰ. Εἶναι τυφλωμένα ὄργανα, καθαρὰ πλέον τῆς Βουλγαρίας. Ἴσως καὶ νὰ ἔμαθαν τὴν ἐνέργεια τῆς Βουλγαρικῆς Πρεσβείας ποὺ εἶχε μεσολαβήσει στοὺς Γερμανοὺς, γιὰ νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὶς φυλακές καὶ ἠσθάνοντο φαίνεται εὐγνωμοσύνη...

7. Ὡς πρῶτο, λοιπὸν, κεφάλαιον τοῦ προγράμματός των, ἄρχισαν νὰ κηρύττουν σὲ κάθε συγκέντρωσι εὐχαριστήρια γι' αὐτοὺς ποὺ εἶχαν προκαλέσει τὴν «ἀπελευθέρωσίν των». «Δὲν ἔχομε τίποτε μὲ τοὺς Βουλγάρους. Εἴμαστε ἀδέλφια...». Ἐντρομοὶ οἱ Ἕλληνες, ἄκουγαν τὰ κηρύγματα αὐτὰ καὶ ἔτριζαν τὰ κόκκαλα τῶν σκοτωμένων Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους... Ὅσοι ὁμως, ἐτόλμησαν καὶ διεμαρτυρήθησαν, λίγο ἀργότερα ἐδολοφονήθησαν.

Τὴν 12ην Ἰουλίου 1943, τὸ ΚΚΕ ὑπογράφει εἰς Πετρίτσι τῆς Μακεδονίας, τὸ προδοτικὸν σύμφωνον μὲ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα Βουλγαρίας, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Τὸν Ἰούλιον 1943, φθάνει εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ὁ Ὁρίων καὶ ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης, ποὺ ὑπέγραψε τὸ σύμφωνον αὐτὸ μὲ 120 κομμουνιστὰς μαζί μὲ Βουλγάρους, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Ἀπὸ τότε ἀρχίζουν τὰ βουλγαρικὰ τραγούδια τοῦ Δημητρώφ, τοῦ Ντάνεφ καὶ τοῦ Πωπῶφ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης ἀσφαλῶς ἔφερε καὶ Βουλγάρους εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ τοὺς 120 ποὺ ἦλθε,

κατ' ἐντολήν τοῦ συμφώνου τοῦ Πετριτσίου.

8. Τὴν ἄφιξιν Βουλγάρων εἰς τὴν Πελοπόννησον, κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—44, βεβαιώνουν α) τὰ βουλγαρικά τραγούδια τοῦ Δημητρώφ καὶ τοῦ Πωπώφ, ποὺ ἐδίδαξαν εἰς τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ οἱ ἑλληνομαθεῖς Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ καὶ Βούλγαροι πατριῶτες, ποὺ ἦλθαν εἰς τὴν Πελοπόννησον νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν Βουλγαρίαν, διαλύοντας τὴν Ἑλλάδα, εἰς μίαν ἐποχὴν ὑποδουλώσεώς της. β) Τὸ βεβαιώνει ὁ διαχειριστὴς τῆς συμμαχικῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς Ριντ εἰς Ὀλυμπίαν, Ζαρίφης Ζαριφόπουλος, δάσκαλος ἀπὸ τὰ Μυρῶνια Ὀλυμπίας. Ὁ Ζαρίφης Ζαριφόπουλος, εἶχε ἀναλάβει ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς τὸ ἔργον τῆς τροφοδοσίας τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν ἐνόπλων τοῦ ΕΛΑΣ, μετὰ τὴν μάχην τῆς 6.8.1943. Οἱ Ἄγγλοι τοῦ ἔδιναν λίρες καὶ αὐτοὺς ἐπρομήθευε διάφορα τρόφιμα. Ἐνῶ, ὅμως, εἶχε τὴν ἐπιμελητείαν ὄλων τῶν γνωστῶν προσώπων, βάσει καταστάσεως, δὲν τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ ἡ τροφοδοσία 40 προσώπων, τελείως ἀγνώστων παντοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐνεφανίζοντο τὴν ἡμέρα πουθενά. Μὲ αὐτοὺς εἶχε ἐπαφὴν ὁ καθοδηγητὴς τῶν κομμουνιστῶν «κυκλοκαπετάνιος» Χρ. Ἀντωνόπουλος ἀπὸ τὸ Σιτοχώρι τῆς Τριφυλίας. Ὁ ἴδιος ἔπερνε γι' αὐτοὺς εἰς λίρες, κάθε 10ήμερον, ἓνα ποσὸν καὶ τοὺς ἔδινε τὰ τρόφιμά των. Εἶχε, ὅμως, ἀνακαλύψει ὁ Ζαριφόπουλος, ὅτι ἦσαν ξένοι αὐτοὶ καὶ ὅταν ρώτησε τοῦ εἶπαν ὅτι: «Εἶναι Ρῶσσοι αἰχμαλώτοι», δραπετεύσαντες ἀπὸ γερμανικὸν στρατόπεδον. Ἀπὸ ποῖον ὅμως γερμανικὸν στρατόπεδον; Εἰς τὴν Πελοπόννησον, δὲν ὑπῆρχον γερμανικὰ στρατόπεδα, αὐτὸ τὸ ἤξερε ὅλος ὁ κόσμος. Στρατόπεδα ἐργασίας ἢ αἰχμαλώτων οἱ Γερμανοὶ εἶχαν στὴν Γερμανίαν. Ὅσους συνελάμβανον οἱ Γερμανοί, δὲν τοὺς ἐφύλαγαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τοὺς ἐδολοφονοῦσαν ἀμέσως.

Εἶναι, ὅμως ἐπίσης φανερόν, ὅτι ἦτο ἀδικαιολόγητος ἡ διατροφή τῶν αἰχμαλώτων αὐτῶν, ἰδιαιτέρως καὶ μυστικῶς. Κάτι ἔκρυβαν. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν ἦσαν «Ρῶσσοι», ποὺ ἦταν τότε συμπαθεῖς ὡς σύμμαχοι. Διότι ἀφοῦ ἦσαν πράγματι Ρῶσσοι, γιὰτὶ ἐκεῖ τότε τὸν Αὐγούστον — Σεπτέμβριον 1944, τοὺς ἀπέκρυβαν, ὅπως βεβαιώνει ὁ Ζαριφόπουλος; Δὲν ἦσαν ὅμως Ρῶσσοι, ἀλλὰ ἦσαν Βούλγαροι, γι' αὐτὸ τοὺς ἀπέκρυβαν τότε. Ὅταν μετὰ τὸ 1944, εἶχαν οἱ κομμουνισταὶ ἐπικρατήσει εἰς τὴν Πελοπόννησον, τοὺς παρουσίασαν ὡς «Ρῶσσοις». Δὲν τοὺς ἐνδιέφερε πλέον ἡ παρεξήγησις. γ) Ἀλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἦσαν Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸ βεβαιώνουν ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Κάτω Φυγαλίας — Ὀλυμπίας, ὅπου προσωπικῶς ἐρευνήσαμεν. Βεβαιώνουν εἰς Κάτω Φυγαλίαν: «Ἦλθαν κατὰ Σεπτέμβριον 1943, 15 Βούλγαροι καὶ ἔμειναν στὸ σπίτι τοῦ... καὶ ἐβγῆκαν ἔξω μόλις ἐνέκτισε. Ἐβάδιζαν δύο - δύο, μὲ στρατιωτικὸ βηματισμὸ στὸν κεντρικὸ δρόμο. Ἦσαν ὑψηλοί, χοντροί, κοκκινομάγουλοι, ἀμίλητοι... Ὅταν ρωτήσαμε νὰ μάθουμε ποῖοι εἶναι, κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ μᾶς ἀπαντήσει. Ἀσφαλῶς ἦσαν Βούλγαροι». δ) Ἀλλὰ τὸ βεβαιώνουν ὅλοι οἱ ἐπιζήσαντες πολεμισταὶ τῆς μάχης τοῦ Μελιγαλά, τοῦ Μαρτίου 1944,

ὅτι ἦσαν Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ τὴν κατοχὴν.

Ὅπως εἶναι γνωστόν, τὸν Ἰανουάριον 1944, ἔπειτα ἀπὸ τὰ συνεχῆ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1943, ἐναντίον ἀόπλων Ἑλλήνων, οἱ ἐν Ἀθήναις πατριῶτες, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των ἐπῆγαν εἰς Μεσσηνίαν, διὰ νὰ σώσουν ὅ,τι μπορέσουν ἀπὸ τὰ δολοφονικὰ βόλια καὶ μαχαίρια τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ταγ)ρχijs Στούπας ἐπῆγε στὸ Μελιγαλᾶ μὲ πολλοὺς γενναίους καὶ ὠργάνωσε τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως. Ὅταν οἱ γύρω χωρικοὶ εἶδαν πὼς ἐκεῖ ὑπάρχει ἀσφάλεια, ἔτρεξαν ἐκεῖ νὰ σωθοῦν. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ, δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ σκεφθοῦν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ Μελιγαλᾶ, ἂν ἐσκέπτοντο ἑλληνικά, διότι καὶ ἡ κρίσις ἐνὸς μικροῦ παιδιοῦ, ἀρκοῦσε νὰ τοὺς ἀναπτύξῃ πὼς σὲ μιὰ ἐπίθεσι θὰ ἐσκοτώοντο καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμυνομένους καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθεμένους.

Ὅλοι, ὅμως, ἐπιτιθέμενοι καὶ ἀμυνομένοι, ἦσαν Ἕλληνες, πρὸς τί λοιπὸν ἢ αἱματοχυσία; Ἦμποροῦσαν νὰ εἰποῦν: «Οἱ ταγματᾶσφαλίτες ἐκρύφθησαν, ἐφιλακίσθησαν μόνοι των εἰς τὸ Μελιγαλᾶ. Ἄς μείνουν ἐκεῖ. Ἐμεῖς εἴμεθα ἐλεύθεροι εἰς τὰ βουνά. Τί στρατηγικὴ ὠφέλεια θὰ εἶχε μιὰ ἐπίθεσι, μιὰ μάχη; Γιατί νὰ χύσουμε ἑλληνικὸ αἷμα ἀδίκᾳ καὶ ἄσκοπα;»

Ἄλλὰ δὲν εἶπαν, ὅμως, αὐτά. Ἄλλὰ ἀποφάσισαν καὶ ἐπετέθησαν. Καὶ ἀσφαλῶς ἀπεφάσισαν τὴν ἐπίθεσι οἱ «καθοδηγηταῖς» καὶ ὄχι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Δὲν ἐξητάζετο ἂν μιὰ μάχη εἶχε στρατηγικὰ ὠφέλη, ἀλλὰ ἂν εἶχε πολιτικὰ ὠφέλη, δηλ. κομμουνιστικὰ ὠφέλη, ἀθλιότητος καὶ δυστυχίας. Τὸν Μάρτιον, λοιπὸν, 1944, ἀποφασίζουσιν καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς φρουρᾶς Μελιγαλᾶ, ὅπου ἦσαν μόνον Ἕλληνες καὶ οὐδεὶς Γερμανὸς καὶ διαρκεῖ ἡ μάχη ὀλόκληρη ἡμέρα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἠττηθοῦν καὶ νὰ ὀπισθοχωρήσουν. Δὲν μῆταν στὸ Μελιγαλᾶ τότε. Ἄφησαν, ὅμως, εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης 80 νεκροὺς ἐκτὸς τῶν τραυματιῶν πού ἐπῆραν μαζί τους. Μεταξὺ ὅμως τῶν νεκρῶν πού ἄφησαν, ἦσαν καὶ 17 Βούλγαροι. Αὐτὸ βεβαιώνει καὶ ὁ ἐπιζήσας πολεμιστὴς τοῦ Μελιγαλᾶ Παν. Ρίτσος ἀνθυπασπιστὴς ἐκ Κυπαρισσίας. Δὲν τοὺς ἀνεγνώρισαν μόνον ἀπὸ τὰ πρόσωπά των, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν μεταλλικὴν ταυτότητα πού εἶχαν στὸ λαιμό τους, ὅπου ἔγραφε βουλγαρικά τὸ ὄνομά τους. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί ἐγινε καὶ ἡ μάχη αὕτη, ὅπως καὶ τόσες ἄλλες τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ Ἑλλήνων. Οἱ ἐπιτιθέμενοι, δὲν ἦσαν «ἀντάρτες», διότι δὲν ἐσκότωναν Ἱταλογερμανοὺς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ τόπου. Ἦσαν δυστυχῶς πλάσματα Ἑλλήνων βιαίως ἐπιστρατευθέντων, ὀργανωμένων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τοὺς Βουλγάρους, διὰ νὰ πολεμήσουν κατὰ Ἑλλήνων καὶ συνεχισθῇ ἡ αἰμορραγία τῆς Ἑλλάδος, μέχρι τελείας ἐξαντλήσεως. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἀποστολὴν οἱ Βούλγαροι ἔστειλαν «γενναίους πατριῶτες των», μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ πέσουν μέσα στὸ ὑπόδουλο τότε Ἑλληνικὸ ἔθνος, νὰ ὑποδαυλίσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμο, νὰ ὀργανώσουν μάχες Ἑλλήνων κατὰ Ἑλλήνων καὶ ἐκεῖ, ἂν χρειασθῇ, νὰ πεθάνουν καὶ αὐτοὶ γιὰ τὴν πατρίδα των, τὴν Βουλγαρίαν:...

ε) Ἀλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἦσαν Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ βεβαιώνουν οἱ ἴδιοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ ἄρθρα τῶν εἰς περιοδικὰ τῶν:

Ὁ Γ. Ἀσούφας, λοχαγὸς τοῦ ΕΛΑΣ, γράφει εἰς τὸ τεῦχος 22 - 23 - 24, τοῦ Ἰουλίου — Αὐγούστου 1960, τοῦ περιοδικοῦ «Ἀρχεῖον ἐθνικῆς ἀντιστάσεως» σελ. 40 - 44. Εἰς τὸ θέμα πὺν ἀναπτύσσει:

Η ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΣΤΕΝΩΠΟ ΤΗΣ ΝΤΟΥΣΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944

«...Εἰς τὴν Στενωπὸ πὺν περνᾶ ὁ δημόσιος δρόμος ἀπὸ Στυμφαλία πρὸς Κιάτο... Ἡ διμοιρία τῶν Ρώσων μὲ δύναμι 60 ἄνδρες καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑπολοχαγὸ Ἀνατόλι, ἀνησυχοῦσε πῶ πολλὸ ἀπὸ τὴν ἀργοπορία τῶν Γερμανῶν. Ἦθελαν νὰ βγάλουν τὸ ἄχτι τοὺς σ' αὐτούς, γιὰτὶ εἶχαν πιαστῆ αἰχμάλωτοι ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ χρησιμοποιοῦντάν διὰ μεταγωγικὰ πρὶν δραπετεύσουν καὶ ἔρθουν στὸν ΕΛΑΣ, στὰ τμήματά μας. Μὰ ἐπὶ τέλους φάνηκε ἡ Γερμανικὴ φάλαγγα, πὺν ἔπιανε πάνω ἀπὸ 1.000 μέτρα στὸ δρόμὸ δπου βιάδιζε σὲ σχηματισμὸ πορείας.

«Ἄς εἶναι μεγάλη, θὰ τὴν κοντίνουμε τώρα», ἔκανε ὁ Ἀνατόλι, πὺν μιλοῦσε καλὰ τὰ ἑλληνικὰ, ξέχωρα ἀπὸ ἄλλες γλώσσες πὺν ἤξερε καὶ χαμογελοῦσε γεμᾶτος χαρά... Μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν πυρῶν μας, δὲν περιγράφεται τί ἔγινε. Οἱ Γερμανοὶ σπαρταροῦσαν στὴν δημοσιὰ σὰν τὰ ψαριά στὴν ἀπόχη. Πάνω ἀπὸ 200 ἦσαν οἱ νεκροὶ καὶ τραυματίες πάνω στὸ δρόμο. Ἦταν κατάλληλη στιγμή γιὰ ἔφοδο. Καὶ ἡ ἔφοδος διατάχτηκε. Μιὰ φωνὴ «ἀέεεεε!» ἀκούγεται συγκλονιστικὴ στὴ διάταξη πέρα γιὰ πέρα, πὺν ἀνακατώνεται μὲ τὸ «ζα σοντινοῦ» τῶν Ρώσων καὶ ὅλα τὰ παλληκάρια ἔξορμοῦν πρὸς τὸ δρόμο...».

Ὁ ἀρθρογράφος δὲν μᾶς ἐξηγεῖ: 1) Γιὰτὶ ἄραγε, νὰ ἦτο τόσο πὺν ἐνθουσιασμένος καὶ γεμᾶτος χαρά, αὐτὸς ὁ «Ἀνατόλι», ἀφοῦ ἦτο κίνδυνος νὰ πεθάνη καὶ μάλιστα σὲ ξένον τόπον; 2) Πὺν αὐτὸς ἤξερε τόσο καλὰ τὰ ἑλληνικὰ καὶ εὐρίσκειτο μὲ διμοιρία Ρώσων εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸν Ἀπρίλιον 1944; 3) Τί ἤθελαν οἱ Ρῶσοι τότε εἰς τὴν Πελοπόννησον; 4) Ἦσαν «Ρῶσοι αἰχμάλωτοι τῶν Γερμανῶν» πὺν ἔφθασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον; Ἄν θὰ ἤμποροῦσαν νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουν οἱ Γερμανοὶ ὡς ἐργάτες εἰς τὰ ἐργοστάσιὰ τῶν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Αὐστρίαν ἢ νὰ τοὺς ἔχουν σὲ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν ἐκεῖ, ἢ καὶ νὰ τοὺς ἐκτελέσουν ἐν ἀνάγκη; Πὺν τοὺς ἔφεραν ἀπὸ τὸ Ρωσικὸ μέτωπο διὰ μέσου τῆς Βαλκανικῆς, εἰδικῶς εἰς τὴν Πελοπόννησον, νὰ τοὺς ἔχουν «διὰ μεταγωγικὰ τῶν», δηλ. εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ὅπως ἦτο ἡ Πελοπόννησος, ἐν ὄψει ἀποβάσεως τῶν συμμάχων;

Εἶναι τόσο λογικὰ τὰ ἐρωτήματα, ὥστε μόνον ἓνας πὺν δὲν ἔχει ἰδέα

ἀπὸ πόλεμο, καὶ γεωγραφία ἤμπορεῖ νὰ πιστέψῃ, ὅτι «ἡ διμοιρία τοῦ Ἀνατόλι ἦτο διμοιρία Ρώσων». Ἦτο διμοιρία Βουλγάρων, πού ἦλθε νὰ πεθάνῃ στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν Βουλγαρίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θλιβερὴ ἀλήθεια. Ὁ λοχαγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Γ. Ἀσοῦρας, δὲν μᾶς λέγει ἐπίσης, πόσους Ἕλληνες νεκροὺς εἶχε αὐτὴ ἡ μάχη, πόσα ἑλληνικὰ χωριὰ ἔκαψαν μετὰ οἱ Γερμανοί, πόσους Ἕλληνες ἐκρέμασαν. Δὲν μᾶς ἐξηγεῖ ἐπίσης, τί θὰ εἶπῃ αὐτὸ τὸ ἐπιφώνημα, αὐτὴ ἡ πολεμικὴ κραυγὴ «ζα σοντισοῦ», πού ἐφώναζαν οἱ «Ρῶσοι» μὲ τὸν Ἀνατόλι. Αὐτὴ ἡ πολεμικὴ κραυγὴ, εἶναι κραυγὴ τῶν Βουλγάρων. Θὰ εἰπῇ βουλγαρικὰ: «Γιὰ τὴν πατρίδα!». Καὶ πράγματι, ἦσαν γενναῖοι αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι. Μὲ τὴν φωνὴ τῆς πατρίδος των στὸ στόμα πέθαιναν. Ἦσαν ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς των: Ὁθοῦσαν, κατεύθυναν, ὠδηγοῦσαν τοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, μαζί μὲ τοὺς καθοδηγητὰς τοῦ ΚΚΕ, σὲ σφαγὴ τῶν ἀντιδραστικῶν Ἑλλήνων, σὲ συγκρούσεις ἄσκοπες, σὲ μάχες ἄνευ στρατηγικῆς ὠφελείας, σὲ ἐνέδρες πού εἶχαν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς βεβαίαν τὴν αἰμορραγίαν τῆς Ἑλλάδος!

στ) Ἀλλὰ τὴν ὑπαρξιν εἰς Πελοπόννησον 180 Ρώσων, ἀναγνωρίζει καὶ ὁ ταγματάρχης Βαζαῖος, ἀρχηγὸς τῶν ὁμάδων Ε.Σ. εἰς Φαρμακᾶν καὶ μετὰ διοικητῆς συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς τὸ «Ἀρχεῖον ἐθνικῆς ἀντιστάσεως Νοεμβρίου — Δεκεμβρίου 1960» σελ. 89 - 92, ὅπου γράφει μεταξὺ ἄλλων:

«...Τὸ μεγαλειῶδες ἔργον τῆς δημιουργίας ἐνὸς συντάγματος δυναμειως ὀλίγον πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως 3.000 ἀνδρῶν... ὀφείλεται...:

Εἰς τοὺς ὑπερτριακοσίους εὐρωπαίους αὐτομόλους καὶ αἰχμαλώτους τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ στρατολογηθέντας βία, οἱ ὅποιοι ἠτομώλησαν ἢ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ἀπὸ τὸ σύνταγμα, κατὰ τὰς διαφόρους μάχας (Πολωνοί, Βέλγοι, Γάλλοι, Ὀλλανδοί, Αὐστριακοί, Ἴταλοὶ καὶ 180 Ρῶσοι...».

Καὶ εἶναι μὲν γεγονός, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐπεστράτευσαν διὰ τὸ ἀνατολικὸν μέτωπον κατὰ τῶν Ρώσων Πολωνούς, Βέλγους, Γάλλους, Ὀλλανδούς, Αὐστριακοὺς καὶ Ἴταλοὺς. Ἀλλὰ Ρώσους κατὰ τῶν Ρώσων δὲν ἐπεστράτευσαν. Αὐτὸ εἶναι γεγονός, εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια. Καὶ ἐδῶ ἐπλανήθη πάλι ὁ ταγματάρχης Βαζαῖος.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι Πολωνοί, Αὐστριακοί, Βέλγοι, Γάλλοι τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης κλπ. ἦσαν ἀντιχιτλερικοὶ καὶ ἐμίσουν τὸν Χίτλερ διὰ τὴν βίαιαν ἐπιστράτευσίν των. Ἦτο φυσικόν, ὅταν εὐρήκαν εὐκαιρίαν, νὰ αὐτομολήσουν ἔστω καὶ εἰς τὸν διάβολον... Ἀλλὰ Ρῶσοι δὲν εἶχαν κᾶν ἐπιστρατευθῆ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, διὰ νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν ἄλλων Ρώσων. Δὲν ὑπῆρχαν συνεπῶς «Ρῶσοι» εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἦσαν Βούλγαροι καὶ μόνον Βούλγαροι. Ἄν ἦσαν τυχόν καὶ λίγοι Ρῶσοι, τότε ἦσαν Ρῶσοι κομμουνισταί, κατ' ἐντολὴν τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ, πού ἦλθαν μέσω Βουλγαρίας διὰ νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὸ ΚΚΒ καὶ ΚΚΕ πρὸς δημιουργίαν ἐμφυλίου πολέμου καὶ αἰμορραγίας τῶν Ἑλλήνων. Ὅλοι πάν-

τως αὐτοί, ἀσφαλῶς δὲν θὰ πέρασαν μέσω Ἀθηνῶν καὶ Ἰσθμοῦ Κορίνθου, ὅπου ἦσαν Γερμανοὶ φρουροί. Θὰ διεπεραιώθησαν ἀπὸ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, μέσω τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ἀπὸ ἐκεῖ πὺ πέρασαν πρὶν οἱ 160 κομμουνισταὶ καὶ μετὰ ὁ ἀρχιδολοφόνος Ἄρης Βελουχιώτης.

ζ) Ἀλλὰ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ ἄλλους λόγους ἡ πεποίθησις, ὅτι ἦσαν Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπὶ κατοχῆς 1941 — 44, πὺ ἤξεραν ἄριστα τὰ Ἑλληνικά, ὅπως ὁ Ἀνατόλι καὶ παρουσιαζόντο βεβαίως εἰς τοὺς καπεταναίους τοῦ ΕΛΑΣ ὡς Ἑλληνες κομμουνισταί, πὺ κηρύττουν ἀδελφωσύνη τῶν λαῶν καὶ φυσικά καὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Βουλγάρους. Αὐτοὶ ἦσαν γνωστοὶ μόνον στὰ μεγάλα στελέχη τοῦ ΚΚΕ, πὺ συμφωνοῦσαν βεβαίως σὲ ὅλα τὰ «σχέδια» τῶν ἀδελφῶν Βουλγάρων. Καὶ οἱ Βούλγαροι αὐτοί, μὲ τὰ ἑλληνικά τους ψευδώνυμα καὶ τὴν ἐξουσίαν πὺ εἶχαν ὡς «καθοδηγηταί» καὶ «περιφερειακοὶ» καὶ «μέλη» τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς ΕΑΜ — ΚΚΕ κ.λπ. ἔδιναν ἐντολὰς νὰ γίνεται ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἔφευγε πυροπόλῃσι τοῦ ἑλληνικοῦ χωριοῦ, φυλάκισι καὶ ξυλοδαρμοὺς τῶν Ἑλλήνων, δολοφονίαις τῶν Ἑλλήνων. Καὶ τὸ δράμα ἦτο, ὅτι ὅλα αὐτά, ἐγένοντο ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος! Ποῖος τολμοῦσε νὰ φέρῃ ἀντίρρηση; Οἱ ὀδηγοὶ καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ ἦσαν Βούλγαροι, τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ψυχὴν. Ἦσαν ἔτοιμοι: Τὸν συνελάμβανον μὲ γλῶσσαν ἑλληνικὴν καὶ ἀλλοίμονόν του: Τὸν ἔσφαζαν. Αὐτός, δέ, ἀκριβῶς ὁ τρόπος τῆς τιμωρίας ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἐνὸς Ἑλληνοῦ ἔστω καὶ σὲ περίοδο δουλείας, ἀποδεικνύει τὸν πολιτισμὸν ἐνὸς λαοῦ. Καὶ ἐρωτᾶται: Ἦσαν ἐκδηλώσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα; Ἔχομεν μεμονωμένες περιπτώσεις ἐγκλημάτων πὺ ἔγιναν μὲ τρόπον τόσο βάρβαρο, τόσο πρωτόγονο, τόσο ἀνατριχιαστικό, πὺ συγκλονίζεται σύγκορμα ὁ ἄνθρωπος. Ἀναφέρομεν σχετικῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια. Ὁ σκοτωμὸς ἀνθρώπου, ἴσως, εἶναι φαινόμενο ἱστορικὸ σὲ πολέμους, σὲ συγκρούσεις, σὲ παρεξηγήσεις ἀνθρώπων, ὁμάδων ἢ καὶ φίλων μετὰξὺ των. Ἀλλὰ σκοτώνουν τέλος πάντων, δὲν βασανίζουν ἢ ἂν βασανίζουν, εἶναι σπάνιον φαινόμενο μεμονωμένων ἐκδικητικῶν τύπων... Ἐκδικοῦνται, ὅμως, ἔστω. Τιμωροῦν μὲ τὸ ἴδιο μέτρο, ἔστω. Ἀλλὰ νὰ γίνεται τὸ ἐγκλημα μὲ σύστημα καὶ μὲ ἄνεσι τοῦ δολοφόνου, εἰς τὰ μαρτύρια καὶ τοὺς βασανισμοὺς τοῦ συνανθρώπου του, μόνον ἀπὸ ἓνα πεπωρωμένον ἐγκληματίαν, ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ. Ὄταν τοῦ κόβῃ τὰ μαλλιά μὲ μαχαίρι καὶ κόβῃ καὶ κρέας ἀπὸ τὸ κεφάλι, ὅταν τοῦ βγάξῃ τὰ μάτια καὶ μετὰ τὸν δολοφονεῖ, ὅταν τοῦ βγάξῃ τὰ δόντια, ὅταν τὸν χαράξῃ στὸ στόμα του μὲ μαχαίρι, ὅταν τὸν κρεμάῃ μὲ τὶς μύτες, ὅταν τὸν ὑποχρεώνῃ νὰ χορεύῃ ἐπάνω σὲ πάγους, ὅταν τοῦ δίνῃ ξύλο μὲ μουσική, ὅταν τὸν ὑποχρεώνῃ νὰ ἀνοίγῃ τὸν τάφον του παρουσίᾳ πολλῶν, ὅταν, δέ, ἀρνεῖται νὰ τὸν δέρῃ καὶ μετὰ νὰ τὸν δολοφονῇ στὸν τάφον του, ὅταν τὸν σφάζῃ σὰν ἀρνὶ κ.λπ., μαρτυροῦν ὅλα αὐτά, ὅτι ὁ δολοφόνος δὲν ἔχει ἔχνος ἀνθρωπισμοῦ. Ἐάν, ὅμως, δὲν εἶναι ἓνας δολοφόνος, ἀλλὰ πολλοὶ ἐγκατεσπαρμένοι εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν δολοφονοῦν ἓνα ἢ δύο,

ἀλλὰ χιλιάδες καὶ αὐτὸ γίνεται συνεχῶς, εἰς ὅλα τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τότε τί εἶναι αὐτοί; Μήπως εἶναι συμμορία δολοφόνων; Μὰ τόσοι πολλοὶ νὰ σκοτώ-
νουν τόσοις πολλοῦς Ἕλληνες καὶ μάλιστα, ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος; Δὲν ἤμπορεῖ, νὰ ἦσαν πετωρωμένοι, παράλογοι καὶ ἠθικῶς παράφρονες. Εἶ-
χαν συνείδησιν τῶν ἔργων των καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἀπλοῖ δολοφόνοι.
Ἦσαν ὀργανωμένοι δολοφόνοι.

Ἐρωτᾶται: Ὅμως, ἤμποροῦσαν ὅλοι αὐτοὶ ποὺ κατηύθυναν τόσα με-
μονωμένα καὶ ὁμαδικὰ ἐγκλήματα νὰ ἦσαν Ἕλληνες; Οἱ Ἕλληνες κομ-
μουνισταὶ δὲν εἶχαν λόγους νὰ φερθοῦν ἔτσι, διότι ἡ πολιτεία πρὶν ἀπὸ
τὴν κατοχὴν τοὺς εἶχε φυλακίσει μόνον, δὲν τοὺς εἶχε βασανίσει. Πρὸς
τί νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς ἀθώους πολίτες, ποὺ πεινοῦσαν οἱ δύστηχοι καὶ ὑ-
πέφεραν τόσα ἀπὸ τὴν κατοχὴν τότε; Μάλιστα τότε οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ
ἔδειξαν κάθε ἀνθρωπισμὸν καὶ φιλοξενία καὶ καλωσύνη σὲ τόσοις καὶ τό-
σοις, ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὰ χωριά τους, χωρὶς καμμίαν διάκρισιν. Τί λοι-
πόν, ἔκαμε τοὺς Ἕλληνες κομμουνιστὰς νὰ σφάξουν τόσοις ἀθώους χω-
ρικοὺς, μικροεπαγγελματίες, ἐργάτες, γιατροὺς;

Ἦσαν ἄραγε Ἕλληνες ἐκεῖνοι ποὺ ἔσφαζαν τοὺς ἀνθρώπους - Ἕλ-
ληνες στὸ Φενεὸ τῆς Κορινθίας καὶ τοὺς πέταγαν μισοζωντανοὺς στὸ βά-
ραθρο; Ἦσαν Ἕλληνες ἐκεῖνοι ποὺ ἐβασάνισαν παπᾶδες, ποὺ ἔκτισαν ζων-
τανοὺς ἢ τοὺς ἔδεσαν εἰς τὰ δένδρα καὶ μετὰ τοὺς ἀπεκεφάλιζαν; Ἦσαν
Ἕλληνες ἐκεῖνοι ποὺ ἔσφαξαν δύο χιλιάδες Ἕλληνες στὸ Μελιγαλᾶ καὶ
στοὺς Γαργαλιάνους τὸν Σεπτέμβριον 1944, μετὰ τὴν ἀναχώρησι τῶν
Γερμανῶν, συνεχῶς ἐπὶ πέντε ἡμέρες; Πῶς δὲν ἐπεκράτησε μία σκέψις
ἐλληνικῆ, ἕνας ἀνθρωπισμὸς, ἕνας οἶκτος, ἔστω, σὲ τόσοις ἀνθρώπους ποὺ
θὰ ἄφηναν τόσα ὀρφανὰ; Ἐχει ἡ ἐλληνικὴ ἱστορία προηγούμενο αὐτοῦ
τοῦ ὁμαδικοῦ ἐγκλήματος;

Ἦσαν Ἕλληνες αὐτοί, ποὺ ἔκαναν ὅλες τις σφαγὰς τῶν Ἑλλήνων
παρουσία ὅλου τοῦ κόσμου, αὐτοὶ ποὺ ἔσφαζαν παιδιὰ μπροστὰ στὸν πατέρα
καὶ τὴν μάνα των καὶ γονεῖς μπροστὰ στὰ παιδιὰ των;

Τέλος πάντων, ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς σκοτώσουν καλῶς ἢ κακῶς:

Γιατὶ εἶχαν δώσει ἐντολὴ νὰ παρίσταται ὑποχρεωτικῶς ὁ πληθυσμὸς;

Τὰ ἐρωτήματα εἶναι τόσο ἀπλᾶ ποὺ ἀναμένουν μίαν ἀπάντησιν. Καὶ
ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἀσφαλῶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἦσαν Ἕλληνες ὅσοι
ἔδιναν διαταγὰς νὰ ἐκτελεστοῦν τόσοι πολλοὶ Ἕλληνες καὶ μὲ τέτοιους
τρόπους! Καὶ ὅταν, μάλιστα, οἱ δολοφονούμενοι Ἕλληνες ἐφώναζαν: «Εἴμε-
θα Ἕλληνες βρὲ παιδιὰ! Γιατὶ μᾶς σκοτώνετε;» Ποῖος νὰ ἀκούσῃ, ὅμως,
τὴν ἐλληνικὴ φωνὴ των; Ἀλλὰ οἱ πράκτορες τῆς Βουλγαρίας ἤθελαν, ὄχι
μόνον νὰ ἐλαττώσουν τοὺς Ἕλληνες σὲ ἀριθμὸν, ἤθελαν κάτι χειρότερο
ποὺ διαρκεῖ, ἤθελαν νὰ δημιουργήσουν μῖσος καὶ ἐκδίκησι μετὰ τῶν
Ἑλλήνων, μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα. Ἦθελαν νὰ τραυ-
ματίσουν τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ. Ἦθελαν νὰ θολώσουν τὴν ἐλληνικὴν ἀτιμ-

σφαιρα. Ἦθελαν νὰ ἐξαφανίσουν τὴν εὐαισθησίαν τῶν Ἑλλήνων σὲ ὅτι δυσαρρεσεῖ, σὲ ὅτι πλιγώνει. Ἦθελαν νὰ ἐξαφανίσουν τὰ ἡμερα ἑλληνικά ἦθη, μὲ αὐτοὺς τοὺς τρόπους τῶν ἐγκλημάτων. Ἦθελαν νὰ ξεριζώσουν τὰ εὐγενῆ ἑλληνικά αἰσθήματα. Ἦθελαν νὰ πλήξουν στὴν ρίζα τοὺς τὸν χριστιανισμό, ποὺ συνέχει διὰ τῶν αἰῶνων τὴν Ἑλλάδα. Ἦθελαν νὰ ἐξαχρειώσουν τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, νὰ μείνη μεταπολεμικῶς χωρὶς ἀγάπη, χωρὶς δεσμοὺς καὶ ἀμοιβαῖο σεβασμό. Ἦθελαν νὰ διαλύσουν τὴν οἰκογένεια καὶ νὰ ξεριζώσουν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ, τὴν ἀρετὴ τῆς αὐτοθυσίας τῶν παιδιῶν, γιὰ τοὺς γονεῖς τῶν καὶ τῶν γονέων γιὰ τὰ παιδιά τῶν. Γι' αὐτὸ παρουσία παιδιῶν καὶ γονέων διέταζον νὰ γίνουν τὰ ἐγκλήματα τῶν.

Γι' αὐτὸ, λοιπόν, πιστεύομεν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ κατοχῆς 1941—44, ἦσαν δυστυχῶς καὶ Βούλγαροι ἑλληνόφωνοι, ἐμπνευσταὶ καὶ ἐκτελεσταὶ τόσων κακουργημάτων. Μὰ αὐτοὶ ἔκαναν τὸ καθήκον τοὺς στὴν πατρίδα τοὺς. Οἱ Ἕλληνες κομμουνισταὶ πῶς ἔγιναν συνεργάτες τῶν; Μὰ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ εἶναι δολοφόνοι, κατάσκοποι καὶ προδότες.

4.— ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥ ΚΟΜΙΣΣΑΡΙΟΥ ΠΕΤΡΩΦ

Εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐκυκλοφόρησαν πολλὰ προκηρύξεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τῶν μὴ μελῶν ΕΑΜ — ΚΚΕ καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἦσαν μέλη τῶν ὀργανώσεών τῶν, ἀπὸ ἀνάγκη καὶ φόβο, ἀλλὰ δὲν πίστευαν σὲ τίποτε ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῶν καθοδηγητῶν τοῦ ΚΚΕ. Ἦσαν ὅλες γεμάτες ἀπὸ μῖσος καὶ κακία ἐναντίον ἐκείνου ποὺ δὲν τοὺς ἀκολουθοῦσε. Τὸ περιεχόμενον τῶν, ἦτο ὄλο ψέμματα καὶ προπαγάνδα. Παρουσίαζαν ὄλους, μὲ λογῆς - λογῆς ἀξιώματα ὡς ἰδικούς τῶν ὀπαδούς. Πλαστογραφοῦσαν συστηματικῶς τὴν ἀλήθεια, διὰ νὰ παρουσιάσουν εἰς τὸν δῆμιον λαὸ τῆς Ἑλλάδος, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος:

— Ἦ μὲ τὸ ΕΑΜ — ΚΚΕ ἢ μὲ τὸν θάνατο!

Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταὶ πράκτορες τῶν Βουλγάρων, ἀνέλαβαν καὶ ἐκυκλοφόρησαν παντοῦ καὶ μία προκήρυξι τοῦ Βουλγάρου πολιτικοῦ κομμισαρίου Πετρῶφ, κατὰ τὸν Μάϊον 1944. Ἀναγνωρίζουν πλέον ἐπισήμως ὅτι εἶχαν καὶ πολιτικούς κομμισαρίους Βουλγάρους εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ κανόνιζαν τὶς ἐπιχειρήσεις, κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀναφέρομεν ἀνωτέρω εἰς τὸ κεφάλαιον: «Οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον».

Καὶ ναὶ μὲν ἡ προκήρυξις ὀμιλεῖ γιὰ κόκκινο στρατὸ καὶ ζητωκραυγάζει γιὰ τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσία, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν διαψεύδει τὸ γεγονός, ὅτι ὁ πολιτικὸς κομμισαριὸς τοῦ ΕΛΑΣ Πετρῶφ, ἦτο Βούλγαρος. Δὲν

συνέφερε εις τὸ ΚΚΕ, νὰ τὸν παρουσιάσῃ τότε ἀμέσως - ἀμέσως ὡς Βούλγαρο, διότι ἤξερε πόση θὰ ἦτο ἡ ἄμεση ἀντίδρασις τοῦ λαοῦ εις τὴν πρόκλησι αὐτῆ. Τὸν παρουσιάζει ὡς «Ρῶσσο», τὸ περιεχόμενον, ὅμως, τῆς προκηρῦξεως καὶ ἡ ὑπογραφή του ἀνήκουν σὲ Βούλγαρο πατριώτη.

Εἰς τὴν προκήρυξι αὐτῆ, γίνεται ἀπειλὴ νέων σφαγῶν, μόλις θὰ ἔφρουγαν οἱ Γερμανοί. Ζητεῖται νὰ ἐτοιμασθοῦν παντοῦ μαῦροι πίνακες, αὐτῶν ποὺ θὰ τιμωρηθοῦν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, μὲ τὸν πιὸ σκληρὸ τρόπο. Δηλαδὴ συνιστᾷ, ἀπειλεῖ καὶ προετοιμάζει νέες σφαγὰς Ἑλλήνων.

Τὸ ἀκριβὲς καὶ πλήρες κείμενον αὐτῆς τῆς προκηρῦξεως ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαό,

Ἡ ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆ φασιστικῆς μπόττα τῶν ξένων κατακτητῶν θὰ σημάνη ταυτόχρονα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τὴν καταπίεσι τῶν ντόπιων ταξικῶν ἀρχῶν. Ὅστερα ἀπὸ τὴν συμφωνία μὲ τὴν Ἀγγλικὴ καὶ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησι ἀνέλαβεν ὁ κόκκινος στρατὸς νὰ πλαισιώσῃ τὴς Ἀγγλοαμερικανικὰς μεραρχίας, μὲ δικούτους τοῦ πολιτικούς κομισσαρίου. Σκοπὸς τοῦ μέτρου αὐτοῦ, εἶναι ἡ εἰσαγωγή τῆς καινούργιας πολιτικῆς τάξεως στὸν τόπο, μετὰ τὸ διώξιμο τῶν κατακτητῶν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσι, σὲ στενὴ συνεργασία μὲ τὸ ΚΚΕ, μαζί μὲ τοὺς ξένους θὰ ξεκαθαρισθῇ καὶ ἡ ντόπια μπουρζουαζία, ποὺ ὅς τώρα καταπίεζε τοὺς Ἑλληνας ἐργάτες. Γλυκοχαράζει ἡ μέρα τῆς λεύτερης σοβιετικῆς Ἑλλάδος.

» Ἑλληνας πατριῶτες, σὲ κάθε χωριό, σὲ κάθε κοινωνία, σὲ κάθε συνοικία, ἐτοιμάστε τοὺς μαύρους πίνακες, τὸν ταξικὸν ντόπιον ἐχθρὸν ποὺ ἔχουν ἐγκληματίες ἐνάντια στὴν μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν μέρα τῆς ἐθνικοαπελευθερωτικῆς νίκης ἐνάντια στοὺς φασίστες καὶ τοὺς ναζί, σὲ κάθε περιφέρεια θὰ ὀργανωθοῦν ἔκτακτα προληταριακὰ δικαστήρια ποὺ θὰ τιμωρήσουν ὅλα αὐτὰ τὰ μπουρζουαδικὰ στοιχεῖα μὲ τὸν πιὸ σκληρὸ τρόπο. Μὲ πολιτικὸν μας κομισσαρίο, θὰ φροντίσουν στὸ δικαστήριον νὰ λάβουν μέρος ὅλα τὰ πρωτοποριακὰ στοιχεῖα προληταριακῆς ἐπανάστασις. Πατριῶτες, κυτᾶχτε νὰ φυλάγεσθε ἀπὸ τοὺς πράκτορες χαφιέδες τῶν ναζί, τῶν φασιστῶν καὶ τοὺς μπουρζουαζίες, μὴ βγαίνετε ἀνοιχτὰ πρὶν τῆς ὥρας. Περιμένετε τὴς διαταγὰς μας, ὄντας πάντοτε ἔτοιμοι.

» Ζήτω ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικὸς ἀγώνας. Ζήτω ἡ σοβιετικὴ Ἑλλάδα. Ζήτω ἡ ΕΣΣΔ, πατρίδα ὅλου τοῦ ἐργαζομένου κόσμου.

Σ. Πετρόφ

Ἀνώτατος Πολιτικὸς Κομισσαρίου τοῦ ΕΛΑΣ στὴν Ἑλλάδα.

Ὅπως θὰ παρατηρῇ ὁ ἀναγνώστης, τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς προκηρῦξεως αὐτῆς, δὲν εἶναι γιὰ Ἑλλάδα καὶ γιὰ ἑλληνικὸν λαό, ἀλλὰ γιὰ ταξικὸν ἐχθρὸν καὶ γιὰ σοβιετικὴ Ἑλλάδα. Δίνει, δέ, κατεῦθυνσι νὰ γίνουν νέοι μαυροπίνακες πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ συγχρόνως ὁμιλεῖ γιὰ ἐργαζόμενον κόσμον! Ἐχει πράγματι μεγάλη θρασύτητα αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, ἀνάλογη βέ-

βαια με την αναισθησία και την θρασύτητα των αρχιδολοφόνων κομμουνιστών που είχαν, ως συνεργάτες των αυτών τον πολιτικό κομισσάριο Πετρώφ. Και αυτά αι χιλιάδες που είχαν μέχρι του Μαΐου 1944 δολοφονηθῆ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές, δὲν ἦσαν παιδιὰ τοῦ λαοῦ, φτωχοὶ ἀγρότες καὶ ἐργάτες; Καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐδολοφονήθησαν μετὰ τὸν Μάϊον 1944, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1944, δὲν ἦσαν ἐπίσης ἀγρότες καὶ ἐργάτες; Γιὰ ποῖον, λοιπόν, λαὸν ἡμιλεῖ ὁ Πετρώφ;

Ὁ Πετρώφ ὅμως, τὴν ἀποστολὴν του πρὸς τὴν Βουλγαρία ἐξεπλήρωσε. Ἄλλὰ οἱ ἄλλοι, οἱ ἀπαδοὶ τοῦ ΚΚΕ, πῶς ἐδέχοντο τέτοιον κομισσάριο ποὺ εἶχε ὡς ἀποστολὴν του τὴν ἐξόντωση τῶν Ἑλλήνων; Εἶναι ἀπολύτως ἐξηκριθωμένον, ὅτι ἡ προκήρυξις ἔπασσε με ἀεροπλάνο εἰς τὴν περιοχὴν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, τὸν Ἰούλιον — Αὐγουστο 1944, πρὶν ἀπὸ τὴς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ.

5.— «ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ»

1. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτό, ἃς μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀσχοληθῶμεν με ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγάλους καπεταναίους τοῦ ΕΛΑΣ, τὸν Ἄρη Βελουχιώτη. Δὲν μᾶς εἶναι καθόλου εὐχάριστον νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ὀνόματα τῶν δολοφόνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος. Πολὺ σπανίως ἀναφέρωμεν μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὀνόματα, ὅπως θὰ ἔχη βεβαιωθῆ ὁ ἀναγνώστης. Ἀσχολούμεθα με τὸν Ἄρη Βελουχιώτην, διότι τὸ ΚΚΕ — ΕΛΑΣ ἠθέλησε νὰ τὸν παρουσιάσῃ ὡς τὸν «θρυλικὸν ἡγέτην τοῦ ΕΛΑΣ» καὶ ἀσφαλῶς τὸν προώριζε γιὰ ἀρχηγὸν τοῦ ΕΛΑΣ, εἰὰν ἐπικρατούσε τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944. Ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἰδίως ἡ νέα γενεά, πρέπει νὰ μάθῃ ποῖος ἦταν αὐτὸς ποὺ τὸ ΚΚΕ ὥρισε ὡς γενικὸν ἀρχηγὸν καὶ ἔβαψε ὅλην τὴν Ἑλλάδα με ἑλληνικὸν αἷμα, ὡς ὁ χειρότερος κατακτητὴς ποὺ πέρασε ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη, ὡς ὁ φοβερώτερος καὶ ἀπαισιος κακοῦργος ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν γῆν.

2. Τὸ ὄνομα «Ἄρης Βελουχιώτης», εἶναι ψευδώνυμον τοῦ πραγματικοῦ ὀνόματος Θανάσης Κλάρας. Τότε οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ κρύβωνται ποῖοι πραγματικὰ ἦσαν, ἔπερναν ἄλλα ὀνόματα, ψευδώνυμα. Μὲ τὸ πραγματικὸν τὸς ὄνομα ἦσαν γνωστοὶ μόνον στὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ. Μὲ τὴν τακτικὴν των, ὅμως αὐτὴν, ἐξαπατοῦσαν τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν με ἄσφογον ἐμφάνισι, με τρόπους εὐγενικοὺς, με λόγια πατριωτικά, γεμᾶτα ἐθνικὴ φλόγα καὶ πίστη. Καὶ ὅταν ἀργότερα ἄρχισαν νὰ ἐκδηλώνουν τὸ σατανικὸ πρόγραμμα τους, κανεὶς δὲν ἤμποροῦσε νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ. Εἶχαν ἐπιβληθῆ με τὰ ψευδώνυμα, με τοὺς λόγους καὶ μετὰ με τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν τρομοκρατίαν. Μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν τῶν ψευδωνύμων, ποὺ ἔ-

γινε θεσμός ἐπὶ κατοχῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, παρουσιάζοντο σὲ μία περιφέρεια φοβεροὶ ἐγκληματίες, ὡς ἀθῶ-
ες περιστερές. Ἄλλοτε εἶχαν ἀρχαῖα ὀνόματα ἡρώων, ὡς «Ζαχαριᾶς», «Πα-
παφλέσσας», «Πελοπίδας», ἄλλοτε ἀπλᾶ ὀνόματα «Σωκράτης», «Γάκης»,
«Σταῦρος» κλπ. ἢ «Μαχαίρας», «Κοψίδης» κλπ. ποὺ ἐτρομάζαν ὅλους καὶ
στὸ ἄκουσμα μόνον τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. Ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐκ-
κλοφόρουν ἐλευθέρως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐλληνομαθεῖς Βούλγαροι καὶ ὑπὸ
τὴν προστασίαν τοῦ ΚΚΕ ἔβγαζαν λόγους σὲ ὑποχρεωτικὰς συγκεντρώσεις
τῶν κατοίκων καὶ ἔρριχναν παντοῦ τὸ δηλητήριο τοῦ μίσους καὶ τῆς δι-
χονίας εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν.

Τὴν τακτικὴν αὐτὴν τῶν ψευδωνύμων, ἐτήρησε καὶ ὁ Θανάσης Κλά-
ρας ἀπὸ τὴν Λαμία καὶ ἐπῆρε τὸ ψευδώνυμον «Ἄρης Βελουχιώτης» γιὰ
νὰ ἴσκειάσῃ καὶ τὰ ἐγκλήματα ποὺ εἶχε διαπράξει πρὶν καταταγῆ εἰς τὸν
ΕΛΑΣ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐγκλήματα ποὺ ἐπρόκειτο, κατὰ τὸ πρόγραμμα
τοῦ ΚΚΕ, νὰ διαπράξῃ. Ἐπῆρε, λοιπόν, τὸ ψευδώνυμον «Ἄρης Βελου-
χιώτης».

3. Πρὶν ἀναλάβῃ κατεταίνος εἰς τὸν ΕΛΑΣ, εἶχε καταδικασθῆ ὑπὸ
διαφόρων ἐλληνικῶν δικαστηρίων, διὰ ἔνδεκα πλημμελήματα ἀπὸ τὸ 1925
μέχρι τὸ 1938:

1) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 988)24.7.1925 ἀποφ. Πλημ)κειοῦ Θεσσαλονί-
κης, εἰς δύο ἐτῶν φυλάκισιν διὰ κλοπὴν.

2) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1254)25.9.1929 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀθη-
νῶν, εἰς 20 ἡμερῶν κράτησιν, διὰ αὐτοδικίαν.

3) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1348)23.11.1929 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀ-
θηνῶν, εἰς 45 ἡμερῶν κράτησιν διὰ παράβασιν Ν.4229.

4) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 509)23.5.1930 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀθη-
νῶν, εἰς δύο μηνῶν κράτησιν, δι' ἀντίστασιν κατὰ τῆς ἀρχῆς.

5) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1312)24.11.1930 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀ-
θηνῶν, εἰς φυλάκισιν 1½ ἔτους, διὰ παράβασιν τοῦ Ν. 4229.

6) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1989)1939 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀθηνῶν
εἰς 6 μῆνῶν φυλάκισιν, διὰ ψευδορκίαν.

7) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 108)25.6.1934 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Μιτυ-
λήνης, εἰς φυλάκισιν 4 μηνῶν, διὰ πλαστογραφίαν.

8) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 849)5.9.1934 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Μιτυ-
λήνης, εἰς κράτησιν ἑνὸς μηνός, διὰ πλαστογραφίαν.

9) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 13030)20.9.1934 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Ἀ-
θηνῶν, εἰς 2½ μηνῶν κράτησιν, διὰ ψευδορκίαν.

10) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1835)3.11.1937 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Δρά-
μας, εἰς φυλάκισιν 3 μηνῶν, διὰ πλαστογραφίαν καὶ

11) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 6512)31.3.1938 ἀποφάσεως Πλημ)κειοῦ Δρά-
μας, εἰς φυλάκισιν 4 ἐτῶν, διὰ παράβασιν τοῦ Ν. 117)1936.

Μὲ αὐτὸ λοιπὸν τὸ ποινικὸν μητρώον, ὁ κοινὸς αὐτὸς ἐγκληματίας,

καλεῖται τὸ 1942 ἀπὸ τὸ ΚΚΕ, νὰ κἀνὴ τὴν πρώτη συμμορία μὲ ἄλλους ἐγγληματίες καὶ νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὴν Φθιώτιδα, ὡς «ἀντάρτης» γιὰ τὴν Πατρίδα. Ἐπειδὴ, ὅμως, ἦτο γνωστὸς εἰς τὸ πανελλήνιον, παίρνει τὸ ψευδώνυμον «Ἄρης Βελουχιώτης». Ἄφησε γενειάδα, ἐφόρεσε σκοῦφο στρατιωτικὸν καὶ ἔβαλε καὶ ἀστέρια ὡς «ἀντ)ρχης τοῦ πυρ)κοῦ!!!» Ἔτσι ἄρχισε τὴν πρώτη ἀπατηλὴ ἐπιχείρησί του εἰς τὴν περιφέρειαν Λαμίας καὶ Θεσσαλίας, τὸν Μάϊον 1942, μὲ 12 παλαιοὺς καταδίκους κομμουνιστὰς πὺ εἶχε γνωριμίες ἀπὸ τὶς φυλακὰς.

4. Ἄς σημειωθῆ ἐδῶ, ὅτι τότε κανεὶς δὲν ἐγνώριζεν τί ἦτο αὐτὸς ὁ «Ἄρης Βελουχιώτης», πὺ παρουσιάζετο ὡς «ἀντ)ρχης». Πρῶτος ἀνεκάλυψε τὴν ταυτότητά του ὁ ἀνθ)ρχος τότε καὶ μετέπειτα ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν Γ. Βασιλόπουλος ἀπὸ τὴν Τριφυλίαν. Ὁ Γ. Βασιλόπουλος, μὲ 25 ἄνδρες χωροφυλακῆς, εἶχεν ἀφήσει τοὺς σταθμοὺς χωροφυλακῆς καὶ ἐγύριζε ἐλεύθερος εἰς τὴν ὄρεινὴν περιφέρειαν τῆς Θεσσαλίας καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος, μὲ πρόγραμμα νὰ διημιουργήσῃ ἐκεῖ ἔνοπλον ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Ὅταν ἐπληροφορήθη, ὅτι ἐκινεῖτο ἐκεῖ πλησίον ἕνας ὀνομαζόμενος Ἄρης Βελουχιώτης, ὡς «ἀντάρτης», ἐξήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν καὶ γνωριμίαν, μὲ σκοπὸν νὰ μάθῃ ποῖος ἦτο καὶ νὰ συνεργασθῆ διὰ τὸν κοινὸν σκοπὸν, τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Στέλλει, λοιπὸν, συνδέσμους, συνεννοεῖται καὶ γίνεται συνάντησις μὲ τὸν Βελουχιώτη εἰς τὸ χωρίον Λίλοφον τῆς Φθιώτιδος, τὸ τέλος Σεπτεμβρίου 1942. Οἱ κομμουνιστὰι τότε, δὲν παρουσιάζοντο ὡς κομμουνιστὰι, ἀλλὰ ὡς «ἀγαθὰ καὶ ἄκακα ἀρνια» πὺ ἤθελαν μόνον τὴν «ἀπελευθέρωσιν». Μόνον ἕνας εὐφυῆς καὶ πεπειραμένος διὰ τὴν τακτικὴν τῶν κομμουνιστῶν θὰ ἠμποροῦσε νὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃ. Ὁ Γ. Βασιλόπουλος μὲ τοὺς ἄνδρες του, δὲν εἶχε στολὴν χωροφυλάκων, ἀλλὰ εἶχε πολιτικὴν περιβολὴν μὲ ὄπλα καὶ δεσμίδες καὶ ἦτο γνωστὸς εἰς τὴν περιφέρειαν, ὡς ὄπλαρχηγὸς μὲ γεροὺς ἀντάρτες. Ὁ Βελουχιώτης, εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν συνάντησιν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ συνεργασίαν μὲ τὴν ὁμάδα τοῦ Βασιλοπούλου καὶ τοῦ προτείνει νὰ ἐνωθοῦν ἢ νὰ ἔχουν στενὴν συνεργασίαν. Ἀπὸ δλην τὴν συνομιλίαν, ὅμως, ὁ Βασιλόπουλος, πεπειραμένος καὶ παλαιὸς ἀστυνομικὸς, ἀνεγνώρισε καὶ ἐπέισθη πλέον, ὅτι ὁ «Ἄρης Βελουχιώτης» ἦτο ὁ Θανάσης Κλάρας ἀπὸ τὴν Λαμίαν, ὁ αἰώνιος φοιτητὴς τῆς γεωπονικῆς, ὁ κοινὸς κατάδικος ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια, ὁ γνωστὸς κομμουνιστὴς, πὺ εἶχε ἀπασχολήσῃ τὴν ἀσφάλεια ἐπὶ δεκαετίες ὀλόκληρες. Δηλώνει «εὐχαρίστησιν» διὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν εἰς τὸ Λίλοφον ὁ Βασιλόπουλος καὶ συμφωνοῦν νὰ γίνῃ νέα συνάντησις τὸν ἄλλο μῆνα στὸ ἴδιο μέρος. Ὁ Βασιλόπουλος, ὅμως, διείδε τὸν μεγάλον κίνδυνον τοῦ τόπου ἀπὸ τὴν κίνησιν αὐτὴν τοῦ κομμουνιστοῦ Θανάση Κλάρα, ἐπέισθη ὅτι ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ καὶ σπεύδει εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἀναφέρει εἰς τοὺς ἀνωτέρους του τί εἶδε, τί ἔμαθε γιὰ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη. Ζητεῖ, δέ, ἐνίσχυσιν εἰς ὄπλα καὶ χρήματα, νὰ ὀπλίσῃ πολλοὺς ἄνδρες πὺ εἶχε

για να παρουσιασθῆ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἢ ἀνταρτικὴ του κίνησις, δυνατὴ καὶ ἰσχυρότερη ἀπὸ τοῦ Ἕλλη Βελουχιώτη. «Εἶς βαθμὸν, ὥστε ἂν ἐχρειάζετο νὰ προέβαινε καὶ εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἐτοιμαζομένην θύελλα καὶ καταστροφὴ». Δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθη, ἐλάχιστοι τότε, διέβλεπαν τὴν θύελλα καὶ τὴν καστροφὴν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ φθάσῃ. Ἀναγκάζεται νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Μεσσηνίαν, ὅπου ἠγεῖται ἐκεῖ ὁμάδος ἐθνικῆς ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. ὅπως ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

5. Πρὶν ἀναπτύξωμεν διὰ τὴν δρᾶσιν του ὡς καπετάνιου τοῦ ΕΛΑΣ, ἃς ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσωμεν λίγα λόγια διὰ τὸ παρελθόν του, πρὶν ἀπὸ τὴν κατοχὴν. Ὁ Θανάσης Κλάρας, κατήγετο ἀπὸ ἀρίστην οἰκογένειαν τῆς Λαμίας μὲ ἐθνικὰς ἀρχάς. Ἐνεγράφη εἰς τὴν «Ἀβερώφειον» μέσῃν γεωργικὴν σχολὴν Λαρίσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἐπῆρε πτυχίον. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο τύπος αὐταρχικὸς καὶ διεστραμμένος καὶ ἦτο μανιώδης οὐζοπότης, οἱ γνωστοὶ του, δέ, τὸν ἀπεκάλουν «μιζέρια». Εἶχε ροπήν πρὸν τὴν ἀληθειάν. Ἐγκατέλειψε τὴν γεωπονικὴν σχολὴν Λαρίσεως τὸ 1935 καὶ ἄρχισε νὰ μελετᾷ κομμουνιστικὰ βιβλία. Φούσκωσε τὸ μυαλό του, ξέχασε τὴν Ἑλλάδα, ἔγινε κομμουνιστῆς. Τὸ 1937, ἀποκηρύσσει τὸν κομμουνισμὸν μὲ μίαν «δηλωσίαν» καὶ οἱ ἄλλοι κομμουνισταὶ τὸν ἀποκαλοῦν πλέον «δηλωσίαν».

Κατὰ τὴν κατοχὴν ἐσκέφθη ὅτι εὕρηκε τρόπον νὰ ἀνέβῃ κοινωνικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, ἀφοῦ δὲν εἶχεν ἐπιτύχει τίποτε στὴ ζωὴ του. Ἐθεώρησε, δέ, καὶ εὐκαιρία νὰ ἀποκατασταθῆ εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ ΚΚΕ, ἀφοῦ ἦτο «δηλωσίης». Ἀπὸ ἀντίδρασι καὶ ἐκδίκησι πρὸς τὴν κοινωνίαν ποὺ τὸν εἶχε καταδικάσει γιὰ τόσες παρανομίαις του, καταστρώνει σχέδιον νὰ γίνῃ ἕνας «ἀρχηγός» καὶ αὐτὸ ἔστω καὶ μὲ ἔγκλημα.

6. Ἐμφανίζεται, λοιπόν, τὸ 1942, εἰς τὸ ὄρος «Τυμφορηστός» εἰς Βελοῦχι κατ' ἀρχὴν ὡς ἀντ' ὀρχης πυροβολικοῦ μὲ τὸ ψευδώνυμον «Ἄρης Βελουχιώτης». Ἐπῆρε μαζί του μία ὁμάδα αἰμοβόρων φανατικῶν κομμουνιστῶν καὶ ἄρχισε τὸ τερατῶδες ἔργον του. Οἱ στενοὶ συνεργάτες του μὲ ἕνα νεῦμα του μόνον, συλλαμβάνουν τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς ἐκτελοῦν μὲ βασανιστήρια, παρουσία, δέ, κατὰ διαταγὴν του καὶ ὄλων τῶν ἄλλων συγχωριανῶν του!... Δολοφονεῖ κάθε ὑπολογίσιμον ἐθνικόφρονα εἰς τὴν περιφέρειαν Στερεᾶς Ἑλλάδος. Δολοφονεῖ κάθε ὁπαδόν του ποὺ τολμαίει νὰ μὴ ἐκτελέσῃ ἀμέσως τὶς διαταγὰς του καὶ τὶς πλέον παράλογες καὶ τὶς πλέον προδοτικὰς καὶ ἀπάνθρωπες.

Ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς προσωπικῆς του ἀσφαλείας, φέρουν μαῦρον σκοῦφον στὸ κεφάλι τους, ὀνομαζόμενοι «μαυροσκούφηδες», σὰν τοὺς κοζάκους τῆς Ρωσσίας καὶ τοὺς Βουλγάρους κομιτατζήδες. Φοροῦσαν στρατιωτικὰς στολὰς ποὺ ἄρπαξαν ἀπὸ ἀξιωματικὸς στρατοῦ καὶ χωροφυλακῆς, τοὺς ὁποίους συνήθως ἐξετέλουν γιὰ νὰ πάρουν τὰ ροῦχα. Στὸ δίκωχό τους, ποὺ εἶχαν στὸ κεφάλι τους, δὲν ἦτο οὔτε κανένα ἐθνόσημον ἢ ἡ Ἑλληνικὴ ση-

μαία ἢ ἡ λέξις ΕΛΛΑΣ, ἀλλὰ ΕΛΑΣ. Χαιρετοῦσαν κομμουνιστικά, μὲ τὴν ὕψωσι τῆς ἀριστερῆς γροθιάς καὶ ἔψαλλαν σλανικά τραγούδια... Ὅπου περᾶνει ὁ ᾠδῶν, δίνει διαταγὰς νὰ συμμορφωθοῦν ἀμέσως ὅλοι σέ ὅ,τι αὐτὸς διατάζει... Πάνοπλοι καὶ ἔφιπτοι οἱ «μαυροσκούφηδες» περιτρέχουν τὴν Ρούμελι, ἐνσπείρουν παντοῦ τὸν τρόμον καὶ τὸν θάνατον. Παρουσιάζονται, δέ, ὡς τμήμα τῆς συμμαχικῆς στρατιᾶς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐν ὀνόματι, λοιπόν, τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, ὁ Βελουχιώτης σκοτώνει καθημερινῶς ὄχι Ἰταλογερμανοὺς, ἀλλὰ Ἕλληνας.

Κατ' ἐντολὴν του, οἱ μαυροσκούφηδες ὑποχρεοῦν τοὺς νέους τῶν χωριῶν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν, βιαίως καὶ ἐκτελοῦσαν ὅλους μὲ τὴν πρώτη ἀρνησί τους. Ἀρχίζουν παντοῦ κομμουνιστικά μαθήματα καὶ ὑποχρεοῦν νέα παιδιά, ἀγνά παιδιά τοῦ χωριοῦ, νὰ σφάζουν παρουσία δλοκλήρων χωριῶν ἐθνικιστὰς μὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι εἶναι «προδοτές». Ἔτσι μὲ τὴν τακτικὴ τους αὐτὴ τοὺς ἀχρηστεύουν τὴν ἠθικὴ των συνείδησι, τὴν εἰσαθησιὰ των καὶ τὴν ἀνθρωπιὰ των καὶ ἐγίνοντο κατόπιν ἀναισθητα καὶ ἄβουλα ὄργανά των.

Αὐτὸ ἦτο τὸ συγκρότημα τοῦ ᾠδῶν, μὲ τοὺς μαυροσκούφηδες. Ὁ ᾠδῶν Βελουχιώτης, ἀπέστειλε τοὺς 160 μαυροσκούφηδες εἰς Πελοπόννησον τὸν Ἰούλιον 1943, μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμφώνου Πετρισιῦ τῆς 12.7.1943, μεταξὺ ΚΚΕ καὶ κομμουνιστικοῦ κόμματος Βουλγαρίας. Καὶ ὁ ἴδιος ἔστειλε καὶ τὴν διλοχίαν 180 Βουλγάρων, μὲ τὸν Ἀνατόλι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

7. Ἡ ἔκτασις τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν ἀπὸ τὸν ᾠδῶν Βελουχιώτη καὶ τοὺς μαυροσκούφηδες εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, εἰς τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν ἔφερε τὸν τρόμον, τὸν ἀποτροπισμὸν καὶ τὴν ὀργήν. Εἰς τὸ ΚΚΕ, ἔφερε ἀγαλλίασιν. Ὁ «μικζέρις», ὁ «δηλωσις», εἶχε ἀποδειχθῆ ἀντάξιος τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ. Εἰς ἀναγνώρισιν τῶν ὑπηρεσιῶν του τὸ ΚΚΕ τὸν προβιδάξει εἰς ἀρχηγὸν τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸν Ἀπριλίον τοῦ 1944, τὸ ΚΚΕ τοῦ δίνει ἐντολὴν νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς ΕΚΚΑ, τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ, εἰς Φθιώτιδα καὶ ὁ ᾠδῶν Βελουχιώτης μὲ τοὺς «μαυροσκούφηδες» ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς ΕΚΚΑ, τὴν 16ην Ἀπριλίου 1944. Μετὰ διήμερον μάχην συλλαμβάνει 200 ἀντάρτες καὶ τὸν ἴδιον τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν καὶ σφάζει ὅλους τοὺς ἀντάρτες καὶ τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν. Καὶ ὅταν τὸν Μάιον 1944, τὸ ΚΚΕ ἀνησύχησε γιὰ τὴν τύχην τῆς Πελοποννήσου διότι, παρὰ τὰ ὅσα ἐγκλήματα ποὺ εἶχαν διαπραξῆ τα κατώτερα στελέχη, «οἱ ἀπεσταλμένοι του», τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἄλλαξε, ἀναθέτει εἰς τὸν ᾠδῶν Βελουχιώτη, νὰ διαπεραιωθῆ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ τὴν ὑποτάξῃ μὲ κάθε τρόπο.

8. Ἐδῶ ἐπίκαιρον εἶναι νὰ σημειωθοῦν τὰ ἑξῆς: Ἐντὸς τοῦ ΚΚΕ, ἦσαν δύο μερίδες. Ἡ σχολὴ Καλαμάτας καὶ ἡ σχολὴ Λαμίας. Ἡ σχολὴ

Καλαμάτας, ἦτο ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ κομμουνισμοῦ διὰ τῆς πειθοῦς καὶ διὰ τοῦ «καλοῦ» παραδείγματος. Ἡ σχολὴ Λαμίας, εἶχε σκοπὸν τὴν διάδοσιν τοῦ κομμουνισμοῦ διὰ τῆς βίας. Τὸ πνεῦμα τῆς σχολῆς Καλαμάτας, εἶχε μᾶλλον ἐπικρατήσει. Τὸ ΚΚΕ, ὅμως, μόλις ἐβεβαιώθη αὐτό, ἔστειλε τὸν Ἰούλιον 1943, τοὺς 160 κομμουνιστὰς ἀπὸ τὴν Ρούμελη μὲ τὸν Γιάννη Ἰωαννίδη, τὸν Ὁρίωνα καὶ τὸν «Πελοπίδαν» καὶ ἕξινας ὄλες οἱ ἐπιθέσεις τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ἀρχηγὸς τότε τοῦ ΚΚΕ, Σάντος ἔδωσε εἰς τὸν Ἄρη Βελουχιώτη, τὴν ἐντολήν: «Θανάση, νὰ στρώσης τὸν δρόμο σου μὲ κορμιά».

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ἐπραγματοποίησε πλήρως τὴν ἐντολήν τοῦ ΚΚΕ. Τὸν Μάϊον 1944, μὲ τοὺς μαυροσκούφηδες, διαπεραιώνεται εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ φθάνει εἰς Ἀχαΐαν. Ἡ εἶδησις αὐτὴ ἀπλώνεται σὰν ἀστρατὴ ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει ὅλον τὸν πληθυσμὸν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ ἀφηνιασμένος αὐτὸς ἀρχιεργαζηνιστὴς εἶναι στὴ ράχη τοῦ Μωρηῶ! Μόλις ἔφθασε καλεῖ σὲ σύσκεψιν τοὺς ἄλλους καπεταναίους τοῦ ΕΛΑΣ, τοὺς καθοδηγητὰς καὶ τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ. Οὐσιαστικῶς τοὺς καλεῖ ὅλους σὲ ἀπολογία. Σὰν θηρίο ἀνήμερο βρυχᾶται, ὀργίζεται, φωνάζει, ἀπειλεῖ τοὺς πάντας:

— Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀνοχὴ ἐδῶ στὴν Πελοπόννησο; Γιατὶ δὲν εἶναι ὅλοι μαζί μας ἐδῶ; Ἀχρηστοὶ ξεχάσατε, ὅτι κομμουνισμὸς καὶ ἐπείκεια δὲν χωροῦν μαζί;

Ἄρχισε ἀμέσως νὰ ἐξετάζη ποῖοι ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ, εἶναι κομμουνιστὰι καὶ ποῖοι δὲν εἶναι. Ὅσοι δὲν ἦσαν κομμουνιστὰι τοὺς μετέθετε, τοὺς ταιλατωροῦσε, τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ «στρατηγείου του» ἢ τοὺς ἐφωλάκιζε. Προτιμοῦσε, δέ, τὴν ἐξῆς μέθοδο γιὰ νὰ τοὺς κίνη ὀπαδοὺς του. Τοὺς ἔβαζε ὡς μέλη στρατοδικείων, διὰ νὰ καταδικάζουν εἰς θάνατον μερικὸς ἀθώους ἐθνικιστὰς, ἀλλὰ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ «δικαστηρίου του» ἦσαν δικοὶ του μαυροσκούφηδες ἀπὸ τὴ Ρούμελη, τυφλά ὄργανά του καὶ ἄγνωστα πρόσωπα εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐὰν δὲν ἦτο ὁμόφωνος ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις, ἀπεκαλύπτετο ἐπισήμως ὁ ἐθνικιστὴς ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀρχιζε πλέον φανερὰ τὴν δίωξίν του. Ἔτσι ἐνήργησε γιὰ τὸν ἀντ'ορχὴν Π. Μαντζουράνην, ποῦ ἦτο ἐθνικιστὴς ἐπιτελάρχης τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου. Τὸν ἔβαλε πρόεδρον στρατοδικείου νὰ δικάσῃ τὸν «προδότην» Γ. Τσατᾶν ἀπὸ τὰ Τρόπαια, ὅλα, δέ, τὰ ἄλλα μέλη τοῦ δικαστηρίου ἦσαν δικοὶ του μαυροσκούφηδες. Ὁ Τσατᾶς, εἶχε ἑπτὰ κατηγορίες. Ἐὰν καὶ διὰ τὴν μίαν ἦτο ὁμόφωνος ἡ ἀπόφασις εἰς θάνατον, θὰ ἐξετελεῖτο. Ὅποτε καὶ οἱ δικάζοντες, θέλοντες δὲ θέλοντες, θὰ ἦσαν εἰς τὰ μάτια τοῦ κόσμου δολοφόνοι. Ὁ Μαντζουράνης ρίχνει καὶ διὰ τὰς ἑπτὰ κατηγορίας λευκὴν ψῆφον, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἔρριξαν καταδικαστικὴν ψῆφον καὶ δὲν καταδικάζεται. Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ἐπίσθη πλέον, ὅτι ἦτο ἐθνικιστὴς ὁ Μαντζουράνης, τὸν συλλαμβάνει καὶ τὸν φυλακίζει εἰς τὸ «προσωπικὸν του στρατόπεδον».

Ἀντικαθιστᾶ πολλοὺς καπεταναίους μὲ ἰδικοὺς του μαυροσκοπούφηδες, φανατικοὺς καὶ αἰμοσταγεῖς κομμουνιστάς, τυφλά ὄργανά του. Ποῖος ξέρει ἂν μέσα σ' αὐτοὺς ποὺ ὤρισε καπεταναίους, δὲν ἦσαν ἑλληνόφωνοι Βούλγαροι;

Λί ν ε ι γ ε ν ι κ ῆ δ ι α τ α γ ῆ σ ' ὄ λ ο υ ς : «Νὰ στρώσετε τὸ Μωρηᾶ ἀπὸ κορμιᾶ. Φωτιά καὶ τσεκοῦρι στὸν ἀντιδραστικὸ Μωρηᾶ». Ἀπὸ τότε ἀρχίζει μία νέα περίοδος βασανιστηρίων καὶ κακουρηγιμάτων στὴν Πελοπόννησον. Λαός, ὄπλοφόροι τοῦ ΕΛΑΣ καὶ καπεταναῖοι τὸν τρέμουν. Ἔχει φέρει δικό του ἔνοπλο σῶμα ἀπὸ τὴν Στερεὰ Ἑλλάδα, ποὺ τὸν ὑπακούει τυφλά. Ὅποιος θὰ ἐσκέπτετο ἑλληνικά καὶ ἀνθρωπινὰ καὶ δὲν θὰ ἐκτελοῦσε ἀμέσως μία ἐγκληματικὴ διαταγὴ του, θὰ ἐθεωρεῖτο «ἀντιδραστικὸς» καὶ θὰ ἐξετελεῖτο ἀμέσως. Ὅσοι τόλμησαν νὰ διαφωνήσουν εὐφῆξαν ὡς ἀμοιβὴν τὸν θάνατον.

9. Ὁ ἴδιος ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ἐπισκέπτεται τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως ποὺ τὰ γεμίζει μὲ δικὰ του θύματα καὶ παρακολουθεῖ προσωπικῶς τὰ βασανιστήρια. Ἴδου τί βεβαιώνει ὁ ἀντ)ρχης Μαντζουράνης, ἐπιτελάρχης τοῦ ΕΛΑΣ, κρατούμενος στὸ στρατόπεδο Τροπαίων:

«Τοὺς κρατούμενους τοὺς ἔδεοναν ἀλύπητα ἡμέρα καὶ νύκτα καὶ ἔβαζαν συγχρόνως νὰ λειτουργῆ καὶ ἓνα γραμμόφωνο εἰς τὸ διαπασόν. Τοὺς εἶχαν δεμένους μὲ ἀλυσίδες δύο - δύο, τρεῖς - τρεῖς. Ἐκεῖ ἦσαν κρατούμενοι, κατὰ διαταγὴν τοῦ Βελουχιώτη, ὅλοι οἱ σύνδεσμοι τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν ἀξιοματικοὶ καὶ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ στελέχη δικὰ του, ποὺ παρεξέκλιναν τοῦ σκοποῦ τοῦ ΚΚΕ. Ὅλοι ἦσαν κατάδικοι ὑπὸ τὸ προσωπικὸν «ἐνδιαφέρον» τοῦ Βελουχιώτη. Ὁ στρατοπεδάρχης ἐκτελεστής Τζαβέλλας τοὺς ἔλεγε καθημερινῶς σχεδόν:

— Ἐγὼ θὰ σᾶς ταΐζω, ἀλλὰ μόλις μοῦ εἰπῆ ὁ Ἄρης νὰ σᾶς σκοτώσω, θὰ σᾶς σκοτώσω!

Ἔτσι ἐθεωροῦσε ὁ Βελουχιώτης τοὺς φυλακισμένους του: Χοιρινὰ πρὸς πάχυνσιν, ἔτοιμα πρὸς σφαγὴν...

Θὰ ἀναφέρωμεν μερικὲς μόνον περιπτώσεις, ἐνὸς μόνον στρατοπέδου τῶν κομμουνιστῶν.

α) Πηγαίνει ὁ ἴδιος κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1944, στὸ στρατόπεδο τῆς Βάχλιας Γορτυνιάς, ὅπου ἦσαν κρατούμενοι καὶ βασανιζόμενοι ἑκατοντάδες ἐθνικισταί. Ἐκεῖ ἦσαν φυλακισμένοι, ἡ Ζωὴ Κουμανιώτου, ὁ ἀδελφός της, ἡ μάνα της καὶ ὁ γαμπρός της ἀπὸ τὴν Πάτρα. Λιατίζει καὶ βγάζουν ἀπὸ τὸ κελλὶ τὴν Ζωὴ Κουμανιώτου καὶ παρακολουθεῖ καὶ κανονίζει ὁ ἴδιος τὰ βασανιστήριά της. Τὴν δένουν καὶ τῆς κεντοῦν τὸ σῶμα της μὲ μαχαίρια. Ὁ ἴδιος ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, σηκώνεται καὶ τῆς σχίζει στὴ μέση τὸ μηρό της... καὶ ὅλα αὐτὰ ὑπὸ τοὺς ἦχους μουσικῆς ἐνὸς ἀκορντεόν...

β) Στὸ ἴδιο στρατόπεδο, παρουσία τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, βασανίζουν τὸν ἀνθ)γόν Νικ. Μουτούση, ἀρχηγὸν ἀνταρτικῆς δμάδος Ε.Σ. Μὲ

σαρχαστικό γέλιο, τὸν ρωτᾷ ὁ Ἄρης:

— Βρὲ Μουτούση, πῶς σὲ κατάντησαν ἔτσι ἐσένα; Πῶς διάβολο σὲ καταφέρανε καὶ νὰ σὲ δέσουν χειροπόδαρα;

Καὶ ἀρχίζουν τὰ βασανιστήρια μαζί με τὴν μουσικὴ τοῦ ἀχορντεόν. Ἔχουν μαζί τους οἱ μαυροσκοψήδες σιδερικά, τανάλιες, μαχαίρια κ.ἄ. Τὸν ἀρχίζουν στὸ ξύλο, τὸν κτυποῦν με βούκεντρα, πιδοῦν ἐπάνω του, τὸν κλωτσοῦν, πιδοῦν καὶ χορεύουν γύρω του σὰν κανίβαλλοι. Τοῦ ἔχουν ἀφαιρέσει ὅλα τὰ ροῦχα του, εἶναι γυμνός. Τὸ αἷμα τρέχει καὶ αὐτοὶ τραγουδοῦν. Ὁ Ἄρης εὐφραίνεται. Δίνει ἐντολὴ με ἓνα νεῦμα του καὶ ἓνας μαυροσκοψῆς τὸν ἀρχίζει νὰ τὸν κτυπᾷ με ἓνα σφυρὶ στὸ κεφάλι.

Ὁ Μουτούσης, σιγοπεθαίνει: Αἷματα, ἰδρωτὲς, πόνοι φρικτοί. Φωνάζει: «Γιὰ τὸ Θεό, βρὲ παιδιά, δῶστε μου λίγο νερὸ νὰ πιῶ, τόσο εἶσθε σκληροί;» Ἀμέσως! φωνάζουν οἱ δολοφόνοι κομμουνισταί. Πέρνουν μία χούφτα ἄλατι καὶ τοῦ τὸ ρίχνουν στὸ στόμα. Τοῦ δίνουν καὶ μία κλωτσιὰ καὶ τοῦ λένε: «Αὐτοῦ νὰ λυσάξης τώρα!...». Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ, τὰ παρακολουθεῖ ὅλα καὶ χαίρεται διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ. Δύο ἡμέρες ἀργότερα, παρουσία τοῦ ἀρχικαπετάνιου Ἄρη, τοῦ τρυποῦν τὰ πόδια με πυρωμένες βελόνες καὶ ἐπειδὴ δὲν ὠμολογοῦσε ὅτι ἤθελε ὁ ἴδιος ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, πέρνει ἓνα καυτερὸ σίδερο, τὸν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά, τὸν γυρίζει πρὸς τὰ κάτω καὶ τοῦ κολλάει τὸ καυτό σίδερο στὴν ἀριστερὴν του πλάτη.

γ) Στὸ ἴδιο στρατόπεδο, ἦσαν ὁ Κώστας Κουμανιώτης, ὁ Παν. Σκαρπέας, ὁ ὑπολοχαγὸς Ἀθ. Δράκας, ὁ Πότης Μαντζουράνης, ὁ Τσάτας, ὁ Μιχαὴλ Μπρόζος κ.ἄ. Ὅλοι περνοῦν ἀνυπόφορα βασανιστήρια. Ὅλοι φέρνουν στὸ σῶμα τους σφραγίδες ἢ «σημάδια» με καυτό σίδερο. Εἰδικῶς τοῦ Μιχαὴλ Μπρόζου, μηχανικοῦ ἀπὸ τὴν Πάτρα, τὸ «σημάδι» ἔγινε στὴν πλάτη με καυτό πιροῦνι.

Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ «σημάδια», γίνονται ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἄρη Βελουχιώτη. Εἶχε ὁ ἴδιος δώσει τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ τοῦ βασανισμοῦ, ποὺ ἀσφαλῶς ξεπερνᾷ τὰ βασανιστήρια τῶν ἀγροίκων τῆς Ἀφρικής.

δ) Στὸ ἴδιο στρατόπεδο, ἦταν κρατούμενη ἡ Ξανθὴ Πολιτικὸ ἀπὸ τὴν Πάτρα. Τῆς ἔχουν φορέσει μία στρατιωτικὴ κυλόττα καὶ τὴν βγάζουν στὴν αὐλὴ. Κάλεσαν καὶ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη νὰ παρακολουθήσῃ τὸ θέαμα γιὰ νὰ ψυχαγωγηθῇ. Εἶχαν βρῆ μερικὰ μικρὰ ποντικάκια καὶ τὰ ἔρριξαν μέσα στὴν κυλόττα τῆς. Φαντασθῆτε τώρα, τὸν τρόμο καὶ τίς φωνές τῆς. Εἶχαν κάνει κύκλο γύρω τῆς καὶ τὴν πετοῦσαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον καὶ ἔτσι διασκεδάσαν. Πρῶτος ἀπ' ὄλους διασκεδάσε καὶ γελοῦσε ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Ἄρης Βελουχιώτης. Μετὰ ἀπὸ τὴν εἰδικὴ αὐτὴ ψυχαγωγία τοῦ Ἄρη, τῆς βγάζουν μπροστά του ὅλα τὰ νύχια...

ε) Ἀρχᾶς Ἰουνίου 1944, στὸ ἴδιο στρατόπεδο, ἔχουν τὸν Ἰωάννη Ὁρφανίδη ἀπὸ τὸ Αἶγιο, τὸν δικηγόρον Παπανικολάου ἀπὸ τὸ Αἶγιον καὶ τὸν Ἀλέκο Ζαφειρόπουλον ἰατρὸν ἀπὸ τὸ χωρίον Δάφνης Αἰγίου. Τοὺς

ἀρχίζουν στὰ βασανιστήρια μὲ ξύλο, μὲ σίδερα, μὲ κλωτσιές. Μετὰ τοὺς τρουποῦν τὸ διάφραγμα τῆς μύτης μὲ μία βελόνα, ἀπὸ τὴν τρύπα τοὺς περνοῦν ἓνα κοῖκο καὶ ἀπὸ τὸν κοῖκο πέρασαν ἓνα σπάγγο. Ἔνας μαυροσκούφης φωνάζει σὰν γύφτος:

— Ἐμπρός, πᾶμε περίπατο!

Τί μαρτύριο τῆς φυλῆς! Τί δρᾶμα! Τοὺς Ἕλληνες τοὺς ἔβλεπαν οἱ Βουλγαροκομμουνισταὶ σὰν ζῶα! Μετά, παρουσία τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, τοὺς ὠδηγοῦσαν ἀπὸ μία ξύλινη σκεπή, ὅπου ἔχουν καρφώσει μερικὲς πρόκες, ὅπου δένουν ἀπὸ ἓνα σπάγγο γιὰ τὸν καθένα. Τὸ σχοινὶ εἶναι τόσο τεντωμένο, ὥστε νὰ πατοῦν στὰ δάκτυλα τῶν ποδιῶν τους. Τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ τὰ χέρια δεμένα πίσω. Τρεῖς ἄνθρωποι κρεμασμένοι ἀπὸ τὴ μύτη βογγοῦν σπαρακτικὰ καὶ οἱ τρεῖς. Αὐτὴ ἦταν ἡ ψυχαγωγία τοῦ ἀρχιδολοφόνου ἀρχηγοῦ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες ξεκρεμοῦν τοὺς τρεῖς ἀνθρώπους. Τότε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν ἱατρὸν Ζαφειρόπουλο νὰ χορέψη ζεμπέκικο!... Ὁ δυστυχὴς γιατρὸς μισοπεθαμένος τοῦ ἀπάντησε:

— Γιατί μὲ βασανίζεις ἔτσι; Δὲν ἔχεις μέσα σου στάλα ἀνθρωπισμό; Μπορῶ ἐγώ, ἔτσι πού μὲ κατάντησες, νὰ σοῦ χορέψω ζεμπέκικο;

Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης ἐξαγριώνεται. Πέρνει ἓνα σφυρὶ καὶ ἀρχίζει νὰ τοῦ σπάξῃ τὰ δόντια ἓνα - ἓνα καὶ τοῦ φωνάζει ἄγρια:

— Χορεύεις τώρα ἢ ὄχι; Σὲ λίγο θὰ σοῦ βγάλω καὶ τὴ γλώσσα μὲ τὴν τανάλια, γιὰ νὰ μάθῃς νὰ μιλάς.

Ἔτσι ὁ δυστυχὴς γιατρὸς Ζαφειρόπουλος, μὲ τὸ πληγωμένο κορμί του, γεμάτος αἷματα στὸ πρόσωπο... ἄρχισε νὰ χορεύῃ ζεμπέκικο!... διὰ νὰ ψυχαγωγῆσῃ τὸν καπετάνιο τοῦ ΕΛΑΣ!

στ) Στὸ ἴδιο στρατόπεδο εἶναι κρατούμενος ὁ ὑπολοχαγὸς Βασίλειος Λάγιος. Ὅπως ὅλοι, εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλυσοδεμένος χειροπόδαρα. Τὸν ἔχουν ἀρχίσει στὰ βασανιστήρια γιὰ νὰ ὑπογράψῃ ὁμολογία, ὅτι αὐτὸς μὲ ἄλλους χωριανούς του, εἶχαν ἐπαφὴ μὲ τοὺς Γερμανούς. Ἐπειδὴ ἠρνεῖτο, οἱ μαυροσκούφιδες τοῦ Ἄρη, τὸν εἶχαν κάνει μία ἄμορφο μᾶζα. Μετὰ ὑπογράφει εἰς τὴν ἀπελπισία του ὡς «ὁ Βασίλειος Δαρμένος»! Μόλις τὸ ἀντελήφθησαν, τὸν ἄρχισαν πάλι μὲ ἀπερίγραπτα βασανιστήρια. Ὁ ἴδιος ὁ Ἄρης, μὲ ἓνα μαχαίρι τὸν βασάνιζε ἐπὶ ὥρα γιὰ νὰ τὸ περάσῃ ἀνάμεσα στὸ γόνυ καὶ τὴν ἐπιγονατίδα! Μισοπεθαμένο μετὰ τὸν πέταξαν στὸ κελλί του.

ζ) Ἐχουν κρατούμενο ἓναν γέροντα, τὸν Τρύφωνα Σαράντη ἀπὸ τὸ χωριὸν Λάλα Πατρῶν. Τὸν ἀρχίζουν στὰ βασανιστήρια μὲ τὶς τανάλιες, τὰ σφυριὰ καὶ τὶς βελόνες, γιὰ νὰ ὁμολογήσῃ. Ὁ Σαράντης ἀρνεῖται καὶ ὁ Ἄρης τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ λαμὸ καὶ τοῦ λείει:

— Ἄν δὲν ὁμολογήσῃς, θὰ σὲ κάνω μᾶρκο! Θὰ σοῦ κρεμάσω θηλιά ἀπὸ τὴν μύτη σὰν τοὺς ἄλλους! Ὁ γερο - Σαράντης δὲν ἄντεξε στὴν φοβερὴ αὐτὴ ἀπειλὴ καὶ τὸ βράδυ ἠτύοκτόνησε στὸ κελλί του μὲ ἓνα συρ-

ματόσχοινο... Τὸ ἄγριο θηρίο ὁ Ἄρης, μόλις τὸ ἔμαθε ἀντὶ νὰ συγκινηθῆ ἀπὸ τὸ λείψανο ἐνὸς γέρου, ἀγρίεψε κυριολεκτικὰ καὶ τὸν ἀρπάζει μὲ μανία ἀπὸ τὸ λαιμὸ προσπαθῶντας νὰ τὸν πνίξῃ γιὰ δεύτερη φορὰ. (Ὁρα Ν. Μουτούση: «Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς».

9. Ἀναφέραμε μερικὲς μόνον περιπτώσεις ἐνὸς μόνον κομμουνιστικοῦ στρατοπέδου, ἀπ' ὅπου πέρασε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης. Γύρισε, ὅμως, σ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον, πέρασε ἀπὸ ὅλα τὰ στρατόπεδα τοῦ ΚΚΕ καὶ παντοῦ ἔδινε τὶς ἴδιες διαταγές: «Βασανιστήρια καὶ θάνατος στοὺς ἀντιδραστικούς τοῦ Μωρηᾶ». Ἀλλὰ ἀντιδραστικοὶ στὴν Πελοπόννησον ἦσαν ὅλοι σχεδόν, ὅλος ὁ κόσμος ποὺ πίστευε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προτιμοῦσε νὰ βασανίζεται καὶ νὰ πεθάνῃ ὡς Ἕλληνας, παρὰ νὰ ἐπιζῆσθαι ὡς δοῦλος τῶν σλαυοβουλγάρων. Αὐτὴ ἡ πίστις καὶ ἡ αὐτοθυσία, ἦτο γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ τοὺς δολοφόνους τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, «ἀντίδρασις». Παρουσίαζαν δολίως καὶ ἀτίμως, ὅτι ἡ ἀντίδρασις αὐτὴ, ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Συνεπῶς ἔπρεπε νὰ τιμωρῆται ὁ ἀντιδραστικὸς ὡς προδίδων ἢ μὴ ἐνισχύων τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ἐγνώριζαν, ὅμως καλὰ, ὅτι «ἀντιδραστικὸς», ἦτο ὁ Ἕλληνας ποὺ δὲν ἐδέχετο νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὴν κομμουνιστικὴ βία καὶ δὲν ἐδέχετο νὰ ἀσπασθῆ τὸν κομμουνισμὸν καὶ νὰ ἀποκηρύξῃ κάθε ἐλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ παράδοσι. Ἀκριβῶς γι' αὐτοὺς τοὺς ἀντιδραστικούς τοῦ Μωρηᾶ, ἐστάλη ἀπὸ τὸ ΚΚΕ ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ τοὺς ὑποτάξῃ ἢ νὰ στρώσῃ μὲ κορμιὰ Ἑλλήνων τοὺς δρόμους τοῦ Μωρηᾶ...

Εὐρέθη, λοιπόν, ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν δεύτερη περίπτωσι. Ἔστρωσε παντοῦ τοὺς δρόμους, τὶς ραχοῦλες καὶ τὶς πλατεῖες τῶν χωριῶν μὲ δολοφονημένους Ἕλληνες. Ἄς σημειώσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι δὲν ἐσκότωσε Ἰταλογερμανοὺς καὶ δὲν ἔδωκε ἐντολὴν εἰς τὸν ΕΛΑΣ νὰ κἀνῃ οὐδεμίαν μάχην κατὰ τῶν Γερμανῶν. Εἷς ἄλλα κεφάλαια, ἀναφέρομεν γιὰ τόσες μάχες τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ ἔγιναν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, ἀπὸ τὸν Μάϊον 1944, μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1944, δηλ. κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Πελοπόννησον. Διέταξε καὶ αὐτοπροσώπως ἐνήργησε ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Βαλτετισίου Ἀρκαδίας, τὴν 5ην Ἰουνίου 1944, ὅπου ἐσφάγησαν 140 βαλτετισιώτες κατὰ διαταγὴν του. Τὰ ὁμαδικὰ ἐγκλήματα εἰς τὸ βράθρον τοῦ Φενεοῦ — Κορινθίας, τὸν Ἰούλιον 1944, εἶναι ἔργον ἰδικόν του. Τὰ βασανιστήρια τοῦ κομμουνιστικοῦ στρατοπέδου Βάχλιας — Ἰορτυνίας, μὲ σίδερα, βελόνες, τανάλιας καὶ σφυριά εἶναι ἔμπνευσις ἰδική του. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τοῦ Μελιγαλά, Γαργαλιᾶνων καὶ Πύλου, εἶναι ἔργον ἰδικόν του. Ἐκεῖ διατάζει νὰ σφαγοῦν παρουσία του ἐπὶ τρεῖς συνεχῶς ἡμέρες εἰς Μελιγαλᾶ, 2.000 Ἕλληνες, εἰς τοὺς Γαργαλιάνους 300, εἰς Πύργον 30 κλπ... Ἔχει μεταφέρει παντοῦ τὴν γραμμὴ τοῦ ΚΚΕ: Σφαγὴ Ἑλλήνων, αἵματα, αἱμορραγία τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι ἡ γραμμὴ ποὺ συμπίπτει μὲ τὴν γραμμὴ τῆς Βουλγαρίας, Οἱ

σλαυνοβούλγαροι στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχιδολοφόνου Θανάση Κλάρα, εὐρῆκαν τὸν ιδεώδη προδότη πὸν ἤθελαν. Τὸ ΚΚΕ, εἰς τὸν Ἄρη Βελουχιώτη, εὐρῆκε τὸν ιδεώδη ἐκτελεστὴν τοῦ πραγράμματός του.

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΥΣ

1.— ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ ΑΠΟ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ

Εύρισκόμεθα εις τὸν Ἰανουάριον 1943. Οἱ Γερμανοὶ τότε τοῦ Χίτλερ, ἀρχίζουσι νὰ ὑποχωροῦν ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ μέτωπον. Πιέζονται σ' ὅλα τὰ σημεῖα ἀπὸ τοὺς συμμάχους καὶ ἔχουσι ἀνάγκην ἀνδρῶν νὰ τοὺς ἐνισχύσουσι παντοιοτρόπως, εἰς τὸν τιτάνειον ἀγῶνα ποὺ εἶχαν ἀρχίσει. Θέλουσι ἐργάτες γιὰ τὰ ἐργοστάσια των, θέλουσι ἄνδρες γιὰ τὰς βοηθητικὰς ὑπηρεσίας τοῦ μετώπου καὶ ἂν μποροῦσαν, εἶχαν ἀνάγκην νὰ πάρουσι καὶ μαχητικοὺς ἄνδρες. Εἶχαν ἐπιστρατεύσει πολλοὺς ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. Ἐσκέφθησαν, ὅτι ἠμποροῦσαν νὰ πάρουσι καὶ ἀπὸ τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα.

Ὁ ἴδιος ὁ Χίτλερ ἀνήγγειλε τότε τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Γ' Ράιχ Ἀδόλφος Χίτλερ, ἐκτιμῶν τὴν γενναϊότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης, ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχη τοῦτον συμπαραστάτην του εἰς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τὴν ὁποίαν ἐχάραξε διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς νέου κόσμου καὶ ζητεῖ πρὸς τοῦτο τὴν βοήθειάν του, ἢ ὅποια πρὸ εἰ νὰ ἐκδηλωθῇ κατὰ τὸ ὅρον ἐνεργητικὸν καὶ θετικόν».

Ἡ ἀναγγελία του αὐτὴ περιεῖχε σαφῶς τὴν ἀξίωσιν συμμετοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὸν πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν του καὶ «κατὰ τρόπον ἐνεργητικὸν καὶ θετικόν». Ὁ κόσμος τότε ἀνησύχησε πολὺ. Τὸ σχέδιόν του, ἦτο νὰ ἐπιστρατεύσῃ 80.000 ἄνδρες, διὰ νὰ πολεμήσουσι παρὰ τὸ πλευρὸν του, συνεπῶς κατὰ τῶν συμμάχων τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τῆς ἰδίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς ἐφαρμογὴν τῆς προειδοποιήσεως αὐτῆς τοῦ Χίτλερ, ἡ γερμανικὴ τότε διοίκησις εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξέδωκε διάταγμα ἐθελοντικῆς ἐπιστρατεύσεως.

Ἴδου τὸ κείμενον τῆς διαταγῆς τῶν Γερμανῶν τῆς 30.1.1943, σχετικῶς μὲ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐργασίαν:

Τὸ γερμανικὸν διάταγμα

«Περὶ γενικῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ».

«Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τοῦ Φύρερ καὶ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων χορηγηθείσης μοι ἐξουσιοδοτήσεως, διατάσσω τὰ ἀκόλουθα:

Ἄρθρον 1 ο ν : Ἐκαστος κάτοικος τῆς Ἑλλάδος, ἡλικίας ἀπὸ 16 μέχρι 45 ἐτῶν, εἶναι ὑποχρεωμένος, ἐὰν τὸ ἀπαιτήσουν αἱ περιστάσεις νὰ ἀναλάβῃ ὑποδεικνυομένην εἰς αὐτὸν ἐργασίαν διὰ γερμανικὰς ἢ ἰταλικὰς ὑπηρεσίας.

Ἰδίως εἶναι ὑποχρεωμένος, νὰ παρουσιάζεται μετ' ἀκριβείαν εἰς τὴν ἐργασίαν, νὰ τηρῇ τὰς ὥρας ἐργασίας καὶ νὰ παρέχῃ ἀπόδοσιν ἐργασίας ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰς σωματικὰς του δυνάμεις. Οἱ ἄνδρες εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργασθῶν ἔξω τοῦ τόπου τῆς μονίμου κατοικίας των συγκεκροτημένοι εἰς συμβατικὰς ομάδας στρατοπέδου, ἐὰν ἀπαιτηθῇ τὸ τοιοῦτον.

Ἄρθρον 2 ο ν : Ἡ πρόσκλησις πρὸς ἀνάληψιν ἐργασίας, γίνεται ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπ' εὐθείας ἢ ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων πρὸς τοῦτο ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἰδίως ἐπιθεωρήσεως ἐργασίας καὶ δημάρχων.

Ἄρθρον 3 ο ν : Αἱ γερμανικαὶ ὑπηρεσίαι παρέχουν ἀνάλογον πρὸς τὰς συνθήκας ἀποζημιώσιν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν καὶ τροφήν.

Ἄρθρον 4 ο ν : Ὁ μὴ συμμορφούμενος πρὸς τὰς ἐκ τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 2 ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις, τιμωρεῖται μετ' α) χρηματικῆν ποινὴν ἀπεριορίστως ἢ β) φυλάκισιν ἢ εἰρκτὴν ἢ γ) στρατόπεδον καταναγκαστικῶν ἔργων.

Διὰ τὸν διοικητὴν νοτιοανατολικῆς (πτέρουγος), ἐντεταλμένου ταῦτο χρόνως μετ' τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ.

Ἐπιγραφή.

(Ὅρα: Δ. Μαγκριώτη: «Θυσίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγκλήματα κατοχῆς», σελ. 279).

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τότε σύσσωμος, σὰν μιὰ ψυχὴ ἀπήντησε: Ὁχι! Κανεῖς δὲν θὰ δεχθῇ τὴν πολιτικὴν ἐπιστράτευσι! Κάτω ἡ πολιτικὴ ἐπιστράτευσι! Οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν μαζί με τοὺς συμμάχους, πρῶτοι δ' ὅλων, καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ βάλουν τώρα ἐναντίον των. Οἱ Ἕλληνες δὲν προδίδουν καὶ δὲν αὐτοκτονοῦν. Δὲν θυσιάζεται ἡ ἑλληνικὴ γενεὰ διὰ νὰ πλήξῃ τὴν πατρίδα της. Οἱ Ἕλληνες διατηροῦν διαυγῆ τὸν νοῦν των καὶ σὲ ἐποχὴ δουλείας καὶ πείνας. Οἱ Ἕλληνες παραμένουν πάντοτε ὑπερήφανοι, ἀξιοπρεπεῖς καὶ ἐλεύθεροι εἰς τὴν σκέψιν των. Οἱ Γερμανοὶ ἤθελαν τότε νὰ γραφοῦν οἱ Ἕλληνες αἰώνιοι δοῦλοι. Ἐπλανήθησαν εἰς τὴν κατεύθυνσιν πού ἐπῆραν. Οἱ Ἕλληνες ἐπροτίμησαν καὶ τότε νὰ πεθάνουν, ὅλοι ἐδῶ εἰς τὴν ἑλληνικὴ γῆ, ἔστω πεινασμένοι καὶ ὑπόδουλοι, παρὰ νὰ

προδώσουν τὸν ἀγῶνα των καὶ νὰ συρθοῦν νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Ἐγιναν παντοῦ συλλαλητήρια ἀπὸ ὅλες τὶς ἐθνικῆς ὀργανώσεις ἀντιστάσεως καὶ ὀγκῶδεις διαμαρτυρίες τοῦ λαοῦ. Ἐκεῖ ἔδειξαν μεγάλη δύναμι: Γενναῖοι καὶ πεινασμένοι, ὑπόδουλοι καὶ ὑπερήφανοι μαζί οἱ Ἕλληνες, ἔδειξαν ἓνα νέο μεγαλεῖο ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Κατώρθωσαν νὰ κάμψουν κάθε σχέδιο πολιτικῆς ἐπιστρατεύσεως τῶν Γερμανῶν. Τὸ μεγάλο συλλαλητήριο τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν 24ην Φεβρουαρίου καὶ 5 Μαρτίου 1943, ἔδωσε τὴν ἀποφασιστικὴν νίκην.

Ἀνάλογο συλλαλητήριο, ἔγινε καὶ στὴν Καλαμάτα, κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον, τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1943. Ὁργανωταὶ καὶ πρωτοπόροι, ἦσαν ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης Γυαλιουράκος ταγματάρχης Χωροφυλακῆς ἐ.ἀ., ὁ Δημ. Περρωτῆς, ὁ Νικ. Μπιτζάνης καὶ ὁ Βασίλειος Παλαμάρας. Ὅλοι, θερμοὶ πατριῶτες, ἐσκέφθησαν πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ ὑστερήσῃ εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν ἢ ἡρωϊκῆ Καλαμάτα τοῦ 1821! Ὁ Ι. Γυαλιουράκος, ἦτο τότε διευθυντῆς τοῦ δημοτικοῦ νοσοκομείου, ἠγεῖτο τῆς ὀργανώσεως ΡΑΝ, εἰς τὴν Καλαμάτα, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ στρατηγοῦ Κ. Βεντήρη καὶ εἶχε ἀναπτύξει μεγάλην δρᾶσιν μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν. Ὁ Νικ. Μπιτζάνης, ἦτο ἀξιωματικὸς τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του ὑπουργοῦ Ι. Μπιτζάνη, εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Οἱ δύο αὐτοί, μαζί μὲ τοὺς ἐξαιρετοὺς πατριῶτες Δημ. Περρωτῆν καὶ Βασίλειον Παλαμάραν, ἀναλαμβάνουν νὰ ὀργανώσουν τὸ συλλαλητήριο εἰς τὴν Καλαμάταν. Εἰδοποιοῦν ὅλα τὰ μέλη τῆς ὀργανώσεως, ὀρίζουν ὠρισμένην ὥραν νὰ κλείσουν ὅλα τὰ καταστήματα καὶ εἰδοποιοῦν ὅλους τοὺς πολίτες νὰ παρελάσουν σιωπηρῶς διὰ τῶν κεντρικῶν ὁδῶν μέχρι τῆς πλατείας, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας διὰ τὴν μελετωμένην πολιτικὴν ἐπιστράτευσιν: Οἱ κομμουνισταὶ καὶ τότε δὲν ἔλλειψαν. Ἐζήτησαν νὰ ἀναβληθῇ τὸ συλλαλητήριο, διὰ νὰ ὀργανωθῇ, δῆθεν, καλλίτερα. Ἐνῶ ἐχολώθησαν, διότι δὲν τὸ ὀργάνωσαν αὐτοί, διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν καὶ ἐκεῖ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων. Ἔστειλαν, δὲ μερικὸς «δικούς» των νὰ εἰποῦν εἰς τοὺς κατακτητὰς κατ' ἀρχὰς πὼς ἀνεβλήθη γι' ἄλλην ἡμέραν. Εὐτυχῶς τὸ ἀντελήφθησαν ἐγκαιρῶς οἱ ἀνωτέρω πατριῶτες, ὀργανωταὶ τοῦ συλλαλητηρίου καὶ ἔσπευσαν νὰ διαφεύσουν κάθε ἀναβολὴν τοῦ συλλαλητηρίου. Τὸ συλλαλητήριο ἔγινε. Ἐκλείσαν ὅλα τὰ καταστήματα. Ὅλος ὁ λαὸς τῆς Καλαμάτας, παρήλασε σιωπηλῶς διὰ τῶν κεντρικῶν ὁδῶν, ἔφθασε στὴν πλατεῖαν καὶ πῆγε στὴν Νομαρχίαν. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι τότε, δὲν ἦσαν Γερμανοὶ, ἀλλὰ Ἴταλοὶ εἰς τὴν Καλαμάταν. Ἐχρηιάζετο μεγάλη τόλμη ποὺ δὲν ἔλλειψε βέβαια, ἔστω καὶ κατὰ τῶν ἐνόπλων Ἴταλῶν.

Οἱ Ἴταλοὶ ἐπετέθησαν τότε καὶ διέλυσαν τοὺς συγκεντρωμένους μὲ δακρυογόνα. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀλληλεγγύη των πρὸς τοὺς συμμάχους των Γερμανούς. Πάντως ἡ πολιτικὴ ἐπιστράτευσις δὲν ἔγινε. Ὁ ἑλληνικὸς λαός, εὐρῆκε καὶ τότε τρόπον νὰ ἀντιδράσῃ.

Οἱ Γερμανοὶ ὅταν ἀπέτυχαν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιστράτευσιν, ἔκαναν ἀνακοινώσεις, ὅτι δῆθεν ἐπρόκειτο περὶ ἀνοήτου φήμης διὰ πολιτικὴν ἐπιστράτευσιν! Εἶτε, ὅμως, ἦτο δικαιολογημένος ὁ φόβος τοῦ λαοῦ διὰ τὴν πολιτικὴν ἐπιστράτευσιν, εἶτε ὄχι, ἔγιναν πάντως τὰ συλλαλητήρια. Καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ἐκδήλωσις, ἐνὸς λαοῦ ἀόπλου κατὰ ἐνόπλων ἐχθρῶν, σὲ περίοδον πείνας, εἶχε πράγματι ἡρωϊσμὸν καὶ μεγαλεῖον, ποῦ νικάει πολλοὺς δυνατοὺς μὲ σίδηρα...

Δυστυχῶς ἀναγκαζόμεθα μὲ λύπην μας, νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι καὶ ἐδῶ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ λαοῦ τῆς Καλαμάτας, δὲν ἔλλειψεν ἡ δρᾶσις τῶν δολοφόνων κομμουνιστῶν: «Ἐνα χρόνο ἀργότερα, ἐδολοφόνησαν τοὺς δύο ἀπὸ τοὺς ὀργανωτὰς τοῦ συλλαλητηρίου: Τὸν ταγματάρχην Ι. Γιαλουράκον καὶ τὸν Δημ. Πεερρωτῆν. Ὁ Νικ. Μπιτζάνης, μόλις κατώρθωσε νὰ γλυτώσῃ.

2.— ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ ΑΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΣ

1. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν, ὅτι τὰ 99% τῶν μελῶν τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἦσαν Ἕλληνες, ἄξιοι τῆς Πατρίδος, ποῦ ἀκολούθησαν εἰς τὰς ὀργανώσεις αὐτὰς ἀπὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἢ ἀπὸ βίαν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἠκολούθησαν μερικοί, χωρὶς νὰ ἐξετάσουν οὔτε τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν, οὔτε ποῖοι διευθύνουν καὶ κανονίζουν τὸν σκοπὸν των, οὔτε καὶ τί μέσα πρόκειται νὰ χρησιμοποιήσουν. Ἀρκοῦσε γι' αὐτοὺς, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, ὅπως τοὺς εἶπαν. Τὰ ἄλλα ἀπὸ ἔλλειψιν μορφώσεως, ἐπιτολαιότητα ἢ ἀδιαφορίαν δὲν τὰ ἐξήτασαν. Ὅταν μετὰ ἀνεκάλυψαν, ὅτι οἱ πραγματικοὶ ὀδηγοὶ αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων, ἦταν κομμουνισταί, ὅτι ὁ σκοπὸς των δὲν ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ἀλλὰ ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας, μόλις θὰ ἔφηναν οἱ Ἰταλογερμανοὶ καὶ ἡ ὑποδούλωσις τῆς Πατρίδος εἰς τὸν κομμουνισμὸν καὶ ὡς μέσον εἶχαν τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἤμποροῦσαν τότε νὰ φύγουν. Οἱ κομμουνισταί, ἀπεκάλυψαν πλέον καὶ τὸν σκοπὸν των καὶ παρουσίασαν τὰ μέσα τῆς ἐπιβολῆς των καὶ κατακρατήσεως τῶν θυμάτων των: «Θάνατος σὲ κάθε προδότη καὶ ἀντιδραστικόν». Μὲ τὸ ἀπατηλὸ καὶ δολοφονικὸ αὐτὸ σύνθημα, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ πλῆξουν κάθε Ἕλληνα ποῦ θὰ ἔφηνε ἀπὸ τὶς γραμμὰς των.

2. Ὅταν, ὅμως, ἐβεβαιώθησαν οἱ κομμουνισταί, ὅτι παρὰ τὰ κηρύγματά των καὶ τὶς ἀπειλὰς των δὲν κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν πολλοὺς εἰς τὶς ὀργανώσεις των ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἐφαρμόζουν τὸ γερμανικὸ σύστημα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐπιστρατεύσεως. Οἱ Γερμανοὶ ἤθελαν νὰ ἐπι-

στρατεύσουν τὸν ἑλληνικὸν λαόν, νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα των, νὰ πολεμήσουν οἱ Ἕλληνες, ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας, παρὰ τὸ πλευρόν των κατὰ τῶν συμμάχων. Μὲ συλλαλητήρια, μὲ αὐτοθυσίαν, μὲ καθολικὴ ἀρνησι κατώρθωσεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ματαιώσῃ τὰ γερμανικὰ σχέδια. Ὅτι κατώρθωσαν, ὅμως, οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν Γερμανῶν, δὲν τὸ κατώρθωσαν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, εἰς παρομοίαν των ἐνέργειαν.

Οἱ κομμουνισταί, κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1944, ἀναγγέλουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον γενικὴν ἐπιστράτευσιν ὅλων τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἀπὸ τοῦ λοχίου καὶ ἄνω. Παρουσίασαν, βέβαια, ὡς σκοπὸν τῆς ἀναγκαστικῆς αὐτῆς ἐπιστράτευσεως τὸ «συμφέρον τῆς δόλιας καὶ δυστυχισμένης Πατρίδος!...». Ἀπειλοῦσαν, δέ, μὲ ἄμεση ἐκτέλεσι τοὺς «λιποτάκτες». Διὰ νὰ ἐπιτύχουν κάπως ἐνίσχυσον τῆς πεποιθήσεως εἰς τὸν λαόν, ὅτι γιὰ τὴν Πατρίδα προσβῆναι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν, παρουσίασαν ἀπατηλῶς, ὅτι τὴν ἐπιστράτευσιν τὴν διέταξε τὸν γενικὸν στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, τὸ ὁποῖον ἐπίσης διέταξεν ὅτι, μόνον οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιτρέπεται νὰ φέρουν ὅπλα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ἀφοπλισθοῦν!

Ἡ διαταγὴ αὐτὴ τῶν κομμουνιστῶν, ἔφερε τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ΕΛΑΣ Μίχου καὶ Χελιώτη. Τοιμοῦσαν μῆπως καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ ὑπογράψουν τίς ἔτοιμες διαταγὰς τοῦ ΚΚΕ;

Εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῇ κανεὶς τὸ δράμα τῆς ψυχῆς τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ποὺ εἶχαν κατωρθώσει μὲ ποικίλους τρόπους νὰ μὴ καταταγοῦν μέχρι τότε εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Μὲ τὸν ἀπατηλὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεβιάζοντο νὰ καταταγοῦν τώρα εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ποὺ εἶχε πρὶν τόσα ἐγγλήματα διαπράξῃ καὶ εἶχε εἰς τὸ πρόγραμμά του νὰ διαπράξῃ ἄλλα τόσα! Τὸ στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μόλις ἔμαθε ἀπὸ σῆμα τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν Πελοποννήσου αὐτὴν τὴν πλαστογραφίαν, διέψευσε ἀμέσως τὴν ἔκδοσιν παρομοίας διαταγῆς του μὲ χιλιάδες προκηρύξεις του ποὺ ἔρριξε εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ ἀμερικανικὴ ἀεροπορία.

Τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενον τῶν προκηρύξεων αὐτῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Τὸ γενικὸν στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ἐπληροφόρηθη, ὅτι κυκλοφοροῦν εἰς τὴν Πελοπόννησον προκηρύξεις, φέρουσαι τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Μίχου καὶ Χελιώτη, αἱ ὁποῖαι λέγουσιν ὅτι τὸ στρατηγεῖον διέταξε: 1) Νὰ κληθοῦν ὑπὸ τὰ ὄπλα ἅπαντες οἱ πρῶν μόνιμοι ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ λοχίου καὶ ἄνω. 2) Ὅτι μόνον οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιτρέπεται νὰ φέρουν ὅπλα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ἀφοπλισθοῦν.

Δὲν ὑπάρχει ἴχνος ἀληθείας εἰς τὰς προκηρῦξεις αὐτάς, τὸ Βρετανικὸν στρατηγεῖον οὐδέμιαν ἐξέδωκε τοιαύτης φύσεως διαταγῆν.

18 Φεβρουαρίου 1944

Διανομείς: ΡΑΦ καὶ Ἀμερικανικὴ ἀεροπορία.

3. Παρὰ τὴν διάψευσι, ὅμως αὐτὴν, οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἀνεκάλεσαν τὴν διαταγὴν των. Δὲν ὑπολογίζουσι τὸ στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὁ σκοπὸς των εἶναι ἄλλος, δὲν ἔχει σχέσι μὲ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Ἐκμεταλλεύονται τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ ἐξαπατήσουσι τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Πλαστογραφοῦν διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ ἐκβιάσουσι. Καὶ ὅταν ἀποκαλύπτωνται ὡς κοινοὶ πλαστογράφοι καὶ ψεῦτες, δὲν ἀλλάζουσι τακτικὴν, δὲν ἔχουσι εὐαισθησίαν καὶ ἐντροπὴν. Ἐπιμένουσι νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ διαταγὴ των, τῆς ἀναγκαστικῆς ἐπιστρατεύσεως. Ὅσοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ εἶχαν κατωρθώσει νὰ φύγουσι ἀπὸ τὰ χωριά των ἐσώθησαν. Οἱ ἄλλοι ὑπεχρεώθησαν νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, παρὰ τὴν θέλησίν των, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν ἐγκαταλείψουσι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. Ὅσοι ἠρνήθησαν νὰ καταταγοῦν ἐδολοφονήθησαν ἀμέσως. Καὶ ἐρωτᾶται: Ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς οἱ κομμουνισταὶ; Οἱ Γερμανοὶ ἐδολοφονοῦσαν ἐν ὀνόματι τῆς Γερμανίας καὶ ὑποχωροῦσαν καὶ κάποτε. Ἄλλωστε ἦσαν γνωστοὶ κατακτηταί. Οἱ Βουλγαροκομμουνισταὶ ὅμως, ἐδολοφονοῦσαν τοὺς Ἕλληνας ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐδέποτε ὑπεχώρησαν εἰς τὰ δολοφονικὰ των σχέδια!!

3.— ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΛΗ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ε Α Μ — Ε Λ Α Σ κ.λ.π.

Ἀναφέρουσι ἀνωτέρω ὅτι τὰ 99% τῶν μελῶν τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ—ΕΛΑΣ κ.λ.π. τοῦ ΚΚΕ ἦσαν Ἕλληνας, μὲ πρόθεσιν ὑπηρεσίας μόνον τῆς Ἑλλάδος. Οἱ κομμουνισταὶ, βεβαίως, εἶχαν ἐπικεφαλῆς τῶν ὀργανώσεων των αὐτῶν στελέχη των, παλαιοὺς μαθητευομένους τῆς σχολῆς τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ, παλαιοὺς κομμουνιστὰς ποὺ δὲν ἔβλεπαν Ἑλλάδα καὶ ἐλευθερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἓνα σκοπὸν: Τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κομμουνισμοῦ διὰ νὰ ἐπεκταθῇ ἡ κυριαρχία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

Εἰς τοὺς κομμουνιστὰς αὐτοὺς, προσεχώρησαν ἢ προσελήφθησαν ἐπιμελῶς κακοποιοί, ζωοκλέφτες καὶ ἀπόφοιτοι τῶν φυλακῶν. Ἐπίσης προσεχώρησαν μερικοὶ μικροφιλόδοξοι καὶ ἀποτυχημένοι εἰς τὴν ζωὴν, ἀδιαφοροῦντες, διὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὰ μέσα τῶν κομμουνιστῶν, ἀρκεῖ νὰ ἐπραγματοποιούσι, ἓνα ὄνειρόν των, τὴν ἀπόκτησιν ἐνὸς ἀξιώματος. Ἐάν, λοιπόν, ἀφαιρέσωμεν τὴν κατηγορίαν τῶν προδοτῶν, τῶν κακοποιῶν καὶ τῶν ὀλίγων μικροφιλοδόξων, ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνας, μέλη τῶν ὀργανώ-

σεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ κλπ., ἦσαν ἄξιοι Ἑλληνας, με πρόθεσιν ὑπηρεσίας τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ἢ πρόσωπα ἀναγκαστικῶς ἐνταχθέντα εἰς τὰς ὀργανώσεις αὐτάς. Ὅταν, λοιπόν, ὑπάρχη πλάνη διὰ τὸν σκοπὸν μιᾶς ὀργανώσεως ἢ βία καὶ ἀπειλὴ θανάτου, δὲν ὑπάρχει εὐθύνη διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν, ποὺ παρὰ τὴν πραγματικὴν των θέλησιν ἦσαν μέλη τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν.

Ἡ μεγάλη κατηγορία τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἦσαν μέλη τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἦσαν ἀθῶοι φλογεροὶ Ἑλληνας, οἱ ὅποιοι ἀπὸ πατριωτισμὸν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἀκολούθησαν τὶς ὀργανώσεις αὐτές, χωρὶς νὰ ἐξετάσουν ποῖοι ἦσαν ὁδηγοί, τί μέσα καὶ τρόπους διέθετον, τί πράγματι σκοπὸν εἶχαν τάξει.

Πολλοὶ ἀνεγνώρισαν ἀμέσως τὸν σκοπὸν τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν καὶ προσπάθησαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν. Ἄλλοι κατώρθωσαν καὶ ἔφυγαν, ἄλλοι, ὅμως, ὄχι, καὶ ἐπλήρωσαν μετὰ τὴν ζωὴν των τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν διαφυγῆς των. Ὅσοι ἔμειναν καὶ ἐπέζησαν μετὰ ὑψηλὸν τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, εἶναι ἄξιοι θαυμασμοῦ. Ὅσοι κατώρθωσαν μένοντες ἐκεῖ νὰ διασώσουν πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, εἶναι ἄξιοι τῆς Πατρίδος: Ἐλάττωσαν τὴν αἰμορραγίαν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι πραγματικοὶ ἥρωες, ὡς διασώσαντες ἀρνία ἀπὸ τὰ στόματα λεόντων.

Κατόπιν αὐτῶν, ὅποιος ἀνοήτως κατηγορεῖ αὐτοὺς ποὺ ἐπλανήθησαν παρὰ τὴν θέλησίν των ἢ βιαίως ἐπιστρατευθέντες, ἦσαν εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ κλπ. βλάπτει τὴν Πατρίδα, εἶναι ἄδικος καὶ γίνεται ὁ καλλίτερος πράκτωρ τῶν κομμουνιστῶν, διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ὀπαδῶν των. Εἰς μίαν ὀργάνωσιν χρειάζεται νὰ διακριθῇ ὁ σκοπός, ἡ ἡγεσία τῆς καὶ τὰ χρησιμοποιούμενα μέσα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς. Ἐδῶ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἡγεσία ἦσαν κομμουνιστικά. Μέσα, ἡ προδοσία καὶ τὸ ἐγκλημα. Μέλη ἦσαν οἱ ἄγνοοι Ἑλληνας.

Ἐπάρχουν περιπτώσεις ἐξαιρέτων Ἑλλήνων, ποὺ με κίνδυνον τῆς ζωῆς των, εὐρισκόμενοι εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, προσέφερον ὑψίστας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, ἔσωσαν χιλιάδες Ἑλληνας ἀπὸ βεβαίαν σφαγὴν, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Αὐτοὺς τοὺς τιμῶμεν καὶ τοὺς θεωροῦμεν ἀξίους τῆς Πατρίδος.

Κατωτέρω ἀναφέρομεν μερικὰς περιπτώσεις Ἑλλήνων, μὴ κομμουνιστῶν, ποὺ εὐρέθησαν δι' ὀλίγον διάστημα εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, παρὰ τὴν θέλησίν των, καὶ ἔδρασαν ἐθνικῶς.

1) ΑΝΤ)ΡΧΗΣ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΕΤΟΝ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

1) Ὁ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος ἀπὸ τὸν Ἄετον Τριφυλίας, Διατελέσας ὀλίγους μῆνας διοικητῆς τοῦ ὀνομασθέντος 9ου συντάγμα-

τος τοῦ ΕΛΑΣ, ἔσωσε πολλοὺς ἀπὸ βέβαιον θάνατον ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Σχετικῶς γράφει τὰ ἑξῆς:

«Μερικοὶ κακοποιοὶ καὶ ζωοκλέφτες, ἔξασφαλίζοντας ὄπλα ἀπὸ τοὺς ὑποχωροῦντας Ἕλληνας στρατιῶτες, περιεφέροντο ὀπλισμένοι καὶ ἔκαναν ληστείες καὶ κλοπές... Ἡ Ἰταλικὴ διοίκησης τοὺς κατεδίωξε χωρὶς ὄμως, ἀποτέλεσμα, προσεπάθησε ὄμως, νὰ τοὺς προσεταιρισθῆ καὶ τὸ ἐπέτυχε. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ ὄδηγοὶ τῶν Ἰταλικῶν τμημάτων στὴν ὑπαιθρο καὶ οἱ καταδόται τῆς. Ἐγκατέλειψαν κατόπιν τοὺς Ἰταλοὺς καὶ προσεχώρησαν στοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, στὴν συνείδησιν ὄμως τοῦ λαοῦ, ἦσαν στιγματισμένοι καὶ ὅλοι τοὺς ἔβλεπαν μὲ περιφρόνησι».

Τὸ ἐνδιαφέρον βεβαίως εἶναι, ὅτι ὄχι μόνον προσεχώρησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐδέχθησαν εὐχαρίστως οἱ κομμουνισταί, ἡγούμενοι τοῦ ΕΛΑΣ, διὰ νὰ τοὺς ἔχουν πειθήνια ὄργανά των εἰς ὅλα τὰ μετέπειτα ἐγκλήματα των. Ἀναφέρομεν ὡς παράδειγμα τὸν γνωστὸν συνεργάτην τῶν Ἰταλῶν, εἰς περιφέρειαν Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, Κώσταν Σταυρόπουλον, ἀπὸ Μάλθη Τριφυλίας, πὺν σκότωσε τὸν Μάϊον 1943, τὸν δάσκαλο Στυλιανὸν Παπακαλαμπόζην, μέσα στὸ σχολεῖο του παρουσία τῶν μαθητῶν του... καὶ μετὰ ἔγινε τὸ σημαντικώτερο ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὁ μεγάλος δολοφόνος τῆς περιφέρειας.

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι ὁ Παπαδόπουλος, δὲν ἦτο μέλος τοῦ ΕΑΜ. Ἦτο ἀνώτερος ἀξιωματικός, ἀνάπηρος τοῦ πολέμου 1940—41 καὶ ἀπελάμβανε γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ γιὰ ὅλα αὐτά, οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν νὰ τὸν προσεταιρισθοῦν πῶς ὄμως; Ἦτο δύσκολον. Ζητοῦν διὰ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Μήνη εἰς τὴν ἀποστολὴν Ρίντ — Γιαννοπούλου, νὰ γίνῃ κάποιον ἀρχηγεῖον μεταξὺ τῶν ὁμάδων Ε.Σ. — ΕΛΑΣ, «χάριν τοῦ ἀγῶνος» καὶ προτείνουν ὡς κοινὸν ἀρχηγὸν τὸν ἀντισυνταγματάρχην Παπαδόπουλον. Ὁ Παπαδόπουλος, εἶχε τὴν ἀφελῆ ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ θὰ πειθαρχήσουν εἰς τὸ κοινὸν ἀρχηγεῖον καὶ χάριν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ἀποδέχεται τὴν πρόσκλησιν τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀναλαμβάνει ὡς διαιτητῆς τῶν ἀναφυομένων διαφορῶν μεταξὺ τῶν δύο συγκροτημάτων Ε.Σ. — ΕΛΑΣ καὶ ὡς κοινὸς ἀρχηγός. Εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Γ. Καραχάλιον τονίζει ὅτι: «Οἱ κομμουνισταὶ τὸν διεβεβαίωσαν, ὅτι θὰ πειθαρχήσουν καὶ νὰ εἶναι ἡσυχος».

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ κλείσῃ μῆνα εἰς τὴν θέσιν του ὡς κοινοῦ ἀρχηγοῦ, διαιτητοῦ τῶν δύο συγκροτημάτων καὶ οἱ κομμουνισταὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν των, περὶ πειθαρχίας, ἐπιτίθενται εἰς Κωστομέραν Ὀλυμπίας τὴν 23.7.1943, κατὰ τῆς ὁμάδος Ε.Σ. ὀπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη. Ἦτο ἡ πρώτη παράβασις τοῦ λόγου των καὶ ἡ πρώτη προδοσία των. Ὁ ἀντ)ρχης Παπαδόπουλος, μὲ λύτην διαπιστώνει παρασπονδίαν, ἀποχαιρετᾷ τὶς ἐθνικὰς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. καὶ ἐπανερχεται εἰς τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας. Ἀξίζει νὰ σημειωθῆ ἔδῳ, τί ἀκριβῶς ἐκθέτει ὁ Παπαδόπουλος, εἰς τὴν ἐκθεσίαν του:

«... Ἀπὸ τὴν ἔρευνα πὺν ἔκανα, στοὺς 320 ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ, οἱ

15 ἦσαν κομμουνισταὶ καὶ γιὰ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς εἶχα πολλὰς ἀμφιβολίας ἂν ἤξεραν τί θὰ εἶπῃ κομμουνισμός».

Καὶ ὅμως, αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι μὲ τοὺς πολιτικοὺς καθοδηγητὰς, τὴν ἀπάτην καὶ τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν τρομοκρατίαν, εἶχαν κατορθώσει νὰ κατευθύνουν τοὺς πολλοὺς καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, κατὰ τῶν ἀδελφῶν των Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ μετέπειτα σὲ τόσα ἄλλα ἐγκλήματα.

Μόλις ἔφθασε εἰς τὸ χωριό του, οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν νὰ ἐφαρμόζουν τὴν τακτικὴν των. Κυκλώνουν τὰ θύματά των, τὰ ἐρεθίζουν, τὰ ἀπειλοῦν, τὰ ἐξευτελίζουν, μέχρις ὅτου τὰ ὑποχρεώσουν νὰ ἔλθουν μαζί τους, πρὶν καταλήξουν εἰς τὴν δολοφονίαν των. Ἴδου τί ἀκριβῶς γράφει ὁ Παπαδόπουλος:

«... Στὸν Ἄετὸ πὸν ἔφθασα, ἤῤῥα τοὺς ὀργανωτὰς τοῦ ΕΑΜ δυσμενῶς διατεθειμένους ἐναντίον μου. Κάτι παληόπαιδα (τὰβαλε ὁ ξάδελφός μου ὁ ὑπεύθυνος), πάνω ἀπὸ τὸ σπίτι μου, στὸ δρόμο, κάθε τόσο καὶ ἐτραγουδοῦσαν κάποιο τραγοῦδι ἐναντίον τῶν ἐσοβιτῶν... Στὸ καφενεῖο πὸν καθόμουνα μὲ ἄλλους, δύο νεαροὶ ἦλθαν καὶ μοῦ ζήτησαν κατὰ τρόπον ἐπιτακτικὸν καὶ ἀνυπόφορον, τὰ ἐγγλέζικα ἄρβυλα πὸν φοροῦσα. Συγχίσθηκα καὶ σηκώθηκα νὰ τὰ δείρω, ἀλλὰ τρομοκρατήθηκαν καὶ τραβηχθήκανε...».

Ἐν συνεχείᾳ γράφει: «... Στὶς ἀρχὲς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1943, μία νέα καὶ πολὺ περίεργος κατάστασις ἀρχισε νὰ δημιουργηθῆται μὲ τὴν ἀφίξι καίποιου Ὁρίωνα πού, ὅπως ἔμαθα, εἶχε φθάσει στὴν Αὐλῶνα (Τριφυλίαν) ἀπὸ τὴν Ρούμελη. Τὴν ἀφίξιν του, ἐτηκολούθησε προκήρυξις καὶ διαταγὴ ἐπιστρατεύσεως. Ἀπὸ ἡλικίας 15 ἕως 20 ἐτῶν, ὅλοι οἱ ἄρρενες ἐπεστρατεύοντο ἢ ἐθεωροῦντο ἐπιστρατευμένοι. Ἀπὸ τὴν προκήρυξιν αὐτὴ φαινόταν καθαρά, ὅτι ὅλοι ἔμπαιναν στὸ περιθώριον ἢ ὅτι ὅλοι εἶχαν καταταχθῆ καὶ ἦσαν ἀπλοὶ ἐκτελεσταὶ τῶν διαταγῶν, πὸν ἐξέδιδε ὁ Ὁρίων. Κατάλαβα, ὅτι τὰ πράγματα ἔπερναν ἄλλη μορφή καὶ ἔβλεπα, ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπιστρατεύσεως ἦτανε ἢ διὰ παντὸς μέσου ἐπικράτησις τοῦ ΕΑΜ, εἰς ὀλόκληρη τὴν Πελοπόννησο...».

«... Δὲν μ' ἄφηναν ἥσυχο κατὶ παιδιὰ καὶ μὲ ἐνοχλοῦσαν μὲ προκλητικὰ λόγια. Δὲν βάζταξα καὶ ἔκανα δημοσία δομύτατες παρατηρήσεις σ' κείνους πὸν διηύθυναν τὴν ὀργάνωσι. Ἕνας στενὸς συγγενής μου, μοῦ συνέστησε νὰ ἀποφύγω τὶς προστριβὲς μὲ τὴν ὀργάνωσι, γιὰτὶ κινδύνευα, μ' ἐπιληροφόρησε δέ, ὅτι σκέπτονται νὰ μὲ ἐπιστρατεύσουν γιὰ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν παρουσίαν μου, ἐπειδὴ φαντάζονται, ὅτι ἀντενεργοῦσα εἰς τὸ ἔργον τους. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς μὲ ἀνησύχισαν καὶ ἔπαυσα νὰ ὀμιλῶ, ἀλλὰ σὲ λίγες μέρες, κάποιος σύνδεσμος μοῦ ἔφερε ἕνα σημεῖωμα ἀπὸ τὸν Παπαγιαννόπουλον, πὸν μοῦ ἔλεγε νὰ τὸν συναντήσω σὲ μέρος στὸ ὀποῖο θὰ μὲ ὀδηγοῦσαν εἰδικοὶ σύνδεσμοι...».

Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἀκολούθησε τοὺς συνδέσμους γιὰ τὸ εἰδικὸ μέρος τῆς συναντήσεως. Ἐκεῖ τοῦ ἐπιδίδουν ἔγγραφον τοῦ ΕΛΑΣ ἐπιστρατεύσεως.

Οι κομμουνιστάι ἐπροχωροῦσαν σὰ σχέδιά τους. Μὲ κάθε μέσο νὰ πέρουν μὲ τὸ μέρος τους τοὺς κάτω δυναμικούς, κύρους καὶ ἀξίας παράγοντες τῆς πολιτείας ἢ νὰ τοὺς δολοφονοῦν ἂν ἀρνοῦνται. Γράφει ὁ Παπαδόπουλος:

«Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν ἤθελα νὰ ἀποδυνῶ σὲ νέες περιπέτειες, ἀλλὰ τί νὰ ἔκανα; Οὔτε στὴν Ἀθήνα μποροῦσα νὰ πάω, γιὰ νὰ φύγω γιὰ τὴν Μέση Ἀνατολή, οὔτε γιὰ τὴν Πάτρα, γιατί κινδύνευα νὰ μὲ σκοτώσουν... Τέλος ἀπεφάσισα νὰ μείνω... Σκέφθηκα, ὅτι ὁσοδήποτε καὶ ἂν ἦσαν λυπηρὲς οἱ συγκρούσεις εἰς Γάρδιτσα καὶ εἰς Ζάχα (6.7.1943), ὁ ἀγώνας ἔπρεπε νὰ συνεχισθῆ, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν συμφωνίαν τοῦ Λυρραχίου (τῆς 28.8.1943)...».

Ἔτσι μὲ τὶς ἀπειλὲς καὶ τὸ σύμφωνον Λυρραχίου, ἐπέτυχαν οἱ κομμουνιστάι ἐπιστρατεύσεις πολλῶν ἀξιωματικῶν καθὼς καὶ τοῦ Παπαδοπούλου. Ἀναθέτουν τὴν διοίκησιν ἐνὸς 9ου συντάγματος ἀνταρτῶν εἰς τὸν Παπαδόπουλον, τὴν 23.9.1943 καὶ μένει πλέον εἰς τὸν ΕΛΑΣ... Εἶναι ἀλήθεια, πὼς πολλοὺς ἔσωσε ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια (Π. Πολλάγη, νομοκτηνίατρον κλπ.), εἰς ἄλλους εἶπε νὰ μὴ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἐφ' ὅσον ἠμπορέσουν (εἰς ἔφεδρον ὑπολοχαγὸν Λυκοῦργον Σταυρόπουλον καὶ Ἀναστάσιον Κωτσιόπουλον ἀπὸ τὸν Ἄετὸν κ.ἄ.) καὶ ἔσωσε πολλὸν κόσμον ἀπὸ τὴν καταστροφικὴν καὶ δολοφονικὴν μανίαν τοῦ ΚΚΕ... Ἔμεινε, ὅμως, ἤθελε δὲν ἤθελε σὰ δίκτυα τοῦ ΚΚΕ ἀρκετοὺς μῆνες... Στὸ τέλος Ἰανουαρίου 1944, ἀπεχώρησε ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ καὶ ἐγκατεστάθη πάλιν εἰς Ἄετὸν.

Ἴδου τί γράφει ὁ ἴδιος:

«...Ἐέσπασα καὶ δὲν ἤξερα τί ἔλεγα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνη ἄκουσα τὸν μεθύστακα τῆς Οἰχαλίας νὰ ἐπεμβαίη στὴ συζήτησιν μὲ ἀπειλητικὲς διαθέσεις. Τὸν κύταξα περιφρονητικὰ καὶ χωρὶς νὰ χάσω στιγμὴ ἔφυγα ἀμέσως γιὰ τὴν Αὐλώνα. Ἦδρα τὸν Πετροπουλάκη σὲ κάποιο σπίτι καὶ τοῦ εἶπα κουρασμένος: Εἶναι ἀδύνατον πιά νὰ παριστάνω τὸν διοικητὴν τοῦ συντάγματος. Θέλω ἀμέσως ὅποιαδήποτε χάρι ἀπαλλαγῆς μου ἀπὸ τὴν διοίκησιν γιὰ νὰ μὴ βλέπω οὔτε ν' ἀκούω διαφόρους κούφιους καὶ οἰηματίες καὶ τὶς φάτσες μερικῶν βρωμερῶν ὑποκειμένων...».

Τοῦ ἔδωσε ἓνα χαρτί - ἄδεια ὁ ὑπεύθυνος τοῦ ΚΚΕ καὶ ἔφυγε γιὰ τὸν Ἄετὸν. Ἔτσι γλύτωσε ἀπὸ τὰ «βρωμερὰ ὑποκείμενα». Ἀσφαλῶς, ὅμως, ἂν εἶχαν ἐπικρατήσῃ οἱ κομμουνιστάι, δὲν θὰ ἐγλύτωνε οὔτε αὐτός. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ «βρωμερὰ ὑποκείμενα» δὲν ἦσαν μόνον «βρωμερὰ», δηλ. κοινοὶ δολοφόννοι, ἦσαν πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ διεθνoῦς κομμουνισμοῦ καὶ δὲν θὰ ἄφηναν νὰ ἐπιζήσῃ κανένας ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἢ Ἑλληνας μὲ πίστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΡΑΤΙΚΗΣ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΑΠΟ ΚΑΜΑΡΙ — ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Μόλις ἔφθασε εἰς Τρίπολιν ἡ ἀποστολή Ριντ — Γιαννοπούλου, ἐζήτησε νὰ μάθῃ ποῖοι ἦσαν ἐπικεφαλῆς τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, πὸν παρουσιάσθησαν ὡς ἀντάρτες. Ὅταν ἐβεβαιώθη ὁ ἐπικεφαλῆς των, ὅτι δὲν ἦτο οὐδεὶς μόνιμος ἀξιωματικός, ἐζήτησε ἐπειγόντως νὰ προσκαλέσουν μόνιμους ἀξιωματικούς, ἵνα ἀναλάβουν τὴν διοίκησιν τῶν τμημάτων. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, δὲν εἶχαν κανέναν ἀξιωματικόν. Ἦταν μόνον ἕνας εὐέλπιδις Παπαγιαννόπουλος καὶ ἕνας σωφὲρ ἀπόφοιτος τῶν φυλακῶν, ὁ Χρ. Ἀντωνόπουλος, ἐπικεφαλῆς των. Εἶπαν εἰς τὸν Ριντ, ὅτι «οἱ ἀξιωματικοὶ ὅλοι ἔφυγαν γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ οἱ ἄλλοι πὸν ἔμειναν συνεργάζονται μὲ τοὺς Γερμανοὺς — Ἰταλοὺς!..». Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς, ὅμως, τοῦ Ριντ προσφέρουν τὴν ἡγεσίαν τῶν «ἀνταρτῶν» των εἰς τὸν ταγματάρχην Βασ. Στρατῆκην ἀπὸ τὸ Καμάρι Τριφυλίας. Ὁ ταγματάρχης Στρατῆκης, φιλόδοξος, καλοκάγαθος, πατριώτης ἀγνὸς ἀλλὰ καὶ ἐπιπόλαιος, ἐδέχθη εὐχαρίστως νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν, νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως! Μὲ αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν φλόγαν, βγήκε στὸ βουνὸ καὶ ἀνέβηκε στὰ Πλατάνια. Δὲν εἶχε ἰδέα ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδα καὶ τὰ σατανικὰ σχέδια τοῦ ΚΚΕ. Μόλις, ὅμως, ἔφθασε ἐκεῖ, τὸν περικύκλωσαν οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταὶ καὶ τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ ἔλεγαν τί πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τὸ στρατιωτικὸν τμημα πὸν ἐφέρετο ὡς διοικητής. Ὅταν, μετὰ, ἀντελήφθη σὲ ποῖα δίκτυα ἔπεσε, ἦτο πολὺ ἀργά. Τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, ἔχουν φθάσει ἀπὸ Στερεὰν Ἑλλάδα εἰς Αὐλῶνα Τριφυλίας, οἱ 60 ἢ (40) κομμουνισταί, μὲ τὸν προδότη Γιάννην Ἰωαννίδην καὶ μὲ ἑλληνοφώνους Βουλγάρους.

Ἀποφασίζουσιν οἱ κομμουνισταὶ νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀπόφασίν των, νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ. Λέγουσιν εἰς τὸν Στρατῆκην: «Θὰ πᾶμε νὰ κάνουμε μία ἐπίδειξι εἰς τοὺς φασίστες...».

Τὸν διατάξουσιν νὰ προχωρήσῃ πρὸς Ὀλυμπίαν. Ὅταν πλησιάζουσιν εἰς ἀπόστασιν 200 μέτρων ἀπὸ τῶν τμημάτων τοῦ Ε.Σ., οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταὶ δίνουσιν τὴν διαταγὴν τῆς ἐπιθέσεως! Δὲν τὴν ἔδωσε βέβαια ὁ δυστυχῆς ὁ Στρατῆκης, ἀλλὰ ἦτο πλέον αἰχμάλωτος, συνεργὸς εἰς τὴν μεγαλύτερη προδοσίαν τῆς Πατρίδος του...

Ὅταν τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ συνάδελφός του, ταγματάρχης Ι. Βουδούρης, ἀπὸ τὴν Κοπάνιτσα Τριφυλίας, ἔσπευσε εἰς Αὐλῶνα καὶ ρώτησε τὸν Στρατῆκην διὰ τὰ γεγονότα, τοῦ ἀπήντησε συντετριμμένος:

— Θέλω νὰ φύγω, ἀλλὰ δὲν μπορῶ!..

Ὁ ταγματάρχης Βουδούρης, βεβαιώνει, ὅτι δὲν διοικοῦσε ὁ Β. Στρατῆκης, εἶχεν ἐμπλακῆ πλέον καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποχωρήσῃ. Ὁ στρα-

τηγός Γ. Καραχάλιος γράφει εις τὴν ἔκθεσίν του:

«Πολλάκις ὁ Στρατίκης, κατὰ μόνας, ἔκλαιψε καὶ ἔλεγε ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ἠθέλε νὰ εἶναι μαζί με τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., ἀλλὰ ἐφοβεῖτο, διότι ἦτο ἐκτεθειμένος...».

Ὁ Στρατίκης, ἄρχισε πλέον νὰ ἀντιδρᾷ, με κίνδυνον τῆς ζωῆς του, εἰς τὰ προγράμματα τοῦ ΚΚΕ. Προσεπάθησε νὰ φέρῃ τὸν κόσμον εἰς τὴν ἐθνικὴν του ἀποστολήν, ὅπως ἔλεγε. Τὸν εἶχαν, ὅμως, χρησιμοποιήσει οἱ κομμουνισταί, δὲν τὸν ἐχρειάζοντο πλέον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἐκτελέσουν.

Ὁ Ζαφείρης Ζαφειρόπουλος, δάσκαλος καὶ μέλος τῆς ἀποστολῆς Ρίντ, μετὰ τὴν 6.8.1943, βεβαιώνει, ὅτι ὁ Ρίντ τοῦ εἶπε:

— Νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, γιατί θὰ σὲ σκοτώσουν οἱ κομμουνισταί.

— Στρατίκης: Δὲν ἔχω χρήματα νὰ φύγω. Πῶς θὰ περάσω;

— Ρίντ: Θὰ σοῦ δώσω ἐγώ.

— Στρατίκης: Πρέπει νὰ παραμείνω, γιατί θὰ μπορέσω νὰ συγκρατήσω τὸν λαὸν εἰς τὴν ἐθνικὴν του ὑπόστασιν... .

Μία συνείδησις εὐθύνῃς τὸν ἐκρατοῦσε ἐκεῖ, νὰ σώσῃ ὅ,τι μπορούσε. Συντετριμμένος, δυστυχῆς, ἐτραύλιζε... Ἀρχὰς Αὐγούστου 1944 οἱ κομμουνισταί τὸν ὑβρίζουν δημοσίως εἰς Αὐλῶνα Τριφυλίας καὶ τὴν 15ην Αὐγούστου, τὸν ἀναγκάζουν νὰ φύγῃ. Πηγαίνει στὸ χωριό του, Καμάρι Τριφυλίας με τὸ παιδί του. Οἱ κομμουνισταί εἰδοποιοῦν ἀμέσως τοὺς Γερμανοὺς εἰς Κυπαρισσίαν καὶ οἱ Γερμανοὶ τὸν συλλαμβάνουν εἰς Καμάρι τὴν ἐπομένην, με τὸν υἱὸν του ὡς κομμουνιστὴν, τοὺς μεταφέρουν εἰς Τρίπολιν, ὅπου τοὺς ἐξετέλεσαν. Αὐτὴ ἦτο ἡ μοῖρα καὶ αὐτοῦ τοῦ θύματος τῶν κομμουνιστῶν.

3) ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΟΥΤΟΥΝΑΣ ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ ΑΠΟ ΤΡΙΠΟΛΙΝ

Ἦτο ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ ἐνίσχυσαν τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου — Φαρμακᾶ. Συνελήφθη ὑπὸ τῆς ΟΠΛΑ εἰς Τρίπολιν, τὴν 22αν Δεκεμβρίου 1943, μετήχθη εἰς στρατόπεδον Μαυρικίου Μαντινείας καὶ ἐκεῖθεν εἰς στρατόπεδον Κούτρουβα Κυνουρίας. Εἰς Κούτρουβα, ὡς κρατούμενος ἐβοήθησεν με κίνδυνον τῆς ζωῆς του τὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ Ε.Σ. Γρ. Μαντζουράνην νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὸ στρατόπεδον αὐτό. Ἐκρατήθη εἰς πολλὰ στρατόπεδα καὶ τελικῶς ἐξηναγκάσθη νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

4) ΚΙΜΩΝ ΚΑΛΛΙΜΟΠΟΥΛΟΣ — ΛΟΧΑΓΟΣ,
 ΜΠΑΣΑΚΙΔΗΣ — ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ
 ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ — ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ
 ΜΕΛΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ — ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ
 ΠΡΕΚΕΤΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ — ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ

Ήσαν ὄλοι ὀπλαρχηγοὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου. Ἔλαβον μέρος εἰς τὰς μάχας Ταυγέτου, Ἀλαγονίας, Ἀρτεμισίου κλπ., μέχρι τοῦ συμφώνου τοῦ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ, τῆς 29.8.1943. Μετὰ τὸ σύμφωνον, ἔμειναν εἰς Δυρράχιον, ὅπου κυκλώνονται ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοὺς τίθεται τὸ δῆλημα:

Ἡ νὰ δεχθοῦν μάχην καὶ νὰ ἐξαφανισθοῦν, ἢ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀφοῦ εἶχε προηγηθῆ τὸ σύμφωνον.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔδρασαν ἐν ὀνόματι τοῦ συμφώνου. Κατόπιν αὐτοῦ, παραμένουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, δι' ὀλίγον διάστημα, ὅπου πολλὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας προσέφερον, διασώσαντες πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐγκληματικὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Τελικῶς ἀτεχώρησαν. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Μπασακίδης Γ. ἐσκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, δὲν πρόλαβε νὰ σωθῆ.

5) Γ. ΚΟΝΤΑΛΩΝΗΣ — ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ

Οἱ Γερμανοὶ ἔπαιρναν τὶς πατάτες στὴν Ἀράχωβα, τὸν Φεβρουάριον 1943 καὶ ἄφηναν νηστικὸν τὸν κόσμον. Ὡς ἀγνὸς πατριώτης, ὁ Γ. Κονταλώνης τοὺς ἐπιτίθεται καὶ σκοτώνει δύο Γερμανοὺς. Μετὰ οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν τὴν Ἀράχωβα καὶ ἔκαψαν καὶ τὸ δικό του σπίτι. Βγῆκε στὸ βουνὸ καὶ κρύβεται ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Τὸν πλησιάζει ὁ κομμουνιστὴς Λεβεντάκης, μὲ μιὰ παρέα, τὸν κυκλώνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν ἐξαπατοῦν νὰ δράσῃ μαζί των. Μένει μαζί των χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ καὶ αὐτός. Οὐδέποτε ἐφόρεσε σῆμα τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὸ πηλίκιόν του, ἐγύριζε σκοπίμως ἀσκεπής. Ἦτο καὶ παρέμεινε ἐθνικιστής, μέχρι τέλους. Ἐπέστη τὸν θανάσιμον ἐναγκαλισμὸν τῶν κομμουνιστῶν, οἱ ὅποιοι τὸν παρουσίαζον παντοῦ: «Νὰ πῶς συνεργάζονται οἱ ἀξιοματικοὶ μὲ μᾶς: Ἐλάτε καὶ σεῖς». Οὐδέποτε ἔθγαλε λόγους κομμουνιστικούς, δὲν διέπραξε ἐγκλήματα, δὲν διέταξεν ἐμπρησμοὺς χωριῶν. Τὸν Δεκέμβριον 1944, ὑποχρεωθεὶς νὰ κινηθῆ μὲ τμήμα του, κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, τὸ παρέδωσε ὀλόκληρο ἀμαχητὶ εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφερόμεν, πῶς ἐκεῖνος διεμαρτυρήθη διὰ τὰ τραγούδια τοῦ Βόλγα, ποὺ ἔλεγαν οἱ κομμουνισταί. Αὐτὸ ἦτο τὸ δράμα τῶν ἐθνικιστῶν, ποὺ ἦσαν μέσα στὸν ΕΛΑΣ.

6) ΠΟΤΗΣ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗΣ
ΕΠΙΣΜΗΝΑΓΟΣ ΑΠΟ ΚΑΡΥΤΤΑΙΝΑΝ

Ἔλαβεν ἐντολὴν καὶ κατήλθεν ἀπὸ Ἀθήνας, εἰς Πελοπόννησον, νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ε.Σ. Ἐφθάσε, ὅμως, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ., ὅποτε ἐγκλωβισθεὶς μένει εἰς Πελοπόννησον. Συναντᾷ τὸν ἀντισμήναρχον Μίχου, τὸν ὁποῖον ἐγκώριζε διὰ τὰ ἐθνικά του φρονήματα καὶ ἀναγκάζεται νὰ συνεργασθῇ μαζί του, μολοντί ἦτο εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Σὲ δύο λεπτὰ πού ἔμειναν μόνοι, ὁ Μίχου εἶπε εἰς τὸν Μαντζουράνη:

— Μαντζουράνη πρόσεξε τὴν ζωὴν μου!

Ὁ Μίχου ἐφοβεῖτο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ἔβλεπε τὸν Μαντζουράνην σανίδα σωτηρίας. Ὁ Μαντζουράνης συνεννοηθεὶς μὲ τὸν Μίχου κατώρθωσε νὰ ἐκδιωχθῇ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΕΛΑΣ «Πελοπίδας». Ὁ ἄγνωστος αὐτὸς Πελοπίδας, εἶχε διαπράξει πολλὰ ἐγκλήματα καὶ παρουσίαζε τὸν «ὑπερπατριώτη πού σκότωνε τοὺς προδότες». Τὸν χαρακτηρισμόν, ὅμως, τῶν προδοτῶν τὸν ἔκανε ὁ ἴδιος καὶ ἔτσι πραγματικοὶ προδότες καὶ πατριῶτες, πού δὲν ἤθελαν τὸν κομμουνισμόν, πέρασαν ἀπὸ τὴν μάχαιρα τοῦ πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ «Πελοπίδα». Προτιμοῦσε νὰ τοὺς μαχαιρώνῃ ὁ ἴδιος προσωπικῶς. Ὁ ἴδιος ἐσκότωσε τὸν σταθμάρχην ΣΠΑΠ εἰς Χράνους, Γ. Ντελῆν. Ἐπῆγε εἰς τὸ Ἰσάρι, ὅπου τὸν ἐδολοφόνησαν ἀγρίως.

Ὁ Μαντζουράνης κατώρθωσε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο τὸν Πελοπίδα, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ νὰ τὸν ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, διότι ἀφασίς καταδικαστικὴ εἰς βάρους του, δὲν ἤμποροῦσε βεβαίως νὰ ἐκτελεσθῇ. Μὲ ἐθνικιστὰς ἀξιοματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ, ὁ Μαντζουράνης, κατώρθωσε νὰ τὸν μεταθέσῃ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, κατὰ Ἰανουάριον 1944. Πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου αὐτοῦ, ἦτο ὁ Μίχου καὶ μέλος ὁ Μαντζουράνης. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ σωθῇ, κανένας ὑπόδικος ἀπὸ βεβαίαν ἐκτέλεσιν ὠρίζετο ἀπὸ τὸν Μίχου μέλος τοῦ στρατοδικείου, ὁ Μαντζουράνης. Ὡς περιπτώσιν ἀναφέρομεν ἕναν καλόγηρο, τῆς Μονῆς τοῦ χωρίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Αἰγιαλείας, μόλις διασωθέντα, διότι ἐτοποθέτησεν ὁ Μίχου πρόεδρον τοῦ στρατοδικείου, τὸν Μαντζουράνην. Αὐτά, ὅμως, ἔγιναν μέχρι τοῦ Μαΐου 1944, ὅτε ἔφθασεν, ὁ Βελουχιώτης. Μαζὶ μὲ τὸν Βελουχιώτην, ἐπανῆλθεν καὶ ὁ Πελοπίδας καὶ τὰ ἐγκλήματα πλέον, ἐγίνοντο χωρὶς κανένα τυπικὸ ἐμπόδιο καὶ πολλὰ στρατοδικεῖα. Ὁ Μίχου μετατίθεται εἰς Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ ὁ Μαντζουράνης φυλακίζεται εἰς τὰ κρατητήρια τῶν μελλοθανάτων.

Μόλις ἔφθασε εἰς Πελοπόννησον τὸν Μαΐον 1944, ὁ ἄρξης Βελουχιώτης, ἄρξισε νὰ ἐξετάζῃ, ποῖος εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀξιοματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ

κομμουνιστής και ποιός δὲν εἶναι. Ἄλλους μετέθεσε, ἄλλους ταλαιπωροῦσε μὲ ἀνακρίσεις, ἄλλους ἐφυλάκιζε. Ἄλλους ἔβαζε ὡς μέλη στρατοδικείου, διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς καταδικες ἀθῶων, μαζί μὲ ἰδικούς του ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐλθόντων κομμουνιστῶν ψευτοαξιωματικῶν, ὅποτε ἐὰν δὲν ἔδιναν ψῆφον καταδικαστική, ἦτο ἀπόδειξις γιὰ τοὺς κομμουνιστάς, ὅτι δὲν ἦτο φίλος των. Ὁ Βελουχιώτης, ἐφαρμόζων τὴν τακτικὴν αὐτήν, ἐτοποθέτησεν πρόεδρον στρατοδικείου τὸν Πότην Μαντζουράνην, διὰ νὰ καταδικασθῇ ὁ Γ. Τσατᾶς ἐκ Τροπαίων. Ἐπειδὴ ἔδωσεν ἀπαλλακτικὴν ψῆφον ὁ Μαντζουράνης, ἡ ἀπόφασις ἦτο ἀθωοτική, μὲ 7 λευκοὺς ψήφους, τοῦ Μαντζουράνη συνεχῶς ἐπὶ τριήμερον. Ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξετελέσθη, διότι ἐχρειάζετο ὁμόφωνος ἀπόφασις, διὰ λόγους ἐντυπωσιακοὺς καὶ ὁ Βελουχιώτης ἐξεμάνη ἐναντίον τοῦ Μαντζουράνη, ἔδωσεν ἐντολὴν μετὰ τριήμερον, τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὴν προσωπικὴν φυλακὴν τοῦ Βελουχιώτη, εἰς τὰ Τρόπαια. Ἐκεῖ, ὅμως, ἦσαν 42 κατάδικοι ὑπὸ τὸ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ Βελουχιώτη. Ὁ στρατοπεδάρχης ἐκτελεστῆς Τζαβέλλας, ἔλεγε καθημερινῶς εἰς τοὺς κρατούμενους:

-- Ἐγὼ σᾶς ταῖζω, ἀλλὰ μόλις μοῦ εἰποῦνε νὰ σᾶς σκοτώσω, θὰ σᾶς σκοτώσω!...

Ἐκεῖ εἶναι κατάδικοι ἀναμένοντες τὸ τέλος των, ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, ὁ Κ. Κουμανιώτης, ὁ Ν. Μουτούσης, ἡ Ζωὴ Κουμανιώτη, ὁ Ι. Ὀρφανίδης ἀπὸ Αἴγιον κ.ἄ. Τοὺς κρατούμενους τοὺς ἔδεσαν ἀλύπητα, ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ἔβαζαν συγχρόνως ἕνα γραμμόφωνον εἰς τὸ διαπασόν. Τοὺς εἶχαν δεμένους μὲ ἀλυσίδες δύο - δύο, τρεῖς - τρεῖς. Ἐκεῖ ἦσαν πολλοὶ σύνδεμοι τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν, στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ στελέχη τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΑΜ, πού παρεξέκλιναν τοῦ σκοποῦ πού ἔθεσεν τὸ ΚΚΕ... Σχετικῶς ὁ Π. Μαντζουράνης, γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 29.7.1961 ἔκθεσίν του:

«Τὸ πρῶτο τρίμηνο τοῦ πολέμου, τὸ διήλθα ὡς διοικητῆς τῆς ἀεροπορικῆς μονάδος 1414, συνεργαζόμενος μὲ τὸ Γ' σῶμα στρατοῦ. Τὸ δεύτερον τρίμηνον, μετετέθην ὡς ὑποδιοικητῆς τῆς ἀεροπορικῆς μονάδος Σέδες, μὲ τὴν εἰδικὴν ἐντολὴν τοῦ ἀνθυποβρυχιακοῦ ἀγῶνος, νοτιῶς τοῦ Θεσσαλικοῦ. Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν μου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, μοι ἀπενεμήθη, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ὁ Πολεμικὸς Σταυρὸς διὰ διακεκριμένας πράξεις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Ἡ εἰσοδος τῶν Γερμανῶν εἰς Ἀθήνας μὲ εἶδρον ἀρχηγὸν τοῦ δευτέρου Ἐπιτελικοῦ Γραφείου ὑπὸ τὸν Ἐπιτελάρχην Στρατηγὸν Τσαρπαλῆν.

Ἀφοῦ κατέστρεψα καὶ τὰ τελευταῖα ἐναπομείναντα ἔγγραφα παρητήρησι τῆς θέσεώς μου καὶ ὅλως τυπικῶς ἐτοποθετήθην ὡς Διευθυντῆς τοῦ δευτέρου Διοικητικοῦ Γραφείου καὶ Προσωπάρχης, χωρὶς ν' ἀναλάβω ὑπηρεσίαν καθότι ἐθεώρουν ὅτι ὑπὸ κατοχὴν δὲν ὑπῆρχον θέσεις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀεροπορίᾳ. Ὡς Προσωπάρχης πράγματι διηύθυνεν ὁ νεώτερός μου κ. Χαλόφτης Διευθυντῆς τοῦ Πρώτου Διοικητικοῦ Γραφείου. Ἠγωνίσθην ἔκτοτε διὰ τὴν ἐπι-

βίωσιν ἐμοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας μου μεριμνῶν πάντοτε δι' ἀνεύρεσιν εὐκαιρίας δι' ἔθνηκὴν δρᾶσιν.

Τὸν Ὀκτώβριον 1941 ὑπῆρχον ἀσαφεῖς πληροφορίες ὅτι εἰς Πελοπόννησον θὶ ἐγίνετο ἀπόβασις ὑπὸ τῶν Συμμάχων. Ἀμέσως ἐζήτησα μηνιαίαν ἄδειαν ἐγκριθεῖσαν παρὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ μετέβην εἰς Καρϋταιναν, ἰδιαιτέραν μου πατρίδα καὶ εἰς μάτην ἀνέμενον ἐπὶ δίμηνον, ὅτε συνελήφθη παρὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ μετήχθη εἰς Ἀθήνας.

Τὸ 1942 κατήλθον δις μέχρι τὸ χωρίον Ἰσαρι δι' ὠτομοτρὸς πρὸς κατόπτευσιν τῶν ἰταλικῶν φυλακίων παρὰ τὰς σιδηροδρομικὰς γεφύρας.

Τὸ 1943 ἡ κομμουνιστικὴ προπαγάνδα ἐνετάθη καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἤρχισαν νὰ δροῦν καὶ εἰς Πελοπόννησον. Ἀπεφάσισα τότε νὰ ὀργανώσω Σῶμα Ἐθνικοφρόνων Ἀνταρτῶν ἐκ πατριωτῶν μου εἰς Πελοπόννησον καὶ προῆλθον πρὸς τοῦτο εἰς συνεννοήσεις μέσω τοῦ ἀδελφοῦ μου μετὰ τοῦ ὑπάρχοντος ἤδη σώματος Ἐθνικοφρόνων Ἀνταρτῶν 250 περίπου εἰς Τετράζι μετὰ ἀξιωματικῶν φίλων μου τῆς περιοχῆς τῆς πατρίδος μου καὶ μετὰ διαφόρων συμπατριωτῶν μου. Ἐν Ἀθήναις προῆλθον εἰς συνεννοήσεις μετὰ τοῦ ἱεραρχοῦ Κανελλάκη, ὅστις ἐνδιεφέρετο διὰ μικρὰν ομάδα Ἐθνικοφρόνων Ἀνταρτῶν, δρῶντων εἰς Ἀνδρίτσαιναν ὑπὸ τὸν συμμαθητὴν μου Θεοχαρόπουλον, πρῶην Ἐπιτελάρχην τῆς Ε.Ο.Ν. Μέσω τοῦ ἀδελφοῦ μου κατηύθυνα ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὸν Θεοχαρόπουλον δύο ἀξιόκους ὑποδειχθέντας παρὰ τοῦ Κανελλάκη, εἰς ὃν παρέδωσα καὶ Ἐπιτελικὸν χάρτην τῆς Πελοποννήσου.

Αἰφνιδίως ὁ Κανελλάκης ἀνεχώρησε δι' Ἀργίριον καὶ ἔκκλησις τῶν Ἀνταρτῶν Τετράζιον ἦτο νὰ κατέλθῃ εἰς Πελοπόννησον ἀνώτερος καὶ εἰ δυνατὸν ἀνώτατος ἀξιωματικὸς διὰ τὴν ἀνάληψιν Διοικήσεως τῶν Ἐθνικοφρόνων Ἀνταρτῶν Πελοποννήσου διὰ νὰ ἀποκτηθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἄγγλου ἀπεσταλμένου ταγ)ρχοῦ Ρίντ, ὅστις βλέπων μόνον λοχαγὸς ἐπικεφαλῆς ομάδων, ἔδιδε τὰ ἡμίση τῶν ριπτομένων ὄπλων εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὰς ἰσαριθμοὺς εἰς Τετράζι εὐρισκομένας τότε κομμουνιστικὰς ομάδας ἀνταρτῶν.

Προῆλθον ὄθεν μετὰ τοῦ τότε σημνάρχου Καζάκου εἰς συνεννόησιν καὶ ἔσχομεν συσκέψεις καὶ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Δέδε, ὥστε νὰ κατέλθωμεν εἰς Τετράζι καὶ νὰ ἀναλάβῃ οὗτος τὴν διοίκησιν τῶν Ἀνταρτῶν Πελοποννήσου.

Μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Δέδε εἶχον συνεργασθῆ καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ πολέμου, διότι μοὶ εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ διοίκησις τῆς Ἀεροπορικῆς Μονάδος, ἣτις θὰ συνηργάζετο μετὰ τῆς Ὀμάδος Μεραρχιῶν ἥς προΐστατο ὁ Στρατηγὸς εἰς τὸν Τομέα Στρωμῶνος, ἐὰν ἐξεδηλοῦτο βουλγαρικὴ ἐπίθεσις.

Ὁ Στρατηγὸς ἐδέχθη καὶ ὁ ἀδελφός μου κατήλθεν εἰς Τετράζι διὰ τελικὰς συνεννοήσεις, ὅτε συνελήφθη παρὰ τῶν Γερμανῶν ὁ στρατηγὸς Δέδες καὶ ἐματαιώθη ἡ ἀποστολή.

Τότε προῆλθον εἰς συνεννοήσεις, ἵνα κατέλθῃ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, μετὰ τοῦ σημνάρχου Μυτιληναίου. Πράγματι οὗτος ἐδέχθη καὶ θὰ κατηρχόμεθα ὡς προσωπικὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἔχοντος σύμβασιν μετὰ τῆς Σ.Π.Α.Π. διὰ προμήθειαν στρωτήρων συναφθεῖσαν κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ἐ-

θνικῆς Ὀμάδος Συνταγματαρχῶν Καζάκου, Παχούλη κλπ. δι' ἐθνικὴν ἐξυπηρέτησιν, δεδομένου ὅτι μᾶς ἐχορηγοῦντο 13 εἰσιτήρια ἐλευθέρως κυκλοφορίας καὶ διὰ μὴ παραδοσιν στρωτήρων, ἥτις πιθανῶς θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ὑπὸ ἄλλου ἐργολάβου.

Τὰ ἔγγραφα ταξιδίου μας ἔδει νὰ παραληφθοῦν ἰδιοχείρως ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ Φρουραρχείου καὶ ὁ σμήναρχος Μυτιληναῖος ἐνῶ ἦσαν ἔτοιμα ἐφοβήθη νὰ μεταβῆ νὰ παραλάβῃ τὸ ἰδικόν του, διότι πιθανῶς νὰ τὸν ἀνεγνώριζον οἱ Ἴταλοι μεθ' ὧν, λόγῳ τῆς θέσεώς του ὡς Διευθυντοῦ τῆς Διευθύνσεως Ἀεροπορίας, εἶχεν πολλάκις ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν. Οὕτω ἐναυάγησεν καὶ ἡ ἰδέα αὐτή.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον πληροφορίας ὅτι οἱ Ἐθνικισταὶ Ἀντάρται Τετραζίου ἤρχισαν νὰ ἔρχονται εἰς προστριβάς πρὸς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ ὅτι Σῶμα κομμουνιστῶν ὑπὸ τὸν ἀντισμήναρχον Μίχον κατήρχετο ἐξ Αἰγίου πρὸς βοήθειάν των.

Ἀπεφάσισα ὄθεν νὰ ἀναχωρήσω ἀμέσως διὰ Πελοπόννησον ἵνα προφθάσω καὶ καταρτίσω τὴν ὁμάδα μου, ἐνωθῶ μετὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὀμάδων Τετραζίου καὶ δημορίας Ἰταλῶν μὲ οὓς εἶχον συνεννοηθῆ ἵνα λιποτακτήσουν, καὶ ὁ σμήναρχος Καζάκος θὰ ἐμερίμνα διὰ τὴν ἐξέυρεσιν Στρατηγοῦ - Διοικητοῦ Πελοποννήσου. Δευτέρα ἀποστολὴ μου ἦτο ἐν περιπτώσει διαλύσεως τῶν Ἐθνικῶν Ὀμάδων νὰ συναντήσω τὸν ἀντισμήναρχον Μίχου μὲ ὃν εἶχον ἄλλοτε συνυπηρετήσῃ καὶ ν' ἀναλάβω ὑπ' αὐτὸν ἰπηρεσίαν, νὰ ἔλθω δὲ εἰς συνεννόησιν μετ' αὐτοῦ ἵνα κατέλθουν περὶ τοὺς 60 ἀξιωματικοὶ ὑπὸ τὸν συντηροχὴν Παχούλην διὰ τὴν πλαισίωσιν δι' Ἐθνικοφρόνων ἀξιοκῶν τῶν κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν Πελοποννήσου. Σκοπός μου ἐπίσης ἦτο νὰ εὐρίσκωμαι ἐν ἐπαφῇ μετὰ τῶν Ἀγγλων Παρατηρητῶν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ματαιώσω τὰς ἀντιθέτους πρὸς τὰ ἐθνικά μας ἰδεώδη πράξεις τῶν κομμουνιστῶν. Ἀνεχώρησα ὄθεν ἐσπευσμένως τὴν 12ην Αὐγούστου 1943 διὰ Μεγαλόπολιν ἄνευ ἀπευκταίου καὶ ἐκεῖθεν διὰ νυκτὸς διὰ χωρίον Καρυὲς ἐνθα ἦτο ἡ ἔδρα συγκεντρώσεως τῆς Ὀμάδος μου.

Τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας εἶχεν καταληφθῆ ὑπὸ γερμανικοῦ τάγματος καὶ ὅταν ἐπλησίασα συνελήφθην μετὰ τοῦ συνοδοῦ μου ὑπὸ ἐνέδρας Γερμανῶν.

Μετὰ δραματικὴν νύκτα ἀφέθημεν τὴν πρωΐαν ἐλεύθεροι ὑπὸ τοῦ Αὐστριακοῦ Διοικητοῦ Τάγματος καθότι ἐθεωρήθημεν μόνον παραβάται ἀπαγορεύσεως νυκτερινῆς πορείας.

Ἐκεῖ μανθάνω ὅτι αἱ Ἐθνικαὶ Ὀμάδες διελύθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν χωρὶς νὰ ἔχη εἰσέτι λάβῃ μέρος ἡ ὁμάς Μίχου, ἥτις κατήρχετο ἐξ Αἰγίου.

Ἐκ τῶν πέντε πιστολίων ἅτινα εἶχον ἀποστείλει εἰς Χρόνους ἔλαβον τὰ δύο μόνον τὰ δὲ τρία παρεδόθησαν εἰς τοὺς κομμουνιστὰς μὲ τὴν διάλυσιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ὑπὸ τοῦ μεταφέροντος ταῦτα συνδέσμου ὅστις ἐφοβήθη σύλληψίν του ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν οἵτινες εἶχον ἤδη συλλάβῃ καὶ κακοποιήσῃ καὶ τρεῖς ἐκ τῶν ἀνθρώπων μου, τὸν ἔφεδρον ἀνθ)γὸν καὶ ἐξάδελφόν

μου Καραύδη, τὸν κουνιάδον τοῦ ἀδελφοῦ μου Σταυρόπουλον καὶ τὸν ἀνεψιὸν μου Παλαμίδην.

Ἔθεσα λοιπὸν εἰς ἐνέργειαν τὸ δεύτερον σχέδιόν μου, νὰ ἔλθω εἰς ἐπαφήν μετὰ τοῦ ἀντισμηνάρχου Μίχου. Ἐν τῷ μεταξὺ πληροφορηθεὶς ὁ Μίχου τὴν καθόδόν μου εἶχε στείλει ἐπίτιπους νὰ μὲ συλλάβουν, καὶ οἱ συλλαβόντες τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω ἀνθρώπους μου, εἶχον στείλει ἐκ παραλλήλου καὶ ἐρευνοῦσαν τὴν οἰκίαν ὅπου ἔμενα, ἐνῶ ἐγὼ ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἐσπέρας εἶχον εὐτυχῶς ἀναχωρήσει μετὰ τοῦ ἐλθόντος νὰ μὲ συλλάβῃ ὑπευθύνου τῶν κομμουνιστῶν τῆς περιφέρειας, ὅστις ἐπέισθη εἰς δήλωσίν μου ὅτι, κατῆλθον διὰ νὰ συναντηθῶ μὲ τὸν Μίχου. Ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν προεπόρευθη ἡ φήμη ὅτι μεταβαίνω πρὸς συνάντησιν τοῦ Μίχου, ὅστις μόλις μὲ ἀντίκρουσεν ἀνεφώνησεν: «Μαντζουράνη σὲ διορίζω Ἐπιτελάρχην μου». Ἦτο ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ κομμουνισταὶ Πελοποννήσου ἐστεροῦντο τελείως ἀξιωματικῶν. Ὁ Μίχου εἰς τὸ Στρατηγεῖον του εἶχεν ἓνα ἀνθ)στὴν αὐτοπροαχθέντα εἰς λοχαγὸν τὸν καὶ ἦδη εἰς Πελοπόννησον δρῶντα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Σφακιανός, ἓνα ἔφεδρον λοχαγὸν Ράλην ἐξ Αἰγίου καὶ τρεῖς νεαροὺς ἀνθ)γούς καὶ ἀσμένως ἐγένετο ἡ πρότασίς του δεκτὴ περὶ καθόδου τῶν ἐξ Ἀθηνῶν ἀξ)κῶν δεδομένου ὅτι καὶ τὰ τάγματα του διευθύνοντο παρ' ἀνθ)γῶν. Ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων μου ἦτο ἡ ἐκ Πελοποννήσου μέσφ ἐνὸς τέως συμμαθητοῦ μου ὑπηρετοῦντος εἰς τὸ Πελοποννησιακὸν Γραφεῖον ἀποτομῆ (πρᾶγμα ποῦ ἐγένετο ἀμέσως) τοῦ ἐπικινδύνου κομμουνιστοῦ Πελοπίδα, ὅστις εἶχε πλείστας ἐγκληματικὰς πράξεις εἰς θῆρος του ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ὅστις ὅταν συνέλαβε τοὺς ἄνδρες μου εἰς Χράνους, ἐφόνευσεν καὶ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμάρχην Χράνων. Τότε ἤρχισεν ἡ διὰ τῶν ποδῶν πορεία μου μέχρις Αἰγίου, ὅπου συνεδέθη μετὰ τὸν Ἀγγλον συντ)ρχην Στίβενς, τὸν ταγ)ρχην Ἀγγλον Ἀντριους καὶ ἄλλους.

Οἱ Ἀγγλοὶ υἰοθέτησαν τὸ σχέδιον πλαισιώσεως τῶν κομμουνιστῶν ἀνταρτῶν δι' ἐθνικοφρόνων ἀξ)κῶν καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνος ἀξ)κοῦ συνδέσμου τῶν ἐν Πάτρας ἔδωσαν συνέντευξιν εἰς Σοῦλι μετὰ τῶν ἐν Πάτρας διαμενόντων ἀξιωματικῶν, ἵνα ἀποστείλουν ἀντιπροσωπεῖαν τῶν πρὸς συνεννόησιν. Πράγματι μετέβην μετὰ τῶν Ἀγγλων τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν εἰς Σοῦλι, ἀλλὰ ἡ ἀντιπροσωπεῖα δὲν προσῆλθε, διότι εἶχον διαταχθῆ γερμανικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχον διασκορπισθῆ φοβούμενοι συλλήψεις. Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου προηρχόμεθα εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν σμηνάρχου Κασάκου καὶ συντ)ρχου Παχούλη διὰ τὴν παράλληλον ἐξ Ἀθηνῶν ἀφιξίν τῶν ἀξιωματικῶν.

Τὰ σχέδια ταῦτα ἐματαιώθησαν τῇ ἐπεμβάσει τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κ.Κ.Ε. ἥτις πληροφορηθεῖσα φαίνεται τοῦτο ἀπέστειλεν εἰδικὸν ἀπεσταλμένον καὶ 1) μὲ κατήγγησεν ἀπὸ Ἐπιτελάρχην καὶ ἀνέθεσεν τὰ καθήκοντα ταῦτα εἰς ἓνα ἐκ τῶν δύο λοχαγῶν οὓς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἐξ Ἀθηνῶν ἀποστείλει, ἐμὲ δὲ ἠρώτησαν τί προτίθεται νὰ κάμω, ἐπροτίμησα νὰ μείνω ὡς Διευθυντῆς τοῦ 1ου Ἐπιτελικοῦ Γραφείου (ὕλικὸν προσωπικόν), μέχρις ὅτου

μετά ἔν καὶ ἡμισυ ἔτος ἐρρίφθην εἰς τὸ προσωπικὸν Στρατόπεδον τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη. 2) Μᾶς διέτασεν νὰ μὴ δεχόμεθα ἀξιωματικούς παρὰ μόνον ἐὰν μὲν εἶναι ἐξ Ἀθηνῶν κατόπιν προηγουμένης ἐγκρίσεώς της, ἐὰν δὲ ἐκ Πελοποννήσου, κατόπιν ὑποβολῆς ἀναφορᾶς δι' ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγκρισίῳ της. 3) Ἐπήγαγεν τὸ Στρατηγεῖον Πελοποννήσου, ἀπὸ ἀνεξάρτητον πού ἦτο εἰς τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον Ρούμελης.

Δὲν μοὶ ἀπέμενε πλέον ἢ νὰ συνεργάζωμαι ὡς Ἕλλην Ἐθνικόφρων τόσον μετὰ τῶν Ἄγγλων Συνδέσμων συντ)ρχου Στίβενς, ἀντισυντ)ρχου Μᾶκ Μάλεν, ταγ)ρχου Ἄντονι Ἄντριους καὶ ἄλλων κατωτέρων ἀξ)κῶν ὅσον καὶ μετὰ τοῦ σηναρχοῦ Καζάκου ἐν Ἀθήναις μέσῳ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ ἐνὸς ἐξ ἀδελφῆς μου ἀνεψιοῦ μου δι' οὗς εἶχον εἰδικῶς ἀφήσει δύο ἡμιόνους εἰς Αἴγιον καὶ δύο εἰς Μεγαλόπολιν, ὥστε νὰ δύνανται νὰ μὲ συναντήσουν ὅπου δήποτε κι' ἂν βρισκώμαι. Πράγματι δὲ συνεδεόμην ἀνά 10—15 ἡμέρας ἀπαιτήτως καὶ κατετόπιζα τοὺς συμμάχους μέσῳ Ἀθηνῶν καὶ καθημερινῶς μέσῳ τῶν συνδέσμων τῶν Ἄγγλων μόνον κατ' ἀρχὰς καὶ Ἄγγλων καὶ Ἀμερικανῶν βραδύτερον ἐπὶ πάσης πληροφορίας δυναμένης νὰ ἐξυτηρηθῆ πληρέστερον τὸ Ἕλληνικὸν πρόβλημα. Πλείστοι βομβαρδισμοὶ ἐπεθεβαίωσαν τὴν λῆψιν τῶν πληροφοριῶν μου.

Ἐξ ἄλλου πλείσται ὄσαι διαταγαὶ τῆ εἰσηγήσει μου, ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Στρατηγεῖου Πελοποννήσου ἐξυτηρετοῦσαι τὸν ἔθνικόν μας σκοπὸν καὶ τοῦλάχιστον εἰκοσᾶς Ἐθνικοφρόνων πολιτῶν ἐσώθησαν ἐκ βεβαίου θανάτου κατόπιν σκανδαλώδους ἐπεμβάσεώς μου εἰς Στρατοδικεῖα εἰς ἃ ἔλαβον μέρος. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγονται καὶ ὁ Ἡγούμενος μεθ' ἐνὸς καλογήρου τῆς ἱερᾶς μονῆς Ταξιαρχῶν Αἰγίου.

Μετὰ παραμονὴν μου ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους εἰς τὸ Στρατηγεῖον Πελοποννήσου συνελήφθην ὑπὸ τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη ὅστις καὶ κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον μετὰ τοῦ ἀποπεμφθέντος Πελοπίδα, ἐπειδὴ ἠθώωσα τὸν ἐκ Τροπαίων ἔθνικόφρονα Τσατᾶν Γεώργιον, πρόεδρος Στρατοδικείου τυγχάνων δόσας λευκὴν ψῆφον καὶ διὰ τὰς ἑπτὰ κατηγορίας δι' ἃς ἐβαρύνετο, ἐνῶ οἱ λοιποὶ Στρατοδίκαι, ὅλοι κομμουνισταί, ἐπτάκις τὸν κατεψήφισαν.

Ἐκτὸς τούτου τὸ κατηγορητήριόν μου ἀνέφερεν ὅτι μετέδωσα μυστικὰ τοῦ Στρατοδικείου, χωρὶς νὰ ἔχουν ὄμως συγκεκριμένον τι. Μετὰ δύο μηνῶν ἀπομόνωσιν ἐν σκοτεινῷ κελίῳ, καταδικασμένος ν' ἀποθάνω τίς οἶδε διὰ τίνος τρόπου, εὖρον ὡς ἐκ θαύματος τὴν ἐλευθερίαν μου μὲ τὴν ἀφίξιν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως (ἀφίξις εἰς Πελοπόννησον τοῦ Ἐπουργοῦ κ. Κανελλοπούλου)».

Ὁ Π. Μαντζουράνης ἐγκλωβισθεὶς καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του παραμείνας εἰς τὸν ΕΛΑΣ κατώρθωσε νὰ σώσῃ πολλοὺς ἐκ τοῦ βεβαίου θανάτου ἀπὸ τὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν. Ἐδωσεν ἀκριβεῖς πληροφορίες εἰς τὰ μέλη τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν Ἄγγλους Στήβενς καὶ Ἄντριους καὶ εἰς τὸν συντ)ρχην Καζάκου, αἵτινες διεβιάσθησαν εἰς τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἐβομβαρδίσθη ἐπιτυχῶς τὸ γερμανικὸν ἀεροδρόμιον Πατρῶν καὶ ἐπῆλθε καταστροφὴ πυρο-

μαχικῶν τῶν Γερμανῶν εἰς Μεγαλόπολιν. Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1944 παρέδωσεν εἰς τὸν Στήβενς τρία σχεδιαγράμματα ὀλοκλήρου τοῦ δικτύου σιδηροδρόμου Πελοποννήσου διὰ τὴν ἐνέργειαν σαμποτάζ κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Σ.Μ.Α. Κατέδωσε ἐπίσης μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Διονυσίου Μαντζουράνη τὰ σημεῖα τοποθετήσεως παρὰ τῶν Γερμανῶν ἀντιαεροπορικῶν φραγμάτων τοῦ Ἴσθμου Κορίνθου καὶ διεδίδαζε τακτικῶς δελτίον κινήσεως τῶν γερμανικῶν μονάδων.

Σημειώνομεν αὐτὴν τὴν δρᾶσιν του διὰ νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τοῦ ΕΛΑΣ πού μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των ἔκαναν τὸ καθῆκον των πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὴν προσφορὰν των αὐτὴν δὲν δικαιούται νὰ τὴν οἰκειοποιήται τὸ ΚΚΕ, διότι κατώρθωσε τότε νὰ βάλῃ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ΕΛΑΣ ἰδικοῦς του.

7.— Ο ΑΝΤΙΣΜΗΝΑΡΧΟΣ Δ. ΜΙΧΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Ἐβγήκε στὸ βουνὸ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον. Δὲν ἦτο κομμουνιστῆς. Εἶχε κατ' ἀρχὴν 17 παλληκάρια πού ἔβλεπαν Ἑλλάδα μόνον. Ὅταν, ὅμως, ἀνεπτύχθη εἰς τὸ βουνό, οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐπλησίασαν καὶ τοῦ ἐζήτησαν κατ' ἀρχὴν «νὰ τὸν βοηθήσουν μὲ ἓνα πολιτικὸν καθοδηγητὴν». Ὁ Μίχου δὲν εἶχε ἰδέαν αὐτῶν τῶν τίτλων καὶ τῶν ἀποστολῶν των. Δὲν ἔφερρεν ἀντίρρησην. Μάλιστα λέγεται ὅτι εἶπε: «Δὲν φέροντε καὶ δύο; Τί μὲ ἐνδιαφέρει; Δὲν μὲ ἐνοχλεῖ». Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ἔδωσαν δύο καθοδηγητάς. Σιγὰ - σιγὰ, ὅμως, ὁ λόγος ὁ πονηρός, ὁ δόλιος, ὁ συκοφαντικός, ἔφερε ἀποτέλεσμα. Ὁ Μίχου δὲν εἶχε δώσει σημασίαν εἰς τὴν σοφὴν παροιμίαν τοῦ Λαοῦ μας: «Ὁ λόγος γυρίζει τὸ ποτάμι πίσω», καὶ σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα παρουσίασε τὸ στρατιωτικὸ τμήμα του ἄλλῃ ὄψι. Δὲν διοικοῦσε πλέον αὐτός. Διοικοῦσε ὁ πολιτικὸς καθοδηγητῆς τοῦ ΚΚΕ, πού εἶχε ἐν τῷ μεταξὺ ἐνσταλλάξῃ εἰς τοὺς ἄνδρες του τὴν ἀπειθαρχίαν, τὴν ἀσέβειαν καὶ τὸ μῖσος σὲ κάθε Ἑλληνα πού δὲν ἦτο στὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ. Θέλησε νὰ ἀντιδράσῃ ὁ Μίχου, ἀλλὰ ἦτο ἀργά. Πάντοτε παρηκολοιθεῖτο ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καθοδηγητῶν «Πελοπίδα» ἀρχηγοῦ τοῦ κλιμακίου τοῦ Βελουχιώτη καὶ ὑπὸ τοῦ «Λασσάνη». Ὅταν οἱ κομμουνισταὶ ἔπιασαν τοὺς ἀξιωματικοὺς Μουτούσην, Νιγιάννην, Σκαρτσίλαν καὶ Δροσόπουλον, ἠθέλησαν νὰ τοὺς σκοτώσουν ἀμέσως. Ὁ Μίχου ἠθέλε νὰ μὴ σκοτωθοῦν, ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσίς των, ἀλλὰ μετὰ εἰκοσάημερον, ὡς ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, τοὺς ἐξετέλεσαν πλὴν τοῦ Μουτούση παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Μίχου, μὲ σιωπηρὰν ἐντολὴν τοῦ πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ «Παπούα». Ὁ Μίχου μόλις τὸ ἔμαθε «ἔγινε ἔξω φρενῶν, εἶχε κλείσει ὁ λαϊμὸς του ἀπὸ τὴν στενοχώρια του», βεβαιώνει ὁ ἀντισμῆναρχος Πότης Μαντζουράνης. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐλαστικὴν τακτικὴν ἀπέναντί του, διότι εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τὸ ἀξίωμα του μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη εἰς Πελοπόν-

νησον, τὸν Μάϊον 1944. Ὁ Βελουχιώτης τὸν ἐξευτέλισε δημοσίως, τοῦ ἀφῆρεσε τὴν διοίκησιν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸν μετέθεσεν εἰς Ροῦμην, διὰ τὰ εἶναι ἐλεύθερος εἰς Πελοπόννησον νὰ ὀργανώσῃ τὰ ὁμαδικὰ ἐγκλήματά του ποῦ μετέπειτα ἐπραγματοποίησε εἰς Πελοπόννησον. Ὁ Βελουχιώτης δὲν ἐφυλάκισε τὸν Μίχου, οὔτε τὸν ἐξετέλεσε ὅπως τόσοις ἄλλοις, διότι αὐτὸ θὰ εἶχε ἀντίκτυπον διὰ τὸ καταχθόνιο πρόγραμμά του. Ὁ Μίχου δὲν κατώρθωσε νὰ ἀντιταχθῆ εἰς τὴν κομμουνιστικὴν τακτικὴν, ἀλλὰ δὲν ἔκανε καὶ κομμουνιστικὴν διδασκαλίαν. Προσεπάθησε νὰ σώσῃ πολλοὺς ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν ἀλλὰ καὶ δὲν τοὺς ἀπεκέρυσσεν δημοσίως.

8.— I. ΣΕΡΒΟΣ — ΑΝΤΙΣΤΑΝΤ)ΡΧΗΣ ΑΠΟ ΚΕΡΚΥΡΑ

Κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον μετὰ τὴν ἀγνὴν πρόθεσιν ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ἐμφοροῦμενος ἀπὸ ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ θυσιάσθῃ διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος. Δὲν ἐξήτασεν ποῦ θὰ ἦτο, εἰς ποῖον κύκλον προσώπων. Δὲν ἐξήτασε τὸν σκοπὸν τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν προσεταιρίσθησαν καὶ τὸν περιεκύκλωσαν διὰ τὸν ἰδικὸν των σκοπὸν. Ἐμείνεν εἰς τὸ ΕΛΑΣ: ἀλλὰ ἡ σκέψις του, ἡ πράξις του, ὅλαι αἱ ἐνέργειαι του ἦσαν ἐθνικαί. Παντοῦ ἀντιδρούσε εἰς τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν. Ἐλεγε παντοῦ: «Πρόκειται περὶ κομμουνιστῶν καὶ ἐγκληματιῶν. Ἐδῶ ποῦ εἴμεθα, ὅμως, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ φερώμεθα ὅπως φερώμεθα. Καὶ ἂν ὅμως κακῶς πράττωμεν δὲν ὑπάρχει τρόπος αὐτὴν τὴν στιγμήν νὰ τὸ διορθώσωμεν ἢ νὰ ἐπιδιώξωμεν τίποτε καλλίτερον». Ὅταν κατὰ Δεκέμβριον 1944 οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κάνει συλλήψεις ἡλικιωμένων καὶ μικρῶν παιδιῶν καὶ τοὺς ὠδηγοῦσαν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως ὁ Σέρβος εἶπε, ἐν ἀγανακτήσει, εἰς τὸν καπετάνιο — πολιτικὸν καθοδηγητὴν τοῦ ΕΛΑΣ: «Εἶδα μία φάλαγγα ἀπὸ ἡλικιωμένους καὶ παιδιά. Ἐρωτῶ εἰς τί ἐξυπηρετοῦν τὸν ἀγῶνα αὐτὲς οἱ συλλήψεις καὶ ἡ πορεία αὐτῆς τῆς φάλαγγος εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως;».

— Εἶναι εἰς τὴν ἀντίδρασιν, τοῦ ἀπήνησε ὁ καθοδηγητής. Μὴν ἀνησιχῆτε διὰ τὴν ζωὴν τους. Εἶναι μέτρον ἀδυστηρὸν τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ ἐπανάστασις. . . πρόσθεσεν ὁ καθοδηγητής. Αὐτὸ θεβαιώνει ὁ παρρευρισκόμενος εἰς τὴν στιχομυθίαν αὐτὴν Βασίλειος Πρεκετές, ὄπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Ἄλλην χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν ἀναφέρει ὁ ἀντισμήναρχος Π. Μαντζουράνης:

«Κατὰ Μάϊον 1944 ὁ ΕΛΑΣ ἦτο εἰς μίαν θέσιν ἄνω τῶν Πατρῶν καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ Τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ I. Σέρβος ἔκρινεν ὅτι ἐπεβάλλετο νὰ γίνῃ μάχη κατὰ τῶν ἀνερχομένων Γερμανῶν καὶ κατευθυνομένων εἰς Καλάθρουτα—Δεμέστιχα. Οἱ ἄνδρες εἶχαν ὀχυρωθῆ καὶ εἶχε τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ τοὺς συνέτριβε. Δι' αὐτὸν ἄλλωστε τὸν σκοπὸν εἶχε βγῆ στὸ βουνό, νὰ πολεμήσῃ καὶ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς κατακτητάς. Ἄλλὰ ὁ παρρευρισκόμενος πάντοτε πολιτικὸς καθοδηγητής διεφώνησε καὶ διέταξε τὸ τμήμα νὰ ἀποσυρθῆ, ἰσχυρισθεὶς ὅτι τὰ φυσίγγια θὰ χρειασθοῦν κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ συντ)ρχης Σέρβος διεμαρτυρήθη ἐντόνως, ἀλλὰ δὲν ὑπερίσχυσε

ή γνώμη του. Ἡ μάχη δὲν ἔγινε, οἱ κομμουνισταὶ ἤθελαν τὰ φυσίγγια νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν ἀργότερα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὅπως καὶ ἔγινε εἰς τὰς μάχας Μυστρᾶ, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνων κλπ. Ἀπὸ τότε ὁ Σέρβος ἄρχισε νὰ τοὺς κατηγορῇ δημοσίως:

— Εἶναι κουκουέδες! ἔλεγεν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐσημείωσαν τὴν ἀνυπακοήν, εὗρηκαν καὶ ἐδημιούργησαν εὐκαιρίαν ἐκκαθαρίσεώς του. Τὸν μεταθέτουν ἀπὸ τὴν περιοχὴν Αἰγιαλείας εἰς περιφέρειαν Καλαμάτας, ὅπου ἐδολοφονήθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Βελουχιώτη εἰς τὴν μάχην Καλαμάτας. Διὰ τὴν δρᾶσιν του καὶ τὸν πατριωτισμὸν του ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

9.— ΠΑΝ. ΓΚΟΥΜΑΣ — ΤΑΓ)ΡΧΗΣ ΑΠΟ ΚΡΕΣΤΑΙΝΑ

Ἦτο μέλος εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Ὀλυμπίας. Εἶχεν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ε.Σ. Ὀλυμπίας Ρήγαν Παπαϊωάννου κ.ἄ. καὶ τὸν ταγ)ρχην Χρηστον Καραχάλιον ἀπὸ Ἡλείαν μὲ τὸν ὁποῖον εἶχαν ἀποφασίσει στενὴν συνεργασίαν. Τὰς ἀρχὰς τοῦ 1943 οἱ Ἴταλοὶ εἰς τὴν περιοχὴν Ὀλυμπίας εἶχαν ὑποχρεώσει τοὺς ἀξι)κοὺς Παν. Γκουμᾶν ταγ)ρχην ἀπὸ Γρούλλον Κρεσταινῶν, τὸν Πανταζῆν Πανταζόπουλον ταγ)ρχην ἀπὸ Λαδικοῦ, τὸν Ἄδαμ. Ἀδαμόπουλον ἀντισυντ)ρχην ἀπὸ Καλυβάκια καὶ τὸν Κων. Σπήλιον ἐπιλοχίαν ἀπὸ Κρέσταινα νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὴν ἰταλικὴν Καραμπινναρίαν μίαν ἡμέραν τὴν ἐβδομάδα. Ἦθελαν νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι δὲν εἶχαν ἐξέλθει στὰ βουνὰ ὡς ἀντάρτες. Ὅταν ἓνας Ἴταλὸς λοχίας ἐβράβησε εἰς Ζαχάρω τὸν ἀξιωματικὸν Φάκαλον, τοῦτο ἐθεωρήθη προσβλητικὸν διὰ τοὺς ἄνω ἀξι)κοὺς καὶ ἔκτοτε, ἀπὸ τὸν Μάρτιον 1943, δὲν ξαναπῆγαν εἰς τὴν ἰταλικὴν Καραμπινναρίαν.

Κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου 1943, ἤτοι μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν ταγ)ρχην Γκουμᾶν τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ σπίτι του εἰς Κρέσταινα καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὸ ὄρος Λαπίθα εἰς τὴν ομάδα τοῦ ΕΛΑΣ Γκότση μὲ πρόθεσιν νὰ τὸν ἐκτελέσουν, διότι ἐθεωρεῖτο «ἀντιδραστικὸς ἐπικίνδυνος». Κατόπιν ἐπεμβάσεως καὶ βοῆς τοῦ κόσμου ἐματαιώθη ἡ ἐκτέλεσίς του. Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ κομμουνισταὶ ἐπῆγαν εἰς Κρέσταινα, ὅπου παρουσίᾳ ὅλου τοῦ κόσμου μὲ τὰ πολυβόλα των ἔτοιμα, ἐκούρευαν τὰ κορίτσια Βαρθάρα, Μοσχούλα, ἀδελφὰς Διονυσοπούλου, θυγατέρα Διονυσίου Καραμπέτσου καὶ θυγατέρα Ἡλιοπούλου. Οἱ κομμουνισταὶ περιφρονοῦν ὅτι σεμνὸν καὶ ὅτι ἐμπνέει σεβασμὸν. Ὅλα, δέ, αὐτὰ διὰ νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς πάντες καὶ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ὑποκλῶνται.

Κατὰ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου 1943 οἱ κομμουνισταὶ ἐπῆγαν πάλιν τὸν ταγ)ρχην Γκουμᾶν μαζί μὲ τὸν ἐφεδρον ἀνθ)γὸν Ἰωάννην Μπορώνην, τοὺς μετέφεραν «δι' ἀνάκρισιν», τοὺς ἐφυλάκισαν ἐπὶ ἐβδομάδα καὶ μετὰ τοὺς ἀπέ-

λυσαν. "Όλα αὐτὰ διὰ νὰ τοὺς κάμψουν καὶ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Μετὰ 10ήμερον οἱ κομμουνισταὶ εἰδοποίησαν τὸν Γκουμᾶν ὅτι θέλουν νὰ τὸν συναντήσουν εἰς τὸ δάσος «Παπαλέξη», θέσις «Μάτι».

— Κύριε Γκουμᾶ, τί ἐσκέφθηκες; Θὰ ἔλθῃς στὸ ἀνάρτικο; τοῦ εἶπαν.

— Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ἔλθω μετὰ τὴν μάχην τῆς Γάρδισας τῆς 6ης Αὐγούστου, πού ἐπετέθητε κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἀλλὰ ἀφοῦ μοῦ λέτε γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Πατρίδος δέχομαι, ἀλλὰ νὰ ἔλθω μὲ ἄνδρες τῆς περιφερείας Κρεσταινῶν. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν φόνον τῶν ἀξ)κῶν ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ἐνταχθῶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, τοὺς ἀπάντησε ὁ ταγ)ρχης Γκουμᾶς.

— Μὰ ἔφταιγαν οἱ ἀξιωματικοί.

— Τότε θέλω νὰ πεισθῶ, νὰ ἰδῶ τὸν Ρίντ... ἐπρόσθεσε.

Ἐπῆγε εἰς τὸν ἐκπρόσωπον τῆς ἀποστολῆς Ρίντ, δὲν ἐπείσθη ὅτι ἔφταιγαν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ, νὰ πάῃ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν ταγματάρχην Χρηστον Καραχάλιον, πρὸς Μοίρακα. Ἐπῆρε μαζί του Κρεσταναίους, ἕναν Γεωργίου ἀπόστρατον ἀξιωματικόν, τὸν Ι. Πρίνον ἀπὸ Κρέσταινα, τὸν Γ. Σπυρόπουλον ἀπὸ Βρίνα, τὸν Γ. Σερέτη ἀπὸ Βρίνα, Ἐπ. Τσαούση ἀπὸ Μαυρίσια κ.ἄ. Ἐπῆγαν μαζί του περὶ τοὺς 150. Ἦλθε εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ συγκρότημα Καραχάλιου. Καθ' ὁδόν, σύνδεσμος τοῦ Χρ. Καραχάλιου, τὸν εἰδοποίησεν, ὅτι λόγῳ καταδρομῆς τῶν Γερμανῶν, τὸ συγκρότημα τοῦ Ε.Σ. Καραχάλιου, ἔλαβε ἄλλην κατεύθυνσιν. Ἐν συνεχείᾳ ἐπολυβολήθησαν ὑπὸ Γερμανῶν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ χωριά των.

Κατόπιν αὐτῶν, οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον τὸν ταγματάρχην Π. Γκουμᾶν, τὸν ἀντ)ρχην Ἄδαμ. Ἀδαμόπουλον κ.ἄ. καὶ τοὺς εἶπαν:

— Ἐὰν δὲν δεχθῆτε νὰ ἐνταχθῆτε εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἀλλοίμονό σας! Ζωὴν δὲν θὰ ἔχουν οὔτε οἱ συγγενεῖς σας, οὔτε τὰ χωριά σας. Θέλετε, δὲν θέλετε, εἰσαστε ἐντεταγμένοι εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

Κατόπιν αὐτῶν, ὁ Π. Γκουμᾶς καὶ Ἄδαμ. Ἀδαμόπουλος, δέχονται νὰ μείνουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐτήρησαν ἄψογον στάσιν. Ὁ Γκουμᾶς ἔλεγε, χαρακτηριστικῶς:

— Δὲν εἶμαι κομμουνιστής: Εἶμαστε καὶ ἐμεῖς πατριῶτες!

Κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, ἠμποροῦσε ὁ Γκουμᾶς νὰ φύγῃ, ἀλλὰ ἐσκέπτετο τὴν οἰκογένειάν του, τὴν γυναῖκα του, τὸν πατέρα του, τὰ παιδιά του. Αὐτὰ εἶναι τὰ γεγονότα καὶ τὰ ἔργα τῶν κομμουνιστῶν. Ἄς κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης, μὲ πόση ἀπάτη καὶ ἀπειλή, οἱ κομμουνισταὶ προσεπάθησαν νὰ στερεώσουν ἰδικόν των στρατόν.

10.--- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΟΤΖΟΤΛΑΣ ΕΚ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ
ΕΦΕΔΡΟΣ ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ

Ἦτο δικηγόρος εἰς Τρίπολιν. Ἐπῆγε στὸ γραφεῖο του ἡ ΟΠΛΑ καὶ

τοῦ εἶπε:

— Ἡ θὰ ἔλθῃς μὲ μᾶς ἢ θὰ πεθάνῃς!

Τὸν ὑποχρέωσαν κατὰ Σεπτέμβριον 1943, νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὅπου παρέμεινεν μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου — Μαρτίου 1944, ὅποτε τὸν ἐξετέλεσαν μὲ τὸ αἰτιολογικόν, ὅτι ἦτο «ἀντιδραστικός». Ὁ Ζούζουλας, ἐπίστευε ὅτι εἶχε δικαίωμα γνώμης καὶ διεμαρτύρητο διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν. Ἦτο γνωστός διὰ τὰ ἐθνικὰ αἰσθήματα καὶ ἐθεώρησε καθήκον του, νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας. Ἐπειδὴ, ὅμως, εἶχεν φήμην ἠθικοῦ ἀνθρώπου, οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐτόλμησαν, οὔτε τὸ τυπικόν των δικαστήριον νὰ κάνουν. Τὸν ἐξετέλεσαν κρυφά, εἰς τὴν περιφέρειαν Γορτυνίας. Ὁ κόσμος τὸ ἔμαθε ἀργότερα. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὸ ἐγκλημά των, προτιμοῦν νὰ σωπαίνουν καὶ ὅταν ἀνακαλύπτωνται.

11. — ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟ ΠΥΡΓΑΚΙ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ

Οἱ κομμουνισταὶ ἐξεβίαζον κάθε οἰκογένειαν νὰ στείλῃ ἕναν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὥστε οἱ ὑπόλοιποι νὰ μὴν μποροῦν νὰ κινουῦνται ἐναντίον των. Ἐσκότωναν ἄλλοτε ἕναν ἀπὸ μίαν οἰκογένειαν καὶ ἐξεβίαζον ἄλλος μέλος τῆς ἰδίας οἰκογενείας νὰ καταταγῇ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, μὲ τὴν ἀπειλήν, ὅτι θὰ ἐκτελοῦσαν καὶ αὐτόν. Τὸ σχέδιον ἦτο σατανικόν διὰ νὰ ὑποχρεώσουν τὴν παθοῦσαν οἰκογένειαν, νὰ ἐγκρίνῃ σχεδὸν τὸ προηγούμενον ἐγκλημά των. Ἀναφέρομεν π.χ. τὸν Ἰωάννην Παναγιωτόπουλον ἀπὸ τὸ Πυργάκι Γορτυνίας, τὸν ὁποῖον ἐδολοφόνησαν τὴν 5ην Ἀπριλίου 1944, μὲ ἀξίνα στὸ κεφάλι καὶ κατόπιν ἀπὸ ἕνα μῆνα ὑπεχρέωσαν καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Σωτήριον Παναγιωτόπουλον, νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν καὶ οἱ ἄλλοι τὴν τύχην τοῦ θείου του, Γιάννη Παναγιωτοπούλου. Ἐβαζαν τρίτον ἀπεσταλμένον των καὶ ἔλεγε σὲ γνωστοὺς ἐθνικιστάς:

— Φοβοῦμαι πῶς θὰ σὲ σκοτώσουν. Γράψου στὸ κόμμα γιὰ νὰ σωθῆς. Δὲν θέλομε τίποτε ἀπὸ σένα. Μόνον νὰ εἶσαι γραμμένος!..

Μετά, ὅμως, τὴν ἐγγραφήν, τὸ ἀνήγγελεν ἐπισήμως καὶ φανερά, διὰ νὰ τρομοκρατήσουν ἢ παρασύρουν ἄλλους. Ἄν τυχὸν ἔλεγε κανεὶς:

— Ἐγὼ ἂς μὴ γραφῶ. Κυττάζω τὴν δουλειά μου καὶ τὴν οἰκογενειάν μου.

Ἐχαρακτηρίζετο «ἀντιδραστικός» καὶ ἐγράφετο εἰς τὸν μαῦρο πίνακα, διὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως ἢ ἐκτελέσεως. Αὐτὴ ὅμως, ἢ ἀντίστασις, ἢ ἀντίδρασις εἰς τὸ ἐγκλημα καὶ τὴν προδοσίαν, ἢ ἀντίρρησης ἢ θαρραλέα, ἢ γενναία περιφρόνησις τοῦ θανάτου, ἢ ἀπάντησις εἰς τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδα ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα! Ἐὰν ὅλοι εἶχαν διάθεσι ὑποταγῆς, θὰ εἶχαν ἐπικρατήσῃ οἱ κομμουνισταί.

12.— ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΣ ΛΟΧΑΓΟΣ ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ

Ὁ λοχαγὸς Παντελάκης, μαζί μὲ τὸν λοχαγὸν Ἀριστοτέλην Καπιτσόπουλον, διὰ τὰ ὑπηρετήσουν τὴν Πατρίδα ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐκεῖ εὗρηκαν τὸν ΕΛΑΣ. Δὲν ἐξήτασαν τὰ μέσα, ἐπρόσεξαν ὅμως, τὸν σκοπὸν καὶ ἐπῆραν ὄπλα διὰ τὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς. Ὁ Παντελάκης, εἶχε πάντοτε τὸ θάρρος, τὰ διατυπῶν τὴν γνώμην του εἰς γενομένας συσκέψεις καὶ εἰς ζητήματα τακτικῆς τοῦ ἀγῶνος. Εἶχε διαφωνήσει πολλάκις μὲ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη. Αὐτό, ὅμως, ἐσημειώθη. Οἱ κομμουνισταί, διὰ τὰ ἐξαπατήσουν τὸν Π. Παντελάκη, τὸν προήγαγον εἰς ταγματάρχην καὶ λίγον ἀργότερον τεταίου ὅπου ἦσαν μόνον Ἕλληνες, μὴ δεχόμενοι τὰ γίνουιν κομμουνισταί. Διὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτετσίου, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ Παντελάκης, διεφάνησεν διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Βαλτετσίου, ἀλλὰ ἤναγκάσθη τὰ προχωρήσει καὶ αὐτός. Εἶχε πλέον ἐγκλωβισθῆ. Κατὰ τὴν μάχην, ἕνας μαυροσκούφης, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, τὸν ἐκτύπησε ἀπὸ πίσω καὶ τὸν ἄφησε νεκρόν.

13.— ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟ ΑΜΑΛΙΑΔΑ

Οἱ κομμουνισταί, μόλις τοὺς ἐπλησίασεν, τὸν ἔβαλαν κατετάνιο. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν ἤθελε κομμουνισμόν, ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, τὸν ἐφυλάκισε εἰς τὸ προσωπικόν του στρατόπεδον συγκεντρώσεως, ὅπου ἔμεινεν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως.

14. — ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΜΑΝΙΩΤΗΣ ΑΠΟ ΠΑΤΡΑΣ

Ἦτο κατετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ, ἀπὸ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὅταν, ὅμως, ἀντελήφθη, ὅτι σκοπὸς τοῦ ΕΛΑΣ δὲν ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις, ἀλλὰ ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ κομμουνισμοῦ, ὑπεχώρησεν ὁ ἐνθουσιασμός του. Συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς μαζί μὲ τὴν ἀδελφὴν του Ζωὴ καὶ βασανίζονται εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν κομμουνιστῶν, εἰς Βάχλια.

15.— ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ — ΛΟΧΑΓΟΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΤ

Ἐπειδὴ δὲν ἦτο ὄργανον τοῦ ΚΚΕ, ἐτέθη ὑπὸ δυσμένειαν καὶ δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο.

16.— ΙΑΤΡΟΣ ΘΟΥΑΣ
ΑΠΟ ΜΑΖΑΙ·Ι·ΚΑ ΑΧΑ·Ι·ΑΣ

Είχεν ἐπιστρατευθῆ βιαίως ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ. Διὰ τῆς τακτικῆς τῶν ἀδειῶν λόγῳ ἀσθενείας, ἔσωσε πολλοὺς ἀξιωματικοὺς.

17.— ΣΩΤΗΡΗΣ ΡΟΥΜΠΕΑΣ
ΑΝΤΙΣΤΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΑΠΟ ΣΕΛΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Σωτήριος Ρουμπέας, ἦτο εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας Ὀλυμπίας, ἐκ τῶν πρωτοπόρων ὀργανωτῶν. Εἶχεν ὀργανώσει ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῶν χωρίων τοῦ τέως Δήμου Τριπύλης, δυνάμενος νὰ παρουσιάσῃ 200 ἄνδρες, μόλις ἐδίδετο ὕπλισμός. Σύνδεσμός του μὲ τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ε.Σ. Πλατανίων Τριφυλίας, εἶχεν ἐπαφὴν μὲ τὸν εἰς Κοπανάκι Τριφυλίας, δικηγόρον Κ. Ἀντωνόπουλον. Τὴν πρώτην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ἔλαβε μέρος εἰς σύσκεψιν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως Σωτήρος Τριφυλίας, μὲ τοὺς Κοσμάν Ἀντωνόπουλον δικηγόρον, δάσκαλον Καλαντζόπουλον ἀπὸ Καλλιθέα Τριφυλίας, Παναγιώτην Εὐσταθίου Σοφόν, ἀντάρτην τοῦ Ε. Σ. ἀπὸ Κοπανάκι καὶ ἄλλους.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀντελήφθησαν τὴν ὄλην κίνησιν καὶ παρακολούθησαν κάθε ἐκδήλωσιν. Ἐκεῖ δὲν ἦσαν Γερμανοί, ἀλλὰ εἶχαν τοὺς ἀντιπροσώπους των. Ὁ Σωτήριος Ρουμπέας, ἐκράτησεν ὑψηλὰ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῆς περιοχῆς του, μαζὶ μὲ τὸν ἀνεψιόν του, ἐπιλοχίαν τότε Κώσταν Ρουμπέαν. Μετὰ τὴν μάχην, 6ης 1943, καὶ ἰδίως μετὰ τὸ σύμφωνον τοῦ Ε.Σ. — ΕΛΑΣ Δυρραχίου, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιστρατεύουν βιαίως τὸν ἀντ)ρχην Σ. Ρουμπέαν καὶ τοῦ ἀναθέτουν διοικήσιν συντάγματος. Ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, διὰ τὴν ἐθνικὴν του δράσιν καὶ τὴν μέχρις αὐτοθυσίας στάσιν του εἰς Μυστρά καὶ Μελιγαλά.

18.— ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ, ΕΦΕΛΡΟΣ ΑΝΘ)ΓΟΣ ΑΠΟ ΜΕΛΙΓΑΛΑ

Ἦτο ὀργανωμένος εἰς τὴν ἐθνικὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως Μεσσηνίας ΕΛΕΜ, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἦτο ἐξαιρετος πατριώτης καὶ ἦτο ὁ σύνδεσμος τῆς ὀργανώσεως Μεσσηνίας, μὲ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἔχων προσωπικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν εἰς Κοπανάκι δικηγόρον Κοσμάν Ἀντωνόπουλον. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Παλιόχωρας, οἱ κομμουνισταὶ ἀπειλοῦν τοὺς πάντες καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Πατρίδος

ἐπιστρατεύουν βιαίως εἰς τὸν ΕΛΛΑΣ καὶ τὸν Ἅγγελον Ἀγγελίδην. Ἐκεῖ κρατεῖ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του ψηλά. . . Ὁ γνωστὸς διὰ τὰ ἐθνικά του φρονήματα, μαζί μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Ὑποφέρει καὶ περιμένει τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὡς ἡμέραν καὶ τῆς δικῆς του σωτηρίας. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὅμως, ἀνόητοι ἐθνικισταί, κατορθώνουν νὰ συλληφθῆ καὶ νὰ φυλακισθῆ ὡς ὑποπτος.

Εἰς τὴν φυλακὴν ὑποφέρει περισσότερον, διότι ἐκεῖ ἀδικεῖτο, ἐνῶ πρώτα ἐβιάζετο. Εἰς μίαν νευρικήν κίνησιν του, ὁ σκοπὸς τῆς φυλακῆς βλέπει πρόθεσιν ἀποδράσεως, τὸν πυροβολεῖ καὶ μένει νεκρός. Διὰ τὴν μνήμην του γράφονται οἱ λίγες αὐτὲς λέξεις. Πολλοὶ Ἕλληνες ἐχάθησαν, πρὶν ἰδοῦν τὸ ἀληθινὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας.

19.— ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΑΠΟ ΛΕΟΝΤΑΡΙ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Νικόλαος Καρατζαφέρης, κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου 1943, ἦτο εἰς τὸ Ναύπλιον. Εἰς συγκέντρωσιν ἀξιωματικῶν συνεξητήθη ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. 20 ἀξιωματικοὶ περιοχῆς Ναυπλίου, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Πλάτωνα Προκοπίου, κατέφυγον εἰς περιοχὴν Φαρμακᾶ εἰς τὰ ἐκεῖ ἀνταρτικὰ τοῦ Ε.Σ., ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Καρατζαφέρης εἶχε πρόσκλησιν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου καὶ τὴν 22αν Αὐγούστου 1943, μὲ τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Ἀντώνιον Καβαλιέρον, ἀνεχώρησαν διὰ τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου.

Τὴν 23.8.1943, συνελήφθησαν ἀμφότεροι, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, εἰς Ἄνεμοδοῦρι Ἀρκαδίας καὶ ὠδηγήθησαν εἰς ἓνα δάσος τοῦ Μπιλάλι, μετεφέρθησαν εἰς ἄλλα χωριά καὶ μετὰ εἰς Ἴσαρι, ὅπου οἱ κομμουνισταί, κατὰ τὸ πρόγραμμα των, τοὺς ἔκλεισαν εἰς τὸ κοινοτικὸν κατάστημα καὶ τοὺς ὕβριζαν:

— Ἄτιμοι ἀξιωματικοί! . .

Εἰς Ἴσαρι, τοὺς ἐκράτησαν 3—6 ἡμέρας καὶ κατόπιν τοὺς μετέφερον εἰς χωρίον Λυκούρει Μεσσηνίας. Ἐκεῖ ἐφθασαν τμήματα τοῦ ΕΛΛΑΣ, ὑπὸ τὸν Μίχου, παρουσιάζοντα τὸ σύμφωνον Δυρραχίου Ε.Σ. — ΕΛΛΑΣ καὶ τοῦ ἐπρότειναν νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τάγματος τοῦ ΕΛΛΑΣ. Ὁ Καρατζαφέρης, εἶχεν πρόγραμμα νὰ ἀναλάβῃ διοίκησιν τμημάτων τοῦ Ε.Σ. Ἦδη, ὅμως, μετὰ τὸ σύμφωνον Ε.Σ. — ΕΛΛΑΣ, ἡ κατάστασις ἦτο ἀπατηλὴ καὶ κρίσιμος διὰ τὸν ἴδιον. Εἰς τὸ Ναύπλιον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιστρέψῃ. Οἱ Ἴταλοί, εἶχον συλλάβει τὸν υἱὸν τοῦ Καρατζαφέρη καὶ τὸν πατέρα τοῦ Καβαλιέρου, Δημ. Καβαλιέρον ταγματάρχην ἐ.ἄ. Οὔτε ἄλλωστε ἦσαν ἀπολύτως γνωσταὶ τότε αἱ προθέσεις τῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΛΑΣ.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν, ἀναγκάζεται νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ λεγομένου «μικτοῦ τάγματος Ε.Σ. — ΕΛΑΣ», κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ συμφώνου Δυρραχίου Ε.Σ. — ΕΛΑΣ.

Ὁ Καρατζαφέρης εἶπεν εἰς τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Καβαλιέρον:

— Κύριε Καβαλιέρο, μοῦ ἐπροτάθη ἡ διοίκησις τοῦ μικτοῦ τάγματος, ὅπου μετέχουν ἐθνικισταὶ καὶ ἄλλοι τοῦ ΕΑΜ. Ἐκεῖ εἶναι καὶ συμμαχικὴ ἀποστολή. Θὰ πᾶμε καὶ θὰ ἰδοῦμε τί θὰ γίνῃ. . .

— Ἐγὼ εἶμαι νέος καὶ δὲν ἔχω πείρα, σεῖς ξέρετε, ἀτήντησεν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Καβαλιέρος.

Ὁ Καρατζαφέρης, κατόπιν ὄλων αὐτῶν, ἀπεφάσισε νὰ συνεργασθῇ, ἐλπίζων, ὅτι καὶ ἐκεῖ κάτι θὰ ἤμποροῦσε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Πατρίδα. Ἐφθάσε εἰς Δυρράχιον καὶ μετὰ εἰς Πολιανὴ Ταυγέτου, ὅπου εὗρε τὸς πρώην ἀντιπάλους Ε.Σ. καὶ ΕΛΑΣ, νὰ ἐορτάζουν τὴν ἔνωσιν μὲ ψητὰ ἀρνιά, τραγούδια καὶ λόγους. Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐορτῶν, τὸ πρῶτον 10ήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου 1943, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ μικτοῦ συντάγματος. Εἰς τὸ μικτὸν αὐτὸ σύνταγμα, ἦσαν 420 ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. μὲ ἄριστον ὅπλισμὸν καὶ ἐπαρκῆ πυρομαχικὰ καὶ 381 ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ ὅπλισμὸν ἀνάμικτον. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ε.Σ., ἦσαν ἄνω τῶν 100. Εἰς τὸν ΕΛΑΣ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἐλάχιστοι: Ὁ ὑπολοχαγὸς Κανελλόπουλος, ἓνας λοχαγὸς Ἀναστασόπουλος, ἀπότακτοι ἐκ τοῦ στρατοῦ, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Ἡλίας Καραμούζης καὶ ὁ εὐελπίς Παπαγιαννόπουλος. Τὸ γεγονός αὐτό, εἶναι ἀξιωσιμείωτον, διότι δὲν ὑπῆρχαν οὔτε μόνιμοι, οὔτε ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ τότε, πλὴν ἐλαχίστων ὑπόπτου παρελθόντος, ἀποβληθέντες τοῦ στρατεύματος.

Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς διοικήσεως τοῦ μικτοῦ συντάγματος ὑπὸ τοῦ Καρατζαφέρη, ὁ συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος καὶ ὁ ἄρχος Βρεττάκος ἀνεχώρησαν διὰ βόρειον Πελοπόννησον, ἐνῶ ὁ Καρατζαφέρης, καθώρισεν θέσιν τῶν τμημάτων του εἰς Στενωπὸν Δερβενίου τοῦ Ε.Σ. καὶ πρὸς Καλαμάτα τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀεροπλάνα ἔρριξαν πυρομαχικὰ, ἱματισμὸ κλπ. Μετὰ περιπλάνησιν μὴνός, ἐπιστρέφουν ἐκ βορείου Πελοποννήσου οἱ Γιαννακόπουλος καὶ Βρεττάκος. Ὁ συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος, ἀπελπισθεὶς διὰ τὴν περαιτέρω πορείαν τοῦ ἀγῶνος, ἀποσύρεται καὶ ἀναχωρεῖ διὰ Καλαμάταν. Ὁ ἄρχος Βρεττάκος, παρέλαβεν τὴν ἐπομένην νύκτα τὸ τάγμα τοῦ Ε.Σ. καὶ κατευθύνεται πρὸς Γορτυνίαν, πρὸς ἐνίσχυσίν του, μὲ τὸ τάγμα τοῦ Χρήστου Καραχάλιου, ὡς ἀναφερόμεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Ἐνῶ ἐξελίσσονται τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἄλλα κεφάλαια γεγονότα, οἱ Γερμανοὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ὑπολοίπου μικτοῦ συντάγματος τοῦ Καρατζαφέρη, εἰς χωρίον Ζερμπίσια, ὅπου ὁ ἀντ)ρχης Καρατζαφέρης, ἔσπασεν τὸ πόδι του:

— Δόξα τῷ Θεῷ! Παναγία μου! ἀναφώνησε ὁ ἀντ)ρχης Καρατζαφέρης, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν ἱατρὸν Οἰχαλιώτην.

— Τί λές κ. συνταγματάρχα; ἐρώτησε ἐν ἀπορία ὁ ἱατρός Οἰχαλιώτης.

— Θὰ φύγω ἀπὸ αὐτὰ τὰ καθάρματα! ἐπεξηγήσεν ὁ Καρατσαφέρης, ἐλπίζων, ὅτι τὸ τραῦμα θὰ ἦτο ἀφορμὴ νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

— Ἄ! ἔχεις δίκη!... Ἐγώ, ὅμως, τί θὰ γίνω; ἀπήντησεν ὁ ἱατρός Οἰχαλιώτης.

Ἐν ἀντισυνταγματάρχῃ Καρατσαφέρῃ ἐνοσηλεύθη εἰς Λοῦμι Μεσσηνίας, ἀπὸ τὸν ἱατρὸν Ἀνδρέαν Ἀνδριόπουλον ἀπὸ τὴν Ἀνδρίτσειαν. Μετὰ μετεφέρθη εἰς τὸ χωριὸν του, Ποταμιὰ Λεονταρίου Ἀρκαδίας, ὅπου ἔμεινε κρυμμένος σὲ καλύβες διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἀνακάλυψι ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ Σεπτέμβριον 1944, ἐνῶ ἀποχωροῦν οἱ Γερμανοί, ἀναχωρεῖ πρὸς Τρίπολιν, μὲ σκοπὸν νὰ φθάσῃ εἰς Ναύπλιον καὶ ἐπιτύχῃ ἀναίμακτον συνθηκολόγησιν μετὰ τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Ναυπλίου καὶ ΕΛΑΣ, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπέτυχεν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

20.— ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

Ἐν Δημ. Κασσάνδρῃς, ἦτο συνταγματάρχῃς τὸ 1943. Μὴ κατορθώσας νὰ διαφύγῃ εἰς Αἴγυπτον, ὅπως συνέχισεν ἐκεῖ τὸν πόλεμον, κατέφυγεν εἰς τὰ βουνὰ διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Ἐφθάσεν εἰς Εὐβοίαν καὶ κατετάγη εἰς τὸν ΕΛΑΣ, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ, ὅτι ἡ διοίκησίς του ἦτο κομμουνιστικὴ. Ἐθεώρησεν ἐθνικὸν χρέος νὰ μὴ ὑστερήσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὡς μέσον διὰ τὸν ἱερὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἦτο ὁ ΕΛΑΣ. Αὐτὸ δὲν τὸν ἠμπόδισε νὰ κρατήσῃ τὸ ἐθνικὸν του φρόνημα, μέχρι τέλους καὶ νὰ σώσῃ πολλοὺς ἀπὸ βέβαιον θάνατον, ἀπὸ τὰ κομμουνιστικὰ σχέδια.

Ἄς παρακολουθῆσωμεν τὴν πορείαν του συμφώνως καὶ μὲ ἀφήγησιν τῶν γεγονότων ἀπὸ τὸν ἴδιον. Εἰς τὴν Εὐβοίαν καπετάνιος τοῦ συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, ἦτο ἓνας μὲ τὸ ψευδώνυμον «Ὁρθὺς», φερόμενος ὡς γενικὸς δικτάτωρ τῆς Εὐβοίας. Ὅταν ἓνας τοῦ ἔλεγεν, ὅτι ὁ τάδε ἐβίασε τὴν θυγατέραν του, χωρὶς καμμίαν ἄλλην ἐξέτασιν συνελάμβανε τὸν κατηγορούμενον, τὸν ἐκτυποῦσε, τὸν ἐφυλάκιζε καὶ τὸν ὑποχρεῶνε νὰ τὴν στεφανώσῃ, παρὰ τὴν θέλησίν του. Εἶχε ἔτσι ὑποχρεωτικῶς στεφανώσῃ 12 ζεῦγη. Ἐσκότωσε ὄσους ἤθελε, χωρὶς νὰ λογοδοτήσῃ σὲ κανέναν. Ἦτο καὶ παράφρων καὶ ἐγκληματίας. Ἐν συνταγματάρχῃ Κασσάνδρῃς, κατώρθωσε μὲ τὸ κῦρος του καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του νὰ σώσῃ ἐκ βεβαίας ἐκτελέσεως 10 ἀξιωματικούς συλληφθέντας καὶ κρατούμενους ἀπὸ τὸν καπε-

τάνιο «Ήορθου». Σχετικῶς παραθέτομεν τὴν ἀπὸ 25.1.1947, βεβαίωσιν τοῦ λοχαγοῦ Πεζικοῦ Σπαθῆ Παναγιώτου:

Β. Κ. Π. Ἀξιωματικῶν

Β Ε Β Α Ι Ω Σ Ι Σ

Ὁ ὑπογεγραμμένος λοχαγὸς Πεζικοῦ ΣΠΑΘΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ κατόπιν αἰτήσεως τοῦ συνταγματάρχου Δ. ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ, βεβαιῶ τὰ κάτωθι:

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, ἐπιχειρήσας μετὰ τῶν κάτωθι ἀξιωματικῶν:

- 1) Ἀντισυνταγματάρχην Πυροβολικοῦ Κασίμην Σ.
- 2) Ἐπίτροον Μαστακούρην Β.
- 3) Λοχαγὸν Πυροβολικοῦ Ζαφειρίου Α.
- 4) Λοχαγὸν Πεζικοῦ Σπαθῆν Παναγιώτην
- 5) Λοχαγὸν Πεζικοῦ Γιαννούλην Νικόλαον
- 6) Ἰλαρχον Λόντον Παναγιώτην
- 7) Λοχαγὸν Πεζικοῦ Ροῦφον Ἀναστ.
- 8) Λοχαγὸν Πεζικοῦ Γεννηματᾶν Ἰωάννην

καὶ δύο ἄλλων, ὧν τὰ ὀνόματα μοῦ διαφεύγουν, νὰ ἀναχωρήσω διὰ Μέσην Ἀνατολήν, συνελήφθημεν ἅπαντες ὑπὸ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ ἐν Εὐβοίᾳ.

Ἐκρατήθημεν ὑπὸ τοῦ καπετάνιου Ἁορθου, ὅστις προσεπάθει διὰ παντὸς τρόπου νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ καταταγῶμεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Τότε ἀνέλαβεν τὴν διοίκησιν τοῦ 7ου συντάγματος ΕΛΑΣ, ὁ συνταγματάρχης ἱππικοῦ Κασσάνδρας Δ., ὅστις ἔδειξεν ἀπέναντί μας κατανόησιν καὶ συναδελφικὴν ἀλληλεγγύην. Κατόπιν δυσκόλων προσωπικῶν προσπαθειῶν του κατώρθωσε νὰ πεισθῆ ὁ καπετάνιος, ὅπως μᾶς ἀπελευθερώσῃ. Ὁμολογῶ, ὅτι ἄνευ ἐπεμβάσεως τοῦ συνταγματάρχου Κασσάνδρα, ἡ ζωὴ μας διέτρεχε μέγαν κίνδυνον δεδομένου, ὅτι δὲν ἠθέλομεν ὑποκύπει εἰς τὴν πίεσιν τοῦ ἐν λόγω καπετάνιου.

Ὁ συνταγματάρχης Κασσάνδρας, μᾶς ἐβοήθησε καὶ διὰ τὴν ἀσφαλῆ μετάβασίν μας εἰς Χαλκίδα διὰ μέσου τῶν ὀργανωμένων χωριῶν.

Ἐξ ὑποχρεώσεως εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτόν, χορηγῶ τὴν παροῦσαν βεβαίωσιν, ὁμοίαν τῆς ὁποίας ἐχορήγησε καὶ ὁ ἐπίλαρχος Λιόντος Π.

Ἀθῆναι τῆ 25 Ἰανουαρίου 1947

Ὁ βεβαιῶν

Σπαθῆς Παν.

Λοχαγὸς Πεζικοῦ

Μετὰ τὴν σωτηρίαν αὐτὴν τῶν ἀξιωματικῶν, κατὰ Νοέμβριον 1943, ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΑΣ, μετετέθη εἰς Πελοπόννησόν, ὅπου εἶναι γνωστός μετὰ τὸ ψευδώνυμον «Ἀλέξανδρος».

Εἰς τὴν Μονὴν Ἀγίας Λαύρας, εὗρηκε τὸν ἀντισημειωτὴν Μίχου καὶ τὸν ἐπισημειωτὴν Πότην Μαντζουράνην καὶ ἀναλαμβάνει τὴν συγκρότησιν τοῦ ΕΛΑΣ. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1944, ἔρχεται ἀπὸ Στερεὰν Ἑλλάδα, ὁ ἄρχης Βελουχιώτης, ἀφοῦ πρὶν εἶχε τελειώσει τὶς ἐπιχειρήσεις του κατὰ τοῦ ΕΛΑΣ Ἡπείρου καὶ τοῦ συντάγματος 5)42 τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ. Ὁ Βελουχιώτης, εἶχε μαζί του ὡς σωματοφύλακας 30 ἐφιππούς μαυροσοκούφηδες καὶ ἕναν Πριόβολον καὶ ἕναν ἄλλον ἀγνώστου ὀνόματος καὶ καταγωγῆς. Ὅπου περνοῦσε στὰ χωριά, ἔκανε ἐπιθεωρήσεις καὶ διέτασεν νὰ ἐξαφανισθοῦν οἱ «ἀντιδραστικοί».

Ἐφερρεν ὁ Βελουχιώτης, στολὴν ὑποστρατήγου, ἐνῶ εἰς τὸν στρατὸν δὲν ἦτο οὔτε ὑποδεκανεύς. Ἐξέδωσεν διαταγὴν καὶ ἔθεσεν τὴν κυριαρχίαν τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Ἐφ' ὅσον, δέ, ὑπῆρχε καὶ ὁ καπετάνιος τῆς μεραρχίας ὡς συναρχηγός, οὐδεμία διαταγὴ τοῦ Κασσάνδρα δὲν ἐξετελεῖτο, ἀν δὲν ὑπῆρχε καὶ ἡ σύμφωνος διαταγὴ τοῦ καπετάνιου.

Ὁ Κασσάνδρας ἐτόλμησε καὶ παρωτήρησε:

— Αὐτὸ δὲν εἶναι κανονικόν, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς ἀνωτέρός μου.

— Βραδύτερον θὰ ἔλθῃ ἄλλος, ἀπήντησεν ὁ Βελουχιώτης καὶ ἐν συνηθείᾳ ἐρώτησε τὸν Κασσάνδρα. Εἶσαι μέλος τοῦ ΚΚΕ; Γιατί δὲν εἶσαι.

— Σκοπὸς μου εἶναι, ὁ ἀπελευθερωτικὸς τῆς Πατρίδος μου καὶ ὄχι ἡ πολιτικὴ... ἀπήντησεν ὁ συνταγματάρχης Κασσάνδρας.

— Ναί, ἀλλὰ ἄφησες τὴν ἀντίδρασι νὰ φουντώσῃ, παρετήρησεν ἐντόνως ὁ Βελουχιώτης, ἐννοῶν ὅτι δὲν ἔπερνε καταπιεστικὰ μέτρα κατὰ τῶν ἀντιφρονούντων ἐθνικιστῶν, τοὺς ὁποίους ἐκάλει «ἀντιδραστικούς».

— Πρέπει νὰ γίνῃς μέλος τοῦ κόμματος, ἀξίωσε ὁ Βελουχιώτης.

— Δὲν μπορῶ νὰ γίνω μέλος ἐνὸς κόμματος, πού διαπράττει ἐγκλήματα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐὰν τὸ ΕΑΜ δείξῃ διαγωγὴν ἀξίαν, θὰ εἶμαι μαζί σας. Μέχρι τῆς στιγμῆς, βλέπω τὸ ἐναντίον καὶ δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι συνέννοχος, διότι τώρα ἐξαφανίζονται οἱ ἄνθρωποι χωρὶς δίκην καὶ δημεύονται οἱ περιουσίαι των χωρὶς λόγον.

— Ποῦ ἔγιναν αὐτά; ρώτησεν ὑποκριτικῶς ὁ Βελουχιώτης.

— Εἰς περιφέρειαν Βυζικίου Γορτυνίας, ἐφονεύθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν 5, ὁ ἰατρός Γιαννόπουλος, ἕνας Παῖσιος υἱὸς τοῦ καθηγητοῦ Παῖσιου κ.ἄ. «ἀντιδραστικοί» ἀποκαλούμενοι, ἐξαφανίζονται χωρὶς λόγον, ἀπήντησεν ὁ Κασσάνδρας.

— Ἴσως γίνονται μερικὰ ἐγκλήματα ἀπὸ ἀνεθύνους ὁργανώσεις, παρετήρησεν ὁ Βελουχιώτης, ἀλλὰ μὴ ξεχνᾷς, ὅτι εὗρισκόμεθα εἰς λαϊκὴν ἐπανάστασιν...

Ὁ Βελουχιώτης ἄλλαξε πολλοὺς καπεταναίους τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ πρόσωπα τῆς ἐμπιστοσύνης του, ἄλλους ἐπροβίβαζεν καὶ ἄλλους ὑπεβίβαζεν. Ἦτο φόβος καὶ τρόμος ὄλων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου 1944, ἔκανε μίαν

ἐπιχείρησιν κατὰ τοῦ Βαλτεσινίκου μὲ 1.000 ἐλασίτες πὸν συνεκέντρωσε χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Κασσάνδρα. Ἐκαψε τὰ σπίτια, ἐσχότωσε πολλοὺς, ἐξετόπισε τοὺς χωριανοὺς εἰς ἄλλα χωριά, ἄλλους ἐπῆρε μαζί του, τοὺς κατεδίκαζε καθ' ὁδὸν καὶ τοὺς ἐκτελοῦσε ἀμέσως διὰ νὰ τρομοκρατήσῃ τὰ χωριά. Εἰς Δημητσάνα, ὁ κόσμος, τόσον ἦτο τρομοκρατημένος, ὥστε ὅταν διῆλθε ἀπὸ ἐκεῖ προερχόμενος ἀπὸ Βαλτέτσι, ἐβγήκαν ὄλοι πρὸς προὔπαντήσιν, μὲ τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὰ σχολεῖα μὲ ἄνθη εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως. Εἶχε προηγηθῆ ἡ σφαγὴ πὸν εἶχε κάνει εἰς τὸ Βαλτέτσι. Τοῦ παρέθεσαν λοιπὸν καὶ γεῦμα. Ἄλλ' εὐθύς μετὰ τὸ γεῦμα, ἐσχότωσε 4 κρατουμένους του, ἀπὸ τὸ Βαλτέτσι, παρουσία τῶν κατοίκων τῆς Δημητσάνας!

Μαζί του ὁ Βελουχιώτης εἶχε δύο ἀσυρμάτους πὸν εἰργάζοντο νυχθημερόν καὶ εἶχαν ἐπαφὴν μὲ τὸ στρατηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ Θεσσαλίας. Τί εἶδος ὁδηγίης ἐλάμβανε καὶ ἀπὸ ποίους;

Ὁ Βελουχιώτης ἀτηγόρευσε εἰς τὸν Κασσάνδρα οἰανδήποτε ἐπαφὴν του μὲ τὴν συμμαχικὴν ἀγγλικὴν ἀποστολὴν τοῦ συνταγματάρχου Στῆβενς καὶ τοῦ ἀτηγόρευσε ἐπίσης, νὰ μείνῃ μαζί εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦτο ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Μάρτιν, διότι «οἱ Ἄγγλοι εἶναι προδότες καὶ κατάσκοποι εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου», τοῦ εἶπε. Τὸν ἐτοποθέτησε παραπλεύρως τοῦ δωματίου πὸν ἐκοιμᾶτο ὁ ἴδιος, προφανῶς διὰ νὰ τὸν ἀπομονώσῃ καὶ τὸν παρακολουθῆ.

Ὁ λοχαγὸς Μάρτιν δὲν ἐπῆγε νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Βελουχιώτην, οὔτε ὁ Βελουχιώτης τὸν συνήνησε.

Ὁ Μάρτιν εἶπε εἰς τὸν Κασσάνδρα:

— Ἐμεῖς δὲν ἀναγνωρίζουμε τὸν Βελουχιώτη, οὔτε πρόκειται νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτόν, οὔτε μὲ τοὺς καπεταναίους. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ φύγωμε ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, διότι δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ ἐνέργεια συμμαχικὴ (ἀπόβασις) εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὡς εἶχε ἀποφασισθῆ.

Κατὰ μῆνα Ἰούλιον 1944, ὁ Βελουχιώτης ἀπεφάσισε νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὸν Κασσάνδρα καὶ τοῦ εἶπε:

— Μήπως εἶδες ἀπόψε κανένα ὄνειρο;

— Ὁχι ἀπήνησε ὁ Κασσάνδρας.

— Φεύγεις ἀπὸ ἐδῶ καὶ παραδίδεις τὴν διοίκησιν τῆς μεραρχίας καὶ θὰ πᾶς εἰς τὰ Ἄγραφα, τοῦ εἶπε ὁ Βελουχιώτης. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συνεργασθῆτε. Ὅπως καταλαβαίνω, οὐδὲως ἔχεις διαφοροποιηθῆ. Παραμένεις ὁ ἴδιος, μὲ τὴν παλαιὰν νοτροπίαν. Φορᾶς παρωπίδες καὶ δὲν βλέπεις παρὰ τὸν Γερμανὸν κατακτητὴν, ὅπως οἱ περισσότεροὶ στρατιωτικοὶ ἀπὸ σᾶς.

— Εἰς τὸν ΕΛΑΣ προσεχώρησα διὰ τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ καὶ μόνον καὶ οὐδέποτε μέχρι σήμερον μοῦ εἶπαν ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος σκοπὸς ἀπήνησε ὁ Κασσάνδρας.

— Μέχρι τώρα ἔτσι ἔπρεπε νὰ λέμε, διότι εἶναι πολλοὶ καὶ ἄλλοι σὰν

καὶ σένα, μὲ τὴν ἴδιαν νοοτροπίαν καὶ τοὺς ὁποίους εἶχαμε ἀνάγκη. Σᾶς ἔχουμε σὰν τὸ λεμόνι, πού τὸ στίβουμε καὶ πίνουμε τὸ χυμό του καὶ κατόπιν πετᾶμε τὸ φλοῦδι ὡς ἄχρηστο. Ὁ ἀγώνας δὲν τελείωσε. Οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν μετὰ μερικοὺς μῆνας καὶ τώρα ἀρχίζει ὁ σκοπὸς διὰ τὴν πραγματικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ λαοῦ. Θὰ παρουσιασθῆς εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν βουνῶν, τὴν ΠΕΕΑ, ὅπου θὰ δώσης λόγον. Αὐτὰ πού εἶπαμε νὰ μὴ τολμήσης νὰ τὰ εἰπῆς σὲ κανέναν, οὔτε ὅτι θὰ φύγης. . .

Καὶ συνεχίζει τὴν ὑποκρισίαν καὶ ἀναίδειαν ὁ Βελουχιώτης.

— Ἡ εὐλικρίειά σου σὲ σώζει. . .

Ὁ Κασσάνδρας δὲν ἐτόλμησε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ, πλέον, τίποτε. Μέχρις ὅτου ἀνεχώρησε, δὲν τὸν ἄφησε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ κανέναν. Ἄναχωρεῖ τὰ μεσάνυκτα διὰ Ἄγραφα, μέσω Αἰγίου — Ναυπάκτου καὶ φθάνει εἰς Ἄγραφα, μετὰ διαδρομὴν κινδύνων 27 ἡμερῶν.

Μόλις ἔφθασε εἰς Ἄγραφα, ὁ Μάντακας εἶπε εἰς τὸν συνταγματάρχην Κασσάνδρα:

— Τί ἔκανες τοῦ Βελουχιώτη καὶ σὲ ἔδιωξε; Σὲ κατηγορεῖ μὲ 5 κατηγορίες. α) Ἄφηκες τὴν ἀντίδρασι νὰ φουντώσῃ. β) Εἶχες σχέσεις μὲ Ἄγγλους. γ) Ἔδινες πληροφορίες εἰς Ἄγγλους. δ) Ἐκφράζεσαι κατὰ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ε) Κατηγορεῖς τὰς ὀργανώσεις καὶ τοὺς καπεταναίους. . .

Τότε ὅμως, ἐσώθη, δὲν ἦτο ὁ καιρὸς φαίνεται γιὰ τὴν ἐκκαθάρισίν του. Κατὰ τὸν Αὐγουστον 1944, ὁ συνταγματάρχης Κασσάνδρας, λαμβάνει διαταγὴν μὲ τμημα τοῦ ΕΛΑΣ, μίαν ταξιορχίαν ἱππικοῦ 1.300 ἄνδρες, νὰ κατευθυνθῆ πρὸς Ἀθήνας, μέσω Λαρίσης — Λαμίας. Καθ' ὁδόν, πληροφορεῖται διὰ τὶς μάχας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Δεκεμβριανόν κίνημα τοῦ 1944 καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἔδωσαν τὴν ἐξηγήσιν ὅτι «τὸ ΕΛΕΣ θέλει νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀθήνα καὶ τὸ ΕΛΑΣ ἀμύνεται!..». Οἱ κομμουνισταὶ εἰς ἀντιστροφὴν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τερατοουργήματα, εἶναι σπουδαῖοι. Τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1944, εὐφρόσκετο εἰς Κακοσάλεσι. Ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ΕΛΑΣ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ συνταγματάρχης Μάντακας πηγαίνει εἰς Χαλκίδα, ὅπου ἦτο ἡ τριμελὴς ἐπιτροπὴ τοῦ ΚΚΕ — ΕΛΑΣ ἀποτελουμένη ἀπὸ Σιάντον, Μάντακα καὶ Χατζημιχάλη:

— Σὲ συγγαίρω, τοῦ εἶπε ὁ Σιάντος, ὑπολογίζων ὅτι εἶχεν ἀποδεχθῆ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸ τμημα του.

— Δὲν εἶμαι διατεθειμένος νὰ προχωρήσω κάτω τοῦ Κακοσάλεσι, ἀπήντησε ὁ Κασσάνδρας.

— Δηλαδὴ κάνεις στάσι;

— Ὅπως θέλεις πάρτο. Ἐγὼ δὲν πρόκειται νὰ πάω νὰ θυσιάσω τὰ παιδιά μου. Ὡστε ἔχεις κάνει προετοιμασία;

— Ὅχι, διότι οἱ ἄνδρες δὲν εἶναι κομμουνισταί. Ἐν ἀνάγκη, ἐγὼ παραιτοῦμαι. Πῶς τὸ δέχεσθε σεῖς νὰ πάῃ τὸ ἱππικὸν εἰς τοὺς δρόμους

τῶν Ἀθηνῶν; Τὸ ἱππικὸν δὲν μάχεται ἐντὸς κατοικομένων τόπων καὶ δασῶν.

— Σ' αὐτὸ ἔχεις δίκη, ἀλλὰ ὁ τρόπος εἶναι ἐπαναστατικὸς.

Κατόπιν τῆς ἐντόνου ἀρνήσεως τοῦ Κασσάνδρα καὶ τῶν νέων, περὶ ἀτάκτου ὑποχωρήσεως τοῦ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἡ ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπεχώρησε εἰς τὴν Πέσιν καὶ ἀπειλὴν κατὰ τοῦ Κασσάνδρα.

Μετὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1944, οἱ Σιάντος, Μάντακας καὶ Χατζημιάλης μὲ 70 αὐτοκίνητα, ἀνεχώρησαν διὰ Τρίκαλα. Ὁ Σαράφης ἔχει πάει εἰς Θεσσαλίαν νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ ΕΛΕΣ. Τελικῶς ὁ συνταγματάρχης Κασσάνδρας, δὲν ἐπετέθη κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Διέλυσε τὸ τμήμα του. Οἱ ἄνδρες του καὶ ἐσώθησαν καὶ δὲν ἐπρόδωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Σχετικῶς παραθέτομεν καὶ ἓνα βιογραφικὸν σημεῖωμα τοῦ ἰδίου, τῆς 22ας Ἀπριλίου 1947:

Β Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Ο Ν Σ Η Μ Ε Ι Ω Μ Α

«Εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν κατετάγην ἐθελοντῆς, ἐγκαταλείψας τὰς σπουδὰς ἐν Γερμανία καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὸν πόλεμον 1912—13, τραυματισθεὶς. Τὸ 1913, εἰσηλθὼν εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ἐξελεθὼν τὸ 1916 ἀνθυπίαρχος.

Ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἐν Μακεδονία καὶ εἶτα κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ τέλος εἰς τὴν Θράκην μέχρι τοῦ 1923. Ἀπεστάλην εἰς Γαλλίαν, δι' εἰδικὰς ἀνωτέρας στρατιωτικὰς σπουδὰς. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας μου ἐν πολέμῳ ἐτιμήθην διὰ πολλῶν στρατιωτικῶν παρασῆμων, ἰδίᾳ Ἀριστείου Ἀνδρείας καὶ Πολεμικοῦ Σταυροῦ πρώτης τάξεως. Ἀπόφοιτος τῆς Στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας Πολέμου ἐπὶ Γαλλικῆς ἀποστολῆς. Ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον ἐν Ἀλβανία καὶ τὸν Ἑλληνογερμανικὸν ἐν Μακεδονία 1940—41. Ἐτιμήθην διὰ τριῶν στρατιωτικῶν παρασῆμων διὰ τὴν δρᾶσιν μου κατὰ τὰς ὡς ἄνω ἐπιχειρήσεις. Διὰ τὴν ὄλην στρατιωτικὴν μου δρᾶσιν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους, ἔχω τιμηθῆ διὰ 12 στρατιωτικῶν παρασῆμων, κέκτιμαι δὲ καὶ ἀναλόγους προτάσεις προαγωγῆς κατ' ἐκλογὴν καὶ ἐπὶ διακεκρωμένην πράξει ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης.

Καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπὶ κατοχῆς, διὰ πατριωτικὴν ἐνέργειαν, ἠναγκάσθην νὰ καταφύγω εἰς τὴν ἀντίστασιν, μὴ κατορθώσας νὰ διαφύγω εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀνεχώρησα τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1943, μετὰ τεσσάρων ἀξιωματικῶν καὶ μετὰ 10ήμερον ἔφθασα εἰς τὸ χωρίον Ἀταλὴ Εὐβοίας, ὅπου τὸ ἀρχηγεῖον τῶν ἀνταρτῶν καὶ παρέλαβον τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν τῶν ἀνταρτῶν Εὐβοίας. Τούτους συνεκρότησα εἰς τὸ 7ον σύνταγμα Εὐβοίας. Παρέμεινα μέχρι τῆς 4ης Νοεμβρίου 1943, ἐν Εὐβοία, ἤτοι ὡς στρατιωτικὸς διοικητῆς τοῦ συντάγματος ἐπὶ 25 ἡμέρας. Κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον τοῦτο διάστημα, οὐδόλως ἀπεμακρύνθην τοῦ

σταθμοῦ διοικήσεώς μου, ἀσχολούμενος εἰς τὴν στρατιωτικὴν συγκρότησιν τῶν ἀνταρτῶν.

Ὀδδεμία προᾶξις ἐγκληματικὴ ὑπέπεσεν εἰς ἀντίληψίν μου κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Εὗρον 10 ἀξιωματικούς μονίμους κρατουμένους ὑπὸ τοῦ καπετάνιου, τοὺς ὁποίους, κατόπιν ἐπιμόνων προσπαθειῶν μου, ἀπλευθέρωσαν ἐξασφαλίσας καὶ τὴν μέχρι Χαλκίδος ἀκίνδυνον μεταφορὰν των (ἴδε συνημμένον ἔγγραφο). Ἐβοήθησα τὴν διαφυγὴν εἰς Σμύρνην, Ἄγγλου λοχαγοῦ, πράκτορος καὶ Ἑλληνίδος τοιαύτης. Ἐξησφάλισα τὴν ἐργασίαν εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν εἰς τὸν πράκτορα τῶν συμμάχων, ὑπολοχαγὸν Μπέην, ὅστις ἀπεβιβάσθη ἐκ Μ. Ἀνατολῆς εἰς Εὐβοίαν μετ' ἄσυρμάτου. Διεκήρυξα, ὅτι ἀγωνίζομαι ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατριδος μας, συμφώνως πρὸς τὰς ραδιοφωνικὰς ὁδηγίας τῶν συμμάχων μας. Αἱ ἀνωτέρω ἐνέργειαι μου δυσηρέστησαν τὸν καπετάνιον Ὕρθυν (διδάσκαλον κομμουνιστὴν) καὶ καθὼς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπληροφορήθη ἐσυκοφαντήθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀνεκλήθη ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ ΕΑΜ, ἀποσταλὴς εἰς Πελοπόννησον. Μετὰ τοῦ ἀνωτέρω κατ' ἐπανάληψιν ἦλθον εἰς ρῆξιν, λόγῳ τοῦ βιαίου χαρακτῆρος του (οὗτος ;ξετελέσθη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν). Οὕτω ἔληξεν ἡ δρασις μου ἐν Εὐβοίᾳ.

Ἀπεστάλην κατόπιν εἰς Πελοπόννησον, ὅπου παρέμεινα καὶ ἐκεῖ ὀλίγους μῆνας, διότι ἔφθασεν ὁ Ἄρης Βελουχιώτης καὶ μετὰ κατηγόρησεν ὅτι διὰ τῆς διαγωγῆς μου ἡ «ἀντίδρασις εἶχε φουντώσει». Μετὰ ἠπειλήσεν ἐπίσης, διότι, ὡς εἶπεν, εἶχον ἰδιαιτέρας σχέσεις μετὰ τοὺς Ἄγγλους, ἐνοῶν τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολὴν 10 ἀξιωματικῶν, ὑπὸ τὸν Ἄγγλον συνταγματάρχην Στῆβενς.

Τὸ θάρρος καὶ ἡ εὐκρίνεια, μοῦ ἔσωσαν τὴν ζωὴν μου. Μετὰ ἠπειλήσεν κατ' ἐπανάληψιν. Τέλος, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν καὶ μετὰ ἀπέστειλεν συνοδεία εἰς τὴν ΠΕΕΑ, ἐκ τῆς Γορτυνίας, διὰ μέσου τῶν Γερμανῶν εἰς Ἄγραφα Θεσσαλίας (Πετρίλια) Ἐπορεύθη ἐπὶ 25 ἡμέρας μέσω μυστικῶν κινδύνων, φέρων παντοτε στρατιωτικὴν στολὴν. Ἴσως ἤλιπεν, ὅτι θὰ ἐξηφανιζόμην λόγῳ τῶν σοβαρῶν κινδύνων ποὺ διέτρεξα, ἰδία κατὰ τὸν διάπλου τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου, ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἵτινες ἐνήργουν ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις.

Μετὰ τὴν αἰφνιδίαν νυκτερινὴν καὶ ἐν πάσῃ μυστικότητι ἀναχώρησίν μου, διεδόθη ἐντέχνως ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων καπεταναίων τοῦ Ἄρη, ὅτι ἐξετελέσθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐτάφη εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς οἰκίας τοῦ πρώην βουλευτοῦ Χηνιάδη, εἰς τὰ Τρόπαια τῆς Γορτυνίας, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποιοῦν διὰ κρατητήρια. Οἱ κάτοικοι οἵτινες μετὰ ἐξετίμων, ἐθρήνησαν ἰδιαιτέρως.

Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας Χηνιάδης, ἀνέσκαψεν πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ πτώματός μου εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν (μαρτυρία τοῦ ἰδίου ἐν Τρίπολι κατὰ τὸ 1945).

Παρουσιάσθη εἰς τὴν ΠΕΕΑ, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1944, ὅπου ἐτέθη

ἐκτὸς ὑπηρεσίας, ὑπὸ δυσμένειαν καὶ ἐνηργήθησαν ἀνακρίσεις, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Μάντακα κατότιν καταγγελίας τοῦ Βελουχιώτη. Ἀπήντησα ἐγγράφως, μὲ πᾶσαν εὐλικρίνειαν ἐξιστορήσας τὴν ἀλήθειαν. Ἐίπον, ὅτι ἡ ἀφιξίς τοῦ Ἄρη εἰς τὴν Πελοπόννησον θὰ ἐπιφέρει ἀνυπολογίστους καταστροφάς εἰς τὸν τόπον. Δὲν διεψεύσθην, διότι βραδύτερον ὁ Ἄρης, ἐνήργησεν τὰς γνωστὰς σφαγὰς. Παρουσιάσθην εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Π. Ε.Ε.Α. κ. Σβώλον, εἰς τὸν ὁποῖον περιέγραψα τὰ πάντα. Μὲ διέθεσεν εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ, τὰ αὐτὰ ἀνέφερον εἰς τὸν στρατηγὸν Σαράφην, δὲν ἐδέχθην νὰ ἐξακολουθήσω ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὑπηρετῶν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐξηρητᾶτο πλέον ἀπὸ τὴν θέλησίν μου. Μὲ ἀπέστειλαν τότε εἰς Θεσσαλίαν, (Σεπτέμβριος 1944), ν' ἀναλάβω τὴν διοίκησιν ταξιαρχίας ἱππικοῦ, συγκροτηθείσης ἀπὸ ἵππους αἰχμαλωτισθείσης ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, Ἰταλικῆς μεραρχίας ἱππικοῦ. Ὡς σκοπὸν μου, καθώρισαν ἀποκλειστικῶς τὸν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ἀγῶνα, συμφώνως πρὸς διαταγὰς τῶν στρατηγεῖων Μέσης Ἀνατολῆς.

Ὁ πόθος μου ἀφ' ἐνὸς νὰ ἐκπληρώσω τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκον, ἀγωνιζόμενος κατὰ τοῦ κατακτητοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ περιορίζω κατὰ δύναμιν τὰς παντοίας βιαιότητας, μὲ ἠνάγκασαν νὰ δεχθῶ, πάντως ὁμως, ἡ ἄρνησίς μου θὰ ἐτιμωρεῖτο ὡς ἄρνησις ὑπηρεσίας.

Συνεκέντρωσα οὕτω ἅπαντας τοὺς ἐθνικῶς σκεπτομένους ἀξιωματικούς τοῦ ἱππικοῦ καὶ συνεκροτήσαμεν δύο συντάγματα (800 ἵπτοι). Οὕτω ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐμπείρων ἀξιωματικῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων, ἡ ταξιαρχία ἱππικοῦ ἔδωσε μερικὰς μάχας (Σεπτέμβριος — Ὀκτώβριος 1944), εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐναντίον τῶν Γερμανῶν ὑποχωρούντων. Ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ καταστροφή φάλαγγος αὐτοκινήτων καὶ ἡ σύλληψις τοῦ Γερμανοῦ συνταγματάρχου Σούλτσε, μὲ 14 ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς καὶ καὶ 80 ἄνδρας, διοικητοῦ τῆς ἀεροπορικῆς βάσεως Ἐλευσίνας. Τὴν ταξιαρχίαν παρηκολούθει καὶ ὁ Ἄγγλος ταγματάρχης Ντίκινσον, μὲ συνεργεῖον ἀσυρμάτου, ὡς σαμποτέρ, ἀποσταλὲν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς.

Ἡ ταξιαρχία ἔφθασε καταδιώκουσα τοὺς Γερμανούς, μέχρι συνόρων (Δοϊράνη). Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῶν συνόρων, εἶδρον εἰς φυλακὴν τοῦ Κιλκίς 8 ἀξιωματικούς, οἵτινες εἶχον αἰχμαλωτισθῆ ὑπὸ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς μάχην παρὰ τὸ Κιλκίς, ἀνήκοντες ὁμως, εἰς ὄργανωσιν ΠΑΟ Θεσσαλονίκης. Τούτων διέσωσα τὴν ζωὴν, διότι οἱ καπεταναῖοι πού τοὺς εἶχον συλλάβει, ἠθελον νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Ἦγωνίσθην πολὺ διὰ νὰ τοὺς πείσω, ὅτι ἔπρεπε νὰ τοὺς παραδώσουν εἰς Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἐὰν ὄντως ἦσαν προδότες, ὡς ἰσχυρίζοντο. Οὕτω, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἔκλεισεν ἡ σελὶς τῆς ἱστορίας μου καὶ ἡ συνεργασία μου ἀνυγῶς μετὰ τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου, δὲν ἔλαβα μέρος. Ὑπὸ κομμουνιστικῶν ἰδεῶν δὲν διαπνέομαι. Οἰασθήποτε ἀριστερεῶς ὀργανώσεως ἢ κόμματος, δὲν εἶμαι μέλος. Εἶμαι ἀξιωματικὸς πού ἀφιέρωσα ὅλη μου τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.

Καταδικάζω τοὺς ὀλίγους ἀπάτριδας, οἵτινες γίνονται ὄργανα τῶν Σλαύων εἰς βάρος τῆς Πατρίδος μας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας σήμερον δίδουν τὴν ζωὴν των τόσοι πραγματικοὶ Ἕλληνες, ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἐπιδρομένων καὶ ἀναρχικῶν».

21.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΝΤΙΚΙΝΣΟΝ

Ὁ ταγματάρχης Ντίκινσον, διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ταξιαρχίας ἱππικοῦ τοῦ ΕΛΛΑΣ, δπου διοικητῆς ἦτο ὁ συνταγματάρχης Κασσάνδρας, ἀπέστειλε εἰς τὸ συμμαχικὸν στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν ἐξῆς ἐκθεσιν:

«Πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς
Συμμαχικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς
Ἐν Ἑλλάδι

15 Ὀκτωβρίου 1944

Περὶ τὴν 10ην π.μ. Γερμανικὴ φάλαγξ, κινούμενη πρὸς βορρᾶν μεταξὺ Λαμίας καὶ Λαορίσσης, ἐδέχθη ἐπίθεσιν ἐκ μέρους 8 συμμαχικῶν ἀεροπλάνων τύπου «.....».

Ἡ ἐπίθεσις διήρκεσεν, περὶ τὰ 30 λεπτὰ τῆς ὥρας.

Ἀφοῦ ἀπεχώρησαν τὰ ἀεροπλάνα, τμήματα τῆς ταξιαρχίας ἱππικοῦ, ἔκαναν ἔφοδον κατὰ μέρους φάλαγγος, τὸ ὁποῖον εἶχε σταθμεύσει εἰς τὸ χωρίον Μπαγράτσι. Τὸ μέρος τῆς φάλαγγος τοῦτο, ἀπετελεῖτο ἀπὸ αὐτοκίνητα μεταγωγικὰ στρατοῦ, τάνκς καὶ ἀντιαρματικά πυροβόλα. Τὸ ἱππικὸν ἀπεσύρθη τὴν 16.45' ὥραν, ἀφοῦ ἐπροξένησεν ἀπωλείας εἰς τὸν ἐχθρὸν ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ χρησιμοποιήσῃ σημαντικὴν δύναμιν διὰ νὰ καταλάβῃ τὰ γύρω ὑψώματα.

Καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιχειρήσεως, τὸ ἱππικὸν ἠγωνίσθη μὲ μεγάλην ἀποφασιστικότητα κατὰ πολὺ ὑπερέτερον εἰς ἀριθμὸν ἐχθροῦ. Ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς φάλαγγος ἀντισυνταγματάρχης Χὰνς Σοῦλτσε, καὶ 14 ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ἐκτὸς τῶν 30 ὀχημάτων, τὰ ὁποῖα κατεστράφησαν, τὰ κάτωθι ἀναφερόμενα, ἐλαφυραγωγῆθησαν ἐν καλῇ καταστάσει.

4 Αὐτοκίνητα,

1 ἀντιαεροπορικὸν πυροβόλον (μετὰ πυρομαχικῶν),

4 μυδράλια (μετὰ πυρομαχικῶν) καὶ

Ποσότης ἀτομικῶν στρατιωτικῶν εἰδῶν.

17 Ὀκτωβρίου 1944

Περὶ τὴν 10ην π. μ. γερμανικὴ φάλαγξ, κινουμένη πρὸς βορρᾶν, ἐδέχθη ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῆς ταξιαρχίας ἱππικοῦ, τὴν στιγμὴν ποὺ διήρ-

χετο διὰ τοῦ χωρίου Μπακράτσι.

Οἱ Γερμανοὶ ἀνεπτύχθησαν ἀμέσως καὶ ἐνισχύσεις ἔφθασαν ἀπὸ τὴν οὐρὰν τῆς φάλαγγος, μὲ μεταγωγικὰ αὐτοκίνητα. Ἐπανειλημμένοι προσπάθειαι ἔγιναν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ νὰ καταλάβῃ τὰ ὑψώματα, τὰ ὁποῖα δεσπόζουν τοῦ δρόμου κοντὰ στὸ Μπακράτσι. Τὰς ἐφόδους αὐτάς, ὑπεστήριζον πυρὰ ὄλων καὶ πυροβόλων τοῦ 0.75.

Μετὰ τὴν ἐπιχείρησιν, κάλυκες ὀβίδων εὐρέθησαν ἀπὸ περιτόλους.

Ἡ μάχη διήρκεσεν μέχρι τῆς 18.45' ὁπότε ἀφοῦ τὰ πυρομαχικὰ εἶχον σχεδὸν ἐξαντληθῆ, ὁ διοικητὴς τῆς ταξιαρχίας ἤναγκάσθη νὰ ἀποσύρῃ τὴν δύναμίν του.

Ἡ σύμπυξις ἐξετελέσθη ἐν καλῇ τάξει. Ἡ ὀπισθοφυλακὴ κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἐχθρόν, παρ' ὅλον πὸν ἐδέχετο εὐστόχους βολὰς ὄλων καὶ πυροβολικοῦ.

Τὴν σύμπυξιν διηύθυνε μετὰ μεγάλης ἐπιδεξιότητος καὶ ψυχραιμίας, ὁ διοικητὴς τῆς ταξιαρχίας, ὁ ὁποῖος ἦταν μετὰ τῶν τελευταίων νὰ ἐγκρατεῖ τὰς θέσεις πυρός.

Δύο ἀντάρτες ἐσκοτώθησαν, πέντε ἐτραυματίσθησαν.

19 Ὀκτωβρίου 1944

Τὴν 11ην π.μ. τμήματα τῆς ταξιαρχίας ἰπικοῦ, ἐπετέθησαν κοντὰ στὸ Μπακράτσι κατὰ Γερμανικῶν ὄχημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκινεῖντο πρὸς βορρᾶν.

Οἱ Γερμανοὶ ἀπεσύρθησαν πρὸς νότον, μετὰ μάχην μιᾶς ὥρας.

Παρατηρήθη, ὅτι μετέφεραν τραυματίας καὶ νεκροὺς ἀπὸ ἀχρηστευθέντα ὄχηματα.

Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, νὰ λαφυραγωγηθοῦν δύο νοσοκομειακὰ αὐτοκίνητα πλήρη, μὲ ὅλα τὰ ἐξαρτήματά των.

4 Γερμανοὶ μὲ τὰ ὄπλα καὶ τὴν ἀτομικὴν ἐξάρτησίν των, αἰχμαλωτίσθησαν.

Ἄχρηστευθέντα αὐτοκίνητα κατεστράφησαν.

ΝΤΙΚΙΝΣΟΝ
ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ»

Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, διότι ἦτο ἐθνικιστὴς ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., ἡ ἐπίθεσις κατὰ κατακτητῶν ἐπέτυχε, ἐνῶ ἀργότερα ἐπίθεσις τοῦ ἰδίου τμήματος τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, κατὰ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἔγινε.

22.— ΔΙΑΚΗΡΤΕΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ε.Λ.Α.Σ.

Κατὰ τὸ 1947, ὅτε οἱ κομμουνισταὶ ἔκαναν τὸν τρίτον γύρον τους

καὶ ἔβαψαν πάλιν τὴν Ἑλλάδα μὲ αἷμα, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ ἐπὶ κατοχῆς, ἐδήλωσαν πάλιν, ὅτι κατεδίκαζαν τοὺς δολοφόνους καὶ προδότες τῆς Πατρίδος καὶ ἦσαν ἔτοιμοι δι' ἐθνικοὺς ἀγῶνας. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ κάτωθι διακήρυξις των, δημοσιευθεῖσα εἰς τὰς ἐφημερίδας «Ἐμπρός», «Βῆμα» καὶ «Καθημερινή», τὴν 22αν Αὐγούστου 1947:

«ΔΙΑΚΗΡΥΞΙΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ε.Λ.Α.Σ.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι μόνιμοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ὑπηρετήσαντες κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐνεργοῦ ΕΛΑΣ τοῦ βουνοῦ καὶ καθέξαντες τὰς σοβαρωτέρας ἡγετικάς του θέσεις, ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἀπὸ 4.7.47 καὶ κατ' ἐξουσιοδότησίν μας δημοσιευθεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγοῦ Καλαμπαλίκη Εὐαγ. διερχομένου τὰς γνώμας καὶ τὰς πεποιθήσεις τῶν πολιτικῶς ἀνοργανώτων ἀγωνιστῶν, τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, πρὸς ἃς εὐρέθησαν σύμφωνοι

Δ ι α κ η ρ ὄ σ σ ο μ ε ν ὄ τ ι

1) Εἰς τὴν ἔξοδόν μας εἰς τὰ βουνά, μᾶς ὤθησεν ἡ ἀντίληψις τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα, ἡ ὁποία ἐστέναζεν ὑπὸ τὸ πέλμα τριῶν κατακτητῶν. Ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένον ἀντὶ νὰ μισθοδοτούμεθα καὶ νὰ περιφερώμεθα ἀνὰ τὰς πλατείας καὶ τοὺς κήπους ἢ νὰ συχνάζομεν εἰς καφενεῖα ἢ νὰ ἀσχολούμεθα εἰς ἄλλα γνωστὰ καὶ προσοδοφόρα ἔργα, ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένον ἐγκαταλείποντες πᾶσαν ἄνεσιν καὶ ὄφελος καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς οἰκογενεῖας μας, νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὰ βουνά τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξεγείροντες καὶ παρασύροντες τὰ πλεόν ζωντανὰ καὶ ριψοκίνδυνα στοιχεῖα τοῦ λαοῦ μας, νὰ τεθῶμεν ἐπικεφαλῆς των καὶ νὰ πολεμήσωμεν διὰ τῶν ὄπλων τοὺς κατακτητὰς καὶ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν Πατρίδα.

Πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ ἀνωτέρω πόθου μας, κατετάγημεν καὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἄλλοι διότι ἐπιστεύσαμεν, ὅτι ἦτο ὄργανωσις μὲ καθαρῶς πατριωτικοὺς σκοπούς, ἄλλοι διότι εἰς τὴν περιοχὴν των δὲν ὑπῆρχεν ἕτερα ὄργανωσις καὶ ἄλλοι διότι ἠκούσαμεν τὰ ραδιόφωνα τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Κάιρου καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ μας συνιστῶντας τὴν κατάταξίν μας καὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὅστις ἀνεγνωρίζετο ὡς ἐθνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγεῖο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

3) Οἱ ὑπογεγραμμένοι καὶ πλείστοι ἄλλοι συμφωνοῦντες, ἀλλὰ εὐρισκόμενοι μακρὰν ἡμῶν, καθ' ὅλην τὴν εἰς τὸ ΕΛΑΣ ὑπηρεσίαν μας, ἐργάσθημεν ὡς Ἕλληνες ἀξιωματικοί, μὴ ἀναμιχθέντες οὐδόλως εἰς τὴν Πολιτικὴν δρᾶσιν τοῦ ΕΑΜ ἢ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸ κομμάτων, μὴ ὄντες μέλη οὐδενὸς ἐκ τούτων. Ἐξετελέσαμεν μόνον πάντοτε καὶ ὅσον ἠδυνάμεθα καλλίτερον τὸ στρατιωτικὸν μας καθῆκον, ἀσχολούμενοι μὲ τὴν ὄργανωσιν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν τμημάτων μας, ἐναντίον

τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος.

4) Διὰ τὸ ἐπιτελεσθῆν ὑφ' ἡμῶν πατριωτικὸν ἔργον, εἶ μ ε θ α ὕ - π ε ρ ῆ φ α ν ο ι, καὶ ἂν δὲν ἐπετύχομεν ὅλα ὅσα θὰ ἠδυνάμεθα καὶ θὰ ἐπιθυμούσαμεν ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ διὰ τὰ ὅσα ἐπράξαμεν, δώσαντες εἰς τὴν ἱστορίαν, τὸ δικαίωμα νὰ γράψῃ, ὅτι οἱ Ἕλληνες τοῦ 1941—44, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς πολλοὺς ἀξιοματικούς των, δὲν ἠνέχθησαν ἀδιαμαρτυρητῶς τὴν δουλείαν καὶ δὲν ἔκνυαν τὸν αὐχένα πρὸ οὐδενὸς ἐχθροῦ.

5) Τέλος, δηλοῦμεν, ὅτι ὡς καὶ εἰς τὸ παρελθόν, εἴμεθα πάντοτε πρόθυμοι καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν ἀκεραιότητα τῶν ἱερῶν ἔδαφῶν μας, τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Πατρίδος μας καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ λαοῦ μας.

Ἀθῆναι τῆ 21 Αὐγούστου 1947

Συνταγματάρχης Κασσάνδρος Δημ., διοικητῆς 7ου συντάγματος Εὐβοίας, διοικητῆς III μεραρχίας Πελοποννήσου ὡς «Ἀλέξανδρος», διοικητῆς ταξιαρχίας ἱππικοῦ Θεσσαλίας, ἀντ)ρχης Γκιόπουλος Κων)νος μόνιμον μέλος τοῦ κοινοῦ γενικοῦ στρατηγείου (συνεργασίας ΕΛΕΣ, ΕΛΑΣ, ΕΚΚΑ, Ἀγγλικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς) διοικητῆς σπουδῶν σχολῆς ἐφédρων ἀξιοματικῶν ἐπιτελάρχης ομάδος μεραρχιῶν Μακεδονίας, διοικητῆς II ἐπιτελικοῦ γραφείου τοῦ γενικοῦ στρατηγείου, ἐπιτελάρχης τῆς I μεραρχίας, ταγματάρχης Γκρούνης Γρηγ. ἀρχηγείου Ἀγρῶφων, διοικητῆς II καὶ III ἐπιτελικῶν γραφείων IX μεραρχίας, διοικητῆς III τάγματος Ἀγρῶφων ὑποδιοικητῆς I)38 συντάγματος, ἐπιτελῆς γενικοῦ στρατηγείου, ἐπιτελῆς I μεραρχίας, λοχαγὸς Βάλβης Νικόλαος ὑπασπιστῆς 2)39 συντάγματος, διοικητῆς λόχου Ροῦμελῆς, ἀντισυνταγματάρχης Καρατζαφέρης Νικόλαος διοικητῆς 9ου συντάγματος ΕΛΑΣ Πελοποννήσου.

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

1.— ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΠΑΡΑΔΙΔΟΝΤΑΙ

Τὸ ἔτος 1943, διὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ δι' ἄλλην τὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶναι μόνον τὸ τρίτον ἔτος δουλείας, πείνας, ἐγκλημάτων καὶ δολοφονιῶν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς. Εἶναι καὶ χαρμόσυνον ἔτος: Κατὰ τὸ 1943, οἱ Ἴταλοί, οἱ πρῶτοι ἐπιδρομεῖς, παραδίδονται.

Μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ φόβου, τοῦ τρόμου καὶ τῶν ἐκτελέσεων ἀπὸ τοὺς Ἴταλογερμανούς, μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς προδοσίας καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943, ἕνα χαρμόσυνον ἄγγελμα ἀκούεται πέρα ὡς πέρα, σὲ κάθε πόλι καὶ χωριό, σὲ κάθε βουνοκορυφή. Οἱ Ἴταλοί παραδίδονται! Ὁ Μουσσολίνι ἔπεσε! Οἱ φασίστες τιμωροῦνται! Ὁ ἕνας κατακτητὴς παραδίδει τὰ ὄπλα του καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἥτταν του.

Χαρᾶς Εὐαγγέλια γιὰ ὅλον τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνικὸν λαόν. Ἐνας ἀγώνας σκληρός, πού εἶχε ἀρχίσει στὸν Καλαμᾶ καὶ στὰ βουνὰ τῆς Πίνδου, ἕνας ἀγώνας ἱερὸς πού συνεχίσθη στὴν βόρειο Ἠπειρο, ἐκαρποφόρησε.

Χαῖρε, ὦ χαῖρε ἐλευθεριά! Ἀξίζει κανένας γιὰ σένα νὰ πεθάνῃ... Οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες δὲν μποροῦν νὰ κρατήσουν τὸν ἐνθουσιασμόν των. Συζητοῦν μὲ ἐνθουσιασμόν, μὲ φωνές, μὲ σχέδια γιὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας. Καὶ φαίνεται νὰ ἀντηχῇ παντοῦ τὸ τραγοῦδι τοῦ λαοῦ μας, τῆς πρώτης ἐβδομάδος τοῦ πολέμου τοῦ 1940:

«Κοροῖδο Μουσσουλίνι, κανένας δὲν θὰ μείνῃ...».

Ἡ πίστις εἰς τὴν νίκην πού εἶχαν οἱ στρατιῶτες τοῦ 1940, τώρα στεφανώνεται. Οἱ Ἴταλοί παραδίδονται, θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα! Τὴν 25ην Ἰουλίου 1943, ἀνατρέπεται ὁ Μουσσολίνι καὶ ἀναλαμβάνει ὁ Μπαντόλιο. Τὸ φασιστικὸ καθεστῶς καταρρέει εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὁ μυστικὸς σταθμὸς τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων, ὁ σταθμὸς τοῦ Λονδίνου, τὸ πρῶτὸ τῆς 26ης Ἰουλίου 1943, μετέδωσε: «Ἐδῶ Λονδίνον. Καλημέρα σας. Ὁ Μουσσολίνι παρητήθη. Ὁ φασισμὸς κατέρρευσε». Ἀρχίζουν, πλέον οἱ Ἴταλοί διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Ἀγγλοαμερικανούς πρὸς παράδοσίν των. Καὶ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, ἀναγγέλεται ἐπισήμως εἰς ὀλόκληρον τὴν ὑφήλιον ἡ ὀριστικὴ κατέρρευσις, ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἥττα τῆς φασιστικῆς Ἰ-

ταλίας. Ὁ ἄτιμος καὶ ἀνήθικος πόλεμος τῶν Ἰταλῶν, ἐτελείωσε μὲ συνθηκολόγησιν καὶ παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν εἰς τοὺς συμμαχοὺς καὶ εἰς τὴν πρώτην νικήτριαν, τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἰταλικὴ αὐτοκρατορία τοῦ Μουσσολίνι, πὺθ θέλησε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1940, νὰ σπάσῃ τὰ πλευρὰ τῆς Ἑλλάδος, παρεδόθη ἄνευ ὄρων! Οἱ Ἰταλοὶ τοῦ Μουσσολίνι, πὺθ ἐπετέθησαν δολοφονικὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἕνα πρωὶ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1940, τῶρα ἐξευτελισμένοι παραδίδονται ἐπισήμως ἄνευ ὄρων. . . Ἡ αὐτοκρατορία τῶν ὀκτῶ ἑκατομμυρίων λογγῶν, τιμωρεῖται μὲ πλήρη διάλυσίν της. Οἱ Ἕλληνες δὲν κρύβουν τὴν χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειάν των, διότι αὐτοὶ ἔδωσαν τὴν πρώτην συμμαχικὴν νίκην. Ἀπὸ τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, δὲν κυματίζει, πλέον καμμία Ἰταλικὴ σημαία εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1943, ὑπογράφεται ἐπισήμως ἡ Ἰταλικὴ ἀνακωχή. Οἱ σύμμαχοι Ἀγγλοαμερικανοὶ ἔχουν κάνει ἀπόβασιν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Λίγο ἀργότερα ἡ 3η Ἑλληνικὴ ὄρεινὴ ἀξίαρχία, ἀποβιβάζεται εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς συμμαχικὸς στρατὸς κατοχῆς, συνεχίζει τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐπὶ Ἰταλικοῦ ἐδάφους καὶ δίδει τὴν μάχην τοῦ Ρίμινι.

Εἰς ἄλλο κεφάλαιον, σημειώνομεν, ὅτι μὲ τὴν ἀναμενομένην παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν, μετὰ τὴν 25ην Ἰουλίου 1943, ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας καὶ Ταύγετου, ἔρχεται σὲ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Ἰταλοὺς, νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. Συνεννόησις λοχαγοῦ Καραχάλιου εἰς Τριφυλίαν, πρὸς παράδοσιν τῶν Ἰταλῶν Κυπαρισσίας, συνεννόησις συνταγματάρχου Γιαννακοπούλου καὶ συνάντησις μὲ Ἰταλοὺς εἰς Ντήμιοβα κλπ. Δυστυχῶς οἱ προδοτικὰ καὶ δολοφονικὰ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν καὶ Ταύγετον καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἐματαιώσαν τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ εὐχαρίστου αὐτοῦ γεγονότος. Τὰ ὄπλα τῶν Ἰταλῶν δὲν παραδίδονται πλέον εἰς τοὺς ἀντάρτες, διὰ νὰ χρησιμοποιηθῶν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Προλαμβάνουν οἱ Γερμανοὶ καὶ ἀφοπλίζουν τοὺς Ἰταλοὺς τὴν 8—10 Σεπτεμβρίου 1943. Ἔτσι ἡ μεγάλη χαρὰ τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων τὸ 1943, ἀπὸ τὴν παράδοσι ἑνὸς τῶν κατακτητῶν, ἐλαττώνεται ἀπὸ τὶς δολοφονικὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν τὸ 1943 καὶ ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν, ἐξ αἰτίας των, τῶν ὄπλων τῶν Ἰταλῶν. Ἐδῶ ἂς σημειωθῇ, ὅτι ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ γεναιοφροσύνη του καὶ ἡ φιλανθρωπία του πρὸς τοὺς παραδοθέντας Ἰταλοὺς, πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους, ἦτο μεγάλη. Πολλοὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν τῶν Γερμανῶν.

2.— Η ΑΠΟΒΑΣΙΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΤΑΙΩΝΕΤΑΙ

α) ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Τὸ συμμαχικὸν στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ στείλῃ τὸ 1943, συμμαχικὰς ἀποστολὰς εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ δύο λό-

γους: α) Διὰ τὰ ἀναπτυχθούσιν ἔνοπλες ἀνταρτικῆς δυνάμεις, ἱκανῆς νὰ φέρουν ἀνησυχίαν, ἐκνευρισμὸν καὶ συνεχῆ ἐπιφυλακὴν εἰς τοὺς Ἴταλογερμανούς. Συνεπῶς καὶ ἀπασχόλησιν μεγαλυτέρων κατὰ τὸ δυνατόν δυνάμεων εἰς Πελοπόννησον καὶ μὴ διάθεσιν τούτων εἰς ἄλλα μέτωπα. β) Διὰ τὰ μεταδίδουν ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, θέσεών του, ἀεροδρομίων του, καταυλισμῶν καὶ ἐγκαταστάσεών του καὶ γίνονται ἐπιτυχεῖς βομβαρδισμοὶ ὑπὸ συμμαχικῶν ἀεροπλάνων. Τελικὸς σκοπὸς ὄλων αὐτῶν, ἦτο νὰ προετοιμασθῆ καὶ νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ ταχύτερον, ἐντὸς τοῦ 1943, ἐπιτυχῆς ἀπόβασις εἰς Πελοπόννησον.

Ὅταν ἀνεπτύχθησαν κατὰ Μάϊον — Ἰούνιον — Ἰούλιον 1943, οἱ ἀνταρτικῆς δυνάμεις τοῦ Ε.Σ. εἰς Πελοπόννησον, εἰς Σ.Μ.Α. ἐδίδοντο σημαντικῆς πληροφορίες διὰ τὴν ὄλην κατάστασιν καὶ θέσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἔγιναν ἐπιτυχεῖς ἀεροπορικοὶ βομβαρδισμοὶ εἰς Μεσσηνίην, εἰς Πύλον, εἰς ἀεροδρόμιον Ἄργους κ.ἄ., οἱ ὁποῖοι ἐπέφεραν μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἴταλογερμανούς. Κατὰ Μάϊον — Ἰούνιον 1943, οἱ Ἴταλοὶ τόσον πολὺ ἀνησυχοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνταρτικοῦ κινήματος, ὥστε ἐξήτησαν ἀπὸ τμήματα χωροφυλακῆς νὰ καταδιώξουν τοὺς ἀντάρτες. Οἱ ἀξιωματικοὶ ὅμως καὶ οἱ ἄνδρες τῆς χωροφυλακῆς, ὄχι μόνον ἠρνήθησαν ἐπιχείρησιν ἢ συνδρομήν, ἀλλὰ πολλοὶ ἐγκατέλειψαν τὰ γραφεῖα των καὶ ἐνώθησαν μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Παραδειγματικῶς ἀναφέρομεν 1) τὸν ἀνθυπομοίραρχον Γ. Βασιλόπουλον, ἀπὸ τὴν Καλίτσαϊνα — Τριφυλίας, πού εἶχε φύγει πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὰ γραφεῖα καὶ εἶχε γίνῃ ὄπλαρχηγὸς ἀνταρτῶν εἰς Τριφυλίαν — Ὀλυμπίαν μαζὶ μὲ 30 χωροφύλακες καὶ εἶχε ἔτοιμους νὰ ὀπλίση ὄλους τοὺς χωροφύλακες περιοχῆς Τριφυλίας — Μεσσηνίας, μόλις θὰ ἐγίνοντο καὶ ἄλλες ρίψεις. 2) Τὸν ὑπομοίραρχον ἐκ Μεσσηνίας Π. Νιαρχάκον, ὁ ὁποῖος ἄφησε τὸ ἀστυνομικὸν τμήμα Κορίνθου, ὅπου ὑπηρετοῦσε καὶ μὲ 26 χωροφύλακες, ἀνέβηκε στὸν Ταύγετον, ὀπλίστηκε ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ. καὶ εἶχε ἔτοιμους νὰ ὀπλίση ἄλλους 100 χωροφύλακες μὲ τὶς ἄλλες ρίψεις. 3) Τὸν μοίραρχον Ι. Ζερβόπουλον τῆς ὑποδιοικήσεως χωροφυλακῆς Μελιγαλᾶ, πού ἦτο στρατολόγος τῶν ἀνταρτῶν μὲ χωροφύλακες. 4) Τὸν ἐνωμοτάρχη Ἀπόστολον Κουβελάκη, πού ἄφησε τὸν σταθμὸν χωροφυλακῆς Λίμνης, ὅπου ὑπηρετοῦσε καὶ βγήκε ἀντάρτης καὶ ὄπλαρχηγὸς εἰς Φαρμακᾶ, μὲ χωροφύλακες κ.ἄ. Οἱ ἄλλοι πού ἔμειναν στὰ γραφεῖα τους, ἐνίσχυσαν τοὺς ἀντάρτες μὲ ἄνδρες, χρήματα, τρόφιμα, πληροφορίες. Καὶ περιέμεναν ὄλοι τὴν κατάλληλην εὐκαιρίαν νὰ ἐνωθοῦν μὲ τοὺς ἀντάρτες. Καὶ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία θὰ ἦτο ἡ παραμονὴ τῆς ἀποβάσεως.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν των αὐτῆν, οἱ Ἴταλοὶ ζητοῦν νὰ ἐνισχυθῆ ἡ δύναμις τῶν Γερμανῶν καὶ πράγματι ἔρχονται εἰς Πελοπόννησον πολλῆς δυνάμεις Γερμανικῶν ταγμάτων.

Εἶναι τόσο πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ δύναμις τῶν ἀνταρτῶν, ὥστε ἀνησυχοῦν καὶ οἱ Γερμανοί. Ἡ ἐσπευσμένη, δέ, ἐνίσχυσις τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἡ

ἄφιξις εἰς Πελοπόννησον τόσων συμμαχικῶν ἀποστολῶν τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ἐδικαιολόγει ὡς βέβαιον τὴν συμμαχικὴν ἀπόβασιν ἐντὸς τοῦ 1943. Τὰ ἀεροπλάνα αὐλακώνουν κάθε νύκτα τὸν ἕναστρον οὐρανὸν τοῦ Μωρηᾶ καὶ ρίχνουν ὄπλα καὶ ἄρθρυλα. Τὸ ξέρει καὶ παρακολουθεῖ τὰ γεγονότα ὅλα ὁ λαός. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Ἀφρικήν, οἱ ἐπιχειρήσεις διεξάγονται ἐπιτυχῶς. Ἐκεῖ οἱ Ἱταλογερμανοὶ ὑποχωροῦν. Προβλέπεται ἀπὸ ὄλους πλέον, ὅτι ἡ συμμαχικὴ δρᾶσις εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης πλησιάζει. Ἡ ἀπόβασις, ἀπὸ ὄνειρον καὶ προσδοκία, θὰ γίνῃ πραγματικότης. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ τρέμουν, βλέπουν τὸ τέλος των. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὴν Ἱταλίαν τὴν 25ην Ἰουλίου 1943, γίνεται πτώσις τοῦ φασιστικοῦ καθεστώτος, ἀνατρέπεται ὁ Μουσσολίνι καὶ ἀναλαμβάνει ὁ Μπαντόλιο.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ τὰ γεγονότα, γιὰ ὄλους τοὺς Ἕλληνας, ἦτο πλέον ὄχι, μόνον βεβαία ἡ νίκη, ἀλλὰ ταχυτάτη ἡ ἀπελευθέρωσις. Ἡ ἀπόβασις πράγματι ἦτο ζήτημα ὀλίγων ἡμερῶν ἢ μηνῶν. Ὁ διμέτωπος πόλεμος τῶν Γερμανῶν καὶ πρὸς τοὺς ἀποθιβαζομένους καὶ πρὸς τοὺς ἀντάρτες, θὰ ἦτο μάταιος. Ὅταν οἱ σύμμαχοι θὰ ἀποθιβάζωνται, οἱ ἀντάρτες θὰ κτυποῦν τοὺς κατακτητὰς ἀπὸ τὰ νῦτα. Ἦτο βεβαία καὶ ἄμεσος συνεπῶς ἡ παράδοσις των. Ἀλλὰ ἐνῶ θορυβοῦνται καὶ ἀνησυχοῦν γι' αὐτὰ τὰ σχέδια καὶ γι' αὐτὰ τὰ προβλεπόμενα οἱ Ἱταλογερμανοὶ, κατὰ τραγικὴν σύμπτωσιν ἀνησυχοῦν καὶ οἱ κομμουνισταὶ συνεργάτες των. Ἀποφασίζουσι, λοιπόν, οἱ κομμουνισταὶ νὰ τοὺς βγάλουν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο. Εὐτυχῶς, διὰ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς καὶ δυστυχῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν δύσμοιρον Ἕλληνικὸν λαόν, οἱ κομμουνισταὶ, πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Σλαύων, ἀναλαμβάνουσι νὰ ἐνισχύσουν τοὺς Ἱταλογερμανοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν των. Ἀναλαμβάνει, πλέον τὸ ΚΚΕ καὶ δίνει ἐντολὴν εἰς τὰς ὀργανώσεις του ΕΑΜ — ΕΛΑΣ νὰ ἐπιτεθοῦν αὐτοὶ ἀντὶ τῶν Ἱταλογερμανῶν, κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν. Κατὰ Ἰούλιον 1943, φθάνουσι καὶ οἱ ἐντολεῖς των εἰς Πελοπόννησον, 160 Βούλγαροι καὶ ὁ Βούλγαρος ταξίαρχος Πωπῶφ, φθάνουσι 80 παλαιοὶ κομμουνισταὶ ἀπὸ Ρούμελην ἀναμεμιγμένοι μὲ Βουλγάρους, φθάνει εἰς Αἰθῶνα Τριφυλίας ὁ ὑπογράφας εἰς Πετρίτσι τὴν 12ην Ἰουλίου 1943, τὸ προδοτικὸν σύμφωνον μὲ τὸ ΚΚΕ προδότης Γιάννης Ἰωαννίδης, ἐκ μέρους τοῦ ΚΚΕ καὶ ἀρχίζει πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῶν Βουλγαροκομμουνιστῶν ποὺ εἶναι, ὅμως, πρόγραμμα καὶ τῶν Ἱταλογερμανῶν: Νὰ διαλυθοῦν οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., νὰ χυθῆ Ἑλληνικὸ αἷμα, νὰ μὴ ἀπασχολοῦν δυνάμεις οἱ Ἱταλογερμανοὶ, νὰ μὴ ἐνισχυθῆ ὁ συμμαχικὸς ἀγώνας. Κατὰ τὸ σχέδιον ἢ θὰ ἐματαυτοῦτο ἡ ἀπόβασις, ἀφοῦ δὲν θὰ ὑπῆρχον φίλια τμήματα, ἢ ἂν ἐγένετο, θὰ συναντοῦσε εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἐνόπλους κομμουνιστάς, μὲ δυσχερεῖς συνεπείας διὰ τὸν ὅλον συμμαχικὸν ἀγῶνα.

Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, τὸ πρόγραμμα ἐπέτυχεν. Δὲν εἶχε μόνον αἰμορραγίαν ἢ Ἑλλάς, δὲν σκοτώθηκαν μόνον χιλιάδες Ἕλληνας. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ ἠσυχάζουσι, πλέον, γελοῦν καὶ χαιρόνται. Οἱ «Βούλ-

γαροι πατριῶτες» ἐκπληρώνουν πλήρως τὸ καθήκον των εἰς τὴν Πατρίδα των: Τὸ πρόγραμμά των εἶναι νὰ σκοτωθοῦν Ἕλληνες, νὰ διαλυθῇ ὁ ἀναμενόμενος Ἑλληνικὸς Στρατός, νὰ ἀδυνατήσῃ ἡ Ἑλλάς τόσο πολὺ, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ μεγαλώσῃ, νὰ μὴ πάρῃ τὴν βόρειο Ἡπειρο, τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὴν Κύπρο, νὰ μὴ μπορῇ νὰ ἐγείρῃ ἀξιώσεις εἰς βάρος τῆς Βουλγαρίας, ἔστω καὶ ὡς νικήτρια καὶ ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ μὴ ζητήσῃ ἡ Ἑλλάς οὔτε τὴν ἀποχώρησιν τῶν Βουλγάρων ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ποὺ εἶχε πάρει ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. . .

Δυστυχῶς, ὅμως, οἱ Βουλγαροκομμουνισταί, ἐπέτυχαν καὶ κάτι ἄλλο: Ματαιώνουν τὴν ἀπόβασιν τῶν συμμάχων εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν σαφῶς διακηρύξει, ὅτι δὲν θέλουν τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ, δὲν θέλουν τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν ποὺ πολεμᾷ εἰς τὴν Ἀφρικὴν τοὺς Ἰταλογερμανούς, δὲν θέλουν ἀπόβασιν καὶ θὰ κτυπήσουν τὰς ἀποβιβαζόμενας δυνάμεις. Ἡ ἀπόβασις, λοιπὸν ἐλλείπει φιλιῶν τμημάτων δὲν γίνεται πλέον, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ματαιῶς ἀναμένουν τὴν ἀπόβασιν. Ἡ συμμαχία ΚΚΕ Ἰταλογερμανῶν καὶ Βουλγάρων ἐκαρποφόρησεν.

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ Μιχαὴλ Μυριδάκης, ὄπλαρχηγὸς τοῦ ΕΛΕΣ εἰς τὴν Ἡπειρον, εἰς τὸ βιβλίον του: «Ἀγῶνες τῆς φυλῆς — Ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις ΕΛΕΣ — ΕΟΕΑ 1941 — 1944», σελ. 166: «7—8 Ὀκτωβρίου 1943».

«Τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ἐπιτίθεται ἀναιτίως ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων (ὑπαρχηγεῖον Ζαγορίου, λοχαγοῦ Λυγεράκη), μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φονεύσουν καὶ τραυματίσουν πολλοὺς καὶ νὰ διαλύσουν τὸ τμήμα αὐτό, μὲ τὴν δικαιολόγησιν, ὅτι δὲν τοῦ παρέδιδε τοὺς ἀπελευθερωθέντας ἐδεσίτας ἀπὸ ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἦτοι ἓνα κτηνοτρόφον ἐκ Ζαγορίου, Φερεντῖνον ὀνομαζόμενον, τὸν ὁποῖον ὠδήγει τὸ ἀπόσπασμα αὐτό, διὰ τὸ λαϊκὸν δικαστήριον τοῦ ΕΛΑΣ, διότι ἀντέδρασεν εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀρχὴ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πλέον ἐμφυλίου παραγμοῦ. Οἱ πραγματικοὶ ὅμως, λόγοι, ἦσαν ὅτι ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ Μέγας Τσῶρτσιλ, ἐπέμενε νὰ δημιουργήσῃ τὸ δεύτερον μέτωπον, τοῦ ὁποίου εἶχεν ὑποσχεθῆ τὴν δημιουργίαν ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκείνου εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοῦ Στάλιν διαφωνοῦντος καὶ προκρίνοντος τὴν βόρειον Γαλλίαν διὰ νὰ μείνουν εἰς αὐτὸν τὰ ὄρεκτικά, ὅπως καὶ παρέμειναν, τὰ Βαλκάνια. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, τὸ ΕΑΜ ἐξαπέλυσε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν ἠδύνατο κατ' ἀκολουθίαν ὁ Τσῶρτσιλ, νὰ ἐπιμείνῃ, διότι ἀποβιβαζόμενοι οἱ Ἀγγλοαμερικανοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ εὐρίσκοντο εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ χτυπήσουν τὸ ΕΑΜ, ὁπότε κατ' ἀνάγκην θὰ ἤρχοντο εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς Ρώσους, διαλυομένης τῆς συμμαχίας, πρὸς ὄφελος τῶν Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι διέθετον ἀκόμη τεραστίαν πολεμικὴν δύναμιν, ἦτοι 260 μεραρχίαι εἰς τὸ Ρωσικὸν μέτωπον, 230 εἰς τὸ δυτικὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόλοιπον κατεχομένην Εὐρώπην».

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην: α) Ὅτι τὴν 12ην Ἰουλίου 1943, ἔγινε εἰς Πετρίτσι Μακεδονίας, τὸ προδοτικὸν σύμφωνον Κ. Κ. Ἑλλάδος καὶ Κ. Κ. Βουλγαρίας, β) ὅτι αἱ δολοφονικαὶ καὶ προδοτικαὶ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ Ε.Σ. εἰς Πελοπόννησον, ἔγιναν τὸ ἔτος 1943, μὲ ἐκπληκτικὴν ταχύτητα διὰ νὰ ματαιώσουν ἢ νὰ προλάβουν κάθε συμμαχικὴν ἀπόδασιν καὶ γ) ὅτι τὸ ἴδιο ἔτος 1943, διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν, ἔγιναν 12 ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ εἰς τὴν Ἠπειρον. Εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν ἦσαν τυχαῖα ὅλα αὐτά, ἀλλὰ ὅλα ἐγίνοντο ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος καὶ ἐντολῶν τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ, κατὰ τὸ συμφέρον τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων.

Ἐλπίζομεν, νὰ βοηθήσωμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ σχηματίσῃ εὐκόλως, μίαν ἀκριβῆ ἀντίληψιν τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΕ, ἐὰν παραθέσωμεν χρονολογικὸν πίνακα τῶν γενομένων ἐπιθέσεων κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Πελοπόννησον, τοῦ ΕΔΕΣ εἰς Ἠπειρον, Αἰτωλοακαρνανίαν, Λευκάδα, Ἐηρόμερον, τοῦ Ψαρροῦ εἰς Φθιώτιδα, τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Φωστεριῆ, εἰς Μακεδονίαν, καὶ Θράκην καὶ τῶν κομμουνιστικῶν κινημάτων εἰς Μέσση Ἀνατολήν τὸ ἔτος 1943, τὸ ἔτος δηλ. τῆς ἀναμενομένης ἀποβάσεως:

β) ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΝΤΑΡΤΩΝ Ε. Σ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

1) Τὴν 23.7.1943:

Εἰς Κωστομέραν Ὀλυμπίας, κατὰ ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὀπλαρχηγοῦ Κόστα Καφίρη.

2) Τὴν 6.8.1943:

Εἰς Νίβιτσαν Ὀλυμπίας, κατὰ ὁμάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ὀπλαρχηγῶν Θεοχάρη Θεοχαροπούλου, Ἀναστασίου Κριτσέλη, Γεωργίου Θεοχαροπούλου, Κ. Κρίδα κ.ἄ.

3) Τὴν 6.8.1943:

Εἰς Περιβόλια — Ὀλυμπίας, κατὰ ὁμάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ὀπλαρχηγῶν Γ. Κοκκῶνη, Ἰωάννου Ντάβου, Κ. Καφίρη, Δημ. Παπαδοπούλου, Γ. Βασιλοπούλου, Βασ. Καραμπεσύνη, Κων. Μαυροειδῆ, Κ. Μαυρομιχάλη καὶ ἄλλων.

4) Τὴν 13.8.1943:

Εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου, κατὰ ὁμάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὀπλαρχηγοῦ Τηλεμάχου Βρεττάκου κ.ἄ.

5) Τὴν 14—15 καὶ 17—18.8.1943:

Εἰς Ἀλαγονίαν — Ταυγέτου κατὰ συγκροτήματος ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου. Ὀπλαρχηγῶν Ἀθ. Γιαννακοπούλου, Σπ. Νικόλοπούλου, Σπήλιου Βανικιώτου, Βασιλείου Χριστογιάννοπούλου, Σπύρου Μαυροειδῆ, Ὀδυσσεως Ζαμπούρου κ. ἄ.

6) Τὴν 7.9.1943:

Εἰς Φαρμακᾶ, κατὰ ομάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὀπλαρχηγῶν Ἐμμ. Βαζαίου, Πλάτωνος Προκοπίου, Μιλτιάδου Στεργιοπούλου, Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, Ἀπ. Κουβελάκη κ.ἄ.

7) Τὴν 23.9.1943:

Εἰς Κρῦα Βρύση Ἀρτεμισίου, κατὰ ομάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ὀπλαρχηγῶν Π. Χριστοπούλου, Κ. Σπυροπούλου, Τρύφωνος Ἀποστολοπούλου, Γ. Βασιλογιάννη, Ἀργυρίου Παπαϊκονόμου κ.ἄ.

8) Τὴν 9.10.1943:

Εἰς Λεύκην Τριφυλίας, κατὰ ομάδος ἀνταρτῶν Ε.Σ. ὀπλαρχηγοῦ Π. Στούπα.

9) Τὴν 13.10.1943:

Εἰς Πυργάκι Ἀρκαδίας, κατὰ τοῦ συγκροτήματος ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὀπλαρχηγῶν Χρ. Καραχάλιου καὶ Τηλ. Βρεττάκου, καθ' ὄν χρόνον ἔχουν ἐπιτεθῆ καὶ οἱ Γερμανοί! κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

10) Τὴν 21.10.1943:

Εἰς Πετρίναν Ἀρκαδίας, κατὰ τοῦ συγκροτήματος ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Χρήστου Καραχάλιου, Τηλεμάχου Βρεττάκου.

11) Τὴν 28.10.1943:

Εἰς Παληόχωραν Λακωνίας, κατὰ τῶν ομάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ὀπλαρχηγῶν Τηλ. Βρεττάκου, Λεωνίδα Νασοπούλου, Ι. Μπιτζάνη, τοῦ Παπα Κοκκίνη καὶ ἄλλων.

γ) ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΕΛΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1) Τὴν 7.5.1943: Πρώτη ἐπίθεσις κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ Τριχωνίδος, εἰς Κεφαλόβρυσιν, ὅπου ἦσαν 4 νεκροί.

2) Τὴν 13.5.1943: Ἐπίθεσις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ Φθιώτιδος.

3) Τὴν 15.5.1943: Ἐπίθεσις κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ εἰς Κανδήλα Ξηρομέρου.

4) Τὴν 22—23 Ἰουνίου 1943: Ἐπίθεσις ΕΛΑΣ, κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ εἰς Φθιώτιδα, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Κρασιᾶν τοῦ ΕΛΕΣ.

5) Τὴν 1.7.1943: Ὁ ΕΛΑΣ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ εἰς περιοχὴν Φιλιατῶν, διὰ τὴν διακόψῃ τὴν ἐπαφὴν τοῦ ΕΛΕΣ μὲ τὸ μέτωπον ἀπελευθερώσεως βορείου Ἡπείρου καὶ τὴν ἐξαναγκάσῃ τοὺς Βορειοηπειρώτας, νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν Ἀλβανικὴν Τσέταν, μὲ τὴν ὁποίαν συνειργάζετο στενῶς ὁ ΕΛΑΣ. Καὶ τὸ ἐπέτυχε. Οἱ Βορειοηπειρώτες, δὲν ἤμποροῦσαν πλέον νὰ δράσουν ἐθνικῶς καὶ αὐτοτελῶς.

6) Τὴν 7—8 Ὀκτωβρίου 1943: Ὁ ΕΛΑΣ ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν

άνταρτων τοῦ ΕΔΕΣ, τοῦ λοχαγοῦ Λυγεράκη εἰς Ζαγόρι Ἡπείρου μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φονεύσουν καὶ νὰ τραυματίσουν πολλούς.

7) Τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1943: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται, ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ εἰς ὄλην τὴν Ἡπειρον: Κόνιτσα, Ζαγόρι, Φιλιάτες, Κεραμίτσα, Λάκκαν Σουλίου, Μέτσοβον, Ἀραχωίτσα Ἰωαννίνων, Γόνιτσα, Κράφη, Ἀνατολική, Συρράκον, Καλαρούτες κλπ. Εἰς Θεσσαλίαν: Ὁξύνετα Καλαμπάκας, Καρδίτσα, Φάρσαλα, Τρίκαλα, Ἀργιθέα κλπ. Εἰς Φθιώτιδα: Εὐρυτανία, Μεσολόγγιον, Ξηρόμερον, Τριγωνίδα, Βάλτον καὶ εἰς τὰ Τζουμέρκα, ὅπου ἦτο τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ζέρβα. Οἱ κομμουνισταὶ κατέδωσαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς τὴν τοποθεσίαν τοῦ τάγματος ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ Χριστοδοῦλου — Κολιοπούλου, ὅπου ἐπετέθησαν οἱ Γερμανοὶ κατὰ τῶν ἀνυπόπτων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ καὶ ἐσκότωσαν 17 ἀντάρτες, ἐτραυμάτισαν 25 καὶ συνέλαβον 118 αἰχμαλώτους. Συνεχίζουν οἱ κομμουνισταὶ τὰς ἐπιθέσεις των, μέχρι τῆς 18.10.1943, ὅτε ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ καὶ οἱ σύμμαχοί των Γερμανοὶ μὲ τέσσαρες φάλαγγες ἀπὸ Ἄρτα, Ἰωάννινα καὶ Ἀργίον.

8) Τὴν 18—31 Ὀκτωβρίου 1943: Εἰς Τζουμέρκα — Ἡπείρου, ἐπιτίθενται οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν ΕΔΕΣ μὲ τρεῖς φάλαγγες, τὸν ἴδιον χρόνον ποὺ ἔχουν ἐπιτεθῆ οἱ Γερμανοὶ μὲ ἄλλες τρεῖς φάλαγγες ἀπὸ Μέτσοβον, ἀπὸ Ἄρταν καὶ ἀπὸ Ἀργίον. Ἐὰν πρὸς Γερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν διασταυροῦνται ἀδελφωμένα κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ.

9) Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1943: Εἰς Νεράϊδα — Τζουμέρκων, νέα ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, συγχρόνως μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν. Σφάζουν οἱ Γερμανοὶ τοὺς Ἕλληνας ἀντάρτες, συγχρόνως ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ πεδίου τῆς μάχης, σφάζουν καὶ οἱ κομμουνισταί.

9α) Τὴν 1—2 Μαρτίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ μαζὶ μὲ Βουλγάρους ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ Μακεδονίας — Θράκης, εἰς θέσιν Ἅγιος Ἀντώνιος Κρουσίων, εἰς τὸ χωρίον Λέχοβον.

10) Τὴν 26ην Μαρτίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, εἰς Ἄνω Δεσποτικὸν Πρεβέζης.

10α) Τὴν 27.5.1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ ὀμάδας 24 ἀνταρτῶν ΕΔΕΣ εἰς Κρανιά Πρεβέζης.

11) Τὴν 27.3.1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται ἐναντίον φυλακίου ΕΔΕΣ εἰς Φιλιάτες, κατὰ μῆκος τοῦ Καλαμᾶ. Ἐκεῖ, ὅπου ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς τὸ 1940, ἐνίκησε τοὺς Ἰταλοὺς, οἱ προδότες κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

12) Τὴν 21 Ἀπριλίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται ἐναντίον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ εἰς Φλωριάδα Βάλτου καὶ εἰς Μεσοπόταμον Φαναρίου. Εἶναι ὁ καιρὸς ποὺ γίνονται τὰ κομμουνιστικὰ κινήματα εἰς Μέσην Ἀνατολήν, πρὸς διάλυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Καὶ οἱ Βουλγαροκομμουνισταὶ συμπληρώνουν τὸ ἔργον των εἰς τὴν Ἑλλάδα.

13) Τὴν 23—26 Ἰουνίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν εἰς φυλάκιον ΕΛΕΣ εἰς Ἄνω Ράχη Πρεβέζης.

14) Τὴν 29—30 Ἰουνίου 1944: Οἱ κομμουνισταί, ἐπιτίθενται κατὰ τμημάτων ΕΛΕΣ εἰς Γλυκὴν Θεσπρωτίας.

15) Τὴν 18 Ἰουλίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ, ἐπετέθησαν ἐναντίον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, εἰς Πιέρια, ἀπὸ Ἀγιάννη μέχρι Μελίκης.

16) Τὴν 21 Ἰουλίου 1944: Οἱ κομμουνισταί, ἐπετέθησαν εἰς Φιλιάτες Ἡπείρου, ἐναντίον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ.

17) Τὴν 1ην Αὐγούστου 1944: Οἱ κομμουνισταί, ἐπετέθησαν εἰς Καλαρύτες Ἡπείρου, ἐναντίον ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ ἐμάχοντο μὲ Γερμανούς.

18) Τὴν 7ην Αὐγούστου 1944: Οἱ κομμουνισταί, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ εἰς Καλαρύτες καὶ Γραμμενοχώρια Ἡπείρου.

19) Τὴν 8ην Αὐγούστου 1944: Οἱ κομμουνισταί, μετὰ τμημάτων Τσέτας Ἀλβανῶν εἰς Καλαμᾶ, κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ Ραβενῆς καὶ εἰς Γραμμενοχώρια Ἡπείρου κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ.

20) Τὴν 9ην Μαΐου 1944: Νέα ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν, εἰς Καλαρύτες Ἰωαννίνων, κατὰ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ.

21) Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1944: Οἱ κομμουνισταί, ἐπιτίθενται εἰς Ἀνθοχώρι Μετσόβου κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, καθ' ὃν χρόνον, οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ, πολεμοῦν τοὺς ὑποχωροῦντας Γερμανούς. Τὴν ἰδίαν ἀκριδῶς ἡμέραν, οἱ κομμουνισταί, εἰς ἄλλο ἄκρον τῆς Ἑλλάδος, εἰς Μελιγαλᾶ Μεσσηνίας, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἀρχιδολοφόνον Ἄρη Βελουχιώτη, σφάζουν ἐκεῖ 2.000 Ἕλληνες καὶ τοὺς ρίχνουν μισοζωντανούς εἰς τὴν πηγάδα τοῦ Μελιγαλᾶ. . . Ὁ ἀναγνώστης, μαζί μὲ τὴν σύγκρισιν χρονολογιῶν καὶ γεγονότων ἄς ἀπλώσῃ τὸ βλέμμα του εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ βεβαιωθῇ πόσον ὀργανωμένον ἦτο τὸ πρόγραμμα τῶν δολοφόνων κομμουνιστῶν διὰ τὴν αἰμορραγίαν καὶ ἐξαφάνισιν τῆς Ἑλλάδος.

22) Τὴν 10—11 Σεπτεμβρίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθεται εἰς τὸ προγεφύρωμα Καλαμᾶ εἰς Βορτόπια, εἰς Ἀγίους Πάντες καὶ Ἅγιον Νικόλαον Φιλιατῶν, ἐναντίον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ.

23) Τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1944: Εἰς περιοχὴν Κούκου καὶ Σφενδάμου Πιερίας, οἱ κομμουνισταὶ μαζί μὲ Βουλγάρους ἐπιτίθενται κατὰ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ.

24) Τὴν 15—28 Σεπτεμβρίου 1944: Ἐπιτίθενται δολοφονικῶς οἱ κομμουνισταὶ, κατὰ τμημάτων ΕΛΕΣ εἰς Μεσάραχθο Πρεβέζης καὶ Κεραμίτσα Φιλιατῶν.

24) Τὴν 20—22 Σεπτεμβρίου 1944: Εἰς περιοχὴν Προφήτου Ἡλίας καὶ Κούκου Πιερῶν, οἱ κομμουνισταὶ μαζί μὲ Βουλγάρους, ἐπιτίθενται κατὰ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ καὶ δολοφονοῦν 15 ἀντάρτες καὶ τραυματίζουν 27.

25) Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου μέχρι 3ην Νοεμβρίου 1944: Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ εἰς Κιλκίς, ὅπου μετὰ φονικῆς μά-

χες, διαλύουν τὸ ΕΛΕΣ. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τότε ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τοὺς Ἴταλογερμανοὺς, ἑορτάζει τὴν ἐπέτειον τῆς νίκης της, κατὰ τῶν Ἰταλῶν τῆς 28.10.1940. Δὲν ἔχει, ὅμως, ἐλευθερωθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, οἱ ποῖοι ἐκλέγουν καὶ χαρμόσυνον μάλιστα ἡμέραν διὰ νὰ τὴν πλήξουν πάλιν.

Κατὰ τὶς ἐπιχειρήσεις αὐτές, φονεύονται 600—700 ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ καὶ ἄλλοι τόσοι ἀπὸ τοὺς ἐπιτεθέντες. Οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ Βούλγαροι, δὲν ἐνδιαφέρονται πόσοι καὶ ἀπὸ ποίαν παράταξιν θὰ σκοτωθοῦν... Ἀρκεῖ, ὅτι σκοτώνονται καὶ λιγοστεύουν οἱ Ἕλληνες. Γιατὶ ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν ἐπιτεθέντων θὰ ἦσαν καὶ Ἕλληνες, μὲ ἐθνικὸν φρόνημα, βιαίως ἐπιστρατευθέντες, πού ἔχασαν κάθε ὁδὸν διαφυγῆς τῶν ἀπὸ τὴν παρακολούθησιν καὶ τὴν ἀπειλὴ τῶν κομμουνιστῶν... Μετὰ τὴν μάχην, κατέσφαξαν ἀπὸ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν 2.700—2.800, ἐπειδὴ ἦσαν «ἀντιδραστικοί», εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Βουλγαροκομμουνισμοῦ καὶ πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα...

δ) ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΑΝΤΑΡΤΩΝ

δ)42 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΨΑΡΡΟΥ

Εἰς τὴν Ροῦμελι — Ἀχαρνανίαν — Φθιώτιδα, ἀπὸ τὸν Μάϊον 1942, ἀνεπτύχθησαν ἀνταρτικαὶ ὀμάδες τοῦ δ)42 συντάγματος εὐζώνων, τοῦ συνταγματάρχου Δημ. Ψαρροῦ. Σκοπὸς των, ἡ συνέχεια τῶν ἀγῶνων τῆς βορείου Ἠπείρου καὶ τῶν Μακεδονικῶν ὄχυρῶν τοῦ Ροῦπελ, ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος ἀπὸ τοὺς κατακτητάς.

Ὁ λοχαγὸς Ἀθανάσιος Κούτρας, ἀπὸ τὰ Πέντε Ὅρηα Παρνασίδος, ὁ ὑπολοχαγὸς Γεώργιος Καϊμάρας ἀπὸ τὴ Βουνιχώρα Παρνασίδος, ὁ ὑπολοχαγὸς Γ. Ντοῦρος ἀπὸ Ἀγία Εὐθυμία Παρνασίδος, ὁ ἑφεδρὸς ὑπολοχαγὸς Ἀνδρέας Μύταλας ἀπὸ τὸ Προσῆλιον Παρνασίδος, συγκροτοῦν τὶς πρῶτες ἀνταρτικὲς ὀμάδες εἰς τὴν Γκιώνα, μαζὶ μὲ τὸν ἑφεδρὸν ἀνθυπολοχαγὸν Χρῆστον Παπαριστείδην ἀπὸ Ἐλαιῶνα Παρνασίδος καὶ τὸν σμηναρχὸν Ι. Κυριαζῆν ἀπὸ Γλοῦνιστα Λοκρίδος.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1943, ἦσαν πλέον, τέσσαρες πλήρεις λόχοι ἀνταρτῶν μὲ διοικητὴν ὄλων, τὸν συνταγματάρχην Δημ. Ψαρρὸν ἀπὸ τὸ Χρυσὸ Παρνασίδος καὶ ὑποδιοικητὴν τὸν ταγματάρχην Κ. Λαγκουσάνην ἀπὸ τὴν Ἀμφισσαν. Εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ δ)42, τὸν Ἰούλιον 1943, ἐνετάχθη ὡς διοικητὴς λόχου καὶ ὁ λοχαγὸς Εὐθύμιος Δεδούσης ἀπὸ τὸ Μονοδένδρι Παρνασίδος, μὲ ἰδικόν του λόχον. Ὁ λοχαγὸς Δεδούσης, ἦτο στὰ βουνὰ τοῦ Παρνασοῦ καὶ τῆς Γκιώνας μὲ ἰδικὴν του ὀμάδα, πρὶν ἀπὸ τὸν Μάϊον 1942, τὸν ἐπρόδωσαν ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ εἰς τοὺς Ἴταλοὺς, συνελήφθη καὶ τὸν ἐφυλάκισαν οἱ Ἴταλοὶ μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1943, ὅτε κατώρθωσε νὰ διαφύγη καὶ νὰ ἐνταχθῆ μὲ τοὺς ἄνδρας του εἰς τὸ δ)42 σύνταγμα ἀνταρτῶν τοῦ Ψαρροῦ. Τὸ στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀνεγνώρισε τὸ δ)42 σύνταγμα ἀνταρτῶν, τὸ ἐνίσχυσε μὲ δπλα καὶ πολεμοφόδια καὶ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943, ἦτο ἀξιόλογος δύναμις, φόβος καὶ τρόμος τῶν Ἴτα-

λογερμανῶν. Ὁ πληθυσμὸς πανηγυρίζει καὶ ἐκδηλώνεται ἐλευθέρως. Αὐτὸ ὅμως, οἱ κομμουνισταὶ τὸ θεωροῦν ἐμπόδιον εἰς τὸν σκοπὸν των. Κάθε δύναμις ποῦ ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον τὴν Ἑλλάδα, δὲν πρέπει νὰ μεγαλώνῃ: Πρέπει νὰ ἐξαφανίζεται. Θέτουν, λοιπόν, ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν καὶ ἐδῶ τὸ σχέδιό των: Ἐπίθεσις, δολοφονία, ὑποχώρησις, συμφιλώσις, ἐπίθεσις, δολοφονία...

13 Μαΐου 1943:

Οἱ κομμουνισταὶ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρχιδολοφόνον Ἄρη Βελουχιώτη, τὴν 13ην Μαΐου 1943, πραγματοποιοῦν τὴν πρώτην ἐπίθεσίν των, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ συντάγματος 5)42. Κομμουνισταὶ καὶ Βούλγαροι μαζί, παρασύρουν καὶ ὑποχρεώνουν τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ψαρροῦ, εἰς θέσιν Στρώμη Παρνασίδος. Θέτουν ἕνα φοβερὸ δίλημμα εἰς τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν: «Ἡ παραδοθῆτε ἢ σᾶς δολοφονοῦμε...» τοῦ λέγουν οἱ κομμουνισταί. «Ἐντὸς 3 ὥρῶν νὰ διαλύσῃς τὸ 5)42 σύνταγμα καὶ νὰ παραδώσῃς τὸν ὄπλισμόν σου εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀλλοιῶς θὰ κοκκινίσουν τὰ νερὰ τοῦ Μόρνου ἀπὸ τὴ σφαγὴ», τοῦ παραγγέλλει τελεσιγραφικῶς ὁ Βελουχιώτης. Τοῦ ἀνεκοίωσε, δέ, ὅτι ἦτο ἀπὸ παντοῦ κυκλωμένος. Ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, περιμένε ἐπίθεσιν ἀπὸ Ἰταλογερμανοὺς καὶ ὄχι ἀπὸ Ἑλληνικά τμήματα μὲ οἰονδήποτε προσωπεῖον. Τώρα ἦτο ἀπαράσκευος. Ἄν δεχθῆ τὴν σύγκρουσιν, θὰ σκοτωθοῦν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη Ἕλληνες καὶ θὰ γελάσουν οἱ κατακτηταί, ὑπολογίζει...

Ἀποφασίζει, λοιπόν, «διὰ νὰ μὴ χυθῆ ἀδελφικὸ αἷμα», ὅπως ἐδήλωσεν, νὰ παραδώσουν τὸν ὄπλισμόν των τὰ τμήματα τῶν ἀνταρτῶν του εἰς τοὺς ἐπιτεθέντας κομμουνιστὰς τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ μάχη δὲν ἔγινε. Οἱ περισσότεροι τῶν ὄπλαρχηγῶν του ὑπήκουσαν καὶ παρέδωσαν τὸν ὄπλισμόν των. Παρήκουσαν, ὅμως, οἱ ὄπλαρχηγοὶ Ἀνδρέας Μύταλας, Ἀθανάσιος Κούτρης καὶ Γεώργιος Καϊμάρας. Μὲ τοὺς ἀνάρτες των τοὺς ἐκτύπησαν, ἔσπασαν τὸν κλοιὸν εἰς θέσιν «Διάσελο» Παρνασίδος ἐπὶ τῆς Γκιώνας καὶ διέφυγαν ἀπὸ τὸ ρῆγμα ποῦ εἶχαν προξενήσει. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, κατώρθωσαν νὰ συλλάβουν τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν τριῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων Μύταλαν, Κούτραν καὶ Καϊμάραν. Τὸ θράδυ ὁ Μύταλας κατορθώνει νὰ ξεφύγῃ. Οἱ ἄλλοι ὄπλαρχηγοί, ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, εἶναι αἰχμάλωτοι τῶν κομμουνιστῶν τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη καὶ μεταφέρονται εἰς Μαυρολιθάρι Παρνασίδος.

Ἐκεῖ, μετὰ τὴν προδοσίαν, φθάνει καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, Ἄγγλος ταξίαρχος Ἐντυ, ὅστις εἶπεν εἰς τὸν Βελουχιώτην:

— Κακῶς ἐπετέθητε ἐναντίον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ συντάγματος 5)42. Εἶναι τμῆμα τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ γίνεσθε ἀφορμὴ νὰ καθυστερήσῃ ἢ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι σύμμαχος τοῦ στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς... ἀπήντησε ὁ πρῶτος τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων, προδότης Βελουχιώτης.

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς διὰ τὴν συνομιλίαν, ὁ Γ. Καϊμάρας εἰς τὸ βιβλίον του:

«Εἰς Μαυρολιθάρι, εἶχον καταφθάσει ἐσπευσμένως ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ταξίαρχος Ἔντυ καὶ ὁ σύνδεσμος τοῦ 5)42 Ἀγγλος ταγματάρχης Τζέφ. Ἐκεῖ ἔλαβεν χώραν ἢ κάτωθι διαλογικὴ καὶ ἔντονος συζήτησις μεταξὺ Ἔντυ καὶ Ἀρη Βελουχιώτη, παρουσία τοῦ Ψαρροῦ, ἢ ὁποῖα θὰ παραμείνη ἱστορικὴ, διότι τὸ δρώμα τῆς Στρώμης, ὑπῆρξεν ἢ ἀπαρχὴ μιᾶς μεγάλης ἐθνικῆς συμφορᾶς.

Ὁ ταξίαρχος Ἔντυ, διεμαρτυρήθη πρὸς τὸν Ἀρη Βελουχιώτη, ἐντονώτατα ἐξ ὀνόματος τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, διὰ τὴν διάλυσιν τοῦ 5)42 συντάγματος, εἰπὼν ἐπὶ λέξει:

Ἔντυ: Ἡ προᾶξις αὐτῆ τοῦ ΕΛΑΣ, εἶναι ἐχθρικὴ καὶ στρέφεται κατὰ τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, διότι τὸ 5)42, εἶναι σύμμαχον τμήμα, συγκροτηθὲν κατόπιν ἐντολῆς τούτου.

Ἀρης: Καὶ ὁ ΕΛΑΣ εἶναι σύμμαχος τοῦ στρατοῦ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ἔντυ: Συμφωνῶ, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἐκάματε, ἀποτελεῖ ἐχθρικὴν προᾶξιν καὶ θὰ ἐπιβραδύνη κατὰ πολὺ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀρης: Αὐτὸ ἀφορᾷ ἡμᾶς. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ ἀναμειγνύεσθε εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς Ἑλλάδος.

Ψαρρός: (Προφητικώτατα). Αὐτὸ ποὺ ἐκάματε, εἶναι ἡ ἀρχὴ ἑνὸς ἐμφυλίου πολέμου. Εἶναι μέγα πολιτικὸν σφάλμα, θὰ σᾶς στοιχίσῃ πολὺ καὶ θὰ διαιρέσῃ πάλιν τὴν Ἑλλάδα».

Ἐθεώρει, φαίνεται ὁ Βελουχιώτης τὸ ἔνοπλον τμήμα του, ὄχι ὑποτεταγμένον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α., ἀλλὰ, σύμμαχον τμήμα, ἰσότιμον δηλ. δύναμιν ποὺ ἤμποροῦσε καὶ νὰ διαφωνήσῃ εἰς τὴν τακτικὴν. Δὲν ἐνδιαφέρετο, δέ, καθόλου διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ διὰ τὴν παράδοσίν της εἰς τοὺς Σλαίους. Δυστυχῶς, παρὰ τὴν ρητὴν αὐτὴν ἐξήγησιν, τῆς ἀντισυμμαχικῆς τακτικῆς του, τὸ Σ.Μ.Α. ἐξηκολούθησεν νὰ τὸν ἐνισχύη μὲ ὅπλα καὶ χρήματα, «διὰ νὰ μὴν δυσαρεστηθῶν οἱ σύμμαχοι, τότε Ρῶσοι». Τὸ βράδυ εἰς μίαν συγκέντρωσιν τῶν δολοφόνων συνεργατῶν του, εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, εἰς Μαυρολιθάρι, ὁ Βελουχιώτης τοὺς εἶπε:

— Πρέπει νὰ ξέρῃ ὁ Ἔντυ, ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, θὰ γίνῃ, ὅταν οἱ Ρῶσοι θὰ φθάσουν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν.

Μόλις, ὅμως, εἶπε αὐτά, ποὺ ἦτο ἀποκάλυψις τοῦ προδοτικοῦ ρόλου ποὺ ἔπαιξε εἰς βάρους τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν ράχην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐσκέφθη, ὅτι πλησίον ἐκεῖ ἦτο κρατούμενός του καὶ τὰ ἄκουσεν, ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός. Δόλιος καὶ πονηρὸς ὅπως ἦτο, ρώτησε ἀμέσως τὸν Ψαρρόν.

— Ἐσὺ τί λὲς συνταγματάρχη Ψαρρό;

— Δὲν ἄκουσα! Δὲν ἄκουσα! τοῦ εἶπε ἔντρομος ὁ Ψαρρός, φοβηθεῖς, ὅτι θὰ τὸν ἐκτελοῦσε ἀμέσως ἂν ἔδινε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἄκουσε τὰ λεχθέντα προδοτικὰ λόγια τοῦ Βελουχιώτη.

Παρά τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ Ψαρροῦ, ὁ Βελουχιώτης δὲν ἠσύχασε. Ὅταν μετὰ, τὸ ἴδιο βράδυ, ὁ Ψαρρὸς ὡς κρατούμενος, μετεφέρθη εἰς ἄλλο σπῆτι τοῦ ἰδίου χωριοῦ, ὁ Βελουχιώτης ἀνησυχῶν ἀπὸ τὴν «ἀπροσεξίαν του» αὐτῆ, νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ πραγματικά του σχέδια, παρουσία τοῦ Ψαρροῦ, ἐπῆγε εἰς τὸ σπῆτι πού ἦτο ὁ Ψαρρὸς καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἄκουσε Μῆτσο, τὸ εἶπα γιὰ νὰ τὸ ἀκούσης καὶ νὰ ξέρης, ὅτι ἐμεῖς θὰ εἴμαστε, ἂν θὰ σώσωμε τὴ βόρειο Ἑλλάδα!...

Ὅλην αὐτὴν τὴν συνομιλίαν, τὴν ἀνεκοίνωσεν ὁ Ψαρρὸς, μετὰ, εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ Μύταλαν. Καὶ ἐρωτᾶται: Τί ἐννοοῦσε; Γατί ἐπῆγε πάλιν νὰ συναντήσῃ τὸν Ψαρρὸν μὲ αὐτὴν τὴν ἀνακοίνωσιν; Πάντως, ὄχι γιὰτι ἐξύπνησε μέσα του καμμιὰ ἐλληνικὴ φλέβα: Εἶχαν ὄλες παγώσει ἀπὸ τὸ 1924. Ἐπῆγε διὰ νὰ θολώσει τὰ νερὰ καὶ νὰ ξεγελάσῃ καὶ νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν συνταγματάρχην Ψαρρὸν, νὰ νομίσῃ, ὅτι δὲν εἶναι κομμουνιστὴς ἢ τόσον ἐπικίνδυνος κομμουνιστὴς. Καὶ πράγματι τὸ ἐπέτυχε. Ὁ Ψαρρὸς ἐξαπατήθη, δὲν πίστεψε, ὅτι ὁ Βελουχιώτης ἦτο κομμουνιστὴς καὶ ὄργανον τῶν Σλαύων. Ὅταν ἀργότερα, ἀρχὰς 1944, πού εἶχε ἀνασυγκροτηθῆ πλέον τὸ σύνταγμα 5)42, προσῆλθον εἰς τὸν ὄπλαρχηγὸν Μύταλαν οἱ χωριανοὶ του ληστοφυγόμενοι καὶ καπεταναῖοι τοῦ ΕΛΑΣ, Δημ. Καραλίβανος καὶ Θεοχάρης Πολύχρονος καὶ τοῦ εἶπαν:

— Ἄν θέλῃς νὰ σοῦ φέρομε τὸ κεφάλι τοῦ Ἄρη...

Ὁ Μύταλας, ἀνέφερε ἀμέσως, σχετικῶς εἰς τὸν συνταγματάρχην Ψαρρὸν, ὅστις ὁμῶς, δὲν ἐνέκρινε:

— Αὐτὸ εἶναι ἐγκλημα! δὲν γίνεται ἀπὸ ἐμαῶς!... Ἀπῆντησε ὁ Ψαρρὸς. Μαζὶ μὲ τὸν χριστιανισμὸν τοῦ ὁ Ψαρρὸς, θὰ πίστευε, ὅτι ὁ Ἄρης, δὲν ἦτο καὶ τόσον δολοφόνος καὶ προδότης, πού ἔπρεπε νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

15 Μαΐου 1943:

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν εἰς Στρώμη Παρνασίδος, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, οἱ ἀντάρτες τῆς ομάδος Μύταλα, κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν. Ὁ διαφυγὼν ὄπλαρχηγὸς Μύταλας, ἔφθασε εἰς τὰ τμήματά του καὶ ἀνέλαβε πάλιν τὴν ἐξουσίαν του. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμῶς, εἶχαν ἐντολὴν νὰ τοὺς καταδιώξουν πάλιν, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τελείαν ἐκρίζωσιν τῶν ἐθνικιστῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42. Εἰς θέσιν Ἁγία Τριάδα, τὴν 15ην Μαΐου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς ομάδος Μύταλα, ἀλλὰ οὐδὲν ἐπιτυγχάνουν. Τούναντίον μὲ μία ἐπιτυχῆ κύκλωσιν των, ἀφοπλίζονται οἱ ἐπιτεθέντες καὶ κρατοῦνται πλέον ἡμεροὶ.

Ἄς σημειώσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι «δὲν σφάζονται», ὅπως σφάζουν τοὺς αἰχμαλώτους οἱ κομμουνισταί.

Οἱ κομμουνισταί, βλέπουν ὅτι εἶναι μάταια πᾶσα ἐλπίς των νὰ ἐπιτύχουν τελικὴν διάλυσιν τοῦ 5)42, προκαλοῦν ἐπιμελῶς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ὑποχωροῦν, ἀφήνουν ἐλευθέρους τοὺς συληφθέντας ἀξιωματικούς τοῦ 5)42 καὶ τὸν συνταγματάρχην Ψαρρὸν. Ἐκρά-

τησαν βέβαια μερικούς, πού τούς άπειλοῦσαν καί από φόβον «προσεχώρησαν» εἰς τόν ΕΛΑΣ, διὰ νά φύγουν μετὰ εἰς πρώτην εὐκαιρίαν καί νά ἐπανέλθουν εἰς τὸ 5)42, μόλις ἀνεσυγκροτήθη.

22—23 Ἰουνίου 1943:

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ 5)42, μετὰ τὸν ἀρχηγόν των συνταγματάρχη Ψαρρόν, συνέρχονται εὐθὺς μετὰ τὴν ἄνω περιπέτειαν, εἰς θέσιν «Ρωμέϊκο» Γκιώνας καί ἀποφασίζουν τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ συντάγματος 5)42. Ὅλοι οἱ ἀντάρτες τοῦ συντάγματος, ἐπανήλθον εἰς τὰς θέσεις των. Οἱ κομμουνισταὶ ὁμως, βλέπουν νέον κίνδυνον τῶν ἀντεθνικῶν των σχεδίων. Ὁ πληθυσμὸς ἔχει ἀναθαρρήσει, οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42 πληθαίνουν. Τὸ Σ.Μ.Α. ὀρίζει τὴν 22αν Ἰουνίου 1943, ὡς ἡμέραν ρίψεως πολεμοφοδίων πρὸς ἐπανοπλισμὸν του εἰς θέσιν «Ταράτσα» Γκιώνας. Οἱ κομμουνισταὶ πέρνουν ἐντολὴν νά ματαιώσουν κάθε ρίψιν ἐφοδίων εἰς τὸ σύνταγμα 5)42 καί ἐφαρμόζουν ὡς πιστὰ ὄργανα τῶν Σλαύων, τὴν ἐντολὴν των. Τὴν νύκτα τῆς 22ας Ἰουνίου 1943, ἐνῶ οἱ 200 ἀντάρτες τοῦ 5)42 περιμένουν ρίψιν ὄπλων, ἀπὸ ἀεροπλάνου τοῦ Σ.Μ.Α., οἱ κομμουνισταὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἄρχ. Βελουχιώτη, ἐπιτίθενται ἐκ δύο σημείων: ἀπὸ τὸ χωρίον Λευκαδίτη καί ἀπὸ τὸ χωρίον Καρούτα. Κινκλώνουν καί τώρα τοὺς ἀντάρτες τοῦ 5)42 καί ζητοῦν νά παραδοθοῦν:

«Ἐχομεν διαταγὴν τοῦ γενικοῦ ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΑΣ, νά σᾶς διαλύσωμεν ἂν δὲν παραδοθῆτε ἀμέσως», τὸ ἐδήλωσαν τηλεσιγραφικῶς εἰς τὸν Ψαρρόν.

Ἄλλὰ τὸ πάθημα τῆς προηγουμένης ἐπιθέσεως τῆς 13ης Μαΐου 1943, εἶχε γίνει μάθημα. Ὁ Ψαρρὸς καί ὄλοι οἱ ὄπλαρχηγοί, τοὺς ἀπήνησαν ὄχι πλέον μετὰ «παράδοσιν ὄπλισμοῦ, διὰ νά μὴ χυθῆ ἀδελφικὸ αἷμα». Ὁ Ψαρρὸς τοὺς ἀπήνησεν: «Μολὼν λαβέ». Μόλις ἐξημέρωσε ἡ 23.6.1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται. Οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42, ἀπαντοῦν μετὰ βόλια. Καί ἀπὸ τὰ λίγα βόλια, ἤρκεσαν διὰ νά ἀλλάξουν ἀμέσως κατεύθυνσιν. Οἱ ἐπιτεθέντες ἀπὸ χωρίον Καροῦτες, διελύθησαν καί οἱ ἐπιτεθέντες ἀπὸ τὸ Λευκαδίτη ὑπεχώρησαν. Κατώρθωσαν μόνον ἓναν ἀντάρτη τοῦ 5)42 νά δολοφονήσουν, τὸν ἀνθυποσημηναγὸν Ι. Τσίγκαν ἀπὸ τὸ Χρυσὸ Παρνασίδος. Τὸν εἶχαν καλέσει εἰς συζήτησιν καί «συμφιλίωσιν» καί μόλις ἐπλησίασε μετὰ ἀγαθὴν πρόθεσιν τοῦ χριστιανοῦ συνομιλητοῦ, τοῦ ἔρριξαν ἀτότομα, τὸν ἐτραυμάτισαν καί αἰχμάλωτον καί τραυματίαν τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐτραυμάτισαν ἐπίσης καί τὸν ἀντάρτην Καλόν. Ἀπὸ τοὺς ἐπιτεθέντες, ἐφονεύθησαν 6. Ἄν ἦσαν Βούλγαροι, ἦσαν ἄξιοι τῆς πατρίδος των, ἂν ὁμως, ἦσαν Ἕλληνες, θλίβεται κάθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ γιὰ τὸ χαμό τους. Οἱ προδότες κομμουνισταὶ, τοὺς παρέσυραν εἰς τὴν προδοσίαν καί τὸν θάνατον.

Διὰ τὴν προδοτικὴν αὐτὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν, πού δὲν ἦταν «οὔτε καλοὶ σύμμαχοι», ὁ συνταγματάρχης Ψαρρὸς, διεμαρτυρήθη εἰς τὸν σύνδεσμον τοῦ Σ.Μ.Α. Ἄγγλον ταγματάρχη Τζέφ, ὅστις οὔτε ἐπαρκῶς ἐξηγήσεις δὲν ἔδωσε. Ὁ συνταγματάρχης Ψαρρὸς, ἐξήτησε τότε ἀπὸ τὸν

άνθ)γός Παπαγεωργίου, ύπολοχαγός Τσοῦτσος, Ι. Καλικάντζαρος Θ., Πα-
 τυχάκης Ἄρ., Λαϊνάς Χαρ., Βενετίδης Ι., Βάϊκος Σπ., Κοκόρης Ἄθ., Κο-
 κόρης Σωτ., Καραμαζάκης Ι., άνθυπολοχαγοί: Κουτσομανῆς Κ., Καραγιάν-
 νης Εὐθ., Τσατσόμυρος, Τζίβελος, Στάμου Γ., λοχ. Πανουσόπουλος Σπ.,
 Ἄδριμης Σπ., Σαγιαῖς, Τομαρῶς, Κοιμπλῆς Ι., άνθυπολοχαγός Κοκορέλης
 Κων., Μπουῖρας Ι., ἔφεδρος άνθυπολοχαγός Πριγκῆς, ύπολοχαγός Κουτριά-
 φης Α., άνθυπολοχαγός Παπαδήμας Α., ἔφεδρος άνθ)γός Παπαγιαννόπου-
 λος Ι., ἔφεδρος άνθυπολοχαγός Γλυμῆς Δημ., άνθ)γός Σπυρόπουλος, ἔφ.
 άνθυπολοχαγός Κοντογιώργος, Τζίβας Θεμ. κ. ἄ. Ἀνθυλασπισταί: Παπα-
 κωνσταντίνου, Πρέντζας, Ρετσαϊνάς, Τσόγκας, Μπουραζάνης, Στέφος Χαρ.,
 Γαλιώτης, Γενοβέζος, Κατσουλῆνης Ἄθ., Κουλελῆς Ι. κ.ἄ.

Ἐπίσης προσεχώρησαν εἰς τὸ 5)42, ἡ ἀνεξάρτητος άνταρτικῆ ὁμάς
 Δωριδος, ὑπὸ ταγματάρχην Καπετζώνην, ἀπὸ Δωρίδα καὶ προσῆλθον οἱ
 λοχαγοὶ Ζώης, Δεδούσης Εὐθύμιος, Λυμπέρης, οἱ ύπολοχαγοὶ Σπύρος Βλαί-
 κος ἐκ Κερκύρας, Δημ. Λιβᾶς ἀπὸ Βανάδα Τριφυλίας, Καλικάντζαρος, Λαι-
 νᾶς Ἄρισ., Πατυχάκης ἀπὸ τὴν Κρήτη, Ζαφείρης, οἱ άνθυπολοχαγοὶ Κ.
 Χριστόπουλος ἀπὸ Νεστάνι Τριπόλεως, Ι. Καραμαλάκης, Παπανικολάου,
 Πριγκῆς, Δαλαρῆς κ.ἄ.

13 Σεπτεμβρίου 1943.

Τὸ σύνταγμα 5)42, περισσότερον δυναμομένον πλέον, εἶναι ἔτοιμον
 γιὰ νέες ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἡ Ἰταλία ἔχει συνθηκολογήσει ἀπὸ
 τὴν 9ην Σεπτεμβρίου καὶ οἱ Ἰταλοὶ, ζητοῦν νὰ παραδοθοῦν. Εἰς τὸ Λιδω-
 ρίκι, εἶναι μαζὶ μὲ Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὶ. Καταστρώνεται τὸ σχέδιον πο-
 λιορκίας τοῦ Λιδωρικίου, πρὸς παράδοσιν καὶ τῶν δύο φρουρῶν. Ὅλον
 τὸ σύνταγμα 5)42, κυκλώνει τὸ Λιδωρικό καὶ ἀξιώνει ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερ-
 μανοὺς ἄμεσον παράδοσιν. Οἱ Ἰταλογερμανοὶ, ἀποδέχονται καὶ εἶναι ἔτοι-
 μοι νὰ παραδοθοῦν, συζητοῦν μόνον τὸν τρόπον καὶ χρόνον παραδόσεως...

Οἱ κομμουνισταί, πληροφοροῦνται τὸ γεγονός καὶ σπεύδουν νὰ δώσουν
 παρουσίαν εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Λιδωρικίου, διὰ νὰ ἐπιτύχουν νὰ λάβουν
 μερίδιον ἀπὸ τοὺς ὑπὸ παράδοσιν Ἰταλογερμανοὺς. Τὸ σύνταγμα 5)42, βε-
 βαιώνεται διὰ τὴν πρόθεσίν των, ἀλλὰ ἀδιαφορεῖ καὶ τοὺς ἀναθέτει τὴν
 φύλαξιν τοῦ στενοῦ τοῦ ποταμοῦ Μόρνον. Κατὰ τὸ λίγο, ὅμως, αὐτὸ χρόνι-
 κὸν διάστημα, ἔφθασαν Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Ναύπακτον, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν
 πολιορκουμένων. Μόλις, ὅμως, ἐφάνησαν, αἱ ἐνισχύσεις, οἱ κομμουνισταί
 τοῦ ΕΛΑΣ, πὺ εἶχαν ἀναλάβει τὴν φύλαξιν τοῦ στενοῦ τοῦ ποταμοῦ Μόρ-
 νου, ἐγκατέλειψαν τὸ στενὸ ἄμέσως καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ εἰδοποιήσουν
 τὸ σύνταγμα 5)42... Οἱ κομμουνισταί δὲν εἶχαν ἔλθῃ νὰ πολεμήσουν τοὺς
 Γερμανοὺς, ἀλλὰ ἐνδεχομένως τοὺς ἀνάρτες τοῦ 5)42, ἐὰν δὲν θὰ ἔδιναν
 μερίδιον τῶν ὄπλων. Ἦσαν ἀπροετοίμαστοι, συνεπῶς εἰς σύγκρουσιν μὲ
 τοὺς Γερμανοὺς. Ἀλλὰ διέπραξαν καὶ τὴν ἄλλην ἀτιμίαν: Δὲν εἰδοποίη-
 σαν τοῦλάχιστον, τὸ μαχόμενον σύνταγμα 5)42, ὅτι φεύγουν. Τὸ σύνταγμα
 5)42, τότε εὐρίσκεται μεταξὺ δύο πυρῶν. Οἱ Γερμανοὶ πὺ ἦλθαν ἀπὸ

Ναύπακτον κατώρθωσαν με πυροβολικὸν νὰ διατηρήσουν τὸ ρῆγμα ποῦ εὐρῆκαν ἔτοιμον, νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Λιδωρῖκι, ἀπὸ τὸ «στενὸ» ποῦ εἶχαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς ἀμυνομένους Ἴταλογερμανούς, οἵτινες πλέον ἀρνοῦνται τὴν συμφωνηθεῖσαν παράδοσίν των.

Οἱ ἀντάρτες τοῦ συντάγματος 5)42, δὲν χάνουν τὴν φυραμίαν των. Τμήματα τῶν ἀνταρτῶν Καπετσώνη, Βλαΐκου καὶ Καραμαζάκη, ἀνακαταλαμβάνουν τὸ στενὸ τοῦ ποταμοῦ Μόρνου καὶ συμπληρώνουν τὸν κλοιὸν περὶ τοῦ Λιδωρικού. Οἱ πολιορκούμενοι, κάνουν ἀπόπειρα νὰ διαφύγουν πρὸς Ναύπακτον καὶ Ἄμφισσαν, ἀλλὰ ἀποκρούονται ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ 5)42. Τότε οἱ Γερμανοὶ, ζητοῦν καὶ ἔρχονται μηχανοκίνητοι ἐνισχύσεις των, ἀπὸ τὴν Λαμίαν πρὸς ἀπελευθέρωσίν των. Τὸ σύνταγμα ἀλλάζει τὴν παράταξίν του καὶ τμήματα τῶν ὀπλαρχηγῶν Καϊμάρα, Κοκκώρη, Παπαβασιλείου καὶ Μαρούδα, κατέλαβον τὴν θέσιν «Τσακόρεμα». Τμήματα τῶν ἀνταρτῶν τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ Γιαννάρου κατέλαβον τὴν θέσιν «Μαλανδρίνου», τοῦ Ντούρου τὴν ρεινὴν διάβασιν «Παπτοῦ», τοῦ Μύταλα τὴν ὄρεινὴν διάβασιν «Ἐλατος» καὶ τὰ τμήματα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δεδούση, ἦσαν ἐφεδρεία. Ἡ διάταξις ἦτο θαυμασία. Οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42, μὲ δρμὴ καὶ πίστι περιέμεναν τοὺς Γερμανούς. Οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ Ἄμφισσαν, ἔφθασαν εἰς θέσιν «Τσακόρεμα», ὅπου ἀπεκρούσθησαν ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ 5)42. Οἱ Γερμανοὶ ἀποδεκατίζονται καὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ παραδοθοῦν ἢ νὰ ἐξοντωθοῦν τελείως. Μετὰ ὀλοήμερον μάχην καὶ ἐνῶ ἀναμένεται ἡ νίκη, ὅπισθεν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ συντάγματος 5)42, εἰς θέσεις «Καρούτα» καὶ «Σεγδίτσα», ἐμφανίζονται οἱ κομμουνισταὶ ὑπὸ τὸν Ζούλαν. Δυστυχῶς καὶ ἐδῶ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἔφεραν τὸν ΕΛΑΣ διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἄμυναν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 κατὰ τῶν Γερμανῶν, διὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς. Οἱ κομμουνισταὶ βέβαιοι ὄντες διὰ τὴν νίκην τοῦ 5)42, ἐπανῆλθον ἰσχυρότεροι τώρα διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν μερίδιον τῶν ὄπλων ποῦ θὰ ἔπαιρναν ὡς λάφυρα οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42!... Ἀρχίζουν, λοιπόν, τὴν τακτικὴν των: Συλλαμβάνουν ἀντάρτες, ὁπαδοὺς καὶ συνδέσμους τοῦ 5)42, κατάσχουν τροφίμα καὶ λεηλατοῦν τὰ ἐφόδια τοῦ Συντάγματος 5)42 καὶ στέλλουν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνταρτῶν ποῦ πολιορκοῦσαν τὸ Λιδωρῖκι (ὑποδ)τὴν τοῦ Συντ)τος Κ. Λαγκουράνην, ὅπου ἀξιῶνουν τὸ ἦμισυ τοῦ ὀπλισμοῦ ποῦ θὰ ἐκέρδιζε τὸ Σύνταγμα ἀπὸ τὴν ἀναμενομένην νίκην κατὰ τῶν Γερμανῶν!...

Ὁ ταγ)ρχῆς Λαγκουράνης τοὺς ἀπαντᾷ:

— Εὐχαρίστως νὰ πάρετε τὰ μισὰ ὄπλα ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ἀλλὰ νὰ λάβετε μέρος εἰς τὴν μάχην, νὰ κτυπήσετε τὰ νῶτα τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν θέσιν «Ἁγία Εὐθυμία».

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ μάχη ἄρχισε. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν μάχην. Ὁ ἐπικεφαλῆς των Ζούλας ἀντὶ ἔργων στρατιωτικῶν εἰς τὸ πεδῖον τῆς τιμῆς μὲ ὕφος διατακτικὸν παραγγέλλει ἐγγράφως εἰς τὸν Λυγκουράνην:

— Νὰ ἐγκαταλείψῃς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἄλλως θὰ σὲ κτυπήσω!

Ὁ Λαγκουράνης τοῦ ἀπήντησε:

— Οἱ Ἕλληνες ἀξιοματικοὶ καὶ στρατιῶτες ἔχουν μάθει νὰ πίπτουν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ὄχι νὰ τὸ ἐγκαταλείπουν καὶ μιὰ καὶ τὰ φέρνει ἢ κατὰρα νὰ δεχθοῦν ἐκ τῶν ὀπισθεν δολοφονικὴν ἐπίθεσιν προδοτῶν, δυστυχῶς Ἑλλήνων, εὐχαρίστως θὰ τὸ δεχθοῦν διὰ νὰ εἶναι ἡ θυσία ἐμοῦ καὶ τῶν ἀνταρτῶν μου ἰσαξία τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Εὐτυχῶς ἡ ἔντιμος, σθεναρὰ καὶ ἀποφασιστικὴ στάσις πού ἔλαβε ὁ Λαγκουράνης ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν εἶχε εὐνοϊκὸν ἀποτέλεσμα. Οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν ἀπάντησιν πού ἔλαβαν δὲν ἐπροχώρησαν εἰς ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 ἀλλὰ καὶ δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην. Ἡ μάχη ἦτο νικηφόρος, οἱ Γερμανοὶ εἶχαν πολλὰς ἀπώλειαι. Πρὸς τὸ τέλος τῆς μάχης ὁ ταγ)ρχης Μαρούδας μὲ σχέδιον στρατηγικὸν ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐφεδρεῶν τῶν Γερμανῶν, τοὺς αἰφνιδίασε, ἐξήντησε τὶς ἐφεδρεῖαι καὶ τοὺς ἔφερε πανικόν. Ἄν ὑπῆρχε καὶ μικρὰ κροῦσις ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν θὰ ἐπήρχετο τελεία καταστροφή τῶν Γερμανῶν. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ περὶ ἄλλου σκοποῦ ἠσχολοῦντο καὶ οὐσιαστικῶς τοὺς ἐβοήθησαν, διότι ὁ ταγ)ρχης Λαγκουράνης ἀναγκάσθηκε νὰ διαθέσῃ τὶς ἐφεδρικές του δυνάμεις ἀνέπαφες διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ δὲν τὶς διέθεσε κατὰ τῶν νότων καὶ τῶν πλευρῶν τῶν Γερμανῶν. Μόνον ὁ λαός, ὁ ἄγνός Λαός, ἦτο μὲ τὸ μέρος τῶν ἀνταρτῶν: οἱ γαλαξειδιῶτες καὶ οἱ γαλαξειδιώτισσες πού μεταφέρουν τροφίμα εἰς τοὺς μαχομένους ἀντάρτες καὶ πανικοβάλλουν τοὺς Γερμανούς, πού τοὺς νομίζουν ἐφεδρικές δυνάμεις τοῦ 5)42!

Ὁ κ τ ὅ ρ ι ο ς 1943.

Α) Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον 1943 τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς δίδει ἐντολὴν εἰς τὸ Σύνταγμα 5)42 νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιχειρήσιν ἀπελευθερώσεως 2.500 Ἀγγλῶν αἰχμαλώτων μεταφερομένων εἰς Γερμανίαν. Ἐπρόκειτο περὶ τῶν Ἀγγλῶν αἰχμαλώτων πού συνέλαβον οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν Σάμον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτε ἔγινεν ἀπόβασις εἰς τὴν νῆσον. Οἱ αἰχμάλωτοι κατὰ τὶς πληροφορίες τοῦ Σ.Μ.Α. θὰ μετεφέροντο σιδηροδρομικῶς ἀπὸ Ἀθήνας εἰς Γερμανίαν καὶ ἀπὸ περιοχὴν Ἀμφικλείας.

Τὸ Σύνταγμα 5)42 ἀναλαμβάνει προθύμως τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς αὐτῆς. Ὅριζονται οἱ Λόχοι ἀνταρτῶν Ἀνδρέου Μήταλα καὶ Εὐθ. Δεδούση καὶ οἱ Λόχοι μηχανημάτων Σπίρου Βλάτικου μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ταγ)ρχην Λαγκουράνην. Ὅριζονται ἐπίσης ὡς τεχνικοὶ βοηθοὶ εἰς τὴν ὄλην ἐπιχειρήσιν ὁ Ἀγγλὸς ταγ)ρχης Τζῶν, ὁ ἀσυρματιστὴς Μπίλ καὶ ἄλλοι Ἀγγλοὶ δυναμισταὶ (σαμποτέρ), οἵτινες θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν ἀνατινάξεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς εἰς περιοχὴν Ἀμφικλείας (Δαδί).

Ὅλα πλέον ἦσαν ἔτοιμα. Οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42 ἔλαβον θέσεις παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εἰς θέσεις «Κάτω Καλύβια» Δαδιοῦ καὶ πλησίον χωρίου Μαριλάτα, μετὰξὺ σιδηροδρομικῶν Σταθμῶν Λιλαίας καὶ Μπράλλου. Ἀλλὰ ματαίως ἀναμένουν τὸν συρμόν. Τί εἶχε συμβῆ; Ποῖος ἐπρόδωσε τὸ σχέδιον; Δυστυχῶς καὶ ἐδῶ οἱ προδότες ἦσαν παρόντες. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχο-

λώθησαν, διότι άνετέθη ή έπιχείρησις εις τὸ 5)42 καὶ ύπολογίζουσι ὅτι, ἂν έπιτύχη ή έπιχείρησις αὐτή τοῦ 5)42 οἱ ἀτελευθερούμενοι Ἕλληνοι θὰ ένίσχουσι τὸ Σύνταγμα 5)42, τὸ Σ.Μ.Α. θὰ ένίσχυε πλέον περισσότερον τὸ 5)42 καὶ δὲν θὰ ύπῆρχε πλέον καμμία έλπίς των νὰ διαλύσουσι εύχερῶς τὸ Σύνταγμα 5)42, πού δὲν ήμποροῦσε νὰ ἀλλάξη γνώμη. . . Ἐδιαφοροῦν διὰ τὸν συμμαχικὸν ἄγῶνα καὶ έφαρμόζουσι τὸ ἴδιον καταχθόνιον καὶ προδοτικὸν σχέδιόν των. Συλλαμβάνουσι τὸν Ἕλληνα ταχ)ορην Τζῶν, τὸν ἀστυματιστὴν Μπίλ καὶ ὄλους τοὺς δυναμιστὰς πού έπρόκειτο νὰ λάβουσι μέρος εις τὴν έπιχείρησιν. Συλλαμβάνουσι ἀντάρτες τῶν μετακινουμένων Λόχων τοῦ 5)42 διὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἀπειλοῦσι τοὺς χωριανοὺς μὲ θάνατον ἂν δώσουσι τροφίμα εις τὰ μετακινούμενα τμήματα τοῦ 5)42. Συλλαμβάνουσι επίσης τοὺς Θᾶνον, Βέλλιον, Σουβάλαν, Ἡλίαν Καρμίρην, Δημ. Κυριακὴν κ.ἄ. ἀπὸ τὴν Γλούμισα, τοὺς μεταφέρουσι εις τὸ Καρπενῆσι, τοὺς ταλαιπωροῦσι καὶ μερικὸς τοὺς εκτελοῦσι μὲ τὸ έπιχείρημα ὅτι: «ἔδωσαν τροφίμα εις τὸ ἀνταρτικὸν σύνταγμα τοῦ 5)42!». Δηλαδή επειδὴ πολεμοῦσε τοὺς Γερμανοὺς καὶ έξετέλει τις διαταγὰς τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατιγείου! Δὲν ἄρκοῦσαν, ὅμως, αὐτὰ ἀλλὰ εἰδοποίησαν καταλλήλως καὶ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ξυμπαίωσαν τὴν διάβασιν σιδηροδρομικῶς ἀπὸ τὸ Λαδί, ὅπου τοὺς έπερίμεναν οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42! Αὐτοὶ ἦσαν οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ πού παρέσυραν τὰ Ἑλληνόπουλα εις τὴν προδοσίαν. Καὶ αὐτὴ, ὅμως, ή ένέργειά των ήτο μικρὰ προᾶξις εις τὸ ὄλον σχέδιόν των τῆς έξαφανίσεως πάσης έθνικῆς δυνάμεως εις τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ματαιωθῆ ἔδῳ ή ἀπόδασις.

Β) Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου 1943 εἶχε ἀτελευθερωθῆ ή Ἄμφισσα ἀπὸ τοὺς λόχους τῶν ἀνταρτῶν Μήταλα καὶ Δεδούση τοῦ Συντάγματος 5)42. Οἱ Γερμανοὶ διὰ νὰ τονώσουσι τὸ ήθικόν τοῦ στρατοῦ των έπεχείρησαν τὸν Ἰανουάριον 1944 νὰ ἀνακαταλάβουσι τὴν Ἄμφισσαν. Τὸ 5)42 ἔμαθε τὸ σχέδιον τῶν Γερμανῶν καὶ ἀποφασίζει νὰ δώσῃ τὴν μάχην κατὰ τῶν Γερμανῶν εις τὴν ιστορικὴν θέσιν «Ἄμπλιανη», ὅπου καὶ οἱ πρόγονοὶ μας έπολέμησαν τὸ 1821! Πρὸς τοῦτο διέθεσε τὸν Λόχον Μήταλα εις τὰς ἀνατολικὰς κλιτεῖς τῆς Γκιῶνας, τὸν Λόχον Καϊμάρα καὶ τὸν Οὔλαμον μηχανημάτων τοῦ Βλαϊκού εις τὸν Αὐχένα τῆς Γκιῶνας, τὸν Λόχον Ντούρου εις τὸ ὕψωμα «Κούλια» καὶ εις τὸν Παρνασσὸν τμήμα τοῦ Φαρμάκη. Κατὰ τὸ σχέδιον θὰ εἴνετο ἄμυνα τοῦ Λόχου Καϊμάρα καὶ τοῦ Οὔλαμου Βλαϊκού μέχρις ἔσχατων καὶ εις δεδομένην στιγμὴν αἰφνιδιαστικῆς επίθεσις τῶν Λόχων Μήταλα καὶ Ντούρου κατὰ πλευρῶν τῶν Γερμανῶν.

Μετὰ τὴν κατάστροψιν τοῦ σχεδίου αὐτῆς τῆς μάχης έξήτησαν νὰ λάβουσι μέρος εις τὴν μάχην καὶ τὰ εις Ἄμφισσαν εὑρισκόμενα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ. Διὰ νὰ μὴ τύχη παρεξηγήσεως ὁ συν)ορχης Ψαρρὸς ἔδεδεχθῆ τὴν προσφορὰν αὐτὴν. Δυστυχῶς, ὅμως, ἀπεδέχθῆ καὶ ἕναν ὄρον των διὰ νὰ λάβουσι μέρος εις τὴν μάχην αὐτὴν. Ἐξίωσαν νὰ μὴ τοποθετηθῆ ὁ Λόχος Καϊμάρα εις θέσιν «στρογγυλόλακκος» ήτοι 4 χλμ. μακρὰν τῆς «Ἄμπλιανης» ἀλλὰ νὰ μεταφερθῆ εις τὴν Ἄμφισσαν! . . Ἡ ἀξίωσις ἔγινε δεκτὴ, ὁ Λόχος

Καϊμάρα μετεφέρθη εἰς τὴν ᾿Αμφισσαν καὶ εἰς «στρογγυλόλακκον» ἄφησεν ὁ Ψαρρὸς μόνον μίαν μαχητικὴν δμᾶδα τοῦ χωριοῦ Τουπόλια. Τὸν αὐχένα κατέλαβε τμῆμα τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἐπικεφαλῆς ἓνα ἄγνωστον μὲ ψευδώνυμον «Νταλιάνης».

Ὅταν ἔφθασαν οἱ πρῶτοι Γερμανοὶ εἰς τὸν αὐχένα οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ διετάχθησαν νὰ ρίξουν ἀπὸ πέντε σφαῖρες κατ' ἄνδρα, ἀπὸ 25 κατὰ ὀλοπολυβόλον καὶ ἀπὸ 50 κατὰ πολυβόλον καὶ νὰ φύγουν!... Ἐρριξαν πράγματι αὐτὲς τὶς λίγες σφαῖρες καὶ ἀπεχώρησαν!... Ἐπὶ τοῦ αὐχένου ἦσαν πλέον μόνον ὁ Οὐλαμὸς μηχανημάτων Βλαΐκου ὅστις ἀντέστη εἰς τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν ἐπὶ μισῆ ὥρᾳ, ἔκαμε ὑποχωρητικὸν ἀγῶνα πρὸς θέσιν «σιδηρόπορτο» ὅπου καὶ ἔγκατεστάθη ἀμυντικῶς.

Εὐτυχῶς ὅτι ὁ Βλαΐκος ἐθεώρησε καθήκον του νὰ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τοὺς λόχους Μήταλα καὶ Ντούρου διὰ τὴν προδοτικὴν ἐγκατάλειψιν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τοῦ αὐχένου καὶ ἀνέκοψαν τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ ἀπέφυγαν τὴν κύκλωσίν των καὶ τὴν δεβαίαν καὶ ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν. Χάρις εἰς τὴν ἔγκαιρον εἰδοποίησιν τοῦ Βλαΐκου ἐσώθησαν οἱ Λόχοι Μήταλα καὶ Ντούρου. Ἄλλὰ εἶναι φανερόν, ὅμως, τὸ ὄλο σατανικὸν καὶ προδοτικὸν σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ σκοπὸς τους ἦτο: α) νὰ ἐλαττωθοῦν αἱ δυνάμεις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 μὲ τὴν μετακίνησιν τοῦ Λόχου Καϊμάρα εἰς ᾿Αμφισσαν, πού εἶχαν ἀξιώσει καὶ εἶχαν ἐπιτύχει, β) νὰ ἐγκαταλείψουν οἱ ἴδιοι τὸ πεδῖον τῆς μάχης χωρὶς ἀπώλειες ὅπως καὶ ἔπραξαν, γ) νὰ ἀνακαταληφθῆ ὁ αὐχὴν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ὅπως καὶ ἔγινε, δ) νὰ κυκλωθοῦν καὶ νὰ καταστραφοῦν οἱ Λόχοι Μήταλα καὶ Ντούρου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐφ' ὅσον θὰ ἐμάχοντο χωρὶς ἀντιπερισπασμὸν τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ οὕτω νὰ ἀποτύχῃ τὸ σχέδιον τοῦ Ψαρροῦ! Ἐνα δὲν εἶχαν προβλέψει, διότι δὲν ἤμποροῦσαν: τὴν εἰδοποίησιν τοῦ Βλαΐκου πρὸς Μήταλαν καὶ Ντούρον. Οὕτω πλήρης συνεργασία τῶν Γερμανῶν μὲ τοὺς κομμουνιστὰς εἰς τὸ πλῆγμα τῶν ἀνταρτῶν 5)42! Ἐάν, δέ, εἶχε μείνει εἰς τὴν θέσιν του ὁ Λόχος Καϊμάρα οἱ Γερμανοὶ θὰ εἶχαν μεγάλες ἀπώλειες. Εἰς αὐτὸ ἐνήργησαν ἐπιμελῶς ὡς οἱ καλύτεροι πράκτορες τῶν Γερμανῶν καὶ ἠξίωσαν νὰ γυρίσῃ εἰς ᾿Αμφισσαν ὁ Λόχος Καϊμάρα!... Ὑπελόγισαν ἔτσι νὰ ἐπιτύχῃ πλήρως τὸ σχέδιόν των. Δὲν ἐπέτυχε μὲν πλήρως τὸ σχέδιόν των, ἀλλὰ ἡ προδοσία των ἦτο πλήρης.

Δ ε κ έ μ θ ρ ι ο ς 1943.

Κατὰ Δεκέμβριον 1943 οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ εἰς θέσιν «Ζυμενὸ» Ἀραχώθης. Οἱ ἐπικεφαλῆς κομμουνισταὶ δὲν εἶχαν ἀποφασίσει νὰ πολεμήσουν τοὺς Γερμανοὺς καὶ δὲν εἶχαν προετοιμάσει τοὺς ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ. Μόλις ἐπετέθησαν οἱ Γερμανοί, οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ ὑπεχώρησαν, ἐπέταξαν τὰ ὄπλα καὶ κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Τὸ πλησιέστερο ἑλληνικὸν τμῆμα ἦτο ὁ Λόχος ἀνταρτῶν 5)42 ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἀριστείδην Πατυχάκην ἀπὸ τὴν Κρήτην. Μόλις ἐπληροφορήθη ὁ λοχαγὸς Πατυχάκης τὸ γεγονός, ἔσπευσε ἀμέσως εἰς βοήθειαν, ἀνέτρεψε τοὺς Γερμανοὺς, συνέλεξε τὸν ὄπλισμὸν πού εἶχαν πετάξει οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸν

έδωσε καὶ τοὺς ἔσωσε ἀπὸ θεβαίαν καταστροφὴν. Ἄς σημειώσῃ ὁ ἀναγνώστης αὐτὴν τὴν περίπτωσιν. Ἐναφέρομεν καὶ ἄλλο παρόμοιον γεγονός. Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1944 οἱ Γερμανοὶ ἐκύκλωσαν εἰς θέσιν «Ἁγία Τριάς» τοῦ χωρίου Καλοσκοπὴ ἓνα τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ ἓνα Μῶκον. Οἱ ἐπικεφαλῆς κομμουνισταὶ εἰδοποίησαν ἅλα τὰ γύρωθεν εὐρισκόμενα ἔνοπλα τμήματα νὰ τρέξουν εἰς βοήθειαν τοῦ κυκλωμένου λόχου των. Μόλις ἔμαθε τὸ γεγονός αὐτὸ ὁ Λόχος ἀνταρτῶν 5)42 ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Πατυχάκη, μολοντί εὐρίσκετο πολὺ μακρὰν, ἀποφασίζει νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν. Πέρασε τὶς χιονισμένες ὄροσειρὲς τῆς Γκιώνας, στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνος καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλονύκτιον πορείαν ἔφθασε εἰς Καλοσκοπὴν, ἐπετέθη κατὰ τῶν ἀνυπόπτων Γερμανῶν καὶ ἀπελευθέρωσε τοὺς κυκλωθέντας ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ αὐτοθυσία, ὁ πατριωτισμὸς, ἡ ταχύτης ἐνεργείας, οἱ ἡρωϊσμοὶ τοῦ Λόχου ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Πατυχάκη, τοὺς ἔσωσαν ἀπὸ ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν. Ὅλοι τότε ἀνεγνώρισαν τὸν ἡρωϊσμόν των καὶ τὴν αὐτοθυσίαν των. Ὁ λοχαγὸς Πατυχάκης ἐσκέφθη καὶ εἰς τὶς δύο ὡς ἄνω περιπτώσεις, ὅτι ἂν εἰς τὸν ΕΛΑΣ εἶναι 4—5 κομμουνισταί, πού διευθύνουν, οἱ ἄλλοι εἶναι Ἕλληνες ἀδελφοὶ πού ἐκινδύνουν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸ τῆς Πατρίδος, τοὺς Γερμανούς, καὶ ἔπρεπε νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν. Ἐξετέλεσε τὸ ἐθνικὸν του καθήκον καὶ τίποτε περισσότερον. Ἀλλά, δυστυχῶς, ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἐπλήρωσε μὲ τὴν ζωὴν του τὸν πατριωτισμὸν του. Λίγο ἀργότερα, τὴν 16 Ἀπριλίου 1944, τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ αἰχμάλωτον εἰς θέσιν «Κλήματα» Δωρίδος, ἔπειτα ἀπὸ τὴν δολοφονικὴν των ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Συντάγματος ἀνταρτῶν 5)42.

— Εἶμαι ὁ Πατυχάκης! τοὺς λείει ὁ Ἕλληνας λοχαγὸς Πατυχάκης.

Ἴσως νὰ ἦτο ἀκροατῆς κάποιος ἄλλος Ἕλληνας καὶ νὰ τὸν ἔσωζε. . . Ἄλλωστε τοὺς εἶχε σώσει δύο λόχους ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 καὶ τὸν Ἰανουάριον 1944, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω.

Ἀλλὰ εἰς τὸν ΕΛΑΣ δὲν διοικοῦσαν Ἕλληνες. Διοικοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ Βούλγαροι. Ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ τί τοὺς εἶχε κάνει ὁ Πατυχάκης. Τοὺς εἶχε σώσει τόσους ἄνδρες ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Ἡ ἐνέργειά του, ὅμως, αὐτὴ ἔδειχνε ὑψηλὸν ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἓνα μέγαλον Ἕλληνα πατριώτην. Δὲν ὑπῆρχε συνεπῶς γι' αὐτοὺς ἐλπίς νὰ ἀλλάξῃ. . . Ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ τὸ ἠθικὸν χρέος γιὰ τὸν κομμουνισμὸν εἶναι ἰδέες ἄνευ ἀξίας. Τὸν παραλαμβάνουν, λοιπόν, τὸν Πατυχάκη, τὸν δένουν μὲ τὰ χεῖρα πίσω ὥστε νὰ κρέμεται ἡ κεφαλὴ του ἐμπρὸς καὶ τοῦ κόβουν τὰ νεῦρα τοῦ τραχήλου του (σβέρκου), ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι καὶ νὰ πνιγῇ μέσα στὰ αἵματα, χωρὶς ἀναπνοή. . . Ἔτσι οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν καὶ τὸν εὐεργέτην των. Καὶ ἐρωτᾶται: Γιατί τὸν σκότωσαν; Γιατί ἐχρησιμοποίησαν αὐτὸν τὸν βουλγαρικὸν τρόπον ἐκτελέσεως, ὅπως οἱ Βούλγαροι κομιτατζῆδες ἐδολοφόνουν τοὺς Ἕλληνας τῆς Μακεδονίας πρὶν ἀπὸ τὸ 1912;

Πόσοι, ἄραγε, κομμουνισταὶ καὶ Βούλγαροι νὰ ἦσαν ἐκεῖ, γύρω, τότε πού ἔκαναν δολοφονίες Ἑλλήνων καὶ μὲ τέτοιον τρόπο; Ἄς σημειωθῇ ὅτι μαζί

μέ τον Πατυχάκην οί κομμουνισταί έδολοφόνησαν εϊς τό ίδιο σημεϊον τον έφεδρον άνθ)γόν Εύάγγελον Περιγκήν, τον Νικ. Φασούλην από την ΎΑμφισσαν, τον Δημ. Πλατσούραν από Τοπόλια, τον λοχαγόν Σπ. Σαγιαϊν από την Άμφίικλειαν κ.ά. κ.ά.

Άναφέρομεν τϊς λίγες περιπτώσεις αυτές διά νά φανή ότι σέ κάθε γωνία τής Έλλάδος οί κομμουνισταί ήσαν οί ίδιοι: άπάνθρωποι, έχθροί τής Έλλάδος, άγνώμονες, πράκτορες τών σλαυοβουλγάρων, προδότες και δολοφόνοι του Έλληνικοῦ Λαοῦ.

Ά π ρ ί λ ι ο ς 1944.

Οί κομμουνισταί παρατηροῦν μέ άνησυχίαν διά τά σχέδιά των τήν ένδυνάμωσιν πάλιν του Συντάγματος άνταρτών 5)42 και άποφασίζουν, πάλιν, νέαν προδοτικήν και δολοφονικήν επίθεσιν. Οί κομμουνισταί άξιώνουν, πάλιν, «όπως διαλυθῆ τό 5)42, καταθέσει τά όπλα και παραδώσει ταῦτα εϊς τον ΕΛΑΣ, και οί μέν άξιωματικοί νά συγκεντρωθοῦν εϊς τά «Κλήματα», οί δέ άνδρες νά παραδοθοῦν συντεταγμένοι». Οί κομμουνισταί ξεχνοῦν συμφωνητικά και υπογραφές. Εϊς τήν Μέσην Άνατολήν ετοιμάζουν νέον κίνημα, τον ίδιον μήνα, Άπρίλιον του 1944, και σχεδιάζουν νά έξαφανίσουν κάθε έθνικήν έστίαν και εϊς τήν ήπειρωτικήν Έλλάδα.

Ό συντορχης Ψαρρός και οί όπλαρχηγοί άρνοῦνται κάθε συζήτησιν περι παραδόσεως. Λιαμαρτύρονται εϊς τό ΣΜΑ διά τήν μελετωμένην επίθεσιν και άποφασίζουν νά άντισταθοῦν, έστω και διά τήν ιστορίαν και τήν τιμήν τών όπλων.

Τό Σύνταγμα τότε ήτο εϊς Παρνασσίδα. Ή δύναμις του άνήρχετο εϊς 450 άξιωματικούς και άνδρες. Πολλοί άντάρτες έλειπαν μέ άδειες εϊς τά χωριά των, λόγω τών εορτών του Πάσχα. Τό Σ.Μ.Α. εϊχε δηλώσει ότι δέν έπρόκειτο τότε νά διεξαχθοῦν έπιχειρήσεις κατά Γερμανών. Οί κομμουνισταί εϊχαν τότε ιδρύσει ιδικήν των Κυβέρνησιν τήν ΠΕΕΑ και θέλουν, έν δψει άποθάσεως εϊς τήν Έλλάδα, νά παρουσιάσουν ως μόνον Στρατόν εϊς τήν Έλλάδα τον ΕΛΑΣ, ώστε νά εφαρμόσουν τό κομμουνιστικόν σύστημα χωρίς εμπόδιον από κανένα ένοπλον τμήμα. Έπιτίθενται, λοιπόν, από όλας τας γύρωθεν κατευθύνσεις: Άπό Θεσσαλίαν, Ήπειρον, Ναυπακτίαν κλπ. Μαζί των εϊναι και ή όνομαζομένη «Διεθνής Ταξιαρχία» δυνάμεως 600 άνδρων (Άλβανοί - Βούλγαροι - Σέρβοι - Ρώσοι - Γερμανοί και Ίταλοι λιποτάκται). Έν όλω 6.000 άνδρες, δηλ. όλη σχεδόν ή δύναμις του ΕΛΑΣ. Ή επίθεσις αύτη, όπως και κάθε επίθεσις, εϊχεν άποφασισθῆ από τήν Κεντρικήν Έπιτροπήν του ΚΚΕ, γι' αυτό έπικεφαλῆς όλων αυτών ήτο ό άρχιδολοφόνος Άρρης Βελουχιώτης.

Τά τμήματα αυτά εϊχαν λάβει μέρος εϊς τόσες επίθεσεις κατά του ΕΔΕΣ εϊς Ήπειρον και οί μαυροσκούφηδες σλαυοβούλγαροι του Βελουχιώτη εϊχαν συνηθίσει νά σφάζουν Έλληνες. Αύτήν τήν δεκαπλασίαν δύναμιν από τό 5)42, περιέμεναν οί Έλληνες εκεί.

Ή επίθεσις τών όργανωμένων δολοφόνων άρχίζει τήν 12.4.1944, τήν

μεγάλην Τετάρτην τῆς μεγάλης Ἑβδομάδος τοῦ Ἀπριλίου 1944. Τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος, ἢ συνείδησις, ὅτι ὑπερασπίζουσιν τὰ ἐθνικὰ ἰδανικὰ εἰς τὴν πίεσιν τῶν Σλαύων, οἱ ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἀντάρτες τοῦ 5)42, τοὺς ἐνδυναμῶνουν περισσότερον. Τὸ τάγμα Καπετζώνη, ὁ λόχος Δεδούση, ὁ λόχος Ντούρου, ὁ λόχος Κούτρα, τὰ τμήματα τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Παπαβασιλείου, τοῦ ὑπολοχαγοῦ Πατυχάκη, τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κοκκόρη, τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Κοκορέλη, ὁ λόχος Καϊμάρα, ὁ ταγματάρχης Μπαϊζάνος, ὅλοι παρόντες μὲ τοὺς ἀντάρτες των. Ἐπικεφαλῆς ὄλων, ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός. Ἀπὸ τὴν μεγάλην Τετάρτην 12.4.1944, μέχρι τῆς 14.4.1944, μεγάλην Παρασκευὴν, δέχονται συνεχῶς ἐπιθέσεις τῶν Βουλγαροκομμουνιστῶν. Ἀποκρούονται παντοῦ. Κατὰ τὸ δειληνὸ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, οἱ κομμουνισταὶ σταματοῦν τὶς ἐπιθέσεις των. Ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, ἀνακοινῶν διακοπὴν τῶν ἐχθροπραξιῶν, λόγῳ συναφθείσης ἀνακωχῆς. Ὅλοι χαίρονται. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταί, δολίως ἐπρότειναν ἀνακωχὴν. Τὸ ἄλλο πρωί, τοῦ μεγάλου Σαββάτου 15.4.1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται πάλιν καὶ δηλώνουν, ὅτι «αἱ ἐχθροπραξίαι καὶ τὰ πυρὰ θὰ παύσουν τότε μόνον, ὅταν οἱ ἀπέναντι ἄνδρες τοῦ 5)42' καταθέσουν τὰ ὄπλα». Οἱ ἀντάρτες τοῦ 5)42, διὰ τοῦ ταγματάρχου Μπαϊζάνου, Ἠλία ἀπαντοῦν πάλιν:

— Μολὼν λαβέ!

Οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν πάλιν τὶς ἐπιθέσεις των, ἐνῶ συγχρόνως στέλλουν ἔγγραφα εἰς τὸν Ψαρρόν, δίδουν ἐξηγήσεις, ζητοῦν ἐξηγήσεις, προτείνουν συνάντησιν, ἀξιῶνουν παραδόσιν ἀξιοματικῶν τοῦ 5)42 κλπ. Ὁ Ψαρρός, προβαίνει εἰς κάθε δυνατὴν ὑποχώρησιν, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ αἵματοχυσία, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἤθελον ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον: Νὰ παραταθῇ ἡ αἵματοχυσία, διότι τῆς Ἑλλάδος αἰμορραγία ἦτο καὶ αὐτὸ ἐπεζήτησαν οἱ καθοδηγηταὶ τῶν ταγμάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ 5)42, συμπίπτουσαι εἰς θέσιν «Κλήματα» περιοχῆς Δωριδος.

Ἐχει ἐξημερώσει τὸ Πάσχα τῆς 16ης Ἀπριλίου 1944. Οἱ καμπάνες ἐκαλοῦσαν τοὺς χριστιανοὺς διὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη!». Οἱ κομμουνισταί, ὅμως ἄθεοι ἄπως εἶναι, ἀπάνθρωποι καὶ δόλιοι, ὄχι μόνον ἀνακωχὴν δὲν ἐζήτησαν, ἀλλὰ ἐξεμεταλλεύθησαν καὶ τὸ Πάσχα, διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν, ἵνα αἰφνιδιάσουν τοὺς ἀντάρτες τοῦ 5)42... Ἡ μάχη συνεχίζεται, μέχρι τὸ μεσημέρι, ὅτε ἔπαυσαν τὰ πυρὰ. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν. Οἱ συλληφθέντες αἰχμάλωτοι, δὲν σφάζονται ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ 5)42, ἀλλὰ τυγχάνουν περιποιήσεως μὲ τροφὴν καὶ ἀνάταυσι. Οἱ τραυματίες νοσηλεύονται ἀπὸ τὸν ἰατρὸν τοῦ 5)42 Ἀθ. Πιλάλαν καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ Γαλαξειδίον. Ὁ ἀναγνώστης, ἃς προσέξῃ αὐτὴν τὴν συμπεριφορὰν, διὰ νὰ τὴν συγκρίνῃ μὲ τὴν συμπεριφορὰν τῶν κομμουνιστῶν, πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους των ἀξιωματικῶν καὶ ἀντάρτες τοῦ 5)42, ὡς κατωτέρω ἀναφέρεται. Ἀπὸ τὸ 5)42, ἐτραυματίσθησαν ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κοκορέλης καὶ ὁ ἑφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς Πριγγῆς Εὐάγγελος.

Ἐνῶ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δώσει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὑπεχώρησαν, τὴν

3ην νυκτερινήν τῆς 17ης Ἀπριλίου 1944, ἐπιτίθενται πάλιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42. Τώρα προηγοῦνται οἱ μαυροσκούφηδες τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη καὶ οἱ ἔνοπλοι τῆς διεθνoῦς ταξιαρχίας, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω.

Πόσοι ἄραγε Βούλγαροι καὶ Σλαῦοι, νὰ ἦσαν μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ἀνθρώπινον ὄγκον, ποὺ ἐπιτίθεται καὶ τραγουδᾷ σλαβικὰ τραγούδια τοῦ Δημητρώφ καὶ τοῦ Πωπόφ; Πρὸ τῶν ὑπερτέρων δυνάμεων τῶν ἐπιτιθεμένων, οἱ ἀμυνόμενοι μάχονται ἡρωϊκῶς, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ἐφεδρείες, εἶναι ἀσυγκρίτως λιγότεροι καὶ μὲ λίγα πυρομαχικά.

Ἐπιχειροῦν ἔξοδον καὶ σπάζουν οἱ περισσότεροὶ τὸν κλοιόν. Οἱ ὀπλαρχηγοὶ Παπαβασιλείου, Μπαϊζᾶνος, Ντουῖρος κ.ἄ. μὲ τοὺς ἀντάρτες τῶν κατώρθωσαν νὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὴν Πάτρα καὶ ἄλλοι ἔφυγαν πρὸς τὴν Παρνασσίδα.

Ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, δὲν ἀκολουθεῖ τὰ διαφυγόντα τμήματα, ἀλλὰ παραμένει: «Διὰ νὰ περισώσω ὅ,τι μπορέσω, ἔστω καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς μου θυσίας», ὅπως εἶπε. Μαζὶ μὲ τὸν Ψαρρόν ὅμως, ἔμειναν καὶ ἄλλοι. Δυστυχῶς, ὅλοι ἀδιακρίτως ἐξετελέσθησαν καὶ ἐσφάγησαν. Ὅταν συνελήφθη ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, τοῦ εἶπε ὁ καπετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ Ζούλας:

— Νομίζει, ὅτι δὲν θὰ σὲ εὔρω;

— Ἔτσι ἦταν τὰ πράγματα... ἀπήντησε ὁ Ψαρρός.

— Τί θὰ κάνης τώρα Μῆτσο; τοῦ εἶπε ὁ Ζούλας.

— Θὰ πάρω τὴν γλίτσα μου καὶ θὰ πάω εἰς τὸ στρατηγεῖον, ἀπήντησε ὁ Ψαρρός.

— Θὰ σοῦ δώσω ἀνθρώπους νὰ σὲ συνοδεύουν, πρόσθεσε ἀποφασιστικῶς ὁ Ζούλας.

Μὲ ξέρονον ὅλοι ὅτι εἶμαι ὁ Ψαρρός, δὲν χρειάζονται νὰ μὲ συνοδεύουν, ἀπήντησε ὁ Ψαρρός.

Ὁ Ζούλας, ὅμως, ἐπέμενε νὰ τοῦ δώσῃ «συνοδούς...», οἱ κομμουνιστὰι εἶναι καὶ δόλιοι καὶ δειλοί. Δὲν τολμοῦν κατὰ μέτωπον νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀνθρώπινον. Ὁ Ζούλας, τοῦ ἔδωσε ὡς «συνοδὸν τὸν Εὐθύμιον Βελέντζαν καὶ δύο ἄλλους μὲ ψευδώνυμον, εἰς τοὺς ὁποίους εἶπε κρυφά:

— Μόλις στρίψετε εἰς τὴν γωνιὰν ρίξατέ του ἀπὸ πίσω...

Ὅπως καὶ ἔγινε. Σὲ τρία βήματα μετὰ, μιὰ ριπὴ αὐτομάτου ὄπλου, ἐρριξε κάτω νεκρὸν τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν. Διὰ τὴν συνομιλίαν Ψαρροῦ — Ζούλα καὶ τὴν δολοφονίαν του, κατέθεσεν εἰς τὴν δίκην, ὁ κατηγορούμενος ἐκτελεστής του, Εὐθύμιος Βελέντζας.

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς, διὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ψαρροῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ 5)42, ὁ Γ. Καϊμάρας, ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ψαρροῦ, εἰς τὸ βιβλίον του:

«Κατὰ πληροφορίας αὐτόπτων μαρτύρων, ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἀπεστάλη ὑπὸ αὐστηρὰν συνοδείαν εἰς τὰ Κλή-

ματα, όπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη. Καθ' ὁδόν, τὸν συνήντησε κατερχόμενος πρὸς τὴν Σκάλαν Καραϊσκού ὁ συνταγματάρχης τοῦ ΕΛΑΣ Ζούλας, ὁ ὁποῖος τὸν ὕβρισε κατὰ τρόπον προσβλητικὸν καὶ κατόπιν διέταξε ἓνα τῶν συνοδῶν του καὶ τὸν ἐξετέλεσε ἐκ τῶν ὀπισθεν διὰ ριπῆς αὐτομάτου. Ὁ συνταγματάρχης Ψαρρός, ἔπεσε ἄπνους μὲ χαινίουςαν πληγὴν εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ζούλας, διέταξεν ὅπως φορτώσουν τὸ πτώμα του ἐπὶ ἡμιόνου καὶ τὸ μεταφέρουν εἰς τὰ Κλήματα, ὅπου καὶ ἐγένετο. Ἐκεῖ παρέμεινεν ἄταφον ἐπὶ ἡμέρας τὸ πτώμα τοῦ ἥρωος τῆς Γκιώνας, ἀφοῦ παρήλασαν ἔμπροσθέν του χλευάζοντες, ὅλοι οἱ ἐλασίτες τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη. Κατόπιν ἐτάφη καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου, ἐτέθη βραδύτερον ἡ ἐπιγραφή:

«Συνταγματάρχης Ψαρρός, προδότης τῆς Πατρίδος».

Οἱ πλείστοι τῶν συλληφθέντων ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν ἐξετελέσθησαν, χωρὶς καμμίαν διαδικασίαν, ὁμαδικῶς διὰ πολυβόλου καὶ ἐσφάγησαν κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον διὰ μαχαίρας.

Οἱ αἰχμάλωτοι ὑπέστησαν μεσαιωνικὰ βασανιστήρια, διὰ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἢ νὰ ὁμολογήσουν εἰς ποίους εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φύλαξις τῶν χρημάτων τοῦ συντάγματος.

Τὰ ἀνθρωπόμορφα κτήνη τοῦ ΕΛΑΣ, ἔδερον μέχρις αἵματος διὰ συρματίνων μαστιγίων τοὺς αἰχμαλώτους, ἐχάραζον τὰς σάρκας των διὰ μαχαίρας καὶ ἔροικτον εἰς τὰς πληγὰς των ἄλλας καὶ κατόπιν βραστόν ἔλαιον (ταγματάρχης Γιακουμάκης κ.ἄ.), ἐξωρύγνον ὀφθαλμούς, ἤνοιγον κοιλίας, ἀπέκοπτον τὰ ἄκρα διὰ μαχαιρῶν καὶ ἐβασάνιζον τοὺς αἰχμαλώτους μὲ πρωτοφανῆ σαδισμόν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τοὺς πόνους καὶ τὰς κραυγὰς τῶν βασανιζομένων ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ 5)42. Οἱ ἀπαίσιοι ἱεροεξετασταὶ καὶ δῆμιοι τοῦ ΕΛΑΣ, συνηγωνίζοντο ποῖος θὰ βασανίσῃ ἢ θὰ σφάξῃ περισσοτέρους αἰχμαλώτους... Δὲν ἐφείσθησαν οὐδὲ καὶ τῶν σοβαρωτάτα τραυματισθέντων ἀνδρῶν τοῦ 5)42. Τοὺς ἔσφαζαν ἢ τοὺς ἐξετέλεσαν καὶ αὐτούς, ἀφοῦ τοὺς ὑπέβαλον εἰς ἱεροεξεταστικά βασανιστήρια. Τοιοῦτον τραγικὸν θάνατον εὔρον οἱ τραυματῆται ἀξιωματικοὶ Κουκουτιανὸς μὲ κομμένους καὶ τοὺς δύο πόδας, Πριγγῆς μὲ τὸν ἓνα πόδα καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες. Τραγικὸν θάνατον ἐπίσης εὔρον δεκάδες ἀξιωματικῶν καὶ ἀνταρτῶν τοῦ 5)42, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀξιωματικοὶ: Λίβερης, Σαγιᾶς, Παπαγεωργίου ὑπασπιστῆς Ψαρροῦ, Πατυχάκης, Παπαδήμιας, Κουτριάρης, Ἀλεξόπουλος (ἰσραηλῆτης), Κουλελῆς I., Βάσος ἢ Σοῦλέρης ἐξ Ἀλεξανδρείας (ὡς πράκτωρ δῆθεν τῆς Ἰντελλίντζενς Σέρβις), ὀπλαρχηγὸς Εὐθ. Παπᾶς (Μπόκας), I. Παπαϊωάννου (Πεταλιᾶς), ἀντάρται Φασούλης, Μιχαλόπουλος, Σαρανταένas, Τσέλος, Καραλιώτης κ.ἄ.

Οἱ ταγματάρχοι Δημητριάδης καὶ Ἰωαννίδης ἐκ Μακεδονίας, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Βουλγάρων εἶχον καταφύγει εἰς Ρούμελην καὶ κατετάγησαν εἰς τὸ 5)42. Οὗτοι ἐσφάγησαν ἐπίσης διὰ μαχαίρας εἰς τὰ Κλήματα, ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ἐνωμοτάρχης Κουντοβός, μὲ 14 ἄλλους χωροφύλακας,

ώδηγήθησαν αϊμόφυρτοι και άλυσσοδεμένοι πρὸς τὸ Παλαιοξάρι, προσριζόμενοι δῆθεν, πρὸς ἀνάκρισιν εἰς τὸ γενικὸν στρατηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ. Οὗτοι, ἐξετελέσθησαν ὁμαδικῶς διὰ πολυβόλου, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κλῆμα - Παλαιοξάρι, τὰ δὲ πτώματά των ἔμειναν ἄταφα γενόμενα βορὰ τῶν ὀρνέων.

Ὁ ταγματάρχης Γιακουμάνης και ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Παπαγιαννόπουλος, μεταβαίνοντες ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ψαροῦ εἰς τὸν Ἄγγλον συνταγματάρχην Κρίς, διὰ συνεννοήσεις, συνελήφθησαν καθ' ὁδὸν και ὠδηγήθησαν εἰς Κλῆμα, ὅπου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπεβάλλοντο εἰς φρικτὰ βασανιστήρια διὰ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ και ἀποκαλύψουν μυστικά τοῦ συντάγματος. Τὸ αὐτὸ συνέβη μὲ τὸν ἱατρὸν τοῦ συντάγματος Πιλάλαν Ἀθ. ἐξ Ἰτέας, τοῦ ὁποῖου ἀφῆρεσαν τοὺς ὀνυχας και ἐν συνεχείᾳ, ἔκαυσαν τοὺς πόδας και τὰς χεῖρας του, διὰ πυρακτωμένου σιδήρου και τοὺς ἀξιωματικούς Ξενητίδην, Μπαράκον, Στέγγον, Ἡλιόπουλον, Γκέκαν, Παπανακλῆν, Ἀναγνώστην, Βλάικον, Θεοχάρην, Στάμον, Τσίφην και ἄλλους ἀξιωματικούς και ἀντάρτας.

Οἱ ἀξιωματικοὶ Παπαγιαννόπουλος, Στέγγος και Τσίφης μετεφέρθησαν γυμνοὶ και ξυπόλητοι, διὰ μέσου χιονοσκεπῶν κορυφῶν εἰς τὸ Καρπενῆσι, ὅπου παρέμειναν ἐπὶ 2½ μῆνες κλεισμένοι εἰς τὰς φυλακάς.

Οἱ ἡγέται τοῦ ΚΚΕ... συνέτασσαν μόνοι τὰς καταθέσεις και ἠνάγκασαν τοὺς αἰχμαλώτους νὰ τὰς ὑπογράψουν, καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ πλευρὸν των ἴσαντο μαστιγοφόροι δῆμιοι, οἱ ὁποῖοι ἔβραζον ἔλαιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

Κατόπιν συνεννοήσεως, ἐλάχιστοι ἀξιωματικοὶ και ἀντάρτες τοῦ 5)42 ὑπεχώρησαν και ἐδήλωσαν προσχώρησιν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, διὰ νὰ σώσουν τὰς κεφαλὰς των.

Οὗτοι διέφυγον, οὕτω τὸν βέβαιον θάνατον και ἐπέζησαν διὰ νὰ ἀποτελέσουν τοὺς αὐτόπτας μάρτυρας, ἐνὸς φρικτοῦ ἐγκλήματος...».

ε) ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΕΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΝ

α) Τὸ 1941, μεταφέρονται οἰκογένειες χιλιάδων Βουλγάρων, ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν εἰς τὴν Μακεδονίαν και Θράκην, διὰ νὰ ἀλλοιωθῇ ὁ γηγενὴς πληθυσμὸς.

β) Ἐφαρμόζονται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων σκληρὰ μέτρα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν. Ἀπαγορεύεται ἡ ἐξάσκησις ὄλων τῶν ἐπαγγελμάτων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πλὴν τῶν χειρωνακτικῶν.

γ) Μεταφέρουν οἱ Βούλγαροι χιλιάδες Ἑλληνόπουλα, διὰ ἀναγκαστικά ἔργα εἰς τὴν Βουλγαρίαν, σὲ δρόμους, σὲ πλατεῖες και εἰς τοὺς τάφους ἀκόμα τῶν νεκροταφείων, διὰ νὰ μεταβάλλουν τὴν Ἑλληνικὴν ὄψιν. Προσκαλοῦν ὄλους, νὰ ἀποκτήσουν τὴν Βουλγαρικὴν ὑπηκότητα, διὰ νὰ

τοὺς χορηγήσουν προνόμια τροφῆς καὶ ἐργασίας. Ἔχουν κλείσει τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ τὶς Ἑλληνικὰς ἐκκλησίες. Παντοῦ μετατρέπουν τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα σὲ Βουλγαρικά. Ἀπαγορεύουν τὴν ὁμιλίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τιμωροῦν μὲ πρόστιμα καὶ ξυλοδαρμὸν δημοσίως, ὅποιον θὰ τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ Ἑλληνικά. Φόβος καὶ τρόμος παντοῦ. Τὸ Βουλγαρικὸν κράτος ἔχει ἐπεκταθῆ ἀπὸ τοῦ Σρυμῶνος, μέχρι τοῦ Ἐβρου, μὲ χιλιάδες Βουλγάρους. Σκοπός, ὁ Βουλγαρισμὸς πάντων.

Εἶναι ἡ τρίτη φορά, πὺ ἐρχονται εἰς Ἑλληνικά ἐδάφη μὲ τοὺς Γερμανοὺς ἐντὸς 30ετίας. Ἡ ἐγκληματικὴ ὁμως, τακτικὴ τῆς τριετίας 1941—44, ὑπερέβη κάθε ἄλλη Βουλγαρικὴ κατοχὴ. Τὴν 29ην Σεπτεμβρίου 1941, οἱ Βούλγαροι, ἀποφασίζουν ὁμαδικὴν σφαγὴν καὶ ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Διατάσσουν γενικὴν σφαγὴν εἰς τὴν Δράμαν, τὸ Δοξάτον καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν νομῶν Δράμας καὶ Καβάλας. Οἱ Βούλγαροι, σφάζουν χιλιάδες Ἕλληνες. Δέκα ἑξ χιλιάδες (16.000) σφάζουν οἱ Βούλγαροι, μόνον κατὰ τὸ διάστημα 9 ἡμερῶν (29 Σεπτεμβρίου ἕως 7 Ὀκτωβρίου 1941).

Οἱ Ἕλληνες, προτιμοῦν νὰ πεθάνουν ὡς Ἕλληνες, παρὰ νὰ ζήσουν ὡς Βούλγαροι. Οἱ ἥρωες τοῦ 1940—41, κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν, ὁργανώνονται. Ὁ Ἀντώνιος Φωστερίδης, μὲ τοὺς ὄπλαρχηγοὺς Ἀναστάσιον Ἀβραμίδη, Κυριάκον Λαγαρίδη, Παντελὴν Παπαθάνον, Ὀδυσσεά Μακρίδη, Θεόδωρον Μικρόπουλον, Βασίλειον Σιδηρόπουλον, Θεόδωρον Τσακίδη, Θεόδωρον Καραμπουγιούκογλου, Εὐάγγελον Καρατάσσον, Εὐστράτιον Τιουτζέρογλου, Ἀναστάσιον Τοπούζογλου, Παναγιώτην Παπαδόπουλον κ.ἄ. ὁργανώνουν τὶς ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδες ἀντιστάσεως, κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Σὲ κάθε βουνὸ καὶ ὁμάδες ἀνταρτῶν. Τὰ ὑψόμενα Ὀρβύλου, Τσαλ - Ντάγ, Καρα - Ντερέ, Μπαϊράμ, Ντεπέ, Μπόζ, Ντάγ Κοτζά - Ὀρμάν, Παγγαίου καὶ Ροδόπης, γίνονται στρατόπεδα Ἑλλήνων ἀνταρτῶν. Ἐπίσης, εἰς τὸ ὄρος Σύμβολα, οἱ ἀντάρτες τοῦ Νικολάου Κάπα καὶ καπετὰν Βεγγέλη.

Ἄνω ἀπὸ 1.200 ἔνοπλοι, ἦσαν οἱ ἀντάρτες τοῦ Φωστερίδου, τῶν περιφερειῶν αὐτῶν καὶ ἐνεργοῦν πολλὰς μάχας κατὰ τῶν Βουλγάρων.

Ἡ μεγάλη ἐθνικὴ δύναμις, ὑπῆρξεν μέγα ἐπιχείρημα τοῦ Βρετανοῦ πρωθυπουργοῦ Τσώρτσιλ, εἰς Μόσχαν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1941, πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς Ρωσικῆς ἀξιώσεως καθόδου εἰς τὸ Αἰγαῖον, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Πιάτας.

Ὁ Τσώρτσιλ, ἵπεςτήριξε, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη, εἶχον ἤδη προκαταληφθῆ ὑπὸ συμμαχικοῦ στρατοῦ, διὰ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀντωνίου Φωστερίδου ἀνταρτῶν. Ἡ ὑπάρχουσα δύναμις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ἀντωνίου Φωστερίδου, ἦτο τὸ ἀποφασιστικὸν ἐπιχείρημα, νὰ μὴ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀξίωσις τῶν Ρώσων. Βεβαίως οἱ Ρῶσοι, ἐζήτησαν ἄλλα ἀνταλλάγματα ἕλικα ἢ ἐδαφικὰς ἀξιώσεις, εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Αὐτὸ ὁμως, εἶναι ἄλλο θέμα εἰς τὸ ἱστορικὸν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Γιὰ

μᾶς τοὺς Ἕλληνες, ἀξίαν ἔχει ἢ διάσωσης τῶν ἰδικῶν μας ἐδαφῶν ἀπὸ κάθε ἀρπαγῆ.

Ὅταν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, οἱ Βούλγαροι, δόλιοι καιροσκόποι ὅπως πάντοτε, ὑπογράφουν ἀνακωχὴν καὶ προσχωροῦν εἰς τὴν παράταξιν τῶν συμμάχων, ἐγείρουν ἐμμέσους ἀξιώσεις νὰ παραμένουν εἰς τὰ κατεχόμενα Ἑλληνικὰ ἐδάφη. . . Ἐχρειάσθη νὰ γίνῃ ἔντονον διάδημα τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου καὶ νὰ ἀξιῶσιν ὁ ἴδιος ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας Ἦντεν, εἰς Μόσχαν, τὴν ἄμεσον ἀποχώρησιν τῶν Βουλγαρικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην.

Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς Βουλγαρικῆς αὐτῆς κατοχῆς, οἱ κομμουνισταὶ, ὄχι μόνον δὲν ἐξεδήλωσαν ποτὲ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐχθρότητά των πρὸς τοὺς Βουλγάρους, ἀλλὰ ὑπεστήριζον, ὅτι δὲν ἔχομεν τιποτε μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Βουλγάρους. Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὴν Βουλγαρικὴν κατοχὴν, δὲν ἐνήργησαν καμμίαν ἐπίθεσιν μὲ τὸν ΕΛΑΣ κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἐνῶ ἐπετέθησαν καὶ ἐνήργησαν μάχες κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον 1944, εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, οἱ κομμουνισταὶ ὄχι μόνον δὲν πολεμοῦν τοὺς Βουλγάρους, ἀλλὰ συνεργάζονται μὲ τοὺς Βουλγάρους. Πολεμοῦν μαζὶ μὲ αὐτοὺς τοὺς ἀντάρτες Φωστερίδου καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, συνεργάζονται καὶ πανηγυρίζουν διὰ τὴν «ὑπογραφήν τῆς ἀνακωχῆς μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ τὴν προσχώρησιν των εἰς τὴν συμμαχικὴν παράταξιν. . .».

Γίνεται σύγχρονος παρέλασις Βουλγαρικοῦ στρατοῦ καὶ ΕΛΑΣ εἰς Καβάλαν. . .

Τὴν 20ην Σεπτεμβρίου 1944, ἔφθασεν ὁ συνταγματάρχης Βασίλειος Ἀβδελαῶ. Ὅταν οἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸ Ροδολεῖθος ἐζήτησαν προστασίαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἀντάρτες, διὰ τίς συνεχιζόμενες ἐκτελέσεις Ἑλλήνων τοῦ Ροδολεῖθος ἀπὸ Βουλγάρους καὶ κομμουνιστὰς τοῦ ΕΛΑΣ μαζὶ, ὁ συνταγματάρχης Ἀβδελαῶ, προσφέρεται νὰ μεταβῆ νὰ σώσῃ ὄσους μπορέσει μὲ τὴν ἐπέμβασίν του.

Ἐκεῖ, ὅμως, τὸν συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ, μαζὶ μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ τὸν φυλακίζουν εἰς τὴν Δράμαν. Ἐπὶ 13 ἡμέρας τὸν βασανίζουν ἀγρίως τὸν δέρονουν μέχρι ἀναισθησίας καὶ τοῦ σίχουν ἀλάτι στὶς πληγές του. Ὁ συνταγματάρχης Ἀβδελαῶ, ὑποφέρει μὲ γαλήνην τὰ βασανιστήριά του χάριν τῆς Ἑλλάδος. Τοὺς λέγει μόνον. «Μὴ παιδάκια μου, δὲν ἔχετε δίκαιον. . .».

Ἀλλὰ τὰ «παιδάκια» ἦσαν κομμουνισταὶ ποὺ εἶχαν χάσει κάθε αἰσθημα ἀνθρωπισμοῦ καὶ δικαίου. Οἱ Βούλγαροι καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς ἀπομακρύνσεώς των, ἀπὸ Ἑλληνικὰ ἐδάφη, ἐδόλοφόνουν μὲ κάθε πρῶτορά των Ἕλληνες. . .

Τὴν 23ην Σεπτεμβρίου 1944, εἰς τὸ 21ον χιλιόμετρον τῆς ὁδοῦ Σερ-

ρῶν - Βρουτοῦ, οἱ κομμουνισταὶ ἐξετέλεσαν 250 Ἑλληνας, ἀπὸ τοὺς κρατουμένους εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Σερρῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐξοπλίζονται μὲ ὕλικὸν τοῦ ἀπερχομένου Βουλγαρικοῦ στρατοῦ καὶ ἐπιστρατεύουν καὶ ἐξοπλίζουν μὲ αὐτό, Ἑλληνας. Οἱ Βούλγαροι ἔφυγαν, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ συνέχισαν τὸν ἔργον των: Τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων, τὴν ματαίωσιν τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ποῦ θὰ ἦτο τιμωρὸς τῶν Βουλγάρων κατακτητῶν καὶ σταθερὰ προϋπὸθεσις τῆς ἀποβάσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν συμμαχῶν, διὰ τὴν ταχύτεραν ἀπελευθέρωσιν της.

στ) ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΕΔΕΣ ΕΙΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΝ ΚΑΙ ΛΕΥΚΑΔΑ

Εἰς τὴν Λευκάδα, ὠργανώθη ἐθνικὴ ἀντίστασις τοῦ ΕΔΕΣ, ὑπὸ τὸν ἱατρὸν Μιχαὴλ Μελᾶν. Ἐπίσης ἀνεπτύχθησαν ἀνταρτικὲς ὀμάδες τοῦ ΕΔΕΣ ἀπὸ τὸ 1942, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Διονύσιον Ζαμπέλιον καὶ ἄλλους ὀπλαρχηγούς. Εἰς τὴν βόρειον Λευκάδα, εἶχον ἀναπτύξει δρᾶσιν οἱ κομμουνισταὶ διὰ τοῦ ΕΛΑΣ.

Κατὰ Σεπτέμβριον 1944, εἰς Ἡπειρον, διεξάγονται σκληρὰς μάχες κατὰ τῶν Γερμανῶν. Οἱ Γερμανοὶ ὅμως, ἀνεφοδιάζονται μὲσω Λευκάδος καὶ ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, ἀποφασίζει νὰ ἀποκόψη τὰς κινουμένας πρὸς ἐνίσχυσιν δυνάμεις τῶν Γερμανῶν καὶ συγκροτεῖ τὸν 25ον σύνταγμα ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Κων)νον Μαραγκόν, ἐκ Λευκάδος. Ἀποφασίζεται ἀπόβασις τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, εἰς Λευκάδα καὶ ἀπελευθέρωσις τῆς νήσου, ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1944, τὸ 25ον σύνταγμα ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Μαραγκόν, μὲ ἐνίσχυσιν τριῶν συμμαχικῶν ἀεροπλάνων ἀποβιβάζεται εἰς τὴν Λευκάδα, εἰς τὰς βραχῶδεις ἀκτὰς τοῦ Ἁγίου Νικήτα, ἐνώνεται μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΔΕΣ τοῦ λοχαγοῦ Διονυσίου Ζαμπέλιου καὶ πολιορκοῦν τὴν πόλιν τῆς Λευκάδος. Οἱ πολιορκούμενοι Γερμανοί, σπεύδουν νὰ ἔλθουν εἰς διαπραγματεύσεις, διὰ τοὺς ὄρους παραδόσεως. Τὴν νύκτα ὅμως, ἐπωφελοῦνται τῆς ἀνάκωχῆς καὶ ἀναχωροῦν μὲ ἀτμακάτους διὰ Πάτρας. Οἱ Ἴταλοί, παραδίδονται καὶ ἡ νῆσος ἐλευθερώνεται.

Ἐνῶ ὅμως, ἡ νῆσος ἔχει ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς, οἱ κομμουνισταὶ παραμονεύουν διὰ νὰ τὴν αἰχμαλωτίσουν καὶ μηχανεύονται πᾶν δόλιον μέσον νὰ τὴν κατακτήσουν ὀριστικῶς, κατὰ τὸ γενικὸν σχέδιόν των. Μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν Λευκάδα, τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1944, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως ὑπουργὸς Λέων Μακκάς, οἱ κομμουνισταὶ ἀξιῶνουν ἀπὸ τὸν Μακκάν νὰ παραδοθῆ ἡ νῆσος εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ νὰ συλληφθοῦν οἱ ἐξῆς ὀπλαρχηγοὶ τοῦ 25ου συντάγματος τοῦ ΕΔΕΣ:

1) Πᾶνος Βέργης 2) Ἰωάννης Βέργης 3) Χρῆστος Καλατζῆς 4) Βα-

σίλειος Μπουρδάρης 5) Ἀνδρέας Καλαντζῆς 6) Ἰωάννης Καλαντζῆς 7) Ἀχείμαστος 8) Μπουρδάρης 9) Ἀρίδας 10) Γούντρουμας 11) Νικόλαος Μεσσήνης 12) Καραμάνης 13) Γεράσιμος Νικολάρας 14) Καγγελάρης 15) Χρηστος Βέρης 16) Εὐάγγελος Ἀλυσσανδροῦτος 17) Μήτσος Κοντογιώργης 18) Γεώργιος Γαβαλάς.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπέμενον νὰ μεταφερθοῦν οἱ συλληφθέντες, εἰς Κεφαλληνίαν, ὅπου εἶχον σκοπὸν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν. Κατόπιν ἐπιμονῆς τοῦ ταγματάρχου Κ. Μαραγκοῦ καὶ εἰσηγήσεως τοῦ ἰδιαιτέρου τοῦ Μακκᾶ, Γκαζέτα, οἱ συλληφθέντες ἀπεστάλησαν εἰς Πρέβεζαν καὶ ὄχι εἰς Κεφαλληνίαν. Ἔως σημειωθῆ πάντως, ὅτι κάθε νύκτα ἦσαν εἰς Λευκάδα, ὅπου μετεφέροντο ἀπὸ Πρέβεζαν καὶ ἦσαν μαζί μὲ τοὺς ἀντάρτες των.

Οἱ προδότες κομμουνισταὶ, εἶχαν κατορθώσει νὰ πείσουν τὸν Μακκᾶν, ὅτι ἦσαν προδότες οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ. Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, διὰ τῆς Α. Π. 2144)21.10.1944, ἀναφορᾶς του πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν Παπανδρέου, ἀναφέρει τὴν σύλληψιν τῶν ὀπλαρχηγῶν τοῦ ΕΛΕΣ καὶ τὴν μὴ παράδοσιν τῆς Λευκάδος εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Κατόπιν γενομένων διαπραγματεύσεων, ἐπικρατεῖ ἡσυχία. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ, εἶχαν τὰ σχέδιά των. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ἐπιχειροῦν τὴν κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, μὲ τὸ γνωστὸ κίνημά των καὶ ἐπιχειροῦν νὰ καταλάβουν τὴν 29ην Δεκεμβρίου καὶ τὴν Λευκάδα. Οἱ λίγοι Ἄγγλοι ποῦ ἦσαν εἰς Λευκάδα, ἐγκαταλείπουν τὴν νῆσον. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιχειροῦν ἐπίθεσιν ἀπὸ Ἀκαρνανίαν. Ἴδου τί γράφει σχετικῶς, ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΛΕΣ, συνταγματάρχης ἐ.ἀ. Κ. Μαραγκός, εἰς τὴν ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1962, ἐκθεσίον του:

«Τὴν 28ην Δεκεμβρίου 1944, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, ὑποσχεθεὶς ἐνίσχυσιν τῆς Λευκάδος, διὰ μιᾶς μεραρχίας καὶ προτιθέμενος ἔπειτα ἀπὸ τὰς συμμαχικὰς προτροπὰς καὶ τὴν μεγάλην πίεσιν τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἠπειρο, ἀποστέλλει τὸν ἀντ)ρχην Καραμπέκιον, μὲ 120 ἐνόπλους πρὸς ἐνίσχυσίν μου.

» Τὴν 29ην καὶ κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας, οἱ ἐν Λευκάδι κρυπτόμενοι ἐλασίτες, ἐξεγείρονται, ἡ Λευκάς βομβαρδίζεται ἀπὸ τὴν ἔναντι Ἀκαρνανίαν μὲ πυροβόλα καὶ ὄμιον καὶ λαμβάνουν χώραν ἀποβάσεις εἰς Σίβοτα -- Πόρον Βλυχὸ καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ τμήμα Καραμπέκιου, στασιάζει καὶ ἀπέρχεται διὰ βενζινοπλοίου εἰς Παξοὺς. Ἡ νότιος Λευκάς, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ζαμπέλην, μάχεται ἀναποτελεσματικῶς καὶ τέλος ὑποκύπτει, οἱ δέ, ἐλάχιστοι ἐναπομείναντες ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ συντάγματος συγκεντρῶνονται ἐντὸς τοῦ φρουρίου.

» Ὁ νῦν νομάρχης Σερεπέσιος Κων., ἀξιωματικὸς πληροφοριῶν τοῦ 25ου συντάγματος, ἀποσταλεὶς κατεπειγόντως εἰς Πρέβεζαν καὶ ζητήσας τὰς ὑποσχεθείσας ἐνισχύσεις ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον, ἐπιστρέφει ἄπρακτος, μὲ διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ, ὅτι ὁ στρατηγὸς Στόμπυ, δὲν ἐπιτρέπει εἰς Λευκάδα τὴν ἀποστολὴν οὔτε ἐνὸς ἀντάρτου.

» Τοιοῦτοτρόπως, τὰς μεσονυκτίους ὥρας τῆς 29ης πρὸς 30ην Δεκεμ-

βρίου, ἐγκαταλείπεται καὶ τὸ φρούριον Λευκάδος ἀπὸ τὴν ἐκεῖ φρουρὰ καὶ διὰ δύο βενζινοπολοίων, μεταφέρεται εἰς Πρέβεζαν.

» Μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς νήσου ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς τότε Ἀγγλικῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, ἥτις κατήργησε τὸ 25ον σύνταγμα καὶ ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἔξοδον εἰς Λευκάδα τῶν ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῆς ἐπιπολαιότητος τῆς ἐπιδειχθείσης ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνητικοῦ ἀντιπροσώπου, μὲ τὰς ἄλλας ἐνεργείας του, ὡς καὶ τὴν πρόθεσιν ἣν εἶχον αἱ Ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ νὰ διαλύσουν τὰς ὀργανώσεις καὶ ἰδίως τὴν τοῦ ΕΛΕΣ, ὑποχρεώουσαι ταύτην νὰ συμπυχθῇ εἰς Κέρκυραν, ἐπιηκολούθησε σφαγὴ ἐκ μέρους τῶν ἐλασιτῶν εἰς Λευκάδα καὶ συλλήψεις πλέον τῶν 2.000 ἀτόμων, ἅτινα μετέφερον εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως Τατάρας (Πουρσόν) Εὔρυτανίας. Μετεφέρθησαν δερόμενοι, δεμένοι, ἐξευτελιζόμενοι...».

Οἱ κομμουνισταί, εἶχαν καὶ πρὶν τῆς ἐπιθέσεώς των αὐτῆς, δολοφονήσει τοὺς συνδέσμους τοῦ ΕΛΕΣ, Μελᾶν Μιχαὴλ ἱατρὸν ἐκ Λευκάδος καὶ τὸν Ἀγγελὸν Σταυροπούλου, Κελευστὴν Π. Ν. καὶ τὸν Κων)νον Βεγενᾶ.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν των εἰς Λευκάδα, μεταξὺ ἄλλων, ἐδολοφόνησαν τὸν Γεράσιμον Καγγελάρη ἐφεδρον ἀνθυπολοχαγόν, Γεώργιον Πατριζιον, Βασίλειον Καγγελάρη, Δημ. Ζαβιτσιᾶνον, Κ. Σκλαβενίτην, Κ. Κατωπόδη, Ι. Φραγκούλην, ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ καὶ τὸν λοχαγόν Τάχη Γαζῆν, τὸν ἀντάρτην τοῦ ΕΛΕΣ Κοντογιώργον, τὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ ΕΛΕΣ Κ. Βέρην μὲ τοὺς δύο υἱοὺς του, τὸν ἀντάρτην Ν. Θεομόν, τοὺς ἀντάρτες Γ. Πετούσην καὶ Φίλιππον Καρύδη, τὸν ὄπλαρχηγὸν τοῦ ΕΛΕΣ Σπύρον Κατωπόδη, τὸν δικηγόρον Σπύρον Κατωπόδη κ.ἄ.

Καὶ ἐδῶ, εἰς τὴν ἥσυχον νῆσον τοῦ Ἴονιου, οἱ κομμουνισταὶ ἠθέλησαν νὰ ἐξαφανίσουν κάθε ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν καὶ κατάληψιν τῆς ἀπὸ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις τοῦ ΕΛΕΣ, ἀκριβῶς διὰ νὰ μὴ ὑπάρχη φίλιον ἔδαφος, διὰ συμμαχικὴν ἀπόβασιν καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμοι, κατὰ τὰ σχέδιά των καὶ τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς διὰ νὰ ὑποταχθῇ εἰς τοὺς Σλαύους καὶ τὴν δικτατορίαν τοῦ κομμουνισμοῦ.

ζ) ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΕΛΕΣ ΕΙΣ ΞΗΡΟΜΕΡΟΝ

Αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ Ξηρομέρου, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Πεζικοῦ Καραμπέτιον Κωνσταντῖνον, ἐδέχθησαν ἐπιθέσεις ἐλασιτῶν —ἀναιτίως— κατὰ διαφόρους ἡμερομηνίας:

1) Τὴν 10ην Μαΐου 1943, εἰς τὸ χωρίον Κανδύλα Ξηρομέρου, τάγμα ἐλασιτῶν, ὑπὸ τὸν Τσέλιον (Γεροδῆμον), ἐπιχείρησε ὑπόλως νὰ κυκλώσῃ καὶ ἐξοντώσῃ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ. Λόγω τῶν προφυλακτικῶν μέτρων τῶν ἀνταρτῶν, εὐρέθησαν αὐτοὶ κυκλωμένοι καὶ ὑπεχώρησαν καταντροπιασμένοι, ἀλλὰ ἐντροπὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς κομμουνιστάς.

2) Τὴν 27ην Μαΐου 1943, εἰς τὸ χωρίον Ρίγανη — Ξηρομέρου, ἐπε-

τέθησαν ἐναντίον τῶν ομάδων τοῦ ΕΛΕΣ, τρία τάγματα ἐλασιτῶν, ἐν ὑπὸ τὸν Καπλάνην καὶ Θωμᾶν καὶ ἕτερον τοῦ Γεροδήμου, μὲ ἀποτέλεσμα, κατόπιν σκληρᾶς μάχης, νὰ ἔχουν 3 τραυματίας.

3) Τὴν 13ην Ὀκτωβρίου 1943, ἐπετέθησαν περισσότεροι τῶν 1.000 ἐλασιτῶν προερχόμενοι ἐξ Εὐρυτανίας, κατὰ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΕΣ, εἰς τὸ πεδῖον ῥίψεως Ρίγανη Βάλτου. Ἀντάρτες ΕΛΕΣ, τραυματῖαι 4 καὶ εἰς νεκροῦς. Ἐλασίται ὑπέστησαν ἀπωλείας, τραυματῖαι καὶ νεκροὶ ἄνω τῶν 100.

4) Εἰς τὸ χωρίον Κανδύλα Ξηρομέρου, τὴν 14.11.1943, ἐλασίται, ὑπὸ τὸν Γεροδήμου, ἐπετέθησαν ἐναντίον ἐφεδρικῶν ομάδων τοῦ ΕΛΕΣ καὶ ἐφορεύθησαν 4 ἄτομα.

5) Τὴν 30.11.1943, εἰς Ἄετὸν Ξηρομέρου, ἐλασίται τριῶν ταγμάτων, ἐπετέθησαν ἐναντίον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ καὶ κατόπιν 20ῶρου μάχης, εἶχον 30 νεκροὺς καὶ τραυματίας. Ἀντάρτες ΕΛΕΣ, 3 νεκροὶ καὶ 6 τραυματῖαι.

Οἱ κομμουνισταὶ κάνουν μάχες ἀσκόπως, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν αἱμορραγίαν τῶν Ἑλλήνων.

1) ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΜΕΣΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς, μὲ ὄργανόν του τὸ ΚΚΕ, ἐσκέφθη, ὅτι ἡ διάλυσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν, ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὰ σχέδιά του. Ἄρχισαν, λοιπόν, οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τὸ 1942, νὰ ὀργανώνουν τὰ πρακτορεῖα των, μὲ διπλὸν σκοπὸν: Νὰ στέλλουν εἰς τὸν στρατὸν μας, εἰς Αἴγυπτον, πρόσωπα ὑποχείριά των, παρουσιαζόμενα, ὅτι κόπτονται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ ἐμφανιζόμενα, ὅτι θέλουν νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν, διὰ νὰ πολεμήσουν. Συγχρόνως, δέ, νὰ ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος, μὲ κάθε τρόπο τὴν διαφυγὴν ἐθνικιστῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν, ποὺ ἤθελαν πράγματι νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ἀλλὰ ὅσοι κομμουνισταὶ, κατώρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, συνέχισαν τὸ ἔργον των.

Ἄρχισαν νὰ συκοφαντοῦν τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ μας, ὡς «φασίστες», δηλαδὴ αὐτοὺς ποὺ πολέμησαν τοὺς Ἰταλογερμανοὺς εἰς τὴν βόρειον Ἠπειρὸν καὶ τὰ Μακεδονικὰ ὄχυρά, ὀνομάζουσιν φίλους τῶν Ἰταλογερμανῶν! Τὸ ψέμμα καὶ ἡ συκοφαντία, ἦσαν φανερά, ἀλλὰ συνηθίζουσιν οἱ κομμουνισταὶ, νὰ ἀρχίζουν μὲ ψέμματα, σὲ κάθε προδοτικῇ ἐπιχειρήσει των. . . Ἡ προπαγάνδα των, ἀφεῶρα τοὺς ἀφελεῖς, ποὺ δὲν λείπουν πάντοτε. Ὅταν κατὰ Αὐγούστον 1942, ἦλθε ἡ στιγμή νὰ πολεμήσῃ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν εἰς τὸ Ἔλ Ἀλαμείν, οἱ κομμουνισταὶ ἐπῆραν ἐντολήν νὰ ματαιώσουν τὴν Ἑλληνικὴν συμμετοχὴν. Θὰ ἐπο-

λεμουσαν και θα εδοξάζοντο οι αξιωματικοί που κατηγορούσαν! Τότε τί άλλα επιχειρήματα θα είχαν κατά των Έλλήνων αξιωματικών;

Αρχίζουν, λοιπόν, να διαδίδουν καταλλήλως: «Δέν έχομε καμμίαν θέσιν εδῶ να πολεμήσωμεν διά τὰ Ἀγγλικά συμφέροντα!...». Ἡ Ἑλληνική πατρίδα ἦτο τότε ὑπόδουλος. Διά να ἐλευθερωθῆ ἔπρεπε σέ κάθε μέτωπο να ἡττηθῆ ὁ ἐχθρός. Κάθε μάχη, συνεπῶς, ἦτο προετοιμασία διά τήν ἀπελευθέρωσιν. Τό θέμα ἦτο καθαρόν, δέν ἐχρειάζετο ἀνάλυσις. Ματαίως, ὅμως, προσπαθοῦν. Ὁλος ὁ στρατός μας πολεμáει εἰς τὸ Ἑλ Ἀλαμáιν ἡρωικῶς κατά τῶν Γερμανῶν. Οἱ αξιωματικοί μας πάντοτε πρῶτοι. Εἰς μίαν διάσπασιν τοῦ μετώπου, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942, τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ ἀρπάζουν τὰ αὐτοκίνητα μὲ τὰ καύσιμα καὶ κατευθύνονται εἰς Νότιον Ἀφρικὴν, διά να εἶναι εἰς ἀσφαλές μέρος καὶ ἀκίνητοποιήσουν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἀπὸ δροῶσιν που θὰ ἐτιμοῦσε τὴν Ἑλλάδα. Ἐνήργησαν, ὅμως, ἐγκαίρως οἱ αξιωματικοὶ καὶ τοὺς ὑπεχρέωσαν να ἐπιστρέψουν μαζί μὲ τὰ αὐτοκίνητα. Ἡ μάχη καὶ ἡ νίκη τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὸ Ἑλ Ἀλαμáιν ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα, ἀποστόμωσε καὶ ἀφώπλισε τοὺς κομμουνιστάς εἰς τὸ καταχθόνιο ἔργον των.

Ἀπὸ τὸν Νοέμβριον, ὅμως, τοῦ 1942 μέχρι τοῦ Μαρτίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ προετοιμάζουν ἔνοπλον πλέον κίνημα διά να ἐπιβάλλουν τίς ἀποφεις των. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν πλέον καμφθῆ εἰς ὅλα τὰ μέτωπα.

Ἡ νίκη τῶν συμμάχων εἶναι θεβαία. Ὅλοι ἀντιμετωπίζουν πλέον στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἀπόβασις εἰς τὴν Βαλκανικὴν συζητεῖται ὡς πρώτη ἐνέργεια τῆς ὄλης ἀποβάσεως.

Ἡ ἔγκαιρος, ὅμως, ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶχε συνεπείας εἰς βάρος τῶν Βουλγάρων που κατεῖχαν τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ δυτικὴν Θράκην. Ὁ ἑλληνικὸς στρατός θὰ τιμωροῦσε μὲ κατοχὴν τὴν Βουλγαρίαν καὶ οἱ Βούλγαροι εἶναι σλαῦοι... Καὶ οἱ κομμουνισταὶ συμφωνοῦν μὲ τοὺς σλαῦους... Ἐπρεπε να μὴ ὑπάρχη Ἑλληνικὸς Στρατός. Θὰ ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὰ σχέδια τῶν σλαύων. Ἐὰν ὄργανοῦτο Ἑλληνικὸς Στρατός θὰ μετεῖχε εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἦτο σοβαρώτατον ἐμπόδιον εἰς τὴν Βουλγαρία κατὰ τὴν προσπάθειαν ἐπικρατήσεως των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπρεπε συνεπῶς ὁ ὀργανούμενος Ἑλληνικὸς Στρατός να διαλυθῆ. Αὐτὰ εἶναι τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Μὲ σατανικὴ προπαγάνδα ἔχουν διεισδύσει εἰς τὸν Στρατὸν μας, ἔχουν τοποθετήσῃ ὄργανά των εἰς καιρίας θέσεις καὶ κατορθώνουν να ἐξαπατήσουν πολλοὺς. Προσπαθοῦν να ἐμφανίζον δι τι ἦσαν οἱ περισσότεροι, δι τι ἐπεκράτησαν καὶ συλλαμβάνουν πολλοὺς ἀξίους που ἐτίμησαν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Μάχην τοῦ Ἑλ Ἀλαμáιν καὶ τοὺς κλείνουν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως εἰς τὴν Συρίαν. Ἐδέχθησαν, ὅμως, να μείνουν εἰς τὸν στρατὸν μόνον λίγοι αξιωματικοὶ Ἑθνικισταί, οἱ ὁποιοί, ὅμως, ξέχασαν τὰ πάθη καὶ τὸ κακὸ που εἶχε γίνει καὶ ὄργάνωσαν πάλι ἐπιτυχῶς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν. Ἀνεπτύχθη ὁ Ἱερὸς Λόχος καὶ μία νέα Ταξιαρχία. Τὰ τμήματα αὐτὰ ἐπρόκειτο να λάβουν μέρος εἰς τὰς ἀπελευθερωτικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἴμεθα εἰς τὸν Ἀπρίλιον 1944. Οἱ Ἴταλοι ἔχουν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1943 παραδοθῆ ἄνευ ὄρων. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν ἀρχίσει νὰ ὑποχωροῦν ραγδαίως εἰς ὅλα τὰ μέτωπα. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἔτοιμοι νὰ φύγουν. Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν παραμονὴν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος...

Οἱ σύμμαχοι ἔχουν ἐκπονήσει σχέδιον ἀποβάσεως εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα, μὲ συμμετοχὴν ὄλων τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων: Ἑλληνικῶν, Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν, Πολωνικῶν, Ἰνδικῶν καὶ ἐνδεχομένως καὶ Ἀμερικανικῶν. Τὰ πλοῖα εἶναι ἔτοιμα νὰ ἀναλάβουν τὴν ὄλην ἀναχώρησιν. Κανεὶς δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ φέρῃ ἀντίρρησης διὰ τὴν ἀπόβασιν. Ἡ μισὴ Ἴταλία εἶχεν, ἤδη, ἀπελευθερωθῆ. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καθυστερήσῃ ἀκόμη ἢ ἀπελευθερωσὶς τῆς συμμάχου Ἑλλάδος.

Οἱ πράκτορες, ὅμως, τῶν Βουλγαροσλαβῶν κομμουνιστῶν λαμβάνουν ἐντολὴν νὰ ματαιώσουν ὅ,τι τὸ Ἔθνος ἀνέμενε. Συνωμοτοῦν καὶ ἀρνοῦνται νὰ πολεμήσουν. Ἀρνοῦνται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὶς ἀποβατικὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Εὐρώπην. Συλλαμβάνουν τοὺς Ἐθνικιστὰς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς φιλακίζουσιν. Ὅταν ὁ λοχαγὸς Γερμενῆς ἀπὸ τὴν Μάνην τοὺς ἐληψίασε καὶ τοὺς ρώτησε:

— Τί πάθατε; Γιατί στασιάζετε;

— Μᾶς πᾶνε νὰ μᾶς σκοτώσουν. Δὲν θέλουμε νὰ πολεμήσουμε γιὰ τοὺς Ἄγγλους! ἀπήντησαν οἱ ἐπικεφαλῆς κομμουνισταί.

— Σᾶς προσκαλῶ νὰ πειθαρχήσετε εἰς τοὺς ἀνωτέρους σας! φώναξε ὁ λοχαγὸς Γερμενῆς. Ἀκούσατε τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος! Ἡ Μάνα Ἑλλάς μᾶς περιμένει! προσέθεσε μὲ συγκίνησιν...

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἀντὶ νὰ ὑπακούσουν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ὑπήκουσαν εἰς τὴν φωνὴν ἄλλης Πατρίδος. Ἀπήντησαν μὲ ριπὲς αὐτομάτου καὶ ἐδολοφόνησαν τὸν λοχαγὸν Γερμενῆ.

Τὸ κίνημα ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ πλοῖα, διότι ἐπρόκειτο καὶ αὐτὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν ἀπόβασιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὴν ἀεροπορίαν, διότι καὶ αὕτη ἐχρειάζετο. Συνθήματα εἶχαν: «Δὲν πολεμοῦμε γιὰ τοὺς Ἄγγλους! Ζήτω ἢ ἀπελευθερώσις τῶν Ἰνδιῶν!...». Κατέστρεψαν πολεμικὸν ὕλικὸν ἀνυπολόγιστον ἀξίας, ἐδολοφόνησαν Ἕλληνας καὶ Ἄγγλους ἀξιωματικοὺς, ἐπυρπόλησαν ἀποθήκας καὶ στρατιωτικὰ κτίρια, προσέβαλον τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς αὐτὴν τὴν τραγικὴν κατάστασιν εἶχε καταντήσει τότε ἡ Πατρίδα μας. Οἱ κομμουνισταὶ ἔδωσαν ἀφορμὴν, ὥστε ὁ τότε Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς Ρουζβελτ νὰ εἰπῆ: «Οἱ κινηματῖαι διὰ τῆς προδοτικῆς τῶν ταύτης στάσεως ἀπεξένωσαν τὴν Ἑλλάδα τῆς συμμαχίας τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν!...».

Αὐτὸ ἐπιδιώκουν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ ἐπέτυχον τότε... Ἀντὶ νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Ἴταλίαν ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς διελύθη τότε.

Ἐχρειάσθη νὰ ἐπέμβουν οἱ Ἄγγλοι, νὰ φονευθῆ ἕνας Ἄγγλος ἀξιωματικὸς καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅσοι δὲν ἤθελαν νὰ πολεμήσουν.

Τὸ κίνημα κατεστάλη μὲ πολλές θυσίες. Καὶ ἐχρειάσθη ἡ μεγαλοφυΐα πνοῇ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου καὶ ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς 3ης Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας διὰ νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ὁ Ἐθνικὸς Στρατὸς καὶ νὰ σώσῃ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Ἀπελευθερώθησαν ἀπὸ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως οἱ Ἐθνικισταὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὠργανώθη ἐξ ὑπαρχῆς ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, πὺ ἐπῆγε εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐπολέμησε τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὸ Ρίμινι. Μόλις ἐσώθη ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς εἶχε ἐπιτύχει εἰς τὸν σκοπὸν του. Ἐματῶσεν τὴν ἀτόβασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ καθυστέρησε τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Μόλις τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944 ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ ἂν δὲν ἦταν τὰ κομμουνιστικὰ κινήματα εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν θὰ εἶχαν ἀναγκασθῆ νὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον 1944, πολὺ, δέ, πιθανὸν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον 1943.

Θ.— ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ

Διὰ νὰ σχηματίσῃ ὁ ἀναγνώστης πλήρη εἰκόνα τῶν προδοτικῶν ἔργων τῶν κομμουνιστῶν, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ δημοσιεύσωμεν κατωτέρω καὶ μερικὰ ἀκόμη χαρακτηριστικὰ ἔγγραφα.

Ἐ γ γ ρ α φ ο ν π ρ ῶ τ ο ν :

«Ε.Α.Α.Σ.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ
ΚΑΙΜΑΚΙΟ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἄριθ. 35.— (35)

Στρατηγὸν ΝΑΣΗΝ
Στρατιωτικὸν Ἀρχηγὸν ΓΙΙΙ Μεραρχίας
ΜΕΛΙΣΣΟΤΥΡΓΟΥΣ

Ἐπειδὴ δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν κατωρθώσατε μέχρι σήμερον νὰ ἔλθετε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ ὑπόλοιπα τμήματα τῆς Μεραρχίας σας (15, 24, 85 Συντάγματα) εἰς τὸν ἐκπρόσωπον ΕΑΜ παρὰ τῆ Μεραρχία σας συντ)ρχην ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΝ ἀπεστείλαμεν τὴν συνημμένην ὑπ' ἀριθ. 34 διαταγὴν μας.

Λαμβάνοντες γνῶσιν τῆς ἀνωτέρω διαταγῆς καὶ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν ὅπως καὶ δι' οἰασδήποτε ἄλλης ὁδοῦ ἠθέλατε κρῖνει δυνατῆς προσπαθήσετε νὰ ἔλθητε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ Συντάγματά σας καὶ διατάξητε, κοινοποιῶντες καὶ τὴν παροῦσαν αὐτοῖς, ὅπως ἀποστείλουν τὸ ταχύτερον τὰς ζητούμενας δυνάμεις.

Δέον νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι τὰς τεθησομένας ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας ἐν λόγῳ δυνάμεις, θέλετε χρησιμοποιήσῃ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ ΕΛΔΕΣ, μὲ δάσιν νεωτέρων ὁδηγῶν μας.

Σ.Δ. 10.11.43»

Ἔγγραφον δεύτερον:

Μεραρχίας 8, 9, 10, 13

Θετικά πληροφορία φέρουν Ἄγγλους συνδέσμους λαβόντας διαταγὴν ἐπέμβουν σύρραξιν ἐπικαλούμενοι ἀνυπάρκτους διαταγὰς. Πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ σκοπιμότης ἐπιβάλλει ταχίστην ἐνέργειαν καὶ τέραμα (στόπ).

Διακοπὴ ἀγῶνος συντελεσθῆ μόνον ἐγγράφῳ διαταγῇ μας. Προσέξατε παραπλανητικὰς ἐνεργείας Ἄγγλων. Ἐκκαθαρίσατε ἐντελῶς περιοχὰς σας ἀπὸ ΕΔΕΣ ἐνεργοῦ καὶ ἐφεδρικοῦ ΕΔΕΣ ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀκρότητα καὶ ἀδιζίαν.

10--10

Ἄρης

Βασίλης

ἜΩρα 19

11--10

Ἔγγραφον τρίτον:

«Ε.Λ.Α.Σ.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ

Πρὸς

Τὴν ΓΙΠΙ Μεραρχίαν

Χαλίκι

Ἔς ὑπεύθυνος διαχειριζόμενος τὸ ζήτημα τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ ΕΔΕΣ ἐπὶ τῶν ὑμετέρων ἐνεργειῶν ἔχω νὰ παρατηρήσω.

α) Πολιτικῶς καὶ ἀπὸ στρατηγικῆς καὶ ταχτικῆς ἄποψης τοῦ πολέμου μας ἐναντίον τοῦ ἐσωτερικοῦ (Ζέροβας—Ἀντίδραση) καὶ ἐξωτερικοῦ (Γερμανοὶ) ἐχθροῦ, ἡ ἐνέργειά σας νὰ ἀποσύρητε τὶς ἐναντίον τοῦ ΕΔΕΣ δυνάμεις γιὰ νὰ τὶς συμπτύξετε καὶ προβάλετε ἀντίστασις στοὺς πρὸς Μέτσοβον ἐνεργοῦντας Γερμανοὺς εἶναι ἀπολύτως ἐσφαλμένη καὶ ἀσύμφορος.

β) Κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι χίλιες φορὲς προτιμώτερο νὰ διανοίξουν οἱ Γερμανοὶ τὴν ὁδὸν Ἰωαννίνων - Μετσόβου - Καλαμπάκας παρὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ ὑφιστάμενος ὁ ΕΔΕΣ ἔστω καὶ μία βδομάδα ἀκόμα.

γ) Γι' αὐτὸ ἐντέλλομαι ὅπως ἅμα τῇ λήψει παρουσίας διατάξῃτε ἀμέσως τὸν Καβαλλάρη, ἀπαλλασσομένου τοῦ ἐφεδρικοῦ καὶ συμπληρουμένης τῆς δυνάμεώς του διὰ δυνάμεων ἐνεργοῦ ΕΛΑΣ, ὥστε νὰ ἔχη 300 ἄνδρας τουλάχιστον νὰ κινηθῆ ταχύτατα πρὸς θέσιν Πλάκα καὶ ἐκεῖθεν δράσῃ ἐναντίον Ἐδεσιτῶν, λαμβάνων ἐπαφὴν μὲ τὰ ὑμέτερα τμήματα καὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου, τοῦ λοιποῦ ἀποτελούσης τῆς δυνάμεώς του μέρους τοῦ ὑπ' ἐμὲ ἀνεξαρτήτου ἐκκαθαριστικοῦ συγκροτήματος.

δ) Ἀναφέρατε διὰ τοῦ ἰδίου συνδέσμου λήψιν παρουσίας καὶ ἔναρξιν ἐκτελέσεως.

ἜΩρα 2.30'

ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ 20.10.43

ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ»

Ἔγγραφον τέταρτον:

«Ἀριθ. Ε.Π. 110

Μὴ ἐκτέλεις Ε.Π. 1085 διαταγῆς ἀκατανόητος (στόπ).

Φέρετε βαρεῖας εὐθύναις ἀνυπακοῆς σας. Ἀσύntonον ὀκταήμερον παρέ-

τεινε επικινδύνως ὄλην κατάστασιν (στόπ). Ἀφήσατε ἀνενοχλήτους Γερμανοὺς (στόπ). Συνδεθῆτε καὶ συνεργασθῆτε πάση θυσίᾳ μετὰ Κόζιακα καὶ ἐνεργῆσατε τάχιστα ἐκκαθάρισιν μὲ πλήρη συντονισμόν (στόπ). Πᾶσα θραδύτης ἐγκυμονεῖ πλείστους κινδύνους.

Ἀναφέρατε λήψην καὶ ἐκτέλεσιν.

ΓΕΝ. ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ

20.10.43

᾽Ωρα 9.20»

Ἔ γ γ ρ α φ ο ν π έ μ π τ ο ν :

«Ἀριθ. Ε.Π. 1085

Ε.Π. 361

19—10

Διατάξατε ἀμέσως τμήματα Ταμβάκη καὶ Καβαλλάρη ἐπανέλθουν καὶ συνεχίσουν ἐντατικώτερον ἀγῶνα κατὰ ἐδουσιῶν συνδεόμενα καὶ συνεργαζόμενα μὲ τμήματα Κόζιακα καὶ Πισίρη μετὰ τῶν ὁποίων νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφήν πάση θυσίᾳ. Πρὸς κατευθύνσιν Γερμανῶν νὰ καλυφθοῦν διὰ μικρῶν τμημάτων. Ἐνεργήσατε συμφώνως ὁδηγίας Ἐρη Κόζιακα. Ἐνεργεῖά τους ἀφήνει ἐκτεθειμένους Κόζιακα καὶ Πισίρη. Ἀναφέρατε ἐκτέλεσιν καὶ κατάστασιν.

Γεν. Στρατηγεῖον 12.10.43

Ἐλήφθη 19.10.43 ὥρα 18

Σ. Σαράφης ὥρα 13»

Ἔ γ γ ρ α φ ο ν ξ κ τ ο ν :

«Ε.Π. 358

Ἀπολύτου προτεραιότητος
τηλ)κῶς

Γεν. Στρατηγεῖον

Ἐπιμελητῆς Καβαλλάρη ἀφικθεῖς 8 καὶ 30' σήμερον πληροφορεῖ ὅτι Ταμβάκης καὶ Καβαλλάρης πληροφορηθέντες ὅτι Γερμανοὶ κατέλαβον Βοτονόσι διέκοψαν ἀγῶνα κατὰ ἐδουσιῶν καὶ κατευθύνονται Χαλίκι (στόπ). Ἀναμένονται μετὰ μίαν ὥραν (στόπ).

Ἐπληροφορήσαμε δι' ἐκτάκτου ἀγγελιαφόρου Κόζιακα.

Ἀναμένομεν ὁδηγίας.

Χαλίκι 19.10.43 ὥρα 8.30'

ΥΠΙ Μεραρχία

(Ἵπογραφή) Ι. ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ»

Ἔ γ γ ρ α φ ο ν ξ β δ ο μ ο ν :

«Ἀριθ. 302

Πρὸς τὰ 24 καὶ 15 Συντάγματα

Σᾶς γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἐκκαθάρισις τμημάτων ΕΛΕΣ εἰς τὴν περιοχὴν 85ου Συντάγματος ἐτετρατίσθη μέχρι περιοχῆς Κράφης, σλληφθέντων Λιγεράκη καὶ Κωνσταντινίδη.

Εἰς τὴν περιοχὴν 3)40 Συντάγματος πληροφοραὶ ἰδιωτικαὶ φέρουν ἀφοπλισθεῖσαν (!) ὁμάδα ΕΛΕΣ εἰς Φτέρην καὶ ὅτι ὁ Τζουμερκιώτης εὐρίσκεται

τὴν 10ην τρέχοντος εἰς Χώσπεην. Τμήματα ΕΛΑΣ Δυτικῆς Στερεᾶς ἐκινήθησαν πρὸς κέντρα Ζέροβα.

Τμήματα 9ης, 10ης καὶ 1ης Μεραρχίας ἐνούμενα μετὰ τοῦ 85ου Συν) τος ἐξακολούθησεν ἐκκαθαρίσιν περιοχῆς Τζουμέρκων. Γνωρίσατέ μας ἀμέσως πορείαν ἐκκαθαρίσεως περιοχῆς σας.

Ἐζητήθη ἀπὸ Γερμανοὺς ἐκ μέρους μας παρότασις ἐπεχειρίας μέχρις 20 τρέχοντος, μέχρι τῆς ὁποίας δὲν θὰ προσῆτε εἰς οὐδεμίαν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν κατ' αὐτῶν.

Ἀνεξακρίβωτοι πληροφορίες φέρουν συλληφθέντα τὸν Στρατηγὸν Νάσιν, εὐρισκόμενον μόνον καθ' ὁδὸν δι' ὑπηρεσίαν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκκαθαρίσεως.

13.10.43

Διὰ τὴν ἀκρίθειαν

Τὸ II γραφεῖον

Ἡ ΤΙΠΙ Μεραρχία

Πίσπερης

Κατσαντώνης I.»

Ἐ γ γ ρ α φ ο ν ὀ γ δ ο ο ν :

Ο ΨΑΡΡΟΣ ΕΞΕΤΕΛΕΣΘΗ ΚΑΤΑ ΔΙΑΤΑΓΗΝ ΤΟΥ ΣΙΑΝΤΟΥ

Εἰς τὸ κυκλοφοροῦν αὔριον φύλλον τῆς ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος «Ἡ Ἑλλάς» δημοσιεύεται, μετὰξὺ ἄλλης ἐνδιαφερούσης ὕλης καὶ τὸ κείμενον τῆς διαταγῆς τῆς ἐξοντώσεως τοῦ συν)ρχου Ψαρροῦ ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν Γεώργιον Σιάντον.

«Ἡ ἐξόντωσις τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ —γράφει «Ἡ Ἑλλάς»— εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια ἔργα τοῦ Λαϊκοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Στρατοῦ. Ἡ διαταγή τοῦ στυγεροῦ ἐγγλήματος φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ Γ. Σιάντου (Γέρου) καὶ ἀποδεικνύει κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον τὴν προμελέτην καὶ προπαρασκευὴν τῆς πράξεως.

Ἴδού τὸ ἱστορικὸν ἔγγραφον:

14.4.44

ΕΠΕΙΓΟΝ

Ἄγαπητὲ Κώστα,

Γιὰ τὸν Ψαρρό, τὰ εἶπαμε πολλὰς φορὰς καὶ δὲν ξέρω γιατί ζητᾶτε νὰ οὔς δώσουμε διαταγὴν διαλύσεως. Ἄν δὲν δεχθῆ τοὺς ὄρους μας... τότε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ΝΑ ΕΞΕΚΑΘΑΡΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΕΡΑΤΝΟΒΟΛΑ ΧΩΡΙΣ ΧΡΟΝΟΤΡΙΒΕΣ. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐφιστῶ ἰδιαίτερα τὴν προσοχὴν σας γιὰ νὰ πάρετε τὰ ἀναγκαῖα στρατιωτικὰ μέτρα γιὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴ καὶ νὰ διατάξετε δηλ. νὰ λύσετε τὰ χέρια τοῦ Ρίζου νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν κατάστασιν μάλισ ὁ Ψαρρὸς ἀπορροφή τοὺς ὄρους μας ἢ ἓνα ἐξ αὐτῶν... ΕΠΙΣΗΣ ΝΑ ΣΤΑΛΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΠΟΤ ΣΑΣ ΣΤΕΛΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΙΤΟ.

Γέρος

Ἡ ΔΙΑΤΑΓΗ ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ διαταγὴ τοῦ «ἐκκαθαρίσματος» ἔχει ἐκτελεσθῆ.

Παραθέτομεν τὴν σχετικὴν ἀναφορὰν:

«28.4.44

Ἄπ. 348)1340

Δεσποτόπουλον

Πέμπτη Ταξιαρχία ἀνέφερε (στόπ). Νύκτα 16ης πρὸς 17ην διὰ αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως διελύθη 5)42 ΕΚΚΑ καὶ ἐξεκαθαρίσθη περιοχὴ.

κ.δ. Παπασταματιάδης»

Ἐ γ γ ρ α φ ο ν ἔ ν α τ ο ν :

Ε.Ε.—ΕΛΑΣ

30-9-45

ΟΜΑΣ ΜΕΡ)ΧΙΩΝ ΜΑΚ)ΝΙΑΣ

Γεν. Στρο.

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΙΙΙ

Ἀριθ. Πρωτ. Ε.Π.Ε. 12

Διαταγὴ

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. Ε.Π.Ε. 21)8.1.45 Δ)γῆς του γνωρίζει ὅτι λόγῳ συμπτώξεως τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἀποκλείεται εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον ἐνεργεῖα Ἐγγλων εἰς τὴν περιοχὴν Θεσσαλονίκης ἢ καὶ τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

Κατόπιν τούτου διατάσσομεν:

1) Τὴν λῆψιν ἐνδείκνυομένων μέτρων καὶ καταλλήλου διατάξεως διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ ἔγκαιρον ἔνοπλον ἀπόκρουσιν πάσης τοιαύτης ἐνεργείας.

2) Τὴν ἀγρυπνον παρακολούθησιν τῶν κινήσεων τῶν Ἐγγλων καὶ ἀντιδράσεως καὶ τὴν ἐνημέρωσιν τῆς Ο.Μ.Μ.

3) Ἡ ὙΠ Μεραρχία νὰ ἐπιδιώξῃ παραλλήλως σύντομον ριζικὴν ἐκκαθάρισιν τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Ἀντῶν - Τσαοῦς διὰ μέρους τῶν δυνάμεων τῆς.

Ἀναφέρατε τὴν λῆψιν καὶ τὴν νέαν σας διάταξιν.

Π α ρ α λ ἦ π τ α ι :

Σ.Δ.Ο.Μ.Μ. 10.1.45

XI Μεραρχίαν

ΕΤΡ. ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ

Δ)νσιν Πυρ)κοῦ Ο.Μ.Μ.

ΜΑΡ. ΒΑΦΕΙΑΛΗΣ

II Γραφεῖον

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια

Κ ο ι ν ο π ο ι ε ῖ τ α ι :

Τὸ ΙΙΙ Γραφεῖο

Γεν. Στρατηγεῖον (ὑ.τ.ἀ.)

1) Ὁ Κ α ρ π ὸ ς τ ῆ ς π ρ ο δ ο σ ῖ α ς.

Κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1943 συνθηκολογεῖ ἡ Ἰταλία καὶ θὰ ἦτο θαυμασία εὐκαιρία καὶ ὄπλα νὰ ἔπαιρναν ἄφθονα οἱ ἀντάρτες ἀπὸ τοὺς παραδιδόμενους τότε Ἰταλοὺς εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄλοκληρον τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀπόθραξιν κατὰ Σεπτέμβριον ἢ Ὀκτώβριον 1943 θὰ ἦτο πλέον ἢ ἐπιτυχῆς μὲ τὴν ἀτιμώσφαιραν καὶ τῆς παραδόσεως τῶν Ἰταλῶν. Ὅλα αὐτά, ὅμως, ματαιοῦνται ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν προδοτῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν.

Ὅταν οἱ Ἰταλοὶ παραδίδονται τὸν Σεπτέμβριον 1943, δὲν ἀντικαθίστανται αἱ δυνάμεις τῶν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Πρὸς τί; Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἀντικαθιστοῦν εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ ἀπασχολοῦν τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸν δολοφονοῦν. Ὁ σκοπὸς τῶν, λοιπόν, ἐπιτυχᾶνεται χωρὶς ἀπώλειες γερμανικῆς.

Ἄντι, δέ, νὰ γίνη ἡ ἀπόβασις τὸν Σεπτέμβριον 1943 εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔγινεν εἰς τὴν Γαλλίαν—Ἰταλίαν καὶ ἐκαθυστέρησε καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἕνα ἀκόμη ἔτος, τὸν Σεπτέμβριον - Ὀκτώβριον 1944. Ἐξ αἰτίας τῶν κομμουνιστῶν ἔμεινεν ἀκόμη ἕνα δλόκληρο χρόνο ὑπόδουλος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον 1943 μέχρι Σεπτέμβριον - Ὀκτώβριον 1944 οἱ κομμουνισταὶ εὐρῆκαν ἐλεύθερον πεδῖον δράσεως καὶ ἐδολοφόνησαν χιλιάδες Ἑλληνες. Ἡ ἑλληνικὴ ἀνασυγκρότησις καθυστέρησε κατὰ ἕνα χρόνο, ἐνῶ εἰς ἄλλας χώρας π.χ. εἰς τὴν Ἰταλίαν ἤρχισεν ἀμέσως ἀπὸ τὸ 1943, εὐθὺς δηλ. μετὰ τὴν ἀπόβασιν ἐκεῖ.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἑλληνες εἶχαμε καὶ ἄλλην καθυστέρησιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας μας ἐξ αἰτίας των, διότι οἱ κομμουνισταὶ ἔκαμαν καὶ τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944 καὶ τὸν συμμοριτοπόλεμον 1946· 1949. Ἄλλα καὶ μόνον τὰ ἔργα των ἐπὶ κατοχῆς 1941—45 ἀποδεικνύουν τὸ ἦθος τῆς προδοσίας των.

3.— Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΤΗΠΟΦΕΡΕΙ ΤΑ ΠΑΝΔΕΙΝΑ

1) Τὸ 1944 εἶναι ὁ θλιβερότερος χρόνος δουλείας τῶν Πελοποννησίων. Τὰ μαρτύρια ποὺ πέρασε ὁ λαὸς τότε δὲν περιγράφονται. Ἄν τὰ ἔτη 1941 καὶ 1942 ἦσαν ἔτη πείνας καὶ στερήσεων, ἂν τὸ ἔτος 1943 ἦτο τὸ ἔτος ἐγκλημάτων καὶ προδοσίας, τὸ 1944 τὰ εἶχε ὅλα τὰ δεινά. Στὰ θουνὰ δὲν ὑπάρχουν ἀντάρτες νὰ δύνουν δύναμι καὶ θάρρος στοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν καὶ πῶν πόλεων. Οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἔχουν ἐπιτεθῆ τὸ 1943 καὶ διελύθησαν. Οἱ συμμαχικὲς ἀποστολὲς μετὰ τὴν τακτικὴ αὐτὴν τῶν κομμουνιστῶν ἔφυγαν οἱ περισσότερες διὰ τὴν Μέση Ἀνατολή, τὸν Ἰανουάριον 1944. Δὲν ὑπάρχουν συνεπῶς οὔτε φρένα τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ πουθενά.

Τὸ 1944 ἦτο ὁ χρόνος τῆς ἀφίξεως εἰς Πελοπόννησον τοῦ ἀρχιδολοφόνου κομμουνιστοῦ Ἄρη Βελουχιώτη ἀπὸ τὴν Ρούμηλ. Ἐπιστατεῖ προσωπικῶς ὁ ἴδιος εἰς ὅλα τὰ ἐγκλήματα. Οἱ κομμουνισταὶ μαζί μὲ Βουλγάρους σκοτώνουν ὄσους θέλουν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες. Δὲν ὑπάρχει φραγμὸς οὔτε ἔλεγχος ἀπὸ καμμία δύναμι ἑλληνικὴ. Ὅσο γιὰ τὸ Θεὸ δὲν τὸν ὑπολογίζουν: Εἶναι ἄθεοι. Ἔχουν ἀπαγορεύσει καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ Γερμανοί, τὴν κυκλοφορίαν χωρὶς τὴν ἄδειάν των. Ἀπὸ τὴν παραμικρὴ παραλείψει ἢ ἀπροσεξία τῶν πολιτῶν στὶς διαταγὰς των, ἐπιβάλλουν αὐστηρότατες ποινές, ξυλοδαρμοὺς, ἐξευτελισμοὺς, στρατόπεδα ἢ καὶ θάνατον. Δὲν ὑπάρχει δι' αὐτοὺς ἐπιμέτρησις ποινῆς. Ἔτσι ἐνεργοῦν καὶ οἱ ἄγριοι καὶ οἱ πρωτόγονοι λαοί. Σκοτώνουν σκοπίμως οἱ κομμουνισταὶ ἐξ ἐνέδρας 2—3 Γερμανοὺς, καὶ οἱ Γερμανοὶ εἰς ἀντίποινα κρεμᾶνε ὄσους θέλουν καὶ καίνε ὄσα χωριά θέλουν. Ἀνατινάσσουν κάθε

γέφυρα πού ἑνώνει μιὰ περιφέρεια μὲ τὴν ἄλλη. Σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία δὲν ὑπάρχει. Αὐτοκίνητα δὲν κυκλοφοροῦν. Καὶ αὐτὴ ἡ βοήθεια τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ δὲν φθάνει στὰ χωριὰ τῆς Πελοποννήσου, ὅπου δὲ φθάνει, τὴν κατὰσχουν οἱ κομμουνισταὶ διὰ τοὺς δικούς των».

Τώρα τὸ 1944 εἶναι καὶ πείνα, καὶ φόβος, καὶ θλίψις καὶ βάσανα καὶ θάνατοι. Ὅλα παραμονεύουν. Σκοτώνουν οἱ Γερμανοί, σκοτώνουν καὶ οἱ κομμουνισταί. . .

2) Τὸ ἔργον τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὰ μαρτύρια τοῦ Λαοῦ τῆς Πελοποννήσου τὸ συμπληρῶνουν οἱ Γερμανοὶ μὲ τὴν σειρὰ των. Ἀπαγορεύουν καὶ αὐτοὶ κάθε συγκοινωνία, κάθε κυκλοφορία. Διὰ τὰς παραβάσεις ποινὴ ὁ θάνατος.

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπικρατούσης τότε καταστάσεως εἶναι μιὰ διαταγὴ τοῦ Γερμανοῦ Διοικητοῦ Πελοποννήσου τῆς 19 Μαΐου 1944. Τὴν παραθέτομεν ὡς ἔχει:

«Πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Πελοποννήσου.

Λόγω τῶν πολλαπλασιαζομένων ἐπιθέσεων ἐξ ἐνέδρας τῶν δολοφονιῶν καὶ τῶν πράξεων σαμποτάζ τῶν διαπραττομένων ὑπὸ κομμουνιστικῶν συμμοριῶν, ὁλόκληρος ἡ Πελοπόννησος ἐκηρύχθη πολεμικὴ ζώνη.

1. Αἱ ὥραι διακοπῆς τῆς κυκλοφορίας δι' ὁλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καθορίζονται ἀπὸ τῆς 6 μ.μ. μέχρι τῆς 6ης πρωϊνῆς.

2. Ὅλα τὰ καφενεῖα καὶ τὰ ζαχαροπλαστεῖα, ὅλα τὰ κέντρα καὶ τὰ οἰνοπωλεῖα, ὅλοι οἱ κινηματογράφοι καὶ τὰ θέατρα ὀφείλουν νὰ κλείσουν καθὺς καὶ ὅλαι αἱ ἐκκλησίαι. Ἡ θεία λειτουργία ἐπιτρέπεται νὰ τελεῖται μόνον τὴν Κυριακὴν πρὸ μεσημβρίας.

3. Ἀπαγορεύεται πᾶσα συνάθροισις πέραν τῶν πέντε προσώπων, ὡς καὶ αἱ συγκεντρώσεις. Ἐπίσης δέ, καὶ αἱ ἀγοραὶ εἰς ὑπαίθριους τόπους καὶ ἐντὸς κτιρίων.

4. Ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν οἰαδήποτε ταχυδρομικὴ καὶ τηλεγραφικὴ ἐπικοινωνία ὡς καὶ ἡ ἐπικοινωνία διὰ τηλεφώνου. Ἐπιτρέπεται μόνον ἡ λειτουργία ὑπηρεσιακοῦ ταχυδρομείου τῶν νομαρχιῶν. Ἡ μεταφορὰ θὰ διενεργῆται ἀποκλειστικῶς μέσῳ τῆς Φελίτ Κομανταντοῦρ 1042.

5. Διακόπτεται πᾶσα συγκοινωνία διὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἀπὸ τῆς 18.5.1944, ὥρα 6 μ.μ.

6. Ἀναστέλλεται πᾶσα σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία διὰ τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν.

7. Ἀπαγορεύεται πᾶσα συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ τροχοφόρων συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ποδηλάτων εἰς τὴν Πελοπόννησον. Αἱ ὑπόλοιποι συγκοινωνίαι τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπόκεινται εἰς τοὺς ἐξῆς περιορισμούς:

α) Ἀπεριόριστος ἐλευθερία κινήσεως ὑφίσταται μόνον ἐντὸς τῶν χωριῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὰ ἀγρῶν.

β) Ἐξω τῶν χωριῶν ἡ ἐπιβατικὴ συγκοινωνία ἐπιτρέπεται μόνον ἐπὶ τῶν

ὁδῶν καὶ ἀμαξιτῶν δρόμων ἀποκλειομένων τῶν ὄρειων περιοχῶν.

Κάθε προσέγγις εἰς τὰς παρυφάς τῶν ὄρεων συνεπάγεται τὸν κίνδυνον ἀμέσου συλλήψεως ἢ τυφεκισμοῦ. Ἐντὸς τῶν ὄρειων περιοχῶν ἀπαγορεύεται ἐπίσης ἢ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασις.

8) Ἀπαγορεύεται πᾶσα ἀστική διὰ πλοίων συγκοινωνία. Ὡς πρὸς τὴν ἄλιειαν, θὰ ἐκδοθῶσι εἰδικαὶ διαταγαί.

9) Ἡ ἰσχὺς τῶν μέτρων τούτων, ἄρχεται ἀπὸ τὴν ἑσπέραν τῆς 19ης Μαΐου 1944, ὥρα 6 μ.μ.

10) Περὶ τῶν κινήσεων τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ θὰ ἐκδοθῶσιν εἰδικαὶ διατάξεις.

19 Μαΐου 1945

Ὁ ἀρχηγὸς ἀμύνης τῆς Πελοποννήσου».

Ὁ λαὸς ἀμύνεται μὲ ὑπομονὴν καὶ πρωτοβουλία ἀξιοθαύμαστη σὲ κάθε διαταγὴ τῶν Γερμανῶν. Τοῦ δίνει δύναμι ἢ ἀστείρευτη ἀγάπη του στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀναγνώστης ὅμως, μπρορεῖ νὰ ὑπολογίσῃ πόσοι καὶ πόσοι ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ, ἴσως καὶ μὲ τὴν ζωὴν των, ὅσοι καὶ κατὰ λάθος παρέβησαν τέτοιες διαταγὰς τῶν Γερμανῶν.

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ Ἀχιλλεὺς Κύρου στὸ βιβλίον του: «Οἱ σκλαβωμένοι νικηταί».

«...Στὴ χρονικὴ αὐτὴ περίοδο, ἐχρησιμοποιήθηκε ἐνταντικώτερα ἀπὸ ἄλλοτε ἓνα νέο γερμανικὸ σύστημα, ποὺ χαρακτηρίζει ἀκόμα περισσότερο ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο τὴν βαρβαρότητα των: Ἡ περιφρημὴ «κλούβα».

»Ἐνα ἀνοικτὸ φορητὸ βαγόνι, περιτριγυρισμένο ἀπὸ παντοῦ μὲ συμπατόπλεγμα, προσετίθετο σὲ κάθε γερμανικὸ στρατιωτικὸ τραῖνο, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ κυκλοφοροῦσαν κυρίως στὸ Πελοποννησιακὸ δίκτυο. Ἡ θέσις τοῦ βαγονιοῦ αὐτοῦ ἦταν μπροστὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀτμομηχανή. Δέκα πέντε ἕως εἴκοσι Ἕλληνες κρατούμενοι ἐφορτώνοντο μέσα σ' αὐτὸ τὸ βαγόνι, ὅπου ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένουν συχνὰ ἐπὶ ὀλόκληρα ἡμερόνυχτα μέσα στὸ κρῦο καὶ τὶς βροχὰς τοῦ χειμῶνος, ἢ τὸν καυτερὸ ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἔτσι οἱ Γερμανοὶ ποὺ ἐφοβοῦντο τόσο πολὺ τὰ συνηθισμένα πιά σαμποταῖς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἔχουν βροῆ τὸν τρόπο νὰ τὰ ἐμποδίζουσιν, ἐφ' ὅσον οἱ Ἕλληνες ἀντάρται ἤξεραν, ὅτι οἱ πρῶτοι ποὺ θὰ ἐπετάγοντο στὸν ἀέρα ἢ θὰ ἐρίχνοντο στὸ κρημνὸ ἀπὸ μιὰ ἐκτροχίασι, θὰ ἦταν οἱ ἀθῶοι καὶ δυστυχισμένοι συμπατριῶτες των.

»Ἡ «κλούβα» ἦταν ἐφοδιασμένη καὶ μὲ ἓνα τρομερὸ ἐκρηκτικὸ μηχανήμα, ἱκανὸ νὰ τὴν ἀνατινάξῃ κάθε στιγμὴ στὸν ἀέρα. Ἐνα ἠλεκτρικὸ σύρμα συνέδεε τὸ μηχανήμα αὐτὸ μὲ τὸν Γερμανὸ ἐπόπτη τοῦ τραίνου ποὺ παρακολουθοῦσε ἄγρυπνα κάθε κίνησι γύρω ἀπὸ αὐτὸ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδρομῆς. Ἔτσι δὲ ὁποιαδήποτε στιγμὴ ποὺ θὰ ἔβλεπε ἓνα κίνδυνον ἢ μιὰ ἀπειλή γιὰ τὸ τραῖνο του, εἶχε τὴν δυνατότητα ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ καταδικάσῃ σὲ ἄμεσον φρικτὸ θάνατον τοὺς ἀθῶους Ἕλληνας τῆς «κλούβας»,

πατώντας ἀπλῶς ἓνα κουμπί. Δύο τέτοιες «κλουβες» ἀνατινάχθηκαν ἔτσι κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα».

«... Ὁ Μάιος καὶ ὁ Ἰούνιος τοῦ 1944, μποροῦν ἴσως νὰ χαρακτηρισθοῦν οἱ τραγικότεροι μῆνες τῆς δουλείας στὴν Ἑλλάδα. Εὐθύς ἀπὸ τὴν πρώτη Μαΐου ἄρχισε ἡ τρομερώτερη αἱματοχυσία ἀπὸ ὅσες εἶχε γνωρίσει ἔως τώρα ἡ δυστυχημένη χώρα. Μία τρομακτικὴ ἀνακοίνωσις τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ Ἑλλάδος, πού εἶχε δημοσιευθῆ τὴν προηγουμένη μέρα στὶς Ἑλληνόφωνες Γερμανικὲς ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν, ἀνήγγειλε, ὅτι κατόπιν τῆς δολοφονίας ἑνὸς Γερμανοῦ στρατηγοῦ καὶ τριῶν συνοδῶν του κοντὰ στοὺς Μολάους, θὰ ἐτυφεκίζοντο τὴν 1ην Μαΐου διακόσιοι (ἀριθ. 200) Ἕλληνες στὰς Ἀθήνας καὶ ὅτι ταυτοχρόνως εἶχε δοθῆ διαταγὴ στοὺς Γερμανοὺς στρατιώτας, νὰ σκοποῦνουν ὅποιον Ἕλληνα θὰ συναντοῦσαν στὴν ὁδὸν Μολάων — Σπάρτης. Τὰ Γερμανικὰ ἐκτελεστικὰ ἀποσπάσματα, δὲν εἶχαν φθάσει ποτὲ ἀκόμα αὐτὸ τὸ ρεκόρ.

Ἐπειδὴ μάλιστα ἦταν καὶ τόσο πολλοὶ οἱ ἐκτελούμενοι, ἐχρειάστηκε νὰ ληφθοῦν ἰδιαίτερα προληπτικὰ μέτρα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.

Στοὺς διακοσίους Ἕλληνες πού ἐπῆραν ἐκεῖνο τὸ πρωὶ ἀπὸ τὸ Χαϊδάρι, δὲν ἀπεκάλυψαν, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ θανατικὴ ἐκτέλεσις. Ἀπεναντίας μάλιστα, τοὺς εἶπαν νὰ πάρουν μαζί καὶ τὶς κουβέρτες των.

Ὅταν ὅμως τοὺς ἐφόρτωσαν μὲ τὶς χειροπέδες καὶ πάνοπλοι Γερμανοὶ στρατιῶτες τοὺς εἶπαν: «Ἐκεῖ πού πηγαίνετε δὲν χρειάζονται οἱ κουβέρτες... Πετάξτε τες... Καὶ λίγη ὥρα ἀργότερα διακόσιοι ἀθῶοι Ἕλληνες ἀντίκρουζαν τὸν θάνατο, στὸν συνηθισμένο τόπο ἐκτελέσεων καὶ δυνατότερες παρὰ ποτὲ ἄλλοτε, ἀληθινὰ κυρίαρχες, ἀντήχησαν πρὸς τὶς πλαγιὰς τοῦ Ὑμηττοῦ οἱ στροφές τοῦ ἐθνικοῦ μας ἕμνου. Ἐν τῷ μεταξὺ στοὺς δρόμους τῆς Πελοποννήσου ἄλλες πολὺ περισσότερες ἑκατοντάδες Ἑλλήνων ἐδολοφονοῦντο ἄγρια, ἀπὸ τὰ γερμανικὰ κτήνη».

Σχετικῶς μὲ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δεινὰ τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τὴν περίοδον 1943—44, γράφει τὰ ἐξῆς ὁ Λ. Πατόπουλος εἰς τὸ βιβλίον του: «Ἱστορία τῆς κατοχῆς»:

«Ὁ Δεκέμβριος τοῦ 1943, καὶ ὁ Ἰανουάριος τοῦ 1944, ὑπῆρξαν ἡ ἐποχὴ τῆς ἐνάργεως τοῦ σκληροτέρου μαρτυρίου δι' ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ εἶχεν ὑψωθῆ ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1821, μέχρι τοῦ μικροτέρου Πελοποννησιακοῦ χωριοῦ, ἐπεκράτησε βίος ἀβίωτος, πραγματικὴ κόλασις. Συνεχῆ ἐγκλήματα, πείνα, θάνατοι καὶ τρόμος.

» Ὁ Μωρηᾶς ἐκαίετο. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Πελοποννήσου οἱ Γερμανοὶ ἐξαπέλυσαν τὴν πιὸ ἄγρια, τὴν πιὸ φορικτὴ, τὴν πιὸ ἀνείπωτη τρομοκρατία, ἀφοῦ ὑπέθαλψαν μὲ σατανικοὺς τρόπους τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ὅττι ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἡπειρον, τὴν Στερεάν Ἑλλάδα διὰ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, πού ἐσφάδαζον κάτω ἀπὸ τὸ πέλμα τῶν Βουλγάρων ἐπιδρομέων — ἰσοπεδῶντο καὶ ὁ Μωρηᾶς. Οἱ

ἐπαρχιακῆς Πελοποννησιακῆς πόλεις ὑφίσταντο μεγάλας καταστροφάς. Τὰ ἡρωϊκὰ Μωραϊτικὰ χωριά εἰς τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν αἱ λαμπρότεραι σελίδες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, ἐξωλοθρεύοντο. Τὰ ἱστορικά Μοναστήρια εἰς τὰ ὁποῖα πρωτόναψε ἡ σπίθα τῆς ἐλευθερίας, παρεδίδοντο εἰς τὰς φλόγας. Οἱ ἄνδρες ἐξετελοῦντο ὁμαδικῶς ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κατὰ χιλιάδας. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά παρεδίδοντο σὴν τραγικωτέρα δυστυχία. Τὰ πάντα —κάθε τι τὸ κινητὸν— διηραζέτο, ἀκόμη καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν φτωχῶν. Τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδόν. Σφαγὴ καὶ ἐρήμωσις παντοῦ.

Αἱ Ἀθῆναι, ἐγένεσαν τότε ἀπὸ πρόσφυγας Πελοποννησίους, ἀπὸ τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Ἠλείαν, τὴν Μεσσηνίαν, τὴν Λακωνίαν, τὴν Ἀρκαδίαν καὶ τὴν Κορινθίαν. Ἀμέτρητες οἰκογένειες κατεστράφησαν καὶ ἄλλες ἔμειναν κυριολεκτικῶς εἰς τοὺς δρόμους. Ὅσες ἐπέζησαν. Νέα ἐποχὴ Ἰβραήμ, ἔτος πού θὰ μείνη γνωστὴ σὴν ἱστορία ἢ περίοδος πού πέρασε τότε ὁ Μωρηᾶς. ἤρχισε κυρίως ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου 1943, ὁπότε οἱ Γερμανοὶ ἀπεφάσισαν νὰ καταπνίξουν κάθε ἀνταρτικὴν ἐνέργειαν πού εἶχεν ἐκδηλωθῆ εἰς τὴν Πελοπόννησον. Πράγματι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἤρχισε ἢ μεταφορᾶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἰσχυροτάτων γερμανικῶν δυνάμεων, ἐφωδιασμένων μὲ τὰ τελευταῖα μέσα τοῦ συγχρόνου πολέμου. Ἡ διαταγὴ πού δόθηκε στοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν ἀρχηγεῖον, ἦτο νὰ καταστρέψουν ὁλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ μὴ ἀφήσουν τίποτε ὄρθιον».

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι μιὰ ἄλλη διαταγὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τότε τοῦ ΚΚΕ Σιάντου, τὸν Μάϊον 1944, πρὸς τὸν ἀρχιδολοφόνον κομμουνιστὴν Ἄρη Βελουχιώτη, εἶναι σχεδὸν ἴδια «Θανάσι νὰ στρώσης τὸν δρόμο σου μὲ κορμιά». Θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι μόνον εἰς τὸν ὄλεθρον τῆς Ἑλλάδος συνεφώνησαν Γερμανοὶ καὶ κομμουνισταί. Διέφερε μόνον ἡ πηγὴ τῆς δολοφόνου ἐντολῆς των.

4. ΚΑΤΟΧΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΤΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

1) ΦΟΒΟΣ, ΤΡΟΜΟΣ, ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

α) Ἀπὸ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1943, μὲ τὴν τελευταίαν μάχην τῆς Παλιοχώρας Λακωνίας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν, ἀρχίζει εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον μιὰ φοβερὴ καὶ μαύρη κατοχή. Προστίθεται εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Γερμανῶν καὶ ἡ κατοχὴ τῶν κομμουνιστῶν, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν Ἰταλῶν πού εἶχαν πρὸ μηνὸς ἐξαφανισθῆ. Ἐνα ἀπέραντο σκοτάδι φόβου καὶ τρόμου, ἀπλώνεται καὶ στὸ τελευταῖο χωριὸ τοῦ Μωρηᾶ. Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ πιέζεται ἀπὸ Γερμανοὺς καὶ κομμουνιστάς. Ἡ ζωὴ τῶν Πελοποννησίων, εἶναι ἐκτεθειμένη καθημερινῶς εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὸν θάνατον. Ἀσφαλῶς ὅμως, ἡ κατοχὴ τῶν κομμουνι-

στῶν ἦτο περισσοτέρα ἀπάνθρωπος, μὲ περισσότερα θύματα καὶ ἀφάνταστη ἀγριότητα. Οἱ Γερμανοὶ δολοφονοῦν, ἀλλὰ δολοφονοῦν κατὰ πρόσωπον ἀμέσως, χωρὶς διαδικασία, χωρὶς ἀργοπορία. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, βασανίζουν πρῶτα καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα καὶ δολοφονοῦν ἀργὰ - ἀργὰ μὲ σύστημα τῶν ἀπαισιοτέρων κακοῦργων. Οἱ Γερμανοὶ σκοτώνουν ἀμέσως, χωρὶς ἐξήγησι καὶ διάκρισι. Οἱ κομμουνισταὶ σκοτώνουν πρῶτα τὶς ψυχές, ἐξευτελίζουν τοὺς ἀνθρώπους πού πρόκειται νὰ δολοφονήσουν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους πού παρακολουθοῦν ὑποχρεωτικῶς τὴν δολοφονίαν. Μαχαιρώνουν κάθε εὐαισθησία ἀνθρώπινη, κάθε αἶσθημα ἀγάτης, κάθε οἰκογενειακὴ ἰδέα, ὅτι ἱερὸ ἔχει ὁ ἀνθρώπος ὡς λογικὸν ὄν, ὡς ἠθικὴ προσωπικότης.

Ἴδου ἓνα τραγοῦδι, πού ὑπεχρέωσαν τοὺς ὀργανωμένους των νὰ τραγουδοῦν:

Ἡ ἰδέα ἃς εἶναι ὁ σκοπὸς μας
 κι' ὁ καθένας ἃς τρέχη μπροστά,
 ἀδελφὸς ἀδελφὸ νὰ σκοτώνη
 κι' ὁ πατέρας τὸν γιὸ νὰ κτυπᾷ. . .

Ἡ δολοφονία ἀδελφοῦ καὶ πατέρα ἱμνεῖται ὡς σκοπὸς καὶ ἰδανικὸ τῆς ζωῆς. Οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν καθημερινῶς, χωρὶς ἔλεγχον, διὰ ἀσήμαντον ἀφορμὴν. Ὁ κάθε ὀπλοφόρος, στέλεχος τοῦ ΚΚΕ μπορεῖ νὰ σκοτώνη φανερὰ ἢ κρυφά, χωρὶς νὰ δίνει λόγο σὲ κανένα.

β) Ἐπιβάλλεται ἀπὸ οἰονδήποτε ἢ ποιὴν τοῦ θανάτου, δι' οἰονδήποτε ἀδίκημα. Ἡ ἄρνησις ἐκτελέσεως διαταγῆς, ἀπὸ ἓναν κατώτερον, ἢ ἄρνησις ἐφοδιασμοῦ διὰ τροφίμων τῶν πρακτόρων ΕΑΜ—ΕΛΙΑΣ—ΚΚΕ ἀπὸ ἓνα πτωχὸν χωρικόν, ἢ ἄρνησις χορηγήσεως τοῦ ζώου του ἢ πληροφοριῶν ἐπὶ ἓνός θαραλέου πολίτου, ἐπιφέρει τὴν ἐκτέλεσίν του εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, ὡς προδότου ἢ τὴν ἐξαφάνισίν του διὰ μία «ἀνάκρισι» σὲ μακρινὰ μέρη, χωρὶς νὰ ξαναγυρίση.

γ) Εἰς ὑποχρεωτικὰς συγκεντρώσεις τῶν κατοίκων διδάσκειται ἐπισήμως, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει ἑδαφικὰς ἀξιώσεις ἐναντίον οὐδενός, ὅτι οἱ Βούλγοροι εἶναι ἀδελφοὶ μας κλπ. Χαρακτηρίζεται «μεγαλοῦδεάτης καὶ φασίστας», ὅποιος ζητήση ἀτελευθέρωσι τῆς βορείου Ἡπείρου. Ὅποιος τολμήσῃ καὶ διατυπώσῃ καὶ σκέψῃν του ἀκόμη ἀντίθετον μὲ τοὺς κομμουνιστὰς καθοδηγητὰς, καταγράφεται ὡς «ἀντιδραστικὸς», διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ μὲ τὴν σειρὰν του. . .

Εἰς τὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, ἓνας κομμουνιστὴς ἐδίδασκε:

«Θέλομε μικρὴ Ἑλλάδα καὶ θὰ ζήσουμε καλά». Ἐνας παριστάμενος, ὁ Ἀναστάσιος Δημόπουλος, δὲν μπόρεσε νὰ συγκρατηθῇ καὶ γέλασε.

— Γιατί γελᾷς; τοῦ φώναξε ὁ κομμουνιστὴς.

— Εἶμαι βλάκας. . . γι' αὐτὸ, ἀφοῦ ἔχετε τὰ ντουφέκια. . .

Μόλις ἐσώθη τότε, γιατί ἔκανε τὸν βλάκα. Ἀργότερα δὲν ἐπρόλαβαν νὰ τὸν ἐκτελέσουν.

δ) Οἱ δολοφονίες των γίνονται παντοῦ. Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, παρουσία τῶν κατοίκων καὶ μέσα στὰ σχολεῖα. Εἰς τὸ χωρίον Γαρδίκι, ἔσφα-

Ξαν Ξαν μέσα στο σχολείο, παρουσία όλων των κρατουμένων και από την αρτηρίαν του τὸ αἷμα, ἔφθασε εἰς τὴν φωτογραφίαν τοῦ γέρου τοῦ Μωρηᾶ, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ποὺ εἶχεν ἀναρτήσει εἰς τὸν τοῖχο ἓνας Ἑλληνας δάσκαλος πρὶν ἀπὸ τὴν κατοχή.

Κατὰ Ἰούλιον 1944, εἰς θέσιν «Τσέπουρι», περιφερείας Μοναστηρίου. εἶναι ὁ Σωτήριος Καράμπελας, μὲ τὸν γιού του Παντελῆ Καράμπελαν καὶ ἐπότιζαν τὸ περιθώλι τους. Τὸ πρῶτ' ἔρχονται κάτι κομμουνισταὶ ἀπὸ τὸν Ἄετόν, τοὺς πέρνουν μὲ τὰ αὐτόματα στὸ χέρι, τοὺς πηγαίνουν στὸν Ἄετό, τοὺς ξεχωρίζουν σὲ χωριστὰ κρατητήρια καὶ τοὺς ἀρχίζουν στὸ ξύλο.

Γιατὶ μᾶς βραῶτε; ρωτοῦν οἱ δυστυχεῖς Ἑλληνες.

Γιατὶ προδόσατε! Νὰ μᾶς εἰπῆτε καὶ ποῖοι ἄλλοι ἦσαν;

Δὲν ξέρουμε τίποτε. Οὐδέποτε ὑπήρξαμε προδότες στὴν Πατρίδα μας.

Λέγουν στὸν Παντελῆ:

ἽΟ πατέρας σου τὰ εἶπε, θὰ τὰ ὁμολογήσης καὶ σύ.

ἽΑπὸ νεκρὸ μπορεῖς νὰ πάρης ἀπάντησι; ἽΑν εἶναι σοτωμένος μπορεῖ νὰ μιλήσῃ; Τοὺς ἀπάντησε ὁ Παντελῆς. Μετὰ ἀπὸ βασανιστήρια 7 ὥρῶν, ἀπεκαλύφθη ἡ πλάνη των, ἄλλα πρόσωπα ἤθελαν νὰ συλλάβουν, τοὺς ἐκάλεσαν καὶ τοὺς εἶπαν:

— Ἐκάναμε ἓνα σφᾶσμα καὶ ζητᾶμε συγνώμην, μπορεῖτε νὰ μᾶς κάνετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιο, νὰ σᾶς ἀποδείξωμε ὅτι εἰμεθα τέλειοι δημοκράτες. . .

Τοὺς ἔδωσαν καὶ ἓνα χαρτί, ὅτι εἶναι ἀθῶοι καὶ ὅτι οὐδέποτε πλέον, θὰ τοὺς θίξουν. . .

Παρὰ ταῦτα, μετὰ 3—4 μῆνες τοὺς συνέλαβαν καὶ τοὺς πῆγαν στὸ Σελᾶ εἰς τὰ ἐκεῖ λαϊκὰ δικαστήρια, δι' ἀνάκρισιν, χωρὶς τροφὴν ὀλόκληρης ἡμέρας.

ε) ἽΟ ὄπλαρχηγὸς Γρ. Μαντζουράνης, γράφει εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1961, ἔκθεσίν του:

«Εἰς τὰς ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Γερμανῶν, τοῦ θέρους τοῦ 1944, εἰς ὀλόκληρον τὴν ἐπαρχίαν Κυνουρίας, ἐλειηλατήθησαν τὰ χωρία ὅλης τῆς ρεινῆς Κυνουρίας καὶ ἐπυρπολήθησαν πολλαὶ οἰκίαι εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία πλὴν τῶν πεδινῶν χωρίων. Ἐφονεύθησαν δέ, πάρα πολλοὶ ἐθνικόφρονες, διότι οἱ μὲν Γερμανοὶ διέτασσαν νὰ μὴ μετακινεῖται οὐδεὶς ἐκ τῶν χωρίων των, οἱ δὲ κομμουνισταὶ ἐνῶ ἦσαν ἀνίσχυροι νὰ τοὺς ὑπερασπίσων καὶ σκοπίμως διὰ νὰ εὗρουν ἀφορμὴν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν εἴτε αὐτοί, εἴτε οἱ Γερμανοί, διέτασσαν τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν καὶ νὰ τραποῦν πρὸς τὰ ὄρη.

» ἽἘλεγον οἱ κομμουνισταί: «ἽΟποῖος παραμείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, θὰ χαρακτηρισθῆ προδότης καὶ θὰ ἐκτελεσθῆ». Πολλοὶ ἀπὸ φόβο ἔφυγαν εἰς τοὺς ἄγρους καὶ τὰ δάση, ὅπου τοὺς εὗρηκαν οἱ Γερμανοὶ καὶ τοὺς ἐκτέλεσαν. Καὶ οὕτω ἐθρηνήσαμεν πολλὰ θῦματα, εἰς ὅλην τὴν Κυνουρίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν ὀρεινήν».

στ) Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης παράδειγμα τῆς ἐγγληματικῆς ἀθλιότητος,

ύποκρισίας και άναισθησίας, είναι ή περίπτωσης της Νίτσας Ρούκα, από την Καλλιρόη Μεσσηνίας. Οί κομμουνιστάι έτραυματίσαν τον άδελφόν της Νίκο και έδολοφόνησαν τον πατέρα της Πάνο Ρούκα, έφεδρον ύπολοχαγόν και την μητέρα της, εις έπίθεσιν την νύκτα κατά τής οικογενείας της, την μεγάλη Παρασκευή του Πάσχα του 1943. . . Τόν Σεπτέμβριον 1943, συνέλαβον και την όρφανήν πλέον, Νίτσα Ρούκα, ένω προσπαθοῦσε νά αναχωρήση σιδηροδρομικώς δι' Αθήνας, διά νά σωθῆ. Τήν κατέβασαν από τό τραίνο, την μετέφεραν εις τό Δυρράχιον Ταυγέτου, όπου κατά Νοέμβριον 1943, την δικάζουν στο λαϊκό δικαστήριο εις θάνατον, «διότι έξεδίδετο εις τούς 'Ιταλούς». . .». Ματαίως όλόκληρος ό πληθυσμός διαμαρτύρεται φωνάζει, ότι είναι άθώα. 'Ο δολοφόνος τών γονέων της Κων. Κανελλόπουλος, κομμουνιστής από τό χωριό της, τής είχε ζητήσει νά γίνη έρωμένη του και ή υπερήφανη αυτή Έλληνίδα είχε άρνηθῆ. Καί μετά την καταδίκην της άρνεΐται και περιμένει ήσυχη τον θάνατον. Έπεμβαΐνουν όλοι οί παρευρισκόμενοι νά άποτρέψουν και αυτό τό άνοσιούργημα, διότι πιστεύουν ότι είναι άθώα.

'Ο ιατρός Καλόπουλος, από Κωνσταντίνους, έβεβαίωσε κατά τον έπισημότερον τρόπον, ότι ήτο «παρθένος». Καί μετά ταῦτα ή Νίτσα Ρούκα, δολοφονείται εις ύποχρεωτικήν παρουσίαν όλων τών κατοίκων.

Οί κομμουνιστάι περιφρονοῦν και την ζωήν του ανθρώπου και την ύπόληψιν και τά ψυχικά τραύματα που προκαλοῦν γύρω τους. . . Ζοῦν ως άπάνθρωποι και θέλουν και όλοι γύρω τους νά είναι ζώα.

2) ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΣΤΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ

Σε κάθε περιφέρεια 10—15 χωριών, ήτο και ένα στρατόπεδο συγκεντρώσεως. "Όσοι δέν ακολουθοῦν τό ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, όσοι ψιθυρίζουν διαφορετική γνώμη από τούς κομμουνιστάς, όσοι δέν θέλουν νά γίνη έπαρχία τών Σλατών ή Έλλάς, μόλις θά έφενγαν οί Γερμανοί, είναι «άντιδραστικοί». Καί όλοι αυτοί οί «άντιδραστικοί» είναι «έθνοπροδότες» συνεργάτες τών Γερμανών «φασίστες» κλπ. Μεγαλύτερη διαστροφή τής αληθείας δέν ήμποροῦσε νά ύπάσχη. "Όλοι σέρονται σε στρατόπεδα, που είναι κάτι αποθήκες, κάτι μάντρες, κάτι ύπόγεια στενά, ανήλια και ύγρά. Έκεί ό ένας επάνω στον άλλον μένουν μέσα στο κρύο νηστικοί, γυμνοί, ξυπόλητοι, άρρωστοι. Έκεί μένουν «μέχρις όπου γίνη ή δίκη». . . Έν τῷ μεταξύ κατά σειράν και με πρόγραμμα βασανίζονται, ξυλοκοποῦνται και ύποφέρουν τά πάνδεινα. Κάθε νύκτα άλλοι ύποβάλλονται σε βασανιστήρια, συνοδεία μουσικής με ένα άκωρντεόν, ή ένα μοντολίνο. Καί αν χρειασθῆ νά γίνη μετακίνησις τών κομμουνιστών από ένα μέρος εις άλλο, οί κρατούμενοι δεμένοι δύο - δύο ή τρεις - τρεις μαζί με αλυσίδες ή σχοινιά, βαδίζουν πεζή 4—5 νύκτες, ξυπόλητοι, νηστικοί. . . Τα

πόδια τους ματώνουν και αποκαμινουν, σταματούν, αλλά δέρονται σαν ζώα και προχωρούν...

Πόσοι και πόσοι δὲν ξεψύχησαν σὲ τέτοιες βασανιστικὲς πορείες... Ἐἶναι τὰ κινούμενα στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν κομμουνιστῶν...

Εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Φενεοῦ Κορινθίας, εἰς τὰς ὑποφωρέας τοῦ Χελμοῦ, εἶναι χιλιάδες κρατούμενοι. Ἀπὸ ἐκεῖ πέρνουν οἱ κομμουνισταὶ ὅσους θέλουν καὶ τοὺς ρίχνουν μισοζωντανοὺς εἰς τὸ ἐκεῖ βύραθρον καὶ τὶς γύρω ρεμματιές. Ὅσοι μένουν γνωρίζουν, ὅτι περιμένουν τὸν θάνατον, ἀλλὰ ἀκόμη ζοῦν. Οἱ καλόγεροι προσπαθοῦν νὰ τοὺς κρατήσουν εἰς τὴν ζωὴν μὲ κάθε τρόπο. Ρίχνουν σκοπίμως πολὺ λάδι καὶ συχνὰ εἰς τὰ καντήλια τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ κρατούμενοι τὸ ἐννοοῦν αὐτό. Ἐπήγαιναν καὶ ἔπιναν τὸ λάδι ἀπὸ τὰ καντήλια γιὰ νὰ ζήσουν. Τοὺς εἶχαν ἀφήσει ἐπὶ 15 ἡμέρες νηστικούς... Οἱ κομμουνισταὶ ἀφοῦ ἐδολοφόνησαν ἄνω ἀπὸ 700 ἀπὸ τοὺς κρατουμένους, εἰς τὸ τέλος διὰ νὰ μὴ μείνουν μάρτυρες τῶν ἐγκλημάτων των, ἐνῶ ἐπλησίαζε ἡ ἀπελευθέρωσις, ἐδολοφόνησαν καὶ τοὺς μοναχοὺς, Ἀρσένιον Μητρόπουλον, Παρθένιον Σταματόπουλον, Συμεὼν Σακελλαρίου, Γεννάδιον Πήτταν, Δανὴλ Στρίφτην, Καλλίκρατον Μαγκλάραν κ.ἄ.

Τὰ στρατόπεδά των τὰ ὠνόμαζαν συνήθως «Σιβηρία» καὶ τὰ χωριά, ὅπου εἶχαν τὴν ἔδραν των «Μόσχα». Πολὺ τραγικὴ ἢ προετοιμασία των καὶ ἡ ἀποκάλυψις των... Ἦσαν φαίνεται βέβαιοι, ὅτι θὰ ἐγένετο ἀπὸ τότε ἐπαρχία τῆς Ρωσσίας ἢ Ἑλλάς, χωρὶς ἰδική της πρωτεύουσα καὶ μὲ παγωμένα ἀτέραντα στρατόπεδα συγκεντρώσεως...

Τὸν Νοέμβριον 1943, ἦσαν στὸ κτήμα των ἔξω ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ, ὁ Γεώργιος Μενούνος καὶ ὁ υἱὸς του Ἀλέξιος Μενούνος. Ἐπειδὴ ὁ Κων(νο)ς Μενούνος λοχίας, υἱὸς τοῦ Γεωργίου Μενούνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀλεξίου, ἦτο ἀνάρτης τοῦ Ε.Σ. εἰς τὸν Ταῦγετον, εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Σπήλιου Βανικιώτου, συνελήφθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ μετεφέρθησαν στὸ στρατόπεδον Χαλβάτσου. Ἐκεῖ τοὺς ἔδιδαν οἱ κομμουνισταὶ, συστηματικῶς μία χούφτα σταφίδα τὴν ἡμέρα καὶ δέκα φορὲς ξύλο... Ἀπελευθερώθησαν μετὰ ὀκτάμηνον, τὸν Ἰούνιον 1944, ἀπὸ τὸ τάγμα ἀσφαλείας Μελιγαλᾶ..

Αὐτὸ τὸ ἀναφέρομεν ὡς παράδειγμα παθημάτων μερικῶν ποῦ ἐσώθησαν. Πόσοι καὶ πόσοι ὑπέφεραν καὶ δὲν ἐσώθησαν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεως...

3) ΛΑΪΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Τὰ λεγόμενα «λαϊκὰ δικαστήρια» τῶν κομμουνιστῶν ἐπὶ κατοχῆς, ἐγκατεστάθησαν εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1943. Κατὰ τὸ πρόγραμμα, τὴν ἀποστολὴν τῆς «δικαιοσύνης», θὰ ἀνελάμβανεν εἰς ἕκαστον χωρίον ἢ πόλι, ἡ συνέλευσις τῶν κατοίκων. Ἀλλὰ ἡ συνέλευσις αὐτὴ ἦτο ὑπο-

χρωατική. Ὁ δικαστὴς λοιπόν, πού θὰ ἔπρεπε νὰ δικάσῃ ἀβιάστως καὶ κατὰ συνείδησιν, εἶχε προσαχθῆ βιαίως εἰς τὸν τόπον τοῦ δικαστηρίου. Ἐκεῖ, εἰς αὐτὴν τὴν συγκέντρωσιν, ὁ εἰσαγγελεὺς ἦ «λαϊκὸς ἐπίτροπος», ὡς ὠνομάζετο, ὠρίζετο ὑπὸ τοῦ ΚΚΕ, ἕνας κομμουνιστῆς ἢ ἕνα πρόσωπον, πού ἐξετέλει ἐντολὰς τοῦ ΚΚΕ καὶ ἀργότερα ἐγένετο κομμουνιστῆς, ἤθελε δὲν ἤθελε.

Ὁ λαὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθῇ τὰς συνεδριάσεις... Νὰ ἀκούῃ, νὰ τρέμῃ, νὰ ἐκδηλώνεται, νὰ χειροκροτῇ, ἢ νὰ θλίβεται, ἀλλὰ νὰ σωπαίῃ τότε... Ἐὰν ἦσαν δύο - τρεῖς ψευδομάρτυρες «βαλτοὶ» καὶ «ὀργανωμένοι» καὶ ἔλεγαν, ὅτι «ὁ κατηγορούμενος ἐπρόδωσε τὸν ἀγῶνα» καὶ φώναζαν ἕνας ἢ δύο ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον: «Θάνατος! Θάνατος!» ἀλλοίμονον εἰς τὸν κατηγορούμενον. Ἡ ἀπόφασις ἦτο: «Θάνατος». Ἄν ὅμως, ἡ σκοπιμότης ἐπέβαλλεν τὴν ἀναστολὴν τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως, ἡ ἀπόφασις ἦτο θάνατος μὲ ἀναστολήν!

Σπανιώτατες εἶναι οἱ περιπτώσεις, πού ὀλόκληρος ὁ λαὸς συγκεντρωμένος ἐξαγριώνεται ἀπὸ τὸ σχεδιαζόμενον κακούργημα, τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν καὶ ἐξεγείρεται, φωνάζει, χειροκροτεῖ, ἀξιώνει: «Ἀθῶοι, ἀθῶοι» καὶ σώζει τὸν κατηγορούμενον. (Ὅρα περίπτωσιν κατηγορουμένου καπετὰν Ζήρεια, τὸν Αὐγούστου τοῦ 1943, εἰς Κορινθίαν, ὅτε ἐσώθη καὶ ἐξεδόθη ἀποφασίς εἰς θάνατον μὲ ἀναστολήν. Ἀλλὰ τότε, δὲν εἶχαν ἐπικρατήσῃ πλήρως καὶ λόγοι σκοπιμότητος ἐπέβαλλον τὴν ἀναστολήν. Ἐνῶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, εἰς Ἀχαΐαν ἀποφασίζοιεν θανατικὴν ἐκτέλεσιν διὰ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς Δροσόπουλον, Νηγιάννην καὶ Σκαρτσίλαν καὶ παρὰ τὴν βοήθην τοῦ λαοῦ ἐναντίον τους τοὺς ἐκτελοῦν...). Πρὸ τῆς κοινῆς βοῆς ὑπὲρ τῆς ἀθώότητος τοῦ συλληφθέντος, οἱ κομμουνισταί, ὑποχωροῦσαν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, τὸ παράδειγμα τῆς συλλήψεως τοῦ Παναγιώτου Φωτοπούλου, εἰς Ἀετὸν Τριφυλίας, τὸν Αὐγούστου 1944, εἰς ἀτιμόσφαιραν μεγάλης τρομοκρατίας. Παρὰ ταῦτα, ἐτόλμησεν ὁ Ἀντώνιος Λώλας, νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας:

-- Ἄδικο! Ἄδικο. φώναξε...

-- Σὺ μιλάς; Μὴν μιλάς, θὰ σὲ σκοτώσουν! τοῦ φώναξαν οἱ δικοὶ του.

-- Ἐγὼ εἶμαι γέρος. Δὲν πειράζει ἄς μὲ σκοτώσουν. Θὰ γυρίσῃ ὁ γυιὸς μου ἀπὸ τὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ...

Τόση ἦτο ἡ πεποιθήσις τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ἀλλὰ ἂν τότε ὑπεχώρησαν οἱ κομμουνισταί, τὴν ἐπομένην τὸν μετέφεραν τὸν Π. Φωτόπουλον εἰς Πλατάνια, τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἀνοίξῃ τὸν τάφον του καὶ τὸν ἐδολοφόνησαν...

Τὰ λεγόμενα «ἀνταρτοδικεῖα» των, ἦσαν σιμμορίες ἀρχιδολοφόνων. Ἐλειτούργουν τακτικῶς διὰ τὸ παραμικρὸν παράπτωμα ἢ παράθασιν κάθε ἀντιδραστικοῦ», εἰς τὰ σχέδια τοῦ κομμουνισμοῦ. «Λαϊκὸς ἐπίτροπος» ἦτο ἕνας ἀγρόματος χωρικὸς ἢ ἕνας γνωστὸς ἐγκληματίας, Ἄρκει νὰ ἦτο τυφλὸν ὄργανον τοῦ ΚΚΕ. Μία ἐγκληματικὴ φησιογνωμία, ἕνας μανιακὸς, ἕνας μοροφιλόδοξος ἢ ἡλίθιος, ἐπρότεινε συχνὰ εἰς τοὺς δικαστάς: «Θάνατον». Οἱ πρω-

τοπόροι ἐθνικόφρονες εἰς τὴν πίστην των πρὸς τὴν Ἑλλάδα, κατηγοροῦντο ὡς συνεργασθέντες μὲ τὸν «ἐχθρόν», ὡς «ἐκμεταλλευταὶ τοῦ λαοῦ», ὡς «προδότες», ὡς «φασίστες» κλπ.

Πρὸ τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου, ὁ πρόεδρος τοῦ λαϊκοῦ δικαστηρίου, ἐρωτοῦσε τὸν «λαὸν» νὰ εἰπῇ τὴν γνώμην του διὰ τὸν κατηγορούμενον. . . Ἐὰν ἕνας ἢ δύο φώναζαν «θάνατος», ἀλλοίμονό του! Ἡ ἀπόφασις ἦτο θανατικὴ. Ἔτσι ἐστηρίζετο ἡ ἀπόφασις εἰς τὸ «λαϊκὸν αἶσθημα», τοῦ πρώην ἐγκαθέτου καὶ συνεννοημένου ἢ ἀπὸ προσωπικὰ ἐνεργοῦντος. . .

Ἐνδικον μέσον κατὰ τῆς θανατικῆς ἀποφάσεως ἀτηγορεύετο. Συνήθης ποινὴ ἦτο ὁ θάνατος, σπανίως δέ, χρηματικὴ ποινὴ, δήμευσις τῆς περιουσίας του, «φτύσιμο», «διαπόμπευσις», «ἐξευτελισμός», ἀποκλεισμός ἀπὸ πάσης ἐπικοινωνίας ἀπὸ τὸν λαόν, λόγου χάριν νὰ μὴ τοῦ μιλῆση κανεὶς ἐπὶ 10 ἡμέρες κλπ.

Διὰ νὰ ἐξαναγκάσουν μερικὸς ἐθνικόφρονες νὰ γίνουν ὀπαδοὶ των, ἀκολουθοῦσαν καὶ τὴν ἐξῆς τακτικὴν:

Τοὺς ἐδημιουργοῦσαν μὲ μίαν ὁποιαδήποτε ἀφορμὴν μίαν «δίκην προδοσίας». Κατὰ τὴν δικάσιμον ὁ εἰσαγγελέας, ἐπίτροπος τοῦ ΚΚΕ «ἔλεγε»: Προτείνω θάνατον εἰς τοὺς κατηγορουμένους! . . .

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ρωτοῦσε τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος, ὅπου εὐρίσκοντο διεσπαρμένοι καὶ τυφλὰ ὄργανα τοῦ ΚΚΕ.

— Τί λέγει ὁ λαός;

— Θάνατος! Θάνατος! ἀπαντοῦσαν δύο - τρεῖς, πού περέσυραν διὰ τῆς βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας πολλοὺς. Ἀκολουθοῦσε ἀπόφασις θανατικὴ. Τότε ὁ «ἐπίτροπος», ἐπρότεινε εἰς τὸ δικαστήριον τρίμηνον ἢ ἑξαμήνον ἀναστολήν. Ἐὰν οἱ καταδικασθέντες ἐπιδείξουν εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ «καλὴν διαγωγὴν» θὰ σᾶς χαρισθῇ ἡ ποινὴ. . .

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τοὺς εἶχαν κρατούμενους καὶ τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ σφύρουν αὐτοὶ τὴν σκανδάλην νὰ ἐκτελέσουν μερικὸς «προδότες».

Ἐὰν ἤρουντο, ἐκτελοῦσαν ἀμέσως τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν, λόγῳ κακῆς πλέον διαγωγῆς, ἐὰν ἐδέχοντο, ἐγίνοντο σιγὰ - σιγὰ ἀναίσθητοι, βαιμμένοι στὸ αἷμα, εὐγνώμονες κήρυκες τοῦ ΚΚΕ, διότι τοὺς εἶχε χαρίσει τὴν ζωὴν.

Χαρακτηριστὸν εἶναι, ὅτι τὸ «λαϊκὰ δικαστήρια», δὲν ἐπέβαλλον «βασανιστικὴν ποινὴν» τοῦ σώματος τῶν κατηγορουμένων, διότι τὰ βάσανά των εἶχον προηγηθῆ τῆς ἀκροαματικῆς διαδικασίας! . . .

Ἀποφασίζον πλέον, μόνον διὰ τὸν θάνατον ἢ μὴ. . . Χιλιάδες κρατούμενοι καὶ ὑπόδικοι, πρὶν ἀπὸ τὰ «λαϊκὰ δικαστήρια», ἦσαν εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὅπου εἶχαν τόσα καὶ τόσα ὑποφέρει. Σκελετοὶ εἶχαν γίνοι καὶ αὐτοὶ ἐδικάζοντο πλέον.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῶν «λαϊκῶν δικαστηρίων» ἐγίνετο κατὰ τὸν πλέον ἄγριον τρόπον. Ὑποχρεωτικὰ ὁ λαός ὁ δυστυχισμένος καὶ ὑπόδουλος λαός ἐνὸς χωριοῦ, ἔπρεπε νὰ παρευρεθῆ στὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ καταδικασθεὶς σφά-

ζεται παρουσία όλων ἢ τυφεκίζεται καὶ ρίχνεται σὲ ἓνα καμίνι ἢ σὲ ἓνα λάκκο. Ὑποχρεώνεται ὁ καταδικασθεὶς, νὰ ἀνοίγη μόνος του τὸν λάκκον του, νὰ γυμνωθῇ μόνος του, νὰ βλέπῃ νὰ μοιράζωνται οἱ γύρω τὰ ρούχα του, νὰ ὑποχρεώνεται νὰ μπῆ στὸν λάκκον -- τάφον του, δπου σφάζεται ἢ τυφεκίζεται. . .

4) ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ

Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὴν κατοχὴν τῆς Πελοποννήσου 1943—44, εἶχαν καὶ ἓνα ἄλλο φοβερὸ ὄπλο: Τὴν ἀναγκαστικὴν ἐπιστράτευσιν! Ὅπου δὲν ἀρκοῦσε ἡ προπαγάνδα, ἡ ἀπάτη καὶ ὁ τρόμος, ἐπεστράτευαν ὑποχρεωτικῶς τοὺς κατοίκους, διὰ νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίαις τους εἰς τὸν ἀγῶνα! . .

Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἐκαλοῦσαν ὑποχρεωτικῶς τὸν πληθυσμὸν νὰ πλήξῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ θάψῃ τὴν ἐλευθερίαν του! . . Μεγαλύτερη προσβολὴ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ. Σχετικῶς ἀναφέρομεν λεπτομερῶς εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

5) ΑΝΑΤΙΝΑΞΕΙΣ ΜΙΚΡΩΝ ΓΕΦΥΡΩΝ

Οἱ κομμουνισταί, ἀνετίνασσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀσήμαντα γεφυράκια ἄνευ λόγου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐντολῆς τῶν ἀποστολῶν καὶ τοῦ Σ.Μ.Α. μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ προκαλοῦν τοὺς Γερμανοὺς εἰς ἀντίποινα, κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν γειτονικῶν χωριῶν. Τὸ ἐγνώριζε ὅλος ὁ κόσμος καὶ αὐτοὶ ἀσφαλῶς, ὅτι οἱ Γερμανοὶ εἶχαν ἀπειλήσει πυρπόλησιν τῶν γειτονικῶν χωριῶν, διὰ κάθε ἀνατίναξιν γεφυρῶν. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἀνετίναξαν καὶ τὸ παραμικρὸν γεφυράκι, διὰ νὰ προκαλέσουν μαζί μὲ τὰ ἀντίποινα, τὴν ἀθλιότητα τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴν διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας καὶ τὰ ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ἐπίσης τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Σ.Μ.Α., διότι ἐπιμελῶς διέδιδαν, ὅτι κάθε ἀνατίναξις ἐγίνετο κατόπιν διαταγῆς τοῦ Σ.Μ.Α. Ἔπειτα μάλιστα ἀπὸ μίαν ἀνατίναξιν σειρᾶς μικρῶν γεφυρῶν εἰς κεντρικὴν Πελοπόννησον, ἐτοιχοκόλλησαν τὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὰ χωριά, ὅτι αἱ ἀνατινάξεις ἐγένοντο κατόπιν ἐντολῆς τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς! Διὰ νὰ ἀποβάλλουν τὴν εὐθύνην των. Ἦτο ὅμως φανερόν, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῶν μικρῶν γεφυριῶν εἰς ἐνδεχομένην ἀπόδασιν, ἐμπόδιον θὰ ἔφερναν καὶ ὄχι ἐξυπηρέτησιν. Μόνον οἱ κομμουνισταὶ ὠφελοῦντο, διότι ἤθελαν νὰ εἶχαν ἄνεσιν κινήσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ ἀν-

τίποινα τῶν Γερμανῶν εἰς βάρος τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἀποστολή Σ.Μ.Α. τοῦ Ρίντ, εἰς Ὀλυμπίαν μάλιστα, ἔστειλε δομύτατον ἔγγραφον εἰς τοὺς κομμουνιστάς, ἀξιούσα τὴν διακοπὴν τῶν ἀνατινάξεων αὐτῶν καὶ τὴν διάψευσιν τοῦ ἀνακοινωθέντος των, ὅτι τὸ Σ.Μ.Α. εἶχε δώσει ἐντολὴν διὰ τὶς ἀνατινάξεις. Ἀλλὰ τὸ ΚΚΕ, δὲν ὑπελόγιζε τὰ ἔγγραφα τῶν ἀποστολῶν καὶ δὲν ἔκαμε καμμίαν διάψευσιν. Τότε ἔλαβεν ἐντολὴν ὁ Γ. Φωτιάδης καὶ ἐπῆγε εἰς Κάτω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας καὶ εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν τῶν κατοίκων, διέψευσε τὴν ἀνακοίνωσίν των καὶ ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς, ὅτι τὸ Σ.Μ.Α. δὲν ἐγκρίνει τὴν ἀνατίναξιν τῶν μικρῶν γεφυριῶν. Ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, διεδόθη παντοῦ, ὅτι τὸ Σ.Μ.Α. δὲν ἐγκρίνει τὶς ἀνατινάξεις μικρῶν γεφυριῶν, χωρὶς ἐντολὴν του.

6) ΣΤΜΜΑΧΙΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

1. Τὸ ἔργον τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν τοῦ Σ.Μ.Α. μετὰ τὴν μάχην τῆς Παληοχώρας (28.10.1943), τελευταίαν μάχην τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ἔπαυσε πλέον, νὰ εἶναι ἐνίσχυσις δι' ὄπλων τῶν ἀνταρτῶν τῆς Πελοποννήσου. Δὲν ἔγινε πλέον καμμία ρίψις ὄπλων. Αἱ συμμαχικαὶ ἀποστολαὶ περιορίζονται πλέον: α) εἰς τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν, περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ, β) εἰς τὴν προστάθειάν των νὰ ἐλλατώσουν τὰ δεινὰ τοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴν τακτικὴν τοῦ ΚΚΕ — ΕΑΜ, γ) εἰς τὴν ὑγειονομικὴν περίθαλψιν τῶν κατοίκων κλπ.

2. Ἡ συλλογὴ πληροφοριῶν, εἶναι δύσκολος. Οἱ κομμουνισταὶ ἐλέγχουν καὶ παρακολουθοῦν κάθε πρόσωπον τοῦ μὲ οἰανδήποτε πρόφασιν πλησιάζει τὶς ἀποστολές. Εἶναι ὑποπτος πᾶς Ἕλλη, ποὺ συνομιλεῖ καὶ συνεργάζεται μετὰ τὶς ἀποστολές, ἐφ' ὅσον δὲν ἐνεργεῖ κατ' ἐντολὴν τοῦ ΚΚΕ. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἀπὸ τὸ στρατηγεῖον τῶν ἀποστολῶν, δολοφονεῖται ἰπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Εἰς ἄλλα κεφάλαια σημειώνομεν πολλὰς περιπτώσεις. Ἐδῶ ἂς ἀναφέρωμεν: α) τὸν Κρητικὸν Μαρκαντωνάκη, ποὺ ἐπῆγε ἀπὸ Καλαμάτα εἰς Ὀλυμπίαν, τὸν Ὀκτώβριον 1943, νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τὴν ἀποστολὴν Ρίντ, Γιαννοπούλου — Φωτιάδῃ, πρὸς συγκρότησιν ἑκμάδος ἀνταρτῶν ἀπὸ Κρητῆς. Μόλις ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν ἀποστολὴν, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν τὸν ἴδιον μῆνα, κατ' ἐντολὴν ἐνὸς Φράγκου καπετάνιου τοῦ ΕΛΑΣ καὶ β) τὸν Ἀθανάσιον Καραμπότσον, ἀπὸ τὸ Ξηροχώρι τῆς Ὀλυμπίας, τὸν ὁποῖον ἐδολοφόνησαν οἱ κομμουνισταὶ, διότι ἦτο σύνδεσμος τῆς ἀποστολῆς Ρίντ Γιαννοπούλου — Φωτιάδῃ.

Παρὰ τὰ ἐμπόδια αὐτά, αἱ ἀποστολαὶ κατορθώνουν νὰ στείλουν πολλὰ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα εἰς τὸ Σ.Μ.Α.

Εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον, πλησίον Καϊάφα, ἄρχισε τακτικὴ πρα-

πτόρευσις πλοίων κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1943. Ἦρχισεν ἡ χρησιμοποίησις συνεμπολέμων Ἰταλικῶν σκαφῶν, ἀποστελλομένων παρὰ τοῦ Στρατηγείου Μ. Α. κατὰ τὰς πανσελήνους νύκτας ἐκάστου μηνός, με σκοπὸν τὴν παραλαβὴν προσώπων μελῶν ἀποστολῶν, διασωθέντων πληρωμάτων καταρριφθέντων ἀεροπλάνων ἐνίων Ἑλλήνων, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν παραλαβὴν πολυτίμων ἐγγράφων, ἀπαραιτήτων νὰ διαβιθασθοῦν αὐτούσια εἰς Μ.Α. καὶ οὐχὶ διὰ ἀσφύματου, λ.χ. ἐστάλη πλήρης φάκελλος περιέχων τὰ σχέδια τῶν φραγμάτων ναρκῶν τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῶν ὁποίων προέκυπταν τὰ ἐλεύθερα σημεῖα διὰ τὴν διέλευσιν τῶν σκαφῶν καὶ ὑποβρυχίων.

3. Αἱ ἀποστολαί, ἐπεμβαίνουν με κάθε τρόπον νὰ σώσουν πολλοὺς Ἑλληνας ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ τρίτου κατακτητοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον Οἱ Ἄγγλοι πολλὰς φορὰς πηγαίνουν αὐτοπροσώπως εἰς τὰ ψευδοστρατοδικεῖα τῶν κομμουνιστῶν καὶ σώζουσι πολλοὺς Ἑλληνας ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἄλλοτε ἐπεμβαίνουν καὶ σώζουσι Ἑλληνας ἀπὸ ξυλοδαρμούς, ἄλλοτε στέλλουσι λίγα τρόφιμα εἰς τοὺς κρατούμενους εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ἀποστολὴ Ρίντ εἰς Ὀλυμπίαν, εἶχε ζητηθεῖ ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. νὰ γίνωνται ρίψεις καττυμάτων, διὰ νὰ χορηγοῦνται δωρεὰν βεβαίως εἰς τοὺς κατοίκους. Εἰς μίαν ρίψιν, ἓνα δέμα καττυμάτων δὲν ἀνευρέθη. Οἱ κομμουνισταὶ διέδωσαν, ὅτι τὰ καττύματα ἐκλάπησαν ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς τῶν Περιβολίων. Δίδου ἐντολὴν καὶ συγκεντρώνονται ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ χωριοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς δέρονουν ἀνιλεῶς. Συγχρόνως δέ, διέδωσαν ὅτι τὴν ἐντολὴν τῆς διὰ ξυλοδαρμοῦ ἀνακρίσεως πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ δράστου, εἶχε δώσει ἡ ἀποστολή. Οἱ γυναῖκες τῶν βασανιζομένων ἀνδρῶν συγκεντρώνονται ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἀποστολῆς καὶ με κλάματα καὶ κραυγὰς διαμαρτύρονται. . .

Ὁ Ρίντ, ἐκκληκτος ἄκουσε τὰ παράπονα αὐτά, πέρνει τὸν Φωτιάδη καὶ οἱ δύο ἔνοπλοι πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀξιῶνουν τὴν ἀτελευθέρωσιν τῶν βασανιζομένων. Οἱ χωριανοὶ ἀτελευθερώνονται καὶ εἰς συγκέντρωσιν ὄλων ὁ Ρίντ εἶπε μεταξὺ ἄλλων:

— Σκοπὸς μου τῆς καθόδου μου εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι νὰ ἰδῶ ἀνθρώπους ἐλευθέρους, ὄχι δούλους! Βλέπω ἀδικαιολογήτως ἐνέργειες ποὺ δὲν βοηθοῦν τὴν ἐλευθερίαν. . .

Δυστυχῶς ἓνας ἄλλος ἐχθρὸς ὑποὺλος ἔσπερνε σπόρους ἄλλης δουλείας. Τελικῶς, ἀτελευθερώθησαν οἱ κρατούμενοι καὶ ἀπεκαλύφθη ποῖος ἔδωσε τὴν ἐντολὴν τοῦ ξυλοδαρμοῦ: Ἦτο ὁ ἴδιος ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΚΚΕ, ποὺ εἶχε διαδώσει, ὅτι ἡ ἀποστολὴ διέταξε τὴν ἀνάκρισιν διὰ ξυλοδαρμοῦ! Ὁ ἴδιος δὲ εἶχε πάρει καὶ τὰ κατήματα! Θὰ ἔλεγεν ἴσως κανεὶς, ὅτι δι' αὐτὴν τὴν μικρὴν παρανομίαν καὶ ἀντισυμμαχικὴν ἐνέργειαν δὲν ἔδωσε ἐντολὴν ἢ κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ΚΚΕ. Ἄλλὰ ἀφοῦ διὰ τὰ ἄλλα τὰ ἐγκλήματα καὶ τὴν ἀντισυμμαχικὴν θέσιν, εἶχε δώσει γενικὴν διαταγὴν, δὲν εὐθύνεται δι' ὄλον τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ καὶ τῆς προδοσίας ποὺ ἐνέπνεεν εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του;

4. Πολλὰ συμμαχικαὶ ἀποστολαὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, διένειμον εἰς τὸν πληθυσμὸν δωρεὰν σημαντικὰς ποσότητες φαρμακευτικοῦ καὶ ὑγειονομικοῦ ὑλικοῦ, ποὺ τόσον εἶχε τότε ἀνάγκην.

Ἀναφέρομεν συγκεκριμένως, τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς Ρίντ — Γιαννοπούλου — Φωτιάδῃ εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Εἰς τὴν περιφέρειαν ἀπὸ Πύργου μέχρι Καλαμάτας τὸ 1944, ὁ ὑποσιτισμὸς τοῦ λαοῦ εἶχε ἐπιτρέψει νὰ ἐμφανισθοῦν, καθολικὰ κρούσματα τύφου, ἐλονοσίας κ.ἄ. Ἡ ἀποστολὴ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἔγιναν αἱ ρίψεις φαρμακευτικοῦ καὶ ὑγειονομικοῦ ὑλικοῦ, ἀντιμπρίνης, ἐμβόλια δαμαλίτιδος, ἐμβόλια ἀντιτυφικά, κατὰ τοῦ ἐμφανισθέντος ἐξανθηματικοῦ τύφου, σουλφamidες διὰ τὸν τύφον ἢ τὶς κοιλιακὰς διαταραχὰς καὶ ἐπιδεσμικὸν ὑλικόν. Συγκεκριμένως ἔγιναν ἐκεῖ ρίψεις εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐξῆς φαρμακευτικῶν καὶ ὑγειονομικῶν ὑλικῶν: α) 12 βαρέλια ποικίλου ὑλικοῦ, β) 150.000 δισκία ἀντεμπρίνης, γ) 30.000 δισκία κινίνης, δ) 20.000 δισκία πλασμοζινίνης, ε) 400 φιάλες ὄρου, στ) 5.000 σωληνάρια ὄρου δαμαλίτιδος, ζ) 18.000 δισκία σουλφamidῶν καὶ η) 8.000 δισκία ἀσπιρίνης. Ἐπίσης ἔγινε ρίψις μιᾶς πλήρους μικρᾶς συλλογῆς χειρουργικῶν ἐργαλείων.

Τὰ φάρμακα αὐτὰ, ἐδόθησαν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν πληθυσμὸν, διὰ τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τόπους ἱατρῶν καὶ ἐπιτροπῶν κατὰ χωριά, ἀποτελουμένων ἀπὸ τὸν ἱερέα, τὸν πρόεδρον κοινότητος καὶ τὸν ἱατρὸν τῆς περιοχῆς. Διενεμήθησαν εἰς τὰς ἐξῆς περιοχάς: α) Περιοχὴ Ἀνδριτσάνης μὲ 20 χωριά. β) Περιοχὴ ὄρεινῆς Ὀλυμπίας μὲ 10 χωριά. γ) Περιοχὴ Κοπανακίου — Δωρίου μὲ 5 χωριά. ε) Περιοχὴ Κάτω Φυγαλίας μὲ 6 χωριά. στ) Διαβολιτσίου μὲ 8 χωριά.

Ἡ ὅλη διανομὴ ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἄμεσον παρακολούθησιν τῆς ἀποστολῆς. Εἰς Ζαχάρω ἐνισχύθη ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς πρόχειρον νοσοκομεῖον 6 κλινῶν, ὑπὸ τὸν ἱατρὸν Ι. Καραπαναγιώτην. Ἡ ἀποστολὴ ἔδινεν ἰδιαιτέρως καὶ κουτιὰ γάλα, ζάχαρι, σοῦδα, εἰς γυναῖκες λεχῶνες καὶ ἄλλους ἀσθενεῖς.

Ἐπειδὴ ὁμως, ἡ διανομὴ δὲν ἐγένετο διὰ τοῦ ΕΑΜ, ποὺ ἐπεδίωκε τὸ ΚΚΕ διὰ λόγους προπαγάνδας, οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουσι νὰ σταματήσῃ ὀριστικῶς ἡ περίθαλψις αὐτῆ, ἔστω καὶ ἂν ἡ διακοπὴ αὐτοῦ τοῦ σωτηρίου μέτρου τῆς ἀποστολῆς, θὰ ἐνισχοῦσε τὸν πληθυσμὸν τῶν τόσων ἀπαραιτήτων τότε φαρμάκων. Ὁ κόσμος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὴν ἀποστολὴν διὰ τὴν πρόνοιαν καὶ περίθαλψιν αὐτῆς, ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἀκριβῶς αὐτὸ δὲν ἠθέλαν. Ἐπρωτίμησαν οἱ ἄθλιοι νὰ στερηθῇ καὶ νὰ πεθάνῃ ὁ κόσμος, ἀντὶ νὰ σώζεται ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν!

Βάζουν λοιπὸν ἕναν προεστάμενον ἐπιμελητείας τῶν Μπάμπταλην καὶ κάνει τὴν καθολικὴν διάρρηξιν τῆς ἀποθήκης τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ χωρίον Περιβόλια Ὀλυμπίας. Ἄλλοτε εἶχαν κλέψει ἐκρηχτικὰς ὕλες, ὀπλισμὸν τῆς ἀποστολῆς κ.ἄ. Τώρα ἀρπάζουσι καὶ κατακλέβουσι τὰ φαρμακεῖα καὶ ἢ τὰ κατέστρεψαν ἢ τὰ ἔκρηξαν κάπου, διὰ νὰ τὰ μοιράσουσι σὲ δυὸ - τρεῖς ὁργανωμένους κομμουνιστάς. Τὰ φαρμακεῖα βέβαια τὰ περισσότερα, εἶχαν διανε-

μηθῆ. Ἦσαν, ὅμως, ἀδιανέμητες καὶ σημαντικὲς ποσότητες ἀντεμπρίνης ἐκ τῶν τελευταίων ρίψεων. Οἱ κομμουνισταὶ ἔκλεψαν μαζί μὲ τὶς ἀντεμπρίνες καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀλεξιπτώτα ποὺ προωρῶζοντο νὰ ἐπιστραφοῦν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, διότι ἦσαν πολύτιμα, λόγω τῆς σπανιότητος τῆς μετάξις καὶ ἀπαραίτητα νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐκ νέου, διὰ τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα εἰς ἄλλες ρίψεις.

Ἡ διάρρηξις τῆς ἀποθήκης τῶν φαρμάκων ἐπέφερε τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ἐπεδίωκον οἱ κομμουνισταὶ.

Ἐσταμάτησε κάθε ἄλλη ρίψις φαρμάκων, διότι δὲν ὑπῆρχε πλέον ἡ ἀσφάλεια διαθέσεώς των εἰς τὸν πληθυσμόν.

Τὸ γεγονός τῆς διαρρήξεως, εἶχε εὐρυτάτην ἀπήχησιν εἰς τὸν πληθυσμόν. Καὶ ἐδῶ ἀπεκαλύφθησαν οἱ κομμουνισταὶ ὡς ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τότε διοικητὴς τοῦ 9ου συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος, πρὸ αὐτῆς τῆς κακοηθείας καὶ ἀντιλαϊκῆς τακτικῆς τῶν κομμουνιστῶν, εὗρηκε ἀφορμὴν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ΕΛΑΣ, τὴν 20.2.1944 καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὸ χωρίον Ἄετον — Τριφυλίας. Δὲν ἤμπορεῖ πλέον νὰ ζήσει ὁ στρατιωτικὸς ἐνὸς τμήματος μαζί μὲ τέτοιους ἐπισήμους διαρρηκτικὰς καὶ προδότας τοῦ ἀγῶνος. Παραθέτομεν, ὡς ἔχει, τὴν ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου 1944, ἐπιστολὴν ποὺ ἀπηύθυνεν εἰς τὸ μέλος τῆς ἀποστολῆς Γ. Φωτιάδην.

Φίλε κ. Φωτιάδη,

Ἐνα σωρὸ ζήτηματα ἀλλὰ καὶ τελευταῖο τὸ ζήτημα τῆς διαρρήξεως τῆς ἀποθήκης, κατέστησε τὴν συνεργασίαν μου μὲ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ ἀρχηγείου, προβληματικὴν καὶ κατόπιν τούτου ἐπέισθη καὶ ἡ ταξιαρχία νὰ ἀπαλλαγῶ τῶν καθηκόντων μου.

Δὲν ξεύρω, ἂν τὸ πρᾶγμα σταματήσῃ ἕως ἐδῶ, πάντως ἀναχωρῶ γιὰ τὴν ἰδιαιτέρα μου πατρίδα πρὸς ἡσυχίαν.

Λυπᾶμαι ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ ἐξασφαλίσω οὔτε τὰ ἀλεξιπτώτα, οὔτε τὶς ἀντεμπρίνες, ἂν καὶ εἶχε ληφθῆ ἀπόφασις νὰ ἐπιστραφοῦν.

Διὰ τὰ σιγᾶρα σ' εὐχαριστῶ θερμότατα. Στὸν κ. Ρίντ πολλοὺς χαιρετισμούς.

Μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην

Π. Παπαδόπουλος

Ἀντισυνταγματάρχης

20 - 2 - 44

(Ἐπάρχει εἰς ἀρχεῖον Π. Φωτιάδη)

Σὲ λίγες ἡμέρες, ὁ δρᾶστις Μπάμπλης, ἐπέρασεν ἀπὸ σκηνοθετημένον ἀνταρτοδικεῖον εἰς Ζαχάρω, ὅπου κατεδικάσθη εἰς διετῆ φυλάκισιν, ὡς «αὐτοβοῦλως ἐνεργήσας». . . Τὴν ἐπομένην ἀφέθη ἐλεύθερος! Εἶχεν ἐκτελέσει πλήρως τὴν ἐντολὴν τοῦ ΚΚΕ. Ἦτο δυνατὸν νὰ φυλακισθῆ ἢ νὰ ἐκτελεσθῆ; Ἀυτὰ τὰ προνόμια ἀσυδοσίας στὴν ζωὴ ἔχουν τὰ μέλη τοῦ ΚΚΕ. Διὰ κάθε παρανομίαν των ἢ προδοσίαν των ἀμείβονται. Ἐνῶ οἱ «ἀντιδραστι-

κοί», πού τηροῦν τοὺς νόμους καὶ πιστεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, δολοφονοῦνται ἢ στέλλονται εἰς στρατόπεδα, ὅπου ἀργαπεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὰ βασιανιστήρια.

7) ΠΑΙΔΙΚΑ ΣΥΣΣΙΤΙΑ

Εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ τὶς παλαιονέες Χριστουγέννων 1943, εἰς παραλίαν Καϊάφα Ὀλυμπίας, εἶχεν ἐξωκύλει ἓνα ὑποβρύχιον τῶν «συνεμπολέμων», πλέον Ἰταλῶν καὶ ἔφθασαν, εἰς ὄρεινὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου ἦ ἀποστολή, 47 Ἰταλοί. Ἐπίσης εἶχαν φθάσει καὶ 18 Ἀμερικανοὶ ἀπὸ πληρώματα Ἀμερικανικῶν ἀεροπλάνων πού κατεστράφησαν ἄνω τῶν Καλαβρύτων, τὸν ἴδιον περίπου χρόνον. Διὰ τοὺς 65 αὐτοὺς ἄνδρες, ἔγιναν ρίψεις τροφίμων καὶ προμήθεια ἐπίσης τροφίμων ἀπὸ τὰ γύρω χωριά μὲ χρήματα τῆς ἀποστολῆς. Ἀποπερίσσευαν ἔμωσ, τρόφιμα καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Γ. Φωτιάδη, ἔγιναν παιδικὰ συσσίτια ἀπὸ ἀρχᾶς Ἰανουαρίου 1944, εἰς πολλὰ χωριά τῆς περιφέρειας. Συγκεκριμένως ἔγιναν παιδικὰ συσσίτια μέχρις ἡλικίας 14 ἐτῶν, εἰς Περιβόλια διὰ 160 παιδιά, εἰς Ἄνω Φυγαλίαν διὰ 140, εἰς Στόμιον διὰ 120, εἰς Δραγάγιον διὰ 90, εἰς Λινίσταινα διὰ 150, εἰς Μποικὰ διὰ 25, εἰς Καστρούγγαινα διὰ 75, εἰς Πετράλωνα διὰ 200, εἰς Κάτω Φυγαλίαν διὰ 150, εἰς Ἄνω Κοπάνιτσα διὰ 80, εἰς Μπάρτζελι διὰ 100, εἰς Μίνθη διὰ 100, εἰς Καλύδωνα διὰ 120, εἰς Κωτσομέρα διὰ 30 καὶ εἰς Ἄετον Τριφυλίας διὰ 620 παιδιά.

Ἡ ἀποστολή καθώρισε, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ διαχειρίσεως συσσιτίων σὲ κάθε χωριό, θὰ ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν γονέων τῶν συσσιτουμένων παιδιῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ προσεπάθησαν νὰ ἀναθέσουν εἰς ἰδικούς των ὁπαδοὺς τὴν διαχείρισιν τῶν συσσιτίων, διὰ λόγους προπαγάνδας, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον. Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν των, ἦτο μέγας ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ λαοῦ καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐφοβήθησαν νὰ ἀντιδράσουν ἐμφανῶς εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς ἀποστολῆς, διότι θὰ ἦτο μεγαλύτερα ἢ «βλάβη» των ἀπὸ τὴν δυσαρέσκεια τοῦ πληθυσμοῦ... Ἐπελόγησαν δηλ. τὸ κομματικὸν των συμφέρον καὶ ἐδῶ ὑπεχώρησαν.

Ἡ λειτουργία τῶν συσσιτίων διετηρήθη μέχρις ὅτου ἔγινεν ἡ πυρπόλησις τῶν Περιβολίων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ὅποτε ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τρόφιμα, διετέθησαν διὰ τὴν τροφοδοσίαν ὄλων τῶν πυροπαθῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ.

8) ΣΧΕΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΜΕ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ

1. Ὁ ρόλος τῶν ἀποστολῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπὸ τοῦ Φθινοπώρου 1943, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, ἦτο κυρίως ἀνασταλτικός εἰς τὰς ἀκρότητας τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΚΚΕ — ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔχουν ἐλευθερίαν ἐγκληματικῆς δράσεως. Ἡ ἐπικίνδυνος ἐγκληματικὴ αὐτὴ τακτικὴ, ἔφερε χιλιάδες Ἑλλήνων καὶ Ἑλληγίδων, σὲ κομμουνιστικὰ στρατόπεδα καὶ σὲ ψευτοανταρτοδικεῖα τῶν κομμουνιστῶν, ἐνῶ χιλιάδες ἄλλοι ἐδολοφονοῦντο χωρὶς κανένα πρόσχημα. Συγγενεῖς ἀστυνομικῶν, δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἀξιωματικῶν, σύρονται καὶ βασανίζονται ὡς «ἀντιδραστικοί». Τὰ μέλη τῶν ἀποστολῶν, παρακολουθοῦν τὸ δράμα τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν, παρεμβαίνουν καὶ πολλοὺς ἔσωσαν ἀπὸ βέβαιον θάνατον. Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ διασωθέντες αὐτοὶ εἶναι ἐλάχιστον ποσοστὸν τῶν ὄλων βασανισθέντων καὶ δολοφονηθέντων. Οἱ κομμουνισταί, οὐδόλως ὑπολογίζουν τὶς ἀποστολές. Μόνον ἡ ἐλπίς των, μήπως ἐξαπατήσουν κανένα μέλος τῆς ἀποστολῆς, νὰ κάνῃ ρίψεις ὄπλων, τοὺς συγκρατεῖ νὰ ὑπολογίζουν τὶς συστάσεις καὶ παρεμβάσεις των.

2. Οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν μίαν ἐκνευριστικὴν καὶ πιεστικὴν τακτικὴν ἔναντι τῶν ἀποστολῶν.

Στέλλουν σχεδὸν καθημερινῶς, ἐπιτροπές εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ ἐπιδίδουν τηλεγραφήματα, δῆθεν τοῦ λαοῦ, πὺν ζητεῖ ρίψεις ὄπλων. Ὑποχρεώνουν ἀπὸ κάθε χωριὸ τὸν ἱερέα, τὸν πρόεδρον κοινότητος, τὸν δάσκαλον, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν τῆς περιοχῆς των, νὰ ἐπιδώσουν τηλεγραφήματα, ἀπευθυνόμενα διὰ τοὺς Ρούσβελτ, Τσώρτσιλ καὶ Στάλιν καὶ τὸ Σ.Μ.Α. ἵνα διατάξουν καὶ γίνουν ρίψεις ὄπλων.

Κανένα τηλεγράφημα δὲν ἀπευθύνουν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ζητοῦν ὄπλα νὰ πολεμήσουν τοὺς κατακτητάς!... Τί τιμιώτερον αἶτημα; Εἶχαν τὴν ἀφέλειαν πὺς τοὺς πάντας θὰ ἐξαπατοῦσαν. Ἦθελαν τὰ ὄπλα διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν περισσότερον ὄπλισμόν πρὸς βιαίαν ἐπικράτησίν των, μόλις θὰ ἔφευγαν οἱ Γερμανοὶ Ὑπέθεταν ὅμως ὅτι τοῦτο δὲν εἶχαν ἀντιληφθῆ οἱ ἀποστολές καὶ καθημερινῶς κύματα ἐπιτροπῶν ἐπιδίδουν τηλεγραφήματα καὶ ὑποχρεώνουν αὐτοὺς νὰ ἀναπτύξουν καὶ προφορικῶς τὸ μεγάλο αἶτημα!...

Οἱ κομμουνισταὶ ἐστεροῦντο σφαιρῶν, διότι ἦτο ἀρχῆθεν περιορισμένος ὁ ἀριθμὸς των. Δι' αὐτὸ ἐζητοῦσαν ἐπειγόντως πυρομαχικὰ καὶ δι' αὐτὸ εἶχαν διατάξει αὐστηρῶς οἰκονομία σφαιρῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Εἶχε δοθῆ εἰδικὴ ἐντολὴ νὰ μὴ ἐκτελεῖται κανεὶς μὲ σφαιρες, ἀλλὰ μὲ μαχαῖρι!... Ἡ οἰκονομία πυρομαχικῶν μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Βουλγάρων ἀδελφῶν των, εἶχαν τραγικὴ συνάντησι εἰς τὴν ῥάχη τῶν Ἑλλήνων...

3. Αί ἀποστολαί, δὲν εἶχαν καμμίαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὶς ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ διὰ ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, συμφώνως μὲ τὶς ἐντολὰς τοῦ Σ.Μ.Α. οὐδέποτε ἐξετέλεσαν ἐντολὴν τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐνήργουν μάλιστα πάντοτε ἀντιθέτως. Διέδιδαν φανερά, ὅτι «ἐμεῖς δὲν θέλουμε ἐδῶ οὔτε στρατό, οὔτε ἀπόβασι, οὔτε κυβέρνησι τοῦ ἐξωτερικοῦ», εἶχαν ἀρκετὰ μέλη τῶν ἀποστολῶν βασανίσει καὶ μερικὰ δολοφονήσει, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Τὸ Σ.Μ.Α. διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῶν διαθέσεων τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ πού διηύθυναν οἱ κομμουνισταί, ἔκανε τὴν ἐξῆς δοκιμασίαν των, ὅπως βεβαιώνει ὁ Γ. Φωτιάδης, τῆς ἀποστολῆς Ρίντ -- Γιαννοπούλου, εἰς Ὀλυμπίαν. Ἐδωσε ἐντολὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν νὰ καθορίσῃ κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου 1944, ἓνα διήμερον ὡς χρόνον ἀποβάσεως συμμαχικῆς, εἰς Πελοπόννησον. Ἐδόθη ἐντολὴ εἰς τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, νοτιοδυτικῆς Πελοποννήσου, νὰ καταλάβουν ὠρισμένα καθωρισμένα ἐπίκαιρα στρατιωτικὰ σημεῖα, πρὸς ὑποβοήθησιν τῶν στόχων τῶν ἀποβάσεων. Ἐτάσσετο πρὸς τοῦτο διήμερος προθεσμία μετακινήσεως τῶν τμημάτων αὐτῶν, εἰς τὰ καθοριζόμενα σημεῖα. Συγχρόνως δέ, ἐδόθη ἐντολὴ νὰ ἐφεθῇ σκοπίμως νὰ διαφύγῃ τὸ «μυστικόν» τῆς ἐπικειμένης ἀποβάσεως πρὸς Γερμανικὰ τμήματα ἵνα ἐπροκαλεῖτο σύγκλισις εἰς τὸν ἐχθρὸν ὡς ἐκ τῆς μοιραίας διαδόσεως, ὅτι ἐπίκειται ἀπόβασις.

Ἡ ὄλη αὐτὴ «δοκιμασία ἐπιχειρήσεως», ἀποτέλεσμα θετικὸν εἶχε μόνον τὴν ἐπελθοῦσαν σύγκλισιν καὶ ταραχὴν εἰς τοὺς Γερμανοὺς. Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, καθοδηγούμενα ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, δὲν εὐρέθησαν εἰς καμμίαν καθορισθεῖσαν θέσιν, ἀλλ' ἀντιθέτως εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος διημέρου κυκλωμένες, οἱ κυριώτερες πόλεις καὶ κομποτόλεις τῆς Πελοποννήσου!... Οἱ κομμουνισταὶ ἐτίστεπαν ἀληθῶς τὴν ἐπικειμένην τότε ἀπόβασιν καὶ ἔσπευσαν νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν, ἐπὶ τῇ ἀποβάσει τῶν συμμαχικῶν τμημάτων διὰ νὰ δημιουργήσουν κατάστασιν ἰδικὴν των πλέον!...

Τὸ Σ.Μ.Α. ἐβεβαιώθη πλέον, ὅτι ὁ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς νέος κατακτητής.

4. Κατόπιν τῆς ὄλης αὐτῆς τακτικῆς τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ κατ' ἐντολὴν τῶν πολιτικῶν καθοδηγητῶν τοῦ ΚΚΕ θὰ ἔλεγε κανεῖς, ὅτι ἐπεβάλλετο ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων τῶν ἀποστολῶν μὲ τὶς ὀργανώσεις αὐτῆς ἐφ' ὅσον ἐβεβαιώθη πλέον ἀπὸ τὸν Αὐγούστον 1943, ὅτι οἱ ὀργανώσεις αὐτῆς δὲν εἶχαν ἐθνικὴν ἀποστολὴν κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ κομμουνιστικὴν ἀποστολὴν πρὸς νέαν ὑποταγὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ ἀνέμενε κανεῖς, ὅτι ἐπεβάλλετο ἡ τελεία διακοπὴ τῶν σχέσεών των.

Τοῦτο ὅμως, εὐκόλως λέγεται, ἀλλὰ ἦτο συμμαχικῶς ἀσύμφορον.

Ἡ Ρωσσία τότε ἦτο σύμμαχος καὶ θὰ ἐδημιούργει ζητήματα ἢ τυχὸν τοιαύτη ἐμφανῆς διακοπὴ τῶν σχέσεων. Αἱ ρίψεις περιορίσθησαν εἰς φάρμακα καὶ κατήματα. Ἄλλ' ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων δὲν ἐπετρέπετο καὶ ἀπὸ

καθαρῶς Ἑλληνικῆς πλευρᾶς, διότι εἰς τὰς ὀργανώσεις αὐτάς, ὑπῆρχαν οἱ χιλιάδες Ἑλληνες, ποὺ ἐξήτησαν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν κάποια προετοιμασία, ἔστω καὶ ὑποτυπώδη.

Ἐκεῖ ὑπῆρχαν ἐπίσης καὶ ἔθνικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀποστολὴν καὶ ἔδιναν σημαντικὰς πληροφορίας διὰ τὸν ἀγῶνα καὶ ἐνημερώνετο τὸ Σ.Μ.Α.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ σημειώσωμε καὶ τὸν ἰδιαιτερόν φιλελληνισμόν πολλῶν μελῶν τῶν ἀποστολῶν.

Οἱ Ἄγγλοι Χάρικτον, ὁ Ρίντ, ὁ Στιῆβενς, ὁ Φρέύζερ, ὁ Ἄντριους, ὁ Πήτερ κ.ἄ. ἐπέδειξαν ἰδιαιτέραν ἀγάπην διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως ἀναφέραμεν λεπτομεροῦς εἰς ἄλλα κεφάλαια.

9) ΒΑΣΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΙ ΑΓΓΛΩΝ ΤΥΠΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—44, οἱ σύμμαχοι! Ἑλλάς, Ἀγγλία, Ἀμερικὴ, Ρωσσία κ.λ. ἐπολεμοῦσαν τοὺς Ἱταλογερμανοὺς ὡς κοινούς ἐχθρούς.

Ὅποιοι συνεπῶς, ἀντὶ νὰ πολεμᾷ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς δολοφονεῖ συμμάχους, εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν εἶναι μόνον δολοφόνος, εἶναι καὶ προδότης τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος.

Ὅσοι Ἄγγλοι ἦλθαν εἰς Πελοπόννησον ἐπὶ κατοχῆς μαζί μὲ Ἑλληνες ἀξιωματικούς, ἦσαν σύμμαχοι καὶ συμπολεμισταὶ συνεπεῖς, ἐκτὸς ἄλλων, διὰ λόγους ἀνθρωπιστικούς, φιλοξενίας καὶ συμμαχικούς, ἐπεβάλλετο ἢ κάθε ἐνίσχυσις καὶ περιθάλψις των.

Ἀντίθετος συμπεριφορά, δὲν ἦτο οὔτε ἀνθρωπιστικὴ, οὔτε Ἑλληνικὴ, οὔτε σύμφωνος μὲ τὸ συμμαχικὸν συμφέρον. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δὲν ἐσκέπτοντο οὔτε ἀνθρωπιστικά, οὔτε Ἑλληνικά. Εἶναι ὄργανα τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ καὶ δὲν ὑπολογίζουν οὔτε Ἑλλάδα, οὔτε συμμάχους, οὔτε νόμους καὶ ἀνθρωπιά!

Εἶναι ἄγνωστοι οἱ ἀκριβεῖς ἀριθμοὶ τῶν Ἀγγλων, ποὺ ἐδολοφονήθησαν ἐπὶ κατοχῆς εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἀπὸ γενομένην ἔρευναν, διεπιστώσαμεν, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ, ἐ δ ο λ ο φ ο ν ῆ σ α ν εἰς περιφέρειαν Λακωνίας — Κυκουρίας — Πάρωνος, τοὺς ἐξῆς Ἀγγλους ἀξιωματικούς καὶ ὀπίτας εἰς θέσιν «Μαρίδορμα» Κυκουρίας, τοὺς Πίτ. Λέξη καὶ Τζὰκ κ.ἄ. εἰς Ἅγιον Νικόλαον Μελήνης εἰς Κατάνια, τὸν Ἔμερι τὴν 15.2.1944.

Εἰς Βρόνταλιᾶν Λακεδαίμονος, τρεῖς Ἀγγλους, εἰς Ἰέρρακα — Ζάρακος, δύο ἀλεξιπτωτιστάς, εἰς Πελεκᾶ — Κυκουρίας δύο Ἀγγλους, εἰς Κυ-

νουρία δύο Ἕλληνας, εἰς Κουπιὰ Μολάκι ἕναν Ἕλληνα, εἰς Μπάλοιζα — Ἕλληνας τρεῖς Ἕλληνας, εἰς δάσος τοῦ Πάρωνος τρεῖς Ἕλληνας.

Ὅταν ἔφυγε ἀπὸ Πάρωνα ἡ ἀποστολὴ Χάριτον — Ταβερναράκη, ἀφίησεν εἰς Πάρωνα δύο Ἕλληνας, τὸν ἀσυρματιστὴν Τζῶκ καὶ τὸν ἐπιλοχίαν Λέолу, μαζί με 800 λίρες, δι' ἕξοδα διατροφῆς των, ὁργανώσεις δικτύου πληροφοριῶν καὶ ἄλλες ἀνάγκες τῆς ἀποστολῆς.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀμέσως ἐζήτησαν τὶς λίρες ἀπὸ τὸν Τζῶκ καὶ ὅτι θὰ ἀνελάμβαναν αὐτοὶ τὸ ἔργον δικτύου πληροφοριῶν. Ἐπειδὴ ἠρνήθη ὁ Λέолу τὸν ἄρχισαν στὸ ξύλο, τὸν ἐβασάνισαν μέχρις αἰμοπτύσεως, τοῦ ἀφίησεν τὶς λίρες, τὰ ἄρθυλά του καὶ τοὺς ἱματισμούς του καὶ τὸν ἀσύρματόν του.

Τὸν ἐγκατέλειψαν δέ, μέσα σὲ ἕνα σπῆλαιον ἀβοήθητον, διὰ νὰ πεθάνῃ ἀπὸ ἀσυτίαν. Εὐτυχῶς ὁμοίως, ἕνας ἐθνικόφρων τσοπάνης, τοῦ ἔφερνε τὴν νύκτα γάλα ἀπὸ τὴν στάνην του καὶ λίγο ψωμί καὶ ἐσώθη, μέχρις ὅτου κατώρθωσε ἡ ἀποστολὴ Χάριτον — Ταβερναράκη, νὰ τὸν πάρῃ μαζί της. Ὁ Λέолу, ἦτο μαζί με τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην καὶ ἐγλύτωσε.

Μετὰ οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν Ἀργεῖτην, ὅποτε ἔμαθε τὸ Σ.Μ.Α. καὶ ἀναζήτησε τοὺς Λέолу καὶ Τζῶκ.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς Κρούαν Βρύσην, συνέλαβον τὸν φιλέλληνα λοχαγὸν Φρέύζερ, πὺ εἶχε κάνει τὴν ἀπεγνωσμένην προσπάθειαν νὰ κἀνῃ ρίψεις.

Τὸν ἔδειραν, τὸν ἐβασάνισαν καὶ τοῦ ἀφίησεν τὶς ἀρθύλες. Ὅταν δὲ εἶπε: «πῶς θὰ περπατήσω;» τὸν ἐκαλύγωσαν! τοῦ ἔβαλαν δηλ. καρφιά στὰ πόδια του. Μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τὴν 6ην Αὐγούστου 1943, εἰς Περισβόλια — Ὀλυμπίας, οἱ κομμουνισταὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς ταγματάρχην Ρίντ, νὰ τοὺς χορηγῇ κάθε ἡμέρα μία λίρα γιὰ κάθε ἀντάρτη των. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ὁμοίως, πὺ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἔπαυσαν νὰ θεωροῦνται ἀντάρτες, ἀλλὰ οὐσιαστικοὶ ἐχθροὶ καὶ συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ ὁ Ρίντ ἠρνήθη νὰ τοὺς δώσῃ χρηματικὴν ἐνίσχυσιν. Τότε οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἠπέλιψαν με θανατικὴν ἐκτέλεσιν του.

Ὁ Ρίντ τοὺς ἀπήτησε γενναίως! Ἐγὼ εἶμαι πατριώτης καὶ δὲν με ἐνδιαφέρει ἂν θὰ σκοτωθῶ ἐδῶ ἢ εἰς οἰκονομικὴν μέτωπον πὺ μάχεται ἡ πατρίδα μου!

Ὁ Ἕλληνας Ρίντ, ἦτο ἀξιὸς καὶ τῆς πατρίδος του Ἑλλάδος καὶ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, ἦτο δὲ καὶ φιλέλληνα. Δὲν τοὺς ἔδωκε καμμίαν ἐνίσχυσιν εἰς ὄπλα ἢ εἰς χρῆμα. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν τότε εἰς τὰς ἀξιώσεις των, διότι τοὺς εἶχαν ἀνάγκη τοὺς Ἕλληνας, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, διὰ νὰ παρουσιάζωνται με τὸν ἐξαπατούμενον λαόν, ὅτι ἐνεργοῦν

με την συμπαράστασιν τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

10) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΒΑΣΑΝΙΖΟΝΤΑΙ

Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1943, μέχρι Ὀκτωβρίου 1944, τὸ δράμα τῶν ἀξιοματικῶν ποὺ εἶχαν συγκροτήσει πρὶν ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὀμάδες δὲν περιγράφεται. Ἡ κατοχὴ τῶν κομμουνιστῶν, εἶναι πιὸ βαρεῖα δι' αὐτοὺς. Οἱ κομμουνισταὶ ἀναβάλλουν τὴν δολοφονία των, διὰ λόγους κομματικῆς των σκοπιμότητος, ἀλλὰ τοὺς βασανίζουν σὰν γνήσιοι κατακτηταί, χωρὶς προσχήματα. Ὅσοι ἀπὸ αὐτοὺς ἐπρόλαβαν καὶ ἔφυγαν διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν ἢ ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Ἀθήνα ἐσώθησαν, ὅσοι ἐσώθησαν... ὅσοι εὗρηκαν διέξοδον εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας ἐσώθησαν οἱ περισσότεροι. Ὅσοι ὅμως, δὲν ἐπρόλαβαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ δεινὰ χωριά των, ἄλλοι ὑπεχρεώθησαν παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ὅπου προσέφεραν ἐθνικὲς πράγματι ὑπηρεσίαι καὶ ἔσωσαν πολλοὺς ἀπὸ ρωδαίαν ἐκτέλειαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἄλλοι διὰ ποικίλων προφάσεων παρέμειναν ἐκεῖ εἰς ἀφόρητον ἀτμόσφαιραν, εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, ἀπειλῶν καὶ τρομοκρατίας. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, τὸ παράδειγμα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κων. Καφίρη ἀπὸ τὰ Περιβόλια Ὀλυμπίαις. Εἶχε δεχθῆ αὐτὸς μετὰ τὴν ὀμάδα του τὴν πρώτην ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν, εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὴν 23.7.1943, εἰς Κωστομέραν — Ὀλυμπίαις, εἶχε λάβει μέρος εἰς μάχην Περιβολίων (Γάρδιτσας) τῆς 6.8.1943, κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων κομμουνιστῶν, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὴν μάχην Ἀλαγωνίας εἰς Ταύγετον τῆς 16—17 Αὐγούστου 1943. Μετὰ τὰ γεγονότα Σεπτεμβρίου 1943 καὶ τὴν διάλυσιν ὄλων τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὀμάδων εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐπανέρχεται στὸ χωριὸν του Περιβόλια — Ὀλυμπίαις. Ἔχει ἀδελφὲς ἀνύπαντρες καὶ μικρότερα ἀδελφία. Ἐκεῖ ἦτο ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολή. Ἴσως ἤμποροῦσε νὰ προσφέρῃ τίς ὑπηρεσίαι του εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ νὰ σώσῃ συγχρόνως τὴν οἰκογένειάν του ἀπὸ τὴν δολοφονίαν τῶν κομμουνιστῶν. Ἴδου πῶς περιγράφει τὰ δεινὰ του ὁ ἀντ)ρχης Θεοδ. Γιαννόπουλος, μέλος τότε τῆς ἀποστολῆς Τριφυλίας — Ὀλυμπίαις τοῦ Σ.Μ.Α. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κωστομέρας, τὸν ἀπειλοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἦτο εἰς Στόμιον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὀμάδος Μαυροειδῆ. Εὐρέθη εἰς τὴν μάχην Περιβολίων, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην Ἀλαγωνίας. Γύρισε εἰς τὰ Περιβόλια. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν εἶχαν ὑπὸ παρακολούθησιν σὲ κάθε κίνησίν του. Εἶχαν βάλει σκοπὸν στὸ σπίτι του, ἄλλους εἶχαν βάλει ἐπάνω σὲ κάτι ἀμυγδαλιὲς κοντὰ στὸ σπίτι του, νὰ παρακολουθοῦν μετὰ ποῖον ἔρχεται εἰς ἐπαφήν. Εἶχε κρύψει κάτι γεννήτριαι ποὺ τοῦ εἶχε δώσει. Εἶχε τρεῖς ἀδελφὲς ἀνύπαντρες. Τὸν ἠπειλήσαν, ὅτι ἂν φύγῃ, θὰ σφάζουν τίς ἀδελφές του. Προσεπάθησαν νὰ τὸν ἐκθέσουν. Εἶχαν ὑποχρεώσῃ τὸν ἀδελφὸν του Τάκη νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὴν ΕΠ.ΟΝ. Τὸν εἶχαν καλέσει τρεῖς

φορές εις τὸ στρατόπεδο Αἰλῶνος εἰς «ἀνάγκρουν». . . Οὔτε νὰ μιλήσῃ μὲ κανέναν τὸν ἄφηναν. Οὔτε τσιγάρα εἶχε, βιάδιζα ἐγὼ καὶ πέταγα κανένα τσιγάρο πίσω μου νὰ τὸ πάρῃ. . .».

Τελικῶς ἐσώθη, διότι ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἀποστολῆς καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀνατίναξιν τῆς γεφύρας Νέδα, μαζὶ μὲ τὸν Ρίντ, τὸν Φωτιάδην καὶ ἄλλους δικούς του, ὅπως ἀναφέρομεν ἄλλαχού.

11.— ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τὴν κατοχὴν τῆς Πελοποννήσου 1943—44, προσεπάθησαν διὰ παντὸς τρόπου νὰ προσεταιρισθοῦν τοὺς νέους. Τὰ νέα παιδιά πὺ ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν, δὲν εἶχαν τὴν πείραν τῆς ζωῆς καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διακρίνουν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὴν πονηρίαν καὶ τὴν δολιότητα, ἤμποροῦσαν εὐκολώτερα νὰ γίνουν θύματά των. Συγκεντρώνουν ὅλην τὴν προσοχὴν των νὰ ἀρπάξουν τὰ Ἑλληνόπουλα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἑλλάδος. Χαρακτηρίζουν «ἀετόπουλα» τὰ παιδιά ἀπὸ ἡλικίας 7 ἕως 10 ἐτῶν καὶ «παιδιά» τῆς ΕΠΙΟΝ τὰ παιδιά ἀπὸ ἡλικίας 10 ἕως 12 ἐτῶν. Ὑποχρεώνουν ὅλα τὰ παιδιά νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὰς ὀργανώσεις των. Ἀπειλοῦν τοὺς γονεῖς μὲ ξύλο καὶ θάνατο, ἂν δὲν τὰ ἀφήνουν νὰ πηγαίνουν εἰς τὰς συγκεντρώσεις των. Θέτουν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν, ὡς καθοδηγητὰς γνωστοὺς κομμουνιστὰς. Ἐκεῖ τοὺς διδάσκουν γιὰ ὅ,τι ἀνίερο καὶ ὠφελμιστικόν. Ὅ,τι ἐνισχύει τὶς ὁρμὰς καὶ τὰ ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου: «Νὰ σπάσουμε τὶς ἀλυσσιδεὶς τοῦ πατέρα καὶ τῆς μάνας» ἔλεγαν. Γιὰ Ἑλλάδα καὶ οἰκογένεια, γιὰ θρησκεία καὶ ἀνθρώπινα ἰδανικά δὲν γίνεται λόγος. Γίνεται λόγος γιὰ πανανθρώπινα ἰδανικά πὺ ἐξαφανίζουν τὴν Πατρίδα μας καὶ κηρύττουν γιὰ πατρίδα τὴν Ρωσίαν.

Ἐκεῖ τοὺς διδάσκουν τὸ μῖσος καὶ τὴν περιφρόνησιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Βάζουν νέα παιδιά νὰ ἐκτελέσουν ἀνθρώπους παρουσία ὅλου τοῦ κόσμου. Ἔτσι τὸ μικρὸ παιδί, ἔχανε κάθε ἴχνος αἰσθήματος εὐθύνης, κάθε αἰσθημα ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπο, κάθε ἐκτίμησί του πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ζωῆς. Καλλιεργοῦν στὰ παιδιά, τὸν φθόνον εἰς ὅ,τι ὁ ἄλλος ἔχει καὶ τὴν ἐκδίωξιν διὰ τὸ μικρότερον λάθος τοῦ ἄλλου. Ἐνισχύουν καὶ ἔποκινοῦν τὰ ταπεινά ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν φιληδονίαν καὶ τὴν γενετήσιο ὁρμὴν, χωρὶς φραγμόν, χωρὶς ἐγκράτεια. Προγραμματίζουν ἐπισήμως διὰ τὴν ζωὴν τῶν παιδιῶν, τὴν διάλυσιν τῆς οἰκογενείας, τὴν πορνείαν, τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν περιφρόνησιν πρὸς ὅ,τι ἠθικόν καὶ τίμιον. Γιὰ τοὺς κομμουνιστὰς τιμὴ καὶ ἠθικὴ εἶναι τὸ ἴλικόν σιμφέρον, ἢ ἱκανοποίησις τῆς γενετησίου ὁρμῆς καὶ ἡ πλήρωσις τοῦ στομάχου. Ἀπὸ τότε πὺ

ἀρχίζει νά ἀναφαίνεται τὸ γενετήσιον ἔνστικτον, ὁ καλὸς ἢ κακὸς λόγος οὐρίζει ἢ διαστρέφει τοὺς νέους. Καὶ αὐτὸ τὸ ἤξερον οἱ κομμουνισταὶ καὶ συνεκέντρωσαν τὴν προσοχὴν τοὺς νὰ διαφθείρουν τὴν Ἑλληνικὴν νεολαία πρὶν ἀνδρωθῆ καὶ προλάβῃ νὰ ἰδῆ τὸ φῶς. Ὡς διδάσκαλοι ἐκρησιμοποιήθησαν οἱ πλέον ἔκφυλοι τύποι καὶ ἀκόλαστοι διαφθορεῖς. Ἡ σπουδαιότερα διδασκαλία των, ἦτο νὰ γαργαλίζουν καὶ νὰ ἐξάπτουν μεθοδικὰ τὸ γενετήσιον ἔνστικτον. Εἶχαν ὑποχρεωτικὰς βραδυνὰς συγκεντρώσεις ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν. Παρουσίαζαν μπροστά τοὺς σὲ θεατρικὰς παραστάσεις, ἀνήθικες καὶ αἰσχρὰς σκηνὰς ἐκ τοῦ φυσικοῦ. . . Ὑπεχρέωναν δημοσίως τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ νὰ ἀγκαλιάζουν τὰ μικρότερα καὶ τὰ ἔσπρωχναν εἰς τὸν κατήφορον. . . Διὰ νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν ἐπιρροὴν τῶν γονέων των ἔλεγαν στὰ παιδιὰ, πὼς δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα νὰ τὰ συμβουλεύουν, νὰ τὰ μαλώνουν ἢ νὰ τὰ κτυποῦν. Διὰ νὰ ἀποκόπτουν τοὺς δεσμοὺς τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ ἐλέγχου τοὺς ἐπότηζαν μὲ μῖσος κατὰ παντὸς ἀντιπάλου εἰς μίαν γνώμην καὶ κατὰ τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογενείας καὶ πάσης ἰδέας ἠθικῆς καὶ σεβασμοῦ. Τοὺς ἔλεγαν ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἐμποδίζουν οἱ γονεῖς τὰ παιδιὰ των νὰ κάνουν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας των. Εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀπολαύσεως, ἔσβηναν τὰ φῶτα ἀτόμα καὶ συστηματικῶς, διὰ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν πορνείαν καὶ τὴν ἀκολασίαν. Μετέτρεπαν οὕτω τὰ παιδιὰ εἰς τὴν κρίσιμον νεαρὰν ἡλικίαν των, εἰς ἀγέλην ζώων. . .

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ ἀνάρτης τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας Δημ. Χριστοδουλόπουλος, ἀπὸ Περιθόλια Ὀλυμπίας, εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1946 ἔκθεσίν του:

«... Οἱ κομμουνισταὶ ἔκτοτε ἔγιναν κυρίαρχοι τῆς καταστάσεως εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Πελοπόννησον. Ἐπῆρξαν ἡμέραι τρόμου καὶ φόβου, ἡμέραι πού δὲν ἐγνώριζε κανεὶς ὅταν ἐνύκτωνε ἐὰν ἐξημερωθῆ. Ἡ πᾶσα κίνησις ἠθέλεν ἄδειαν. Τὰ ὑπάρχοντά σου ἐληλατοῦντο, τὰ ζῶα ἦσαν εἰς τὴν διάθεσίν των. Ἐδημιουργοῦσαν συγκεντρώσεις, λόγους, παιδικὰ κινήματα, ἀετόπουλα, γυναικεῖες συγκεντρώσεις, ἔσβηναν τὰ φῶτα καὶ προσπαθοῦσαν νὰ φέρουν τὴν τελείαν παράλυσιν τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς χριστιανωσύνης, τῆς θρησκείας. Ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν προέβαιναν εἰς ἀνηθικὸς πράξεις. . .».

Ὁ δπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Μιχαὴλ Δραγουμάνης, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1961 ἔτους ἔκθεσίν του:

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α Β

Εὐρισκόμενος εἰς ἓνα χωρίον τῶν Καλαβρύτων, ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον τοῦ χωριοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο δάσκαλος τοῦ χωριοῦ. Ἦτο ἓνας γέροντας, ὁ ὁποῖος εἶχε δύο κορίτσια, τὰ ὁποῖα ἐσπούδαζαν εἰς τὰς Πάτρας. ἦσαν ἡλικίας περίπου 17—20 ἐτῶν.

Ὁ γέρο δάσκαλος, ὁ ὁποῖος μὲ φανταζόταν ὅτι εἶμαι καπετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ, καυχόταν, ὅτι καὶ τὰ δύο κορίτσια του εἶναι στὴν ὀργάνωσι, ὅτι λαμβάνουν μέρος στὶς συγκεντρώσεις καὶ ὅτι προσφέρουν πολλὰς ὑπηρεσίας.

Τὸν ἄφησα καὶ μοῦ μίλησε ἄρκετὰ γιὰ τὸ ΕΑΜ καὶ τὸν ΕΛΑΣ. Κατάλαβα ὅμως, ὅτι δὲν μιλοῦσε μὲ κομματικὸ πάθος.

Σὲ μιὰ στιγμή λοιπόν, λέγω:

— Δάσκαλε, δὲν μοῦ λές εἶσαι κομμουνιστής;

Στὸ ἄκουσμα τῶν λόγων μου αὐτῶν μ' ἐκύταξε ἐκκληκτος καὶ δὲν ἀπαντοῦσε.

— Δάσκαλε, τοῦ λέω, βλέπω ὅτι δὲν εἶσαι κομμουνιστής. Ξέρεις ὅτι τὸ ΕΑΜ, εἶναι τὸ ἴδιον τὸ ΚΚΕ;

— Γιατί, εἶσαι ὑπεύθυνος τοῦ ΕΑΜ;

— Ἔχεις μάλιστα βάλει καὶ τὰ κορίτσια σου στὴν ὀργάνωσι;

Ὁ γέρο δάσκαλος, χωρὶς νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ, σηκώθηκε, ἄνοιξε τὴν πόρτα, βγήκε γιὰ λίγα λεπτὰ καὶ μετὰ ἐπέστρεψε καὶ μοῦ λέγει:

— Ἐσὺ καπετάνιε, δὲν εἶσαι τοῦ ΕΛΑΣ;

— Ὅχι, τοῦ ἀπήντησα, εἶμαι μόνιμος ἀνθυπολοχαγὸς καὶ ἀνῆρω στὶς ὀμάδες τοῦ Γιαννακοπούλου. Ἔχω βγῆ στὸ βουνὸ μὲ τὸν Ἰλαρχο Βρετῆκο. Εἶμαι ἀξιωματικὸς τοῦ Ε.Σ. Μὲ τὸν ΕΛΑΣ ὑπογράψαμε συμφωνητικὸ γιὰ κοινὰς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἀλλὰ ὅπως φαίνεται μᾶς ἐξηπάτησαν. Τότε ἐπῆρε θάρρος καὶ μοῦ λέγει:

— Τὸ ἔχω ἀντιληφθῆ ὅτι εἶναι κομμουνισταί, ἀλλὰ δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τίποτε, φοβόμαστε, διότι εἶναι ὅλοι ἐγκληματίες καὶ ὅποιος φέρνει ἀντίρρηση τὸν σκοτώνουν.

Τοῦ συνέστησα νὰ στείλῃ τὰ κορίτσια του στὴν Πάτρα διὰ νὰ τὰ σώσῃ.

Στὰ παιδιά, μαθαίνουν σλαβικὰ τραγοῦδια καὶ σλαβικὰ μοιρολόγια. Τὰ Ἑλληνικὰ τραγοῦδια ποὺ ἱμνοῦν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν τόπον μας, ἔχουν διαγραφῆ ἀπὸ τὸ πρόγραμμά τους. Τοὺς μιλοῦν μόνον γιὰ λαὸ, ἀλλὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ αὐτὸν τὸν λαόν. Ἡ πατρίδα, ἡ χριστιανικὴ ἱστορία, ἡ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια, ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, δὲν ἔχουν ἀξία γι' αὐτούς. Εὐτυχῶς, ὅτι δὲν ἐκράτησε πολὺ ἡ κατοχὴ τῶν κομμουνιστῶν.

5.— ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΝ

Μόλις εἰσῆλθον οἱ Ἴταλοι μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς τὸ 1941, εἰς τὴν Ἠπειρον, οἱ μουσουλμάνοι τῆς Θεσπρωτίας, ἐφόρεσαν τὶς στολὰς τῶν Ἴταλῶν καὶ ἔγιναν οἱ προδόται καὶ δολοφόνοι τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Θεσπρωτοί, ὑπέφερον τὰ πάνδεινα.

1) Ο ΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΑΛΟΥΜΗΣ

Ὁ πρῶτος Ἑλληὴν ἀντάρτης εἰς τὴν Ἠπειρον, ἦτο ὁ Βασίλειος Μπαλούμης ἀπὸ τοὺς Σπαθαραίους τῆς Θεσπρωτίας. Κατὰ τὸ τέλος 1941, ἐπῆραν οἱ μουσουλμάνοι μὲ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ τοῦ ἐπῆραν 50 γίδια ἀπὸ τὸ κοπάδι του. Ὁ Μπαλούμης ἐσκότωσε ἕνα καὶ ἐφυγοδίκησεν. Δὲν ἐδέχθη τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὴν προσβολὴν. Ἐπῆρε τὰ βουνὰ ὡς κλέφτης καὶ ἀματωλὸς τοῦ 1821 καὶ ὠργάνωσε τὴν ὁμάδα του. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον 1941, οἱ Μουσουλμάνοι ὑπὸ τὸν Γκασίμ Σαντίκ, τῆς περιοχῆς Μαργαριτίου, ἄρχιζαν νὰ σφάζουν καὶ νὰ βασανίζουν τοὺς Ἑλληνας. Προέβαιναν εἰς ἀντικατανομήν τῶν γαιῶν. Ἔβλεπον ἐπιβάλλει γεώμορον ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν τμημάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν ἀνεγνώριζον τὴν κυριότητα τῶν Ἑλλήνων. Ἐλεηλάτουν τοὺς Ἑλληνας καὶ ἤρπαζον ὅ,τι ἤθελον. Ὁ Μπαλούμης, ἐσκέφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκδικηθῆ διὰ τὴν ἀνακόψῃ τὸ κακὸ. Τὸν Δεκέμβριον 1941, ὅταν γύριζε ἀπὸ τὴν λεηλασίαν τῶν Ἑλλήνων ὁ Γκασίμ Σαντίκ, εὐρέθηκε πρὸ τῆς ὁμάδος τοῦ Μπαλούμη. Ὁ Μπαλούμης τοῦ ἐπετέθη τὸν ἐσκότωσε καὶ διέλυσε τὸ ἔνοπλον τμημα του. Οἱ Μουσουλμάνοι, σταμάτησαν τότε τὴν ὀργανωμένην λεηλασίαν. Ὁ Μπαλούμης, ἔγινε ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Μουσουλμάνων. Συνεκρούσθη κατ' ἐπανάληψιν ὁ Μπαλούμης μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς Ἀλβανοτσάμιδες, τοὺς ὁποίους ἐτρομοκράτησεν εἰς σημεῖον ὥστε νὰ παύσουν αἱ ἀσυνδοσίαι των καὶ αἱ σφαγαὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἐφοβοῦντο πλέον τὰ ἀντίποινα τοῦ Μπαλούμη. Ὁ Μπαλούμης, μὲ τὴν ὁμάδα του, ἦτο εἰς τὴν περιφέρειαν Σπαθαραίων, ἀλλὰ ἡ δοῦσις του ἦτο εἰς ὄλην τὴν περιφέρειαν Μαργαριτίου καὶ Παραμυθίας. Κατὰ τὸν Αὐγούστον 1942, ἐνώθηκε μὲ τὸν ὀπλαρχηγὸν Κώστα Μαυροσκότη καὶ κατὰ τὸν Δεκέμβριον 1942, ὑπήχθη εἰς τὸν στρατηγὸν Ζέρβα, συνέχισε τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν Ἑλλάδα, μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως. Σιωπηλός, σεμνός, ἀγνός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος, ἔγινεν ὑπόδειγμα Ἑλληνοῦ ποῦ προτιμᾷ τὴν ἐλευθερίαν ἀπ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.

2) Ο ΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΗΛΙΑΣ ΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Τὸν Ἰούνιον 1941, στὴν πόλιν Παραμυθίας Θεσπρωτίας, εἶχαν ἐγκατασταθῆ οἱ Ἴταλοι καὶ οἱ Ἀλβανοτσάμιδες. Ὁ Τερβὴν Κεμάλ ἐκ τῶν ἡγετῶν τῶν Ἀλβανοτσάμιδων, ὕβριζεν προκλητικῶς ἄλλους τοὺς Ἑλληνας. Μίαν ἡμέραν ὕβρισε σκαιῶς τὸν τότε χωροφύλακα Ἠλίαν Νίκου, ἀπὸ τὴν Μανωλιάσα Ἰωαννίνων, ὅστις ὑπηρετοῦσε εἰς Σταθμὸν Χωροφυλακῆς Πα-

ραμυθιάς. Στη μέση τῆς ἀγορᾶς τῆς Παραμυθιάς, τοῦ ὕβρισε τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ γεγονός ἀνέφερε ὁ Νίκου εἰς τὸν Κων)νον Γεωργίου ἢ Κωτσονικόλαν, ράπτῃ ἀπὸ τὸ Προδοσίμ. Μὴ δυνάμενοι καὶ οἱ δύο νὰ ἀνθέξουν τὴν προσβολὴν αὐτῆν, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν τιμωρήσουν. Ἐπῆγαν εἰς τὴν βρύση τοῦ Καρκαμίση, ὅπου ἦτο ὁ Τεφίκ, μὲ ἕνα Γιαγιὰ Ἀχμέτ ἐκ Μαργαριτίου. Ὁ Νίκου ἀκινητοποίησε τοὺς Ἴταλοὺς, ποὺ ἔπλεναν τὶς καρβάνες των μὲ τὸ πιστόλι του καὶ ὁ Κωτσονικόλας ἐσκότωσε τὸν Τεφίκ μὲ σφαῖρα στὸ κεφάλι, τὸν Γιαγιὰ καὶ τοὺς τρεῖς συνοδοὺς των. Εἰς τοὺς Ἴταλοὺς ἐπεκράτησε σύγχυσις. Ὁ Κωτσονικόλας καὶ ὁ Νίκου, κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν. Ἐπηρεολούθησαν ἀντίποινα εἰς τοὺς Ἑλληνας στὴν περιοχὴ. Ἀλλὰ ἄρχισε καὶ ὁ φόβος τῶν Ἴταλοαλβανῶν. Ἡ ἀντίστασις εἶχε ἀρχίσει. Οἱ Ἑλληνες ἐπῆραν θάρρος. Ὁ Νίκου, μὲ τὸν Κωτσονικόλαν, ἐβγήκαν ἀντάρτες στὰ βουνά, στὰ παλιὰ ἡρωϊκὰ Σουλιώτικα βουνά. Ὁργάνωσαν τοὺς ἀντάρτες των καὶ μαζί μὲ τὸν Μπαλοῦμη ἀπὸ τὴν περιοχὴ Σπαθαραιῶν καὶ Φαναρίου ἔγιναν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν Ἴταλοαλβανῶν ἀλλὰ καὶ τῶν προδοτῶν. Οἱ Τοῦρκοι, κατόπιν τῆς ἐξόδου τῶν ἀνταρτῶν Μπαλοῦμη, Νίκου καὶ Κωτσονικόλα, φοβοῦνται πλέον καὶ εἶναι προσεκτικοὶ εἰς τὰ ἐγκλήματά των κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἑλληνες, ἀνεθάρρησαν καὶ προσέβλεπον εἰς τοὺς ἀντάρτες αὐτοὺς ὡς εἰς τοὺς προσταῖτες τους.

Ὁ Νίκου ἐσκότωσε τὸν προδότην Φλωῶρον, ἔξωθεν Ἰωαννίνων εἰς Πεδινήν καὶ ἀπῆλλαξε τὴν περιοχὴν ἀπὸ τὴν προδοσίαν. Τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1942, ὁ Κωτσονικόλας, σκότωσε τὸν Ἀλβανὸν Χαϊντέρ διοικητὴν λόχου Ἀλβανῶν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἰταλῶν, ποὺ ἐλεγγατοῦσε καὶ τρομοκρατοῦσε τοὺς Ἑλληνες, χωρὶς κανένα ἔλεγχον. Τὸν Μάϊον 1943, ὁ Κωτσονικόλας, ἐμπῆκε μέσα στὴν ἀγορὰ τῆς Παραμυθιάς, παρουσίᾳ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἐσκότωσε τὸν προδότην Κουτούτην, ὅστις ἦτο πράκτωρ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἐπίσημος ἐκρόσωπός των, διὰ χορήγησιν ἀδειῶν, ἐκβιαστικῶς καὶ καταδότης τῶν Ἑλλήνων.

3) ΟΠΙΛΑΡΧΗΓΟΣ ΕΤΑΙΡΕΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ὁ Εὐάγγελος Ἀναστασίου ἢ Βαγγέλης — Γιάννης, ἀπὸ τὸ Ζερβοχωρὶ τῆς Θεσπρωτίας, ἦτο καὶ αὐτὸς πρωτοπόρος ἀντάρτης. Ἐπῆγαν οἱ Ἴταλοὶ νὰ τὸν πιάσουν τὸ 1942, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ σκοτώσῃ τὸν Ἴταλὸν καὶ ἕνα Ἀλβανὸν συνοδὸν καὶ βγήκε στὸ βουνὸ ὡς ἀντάρτης. Προσεχώρησέ μετὰ τὸν Σεπτέμβριον 1942, εἰς τὸ συγκροτήματα ἀνταρτῶν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κων)νου Μαυροσκότη. Ἦτο μεγάλος Ἑλληνας, πτωχὸς οἰκογενειάρχης, ἀλλὰ ὑπερήφανος μὲ μεγάλη ἐλεύθερη ψυχὴ. Πολέμησε τοὺς

Γερμανούς και τούς Τουρκοαλβανούς εις περιοχὴν Γουίλα και ἄνωθεν Ζερβοχωρίου Προδρομίου Θεσπρωτίας. Οἱ ἐνεδρεύοντες ὅμως, κομμουνισταί, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943, τὸν ἐδολοφόνησαν, μόλις ἐπέστρεφε ἀπὸ μάχης κατὰ τῶν Γερμανῶν και Τουρκοαλβανῶν. Συνώδευε τὴν γυναῖκα του και τούς συγγενεῖς του, διὰ νὰ τούς ἐξασφαλίσῃ ἡσυχίαν εἰς τὸ Τσαγκάρι Σουλίου. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, ἐπὶ τὸν ἀρχιδολοφόνον και ληστήν Κιάμον, τοῦ ἔστησαν ἐνέδρα και ἐδολοφόνησαν αὐτὸν τὴν γυναῖκα του και τούς συνοδοῦς συγγενεῖς του. Ἀπεδείχθησαν πάλιν ἄξιοι σύμμαχοι τῶν Γερμανῶν και τῶν Τουρκοαλβανῶν.

4) ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ

Μετὰ τὰ πρῶτα, ὡς ἀνωτέρω ἀνταρτικὰ τμήματα, ἐβγῆκαν εἰς τὰ βουνὰ οἱ ὄπλαρχηγοὶ Ζῶης Παντελῆς μετὰ τὰ ἀδελφία του ἀπὸ τὴν Ἑλατοριά, ὁ Νικολαΐδης ἀπὸ τὴν Λεπτοκαριά, ὁ Καραφωτιάς ἢ Μπαράτσας ἀπὸ τὴν Βαλανιδιά, ὁ Ι. Μπερέκος ἀπὸ τὴν Ρωβενή, ὁ Γιάννης Πήλιος ἀπὸ τὴν Φροσύνη Σουλίου, ὁ Τζήμας ἀπὸ τὸ Τσαγκάρι, ὁ Βαγγέλης Ντάφος ἀπὸ τὸ Πετοῦσι, ὁ Θύμιος Μπέκας ἀπὸ τὴν Πλάκα Σουλίου, ὁ Σωτήριος Τζαλαβράς ἀπὸ τὸ Πετοῦσι, ὁ Κίτσος Σακαρέλης ἀπὸ τὴν Ἁγία Κυριακή, ὁ Ντῖνος Χάυδος ἀπὸ τὸ Πετοῦσι, ὁ Γιάννης Πανταζῆς ἀπὸ τὰ Πράδαλα, ὁ Γιάννης Μίτσης, ὁ Χαρίτσης Γαλάνης, ὁ Μῆτρος Χόβολος ἀπὸ τὰ Πράδαλα, ὁ Κολλιγιωῖτορος και ὁ Παπα - Εὐάγγελος Χριστοδοῦλου ἀπὸ τὸ Μπαουσί, ὁ ἱερεὺς Κώστας Παππᾶς ἀπὸ τὸ Ξέχορο Φιλιατῶν, ὁ Σωτήριος Χρονόπουλος ἀνθυπομοίραρχος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ὁ Σπῦρος Ρίγγας ἀνθυπολοχαγός, ὁ Ἀλαμάνος κ.ἄ. σχετικῶς ἀναφέρονται εἰς ἄλλον κεφάλαιον.

5) ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΤΡΟΣΚΟΤΗΣ

Κατὰ τὸν Αὐγούστον 1942, ὁ Κων)νος Μαυροσκότης, δικηγόρος Ἀθηνῶν, καταγόμενος ἀπὸ τὸ Αἰτωλικὸ Μεσολογγίου, ἐφεδρος ἀνθυπολοχαγός 1940—41, ἀφῆνει τὴν Ἀθήνα και φθάνει εἰς τὴν Θεσπρωτίαν, εἰς Γλυκὴν περιοχῆς Παραμυθιάς. Ἀρχίζει ὡς κατάσκοπος κατὰ τῶν Ἰταλῶν, παρακολουθεῖ τὰς δυνάμεις των και ὀργανώνεται. Ἡ κατάσταση τότε εἰς τὴν Θεσπρωτίαν, ἦτο ἀπελπιστική. Οἱ Ἰταλοαλβανοί, εἶχαν ὀργανώσει και δολοφονήσει τὸν νομαρχοῦντα διευθυντὴν Νομαρχίας Θεσπρωτίας Γεώργιον Βασιλάκον ἐκ Λακωνίας. Τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἶχεν ἀποθαρρυνθῆ. Αἱ ὑπηρεσίαι και αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ εἶχον ἀρχίσει νὰ ἀποχωροῦν ἐκ Θεσπρωτίας. Τὸ πρόγραμμα τῶν Ἰταλοαλβανῶν, ἦτο νὰ τρομοκρατηθῆ ὁ

πληθυσμός και να φύγει και αυτός. Ὁ Κων)νος Μαυροσκότης, ἔφθασε εἰς τὴν κρίσιμον στιγμήν. Ἀνέβηκε στὰ βουνὰ τοῦ Σουλίου, ἐνώθηκε μὲ τοὺς ὄπλαρχηγούς Νίκου καὶ Κωτσονικόλα καὶ ὠργάνωσεν ἀνεξάρτητον τμήμα ἀνταρτῶν, ὀνομαζόμενον πλέον ὡς «ἀνεξάρτητον τάγμα Μαυροσκότη». Εἰδικῶς ἔδρα εἰς τὴν περιοχὴν Παραμυθιάς, εἰς Σκάλαν Παραμυθιάς, κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν, ἀλλὰ ἔλαβε μέρος καὶ εἰς πολλὰς μάχας κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Οὐδέποτε κατώρθωσαν οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ νὰ καταλάβουν τὴν Σκάλαν Παραμυθιάς. Οἱ μάχες ἀπὸ τῆς 21ης Μαΐου 1943, συνεχίσθησαν, μέχρι τῆς παραδόσεως τῶν Ἰταλῶν καὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν καὶ Τουρκοαλβανῶν. Μάχες ἔγιναν εἰς Φανάρι, εἰς Ντουσκάρα, εἰς Γραμμενοχώρι, εἰς Πεντόλακον καὶ εἰς Σκάλαν Παραμυθιάς, ὡς ἀνωτέρω, κατὰ Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Ἀλβανῶν. Μάχες κατὰ κομμουνιστῶν ἔγιναν εἰς Φιλιάτες, εἰς Ζωτικόν, εἰς Ραβενί, Λιά, Χαραυγή, Μουργκάνα, Γορίλα, Μοῦργα, Λιθαδάκι, Σαμονίβα, Τρίκαστρον, Ἀπλοχώρι, Μπότσαρη, Γλυκὴ, Ποταμιά, Γραμμενοχώρια κλπ.

Σκόπιμον θεωροῦμεν, νὰ παραθέσωμεν ἀκριβῶς ὡς ἔχει, ἓνα τραγοῦδι τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ τοῦ τάγματος Μαυροσκότη. Ἀποδίδει τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὰ ἰδανικά τῶν ἀνταρτῶν.

ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΣΚΟΤΗ

Λόχος τρελλῶν περνάει
πηγαίνοντας γιὰ τὴν γραμμὴ.
Σκιαζεται ὁ τόπος καὶ βροντάει
Σκιαζονται καὶ οἱ Γερμανοί.

★

Παιδιὰ τοῦ Μαυροσκότη
Στὸν ἀρχηγὸ κατόπι
Νὰ διώξουμε βαρβάρους
Τοὺς ἄτιμους τοὺς τυράννους
Ἐπὶ τὴν γῆν μας πὸν πατοῦν.

★

Πατρίδα ξεκουράσου
Καὶ ἴλα τὰ παιδιὰ σου
Στὴν Ἠπειρο ἀγρυπνοῦνε
Κάθε ἐχθρὸν πὸν πολεμοῦνε
Μ' ἓνα τᾶς ἢ ἐπὶ τάν.

★

Τὴν λευτεριά ἔχομε ὀδηγὸ μας
Τὸν Ζέρβα πρῶτον ἀρχηγὸ

Τὸν Μαυροσκότη λοχαγὸν μας
Καὶ πᾶμε ἔμπρὸς, πάντοτε ἔμπρὸς

★

Εἴμαστε λεβεντόπαιδα
τοῦ λόχου Μαυροσκότη
Ποῦ μὲ τὴν νίκη ἐδηγεῖ
Τὴν δοξασμένη νειότη.

★

Ρίχνουν κανόνια οἱ Γερμανοὶ
ὄλμοι βροντοῦν στὴν Ράχη
Σφαῖρες σφυρίζουν στὰ αὐτιά
Γύρω φλογίζει ἡ μάχη

★

Καὶ τὰ παιδιά μας τραγουδοῦν
Τὴν δοξασμένη νειότη
Σαρώνοντας τοὺς Γερμανοὺς
Μὲ μπρὸς τὸν Μαυροσκότη

★

Λυσσοῦν τῶν Τσάμηδων σωρὸς
Γεμίζοντας οἱ στραῖτες
Σὰν δίνει ὁ λόχος μας φωτιά
Τοὺς βλέπομε τίς πλάτες

★

Τῆς σκοτεινιάς κομμουνισταὶ
Καὶ μαῦροι ἐαμίτες
Κατσοκωκλέφτες καὶ λησταὶ
'Αμούστακ' ἐπονίτες.

★

Εἴμαστε μεῖς ἐθνικισταὶ
Καὶ γνήσιοι δημοκράτες
Κάτω ὄλοι οἱ κομμουνισταὶ
Καὶ κάτω οἱ πλουτοκράτες.

★

Διὰ τὸν ἀπλορηγὸν Κων. Μαυροσκότην, γράφει σχετικῶς ὁ στρατηγὸς Ναπολέον Ζέρβας, ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου 1945 ἔκθεσίν του:

«Ὁ λοχαγὸς Μαυροσκότης Κων)νος, ὑπρέτησεν εἰς τὰς ἡπ' ἐμὲ ἐθνικὰς ὀμάδας ἐπικεφαλῆς ἀνταρτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος κατήρτισε καὶ ὠργάνωσεν εἰς τάγμα, τὸ ὁποῖον διώκει ὡς ἀνεξάρτητον ὑπὸ τὰ τιμητικὰ στοιχεῖα «ἀνεξάρτητον τάγμα Μαυροσκότη».

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς καὶ κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1941 ἔτους, λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς πατριωτικῆς του δράσεως, συνελήφθη καὶ ἐφυλακί-

οδη ὑπὸ τῶν Γερμανοϊταλῶν εἰς φυλακὰς Ἀβέρωφ.

Ἀποφυλακισθεὶς ἀργότερον, συνέχισε τὴν πατριωτικὴν του δρᾶσιν, κατέφυγεν δέ, εἰς Ἡπειρον καὶ συγκεκριμένως εἰς περιοχὴν Θεσπρωτίας, ἔνθα ἢ Ἀλβανικὴ μειονότης κατεδυνάστευε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ ὠργάνωσεν αὐτοβούλως μυστικὰς ἐνόπλους ομάδας, ἅτινας ἅμα τῇ ἐμφανισείμῳ εἰς Ἡπειρον, κατήρτισεν εἰς σῶμα καὶ ὑπήχθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του, ἡ ὄλιη δρᾶσις του ὑπῆρξε περίλαμπρος καὶ γέμει ἀνδραγαθιῶν καὶ κατωρθωμάτων. Ἔλαβε μέρος εἰς ἀπάσας τὰς μάχας κατὰ τῶν Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ ἑαμιτῶν, οὐδέποτε ἠττηθεὶς. Πρόκειται περὶ τοῦ ὑπερασπιστοῦ τῆς θρυλικῆς Σκάλας Παραμυθιάς, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε κατώρθωσαν νὰ καταλάβουν Γερμανοϊταλοὶ, παρὰ τὰς σφοδρὰς ἀλεπαλλήλους καὶ λυσσαλέας ἐπιθέσεις των, εἰς ἃς διέθετον ἀεροπορίαν καὶ πυροβολικὸν ἰσχυρὸν, ὃ δέ, ἐπικεφαλῆς συνταγματάρχης Ἰταλὸς Βερτινοῦα, πάντοτε ἐπέστρεφε ἀπὸ τὰς μάχας αὐτὰς, κατησχυμένος εἰς Παραμυθιάν.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 ἔτους, μεραρχία Γερμανῶν ἀλτινιστῶν ἐπιτεθεῖσα ἐξ ὄλων τῶν σημείων, κατέλαβεν τὴν περιοχὴν Σουλίου, τὸ δὲ ἐκεῖ ἐδρεῦον ἀρχηγεῖον Ἡπείρου, ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ εἰς περιοχὴν Πλάκας. Ὁ ἀξιωματικὸς Μαυροσκότης, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἠρνήθη νὰ ἀκολουθήσῃ, παραμείνας ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τῆς περιοχῆς του, ἀγωνιζόμενος ἀπεγνωσμένως κατὰ τῶν κατακτητῶν, μέχρις ἐπανόδου τοῦ ἀρχηγείου Ἡπείρου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα καὶ συγκεκριμένως καθ' ἣν στιγμὴν, ἐμάχετο κατὰ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν Σκάλαν τῆς Παραμυθιάς, τὴν 17ην Ὀκτωβρίου 1943, τὸ 24ον σύνταγμα ΕΛΑΣ — ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν Κουτσομητόπουλον καὶ Παλιοῦραν, εὐρὸν τὴν εὐκαιρίαν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν περιοχὴν του, κατέλαβεν τὰ κῶτα τοῦ κατὰ τῶν Γερμανῶν μαχομένου σκληρῶς τμήματός του καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν νὰ παραδοθῇ. Παρὰ τὸ κρίσιμον τῆς καταστάσεως, ἂν καὶ τεθεὶς μεταξὺ δύο πυρῶν, οὗτος ἐπεδείξατο σπάνια προσόντα εὐψυχίας καὶ ἠγῆθεις ὀγδοήκοντα (80) ἀνδρῶν του, ἀντεπετέθη κατὰ τοῦ ἐν λόγῳ συντάγματος, ἀριθμοῦντος δύναμιν, ἑξακοσίων πενήκοντα πέντε (655) ἀνδρῶν, διαλύσας τοῦτο τελείως.

Τὴν 23ην Αὐγούστου 1944, μετὰ τμήματος Ἀμερικανῶν Κομάντος, ἀποβιβασθέντος πρὸς τὸν σκοτὸν αὐτόν, ἐπετέθη κατὰ πολυαριθμοῦ μηχανοκινήτου Γερμανικῆς φάλαγγος, ἣν κυριολεκτικῶς ἀπεδεκάτισεν.

Κατὰ εἰς Κέρκυραν σύμπτυσιν τῶν ΕΒΟΕΑ, ἀπετέλεσε τὴν ὀπισθοφυλακὴν τῶν συμπτυσσομένων τμημάτων, ἐπιβιβασθεὶς συντεταγμένος καὶ ἐν πλήρῃ τάξει μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐπὶ τῶν πλοίων. Τὸ τμήμα του, προῦπηρχεν εἰς τὸ ἀρχ. Ἡπείρου, με ἀξιόλογον δρᾶσιν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος, κατὰ τῶν κατακτητῶν.

(Ὁ ἀνθ)γὸς Μαυροσκότης, καίτοι προερχόμενος ἐκ τοῦ μεταγῶνικοῦ, ἐν τούτοις ἔσπευσεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν πρόσκλησίν μου καὶ με τὴν

πίστιν, ἢ ὅποια τὸν διέκρινε μᾶς ἔδωκε νὰ ἐννοήσωμεν ποῖα καὶ πόσα ἐξαιρετικὰ προσόντα εἶχε καὶ ὡς διοικητῆς λόχου καὶ ὡς διοικητῆς τάγματος. Προεκινδύνευσεν πλειστάκις, μαχόμενος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης.

Πάσας τὰς ἀνατεθείσας εἰς αὐτὸν ἐπικινδύνους ἀποστολάς, ἔφερον εἰς πέρας κατὰ τρόπον θαυμαστόν.

Ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως, τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1943, ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ ταλαιπωριῶν τοῦ ἀγῶνος ἔπαθεν ἐκτεταμένους κυρσοὺς εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας, ὑποφέρων τὰ πάνδεινα, παρὰ δὲ τὰς συστάσεις τῶν ἰατρῶν, οὗτος ἠρνεῖτο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ τάγμα του εἰς ὃ παρέμεινε μέχρι πέρατος τοῦ ἀγῶνος, μὴ δεχθεὶς νὰ ἀναλάβῃ μὴ μάχιμον ὑπηρεσίαν, ἂν καὶ οὗτος δὲν προήρχετο ἐκ μαχίμου ὅπλου, ἀλλ' ἐκ τοῦ σώματος τῶν αὐτοκινήτων, οὗ ἐτύγχανεν ἀνθυπολοχαγός, ὃ δὲ βαθμὸς ὅστις τῷ ἀπενεμήθη εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας, λόγῳ καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐπαγγέλματός του, ἦτο ἐπ' ἀνδραγαθία μόνιμος λοχαγός τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης.

Πρόκειται περὶ ἀξιοματικοῦ συγκαταλεγμένου μεταξὺ τῶν πρώτων ἐξελεθόντων Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, διακριθέντος διὰ τὴν θαυμασίαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως πατριωτικὴν καὶ μαχητικὴν του ἱκανότητα καὶ δρᾶσιν, προπορευομένου πάντοτε τῶν ἀνδρῶν του, παραδειγματικῶς εἰς τὰς διαφόρους μάχας καὶ ἐπιδειξαμένου ἡρωϊσμόν ἄφθαστον καὶ θάρρος ἀπαράμιλλον.

Ὡς διοικητῆς ἀξιοματικός, ὑπῆρξεν ὑπέροχος, συνετός, φειδόμενος καὶ ριψοκινδυνεύων ὃ ἴδιος πρὸς προάσπισιν τῆς ζωῆς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνδρῶν, ἐπιτυγχάνων πάντοτε ἔξοχα ἀποτελέσματα, ἄνευ ἢ δι' ἐλαχίστων ἀπωλειῶν καὶ θυσιῶν, ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων του καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του, δι' ὃ καὶ ἐτιμῆθη:

1) Προήχθη ἀπὸ ἀνθυπολοχαγὸς αὐτοκινήτων, εἰς μόνιμον λοχαγὸν τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης, δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 14493)29)11)43 διαταγῆς.

2) Ἀπενεμήθη αὐτῷ Πολεμικὸς Σταυρὸς Γ' τάξεως (δ)γῆ 14493)43.

3) Ἀπενεμήθη αὐτῷ χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας (δ)γῆ 4273)44.

4) Ἀπενεμήθη αὐτῷ χρυσοῦν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας (δ)γῆ 1275)44.

5) Εὐφημος μνεία γενικοῦ ἀρχηγοῦ τρεῖς.

6) Μετάλλιον ἐξαιρέτων πράξεων (δ)γῆ 14493)29)11)43.

6. — ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΦΩΤΙΟΣ ΚΙΤΣΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Στὴν ἀρχή, ἐκ τῶν πρώτων ὄπλαρχηγῶν, οἱ ποῖοι ἔδρασαν στὰ θουνὰ τοῦ Σουλίου καὶ εἰς περιοχὴν Θεσπρωτίας, ἦσαν ὁ Φώτιος Κίτσος, ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός ἀπὸ τὸ Ζωτικὸν Ἰωαννίνων, δράσας ὡς διοικητῆς λόχου καὶ

ὡς διοικητῆς τάγματος καὶ ὁ Ἀντώνιος Κατσαρὸς μόνιμος ἀνθυπολοχαγὸς ἀπὸ Κέρκυρα, δρᾶσας ὡς διοικητῆς λόχου καὶ διοικητῆς τάγματος ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ. Ἀεικίνητοι, ὑπερήφανοι, ἰδεολόγοι, μὲ κλεισμένη τὴν Ἑλλάδα μόνον μέσα τους, πολέμησαν τοὺς Ἴταλοὺς καὶ Γερμανοὺς, Ἀλβανοὺς καὶ κομμουνιστάς. Ἐνέπνευσαν παντοῦ ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην καὶ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν. Λεπτομερῶς περὶ τῆς δράσεώς των, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

7) ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀναφερομένων, πρωτοπόροι ὀπλαρχηγοὶ τοῦ ΕΛΕΣ ἀξιωματικοὶ ἦσαν:

1) Ἀπόστολος Κωνσταντινίδης, ταγματάρχης διοικητῆς ὀγδῆς μεραρχίας τοῦ ΕΛΕΣ ἀπὸ Κόπανι Ἡπείρου. 2) Γεώργιος Ἀγόρος, ταγματάρχης ἀπὸ Ἄρταν, διοικητῆς 3)40 συντάγματος. 4) Ἀλέκος Παπαδόπουλος, διοικητῆς συντάγματος Ξηροβουνίου. 5) Βασίλειος Καμάρας, ἀντισυνταγματάρχης, διοικητῆς 10ης μεραρχίας. 6) Ἀριστείδης Κρανιάς, ταγματάρχης Πεζικοῦ ἀπὸ Λαμίας. 7) Εὐάγγελος Ζῶτος, λοχαγός, διοικητῆς 10ου συντάγματος ἀπὸ Ραδοβίτσι Ἰωαννίνων. 8) Μιχαὴλ Χαραλαμπίδης, ἀνθυπολοχαγός, διοικητῆς λόχου καὶ τάγματος. 9) Γ. Λυγεράκης, λοχαγός ἀπὸ Κρήτην, διοικητῆς λόχου καὶ τάγματος. 10) Γεώργιος Νάσης, λοχαγός διοικητῆς 15ου συντάγματος ἀπὸ Δραμεσοῦς Δωδώνης Ἰωαννίνων. 11) Εὐρυσθένης Τζάλλας, διοικητῆς λόχου ἐξ Ἰωαννίνων. 12) Νικόλαος Κωστάκης, διοικητῆς λόχου καὶ τάγματος ἀπὸ Μπεσιτιά Λάκκας Σουλίου. 13) Κων)νος Μαραγκός, διοικητῆς συντάγματος ἀπὸ Λευκάδα. 14) Κώστας Βόιδαρος, ἀπὸ Ἄρταν. 15) Σπύρος Καραμπίνης, ἀπὸ Ἄρταν. 16) Χρήστος Παπαδάτος, ἀπὸ Ἄρταν. 17) Μιχαὴλ Μυριδάκης ἀπὸ Κρήτην. 18) Παντελῆς Κωτσάκης ἀπὸ Κρήτη. 19) Ἰωάννης Παπαδάκης ἀπὸ Κρήτη. 20) Δημήτριος Ἰωάννου, ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός ἐξ Ἰωαννίνων, διοικητῆς λόχου καὶ τάγματος. 21) Κώστας Βράγκαλης. 22) Κομνηνὸς Σπυρομάγλου. 23) Βασίλειος Νάκος, διοικητῆς λόχου ἀπὸ Πετοῦσι Θεσπρωτίας κ.ἄ. Σχετικῶς μὲ τὴν δράσιν ἄλλων ἀξιωματικῶν, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια.

8) ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΖΕΡΒΑΣ

Ὁ Ναπολέων Ζέρβας, ἦτο ἀπόγονος τῶν Σουλιωτῶν Ζερβαίων. Ἦτο ἐθελοντῆς ὑπαξιωματικὸς εἰς τὸν πόλεμον 1912—13 καὶ συνταγματάρχης τὸ 1941—42 ἔ.ἄ. Τὴν 23ην Ἰουλίου 1942, ἀποφασίζει νὰ ἀφήσῃ τὴν πρω-

τεύουσαν και να οργανώσει τα ανταρτικά κατά των κατακτητών. Μαζί με τον Μιχαήλ Μυριδάκη, τον Παντελή Κωτσάκη, τον Ιωάννη Παπαδάκη και τον Κομνηνόν Πυρομάγου, έφθασε εις τον Βάλτον Ἀμφιλοχίας. Ἐκεῖ ὠργάνωσε τὰ πρῶτα τμήματά του και ἀμέσως μετεκινήθη πρὸς Ἄρταν. Τὸ γεγονός ἐπληροφορήθησαν οἱ Ἴταλοι και ἔστειλαν τάγματα ἐναντίον του, διὰ νὰ τὸν ἐξοντώσουν και τὸν ἐξωλοθρεύσουν. Ἀλλὰ ὁ Ζέρβας, κατέλαβε τὰ στρώματα τῆς Σκουλικαριάς και ἐνῶ οἱ Ἴταλοι περίμεναν νὰ τὸν καταδιώξουν, ἵνα ἐξαφανισθῆ, ὑπέστησαν ἀληθῆ πανωλεθρίαν και γύρισαν κατησχυμένοι εις Ἄρταν. Ἄλλες ἐξορμήσεις τῶν Ἰταλῶν, εἶχαν τὴν ἴδιαν οἰκτρὰν ἀποτυχίαν. Τότε ἐπληροφορήθησαν οἱ Ἀγγλοι τῆς ἀποστολῆς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς, οἱ ὅποιοι εἶχαν πέσει εις τὴν Γκιώνα, περὶ τῆς δράσεως τοῦ Ζέρβα και ἀπαγορευμένοι ἀπὸ τὸν Ἄρη Βελουχιώτη, τοῦ ΕΛΑΣ διὰ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Γοργοποτάμου (δι' ὃν σκοπὸν εἶχον κατέλθει μὲ ἀλεξίπτωτα εις Γκιώνα), συνήντησαν τὸν Ζέρβα, ὅστις εὐχαρίστως ἐδέχθη νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτὴν τῆς ἀνατινάξεως τῆς γεφύρας Γοργοποτάμου. ● Ζέρβας, με τοὺς ἀντάρτες του, κατευθύνεται πρὸς Ἰταλίαν, διὰ νὰ ἀνατινάξῃ τὴν γέφυραν τοῦ Γοργοποτάμου και σταματήσῃ ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῶν Γερμανῶν εις Ἀφρικὴν. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν κινεῖται και ὁ Βελουχιώτης, παρὰ τὴν ἐντολὴν τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ, διὰ νὰ συμμετάσχῃ τυπικῶς εις τὴν ἐπιχείρησιν. Τὴν τελευταίαν στιγμὴν, δὲν ἔλαβε μέρος, πλὴν τῶν τμημάτων τῶν Καραλιθαναίων. Ὁ Βελουχιώτης, ἐσκόπευε τότε, νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ζέρβα, δι' αὐτὸ δὲν ἠκολούθησε. Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου ἐπραγματοποιήθη, εἶχε δὲ ὡς ἐπακόλουθον τὴν ἐπὶ δέμηνον διακοπὴν τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Ρόμελ εις Ἀφρικὴν. Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου, ἔγινε τὴν 25ην Νοεμβρίου 1942.

Μετὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς γεφύρας Γοργοποτάμου, οἱ Ἀγγλοι ἀντιπρόσωποι Σ.Μ.Α., ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν πρὸς Ἠπειρον, με ὄδηγόν τὸν Μιχαήλ Μυριδάκη. Ἐφθασαν εις Πλάντζαν — Φανάρι Ἠπείρου, πλησίον τῆς Πάργας, με πρόγραμμα νὰ ἐπιβιβασθοῦν ὑποβρυχίου και νὰ ἐπανακάψουν εις Μέσην Ἀνατολήν, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των.

Τὸ Στρατηγεῖον ὁμως τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἀντιληφθὲν τὴν σοβαρότητα τοῦ ἐκτελουμένου ἔργου ἀντιστάσεως ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ τοῦ Ζέρβα, ἀπεφάσισε τὴν δημιουργίαν και ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων εις τὴν Ἑλλάδα και διέταξεν νὰ παραμείνουν οἱ Ἀγγλοι ἀντιπρόσωποι του εις τὴν Ἠπειρον, οἱ Πάρνεζ, Γιουκχάουζ (Κρις) κ. ἄ. Ὁ Ζέρβας οὕτω ἐδημιούργησεν, ἐνισχυθεὶς ἐντονώτερον, τὶς ἐθνικὲς ὀμάδες Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, με τὴν ἐπίσημον πλέον ἐνίσχυσιν τοῦ Στρατηγεῖου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐπὶ 2½ ὀλόκληρα ἔτη οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ ἠγωνίσθησαν ἡρωϊκῶς και κετέφεραν καίρια πλήγματα εις τοὺς Ἴταλοὺς και Γερμανοὺς, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ περιχαρακωθοῦν εις

τάς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὑπαιθρος ἀπλευθερώθη καί οἱ Γερμανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκλωβίσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα 13 μεραρχίαι των, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὰς διαθέσουν εἰς τὰ ἄλλα πολεμικά των μέτωπα. Ἔπεσαν πολεμοῦντες κατὰ τῶν κατακτητῶν Ἱταλογερμανῶν 2.800 ἀντάρτες, 460 μέλη τοῦ ΕΛΕΣ ἐξετελέσθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς εἰς τὴν Ἀθήνα, 5.650 μέλη τοῦ ΕΛΕΣ ἐφυλακίσθησαν καὶ ἐβασανίσθησαν, 1.374 μέλη τοῦ ΕΛΕΣ ἀπήχθησαν στὴν ὁμηρία ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.

Ἀτυχῶς κατὰ τὸν τραχὺν αὐτὸν ἀγῶνα, οἱ ὀργανώσεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ ὀδηγοῦμενοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς ἀντὶ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν φασιστῶν Ἱταλῶν καὶ Γερμανῶν ἐπετίθεντο συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως κατὰ τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων τοῦ Ζέρβα καὶ μάλιστα θὺαν ἐνεπλέκοντο εἰς σκληρὰς μάχας κατὰ τῶν Ἱταλογερμανῶν. Ὁ ἀπώτερος σκοπὸς των, ἦτο νὰ ἐξοντώσουν τὸν Ζέρβαν καὶ τὸ ΕΛΕΣ, συμμαχοῦντες μὲ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς καὶ Ἀλβανούς, διὰ νὰ προσαρτήσουν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν σλαβισμόν, μόλις θὰ ἀνεχώρουν οἱ Ἱταλογερμανοὶ, ἀδιαφοροῦντες βεβαίως καὶ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς β. Ἡπείρου. 1.480 ἀντάρτες καὶ μέλη τοῦ ΕΛΕΣ ἐσφάγησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς.

Παρὰ ταῦτα καὶ παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ σύμμαχοι ἐνίσχουν τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, διὰ λόγους γενικωτέρας πολιτικῆς, (διότι ἦτο σύμμαχος τότε ἡ Ρωσσία), ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους ἰδίας ἀποκλειστικῶς ἐπωφελοῦς πολιτικῆς των (εἶχαν δώσει εἰς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ 1.260.000 λίρες ἢ τοῦλάχιστον 960.000 λίρες κατ' ἀκριβεῖς βεβαιώσεις, ἐκτὸς τοῦ πολεμικοῦ ὕλικου, ἐνῶ ὁ Ζέρβας ἔλαβεν διὰ τὸν ἀγῶνα τὸ ὀλιγώτερον πολεμικὸν ὕλικόν καὶ μόνον 305.000 λίρες). Οἱ κομμουνισταὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ διαλύσουν τὸ ΕΛΕΣ καὶ νὰ ἐξαφανίσουν τὸν Ζέρβαν. Ὁ Ζέρβας, ἐπέτυχεν νὰ ἐξέλθῃ νικητῆς ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν δοκιμασίαν καὶ νὰ παραδῶσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐλευθέραν καὶ ἔνδοξον, εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ὄχι εἰς τοὺς κομμουνιστὰς. Βεβαίως, κατὰ τὸν Δεκέμβριον 1944, ἐπεκράτησαν οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἀλλὰ ἐνικήθησαν κατὰ τὸ κίνημά των, τὸν Δεκέμβριον 1944 καὶ δὲν ἐπρόλαβον νὰ ἐξοντώσουν καὶ νὰ δηλητηριάσουν ὅλους τοὺς Ἕλληνας τῆς ὑπαιθρου. Κατὰ τὴν κατοχὴν, ὁ Ζέρβας ἦτο συνταγματάρχης. Ἡ Ἑλλάς εὐγνωμονοῦσα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, προήγαγε τὸν Ζέρβαν εἰς στρατηγὸν καὶ τὸν ἀνεγνώρισεν ὡς ἄξιον τῆς Πατρίδος καὶ γενικὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ὁ ΕΛΕΣ ἔφθασε καὶ εἰς 30.000 ἀντάρτες, κανονικὴ δύναμις του, ἦτο 20.000 ἀντάρτες, ἐκτὸς τῶν ἐφεδρῶν. Ἡ ἀπήχησις του ὅμως, εἰς ὅλον τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνικὸν λαόν, ἦτο τεραστία. Ἐνίσχυσεν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἔμεινε ἡ κυριωτέρα ἔνοπλος ὀργάνωσις τῆς ἀντιστάσεως, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, ἥτις καὶ τοὺς κατακτητὰς ἐπολέμησεν καὶ ὡς ἀπόρθητον φρούριον δὲν διελύθη ὑπὸ τῶν κομμουνι-

στῶν. Περὶ πῶν κυριωτέρων συνεργατῶν καὶ ὀπλαρχηγῶν τοῦ ΕΛΕΣ ἀναφέρονται εἰς ἄλλα κεφάλαια.

Διὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας τὸ 1945, ἔγραφε σχετικῶς τὰ ἑξῆς:

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΩΝ ΕΟΕΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκίνησεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο, παρὰ μιὰ βαθεῖα ἀλλὰ καὶ σαφῆς συναίσθησις τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος. Μὲ τὸ καθήκον αὐτὸ καὶ μόνον ὡς κίνητρον καὶ ὁδηγὸν ἀπεδύθημεν εἰς ἓνα σκληρὸν καὶ ἐπίμονον ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον μὲ πόνους καὶ θυσίας ἐφέραμεν εἰς αἴσιον πέρας ὑπερνικοῦντες ἐμπόδια καὶ προλήψεις, συκοφαντίας καὶ διαβολὰς καὶ παντὸς εἶδους ἀντίδρασιν καὶ ἀτιμίαν.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τῶν συμπολεμιστῶν μας τὴν ψυχὴν δὲν ἐκυριάρχει καὶ νένα ἄλλο ἀπολύτως κίνητρον. Καὶ αὐτοὶ προσῆλθον ὑπὸ τὰς σημαίας μαβ ὑπήκοντες ὄχι εἰς διατάγματα ἐπιστρατεύσεως, ὄχι εἰς εὐτελεῆ τινα ὑπολογισμόν, ἀλλὰ εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος καὶ μόνον, φλεγόμενοι ἀπὸ ἀκράτητον ἐθνικισμόν.

Καὶ ὅταν ὁ τριπλοῦς ξενικὸς ζυγὸς μαζί μὲ τὸν ἐντόπιον ἐαμοκομμουνιστικόν, ἐπίεζον μέχρι πνιγμοῦ τὸν λαϊκὸν τῆς Ἑλλάδος, ἰδρῶσαμεν ἡμεῖς ἐκεῖ εἰς τὰ Ἁγία βουνὰ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας τὴν ἐλευθέραν ὄρεινὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκρατήσαμεν ἀνοικτὴν τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἔθνους καὶ ἀπετρέψαμεν τὸν στραγγαλισμὸν του.

Καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους τόπους, ἐκρατήσαμε ζωντανὴν τὴν Ἑλλάδα, ἐλευθέραν, τιμίαν καὶ ἀμόλυντον. Καὶ τὰ Ἑλληνόπουλα πὸ ἐπύκνωσαν τὰς φάλαγγας τοῦ στρατοῦ καὶ συνεκρότησαν τὰς τιμημένας ἐθνικὰς ἀμάδας Ἑλλήνων ἀνταρτῶν (Ε.Ο.Ε.Α.), ἀνεδείχθησαν ἥρωες καὶ ἡμίθειοι καὶ ἐζωντάνεψαν θρόιλους καὶ παραδόσεις χλιετηρίδων ἱστορίας Ἑλληνικῆς. Καὶ ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ μόνον μὲ στερήσεις καὶ κακουχίας, μὲ πίστιν καὶ μὲ πειθαρχίαν, μὲ φανατισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν, πὸ ἐδόξασαν καὶ ἐτίμησαν τὸν ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Σκουληκαριά, Ἄγναντα, Ἐμὶν - Ἄγᾶ, Παραμυθιά, Μενίνα καὶ τόσα ἄλλα, στάθηκαν καινούργιοι Μαραθῶνες, χάρις εἰς τὴν ἀνδρεία καὶ τὸν ἀφθαστο ἡρωϊσμὸ τῶν παλληκαριῶν τῶν ΕΟΕΑ. Ἐτσάκισαν καὶ ἔρεξιλεψαν τοὺς Ἴταλοὺς, ἐτσάκισαν καὶ ἐταπεινώσαν τοὺς ὑπερφιάλους Γερμανοὺς, ἐκράτησαν στερεὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ὅταν ὁ ἀγὼν ἔληξεν, ἐκλήθησαν οἱ ἥρωες αὐτοί, νὰ παραδώσουν εἰς τὸ κράτος τὰ τιμημένα ὄπλα τους. Καὶ ὅπως τίμια καὶ σεμνὰ ἔκαμαν τὸν ἀγῶνα τους, ἔτσι τίμια καὶ σεμνὰ καὶ ἀπροφάσιστα ὑπήκουσαν εἰς τὸ κέλευσμα τοῦ ἀφοπλισμοῦ τους.

Ἐἶχαν ἐκτελέσει τὸ καθήκον των, πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἡ Πατρίδα ὅμως καὶ τὸ κράτος ἐξετέλεσαν τὸ καθήκον των πρὸς αὐτούς; Μὲ λύπην μας πρέπει νὰ ἀπαντήσωμεν:

OXI! Ὑπάρχουν οἰκογένειαι τῶν ἡρώων τῶν ΕΟΕΑ, ποὺ ἄφησαν τὰ κορμιά καὶ τὴν ζωὴν τους, εἰς τὰ φαράγγια τῶν Ἡπειρωτικῶν βουνῶν, αἱ οἰκογένειαι ποὺ ἔδωσαν τοὺς προστάτας των εἰς τὴν Πατρίδα καὶ ἡ Πατρις τοὺς ἠγνόησε καὶ τοὺς ἀγνοεῖ καὶ δὲν παρέσχε εἰς αὐτοὺς καμμίαν βοήθειαν.

Ὑπάρχουν οἱ ἥρωες τῶν ΕΟΕΑ, οἱ ὁποῖοι ἐγύρισαν ἀνάηροι καὶ σακατεμένοι καὶ τὸ κράτος δὲν βρῆκε δι' αὐτούς, ἓνα κρεβάτι, κάποια περιθάλαψι, μιὰ σύνταξι. Ὑπάρχουν ἀκόμη ἐδῶ, οἱ τιμημένοι ἀγωνισταὶ ποὺ βρῆκαν γυρίζοντας ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τὰ σπίτια τους ρημαγμένα καὶ κατεστραμμένα καὶ τοὺς οἰκείους τους σφαγμένους. Τὸ κράτος ἠδιαφόρησε καὶ δι' αὐτούς καὶ δὲν ἐνόμισε, ὅτι ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ ἓνα κομμάτι ψωμί.

Καὶ ἄλλοι ἀκόμα ὑπάρχουν, ποὺ ἄφησαν τὰς σπουδὰς καὶ τὰς ἐργασίας των καὶ ἔσπευσαν εἰς τὸ κέλευσμα τῆς Πατρίδος.

Καὶ πρέπει νὰ τονίσωμε καὶ νὰ διαστείλωμε τοῦτο. Ἐμεῖς καὶ οἱ συμπολεμισταὶ μας, δὲν ἐκάναμε ἀγῶνα «ταξικό». Ἐμεῖς ἐκάναμε ἀγῶνα καθαρὰ ἐθνικὸ καὶ πατριωτικὸ. Θὰ ἦτο ὕβρις συνεπῶς καὶ ἀτίμιασις νὰ συγχεώμεθα μὲ τοὺς ἄλλους.

Καὶ ἐδῶ προβάλλει σαφῆς καὶ ἐπιτακτικὸν νὰ προβῆ σταθερὰ καὶ ἀπροκάλυπτα εἰς αὐτὴν τὴν διαστολήν.

Καὶ ἀκόμη, προβάλλει τὸ καθήκον τοῦ κράτους, νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃ τοὺς πολεμιστὰς αὐτούς καὶ τὰς οἰκογενεῖας των, εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μόνον. Ὅφειλε νὰ περιθάλαψῃ τὰς οἰκογενεῖας τῶν θυμάτων, τοὺς ἀναπήρους, τοὺς τραυματίας καὶ ὄλους τοὺς τιμίους ἀγωνιστὰς τῶν ΕΟΕΑ.

Ὅφειλε νὰ τοὺς περιβάλλῃ μὲ τὴν στοργὴν καὶ φροντίδα του, ὀφείλει νὰ τοὺς ἐνισχύῃ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς, ὀφείλει νὰ τοὺς ἀνοίξῃ ὄλες τίς πόρτες του καὶ νὰ τοὺς ἀπονεύμῃ ὄχι μόνον τὴν φροντίδα του, ἀλλὰ καὶ τὸν θαινιασμό του.

9) ΗΡΩΪΣΜΟΙ ΑΝΤΑΡΤΩΝ

Ἡ αὐτοθυσία καὶ ὁ ἡρωϊσμός τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΛΕΣ χάριν τῆς Ἐλευθερίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιγραφῆ. Στερούμενοι τῶν πάντων, χωρὶς τροφίμα, χωρὶς σπίτια, μὲ φόβο καὶ τρόμο, καθημερινῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἰταλογερμανῶν, ἐπρωτίμησαν τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῶν βουνῶν. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρομεν τὴν ἐξῆς περίπτωσιν ἡρωϊσμοῦ τῶν ἀνταρτῶν:

Εἰς τὴν Σκάλαν τῆς Παραμυθιάς, διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ σπάσουν οἱ Γερμανοὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰταλῶν, κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου 1943 καὶ διὰ νὰ κατευθυνθοῦν πρὸς τὰ χωριά τοῦ Σουλίου, ἐχρησιμοποίησαν καὶ ἀεροπλάνα καὶ πυροβολικὸ καὶ ἔκαναν πολλές ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ. Ἐκεῖ ἦτο τὸ ἀνεξάρτητο τάγμα τοῦ Μαυροσκότη. Δὲν ἠμποροῦσαν νὰ προχωρήσουν οἱ Γερμανοί. Ἐμνηνεύθησαν λοιπόν, ἕνα ἄλλο μέσον. Συνέλαβον τὶς γυναῖκες τῶν ὄρεινῶν χωρίων τοῦ Σουλίου, ποὺ εἶχαν κατέβει εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Παραμυθιάς, ὅπισθεν δὲ αὐτῶν, ἠκολούθουν τὰ ἔνοπλα τμήματά των, συνοδευόμενα, ὅπως πάντοτε, ὑπὸ τῶν ἐνόπλων Ἀλβανοτσάμηδων. Οἱ Ἀλβανοτσάμηδες μάλιστα, βέβαιοι ὄντες γιὰ τὴν καταπάτησιν τῶν χωρίων τοῦ Σουλίου, εἶχαν μαζί των καὶ τὰ ζῶα των, διὰ τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν μεταφορὰν τῶν ρούχων καὶ τροφίμων τῶν χωρίων τους. Οἱ Γερμανοὶ ἦσαν βέβαιοι, ὅτι δὲν θὰ ἀποτολμοῦσαν οἱ Ἕλληνες ἀντάρτες νὰ κτυπήσουν τὶς γυναῖκες των, ποὺ προηγοῦντο, ὅποτε θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Σκάλαν καὶ νὰ ὑποχωρήσουν.

Εἰς τὴν ἡρωϊκὴν αὐτὴν στιγμὴν τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, πετάγεται ξαφνικὰ ὄρθιος ὁ Τάκης Παππᾶς ὁ ὁποῖος φώναξε:

— Ἐγὼ βλέπω τὴν γυναῖκα μου καὶ τὴν κόρη μου. Θὰ ρίξω πρῶτος διὰ νὰ γλυτώσουν ὅσοι εἶναι ἐπάνω, ἐννοῶν τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ χωριά. Καὶ ἐτοιμάστηκε νὰ ρίξῃ.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Μαυροσκότης ἔσπευσε ἀμέσως καὶ τὸν σταμάτησε. Ἐπῆρε δέκα ἀντάρτες, ὅσοι δὲν εἶχαν πολλές ὑποχρεώσεις οἰκογενειακὰς καὶ ἐπροχώρησε γιὰ νὰ πλευροκοπήσουν τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὸν χῶρον μεταξὺ τῶν προπορευομένων γυναικῶν καὶ τῶν ἐρχομένων εἰς ἀπόστασιν 50 — 100 μέτρων Γερμανῶν. Ἡ αὐτοθυσία τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἀνταρτῶν ἦτο φανερὴ. Ἐκτύπησαν τοὺς Γερμανοὺς ἀμέσως καὶ ἄλλοι ἐφώναξαν συγχρόνως δυνατὰ εἰς τὶς γυναῖκες:

— Πρὸς τὴν Σέλιανη! πρὸς τὴν Σέλιανη!

Οἱ γυναῖκες ἐνόησαν, ὑπήκουσαν, ἔφευγαν πρὸς τὴν Σέλιανη. Συγχρόνως οἱ ἀντάρτες ἀπὸ τὴν Σκάλα, ἄρχισαν νὰ βάλλουν κατὰ τῶν Γερμανῶν, οἵτινες αἰφνιδισθέντες καὶ δεχόμενοι πυρὰ ἐξ ἄνω καὶ ἐκ τῶν πλευρῶν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σκοπεύσουν εὐστόχως κατὰ τῶν γυναικῶν ποὺ διέφυγον πρὸς Σέλιανη. Οἵτω κατώρθωσαν νὰ φύγουν οἱ γυναῖκες πρὸς Σέλιανη. Οἱ δέκα ἀντάρτες μὲ τὸν Μαυροσκότη, ποὺ εἶχαν ἐγκλωβισθῆ ἐκινδύνευαν ἀπὸ τὰ πυρὰ τῶν Γερμανῶν. Τότε οἱ ἄνωθεν εὐρισκόμενοι εἰς τὴν Σκάλαν παρατεταγμένοι ἀντάρτες, ἐνθουσιασμένοι διότι ἐσώθησαν οἱ γυναῖκες, ἀρχίζουν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Γερμανῶν:

— Ἀέρα! Ἀέρα! ἀκούγεται παντοῦ.

Οἱ λίγοι Ἕλληνες ἀντάρτες, ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς πολυπληθεῖς καὶ πανόπλους Γερμανοὺς, κατώρθωσαν μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν των καὶ τὴν πίστιν των, νὰ ἐπιφέρουν τέτοιον πανικὸν εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ὥστε οἱ Γερ-

μανοί όπισθαχωροῦν, καταδιωκόμενοι μέχρι Παραμυθιάς. Πολλοί Γερμανοί έσκοτώθησαν τότε και κανείς άντάρτης. Ό ήρωϊσμός και ή αὐτοθυσία τῶν Έλλήνων άνταρτῶν, ή πίστις των εις τήν Ελλάδα, έδωσαν και τότε τήν νίκην. Διά τόν ήρωϊσμόν τῶν άνταρτῶν, γράφει τὰ έξής ό οπλαρχηγός Κωνσταντίνος Μαυροσκότης:

«Ό ήρωϊσμός τῶν Έλλήνων άνταρτῶν, κατά τῶν κατακτητῶν, ήτο άφθαστος, άντάξιος τῶν ήρώων τοῦ 1940—41 και τῶν ήρώων τοῦ 1821. Ἡ έλευθερία όφείλεται εις τό σύνολον τῶν άγωνιστῶν τῆς έθνικῆς άντιστάσεως. Και ή έποποιία τοῦ άγῶνος 1941—45, τῶν Σουλιώτικων βουνῶν, όφείλεται εις ένα έκαστον τῶν άγωνισθέντων, εις τās έθνικās άνταρτικās ομάδας τοῦ ΕΛΕΣΣ και εις τās οικογενείας των, αἵτινες τούς παρώτρυναν νά πάρουν τὰ όπλα διά τήν άνάκτησιν τῆς έλευθερίας των, συνεχίζοντες τήν ένδοξον ιστορίαν τῶν Σουλιωτῶν. Κάθε άντάρτης ξεχωριστά, έχει γράψει τήν ιστορία τῆς Ελλάδος. Εἰς έκαστος δέ, ύπερβάλλει τόν έτερον εις θυσίαις και εις πράξεις άφθάστου ήρωϊσμοῦ. Οἱ ήγήτορές των άξιωματικοί, οὐδέ τό έπ' έλάχιστον προσεφέραμεν ύπερτερον εκείνων. Ἡ τιμή τοῦ άγῶνος άνήκει εις αὐτούς και μόνον εις αὐτούς. Ἡμεῖς ὡς άξιωματικοί άπλῶς συντονίσαμεν τās καθ' έκαστον προσπαθείας τῶν άνταρτῶν και κατευθύναμεν τήν φλόγαν των, κατά τρόπον στρατιωτικῶς μελετημένον, ὡστε νά επιτευχθῆ τό καλύτερον δυνατόν άποτέλεσμα. Δέν είναι άληθές τό ύποστηριζόμενον ύπό πολλῶν ήγητόρων, ότι ή συμβολή των, ύπῆρξε ή κυριωτέρα αίτία τοῦ άποτελέσματος. Και ειδικώτερον, ὅσον άφορᾷ ἐμὲ οὐδέν άπολύτως έπραξα, πᾶν δέ ὅ,τι έπετελέσθη εις τό τάγμα μου, όφείλεται εις έκαστον τῶν άγωνισθέντων και πεσόντων άνταρτῶν μου και εις οὓς όφείλεται πᾶσα τιμή και αναγνώρισις. Μὲ έξέλεξαν ὡς άρχηγόν των και με έτίμησαν διά τοῦ ήρωϊσμοῦ και τῆς αὐταπαρνήσεώς των, εις τρόπον ὡστε νά παραμείνη τό ὄνομά μου και τό ὄνομά των άλώβητον και άψογον. Ἄλλ' ή τιμή τῆς νίκης, άνήκει άποκλειστικῶς εις αὐτούς και κατ' επιείκειαν και εις ἐμέ, ὑπό τήν ιδιότητά μου, ὡς άπλοῦ άντάρτου και μόνον».

10) ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΚΑΤΑ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΕΙΣ ΠΡΕΒΕΖΑΝ

Ό ήρωϊσμός τῶν Έλλήνων άνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣΣ εις τόν πόλεμον, κατά τῶν κατακτητῶν, έφάνη και εις τήν επίθεσίν των κατά τῶν Γερμανῶν, εις τήν περιοχήν Πρεβέζης και ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Ἄρτης. Σκόπιμον θεωροῦμεν νά παραθέσωμεν ὡς έχει, τό κείμενον τῆς τότε εκδιδομένης εφημερίδος τοῦ γενικοῦ άρχηγείου τῶν άνταρτῶν «Έθνικὴ Φλόγα», τῆς 9ης Ἰουλίου 1944:

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΕΚΔΟΣΙΣ

« Ε Θ Ν Ι Κ Η Φ Λ Ο Γ Α »

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ
ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ

Κυριακή 9 'Ιουλίου 1944 — 'Αριθ. φύλ. 19

Ἑλλάδα Ἀθάνατη Τιτάνων χώρα. Λαὲ τῆς Δόξας καὶ τοῦ νοῦ πηγὴ,
τὸ δρόμο Σου συνέχισε, προχώρα, κι' πάλε Ἐσὲ θὰ προσκηρήση ἡ Γῆ.
Γ. Λίλλης

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΠΟΛΕΜΟΤΩΝ ΩΣ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΣΚΛΗΡΑΣ ΜΑΧΑΣ ΔΙΨΕΑΓΟΥΤΩΝ ΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΑΣ
ΑΠΟ ΗΜΕΡΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΕΦΕΡΟΝ ΜΕΓΑΛΑΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΙΣ ΑΥΤΟΥΣ
ΚΑΘ' ΟΛΟΝ ΤΟ ΜΕΤΩΠΙΟΝ

Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ὅπως ἀναγγείλαμεν ἤδη εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον μας, ἡ πόλις τῆς Παραμυθιάς καὶ ἡ Πάργα, εὐρίσκονται ἀπὸ τῆς 28ης Ἰουνίου εἰς χεῖρας τῶν ἐθνικῶν ομάδων, ἐλευθερωθεῖσαι ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Αἱ Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἐνισχυθεῖσαι ἰσχυρῶς καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Τουρκαλβανῶν, ἐξαπέλυσαν ἐπανειλημμένας ἐπιθέσεις πρὸς ἀνακατάληψιν τῶν δύο σημαντικῶν δι' αὐτοὺς κέντρων, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν δυνάμεών μας, ὑποστᾶσαι σοβαρωτάτας ζημίας.

Μετὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν Γερμανικῶν ἐπιθέσεων, αἱ δυνάμεις μας, ἀνέλαβον πρωτοβουλίαν καὶ ἐξαπέλυσαν σφοδρὰς ἀντεπιθέσεις κατὰ τῶν Γερμανῶν εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς Ἠπείρου.

Τὴν νύκτα τῆς 5ης Ἰουλίου καὶ τὴν ἡμέραν τῆς 6ης, ἰσχυραὶ δυνάμεις μας ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Γερμανῶν, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πρεβέζης καὶ ἐφ' ὄλοκλήρου τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Ἄρτης, ἐπὶ μετώπου 50 καὶ πλέον χιλιομέτρων. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πρεβέζης, οἱ Γερμανοὶ πρὸ τῆς ἰσχυρᾶς πίεσεως τῶν δυνάμεών μας, ἠναγκάσθησαν νὰ συμπυκνωθῶν ἀπὸ τὴν ἀμυντικὴν τοὺς γραμμὴν Λούρου, Καντζᾶ, Στεφάνι, Νέας Κερρασ-

σοῦς, Ἁγίου Ἰωσήφ, Ἀρχαγγέλου, Σινόπης, Σαμψοῦς καὶ Καστροσυκιᾶς, ἐγκαταλείψαντες μονίμους ὄχυράς θέσεις, ὑπερασπιζόμενας ἀπὸ πυροβολεῖα καὶ πολυβολεῖα. Αἱ δυνάμεις μας, μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν ὡς ἄνω ὄχυρῶν θέσεων τοῦ ἐχθροῦ, προέβησαν εἰς τὴν καταστροφὴν πυροβολείων, πολυβολείων καὶ τὴν πυρπόλησιν ἀποθηκῶν, πολεμοφοδίων, βενζίνης καὶ ἄλλων ὑλικῶν.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀντικειμενικῶν των σκοπῶν, αἱ δυνάμεις μας ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς βάσεις ἐξορμησεῶς των.

Αἱ ἀπώλειαι τῶν Γερμανῶν εἰς ἄνδρας, ἀνέρχονται εἰς 100 νεκροὺς καὶ 250 τραυματίας.

Ταῦτοχρόνως, ἄλλαι δυνάμεις μας, προσέβαλον τὰς συγκοινωνίας τοῦ ἐχθροῦ, ἀπὸ Ἰωαννίνων, πρὸς Πρέβεζαν καὶ Ἄρταν.

Αἱ Γερμανικαὶ δυνάμεις, αἱ ὑποστάσει τὴν ἐπίθεσίν μας εἰς Πρέβεζαν, ἐξήτησαν ἐνισχύσεις ἀπὸ Ἰωάννινα.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὅμως, ἀπεστέλλοντο αἱ ἐν λόγῳ Γερμανικαὶ ἐνισχύσεις, ἡμέτεραι δυνάμεις εὐρισκόμεναι εἰς περιοχὴν «Χάνι Ἐμὶν Ἀγαῶ» Χάνι Τερρόβου, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν καὶ μετὰ σκληρὰν μάχην, ἣ ὅποια διήρκεσεν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 6ης Ἰουλίου, ἡ Γερμανικὴ φάλαγξ διελύθη, ὑποστᾶσα πλήρη καταστροφὴν. Εἰκοσιτέσσαρα αὐτοκίνητα μὲ ἄνδρες καὶ πολεμικὸν ὑλικὸν κατεστράφησαν. Συνελήφθησαν 37 αἰχμάλωτοι καὶ ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 150 Γερμανοί. Εἰς χεῖρας μας περιῆλθεν ποικίλον πολεμικὸν ὑλικόν.

Νοτιώτερον, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιπιάδος, ἄλλαι δυνάμεις μας, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς πόλεως τῆς Φιλιπιάδος, καθηλώσασαι τὸν ἐχθρὸν καὶ προξενήσασαι εἰς αὐτὸν βαρεῖας ἀπωλείας.

Αἱ δυνάμεις μας παρὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ εἰς ἄνδρας καὶ μέσα, κατώρθωσαν νὰ εἰσδύσουν ἐντὸς τῆς πόλεως, νὰ διεξαγάγουν ὀδομαχίαν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ νὰ ὑποχρεώσουν τοὺς Γερμανοὺς, νὰ ἐκκενώσουν ταύτην. Ἐπικολοιῦθησαν καταστροφαι τῶν μέσων τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων καὶ ἀκολούθως μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των, ἀπεσύρθησαν εἰς τὰς βάσεις ἐξορμησεῶν των.

Τὴν προηγουμένην ἡμέραν, 5ην Ἰουλίου, εἰς περιοχὴν Βροσύνη, Γερμανικὴ φάλαγξ αὐτοκινήτων, προσεβλήθη ὑπὸ ἄλλων δυνάμεων μας, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴν 8 αὐτοκινήτων πλήρη πολεμικοῦ ὑλικοῦ. Συνελήφθησαν 7 αἰχμάλωτοι καὶ ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 20 Γερμανοί. Ὅπλα καὶ πολεμικὸν ὑλικὸν περιῆλθον εἰς χεῖρας μας. Οὐδεμίαν ἀπώλειαν ἔσχον αἱ δυνάμεις μας.

Ἀπὸ τοῦ ἀπογείματος τῆς 8ης Ἰουλίου, μέχρι ἀργὰ τὴν νύκτα, ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν θέσεών μας, εἰς τὴν περιοχὴν Βλαχώρι, κειμένην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἡγουμενίτσας — Ἰωαννίνων. Ἄπασαι ὅμως αἱ προσπάθειαι τῶν Γερμανῶν ἀπέτυχον.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, οἱ Γερμανοὶ ἐνισχυθέντες καὶ διὰ πυροβολι-

κοῦ ἐπανάλαβον καθ' ὅλην τὴν πρωΐαν τὰς προσπαθείας των, πρὸς κατάληψιν τῆς δεσποζούσης τῆς ὁδοῦ Ἑγιοιμενίτις — Ἰωαννίνων, θέσεως ταύτης, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιτύχουν παρὰ τὴν ἐπίμονον προσπάθειάν των, ν' ἀνέλθουν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων.

Τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, αἱ δυνάμεις μας, ἀντεπιτεθεῖσαι, ἀνέτρεψαν τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς ὑπεχρέωσαν νὰ συμπτύχθωσιν μὲ σοβαρὰς ἀπωλείας. Αὗται δὲν ἐξηκριβώθησαν ἀκόμη.

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΕΙΣ ΠΡΕΒΕΖΑΝ ΚΑΙ Η Γ'ΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 6ης καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 7ης, ὁ ἐχθρὸς ἐπεχείρησεν ν' ἀντιδράσῃ δι' ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν, εἰς τὸ νότιον τομέα (Πρεβέξης — Λούρου), μεταφέρας ἰσχυρὰς δυνάμεις, ὑποστηριζομένας διὰ πυροβολικοῦ. Αἱ προσπάθειαι ὅμως αὗται, τοῦ ἐχθροῦ, ἀπέβησαν μάταιαι. Ὅλαι αἱ ἐπιθέσεις του, ἀπεκρούσθησαν, μὲ σημαντικὰς δι' αὐτὸν ἀπωλείας, σὲ σημεῖον πού νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ ταύτας.

Ἡ ἐπιθετικὴ ἐνέργεια τῶν δυνάμεών μας, ἤτις ἐξεδηλώθη τὴν 1ην μετὰ μεσονύκτιον ὥραν, τῆς 6ης τρέχ., ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν εἰδικῶς ἐκπαιδευμένα στρατεύματα.

Εἰς τὸν νότιον τομέα, δηλαδὴ εἰς Πρεβέξαν καὶ Λούρον, αἱ δυνάμεις ἐπετέθησαν αἰφνιδιαστικῶς κατὰ ὄχρωμένων σημείων καὶ ἔφερον πλήρως καὶ μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας, εἰς πέρας τὰς ἀνατεθείσας εἰς αὐτὰς ἀποστολάς, χάρις εἰς τὸ τολμηρὸν πνεῦμα, τὴν γενναίότητα καὶ τὴν αὐτοθυσίαν πού ἐπέδειξαν.

Εἰσεχώρησαν ἐντὸς τῶν ἐχθρικῶν θέσεων τοῦ ὑπερτριπλασίου εἰς ἀριθμὸν ἐχθροῦ, διαθέτοντος ὑπερεβδομήκοντα πυροβόλα καὶ κατέστρεψαν πυροβολεῖα, παντοειδῆς πολεμικὸν ὑλικόν, ἀποθήκας καὶ γεφύρας.

Αἱ ἀπώλειαι τοῦ ἐχθροῦ, ὡς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω, ὑπῆρξαν ἐξαιρετικῶς σοβαραί, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται ὁ διοικητὴς τῆν ἀντιαρματικῆς (πυρ)χίας, ὁ διοικητὴς μιᾶς (πυρ)χίας καὶ ὁ φρουρορχος Σινώπης.

Εἰς τὸν τομέα αὐτόν, διεξήχθη πραγματικὰ μία τιτανομαχία, μὲ ἀφθιστους ἥρωϊσμοὺς διὰ τοὺς ἄνδρας μας.

Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον μας, θὰ δώσωμεν μίαν περιγραφὴν τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς μάχης, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησεν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀπεσταλμένος μας.

ΠΡΟ ΤΩΝ ΗΡΩΩΝ ΜΑΣ

Ἡ μάχη τῆς Πρεβέξης, μόνον ὡς τιτανομαχία ἤμπορεῖ νὰ χαρακτη-

ρισθῆ με τοὺς ἀσύλληπτους διὰ τὴν ἀνθρώπινην φαντασίαν ἡρωϊσμούς καὶ κατωρθώματα τῶν ἀνδρῶν μας.

Οἱ ἥρωές μας, ὡσὰν τιτᾶνες, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν Γερμανῶν, προκαλέσαντες εἰς αὐτοὺς μεγάλην καταστροφὴν.

Καθῆνας ἀπὸ τοὺς ἄνδρας μας ἀνεδείχθη καὶ ἓνας πραγματικὸς ἥρωας, ἀπ' ἐκείνους τοῦ μόνου ἢ μυθολογία ἀναφέρει.

Πρὸ τῶν ἡρώων αὐτῶν, κάθε Ἕλληνας, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀποκαλυφθῆ με σεβασμὸ καὶ νὰ εἶναι ὑπερήφανος, διότι διαιωνίζεται ἡ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀθάνατης Πατρίδος μας.

Ἡ Ἑλλάς, πρέπει νὰ τοὺς ὀφείλῃ πολλά!

11) ΙΤΑΛΟ - ΑΛΒΑΝΟΙ, ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ

Οἱ Ἴταλοι ὠργίασαν εἰς τὴν Θεσπρωτίαν. Προσεταιρισθέντες τοὺς Ἀλβανοτσαμίηδες, ἐξεστράτευσον καθημερινῶς, κατὰ τῶν διαφόρων χωριῶν καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀνευρέσεως ὄπλων, διήραζον περιουσίας, ἐμπυρόλου οἰκίας, ἐξετέλουν ὄσους ἤθελον καὶ ἐβασάνιζον ὄσους ἤθελον. Ἀναφέρομεν ἓνα παράδειγμα. Τὸ 1941, συνέλαβον τὸν Μαρκόπουλον, ἀπὸ Καταμάχην Ἰωαννίνων, τὸν ὁποῖον ὑπέβαλον σὲ φρικτὰ βασανιστήρια εἰς τὴν καραμπιναρίαν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων βασανιστηρίων, τοῦ ἔρριχναν καὶ κεντὸ λάδι, εἰς τὸ κεφάλι του, διὰ νὰ καταδώσῃ τοὺς Ἕλληνες ἀντάρτες καὶ τοὺς συνεργάτες τους. Οὗτος, ἀντέστη μέχρι σημείου νὰ παραφρονήσῃ ἐκ τῶν μαρτυριῶν, χωρὶς νὰ καταδώσῃ κανέναν. Ἡμιπαράφρων ἀπεστάλη καὶ ἐνεκλείσθη εἰς φυλακὰς Μεσολογγίου. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπεφυλακίσθη καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Καταμάχην ἡμιπαράφρων. Ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοὶ του ἐμάχοντο εἰς τὶς ἐθνικὰς ὁμάδες τοῦ Ζέροβα, κατὰ τὸ 1944, οἱ κομμουνισταὶ συνέλαβον αὐτὸν καὶ τὸν ἐξετέλεσαν διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὰ ἀδελφία του. Δὲν ἐσεβάσθησαν οὔτε τὰ μαρτύρια ποὺ πέρασε ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς χάριν τῆς ἐλευθερίας.

Οἱ Γερμανοί, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943, ἐπέδραμον κατὰ τῶν χωριῶν τῆς Λάκκας Σουλίου, Φαναρίου κ.λπ. Μπαουσοῦς, Ἀσπροχωῶρι, Τσαρίτσεινα κ. λ.π. καὶ τὰ ἔκαψαν. Ἐκαψαν καὶ ζωντανοὺς Ἕλληνες ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των. Εἰς Μπαουσοῦς π.χ. ὅταν ἐβγήκε μία ἐπιτροπὴ γερόντων νὰ τοὺς παρακαλέσῃ διὰ νὰ μὴ κάψουν τὸ χωριὸν τους, οἱ Γερμανοὶ τοὺς συνέλαβον, τοὺς ἔκλεισαν εἰς μίαν οἰκίαν, ἔβαλαν φωτιά καὶ ἔκαψαν τὸ σπίτι καὶ ὄλους τοὺς γέροντες.

Οἱ Γερμανοί, ἐκρέμασαν καὶ ἐσχότωσαν ἑκατοντάδες εἰς τὰ χωριά, εἰς Ἰωάννινα, εἰς Ἄρταν, εἰς Πρέβεζαν, εἰς Παραμυθίαν κ. ἄ. Εἰς Παρα-

μυθιάν, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943, μόλις ἔφυγαν οἱ Ἴταλοί, οἱ Γερμανοὶ βοηθούμενοι καὶ συνεργαζόμενοι μὲ τοὺς Ἀλβανοτσάμηδες, συνέλαβον 49 προύχοντας Ἑλληνες τῆς κοινωνίας Παραμυθιάς καὶ τοὺς ἐξετέλεσαν. Οἱ ἐκτελεσθέντες ἦσαν οἱ ἑξῆς:

Ἀλιγιάννης Κωνσταντῖνος, Χαλκουργός
 Ἀλιγιάννης Σωτήριος, χαλκουργός
 Ἀλιγιάννης Δημήτριος, χαλκουργός
 Ἀλιγιάννης Ἰωάννης Δημ., χαλκουργός
 Ἀποστολίδης Ἀπόστολος, ὑποδηματοποιός
 Βαλασκάκης Ἐλευθέριος, ἰατρός
 Γιαννάκης Νικόλαος, ἔμπορος
 Λοίμψιας Χαράλαμπος, ἐπαγγελματίας
 Εὐαγγέλου Εὐάγγελος, καφεπώλης
 Ζιάγκος Κωνσταντῖνος, φοροτεχνικός ὑπάλληλος
 Κατσούλης Κωνσταντῖνος, δημοδιδάσκαλος
 Κωστογιάννης Παναγιώτης, σιδηρουργός
 Κωστογιάννης Κωνσταντῖνος, σιδηρουργός
 Κλήμης Δημήτριος, ἀγωγιότης
 Κακούρης Περ., δημοδιδάσκαλος
 Κουρσούμης Κωνσταντῖνος, καφεπώλης
 Γκοτζαλέρης Ἐμμανουήλ, διευθυντῆς ΑΤΕ
 Μουσελίμης Σταῦρος, φοροτεχνικός ὑπάλληλος
 Μουσελίμης Σταῦρος παντοπώλης
 Μητσώνης Ἰωάννης, ἔμπορος
 Μᾶνος Νικόλαος, ἐστιάτωρ
 Μπαζᾶκος Ἰωάννης, δημοδιδάσκαλος
 Μαρέττας Γεώργιος, ἐστιάτωρ
 Μπάρμπας Νικόλαος, ἔμπορος
 Μπάρμπας Σπυρίδωνος Νικόλαος, ἔμπορος
 Μαρέτσης Ἀνδρέας, χρυσοχόος
 Νάστος Εὐάγγελος, παντοπώλης
 Πάσχος Γεώργιος, παντοπώλης
 Πάσχος Λεωνίδας, ἔμπορος
 Πάκου Πᾶκος, ἔμπορος
 Παπαθανασίου Βασίλειος, καφεπώλης
 Ράπτης Ἀθανάσιος, ἔμπορος
 Ρίγκας Ἀθανάσιος, ἔμπορος
 Σωτηρίου Κωνσταντῖνος, γεωργός
 Σωτηρίου Γεωργίου Κωνσταντῖνος, γεωργός
 Στρουγκάρης Ἀνδρέας, ἔμπορος
 Σιαμᾶς Γεώργιος, ταχυδρομικός

Μήτσιοι Σπυρίδων, σανδαλοποιοὶς
 Σιωμόπουλος Κωνσταντῖνος, Γυμνασιάρχης
 Τσούλας Κωνσταντῖνος, ὑποδοιματοποιοὶς
 Τσούλας Γεώργιος, κοινοτικὸς γραμματεὺς
 Τσούλας Θεόδωρος, ὑποδηματοποιοὶς
 Τσίλης Κωνσταντῖνου Δημήτριος, κτηματίας
 Τζώης Κωνσταντῖνος, βιβλιοπώλης
 Τσαμᾶτος Εὐάγγελος, ἱερεὺς
 Τσαμᾶτος Νικολάου Εὐάγγελος, ράπτης
 Φάτσιοις Θωμᾶς, μυλωθρὸς
 Φίδις Ἀριστοφάνης, τραπεζιτικὸς
 Χρυσοχόου Ἀπόστολος καθηγητῆς

Ἀπτόητοι, ἀκλόνητοι, ὑπερήφανοι, ἐθυσιάσθησαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, εἶναι ἐπίσης ἀμέτρητα, ἐκτὸς τῶν προδοτικῶν ἐπιθέσεων τῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ ἐμάχοντο κατὰ τῶν Ἱταλογερμανῶν, ὡς ἀναφέρομεν καὶ ἀνωτέρω. Χαρακτηριστικῶς, σημειώνομεν καὶ τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

Ὁ Κίτσος Οἰκονόμου, ἀπὸ Γλυκὴ Παραμυθίας, εὕρισκετο εἰς Γλυκὴν τὴν 29.4.1944. Ὁ ἀρχιληστὴς καὶ κομμουνιστὴς Τσίλη Μάστορας, μὲ τὸν ἐπίσης ἀρχιληστὴν καὶ κομμουνιστὴν Κιάμον, ἠγούμενοι τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, μαζὶ μὲ τὸν Κώσταν Οἰκονόμου, εἶχον καταλάβει δεσπόζουσαν θέσιν εἰς Γλυκὴν Παραμυθίας καὶ ἀπηγόρευον τὴν διέλευσιν ἐκεῖθεν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, πρὸς παραλαβὴν ἐφοδίων, ἐκφορτωθέντων εἰς Πλάντζαν, ὑπὸ τορπιλακάτων τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τὴν ἐκ Σπλάντζας πρὸς τὰ βουνὰ τοῦ Σουλίου, ὅπου ἦτο ὁ Ζέρβας, διέλευσιν 200 Ἀμερικανῶν κομμάντος, πρὸς τοῦτο ἀποδιβασθέντων εἰς Πλάντζαν. Ἀπεσχόπου οἱ Ἀμερικανοὶ κομμάντος νὰ συνεργασθοῦν μὲ τοὺς ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ, κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἐκ τῆς στάσεως αὐτῆς τῶν κομμουνιστῶν, ἐκινδύνεον νὰ αἰχμαλωτισθοῦν καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ τὸ ἐκφορτωθὲν πολεμικὸν ὕλικὸν νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν.

Κατόπιν αὐτῶν, διατάχθη ὁ ὄπλαρχηγὸς Κώστας Μαυροσκότης, μὲ τὸ τάγμα του, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰ τμήματα τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Φωτίου Κίτσου, νὰ ἐκκαθαρίσουν τὴν περιοχὴν ἀπὸ τοὺς προδότες κομμουνιστάς. Τοὺς περικύκλωσαν καὶ τοὺς διέλυσαν, συλλαβόντες 11 αἰχμαλώτους καὶ τὸν Κ. Οἰκονόμου καὶ κυριεύσαντες τὸν ὄπλισμόν των. Οἱ ἄλλοι ἀπεκρόθησαν εἰς ἐλώδη μέρη τῆς περιοχῆς. Ὁ ἀρχιληστὴς Τσίλη Μάστορας, ἐξήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν Κίτσου Οἰκονόμου, εἰς τὴν Γλυκὴν καὶ τοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν ἤθελεν νὰ παραδοθῇ καὶ νὰ ἐξευτελισθῇ δημοσίως, διαβεβαίωσας, ὅτι τὴν ἐπομένην, θὰ μετέβαινε νὰ παραδοθῇ μόνος του εἰς τὸν Μαυροσκότην, συνοδείᾳ τοῦ ἰδίου Κίτσου Οἰκονόμου, διότι ἀνεγνώρισεν τὸν

προδοτικὸν ρόλον τοῦ ΕΛΑΣ. Τὴν ἐπομένην ἡμῶς, οὗτος διέφυγεν, παρέβη τὸν λόγον του καὶ δὲν παρεδόθη. Ἀργότερον, ὅταν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, συνεπτύχθησαν οἱ δμάδες τοῦ ΕΛΑΣ, πρὸς Κέρκυραν, ὁ Τσίλη Μάστορας, συνέλαβε τὸν εὐεργετήσαντα αὐτόν, Κίτσον Οἰκονόμου, τὸν διποῖον μετ' ἄλλων πατριωτῶν ἐξετέλεσεν κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον. Ἔτσι πάντοτε ἐνεργοῦν οἱ προδότες κομμουνισταί.

Ὁ μὴ συλληφθεὶς εἰς τὴν ἄνω μάχην, ἀρχιλιστής κομμουνιστῆς Κιάμος, ἐδολοφόνησεν πολλοὺς πατριῶτες καὶ ἥρωας τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, ὅπως τὸν ὄπλαρχηγὸν Βαγγέλην Γιάννην μὲ τὴν οἰκογένειάν του, τὸν ἐνωμοτάρχην Ἀννίθαν κ.ἄ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὁ Τσίλη Μάστορας καὶ ὁ Κιάμος, ἐγκατέλειψαν τὴν Ἑλλάδα καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους, ἐπῆγαν εἰς Ἀλβανίαν καὶ Ρωσσίαν, ὁ Κώστας Οἰκονόμου συλληφθεὶς, ἐδήλωσεν μεταμέλειαν καὶ ἠγγήθη τμήματος κατὰ τῶν κομμουνιστῶν.

Ὅπως παρατηρεῖ καὶ ἐδῶ ὁ ἀναγνώστης, οἱ Ἱταλογερμανοί, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ κομμουνισταί, προσπαθοῦν ὁ ἕνας νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν καταστροφὴν παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Παντοῦ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἢ ἰδίᾳ εἰκόν. Πόση δύναμις ψυχῆς ἐχρειάζετο τότε, σὲ κάθε γωνία τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ μείνῃ κανεὶς Ἑλλήν! Πόση δύναμις ἀντιστάσεως ἐχρειάζετο τότε ὁ ὑπόδουλος Ἑλλήν, διὰ νὰ μὴ παρασυρθῇ ἀπὸ τόσα τεχνάσματα τῶν κατακτητῶν, ἀπὸ τόση βία καὶ ἀπειλή των, ἀπὸ τόσα ἐγκλήματα! Τιμὴ καὶ δόξα εἰς ὅσους ἐπροτίμησαν τὴν Ἑλλάδα τότε, ἀπὸ τὰ ἐφήμερα ἀγαθὰ ποῦ προσέφερον οἱ κατακτηταί! Τιμὴ καὶ δόξα εἰς ὅσους εἶδαν καθαρὰ τὴν ἀπάτην τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐκράτησαν ψηλὰ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας!

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ

1.-- ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΥΠΟ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

1) ΑΦΙΞΙΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΕΙΣ ΚΑΪΡΟΝ

Ὅπως εἶναι γνωστὸν ἔπειτα ἀπὸ τὰ κινήματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὰ ἔτη 1943—44, πού ὠργάνωσε τὸ ΕΑΜ — ΚΚΕ, ἀφοῦ ἐξηπάτησε πολλοὺς ἀφελεῖς καὶ ἔγιναν ὄργανά του καὶ ἄθελά των ἐπληξαν τὴν Ἑλλάδα, ἐσχηματίσθη τὸν Ἀπρίλιον 1944, ἡ κυβέρονησις ἐθνικῆς ἐνώσεως ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου, ἀπὸ τὸ Καλέντζι τῶν Πατρῶν.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ἐκάλεσε τὸν Γεώργιον Παπανδρέου, ἀρχὰς Ἀπριλίου 1944, νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως διὰ Κάϊρον. Τὴν 8ην Ἀπριλίου 1944, ὁ Γ. Παπανδρέου, ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Λαύριον μὲ ἓνα καΐκι, φθάνει εἰς Τσεσμέν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὴν 10ην Ἀπριλίου καὶ τὴν 15ην Ἀπριλίου 1944, εἰς Κάϊρον. Μόλις ἐφθασε, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

«Εἶναι ἀφάνταστη ἡ τραγωδία τοῦ μαρτυρικοῦ μας λαοῦ. Ὁ κατακτητὴς ἐφόσον ἡ ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως προσεγγίζει, γίνεται περισσότερον σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος. Καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ μόνον τὴν βίαν ὡς μέσον ἐξοντώσεως, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὸ λυμὸν, ὁ ὁποῖος ἀποδεκατίζει τὴν φυλὴν μας.

Ἐὰν ἔλλειπεν ἡ στοργικὴ μέριμνα τῶν μεγάλων συμμάχων μας, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦνται μὲ τὰς χορηγίας τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ εἶχεν ἤδη, ὑποκύψει. Τοὺς ἐκφράζομεν διὰ τοῦτο τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μας. Ἀλλὰ αἱ χορηγήσεις αὗται σημαντικῶς ἀξιοθεῖσαι ἐσχάτως καὶ πάλιν δὲν ἐπαρκοῦν, κατόπιν τῆς πλήρους ἐξουθενώσεως τοῦ νομίσματός μας, ἡ δὲ ἀγορὰ τῶν τροφίμων, ἔχει καταστῆ διὰ τὴν μεγάλην πλειονότητα τοῦ λαοῦ μας, ἀπολύτως ἀπρόσιτος, εἰς τρόπον ὥστε ἀποκλειστικὴ βᾶσις συντηρήσεως νὰ ἔχουν ἀπομείνει μόνον αἱ χορηγίαι τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἐπιβάλλεται διὰ τοῦτο νὰ ἀξιοθεῖται ἀκόμη περισσότερον, ὥστε νὰ ἐπαρκοῦν διὰ τὸ ἐλάχιστον τῆς συντηρήσεώς του.

Καὶ ἐνῶ τόση εἶναι ἡ δυστυχία τοῦ λαοῦ μας, παραμένει ἀκλόνητον καὶ ἠρωϊκὸν τὸ ἐθνικὸν φρόνημά του. Ἐξακολουθεῖ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ καὶ τῶν ὀργάνων του καὶ προσφέρει εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας, θυσίας καὶ ὀλοκαυτώματα, ποὺ ἐνθυμίζουσιν καὶ ὑπερβάλλουσιν τὰς ἱερωτέρας σελίδας τοῦ γένους. Ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν μας ἡ Ἑλληνικὴ δόξα περπατεῖ στὶς δόλουμαρες ράχες καὶ φορεῖ στεφάνι ἀπὸ λίγα χορτάρια τῆς ἔρημης γῆς».

Ἐπίσης ὁ Γ. Παπανδρέου, κατετόπισε ἀμέσως τοὺς ἐκεῖ παρόγοντες, διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα κατάστασιν καὶ ἀνέφερε σχετικῶς εἰς τὸν Βασιλέα Γεώργιον. Εἰς τὸ ὑπόμνημα ποὺ ὑπέβαλεν ἔτιδε πλήρη εἰκόνα τῆς καταστάσεως τότε, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς σημασίας τοῦ ὑπομνήματος τούτου, τὸ παραθέτομεν ὡς ἔχει:

«Τὸ ΕΑΜ, τοῦ ὁποῖου κεφαλὴ καὶ σπονδυλικὴ στήλη, εἶναι τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα, ἀποτελεῖ σήμερον τὴν ὀργανωμένην ἔνοπλον μειοψηφίαν, ἡ ὁποία τρομοκρατεῖ τὴν μεγάλην ἀφωπλισμένην καὶ ἀνοργάνωτον πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ ἀνταρτικὸς στρατὸς τοῦ ΕΛΑΣ, εἶναι ταξικὸς καὶ ὄχι ἐθνικὸς. Σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ, εἶναι ἡ μονοπώλησις τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν θὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς κατάληψιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπιβολὴν ἀπροκάλυπτον ἢ συγκεκαλυμμένην δικτατορίας, ὑπὸ τὸ ψευδῆ ὄνομον τῆς λαϊκῆς δημοκρατίας.

Ἡ τρομακρατικὴ δρᾶσις τοῦ ΕΑΜ, ἐδημιούργησε κατάστασιν ἐμφυλίου πολέμου, μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὑπηρετοῦσα ἄριστα τοὺς Γερμανοὺς, οἱ ὅποιοι τοιουτοτρόπως, κατώρθωσαν νὰ μένουν ἀπερίσπαστοι. Ἐπομένως ἀποβαίνουν εἰς μάτην αἱ θυσίαι καὶ τῶν συμμάχων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἀπετέλεσε μέγα σφᾶσμα τοῦ παρελθόντος, ὅτι δὲν ἐπεδιώχθη ἡ δημιουργία ἐθνικῶν σωματίων, εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν ἔγινε ἡ δέουσα ἐπαγρύπνησις εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὥστε νὰ προληφθῇ ἡ ὑπαγωγὴ των, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ΕΑΜ. Σήμερον ἡ κατάστασις, εἶναι δυσχερεστάτη. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ χάριν καὶ τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν γνώμην μας, ὁ μόνος δυνατὸς τρόπος ἀντιμετώπισεως σημερον εἶναι ὁ ἑξῆς:

α) Νὰ σχηματισθῇ κυβέρνησις ἐθνικῆς ἐνώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ κληθοῦν νὰ μετᾶσχουν ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν κομμάτων καὶ ὀργανώσεων, ἐπομένως καὶ τοῦ ΕΑΜ, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ μαχόμενον τμήμα τοῦ λαοῦ. Ἐὰν ἀρνηθῇ νὰ μετᾶσχη νὰ δηλωθῇ διὰ προκηρῶξεων, πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς ἀρνήσεως εἶναι ἰδική του.

β) Νὰ ἐξαγγελθῇ ἐθνικὸν πρόγραμμα, διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Διὰ τὸ μέλλον θὰ ἐξαγγελθῇ ἐπιδιώξις τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς χώρας, ἡ ἐπιβολὴ κυρώσεων κατὰ τῶν συ-

νεργατών τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τοῦ λαοῦ μας, καθὼς καὶ ἡ πλήρης ἀποκατάστασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

Γιὰ τὸ παρὸν θὰ ἐξαγγελθῆ ἡ κατάπαυσις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἡ ἐνοποίηση καὶ πειθάρχισις τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ ἰδίως ἡ ἄμεσος δημιουργία τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, διὰ κανονικῆς στρατολογίας εἰς τὴν ὑπαιθρον. Ἡ δημιουργία τοῦ τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, θὰ τερατισίη αὐτομάτως τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, διότι οὐδεὶς Ἑλλήν δύναται νὰ στραφῆ κατὰ Ἕλληνας στρατιώτου καὶ θὰ τάξη δλόκληρον τὸ μαχόμενον ἔθνος ἀντιμέτωπον τοῦ κατακτητοῦ.

γ) Νὰ ἐκδηλωθῆ ἡ ἀμέριστος ἐπιουρία καὶ ἀλληλεγγύη τῶν μεγάλων συμμάχων μας, πρὸς τὴν κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἐνώσεως καὶ τὸ πρόγραμμά της. Μόλις καταρτισθῆ ἡ νέα κυβέρνησις, θὰ πρέπει νὰ δηλωθῆ ἐπισήμως, ὅτι οἱ σύμμαχοι μόνον αὐτὴν ἀναγνωρίζουν ὡς κυβέρνησιν τοῦ λαοῦ καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη κυβέρνησις, ὅπως ἡ πολιτικὴ ἐπιτροπὴ τῶν βουνῶν (ΠΒΕΑ) διασπᾷ τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, βλάπτει καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Ἐὰν τὸ ΕΛΑΜ δὲν μετάσχη τῆς κυβερνήσεως, εἴτε διότι θὰ ἀρνηθῆ, εἴτε διότι θὰ προβάλλῃ ἀπαραδέκτους ὄρους, οἱ σύμμαχοι θὰ διακόψουν πρὸς αὐτὸ ἀπολύτως πᾶσαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἐνίσχυσιν καὶ τοῦτο νὰ ἀνακοινωθῆ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, διὰ ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν καὶ διὰ προκηρῦξεων ριπτομένων ἀπὸ ἀεροπλάνα.

δ) Οἱ σύμμαχοι νὰ βοηθήσουν ἀποφασιστικῶς διὰ τὴν ἄμεσον δημιουργίαν τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, εἰς τὴν ὑπαιθρον. Θὰ χρειασθῆ μετᾶβασις Ἑλλήνων ἀξιοματικῶν πρὸς ὀργάνωσιν τῆς στρατολογίας. Οὗτοι θὰ πρέπει νὰ συνοδεύονται ὑπὸ συμμάχων ἀξιοματικῶν. Ἐὰν τὸ ΕΛΑΜ, χρησιμοποίησιν ἐναντίον τῶν ὑλικῶν βίαν διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ν' ἀντιμετωπισθῆ καὶ εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον ὡς ἐχθρικὴ δύναμις τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος.

ε) Νὰ κοινολογηθῆ πρὸς ἀναθάρρησιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ Ἑλλάς, θὰ καταληφθῆ ὑπὸ συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἐγγυηθοῦν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ὥστε ὁ λαὸς νὰ ἀποφασίσῃ ἄνευ ὑλικῆς ἢ ψυχολογικῆς βίας καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς καὶ διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

Ἐὰν ἐξακολουθήσουν ἐκ μέρους τῶν συμμάχων τὰ ἡμίμετρα καὶ αἱ τάλαντεύσεις, θὰ εἶναι μάταιον νὰ ἐπιχειρηθῆ εἰς τὸ μέλλον οἰαδῆποτε προσπάθεια. Ἡ κατάστασις θὰ ἔχει γίνῃ ἀνεπανόρθωτος».

2) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ

Τὴν 24ην Ἀπριλίου 1944, ὁ Βασιλεὺς ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ἀνέθεσε εἰς τὸν Γ. Παπανδρέου, τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας κυβερνήσεως. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς κυβερνήσεως, ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους προγραμματικὰς δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι, ὀλίγον ἀργότερον, ἀπετέλεσαν τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον. Λόγω τῆς μεγάλης ἐθνικῆς σημασίας τοῦ περιεχομένου τῶν προγραμματικῶν αὐτῶν δηλώσεων καὶ τῶν κεφαλαίων τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ ὑπογραφέντος εἰς Λίβανον, τὴν 20ην Μαΐου 1944, παραθέτομεν κατωτέρω τὸ ἀκριβὲς κείμενον:

«Ὅταν πρὸ ἡμερῶν, ἐξ Ἀθηνῶν ἐφθάσαμεν εἰς Κάϊρον, διεκηρύξαμεν, ὅτι ἐρχόμεθα ὡς σταυροφόροι τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Σήμερον, ὅποτε ὁ Βασιλεὺς μᾶς ἀνέθεσε τὴν προεδρίαν τῆς κυβερνήσεως, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμε τὴν αὐτὴν δὴλωσιν.

» Θεωροῦμεν ἀποστολὴν μας, τὸν σχηματισμὸν κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, μὲ τὴν συμμετοχὴν ὄλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων. Αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους των, δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικάι, ἀλλὰ θὰ ἀνακοινωθοῦν πρὸς τὸ ἔθνος.

Ἐὰν εὐδοιωθοῦν, τὸ ἔθνος θὰ πανηγυρίσῃ. Ἐὰν ματαιωθοῦν τὸ ἔθνος θὰ γνωρίζῃ ποῖς ἔπταισε. Τὸ σύνθημα θὰ εἶναι:

Μία πατρίς, μία κυβέρνησις, ἕνας στρατός. Ἡνωμένη ἢ Ἑλλάς, θὰ βραδίσῃ πρὸς τὸ ἔθνικόν μεγαλεῖον. Διηρημένη θὰ κρημισθῇ εἰς τὸ βράσθρον τῆς καταστροφῆς. Ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς τὸ ἔχει προφηητεύσει:

«Ἄν μισήσθε ἀνάμεσά σας, δὲν σᾶς πρέπει λευτεριά...».

» Αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

α) Ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν ἐνόπλων Ἑλληνικῶν δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

β) Ἡ ἐνοποίησις καὶ πειθάρχησις εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἐνιαίας κυβερνήσεως ὄλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρὸς ὄλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους, ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ.

γ) Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

Ἔργουοι τῆς ἐνιαίας κυβερνήσεως, θὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἀσκοῦντες τὴν διοίκησιν καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων

καὶ τῶν ἀπελευθερουμένων Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

δ) Ἡ συνεχῆς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα.

ε) Ἡ ἐξασφάλισις κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἀπὸ κοινοῦ, μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τρόπον, ὥστε ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, νὰ ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

στ) Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων καὶ κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας.

ζ) Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, θὰ καταβάλῃ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως μὲ τὴν γενναίαν βοήθειαν τῶν μεγάλων συμμάχων μας, ἀνοικοδομηθοῦν τὰ ἐρείπια καὶ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων, ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία τοῦ μέλλοντος, εἰς τρόπον, ὥστε τὸ ἠῤῥημένον ἐθνικόν μας εἰσόδημα δικαίως κατανεμόμενον νὰ ἐγγυᾶται ἀνώτερον ἐπίπεδον εὐημερίας καὶ πολιτισμοῦ τοῦ λαοῦ μας.

η) Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαιῶν. Αἱ μεγάλοι ὑπηρεσίαι καὶ αἱ μεγάλοι θυσίαι μας, τὰ ὀλοκαυτώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δὲν ἤμποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλην δικαίωσιν ἢ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας ἐλευθέρας καὶ μεγάλης Ἑλλάδος.

Ἡ πλήρης ἐθνικὴ μας ἀποκατάστασις καὶ ἡ πλήρης ἀσφάλεια τῶν νέων συνόρων μας ἀποτελοῦν τὸ πανελλήνιον αἶτημα.

» Γνωρίζομεν πόσον κρίσιμοι εἶναι οἱ καιροὶ τοῦς ὁποίους ἀντιμετωπιζόμεν. Ἀλλὰ ὅσον δυσχερέστεραι εἶναι αἱ περιπτώσεις, τόσο ἐπιτακτικότερον γίνεται τὸ καθῆκον. Ἀναλαμβάνοντες τὴν ἀρχὴν, ὑπακούομεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος.

» Πρὸς ὅλους τοῦς μεγάλους συμμάχους, ἀπευθύνομεν θερμοτάτην ἐκκλησίαν, ὅπως μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν στοργὴν των βοηθήσουν τὸ ἔργον μας. Καὶ ζητοῦμεν ἀμέριστον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἔθνους, διὰ νὰ τὸ ὑπηρετήσωμεν...».

3) ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ὑποστηρίξει, ὅτι ὁ στρατὸς ἠμπορεῖ νὰ βουλεύεται, νὰ ἀσχολῆται μὲ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ κομματικά. Συμφώνως μὲ τὸ δόλιον αὐτὸ σχέδιόν των, εἶχαν ἐγκαταστήσει εἰς τὸν ΕΛΑΣ, καπεταναίους καὶ πολιτικοὺς καθοδηγητάς, ποὺ ἀνέπτυσαν εἰς τοὺς ἄνδρες τὰ κομματικὰ προγράμματα τοῦ ΚΚΕ - ΕΑΜ. Αὐτὴν τὴν τακτικὴν προπάθειαν νὰ

ἐφαρμόσουν καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μὲ τὸ καταστρεπτικὸν ἀποτέλεσμα, τὰ κομμουνιστικὰ ἐκεῖ κινήματα, ποὺ ἐπέφεραν διάλυσιν σχεδὸν τοῦ στρατοῦ μας καὶ προσβολὴν τῆς Πατρίδος διεθνῶς. Κατόπιν αὐτῶν, ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, ἐθεώρησε καθήκον νὰ ἀπευθύνῃ τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις:

«Ἀναλαμβάνοντες σήμερον τὴν ἀρχὴν, θεωροῦμεν ὡς κυρίαν ἀποστολὴν μας, τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως. Ὅπως μία εἶναι ἡ Πατρίς, μία ὀφείλει νὰ εἶναι καὶ ἡ κυβέρνησις, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος καὶ εἰς ὃ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως. Ὁ στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα, οὔτε εἰς ὀργανώσεις, οὔτε εἰς τάξεις. Ἀνήκει μόνον εἰς τὸ ἔθνος.

» Ὁ στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ κυρίαρχος λαὸς καὶ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἐκφράζει ἡ νόμιμος κυβέρνησις, τῆς ὁποίας τὰς διαταγὰς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ὁ στρατὸς.

» Ἀυστυχῶς, στρατιῶται καὶ ναῦται μας, τοὺς ὁποίους ὁ μεγαλομάρτυς Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέμενε ἐλευθερωτὰς λησμονήσαντες τὰς μεγάλας τῶν παραδόσεις καὶ τὸ ἐθνικὸν καθήκον, παρεσύρθησαν ἐν ᾧρα πολέμου, εἰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἔβλαψαν τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ ὑπῆρξάν τὸν ἐχθρόν.

» Ἐχρειάσθη ἡ θερμὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν μεγάλων πολεμικῶν τῆς ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐνδόξου ναυάρχου τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου, διὰ νὰ μὴν θρηνησωμεν ἀπειρα θύματα καὶ νὰ μὴν καταστῇ ἀνεπανόρθωτος ἡ ἐθνικὴ συμφορὰ.

Πρὸς τὸν ναύαρχον Βούλγαρον καὶ τοὺς γενναίους συντρόφους του, οἱ ὁποῖοι μὲ πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν ἐπετέλεσαν τὸ θλιβερὸν καθήκον τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως, ἡ Πατρίς ἀπονέμει δημόσιον ἔπαινον.

» Καὶ συνοδεύομεν μὲ τὸν σπαραγμὸν τῆς ψυχῆς μας τὰ θύματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

» Οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως, θὰ τιμωρηθοῦν ἀναλόγως μὲ τὰς εὐθύναις των. Καὶ θὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις, ἡ παιθάρχησις καὶ ἡ ἐμπνευσις τῶν πολεμικῶν μας δυνάμεων. Θὰ κυματίσῃ ἡ κυανόλευκος καὶ θὰ καλέσῃ τὰ τέκνα τῆς. Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὴν κατασχύνην τῶν τελευταίων ἐβδομάδων, γενικὴ θὰ εἶναι ἡ ἀνάληψις. Ἡ πνοὴ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, θὰ πνεύσῃ καὶ πάλιν. Εἰς τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων συμμάχων μας, θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος μας καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου θὰ εἶναι ὁ ἑρὸς μας σκοπός».

4) ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΤΗΟΙΓΡΑΦΟΥΝ ΑΛΛΑ ΔΙΑΦΩΝΟΥΝ

Οἱ κομμουνισταὶ παρουσιάζονται, ὅτι συνεφώνησαν μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου καὶ ὑπέγραψαν καὶ αὐτοὶ τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον εἰς τὸν Λίβανον, τὴν 20ην Μαΐου 1944. Ἐδήλωσαν, ὅτι θὰ μετάσχουν εἰς τὴν κυβέρνησιν, μόνον ὅταν ἐβεβαιώθησαν, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν τελικῶς τῶν κινήματων των, θὰ ἐσχηματίζετο ὁποσδήποτε κυβέρνησις καὶ χωρὶς αὐτοῦς. Εἶχαν πρὶν, τὴν 26.3.1944, ἰδρῦσει μίαν ἰδικὴν των ψευδοκυβέρνησιν εἰς τὰ βουνά, μίαν κυβέρνησιν τῆς βίας καὶ τοῦ αἵματος, τὴν Π.Ε.Ε.Α, ἀλλ' ὅταν ἀντελήφθησαν πὸς ἔχασαν ἐκεῖ πολιτικῶς τὸ παιγνίδι των καὶ ἀπέτυχαν τὰ κινήματά των εἰς Μέσην Ἀνατολήν, ὑπανεχώρησαν λίγο, διὰ νὰ περισώσουν περισσότερον τὴν ἔνοπλον θέσιν των. Ἐπισήμως καὶ τυπικῶς λέγουν, ὅτι ὑπακούουν εἰς τὴν κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, οὐσιαστικῶς ὅμως, δὲν ὑπακούουν καὶ ἄλλα κηρύττουν καὶ συνιστοῦν εἰς τὸν ὑπόδουλον λαόν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἔγγραφον — προκήρυξιν, πού ἐκυκλοφόρησαν τὴν 25ην Ἰουλίου 1944, εἰς τὴν Λακωνίαν. Παρόμοια ἔγγραφα ἀσφαλῶς, θὰ ἐκυκλοφόρησαν κατ' ἐντολήν τοῦ ΚΚΕ καὶ σ' ὄλην τότε τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα. Ἐνῶ ἐδέχθησαν κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἐνώσεως ὑπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου, εἰς τὸν λαόν τὴν συκοφαντοῦσαν, βάλλουν καὶ ἐναντίον αὐτῆς. Ἐνῶ δηλ. συμφωνοῦν, τέλος πάντων, νὰ συμμορφθοῦν εἰς ὅ,τι εἶναι ἔθνικὸν συμφέρον καὶ νόμιμον, ἀμέσως μετὰ διαφωνοῦν. Διαφωνοῦν, δέ, ὄχι ἀπὸ ἰδιοτροπία ἢ ἀπὸ συνήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ συνέπεια εἰς τὸ πρόγραμμά των, πού ἦτο νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν στὴν Ἑλλάδα, μὲ κάθε τρόπο, ἔστω καὶ μὲ βία, μὲ ἀπάτη καὶ μὲ ἐγκλήματα.

Τὸ ἀκριβὲς κείμενον αὐτῆς τῆς προκηρύξεως, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁργανον τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπῆς Ε.Α.Μ Γυθείου

25 Ἰουλίου 1944

Μέθοδος Παπανδρέου καὶ Σία.

Ὁ Παπανδρέου, συνεπῆς συνεχιστῆς τῆς κλίμας τοῦ Βασιλεῆ, πιστὸ σιρακι τοῦ Τσουδεροῦ, ἀκολουθεῖ τὴν πολιτικὴν του καὶ μὲ τὴν πιὸ ραφιναρισμένη μορφή, ἄλλοτε καμουφλαρισμένα καὶ ἄλλοτε ἀπροκάλυπτα, ζητᾷ νὰ μοῦν σὰν ὑπουργοὶ ὁ τοῦ Ε.Α.Μ — Ε.Λ.Α.Σ — ΚΚΕ καὶ δηλώνει πὸς πάρα πολλὰ ὑπουργεῖα μᾶς δίνει καὶ αὐτὸ ὄχι γιατί εἶναι σωστό, ἀλλὰ γιατί πονᾷ τὸν τόπον καὶ τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα. Μᾶς χαρίζει βλέπετε ὁ ἄνθρωπος, γιατί εἴμεθα μειωφηφία καὶ αὐτοὶ ἔχουν τὰ 85% τοῦ λαοῦ. Γιὰ τὸν Γλύξμπουργ, οὔτε κἂν κάνει κουβέντα, παρὰ μὲ τεχνικὴ μαεστρία προσπαθεῖ νὰ ὑποδείξῃ πὸς σιωπηρῶς παραδέχεται τὸν μὴ ἐρχομὸ του στὴν Ἑλλάδα ὅμως, ἀπὸ τὴν ἄλλη μερίδα δηλώνει καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, πὸς ὁ Βασιλεῖς, σύμφωνα μὲ τὸ σύνταγμα ἀναλαμβάνει τὴν πολιτικὴν,

στρατιωτικὴν διοίκησιν τῆς χώρας. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, πολεμᾷ νὰ διαλύσῃ τὸν ΕΛΑΣ, γιατί αὐτὸν φοβᾶται σὰν ὄργανωμένο καὶ ἔνοπλο τμήμα τοῦ λαοῦ καὶ γιατί εἶναι λαϊκὸς ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν θέσι. Εὐχαριστεῖται νὰ ἀναφαίρεται γιὰ τὸν προδότη Ζέρβα καὶ νὰ καταφέρεται κατὰ τῶν ὀργανώσεών μας. Καμμιά λέξι γιὰ τὰ τάγματα ἀσφαλείας, καμμιά λέξι γιὰ τὸν ἐξανδραποδισμό τοῦ πληθυσμοῦ. Καμμιά λέξι γιὰ τὸ Δίστομο καὶ τὴν Σπερχειάδα, πού ὁ παγκόσμιος τύπος καὶ οἱ πολιτικοὶ ἡγέτες Τσῶρτσιλ, Ροῦσβελτ, Στάλιν, κατεδίκασαν τὴν μεγαλύτερη ἐγκληματικὴν πράξιν πού ἔχει γραφῆ εἰς τὴν ἱστορίαν, γιατί 1.000 καὶ πλέον ἄτομα βρῆκαν τὸν θάνατον, ἄλλα μὲν μὲ μαχαίρι καὶ ἄλλα κήκων ζωντανά.

Πῶς νὰ μιλήσῃ, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι τᾶχουν δημιουργήσῃ τὰ περίφημα αὐτὰ τάγματα. Καταγγέλλομε τὸν Παπανδρέου καὶ τοὺς συνεργάτες του, σὰν πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ καὶ δημιουργοὺς τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας. Καταγγέλλομε τὴν κλίκα αὐτῆ, σὰν καταχραστὲς τοῦ ἰδρώτα καὶ τοῦ αἵματος τοῦ λαοῦ. Τοὺς καταγγέλλομε, σὰν μόνους ὑπευθύνους γιὰ τὴν διάσπαση τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Πατριῶτες, μὴ δίνετε καμμία ἐμπιστοσύνη γιὰ γανγίσματα τῆς κλίκας αὐτῆς... τὰ δάκρυά της εἶναι κροκοδίλεια καὶ οἱ φωνές της, φωνές ὕαινας. Πίστι καὶ ἐμπιστάσῃνη στὴν ΠΕΕΑ καὶ στὸ Ἐθνικὸ Σμβόλαιον, σὰν μοναδικὰ λαϊκὰ ὄργανα».

5. Ὅπως θὰ πρόσεξε ὁ ἀναγνώστης, κάθε τι πού ἦτο τότε ἐθνικὸν κεφάλαιον ἢ δὲν ἀναφαίρεται καθόλου εἰς τὴν προκήρυξιν αὐτὴν, ἢ βάλλεται μὲ λύσσα. Δὲν μιλοῦν καθόλου γιὰ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν 3ην Ἑλληνικὴν θρηϊνὴν ταξιορχίαν καὶ τὸν ἱερὸν λόχον... Βάλλουν ἐναντίον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, πού ἦτο τότε ὁ νόμιμος Βασιλεὺς τῆς χώρας εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Βάλλουν ἐναντίον ὄλου τοῦ πολιτικῶ κόσμου τῆς χώρας, τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ Τσουδεροῦ καὶ τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ Παπανδρέου, σκοπίμως δέ, διὰ νὰ μείνῃ εἰς τὴν σκέψιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς προκηρύξεως αὐτῆς, ὅτι ὄλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἀνάξιοι, μόνον αὐτοὶ μένουσιν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ, ἀπλωμένοι σὲ πολλὰς δῆθεν ὀργανώσεις —ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΚΚΕ κλπ.— ἐνῶ ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς μόνον ὀργανώσεως, μὲ κεφαλὴν τὸ ΚΚΕ.

Συνεπῶς ἐπαρουσιάζοντο αὐτοί, ὡς οἱ πολλοὶ καὶ οἱ μόνοι... πού ἀντιπροσώπευαν τὸν δύστηνον καὶ ταλαίπωρον τότε ὑπόδουλον λαόν. Χαρακτηρίζουν τὸν στρατηγὸ Ζέρβα, τὸν ἀρχηγὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ὡς προδότη. Δὲν τοῦ εἶχαν ἀκόμη δώσει τὴν τελειωτικὴν βολήν, τὴν ἔδωσαν τὸν Δεκέμβριον 1944. Δὲν ὀμιλοῦν καθόλου διὰ τὴν σφαγὴν πού ἔκαναν μόλις πρὸ διμήνου, τὴν 17.4.1944, ἐναντίον ἄλλου ἀρχηγοῦ ἀντιστάσεως τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ, τῆς ΕΚΚΑ, οὔτε ἀπασχολοῦνται μὲ τὶς προδοτικὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τὸ ἔτος 1943, εἰς τὴν Πελοπόννησον. Τολμοῦν χωρὶς καμμίαν ἐντροπὴν νὰ καταγγείλουν τοὺς Παπανδρέου καὶ συνεργάτες του, ὡς πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ. Δηλαδή ἔλεγον στὸν ὑπόδουλον λαὸ τῆς Ἑλλάδος, πῶς: ὄλοι, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοῦς, εἶναι

πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ. Καί συνεχίζουν: «Τοὺς καταγγέλλομεν, ὡς μόνους ὑπευθύνους διὰ τὴν διάσπασιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος!» Δηλαδή αὐτοὶ οἱ ἔνοχοι ποὺ ἐμπόδιζαν τὴν ἐθνικὴν ἔνωσιν, ἐγίνοντο καὶ κατήγοροι. Τέτοια ἀσέβεια εἰς τὴν νομιμοσύνην καὶ εἰς τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ λαοῦ μας, δὲν εἶχε ἀσφαλῶς προηγουμένον. Καὶ ἐνῶ οἱ ἴδιοι εἰς τὴν προκλήρουν τους, αὐτοὶ ἐκφράζουν τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν τους γιὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ ἔκαναν οἱ Γερμανοὶ στὸ Δίστομο καὶ πὼς δῆθεν ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐκτὸς αὐτῶν, δὲν συγγινοῦνται, συνεχίζουν τὰ ἐγκλήματα, εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, προετοιμάζουν γιὰ τὸν Σεπτέμβριον 1944, ὁμαδικὰς σφαγὰς Ἑλλήνων εἰς Πύλον, Καλαμάτα, Ἀχλαδόκαμπον κ.ἄ. ποὺ ἀσφαλῶς ξεπερνοῦν εἰς ἀγριότητα τοὺς Γερμανοὺς.

6. Οἱ Γερμανοὶ ἔκαιψαν, ἐσοκώσαν, ἐκρέμασαν, ἐγκλημάτησαν: Ἦσαν ὅμως, κατακτηταί, δεδηλωμένοι ἐχθροί, χωρὶς νόμους καὶ ἐμπόδια ἠθικῆς καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ἀλλὰ ἂν τέτοιοι ἦσαν οἱ Γερμανοὶ κατακτηταί, οἱ Ἕλληνες κομμουνισταὶ ποὺ θέλησαν νὰ ἐξαπατήσουν τὸν λαόν μας, ὡς Ἕλληνες ἀπελευθερωταὶ μὲ τὶς ὁργανώσεις τῶν ΕΛΑΣ — ΕΑΜ, ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν ἐξ ἴσου κατακτηταὶ καὶ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος;

Οἱ Γερμανοῖταλοι, ἦσαν γνωστοὶ ἐχθροὶ, οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, ἦσαν κρυφὸς ἐχθρὸς, ποὺ προσεπάθησε μὲ κάθε αἴτιμο καὶ ἐγκληματικὸ μέσο αἰωνίως νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ δὲν ἦσαν μόνον κατακτηταὶ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἄλλων τριῶν κατακτητῶν, Γερμανῶν, Ἰταλῶν καὶ Βουλγάρων. Ἦσαν καὶ φοβερότεροι ἀπὸ αὐτοὺς κατακτηταί. Αὐτὸ ἀποδεικνύουν τὰ ἔργα των.

7. Ἡ κυβέρνησις Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, σαφῶς διακηρύσσει εἰς τὸ Ἑθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιθάνου, τῆς 20ῆς Μαΐου 1944, ὅτι οἱ σκοποὶ τῆς εἶναι:

α) Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

β) Ἡ ἐξασφάλισις, κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπὸ κοινοῦ, μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ἀτηλλαγμένους καὶ ὕλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας νὰ ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

γ) Ἡ δημιουργία ἐνὸς ἐθνικοῦ στρατοῦ, ὑπεράνω κομμάτων καὶ ὁργανώσεων καὶ

δ) Δηλοῦνται σαφῶς εἰς τὸ ΕΑΜ — ΚΚΕ: «Ἐὰν ὅμως, τὸ ΕΑΜ ἔχει λάβει ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς σκοποὺς τῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ μέσα τῆς πειθοῦς διὰ τὴν μελλοντικὴν πολιτικὴν του ἐπικράτησιν, ἐὰν δέχεται τὴν κατάργησιν καὶ τοῦ ΕΛΑΣ καθῶς καὶ τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν σωμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν ἐθνικοῦ στρατοῦ... τότε ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἑθνικὴν μας Ἐνωσιν, θὰ

ἡμπορεῖ νὰ θεωρητῆται γεγονός. . . Διότι ὁ Ἑλληνικός λαός, δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν τυραννίαν. . .». Εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τόσα ἄλλα, οἱ κομμουνισταὶ δηλώνουν, ὅτι συμφωνοῦν. Ὑπογράφουν τὸ σύμφωνον καὶ δηλώνουν συμμόρφωσιν. Παντοῦ, ὅμως, ὑποκρίνονται. Παντοῦ ψεύδονται καὶ ἔξαπατοῦν. Οὔτε τὸ ἔθνος ὑπολογίζουν, οὔτε τὴν ὑπογραφήν καὶ τοὺς νόμους τηροῦν. Γνωρίζουν, ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι μὲ τὸ μέρος των. Δὲν ὑπολογίζουν τὴν κυβέρνησιν Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, οὔτε τὰ σύμφωνα πὸν ὑπέγραψαν. Δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει οὔτε ἡ τάξις, οὔτε ἡ ἐλευθερία τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἀφήνουν μὲν ἐλευθέρους τοὺς κρατούμενους, ἀπὸ τὰ στρατόπεδά των, μόνις ἀνηγγέλθη ἡ κυβέρνησις Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ὡς βεβαιώνουν καὶ οἱ κρατούμενοι, εἰς τὰ στρατόπεδά των, ἐπισμηναγὸς Π. Μαντζουράνης καὶ ἀνθ' ἡγός Ν. Μουτούσης καὶ σπεύδουν νὰ δηλώσουν συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐκπροσώπου τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν Πελοπόννησον Π. Κανελλοπούλου, ἀλλὰ σπεύδουν συγχρόνως νὰ σφάξουν ὁμαδικῶς ὄσους ἡμπορέσουν περισσοτέρους Ἑλληνας, εἰς τὴν δύστυχον Πελοπόννησον, τὸν Σεπτέμβριον 1944 καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Μὲ λύσσα καὶ πάθος τῶν φοβεροτέρων ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος, συνεχίζουν νέα ὁμαδικὰ ἐγκλήματα, μόνις ἐφυγαν οἱ Γερμανοί.

2.— Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΙΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

1) ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ὅπως εἶναι γνωστόν, τὴν 20ὴν Μαΐου 1944, εἰς τὸν Λίβανον, ὑπεγράφη τὸ Ἑθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, τὸ ὁποῖον ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἐθνικῶν κομμάτων καὶ ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὁργανώσεων, καθὼς καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΚΚΚΕ. Συνεφώνησαν λοιπὸν καὶ οἱ κομμουνισταὶ, νὰ γίνῃ κυβέρνησις Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰς ἐντολάς της. Συνεπῶς, ἐκτὸς ἄλλων, νὰ σταματήσουν τὰ ἐγκλήματα καὶ νὰ συντελέσουν καὶ αὐτοί, ὅταν θὰ φύγουν οἱ Γερμανοὶ καὶ ἀπελευθερωθῇ ἡ Ἑλλάς, νὰ ἐπικρατήσῃ ἰσότης καὶ ἀσφάλεια. Εἰδικῶς, κατὰ κεφάλαιον τοῦ Ἑθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου, νὰ ἐπέλθῃ ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπαιθρον, ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐνῶ ὑπέγραψαν τὸ Ἑθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, ὑπαναχωροῦν, ἀρνοῦνται νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἀξι-

οὖν νὰ παραιτηθῆ ὁ Γ. Παπανδρέου, θέτουν νέους ὄρους κλπ. Τελικῶς, κατ' ἀνάγκην, δηλώνουν συμμετοχὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΠΕΕΑ, ΚΚΕ, ἀλλὰ μόνις τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1944. Τὴν 4ην Σεπτεμβρίου 1944, συνέρχεται τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον καὶ ἀποφασίζεται ὁμοφώνως, ὅπως ἡ κυβέρνησις ἀπευθύνῃ διάγγελμα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ἔνωσιν. Σημειώνομεν ἀποσπάσματα τοῦ διαγγέλματος:

«Ἀναγγέλλοντες πρὸς τὸ ἔθνος, τὴν πραγματοποιήσιν τῆς κυβερνήσεως τῆς πλήρους Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι μεταδίδομεν χαρμόσυνον εἶδησιν, διότι ἀπετέλει αὕτη πάγκοινον πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ...

». . . Καὶ ὑπάρχει καὶ ἐμφύλιος πόλεμος.

» Ἑθνικαὶ ὁργανώσεις, εὐρίσκονται ἀντιμέτωποι ἄλλων ἐθνικῶν ὁργανώσεων καὶ συχνὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔνοπλος σύγκρουσις. Ἡ κυβέρνησις Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ἀπὸ σήμερον παραγγέλει: «Παύσατε τὴν διαμάχην. Συνεργασθῆτε ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν, πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς μας Πατρίδος». Καὶ παραγγέλει ἐπίσης: «Παύσατε τὴν αὐτοδικίαν. Ἡ ἀπόδοσις δικαιοσύνης, δὲν εἶναι δικαίωμα τῶν ὁργανώσεων καὶ τῶν ἀτόμων. Εἶναι δικαίωμα τοῦ Κράτους».

». . . Ἄλλὰ ὑπάρχει καὶ μία βαθυτάτη ἀγωνία τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι ἡ ἀγωνία διὰ τὴν σύντομον μεταβατικὴν περίοδον ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἡ κυβέρνησις τῆς Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως, ἐὰν δὲν ἐθεώρει καθῆκον τιμῆς καὶ ἐὰν δὲν ἠσθάνετο καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δύναμιν ν' ἀξιώσει καὶ νὰ ἐπαγγελθῆ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τάξιν καὶ ἐλευθερίαν. Εἰς τὴν κυβέρνησιν Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ἀντιπροσωπεύονται ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ ὅλαι αἱ ἐθνικαὶ μαχόμεναι ὁργανώσεις, ἥτοι τὸ σύνολον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἔχει ἐπομένως καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον, νὰ προσδοκᾷ συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἐντολάς της. Καὶ ἐντολαί της, εἶναι ἡ πλήρης τήρησις τῆς τάξεως καὶ ἡ ἀπόλυτος πειθαρχία πρὸς τὰς διαταγὰς της. Ὅσοι παραβοῦν τὰς ἐντολάς, ὀφείλουσαν νὰ γνωρίζουν, ὅτι θὰ κριθοῦν ὡς ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ. Ἡ ἡμέρα τῆς ἀπελευθερώσεως θὰ εἶναι καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας, ἡμέρα χαρᾶς καὶ ὄχι κολάσεως. . . ».

Ἄλλὰ οἱ κομμουνισταί, πάντοτε παραβαίνουν τὸν λόγον των. Ὑποκρίνονται ὅτι συμφωνοῦν, διὰ νὰ παραβοῦν ἀμέσως κάθε ὑπόσχασίν των. Καὶ αὐτοὶ ὑπέγραψαν τὸ ἀνωτέρω διάγγελμα πού ἀνεκοινώθη ἀπὸ τὸν Γ. Παπανδρέου ραδιοφωνικῶς, εἰς τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνικὸν λαόν. Ἄλλὰ παρέβησαν καὶ ἐδῶ τὸν λόγον των. Μόνις ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐσταμάτησαν τὰ ἐγκλήματα των. Τουναντίον, μὲ ταχύτητα τοῦ ἀγριωτέρου κακούργου, τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔσπευσαν νὰ δολοφονήσιν ὁμαδικῶς χιλιάδες Ἕλληνας εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἔτσι εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἡ περίοδος τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ἦτο περίοδος κολάσεως. . .

Ἄληθές εἶναι, ὅτι ἡ ἄφιξις εἰς τὴν Πελοπόννησον τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς κυβερνήσεως, Παναγιώτου Κανελλοπούλου, ἔσταμάτησεν τὴν αὐτοδικίαν καὶ τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ μέχρι τότε εἶχαν προλάβει νὰ δολοφονήσουν πολλοὺς Ἕλληνας οἱ κομμουνισταί, ὅπως ἀναφέρομεν κατωτέρω.

2) ΤΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥΤ Η. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, ἡ κυβέρνησις ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὸ Κάϊρον, διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Νεάπολιν. Ἐκεῖ ὑφώνεται καθημερινῶς ἡ Ἑλληνικὴ σημαία καὶ συνεδριάζει τὸ Ἑλληνικὸν ὑπουργικὸν συμβούλιον. Ἡ κυβέρνησις ἐξαποστέλλει ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀντιπροσώπους τῆς εἰς κάθε περιφέρειαν, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ὑπογραφὲν Ἐθνικὸν Συμβόλαιον, νὰ ἐφαρμοσθοῦν οἱ νόμοι, νὰ σταματήσῃ πλέον κάθε αὐτοδικίαν κάθε ἔγκλημα.

Εἰς Πελοπόννησον, ἀποστέλλεται ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως, ὁ ὑπουργὸς Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ἀπὸ τὴν Πάτρα. Εἰς τὴν Πελοπόννησον ὅμως, ἔφθασε μετὰ τὶς ὁμαδικὰς δολοφονίας εἰς Μυστρά, Καλαμάτα, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνους, Πύλον, Πύργον κλπ. Δυστυχῶς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσῃ ἐνωρίτερον. Ἀποβιβάζεται εἰς τὴν Καλαμάτα, εἰς ἀτιμόσφαιραν πένθους. Ἡ κόλασις εἶχε ἀπλωθῆ. Τὰ κακουργήματα τῶν κομμουνιστῶν, εἶχαν προηγηθῆ. Τὸν ὑποδέχονται ὅλοι οἱ δολοφόνοι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ ἐπιζεφਾਲῆς τὸν ἀρχιδολοφόνον Ἄρη Βελουχιώτην, μὲ τοὺς αἵματοβαμμένους μανροσκούφηδες.

Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ φρονίμως, συμφώνως μὲ τὴν χαραχθεῖσαν πολιτικὴν τοῦ πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου: Νὰ ἐπιτευχθῆ ἢ κατὰ τὸ δυνατόν, ἀναίμακτος ἀπελευθέρωσις καὶ ἡ ἄφιξις εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, μὲ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῆς ὀρεινῆς ταξιαρχίας καὶ τοῦ ἱεροῦ λόχου. Οὐδεὶς ἐβεβαίωσε, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν θὰ συνέχιζαν τὰ ἐγκλήματά των. Ἐπρεπε συνεπῶς νὰ ἐνεργήσῃ μὲ κάθε πολιτικότητα μὲ σύνεσιν, μὲ πρόνοιαν διὰ κάθε ἐνδεχόμενον, διὰ νὰ διασώσῃ ὅσον ἦτο δυνατόν περισσοτέρους Ἕλληνας, ἀπὸ νέες σφαγὰς τῶν κομμουνιστῶν. Τότε οἱ κομμουνισταί, ἦσαν ἔνοπλοι μὲ ὄργανωμένα τυφλὰ ὄργανά των, ἐνῶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἦτο ἄοπλος. Δὲν ἦτο συνεπῶς δυνατόν νὰ ἀγνοήσῃ αὐτὴν τὴν πραγματικότητα.

Κατ' ἀρχάς, ἀπευθύνει τὸ ἀκόλουθον διάγγελμα εἰς τὸν λαὸν τῆς Πελοποννήσου:

«Λαεὶ τῆς Πελοποννήσου,

Ἡ νίκη, ποὺ καὶ στίς πιὸ δύσκολες ὥρες τῆς σλαβιάς, ἦταν γιὰ σένα βεβαία, γίνεται σήμερον πραγματικότης, ἡ ὥρα εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ μετρηθῆ παρὰ μόνον μὲ παλμοὺς τῆς καρδιάς σου.

Ἡ μεγάλη καρδιά τοῦ λαοῦ μας, ἔχει πολλές φορές ὀρίσει τὴν πορείαν τῆς ἱστορίας, ἄς τὴν ὀρίση καὶ σήμερα. Ἡ πορεία της πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ σ' ἓνα νέον κόσμον ἐλευθερίας, σὲ μία εἰρήνη πού ἀξίζει τις μεγάλες θυσίες.

Ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, χαιρετίζω τοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ Μωρηᾶ, ἐκφράζω τὸν βαθύτατον σεβασμὸν τῆς κυβερνήσεως, ἀπέναντι ὄλων ἐκείνων πού εἶτε ὡς ἀντάρτες, εἶτε ὡς στελέχη τοῦ μυστικοῦ πολέμου, εἶτε τέλος μὲ τὴν σιωπηλὴν ἀντίδρασι καὶ καρτερία τους ἀντιμετώπισαν ὑπερήφανα στὰ δύσκολα αὐτὰ χρόνια, τὸν διπλὸ ἐχθρό, τὸν κατακτητὴ καὶ τὴν πείνα, κλείνω εὐλαβῶς τὸ γόνυ, ἐμπρὸς στοὺς τάφους τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἡρώων, ἢ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους πρὸς αὐτοὺς θὰ εἶναι αἰωνία.

Ἐκπροσωπῶ τὴν κυβερνησι τῆς πανελληνίου ἐνότητος, πού ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμή, ἐπρόλαβε νὰ προκύψῃ ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ ἀδίαρητο καρδιά τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνησις, ἐκφράζει τοὺς πόνους ὄλων τῶν μερίδων καὶ καμμιᾶς χωριστᾶ, μὴ περιμένετε νὰ μεροληπτῶ, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα, δὲν ἐκπροσωπῶ κανένα κόμμα, ἐκπροσωπῶ ὅλα μαζί, ὅλες τις μερίδες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκτὸς τῆς μερίδος ἐκείνης, πού συνεργάσθηκε μὲ τὸν ἐχθρό.

Ὅλοι θὰ εἰσακουσθοῦν καὶ θὰ γίνουν σεβαστοί, ἐκτὸς τῶν τελευταίων. Ὅσοι συνεργάσθησαν μὲ τὸν ἐχθρόν, ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, αὐτοὶ θὰ πληγοῦν. Ἀλλὰ τὸ ποῖος ἔχει συνεργασθῆ μὲ τὸν ἐχθρόν καὶ ποῖος εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ἐνοχῆς τοῦ καθενός, αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνεται ἐλεύθερα. Ἡ αὐτοδικία θὰ λείψῃ. Ὅταν ἐγκατασταθῇ ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνησις στὴν πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, στὴν Ἀθήνα μας, θὰ ὀργανώσῃ τὸ σύστημα τῶν κυρώσεων, πού ἐπιβάλλει ἡ ἐθνικὴ συνείδησις. Θὰ λάβω ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἀπὸ τοῦδε τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς κυβερνήσεως.

Ζητῶ ἀπὸ ὄλους, νὰ μὲ βοηθήσετε, βοηθῶντας τὴν κυβερνησιν, βοηθᾶτε τὸ ἑαυτὸν σας, ὑπακούσατε καὶ στίς ὀδηγίες τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου, ἰδιαίτερα οἱ ἔνοπλες πατριωτικὲς δυνάμεις, καλοῦνται νὰ ἐκτελέσουν ὅ,τι διαταχθοῦν, ἐπίσης οἱ δημόσιοι λειτουργοί, καθὼς καὶ οἱ λειτουργοὶ ὀργανισμῶν δημοσίου δικαίου καὶ ὄλων τῶν τραπεζιτικῶν ὀργανισμῶν, νὰ παραμείνουν στὰς θέσεις των, ἀναμένοντες ὀδηγίες.

Ἀλλὰ καὶ κάθε πολίτης, πρέπει νὰ θεωρήσῃ τὸν ἑαυτὸν του στρατιώτη καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸ ἔργον τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ἔργο δυσκολώτερον ἀπὸ τὴν ἀποτίναξι τῆς δουλείας.

Ἄν συλλάβουμε ὄλοι πιστὰ τὸ νόημα τοῦ δυσκόλου αὐτοῦ ἔργου, θὰ δώσωμε ἓνα παράδειγμα στὸν κόσμον ὀλόκληρον.

Καὶ ἀξίζει τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, νὰ συνδεθῇ καὶ πάλιν μ' ἓνα με-

γάλο παράδειγμα, παράδειγμα ἀρετῆς καὶ στὴν ἐλευθερία, παράδειγμα ἡθικοῦ μεγαλείου καὶ στὴν ἐλευθερία ποῦ ἔρχεται.

Ζήτω ἡ 'Ε λ λ ά ς ! »

3) Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς κυβερνήσεως, εἰς τὰ ἐλευθερούμενα Ἑλληνικὰ ἐδάφη, ἦτο μεγάλη καὶ δύσκολος. Ἐφθάναν ἐκεῖ εἰς μίαν μεταβατικὴν περίοδον, ἀπὸ τὴν δουλείαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ὅπου τὰ πάθη καὶ τὰ μίση, εἶχαν ὑψωθῆ ἀπὸ τὰ προηγηθέντα ἐγκλήματα. Κυρίως ὅμως, ἔφθάναν ἄοπλοι αὐτοί, εἰς μίαν ἀτιμώσφαιραν, ὅπου οἱ δολοφόνοι κομμουνισταί, ἦσαν ἀκόμη ἔνοπλοι, ἔτοιμοι νὰ κατεδαφίσουν καὶ τὰ ὑπόλοιπα σπίτια ποῦ εἶχαν ἀπομείνει, ἔτοιμοι νὰ ἀποκεφαλίσουν καὶ τοὺς ὑπολοίπους Ἑλληνας. Καὶ ἡ παραμικρὴ, συνεπῶς διαφωνία πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἢ ἐλαφρὰ διαμαρτυρία, καταγγελία ἢ παρατήρησις πρὸς τοὺς αἰμοσταγεῖς, ἄνευ συνειδήσεως εὐθύνης καὶ πανόπλους κομμουνιστάς, θὰ ἦτο πρᾶξις ἀσύνητος, μὲ δειθείας συνεπειάς διὰ τὸν πληθυσμὸν.

Ἄν δέ, καρποφόρος καὶ συνετὴ πολιτικὴ, εἶναι ἡ μελέτη τῆς πραγματικότητος, ἢ πρόνοια διὰ κάθε ἐνδεχόμενον ἀπὸ κάθε ἐνέργειαν ἢ ἐκδήλωσιν καὶ ἢ κατὰ τὸ δυνατὸν θεραπεία τῶν παρουσιαζομένων προβλημάτων, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι ἡ πολιτικὴ διοίκησις τοῦ ὑπουργοῦ Π. Κανελλοπούλου, κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἦτο σώφρων καὶ σωτηρία διὰ τὸν ἐπιζήσαντα πληθυσμὸν τῆς Πελοποννήσου. Χάριν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, ἀναγκάζεται νὰ συνοδεύῃ ἢ νὰ συνοδεύεται εἰς τὴν Καλαμάταν, τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Πάτρα, ἀπὸ τὸν ἀρχιδολοφόνον Ἄρη Βελουχιώτη καὶ τοὺς ἄλλους δολοφόνους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, φθάνει εἰς Τρίπολιν, ὅπου οἱ κομμουνισταί, εἶχαν ἐφαρμόσει στενὴν πολιορκίαν, ἔτοιμοι νὰ ἐπιτεθοῦν κατ' αὐτῆς. Εἰς τὴν Τρίπολιν, ἦσαν 3.000 ἔνοπλοι τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Τριπόλεως, ἀρνούμενοι νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταί ἦσαν ἐπίσης ἀποφασισμένοι νὰ ἐπαναλάβουν καὶ εἰς τὴν Τρίπολιν ὅ,τι εἰς Μελιγαλᾶ, εἰς Γαργαλιάνους, εἰς Πύλον, εἰς Πύργον καὶ Ἀχλαδόκαμπον. . . Εἶχον ἀποκόψει καὶ τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως, οἱ κάτοικοι ἦσαν χωρὶς νερὸ καὶ περιέμεναν ὅλοι μὲ ἀγωνία, ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, ἡμέρες σφαγῆς καὶ γενικῆς λεηλασίας. Πρὸ τῆς τραγικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ὁ ὑπουργὸς Π. Κανελλόπουλος, ἐπιτυγχάνει μὲ δεξιοτεχνίαν, ἐπιμονὴν καὶ θαυμαστὴν ἀντοχήν, ν' ἀναγνωρισθῇ μέση λύσις, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγκρούσεως καὶ τῆς αἱματοχυσίας. Γίνεται ἀποδεκτὸν νὰ παραδώσουν μὲν τὸν ὄπλισμὸν των οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος ἀσφαλείας, νὰ βαδίσουν δ-

μως, ἐλεύθεροι καὶ συντεταγμένοι εἰς Μύλους τοῦ Ἄργους καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς πλοῖα καὶ νὰ κατευθυνθοῦν εἰς Σπέτσας, οἱ κομμουνιστὰι δέ, νὰ μὴν διενεργήσουν ἀντίποινα κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τριπόλεως. Ἡ ὑπογραφεῖσα συμφωνία ἐτηρήθη πλήρως. Τὸ τάγμα ἀσφαλείας ἔφθασεν ἀνέπαφον εἰς Σπέτσας. Οἱ κομμουνιστὰι δὲν ἐδολοφόνησαν εἰς Τρίπολιν οὔτε ἕναν. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τοῦ ὑπουργοῦ Κανελλοπούλου, ἦτο πραγματικὰ μεγαλειώδης. Ἐπίσης ἐπέτυχεν εἰς Τρίπολιν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων, ποὺ ἦσαν 36 καταδικασμένοι εἰς θάνατον, ἔτοιμοι νὰ ἐκτελεσθοῦν, ὅπως ὁ Π. Μαντζουράνης, ἀντισημναρχος, ὁ Κ. Κουμανιώτης, ἡ μητέρα του, δύο ἀδελφαί του καὶ ὁ γαμβρός του, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Νικ. Μουτούσης, ὁ Γ. Τσατᾶς ἀπὸ Τρόπαια, ὁ Ι. Ὀρφανίδης ἀπὸ Αἰγίον, ἱατροί, ἱερεῖς, κορίτσια κ.ἄ.

Κατώρθωσεν ἐπίσης, νὰ γίνῃ εἰς Μυστρά, ἀναίμακτος ἡ παράδοσις ταγμάτων ἀσφαλείας, ὅπου εἶχαν συγκεντρωθῆ ὅλα σχεδὸν τὰ τάγματα Λακωνίας, μὲ ἐπιστολές του καὶ τὸ κῦρος των, εἰς Ναύπλιον καὶ Μυστρά. Ἐὰν δὲν ἐγένετο πρὶν ἡ παράδοσις τοῦ ὀπλισμοῦ εἰς Μυστρά καὶ Ναύπλιον καὶ ὁ ὀπλισμὸς θὰ περιήρχετο εἰς τοὺς κομμουνιστάς, ἀλλὰ μαζὶ θὰ ἐχύνετο καὶ ἄφθονον αἷμα.

Εἰς Πάτρας ἐπίσης, ὁ ὑπουργὸς Π. Κανελλόπουλος κατώρθωσε νὰ περιώσῃ ὅλον τὸν πληθυσμὸν ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν πρώτων ἡμερῶν ποὺ ἀπειλοῦσαν οἱ κομμουνιστὰι. Ἐγνώριζε, ὅτι ὁ Βελουχιώτης, ἦτο ἡ κινητήριος δύναμις τῶν κομμουνιστῶν καὶ προσεπάθησεν νὰ τὸν οἰκειοποιηθῆ. Ἐγνώριζεν ἐπίσης, ὅτι τὸ ΚΚΕ δὲν ἀνεγνώριζε τὴν ἀνωτάτην θέσιν τοῦ Βελουχιώτη, μολονότι εἶχε γίνῃ ὁ δημιουργὸς τοῦ ΕΛΑΣ, διότι ἦτο «δηλωσίας» τοῦ 1936. Ὁ Βελουχιώτης, κατέχων τὴν θέσιν ποὺ δὲν τοῦ ἀνεγνώριζε τὸ ΚΚΕ, εὐρῆκε τὸν Κανελλόπουλον, ὡς σανίδα σωτηρίας καὶ ἐπέζητει νὰ ἀνεύρῃ καὶ προστάτες εἰς τὴν ἄλλην παρτάξιν. Τὰς ἀδυναμίας του αὐτάς, ἐξεμεταλλεύθη ὁ ὑπουργὸς Κανελλόπουλος καὶ ἐπέτυχε νὰ σταματήσῃ ἡ σφαγὴ καὶ εἰς τὴν Πάτρα. Ἐνδεικτικὴ τῆς πολιτικότητος τοῦ Κανελλοπούλου, ἦτο ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κανελλοπούλου, μαζὶ μὲ τὸν Βελουχιώτη, σ' ἕναν ἐξώστη τῶν Πατρῶν. Ἐκεῖ λέγεται, ὅτι εἶπε:

«Ἄν δὲν ἦμουν Κανελλόπουλος, ἤθελα νὰ ἦμουν Βελουχιώτης» καὶ ὅταν ἐφώναζαν ἀπὸ κάτω οἱ κομμουνιστὰι: «Θάνατος! Θάνατος!», ρώτησε ὁ Κανελλόπουλος τὸν Βελουχιώτη:

— Τί ζητοῦν αὐτοί;

— Ζητοῦν νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ κρατούμενοι, ἀπήντησε ὁ Βελουχιώτης.

— Νὰ τοὺς διατάξῃς νὰ διαλυθοῦν καὶ νὰ τοὺς ἀπολύσῃς ἀμέσως ἐτόνισεν ὁ Κανελλόπουλος.

Τότε ὁ Βελουχιώτης, τοὺς ἀπέλυσεν ὅλους. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ δεξιотεχνία τοῦ Κανελλοπούλου, ἐπέτυχεν τὸ ἀνιότατον τότε, δυνατὸν ἀποτέλεσμα σωτηρίας τοῦ πληθυσμοῦ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1.—ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ: 1940—1941

Όταν ἡ Ἑλλάς ἀπεφάσισε νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν Ἰταλῶν, τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνεφάνησαν οἱ πρῶτοι προδότες. Ἦσαν οἱ ὀργανωμένοι εἰς τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα «ΚΚΕ», τὸ πρακτορεῖον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Τυφλὸν ὄργανον τὸ «ΚΚΕ» τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, τηρεῖ τὴν πολιτικὴν ποῦ συμφέρει μόνον εἰς αὐτήν. Ἐθνικὸν καὶ πατριωτικὸν εἶναι μόνον ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας καὶ ὄχι τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος. Ἐτήρησε δὲ αὐτὴν τὴν τακτικὴν, ἀπὸ τότε, διότι ἦτο ἐν ἰσχύει τότε τὸ Γερμανο - Σοβιετικὸν σύμφωνον, Ρίμπεντροφ - Μολότωφ, τοῦ Αὐγούστου 1939, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς προηγούμενα κεφάλαια. Οἱ σύμμαχοι τότε τῆς Ρωσσίας, ἦσαν καὶ φίλοι τῶν κομμουνιστῶν, ἀσχέτως ἂν ἦσαν ἐπιδρομεῖς καὶ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος των.

Ὁ τότε ἀρχηγὸς τοῦ ΚΚΕ, Ν. Ζαχαριάδης, εὐθυγραμμίζετο μὲ τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῆς Μόσχας καὶ εἰς ἐπιστολὴν του ὑποστηρίζει, ὅτι ὁ ἀμυντικὸς ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, ἦτο ἐξ ἀρχῆς ἱμπεριαλιστικὸς, δηλ. ἐπιθετικὸς. Ἴδου τί γράφει τὴν 28ην Νοεμβρίου 1940:

«Ὁλόκληρος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ξεσηκώθηκε σὰν ἕνας ἄνθρωπος καὶ χάλασε τὰ σχέδια τοῦ φασισμού. Μὲ τὸ αἷμα του ὁ λαὸς ἐξασφάλισε τὴν λευτεριά καὶ ἀνεξαρτησίαν του. Ἐξω ἀπὸ αὐτὰ ἡ Ἑλλάδα δὲν ἔχει καμμιὰ θέσι στὸν ἱμπεριαλιστικὸν πόλεμον ἀνάμεσα στὴν Ἀγγλία καὶ Ἰταλία — Γερμανία. Ἀφοῦ ὁ λαὸς μας ὑπερασπίσθη ἀποτελεσματικὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν λευτεριά του, σήμερα ἕνα μονάχα πράγμα θέλει. Εἰρήνη καὶ οὐδετερότητα, μὲ τούτους τοὺς ὄρους: 1) Νὰ ξανάρθουν τὰ πράγματα ὅπως ἦταν στίς 28 Ὀκτωβρη 1940, δίχως καμμιὰ ἐδαφικὴ —οἰκονομικὴ— πολιτικὴ ζημίαν εἰς βάρους τῆς Ἑλλάδος. 2) Οἱ πολεμικὲς δυνάμεις τῆς Ἀγγλίας, νὰ φύγουν ὅλες ἀπὸ τὰ χῶματα καὶ τὰ νερὰ τῆς Ἑλλάδος. Μὲ βάση τοὺς δύο αὐτοὺς ὄρους, νὰ ζητήσουμε ἀμέσως ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τῆς ΕΣΣΔ, νὰ μεσολαθῆσῃ νὰ γίνῃ Ἑλληνοἰταλικὴ εἰρήνη. Αὐτὸ εἶναι σήμερα, τὸ μοναδικὸ ἐθνικολαϊκὸν συμφέρον. Καὶ ἡ πρᾶ-

Ξις ἔχει ἀποδείξει, ὅτι μόνον ἡ ΕΣΣΔ σήμερα ἔσωσε τὴν εἰρήνην καὶ οὐδετερότητα τῆς Γιουγκοσλαβίας — Βουλγαρίας — Τουρκίας.

28 τοῦ Νοεμβρίου 1940

Ν. Ζαχαριάδης

Υ.Γ. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι, νὰ ζητήσουμε εἰρήνην ἔντιμην καὶ δίχως κυρώσεις καὶ γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε ἄλλη μιὰ φορὰ τόσο τὸν ἐθνικὸν — ἀμυντικὸν ἀπελευθερωτικὸν χαρακτῆρα τοῦ πολέμου πὸν κάνουμε, ὅσο καὶ ὅτι εἴμαστε ξένοι πρὸς τὸν ἰμπεριαλιστικὸν πόλεμον, πὸν κάνουν οἱ μεγάλες πλουτοκρατικὲς δυνάμεις. Ἐν σήμερα δὲν δουλεύουμε διὰ τὴν ἔντιμον εἰρήνην, ὁ πόλεμος θὰ χάσῃ γιὰ μᾶς τὸν ἐθνικὸν — ἀμυντικὸν χαρακτῆρα του, θὰ γίνῃ κατακτητικὸς καὶ τότε θὰ ἔχη ἀντίθετο τὸ λαὸν».

Τὸν Μάρτιον 1941, οἱ Ἕλληνες ἀντιμετωπίζουν νικηφόρος, τοὺς φασίστες Ἰταλοὺς εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἡπείρου. Οἱ κομμουνισταί, καλλιεργοῦν καὶ προπαγανδίζουν μεταξὺ τῶν μαχομένων Ἑλλήνων ἠττοπάθειαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συνθηκολογήσεως. Εἶναι ἡ τακτικὴ τῶν προδοτῶν. Ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ συνέχισις τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς Ἰταλικῆς εἰσβολῆς, ἦτο «μία ἀπειλὴ καὶ κατὰ τῆς Γερμανίας». Ὅ,τι ἐκήρυξε ἡ χιτλερικὴ προπαγάνδα, ἐκήρυτταν καὶ οἱ κομμουνισταί, ἀκριβῶς διότι ἦσαν ἀκόμη σύμμαχοι τοῦ Χίτλερ — Ρίμπεντροφ.

Ἰδοὺ τί γράφει εἰς τὴν ἀπόφασίν της ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΕ τοῦ Μαρτίου 1941:

«Ὁ πόλεμος ἄρχισε μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ἰμπεριαλιστικῆς Ἰταλίας, κατὰ τῆς χώρας μας, ὅταν τὸ ξεπούλημα τῆς βασιλομεταξικῆς σπείρας στοὺς Ἑγγλέζους ἐμπολέμους ἰμπεριαλιστέζ, δημιουργήσῃ μία ἀπειλὴ καὶ γιὰ τὶς δύο δυνάμεις τοῦ ἄξονα. Ἀπὸ τότες ἡ χρησιμοποίησις τῶν Ἑλληνικῶν βάσεων, ἐπέτρεψε στοὺς Ἑγγλέζους, νὰ χτυπήσουν τὸ Μουσσολίνι, στὴν ἴδια τὴν Ἰταλίαν, νὰ τὸν τσακίσουν στὴν Ἀφρικὴ καὶ νὰ τὸν ἐκτοπίσουν ἀπὸ μεγάλον μέρος τῆς Ἀλβανίας, βάζοντας μπροστὰ τὸ στρατό μας, πὸν ἡ παρέλασή του, δημιουργεῖ ἀπειλὴ καὶ γιὰ τὴν Γερμανίαν...»

Ὁ πόλεμος αὐτός, πὸν ὀδηγεῖ στὴν ἐξόντωσιν τὸ λαὸν καὶ τὴν χώραν μας, δὲν ἔχει καμμιά σχέσιν μὲ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος. (Βλέπε εἰς συλλογὴν «Τὸ ΚΚΕ ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ 1931 τόμον Α' ἔκδοσις ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, Ἀθήνα 1947, σελ. 513, ἀπόφασιν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, δευτέρου δεκαημέρου, Μαρτίου 1941).

Ὅταν οἱ Γερμανοὶ τοῦ Χίτλερ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν 6ην Ἀπριλίου 1941, οἱ κομμουνισταί δικαιολογοῦν τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν καὶ ἐπιρρίπτουν εὐθύνην εἰς τοὺς Ἕλληνες, πὸν ἀντεστάθησαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940 καὶ διακηρῦσσουν, ὅτι ἡ Γερμανία, δὲν θὰ ἐπιτίθεντο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἡ Ἑλλάς συνθηκολογοῦσε ἐγκαίρως... Καὶ καταγγέλλει, ὅτι ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν Ἰταλῶν, δὲν ἦτο δίκαιος. Ἰδοὺ τί ἀπεφάσισεν ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, τὴν 14ην Ἀ-

πριλίου 1941:

«Καλοῦμε ὅλο τὸ λαό, νὰ σκεφθῆ πόσο διαφορετικὴ θὰ ἦταν ἡ θέσι του σήμερα, ἂν ἡ ἐπιστροφάτευσι τῆς 28 Ὀκτώβρι 1940 μετατρέπονταν σὲ λαϊκὸ ξεσῆκωμα... Νὰ σκεφθῆ πόσες μανάδες θὰ χαιρώνται τὰ παλληκάρια τους, πὼς ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη καὶ ὅλα ὅσα ἀκόμη θὰ χάσουμε, θὰ γλύτωναν καὶ πὼς ἀντὶ γιὰ μαγνητικὰς νάρκες, μπόμπες, πείνα καὶ καταστροφές, ὁ λαός μας θ'ἄχε στὴ χώρα του π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ ἔ λ ε υ θ ε ρ ι α. Νὰ σκεφθῆ ἀκόμα, πὼς ἂν τὸ σωτήριο αὐτὸ ξεσῆκωμα δὲν ἔγινε, αἰτία εἶναι ἡ π λ ά ν η τ ο ὦ λ α ο ὦ , π ὠ ς ὅ π ὅ λ ε μ ο ς ἦ τ α ν δ ί κ α ι ο ς . . . ». (Βλέπε συλλογὴν: Τὸ ΚΚΕ ἀπὸ τὸ 1918 ἕως τὸ 1931, τόμος Α'. ἔκδοσις ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, Ἀθήνας 1947, σελ. 518).

Εἰς τὸ μανιφέστον, τὸ ὁποῖον ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Μαΐου 1941, διακηρύσσεται ὅτι ἡ Ἑλλάς μὲ τὸ νὰ συνεχίσῃ τὸν πόλεμον, ἔγινε αἰτία ν ἄ π ρ ο κ α λ ἔ σ η καὶ τὴ Χ ι τ λ ε ρ ι κ ῆ εἰ σ β ο λ ῆ. (Βλέπε Μανιφέστο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ, σελ. 519, Ἀθήνα 1947).

Οἱ κομμουνισταὶ παύουν νὰ ἐνισχύουν τὴν Γερμανικὴν προπαγάνδαν, ὅταν ἡ Γερμανία ἐπιτίθεται κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, τὴν 22αν Ἰουνίου 1941... Τότε ἐνθυμοῦνται, ὅτι ἡ Ἑλλάς εὐρίσκειται ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἱταλογερμανῶν. Καὶ ὀλίγον ἀργότερον, ἀρχίζουν τὴν μεγάλην ἀπάτην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὲ τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Ἦτο τὸ ἄλλο μέσον νὰ ὑποστηρίξουν στὴν Πατρίδα, τὴν Σοβιετικὴν Ἑνωσιν.

2.— ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΣΤΜΦΩΝΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

1. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀναφέρομεν, πὼς οἱ Γερμανοὶ φεύγουν νικημένοι ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, μὲ τὴν πεποίθησιν πλέον, ὅτι ἔχασαν ὀριστικῶς τὸν ἐπιτιθετικὸν πόλεμον ποὺ εἶχαν ἀρχίσει. Ἀλλὰ ἐνῶ ἀποχωροῦν νικημένοι, κατόρθωσαν ὁμως, νὰ φύγουν ἀσφαλεῖς, χάρις εἰς τὸ προδοτικὸν σύμφωνον τῆς ἄνω Κολλίνας Κυνουρίας, τῆς 30 Μαρτίου 1944, ποὺ ὑπέγραψαν μὲ τοὺς κομμουνιστάς.

Εἶναι μία ἀπόδειξις ἀκόμη τοῦ συμβιβασμοῦ τοῦ ΚΚΕ, μετὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς. Τὸ συμφωνητικὸν αὐτό, ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ γραφείου περιοχῆς Πελοποννήσου, τῆς ὀργανώσεως τοῦ ΚΚΕ Πολυχρόνη Πολυχρονιάδῃ καὶ τοῦ διοικητοῦ τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς ἀστυνομίας Σπάρτης, τὴν 30 Μαρτίου 1944, εἰς ἄνω Κολλίνα. Τὸ κείμενον τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ αὐτοῦ συμφώνου, ἔχει ὡς ἐξῆς:

*Ἄνω Κολλίνα 30.3.1944

Σ υ ν ε ν ν ό η σ ι ς

Συνήλθομεν σήμερον τὴν 30.3.1944, ἡ S.D. Γερμανικὴ Πολιτικὴ Ἀστυνομία καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος Πελοποννησιακῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀντιπρόσωπος ἐπιτροπῆς Λακωνίας καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ 8ου συντάγματος καὶ ἀπεφασίσαμεν τὰ κάτωθι.

1. Κατόπιν προτάσεως τῶν Γερμανικῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, κατάπανσιν, μέχρι καὶ τῆς 10.4.1944, πυρὸς καὶ ἐξ ἀέρος τῶν δύο παρατάξεων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας, μέχρις ὅτου ἀποφανθοῦν καὶ αἱ δύο ἀνώτεραι ἀρχαί, περὶ τῶν προτάσεων τῶν γενομένων παρὰ τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν. Αἱ δύο συμβαλλόμεναι παρατάξεις ὑποχρεοῦνται νὰ τηρήσουν τ' ἀνωτέρω, μέχρι νεωτέρας τελικῆς ἀποφάσεως περὶ τὴν Λακωνίαν καὶ γενικώτερον, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

Ἡ ὑπόθεσις θὰ συζητηθῆ εἰς Ἀθήνας, τὴν 9—10.4.1944, ἐκ μέρους καὶ τῶν δύο συμβαλλομένων.

Ἡ Ἑλλάς γιὰ τοὺς Ἕλληνας

Ἵπογραφαί

Πέτρος Τσάκωνας (Πολ. Πολυχρονιάδης)

Ὁ διοικητὴς τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς ἀστυνομίας Σπάρτης

Ἵπογραφή δυσανάγνωστος

Ὁ ἀντιπρόσωπος Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Τριπόλεως

Ἵπογραφή δυσανάγνωστος

2. Φαίνεται ὅμως, ὅτι εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἔγιναν παρόμοια σύμφωνα μὴ ἐπιθέσεως καὶ συνεργασίας Γερμανῶν — κομμουνιστῶν, κατὰ τὸν χρόνον ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944. Ἐνα ἀπὸ αὐτά, ἦτο καὶ τὸ στρατιωτικὸν σύμφωνον Γερμανῶν — κομμουνιστῶν, πὸν ὑπεγράφη τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, εἰς τὸ χωρίον Λειβάδι, περιφερείας Θεσσαλονίκης. Εἶναι δὲ θλιβερὴ ἡ σύμπτωσις, ὅτι τὸ προδοτικὸν αὐτὸ σύμφωνον, ὑπεγράφη τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944 δηλ. ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν πὸν ξεκίνησε ἡ πρώτη Γερμανικὴ φάλαγξ, ἀπὸ τὴν Καλαμάτα. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος, μέχρι καὶ τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς δουλείας, τὸ ΚΚΕ προδίδει τὴν Ἑλλάδα. Ἀποδεικνύεται πλέον καὶ ἀπὸ αὐτό, ὅτι δὲν ἔκανε ἐθνικὴ ἀντίστασι, ἀλλὰ προδοσίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ σύμφωνον αὐτὸ τοῦ ΚΚΕ — Γερμανῶν, ἔχει ἀκριβῶς ὡς ἐξῆς:

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ — ΕΛΑΣ

«Οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι 1) καπετὰν Κίτσος διοικητὴς 2ου τάγματος 31ου συντάγματος ΕΛΑΣ, ἐνεργῶντας ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ΟΜΜ (δμάδος μεραρχιῶν Μακεδονίας), με ἐξουσιοδότησι τοῦ μεράρχου ΧΙ, μεραρχίας Λασσάνη καὶ 2) ταγματάρχης Ἔριχ Φένσκε, διοικητὴς μονάδος 31756 ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἐνόπλων Γερμανικῶν δυνάμεων τῆς στρατιᾶς Αἰγαίου,

συνελθόντες σήμερα την 1ην Σεπτεμβρίου 1944, στο χωριό Λειβάδι περιφέρειας Θεσσαλονίκης, συνεφωνήσαμεν τὰ κάτωθι.

1ον Ὁ ΕΛΑΣ ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ μὴν ἐμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ στὴν περιοχὴ τῆς ΟΜΜ, μπαίνοντας σὲ κάθε ἐκκενούμενο τμῆμα, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν καὶ τοῦ τελευταίου Γερμανοῦ στρατιώτου.

2ον. Παράλληλα, ἡ Γερμανικὴ ΑΣΔΜΑ, ὑποχρεοῦται νὰ διατάξῃ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ παραδώσῃ στὸν ἐ φ ε δ ρ ι κ ὸ ν ΕΛΑΣ καὶ στὴν πολιτικὴν ὀ ρ γ ά ν ω σ ι ν τοῦ ΕΑΜ, σύμφωνα μὲ λεπτομερειακὸ σχέδιον ποὺ τὰ δύο συμβαλλόμενα μέρη (ΟΜΜ — ΕΑΜ καὶ ΑΣΔΜΑ) θὰ καθορίσουν.

3ον Ὁ ΕΛΑΣ, ἐγγυᾶται γιὰ τὴν ζωὴ τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν, ποὺ προσχώρησαν εἰς τὰς τάξεις του, φθάνει νὰ ὑποσχεθῶν πὸς θὰ πολεμήσουν στὸ πλευρὸ του, ἐνάντια σὲ οἰονδήποτε ἐχθρὸν τοῦ λαϊκοῦ στρατοῦ.

4ον Ὁ ΕΛΑΣ δ ἐ ν φ έ ρ ν ε ι κ α μ μ ι ᾶ ε ὑ θ ὑ ν η ἂν ἀντιλαϊκῆς προδοτικῆς ομάδες ἐπιτεθοῦν κατὰ Γερμανικῶν δυνάμεων.

5ον Ἡ ΓΑΣΔΜΑ, θὰ παραχωρήσῃ στὸν ΕΛΑΣ, β α ρ ῦ ὀ π λ ι σ μ ὸ καὶ ἀνάλογο πολεμικὸ ὑλικό, γιὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν παραπάνω ομάδων.

6ον Ὁ ΕΛΑΣ μὲ τοὺς ὄρους αὐτοὺς καὶ μὲ τὴν σ υ ν ε ρ γ α σ ί α τ ὠ ν Β ο υ λ γ α ρ ι κ ῶ ν καὶ Ἄ λ β α ν ι κ ῶ ν πα ρ τ ι ζ ᾶ ν τ ι κ ῶ ν ομάδων.

Τὸ σύμφωνο αὐτό, γράφηκε σὲ δύο, τὸ ἓνα στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸ παρέλαβε ὁ ταγματάρχης Ἔριχ Φένκε καὶ τὸ δεύτερον στὴ Γερμανικὴ καὶ τὸ παρέλαβε ὁ καπετὰν Κίτσος.

Λειβάδι 1η Σεπτεμβρίου 1944

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ΟΜΜ

Καπετὰν Κίτσος

Γιὰ τὴν ΓΑΣΔΜΑ

Ἔριχ Φένκε

Αὐτὸ εἶναι τὸ κείμενον τοῦ μυστικοῦ συμφώνου ΕΑΜ — Γερμανικοῦ στρατηγείου Θεσσαλονίκης, τὸ πρωτότυπον τοῦ ὁποίου κατετέθη ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συνδέσμου ἐλασιτῶν Μακεδονίας — Θράκης, εἰς τὴν ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΟΗΕ εἰς Θεσσαλονίκην.

Τὸ πρωτότυπον τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου ἐξετέθη εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἔκθεσιν πειστηρίων ἐν φωτοτυπία, συνοδευόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου τῆς προσκλήσεως ἣν ἀπηύθυνεν ὁ καπετὰν Κίτσος πρὸς τὸν Γερμανὸν ἀξιωματικόν, διὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμφώνου.

3. Παραθέτομεν ἐπίσης, ἀκριβῶς ὅπως ἔχει καὶ τὴν ἀπὸ 29.9.1944, διαταγὴν τῆς 1ης ταξιαρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, ἐκδοθεῖσαν κατόπιν σχετικῆς

διαταγῆς τοῦ Α΄. σώματος στρατοῦ Ἀθηνῶν, ἀπαγορεύουσα τὴν διεξαγωγὴν ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐναντίον τῶν Γερμανῶν. Ἡ ἀς σημειωθῆ, ὅτι ἡ διαταγὴ αὐτή, φέρει ἡμερομηνίαν 29 Σεπτεμβρίου 1944, δηλ. ἐξεδόθη λίγες ἡμέρες πρὶν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Ἀποδεικνύει καὶ αὐτό, τὸ προδοτικὸν ἔγγραφο, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἀπασχολοῦνται μὲ ἐπιχειρήσεις κατὰ Γερμανῶν, ἔστω καὶ τότε ποὺ φεύγουν νικημένοι ἀπὸ τὸ πάτριον ἔδαφος, ἀλλὰ ἀπασχολοῦνται πῶς θὰ φυλλάξουν τὶς σφαῖρες των κατὰ τῶν Ἑλλήνων...

Α΄. Σῶμα Στρατοῦ

Ι. Ταξιαρχία

Ἀριθ. Πρωτ. 5

29 Σεπτεμβρίου 1944. Ὁρα 9,55'.

Ἐ ξ α ι ρ ε τ ι κ ῶ ς ἐ π ε ἰ γ ο υ ς α

Λ Ι Α Τ Α Γ Η

Εἰς ἐκτέλεσιν διαταγῆς Α΄ Σώματος Στρατοῦ

Α Π Α Γ Ο Ρ Ε Υ Ο Μ Ε Ν

Ἀπολύτως πᾶσαν ἐπιχείρησιν, οἰασδήποτε μορφῆς κατὰ μεμονομένων Γερμανῶν ἢ καὶ τμημάτων Γερμανῶν.

Νὰ κοινοποιηθῆ πάραυτα, ἢ ἀνωτέρω διαταγὴ εἰς ἅπαντα τμήματα.

Ἀναφέρατε λῆψιν καὶ ἐκτέλεσιν.

Π α ρ α λ ἦ π τ α ι

1ον καὶ 2ον σύνταγμα.

Ὁ καπετάνιος

Κοσμᾶς

Ὁ Στρατ. διοικητῆς

Δεληβοριᾶς

4. Ὁ διοικητῆς τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ Κ. Κίτσος, τὴν 1.9.1944, ἔστειλε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν εἰς Γερμανὸν ἀξιωματικόν.

Ε Λ Α Σ

11 Τάγμα

1 Σύνταγμα

Πρὸς

Τὸν κ. ταγματάρχην Γερμανικοῦ τμήματος Βασιλικῶν

εἰς Β α σ ι λ ι κ ᾶ

Κύριε ταγματάρχα,

Ἀπόψε, σὰς περιμένω στὴν θέσιν Καλόγηρος (Λειβάδι) καὶ περὶ ὧραν 18ην, διὰ νὰ συζητήσωμεν γιὰ ὑποθέσεις, ποὺ ἀφοροῦν ἐσᾶς προσωπικῶς.

Τῆ 1.9.1944

Ὁ διοικητῆς τοῦ τάγματος

Κ. Κίτσος

5. Ἄλλος ἀξιωματοῦχος τοῦ ἘΛΑΣ, τὴν 7.9.1944 εἰς ἐγκύκλιόν του συνιστᾷ συνδιαλλαγὴν καὶ διαπραγματεύειν μὲ τὸν στρατὸν κατοχῆς. Ἴδου τί ἔγραφε:

«ἘΛΑΣ 34ον Σύνταγμα Πεζικοῦ, γραφεῖον 11, Ἀπόρρητο.

Πρὸς τὰ Τάγματα τῆς δυνάμεως ἡμῶν.

Λαβόντες ἀφορμὴ ἀπὸ πληροφορίαν προερχομένην ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν Θήβας, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐπρότειναν εἰς τοὺς ἀντάρτες, νὰ μὴ τοὺς πειράζουμε στίς συγκοινωνίας τους, γιὰ νὰ μὴν ἐκτρέπωνται εἰς ἀντίποινα καὶ καταστροφές, οἷς συνιστοῦμε τὰ ἑξῆς:

Συστήσατε στίς ὀργανώσεις καὶ τὰ τμήματά σας νὰ μὴν ἀποκλείουν τὴν περίπτωσιν συνδιαλλαγῆς καὶ διαπραγματεύσεων μὲ τὸ στρατὸ κατοχῆς, ἀλλὰ γιὰ ὁποιαδήποτε πρότασι ἐκ μέρους των (ἀνταλλαγὴ αἰχμαλώτων σταμάτημα δράσης μας κλπ.), νὰ γίνεταί προσπάθεια καὶ νὰ ἀξιοῦμε γραπτὴν διατύπωσιν τῶν ἀπόψεών των. Ἡ ἀνωτέρω προσπάθεια, γιὰ τὴν ὁποία πρέπει νὰ καταβληθῆ ἡ προσπάθεια ἐκ μέρους σας καὶ ἐκ μέρους τῶν ὀργανώσεων. Ἐχει σημασίαν γιὰ μᾶς καὶ πρέπει ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ.

7.9.1944.

Γιὰ τὸ 34ον σύνταγμα
Ὁρέστης Ράμμης

Π α ρ α λ ἦ π τ α ι :

I, II, III Τάγμα.

6. Αἱ ἀδελφικαὶ διαθέσεις συνεργασίας τῶν κομμουνιστῶν μὲ τοὺς Γερμανοὺς, ἀποδεικνύονται καὶ ἀπὸ τὰ ἑξῆς ἐπίσης ἔγγραφα:

α) «ἘΛΑΣ, XIII μεραρχία Στερεᾶς, Ἐπιτελεῖο, Γραφεῖο II καὶ III ἀριθ. ΕΠΕ 718. Διαταγὴ ἐμπιστευτικὴ — Ἀπόρρητος, προσωπικὴ γιὰ τίς διοικήσεις, κατεπείγουσα.

Οἱ πράκτορές μας, θὰ κάνουν ἔντονη ἀντιφασιστικὴ προπαγάνδα, δίδοντας στοὺς Γερμανοὺς νὰ καταλάβουν, ὅτι μόνος δρόμος σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς των καὶ ἀξιοπρεπείας τους καὶ τοῦ γυρισμοῦ στοὺν τόπο τους, εἶναι αὐτομολῶντας νὰ περάσουν στίς γραμμές μας, μιὰ καὶ σὰν λαϊκὸς στρατός, θὰ τοὺς ἐξασφαλίσουμε τὰ παραπάνω ὑποδεικνύοντάς τους, ὅτι συνεστήθη στὰ βουνὰ τῆς ἐλεύθερης Ἑλλάδος, κοντὰ καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἘΛΑΣ ἐπιτροπὴ ἐκ Γερμανῶν, ὀνομαζομένη «Ἐλεύθερη Γερμανία». Ἐνῶ ἀντίθετα στὴν περίπτωσιν μᾶς συνθηκολογήσεως π.χ. πέφτωντας στὰ χέρια τῶν ντόπιων φασιστικῶν ὀργανώσεων κινδυνεύουν νὰ γίνουν θύματα τῆς ἐκδικητικῆς μα-

νίαις τω ν μιά κι' αὐτὲς δὲν κάνουν διάκριση μεταξύ ὑπευθύνων στελεχῶν καὶ τῆς μάζας τοῦ στρατοῦ, ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πειθαρχῇ.

Σ. Δ. XIII μεραρχίας Στερεάς

28.8.1944

Παπαθανασίου Ἰωάννης, συνταγματάρχης ἱππικοῦ Τάσος Λευτεριάς».

β) «ΕΛΑΣ Γενικὸν Στρατηγεῖον. Ἐπιτελεῖον. Γραφ. Π Ἵπηρεσιακὸν σημείωμα. Πρὸς Π Γραφεῖον XIII μεραρχίας. Ἀποστέλλομεν τὸν Γερμανὸν αἰχμάλωτον ἀντισυνταγματάρχην Σοῦλτσε Χάνζ. Παρακαλοῦμεν νὰ τὸν περιποιηθῆτε ἰδιαίτερα.

Σ. Δ. Γεν. Στρατηγεῖον 24.11.1944. Τὸ Π Γραφεῖον (ὑπογραφή).

Ὅταν δέ, ἓνα τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ, παρέδωκεν εἰς τὰ Βρετανικὰ στρατεύματα Γερμανοὺς αἰχμαλώτους, ἐξεδόθη ἡ κάτωθι διαταγή:

γ) «ΕΛΑΣ Γενικὸν Στρατηγεῖον. Ἐπιτελεῖον. Γραφεῖον 11)5. Ἀριθ. Ε. Π. 10429 ραδιοτηλεγραφικῶς — ἀνοιχτό.

ΔΙΑΤΑΓΗ

Μονὰς τις παρέδωκεν εἰς στρατόπεδον Ἀθηνῶν ξένον πρὸς ΕΛΑΣ Γερμανοὺς αἰχμαλώτους, συλληφθέντας ὑπὸ τμημάτων μας. Ἀπαγορεύομεν εἰς τὸ ἐξῆς τοιαύτην παραδοσὶν αἰχμαλώτων ἢ αὐτομόλων, ἄνευ εἰδικῆς διαταγῆς μου.

Σ. Δ. 7.11.1944, Στέφανος Σαράφης

Ἵποστράτηγος, Ἄρης Βελουχιώτης

Π α ρ α λ ῆ π τ α ι :

Ἵπασαι μεγάλαι μονάδας».

3.— ΠΡΟΔΟΤΙΚΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΜΕ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

1. Ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, ὁ κομμουνισμὸς διὰ νὰ ἐπιχρησθῆ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐχρησιμοποίησε τοὺς μονίμους ἐδῶ ἀντιπροσώπους του, τὰ μέλη τοῦ ΚΚΕ. Αὐτοὶ διηλ. ποὺ δὲν βλέπουν Ἑλλάδα καὶ Ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ ἄλλην πατρίδα, μακριὰ ἀπὸ τὸν γαλανὸν μας οὐρανό. Ὡς ἀπατηλὰ δέ, μέσα τὸ ΚΚΕ ἐχρησιμοποίησεν καὶ τὶς ὀργανώσεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ποὺ ἐδημιούργησεν.

Εἰς ἄλλα κεφάλαια, περιλαμβάνονται τὸ προδοτικὸν σύμφωνον Μελισσοχωρίου τοῦ Ἰανουαρίου 1944 καὶ τὸ σύμφωνον Πετριτσίου τῆς 12ης Ἰουλίου 1943, μεταξὺ τοῦ ΚΚΕ καὶ Κ Κ Βουλγαρίας, ὅπου παραχωροῦνται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἡ Μακεδονία μας καὶ ἡ Θράκη μας. Κατωτέρω, παραθέτομεν καὶ ἄλλα προδοτικὰ σύμφωνα.

2. Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, οἱ κομμουνιστὰι ἐπιδιώκουν νὰ πάρουν τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀντὶ νὰ κτυπή-

σουν τούς ὑποχωροῦντας Γερμανούς εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν, συνάπτουν ἄλλο προδοτικὸν σύμφωνον, μὲ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα Βουλγαρίας, τὴν 20ην Σεπτεμβρίου 1944, εἰς τὸ Μελισσοχώριον Μακεδονίας, ὅπου οἱ Βούλγαροι ἀναλαμβάνουν νὰ δώσουν ὅπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τὸν ΕΛΑΣ, διὰ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ πράγματι, παίρνει καὶ ἄλλα ὅπλα ὁ ΕΛΑΣ καὶ βαδίζει κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Κατ' ἐντολὴν τοῦ ΚΚΕ, ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, πὺν ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροὶ τὰ 90%, δὲν ἦσαν κομμουνισταί, παίρνουν ἐντολὴν, νὰ καταλάβουν τὴν Ἀθήνα. Ἀντὶ νὰ κτυπήσουν τούς Γερμανούς πὺν φεύγουν, (ὁ πόλεμος ἐσυνεχίζετο), προετοιμάζουν τὸ κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, ὅπου ἐσκοτώθησαν χιλιάδες Ἕλληνες. Παραθέτομεν κατωτέρω ὁλόκληρον τὸ προδοτικὸν αὐτὸ σύμφωνον. Μία ἀπλῆ, ἀλλὰ προσεκτικὴ ἀνάγνωσις αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου, ρίχνει φῶς εἰς ὅλα τὰ γεγονότα καὶ τῆς κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ κινήματος τῶν κομμουνιστῶν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 καὶ ἰδίως καὶ τοῦ συμμοριτοπολέμου. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σύμφωνον ἐξηγεῖται πῶς εὐρέθησαν Βούλγαροι ἐπὶ κατοχῆς εἰς τὴν Πελοπόννησον, Βούλγαροι μαζὶ μὲ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, στὸ κίνημα τῶν Ἀθηνῶν, Δεκεμβρίου 1944, διὰ νὰ αὐξηθῆ ἡ αἰμορραγία τῆς Ἑλλάδος:

ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΜΕΛΙΣΣΟΧΩΡΙΟΥ 20.9.1944

«Σήμερον τὴν 20ην Σεπτεμβρίου 1944, ἐν Μελισσοχωρίῳ τῆς Μακεδονίας, οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ΚΚΒ, τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῆς ΠΕΕΑ, συμφωνήσαμε καὶ ἀποφασίσαμε τὰ κάτωθι, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ κοινοῦ ἀτελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνος, καθὼς καὶ διὰ τὴν μελλοντικὴν μας συνεργασίαν:

1) Ἄμεσον ὑποστήριξιν τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ πολεμικὸν ὕλικὸν ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ.

2) Ὁ Βουλγαρικὸς στρατός, δὲν θὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ ΕΛΑΣ καὶ θὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐπιχειρήσεις του καὶ ἐναντίον κυβερνητικῶν στρατευμάτων καὶ ἐναντίον ἐθνικιστικῶν σωμάτων.

3) Κατὰ τὴν Ἀγγλοαμερικανικὴν ἀπόβασιν ἐν Ἑλλάδι, ὁ ΕΛΑΣ ὑποχρεοῦται νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὰς τάξεις του, Βουλγαρικὰ στρατεύματα καὶ νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ.

4) Κατὰ τὴν ἀπόβασιν, θὰ ἐνωθοῦν τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα καὶ ὁ ΕΛΑΣ.

5) Ὁ ΕΛΑΣ, ὑποχρεοῦται ἐν περιπτώσει ὑποχωρήσεως, νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα, μέχρι τῶν Βουλγαρικῶν συνόρων.

6) Ὅλο τὸ Βουλγαρικὸ πολεμικὸ ὕλικό, τὸ εὐρισκόμενον εἰς Μακεδονία καὶ Θράκην θὰ παραχωρηθῆ ἀνέπαφον εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

7) Ὁ ΕΛΑΣ ἀναλαμβάνει τὴν προστασίαν τῆς Βουλγαρικῆς μειονότητος καὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς καὶ θὰ διευκολύνῃ ἐφόσον αὕτη θὰ ζητή-

ση τὴν ἀναχώρησίν της εἰς τὴν Βουλγαρίαν, συναποκομίζουσα καὶ τὴν περιουσίαν της.

9) Ἀπὸ κοινοῦ ἀγῶν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐναντιοῦνται εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΚΚΕ.

10) Τὸ ΕΑΜ, τὸ ΚΚΕ καὶ ὁ ΕΛΑΣ, ἀναλαμβάνουν νὰ σχηματίσουν μίαν διεθνή Μακεδονίαν, μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου.

11) Κατάργησις τῶν συνόρων, μεταξὺ Βουλγαρίας — Ἑλλάδος καὶ Σερβίας.

12) Οὐδεὶς Βούλγαρος θὰ συλληφθῆ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ, ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ.

Ἐν Μελισσοχωρίῳ τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1944

Διὰ τὸ Κ Κ Β

Φιλίποπις

Γραμματεὺς Βουλγαρικῆς Λέσχης

Διὰ τὸν Βουλγαρικὸν Στρατὸν

Γιούνοφ

Διὰ τὸν Ε Λ Α Σ

Αὐγερινὸς

Διὰ τὴν Π Ε Ε Α

Στασινόπουλος

3. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποκαλοῦν τοὺς Βουλγάρους συμμάχους καὶ ἀπειλοῦν τὰ Ἑλληνικὰ χωριά, μὲ Βουλγαρικὸ πυροβολικόν. Ἴδου καὶ ἄλλο προδοτικὸν ἔγγραφον τῆς 19ης Σεπτεμβρίου 1944.

«Ε Λ Α Σ

3η Μεραρχία

1)26

Πατριῶτες, καλὴ λευτεριά,

Κατόπιν ἀποφάσεως τῶν συμμαχικῶν Βουλγαρικῶν δυνάμεων καὶ τοῦ τάγματός μας, ὡς καὶ τῶν διαταγῶν καὶ ἐντολῶν τῆς ἐθνικῆς κυβερνήσεως (Καίρου), ὡς καὶ τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, στρατηγοῦ Οὐίλσον, παρακαλεῖσθε, ὅπως ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν χωρίων Μπάφρα — Τσερεπλιάνη — Κορμίτσας καὶ Νικησάνης, ὡς καὶ τῶν τυχόν εὐρισκομένων στὸ βουνό, νὰ προσέλθωσι ἐντὸς (2) δύο ὡρῶν εἰς Μπάφραν καὶ καταθέσωσι τὸν ὄπλισμόν των καὶ ἐγγυώμεθα τὴν ζωὴν των καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς περιουσίας, τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς τῶν οἰκογενειῶν των. Εἰς περίπτωσιν ποὺ δὲν θέλετε συμμορφωθῆ ἐντὸς μιᾶς (1) ὥρας ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς παρούσης, ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς θὰ ἐκκενώσῃ τὰ ἀναφερόμενα χωριά, πρὸς ἀποφυγὴν αἱματοχυσίας, καθότι τὰ χωριά ταῦτα διὰ πυροβολικοῦ καὶ δυνάμεών μας καὶ Βουλγαρικῶν τοιούτων, θέλουσι καταστραφῆ ἐκ θεμελίων. Διὰ τὴν συνεννόησιν παρακαλοῦμεν, ὅπως προσέλθῃ ἀντιπροσωπεΐα ἐκ 3 ἀξιωματικῶν ἢ καπεταναίων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Πᾶσα ἀποσιώπησίς σας, θὰ σημάνῃ τὴν ἄμεσον ἔναρξιν ἐχθροπραξιῶν, σὲ βάρους

τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ λαοῦ. Τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην, νὰ γνωστοποιήσητε πρὸς ὅλα γενικῶς τὰ ἔνοπλα τμήματά σας καὶ τοὺς πληθυσμοὺς τῶν ἀναφερομένων χωριῶν καὶ δι' αἱματοχυσίαν θὰ βαρύνῃ στὴν ἱστορίαν μας, ὑμᾶς καὶ μόνον.

Πρώτη 19 Σεπτεμβρίου 1944

Ὁ ὑπεύθυνος

Γεροδῆμος

Ταγματάρχης».

ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΚΑΡΤΑΙΩΝ — ΕΛΕΣΣΗΣ
ΤΖΗΜΑ — ΚΑΛΤΣΕΦ 25.1.1944

Τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1944, εἰς τὸ χωρίον Καρυδιές τῆς Ἐδέσσης εἰς Μακεδονίαν, συνῆλθεν συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ τοῦ ΣΝΟΦ (Σλαβικὸν ἀπελευθερωτικὸν μέτωπον). Τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΕΑΜ ἠγεῖτο ὁ πρῶν βουλευτὴς τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος καὶ μέλος τοῦ τριμελοῦς στρατηγείου τοῦ ΕΛΑΣ Τζίμας Βασίλειος, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Σαμαρινιώτης». Τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΣΝΟΦ, ἠγεῖτο ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ Κάλτσεφ.

Κατὰ τὸ συνέδριον ἀπεφασίσθησαν τὰ ἑξῆς:

1ον) Στενὴ συνεργασία μεταξὺ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ ΣΝΟΦ. Ἀμοιβαία ἐνίσχυσις.

2ον) Ὁ Βουλγαρικὸς στρατός, θὰ ἐφοδιάξῃ συστηματικῶς καὶ ἀνελλιπῶς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ εἰς ὅπλισμόν, πυρομαχικά, παντοειδῆς ὑλικόν, οἰκονομικά μέσα κλπ.

3ον) Ὁ Βουλγαρικὸς στρατός κατοχῆς, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταλάβῃ τὰ ἀστικά κέντρα τῆς Μακεδονίας, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως.

4ον) Τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ ΣΝΟΦ, συμφωνοῦσι ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς δημιουργίας αὐτονομοῦ Μακεδονικοῦ κράτους Σοβιετικῆς ὀργάνωσης τὸ ὁποῖον νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἐνώσεως τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν.

5ον) Παραχωροῦνται εἰς τὴν ΣΝΟΦ, ὡς ζώνη δράσεως, αἱ ἐπαρχίαι Κιλκίς, Παιονίας, Γιαννιτσῶν, Ἐορδαίας, Φλωρίνης καὶ Καστοριάς.

6ον) Μετὰ τὴν πλήρη ἐπικράτησιν τοῦ ΣΝΟΦ, ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω ἐπαρχιῶν, δύναται τοῦτο τὸ ΣΝΟΦ, νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δρασίαν του εἰς τὰς ἀμέσως νοτίας τῶν ἐπαρχιῶν τούτων περιφερείας.

Τῆς συμφωνίας ἡ ἐφαρμογή, ἤρχισεν ἀμέσως οὕτω:

α) Ἐκ τῶν νομῶν Φλωρίνης καὶ Καστοριάς, ἅπαντα τὰ σώματα τοῦ

ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, άντεκατεστάθησαν από τμήματα Βουλγαρομακεδονικών συμμοριών.

β) Ένεφανίσθησαν εις Κλιμακτσάλαν και Παΐικον, τμήματα Βουλγαρομακεδονικών συμμοριών, συνεργαζόμενα στενότερα μετά ομάδων.

γ) Άμέσως ένεφανίσθησαν τμήματα Βουλγαρομακεδόνων, εις περιοχήν Κρουσιών, συνεργαζόμενα μετά του ΕΑΜ — ΕΛΑΣ.

δ) Εις την Άρδιαν, άνεπετάθη ή σημαία της αυτόνομου Μακεδονίας, ήτις είναι αυτή ή Βουλγαρική σημαία, με την διαφοράν, ότι τας ταινίας έρυθράν και λευκήν και πρασίνην, τας έχει καθέτως άντι όριζοντίως και επί πλέον έχει έρυθρόν άστέρα εις τó κέντρον της λευκής ταινίας.

ε) Έκτός του ύπογραφέντος συμφωνητικού μεταξύ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ και ΣΝΟΦ, συνέπεια του όποιου σήμεραν εύρίσκονται πολλαί συμμορίαί Βουλγάρων επί Έλληνικού έδάφους, εκτός του έφοδιασμού των σωμάτων του ΕΛΑΣ δι' όπλων και πυρομαχικών, υπό έπισήμων Βουλγαρικών άρχών κατοχής Μακεδονίας, πρό ήμερών, είχομεν νέαν εκδήλωσιν της άντεθνικής δράσεως του ΕΑΜ — ΕΛΑΣ.

Ό έαμίτης δήμαρχος Νιγρίτης, επί κεφαλής μιάς έπιτροπής, άποτελουμένης από Βουλγάρους και έαμίτες της περιοχής Νιγρίτης, παρουσιάσθη εις τον έν Νιγρίτη Βούλγαρον στρατ. διοικητήν και έδήλωσεν εις αυτόν, ότι ό πληθυσμός της περιφέρειας Νιγρίτης, έχει άποκάμει από τον ζυγόν τον Έλληνικόν και ότι δέν έχει έμπιστοσύνην εις τους Έλληνας, ούτε εις τους Γερμανούς, ούτε εις τους Άγγλους και ότι έμπιστοσύνην έχει μόνον εις τους Βουλγάρους και τον προστάτην Βουλγαρικών στρατόν και παρακαλεί να διαβιβασθί ή εύχή και ή παράκλησις του πληθυσμού εις την κυβέρνησιν της Σόφιας, ήτις να μεριμνήσ η δια την ένσωμάτωσιν και της έπαρχίας Νιγρίτης, εις την Βουλγαρίαν. Ό Βούλγαρος στρατ. διοικητής, παρεκάλεσε την έπιτροπήν, όπως ή γενομένη προφορικώς δήλωσις να περιληφθί εις τó υπόμνημα προς την Βουλγαρικήν κυβέρνησιν, τó δέ, υπόμνημα να ύπογραφη από τον άρρενα πληθυσμόν της περιφέρειας. Κατόπιν συνεχών πιέσεων, απειλών και μαρτυριών, τó υπόμνημα ύπεγράφη από πολλούς πολίτας. Άτηνυθύνθησαν μάλιστα και εις τον Μητροπολίτην Σερρών Κωνσταντίνον, έχοντα ήδη την έδραν του εις Νιγρίτα.

Ούτος ήρνήθη να συμμορφωθί προς την αξίωσιν ταύτην και ήπειλήθη, ότι εις περίπτωσιν άντιδράσεώς του εις τó έργον του ΕΑΜ — ΕΛΑΣ θα εκτελεσθί άμέσως. Τó υπόμνημα όμως, ύπεβλήθη εις τον Βούλγαρον στρατιωτικόν διοικητήν δια τά περαιτέρω.

Εύτυχώς, ότι άπεκαλύφθησαν και αυτά τά προδοτικά σύμφωνα, ώστε να μήν ήμπορη πλέον κανείς από τους προδότες να τολμάη να μιλή έν όνόματι της Ελλάδος.

Βεβαίως εις την Ελλάδα, έχομε δημοκρατίαν και συγχωρούμεν και άνεχόμεθα. Πολλοί, χθεσινά όργανα του ΚΚΕ, μετενόησαν και έπαψαν να είναι όργανα των έχθρών της Ελλάδος. Πολλοί άφελείς και φιλόδοξοι άν-

τελήφθησαν ὅτι ὁ δρόμος ποὺ προτείνουν οἱ κομμουνισταί, δὲν ἔχει οὔτε ἐλευθερία, οὔτε Ἑλληνικὴν Πατρίδα. Καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸν ἐθνικὸν δρόμο, ὅπου ἔζησαν καὶ οἱ πατέρες μας. Καὶ ἐκεῖ ἐντὸς τοῦ ἐθνικοῦ κύκλου, νὰ λύσωμεν ἐμεῖς τίς διαφορὰς μας καὶ τὰ προβλήματα μας, χωρὶς ἐπέμβασις τῶν ξένων. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταί, τὰ ὄργανα τοῦ ΚΚΕ, τυφλωμένοι ἢ πληρωμένοι προδότες καὶ δολοφόνου, ἔχουν ἀνίατον νόσημα. Οὔτε θεραπεύονται, οὔτε φιλοτιμίαν ἔχουν. Δὲν δημοσιεύομεν συνεπῶς τὰ προδοτικὰ σύμφωνα δι' αὐτούς. Τὰ δημοσιεύομεν γιὰ τοὺς Ἕλληνας, ποὺ βλέπουν καὶ σκέπτονται Ἑλληνικὰ νὰ προσέξουν τοὺς συμπολίτες των, νὰ τοὺς ἀναπτύξουν αὐτὰ τὰ γεγονότα καὶ αὐτὰ τὰ σύμφωνα, γιὰ νὰ μὴ εὔρουν ποτὲ καὶ ἄλλα θύματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν οἰκομουνισταί. Ὅσοι πιστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν δημοκρατίαν, ἅς γίνουν παντοῦ δάσκαλοι, ρήτορες τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἀληθείας καὶ φρουροὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

4.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΣΤΗΜΜΑΧΟΥΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΛΒΑΝΟΥΣ

Εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἔχει ἀναπτυχθῆ, ὅτι μεταξὺ τῶν κατακτητῶν τῆς Ἑλλάδος τὰ ἔτη 1941—44, ποὺ ἠθέλησαν νὰ μείνουν ὀριστικῶς εἰς τὴν Πατρίδα μας, ἦσαν οἱ Ἴταλοί, Γερμανοί, Βούλγαροι καὶ κομμουνισταί. Ἐὰν ἐνικοῦσε ὁ ἄξων, ἢ Ἑλλάς θὰ διμελιζέτο μεταξὺ Ἰταλῶν — Γερμανῶν καὶ Βουλγάρων, εἰς τρία μερίδια. «Θὰ ἀφήνουν μόνον, ἢ περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν Ἀκρόπολιν, ὡς δεῖγμα Ἑλληνικοῦ κράτους», κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Μουσσολίνι — Χίτλερ. Ὅταν ὅμως, τὴν 22αν Ἰουνίου 1941, οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ρώσων, οἱ κομμουνισταὶ ἄρχισαν καὶ αὐτοὶ τότε τὸν πόλεμον, μόνον ὅμως, κατὰ τῶν Ἰταλογερμανῶν καὶ ὄχι κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ μόνον, διότι ἐχρειάζετο νὰ βοηθηθῆ ἡ Πατρίδα των ἢ Σοβιετικὴ Ρωσία. Σύμπτωσις, λοιπόν, εὐχάριστος θὰ ἔλεγε κανεὶς. Δυστυχῶς, οὔτε σύμπτωσις ἦτο. Ἡ μειοψηφία τῶν κομμουνιστῶν, ποὺ προσετέθη εἰς τὴν καθολικὴν ἀντίστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἔκανε ὄχι μόνον μεγαλύτερο κακό, ἀλλὰ ἔκανε ἀσυγκρίτως μεγαλύτερο κακό εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἀπὸ ὅτι ἐπροξένησαν καὶ οἱ τρεῖς μαζί οἱ ἄλλοι κατακτηταί, Ἴταλοί — Γερμανοὶ καὶ Βούλγαροι. Ἡ διαπίστωσις αὐτή, γίνεται εὐκόλως ἀποδεκτὴ μὲ τὴν σύγκρισιν τῶν καταστροφῶν ἀπὸ ἕνα ἕκαστον κατακτητὴν ἰδιαίτερος.

Εἶναι ἀνάγκη ὅμως, νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἐὰν ἐνικοῦσαν οἱ Ἰταλογερμανοὶ, οἱ Ἄλβανοὶ θὰ ἐπεκτείνοντο μέχρι τῆς Πρεβέζης καὶ Ἄρτας. Οἱ Ἄλβανοὶ, εἶχαν πολεμήσει μὲ 16 τάγματα ἐναντίον μας τὸ 1940, παρὰ τὸ πλεονέκτημα τῶν Ἰταλῶν. Ὁ Μουσσολίνι, τὴν 11ην Ἰουλίου 1941, διορίζει ὡς ὑπατον ἀρμοστὴν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Τζαμουριάς, τὸν Τζεμίλ Ντῖνο καὶ ἡ Ἄλ-

βανία την 22αν 'Ιουλίου 1941, ἐκήρυσεν τὸν πόλεμον ἐπίσημως καὶ ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Συνεπῶς, ἡ Ἄλβανία καὶ ἐναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐναντι τῶν συμμάχων τῆς, ἦτο ἐπίσημος ἐχθρὸς καὶ ἀντίπαλος εἰς τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον. Ἦτο φανερὸν πλέον, ὅτι ἐὰν ἐνικοῦσεν ὁ ἄξων, ἡ Ἑλλάς ὄχι μόνον δὲν θὰ εἶχε ἐλπίδας νὰ ἀπελευθερωθῇ ἡ βόρειος Ἠπειρος, ἀλλὰ θὰ ἐχάνετο καὶ ἡ ἐλεύθερη Ἠπειρος, μέχρις Ἀρτας.

Ὅταν τὸ 1943, ὁ συμμαχικὸς ἀγὼν, κλείνει ὑπὲρ τῶν συμμάχων, οἱ Σλαῦοι θέτουν πλέον μὲ ἀκριβείαν καὶ ἐδῶ τὸ πρόγραμμά των. Ὅχι μόνον ἡ Βουλγαρία νὰ μὴ πάθῃ τίποτε, μολονότι θὰ ἦτο ἠττημένη καὶ ἔνοχος τόσων ἐγκλημάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ βόρειος Ἠπειρος νὰ μὴ περιέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὡς μέσον τοῦ σκοποῦ των αὐτοῦ, χρησιμοποιοῦν καὶ ἐδῶ τὸ ΚΚΕ καὶ ΕΑΜ — ἙΛΑΣ.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς βλέπει πλέον ἐπιχειμένην μαζὶ μὲ τὴν ἀπελευθέρωσίν του καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς βορείου Ἠπείρου. Εἰς τὴν βορείον Ἠπειρον, οἱ ὑπόδουλοι ἐκεῖ Ἕλληνες, τὸν Ἰούνιον 1942, ἰδρῶν τὸ Μέτωπον Ἀπελευθερώσεως Βορείου Ἠπείρου (ΜΑΒΗ). Τὸν Μάϊον 1943, οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΛΕΣ φθάνουν μέχρι τῶν συνόρων τῆς βορείου Ἠπείρου καὶ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ὀργάνωσιν ΜΑΒΗ. Μὲ τὴν εὐνοϊκὴν πλέον τροπὴν τοῦ πολέμου, εἴτε μὲ ἀπόθασιν, εἴτε μὲ ἐπέκτασιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ, εἰς βορείον Ἠπειρον, ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς βορείου Ἠπείρου, ἦτο βεβαία. Ἔτσι θὰ ἐπήρχετο δικαίωσις τόσων ἀγῶνων καὶ τόσων θυσιῶν! Αὐτὰ ἐσκέπτοντο ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, κατ' ἐντολὴν τῶν Σλαύων, χρησιμοποιοῦν ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ ματαιώσουν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς βορείου Ἠπείρου καὶ τὴν ἔνωσίν τῆς μὲ τὴν Ἑλλάδα.

α) Ἐνεργοῦν τόσες καὶ τόσες ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΕΣ εἰς Ἠπειρον, ὡς ἀναφερόμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

β) Προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ διαλύσουν τὸ ΜΑΒΗ καὶ στέλλουν πρὸς τοῦτο ἀπεσταλμένους των εἰς βορείον Ἠπειρον, ἵνα συνεννοηθοῦν μὲ τοὺς ἐκεῖ κομμουνιστάς, τοὺς ὁποίους ἐνισχύουν μὲ ὄπλα. (Ὅρα: βιβλίον Μ. Μυριδάκη: «Οἱ ἀγῶνες τῆς Φυλῆς», σελ. 335 - 345).

γ) Ἐπογράφουν σύμφωνον συνεργασίας των μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς κομμουνιστάς τὴν 10ην Αὐγούστου 1943.

Τὸ σύμφωνον ἔχει ἀκριβῶς ὡς ἑξῆς:

Ἄ π ό φ α σ ι ς

Τὴν 10ην Αὐγούστου 1943, συνῆλθεν εἰς κοινήν σύσκεψιν ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου Τζαμουριάς καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου Ἑλλάδος, μετὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος Ἀργυροκάστρου Ἀλβανίας, ὅπως μελετήσωσι τὰ προβλήματα τῆς Ἀλβανικῆς μειονότητος ἐν Ἑλλάδι καὶ

θι ἀποφάσεις.

1) Μὲ τὰς προκαταλήψεις τῶν αἰῶνων, τὰ ἐκατέρωθεν σφάλματα, τὰ ἐγκλήματα ὀρισμένων κακοποιῶν καὶ τὴν σωβινιστικὴν προπαγάνδα μερικῶν ἐπιτηδεῶν ὑποδοιλομένων καὶ ὑπὸ τοῦ φασισμοῦ καὶ τῶν πρακτόρων του, ἐδημιουργήθη διὰ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἀλβανικὴν μειονότητα, μία κατάστασις τοιαύτη, ἡ ὁποία διατηρεῖ ἀρκετὰς δυνάμεις εἰς οὐδετερότητα καὶ ἀντιθέτους τὴν μίαν πρὸς τὴν ἄλλην νεκρούς, ἐπομένως διὰ τὸν ἀντιφασιστικὸν πόλεμον ποὺ κάμνουν οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας. Χωρὶς νὰ τὸ θέλουν οἱ λαοὶ τῶν μειονοτήτων, ἔχουν κάμει ἐναντίον τῶν συμφερόντων των, ἐξυτηρέτησιν τοῦ ἐχθροῦ. “Ὅλα τὰ σημάδια τῶν τελευταίων ἡμερῶν μας, δείχνουν ὅτι ἡ καταστροφὴ δὲν ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, ἐὰν οἱ ὑπεύθυνοὶ κλείσουν τὰ μάτια καὶ δὲν ἀναλάβουν πρωτοβουλίαν ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι πλησίον τῶν γεγονότων.

2) Ὁ σχηματισμὸς μιᾶς ἀντιφασιστικῆς ὀργανώσεως εἰς κάθε μειονότητα, εἶναι πλέον μία ἀνάγκη ἐπείγουσα. Μία διάθεσις τοιαύτη ἔχει δεχθῆ καθαρὰ ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς μειονότητος καὶ φαίνεται ζωντανὴ μεταξὺ τῶν ἰδίων στοιχείων τῆς Τζαμουριάς. Ὁ ἀμοιβαῖος σχηματισμὸς τῶν ἀντιφασιστικῶν ὀργανώσεων, κλείνει ἐκατέρωθεν τὰ στόματα τῶν σωβινιστῶν, περὶ τῆς ἐθνικῆς προδοσίας.

3) Ἡ λύσις αἴτη, ἐντὸς τῶν γραμμῶν τοῦ σημερινοῦ πολέμου διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτοδιάθεσιν τῶν λαῶν, θὰ βοηθήσῃ τὴν ἔνωσιν εἰς τὸν πόλεμον, ἀδελφώνοντας τοὺς δύο γειτονικοὺς λαοὺς. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κατάλληλος δρόμος, δι’ ἐργασίαν ἄμεσον καὶ ἀποδοτικὴν.

4) Αἱ ἀντιφασιστικαὶ ὀργανώσεις, θὰ διευθύνονται ἀπὸ μίαν ἐπιτροπὴν ἀπὸ ἓνα ἀντιπρόσωπον Ἀλβανόν, ἓναν Ἑλληνα τῶν συνεργαζομένων Ἑλληνο - Ἀλβανικῶν ὀργανώσεων καὶ σὺν ἀντιπρόσωποι τῆς μειονότητος. Τόσον διὰ τὴν μίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἄλλην παράταξιν, θὰ παρευρίσκειται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἓνας ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς. Ὁ τελευταῖος θέλει λαμβάνει μέρος, ἐὰν ζητηθῆ ἀπὸ τὴν ἰδίαν μειονότητα.

5) Ἡ ἰδία ἐργασία, θὰ γίνῃ καὶ διὰ τὴν πραγματικὴν ὀργάνωσιν.

6) Παρέχεται ἀμνηστία (χάρις) γενικῆ, δι’ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐργασθῆ κακῶς τόσον εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα, ὅσον καὶ εἰς τὴν βιωτικὴν ζωὴν, ἀποτέλεσμα τῆς διαφθορᾶς τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ἀτόπου σωβινισμοῦ.

7) Αἱ δύο συνεργαζόμεναι ὀργανώσεις, Ἑλληνικὴ - Ἀλβανικὴ, ἐγγυῶνται διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον, τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν μειονοτικῶν λαῶν.

8) Ἡ ἀπόφασις αὕτη, θὰ γνωστοποιηθῆ στοὺς λαοὺς τῶν δύο μειονοτήτων, εἰς τὴν Ἀλβανικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τιθεμένης ἀπὸ σήμερον εἰς ἐφαρμογὴν, θὰ γνωστοποιηθῆ εἰς τὰς προϋσταμένας ὀργανώσεις.

9) Τὸ καταστατικὸν τῶν ἀντιφασιστικῶν ὀργανώσεων τῶν μειονοτήτων, θὰ περιλαμβάνῃ διατάξεις, περὶ ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸν ἀντιφα-

οιστικὸν ἀγῶνα τῶν λαῶν τῶν μειονοτήτων, ἀπιγορευομένης πάσης προπαγάνδας ἐκτὸς τοῦ ἀντιφασιστικοῦ ἀγῶνος, καθὼς καὶ σοβιετικῆς τοιαύτης.

10) Ὁ τύπος καὶ τῶν δύο ὁργανώσεων, θὰ βοηθήσῃ τὴν διαφώτισιν τῶν λαῶν τῶν δύο μειονοτήτων, ἐξυμνώνοντάς τους πολιτικῶς.

10η Αὐγούστου 1943

Ὁ ἀντιπρόσωπος ΕΑΜ Ἀλβανίας

Ρετζέπ Πλιάκο

Ὁ ἀντιπρόσωπος ΕΑΜ Ἑλλάδος

Ἀλέξης Γιάνναρης

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς περιφερειακῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κ Κ Ἀλβανίας

Τσέλνικα

Ἐπίσης οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, καθ' ὃν χρόνον ἔχουν ἐπιτεθεῖ κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ ἔχουν συμφωνήσει μὲ τοὺς Τουρκοαλβανοὺς Μπάλ, Κομίταρ καὶ Θάλ, νὰ πλήξουν τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ὥστε νὰ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν βόρειον Ἡπειρον, κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Ἰταλογερμανῶν.

Τὸ παρατιθέμενον ἔγγραφο, ποὺ ἔστειλεν τὸ στρατηγεῖον τοῦ ΕΔΕΣ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, τὴν 22αν Σεπτεμβρίου 1944, πολλὰ ἀποκαλύπτει. Ἴδου τὸ ἔγγραφο αὐτό, ὡς ἔχει ἀκριβῶς, μαζὶ μὲ ἀνάλογον ἔγγραφο τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἀποδεικνύει λήψιν καὶ ἀτέραντον ὑποκρισίαν:

Στρατηγεῖον Ε Δ Ε Σ

Ἀριθ. 10548

Πρὸς

Στρατηγεῖον Ε Λ Α Σ

Ἀπαντῶμεν τηλεσίγραφό σας ΣΤΟΠ. Ἐκκαθάρσις Πρεβέζης ἐγένετο κατόπιν διαταγῆς Μέσης Ἀνατολῆς, εἰς τὸ ὅποιον ὑπήχθημεν καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς κατόπιν διαταγῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ΣΤΟΠ. Συνεπῶς ἀπευθυνθήτε εἰς Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς ΣΤΟΠ. Τμήματά μας, ἀπὸ μηνῶν περιοχὴν Πρεβέζης, ἐναντίον ὀχυρομένων Γερμανῶν, πίεσις τμημάτων μας, ἠνάγκασε Γερμανοὺς ἐγκαταλείψουν πόλιν. Σᾶς πληροφοροῦ, ὅτι ἔνοπλοι ὄπαδοὶ ΕΑΜ μὲ κόκκινες σημαῖες ἐσχημάτισαν διαδηλώσεις καὶ ἐδημιούργησαν ταραχάς, εἰς βάρος τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξηγέρθη καὶ ζήτησε προστασίαν ἀπὸ τμήματά μας ΣΤΟΠ. Λυπούμεθα διὰ τὸ τηλεσίγραφό σας ΣΤΟΠ. Ἐὰν πρόθεσις σας εἶναι ἐπαναρχίσατε ἐμφύλιον πόλεμον διὰ ἐπιβολὴν δικτατορίας, πράξατέ το χωρὶς συκοφαντίες καὶ ψεῦδη ΣΤΟΠ. Τοῦτο εἶναι ἀνδρικότερον ΣΤΟΠ. Τελευταία συμμαχία ΕΛΑΣ μὲ Τουρκοαλβανοὺς Μπάλ, Κομίταρ καὶ Θάλ καὶ λοιποὺς ἐναντίον Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ΣΤΟΠ. Τελευταία ἐπίθεσις ΕΛΑΣ ἐναντίον τμημάτων μας, μαχομένων κατὰ Γερμανῶν. μᾶς πείθουν περὶ πραγματικῶν διαθέσεών σας ΣΤΟΠ.

22.9.1944 Ὦρα 10.15

ΚΟΜΝΙΝΟΣ ΠΤΡΟΜΑΓΛΟΥ

Πολλά φανερώνει αὐτὸ τὸ ἔγγραφο. Κυρίως ὅμως, ἀποκαλύπτει, ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἠπειρον οἱ κομμουνισταὶ προδίδουν τὴν Ἑλλάδα καὶ δολοφονοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰδίου προγράμματος ποὺ εἶχαν καταστρώσει διὰ ὅλην τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα. Δὲν ὑπῆρχαν συνεπῶς «λάθη», σφάλματα, ἀτυχίες, κακὸς χειρισμὸς, εὐθύνη ἀνοήτων καὶ κατωτέρων ὁργάνων των κλπ., ἀλλὰ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόγραμμα προδοσίας καὶ ἐγκλημάτων εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι καὶ ἓνα τηλεγράφημα τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, τῆς 21.10.1943, πρὸς τὸ Στρατιγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς:

Στρατιγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς
καὶ Εὐάγγελον Κριστ

Εἰς ἀπάντησιν τηλεγραφήματός σας 20 τρέχοντος, γνωρίζω ὅτι δὲν κτυπῶ τὸ ΕΑΜ, ἀλλ' ἐκεῖνο μοῦ ἐπιτίθεται ΣΤΟΠ.

Σταματῶ τὰς ἐπιχειρήσεις μὲ ΕΑΜ, ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ δὲν σταματᾷ ΣΤΟΠ. Ἀπὸ τριήμερον, ἀγωνίζομαι σκληρῶς κατὰ Γερμανῶν καὶ τὸ ΕΑΜ μοῦ ἐπιτίθεται ταυτοχρόνως ΣΤΟΠ. Πρὸς τὸ ΕΑΜ, πρέπει νὰ στραφοῦν αἱ προσπάθειαι σας ΣΤΟΠ. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ δώσω ἀδελφικὰ τὸ χέρι στὸ ΕΑΜ ΣΤΟΠ.

Ζέρβας

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα ἔγγραφα, τῶν ἰδίων τῶν κομμουνιστῶν, ἀποδεικνύεται ἡ συνεργασία των μὲ τοὺς Τουρκο - ἀλβανοὺς τῆς ΤΣΕΤΑ. Χρησιμοποιοῦν καὶ τοὺς Τουρκο - ἀλβανοὺς εἰς τὰς ἐπιθέσεις των, κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, ἔχουν στρατιωτικὴν συνεργασίαν εἰς ὅλα των τὰ σχέδια καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐγκλήματα, εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων, μὲ ἀπώτερον σκοπὸν νὰ μὴν ἐνωθῇ ἡ βόρειος Ἠπειρος μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ἴδου τὰ προδοτικὰ καὶ ἐγκληματικὰ αὐτὰ ἔγγραφα:

- α) ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ ΑΥΛΩΝΟΣ — ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ
(Στάμπι Βλιδρ — Τζιροκάστρ) καὶ 15ου Συντάγματος ΕΛΑΣ

Σήμερον στίς 13 τοῦ μηνῆ Δεκέμβρη τοῦ 1943 καὶ στὴν ἔδραν τῆς περιφερείας τῆς ἐπιτροπῆς Ἀργυροκάστρου, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι σύντροφοι: Μπεντρῆ Σπαχῆ γιὰ τὸ ἀρχηγεῖο Αὐλῶνος — Ἀργυροκάστρου καὶ συν. Γκραμπάλας γιὰ τὸ 15ον σύνταγμα ΕΛΑΣ ἐξουσιοδοτημένοι ὑπεύθυνα παρὰ τῶν ἀνωτέρων των καθοδηγητικῶν ὁργάνων, ἀπεφάσισαν τὴν σύστασιν μικτοῦ Ἑλληνο - Ἀλβανικοῦ τάγματος, τὸ ὁποῖον περιοδεύει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀρχηγείου Αὐλῶνος — Ἀργυροκάστρου καὶ τοῦ 15ου συντάγματος Πεζικοῦ ΕΛΑΣ.

Αἱ δύο ὡς ἄνω στρατιωτικαὶ διοικήσεις, διερμηνεύουσαι τὰ αἰσθήματα συναδελφώσεως τῶν δύο γειτονικῶν καὶ φίλων λαῶν καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ των, ὅπως σταματήσουν αἱ παρεξηγήσεις μεταξὺ τῶν Ἑλληνο - Ἀλβανικῶν μειονοτήτων καὶ τῶν λαῶν Ἀλβανίας — Ἑλλάδος καὶ διὰ νὰ καταστήσουν πρα-

γματικότητα την συναδέλφωσιν, κατέληξαν εις την ως άνω άπόφασιν, με τας εξής εκατέρωθεν υποχρεώσεις:

1) Τα άρχηγείον Αδλάνος — Άργυροκάστρου και τὸ 15ον σύνταγμα Πιεζικου ΕΛΑΣ, νά διαθέσουν διά τὸ μικτόν τάγμα δύναμιν ἐκ 50 ἀνδρῶν ἕκαστον, καλῶς ἐξοπλισμένον με καλήν ἐμφάνισιν και παράστημα.

2) Τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος, ἀποτελοῦν μαζί αἱ δύο τριμερεῖς διοικήσεις τῶν τμημάτων, ἧτοι γιὰ μὲν τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα, ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγός, ὁ πολιτικὸς καθοδηγητῆς και ὁ βοηθός του, διά δὲ τὸ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ, ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγός, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ΕΛΑΣ και ὁ καπετάνιος.

3. Στρατιωτικῶς και τακτικῶς, θὰ ὑπάγονται ὑπὸ τὰς στρατιωτικὰς διοικήσεις Στάμπι ἢ 15ον σύνταγμα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ὁποίων εὐρίσκονται.

4. Κάθε τμήμα θὰ ἔχη και σημαίαν τῆς ἐθνότητός του και εἰς τὸ πηλίκιον τὸ ἐλευθερώσιμον τῆς ὀργανώσεως. Αἱ δύο μαζί σημαῖαι θὰ ἀποτελοῦν τὴν κοινήν σημαίαν τοῦ τάγματος.

5. Μέτρα πειθαρχικὰ διά κάθε παράπτωμα θὰ λαμβάνονται ἀπὸ μικτὴν ἐπιτροπὴν τοῦ τάγματος. Διά τὰς περιπτώσεις βαρέων παραπτωμάτων, συναγομένων τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν, θὰ ἀποστέλλονται με ἔκθεσιν εἰς τὰς ἀντιστοιχοὺς στρατιωτικὰς διοικήσεις.

6. Ἐπισιτισμὸς τοῦ τάγματος. Διὰ μὲν τὴν κίνησιν των εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ 15ου συντάγματος τὸ σύνταγμα, διά δὲ τὴν περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἀρχηγείον Αδλάνος — Άργυροκάστρου.

7. Διὰ τὴν πολιτικὴν γραμμὴν και ἐργασίαν ἐντὸς τῶν λόχων, οἱ πολιτικοὶ ὑπεύθυνοι θὰ λαμβάνουν ὀδηγίαν παρὰ τῶν ἀνωτέρων των καθοδηγητῶν και ἀπὸ κοινοῦ θὰ συνεργάζονται διά τὸν ἑναρμονισμόν των ἀποψεων.

8) Πρὸς ἢ ἄμα τῇ εἰσόδῳ του εἰς οἰανδήποτε περιοχὴν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν με ἀντιπρόσωπον τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τῆς περιοχῆς (περιφ. ἐπιτροπὴ τομεακῆ τμηματικῆ), διά τὴν ἐνημέρωσιν εἰς τὴν ψυχολογίαν και τὰ ζητήματα τοῦ περιβάλλοντος. Πρὸς τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν ἑτέραν τῶν περιοχῶν, νὰ ἀναφέρουν εἰς τὰς προϋσταμένας των στρατιωτικὰς διοικήσεις, ἡμερομηνίαν εἰσόδου ἢ ἐξόδου. Ἐνὰ πενθήμερον νὰ ὑποβάλλουν ἐκθέσεις εἰς τὸ «Στάμπι» ἢ 15ον σύνταγμα και ἀνὰ δεκαπενθήμερον νὰ συνδέονται δι' ἴδιου συνδέσμου.

9) Κάθε τμήμα, νὰ ἔχη δύο συνδέσμους με τὰ ἀρχηγεία των.

10) Ἡ κοινὴ διοίκησις τοῦ τάγματος, νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν ἐκμαθήσεως τῶν δύο γλωσσῶν και ἱστοριῶν ἀντιστοιχῶς.

11) Τα δύο ἀρχηγεία νὰ ἐφοδιάζουν συνεχῶς με τύπον και δελτία τὸ τάγμα εἰς ἰκανὸν ἀριθμόν.

12) Τα δύο ἀρχηγεία, ἔχουν τὴν προοπτικὴν τῆς ἀξίσεως τῆς δυνάμεως τοῦ τάγματος.

Κάπου στὰ Ἑλληνικὰ βουνά, 13 Δεκέμβριον 1943

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ 15ου συντάγματος ΕΛΑΣ
 Σ. Γκραμπάλας
 Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς 1ης Ζώνης
 ἐπιχειρήσεων Αὐλώνας — Ἀργυροκάστρου
 Μπεντρῆ Σπαχῆ

β) Ε Λ Α Σ
 ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ
 ΚΑΙΜΑΚΙΟ ΗΠΕΙΡΟΥ — Δ. ΣΤΕΡΕΑΣ

Πρὸς

Τὸν σ. Τζιώτζια, μέλος τοῦ ἐπιτελείου τοῦ Ἀλβανικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ (ἀντιπρόσωπον ΕΛΑΣ στὴν Πανθεσσαλικὴ συνδιάσκεψη ἀνταρτῶν πὸν συνῆλθε στὴν Καστανιά).

Ο Π Ο Υ

Ἀγαπητὲ σύντροφε,

Πρῶτα σοῦ στέλνω τοὺς θερμότερους ἐπαναστατικούς χαιρετισμούς καὶ τὰ συγχαρητήριά μου, διὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ δρᾶσι τοῦ ἀδελφικοῦ μας λαϊκοῦ στρατοῦ μας.

Ὑστερα, πληροφοροῦ τὰ ἐξῆς: α) Βρισκόμαστε σὲ πόλεμο σκληρὸ πρὸς τὸν ΕΔΕΣ (τοῦ προδότη Ν. Ζέρβα), ὅπως πρὸ καιροῦ, οἱ σύντροφοί μας Σέρβοι, πρὸς τὸν προδότη Μιχαήλοβιτς. Αὐτοὶ μᾶς ἐπετέθηκαν πρῶτοι καὶ σὲ συνεργασία στενὴ μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ μὲ τὴν ἀπόλυτη βοήθειαν, σὲ πληροφορίες, πολεμικὸ ὕλικὸ καὶ χρήματα τῶν Ἀγγλων. β) Ἡ προσπάθειά μας ἐναντίον ὄλων, ἐξελίσσεται εὐνοϊκά. Ἀντιμετωπίσαμε τοὺς Γερμανοὺς, χωρὶς πολλὰς ζημίες.

Διαλύσαμε σχεδὸν τὸν Ζέρβα, πὸν τώρα ἔχει τραβηχτῆ συνεργαζόμενος ἀνοιχτὰ μὲ τοὺς Γερμανοὺς, μὲ τὶς ὑπόλοιπες ἐλάχιστες δυνάμεις του.

γ) Τὸ τμήμα μας, τῆς περιοχῆς Γκριμπάλα — Καλαμᾶ (15ον σύνταγμα ΥΠΙ μεραρχίας), ἀντιμετωπίζει τώρα ὄλο τὸ βᾶρος τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Ζέρβα. Ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συνεχίσουμε τὴν προσπάθειάν μας, ἂν δὲν βεβαιωθοῦμε γιὰ τὶς τελικὰς προθέσεις καὶ σκοποὺς τῶν Γερμανῶν Ἰωαννίνων — Ἀρτης. Θέλουμε λοιπὸν ἀπὸ σᾶς νὰ μᾶς βοηθήσετε στὰ ἐξῆς: α) νὰ ἔχετε στενὴ σύνδεση μὲ τὰ τμήματά μας καὶ νὰ τοὺς διευκολύνετε, ὅσο μπορεῖτε σὲ περίπτωσι συμπτύξεώς τους, λόγω πίεσεως πρὸς τὰς γραμμάς σας, ὅπως ἔχουν διαταχθῆ. β) Νὰ τοὺς ἐνισχύσετε ὅσον σᾶς εἶναι δυνατόν μὲ πυρομαχικά καὶ τρόφιμα, χρεώνοντάς μας, γιὰτὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο ἀπὸ τεχνικούς λόγους, νὰ τοὺς ἐνισχύσουμε ἑμεῖς ἀπ' ἐδῶ. Μὲ τὸν ἴδιο σύνδεσμο, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλης μιὰ πὸν δρῶ τώρα προσωπικά στὴν Ἡπειρο, ὅσες μπορεῖς περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸ κίνημά σας καὶ τὶς κινήσεις τῶν Γερμανῶν στὴν περιοχὴ σας.

Σ. Δ. 26. XI. 1943

Μὲ συντροφικὴ ἀγάπη Ἀρης Βελουχιώτης

Κοινοποίησις VIII μεραρχίας 15ον σύνταγμα

γ)

Ε Λ Α Σ

VIII Μεραρχία Ἡπείρου

15ον Σύνταγμα Πεζικοῦ

Ἄγαπητὲ σ, Κατσαντώνη,

Πήραμε τὸ ὑπ' ἀριθ. Ε. Π. 343 ἔγγραφόν σου καὶ θὰ συμμορφωθοῦμε ἀπόλυτα σ' ὅτι μᾶς γράφεις.

Κάνοντάς σου μιὰ πολὺ σύντομη ἔκθεσι, θὰ σοῦ σημειώσω περιληπτικὰ λίγα πράγματα τὰ χτυπητότερα, γύρω ἀπ τὴν δρᾶσι τοῦ συντάγματος ἀπὸ τὴς 11 τοῦ προηγούμενου μῆνα, ὡς τὰ σήμερα, ἀκόμη πῶς ἐμφανίζεται τὸ σύνταγμά μας σήμερα ἀπὸ ἀπόψεως ὕλικου, ἀριθμοῦ, ἠθικοῦ, ὀπλισμοῦ, τί προοπτικὴ ἔχουμε καὶ πῶς ἐμφανίζεται ἡ κατάστασις γενικώτερα, σ' ὀλόκληρη τὴν περιοχὴν μας. Δὲν ἐπεκτείνουμε τὴν καθαρῶς στρατιωτικὴ δρᾶσι τοῦ συντάγματος, γιατί σὲ ἀναλυτικὴ ἔκθεσι πού σᾶς στείλαμε προχθὲς, σᾶς δίναμε πολὺ πλατεῖα τὴν εἰκόνα τῶν ἐπιχειρήσεών μας. Πιάσαμε τὸ ἐπιτελεῖο τοῦ ΗΔΕΣ Κωνσταντινίδη — Λάνη — Μούργελα καὶ πολλοὺς ἄλλους ὀπλαρχηγοὺς μὲ ἀξιωματικοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τμημάτων, ἀφοπλίσαμε καὶ τοὺς 150 ἀντάρτες πού ἦσαν μοιρασμένοι σὲ τμήματα καὶ γενήκαμε κύριοι τῆς κατάστασις, περιοχῆς Πωγωνίου — Ζίτσης, Γραμμενοχωριῶν, ἄνω Κουρέντων καὶ τῆς μισῆς περιοχῆς Φιλιατῶν, στὴν ὁποῖαν ἀπομένει ἤδη μιὰ ἐστία δική τους καὶ ἡ ὁποία στάθηκε γιατί πάνω στὴν ὅλην διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν πρώτων ἡμερῶν μας, κατέφθασε ὁ Ζῶτος μὲ 300 ἀντάρτες τῆς περιοχῆς τοῦ 24ου συντάγματος καὶ τοῦτο γιατί τὸ 24 δὲν ἐνήργησε ὅπως ἔπρεπε, ἀρκεῖ νὰ σοῦ πῶ, πῶς μόλις οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πῆραν τὴν διαταγὴν σας, ἀντὶ νὰ ἐνεργήσουν ἀκαριαία (ὅπως μᾶς λένε 3—4 ἀξιωματικοὶ πού ἦρθαν σὲ μᾶς), ἔδωκαν στὰ ἐδεσίτικα τμήματα μὲ διαταγὴν τοῦ 4ωρη προθεσμία καταθέσεως τῶν ὀπλων, ἔτσι ἔδωκαν τὴν εὐκαιρία στὸν Ζῶτο, νὰ ξεκινήσῃ γιὰ τὴν περιοχὴν μας.

Στὴν τελευταίαν μάχην τῆς Λάβδανης, βρεθήκαμε κλεισμένοι στὴν ὄροσειρὰ Κασιδιάρη.

Τὰ πυρομαχικά μας βρισκόντουσαν πρὸς τὸ τέρμα. Ἄναγκαστήκαμε νὰ κάνουμε μιὰ σύμπυξι πρὸς τὸ Παγῶνι γιὰ νὰ σταθοῦμε ἔτσι στὰ πόδια μας γεροὶ καὶ νὰ σωθοῦμε σὰν σύνταγμα, νὰ ἀνασυγκροτηθοῦμε καὶ ν' ἀνεφοδιαστοῦμε σὲ πυρομαχικά, ἀπὸ τὴν Ἄλβανία. Συναντήθηκα μὲ τὴν περιφερειακὴν Ἀργυροκάστρου, ἡ ὁποία καὶ μοῦ ὑποσχέθηκε νὰ μᾶς δώκει 15 ὀλοπυλοβόλα, 70 ντουφέκια καὶ ἓνα βαρὺ ὄμο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, μᾶς ἐξυπηρέτησαν καὶ μᾶς ἐξυπηρετοῦν σὲ ἀφάνταστο βαθμὸ. Τοὺς ἔστειλα καὶ ἐγὼ σὰν ἀντάλλαγμα, ἓνα ἀξιωματικὸ πυροβολικοῦ, πού τέτοιοι δὲν ἔχουν καὶ λίγους στρατιῶτες γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουνε στὰ πυροβόλα τους. Τὴς μέρες αὐτὲς χτυπιοῦνται καὶ αὐτοὶ μὲ τοὺς Μπαλίστες. Τοὺς ἀφώπλισαν στὸ Μπεράτι, ἀλλὰ ἀπὸ χθὲς ἄρχισαν νὰ νοιώθουν μιὰ πίεσι ἀπὸ τὸ Μπάλ

Ἀργυροκάστρου Λυμποχόβου. Μᾶς ἦρθε ἕνας σύνδεσμος ἀπὸ περιφ. Ἀργυροκάστρου, ὃ ὁποῖος μᾶς εἰδοποιεῖ νὰ πᾶμε νὰ παραλάβουμε τὸ ὕλικὸ ποῦ μᾶς ὑποσχέθηκαν. Ἔτσι ἐτοιμαζόμεστε γιὰ περιφέρεια Φιλιατῶν.

7.11.1943

Μὲ συναδ. χαιρετισμοὺς Κ. Νεμέρτζικας
Διὰ τὴν ἀκρίβειαν

Ἡ διεύθυνσις πληροφοριῶν.

(Ἵπογραφή δυσανάγνωστος)

δ)

ΠΡΟΣ ΤΟ 11)85

Ο Π Ο Υ

Χθὲς ἔφθασε τὸ σύνταγμα, συνολικὴ δύναμη ἐδεσιτῶν 1.000—2.000 ΣΤΟΠ. Ὀπλισμὸς τῶν ἄριστος. Μηχητικότητα, φανατισμὸς, τέχνη πολεμικῆ προφανῆς δι' αὐτούς. Ἦγούνται ἀξιωματικοὶ Δουμπλιώτης, Καμάρας, Ζῶτος, Ἀποστολίδης, Παπαδάτος μετὰ τῆς κυρίας, Ζούκας, Μαυροσκότης, Χαρολαμπόπουλος, Ζήρας, Σκούρης, Ροπόκης, Παπᾶς, Τζήμας, Κωστάκης, Πανταζαῖοι καὶ πιθανῶς καὶ Κολιοδημητραῖοι. Μεταξὺ τῶν εὐρίσκονται καὶ Γκέτσος, Κωστούλας καὶ ἄλλοι τέως αἰχμάλωτοι τῶν Γερμανῶν, συλληφθέντες σὲ Ἀραχωβίτσα. Πρὸς Λίσταν ἐκινήθη δύναμις 450 περίπου μὲ Ζῶτον. Σύνταγμα πρὸς τὸ παρὸν ἐγκατέλειψε περιοχὴν Λίστης — Κεραμίτσας — Ἀγγή. Σύνταγμα ἀνέλαβε ἀντεπίθεση καὶ διέλυσε τμήματα ΕΛΕΣ, δυτικῶν κλιτῶν «Κασιδιάρη». Ἐκκαθάριση συνεχίζεται. Ἐδρα συντάγματος σήμερον Καστιάνιανη. Τμήματά μας, εὐρίσκονται εἰς δυτικὰς κλιτὺς Κασιδιάρη — Λάμβανη κλπ. Ἠθικὸν ἄριστον. Συνελλήφθησαν αἰχμάλωτοι καὶ μεταγωγικὰ μὲ πολεμικὸ ὕλικὸ καὶ ἄλλα ὕλικά. Ἀπώλειες ΕΛΕΣ ὑπολογίζονται σὲ 60 νεκροὺς καὶ τραυματίες ΣΤΟΠ. Ἀπώλειες δικές μας, 2 νεκροὶ καὶ 3 τραυματίες. Ἐλλείπουν σημερινές πληροφορίες. Σύνταγμα μὲ τμήματα 120 μειονότητος καὶ 150 ἔφεδρο. ΕΛΑΣ, συνεδέθη μὲ Τσέταν, ἀλλὰ μέχρι σήμερον δὲν ἐχρησιμοποιήθη. Σύνταγμα σκέπτεται μετὰ δλοκλήρωσιν ἐκκαθαρίσεως δυτικῶν κλιτῶν Κασιδιάρη, ἐπιτεθῆ, χρησιμοποιῶντας καὶ τμήματα Τσέτας, πρὸς περιοχὴν Λίστας — Κεραμίτσας. Δίχτυο πληροφοριῶν λειτουργήσῃ πλημμελέστατα Π. Ε. συνεπτύχθη πρὸς ἄγνωστον κατεύθυνσιν, χωρὶς νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν, πλὴν τομέως Ντάβα. Νὰ γνωστοποιηθῆ κατάστασις Λ. Χατζῆ καὶ νὰ ἐνισχυθῆ κατὰ τὸ δυνατόν πρὸς ἐπιτήρησιν γέφυρας Λιθίνου.

31.12.1943 Ὥρα 12 π.μ.

Παπαχριστοδοῦλου

5. ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΦΕΥΓΟΥΝ ΝΙΚΗΜΕΝΟΙ — 1.9.1944

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος τῆς ἀπελευθερώσεως 1944. Οἱ Γερμανοὶ ἀναμένουν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, τὴν διαταγὴν τῆς ἀναχωρήσεώς των, ἀπὸ τὴν

Πελοπόννησον. Οί σύμμαχοι τοὺς κτυποῦν ἀπὸ παντοῦ. Τὸ Γερμανικὸν μέτωπον εἰς Ἰταλίαν δέχεται πίεσιν ἀπὸ τὰ προελαύνοντα στρατεύματα τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν καὶ τὴν 3ην Ἑλληνικὴν ὄρεινὴν ταξιαρχίαν. . . Οἱ Γερμανοὶ ὑποχωροῦν εἰς τὴν βόρειον Ἰταλίαν καὶ τὸ ἀνατολικὸν μέτωπον. Ἐίναι ὑποχρεωμένοι πλέον, μολοντί δὲν ἔγινεν ἀπόθραυξις εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν, διὰ νὰ εὐθυγραμμίσουν τὸ μέτωπόν των καὶ νὰ ἀποφύγουν τὴν βεβαίαν κύκλωσίν των. Καὶ ἀποφασίζουσιν νὰ φύγουν τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. Ἦδη μὲ τοὺς κομμουνιστάς εἰς Κολλίνες τῆς Κυνοουρίας, τὴν 4—6 Μαρτίου 1944, ἔχουσιν συνάψει τὸ σύμφωνον, περὶ μὴ ἐπιθέσεως καὶ συγκρούσεως των κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των.

Εἰς ἀντάλλαγμα τῆς μὴ ἐπιθέσεως των ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, τοὺς παραχωροῦν ὄπλα καὶ ἄφθονα πυρομαχικά. Εἶχαν σπεῖρει εἰς τοὺς δρόμους ἀναχωρήσεως των, ἐκατέρωθεν, ὄπλα παντὸς εἶδους καὶ πυρομαχικά, διὰ τοὺς συμμάχους των κομμουνιστάς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀνενόχλητον ἀναχώρησιν. . . Καὶ τὸ πρωτὶ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1944, ξεκινοῦν οἱ Γερμανικὲς φάλαγγες, ἀνενόχλητες ἀπὸ κάθε ἄκρῃ τῆς Πελοποννήσου καὶ προχωροῦν πρὸς βορρᾶν. . .

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ, γίνεται ἐλαφρότερη. Ἔπειτα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ὁ δεύτερος κατακτητὴς οἱ Γερμανοὶ, ἀφήνουν τὸ Ἑλληνικὸ ἔδαφος. Φεύγουν νικημένοι καὶ οἱ ἀγέρωχοι Γερμανοὶ, πού ἦλθαν τὸ 1941, νὰ μείνουν ἐδῶ αἰωνίως κυρίαρχοι μὲ τοὺς φασίστες τοῦ Μουσσολίνι. «Πίσω ἔχει ἡ ἀχλάδα τὴν οὐρά», ἔλεγον τὸ 1941 οἱ Ἕλληνες. Περιμέναν τότε μὲ τόσην βεβαιότητα τὴν ὥραν τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἤττης των. Τώρα ἦλθε ἡ πλήρης δικαίωσις τόσων ἀγῶνων καὶ θυσιῶν καὶ τέτοιας πίστεως. Πῶς ὅμως, φεύγουν οἱ Γερμανοὶ; Φεύγουν χωρὶς νὰ τοὺς ἐνοχλῆ κανεὶς.

Οἱ βάρβαροι, οἱ ἐχθροὶ, οἱ κατακτηταί, οἱ δολοφόνοι φεύγουν ἀτιμώρητοι, ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν ὥραν πού ἀφήνουν τὰ ἱερά μας χόματα. Πόσο δίκαιη καὶ ἀπαραίτητη εἶναι ἡ τιμωρία μέσα εἰς τὴν ἀνθρώπινη κοινωνία! Ἦτος εἶναι θέλημα θεοῦ ἡ ποινὴ καὶ ἡ κύρωσις, ἀλλοιῶς δὲν θὰ ὑπῆρχεν καμμιά κοινωνία ἀνθρώπων. Ποῖος ὅμως, νὰ τιμωρῆσιν τοὺς ἀποχωροῦντας νικημένους Γερμανοὺς; Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἀκόμα ὑπόδουλοι ἀπὸ τὸν τρίτον ἀκόμη κατακτητὴν: Τὸν κομμουνισμόν. Οἱ Ἕλληνες ἀνάρτερες, ἔχουσιν δολοφονηθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν διαθέτουν οὔτε μία σφαῖρα γιὰ τοὺς Γερμανοὺς. Θέλουν τίς σφαῖρες των γιὰ τοὺς Ἕλληνας, «γιὰ τοὺς ἐντόπιους φασίστες. . .». Αὐτὸ κηρύττουν. Τί δράμα! Ποῖος ἄραγε μπορεῖ νὰ περιγράψῃ τὴν θλίψιν τῶν ὑποδοῦλων τότε Ἑλλήνων, πού ἔβλεπαν νὰ φεύγουν ἀτιμώρητοι οἱ Γερμανοὶ;

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν προνοήσει. Μὲ τὸ συμφωνητικόν των, μὲ τοὺς κομμουνιστάς τῆς 4—6 Μαρτίου 1944, εἰς Κολλίνες, ἔχουσιν ἐξασφαλίσει τὰ νῶτα των καὶ ἡ ὑποχώρησίς των, γίνεται ἀναιμάκτως δι' αὐτούς. Δὲν ἔχουσιν οὔτε μία ἀπώλεια, οὔτε ἓνα τραυματίαν! Πέρνουν ὄλα τὰ αὐτοκίνητά των, τὰ πυροβόλα των, τὰ ὄπλα των καὶ τὸν ἐφοδιασμόν των καὶ ξεκινοῦν μὲ τὴν

βεβαιότητα, ὅτι κάνουν ἀνενόχλητον περίπατον. Ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Γύθειον καὶ τὴν Καλαμάτα, τὸν Πύργον καὶ τὴν Πάτρα, περνοῦν ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, τὸ Ναύπλιον, τὸ Ἄργος, τὸ Αἴγιον, τὸ Ξυλόκαστρον καὶ δὲν δέχονται οὔτε μίαν ἐπίθεσιν ἐξ ἐνέδρας. Περνοῦν ἀπὸ τόσα στενά, ἀπὸ τόσα ἐρημικὰ μέρη, χωρὶς νὰ ἀκούσουν οὔτε μία ντουφεκιά στὶς ὀπισθοφυλακὰς των, ἔστω ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους κομμουνιστάς. Ἀνατινάσσουν εἰς τὸν ἀέρα γέφυρες, ἀεροδρόμια, ἐργοστάσια, κτίρια. Περνοῦν ἀπὸ τὴν γέφυρα τοῦ Ἀχλαδοκάμπου καὶ τὴν ἀνατινάσσουν ἀνενόχλητοι, ὑπὸ τὰ φιλικὰ βλέμματα τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ, οἱ ὅποιοι δὲν ἔρριψαν οὔτε μία ντουφεκιά. Ἐκεῖ κοντὰ ἦσαν καὶ βλέπουν τὴν καταστροφὴν. Διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν Ἑλληνικὴν τοῦλάχιστον, δὲν ἔρριξαν οὔτε μία σφαῖρα. Ἀκριθῶς ὅμως, διότι δὲν ὑπελόγισαν τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, γι' αὐτὸ δὲν ἔρριξαν ντουφεκιές. Οἱ κομμουνιστὰι τηροῦν ἀκριθῶς τὰ σύμφωνα των μὲ τοὺς Γερμανοὺς. Σκέπτονται οἱ ἄθλιοι προδότες, ὅτι χρειάζονται τὰ πυρομαχικὰ των, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀμέσως μετὰ, ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

Χαίρονται ποὺ φεύγουν οἱ Γερμανοί, ὄχι ὅμως, διότι φεύγουν, ἀλλὰ διότι θὰ μπορέσουν μετὰ, ἀνενόχλητοι καὶ αὐτοί, νὰ συνεχίσουν τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ πράγματι, μόλις ἔφυγαν οἱ Γερμανοί οἱ κομμουνιστὰι σφάζουν χιλιάδες Ἕλληνες εἰς Μελιγαλᾶ, Καλαμάτα, Πύργον, Γαργαλιάνους, Πύλον κ.ά. Τὴν 18.9.1944, ἐπιτίθενται κατὰ τῆς πλησίον ἐκεῖ κωμοπόλεως Ἀχλαδοκάμπου, μετὰ ἐξάωρον μάχην μπαίνουν μέσα καὶ σφάζουν 50 ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὅπως ἐκτίθεται εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Λίγες μέρες πρὶν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ διαθέσουν οὔτε μιὰ σφαῖρα, μολονότι εἶναι 500 μέτρα μακρὰ ἀπὸ τῶν Γερμανῶν, ποὺ ἀνατινάζουν τὴν γέφυραν Ἀχλαδοκάμπου. Καὶ ὅταν ἀργότερα οἱ Γερμανοὶ κρημνίζονται εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου ὅλα τὰ βαγόνια μας καὶ τὶς ἀτμομηχανές μας καὶ ἀνατινάσσουν τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, οἱ κομμουνιστὰι δὲν ἔρριξαν οὔτε μιὰ σφαῖρα...

Ἄν ἐπιθυμοῦν οὔτε μίαν ἐπίθεσιν. Ἔσπευσαν ὅμως, νὰ πάρουν τὰ ὄπλα ποὺ εἶχαν ἀφήσει οἱ Γερμανοί, ἔξω τῆς Κορίνθου, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς προδοσίας των. Ἔτσι ἔφυγαν οἱ νικημένοι Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944.

6.— ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΑΠΟΜΕΝΟΥΝ ΜΟΝΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΟΙ

1. Ἐνῶ ὅμως, φεύγουν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, μαζί μὲ τὰ αἰσθήματα κρυφῆς χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας ποὺ ἔχουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου, ἔχουν καὶ αἰσθήματα ἀπειριγράπτου φόβου καὶ τρόμου. Ἔχουν οἱ δύο κατακτηταὶ ἀναχωρήσει, ἀλλὰ μένει ὁ ἄλλος κατακτητῆς, ὁ φοβερώτερος καὶ ἀγριώτερος: οἱ κομμουνιστὰι.

Γνωρίζουν όλοι οί κάτοικοι, ότι πλησιάζει ή ήμέρα τής άπελευθερώσεως και από τούς κομμουνιστάς. Είναι ζήτημα ήμερών ή άφίξεις συμμαχικών και Έλληνικών δυνάμεων. Άλλά μέχρι τότε; Ποίως θα έξασφαλίση την τάξιν, την τιμήν και την ζωήν των; Και άν άργήση να έλθη ό στρατός μας τί θα γίνη;

2. Οί κομμουνιστάι χρόνια και χρόνια δούλευαν γι' αυτήν την ώρα. Χρόνια και χρόνια ό κομμουνισμός προσπαθοῦσε με κάθε θυσία να μείνη κυρίαρχος στην Έλληνική γη. Τώρα, έστω και στή ράχη τής ύποδούλου Ελλάδος, εβρήκε καιρόν να χορέψη. . . Οί κομμουνιστάι έχουν προετοιμάσει έπιμελώς την άποκλειστική κατοχή και κυριαρχίαν των αυτή τής Πελοποννήσου, συμφώνως με τό σχέδιόν των, επικρατήσεως των, εις όλην την Ελλάδα.

α) Είς την Μέσην Άνατολήν, με όργανά των, πράκτορες και άφελείς Έλληνες, έκαναν έπτά κινήματα μέχρι του Άπριλίου 1944, εις τόν Έλληνικόν Στρατόν, ώστε να μη ήμπορέση να έλθη Έλληνικός Στρατός πρὸς άπελευθερώσιν τῶν ύποδούλων Έλλήνων, άκριβῶς τότε πού θα έφευγαν οί Γερμανοί.

β) Τό έτος 1943, έκαναν τόσες επιθέσεις κατά τῶν άνταρτῶν εις την Πελοπόννησον, όπως αναφέρομεν εις άλλα κεφάλαια, ώστε έπέτυχαν να μη ύπάρχουν πλέον ένοπλα τμήματα τής έθνικῆς παρατάξεως. Έκαναν τόσα έγκλήματα μεμονωμένα και ομαδικά, ώστε κανείς δέν ήμπορούσε και να κινηθῆ άπλῶς έναντίον των. Είχαν εφαρμόσει την ύποχρεωτική έπιστράτευσι και άπειλοῦσαν όλους με θάνατον, άν δέν άκολουθοῦσαν.

γ) Είς την Ήπειρον, είχαν έπιτεθῆ πολλές φορές κατά του ΕΛΕΣ, του στρατηγού Ζέρβα και αναβάλλουν τό τελειωτικό κτύπημα δια τὸν Δεκέμβριον 1944.

δ) Είς την Στερεάν Ελλάδα, ίδρυσαν πρὸς γενικήν έξαπάτησιν, ιδιικήν των ψευδο - κυβέρησιν, πού την ώνόμασαν ΠΕΕΑ — Πανελλήνιον Έπιτροπήν Έθνικῆς Άπελευθερώσεως.

Έκεῖ με προσφορές αξιωμάτων, με τρομοκρατία, δωροδοκίες και τιμές, καταφέρνουν να φέρουν και αντιπροσώπους δῆθεν του λαοῦ, όχι μόνον παλαιούς κομμουνιστάς, αλλά και άφελείς μικροφιλόδοξους διανοουμένους και άνόητους και δειλοῦς ψευτοκαπεταναίους, του ΕΛΑΣ, πού τούς δίνουν αξιώματα, για να γίνουν έπισήμως όργανά των.

Ίδρυσαν την ΠΕΕΑ, την 26ην Μαρτίου 1944. Την 7ην Άπριλίου 1944, κατ' έντολήν του ΚΚΕ, ό αρχιδολοφόνος του ΕΛΑΣ άρχικομμουνιστής Άρης Βελουχιώτης, με χιλίους ένόπλους, έπιτίθεται εις Φθιώτιδα, κατά τῶν άνταρτῶν τής ΕΚΚΑ (Έθνική και Κοινωνική Άπελευθερώσις), του συνταγματάρχου Ψαρροῦ.

Η μάχη διαρκεί δύο μέρες, τραυματίζονται λίγοι, αίχμαλωτίζεται υπό τῶν κομμουνιστῶν ό συνταγματάρχης Ψαρρός και 200 άντάρτες του. Περίμεναν και αυτοί επίθεσιν μόνον από Γερμανούς και δέν είχαν προετοιμα-

σθῆ ἔναντίον μιᾶς τέτοιας προδοτικῆς ἐπιθέσεως. Οἱ κομμουνισταὶ σφάζουν σὰν ἀρνὶ τὸν Ψαρρὸν καὶ τοὺς 200 ἀντάρτες του. Μόλις ἐσώθη ὁ ὄπλαρχηγὸς Καπετσῶνης μὲ 150 ἄνδρες του, διαπεραιωθέντες εἰς Πελοπόννησον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν συνεπῶς τῶν Γερμανῶν, τὸν Σεπτέμβριον 1944, εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπομένουν μόνον κυρίαρχοι καὶ ἀνενόητοι οἱ κομμουνισταί. Καὶ ἀρχίζουν, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἀνέτως, τὰ νέα ὁμαδικὰ κακουργήματά των.

Οἱ Γερμανοὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, δὲν ἔχουν ἀναχωρήσει ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα: Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἔφυγαν μόλις τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1944. Ὁπισθοχωροῦν κανονικῶς καὶ ἡσύχως. Δολοφονοῦν καὶ κρεμᾶνε ὄσους θέλουν καὶ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἀκόμη τῆς ἀναχωρήσεώς των. Πίσω τους εἶναι ἡσυχοὶ. Οἱ συνεργάτες των, δὲν ἀπασχολοῦνται μὲ αὐτούς, συμπληρῶνουν ἐπιτυχῶς τὸ ἔργον των. Σφάζουν ὁμαδικῶς χιλιάδες Ἑλληνας.

Οἱ μοναδικοὶ πλέον κατακτηταὶ τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1945, ὅτε ἔφθασαν ἐκεῖ τὰ τμήματα ἐθνοφυλακῆς, ἔχουν δολοφονήσει ἀνέτως, ἐν ψυχρῶ, κατὰ τὸ πρόγραμμα, χιλιάδες Ἑλληνας στὸ Μελιγαλᾶ, στοὺς Γαργαλιάνους, Πύλον, Καλαμάτα, Κοπανάκι, Μυστρά, Πύργον, Ἀχλαδόκαμπον, Πάτρας κ.ά.

Ἔχουν δημιουργήσει σ' αὐτὸ τὸ χρονικὸ διάστημα τόσα ψυχικὰ τραύματα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ποὺ ἀσφαλῶς σὲ καμμιά ἄλλη ἐποχὴ δὲν ἐδοκίμασαν οἱ Πελοποννήσιοι.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. — ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΩΝ

Εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἀναφέρομεν τόσον τὰ ἐγκλήματα τῶν Ἰταλογερμανῶν, ὅσον καὶ τῶν κομμουνιστῶν. Παρακαλοῦμεν ὁμως, τὸν ἀναγνώστην, νὰ σημειώσῃ τὴν χρονολογίαν τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν, ὄχι μόνον κατὰ ἔτος, ἀλλὰ καὶ κατὰ μῆνα. Ἡ χρονολογία αὐτὴ ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, διότι τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἰδρυσθῶν εἰς Πελοπόννησον, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς χώρας, τάγματα ἀσφαλείας. Σημειώομεν μόνον ἐδῶ, ὅτι τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ἔγιναν τὸν Ἰανουάριον — Μάρτιον 1944, ἐνῶ οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δολοφονήσει χιλιάδες Ἕλληνες μέχρι τότε εἰς ὅλα τὰ χωριὰ καὶ πόλεις τῆς Πελοποννήσου.

Ὅπως εἶναι γνωστόν, τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1943, οἱ Ἰταλοὶ κατέρρευσαν, παρεδόθησαν εἰς τοὺς συμμάχους. Εἰς τὴν Πελοπόννησον, πλέον ὅπως καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὑπάρχει μόνον ἓνας κατακτητῆς, οἱ Γερμανοί. Εἶναι, δέ, ἀπὸ τότε τόσον βέβαιοι, ὅτι καὶ οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νικημένοι καὶ αὐτοί. Ἐνῶ ὁμως, ἐξηφανίσθη ὁ ἓνας κατακτητῆς, οἱ Ἰταλοὶ καὶ ἔμειναν μόνον οἱ Γερμανοί, ἓνας ἄλλος κατακτητῆς, ἐξ ἴσου φοβερός, ἐξ ἴσου ἀδυσώπητος καὶ κακοῦργος, ἔχει ἀναφανῆ, οἱ κομμουνισταί. Ἦδη μέχρι τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1943, ἔχουν τόσους δολοφονήσει οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἔχουν τόσες ἐπιθέσεις ἐνεργήσῃ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ὥστε δὲν ἐχρειάζετο ποτὲ νὰ κουρασθῇ κανεὶς τότε διὰ νὰ πείσῃ, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ ἐπικίνδυνοι κακοῦργοι καὶ κατακτηταί. Ὅταν ὁμως, ἔγινε καὶ ἡ τελευταία μάχη τῆς Παληόχωρας Λακωνίας, τὴν 28.10.1943, κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν κατωρθώσει νὰ ἐξαφανίσουν κάθε ἔνοπλον ὁμάδα τῶν ἐνόπλων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου. Μετὰ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1943, εἶναι πλέον κυρίαρχοι. Ἀσύδοτοι, ἀνεμπόδιστοι, ἀποκαλύπτονται πλέον εἰς ὅλους, ὡς οἱ ὄργανοι τῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ὡς καθαροὶ κομμουνισταί, ὡς πράκτορες τῶν Βουλγάρων καὶ Σλαύων. Ἀφήνουν πλέον τὰ προσχήματα, λόγῳ τοῦ σκοποῦ των. Ἀρχίζουν ἄγριον διωγμὸν τῶν πρωτοπόρων Ἑλλήνων καὶ ἐφαρμόζουν τὸ πραγματικὸν των πρόγραμμα. Καταδιώκουν τοὺς ἐπιζήσαντες

ἀπὸ τόσες μάχες ἀντάρτες, συνδέσμους καὶ μέλη τοῦ Ε.Σ. καὶ ἄλλους δολοφονοῦν, ἄλλους βασανίζουν, ἄλλους ἐξευτελίζουν δημοσίως, διὰ νὰ ἐξαγριώσουν τὸν λαὸν ἐναντίον των, ἄλλους κλείνουν εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Ἀρπάζουν περιουσίες τῶν πρωτοπόρων ἐθνικιστῶν χωρὶς λόγο, καὶ τὸ τρομερότερο, δολοφονοῦν τοὺς ἐθνικιστὰς ἐν ὀνόματι τῆς Πατρίδος, μὲ τὸ στίγμα τοῦ προδότου! Οἱ προδότες δολοφονοῦν τὰ παιδιά τῆς Ἑλλάδος, ὡς προδότες! Ἔχουν μεταβάλει τὰ μοναστήρια καὶ τὶς ἐκκλησίες σὲ τόπους βασανιστηρίων. Ἐμποδίζουν συστηματικῶς, κάθε ἐπικοινωνία πόλεων καὶ χωριῶν. Προδίδουν εἰς τοὺς Γερμανοὺς σκοπίμως, ὡς δῆθεν «κομμουνιστὰς» πρωτοπόρους ἐθνικιστὰς, τοὺς ὁποίους συλλαμβάνουν οἱ Γερμανοὶ ὡς δμηρους καὶ τοὺς ἐκτελοῦν, μετὰ, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν τραυματισμοῦ ἐνὸς Γερμανοῦ ἢ ἀνατινάξεως ἐνὸς αὐτοκινήτου ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Ἐπιδιώκουν δέ, συστηματικῶς τὴν ἐκτέλεσιν κανενὸς Γερμανοῦ, διὰ νὰ προκαλέσουν ἐκτέλεσιν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν 50 ἀθῶων Ἑλλήνων καὶ αὐξῆσιν τῆς ἀθλιότητος τῶν ὀπαδῶν των.

Εἰς κάθε πόλι καὶ χωριό, ἔχουν ὀρίσει ὁμάδα συλλήψεως τῶν πρωτοπόρων πατριωτῶν. Τρομοκρατία ἀφόρητος παντοῦ. Παντοῦ ἀτμόσφαιρα ἐγκλήματος. Κανένας δὲν εἶναι ἀσφαλής. Σκοτώνουν ἢ συλλαμβάνουν δμηρους οἱ Γερμανοί, σκοτώνουν ἢ βασανίζουν οἱ κομμουνισταί. Οἱ Γερμανοὶ δηλώνουν, ὅτι θὰ φύγουν κάποτε, οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δηλώνουν, ὅτι θὰ ἐπικρατήσουν ὀπωςδήποτε, θὰ μείνουν καὶ θὰ παραμείνουν αἰωνίως, ἔστω καὶ ἂν χρειασθῇ νὰ σφαγοῦν χιλιάδες Ἑλληνες. Ὅσοι δὲν ἐπρόλαβαν νὰ φύγουν γιὰ τὴν Ἀθήνα ἢ τὴν Μέσσην Ἀνατολήν, ἦσαν πλέον ἐγκλωβισμένοι εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς ὑπαίθρου εἰς μίαν κόλασιν πραγματικῆν, εἰς μίαν ἀναγκαστικὴν ἐπιστράτευσιν ἢ συνεργασίαν ἢ ἀνοχὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς προδοσίας.

Οἱ Γερμανοὶ δολοφονοῦν, ἀλλὰ εἶναι γνωστόν, ὅτι εἶναι κατακτητὰ καὶ κάποτε θὰ πληρώσουν διὰ τὰ ἐγκλήματά των. Ἐπὶ τέλους ἢ δολοφονία ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, εἶναι θυσία διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δολοφονοῦν Ἑλληνες, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀπειλοῦν διαρκῶς δολοφονίαν του. Ἡ δολοφονία δὲ Ἑλλήνων, ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς, παρουσιάζετο ὑπὸ τῶν δολοφόνων ὡς ἐθνικὴ πράξις, συνεπῶς ἐθεωρεῖτο θυσία ἄτιμος. Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν, οἱ κομμουνισταὶ βεβαιώνουν διὰ λόγων καὶ ἔργων, ὅτι ἐπιδιώκουν αἰωνίως τὴν ἐξαφάνισιν παντὸς Ἑλληνικοῦ. Εἰς αὐτὴν τὴν καταθλιπτικὴν ἀτμόσφαιραν ἐγκλήματος, τρόμου καὶ ἀγωνίας εὐρίσκετο ὁ λαὸς τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1943, ἀλλὰ εἰς ἀσύγκριτον βαθμὸν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1943. Ἦτο φανερόν πλέον, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς ὀργανώσεως ποὺ παρεξέκλινε τοῦ σκοποῦ της. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ παρεξηγήσεως, περὶ λάθους, περὶ ἀντεκδικήσεων ἔστω... Εἰς κάθε γωνίαν τῆς Πελοποννήσου, καθημερινὰ ἐγκλήματα, ὁ αὐτὸς τρόπος ἐκτελέσεως ἐγκλημάτων, ἢ ἰδία κατηγορία, ἢ ἰδία συκοφαντία. Ἐπρόκειτο συνεπῶς περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ αὐτοῦ προγράμματος. Ἐπρόκειτο περὶ ὀργανω-

μένου πλέον ἐχθροῦ, ποῦ ἀπειλοῦσε τὰ πάντα. Οἱ ἀντίρτες τοῦ Ε.Σ. δὲν ὑπῆρχαν πλέον. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ποῦ ἀνεμένετο νὰ ἔλθῃ πρὸς σωτηρίαν, ἦτο πολὺ μακρὰν ἀκόμη... Καὶ ἐγεννήθησαν τὰ ἐρωτήματα εἰς μερικοὺς πρωτοπόρους Ἑλληνες τότε: Πρέπει νὰ μείνουν ἀκίνητοι καὶ ἀδρανεῖς; Πρέπει νὰ περιμένουν μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἰδικὴν των σειρὰν; Τὴν ἰδικὴν των δολοφονίαν; Πρέπει νὰ ἀναμένουν χωρὶς καμμίαν ἀντίδρασιν τὸ μοιραῖον τέλος παντὸς Ἑλληνικοῦ, ἔστω μέσα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θολὴν ἀτμόσφαιρα τῆς κατοχῆς τῶν Γερμανῶν; Τὸ δῖλημμα ἦτο σαφές. Ἡ ἔπρεπε νὰ περιμένουν τὴν δολοφονίαν των καὶ τὴν ἐξαφάνισιν παντὸς τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ἢ ἔπρεπε νὰ ἐξεύρουν ἕναν τρόπον νὰ διασωθοῦν καὶ οἱ ἴδιοι καὶ νὰ σώσουν ὄσους ἤμπορέσουν. Ἡ ἔπρεπε νὰ καταταγοῦν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, οὐσιαστικῶς τότε, εἰς τὸ ΚΚΕ καὶ νὰ γίνουν προδότες καὶ συνεργοὶ ἀκούσιοι ἔστω τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ πάσης ἐλευθερίας, ἢ ἔπρεπε νὰ προτιμήσουν νὰ πεθάνουν, ἂν χρειασθῇ, διαμαρτυρόμενοι ὁμῶς, διὰ τοῦ θανάτου των, κατὰ τοῦ μεγάλου λιμοῦ ποῦ ἐνέσκηψε τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ δῖλημμα αὐτὸ καὶ τὰ ἐρωτήματα αὐτά, πάντοτε διὰ τῶν αἰώνων, τίθενται εἰς τοὺς Ἑλληνες καὶ δὲν ἐχρειάσθη ποτὲ πολὺς χρόνος σκέψεως διὰ νὰ ἀπαντήσουν. Ἐπρωτίμησαν πάντοτε κάθε αὐτοθυσίαν, ἀπὸ ἄτιμον ἐπιβίωσιν καὶ εὐτυχῶς πάντοτε ἐνίκησαν καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν ὀλίγων, ἔσωσε τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τότε ποῦ ἦτο δουλεία, πείνα, Γερμανοί, φόβος καὶ τρόμος καὶ πρὸ πάντων ἡ κατηγορία τοῦ «προδότου» διὰ κάθε ἐθνικὴν ἐκδήλωσιν, τὸ δῖλημμα καὶ τὰ ἐρωτήματα, ἦσαν ἀσυγκρίτως σοβαρά.

Δὲν ἐπρόκειτο περὶ τῆς ζωῆς τῶν τότε Ἑλλήνων, ἀλλὰ περὶ τῆς τιμῆς των. Ἀποφασίζον ἀμέσως, ἔστω καὶ μὲ τὴν θυσίαν των νὰ ματαιώσουν τὰ κακοῦργα καὶ προδοτικὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Ἀλλὰ πῶς; Ὅπλα δὲν εἶχαν. Ὅπλα εἶχεν μόνον ὁ ἄλλος κατακτητῆς. Ἦτο βέβαιον, ὅτι ἂν ἔπερναν ὅπλα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, θὰ τοὺς κατηγοροῦσαν οἱ κομμουνισταὶ ὡς «προδότες» καὶ «συνεργάτες τῶν Γερμανῶν». Ἐχρειάζετο πράγματι μεγάλη τόλμη καὶ πίστις, ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτή, δὲν θὰ ἔσωζε μόνον ἀπὸ τὴν σφαγὴ τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλὰ θὰ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὡς πράξις ὄχι μόνον ἀναγκαία μὲν καὶ ἀναπόδραστος, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως ἐθνικὴ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ὅλων τῶν γεγονότων, ποῦ εἶχαν προηγηθῆ τῆς τότε πραγματικῆς καταστάσεως, τῆς ἀμέσου ἀπειλῆς των, νὰ σφαγοῦν ὅλοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ νὰ ἐπικρατήσουν τελείως οἱ κομμουνισταὶ, μόλις φύγουν οἱ Γερμανοὶ καὶ πρὶν προφθάσουν νὰ ἀποβιβάσθωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ συμμαχικὲς δυνάμεις. Μαζὶ δέ, μὲ τὴν ἐπικράτησιν τῶν κομμουνιστῶν, νὰ παραδοθῇ ἡ Ἑλλάς εἰς τοὺς Σλαῦτους, ὡς ἐπαρχία ὀλίγων ὑπολοίπων Ἑλλήνων, ποῦ θὰ ἐδιδάσκοντο ἀσφαλῶς καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ εἶναι ὑπερήφανοι ὡς Ἑλληνες, ἀλλὰ εὐχαριστημένοι δοῦλοι τῶν σλαυοβουλγάρων...

Αὐτοὶ οἱ συλλογισμοὶ καὶ σκέψεις, φόβος καὶ τρόμος ἦσαν εἰς τὸν νοῦν

τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων κατὰ τὸ ἔτος 1943, κατ' ἀρχὰς τοῦ 1944. Ὁ κομμουνιστικὸς καὶ σλαυικὸς κίνδυνος, ἦτο ἀπειλητικώτερος ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει τότε φανερὰ νὰ καταρρέουν. Μέσα λοιπόν, εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἀπειλῶν, τῆς ἀγωνίας διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, ἀποφασίζουσιν μερικοὶ Ἕλληνες, νὰ πάρουν ὅπλα ἀπὸ τὸν ἕνα κατακτητὴν, τοὺς Γερμανοὺς, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν ἄλλον κατακτητὴν τοὺς κομμουνιστάς. Ἐπῆραν ὅπλα «ἀπὸ τὸν ἕναν διάβολον, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν ἄλλον διάβολον», ποὺ ἀπειλοῦσε καὶ μονιμότητα κατοχῆς. Πέρουσιν ὅπλα ἀπὸ τὸν ἕναν ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸ ἄλλον, τὸν φοβερώτερον ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος, τὸν σλαυοκομμουνισμόν, ποὺ κρυφὰ καὶ ὑπουλα ἠθέλησε τότε νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὸ σκοτάδι τῆς δουλείας. Ἐπῆραν ὁμως, ὅπλα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ὄχι διὰ νὰ σκοτώσουν, ὄχι διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ἀμυνθοῦν ἀπὸ ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ διάκρισις εἶναι ἀπαραίτητος, διότι ἀποκαλύπτει τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν πάντοτε ἐπιτιθέμενοι, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ θύματα ἐκατέρωθεν σὲ κάθε μάχη των κατὰ Ἑλλήνων, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Σημειώνομεν ἐπίσης ἐδῶ, ὅτι εἰς τὴν ὄργάνωσιν τῶν ἐνόπλων ἐκείνων Ἑλλήνων ἐπὶ κατοχῆς, πρὸς ἄμυναν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς ποὺ ὠνομάσθησαν τάγματα ἀσφαλείας, κατετάγησαν ὅλοι οἰκιοθελῶς. Ὅλοι ἦσαν ἐθελονταὶ χωρὶς συμφέρον, μὲ προφανῆ κίνδυνον νὰ πεθάνουν μαχόμενοι. Κατετάγησαν λοιπόν ἀπὸ ἰδανικά, ἀπὸ ἰδεολογίαν. Τὰ γεγονότα ποὺ ἐπηκολούθησαν τῆς ἰδρύσεως τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, ἀποδεικνύουσιν ἐὰν ἐδικαιώθησαν ἢ ὄχι.

Ἐὰς παρακολούθησωμεν λοιπόν, τὰ γεγονότα αὐτά, ποὺ ἐπηκολούθησαν διὰ νὰ ἐξετάσωμεν μὲ προσοχὴν, ἀντικειμενικότητα καὶ εὐθύνην, ἀπέναντι τῶν νεκρῶν μας καὶ τῆς ἱστορίας μας, τὴν ἐνέργειάν των αὐτὴν. Διότι μία ἱστορικὴ πράξις, δὲν ἐπιδοκιμάζεται μόνον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν τῶν ἐνεργούντων καὶ ἀπὸ τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἐπόμενα γεγονότα ποὺ ἀκολουθοῦν αὐτῆς τῆς πράξεως.

2. — ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

α) ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΑΜΤΝΑ

Διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Σπάρτης, προηγήθη ὁ Λεωνίδας Βρεττάκος, γεωπόνος ἐκ Σπάρτης. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ εἶχαν δολοφονήσει τὸν ἀδελφόν του, ὄπλαρχηγὸν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ. Ἰαρχον Τηλέμαχον Βρεττάκον, εἰς Παληόχωραν, τὴν 28.10.1943. Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 29ην Ὀκτωβρίου 1943, τοῦ ἔκαψαν τὸ σπίτι του, εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὸν ἴδιον συνέλαβον, τὸν μετέφερον εἰς τὸ στρατόπεδον Ἀναβρυτῆς καὶ τὸν

κατεδίκαναν εις θάνατον. Ἐσώθη τὴν ἡμέραν τῆς ἐκτελέσεώς του ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, χάριν εἰς τὴν αὐτοθυσίαν ἑπτὰ ἐθνικιστῶν τῆς Σοχαῶς Σπάρτης, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Λεωνίδα Γ. Παπαδάκον, οἵτινες μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, τὸν ἀπληυθέρωσαν. Οἱ κομμουνισταὶ ἔκαψαν τὰ περισσότερα σπίτια τοῦ Μυστρᾶ καὶ οἱ κάτοικοι ἦσαν δυστυχεῖς καὶ ἀπελπισμένοι, χωρὶς καμμίαν διάθεσιν νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς κομμουνιστάς, παρὰ τὴν δυστυχίαν των. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν σκοπίμως ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Γερμανῶν εἰς τὸ Μονοδένδρι, διὰ νὰ ἐπιτύχουν, ὅπως καὶ ἐπέτυχαν, τὴν ἐκτέλεσιν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, τῶν 160 ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων τῆς Σπάρτης, τὴν 26ην Σεπτεμβρίου 1943. Ἀνάλογος ἐνέργεια τῶν κομμουνιστῶν, ἀνεμένετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμῆν, εἰς κάθε γωνίαν τῆς Λακωνίας, διότι ὁ πληθυσμὸς δὲν τοὺς ἀκολουθοῦσε καὶ ἤθελαν νὰ τὸν ἐξαναγκάσουν μὲ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν δυστυχίαν του, νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ.

Τὸν Ὀκτώβριον 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν τὸν ἑφ. λοχαγὸν Ι. Νικολαΐδην καὶ τὸν διδάσκαλον Βούλγαρην. Τὸν ἴδιον μῆνα εἶχαν συλλάβει τὸν ταγματάρχην στρατολογίας Σπάρτης, Εὐάγγελον Πρωτοπαπᾶν καὶ τὸν λοχίαν Π. Πετράκην. Τοὺς μετέφεραν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Βορδῶνια, ὅπου τοὺς ἐβασάνισαν. Ἐβασάνισαν ἐπίσης τὸν ἀντ)ρχην ἐ.ἀ. Ἀνδρέαν Λουμάκην, διότι δὲν προσεχώρει εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Εἶχαν δολοφονήσει τὸν λοχαγὸν Ἀργεῖτην, τὸν ἱατρὸν Σακελλαριάδην. Εἶχαν δολοφονήσει ἐντὸς τῆς Σπάρτης τὸν λοχαγὸν Θεόδωρον Ἀρβανίτην, διότι εἶχε τὸ θάρρος νὰ εἰπῆ δημοσίως εἰς τὸν λαόν: «Προσοχή, τὸ κεφάλι τοῦ ΕΑΜ, εἶναι κομμουνιστικόν...». Εἶχαν καλέσει «πρὸς συμφιλίωσιν» τοὺς ἀξιωματικοὺς Σπάρτης, τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1943, εἰς τὸ χωρίον Βαμβακοῦ, εἰς Πάρωνα, μὲ τὴν ἀπειλήν, ὅτι θὰ ἐδολοφονοῦντο ἂν δὲν μετέβαιναν εἰς τὴν συγκέντρωσιν!... Ἐκεῖ ἐπῆγε καὶ ὁ ταγματάρχης Κ. Κωστόπουλος. Οἱ κομμουνισταὶ ἐτοιμάζουν σκόπιμον καὶ δολίαν τελετὴν πανηγυρισμοῦ καὶ ἀποπέμπουν τὸν ἀρχαιότερον ἀξιωματικὸν Κ. Κωστόπουλον. Ὅσοι κατώρθωσαν τὴν ἐπομένην νὰ διαφύγουν, ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν δολοφονίαν των. Διεμήνυσαν δέ, ὅτι «ἐπιστρατεύουν ὄλους καὶ ὅτι θὰ ἐκτελέσουν ὄλους ὄσους δὲν τοὺς ἀκολουθήσουν...».

Ἡ κατάστασις πλέον, ἦτο ἀπελπιστικὴ. Ἐχρειάζετο ἀπόφασις γενναία εἰς τὸ μέσον τοῦ ὠκεανοῦ. Ὅποιος προσέφερε μίαν σανίδα σωτηρίας ἀπὸ τὰ κομμουνιστικὰ κύματα ἐγκλημάτων δὲν ἔπρεπε νὰ περιφρονηθῆ.

Οἱ Λεωνίδας Βρεττάκος, Λεωνίδας Β. Παπαδάκος, Γ. Καργάκος, Τάκης Παπαδάκος, Λεωνίδας Γ. Παπαδάκος, Γ. Τσετσίκας, Εὐστράτιος Παπαδάκος, Δημ. Οἰκονομόπουλος, Κ. Ἀσημακόπουλος, Δ. Σ. ἸΚρητικός, Θεμιστοκλῆς Γουῆτος, Νικ. Κουράκης, Γ. Μενούτης, Νικ. Κατσούλης, Ἡλίας Νικολόπουλος κ.ἄ. ἀποφασίζουσιν νὰ πάρουν ὄπλα ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Πέρνουν 60 Ἴταλικά ὄπλα καὶ ἐξωπλίσθησαν τὴν 13ην Νοεμβρίου 1943, οἱ κάτοικοι τοῦ Μυστρᾶ. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1943, ἔχει ὀλοκληρωθῆ ἡ ὀργάνωσις τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Σπάρτης. Ἔχει 30 ἀξιωμα-

τικούς και 750 άνδρες. Ζητούν όλοι να καταταγούν. Οί Γερμανοί όμως, δίδουν όπλα και λίγα πυρομαχικά. Τά έγκλήματα τών κομμουνιστών έξηκολούθησαν και έξέλιπε και ό τελευταίος δισταγμός όλων.

Ό Βεν. Ζερβέας, ό συνταγματάρχης έ.ά. Σ. Παπαηλιού, οί δικηγόροι Π. Γεράσιμος, Β. Βεζράκος, Άθ. Βαλασάκης, Μιχ. Παπαδόπουλος, Νικ. Τσιριγώτης, Ήλίας Άρεττάκος, Παν. Σαλβαράς, Δ. Σαλβαράς, Νικ. Κουρούσης, Πέτρος Τσιριγώτης, Άνδρέας Ματάλας, οί ίατροί Σπύρος Κοσσονάσος, Ήλίας Χατζάκος, Κ. Ίατρού, Δ. Γούτος, Διον. Βλαχάκης, Μιχ. Χαρίδης, ό τότε δήμαρχος Γρ. Πετράκος, ό έργολάβος δημοσίων έργων Ήλίας Γρηγόρης κ.ά. από τήν Σπάρτη, Μυστράν, Σοχά, Σκλαβούρι και τά Άνώγεια έξεδηλώθησαν σαφώς και άνέπτυξαν πρωτοβουλία, διά τήν σωτηρίαν του τόπου. Ή Σπάρτη, ή Σοχά, τó Σκλαβοχώρι και τά Άνώγεια γίνονται φρούρια άμύνης κατά τών έπιτιθεμένων κομμουνιστών.

Μέχρι τής 1ης Μαρτίου 1944, διοικητής του τάγματος Σπάρτης, ήτο ό ταγματάρχης Κ. Κωστόπουλος. Τήν 1.3.1944, διοικητής ανέλαβεν ό ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόπουλος, μέχρι τής 8ης Μαΐου 1944 και έκτοτε μέχρι τής άπελευθερώσεως ό ταγματάρχης Π. Δεμέστιχας. Τό τάγμα είχε πέντε λόχους, με έδραν τήν Σπάρτην, τόν Μυστρά, τας Κροκεάς, τήν Μαγούλαν και τά Άνώγεια. Κανονικώς ώργανώθη τήν 1ην Μαρτίου 1944. Είς αυτό ύπηρετήσαν πολλοί αξιωματικοί, ύπαξιωματικοί μόνιμοι και έφεδροι. Μεταξύ αυτών, έκτός του Λεωνίδα Βρεττάκου και τών διοικητών ταγματάρχων Κ. Κωστοπούλου και Διονυσίου Παπαδοπούλου και Π. Δεμέστιχα, ύπηρετήσαν και οί έξής:

Λοχαγός Π. Γεράσιμος, άνθ)γός Άρριστείδης Θεοδωρόπουλος, άνθ)γός Ι. Βασιλάκος, έφ. ύπ)γός Κ. Παχυγιάννης, έφ. αρχίατρος Βλαχάκης, έφ. λοχαγός Στέφανος Τράγκας, άνθ)γός Γ. Τζανετάκος, Λοχαγός Ι. Τσοῦμος, άνθ)γός Παντελής Τσαρπάλας, άνθ)γός Ξάνθιππος Μασούρας, έφ. λοχαγός Δημοσθένης Πολίτης, άνθ)γός Δημ. Δημητρακάκης, έφ. λοχαγός Μιχ. Χαραλαμπίδης, έφ. άνθ)γός Στ. Πολυμενάκος, έφ. άνθ)γός Σαμπράκος, έφ. άνθ)γός Δημ. Πρόκος, άνθ)γός Βένος, άνθ)γός Άνάργυρος Ψυχολιός, άνθ)γός Βαλασάκος, άνθ)γός Γ. Μενέτης, έφ. άνθ)γός Γ. Σκαρλατίνης, άνθ)γός Π. Κατσαρέας, άνθ)γός Θεμ. Κωστόπουλος, άνθ)στής Π. Παπαδής, άνθ)γός Άλεξ. Καραδημητρόπουλος, άνθ)γός Σταύρος Σκλαβούλιας, έφ. ύπ)γός Ι. Λειβάδης.

Έπίσης ύπηρετήσαν και οί έξής: έφ. ύπ)γός Πέτρος Τσιριγώτης, δικηγόρος Νικίας Κυρούσης, ό δικηγόρος Μιχ. Παπαδόπουλος, ό άνθ)στής Χωρ)κής Ήλίας Βελαχοντάκος, ό άνθ)γός Λεωνίδας Παπαδάκος, ό έφ. άνθ)γός Άλέξανδρος Γριβάκος, ό αρχίατρος Διονύσιος Βλαχάκης, ό ίατρος Ήλίας Χατζάκος, Δημ. Γούτος, Μιχ. Καρύδας, Σπύρος Κοσσενάκης, Κ. Ίατρού, ό έφ. ύπ)γός Φιλήμων Δασκαλάκης, ό έφ. άνθ)γός Π. Λιναρδάκης, ό έφ. άνθ)γός Βενιζέλος Ζερβάκης, ό έφ. άνθ)γός Σπ. Μαυροειδής, ό λοχίας Λεωνίδας Γ. Παπαδάκος, Πέτρος Ζερβέας, Άδαμάντιος Ρουμε-

λιώτης, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς δικηγόρος Κων. Παχύγιαννης κ.ἄ. Τὰ ὀνόματα τῶν ὀπλιτῶν δὲν κατορθώσαμεν νὰ τὰ πληροφορηθῶμεν ὅλα.

β) ΠΡΑΞΙΣ ΚΑΙ ΜΑΧΑΙ ΤΑΓΜΑΤΟΣ

α) Κατὰ τὸ δεύτερον 10ήμερον Δεκεμβρίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Μυστρά καὶ ἀπεκρούσθησαν.

β) Κατὰ τὸ πρῶτον 10ήμερον Δεκεμβρίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Σκλαβοχωρίου καὶ ἀπεκρούσθησαν.

γ) Ἐἰς χωρίον Βορδῶνια, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν στρατόπεδον συγκεντρώσεως τῶν ἐθnikοφρόνων, μεταφερομένων ἀπὸ Ταΰγετον εἰς Πάρωννα καὶ ἀπὸ Πάρωννα εἰς Ταΰγετον. Τὸ δεύτερον 10ήμερον Δεκεμβρίου 1943, ὁ λόχος τοῦ ἐφέδρου ἀνθ)γοῦ Σπ. Μαυροειδῆ, ἔσπευσε εἰς Βορδῶνια καὶ ἀπηλευθέρωσε τοὺς κρατούμενους ἄνδρας καὶ τὰ γυναικόπαιδα.

δ) Τὴν 24ην Δεκεμβρίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ ἀνείναξαν τὰ ὑδραγωγεῖα Σπάρτης καὶ Γυθείου, μὲ σκοπὸν νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν δίψαν ἢ νὰ πιάθουν χολέρα οἱ κάτοικοι, πίνοντας ἀκάθαρτα νερά. Βεβαίως εἰς Σπάρτην καὶ Γύθειον ἦσαν καὶ λίγοι Γερμανοί, ἀλλὰ ἦσαν ὅμως καὶ δεκάδες χιλιάδων Ἕλληνας. Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δὲν ἐνδιαφέροντο διὰ τοὺς Ἕλληνας.

ε) Τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται μὲ ὄλην τὴν δυνάμιν των Ταΰγετου — Πάρωννος, μὲ 500 ἐνόπλους, κατὰ τοῦ χωρίου Ἀνώγεια. Οἱ ὑπερασπιστὰι τῶν Ἀνωγείων τοὺς ἀπέκρουσαν ἡρωϊκῶς, ἀντεπετέθησαν καὶ τοὺς κατεδίωξαν.

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας αὐτὰς περιπτώσεις ἀμύνης καὶ δράσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς Γερμανός, ὅπως εἰς τίς ἄλλες μάχες ποὺ θὰ ἀναφέρωμεν. Ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες ἀμυνόμενοι κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν. Τὸ γεγονός αὐτό, ἔχει ἰδιαίτην σημασίαν, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

στ) Τὴν 17ην Μαρτίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς Λογκάστρας, ὅπου ἦτο ὁ λόχος τῆς Μαγούλας. Οἱ ἀμυνόμενοι ἀπήντησαν ἡρωϊκῶς. Εὐτυχῶς ἐκράτησαν. Ἐφθάσεν εἰς ἐνίσχυσιν ὁ 5ος λόχος Σπάρτης, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Π. Δεμέστιχαν καὶ τοὺς ἀνέτρεψαν τὰ σχέδια. Ὑπεχώρησαν.

ζ) Τὴν 25ην Ἀπριλίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται πάλιν κατὰ τοῦ Μυστρά, ὅπου ἦσαν μόνον ἓνας ἀνθ)γὸς μὲ 20 ἄνδρες καὶ ἓνα ὀπλοπολυβόλον. Κατὰ τῶν ἐπιτεθέντων ὀργάνων τῶν σλαύων μάχονται ὅλοι. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ ἱερεῖς ἀκόμη! Ἐσπευσεν εἰς βοήθειαν ὁ ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόπουλος, τὴν νύκτα μὲ 12 μόνον ἄνδρες καὶ διὰ μέσου ἐνεδρῶν τῶν κομμουνιστῶν ἔφθασε τὴν 3ην μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Τοὺς ἐπετέθησαν ἐκ τῶν νώτων, τοὺς ἐδημιούργησαν πανικὸν καὶ ἐτράπησαν εἰς ἀτακτον ὑποχώρησιν. Ὁ Μυστράς τότε ἐσώθη ἀπὸ βεβαίαν καὶ ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν. Ἦσαν τόσον βέβαιοι οἱ κομμουνισταὶ διὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μυ-

στρᾶ, ὥστε εἶχαν φέρει μαζί των 500 ζῶα διὰ νὰ μεταφέρουν τρόφιμα καὶ ροῦχα ἀπὸ τὰ καταστήματα τοῦ Μυστρᾶ. Μαζί τους, δέ, εἶχαν φέρει καὶ 1.500 φιάλες μὲ θενζίνη νὰ κἀνουν ὄλον τὸν Μυστρᾶν.

γ) ΜΑΧΗ ΣΠΑΡΤΗΣ -- ΜΥΣΤΡΑ ΤΗΣ 30.8.1944

Οἱ Γερμανοὶ ἀνεχώρησαν τὸ ἀπόγευμα τῆς 30ης Αὐγούστου 1944 ἀπὸ τὴν Σπάρτην. Οἱ κομμουνισταί, ὅπως μέχρι τότε, δὲν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀποχωρούντων Γερμανῶν, διότι εἶχαν συνυπογράψει τὸ γνωστὸν σύμφωνον εἰς Κολλίνες Ἀρκαδίας τοῦ Ἀπριλίου 1944. Τοὺς ἄφησαν ἀνενόητους καὶ ἔφυγαν καὶ αὐτοὶ εἰς ἀντάλλαγμα ἐπῆραν ὄπλα καὶ πυρομαχικά. Τὸ βράδυ τῆς 30ης Αὐγούστου, ἐπετίθενται κατὰ τῆς Σπάρτης. Τὸ τάγμα Σπάρτης ἀποσύρεται εἰς Μυστρᾶν, ἵνα ὀχυρωθῆ ἐκεῖ καλλίτερα. Τὰ πυρομαχικά ὅμως, ἦσαν λίγα καὶ οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν πλέον καὶ πυροβολικὸν πὺδ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Ἰταλογερμανοὺς. Πρὸ αὐτῆς τῆς τραγικῆς καταστάσεως, διὰ νὰ σωθῆ καὶ ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς, οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος ἀποφασίζουν νὰ παραδοθῶν. Οἱ κομμουνισταὶ εἰσέρχονται εἰς τὸν Μυστρᾶν σὰν ἀρκοῦδες, σὰν λύκοι τοῦ βορᾶ καὶ σφάζουν πολλοὺς παραδοθέντας, βασανίζουν ὅσους θέλουν καὶ ὅπως θέλουν, σὰν ἀνήμερα θηρία. Ἐκεῖ ἔσφαξαν τὸν ὑπολοχαγὸν Ἀλέξανδρον Δριθᾶκον καὶ 28 νέους ἀπὸ τὸν Ἄγιον Ἰωάννην Σπάρτης.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μυστρᾶ, συνεκεντρώθησαν οἱ κρατούμενοι μέσα εἰς μίαν μάντρα, «πανηγυρίστραν», ὅπου οἱ κομμουνισταὶ ἐτοίμαζαν γενικὴν σφαγὴν, (ὅπως ἔγινε καὶ εἰς Μελιγαλᾶ). Ὁ συνταγματάρχης Σωτήριος Ρουμπέας τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπῆγε εἰς τὴν πόρτα καὶ εἶπε:

— Παιδιά ἂν θέλετε νὰ σκοτώσετε τοὺς κρατούμενους, πρῶτα θὰ περάσετε ἀπὸ μένα.

Καὶ ὑπεχώρησαν οἱ κομμουνισταί. Ἔτσι χάρις εἰς τὸν ἀποφασιστικὸν ρόλον τοῦ Ρουμπέα, ἐσώθησαν οἱ κρατούμενοι καὶ δὲν ἔγινεν ὅ,τι ἔγινεν εἰς Μελιγαλᾶ, ὅπου ὅμως, δὲν ἠμπόρεσε νὰ κἀνῃ τίποτε, διότι ἦλθε ὁ Ἄρης Βελουχιώτης.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα γεγονότα, σχετικῶς μὲ τὸ τάγμα ἀσφαλείας Σπάρτης, μέχρι τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν.

Διὰ τὰ γεγονότα μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν καὶ τὶς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν κατὰ τόπους ταγματῶν ἀσφαλείας, ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Σημειώνομεν μόνον ἐδῶ, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐσταμάτησαν τὶς ἐπιθέσεις των, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Δὲν τοὺς συνεκίνησε ἡ ἀποχώρησις τῶν Γερμανῶν, διότι τοὺς ἐνδιέφερε μόνον ἡ ἔξαφάνισις ὄλων τῶν Ἑλλήνων, πὺδ εἶχαν πείσμα καὶ ἀπόφασιν νὰ μὴ ὑποκύβουν.

3.— ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΥΘΕΙΟΥ

α) Ο Ρ Γ Α Ν Ω Σ Ι Σ

Εἰς τὸ Γύθειον πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τάγματος ἀσφαλείας κατὰ τὸ τέλος Νοεμβρίου 1943, εἶχον ὁ Γ. Ροζάκης, ὁ Δημ. Γ. Γεωργαροῦκος καὶ ὁ Νικ. Λουμαῖκος δικηγόρος Γυθείου. Πρῶτος ἀξιωματικὸς εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ τάγματος, ἦτο ὁ ἀνθ)γὸς Ἀλέξανδρος Καραδημητρόπουλος. Προσηλθόν ἀξιωματικοὶ οἱ Κυριάκος Παπαλεακάκος, Ι. Τσόμπος, ΙΙ. Κατσαρέας, Κωνσταντινέας, Τζανετᾶτος, ὁ μοίραρχος Γ. Μπουρτζόγιαννης, ὁ ἐπίτροπος Φουρίδης, ὁ ἰατρός Ι. Βεντίκος, οἱ ἔφεδροι Ι. Λειβάδης, Κων. Μαγιοροῦκος, Ἡλίας Βενιζελέας, Π. Λιακάκος κ.ἄ. Μέχρι τῆς 1ης Ἀπριλίου 1944, διοικητῆς τοῦ τάγματος, ἦτο ὁ ταγματάρχης Κυριάκος Παπαλεακάκος.

Ὁρίσθη ἔδρα λόχου εἰς Λεβέτσοβα, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Π. Κατσαρέαν, εἰς Γύθειον τρεῖς λόχοι, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Πετρ. Μανωλαῦκον, τὸν ἔφ. λοχαγὸν Χ. Λειβάδην καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Ἀλέξανδρον Καραδημητρόπουλον καὶ γ) εἰς Κάτω Σκάλα, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ι. Τσόμπον. Ἐπίσης ἦτο ἔφιππον ἀπόσπασμα, ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου Χρ. Ροζάκη ἢ Καραμπίνη.

Ἐπίσης εἰς τὸ τάγμα, ὑπηρετήσεν ὁ δικηγόρος Νικ. Καράμπελας, ὁ φαρμακοποιὸς Λυμπέρης, ὁ Νικ. Λουμαῖκος, ὁ ἔφ. ἀνθ)γὸς Κ. Μαγιοροῦκος κ. ἄ. Κατετάγησαν οἱ ἐκλεκτότεροι τοῦ Γυθείου καὶ τῆς περιφερείας ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα. Εἶχε 30 ἀξιωματικὸς καὶ 900 ὀπλίτες.

Τὴν 1ην Ἀπριλίου 1944, τὴν διεύθυνσιν τοῦ τάγματος ἀνέλαβεν ὁ ταγματάρχης Κ. Κωστόπουλος, μέχρι τέλους Μαΐου 1944 Ἀπὸ τέλους Μαΐου 1944, μέχρι 8 Αὐγούστου 1944, τὴν διεύθυνσιν ἀνέλαβεν ὁ ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόπουλος. Τὴν 8ην Αὐγούστου 1944, ἀνέλαβεν τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος ὁ ταγματάρχης Π. Δεμέστιχας.

Κατὰ τὸ τέλος Μαΐου 1944, συνεκροτήθη ὡς ἑξῆς τὸ τάγμα.

Διοικητῆς: Ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόπουλος

Ἀξιωματικοὶ ταγματάρχης Νικόλ. Πολυμενάκος, Κων. Πολυμενάκος.

Ἐφεδρος ἀνθ)γός: Κων. Μαγιοροῦκος, Σταῦρος Σκλαβόλιας.

Μοίραρχος: Γ. Μπουρτζόγιαννης.

Ἐφεδρος ἀνθ)γός: Π. Γιαννάκος

Ἵπ)γός: Ἡλίας Βενιζελέας

Ἐφεδρος Ἵπίατρος: Ἰωάννης Φουρίδης

Ἵατρος: Ἰωάννης Βεντίκος

Ἵπομοίραρχος: Νικόλαος Μαργιώλης

Ἐφεδρος ὑπ)γός: Χαρίλαος Κατσαφάδος

Ἀνθ)γός: Α. Δριβᾶκος

- 1ος Λόχος Γυθείου, ἀνθ)γός: Ν. Ταβουλάρης
 Διμοιρίτης ἐφ. ἀνθ)γός: Γ. Ζαφειράκος, Δημ. Μπιρμπάκος
 2ος Λόχος Σκάλας, λοχαγός: Ἰωάννης Τσοῦμπος
 3ος Λόχος Ἀρεοπόλεως, ἀνθ)γός: Παν. Κατσαρέας, Γ. Τζανετᾶκος,
 Ἀνθ)γός Δημ. Γιορανίτης.
 4ος Λόχος Σκάλας, ὑπ)γός: Βασίλειος Κωνσταντινέας
 5ος Λόχος Πετρίνας, ἔφεδρος ὑπ)γός: Ι. Λειβάδης
 Ἀνθ)γός: Ι. Λιακᾶκος.
 6ος Λόχος Καρουπόλεως, ἀνθ)γός: Σπ. Βαλασάκας
 Διμοιρίτης ἀνθ)γός: Νικόλαος Κατσαρέας
 Λόχος κυνηγῶν, ἀνθ)γός: Στυλιανὸς Κολώνιας
 Λόχος μηχανημάτων, ὑπ)γός: Ἀλέξανδρος Καραδημητρόπουλος
 Ἀνθ)γός: Μύρων Παπουτσάκης
 Ἐφιππον ἀπόσπασμα, ἔφεδρος ὑπ)γός: Ἀναστάσιος Πουλικᾶκος
 Ἀνθ)γός: Κωνσταντῖνος Μανωλᾶκος

β) Α Μ Υ Ν Α

α) Τὴν νύκτα τῆς 6—7 Μαΐου 1944, 300 κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ χωρίου Σκάλα, ὅπου ἦτο ἔνοπλος δύναμις 65 ἀνδρῶν, μὲ διοικητὴν τὸν λοχαγὸν Ι. Τσοῦμπον, τὸν ἀνθ)γὸν Βασ. Κωνσταντινέαν, τὸν λοχίαν Πουλεκαῖον κ.ἄ. Ἡ μάχη συνεχίζεται καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Οἱ ἀμυνόμενοι μάχονται μὲ ἡρωισμόν. Πιστεύουν περισσότερον καὶ δὲν κάμπτονται. Κατὰ τὰ ξημερώματα, ἔφθασαν ἐνισχύσεις 50 ἀνδρῶν ἀπὸ τὸ Γύθειον καὶ ἐνίσχυσαν. Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ πίστις ὄλων, ἔσωσαν τὸ χωριὸ ἀπὸ βεβαίαν σφαγὴν ὄλων. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν.

β) Τὴν 8ην Μαΐου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῆς μικρᾶς δυνάμεως τοῦ φυλακίου τοῦ χωρίου Μηλέα ὑπὸ τὸν Κοντάκον, ἐκ τοῦ λόχου Π. Κατσαρέα καὶ κατώρθωσαν νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὸ χωριὸ καὶ νὰ σφάξουν 15 ἀνδρες τοῦ φυλακίου, πλὴν ἑπτὰ διασωθέντων. Ἐπτὰ ἀνδρες τοὺς ὁποίους συνέλαβον μετὰ τὴν μάχην, τοὺς μετέφεραν εἰς «Παναγία Γιάτρισσα», ὅπου τοὺς ἔσφαξαν τὴν ἐπομένην ὄλους δημοσίᾳ, ὑπεχρέωσαν δὲ ἓνα δικόν τους νὰ σφάξῃ ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν ἔσφαξεν ὡς προδότην! . .

γ) Τὴν 11ην Μαΐου 1944, ἐπετέθησαν 500 κομμουνισταὶ, κατὰ τοῦ χωρίου τῆς Σελίνιτσα. Διμοιρίτης ἦτο ὁ ἀνθ)γός Νικ. Κατσαρέας καὶ ὁ ἀνθ)γός τῆς ἀεροπορίας Ι. Βεντίκος. Ἡ μάχη συνεχίσθη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὁ Π. Κατσαρέας ζητεῖ ἐνισχύσεις. Τὴν 4ην μ.μ. ἔφθασε ὁ ἐπιλοχίας Θεόδ. Γκλεζᾶκος μὲ βενζινόπλοιο μὲ 20 ἀνδρες ἀπὸ Τραχήλα καὶ βάλλει κατὰ τῶν πλευρῶν τῶν ἐπιτιθεμένων. Ἀπὸ Καλαμάταν, ἔσπευσε δύναμις ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Ἡλίαν Κοζομπόλην καὶ ἐβοήθησεν καὶ αὐτή. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν. Ἐφονεύθησαν ὅμως, 8 ὑπαξιωματικοὶ τοῦ

λόχου καὶ 5 ἄνδρες. Ἡ θυσία των ὅμως, ἔσωσε δεκαπλασίους καὶ ἔδωσε καὶ ἄλλο μάθημα εἰς τοὺς κομμουνιστάς, ὅτι ὁ λαὸς ἔχει ψυχὴ πολὺ δυνατώτερη ἀπ' αὐτούς.

δ) Τὴν 16ην Ἰουνίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Πετρίνας. Ἐσπευσε ὁ Π. Κατσαρέας, πρὸς βοήθειαν, ἀλλὰ ἦτο ἀργά... καὶ ὠχρώθη εἰς Σελήνισαν. Ἐκεῖ ἐπολέμησαν πάλιν ἡρωϊκῶς οἱ ἄνδρες τοῦ λόχου καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, μὲ κηρυγετικά ὄπλα. Οἱ κομμουνισταὶ πάλιν ὑπεχώρησαν. Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ πίστις τῶν ἀμυνομένων Ἑλλήνων πάλιν ἐνίκησεν.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, τὸ Γύθειον σημαιοστολίζεται. Μόνον ἡ Ἑλληνικὴ σημαία κυματίζει. Εἶναι μέσα 1.400 ἄνδρες ἔνοπλοι μὲ ἰσχυρὸν ὄπλισμόν, γύρω - γύρω συρματοπλέγματα. Οἱ κάτοικοι περιμένουν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, τὴν ἀφίξιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ ἐξωτερικοῦ, νὰ παύσῃ ἡ ἀγωνία των.

Οἱ κομμουνισταί, συλλαμβάνουν καὶ ἄλλους Ἑλληνας ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ἀντὶ νὰ ρίξουν ἔστω καὶ μία ντουφεκιά κατὰ τῶν ἀποχωροῦντων Γερμανῶν. Ἀποφασίζουν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ Γυθείου, ἀλλὰ ἀναβάλλουν, δὲν τολμοῦν. Οἱ κάτοικοι ὅμως, περνοῦν ἡμέρες ἀγωνίας. Ἐγίναν γνωσταὶ αἱ μάχαι Σπάρτης Μυστρά, Καλαμάτας, Μελιγαλά, Γαργαλιάνων. Τὴν 14.9.1944, ἀποστέλλεται ἀντιπροσωπεία ἀπὸ τοὺς ὑπολοχαγὸν Βασ. Κωνσταντινέαν, ἔφ. ἀνθ)γὸν Π. Λιακάκον καὶ Ξηντάραν, μὲ βενζινακάτον, πρὸς συνάντησιν Ἀγγλικῶν σκάφους εἰς Κρητικὸν πέλαγος καὶ ἐπίδοσιν ἐκθέσεως, περὶ τῆς ἀπειλουμένης ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν.

Τὴν 29.9.1944, ἀποστέλλεται ἄλλο βενζινόπλοιο, τὸ ὁποῖον συνήντησε Ἀγγλικὴν τορπιλάκατον, ἡ ὁποία ἔφθασε εἰς Γύθειον. Ὁ Ἄγγλος κυβερνήτης τῆς βενζινακάτου, ἀνεγνώρισε τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος των καὶ οἱ κομμουνισταί, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπρόλαβον μέχρι τότε ἐπιθεῖν, δὲν ἐκινήθησαν πλέον. Ἔτσι εἰς τὸ Γύθειον δὲν ἐχύθη Ἑλληνικὸν αἷμα.

4.— ΤΑΓΜΑ ἈΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

α) Ο Ρ Γ Α Ν Ω Σ Ι Σ

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει εἰς ἄλλα κεφάλαια καὶ ἀπὸ τὴν Καλαμάταν καὶ τὴν ὄλην Μεσσηνίαν, εἶχαν καταταγῆ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες εἰς τὰ ἀνταρτικά τοῦ Ε.Σ. Ταυγέτου καὶ Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Μετὰ τὴν τελευταίαν μάχην τῆς Παληόχωρας, οἱ κομμουνισταὶ ἀποθρασύνονται καὶ ἀρχίζουν πλέον ἀπροκάλυπτον δίωξιν καὶ δολοφονίαν ἀξιωματικῶν, ἀνταρτῶν καὶ μελῶν τοῦ Ε.Σ. Μέσα στὴν Καλαμάτα ἔχουν δολοφονήσει τὸν ταγματάρχην Χωροφυλακῆς Ι. Γιαλουράκον, τὸν ταγματάρχην Πεξ.

Παν. Γεωργανῶν ἀπὸ Σπερχογείαν, τὸν μοίραρχον Ι. Ζερβόπουλον, τὸν ἀντάρτην Ἐλευθέριον Μαρκαντωνάκη, εἰς τὸ Ἄσπρόχωμα τὸν ὑπομοίραρχον Κατῆν κ. ἄ. Τὸν Ὀκτώβριον 1943, ἐπετέθησαν νὰ δολοφονήσουν τὸν συνταγματάρχην Διονύσιον Παπαδόγκωναν, ἐνῶ εἰσήρχετο εἰς τὸ γραφεῖον τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, μόλις διασωθέντος τότε ἀπὸ τὸν Τάσην Τζουμάνην. Εἰς τὰ γύρω χωριά παντοῦ συλλήψεις, ξυλοδαρμοί, στρατόπεδα συγκέντρωσεως, δολοφονίες. Καὶ ἐδῶ ἦτο ἀφόρητος ἡ κατάστασις καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν χειρότερη. Τὸν Φεβρουάριον 1944 ὁ τότε Νομάρχης Καλαμάτας, ἰατρὸς Δημ. Περωτῆς ἐκάλεσε τὸν ταγματάρχην Δημ. Ἀλεξόπουλον ἀπὸ τὴν Καλλιρόην Μεσσηνίας καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως ὀργανωθῆ τάγμα ἀσφαλείας εἰς τὴν Καλαμάταν. Ὅλοι περιμέναν μίαν διέξοδον ἀπὸ τὴν ἀποπνικτικὴν ἀτμόσφαιραν ποὺ εἶχαν δημιουργήσει τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ ταγματάρχης Δημ. Ἀλεξόπουλος ἐκάλεσεν νὰ προσέλθουν εἰς τὸ τάγμα, ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ σταματήσουν τὰ ἐγκλήματα οἱ κομμουνισταὶ μέλη τοῦ ΕΑΜ. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε πνεύματος, εἶναι ἡ δημοσιευθεῖσα δήλωσις τοῦ ταγματάρχου Δ. Ἀλεξοπούλου, εἰς τὴν κοινὴν ἔκδοσιν τῶν ἐφημερίδων «Νέα», «Σημαία» καὶ «Θάρος» τῆς 19.2.1944. Τὴν παραθέτομεν ὡς ἔχει:

«Διὰ τὴν παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐν τῷ Νομῷ

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀναλαβὼν ἀπὸ χθὲς τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Μεσσηνίας, ταγματάρχης κ. Δημ. Ἀλεξόπουλος, προέβη εἰς τὰς κάτωθι δηλώσεις:

«Ἀναλαμβάνω τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος, διαπνέομενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν παγίωσεως τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας ἐν τῷ Νομῷ. Διαπνέομαι ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἀποδοθῆ δικαιοσύνη εἰς πάντας ὄσους παρεσύρθησαν ἀπὸ τὴν γνωστὴν ὀργάνωσιν.

Ἐν τῷ πνεύματι τῶν πρὸ ἡμερῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ κ. Νομάρχου, διὰ τοῦ τύπου ἀνακοινώσεων, ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ ἐξετάσω εὐμενῶς καὶ ὑπὸ πνεύματος ἄκρας ἐπιεικείας τὴν περίπτωσιν παντός εἰλικρινῶς μετανοοῦντος καὶ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ εἰρηνικά του ἔργα. Τοῦτο ὅμως, δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ διὰ τοὺς βαρυνομένους μὲ ἐγκλήματα, οἱ ὅποιοι ὁπωσδήποτε θὰ δώσουν λόγον τῶν πράξεων των.

Κατὰ συνέπειαν καλῶ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει καιρὸς πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε ἀναμιχθέντας καὶ δράσαντες ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ΕΑΜ, ὅπως προσέλθουν καὶ δηλώσουν, ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ ζήσουν ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς νομιμότητος, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν ἀγωνιζόμεθα διὰ νὰ ἀφανίσωμεν τὸν Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν καὶ γαληνεύσωμεν τὸν τόπον».

Εἶναι ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι ἀναφέρεται τότε ἡ δήλωσις αὕτη, «εἰς τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὴν

καταστροφήν». Παρουσιάσθησαν τὴν ἐπομένην ἄνω τῶν 1.000 ἀνδρῶν. Ἄλλὰ δὲν ὑπῆρχον τροφίμα, στολές καὶ ὄπλα. Οἱ Γερμανοὶ διέθεσαν ἐλάχιστα ὄπλα σκοπιμῶς. Βεβαίως διὰ νὰ μὴν εἶναι καμμία τῶν ἐκατέρωθεν δυνάμεων ἰσχυρὰ καὶ ἡσυχάζουν αὐτοί. Ἄλλὰ αὐτὸ ὅμως, ἦτο ἀδιάφορον. Τὸ μὴ χειρὸν βέλτιστον. Ἀφοῦ δὲν ἦτο νὰ διασωθοῦν ὄλοι ἢ πολλοί, ἄς διασωθοῦν λιγότεροι. Αὐτὴ ἡ ὀρθὴ σκέψις ἐπεκράτησεν. Ὁ ταγματάρχης Ἀλεξόπουλος, εἰς τοὺς προσέλθοντας πρὸς κατάταξιν εἰς τὸ τάγμα εἶπε:

— “Ὅπλα πολλὰ δὲν ἔχομεν. Ἐὰν γνωρίζετε, ὅτι ἔχετε ὄπλισμόν, ἔλατε μαζί μας.

Συνέβη τότε τὸ συγκλητικὸν νὰ φέρουν πολλοὶ κρυμμένα ὄπλα ἀπὸ τὰ σπίτια των, ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦ 1940—41. Ἔτσι μὲ λίγα ὄπλα ποὺ ἔδωσαν οἱ Γερμανοὶ καὶ τὰ κρυμμένα ὄπλα τῶν Ἑλλήνων, ὠπλίσθησαν 200 περίπου ἄνδρες. Εἰς τὸ τάγμα, ἀνέλαβον ὑπηρεσίαν, ὁ λοχαγὸς Γ. Γερανεάς, ὁ ὑπ)γὸς Σπ. Μπούσιος, ὁ λοχαγὸς Μιχ. Γεωργιόπουλος, ὁ συν)ρχης Πυρ. Γ. Κάτσαρης, ὁ ταγ)ρχης Π. Καζᾶκος, ὁ ταγ)ρχης Κ. Μελανουρέας, ὁ ταγματάρχης Βασ. Δημητρακαρέας, ὁ ὑπίλαρχος Κ. Μηλιός, οἱ ἀνθυπασπισταὶ Ι. Φωτόπουλος, Χριστόφίλος Μπακατσέλος καὶ Γ. Βασιλόπουλος, ὁ ταγματάρχης Λάμπρος Μπατάλιας, οἱ λοχαγοὶ Μαρκόπουλος Ἀθαν. καὶ Γ. Ἀλάμαρης, ὁ ἀντ)ρχης Ἡλίας Γεωργανᾶς καὶ ὁ ταγματάρχης Παν. Γεωργανᾶς. Ἀρχὰς Μαρτίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν εἰς ἐνέδραν τὸν ἀνθυπασπιστὴν Πεξ. Ἰωάννην Φωτόπουλον ἀπὸ τὸ Κοπανάκι. Τὴν 16ην Μαρτίου 1944, κατῆλθεν εἰς τὴν Καλαμάταν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὁ ταγματάρχης Παναγιώτης Στούπας ἀπὸ τὴν Λεύκην Τριφυλίας, μὲ 80 ἄνδρες καὶ λίγους ἀξιωματικοὺς καὶ μὲ ὄπλισμόν διὰ 300 ἄνδρες. Ὁ λαὸς τῆς Μεσσηνίας, ὑπεδέχθη τὸν Στούπαν μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν καὶ ὡς σανίδα σωτηρίας. Ἀποφασίζεται νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος εἰς Μελιγαλᾶ. Λόγω ἀσθενείας, ὁ ταγματάρχης Ἀλεξόπουλος, ἀναχωρεῖ δι’ Ἀθήνας, ὅπου εἰσάγεται πρὸς ἐγχείρησιν εἰς νοσοκομεῖον καὶ ἐπανέρχεται μετὰ εἰς τὸ τάγμα Τριπόλεως. Διοικητὴς τοῦ τάγματος Μεσσηνίας, εἶναι πλέον, ὁ ταγματάρχης Στούπας, μὲ ἔδρα τὸ Μελιγαλᾶ.

Ἡ ὄλη συγκρότησις τοῦ τάγματος, ἔχει πλέον ὡς ἐξῆς:

Διοικητῆς: Ταγματάρχης Π. Στούπας, ἀξιωματικοί: Ταγματάρχης Π. Καζᾶκος, ταγματάρχης Σπήλιος, ἐπίλαρχος Χριστόφίλος, λοχαγοὶ Ἀντώνιος Χριστοδοῦλου, Γ. Μπερδούσης, ἀνθ)γὸς Νικ. Παπαδόπουλος, ἰατρὸς Λάσκαρης καὶ Ἀλιφρέης, λοχαγὸς Μιχ. Γεωργόπουλος, λοχαγοὶ Βρασίδης Μυλωνᾶς, ὑπ)γὸς Μιχ. Γ. Παπαγεωργίου, λοχαγὸς Ἡλίας Κοζομπόλης, ταγματάρχης Πεξ. Ἀντώνιος Σμυρλῆς, ἀνθ)γὸς Ν. Θεοφάνους, ἀνθ)γὸς Δημ. Τότσης, ἀνθ)γὸς Παπαμαρκάκης, ἀνθ)γὸς Ἀναστάσιος Τζουμάνης, ἰατρὸς Ι. Παπαδόπουλος, ἰατρὸς Τζουμάνης, γεν. ἀρχίατρος Καμαρινέας, ταγματάρχης ἐ.ἀ. Γ. Παναγόπουλος, ταγματάρχης ἐ.ἀ. Γρουσουζᾶκος, ἐπίλαρχος Φραγκίσκος Μορφονιός, ὑπ)γὸς Α. Ἀναγνωστόπουλος, ὑπ)γὸς Γ. Κουτσοῦκος, ὑπ)γὸς Παν. Περρωτῆς, ὑπ)γὸς Γρενάκης, ἀνθ)γὸς Πυρ. Μπένος,

ἀνθ)γός Μιχ. Ἡλιοπούλος, ἀνθ)γός Ἡλίας Δερδελαῖκος, ἀνθ)γός Πεζ. Ι. Πουλόπουλος, ἀνθ)στής Χρ. Μπακατσέλος, ἀνθ)στής Νικ. Ρούκας, ἀνθ)στής Νικ. Παπαδάκης, ἀνθ)στής Ἀντώνιος Νικ. Πανουσαῆς.

Τρεῖς λόχοι ἔμειναν εἰς Μελιγαλᾶ, ὑπὸ τοὺς λοχαγὸν Μιχ. Γεωργόπουλον, λοχαγὸν Βρασίδαν Μυλωνᾶν, ὑπ)γὸν Γ. Παπαγεωργίου. Ἐνας λόχος εἰς Καλαμάταν, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἡλίαν Κοζομπόλην καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοὺς ταγματάρχην Ἀντώνιον Σμυρλῆν, ἀνθ)γὸν Ν. Θεοφάνους καὶ ἀνθ)γὸν Δημήτριον. Τότσην.

Ἐνας λόχος εἰς Κοπανάκι, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Πότην Μπένον. Μία διμοιρία εἰς Διαβολίτσι ὑπὸ τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Παπαμαρζάκην, μία διμοιρία εἰς Πεταλίδιον, ὑπὸ τὸν ἔφ. ἀνθ)γὸν Ἀναστάσιον Τζουμάνην καὶ μία διμοιρία εἰς Βελίκαν, ὑπὸ τὸν ἔφεδρον ἀνθυπίατρον... Τζουμάνην.

Εἰς Μελιγαλᾶ κυρίως προσέρχονται ὄλοι οἱ καταδιωκόμενοι ἀπὸ γύρω χωριά Μεσσηνίας, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

β) ΜΑΧΗ ΜΕΛΙΓΑΛΑ ΤΗΣ 7.4.1944

Εἰς τὸ Μελιγαλᾶ, τὴν 7ην Ἀπριλίου 1944, ἦσαν 10 ἀξιωματικοὶ καὶ 80 ἄνδρες. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται τὴν νύκτα τῆς 7.4.1944, μὲ πολὺ μεγαλύτερες δυνάμεις, ἄγνωστες εἰς ἀριθμὸν, οὐρλιάζοντες σὰν ἄγρια θηρία, διὰ νὰ κάμψουν τὸ ἠθικὸν τῶν ἀμυνομένων, διὰ νὰ παραδοθῶν καὶ νὰ τοὺς σφάξουν. Οἱ δολοφόνου ἔχουν καὶ θρασύτητα. Οἱ ἀμυνομένοι ὁμως, γνωρίζουν, ὅτι ὑπερασπίζου ὄχι μόνον τὴν ζωὴν των, ἀλλὰ τόπον Ἑλληνικὸν καὶ μάχονται ἡρωϊκῶς. Οἱ ἐπιτεθέντες, διὰ ἀφρουρήτων διαβάσεων, καταρθιώνουν νὰ εἰσέλθουν μέσα εἰς τὴν πόλιν. Ἡ μάχη συνεχίζεται καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Κατὰ τὰ ξημερώματα, οἱ ἀμυνομένοι ἐνήργησαν ἡρωϊκὴν ἔξοδον ἀπὸ τὰς θέσεις των καὶ ἀναγκάζου τοὺς κομμουνιστὰς εἰς ἄτακτον ὑποχώρησιν. Ἀφήνου ὁμως, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης 70 νεκρούς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 17 ἦσαν Βούλγαροι, διακρινόμενοι ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ὄψιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν μεταλλικὴν ταυτότητα ποὺ εἶχαν στὸ λαιμὸ τους, ὅπου ἦτο βουλγαρικὰ τὸ ὄνομά τους. Αὐτὸ τὸ βεβαιώνου οἱ διασωθέντες, ἀπὸ τὶς δύο μάχες Μελιγαλᾶ καὶ ὁ διασωθεὶς ἀνθ)στής ἐκ Κυπαρισσίας Π. Ρίτσος. Ἡ πεποίθησις τῶν ὀλίγων, ὅτι ὑπερασπίζου ὅ,τι Ἑλληνικὸν εἶχαν, ἐνίκησε τοὺς ἐπιτιθεμένους βουλγαροκομμουνιστὰς. Ἡ νίκη των δὲ αὐτῆ, ἐδυνάμωσε περισσότερο τοὺς ἀμυνομένους.

γ) ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΚΡΑΤΟΤΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΣΤΡΑΤΟΠΕΛΟΝ ΧΑΛΒΑΤΣΟΥ

Εἰς τὸ χωρίον Χαλβάτσου, κείμενον δυτικῶς τοῦ ποταμοῦ Χαλβάτσου - Μελιγαλᾶ, εἰς ὄρεινὴν θέσιν μεταξὺ ἐπαρχίας Τριφυλίας καὶ ἐπαρχίας Μεσσηνίας, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ στρατόπεδα, ὅπου συνεχέν-

τρωναν τούς ἐθνικιστὰς τῆς περιοχῆς, τούς ἐβασάνιζαν καὶ λίγους λίγους καθημερινῶς τούς ἐκτελοῦσαν μέσα σὲ ἓνα ἀσθεστοκάμμινο. Ἐπλησίαζε τὸ Πάσχα τοῦ 1944. Ὁ ταγματάρχης Στούπας, ἀποφασίζει νὰ τούς ἐλευθερώσῃ ὅλους, νὰ προλάβουν νὰ κάνουν Πάσχα στὰ σπίτια τους, πρὶν τούς δολοφονήσουν οἱ κομμουνισταί. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κρατουμένων ἦτο ἄγνωστος, διεδίδετο ὁμως, ὅτι ἦσαν πολλοί.

Τὴν μεγάλην Παρασκευὴν τοῦ 1944, τὸ τάγμα κινεῖται μὲ ἀστραπιαίαν ταχύτητα πρὸς τὸ Χαλβάτσου. Τὸ στρατόπεδον ἦτο εἰς ἓνα ὄροπέδιον ἔξω ἀπὸ Χαλβάτσου. Ἀμέσως ἀπελευθερώνουν 450 ἄτομα, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ μαζί. Οἱ ἀπελευθερωθέντες μὲ δάκρυα στὰ μάτια, γυμνοί, νηστικοὶ καὶ σκελετωμένοι, ἐφιλοῦσαν τούς ἄνδρες τοῦ τάγματος ἀπὸ εὐγνωμοσύνη.

— Ὅπως ὁ Χριστὸς ποὺ θὰ ἀναστηθῆ, ἀναστηθήκαμε καὶ ἐμεῖς! τούς ἔλεγαν. Οἱ ἀπελευθερωθέντες τούς ἀπεκάλησαν, ὅτι ἦτο καὶ δεῦτερο στρατόπεδον, ἄγνωστον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰς τὸ τάγμα, εἰς θέσιν «Προφήτης Ἡλίας», γνωστὸν ὡς «στρατόπεδον Ποταμιᾶς». Ἐκεῖ δέ, ἦτο κρατούμενος ἐκτὸς ἄλλων καὶ ὁ Παπα - Στούπας καὶ δύο ἀδελφές του. Ὁ ἐπιλοχίας Π. Ρίτσος, ἐπῆρε 100 ἄνδρες καὶ ἐπῆγε εἰς τὸ δεῦτερο στρατόπεδον καὶ ἐλευθέρωσε καὶ αὐτό. Ἐκεῖ ἦταν 300 ἄτομα, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἀπὸ Γαργαλιάνους καὶ περιφέρειαν, οἰκογένειες Ι. Διακουμοπούλου, Παπαθωμοπούλου, ὁ Γερ. Ζάννης, ὁ Ν. Κονταράς, ἡ Ὑλγα Διακουμοπούλου καὶ ἄλλοι 200 ἐκλεκτοὶ Γαργαλιαναῖοι, κλεισμένοι μέσα εἰς ἓνα ἐξωκλήσι τοῦ «Προφήτη Ἡλίας», ὅλοι μαζί σιβαγμένοι σὰν τσουβάλια, νηστικοὶ τελείως ἐπὶ 15 ἡμέρες. Τούς ἔδιναν κάθε ἡμέρα μία χούφτα σταφίδα καὶ δύο φρούρα ξύλο. Οἱ φρουροὶ κατ' ἐντολὴν τῶν κομμουνιστῶν τούς ἔλεγαν:

«Ἄν ἔλθουν κοντὰ οἱ ταγματασφαλίτες γιὰ ἔρευνα, νὰ μὴ φωνάξετε καὶ σᾶς ἀκούσουν, γιατί θὰ σᾶς σκοτώσουμε ὅλους! . . .»

Ἐὐτυχῶς ἡ ταχύτης ἐνεργείας καὶ ἡ ἀστραπιαία κύκλωσις καὶ τοῦ δευτέρου στρατοπέδου, τούς ἔσωσε καὶ αὐτούς. Ὅλους τούς ἀπελευθερωθέντας καὶ τῶν δύο στρατοπέδων Χαλβάτσου, τὸ τάγμα τούς μετέφερεν εἰς Καλαμάταν πρὸς ἀσφάλειάν των.

δ) ΑΝΑΤΙΝΑΞΙΣ ΑΜΑΞΟΣΤΟΙΧΙΑΣ ΕΙΣ ΡΟΥΤΣΙ 10.6.1944

Τὸ τάγμα Μελιγαλᾶ, ἀναλαμβάνει περιοδείαν (χωρὶς οὐδένα Γερμανὸν ἢ σημειωθῆ), εἰς περιοχὴν Ταῦγету, πρὸς ἐνθάρρουνσιν τῶν κατοίκων, ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν καὶ δηλητηρίασιν. Τόση ὁμως, ἦτο ἡ βία καὶ ἡ τρομοκρατία, ἡ ἐξαπάτησις, ἡ τὸ μῖσος ποὺ εἶχαν ἐνσταλλάξει εἰς τούς κατοίκους οἱ κομμουνισταί, ὥστε ὅταν ἄνδρες τοῦ τάγματος ἔδωσαν εἰς μερικὰ κορίτσια ποὺ κρῶναν εἰς τὸν Ταῦγету τὶς χλαῖνες των, τούς ἀπήντησαν: «Δὲν θέλομε ἀπὸ φασίστες χλαῖνες! . . .».

Τὸ τάγμα ἀπὸ τὴν περιοδείαν του εἰς Ταῦγετον, γύρισε εἰς Τρίπολιν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπῆκαν ὄλοι 600 ἄνδρες εἰς μίαν ἀμαξοστοιχίαν μὲ 26 βαγόνια διὰ Μελιγαλᾶ. Εἰς τὴν ἀμαξοστοιχίαν ἄς σημειωθῆ ἄλλιν, δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς Γερμανός. Ἦσαν μόνον οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος καὶ 25 φοιτηταὶ ποὺ γύριζαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὰ χωριά τους.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπληροφορήθησαν τὴν διέλευσιν τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἐτοποθέτησαν νάρκες καὶ εἰς τὸ Ροῦτσι Τριπόλεως ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνετινάχθη. Συντρίμμα ὄλα ἔγιναν, νεκροὶ, τραυματίες, φωνῆς ἀπελπισίας παντοῦ. Ἄνω ἀπὸ 200 νεκροὶ καὶ 150 τραυματίες τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἔργων των. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ πολλοὶ φοιτηταί, ὅπως: 1) ὁ Ἀναστάσιος Γ. Γκόγκας ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν, 2) ὁ Δῆμος Γ. Γκουντούνας ἀπὸ Κυπαρισσίαν, 3) ὁ Ἀριστοτέλης Μπρούστις, 4) ὁ Ἰωάννης Μαρτίνης ὑπ)ποιός κ.ἄ. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνατίναξιν, ἀπὸ ἄλλο ὕψωμα, τοὺς ἐκτυποῦσαν μὲ πολυβόλα. Εἰς ἀπόστασιν 1.500 μέτρων, ἦτο τὸ Γερμανικὸν φυλάκιον, μὲ 30—40 ἄνδρες εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ἰσαρι. Ἐναντίον ὁμοῦ αὐτῶν, δὲν ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ, ἀλλὰ περιμέναν ἐκεῖ ἐπὶ 10 ἡμέρες, ὡς ἐξηκριθῶθη, νὰ περάσουν οἱ Ἕλληνες νὰ τοὺς σκοτώσουν. Αὐτὸς ἦτο ὁ ἀπελευθερωτικὸς των ἀγῶνας! Οἱ διασωθέντες κατὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς ἀμαξοστοιχίας, θὰ ἐξωλοθροῦντο ὄλοι ἀπὸ τὰ πολυβόλα τῶν κομμουνιστῶν, ποὺ ἤθελαν νὰ τοὺς ἀποτελειώσουν ὄλους, ἂν δὲν εἶχε τὴν ψυχραιμία καὶ τὴν ἀνδρείαν ὁ ἐπιλοχίας Π. Ρίτσος, νὰ κἀν ἀντεπίθεσιν καὶ νὰ κατορθώσῃ νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς φυγὴν. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐγνώριζαν τίς μεγάλες ἀπώλειες τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος μέσα στὰ βαγόνια καὶ ὑπελόγισαν τὴν ἀντεπίθεσιν πολυἀριθμον. Οἱ νεκροὶ καὶ οἱ τραυματίες ἐστάλησαν εἰς Τρίπολιν καὶ σὲ λίγες ἡμέρες γύρισαν οἱ διασωθέντες στὸ Μελιγαλᾶ.

Τὴν 8ην Αὐγούστου 1944, ὁ ταγματάρχης Π. Στούπας, μὲ ἀξιωματικούς Ἡλίαν Δερδελαῶκον, Σπ. Μπούσιον κ.ἄ. καὶ μὲ βαρὺν ὄπλισμόν, ἀναχωρεῖ ἀπὸ Μελιγαλᾶ διὰ νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς Γαργαλιάνους, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν συνεχίσει τὴν διάπραξιν πολλῶν ἐγκλημάτων. Τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος ἀναλαμβάνει ὁ ταγματάρχης Π. Καζᾶκος, μέχρι τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1944, ὅτε ἀνέλαβεν τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος, ὁ ταγματάρχης Λιονύσιος Παπαδόπουλος, μέχρι τῆς μάχης Μελιγαλᾶ τῆς 13—15 Σεπτεμβρίου 1944.

ε) ΜΑΧΗ ΚΟΠΑΝΑΚΙΟΥ
ΤΗΣ 2—12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Εἰς τὸ Κοπανάκι, ἦτο λόχος τοῦ τάγματος Μεσσηνίας, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Πότιν Μπένον καὶ τὸν ἑφεδρον ἀνθ)γὸν Γρενάκην, εἰρηνοδόκην, ἐκ Κρήτης. Τὸ Κοπανάκι, ἦτο τὸ κέντρον ἐθνικῆς ἀντιστάσεως τῆς ὀρεινῆς Τριφυλίας, ποὺ ἐνίσχυσε ποικιλοτρόπως τὰ ἀνταρτικὰ τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας. Μόνον δύο ἦσαν ἀπὸ τὸ Κοπανάκι κομμουνισταὶ, ὄλοι οἱ ἄλλοι, ὑπε-

ρήφανοι και θαρραλέοι ἐθνικισταί, ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἡρώων τοῦ 1821. Γι' αὐτὸ εἶχαν ἐνισχύσει δλοφύχως τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Μετὰ τὴν μάχην ὁμως, τῆς 6.8.1943, εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας καὶ τὴν διάλυσιν τοῦ Ε.Σ. ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὅλη ἡ ὄρεινὴ Τριφυλία καὶ ἰδίως τὸ Κοπανάκι, ὑπέφερε τὰ πάνδεινα. Μόλις ἔφθασε ὁ ταγματάρχης Στούπας εἰς Μελιγαλᾶ, τὸν Μάρτιον 1944, τὸ Κοπανάκι διὰ τοῦ ἱατροῦ Ι. Παπαδόπουλου καὶ τοῦ φαρμακοποιοῦ Ἀλέκου Νικολακοπούλου, ἐζήτησεν ἀμέσως νὰ ἰδρυθῆ λόχος τοῦ τάγματος εἰς Κοπανάκι καὶ μόλις ἐτοποθετήθη ἐκεῖ ὁ ἀνθ)γὸς Μπένος καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Γρενάκης, κατετάγησαν δλοφύχως εἰς τὸν λόχον, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνδρες τοῦ Κοπανακίου καὶ προσέτρεξαν καὶ ἄνδρες ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ ἀπὸ τὸ Λῶριον, Μοναστήρι καὶ τὰ γύρω χωριά.

ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟΝ 1944 ΗΛΘΑΝ ΤΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΠΑΝΑΚΙ

Ἐπικεφαλῆς ἦτο ἓνας Κρητικός... Γρενάκης ὀνόματι, ἔφεδρος ἀνθ)γὸς εἰρηνοδίκης. Ἐπῆραν τότε ὅπλα ὁ ἱατρός Ι. Παπαδόπουλος, ὁ φαρμακοποιὸς Ἀλέκος Νικολακόπουλος, ὁ Παν. Καραχάλιος, ὁ Μῆτσος Χρ. Παπαδόπουλος, Σταῦρος Ρούσσης, Δημ. Γ. Ρούσσης, Μανώλης Ρούσσης, Σωτήριος Γ. Ρούσσης, Παν. Ἀδαμόπουλος, ὁ Χρῆστος Παπαδόπουλος, ὁ Νίκος Σπ. Πανουσάκης, ὁ Γεώργιος Π. Τζανετόπουλος, ὁ Παναγιώτης Σπ. Πανουσάκης, ὁ Κων. Χρ. Πανουσάκης, ὁ Γεώργιος Μιχ. Ρούσσης, ὁ Γεώργιος Κ. Ἀρθανίτης, ὁ Ἥλιος Στέργιος, Νικ. Ι. Ρούσσης, ὁ Γ. Σταθόπουλος, Θεόδωρος Ἀντωνόπουλος, ὁ Βασίλειος Πατσούρης, ὁ Χρῆστος Τσαφούλης, ὁ Γεώργιος Κ. Ἀρθανίτης, ὁ ... Ἀλέκος, ὁ Κώστας Δημόπουλος ράπτης, ὁ Χρῆστος Κατσούλης, ὁ Χρῆστος Καραχάλιος, ὁ Τάσης Παπατσώρης, ὁ Τασοῦλης Ἀρθανίτης, ὁ Γρηγόριος Λιακόπουλος, ἐπιλοχίας, ὁ Σωτήριος Λιακόπουλος, ὁ Παν. Γκότσης, ὁ Δημ. Γκότσης, ὁ Τασοῦλης Γκότσης, ὁ Παν. Μπάλτας, ὁ Νικ. Μπάλτας, ὁ Ἀνδρέας Πανουσάκης, ὁ Δημιος Πανουσάκης καθηγητής, ὁ Μπάμπης Χαραλαμπόπουλος, Στάθης Χαραλαμπόπουλος, Δημ. Ν. Ἀρθανίτης, Δημιος Δοιμῆς, Παναγιώτης Παρ. Τζουμάνης, Γιάννης Παρ. Τζουμάνης, Χρῆστος Τζουμάνης, Ἀδαμ. Ἀρθανίτης, Ἰωάννης Καποθανάσης, Ἀριστείδης Μακαντάσης, Χρῆστος Κουμπαρούλης, Κουμπαρούλης τοῦ Ἰωάννου, Μίμης Παπαδόπουλος ἔμπορος, Χρ. Κουτρομπῆς, Δημιος Ρούσσης, Σταῦρος Παπαδόπουλος, Κώστας Κ. Κοσιᾶς, Θανάσης Βόγκας, Ἀντώνιος Μέμμος, Γ. Πατσούρης, Ἀναστάσιος Πατσούρης, Θεόδωρος Πατσούρης, Περικλῆς Στασινόπουλος, Νίκος Γ. Παπαδόπουλος ἔφ. ἀνθ)γὸς, Κων. Πατσούρης υἱὸς Κ. Πατσούρη, Ἐμμ. Ἀρθανίτης, Κων. Θ. Ἀρθανίτης, Γεώργιος Κ. Ἀρθανίτης, Τάσης Τζουμάνης, Ἀναστάσιος Θεοχάρης, Σωτήριος Ἀρ. Πανουσάκης, Νικόλαος Θ. Πανουσάκης, Θεόδ. Πανουσάκης κ.ἄ.

Ήσαν καὶ ἀπὸ Ἁγίου Γεώργιον καὶ ἀπὸ Δώριον ὁ φαρμακοποιὸς Παναγιώτης Ἀλλαγιάννης, ὁ Περικλῆς Κατσαμπάνης, ὁ Νικ. Φωτόπουλος, ὁ Ἀντόνιος Φωτόπουλος ἀπὸ τὸ Ψάρι, ὁ Ματσούκας, ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὁ Ἀριστομένης Καράμπελας, ὁ Παντελῆς Καράμπελας, ὁ Εὐστάθιος Καράμπελας καὶ ἄλλοι.

Σκοπὸς των, ἦτο νὰ συγκροτήσουν μίαν ἐστίαν ἀσφαλείας τῶν κατοίκων τοῦ Κοπανακίου καὶ τῶν προσφυγόντων ἐκεῖ ἀπὸ τὰ συνεχῆ ἐγκλήματα καὶ βασανιστήρια τῶν κομμουνιστῶν. Εἶχαν πρὶν δολοφονῆσαι ἀγρίως τὸν Γεώργιον Ἀγγελόπουλον ὑποδηματοποιόν, εἶχαν βασανίσει μέχρις αἰμορραγίας τὸν ἱατρὸν Ι. Παπαδόπουλον εἰς τὸ στρατόπεδον Αὐλῶνος, εἶχαν δικάσει μὲ ἀναστολὴν τὸν συμβολαιογράφον Ἐμμ. Ἀντωνόπουλον. Εἶχαν βασανίσει μέχρις αἱμοπτύσεως τὸν Εὐστάθιον Χαμπεσῆν κ.ἄ. Καθημερινῶς ἀπειλοῦσαν τοὺς πάντας καὶ τοὺς ἐζητοῦσαν νὰ καταταγοῦν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ.

Μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ λόχου, οἱ κάτοικοι ἀνέπνευσαν. Ἐφ' ὅσον ἦσαν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸ Κοπανάκι, οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπλησίαζαν, ἦσαν μακρὰ ἀπὸ τὸ Κοπανάκι. Τὴν 15ην Ἰουλίου 1944, εἰς θέσιν «Μύλος τοῦ Σοφοῦ», εἰς τὸ Κάτω Κοπανάκι συλλαμβάνουν τὸν συμβολαιογράφον Ἐμμ. Ἀντωνόπουλον, ποὺ εἶχε πάει νὰ ἀλέση λίγο σιτάρι, τὸν βασανίζουν καὶ τὸν δολοφονοῦν εἰς τὸ στρατόπεδον Χαλβάτσου, τὴν 20.7.1944. Αὐτὸ ἦτο τὸ κατώρθωμά των καὶ ἐκαυχῶντο. Μόλις ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ, τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1943, οἱ κομμουνισταὶ δὲν τοὺς ἐκτύπησαν. Τοὺς ἄφησαν νὰ ἀποχωρήσουν ἀνενόχλητους, ὅπως ἔφυγαν ἀπὸ ὅλην τὴν Πελοπόννησον. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, ἀρχίζουν τὴν ἐπίθεσιν των, ἀπὸ τὴν ἐπομένην 2αν Σεπτεμβρίου. Καθημερινῶς ζητοῦν νὰ παραδοθοῦν οἱ πολιορκούμενοι. Οἱ ἀμυνόμενοι ἀρνοῦνται. Περιμένουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν ἄφιξιν τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ ἔξωτερικοῦ. Συγκεντρώνονται ὅλοι οἱ κάτοικοι εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου εἰς ἀτμόσφαιραν ἐνθουσιασμοῦ καὶ μεγάλης συγκινήσεως ὑψώνουν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τὴν ταράτσαν τῆς οἰκίας Ἐπ. Ἀναγνωστοπούλου, ψάλλοντες ὅλοι τὸν Ἑθνικὸν Ὕμνον.

— Ἐπὶ τέλους, ἐλευθερωθήκαμε!! φωνάζουν ὅλοι μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία κυματίζει μεγάλη καὶ μόνον αὐτὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀναγνωστοπούλου. Οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ ὕψωμα «Στυλάρει» κομμουνισταὶ οὐρλιάζουν σὰν λύκοι:

— Νὰ τὴν κατεβάσετε! Νὰ βάλετε κόκκινη.

— Ἐλαῖτε κάτω νὰ τὴν κατεβάσετε ἄτιμοι! προδότες! Τοὺς ἀπάντησε ὁ ἱατρὸς Γιάννης Παπαδόπουλος.

— Ἀέρα! Ἀέρα! στοὺς προδότες, ἀκούεται μυριόστομη ἢ φωνὴ ὅλων τῶν κατοίκων.

— Ἄν τολμάτε θὰ σᾶς γεμίσω μὲ βόλια! προδότες! προσθέτει ὁ ἱατρὸς Παπαδόπουλος καὶ τοὺς ἐκτύπησε ντενεκέδες, εἰς ἔνδειξιν ἐσχάτης περιφρονήσεως, εἰς αὐτοὺς ποὺ ἐτόλμησαν νὰ ὑβρίσουν τὴν σημαίαν μας.

Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, βιάζονται νὰ σκοτώσουν Ἕλληνας καὶ τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1944, ἀρχίζουν τὴν ἐπίθεσιν. Ἀπὸ σφαῖρας των, δολοφονεῖται ἡ Δήμητρα Ἰωσήφ Μπούσιου, ἡ μάνα τοῦ δασκάλου Ἀναστασίου Ντροῦ ἀπὸ τὸ Δῶριον, ὁ Ἀναστάσιος Παπαστῶρης, ὁ Χρῆστος Καραχάλιος. Οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουν τὶς ἐπιθέσεις των ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα, ἀπὸ τὴ Δρίζα, ἀπὸ Στυλῆρι, ἀπὸ Νεκροταφεῖον, ἀπὸ ὕψωμα Ταβλατζῆ. Ἐπιτίθενται μὲ μανίαν νὰ καταβάλουν τοὺς ἀμυνομένους. Μὰ εἶναι Ἕλληνας! Μὰ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἐπιμένουν οἱ κομμουνισταί. Γι' αὐτὸ τὸ πείσμα, τὸ πάθος καὶ τὸ μῖσος των. Πρὶν φύγουν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, καμμία ἐπίθεσις. Κατὰ τῶν ἀναχωρησάντων Γερμανῶν, οὔτε μία σφαῖρα, κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἕως, πολλές. Οἱ ἀμυνομένοι, γνωρίζουν καλὰ ποιοὶ τοὺς πολεμοῦν, γι' αὐτὸ δὲν κάμπτονται. Ὅλοι πολεμοῦν μὲ γενναιότητα καὶ παραδειγματικὴν ἀνδρεία. Ἄγρυπνοι ἡμέρες καὶ νύκτες πολλές. Ἐχρῶς ἔχουν γνωρίσει πολλοὺς: Τοὺς Τούρκους στὰ 1912—13, στὴ Μικρὰ Ἀσία, τοὺς Βουλγάρους στὸ Κιλκίς καὶ στὴ Τζουμαγιά, τοὺς Ἰταλογερμανοὺς τὸ 1940—41, μὰ οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταὶ εἶναι χειρότεροι, διότι εἶναι κρυφοὶ ἐχθροί. Παρουσιάζονται ὡς Ἕλληνας, χρησιμοποιοῦν Ἑλληνόπουλα καὶ σκοτώνουν Ἕλληνας, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὶς ἀπώλειες Ἑλλήνων καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Κατὰ τῶν ὑποῦλων αὐτῶν βουλγαροκομμουνιστῶν ποὺ τραγουδοῦν τὰ τραγούδια τοῦ Πωτόφ καὶ τοῦ Δημητρώφ, πολεμοῦν ὅλοι ἡρωϊκῶς. Ὁ ἀνθ) γὸς Μπένος, ὁ ἐπιλοχίας Σταύρος Ρούσσης, ὁ ἐπιλοχίας Περικλῆς Κατσαμπάνης ἀπὸ τὸ Δῶριον, ὁ Ματσούκας ἀπὸ τὸ Ψάρι, ὁ λοχίας Νικόλαος Βασιλόπουλος ἀπὸ τὸ Δῶριον, περιτρέχουν τὰ πρῶτα φυλάκια καὶ μάχονται συνεχῶς μὲ ἀσύγκριτον ἀνδρεία. Ὁ ἰατρὸς Γιάννης Παπαδόπουλος ἀπτόητος, ἀγέρωχος, γαλήνιος, ἐμψυχώνει τοὺς πάντες. Ὁ φαρμακοποιὸς Ἀλέξανδρος Νικολακόπουλος ἀκαταμάχητος, ἀκλόνητος, παντοῦ παρῶν, κατευθύνει ὅλους. Ὁ ἰατρὸς Τζουμάνης ψύχραιμος ἐπιδένει τοὺς τραυματίας, παρηγορεῖ καὶ δυναμώνει ὅλους. Κανένας δὲν λιποψυχεῖ. Ὁ λοχίας Δημήτριος Ἀρβανίτης, ὁ Ντάγκας, ὁ Μανώλης Ρούσσης, ὁ Χρῆστος Ξένος, ὁ Κώστας Κ. Κοσμᾶς, ὁ Σωτήριος Παπαδημητρίου, ὁ Κώστας Καζάντζας, ὁ Γιάννης Πανουσάκης, ὁ Μανώλης Ἀρβανίτης, ὁ Νίκος Νικολακόπουλος, ὁ Κώστας Μακαντάσης, ὁ Ἀρίστος Μακαντάσης, ὁ καθηγητὴς Δήμος Πανουσάκης, ὁ Ἀνδρέας Πανουσάκης, ὁ Δημήτριος Ι. Πανουσάκης, ὁ Ἀντώνιος Μέμμος, ὁ Χρῆστος Καραχάλιος, ὁ Παναγιώτης Παπατσιώρης, ὁ Παναγιώτης Καραχάλιος, ὁ Βασίλειος Πατσούρης, ὁ Ἀναστάσιος Πατσούρης, ὁ Γ. Ἀρβανίτης, ὁ ἱερεὺς Γ. Τζουμάνης, ὁ καθηγητὴς Τζουμάνης, ὁ ἐπιλοχίας Γρηγόριος Λιακόπουλος, ὁ Σωτήριος Λιακόπουλος, ὁ Παναγιώτης Γκότσης, ὁ Τασούλης Γκότσης, τὰ παιδιά τοῦ Παρασκευᾶ Τζουμάνη, ὁ Νίκος Κουμπαρούλης, ὁ Ἀντώνιος Φωτόπουλος μὲ τὰ ἀνήφια του, ὁ Παντελῆς Καραμπέλας κ.ἄ. πολεμοῦν ἡρωϊκῶς. Ἡ πολιορκία συνεχίζεται καὶ ἡ μάχη φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον κατὰ τὸ τριήμερον τῆς 10ης καὶ 12ης Σεπτεμβρίου. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπολογίζουν νὰ κάμψουν τὸ ἥθι-

κὸν τῶν ἀμυνομένων ἢ νὰ ἐπιτύχουν ἐξάντλησιν πυρομαχικῶν. Ἔγινεν τὸ δεύτερον. Οἱ ἀμυνομένοι ἀποφασίζουσι πρὶν τελειώσουν τὰ πυρομαχικά των, νὰ ἀποδεχθῶν πρόσκλησιν τοῦ τάγματος νὰ συμπυκνωθῶν εἰς Μελιγαλᾶ. Μὲ λύπη μεγάλη ἐγκαταλείπουσι τὸ Κοπανάκι τὴν 12^η 9.1944, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ Μελιγαλᾶ θὰ εἶναι ἀπόρθητον φρούριον, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Εἶχαν 50 κρατουμένους ὡς ὑπόπτους μεταδόσεως πληροφοριῶν εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους. Τοὺς ἀφήνουν ἐλευθέρους. Δὲν τοὺς ἐπῆραν μαζί τους, οὔτε τοὺς ἐσκοτώσαν. Ἐγνώριζον ὅτι ἦσαν Ἕλληνες καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἐσκοτώσαν Ἕλληνας. Τὸ σημειώνομεν τὸ γεγονός διὰ νὰ φανῆ ἡ διαφορὰ πίστεως καὶ αἰσθημάτων. Οἱ κομμουνισταὶ θὰ τοὺς ἐσκοτώσαν ἂν τοὺς εἶχαν κρατουμένους.

Μὲ τοὺς ἀναχωροῦντας διὰ Μελιγαλᾶ, ἀκολουθοῦν σχεδὸν ὅλα τὰ γυναικόπαιδα τῶν ἐνόπλων. Μία πομπὴ ἡρώων μὲ γυναῖκες καὶ παιδιά, αἴνιοι ἐπὶ 10ήμερον, μὲ ἀγωνία καὶ τρόμο, μὲ θλίψι, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑπερηφάνεια, ἀφήνουν τὸ χωριὸ τους καὶ τὰ σπίτια τους, διὰ νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμον εἰς Μελιγαλᾶ. Μόλις εἶχαν ἐξέλθει ἀπὸ τὸ Κοπανάκι καὶ οἱ καρδοκοῦντες σλαυκομμουνισταὶ τοὺς κτυποῦν. Ἔχουν καὶ ἐδῶ σφαῖρες οἱ κομμουνισταὶ. Εἰς τὸ ἴδιο μέρος πρὸ δεκαήμερου, ἀναχωροῦσαν οἱ Γερμανοί. Γι' αὐτοὺς δὲν εἶχαν οὔτε μία σφαῖρα... Ἐντρομοὶ οἱ ἐναπομείναντες κάτοικοι Κοπανακίου, τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ κρύβονται. Σκέπτονται... τί θὰ γίνουσι στὸ Μελιγαλᾶ ὅσοι ἔφυγαν γιὰ κεῖ; Θὰ σωθοῦν ἄραγε, ἢ θὰ χαθοῦν ὅλοι;...

Μόλις ἐμπῆκαν στὸ Κοπανάκι, οἱ κομμουνισταὶ διέταξαν ὑποχρεωτικὴ ληλησία τῶν σπιτιῶν τῶν ἐθνικιστῶν, πὺ ἀνεχώρησαν στὸ Μελιγαλᾶ. Δὲν ἄφησαν τίποτε. Μερικὰ παιδιά τῶν πολεμιστῶν, πὺ γύρισαν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλᾶ, εὗρηκαν μόνον τοὺς τέσσαρες τοίχους στὰ σπίτια των. Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν οὔτε σκοτώσει τόσους, οὔτε λεπλατήσει τὰ σπίτια των.

στ) ΜΑΧΗ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ -- 9.9.1944

1. Εὗρισκόμεθα εἰς τὸ τρίτον δεκαήμερον Αὐγούστου 1944. Οἱ Γερμανοὶ ἐτομάζονται νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν Καλαμάταν. Αὐτὸ γίνεται πλέον γνωστόν. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως πανηγυρίζουσι, διότι βλέπουσι ἐπιτέλους τὸ τέλος τῆς δουλείας, ἀλλὰ ἔχουν καὶ μεγάλην ἀγωνίαν. Ὅλοι πληροφοροῦνται, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐτομάζουσι ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Καλαμάτας, μόλις ἀποχωρήσουν οἱ Γερμανοί. Τὴν 26ην Αὐγούστου, γίνεται σύσκεψις ὑπὸ τὸν ἰατρὸν Δημ. Περωτῆν, ὅπου λαμβάνουσι μέρος ὁ ἀντ)ρχης Ι. Γεωργανᾶς, ὁ δήμαρχος Καρατζᾶς, ὁ διοικητὴς Χωρ)κῆς Φραγκουδάκης, ὁ ἀξιωματικὸς Πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας Ν. Μπιτζάνης καὶ ὁ ἐπίλαρχος Χριστόφιλος. Ὁ Νικ. Μπιτζάνης, ἐπρότεινε ὅπως: α) γίνῃ συγκέντρωσις οἰκογενειῶν κλπ. εἰς τὸ φρούριον, καθὼς καὶ οἰκογενειῶν μερικῶν κομμουνιστῶν, διὰ νὰ ματαιώσουν τὴν ἐπίθεσιν οἱ κομμουνισταὶ, διὰ

τὸν φόβον ἀντιποίνων εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν καὶ β) νὰ γίνῃ συγκέντρωσις ὄλων τῶν λόχων τοῦ τάγματος Μεσσηνίας (Κοπανακίου, Μελιγαλᾶ, Βελίκας, Γαργαλιάνων, Διαβολιτισίου κλπ.), εἰς Καλαμάταν. Κατὰ τὸ σχέδιον αὐτό, θὰ ὑπῆρχε μεγάλη δύναμις πυρὸς εἰς ὄπλα καὶ πυρομαχικά καὶ δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ νὰ ἀποπειραθοῦν ἐπίθεσιν. Συνεπῶς θὰ ἦτο βεβαία ἡ ἀσφάλεια ὄλων τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ὁ ἐπίλαρχος Χριστόφιλος, ὑπεστήριξε ὅτι ὑπῆρχε φόβος νὰ διαρπαγῇ τὸ ἐμπορικὸν τμήμα τῆς πόλεως, ὅτι δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Καλαμάτα τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ τάγματος καὶ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ περιορισθῇ ἡ ἄμυνα εἰς ἐμπορικὸν τομέα τῆς πόλεως. Ἐστάλη πρὸς ἐξέτασιν τοῦ φρουρίου ὁ συνταγματάρχης Δημ. Μαριόλης καὶ ὁ συνταγματάρχης Καίσαρης καὶ μετ' ἐξέτασιν, εἰσηγήθησαν καὶ αὐτοὶ σύμπτυξιν ὄλων τῶν λόχων εἰς τὴν Καλαμάταν. Δυστυχῶς, δὲν ἐγένετο δεκτὴ ἡ εἰσήγησις αὕτη, ἴσως λόγῳ διότι ἐγεννήθη θέμα ἡγεσίας, ἴσως λόγῳ ἐσφαλμένης ἐκτιμήσεως τῆς τότε πραγματικότητος καὶ τῶν πραγματικῶν διαθέσεων τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ Ν. Μπιτζάνης, κατόπιν τούτου, δὲν δέχεται νὰ θυσιάσῃ τὸ τμήμα τοῦ ἄοπλου καὶ ὑπὸ συνθήκας βεβαίου θανάτου καὶ μαζί μὲ τὸν ἀξιωματικὸν Εὐθύμιον Μπατῆν, ἀναχωρεῖ τὴν ἐπομένην δι' Ἀθήνας.

Οἱ ὑπόλοιποι μένουσιν εἰς τὴν Καλαμάταν ἀναμένοντες ἐπίθεσιν, χωρὶς δὲ νὰ ληφθῇ οὐδεμία ἀπόφασις συμπτώξεως τῶν τμημάτων Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνων κλπ. εἰς Καλαμάταν. Περιορίζονται εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῆς πόλεως μὲ ὅσες δυνάμεις εἶχον.

2. Οἱ κομμουνισταὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν. Ἐχουν ἤδη ἀρχίσει τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ τοῦ λόχου Κοπανακίου. Ὁ ἄρης Βελουχιώτης, ἔδωκε διαταγὴν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ τάγματος Μεσσηνίας καὶ νὰ σκοτώσουν καὶ νὰ σφάξουν ἀδιακρίτως. Ὅσοι Ἕλληνες ἀξιωματικοί, κατὰ κακὴν μοῖραν, εὐρέθησαν τότε εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἔξω ἀπὸ τὴν Καλαμάταν εἰς τὸν Ταύγετον, βλέπουν ὅτι τέτοιες ἐπιθέσεις εἶναι καθαρὴ δολοφονία Ἑλλήνων. Διαφανοῦν, διαμαρτύρονται διὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ ἐτοιμάζεται. Τὴν ἔκφρασιν τῆς διαμαρτυρίας των αὐτῆς, ἀναλαμβάνει νὰ ἐκφράσῃ ὁ συνταγματάρχης Ι. Σέρβος ἐκ Κερκύρας, ὅστις εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν Πελοπόννησον νὰ πολεμήσῃ τοὺς Γερμανοὺς καὶ εὐρέθη εἰς τὸν ΕΛΑΣ, χωρὶς νὰ εἶναι κομμουνιστής. Μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γόν Βασίλειον Πρεκετέν, προκαλεῖ μίαν σύσκεψιν ἀξιωματικῶν, ἃπου ἦτο ὁ ἄγγλος σύνδεσμος τοῦ Σ.Μ.Α. λοχαγὸς Οὐίλκι, οἱ Ἀμερικανοὶ λοχαγοὶ Λάρρις, ὁ λοχαγὸς Τζὼν Φατσέας κ.ἄ. καὶ τοὺς ἐξώρρισε εἰς τὴν τιμὴν των νὰ ἐπέμβουν εἰς τὸν Βελουχιώτην, πρὶν ἢ ἀρχίσει ἡ αἰματοχυσία τῶν Ἑλλήνων. Καὶ οἱ μὲν Ἀμερικανοὶ ἤκουον ἀπαθεῖς ἄνευ κρίσεων, ὁ δὲ ἄγγλος Οὐίλκι ἀπήντησε:

— Δὲν δύνανται νὰ ζοῦν ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς Ἑλλάδος, ἄνθρωποι ποὺ ὀπλίσθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Πρέπει νὰ ἐξοντωθοῦν!

— Σεις είσθε Ἕλληνας καὶ ἐγὼ Ἕλληνας, προσέθεσεν ὁ Σέρβος. Ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ μὴ χυθῆ ἑλληνικὸν αἷμα. Ἡ γνώμη μου καὶ ἡ ἐπιθυμία μου ὡς Ἕλληνας, εἶναι νὰ προληφθῆ κάθε αἰματοχυσία. Παρακαλῶ νὰ μεταβιβάσετε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τὸ Σ.Μ.Α. τὴν ἀποψίν μου, ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ σκορπισθοῦν προκηρύξεις διὰ τῶν ὁποίων θὰ ὁρίσουν καὶ θὰ ἐπιβάλλουν περιοχὰς συγκεντρώσεως τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, μὲ τὸν ρητὸν ὅρον, ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τὰ δύο τμήματα νὰ κινήθω ἑναντίον ἀλλήλων, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἢ ὅποια τότε καὶ ὡς μόνη ἀρμοδία θὰ κρίνῃ τὴν θέσιν ἑνὸς ἐκάστου. Διότι ἄλλως μία κίνησις ἑναντίον ἀλλήλων θὰ γεμίσει τὴν Ἑλλάδα πένθη, θὰ προκαλέσῃ αἰματοχυσίαν καὶ ἐμφύλιον πόλεμον.

Οὐίλκι: «Τὰ τάγματα ἀσφαλείας ἀποτελοῦν σελίδα προδοσίας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἡ ἐκτελεῖται τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγοῦ, ἢ λυποῦμαι, διότι δὲν είσθε ἀξιοὶ διὰ τὴν ἡγεσίαν τὴν ὁποίαν κατέχετε».

Συν)ρχης Σέρβος: Οὔτε ὁ ΕΛΑΣ δύναται νὰ μονοπωλήσῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μου, οὔτε τὰ τάγματα ἀσφαλείας, πρὸς τὰ ὁποῖα μὲ διατάσσετε νὰ κινήθω, δύναται νὰ χαρακτηρισθοῦν ἀπὸ ἐμὲ ὡς τμήματα προδοτῶν τῆς Πατρίδος μου, διότι ἡ κρίσις ἀνήκει εἰς τὴν ἐλευθέραν κυβέρνησιν πού θὰ ἔλθῃ. Δυνατὸν ἢ κυβερνήσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρχομένη νὰ κρίνῃ τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ὅτι δὲν εἶναι προδοτικά. Ὁ κάθε ταγματοσφαλίτης μπορεῖ νὰ βαρύνεται μὲ τὴν προδοσίαν ὅπως τὴν ἐννοεῖτε σεις, ἀλλὰ ἐν τῷ συνόλω τῶν τὰ τάγματα ἀσφαλείας δυνατὸν νὰ κριθοῦν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, ὅτι προσέφεραν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Πατρίδα.

Προφανῶς ὁ Ἕλληνας αὐτός, δὲν ἐξέφραζε τὰς ἀπόψεις τοῦ Στρατηγοῦ Μέσης Ἀνατολῆς, διότι οὐδέποτε τὸ Σ.Μ.Α. διέταξε ἐπιθεσιν ἢ ἐπεδοκίμασε ἐπιθεσιν κατὰ τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, πολὺ δὲ περισσότερον, ἐξόντωσιν καὶ ὁμαδικὴν σφαγὴν Ἑλλήνων. Ἀπεκήρυξε μὲν ἡ κυβέρνησις τοῦ ἐξωτερικοῦ, συνεπεία ἀδηρίτου ἀνάγκης τὰς ἀξιώσεις τῶν Ρώσων καὶ τοῦ ΕΑΜ — ΚΚΕ, ἀ π η γ ὄ ρ ε υ σ ε ὄ μ ω ς ρ η τ ῶ ς, π ᾶ σ α ν α ὑ τ ο ὀ δ ι κ ῖ α ν . Ἡ ἦτο συνεπῶς ὁ Οὐίλκι κομμουνιστῆς ἢ ἦτο ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος, ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ἀπάντησις του καὶ ἡ μετέπειτα συμπεριφορὰ του εἰς Καλαμάταν καὶ Μελιγαλᾶ, ὅπου ἐμπῆκε μὲ κόκκινον μαντῆλι στὸ λαμό του καὶ λέγουν μάλιστα, ὅτι παρώτρυνε τοὺς κομμουνιστὰς εἰς δολοφονίαν Ἑλλήνων εἰς Μελιγαλᾶ.

Κατόπιν τῆς ματαιίας αὐτῆς προσπάθειας τοῦ συν)ρχου Σέρβου εἰς τὴν ὡς ἄνω συνάντησίν του μὲ τὸν Ἕλληνα Οὐίλκι, ὁ συν)ρχης Σέρβος μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Βασιλείον Πρεκετὲν ἀνεχώρησαν. Ὁ Σέρβος ἀναλογιζόμενος τὰς συνεπείας τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐπιθέσεων κατὰ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας εὐρίσκετο εἰς κατάστασιν βαθυτάτης θλίψεως καὶ ἀπελπισίας. Ἐκτυποῦσε τὸ κεφάλι του μὲ τὴν γροθιῆς του. Ἡ ἀναμενομένη νέα αἰμορραγία τῆς Ἑλλάδος τοῦ εἶχε φέρει μεγάλην ταραχὴν.

— Πρὸς Θεοῦ, κ. Συνταγματάρχα, τί κάνετε; Τοῦ λέει ὁ ἀνθ)γὸς Β. Πιρκετέζ.

— Θυμήθηκα τὴν καταστροφὴν μας κατὰ τὴν αἰμορραγίαν ποῦ πάθαμε στὴν Μικρὰ Ἀσία, ὅπου εἶχα αἰχμαλωτισθῆ διὰ πρώτην φορὰν... Εἶναι λυπηρὸν ὅτι αὐτοὶ οἱ Ἕλληνοὶ δὲν μᾶς ἐννοοῦν... Εὐχόμαι, παιδί μου, νὰ ἐπιζήσης αὐτῆς τῆς καταστροφῆς.

Παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Βελουχιώτη, παρὰ τὴν ἐπιβεβαίωσιν, τὴν ἐντολὴν καὶ τὴν ταπείνωσιν ἀπὸ τὸν Οὐίλκι ὁ συντ)ρχης Σέρβος ἦτο διστακτικὸς διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Καλαμάτας. Τὰ τμήματά του δὲν ἀκολουθοῦν τοὺς ἐπιτιθεμένους. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀναφέρεται ἀμέσως εἰς τὸν ἀρχιδολοφόνον Βελουχιώτην, ὅστις ἔστειλεν ἕνα ἐπιτελάρχην του, τὸν «Ταξίαρχον Κωστόπουλον», ὅστις ἔφθασε εἰς τὸν συντ)ρχην Σέρβον καὶ τὸν παρετήρησε παρουσίᾳ ὄλων:

— Διατί δὲν ἀκολουθοῦν τὰ τμήματά σας; Ὁ Βελουχιώτης διατάζει νὰ ἀκολουθήσετε ἀμέσως.

Ἡ ὄλη κατάστασις ἦτο ἀθλία. Ὁ Σέρβος μονολογοῦσε:

-- Ἦλθε ἕνας μικρὸς ἀξ)κὸς καὶ μὲ παρετήρησε γιατί δὲν ἀκολουθοῦν τὰ τμήματά μου... .

Προχωρεῖ χωρὶς μέτρα ἀσφαλείας. Ἐνῶ πλησιάζει στὴν Καλαμάταν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης μία σφαῖρα ἐκ τῶν ὀπισθεν τὸν ἔρριψε κάτω νεκρὸν... Ἔτσι φαίνεται πλήρως τὴν ἀνυπακοήν του ἀπὸ τοὺς μαυροσκοῦφιδες τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, ποῦ παρακολουθοῦσαν σὰν πιστοὶ σκύλοι τὰ πρόσωπα ποῦ δὲν ἐκτελοῦσαν τίς ἐντολὰς τοῦ Βελουχιώτη... Ἔτσι ἔσβυσε ἡ ζωὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἕλληνος, ποῦ μολονότι εὐρέθῃ εἰς κύκλον δολοφόνων τῆς Ἑλλάδος μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς προδοσίας καὶ τοῦ ἐγκλήματος, ἔσωσε ὅσον ἠμπόρεσε περισσότερον ἑλληνικὸν αἷμα... Διὰ τὸν συντ)ρχην Σέρβον ἀσχολοῦμεθα καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τῆς Καλαμάτας τὴν πρωίαν τῆς 9ης Σ)βρίου 1944. Οἱ ἀμυνόμενοι ἔχουν ὀρίσει ἐστίας ἀντιστάσεως εἰς ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς πόλεως:

α) Εἰς τὸ «Κάστρον» εἶναι δύναμις ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν ἔφεδρον ἀνθ)γὸν Ἀναστάσιον Τζουμάνην.

β) Εἰς τὸ Β' Ἀστυνομικὸν Τμήμα, ὑπὸ τὸν ὑπομύραρχον Ἀθ. Κατσιφῆν.

γ) Εἰς τὸ Α' Ἀστυνομικὸν Τμήμα, ἄνωθεν τοῦ καφενεῖου «Πάνθεον» εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, ὑπὸ τὸν ὑπομύραρχον Μουλόπουλον.

δ) Εἰς τὸν Σιδηροδρομικὸν Σταθμόν, ὑπὸ ἕνα Περρωτῆν.

ε) Εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «ΡΕΞ».

στ) Εἰς τοὺς στρατῶνες τοῦ Συν)τος, εἰς τὸ Δικαστικὸν Μέγαρον.

ζ) Εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Χωρ)κῆς καθὼς καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς πόλεως.

Οἱ ἀμυνόμενοι ἔχουν ἄριστον ἠθικόν, γνωρίζουν ποίους ὑποδέχονται μὲ

τὰ πυρά τους καὶ μάχονται ἀπίοιτοι, ἀλύγιστοι. Ἀλλὰ εἶναι λίγοι μὲ ἐλάχιστα πυρομαχικά καὶ αὐτὸ τὸ γνωρίζουν οἱ ἐπιτιθέμενοι, οἱ ὁποῖοι ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν ἀπώλειές των. Ἡ Ἑλλάς πληρώνει τὴν αἰμορραγίαν καὶ ὁ ΕΛΑΣ, ὄργανον τῶν Σλαύων, σκορπίζει βόλια κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Καλαμάτας. Ἐνας σκληρὸς ἄνισος ἀγὼν συνεχίζεται καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 9ης Σ)θρίου 1944. Κανένας δὲν παραδίδεται. Προτιμοῦν ὄλοι νὰ πεθάνουν ὡς Ἑλληνες εἰς τὴν Καλαμάταν, ὅπου ὑψώθη ἡ σημαία τῆς Ἐλευθερίας τὸ 1821, παρὰ νὰ σκύψουν εἰς τὴν ὀρδὴς τῶν Σλαύων. Εἶναι καὶ πολλοὶ Ἑλληνες ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθεμένους βιαίως ἐπιστρατευθέντες ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ—ΚΚΕ, ἀλλὰ δὲν εὐθύνονται αὐτοὶ γιὰ τὸ κακὸ καὶ τὴν προδοσίαν ποὺ γίνεται. Οἱ ἀμυνόμενοι προτιμοῦν νὰ πέσουν γιὰ νὰ μάθουν οἱ Ἑλληνες τῶν ἐπερχομένων γενεῶν ὅτι ἡ Ἑλλάς πάντοτε πρέπει νὰ ζῆ ὑπεράνω ὅλων τῶν ὑπολογισμῶν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς σὲ κάθε ἐποχὴ δουλείας ἢ ἐλευθερίας. . . Ἡ θυσία των ἴσως γίνῃ μᾶθημα. Τὸ Β' Ἀστυνομικὸν Τμημα ἀμύνεται ἡρωϊκῶς μέχρι τῆς 10ης π.μ. ὁπότε ὄσοι ἐπέζησαν ἐπεχείρησαν ἡρωϊκὴν ἔξοδον ὑπὸ τὸν ἀνθ)ρχον Ἀθ. Κατσιφῆν καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ κτίριον τῆς Δ)σεως Χωροφυλακῆς. Τὸ Α' Ἀστυνομικὸν Τμημα ἀμύνεται μέχρι τῆς 4ης μ.μ. ὁπότε οἱ ἀμυνόμενοι ἐξήντησαν τὰ πυρομαχικά των καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἐπλησίασαν καὶ ἔβαλαν φωτιὰ εἰς τὸ κτίριον. Ὅσοι δὲν εἶχαν φονευθῆ κατὰ τὴν μάχην ἐκάησαν ζῶντες. Τὸ φυλάκιον τοῦ Συντάγματος ἐβάσταξε μέχρι τῆς 4ης μ.μ., ὅτε ἐφονεύθησαν ἢ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι οἱ ὑπόλοιποι. Τὸ φυλάκιον τοῦ Κάστρου ἐκράτησεν μέχρι τὸ δειλινό. Οἱ 50 ἄνδρες τοῦ φυλακίου ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Τζουμάνην ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς μέχρι τοῦ τελευταίου φυσιγγίου. Ὅλοι ἔπεσαν μέχρις ἐνός, πολεμοῦντες τοὺς πράκτορες τοῦ Πωπῶφ καὶ Δημητρώφ. Τὸ Β' Ἀστυνομικὸν Τμημα ἄνωθεν τοῦ Ξενοδοχείου «Πάνθεον» πολέμησε γενναίως. Οἱ κομμουνισταὶ ἐκάλεσαν τοὺς ἀμυνομένους νὰ παραδοθῶν, ἀλλὰ οἱ ἀμυνόμενοι ἀρνοῦνται. Μιὰ φορὰ κανεὶς πεθαίνει. . . Ἀποφασίζουν νὰ πεθάνουν ὡς Ἑλληνες. Οἱ κομμουνισταὶ κατορθώνουν νὰ πλησιάσουν, ἔβαλαν φωτιὰ καὶ νάρκες καὶ ἀνετίναξαν τὸ κτίριον. Οἱ ἀμυνόμενοι καὶ τότε ἐπροτίμησαν νὰ καοῦν ζῶντες παρὰ νὰ παραδοθῶν. Καὶ ἐκάησαν ζῶντες ὄλοι, ὄσοι δὲν εἶχαν πέσει πρὶν ἀπὸ τὰ βόλια τῶν βουλγαροκομμουνιστῶν.

Ὅλα τὰ ἄλλα φυλάκια ἐκράτησαν μέχρι τῶν βραδυνῶν ὥρῶν, ὅτε συνεπτύχθησαν εἰς τὸ κτίριον τῆς Διοικήσεως Χωροφυλακῆς. Ἐκεῖ εἶναι ὁ ἱατρὸς Δημ. Περωτῆς, ὁ εἰσαγγελεὺς Γαλόπουλος, ὁ διοικητὴς τοῦ Τάγματος Σμυρλῆς, ὁ ταγ)ρχος Χωροφυλακῆς Φραγκιαδάκης, ὁ ἀνθ)γὸς Θεοφάνους κ.ἄ. Τὰ μεσάνυχτα ἀποφασίζουν νὰ ἐπιχειρήσουν ἔξοδον μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Μελιγαλᾶ διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἡ τολμηρὰ αὐτὴ ἀπόφασις πραγματοποιεῖται. Μαζὶ μὲ τοὺς ἐνόπλους ἀκολουθοῦν καὶ γυναικόπαιδα, τρομαγμένα καὶ ἄποπλα, πολῖτες ποὺ φοβοῦνται τὴν σφαγὴν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ὅλοι αὐτοί, ἄνω τῶν χιλίων, κατώρθωσαν τὴν νύκτα νὰ σπάσουν τὸν κλοιὸν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν καὶ νὰ φθάσουν εἰς Μελιγαλᾶ τὸ πρωτὶ τῆς 10ης Σ)θρίου ἐξαντλημένοι, τρομαγμένοι, ἄπνοι,

ὄλοι μὲ ἀγωνία καὶ φόβο. Εἰς τὸ Μελιγαλᾶ ἔφθασε πλέον μαζί μὲ τόσους νέους κατοίκους καὶ ἡ θλιβερὴ εἶδησις, ὅτι ἡ Καλαμάτα εἶχε πέσει στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν. . . Οἱ κομμουνισταὶ τὸ πρωτὶ τῆς 10ης Σ)βρίου εἰσέρχονται εἰς τὴν Καλαμάταν χωρὶς καμμίαν πλέον ἀντίστασιν. Ὁ ἀρχικομμουνιστῆς Βελουχιώτης ἔχει δώσει διαταγὴ εἰς τὰ ὄργανά του νὰ σφάζωνται ἀμέσως ὄλοι οἱ Ταγματасφαλίται καὶ ὄλοι οἱ «ἀντιδραστικοί». Ἡ ἐκτέλεσις τῆς «διαταγῆς» εἶχε μεγάλο περιθώριον ἐγκλημάτων. Κατὰ τὴν μάχην θὰ ἔπεσαν μαχόμενοι ἄνω τῶν 15 ἀνδρῶν. Ἄλλοι τόσοι, ὅμως, ἐσφάγησαν μετὰ τὴν μάχην. Χωρὶς μεγάλην διαδικασίαν, ὅποιοι ἤθελε, παριστάνων τὸν κομμουνιστὴν ἐλασίτην, συνελάμβανε ὅσους ἤθελε καὶ παρουσίᾳ ὄλων εἰς τὴν πλατείαν τοῦς ἐκτελοῦσε ἢ τοῦς ἐβασάνιζε κατὰ τὸν χειρότερον τρόπον. Ἡ αὐτοδικία ἦτο νόμος, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ Ἕλληνας ἦσαν ἄνευ ἀξίας. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν των εἰς τὴν Καλαμάταν ἐδολοφόνησαν τοῦς Δημ. Ἀργυρέαν, Λ. Δημουλέαν, Λ. Δασκαλέαν, Π. Δασκαλέαν, Π. Δημέαν, Γ. Κατσαρέαν, Α. Κουτρουβίδην, Σ. Κατσαρέαν, Γ. Καραμινέαν, Π. Κατσάκον, Ἡλίαν Κατσάκον, Δημ. Κατσάκον, Λ. Καμαρινέαν, Π. Σκανδάλην, Ν. Σκανδάλην κ.ἄ. κ.ἄ. τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀναγράφονται εἰς τὴν συγκεντρωτικὴν κατάστασιν φονευθέντων ἀπὸ τοῦς κομμουνιστὰς εἰς τὸν Νομὸν Μεσσηνίας. Ἐπὶ τέλους «διὰ λόγους σκοπιμότητος» μετὰ διήμερον ἐσταμάτησε ἡ ὀργανωμένη δολοφονία, χωρὶς ὅμως, νὰ σταματήσουν τὰ μεμονωμένα ἐγκλήματα, διὰ τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἔδινε λόγον. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὴν Καλαμάταν μέχρι τῆς 17ης Σ)βρίου 1944, ὅταν ἔφεραν οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ εἰς τὴν Καλαμάταν 17 ἄλλους Ἕλληνας διὰ νὰ τοῦς ἐκτελέσουν ὁμαδικῶς, ἐπὶ τῇ βάσει ψυχροῦ δολοφονικοῦ σχεδίου των. Περὶ αὐτοῦ θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω μετὰ τὴν μάχην Μελιγαλᾶ.

1) Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΝ 19.9.44

Ὅπως ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω, οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν συγκεντρώσει ὄλους τοῦς ἄνδρες τοῦ Μελιγαλᾶ εἰς τὸ Μπεζεστένι καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τὴν 15ην Σ)βρίου, ἔπαιρναν ὅσους ἤθελαν πρὸς ἐκτέλεσιν. Διὰ 17 ὅμως κρατούμενους ἐπρογραμματίσαν ἰδιαιτέρον τρόπον καὶ τόπον ἐκτελέσεώς των. Τοῦς μεταφέρουν πρὸς ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Καλαμάταν. Οἱ κρατούμενοι αὐτοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς:

- 1) Δημήτριος Περωτῆς, ἱατρὸς
- 2) Περικλῆς Μπουῦτος, πρῶν βουλευτῆς
- 3) Ἰ. Φραγκιαδάκης, ταγ)ρχης Χωρ)κῆς
- 4) Ἰ. Χριστόφίλος, ἐπίλαρχος
- 5) Μορφονιός, ἐπίλαρχος
- 6) Καρατζᾶς, φαρμακοποιὸς

- 7) 'Αλέξ. Γαλόπουλος, εισαγγελεὺς Καλαμάτας
- 8) 'Ηλίας Μαυρομιχάλης
- 9) Δημ. Φωτόπουλος
- 10) Λάζαρος Φατούρος
- 11) 'Αναστάσιος Ρούγκας
- 12) Νικ. Βαρελόπουλος
- 13) 'Ηλιόπουλος
- 14) 'Αθ. Κατσιρῆς
- 15) Γ. Μπερδούσης
- 16) Κάης
- 17) Παπατσώρης
- 18) Σαββίτης καὶ
- 19) Πουλαρίκας.

Σκοπὸς τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νὰ ἐξαργιώσῃ περισσότερο τὰ ἦθη τῆς πόλεως τῆς Καλαμάτας, νὰ αὐξήσῃ τοὺς συνενόχους καὶ τοὺς ἐγκληματίες εἰς τὴν Καλαμάταν καὶ νὰ δικαιολογήσῃ, εὐθύς μετὰ, κάθε κομμουνιστικὸν μέτρον παρανομίας. 'Αποφασίζουσι νὰ τοὺς δολοφονήσουσι εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Καλαμάτας, πλησίον τῶν προτομῶν τῶν ἡρώων Παπαφλέσσα καὶ 'Αναγνωσταρᾶ καὶ παρουσίᾳ τοῦ κόσμου.

'Υποκινοῦν τὸν ἑλληνικὸν κόσμον πρὸ τῶν ἐθνικῶν μας ἡρώων νὰ ἐπιτύχουσι δολοφονίαν τῶν 'Ελλήνων κατὰ τὸν ἀγριότερον τρόπον καὶ νὰ ἐπιφέρουσι ἐξαργιώσιν τῶν ἠθῶν, ὁμαδικὴν παράκρουσιν καὶ προσβολὴν πάσης ἀνθρωπίνης εὐθύνης καὶ εὐαισθησίας. 'Εὰν τέλος πάντων ἀπεφάσισαν νὰ ἐκτελέσουσι ἀκόμη 19 'Ελληνες ὡς «προδότες», θὰ ἠμποροῦσαν νὰ κάνουν κάποιο Δικαστήριον, νὰ ἀκουσθῇ καὶ ἡ φωνὴ τῶν κατηγορουμένων ἢ τέλος πάντων νὰ τοὺς ἐκτελέσῃ κάποιο ἀπόσπασμα ἔξω τῆς πόλεως, ἂν πίστευαν τόσο πολὺ εἰς τὴν «ἐνοχὴν των. . .». 'Αλλὰ οἱ κομμουνισταὶ ἤθελαν νὰ τραυματίσουσι πάλιν τὴν εὐαίσθητὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Διὰ νὰ καμφθῇ αὐτὴ μὲ ὅλα τὰ σχέδιά των. Νὰ παύσῃ νὰ σκέπτεται δικαίως, νὰ παύσῃ νὰ αἰσθάνεται ἀνθρωπινά, νὰ γίνῃ μηχανήμα πού θὰ ὑπακούῃ χωρὶς ἀντίρρησην, ὅταν μετὰ, θὰ ἀρχίξῃ ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος. Κατὰ τὰ σχέδιά των λοιπόν, οἱ κομμουνισταὶ προσκαλοῦν τὸ ἀπόγευμα τῆς 17ης Σεπτεμβρίου, ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Καλαμάτας εἰς τὴν πλατεῖαν. 'Οπλίζουν τὰ στελέχη των μὲ τσεκούρια, μὲ ρόπαλα, μὲ μαχαίρια καὶ σχοινιά. Μεταφέρουσι ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ τοὺς κρατουμένους καὶ εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς πόλεως, ἄλλοι τοὺς ὑποχρεώνουσι νὰ βαδίσουσι περὶ πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ ἄλλοι τοὺς σέρουσι δεμένους καὶ γυμνοὺς ἀπὸ τὴν εἴσοδον τῆς Καλαμάτας, μέχρι τῆς πλατείας. Τότε στελέχη κομμουνιστικὰ δίδουσι τὸ γνωστὸν σύνθημά των:

--- Θάνατος στοὺς προδότες!

'Αρχίζουν τότε νὰ ἐπιτίθενται οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὰ ρόπαλα, τὰ τσε-

κούρια καὶ τὰ μαχαίρια των, κατὰ τῶν δυστυχῶν Ἑλλήνων, ποὺ τόσα εἶχαν προσφέρει εἰς τὸν τόπον. Τὰ βασανιστήρια καὶ τὰ μαρτύριά των, δὲν περιγράφονται. Τὰ ὑπομένουν ὅλοι μὲ κραυγὴς πόνου, ἀλλὰ κανεὶς μὲ δῆλωσιν μετανόιας καὶ συγνώμης. Σὲ λίγη ὥρα εἶχαν παραδώσει τὸ πνεῦμα των. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν μαζί των καὶ σχοινιά. Κατὰ τὸ σχέδιόν των δένουν τὰ πτώματά των μὲ τὰ σχοινιά καὶ τοὺς ἐκρέμασαν ἀπὸ τοὺς φανοστάτες, ὅπου ἔμειναν κρεμασμένοι δύο ἡμέρες.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν αὐτὴν, ἦλθε ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ εἰς τὴν Καλαμάτα καὶ ὁ ἀρχιδολοφόνος Ἄρης Βελουχιώτης, διὰ νὰ θαυμάσῃ τὰ ἔργα του. Τέτοια προσβολὴ εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον τῆς Καλαμάτας, ὅπου ὑψώθη τὸ πρῶτον ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως, κανεὶς δὲν ἠμποροῦσε νὰ φαντασθῇ! Μετὰ τὴν μάχην τῆς Καλαμάτας τῆς 9ης Σεπτεμβρίου, ἡ δολοφονία τῶν 19 κρατουμένων τὴν 17ην Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ἐμφάνισις μετὰ ταῦτα τοῦ ἀρχιδολοφόνου Βελουχιώτη, μὲ τοὺς δημίους του, ἐδημιούργησε δι' αὐτὴν καὶ ὅλην τὴν Μεσσηνίαν, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, μίαν ἀτιμώσφαιραν θλίψεως, πένθους καὶ φόβου διὰ τὸ μέλλον.

η) ΜΑΧΗ ΜΕΛΙΓΑΛΑ 13—15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, οἱ λόχοι Κοπανακίου καὶ Καλαμάτας, μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον των, τὴν 2—10 Σεπτεμβρίου καὶ τὴν 9ην Σεπτεμβρίου, συγκεντρώνονται εἰς Μελιγαλᾶ. Ἐκεῖ ἐπίσης συμπύσσονται καὶ τὰ τμήματα Διαβολιτίσιου καὶ Βελίκαζ. Ὁ λόχος Γαργαλιάνων, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Στούπαν, παραμένει εἰς Γαργαλιάνους, ὅπου εὐρίσκεται ἀπὸ τὴν 8ην Αὐγούστου 1944. Διοικητὴς τοῦ τάγματος Μελιγαλᾶ μέχρι τῆς 8ης Σεπτεμβρίου, ἦτο ὁ ταγματάρχης Π. Καζάκος, ὅτε ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος ὁ ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόπουλος.

Ἡ ἀφίξις εἰς Μελιγαλᾶ τῶν τμημάτων Κοπανακίου καὶ Καλαμάτας ἐπεβεβαίωσε πλήρως τὴν ἀναμενομένην ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ Μελιγαλᾶ. Ἀλλὰ οὔτε ἡ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Κοπανακίου, οὔτε ἡ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Καλαμάτας, εἶχε ἀναγγελθῆ εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος τοῦ Μελιγαλᾶ, διότι δὲν ὑπῆρχε οὔτε τηλεφωνικὴ σύνδεσις μεταξὺ των, διότι οἱ Γερμανοὶ πρὶν ἀναχωρήσουν εἶχον ἀποκόψει τὰ τηλεφωνικὰ καλώδια, οὔτε ἀσύρματος ὑπῆρχε εἰς τὰ τμήματα. Ἔτσι ἦτο ἀδύνατος καὶ ἡ ἐνημέρωσις τόσον τοῦ ταγματάρχου Στούπα εἰς Γαργαλιάνους, ὅσον καὶ τοῦ συνταγματάρχου Παπαδόγκωνα εἰς Τρίπολιν, περὶ τῆς ἀναμενομένης πλέον ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν καὶ κατὰ τοῦ Μελιγαλᾶ. Οἱ ἀμυνόμενοι, δὲν εἶχαν ἐπίσης οὔτε σολῆνες ὄλων, οὔτε πυροβόλα. Παρὰ ταῦτα, τὸ τάγμα Μελιγαλᾶ καὶ ὅλος ὁ πληθυσμὸς ὁμοφώνως, ἀποφασίζουσι νὰ ἀντισταθοῦν μέχρις ἐσχάτων κατὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ δύναμις τοῦ τάγματος, ἦτο 600 ἐκ τῶν ὁποίων 300, εἶναι εἰς τὰ φυλάκια. Ἡ διάταξις τῶν δυνάμεων, ἦτο ἀρίστη κατὰ πεδία βολῆς, ἡ ὀχύρωσις καλὴ, γύρωθεν τοῦ Μελιγαλᾶ ναρ-

κοπέδια. Εἰς τὸ ὕψωμα «Προφήτης Ἡλίας», εἶναι παρατηρητήριον. Εἰς ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς πόλεως φυλάκια, εἰς Ἀνάληψιν, Κάτω Ρούγα, Πανηγυρίστρα κ.ἄ. Τρόφιμα ὑπάρχουν, πολεμοφόδια ἀρκετά, ἠθικὸν ἄριστον, ἀπόφασις νὰ πολεμήσουν. Λέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Θὰ βαστήξουν μέχρι τέλους. Μέχρι τότε θὰ φθάσουν ἑλληνικὰ τμήματα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό. . .

Αὐτὰ ἐσκέπτοντο οἱ ἀμυνόμενοι τοῦ Μελιγαλᾶ. Ἀλλὰ ἀκριβῶς γι' αὐτό, διότι ἀνέμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν δυνάμεις Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, οἱ κομμουνισταὶ βιάζονται. Θέλουν νὰ ἐξαφανίσουν ὅλες τῖς ἐστίες ἐνόπλων Ἑλλήνων, διὰ νὰ παρουσιασθοῦν αὐτοὶ οἱ ἀποκλειστικοὶ κυρίαρχοι μετὰ τοὺς Γερμανούς. Ἐάν μὲ τὸ σχέδιό των θὰ σκοτωθοῦν Ἑλληνες, μέλη τοῦ ΕΛΑΣ πὺ θὰ ἐπιτεθοῦν, ἂν σκοτωθοῦν Ἑλληνες ἀπὸ τοὺς ἀμυνομένους, αὐτὸ δὲν συγκινεῖ τοὺς βουλγαροκομμουνιστάς, διότι ἀκριβῶς αὐτὸ θέλουν: τὴν αἱμαθραγίαν τῆς Ἑλλάδος. Γνωρίζουν πολλοί, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔχει ἀπαγορεύσει κάθε αὐτοδικία, τὸ Σ.Μ.Α. ἔχει ἀπαγορεύσει κάθε ἐπίθεσιν κατὰ Ἑλλήνων, ἀλλὰ οὐδέποτε οἱ κομμουνισταὶ ἀπὸ τὸ 1943, ἔχουν ὑπακούσει εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Σ.Μ.Α. καὶ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Διατί τώρα νὰ ὑπακούσουν; Τὸ σχέδιόν των, εἶναι νὰ φέρουν μίσος, διαίρεσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ἐπιδιώκουν νὰ διαρρηξῶσιν τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῶν Ἑλλήνων, τὸν σεβασμὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἀνθρωπιά καὶ τὴν καλωσύνη, τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴ συγκώρησι. Ἐπιδιώκουν νὰ ἀνατρέψουν τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ ξεριζώσουν τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν Ἑλλήνων, τὴν δόξαν καὶ τὴν ὑπόληψιν των. Ἡ δολοφονία καὶ ἡ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, θὰ ἦτο τὸ καλύτερον μέσον πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου των. Συγκεντρώνουν λοιπὸν, ὅλες τῖς δυνάμεις των μετὰ τὴν μάχην Κοπανακίου καὶ Μελιγαλᾶ καὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ Μελιγαλᾶ, τὴν πρωτὰν τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 1944. Ἐχουν ἐπιστρατεύσει τόσα καὶ τόσα Ἑλληνοπούλα εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ τοὺς ἔλεγον, ὅτι θὰ πολεμοῦσαν τοὺς Γερμανούς. Τώρα τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἑλληνες. Ἐχουν πλαισιώσει κάθε ὀμάδα τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ βαμμένους εἰς τὸ αἷμα κομμουνιστάς καὶ παρακολουθοῦν κάθε διαφωνοῦντα. Ὅποιος τολμήσῃ καὶ φέρῃ ἀντίρρησιν, δολοφονεῖται ἐπὶ τόπου. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν φέρει ἄνω ἀπὸ 4.000 ἄνδρες, ἔχουν ἀρκετοὺς ὄλμους βαρεῖς, 13 μυδράλια γερμανικὰ βαρέα, δύο ὄρεινὰ πυροβόλα τῶν 0,75.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν πυρὰ ἀπὸ ὅλες τῖς κατευθύνσεις καὶ συγκρότως φωνάζουν μὲ χωνιά:

— Παραδοθῆτε! Παραδοθῆτε! Προδότες.

— Ἐκάμαμε τὸ καθήκον μας. Ἐάν τυχὸν ἐσφάλμαμε εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός μας, θὰ δώσωμεν λόγον μόνον εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς φιλτάτης Πατρίδος. Ἐάν μᾶς κτυπήσετε, θὰ πολεμήσωμεν μέχρι ἐσχάτων, ἀπαντοῦν οἱ ἀμυνόμενοι.

Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ὑποχωροῦν, εἰς τὸ σχέδιόν των. Ἀλλὰ δὲν ὑπο-

χωροῦν καὶ οἱ ἀμυνόμενοι Ἕλληνες. Ἐκεῖ, εἰς τὴν καρδιά τῆς Μεσσηνίας, δύο κόσμοι συγκρούονται: Οἱ ἀμυνόμενοι τῶν Ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ πίστεως καὶ οἱ ἐπιτιθέμενοι πράκτορες τῶν Σλαύων διὰ τὰ ἰσοπεδώσουν τὰ πάντα: Ὅτι Ἑλληνικόν, ὅτι χριστιανικόν ὑπῆρχε ἐκεῖ. Ἐγνώριζαν πολὺ καλὰ οἱ πράκτορες τῶν Σλαύων, ὅτι ἡ Μεσσηνία ἦτο φρούριον τρανὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἔπρεπε νὰ πέσῃ κατὰ τὰ σχέδιά τῶν. Οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶναι διστακτικοί. Τὸ μαθαίνει ὁ Βελουχιώτης καὶ φθάνει ἐκεῖ ὁ ἴδιος καὶ παρακολουθεῖ τὴν ἐξελίξιν τῆς μάχης.

Ἡ μάχη ἀρχίζει μὲ πείσμα, ὀργὴ καὶ πάθος. Οἱ ἀμυνόμενοι ἐπιχειροῦν ἡρωϊκὴν ἔξοδον καὶ τρέπουν εἰς φυγὴν τοὺς ἐπιτιθεμένους καὶ παίρνουν 12 ὄπλοπολυβόλα τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν. Κατὰ τὴν ἔξοδον τραυματίζεται ὁ ἀνθ)γὸς Γκότσης.

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος, ταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόγκωνας ἀποφασίζει νὰ στείλῃ μίαν ομάδα 6 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Ἄνδρεάν Ζαμπάραν, εἰς Γαργαλιάνους, νὰ τὸν ἐνημερώσῃ διὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ νὰ ζητήσῃ ἄμεσον ἐνίσχυσίν του, ἵνα κτυπήσῃ ἐκ τῶν νάτων τοὺς ἐπιτιθεμένους κομμουνιστάς. Κατὰ τὴν πορείαν τῶν πρὸς Γαργαλιάνους, δολοφονοῦνται ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς 4 καὶ κατορθώνουν νὰ φθάσουν εἰς Γαργαλιάνους, μόνον δύο ἄνδρες, χωρὶς ὅμως, μὲ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Παπαδοπούλου πρὸς Στούπας, διότι τὴν κατέστρεψαν καθ' ὁδὸν κατὰ τὴν συμπλοκὴν τῶν μὲ τοὺς κομμουνιστάς. Ὁ ταγματάρχης Στούπας, δὲν τοὺς πιστεύει ὅτι εἶναι τοῦ τάγματος Μελιγαλᾶ καὶ δὲν σπεύδει πρὸς βοήθειαν τοῦ Μελιγαλᾶ. Τὴν 14ην Σεπτεμβρίου, ἡμέραν τοῦ Σταυροῦ, οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουν τὴν δολοφονικὴν τὴν ἐπίθεσιν, μὲ βολὴν πυροβολικοῦ καὶ ὄπλων. Ὁ ταγματάρχης Παπαδόπουλος διατρέχει τὰ φυλάκια, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες ἔχουν ἄριστον ἠθικόν. Ὁ ταγματάρχης Στούπας δὲν φαίνεται μὲ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἀπὸ Γαργαλιάνους. Τὰ πυρομαχικὰ λιγοστεύουν. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται μὲ μεγάλας δυνάμεις καὶ τραυματίζεται ὁ ταγματάρχης Πεζ. Γρουζουζάκος, μεταφέρεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου ἐξέπνευσεν. Ἡ φρουρὰ τοῦ Μελιγαλᾶ ἔχει λίγο καμφοθῆ. Τραυματίζονται πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀμυνομένους, οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν φθάσει εἰς τὰ συρματοπλέγματα. Ὁ διοικητὴς Λ. Παπαδόγκωνας, τραυματίζεται καὶ μεταφέρεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ὁ ἰατρὸς Λάσκαρης τοῦ κάνει ἀμέσως ἔνεσιν ἀντιτετανικοῦ ὁροῦ καὶ ἐπανερχεται ἀμέσως εἰς τὰ φυλάκια. Οἱ ἄνδρες ἐνόμισαν, ὅτι εἶχε δολοφονηθῆ καὶ εἶχαν ταραχθῆ. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ταγματάρχου Παπαδοπούλου εἰς τὰ φυλάκια ἐνίσχυε τοὺς μαχομένους. Ὁ Παπαδόπουλος διαδίδει, ὅτι ἔρχεται ὁ Στούπας ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους: Χαρὰ εἰς τοὺς ἀμυνομένους ἀπεριόγραπτος, ἀπογοήτευσις φανερὴ καὶ ἀνησυχία μεγάλη εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους κομμουνιστάς. Μέχρι τὸ βράδυ τῆς 14ης, οἱ ἀμυνομένοι ἦσαν 9 νεκροὶ καὶ 23 τραυματίες. Ὁ Στούπας δὲν φαίνεται. Τὰ πυρομαχικὰ ἐξαντλοῦνται. Ἐχρειάζετο μία γενναία ἀπόφασιν κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν καμπὴν τῆς μάχης.

Τὴν 9ην βραδυνὴν τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, γίνεται σύσκεψις, ὅπου ἦσαν ὁ ἱατρὸς Δημ. Περρωτῆς, ὁ πρῶν βουλευτὴς Περιολῆς Μποῦτος, ὁ πρόεδρος κοινότητος Ἄλ. Παπαδόπουλος, ὁ διοικητὴς Χωρ(κ)ῆς καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης. Ὁ ταγματάρχης Παπαδόπουλος τοὺς εἶπε:

— Σᾶς ἐξορκίζω νὰ τηρήσετε μυστικὸν ὅτι θὰ ἀκούσετε. Ὁ Στούπας, φαίνεται δὲν ἔρχεται, τὰ πυρομαχικὰ φθάνουν μόνον διὰ σήμερον καὶ αὔριον. Μόνον διὰ σήμερον θὰ περιμένωμεν τὸν Στούπαν καὶ ἀπόψε τὴν νύκτα θὰ ἐνεργήσωμεν ἔξοδον μὲ ὄλον τὸν στρατὸν καὶ τμήματος πολιτῶν πρὸς Γαργαλιάνους, μὲ κατεύθυνσιν εἰς Πύλον. Ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα, ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς ὁ Π. Μποῦτος, μετὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου νὰ ἐτοιμάσων τὰ πάντα.

Συμφώνησαν ἅπαντες καὶ διὰ τὰ σχέδια καὶ διὰ τὸν τρόπον διαφυγῆς.

Ἀρχίζει ὁμοῦ, καταιγισμὸς πυρῶν καὶ γενικὴ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν εἰς Προφήτην Ἡλίαν, εἰς Ἀνάληψιν, εἰς Κάτω Ρούγα. Ὅλοι οἱ ἀξιοματικοὶ καὶ ἄνδρες μάχονται γενναίως. Τὰ φυλάκια εἰς τὰς οἰκίας Θεοφίλη καὶ Τσεκούρα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ λοχαγοῦ Φωτίου Μπαλοπούλου ἀμύνονται ἡρωϊκῶς. Τὸ φυλάκιον τῆς Κάτω Ρούγας, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Νικ. Χιλιάρχου, δέχεται μεγάλην πίεσιν τῶν ἐπιτιθεμένων. Ὁ ταγματάρχης Παπαδόπουλος, περιτρέχει τὰ φυλάκια καὶ ἐμψυχώνει τοὺς ἄνδρες ἀλλὰ τραυματίζεται τὸ μεσημέρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, εἰς τὴν κοιλιά, σοβαρῶς, χάνει πολὺ αἷμα καὶ αἰσθήσεις. Τὸν βοηθεῖ ὁ ἱατρὸς Περρωτῆς, ἀλλὰ τὸν ἀφήνουν ὡς νεκρόν. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν καταλάβει τὸν Προφήτην Ἡλίαν. Οἱ ἀμυνόμενοι μὲ ἡρωϊκὴν ἔφοδον ἀνακαταλαμβάνουν τὸν Προφήτην Ἡλίαν, ὅπου ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς ὁ Γεώργιος Μ. Ρούσσης κ. ἄ. Οἱ κομμουνισταὶ φεύγουν πανικόβλητοι. Φεύγοντες μάλιστα περνοῦν ἀπὸ ἐπάνω τοῦ ταγματάρχου Παπαδοπούλου, τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν καὶ αὐτοὶ νεκρόν... Ἀπὸ ἐκεῖ αἰμόφυρτος σύρεται σιγὰ - σιγὰ μόνος του σὲ κάτι καλάμια καὶ μόλις σόζεται. Ἀλλὰ ἡ εἶδησις ὁμοῦ, ὅτι ἔπεσε νεκρὸς ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος Παπαδόπουλος, μεταδίδεται ἀστραπιαίως εἰς ὄλο τὸ τάγμα. Οἱ κομμουνισταὶ μὲ τὰ χωνιά φωνάζουν συνεχῶς:

— Παραδοθῆτε, δὲν ἔχτε νὰ πάθετε τίποτε.

— Τὰ γυναικόπαιδα πανικοβάλλοντα καὶ ἀρχίζουν νὰ φωνάζουν ἀεληπισμένα. Σύγχισις, ἀπάτη καὶ ἔλλειψις πυρομαχικῶν, χαρακτηρίζουν τὴν ἀτιμόσφαιραν τῶν ἀμυνομένων. Οἱ ἄνδρες εἰς τὸ φυλάκιον τῆς Πανηγυρίστρας, ἐκάμφθησαν καὶ ἔπασαν νὰ βάλουν. Οἱ κομμουνισταὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ φύγουν, νὰ ἀποχωρήσουν, διότι δὲν εἶχαν πλέον πυρομαχικὰ. Χωρὶς νὰ τὸ περιμένουν, βλέπουν τὸν δρόμον ἀνοιχτὸν καὶ ἐπανερχονται.

Καὶ ἀρχίζει ἡ εἴσοδος τῶν κακούργων τὴν 1ην μ.μ. τῆς 15ης Σεπτεμβρίου. Ἐπὶ κεφαλῆς εἶναι ὁ Κ. Κανελλόπουλος, ὁ καπετὰν Λιάς, ὁ Ἡλίας Λεδούσης, ὁ Ὁρίων, ὁ Σφακιανός, ὁ Κουλαμπᾶς κ. ἄ. ἐπικεφαλῆς ὄλων, ὁ Ἄρης Βελουχιώτης. Οἱ βουλγαροκομμουνισταὶ ἀπὸ μίαν παρεξήγησιν κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν Μελιγαλᾶν. Ἔτσι ἐματαιώθη ἡ ἡρωϊκὴ ἔξο-

δος όλων τὸ βράδυ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου. Μερικὰ τμήματα ὁμως, ἀποφασίζουσι νὰ ἐνεργήσουν τότε τὴν ἔξοδον. Ἐπιχειρεῖ ἔξοδον, ὁ ὑποδιοικητὴς ταγματάρχης Π. Καζάκος ἀπὸ τὴν Κοπάνιτσα Τριφυλίας, μαζί μὲ τὸν ταγματάρχη Ἀντώνιον Σμυρλῆν ἀπὸ τὴν Πυλίαν, ὁ ἀνθ)γὸς Νικ. Θεοφάνους ἀπὸ τὴν Καλαμάταν, ὁ φαρμακοποῖδς Ἀλέκος Νικολακόπουλος ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, πολλοὶ ὀπλίται καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί. Κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν τὴν τύχην των. Ὁ ἀνθ)γὸς Τσέκερης, εἶχε πολεμήσει ἡρωϊκῶς καὶ διὰ νὰ μὴ παραδοθῆ ἀναγκάζεται νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἐξ παρακολουθήσωμεν ὁμως, τὰ ἔργα τῶν κομμουνιστῶν, μόλις ἐμπῆκαν μέσα εἰς τὸ Μελιγαλᾶ.

Οἱ ἀμυνόμενοι ἐγνώριζαν καλὰ τί εἶναι ὁ κομμουνισμὸς καὶ τί ἐπιδιώκουν οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταί. Λίγοι ἤλπιζον σωτηρίαν, ἀλλὰ κανεὶς ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐφαντάζετο οὔτε τὴν ἔκτασιν τῶν ἐγκλημάτων ποὺ διέπραξαν οἱ κομμουνισταί, οὔτε τὸν τρόπον τῶν ἐγκλημάτων των. Οἱ κομμουνισταί, μόλις ἐμπῆκαν μέσα, ἐφαρμόζουσι τὸ σχέδιόν των, δὲν ἐνεργοῦν εἰς βρασμὸν ψυχικῆς ὀργῆς καὶ θυμοῦ. Δὲν ἐκδικοῦνται, ἀλλὰ δολοφονοῦν ἐν ψυχρῷ τοὺς πλέον ψυχωμένους Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὀλοκλήρου τῆς Μεσσηνίας. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς θέλουσι. Νὰ ἀποκεφαλίσουν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν παράταξιν κάθε ἡγέτην, κάθε πρωτοπόρον ἐθνικιστὴν, κάθε ἀγνὸν Ἕλληνα, μὲ πίστιν καὶ ἀπόφασιν νὰ μείνῃ Ἕλληνας.

Προχωροῦν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ σφάζουσι ὅλους τοὺς τραυματίες 41 ἐν ὄλω. Ὁ κομμουνιστὴς Κ. Κανελλόπουλος, ἔφιπτος σκοπῶν τὸν ἔφεδρον ὑπ)γὸν Γ. Κουτσοῦκον καὶ τὸν Ἀριστομένην Κουτσοῦκον. Ἀρχίζουν ἀμέσως οἱ ἄλλοι τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος. Σκοπῶνουν ἀμέσως, ὄσους θέλουσι, στοὺς δρόμους, στὴν πλατεῖαν, παρουσίαν ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐσφάζουσι τὸν Λυκοῦργον Λαντζούνην, ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του, τὸν ἀνθυπίατρον Ἀλκιθιάδην Λαντζούνην, τὸν ἱατρὸν Λάσκαρην, τὸν φαρμακοποῖδον Κ. Λάσκαρην καὶ κτηματίαν Παν. Λαντζούνην εἰς τὴν πλατεῖαν, τὸν ἱατρὸν Γρηγόριον Μπερσῆν εἰς τὸν κεντρικὸν δρόμον τοῦ Μελιγαλᾶ κ. ἄ. Ἐλεύθεροι διὰ κάθε ἐγκλημα, ἀσύδοτοι ἀπὸ κάθε νόμον, ἀνεξέλεγκτοι ἀπὸ κάθε συνείδησι, χωρὶς ἀγάπην πρὸς ἄνθρωπον, χωρὶς Πατριδα, χωρὶς Θεό, χωρὶς ἀνθρώπινην σκέψιν, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀόπλων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν. Εἰς τὸ Μελιγαλᾶ, ἦσαν 700 μὲν ἔνοπλοι, 3.500 ἄδνηρες καὶ ἄνω τῶν 5.000 γυναικῶν καὶ παιδιῶν ποὺ εἶχαν συγκεντρωθῆ ἐκεῖ ἀπὸ φόβον, διὰ νὰ σωθοῦν.

Οἱ κομμουνισταί, ἔπειτα ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν 41 τραυματιῶν εἰς τὸ νοσοκομεῖον Μελιγαλᾶ καὶ τὴν δολοφονίαν ἀδιακρίτως μεμονωμένων κατοίκων, στοὺς δρόμους καὶ στὴν πλατεῖαν, συγκεντρῶνουν ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως γυμνοὺς, μὲ τὸ ἐσώθρακον καὶ ἀνυποδήτους, εἰς ἓνα περιφραγμένον χῶρον μὲ ὑψηλὴ μάνδρα ὀνομαζόμενον «Μπεζεστένι». Ἐβαλαν σκοποὺς ἐνόπλους στὴν ἐξώθυρα καὶ συνεχίζουν ἄλλοι τὸ ὄργιον τῶν ἐγκλημάτων των. Ἄλλους τοὺς μεταφέρουσι εἰς τὸ Νεοχώριον, εἰς τὴν Μερόπην καὶ τὸ Σολάκι.

Ἔπεχρέωσαν τοὺς κατοικοὺς τῶν γύρω χωριῶν νὰ ἔλθουν μέσα στὸ Μελιγαλᾶ, νὰ διαρπάξουν καὶ νὰ ληλατήσουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τῶν σπιτιῶν, ροῦχα, προίκες κοριτσιῶν, ἔπιπλα, τροφίμα καὶ ὑφάσματα ἀπὸ τὰ καταστήματα. Ἐκαίψαν ἀμέσως ἑκατοντάδες σπίτια, ὥστε ὁ Μελιγαλᾶς ἐφαίνετο μία πόλις μὲ ἀτέλειωτα καπνίζοντα ἐρείπια. . . Οἱ κομμουνισταὶ ὡς ἄλλοι κατακτηταί, ξεπερνοῦν τοὺς Ἱταλογερμανοὺς. Ἀλλὰ δὲν σταματοῦν εἰς τὰ ἐγκλήματα αὐτὰ καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν σπιτιῶν. Ἐνδιαφέρονται νὰ αὐξηθῇ ἡ αἰμορραγία τῆς Ἑλλάδος, νὰ λιγοστεύουν οἱ Ἕλληνες καὶ συνεχίζουν τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σχεδίου των. Ἐποχρεώνουν ὅλους τοὺς κατὰ διαταγὴν των εἰσέλθοντες κατοικοὺς τῶν γύρω χωριῶν εἰς Μελιγαλᾶ, πρὸς ληλασίαν, νὰ συγκεντρωθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ «Μπεζεστένι», ὅπου ἔχουν κλείσει τοὺς ἄνδρες τοῦ Μελιγαλᾶ, ὅπως ἀναφέρομεν παραπάνω. Ἐπειτα μὲ προσωπικὴν παρακολούθησιν τοῦ ἀρχιδολοφόνου Ἄρη Βελουχιώτη, ἀρχίζουν τὴν δολοφονίαν τῶν κρατουμένων εἰς τὸ Μπεζεστένι. Ὁ ἔνοπλος σκοπὸς εἰς τὸ Μπεζεστένι, εἶναι διὰ νὰ μὴ ἐξέρχωνται οἱ δυστυχημένοι κατάδικοι διὰ ἐκτέλεσιν, δὲν εἶναι διὰ νὰ ἀπαγορευέται ἡ εἴσοδος εἰς ὅποιουσδήποτε. Ὅποιος θέλει λοιπόν, εἰσέρχεται μέσα, παίρνει ὅποιον θέλει, τὸν βγάζει ἔξω καὶ παρουσία ὅλου τοῦ κόσμου, πὸν παρακολουθεῖ ὑποχρεωτικῶς, τὸν σφάζει. . . Μὲ αὐτὴν τὴν τακτικὴν οἱ κομμουνισταὶ ἐπιδιώκουν ὁ δολοφόνος νὰ γίνῃ αἰμαχαρῆς, διὰ νὰ θελήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ κακουργήματά του, ἀποβάλλων κάθε ἴχνος ἀνθρωπισμοῦ, οἱ παριστάμενοι δὲ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, νὰ γίνων ὑποχρεωτικῶς συνεργοὶ τῶν κακουργημάτων αὐτῶν, νὰ διαφθαῖ τὸ ἠθικόν των, νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ ἀνθρωπισμὸς των, νὰ γίνων ἀναίσθητοι πρὸ τῶν σφαγῶν τῶν ἀνθρώπων. Προτρέπουν καὶ νέα παιδιὰ 16—17 ἐτῶν, νὰ πάρουν ὅποιον θέλουν ἀπὸ τοὺς κρατουμένους εἰς τὸ Μπεζεστένι καὶ νὰ τὸν ἐκτελέσουν ἔξω, παρουσία τοῦ κόσμου. Φρίκη, σπαραγμὸς ψυχῆς, σεισμὸς μέγας κατέχει τὸν δυστυχημένον κόσμον, πὸν παρακολουθεῖ τὰ ἐγκλήματα. Ἐξω ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι, παρουσία τοῦ κόσμου, ἔσφαξαν τὸν ἑφεδρὸν ἀξιωματικὸν Ἀθανάσιον Σμυρνῆν, ἐτῶν 54 ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ, διότι εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἀποκαλύπτῃ εἰς τὸν κόσμον τοὺς ἠγέτας τοῦ Ε.Λ.ΑΣ ὡς κομμουνιστάς. Ἐξω ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι, παρουσία τοῦ κόσμου, ἔδεσαν εἰς ἓνα εὐκάλυπτον τὸν Λυκοῦργον Καρβέλην, τῶν 54 ἀπὸ τὴν Λάμπαιναν καὶ τὸν ἐχάραξαν, ὅπως χαράζουν τὰ χοιρινά. Ξεφύγησε ἀπὸ αἰμορραγίαν μέσα σὲ φορικτοὺς πόνους καὶ κραυγὰς παρουσία τοῦ υἱοῦ του Φωτίου Καρβέλη. . . εἰς τὸν ὅποιον δὲν ἐπέτρεψαν οὔτε νὰ κλάψῃ. . . Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἔσφαξαν εἰς τὴν Πηγάδα καὶ τὸν Φῶτη Καρβέλη. Ἐξω ἀπὸ Μπεζεστένι, ἔσφαξαν τοὺς ἀδελφοὺς Ὁρέστην Κουλόπουλον, Παναγιώτην Κουλόπουλον καὶ Γεώργιον Κουλόπουλον ἀπὸ τὴν Θουρίαν, παρουσία τοῦ πατέρα των, Δημ. Κουλοπούλου.

Περιπτώσεις μόνον ἀναφέρομεν μεμονωμένων ἐγκλημάτων, ἔξω ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι. Ἄνω τῶν 200 ἐδολοφονήθησαν παρουσία τοῦ πατέρα, τῆς μάνας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπεται οὔτε φωνή, οὔτε παράκλησις,

οὔτε κλάμματα τῶν συγγενῶν τῶν δολοφονημένων. . . Ὅποιος τολμοῦσε καὶ ἔκλαιγε, εἶχε ὡς τιμωρίαν τοῦλάχιστον ξυλοκόπημα μέχρις αἰμορραγίας. Ἡ τακτικὴ αὐτῆ τῶν μεμονωμένων δολοφονιῶν, συνεχίζεται ἀπὸ τὸ μεσημέρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, μέχρι τῆς 18ης Σεπτεμβρίου. Κατὰ τὸ τρίτημερον 18—19 καὶ 20 Σεπτεμβρίου, εἶναι ἡ περίοδος τῶν ὁμαδικῶν σφαγῶν.

Ἀπὸ τῆς 15ης ἕως 20ῆς Σεπτεμβρίου, οἱ κρατούμενοι εἰς τὸ Μπεζεστενί, εἶναι εἰς ἀθλιωτάτην κατάστασιν. Εἰς ἓνα μικρὸν χώρον εἰς τὸ Μπεζεστενί μένουσιν ἄνω ἀπὸ 3.000 χιλιάδες ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ παιδιὰ, κυριολεκτικῶς ὁ ἓνας ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον, χωρὶς ψυκτὴν, χωρὶς νερὸν, μὲ φόβον καὶ τρόμον μένουσιν συνεχῶς ἐκεῖ σκελετωμένοι, μόνον μὲ ψυχὴν. Τοὺς ἀπαγορεύουσι μὲ ξύλον καὶ νὰ δουλοῦν καὶ νὰ κλαῖνε ἀκόμη. Τοὺς φέρουσι νερὸν καὶ τὸ χύνουσι μπροστά τοὺς. Τοὺς ὑποχρεοῦναι νὰ μένουσι ξαπλωμένοι. Ὅσοι βλέπουσι τραυματίας, τοὺς παίρουσι ἀμέσως καὶ τοὺς σφάζουσι στὴν πόρτα τοῦ Μπεζεστενίου. Οἱ ἄλλοι μισοπεθαμένοι περιμένουσι ἀπὸ ὥραν εἰς ὥραν νὰ εἰσβῆ ἡμέρα μέσα κανένας λύκος ἢ καμμία ἀρκούδα τοῦ βορρᾶ, νὰ ἀρπάξῃ ὅποιον ἤθελε, μὲ τσεκούρια καὶ μὲ ραβδιὰ καὶ νὰ τὸν σφάξῃ. . . Ἀκούουσι ὅλοι τὸν βουγγητὸν καὶ τὶς κραυγὰς τῶν σφαζομένων ἕξω Ἑλλήνων καὶ περιμένουσι τὴν σειρὰν τοὺς. »Ἐνας παγωμένος βορρᾶς ποὺ ξεριζώνει Ἑλληνικὰς ψυχὰς ἀκουέται, βαρὺς καὶ ἀδυσώπητος στὴ Μεσσηνιακὴ γῆ. . .

Ἄν ἀρκοῦν ὅμως, διὰ τοὺς βουλγαροκομμουνιστὰς οὔτε τὰ μεμονωμένα ἐγκλήματα, οὔτε τὰ βασανιστήρια τῶν κρατουμένων Ἑλλήνων. Χρειάζονται ἀκόμη ἓνα μεγαλύτερον ὄργανον ἐγκλημάτων. Χρειάζονται οἱ βουλγαροπατριῶτες καὶ τὰ ὄργανά των, ἓνα μεγάλο πλήγμα, ποὺ θὰ πλήξῃ τὰ ἔμμερα ἦθη τῶν Ἑλλήνων, ἓνα πλήγμα ποὺ θὰ βάλῃ κατὰ τῶν εὐγενῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφωσύνης. Ἀποφασίζουν τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν ὅλων τῶν κρατουμένων, κατὰ τὸ τρίτημερον 18, 19 καὶ 20 Σεπτεμβρίου.

Ὁ ἄρχηγος Βελουχιώτης, εἶναι εἰς τὸ Μελιγαλᾶ ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς 15ης Σεπτεμβρίου καὶ παρακολουθοῦσε ὁ ἴδιος τὴν τρίτημερον μάχην καὶ μόλις ἔπεσε ὁ Μελιγαλᾶς, εἰσέρχεται καὶ ὁ ἴδιος μὲ τοὺς 40 μαυροσκούφηδες. Μόλις ἐμπῆκε, διέταξε νὰ ἐκτελέσουν ἀμέσως ὅλα τὰ γυναικόπαιδα καὶ πράγματι, τὰ συνεκέντρωσαν οἱ σκοποὶ ἔνοπλοι κομμουνιστὰι καὶ ξεκίνησαν πρὸς τὸν δρόμον ποὺ ἦσαν ἔτοιμα ὅλα τὰ ὄπλοπολυβόλα καὶ πολυβόλα, διὰ νὰ ἐκτελεσθοῦν. Ἀλλὰ μερικοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ, ἔφεραν ἀντίρρῃσιν ὑποστηρίξαντες, ὅτι «αὐτὸ δὲν ἦτο συμφέρον διὰ τὸν ἀγῶνα. . .». Ὁ Ἑλληνισμὸς τῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν καὶ ὁ εὐφυὴς χειρισμὸς τοῦ ἐπιχειρήματός των, ἐματαιώσθη τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν τῶν γυναικοπαίδων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν δολοφονίαν τῶν τραυματιῶν καὶ ἐκατοντάδων μεμονωμένων ἀτόμων, ὁ ἄρχηγος Βελουχιώτης ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πρώτου σχεδίου τῆς ὁμαδικῆς σφαγῆς, ὅχι τῶν γυναικοπαίδων, ἀλλὰ ὅλων τῶν κρατουμένων. Κανένας δὲν ἠμποροῦσε νὰ φέρῃ ἀντίρρῃσιν πλέον, κανένας δὲν ἠμποροῦσε νὰ ματαιώσῃ τὰ σχέδιά του. Οἱ Βούλγαροι καθοδηγηταὶ καὶ πρά-

κτορες τῆς Βουλγαρίας, μεγάλοι Βούλγαροι πατριῶτες, πὸ ἦσαν πλησίον τοῦ Βελουχιώτη, εισηγήθησαν καὶ ἐδῶ τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν ὄλων τῶν κρατουμένων Ἑλλήνων. Ὁ Βελουχιώτης, εἶχε συνηθίσει ἀπὸ ὁμαδικὲς σφαγὲς Ἑλλήνων καὶ ἦτο εἰς τὸ πρόγραμμά του ὁ ἔξαφανισμὸς ὄλων τῶν ἀντιδραστικῶν Ἑλλήνων, ἔστω καὶ ἂν ἔμεναν μετὰ 800.000 Ἕλληνες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆ... Ὅπως εἶχε τόσες φορές διακηρύξει αὐτὸς καὶ τόσοι ἄλλοι κομμουνισταί. Καὶ ἀρχίζει λοιπόν, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ τερατοεργήματος, πὸ δὲν ἔχει ἀναγράψει ποτὲ ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου. Ὑπάρχει βέβαια, ἡ ὁμαδικὴ ἐκτέλεσις τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ἡ ὁμαδικὴ ἐκτέλεσις χιλιάδων ἀξιωματικῶν καὶ πολιτικῶν ἀπὸ τοὺς Ρώσους, εἰς τὸ δάσος τοῦ Κατύν. Ὑπάρχει ἡ ὁμαδικὴ δολοφονία τῶν 1.000 Καλαβρυτινῶν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κ.ἄ. ἀλλὰ σὰν τὸ μεγάλο ὁμαδικὸ ἔγκλημα τῆς σφαγῆς τῶν 2.100 Ἑλλήνων εἰς τὸ Μελιγαλᾶ, τὸν Σεπτέμβριον 1944, δὲν ὁμοιάζει κανένα. Μόνον ἓνας μεγάλος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠμποροῦσε νὰ ἀποφασίσῃ τέτοιο ὁμαδικὸ ἔγκλημα, τὴν σφαγὴν δύο χιλιάδων Ἑλλήνων, συνεχῶς ἐπὶ τριήμερον 18—19 καὶ 20 Σεπτεμβρίου 1944, μὲ ὑποχρεωτικὴν παρουσίαν εἰς τὸν τόπον ἐκτελέσεως, εἰς τὴν «Πηγάδα», τῶν οἰκογενειῶν τῶν σφαζομένων Ἑλλήνων.

Δὲν πρόκειται συνεπῶς μόνον περὶ ἐγκληματικῆς ψυχῆς τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, τῶν μαυροσκούφηδων καὶ τῶν δημίων του. Πρόκειται περὶ ἐκδηλώσεως ἀφαντάστου μίσους τῶν βουλγαροκομμουνιστῶν, ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944, εἰς τὴν πρώτην μάχην κατὰ τοῦ Μελιγαλᾶ, εἶχαν πέσει καὶ 17 Βούλγαροι μαχόμενοι κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Τώρα οἱ ἐπιζήσαντες, εὐρήκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀυξηθῇ ἡ αἰμορραγία τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ πλήξουν βαθεῖα τὴν Ἑλλάδα.

Ἄς παρακολουθήσωμεν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐγκλήματος. Τόπον ἐκτελέσεως ὀρίζουν ἔξω τῆς πόλεως Μελιγαλᾶ, μίαν δεξαμενὴν βάθους 16 μέτρων καὶ πλάτους δύο μέτρων, ἓνα ἡμιτελὲς ἔργον, πρὸς ὕδρευσιν τοῦ Μελιγαλᾶ, ὀνομαζόμενον «Πηγάδα». Ἐξω τῆς Πηγάδας, συγκεντρώνουν ὑποχρεωτικῶς τοὺς κατοίκους Μελιγαλᾶ καὶ τῶν γύρω χωριῶν. Τοποθετοῦνται εἰς τὰ χεῖλη τῆς Πηγάδας οἱ δῆμιοι, οἱ ἐκτελεσταί, οἱ σφαγεῖς. Ὅμαδες κομμουνιστῶν, ἀναλαμβάνουν νὰ μεταφέρουν κατὰ ἑκατοντάδας τοὺς κρατουμένους ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι. Οἱ κομμουνισταί μπαίνουν μέσα στὸ Μπεζεστένι, παίρνουν τοὺς 100 κρατουμένους, τοὺς δένουν τρεῖς - τρεῖς μὲ καλώδια καὶ ἀρχίζουν νὰ τοὺς μεταφέρουν πρὸς τὴν Πηγάδα. Γυμνοί, νηστικοὶ καὶ διψασμένοι ἐπὶ ἡμέρες, ξυπόλητοι, τραυματισμένοι οἱ περισσότεροι, καλοῦνται ἀπὸ τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα πὸ τοὺς συνοδεύουν νὰ περπατήσουν. Εἶχαν οἱ περισσότεροι μουδιάσει ἀπὸ τὴν ἀκίνησίαν τῶν ἡμερῶν καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ βαδίσουν ἀμέσως καὶ γρήγορα... Οἱ κομμουνισταί μαχαιρώνουν ἀμέσως ἐπὶ τόπον, ὅσους δὲν περπατοῦν. Ὅποιος τρικλίζει ἢ παρασύρεται ἀπὸ τὸ παραστάτην του, εἶναι καὶ αὐτὸς δεμένος μὲ τὸ ἴδιο καλώδιον, σφάζεται καὶ αὐτός. Ὅποιος τολμᾷ κατὰ τὴν διαδρομὴν νὰ

εἰτῆ ἓνα λόγο κι' ἓνα παράπονο. ἓνα βρογγιτό, ἓναν πόνον του, σφάζεται ἀμέσως ἀπὸ τοὺς συνοδοὺς κομμουνιστάς. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι μέχρι τὴν Πηγάδα εἶναι ἄνω ἀπὸ 2.000 μέτρα. Κατὰ τὴν διαδρομὴν ὠρισμένοι κομμουνισταὶ προετοιμάζουν καὶ προκαλοῦν σκοπίμως τοὺς παρευρισκομένους φωνάζοντες:

— Θάνατος! Θάνατος!

Εὐρίσκουν τότε ἀφορμὴ ἄλλοι κομμουνισταὶ κοιμημένοι εἰς τὸ πλῆθος, νὰ τρέξουν καὶ νὰ μαχαιρώσουν καὶ αὐτοί, ὅσους ἤθελαν ἀπὸ τοὺς 100. Ἔτσι ποτὲ δὲν ἔφθαναν οἱ 100 ζωντανοὶ ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι εἰς τὴν Πηγάδα. Εἰς τὴν Πηγάδα πλέον, ἀρχίζει τὸ μεγάλο ἔργλημα τῶν αἰώνων. Οἱ βουλγαροκομμουνισταὶ παίρνουν κάθε μία τριάδα, τοὺς λύνουν ἀπὸ τὰ καλώδια παίρνουν μετὰ ἓνα - ἓνα, τὸν μεταφέρουν εἰς τὰ χεῖλη τῆς Πηγάδας, τὸν σφάζουν καὶ τὸν ρίχνουν μισοζωντανὸν μέσα εἰς τὴν Πηγάδα... Παρακολουθοῦν ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι τῆς ἑκατοντάδος τὴν σφαγὴν καὶ περιμένουν τὴν σειρὰν των. Οἱ δολοφόνοι, εἶναι ἔνοχοι γύρω - γύρω. Οἱ ἀθῶοι εἶναι ἔνοχοι. Οἱ δολοφόνοι εἶναι κομμουνισταὶ καὶ Βούλγαροι πράκτορες τοῦ σλανοκομμουνισμοῦ καὶ σφάζουν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς κανένα ἔμπόδιο. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς λείπει, δὲν ἦλθε ἀκόμη ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν...

Οἱ κομμουνισταὶ συνεχίζουν τὴν μεταφορὰν τῶν κρατουμένων ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι, κατὰ ἑκατοντάδας, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, 18, 19 καὶ 20 Σεπτεμβρίου. Μετὰ τὴν δευτέρη καὶ τρίτη σειρὰ, οἱ κρατούμενοι κατάλαβαν ὅλοι τὴν μοῖραν τους. Πολλοί, μόλις ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι καὶ ἐπροχωροῦσαν πρὸς τὴν Πηγάδα, ἀρχίζαν νὰ τραγουδοῦν:

«Ἐχε γειὰ καυμένη κόσμε,
ἔχει γειὰ γλυκεῖα ζωή,
καὶ σὺ δύστηχη Πατρίδα,
ἔχει γειὰ παντοτεινή...

Ἡ θυσία τῶν Σουλιωτισσῶν εἰς τὸ Σοῦλι τῆς Ἡπείρου τὸ 1821, ἐπαναλαμβάνεται τὸ 1944 εἰς τὸ Μελιγαλᾶ, κατὰ τὸν πλέον τραγικώτερον τρόπον. Ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, πληρώνεται καὶ ἔδω μὲ πολὺ Ἑλληνικὸν αἷμα.

Οἱ δολοφόνοι συνεχίζουν τὴν σφαγὴν ἐπὶ τριήμερον ἀδιακρίτως. Σφάζουν ἱερεῖς, ἰατροὺς, δικηγόρους, ἀγρότες, ἐπαγγελματίες, γέροντες, παιδιὰ. Δὲν ἔκτελοῦν μὲ σφαῖρες, σφάζουν σὰν τραγιά ἀνθρώπους, μὲ τσεκούρια καὶ μὲ μπαλντάδες. Δὲν συγκινοῦνται μὲ τίποτε! Δὲν ὑπολογίζουν οὔτε ἀνθρώπους, οὔτε Θεόν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ θερμὴ παράκλησις τοῦ ἱατροῦ Ἰωάννου Παπαδοπούλου ἀπὸ τὸ Κοπανάκι. Ἔχει ἔλθει μὲ τὴν ἴδια ἑκατοντάδα ἀπὸ τὸ Μπεζεστένι, ὅπου εἶναι ὁ ἰατρὸς Δημ. Τζουμάνης ἀπὸ τὸ Κοπανάκι. Ὁ ἰατρὸς Παπαδόπουλος, ἦτο καὶ αὐτὸς ἰατρὸς εἰς τὸ Κοπανάκι, μαζί μὲ τὸν Τζουμάνη ἀπὸ 25ετίας.

— Πρὸς Θεοῦ! Τοὺς λέγει ὁ Παπαδόπουλος. Ἄν ἐπιμένετε νὰ σκο-

τώσετε και έμένα καλῶς, αλλά αφήσετε τουλάχιστον να ζήσει ο γιατρός Τζουμάνης... Θα σ'α χρειασθῆ, θα χρειασθῆ εἰς τὸν λαόν. Δὲν ὑπάρχει κατένας γιατρός εἰς τὴν περιφέρειαν Κοπανακίου.

Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, ἀκριβῶς αὐτὸ ἐπιδιώκουν. Νὰ σκοτώσουν τοὺς μορφωμένους, διὰ νὰ μὴ ὑπηρετοῦν τὸν λαόν καὶ νὰ μὴν τὸν διαφωτίσουν εἰς τὴν ἀλήθειαν. Σκοτώνουν ἀμέσως καὶ τὸν γιατρὸν Παπαδόπουλον καὶ τὸν γιατρὸν Δημ. Τζουμάνην. Ἡ ἔκκλησις πρὸς τὸν Θεὸν δὲν ὑπολογίζεται ἀπὸ τοὺς ἀθέους κομμουνιστάς. Ἀντιθέτως τοὺς ἐξοργίζει καὶ γίνονται περισσότερον ἄγρια θηρία.

Κάτω στὸ δρόμο, περνάει ἕνας γέρος ἐπάνω στὸ γαΐδαρό του. Βλέπει νὰ σφάζονται οἱ ἄνθρωποι καὶ φωνάζει:

— Ρέ, τί κάνετε αὐτοῦ. Μή! Σταματήστε! Μὴ σκοτώνετε τοὺς ἀθρώπους.

Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, δὲν ὑπολογίζουν γέρου γνῶσι καὶ συμβουλὴ ἀνθρωπισμοῦ. Στέλλουν δύο δολοφόνους, παίρνουν τὸ γέρο μαζί μὲ τὸν γαΐδαρό του καὶ τὸν ρίχνουν καὶ αὐτὸν ζωντανὸν στὴν Πηγάδα. Καὶ αὐτὸ γεγονὸς τὸ ἐβεβαίωσαν πολλοί.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀνενόχλητοι, ἀναίσθητοι, συνεχίζουν τὴν σφαγὴν τῶν Ἑλλήνων, μέχρι τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου. Εἰς τὴν Πηγάδα, ἔχουν ρίξει 1.900 Ἑλληνες περίπου. Μερικοὶ ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ, κατόρθωσαν μὲ πολλοὺς κόπους νὰ σώσουν μερικοὺς συγγενεῖς τῶν κρατούμενους εἰς τὸ Μπεξεστένι καὶ ἔτσι ἄδειασε τὸ Μπεξεστένι. Εἰς τὴν Πηγάδα ἐσφάγησαν ὁ ἱερεὺς Γιώργης Τζουμάνης ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, ὁ ἱερεὺς Γιάννης Παπαγιαννόπουλος ἀπὸ τὸν Ἄετὸν Τριφυλίας, ὁ πρόεδρος κοινότητος Μελιγαλᾶ δικηγόρος Ἀλκιβιάδης Παπαδόπουλος, ὁ διευθυντὴς ταμείου Ν. Κωστόπουλος, ὁ ὀδοντίατρος Δημήτριος Δρούτσας, ὁ δικηγόρος Ἀθανάσιος Ἀθανασόπουλος, ὁ γυμνασιάρχης Π. Τσίτουρας ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ, ὁ Δῆμος Πανουσακῆς καθηγητῆς, ὁ Νίκος Παπαδόπουλος καὶ Γιώργος Παπαγεωργίου πτυχιούχος Παντείου Σχολῆς ἀπὸ τὸ Κοπανάκι, ὁ Π. Ἀλαγιάννης φαρμακοποιὸς ἀπὸ τὸ Λόριον, ὁ Στέφανος Παπαγιαννόπουλος (ἀνθ) γὸς ἀπὸ τὸν Ἄετὸν, ὁ μοιραρχὸς Ι. Φιλντίσης ἀπὸ τὴν Βανάδα Τριφυλίας κ.ἄ. Ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν δολοφονηθέντων, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ καταγωγὴ τῶν καὶ ὁ χρόνος ἐκτελέσεως, ἀναγράφονται εἰς τὴν συγκεντρωτικὴν κατάστασιν ποὺ ὑπάρχει εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Ἕνας διασωθεὶς ἀπὸ τὴν σφαγὴν, ὁ Παν. Τσοροτιώτης ἀπὸ τὸ Διαβολίτσι Μεσσηνίας, ἐκδέτεται εἰς τὴν ἀπὸ 3.10.1961 ἐκθεσὶν του:

«Ἦσαν μαζί μὲ τοὺς ἐπιτεθέντας κομμουνιστάς καὶ Ἴταλοι αἰχμάλωτοι ἢ προσχωρήσαντες εἰς τοὺς κομμουνιστάς εἰς τὰ βουνά. Ὅταν ἐμπῆκαν μέσα εἰς Μελιγαλᾶ, ἄρχισαν τὸ πλιάτσικο: «Κουέστε λά κάζα, μόλτο ντιόλιο». Αὐτὸ τὸ σπῆτι ἔχει πολὺ λάδι... (Ἔῤα μάθει τὰ Ἴταλικά στὸ στρατόπεδον Δερβενίου τῶν Γερμανῶν, ὅπου ἦμον αἰχμάλωτος μαζί μὲ Ἴταλοὺς αἰχμαλώτους).

» Ήσαν μαζί και οί μανροσκούφηδες του Βελουχιώτη, με σκουφο τομαρένιο και μπότες, ξμοιαζαν σαν κοζάκοι: Ήσαν Βούλγαροι.

α) Οί κομμουνιστάι έμπήκαν πρώτα εις βον φυλάκιον άνατολικώς, όπου ο ύπ)γός του βου λόχου εκάμφθη και έβαλε τους άνδρες του φυλακίου μπροστά σε άσπρο πανί και παρεδόθη με την γυναίκα του και τó παιδί του. Μόλις τους παρέλαβον οί κομμουνιστάι, άμέσως με τó τηλέφωνο σταμάτησαν την ύποχώρησιν: είχαν άρχίσει να ύποχωρουν και είχαν ειδοποιήσει τὰ χωριά: «Νά φύγουν όλοι, γιατί θά πέσουν οί ταγματасφαλίτες και θά τους σφάξουν». Μετά εισήλθον από εκεί και διεδόθη, ότι έμπήκαν οί κομμουνιστάι. Τά χωριά έλεγαν: «'Αδέλφια παραδοθήτε. Είμαστε Έλληνες. Είμαστε αδέλφια, δέν θά πάθετε τίποτε».

» Κατά την μάχην των τριών ημερών, ήτο ζήτημα αν έσκοτώθησαν 10 ταγματасφαλίτες και τραυματίες 30 περίπου εις τó νοσοκομείον. 'Από τους έπιτεθέντας, έπεσαν γύρω των 500 κομμουνιστάι.

» Μετά την μάχην, μόλις έμπήκαν μάζευαν σε κάθε γειτονιά όλους, τους ώδηγοῦσαν σε ξεχωριστή θέσι. Τους αφήρεσαν όλα τὰ πράγματα: τους έγδυσαν... 'Ενός του είχαν πάρει τó ώρολόγι, έβαλε τισ φωνές... 'Ενας άλλος με γερμανικό μάουζερ, έπυροβόλησε στην σειρά τόν γυμνασιάρχην Τσίτουρα και έσκοτώσε άμέσως τρεις από την σειρά. Άλλος έπυροβολοῦσε στο σωρό. Δέν τους επέτρεπαν να κυτάζουν άριστερά, δεξιά, αλλά να κυτάζουν ο ξνας τó κρανίον του άλλου. "Όταν έσκοτώνετο ένας από τή σειρά, έπρεπε να τόν αντικαταστήση άμέσως άλλος, από πίσω, διότι έτρεχε άλλος και τους έσκότωνα. Τους ώδηγοῦσαν σαν άρνιά. Τους έπήγαν εις τó σχολείον, μέσα στο Νιοχώρι. Τους έβγαλαν τὰ παπούτσια και τὰ έπήραν οί κομμουνιστάι. Τους σκοτωμένους τους έγδυναν. Των ζωντανών, τους έπερναν τὰ ρούχα. "Όποιος ήθελε ξμπαινε μέσα στο σχολείο και έπερνε όποιον ήθελε και τόν σκότωνα. 'Εκει ήτο και ο Γ. Παναγόπουλος, ταγματάρχης άνάτηρος του 1940, από τó χωρίον Λέξι με την γυναίκα του. Τόν εκτυποῦσε ένας αξιωματικός του ΕΛΑΣ και του έλεγε:

— Γιατί δέν ήλθεσ μαζί μας; Τί ήθελες μέσα; χάριτινε αξιωματικέ. Είσαι προδότης.

— 'Επήγα να πάρω τόν μισθόν, γιατί από αυτόν ζοῦσα. 'Εγώ έχω έπτά τραύματα από τόν Έλληνοϊταλικόν πόλεμο. 'Εμένα λέτε προδότη. Τόν άρχισαν στο ξύλο και στο πρόσωπο. Τελικώς τόν έξετέλεσαν μαζί με την γυναίκα του...».

"Όσοι είχαν έλθει από τó Κοπανάκι, την Καλαμάτα και τὰ γύρω χωριά δια να σωθούν εις τó Μελιγαλά, εύρηκαν την καταστροφήν των εκεί μαζί με τους άλλους, που ήσαν πριν. "Όπως αναφέρομεν άνωτέρω, εκτός από τó Μπεξεστένι, οί κομμουνιστάι μετέφερον και συνεκέντρωναν πολλούς εις τó Νεοχώριον, εις την Μερώτην εις τó Σολάκι και την 'Ανθοῦσα. Εις τὰ γειτονικά αυτά χωριά του Μελιγαλά, κατά τó ίδιον τριήμερον τής σφαγής των πολλών εις την Πηγάδα, οί κομμουνιστάι έδολοφόνησαν πολ-

λούς, ὅσους ἤθελαν. Ἐἰς τὸ Νεοχωρι, ἐδολοφόνησαν μὲ ξύλα τὶς δύο ἀδελφές τοῦ ἀνθ)γοῦ Π. Μπένου, εἰς τὴν Μερώπην, ἐδολοφόνησαν 27 ἀξιωματικούς τοῦ τάγματος, τὸν ἱατρὸν Χρηστον Λάσκαρη, τὸν λοχαγὸν Φώτην Μπαλόπουλον, τὸν ἀνθ)γὸν Γ. Μπαλόπουλον, τὸν ἑφεδρον ὑπ)γὸν Ἀριστείδην Γιαννακόπουλον, τὸν ἀνθ)γὸν Π. Μπένον καὶ ἄλλους εἰς τὸ Σολιάκι καὶ Ἀνθοῦσα. Τὰ γύρω χωριά τοῦ Μελιγαλά, ἔγιναν τόποι μαρτυρίου, βασανισμῶν καὶ δολοφονιῶν, γενναίων Ἑλλήνων. Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ὁ ὑπ)τῆς τοῦ τάγματος Π. Καζάκος, κατώρθωσε μὲ πολλοὺς ἀξιωματικούς καὶ ἄνδρες τὸ ἀτόγευμα τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, νὰ σπάσῃ τὸν κλοιὸν τῶν κομμουνιστῶν καὶ νὰ κἀνῃ ἔξοδον πρὸς βορρᾶν. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν, ἀλλὰ ἄρχισαν μετὰ συστηματικὴν διερεύνησιν τοῦ ἐδάφους στὰ γύρω χωριά, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν διασωθέντων. Ἡ μανία των νὰ σκοτώσουν τοὺς προκαλοθεῖ παντοῦ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Σὲ τέσσαρες ἡμέρας εἰς χωρίον Παραδείσια, ἐπιχειροῦν νὰ συλλάβουν τὸν ταγματάρχην Ἀντώνιον Σμυρλῆν, ἀπὸ τὴν Πυλίαν, διὰ νὰ τὸν δολοφονήσουν. Ἀναγκάζεται ὁ ἠρωϊκὸς ταγματάρχης Σμυρλῆς, διὰ νὰ μὴ παραδοθῇ νὰ αὐτοκτονήσῃ μὲ μίαν χειροβομβίδα του. Μετὰ 10ήμερον ἀπὸ τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλά, εἰς τὴν Ἀλωνίσταινα συλλαμβάνουν τὸν ἀνθ)γὸν Ν. Θεοφάνους καὶ τὸν δολοφονοῦν ἀμέσως. Μετὰ 10ήμερον ἐπίσης συλλαμβάνουν εἰς Ψάρι Τριφυλίας τὸν φαρμακοποιὸν Ἀλέκον Νικολακόπουλον καὶ τὸν δολοφονοῦν, εἰς Κοπανάκι τὸν Νίκον Νικολακόπουλον καὶ τὸν δολοφονοῦν, εἰς Δώριον τὸν Ἀναστάσιον Ντρὲν καὶ Νίκον Φωτόπουλον καὶ ἄλλους τρεῖς ἀπὸ Δώριον καὶ τοὺς δολοφονοῦν κ. ἄ. Ὅλοι εἶχαν κατορθώσει νὰ διαφύγουν μὲ τὴν ἔξοδόν των ἀπὸ Μελιγαλά, μαζὶ μὲ τὸν ταγματάρχην Καζάκον. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ, εἶναι τὰ ἀγριότερα θηρία μὲ μορφὴν ἀνθρώπου. Ἐχουν διδαχθῆ νὰ μισοῦν ὀλοφύχως καὶ συνεχῶς καὶ στὸ τέλος νὰ σκοτώνουν. Ἄλλην ὁδὸν δὲν ἀκολουθοῦν. Ἔτσι, ἡ ὁμαδικὴ δολοφονία τῆς Πηγᾶδας τοῦ Μελιγαλά, συνεχίζεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀκόμη μετὰ τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1944.

8) ΜΑΧΗ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ 21—22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει, ὁ ταγματάρχης Στούπας ἀπὸ τὴν 8ην Αὐγούστου 1944, μὲ δυνάμεις τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Μεσσηνίας, ἔφθασε εἰς Γαργαλιάνους, ὅπου ἐγκατεστάθη πρὸς ἀσφάλειαν τῆς περιοχῆς. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν μέχρι τότε τόσους καὶ τόσους δολοφονήσει εἰς Γαργαλιάνους καὶ τὰ γύρω χωριά, χωρὶς καμμία δικαιολογία: Τὸν ἱερέα τῆς Φλώκας Ἰωάννην Γαρατζιώτην, τὸν ἱατρὸν Π. Ἀντωναρόπουλον ἀπὸ τὴν Χώρα, τὴν Φλωρεντία Παπαχριστοφίλου, μητέρα τριῶν θυγατέρων, τὸν Γεώργιον Ποιλόπουλον, τὸν Κων. Μιχάλον κ.ἄ. καὶ εἶχαν βασανίσει εἰς τὸ στρατόπεδον Ποταμιάς, ἄνω τῶν 200 καταγομένων ἀπὸ Γαργαλιάνους καὶ περιφέρειαν Γαργαλιάνων, τοὺς ὁποίους ἀπελευθέρωσεν ὁ ταγματάρ-

χης Στούπας, με τούς ἄνδρες του, τὴν μεγάλην Παρασκευὴν τοῦ Πάσχα τοῦ 1944, ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω. Δὲν ἦτο συνεπῶς ἀπλῶς εὐχάριστος ἢ ἀφιξίς τοῦ Στούπα με τὸν λόχον του, ἀλλὰ ἦτο σωτηρία καὶ οἱ κá τοικοι τοὺς ὑπεδέχθησαν με ἐνθουσιασμόν.

Εἰς Γαργαλιάνους, κατέφθασαν πλέον, καταδιωκόμενοι πολλοὶ κάτοικοι τῶν γύρω χωριῶν καὶ εὐρεθῆκαν ἠσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Τὸ τμήμα του ἐνισχύθη ἀμέσως ἀπὸ 300 κατοίκους Γαργαλιάνων καὶ ὠνομάσθη «1ῶον τάγμα χωροφυλακῆς Τριφυλίας». Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ταγματάρχην Στούπαν, ὑπηρετεῖ εἰς τὸ τάγμα, ὁ λοχαγὸς Βρασίδας Μυλωνᾶς ἐκ Κορυφασίου Πυλίας, ὁ λοχαγὸς Παπαδόπουλος ἐκ Τριπόλεως, ὁ ἔφεδρος ἀνθ)τρος Ἄλιφέρνης ἀπὸ Τσουκαλείκα Μεσσηνίας, ὁ ἀνθ)γὸς Δερδελάκος ἐκ Μάνης, ὁ ὑπ)γὸς Σπῦρος Μπούσιος ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας, ὁ ὑπ)γὸς Νικόλαος Δημόπουλος ἐκ Γαργαλιάνων, ὁ ἔφεδρος ὑπ)γὸς Τάκης Σκοῦντζος ἐκ Γαργαλιάνων, ὁ ἔφεδρος ὑπ)γὸς Σταμάτης Δημητρακόπουλος ἐκ Γαργαλιάνων, ὁ ἔφεδρος ὑπ)γὸς Πολιτάκης ἐκ Κρήτης κ.ἄ.

Μόλις ἔφθασε εἰς Γαργαλιάνους, οἱ κομμουνισταὶ ἐκνυλοφόρησαν προκηρῦξεις στὰ γύρω χωριά, ὅπου ἀποκαλοῦσαν τὸν Στούπαν καὶ τοὺς ἄνδρες του «συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ φασίστες». Ὁ Στούπας ἀπήντησε ὡς ἐξῆς:

Ἐμεῖς γενόμεθα συνεργάτες τῶν Γερμανῶν, πὺ ἐπολεμήσαμε ἀπὸ τὸ 1920 συνεχῶς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος καὶ τὸν φασισμόν καὶ τοὺς Γερμανοὺς τὸ 1940 καὶ 1941;

«Ἡ Γερμανία ψυχομαχάει. Ἡ φυλὴ μας δὲν κινδυνεύει ἀπὸ ἐτοιμοθανάτους, ὅπως εἶναι οἱ Γερμανοί, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς μόνον».

Οἱ κομμουνισταὶ κυκλοφοροῦν τὴν 13.8.1944, ἄλλες προκηρῦξεις, ὅπου ἔλεγον: «Ὁ προδότης Στούπας, θὰ σᾶς ἐγκαταλείψη, ἐλάτε μαζί μας». Ὁ ταγματάρχης Στούπας, ἐκάλεσεν ἀμέσως συγκέντρωσιν τοῦ τάγματος, ὅπου ἐτόνισεν:

— Ὁ Στούπας οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψη τοὺς ἄνδρες του καὶ θὰ πεθάνῃ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἔστω καὶ ἂν εὐρεθῆ μόνος!

Ματαίως οἱ κομμουνισταὶ προσπαθοῦν νὰ μειώσουν τὸ ἠθικὸν τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος Γαργαλιάνων. Ἡ περιοχὴ ἀγαλλίασε. Οἱ κομμουνισταὶ φοβούμενοι ἄμεσα ἀντίποινα, ἔπαυσαν νὰ βασανίζουν καὶ νὰ τρομοκρατοῦν τοὺς κατοίκους τῶν γύρω χωριῶν. Τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως στὰ γύρω χωριά πὺ εἶχαν οἱ κομμουνισταὶ, διελύθησαν καὶ οἱ κρατούμενοι ἦλθαν ἐλεύθεροι εἰς τοὺς Γαργαλιάνους. Ὅλοι περιμένουν πλέον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ ἀπὸ τοὺς δύο κατακτητάς, πὺ ἀπέμειναν ἐκεῖ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς κομμουνιστάς. Εἶναι ὅλοι ἀποφασισμένοι νὰ βαστήξουν γερά μέχρις ὅτου φθάσουν τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Μόλις ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ὡς γνωστόν, ἀρχίζουν συστηματικῶς ἐπιθέσεις μεμονωμένους ὅμως, ἐναν-

τίον όλων τῶν κατὰ τόπους δυνάμεων τοῦ τάγματος Μεσσηνίας. Δυστυχῶς δὲν ἀπεφασίσθη ἡ σύμπτυξις τῶν λόχων τοῦ τάγματος εἰς ἓνα μέρος, εἰς Καλαμάταν ἢ Μελιγαλᾶ ἢ Γαργαλιάνους ἢ Πύλον, ὁπότε θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ κάμψις τῶν τμημάτων. Ἔτσι οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν ἐπίθεσιν των κατὰ Κοπαναζίου, Καλαμάτας καὶ Μελιγαλᾶ, συγκεντρῶνουν τὶς δυνάμεις των κατὰ τῶν Γαργαλιάνων.

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι τὴν 19ην Σεπτεμβρίου, ὁ ταγματάρχης Στούπας, ἐπρότεινε καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὴν εἰς Ἰταλίαν εὐρισκομένην Ἑλληνικὴν κυβερνήσιν καὶ τὰ ἐκεῖ τμήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, μίαν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίξην Π. Καντάνην, τὸν ὑπ)γὸν Σπύρον Μπούσιον καὶ τὸν Δημοσθένην Κοντόν, μὲ ἐμπιστευτικὴν ἀναφορὰν του καὶ μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναφέρουν τὰ δραματικὰ γεγονότα εἰς Μεσσηνίαν, νὰ περιγράψουν τὴν κατάστασιν καὶ νὰ ζητήσουν ἄμεσον βοήθειαν. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεχώρησε τὴν νύκτα τῆς 19ης Σεπτεμβρίου, ἀπὸ τὸν Μάραθον καὶ μετὰ 4 ἡμέρας ἔφθασε εἰς τὸν Ὀτράντο τῆς Ἰταλίας καὶ μετὰ εἰς τὸ Μπάρι, ὅπου εὐρῆκαν τὸν Μούντριχαν, τὸν ἀξιωματικὸν κέντρου Γιανναρόπουλον καὶ ἀνέφερον σχετικῶς μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Κατ' ἀρχὰς δὲν τοὺς ἐπίστεψαν, τοὺς νόμισαν συνεργάτες τῶν Γερμανῶν καὶ τοὺς ἔβαλαν ἀμέσως εἰς τὰ συρματοπλέγματα.

Ἐχρειάσθη νὰ γίνῃ ἐξέτασις καὶ μαρτυρία ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς Καρατζᾶν καὶ Λυμπερόπουλον ἐκ Κυπαρισσίας, τὸν Ι. Γκότσην ἐκ Κοπαναζίου καὶ τὸν Ἀθ. Θεοχαρόπουλον ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν, διὰ νὰ τοὺς ἀπελευθερώσουν ἀμέσως. Ἐνίσχυσις μὲν δὲν ἐστάλη, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀναφέρομεν εἰς ἄλλα κεφάλαια, ἀλλὰ ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως αὐστηραὶ ἐντολαὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, νὰ σταματήσουν αἱ ἀντιδικαὶ καὶ αἱ ἐκτελέσεις. Διὰ λόγους σκοπιμότητος, τότε ἡ ἠγεσία τοῦ ΚΚΕ -- ΕΛΑΣ, ἐσταμάτησε τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν τῶν ὄσων ἀνδρῶν τοῦ τάγματος συνέλαβεν εἰς Πύλον, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Ἡ ὁμαδικὴ ὁμως, σφαγὴ τῶν Γαργαλιάνων εἶχε προηγηθῆ.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μελιγαλᾶ καὶ τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν τῶν 2.100 ἀνδρῶν εἰς τὴν «Πηγίδα», ἀναχωροῦν οἱ κομμουνισταί, διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν Γαργαλιάνων. Φθάνουν ἐκεῖ τὸ ἀπόγευμα τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου 1944 καὶ κυκλώνουν τοὺς Γαργαλιάνους. Κατὰ τὴν τακτικὴν των ἐπιδιώκουν καὶ ἐδῶ «συνάντησιν συμφιλώσεως» καὶ ἐζήτησαν νὰ συναντηθοῦν μὲ ἐκπροσώπους τοῦ τάγματος Γαργαλιάνων. Ἡ συνάντησις ἐγίνε ἐξω τῶν Γαργαλιάνων εἰς θέσιν «Νεκροταφεῖον», ὅπου ἐπῆγε ὁ ταγματάρχης Στούπας, ὁ ἀνθ)γὸς Ἡλίας Δερδελάκος καὶ ὁ ἐπιλοχίας Π. Ρίτσος.

Οἱ κομμουνισταὶ εἶπαν εἰς τὸν Στούπαν:

-- Ἔπεσε ὁ Μελιγαλᾶς, σᾶς ἔχουμε κυκλώσει μὲ 10.000, ἔχει κατέβει καὶ ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, μάταιος ὁ κόπος σας. Νὰ παραδώσετε τὰ ὄπλα. Σᾶς δίνουμε τὸν λόγον τῆς τιμῆς μας, δὲν θὰ σᾶς πειράξωμεν.

-- Τὰ ὄπλα δὲν τὰ παραδίδω. Ἄν θέλετε ἐλάτε νὰ τὰ πάρετε!

Αὐτὴ ἦτο ἡ πρότασις τῶν κομμουνιστῶν. Διὰ τὴν νὰ παραδώσουν τὰ ὅπλα; Σὲ ποίους; Τὰ ἔργα τῶν κομμουνιστῶν ἦσαν μέχρι τότε γνωστά. Ὑπῆρξε κανένας λόγος νὰ ἀλλάξουν; Ἔχουν λόγον τιμῆς οἱ κομμουνισταί; Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις ἐτελείωσε ἡ συνάντησις καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὸν Στούπαν, ἦλθαν εἰς τὰς θέσεις των. Κατόπιν αὐτῶν, ἡ ἐπίθεσις ἀνεμένετο. Ὅλοι ἀποφασίζουσι νὰ ἀμυνθοῦν μέχρις ἐσχάτων. Ὅλοι ἀποφασίζουσι νὰ ἀπαντήσουν σύσσωμοι:

--"Ὅχι εἰς τοὺς Σλαῖους! Ὅχι εἰς τὸν σλαυκομμουνισμόν!"

Ἡ δύναμις τοῦ τάγματος, εἶναι περὶ τοὺς 600 ἄνδρες, ἀλλὰ ἐκ τούτων εἰς τὴν α' γραμμὴν ἦσαν 300. Ἡ ἐπίθεσις ἄρχισε τὴν 9ην πρωϊνὴν τῆς 21ης Σεπτεμβρίου, μὲ μεγάλας δυνάμεις τῶν κομμουνιστῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ ἴδιος Ἄρης Βελουχιώτης, μὲ τοὺς δημίους τοῦ βουλγαροκομμουνιστάς. Τὰ παιδιά τοῦ ἐξηπατήθησαν ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν προσωπεῖον τοῦ ΕΑΜ -- ΕΛΑΣ ἢ ἐπεστρατεύθησαν μετὰ ὑποχρεωτικῶς διὰ νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἐκαλοῦντο τώρα νὰ ἐνεργήσουν καὶ ἄλλην ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ κομμουνιστικὰ στελέχη, οἱ καπετάνιοι καὶ οἱ καθοδηγηταί, οἱ μαυροσκομφηδες καὶ οἱ Ἑλληνόφωνοι Βούλγαροι, ποὺ ἦσαν μαζί μὲ τὸν Βελουχιώτη, τὸν προδότη Θανάση Κλάρα, παραδοκοῦν καὶ ἐκτελοῦν, ὅποιον θὰ ἐτολμοῦσε νὰ διατυπώσῃ ἀντίρροσι καὶ κατὰ τῆς ἐπιθέσεως αὐτῆς κατὰ Ἑλλήνων. Καὶ τὸ δράμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπαναλαμβάνεται. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐτοιμάζεται νέα προδοσία τῆς Ἑλλάδος, νέα αἰμορραγία τῆς, νέα σφαγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ!...

Οἱ κομμουνισταί, ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ φυλακίου, ὅπου ἦτο εἰς τὴν δεξαμενὴν. Τὴν 9ην π.μ. καταλαμβάνεται ἡ δεξαμενὴ, ἀλλὰ τὸ φυλάκιον δὲν ὑποχωρεῖ. Τὴν 12ην μεσημβρινὴν οἱ ἀμυνόμενοι ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἡγεσίαν τοῦ ταγματάρχου Στούπα, μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Τάκη Σκουντζον καὶ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἐκ Κυπαρισσίας, ἀνακαταλαμβάνουν τὴν δεξαμενὴν. Οἱ κομμουνισταί ἐπιχειροῦν γενικὴν ἐπίθεσιν εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς πόλεως καὶ φθάνουν εἰς ἀπόστασιν 30--100 μέτρων ἀπὸ τὰ φυλάκια καὶ τὰ χαρακώματα τῶν ἀμυνομένων. Τραυματίζεται ὁ ἑφεδρὸς ἀνθ)γὸς Τάκης Σκουντζος. Ὁ ταγματάρχης Στούπας, γενναῖος ὅπως πάνποτε, ἀξιοθαύμαστος καὶ ἀπαράμιλλος, ἐμπυρχνεῖ τοὺς ἄνδρες του καὶ τὴν 3ην μ.μ. ἐνεργεῖ ἀντεπίθεσιν καὶ ἀπομακρύνει τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταί ἐπιτίθενται εἰς θέσιν «Ἀνεμόμυλος» καὶ εἰς θέσιν «Ἅγιος Γεώργιος», νοτίως τῆς πόλεως. Τὴν 4.40 μ.μ. οἱ κομμουνισταί ἀνακαταλαμβάνουν τὴν δεξαμενὴν. Μετὰ μίαν ὥρα, νέα ἥρωϊκὴ ἀντεπίθεσις τῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν Στούπαν, ποὺ τοὺς ἐκδιώκει ἀπὸ τὴν δεξαμενὴν. Ὁ Στούπας τραυματίζεται εἰς τὸ πόδι του, ἀλλὰ δὲν δίδει σημασίαν εἰς τὸ τραῦμα του. Ὅλα τὰ φυλάκια ἀμύνονται ἥρωϊκῶς. Ὁ λοχίας Ἀντώνιος Καλκαβούρας ἀπὸ τὴν Φλώκα, ἐπιχειρεῖ ἥρωϊκὴν ἀντεπίθεσιν, ἐκδιώκει τοὺς κομμουνιστάς καὶ πίπτει ἐνδόξως. Ὁ λοχίας Δημ. Γαρατζιώτης, ὁ λοχίας Κων. Τσαγκάρας, ὁ ἐπιλοχίας Παν.

Στούπας, ὁ ἀνθ)γὸς Βασιλείος Χρυσανθακόπουλος, ὁ ἀνθ)γὸς Σταμάτης Σπυροπαναγιωτόπουλος, ἀμύνονται μὲ τοὺς ἄνδρες τῶν ἠρωϊκῶς.

Οἱ κομμουνισταὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς 21ης καὶ 22ας Σεπτεμβρίου, βιάλλουν κατὰ τῶν φυλακίων καὶ κατὰ τῆς πόλεως Γαργαλιάνων, μὲ πυροβολικὸν καὶ ὄμιον. Ἔχουν προμηθευθῆ ἀρκετὰ ὄπλα καὶ φυσίγγια ἀπὸ τὸ Στρατιγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, διὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς Γερμανοὺς, ἀλλὰ αὐτοὶ κτυποῦν τοὺς Ἕλληνας. Ἐπῆραν δέ, καὶ ὄμιον καὶ πυροβολικὸν ἀπὸ τοὺς Ἱταλογερμανοὺς καὶ κτυποῦν καὶ μὲ αὐτά.

Τὴν 5ην πρωϊνὴν τῆς 22ας Σεπτεμβρίου, οἱ κομμουνισταὶ ἐνεργοῦν νέαν γενικὴν ἐπίθεσιν καὶ ἐπέτυχον νὰ διεισδύσουν εἰς τὴν περιοχὴν Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἰς κατοικημένον τμήμα τῆς πόλεως. Ἐγένετο γενικὴ ἀντεπίθεσις τοῦ 5ου λόχου τοῦ τάγματος, ὅπου ἔπασαν μαχόμενοι ἠρωϊκῶς πολλοὶ ἄνδρες. Οἱ κομμουνισταὶ εἰς τὸ ἀκραῖον αὐτὸ σημεῖον τῆς πόλεως ἀρχίζουσιν νὰ πυροπολοῦν πολλὰ σπῖτια καὶ νὰ πυροβολοῦν δαμονιωδῶς, διὰ νὰ προκαλέσουν πανικὸν εἰς τὸν ἄμαχον πληθυσμόν. Εἰς ἓνα ὑπόγειον, ἦσαν συγκεντρωμένα πολλὰ γυναικόπαιδα, τρομαγμένα ἀπὸ τὴν μάχην. Οἱ κομμουνισταὶ ρίχνουσιν μία χειροβομβίδα, τραυματίζονται πολλὲς γυναῖκες καὶ ἀνήλικα καὶ δολοφονοῦνται τὰ ἀνήλικα παιδιὰ τῆς Μητσάκη, ὁ Μιχαὴλ Μητσάκης ἑτῶν 18 καὶ ἡ ἀδελφὴ του ἑτῶν 20 κ.ἄ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν δολοφονικῶν αὐτῶν ἐπιθέσεων, ἦτο ὁ γενικὸς πανικὸς μεταξὺ τῶν γυναικοπαίδων τῆς πόλεως τῶν Γαργαλιάνων, τὰ ὅποια ἀλλόφρονα κατευθύνονται δυτικῶς τῶν Γαργαλιάνων, πρὸς τὴν θάλασσαν, μὲ πρόθεσιν νὰ φθάσουν ἀπὸ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Πύλον. Ἐκεῖ ὑπῆρχε διλοχία τοῦ τάγματος. Ἐλπίζουσιν, ὅτι δὲν θὰ φθάσουν ἐκεῖ οἱ Σλαυκομμουνισταί. Μέχρι τῆς 9ης π.μ. ὁ πανικὸς ἔχει ἐπεκταθῆ εἰς ὅλην τὴν πόλιν τῶν Γαργαλιάνων. Ἡ ἄμυνα ἦτο διὰ τὸν ἄμαχον πληθυσμόν. Ἦδη ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς ἔχει πανικοβληθῆ καὶ φεύγει νὰ σωθῆ ἀπὸ νέες χειροβομβίδες τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀπὸ πολὺ χειρότερα... Οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος, ἔχουν πλήρως κρατήσῃ τὴν ψυχραιμίαν των, μολοντί ἔχουν πέσει μαχόμενοι ἠρωϊκῶς ἄνω τῶν 150 ἀνδρῶν καὶ πολλοὶ εἶναι τραυματίες. Φυσίγγια ὑπάρχουσιν διὰ νὰ κρατήσουν ἀκόμη 1-2 ἡμέρες. Ἐφ' ὅσον ὁμως, ὁ πληθυσμὸς φεύγει, ἡ κατάστασις ἔχει διαφοροποιηθῆ καὶ λαμβάνεται ἡ γενναία ἀπόφασις νὰ μετακινηθῆ τὸ τάγμα εἰς τὴν Πύλον, πρὸς προστασίαν καὶ τῶν 2.000 γυναικοπαίδων, πὺ φοβούμενα περισσότερον, εἶχαν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀναμένουν τὴν βοήθειαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Πλέον τῶν 300 ἐνόπλων καὶ 2.000 γυναικόπαιδα, κατευθύνονται πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς τὴν Πύλον. Ξεκινοῦν ἀπὸ Γαργαλιάνους τὴν 10ην π.μ. τῆς 22 Σεβρίου οἱ ἔνοπλοι ἄνδρες, ἔπειτα ἀπὸ συνεχῆ μάχην 30 ὥρων, κουρασμένοι σωματικῶς, ἀνήσυχτοι διὰ τὴν τύχην τῶν ἄλλων πὺ ἔμεναν εἰς Γαργαλιάνους, ἀπτόητοι, ὁμως, καὶ ἀλύγιστοι ἐμπρὸς εἰς τὴν πίεσιν τῶν σλαυκομμουνιστῶν. Ὁ ἠρωϊκὸς ταγ)ρχης Στούπας, μολοντί τραυματίας εἰς τὸ

πόδι του, γαλήνιος και ψύχραιμος, δίνει πάντοτε πρώτος τὸ παράδειγμα τῆς γαλήνης καὶ τῆς πίστεως.

Μετὰ 4ωρον περιπετειώδη πορείαν ἔφθασαν εἰς θέσιν «Διβάρι» ἀπέναντι τῆς Πύλου. Πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἶχεν ἐπιτευχθῆ ἡ διαπεραιώσις ὄλων πρὸς τὴν νῆσον Σφακτηρίαν. Κατὰ τὴν ἀποβίβασιν εἰς τὴν νῆσον, λόγῳ συγχύσεως, ἀνετράπη μία λέμβος καὶ ἐπνίγησαν 30 ἄτομα. Ἀπὸ τὴν Σφακτηρίαν μὲ ἓνα βενζινόπλοιον ἔγινε ἡ ἀποβίβασις ὄλων εἰς τὴν Πύλον τὸ πρῶτὸ τῆς 23ης Σ)θρίου. Περὶ τῶν γεγονότων εἰς Πύλον μετὰ τὴν ἄφιξιν ἐκεῖ τῶν τμημάτων τῶν Γαργαλιάνων θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον.

Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς Γαργαλιάνους, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν διὰ Πύλον τοῦ ταγ)ρχου Στούπα, τῶν ἄλλων ἀξ)κῶν καὶ ἀνδρῶν του καὶ τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ Τάγμα ἔχει ἀπὸ τὴν μάχην μόνον ἓνα πεσόντα καὶ πέντε τραυματίες. Οἱ κομμουνισταὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν τῶν Γαργαλιάνων ὡς λύκοι, ὡς ἀρκοῦδες τοῦ Βορῶ. Οὔτε νόμοι, οὔτε ἀνθρωπισμός, εἶναι φραγμὸς γι' αὐτούς. Ὁ ἐπικεφαλῆς των ἀρχικομμουνιστῆς Ἄρης Βελουχιώτης μαζὶ μὲ τὸν Κουλαμπᾶν, τοὺς δίνει ἐντολὴ νὰ σφάζουν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των ἐπὶ τόπου καὶ ἐπὶ 3 ὄρες, ὅσους θέλουν καὶ νὰ τυρπολοῦν ὅσα σπίτια θέλουν καὶ νὰ ἀρπάζουν ὅτι θέλουν. Οἱ κομμουνισταὶ πηγαίνουν ἀμέσως εἰς τὸ Νοσοκομεῖον, ὅπου σφάζουν τὸν τραυματίαν ἱατρὸν Ἀλιφέρην, τὸν τραυματίαν λοχαγὸν Παπαδόπουλον καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους τραυματίες. Εἰς τοὺς δρόμους σφάζουν κάθε πρόσωπον ποὺ τὸ θεωροῦν ὑποπτον ἀπὸ οἰανδήποτε κινήσιν του. Τὸ τρίωρον τῆς ἀσυδοσίας γίνεται 24ωρον. Ἡ λύσσα τῆς σφαγῆς καὶ τῶν βασανιστηρίων εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῆ. Ἐδολοφόνησαν ἄνω τῶν 300 καὶ ἔσφαξαν ὄλους τοὺς τραυματίες. Ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν δολοφονηθέντων εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ὑπάρχουν εἰς τὴν γενικὴν κατάστασιν τῶν δολοφονηθέντων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ νέοι γενίτσαροι δολοφονοῦν καὶ βασανίζουν χωρὶς ἔλεγχον κανένα. Ἀρχὴ καὶ νόμος δὲν ὑπάρχει γι' αὐτούς. Οἱ ἀθῶοι Ἕλληνες πληρώνουν ἀκριβὰ τὴν πίστιν των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ στίφη τῶν βαρβάρων πλήττουν καὶ ἐδῶ βαθεῖα τὴν Ἑλλάδα. Οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν καὶ ἐδῶ ὑποχρεώσει τοὺς κατοίκους τῶν γύρω χωριῶν νὰ ληλατήσουν ὄλα τὰ σπίτια καὶ ὄλα τὰ καταστήματα εἰς τοὺς Γαργαλιάνους. Ἡ ληλασία, ὅμως, ἐδῶ γίνεται μὲ σχέδιον. Μετὰ τὴν σφαγὴν προσκαλοῦν ὄλον τὸν πληθυσμὸν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως καὶ δίδουν ἐντολὴν εἰς τὰ στελέχη των καὶ τοὺς χωρικοὺς νὰ ληλατήσουν τὰ πάντα. Καὶ ἐδῶ οἱ ἀθῶοι χωρικοὶ γίνονται ὑποχρεωτικῶς συνένοχοι τοῦ ἐγκληματικοῦ των ἔργου. Προΐκες κοριτσιῶν, μάλινα, τροφίμα, ἔπιπλα, καθίσματα καὶ πηροῦνια ἀκόμη ἐληλατήθησαν ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ τὰ καταστήματα. Κατὰ διαταγὴν τῶν κομμουνιστῶν ὁ πληθυσμὸς παραμένει εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ τίς ἐκκλησίαις ἐπὶ 24 ὄρες χωρὶς φαγητόν, χωρὶς νερό, (γέροι, γυναῖκες καὶ παιδιὰ), διὰ νὰ εἶναι ἀνενόητος ἡ ληλασία. Ἐδωσαν, δέ, διαταγὴν νὰ ἀφήσουν τὰ σπίτια τους. Μετὰ ἀφήνουν ἐλεύθερους τοὺς κατοίκους διὰ νὰ γυρίσουν στὰ ἄδεια σπίτια των καὶ στὰ

ἄδεια καταστήματά των. Ἐκαίψαν 30 σπίτια καὶ ἐλεηλάτησαν 3.000 σπίτια. Τέτοιο σατανικὸ σχέδιο οὔτε οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν πραγματοποιήσει. Ἀλλὰ πρὶν τοῦς ἀφήσουν «ἐλευθέρους» τοῦς ἐδήλωσαν ἐπισήμως μὲ λόγον τιμῆς ἐνὸς δολοφόνου:

«Ἐτελείωσαν ὅλα! Ἄλλους δὲν σκοτώνουμε. Ὅποιοι σᾶς ἀγριοκυττά-
ξι θὰ τὸν ἀναφέρετε καὶ θὰ τιμωρηθῆ παραδειγματικά. Ὅποιος κρύβεται,
νὰ πάη σπίτι του καὶ δὲν θὰ ἐνοχληθῆ ἀπὸ κανέναν!»

Οἱ κάτοικοι γύρισαν στὰ ἄδεια σπίτια των, θλιμένοι καὶ τρομαγμένοι καὶ
μὲ χαμένους τόσους δικούς των κατὰ τὴν μάχην καὶ ἀπὸ τὴν σφαγὴν τοῦ
24ώρου μετὰ τὴν μάχην. Ἀλλὰ εἶναι γυμνοί, μόνον μὲ τὸ ἐσώθρακον, ἢ τὴν
φανελίτσα πού τοῦς ἄφησαν, ξυπόλητοι καὶ μέχρις αἵματος ξυλοδαρμένοι.

Ἐνα ἀπέραντο νεκροταφεῖο εἶναι ἡ πόλις τῶν Γαργαλιάνων. Πένθος,
θρήνος καὶ κοπετός, κραυγὲς καὶ πόνος παντοῦ. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες κλαῖνε
τὴν μοῖρα τους, θρηνοῦν τοῦς χαμένους. Μονάχα οἱ κομμουνισταὶ ἐσορτάζουν
καὶ χορεύουν εἰς τὴν πλατεῖαν σὰν καννίβαλοι, σὰν ἄγριοι ἀνθρωποφάγοι. Αὐ-
τὴ εἶναι ἡ διαταγὴ, ἐντολὴ καὶ γραμμὴ τοῦ ἄθεου καὶ ἀπάνθρωπου κομμου-
νισμοῦ. Ἐδῶ τελειώνει ἡ μάχη τῶν Γαργαλιάνων. Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν
σταματοῦν τὰ ἐγκλήματα των, οὔτε λόγον τιμῆς ἔχουν. Βλέπουν ὅτι παρὰ τὰ
ἀποτρόπαια ἐγκλήματα των δὲν ἐκάμφθη τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν κατοίκων.
Καὶ ἀποφασίζουν νέαν ὁμαδικὴν δολοφονίαν, 10 ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην
Γαργαλιάνων, ὅπως ἀναφέρομεν κατωτέρω.

1) ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 34 ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ ΕΝ ΛΕΖΑΚΙ ΠΥΛΙΑΣ 23.9.1944

Ἀναφέρομεν ἀνωτέρω ὅτι οἱ κομμουνισταὶ εἰσῆλθον εἰς Γαργαλιάνους
τὸ ἀπόγευμα τῆς 22ας Σ)βρίου καὶ ἄρχισαν ἀμέσως συστηματικὴν δολο-
φονίαν. Ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιδολοφόνος Ἄρης Βελουχιώτης ἔδωσε ἐντολὴν διὰ
τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κομμουνιστικοῦ σχεδίου. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν περιορίζονται
εἰς τὴν πόλιν τῶν Γαργαλιάνων. Σὰν πραγματικοὶ καννίβαλοι συνεχίζουν τὸ
ἀνθρωποκνηγητὸ καὶ τὸ ἐπεκτείνουν καὶ ἔξω τῆς πόλεως. Χαρακτηριστικὸν
εἶναι τὸ ἑξῆς γεγονός:

Ἐνα παιδί 13 ἐτῶν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Κυπαρισσίας (ὀνόματι Μπί-
τσικας) ἐπῆγε ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία εἰς Γαργαλιάνους. Μετὰ τὴν μάχην τῶν
Γαργαλιάνων τὸ σκότωσαν οἱ κομμουνισταὶ. Μόλις τὸ εἶδε ἡ μάνα του φωνά-
ζει καὶ σπαράζει:

— Ἄχ! παιδάκι μου. Καθῆστε νὰ τὸ θάψουμε! . .

Ἀλλὰ κανεὶς δὲν κάθησε. Τρέχουν ὅλοι πρὸς τὴν Πύλον μὲ φόβο καὶ
τρόμο. . .

Ὅσοι κατώρθωσαν νὰ ἐξέλθουν τῆς πόλεως, νὰ κρυφθοῦν κάπου, σὲ ἕνα

γειτονικό χωριό, ἢ σὲ ἓνα καλύβι ἔξω στὰ κτήματα, παρακολουθοῦνται ἀπὸ τὶς ἀρχοῦδες τοῦ βορρᾶ, ποὺ ἐπέπεσαν μὲ ἄγρια μάτια καὶ μεγάλα δόντια νὰ καταβροχθίσουν ὅ,τι μπορέσουν ἀπὸ τὸ ἑλληνικόν. Συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ ἔξω ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους στὰ γύρω κτήματα καὶ στὰ γύρω χωριά καὶ τοὺς ἐκτελοῦν κατὰ τὸν ἀγριότερον τρόπον. Ἄλλὰ δὲν ξεχνοῦν καὶ τὴν τακτικὴν τῶν τῆς ὁμαδικῆς δολοφονίας διὰ νὰ πανηγυρίζουν ἐπισήμως τὸ ἔγκλημα. Συλλαμβάνουν τοὺς: 1) Νικόλαον Δημόπουλον, ἔφ. ὑπολ)γόν, ἀρτοποιόν, 2) Παντελεῖν Ἀναστασόπουλον, διδάσκαλον, 3) Παναγιώτην Μίχαλον ἱεροψάλτην, 4) Σπῦρον Γεωργόπουλον ἐργάτην, 5) Παν. Τσιρίγον ἔμπορον, ἔφ. ὑπολ)γόν, 6) Ἀνδρέαν Ζέρβαν δικηγόρον, 7) Γεώργιον Μέμον ἀγρότην, 8) Κων. Παρνασσᾶν ἀγρότην, 9) Πᾶνον Παρνασσᾶν ἀγρότην, 10) Ἰ. Βλαχοῦλην ἀγρότην, 11) Ἀνδρέαν Βλαχοῦλην ἀγρότην, 12) Λεωνίδαν Κοκκῶνην ἔμπορον, 13) Κων. Στεργίου ἀρτοποιόν, 14) Θεοδόσιον Κριθαράν ἀγρότην, 15) Νικόλαον Ἀναγνωστόπουλον ἀγρότην, 16) Ἀθανάσιον Τουμπέκην ἀγρότην, 17) Γ. Ἀναγνωστόπουλον ἀγρότην, 18) Νικ. Νταβάκην, ἀγρότην, 19) Χαρίλαον Μίχαλον ἀγρότην, 20) Κων. Μίχαλον φωτογράφον, 21) Ὀδυσσεᾶν Κορωναῖον ἀγρότην, 22) Παναγ. Μίχαλον ἀγρότην, 23) Γεώργ. Μίχαλον ἀγρότην, 24) Πᾶνον Κυριακόπουλον ἀγρότην, 25) Δημήτριον Καρδαράν ἀγρότην, 26) Γεώργιον Γουρδουβέλην ἀγρότην, 27) Πέτρον Λάπταν ἀγρότην, 28) Κων)νον Θειακὸν ἀγρότην, 29) Διομήδην Ἀναστόπουλον ἀγρότην, 30) Θεοδόσιον Στυλιανόπουλον ἀγρότην, 31) Ὁθωνα Κωστόπουλον ἀγρότην, 32) Ἰωάννην Μπουντουβᾶν ἀγρότην, 33) Κατίνα Μπουντουβᾶ οἰκοκυρὰν ἀπὸ Γαργαλιάνους καὶ 34) Χαρίλαον Χρυσομάλην ἔμπορον ἀπὸ Λεύκην, τοὺς μεταφέρουν εἰς θέσιν Λεζάκι Πυλίας καὶ τοὺς δολοφονοῦν ὅλους μαζί, τὸ ἀπόγευμα τῆς 23ης Σεπτεμβρίου 1944. Εἶναι τόσον πορωμένοι, ὥστε δὲν αἰσθάνονται οὔτε νὰ διακαιολογήσουν καὶ αὐτὸ τὸ ἔγκλημά τους. Εὐκόλως κανεὶς κατηγορεῖ τοὺς ἄλλους «προδότες», «φασίστας», ἀλλὰ ποῖος εἶναι προδότης, φασίστας, δολοφόνος καὶ ἐγκληματίας δὲν θὰ τὸ κρίνῃ ὁ κατήγορος, ἀλλὰ ὁ τρίτος κρίνει, ὁ ἀμερόληπτος, ὁ δίκαιος, ὁ ἀντικειμενικός. Οἱ κατήγοροι δὲν ἤμποροῦν νὰ εἶναι καὶ κριταὶ καὶ δολοφόνοι καὶ ἀσύδοτοι. Ἄλλὰ αὐτὴν τὴν τακτικὴν ἐνήργουν τότε οἱ κομμουνισταὶ, βέβαιον ὄντες, ὅτι δὲν θὰ δώσουν ποτὲ λόγον τῶν πράξεών των, σὲ κανένα κριτὴν. Ὁ ἀναγνώστης, ὁ δίκαιος, ὁ ἀντικειμενικός, ὁ Ἕλλην ἢ φιλέλλην ὅμως, ἀναγνώστης ἄς τὸ κρίνῃ πλέον. Ὅχι ἂν ἐνήργησαν αὐτοδικίαν, ἐνῶ ἄλλοι ἦσαν ἀρμόδιοι, διὰ νὰ τοὺς δικάσουν δηθῆν, ἀλλὰ ἂν αὐτοὶ οἱ κατήγοροι καὶ δολοφόνοι τότε, εἶναι καὶ σήμερον καὶ αὔριον συνεχῶς κατηγορούμενοι, προδότες, φασίστας καὶ δολοφόνοι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

α) ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 19 ΚΡΑΤΟΤΜΕΝΩΝ
ΕΙΣ ΒΕΡΓΑ ΚΟΡΥΦΑΣΙΟΥ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ ΤΗΣ 3.10.1944

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, οἱ κομμουνισταὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς 22ας Σεπτεμβρίου καὶ καθ' ἄλλην τὴν 23ην Σεπτεμβρίου, εἰς Γαργαλιάνους ἐδόλοφόνησαν ὅσους ἤθελαν ἀδιακρίτως. Ἐδήλωσαν ὅμως τότε, ὅτι «ἐτελείωσαν τὰ ἐγκλήματα τῶν», ὅτι «ὅποιος κρύβεται, νὰ πάη σπίτι του καὶ δὲν θὰ ἐνοχληθῆ ἀπὸ κανέναν». Ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἔχουν λόγον τιμῆς. Ὑπόσχονται καὶ ἀνακαλοῦν τὴν ἄλλη ὥρα. Κάθε ὑπόσχεσίς των, εἶναι μία σκηνοθεσία. Θεὸς καὶ συνείδησις δὲν τοὺς ἐλέγχει. Συνεπῶς, ὁ λόγος καὶ ἡ ὑπόσχεσις εἰς τοὺς ἀγράφους ἠθικοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν γι' αὐτοὺς.

Μετὰ τὴν «ὑπόσχεσίν των» μερικοὶ Γαργαλιανιώτες, ποὺ εἶχαν σὲ κάποιο ὑπόγειο, σὲ κάποια γωνία κρυφθῆ, πηγαίνουν στὰ σπίτια των. Αὐτὸ ἤθελαν οἱ κομμουνισταὶ. Ἡ σκηνοθεσία των ἔπιασε. Γύρισαν στὰ σπίτια των, ὁ ἰατρός Πυλιώτης, ὁ ἰατρός Χρυσανθακόπουλος, ὁ Γκισαούρης, Κρανιδιώτης, Διακουμόπουλος κ. ἄ. Τοὺς συλλαμβάνουν οἱ κομμουνισταὶ καὶ τοὺς φυλακίζουν στὸ γυμνάσιον. Ἐκεῖ μεταφέρουν ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία τὸν ἰατρὸν Κακκίσην, τὸν συμβολαιογράφον Δημητρακόπουλον καὶ τὸν Γ. Πετρόπουλον κ.ἄ. Ἐν ὄλω ἔχουν συλλάβει τοὺς ἑξῆς: 1) Βασίλειον Κακκίσην ἰατρὸν, 2) Γεώργιον Πετρόπουλον ἀγρότην, 3) Δημήτριον Ζώγαν δασονόμον, 4) Φώτην Γρηγορόπουλον ἀγρότην, 5) Ἀντώνιον Δημητρακόπουλον συμβολαιογράφον ἀπὸ τὴν Κυπαρισσίαν, 6) Ἀντώνιον Πυλιώτην ἰατρὸν ἀπὸ Γαργαλιάνους, 7) Βασίλειον Χρυσανθακόπουλον ὀδοντίατρον ἀπὸ Γαργαλιάνους, 8) Ἰωάννην Διακουμόπουλον ἔμπορον ἀπὸ Γαργαλιάνους, 9) Χριστοφιλογιάννην παντοπώλην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 10) Παντελῆν Κρανιδιώτην ἀγρότην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 11) Κων)νον Γεωργόπουλον ἀγρότην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 12) Ἀριστ. Γαρατζώτην ἀγρότην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 13) Τοῦλα Γαρατζώτου οἰκοκυρὰ ἀπὸ Γαργαλιάνους, 14) Ἀλέκον Ζουμπέκην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 15) Ἀντώνιον Γαλανόπουλον ἀγρότην ἀπὸ Γαργαλιάνους, 16) Παν. Τσορώνην κτηματίαν ἀπὸ Λεύκην Γαργαλιάνων, 17) Φλάμπουραν Σωτήριον ἐργάτην ἀπὸ Φιλιατρά, 18) Ἀθανασόπουλον ἀγρότην ἀπὸ Λεύκην καὶ 19) Γεώργιον Ι. Μίχαλον ἀγρότην ἀπὸ Γαργαλιάνους. Οἱ συλληφθέντες εἶναι ἐπίλεκτα πρόσωπα τῆς κοινωνίας Κυπαρισσίας καὶ Γαργαλιάνων. Εἶναι ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι καὶ ἀγρότες μὲ ἐθνικὴν δρασίν, στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ ἀπολαμβάνουν βαθείας ἐκτιμῆσεως ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν παρατάξιν. Ὑπολογίζονται ἀπὸ τὸν κόσμον, διότι τὸν ἔχουν ἐξυπηρετήσῃ πολλὰ χρόνια καὶ διότι εἶναι ἠθικοὶ ἄνθρωποι, ὑποδειγματικοὶ οἰκογενειάρχαι. Ἐὰν ἐπιζήσουν θὰ εἶναι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐξαπάτησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιφερείας ἀπὸ τοὺς κήρυκας τοῦ κομμουνισμοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶχαν σκοπὸν νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον των. Ἀποφασίζουν λοιπόν, κα-

τά τὸ πρόγραμμα τῶν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν τὸ ταχύτερον. Τοὺς μεταφέρουν εἰς θέσιν «Βέργα» Κορυφασίου Πυλίας, τὴν 3.10.1944, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλοι κρατούμενοι ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν, τοὺς ἀπογυμνώνουν καὶ τοὺς σφάζουν ἀγρίως. Μετὰ κατεβαίνουν εἰς τὸ Κορυφάσιον καὶ ἀρχίζουν ἀναίσθητοι, σὰν τοὺς κανίβαλλους, χορὰ καὶ τραγούδια. Αὐτὸ τοὺς εἶχε μάθει ὁ κομμουνισμός.

Δὲν πρόκειται περὶ πεπορωμένων ἐγκληματιῶν, χωρὶς συναίσθησι τῶν ἐνεργειῶν τῶν. Πρόκειται περὶ προδοτῶν καὶ συστηματικῶν δολοφόνων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι βέβαια ἡ πρώτη, οὔτε ἡ τελευταία ὁμαδικὴ ἐκτέλεσις Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Εἶναι ὅμως, ἐνδιαφέρουσα περίπτωσις, ποὺ ἀποδεικνύει τὸ ὕψος τῆς προδοσίας τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῆς ἐγκληματικῆς τῶν μανίας. Εἶχεν προηγηθῆ ἡ μάχη Γαργαλιάνων, κατὰ 10 ἡμέρες. Γιατὶ ἡ δολοφονία καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων μετὰ 10ήμερον τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1944;

Οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ ξεχάσουν οὔτε αὐτὸ τὸ ἐγκλήμα τῶν.

(6) Η ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΣΤΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ ΣΤΟΥΠΑ, 25.9.44

Ὅπως ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, τὸ πρωὶ τῆς 23ης Σεπτεμβρίου 1944, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Πύλον ἀπὸ τὴν Σφακτηρίαν, ὁ ταγματάρχης Στούπας, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες του καὶ 2.000 περίπου γυναικόπαιδα, προερχόμενοι ἀπὸ τοὺς Γαργαλιάνους. Ὡς ἦτο φυσικόν, ὄχι μόνον ἔγιναν γνωστά τὰ μέχρι τότε γεγονότα τῶν Γαργαλιάνων, ἀλλὰ μετεδόθη ἡ ἀγωνία καὶ ὁ τρόμος καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Πύλου. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπίσης παρήγγειλαν: «Ἄν ρίξετε μία σφαῖρα, θὰ κάψωμε τὰ γύρω χωριά...». Καὶ εἰς τὸ τάγμα ἦσαν ἄνδρες ἀπὸ τὰ γύρω χωριά. Καὶ ἔμαθαν τὴν ἀπειλὴν τῶν κομμουνιστῶν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες καὶ ἄλλοι παράγοντες τῆς Πύλου, χωρὶς τὴν ἔγκρισιν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνοχὴν τοῦ ταγματάρχου Στούπα, ἐπιδιώκουν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν κομμουνιστῶν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀποφύγουν τὴν αἱματοχυσίαν τῶν Γαργαλιάνων. Ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶχε δυσμενῆ ἐπίδρασιν εἰς τὸ ἠθικόν τῶν ἐνόπλων καὶ ἀποφασίζεται μὲ τὴν ἀνοχὴν τοῦ ταγματάρχου Στούπα, ἡ κανονικὴ ἐπιβίβασις πολλῶν ἀνδρῶν εἰς βενζινόπλοια καὶ βάρκες πρὸς ἀναχώρησιν, μὲ κατεύθυνσιν εἰς Στροφάδες, Ζάκυνθον καὶ Πάτρας. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 23ης Σεπτεμβρίου, ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος, παρεκάλεσαν τὸν διοικητὴν ταγματάρχην Στούπαν, ἵνα δεχθῆ καὶ ἐπιβιβάσθῃ βενζινοπλοίου καὶ προσφέρει ἄλλοῦ τὰς ὑπηρεσίας του, ἐφ' ὅσον κατέστη φανερόν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο ν' ἀνταχθῆ εἰς Πύλον, ἄμυνα κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες κατὰ πληροφροσύνης θὰ ἐκινούντο καὶ κατὰ τῆς Πύλου. Ὁ ταγματάρχης ἀπέπεμψεν πάντας, χωρὶς συζήτησιν καὶ ὅταν αἱ παρακλήσεις ἔγιναν φορτικαὶ τοὺς ἐδήλωσε σαφῶς καὶ ἀπεριφροσῶς:

— Δὲν ὑπάρχουν μέσα διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ὄλων τῶν κατοίκων καὶ ἂν ἐγὼ τοὺς ἐγκαταλείψω, ἡ μανία τῶν κομμουνιστῶν θὰ στραφῆ ἐναντίον

των. Ἐνθυμείσθε, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐδήλωσα, ὅτι οὐδέποτε θὰ σᾶς ἐγκαταλείψω. Κατὰ συνέπειαν πᾶσα τοιαύτη σκέψις θίγει τὴν τιμὴν μου, ὡς Ἕλληνας στρατιώτου.

Κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς του, πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες ἀνεχώρησαν μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

Περὶ τὴν 2αν μ.μ. τῆς 24ης Σεπτεμβρίου, ὁ ταγματάρχης Στούπας, ἐστράφη πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του (ἀνθ)γὸν Ἡλίαν Δερδελάκον καὶ τοὺς ὀλίγους ἄνδρες πρὸς τὸν περιέβαλλον καὶ εἶπεν:

-- Τί κάθεστε; Σὲ λίγο δὲν θὰ ὑπάρχη οὔτε μία λέμβος γιὰ σᾶς.

-- Θὰ πεθάνω μαζί σας κ. διοικητά, ἀπήντησεν ὁ (ἀνθ)γὸς Δερδελάκος.

Ὁ Στούπας ἐχαμογέλασε... Ἦτο τὸ τελευταῖον χαμόγελό του... Καὶ ἀμέσως μετὰ ψυχραιμίας καὶ σοβαρὰ προσέθεσεν:

-- Ὅχι δὲν θὰ με ἀκολουθήσης, ἀλλὰ θὰ παραμείνης μαζί τους (καὶ ἔδειξε τοὺς ἐνόπλους καὶ τὸν πληθυσμὸν), ἔστω κι' ἂν πρόκειται νὰ δολοφονηθῆς ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, οἱ ὅποιοι ἐν καιρῷ θὰ πληρώσουν καὶ ἓνα ἀκόμη ἔγκλημά τους.

Τὴν 9ην π. μ. τῆς 25ης Σεπτεμβρίου, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Πύλιν τῆς πόλεως, ὁ κομμουνιστὴς δολοφόνος «Πέροδικας», συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνόπλων κομμουνιστῶν καὶ μερικῶν πολιτῶν τῆς πόλεως, πρὸς εἶχαν πραγματοποιήσει εἰς Γιάλοβα ἔξω τῆς Πύλου συνάντησι μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὁ φρουρὸς τῆς πύλης, ἓνας Κρητικὸς πρὸς ἀκολούθησε τὸν ταγματάρχην Στούπαν ἀπὸ τὸ πόλεμον τοῦ 1940--41, μέχρι τέλους, ἔστρεψεν τὸ ὄπλον του κατὰ τοῦ «Πέροδικας», διότι δὲν εἶχε ἀντιληφθῆ τίς παρασκηναζέες ἐνέργειες πρὸς παρδόσον, ἀνεχαιτίσθη ὅμως, παρ' ἄλλων, οἵτινες ἐπίστευον, ὅτι τὰ πάντα θὰ ἐξελιχθοῦν καλῶς.

Ἐπσερχόμενος ὁ δολοφόνος «Πέροδικας» εἰς τὴν πόλιν, ἐπέταξε τὸ μετερὲ του ψηλὰ καὶ ἐκράυασε ὑποκριτικά:

-- Γειά σας, παιδιά! Εἴμαστε ὅλοι ἀδελφία. Σᾶς δίνω τὸν λόγον τῆς ἐπαναστατικῆς μου τιμῆς, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πειραχθῆ κανένας!...

Οἱ κομμουνισταὶ δολοφόνοι, ὁμιλοῦν πρῶτα περὶ ἀδελφωσύνης, δίνουν λόγον τιμῆς, διὰ νὰ ἐξαπατήσουν περισσότερον καὶ μετὰ δολοφονοῦν.

Ὁ ταγματάρχης Στούπας, ἥρεμος καὶ γαλήνιος, καπνίζει καὶ παρατηρεῖ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος. Γνωρίζει καλὰ τοὺς κομμουνιστάς. Προχωρεῖ πλέον, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του. Ἴσως ἢ θυσία του, σῶσις ἄλλους Ἕλληνας. Ἐξάγει ἠρέμως τὸ περιστροφόν του, κάνει ἓνα νεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ, στηρίζει τὴν κἀννη τοῦ περιστρόφου εἰς τὸν κρόταφόν του, πιέζει τὴν σκανδάλην καὶ γέρονει αἰμόφυρτος. Ὁ ταγματάρχης Στούπας, δὲν ζῆ πλέον. Παρέμεινε στρατιώτης τῆς Πατρίδος εἰς ὄλην τὴν ζωὴν. Ἔσωσε ὅσους περισσότερους ἠμπόρεσε Ἕλληνες καὶ ὠδήγησε πολλοὺς εἰς τὸν ὁρθὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος. Ἐφώτισε πολλοὺς νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν κατήφορο τῆς προδοσίας τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ ἐγκλήματος. Ἔσωσε πολλοὺς ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸν μισροβίον καὶ ἐνέπνευσε μέ-

σα εἰς τὸ σκοτάδι τῆς δουλείας, πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παρέμεινε εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης μὲ τοὺς τελευταίους καὶ ἐθυσίασε τὴν ζωὴν του, χάριν τῶν ἰδανικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πατριδος.

17) ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ 23 ΠΥΛΙΩΝ ΤΗΝ 26 Σ)ΒΡΙΟΥ 1944

Ἀναφέρομεν ἀνωτέρω, ὅτι τὴν 24ην Σεπτεμβρίου, ἐπιτροπὴ Πυλίων ἀναγκάζεται νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως, διὰ νὰ συναντήσῃ τοὺς κομμουνιστάς, νὰ τοὺς δηλώσῃ, ὅτι δὲν θὰ φέρουν ἀντίστασιν οἱ ἄνδρες ποὺ ἦσαν εἰς τὴν Πύλον, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν τὰ τραγικὰ γεγονότα τῶν Γαργαλιάνων καὶ νὰ σεβασθοῦν τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἀποσταλεῖσα εἰς Ἱταλίαν ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Στούπα ἐπιτροπῆ, ἵνα ἀναφέρῃ τὰ γεγονότα τῆς Μεσσηνίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, εἶχε φθάσει ἐκεῖ, εἶχε ἀναφέρει τὰ γεγονότα καὶ εἶχαν δοθῆ ἀυστηραὶ διαταγαὶ εἰς τὸν Ε.Λ.ΑΣ Πελοποννήσου, νὰ σταματήσῃ κάθε αὐτοδικίαν καὶ ἐκτέλεσιν. Οἱ κομμουνισταί, διὰ λόγους σκοπιμότητος, παρουσιάζονται, ὅτι συμμορφώνονται εἰς τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως καὶ ἀποφασίζουν νὰ μὴ δολοφονήσουν τοὺς ἄνδρες τοῦ τάγματος εἰς τὴν Πύλον. Αὐτὸ ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Πυλίων, ἀποτελειομένην ἀπὸ τοὺς Κανέλλον Τζαμουράνην δικηγόρον, Ν. Κουρεμπανᾶν δικηγόρον, Γ. Θεορίδην ἰατρὸν καὶ Ἀδαμάντιον Στασινόπουλον συμβολαιογράφον. Τοὺς διεβεβαίωσαν ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πάθῃ κανεὶς τίποτε.

Ὅταν τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ης Σεπτεμβρίου, ἐμπῆκε εἰς τὴν Πύλον, ὁ ἀρχιδολοφόνος ἀρχηγὸς τοῦ Ε.Λ.ΑΣ Ἄρης Βελουχιώτης μὲ τοὺς μαυροσκομφηδες καὶ τοὺς ἄλλους δημίους του, οἱ κομμουνισταὶ ἐφαρμόζουν τὸ μυστικὸν δολοφονικὸν σχέδιόν των. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Πυλίων εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν Πύλον, ἀνεκοίωσε τὴν ὑπόσχεσιν τῶν κομμουνιστῶν, ὅτι «δὲν θὰ πειράξουν κανένα». Ὅλοι οἱ κάτοικοι φοβοῦνται καὶ τρέμουν, ἀλλὰ δὲν κρύβονται. . . Οἱ κομμουνισταὶ ξεχωρίζουν ἀμέσως, εἰς ἐκτέλεσιν ἀποφάσεώς των, ἄνω ἀπὸ 30 ἄτομα καὶ τὰ φυλακίζουν εἰς ἓνα διώροφο σπίτι στὸ λιμάνι. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς Πυλίων, ποὺ εἶχαν συνεννοηθῆ μὲ τοὺς κομμουνιστάς, διὰ τὴν ἀναίμακτον εἴσοδόν των εἰς τὴν Πύλον. Εἰς τὸ φρούριον, εἶναι οἱ ἄνδρες τοῦ τάγματος, ὅσοι δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀναχωρήσουν μὲ λέμβον διὰ Ζάκυνθον, Πάτρας καὶ Ξεμειναν. Τοὺς ἔχουν ἀφοπλίσει καὶ ἀπογυμνώσει σχεδὸν τελείως. Τὴν 26ην Σεπτεμβρίου, ὁ κόσμος εἶναι εἰς τὴν πλατεῖαν μαζί μὲ τοὺς «μαυροσκομφηδες» τοῦ Βελουχιώτη καὶ τοὺς ἄλλους ἐκτελεστάς. Οἱ κομμουνισταὶ βγάζουν λόγους ἀπὸ ἓναν ἐξώστην κατὰ τῶν «προδοτῶν» καὶ ἀπὸ κάτω ἀκούεται ὀργανωμένη ἡ κραυγὴ ἀπὸ τὰ κομμουνιστικὰ στελέχη:

— Θέ-λου-με ἐκ-δί-κη-ση! Θέ-λου-με ἐκ-δί-κη-ση!

Τότε ὁ ἀρχικομμουνιστὴς Βελουχιώτης —Θανάσης Κλάρας— ἐβγήκε στὸν ἐξώστη καὶ ἀπήντησε:

--- Πάρτε τη μὲ τὸ χέρι σας, λαέ μου!

Τὸ κομμουνιστικὸν σχέδιον προχωρεῖ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του!... Ἐπρεπε νὰ γεμίση ἀπὸ ἐγκλήματα καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Πύλου, διὰ νὰ τρομοκρατηθῇ ὁ ὑπόλοιπος κόσμος, νὰ πληγοῦν καὶ ἐκεῖ τὰ ἦρεμα Ἑλληνικὰ ἦθη, νὰ ξεριζωθῇ κάθε ἔννοια ἀνθρωπισμοῦ, νὰ χάσουν κάθε θάρρος καὶ πρωτοβουλία οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ σκύβουν αὖριον, σὰν δοῦλοι εἰς κάθε διαταγὴν τοῦ ΚΚΕ, ὅταν θὰ ἐπικρατοῦσε τελείως.

Ἀμέσως ἐφανερώθησαν στὰ χέρια τῶν κομμουνιστῶν δρεπάνια, τσεκούρια, γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ μαχαίρια καὶ οἱ δολοφόνοι πὺν εἶχαν καλὰ μελετήσῃ τὰ ἐγκληματικά τῶν σχέδια, εἰσώρμησαν κατὰ τῶν ἀόπλων πλέον ἀνδρῶν τοῦ τάγματος σὰν ἄγριοι κανίβαλλοι. Τὸ ἀδῶο Ἑλληνικὸ αἷμα ἔρρευσεν καὶ ἐδῶ ἄφθονο. Ὅλοι βογγοῦσαν ἀπὸ μέσα. Κραυγὲς πόνου καὶ θανάτου ἀκούονται. Ἄνω ἀπὸ 100 ἄτομα ἐσκοτώθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν.

Ἐνας αὐτοκαλούμενος συνταγματάρχης τοῦ ΕΛΑΣ ὀνόματι Κωστόπουλος, εἶπε εἰς τὸν ἀνθ)γόν Ἡλίαν Δερδελάκον:

— Σὺ εἶσαι ὁ Δερδελάκος, ὁ ἦρωας τοῦ 1940, πὺν φέρουν τὸ ὄνομά σου δύο ἠρώματα στὴ βόρειο Ἡπειρο καὶ τώρα ἔγινες προδότης τῆς;

— Σὺ ἔγινες προδότης, διότι εἶσαι μόνιμος ἀξιωματικὸς τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ καὶ τώρα ἦλθες μὲ τοὺς κομμουνιστάς, ἀπῆντησε ὑπερήφανα καὶ ψύχραιμα ὁ Δερδελάκος.

Ἐνα νόημα τοῦ Κωστόπουλου πρὸς τοὺς ἐνόπλους κομμουνιστάς ἤρκεσε καὶ τὴν τελευταία λέξι τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἡλία Δερδελάκου, ἠκολούθησαν ἀμέσως ριπὲς αὐτομάτου καὶ ἔμεινε νεκρὸς. Ἔτσι ἔπεσε ὁ ἦρωας Ἡλίας Δερδελάκος, πιστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, πιστὸς εἰς τὸν διοικητὴν του ταγματάρχην Στούπαν, πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον, μέχρι τέλους, γενναῖος ὑπερασπιστὴς τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἐνῶ συνεχίζεται ἡ δολοφονία καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ φρούριον ἀνδρῶν τοῦ τάγματος, ἕνας κομμουνιστὴς ἀπευθύνεται στὸν Παπᾶ - Χρηστον Γκότσην ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ τοῦ λέει:

«Παπᾶ, κάτσε προσοχή! Ἔτσι ἔ;» Παρουσία ὄλων τοῦ τραβᾶει τὰ γένη καὶ μὲ τόση δύναμι, πὺν τοῦ μένουν στὰ χέρια του. Τοῦ δίνει ἕνα χαστοῦκι καὶ πέφτει ὁ Παπᾶς κάτω μὲ τὰ πόδια ἐπάνω. Ἄλλοι συνεχίζουν τὰ βάσανα καὶ μετὰ τὸν δολοφονοῦν.

Ἄλλοι κομμουνισταὶ μὲ τὰ ἴδια ὅπλα, τσεκούρια καὶ μαχαίρια, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν κρατουμένων ἐκλεκτῶν Πυλίων πολιτῶν, εἰς τὸ διώροφο σπῆτι στὸ λιμάνι. Καὶ ἐκεῖ οἱ δολοφόνοι κομμουνισταὶ σκοτώνουν καὶ βασανίζουν τοὺς κρατουμένους πολῖτες τῆς Πύλου. Γνωρίζουν καλὰ οἱ κομμουνισταὶ τὰ πρόσωπα πὺν ἐκτελοῦν, εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν τῆς ἀνεμοζάλῃς, πὺν οἱ ἴδιοι ἐδημιούργησαν. Εἶναι ἐκλεκτὰ πρόσωπα τῆς κοινωνίας τῆς Πύλου, ἱερεῖς, ἰατροί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ὑπάλληλοι, ἔμποροι, ἐργάτες, φοιτηταί, ἐπαγγελματίες. Εἶναι παιδιὰ τοῦ λαοῦ, ὅλοι πὺν διεκρίθησαν εἰς τὴν ζωὴν των διὰ τὸ ἦθος των, τὸ ἐθνικὸν των φρόνημα, τὴν ἐρ-

γατικότητα των, τὰ χριστιανικά των αίσθήματα. Ὑπηρετήσαν τόσα χρόνια τὴν κοινωνίαν τῆς Πύλου καὶ ἡ κοινωνία τοὺς περιβάλλει μὲ βαθυτάτην ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην. Εἶναι ἄγνοι πατριῶτες ποὺ ἐπολέμησαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἰς ὅλα τὰ μέτωπα. Εἶναι αὐτοὶ τέλος, οἱ πραγματικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως τῆς Πύλου καὶ τῆς περιφερείας, ποὺ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν Πύλον, νὰ συναντήσουν τοὺς κομμουνιστάς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν συνθηκολόγησιν καὶ ἀποτραπῆ ἡ περαιτέρω αἱματοχυσία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἄλλὰ ἀκριβῶς γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, οἱ κομμουνισταὶ ἐπιδιώκουν νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν. Κατ' ἐντολὴν τῶν κομμουνιστῶν, ἔξω εἶχε ση- νοθετηθῆ τὸ «λαϊκὸ δικαστήριον». Τὰ στελέχη τοῦ ΚΚΕ φωνάζουν:

«Θάνατος! Θάνατος!» Εἰς ἐφαρμογὴν, δῆθεν, τῆς ἐπιθυμίας τοῦ λαοῦ, ἔχουν ἀνεβῆ στὸ διώροφο σπίτι, ὅπου κρατοῦνται οἱ ἐκλεκτοὶ Πύλιοι καὶ ἀρ- χίζουν νὰ τοὺς δολοφονοῦν μὲ κλαδευτήρια καὶ τσεκούρια. Τὸ σχέδιον ὅμως, πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῆ πλήρως:

«Δὲν τοὺς σκοτώνετε! Μᾶς γελᾶτε!» φώναξε δυνατὰ ἕνας ὠρισμένος κομμουνιστής.

Τότε, οἱ ἄλλοι δολοφόνοι ἐπάνω, παίρνουν ἕνα - ἕνα ἀπὸ τοὺς κρατου- μένους, τὸν κτυποῦν στὸ κεφάλι καὶ τὸν πετοῦσαν ἀπὸ τὸ παράθυρον κάτω μισοζώντανον καὶ ἐγένετο κομμάτια κάτω στὸ λιθόστρωτο, παρουσία τοῦ κόσμου. Ἔτσι πέταξαν τὸν ἱατρὸν Γεώργιον Λαμπρακόπουλον, τὸν ἱατρὸν Γ. Θεριόν, τὸν συμβολαιογράφον Ἀδαμάντιον Στασινόπουλον κ.ἄ.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν προέβησαν διὰ νὰ προσβάλλουν κάθε ἀν- θρώπινον αἶσθημα ἀποτροπιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἦσαν κάτω εἰς τὴν πλατεῖαν.

Μία σφαῖρα εἰς τὸν ἀέρα, ἀπὸ ἕναν ἐπικεφαλῆς τῶν κομμουνιστῶν, ἤρ- κесе διὰ νὰ σταματήσει ἀμέσως τὸ ὄργιον τῶν δολοφονιῶν καὶ τῶν βασανιστηρίων εἰς τοὺς ἀόπλους τοῦ φρουρίου καὶ τῆς οἰκίας στὸ λιμάνι. Ἦτο τὸ σύνθημα πειθαρχίας τῶν δολοφόνων κομμουνιστῶν. Δὲν ἦτο συνεπῶς στιγμιαία ὄργη, πάθος ἐκδικήσεως κλπ. ὅ,τι εἶχε γίνε. Ἦτο ψυχρὸν σχέ- διον δολοφονικόν, ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας. Καὶ οἱ ἐκτελεσταὶ εἶχαν παρατείνει τὸ ὄργιον τῶν ἐγκλημάτων των... Ἐδολοφονή- θησαν τότε οἱ ἐξῆς: 1) ἱερεὺς Χρῆστος Γκότσης ἀπὸ Πύλον, 2) Κανέλλος Τζαμουράνης δικηγόρος, 3) Ν. Κουρεμπανᾶς δικηγόρος, 4) Γ. Λαμπρακό- πουλος ἱατρός, 5) Γ. Θεριὸς ἱατρός, 6) Ι. Κρασσᾶνος φοιτητῆς ἱατρικῆς, 7) Ἀδαμάντιος Στασινόπουλος συμβολαιογράφος, 8) Ἀντώνιος Στελιόπου- λος διευθυντῆς ΑΣΟ, 9) Λαυδιώτης Παναγιώτης καφεπώλης, 10) Γεώρ- γιος Φασουλᾶς οἰκονομικὸς ἔφορος, 11) Ἀνδρέας Ζωντανὸς ἔμπορος, 12) Γκόνης Ἀριστείδης ἔμπορος, 13) Γ. Δούβρης ἔμπορος, 14) Ἄγγελος Δού- βρης φοιτητῆς νομικῆς, 15) Ι. Δούβρης ἔμπορος, 16) Ἀθ. Δούβρης ἔμπο- ρος, 17) Νεῖλος Δημητρόπουλος ὑποδηματοποιός, 18) Γ. Κίσικρας ἔμπορος, 18) Βασίλειος Μπαλοδήμος ἔμπορος, 20) Ι. Ροῦσσοις διευθυντῆς τραπέζης

Ἀθηνῶν, 21) Κων. Πλουσιάκης χωροφύλαξ, 22) Ι. Κυπαρίσσης ἐργάτης, 23) Γ. Γλωσσόπουλος ἐλαιοχρωματιστής.

Τὰ ἄλλα ὀνόματα τῶν δολοφονηθέντων, ἀναφέρονται εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Λείπουν ὅμως, τὰ ὀνόματα τῶν τραυματισθέντων καὶ βασανισθέντων. Ἔτσι οἱ κομμουνισταί, κατώρθωσαν καὶ εἰς τὴν Πύλον νὰ ἀποδείξουν ποιοὶ εἶναι. Ἄν ἀρκοῦνται ποτὲ οἱ κομμουνισταί εἰς τὸ κακόν, θέλουν ἐπανάληψιν:

Εἰς τὴν Πύλον δολοφονοῦν μετὰ τριήμερον τὸν Θωμᾶν Κίτσιον ἐκ Φιλιατῶν Ἡπείρου, μετὰ δεκαήμερον τὸν Ἡλίαν Βόγγαν ἔφεδρον ἀνθ)γὸν καὶ τὸν ἐνωμοτάρχην Δημ. Γεωργόπουλον, τὴν 3.12.1944 τὸν Ν. Κλάδην ἐργάτην ἀπὸ τὴν Πύλον, τὴν 6.12.1944 τὸν Διονύσιον Θεοδορακόπουλον ράπτην, τὴν 16.10.1944 τὸν Ἀναστάσιον Καρύγιαννην ἀγρότην καὶ Κων. Λαζακόπουλον ἀγρότην, τὴν 1.10.1944 τὸν Φώτιον Σαμαρᾶν κτηματίαν, τὴν 6.1.1945 τὸν λοχαγὸν Ἡλίαν Ψαλίδην ἀπὸ τὸ καινούργιο χωριὸ Πυλίας κ. ἄ. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέραμεν καὶ ἐδῶ μερικὲς ἀκόμη περιπτώσεις ἐσκεμμένων ἐγκλημάτων διὰ νὰ σχηματίσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὄχι ἀπλῶς γνῶσιν, ἀλλὰ πεποίθησιν δικαιολογημένην, διατὶ χαρακτηρίζομεν τὸν κομμουνισμὸν ὀργάνωσιν συστηματικῆς αἰμορραγίας τοῦ ἑλληνισμοῦ. Μποροῦσαν κάποτε νὰ σταματήσουν τὰ ἐγκλήματα τῶν, μὲ τὸ ἐπιχείρημα τῆς «προδοσίας». Ἀλλὰ δὲν ἐσταμάτησαν. Ἄς ἀποκαλυφθοῦν τέλος πάντων εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ μᾶς σκότωσαν.

5.— ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

α) Ὁ ρ γ ά ν ω σ ι ς

1. Ἡ Τρίπολις ἦτο ἔδρα ὄλων τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας Πελοποννήσου. Γενικὸς διοικητής, ἦτο ὁ συνταγματάρχης Διονύσιος Παπαδόγκωνας ἀπὸ τὸ Πεταλίδι Καλαμάτας. Διοικηταὶ τῶν τριῶν ταγμάτων Τριπόλεως, ἦσαν ὁ ταγματάρχης Δημ. Ἀλεξόπουλος ἀπὸ τὴν Καλλιρόην Μεσσηνίας, ὁ ταγματάρχης Ξανθὸς Πικουλᾶκης ἀπὸ τὴν Καλαμάτα καὶ ὁ ταγματάρχης Γ. Κωντοστάνος ἀπὸ τὴν Κέρκυραν. Ἐπίσης ὑπηρέτησαν οἱ ἐξῆς ἀξιωματικοί:

Ταγματάρχαι Στυλιανὸς Ταβουλάρης ἀπὸ τὴν Μάνην, Παναγιώτης Στραβόλαμος ἀπὸ τὸ Πεταλίδι Μεσσηνίας, Ἐμμ. Μανιαδάκης, Ἀθανάσιος Βαροῦτσος καὶ Ἀναγνωστόπουλος ἀπὸ Τρίπολιν, ὁ λοχαγὸς Λύρας, ὁ ὑπολοχαγὸς Γ. Ταβουλάρης ἀπὸ τὴν Μάνην κ.ἄ. Κατὰ τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας Τριπόλεως, δὲν ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταί. Ἡ δρᾶσις τῶν ταγμάτων Τριπόλεως, περιορίσθη εἰς τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς ὄλων τῶν καταφευγόντων εἰς Τρίπολιν, ἀπὸ τὴν γύρω περιφέρειαν. Δηλαδή, ἐκεῖ ἐσώθησαν, ὅσοι ἐπρόλαβαν ἢ κατώρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς Τρίπολιν, διότι ἔξω

ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, ὅσοι πρωτοπόροι ἐθνικισταὶ εἶχαν ἀποκοπῆ καὶ ἐτόλμησαν νὰ ἐκδηλωθοῦν, ἐδολοφονήθησαν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

β) ΜΑΧΗ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ ΤΗΣ 15ης ΙΟΥΝΙΟΥ 1944

Εἰς ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀρκαδίας, τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν καὶ κατὰ τὸ 1944, εἶχαν ἀυξηθῆ. Μὲ τὴν παραμικρὴ πρόφασιν, μὲ ἀσήμενον ἀφορμὴν, ἐδολοφονοῦντο καθημερινῶς ἀθῶοι Ἕλληνες. Εἰς τὸ Βαλτέτσι, οἱ κομμουνισταὶ, ἐκτὸς ἄλλων, ἐφαρμόζουν ἀυστηρὰ ὑποχρεωτικὴν στρατολογίαν. Οἱ κάτοικοι ὅμως, ἀρνοῦνται νὰ γίνουν προδότες καὶ δολοφόνοι. Ἀναγκάζονται κατόπιν τούτων, νὰ πάρουν ὅπλα καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἐξοπλίζονται 200 κάτοικοι κατὰ τὸν Μάϊον 1944.

Ἄλλὰ κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν, κατέφθασεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ ἀρχιδολοφόνος ἄρχης Βελουχιώτης ἢ Θανάσης Κλάρας, μὲ τοὺς δημίους καὶ Βουλγάρους συνοδοὺς του «μαυροσκούφιδες». Εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀσχολούμεθα λεπτομερῶς μὲ τὸν ἐγκληματιὰν καὶ προδότην αὐτὸν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Ἐδῶ τὸν ἀναφέρομεν, διότι ὁ ἴδιος προσωπικῶς, ἦτο ἡ αἰτία νὰ γίνῃ ἡ μάχη τοῦ Βαλτετσίου, τῆς 15ης Ἰουνίου 1943, ὅπου κατεστράφη τὸ Βαλτέτσι καὶ ἐσκοτώθησαν τόσοι Ἕλληνες.

Ὁ Βελουχιώτης, ἔστειλε ἀντιπροσώπους του εἰς τὸ Βαλτέτσι καὶ ἐζήτησε νὰ παραδωθῆ. Οἱ ἡρωϊκοὶ Βαλτετσιῶτες, ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἡρώων τοῦ 1821, ἀρνοῦνται νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς σλαυκομμουνιστάς. Ὁ Βελουχιώτης ἐκάλεσε τότε ὅλους τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ Βαλτετσίου, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ τὸ καταστρέψουν τελείως. Πολλοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ΕΛΑΣ, πὺν δὲν ἦσαν κομμουνισταὶ, ἀλλὰ ἄξιοι τῆς Ἑλλάδος, ἠρνήθησαν μὲ διάφορες προφάσεις νὰ λάβουν μέρος εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησιν. Ὁ ἀντισμήναρχος Πότης Μαντζουράνης, πὺν κατ' ἀνάγκην εὐρέθη τότε νὰ εἶναι ἐπιτελάρχης τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, ἔκανε τὸν ἄρρωστο καὶ δὲν ἔλαβε μέρος εἰς αὐτὴν τὴν προδοσίαν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἐγκλημα. Ὁ ἴδιος διαβεβαιώνει, ὅτι πολλοὶ ἀξιωματικοὶ δὲν ἐπῆγαν μὲ διάφορον δικαιολογίαν, ὅπως ἠθέλησε νὰ ἀρνηθῆ καὶ ὁ λοχαγὸς Γ. Παντελάκης ἐκ Κρήτης, πὺν ἦτο εἰς τὸν ΕΛΑΣ, μὲ τὸ ψευδώνυμον Γιάννης Ἀμασιώτης. Ὁ Παντελάκης, ἐπῆγε εἰς τὸν ΕΛΑΣ, διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ὄχι τοὺς Ἕλληνες καὶ εἰς γενομένην σύσκεψιν μὲ τὸν Βελουχιώτην, εἶχε τὸ θάρρος νὰ διαφωνήσῃ εἰς πολλὰ ζητήματα τακτικῆς καὶ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τοῦ Βαλτετσίου. Ἐπῆρε ὅμως, δημοσίως ἐντολὴ τοῦ Βελουχιώτη, νὰ ἐπιτεθῆ καὶ αὐτὸς κατὰ τοῦ Βαλτετσίου. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης, ἔνας «μαυροσκούφης» τὸν ἐκτύπησε ἀπὸ πίσω, κατὰ διαταγὴν τοῦ ἄρχ. Βελουχιώτη. Αὐτὸ τὸ βεβαιώνει καὶ ὁ Πότης Μαντζουράνης καὶ προσθέτει:

— Ὅλος ὁ πληθυσμὸς καὶ γυναῖκες ἀκόμη, ἐπολέμησαν ἡρωϊκότερα ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι. Σκοτώθησαν πολλοί. Τοὺς ἄλλους τοὺς ἔφεραν αἰχμα-

λώτους εις Τρόπαια. Πρὶν ἐχάλασαν ὄλα τὰ σπίτια. Μάζεψαν ὄλα τὰ ζῶα τους. Χωριὸ δὲν ὑπῆρχε πλέον. . .

Ἴδου τί γράφει σχετικῶς διὰ τὴν μάχην αὐτὴν καὶ ὁ Κ. Καραλῆς, εἰς τὸ βιβλίον του: «Ἱστορία τῶν δραματικῶν γεγονότων τῆς Πελοποννήσου 1943--1949»:

«. . . Ὑπολογίζεται, ὅτι ἄνω τῶν 1.300 ἐλασιτῶν εἶχαν κινητοποιηθῆ ἀπὸ ὄλας τὰς περιοχὰς τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς 200 Βαλτετσιῶτες. . . Ἡ ἐπίθεσις ἐξεδηλώθη τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς 15ης Ἰουνίου μὲ βαρέα πολυβόλα καὶ ὄπλοπολυβόλα. Τὰ φυλάκια τῶν Βαλτετσιωτῶν «Ντουβρολέικα», «Κατσικέικα» καὶ «Κοῦκοι», ἀντεστάθησαν γενναίως. Ἀλλὰ ἡ μικρὰ αὐτὴ δύναμις, ἀφοῦ ἠγωνίσθη ἐπὶ τριῶρον ἐναντίον 20πλασίων ἀντιπάλων, ἐκάμφθη καὶ οἱ ἐλασίται εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ Βαλτετσιῶ, ὄλου ἤρχισαν αἱ ὄδομαχίαι. Τὴν 7ην πρωϊνὴν τῆς 15ης Ἰουνίου, στὸ Βαλτέτσι παύει κάθε ἀντίστασις τῶν ὑπερασπιστῶν, τῶν περισσοτέρων φονευθέντων καὶ τῶν λοιπῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων. Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ χωριοῦ, ἀρχίζει ἕνα ὄργιο σφαγῆς καὶ λεηλασίας, δραματικαὶ σκηναὶ ἐξελίχθησαν στὸ χωριὸ. Ἐξελλοιοὶ οἱ ἐλασίται, ξεχύθησαν στοὺς δρόμους καὶ ἐφόνεον ἄνευ διακρίσεως, λεηλατοῦν καὶ πυρπολοῦν τὰς οἰκίας, τίποτε δὲν ἔμεινε ὄρθιον. Τὸ Βαλτέτσι ἐρημώθη, οἱ περισσότεροὶ τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ ἄλλοι, ἀπήχθησαν καὶ ὄδηγήθησαν εἰς τὰ ἀπρόσιτα καὶ δύσβατα βουνὰ τῆς Γορτυνίας. 17.000 αἰγοπρόβατα ἀφηρεθήσαν καὶ 400 ζῶα ἔμφορτα ρουχισμοῦ, εἰσῆλθον στὴν Γορτυνίαν. Ὅλοι δὲ αἱ οἰκίαι, ἀφοῦ ἀπεγυμνώθησαν παρεδόθησαν εἰς τὰς φλόγας. . .».

Εἰς τὸ Βαλτέτσι, ἔπεσαν ἠρωτικῶς μαχόμενοι κατὰ τὴν μάχην ἢ ἐσφάγησαν οἱ περισσότεροὶ, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν μετὰ τὴν μάχην. Τὰ ὄνόματα ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Ἄς σημειωθῆ, ὅτι καὶ εἰς τὸ Βαλτέτσι δὲν ὑπῆρχε οὐδεὶς Γερμανός. Μόνον Ἑλληνες ἦσαν οἱ ἀμυνόμενοι. Ἡ δολοφονία ὄμως, τόσων Ἑλλήνων, ἦτο ἕνα ἀπὸ τὰ «κατωρθώματα» εἰς τὴν Πελοπόννησον τοῦ ἀρχιδολοφόνου Ἄρη Βελουχιώτη, ἀξίου πράκτορος τῶν Σλαύων. Καὶ ὄμως, ἐτολμοῦσε ἀναιδῶς νὰ λέγη, ὅτι πολемоῦσε τοὺς Ἰταλογερμανούς.

γ) ΜΑΧΗ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ 19ην ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Δυστυχῶς, ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀναμένη καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ Ἑλλήνων. Διότι ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ Γερμανῶν κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὴν Πελοπόννησον δὲν ἔχομε. Καὶ ἐδῶ ἔχομεν μάχην τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Πρὶν ὄμως, φθάσωμεν εἰς τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944, εἶναι ἀνάγκη διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ ἀναγνώστου, νὰ ἀναφερθοῦν τὰ προηγηθέντα γεγονότα.

Οἱ κομμουνισταὶ, προσεπάθησαν καὶ τὸ 1943 καὶ τὸ 1944, νὰ κατα-

κτῆσουν τὸν Ἀχλαδοκάμπου μὲ κάθε τρόπον. Μὲ λόγους, μὲ ἀπειλές, μὲ συκοφαντίες, μὲ τρομοκρατία, μὲ δολοφονίες, μὲ ἀρπαγές ζώων καὶ τροφίμων. Οἱ κάτοικοι ὅμως, προτιμοῦν νὰ ὑποφέρουν, ἀλλὰ δὲν ἀκολουθοῦν τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταὶ ἀποφασίζουν τότε, νὰ θέσουν εἰς ἐνέργειαν τὴν γνωστὴν τους μέθοδον: νὰ σκοτώσουν. ἔξ ἐνέδρας λίγους Γερμανοὺς ἔκει, πλησίον τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, διὰ νὰ ἐπακολουθήσουν ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν εἰς βάρους τοῦ χωριοῦ καὶ μετὰ ἐξαθλίωσις, δυστυχία καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ των. Κατὰ τὸν Μάιον 1944, στέλλουν μερικὸς ὀπαδούς των εἰς θέσιν «Πλατάνια Νταοῦλι», ὅπου ἐνεδρεύοντες, ἐξοντώνουν μερικὸς Γερμανοὺς στρατιῶτες ἐνὸς Γερμανικοῦ αὐτοκινητοῦ. Οἱ Γερμανοὶ προσερχόμενοι ἀπὸ Μύλους καὶ Τρίπολιν, φθάνουν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐνέδρας, περικυκλώνουν τὸν Ἀχλαδοκάμπου καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ κάψουν τοὺς κατοίκους καὶ τὸ χωριό. Βεβαιώνονται ὅμως, ὅτι δὲν ἦσαν ἀχλαδοκαμπίτες οἱ ἄνδρες τῆς ἐνέδρας καὶ δὲν ἐφαρμόζουν ἀντίποινα κατὰ τοῦ Ἀχλαδοκάμπου. Ἀποχωροῦν ἀπὸ τὸν Ἀχλαδοκάμπου, ἀλλὰ τὴν ἄλλην ἡμέραν παίρνουν πενήντα Ἑλληνες δμήρους κρατούμενους εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως Τριπόλεως, τοὺς μεταφέρουν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Ἀνδρίτσης, πλησίον τοῦ Ἀχλαδοκάμπου καὶ εἰς ἀντίποινα, τοὺς ἀπαγχονίζουν. Ἄλλοι Ἑλληνες ἐπλήρωσαν τὴν δολίαν ἐνέδραν τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλὰ ὄχι ὁ Ἀχλαδοκάμπου. Οἱ κομμουνισταὶ τότε, ἀποφασίζουν συστηματικὴν πλέον ἐξόντωσιν τῶν κατοίκων, μὲ τὰ συνήθη μέσα των. Τρομοκρατία, ἀπειλή, ἀρπαγὴ τροφίμων καὶ ζώων, μεταφοραὶ εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν πρωτοπόρων ἐθνικιστῶν τοῦ Ἀχλαδοκάμπου.

Πρὸ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, οἱ πρόκριτοι τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, Ι. Ντούσιας, ἱερεὺς Γ. Μαροῦτσος, Θρασύβουλος Ἀργυρίου, Τρύφων Τριανταφύλλης, Ι. Καρβέλλας, Δημοσθένης Μιχαλάκης καὶ Γ. Παραβάντης, συνῆλθον μυστικὰ εἰς μίαν οἰκίαν καὶ ἐμελέτησαν τὴν κατάστασιν, ἀπεφάσισαν ὅπως ἐπιτροπὴ μεταβῆ εἰς Τρίπολιν καὶ ζητήσῃ ὄπλα ἀπὸ τὸν τότε διοικητὴν τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν, διὰ νὰ ὀπλισθοῦν οἱ νέοι τοῦ Ἀχλαδοκάμπου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔφθασε εἰς Τρίπολιν, ἐνήργησε ἀμέσως καὶ σὲ λίγες ἡμέρες, ἐδόθησαν ὄπλα καὶ ὀπλίσθησαν 148 νέοι τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, ἀποτελέσαντες τὸν λόχον ἀσφαλείας Ἀχλαδοκάμπου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου, ἀνέλαβεν ὁ λοχαγὸς Μπούκας, ἀξιωματικοὶ δὲ (ὕ)γος Παπαχριστοδοῦλου, ὁ ἀνθυπασιπστής Ἀλεξιάκης, ὁ ἀνθ)στής Ἀσημάκης κ.ἄ. Ἐκτοτε ἐπεκράτησεν ἡσυχία εἰς τὸν Ἀχλαδοκάμπου, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς.

Μόλις ὅμως, ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ, οἱ κομμουνισταὶ διατάζουν τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ Ἀχλαδοκάμπου. Παρακολουθοῦν οἱ κομμουνισταὶ ἡσυχιοὶ καὶ ἀτάραχοι τοὺς ἀναχωροῦντας Γερμανοὺς καὶ δὲν τοὺς ἐνοχλοῦν, κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν των. Οἱ Γερμανοὶ, ἀναντινάζουν τὴν μεγάλην γέφυραν τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, τοὺς παρακολουθοῦν ἀπὸ τὸ παρακείμενον ὕψωμα, χωρὶς νὰ τοὺς ρίξουν οὔτε

μίαν σφαῖραν, ἔστω διὰ τὴν τιμὴν τῶν ὄπλων. Ἄλλὰ τὰ ὄπλα των, ἄλλα ἦσαν Ἑλληνικά, παραδοθέντα εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ νὰ πολεμήσουν τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἄλλα ἦσαν Ἱταλικά ἢ Γερμανικά, ἀποκτηθέντα μὲ συμβάσεις προδοσίας. *λα δέ, ἦσαν σὲ χέρια ἀνδρῶν, πὺρ ὠδηγοῦντο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Καὶ οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐνδιαφέρονται νὰ σκοτώσουν τοὺς Γερμανοὺς ἢ νὰ διασώσουν τὸ σιδηροδρομικὸ ὑλικόν, πὺρ εἶχε πληρώσει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ θὰ ἐπλήρωνε πάλιν μὲ διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας του, ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς μεγάλης αὐτῆς γεφύρας, πὺρ ἀκόμη καὶ σήμερα, δὲν ἔχει ἀνακατασκευασθῆ. Μόλις ὅμως, ἀνεχώρησαν οἱ σύμμαχοί των Γερμανοί, ἐπιτίθενται οἱ κομμουνισταὶ κατὰ τοῦ Ἀχλαδοκάμπου, τὸ πρῶτὸ τῆς 18ης Σεπτεμβρίου. Μεταξὺ τῶν ἐπιτιθεμένων, ἀσφαλῶς οἱ πολλοὶ εἶναι Ἑλληνες, μέλη τοῦ ΕΛΑΣ, ἀλλὰ οἱ δύστυχοι ἔχουν ἐγκλωβισθῆ ἐκεῖ καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐλευθερωθοῦν, χωρὶς νὰ ἀθέλουν γίνονται δολοφόνοι τῶν ἀδελφῶν των. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Οἱ ἀμυνόμενοι μάχονται ἡρωικῶς, ἀρνοῦνται νὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς σλαυκομμουνιστάς. Πυρομαχικά, ἔχουν λίγα, ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ πέσουν ἡρωικῶς, παρὰ νὰ παραδοθῶν μὲ τὴν θέλησίν των. Ἡ μάχη συνεχίζεται λυσσώδης ἐπὶ ὥρον. Πρὸ τοῦ ὄγκου τῶν ἐπιτιθεμένων, δημιουργεῖται ρήγμα εἰς τὸ βόρειον φυλάκιον Στρογγύιστας καὶ οἱ κομμουνισταὶ κατορθώνουν νὰ διεισδύσουν ἐντὸς τοῦ Ἀχλαδοκάμπου. Οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν ἀμέσως τὸ ἔργον των, γενικὴ λεηλασία καὶ σφαγή. Συγκεντρώνουν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ ἀδιακρίτως σφάζουν, παρουσία ὄλου τοῦ πληθυσμοῦ, 50 ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Κατὰ τὴν μάχην, εἶχαν πέσει 10, μετὰ τὴν μάχην, ἐσφάγησαν ἀπὸ τοὺς κανιβάλλους κομμουνιστάς 50. Καθ' ὅλην τὴν κατοχὴν 1941—44, οἱ Γερμανοὶ εἶχαν σκοτώσει 9 ἀχλαδοκαμπίτες, τοὺς:

Ἰωάννην Κόκκαλην, Εὐάγγελον Χρ. Ντρούλιαν, Σπύρον Κυρ. Σελλῆν, Πέτρον Σελλῆν, Κων. Π. Μακρῆν, Χρῆστον Ἀθ. Σελλῆν, Κων. Π. Φιφλῆν, Ἰωάννην Π. Σκαμίλην καὶ Κων. Ι. Παπατωάννου.

Οἱ κομμουνισταὶ, κατὰ τὸ ἴδιο χρονικὸν διάστημα, ἐδολοφόνησαν 53 τοὺς:

Δημήτριον Γ. Ἀναγνωστόπουλον, Σπυρίδωνα Ι. Ἀναγνωστόπουλον, Δημήτριον Ν. Ἀράλην, Γεώργιον Ἰωάννου Ἀργύρην, Ἰωάννην Α. Ἀργύρην, Εὐάγγελον Γ. Βλαχόν, Γρηγόριον Ἠλ. Διολίτην, Εὐθύμιον Ι. Θεοδοσίον, Γεώργιον Π. Καραλῆν, Θεόδωρον Σ. Καμπούρην, Γεώργιον Ι. Κόκκαλην, Βασίλειον Σ. Λαγγῆν, Γεώργιον Κ. Λαγγῆν, Ἰωάννην Ν. Λαγγῆν, Κων. Ι. Λαγγῆν, Μιλτιάδην Ι. Λαγγῆν, Παναγιώτην Ι. Λαγγῆν, Στυλιανὸν Β. Λαγγῆν, Εὐάγγελον Π. Λίτσαν, Ὁρέστην Π. Λίτσαν, Γεώργιον Π. Μαντῆν, Χρῆστον Γ. Μαντῆν, Νικόλαον Π. Μακρῆν, Γεώργιον Κ. Μπονώρην, Ἰωάννην Γ. Μυτιληνόν, Δημήτριον Σ. Νταβίλην, Λεωνίδαν Ι. Ντούσιαν, Νικόλαον Ι. Ντούσιαν, Ἀναστάσιον Π. Ντρούλιαν, Ἀνδρέαν Ι. Ντρούλιαν, Νικόλαον Ι. Ντρούλιαν, Κων. Ι. Ντρούλιαν, Τρύφωνα Ε. Ντρούλιαν, Ἀν-

τώνιον Χρ. Παναγάκη, Κων. Σπ. Παναγάκη, 'Αν. 'Ιω. Παπαδόπουλον, 'Ιω. Α. Παράσχον, 'Ιω. Δ. Παράσχον, Χρ. Ν. Παράσχον, Τιμόθεον Χ. Πορτιάν, Κων. Π. Σεληγιώργην, Δημήτριον Κ. Σελῆν, 'Αντώνιον Κ. Στέργιον, Πέτρον Γ. Στέργιον, Κων. Γ. Τζούριαν, 'Ιωάννην Γ. Τριανταφύλλην, Κων. Ν. Τσατσαφούλιν, Κων. Π. Φιφλῆν, Μιχαήλ Ν. Φλούτση, 'Αθανάσιον Α. Χιώτην, 'Ιωάννην Δ. Χωματᾶν, Βασίλειον Κ. Ψυχογιόν, 'Ιωάννην Κ. Ψυχογιόν.

Καὶ αὐθορμήτως ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα:

Οἱ κομμουνισταί, ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν χειρότεροι κατακτηταὶ καὶ ἀπὸ τοῦς 'Ιταλογερμανοῦς;

δ) ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, οἱ κομμουνισταὶ ἐζήτησαν νὰ παραδοθῶν εἰς αὐτοὺς οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἄνδρες τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας Τριπόλεως, ἀλλὰ μολονότι ἐπῆραν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, δὲν ἐτόλμισαν νὰ ἐπιτεθῶν κατὰ τῆς Τριπόλεως. Μετὰ τὴν ἀφίξιν εἰς Τρίπολιν, κατὰ τὸ βῆμα 10ῆμερον Σεπτεμβρίου 1944, τοῦ ὑπουργοῦ Παν. Κανελλοπούλου, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐδόθη ἐντολὴ ὑπὸ τοῦ Κανελλοπούλου καὶ εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας Τριπόλεως, νὰ παραδώσων μὲν τὸν ὄπλισμὸν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅμως, νὰ μεταφερθῶν ἐν ἀσφαλείᾳ, εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπιθυμίας των. Ρώτησε ὁ Κανελλόπουλος τὸν συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν:

— Ποῦ θέλετε νὰ πᾶτε;

— Εἰς Σπέτσας, ἀπήντησεν ὁ Παπαδόγκωνας.

Παρέδωσαν τὸν ὄπλισμὸν των, πλὴν τῶν ἀτομικῶν των ὄπλων καὶ ἀνεχώρησαν τραγουδῶντας ἐθνικὰ ᾄσματα, ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τῶν κατοίκων Τριπόλεως. Κατευθύνθησαν εἰς Μύλους τοῦ Ἄργους, ὅπου παρέμειναν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, ἀναμένοντες μεταφορικὰ μέσα. Ἦσαν ἐν ὄλω 700 ἄνδρες. Ἦλθαν καΐκια καὶ βάρκες εἰς Μύλους. Πρὶν ἐπιβιβασθῶν, κατέφθασε ἓνας κομμουνιστὴς μὲ τὸν Ἄγγλον Οὐίλκι καὶ ρώτησε ὁ Οὐίλκι τὸν συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν:

— Ἐχομεν πληροφορίες, ὅτι πολλοὶ ἄνδρες σας, ποὺ σᾶς ἀκολουθοῦν, ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιστρέψων εἰς τὰ χωριά των.

— Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ μείνουν, ἄς μείνουν, ἀπήντησεν ὁ Παπαδόγκωνας. Ἀμέσως διατάζει τοὺς σαλιγκτάς νὰ σημάνουν συγκέντρωσιν ὁλοκλήρου τῆς δυνάμεως καὶ τοὺς ἐρώτησε:

— Ποῖος θέλει νὰ μείνη; Μπορεῖ νὰ παραμείνη.

Οὐδεὶς ὅμως, ἐδήλωσεν παραμονήν.

Ἐγνωρίζον τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ Οὐίλκι καὶ ὁ κομμουνιστὴς, ἀνεχώρησαν ἀπογοητευμένοι. Οἱ 700 ἄνδρες τῶν ταγμάτων μὲ τὸν συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν καὶ ὄλους τοὺς ἀξιωματικούς των, μὲ καί-

κία ἔφθασαν εἰς Σπέτσας, ὅπου ὁ λαὸς τοὺς ὑπεδέχθη μὲ ἐνθουσιασμόν. Κατὰ Νοέμβριον 1944, κατόπιν διαταγῆς τῆς κυβερνήσεως Παπανδρέου, μετεφέρθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Γουδί, ὅπου ἦσαν καὶ τὰ τάγματα ἀσφαλείας Κορίνθου, Χαλκίδος καὶ Χωροφυλακῆς Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος τοῦ Δεκεμβρίου 1944, μία ἀδέσποτη σφαῖρα, ἐπληξε τὸν συνταγματάρχην Παπαδόγκωναν καὶ ἔπεσε νεκρός. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες, ἐπρόλαβον καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ κινήματος τῶν κομμουνιστῶν τὸν Δεκέμβριον 1944.

6.— ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Εἰς Ναύπλιον, ἦτο τὸ τάγμα ἀσφαλείας, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Δημ. Μουστακόπουλον, μὲ 300 ἄνδρες ἐν ὄλω, ἐκ τῶν ὁποίων 180 ἦσαν χωροφύλακες. Ἐκεῖ εἶχαν συγκεντρωθῆ τόσοι καὶ τόσοι καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἀπὸ ὅλην τὴν περιφέρειαν. Εὑρίσκαν ἐκεῖ ἀσφάλειαν καὶ ἐλπίδα σωτηρίας των, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Ἐφ' ὅσον ἦσαν ἐκεῖ οἱ Γερμανοί, οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἔκαμαν καμμίαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ναυπλίου. Μόλις ὅμως, ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἐδῶ δὲν καταδιώκουν τοὺς ἀποχωροῦντας κατακτητάς, ἀλλὰ σχεδιάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Ναυπλίου. Συγκεντρώνουν ὅλες τὶς δυνάμεις των καὶ ἀξιῶνουν κατὰ τὴν τακτικὴν των «παράδοσιν», πρὶν ἀρχίσουν τὴν ὀργανωμένην δολοφονίαν. Τὸ τάγμα Ναυπλίου ἀρνεῖται κάθε συζητήσιν περὶ παραδόσεως.

Τὸ τάγμα ἀσφαλείας Τριπόλεως, μὲ τὴν μεσολάβησιν τοῦ ὑπουργοῦ Παν. Κανελλοπούλου, εἶχε ἀπαγκιστρωθῆ ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, εἶχε μεταφερθῆ εἰς τοὺς Μύλους διὰ τὴν προχωρήσιν εἰς Σπέτσας.

Ὁ ὑπουργὸς Παν. Κανελλόπουλος, ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν τοῦ ἦτο δυνατὸν, νὰ πάη αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Ναύπλιον διὰ τὴν ἐπιτύχην ἀναίμακτον συνθηκολόγησιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Τρίπολιν. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῆς τῆς ἀγωνίας, ἀναλαμβάνει ὁ συνταγματάρχης Νικ. Καρατζαφέρης, ἀπὸ τὴν Ποταμιά Λεονταρίου, νὰ ἐπιτύχῃ ἀναίμακτον ἀπελευθέρωσιν. Ὁ Καρατζαφέρης, ὅπως ἀναφέρομεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἔμεινε εἰς τὸν ΕΛΑΣ κατ' ἀνάγκην, ἐγκλωβισθεὶς εἰς τὸν Ταύγετον, ὅπου ἐπῆγε διὰ τὸν Ε.Σ. ἔχων βαθύτατον ἐθνικὸν φρόνημα, ἐκινήθη ἀμέσως νὰ προλάβῃ αἱμορραγίαν Ἑλληνικοῦ αἵματος. Ἐζήτησε ἀμέσως ἀπὸ τὴν Τρίπολιν, ὅπου ἦτο, ἓνα αὐτοκίνητον νὰ πάη εἰς τὸ Ναύπλιον, διὰ τὴν ἐπιτύχην αὐτὸς τὴν συνθηκολόγησιν. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου ἐγνώριζον τὰ ἐθνικά του φρονήματα καὶ ἤλπικε νὰ εἰσακουσθῆ εἰς κάθε πρότασιν του.

Ἐπῆρε τὸ αὐτοκίνητον διὰ Ναύπλιον. Εἰς Ἀχλαδόκαμπον, συνήντησε 4 Ἄγγλους, οἱ ὅποιοι τοῦ εἶπον: «Ὅτι ἤρχοντο ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, ὅπου ματαίως κατέβαλον προσπάθειας νὰ συμβιβάσουν τὸ τάγμα Ναυπλίου, νὰ παραδώσῃ τὸν ὄπλισμόν του εἰς τὸν ΕΛΑΣ, μολοντί εἶχαν προσκομίσει ἐκ Καλαμάτας, δύο ἐπιστολάς τοῦ ὑπουργοῦ Κανελλοπούλου, προτρέποντες τὸ τάγμα Ναυπλίου εἰς συμβιβασμόν»..

Παρὰ τὴν δυσμενῆ αὐτὴν διαβεβαίωσιν, ὁ Καρατζαφέρης συνέχιζε τὴν πορείαν του πρὸς Ναύπλιον, μαζί μὲ τὸν συνταγματάρχην Σεφερλήν. Ἔβαλε μίαν λευκὴν σημαίαν στὸ αὐτοκίνητο καὶ ἐπροχώρησαν στὸ Ναύπλιον. Ὅταν οἱ κάτοικοι ἐβεβαιώθησαν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ Καρατζαφέρη, ἐξεδήλωσαν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τοῦ εἶπαν:

— Ὅ,τι διατάξετε θὰ γίνῃ.

— Ἐγὼ δὲν διατάζω, ἀλλὰ μεταβιάζω ἐντολὰς τοῦ ὑπουργοῦ Κανελλοπούλου. Συμβουλὲς θὰ σᾶς δώσω, ἀπήντησε ὁ συνταγματάρχης Καρατζαφέρης. Σᾶς συμβουλεύω νὰ διαλυθῆτε, διότι εἰσθε ἐλάχιστοι. Οἱ ἐλασῖτες ἔχουν 5 συντάγματα μὲ 40 πυροβόλα. Πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὴν κυβένησιν, νὰ σταματήσωμεν τὴν ἀλληλοσφαγίην. Κρῦψετε τὸν πόνο σας.

Τὸ κῶρος καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη ποὺ ἐνέπνεε ὁ συνταγματάρχης Καρατζαφέρης εἰς τοὺς κατοίκους Ναυπλίου, ἐπέτυχε νὰ γίνουν ἀποδεκταὶ αἱ συμβουλαὶ του. Ὁ ὄπλισμός παρεδόθη. Δὲν ἦσαν θύματα, οὔτε ἐσκοτώθη, οὔτε ἐκακοποιήθη κανεὶς τότε εἰς τὸ Ναύπλιον. Τὸ τάγμα ἀσφαλείας Ναυπλίου, μέχρι τότε ἐπέτυχε νὰ ἀσφαλίσῃ πολλούς. Ὁ συνταγματάρχης Καρατζαφέρης, ἀπὸ τῆς τῆς θέσεώς του, ἐπέτυχε νὰ μὴ χυθῆ ἄλλο Ἑλληνικὸ αἷμα.

7.— ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Εἰς Κόρινθον τάγμα Ἀσφαλείας συνεκροτήθη ἀρχὰς Ἀπριλίου 1944 ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Γ. Κοντοσιάνον. Τὸ τάγμα διελύθη καὶ ἀνεσυνεκροτήθη εἰς Τρίπολιν. Κατὰ τὸ τέλος Ἀπριλίου 1944 συνεκροτήθη εἰς Κόρινθον, πάλιν, τὸ τάγμα ὑπὸ τὸν ἀντ)ρχην Ἐμμ. Σπανὸν μέχρι τῆς 25ης Αὐγούστου 1944, ὅτε ἀνέλαβεν διοικητὴς ὁ ἀντ)ρχης Γ. Οἰκονόμου. Ἐτηρέθησαν οἱ ἀξιωματικοί: Ταγματάρχης Νικ. Καφετζάνης, ταγ)ρχης Σταῦρος Δροσίτης κ.ἄ. ἐν ὄλῳ 30 ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ μόνιμοι καὶ ἔφεδροι καὶ 400 ἄνδρες. Εἰς αὐτοὺς πρέπει νὰ ὑπολογισθοῦν καὶ 150 ἄνδρες τῆς χωρ)κῆς ὑπὸ τὸν ταγμ)ρχην χωρ)κῆς Ἡρακλῆν Ράπτην, τὸν ταγμ)ρχην Μανουῖσον καὶ τοὺς ὑπομοιράρχους Ἀνδρικόπουλον καὶ Λαλιώτην.

Ἡ δρᾶσις τοῦ τάγματος περιορίσθη εἰς τὴν προστασίαν τῶν διωκομένων ἐθνικιστῶν ἀπὸ τὴν γύρω περιφέρειαν καὶ καταφευγόντων πρὸς ἀσφάλειαν εἰς Κόρινθον, καθὼς καὶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἀπὸ

σφαγές τῶν κομμουνιστῶν, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπεχείρησαν καὶ εἰς Κόρινθον ἐπίθεσιν. Ὁ μητροπολίτης Κορινθίας Μιχαήλ, πρὸς ἀποφυγὴν αἱματοχυσίας, ἐκινήθη ἔξω τῆς πόλεως πρὸς συνεννόησιν μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Κ.Κ.Ε. Τὸ τάγμα ἐδήλωσεν ὅτι κατ' οὐδεμίαν περίπτωσιν θὰ περῆδιε τὸν ὄπλισμόν του εἰς τοὺς κομμουνιστάς. Ἐν τῷ μεταξὺ τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1944, οἱ ἀναχωροῦντες Γερμανοὶ προέβησαν εἰς τὴν ἀνατίναξιν τῆς σιδηροδρομικῆς καὶ ὁδικῆς γεφύρας τοῦ Ἴσθμου τῆς Κορίνθου, ἀφοῦ εἶχαν χαλάσει πολλὰς γέφυρας καὶ σιδηροτροχιὰς ἀπὸ Πάτρας μέχρι Κορίνθου. Οἱ κομμουνισταὶ παρηκολούθουν τοὺς Γερμανοὺς, χωρὶς νὰ τοὺς ἐνοχλοῦν, παραλαμβάνοντες τὰ πυρομαχικὰ τῆς προδοσίας, ποὺ εἶχαν ἀφήσει εἰς τοὺς δρόμους ἐκατέρωθεν, φεύγοντες οἱ Γερμανοὶ γι' αὐτοὺς. Εἰς Κόρινθον ἔφθασε ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς Φίστερ μὲ ἐντολὴν τοῦ Π. Κανελλοπούλου νὰ παραδοθῇ ὁ ὄπλισμός εἰς αὐτὸν καὶ νὰ μεταφερθῇ τὸ τάγμα εἰς μέρος τῆς ἀρεσκείας του.

Τὸ τάγμα ἐδέχθη, πρὸς ἀποφυγὴν αἱματοχυσίας, ἀπέλυσε δλοὺς τοὺς κρατουμένους, παρέδωσε τὸν ὄπλισμόν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἀνεχώρησε διὰ Μύλους Ἄργους ὅπου ἐπεβιβάσθη καϊκιῶν διὰ Σπέτσας. Ἄς σημειωθῇ ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος παρέμεινε διὰ νὰ μείνῃ μὲ τοὺς κομμουνιστάς τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. Τὴν 30ην Ὀκτωβρίου, κατόπιν διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου, ἀπεστάλησαν ναρκαλιευτικὰ καὶ μετεφέρθησαν εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας εἰς τὸ Γουδί. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ κινήματος τὸν Δεκέμβριον 1944 ἔλαβον μέρος εἰς τὴν καταστολὴν του ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες του.

8. -- ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΥΡΓΟΥΤ

α) Ὀ ρ γ ἄ ν ω σ ι ς   κ α ἰ   ἄ μ υ ν α

Τὸ τάγμα ἀσφαλείας Πύργου συνεκροτήθη εἰς Πύργον τὴν 19ην Μαΐου 1944. Ἡ περιφέρεια Ὀλυμπίας καὶ Ἡλείας εἶχε καὶ αὐτὴ ὑποφέρει τὰ πάνδεινα ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 23ης Ἰουλίου 1943 εἰς Κωστομέρα Ὀλυμπίας, τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 εἰς Νίβιτισαν Ὀλυμπίας καὶ τὴν μάχην τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 εἰς Περιβόλια Ὀλυμπίας, τὴν μάχην τῆς Πετρίνας Ἀρκαδίας τῆς 21)10)1943 κ.ἄ. ὅπου οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ διελύθησαν αἱ ὀμάδες τοῦ Ε.Σ., οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀρχίσει καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἡλείας - Ὀλυμπίας, ὅχι ἀπλοῦν διωγμὸν τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Ε.Σ. ἀλλὰ συστηματικὴν ἐξόντωσιν. Καὶ μαζί μὲ τοὺς ἀγωνιστάς τοῦ Ε.Σ. ἐτυραννοῦσαν καὶ ἐδολοφονοῦσαν κάθε ἐθνικιστὴν ποὺ δὲν τοὺς ἀκολουθοῦσε.

Ὁ ταγματάρχης Γ. Κοκκώνης, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς ὁμάδων ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. ἐδέχθη τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσα) Ὀλυμπίας τὴν 6)8)43, εἶχε προσωπικὴν γνῶσιν τῶν προδοτικῶν καὶ δολοφονικῶν ἔργων τῶν κομμουνιστῶν. Ἀλλὰ ὅλοι οἱ πατριῶτες Ὀλυμπίας καὶ Ἠλείας πὺ ἐδιώκοντο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ εἶχαν τὶς οἰκογενεῖς των εἰς Ἠλείαν καὶ Ὀλυμπίαν, ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Κοκκώνην νὰ τοὺς προστατεύσῃ. Ἡμποροῦσε νὰ μείνῃ κάπου εἰς τὴν Ἀθήνα ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης καὶ οὐδεὶς θὰ τὸν κατηγοροῦσε. Ἐκαμε τὸ καθήκον του, πολέμησε, εἶχε τραυματισθῆ, ἠμποροῦσε τέλος πάντων νὰ ἡσυχάσῃ μέχρι τῆς ἀτελευθερώσεως. Ἀλλὰ τὸ καθήκον δὲν ἔχει ὄρια. Ὁ Κοκκώνης βλέπει ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι συνεργάτες του, ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἀναχωρήσουν ἐντὸς τοῦ 1944. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἐν τῷ μεταξύ ἠμποροῦσαν νὰ ἐξαφανίσουν ὅλα τὰ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως κάτω εἰς τὴν ἐπαρχίαν καί, τὸ τὸ χειρότερον, νὰ βάψουν πολλοὺς εἰς τὸ αἷμα ὡς συνενόχους των καὶ νὰ τραυματίσουν μὲ τὰ τόσα ἐγκλήματά των τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅποτε θὰ ἦτο ἀργὰ πλεόν κάθε σωτηρία ἐμφάνισις τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως. Ἀποφασίζει, λοιπόν, καὶ κατέρχεται εἰς τὴν Πάτρα ὅπου συνεννοεῖται μὲ τὸν συνταγματάρχην Νικ. Κουρκουλάκον καὶ ἄλλους ἀξιωματικοὺς καὶ τὴν 19ην Μαΐου 1944 ἔφθασεν εἰς τὸν Πύργον μαζί μὲ τὸν συνταγματάρχην Κουρκουλάκον μὲ ὀλίγους ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες. Εἰς Πύργον κατετάγησαν ἐθελοντικῶς πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες:

Διοικητὴς τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πύργου ἀνέλαβεν ὁ ταγματάρχης Γ. Κοκκώνης, ὑποδιοικητὴς ὁ ταγματάρχης Μιχαὴλ Δεδελετάκης, ἀξιωματικοί: ὁ ὑπολοχαγὸς Φώτιος Παχῆς, ὁ ὑπάρχων Ἀναστάσιος Κριτσέλης, ὁ ὑπ)γὸς Ἀθανάσιος Ψυχάλινός, ὁ ὑπ)γὸς Κοκονέστης Ἀλ., ὁ Ἀνθ)στὴς Μαντέλλος, ὁ ἰατρὸς Ν. Σπεντζάρης, ὁ ἀνθ)γὸς Ζενκιλῆς, ὑπ)γὸς Κ. Φουντάς, ὑπ)γὸς Γ. Μωραΐμης, ὑπ)γὸς Γ. Θεοδωρόπουλος, ἀνθ)γὸς στρατολογίας Γ. Σπυρόπουλος κ.ἄ.

Εἰς Ἀμαλιάδα καὶ Βαρθολομιὸ ἐτοποθετήθη διμοιρία ὑπὸ τὸν ἑφεδρον ἰατρὸν Νικ. Σπεντζάρην. Ἐπίσης ἦσαν ὁμάδες τοῦ τάγματος εἰς Λαμπέτι, Ἀγιον Γεώργιον, Δουνεῖκα κ.ἄ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπεχείρησαν πολλάκις κρούσεις καὶ μικροεπιθέσεις κατὰ τοῦ Πύργου, ἀλλὰ ἀπεκρούσθησαν ἀμέσως. Εἰς τὴν ὑπαιθρον, ὅμως, πὺ δὲν ὑπῆρχον δυνάμεις τοῦ τάγματος ἀσφαλείας οἱ κομμουνισταί, ἀσύδοτοι, ἐπετίθεντο κατὰ ἀόπλων χωρικῶν πιστῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλους ἐδολοφόνουν, ἄλλους ἐνέκλειον εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Περὶ τῶν ἐγκλημάτων των εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφερόμεθα. Ἐδῶ σημειώνομεν μόνον ὅτι τὸν Ἰούλιον 1944, συνέλαβον τὸν πατέρα, τὴν μητέρα τοῦ ταγματάρχου Γ. Κοκκῶνη καὶ τὸν ἀδελφόν του Ι. Κοκκῶνην, καθὼς καὶ τὴν μητέρα τοῦ ἀνθυπάρχου ὀπλαρχηγοῦ Ἀναστασίου Κριτσέλη καὶ τοὺς ἐνέκλεισαν εἰς τὸ στρατόπεδον Μιρωεῶν Ὀλυμπίας μαζί μὲ ἑκατοντάδες ἄλλους.

Τὸ τάγμα ἐνεψύχωσε τὸν πληθυσμὸν καὶ κατετάγησαν ἐθελοντικῶς πολ-

λοὶ ἄνδρες. Εἰς Πύργον κατέφυγον πολλοὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ περιφέρειαν Ὀλυμπίας καὶ Ἡλείας καὶ εὐρῆκαν ἐκεῖ τὴν ἡσυχίαν των καὶ τὴν ἀσφάλειάν των. Μόλις, ὅμως, ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944 καὶ ἀπὸ τὸν Πύργον, τότε ἐφάνη δι' ὅλους τοὺς κατοίκους καὶ ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἡ σημασία τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πύργου.

β) Μάχη Πύργου - Ἡλείας 8-9 Σ) 6 ρίον 1944

1. Οἱ τελευταῖοι Γερμανοὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸν Πύργον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1944, κατευθυνόμενοι πρὸς Πάτρας μὲ μίαν ἀτμομηχανὴν καὶ λίγα βαγόνια. Οἱ Γερμανοὶ αὐτοὶ προχωροῦν ἀνενόχλητοι πρὸς Πάτρας, ἀνατινάσσουν τὰ γεφύρια καὶ ἀνατρέπουν τὶς σιδηροτροχιές. Οἱ κομμουνισταὶ τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἔχουν ἐπικρατήσει εἰς τὴν ὑπαιθρον μὲ τόσα ἐγκλήματα, ἰσχυρίζονται ὅτι ἐπολεμοῦσαν τοὺς κατακτητὰς ἀλλὰ δὲν ἐπετέθησαν ὅτι κατὰ τῶν γερμανικῶν τμημάτων ποὺ ἀνεχώρησαν τὴν 3ην Σεπτεμβρίου 1944, οὔτε κατὰ τῶν πέντε (5) αὐτῶν τελευταίων Γερμανῶν. Ἐτήρησαν πιστῶς τὴν συμφωνίαν των μὲ τοὺς Γερμανοὺς, νὰ λάθουν ἀπὸ αὐτοὺς πυρομαχικὰ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Ἐνῶ, ὅμως, δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἀναχωροῦντας Γερμανοὺς προετοιμάζουν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Πύργου.

2. Οἱ κάτοικοι τοῦ Πύργου ἐβεβαιώθησαν πλήρως διὰ τὴν ἀποχώρησιν καὶ τοῦ τελευταίου Γερμανοῦ τὸ πρωτὶ τῆς 2ας Σεπτεμβρίου 1944. Μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ χαρὰ ξεχύνονται ὅλοι εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες τοῦ Πύργου διὰ νὰ εορτάσουν τὴν ἐλευθερίαν των. Ἡ πόλις σημαιοστολιζέται μὲ ἑλληνικὰς μόνον σημαῖες, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν κτυποῦν χαρμοσύνως, ὁ κόσμος ὅλος πανηγυρίζει. Ἀνακρούεται ὁ ἔθνικὸς Ὕμνος καὶ ὁ Ἱ. Πετρόπουλος, δικηγόρος, ἀναγιγνώσκει τὴν ἐξῆς διακήρυξιν τοῦ ταγματάρχου Γ. Κοκκῶν ὡς στρατιωτικοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως Πύργου:

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Στρατιωτικὴ Διοίκησις Πύργου.

Λι α κ ή ρ υ ξ ι ς

Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς χθὲς ἡ πόλις τοῦ Πύργου εἶναι ἐλευθέρη. Αἱ ἐν τῇ πόλει ἔνοπλοι δυνάμεις ἔπαυσαν νὰ ὑποτάσσονται ἀπὸ τῆς αὐτῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν Ἀθηνῶν, ἀποτελοῦσαι, δέ, ἀπὸ τῆς ἰδίας στιγμῆς τμῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐνεργοῦσιν, ἐν ὀνόματι τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεώς του. Ἀπὸ τῆς ἰδίας ὥρας ἐκηρύξαμεν τὴν περιοχὴν τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως εἰς κατάστασιν πολιρκίας, θέσαντες εἰς ἐφαρμογὴν τὸν νόμον Δ. Ξ.Θ. Πᾶσα διατάραξις τῆς δημοσίας τάξεως θέλει τιμωρεῖται παραδειγματικῶς. Ἀπαγορεύομεν πᾶσαν δημοσίαν συνάθροισιν, εἴτε ἐν κλειστῷ, εἴτε ἐν ἀνοικτῷ χώρῳ, ἄνευ ἡμετέρας ἀδείας. Ἄπαντα τὰ ἀδικήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν δημοσίαν τάξιν θὰ δικάζονται ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου. Τὰ κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωματικῆς ἀκεραιότητος ἀδικήματα ὡς καὶ κατὰ τῆς περιουσίας τοιαῦτα, θέλουσι τιμωρηθῆ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Πᾶσα πράξις στρεφόμενη κα-

τὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς βασιλικῆς χωροφυλακῆς, ἀποτελοῦσης καὶ ταύτης μέρος τῶν ἐνόπλων τῆς χώρας δυνάμεων, θὰ τιμωροῦνται διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Ἀπαγορεύομεν ἀπολύτως τὴν κατοχὴν ὄπλων παντὸς εἴδους ἄνευ ἡμετέρας ἀδείας, οἱ δὲ κατέχοντες τοιαῦτα ὑποχρεοῦνται νὰ τὰ παραδώσωσι ἡμῖν ἢ εἰς τὸ τμήμα ἀσφαλείας ἐντὸς 24 ὥρῶν. Τέλος ἀνακοινοῦμεν ὅτι ἀσκοῦμεν πάσας τὰς ἐξουσίας ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῆς ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Πύργος 2 Σεπτεμβρίου 1944

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς
ΚΟΚΚΩΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. Τὴν 2αν Σεπτεμβρίου κατήλθεν εἰς Πύργον ἀπὸ Πάτρας ὁ συντ)ρχης Ν. Κουρκουλάκος καὶ προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν ταγ)ρχην Κοκκῶνην νὰ συμπτυχθῆ μετὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος εἰς Πάτρας, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀντισταθῆ πρὸ τῶν ὑπερέτερων δυνάμεων τῶν κομμουνιστῶν, ἐὰν ἤθελον ἐπιτεθῆ. Ὁ συντ)ρχης Κουρκουλάκος ἐτόνισεν εἰς τὸν ταγμ)ρχην Κοκκῶνην, ὅτι ἦτο ἀπομονωμένη ἡ φρουρὰ τοῦ Πύργου καὶ ἐκινδύνευε πρὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες θὰ συνεκέντρωνον ἀνενοχλήτως ὅλες τὶς δυνάμεις τῶν κατὰ τοῦ Πύργου. Ὁ ταγμ)ρχης Κοκκῶνης ἀπήντησεν εἰς τὸν Κουρκουλάκον ὅτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Πύργον. Τὴν ἀπόφασίν του αὐτὴν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ συμβούλιον ἀξιωματικῶν τοῦ τάγματος, πάντες, δέ, οἱ ἀξιωματικοί, πλὴν ἐλαχίστων, ἐνέκριναν τὴν δοθεῖσαν ἀπάντησιν καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ τροφοδοσία τοῦ τάγματος, λόγω τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὑπὸ δυνάμεων τῶν κομμουνιστῶν καὶ διὰ νὰ ἀντισταθῆ τὸ τάγμα ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης πάντως δὲν ἀνέμενε ἐπιθεσιν ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Πάντως πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, πρὸς πρόληψιν καταστροφῶν κατὰ τῆς πόλεως καὶ ἀποφυγὴν περαιτέρω αἱματοχυσίας, ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης, εὐθύς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν, ἀπέστειλε σύνδεσμον εἰς τὸ κλιμάκιον τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου, ἐδρεῦον εἰς τὸ Δυρράχιον, διὰ νὰ συνδεθῆ μετ' αὐτοῦ πρὸς λῆψιν ὁδηγιῶν ἀναφορικῶς μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ τάγματος καὶ τὴν ἀποτροπὴν συγχρόνως ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τοῦ Πύργου καὶ τὴν πρόληψιν καταστροφῶν μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν συμμαχικῶν καὶ ἑλληνικῶν τμημάτων ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν ἢ Ἰταλίαν ὅπου ἦτο ὁ ἑλληνικὸς στρατός. Ὁ ἀποστολεύς, ὅμως, σύνδεσμος δὲν ἔφθασεν εἰς Δυρράχιον, διότι συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Κατόπιν τούτου ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης ἐνέκρινε, ὅπως ἀποσταλῆ ἐπιτροπὴ κατοίκων τῆς πόλεως εἰς τοὺς κομμουνιστάς, ἵνα συνεννοηθῆ διὰ τὴν παῦσιν πάσης περαιτέρω καταστροφῆς καὶ αἱματοχυσίας.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἀπὸ τοὺς: Εὐστάθιον Γκάβαν, ὑπάλληλον ΑΣΟ, Παντελῆν Βεργίνην, φαρμακοποιὸν καὶ Τάκην Αὐγερινὸν δικηγόρον. Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς κατόρθωσαν κατόπιν περιπετειῶν νὰ φθάσουν εἰς τοὺς ἐκ-

προσώπους τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀνέπτυξαν τοὺς ὄρους συνεννοήσεως πὸν ἐπρόβα-
 λεν ὁ Κοκκώνης, ἤτοι νὰ κρατηθῆ ἡ πόλις τοῦ Πύργου καὶ ἡ περιοχή του 5-6
 χιλ. εἰς χεῖρας τοῦ τάγματος, μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ
 τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἀξιώ-
 σαν τὴν ἄμεσον παράδοσιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ
 ὁπλισμοῦ των. Ἐκπρόσωποι, δέ, αὐτῶν ἀνέπτυξαν τὰ αὐτὰ εἰς τὸν ἴδιον ταγ-
 ματάρχην Κοκκώνην εἰς Πύργον, ὅπου ἔφθασαν κατ' ἐπιθυμίαν των, ἵνα τὰ
 ἀναπτύξουν προσωπικῶς. Ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης ἀπέρριψε τὶς ἀξιώσεις
 αὐτῆς τῶν κομμουνιστῶν. Ἦσαν ἀξιώσεις παραδόσεως, ἐξευτελισμοῦ καὶ σφα-
 γῆς τῶν ἀξιοματικῶν καὶ ἀνδρῶν τοῦ τάγματος καὶ τῶν κατοίκων, κατὰ τὴν
 αὐθαίρετον θέλησιν τῶν κομμουνιστῶν. Κατόπιν αὐτῶν ἀπεφασίσθη ἐκ νέου
 νὰ ἀμυνθῆ τὸ τάγμα μέχρι ἐσχάτων. Τὴν 5ην Σεπτεμβρίου 1944 οἱ κομμου-
 νισταί ἐγκαθιστοῦν εἰς τὸ χωρίον Βαρβάσινα νοσοκομεῖον διακομιδῆς τραυ-
 ματιῶν, μεταφέρουν πυρομαχικὰ καὶ ἐγκαθιστοῦν τηλεφωνικὴν γραμμὴν ἀπὸ
 Βαρβάσινα μέχρι Ἀγίου Γεωργίου. Τὸ τάγμα εὐρίσκεται εἰς ἐπιφυλακὴν.
 Τὴν ἑσπέραν τῆς 7ης Σεπτεμβρίου ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης διὰ νὰ ἀποδεί-
 ξῃ καλὴν διάθεσιν ἐξεκένωσε ὅλες τὶς φυλακὰς ἀπὸ τοὺς ἐπικινδύνους κομμου-
 νιστὰς πὸν εἶχε προληπτικῶς συλλάβει καὶ ὅλοι ἀπελευθερώθησαν.

4. Παρὰ ταῦτα, ὅμως, οἱ κομμουνισταί δὲν ἀλλάζουν, τὸ πρόγραμμά των.
 Τὴν 5.30 πρωῒνῃ τῆς 8ης Σεπτεμβρίου 1944 ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ Πύργου.
 Βιάζονται νὰ σκοτώσουν Ἕλληνας. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπιτιθεμένων οἱ Νικ.
 Μαντουῆκος καὶ Κοτσογιανόπουλος. Ἡ ἐπίθεσις ἤρχισε ἐναντίον τῶν ἐξωτερι-
 κῶν φυλακίων τῆς πόλεως καὶ ἐναντίον τοῦ τμήματος ἀσφαλείας. Οἱ κομμου-
 νισταί τοὺς ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ τοὺς ὁποίους εἶχαν βιαίως ἐπιστρατεύσει νὰ πο-
 λεμήσουν δῆθεν κατὰ τῶν Γερμανῶν, τοὺς κατευθύνουν ἐδῶ κατὰ τοῦ Πύρ-
 γου, ὅπου εἶναι μόνον Ἕλληνας. Ἐχουν ἀναγκάσει ἐπίσης πολλοὺς ἀπὸ τὰ γύ-
 ρω χωριά νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν μάχην, διὰ νὰ τοὺς ἔχουν συνενόχους εἰς τὸ
 ἔγκλημα καὶ τὴν προδοσίαν. Οἱ ἀμυνόμενοι κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των.
 Βάλλουν καταιγιστικῶς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων. Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος
 ταγματάρχης Κοκκώνης ἐθεώρησε καθῆκον του νὰ ἐπιθεωρήσῃ καὶ νὰ ἐμψυ-
 χώσῃ τοὺς ἄνδρες τοῦ φυλακίου τοῦ «Νεκροταφείου» καὶ ἔσπευσε ἐκεῖ μὲ μο-
 τοσυκλέταν. Καθ' ὁδόν, ὅμως, καὶ ἔξω τοῦ «Νεκροταφείου» ἐβλήθη ὑπὸ ἐνέ-
 δρευόντων κομμουνιστῶν καὶ ἔμεινεν ἄπνους ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Οἱ ἄνδρες τοῦ φυ-
 λακίου τοῦ «Νεκροταφείου» κατάρθωσαν νὰ ἐξουδετερώσουν τοὺς ἐπιτιθεμέ-
 νους καὶ νὰ περισυλλέξουν τὸ πτώμα τοῦ διοικητοῦ των. Τὸ γεγονός τοῦ θανά-
 του τοῦ διοικητοῦ ταγματάρχου Κοκκώνη ἀπεκρύβη ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τοῦ τάγ-
 ματος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταί διὰ νὰ ἀπο-
 θαρρύνουν τοὺς ἄνδρες τοῦ τάγματος διαλλαλοῦσαν τὸ γεγονός μὲ χωνιά συ-
 νεχῶς.

Οἱ κομμουνισταί κατάρθωσαν νὰ καταλάβουν τὸ φυλάκιον τοῦ Ἀγίου
 Παντελεήμονος καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν δεξαμενὴν.

Ἐπιτίθενται ἐπίσης κατὰ τοῦ κτιρίου τοῦ γυμνασίου ὑρρέων, ὅπου ἦτο

ὁ ὅς λόχος ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Νικ. Κοσμιόπουλον ἀλλὰ ἀποκρούονται. Πίπτει, ὅμως, ἥρωϊκῶς μαχόμενος ὁ ὑπολοχαγὸς Νικ. Κοσμιόπουλος. Ἐπίσης ἔπεσαν ἥρωϊκῶς μαχόμενοι ὁ ἔφεδρος ἀνθυπίαρχος Δημ. Παπαγεωργίου καὶ ὁ ἔφεδρος ἀνθ)ρχος Γ. Κορίζης. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ λόφου Ἐπαρχείου ὅπου ἔπεσε γενναίως ὁ ὁμαδάρχης Γ. Τορέγας.

Ἐπιτίθενται κατὰ τῆς διλοχίας τοῦ τάγματος εἰς θέσιν «Ἅγιος Διονύσιος». Ἀλλὰ ἀποκρούονται ἥρωϊκῶς ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τῆς διλοχίας ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ ὑπ)γοὶ Μωραΐτης καὶ Θεοδωρόπουλος. Ἀλλὰ οἱ δολοφόνοι κομμουνισταὶ κατῶρθωσαν νὰ ἐξουδετερώσουν τὸ ἐκ 5 ἀνδρῶν φυλάκιον «Ἀσυράτου» εἰς θέσιν «Ἀγκινάρα», ὅπου ἔπεσαν ἥρωϊκῶς μαχόμενος καὶ ὁ ἀνθ)στής πεζ. Δημοσθένης Κατσιάκας. Τὸ φυλάκιον «Λιθαράκια» ἀμύνεται ὑπὸ τὸν ἐπιλοχίαν Δημ. Μτακατσέλον. Τὸ φυλάκιον τῆς οἰκίας Κύτταρη ὑπὸ τὸν ὑπ)γὸν Φουντᾶν μάχεται ἥρωϊκῶς.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπροχώρησαν καὶ ἐξουδετέρωσαν τὸ τμήμα ἀσφαλείας χωρ)κῆς καὶ ἔβαλαν φωτιὰ στὸ κτίριον ὅπου ἐστεγάζετο, τὸ ἀπόγευμα δέ, διὰ τῆς ὑπονόμου κατῶρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ κτίριον τοῦ Δημαρχείου εἰς τὴν πλατεῖαν. Τέτοιο πείσμα ἂν εἶχαν κατὰ τῶν Γερμανῶν:... Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐπιτελικὰ σχέδια ἐπιθέσαν μόνον κατὰ τῶν Ἑλλήνων εἶχαν ἐτοιμάσει.

Οἱ κομμουνισταὶ θάλλοντες, πλέον, ἀπὸ τὸ Δημαρχεῖον ἐδολοφόνησαν τὸν ἀνθ)στήν χωρ)κῆς Τηλέμαχον, ὅστις ὑπεστήριξε μὲ 5 ἄνδρες τὸν πρὸ τῆς πλατείας χώρον καὶ τὸν δρόμον πρὸς τὸ διοικητήριον. Εἷς τὸ διοικητήριον ἦτο ὁ ὑπ)γὸς Ἀθ. Ψυχαινὸς μὲ τοὺς λίγους ἄνδρες. Εἰς τὸ γυμνάσιον ἀρρένων ἐμάχετο ἥρωϊκῶς ὁ ὅς λόχος ὑπὸ τὸν ὑποδιοικητὴν τοῦ τάγματος ταγματάρχην Μιχ. Λεδελετάκην. Ὁ ὑπ)γὸς Ἀθ. Ψυχαινὸς διὰ νὰ ἐπιτύχη ἀπελευθέρωσιν τοῦ Δημαρχείου μεταβαίνει εἰς τὸ γυμνάσιον ἀρρένων, συνεννοεῖται μὲ τὸν ταγματάρχην Δεδελετάκην καὶ ὄλοι μαζί μὲ 10 ἄνδρες καὶ ὀπλοπολυβόλα κατορθώνουν μὲ θυελλώδη ἐξόρμησιν νὰ ἐπιτύχουν ἀνακατάληψιν τοῦ Δημαρχείου. Ἀπὸ ἐκεῖ κατορθώνουν νὰ φθάσουν εἰς τὸ κτίριον τῆς διοικήσεως χωροφυλακῆς, ὅπου εὗρηκαν νεκρὸν ἕναν ἐνωματάρχην καὶ τραυματίαν τὸν ταγματάρχην χωροφυλακῆς Σακελλαρίου. Ὁ τραυματίας Σακελλαρίου μεταφέρεται εἰς τὸ Ἵπ)μα Ἐθνικῆς Τραπέζης πρὸς περίθαλψιν. Τὸ κέντρον τῆς πόλεως ἔχει ἀπελευθερωθῆ. Κατευθύνονται, πλέον, ὄλοι εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἐπαρχείου ὅπου εἶχαν φθάσει καὶ τὰ τμήματα τῆς διλοχίας. Ἐχει πλέον νυκτώσει. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 8ης πρὸς 9ην Σεπτεμβρίου νέα ἐπιθεσίς των. Οἱ κομμουνισταὶ τηροῦν τώρα καὶ ἄλλην καταστροφικὴν τακτικὴν. Βάζουν φωτιὰ παντοῦ διὰ νὰ δημιουργοῦν ζώνην πυρὸς εἰς τοὺς ἀμυνομένους καὶ νὰ ἐπιτύχουν ἀποθάρρυνσίν των. Πολλοὶ χωροφύλακες καίονται ζῶντες, μέσα εἰς τὰ κτίρια ὅπου μάχονται εἰς τὰ οἰκήματα πέριξ τῆς Δημαρχίας, εἰς τὸ τμήμα μεταγωγῶν καὶ εἰς τὸ γραφεῖον Γεωργικῆς Ἱπηρεσίας.

Ἡ πόλις τοῦ Πύργου καταστρέφεται. Τὰ πυρομαχικὰ τῶν ἀμυνομένων ἐξαντλοῦνται. Πρὸ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τὸ ἀπόγευμα τῆς 9ης Σεπτεμβρίου ἀποφασίζεται ἡ ἐκκένωσις τῆς πόλεως καὶ ἡ ἀναχώρησις διὰ Πάτρας.

Ἐποὺ ἐλήφθησαν ὅλα τὰ μέτρα ἀσφαλείας καὶ ἔγινε διανομὴ ὄλων τῶν ὑπαρχόντων πυρομαχικῶν τὴν 9ην μ.μ. τῆς 9ης Σεπτεμβρίου ἐγένετο ἡ ἐκκίνησης τῆς φάλαγγος πρὸς Πάτρας, μέσῳ Κατακόλου, διὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν ἐτόλμησεν ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν ἀναχωρούντων ἀνδρῶν πρὸς Πάτρας.

6. Οἱ κομμουνισταὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν Πύργον ἐφαρμόζουν τὸ ἴδιον πρόγραμμά των. Κατευθύνονται ἀμέσως εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀνεύρουν τοὺς τραυματίες διὰ νὰ τοὺς δολοφονήσουν. Αὐτοί, ὅμως, εἶχαν διασωθῆ ἀπὸ τὸ τάγμα, διότι τοὺς μεταφέρουν εἰς Πάτρας.

Κατορθώνουν, ὅμως, νὰ ἀνεύρουν τὸν ὑπίαρχον Ἀναστάσιον Κριτσέλην, τὸν γνωστὸν ὄπλαρχηγὸν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ἦτο τραυματίας καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ Πάτρας παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν συναδέλφων του, ὑποθέτων ὅτι οἱ κομμουνισταὶ θὰ τὸν ἐσέβοντο. Μόλις, ὅμως, τὸν ἀνεύρουν τὸν ἐδολοφόνησαν. Συλλαμβάνουν μετὰ τὸν τραυματίαν ταγματάρχην χωροφυλακῆς Σακελλαρίου καὶ τὸν δολοφονοῦν καὶ αὐτόν. Εἰς τὸν περίβολον τοῦ νεκροταφείου οἱ κομμουνισταὶ σφάζουν ἄνω ἀπὸ 20 ἄνδρες τοῦ τάγματος τοὺς ὁποίους εἶχαν συλλάβει αἰχμαλώτους. Συλλαμβάνουν ἄλλα ἐπιφανῆ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως καὶ πολλὰ γυναικόπαιδα. Ἄλλους τοὺς συγκεντρώνουν εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ σταθμοῦ Κατακόλου, ὅπου προετοίμαζον σφαγὴν τῶν μίαν νύκτα. Ἐπὶ ἄλλων πατριωτῶν εἰδοποιήθησαν ἀμέσως τὰ μέλη τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου εἰς Ὀλυμπίαν καὶ ἔσπευσεν ἀμέσως ὁ Βασιλεὺς Καλαντζῆς ὡς μέλος τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου καὶ μετὰ τὸ περιστροφὸν ἀνὰ χεῖρας, παρουσιαζόμενος ὡς ἐκπροσωπῶν τοὺς συμμάχους, κατώρθωσεν νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ὁμαδικὴν σφαγὴν τῶν κρατουμένων. Ἄλλους οἱ κομμουνισταὶ μετέφεραν εἰς τὸ στρατόπεδόν των εἰς Βαρβάσαινα, ὅπου ἦσαν ὁ πρόεδρος Δικηγορικῆς Συλλόγου Πύργου Δημ. Φωτόπουλος, ὁ ἐπόπτης συνεταιρισμῶν Ἡλείας Κων)νος Ψυχαινός, ὁ νομοκτηνίατρος Βασ. Κοῦκος κ. ἄ. Κλεισμένοι εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον Βαρβάσαινας ὑποφέρουν τὰ πάνδεινα. Ἐκεῖ μέσα δολοφονοῦν τὸν Δημ. Φωτόπουλον δικηγόρον, τὸν Κων. Ψυχαινὸν ἐπόπτην συνεταιρισμῶν κ. ἄ.

Κρίνομεν σκόπιμον νὰ σημειώσωμεν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ προσεπάθησαν καὶ εἰς τὸν Πύργον νὰ ἐξαφανίσουν ἐκλεκτοὺς ἐθνικιστάς, ἵνα μὴ γίνον ἐμπόδια μετὰ, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός των. Ἴδου τί γράφει σχετικῶς ὁ Κ. Καραλῆς, δικηγόρος ἐκ Πύργου, εἰς τὸ βιβλίον του «Ἱστορία τῶν δραματικῶν γεγονότων Πελοποννήσου 1943 - 1949»:

«...Μετὰ πάροδον τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς πόλεως εἰς χεῖρας τῶν κομμουνιστῶν ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία ἐπειγομένη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκκαθάρισιν... παρέτεμπεν πολλοὺς ἐκ τῶν συλληφθέντων νὰ δικασθοῦν ὑπὸ «ἀνταρτοδικεῖον» τὸ ὁποῖον συνέστησαν ἀμέσως μετὰ τὴν κατηγορίαν ὅτι συνειργάσθησαν μετὰ τοὺς κατακτητὰς καὶ τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Ἡ δίκη... δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο παρὰ μία δικαστικὴ σκηνοθεσία, παρωδία δίκης. Τὴν αἴθουσαν τοῦ δικαστηρίου εἶχον κατακλύσει ἀσφυκτικῶς ἑκατοντάδες μαινομένων κομμουνι-

στῶν, οἱ ὅποιοι μὲ οὐρλιάσματα καὶ κραυγὰς κατηύθυνον τὴν διαδικασίαν. Ἐάν τις τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας ἢ τῆς υπερασπίσεως ἐτόλμα νὰ εἶπη τι ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων ἀπεδοκιμάζετο ἀγριῶς ὑπὸ τοῦ μαινομένου ἀκροατηρίου, ἢ κατάθεσις του διεκόπτετο ἀπὸ τὰς κραυγὰς καὶ τὰ οὐρλιάσματα καὶ τότε πλέον δὲν ἠκούετο τίποτε ἄλλο μέσα εἰς τὴν αἴθουσαν παρὰ αἱ λέξεις:

— Θά—να—τος, θά—να—τος, στοὺς προδότες.

Ἡ ἐξόντωσις τῶν κατηγορουμένων εἶχεν ἀποφασισθῆ ἀπὸ τὴν κομματικὴν ἡγεσίαν τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ εἶχε στήσει τὴν ἀγχόνην διὰ τοὺς περισσοτέρους πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως. Τὸ ὑπὸ τὸν Μαντούκον «ἀνταρτοδικεῖον» ἐκλήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ρόλον, νὰ τραβήξῃ τὸ σχοινὶ καὶ νὰ σφιξῇ τὴν θηλειὰν γύρω ἀπὸ τὸν λαμὸν τῶν μελλοθανάτων. Ὅλα τὰ «ἀνταρτοδικεῖα» ποὺ συνεκροτήθησαν τότε εἰς τὰς Καλάμας καὶ Πύργον δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν κατὰ τὸν νόμον ἀνεπιηρέαστα καὶ κατὰ συνείδησιν, ἀλλ' ἦσαν ὑποχρεωμένα καὶ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ δὲν ἦτο τότε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἐπιθυμία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Τὸ ἀνταρτοδικεῖον τοῦ Πύργου ὑπὸ τὸν Μαντούκον καὶ τὸν Σπυρόλαον ἐξετέλεσε τὸν ρόλον του, ἐξεπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐγκαθήμενων, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς δίκης τὴν κεφαλὴν τῶν κατηγορουμένων, ἐπὶ πίνακι. Ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη κατὰ τὰ μεσάνυκτα τῆς 13ης Σεπτεμβρίου καταδικασθέντων εἰς θάνατον, ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν κάτωθι: Βασ. Γιαννόπουλος, Παῦλος Λιαρόπουλος δικηγόρος, Γ. Πετρόπουλος, δικηγόρος, Φ. Σοφιανόπουλος, δικηγόρος, Δημ. Καλογερόπουλος, δικηγόρος, Π. Πάσχος, Β. Ψαχοῦλιας, Ἀνδρέας Ψαχοῦλιας, Διον. Ἀθανασακόπουλος, Γ. Πλαστουργὸς κ.ἄ. Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας οἱ καταδικασθέντες εἰς θάνατον ἐξετελέσθησαν, τῆς ποινῆς τῶν ἀνασταλείσης δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ στρατηγείου ΕΛΑΣ Πελοποννήσου. Ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία ἐπιθυμοῦσα νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐκτέλεσις τῶν καταδικασθέντων εἰς θάνατον, ἀποφασίζει καὶ θέτει εἰς ἐφαρμογὴν τὸν ἀνεύθυνον τρόπον ἐκτελέσεώς των. Παρεσκεύασε τὴν ἐπομένην ἐπιμελῶδ ἕνα πλῆθος ἀγανακτησμένου λαοῦ, τὸ ὅποιον ἐν διαδηλώσει ὠπλισμένον μὲ ρόπαλα, μαχαίρας καὶ τσεκούρια κατηυθύνετο μαινόμενο πρὸς τὰς φυλακὰς ἀποθήκας Σ.Π.Κ. ὅπου ἐκρατοῦντο οἱ μελλοθάνατοι. Τὸ πλῆθος αὐτὸ ποὺ ἔμοιαζε σὰν θολυμένο καὶ ἀφρισμένο ποτάμι προχωροῦσε πρὸς τὰς φυλακὰς ἀκράτητο κραυγάζον: Θάνατος, θάνατος στοὺς προδότες, φωτιά καὶ τσεκούρι.

Οἱ διαδηλωταὶ ἔφθασαν πρὸ τῶν ἀποθηκῶν Σ.Π.Κ. Ὅταν ἔφθασαν πρὸ τῆς μεγάλης αὐλῆς τῶν ἀποθηκῶν οἱ φρουροὶ ἐλασίτες ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν καὶ ὀλόκληρο τὸ μαινόμενο πλῆθος εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ περιβόλου καὶ ἤρχισε νὰ κτυπᾷ τὰς θύρας τῶν διαμερισμάτων, ὅπου ἐκρατοῦντο οἱ μελλοθάνατοι. Τὴν στιγμὴν, ὅμως, ἐκείνην κατέφθασε ὁ ταγματάρχης Μαντούκος, εἰδοποιηθεὶς ὑπὸ συγγενῶν τῶν κρατούμενων, ὅστις κρατῶν τὸ πιστόλιόν του εἰς χεῖρας καὶ πυροβολῶν πρὸς ἐκφοβισμόν, κατῴρθωσε νὰ διαλύσῃ τοὺς διαδηλωτὰς καὶ νὰ διασώσῃ τὴν ὑστάτην στιγμὴν τοὺς μελλοθανάτους. Οὕτω ἡ

ἔγκαιρος καὶ θαρραλέα ἐπέμβασις τοῦ ταγματάρχου Μαντούκου ἐματαίωσε τὸ ἐπιμελῶς ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας παρασκευασθὲν ἔγκλημα»,

Ἐχρειάζετο πράγματι μεγάλη γενναιότης τότε νὰ ἀντισταθῇ κανεὶς εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν κομμουνιστῶν ποὺ ἤθελαν ὅλα νὰ γίνουσι συντριμμία. Εἶχαν μεγάλον πατριωτισμὸν καὶ μὲ ὑψηλὸν φρόνημα καὶ ἀγάπην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἐτόλμησαν τότε, μολοντί εὐρίσκοντο εἰς τὸ ΕΛΑΣ, νὰ ἀντιταχθῶν εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἡγετῶν τοῦ Κ.Ε. πρὸς δολοφονίαν περισσοτέρων ὅσον τὸ δυνατὸν Ἑλλήνων. Καὶ ἐδῶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Στρατηγείου ΕΛΑΣ Πελοποννήσου καὶ ἡ σωτήρια ἐπέμβασις τοῦ ταγματάρχου Μαντούκου διὰ τὴν διάσωσιν τῶν καταδικασθέντων ἀποδεικνύουσι ὅτι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ ΕΛΑΣ δὲν ἦσαν ὅλοι κομμουνισταί. Προσθέτομεν αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καὶ ἐδῶ διὰ μερικῶν ποὺ ἀγνοοῦν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν.

7. Οἱ ἀναχωρήσαντες διὰ Πάτρας ἄνδρες τοῦ τάγματος κατώρθωσαν νὰ φθάσιν εἰς Πάτρας καὶ νὰ διασωθῶν τελικῶς ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν κομμουνιστῶν. Μετεφέρθησαν εἰς Ἄραξον μετ' ἄλλων ταγμάτων, Ἀγρινίου, Ναυπακτίας καὶ ὑπολειμμάτων τοῦ συν)τος 5)42 κ.ἄ. καὶ ἐκεῖθεν τὴν 12ην Δεκεμβρίου 1944 εἰς Πάτρας, ὁπότε μὲ πλοῖον τὴν 13ην Δεκεμβρίου ἔφθασαν εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱταλίαν, ὁπόθεν ἐπέστρεψαν εἰς Ἑλλάδα τὸν Ἀπρίλιον 1945. Οἱ κομμουνισταί τότε εἶχαν πλεόν νικητὴ ὀριστικῶς καὶ εἶχαν παραδόσει τὰ ὄπλα. Ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἐλεύθερη, χωρὶς κανέναν κατακτητὴν.

9.— ΤΑΓΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΑΤΡΩΝ

α) Συγκρότησις τοῦ Τάγματος

1. Διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πατρῶν ἀνέλαβεν ὁ συνταγματάρχης Νικόλαος Κουρκουλάκος ἐκ Πύργου δήμου Λακωνίας. Εἰς Πάτρας ἔφθασε τὴν 11ην Ἰανουαρίου 1944 ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μὲ 600 ἄνδρας καὶ μὲ τοὺς ἐξῆς ἀξιωματικούς: Ταγματάρχην Γ. Κοκκῶνην ἀπὸ τὴν Ὀλυμπίαν, ταγματάρχην Ι. Καφετζόπουλον ἐκ Μεσσήνης, λοχαγὸν Θεόδωρον Λεοντακανάκον ἀπὸ Μάνην, λοχαγὸν Δημ. Γιαννόπουλον ἀπὸ Λαγκαδία κ.ἄ.

2. Τὴν 2αν Φεβρουαρίου 1944 ἐνεργεῖ προαιρετικὴν ἐπιστράτευσιν καὶ κατατάσσονται ἄλλοι 600 στρατιῶται. Μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως κατετάγησαν εἰς τὸ τάγμα ἀσφαλείας Πατρῶν ἄνω τῶν 2.500 ἀνδρῶν. Ἐκεῖ, δέ, κατέφυγον τὴν 17)4)44 καὶ ὀλίγα διασωθεῖσαι δυνάμεις ἀπὸ τὸ Σύνταγμα 5)42 τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Γ. Καπετζώνην, μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν εἰς Φθιώτιδα κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 καὶ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ψαρροῦ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐπίσης εἰς τὸ τάγμα ἀσφαλείας Πατρῶν κατέφυγον καὶ εὐρέθησαν ἐν ἀσφαλείᾳ αἱ δυνάμεις τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πύργου καὶ Ναυπάκτου καὶ

χιλιάδες καταδιωκομένων στελεχῶν τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου, τῆς Αἰτωλοακαρνανίας καὶ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Λευκάδος.

Μεταξὺ αὐτῶν καὶ οἱ ἀξιωματικοί: ταγματάρχης Γ. Παλλαντᾶς, ταγματάρχης Γ. Οἰκονόμου, ταγματάρχης Χατζησταματίου, ταγματάρχης Κλαμερῆς, ταγματάρχης Κρατῖνος Ζαλοκώστας καὶ λοχαγὸς Παπαδημητρίου. Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος ἀνέλαβε πρωτοβουλίαν συνεκροτήθη δὲ τὸν Μάρτιον 1944 τάγμα ἀσφαλείας εἰς Κόρινθον ὑπὸ τὸν Κουτσαῖον, καὶ εἰς Ἀργίριον ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Τολιόπουλον καὶ τὸν Ἀπρίλιον 1944 εἰς Ναύπλιον ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Ὅρφανίδην.

β) Ἐγκλήματα κομμουνιστῶν καὶ ἄμυνα

1. Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 23ην Φεβρουαρίου 1944 εἰς Δεμέστιχα Πατρῶν συνέλαβον 33 ἄνδρες τοῦ τάγματος ἀσφαλείας Πατρῶν καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐβασάνισαν ἐπὶ δύο μῆνες τοὺς ἐδολοφόνησαν τὴν 17ην Ἀπριλίου 1944, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς θέσιν Καρδαρύτση Δεχουνίου, τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἡμέραν ποὺ ἄλλοι κομμουνισταὶ μὲ τὸ ἴδιον σχέδιον ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ 5)42 τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ εἰς Φθιώτιδα, ὅτε καὶ ἐδολοφόνησαν τὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν.

2. Οἱ κομμουνισταὶ συνεπεῖς πρὸς τὴν τακτικὴν τῶν νὰ προτείνουν «συναντήσεις», «συμβιβάσμούς» συμφιλίωσιν» καὶ συνεννόησιν», ἔπειτα ἀπὸ κάθε δολοφονικὴν ἐπίθεσιν τῶν καὶ ἐπίσης πρὸ πάσης ἄλλης ἐπιθέσεως τῶν, προσεκάλεσαν κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου 1944 τὸν συνταγματάρχην Κουρκουλάκον διὰ νὰ συναντηθοῦν ἔξω τῶν Πατρῶν πρὸς «εἰρηνικὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν τῶν...». Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ ὠρίσθη συνάντησις ἡ 2α Ἀπριλίου 1944 εἰς Χαλανδρίτσαν. Παρέλαβεν ἀπὸ τὴν Πάτραν ἕναν ἀξιωματικὸν Α.Π. Πατρῶν καὶ ἀνεχώρησεν παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἀξιωματικῶν του, διότι διέτρεχε ἐκεῖ ἄμεσον κίνδυνον ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν τῶν κομμουνιστῶν. Ἐφθάσε εἰς Χαλανδρίτσαν τὴν 2αν Ἀπριλίου 1944, ὅπου εἰς παρατεθὲν γεῖμα ἦσαν ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος, ὁ ἀστυνόμος Α.Π. καὶ ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ - Κ.Κ.Ε. ὁ Ι. Σέρβος ἀντισυνταγματάρχης ἐκ Κερκύρας, ὁ Βλάσσης Ἀνδρικόπουλος, ἀντισυνταγματάρχης ἐ.ἀ., ὁ καπετάνιος «Θόδωρος» καὶ ἡ Ζωὴ Κουμανιώτου. Πλησίον τοῦ συνταγματάρχου Κουρκουλάκου εὐρίσκετο ὁ ἀντισυνταγματάρχης Ι. Σέρβος δ)τῆς τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐκεῖ κοντά, ὅπως ἦτο μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι, κλαίων σιγὰ σιγὰ, ἔλεγε εἰς τὸν συνταγματάρχην Κουρκουλάκον πῶς ἐνεπλάκη εἰς τὸ ΕΛΑΣ μὲ τοὺς κομμουνιστάς, καπεταναίους καὶ πολιτικούς καθοδηγητάς, ἐνῶ εἶχε ἔλθει μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Γερμανοὺς. Ὁ παρευρισκόμενος καπετάνιος «Θόδωρος» ἀντελήφθη τὴν συνομιλίαν αὐτὴν καὶ ἀπευθυνόμενος μὲ ὀργὴν καὶ χολὴν εἰς τὸν ἀντισυνταγματάρχην Σέρβον:

—«Ποῖος σοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ ὀμιλήσῃς χωρὶς ἄδειαν;»

— «Καὶ χωρὶς ἄδειαν καὶ μὲ ἄδειαν ὅ,τι εἶχα νὰ εἰπῶ τὸ εἶπα»: ἀπήντησεν μὲ θλίβην καὶ πόνον ὁ ἀντισυνταγματάρχης Σέρβος...

(Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν πῶς οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐδολοφόνησαν κατὰ τὴν μάχην τῆς Καλαμάτας τὴν 9ην Σεπτεμβρίου 1944).

Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος ἀντελήφθη, πλέον, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ συνομιλίας μὲ ἴσους ὄρους καὶ ἀμοιβαῖον σεβασμόν, ἀφοῦ μεταξὺ τῶν δὲν εἶχαν σεβασμόν καὶ ἐμπιστοσύνην οἱ προσκαλέσαντες. Σηκώνεται καὶ ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν καπετάνιον «Θόδωρον» τοῦ εἶπε:

— «Εἶσθε προδότες. Εἶσθε δολοφόνοι. Σκοτώνετε χωρὶς λόγον Γερμανοὺς διὰ νὰ σκοτώσουν μετὰ τοὺς Ἕλληνας. Ἡ ἱστορία θὰ σᾶς γράψῃ ὡς νέους ἐφιάλτες».

— Εἶσαι προδότης, κύριε Κουρκουλάκο! Ἐδῶ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃς διὰ συμφιλίωσιν. Γιατί ἦλθες ἐδῶ; ἐρώτησε ὁ καπετάνιος «Θόδωρος».

— Ἦλθα ἐδῶ νὰ σᾶς εἰπῶ νὰ σταματήσετε νὰ δολοφονῆτε ἕναν Γερμανόν, γὰ νὰ μὴ μᾶς σκοτώνουν τοὺς Ἕλληνας! ἀπήντησεν ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος.

— Ἐμεῖς θὰ ἐξακολουθοῦμε νὰ δολοφονοῦμε! ἐτόνισεν ὁ καπετάνιος «Θόδωρος».

Ἡ συνάντησις πλέον εἶχε λήξει. Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος μὲ τὸν ἀστυνόμον ἀναχωροῦν ἀμέσως διὰ Πάτρας. Μόλις ἐπρόλαβαν καὶ πέρασαν ἀπὸ τὸ φυλάκιον τῆς «Κοιμᾶρας», οἱ κομμουνισταὶ μετενόησαν πὺ τὸν ἄφησαν καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ἄλλὰ εἶχαν σωθῆ. Εἶχαν ἄραγε ἐκκληρώσει καμμίαν ἀποστολήν; Ὁφέλησαν; ἴσως. Πάντως ἦτο μία ἐπικίνδυνος ἄλλ' ἠρωϊκὴ περιπέτεια. Ἦτο μία φωνὴ κατὰ πρόσωπον εἰς τοὺς προδότας καὶ δολοφόνους.

3. Κατὰ τὸν Μάρτιον 1944 οἱ κομμουνισταὶ καταστρώνουν σατανικὸν σχέδιον διὰ νὰ ἐξοντώσουν τὰ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως τοῦ Νομοῦ Ἀχαΐας. Εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς τῆς 25ης Μαρτίου 1944 (τὴν 20.3.1944) ἀποφασίζουν καὶ ἀντικαθιστοῦν τοὺς ὑπευθύνους καὶ τὰ μέλη τῶν ἐπιτροπῶν ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΟΠΛΑ κλπ. ὄλων τῶν χωριῶν μὲ γνωστοὺς ἐθνικόφρονας, ἀναπήρους πολέμου, ἐφέδρους ἀξιοματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τοῦ πολέμου 1940—41. Συντάσσουν μίαν κατάστασιν ὄλων τῶν νέων προσώπων, ἐν ὄλῳ 2500 περίπου, καὶ καταλλήλως τὴν ἀποστέλλουν εἰς τοὺς Γερμανοὺς Πατρῶν, μὲ τὴν πληροφορίαν ὅτι «πρόκειται περὶ ἐπικινδύνων κομμουνιστῶν μὲ ἡγετικὰς θέσεις κλπ.», ὅποτε θὰ ἐπροκάλουσαν τὴν σύλληψιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἐθνικιστῶν, τὴν σωτηρίαν τῶν κομμουνιστικῶν στελεχῶν καὶ τὴν αὔξησιν τῆς ἀθλιότητος καὶ τῶν ὁπαδῶν των. Θὰ ἐγράφοντο πλέον ὄλοι εἰς τὸ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας, ὡς θύματα πλέον τῶν Γερμανῶν. Οἱ Γερμανοὶ ἐπίστεψαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κομμουνιστῶν. Τὴν 15ην Ἀπριλίου 1944 παρέδωκαν τὴν κατάστασιν αὐτὴν εἰς τὸν συνταγματάρχην Κουρκουλάκον διὰ νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ νὰ τοὺς ἐκτελέσῃ. Ἐγνωρίζαν οἱ Γερμανοὶ τὰ ἀντικομμουνιστικὰ φρονήματα τοῦ Κουρκουλάκου καὶ ἦσαν βέβαιοι

ὅτι θὰ ἐξετελεῖτο. Ἄλλὰ δὲν ἐγνώριζον καὶ τὰ ἐθνικά του φρονήματα.

Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος ἐξετάζει μὲ προσοχὴν τὸ θέμα καὶ ἀντιλαμβάνεται ὅτι πρόκειται περὶ κομμουνιστικῆς πλεκτάνης καὶ δολιότητος. Ἐξετάζει εἰς τὰ χωριά τὰ παρουσιαζόμενα ὡς «ὑπεύθυνοι τοῦ Εἰ.Α.Μ.», ὡς «φρούραρχοι τοῦ Ε.Λ.Α.Σ» κλπ. καὶ βεβαιώνεται ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τῶν καλυτέρων νοικοκυραίων, περὶ τῶν θερμοτέρων ἐθνικιστῶν, περὶ τῶν πολεμιστῶν τοῦ 1940—41, πὸν εἶχαν ὀρισθῆ μόλις πρὸ ἑνὸς μηνός, τὴν 20.3.1944, μὲ τὸν δόλιον σκοπὸν τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἐκκαθαρισθοῦν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ὡς κομμουνισταί.

Μετὰ τὴν ἐξακριβώσιν τοῦ γεγονότος τούτου, διὰ νὰ παραπλανήσῃ τοὺς Γερμανοὺς, διέταξε νὰ συλληφθοῦν μερικοὶ ἀπὸ τὰ χωριά καὶ ἀπὸ τὸν κομμουνιστικὸν κατάλογον καὶ ἀμέσως μετὰ νὰ ἐπανέλθουν ὅλοι εἰς τὰ χωριά των σῆρι καὶ ἀβλαβεῖς, πρὸς μεγάλην λύπην τῶν κομμουνιστῶν.

4. Τὴν 11ην Ἀπριλίου 1944 οἱ Γερμανοὶ ἐπρόκειτο νὰ ἀρχίσουν ἐπιχείρησιν εἰς Σοῦλι Ἀχαΐας καὶ νὰ συλλάβουν τὴν ἐκεῖ ἀγγλικὴν ἀποστολήν. Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος, πληροφορηθεὶς σχετικῶς, εἰδοποίησε σύνδεσμόν του ἐγκαίρως καὶ ἀνεχώρησεν ἡ ἀποστολὴ καὶ δὲν συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

5. Κατὰ τὰ μέσα Ἀπριλίου 1944 ἀπὸ τὸ τάγμα Πατρῶν ἀνευρέθη εἰς περιφέρειαν Ἐρμιάνθου Καλαβρυτῶν διαταγὴ τοῦ Ρωσικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου καὶ τοῦ ΚΚΕ πρὸς τοὺς καπεταναίους καὶ πολιτικοὺς καθοδηγητὰς τοῦ Εἰ.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ, ὅπου, μεταξὺ ἄλλων, περιείχετο ἡ ἑξῆς ὁδηγία: «Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συμπτώξεως τῶν γερμανικῶν τμημάτων πρὸς βορρᾶν, ἐὰν ἐνεφανίζοντο συμμαχικὰ τμήματα ἀποβιβαζόμενα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἢ προσγειούμενα ἐξ ἀέρος, νὰ τοὺς ἠδλώσετε: «Ἐδῶ εἶναι ἑλληνικὴ σοβιετικὴ δημοκρατία. Σύμμαχον Κράτος. Συνεπῶς δὲν δικαιούσθε νὰ παραμείνετε ἐφ' ὅσον δὲν σᾶς ἔχομεν προσκαλέσει ὡς σύμμαχον Κράτος». Ἐὰν συναντήσετε ἄρρησιν εἰς τὴν σύστασιν αὐτὴν, νὰ τοὺς μεταχειρισθῆτε ὡς ἐχθρούς».

Διότι ὑπῆρξεν ἡ γενικὴ αὐτὴ διαταγὴ καὶ κατεύθυνσις, κατεβλήθη ἡ προσπάθεια τοῦ ΚΚΕ διὰ τοῦ Εἰ.Α.Μ.—Ε.Λ.Α.Σ νὰ μὴ ὑπάρξῃ οὔτε μία ἐστία ἑλληνικοῦ τμήματος κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ δέ, ἐξηγεῖ καὶ τὴν πίεσιν Στάλιν πρὸς Τσώρτσιλ καὶ Τσώρτσιλ πρὸς Παπανδρέου διὰ τὴν ἀποκήρυξιν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας.

6. Τὴν 18ην Ἀπριλίου 1944 ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος μετέβη εἰς Λειβάρτζι Πατρῶν, ὅπου οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δολοφονήσει τοὺς 42 ἀστυφύλακας τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλους 30 χωροφύλακας καὶ μέλη τῶν οικογενειῶν των, μαζί μὲ τὸν ἀντ)γὸν πυροβολικοῦ Νικ. Τσερετσούλιαν ἀπὸ Βόδοδα Αἰγίου.

7. Τὴν 25ην Ἀπριλίου 1944 ἡ ἀγγλικὴ ἀποστολὴ, ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Στῆβενς, ἦτο εἰς θέσιν «Χάνι Πανοπούλου». Οἱ Γερμανοὶ ἐπρογραμμάτισαν ἐπιχείρησιν νὰ συλλάβουν αἰχμαλώτους ὅλα τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς μὲ ἀλεξιπτωτιστὰς Γερμανοὺς. Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος κατώρ-

θωσε νὰ πληροφορηθῆ τὸ γερμανικὸν σχέδιον καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ ἐγκαίρως τοὺς Ἄγγλους νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὸ «Χάνι Πανοπούλου» καὶ νὰ σωθοῦν.

8. Τὴν 19ην Μαΐου 1944 ὁ συνταγματάρχης Ν. Κουρκουλάκος, μετὸν ταγματάρχην Γ. Κοκκῶνην καὶ μετὰ δύναμιν ἀνδρῶν τοῦ τάγματος, ἔφθασεν εἰς Πύργον, ὅπου ἐγκατέστησε τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας Πύργου. Οἱ κάτοικοι ἐδέχθησαν μετὰ ἀνακούφισιν τὴν ἄφιξιν τοῦ τάγματος, διότι οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζουν κομμουνιστικὸν κράτος.

9. Τὴν 1ην Αὐγούστου 1944 οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τμήματος τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πύργου εἰς τὸ ἐργοστάσιον «Κλάρις—Κρασιά Ἀχαΐας» καὶ κατὰ τὴν γενομένην σύγκρουσιν οἱ κομμουνισταὶ ὑπεχώρησαν, ἀλλ' ἄφησαν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης 20 νεκροὺς των καὶ παρέλαβον ἄγνωστον ἀριθμὸν τραυματιῶν των. Ἐπίσης τὸ τάγμα εἶχε δύο νεκροὺς.

Κατὰ τὴν 15ην Σεπτεμβρίου 1944 ὁ Βελουχιώτης εἶχε δώσει ἐντολὴν νὰ ἐπιστρατευθοῦν καὶ ἐπεστρατεύθησαν 10.000 γυναικόπαιδα ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Πατρῶν, μαζί μετὰ μίαν κουβέρταν ἕκαστος καὶ μετὰ τροφὴν δύο ἡμερῶν καὶ μετὰ πρόγραμμα νὰ ἀρχίσουν οἱ κομμουνισταὶ γενικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Πατρῶν. Τὰ γυναικόπαιδα θὰ τὰ ἔβαζαν ἐμπρὸς των, ὥστε νὰ ἀναγκάσουν τοὺς ἀμυνομένους ἀνδρας τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν νὰ μὴ κτυπήσουν τὰ γυναικόπαιδα καὶ νὰ παραδοθοῦν. Ὁ συνταγματάρχης Κουρκουλάκος ἐπληροφορήθη ἐγκαίρως τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν καὶ τοὺς εἰδοποίησεν ὅτι θὰ ἐκτυποῦσεν ὁπωσδήποτε καὶ τὰ γυναικόπαιδα ἂν τὰ ἔβαζαν μπροστά των κατὰ τὴν ἐπίθεσιν. Ἡ ἀπειλὴ καὶ εἰδοποιήσις αὐτὴ ἐματαιώσεν τὸ κομμουνιστικὸν σχέδιον.

Μετὰ ταῦτα οἱ κομμουνισταὶ ἐνήργησαν πολλὰς νυκτερινὰς ἐπιθέσεις μετὰ πολλὰς ἀπώλειάς των. Εἷς μίαν ἐπίθεσιν των εἶχαν ἄνω τῶν 100 νεκρῶν, μετὰ ἄγνωστον ἀριθμὸν τραυματιῶν.

Δι' ὅλα αὐτὰ τὰ θύματα οἱ κομμουνισταὶ ἀδιαφοροῦσαν. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἐντολὴ τοῦ Βελουχιώτη καὶ τῶν ἀρχόντων του: «Νὰ καταλάβουν τὴν Πάτρα» καὶ ἅς σκοτωθῆ ἀπεριόριστος ἀριθμὸς Ἑλλήνων ἀπὸ τὰς ἐκατέρωθεν παρατάξεις. Διότι ἅς σημειωθῆ ὅτι καὶ οἱ ἀμυνόμενοι ἀνδρες τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν ἦσαν πάντοτε μόνον Ἕλληνας καὶ κανεὶς Γερμανός. Ὅπως καὶ οἱ ἐπιτιθέμενοι μόνον Ἕλληνας, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς καπεταναίους καὶ πολιτικούς καθοδηγητάς, πού, ἢ ἦσαν Βούλγαροι ἢ δὲν ἐσκέπτοντο ἑλληνικὰ καὶ ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὰ μετόπισθεν σὲ κάθε μάχη.

10.— Τὸ Διάγγελμα τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως τῆς 4ης Σ)βρίου 1944 εἶχεν δημιουργήσει κατάστασιν ἀπογνώσεως εἰς τὸν Λαὸν τῶν Πατρῶν. Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν εἶχε φθάσει τότε εἰς τοὺς 115.000 κατοίκους, λόγῳ τῆς συγκεντρώσεως ἐκεῖ χιλιάδων κατοίκων ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Πατρῶν. Οἱ κάτοικοι δι' ἐπιτροπῶν ζητοῦν νὰ μὴ ἀποχωρήσῃ τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας καὶ νὰ μὴ καταθέσουν τὰ ὄπλα, διότι ἐφοβοῦντο καὶ ἐγνώριζον

ὅτι ὁ Ἄρης Βελουχιώτης εἶχε προγράψει 30.000 κατοίκους τῶν Πατρῶν τοὺς ὁποίους θὰ ἐδολοφονοῦσε μὲ τὴν εἴσοδον τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν πόλιν. Εἶχεν ἐπίσης ἀποφασίσει τὴν πλήρη καταστροφὴν τῆς πόλεως διὰ τῆς ἀνατινάξεως τῶν μεγαλύτερων κτιρίων καὶ τοῦ λιμένος. Μία ἐπιτροπὴ ἐπιλέκτων κατοίκων μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἐφέτης Πατρῶν Γκολφινόπουλος εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸς κομμουνιστὰς τοῦ ΕΛΑΣ ἔξω τῶν Πατρῶν καὶ τοὺς παρεκάλεσε νὰ μὴ αἱματοκυλίσουν τὴν Πάτρα. Ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν:

— Ἐὰν δὲν ἐκδιώξετε τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας θὰ σφάξωμεν τὸν πληθυσμὸν καὶ θὰ πάθετε χειρότερα ἀπὸ ὅ,τι ἔπαθον εἰς τὴν Καλαμάταν, εἰς τὸ Μελιγαλᾶ καὶ τοὺς Γαργαλιάνους.

Ἡ ἐπιτροπὴ μετέφερε τὰ σχέδια καὶ τὶς ἀποφάσεις αὐτῆς τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὸν συντ)ρχὴν Κουρκουλάκον. Συνεφώνησαν ὅλοι καὶ ἐλήφθησαν σύντονα μέτρα ἀμύνης. Ἡ πόλις περιεβλήθη μὲ χαρακώματα καὶ συρματοπλέγματα. Τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας, ἡ Ἀστυνομία, ἡ Χωροφυλακὴ, ἔνοπλοι πολίται, ὅλοι ἀγρυπνοῦν μὲ τὰ ὄπλα στὰ χέρια, ἔτοιμοι νὰ ἀμυνθοῦν.

γ) Η ΠΑΤΡΑ ΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ

Τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας Πατρῶν μετὰ τὰς ἀλληπαλλήλους ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν Πατρῶν καὶ τὰ γνωστὰ ἐγκλήματά των, ἀποφασίζει νὰ λάβῃ ὅλα τὰ ἐπιβαλλόμενα στρατιωτικὰ μέτρα ἀμύνης, ἐν ὧν ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν καὶ πραγματοποιήσεως τῶν ἀπειλῶν τῶν κομμουνιστῶν περὶ νέων ἐπιθέσεων καὶ σφαγῶν. Ὁ συντ)ρχὴς Κουρκουλάκος, διοικητὴς τοῦ Ταγματος Ἀσφαλείας, ἐκήρυξε τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν εἰς κατάστασιν πολιορκίας καὶ τὴν 11ην Σ)βρίου 1944 ἔλαβε τὴν κάτωθι ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐκκοινοποίησε ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν Πατρῶν:

«Στρατιωτικὴ Διοίκησις Πατρῶν

11 Σ)βρίου 1944

1) Ἰδὼν τὸν νόμον ΔΞΘ καὶ τὰς διατάξεις τῆς Στρατιωτικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας.

Ἐν ὧν τῆς γενικῆς καταστάσεως τελευταίως καὶ κρίνων, ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν γεγονότων, ὅτι κίνδυνος ὑπάρχει διαταράξεως τῆς τάξεως ἐκ μέρους στοιχείων ἀνατρεπτικῶν, ἐπιδιωκόντων τὴν ἀνατροπὴν τῆς καθεστηκυίας τάξεως καὶ τοῦ διέποντος τὴν κοινωνίαν μας ἀστικοῦ καθεστώτος, ἀποφασισμένοι, δέ, πλήρως νὰ ὑπερασπίσω τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος καὶ λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν δυσχερῶν περιστάσεων, ὅσον ἀφορᾷ τὰς συνεννοήσεις μετὰ τῆς ὑπευθύνου Κυβερνήσεως τῆς Χώρας, ἀποφασίζω καὶ ἐντέλλομαι ἀπὸ σήμερον τὰ ἑξῆς:

1) Κηρύττω τὴν ὑπὸ τὴν Στρατιωτικὴν Διοίκησίν μου πόλιν τῶν Πατρῶν καὶ τὴν περιοχὴν αὐτῆς εἰς κατάστασιν πολιορκίας.

2) Πᾶν ἀδίκημα πραιτόμενον ὑπὸ στρατιωτικοῦ ἢ πολίτου κατὰ στρα-

τιωτικοῦ ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ παρ' ἐμοὶ ἐκτάκτου Στρατοδικείου Πατρῶν!

3) Πᾶν ἀδίκημα στρεφόμενον κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, εἴτε κατὰ τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ καθεστώτος, τιμωρεῖται μὲ θάνατον καὶ εἰς ἐξαιρετικῶς ἐλαφρυντικὰ περιπτώσεις μὲ δεσμὰ διὰ βίου.

4) Πᾶσα παράβασις τῶν ἤδη ἐκδοθεισῶν ἢ ἐκδοθησομένων διαταγῶν μου διώκεται ὡς παράβασις στρατιωτικῆς ἐντολῆς καὶ ἐπισύρει τὰς περὶ τοῦ ἀδικήματος τούτου ποινὰς τῆς Στρατιωτικῆς Ποινικῆς Νομοθεσίας ἢ καὶ πρόστιμον, οὕτινος τὸ ἀνώτατον ὄριον ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικάζοντος Στρατοδικείου.

5) Πᾶσα ἀντίθετος διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὴν παροῦσαν θεωρεῖται ἀπὸ σήμερον καὶ ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ἢ κατάστασις πολιορκίας μὴ ἰσχύουσα καὶ

6) Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης ἀνατίθιμι εἰς τὸ ἐγκατασταθὲν ὑπ' ἐμοῦ Φρουραρχεῖον.

Ἡ παροῦσα ἰσχύει ἀπὸ σήμερον.

Ἐν Πάτραις τῇ 11 Σ)βρίου 1944

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Πατρῶν

Νικόλαος Κουρκουλάκος»

δ) ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΟΜΑΔΙΚΗΝ ΣΦΑΙΓΗΝ

Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀποχωρήσουν καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν, ἐνῶ ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀναμένει τὴν ἀπελευθέρωσίν του μὲ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, ἡ ἀτμόσφαιρα καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀχαΐας εἶναι σκοτεινὴ, γεμάτη φόβον καὶ τρόμον. Ἔχουν προηγηθῆ αἱ ὁμαδικαὶ σφαγαὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς εἰς Κοπανάκι, Καλαμάτα, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνους, Πύργον καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν περισφίξει τὴν Πάτρα. Ἀπειλοῦν καὶ ἐκεῖ ἄλλην ὁμαδικὴν σφαγὴν, ἀπειλοῦν βέβαιον ὄλεθρον καὶ θεβαίαν καταστροφὴν τῶν Πατρῶν. Ἡ διάθεσις τῶν ψυχρῶν κομμουνιστικῶν αὐτῶν προθέσεων ἀναφαίνεται εἰς τὸ ἐξῆς ἔγγραφον ποῦ ἀπέστειλεν ὁ ΕΛΑΣ εἰς τὸν συντ)ρχην Ν. Κουρκουλάκον τὴν 16 Σ)βρίου 1944. Εἰς τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἐπίσης οὐδόλως ὁμιλοῦν περὶ ἐπιθέσεων των κατὰ τῶν ὑπὸ ἀναχώρησιν Γερμανῶν ἐκ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ἐναντίον τῶν ὁποίων βεβαίως δὲν ἐπετέθησαν ὅταν ἀνεχώρησαν ἐκ Πατρῶν τὴν 4)10)1944.

«ΕΛΑΣ — VIII Ταξιαρχία

Ἐπιτελεῖον -- Γραφεῖον 2ου

Α.Π. 341

ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ

Πρὸς τὸν Συντ)ρχην κ. Κουρκουλάκον

Δ)ντὴν Ταγματασφαλιτῶν Πάτρας

Κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 4671)16.9.44 διαταγῆς τοῦ Διοικητοῦ ΕΛΑΣ

Πελοποννήσου Ἄρη Βελουχιώτου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν τὰ κάτωθι σχετικῶς μὲ τὰς διεξαχθείσας μέχρι σήμερον διπραγματεύσεις τοῦ Διευθυντοῦ Κομιτάτου Διεθνοῦς Ἑρυθροῦ Σταυροῦ κ. Χάνς Ἑρεστρόλ καὶ ἐπιτροπῆς Ἱερέων Πατρῶν. Προτάσεις κρίνονται ἀπαράδεκτοι, διὰ τούτων προσπαθεῖτε παρελκύσετε κατάστασιν ἐκκρεμότητος, ἐπὶ σκοπῷ καλύψεως τελειωτικῆς ἀποχωρήσεως Γερμανῶν, ἵνα διὰ τῆς πράξεώς σας ταύτης φανήτε συνεπῆς εἰς ἀνειλημμένας ἔναντι Γερμανῶν ὑποχρεώσεις σας.

Δικαιολογίαί σας, ὅτι παρουσία Γερμανῶν δυσχεραίνει θέλησίν σας ἐξόδου ἐκ Πατρῶν μετὰ τμημάτων σας θεωρεῖται ὡς ὑστάτη ἀντεθνικὴ ἐνέργεια. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δύνασθε ἀνενόχλητος ἀπὸ γερμανικῆς πλευρᾶς νὰ ἐξέλθετε τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, τὸ καθήκον σας, ὡς Ἑλληνας ἐπιβάλλει τὴν ἐξοδὸν σας, ἔστω καὶ κατόπιν ἐνόπλου δράσεως κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἐὰν τυχὸν ἤθελον ἀπαγορεύσει τὴν ἐξοδὸν σας.

Ἀπαιτοῦμεν ἄμεσον παράδοσιν ὀπλισμοῦ ὑπὸ γνωσθέντας εἰς ὑμᾶς ὄρους μέσῳ ἀνωτέρω ἐπιτροπῶν συνδιαλλαγῆς. Περὶ ἀσφαλείας ζωῆς παραδοθησομένων καὶ ἐλευθέρως ἐπανόδου εἰς τὰς ἐστίας των, ἔχετε ἱερὰν ἐθνικὴν ὑποχρέωσιν παραδώσῃτε εἰς ἡμᾶς καὶ διασώσῃτε τούτους ἐκ βεβαίου ὀλέθρου καὶ ἀποδώσῃτε τούτους εἰς οἰκογενείας των καὶ Πατρίδα καὶ περισώσῃτε πόλιν Πατρῶν ἐκ βεβαίας καταστροφῆς, θυσιάζοντες ἐν ἀνάγκῃ τὸν ἑαυτὸν σας. Ἐὰν τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμὴν θελήσετε νὰ ἐξακολουθήσετε τὸ ἐγκληματικὸν σας ἔργον, ἐξασφαλίζοντες τὴν ἀπόσκοπον ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν πρὸς τήρησιν τοῦ δοθέντος λόγου τῆς στρατιωτικῆς σας τιμῆς εἰς τοὺς Γερμανοὺς, τάσσομεν ὑμῖν χρονικὸν ὄριον 24 ὥρων ἀπὸ λήξεως τῆς παρουσίας, μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ὁποίου, ἐὰν δὲν ἀπαντήσετε ἐγγράφως περὶ ἀποδοχῆς ὄρων μας, καὶ ὑποταγῆν σας, θεωρήσωμεν ὅτι ἀπορρίπτετε προτάσιν μας. Θὰ εἶσθε, δέ, ὁ μόνος ὑπεύθυνος τῶν μελλόντων νὰ συμβῶσιν, μικρὰν εἰκόνα τῶν ὁποίων θὰ ἔχετε λάβει γινῶσιν ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν γεγονότων Πύργου - Καλαμῶν.

Σ.Δ. 16 Σ)βρίου 1944

Τὸ Ἀρχηγεῖον VIII Ταξιαρχίας

ἐξουσιοδοτημένον παρὰ τοῦ Α) τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου

(Τ.Σ.) Ἑρμῆς Κατετάνιος

Γκουμάς Ἐπιτελάρχης»

ε) Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΝΤ)ΡΧΟΥ ΚΟΤΡΚΟΤΛΑΚΟΥ

Εἰς τὴν ἀπειλὴν, τὴν ὑποκρίσιν καὶ τὰ ἐγκληματικὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν τοῦ ΕΛΑΣ ἀπῆντησεν ἀμέσως ὁ συνταγματάρχης Κουρκοιλάκος, μετὰ σύμφωνον γνώμην ὄλων τῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν καὶ τῶν Ἀξιωματικῶν Ἀστυνομίας καὶ Χωροφυλακῆς. Ἡ δοθεῖσα ἀπάντησις εἶναι πράγματι ἱστορικὴ, διότι παρουσιάζει κατὰ ἀνάγλυφον τρό-

πον τὴν ἐπιζροατοῦσαν τότε κατάστασιν. Ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν πίστιν τῶν Ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος εἰς τὰ ἐθνικὰ ιδεώδη. Βεβαιώνει τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεως τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας, ἥτοι τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν Ἑλλήνων. Τοὺς παρέχει τὴν ἐπίσημον πληροφορίαν ὅτι οἱ γερμανοὶ διαρρέουν καθημερινῶς καὶ ἀναχωροῦν ἐκ Πατρῶν, ἐὰν βεβαίως δὲν τὸ ἐγνώριζον... Κατηγορεῖ τοὺς κομμουνιστὰς ὅτι καπιλεύονται τὸ ἔθνος καὶ τὰ ἐθνικὰ φρονήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἰσχυριζόμενοι ὅτι πολεμοῦν τοὺς κατακτητὰς Γερμανοὺς, ἀφοῦ καθημερινῶς τοὺς παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία ἐπιθέσεως κατὰ τῶν ὑποχωρούντων ἐκ Πατρῶν Γερμανῶν καί, ὁμως, οὐδεμίαν ἐπίθεσιν ἐνήργησαν κατ' αὐτῶν, ἐνῶ προπαρασκευάζουν καὶ ἀσχολοῦνται μὲ ὁμαδικὰ ἐγκλήματα καὶ καταστροφὴν τῶν Πατρῶν. Ἐρμηνεύει σαφέστατα τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Γ. Παπανδρέου σχετικῶς μὲ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ὅτι δὲν ἀνεγνώρισεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ τὸ δικαίωμα διαλύσεως τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, τὸ δικαίωμα αὐτοδικίας ἢ ἐπιβολῆς κυρώσεων κατὰ οἰοῦδηποτε ἢ τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιῶσιν παράδοσιν ὀπλισμοῦ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας.

Τὸ ἱστορικὸν καὶ ὑπερήφανον αὐτὸ ἔγγραφον ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Στρατιωτικὴ Διοίκησις Πατρῶν

Α. Π. 94

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Πρὸς τὸ Ἀρχηγεῖον VIII Ταξιαρχίας ΕΛΑΣ

» Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 341)16—9—44 ὅπου ὑμετέρου ἐγγράφου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν τὰ κάτωθι:

1) Οἱ 4 ἐπιτροπαὶ αἵτινες παρουσιάσθησαν ὑμῖν πρὸς συνεννόησιν ἐκ περιτροπῆς, ἄλλαι μὲν ἐνήργησαν κατόπιν προσκλήσεως ἐκ μέρους ὑμῶν, ἄλλαι τῇ ἐγκρίσει μου καὶ κατόπιν συνεννοήσεώς μας, τῇ αἰτήσει των πάντοτε. Ὁ μόνος, ὄθεν, παρ' ἐμοῦ ἐξουσιοδοτηθεὶς πρὸς συνεννόησιν μεθ' ὑμῶν ἦτο ὁ οὐδέτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ Λιθνοῦς Κομιτάτου τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Χάνς Ἐρεστρούλ.

2) Σκοπὸς μου ἦτο εἰς καὶ μόνον, ἡ ἀποκατάστασις καὶ ἡ ἐνότης τοῦ ἔθνους εἰς τὰς κρίσιμους ταύτας στιγμὰς διὰ τὴν δικαίωσιν τῶν πόθων καὶ τῆς φιλῆς τοῦ ἔθνους, τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας του.

3) Βάσει τῶν ἀντιλήψεων μου τούτων ἐνήργησα μέχρι σήμερον, εὐθύς, δέ, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ἐκ τῆς Ν. Δ. Πελ)σου ἔστρεψα διὰ τηλεγραφήματός μου νὰ θέσω εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τὰς ὑπ' ἐμὲ δυνάμεις, ἀναμένων διαταγὰς τῆς, πρᾶγμα ὅπερ ἐκονοποίησα εἰς τὴν διασυμμαχικὴν ἀποστολήν.

4) Αἱ ἐν τῷ ὡς ἄνω μνημονευμένῳ ἐγγράφῳ σας κατηγοροῦμαι καὶ ὑπαι-

νιγμῶι δὲν στηρίζονται ἐπὶ βάσεων, τὸναντίον ρίπτονται ἀπὸ σκοποῦ πρὸς συγκάλυψιν παρανομιῶν εἰς ἃς σκέπτεσθε νὰ προβῆτε, οὐδεὶς δὲ σκοπὸς καλύψεως τῆς ὑποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν ὑπάρχει εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐνεργείας μου. Οἱ Γερμανοὶ ὠχυρωμένοι καὶ λίαν ἰσχυροὶ ἐν Πάτραις, διαρρέουσι καθημερινῶς θαλασσίως, σιδηροδρομικῶς, ὅσον καὶ ὀδικῶς δι' αὐτοκινήτων πρὸς Ἀθήνας. Ἡ μόνη, ὅθεν, εὐκαιρία παρενοχλήσεως ἦτο ἡ τοιαύτη ἀποχώρησις, ἣτις δὲν παρείχεν αὐτοῖς τὴν δυνατότητα ἀμύνης, ἐπομένως ὁ ΕΛΑΣ, ἂν ὄντως τοιοῦτους εἶχε σκοποὺς, ἠδύνατο νὰ κτυπήσῃ τούτους καθ' ὁδὸν καὶ νὰ τοὺς παραλύσῃ τελείως, ἡ δὲ προσβολὴ τούτων ἐν τῇ πόλει τῶν Πατρῶν θὰ ἦτο αὐτόχρημα ἐγκληματικὴ, διότι, ἐκτὸς τῶν καταστροφῶν ἃς θὰ ἐπέφερε λόγω τῆς μεγίστης δυνάμεως πυρὸς ἣν διαθέτουσι, ἔχουσι ἐτοιμὴν τὴν ὑπονομευομένην, ἤδη, πόλιν πρὸς ἀνατίναξιν.

5) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παρ' ἐμοῦ παράδοσιν τῶν ὄπλων ὑμῖν, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς: Ἡ Κυβερνητικὴ ἀνακοίνωσις διατάσσει τὴν διάλυσιν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, δὲν καθορίζει, ὅμως, τὸν τρόπον τῆς τοιαύτης διαλύσεως, πολὺ, δέ, περισσότερον δὲν δίδει ὑμῖν τὸ δικαίωμα τοῦτο, τὸναντίον καθιστᾷ ὑπεύθυνον ἀπέναντι τῆς Κυβερνήσεως πᾶσαν στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ὀργάνωσιν, ἣτις τυχὸν ἤθελε διανοηθῆ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν τῆς ἐπὶ ἄλλων ὀργανώσεων ἢ προσώπων. Ἐπομένως ἡ ἀξίωσις ὑμῶν, ὅπως παραδώσωμεν ὑμῖν τὸν ὄπλισμόν μας ἐξερχόμενοι τῆς πόλεως εἰς οὐδεμίαν διαταγὴν στηρίζεται, τὸναντίον εἶναι ἄκρως ἀντίθετος πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, ἀπέναντι τῆς ὁποίας θὰ εἴσθε ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν καθ' ἡμῶν ἐπίθεσιν.

6) Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ δεδομένου, δέ, ὅτι καὶ ἡμεῖς σήμερον ἀποτελοῦμεν τμῆμα τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τῆς ἐθνικῆς κυβερνήσεως, εἷς καὶ μόνον δέον νὰ ὑπάρχῃ σκοπός, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ, ἡ ἐνότης καὶ διὰ ταύτης ἡ κοινὴ προσπάθεια πρὸς διαφύλαξιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν καὶ πρόληψιν τῶν καταστροφῶν.

Ἐνέργεια ὑμῶν ὡς καὶ ἐκδήλωσις ἐπιθέσεως ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ ταύτην τὴν στιγμήν, ὥραν 20.15' καθ' ἣν συντάσσεται ἡ παρούσα καὶ καθ' ἣν στιγμήν διεξετάζονται αἱ διαπραγματεύσεις, ὄχι μόνον θὰ εἶναι παράνομος καὶ ἀντίθετος πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ θὰ προδίδῃ τοὺς ἀπωτέρους ὑμῶν σκοποὺς, σκοποὺς καθαρῶς καταστρεπτικούς διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, ὅπερ δέον νὰ εἶναι ὁ μόνος μας σκοπός. Ὁ σκοπός αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ μόνος ὀδηγὸς τῆς ζωῆς μου, τῶν σκέψεών μου, τῶν ἐνεργειῶν μου καὶ συνεπῶς ὁ χαρακτηρισμὸς ὑμῶν ὅτι ἐξασφαλίζω τὴν ἀπόσκοπον ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν εἶναι ὕβρις, ὕβρις ἣτις ἀρμόζει εἰς ἀπάτριδας καὶ ἐγκληματίας καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Συνταρχὴν Κουρκουλάκον, οὔτινος ἡ ἱστορία εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς ἐξ ὑμῶν ἀξιωματικούς.

Ἐὰν σᾶς ὀδηγεῖ μόνη ἡ σκέψις τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, ὡς ὀδηγεῖ ἐμὲ καὶ τοὺς ἀξιωματικούς μου καὶ εὐζωνάς μου, δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ ἱερὰ ὑποχρέωσις νὰ πειθαρχήσωμεν ἅπαντες ἡμεῖς καὶ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἐθνικῆς

Κυβερνήσεως, παραμερίζοντες ἐγωϊσμούς, συμφέροντα καὶ φιλοδοξίες, ἵνα οὕτω δυνηθῶμεν ὅλοι ν' ἀποτελέσωμεν τὸν ἔθνικὸν σκοπὸν ἐλευθερίας πρὸς πραγμάτωσιν τῶν πεπωμένων καὶ ἰδανικῶν τῆς φυλῆς μας.

Πάτραι, 16 Σ)βρίου 1944

Νικόλαος Κουρκουλάκος»

στ) Ο ΣΟΥΗΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΕΡΕΝΣΤΡΟΛ

Ὁ Σουηδὸς Χάνς Ἐρενστρόλ ἦτο Διευθυντὴς τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τὴν Πάτραν. Ὑπῆρξε μεγάλος φιλέλληνας καὶ προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας διὰ τὴν τροφοδοσίαν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιφερείας Ἀχαΐας. Μολοντί οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν δολοφονήσει καὶ δύο μέλη τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ δὲν ἐκάμφθη, περιεφρόνησεν τοὺς κινδύνους καὶ μὲ αὐτοθυσίαν παραδειγματικὴν περιήρχετο τὴν ὑπαιθρον ἐνισχύων κατὰ δύναμιν τὸν πληθυσμόν. Κατέβαλε πολλὰς προσπάθειας μεταξὺ τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ διὰ νὰ περισταλῆ ἡ ἀλληλοσφαγὴ καὶ νὰ ἀποφευχθῆ τελικῶς ἡ σφαγὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Δὲν τὸν ὑπελόγιζον θεβαίως οἱ κομμουνισταί, ἀλλὰ ἐπέδρασεν ὁπωσδήποτε εἰς τὸν κατευνασμόν τῶν παθῶν καὶ διὰ τὴν ἐφαρμογὴν «πολιτικῆς σκοπιμότητος».

Τὴν 27ην Σ)βρίου 1944 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἐρενστρόλ ἔγινεν ἐπίσης συνάντησις δύο Ἑγγλων ἀξιωματικῶν καὶ δύο Γερμανῶν ἀξιωματικῶν διὰ τὴν συνεννόησιν παραδόσεως τῶν Γερμανῶν εἰς τοὺς Ἑγγλους πού εἶχαν φθάσει πρὸ τῶν Πατρῶν. Κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν δὲν ἐπετεύχθη συμφωνία, διότι οἱ Ἑγγλοὶ ἐζήτησαν παράδοσιν τῶν Γερμανῶν ἄνευ ὄρων.

Σημαντικὴν ἐπίσης ὑπηρεσίαν προσέφερεν ὁ Σουηδὸς Ἐρενστρόλ εἰς τὰς γενομένας συνομιλίας μεταξὺ τοῦ συντ)ρχου Κουρκουλάκου καὶ τοῦ Ἑγγλου συντ)ρχου Τζέλικο, ὅπως θὰ ἀναφέρωμεν κατωτέρω.

ζ) ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΥΜΜΑΧΩΝ

1.— Ἡ ἀπειλὴ τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν Πατρῶν καὶ νὰ σφάξουν τὸν πληθυσμόν, ἡ κατηγορηματικὴ ἄρνησις τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν νὰ παραδώσῃ τὸν ὄπλισμόν του εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἡ ἀποτυχία τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Σουηδοῦ Χάνς Ἐρενστρόλ πρὸς εἰρηρικὴν διευθέτησιν τῆς διαφορᾶς, εἶχαν δημιουργήσει ἀτιμόσφαιραν ἀνησυχητικὴν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν κατὰ τὸ τέλος Σ)βρίου 1944. Εἶχον γίνεαι γνωσταὶ αἱ σφαγαὶ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν εἰς Καλαμάταν, Μελιγαλᾶν, Γαργαλιάνους, Πύλον, Ἀχλαδόκαμπον, Πύργον κ.ἄ. Ὁ φόβος ἐπαναλήψεως τῶν αὐτῶν σφαγῶν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν, ἐὰν εἰσῆρχοντο μέσα οἱ κομμουνισταὶ ἦτο δικαιολογημένος. Ἀλλὰ ὅλοι ἐγνώριζον ὅτι ἐὰν παρέδιδον τὰ ὄπλα οἱ ἄνδρες τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας εἰς τοὺς κομμουνιστάς θὰ ἐσφάζοντο αὐτοὶ

μὲν ὅλοι, ὁ πληθυσμός, δέ, κατὰ ἐπιλογὴν καὶ βούλησιν οἰουδήποτε. Θὰ ἐξωπλίζοντο μὲ τὰ ὄπλα των οἱ κομμουνισταὶ καί, τὸ χειρότερον, θὰ ἐπαρουσιάζοντο ἠθικῶς ἐνισχυμένοι εἰς τὸν ἀγῶνα των νὰ ἐξαφανίσουν πᾶν ὅτι συνεδέετο μὲ τὴν Ἑλλάδα. Κατόπιν ὄλων αὐτῶν ἡ ἀπόφασις τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν ἦτο ἀμετάκλητος. Νὰ μὴ παραδώσουν τὰ ὄπλα εἰς τοὺς κομμουνιστὰς μὲ κίνδυνον οἰασδήποτε θυσίας. Ὁ συντ)ρχης Κουρκουλάκος ἐδέχετο κατόπιν ὄλων αὐτῶν μόνον συνεννόησιν μὲ τὸν Διοικητὴν τῶν ἀγγλικῶν δυνάμεων συντ)ρχην Τζέλικο, ὅστις εἶχεν προσγεωθῆ δι' ἀεροπλάνου μὲ 150 ἄγγλους στρατιώτας. Οἱ ἄγγλοι ἦσαν σύμμαχοί μας, ὁ πόλεμος συνεχίζετο, ἡ συνεννόησις ἦτο ἔντιμος καὶ ἐπιβεβλημένη.

2.— Τὴν 30 Σ)βρίου 1944 ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ ἄγγλου συντ)ρχου Τζέλικο ἀνθ)γὸς Ἐμμ. Καμπάνης, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Περικλῆς», εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πάτρα, κρυφίως ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ συνήτησε τὸν συντ)ρχην Κουρκουλάκον. Τοῦ διεβίβασε τὴν ἐξῆς πρότασιν τοῦ συντ)ρχου Τζέλικο: «Νὰ ἀποσυρθῆ τὸ Τάγμα Ἀσφαλείας εἰς τὰ κτίρια Δικαστηρίων καὶ Ἀρσακείου, νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα εἰς τὰ κτίρια καὶ νὰ ἀναμένη τὴν κατάληψιν τῶν Πατρῶν ὑπὸ τῶν ἄγγλων». Ἦτο φανερὸν ὅτι ἡ πρότασις ἦτο ὑποβολιμαία τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως - διαταγῆς αὐτῆς θὰ ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς σφαγῆς τῶν ἀόπλων ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ὁ ἐμπρησμός τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, συμφώνως μὲ τὰς προγραφὰς καὶ τὸ ἐξαγγελθὲν πολλάκις πρόγραμμα τοῦ Βελουχιώτη. Οὐδόλως θὰ ὑπελόγιζε ὁ Βελουχιώτης τοὺς 150 ἄγγλους καὶ θὰ ἐξωπλίζετο καὶ μὲ τὰ ὄπλα τοῦ Τάγματος, ὅποτε εὐκολώτερον θὰ ἔσφαζεν ὅσους ἤθελε.

Ὁ ἀνθ)γὸς Καμπάνης εἶχε τὴν ἐντολὴν ἀπὸ τῶν συντ)ρχην Τζέλικο νὰ ἀξιῶσιν κατηγορηματικῶς τὴν ἀποδοχὴν τῆς διαταγῆς του αὐτῆς, διότι ἐπίστευεν ὅτι ἦτο ἡ καλλιτέρα λύσις. Ἡ συζήτησις μεταξὺ τοῦ Κουρκουλάκου καὶ Καμπάνη παρουσία καὶ τοῦ ἀντ)ρχου Παλλαντιᾶ ἦτο δραματικὴ. Ὁ συντ)ρχης Κουρκουλάκος ἐπέμενε καὶ διέταξε τὸν Σύνδεσμον ἀνθ)γὸν Καμπάνην νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἀξιῶσίν του εἰς τὸν συντ)ρχην Τζέλικο νὰ μὴν ἐπιμείνῃ εἰς τὰς διαταγὰς του αὐτάς, νὰ ἀναφέρῃ τοὺς ἄνω λόγους καὶ νὰ τοῦ στείλῃ ἀνώτερον ἀξιωματικὸν πρὸς νέαν συνεννόησιν καὶ τακτοποιήσιν τῆς καταστάσεως βάσει τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

3.— Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀνθ)γοῦ Καμπάνη ὁ συντ)ρχης Κουρκουλάκος μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σουηδοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Χάνς Ἐρενστρόλ καὶ ἐξέθεσε τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του διὰ τὸ παρασκευαζόμενον ἔγκλημα, διότι ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς αὐτῆς θὰ ἰσοδυναμοῦσε, τὸ ὀλιγώτερον, μὲ τὸν σφαιρισμὸν τῶν 2.500 ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν Ἀστυνομίας καὶ Χωροφυλακῆς. Ὁ Χάνς Ἐρενστρόλ ἀνεγνώρισε ἀπολύτως τὸ δίκαιον, συνεφώνησε μὲ τὸν συντ)ρχην Κουρκουλάκον καὶ ἀμέσως μετέβη εἰς τὸν Σταθμὸν Διοικήσεως τοῦ συντ)ρχου Τζέλικο. Ἡ μετάβασις τοῦ Ἐρενστρόλ καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀπόψεων Κουρκουλάκου ὑπὸ τοῦ ἀνθ)γοῦ Καμπάνη

νη επέτρεψαν εις τὸν Ἕλληνα συνταγματάρχη Τζέλινο νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πραγματικότητα, νὰ ἀκυρώσῃ τὴν πρώτην διαταγὴν του καὶ νὰ ἐκδώσῃ νέαν διαταγὴν. Διέταξε τὸν ταγματάρχη Γκρέυ νὰ συναντηθῆ μετὰ τὸν συνταγματάρχη Κουρκουλάκον ἔξω τῶν συρματοπλεγμάτων τῶν Πατρῶν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ναοῦ Ἁγίας Φωτεινῆς.

Ἡ νέα συνάντησις ἐγένετο εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1944 παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἀντισυνταγματάρχη Παλλαντᾶ. Ὁ ταγματάρχης Γκρέυ ἐκοινοποίησε νέαν διαταγὴν τοῦ συνταγματάρχου Τζέλινο εἰς τὸν συνταγματάρχη Κουρκουλάκον. Νὰ ἐξέλθουν τῶν Πατρῶν οἱ ἄνδρες τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ἔνοπλοι εἰς θέσεις «Ἐγγυαλίαν» καὶ «Ψαροφάγι» νοτιῶς καὶ δυτικῶς τῶν Πατρῶν, ὅπου νὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ ταγματάρχης Κουρκουλάκος εἶρε ἀναγκαίαν ἀλλὰ ἀξιοπρεπῆ τὴν μέσσην αὐτὴν λύσιν, ἠξίωσε δὲ προσθέτως: α) Κατὰ τὴν παράδοσιν νὰ μὴ ὑπάρχουν τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ β) Ὁ ὀπλισμὸς τῶν Ταγμάτων νὰ μὴ παραδοθῆ εἰς τὸν ΕΛΑΣ.

Ὁ ταγματάρχης Γκρέυ ἀπεδέχθη ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους αὐτοὺς καὶ πράγματι οἱ ὅροι ἐτηρήθησαν.

Ὁ ταγματάρχης Κουρκουλάκος ἐπανῆλθεν εἰς Πάτρας καὶ ἀνεκοίνωσε τὴν συμφωνίαν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς. Οἱ Γερμανοὶ δὲν εἶχαν πάρεμει εἰδησιν διὰ τὴν μετὰ τὸν ταγματάρχη Κουρκουλάκου εἰς τοὺς Ἑλλήνων. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συμφωνίας τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς 1)10)1944 ὥραν 6 μ.μ. ὁ ταγματάρχης Κουρκουλάκος ἐξῆλθε τῶν Πατρῶν μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του καὶ τοῦ Λόχου Λοικίσεως, ἐν ὧν 150 ἀνδρῶν, ὅλοι ἔνοπλοι εἰς θέσιν «Ψαροφάγι» καὶ ἐκεῖ τοὺς ὑπεδέχθη ὁ Ἕλληνας ταγματάρχης Γκρέυ κ.ἄ. Μετὰ δῖωρον ἐφθασαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι 18 Λόχοι τοῦ Τάγματος, ἅπαντες ἔνοπλοι καὶ συντεταγμένοι. Τὰ ὄπλα παρεδόθησαν εἰς τοὺς Ἑλλήνων. Κατὰ τὴν παράδοσιν δὲν ὑπῆρχε κανένα τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ. Μετὰ τὴν παράδοσιν ἐβάδισαν πρὸς τὴν κομόπολιν Ἀχαΐας τῶν Πατρῶν. Τὰ παραδοθέντα ὄπλα οἱ Ἕλληνοι ἐπέταξαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ παράδοσις τῶν ὀπλων εἰς τοὺς Ἑλλήνων συμμάχους καὶ ὄχι εἰς τοὺς κομμουνιστὰς ἱκανοποίησεν ἰδιαίτερος τὸν πληθυσμὸν. Οἱ κομμουνιστὰς ἔλαβον ἕνα ράπισμα εἰς τὰς ὑπόλους ἀξιώσεις των. Ἐπίσης, διότι δὲν κατεδέχθη οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος νὰ προσχωρήσῃ εἰς τοὺς κομμουνιστὰς, ὡς εἶχεν ἐπιμελῶς διαδώσει ὁ Βελουχιώτης, ὅτι θιαίως εἶχαν ἐπιστρατευθῆ οἱ ἄνδρες τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας, ἦτο πλήρης ἀπόδειξις ὅτι εἶχαν συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς των οἱ ἄνδρες τοῦ Τάγματος, διαχωρίζοντες σαφῶς τὸ ἔθνος ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους ἀπατεῶνας καὶ δολοφόνους. Οἱ Γερμανοὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Πάτραν τὴν 4ην Ὀκτωβρίου 1944.

4. — Ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ Τάγματος ἐφθασαν εἰς Ἀχαΐαν, ὅπου ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὸ κτίριον τοῦ Σχολείου καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν φρούρησιν καὶ προστασίαν τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ κομμουνιστὰς ὀργάνωσαν συγκεντρώσεις περὶ τοῦ Σχολείου καὶ ἐφώνηζον:

— Θάνατος! Θάνατος!

Ἐπὶ πᾶσι κίνδυνος νὰ σφαγοῦν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καὶ οἱ Ἕλληες, διὰ τοῦτο ἀναγκάζονται μετὰ διήμερον, τὴν 3 Ὀκτωβρίου 1944 νὰ τοὺς μεταφέρουν εἰς Ἄραξον. Εἰς Ἄραξον εἶναι 450 ἀξιωματικοὶ καὶ 2.000 ἄνδρες. Οἱ Ἕλληες ἔχουν ἀναλάβει τὴν τροφοδοσίαν των καὶ τὴν πλήρη προστασίαν των. Οἱ κομμουνισταὶ προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ τοὺς διαλύσουν, νὰ τοὺς διασκορπίσουν, διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ τοὺς δολοφονήσουν εὐχερῶς. Οὐδεὶς, ὁμοῦς, μέχρι τέλους ἀπεχώρησε τοῦ στρατοπέδου Ἄραξου, πλὴν 5—10 τοὺς ὁποίους ἐξετέλεσαν ἀμέσως οἱ κομμουνισταὶ, μόνις τοὺς συνέλαβον.

Κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν κομμουνιστῶν εἰς Πάτρας παρευρίσκειτο καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπουργὸς Π. Κανελλόπουλος. Εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρομεν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ πολιτικὴν τοῦ Κανελλόπουλου. Ἐδῶ σημειώνομεν ὅτι κατὰ τὴν εἴσοδόν των εἰς τὴν Πάτραν οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐδολοφόνησαν κανένα, πλὴν τοῦ δικηγόρου Ἀγγελίδου, ὅστις ἦτο μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΕΣ Μεσολογγίου καὶ εἶχε καταφύγει μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ ΕΛΕΣ πρὸς ἀσφάλειαν εἰς Πάτρας. Οἱ κομμουνισταὶ τὸν ἐπίασαν καὶ τὸν ἐδολοφόνησαν ἀγρίως. Τότε ἠναγκάσθησαν οἱ Ἕλληες νὰ στείλουν εἰς Ἄραξον πρὸς ἀσφάλειάν των καὶ τὰ ὑπόλοιπα τρία μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ΕΛΕΣ Μεσολογγίου, τὸν δικηγόρον Π. Σταυρόπουλον κ.ἄ.

Κατὰ τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1944 ὁ Βελουχιώτης ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἐπιτροπῆ Κανελλόπουλου, Μαμόπουλον, νὰ μεταβῆ εἰς Ἄραξον καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ παραδοθοῦν οἱ ἄνδρες τοῦ Τάγματος. Ὁ συντηρητικὸς Κουρκουλάκος ἀπήντησεν εἰς τὸν Μαμόπουλον:

— Οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μὲ μᾶς οἱ δολοφόνοι. Εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ λογοδοτήσωμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐὰν παρενομήσαμεν, ὅχι ὁμοῦς εἰς τὸν δολοφόνον Βελουχιώτην.

Τὸ ἀμείωτον θάρρος, τὸ ἐπιθετικὸν πνεῦμα καὶ ἡ πειθαρχία ὄλων τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰς ὑπόλους ἀξιώσεις τοῦ Βελουχιώτη.

Εἰς Ἄραξον τοὺς ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1944 ὁ Ἕλληος συντηρητικὸς Τζέλινο, καὶ ὁ Ἕλληος ταγματάρχης Ἀντριους μὲ τὸν ταγματάρχην τοῦ ΕΛΑΣ Π. Γκουμᾶν. Ὁ συντηρητικὸς Κουρκουλάκος ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Ἕλληους ἀξιῶν νὰ παραλάβουν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς τραυματίας τοῦ Τάγματος καὶ νὰ τοὺς μεταφέρουν πρὸς νοσηλείαν εἰς Ἰταλίαν. Τὸ αἶτημα ἔγινεν δεκτὸν καὶ μετεφέρθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἕλληων οἱ ἀσθενεῖς καὶ τραυματισταὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοβρίου 1944 ἐπεσκέφθη τιμητικῶς τὸν Ἄραξον ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως Θεμ. Τσάτσος.

7.— Κατὰ τὸ τέλος Νοβρίου 1944 ἐπεσκέφθη τὸν Ἄραξον ὁ Καπετὰν Ἐρμῆς, ἐκ μέρους τοῦ Βελουχιώτη καὶ ἐζήτησε νὰ παραδοθοῦν, ἐπρότεινε, δέ, δολίως συνάντησίν του μὲ τὸν συντηρητικὸν Κουρκουλάκον ἔξω τοῦ στρατοπέδου. Ἀρνηθέντος τοῦ Τάγματος νὰ παραδοθῆ, ὁ Βελουχιώτης ἀπεφάσισε νὰ

έπιτεθῆ κατά τοῦ στρατοπέδου καί ἤρχισε νά συγκεντρώνη δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ. Εἶχαν πρὸ πολλοῦ φύγει οἱ Γερμανοί, ἀλλὰ τοὺς εἶχαν οἱ κομμουνισταὶ πλήρως ἀντικαταστήσει εἰς ὅλα: Καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα καὶ εἰς τὸν τρόμον καὶ τὴν ἀπειλὴν τῶν ἐπιθέσεων. . .

Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν περὶ μελετωμένης ἐπιθέσεώς των κατὰ τῶν 2.500 ἀόπλων ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος εἰς Ἄραξον, τὴν ἔμαθε ὁ τότε Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν Θεόκλητος καὶ ἐπεσκέφθη ἀμέσως καὶ τὴν μετέδωσαν εἰς τὸν Ἄγγλον ταξίαρχον Διοικητὴν Πατρῶν. Ἀπεφασίσθη ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἡ μεταφορὰ τῶν ἀνδρῶν εἰς Ἰταλίαν τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1944.

Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀρχίσει τὸ προδοτικὸν κίνημά των τοῦ Δεκεμβρίου 1944. Εἶχεν ἀρχίσει ἡ δικαίωσις καὶ τῶν Ταγματῶν Ἀσφαλείας. Ἐπρόκειτο νά γίνῃ ἡ μεταφορὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος ἀπὸ Ἄραξον εἰς Πάτρας τὴν νύκτα τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1944. Ὁ συν(τ)ρχης Κουρकुλάκος ἐπληροφορήθη ὅτι εἶχαν μάθει οἱ κομμουνισταὶ τὴν ἀναχώρησιν τὴν νύκτα ἐκείνην τῶν ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος καὶ ἐσχεδιάζον ἐπίθεσιν των τὴν ἰδίαν νύκτα εἰς θέσιν «Ἄλισσος» κατὰ τῶν δι' αὐτοκινήτων μεταφερομένων ἀνδρῶν τοῦ Τάγματος, ὁπότε εὐκόλως θὰ τοὺς ἔσφαζαν. Ἄλλωστε εἶχαν συνηθίσει εἰς σφαγὴν ἀνθρώπων καὶ Ἑλλήνων. Κατόπιν τούτων ἀνεβλήθη ἡ μεταφορὰ διὰ τὴν νύκτα τῆς 6ης Δ)βρίου 1944, ὁπότε οἱ Ἄγγλοι τοὺς μετέφεραν μὲ ἐλαχίστους Ἄγγλους στρατιώτας καὶ μὲ τὸ ἐξῆς τέχνασμα:

Ἔβαλαν παραπλεύρως τοῦ ὁδηγοῦ ἔνοπλον ἐλασίτην μὲ τὴν ἐντολὴν «νά πυροβολῇ πάντα ὅστις θὰ ἀπειριῶτο νά δραπετεύσῃ». Μετεφέρθησαν ὅλοι εἰς Πάτρας εἰς τὰ κτίρια «Αγ. Γεράσιμος καὶ Ἀρσάκειον καὶ ἐφρουροῦντο ὑπὸ ἐθνοφυλάκων ποὺ εἶχαν καταταγῆ ἀπὸ τὴν 26ην Ν)βρίου 1944.

Οἱ κομμουνισταὶ τὴν 7ην Δ)βρίου ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν οἰκημάτων «Ἄγ. Γεράσιμος» ὅπου ἦσαν οἱ ἄνδρες τοῦ Τάγματος, ἀλλὰ ἀπεκρούσθησαν μὲ τὰ ὅπλα τῶν ἐθνοφυλάκων ποὺ εἶχαν πάρει πλέον οἱ φρουρούμενοι ἄνδρες τοῦ Τάγματος. Τὴν νύκτα τῆς 11ης Δ)βρίου 1944 οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ οἶκημα «Ἄγ. Γεράσιμος» ἄνδρες τοῦ Τάγματος μετεφέρθησαν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Μάρτιον 1945. Οἱ εἰς τὸ Ἀρσάκειον εὐρισκόμενοι ἄνδρες τοῦ Τάγματος ἐσώθησαν, διότι ἐσώθη ὅλη ἡ πόλις τῶν Πατρῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κινήματος Δ)βρίου 1944 οἱ κομμουνισταὶ ἐπετέθησαν καὶ κατὰ τῶν Ἄγγλων διὰ νά καταλάβουν τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν, ὅπως εἶχαν σχεδιάσει νά καταλάβουν καὶ τὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν συμμάχων Ἄγγλων στρατιωτῶν καὶ ἔτσι ἐσώθη καὶ ἡ πόλις τῶν Πατρῶν καὶ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ οἶκημα τοῦ Ἀρσακείου ἀξ)κοὶ καὶ ἄνδρες τοῦ Τάγματος Ἀσφαλείας Πατρῶν.

10.— ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΤΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΑΓΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Εἰς ἄλλα κεφάλαια ἀναφέρομεν ὅτι τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἰδρύθησαν εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Πελοποννήσου: Καλαμάταν, Μελιγαλᾶ, Κοπανάκι, Γαργαλιάνους, Σπάρτην, Μυστρά, Γύθειον, Τρίπολιν, Ἀχλαδόκαμπον, Βαλτέτσι, Ναύπλιον, Κόρινθον, Πύργον, Ἀμαλιάδα, Πάτρας. Ἐπίσης Τάγματα Ἀσφαλείας ἰδρύθησαν εἰς Ἀθήνας, Ἀργίον, Ναύπακτον, Χαλκίδα. Ἀναφέρομεν ἐπίσης ἀνωτέρω ποία ἦτο ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἀπειλῶν κατὰ παντός μὴ κομμουνιστοῦ κατὰ τὸ τέλος 1943 καὶ ἀρχὰς 1944, ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ ἢ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν συγκρότησιν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας.

Ἐπενθυμίζομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην δύο γεγονότα: α) ὅτι τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἰδρύθησαν κατὰ τὸ τέλος 1943 καὶ ἄλλοῦ κατὰ Ἰανουάριον ἢ Μάϊον 1944 καὶ β) ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεως τῶν εἶχεν ἠττηθῆ ἢ Ἰταλία καὶ ἦτο βεβαία ἡ πτώσις καὶ τῆς Γερμανίας.

Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα ἔχουν μεγάλην ἱστορικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἀναγκαιότητος τῆς συγκροτήσεως τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν κατηγοριῶν κατὰ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Οἱ ἰταλογερμανοὶ ἦσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Μάϊον - Ἰούνιον 1941. Ἀπὸ τότε μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1943 δὲν ὑπῆρχαν Τάγματα Ἀσφαλείας, διότι οὐδεὶς Ἕλλην στρατιώτης ἢ ἀξιωματικὸς κατεδέχετο νὰ πάρῃ ὄπλα ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς του καὶ ἐχθρούς του. Οἱ ἐλάχιστοι προδότες δὲν ἔλειπαν, ἀλλὰ αὐτοὶ ἦσαν ἐλάχιστοι. Ὅλος ὁ λαὸς ἐπίστευεν εἰς τὴν νίκην τῆς Ἑλλάδος καὶ περιφρονοῦσε κάθε προστασίαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, μολοντί καθ' ὅλον τὸ 1943 ἐδολοφονεῖτο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς. Κατὰ τὸ 1941 - 1943 οἱ ἰταλογερμανοὶ ἐπίστευον καὶ διέδιδον ὅτι θὰ νικήσουν. Παρὰ ταῦτα τότε δὲν ἔγιναν τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Ἐγιναν ὅταν ἔπαυσαν νὰ πιστεύουν καὶ οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν νίκην των. Τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν ἤρχισαν συστηματικῶς ἀπὸ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1943, καὶ ὅμως, οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ὑπέμειναν καρτερικὰ τὴν μοῖραν των. Ἐπροδίδοντο καὶ ἐδολοφονοῦντο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς καί, ὅμως, ὑπέμειναν τὰ πάντα. Ἐχρειάσθη νὰ δολοφονηθοῦν ἑκατοντάδες Ἕλλήνων εἰς ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς μέχρι τέλους 1943, διὰ νὰ ἀνακύψῃ σοβαρῶς τὸ ἐρώτημα τότε εἰς ὅλους: Πρέπει νὰ περυσινώμεν νὰ ἐξαφανισθοῦμε ὅλοι διὰ νὰ ἀποφασίσωμεν μίαν στοιχειώδη ἄμυναν κατὰ τῶν νέων ὑπούλων ἐχθρῶν; Ἐχρειάσθη νὰ γίνῃ κοινὴ συνειδήσις τότε, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ καταγραφοῦν προηγουμένως εἰς τὴν σειρὰν τῶν κατακτητῶν. Ἐχρειάσθη νὰ ἀποκαλυφθοῦν ὡς προδότες οἱ κομμουνισταὶ μέχρι καὶ τῆς τελευταίας μάχης τῆς Παληόχωρας τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1943, ὅτε ἔγινεν ἡ τελευταία ἐπιθεσις των κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐχρειάσθη νὰ

προηγηθῆ ἢ πῶσις τῆς Ἰταλίας τὴν 8 Σ)βρίον 1943, ὅτε ἀναμφισβητήτως ἐφαίνετο ἐγγίξουσα καὶ ἡ πῶσις τῆς Γερμανίας. Ἐχρειάσθη νὰ ἀποκαλυφθῆ προηγουμένως τὸ σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν νὰ ἐξαφανίσουν ὅλα τὰ στελέχη τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως πρὸ τῆς ἀναμενομένης τότε ἀποβάσεως καὶ ἀτελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐχρειάσθη νὰ πιστέψουν ὅλοι, τότε, ὅτι οἱ ἡγέται τῶν ὁργανώσεων ΕΑΜ—ΕΛΑΣ ἦσαν κομμουνισταὶ καὶ πράκτορες τῶν σλαύων, ὀδηγοῦντες τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ εἰς ἀντισυμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐχρειάσθη νὰ βεβαιωθοῦν ὅλα τὰ ἀνωτέρω, πρὶν γίνῃ ἡ συγκρότησις τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἀδιάστως, λοιπόν, δύναται τις νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

2.— Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσωμεν καὶ τὰ ἑξῆς: Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρτες τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Ε.Σ., οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μέλη τοῦ Ε.Σ., οἱ συγγενεῖς των καὶ οἱ πατριῶτες ποῦ ἐπίστευον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχαν διαισθανθῆ ὅτι ἐκρύπτετο κομμουνιστὴς πίσω ἀπὸ τὰς ὁργανώσεις ΕΑΜ—ΕΛΑΣ, ὅλοι αὐτοὶ κατὰ τὸ τέλος 1943 εἶχαν συγκεντρωθῆ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν σφαγὴν των ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Καθημερινῶς νέα κύματα προσφύγων ἔφθαναν εἰς τὰς πόλεις ἀπὸ τὰ χωριά, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ἐὰν ἐσυνεχίζετο ἡ ἀδιαμαρτύρητος αὐτὴ ἀναχώρησις, τὰ χωριά θὰ ἐρημίωνοντο, θὰ ὑπετάσσοντο εἰς τοὺς κομμουνιστάς χωρὶς κανένα ἄλλον ἐμπόδιον. Οἱ σύμμαχοι εἶχαν πραγματοποιήσει ἀπόβασιν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ οἱ Γερμανοὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν. Καὶ ἐτέθησαν δύο ἐρωτήματα: "Ὅσοι ἐθνικισταὶ ἦσαν εἰς τὰς πόλεις καὶ ὅσοι εἶχαν προσέλθει ἀπὸ τὰ χωριά μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν δὲν θὰ ἦσαν διατεθειμένοι εἰς τὴν σφαγὴν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς; Καὶ ἐὰν ἔφθανεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀτελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ἐφ' ὅσον ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ εὐρίσκετο ὑπόδουλος εἰς τοὺς κομμουνιστάς, θὰ ἦτο τότε ἡμέρα ἐλευθερίας ἢ ἡμέρα αἰωνίας ὑποδουλώσεως;

Τὰ ἐθνικὰ αὐτὰ ἐρωτήματα, ἐρωτήματα ζωῆς καὶ ἐπιβιώσεως Ἑλλήνων καὶ Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀτελευθερώσεως, ἦσαν εἰς τὴν σκέψιν κατὰ τὸ τέλος 1943 καὶ μέχρι 1944 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Ἡ ἀναγκαιότης ἦτο φανερά, ἡ ἀπόφασις ἦτο γενναία. Ἀπὸ τὸν καταρρέοντα τότε δεύτερον κατακτητὴν ἀποφασίζεται νὰ παραληφθοῦν ὅπλα διὰ νὰ ἀντιμετωπιθῆ ὁ ἄλλος ἀναφαινόμενος νέος κατακτητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ κομμουνισμὸς.

3.— Ἐὰν τὰ ἀνωτέρω τοποθετοῦν καὶ ἐξηγοῦν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἰδρύσεως τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν ἐπικολούθησε καὶ ἡ δικαίωσις τῆς ἰδρύσεώς των. Ἐὰν ἐξυτηρέτησαν πράγματι τὸν τόπον, τὸν λαὸν τότε καὶ τὴν Ἑλλάδα, Ἐὰν μαζί με τὴν καλὴν πρόθεσιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀνδρῶν τῶν Ταγμάτων

Ἀσφαλείας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ὑποδούλου τότε λαοῦ καὶ τῆς Πατρίδος, ἐπιηκολούθησε πράγματι ἐκπλήρωσις τοῦ τεθέντος σκοποῦ, ὑπηρεσία καὶ δικαίωσις των, ἀποτέλεσμα δηλαδὴ θετικὸν καὶ σωτήριον.

Λιὰ νὰ θεβαιωθῆ τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ ὑπηρεσία καὶ ἡ δικαίωσις τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπογραμμίσωμεν καὶ τὰ ἑξῆς:

α) Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας εἶχαν σκοπὸν ἀμυντικόν, κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων κομμουνιστῶν. Τὰ ὄπλα μόνον ἦσαν ξένα: Οἱ ἀμυνόμενοι, ἡ ψυχὴ των, ἡ καρδιά των, ὁ σκοπός, ὅλα ἦσαν ἑλληνικά. Ἐπῆραν ὄπλα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς διὰ νὰ ἀμυνθοῦν ἀπὸ ἐπιθέσεις ἄλλων κατακτητῶν τῶν κομμουνιστῶν. Λι' αὐτό, δέ, οἱ κομμουνισταὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθουν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Πελοποννήσου (Πάτρας, Τρίπολιν, Κόρινθον, Ναύπλιον, Γύθειον κ.ἄ.) πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ἀντιπροσώπου Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Π. Κανελλοπούλου. Ἄν ἐπρόλαβον συνεπῶς νὰ σφάξουν καὶ ἐκεῖ Ἕλληνας ὅπως εἰς Καλαμάταν, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνους, Πύλον, Ἀχλαδόκαμπον κ.ἄ. Συνεπῶς τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἔσωσαν ὄσους ἠμπόρεσαν.

β) Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας δὲν ἐπολέμησαν κατὰ τῶν συμμάχων, δὲν ἔστρεψαν τὰ ὄπλα κατὰ τῶν συμμάχων, δὲν ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐνῶ οἱ κομμουνισταὶ ἐπῆραν ὄπλα καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βουλγάρους καὶ Ἄγγλους καὶ Ἰταλοὺς καὶ τὰ ἔστρεψαν καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ τῶν συμμάχων καὶ κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ κατὰ τὸ κίνημά των τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944.

γ) Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἔσωσαν τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὑποδούλων τότε Ἑλλήνων. Ἐκράτησαν εἰς πολλοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας, τὴν ἐλπίδα σωτηρίας καὶ πλήρους ἀπελευθερώσεως. Ἀνεπτέρωσαν τὸ ἠθικὸν τῶν ἐθνικιστῶν, ἵνα μὴ ὑποταχθοῦν εἰς τὸ ΚΚΕ, νὰ μὴ ἐγγραφοῦν μέλη καὶ νὰ μείνουν μετὰ τὴν προσδοκίαν, ὅτι θὰ τελειώσῃ ἡ κατοχὴ τότε τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐξουδετέρωσαν τὰ ἐγκληματικά σχέδια τῶν κομμουνιστῶν, νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχὴν μόλις θὰ ἔφευγαν οἱ Γερμανοί. Ἐπῆρξαν τὸ ἀντίπαλον δέος, μία δύναμις ὑπολογισμοῦ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς μόλις ἀνεχώρησαν οἱ Γερμανοί. Ἐπῆρξαν ἓνα ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον των, νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποχωρήσεως τῶν Γερμανῶν. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον τὰ τάγματα ἀσφαλείας εἰς τὴν Πελοπόννησον, θὰ ἐπαγιώνετο μία κατάστασις ἀνεπανόρθωτος καὶ φεύγοντες οἱ Γερμανοί, θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσαν οἱ κομμουνισταὶ κατὰ πόδας καὶ θὰ εἰσῆρχοντο ἀνενόχλητοι εἰς τὰς Ἀθήνας, πρὶν φθάσῃ ὁ ἱερός λόχος, ἡ 3ῃ δρεινὴ ταξιαρχία Ρμίνι καὶ οἱ σύμμαχοι Ἄγγλοι.

δ) Εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ὑπῆρξεν ἐθνικὸς παλμός καὶ ἐθνικὴ συνειδησις τῆς ἀποστολῆς των. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, ἐπίστευον, ὅτι ἐξεπλήρουν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Πατρίδα. Κατετάγησαν ἐθελονταὶ διὰ νὰ ὑπηρετήσουν μόνον τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ὑπόδουλον λαὸν ἀπὸ τὰ συνεχῆ κτυπήματα τῶν ἀπατηλῶν ὀργανώσεων ΕΑΜ —

ΕΛΛΑΣ. Ἦσαν ὅλοι ἰδεολόγοι, πολεμισταὶ τοῦ 1940—41 ἢ ἀγωνισταὶ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ., ποὺ ἐγνώριζαν καλὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΛΑΣ, τὰ στανικά τραγοῦδια τῶν Πωπῶφ καὶ Δημητρώφ καὶ τὰ σλαυκοκομμουνιστικά σχέδιά των. Ἡ πολύωρος, πολυήμερος καὶ πολύνεκρος μάχη τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας εἰς Καλαμάτα, Μελιγαλᾶ, Κοπανάκι, Γαργαλιάνους, Μυστρᾶ, Σπάρτην, Ἀχλαδοκάμπου, Βαλτέτσι, Πύργου, Πάτρας κ.ά., ἀποδεικνύουν τὸ ἠθικὸν των καὶ τὴν πίστιν των, εἰς τὸν ἔθνικόν σκοπὸν των.

ε) Ὅμαδικὲς δολοφονίαι ἢ μεμονωμένα ἐγκλήματα, δὲν ἔκαναν τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ὅπως ἔκαναν καὶ οἱ ἀντίταλοι των κομμουνισταί. Ἀσφαλῶς, εἰσέδυσαν εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας καὶ στοιχεῖα ἀκατάλληλα ἢ ἐγκληματικά ἢ ἄλλοι ποὺ προέβησαν εἰς ἀντεκδικήσεις πρὸς τοὺς κομμουνιστάς, διὰ τὴν προηγηθεῖσαν δολοφονίαν προσφιλῶν των προσώπων. Ἀλλὰ αὐταὶ αἱ μεμονωμέναι περιπτώσεις ἐλαχίστων προσώπων, δὲν ἀλλοιώνουν τὴν πρόθεσιν, τὰ μέσα καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας.

ζ) Οἱ ἄνδρες τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας, ἐπροστάτευσαν τὸν πληθυσμὸν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομμουνιστῶν μόνοι, χωρὶς τοὺς Γερμανοὺς. Κατὰ τὴν μάχην Μελιγαλᾶ τῆς 7.4.1944, κατὰ τὴν μάχην Λογκάστρας Λακωνίας τῆς 17.3.1944, κατὰ τὴν μάχην Ἀνωγείων Λακωνίας τῆς 7.1.1944, κατὰ τὴν μάχην Μυστρᾶ τῆς 25.4.1944, κατὰ τὴν μάχην Σπάρτης — Μυστρᾶ τῆς 30.8.1944, κατὰ τὴν μάχην Βαλτετσίου τῆς 15.6.1944, κατὰ τὴν μάχην Ἀχλαδοκάμπου τῆς 19.9.1944, κατὰ τὴν μάχην Μελιγαλᾶ τῆς 13.—15 Σεπτεμβρίου 1944, κατὰ τὴν μάχην Κοπανακίου τῆς 2—12 Σεπτεμβρίου 1944, κατὰ τὴν μάχην Καλαμάτας τῆς 9.9.1944, κατὰ τὴν μάχην εἰς Ροῦτσι τῆς 23.7.1944, κατὰ τὴν μάχην Γαργαλιάνων τῆς 21—22 Σεπτεμβρίου 1944, κατὰ τὴν μάχην Πύργου τῆς 8—9 Σεπτεμβρίου 1944 κ.ά. οἱ ἀμυνόμενοι εἶναι μόνοι, Ἕλληνες ἄνδρες τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας, ἄνευ Γερμανῶν καὶ πολεμοῦν τοὺς ἐπιτεθεμένους κομμουνιστάς, ὡς λέοντες. Πιστεύουν, ὅτι ὑπερασπίζουσι ὄχι μόνον τὴν ζωὴν των, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτερον, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἴδια τὴν Πατρίδα, ἀπὸ τὴν βίαν καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ κομμουνισμοῦ.

η) Ἐνῶ ἔφευγαν ἀνενόητοι οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, κατὰ Σεπτέμβριον 1944, τὰ τάγματα ἀσφαλείας ἐδέχοντο ἀλλεπαλλήλους ἐπιθέσεις ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι ἔπρεπε νὰ καμφθοῦν, νὰ παραδοθοῦν ἀμέσως ἢ νὰ προσχωρήσουν εἰς τοὺς κομμουνιστάς. Οὔτε τὸ ἓνα, ὅμως, οὔτε τὸ ἄλλο ἔγινε, διότι ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς εἶχαν πάρει ὅπλα καὶ φυσίγγια μόνον. Τὴν ψυχικὴν των δύναμιν, τὸ ἠθικὸν των, τὸ ἀκατάβλητον σθένος των, ἐλάμβανον ἀπὸ τὴν πίστιν των, ὅτι ὑπερήσπιζον, ὅτι Ἑλληνικὸν ἐναντίον ἄλλων ἐχθρῶν τοῦ ἔθνους. Ἐναντίον ἀναγκαστικῶς ὀργανωμένων Ἑλλήνων, ἀναμειγμένων μετὰ πράκτορας τοῦ σλαυκοκομμουνισμοῦ, ἐναντίον ἐνὸς ἄλλου φοβερωτέρου κατακτητοῦ.

Τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν, μεμονωμένα καὶ ὁμαδικά, κατὰ τὸν ἴδιον καὶ χειρότερον τρόπον, ὅπως καὶ τὰ τῶν Γερμανῶν, ἢ δολοφονία καὶ

ή σφαγή χιλιάδων Ἑλλήνων, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, μέχρι τῆς ἀναχώρησεως τῶν Γερμανῶν καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, ἡ ἀπόπειρα καὶ τὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν, νὰ ἐξαφανίσουν τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ τέλος ἡ ἀπόπειρα νὰ καταλάβουν βιαίως τὴν ἀρχήν, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰς χιλιάδας θύματά των καὶ διὰ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅλα αὐτὰ εἶναι γεγονότα τὰ ὁποῖα ἐδικαίωσαν πλήρως τὴν συγκρότησιν τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας.

θ) Τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ὑπῆρξαν ἕνας ἀνασχετικὸς φραγμὸς κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ, εἰς μίαν περίοδον μεγάλου σκότους καὶ μεγάλων συκοφαντιῶν. Ἐχρειάζετο μεγάλη πίστις εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολὺ μυαλὸ καὶ προσωπικὴ γνῶσις τῶν ὑπὸ τῶν σχεδίων τοῦ κομμουνισμοῦ, μέσα εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ—ΕΛΑΣ καὶ πρὸ πάντων αὐτοθυσίαι καὶ περιφρόνησις εἰς ὅσους ἀμφέβαλλον τότε διὰ τὸ ἔργον των. Δὲν ἔπρεπε βεβαίως, ὅλοι οἱ Ἕλληνες νὰ καταταγοῦν εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, διότι καὶ τότε θὰ ἐχάνετο τὸ μέτρον τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν παρῶν ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, ὁ ἄλλος κατακτητὴς, οἱ Γερμανοί. Ὅταν ὅμως, ἀνεχώρησαν οἱ Γερμανοί, ἀνεφάνη ἀμέσως ἡ σημασία τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας. Εἰς τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἐναπομείναντος κατακτητοῦ, τῶν κομμουνιστῶν, οἱ καταδιωκόμενοι εἰσῆλθον εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, τὴν σωτηρίαν των, κατὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς ἀπελευθερώσεως, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ τῶν συμμάχων, ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολὴν.

ι) Τὰ τάγματα ἀσφαλείας, ἀτεκηρύχθησαν τότε ἀπὸ πολιτικὴν σκοπιμότητα, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Ρώσων, ἐπὶ τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Ἄγγλων ἐπὶ τοῦ προθυπουργοῦ Παπανδρέου, ἀπὸ τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ διπλῆ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς ἀπηγορεύθη ἡ αὐτοδικία. Οἱ κομμουνισταὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἐξηπάτησαν ὄλους καὶ ἦσαν βέβαιοι, ὅτι θὰ κατελάμβανον τὴν ἀρχὴν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Ὅταν ἀντελήφθησαν, ὅτι δὲν ἐξηπάτησαν, ἀπεφάσισαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σχέδιόν των, νὰ καταλάβουν βιαίως τὴν ἀρχήν, πρὸ τῶν ἐκλογῶν, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ. Τότε ἠττήθησαν. Ἐχρειάσθη ὅμως, μέχρι τότε νὰ βαστάξουν ὅλον τὸ βάρος τῆς ἀντιστάσεως, ἐναντίον τῶν ἀντεθνικῶν καὶ ἀντιλαϊκῶν σχεδίων των, τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Μὲ τὸ κίνημα τῶν κομμουνιστῶν, τὸν Δεκέμβριον 1944, ἐπῆλθεν ἡ πλήρης δικαίωσις τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας καὶ διὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συγκροτήσεώς των καὶ διὰ τὰς ὑπηρεσίας ποῦ προσέφερον εἰς τὴν Πατρίδα.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

1.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΦΙΡΗ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ε. Σ. Τριφυλίας—Ὀλυμπίας Κωνσταντῖνος Καφίρης γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 5.10.1951 ἔκθεσίν του:

1.— Κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἀπὸ Μαρτίου μέχρις Ὀκτωβρίου 1943, εἰς τὴν περιοχὴν Ὀλυμπίας—Τριφυλίας (Πελοποννήσου) ἀνεπτύχθησαν καὶ ἔδρασαν ἐναντίον τῶν κατακτητῶν ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὀμάδες, γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.» Ὀλυμπίας—Τριφυλίας. Αἱ ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὀμάδες ἐτέλουν ἐν ἐπαφῇ μὲ τὸ στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς, παρ' οὗ ἐλάμβανον διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος πολεμικὰ μέσα καὶ ὑπῆγοντο εἰς τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ ἐν τῇ περιοχῇ Ὀλυμπίας—Τριφυλίας αὐτοῦ ταγματάρχου Οὐίλλιαμ Ρίντ, πρὸς τὰς ἐντολάς καὶ ὀδηγίας τοῦ ὁποίου συνηγοροῦν πάντοτε ἐπακριβῶς εἰς ὅ,τι ἀφεώρου τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν κατακτητῶν.

2.— Κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως τῶν αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες, ἐκτὸς τῶν κατακτητῶν, ἀντιμετώπισαν κυρίως τὴν μανίαν τῶν κομμουνιστικῶν ὀρδῶν, εἰς τὰ σχέδια τῶν ὁποίων ἦσαν ἀνυπέρβλητον ἔμπόδιον. Ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων οἱ κομμουνισταὶ ἔστρεψαν ὄλας τὰς προσπαθείας. Καὶ καθ' ἣν στιγμὴν αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες ἐμάχοντο τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, ἐδέχοντο τὰ ὑποὺλα πλήγματα τῶν ἐνόπλων ὀμάδων τῶν κομμουνιστῶν.

Συνήφθησαν πολλαὶ καὶ σκληραὶ μάχαι μετὰ τῶν κομμουνιστῶν (Κοστομέρα, Πλατάνια, Γάρδισα, Νίβιτσα κλπ. κλπ.), ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα ἢ τῆς Γαρδίσης—Ὀλυμπίας τὴν 6ην Αὐγούστου 1943. Αἱ ἀπώλειαι τῶν ἡμετέρων τμημάτων κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην ἀνῆλθον εἰς πλεόν τῶν τριάκοντα νεκρῶν καὶ τραυματιῶν, τῶν δὲ κομμουνιστῶν εἰς πολὺν ποσοστόρους. Ἐπίλεκτα θύματα τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων εἰς τὸν ἐναντίον τῶν κομμουνιστῶν ἀγῶνα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρξαν ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γεώργιος, ἀνθυπολοχαγὸς Δογάνης, ἀνθυπολοχαγὸς Μιχαλακόπουλος, χωροφύλαξ Παπαδάμης κλπ.

3.— Παρὰ τὴν ἀντίδρασιν τῶν κομμουνιστῶν, αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες ἀνεπτύξαν πλουσίαν δρασίαν κατὰ τῶν κατακτητῶν, πάντοτε ἐντὸς τῶν πλαισίων

τῶν ὀδηγιῶν τοῦ συνδέσμου ἀξιωματικοῦ ταγματάρχου Ρήντ καὶ ἐξετέλεσαν ἀξιολόγους πράξεις, περὶ ὧν ὠμίλησε καὶ ὁ ραδιοσταθμὸς B.B.C. τοῦ Λονδίνου, ὡς ἡ ἀνατίναξις τῆς σιδηροδρομικῆς γεφύρας Νέδας, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατέτεσε τὴν ἰδίαν νύκτα γερμανικὴ στρατιωτικὴ ἀμαξοστοιχία (ἡ ἀνατίναξις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Ρήντ, ἀμέσως βοηθούμενου ὑπὸ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Καφίρη Κωνσταντίνου).

Αἱ ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὀμάδες «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.», Ὀλυμπίας—Τριφυλίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συνεχίσουν μέχρι τέλους τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κατακτητῶν, διότι εὔρον πρὸ αὐτῶν ἕτερον ὕπουλον καὶ σαταρικὸν ἐχθρόν, τὸν ὁποῖον, παρὰ τὰς σκληρὰς μάχας, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλουν. Ὅπωςδῆποτε εἰς οὐδεμίαν συμφωνίαν ἢ συνθηκολόγησιν προῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.», Ὀλυμπίας—Τριφυλίας, τὰ μέλη αὐτῶν συνέχισαν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κατακτητῶν καὶ ἐναντίον τῶν νέων ἐχθρῶν τοῦ Ἔθνους εἰς ἄλλα πεδία ἐθνικῆς δράσεως.

5.— Αἱ ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὀμάδες «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.», Ὀλυμπίας—Τριφυλίας ἀπετελέσθησαν ἐκ τῶν μερικῶν ὀμάδων τῶν κάτωθι ὀπλαρχηγῶν, ἐκάστης δυνάμεως πλέον τῶν πεντήκοντα ἀνδρῶν:

1) Λοχαγὸς πεζικοῦ Καραχάλιος Γεώργιος (νῦν συνταγματάρχης), ἐπιτελάρχης.

2) Ἀνθ)ρχος Μαυροειδῆς Σπυρ. (νῦν ἐπίλαρχος), ἐτησία ἀναρ. ἄδεια Γ.Σ.Α.

3) Ἀνθ)γὸς πεζικοῦ Ντάβος Ἰωάννης (νῦν ταγματάρχης) 592 Τ.Π.

4) Ἀνθ)γὸς πεζικοῦ Θεοχαρόπουλος Θεοχ. (ἐφονεύθη).

5) Ἀνθ)γὸς πεζικοῦ Καφίρης Κωνσταντίνος (νῦν ταγματάρχης) 28 Σ. Π.

6) Ἀνθ)ρχος Κριτσέλης Ἀναστ. (ἐφονεύθη).

7) Ἵπολ)γὸς πυροβολικοῦ Παπαδόπουλος Δημ. (νῦν ἀντισυνταγματάρχης), Γ.Ε.Σ.)Α3.

88) Ἀνθ)γὸς πεζικοῦ Καραμπεσύνης Βασ. (νῦν λοχαγός), Γ. Σ. Ἀττικῆς.

9) Ἀνθ)ρχος Βασιλόπουλος Γεώργιος (νῦν μοίραρχος).

Ἐκαστος τῶν ὡς ἄνω ὀπλαρχηγῶν ἐστρατολόγησε, συνεκρότησε καὶ διώκησεν ὁ ἴδιος τὴν ὀμάδα του καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δράσεως τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων τοῦ Ε. Σ.

Εἰς τὰς ἐθνικὰς ὀμάδας προσῆλθον καὶ ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος ὡς μέλη αὐτῶν ἀξιωματικοὶ τῆς περιφερείας καὶ ἐξ Ἀθηνῶν τοιοῦτοι (ταγματάρχης Κοκκῶνης Γ., λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Γεώργ., λοχαγὸς Παλανόπουλος, φονευθέντες ἤδη, καὶ λοχαγὸς Κρίβᾶς, λοχαγὸς Κάρτσωνας, λοχαγὸς Θεοδωρόπουλος, ἀνθ)ρχος Μαυροειδῆς κλπ.).

Αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες διακοῦντο ὑπὸ Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους ὀπλαρχηγῶν, μὲ ἐπικεφαλῆς καὶ ἐπιρῶσαστον αὐτῶν

παρά τῇ ἀγγλικῇ ἀποστολῇ τὸν τότε λοχαγὸν Καραχάλιον Γεώργιον, ἤδη συνταγματάρχη καὶ ἐπιτελάρχην Δ.Σ.Σ.

Ἡ δύναμις τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.» Ὀλυμπίας—Τριφυλίας ἀνῆλθεν εἰς πλεόν τῶν πεντακοσίων (500) ἐνόπλιους ἀνδρας. Περισσότερα καὶ πληρέστερα στοιχεῖα ὑποβληθήσονται ἐν καιρῷ.

6.— Ἡ κίνησις τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.» Ὀλυμπίας—Τριφυλίας, παρά τὴν βραχεῖαν διάρκειαν ταύτης, ὑπῆρξε μὲν ἔξοχος περίοδος πατριωτικῆς ἀνατάσεως, ἡ πλεόν καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀνιδιοτελής, καὶ ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν νέον ὑπουλον καὶ σατανικὸν ἐχθρὸν τῆς Πατρίδος μας καὶ νὰ φωτίσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς πάλης ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑθνους.

7.— Μέχρι τοῦδε αἱ ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.» Ὀλυμπίας—Τριφυλίας δὲν ἀνεγνωρίσθησαν ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Πολιτείας, διότι οἱ ἐπιζῶντες πρωταγωνισταὶ τῆς περιόδου ἐκείνης ἦσαν ἀτησχολημένοι εἰς τὸν συνεχῆ ἀγῶνα τοῦ Ἑθνους ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ὁποῖον πρῶτοι οἱ ἴδιοι ἀπεκάλυψαν καὶ ἐπολέμησαν.

8.— Εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρισθοῦν ἐπισήμως αἱ ἐθνικαὶ ἀνταρτικαὶ ὁμάδες «Ἑλληνικὸς Στρατός», «Ε. Σ.» Ὀλυμπίας—Τριφυλίας:

α) Διὰ νὰ διαλυθῇ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι τὸ Κράτος ἀγνοεῖ τοὺς μαχητὰς τῆς Ἑθνικῆς Ἰδέας.

β) Διὰ νὰ διασκεδασθῇ ἡ γνώμη ὅτι μία εὐρεία περιοχὴ τῆς Ἑλλάδος ὑστέρησεν εἰς ἐθνικὴν δρᾶσιν καὶ ἐθνικὸν καθῆκον καθ' ἣν στιγμὴν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον συμβαίνει. Καὶ

9.— Διὰ νὰ παρασχεθῇ εἰς τοὺς νεκροὺς μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ἱκανοποίησις, ὅτι ἡ θυσία των δὲν ἀπέβη ἐπὶ ματαίῳ.

2.— ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΑΒΕΡΝΑΡΑΚΗ ΑΡΧΗΓΟΥ ΣΥΜΜΑΧΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

α) Εἰς τὴν ἀπὸ 20.2.1944 ἔκθεσιν τοῦ ὑπολοχαγοῦ πεζικοῦ Γεωργίου Ταβερναράκη ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς:

Ἐκ τῆς ἐπὶ ἑνδεκάμηνον παραμονῆς μου εἰς Πελοπόννησον ὡς μέλος ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ κάτωθι:

Γ Ε Ν Ι Κ Ο Τ Η Τ Ε Σ

Κατ' ἀρχὰς παρουσιαζόντο εἰς Πελοπόννησον πολλαὶ ὁργανώσεις, ἰσάριθμοι ἴσως τῶν ἐν λοιπῇ Ἑλλάδι τοιούτων. Ὅλοι εὐρίσκοντο εἰς τὸ στάδιον τῆς ὁργανώσεως ἐντὸς τῶν καταλόγων καὶ πρώτη ἡ ὁργάνωσις ΕΛΑΜ ἐγκατέλειπε τὸν αὐστηρὸν συναμοτισμὸν διὰ τῆς δημιουργίας ἀνταρτικοῦ, ἐκμε-

ταλλευθεῖσα καὶ βοηθήσασα τοὺς πρώτους ἀντάρτες ἢ μᾶλλον φυγοδίκους τῶν Ἰταλῶν Κανελλόπουλον Κων. καὶ Λεβεντάκη Παρ.

Γνωρίζοντες οἱ διευθύνοντες τὴν ΕΑΜ κομμουνισταὶ ὅτι, ἐὰν ἀπεκάλυπτον εἰς τὸν λαὸν τὸ πραγματικὸν τοῦ κομμουνιστικὸν πρόγραμμα, θὰ εὗρισκον τοῦτον σύσσωμον ἀντιμέτωπον καὶ γνωρίζοντες τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εὗρισκετο, μετὰ τὴν ὑποδοίλωσιν, διεκήρυξαν ὡς πρόγραμμά των:

«Δημιουργία ἀνταρτικοῦ διὰ τὸ κτύπημα τοῦ κατακτητοῦ καὶ βοήθειαν τῆς μελλοντικῆς συμμαχικῆς ἀποβάσεως διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος».

Διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν πρώτων πυρήνων τῆς ὀργανώσεως εἰς τὰς πόλεις καὶ χωριά, ἐξέλεξαν καὶ ἔπεισαν τοὺς ἔχοντας μεγαλυτέραν ἐκτίμησιν καὶ ἐπιρροὴν πολίτας, προσπαθοῦντες νὰ συμπεριληφθῶσι καὶ οἱ δεσποτάδες καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ὀργάνωσαν οὕτω τὰς πρώτας ἐπιτροπὰς τῶν χωρίων, Κοινοτήτων καὶ Νομῶν. Εἰς τὰς ἐπιτροπὰς, ὅμως, αὐτάς, ἰδίως τῶν πόλεων, τὸ βέτο τὸ εἶχε ἕνας κομμουνιστής, ὁ ὁποῖος δὲν κατήγετο ἀπὸ τὴν περιοχὴν ἐκείνην διὰ νὰ μὴ εἶναι γνωστός, ἀλλὰ ὅτι δῆθεν ἦτο ἀπεσταλμένος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀθηνῶν, παρουσιάζοντες συγχρόνως ὄλην τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ὀργανωμένην εἰς τὸ ΕΑΜ.

Οὕτω ὁ λαὸς ἀφ' ἑνός, διότι τὸ πρόγραμμα τῆς Ε.Α.Μ. ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ ἀφ' ἑτέρου βλέπων τοὺς καλλιτέρους συμπολίτας του μέλη αὐτῆς προσεφέρθη προθύμως νὰ ἐγγραφῆ εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτὴν καὶ τὸ ἀνταρτικὸν τῆς ΕΛΑΣ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε τὰ μέγιστα ἡ πρώτη συμμαχικὴ βοήθεια δι' ἀεροπλάνων, παραδείγμα τὰ χωριά τοῦ Πάρωνος, τὰ ὁποῖα οὐδὲν μέλος τῆς ΕΑΜ εἶχον καὶ μὲ τὸ πρῶτον ἀεροπλάνον ὅλα ἐνεγράφησαν ὡς μέλη καὶ ὅλοι συνηγωνίζοντο ποιοὺς περισσότερον νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

Πολὺς λαὸς προσέφερε τὰ ὅπλα τὰ ὁποῖα κατεῖχε διὰ τοὺς ἀντάρτας. Ἀπὸ ὅσους δὲν τὰ προσέφερον, οἱ ἀντάρται τὰ ἔλαβον ἀργότερον διὰ τῆς βίας.

Ἀποκτήσαντες οὕτω σχετικὴν δύναμιν, προσέθεσαν εἰς τὸ πρόγραμμά των καὶ τὸ ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡ ΕΑΜ μὲ τοὺς ἀντάρτας καὶ τὸν λαὸν τῆς δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Βασιλέα ἢ ἄλλον τινὰ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ μιαν νέαν φασιστικὴν Δικτατορίαν, ἀλλὰ ὅτι θὰ προστατεύσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπεδίωξαν νὰ διαλύσουν κάθε ἄλλην ὀργάνωσιν καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπουσιν τὴν δημιουργίαν οὐδενὸς ἄλλου ἀνταρτικοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκτὸς τοῦ ΕΛΑΣ. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ ἄλλαι ἀνταρτικαὶ ὀμάδες εἰς διάφορα σημεῖα μὴ ἀνήκουσαι στὸν ΕΛΑΣ, ὡς στὴν περιοχὴν Μάνης, Δυοραχίου, Ἀρκαδίας, Τριφυλίας, Ἠλείας καὶ Πατρῶν, διοικούμεναι ὑπὸ ἀξιωματικῶν, μὴ ἀνήκουσαι εἰς οὐδεμίαν πολιτικὴν ὀργάνωσιν, ἀλλὰ ὡς συνέχεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τῆς Ἀλβανίας, φέρουσαι τὸν χαρακτηρισμὸν Ε.Σ.

Μὲ ὅλας αὐτάς τὰς ὀμάδας τὸ ΕΛΑΣ τῇ ἐπεμβίσει καὶ τῶν Ἀγγλῶν τῶν ἐκεῖ ἀποστολῶν ἔσπευσε νὰ ὑπογράψῃ συμφωνητικὰ συνεργασίας. «Ὅλαι,

ὅμως, αἱ συμφωνίαι ἴσχυσαν μέχρις οὗτου τὸ ΕΛΑΣ εἰς ἐκάστην τῶν ἄνω περιοχῶν ἀπέκτησε ἰσχὺν ἱκανὴν διὰ τὴν διαλύσιν διὰ τῶν ὄπλων τὰς ἄλλας ομάδας. Πράγματι πάντοτε διὰ ὑποῦλων μέσων καὶ καθαρῶν γερμανικῶν μεθόδων, αἰφνιδιαστικῶν ἐπιχειρήσεων, διέλυνον τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὅλας τὰς ἄλλας ομάδας. Ἀφοῦ τέλος διὰ τῆς συμφωνίας τοῦ Δυρραχίου διέλυσαν καὶ τὸ τελευταῖον ξένον ἀνταρτικὸν καὶ διὰ δολοφονιῶν ἐξουδετέρωσαν κάθε σοβαρὸν παράγοντα ὅλων τῶν λοιπῶν ὀργανώσεων, πιστεύοντες, δέ, ὅτι ἡ συμμαχικὴ ἀπόβασις θὰ ἐγένετο τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ παρελθόντος ἔτους, τότε πλέον ἤρχισαν νὰ φανερόνουν ἀπροκαλύπτως τὸ πραγματικὸν τοὺς πρόγραμμα.

Β' Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Ἐγκαθίδρυσις μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα κομμουνιστικοῦ καθεστώτος.

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τούτου πρέπει:

1) Πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως κάθε ἀντίδρασις δέον νὰ ἐξουδετερωθῇ. Κατὰ τὸ τελευταῖον Πελοποννησιακὸν Συνέδριον ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ἐχώρισαν τὴν ἀντίδρασιν εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν καὶ ἀπεφάσισαν:

“Ὅστις ἀνήκει εἰς τὴν παθητικὴν τοιαύτην νὰ συλλαμβάνεται καὶ νὰ κατακρατῆται εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως. Τοιαῦτα στρατόπεδα συγκεντρώσεως ὑπάρχουν, ἤδη, πολλὰ εἰς τὰ ὅποια κρατοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον στρατηγοί, ἀξιωματικοί, βουλευταί, ἰατροὶ κλπ. φρουρούμενοι ἀπὸ νεαροὺς ἀλήτας 15—20 ἐτῶν.

2) “Ὅλος ὁ λαὸς νὰ εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην τρομοκρατίαν, ὥστε νὰ μὴ ἔχη τὸ θάρρος νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του.

“Ὁ Ἰωάννης Φράγκος αἰώνιος ἐξόριστος κομμουνιστὴς καὶ τώρα πολιτικὸς καθοδηγητὴς καὶ ὑπεύθυνος τῆς ΕΑΜ τῆς Ν.Α. Πελοποννήσου, εἶπεν ὅτι τὴν τελευταίαν στιγμὴν θὰ φονεύσουν καὶ θὰ καύσουν τὰ σπίτια ὅλων τῶν ἀντιδραστικῶν διὰ τὴν τρομοκρατήσουν καὶ τοὺς λοιπούς.

3) Νὰ ἔχουν ἐτοιμὴν Κυβέρνησιν τὴν ὁποίαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Συμμαχοὺς νὰ σεβαστοῦν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἐὰν ὁ συμμαχικὸς ἀπελευθερωτικὸς στρατὸς τὸν ὁποῖον πιστεύουν νὰ εἶναι ἀγγλοαμερικανικὸς δὲν σεβασθῇ τὴν Κυβέρνησίν του, ἢ πρώτη ἀπόφασίς των ἦτο νὰ κτυπήσουν διὰ τῶν ὄπλων τοῦτον, ἐπικαλούμενοι καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Ρωσίας. “Ὅταν, ὅμως, ὁ Κανελλόπουλος καὶ λοιποὶ τὸ ἐγνώρισαν αὐτὸ εἰς τοὺς ἀντάρτας καὶ τὸν λαὸν καὶ ἀντιμετώπισαν τὴν ἀσυμφωνίαν, τότε πλέον ἤλλαξαν ἀπόφασιν ἢ ἴσως μόνον προπαγάνδαν, λέγοντες ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ Φράγκου μοῦ εἶπεν, ὅτι θὰ ἐγείρουν τὸν λαὸν εἰς συλλαλητήρια.

Τελευταίως χρησιμοποιοῦν τὴν φράσιν: «Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μας θὰ πατήσωμεν ἐπὶ πτωμάτων καὶ δὲν θὰ ἐγκαταλείψωμεν τὰ ὄπλα, μέχρις οὗτου ὅλοι χύσωμεν τὸ αἷμα μας».

4) Νὰ προσπαθήσουν νὰ λάβουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα ὄπλα καὶ πυρομαχικά ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ αὐτοὺς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εἰς Πελοπόννησον κτυποῦν τοὺς Γερμανοὺς ἄνευ διαταγῆς Συμμαχικοῦ Στρατηγείου καὶ παρὰ τὰ τὰ ἀπίστευτα βάρβαρα γερμανικά ἀντίποινα κατὰ τοῦ Λαοῦ.

5) Πρέπει οἱ ἀντάρται νὰ εὐρίσκωνται πλησίον τῶν κέντρων διὰ νὰ ἐμποδίσουν κάθε τυχὸν ἀντίδρασιν, ἥτις πιθανὸν νὰ ξεπηδήσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλουν τὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας ὁ διοικητὴς τῆς περιοχῆς ἐκείνης κομισάριος ἔχει ἐκδώσει. Τὰ πλεῖστα τῶν ὄπλων τῶν τὰ ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ὁργάνων τῶν εἰς τὰς πόλεις.

Ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς καὶ διοικητὴς τοῦ ἐνάτου Συντάγματος Ταυγέτου εἶπε εἰς ἐμὲ καὶ τὸν Ἄγγλον ταγ)ρχην Χάρινκτον ἐπὶ λέξει: «Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ μας πρέπει νὰ περάσωμεν πρῶτον ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν, δεύτερον ἀπὸ τὴν δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου καὶ τέλος θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ποθοῦμενον. Τώρα διερχόμεθα τὸ στάδιον τῆς ἐπαναστάσεως».

Γ' Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Ἡ προπαγάνδα του ἦτο καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πολὺ ἔξυπνη καὶ ψυχολογημένη. Διαθέτουν πολλὰ μέσα προπαγάνδας. Χρησιμοποιοῦν ἔντυπα καὶ ἐφημερίδες. Τὰ ἔντυπά τους εἶναι δύο εἰδῶν. Τὰ κυκλοφοροῦντα εἰς ὅλους καὶ τὰ κυκλοφοροῦντα εἰς τὸν κύκλον τῶν γνωστῶν κομμουνιστῶν. Τὰ πρῶτα ὁμιλοῦν περὶ πατρίδος καὶ κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, διάφορα κατορθώματα τῆς Ε.Α.Μ. μεγαλοποιημένα, ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως Ρώλλη, ἐναντίον τῶν προδοτῶν κ.λπ. δηλ. πράγματα ἀρεστὰ εἰς τὸν λαόν. Τὰ δεύτερα εἶναι πλέον συνέχεια τῆς πολεμικῆς προπαγάνδας τῶν ἀναρχικῶν Ἑλλήνων κομμουνιστῶν μὲ συμβουλὰς καὶ κατευθύνσεις διὰ τὴν κατήχησιν νέων κομμουνιστῶν. Πάντως ἀμφότερα μεταδίδουν ψευδεῖς εἰδήσεις καὶ πληροφορίας. Ἔχουν κατὰσχει ὅλα τὰ ραδιόφωνα καὶ ὁ λαὸς μαθαίνει τὰ νέα μόνον ἀπὸ τὰ δελτία εἰδήσεων τοῦ Ε.Α.Μ, τὰ ὁποῖα, ὅμως, οὐδέποτε ἦσαν σύμφωνα μὲ τὰ πραγματικά δελτία τὰ ὁποῖα ἐμεῖς διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ἐδίδαμεν. Ἐξάπελυσαν μεγάλην προπαγάνδαν ἐναντίον τῶν ἀξ)κῶν, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἀντελήφθησαν τοὺς δολίους τῶν σκοπούς, προσπαθοῦντες νὰ πείσουν τὸν λαὸν ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ εἶναι προδοταί, φασίσται, ἐπιδιώκοντες νέαν φασιστικὴν δικτατορίαν καὶ ὅτι εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ καταστροφή μας.

Κάθε ἓνα πολίτην ἢ ἄλλην ὁργάνωσιν ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν Ε.Α.Μ τὸν ἀποκαλοῦν προδοτὴν καὶ τὴν ὁργάνωσιν προδοτικὴν, πλάθουν, δέ, καὶ δημοσιεύουν ἓνα σωρὸ ψευδεῖς συνεργασίας του μὲ τὸν κατακτητὴν διὰ νὰ προδιαθέσουν τὸν λαὸν καὶ ἀκούσῃ ἀργότερον μὲ ἱκανοποίησιν τὴν θανάτωσίν του.

Ὅτι ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ ἔξωτετικοῦ, ἀμφότεροι πούλη-

μένοι εις τὴν Ἀγγλίαν, προσπαθοῦν μίαν νέαν δικτατορίαν καὶ ὅτι μόνον ἡ ΕΑΜ ἀπὸ ὅλας τὰς ὀργανώσεις θὰ ἐμποδίσῃ τοῦτο.

Ἐχμεταλλουόμενοι τὸ ἀγγλόφιλον πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ μεγαλοποιοῦν τὴν ἀγγλικὴν βοήθειαν, τὴν δὲ διαταγὴν τοῦ Οὐίλσον ὅτι ὅλοι οἱ ἀντάρται τῶν Βαλκανίων ἀποτελοῦν μονάδα τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, διεομήνευσαν καὶ μετέδωσαν ὅτι ὁ στρατηγὸς Οὐίλσον μόνον τὸν ἀνταρτικὸν στρατὸν τοῦ ΕΛΑΣ ἀνεγώρισε. Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς συμμαχικῆς βοήθειας διέδιδον ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἀφοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ μᾶς διαιρέσῃ, ἔπαυσε νὰ μᾶς βοηθῇ, ἐπίσης δέ, ὅτι αἱ ἀγγλικαὶ ἀποστολαὶ δὲν ἦλθον διὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἀλλὰ νὰ μᾶς διαιρέσουν.

Ἐπίστευον μέχρι τῆς συνδιασκέψεως τῆς Μόσχας καὶ ἔξακολουθοῦν τινες νὰ πιστεύουν ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς Γερμανίας θὰ ἔχωμεν νέον ἀγγλοαμερικανικὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ρωσίας καὶ προσπαθοῦν νὰ προδιαθέσουν τὸν λαόν, διαδίδοντες ὅτι εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν οἱ ἀντάρται ἐφόνευσαν ὅλους τοὺς Ἀγγλους τῶν ἀποστολῶν καὶ προσθέτουν: «καλὰ ἔκαναν οἱ Σέρβοι καὶ τὸ ἴδιον πρέπει νὰ κάνωμεν καὶ ἐμεῖς».

Ὁ Φράγκος εἶπε εἰς ἔμπιστόν του, ὅτι «τὴν τελευταίαν στιγμὴν θὰ φονεύσωμεν ὅλους τοὺς Ἀγγλους καὶ Ἑλληνας τῶν ἀποστολῶν, ὥστε νὰ δημιουργήσωμεν ἀφορμὰς διὰ νὰ ζητήσωμεν τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας». Ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐναντίον τῶν Γερμανῶν τὰς ἀποδίδουν εἰς διαταγὰς δῆθεν τοῦ Ἀγγλικοῦ Στρατηγείου, ὥστε ὁ ὑποφέρον Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπὸ τὰ ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν νὰ ἀποδίδῃ τὰς εὐθύνας εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ νὰ τάσσειται κατὰ τῆς Ἀγγλίας.

Κάτοικοι πολλῶν χωρίων παρεπονέθησαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν Χάρικτον, διατὶ ἐδώσαμεν διαταγὰς νὰ καταστρέψουν τὰς γεφύρας καὶ οὕτω τὰ χωρία ὑποφέρουν ἀπὸ τὰ ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν καὶ ἀπὸ ἔλλειψιν συγκοινωνιῶν. Τοιαύτην διαταγὴν δὲν εἶχομεν δώσει, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀντίθετον.

Διαδίδουν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι καὶ οὗτος ΕΛΑΣ, ὅτι ὅλα τὰ κόμματα συνεργάζονται μὲ τὴν ΕΑΜ. Διὰ τῶν ἐντύπων τῶν καλοῦν τοὺς ἀξιωματικούς νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸ ΕΛΑΣ, ἐπιδεδίξως, ὅμως, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς οὐδένα τούτων νὰ ἀναλάβῃ διοικήσιν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἐκτὸς ὀλίγων Εὐέλpidων καὶ ἐλαχίστων ἄλλων, οἱ ὁποῖοι ἐκ χαρακτῆρος ἢ ἐκ φόβου ἀνέχονται νὰ ἐκτελοῦν διαταγὰς τῶν πολιτικῶν ὑπευθύνων οἱ ὁποῖοι, συνήθως εἶναι ἀγοράματοι, σωφῆρ, ἐργάται ἢ φοιτηταὶ ἢ νεαροὶ δικηγόροι. Εἰς ὀλόκληρον τὸν ΕΛΑΣ τῆς Πελοποννήσου δὲν ὑπάρχουν πλέον τῶν 8 μονίμων ἀξιωματικῶν τύπου Κανελλοπούλου, γνωστῶν κομμουνιστῶν. Κατὰ σύνταγμα ἔχουν ὡς μέλος τῆς τριμεροῦς διοικήσεως τοῦ συντάγματος στρατιωτικὸν διοικητὴν, πολιτικὸν ὑπεύθυνον καὶ καπετάνιον. Ἔχουν ἓνα συντ)ορχὴν τὸν ὁποῖον συνήθως ἔχουν ὑποχρεώσει νὰ ἀναλάβῃ, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχη καμμίαν πραγματικὴν διοίκησιν. Ἐὰν ὁ συντ)ορχὴς αὐτὸς τολμήσῃ νὰ μὴ συμφωνήσῃ πρὸς μίαν ἀπόφασιν, ἀρχίζει νὰ καθίσταται λίαν ἐπισηφελὴς ἢ ζωή του. Ὁ τ)ορχὴς Στρατίκης, διοικητῆς τοῦ Συντάγματος Τριφυλίας, ὅταν ἀντελή-

φθη τὸ ἀντεθνικὸν των ἔργων καὶ ἀπεσύρθη, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τῇ ὑποδείξει τοῦ ΕΑΜ συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐτυφεκίσθη μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

Δ' ΣΤΜ ΠΕΡΙΦΟΡΑ

Μοναδικὴ αἰτία ὄλων τῶν ταραχῶν μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν εἰς Πελοπόννησον, ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ Φράγκος ἠναγκάσθη νὰ μοῦ ὁμολογήσῃ καὶ ἀργότερον καὶ εἰς τὸν Χάρικτον, ὅτι τὸ ΕΑΜ ἀποδίδον μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἐπιτρέψῃ τὴν δημιουργίαν οὐδενὸς ἄλλου ἀνταρτικοῦ ἐκτὸς τοῦ ΕΛΑΣ, διότι κάθε ἄλλο ἀνταρτικὸ θὰ εἶναι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς ΕΑΜ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Οὐδεμία τῶν λοιπῶν ὀργανώσεων συνειργάσθη μὲ τὸν κατακτητὴν. Οὐδεὶς τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Πελοποννήσου ἦτο συνεργάτης ἢ ἀπλὸς πληροφοριοδότης τοῦ ἐχθροῦ, ὡς μᾶς ἀνέφερον ὁ Ἴταλὸς λοχαγὸς Μπέλλα καὶ Μπελεγοῖνι τοῦ ἰταλικοῦ γραφείου κατασκοπείας, τοὺς ὁποίους ἐγὼ ἔπεισα εἰς Καλαμάταν μετὰ τὴν ἰταλοαγγλικὴν ἀναχωρῆσιν καὶ μᾶς ἠκολούθησαν εἰς τὸ βουνό.

Ἐπειδὴ γνωρίζουν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, πλὴν ἐλαχίστων εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς καὶ ὅτι ἡ πλειονότης τοῦ λαοῦ εἶναι φίλη τῆς Ἀγγλίας, δὲν στηρίζουν τὴν ἐπιτυχίαν των εἰς τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ εἰς τὰ ὄπλα των διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν θέλησιν των εἰς τὸν λαόν.

Ἐπεχρέωσαν ὄλους τοὺς κατοίκους χωριῶν καὶ πόλεων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὴν ΕΑΜ. Οἱ μὴ ἐγγραφόμενοι δὲν ἠδύνατο νὰ μετακινήθωσιν ἔξω τοῦ χωρίου των, διότι ἐὰν μετεκινούντο συνελαμβάνοντο καὶ ἄλλοι μὲν ἐξηφανίζοντο, ἄλλοι, δέ, κατεκρατοῦντο εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, δὲν ἐλάμβανον δὲ τρόφιμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ἀργότερον πρὸ τετραμήνου ἔδωσαν τὴν διαταγὴν ὅτι, πᾶς τις μὴ ἐγγεγραμμένος εἰς τὴν ΕΑΜ θεωρεῖται ἀντίδρασις.

Εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς ἔθεσαν ἐρώτημα νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἢ θὰ τυφεκισθῶν. Ἐνήργησαν, δέ, πρὸ διμήνου ὑποχρεωτικὴν στρατολογίαν ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν. Ὅσοι τῶν ἀξ)κῶν δὲν κατώρθωσαν νὰ κρυφθῶν ἢ μεταβῶν εἰς Ἀθήνας καὶ παρουσιάσθησαν κρατοῦνται εἰς ὄρεινὰ χωρία ὡς αἰχμάλωτοι. Εἰς Πάρωνα διαθέτουν ἓνα Μοναστήρι εἰς τὸ ὁποῖον κρατοῦν 80 Ἑλληνας ἀξιωματικούς, ὀνομάζουσι δὲ οἱ ἴδιοι τὸ Μοναστήρι αὐτὸ «ΣΙΒΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΟΣ». Εἰς τὸ χωρίον Κωστομέρα Τριφυλίας κρατοῦν 78 μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν στρατηγὸν Κονδύλην, δύο ἀρίστους ἰατροὺς καὶ ἓνα πρῶην βουλευτὴν.

Οὐδεὶς πολίτης δύναται νὰ μετακινήθῃ ἔξω τοῦ χωρίου του, ἄνευ ἀδείας τοῦ ὑπευθύνου τῆς περιοχῆς, νεαροὶ δὲ ἀλλῆται κάνουν τὸν ἔλεγχον εἰς τοὺς δρόμους. Ὅστις συλληφθῇ ἄνευ ἀδείας νὰ περιφέρεται συλλαμβάνεται

καί τινες ἔξαφανίζονται. Ἔχουν ἐπιβάλλει εἰς τὸν λαὸν πρωτάκουστον φορολογίαν μέχρι 30% καὶ πολλὰς φορὰς μέχρι 80% τῶν εἰσοδημάτων των. Ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους τῶν πόλεων ἐπιτάσσουν κάθε εἶδος τροφίμων, εἰς ὅλους δὲ τοὺς πλουσίους ἐπιβάλλουν νὰ πληρώνουν μεγάλα χρηματικὰ ποσά. Ἀπὸ τὰ τρόφιμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κρατοῦν ὅσα χρειάζονται δι' αὐτοὺς καὶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ διαθέτουν εἰς τὸν λαὸν κατὰ προτίμησιν. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς Καλαμάταν μοῦ ἀνέφερε ὅτι ἡ ΕΑΜ τοῦ κατέσχε 4.000 ὀκάδας μακαρόνια τὰ ὁποῖα προωρίζοντο διὰ Λακωνίαν. Ἔχουν ἤδη ὀρίσει εἰς ὅλα τὰ χωριὰ διαφόρους ἐπιτροπὰς δικαστικάς, διοικητικάς κλπ. ὡς καὶ χωρ)κὴν ἀπὸ τρεῖς ὡς τέσσαρες ἀλλήτες, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχουν δώσει τὰ ἄπλα. Οἱ δικασταὶ εἶναι τῆς ἀπολύτου ἐκλογῆς των, δικάζουν δὲ τοὺς χωρικοὺς εἰς μεγάλα χρηματικὰ ποσά καὶ ἔξοριαν. ἀρκεῖ ὁ καταγγέλλων νὰ εἶναι ἀρεστός εἰς αὐτοὺς καὶ μάλιστα δι' ὑποθέσεις χρονολογούμενες ἀπὸ 10ετίας καὶ πλέον.

Παράλληλα λειτουργοῦν καὶ τὰ ἀνταρτοδικεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχουν εὔρει τὸν θάνατον πολλὰι ἑκατοντάδες ἀθῶων πατριωτῶν. Χρησιμοποιοῦν συνεχῶς τὴν λέξιν «Λαός», ὅτι ἐργάζονται διὰ τὸν λαὸν καὶ στηρίζονται εἰς τὸν λαόν, πλὴν, ὅμως, οὐδόλως προσπαθοῦν νὰ κολακεύουν τὸν λαὸν ἢ νὰ βοηθήσουν αὐτόν.

Κάποτε κατεδίκασαν εἰς Δυρράχιον Ἀρκαδίας εἰς θάνατον ἓνα κορίτσι 19 ἐτῶν ΝΙΤΣΑ ΡΟΚΑ ἀπὸ τὴν Καλλιρρόην Μεσσηνίας, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχον φονεύσει τὸν πατέρα της, τὴν μητέρα της καὶ τὸν μονάκριβον ἀδελφόν της καὶ παρὰ τὰς ὑπερτριακοσίας ὑπογραφὰς ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου της, ζητούντων τὴν ἀθώωσίν της, ὡς καλῆς πατριώτιδος, ἠθικῆς Ἑλληνίδος καὶ παρὰ τὴν ἐπιμονὴν ἐμοῦ καὶ τοῦ Χάριζτον, ἐξετέλεσαν αὐτήν, ἐπειδὴ ὁ Κανελλόπουλος τὸ ἤθελεν.

Εἰς τὴν δίκην ταγματάρχου Καραχάλιου Χρ., λοχαγοῦ Οἰκονομοπούλου καὶ λοιπῶν ἀξιωματικῶν, παρ' ὅτι ἐγνώριζον, διότι πολλὰς φορὰς ὁ ἴδιος ὁ Φράγκος μοῦ τὸ εἶχε πῆ, ὅτι ἰδίως ὁ Καραχάλιος, ἦτο εἰς τῶν ἀρίστων Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ ὅτι ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἠλείας καὶ Μεσσηνίας, ἐζήτηι ὅπως οὐδεὶς τῶν ἀξιωματικῶν καταδικασθῆ, ἔσφαξαν αὐτοὺς διὰ μαχαίρας, ἐπειδὴ μερικοὶ ἰδιοὶ των τὸ ἐζήτην. Προκειμένου νὰ ἰκανοποιήσουν ἓνα κομμουνιστὴν, κωφεύουν εἰς τὴν ἀντίθετον γνώμην τῶν κατοίκων ὀλοκλήρου νομοῦ. Ἐτυφέμισαν εἰς Καλαμάτα τὸν μοίραρχον Ζερβάκον καὶ Γιαλουράκον, παρ' ὅτι ἐγνώριζον, ὅτι ὀλόκληρος ὁ λαὸς τῶν Καλαμῶν θὰ ἔδυσαρασεῖτο, καθ' ὅσον ὁ μὲν πρῶτος εἶχε σώσει τὴν ζωὴν πολλῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ὁ δὲ δεύτερος, ἦτο τροφοδότης τῶν πτωχῶν παιδιῶν καὶ οἰκογενειῶν τῆς Καλαμάτας, ὡς διευθυντῆς τοῦ νοσοκομείου. Ἐτυφέμισαν εἰς Καλαμάταν τὸν ἀπὸ ὅλους ἀγαπητὸν Μαρκαντωνάκην, διότι ἀνῆκεν εἰς τὸν ΕΛΕΣ. Ἐπρόδωσαν εἰς Σπάρτην τὸν χειροῦργον ἱατρὸν Καρβούνην εἰς τοὺς Ἴταλοὺς καὶ συνελήφθη καὶ ἐτυφεκίσθη ἀργότερον ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, διότι πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ Λακω-

νίας, όταν ἀντελήφθη τς πρόγραμμά των, παθητικῶς ἀντέδρασεν. Ὁ ἰατρὸς Καρβούνης, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο ὁ καλλίτερος χειροῦργος τῆς Πελοποννήσου καὶ διέθετε ἰδιόκτητον κλινικὴν μὲ 70 κλίνας, πάντοτε πλήρεις, ὅταν συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν, ἡ οἰκογένειά του ἐστερεῖτο καὶ χιλιοδράχμου, ἠναγκάσθη δὲ ἐγώ, νὰ βοηθήσω ταύτην. Ἔχω καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι οὐδόλως ὑπολογίζουν τὸν λαόν.

Οἱ ἀντάρτες ἐρευνοῦν τὰ χωρία διὰ ὄπλα καὶ ἀφαιροῦν κάθε εἶδος ἱματισμοῦ καὶ τροφίμων καὶ κτυποῦν δὲ κάθε ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ἡ ὅποια θὰ τοὺς ἐναντιωθῆ κατὰ τὴν ἔρευναν. Ἐξακολοθοῦν νὰ κτυποῦν τοὺς Γερμανοὺς, ἀδιαφοροῦντες ἂν οἱ Γερμανοὶ τυφεκίσουν πολίτας, καύσουν χωριά καὶ ἂν οἱ πολῖται γυναῖκες καὶ παιδιά πεθαίνουν ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ τὴν πείνα, ἔξω ἀπὸ τὰ καμμένα σπίτια τους. Εἶναι ἀσφαλῶς γνωστὸς ὁ τυφεκισμὸς 184 ἐκ τῶν καλλιτέρων ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐναντι 8 Γερμανῶν στρατιωτῶν, τὸ καύσιμο τῶν χωριῶν Ἁγιος Βασίλειος, Κοσμάς καὶ Καστάνιτσα, ἐναντι δύο Ἴταλῶν, τὸ καύσιμο τοῦ Ἄετοῦ ἐναντι 12 Γερμανῶν, τὸ καύσιμο Νεοχωρίου καὶ Ἀκόβου ἐναντι 5 Γερμανῶν, ὁ τυφεκισμὸς 1.300 Καλαβρυτινῶν καὶ τὸ καύσιμο Καλαβρύτων καὶ 13 ἀκόμη χωριῶν, ἐναντι 80 Γερμανῶν. Κατέστρεψαν ὅλας τὰς γεφύρας σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ ἀμαξητῶν, ἀχρήστων διὰ τοὺς Γερμανοὺς, καὶ οὕτω ὁ λαὸς ὑποφέρει ἀπὸ ἔλλειψιν συγκοινωνιῶν καὶ ἔτσι ἐνῶ τὰ σῦκα εἰς Μεσσηνίαν ἔχουν 12.000 δραχ., εἰς Πύργον ἔχουν 140.000 δραχ.

Ἀπόδειξις ὅθεν, ὅτι γνωρίζουν πολὺ καλά τὴν γνώμην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ στηριχθῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐπιθυμίαν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸν κολακεύσουν, γενικῶς ἔχουν ἐφαρμόσει κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν μεγαλυτέραν δικτατορίαν, τὴν ὁποίαν οὐτε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἴταλοὺς δὲν ἐγνώρισεν.

Ὡς πρὸς τὴν συμπεριφορὰν των ἐναντι τῶν διασυμμαχικῶν ἀποστολῶν καὶ εἰδικῶς τῆς ἰδικῆς μου, περιορίζοντο μόνον εἰς κολακευτικὸς λόγους καὶ ὑποσχέσεις, ὅλαι τους, δέ, αἱ ἐνέργειαι, ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς τὸ ἔργον μας. Οὐδεμίαν πληροφορίαν στρατιωτικῆς φύσεως μᾶς ἔδιδον, παρὰ τὰς αἰτήσεις μας καθημερινῶς, οὐδένα, δέ, ἀπεσταλμένον μας διὰ συλλογὴν πληροφοριῶν ὡς πρὸς τὸν κατακτητὴν, ὅχι μόνον δὲν ἐβοήθουν, ἀλλὰ τοῦ ἀπηγόρευον τὴν κυκλοφορίαν. Εἰς οὐδεμίαν μας διαταγὴν ἢ παράκλησιν ὑπήκουον.

Παραθέτω ὀλίγα ἀπὸ τὰ πολλὰ γεγονότα τῆς περιοχῆς μας, Λακωνίας καὶ Μεσσηνίας. Εἰς Πάρωννα ἤρχετο ἓνα καῖκι, τῆς ὑπηρεσίας ἀπὸ Τουρκίαν, διὰ νὰ παραλάβῃ πιλότους, ναύτας καὶ διαφόρους τεχνίτας ἀεροπορίας καὶ ναυτικοῦ, συλλεγομένους ἀπὸ Ἄγγλους ἀντιπροσώπους καὶ συγχρόνως νὰ στείλωμεν δι' αὐτοῦ σχεδιαγράμματα ὀχυρώσεως Πελοποννήσου. Ὅταν εἰς ἓνα ταξεῖδι τοῦ καϊκιῦ εἴχομεν ἀποστείλει ἀπὸ Καλαμάταν τὸν σημαιοφόρον τοῦ Πολ. Ναυτικοῦ Γεωργανᾶ, μὲ σχεδιαγράμματα τῆς ὀχυρώσεως καὶ κατανομῆς τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, ὀλοκλήρου

τῆς Πελοποννήσου, οἱ ἀντίρται, ὄχι μόνον δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸ καίκι νὰ παραλάβῃ κανένα καὶ οὔτε τὰ σχεδιαγράμματα νὰ σταλοῦν παρ' ὅτι ἦσαν ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος καὶ ἀγορασμένα μὲ πολλοὺς κόπους κινδύνους καὶ χροῖματα, ἀλλὰ καὶ τὸν σημαιοφόρον καὶ δυὸ ἄλλους ἔσφαξαν διὰ μαχαίρας.

2. Φεύγοντας ἀπὸ τὸν Πάροννα μὲ τὸν Χάριζτον διὰ Ταύγετον, ἀφήσαμε ἐκεῖ τὸν ἀσυρματιστὴν Ἄγγλον στρατιώτην καὶ ἓνα Ἄγγλον λοχίαν, μὲ ἀσύρματον καὶ 800 χρυσᾶς λίρας. Μόλις ἐφύγαμεν, οἱ ἀντίρται εἰς τοὺς ποίους ἡμεῖς εἶχαμε δώσει τὰ ὄπλα, κατόπιν διαταγῆς τοῦ ὑπευθύνου Λακωνίας, ἀφήρσαν ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς Ἄγγλους, τὸν ἀσύρματον, τὰς χρυσᾶς λίρας καὶ λοιπὰ εἶδη καὶ τοὺς περιώρισαν εἰς ἓνα σπήλαιον καὶ ἂν ἔλλειπεν ἓνας βοσκόζ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔδιδε γάλα, θὰ ἀπέθνησκον.

3. Ἡ ἐδῶ Ἀγγλικὴ ὑπηρεσία I.S.L.D., εἶχεν ἀποστείλει εἰς Μονεμβασίαν τὸν λοχαγὸν Ἀργίτην μὲ ἓνα ἀσυρματιστὴν, διὰ συλλογὴν στρατιωτικῶν καὶ μόνον πληροφοριῶν. Δὲν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ ἀποστείλῃ οὔτε ἓνα τηλεγράφημα εἰς Κάϊρον, ἀλλὰ τὸν μὲν λοχαγὸν ἐκράτουν αἰχμάλωτον, τὸν δὲ ἀσυρματιστὴν του περιέφερον ἐπὶ ἓνα λόκληρον μῆνα εἰς τὰ βουνά, βιάζοντας τοῦτον νὰ τοὺς ρίψῃ ὄπλα μέχρις ὅτου κατωρθώσαμεν καὶ τὸν ἐλευθερώσαμεν. Τὸν λοχαγὸν Ἀργίτην ἔπειτα ἀπὸ ἐξάμηνον περιορισμὸν εἰς «Σιβηρίαν τοῦ Πάροννος», τὸν ἐξετέλεσαν ἀπὸ τριμήνου.

4. Ὁ Ἀντώνιος Σηπλιόπουλος, ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸ I.S.L.D., διὰ πληροφορίας, συνελήφθη εἰς Πύλον ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, κατώρθωσεν ὅμως, νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν ἀποστολὴν μας. Ἐπειδὴ οἱ Ἰταλοὶ εἶχον τὴν φωτογραφίαν του καὶ ἐπειδὴ τὸ ΕΑΜ ἠμπόδιζεν εἰς αὐτὸν τὴν κυκλοφορίαν, ἀπειλοῦντες συνάμα ὅτι θὰ τὸν τυφεκίσουν, κατόπιν ἀναφορᾶς μας εἰς τὸ Κάϊρον, διετάχθη νὰ εὔρῃ μέσον καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως. εἰς τὴν τελευταίαν δὲ στιγμὴν, τὸ ΕΑΜ ἠμπόδισεν αὐτὸν καὶ τοῦ κατέσχε τὸ καίκι καὶ πετρέλαιον, παρ' ὅλα τὰ διαθήματά μας.

5. Ὁ Μίνης Ἀναστάσιος, ἀπεσταλμένος διὰ πληροφορίας, εἶχεν ὀργανώσει σύστημα πληροφοριῶν, χρησιμοποιοῦν ἀξιωματικούς καὶ πολίτας, διὰ πληροφορίας. Ἡ ΕΑΜ αἰχμαλώτισεν ὅλους αὐτούς, δύο δὲ ἀξιωματικούς, τὸν ἀνθυπολοχαγὸν Σαραντόπουλον καὶ ἀνθυπολοχαγὸν Πατεράκη, ἐτυφέκισαν. Ὅταν δέ, ὁ ἴδιος ἦ ὁ ἀσυρματιστὴς του μετέβαινον διὰ πληροφορίας εἰς περιοχὰς τοῦ ἐχθροῦ, πάντοτε ἔμενον 5—10 ἡμέραι αἰχμάλωτοι τῆς ΕΑΜ μέχρις ὅτου δῆθεν ἐξακριβώσουν τὴν ταυτότητά του.

6. Οἱ . . . ἐκρατήθησαν αἰχμάλωτοι τοῦ Κανελλοπούλου μίαν ἡμέραν.

Ε'. - ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω συμπεριφορᾶς τῆς ΕΑΜ, ὄχι περισσότερον τοῦ 20% τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου, εἶναι μέλη της καὶ ἐκ τούτων, τὰ 5% συνειδητά, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 15%, ἐξακολουθοῦν νὰ μιλοῦν ὑπὲρ τῆς ΕΑΜ

ἀπὸ ἀγνοίαν λόγῳ περιβάλλοντος εἰς τὸ ὁποῖον ζοῦν. Ὅλοι ὑποφέρουν καὶ εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν ὀργάνωσιν, ἀλλὰ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ὀμιλήσῃ ἢ νὰ προπαγανδίσῃ, διότι τὴν ἄλλην ἡμέραν δὲν θὰ ζῆ. Εἰς ὅλα τὰ χωρία καὶ αὐτὰ εἶναι πάρα πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόνος μου ἦ μὲ τὸν . . . . . ἐπε-
ράσαμεν, εὐρέθησαν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπλησίασαν καὶ μᾶς ἐξέφρα-
σαν τὴν ἀγανάκτησίν των διὰ τὴν τυραννίαν. Οἱ πλείστοι τῶν ὑπευθύνων
εἰς τὰ χωρία μας, ἐξέφραζον τὰ ἴδια προσθέτοντες: «Ἐμπλέξαμεν μὲ τοὺς
κομμουνιστὰς καὶ δὲν ξεύρομεν πῶς θὰ ξεμπλέξουμε». Ἡ γενικὴ ἐρώτησις
τὴν ὁποίαν ὅλοι μᾶς ἔκανον, ἦτο πότε θὰ γίνῃ ἡ Ἀγγλικὴ ἀπόβασις, διὰ
νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τοὺς ἀλλήτεζ καὶ προσέθετον: «Ὅταν θὰ γίνῃ ἀπόβασις,
ἐκεῖνοι θὰ διαλυθοῦν ἀμέσως καὶ θὰ ψάχνουν τρύπα νὰ κρυφτοῦν, ἀλλὰ τὸ
ζήτημα εἶναι πῶς θὰ γλυτώσοιμε ἀπὸ αὐτοὺς μέχρι τότε».

Ἔθεσα προσωπικῶς εἰς πολλοὺς χωρικοὺς ἐν συγκεντρώσει καὶ εἰς
πολλὰ χωρία καὶ πόλεις, τὰ κάτωθι ἐρωτήματα καὶ ἔλαβον ἀπὸ ὅλους τὰς
κάτωθι ἀπαντήσεις:

1η Ἐρωτ.: Ἐὰν ἡ ΕΑΜ, πρὸ τῆς ἀτελευθερώσεως κατορθώσῃ καὶ
ἐξουδετερώσῃ κάθε ἀντίδρασιν καὶ παρουσιάσῃ εἰς τὸν λαὸν κομμουνιστικὴν
κυβέρνησιν, στείλει δέ, τηλεγράφημα εἰς τοὺς συμμάχους, ζητοῦσα τὴν ἐγ-
κρισιν τῆς καταστάσεως καὶ κυβερνήσεως αὐτῆς, ἀσχέτως τῆς ἀπαντήσε-
ως τῶν συμμάχων, τί πρόκειται νὰ πράξῃ ὁ λαὸς;

Ἀποκρ.: Τίποτε ἀπολύτως, διότι ὁ λαὸς εἶναι ἄοπλος, ἐκεῖνοι δέ, ὀπλι-
σμένοι.

2. Ἐρωτ.: Ἐὰν ὁ συμμαχικὸς στρατὸς ἀποβιβασθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ οἱ Γερμανοὶ ἐγκαταλείψουν αὐτήν, ἢ δὲ ΕΑΜ παρουσιασθῇ ὡς προ-
τίθεται εἰς τοὺς συμμάχους καὶ εἶπη: Εὐχαριστοῦμεν, διότι μᾶς ἐβοηθήσατε
πλὴν ὅμως, τὸ πολιτικὸν μας πρόγραμμα καὶ σύστημα τὸ ἔχομεν μόνον μας
τακτοποιήσει, ἔχομεν δὲ καὶ τὴν κυβέρνησίν μας τακτοποιήσει καὶ παρα-
καλοῦμεν νὰ τὴν σεβασθῆτε, οἱ δὲ σύμμαχοι, δὲν συμφωνήσουν ἀλλὰ ζη-
τήσουν τὴν ὀργάνωσιν κυβερνήσεως, ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα καὶ ὀργανώσεις,
ἢ δὲ ΕΑΜ, ζητήσῃ νὰ παρασύρῃ τὸν λαὸν καὶ ἀντάρτας νὰ κτυπήσουν τὸν
συμμαχικὸν στρατὸν ἢ ἀπλῶς νὰ κατέβουν εἰς συλλαλητήρια κατὰ τῶν συμ-
μάχων, τί ὁ λαὸς θὰ πράξῃ;

Ἀποκρ.: Ὁ λαὸς θὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς συμμάχους (Ἀγγλοαμερικανούς)
καὶ θὰ κυνηγήσῃ μὲ ξύλα τὴν ὀργάνωσιν.

3. Ἐρωτ.: Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ σύμμαχοι συμφωνήσουν μὲ τὴν ΕΑΜ
τότε· τί κάνῃ ὁ λαὸς;

Ἀποκρ.: Τότε θὰ κατέβῃ εἰς συλλαλητήρια ἐναντίον της, διότι πιστεύει
ὁ λαὸς, ὅτι θὰ εὔρῃ προστασία ἀπὸ τοὺς συμμάχους.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πραγματικὸν πνεῦμα τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου, ἐγ-
γραμμάτων καὶ ἀγραμμάτων.

ΣΤ'.— ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΑΝΤΑΡΤΩΝ Ε Λ Α Σ

Διὰ νὰ γίνῃ ἕνας ἀντάρτης, πρέπει νὰ σταλῇ ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον τῆς περιοχῆς του καὶ τοῦτο, ἵνα ἐμπνέῃ μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην. Δεδομένου ὅμως, ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ὑπευθύνων τῶν χωριῶν, δὲν εἶναι συνειδητὰ ὄργανά τους καὶ δεδομένου, ὅτι δὲν ὑπῆρχον τόσοι κομμουνισταί, οἱ περισσότεροι τῶν ἀνταρτῶν εἶναι ἄθῳοι πατριῶται καὶ ἔγιναν ἀντάρται μόνον καὶ μόνον νὰ ὑπηρετήσουν τὴν σκλαβωμένην πατρίδα των, ὡς στρατιῶται καὶ μόνον.

Τοὺς καλοὺς αὐτοὺς Ἑλληνόπαιδας, οἱ κομμουνισταὶ τῆς ΕΑΜ προσπαθοῦν νὰ τοὺς μεταδώσουν τὴν νοστοροπίαν των διὰ τῶν συνεχῶν θεωριῶν τῶν πολιτικῶν καθοδηγητῶν. Δεδομένου ὅτι οἱ ἀντάρται εἶναι περιορισμένοι καὶ ἀκοῦν μόνον τὴν ἐαμικὴν προπαγάνδα, δὲν δύνανται δὲ νὰ πλησιάσουν κανένα πολίτη, διότι οὐδεὶς τολμᾷ νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ τῆς ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι πολλοὺς τῶν καλῶν αὐτῶν πατριωτῶν, ἔχουν κάνει ὄργανά τους, συγχρόνως δέ, ὑπόσχονται εἰς αὐτοὺς μεγάλα ἀξιώματα, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ὅπως δὲ ὅποτε ὅμως, περισσότερον τῶν 30% τῶν ἀνταρτῶν, εἶναι ἐναντίον τῆς ΕΑΜ καὶ ἐπιδιώκουν νὰ εὔρουν ἀφορμὴν νὰ ἀπομακρυνθοῦν μέσω τῶν ἰατρῶν ἢ δημιουργοῦντες οἰκογενειακὰς ἱστορίας. Ἐὰν τίς (καὶ συνέβησαν τοιαῦτα), τολμήσῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἄνευ ἀδείας, συλλαμβάνεται καὶ τυφεκίζεται. Πάρα πολλοὶ ἀντάρται καὶ καπεταναῖοι ἐξέφρασαν τοῦτο εἰς ἐμέ.

Αἱ ἴδια ἀνωτέρω ἐρωτήσεις, τεθεῖσαι εἰς πολλοὺς ἀντάρτες καὶ καπετάνιους, ἔδωσαν τὰς ἰδίας ἀπαντήσεις, προσθέτοντες, ὅτι οὐδέποτε θὰ ὑπακούσουν διαταγὴν νὰ κτυπήσουν σιμμαχικὸν στρατὸν ἢ Ἑλληνικὸν Στρατὸν Μέσης Ἀνατολῆς.

Ζ'.— ΤΑΓΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Αἰτία τῆς δημιουργίας τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας, εἶναι ἡ ΕΑΜ, ἡ ὁποία διὰ τῶν τόσων τυφεκισμῶν τοὺς ὁποίους ἔκαμε ἐδημιούργησε θύματα, τὰ ποῖα ἤθελον νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ ἢ πατέρα των καὶ διότι μὲ τὰ ἄγρια τρομοκρατικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἐφήρμοσεν, ἠνάγκασε πολλοὺς νὰ καταφύγουν εἰς Ἀθήνας, ἅπου ἀφ' ἐνὸς δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσουν ἐλλείψει χρημάτων, ἀλλὰ συγχρόνως, ἦτο ὁ μόνος τρόπος νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ζωὴν τους. Ἐγνώρισα ἀνθρώπους, οἱ ποῖοι κατέφυγον εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας καὶ ὅμως, ἦσαν οἱ καλλίτεροι πατριῶτες καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῶν Γερμανῶν. Πιστεύω ἀπολύτως, ὅτι τὰ τάγματα ἀσφαλείας, εἶναι εἶδος τι ὀργανώσεως ἐναντίον τῆς ΕΑΜ καὶ μόνον καὶ ὄχι ἐναντίον τῶν συμμάχων ἢ ὑπὲρ τῶν Γερμανῶν. Νομίζω, ὅτι ἡ δύναμις τῶν ταγμάτων ἀσφαλείας θὰ αὐξηθῇ, διότι τὸ ΕΑΜ καθημερι-

νῶς αὐξάνει τὰ θύματα καὶ καθημερινῶς ἡ τυραννία τοῦ λαοῦ ἀπ' αὐτὴν αὐξάνει.

Ἡ ΕΑΜ, ἔλαβε δύο εἰδῶν μέτρα ἐναντίον τῶν ταγματῶν ἀσφαλείας, ἀφ' ἑνὸς νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀνάπτυξίν των καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ διαλύσουν διὰ τῶν ὄπλων τὰ ὑπάρχοντα. Διὰ τὸ πρῶτον συλλαμβάνουν κάθε ἕναν, ὁ ὁποῖος μεταβαίνει εἰς Ἀθήνας, συλλαμβάνουν δὲ καὶ κατακρατοῦν τὰς οἰκογενείας των. Τοιαύτας οἰκογενείας συναντήσαμε πολλὰς μὲ τὸν . . . . . εἰς χωρία τῆς ἄνω Μεσσηνίας.

Διὰ τὸ δεύτερον, ἐνήργησαν ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ πρώτου ἐμφανισθέντος τάγματος εἰς Σπάρτην, ἀλλὰ ἄνευ ἐπιτυχίας. Ὅταν περὶ τὴν 20ὴν Ἰανουαρίου 1944, διερχόμην μὲ τὸν . . . . . ἀπὸ ἕνα χωριὸν Ραφτόπουλον Τριφυλίας, συναντήσαμεν ἕνα ἀντάρτην, ὁ ὁποῖος νομίζοντας, ὅτι εἶμαι ἀντάρτης τοῦ Ε.Λ.ΑΣ. μοῦ εἶπε, ὅτι μόλις ἐπέστρεψεν ἀπὸ ἕνα ἄλλο χωριὸν εἰς τὸ ὅποιον ἔκαυσε τὸ σπίτι ἑνὸς ὁ ὁποῖος ἐπῆγε εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας καὶ ἐσκότωσε τὸν πατέρα καὶ δύο ἀδελφὰς ἑνὸς ἄλλου, διὰ τὸν ἴδιον λόγον καὶ ὅτι «ἡ τελευταία διαταγὴ εἶναι νὰ καῖνε τὰ σπίτια ὄλων, ὅσοι καταφεύγουν εἰς Ἀθήνας». Κατὰ τὸ ἴδιον μας ταξεῖδι, χαρακτηριστικῶς τῆς νοοτροπίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς γεγονότα:

Ἐπρόκειτο νὰ διέλθωμεν ἀπὸ τὸ χωριὸν Μερῶπη νύκτα, δὲν ξέρω, δέ, πῶς οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὸ χωριὸ αὐτό, ἐπληροφορήθησαν, ὅτι Ἄγγλοι ἐπρόκειτο νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ χωριὸ τους. Περὶ ὥραν 11.30' μ.μ. ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ, εὐρίσκοντο εἰς τὸν δρόμον μὲ κροσὶ, μεζέδες καὶ πορτοκάλια καὶ μᾶς ἐκράτησαν διὰ τῆς βίας 20 λεπτά ζητωκραυγάζοντες ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας, φεύγοντες δέ, ὅλοι μᾶζι μᾶς ἠκολούθουν ἐπὶ ἕνα χιλιόμετρον καὶ μόνον τῇ ἐπιμόνω παράκλησεί μᾶς ἐπέστρεψαν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ Μερῶπη, εἶναι τὸ κέντρον τῆς ΕΑΜ ὅλης τῆς ἄνω Μεσσηνίας, μὲ στρατόπεδον συγκεντρώσεως καὶ ἐκεῖ λαμβάνουν χώραν ὅλες οἱ συναντήσεις καὶ συσκέψεις τῆς ΕΑΜ.

Εἰς τὸ χωριὸν Μουζάκι, ἔπειτα ἀπὸ μίαν συζήτησίν μου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ΕΑΜ τοῦ χωριοῦ, λαβοῦσα θάρρος μοῦ ἐζήτησε κρυφίως νὰ τοὺς δεχθῶ τὴν νύκτα εἰς τὸ σπίτι ὅπου θὰ κοιμώμουν. Τοὺς ἐδέχθηκα καὶ ἐπὶ τρεῖς ὥρας δὲν ἔλεγον τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ μόνον παράπονα διὰ νὰ ξελαφρώσουν ὀλίγον καὶ προσέθεσαν μὲ ἀφέλεια: «Σὲ ἰκετεύομεν ὥς καὶ ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, τώρα ποῦ θὰ πᾶς μὲ τὸ καλὸ στοὺς Κάιρο, κάνε ὅ,τι μπορεῖς νὰ ἐλευθερωθοῦμε τὸ ταχύτερον, διότι θὰ πεθάνωμεν ὅλοι ἀπὸ αὐτοὺς ἢ θὰ μᾶς ἀναγκάσουν καὶ θὰ ξεσηκωθοῦμεν ὅλοι μὲ τὰ ξύλα καὶ θὰ μᾶς σφάζουν ὅλους».

Εἰς τὸ χωριὸ Λιοντάρι, ὅταν ἀπεκάλυψαν εἰς πολλοὺς ὑπεύθυνους καὶ ἄλλον κόσμον τὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐγκλήματα τῆς ΕΑΜ, ὁ πρόην βουλευτὴς Καστριβάνος καὶ ἡ σύζυγός του, ὡς καὶ ἄλλοι ἀποχαιρετῶντες μᾶς, μᾶς εἶπον: «Μᾶς ἐκόψατε 10 χρόνια ἀπὸ τὴν ζωὴν μας, ὅταν μᾶς λέτε αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα καὶ ὅτι ἡ ΕΑΜ ἔφερε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν δυσμένειαν

τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς ἀπὸ τὰς ὁποίας περιμένομεν νὰ κερδίσωμεν κάτι».

Ἀπὸ ὅλα τὰ λοιπὰ χωριὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπεράσαμεν, ὅλοι ἐξήτουν νὰ μᾶς προσφέρουν κάτι, τὰ δὲ χέρια μας, εἶχον φορτωθῆ ἀπὸ σῦκα, παρτοκάλια καὶ ἄνθη. Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς λαός, τὸν ὁποῖον ἡ Εἰ.Α.Μ. προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὡς ἐχθρὸν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Τὸ ἀνωτέρω ταξεῖδι, ἔλαβε χώραν 20--25 Ἰανουαρίου 1944, πρὸ ἐνὸς μηνός.

Χαρακτηριστικὸν ἀπεναντίας τῆς σκέψεως τῶν διευθυνόντων τὴν Εἰ.Α.Μ. εἶναι τὸ ἑξῆς:

Συνεζήτησαν κάποτε μὲ τὸν Ἰωάννην Φράγκον, γενικὸν ὑπεύθυνον καὶ διοικητὴν τοῦ Εἰ.Α.Μ. ΕΛΑΣ ὅλης τῆς Ν.Α. Πελοποννήσου καὶ μοῦ εἶπε: «Δὲν θέλομε μεγάλη Ἑλλάδα, διότι τοῦτο θὰ εἶναι εἰς βάρους τῶν ἀδελφῶν μας Σέρβων καὶ Βουλγάρων, θέλομε μικρὴν Ἑλλάδα καὶ τιμίαν». Εἰς τὸ ἐρώτημά μου, ἐὰν ἡ δυτικὴ Μακεδονία πρέπει νὰ μείνῃ εἰς ἡμᾶς ἢ εἰς τοὺς Βουλγάρους, μοῦ ἀπήντησε: «Μετὰ τὸν πόλεμον, θὰ γίνῃ ἀπογραφή κατοίκων καὶ ἐὰν τὸ βουλγαρικὸν στοιχεῖον εἶναι μεγαλύτερον, τότε θὰ μείνῃ εἰς τὴν Βουλγαρίαν», ξεχνῶντας ὁ κύριος αὐτός, ὅτι οἱ Βούλγαροι ἔχουν σκοτώσει εἰς Μακεδονίαν πλέον τῶν 50 χιλιάδων Ἑλλήνων, τοὺς πλείστους, δέ, τῶν λοιπῶν τοὺς ἔχουν ἐκτοπίσει τελείως. Καποτε τὸ ραδιόφωνον τοῦ Λονδίνου εἶπεν ὅτι οἱ Σέρβοι ἀντάρται εἰσῆλθον εἰς Μακεδονίαν. Εἶπον τότε, δέ, εἰς τὸν Ἰωάννην Παναγιωτόπουλον, δικηγόρον Καλαμῶν, ὑπεύθυνον διοικητὴν ἀνταρτῶν Ταυγέτου Μεσσηνίας, ὅτι οἱ Σέρβοι ἀργότερον, θὰ ζητήσουν τὴν Θεσσαλονίκην καὶ μοῦ ἀπήντησε: «Γιατί νὰ μὴν τὴν πάρουν δὲν εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ἀδελφοί μας;». Ἔχουν ὀργανώσει τὸ λεγόμενον τμημα διαφωτίσεως, εἰς τὸ ὁποῖον νέοι ἕως 20 ἐτῶν συγκεντρούμενοι δις τῆς ἑβδομάδος, λαμβάνουν κομμουνιστικὰ μαθήματα ἀπὸ διαφόρους κομμουνιστάς. Εἰς Διαβολίτσι, ὑπάρχει τοιοῦτον κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον φοιτοῦν περὶ τὰ 70 παιδιὰ τῆς περιοχῆς. Ἄς περιορισθῶ εἰς τὰ ὀλίγα ἀνωτέρω ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὁποῖα παρακαλῶ νὰ μὴ θεωρηθῶσι καὶ ληφθῶσι ὡς πληροφορίαι, ἀλλὰ ὡς γεγονότα ἀπὸ τὰ ἄπειρα τοιαῦτα εἰς τὰ ὁποῖα μετὰ Ἀγγλων ἀξιωματικῶν ἤμουν παρών.

Η'. ΤΙΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Εἰς τὴν περιοχὴν Λακωνίαν-Μεσσηνίαν, ὁ Ἰωάννης Φράγκος, αἰώνιος φοιτητὴς καὶ τώρα ὑπεύθυνος τῆς νοτιοανατολικῆς Πελοποννήσου, μὲ τὰ ὄργανά του. Εἰς τὴν Λακωνίαν, ὁ Ἀγησίλαος Μενούτης, τραπεζιτικὸς ὑπάλληλος, Νικόλαος Μίσης δικηγόρος ἐκ τοῦ χωρίου Ἅγιος Βασίλης, Γκιγκας Φράγκος φοιτητὴς ἀπὸ τοὺς Μολάους, Κανελλόπουλος Κων)νος ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ, ἀπὸ Μερῶπην Καλλιρόης μὲ τοὺς δύο του ἀδελφοὺς καὶ καπετάνιος τοῦ συντάγματος ἀνταρτῶν Ταυγέτου, Ἰωάννης Παναγιωτόπουλος, δικηγόρος ἐκ Καλαμῶν, ὑπεύθυνος πολιτικὸς διοικητῆς ἀνταρτῶν Ταυ-

γέτου, Ἀναστάσιος Ἀναστασόπουλος ἀπότακτος ἀνθυπολοχαγὸς 1935, ἀνθυπίαρχος Καραμούζης Ἡλίας, Παπαδόγιαννης ἰατρός ἐκ Καλαμῶν, Κατριβάνος Θεόδωρος, φοιτητὴς ἐκ Λεονταρίου καὶ Γιαννόπουλος Γεώργιος τραπεζιτικὸς ὑπάλληλος Μεγαλουπόλεως.

Θ'. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ προτείνω τὰ κάτωθι μέτρα, διὰ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν τῆς παύσεως βοήθειας καὶ τῶν προκηρύξεων «πρὸς τὸν πολεμιστὴν τοῦ ΕΛΑΣ» καὶ «ΕΛΕΣ — ΕΛΑΣ», ὁ περισσότερος λαός, κατενόησεν, ὅτι ἡ ΕΑΜ δὲν εἶναι τῆς ἀρεσκείας τῶν συμμάχων Ἀγγλοαμερικανῶν.

Εἰς ὅλον ὅμως, τὸν λαόν, ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐὰν αἱ σχέσεις Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς καὶ Ρωσσίας, εἶναι εὐλοκισμέναι καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ Ἀγγλία θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαόν τὴν ἐλευθερίαν γνώμης καὶ λόγου ἢ μήπως ὑποχρεωτικῶς δεχθῆ τὴν ἐαμικὴν κατάστασιν.

Ἐνεκα τῆς ἀμφιβολίας ταύτης, ἡ διαγωγή τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἀποβατικὸν συμμαχικὸν στρατόν, θὰ εἶναι πολὺ διστακτικὴ καὶ συντηρητικὴ. Ἀνάγκη νὰ διαφωτισθῆ καὶ πιστεύω ὁ λαός, ὅτι τὸ ΕΑΜ, δὲν εἶναι τῆς ἀρεσκείας τῶν συμμάχων καὶ ὅτι οἱ σύμμαχοι θὰ δώσωσι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν εἰς τὸν λαόν, τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ὁμιλήσῃ ἐλεύθερα τὴν γνώμην του, χωρὶς φόβον οὐδεμιᾶς ὀργανώσεως.

Δυνάμεθα νομίζω, νὰ κατηγορήσωμεν τὸ ΕΑΜ εἰς τὸν λαόν, ὅχι διὰ τὰς κομμουνιστικὰς βλέψεις, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον ἔπραξε ἔναντι τοῦ λαοῦ, διὰ τὸν φόνον πολλῶν μελῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀγγλικῶν ἀποστολῶν, τὴν συμπεριφορὰν ἔναντι τῶν συμμαχικῶν ἀποστολῶν, τὴν τελείαν ἀπειθαρχίαν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς κλπ.

Ἡ ὅλη αὐτὴ διαφώτισις, θὰ γίνῃ διὰ προκηρύξεων ριπτομένων εὐρέως εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωριά. Κάθε ὁμιλία Ἑλληνικῆς ἢ ξένης προσωπικότητος, νὰ ρίπτεται εἰς προκηρύξεις, ὁμιλία βεβαίως ἀφορῶσα τὴν Ἑλλάδα.

Ὡς πρὸς τὰ ληπτέα μέτρα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, νομίζω ὅτι δέον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἀνωτέρω ἐρωτημάτων, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν καὶ τὸ πραγματικὸν πνεῦμα καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἄνευ συμμαχικῆς ἐπεμβάσεως, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἀποβιβασθῆ συμμαχικὸς στρατός, τόσον συμφερότερον καὶ καλύτερον θὰ εἶναι διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς συμμάχους. Δὲν πρέπει νὰ δοθῆ εἰς τὴν ΕΑΜ οὔτε μία ἡμέρα ἐλευθερίας, διότι ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ εἶναι ἡμέρα σφαγῆς Ἑλλήνων καὶ ἴσως κα-

τόπιν ἢ συμπεριφορὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, θὰ εἶναι ἀντίθετος τῆς ἀναμενομένης.

Μία προκλήριξις πρὸς τὸν ἀντάρτην τοῦ ΕΛΑΣ, καλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐνωθῆ μετὰ τὸ ἀποβατικὸν στρατόν, εἰς περίπτωσιν ἀσυμφωνίας τῶν συμμάχων μετὰ τὴν ΕΑΜ, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπιφέρῃ τὴν διαρροὴν ἐκ τοῦ ΕΛΑΣ, πλεόν τῶν 80% τῶν ἀνταρτῶν.

Ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχυτέρα ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἡ καλύτερα λύσις.

β) Εἰς τὴν ἀπὸ 30 Ἀπριλίου 1945 ἔκθεσιν τοῦ λοχαγοῦ Πεζικοῦ Γ. Ταβερναράκη, ἐκτὸς ἄλλων, ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς:

ΤΙ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕΝ Ο ΕΛΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

Οὐδὲν τὸ ὠφέλιμον, εἰμὴ ζημίας, καταστροφὰς καὶ θύματα.

Ὡς ἀνέφερα καὶ ἄνωτέρω, τὸ ΚΚΕ διὰ τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, δὲν ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπικράτησίν του μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Καὶ ἐχρειάζετο πρὸς τοῦτο ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λαοῦ τοιαύτη, ὥστε νὰ δεχθῆ τὴν τυραννίαν τοῦ ΚΚΕ καὶ ὄπλα διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τυραννίαν του ταύτην τὸ ΚΚΕ. Δι' ὃ δικαιολογεῖται, διατι τὸ ΕΛΑΣ κτυποῦσε μεμονωμένους Γερμανοὺς καὶ μικρὰς ομάδας, παρὰ τὰ τρομερὰ βάρβαρα ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν εἰς βάρος τοῦ λαοῦ. Τὸν Μάϊον 1943, διετάχθη ἐγὼ προσωπικῶς ἀπὸ τὸ συμμαχικὸν Στρατηγεῖον νὰ ἀνατινάξω μίαν ἀμαξοστοιχίαν, διὰ νὰ ἴδωμεν τί μέτρα λαμβάνουν οἱ Γερμανοί. Ἀνετίναξα μαζὶ μετὰ τὸν Γαρδέλην τὴν ἀμαξοστοιχίαν παρὰ τὸ Διαβολίτσι. Τὴν ἐπομένην οἱ Γερμανοί, συνέλαβον 18 κατοίκους Διαβολιτισίου καὶ τοὺς ἀπηγχόνησαν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Τριπόλεως. Συγχρόνως, ὤρισαν φρουρὰν διὰ τὰς σιδηροδρομικὰς γεφύρας, χωρικοὺς μετὰ τὴν προειδοποίησιν, ὅτι ἐὰν νέον συμποταῖς γίνῃ, ὑπεύθυνοι θὰ θεωρηθοῦν οἱ πλησιέστεροι χωρικοὶ φρουροί. Κατόπιν τούτου, διαβιβάζουσιν εἰς τὸν ΕΛΑΣ διαταγὴν τοῦ Στρατηγεῖου, ὅπως οὐδόλως ἐνοχλῶσι τοὺς Γερμανοὺς ἄνευ διαταγῆς ἐκ Καΐρου. Ὅμως τὸ ΕΛΑΣ, οὐδέποτε συνεμορφώθη. Γνωστὸς ὁ τυφεκισμὸς 164 ἐκ Σπάρτης, ἔναντι 8 Γερμανῶν, τὸ καύσιμον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ Καστανίτης ἔναντι δύο Ἰταλῶν, τὸ καύσιμον τοῦ Ἄετοῦ ἔναντι 12 Γερμανῶν, τὸ δρᾶμα τῶν Καλαβρύτων, ἔναντι ὀλίγων δεκάδων Γερμανῶν καὶ τόσα ἄλλα.

Ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταστροφὰς, τὸ ΚΚΕ ἐπετύγχανεν ὄπλα καὶ δυστιχίαν τοῦ λαοῦ, τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο. Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1943, ἐπίμονοι πληροφοροί τοῦ ΕΑΜ, ἔφερον ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἐγκατέλειπον τὴν Πελοπόννησον τὴν ἡμερομηνίαν αὐτήν. Τότε ἠθέλησα νὰ ἐφαρμόσω προσυνταχθὲν σχέδιον δράσεως τῶν ἀνταρτῶν. Διέταξα μίαν δύαμιν τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ λάβῃ θέσεις παρὰ τὴν στενωπὸν Δερβένι. Ἡ διαταγὴ μου ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων, οἵτινες ἔδωσαν καὶ τὸν λόγον των, ὅτι θὰ ἐκτελεσθῇ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέρᾳ, μετέβην προσωπικῶς δι' ἐπιθεώρησιν. Οὐδένα ἀνεῦρον εἰς τὴν στενωπὸν, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ σύνολον τῆς δυνάμεως τοῦ ΕΛΛΑΣ, εὐρίσκειτο γύρω τῆς πόλεως Καλαμῶν καὶ πολλοὶ μὲ πολιτικὴν περιβολὴν ἐντὸς τῆς πόλεως. Παρατήρησα διὰ τοῦτο τὸν πολιτικὸν ὑπεύθυνον Ν.Α. Πελοποννήσου Ἰωάννην Φράγκον, ὁ ὁποῖός μου ἀπήντησε: «Οἱ Γερμανοὶ θὰ φύγουν ποὺ θὰ φύγουν, ἐμεῖς πρέπει νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἀρχήν». Καθ' ὅλον τὸ ὑπὲρ διετὲς διάστημα ὁ ΕΛΛΑΣ ἐτρέφετο ἀπὸ τὸν φορολογούμενον καὶ ληλητούμενον πτωχὸν λαὸν τῆς Πελοποννήσου. Τὰ 90% τῶν χωρίων, ὑπέστησαν κατ' ἐπανάληψιν τὴν λειλασίαν τῶν ἐλασιτῶν. Τέλος τὰ ἀθῶα θύματα ἐθνικιστῶν πατριωτῶν, ὑπὸ τοῦ ΕΛΛΑΣ εἰς τὴν Πελοπόννησον, μετροῦνται εἰς ἀρκετὰς χιλιάδας.

Κατὰ τὸ ἐπὶ ἔτος χρονικὸν διάστημα τῆς παραμονῆς μου εἰς Πελοπόννησον, πάρα πολλοὶ Πελοποννήσιοι ἀψηφίσαντες κάθε κίνδυνον ἐκ τοῦ κατακτητοῦ ἢ τοῦ ΕΛΛΑΣ, προσεφέρθησαν προθύμως καὶ ποικιλοτρόπως ἐξυτηρήθησαν τὴν ἀποστολήν μου. Ἀναφέρω τὰ ὀνόματα, ὅσων δύναμαι νὰ ἐνθυμοῦμαι, οἱ ὁποῖοι ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ ποικίλους τρόπους ὡς πληροφοροφροδοῦται, σύνδεσμοι, ἄγγλοι πράκτορες διὰ σαμποτάζ κλπ.:

Οἱ παρασπόντες μοι τὴν πρώτην βοήθειαν:

Νικόλαος Σιάγκος,	Παλαιὰ Μονεμβασία
Ξενοφῶν Σιάγκος,	Παλαιὰ Μονεμβασία
Δημήτριος Καραμίχας,	Φυλίσσι Λακωνίας
Λοχ. Κεφάλας Πέτρος,	Λυρράχιον Ἀρκαδίας
Ἵπολ. Λαδᾶς Ἰωάννης,	Λυρράχιον Ἀρκαδίας
Λοχ. Ζαλαχῶρης Ἀπόστολ.,	Ἀνεμόμυλος Μεσσηνίας
Λοχ. Ζαλαχῶρης Νικόλ.,	Ἀνεμόμυλος Μεσσηνίας
Λοχ. Οἰκονομάκης Στ.,	Ἀθῆναι
Λοχ. Γιάνναρης Εὐστ.	
Λοχ. Γαλιῶτος Παναγιώτης	Χειράδες Μεσσηνίας
Λοχ. Χριστογιαννόπουλος Β.	Καλαμάτα
Λοχ. Ζαμποῦρος Ὀδυσ.,	Κρήτη
Ἀνθυπ. Πατερᾶκης Ἰωάν.,	Μεγαλόπολις
Ἀνθυπ. Σαραντόπουλος	Λογκανίκος Λακωνίας
Ἀνθυπ. Περιβολιώτης Γεώργ.,	Καλαμάτα
Λοχ. Μπιτζάνης Ἰωάννης,	Γύθειον
Ἰλαρχος Βρεττάκος Τηλ.,	Βραντομᾶ Λακωνίας
Κοτσώνης Θεόδωρος,	Σπάρτη
Ἰατρὸς Καρθούνης Χρ.,	Σπάρτη
Ὀδον. Καρθούνης	Καστάνιτσα Λακωνίας
Δασικὸς Μπαναγῆς Ἰωάν.,	Λεοντάριον Ἀρκαδίας
Ἰατρὸς Γῶγος	Τρίπολις
Βαφειόπουλος Γεώργ.,	

Βαφειοπούλου Λιλίκα,

Τρίπολις

Σύνδεσμοι εἰς Ἀθήνας καὶ πληροφοριοδότηαι:

Βαφειόπουλος Κων.,	Ἀθήναις
Γεωδέλης Παναγιώτης	Ἀθήναις
Παπαδάκη Μαρίκα	Ἀθήναις
Μάλιος Ἰωάννης	Ἀθήναις
Ἰερεὺς Κεφάλας Παναγιώτης	Δυρράχιον Ἀρκαδίας
Λαδᾶς Γεώργιος	» »
Βλαχάκης Ἰωάννης	» »
Κονταξῆς Παναγιώτης	» »
Ἄνθυτ. Χωρ. Φίλιος Παναγ.	» »
Λύρας Ἰωάννης	» »
Λύρας Παναγιώτης	» »
Ταμπάκης Δημήτριος	» »
Τζουβέλη Δημ.	» »
Λύρας Γεώργιος	» »
Κεφάλας Δημήτριος	» »
Βλαχάκης Χρῆστος	» »
Κεφάλας Ἰωάννης	» »
Λαδᾶς Χρῆστος	» »
Φίλιος Ἀθανάσιος	» »
Μάσιος Ἡλίας	» »
Πουλάκης Παναγιώτης	» »
Σταθόπουλος Εὐστάθιος	» »
Ταμπιτζιβᾶς Νικήτας	» »
Ταμπάκης Περικλῆς	» »
Βλαχάκης Γεώργιος	» »
Κονταξῆς Νικήτας	» »
Κονταξῆς Ἀλέκος	» »
Μέλιος Γεώργιος	» »
Κουράχας Γεώργιος	» »
Τζουβέλης Κων)νος	» »
Τζαμουράνης Δημήτριος	» »
Ταμπιτζιβᾶς Δημήτριος	» »
Τζουβέλης Ἰωάννης	» »
Τζενῆς Γεώργιος	» »
Μαυροειδῆς Ἀδαμάντιος	» »
Πετρούλιας Θεόδωρος	» »
Κεφάλας Κων)νος	» »
Λαδᾶς Δημήτριος	» »

Μαρκόπουλος Νιζήτας	»	»
Παπασταθόπουλος Ἀντώνιος	»	»
Λιδάσ. Φίλιος Ἰωάννης	Λεφτίνι Ἀρκαδίας	
Στυρόπουλος Ἡλίας	»	»
Βρότσος Ἡλίας	»	»
Κλωνάρης Χ.	Ἄλωνα Πύργου	
Κωνσταντόπουλος Ἀθαν.	Χειράδες Μεγαλοπόλεως	
Κωνσταντόπουλος Ἰωάν.	»	»
Δημητρόπουλος Σταῦρος	»	»
Τασιούλης Γεώργιος	»	»
Θεοδωρόπουλος Κων)νος	»	»
Θεοδωρόπουλος Ἰωάννης	»	»
Δημητρόπουλος Ἀθαν.	»	»
Ἀνθ. Τριανταφυλλόπουλος Κ.	»	»
Ἀνθυτ. Μέγγος Ἀνδρέας	»	»
Λόκ. ὑπ. Γκῶνος Νικόλαος	»	»
Γαρδέλης Παναγιώτης	Ἀμαρούσιον Ἀθηνῶν	
Σταθόπουλος Ἰωάννης	»	»
Λούσης Γεώργιος	Ζαχάρω	
Καραμπότσος Ἀνδρέας	»	
Ἐπιστ. Γκρέτσος Ἀνδρέας	Καλάμει	

Ὁ ὑπολοχαγὸς Γ. Ταβερναράκης, ἀρχηγὸς συμμαχικῆς ἀποστολῆς Σ. Μ.Α. εἰς περιοχὴν Λακωνίας — Μεσσηνίας, γράφει διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν κομμουνιστῶν εἰς τὴν ἀπὸ 1944 ἔτους ἔκθεσίν του:

«Ἐγκλήματα διαπραχθέντα τῆς ΕΑΜ εἰς τὴν περιοχὴν Μεσσηνίας — Λακωνίας.

Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον 1948, εὐρισκόμην μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς εἰς Πάροννα με ἀντάρτες τοῦ ΕΛΑΣ. Μετὰ δεκαήμερον περιοδείαν μου εἰς Ἀρκαδίαν, ἐπέστρεψα εἰς Πάροννα, ὥστε καθ' ὁδὸν εἶχα τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος ἐξ Ἀθηνῶν, ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον Κοσμιᾶ, ἦτοι περίπου μίαν ὥραν μακρὰν ἀπὸ τὸ στρατηγεῖον τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς καὶ ὅτι ἤθελε νὰ συναντήσῃ τὸν Ἀγγλον ταγματάρχην τῆς ἀποστολῆς. Ὅταν τὴν ἐπομένην τῆς πληροφορίας ἔφθασα καὶ συνήντησα τὴν ἀποστολήν, ἀνέφερα τοῦτο εἰς τὸν ταγματάρχην καὶ μετ' αὐτοῦ ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον τοῦ ἀντάρτικου Νικόλαον Λάτσην δικηγόρον ἀπὸ Ἁγιον Βασίλειον, γνωστὸν ἐγκληματίαν κομμουνιστὴν, νὰ μᾶς γνωρίσῃ ποῦ εὐρίσκετο ὁ ἄνθρωπος αὐτός, διὰ νὰ τὸν ἴδωμεν. Μᾶς ἀνέφερε, ὅτι τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν Σπάρτην ὡς ὑποπτον.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἠναγκάσθη νὰ μᾶς ὁμολογήσῃ, ὅτι τὸν ἐτυφέκισαν, ὅτι ὁ ἴδιος εἶπε «ἦλθα νὰ κάμω ἀντάρτικον διὰ νὰ διαλύσω τὸν ΕΛΑΣ», ἔαν ἦτο δυνατόν νὰ εἶπῃ τοιοῦτον τι ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸ καὶ εἰς τοὺς ἴδιους.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄνθρωπος, ἦτο ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ἄστρος, δικηγόρος Ἀθηνῶν Μαρινάκος, ὁ ὁποῖος πνέων μεγάλην ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς ὄλους τοὺς κατοίκους ἐπαρχίας Κυνουρίας, ἐγκατέλειψε τὰς ἐργασίας του εἰς Ἀθήνας καὶ ἦλθεν ὡς Ἕλην πατριώτης νὰ ὀργανώσῃ ἀντάρτας νὰ ἀγωνισθῇ καὶ ὁ ἴδιος ὡς ἀντάρτης διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ΕΑΜ ὁμως, πιστὴ εἰς τὸ πρόγραμμά της νὰ μὴ μείνῃ κανεὶς, ὅστις ἔχει ἔστω καὶ μικρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὸν λαόν, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ἀπόλυτα ἰδικός των, τὸν ἐξηφάνησαν.

2. Τὸν Ἰούλιον 1943, εἰς Ταύγετον, ὑπῆρχε μία ὁμάς ἀνταρτῶν Ε.Σ. περίπου 50, ὑπὸ τὸν Ἰλαρχον Βρεττάκον καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ ὁ ἰατρός Σακελλαριάδης ἐκ Σπάρτης. Μία ἡμέρα, οἱ ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν καπετάνιον Κανελλόπουλον Κων. ἐπετέθησαν ἐναντίον αὐτῶν αἰφνιδιαστικῶς καὶ τοὺς διέλυσαν.

Ὅσοι ἐπέζησαν ἀπὸ τὰς σφαίρας τοῦ ΕΛΑΣ κατώρθωσαν καὶ ἐδραπέτευσαν. Μεταξὺ αὐτῶν, ἦτο καὶ ὁ ἰατρός Σακελλαριάδης, ὁ ὁποῖος πιστός εἰς τὰ ἰατρικά του καθήκοντα, δὲν ἤκουσε τὴν συμβουλὴ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ παρέμεινε ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, διὰ νὰ ἐπιδέσῃ τὰ τραύματα τῶν τραυματιῶν. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπέδενε τραῦμα τραυματίου ἐντὸς μικροῦ Μοναστηρίου, εἰσελθόντες οἱ ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ, ἐξετέλεσαν αὐτὸν ἐπὶ τόπου ἀποτελείωσαν καὶ τὸν τραυματίαν ἀντάρτην τοῦ Ε.Σ.

3. Τὸν μῆνα Σεπτέμβριον 1943, ὠδήγησαν εἰς χωρίον Δυρράχιον Ταυγέτου, τὴν Νίτσα Ρούκα ἐκ τοῦ χωρίου Καλλιρόη Μεσσηνίας διὰ νὰ τὴν δικάσῃ τὸ ἀνταρτοδικεῖον. Προηγουμένως, ὁ καπετάνιος Κανελλόπουλος, ὅστις ἦτο συγχωριανός της, εἶχε σκοτώσει μὲ τοὺς ἀντάρτας του, τὸν πατέρα της, τὴν μητέρα της, τὴν ἀδελφὴν της καὶ εἶχε ἀποκόψῃ διὰ χειροβομβίδος τὸ πόδι τοῦ ἀδελφοῦ της, ὅστις εὐρίσκετο εἰς νοσοκομεῖον. Πιθανὸν ὁ πατέρας της, νὰ συνειργάζετο μὲ Ἴταλούς.

Ἡ Νίτσα περίπου 19 ἐτῶν, ἦτο μόνη ἐπιζῶσα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν. Τῆς ἀπέδωσαν τὴν κατηγορίαν, ὅτι εἶχε ἀθεμίτους σχέσεις μὲ τοὺς Ἴταλούς. Ἐξετασθεῖσα ὁμως ἀπὸ δύο ἰατροὺς εὐρέθη παρθενωτάτη.

Τῆς ἀπεδόθη τότε ἡ κατηγορία, ὅτι ἦτο προδότρια, συνεργαζομένη μετὰ τῶν Ἰταλῶν, διὰ νὰ εὔρουν δικαιολογίαν τοῦ τυφεκισμοῦ της, τὸν ὁποῖον ὁ Κανελλόπουλος ἐπιμόνως ἐζήτηι, ἀπειλῶν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ ἀντάρτικον, ἐὰν δὲν τὴν τυφεκίσουν.

Ὅταν ὁ Κανελλόπουλος ἐσκότωσε δύο Γερμανοὺς εἰς Καλλιρόην καὶ ἦτο διωκόμενος τῶν Ἰταλῶν, ἡ Νίτσα ἔκρυβε αὐτόν, ἐπὶ ἓνα μῆνα.

Ἐκλήθησαν μάρτυρες ἀπὸ τὴν περιοχὴν της κατ' ἐκλογὴν τοῦ Κανελλοπούλου. Ἡ Νίτσα, οὐδένα μάρτυρα ἠδύνατο νὰ καλέσῃ, ὡς συνήγορος δὲ ὑπερασπίσεως, ἀνέλαβε ἕνας ἀντάρτης ἀπὸ τὸ χωρίον Τρύπη Λακωνίας, ὁ ὁποῖος πράγματι τὴν ὑπεράσπισε θαυμάσια καὶ ἀπέδειξε ψευδὲς ὄλο τὸ κατηγορητήριον. Καίτοι οἱ μάρτυρες ἦσαν οἱ κεκλημένοι τοῦ Κανελλοπούλου, ἐν τούτοις, οὐδεὶς ἀνέφερε συγκεκριμένη προδοσία τῆς Νίτσας.

Ἀπεναντίας, εἰρήθη ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀνέφερε, ὅτι ἡ Νίτσα εἶχε σώσει αὐτὸν καὶ ἄλλους ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ὡς γνωρίζουσα τὴν Ἱταλικὴν γλῶσσαν. Συγχρόνως εἶχον ἀποστείλει πλέον τῶν τριακοσίων ὑπογραφῶν, ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς, ζητούντων τὴν ἀθώωσίν τῆς. Παρ' ὅλα ταῦτα τὴν κατεδίκασαν εἰς θάνατον. Ἐπενέβημεν μετὰ Ἄγγλου ταγματάρχου, τοὺς παρακαλέσαμεν τοὺς ἰκετεύσαμεν, τοὺς ὑβρίσαμεν, τοὺς ἀπειλήσαμεν, τοὺς εἶπαμε ὅτι θὰ θεωρηθοῦν ἐγγληματῖαι πολέμου, ἀλλὰ εἰς μάτην. Ὅλο τὸ χωριὸ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ, καταλυτημένοι συγκεντρώθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ μὴ πιστεύοντες, ὅτι θὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποιὴ καὶ θὰ τουφεκισθῇ μία γυναίκα. . .

Μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀνταρτοδικείου, ἡ Νίτσα ἐν μέσῳ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος, διήρχετο τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ κατευθυνομένη πρὸς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, τραγουδοῦσα καθ' ὁδὸν τὸ τραγοῦδι «νάني - νάνι», ἐνῶ ὁ κόσμος ἔκλαιγε. Ἐφθασε εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, ἕνα ὕψωμα, ὅπου τὰ ἀλώνια τοῦ χωριοῦ, βλέπει τὸν λάκκον τῆς ἔτοιμον ἤδη καὶ ἐρωτᾷ: «Ἐδῶ θὰ μὲ θάψετε; ὥραϊα εἶναι ὑψηλὰ καὶ ρομαντικῶς». Ζητεῖ τὴν ἄδειαν καὶ καθισμένη ἐπάνω στὸν λάκκον τῆς, γράφει μίαν τετρασέλιδον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Οὐδεὶς ἐφ' ὅσον ἐδιαβάσαμεν τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, ἠδηγήθη νὶ συγκροτήσῃ τοὺς λυγμοὺς. Ἦτο ἀποκάλυψις μιᾶς πραγματικῆς ἀνοιχτῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἀποθνήσκουσα ἐλυπεῖτο τὸν ἀδελφόν τῆς, ὁ ὁποῖος στερούμενος τῆς ἐνισχύσεως καὶ περιποιήσεών τῆς, θὰ ἀπέθνησκεν. Συνέστησε εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς, νὰ εἶναι ὑπερήφανος, ἐφ' ὅσον ζῆ, διὰ τὴν ἀδελφὴν του, ἡ ὁποία καίτοι ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ κἀνὴ μαύρη ἀγορὰ καὶ συναναστρέφετο μὲ Ἴταλοὺς, διὰ νὰ ζήσῃ ἑαυτὴν καὶ ἐκεῖνον, ἀπέθνησκεν παρθένος καὶ οὐδεὶς Ἕλληνα εἰρήθη νὰ εἶπη, ὅτι ἔπαθεν τι ἀπ' αὐτὴν, ἀλλὰ ἀπεναντίας εὐρέθησαν καὶ θὰ εὐρεθοῦν περισσότεροι νὰ ἀποκαλύψουν πατριωτικὴς τῆς πράξεις. Καὶ καταλήγει μὲ εὐχὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τελειώνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ θέλει νὰ ἀποχαιρετήσῃ τοὺς ἀντάρτας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς νυκτὸς 9.00 μ.μ. καὶ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν τρέμουν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Κανελλόπουλον, τὸν ὁποῖον φιλεῖ καὶ λέγει: «Τώρα πλέον Κώστα φαντάζομαι νὰ εἶσαι ἱκανοποιημένος. Δὲν ὑπάρχει κανένας ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν μου, ὥστε νὰ σὲ ἐνοχλῇ. Ὁ ἀδελφός μου εἰς τὸ νοσοκομεῖον θὰ πεθάνῃ γρήγορα. Πάντως, σὲ συγχωρῶ». Τὸ κτῆνος ὁ Κανελλόπουλος γελά. Ἀποχαιρετᾷ καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα, γνωστοὶ οἱ πλεῖστοι εἰς αὐτὴν ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὴν ἰδίαν περιοχὴν, τοὺς φιλεῖ καὶ ἀναγνωρίζουσα ἕνα ἕκαστον λέγει: «καὶ σὺ Γιῶργο ἐδῶ, καὶ σὺ Μῆτσο ἐδῶ, ὥραϊα, τόσο τὸ καλύτερο, θὰ τουφεκισθῶ ἀπὸ δικὰ μου παιδιά».

Καὶ ποιὸς ἀντάρτης δὲν θὰ ἐσυγκινεῖτο ἀπὸ αὐτά, τίνος ἀνθρώπου ψυχὴ δὲν θὰ ἐκάμπετο, ἀλλὰ ποιὸς ἀντάρτης θὰ τολμοῦσε νὰ εἰπῇ, δὲν τὴν σκοτόνω τὴν ἀθῶα Νίτσα.

Κάτω ἀπὸ ξάστερο οὐρανόν τῆς καὶ τὸ ὀλοστρόγγυλο φεγγάρι, ἐπάνω

ἀπὸ ἓνα μικρὸ λάκκο, ἡ Νίτσα στέκεται ὀρθία τραγουδοῦσα πάλι τὸ «νάνι - νάνι». Μία ριπὴ αὐτομάτου ἀπὸ 30 σφαῖρες ταράσσει τὴν νυκτερινὴν σιγὴν, ἢ ὁποῖα ἀπλώνεται γύρω ἀπὸ τοὺς ἀντάρτας καὶ τοὺς χωρικούς, οἱ ὁποῖοι μακρόθεν παρακολουθοῦν, ἢ Ἑλληνίδα ὁμοίως τῶν 19 ἐτῶν, ἐξακολουθῆ νὰ παραμένῃ ὀρθία καὶ διακόψασα τὸ τραγοῦδι λέγει: «Ἐλα λοιπὸν μὴ μὲ βασανίζεις περισσότερο». Διέκοψε τὸ τραγοῦδι καὶ γονάτισε. Μία δευτέρα ριπὴ τῶν 30 φυσιγγίων ξανακούεται ἀπὸ τὸν δεύτερον ἀντάρτην καὶ ἡ Νίτσα κυλιέται εἰς τὸν λάκκον τῆς, μὲ τρεῖς σφαῖρες εἰς τὰ ἄγνά στήθη. Τρίτος ἀντάρτης διατάσσεται καὶ τρίτη ριπὴ ἀκούεται. Μόνο ἡ φλόγα τῆς ριπῆς αὐτῆς ἔκαυσε τὸ πρόσωπο τῆς Νίτσας, ἐνῶ αἱ σφαῖραι δὲν τὴν κτυποῦν. Ἔρχεται ἐπὶ τέλους τὸ κτήνος ὁ Κανελλόπουλος, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ πιστόλι εἰς τοὺς χροτάφους τῆς, τὴν ἀποτελειώνει. Διηγήρησε εἰς τὴν μπόταν του τὸ αἷμα τῆς Νίτσας ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ ἔλεγεν ὑπερήφανα: «Ἀὐτὸ τὸ αἷμα τῆς Νίτσας».

Ὅταν μετὰ τρεῖς μῆνες εἶπα τὴν θανάτωσιν τῆς Νίτσας, εἰς ἓνα χωρίον Ἕλληνας, πλησίον τοῦ Πύργου, ὁ Κωνσταντῖνος Παναγιουλίας μοῦ εἶπε:

— Ἐσκότωσαν τὴν Νίτσα ὡς προδότρια; ἡ Νίτσα μὲ ἔσωσε δύο φορὲς ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ.

4. Περὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον 1943, ἐξωλόθρευσαν ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἰωάννου Τσουκαλά, συνταξιούχου δημοδιδασκάλου, ἀπὸ τὸ χωρίον Ἰσομα Καρυτῶ ὡς ἑξῆς: Ὁ Ἰωάννης Τσουκαλάς, εἶχε γυναῖκα καὶ δύο κορίτσια ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓνα ἦτο τυφλόν. Ἀπέδωσαν εἰς τὸ ἓνα κορίτσι τὴν κατηγορίαν, ὅτι εἶχε ἀθεμίτους σχέσεις μὲ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἄνευ αἰτίας τινός, μίαν ἡμέραν οἱ ἀντάρται ὄδηγοῦν τὸν Ἰωάννην Τσουκαλά, τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ δύο κορίτσια του ἔξω τοῦ σπιτιοῦ του, περὶ τὰ 100 μέτρα. Τουφεκίζουσι καὶ τοὺς τέσσαρας διὰ πιστολίου, πυροβολῶντας αὐτοὺς μέσα στὸ στόμα. Ἀτηγόρευσαν τὴν ταφὴν των ἐπὶ δύο ἡμέρας, διὰ παραδειγματισμὸν δῆθεν τῶν ἄλλων κοριτσιῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ὑπῆρχον εἰς τὸ ἀντάρτικον, ἀδελφαὶ ἀνταρτῶν καὶ καπεταναίων, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀρραβωνιασθῆ δύο καὶ τρεῖς φορὰς μὲ Ἰταλοὺς. Μετὰ 5 ἡμέρας ἀποφασίζουσι νὰ ἐκτελέσουν καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννου Τσουκαλά, τὸν Ἀθανάσιον, δημοδιδάσκαλον εἰς τὸ χωρίον Κυπαρίσσια. Ὁ Ἀθανάσιος ἐπορεύετο μετὰ τῆς μηρηστῆς του Βασιλικῆς, ἀντιληφθεὶς δὲ τοὺς ἀντάρτας διέφυγεν. Ἡ Βασιλικὴ συλληφθεῖσα, ἀπεκεφαλίσθη ἐπὶ τόπου, ἄνευ ἄλλης αἰτίας. Δὲν γνωρίζω, ἐὰν ὁ Ἀθανάσιος ἐπιζῆ ἀκόμη. Κατ' ὁμολογίαν τῶν γύρω χωρικῶν, τὸ κορίτσι τοῦ Ἰωάννου Τσουκαλά, οὐδέποτε ἐπῆγε μὲ Ἰταλοὺς.

Ἐξωλοθρεῦθη ἡ οἰκογένεια αὕτη, ἐντελῶς ὡς ἀντίδρασις καὶ διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ προσωπικά του μίση ὁ τομεάρχης τῆς ΕΑΜ τῆς περιοχῆς αὐτῆς Γιαννόπουλος Γεώργιος, τραπεζιτικὸς ὑπάλληλος ἀπὸ Μεγαλόπολιν.

5. Εἰς Καλαμάταν περὶ τὸν μῆνα Αὐγουστον, ἐξετέλεσεν ἐν μέσῃ ὁδῶ, τὸν ταγματάρχην Χωροφυλακῆς Γιαλουράκον. Εὐρισκόμην τότε εἰς Καλαμά-

ταν και ἐνῶ ἐβάδιζα πλησίον τῆς ἰχθυαγορᾶς, βλέπω ἀπὸ ἕνα στενὸ νὰ προβάλῃ ἕνας πολίτης ἀνάρτης καὶ νὰ πυροβολῇ κατ' ἐνὸς ἀτόμου, τὸ ὁποῖον προεπορεύετο ἐμοῦ. Ἐπληροφορήθην ἀργότερον, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτό, ἦτο ὁ Γιαλουράκος. Ἦτο τότε ὁ διευθυντὴς τοῦ νοσοκομείου Καλαμῶν καὶ ἦτο ὁ πραγματικὸς σωτὴρ ὄλων τῶν πτωχῶν παιδιῶν καὶ οἰκογενειῶν τῆς Καλαμάτας. Ἐκλανσε ὄλος ὁ λαὸς τῶν Καλαμῶν, εἰς δὲ τὴν κηδεῖαν του, παρευρίσκοντο πολλὰ ἑκατοντάδες. Ἡ Ε.Α.Μ. ἐδικαιολόγησε τὸν φόνον του, ὅτι ὁ ἀνάρτης ὁ ὁποῖος τὸν ἐφόνευσε, εἶχε προσωπικὰ μαζί του, ξεύρει ὅμως ὁ λαὸς ὅτι οὐδεὶς ἀνάρτης τοιμᾶ νὰ ἐκτελέσῃ τι ἄνευ ἐντολῆς. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ ἀνάρτης ἐξηκολούθησε νὰ εἶναι ἀνάρτης.

6. Εἰς Καλαμάταν ἐφόνευσαν διὰ χειροβομβίδος, τὸν μοίραρχον Ζερβόπουλον, μεθ' ἐνὸς ἄλλου, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα μοῦ διαφεύγει. Ὁ Ζερβόπουλος, εἶχε σώσει τὴν ζωὴν πολλῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς. Ὅταν δὲ ἕνα μέλος Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, ὁ ἀνθ)γὸς Νικ. Κουρκοῦτᾶς, πεσὼν δι' ἀλεξιπτώτου, συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἀπεφασίσθη ὁ τουφεκισμὸς του, τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ζερβοπούλου, ἐσώθη καὶ ζῆ, ὡς μᾶς ἀνέφερον προσωπικῶς ὁ Ἰταλὸς λοχαγὸς Μπέλλα, διευθυντὴς τοῦ γραφείου πληροφοριῶν καὶ κατασκοπείας εἰς Καλαμάτα.

7. Εἰς Καλαμάταν ἐδολοφονήθη ἔξω τοῦ κήπου τῆς Ἐσβεκείας, ὁ Χωροφύλαξ Σταῦρος Καλαχάνης. Οὗτος ἦτο ἀνάρτης τοῦ Ε.Σ. καὶ εἶχε κατέβει εἰς Καλαμάταν μὲ ἄδειαν.

8. Ὁ μοίραρχος Κατσῆς, ἐδολοφονήθη ἐντὸς τοῦ τραίνου, ὑπὸ ἀνταρτῶν εἰς Ἀσπρόχομα Μεσσηνίας, μεταβαίνων εἰς Ἀθήνας.

9. Ἀνθυπομοίραρχος Γιαννουκάκος, ἐξετελέσθη ὑπὸ Π. Κυσοῦλη, ἀνάρτου ὑπασπιστοῦ τοῦ καπετάνιου ἐυέλπιδος καὶ νῦν ταγματάρχου εἰς τὸν Ε.Λ.Α.Σ., Ναπολέοντος Παπαγιαννοπούλου.

10. Σταθόπουλος Λεων., ἐπιχειρηματίας Καλαμῶν, ἐξετελέσθη, ὁλόκληρος δὲ ὁ λαὸς τῆς Καλαμάτας, ἔκλανσε δι' αὐτόν.

11. Καταγὸς Παναγιώτης, ἐξετελέσθη, διότι ὠμίλησε ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως.

12. Ὅταν τὸ Ε.Λ.Α.Σ. Πελοποννήσου, ἀπεφάσισε νὰ διαλύσῃ καὶ τὰς τελευταίας ομάδας Ε.Σ. ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Καραχάλιον Χρηστον, εὐρίσκετο μετὰ τῶν ομάδων Καραχάλιου, ἕνας Ἄγγλος λοχαγὸς μὲ ἀσύρματον καὶ ἀσυρματιστήν. Ὅταν δέ, παρὰ τὴν Βυτίνα Ἀρκαδίας, αἱ ομάδες αὐταὶ ὑπέστησαν ἐπίθεσιν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν ὑπὸ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., ὁ Ἄγγλος λοχαγὸς ἀπώλεσε τὸ μουλᾶρι του καὶ τὴν μηχανὴν γεμίσεως μπαταριῶν. Ἐνῶ μετὰ τὴν μάχην ἐπέστρεψαν, ὁ ἀνθ)γὸς Μουτζούρης καὶ ἕνας ἄλλος ἀνθ)γὸς ἀπὸ τὴν Μάνην καὶ ἕνας ἔφεδρος ὑπολοχαγὸς καθηγητῆς γυμνασιάρχης, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μοῦ διαφεύγουν, διὰ νὰ βροῦν τὴν μηχανήν, συνελήφθησαν ἀπὸ τὸ Ε.Λ.Α.Σ. εἰς τὸ Πυργάκι καὶ ἀφοῦ ἐξηλοκοπήθησαν ἀγρώως, ἐτουφεκίσθησαν.

13. Περὶ τὰς ἀρχάς Αὐγούστου, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἀνταρτικῶν ομάδων τοῦ Ε. Σ. Τριφυλίας καὶ ἐφόνευσαν ἐντὸς τῶν ἀντισκήνων, πλεόν τῶν 60 ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. Ὅταν δὲ μετὰ δύο ἡμέρας, μετέβαιναν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὁ λοχαγὸς Θεοχαρόπουλος, συνελήφθη καὶ ὀδηγούμενος εἰς τὸ στρατηγεῖον τῶν ἀνταρτῶν, τὸν ἐτουφέκισαν καθ' ὁδόν, δικαιολογούμενοι, ὅτι ἀπεπειράθη νὰ δραπετεύσῃ. Τὸν ἐγκατέλειψαν εἰς τὸ δάσος, μετὰξὺ Παυλίτισης καὶ Πλατάνια, τὸν ἔθαψαν δὲ εἰς τὸ νεκροταφεῖον Παυλίτισης μὲ τὸν ἱερέα Παπαγιάννην.

14. Κατὰ τὰς ἀρχάς μηνὸς Ἰανουαρίου 1944, ἐτουφεκίσθη ὁ Φαρφαροῦς Σωτήριος ἀρχιφιλάξ ἀγροφυλακῆς, ὑπὸ τὰς κάτωθι συνθήκας:

Ὁ ἐν λόγῳ Φαρφαροῦς Σωτήριος, ἦτο ἀπόστρατος ὑπαξιωματικὸς Χωροφυλακῆς, ἔγγαμος μὲ ἓνα κοριτσάκι 3—4 ἐτῶν.

Κατόπιν νόμου τῆς κυβερνήσεως Πάλλη, ἐδόθη ἐπίδομα εἰς τοὺς ἀποστράτους ὑπαξιωματικοὺς τῆς Χωροφυλακῆς. Ὁ Φαρφαροῦς ἐδανείσθη χρήματα ἀπὸ τὸν ἔμπορον Μεγαλουπόλεως Μανιάτη καὶ μετέβη εἰς Ἀθήνας, διὰ νὰ παραλάβῃ τὸ ἐπίδομα αὐτό. Μετὰ τέσσαρες ἡμέρες, ἐπέστρεψε εἰς Μεγαλούπολιν, ὅτε ὁ ὑπεύθυνος Μεγαλουπόλεως Γιαννόπουλος Γεώργιος, τοῦ ἀπέδωσε τὴν κατηγορίαν, ὅτι μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ καταταγῇ εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας, πλὴν ὅμως, ὅτι τὰ τάγματα ἀσφαλείας ἔδωσαν εἰς αὐτὸν 50 ἑκατομμύρια μὲ ἐντολὴν νὰ ὀργανώσῃ τάγμα ἀσφαλείας εἰς Μεγαλούπολιν. Φανερόν εἶναι, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν εἰς διάστημα δύο ἡμερῶν παραμονῆς εἰς Ἀθήνας νὰ λάβῃ ὅλας τὰς σχετικὰς ὀδηγίας, διὰ μίαν τέτοιαν ἐργασίαν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ μέχρι τῆς στιγμῆς διαγωγή του δὲν δικαιολογεῖ τοιαύτην ἀπόφασιν. Χρήματα πλεόν τοῦ ἐπιδόματος δὲν εὔρον εἰς αὐτόν. Συνελήφθη καὶ μετεφέρθη εἰς χωρίον Ροῦτσι, ἐκεῖθεν εἰς Κυπαρισσία, Λεοντάρι καὶ τέλος εἰς Ἀκοβον, ὅπου τὸ στρατηγεῖον ἀνταρτῶν Ταυγέτου καὶ Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς. Ὅταν ἔφθασε εἰς ἄκοβον, ἦτο εἰς ἀθλιωτάτην κατάστασιν ἀπὸ τὰ ξυλοκοπήματα. Τὰ τέσσαρα ἄκρα του, εἶχον ὑποστῆ γάγγραινα πληγισμένα δὲ ὡς ἦσαν, εἶχε ἐπέλθει σῆψις καὶ ἐμύριζον, δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ οὔτε τὰ χέρια του, οὔτε τὰ πόδια του.

Ἐγὼ προσωπικῶς ἀπουσίαζον τὰς ἡμέρας αὐτάς, μέλη ὅμως τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ἔδωσαν εἰς αὐτὸν τσαΐ καὶ ἐπίδεσμον διὰ τὰ τραύματα, συνωδεύετο καὶ ἀπὸ τὴν (οἰκογένειαν), γυναῖκα καὶ κοριτσάκι του.

Εἰς τὸ ἴδιον κρατητήριον ἐκρατοῦντο τότε καὶ ὁ ταγματάρχης Καραχάλιος Χρηῆστος, λοχαγὸς Οἰκονομόπουλος καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτας. Ἀρχηγὸς τῆς ομάδος ἀνταρτῶν τῆς εὐρισκομένης εἰς Ἀκοβον τότε, ἦτο ὁ Χρηῆστος Σταθόπουλος ἀπὸ Μεσσηνίαν.

Ὡς ὁ ἴδιος ὁ Σταθόπουλος ἀνέφερον εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν περὶ τὴν 10ην π.μ. ὥραν ἔλαβε τηλεφωνικὴν διαταγὴν ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Φράγκου, εὐρισκόμενον εἰς ἀπόστασιν 4 ὥρῶν, νὰ ἐκτελέσῃ τὸν Φαρφαροῦν, τὴν δὲ γυναῖκα του, τὸ κοριτσάκι του, τὸν Καραχάλιον, τὸν Οἰκονομόπουλον καὶ λοιποὺς νὰ ὀδηγήσουν εἰς Ἀλαγωνίαν. Τέσσαρες ἀνάρται κρατοῦντες

τὰς τέσσαρας γωνίας μιᾶς κουβέρτας, μετέφεραν τὸν Φαρφαρῶν, ἀφοῦ ἔδωξαν τὴν γυναῖκα του καὶ λοιποὺς, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ κρατητηρίου. Ἐνας πέμπτος ἀνάρτης πυροβολεῖ κατ' αὐτοῦ διὰ πιστολίου. Ἀποθέτουν καὶ ἐγκαταλείπουν αὐτὸν εἰς τὴν αὐλὴν, χωρὶς νὰ ἔχη πεθάνει. Δύο μέλη τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς παρηκολούθουν τὸ θέαμα. Μετὰ δύο περιπτῶν ὥρας ἐπέστρεψαν οἱ ἀνάρται καὶ μετέφερον αὐτὸν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ χωριοῦ ψυχωραγοῦντα.

Εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ ἔδωσαν καὶ τὴν χαριστικὴν βολήν, ἐτάφη δὲ ἀπὸ μέλος τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς. Ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα του, πληροφοραὶ ὑπάρχουν ὅτι ἐτυφεκίσθη. Ἀσφαλῶς θὰ ἐτυφεκίσθη, δεδομένου ὅτι τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐξετέλεσαν διὰ μαχαίρας τὸν Καραχάλιον, ὀδηγούμενον εἰς Ἀλαγωνίαν καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐκράτει εἰς τὰ γόνατά του ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου τὸ μικρὸ κοριτσάκι της.

Δὲν εἶναι δυνατὸν λοιπὸν νὰ τὴν ἄφησαν νὰ ζήσει, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν τρόπον ἐκτελέσεως τοῦ Καραχάλιου, ἐν συνεχείᾳ δὲ τοῦ λοχαγοῦ Ἄθαν. Οἰκονομοπούλου.

15) Τὸν ταγματάρχην Χρηστον Καραχάλιον τὸν ἐξετέλεσαν τὴν ἰδίαν ὡς ἄνω ἡμέραν. Ὡς ὁ Σταθόπουλος μᾶς ἐγνώρισεν, ἐνῶ μετέφερε τὸν Καραχάλιον καὶ λοιποὺς ἀπὸ Ἄκοβον εἰς Ἀλαγωνίαν, ἔλαβε τηλεφωνικὴν διαταγὴν ἀπὸ τὸν Φράγκον νὰ ἐκτελέσῃ τὸν Καραχάλιον μεταξὺ χωριοῦ Νεοχώριον καὶ Ἀναστάσοβα. Ἡ ἐκτέλεσις του ἐγένετο ὡς ἐξῆς: Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Καραχάλιος ὠδηγεῖτο ἐπὶ ἡμιόνου, ἕνας ἀνάρτης τὸν ἐσκότωσε διὰ μαχαίρας εἰς τὴν πλάτην καὶ ἔπεσεν. Ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν καὶ τὸν ἐγκατέλειψαν. Ἀπέθανε μετ' ὀλίγην ὥραν. Τὰ παρηκολούθησε τὰ ἀνωτέρω μέλος τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς καὶ ὁ ἡμιονοδηγὸς ὁ ὅποιος τὸν μετέφερε.

16) Τὸν λοχαγὸν Ἄθαν. Οἰκονομάπουλον ἐξετέλεσαν τὴν ἐπαμένην ἡμέραν πλησίον τοῦ χωριοῦ Μιάμη ὡς ἐξῆς: Ἐνας ἀνάρτης τοῦ εἶπε: «Βγάλε τὴν καρτηνίνα σου, τί ἔχεις κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλῃ σου; Σήκωσε τὸ χέρι σου». Μόλις σήκωσε τὸ χέρι του, δεύτερος ἀνάρτης τοῦ ἐκάρφωσε τὸ μαχαίρι του στὴν καρδιακὴ χώρα καὶ ἀπέθανεν. Ὁ ἀνθ' ὅπως Βανικιώτης, ὅστις καὶ ἐκεῖνος, ὡς αἰχμάλωτος, ἐπορεύετο μὲ τὸν Οἰκονομόπουλον, ἰδὼν τὸν θάνατον τοῦ Οἰκονομοπούλου, διέφυγε τρέχων. Ἀσφαλῶς ἀργότερον θὰ τὸν συνέλαβαν εἰς τὰ χωριά καὶ θὰ τὸν ἐξετέλεσαν.

17) Εἰς τὸ χωρίον Παλαιόχωρα, πλησίον Ἀλυμοῦ Μεσσηνίας, περιεκύκλωσαν τὴν τελευταίαν ὁμάδα τοῦ Ε. Σ. ὑπὸ τὸν ἴλαρχον Βρεττάκον, δυνάμειος περιπτῶν 45 ἀνδρῶν καὶ 15 ἀξιωματικῶν. Ἐκ τῆς μάχης διέφυγον μόνον ὁ ἀνθ' ὅπως μὲ 12 ἀνάρτας διὰ θαλάσσης καὶ οἱ λοιποὶ ἐφονεύθησαν. Ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς 11 ἐτυφέκισαν ἐπὶ τόπου, τοὺς δὲ ἑτέρους 11 ὠδήγησαν εἰς Ἀλαγωνίαν, ὅπου τοὺς ἐτυφέκισαν ὅλους. Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ἦτο καὶ ὁ ἀνάρτης Κατωπόδης Ἄθαν. ἀπὸ τὸν Λαγονίκον. Τοῦτον εἶδε καὶ συνωμίλησε μαζί του εἰς Ἀλαγωνίαν, μετὰ τὴν μάχην, χωρικὸς ἀπὸ τὸ χωρίον Λυροράχιον. Ὅταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἢ μῆτερά του Κατω-

πόδη, ὡς καὶ ἄλλαι μητέρες, μᾶς ἐζήτουν πληροφορίας διὰ τὴν τύχην των.. Ὁ Φράγκος μᾶς ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν ὅτι ὅλοι ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ Παλαιόχωρον, πλὴν 12, ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην.

18) Διὰ τοὺς κατωτέρω εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος ὅτι ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ, ἀλλ' οὐδὲν μέλος τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς εἶναι αὐτόπτης μάρτυς τοῦ τρόπου ἐκτελέσεώς των. Ὁ ὑπολοχαγὸς Ἰωάννης Μακρῆς, ἀπὸ τὴν περιοχὴν Μολάων. Οὗτος κατὰ μῆνα Μάιον ἦλθε εἰς Πάροννα ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἐκεῖ ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, περίπου 50 τὸν ἀριθμὸν.

Φαίνεται ἀντελήφθη τὸ ἀντεθνικὸν ἔργον τῆς ΕΑΜ καὶ προσεπάθησε νὰ ἀντιδράσῃ. Ἐτυφεκίσθη εἰς Πάροννα μὲ τὸν λοχαγὸν Ἀργίτην.

Ἄνθ) γὸς Σαραντόπουλος ἀπὸ Μεγαλοῦπολιν. Οὗτος ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν Ἀποστολὴν πληροφοριῶν στρατιωτικῆς φύσεως. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, μίαν ἡμέραν ἡ ΕΑΜ συνέλαβεν εἰς Μεγαλοῦπολιν τὸν Σαραντόπουλον, τὸν λοχαγὸν Ἀναστασόπουλον καὶ τὸν δικηγόρον Μπίμπαν, ἀπόστρατον ταγματάρχην, καὶ τοὺς μετέφεραν εἰς τὸ Π Σύνταγμα περιοχῆς Βυτίνης. Ἐκεῖ ἐπεσκέφθη τὸν Σαραντόπουλον ὁ ἀδελφός του καὶ τοῦ ἔδωσε τροφίμα. Εἰς δευτέραν ἐπίσκεψίν του τοῦ ἐγνώρισεν ἐπισήμως ὅτι ὁ ἀδελφός του ἀνθ) γὸς ἐξετελέσθη καὶ ὅτι μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν του ἐξετέλεσαν καὶ ἄλλους ὀκτώ. Ὁ ἀνθ) γὸς Πατερράκης παρέλαβε καὶ συνόδευσεν ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν μας ἕνα Ἀγγλον ἀσυρματιστὴν μὲ ἀσύρματον καὶ τὸν μετέφερον εἰς ἕνα Ἀγγλον λοχαγὸν εἰς τὴν περιοχὴν Βυτίνης. Ἐκτοτε ὁ Πατερράκης ἐξηφανίσθη.

Μετὰ τῆς ἀποστολῆς Ἀντωνίου Σηλιοπούλου, ἡ ποία ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ εἰς Κάϊρον, ἦσαν καὶ δύο πιλότοι ὑπαξιωματικοὶ τῆς ἀεροπορίας, οἱ Τριανταφυλλόπουλος καὶ Καρακάσης. Μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἀποστολῆς ὑπὸ τῆς ΕΑΜ, οἱ δύο οὗτοι ἐπέστρεψαν καὶ παρέμειναν μαζὶ μας. Τοὺς ἠνάγκασεν ἡ ΕΑΜ νὰ γίνουν ἀντάρται. Μετὰ δύο μῆνας ἀνεζητοῦντο ὑπὸ τῶν συγγενῶν των, ἀλλὰ δὲν ἀνευρίσκοντο οὐδαμοῦ. Ὁ Ἀθανάσιος Χριστογιαννακόπουλος, ἀπὸ τὸ χωρίον Χειράδες, ἐτυφεκίσθη διότι ὁ ἀδελφός του ὑπολοχαγός, ἀντάρτης ὢν ἐν τῷ Ε. Σ., κατώρθωσε νὰ σωθῆ καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Ἀθήνας.

Ὁ δικηγόρος Παυλοῦρος ἀπὸ τὴν Ζούρτσαν ἐτυφεκίσθη.

Εἰς τὴν ἔκθεσίν μου γράφω καὶ ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐδῶ ὅτι ἡ μεγαλυτέρα προσπάθεια, τὴν ὁποίαν καταβάλλουν οἱ διευθύνοντες τὴν ΕΑΜ, τείνει δὲ εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι ἐχθρὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Γραπτὴ καὶ προφορικὴ προπαγάνδα του ἐκεῖ ἔτεινε. Ἀνέφερα εἰς τὴν ἔκθεσίν μου ὠρισμένα γεγονότα ἐκ μέρους τῆς ΕΑΜ ἐναντίον τῆς ἀποστολῆς μου. Παραθέτω μερικὰ τοιαῦτα.

1) Διὰ νὰ τιμωρήσουν τοὺς πτωχοὺς χωρικοὺς τοῦ χωρίου Δυρραχίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς ἦτο τὸ στρατηγεῖον τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε. Σ., οἱ ἀντάρται μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀνθ) γὸν Καραμούζην καὶ νῦν ταγματάρχην καὶ κατόπιν διαταγῆς τοῦ Σύν)τος καὶ τοῦ Ἰωάννου Φράγκου, παρευρισκομέ-

νου εις τὸ χωρίον, ἐνήργησαν τὴν τρίτην ἔρευναν ἢ μᾶλλον ληστείαν τοῦ χωρίου καὶ ἀφῆρσαν ἀπὸ τὰ σίτια καὶ τὸν τελευταῖον κόκκον σίτου, τὸ τελευταῖον δράμι τυροῦ, τὴν τελευταίαν ὀκτὼν χυλοπίττας ἢ τραχανᾶ, ὅλα τὰ στρατιωτικὰ εἶδη ἱματισμοῦ, ὅσα χρήματα, δακτυλίδια καὶ ὠρολόγια κλπ. Μπροστὰ ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἑγγλοῦ ταγματάρχου ἀντίρτης ἐκτύπησε τὸ κορίτσι τοῦ ἱερέως τοῦ χωρίου Κεφάλαια, ἡλικίας 28—30 ἐτῶν, διότι τοὺς ὕβρισεν. Αἱ προσπάθειά μας νὰ σταματήσῃ ἡ ληλασία ἀπέβησαν ἄκαρποι. Ἐδώσαμεν χρήματα εἰς τὸν Ἰωάννην Λαδᾶν καὶ ἀγόρασε 40 ὀκάδες καλαμπόκι διὰ τὰς πτωχοτέρας οἰκογενείας. Κατὰ τὴν ληλασίαν αὐτὴν ἐφυλάκισαν καὶ περὶ τοὺς 15 χωρικοὺς. Τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν, τὸν Εὐστάθιον Λαδᾶν, τὸν ἔδεσαν ἀλύπητα καὶ τοῦ ἔλεγον: «Ἐσὺ βοηθοῦσες τοὺς Ἑγγλους καὶ τοὺς μετέφερες μὲ τὰ μουλάρια σου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ;» Πράγματι, τὸ παιδί αὐτὸ ἦτο φτωχὸ καὶ τίμιον καὶ εἶχε ἓνα μούλαρι καὶ ἐξοῦσε ἀπὸ τὰ ἀγῶγια. Μετὰ δύο ἑβδομάδες τὸν ἐστείλαμεν εἰς περιοχὴν Τριφυλίας διὰ νὰ μεταφέρῃ ἐπιστολὴν εἰς Ἑγγλον ταγματάρχην. Τοῦ ἐδώσαμεν ὡς ἀμοιβὴν ἓνα ἑκατομύριον δραχμῆς. Ὅταν ἐπέστρεψε τὸν ἐκράτησαν ὡς αἰχμάλωτον ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ μόνον κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς μας τὸν ἐλευθέρωσαν, ἀφοῦ τοῦ ἀφῆρσαν τὸ ἓνα ἑκατομύριον καὶ τοῦ ἔχυσαν περὶ τὰς 200 ὀκάδας κρασί, τὸ ποῖον εἶχεν εἰς τὸ σίτιν του.

2) Εἶχαμεν ἐκπαιδεύσει ὡς ἐξαιρετικὸν ἀσυσματιστὴν τὸν τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ Παυλάκη ἀπὸ τὸ Ἑγγλον καὶ λόγῳ τούτου, ὅταν εἰμεθα εἰς Ἑγγλον συχνὰ βλέπαμε τὸν πατέρα τοῦ Παυλάκη, ἀνθρωπὸν γέρον ἡλικίας 60 ἐτῶν. Ὅταν ὁ πατὴρ τοῦ Παυλάκη μετέβη εἰς Τρίπολιν καὶ ἐπέστρεψε, συνελήφθη ὑπὸ τῆς Ε.Α.Μ. καὶ περιεφέρετο ἀπὸ χωριὸν σὲ χωριὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ταλαιπωρούμενος, διότι, ὡς τοῦ ἔλεγον, ἀγαπᾷ τοὺς Ἑγγλους.

3) Ἦλθε κάποτε καὶ μᾶς ἐπεσκέφθη ὁ ἀδελφὸς ἐνός, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀποστολὴν μας. Ὅταν δὲ ἀργότερον μετέβη εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπέστρεψε, συνελήφθη ὑπὸ τῆς Ε.Α.Μ., ἐκρατήθη ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἐξυλοκοπεῖτο ἀγρίως πολλάκις τῆς ἡμέρας, διότι λέγει εἶναι πρᾶκτορας τῶν Ἑγγλων καί, τέλος, τὸν ἀπέλυσαν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ μὴ εἰπῇ αὐτὰ πού τοῦ εἶπαν ἢ τοῦ ἐκάνανε, διότι θὰ τὸν τυφεκίσουν.

4) Ἐστείλαμε τὸν Κωνσταντῖνον Παναγούλιον ἀπὸ τὸ χωρίον Ἑλλαίνα εἰς Πύργον διὰ νὰ μᾶς ἀγοράσῃ ὠρισμένα τρόφιμα. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἠθέλησε νὰ χρησιμοποίησῃ ἓνα μικρὸν βαγόνιον κινούμενον ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἐλλεῖπει ἄλλης συγκοινωνίας. Τοῦ ἀπηγόρευσε τοῦτο ἡ Ε.Α.Μ. ἐπειδὴ, λέγει, μετέφερε τρόφιμα τῶν Ἑγγλων.

5) Εἶχομεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας ἐπὶ 6 μῆνας τὸν ὑπολοχὸν πεζικοῦ Ἀπόστολον Ζαλοχώρη, τὸν ὁποῖον οἱ Ἑγγλοι ἀπεκάλουν ὡς τὸν καλύτερον ἀνθρωπὸν τὸν ὁποῖον συνήντησαν εἰς Πελοπόννησον. Ὅταν μὲ τὸν ταγματάρχην ἀπουσιάξομεν εἰς Τριφυλίαν, ἡ Ε.Α.Μ. ἔστειλε διαταγὴν εἰς τὸν Ζαλοχώρη νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ Ε.Λ.Α.Σ. ὡς ἐπιστρατευμένος. Ὁ ἀ-

να πληρῶν ἡμᾶς ἐκεῖ ἔστειλεν ἐπιστολὴν ὑπενθυμίζων εἰς τὸ ΕΛΑΣ, ὅτι ὁ Ζαλοχώρης ἀνήκει εἰς τὴν ἀποστολὴν μας καὶ παρεκάλει νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ παραμείνῃ. Τὸ ΕΛΑΣ (ὁ Φράγκος) ἀπαντᾷ δι' ἐπιστολῆς του ὅτι: «ὁ Ζαλοχώρης εἶναι ἐπιστρατευμένος καὶ ὀφείλει νὰ παρουσιασθῇ ἐντὸς τῆς αὔριου, ἄλλως θὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν. Ἐὰν ἡ Ἀγγλικὴ Ἀποστολὴ χρειάζεται ἀξιωματικούς, μπορεῖ νὰ ἀναφέρῃ εἰς ἡμᾶς καὶ κατὰ τὴν κρίσιν μας θὰ τῆς παραχωρήσωμεν».

Καὶ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Ἑγγλοῦ λοχαγοῦ δὲν ἔτυχεν ἀπαντήσεως. Ἀπεφάσισε τότε ὁ Ζαλοχώρης νὰ μεταβῇ εἰς Καλαμάταν νύκτα, διὰ νὰ κρυφθῇ ἐκεῖ ἢ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας.

Ἐδόθη ἀμέσως διαταγὴ ἀπὸ τὸν Φράγκου εἰς ὅλα τὰ χωριά νὰ συλληφθῇ καὶ νὰ τυφεκισθῇ ἐπὶ τόπου. Ἄγνοῶ ἐὰν ζῆ ἢ συνελήφθη καὶ ἐτυφεκίσθη.

Συγκεντρωτικὸς κατάλογος ὀνομαστικῶς τῶν ἐκτελεσθέντων πατριωτῶν ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ εἰς μίαν ἀκτῖνα 30 χιλιομέτρων περίξ τοῦ χωρίου Λυροχίον Ταυγέτου:

- 1) Μαρινάκος, δικηγόρος Ἀθηνῶν.
- 2) Σακελλαριάδης, ἰατρός Σπάρτης.
- 3) Νίτσα Ρούκα.
- 4) Ἰωάννης Τσουκαλᾶς.
- 5) Βασιλική, μνηστὴ Δημ. Τσουκαλᾶ.
- 6) Γιανναράκος, ταγματάρχης Χωροφιλακῆς.
- 7) Ζερβόπουλος, μοίραρχος.
- 8) Καλαχάνης Σταῦρος.
- 9) Κατσῆς, μοίραρχος.
- 10) Γιαννακάκος, ἀνθυπ)χος.
- 11) Σταθόπουλος Λεωνίδα, ἔμπορος.
- 12) Μαραγκὸς Παναγιώτης, χωρικός.
- 13) Μουτζούρης, ἀνθ)γός, μαζί μὲ δύο ἄλλους ἐφέδρους ἀξ)κούς.
- 14) Θεοχαρόπουλος, λοχαγός.
- 15) Φαρφαρῶς Σωτήριος.
- 16) Καραχάλιος Χριστόφορος, ταγματάρχης.
- 17) Οἰκονομόπουλος Ἀθανάσιος, λοχαγός.
- 18) Βρεττάκος, ἴατρος.
- 19) Μπιτσάνης, ὑπολοχαγός.
- 20) Κατωπόδης Ἀθανάσιος.
- 21) Ἀργίτης, λοχαγός.
- 22) Μακρῆς Ἰωάννης, ὑπολοχαγός.
- 23) Σαραντόπουλος, ἀνθυπολοχαγός.
- 24) Πατεράκης, ἀνθυπολοχαγός.
- 25) Χριστογιαννόπουλος Ἀθανάσιος.

26) Γεωργαντάς, σημαιοφόρος Π. Ν., μετά δύο άλλων.

27) Μαρκαντωνάκης.

28) Παυλοῦρος, δικηγόρος.

Ἦτοι ἐν συνόλῳ 36, ἐξ ὧν πέντε γυναῖκες.

Ἐάν προσθέσωμεν καὶ τοὺς δολοφονηθέντας δολίως ὑπερτεσσαράκοντα ἀντάρτας τοῦ Ε. Σ. Τριφυλίας καὶ τῶν ὑπερεξήκοντα εἰς Παλαιοχώραν, ὁ ἀριθμὸς φθάνει τοὺς 140. Ἐάν προσθέσωμεν καὶ τοὺς ἑξαφανισθέντας κατὰ περιόδους, διὰ τὴν τύχην τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς των ἐζήτουν πληροφορίας ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν μας, ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 200.

Δὲν συμπεριλαμβάνονται ὁμοίως οἱ νεκροὶ διαφόρων ἄλλων μικροσυμπλοκῶν μεταξὺ ἀνταρτῶν, διὰ τὰς ἁποίας συμπλοκὰς ἡ ΕΑΜ ἔχει ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην, ὡς ὁ Ἰαρχος Ταπῆς, ἀνθ)στής Καλλιάνης, ὁ ἀντάρτης Πιτσιόνης κλπ., πλεόν τῶν 20, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἐνθυμοῦμαι.

3. -- ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ ΟΛΤΣΣΕΩΣ ΖΑΜΠΟΥΡΟΥ

Εἰς τὴν ἀπὸ 4.7.1944 ἔκθεσιν τοῦ λοχαγοῦ Ὀδυσσεῶς Ζαμπούρου ἀναφέρονται, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1942 τὸ ΕΑΜ ἀντελήφθη ὅτι: 1ον) Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐναντίον του διαρκῶς ἠϋξανε. 2ον) Παρὰ τὴν δυστυχίαν του, ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν ἐστρέφετο πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὅτι πᾶσα προσπάθεια πρὸς δημιουργίαν φιλορωσικοῦ πνεύματος ἔφερε τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. 3ον) Ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπεθύμει τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως του καὶ ὅτι ἀντετίθετο ἐναντίον παντὸς ὅστις ὠμίλει ἐναντίον τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζει τὰς ἐλπίδας του διὰ τὴν δικαίωσιν τῶν ἐθνικῶν βλέψεων.

Ἀποφασίζει πλεόν νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν βίαν. Κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς προπαγάνδας καὶ τοῦ Τύπου, στρέφεται ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν καὶ παντὸς δυναμικοῦ στοιχείου, ἀποκαλεῖ τοὺς πάντας προδότας, φασίστας, συνεργαζομένους μὲ τοὺς κατακτητὰς. Ἡ προσπάθειά του αὕτη, ὅμως, κατὰ τὸ πλεῖστον φέρει τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Ὁ λαὸς βλέπει ὅτι ἄτομα γνωστὰ διὰ τὴν πατριωτικὴν των δρασίαν, ἀποκαλοῦνται ἀπὸ τὸ ΕΑΜ προδόται. Τοῦτο αὐξάνει τὰς ὑπονοίας ἐπὶ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ τοῦ ΕΑΜ.

Ἐναντίον τῶν ἀξιωματικῶν πλεῖστα ὄσα ἔντυπα τοῦ ΕΑΜ ἢ τοῦ ΚΚΕ ἐκκυκλοφόρησαν. Εἰς διαμαρτυρίας μας πρὸς τὸν Φράγκον, ἀπαντοῦσε πάντοτε ὅτι ἀνεύθυνος ἔπραττον τοῦτο, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠλέγχοντο. . .

Ἐνῶ ἀπεκάλουν προδότας τοὺς ἀξιωματικούς κ.λπ., ἐξῆγον τὰς πράξεις πρώην λωποδυτῶν κ.λπ.

Βραδύτερον ἀρχίζουν τὰς ἐκτελέσεις. Κατ' ἀρχὰς ἐκτελοῦν ἀποδεδειγμένως μερικὸς προδότας (συνεργαζομένους μὲ τοὺς Ἰταλοῦς), ἀλλὰ συγ-

χρόνος και με την αυτήν κατηγορίαν δολοφονούν δυναμικούς πατριώτας.

Ούτω από τὰς ἀρχάς τοῦ 1943 ἡ βία ἐπεξετάθη εἰς ὅλην τὴν ὑπαιθρον ἰδίᾳ. Ἐδημιούργησαν λαϊκὰς ἐπιτροπὰς, λαϊκὰ δικαστήρια, μαχητικὰς ἀμιάδας καὶ διὰ συστηματικῆς πιέσεως ἐξηνάγκασαν τοὺς πλείστους νὰ γίνωνται μέλη τοῦ Ε.Α.Μ. Τότε ἐφήρμοσαν τὸ «πᾶς μὴ ἐαμίτης προδότης»! Δὲν ἠδύνατο οὐδεὶς νὰ κινήθῃ ἐλευθέρως στὸ χωριό του, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐγγραφῆ στὸ Ε.Α.Μ καὶ δὲν κατέβαλε τὰς συνδρομὰς του εἰς χρῆμα καὶ εἶδος.

Ἐκ παραλλήλου ἀφώπλιζαν ὅλους τοὺς ἔχοντας ὄπλα, ἔστω καὶ κυνηγετικά, καὶ παρέδιδαν αὐτὰ εἰς τοὺς δικούς των, συνήθως ἀλήτας καὶ παντὸς εἶδους κακοποιούς.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1943 φαινομενικῶς τὰ 70—80% τοῦ λαοῦ ἀνῆκον εἰς τὸ Ε.Α.Μ. Πλὴν ὅμως πᾶς ὅστις ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀντελαμιβάνετο εὐθὺς ἀμέσως ὅτι ὁ λαὸς ἦτο μὲν ἐγγεγραμμένος εἰς τὸ Ε.Α.Μ καὶ προσέφερεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ διὰ τῆς βίας. Ψυχικῶς ἦτο μακρὰν τοῦ Ε.Α.Μ, ἐναντίον του. Σφάλμα μέγιστον εἶναι ἡ ἐντύπωσις ἣν ἔχουν πολλοί, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ἐξαπατηθεὶς εἰς τὰς προθέσεις τοῦ Ε.Α.Μ, εἰσῆλθεν εἰς αὐτό. Οἱ ἐξαπατηθέντες ἦσαν οἱ ὀλιγώτεροι. Οἱ περισσότεροι ἐνεγράφησαν διὰ τῆς βίας. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι τὸ ἑξῆς:

Εἰς πλείστα ὄσα χωρία κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ 1943, ἠθέλησαν νὰ σχηματίσουν τὰς λαϊκὰς ἐπιτροπὰς καὶ νὰ ἐκλέξουν τοὺς λαϊκοὺς ἀντιπροσώπους διὰ ψηφοφορίας. Τὰ ἀποτελέσματα, παρὰ τὰς πιέσεις καὶ τὰς ἀπειλάς, ἦσαν τραγικὰ διὰ τὸ Ε.Α.Μ.

Παρατηρήθη τότε εἰς τὰ χωρία, τὰ ὅποια φαινομενικῶς ἐφαίνοντο ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸ Ε.Α.Μ, νὰ ἀποτυγχάνουν οἱ ἀντιπρόσωποι, οἱ ὅποιοι ὑπεδείκνυοντο καὶ νὰ μὴ συγκεντρώνουν παρὰ μόνον τὸ 3—7% τῶν ψήφων.

Γεννάται ἴσως τὸ ἐρώτημα: Διατί τότε ὁ λαὸς ὑπέκτυπεν εἰς τὸ Ε.Α.Μ; Τοῦτο διότι:

1ον) Μὲ τὰ τεράστια μέσα, τὰ ὅποια διέθετε τὸ Ε.Α.Μ, ἦτο εἰς θέσιν νὰ πνίγῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ.

2ον) Διότι δὲν ὑπῆρχε τότε καμμία ἄλλη δύναμις ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ λαὸς στηριζόμενος θὰ ἀπεκῆρυσσε τὸ Ε.Α.Μ.

3ον) Διότι τὰ ραδιόφωνα πολλάκις εἰς ἐκπομπὰς των (Καίρον, Λονδίνον) ὑπεστήριζον τὸ Ε.Α.Μ καὶ τὸ ἀποκαλοῦσαν πατριωτικὴν ὁργάνωσιν κλπ. Τοῦτο ἐπέφερε μεγάλην σύγχυσιν καὶ ἀδράνειαν ἐξ αὐτῆς.

4ον) Διότι ἡ μεγίστη ἔλλειψις τροφίμων εἶχεν ἀπορροφήσει τὴν προσοχὴν πάντων πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ἀναγκαιούσης τροφῆς.

Ὁ Ε. Σ., μὲ τὰ ἐλάχιστα μέσα τὰ ὅποια διέθετε, προσεπάθει πάντοτε τὸ μὲν νὰ ἐξυψώσῃ τὸ ἠθικὸν τοῦ λαοῦ, τὸ δὲ νὰ περιορίζῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἀντιπατριωτικὴν δράσιν τοῦ Ε.Α.Μ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ συνεργασίαν στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ. Στὰς Ἀθήνας διαρκῶς ἀναφέραμε ἐν λεπτομερείᾳ τὰ συμβαίνοντα καὶ συνεχῶς ζητούσαμε ρίψεις ὀπλισμοῦ, δυστυχῶς ὅμως οὐδεμία ἐνίσχυσις κατέστη δυνατή. Οὔτω εἶχεν ἡ κατάστασις ἐν

Πελοποννήσῳ μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1943, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἀνταρτικά σώματα, πλὴν δύο μικρῶν ομάδων τοῦ ΕΑΜ ὑπὸ τὸν Κ. Κανελλόπουλον καὶ Λεβεντάκη, δυνάμειος περίπου 20 ἀνδρῶν ἐκάστης καὶ μιᾶς τοῦ Ε. Σ. ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Σ. Νικολόπουλον, τῆς αὐτῆς δυνάμειος, τὰς ἐνεργείας τῶν ὁποίων ἐν περιλήψει θὰ ἀναγράψω.

Ὁ κομμουνιστὴς ὑπολοχαγὸς Κ. Κανελλόπουλος, φονεύσας περὶ τὰ μέσα τοῦ 1942 Ἑλληνα διερμηνέα τῶν Ἰταλῶν, κατέφυγεν εἰς τὸν κεντρικὸν Ταῦγετον, μετὰ τεσσάρων ἄλλων ἐπίσης κομμουνιστῶν. Ἡ μικρὰ αὐτὴ ὁμάς ἐπὶ τρίμηνον σχεδὸν παρέμενεν εἰς τὸ χωριὸν Λυρράχιον, προστατευθεῖσα καὶ συνηρηθεῖσα εἰς οἰκίας μελῶν τοῦ Ε. Σ. (ὑπολοχαγοῦ Π. Κεφάλα καὶ ἀνθυπολοχαγοῦ Ι. Λαδᾶ). Καθ' ἄλλην τὴν ἐκεῖ παραμονὴν των οὔτοι ἠσχολήθησαν μὲ τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν διὰ λόγων καὶ ἐντύπων, τὰ ὁποῖα διένεμον εἰς τοὺς χωρικοὺς. Τοῦτο ἐπροκάλεσε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν χωρικῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ τοὺς ἐδήλωσαν ὅτι τυγχάνουσιν ἀνεπιθύμητοι.

Βραδύτερον, φονεύσας Γερμανὸν ὃ ἐξ Ἀραχώβης κομμουνιστῆς Λεβεντάκης, μὲ μικρὰν ὁμάδα συνηνώθη μετὰ τοῦ Κανελλοπούλου. Τούτους ἠκολούθησαν βραδύτερον καὶ ἄλλοι, καταδιωκόμενοι καὶ παράνομοι κομμουνισταὶ καὶ μὴ. Συνεκρότησαν οὕτω ὁμάδα 40—50 ἀνδρῶν. Ἡ συγκρότησις τῆς ὁμάδος ταύτης ἐγένετο κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν σύστημα, ὅλαι δὲ αἱ ἐνεργεαὶ τῆς ἀπέβλεπον εἰς κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν. Τοῦτο δὲν ἠνέχθησαν οἱ μὴ κομμουνισταὶ τῆς ὁμάδος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπῆλθε διαφωνία μεταξὺ Κανελλοπούλου καὶ Λεβεντάκη καὶ ἡ ὁμάς αὕτη διεσπᾶσθη εἰς τρία, ἀποχωρησάντων ὅλων τῶν μὴ κομμουνιστῶν. Ὁ Λεβεντάκης μὲ δέκα περίπου ἀνδρες ἀνεχώρησε διὰ τὸν Πάροννα, ὃ Κανελλόπουλος μὲ 6—8 παρέμεινεν εἰς Ταῦγετον καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐστίας των.

Τὸν Σεπτέμβριον 1942 ὃ Κανελλόπουλος διὰ ρίψεως (μέσω Τσιγάντε) ὠπλίσθη μὲ 35 περίπου αὐτόματα Στέν, χειροβομβίδας, ἐκρηκτικὰ μηχανήματα κλπ.

Ὁ Ε. Σ. μεγάλην πίεσιν ἐπὶ τοῦ ΕΑΜ κατέβαλε διὰ νὰ ἐπιτύχη, ὥστε οἱ ὁμάδες Κανελλοπούλου καὶ Λεβεντάκη ἀσχοληθοῦν μὲ καθαρῶς ἀπελευθερωτικὴν ἐνεργεαὶν καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν κομμουνιστικὴν προπαγάνδαν, ἀλλ' οὐδὲν ὅμως ἐπέτυχε. Βραδύτερον, ἰδίως ἡ ὁμάς Κανελλοπούλου, ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν διὰ τῆς βίας ἐπιβολὴν τῶν ἀρχῶν τοῦ ΕΑΜ. Αἱ ἐκτελέσεις μερικῶν προδοτῶν, ἀλλὰ κυρίως πατριωτῶν, διαδέχεται ἡ μία τὴν ἄλλην.

Ὁ Κανελλόπουλος ἐξετέλεσεν ὃ ἴδιος 150 ἄτομα εἰς Μεσσηνίαν, ἐπονομασθεῖς ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς Σκύλος.

Γενικῶς ἡ δρᾶσις τῶν ομάδων Κανελλοπούλου—Λεβεντάκη διὰ τὸν Ε. Σ. ἦτο ἀπόδειξις ὅτι τὸ ΕΑΜ δὲν ἐσκέπτετο νὰ συνεργασθῆ οὔτε ἐπὶ τοῦ ἀνταρτικοῦ. Διωκόμενοι ὑπὸ τῶν κατακτητῶν ἀπεστέλλοντο ὑπὸ τοῦ Ε. Σ.

εἰς τὰς ὡς ἄνω ομάδας, οὗτοι ὅμως ἐπέστρεφον μετ' ὀλίγον δηλοῦντες ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἀνεχθοῦν τὰ ξενότροπα συστήματά των, οὔτε τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις των. Κατόπιν τούτου ἀπεφασίσθη ἡ δημιουργία ομάδος τοῦ Ε.Σ. ὡς καταφύγιον διὰ τοὺς διωκομένους. Ἡ ὁμάς αὕτη ἐσχηματίσθη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1942 ἐξ εἴκοσι περίπου ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον Σ. τοῦ ὁποίου κατέστη ἐπικίνδυνος ἡ παραμονὴ ἐν Καλάμιας. Ἡ ὁμάς αὕτη ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ ἀνταρτικοῦ συγκροτήματος Ταυγέτου τοῦ Ε.Σ. (τὴν δύναμιν τῆς ομάδος ταύτης ἠδυνάμεθα νὰ ἀυξήσωμεν εἰς μεγάλον ἀριθμὸν πλὴν ὅμως δὲν ὑπῆρχον οὔτε ὄπλα οὔτε μέσα συντηρήσεως τῆς). Τὸ Κέντρον (ΑΘΗΝΑΙ) ἀπεδείχθη ἀνίκανον τοιαύτης ἐνισχύσεώς μας. Τοῦτο διότι ὡς ἀπεδείχθη οὐδεμία κοινὴ κατεύθυνσις ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε, ὁ στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς κόσμος διεσπάσθη εἰς πλείστας ὄσας ὀργανώσεις, τῶν ὁποίων ἡ προσπάθεια μὲν ἦτο ἀρίστη ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα μηδέν. Σύνδεσμός μας σταλεῖς εἰς Ἀθήνας τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1943 καὶ ἐπιστρέψας μᾶς ἀνέφερε τὴν ἀποκαρδιωτικὴν διαίρεσιν πού ὑπῆρχε εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἐθνικιστῶν καὶ τὴν πλήρη ἐπικράτησιν τοῦ ΕΑΜ. Ἐπίσης ὅτι ἐκεῖνοι μὲ τοὺς ὁποίους εἶχαμεν ἐπαφὴν δὲν ἀπετέλουν πανελλήνιον ὀργάνωσιν, ἀλλὰ μικρὰν ομάδα ἀξιοματικῶν ὑπὸ τὸν ἐ.ἀ. συντ)ρχην Πεζ. Ἀντωνόπουλον Μιχαήλ, ἡ ὁποία συνειργάζετο μὲ τὸν Ι. Τσιγάντε.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ι. Τσιγάντε ἡ προσπάθεια αὐτοῦ ὡς διεπιστώθη περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἀνικάνων καὶ ἐκ χαρακτῆρος ἀκαταλλήλων. Οἱ ἀδελφοὶ Κρασακόπουλοι Θεοδ. καὶ Τάκης ἔπαιζον σημαντικὸν ρόλον, ἐνῶ ἐτύγγανον οἱ μεγαλύτεροι ἔμποροι τῆς μαύρης ἀγορᾶς καὶ οἱ ὁποῖοι ἠσέλησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς πλουτισμὸν των καὶ συνειργάσθησαν πρὸς τοῦτο μετὰ τῶν Ἰταλῶν. Οὗτοι σήμερον ἔχουν συγκεντρώσει περιουσίαν πολλῶν δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἄ π ρ ὶ λ ἰ ο ς 1943

Ἡ κατάστασις εἰς Πελοπόννησον εἶχεν ὡς ἐξῆς. Τὸ ΕΑΜ εἶχεν ἐξαπλωθῆ παντοῦ διὰ τῶν ὡς ἄνω περιγραφομένων μεθόδων του, πλὴν ὅμως οἱ ψυχικῶς μαζί του ἦσαν τὰ 5—10% τῶν μελῶν του. Ὁ Ε.Σ. μὲ τοὺς κατὰ τόπους ἀξιοματικὸς εἶχεν δημιουργήσει ομάδας μικρὰς εἰς ὅλους τοὺς Νομοὺς καὶ ἀνέμενε τὴν ἐνίσχυσιν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς ὀπλισμὸν.

Ἐλπίζαμεν ὅτι μεγάλη θὰ ἦτο ἡ ἐνίσχυσις μας ἐκ τῆς Μ. Α. ὁπότε διὰ τῆς ἰσχύος μας θὰ ἐπέιθετο τὸ ΕΑΜ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πολιτικὴν τῆς βίας ἐπὶ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ περιορισθῆ εἰς τὸν ἀτελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Ἀτυχῶς αἱ ἐλπίδες μας διεψεύσθησαν».

4. ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΗΝ ΑΕΣΜΟΥ Ε.Σ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟ ΠΟΤΛΟΥ

Εἰς τὴν ἀπὸ 14.4.1947 ἔκθεσιν τοῦ Ἀριστείδου Γεωργακοπούλου Συνδέσμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Τριφυλίας - Ταυγέτου ἀπὸ Χαλβάτσου Μεσσηνίας ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς:

Πρὸς

Τὸν Σύνλογον Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως (Ε.Σ.)

εἰς Κοπανίκι

Ἀγαπητοὶ Συμπολεμισταί,

Ἀναγκώσας εἰς τὴν Σημαίαν τὴν δῆλωσιν τοῦ Συλλόγου γιὰ τὸ προσεχὲς συνέδριον τῶν μελῶν Ε.Σ. καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παρευρεθῶ λόγῳ τοῦ ὅτι πάσχω ἐκ ρευματισμῶν, ἀποστέλλω τὴν ἔκθεσίν μου πρὸς γινῶσιν τῆς δρασεώς μας κατὰ τὴν Κατοχὴν καὶ τὰ δεινοπαθήματα μας ἐκ τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐνῶ κατὰγομαι ἀπὸ τὸ χωριὸ Κουλουκάδα, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1942 μετώκησα εἰς τὸ χωριὸν Χαλβάτσον, ἀφοῦ μετὰ πολλὰς περιπετείας ἐγύρισα τραυματίας τοῦ ἑλληνοαλβανικοῦ πολέμου, οὐδέποτε δὲ ἔπαυσα ἐργαζόμενος ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1943, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, μοῦ ἀνέθεσεν ὁ Ὑπολοχαγὸς τοῦ Πεζικοῦ Ἐφεδρος Δημήτριος Χωραφιάρης, διαμένων νῦν εἰς Μεσσολόγγιον ἐργαλάτος Δημοσίων ἔργων καὶ τότε διαμένων εἰς τὸ χωριὸ μου Ἀμουδερὸ Ἀριστομένους, νὰ ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν χωριῶν τῆς ἄνω περιφερείας τοῦ Δήμου Ἀριστομένους καὶ συγκεκριμένως τῶν χωριῶν Κυνηγοῦ, Ράδου Πουλίτσι, Χαλβάτσον, Κουλουκάδα, Μάχραινα καὶ Ἄνω καὶ Κάτω Βούταινα.

Ἄρχισα ἐργαζόμενος ἀκόμη μέσα στὸ χωριὸ μου, ἐσχημάτισα ὀργάνωσιν τοῦ Ε.Σ. μὲ 12 μέλη.

δ

Ἐπίσης στὸ χωριὸ Ράδου μὲ 7 μέλη, εἰς Κυνηγοῦ 11, εἰς Κουλουκάδα 5. Ἀκολούθως μετέβην στὸ χωριὸν Μάχραινα καὶ Βούταινα ἀλλὰ πρὸς κακὴν μου τύχην εἶχον ὀργανωθῆ ὑπὸ τοῦ αἰμοσταγοῦς ἀρχιεργαζήματιου Ναπολέοντος, ὃ ὅποιος ἔμενε μονίμως στὸ πλησίον χωριὸ Ἀλικοντούζη, ἐπροδόθηκα καὶ παρ' ὀλίγον νὰ συλληφθῶ καὶ ἐκτελεσθῶ. Αἱ ἄνω ὀργανώσεις καὶ τὸ συνδεσμολόγιόν μας ἄρχισε καὶ λειτουργοῦσε κανονικώτατα ὅσο μπορούσαμε κρυφίως τῶν κοινουέδων συνδέσμων, μὲ τὴν βᾶσιν Καλαμῶν Παπαδόγκωνα, ἦτο ὁ μόνος λοχαγὸς τοῦ Πυροβολικοῦ Θεόδωρος Καφίρης, διαμένων νῦν εἰς Ἀθήνας. Πυροβολάρχην ὄρεθ. Πυροβολικοῦ.

Κατὰ τὸν Ἰούνιον, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἔλαβα σημεῖωμα νὰ στρατολογήσω ὄσους ἠδυνάμην γιὰ τὸ Δυρράχιον. Ἀμέσως ἀπέστειλον 3 ἀπὸ Κυνηγοῦ, 2 ἀπὸ Ράδου, 3 ἀπὸ Χαλβάτσον, οἱ ὅποιοι, ὅμως, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν βᾶσιν ἐπέστρεψαν πάλιν, τοὺς ὁποίους διέγραψα ἀμέσως ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν, οὗτοι ὀργανώθησαν εἰς τὸ ΕΑΜ καὶ ἐπρόδωσαν τὴν ὄλην μου κίνησιν. Ἐ-

στείλα δὲ ἀπὸ τὴν Κουλουκάδα ἕναν πρῶτον μου ἐξάδελφον, οἱ πατέρες μας, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος Κων)νος Σ. Γεωργακόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐτραυματίσθη στὴν δεξιὰ χεῖρα εἰς τὴν περιφέρειαν Λυρραχίου, τὸ χέρι του κόπηκε τελείως καὶ ἀκόμη τὸ κράτος δὲν τὸν ἐσυνταξιοδότησε, ἀκόμη εὐρίσκεται εἰς Ἀθήνας, εἰς Νοσοκομεῖον Ἀναπήρων. Ἐκτοτε ἄρχισε ἔντονος ἀγὼν ἐναντίον μας ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὁ λοχαγὸς Καφίρης ἔφυγε γιὰ τὰς Ἀθήνας καὶ ἔτσι ἐχάσαμε κάθε ἐπαφὴν μὲ τὴν βίασιν μας, ὁ δὲ ὑπολ)γὸς Χωροφιάρης συνελήφθη, ἐγὼ, δέ, μὲ ἄλλα 6 μέλη τοῦ χωριοῦ μου ἐφυγαδεύσαμε στὰ βουνὰ μέχρι τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1943 μεταβάιντες στὸ χωριὸ Ἀσοῦταινα καὶ συνεννοηθέντες μὲ τὸν μακαρίτην ταγ)ρχην Παν. Στούπαν, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε ὄπλισμοὺς νὰ μᾶς δώσῃ μετὰ 40 ἡμέρας ἀπὸ τὴν ἄτιμον ἐπίθεσιν τῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον μας εἰς Λυρράχιον, τὴν 6.8.43, γυρίζοντας στὰ βουνὰ ἐξηναγκάσθημεν νὰ κατεβοῦμε στὸ χωριὸ μας καὶ νὰμποῦμε στὸ ΕΑΜ γιὰ νὰ γλυτώσουμε μόνον καὶ μόνον τὰ κεφάλια μας ἀλλὰ οἱ κομμουνισταὶ δὲν μᾶς ἔδιδον μέσσα, μετὰ ἀπὸ 2 μῆνες μᾶς ἐσυγκέντρωσαν καὶ ἀφοῦ μᾶς ἐξυλοκόπησαν καὶ ἐβασάνισαν, μᾶς ἐκλείσανε στὸ στρατόπεδο Κυνηγοῦ, ὅπου ὑποφέραμε πάμπολλα βάσανα ἐπὶ τρίμηνον.

Τελειώνοντας χαιρετίζω μὲ ὄλην μου τὴν ψυχὴν τὸν Σύλλογον Ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως Ε.Σ. καθὼς καὶ τὸ Συνέδριον τῆς 28—30 Ἀπριλίου ποὺ μὴ δυνάμενος νὰ παρευρεθῶ σᾶς στέλνω τὴν ἔκθεσίν μου, ἀψευδῆ μάρτυρα, σᾶς παρακαλῶ θεομῶς ὅπως μὲ ἐγγράψητε μέλος τοῦ Συλλόγου καὶ οἰανδήποτε οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ὁ σύλλογος νὰ μοῦ γράφῃ νὰ τὴν ἀποστέλλω.

Μετὰ τιμῆς
Α. Γεωργακόπουλος

5. ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤ)ΝΤ)ΡΧΟΥ Π. ΚΑΛΑΘΑ

Εἰς τὴν ἀπὸ 30 Ἀπριλίου 1961 ἔκθεσίν του ὁ συντ)ρχης Π. Καλαθᾶς γράφει, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΤΟΥ Ε.Σ.

Ὡς τοιαῦτα εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῶσι τὰ ἀκόλουθα.

— Ἡ ἀπειρία τῶν ἀξιωματικῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς συνωμοτικῆς ὁργανώσεως τοῦ ΚΚΕ.

— Ἡ ἔλλειψις κοινῆς Δ)σεως ἀπασῶν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμιᾶδων Πελοποννήσου.

— Ἡ μὴ ὑπαρξις πολιτικῆς ὁργανώσεως.

Ἀνὲν διέθετεν τὸ Ε.Σ. οἰκονομικοὺς πόρους διὰ τροφοδοσίαν καὶ συντήρησιν, ἐνῶ ὁ ΕΛΑΣ εἶχεν ὁργάνωσει καὶ ἐξασφαλίσει τὴν συντήρησίν του διὰ τῆς ΕΤΑ.

— Δὲν εἶχον κατανοηθῆ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς οἱ σκοποὶ τοῦ ΕΑΜ καὶ δὲν ἐτηρήθη ἔναντι αὐτοῦ ἡ ἐμπρέπουσα δυναμικὴ στάσις πρὸς διάλυσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ συγκροτηθειῶν ὁμάδων καὶ ἐξόντωσιν διὰ παντὸς μέσου τῶν ὑπ' αὐτοῦ στοιχείων.

— Δὲν ἐπεδείχθη ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἐλλείπει κοινῆς Δ)σεως καὶ οὕτω ὅταν προσεβλήθησαν αἱ ὁμάδες Καραχάλιου εἰς Τριφυλίαν δὲν ἔσπευσαν αἱ ὁμάδες Ταυγέτου πρὸς βοήθειάν των».

6. ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΔΙΕΡΜΗΝΕΩΣ ΣΥΜΜΑΧΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Εἰς τὴν ἀπὸ 6 Ἰουνίου 1952 ἔκθεσίν του ὁ Σωτήριος Παναγόπουλος ἐκ Κούβελα - Τριφυλίας διεξηγήσατο τῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς τοῦ ΣΜΑ γράφει, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ἔτσι ἐν ἀναμονῇ καὶ χωρὶς καθοδήγησιν τινα ἐπέρασε ὁ χειμὼν 1942—43 μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς εἰς τὴν περιφέρειάν μας κατὰ Μάϊον τοῦ 1943. Ἡ ἀποστολὴ ἀποτελομένη ἀπὸ τοὺς Οὐίλλιαμ Ρέιντ (ταγ)ρχην, Πητερ Τέτλεϋ (πολ)γόν, Θεόδωρον Γιαννόπουλον (ἀνθ)γόν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἀσυρματιστήν, κατῆλθε μὲ ἐντολὴν τὴν ὁργάνωσιν ἀντιστάσεως καὶ ἐφοδιασμὸν ἀνταρτικῶν ὁμάδων πρὸς παρενόχλησιν καὶ καθήλωσιν ἐχθρικῶν δυνάμεων μακρὰν τῆς τότε πολεμικῆς γραμμῆς. Ἐρρίφθη εἰς τὴν περιφέρειαν Καλαβρύτων καὶ μετὰ περιπετειώδη νυκτερινὴν πορείαν ἐνὸς περιπού μηνὸς ἔφθασε ἔξω τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ὅπου μέσω τοῦ τηλεγραφήτου πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγε, μέσω τοῦ συνδέσμου τῆς, πρὸς ἐπιδιόρθωσιν ἐξαρτήματός τινος τοῦ ἀσυρμάτου τῆς, τὸν ὁποῖον ἔσπασε κατὰ τὴν κρίσιν, ἐτέθη εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ καὶ ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα Μάϊον τοῦ 1943 εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῆς παρατάξεως τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν μικροσμάδων τῆς πὸν ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν συμπληρῆ. Δεξιαὶ ὁμάδες μέχρι τῆς καθόδου τῆς Ἀποστολῆς εἰς Πλατάνια ἀρχὰς Ἰουνίου 1943 δὲν ὑπῆρχον.

Ἡ ἀποστολὴ ἀρχικῶς ἐγκατεστάθη σὲ μιὰν καλύθη στὴν περιφέρεια Ἄνω Μέλπειας - Γαράντζης καὶ ἀφοῦ ἐπεκοινώνησεν διὰ τοῦ ἐπιδιορθωθέντος ἀσυρμάτου μὲ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἀνεγνώρισε τὸν τομέα τῆς ἀπὸ Ἀλφειοῦ μέχρι Μεσσηνιακοῦ κόλπου, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς εἰς τὰ ὑψόμενα Πλατανίων.

Τὴν ἄφιξιν τῆς ἀποστολῆς ἐκεῖ ὑπὸ τὴν συνοδείαν τῆς ὁμάδος Γιαννοπούλου ἀπὸ Παραποῦγγι ἀνήγγειλε ὁ μακαρίτης Παπαχρόνης ἀπὸ Πλατάνια πρὸς τὸν ἐν Κυπαρισσίᾳ διαμένοντα τότε λοχαγὸν Καραχάλιον, ὅστις ἐλθὼν εἰς Πλατάνια, ἰδιαιτέραν του πατρίδα, συνητήθη μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ

τῆς Ἀποστολῆς παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβεν ὑπόσχεσιν ἐφοδιασμοῦ τῶν ὁμάδων ποῦ ἤθελε αὐτὸς ὀργανώσει. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ ποῦ ἔβαλον ἐκ μέρους τῆς ἐπιτροπῆς Ἀντιστάσεως Κυπριασίας προεδρευομένης παρὰ τοῦ κ. Πολ. Λιακάκη — πρὸς συνάντησιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἀποστολῆς καὶ ἐπίδοσιν ἐπιστολῆς πρὸς αὐτὸν ὑπογεγραμμένην παρ' ὄλων τῶν μελῶν της, 25 ἐν ὄλω.

Ἡ συνάντησίς μου μετὰ τοῦ ταγ)ρχου Ρέιντ ἐγένετο τῆ μεσολαβῆσει τοῦ λοχαγοῦ κ. Γεωργίου Καραχάλιου. Ἔδωσα τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἔλλείπει διερμηνέως ἱκανοῦ νὰ μεταφράσῃ αὐτὴν προσεφέρθη νὰ τὴν ἀναγνώσω καὶ μεταφράσω ἐν ὄψει ὁ ἴδιος.

Ἄμα ὡς ἐτελείωσε ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς διὰ τῆς ὁποίας μαζὶ μὲ τὸ εὖ παρέστη πρὸς τὴν ἀποστολὴν ἡ Ἐπιτροπὴ προσέφερε καὶ τὰς ὑπηρεσίας της πρὸς εὐδόωσιν τῶν σκοπῶν τῆς ἀποστολῆς, ὃ κ. Ρέιντ παρεκάλεσε ὅπως διαθιβάσω τὰς εὐχαριστίας του πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν, συνάμα, δέ, ὅτι εἶχε ἀνάγκην διερμηνέως καὶ ἔτσι χωρὶς πρόθεσιν ἐκ μέρους μου προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀποστολῆς.

Ὡς μέλος τῆς Ἀποστολῆς καὶ μοναδικὸς διερμηνεὺς τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς δὲν μοῦ ἦτο δύσκολον ν' ἀντιληφθῶ ὅτι ἡ παρατάξις τοῦ ΕΑΜ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Χρήστου Ἀντωνοπούλου, Ἰωάν. Παπαδοπούλου, ἱατροῦ Παν. Κανελλοπούλου καὶ ὁμαδάρχας Ναπ. Παπαγιαννόπουλον, Κων. Κανελλόπουλον - Λοιβαλιάρην, Κούτρην καὶ ἄλλους ἦτο ἡ καλλίτερον ὀργανωμένη καὶ μὲ τὴν καθοδήγησιν τῆς νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς μὲ τὸν Ἰωάν. Φράγκον ὡς σύνδεσμον, ἐγνώριζε τί ἐπεδίωκεν καὶ πῶς νὰ τὸ ἐπιτύχῃ.

Ἄφ' ἐτέρου ἡ δεξιὰ παρατάξις ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον μὲ ὁμαδάρχας τοὺς Σπύρον Μαυροειδῆν, Ἰωάν. Ντάβον, Δημ. Παπαδόπουλον, Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον, Κριτσέλην, Κων. Καφίρην, Γεώργιον Βασιλόπουλον καὶ ἄλλους, ὄλους ἀξ)κοὺς, μόλις τότε ὀργανοῦτο, χωρὶς πολιτικὴν καθοδήγησιν καὶ σχέδιον ἐνεργείας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἦτο ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος καὶ ἡ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ συμβολὴ της.

Ἡ ἀποστολὴ λόγῳ τοῦ ὅτι ἤθελεν ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐαμικῆς παρατάξεως διὰ τῆς δημιουργίας ἰσχυροῦ ἀντιρροῦ, εὐνοοῦσε τὴν δεξιὰν μὲ ὄπλα καὶ ἄλλα ἐφόδια πρὸς ἐξοπλισμὸν τῶν συγκεντρωθέντων ἀνδρῶν της, ἀδίκως, δέ, ἐκατηγορήθη τότε καὶ μετὰ τὴν ρῆξιν τῶν παρατάξεων καὶ διάλυσιν τῆς δεξιᾶς τὴν 6 Αὐγούστου 1943 εἰς Γάρδιτσαν ὅτι ἡ ἀποστολὴ ἠνῶει διὰ λόγους φανταστικὸς τὴν ἀριστερὰν παρατάξιν. Ὅτι δηλαδὴ ἡ διαίρεσις συνέφερε καὶ ἦτο πρόγραμμα τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Ἡ Ἀποστολὴ ἐξετέλει διαταγὰς τοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἐκάνονίζον ἀπὸ συμφώνου οἱ Σύμμαχοι συμπεριλαμβανομένης τῆς Ρωσίας, ἡ Ἀγγλία δὲ ἐνήργει ὡς ἐκπρόσωπος ὄλων τῶν Συμμάχων εἰς τὸν τομέα αὐτὸν καὶ οὐχὶ μόνον τῆς ἰδικῆς της ἀποστολῆς.

Ἡ ἀποτυχία τῆς παρατάξεως τῶν ἀξιωματικῶν εἰς τὸν τομέα τῆς Μεσοσηνίας, ὅπου εἶχον προσωπικὴν ἀντίληψιν τῶν γεγονότων, ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς

εἰς τὴν παντελῆ ἔλλειψιν πολιτικῆς καθοδηγήσεως διὰ τὴν ὁποίαν δὲν εὐθύνονται οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ἀκατάρτιστον αὐτῶν δι' ἀνταρτοπόλεμον καὶ συνομοτικὰς ἐνεργείας.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐνῆργουν ὥσπν νὰ ἐπρόκειτο περὶ πολέμου ἐκ παρατάξεως μὲ τὸν ἐχθρὸν καὶ ὄχι περὶ ἐμφυλίου τοιοῦτου πρὸς πολιτικὴν ἐπικράτησιν. Οἱ ἀξιωματικοὶ παρέβλεπον τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἀντίπαλοί των εἶχον τὴν συνομοτικὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν κατάρτισιν δι' ἀνταρτοπόλεμον, ἤρχοντο, δέ, εἰς τὸ ὅτι ἡ μεγάλη μερὶς τῶν συμπολιτῶν μας ὡς ἐθνικόφρον, ἠὲν ὀνει τὴν παρατάξιν των καὶ συνεπῶς τὸ μικρὸ ποσοστὸν τῶν κατοίκων ποὺ εὐνοοῦσε τὴν ἀριστερὰν δὲν ἦτο ὑπολογίσιμον. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζουν ὡς ἀξιωματικοὶ, ὅτι οἱ ὀλίγοι συντεταγμένοι, ἐξωπλισμένοι καὶ πειθαρχημένοι, ὡς ἦσαν καὶ μὲ ἠγεσίαν ποὺ ἐγνωρίζε τί ἐπεδίωκεν, ἦσαν ἱκανοὶ νὰ καθηλώσουν καὶ τρομοκρατήσουν ἀνοργάνωτον πληθυσμὸν 100)πλάσιον τοῦ ἀριθμοῦ των, ὅπως καὶ ἐκ τῶν γεγονότων ἀπεδείχθη. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ στρατιωτικῆς πλευρᾶς διέπραξαν σφάλματα τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θὰ ἀναγνωρίζουν ἐὰν τοὺς ἐπιτρέπη τὸ ἐγὼ τους. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς συρράξεως εἰς τὰ ὑψώματα Γάρδιτις—Περιβόλια—Ὀλυμπίας τὴν 6ην Ἀυγούστου 1943 πρέπει νὰ πείσουν καὶ τὸν πλέον κακόπιστον τῆς δεξιᾶς παρατάξεως, ὅτι ἡ ἠγεσία τῆς δὲν ὑστέρει μόνον εἰς τὸ πολιτικὸν πεδῖον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ καθαρῶς στρατιωτικόν. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς δεξιᾶς παρατάξεως τὴν ἡμέραν ἐκείνην (ταγ)ρχης Κοκκῶνης εἰδοποιήθη ἐγκαίρως διὰ συνδέσμου ἀπὸ Πλατάνια, τὸν ὁποῖον ἐγὼ εἶδα καὶ ἤκουσα εἰς τὸ σπίτι τοῦ Παπα - Γιάννη εἰς Παύλιτσαν, ὅτι αἱ ὁμάδες τοῦ ΕΑΜ ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Πλατανίων διὰ Μπιζὸ πρὸς Γάρδιτσαν καὶ ὅτι ἡ γνώμη τῶν δεξιῶν εἰς Πλατάνια ἦτο ὅτι σκοπὸς τῶν ἀριστερῶν ἦτο ἡ ἐπιθεσις ἐναντίον τῶν δεξιῶν εἰς Γάρδιτσαν καὶ εἰ δυνατόν ἡ διάλυσις καὶ ὁ ἀφοπλισμὸς των. Ὁ σύνδεσμος μὲ ὁδηγὸν τὸν ὁποῖον ὁ Παπα - Γιάννης ἐξησφάλισε ἐστάλη ἀμέσως νὰ μεταδώσῃ τὴν πληροφορίαν αὐτὴν εἰς τὸν (ταγ)ρχὴν Κοκκῶνην. Εἰδοποιήθη ὅθεν ἐγκαίρως. Μίαν ὥραν ἀργότερον ποὺ διήλθον τοῦ σημείου ἐκείνου μετὰ τοῦ Ἑλλήνου ὑπολ)γοῦ Πῆτερ εἰς συνομιλίαν μας καὶ ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν θέσιν τῶν ὁμάδων τῆς δεξιᾶς καὶ αὐτὴν τῶν ἀριστερῶν μοῦ εἶπε: «Ἐγὼ τὴν γνώμην ὅτι θ' ἀταλαγοῦμε αὐτῶν — τῶν ἀριστερῶν— ἐὰν κἀνουν τὸ λάθος νὰ ἐπιτεθοῦν εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, πρέπει νὰ ἐξοντωθοῦν». Δυστυχῶς ἄλλο ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα, γνωστὸν εἰς ὅλους πλέον. Ἐκεῖνο ποὺ ἴσως δὲν εἶναι γνωστὸν εἶναι αἱ δικαιολογίαι ποὺ ἐπρόβαλεν ὁ (ταγ)ρχὴς Κοκκῶνης εἰς ἐρώτημα τοῦ ὑπολ)γοῦ Πῆτερ περὶ τὴν 7 μ.μ. τῆς ἡμέρας ἐκείνης ποὺ ἔφθασε εἰς τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἀποστολῆς, ἄνω τῆς Σμαρλίνης—Στομίον: «περὶ τοῦ τί συνέβη καὶ γιατί τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τόσον διαφορετικὸν τοῦ ἀναμενομένου», ἡ πρώτη του δικαιολογία ἦτο ὅτι ἔπαθε ἐμπλοκὴν τὸ πολυβόλο καὶ εἰς τὴν παρατήρησιν ἐμοῦ ὅτι ἐκεῖ θὰ ἤμποροῦσε νὰ τοὺς κατατροπώσῃ μὲ τὶς πέτρες μόνον, χωρὶς τὴν ἀνάγκην πολυβόλου, μοῦ εἶπε ὅτι: «δὲν ἤθελε νὰ χυθῇ ἀδελφικὸν αἷμα». Ἡ ἀπάντησις αὐτῆ νομίζω μᾶς διαφωτίζει πλήρως εἰς τὸ ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ μας δὲν ἐγνωρίζον οὔτε ἐκεῖνο ποὺ

ἐγνώριζον ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας, ὅτι δηλ. οἱ ἐαμίται ἤρχοντο ἀποφασισμένοι νὰ τοὺς ἀφοπλίσουν καὶ διαλύσουν. Αὐτὸ τὸ ἐξάγω ἀπὸ ὀλιγόλογον συνάντησιν πού εἶχα μὲ ἓνα γνωστόν μου εἰς Γάρδιτσαν ὀνόματι Κασιπόρδαν, κατὰ τὴν διέλευσίν μου ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ ὑπολ)γοῦ Πήτερ πρὸ τῆς μάχης. Μοῦ εἶπεν: «Αὐτοὶ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ βγάλουν τὰ μάτια τοὺς ἡμερον, δὲν ἠμπορεῖτε σεῖς νὰ τοὺς ἐμποδίσετε;».

Πῶς, λοιπόν, τὸ ἐγνώριζον οἱ Πλατανῖται καὶ οἱ Γαρδιτσαῖοι καὶ δὲν τὸ ἐγνώριζον οἱ ἀμέσως ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀνδρῶν των ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς περιφερείας; Τὸ ἐγνώριζον, ἀλλὰ δὲν ἤξευρον πῶς ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν κατάστασιν, ἦσαν ἀναποφάσιστοι, σκεπτόμενοι ἴσως μελλοντικὰς συνεπειὰς. Λὲν γνωρίζω. Ἡ αἰχμαλωσία καὶ ἀφοπλισμὸς τῆς ὀμάδος Καφίρη εἰς Κωστομέρα, ἡ ἄρνησις τῶν χωρικῶν ὅπως διευκολύνουν τὰς ὀμάδας τῶν ἀξίωματικῶν μὲ τρῶφιμα, ὅπως τὸ Δραγῶγι, τὴν ὀμάδα Θεοχαροπούλου καὶ αἱ προστροβαὶ τῶν παρατάξεων εἰς τὰ ὑψώματα τῶν Πλατανίων πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν δεξιῶν εἰς Γάρδιτσαν, ὄφειλε νὰ εἶναι ἀρκετὴ προειδοποίησις τῶν διαθέσεων καὶ προθέσεων τῶν ἀριστερῶν πρὸς τὴν παρατάξιν τῶν ἀξ)κῶν, ὥστε νὰ μὴ καταληφθῇ αὕτη ἀπαράσκευος καὶ ἀναποφάσιστος ὅπως εὐρέθη καὶ κατετροπώθη. Ἐὰν πάλιν ἠσθάνετο ὅτι δὲν εἶχε δυνάμεις νὰ ἀντιτάξῃ, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφύγῃ τὴν ρῆξιν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Γαρδίτσης καὶ τὴν διάλυσιν τῶν ὀμάδων τῆς δεξιᾶς ἡ ἀποστολὴ ἐζήτησε ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μ. Α. ὅπως διακόψῃ τὴν ἀποστολὴν ὄπλων, πολεμοφοδίων καὶ ἱματισμοῦ, ὄχι μόνον στὸν τομέα τῆς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς Πελοποννήσου, Ταυγέτου, Πάρωνος, Κυλλήνης καὶ Παναχαϊκοῦ. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους Ὀκτωβρίου πού ἀπεσύρθη, λόγῳ ὑγείας, τῆς ὑπηρεσίας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ εἶχομεν καθημερινῶς σχεδὸν ἐπισκέψεις ἐπιτροπῶν τοῦ ΕΑΜ, ἀξιουσῶν τὴν ἐπανάληψιν τῶν ῥίψεων καὶ ἐφοδιασμῶν τῶν ὀμάδων των. Ἡ ἀξίωσις ἦτο στερεότυπος καὶ φαίνεται ὅτι ἦτο ὀργανωμένη ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν ἐπιτροπῶν ἀπὸ τὴν Νομαρχιακὴν Ἐπιτροπὴν, ἐλπίζουσα νὰ ἐκδιᾶσῃ τρόπον τινὰ τὴν ἀποστολὴν. Μία μάλιστα ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὴν ἐπαρχία Πυλίας προέβη καὶ εἰς ἀπειλὴν πρὸς τὸν ὀρχηγὸν τῆς Ἀποστολῆς, ὅτι δηλαδὴ τὸ κεφάλι του δὲν ἦτο τόσον ἀσφαλὲς εἰς τοὺς ὤμους του ἐὰν ἐπέμενε εἰς τὴν τακτικὴν του. Εἰς τὴν ἀπειλὴν αὕτην ὁ Ρέϊντ ἀτήρησεν ὡς ἐξῆς: «Λὲν ἔχει σημασίαν πῶ θὰ χάσῃ ὁ Στρατιώτης τὸ κεφάλι του, ἢ στὴν Ἀφορικὴν τὸ χάσῃ ἢ στὴν Ἑλλάδα τὸ ἴδιο εἶναι». Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἐφοδιασμοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ὄχι ἀπ' αὐτόν, ὅτι αἱ ἀπειλαὶ δὲν ἔχουν θέσιν οὔτε πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸ Στρατηγεῖον. Ὁ Ρέϊντ ὀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μ. Α. κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1943, ἐζήτησε ἀπὸ τὰς γειτονικὰς μὲ τὴν Γάρδιτσαν Κοινότητα ὅπως τοῦ ὑποβάλλουν κατάλογον τῶν παιδιῶν μέχρι 12 ἐτῶν διὰ τὰ ὁποῖα ἐπροτίθετο νὰ ὀργανώσῃ συσσίτια καὶ νὰ παράσχουν τρῶφιμα δυναμωτικά, ὡς καὶ φάρμακα τῶν ὁποίων τόσον εἶχον τὴν ἀνάγκην. ἜΑμα, ὅμως, ἐπληροφο-

ορήθη τοῦτο τὸ ΕΑΜ διέταξε τοὺς κοινοτικούς ἐπιτρόπους νὰ μὴ συμμορφωθοῦν μὲ τὴν ὑπόδειξιν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς διὰ τῆς χειρονομίας αὐτῆς ἦτο νὰ βοηθήσῃ ἀφ' ἐνὸς τὰ παιδιὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ΕΑΜ ἐπὶ τῶν χωρικῶν.

Τὸ ΕΑΜ ἠξίωσε ὅπως ὅ,τιδήποτε εἶχεν ἡ ἀποστολὴ πρὸς διανομὴν ὄφειλε νὰ τὸ παραδώσῃ πρὸς τὴν δργάνωσιν του κατὰ βούλησιν του καὶ χωρὶς ἐπέμβασιν. Ἡ ἀποστολὴ ἠρηγήθη νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν ἀξίωσιν αὐτὴν τοῦ ΕΑΜ, διότι θὰ ἦτο ἓνα πολὺ ἰσχυρὸν ὄπλον εἰς τὰ χεῖρα του πρὸς ἐκβιασμὸν καὶ ἐκείνων τῶν ὀλίγων χωρικῶν ποὺ ἀνθίσταντο ἀκόμη.

Ἔτσι ἐματαίωθη ἡ πρόθεσις αὐτὴ τῆς ἀποστολῆς, πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν παιδιῶν.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δεξιᾶς παρατάξεως δὲν ὑπῆρχε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐδεμία πολιτικὴ καθοδήγησις. Ὅσοι ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας εἶχον τιμηθῆ διὰ τῆς ψήφου τῶν συμπατριωτῶν μας εἰς τὸ παρελθὸν καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους δικαίως ἀπέβλεπον οἱ συμπολίται πρὸς καθοδήγησιν, ἐγκατέλειπον τὴν ἐπαρχίαν καὶ συγκεντρώθησαν στὴν πρωτεύουσαν, ὅπου ἦσαν ἀσφαλέστεροι καὶ ὅπου ἐπαρουσιάζοντο εὐκαιρίαι πρὸς κατάληψιν θέσεων δι' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἰδικούς των εἰς τὸν τότε Κρατικὸν Ὄργανισμὸν.

Ἡ ἐπαρχία ἔμεινε εἰς τοὺς μικρονοικοκυραίους οἱ ὅποιοι ἀνοργάνωτοι καὶ ἀκαθοδήγητοι ὡς ἦσαν, ἐπροσφέροντο εὐκόλα θύματα εἰς τὰ ὄργανα τοῦ ΕΑΜ καὶ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Παρὰ τὴν ἐγκατάλειψιν των αἱ δύσκολαι στιγμαὶ ἀνέδειξαν ὑπερόχους πατριώτας, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν πρέπει νὰ καταλάβῃ ἡ κυρία Ρουσοπούλου, σύζυγος τοῦ τότε Διευθυντοῦ τοῦ Ἔποχ(το)ς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Ἀδαμαντίου Ρουσοπούλου. Ἡ κυρία Ρουσοπούλου ὑποχρεωθεῖσα παρὰ τοῦ Ἰταλοῦ φρουράρχου νὰ φιλοξενῇ στὸ σπίτι της τοὺς ἐκάστοτε ἐπισήμους ἐπισκέπτας, ἀνωτέρους ἀξ(ι)οῦς, κατώρθωσε ν' ἀποσπᾷ τὴν ἐκτίμησιν τους καὶ ἐν καιρῷ μᾶς ἐφάνησαν χρήσιμοι. Τῇ ἐπεμβάσει της ἀφένθη ἐλεύθερος ὁ Ἀντώνιος Γεώργας, ὑπάλληλος τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, ὕστερα ἀπὸ 48ωρον κράτησιν, κατηγορηθεὶς ἐπὶ παρανόμῳ κατοχῇ ραδιοφώνου ἀπὸ τὴν ὁποίαν διέτρεχε κίνδυνον ἀν ὄχι ἐκτελέσεως, μακρᾶς φυλακίσεως. Ἐπίσης ὅταν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1943 μᾶς ἐδόθη ἐντολὴ παρὰ τοῦ Σ.Μ.Α. ὅπως ἔλθουμε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς ἰταλικὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς τῆς περιφερείας μας πρὸς ἀγορὰν τοῦ ὄπλισμοῦ των, ἡ ἀποστολὴ ἀνέθεσεν εἰς ἐμὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἄνω ἐντολῆς. Ἐγὼ δὲ ἐστράφημ πρὸς τὸν κ. Ρουσοπόπουλον ὁ ὁποῖος ὡς ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ ἰδίου ἀργότερον ἐδυσκολεύθη καὶ δικαίως. Ἀνέλαβεν, ὅμως, ἡ κ. Ρουσοπούλου τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, καὶ ἐν καιρῷ εἰδοποιήθη ὅτι τὰ πάντα εἶχον κανονισθῆ νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τοῦ φρουράρχου Κυπαρισσίας καὶ ἀντισ(τ)οχου ἀρχηγῶν τῶν ἀνὰ τὴν Τριφυλίαν στρατιωτικῶν δυνάμεων πρὸς ἀγορὰν ἐλαφρῶν ὄπλων. Δυστυχῶς ὅταν μοῦ ἦλθε ἡ εἰδοποίησις εἶχεν ἐπέλθῃ ἡ ρῆξις μεταξὺ τῶν παρατάξεων καὶ ἡ ἀποστολὴ

δὲν ἐνδιεφέρετο πλέον νὰ ἐξοπλίσι ὁμάδες τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς ἦτο μᾶλλον πολιτικὸς παρὰ στρατιωτικὸς. Τὸ γεγονός ἐστι λόγῳ τῶν ἀνωτέρω συμβάντων δὲν ἐπῆλθε συνάντησις μετὰ τῶν Ἱταλῶν δὲν μειώνει οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον τὸ θάρρος, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἀποφασιστικὴν τῆς Κας Ρουσοπούλου.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ παραλειφθῇ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς περιόδου αὐτῆς Μάϊον - Δεκέμβριον 1943 τὸ ὄνομα τοῦ Ἀνδρέου Παναγοπούλου ἀπὸ Κούβελα, ὅστις ὡς σύνδεσμος ἀγγελιαφόρος καὶ προμηθευτὴς τῆς ἀποστολῆς ἐξέτελεσεν ὅλας τὰς ἀνατεθείας εἰς αὐτὸν ἐντολὰς μὲ ἐχεμύθειαν, ἀφοσίωσιν, πατριωτισμὸν καὶ ἀποφασιστικὴν. Ἀψηφῶν κάθε κίνδυνον ἀπὸ καταδότας, ἐλέγχους καὶ περιπόλους, ἐπραγματοποιεῖ ἕνα καὶ δύο ταξίδια τὴν ἑβδομάδα εἰς Κυπαρισσίαν καὶ Καλαμάτα, ὅπου ἔδιδε καὶ ἐλάμβανε πληροφορίας, ἀντήλλασε χρήματα, ἔκανε τὰς ἀναγκαίας προμηθείας καὶ μέχρι τῆς ἀσφαλοῦς ἐπιστροφῆς του, ἡμεῖς τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ βουνὸ εὐρισκόμεθα ἐν ἐπιφυλακῇ, διότι ἡ σύλληψις του θὰ ἐξέθετε τὴν ὅλην ὀργάνωσιν εἰς κίνδυνον. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ παραλειφθοῦν τὰ ὀνόματα τῶν Πολ. Λιακάκη δικηγόρου καὶ ἱατροῦ Κων. Δημητράκοπούλου εἰς Κυπαρισσίαν καὶ Ἀναργύρου Μπάρλα ἐμπόρου εἰς Καλάμας, οἵτινες ὡς ἀνταποκριταὶ τῆς ἀποστολῆς εἶχον ἐκθέσει ἑαυτοὺς εἰς τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Οἱ ἀδελφοὶ Ἀντώνιος καὶ Πέτρος Γιώργος, ὡς σύνδεσμοι μετὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἀντιστάσεως εἰς Κυπαρισσίαν, εἶχον ἐκθέσει ἑαυτοὺς εἰς κίνδυνον μὲ τὰς ἐπανειλημμένας ἐπισκέψεις των εἰς τὸ βουνό.

Τὴν ἀποστολὴν ἐπεσεκέφθη ἐπίσης ὁ αἰμίμητος ταγ)ρχης Στούπας εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετέθη ἡ ἐξακριβώσις τῶν ἔργων ὀχυρώσεως τῆς νήσου Σφακτηρίας, σχέδιον τῶν ὁποίων μᾶς ἀπέστειλε ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον καὶ τὸ ὁποῖον ἐν καιρῷ ἐστάλη εἰς Κάϊρον.

Καὶ ἄλλοι πολλοὶ συνέβαλον εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς, ἕκαστος βέβαια ἐν τῷ μέτρῳ τῆς οικονομικῆς καὶ πρὸ παντὸς τῆς διανοητικῆς του καταστάσεως. Ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς δὲν ὀφείλετο εἰς τὴν ἔλλειψιν προθυμίας ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν μας πρὸς ἐξυπηρέτησιν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἔλλειψιν κεντρικῆς ὀργανώσεως μὲ ὠρισμένον σκοπὸν καὶ πρόγραμμα ἐνεργείας πρὸς τὴν ὁποίαν ν' ἀποβλέπουν αἱ τοπικαὶ ὀργανώσεις καὶ μαχητικαὶ ὁμάδες πρὸς καθοδήγησιν. Δυστυχῶς τοιαύτη ὀργάνωσις δὲν ὑπῆρχε.

Οἱ παρουσιαζόμενοι μεταπολεμικῶς ὡς ἐθνοπατέρες διεκδικοῦντες τὴν ψῆφον τοῦ Λαοῦ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔλαμψαν διὰ τῆς ὀλοσχεροῦς ἐκλείψεως των.

7. ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΤΗΝΔΕΣΜΟΥ Ε.Σ. ΚΩΣΤΑΣ Π. ΚΑΦΙΡΗΣ

Ὁ Σύνδεσμος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» Κώστας Π. Καφίρης ἐκθέτει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 22.11.61 ἐκθεσίαν του:

«Τὴν τροφοδοσίαν τῶν ομάδων Κ. Καφίρη καὶ Σπ. Μαυροειδῆ εἶχον ἀναλάβει ὁ Παναγῆς Καφίρης, Δημ. Χριστοδουλόπουλος καὶ Κώστας Π. Καφίρης (ὁ Δημ. Χριστοδουλόπουλος ἔλαβε μέρος καὶ εἰς τὴν μάχην).

Ὁ Παν. Καφίρης ἐπῆγε καὶ περισυνέλεγε τραυματίες μετὰ τὴν μάχην.

Κατὰ τὴν μάχην κατέλαβον τὸ ἕψωμα «Καφαλάκι» εἰς τὸ νεκροταφεῖον Ἁγ. Γεώργιος ὁ Δημ. Χριστόπουλος, ὁ Θαλῆς Μαυροειδῆς, ὁ Ξενοφῶν Σπηλιώτης, ἐκράτησαν μέχρι τελευταίας ὥρας, ὅπου ἐκάμφθησαν οἱ ἐθνικῆς ομάδες. Ἐκάλυπτον τὴν ἐθνικὴν ομάδα πὺρ ἐμάχετο εἰς θέσιν «Γιάννη Ρούσση», «Ψηλόδενδρο» καὶ «Προφήτης Ἡλίας».

Ὅταν ὅμως ἔσπασε ἡ ομάδα τοῦ Βασ. Καραμπεσύνη πὺρ ἦτο εἰς τὸ ἀμπέλι τοῦ Γιάννη Ρούσση, ἐφρονεύθη ὁ Χρῆστος Ἄρνόκουρος, ἐτραυματίσθη ὁ Γρηγ. Πάπαρης ἀπὸ τὸ Φανάρι Ὀλυμπίας, ἀντεπετέθη ὁ ἀνθ)γὸς Καφίρης νὰ ἀνακαταλάβῃ τὸ ἀμπέλι μαζί μὲ τὸν ἀνθ)γὸν Γιαννάκο Δογάνη ἀπὸ Ζάχα καὶ τὸν ἀνθ)γὸν Παῦλον Εὐσταθόπουλον ἀπὸ Κριεκοῦκι Ἡλείας καὶ τὸν ἀντάρτην Γ. Τζαβελάκον (οἱ δύο ἀνθ)γοὶ ἦσαν γεμισταὶ του εἰς τὸ βαρὺ πολυβόλο πὺρ εἶχε. . .). Ἐτραυματίσθη ὁ Δογάνης, ὅστις ὑπέκυψε εἰς τὰ τραύματά του καὶ ἐτραυματίσθη εἰς τὸν θώρακα καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Παῦλος Εὐσταθόπουλος καὶ παρέμεινε ὁ Καφίρης πολεμῶν μὲ τὸν ἀντάρτην Τζαβελάκον, ἀλλὰ ὅταν εἰς τὸ ἕψωμα «Τουρλιᾶ» ὀπισθοχώρησε ὁ Δημ. Παπαδόπουλος, διότι ἐτραυματίσθη ὁ Ι. Ντάβος καὶ μετεφέρθη εἰς Περιβόλια (μόνος του), παρέμεινον οἱ ἀντάρτες καὶ πολεμοῦσαν ἄνευ ἀξιωματικῶν. Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ὀπισθοχωρήσουν, διότι δὲν εἶχαν σφαιρὲς τότε ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης εὐρισκόμενος εἰς τὸ ἕψωμα «Ψηλόδενδρο» διέταξε τὴν σύμπτυξιν τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἰς «Ψηλόδενδρο» καὶ «Προφήτη Ἡλία». Τότε βλέποντας οἱ κομμουνισταὶ ὅτι οἱ ἀντάρτες συνεπτύσσοντο, ἐνόμισαν ὅτι ὀπισθοχωροῦν καὶ ἐπετέθησαν. Ἀφοῦ ἔφθασαν οἱ ἀντάρτες εἰς τὸ ἕψωμα «Ψηλόδενδρο», ὠχυρώθησαν καὶ ἐμάχοντο καλύπτοντας μὲ τὰ πυρὰ τῶν τὸν μαχόμενον ἀκόμη ἀνθ)γὸν Κ. Καφίρη μὲ τὸν ἀντάρτην Γ. Τζαβελάκον. Τότε ἐπετέθησαν οἱ κομμουνισταὶ ἐναντίον τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ ἕψωμα «Καφαλάκι» Δημ. Χριστοδουλοπούλου, Ξενοφ. Σπηλιώτη, Θαλῆ Μαυροειδῆ καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν τοῦ ἕψωματος. Τότε ἐκτύπησαν ἀπὸ τὰ πλάγια τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ ἕψωματα «Ψηλόδενδρο» καὶ «Προφήτης Ἡλίας».

Τότε ὀπισθοχώρησε ἡ ομάδα τοῦ Γ. Βασιλοπούλου ἀτάκτως ἀπὸ «Προφήτη Ἡλία» καὶ ὄλες οἱ ἄλλες ομάδες.

Ὁ Δημ. Παπαδόπουλος δὲν ἐπῆγε εἰς τὴν θέσιν «Ψηλόδενδρο».

Εἰς «Ψηλόδενδρο» παρέμεινε ὁ Καφίρης, ὁ Τζαβελάκος οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν μέχρι πὺρ κατελήφθησαν ὅλα τὰ ἕψωματα καὶ τότε ἀχρήστευσαν τὸ πολυβόλον τους καὶ κατέφυγον εἰς Στρατηγεῖον Ἄγγλων (εἰς θέσιν «Μπολιάνια» Στομίου διὰ νὰ συναντήσουν τὸν Σπ. Μαυροειδῆ μὲ ομάδα του καὶ τὴν ομάδα τοῦ Κ. Καφίρη, διότι ὁ Κ. Καφίρης εἶχε πάει ὡς σύνδεσμος ἀπὸ

Στρατηγεῖον εἰς Πλατάνια δι' ὑπηρεσίαν καὶ ἀκολούθησε τὶς ἄλλες ὁμάδες πρὸς «Τουρλιᾶ», ὅπου ἐγένετο ἡ μάχη.

Ὅταν ἄρχισε ἡ μάχη ἔφυγε ὁ Ρήγας ὁ Θανόπουλος ἀπὸ Περιβόλια εἰς Στόμιον - Στρατηγεῖον νὰ ζητήσῃ ἐνίσχυσιν τῆς ὁμάδος Σπ. Μαυροειδῆ. Ὁ Σπῦρος εἶχε πάει εἰς «Λουτροὸ» ὅπισθεν Μπολιάνας.

Ὅταν ὀπισθοχώρησαν ἀπὸ «Τουρλιᾶ» εἰς θέσιν Ἁγ. Ἀναστασία ἐτραυματίσθη ὁ Χρ. Σπηλιώτης τοῦ Ἁλεξίου καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Διαμάντης Μιχαλακόπουλος, οἵτινες καὶ μετεφέρθησαν εἰς Περιβόλια, ὅπου ὑπέκυψεν εἰς τὰ τραύματά του ὁ Μιχαλακόπουλος. Ἐπίσης μετεφέρθη εἰς Περιβόλια ὁ ἀνθ)γὸς Παῦλος Εὐσταθόπουλος καὶ διεσώθη. (Τοὺς τραυματίες μετέφερον ὁ Παναγιώτης Καφίρης).

Μετὰ τὴν μάχην οἱ κομμουνισταὶ ἐπῆγαν εἰς πεδίον μάχης, ἀφήρεσαν τὶς μπότες τοῦ Διαμ. Μιχαλακοπούλου καὶ τὸν ἐκτύπησαν μὲ κλωτσιὰς ἀγριῶς, τραυματία ὄντα.

— Εἰς «Τουρλιᾶ» εἶχε τραυματισθῆ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Κ. Μαυροειδῆς ἐκ Ζάχα Ὀλυμπίας.

— Ὑπέκυψεν ὁ Κ. Τσέλιος ἀπὸ Ἁγ. Γεώργιον Τριφυλίας.

Μετὰ εἰς Περιβόλια ὄλους τοὺς τραυματίες τοὺς ἐνοσήμευσεν ὁ ἰατρός Νικ. Καστελοριός, Δωδεκανήσιος, εὐρισκόμενος τότε ἐκεῖ.

— Ἐπίσης ὁ Σωτήριος Πολύδωρος, μικρός, διερχόμενος ἐκεῖθεν ἐπολέμησε.

— Ἐπίσης ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς εἰς «Τουρλιᾶ» καὶ ὁ λοχαγὸς Λεωνίδα Γαλανόπουλος ἀπὸ Φιλιατρά. Ἄν δὲν ἔκανε τὴν σύμπτυσιν ὁ Κοκκῶνης δὲν θὰ ἐπαθαίναμε τίποτε. Οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐξαντλήσει τὰ πυρομαχικά καὶ ὀπισθοχωροῦσαν. Τοὺς εὐρῆκαν ὀπισθοχωροῦντας.

Πρὶν ἀρχισῆ ἡ μάχη ἔγινε Συμβούλιον εἰς «Τουρλιᾶ» ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν ὑπὸ Κοκκῶνην καὶ ἐπρότειναν νὰ τοὺς κτυπήσουν. Ἄλλοι εἶπαν ὅχι καὶ κάθησε ὁ καθένας στὴν ὁμάδα του.

Πρώτη ἐπίθεσις εἰς «ἄμπέλι» ἀνατολικῶς, δευτέρα εἰς «Τουρλιᾶ» ἀνατολικῶς.

Εἰς ὁμάδα I. Ντάβου εἰς «Τουρλιᾶ» ἐπολέμησεν ὁ Κων. Θεοδ. Καφίρης. Ἐμείνε τελευταῖος εἰς «Ψηλόδενδρο» ὁ Καφίρης μὲ τὸν Γεώργιον Τζαβελάκον καὶ Παν. Ἀποστολόπουλον, ὅστις καὶ τὸν ἔσωσε, διότι ἐπῆγε νὰ πηδήσῃ τὴν μάντρα μὲ τὸ πολυβόλο. Ἐμείνε ἐκεῖ τελευταῖος. Φωνάζουν οἱ κομμουνισταί: Πιάστε τὸν Καφίρη!

Οἱ κομμουνισταὶ ἔπιασαν τὸν Κων. Θεοδ. Καφίρη πού ἦτο εἰς «Τουρλιᾶ» καὶ ἔγινε σύγχυσις εἰς τὸ ἐπώνυμον καὶ δὲν προχώρησαν νὰ συλλάβουν τὸν ἀξιωματικὸν Καφίρη, ἐδόθη καιρὸς καὶ ἐσώθη.

Ὁ Κ. Καφίρης μὲ Τζαβελάκον ἔφυγαν τελευταῖοι ἀπὸ πεδίον μάχης. Ἐπῆγαν εἰς Δυρράχιον.

Ὁ Τζαβελάκος ἀκολούθησε τὸν Κ. Καφίρη καὶ εἰς τὸ Δυρράχιον. Καὶ μαζί μὲ τὸν Ἁλεξόπουλον τοῦ Εὐθυμίου ἀπὸ Περιβόλια καὶ ὁ Βασίλ. Κρέ-

στος από Μποϊκά και ο Δημ. Θεοδ. Καφίρης από Περιβόλια (έδολοφονήθη εις συμοροτοπόλεμον. . .) ο Δήμος Καφίρης ήτο με ομάδα Σπ. Μαυροειδή εις «Πολιάνα».

8. ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΑΞΙΑΡΧΟΥ Π.Δ. ΔΗΜ. ΜΠΕΚΙΑΡΗ

Ὁ ταξίαρχος Π.Δ. Δημ. Μπεκιάρης από Καμάρι Τριφυλίας εις τὴν ἀπὸ 28.10.1961 ἐκθεσὶν του:

«Κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1943 ἦλθε ὁ ἀνθ)γὸς Μήνης ἀπὸ τὸν Ζέροβα, συνήντησε τὸν ἀντ)ρχην Παν. Παπαδόπουλον καὶ τοῦ ἔδωσε λίρες νὰ τὶς φυλάξῃ: «Πάρε αὐτὰ τὰ χρήματα νὰ τὰ φυλάξῃς, γιατί δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ τὰ κρατῶ», τοῦ εἶπε. Ὁ Παπαδόπουλος ἐπῆρε τὶς λίρες καὶ παρέδωσε τὸν Μῆνη εις τοὺς ὀλίγους ἐνόπλους τοῦ Ε.Α.Μ, διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Μήνη. Λίγο ἀργότερα ὁ Παπαδόπουλος παρουσία τοῦ Μήνη παρέδωσε τὰ χρήματα αὐτὰ εις τοὺς κομμουνιστὰς εις θέσιν «Μύλους» ἢ «Φούσια» μεταξὺ Καμαρίου - Κεφαλοβρύσου: «Δὲν μπορῶ νὰ τὰ κρατήσω, διότι φοβᾶμαι μήπως εἰποῦν ὅτι τὰ ἔκλεψα», εἶπε. Τὰ ἔδωσε παρουσία τοῦ Μήνη. Τὰ ἐπῆραν τὰ χρήματα οἱ κομμουνισταὶ καὶ τὸν Μῆνη καὶ ἔφυγαν, πρὶν ἀνεβῆ εἰς Πλατάνια ὁ Γ. Καραχάλιος. Διὰ νὰ πιάσῃ τὸ κίνημά τους οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἀνάγκην μιᾶς φέριμας καὶ προσέφεραν τὴν ἀρχηγίαν εις τὸν ταγ)ρχην Βασιλειον Στρατίκην, ἀπὸ τὸ Καμάρι. Ὁ Στρατίκης ἤθελε νὰ ἀρχηγεύῃ, χωρὶς νὰ ἐξετάξῃ τίνων θὰ ἀρχηγεύῃ, χωρὶς δὲ καὶ νὰ εἶναι κομμουνιστής. Ἔγινε, ὅμως, ἀφορμὴ νὰ πυκνωθῆ τὸ κίνημα καὶ νὰ πᾶνε πολλοί, ἀφοῦ ἐπῆγε ὁ ταγ)ρχης Στρατίκης. Ἄν δὲν πῆγαιναν τὰ στρατιωτικὰ στελέχη δὲν θὰ εἶχαν ὀπαδοὺς καὶ θύματα, ἐκτὸς τῶν ὀλίγων κομμουνιστῶν καὶ τῶν ὀλίγων βιαίως ἐπιστρατευθέντων. Ὁ Στρατίκης τυπικῶς ἐφέρετο ἀρχηγὸς τῶν κομμουνιστῶν, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῆ. Μένει μέχρι τέλος τοῦ Σ)βρίου 1943, ὅτε κατάλαβε ὅτι ἦτο ἓνα μηδενικὸ μέσα ἐκεῖ καὶ τοῦ τὸ ἔδειξαν καὶ αὐτοί. Δὲν τὸν ἤθελαν πλέον καὶ τοῦ τὸ εἶπαν φανερά. Τότε ἀπεσύρθη εις τὸ σπίτι του εις Καμάρι. Οὐσιαστικῶς τὸν ἔδιωξαν, δὲν ἔφυγε μόνος του. Ὅταν τὸν συνήντησα εις Καμάρι μετὰ τὴν ἐκδίωξίν του καὶ τὸν ρώτησα: — Ἐφυγες; Πῶς ἐδῶ; — Ἄ! τοὺς κερατάδες, νομίζανε ὅτι μποροῦσαν νὰ μὲ ἔχουν ἀρχηγὸ καὶ νὰ διοικοῦν αὐτοί. . . μοῦ ἀπήντησε. — Ἐγὼ θὰ φύγω. Δὲν μὲ χωραίνει ἐδῶ. Ἔλα γιὰ τὴν Ἀθήνα, τοῦ εἶπα. — Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ. . . μοῦ ἀπήντησε.

Κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1943 συνελήφθη ὑπὸ Γερμανῶν, ἀσφαλῶς κατὰ κατάδοσιν τῶν κομμουνιστῶν, μετεφέρθη εις Κυπαρισσίαν, Τρίπολιν καὶ εις φυλακὰς Τριπόλεως. Τὸν Μάϊον 1944 ἐξετελέσθη μαζί με τὸν υἱόν του.

Ὁ Στρατίκης ἐπίστευε ὅτι ἐὰν ἐπῆγαιναν περισσότεροι ἀξιωματικοὶ εις τὸν Ε.Λ.Α.Σ θὰ μποροῦσαν νὰ τὸν χειραγωγήσουν διὰ νὰ μὴ ἐπικρατήσουν οἱ κομμουνισταί. Νὰ διοικοῦντο δηλαδὴ οἱ ἔνοπλοι τοῦ Ε.Λ.Α.Σ ὑπὸ ἐθνικιστῶν

ἀξιωματικῶν, ὥστε νὰ μὴ ἦσαν ὄργανα τοῦ ΚΚΕ, νὰ κάνουν δηλ. καλὸ καὶ ὄχι κακὸ. Δυστυχῶς αὐτὴ ἦτο ἡ πλάνη του, ἥτις ἐστοίχισε ὄχι μόνον τὴν ζώην του, ἀλλὰ καὶ τὴν ζώην ἄλλων ποὺ παρεσύρθησαν ἐξ αἰτίας του καὶ ἀκολούθησαν τοὺς κομμουνιστάς. Οἱ κομμουνισταὶ αὐτὴν τὴν τακτικὴν ἔχουν, νὰ παίρνουν ὅταν χρειάζονται ὡς φίρμες ἐθνικόφρονες, νὰ τοὺς κρατοῦν μέχρις ὅτου προσφέρουν ὠφέλιμον ἔργον διὰ τοὺς κομμουνιστάς καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς ἀπορρίπτουν ὡς ἀχρήστους. Καὶ μετὰ εἶχαν τότε τὴν τακτικὴν νὰ τοὺς καταδίδουν εἰς τοὺς ἰταλογερμανοὺς διὰ νὰ ἐκκαθαρίζωνται π.χ. καὶ ὁ Σαράφης ποὺ τὸν ἐξευτέλισαν πρὶν μεταφέροντές τον ἐπάνω σὲ ἓνα γαϊδοῦρι εἰς τὰ χωριά, τὸν ἔδεσαν, σὲ ἓνα δένδρο νηστικὸν καὶ τὸν ἀπειλοῦσαν. Τὸν παρουσίαζαν ὅτι εἶχαν ἐπικρατήσει καὶ τὸν κατάφεραν νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ ἐνῶ πρὶν ἦτο ἀρχηγὸς ομάδων ἐθνικιστικῶν. Μετὰ ἔγινε τυφλὸν ὄργανόν των. Τὸν παρουσιάζουν ὡς ἀρχηγόν των, ἐνῶ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ ἦτο ὁ Βελουχιώτης.

Ὁ ἀντ)ορχης Π. Παπαδόπουλος τότε ποὺ ἐχρειάζετο νὰ μείνῃ εἰς Πλατάνια, ἔφυγε, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀφοῦ ἐπατηλεῖτο σύγκρουσις. Ἡ κεντρικὴ σκέψις τοῦ Παπαδοπούλου ἦτο ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦσαν ὅλοι στὸ ΕΑΜ διὰ νὰ ἐπικρατήσουν οἱ ἐθνικισταὶ τῶν ὀλίγων κομμουνιστῶν».

9. ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ Ε.Σ. ΚΩΣΤΑ Γ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Κώστας Γαλάνη Θεοδωρακόπουλος ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας ἐκθέτει τὰ ἑξῆς σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 8.10.1959 ἐκθεσίαν του:

«... Τὴν 6ην Αὐγούστου 1943 λίαν πρῶτῃ ἦλθε σύνδεσμος. Ἦτο ἀνάγκη, εἶπε, νὰ θρεθοῦν ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ Ε.Σ. συγκεντρωμένοι εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον μας. Ἄς σημειωθῇ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ μετὰ τὴν 28ην Ἰουλίου ἀπεχώρησαν εἰς τὸ χωρίον Αὐλῶνα. Ἐκεῖ ἦτο τὸ Ἀρχηγεῖον των. Περὶ τὴν 5ην πρῶτὴν ὥραν, καθ' ὁδόν, εἰς τὸν συνοικισμὸν Μπιζὸ ἢ Κυψέλην συνητήθημεν μετὰ τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ομάδων Ε.Σ., ἐπληροφορήθημεν ὅτι εἰς τὸ χωρίον Νιβίτσα Ὀλυμπίας οἱ κομμουνισταὶ εἶχαν ἐπιτεθῆ ἑναντίον τῶν ομάδων Θεοχάρη Θεοχαροπούλου, Κριτσέλη Ἀναστασίου. Οἱ ομάδες, αἵτινες ἦσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ λοχαγοῦ Γεωργίου Θεοχαροπούλου, ὁ ὁποῖος διέπραξε τὸ σφῶλμα, νομίζων ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐμφανισθῶμεν ὡς ἐθνικοὶ πράκτορες εἰς τὸν Λαόν. Ἦτο ἀληθὲς ὅτι εἰς τὴν πρωτεύουσαν Ὀλυμπίας Ἀνδρίτσαιναν καὶ παντοῦ ὅπου διῆλθον ἔτυχον μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ, ὑποδοχῆς. Αὐτό, ὅμως, γιὰ τοὺς κομμουνιστάς ἦτο πλῆγμα. Εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα θὰ ἐπικρατούσαμε. Ἡ εὐκαιρία, ὅμως, εἶχε δοθῆ εἰς τοὺς κομμουνιστάς νὰ μᾶς κτυπήσουν, ἐφ' ὅσον αἱ ἐθνικαὶ ομάδες εἶχον χωρισθῆ καὶ δὲν ἀποτελοῦσαν συμπαγῆ δύναμιν. Διέβημεν τὴν Νέδαν, ἐκεῖθεν εἰς Ἀρχαίαν Φυγαλίαν (ἢ Παύλιτσα), ἰδιαίτερα πατρίς τοῦ Θεοχαροπούλου. Ἐκεῖ μᾶς εἶπον ὅτι ἦτο ἀλήθεια

ὅτι οἱ κομμουνισταὶ ἐκτυποῦντο μὲ τὶς ἰδικές μας ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ομάδες τοῦ Ε.Σ. εἰς Νίβιτσαν Ὀλυμπίας. Ἡ σκέψις ἦτο νὰ πᾶμε εἰς ἐνίσχυσιν ὄλοι μας τρία χιλιόμετρα Β.Α. τῆς Παύλιτσας καὶ ἐνὸς χιλιομέτρου ἀπὸ τὸ χωριὸν Περυβόλια «Γάρδιτσα» εἰς τὴν τοποθεσίαν «Τουρλιᾶ» διεκρίναμεν ὅτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν βουνό, δρόμον Δραγωγίου - Ἀνδριτσαίνης, ἦσαν ἐνεδρεύοντες κομμουνισταί. Ἐπίσης μᾶς ἠκολούθησαν οἱ ἐξ Αἰθῶνος κομμουνιστικὲς ομάδες τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἀρχηγὸν τὸν ταγ)ρχην Στρατίκην, ἦσαν τὸν ἀριθμὸν (400) τετρακόσιοι, αὐτὸ διεπιστώθη διότι ἤρχοντο εἰς τάξιν πορείας καὶ ἦτο πολὺ εὐκόλον νὰ διακρίνης τὶς δυνάμεις των. Διήλθον ἐκ τοῦ Μπιζοῦ - Κυρήλης, διέβησαν βορειῶς τῆς προηγουμένης δικῆς μας διελεύσεως τὸν ποταμὸν Νέδαν, εἰς θέσιν «διπόταμον» καὶ ἔρχονται κατ' εὐθείαν ἐπάνω μας. Ἦτο ὑπόθεσις μιᾶς ὥρας τὸ περισσότερον νὰ ἐξοντωθοῦν τὰ μίσθαρνα ὄργανα τῶν μπολσεβίκων μὲ τὰ δύο βαρεῖὰ πολυβόλα «Φιάτ» ποὺ μᾶς εἶχαν δύο ἡμέρας πρὶν δοθῆ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

Οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ ἐπέμενον νὰ τοὺς κτυπήσουν καὶ τοὺς διαλύσουν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸ ἐπέτρεπε ὁ πρὸ ὀλίγου χρισθεὶς ὡς ἀρχηγὸς μας ταγ)ρχης Κοκκῶνης, λέγων ὅτι αὐτὸς θὰ τακτοποιοῦσε τὸ ζήτημα μετὰ τοῦ συναδέλφου του Στρατίκη, δίχως νὰ χυθῆ αἷμα ἑλληνικό. Πῶς νὰ φαντασθῆ ὁ ἀξ)κὸς ἐκεῖνος ὅτι διέπραττε τὸ μέγαλον, τὸ ἀνεπανόρθωτον σφάλμα, σφάλμα ποὺ πληρώνεται μὲ ποταμοὺς αἵματος. Ἡ δύναμις τῶν ἐθνικῶν ομάδων, περὶ τοὺς 120, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ομάδων τοῦ Ντάβου Ἰω., Παπαδοπούλου Δημ., Καραμπεσίνη Βασιλ., Βασιλοπούλου Γεωργίου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἄνευ ομάδων λοχαγοῦ Γαλανοπούλου, ἀνθ)γοῦ Μιχαλακοπούλου, ἀνθ)γοῦ Δογάνη, ἀνθ)γοῦ Καφίρη Κων., ἀνθ)γοῦ Θεοδορακοπούλου Ἀθαν., δὲν ἐνθιμοῦμαι καλῶς ἐὰν ἦτο ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Κρίβας ἐξ Ἀνδριτσαίνης.

Πλὴν τῶν ἀξιωματικῶν οἱ ὁποῖοι καθησύχασαν τοὺς ἄνδρες τῶν ομάδων ὅτι δὲν ἦτο τίποτε τὸ σπουδαῖον διότι ὁ ἀρχηγὸς Κοκκῶνης θὰ τὰ κανόνιζε ὅλα μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΕΛΑΣ Στρατίκη, ἔτσι οἱ ἄνδρες πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ καύσωνος, ἐξάπλωσαν εἰς τοὺς ἴσκιους τῶν ἀγραχαδιῶν καὶ ἐκοιμοῦντο. Ὅταν σχεδὸν εἶχον πλευρισθῆ ἐξ ὅλων τῶν σημείων καὶ ἐβάλλοντο ἐκ τῶν κομμουνιστῶν, ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης, μὲ τὴν ρίψιν τῶν πρώτων πυρῶν, σπεύδει πρὸς συνάντησιν τοῦ Στρατίκη καὶ ἐφώναζε σείων τὴν δεξιὰν χεῖρα: Παύσατε πῦρ! Ἐνας κομμουνιστῆς τὸν πυροβόλησεν ἐκ τοῦ πλησίον, τραυματίσας αὐτὸν εἰς τὸ χέρι, τότε ἀντελήφθη ὁ ἀρχηγὸς μας, ὅτι οἱ κομμουνισταὶ σκοτώνουν. Ἄς σημειωθῆ, ὅτι εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἔφερε ἄσπρο μαντήλι, σημεῖον ἀνεξακρίβωτον.

Ἡ μάχη ὑπῆρξε φονικωτάτη, οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. πολεμοῦν ὡς λέοντες, ἀλλὰ οἱ ἀξιωματικοὶ πίπτουν εἰς δεύτερον σφάλμα. Ἐπὶ δύο ὥρας οἱ κομμουνισταὶ ἐφρόντιζαν νὰ καταβάλουν τὴν μικρὰν εἰς ἀριθμὸν δυνάμιν των, διότι μὲ πρῶτα πυρὰ τῶν κομμουνιστῶν ἐμειώθη εἰς δέκα ἄνδρας, ἐδολοφονήθησαν ἐνῶ ἐκοιμῶντο ἤσυχα, κατὰ τὴν ὑπεσχέσεων τοῦ Κοκκῶνη, ὅτι «δὲν πρόκειται νὰ συμβῆ τίποτα. . .».

Τὸ δεύτερο σφᾶλμα, ἦτο ὅτι μπορούσαν ὀπισθοχωρῶντας κανονικὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν τελείαν διάλυσίν των... Ὁ πολιτικὸς καθοδηγητὴς τοῦ ΕΛΑΣ Χρηστὸς Ἀντωνόπουλος, βλέπων τὴν συμφορὰν ποὺ ὑπέστησαν περὶ τοὺς 80 νεκροὺς, ζητᾷ ἀνακωχὴν, ὄχι ὁμῶς ἀληθῆ. Ἐφώναζε ἀνακωχὴν συνεχῶς. Ὁ δόλος ἦτο νὰ προηγηθοῦν οἱ δυνάμεις τῶν κομμουνιστῶν, σὲ σημεῖον ποὺ θὰ ἀχρηστεύσουν τὰ πυρὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ε.Σ. καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεγάλην μπλόφαν τῶν κομμουνιστῶν, θὰ ἐπίστευον οἱ ἀξιωματικοί, θὰ ἐσυλαμβάνοντο αἰχμάλωτοι, ἐὰν οἱ δύο γενναῖοι, Μιχαλακόπουλος καὶ Δογάνης, δὲν ἐφρονεύοντο εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἐκ τῶν κομμουνιστῶν, ἀφοῦ τοὺς βοῆξαν τραυματίας. Μὲ τὸν ἀείμνηστον Μιχαλακόπουλον, ἤμουν πολὺ πλησίον, περὶ τὰ 50 μέτρα, τοὺς παρεκάλει νὰ τοῦ δώσουν λίγο νερό. Ἀντὶ αὐτοῦ, ὁ Παπαγιαννόπουλος ἦ σκυλοκαπετάνιος τοῦ ΕΛΑΣ, τὸν πυροβόλησεν εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἦτο πρώτη φορὰ στὴν ζωὴν, ποὺ ἔβλεπα νὰ δολοφονῆται ἓνας ἥρωας ἀξιωματικὸς, τόσον ἄνδρα ἀπὸ ἓνα πράκτορα τῶν Μπολσεβίκων».

10. — ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΤΡΟΜΙΧΑΛΗ

Ὁ Ἰωάννης Μαυρομιχάλης, μέλος τοῦ Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας ἐκ Λακωνίας, ἐπόπτης συνεταιρισμῶν εἰς περιοχὴν Ὀλυμπίας, κατὰ τὴν κατοχὴν γράγει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1960 ἔτος ἐκθεσίν του:

«ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΚΡΕΣΤΑΙΝΩΝ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ὅταν ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1941, νὰ γίνωνται αἰσθητὲς οἱ συνέπειες τῆς κατοχῆς εἰς τὸν λαὸν τῆς περιφέρειας αὐτῆς, ποὺ ἡ οἰκονομία τῶν κατοίκων τῆς βασιζόταν τότε κυρίως σὲ μιὰ μέτρια σταφιδοπαραγωγὴ καὶ ἐπικουρικὰ σὲ ἄλλους πόρους ἀπὸ τὴ γεωργία, ἀπλώθηκε στὸν πολὺ κόσμον ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία.

Ἐἶχε ἐπίσης τὸ μειονέκτημα αὐτὴ ἡ περιφέρεια, νὰ εἶναι γεωγραφικὰ καὶ συγκοινωνιακὰ ἀπομονωμένη καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἀξιόλογη παραγωγὴ ἀπὸ δημητριακὰ, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς μέτριες ποσότητες ἀραβοσίτου, τὰ ἄλλα δημητριακὰ ἦσαν πολὺ περιορισμένα.

Παρ' ὅλα αὐτά, μέχρι καὶ τὸ πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1943, διατηρήθηκε σχετικὴ ἡσυχία, χωρὶς φυσικὰ νὰ λείπουν οἱ γνωστὲς καταπιέσεις καὶ βαραρότητες τῶν Ἰταλῶν, ποὺ κατὰ διαστήματα δὲν ξεχνοῦσαν τὴν ἀπομονωμένην αὐτὴν περιφέρειαν καὶ ἔκαναν ἡρωϊκὲς ἐξορμήσεις μὲ ἀρκετὰ ὀδυνηρὰ ἐπακόλουθα γιὰ τὸν κοσμάκη. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁμῶς, εἶχαν ἀρχίσει μὲ μυστικότητα καὶ συνομοτισμὸν τὴ δράσι τους οἱ κομμουνισταὶ μὲ σύστημα, τὶς λεγόμενες τριάδες (ἀνὰ τρεῖς) καὶ παῖρακολουθοῦσαν κάθε κίνησι τοῦ

δρόμου με την προσπάθεια ν' αποκομίσουν δική τους δύναμη, με την εκμετάλλευσιν τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος, ποὺ ἦταν σωστὴ ἄσβυστη φλόγα μέσα σ' ὅλες τὶς καρδιές. Ὅλοι ξυπνοῦσαν με ἓνα μόνο ὄνειρο καὶ μιὰ σκέψι. Τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Ἀγωνιοῦσαν νὰ μάθουν ἓνα νέο ἀπὸ τὰ μέτωπα καὶ μετροῦσαν τὶς στιγμὲς τῆς δουλείας, ἔτοιμοι νὰ προσφέρουν τὰ πάντα γιὰ τὴν πατρίδα καὶ ζητῶντας τρόπους καὶ μέσα νὰ ἀγωνισθοῦν.

Ἐν τῷ μεταξὺ, εἶχαν καλλιεργηθῆ καὶ προετοιμασθῆ τὸ 1943, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῆ ὁ πολὺς κόσμος, ὀχλοκρατικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως εἰς Κρέσταινα, ἢ διαρπαγὴ τῶν ἀποθηκῶν Α.Σ.Ο. καὶ Α.Τ.Ε. ἐνώσεως συνεταιρισμῶν, ποὺ ἔγιναν τὸ καλοκαίρι τοῦ 1943 καὶ πρὸς στιγμὴν διεγράφη κίνδυνος λεηλασίας καταστημάτων.

Ἡ περιφέρεια ἄρχισε νὰ δοκιμάζη τὶς συνέπειες τῆς δράσεως τοῦ ΕΑΜ, ποὺ στὴν ἀρχὴ ἐμφανίστηκε με τὰ γνωστὰ ἀπατηλὰ συνθήματα.

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἦταν φυσικὰ ἀδύνατο στὸν πολὺ κόσμο νὰ ἀντιληφθῆ ποιά ἀβυσσαλέα διαφορὰ ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὶς λέξεις ΕΛΑΣ καὶ ΕΛΛΑΣ καὶ τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς φαινομενικὰ μικρῆς διαφορᾶς, κατὰ ἓνα γράμμα Α ποὺ ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς.

Αὐτὸ τὸ καμουφλάρισμα, ἦταν ἀφορμὴ στὴν ἀρχὴ τοῦλάχιστο, νὰ ἀκολουθήσουν ἀρκετοί, ὄχι μόνον τὴν πολιτικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν στρατιωτικὴ ὀργάνωσι τοῦ ΕΑΜ στὴν περιφέρειαν.

Ἰδιαίτερα γιὰ τὴ στρατιωτικὴ ὀργάνωσι, ποὺ ἄρχισε ὑποτυπωδῶς, ἀπὸ τὶς ἀρχές σχεδὸν τοῦ 1943, γιὰ νὰ ἐμφανισθῆ σαφέστερα τὸ καλοκαίρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἐνισχύθηκε κυρίως ἀπὸ τὶς ρίψεις τῶν συμμαχικῶν Ἀγγλικῶν ἀεροπλάνων καὶ εἶχε κέντρο μιὰ ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς Ἄνω Φυγαλίας.

Ταυτόχρονα, ὅμως, καὶ παράλληλα στὴν αὐτὴ τοποθεσία, εἶχαν δημιουργηθῆ καὶ ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὁμάδες, ποὺ ἔπερναν καὶ αὐτὲς ἐνίσχυσι ἀπὸ τὶς ρίψεις ποὺ ἔκαναν τὰ συμμαχικὰ ἀεροπλάνα. Τὰ τέλη Ἰουλίου 1943, περίπου, οἱ καθαρὲς στρατιωτικὲς ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοῦ Ε.Σ. («Ἑλληνικὸς Στρατός», ὅπως ἐκαλοῦντο οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες), ἦσαν σχεδὸν ἰσοδύναμες, παρὰ τὶς συχνὲς δολιότητες τῶν ἑλασιτῶν, ποὺ προσπαθοῦσαν ν' ἀποκτήσουν περισσότερὴν δύναμη, με τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, πότε προσπαθῶντας νὰ ὑποκλέψουν μεγαλύτερο μερίδιο ἀπὸ τὰ ριπτόμενα ὄπλα κλπ. ἐφόδια, πότε με ἀπόπειρες ν' ἀφοπλίσουν τυχὸν μεμονωμένα στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ κ.ο.κ.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὑπῆρχε ἓνα εἶδος συμβιώσεως μεταξὺ τῶν δύο παρατάξεων στὸν αὐτὸ χῶρο. Ὑπῆρχαν βεβαίως ἐνοχλήσεις, ὅπως προαναφέρθη καὶ συνεχεῖς πιέσεις πρὸς τὶς ὁμάδες τοῦ Ε.Σ., γιὰ νὰ προσχωρήσουν στὸν ΕΛΑΣ, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ, μολονότι εἶχαν σκορπίσει ἓνα πνεῦμα καχυποψίας καὶ εἶχαν κάνει ἐπιφυλακτικούς αὐτοὺς ποὺ μετεἶχον στὸν Ε.Σ., δὲν τοὺς ἔκαναν ποτὲ νὰ φανταστοῦν, ὅτι ὅλα αὐτὰ, ἦσαν τὸ προοίμιο μιᾶς πολὺ

μελετημένης καὶ προπαρασκευασμένης ὁμαδικῆς δολοφονίας, πὺν ἀπετέλεσε ἓνα πραγματικὸ ἐθνικὸ ἔγγραμμα, ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα πὺν ἔγιναν κατὰ τὴν κατοχὴ, πὺν εἶχε ἀνυπολόγιστες συνέπειες εἰς βάρους τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ ἐκτίμησι τῆς ὅλης καταστάσεως, κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Πρέπει νὰ τονισθῆ, ὅτι ἡ κίνησις τοῦ Ε.Σ. ἦτο πηγαία, ἄδολη καὶ διανυγεστάτη. Ἰκανένα μελανὸ σημεῖο, καμμία ὑποπτη ἐπαφή. Ἄπλως καὶ μόνον μερικὰ νέα παιδιά, κατώτεροι μόνιμοι ἀξιωματικοί, κατώρθωσαν μὲ δύσκολες προσπάθειες νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὸ ὑπὸ τὸν τότε Ἄγγλο ταγματάρχην Ρίντ, συμμαχικὸ κλιμάκιο καὶ νὰ συγκροτήσουν τὶς πρῶτες ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. Αὐτὸς ὁ μικρὸς στήν ἀρχὴ πυρήνας τῶν ἀξιωματικῶν, πὺν σεμνά, ἀλλὰ καὶ μὲ πολὺ κόπο, ἐπιμέλεια καὶ ζῆλο, δημιούργησε τὶς πρῶτες αὐτὲς ὁμάδες, ἦταν στήν πραγματικότητά ἡ σπῖθα πὺν ἐτοίμαζε ἓνα νέο 1821, γιὰ τὴν Πελοπόννησο, γιὰτὶ δημιούργησε ὅλες τὶς ἀπαιτούμενες ἠθικὰς, ἀλλὰ καὶ ἰλικὲς προϋποθέσεις, γιὰ ἓνα τέτοιο **ξεκίνημα**.

Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος οἱ σύμμαχοι, βλέποντας τὴν γρήγορη ἀνάπτυξι τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων γενικὰ, ἐπύκνωσαν τὶς ρίψεις, ἔστειλαν ὑποβρύχια στήν παραλία Καϊάφα — δάσους Στροφιλιᾶς, μὲ προθέσεις γιὰ σοβαρωτάτη ἐνίσχυσι σὲ ὄπλισμό καὶ ἐφόδια, ὅπως ἔδειχναν ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά στήν ἄλλη τὰ γεγονότα, ἐνῶ παράλληλα, ὁ λαὸς τῆς περιφερείας, βλέποντας, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἡ πραγματικὴ ἐθνικὴ ἀντίστασις τοῦ Ε.Σ., πὺν δὲν παρουσίαζε κανένα μελανὸ σημεῖο, ὅπως ἐκεῖνα πὺν φανέρωσε ὁ βαθμιαία ἀποκαλυπτόμενος ἀπὸ τὶς ἐνέργειές του ΕΛΑΣ, ἦταν ἐτοιμος νὰ ὀργανωθῆ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα κατὰ τῶν κατακτητῶν. Ἐν τῷ μεταξῷ, πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἔσπευσαν ἀπὸ διάφορα σημεῖα, γεμᾶτοι ἐνθουσιασμό νὰ ἐνταχθοῦν καὶ νὰ λάβουν μέρος στὸ ἐθνικὸ αὐτὸ ξεκίνημα. Ὅσοι ἔζησαν τὰ γεγονότα αὐτά, καὶ μποροῦν νὰ τὰ ἐκτιμήσουν, πιστεύουν ὅτι μέσα σὲ λίγους μῆνες θὰ δημιουργόταν στήν Πελοπόννησο ἓνας πραγματικὰ σημαντικώτατος καὶ ἰσχυρὸς στρατός, πὺν θὰ τὸν ἐλευθέρωνε σύντομα καὶ θὰ βοηθοῦσε μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ συμμαχικοῦ παράγοντος τὴν ἄμεση ἀπελευθέρωσι ὅλης τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἐμφάνισί της ὡς πανένδοξης καὶ ἰσχυρᾶς μέσα στὸν κύκλο τῶν συμμαχῶν, μὲ πολὺ διαφορετικὴ θέσι ἀπὸ ἐκείνη πὺν ἔλαβε ἐξ αἰτίας τῶν μετέπειτα γεγονότων — πὺν βᾶσι εἶχαν τὴν πολιτικὴ κλπ. διαγωγή τοῦ ΕΑΜ— μεταξῷ τῶν νικητῶν, γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι τῆς εἰρήνης.

Ὅλα ἄμως, αὐτά, δὲν συνέφεραν τὴν ὅλη πλευρά. Δὲν ἦσαν ὠφέλιμα γιὰ τοὺς ἄλλους, πὺν καθὼς φαίνεται τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχαν ὀδηγὸ τὸν καταχθόνιο ἐγκέφαλο τοῦ Δημητρώφ, πὺν ἔνεκα τῆς οὐσιαστικῆς ἰδιοτιτῆς του, ὡς ἀρχηγοῦ τῆς εἰκονικὰ καταργηθείσης 3ης Διεθνoῦς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ὡς γνήσιου Βουλγάρου ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶχε ὅλη τὴν εὐχέρεια νὰ κινή τὰ σατανικὰ νήματα τοῦ δόλου εἰς βάρους τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ στήνῃ τὶς παγίδες του, ἐνεργῶντας καὶ ἐξυπηρετούμενος εἰς τοὺς σκοποὺς του

διπλά, δηλ. σάν άρχηγός κομμουνιστής, αλλά και σάν πραγματικός Βούλγαρος.

Πρέπει νά γίνη πιστευτόν, ότι όταν ό Στάλιν είχε ν' αντιμετώπιση τή θύελλα τοῦ πολέμου και τὸ δράμα τῆς χώρας του, είχε αναθέσει άφανώς τὸν τομέα τοῦ Διεθνούς κομμουνισμοῦ, εἰς άλλους, γιατί φυσικό ἦτο νά ἐπιδιώκη πρώτα ἀπ' ὅλα νά σώσει τή χώρα του, ἀτενίζοντας βέβαια και τὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξι αλλά ὄχι τόσο άμεσα.

Αὐτοί λοιπόν, οἱ άλλοι, με ἡγήτορα τὸν Δημητρώφ, ἔσω σέ μόνη τὴν περιοχή τῶν Βαλκανίων, γιατί ό Τίτο είχε αναλάβει νά ἐλευθερώσει τὴν πατρίδα του και στὰ διεθνή προβλήματα τοῦ κομμουνισμοῦ, δέν ἦταν τότε οὔτε ποτε άλλοτε, καθὼς φαίνεται ἰσότιμος τοῦ Δημητρώφ, δέν ἤθελε ποτε νά ἰδοῦν μιὰ Ἑλλάδα ἀρτιμελῆ και ἰσχυρὴ στὸ τραπέζι τῆς εἰρήνης, αλλά ἕνα διαμελισμένο και ἀνίσχυρο κομμουνιστικό κράτος, ἐπιδεκτικό γιὰ νά ἐφαρμοσθοῦν τὰ γνωστά ἢ και ἄγνωστα ἀκόμη σχέδια.

Ἐπέρτατος λοιπόν, άρχηγός τοῦ ΕΑΜ —μᾶλλον ὄλων τῶν ΕΑΜ— ἦταν τότε ὡς ἐντολοδόχος, δηλ. ἀπὸ δεύτερο χέρι, ό Δημητρώφ, πού βρῆκε ἰδίως γιὰ τὴν Ἑλλάδα, εὐκαιρία και νά ὑπερακοντίσει ἀκόμη καθὼς φαίνεται τὶς ἐντολές πού ἔλαχε, ἐπωφελοῦμενος τοῦ βάρους πού εἶχαν ἐπωμισθῆ οἱ Ρῶσοι ἡγέτες, γιὰ βγάλουν τὴ χώρα τους ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση και νά ἐφαρμοσθῆ τὰ νεκροθαπτικά διὰ τὴν Ἑλλάδα σχέδιά του, βρίσκοντας ὡς ἐκτελεστές διαφόρους μυωπίζοντες ἢ μὴ Ἑλληνες κομμουνιστές, πού ζητοῦσαν νά βγοῦν στὸ προσκήνιο. Τοὺς κομμουνιστές ἀνησύχησε κυρίως, ἢ ἐκδηλῆ ἐπιθυμία τῆς μεγίστης πλειονότητος τοῦ λαοῦ τῆς περιφερείας, νά συνεργασθῆ με τὸν Ε.Σ. και ν' ἀπολυτρωθῆ παράλληλα ἀπὸ τὴν τρομοκρατία τοῦ ΕΛΑΣ. Ἴσως και ἀπὸ τὴ πλευρὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ε.Σ., νά ἔγιναν σφάλματα τακτικῆς, προερχόμενα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν ὠρισμένων μέσων και ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, πού ἔφθασαν μετὰ τὴν δημιουργίαν τῶν πρώτων ἐθνικῶν ὁμάδων αἱ ἀνέλαβαν λόγω βαθμοῦ, τὴν ἡγεσίαν των, χωρὶς νά κρατήσουν ἔναντι τοῦ ΕΛΑΣ τὸ συνετὸ και ἐπιφυλακτικό σύστημα, πού ἀπὸ διδάγματα τῆς πείρας, ἐφήρμοσαν οἱ δημιουργοὶ τῶν ὁμάδων, κατώτεροι ἀξιωματικοί. Πάντως τὸ δολοφονικό σχέδιο ὑπῆρχε ἀπὸ τὴ πλευρὰ τοῦ ΕΛΑΣ και ἦταν καλά μελετημένο και προπαρασκευασμένο. Πολὺ συνετέλεσε στὴν ἐπιτυχία του τὸ συνωμοτικό και κατασκοπευτικό σύστημα τοῦ ΕΑΜ και οἱ περίφημοι σύνδεσμοι, ἢ δρασὶς τῶν ὁποίων ἀπεδείχθη και ἀπὸ μεταγενέστερα γεγονότα.

Ἔτσι ἔφθασε ἡ προδοτικὴ ἡμέρα τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 και ἐκτελέστηκε ἡ δολοφονία κατὰ τὸν πιὸ ἔλεεινὸ τρόπο, όταν οἱ ὁμάδες τοῦ Ε.Σ. ἐπεχείρησαν νά κάμουν τὴν πρώτην ἐμφάνισί τους, στὴν περιοχή. Οἱ ὁμάδες αὐτές, συνεχῶς κατασκοπευόμενες ἀπὸ τοὺς συνδέσμους, ὑπέστησαν τὴν δολοφονικὴν ἐπίθεση εἰς τὰ Νιβιτσοχώρια (περιοχὴ Ζάχας) και μεταξὺ Γαρδίτσης Παυλίτσης. Οἱ λεπτομέρειες εἶναι περισσότερο γνωστὲς εἰς τοὺς ἀξιωματικούς και ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Μετά την ουσιαστική έξουδετέρωσι τοῦ ἀντιπάλου δέους, τὸ ΕΑΜ ἄρχισε νὰ ἀποκαλύπτῃ ἐμφανεστερα, ὄχι ὅμως καὶ ξεκάθαρα τοὺς σκοποὺς του.

Ἄφου έξουδετέρωσε λίγο καιρὸ μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 6ης Αὐγούστου, τὴν δραματικὴν προσπάθειαν τοῦ ἥρωος ἀξιωματικοῦ Χ. Καραχάλιου, γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἰς περιοχὴν Ἠλείας καὶ τὸν ἐδολοφόνησε μὲ ἀτιμὸν τρόπον, ἔσπευσε ν' ἀφοπλίσῃ ἐντελῶς τὸν πληθυσμὸν, σὲ σημεῖο πού θὰ ἐξήλευαν καὶ οἱ Ἴταλοι ἀκόμη, στοὺς ὁποίους ἀπλῆ καταγγελία γιὰ κατοχὴ ὄπλου, ἔφερεν ὡς συνέπεια τὴν μέχρι θανάτου σχεδὸν μαστίγωσιν τοῦ καταγγελομένου, ἔστω ἂν ἦτο ἀστήρικτη ἢ καταγγελία.

Ἄρχισαν μετὰ οἱ σποραδικῆς ἐκτελέσεις καὶ συντάχθησαν κατάλογοι προγραφῶν, πού ὅπως ἐξακριβώθηκε μεταγενέστερα ἐπλησίαζαν τοὺς 100, γιὰ μόνην τὴν περιφέρειαν Κρησταινῶν, στὴν ὁποίαν ὅπως ἐπιστεύετο δὲν ἐπραγματοποιήθηκε αὐτὴ ἢ ὁμαδικὴ ἐκτέλεσις ἀπὸ τὸ ἀκόλουθο περιστατικόν.

Ἐνας ἀγρότης ἔγγαμος, ἀπὸ τὰ Κρησταινα, ὁ Χρηστος Κατσαριώτης, εἶχε στὰ κτήματά του βοηθὸν τὴν κόρη κάποιου κλαριτζῆ, (πού ἔπαιζε κλαρίνο). Ἡ οἰκογένεια τῆς κοπέλλας, φαίνεται ὅτι εἶχε ἐπιδιώξει νὰ χωρίσῃ ὁ Κατσαριώτης τὴ νόμιμη γυναῖκα του, γιὰ νὰ πάρῃ σύζυγον τὴ δικήν του κόρη, ἄγνωστο γιὰ τοιοῦς λόγους, πάντως ὅμως καὶ γιὰ τὴν ὁ Κατσαριώτης ἦταν σχετικῶς εὐκατάστατος νοικοκύρης καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ συμφέρον τους, ἀφοῦ ἐκεῖνοι ἦσαν πολὺ φτωχοί.

Μέλος τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, πιθανὸν ἢ ἴδια ἢ κοπέλλα, στὴν προσπάθειαν γιὰ ἐξαναγκασμὸν τοῦ Κατσαριώτη ἔναντι τοῦ ὁποίου παρουσίαζαν τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀξίωσι, τὸν κατήγγειλε στοὺς Ἴταλοὺς, (περαστικὸ ἀπόστασμα), γιὰ κατοχὴ ὄπλου, μὲ συνέπεια νὰ ξυλοκοπηθῆ φοβερὰ καὶ νὰ μείνῃ πολὺ καιρὸν κατάκοιτος ἀπὸ τὸ ξυλοδαρμὸν.

Πέρασε ἀρχετὸς καιρὸς, μετὰ τὸ γεγονὸς αὐτό, μέχρι τῆς ἐποχῆς πού ἔγιναν οἱ κατάλογοι προγραφῶν, ὅταν ἕνα πρωτὶ, ὁ κόσμος ἔμαθε ὅτι τὴν ἴδιαν νύχταν ἐξετελέσθη ἕνας δυστυχῆς Παπαφωτόπουλος ὀνόματι, ἀπὸ τὸ χωριὸν Σαμικό, μὲ διάφορες κατηγορίες καὶ ὁ Χρηστος Κατσαριώτης, μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἦταν συνεργάτης τῶν Ἱταλῶν!!! καὶ μὲ καταγγελίαν προερχομένην κατὰ κοινὴν ἀπόλυτην πεποίθησιν, ἀπὸ τοὺς ἰδίους πού τὸν κατήγγειλαν στοὺς Ἴταλοὺς, γιὰ κατοχὴ τῶν ὄπλων, πού δὲν εἶχε! Τὸ πρᾶγμα ἔκανε τεράστια αἰσθησὶν στὸν κόσμον, ὅπως ἦταν φυσικόν. Καὶ ἔκανε ἀκόμη μεγαλύτερη αἰσθησὶν, γιὰ τὸν Κατσαριώτην, ἀποδείχθη ἐφτάψυχος καὶ παρὰ τὰ πολλαπλὰ σοβαρὰ τραύματά του, ὅπως ἕνα τραῦμα τοῦ διαμερῆς στὸ πρόσωπον, ἔζησε γιὰ νὰ ὑπάρχῃ σὰν ζωντανὴ ἀπόδειξις μιᾶς τόσο φοβερῆς ἀδικίας.

Πιστεύτηκε γενικὰ στὴν περιφέρειαν Κρησταινῶν, ὅτι ἢ ἔκδηλη ἀποστροφή ὅλης τῆς κοινῆς γνώμης γιὰ τὴν ἀθλία καὶ ἐλευσινὴ αὐτῆ ἐνέργεια τοῦ ΕΑΜ, ἔσωσε τοὺς ὑπὸ ἄμεση ὁμαδικὴ ἐκτέλεσι γραμμένους στὸν κατάλογο, γιὰ τὴν ἢ ἐκτέλεσίν τους τὴν ἴδιαν ἐποχὴν, δηλ. ἀμέσως μετὰ τὸ γεγο-

νός Κατσαριώτη, όπως είχε προγραμματισθεί, σύμφωνα με τις μεταγενέστερες πληροφορίες, θα είχε σ' όλη την περιφέρεια ανεπανόρθωτες πολιτικές συνέπειες για το ΕΑΜ, που δεν θα μπορούσε πια να παραπλανήσει, ούτε τον τελευταίο άφελη. Έτσι γλύτωσαν πολλοί και στο τέλος, από διαφόρους λόγους διέφυγαν οριστικά τον κίνδυνο και επέζησαν.

Άφου το ΕΑΜ έστερέωσε την κυριαρχία του, επέβαλε την τρομοκρατία, γιατί στην περιφέρεια αυτήν ούτε Ιταλοί, ούτε Γερμανοί περνούσαν, μόνον σποραδικώς διάφορα άποσπάσματα Ιταλών ή Γερμανών. Άλλα όταν συνέβαινε αυτό, οι άντάρτες του ΕΛΑΣ ήσαν πάντοτε μακριά και απέφευγαν να τους ρίξουν, έστω και ένα πυροβολισμό. Στις περιπτώσεις αυτές, το ΕΑΜ ανάγκαζε συνήθως και τον πληθυσμόν να φεύγη στα βουνά. Άπό τη σιδηροδρομική γέφυρα του Άλφειού ποταμού, που βρίσκεται μεταξύ Πύργου και Άγουλινίτσας, άρχισε προς τα επάνω το βασίλειο του ΕΑΜ. Όλοκληρη ή Όλυμπία είχε άποκοπή έντελώς και έμεινε στην κυριαρχία των έλασιτών, που κυκλοφορούσαν ελεύθερα σαν στο σπίτι τους.

Κάθε λίγο και λιγάκι, ο κόσμος ήταν υποχρεωμένος να άκούη τους διάφορους έαμικούς ρήτορες που έβγαζαν λόγους.

Διάφοροι καθοδηγητές και ύποπτοι τύποι από ξένες περιφέρειες κυκλοφορούσαν. Η έπιμελητεία του άντάρτη (ΕΤΑ), ώργανώθηκε τόσο καλά, που άπομύζησε έντελώς τον κοσμάκη και έφθασε όχι μόνον μέχρι σημείου να μην έχη ψωμί, αλλά ούτε τσιγάρα, ούτε και φύλλο καπνού άκόμη να μπορή να βρή.

Έφθασαν πολλοί που με χίλιους κόπους, εύρισκαν λίγα φύλλα καπνού να χρησιμοποιούν για τσιγαρόχαρτο παληόχαρτα ή φύλλα από καλαμπόκι. Μ' όλα αυτά, οι έαμίτες γενικά, αν και είχαν άποκόψει κάθε έπικοινωνία, περνούσαν θαυμάσια και εύρισκαν συνήθως τσιγάρα για τον εαυτόν τους, άγνωστο με πιά τρόπο.

Η τρομοκρατία έκανε τον πολύ κόσμο να μη γνωρίζη πως θα ξημέρωνε ή άλλη μέρα και όλοι άνησυχούσαν για την ζωήν τους, άφου είχαν άρχισει αί εκτελέσεις και από τους ρήτορες ή λέξεις «θάνατος», ήταν συνηθισμένο σύνθημα και άπειλή για κάθε έναν, που θα έκρίνετο άμεσα ή έμμεσα έχθρός του ΕΑΜ.

Παράδοξα πράγματα έλεγαν στις διάφορες συζητήσεις τους οι έαμίτες, όπως λ.χ. ότι «δεν βλέπεται και αν άκόμη ή Ελλάδα περιοριστή στην Πελοπόννησον» ή ότι «οί Βούλγαροι είναι φίλοι μας» κλπ. Έκτός από τα γνωστά συνθήματα του ΕΑΜ, στους λόγους άκούστηκαν πολλές φροές τόσες άνοησίες, που ο κόσμος παρά την τρομοκρατίαν κρυφογελούσε εις βάρος των ρητόρων.

Κάποτε στα Κρέσταινα, ο εκπρόσωπος των εργατών γής στο ΕΑΜ (που ουσιαστικώς δεν υπήρχαν, γιατί και οι φτωχότεροι, ήσαν μικροκτηματίες), έλεγε τα ακόλουθα: «Έγώ συναγωνιστές δεν έχω να είπώ πολλά, παρά μόνο, ότι έμεις οι εργάτες γής, είμαστε βασταγούρια (γαϊδούρια),

πού κουβαλάμε τὸν καρπὸ καὶ τρώμε τὸ ἄχυρο». Ὅλοι οἱ συναγωνιστὰι φώναξαν τότε «ζήτω» (στά γαιδούρια).

Ἐνα ἄλλο, ζητοῦσε τροφίμα γιὰ τὸ λαὸ (ἀπὸ ποῦ;) καὶ εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, τὴν ἐποχὴν ποὺ ἡ δραχμὴ ἔστω καὶ πληθωρικὴ ἔπαυσε σχεδὸν νὰ ἀποτελῇ ἀνταλλακτικὸ μέσο: «Συναγωνιστές, ὁ μπεκροκανάτας ὁ Ράλλης, μᾶς ξεγελᾷ μὲ τὸ κουρελόχαρτο ποὺ λέγεται δραχμὴ. Τέσσερα πεντάκις ἑκατομύρια παληοδραχμῆς ἔχει τυπώσει». Κάτω ἡ δραχμὴ! Ἄκουσθηκαν φωνές ἀπὸ τοὺς συναγωνιστὲς (πὺ κάτω ἀκόμη ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ εἶχε φθάσει;). Σὲ ἄλλη συγκέντρωση, ὁ ρήτορας ἔρριχνε μύδρους πρὸς ὄλους: «Ὁ Βασίλειος εἶναι προδότης, ἔλεγε, γιὰτὶ πρόδωσε τὸν ἀγῶνα, ὁ Μεταξᾶς προδότης, ὁ Παπάγος προδότης κ.ο.κ.

Ἐνα δεκαοχτάχρονο χαμίνο, χωριατόταϊδο ἐαμιτάκι, καλὰ μπολιασμένο μὲ τὰ συνθήματα τοῦ Ε.Α.Μ, ἦταν στὴ μέση τῆς συγκεντρώσεως γιὰ νὰ κίνη πλάκα. Στηριζόταν σὲ μιὰ γκλίτσα καὶ κάπνιζε τσιγάρο μὲ ἐφημερίδα, ποὺ πέταγε φλόγες σὲ κάθε τραθηξιά. Μὲ τὸ τσουλοῦφι κατεβασμένο, σχεδὸν στά μάτια, ξεφώνιζε κάθε τόσο μετὰ ἀπὸ κάθε φράσι τοῦ ρήτορα καὶ ἀνάλογα μὲ ὅσα ἄκουγε: «Θάνατος», «κάτω τὰ μεγάφωνα τοῦ Γκάμπελς», «θάνατος στὴν ἀντίδρασι», «κάτω οἱ φασίστες» καὶ ἄλλα. Σ' ἓνα σημεῖο ὁ ρήτορας, (ἴσως τὸν ἔλεγαν Καραμπάτσο), περνώντας ὄλους μὲ στεντορεία φωνή, γεννεές δεκατέσσερες, ἔφθασε στά Μεταξᾶ καὶ εἶπεν: «Τὸ ΟΧΙ δὲν τὸ εἶπε ὁ Μεταξᾶς. Ὁ Μεταξᾶς, εἶναι ὑπόλογος ἀπέναντι στοῦ λαοῦ».

— Θάνατος στοῦ Μεταξᾶ, φώναξε δυνατὰ τὸ χαμίνο, τραβώντας μιὰ γενναία ρουφηξιά ποὺ ἄναψε τὴν ἐφημερίδα τοῦ τσιγάρου του.

— Ὁχι! φώναξε ἐπιβλητικὰ ὁ ρήτορας ἀπὸ τὸ μπαλκόνι... εἶναι πεθαμένος!...

Τὰ σλαβικὰ τραγούδια, ἦταν τὰ ἀγαπημένα θούρια τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Λ.Α.Σ, ὅπως τὸ «Μαῦρα κοράκια μὲ νύχια γαμψά», ποὺ κατέληγε σ' ἓνα σημεῖο ὁ «ἦρωας μὲ τοὺς ἦρωες ὁ Δημητρώφ» καὶ εἶχε καὶ ἄλλες σάλτσες γιὰ τοὺς Τέλμαν, Ποπόφ κλπ.

Τὸν ἐθνικὸν ὕμνον ἀντικατέστησαν στὶς γιορτές, (ἀκόμη καὶ τὴν 25ην Μαρτίου), μὲ τὸ σλαβικὸ μοιρολόι «... αἰωνία ἡ μνήμη ἀδελφια σὲ σᾶς, στὸν τίμιο ποὺ πέσατε ἀγῶνα...» κλπ. καὶ γονάτιζαν ὅταν τὸ ἔλεγαν.

Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου, ἔγινε δικό τους κατόρθωμα 100% καὶ τραγούδι.

Ὁ Γοργοπόταμος στὴν Ἀλαμάννα
στέλνει περήφανος χαιρετισμὸ
Μιᾶς ἀνάστασης νέας χτυπᾷ ἡ καμπάνα
δίνει στά ἄπλα μας τὸν λυτρωμὸ.

Στᾶμε τὴν ἄτιμη τὴν ἄλυσσιδα
ποὺ μᾶς ἐσκλάβωσε φαρμακερά.

Θέλουμε ἐμεῖς ἐλεύθερη πατρίδα
καὶ πανανθρώπινη τὴ λευτεριά.

Ἡ καμπάνα καὶ ἡ Ἀνάστασι, ἔστω καὶ «νέα», ἔφθναν στὴν πανανθρώπινη λευτεριά, γιατί δὲν τοὺς ἀρκοῦσε τὸ ξεσκλάβωμα τῆς Ἑλλάδος. Εἶχαν πολὺ μακρὰ τὸ νοῦ τους, ἀλλὰ δὲν ξεχνοῦσαν καὶ τὸν δικόν τους Γοργοπόταμο, ποὺ τὸν ἀνακάτευαν καὶ μὲ λίγη Ἀλαμάννα, γιὰ νὰ τραβιέται εὐκόλα ἀπὸ τὸν ἀφελεῖ λαό, ἀφοῦ θύμιζε καὶ λίγο Ἀθανάσιο Διάκο, (πῶς θᾶτριζαν τὰ κόκκαλά του!).

Ἄλλα τραγούδια, εἶχαν δύο φάτσες, μιὰ γιὰ τὸν πολὺ κόσμο καὶ μιὰ γιὰ τὸν στενὸ οἰκογενειακὸ κύκλο τοῦ ΕΑΜ, ὅπως π.χ. τὸ ἀκόλουθο στίχ δύο του ἐκδόσεις:

Α'. ἔ κ δ ο σ ι ς

Ἡ γαλανὴ σημαία μας
Χρῶμα ἀγάτης καὶ ζωῆς
Πόσες φορὲς ἐσκέπασε
τοὺς ἥρωές μας κατὰ γῆς

Ψηλὰ κρατᾶτε Ἑλληνες
τὸ λάβαρο τὸ γαλανό.
Κι' ἂν πέσω θύμα προδοτῶν
Μ' αὐτὸ σκεπᾶστε με νεκρό.

Β'. ἔ κ δ ο σ ι ς

Ἡ κόκκινη σημαία μας
Χρῶμα ἀγάτης καὶ ζωῆς
Πόσες φορὲς ἐσκέπασε
τοὺς ἥρωές μας κατὰ γῆς.

Ψηλὰ κρατᾶτε σύντροφοι
τὸ λάβαρο τὸ ἐρυθρὸ
κι' ἂν πέσω θύμα φασιστῶν
Μ' αὐτὸ σκεπᾶστε με νεκρό.

Ἄλλα τραγούδια πάλι, ἦταν πολὺ «ἐκτελεστικά», ὅπως τὸ ἐπόμενο ποὺ ἦταν τονισμένο ἐπάνω στὸ τραγούδι «Μικρὴ Χωριατοπούλα» (LA CAMPANIOLO BELLA).

Ἦ λαϊκὴ δημοκρατία
εἶναι τὸ μόνο καθεστῶς,

πού θάρθη τώρα στήν Ἑλλάδα,
 γιατί τὸ θέλει ὁ λαός.
 Ἄς τὸ μάθη ὁ φασισμός
 καὶ ὁ κάθε ἀντιδραστικός,
 πῶς ἀφέντης στήν Ἑλλάδα, εἶναι ὁ λαός.

Ἄνδρες γυναῖκες ὅλοι
 Τραβᾶτε τὸ πιστόλι (σίε!)
 τὸ φασισμό χτυπᾶτε
 τὴν ἀντίδρασι βαρᾶτε
 γιὰ νὰ ζήση ἡ Ἑλλάς.

Τοὺς ἐφάγαμε παιδιά!!
 τοὺς ἐφάγαμε παιδιά
 τοὺς ἐφάγαμε παιδιά μὲ τὰ σωστά.

Παρ' ὅλα αὐτά καὶ ἄλλα πολλά, ὁ πληθυσμὸς ἀντιδρούσε στὴ διαβρωτικὴ προσπάθεια τοῦ ΕΑΜ καὶ στήν συντριπτικὴ πλειοψηφία του, παρέμεινε ἀκλόνητος στὰ ἐθνικὰ του ἰδεώδη, σὲ δλόκληρη τὴν ἐπαρχία Ὀλυμπίας, ὅπως καὶ στὶς γειτονικὲς περιοχές. Γνώριζαν ὅλοι τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεχαν, ἀλλὰ ὁ φόβος τοῦ θανάτου, τοὺς ἔκανε νὰ ἀγαποῦν μὲ περισσότερη δύναμη τὴν Πατρίδα καὶ νὰ πονοῦν διὰ τὴν διπλὴ σκλαβιά τῶν ντόπιων καὶ ξένων τυράννων.

Ἀντιδρούσε ὁ λαὸς στὰ Κρέσταινα καὶ σὲ δημόσιες ἀκόμη συζητήσεις, ἔδειχνε φανερὰ τὸ φρόνημά του καὶ ἄς βρισκόταν συνεχῶς κάτω ἀπὸ τὴν ἀρβύλλα τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἐπίσης ὅλοι οἱ μορφωμένοι (ὑπάλληλοι, ἐπιστήμονες κλπ.), στάθηκαν ψηλά. Τοὺς κάλεσαν μετὰ τὴν πρώτη ἐπικράτησι τοῦ ΕΑΜ, σὲ συγκέντρωσι σ' ἓνα σχολεῖο καὶ ἐπεδίωξαν νὰ τοὺς βάλουν ὅλους μαζὶ στὸ μαντοῖ τοῦ ΕΑΜ, μὲ τὴν ἀπειλή, ὅτι ὅποιος, δὲν ὀργανωθῆ, εἶναι προδότης καὶ θὰ ἔχη συνέπειες. Μίλησαν καθοδηγητὲς καὶ προσπάθησαν νὰ καταπολεμήσουν κάθε ἐνδοιασμό. Κάποιος ἀπὸ τοὺς μορφωμένους, τοὺς ἔδωσε περίπου αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, μὲ εὐστροφία φυσικά, μπροστὰ στὸ διαγραφόμενο ἄμεσο κίνδυνο γιὰ ὅλους: «Ὅλοι ἐπιθυμοῦν ν' ἀγωνισθοῦν γιὰ τὴν Πατρίδα, ἀλλὰ ἐρωτᾶται, τί εἶναι τὸ ΕΑΜ; Τὸ ΕΑΜ ἀπαντῶ, εἶπε ὁ ἴδιος, εἶναι ἓνα ἀπλὸ σύνθημα τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ καὶ χρησιμοποιεῖται κατὰ καιροῦς, ὡς μεταβατικὸ σκαλοπάτι ἀπὸ τὸ σημερινὸ καθεστῶς, στήν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Τὸ κομμουνιστικὸ δηλ. κόμμα, ὅταν θέλῃ νὰ ἐπικρατήσῃ κάπου, συχνὰ δίχνει τὸ χέρι εἰς τὰ θεωρούμενα συγγενῆ ἀριστερὰ κόμματα, διάφορα δηλ. σοσιαλιστικά καὶ ἄλλα συναφῆ, πού κατὰ βάθος τὰ μισεῖ θανάσιμα, γιατί πιστεύουν στὸν ἐξελικτικὸ σοσιαλισμό, μὲ σκοπὸ νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀφοῦ παραμερίσῃ τὸν

κύριο αντίπαλο, να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς του με τους συμμάχους του σοσιαλιστάς, συντριβόντας και αφανίζοντάς τους έντελως.

«Αυτό το συναίσθημα τὸ ἔρριξε ὁ Τρότσκι στὴ Γερμανία, τὶς παραμονὲς τῆς ἀνόδου τοῦ Χίτλερ στὴν ἐξουσία, ἀλλὰ ὁ Στάλιν ἀπάντησε μὲ τὸ σύνθημα τοῦ κομμουνισμοῦ, σὲ μιὰ καὶ μόνη χώρα. Γιατὶ δὲν ἀφίνετε κάθε Ἑλληνα ποὺ δὲν ἀνήκει στὴν ὀργάνωσί σας νὰ πολεμήσει τὸν ἐχθρό, ἀλλὰ τὸν καταδιώκετε; Νομίζετε ὅτι εἶναι κατάλληλη ἐποχὴ γιὰ πολεμικὴ δράσι καὶ σὲ περίοδο ποὺ οἱ Ρῶσοι σκοτώνονται στὸ Στάλινγκραντ. Τὰ ἐπιδοκιμάζει αὐτὰ ὁ ἴδιος ὁ Στάλιν, ἢ θέλει παντοῦ ἀγῶνα, γιὰ νὰ βοηθηθῆ νὰ σώσει καὶ αὐτὴ τὴν χώραν του ἀπὸ τοὺς Γερμανούς; Ἔχετε ὀδηγίους ἀπὸ τὴ Μόσχα, ἔτσι ποὺ ἐνεργεῖτε; Ἀσφαλῶς δὲν ἔχετε, γιατί ἂν εἴχατε, αὐτὸ σημαίνει δικαίωσι τῆς Γερμανικῆς προπαγάνδας, ποὺ ἰσχυρίζεται, ὅτι μεταξὺ τῶν συμμάχων, ὑπάρχει διένεξις καὶ ὅτι εἰκονικὰ διαλύθηκε ἡ 3η διεθνῆς (δυστυχῶς αὐτό, ἀπεδείχθη ἀλήθεια). Αὐτὰ ὅμως, εἶναι ἀπαράδεκτα, γιατί μεταξὺ συμμάχων ὑπάρχει εἰλικρίνεια καὶ οἱ Ρῶσοι μόνον ἀγῶνα ἐπιθυμοῦν. Ποῦ βαδίζετε λοιπόν; Ἀφοῦ καὶ ὁ Στάλιν θὰ σᾶς ἐδίκαζε γιὰ τὶς ἐνεργεῖές σας, γιὰ τὶς ὁποῖες εἰσθε ὑπόλογοι ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, (φυσικὰ δὲν μποροῦσαν νὰ φανερώσουν, ὅτι εἴχαν ὀδηγίους, ἂν ὄχι ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ Μόσχα, πάντως ἀπὸ δεύτερο χέρι).

«Ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὐτοδιάθεσιν τῶν λαῶν, προσέθεσεν, οἱ Βούλγαροι πῆγαν στὶς βόρειες ἐπαρχίαι μας, ἔδιωξαν τὸν Ἑλληνικὸ πληθυσμὸ, ἔφεραν δικούς των καὶ θέλουν δημοψήφισμα, γιὰ νὰ ἰδοῦνε ποὺ ἀνήκουν αὐτὲς οἱ ἐπαρχίαι. Τὸ ἀποδεχόμεθα, ἀλλὰ θὰ πᾶμε καὶ μεῖς στὴν Βουλγαρίαν, θὰ διώξωμε ὅλους τοὺς Βουλγάρους, δὲν θ' ἀφήσωμε οὔτε ἀρσενικὴ γάτα, θὰ ἐγκαταστήσωμε Ἑλληνες καὶ θὰ ζητήσωμε δημοψήφισμα, γιὰ νὰ ἐξακριβωθῆ σὲ ποίους ἀνήκει ἡ Βουλγαρία. Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνη καὶ ὅποιος τὸ ἀρνεῖται δὲν εἶναι τίμιος».

Αὐτὰ περίπου ἐλέχθησαν καὶ πολλὰ ἄλλα σχετικὰ. Κατόπιν ἐκλήθησαν ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ γραφοῦν στὸν Ε.Α.Μ νὰ μείνουν.

Ἄποτέλεσμα ἦταν, ὅτι δὲν ἔμεινε ὀπολύτως κανεὶς.

Οἱ ἐκτελέσεις καὶ ἡ τρομοκρατία, συνεχίσθησαν γιὰ πολὺ καιρὸ, ἀλλὰ ὁ κόσμος διατήρησε τὸ ἐθνικὸ φρόνημά του.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθη περίπτωσι.

Μιὰ φτωχὴ καὶ εὐμορφη χωριατοπούλα ἀπὸ τὴ Γαστούνη, παρασύρθηκε ἀπὸ κάποιον ἀσυνείδητο καὶ πῆρε τὸν κακὸ δρόμο. Ἐπειδὴ δὲν στεκόταν στὸν τόπο τῆς, βρέθηκε ταχύτατα κοινὴ γυναίκα, σ' ἓνα δωμάτιο τοῦ μοναδικοῦ ξενοδοχείου τῶν Κρεσταινῶν. Οἱ συναγωνιστές, πῆγαιναν καὶ τὴν ἀνάγκαζαν νὰ τοὺς διασκεδάξῃ, ὁπότε μιὰ νύχτα, συνελήφθησαν 25 πρόκριτοι Κρεστεναῖοι, μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι συνομοτοῦσαν μαζί μὲ τὴν φτωχὴ ἀμαρτωλὴ ποὺ δὲν τὴν γνώριζαν οὔτε στὴν ὄψι, γιὰ νὰ φέρουν δῆθεν τὰ τάγματα ἀσφαλείας ἀπὸ τὸν Πύργο. Τοὺς τράβηξαν γιὰ

τὸ βουνό, ὅπου τοὺς βασάνισαν. Εὐτυχῶς γι' αὐτοὺς γλύτωσαν τὴν ἐκτέλεσιν.

Λέν τὴν γλύτωσε ὁμως ἡ κοπέλλα, ποὺ τὴν παρουσίασαν, ὅτι αὐτὴ ἔκανε τὴν καταγγελίαν καὶ ὠμολόγησε τὴν ἐνοχὴν της. Ἄφου τὴν ἐβίασαν ὁμαδικά, τὴν κατέσφαξαν γιὰ νὰ μὴ ὑπάρχη ἡ ἀπόδειξις τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς ἀτιμίας των.

Στὶς ἐκτελέσεις μὲ μαχαῖρι, χρησιμοποιήθηκε καὶ κάποιος, ποὺ εἶχε κακὸ τέλος, ὅπως ἄξιζε, ὀνόματι «Καλαμάτας», ποὺ ἔμενε στὰ Κοτροτσέικα (κοντὰ στὸ χωριὸ Γκρέκα Ὀλυμπίας).

Γιὰ τὸν «Καλαμάτα», διεδίδετο ἐπίμονα, ὅτι εἶχε κάνει 140 ἐκτελέσεις μὲ μαχαῖρι. Ἰδιαιτέρα ἀνεφέρετο ἡ περίπτωσι κάποιου καλοῦ καὶ ἄμοιρου παιδιοῦ 18-20 χρονῶν, γιοῦ ἀνωτέρου ἀξιοματικοῦ, ἀπὸ τὴν Πάτρα, τοῦ νεαροῦ Φίλιου, ὅπως διαδόθηκε τὸ ἐπώνυμόν του. Τὸ παιδί αὐτό, κρατιόταν ὄμηρος στὴν περιοχὴ Διάσελλα — Παπάδου — Ὀλυμπίας καὶ ἔμενε ἀρκετὸ καιρὸ μὲ τὸν «Καλαμάτα» γιὰ φρουρό του. Ξεθάρρεψε τὸ δύστυχο καὶ ἔφθασε νὰ τὸν θεωρῇ φίλον του, ὅταν μιὰ μέρα ὁ Καλαμάτας, προσποιήθηκε, ὅτι πονοῦσε πολὺ στὸ στομάχι καὶ γόγγυζε. Τὸ παιδί τοῦ πρότεινε νὰ τρῆξῃ νὰ τοῦ φέρῃ ἓνα ζεστό ἀπὸ τὸ πλησιέστερο σπίτι.

-- Ὅχι, τοῦ εἶπε ὁ Καλαμάτας, μόνο ξεσφριξέ μου τὰ κορδόνια τῶν παπουτσιῶν, ποὺ μὲ στενεύουν γιὰ ν' ἀνακουφιστῶ.

Ἔσκυψε τὸ παιδί γιὰ νὰ ξεσφύξῃ τὰ κορδόνια καὶ δέχθηκε μαχαιριές στὸ σῆροκο, σφάχτηκε δηλ. σὰν ἀρνί.

Καὶ ἄλλες πολλὲς ἐκτελέσεις ἔγιναν, μόνον δὲ ἀπλῆ ἔνδειξι, ἀποτελοῦν αὐτὲς ποὺ ἀνεφέρθησαν.

Τέτοια λ.χ. εἶναι τοῦ προέδρου Πλατιάνης Γ. Σταυροπούλου, ποὺ χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ κανένα, τὸν πῆραν νύκτα ἀπὸ τὸ σπίτι του, τὸν ἐξετέλεσαν καὶ τὸν ἔθαιψαν πρόχειρα κοντὰ στὸ χωριὸ Γκρέκα. Μοναδικὸ του φταιξιμο, ἦταν ὅτι τὸν ἐκτιμοῦσε ὁ κόσμος.

Συνεδρίασαν ἐπίσης ἀνταρτοδικεῖα καὶ ἔγιναν ἐκτελέσεις δῆθεν προδοτῶν.

Ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθέρωσης πλησίαζε. Οἱ ἐλπίδες τοῦ κοσμάκη γιὰ τὴ σύντομη ἀπελευθέρωσι μεγάλωναν. Ὅσο ὁμως, πλησίαζε ἡ ἀπελευθέρωσι, τόσο χειρότερο καὶ σκληρότερο γινόταν τὸ ΕΑΜ. Ὁ ἐχθρὸς κατέρρεε καὶ οἱ πρῶτοι σύμμαχοι κομμάντος βγήκαν κοντὰ στὸ Κατάκολο. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ κηρύχθηκε γενικὴ ἐπιστράτευσις τοῦ ΕΑΜ. Γιὰ ποιὸ σκοπὸ διερωτώταν ὁ κόσμος, ἀφου οἱ ἐχθροὶ φεύγουν;

Φάνηκαν ὁμως, οἱ σκοποὶ τοῦ ΕΑΜ, στὴν περιοχὴ αὐτὴ, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ Δεκεμβριανὸ κίνημα

Ἄπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Σεπτεμβρίου 1944, ἔξαλλοι ἐαμίτες φώναζαν μὲ ὄλη τὴν δύναμί τους, ὅτι πρέπει νὰ κατέβῃ ὁ λαός, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ὅλοι ἀνεξαιρέτως, νὰ λευτερώσουμε τὸν Πύργο, ἀπὸ τοὺς προδότες ταγματасφαλίτες. Ὅλοι νὰ πάρουν ὅτι ἔχουν μαχαίρια σερο-

πάνια, δικράνια, τσεκούρια και πηρούνια ακόμη, ὅτι μποροῦν γιὰ νὰ σκοτώσουν τοὺς προδότες. Στὰς 6—7 Σεπτεμβρίου 1944, ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς διανυκτέρευσε ἀναγκαστικὰ στὴν ὄχθη τοῦ Ἄλφειοῦ, περιμένοντας νὰ μπῆ στὸν Πύργο.

Ἔχαν ἀναγκαστικὰ κατεβάσει ἀπὸ τὰ μακρυνὰ χωριὰ γέρους, νέους, γυναῖκες, παιδιά. Προφανῶς σκοπὸς, ἦταν νὰ μπῆ ὅλος ὁ λαὸς ὁμαδικὰ στὸν Πύργο, γιὰ νὰ βροῦν εὐκαιρία νὰ κάμουν πολὺ μεγάλες καταστροφές.

Ἐπειδὴ, ὅμως, ἐβράδυναν νὰ τὸν καταλάβουν, ἡ εἴσοδος δὲν ἦταν ἀτόπη (πολλοὶ κουράστηκαν καὶ ἔφυγαν) καὶ δὲν ἔγινε ὅπως ἤθελαν, χωρὶς, αὐτὸ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ κάνουν τίς γνωστὲς σφαγὲς καὶ καταστροφές στὶς 8—9 Σεπτεμβρίου 1944.

Κατὰ τὰ γεγονότα αὐτά, οἱ ἥρωϊκοὶ ἔλασιτες, κατηφόρησαν πρὸς Γαργαλιάνους, Μελιγαλᾶ κλπ., ὅπου διέπραξαν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους συναδέλφους των, τὰ γνωστὰ κακουργήματα.

Δὲν εἶναι εἰκόλο νὰ γραφοῦν ὅσα ἔγιναν σὲ διάστημα μιᾶς τριετίας στὴν περιφέρειαν αὐτὴν, ποὺ κυριολεκτικῶς μαρτύρησε κρατῶντας ὑψηλὰ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα καὶ ποὺ ἀγωνίστηκε γιὰ νὰ δημιουργήσῃ πραγματικὴ ἐθνικὴ ἀντίστασι.

Εἶναι ὅμως, ἀδύνατο, νὰ μὴ ἀναφερθῇ ὡς τελικὸ ἐπιστέγασμα τῆς πατριωτικῆς διαγωγῆς τῶν κατοίκων της, κατὰ τὴν κατοχὴ, ἡ ἔξοχη διαγωγή ποὺ ἔδειξαν πρὸς τοὺς ὁμήρους τοῦ ΕΑΜ.

Ὅταν, μετὰ τὴ συμφωνία τῆς Βάρκιζας, ὠρίστηκε προσωρινὴ ὀροθετικὴ γραμμὴ ὁ Ἄλφειός, τὸ ΕΑΜ μάζεψε τοὺς ὁμήρους ἀπὸ διάφορα μέρη καὶ τοὺς προώθησε πέραν τοῦ Ἄλφειοῦ εἰς Κρέσταινα, ὅπου στεγάσθηκαν στὸ γυμνάσιο, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς μεταφέρῃ πρὸς τὰ ὄρεινά. Οἱ Κρεστεναῖοι, ἀψηφῶντας κάθε ἀπειλὴ ἀμέσου ἐκτελέσεως, ξεχύθηκαν σάν ἕνας ἄνθρωπος καὶ ἄδειασαν τὰ σπίτια τους, γιὰ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς ὁμήρους. Κρέατα, ψωμιὰ, τυριά, κρασιά καὶ πολλὰ ἄλλα γέμισαν τὸ γυμνάσιο. Ἀκόμη καὶ ὀλόκληρα ψητὰ ἄρνια προσέφεραν στοὺς ὁμήρους.

Ἐὐτυχῶς τὰ γεγονότα ἐξελίχθησαν ραγδαῖα καὶ οἱ ὄμηροι γλύτωσαν, γιὰ νὰ θυμοῦνται σὲ ὅλη τὴ ζωὴ τους καὶ νὰ τὸ λέγουν, πόσο ἔξοχη ἦταν ἡ διαγωγή τῶν καλῶν αὐτῶν Ἑλλήνων. Γενικώτερα τὴν ἴδια ἐθνοπρεπῆ διαγωγή ἔδειξαν ὄχι μόνον οἱ κάτοικοι τῆς περιφέρειας Κρεσταινῶν, ἀλλὰ σὲ μεγίστη πλειοψηφία ὁ πληθυσμὸς ὀλόκληρος τῆς Ὀλυμπίας καὶ τῶν γειτονικῶν περιοχῶν, ποὺ ἐπέδειξε μὲ χίλιους τρόπους τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν Πατρίδα, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐθνικῆς δοκιμασίας».

11.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ Ε.Σ. ΚΩΣΤΑ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Κωνσταντῖνος Π. Χρονόπουλος, ἀπὸ τὸ χωρίον

Λαντζουνάτου τῆς Τριφυλίας, γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 1958 ἔτος, ἔκθεσίν του:

Τὸ 1942, τὸν Μάϊον μῆνα, ἐπῆγα εἰς τὴν ὀμάδα τοῦ τότε ἀνθυπολοχαγοῦ Ἰωάννου Ντάβου, ὁ ὁποῖος εὐρισκόταν εἰς τὸ στρατηγεῖον Πλατανίων.

Μὲ μία ὀμάδα ἐκινήθηκαμεν εἰς τὸ στρατηγεῖον δέκα ἡμέρες, ὁποῖος ὁ σκοπὸς μας, ἦταν μόνον καὶ μόνον διὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ὡς εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὸν παππούλη μου, ὅτι οἱ προσπαπούληδες μας, ἐπολεμοῦσαν ἐπὶ 400 χρόνια μὲ τὸν Τοῦρκον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Πρὸς δέ, εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα μου, ὅτι ὁ προσπαπούλης μου ἐπολέμησεν μὲ τὸν Παπαφλέσαν εἰς τὸ Μανιάκι καὶ ἔπεσεν ἡρωϊκῶς μαχόμενος, τοῦ ποίου τὸ ὄνομά του εὐρίσκεται εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Μανιακίου. Κατόπιν ἀπὸ δέκα ἡμέρες, πού σᾶς ἀναφέρω, ἀναχωρήσαμε τὴν νύκτα, ἐπήγαμε εἰς τὸ Μπιζό, ἐκαθήσαμε μία ἡμέρα, ἀπὸ ἐκεῖ φύγαμε ἐπήγαμε ἀναμεσῶς Λιαβολίτσι καὶ Μέλπεια.

Ἐκεῖ μᾶς ἐπεσκέφθη ἓνας ταγματάρχης τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ ὁ ἐφιμέριος τοῦ Διαβολιτσίου Παπᾶ - Σπῦρος.

Λιότι τὸ μέρος ἦταν ἀκατάλληλο, ἐφύγαμε καὶ ἐπήγαμε ἐπάνω ἀπὸ τὴν Μέλπεια, ὅπου ἐκαθήσαμε ἐπὶ ἓνα μῆνα.

Ἐκεῖ εἶχαμε κάθε τόσο ἐπιδρομὲς Γερμανῶν. Ὡς τηλέφωνον τότε, εἶχαμε τοὺς συνδέσμους. Εἰδοποιούμεθα: «Δύναμις Γερμανῶν κατευθύνεται πρὸς τὸ τάδε σημεῖον, λάβατε κατάλληλα μέτρα ἀμέσως». Κατόπιν διαταγῆς τοῦ καπετάνιου μας, ἀμέσως καθένας ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἄνδρες του καὶ εἰς τὸ βουνό. Καὶ αὐτοὶ οἱ Γερμανοί, ἤξεραν ὅτι ἐμέναμε ἐκεῖ, δὲν τολμοῦσαν ποτὲ νὰ μᾶς χτυπήσουν παρὰ ἐπέστρεφαν πάλιν εἰς τὴν βάσιν τους. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀναχωρήσαμεν διὰ τὸ Κακαλέτρι. Ἀπὸ ἐκεῖ φύγαμε καὶ ἐπήγαμεν εἰς τὸ Στάσιμον. Ἀπὸ τὸ Στάσιμον ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ Στρατηγεῖον. Ἐκεῖ ἐπληροφορηθήκαμεν ὅτι ἐπιάστηκε ὁ λοχαγὸς Γεώργιος Καραχάλιος τοῦ Στρατηγεῖου μαζί μὲ τὸν ταγ)ρχην Στρατίκην. Ὡς ἐπληροφορήθηκα, ὁ Καραχάλιος τραβήξε τὸ πιστόλι. Τοῦ εἶπε ὁ Στρατίκης: Θὰ μὲ σκοτώσης Καραχάλιο; Ὁχι, σὲ καλῶ εἰς μονομαχίαν, ἀπήντησεν ὁ Καραχάλιος. Τὴν ἐπομένην τὸ βράδυ ἐπήγαμε εἰς τὸ Σουλιμέικο καὶ ἀντικαταστήσαμε τὸν ἀνθ)γὸν Καφίρη μὲ τὴν ὀμάδα του καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἀποστολὴν του.

Τὴν μεθεπομένην ἐπῆγα εἰς τοῦ Σουλιμᾶ μὲ τὸν Παναγιώτη Ντάγκα ἐκ Σουλιμᾶ καὶ μὲ τὸν Γεώργιον Ἀγγελόπουλον ἐκ Κορώνης, σὲ ἓνα μνημόσυνον ἑνὸς Παπαδοπούλου ἀντάρτου Ε.Σ. ὁ ὁποῖος ἐσκοτώθη κατὰ λάθος ἀπὸ ἓνα συνάδελφόν του, ἐπήγαμε νὰ συνοδεύσουμε τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὰ Πλατάνια.

Ὅταν ἀναχωρήσαμε ἀπὸ τοῦ Σουλιμᾶ πρὸς τὰ Πλατάνια, εἰς τὸ δρόμο ἐπέσαμε σὲ μιὰ ἐνέδρα τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἑταμεινώνδα Κατσάμπουλα.

Ἀφοῦ πέσαμε εἰς τὴν ἐνέδραν μᾶς φώναξαν.

Σταματήσαμε καὶ ρώτησε ὁ ἀνθ)γὸς Κατσάμπουλας:

--- Πιοῦ πηγαίετε; Τοῦ εἶπαμε, μᾶς ἄφησε ἐλεύθερους καὶ πήγαμε εἰς τὸν προορισμόν μας.

Ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν ομάδα εὐρήκαμε τοὺς ἄνδρες ὄλους μὲ τὰ ὄπλα τους. Τί τρέχει; ρωτήσαμε. Μᾶς εἶπαν ὅτι ὁ Ἄντωνόπουλος πῆγε νὰ ἀφοπλίση τὸν Θεοχαρόπουλον καὶ ἀφώπλισαν καὶ τὸν Καφίρην.

Τὸ βράδυ αὐτὸ εἶχαμε ρίψιν ὄπλων. Τὴν ἐπομένην ρώτησα τὸν Χρηστον Ρέμπτελον τὸν χωροζα. Τί συμβαίνει; Δὲν εἶναι τίποτε μοῦ εἶπε. Θὰ πᾶς κάτω, θὰ συναντήσης τὸν Θεόδωρο Γαρατζῶτη καὶ Κώστα Ρουμπέα, νὰ ῥθῆτε σὲ μιὰ ομάδα μὲ ὄσους μπορέσετε.

Κατέβηκα εἰς τοῦ Ντάρα, συνήτησα τὸν Γαρατζῶτη, μοῦ εἶπε: Νὰ πᾶς νὰ συναντήσης τὸν Κώστα Ρουμπέα. Τὸ βράδυ διότι νύχτωσα ἀνέβηκα εἰς τὴν Λεντεκάδα, εἰς τὸν Νίκο Λυμπερόπουλον. Τὴν ἐπομένην ἔμαθα τὰ γεγονότα καὶ ἀνεχώρησα διὰ Κοπανάκι. Ἡδῶρα ἓνα σύνδεσμο πού εἶχαμε ἀπὸ Σουλμᾶ. Τί συμβαίνει; τὸν ρώτησα. Ἐχτυπήθηκαν οἱ δυὸ ομάδες, μοῦ εἶπε. Κατόπιν εἰδοποίησα τὸν Κώστα Ρουμπέα νὰ καθῆσθαι ἴσυχος».

12. ΕΚΘΕΣΙΣ ΝΟΜΟΚΤΗΝΙΑΤΡΟΥ ΠΑΝΟΥ ΠΟΛΛΑΛΗ

Ὁ νομοκτηνίατρος Μεσσηνίας κατὰ τὴν κατοχὴν, σύνδεσμος τοῦ Ε.Σ., Πᾶνος Πολλάλης γράφει τὰ ἑξῆς σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 29 Φεβρουαρίου 1944 ἔκθεσίν του:

«... Μεταξύ, δέ, τῶν ἀξιωματικῶν συνεργατῶν μου, ἀναφέρω τοὺς συντ)ρχας κ.κ. Παπαδόγκωναν καὶ Πέπαν, τοὺς ταγματάρχας κ.κ. Ἰωάν. Χριστόφιλον (ἐπίλαρχον), Σωτ. Βασιλόπουλον καὶ Παναγ. Γεωργανᾶν καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν συντ)ρχην κ. Ἄθαν. Γιαννακόπουλον, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἔπεισα ν' ἀνέλθῃ εἰς Δυρράχιον, μετ' ἀπόφασιν τῆς ομάδος ἀξιωματικῶν Τριφυλίας, πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἀρχηγίας τῶν ἐθνικιστικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων. Τοῦτο δὲ ἔγινε μὲ ἀγνάς ἐθνικὰς προθέσεις καὶ ὄλοι οἱ συμβάλλοντες εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς ἀρχηγίας τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου ἀξιωματικοῦ, εἴμεθα ἄσχετοι καὶ ἀνεύθυνοι πρὸς τὰς μετέπειτα πράξεις αὐτοῦ.

Εἰς Τριφυλίαν συνειργάσθην μὲ τὸν ἀντισ)ρχην κ. Π. Παπαδόπουλον, τοὺς λοχαγοὺς κ.κ. Γ. Καραχάλιον καὶ Ν. Πανουσάκην, τοὺς ὑπολ)γοὺς κ.κ. Παπαδόπουλον, Μαυροειδῆν, Νικολακόπουλον καὶ πολλοὺς ἄλλους, Συνέβαλλον δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Γ. Καραχάλιου ἐθνικοῦ ἀνταρτικοῦ συγκροτήματος τῆς Τριφυλίας - Ὀλυμπίας καὶ ὅταν ἠτοιμάζετο καὶ ἕτερον συγκροτήμα, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ τεθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ λοχαγοῦ κ. Ν. Πανουσάκη, ἐγὼ μὲν, ὁ κύριος μοχλὸς τῆς κινήσεως, συνελήφθην, ὡς προανέφερα, ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ δραπετεύσας κατέφυγα εἰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Πανουσάκης καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοί, διωχθέντες

ἀπὸ τὰ ὄργανα τοῦ Ε.Α.Μ—Ε.Λ.Α.Σ, διέφθειραν σχεδὸν ὅλοι πρὸς τὴν ἰδίαν μὲ ἐμὲ κατεύθυνσιν.

Τὴν ἐπομένην τῆς ἐπανόδου μου εἰς Καλάμας (12 Σεπτεμβρίου 1943), ἤρχισα νὰ προμηθεύωμαι ὅπλα καὶ πυρομαχικὰ παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ ἐντὸς 4 ἡμερῶν, κατώρθωσα νὰ παραδώσω εἰς τὸν ὑπολοχαγὸν κ. Π. Λαδᾶν, κατελθόντα ἐπὶ τούτῳ ἐκ Δυρραχίου, 150 ὅπλα, 10 αὐτόματα ὅπλα «στάγερ», 25 μεγάλα κιβώτια φυσίγγια, 14 κιβώτια φάρμακα διὰ κτήνη καὶ ἀνθρώπους, 500 χειροβομβίδες καὶ 25 πιστόλια, ἵνα μεταφερθοῦν εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας Δυρραχίου μετὰ 26 Ἰταλῶν ἀξιοκῶν καὶ στρατιωτῶν. Τὸ πολεμικὸν τοῦτο ὕλικὸν εἰσῆχθη εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐν πλήρει ἡμέρᾳ καὶ ἐξήχθη μετὰ τετράωρον, ὑπὸ μυρίους κινδύνους, μετεφέρθη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν μου κλινικὴν καὶ ἐκεῖθεν ἐφορτώθη διὰ Δυρράχιον, ἐνῶ οἱ πράκτορες καὶ στρατιῶται τῶν Γερμανῶν διέτρεχον τὰς ὁδοὺς τῶν Καλαμῶν.

Τὴν 20ῆν Σεπτεμβρίου 1943 (ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐξετάσεως ποιμνίων εἰς τὰς Κοινότητας Πετραλώνων — Σκληροῦ — Ἀμπελιῶνος καὶ Ἀγ. Σώστη (Ὀλυμπίας) ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. 13240 διαταγὴ τῆς Νομαρχίας Μεσσηνίας), ἀνῆλθον διὰ Μεγαλοπόλεως καὶ Ἀνδριτσαίνης εἰς τὰ βουνὰ τῆς ὄρεινῆς Ὀλυμπίας, ἤτοι εἰς Βουνούκαν τῆς Μίνθης, καὶ παρεμείνα ἐπὶ 24ωρον μετὰ τῶν Ἀγγλῶν ταγ)ρχου κ. Ρίντ καὶ κ. Πῆτερ ὑπολ)γοῦ (21 καὶ 22) μεθ' ὧν ἐρροῦθμισα ὠρισμένα ζητήματα ἀφορῶντα ἐθνικὰς ἀνταρτικὰς ὁμάδας καὶ προητοίμασα συνάντησιν τοῦ πρώτου μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Γόρτυνος - Μεγαλοπόλεως κ. Περοκαίου Τζαβάρρα καὶ τοῦ συντ)ρχου κ. Γεωργαντᾶ, δι' ἐθνικοὺς σκοποὺς, διακινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν μου κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὡς δύνανται νὰ μαρτυρήσουν οἱ ἀνωτέρω καὶ οἱ κ.κ. Ἰωάν. Μπούτης, πρῶην βουλευτῆς, καὶ Ἄνδρ. Ἀνδριόπουλος ἰατρός, ἀμφότεροι κάτοικοι Ἀνδριτσαίνης.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γερμανοὶ πληροφορηθέντες, παρὰ καταδοτῶν τὴν εἰσαγωγὴν καὶ φυγάδουσιν τῶν προαναφερθέντων πολεμικῶν ὕλικῶν, ἐνήργησαν ἔρευναν, εἰς τε τὸ γραφεῖον, τὴν κλινικὴν καὶ τὴν οἰκίαν μου τὴν 29ην καὶ 30ην Σεπτεμβρίου, ἀλλ' ἄνευ, εὐτυχῶς ἀποτελέσματος. Μ' ἐξήτησαν δὲ ἐπιμόνωσ. Ἐναγκάσθην τότε νὰ φυγοδικήσω καὶ τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1943 νὰ λάβω τὴν ἄγουσαν, διὰ Κοπανακίου, πρὸς τὴν ὄρεινὴν Τριφυλίαν καὶ Ὀλυμπίαν, ἵνα ἐξετάσω τὰ ποίμνια Κακαλετρίου — Νέδας — Πέτρας καὶ Στασίμου, ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. 13240)17.9.1943 ἐντολὴ Νομαρχίας Μεσσηνίας. Καὶ ταυτοχρόνως ἵνα συναντηθῶ μὲ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἐθνικιστικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων, τῶν ἀξιοκῶν Μαυροειδῆ, Κανελλοπούλου κλπ. καὶ μεριμνήσω διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ συντονισμόν τῆς δρασέως των κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ τῆς ἀντιδράσεώς των κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ, χωρὶς ν' ἀνακοινώσω εἰς οὐδένα ἀπολύτως, τὸν τελευταῖον τοῦτον σκοπὸν μου. Συνελήφθην ὁμως εἰς Βασιλικόν, ὡς ἀντιδραστικὸς καὶ διὰ δῆθεν ἐπιχειρηθεῖσαν προδοσίαν, παρὰ τῶν ὁργανώσεων κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀρχηγείου Ε.Λ.Α.Σ καὶ ὠδη-

γήθην ἐκ Βασιλικῶν πεζῆ εἰς Αὐλῶνα τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας. Εἰς Αὐλῶνα, ἔνθα θεωροῦμαι ὁμοθυμῶς ἀπὸ μακροῦ φίλος καὶ εὐεργέτης ὄλων τῶν κατοίκων, ἀντελήφθην ἅμα τῇ ἀφίξει μου, ὅτι ὑπῆρχε δυσπιστία, τρομοκρατία καὶ φόβος. Οἱ πλείστοι τῶν χωρικῶν μὲ ἀπέφευγαν καὶ ἠνόησα ὅτι ὅλα αὐτὰ προήρχοντο ἐκ τῆς τρομοκρατίας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Πολλοὶ μάλιστα χωρικοὶ ἔσπευσαν, μέσῳ τρίτων, νὰ δικαιολογήσουν τὴν τοιαύτην στάσιν των, ὀφειλομένην εἰς τὸν φόβον τοῦ ξυλοδαρμοῦ, τοῦ ὄπλου καὶ τῆς μαχαίρας τῶν δῆθεν ἐλευθερωτῶν (ἀλλὰ τυράννων εἰς τὴν πραγματικότητα), τῶν προσποιουμένων τὸν Ἑλληνα ἀντάρτην, ἐκτελούντων ὅμως πιστῶς τὰς ἐντολὰς καὶ ἐπιθυμίας τῆς Μόσχας καὶ τῆς Σόφιας. Ἐν ταύτῳ δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἀγρίων ἐνστίκτων τὰς βουλήσεις, διὰ καθαρῶς προσωπικοῦς λόγους. Οὕτω ἐπέισθην ἀμέσως ὅτι εἶχα πέσει εἰς χεῖρας κακοποιῶν καὶ ἀγρίων τῆς ζούγκλας, μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντων μὲ τὰς ἐθνικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὴν ἐπομένην 4.10.43 ἐστάλην εἰς τὴν πυροβολορχίαν τοῦ Κ. Μπάμπλη, εἰς θέσιν «Ντάρντεσι», καὶ τὴν 5.10.43, δεθεῖς ἐπὶ πολυβόλων, ἐδάρην ἀνηλεῶς δι' ὄζόδων τεμαχίων πρίνου, ἐπὶ τῶν πελμάτων τῶν ποδῶν ἐπὶ δῖωρον, ὑπὸ τεσσάρων ἀνταρτῶν τῆς πολυβολορχίας, κατ' ἐντολὴν τοῦ πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ τοῦ 9Α Συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ Ἀνδρέα Ἀντωναραπούλου, χωρὶς σοβαρὰν ἐξέτασιν ἢ διαδικασίαν.

Κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην δοκιμασίαν, εἷς ἀντάρτης ὀνόματι Βαγγέλης, ἀπεπειράθη τρὶς νὰ μὲ φονεύσῃ διὰ τοῦ περιστρόφου του, ἄπερ ἐστήριξεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μου κροτάφου, ἀλλ' ἠμποδίσθη παρ' ἄλλων, οἵτινες, γελῶντες ὡς κτήνη, ἔλεγον: «ἄφησε τὴ σφαῖρα καπετάνιε γιὰ τὸ τέλος — ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτὸς τῆς μπουρζουαζίας καὶ προδότης τοῦ ἀγῶνα μας ἀντέχει ἀκόμα καὶ πρέπει νὰ δοκιμάσουμε καλὰ τὴν ἀντοχὴ τῶν χειρῶν μας». Ἡ φρικαλεότης αὕτη προεκάλει ἀγαλλίασιν εἰς αὐτούς, ἢ δὲ ἀνδρική στοικιότης μου τοὺς ἐξηρέθιζεν ὅπως τὸ κόκκινο πανὶ τοὺς μαινομένους ταύρους.

Οὕτω τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν μου, ἀπὸ τοῦ ἀστραγάλου καὶ κάτω μετεβλήθησαν εἰς μίαν ἄμορφον μᾶζαν αἰμάσσουσιν καὶ λίαν ὀδυνηρὰν, αἱ δὲ γοεραὶ μου κραυγαὶ συνετάραξαν τὴν ὑπαιθρον καὶ τὰ κλαριά, ἀλλ' ἐξηγρίωσαν ἐναντίον μου ἔτι περισσότερον τοὺς δημίους μου καὶ τοὺς παρισταμένους πολυβολητὰς - καπεταναίους, ἐνῶ συνεκλόνησαν τοὺς παρισταμένους θεατὰς ὡς κατηγορουμένους Ἰωάν. Παπαδόπουλον, ἰατρὸν ἐκ Κοπαναζίου, Πολύθιον Σαραντόπουλον ἐξ Αὐλῶνος καὶ ἄλλους πολλοὺς κρατουμένους Ἑλληνας καὶ Ἰταλοὺς.

Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ἐπρόκειτο ν' ἀρχίσῃ ἡ σφυροκόπησις τῶν κνημῶν μου, τοῦ λοιποῦ σώματός μου μέχρι τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἡ θραῦσις ὀστέων καὶ ἀρθρώσεών μου. Τελικῶς δὲ νὰ γίνῃ ἡ θανάτωσις μου. Χάρις ὅμως εἰς ἓνα ἀνδρικὸν καὶ ἔντιμον χειρισμὸν μου τῶν ἀξέστων καὶ βαρβάρων καπεταναίων, παρὰ τοὺς δυνατοὺς πόνους καὶ ὀδύνας ἃς ὑπέφερον καὶ τὴν ἐπέμβασις τοῦ φίλου καὶ παλαιοῦ συμπολεμιστοῦ ἀντ)ρχου τοῦ Πυροβολικοῦ κ. Παν.

Παπαδοπούλου, αναλαβόντος κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην καθήκοντα στρατιωτικοῦ ὑπευθύνου τοῦ ΕΛΑΣ, διέφυγον προσωρινῶς τὸν τέλειον ἀνασκολοπισμὸν καὶ τὸν θάνατον. Τὰς θραδυνὰς ὥρας μετεφέρθη, ὑποβασταζόμενος ὑπὸ δύο ἀνταρτῶν, ἐντὸς προβατοστασίου, ἔνθα κατ' ἔτος διενήργουν ἄλλοτε χιλιάδας ἐμβολιασμῶν ἐπὶ αἰγοπροβάτων, καὶ κατεκλήθη ἐπὶ βραχίονες διαπέδου, ἔνθα παρέμεινε μέχρι τὸ ἑσπέρας τῆς 9ης Ὀκτωβρίου.

Κατὰ τὰς πέντε ταύτας ἡμέρας ἐξηρχόμην τῆς καλύθης συρόμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διὰ σωματικὰς μου ἀνάγκας δις ἢ τρις τῆς ἡμέρας καὶ νυχθημερὸν ἤκουον τοὺς ἄνδρας τῆς πολυβολαρχίας νὰ τραγουδοῦν, ὡς μαινόμενοι ταῦροι τὰ τραγούδια τοῦ Βόλγα, τὸν ὕμνον τῆς τρίτης Διεθνοῦς τοῦ Γίγαντος Δημητρώφ καὶ νὰ λέγουν πότε θὰ φθάσουν εἰς Καλάμας διὰ νὰ σφάξουν τὸν Καρέλια καὶ ἄλλους τοὺς μπουρζουάδες. Ποτὲ ὅμως δὲν ἠπείλουν τοὺς κατακτητάς.

Χάρις εἰς τὸν Ἄριστ. Βουδούρη, ἓνα παιδί ὀργανωμένο εἰς τὸ ΕΑΜ, ἀλλὰ μὲ ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ παλαιό μου καλὸ φίλο, ἀπέκτησα παντόφλες ἀπὸ ὕφασμα καὶ μὲ ἄφθονο βαμβάκι εἰς τὸ πέλμα καὶ μὲ τὴν αὐτοθεραπείαν μου, ἄρχισα νὰ συνέρχωμαι σιγὰ - σιγὰ. Ὑποδήματα ἦτο ἀδύνατον νὰ χρησιμοποιήσω καὶ ἡ θεραπεία διὰ φαρμάκων ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς. Μόνον διὰ τῆς ὑδροθεραπείας, ἦν ἐφήρμοσα κρυφά, κάτω ἀπὸ τὰ κλινοσκεπάσματα, ἐσώθην.

Τὴν 9ην Ὀκτωβρίου τὸ ἑσπέρας μετεφέρθη, τῇ προσωπικῇ ἐγγυήσει τῶν ἀδελφῶν Κωνστ. (ιατροῦ) καὶ Περικλῆ Σταυροπούλων, πρὸς τὸν ἀντισυνταγματάρχην Παπαδόπουλον, διὰ σημειώματος, ἐπὶ ἡμίονου εἰς τὸν ἐν τῷ χωρίῳ Αἰλῶνος οἶκον αὐτῶν, συνοδευθεὶς ὑπὸ ἑνὸς ἀντάρτου τοῦ ΕΛΑΣ ὀνόματι Δήμου καὶ τοῦ φίλου μου καὶ συγγενοῦς τῶν προανεφερθέντων ἀδελφῶν, Ἀριστείδη Βουδούρη. Διενεκτήρευσά εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σταυροπούλου, ἔνθα ἔτυχον περιποιήσεων καὶ εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον ἐκοιμήθη καὶ ὁ ἀντάρτης Δῆμος πάνοπλος.

Τὴν 10ην Ὀκτωβρίου, ἐνῶ ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἔμενα εἰς τὸ σπίτι τῶν φίλων μου, ὁ Δῆμος ἐξεληθὼν τῆς οἰκίας καὶ ἐπανελθὼν, μοὶ ἀνεκοίνωσεν διαταγὴν ἀναχωρήσεως. Μετεκινεῖτο τὰ ἀντάρτικο πρὸς τὸ χωρίον Περιβόλια τῆς Ὀλυμπίας, διὰ τὸν φόβον τῶν Γερμανῶν. Τὴν 9ην π.μ. ὥραν ἐφορτάθη εἰς τὸν ἡμίονον τοῦ φίλου Ἀριστείδη Βουδούρη καὶ μαζί του τῇ συνοδείᾳ πάντοτε τοῦ Δήμου, ἀνεχωρήσαμεν διὰ Περιβόλια, ἔνθα ἐφθάσαμεν τὴν 1ην μ.μ. ὥραν. Ἐκεῖ μὲ ἐκατέβασαν, ὡς ἀνάπηρον εἰς τὸν πρὸ τῆς βρύσης τοῦ σχολείου πλάτανον καὶ ἐκάθησα εἰς μίαν πέτραν. Οἱ χωρικοὶ γνώριμοι καὶ πολλὰκις εὐρογετηθέντες, μ' ἔβλεπαν μὲ στενοχώρια καὶ τρόμον, 2 ἢ 3 ἐπιχείρησαν νὰ μὲ χαιρετήσουν καὶ νὰ μὲ πλησιάσουν, ἀλλ' οἱ κακοποιήσαντές με εἰς Ντάρντεσι ἀντάρτες, ἀπηγόρευαν τοῦτο μὲ θηριώδεις κραυγὰς. Ἐμείνα ἐκεῖ ἐπὶ δίωρον μετ' ἄλλων κρατουμένων καὶ Γερμανῶν αἰχμαλώτων (1 Γερμανοῦ, 2 Αὐστριακῶν καὶ 3 Πολωνῶν) καὶ τῶν ἀνταρ-

τῶν, διὰ τὰ ἐτοιμασθῆ τὸ συσσίτιον. Κατὰ τὰς 4 μ.μ. μετεφέρθη καὶ εἰς ἓνα παλαιόσπιτο - κρατητήριον, μετὰ τινων κρατουμένων, ἐν οἷς καὶ ὁ Πολύβιος Σαραντόπουλος ἐξ Αἰλῶνος, Ἑλλήνων, Ἰταλῶν καὶ τῶν προαναφερθέντων Γερμανῶν αἰχμαλώτων.

Ὁ ἀγαπητός μου Ἀριστ. Βουδούρης, πιστεύων εἰς τὴν ἀξίαν καὶ τὰ Ἑλληνικώτατα φρονήματά μου, ὄχι μόνον ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ διαφόρους ἀποστολάς μου, ἀλλὰ καὶ εἰς τινὰ εὐπόληπτα πρόσωπα τῶν Περιβολίων, συνέστησε, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δι' Αἰλῶνα νὰ μὲ περιποιηθοῦν. Τὰς βραδυνὰς ὥρας, διάφοροι κάτοικοι μου ἔστειλαν κουβέρτες καὶ ὁ δικηγόρος Δημ. Παπαδόπουλος, υἱὸς τοῦ ἱερέως Περιβολίων, ἐπιχείρησε διὰ δευτέραν φοράν νὰ μὲ ἰδῆ, ἀλλ' ἠμποδίσθη σκαιῶς, ὡς καὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν πλάτανον παρὰ τῶν ἀνταρτῶν.

Εἰς Περιβόλια (Γάρδιτσαν), παρέμεινα τὴν 10, 11, 12 καὶ 13 Ὀκτωβρίου εἰς τὴν διάθεσιν πλέον τοῦ στρατηγείου τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν 11 καὶ 13 ὑπεβλήθη εἰς κατ' ἀντιπαράστασιν ἐξετάσεις μετὰ τοῦ κατηγοροῦ μου Β. Ἀντωνοπούλου καὶ ἄλλων παρὰ τῶν ἀνταρτῶν Ν. Γκότση (δικηγόρου), Γ. Παπαδοπούλου (καπετάνιου ἀέργου) καὶ Ν. Τασοπούλου (διδασκάλου), ὄλων κομμουνιστῶν. Κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας, καθ' ἃς μετὰ σθένους καὶ ἀποφασιστικότητος ἀντέκρουσα τὰς κατηγορίας, ἀπεδείχθη τὸ ἀβάσμιον αὐτῶν τῆς ἐσχάτης προδοσίας κλπ. καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς 13ης ὁ Ν. Γκότσης, ἐνώπιον τοῦ Γιαννάκου Μπούτη (πρώην βουλευτοῦ Ὀλυμπίας), μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι εἶμαι ἀθῶος. Ἐπὶ πλέον μοῦ ἐζήτησε συγνώμην ἐκ μέρους τοῦ στρατηγείου διὰ τὴν κακοποίησιν καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι θὰ ἐξεύρη μεταγωγικὸν νὰ φύγω διὰ Καλάμας, ὡς ἐλεύθερος. Εἶχα συνηθίσει ὅμως εἰς τὰ ψεῦδη τοῦ συγκροτήματος καὶ δὲν ἐπίστευα τίποτε.

Τὴν 14ην Ὀκτωβρίου, τὸ ἀντάρτικο μετεκινήθη καὶ πάλιν πρὸς Αἰλῶνα καὶ ἀνεχώρησα ἐπὶ ἡμιόνου πρὸς τὰ ἐκεῖ. Τὰ ἥρωϊκά ὅμως παιδιὰ τῆς Κρήτης, ἔχοντα ἐθνικιστικὴν ὁμάδα, πού εἶχαν γίνεи οἱ φρουροί μου εἰς Περιβόλια μοῦ παρέσχον ἀδελφικὴν συνδρομήν, πεισθέντα περὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἀδικίας, ἣτις μοι προσεγίνετο καὶ μὲ συνώδευσαν ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς Αἰλῶνα, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν προσεβλήθη ὑπὸ ἐλινοσίας.

Εἰς Αἰλῶνα ἔφθασα πυρέσσων τὴν 2αν μ.μ. καὶ οἱ χωρικοὶ δὲν ἐτόλμησαν νὰ μὲ πλησιάσουν ἐκ φόβου, πλὴν ἐνός, ὁ ὁποῖος μοῦ προσέφερε τσίπουρο. Μετὰ ἡμίωρον ἐνεκλείσθη εἰς τὸ κρατητήριον, μεθ' ὄλων τῶν λοιπῶν κρατουμένων καὶ αἰχμαλώτων.

Τὴν 14, 15, 16 καὶ 17 Ὀκτωβρίου, παρέμεινα εἰς τὸ κρατητήριον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον παρήλασαν ὄλαι αἱ μαχητικαὶ ὁμάδες τῶν τῆς δῆμων Αἰλῶνος, Ἀετοῦ καὶ Δωρίου καὶ ὑπέστην τὰ σκώματα καὶ χλευασμοὺς τῶν νεοελλήνων τῆς Σόφιας καὶ Μόσχας, μεθ' ὄλων τῶν κρατουμένων.

Εὐτυχῶς δι' ἐμὲ ὅμως, τὴν 17ην προσεβλήθη ὑπὸ δξείας ἐλινοσίας. Ἐκάλεσα τὸν ἱατρὸν τοῦ ἐρυθροῦ συγκροτήματος, ὅστις ἦτο πολὺ γνωστός μου καὶ εἶχον πολλάκις ἐξυπηρετήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἦλθεν. Εὐτυχῶς εὐρίσκον-

το ἐκεῖ οἱ φίλοι ἰατροὶ κ.κ. Σταυρόπουλος, ἔλθων ἐκ Σιδηροκάστρου δι' ἐμὲ καὶ Πιπιλῆς ἐκ Ζούρτσης, οἵτινες μ' ἐπεσκέφθησαν καὶ μοὶ παρέσχον τὴν ἐπιστημονικὴν των συνδρομὴν, ἐνῶ οἱ φρουροὶ μου οὔτε νερὸ δὲν ἤξιώθησαν νὰ μοῦ δώσουν. Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ καλὸς μου φίλος Ἀριστ. Βουδούρης, παρέσχε τὴν προσωπικὴν του ἐγγύησιν καὶ διὰ σημειώματος τῶν καπετανέων, μετεφέρθη εἰς τὴν οἰκίαν Σταυροπούλου, ἔνθα ἔτυχον πολλῶν περιορισέων καὶ ἠδυνήθην ν' ἀσχοληθῶ μὲ τὴν διὰ λουτρῶν θεραπείαν τῶν ποδῶν μου, ἀλλὰ διετέλουν πάντοτε ὑπὸ κράτησιν. Ἀνέμενον δὲ καθ' ἑκάστην τὴν ἄδειαν ἀναχωρήσεως, ἄλλ' εἰς μάτην. Τὸ περίφημον ἀρχηγεῖον ἐκώφευεν καὶ ἐψεύδετο κατὰ τὸ γνωστὸν σύστημα τοῦ συγκροτήματος, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ὀχλήσεις τοῦ ἡμετέρου Δημ. Πολλάλη, ὄργανωμένου εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΑΜ.

Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου, ὁ συνταγματάρχης κ. Π. Παπαδόπουλος, προσεκλήθη παρὰ τοῦ φιλοξενούντος με Π. Σταυροπούλου καὶ συνεφάγομεν. Ἐκεῖ ἔμαθα ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ φύγω διὰ Καλάμας, ἀλλὰ διὰ Δυρράχιον, ὅπου μ' ἐζήτησε δῆθεν ὁ ὑπεύθυνος τῆς νοτιοανατολικῆς Πελοποννήσου Ἰωάννης Φράγκος. Εἰς μάτην ὅμως ἐπερίμενα ἐν τῇ κλίνῃ τοῦ κ. Σταυροπούλου τὴν ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεως.

Τὸ ἑσπέρας τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου, κατώρθωσεν ὁ ἡμέτερος Δημήτριος Πολλάλης, νὰ λάβῃ τὸ πρὸς Δυρράχιον ἔγγραφο, μετὰ πολλὰς παραστάσεις καὶ διαπληκτισμούς, ἀπὸ τὸ περίφημον ἀρχηγεῖον. Τοῦ ἐδηλώθη δὲ παρὰ τοῦ Ν. Γκότση, ἀνακριτοῦ, ὅτι τυτικῶς θὰ διηρχόμην ἐκ Δυρραχίου, ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐπίστευα, διότι ἐγνώριζα ὅτι τὰ ψεῦδη τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, εἶναι ἀσύστολα καὶ συνεχῆ.

Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου, ἐφόρεσα παλαιὰ μεγάλα ὑποδήματα διὰ πρῶτην φορὰν ἀπὸ τῆς κακοποιήσεώς μου καὶ περὶ ὥραν 6ην π.μ. ἀνεχώρησα διὰ Δώριον ἐπὶ τοῦ ἡμίονου τοῦ φίλου Ἀριστ. Βουδούρη, συνοδευόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἐνὸς ἀνάρτου καὶ τοῦ Δημ. Πολλάλη. Ἐκεῖθεν εἰς Κόκλα, Βασιλικόν, Καλλιρόην, Ζευγολατιόν, Σανδάνι, Μερώπην καὶ Σιάμου, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν μαχητῶν τῶν ὁργανώσεων ἀπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα.

Εἰς Βασιλικόν παρέλαβον καὶ τὴν βαλίτσαν μὲ τὰ κτηνιατρικὰ μου ἐργαλεῖα κλπ. ἦν μοῦ εἶχε κρατήσῃ ἡ ὁργάνωσις ΕΑΜ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεώς μου (δηλ. τὴν 3ην Ὀκτωβρίου).

Εἰς Σιάμου διενυκτέρευσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου καὶ συμπολεμιστοῦ, κατὰ τὸν ἑλληνοαλβανικὸν πόλεμον, κ. Ἰωάννου Σταυροπούλου, τῆ ἐγκρίσει τῆς ὁργανώσεως καὶ τὴν ἐπομένην ἀνεχώρησα ἐπὶ ἡμίονου τοῦ ἰδίου μετὰ τοῦ Μίμη καὶ τῆ συνοδεία ἐνὸς ἀνάρτου δι' Ἄκοβον, ὅπου εἶχε μεταφερθῆ τὸ 9ον σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, συνεπεία τῶν αἱματηρῶν γεγονότων μετὰ τῶν ὁμάδων τῶν ἐθνικιστῶν Βρεττάκου — Καραχάλιου.

Εἰς Ἄκοβον, ἔφθασα τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς 1ης Νοεμβρίου καὶ ἀμέσως ἐνεκλείσθη εἰς τὸ κρατητήριον, ἔνθα ἀρκούντως διεσταύρωσα τὰς φθεῖρας τῆς Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας μὲ τὰς νέας τῆς περιοχῆς, ἀνταλ-

λάξας ταύτας με ἄλλους τοὺς ἐκεῖ κρατουμένους Ἕλληνας καὶ Ἱταλοὺς.

Τὴν ἐπομένην, ἐπεκοινώνησα μετὰ τῶν 1) Ἰωάννου Παναγιωτοπούλου, δικηγόρου, πολιτικοῦ καθοδηγητοῦ τοῦ 9ου συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, καὶ ἀναπληρωτοῦ τοῦ Ἰωάννου Φράγκου, 2) Ν. Καρατσαφέρη, ἀντισυνταγματάρχου καὶ στρατιωτικοῦ ὑπευθύνου τοῦ 9ου συντάγματος, 3) Κ. Κανελλοπούλου, ὑπολοχαγοῦ καὶ καπετάνιου τοῦ συντάγματος, 4) Β. Κανελλοπούλου καὶ 5) Ἠλία Κατριβάνου, δικηγόρων — ἀνακριτῶν, ἀπάντων κομμουνιστῶν, πλὴν τοῦ Καρατσαφέρη καὶ Κατριβάνου. Παρ' αὐτῶν ἔμαθα, ὅτι ἐστάλην ἐκ τοῦ 9ου συντάγματος, ἵνα δικασθῶ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, ἀλλὰ χωρὶς στοιχεῖα: Ἀνέγνωσα τὴν δικογραφίαν καὶ διεπίστωσα α) ὅτι οἱ ἐν Τριφυλία δολοφόνοι, ἐξηκολούθουν τὸ τροπάριον τῶν ψευδολογιῶν καὶ β) ὅτι κάποιος πολιτικὸς ὑπεύθυνος Ἄντ. Μπαταριάς, εἷς ἐκ τῶν τεσσάρων δημίων μου τῆς Αὐλῶνος, εἶχε τὴν 18ην Ὀκτωβρίου, καταθέσει ἀναφορὰν εἰς τὸ 9Α σύνταγμα, ἐν ἧ ἔλεγεν ὅτι εἶμαι πράκτωρ τῆς INTELLIGENCE SERVICE, ὅτι συνειργάσθην μετὰ τῶν ἐθνικιστικῶν ἀξιωματικῶν, διὰ τὴν δημιουργίαν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων καὶ ἐξόντωσιν τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι ἐκπροσωπῶ τὴν ΕΚΚΑ καὶ ὅτι τέτοιοι ἀντίπαλοι πρέπει νὰ πεθαίνουν καὶ ὄχι νὰ ζοῦν, ἐξήτει δὲ τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσίν μου. Τότε κατὰλαβα τοὺς ἐλιγμοὺς τῶν ἐχιδνῶν τῆς Αὐλῶνος καὶ τὰς ἀδιαντρώπους ψευδολογίας των.

Παρεκάλεσα τοὺς ἀνωτέρω νὰ ἐπιστευθῇ ὁ τερματισμὸς τῆς ὑποθέσεώς μου καθ' οἰονδήποτε τρόπον. Ἔλαβον ὑποσχέσεις, ἀλλ' οἱ ψευδολογίες καὶ ἐκεῖ διήρκεσαν μέχρι τῆς 23ης Νοεμβρίου, ὅποτε ἐδέησε νὰ εἰσαχθῶ εἰς δίκην.

Ἔμεινα φυλακισμένος εἰς ὕγρον καὶ ἀνήλιον ὑπόγειον κρατητήριον τὴν 1, 2 3 καὶ 4 Νοεμβρίου, ὅποτε παρεχώρησα τὴν θέσιν μου εἰς τριακοντάδα ἐκ τῶν μεταφερθέντων ἐκεῖ ἀνταρτῶν τοῦ ἐθνικιστοῦ ἀξιωματικοῦ Τηλεμάχου Βρετιάκου καὶ μετεφέρθην εἰς τὸ ἀνώγειον τῆς ἰδίας οἰκίας, μετὰ τοῦ φίλου μου ἐθνικιστοῦ Ἀριστοδήμου Τσορώνη, κρατουμένου ἀπὸ τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1943, διὰ τοὺς ἰδίους λόγους.

Τὴν 8ην Νοεμβρίου, ἔφεραν εἰς τὸ ἴδιον διαμέρισμα καὶ τὸν ταγματάρχην Χρ. Καραχάλιον, φέροντα τραῦμα διαμπερὲς εἰς τὴν δεξιὰν κνήμην καὶ διέμεινα μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Τσορώνη μέχρι τῆς 15ης Νοεμβρίου τὸ ἑσπέρας, ὅποτε διετάχθη ἡ μετακίνησις πρὸς Νεοχώριον καὶ Μάνεσι, ὑπὸ ραγδαϊοτάτην βροχὴν, λόγῳ ἐμφανίσεως Γερμανῶν εἰς τὸ χωρίον Καμάρια. Οἱ ἰθύνοντες δὲν διέθεσαν δι' ἐμὲ μεταγωγικόν. Μὲ ὑπεχρέωσαν νὰ περιπατήσω μὲ τραυματισμένα καὶ πάσχοντα πόδια, ἀπὸ Ἄκοβον εἰς Δυρράχιον — Νεοχώριον καὶ Μάνεσι ἀπὸ 10 μ.μ. ὥρας μέχρι τῆς 5.30 πρωϊνῆς τῆς ἐπομένης, ὑπὸ βροχὴν, χωρὶς μέσον προφυλάξεως καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος (τοῦ ρεύματος Νεοχωρίου) καὶ ἐπὶ δυσβάτων δρομίσκων.

Κατάκοποι ἐφθάσαμε τὴν 4.30 π.μ. ὥραν τῆς 16ης Νοεμβρίου, μετὰ τοῦ Ἀριστ. Τσορώνη εἰς Νεοχώριον, μόλις συρῶμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους,

(διότι και αὐτὸς εἶχε ἀνάλογον μὲ ἐμὲ δοκιμασίαν), κἀθιδροὶ και τελείως βρεγμένοι. Μόλις ἀρχίσασμε νὰ στεγνώνουμε τὶς κάλτσες και τὰ ὑποδήματά μας εἰς τὸ φιλόξενον σπῖτι τοῦ κ. Κάτσου, διετάχθημεν ὑπὸ τῆς ὀργανώσεως και δύο ἀνταρτῶν ν' ἀναχωρήσωμεν πάραυτα διὰ μικρὰν τοποθεσίαν Μάνεσι, πρὸς συνάντησιν τῶν ἀνταρτῶν, ἔνθα και ἐφθάσαμε τὴν 5.30 τῆς 16ης Νοεμβρίου, ἐνεκλείσθημεν δὲ μετ' ἄλλων κρατουμένων, κυρίως στρατιωτικῶν, εἰς ἕνα καλύβι - κρατητήριον. Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, μετεφέρθημεν ὅλοι εἰς Νεοχώριον, ἔνθα ἐνεκλείσθησαν εἰς κρατητήριον ὅλοι, πλην ἐμοῦ και τοῦ Τσορώνη, οἵτινες ἐγκαταστάθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως Σπαράγγη, χάρις εἰς τὸν πολιτικὸν καθοδηγητὴν μιᾶς ὁμάδος Ἰωάννη Κότσιραν, δικηγόρον και κουμπᾶρον μου, μεθ' οὗ συνητητήθημεν τυχαίως κατὰ τὴν μετακίνησιν και ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρχιφύλαξ τῆς φρουρᾶς μας. Χάρις δὲ εἰς αὐτόν, μὲ τὸν ὁποῖον μακρὰ μὲ συνδέει φιλία και δεσμὸς και ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τ' ἀγὰ και ἑλληνικώτατα αἰσθηματά μου, κατωρθώθη νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ταχύτερα ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεώς μου.

Τὴν 18ην Νοεμβρίου, ἐπιστρέψασμεν ὅλοι εἰς Ἀκοβον και ἐνεκλείσθημεν εἰς τὸ κρατητήριόν μας.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, θεωρῶ ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ γράψω ὀλίγας λέξεις διὰ τὸν ταγματάρχην Καραχάλιον, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας και τῆς τιμῆς του, ἦν οἱ ἐρυνθοὶ ἐβεβήλωσαν κατὰ τὸν πλέον ἀνάνδρον και βάρβαρον τρόπον.

Ὁ Καραχάλιος, ἐπιτελικὸς ἀξιοματικὸς και ἕνας ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, ἦτο ἄνθρωπος ἀνωτέρας πνευματικῆς και ψυχικῆς μορφώσεως, μὲ θαυμαστὴν κρίσιν και χαρακτηῖρα ὑπέροχον, μὲ θάρρος ἀπαράμιλλον, γλῶσσαν εἰλικρινεστάτην και ψυχὴν Ἑλληνικωτάτην.

Τὸν ὑπέροχον τοῦτον Ἑλληνα πατριώτην κατηγοροῦσαν οἱ ἀναρχικοὶ ὡς προδότην και ἀτυχῶς τὸν κατέσφαξαν βραδύτερον, καθ' ὁδόν, ἀγρίως και ἀνάνδρως, τραυματίαν ὄντα.

Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἐξανίσταται διὰ τὴν βαρβαρότητα ταύτην και διαμαρτυρόμενος διὰ τε τὴν συκοφαντικὴν ὕβριν, ἦν προσῆψαν οἱ πράκτορες τῆς Σόφιας εἰς τὸ μέγα και ἡρωϊκὸν τοῦτο τέκνον τῆς Ἑλληνικῆς μας Πατρίδος και τὴν πλέον ἡ βάρβαρον σφαγὴν ἐνὸς τραυματίου ἀναφω- νῶ μὲ ὄλην τὴν δύναμίν μου, ὅτι ὁ Καραχάλιος ἐδολοφονήθη ἀνάνδρως, τραυματίας ὢν, διότι ὑπῆρξε μεγάλος Ἕλλην και ἔπεσεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος. Τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἔχουν ὑποχρέωσιν ν' ἀποκαταστήσουν τὴν βεβηλωθεῖσαν μνήμην και τιμὴν του, κατὰ τὸν πλέον πανηγυρικὸν τρόπον.

Καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τῆς κρατήσεώς μου, τόσον ἐν Τριφυλίᾳ — Ὀλυμπία, ὅσον και ἐν Ἀκόβῳ — Νεοχωρίῳ, ὑπεβλήθην εἰς ἀπειρίαν ἐξευτελισμῶν παρὰ τῶν ὀργάνων τοῦ ΕΛΑΣ, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ἐθνικιστικῆς παρατάξεως, συνεπῶς προδότης τοῦ ἀγῶνα του, και τοσαύτη ἐδείχθη

αύστηρότης, ὥστε καὶ στενοὶ μου συγγενεῖς ἐδίσταζον νὰ μὲ πλησιάσουν ἢ νὰ μοῦ παράσχουν καὶ τὴν παραμικρὰν συνδρομήν.

Καθ' ὄλην τὴν εἰς τὸ 9ον σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ παραμονὴν μου (1—25 Νοεμβρίου), ἐλάχιστα ἤκουσα νὰ καταφέρονται κατὰ τῶν κατακτητῶν τ' ἀνταρτικὰ στίφη, ὡς καὶ εἰς τὸ 9Α σύνταγμα. Ὅλοι τραγουδοῦσαν τὰ τραγούδια τοῦ Βόλγα, τῆς 1' Διεθνοῦς καὶ τοῦ Δημητρώφ, τοῦ γίγαντος τῶν περὶ σφαγῆς τῶν Ἑλλήνων προδοτῶν καὶ ἀντιδραστῶν. Κατ' αὐτούς, ὅλοι οἱ ἀντιφρονοῦντες μὲ τὴν κομμουνιστικὴν κλίκαν Ἕλληνες, ἦσαν καὶ τινες προδοταὶ ὄχι τῆς Ἑλλάδος (Θεὸς φυλάξει!! αὐτὴ δὲν ὑπῆρχε πουθενὰ μέσα τους!), ἀλλὰ τοῦ ἀγῶνα καὶ τῆς ὀργάνωσός των. Ἐμείνα δὲ μὲ τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ δὲν ἐπιθυμοῦσαν παρὰ τὸν ὄλεθρον τῆς Πατρίδος καὶ αὐτὸν ἀτηργάζοντο νυχθημερόν.

Τὴν 22αν Νοεμβρίου τὸ ἑσπέρας, μὲ εἰδοποίησαν, ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ συνήρχετο τὸ ἀνταρτοδικεῖον εἰς ἔκτακτον συνεδρίαν πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεώς μου. Κατάλαβα ὅτι τοῦτο ὀφείλετο εἰς ἐνεργείας τοῦ Ἰωάννου Κότσιρα καὶ τὴν ἐπομένην 23ην Νοεμβρίου, κατέλαβα τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας Ἀκόθου.

Κατὰ τὸ κατηγορητήριον τοῦ λαϊκοῦ ἐπιτρόπου, κατηγορήθη ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, διότι 1) ἐνήργησα καὶ εἰργάσθην διὰ τὴν συγκρότησιν καὶ ὀργάνωσιν ἐθνικιστικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, 2) ἐξώπλισα ἐθνικιστὰς, 3) ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐθνικιστικῆς κινήσεως καὶ συνεργάτης τῶν Περωτῆ καὶ Παπαδόγκωνα (ἐθνικιστῶν), ἐδημιούργησα ἐν τῷ νομῷ Μεσσηνίας ἐθνικιστικὰς ὀργανώσεις, ἐξοπλίσας κατὰ μέγα μέρος αὐτάς, 4) ἐβοήθησα τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν Περωτῶν, 5) εἰσήγαγον τὴν ΕΚΚΑ εἰς Μεσσηνίαν, 6) εἶμαι πράκτωρ τῆς INTELIGENCE SERVICE ἐν Μεσσηνίᾳ, 7) ἐργάζομαι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν, 8) εἶμαι ἀντιδραστὴς τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ 9) παρεκίνησα θῆθεν κάποιον Ἀντωνόπουλον νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰδόσιν ἀνθρώπων ὀργανωμένων εἰς τοὺς Γερμανοὺς, ὡς ἀντιδρουμένων εἰς τὰς ἐθνικιστικὰς μου προσπάθειάς.

Μετὰ θάρρους καὶ ἀποφασιστικότητος ἀντέκρουσα τὰς κατηγορίας ταύτας, χωρὶς ν' ἀρηθῶ τὰς ἐχούσας σχέσιν μὲ τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑλλάδος, τόνισας ὅτι ἔδει νὰ ἐργασθῶ ὡς Ἕλλην πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης Πατρίδος μου, χωρὶς νὰ σκεφθῶ ποτὲ νὰ βλάψω Ἕλληνας. Ἐν συνεχείᾳ ἀνέπτυξα τὰ ἀείποτε δημοκρατικὰ μου αἰσθήματα καὶ τὰς προσφερθείσας πρὸς τοὺς ἀγρότας κυρίως ὑπηρεσίας μου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας, ἐπικαλεσθεὶς τὴν μαρτυρίαν τῶν χιλιάδων εὐεργετηθέντων.

Τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ἅτινα εἶχον συγκεντρωθῆ πρὸς παρακολούθησιν τῆς δίκης, μὲ παταγώδη χειροκρατήματα καὶ οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς, ἐζήτησαν τὴν ἀθώωσιν τοῦ εὐεργέτου των καὶ παρέσθραν εἰς τοῦτο καὶ τὰς μάζας τῶν παρισταμένων ἀνταρτῶν, οἵτινες ὁμοίως ἐκραύγαζον, ὅτι εἶμαι ἀθῶος. Ἀθῶος, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κατηγορητηρίου, οἱ ἴδιοι ἐφώναζαν δυνατὰ, θάνατος — θάνατος εἰς τὸν προδότην.

Πρὸ τῆς λαϊκῆς κατακραυγῆς, τὸ ἀνταρτοδικεῖον ἠναγκάσθη νὰ μὲ ἀθώωση διὰ τὴν κατηγορίαν τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἀλλὰ πρὸς δικαιολογίαν τῆς διμήνου κρατήσεώς μου, κάλυψιν τῶν μεσαιωνικῶν βανδαλισμῶν τῶν κανιβάλλων τοῦ 9Α συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, (σφαγείου ἀρμόζει περισσότερο) καὶ ἐξουθένωσίν μου, διότι συνειργάσθην μὲ τὴν ἀντιδραστικὴν δι' αὐτοὺς μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν, τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα καὶ ὡς ἀντιδραστικόν, μὲ ἐξώρισαν μέχρι τέλους τοῦ πολέμου εἰς Θουρίαν, 8 χιλιόμετρα ἔξωθι τῶν Καλαμῶν, μὲ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι συνειργάσθην μὲ τὰς ἀντιδραστικὰς ὁργανώσεις καὶ ὅτι ἠνέχθην μερικῶς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν χωρικῶν, ὑπὸ τῶν Ἴταλῶν στρατιωτῶν, κατὰ τὴν γενομένην τὸ 1942 ταξινόμησιν κτηνῶν, παρ' ὅλον ὅτι ἀνεγνώρισεν ὅτι προσέφερα μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν λαόν, διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν κτηνῶν του.

Ἀντιδραστικὸς τοῦ ΕΑΜ, ὑπῆρξα καὶ εἶμαι, διότι εἶμαι Ἕλλην, ἀλλὰ ζήτημα ἐπιτάξεως δὲν προέκυψεν οὔτε κατὰ τὴν διαδικασίαν, οὔτε πρὸ, οὔτε μετ' αὐτήν. Συνεπῶς ἐπενοήθη κατὰ τὴν διάσκεψιν τοῦ ἀνταρτοδικείου πρὸς κάλυψιν τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος καὶ τῆς νέας ἐξοντωτικῆς ἐνεργείας τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον μου. Διότι καὶ ἐὰν τοῦτο ἦτο ἀληθές, πῶς ἠδυνάμην ν' ἀντιδράσω θετικῶς ἐγὼ ὄλοσχερῶς ἐναντίον μερικῶν ἀτασθαλιῶν τῶν Ἴταλῶν στρατιωτῶν;

Τὴν 25ην Νοεμβρίου, ἐγκατέλειψα τὸ Ἄκοβον καὶ κατῆλθον εἰς Θουρίαν, ἔνθα καὶ ἐτέθην ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ὁργανώσεως ΕΑΜ, ἀλλὰ συντηρούμενος δαπάναις μου. Ἐκεῖ ἐγνώρισα νέους ἐξευτελισμοὺς ἀπὸ τὰ ἀνήλικα καὶ τοὺς μαχητικὸς τῆς ὁργανώσεως, οἵτινες μὲ παρηκολούθουν εἰς κάθε μου βῆμα.

13.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ Ε.Σ. ΘΕΟΔ. ΑΔΑΜΑΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀνάρτης τοῦ Ε.Σ. Θεόδωρος Ἀδαμόπουλος, ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ἐκθέτει τὰ ἑξῆς, σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1958 ἔτους ἐκθεσίαν του:

«Τὸ στρατηγεῖον τοῦ Ε.Σ. ἦτο στὸ «Βουνὶ» Πλατανίων.

Οἱ ἀξιοματικοὶ ἀνέπτυσσον εἰς τὰς θεωρίας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. μόνον τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ Ἱταλογερμανοῦς.

Οἱ κομμουνισταὶ ἀνέπτυσσον μόνον, πῶς θὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ.

Δυστυχῶς εἰς τὶς ἐθνικὰς ὁμάδες, ἦταν καὶ κομμουνισταί... Τοῦτο ἀνεφέρθη εἰς τοὺς ἀξιοματικούς, οἵτινες ὁμως, ἀδιαφόρησαν, μὴ ἐκτιμήσαντες τὰς ἀναφορὰς τῶν ἀνταρτῶν... Ἦτο πασίγνωστον, ὅτι ἀνεμένετο ἢ ἐπίθεσις τῶν κομμουνιστῶν κατὰ τῶν ὁμάδων τοῦ Ε. Σ. καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἀπὸ τὴν 3—4ην Αὐγούστου, πολλοὶ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ. ἔφυγαν «διὰ νὰ προσ-

φέρουν ύπηρεσία στὰ χωριά...».

Τὸ πρωτὶ 3—4 μ. μεσονύκτιον τῆς 6ης Αὐγούστου 1943, ἔγινε συναγερομός — ἀναχώρησις, 3 ὄρες πορεία εἰς Πιεριβόλια. Μετὰ εἰς «Τουρλιᾶ — Ἀμπέλια». Ἀξιωματικοί: Ι. Ντάβος, Βασ. Καραμπεσύνης, Γ. Βασιλόπουλος, Γ. Κοκκώνης, Κ. Καφίρης κ.ἄ.

Ἀνάταυσις - ὕπνος...

Φθάνουν σύνδεσμοι τοῦ Ε.Σ.: κ. ἀξιωματικοὶ ἔρχονται 350 κομμουνισταὶ νὰ μᾶς κτυπήσουν! — Σύνδεσμος ἀπὸ Πλατάνια — Κούβελα — Κοπανάκι: Ἔρχονται! Δὲν ἐλήφθη τίποτε ὑπ' ὄπιν. Περιφρόνησις πρὸς πολιτικὰς ὁργανώσεις.

Ἔρχονται οἱ κομμουνισταί, τοὺς εἶδαν οἱ παρατηρηταὶ καὶ οἱ σκοποὶ ἀνεφέρθησαν: Ἔρχονται!! Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀδρανεῖς.

Σ ὕ σ κ ε ψ ι ς ἄ ξ ι ω μ α τ ι κ ῶ ν : Νὰ τοὺς κτυπήσωμε ἢ ὄχι;

Κοκκώνης: Ὅχι! νὰ μὴ τοὺς κτυπήσωμε, γιὰ νὰ μὴ χύσωμε Ἑλληνικὸ αἷμα! Θὰ τὰ βροῦ μὲ τὸν κ. Στρατίκη!

— Παραδώσου ταγματάρχα Κοκκώνη! Εἶσαι περικυκλωμένος ἀπὸ τὸ ἠρωϊκὸ Ε.Λ.ΑΣ! φωνάζουν οἱ κομμουνισταί. Ζήτησε ὁ Κοκκώνης νὰ ἰδῆ τὸν ἀρχηγὸν ταγματάρχη Στρατίκη πρὸς συνεννόησιν!...

Πρὸς ἀπάντησιν ἦτο πῦρ! καὶ ἐτραυμάτισαν τὸν Κοκκώνη εἰς δεξιὰν χεῖρα καὶ χειροβομβίδες εἰς ὀμάδα Καραμπεσύνη...

Τότε ἀκούστηκε. Στὰ ἄλλα παιδιὰ! ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὸν ὕπνο νὰ πολεμήσουν...

Οἱ ἀντάρτες τοῦ Ε.Σ., δὲν ἐγνώριζον ἀπὸ ποῖον ἐδέχθησαν ἐπίθεσιν...

Ἄπὸ Γερμανούς, ἢ Ἰταλούς;

— Γιατὶ μᾶς κτυπᾶτε; ρώτησαν μερικοὶ ἀπὸ μᾶς.

— Ἄρχισε τὸ ντουφεκίδι...

Τραυματισθέντες: 1) Ι. Ντάβος ἀνθυπολοχαγός, 2) Τσόγκας Κωννοῦ τοῦ Γ., 3) Γεωργιόπουλος Κωννοῦ ἀπὸ Χαλικιά, 4) Τσέλιος Κωννοῦ — Ἄγιος Γεώργιος, (ἀπεβίωσεν τὴν ἐπομένη) καὶ ἄλλοι πολλοὶ φονευθέντες.

Οἱ ἄλλοι αἰχμάλωτοι! Τοὺς ἔγδυσαν καὶ τοὺς ἔλεγαν: «Προσέξατε μὴ δὲν μῆτε στίς γραμμὲς τοῦ Ε.Λ.ΑΣ, ἀλλοίμονο, θὰ πεθάνετε!».

Ὅσοι δὲν τὰ ἔβγαζαν ἔτρωγαν ξύλο...

Εἶτε ὁ Στρατίκης: Ἔσεῖς εἶχατε ὁργάνωσι προδοτικὴ μὲ τοὺς ἀξιωματικούς, διότι εἶχατε συνεργασία μὲ τοὺς Γερμανούς. Εἶς τὸ μέλλον θὰ ἀκολουθήσετε τίς γραμμὲς μας...

14.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΦΕΛΡΟΤ ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς Παναγιώτης Λαμπρόπουλος, ἀπὸ Χαλικιά

Τριφυλίας, γράφει εις τὴν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1960, ἔκθεσίν του:

«Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1943, οὐδεμία σοβαρὰ προσπάθεια εἶχε καταβληθῆ ἔκ μέρους οἰουδήποτε ἐθνικόφρονος παράγοντος διὰ τὴν δημιουργίαν κινήματος ἐθνικῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸν χῶρον τῆς ὄρεινῆς Τριφυλίας.

Ἐγένοντο συναντήσεις καὶ ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων μεμονωμένως ὑπὸ τῶν διαβιούντων ἐν τῇ περιφερείᾳ ἀξιωματικῶν, χωρὶς ὅμως νὰ καταβάλλεται παρ' οὐδενὸς προσπάθεια διὰ τὸν προσεταιρισμὸν, τὴν ἀφύπνισιν καὶ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ λαοῦ τῆς ὄρεινῆς Τριφυλίας, ἀναμένοντες προφανῶς οὗτοι ὁδηγίας ἐκ μέρους τοῦ κέντρου, ἦτοι τῶν Καλαμῶν, ὅπου τότε διέμενε σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, τούτους ὅμως, ἰδία μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ ἀπαγωγὴν του ὡς ὁμήρου εἰς Ἰταλίαν τοῦ θρυλικοῦ συνταγματάρχου καὶ διευθυντοῦ τοῦ 9ου συντάγματος κατὰ τὸν Ἰταλικὸν πόλεμον 1940—41, Βενετσάνου Κετσέα, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη κατ' ἀνεξακριβώτους πληροφορίας ἐνεργείαις τοῦ ΕΑΜ, τοὺς κατεῖχεν τελεία ἀβουλία 1) διότι ἀφ' ἐνὸς οὗτοι ἔκρινον, ὅτι πρόωρος ἔκρηξις ἐθνικοῦ κινήματος λόγῳ τοῦ περιορισμένου χώρου τῆς Πελοποννήσου, ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη ἀνεπανορθώτους συνεπείας καὶ διὰ τὸ κίνημα καὶ διὰ τὸ πληθυσμὸν, λόγῳ τῶν ἀντιποίνων τῶν κατακτητῶν, ἀφοῦ τὸ τέλος τοῦ πολέμου δὲν ἐφαίνετο νὰ εἶναι πλησίον, 2) κυρίως ὅμως, διότι ἔχοντες πεποιθήσιν εἰς τὸ ἠθικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ, ἦσαν βέβαιοι ὅτι ὅταν θὰ ἔδιδον τὸ σύνθημα, ὀλόκληρος ὁ λαὸς θὰ τοὺς ἠκολούθει, ἀφοῦ ὁ λαὸς οὗτος δὲν ἐλύγισε καὶ δὲν προσεκύνησε τὸν κατακτητὴν κατὰ τοὺς δύο πρώτους χρόνους τῆς δουλείας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσεταιρισθῇ τοῦτον ὁ κατακτητῆς ὅταν ἤδη εἶχεν ἀρχίσει ν' ἀνατέλλῃ πλέον ὀριστικῶς ἡ νίκη ὑπὲρ τῶν συμμαχικῶν ὅπλων, 3) οὗτοι ἔμενον ἐντελῶς ἀκαθοδήγητοι ἐκ μέρους τῆς ἐξαρίστου κυβερνήσεως, ἣτις ἀνέμενον ὅτι θὰ τοὺς ἔδιδε τὸ σύνθημα καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ χρόνου ἐκρῆξεως τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος, 4) διότι οὗτοι παρεγνώρισαν ἀρχικῶς καὶ ὑπετίμησαν σοβαρῶς τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ΕΑΜ, διότι οὐδέποτε ἐφαντάζοντο, ὅτι ἦτο δυνατόν ὅτι θὰ ἐπεδίωκον νὰ ὑποδουλώσουν τοὺς Ἕλληνας εἰς τοὺς φρικτοὺς ἐκείνους χρόνους τῆς κατοχῆς κατ' ὄνομα ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ κατώτεροι ὅμως ἀξιωματικοί, οἵτινες ἔζων εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἔζων πλησιέστερον εἰς τὰ πράγματα, ἀντελήφθησαν τὸν τελευταῖον αὐτὸν κίνδυνον καὶ ἀνέφερον σχετικῶς εἰς τὸ κέντρον (Καλαμῶν) καὶ ὅταν δὲν συνήντησαν κατανόησιν, ἤρχισαν μόνοι των νὰ συναντῶνται καὶ νὰ σκέπτονται τὴν δημιουργίαν κινήματος, εἰς τὴν ὄρεινὴν Τριφυλίαν, ὅπου ἤδη ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1943, ἤρχισαν νὰ κινοῦνται ἔνοπλοι ὁμάδες τοῦ ΕΑΜ, μὲ ἐπικεφαλῆς δεδηλωμένους κομμουνιστάς, ἡ ἀτυχήσαντας κατὰ τὸ παρελθὸν ἀξιωματικούς, ἡ δὲ πολιτικὴ των ὁργάνωσις, ἀνέπτυξε πρωτοβουλίαν καὶ ἐνεργητικότητα σύμφωνα μὲ ὁδηγίας ἐξ Ἀθηνῶν, οὕτως ὥστε νὰ προσεταιρισθοῦν πλεῖστα ἐθνικόφρονα στελέχη, ἅτινα ἐλαφρῶ τῇ συνειδή-

σεί τους ήκολούθησαν, είτε διά τής πειθοῦς, είτε διά τής ἐκβιάσεως ὑπὸ τῶν ἐνόπλων τμημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον συγκροτηθῆ ἀρχικῶς ἐξ ἀμιγῶν κομμουνιστικῶν πυρήνων, καθόσον ὅλοι οἱ κομμουνισταὶ τῆς περιφερείας τῆς Τριφυλίας καὶ Πυλίας, εἶχον λάβει ἐντολὴν νὰ πλαισιώσουν τὰς ομάδας αὐτάς, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἐτέθησαν ἀρχικῶς δύο πρωτοεῖς μαθηταὶ τῆς Σχολῆς Ἐδελπίδων, τοὺς ὁποίους εἶχον ἐπιτύχει οὗτοι νὰ προσελκύσουν καὶ νὰ κατηγήσουν εἰς τοὺς κομμουνιστικοὺς σκοποὺς των, οἱ Ναπολέων Παπαγιαννόπουλος ἐκ Ψαρίου Τριφυλίας καὰ Ἐπαμ. Παπαδόπουλος ἢ Κατσάμπουλας ἐκ Σιδηροκάστρου, οἵτινες καὶ κατέλαβον ἀρχικῶς τὸ ὑπεράνω τοῦ χωρίου μου ἴψωμα Ἄη - Λιάς (1.200μ.), ὅπου καὶ ἐγκατεστάθησαν ἀφοῦ προηγουμένως ἐξουδετέρωσαν διὰ τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τοῦ ΕΑΜ καὶ κατεπρόδωσαν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς, τὸν ἐξ Ἄετοῦ λοχαγὸν Λαμπρόπουλον Κωνσταντῖνον, ὅστις ἐκινεῖτο νὰ δημιουργήσῃ παράρτημα τοῦ κινήματος Ζέρβα εἰς τὴν Τριφυλίαν, ὅστις καὶ συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν.

Οὕτω οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ Ι. Ντάβος, Π. Κολλιόπουλος, Λεωνίδας Νασόπουλος, Κωνσταντόπουλος καὶ Κατσικάρης, συνηντήθησαν κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον, Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον 1943, καὶ ἀντήλλαξαν τὰς ἀπόψεις των, ἀφοῦ ἀνέμενον ματαίως ὁδηγίας ἐκ Καλαμῶν, οἵτινες ἀντιθέτως τοὺς ἐτόνιζαν ὅτι δὲν ἐπέστη ἡ στιγμή ἐκρήξεως τοῦ κινήματος, ἀπεφάσισαν νὰ δημιουργήσουν σύνδεσμον μεταξὺ ἐτέρων συναδέλφων των, γειτονικῶν περιφερειῶν καὶ νὰ προετοιμάζωνται διὰ τὴν συγκρότησιν ἐνόπλων τμημάτων. Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ κομμουνιστικὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, εἶχον ἀνδρωθῆ καὶ δύο Ἕλληνοι σύνδεσμοι, οἵτινες ἐπρόκειτο νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὸν ὡς ἄνω λοχαγὸν Κωνσταντῖνον Λαμπρόπουλον, μετὰ τὴν σύλληψιν τούτου κατόπιν προδοσίας, περιτλήθον εἰς χεῖρας των. Οἱ Ἕλληνοι, κρίνοντες καταλληλότερον τὸ ἔδαφος πλησίον τοῦ χωρίου Πλατανία, ὡς σημεῖον ρίψεως, μετέφερον ἐκεῖ τὸ στρατηγεῖον των, ὅπου τοὺς ήκολούθησαν τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, τὰ ὁποῖα ἐνεφανίζοντο ὡς δῆθεν ἐκπροσωποῦντα τὴν ὑγιᾶ μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν Γερμανόφιλοι. Εἰς ἐπίμονον ἀπαίτησιν τῶν Ἕλλνων συνδέσμων, ὅπως ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ Ἕλληνας ἀξιωματικούς, οὗτοι παρουσίασαν τοὺς ἀποτάκτους τοῦ κινήματος τοῦ 1935, ἀντισυνταγματάρχην Παπαδόπουλον ἐξ Ἄετοῦ καὶ ταγματάρχην Στρατίκην ἐκ Καμαρίου Αὐλῶνος. Οἱ Ἕλληνοι σύνδεσμοι διέταξαν καὶ ἔγιναν δύο ρίψεις εἰς τὸ χωρίον Ἀμπελάκια, ἐγγὺς τῶν Πλατανίων, διεπίστωσαν ὅμως, ὅτι τὸ ἴλικόν τῶν ρίψεων τὸ ἀπέκρουσαν οἱ ὁμάδες τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ ὁποῖαι ἐδεικνυον ἀνυπακοὴν πρὸς αὐτούς. Ἐζήτησαν καὶ πάλιν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφήν μὲ Ἕλληνας ἀξιωματικούς, μέσω δὲ τοῦ ἱερέως τῆς κοινότητος Πλατανίων, Πατᾶ - Χρόνη Καραχάλιου, ὅστις ὠδήγησε πλησίον των τὸν ἐκ Πλατανίων καταγόμενον καὶ διαμένοντα εἰς Κυπαρισσίαν, λοχαγὸν Πεζικοῦ Γεώργιον Καραχάλιου, οὗτος ἀνέπτυξε εἰς τοὺς Ἕλληλους, ὅτι εἰ-

ναι πρόθυμοι νὰ ἔλθουν πλησίον των δεκάδες ἀξιωματικῶν, ἱκανῶν καὶ προθύμων νὰ ἀναλάβωσι οἰασδήποτε φύσεως ἀποστολὰς ἐὰν τοὺς ἤθελον ἀνατεθῆ, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς ὁμάδας τοῦ ΕΛΑΣ, διότι αὐταὶ ἔχουν πυρῆνας κομμουνιστικοῦς καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ εἶναι ὑποχεῖριοι τῶν πολιτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ὁμάδων καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθοῦν ἐφεξῆς αἱ ρίψεις ἐφοδίων διαμοιράζονται εἰς δύο μέρη, ὥστε τὸ ἓν νὰ ἐξυπηρετῶσι ἰδιαιτέρως πολιτικούς σκοπούς.

Οἱ Ἕλληνες ἀνδρες αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπεδίωκον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ΕΛΑΣ, ὅπως ἐφεξῆς αἱ ρίψεις ἐφοδίων διαμοιράζονται εἰς δύο μέρη, ὥστε τὸ ἓν νὰ ἀναλαμβάνουν οὗτοι τὸ δὲ ἕτερον αἱ δημιουργηθησόμενα ὁμάδες τῶν ἀξιωματικῶν. Οὗτοι ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἢ μὲν πολιτικῆ τῆς ὀργανώσεως μὲ τὸν ἡμιστρατιωτικὸν τῆς χαρακτῆρα, εἶχε σχεδὸν ὑποδουλώσει ὅλας τὰς κοινότητας τῆς περιοχῆς, τὰ δὲ ἔνοπλα τμήματά των τὰ ὁποῖα ἠερίθμουν πλέον τῶν διακοσίων ἀνταρτῶν, θὰ εἶχον πάντοτε τὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῶν ὁμάδων τῶν ἀξιωματικῶν, τὰς ὁποίας εἰς οἰανδήποτε ἤθελον κατάλληλον στιγμὴν θὰ ἀφώπλιζον καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθουν εἰς ρῆξιν μὲ τοὺς Ἕλληνας ἀνδρες, ἐπὶ τῷ δολίῳ σκοπῷ νὰ συνεχισθοῦν αἱ ρίψεις, ὥστε οὔτω νὰ ἐξοπλισθοῦν ἐπαρκῶς εἰς ὑπολογίσιμον δύναμιν, ἔδωσαν τὴν συγκατάθεσίν των.

Οὔτω ἤρχισαν νὰ δημιουργοῦνται κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου 1943, αἱ πρῶται ἐθνικαὶ ὁμάδες ὑπὸ τοὺς μονίμους ἀνθυπολοχαγοὺς Ἰωάννην Ντάβον, Σπύρον Μαυροειδῆν, ἀκολούθως δὲ ὅμοιοι τοιαῦται, ὑπὸ τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς Θεοχαρόπουλον καὶ Ἀναστ. Κριτσέλην, Καφίρην, Καραμπεσύνην καὶ τοῦ ἀνθ)ρχου Γ. Βασιλοπούλου, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γεωργίου Καραχάλιου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν ἐνεργητικότητα καὶ πολιτικότητα ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος, ἐπέτυχεν νὰ δημιουργήσῃ γνήσιον κίνημα ἐθνικῆς ἀνιστάσεως, νὰ ἐξοπλίσῃ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας. Ἰδία ἔμωσ, πρέπει νὰ ἐξαρθῆ ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀποφασιστικότης τῶν δύο πρώτων ἡγετῶν Ἰωάννου Ντάβου καὶ Σπυρίδωνος Μαυροειδῆ, οἱ ὁποῖοι εἰσῆλθον ἐθελοντικῶς εἰς τὴν σφηκοφωλεάν τῶν ἐλασιτῶν καὶ μὲ μόνα ἔπλα ἀνά δύο χειροβομβίδας καὶ ἓν περιστροφον ἔκαστος τούτων, ἤρχισαν νὰ ἐξοπλίσουν τὰς ὁμάδας των παραπλεύρως τῶν ὁμάδων τῶν ἐλασιτῶν καίτοι ἐγνώριζον ποῖα αἰσθήματα ἔτρεπον οὗτοι δι' αὐτούς. Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Ἰωάννης Ντάβος, εἶναι γεννημένος μὲ προσόντα ἡγέτου. Ὁ πατὴρ του Ἰωάννης Ντάβος, ἐφονεύθη εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, εἰς δυτικὴν Μακεδονίαν, ἐνῶ οὗτος εἶχεν ἀπλῶς συλληφθῆ καὶ ἐγεννήθη οὔτω μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του. Κατὰ τὸν Ἰταλικὸν πόλεμον, ἐτραυματίσθη μὲ διαμπερὲς τραῦμα εἰς τὸ στῆθος εἰς μονομαχίαν σχεδὸν ἑξ' ἐγγυτάτης ἀποστάσεως μὲ Ἰταλὸν λοχίαν. Ἐχαιρεν ἐξαιρετικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀγαπητὸς εἰς τοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους του.

Ἦδη οἱ ἐλασῖται, εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐκδηλώνουν τοὺς σκοποὺς των καὶ τῶν ἡμιστρατιωτικῶν πολιτικῶν ὁργανώσεων τούτων, τοῦ ἐφεδρικοῦ ΕΛΑΣ, τῶν φρουραρχείων τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ κοινότητα, τῆς ἐπιμελητείας τοῦ ΕΛΑΣ, πᾶς δὲ ὅστις ἐνετάσασετο εἰς τὴν πολιτικὴν των ὁργάνωσιν, ἐχαρρακτηρίζετο ὡς ἀντιδραστικὸς καὶ συνεργάτης τῶν κατακτητῶν, ἐδέχετο κατὰ τὰς νυκτερινὰς ὥρας ἀπροειδοποιητοὺς ἐπισκέψεις ἐνόπλων, οἵτινες μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἐρεύνης δι' ὄπλα, ἢ τῆς «μικρᾶς ἀνακρίσεως», δι' ἀνύπαρκτον κατηγορίαν τὴν ὁποίαν ἐδημιούργει μόνον ἡ νοσηρὰ φαντασία των, ἢ τυχὸν προσωπικοὶ ἐχθροί, σᾶς ἀπήγαγον πρὸς ἄγνωστον διεύθυνσιν καὶ ἐάν τις ἐδήλωνεν ὑποταγὴν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ὄργανά των, ἴσως ἐπανήρχετο πλησίον τῶν οἰκείων του, ἄλλως ἐταλαιπωρεῖτο ἀπὸ «στρατηγεῖον» εἰς «στρατηγεῖον», μέχρις ὅτου κατέληγεν εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως. Μὲ τὴν δημιουργίαν ὅμως τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ὀλόκληρος ἢ ὑπαιθρος ἀνέπνευσε καὶ ἀνεθάρρησε, ἐντὸς ὀλίγου ἐπλαισιώθησαν αὐταὶ δι' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἀνδρῶν καὶ ἡ πολιτικὴ ὁργάνωσις τοῦ ΕΛΑΣ ἤρχισε νὰ φθίνῃ ἐκτὸς ὠρισμένων, οἱ ὅποιοι εἴτε ἀπὸ δειλίαν εἴτε ἀπὸ συμφέρον, διότι ἤρχισαν ἦδη νὰ δημιουργοῦν οὗτοι θέσεις καὶ ἀξιώματα, ὡς τοῦ τομεάρχου, φρουραρχου, τοῦ ὑπευθύνου τοῦ χωρίου, τοῦ ὑπευθύνου τῆς ἐπιμελητείας, τοῦ λαϊκοῦ δικαστοῦ, οἵτινες καὶ ὡς ἔμπιστοι τῆς ὁργανώσεως καὶ ἰδία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀπελάμβανον προνομίων κυρίως νὰ διατρέφονται δωρεὰν ὑπὸ τῆς ἐπιμελητείας τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐνεφανίσθη ἀτυχῶς τότε τὸ θλιβερὸν φαινόμενον τῆς παντελοῦς ἀπουσίας τῆς τοπικῆς πολιτικῆς ἡγεσίας. Ἀπὸ ἔτη ἢ περιοχὴ αὐτὴ ἐψήφισεν καὶ ἐξέλεγεν βουλευτὴν παλαιὸν πολιτευτὴν, ὁ ὁποῖος ἀπουσίαζεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ φροντίσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν περιφέρειάν του, οἱ δὲ ἐκπρόσωποί του, εἶχον κηρυχθῆ ὑπὲρ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπίσης οἱ πλείστοι τῶν ἐπιστημόνων, ἀπὸ δειλίαν καὶ ἐπιτολαιότητα ἢ ἀπὸ προσωπικὴν ἐμπάθειαν, κυρίως ὅμως διότι ἀρχικῶς τὸ ΕΛΑΣ ἦτο καμουφλαρισμένον καὶ ἐνῶ διευθύνετο ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἄφηνε ὡς προθήκη νὰ ἐμφανίζονται ὅτι ἡγοῦνται αὐτοῦ πρόσωπα ἐγνωσμένης ἐθνικοφροσύνης. Ἄλλος πάλιν, ὅπως ὁ ἀντισυνταγματάρχης Παπαδόπουλος ἐξ Ἄετοῦ καὶ ὁ ταγματάρχης Στρατῆς, ἀπότακτοι τοῦ κινήματος τοῦ 1935, ἐνόμισαν ὅτι τοὺς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ καθοδηγήσουν τὴν ὡς ἄνω ὁργάνωσιν πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρους πολιτικοὺς σκοποὺς των.

Ἡ μικρὰ ὅμως αὐτὴ ὁμὰς τῶν νεαρῶν Ἑλλήνων μονίμων ἀξιοματικῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν λοχαγὸν Γεώργιον Καραχάλιον, χάρι κυρίως εἰς τὴν πολιτικότητα τοῦ τελευταίου, τὴν πλήρη στρατιωτικὴν κατάρτισίν του, τὴν ἐπιμονὴν του καὶ χάρις εἰς τὰ πράγματι ἡγετικά του προσόντα, δι' ὧν ἔχει ἐκ φύσεως προικισθῆ, ἐπέτυχε νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν περιοχὴν νὰ δημιουργήσῃ γνήσιον κίνημα ἀντιστάσεως ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑλληνικὸς Στρατός» (Ε.Σ.) καὶ νὰ συγκροτήσῃ δύναμιν ἐκ διακοσίων περίπου ἀνταρτῶν, μὲ νέους ὁμαδάρχας, αἱ τάξεις τῶν ὁποίων

ἐπυκνοῦντο συνεχῶς. Διότι ὁμως ἐστεροῦντο πολιτικῆς ὀργανώσεως συνήντων ποικίλας δυσχερείας εἰς τὴν στρατολογίαν καὶ τὸν ἀνεφοδιασμόν, τὰς πληροφορίας. Ἦδη ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1943, ἤλθον εἰς στενὴν ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν μὲ τοὺς ὡς ἄνω νέους ἀξιωματικούς Ἰωάννην Ντάβου καὶ Παν. Κολλιόπουλον καὶ ἐτάχθην παρὰ τὸ πλευρόν των, διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς γνησίου κινήματος ἀντιστάσεως, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ Ἑλληνας ἀξιωματικούς οἱ ὁποῖοι θὰ ἐσυνέχιζον τὸ ἔπος τῆς βορείου Ἡπείρου.

Ἡ στάσις μου ἐκίνησε τὴν προσοχὴν τοῦ ἔχοντος τὸ πρόσταγμα τοῦ ἐνόπλου τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ, Ναπολέοντος Παπαγιαννοπούλου, ὅστις δι' ὄργανου του καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Παπαφλέσσα» μοι ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν ἐπὶ σκοπῶ τρομοκρατήσεώς μου, ἰσχυρίζετο ὅτι ἐγὼ ἀντιθέτως πρὸς τὸν λαὸν δὲν ἐβοήθουν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν κλπ., ἔδωσα τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν εἰς τὸν ἐπιφέροντα τὸ σημείωμά του, γνωστὸν κομμουνιστὴν ἐκ Χρυσοχωρίου Κωνσταντῖνον Λαμπρόπουλον, «νὰ εἰπῆτε ὅτι αὐτὸς ποὺ σὰς ἔδωσε τὸ σημείωμα, δὲν ἔχει στάλα αἷμα Ἑλληνικὸν εἰς τὰς φλέβας του, ἄλλοιῶς δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ μοῦ ἀπευθύνῃ παρόμοιον σημείωμα».

Κατὰ τὸν πόλεμον 1940—41, εἶχον τραυματισθῆ εἰς τὸν πόδα μὲ ἀναπηρίαν καὶ μὲ παραμονὴν εἰσέτι ἐν αὐτῷ τοῦ βλήματος, μετὰ δὲ τὴν ἀνάρρωσίν μου, ὁμοῦ μὲ τὸν τότε τραυματίαν ἀνθυπολοχαγὸν Ἰωάννην Ντάβου, ἐζητήσαμεν ἐθελοντικῶς καὶ ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰς μονάδας μας εἰς τὴν ζώνην τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅπου παρεμείναμε μέχρι τῆς καταρρεύσεως τοῦ μετώπου. Καθ' ἑλὴν τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς, εἶχα παραμείνει εἰς τὸ χωρίον μου καὶ εἰργαζόμεν εἰς χειρονακτικὰς ἐργασίας, χωρὶς οὔτε ἐξ ἀποστάσεως νὰ γνωρίσω τοὺς κατακτητὰς. Τὸ ἔργον τῶν πληροφοριῶν καὶ τροφοδοτήσεως μιᾶς τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ἀνέλαβον ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς δημιουργίας των, οὕτω συνεδέθη στενῶς μὲ τὰς ὁμάδας τῶν Ἰωάννου Ντάβου, Τάσσου Κριτσέλη καὶ Θεοχαροπούλου, αἵτινες διαδοχικῶς παρέμειναν εἰς τὴν θέσιν Ἀμπέλια καὶ Καμάρι περιφερείας τῆς κοινότητός μου. Τὴν ἰδίαν ἀποστολὴν ἀνέλαβον κατὰ χωρῖα καὶ ἄλλοι πολῖται, χωρὶς ποτέ τις ἐκ τῶν ἐνόπλων, οὔτε ἐκ τῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν ν' ἀνακινήσῃ θέματα πολιτικά. Ὅλα δι' ὅσα ἀπεδίδοντο εἰς τὴν κίνησιν τῶν ἀξιωματικῶν, ὅτι δῆθεν εἰργάζοντο διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ οἱ ἐαμίται, μᾶς ἀπεκάλεσαν ἐοβίτας, (ἐθνικὴ ὀργανώσις βασιλοφρόνων), εἶναι συκοφαντικὰ καὶ κακοήθη, διότι οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοί, οἵτινες ἐκινήθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν καὶ ὅλοι ὅσοι τοὺς ἠκολούθουν, ἔνα μόνον σκοπὸν εἶχον νὰ δημιουργήσουν γνήσιον ἐθνικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκτύπα τοὺς κατακτητὰς κατὰ τὰς ὁδηγίας τῶν Ἀγγλων συνδέσμων ἐντὸς τῶν γενικωτέρων ἀναγκῶν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος. Ὁ λαὸς ἠσθάνθη ἀνακούφισιν καὶ ἤρχισε νὰ πυκνῶνῃ τὰς τάξεις μας, καὶ νὰ ἐκδηλώνῃ τὴν προτίμησιν του ποικιλοτρόπως, ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Εἰς πλεῖστα χωρῖα ὀργανώθησαν ἐπιτροπαὶ ἀγῶνος, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἐπιστήμονας δεδοκιμασμένου ἥθους, αἵτινες ἐμερίζονουν διὰ τὴν προώθησιν

ἀνταρτῶν καὶ τροφίμων, ὡς καὶ διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ λαοῦ, σχετικῶς μὲ μὲ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἡ συνδρομὴ ὅμως τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, δὲν ἦτο ἀποτελεσματικὴ καὶ ἡ ἔλλειψις ὀργανώσεως τῶν μετόπισθεν, ἦτο αἰσθητὴ καὶ σημαντικῶς μειωνεκτικὴ. Ἄλλ' οἱ κομμουνισταὶ ἀντελήφθησαν ὅτι ἤρχισαν νὰ χάνουν τὸ ἔδαφος καὶ διέταξαν τοὺς ὁμαδάρχας τῶν, οἱ περισσότεροὶ τῶν ὁποίων ἦσαν κομμουνισταὶ νὰ διαλύσουν τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας.

Τὸ «βέτο» εἶχον πλέον οἱ κομμουνιστικοὶ πυρῆνες καὶ τὸ γενικὸν πρόσταγμα τὸ εἶχεν ὁ ἀπόφοιτος τῶν φυλακῶν Ἀκροναυπλίας, προπολεμικὸς κομμουνιστὴς Χρηστὸς Ἀντωνόπουλος, ἐκ Σιτοχωρίου, ἄλλοτε ὀδηγὸς αὐτοκινήτου. Ὅταν ἀντελήφθη τοῦτο ὁ φερόμενος ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ΕΛΑΣ ἀντισυνταγματάρχης Παπαδόπουλος, ἀπεσύρθη εἰς Ἄετόν, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀποκηρύξῃ τὸ ΕΑΜ, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἐπανῆλθεν βραδύτερον, φοβούμενος προφανῶς ἀντίποινα ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν.

Οὕτω κατὰ τὰ τέλη Ἰουλίου 1943, ἀφωπλίσθη ἄνευ οἰασδῆποτε προσκλήσεως ἢ ἄλλης αἰτίας καὶ ὄλως αἰφνιδιαστικῶς, ἡ ὁμάς τοῦ Καφίρη, πλησίον τῆς Κάτω Φυγαλίας.

Τότε ἀφίχθη ἐξ Ἀθηνῶν ὁμάς ἐκ 10—15 ἀξιωματικῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον Ὀλιμπίων, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Κοκκῶνην καὶ τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον, ἄλλοτε ὑπαπιστὴν τοῦ κυβερνήτου Ἰωάννου Μεταξᾶ. Ἡ ὁμάς αὕτη καὶ ἰδίᾳ ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης, ἠξίωσεν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῶν ὁμάδων, χωρὶς νὰ ἔχη ἀποκτήσει ψυχικὸν σύνδεσμον μαζὶ τῶν, χωρὶς νὰ ἔχη ἀποκτήσει πείραν τῆς νοοτροπίας τῶν κομμουνιστῶν ὁμαδαρχῶν καὶ χωρὶς φυσικὰ νὰ διακρίνεται διὰ τὰ ἡγετικά του προσόντα ὡς ἀρχηγοῦ ἀνταρτικοῦ κινήματος, παρὰ τὴν γενναιότητα ἡ ὁποία ποσοπικῶς τὸν διέκρινεν. Οὕτω διότι τὸ ἐθνικὸν κίνημα τῆς ὄρεινῆς Τριφυλίας, εἶχεν ὡς ἀποστολὴν τὴν ἀνασύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, παραμερίσθη ὁ μέχρι τότε ἀρχηγὸς λοχαγὸς Πεζικοῦ (νῦν στρατηγός) Γεώργιος Καραχάλιος καὶ λόγω βαθμοῦ καὶ ἀρχαιότητος ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης. Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος ἀντέδρασε ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν ἦτο σκόπιμος ἡ ἀντικατάστασις του ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας τότε εἰδικὰς συνθήκας, διότι οὗτος εἶχεν ἐπιτύχει μὲ τὴν πολιτικότητα καὶ τὴν διορατικότητα, ἦτις τὸν διέκρινεν, μίαν ἐκκεχειρίαν μετὰ τῶν κομμουνιστικῶν ὁμαδαρχῶν, ἐκράτει ὅλας τὰς δυνάμεις του, συνηνωμένας καὶ ἐγγὺς τῶν Ἀγγλῶν συνδέσμων ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἄμεσον ἐπίβλεψιν τῶν ὁποίων εἶχον ἀνδρωθῆ αἰταὶ εἰς ἀμυντικὴν τρόπον τινα στάσιν, ἔναντι τῶν κομμουνιστῶν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου εἰς τὸ Δυρράχιον τοῦ Ταυγέτου, εἶχον δημιουργηθῆ μόνον ἐθνικαὶ ὁμάδες ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Πεζικοῦ Κ. Γιαννακοπούλου. Καθημερινῶς κατέφθανον ἐξ ὅλης τῆς Πελοποννήσου ἀντάρται καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπῆρχε βᾶσιμος ἐλπίς νὰ δημιουργηθῆ ἓνα πολὺ ἀρτιότερον κέντρον ἐθνικῶν ὁμάδων. Αἱ ἀπόψεις τοῦ λοχαγοῦ Καραχάλιου ἀπερρίφθησαν καὶ ἀνέλαβεν πρωτοβουλίαν ὁ ταγματάρ-

χης Κοκκώνης και οί περί αὐτόν, οἵτινες ἠθέλησαν νά ἐντείνωσι τήν δραστηριότητά των καί ἀφοῦ ἐπέλεξαν νέον σημεῖον ρίψεων εἰς τήν Ὀλυμπίαν κατηύθυναν πρὸς τὰ ἐκεῖ τὰς δύο ομάδας Ἄναστ. Κριτσέλη καί Θεοχαροπούλου, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον, αἵτινες ἐγένοντο πανηγυρικῶς δεκταὶ καί μὲ ἀλλόφρονα ἐνθουσιασμόν ἐκ μέρους τῶν κατοίκων καί ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ἀνδριτσαίνης, ὅστις τοὺς ἀπεθέωσεν κυριολεκτικῶς. Οἱ κομμουνισταὶ ἀντελήφθησαν ὅτι ἀπεκαλύφθησαν πλέον εἰς τὸν λαὸν καί ἀπεξενώθησαν πάσης συμπαθείας ἐκ μέρους του καί ὅτι ἀναταρρήσας ὁ λαός, ἐξεδήλωνεν μῖσος καί περιφρόνησιν πρὸς τήν προδοτικὴν πολιτικὴν του ὀργάνωσιν καί πρὸς τὰ ἔνοπλα στίφη τοῦ ΕΛΑΣ. Οὕτω ἡ πλέον φανατικὴ ὁμάς τῶν κομμουνιστῶν, ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα Παπαγιαννόπουλον, ἀφοῦ ἐνῆδρευσε εἰς κατὰλληλον θέσιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Ἀνδριτσαίνης εἰς Ζούρτσαν τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν ἀμέριμοι οἱ ὀμαδάρχαι Α. Κριτσέλης καί ἀδελφοὶ Θεοχαρόπουλοι καί ἀφοῦ τοὺς ἐνεκλώβισαν τοὺς ἔβαλλαν αἰφνιδιαστικῶς καί τοὺς διέλυσαν ἀφοῦ συνέλαβον καί τινὰς αἰχμαλώτους, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν λοχαγὸν Θεοχαρόπουλον καί τὸν ἡρωικὸν χωροφύλακα Παπαδάμην, τοὺς ὁποίους ἐξετέλεσεν προσωπικῶς ὁ Ναπολέων Παπαγιαννόπουλος, ἄνευ δίκης ἢ καὶ ἀπολογίας εἰς πηγὴν πλησίον τοῦ χωρίου Πλατάνια, μετὰ μίαν ἑβδομάδα περίπου, ἀπὸ τῆς συλλήψεώς των. Ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης, μὲ τοὺς ὀμαδάρχας Ι. Ντάβον, Καραμπεσόνην καί ἀνθ)ρχον Βασιλόπουλον, εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν «Ράχη» Πλατάνια, ὅταν ἐπληροφορήθη τὴν διάλυσιν τῶν ὀμαδῶν Κριτσέλη — Θεοχαροπούλου. Ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ εἶχεν ἀκολουθήσει τοὺς Ἄγγλους συνδέσμους, διὰ προσωπικὴν ἀσφάλειαν, εἰς θέσιν ἐγγὺς τοῦ χωρίου Γάρδιτσα. Οἴτω ὁ ταγματάρχης Κοκκώνης, ἔκρινεν σκόπιμον νά σπεύσῃ πρὸς τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου ἐπληροφορήθη τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ὀμαδῶν του, ἵνα τοὺς παρὰσχῃ ἐνίσχυσιν, ὁ τρόπος ἕμως καθ' ὃν ἐκινήθη, τὰ μέτρα ἅτινα ἔλαβεν κατὰ τὴν πορείαν, ὁ τρόπος καθ' ὃν διηύθυνεν τὴν μάχην, ἥτις τοῦ ἐπεβλήθη, ἐνισχύουσιν τὴν ἄποψίν μου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, εἶχε κυριολεκτικῶς μεσάνυχτα ἀπὸ τὴν ὄλην ἐν γένει δοῶσιν καί νοοτροπίαν τῶν κομμουνιστῶν γενικῶς καί τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Ἰδιαιτέρως, ἐνόμιζεν, ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα λύονται διὰ τοῦ προσωπικοῦ ἡρωϊσμοῦ, ἦτο ὁμολογούμενως γενναῖος ἀξιοματικὸς καί ἐπολέμησεν γενναίως.

Ἐκινήθη ἐκ τῆς Ράχης Πλατανίων τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς 6ης Αὐγούστου 1943 καί ἀφοῦ περὶ ὥραν 10ην ἔφθασεν εἰς τὴν θέσιν «Γοῦρλες» Ράχη Γαρδίτσης, διέταξεν ἀνάπαυσιν μεσημβρινήν, παρασκευὴν συσσιτίου κλπ., χωρὶς νά λάβῃ στοιχειώδη μέτρα ἀμύνης.

Ἐπληροφορήθη ὅτι τὸν ἠκολούθησαν μετὰ τρίωρον ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὅλαι αἱ ὀμάδες τῶν κομμουνιστῶν, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Στρατῆκην, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοῦλάχιστον διπλάσιοι εἰς ἀριθμὸν μὲ φανατικὸς κομμουνιστὰς καί ἐν γένει παλαιοὺς ἀντάρτας τοὺς ἀντιλαμβάνεται ἐγκαίρως, νά ἔρχωνται πρὸς τὰς θέσεις τῶν ὀμαδῶν του καί δὲν ἔδωκε σύνθη-

μα συναγεροῦ, δὲν ἔταξε τὰ αὐτόματα εἰς καταλλήλους θέσεις, δὲν παρέταξεν τὰ τμήματά του ἀμυντικῶς, ἀφοῦ ἤδη οὗτοι τοῦ εἶχον διαλύσει τρεῖς ομάδας, ἦτοι τὰς ομάδας Καφίρη, Θεοχαροπούλου, Κριτσέλη καὶ εἶχον συλλάβει αἰχμαλώτους ἀξιωματικούς καὶ ἄνδρας, αὐτὸς ἀναμένει νὰ πλησιάσουν διὰ νὰ συζητήσῃ με τοὺς θρασυδεῖλους αὐτοὺς λύκους τὴν ψυχὴν καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ μόνον κατ' ὄνομα Ἑλληνας. Ὑπουργοὶ καὶ δόλιοι ὅπως εἶναι ὅλοι οἱ κομμουνισταί, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος, ἐπλησίασαν τὰς θέσεις τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἰς φάλαγγα κατὰ τριάδας καὶ ἄφησαν νὰ νοηθῇ, ὅτι σκοποὶ τῶν ἦτο νὰ συνεχίσουν τὴν περαιτέρω πορείαν τῶν, ἀφοῦ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς φάλαγγός τῶν ἐπλησίαζεν νὰ ἐξέλθῃ διὰ μέσου τῶν θέσεων τῶν ἐθνικῶν ομάδων, τότε ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἀνεπτύχθησαν εἰς παρὰτάξιιν καὶ διὰ χειροβομβίδων ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἀναπαυομένων κάτωθι δένδρων ἀνταρτῶν τῶν ἐθνικῶν ομάδων, με τὴν μανίαν καὶ ὀρμητικότητα, ὥστε ἐπέτυχον ἀπόλυτον αἰφνιδιασμόν. Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τῶν ἐθνικῶν ομάδων, μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξίν τῶν, ὠχυρώθησαν προχείρως ὅπου εὐρίσκετο ἕκαστος καὶ ἤρχισε μία φονικὴ μάχη, ἣ ὅποια διήρκεσε δύο ἢ τρεῖς ὀλοκλήρους ὥρας. Ἄτυχῶς ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἑλασιτῶν εἰς ὄπλα καὶ εἰς φανατισμόν, παρὰ τὴν γενναϊότητα τὴν ἐπέδειξαν κυρίως οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ἐθνικῶν ομάδων καὶ ἐλάχιστοι πεπειραμένοι ἀντάρται, ἣ μάχη ἀπέληξεν εἰς βράχος τῶν ἐθνικῶν ομάδων: 20 ὀπλίται καὶ 2—3 ἀξιωματικοὶ νεκροί, 20—30 τραυματαῖαι ἐν οἷς ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης καὶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Ι. Ντάβος με διαμπερὲς τραῦμα τῆς κεφαλῆς. Ἐνῶ ὁ ἥλιος τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδυνεν, οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ἐθνικῶν ομάδων, ὅσοι ἐπέζησαν, ἐπεδίωξαν νὰ περισωθοῦν ἀπὸ τὸ ἐπελθὸν σκότος εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἢ εἰς ἄλλα ἀσφαλῆ κρησφύγετα. Τὰς ἀπωλείας τῶν Ἑλασιτῶν κανεὶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπολογίσῃ, διότι τοὺς μὲν νεκροὺς ἔρριψαν εἰς μίαν βαθεῖαν τάφρον, τοὺς δὲ τραυματίας μετέφεραν εἰς Αὐλῶνα ἢ μικρὴ Μόσχα τότε ἐπωμαζόμενον χωρίον ἀπὸ αὐτοῦς, ὅπου τὸ στρατηγεῖον τῶν.

Μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἡ ὁμάς τοῦ Μαυροειδῆ, ἦτις ἦτο προσωπικὴ φρουρὰ τῶν Ἑλλήνων συνδέσμων, μὴ αἰσθανομένη οὐδεμίαν ἀσφάλειαν λόγῳ τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ τῆς, ἀνεχώρησε διὰ τὸ Δυρράχιον καὶ οὕτω τὴν 8ην Αὐγούστου 1943 δὲν ὑπῆρχε πλέον ὀργανωμένον τμήμα ἐθνικῶν ομάδων Τριφυλίας. Ἄνυπολόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς διαλύσεως τῶν ἐθνικῶν ομάδων Τριφυλίας. Ἴσως αὐταὶ προέκρινον τὴν τύχην τοῦ Ἑθνικοῦ Κινήματος εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο ἡ πρώτη μάχη ἣ ὅποια ἐχάθη καὶ ἣ ὅποια ἠδύνατο νὰ κερδηθῇ ἀσφαλῶς με ὀλίγην προβλεπτικότητα καὶ προνοητικότητα τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν. Οἱ κομμουνισταί, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ ἐκμηδενισθοῦν εἰς τὴν ράχην τῆς Γαρδίτσας, ἐδιπλασίασαν τὴν δύναμίν τῶν, ἐπέτυχον ἀπόλυτον κυριαρχίαν εἰς τὴν Τριφυλίαν, ἀνεπτέρωθη τὸ ἠθικόν τῶν, τοὺς ἐδόθη χρόνος νὰ ἀνασυνταχθοῦν, νὰ καλέσουν πλησίον τῶν τὰς ομάδας τῆς ὑπολοίπου Πελοποννήσου καὶ οὕτω ὀργανωμένοι καὶ ὑπέρτεροι εἰς ἀριθμόν, ἐπέτυχον νὰ κυκλώσουν τὸ Δυρράχι, ὅπου ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν

ἐθνικῶν ὁμιᾶδων ἐπέδειξε λιποψυχίαν, ἔλλειψιν προβλεπτικότητος, βοηθῶντων καὶ τῶν ἀριστεριζόντων Ἕλληνων συνδέσμων, παρέδωκεν ἀμαχητὶ τὰς θέσεις καὶ τὰ ὄπλα εἰς τοὺς κομμουνιστὰς καὶ οὕτω πᾶσα ἐθνικὴ ἀντίστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐξέλιπε.

Τὰ διαπραχθέντα σφάλματα εἶναι τεράστια κατὰ τὴν μάχην τῆς Γαυδίτσας, ὅπως ἤδη ἐπωνομάσθη εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ μάχη τῆς Γαυδίτσας, ἦτο δυνατόν νὰ κερδηθῆ ἂν ὁ ἐπικεφαλῆς εἶχεν λάβει ἀμυντικὴν διάταξιν, ἂν ἔδιδε ἐγκαίρως τὰς δεούσας διαταγὰς καὶ ἂν ἔδιδε τὸ σύνθημα τοῦ συναγεροῦ εὐθύς ὡς ἐπλησίασαν αἱ κομμουνιστικαὶ ὁμάδες. Προσέτι οὗτος εἶχεν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς τῆς θέσεως εἰς ἣν θὰ ἔδιδε μάχην, διότι ἐπληροφορήθη ἐγκαίρως, ὅτι τὸν ἠκολούθουν οἱ κομμουνισταί, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς προηγηθείσης διαλύσεως τῶν ὁμάδων Καφίρη — Κριτσέλη — Θεοχαροπούλου, εἶχον ἐκδηλώσει τοὺς σκοποὺς των. Θανάσιμον σφάλμα, ἦτο ἡ διασπορὰ τῶν ὁμάδων του, αἵτινες δὲν εἶχον πείραν καὶ ἐντὸς αὐτῶν, εὐρίσκοντο ἄνδρες συμπαθοῦντες τὸν ΕΛΑΣ καὶ εἶχον ἀποσταλῆ ἓν γινώσει καὶ τῇ προτροπῇ τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως ΕΛΑΣ, νὰ κατασκοπεύσουν τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας καὶ νὰ ἀντιδράσουν εἰς πᾶσαν ἐνέργειάν των. Εἶναι πλέον ἢ βέβαιον, ὅτι κατὰ τὴν μάχην οὗτοι ἐκτύπησαν τοὺς συναδέλφους των καὶ τοὺς ὁμαδάρχους των. Καὶ πάλιν ἴσως νὰ ἐσώζοντο αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες, ἂν ἡ ὁμάς Μαυροειδῆ, εὐρισκομένη ἐγγὺς τῆς συμπλοκῆς, ἔσπευδεν εἰς βοήθειαν τοῦ κυρίου τμήματος. Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ ἂν ὁμάς ἐξ 25 ἀνδρῶν τῆς Χωροφυλακῆς ὑπὸ τὸν ὑπομοίραρχον Νιαρχάκου, ἡ ὁποία ἤρχετο πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ τμήματος Κοκκῶνη ἐκ Λυρραχίου καὶ εἶχεν φθάσει τὴν μεσημβρίαν τῆς 6.8.1943, εἰς χωρίον Κούβελα, ἔσπευδε νὰ συνδεθῆ διὰ συνδέσμου μὲ τὸ τμήμα Κοκκῶνη ἢ ἂν ὑπὸ τολμηρὸν ἠγήτορα, ἐπλησίαζεν εἰς τὸν τόπον συμπλοκῆς καὶ δεδομένου, ὅτι εἶχεν ἀποφασιστικὸς καὶ ἐμπειροπολέμους ἄνδρας τῆς Χωροφυλακῆς, νὰ κτυπήσῃ ἐκ τῶν ὀπισθεν τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, ἅτινα ἐγνώριζον τὴν ἀδυναμίαν τοῦ τμήματος Κοκκῶνη καὶ μία ἐνίσχυσις θὰ ἀπέτρεπε τούτους ἀπὸ τοῦ ἐθνικτοῦ σκοποῦ των. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης, εὐρισκόμην εἰς θέσιν Καμάρι τῆς κοινότητός μου, ὅταν ἀντελήφθην τὴν σφοδρότητα τοῦ πυρός, ἀνελογίσθην τὰ θύματα ποὺ θὰ ἐδημιουργοῦντο καὶ ἀφοῦ ἀπέστειλα συνδέσμους εἰς τὰ χωρία Χρυσοχώρι καὶ Χαλκιά, μόνος ἔσπευσα εἰς χωρίον Κούβελα, ἵνα οἱ χωρικοὶ σπεύσουν εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ παραλάβουν τοὺς τυχόν τραυματίας. Πλέον τῶν δέκα ἀνδρῶν ἐκ τῆς τῆς μικρᾶς κοινότητός μου, ὑπηρετοῦν εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας. Εἰς τὸ χωρίον Κούβελα, συνήντησα τὴν ὁμάδα Νιαρχάκου, ἡ ὁποία ἐθεᾶτο τὴν μάχην καὶ μοιρολατρικῶς ἀνέμενεν νὰ στατήσῃ τὸ συνεχιζόμενον φοβερὸν ἐκατέρωθεν πῦρ, ἀμέσως τοὺς ἔπεισα νὰ σπεύσωμεν εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ καθ' ὁδὸν διωργάνωσα ταύτην εἰς πέντε ὁμάδας ἐκ πέντε ἀνδρῶν ἐκάστην, μὲ ἕναν ἀξιωματικὸν μὲ σύνθημα, νὰ πλησιάσω-

μεν εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ δι' ὁμοβροντίας νὰ ἀναφωνήσωμεν ὅτι εἴμεθα τὸ σύνταγμα Δυρραχίου, ὥστε νὰ σταματήσῃ ἡ μάχη, ἐπροχωρήσαμεν ἐσπευσμένως μέχρι τοῦ χωρίου Μπιζό, ὁπότε ἔπαυσαν αἱ ὁμοβροντίαι καὶ προφανῶς ἡ μάχη εἶχε λήξει. Τότε ἐλησιάζομεν εἰς τὸ χωρίον Παύλιτσα, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως, ἧτις εἶχε μεταβληθῆ εἰς νοσοκομεῖον, ἐπληροφορήθημεν τὸ ἀτυχές ἀποτέλεσμα, διὰ τὰς ἐθνικὰς ομάδας καὶ ἀμέσως ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ χωρίον Κούβελα διὰ νυκτός, καὶ τὴν ἐπομένην, ἡ ὁμάς Νιαρχάκου ἐπέστρεψεν πρὸς τὸ Δυρράχιον, διότι λόγῳ τοῦ ὀλιγαριθμοῦ της, ἦτο δυνατόν νὰ ἀφοπλισθῆ καὶ αὕτη.

Μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἐθνικῶν ομάδων, ἤρχισε ἡ περίοδος τῆς πραγματικῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς διὰ τὴν ὑπαιθρον. Ἡ τρομοκρατία, ἡ αὐθαιρεσία, ἡ ἀρπαγή, λεηλασία καὶ δήμεσις ἢ ἐξαφάνισις κάθε ἴχνους ἐλευθερίας καὶ ἀνθρωπισμοῦ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς περιόδου ἀκράτου ἐπικρατήσεως τοῦ Εἰ.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ εἰς κάθε γωνίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου οὗτοι ἐξουσίαζον. Στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῶν ἀντιφρονούντων, σκηνοθεσία κατηγοριῶν καὶ δικῶν, ἐκτελέσεις, εἶναι τὰ δῶρα τοῦ Εἰ.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ. εἰς τὴν ὑπαιθρον. Τὸ εὐτελέστερον πρᾶγμα εἶχε καταστήσει ἡ ἀνθρωπίνη ζωῆ.

Κατὰ τὸ χροῖνον τῆς δράσεως τῶν ἐθνικῶν ομάδων, διεκρίθησαν ἰδιαιτέρως δι' ὀλόψυχον συμμετοχὴν εἰς αὐτάς, οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν χωριῶν Πλατανίων, Ἄνω Δωρίου, Χαλκιά, Κούβελα, Παυλίτσης καὶ Γαρδίτσης. Ἐκ τοῦ χωρίου Πλατάνια ἐπρωτοστάτησεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ομάδων τότε λοχαγὸς καὶ ἤδη στρατηγός, Γ. Καραχάλιος, ὁ ἱερεὺς Παπαχρόνης, ὁ ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγὸς Καραμπεσύνης κλπ. Ἐκ τοῦ ἄνω Δωρίου (Σουλμᾶ), οἱ Ι. Ντάβος (ἀνθ)γός) ἤδη ἀντισυνταγματάρχης, Παν. Ντάγκας καὶ ὑπὲρ εἴκοσι ἀντάρται καὶ ὁ ἰατρός Χρηστος Μπουτσιάκης.

Ἐκ τοῦ χωρίου Χαλκιά, οἱ ἀδελφοὶ Παναγιώτης, Δημήτριος καὶ Εὐθύμιος Περικλέους Ρούσσης (ἤδη ἀξιωματικοὶ Χωροφυλακῆς), Περικλῆς Γκότσης, Δημήτριος Γκότσης, οἱ ἀδελφοὶ Βύρων καὶ Κων. Ἀναστασίου Γεωργιόπουλοι ἐξ ὧν ὁ Κων. Ἀν. Γεωργιόπουλος ἐτραυματίσθη κατὰ τὴν μάχην, Φώτιος Ἀν. Λαμπρόπουλος, Θεόδωρος Λαμπρόπουλος καὶ ὁ ὑποφαινόμενος καὶ ἄλλοι πολλοί.

Εἰς τὸ χωρίον Κούβελα, ὁ συνταξιούχος Εἰρηνοδίκης Ἰωάννης Ἀσημακόπουλος, ἀδελφοὶ Ἀντωνίου Ἡλιοπούλου, Γαλάνη Θεοδορακοπούλου κλπ. Ἐκ τοῦ χωρίου Ἄνω Φυγαλία, ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ Δημήτριου Παπαδόπουλου, ἤδη ἀντισυνταγματάρχην. Εἰς τὰ ὡς ἄνω χωρία καὶ εἰς τὸ χωρίον Σύρτζι, ἡ συμμετοχὴ τῶν χωρικῶν, ἦτο ὀλόψυχος, ὥστε οὐδεὶς νὰ συμμετάσχη εἰς τὰς ἐνόπλους ομάδας τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., εἰς τινα δὲ τούτων δὲν εὐρέθησαν πρόσωπα διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Εἰ.Α.Μ. καὶ τὴν ἰδίαν στάσιν ἐτήρησαν καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Εἰ.Α.Μ. Οὕτω εἰς τὸ χωρίον μου, εἶχεν ἀποσταλῆ ὡς ἐκπρόσωπος τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως ὁ ἐκ Ψαρίου καταγόμενος κομμουνιστῆς Παπαγιάννης,

ὅστις ἐξετέλεσεν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ὁμάδων τοῦ ΕΛΑΣ, καθήκοντα ὑπευθύνου καὶ φρουράρχου τῆς κοινότητός μου. Εὐθύς μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ἀνταρτικῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, αἱ ὄρδαι τοῦ ΕΛΑΣ ἐπεδόθησαν μετ' ἐγκληματικὴν μανίαν, εἰς τὴν ἐξόντωνσιν παντὸς ἀντιφρονούντος καὶ ἰδιαίτερος ὄλων ὅσοι ἐξεδήλωναν δρᾶσιν ἢ συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ ἰδιαίτερος κατὰ τῶν ἀξιοματικῶν, οἵτινες διεσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς εἴτε πρὸς τὸ Δυρράχον, εἴτε πρὸς Ἀθήνας, ἀντιμετώπιζε κανεὶς τότε, τὸ θέμα τῶν ἠρώων τοῦ ἔπους τῆς Βορείου Ἡπειροῦ, νὰ διώκωνται, νὰ προφυλακίζωνται καὶ νὰ ταλαιπωροῦνται ἀπὸ τὰ συνθήματα τῶν πολιτικῶν ὁργανώσεων τοῦ ΕΑΜ, τὰ κατακάθια τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τμήματα τῆς ΟΠΛΑ, μετ' ἀνεξήτησαν δύο βραδυὲς εἰς τὸ σπίτι μου καὶ ἐταλαιπώρωσαν τὴν οἰκογένειάν μου. Ἦναγκάσθην νὰ ἐμφανισθῶ εἰς τὴν τρίτην ἐπίσκεψίν των. Μετ' ἐξηνάγκασαν νὰ τοὺς ἀκολουθῶ εἰς τὸ «στρατιγεῖον» περὶ ὥραν 2 μετ' ἀπομεσονύκτιον, ἔμεινε ἡ γρηῃ μὴτέρα μου σχεδὸν νεκρὴ εἰς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας. Μετ' ἄφροναν ἔξω τοῦ χωρίου, εἰς ἓνα ρεμματάκι καὶ ἐκεῖ ἐδημιούργησαν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς τρεμουσῆς σελήνης λαϊκὸ δικαστήριον. Ἦταν δύο ἀγοροφύλακες ἀπὸ τὸ Ἄνω Δώριον, ἓνας σεφβιτόρος ἀπὸ τὸ Χρυσοχώρι, ἓνας νεαρὸς μαθητῆς Γυμνασίου καὶ ἓνας Ἰταλὸς στρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὴν Ἰταλικὴν στολὴν καὶ τὰ μόνα ποὺ ἐγνώριζε καὶ εἶπε ὅταν ἠρωτήθη κατὰ τὴν ψηφορίαν ἦταν «νὸ καλὸ κύριον». Τραυματίας καὶ ἀνάπηρος τοῦ Ἀλβανικοῦ πολέμου, ἐδικαζόμεν τῇ συνεργασίᾳ Ἑλλήνων ὑπὸ Ἰταλοῦ στρατιώτου. Εὐτυχῶς χάρις στὴν ψυχραιμίαν μου καὶ τὴν ἐτοιμότητά μου εἰς τὰς ἀπαντήσεις διεσώθην, ἀφοῦ παρέδωσα τὸ περιστροφόν μου καὶ ἐδέχθην ἐν μόνον ράπισμα ἀπὸ τὸν νεαρὸν γυμνασιόπαιδα, ὁ ὁποῖος εὐτυχῶς βραδύτερον ἐφρονεῦθη, διότι ἠσθανόμην ἔκτοτε τὴν παρεϊάν μου αὐτῇ, νὰ εἶναι πολὺ βαρύτερα τῆς ἄλλης. Τὰ ἴδια περιστατικὰ καὶ χειρότερα, συνέβησαν εἰς βάρους ὄλων, ὅσοι εἶχον ἐκδηλωθῆ ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐκινήτοποιήθησαν ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου, κατὰ τὸ κέντρον Δυρραχίου καὶ χάρις εἰς τὴν προδοσίαν τῶν Ἄγγλων συνδέσμων καὶ τὴν ἀνικανότητα τοῦ διοικητοῦ συνταγματάρχου Γιαννακοπούλου, παρεδόθη καὶ τὸ κέντρον αὐτό, εἰς τοὺς κομμουνιστάς. κατόπιν ὑπογραφῆς ἐνὸς συμφωνητικοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀνεγνώριζον ὡς στρατιωτικὸν διοικητὴν τὸν συνταγματάρχη Γιαννακόπουλον, διὰ νὰ τὸν καθαιρέσουν τὴν ἐπομένην. Ἐπεχείρησα τότε, νὰ φύγω δι' Ἀθήνας. Ἔλαθα ἄδειαν ἀπὸ τὴν τοπικὴν ὁργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ Κοπανακίου. Ὁ κομμουνιστικὸς ὄμιλος πυρῆν, τῆς ὁργανώσεως Σπύρος Μπακόπουλος, ἐκ Χρυσοχωρίου, ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὴν ΟΠΛΑ, ἣτις διέταξεν τὴν ἀμαξοστοιχίαν εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸ καὶ μετ' ἀπεβίβασε καὶ μετ' παρέδωκεν εἰς τὴν πολιτικὴν ὁργάνωσιν, παρουσίᾳ τῆς συνοδευούσης τὴν ἀμαξοστοιχίαν φρουρᾶς τῶν Γερμανῶν, τῶν ὁποίων τοὺς σκοποὺς ἐξυτηρεῖται καὶ οἵτινες δὲν παρενέβησαν οὔτε εἰς τὴν περιπτώσιν μου, οὔτε καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας, ἀναλόγους

περιπτώσεις, είχε τρόπον τινά συναφθῆ μία ανακωχή καὶ εἶχε γίνει μία σιωπηρὰ συμφωνία μεταξύ Γερμανῶν καὶ ΕΑΜ, νὰ ἐνεργοῦν μὲ πᾶσαν ἐλευθεριότητα αἱ ὀργανώσεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Εἰς τὸ Βασιλικό, μὲ ὑπεδέχθησαν μὲ φωνές: «ἕνας προδότης...». «ἕνας προδότης...», ἡ ὀργανωμένη μαριίδα τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος, χωρὶς οὔτε νὰ μὲ γνωρίζουσι προσωπικῶς.

Ἐδὺνχῶς καὶ πάλιν, ὁ ὑπεύθυνος τῆς κοινότητος, ἦτο στρατιώτης μου εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἀφοῦ μὲ συνώδευσε ἔξωθι τοῦ χωριοῦ, μοῦ εἶπε ἐπὶ λέξει: «Πᾶνο μὴν κατεβῆς σὲ δημόσιο δρόμο, τόσα πολλὰ λέγονται εἰς τὸν τομέα γιὰ ἔσένα».

Ἐφυγα διὰ τὸ χωριό μου καὶ ἔζησα ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1943, μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1944, μέσα σὲ μιὰ συνεχῆ ἀγωνία καὶ ἀγρυπνία, μ' ἕνα σκοπὸ νὰ σωθῶ ἀπὸ τὰ στόματα τῶν λύκων. Ὁ χαβιεδισμός, ἡ ραδιουργία, ἡ κακοήθεια, ὁ τραμπουκισμός, ἦσαν τὰ γνωρίσματα τῆς κοινωνίας τῆς περιόδου αὐτῆς. Νύχτωνε κανεὶς μαζί μὲ τοὺς φίλους του καὶ τοὺς οἰκείους του καὶ δὲν γνώριζε ἐὰν θὰ ξημερώσῃ. Πίσεις, τρομοκρατία, παντοῦ, δὲν ἦτο κανεὶς βέβαιος νὰ δείξῃ ἐμπιστοσύνη, οὔτε εἰς τὸν ἀδελφόν του, οὔτε εἰς τοὺς γονεῖς του. Καθημερινῶς ἐπληροφοροῦμεθα πῶς κάποιος γνωστός, κάποιος φίλος, πατριώτης χάθηκε, τὸν πῆραν στὸ στρατόπεδο, τῆς Παυλίτσας, τοῦ ὁποίου προΐστατο ἕνας πρῶην κατάδικος διὰ ἀνθρωποκτονίαν, ἀδελφὸς ζωοκλεπτῶν καὶ συνεργατῶν τῶν Ἰταλῶν, τῆς περιβοήτου οἰκογενείας ἐκ Μποντιᾶς τῶν Σταυροπουλαίων.

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ὀλόκληρον, μεγαλυτέρα δυστυχία ἀπὸ τὸ νὰ ριφθῆ κανεὶς εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως τῶν κομμουνιστῶν. Ἐπεσκέφθην δύο φορὰς τοῦτο εἰς τὴν Ἄνω Φυγαλίαν, αἱ γυναῖκες ἱκανοποιοῦν ἐκβιαστικῶς τὰς ἠρέξεις τῶν καπεταναίων καὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς φρουρᾶς, ἡ πείνα, ἡ τρομοκρατία, ἡ ἐκβίασις καὶ ἡ δυστυχία ἐβασίλευον παντοῦ. Σὲ μιὰ μετακίνησι χειμῶνα καιρό, πέρασε τὸ στρατόπεδο αὐτὸ ἀπὸ τὸ χωριό μου. Ἐκατὸν πενήντα ἄτομα ἀπὸ ἄλλην τὴν περιφέρειαν, δὲν εἶχαν μιλιὰ, δὲν εἶχαν ἀναπνοή, σ' ἕνα σύνθημα τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς, κάθησαν ὅλοι σὰν αὐτόματα ὀκλαδόν, ὅπου ὁ καθεὶς εὐρίσκετο μέσα σὲ βουρκο, ἢ λάσπη ἀδιαφόρως. Ὅπως μοῦ εἶπε ἕνας τυχερὸς ποῦ ἐπέζησε ἀργότερα κατὰ τὴν διαδρομὴν αὐτὴν, ἀπὸ τοῦ Κούβελα μέχρι τὴν Γαράντζαν, ἐξετελέσθησαν δέκα ἑπτὰ ἄτομα ἄνευ δίκης, μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ στρατοπεδάρχου.

Κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεως τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν ὄρεινὴν Τριφυλίαν, οἱ ἀγροτικοὶ αὐτοὶ πληθυσμοί, ἠσθάνθησαν τὸν βαρὺ ζυγὸν τῆς κατοχῆς. Τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς Γερμανοὺς, πολλοὶ δὲν τοὺς ἐγνώρισαν οὔτε κατ' ὄψιν, διότι δὲν πέρασαν ποτὲ ἀπὸ τὰ χωριά μας, μόνον μιὰ φορὰ ἐπέρασε μιὰ Ἰταλικὴ περίπολος, ἔφυγαν ὅλοι οἱ χωριάτες ἔξω τοῦ χωριοῦ μας καὶ οἱ λίγοι ποῦ παρεμείναμε ἐκεῖ γιὰ νὰ μὴν κάψουν τὸ χωριό, τοὺς δώσαμε πέντε - ἔξι ἀρνιά μικρὰ ποῦ

μᾶς ζήτησαν, τὰ φόρωσαν εἰς τὰ μολύβια τους καὶ ἔκτοτε δὲν τοὺς ξαναείδαμε. Τὰ στίφη ὅμως, τοῦ ΕΛΑΣ, τὰ εἶχαμε ἐπὶ ἐνάμισυ χρόνο μονίμους... φιλοξενουμένους... Ἔζων ἀπὸ τὸ ὑστέρημα τῶν χωρικῶν καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ ζοῦν πλουσιοπαρόχως. Ὅλα ἦσαν εἰς τὴν διάθεσίν των, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν πολιτικῶν των ἐπιδιώξεων. Οὐδέεις τούτων οὐδέποτε διανοήθη νὰ πολεμήσῃ τοὺς Γερμανοϊταλοὺς καὶ ἂν καμμιά φορὰ ἐκτύπησαν καμμιά περίπολο τούτων, ὡς συνέβη μὲ τὰ ἐπεισόδια τοῦ Ἄετοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Φλώρου, αἱ μόναι συγκρούσεις τῶν ἐλασιτῶν μὲ Γερμανοὺς, ἐγένοντο ἐσκεμμένως ὑπ' αὐτῶν. Τὸ μὲν ἐπεισόδιον τοῦ Ἄετοῦ πρὸς δημιουργίαν ἀπαθλιώσεως, ἐξ ἧς οὗτοι θ' ἀπεκόμιζαν πολιτικά ὀφέλη καὶ θὰ ἐξηνάγκαζον τοὺς νέους εἰς ἀναγκαστικὴν στρατεύσιν πλησίον των, τὸ δὲ ἐπεισόδιον τοῦ Ἁγίου Φλώρου, ὅπως ἀποκομίσουν ἐλάχιστα πυρομαχικὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος. Καμμίαν στρατηγικὴν θέσιν δὲν προσέβαλον, οὐδὲν σαμποτάζ διέταξαν, οὐδὲν πρόσκομα δὲν παρενέβαλον εἰς τὴν γερμανικὴν κατοχήν, ἀλλ' εἶχον κυριολεκτικῶς ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν ἐξόντωσιν παντὸς ἀντιφρονούντος Ἑλληνοῦ πατριώτου.

Ἐπιέσθην παντοιοτρόπως νὰ ἐνισχύσω ἢ νὰ προσχωρήσω εἰς τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσίν των καὶ ὅταν δὲν τὸ ἐπέτυχον, ἐστρατεύθην ὑπὸ τούτων δύο φορὰς καὶ ἀπέφυγον τὴν στρατεύσίν μου ἐκμεταλλευθεὶς τὴν ἀπόφασιν τῆς ΑΣΤΕ, ἣτις διὰ τὸ τραῦμα τῆς Ἀλβανίας, μοῦ εἶχε δώσει μικρὰν ἀναπηρίαν καὶ οὕτω ἐκρίθην ἀνίκανος διὰ τὴν μάχην τοῦ βουνοῦ... Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἦτοι κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1944, ἐκλήθην εἰς τὴν ἐθνοφυλακίαν, μὲ τὸ κίνημα ὅμως τοῦ Δεκεμβρίου, τὰ στίφη τοῦ ΕΛΑΣ διέλυσαν τὰ τμήματά μας καὶ εἰς ἀπόπειράν μου ν' ἀναχωρήσω διὰ πλοιαρίου εἰς Ἀθήνας, συνελήφθην ἀπὸ τὴν ΟΠΛΑ Καραμῶν καὶ ἐκρατήθην ἐπὶ 24 ἡμέρας εἰς τὰ κρατητήριά της τοῦ Αου τμήματος, ὅπου ἐγνώρισα πλέον τὴν τρομοκρατίαν, τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν δολοπλοκίαν νὰ μ' ἔχουν περιζῶσει καὶ μόνον σὲ θαῦμα ὀφείλω τὴν ἀπολύτρωσίν μου καὶ εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος. Κατὰ τὰ μέσα Μαρτίου 1945, ἤρχισαν νὰ καταφθάνουν τὰ πρῶτα τμήματα τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐξ Ἀθηνῶν, ὅτε καὶ ἤρχισεν νὰ γνωρίζῃ καὶ ἡ ἀτυχὴς Μεσσηνία τὴν περίοδον τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

Καθ' ὅλην τὴν περίοδον αὐτὴν, τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεως τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ δλόκληρος ὁ νομὸς Μεσσηνίας ἐγνώρισεν μίαν περίοδον ἀπεριγράπτου τρομοκρατίας, χαφιεδισμοῦ καὶ βαρυντάτης δουλείας, ὥστε πολλοὶ νέοι ἠναγκάσθησαν διὰ νὰ διασωθοῦν καὶ νὰ προστατεύσουν τοὺς οἰκείους των νὰ καταταγοῦν εἰς τὰ ἰδρυθέντα τάγματα ἀσφαλείας. Νέοι ἀρίστων οἰκογενειῶν, ἐπιστήμονες, πολεμισταὶ τῆς Ἀλβανίας, ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν προστασίαν εἰς τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Ἡ Μεσσηνία καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς καίτοι δὲν προσεκύνησαν τοὺς κατακτητὰς, κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς κατοχῆς, κατὰ τὴν περίοδον δηλαδὴ τῶν νικῶν

των και τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεώς των, ἠναγκάσθησαν κατά τὸ ἔτος 1944, ὅταν πλέον ὀριστικῶς εἶχε χαθῆ κάθε ἐλπίς νίκης τῶν κατακτητῶν, νὰ ζητήσουν τὴν συνδρομὴν των και συμπαραστάσιν των, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν πλέον στυγνὴν δουλείαν, τὴν τρομοκρατίαν και τὴν τελείαν ἐξουθένωσιν των ἀπὸ τὰς προδοτικὰς ὁργανώσεις και ἀπὸ τὰ αἰμοβόρα στίφη τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΑΜ. Ποταμοὶ αἱμάτων ἐχύθησαν και βαρῦτατον φόρον αἵματος κατέβαλεν ἡ Μεσσηνία εἰς τὴν προσπάθειάν της ν' ἀντισταθῆ εἰς τὰς προδοτικὰς ὁργανώσεις τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΑΜ, ἀνήκουστοι εἰς τὴν ἱστορίαν πράξεις βίας, βανδαλισμοί, τρομοκρατίαι και σφαγιασμοὶ πλέον τῶν 15.000 ἐκλεκτωτάτων τῆς εὐάνδρου Μεσσηνίας εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ εἰς τὴν Μεσσηνίαν, μὲ ἀποστροφὴν και φρίκην ἐνθυμοῦνται τὴν περιόδον αὐτὴν ὅλοι οἱ ἐπιζήσαντες και, παρὰ τὴν πάροδον ὀλοκλήρου δεκαπενταετίας, δὲν ἐπουλώθησαν εἰσέτι αἱ βαθεῖαι πληγαὶ τὰς ὁποίας μὲ σαδιστικὴν μανίαν ἐχάραξαν ἐπὶ σώματος, τῆς φιλότατης Πατρίδος μας, οἱ μητραλῖαι και ξενόδουλοι ἐλασίται, μία εὐχὴ εὐρίσκεται εἰς τὰ χεῖλη ἄλλων ὅσοι ἐπέζησαν, «νὰ μὴ ξαναγυρῶσιν αὐτὴ ἡ ἐποχὴ».

15.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΑΤΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΙΠΙΛΗ

Ὁ ἱατρὸς Γ. Πιπιλῆς, ἀπὸ Κάτω Φυγαλίαν—Ὀλυμπίας, γράφει τὰ ἐξῆς σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 20.11.1960 ἔκθεσιν του:

«... Ἦτο φανερόν, ὅτι ἡ σύγκρουσις ἦτο ἀναπόφευκτος και κατέστησα και ἐγὼ και ὁ Παπαγιάννης, προσεκτικὸν τὸν Ἄγγλον. Δυστυχῶς αὐτὸς, καθ' ὁδὸν, ἤλλαξε γνώμην και ἐπέστρεψεν εἰς Σμαρλίαν. Ἀνῆλθα εἰς Γάρδιτσαν τὴν 1 μ.μ. και συνήντησα τοὺς Κοκκῶνην, Παπαδόπουλον Α., Κάροτσαν, Ντάβον, Καφίρην και ἄλλους. Ἐθλίβην, διότι ἡ ἀγνὴ και ἡρωϊκὴ ὄλων ψυχὴ δὲν ἐφαντάζετο, ὅτι θὰ ἔφθαναν οἱ ἐαμίται ἕως ἐκεῖ. Εἶχαν ἀφήσει τοὺς στρατιώτας των εἰς τὴν πλάνην, ὅτι δὲν μπορεῖ τὰ ἀδελφια των νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Σπασμωδικὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν διέταξαν ἐπιφυλακὴν. Μία ὁμάς ἡ πρὸς τὸ βόρειον ἄκρον και πρὸς ἀνατολὰς εὐρισκομένη, ὑπέστη τὸν καταιγισμὸν τῶν χειροβομβίδων τῶν ἐαμιτῶν, εὐρισκομένη ἐν ἀναπαύσει. Ἡ καλῶς ἐξωπλισμένη ὁμάς τῶν χωροφυλάκων, εἶχε λάβει θέσιν και κατεῦθυσιν πρὸς βορρᾶν. ἀπὸ ὅπου οὐδὲ ἴχνος φόβου ὑπῆρχεν, διότι οἱ ἐαμίται, μετακινήθεντες τὴν νύκτα, εἶχον φθάσει εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀνδροιταίνης, ὅπου διέλυσαν τὴν ὁμάδα Κριτσέλη και Θεοχαροπούλου. Ὁ αἰφνιδισμὸς, ἦτο ἡ αἰτία τοῦ δράματος. Ἐχάθησαν πολλὰ παιδιὰ, ἐφονεύθησαν ἄριστοι ἀξιωματικοί, πὸν μόλις τὴν προηγουμένην εἶχον ἀφιχθῆ στο βουνό. Σὲ λίγες ὥρες, οἱ ἐαμίται διεσκορπίσαν τοὺς ὀλίγους ἀνθισταμένους και εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον Γάρδιτσαν. Ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης ὅπου εὐρέθην χωρὶς ὑγειονομικὰ μέσα, κατέβηκα στὴν

- Γαρδίτσαν, όπου επέδεσα δσους ήδυνάμην τραυματίας στο σπίτι του Πανταζή. "Όταν ήσύχασαν οί πυροβολισμοί και έφ' δσον ύπήρχεν τής ήμέρας τó φώς μαζί με τόν πρόεδρον τής κοινότητος Γαρδίτσης, τόν Γ. Πανταζή και άλλον έναν άνεθήκαμε στο πεδίον τής μάχης για να μεταφέρωμεν τυχόν βαρειά τραυματισμένους. "Έξαλλοι έαμίται μās έμπόδιζαν εις τó έργον αυτό και πολλάκις κατηύθυνον τά δπλα των έναντίον μας. "Η άφιξις του ταγματάρχου Στρατίκη, τόν όποιον ειχον συναντήσει εις τó βουνό των Πλατανίων και ένός εκ Καλαμών πολιτικοῦ οργανωτοῦ, μās επέτρεψε να έρευνήσωμεν και άνεύρομεν δύο τραυματίας (τόν εὔελπιν Εῦταξόπουλον και άλλον στρατιώτην) και νεκρούς τούς θαυμασίους αξιωματικούς Δογάνη και Μιχαλακόπουλον. Τήν πρωίαν τής 7.8.1943, μετέβην εις Παύλιτσαν, όπου τó σπίτι του Παπαγιάννη, ήτο νοσοκομείον με έλαφρώς τραυματισμένους, μεταξύ των όποιων σοβαρώτερα ήτο ó αξιωματικός Κ. Μαυρομιχάλης, με τραῦμα εις τó πρόσωπον. "Η διάλυσις των έθνικών ομάδων, έσήμανε τήν πλήρη έπιβολήν των έαμιτών, οί όποιοι ένέτειναν τήν τρομοκρατίαν και ήρχισαν άνενόχλητοι να εφαρμόζουν τά σχέδια τής οργανώσεώς των.

'Από Παύλιτσαν, μετά δεκαήμερον, κατέβηκα εις Ζούρτσαν και έπεσκέφθην εις Μοφκίτσαν τόν άνθυπίλαρχον Κριτσέλην, τραυματίαν, από τήν σύρραξιν εις 'Ανδρίτσαιναν. Είχε λόγω τραύματος εις τās άρτηρίας του μηροῦ (άριστεροῦ), ύποστῆ μεγάλην αίμορραγίαν και παρέμεινε κλινήρης επί μακρόν. Με τόν μακαρίτην Κριτσέλην, συνητηθήμεν εις Ζούρτσαν άργότερα, περίλυποι και παντελώς άπομεμονωμένοι. Τήν συνάντησιν αδητή, δλωσ τυχαίαν και εις τήν άγοράν τής Ζούρτσης, ή οργανώσις παρεξήγησε και τó βράδυ τής ίδιας ήμέρας συνελήφθημεν και έστάλημεν εις τó στρατόπεδον Καραμούσταφα. 'Εκει χάρις εις τήν ύποσθήριξιν, οῦχι μέχρι τής έποχῆς εκείνης φανατικών έαμιτών, μου έπετράπη ή παραμονή εις τó εις Μπενζι τής περιφερείας Κάτω Φυγαλίας κτήμα μου, όπου συστηματικά μου έγένετο παρακολούθησις. 'Ενθυμούμαι ότι έκρατήθην επί πολλάς ώρας εις σπίτι του Σιδηροκάστρου, κατά διαταγήν τής οργανώσεως, διότι άνευ άδείας τής οργανώσεως τής περιφερείας μου έπεσκέφθην άσθενή εις τó χωρίον Βανάδα!...

Τά έν συνεχεία γεγονότα είναι γνωστά, ειχον γενικωτέραν απήχησιν. Τó κίνημα του Δεκεμβρίου 1944, εις 'Αθήνας, άπετέλεσε τó άποκορύφωμα του 'Ελληνικοῦ δράματος. 'Εκείνην τήν έποχήν που μαθαίνομεν από ρίψεις άεροπλάνων τής ΡΑΦ κανένο νέο για τήν κατάστασιν τής 'Αθήνας, ένθυμούμαι τήν δρασηριότητα των διοικούντων τās οργανώσεις εις τά χωριά. Περιέμεναν τήν ειδήσιν έξ 'Αθηνών δια να έπιδοθῶν εις τó έργον τής σφαγῆς των άντιφρονούντων, ώστε έτσι να λυθῆ τó δημογραφικόν πρόβλημα τής 'Ελλάδος. Οί άνόητοι!... Τήν έποχήν εκείνην, Αὔγουστον 1943, ή κατάπληξις, ή άγανάκτησις και ή πικρία των έθνικοφρόνων έπαρχίας Τριφυλίας και 'Ολυμπίας, ήτο άπερίγραπτος. Γιατι ύπεβλήθησαν οί όλίγοι; Γιατι δέν άντέδρασαν οί πολλοί; Είς πολλά έρωτήματα δέν έδίδετο

απάντησις... Ἀσφαλῶς ἐάν μεγαλύτερον θάρρος ἐπεδείκνυον οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας, ἐάν ὑπῆρχεν ἐνότις διοικήσεως καὶ ὄχι μικροφιλοδοξίες, ἐάν ὁ Ἕλληνας σύνδεσμος δὲν ἐάμιζεν, ἐάν ὁ πολιτικὸς κόσμος δὲν ἀποσιόαζεν, θὰ ἔπρεπε τοῦλάχιστον αἱ ἐπαρχίαι μας νὰ ἔμεναν ἀμόλυντοι ἀπὸ τὸ ἐαμικὸν μίσημα. Αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες τῶν ἐπαρχιῶν μας, μαζί με τὰς ὁμάδας τοῦ Ταυγέτου, θὰ ἠδύναντο νὰ ἦσαν ὁ πυρὴν τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος, ἀφοῦ ἡ Πελοπόννησος εἶναι ἡ Ἑλλάς τῆς Ἑλλάδος...

Φαίνεται ὅτι ἡ μοῖρα ἔτσι εἶχε κανονίσει, νὰ ἴδουν ὅλοι αἱ γωνίαι τῆς Ἑλλάδος τὸ τί ἐσήμαινεν ἀντάρτικὸ τοῦ Ε.Α.Μ. γιὰ νὰ γεννηθῆ ἡ ἀντίδρασις πρὸς σωτηρίαν.

Ἐκ τῶν ὑστέρων, βλέπει κανένας, ὅτι τὰ γεγονότα τῆς περιοχῆς μας, ἦσαν λεπτομέρειαι τοῦ συνέδεσαν τὴν ἄλυσσον τῶν δραματικῶν γεγονότων τῆς Πατρίδος μας. Ἦτο δυνατόν νὰ εἶχαν ἄλλην τροπὴν πλὴν ὅμως, ἔπρεπε νὰ ὀλοκληρωθῆ τὸ δράμα τοῦ ἔθνους, γιὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ λύσις. Ἄς ξεχάσουμε ἂν μπορούμε, τὰ ὅσα συνέβησαν καὶ ἂς ἐλπίσωμεν εἰς ἓνα εἰρημικὸν καὶ προοδευτικὸν μέλλον».

16.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΙΑΚΑΚΗ

Ὁ ἀνάρτης Γεώργιος Λιακάκης, ἀπὸ Σιδηρόκαστρον θέτει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 10.1.1962 ἔκθεσίν του:

«Ἀπὸ πρωῒας 6.8.1943, ὁ Πῆτερ μετέβη εἰς Ἄνω Φυγαλίαν διὰ νὰ μάθῃ περὶ Ρίντ.

Κατὰ 2 μ.μ. τουφεκισμοί.

Ἐρχεται ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς εἰς Γ. Λιακάκην ἐξ ἀφορμῆς πυροβολισμῶν... Πηγαίνουν μαζί εἰς ὁμάδα. Ὁ Λιακάκης εἰς Παναγιώτη: Τί γίνεται; Ὁ Παν. Μαυροειδῆς: Μὴν ἀνησυχῆς. θὰ σὲ εἰδοποιήσω τί γίνεται.

Κατὰ 7 μ.μ. εἶχε ἐπανακάμψῃ ὁ Πῆτερ. Ἦτο ἐκεῖ ὁ Θ. Γιαννόπουλος, ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς, ὁ πατέρας τοῦ Γ. Μαυροειδῆ.

Ὁ Πῆτερ διεβίβασε εἰς Σ.Μ.Α. τὰ τῆς μάχης 6.8.1943, ὡς ἔγιναν χωρὶς κώσις.

Ὁ Σπῦρος Μαυροειδῆς ἔλεγε: Πρέπει νὰ ἐπιτεθοῦμε... Ὁ πατέρας του ὅμως, Γ. Μαυροειδῆς τοῦ εἶπε: Ἐγὼ ἓνα παιδί ἔχω, δὲν κάνω ἄλλα παιδιά...

Ὁ Πῆτερ ἐπρότεινε μὲ τὸ πιστόλι νὰ ἐπιτεθοῦν, ἀλλὰ ἴσως ἦτο ἀργά, ὁ πατέρας του πάντως δὲν ἄφησε. Ὅποτε, ἔδωσεν ἐπιστολὴν ὁ Πῆτερ εἰς Σπ. Μαυροειδῆν καὶ λίρες, νὰ φθάσῃ εἰς Δυρράχιον.

Ἐκεῖ ἔφθασε ὁ Κοκκῶνης Γ. τραυματισμένος, ὁ Καραμπεσύνης καὶ ὁ Βασιλόπουλος.

Ἔγινε σύσκεψις ἀξιωματικῶν.

Ὁ Κοκκῶνης περιεθάλη εἰς Κυπαρισσίαν, Πύργον, μετέβη Ἀθήνας.

Ὁ Βασιλόπουλος εἰς Λυρράχιον. Ὁ Ντάβος εἰς Ἀθήνας.

Ὁ Λιακάκης μὲ ομάδα Σπ. Μαυροειδῆ, εἰς Λυρράχιον, μὲ Κ. Καφίρη, μὲ Μαυροειδῆ, μὲ Γ. Μαυροειδῆ (πατέρα), μὲ Φίλιππον Ἀλεβιζόπουλον. Ὁ Ἀδαμάντιος Ἀδαμόπουλος ἢ Μητρόπουλος ἀπὸ Σιδηρόκαστρον, ἦτο εἰς ομάδα Σπύρου Μαυροειδῆ, ὀπλοπολυβολητῆς καὶ μὲ Γιαννάκον Φιλντίσην ὀδηγὸν ὁμάδος εἰς Λυρράχιον, παραμένουν 3—4 ἡμέρας, ὅπου τοὺς ἐπεθρέφθη ὁ Γ. Καραχάλιος καὶ ὁ Παπᾶ - Χρόνης. Μὲ ἄλλες ὁμάδες ὁ Σπ. Μαυροειδῆς εἰς Ἀλαγονίαν, ὅπου ἔλαβεν μέρος εἰς τὴν μάχην».

17.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀντάρτης τοῦ Ε.Σ. Στέφανος Ἀναγνωστόπουλος, ἀπὸ Κυπαρισσίαν, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1961 ἔκθεσίν του:

«...Μὴ δυναμένη, λοιπόν, ἡ Ἑλλάς νὰ βαστάξῃ τὴν δουλείαν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν Γερμανῶν καὶ Ἰταλῶν, κατὰ τὴν χρονικὴν ἐκείνην περίοδον, ἀπεφάσισε ν' ἀντιδράσῃ μὲ ὅλα τῆς τὰ δυνατὰ μέσα, κατὰ τῶν κατακτητῶν καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν χώραν ἀπὸ τὴν τυραννίαν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν. Καὶ τί ἔγινε κατὰ τὴν χρονικὴν ἐκείνην περίοδον, εἶναι γνωστὸν πλέον στὸν Ἑλληνικὸν λαό. Ἀξιωματικοὶ μὲ ἔνθερον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ μὲ ἥρωϊκὴν αὐτοθυσίαν πρὸς τὴν Πατρίδα, ἤρχισαν νὰ κινοῦνται πρὸς συγκρότησιν στρατοῦ εἰς μέρη ὅπου οἱ κατακτηταὶ δὲν εἶχαν τὴν εὐχέρειαν ν' ἀντιλαμβάνωνται τὰς κινήσεις του.

Ὁ στρατὸς αὐτός, θὰ ἀναλάμβανε μεγάλες θυσίες καὶ σκληροὺς ἀγῶνας κατὰ τῶν Γερμανοϊταλῶν καὶ θὰ ἔπρεπε πάντες νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργον τοῦ στρατοῦ, εἴτε ὡς στρατιῶτες, εἴτε ὡς ὁργάνωσις.

Εἰς τὴν Τριφυλίαν, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Καραχάλιου, ὡς Ε. Σ. «Ἑλληνικὸς Στρατός», εἰς τὴν Σπάρτην ὑπὸ τοῦ ἀεμινήστου λοχαγοῦ Βρεττάκου καὶ ἀλλαχοῦ... Ἐγὼ βέβαια δὲν θὰ ἀναφέρω γιὰ τὸν στρατὸν τῶν ἄλλων περιφερειῶν, εἰμὴ μόνον γιὰ τὸν στρατὸν τῆς ἰδιαιτέρας μου περιφέρειας τῆς Τριφυλίας. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου 1942, διάφοροι ἀξιωματικοὶ τῆς περιφέρειας Τριφυλίας, ἤρχισαν νὰ συγκροτοῦν τὸν πρῶτον ἀπελευθερωτικὸν στρατὸν, (ὁ στρατὸς αὐτός, μετωνομάσθη ἀνταρτικὸς στρατός διότι μᾶλλον ἀνταρτικὸν πόλεμον θὰ ἔκανε ἐπάνω στὰ βουνά). Οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοί, ἦσαν ὁ τότε λοχαγὸς καὶ ἤδη στρατηγὸς Καραχάλιος Γεώργιος, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ στρατηγείου, μὲ ἀξιωματικούς τὸν Σπύρον Μαυροειδῆ ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία, τὸν Ἰωάννην Ντάβον ἀπὸ τὸν Ἅγιον

Γεώργιον ὄρεινῆς Τριφυλίας, τὸν Κωνσταντῖνον Καφίρην ἀπὸ τὸ χωρίον Περιδόλια τῆς Ὀλυμπίας, τὸν Γεώργιον Κριτσέλην ἀπὸ τὸ χωρίον Φώνιτσα Ὀλυμπίας, τὸν Βασίλειον Καραμπεσύνην ἀπὸ τὸ χωρίον Πλατάνια Τριφυλίας, τὸν ὑπομοίραρχον Γ. Βασιλόπουλον ἀπὸ τὸ χωρίον Καλίτσαινα Τριφυλίας καὶ τὸν ἐπιλοχίαν Μαυροειδῆν Παναγιώτην. Ἡ ὁμάς αὐτή, τῶν ἀξιωματικῶν κατ' ἀρχήν, ἐδιάλεξεν ὡς τόπον συγκροτήσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στρατηγείου, τὴν ἀπομεμακρυσμένην περιοχὴν τῆς Τριφυλίας, τὸ χωρίον Πλατάνια καὶ συγκεκριμένως τὴν τοποθεσίαν «Βουνί», μέρος ἐπιφανειακὸν καὶ ἀπ' ὅπου ἠδύναντο νὰ ἐλέγχουν τὴν γύρω περιοχὴν ἀπὸ ἐπιδρομὴν τῶν Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὴν κυριωτέρα βίαιον των καὶ ἐξόρμησιν τὴν πόλιν Κυπαρισσίας. Ἐκεῖ, λοιπόν, ἔστησαν τὸ ἀρχηγεῖον τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐξέδιδον τίς πληροφορίες των καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ ὑπὸ συγκροτήσιν στρατοῦ. Εἰς τὸ ἀκουσμα τοῦ ἐθνικοῦ τούτου σκοποῦ, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς Τριφυλίας, συνεκινήθησαν τόσον ἀπὸ ἐθνικὸν καθῆκον, ὥστε ἄρχισαν νὰ ἐκδηλώνουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προθυμίαν, ἄλλοι μὲν ὡς στρατιῶτες, ἄλλοι δὲ ὡς ὀργάνωσις, διότι καὶ τοῦτο ἦτο ἀπαραίτητον νὰ εἶναι, διότι καὶ ἡ ὀργάνωσις θὰ βοήθοῦσε ἐνεργῶς καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ στρατοῦ νὰ προπαγανδίζῃ καὶ θὰ ἦτο καὶ μία πληροφοριοδότης τοῦ στρατοῦ, διὰ τὰς κινήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ κατακτητοῦ.

Ἦρχισαν λοιπὸν νὰ καταφθάνουν ἀπὸ τὰς διαφόρους περιοχὰς δεκάδες, δεκάδες μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν. Τὸ γεγονός αὐτό, δὲν μὲ ἄφησε καὶ ἐμὲ ἀσυγκίνητον καὶ ἔτσι ἂν καὶ νέος ἀκόμη καὶ μαθητῆς τῆς στ' τάξεως τοῦ γυμνασίου, ἔσπευσα νὰ λάβω μέρος στὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα καὶ ἀφοῦ συνεννοήθηκα μὲ ἄλλους φίλους συμπατριῶτες μας συγκροτήσαμε μία ὁμάδα ἀπὸ τοὺς Ἀρθανιτάκη Φώτιον, Γκινιτσήρην Δημήτριον, Ματραπήλιαν Κων)νον, Ζαχαρόπουλον Εὐάγγελον, Νικόλαον Κανελλόπουλον ἀπὸ τὸ χωρίον Σπηλιὰ Κυπαρισσίας, τὸν χωροφύλακα τῆς διοικήσεως Χωροφυλακῆς Κυπαρισσίας καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μου, καὶ ξεκινήσαμε στίς 15 Ἰουνίου τοῦ 1943, ἀπὸ τὴν Κυπαρισσία, γιὰ τὸ γενικὸ ἀρχηγεῖον τοῦ ὑπὸ συγκροτήσιν ἐθνικοῦ στρατοῦ. Σὲ κάθε χωριὸ καὶ σὲ κάθε μέρος ποὺ περνοῦσαμε, ἀναπτύσσαμε τοὺς σκοποὺς καὶ διαφωτίσαμε τοὺς κατοίκους γιὰ τὸν ἐθνικὸν αὐτὸν ἀγῶνα καὶ παρακινούσαμε καὶ ἄλλους νὰ ἔλθουν νὰ καταταγοῦν εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Μὲ κάθε προφύλαξι καὶ ταιλαιπωρίαν 2 ἡμερῶν φθάσαμε στὸ χωρίον Πλατάνια, ἐκεῖ μᾶς παρέλαβον ὠρισμένοι ὑπεύθυνοι τοῦ ἀρχηγείου καὶ μετὰ ξεκούρασις μισῆς ὥρας, μᾶς παρέλαβε ἓνας σύνδεσμος καὶ μᾶς παρέδωσε εἰς τὸ ἀρχηγεῖον. Οἱ ἀξιωματικοὶ μᾶς ἐδέχθησαν προθύμως καὶ ἀφοῦ μᾶς ἀνέπτυξαν τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγῶνος, καθὼς καὶ τοὺς κινδύνους οἱ ὁποῖοι θὰ μᾶς παρουσιάζοντο εἰς τὸ σκληρὸν καὶ ἐθνικὸν καθῆκον πρὸς τὴν Πατρίδα, μᾶς συνεχάρηκαν καὶ μᾶς κατέταξαν εἰς διάφορες ὁμάδες. Ἐμένα μὲ κράτησαν εἰς τὸ γενικὸν ἀρχηγεῖον. Κάθε μέρα ποὺ περνοῦσε ἔβλεπα μετὰ εὐ-

χαριστήσεως νὰ καταφθάνουν εἰς τὸ ἀρχηγεῖον πρὸς κατάταξιν, δεκάδες δεκάδες συμπατριῶτες μας.

Ἔτσι λοιπόν, μέσα σὲ λίγες ἐβδομάδες, συνεκροτήθη ἓνας πλήρης τακτικός στρατός, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο περὶ τακτικοῦ στρατοῦ ἐν εἰρήνῃ. Ἔτσι, δημιουργήθησαν 7—8 ὁμάδες. . .

Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου εἰς τὸ γενικὸν ἀρχηγεῖον, ἔβλεπα πράγματα τὰ ὁποῖα μὲ ἐνθουσίαζαν καὶ μὲ ἔκαναν νὰ πιστεύω, πὼς ὁ κόσμος ὅλος εἶχε ὄρεξιν καὶ ζῆλον νὰ ἐκδιώξῃ τὸν ἐχθρὸν ὅσο μποροῦσε πιὸ γρηγορώτερα. Ἡ σκέψις μου πετοῦσε τακτικὰ στὴν παλιὰ ἐκείνην ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, πού ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, εἶχε συσπειρωθῆ γύρω ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς καπεταναίους, γιὰ νὰ διώξουν τοὺς τυράννους Τούρκους ἀπὸ τὴν χώρα μας καὶ μάλιστα ἀκόμη περισσότερο ἔγινα ἐνθουσιώδης, ὅταν ὁ ἀρχηγός μου, μ' ἔστειλε νὰ πάω ἓνα χαρτί (ἔγγραφο), εἰς μίαν πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ σκηνὴ καὶ εἶδα ὅτι οἱ παραληῆπτες τοῦ ἐγγράφου ἦσαν Ἄγγλοι ἀξιοκί, ἓνας ταγματάρχης καὶ ἓνας ὑπολοχαγός, ἀργότερον ἔμαθα ὅτι ὁ μὲν ταγματάρχης ἐλέγετο Ρίντ καὶ ὁ ὑπολοχαγός Πῆτερ καὶ ὅτι εἶχαν ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, γιὰ νὰ κατευθύνουν τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, ὅπως ἐνομιζαμε κατὰ τῶν Γερμανῶν. Ἀλλὰ ὅπως ἀπεδείχθησαν ἀργότερον τὰ πράγματα, μᾶλλον γιὰ νὰ ἐδίχαζον τοὺς Ἑλληνας εἰς δύο παρατάξεις καὶ νὰ φέρουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, εἰς τοὺς Ἑλληνας. Εἰς τὴν σκηνὴν των, οἱ Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ εἶχαν καὶ δύο ἀσυρμάτους μὲ τοὺς ὁποίους ἔδιδον πληροφορίες καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν, πού εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἰς τὸ Κάϊρον καὶ ἐλάμβανον σχετικὰς ὁδηγίας.

Μετὰ λίγες μέρες ἀπὸ τὴν κατάρτισιν τῶν ὁμάδων, οἱ Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ μᾶς εἰδοποίησαν ὅτι αὖριο καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα θὰ ἔλθουν ἀεροπλάνα ἀπὸ βάσεις Ἀγγλικὰς καὶ θὰ μᾶς ρίξουν κυβώτια μὲ ὄπλα καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ ἔπρεπε ὅλος ὁ στρατός, νὰ εὐρίσκεται ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπου εἶχεν καθορισθῆ ἡ ρίψις τῶν ὄπλων. Πράγματι τὴν ἐπομένην ἦλθαν τὰ ἀεροπλάνα καὶ μᾶς ἔρριξαν κυβώτια μὲ ὄπλα καὶ τροφίμα, τὰ ὄπλα παρελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους καὶ τὴν ἐπομένην ἐδόθησαν εἰς τοὺς ἄνδρας γιὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ νὰ ἀρχίζε πλέον ἡ τακτικὴ καὶ ὀλοκληρωτικὴ ἐξόπλισις τῶν ἀνδρῶν. Μετὰ λίγας ἡμέρας, ἦλθαν πάλι τὰ ἀεροπλάνα καὶ μᾶς ἔρριξαν ὄπλα, ὅποτε πλέον συνεπληρώθησαν ὅλοι οἱ ἄνδρες μὲ ὄπλισμόν. Εἰς τὸν συγκροτούμενον τότε στρατόν, ἐκτὸς τῶν ὁμάδων τῶν ἀναφερομένων πιὸ πάνω ἀξιωματικῶν, ἀντελήφθη ὅτι ὑπῆρχον καὶ ἄλλες τινὲς ὁμάδες μὲ τὸν Ἐπαμεινώνδα Κατσάμπουλα, Στρατὶκὴ Βασιλείον, Κανελλόπουλον Κων)νον ἀπὸ τοῦ Μπουγα, Παπαγιαννόπουλον καὶ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀρχὴν μὲν ἐφαίνοντο νὰ συνεργάζονται μὲ τοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, ἀργότερον ὅμως, ἔπαψαν καὶ τὴν συνεργασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπαφήν. Ρώτησα λοιπόν, γιὰ νὰ μάθω τί ἀκριβῶς συνέβη, ἂν καὶ ἐπιφυλακτικοὶ οἱ ἀξιωματικοὶ μας ἐν τούτοις λό-

γω τῆς θέσεώς μου εἰς τὸ ἀρχηγεῖον, ἐπιηροφορήθην ὅτι οἱ καπεταναῖοι τῶν ὀμάδων αὐτῶν καὶ οἱ ἄνδρες τοὺς ἦσαν κομμουνιστὲς καὶ ὅτι στὴν ἀρχὴ ὑπεστήριζαν ὅτι ἦτο στρατὸς ἀπελευθερωτικὸς καὶ ὅτι σκοπὸς τῶν καὶ ὑποχρέωσις πρὸς τὴν Πατρίδα εἶχαν νὰ ἐκδιώξουν τὸν κατακτητὴν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Πλανεύτηκαν ὁμῶς καὶ οἱ δικοὶ μας ἀξιωματικοί, καθὼς βέβαια καὶ οἱ Ἕλληνοι. Μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κάθε ἀφελὴς, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον εἶδαν οἱ Ἕλληνοι ὅτι οἱ καπεταναῖοι τῶν ὀμάδων ἐκείνων δὲν ἦσαν ἀξιωματικοί, πλὴν δύο, Κατσάμπολα καὶ Παπαγιαννόπουλον, οἱ ἄλλοι ἦσαν ἄνθρωποι παλαιοὶ κομμουνιστὲς καὶ τυχοδιῶκτες. Καὶ ἀφοῦ εἶχαν ἐπιστήσει τὴν προσοχὴν τῶν ἀξιωματικῶν, οἱ δικοὶ μας, γιατί λοιπόν, τοὺς ἔδωσαν ὄπλα; Καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἐγνώσθη ὅτι ἦσαν κομμουνιστὲς, γιατί συνέχισαν νὰ τοὺς τροφοδοτοῦν καὶ μὲ ὄπλα καὶ μὲ χρήματα καὶ μὲ τροφίμα; Συνεπῶς λοιπόν, οἱ Ἕλληνοι ἤθελαν τὸν διχασμὸν στὸ ἔργο μας, γιὰ νὰ ὠφελῶνται ἐκεῖνοι, παρὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔτσι ἐδημιουργήθη τότε μία κακὴ κατάστασις, ἡ ὁποία μᾶλλον στὴν καταστροφὴν μᾶς ὤθησε, παρὰ στὴν ἐθνικὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐλευθερώσουμε τὴν Πατρίδα μας. Ἄρχισαν, λοιπόν, μετὰ τὸν πλήρη ἐξοπλισμὸν τῶν ἀνδρῶν, νὰ γίνεται καὶ μὴ σχετικὴ ἐκπαίδευσις εἰς τοὺς ἄνδρας, πρὸς καλύτεραν χρῆσιν τοῦ ὀπλισμοῦ. Ἐπῆραν λοιπόν, τοὺς ἄνδρας τοὺς ἕκαστος ἀξιωματικὸς καὶ ἔσπευσε νὰ βρῇ μέρος τέτοιο, ὥστε νὰ πληρῇ τὰς ἀσφαλεῖς προϋποθέσεις τῶν ἀνδρῶν καὶ συγκεκριμένως ὁ Μαυροειδῆς μὲ τοὺς ἄνδρες του, ἔμενε ὡς φρουρὰ τοῦ ἀρχηγείου εἰς τὴν θέσιν «Βουνί», ὁ Κων. Καφίρης πρὸς τὸ χωρίον Σμαρλίνα, ὁ Γεώργιος Κριτσέλης πρὸς τὸ χωρίον Φόνισα τῆς Ὀλυμπίας, ὁ Καραμπεσύνης πρὸς τὸ Λεμό, ὁ ἄλλος ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ, οὐχὶ ὁμῶς καὶ μεγάλῃ ἀπόστασιν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, γιὰ νὰ ἔχουν τὴν ἐπαφὴν τῶν κοντά. Ἐνῶ λοιπόν, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ αὐτοὶ ἄρχισαν τὸ ἔργο τοὺς, νὰ ἐκπαιδεύουν τοὺς ἄνδρας τοὺς, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, γιὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ φέρουν εἰς αἴσιον ἀποτέλεσμα τὸ βαρὺ φορτίον τὸ ὁποῖον εἶχαν ἀναλάβει, ἀντιθέτως οἱ ἄλλοι καπεταναῖοι τῶν κομμουνιστικῶν ὀμάδων, ἐσκέπτοντο καὶ συσκέπτοντο τὸ πῶς θὰ μπορούσαν νὰ ἐξοντώσουν τοὺς ἀντιπάλους τῶν, πῶς νὰ σκοτώσουν τοὺς πατριῶτες τῶν, τοὺς συνανθρώπους τῶν, τὸ πῶς νὰ καταστρέψουν τὸ μεγάλο καὶ ἰδεῶδες ἔργον τοὺς καὶ νὰ γίνουν κύριοι αὐτοὶ τῆς καταστάσεως καὶ νὰ παραδώσουν τὴν Πατρίδα τῶν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος (Βουλγάρους, Ἀλβανούς, Ρώσους κλπ.) καὶ νὰ ὑποδουλώσουν τὴν χώραν τῶν στὸν κομμουνισμὸν καὶ νὰ γκρεμίσουν ὅτι ἰδεῶδες καὶ ἱστορικὸν εἶχεν ἡ πατρίς μας καὶ ἀκόμη περισσότερο, νὰ ἐκμηδενίσουν κάθε ἐθνικόφρονα ἄνθρωπον, σκοτώνοντας χιλιάδες ἀθῶα γυναικόπαιδα καὶ τέλος νὰ αἱματοκυλίσουν τὴν χώραν μας εἰς ἕναν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ σαρακτικὸν ἀγῶνα. Μὲ τίς ξενόδουλες, τίς ἐγκληματικὰς αὐτὰς σκέψεις, ἐβάδισαν πρὸς ὀλοκληροτικὸν ἀφανισμὸν τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων καὶ ἐνῶ ὁ αἰμύνηστος καὶ γενναῖος ἀξιωματικὸς Κριτσέλης ἐπέστρεφε ἀπὸ μίαν νυκτερινὴν ἄσκησιν καὶ θεωρίαν τῶν ἀνδρῶν

του εἰς τὸν καταυλισμὸν των, οἱ ὁμάδες τῶν κομμουνιστῶν συγκεντρωμένους ὄλες εἶχαν στήσει ἐνέδρα καὶ μόλις ἀνύποπτος περνοῦσε, ἔβαλαν ἐναντίον του, με ἀποτέλεσμα νὰ σκοτωθοῦν πολλοὶ ἄνδρες καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Κριτσέλης, νὰ συλληφθῆ καὶ νὰ ἐκτελεστῆ ἀργότερον, ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς κομμουνιστάς. Ἄλλοι, φεύγοντες, κατώρθωσαν νὰ κρυφθοῦν εἰς διάφορα μέρη καὶ νὰ τοὺς βροῦμε τὴν ἐπομένην εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Ὅταν ἐπληροφορήθησαν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, τῶν κομμουνιστῶν, πρῶτος καὶ πλησιέστερος πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κριτσέλη, ἦτο ὁ Κων. Καφίρης, ὁ ὁποῖος ἔτρεξε ἀμέσως νὰ τὸν ἐνισχύσῃ...».

Ὁ ἀνάρτητος Στέφανος Ἀναγνωστόπουλος, ἀπὸ Κυπαρισσίαν, ἐκθέτει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 1.12.1961 ἐκθεσίαν του:

«Μετὰ τὴν μάχην Κωστομέρας, οἱ ἄνδρες καὶ ὁ Κ. Καφίρης, με σχισμένο τὸ παντελόνι του, ἦλθαν εἰς Στόμιον, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον τῶν Ἀγγλων.

Κατὰ τὴν μάχην τῆς 6.8.1943, ἡ ὁμάς Σπ. Μαυροειδῆ, παρέμεινεν εἰς Στόμιον. Ὁ Καφίρης λίγους εἶχε ἐνόπλους. Ἀρχίζει ἡ μάχη Περιβολίων.

Ἐφθασε σύνδεσμος ἀπὸ Περιβόλια καὶ ζητοῦσε ἐνίσχυσιν. Τότε λέει ὁ Σπ. Μαυροειδῆς στὸν Καφίρη:

—Τί θὰ κάνουμε τώρα; πρέπει νὰ πᾶμε νὰ τοὺς ἐνισχύσουμε, ἀλλὰ οἱ Ἀγγλοὶ δὲν με ἀφήνουν νὰ φύγω, με θέλουν γιὰ φρουρὸν τοῦ ἀρχηγείου.

—Τότε δῶσε μου ὄπλα καὶ μερικοὺς ἄνδρες νὰ πάω ἐγώ, τοῦ ἀπήντησε ὁ Καφίρης.

Τοῦ ἔδωσε λοιπὸν, ὄπλα καὶ τὸν Νίξον Κανελλόπουλον ἀπὸ Σπηλιά, με ἓνα πολυβόλον Μπρέντ καὶ τὸν Νικ. Δακανάλην ἀπὸ Κορήτην, με ἓνα μυδράλλιο, τὸν Εὐάγγελον Ζαχαρόπουλον ἀπὸ Κυπαρισσίαν, τὸν Λάμπουραν Ἀναστάσιον κ.ἄ. καὶ ὁ Καφίρης ἐξεκίνησε πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἄλλων.

—Ὁ Πῆτερ εἶχε τίς λίρες με τὸ σακκουλάκι.

—Ὁ Σπ. Μαυροειδῆς, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Πῆτερ νὰ πάη καὶ ἠρηγήθη διότι τοὺς ἠθέλεν γιὰ ἀσφάλεια - φρουρὰ τοῦ ἀρχηγείου.

Ὁ γέρος Γ. Μαυροειδῆς, λέγει εἰς στὸν Σπῦρο:

—Μὴν ἀκοῦς τί σοῦ λέει ὁ Πῆτερ.

—Δὲν μπορῶ νὰ παρακούσω τὴν διαταγὴν, θὰ ἔχω εὐθύνη, ἀπήντησε ὁ Μαυροειδῆς.

Οἱ ἄνδρες τοῦ ἔλεγον:

— Πᾶμε νὰ ἐνισχύσουμε!

—Θὰ πᾶμε, θὰ πᾶμε τοὺς ἀπαντοῦσε ὁ Μαυροειδῆς.

Τὸ θράδυ τῆς μάχης, μετὰ τὴν διάλυσιν, εἰς Στόμιον ἦλθαν ὁ Καφίρης, ὁ Βασιλόπουλος, ὁ Ι. Ντάβος, ὁ ταγματάρχης Γ. Κοκκῶνης. Τραυματίες ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς, ἦταν ὁ Καφίρης στὸ πόδι του. Τὸ ἔδεσαν με βαμβάκι καὶ με ἐπίδεσμο, ἔβγαλε τὸ παπούτσι του. Ὁ Ντάβος στὸ μέτωπο καὶ ὁ Κοκκῶνης ἔμαθα. Ἐγινε συμβούλιον ἀξιωματικῶν καὶ ἀπεφάσισαν

νὰ φύγουμε στὸ Δυρράχιον.

Ὁ Πῆτερ ὑπεστήριξε παραμονήν: Νὰ γίνῃ ἐκεῖ ἀνασυγκρότησις τῶν ομάδων...

Ἄλλὰ οἱ ἀξιωματικοὶ διεφώνησαν: «Πρέπει νὰ ἐνωθοῦμε μὲ τοὺς ἄλλους ἐθνικιστάς», εἶπαν καὶ ἀνεχώρησαν γιὰ τὸ Δυρράχιον.

18.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ Ε.Σ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΓΚΟΓΚΑ

Ὁ ἀνάρτης Ε. Σ. Ἀντώνιος Γκόγκας ἀπὸ Κάκαβα — Γλυκορριζίου Τριφυλίας, ἐκθέτει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1947 ἔκθεσίν του:

«Ἦτο πασίγνωστον τὰ τῆς ἐπιθέσεως πρὸ 3—4 ἡμερῶν.

Μετὰ τὴν μάχην, ἦλθεν ὁ Κοκκῶνης εἰς Στόμιον, ὅπου ὁ Πῆτερ τοῦ εἶπε:

—Εἶσαι Ἕλλην ἀξιωματικός;

—Ναί! τοῦ εἶπε ὁ Κοκκῶνης.

—Ἄκουσες πῦρ; ρώτησε πάλι ὁ ὑπολοχαγὸς Πῆτερ.

—Ναί, ἀλλὰ αἰφνιδιάσθη, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης.

—Ἐνικήθης; ρώτησε ὁ Πῆτερ.

—Διελύθμεν, ἀπήντησεν ὁ Κοκκῶνης.

—Δὲν ἔπρεπε νὰ διαλυθῆς, ἀφοῦ ἄνοιξες πῦρ, ἐτόνισε ὁ Πῆτερ.

Μάχη ὥρα 10 π.μ., ὁ Μαυροειδῆς καθηλώθη ἀπὸ λοχαγὸν Πῆτερ.

—Δὲν χρειάζεται νὰ πᾶς, τοῦ ἔλεγε, νὰ μείνῃς διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ στρατηγείου, νὰ φυλάξῃς τὸν ἀσύρματον ἂν μᾶς χτυπήσουν. Εἶμαι ἐγὼ ὑπόλογος...».

19.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΣΤΡΑΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΒΕΛΑΚΗ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ε.Σ. Ἀργολίδος — Ναυπλίου Ἀπόστολος Κουβελάκης, γράφει σχετικῶς εἰς ἔκθεσίν του, διὰ γεγονότα τῆς περιφερείας Ἄργους — Ναυπλίου καὶ διὰ δολοφονηθέντας ἀγωνιστάς, ὑπὸ Ἰταλῶν καὶ κομμουνιστῶν:

ΣΦΑΓΙΑΣΘΕΝΤΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΟΥ

1. Ὁ Κων)νος Ζᾶχος, ἱερέας Ἁγίου Νικολάου Ἀλέας, ἐτῶν 70 μετὰ τῶν τέκνων του Ἀλεξάνδρου καὶ Γεωργίου, τῶν καλλιτέρων πατριωτῶν καὶ συνεργατῶν μου. Ὁ γέρον παπᾶς, τὸ ἔτος 1942, ἀψηφῶν τοὺς ἐκ τῶν κα-

τακτιγῶν κινδύνους κατὰ τὴν ἑσπρὴν τῆς 25ης Μαρτίου, ἐποιήσατο ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ χωρίου του δέσιν, ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν μου, παρουσία ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου. Μίαν ἄλλην φορὰν εἶπεν εἰς ἐμέ: «Παιδί μου ὅ,τι θέλεις νὰ μοῦ τὸ λὲς καὶ τὰ παιδιά μου καὶ ἡ παρουσία μου ὀλόκληρη, εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σου καὶ ἐγὼ ἂν σοῦ χρειασθῶ, φώναξέ με, ἄς εἶμαι γέρων, θέλω νὰ πεθάνω γιὰ τὴν σκλάβα μας Πατρίδα καὶ θέλω γιὰ διαθήκη, γιὰ ὄσους ζήσουν, νὰ ἀφήσω ἔστω καὶ δυὸ λέξεις εἰς τὴν καινούργια ἐθνικὴ ἱστορία, ἀφιερωμένες εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν τοῦ Παπακώστα.

Ὁ υἱὸς του Ἀλέξανδρος, ὁ ὠραιότερος καὶ εὐγενέστερος νέος ὀλοκληροῦ τοῦ Νομοῦ Ἀργολιδοκορινθίας, συμμετεῖχεν καὶ εἰς τὴν πρώτην μάχην ποὺ ἐδώσαμε μὲ τοὺς Ἴταλοὺς καραμπινιέρους 6—3—42 παρὰ τὸν Φαρμακᾶν καὶ τὸ βόλι αὐτοῦ ἀπέκοψεν τὸ κακοῦργο χέρι τοῦ σαδιστοῦ καραμπινιέρου Ἀντώνιο Νταμέλιο.

Ἡ ἀνωτέρω οἰκογένεια ὑπέστη τὴν πλεόν ἀνήκουστον θηριωδίαν. Ἐκοβαν οἱ αἰμομόροιοι μολοσεβίκοι τὰ γένηα τοῦ πατρὸς καὶ τὰ ἔδιδαν καὶ τὰ ἔτρωγαν τὰ παιδιὰ του, ἔβγαζαν τὰ μάτια τῶν παιδιῶν καὶ ἔβαλαν τὸν πατέρα - πατᾶ καὶ τὰ ἔτρωγε ταῦτα.

2) Ἐπειδὴ διέφυγε τὴν σύλληψιν ὁ Νικόλαος Ἀγγελόπουλος τοῦ ἰδίου χωρίου, κατακρεούρησαν τὴν σύζυγον τούτου Κων)ναν ἧς ἔσχισαν τὴν κοιλίαν, ἔβγαλαν τὸ παιδί ἐκ ταύτης 7 μηνῶν καὶ τῆς ἔδιδαν πρὶν ἐκπνεύσει τεμάχια τούτου νὰ τὰ φάη, ἀκολούθως ἔσφαξαν τὸ τέκνον τῆς Δημητράκη 2 ἐτῶν καὶ τὴν θυγατέρα τῆς Τασίαν 3 ἐτῶν καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τούτων ἐπότιζαν τὴν μητέρα ἐκπνεύουσα.

Ὁ Νικόλαος Ἀγγελόπουλος εἶχεν μεγάλως συντρέξει τὸ ἔργον ἐμοῦ καὶ τοῦ συγκροτήματος Φαρμακᾶ καὶ συμμετεῖχεν τῆς κατὰ τῶν Ἴταλῶν Καραμπινιέρων ἐπιθέσεώς μας τὴν 6—3—42 τραυματίας τὸν Ἑλληνα προδότην Παναγιώτην Μποζονέλον ἢ Γράτσιον.

3) Ἀριστείδης Παπαδημητρίου ἰατρός ἐκ Σκοτεινῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου, φοιτητοῦ Νομικῆς, ἀμφοτέρων ἐνθέρμων συνεργατῶν μου συλληφθέντων παρὰ Ἴταλῶν ὡς ὑπόπτων τοιούτων. Ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς σκλαβιάς ἐτέθησαν παρὰ τὸ πλευρό μου καὶ χίλιες δυὸ φορὲς διεκινδύνευσαν ἀπὸ τὰς δυνάμεις τῶν κατακτητῶν. Λέγεται ὅτι ἀμφοτέροι ἐτεμαχιάσθησαν διὰ μαχαίρας καὶ τὰ τεμάχια τῶν ὑπεχρέωσαν καὶ ἔτρωγαν 40 ἄλλοι ἐθνικόφρονες τῆς αὐτῆς περιοχῆς, οἵτινες εἶχον συλληφθῆ καὶ ἐσφαγιάσθησαν τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Οὗτοι τυγχάνουν ἀδελφοὶ τοῦ τέως βουλευτοῦ Ἀργολίδος Μίμη Παπαδημητρίου.

4) Χαράλαμπος Πετρόπουλος ἰατρός καὶ πρωταθλητῆς σφαιροβολίας. Οὗτος σπουδᾶσας ἐν Γερμανίᾳ εἶχε νυμφευθῆ Γερμανίδα. Ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐξεδίωξε τὴν σύζυγόν του. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου συνελήφθη παρὰ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐφυλακίσθη εἰς Ἀθήνας ἐπὶ πολλοὺς μῆνας. Παρὰ τὰς πιέσεις τῶν Γερμανῶν νὰ δεχθῆ τὴν σύζυγόν

του ηρνήθη και μετέβη εις τὸ χωρίον του Φρουσιάνου Ἀλέαζ. Περὶ τὰ τέλη 1942 συνελήφθη παρὰ τῶν Ἰταλῶν, διότι κατηγγέλθη ὅτι ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μετ' ἐμοῦ καὶ διότι ἐθεράπευε ἀσθενεῖς Ἕλληνας. Οὗτος τὸ 1943 ὑπῆρξεν ὁ ἰατρός τοῦ συγκροτήματος Φαρμακᾶ, ἐγκαταλείψας εὐχαρίστως τὰς ἐργασίας του. Ἐφονεύθη μαζί με τοὺς ἀδελφούς Παπαδημητρίου. Οὗτος ὑπεχρεώθη νὰ καθήσῃ ἐπὶ ἐνὸς κορμοῦ ἐλάτης καὶ νὰ σκύψῃ νὰ τὸν σφάξῃ ὁ δῆμιος τοῦ ΕΛΑΣ Φενεοῦ. Οὗτος ἐπετέθη κατὰ τοῦ δημίου διὰ τῶν γρόνθων του καθ' ὃ ἀθλητὴς ὄν καὶ ἐφόνευσε πλὴν, ὅμως, πρὶν προλάβῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐδέχθη ριπὴν αὐτομάτου καὶ ἐφονεύθη. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐπέτυχόν τινες τῶν ὑπὸ σφαγὴν καὶ ἐδραπέτευσαν. Εἷς ἐκ τούτων εἶναι ὁ Βασίλειος Δωρῆς ἐκ Δοῦκα Ἄργους.

5) Ἀθανάσιος Καρρᾶς, ἰατρός ἐκ Λυρκείας Ἄργους μετὰ τῆς συζύγου του Ἀγγελικῆς, διδασκαλίσης. Ἀμφοτέρων συνεργατῶν μου ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀνταρτικῆς μου ζωῆς. Πολλάκις ὁ ἰατρός μετὰ τοῦ συγγάμβρου του ἱατροῦ Γεωργίου Τσουκαντᾶ ἦλθαν στὸ βουνὸ καὶ εἶδαν ἐμὲ καὶ ἄλλους συνεργάτας μου Ἕλληνας καὶ Βρεταννοὺς ἀρρώστους. Πολλάκις μᾶς ἔστειλαν φάρμακα, τροφίμα καὶ ἄλλα. Ἐπὶ τρίμηνον εἰς τὸ σπίτι του εἰς Λυρκείαν ἐθεράπευε Ἕλληνας τραυματίαν. Εἷς Λυρκείαν, δέ, πάντοτε παρέμενεν καὶ δύναμις Ἰταλῶν.

Τὸν ἰατρὸν Καρρᾶν καὶ τὴν σύζυγόν του ἐφόνευσαν εἰς τὸ χωρίον Ἐξοχή. Ἀνέβασαν τούτους εἰς τὴν στέγην μιᾶς ὑψηλῆς οἰκίας καὶ ἐκ ταύτης τοὺς ἐγκρέμισαν. Λέγεται ὅτι ὑπεχρέωσαν τὸν ἰατρὸν καὶ ὁ ἴδιος ἔσπρωξε τὴν γυναῖκα του εἰς τὸν γκρεμὸν καὶ κατόπιν ἠκολούθησε καὶ αὐτός.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Κοκκίνης ἦλθεν εἰς Φαρμακᾶ ὀλίγον μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ κ. Προκοπίου. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ μόνος τῶν ἐκ Ναυπλίου ἐξελεθόντων εἰς τὸ βουνὸ πὸν ἔφερον μεθ' ἑαυτοῦ δύο ἢ τρία πιστόλια καὶ μέγα ἀριθμὸν φυσιογγίων, ὡς, δέ, ἐπληροφορήθην με ταῦτα εἶχεν κάνει καὶ τὴν τελευταίαν του ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Καρραμπινιάρειαν Ναυπλίου, κρύβων ταῦτα ὑπὸ τὴν ἱερατικὴν του ἐνδυμασίαν. Οὗτος πρὸ τῆς διαλύσεως τοῦ συγκροτήματός μας εἶχεν περιοδεύσει με μίαν διμοιρίαν ἀνταρτῶν με ἐπικεφαλῆς τὸν ἀνθ' ἡγὸν Μαυραγιάννην Γεώργιον εἰς τὰ χωρία τοῦ Δήμου Ἀλέαζ, ἡγούμενος πάντοτε τῶν ἀνδρῶν καὶ κρατῶν ὡς ἄλλος Παπαφλέσσας τὴν Ἑλληνικὴν Σημιαίαν. Ἦτο ζωηρότατος, δυνατὸς ρήτωρ καὶ εἶχε θέλησιν νὰ διαδραματίσῃ ὑψηλὸν ρόλον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν ἐκδίωξίν μας ἐκ τοῦ Φαρμακᾶ εὐρέθημεν καὶ πάλιν μαζί εἰς τὴν παρὰ τὸν Ἀχλαδοκάμπου θέσιν «Κρύα νερά», ὅπου ἐδέχθημεν τὸ δεύτερον κτύπημα τοῦ ΕΛΑΣ. Μετ' αὐτοῦ κατήλθομεν μαζί μέχρι τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ν.Α. τοῦ χωρίου Ἀχλαδοκάμπου ὅπου ἀφοῦ ἀλληλοησπασάσθημεν καὶ ἀφοῦ ὁ ἕνας ἔβρεξε τὸ πρόσωπον τοῦ ἄλλου με δάκρυα ἐχωρίσθημεν, λαβόντες κατεύθυνσιν ἐγὼ μὲν πρὸς Τρίπολιν, αὐτὸς δὲ πρὸς Ναύπλιον. Ἐπληροφορήθην βραδύτερον ὅτι οὗτος συλληφθεὶς παρὰ τῶν κομμουνιστῶν ἐξετελέσθη.

Ὁ ταγ' ὀρχης Βαζαῖος ἐπέδειξεν ἀρίστην στάσιν καὶ διαγωγὴν ἐν γένει

κατὰ τὴν παραμονή του εἰς Φαρμακᾶ. Οὗτος εἶναι προδότης, διότι συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐνετάχθη ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀποκτήσας κομμουνιστικὴν συνείδησιν, δεχθεὶς ἀκόμα νὰ σφαγοῦν παρουσίᾳ του Ἕλληνες πατριῶτες, οἵτινες τὰ μέγιστα εἶχον προσφέρει εἰς αὐτόν, ὅταν οὗτος εὐρίσκετο μεθ' ἡμῶν εἰς Φαρμακᾶ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἔπραξαν ἄλλοι ἀξιωματικοί, οἵτινες συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι μαζί με τὸν Βαζαῖον, παρέμειναν εἰς τὸν ΕΛΑΣ, ἀλλὰ διετήρησαν τὴν πίστιν των εἰς τὴν Ἑλλάδα διακριθέντες εἰς τὸν κατὰ τῶν συμμοριτῶν πόλεμον, τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ κάτωθι:

- 1) Ἀδελφοὶ Μιλτιάδης καὶ Κων)νος Στεργιόπουλοι (ταγματάρχαι)
- 2) Γεώργιος Μαυραγιάννης (ταγματάρχης)
- 3) Δημήτριος Μαυρίδης (λοχαγός)

20. ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΦΕΛΡΟΥ ΑΞ)ΚΟΥ Γ. ΑΜΠΑΡΙΩΤΗ

Ὁ ἐφ. ἀξιωματικὸς Ἀμπαριώτης ἀπὸ τὴν Ἀνδριτσaina, γράφει εἰς τὴν ἀπὸ 14 Δεκεμβρίου 1959 ἐκθεσίν του:

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1941 ἐγκατεστάθη εἰς Ἀνδριτσαινὰν ἡ Ἱταλικὴ Καραμπινιερίᾳ.

Διοικητὴς τῆς Ὑποδ)σεως Χωρ)κῆς ἦτο ὁ μοίραρχος Πέτρος Μουσαλέας, ἐξαίρετος Ἕλληνας καὶ ἀξιωματικὸς, ὅστις εἰς οὐδένα ἐπέτρεψε νὰ πλησιάσῃ τὴν Ἱταλικὴν Καραμπινιερίᾳ δι' οἰονδήποτε λόγον.

Οἱ Ἱταλοὶ ἐξέδωσαν διαταγὴν παραδόσεως τῶν ὄπλων τὰ ὁποῖα οἱ Ἀνδριτσᾶνοι καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Ὑποδ)σεως παρέδωσαν εἰς τὸν κ. Μουσαγέαν, ὃ ὁποῖος ἀφοῦ ἔκαμε ἐπιλογὴν τῶν παραδοθέντων ὄπλων, τὰ μὲν εὐχρηστα πολεμικὰ ὄπλα μού παρέδωσε μετὰ τὴν ἐντολὴν ν' ἀποκρύψω, ἵνα χρησιμεύσουν ἐν καιρῷ εἰς τὴν πατρίδα, πρᾶγμα ὅπερ ἔπραξα, τὰ δὲ ἄχρηστα παρέδωσαν εἰς τοὺς Ἱταλοὺς προσποιούμενος ἀφοσίωσιν.

Ἐγὼ παρέλαβον περὶ τὰ ἐξήκοντα ὄπλα πολεμικὰ μετὰ τυρομαχικῶν καὶ τὰ ἀπέκρυψα εἰς ἀσφαλὲς μέρος, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μοίραρχος Μουσαγέας ἐγώ, ὁ κ. Ἰωάννης Μπούτης καὶ ἄλλοι ἀπ' τὴν Ἀνδριτσaina καὶ τὴν περιφέρειαν ἐσχηματίσαμε τὴν πρώτην ὁμάδα Ἐθνικῆς ἀντιστάσεως, μετὰ σκοπὸν νὰ δράξωμεν τὰ ὄπλα εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ τῆς ἀναμονῆς ἐκράτησε μέχρι τὸν Αὐγούστον τοῦ 1942, ὅτε συνέβησαν τὰ γεγονότα τῆς Καλλιγῆς εἰς Μεσσηνίαν ἐκ μέρους τοῦ Κων. Κανελλοπούλου κλπ. Ἐπειτα ἀπ' τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐκινήθησαν πρὸς τὴν περιφέρειαν Ἀνδριτσαινῆς πολλὰ τμήματα ἰταλικοῦ στρατοῦ ἀπὸ πολλὰς κατευθύνσεις. Ἐν ἐξ αὐτῶν, δύναμις Τάγματος, προερχόμενον ἐκ Πύργου ἐξαπέλυσε δύο ἐξωμότης Ἕλληνας, τὸν Θεόδωρον Μάλαμαν καὶ τὸν Γεώργιον Σπαγγοῦρον ἐκ Γαστούνης, εἰς τὴν περιφέρειάν μας. Αὐτοὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι εἰς τὸ χωριὸν Μυρώνεια καὶ εἰς τὰ γρέκια τῶν ἀδελφῶν Κυ-

ριάκου, Διονυσίου, Νικολάου Κυριακοπούλου ἐκρύπτετο Ἕλληνας ἀξίως, καὶ τὸ γεγονός τοῦτο ἀνέφεραν εἰς τὸ Ἰταλικὸν Τάγμα.

Οἱ Ἴταλοι ἀπέκλεισαν τὴν περιοχὴν καὶ μεταβάντες εἰς τὰ γρέκια τῶν Κυριακοπούλων εἰς τὰ Μυρώνια εἰς θέσιν «Χρουσοῦλι» δὲν ἀνεῦρον μὲν τὸν Ἕλληνα, ἀλλὰ ἔκασαν τὰ ποιμνιστάσια καὶ συνέλαβαν τοὺς Κυριακοπούλους καὶ ἔτσι ἄρχισαν τὰ θάσανα καὶ οἱ διωγμοὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀνδριτσαίνης. Οἱ δύο ἐξωμόται πράκτορες τῶν Ἰταλῶν, Σπαγγούρος καὶ Μάλαμας προηγουμένω τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ στίς 12 Αὐγούστου ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον Κουφόπουλον πού ἀπέχει 20' ἀπὸ τὴν Ἀνδριτσαίνα. Ἐκεῖ συνήντησαν τὴν σύζυγον τοῦ προέδρου τῆς Κοινότητος Ἀθαν. Καπλάνη καὶ προσποιήθησαν πὼς καταδιώκονται παρὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ τῆς ζήτησαν νὰ τοὺς κρύψῃ κάπου καὶ νὰ τοὺς τροφοδοτήσῃ σὰν Ἑλληνίδα πού ἦτο. Αὐτὴ τοὺς πίστεψε καὶ τοὺς εἶπε ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ τοὺς τροφοδοτήσῃ καὶ νὰ τοὺς κρύψῃ καὶ ὅτι μόνον εἰς τὸ ἀγρόκτημα τοῦ Ἀμπαριώτη θὰ μπορούσαν νὰ τροφοδοτηθοῦν καὶ νὰ κρυβοῦν εἰς τὸ περίξ δάσος.

Ἐπειτα ἀπὸ τίς πληροφορίες αὐτὲς αὐτοὶ φθάσανε στὸ κτήμα μου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἀπουσίαζα τίς ἡμέρες ἐκεῖνες. Αὐτοὶ προσεποιήθησαν πὼς κρύφθηκαν. Ἡ μητέρα μου πῆγε τὸ ἡλιοβασίλεμα καὶ τοὺς πῆγε φαγητό, ἀλλὰ δυστυχῶς τοὺς ἔδωσε καὶ δύο χειροβομβίδες τίς ὁποῖες κάπου εἶχε βρῆ στὸ σπίτι.

Αὐτοὶ προσεποιήθησαν ὅτι παραμένουν ἐκεῖ κρυμμένοι, ἐνῶ εἶχαν εἰδοποιήσῃ τ' ἀφεντικά τους τοὺς Ἰταλούς. Τὴν ἐπομένην τὸ ἀπόγευμα ξαναπῆγαν εἰς τὴν γραϊαν μητέρα μου καὶ τὴν βρῆκαν πάλι στὸ χωράφι, καὶ ἐνῶ συνομιλοῦσαν μαζί της, ἦλθεν ἐξ Ἀνδριτσαίνης προερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν ὁ ἐξάδελφός μου Κων. Πλαπούτας λοχαγὸς τότε ἡδη συνταξάρχης, ὁ ὁποῖος ἦλθε νὰ περάσῃ μερικὸ καιρὸ μαζί μας.

Ὁ Πλαπούτας εἶδε τὴν μητέρα μου στὸ χωράφι καὶ πῆγε ἐκεῖ. Αὐτοὶ νόμισαν πὼς εἶμαι ἐγὼ καὶ ἀπεμακρύνθησαν πρὸς τὸ δάσος. Τὸ ἴδιο βράδυ γύρισα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν Κακόβατο καὶ βρῆκα τὸν Πλαπούτα στὸ σπίτι. Τὸ βράδυ πού τρώγαμε μοῦ εἶπε ἡ κουνιάδα μου ὅτι πέρασαν δύο ἄνθρωποι καὶ ζήτησαν νὰ τοὺς κρύψουν κλπ. καὶ ὅτι τοὺς ἔδωσε μόνον νὰ φᾶνε καὶ τοὺς ἔδωξε.

Καλὰ ἐκάματε τοὺς εἶπε γιατί γυρίζουν καὶ πολλοὶ κατάσκοποι τῶν Ἰταλῶν καὶ δὲν ξέρουμε τί ἦσαν αὐτοί. Ἐπειτ' ἀπὸ αὐτὸ ἡ μητέρα μου φοβήθηκε νὰ μοῦ πῆ πὼς αὐτὴ τοὺς εἶχε περιθάψει.

Τὴν ἐπομένην τὸ ἀπόγευμα μὲ εἰδοποίησε ἕνας ὑπηρετῆς μου πὼς πολλοὶ Ἴταλοι ἔρχονται πρὸς τὸ κτήμα καὶ ὅτι τὸν ἄλλον ὑπηρετὴ πού εἶχα στείλει ἀπὸ τὸ πρῶτ' εἰς Ἀνδριτσαίνα νὰ ψωνίσῃ τὸν εἶχαν συλλάβῃ καὶ τὸν ἔφεραν καὶ αὐτὸν μαζί τους. Ἐνόμισα πὼς θὰ περάσουν θ' ἀρπάξουν ἀπὸ τὸ σπίτι τρόφιμα καὶ θὰ φύγουν γι' αὐτὸ πῆρα τὸν Πλαπούτα καὶ ἀποσυρθήκαμε ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ μὴ μᾶς βροῦν ἐκεῖ.

Ἐφθασαν οἱ Ἴταλοί, βρῆκαν τὴν μητέρα μου στὸ χωράφι μαζί μὲ μίαν

άνεψιά της πού ἔμενε καὶ αὐτὴ τότε μαζί μὲ δυὸ μικρά της παιδιὰ στὸ κτῆμα μας, τὴν κυρία Ἀθηνᾶ Τσεκούρα σύζυγο ἀποστράτου συντ)ρχου ἔξ Ἀθηνῶν.

Συνέλαβαν τὴν γριὰ καὶ τὴν κυρία Τσεκούρα καὶ ἄρχισαν νὰ τὶς δέρονουν, ἄλλοι πῆγαν στὸ σπίτι ἔσπασαν τὴν πόρτα τῆς ἀποθήκης καὶ ἔπαιρναν ὅ,τι εὔρισκαν. Τρομοκρατία, φωνές, οὐρλιαχτά, κακό, πυροβολισμοί, ἐσκοτώσαν τὰ σκυλιά, ἄλλοι πιάσανε τοὺς τσοπάνηδες καὶ ἄποιον εὔρισκαν στὸ δρόμο ἢ στὸ κτῆμα. Ἔνα τσοῦρμο ἄνθρωποι δέθηκαν στὸ ἀλῶνι. Ἐγὼ μὲ τὸν Πλαπούτα βλέπαμε ὅλα αὐτά. Ἔβλεπα πὼς μὲ τοὺς Ἱταλοὺς δὲν θὰ ξεμπλέγαμε εἴκολλα καὶ γι' αὐτὸ ἔκαμα τὴ σκέψη μιὰ καὶ εἶχαμε ὄπλα νὰ θγοῦμε ἀντάρτες, τὴ σκέψη μου αὐτὴ ἀνεκοίνωσα στὸν Πλαπούτα.

Ἐν τῷ μεταξὺ μιὰ περίοδος πού ἔκανε ἀνίχνευσι μᾶς βοῆξε, μᾶς συνέλαβε καὶ μᾶς ὠδήγησαν στὸ σπίτι μου, ἐκεῖ πού εἶχαν καὶ τοὺς ἄλλους, μᾶς ὑπέβαλαν σὲ φορικτὰ μαρτύρια καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πεθάνω, ἂν ἓνας γιατρός Ἱταλὸς ἀπὸ φιλανθρωπία δὲν μοῦπαιρνε αἷμα ἀπ' τὴν πλάτη. Τὸ κακὸ βάσταξε μιὰ ἑβδομάδα, συνελήφθησαν πολλοὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ κ. Ἰωάν. Μπούτης δικηγόρος τέως βουλευτῆς καὶ ἡ κυρία τοῦ μοιράρχου Πέτρου Μουσαγέα, εὐτυχῶς ὁ μοιράρχος Μουσαγέας τότε ἔλλειπε μὲ ἄδειαν εἰς Ἀθήνας ἄλλως θὰ συνελαμβάνετο καὶ αὐτός. Μᾶς ζητοῦσαν βπλα καὶ τοὺς συνεργάτας μας, ἐπροτίμησα τὸν θάνατον παρὰ νὰ προδώσω τὰ ὄπλα. Τέλος μὲ ἔβαλαν στὸν τοῖχο νὰ μὲ ἐκτελέσουν καὶ μοῦ ἔβαλαν μὲ ἓνα πολυβόλο. Ἐνόμισαν πὼς μὲ τὸ μέσον αὐτὸ θὰ μὲ ἀναγκάσουν νὰ μιλήσω παρ' ὄλον τοῦτο ἐξηκολούθησα νὰ ἀνοῦμαι ὅπου μὲ ἄρπαξε ἓνας γιγαντώσωμος ἀξιωματικὸς καὶ μὲ ἔδειρε τόσον μέχρι τοῦ σημείου πού λιποθύμησα καὶ ἀναίσθητον πλέον μὲ παρέλαβεν ὁ γιατρός ὁ ὁποῖος καὶ μὲ ἔσωσε. Ἡ γυναίκα μου λεχὼ οὕσα ἔπειτ' ἀπὸ τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὰς συγκινήσεις ἠσθένησε βαρῶς καὶ τὴν ἔσωσε ὁ ἴδιος Ἱταλὸς γιατρός. Ἡ κατάστασις αὐτὴ διήρκεσε μιὰ ἑβδομάδα. Κατέστρεψαν τὴν σημαντικὴ τότε κτηνοτροφία μου καὶ ὅλη μου τὴν γεωργικὴ παραγωγή καὶ τέλος ἦλθε ὁ διοικητῆς τῶν στρατευμάτων κατοχῆς Πελοποννήσου, καὶ διέταξε νὰ μᾶς μεταφέρουν στὶς φυλακὲς Πύργου καὶ ὠδηγήθημεν ἐκεῖ οἱ κάτωθι:

- 1) Ἐγὼ καὶ 2) ἡ μητέρα μου
- 3) Ἰωάννης Μπούτης
- 5) Χρῆστος καὶ Ἰωάννης Κότσικας ἀδελφοί
- 6) Κωνσταντῖνος Πλαπούτας
- 9) Βασίλειος, Ἰωάννης, Θεόδωρος Ἀμπαριώτης
- 10) Κωνσταντῖνος ἢ Γεώργιος Παναγούλιας
- 11) Γεώργιος Γκουγκούσης
- 12) Παναγιώτης Γκουγκούσης
- 13) Ἀγγελικὴ Παναγούλια
- 14) Νικόλαος Κορκολῆς
- 15) Βασίλειος Ζαφειρόπουλος

- 16) Ἰωάννης Κανελλόπουλος
 17) Πέτρος Μουσαγέας καὶ
 18) Χρῆστος Χριστόπουλος, πάντες ἄλλοι ἀπὸ ξένων περιφερειῶν.

Μεταφέρθημεν εἰς Πύργον. Ὑπεβλήθημεν ἐκεῖ, σὲ νέα βασανιστήρια καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰς φυλακὰς Πύργου.

Κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ κ. Ματαράγγα ἐκ Ζάχας, διετάχθη ἡ ἀπόλυσις ἐκ τῶν φυλακῶν τοῦ κ. Μπούτη καὶ ὄλων τῶν ἄλλων, πλὴν ἐμοῦ καὶ τοῦ Πλαπούτα.

Κατὰ παρεξήγησιν διαταγῆς, ἀπελύθημεν ὄλοι πλὴν τῆς μητέρας μου, ἡ ὁποία κατεδικάσθη ἀπ' τὸ στρατοδικεῖον εἰς 5 ἐτῶν φυλάκισιν.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσίν μας, οἱ Ἴταλοι ἐξήτησαν νὰ φυλάσσουν ἐμένα καὶ τὸν Πλαπούτα, ἀλλὰ οἱ ἐκ Πύργου καὶ ἐξ Ἀμπελιῶνος καταγόμενοι ἀδελφοί, σωφὲρ τὸ ἐπίγγελμα Ἀγγελόπουλοι ἢ Μαγγλαρέοι, μᾶς ἐφιλοξένησαν εἰς τὸ σπίτι τους καὶ μᾶς ἐφυγάδευσαν. Ὁ Πλαπούτας πῆγε εἰς τὸν Παλούμπα τῆς Ἡραίας, χωρὶς τῶν προγόνων του. Ἐγὼ ἐκ Πύργου, πῆγα εἰς τὰ Πλατάνια Τριφυλίας, ὅπου ἔμαθα ὅτι ἦταν Ἕλληνες ἀξιωματικοί, διὰ νὰ παρασκευάσουν ἐθνικὴν ἀντίστασιν. Τὸ μῖσος μου κατὰ τῶν κατακτητῶν ἦταν ἀφάνταστο.

Ὅνειρεύτηκα ἕνα ἐθνικὸ ἀνταρτικὸ κτύπημα τοῦ στρατοῦ κατοχῆς, μιὰ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις, ἡ ὁποία νὰ γίνῃ μόνον ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας.

Παρουσιάσθηκα εἰς τοὺς Ἕγγλους καὶ διηγήθηκα τὰ βάσανά μου. Μὲ παρέπεμψαν εἰς τὸν συνταγματάρχην Παπαδόπουλον καὶ τὸν ταγματάρχην Στρατίκην, πῆγα καὶ σὲ αὐτούς, μὲ ρώτησαν ἂν ἔχω ὀργανωθῆ στὸ Ε.Α.Μ, ἐγὼ δὲν ἤξερα τί ἦταν τὸ Ε.Α.Μ καὶ αὐτοὶ μοῦ εἶπαν, πὼς ἦταν ὀργάνωσις ἀπελευθερωτικῆ, ὑπὸ τὴν ἄρχηγίαν τοῦ Βασιλέως. Χωρὶς ἀντιρρήσεις κατετάγη καὶ μοῦ ἀνετέθη ἡ διοίκησις ὁμάδος ἐκ 10 ἀνδρῶν, μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ μοῦ συμπληρώσουν τὴν ὁμάδα. Ἐκεῖνο πού μοῦ ἔκανε αἰσθησιν, ἦτο ὁ πολιτικὸς καθοδηγητής, εἰς ἐρώτησίν μου διὰ τὸν ρόλον του, μοῦ εἶπε πὼς ἦτο ἕνας βοηθὸς τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τὸ οἰκονομικὸν κλπ. καθοδηγητῆς στὴν ὁμάδα μου, ἦταν ὁ Ὀθων Λοιβαλιάρης.

Ἀρχὰς Ἰουλίου 1943.

Πέρασαν μερικὲς ἡμέρες, ὅπου ἦλθε καὶ κατετάγη εἰς τὴν ὁμάδα μου, ὁ Σταῦρος Σταυρόπουλος, ἐξ Ἀνδριτσαινῆς. Ἐνα βράδυ μοῦ εἶπε ὁ Σταυρόπουλος, ὅτι ὅλα τὰ μέλη τῆς ὁμάδος, ἦταν κομμουνισταὶ καὶ ὅτι κάθε μέρα τοῦ ἔκαναν καθοδήγησιν. Πῆγα καὶ ἀνέφερα τοῦτο στὸν Παπαδόπουλο καὶ Στρατίκην, οἱ ὁποῖοι μοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὰ εἶναι συνθήματα τῆς διης φάλαγγος. Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά, ἀπὸ ἀνωτέρους Ἕλληνας ἀξιωματικούς, ἠσύχασα. Ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ δύο τρεῖς μέρες συνήντησα τὸν Χ. Κότσικα, μὲ τὸν ποῖον εἶχαμε φυλακισθῆ καὶ βασανισθῆ καὶ μοῦ εἶπε, πὼς τὸ Ε.Α.Μ — Ε.Λ.Α.Σ, ἦταν κομμουνιστικὴ ὀργάνωσις. Ὅτι ἦλθαν ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Γ. Κρίβας, Γ. Θεοχαρόπουλος καὶ Γαλαννόπουλος, λοχαγοὶ ἐξ

Ἀθηνῶν, διὰ νὰ σχηματίσουν ἀνταρτικά ἐθνικά. Τὸ ἴδιο ἐκείνο τὸ βράδυ, ζήτησα ἄδεια νὰ πάω νὰ δῶ τὴν οἰκογένειάν μου, ἀλλὰ ἐγὼ πῆγα καὶ συνήντησα τοὺς λοχαγούς, Θεοχαρόπουλον κλπ., μοῦ εἶπαν περὶ τοῦ ΕΑΜ -- ΕΛΑΣ καὶ ἐξεδήλωσα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ παραμείνω μαζί τους.

Αὐτοὶ μοῦ πρότειναν νὰ παραμείνω ἐκεῖ καὶ νὰ τοὺς κρατῶ ἐνημέρους τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐλασιτῶν. Ξαναπῆγα, ἀλλὰ δὲν μὲ χῶραγε πλέον ὁ τόπος καὶ πῆρα τὴν ἀπόφασιν νὰ βρῶ ἕνα λόγον ἀφορμὴ νὰ φύγω.

Ὅταν ἐκτύπησαν τὸν Καφίρη, στὴν Κωστομέρα, κατάλαβα πὼς δὲν μποροῦσα νὰ παραμείνω πλέον καὶ προσποιήθηκα πὼς μὲ πονᾷ τὸ στομάχι μου, μὲ ἔστειλαν εἰς τὸν ἰατρὸν Κανελλόπουλον ἀπ' τὴν Αὐλῶνα. Ὅταν τοῦ εἶπα πὼς εἶμαι ἄρρωστος καὶ μὲ πονᾷ τὸ στομάχι, ἄκουσα μὲ κατὰπληξιν νὰ μοῦ λέει τὰ ἐξῆς: «Ἄλλο σὲ πονάει καὶ ὄχι τὸ στομάχι, ἔκανες κακὸν ὑπολογισμόν, κατετάγης εἰς τὸν λαϊκὸν στρατόν, ἐνῶ ἡ ψυχὴ σου βρίσκεται μὲ τοὺς φασίστας». Ἐγὼ ἔχω μιὰ ὑποχρέωσιν ἀπὸ τὸ σπῆτι σου καὶ θὰ σοῦ δώσω πιστοποιητικὸ νὰ φύγης, ἀλλὰ σὲ συμβουλεύω νὰ φύγης καὶ νὰ μὴν πᾶς στοὺς ἄλλους, γιατί θὰ τὸ πληρώσης μὲ τὸ κεφάλι σου». Δὲν τὸν γνωρίζω καὶ ὅταν τοῦ εἶπα πὼς δὲν τὸν γνωρίζω καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη ὑποχρεώσεις ἀπὸ μένα μοῦ διηγῆθη ὅτι, ὅταν εἶχε πάει εἰς Ἀνδρίτσαιναν γιὰ νὰ κάμῃ ἐαμικὰς ὀργανώσεις, τὸν κινήθησαν οἱ Ἴταλοι καὶ μιὰ νύκτα μὲ πολὺ θροχὴ ζήτησε καταφύγιον στὸ σπῆτι μου στὸ κτῆμα καὶ ἐκεῖ ἀρρώστησε καὶ τὸν περιποιήθησαν στὸ σπῆτι μου, ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῆ, μοῦ λέει καὶ παρὰ τὴν συνείδησίν μου, θὰ σοῦ δώσω πιστοποιητικὸ ἀνικανότητος νὰ φύγης, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴν πᾶς στοὺς ἄλλους.

Πράγματι μοῦ ἔδωσε τὸ πιστοποιητικὸ καὶ ἔφυγα, φεύγοντας, πέρασα ἀπὸ τὸ Θεοχαρόπουλο καὶ τοῦ εἶπα ὅτι ἔγινε. Μεῖνε μερικὲς ἡμέρες, μοῦ λέει καὶ μετὰ ἔλα ἐδῶ.

Πῆγα εἰς τὸ κτῆμα μου, στὶς 4—5 Αὐγούστου 1940, τὸ πρῶτ ἤλθεν ὁ Θεοχαρόπουλος, Κρίβας κλπ. μὲ τὶς ομάδες τους, ἔμειναν στὸ κτῆμα, τοὺς ἔδωσα τροφίμα καὶ φύγανε γιὰ Ἀνδρίτσαιναν. Ὁ Κρίβας μοῦ ζήτησε τὸ ἄλλογόν μου, νὰ πάῃ καθάλα καὶ τοῦ τὸ ἔδωσα. Ἐτοιμαζόμενον ν' ἀκολουθήσω καὶ ἐγώ, ὅταν ἔρχονται οἱ ἐλασίται μὲ ἐπικεφαλῆς ἕναν Ναπολέοντα καὶ κατέλαβον τὰ περίξ τῆς οἰκίας μου ὑψώματα, αὐτὸς ἦλθε ἐκεῖ μὲ δυὸ - τρεῖς ἄλλους καὶ μοῦ εἶπε νὰ μὴν κινήθῃ κανένας ἀπὸ τοὺς οἰκείους μου, οὔτε ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους μου, τοῦ κτήματος, οὔτε ἐγώ.

Εἶσθε ὅλοι ὑπὸ κράτησιν μέχρις ὅτου διατάξω, μοῦ λέει, τοῦ ζήτησα ἐξηγήσεις καὶ τοῦ εἶπα ὅτι αὐτὰ εἶναι μέτρα τῶν κατακτητῶν. Τὶς ἐξηγήσεις θὰ σοῦ τὶς δώσωμε σὲ λίγο, μοῦ λέει, πρὸς τὸ παρὸν νὰ μὴν κινήθῃ κανένας ἀπ' ἐδῶ, γιατί θὰ σκοτωθῆ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγὼ ἀντελήφθην, ὅτι ἐκεῖ ἐπρόκειτο νὰ κτυπήσουν τὶς ἐθνικὲς ομάδες Θεοχαροπούλου κλπ., γιατί ὁ Θεοχαρόπουλος μοῦ εἶχε πῆ σχετικὰ μὲ τὶς προθέσεις των.

Βασάνιζα τὸ μυαλό μου νὰ βρῶ τρόπο νὰ εἰδοποιήσω τὸν Θεοχαρό-

πουλο να λάβη μέτρα, γιατί πρόκειται να τον κτυπήσουν, όταν είδα τον Χρηστο Κουσιουρή απ' τὰ Πετράλωνα να ξερχεται καθάλα στο άλλογό μου τὸ ὁποῖον εἶχε πάρῃ ὁ Κρίβας. Πῆγα δῆθεν να πάρω τὸ άλλογο καὶ ὁ Κουσιουρῆς μου εἶπε, ὅτι συνήντησε στὸ δρόμο τὸν Θεοχαρόπουλο, Κρίβα καὶ λοιποὺς καὶ ὅτι τοῦδωσε τὸ άλλογο να μου τὸ φέρῃ. Ὅτι στὴν Ἀνδρίτσαινα ἦσαν Γερμανοὶ καὶ οἱ ὁμάδες δὲν μπῆκαν μέσα, ἀλλὰ ἦσαν στὰ ὑψώματα ἔξω απ' τὴν Ἀνδρίτσαιναν.

Ἦλθε ἓνας ἀντάρτης τοῦ Ναπολέοντα καὶ ρώτησε τὸν Κουσιουρῆ, ποιὸς εἶναι καὶ ποῦ πάει. Πρόλαβα ἐγὼ καὶ τοῦ λέω πὼς εἶναι σέμπρος μου καὶ μένει στὸ κτῆμα. καὶ να τοῦ ἐπιτρέψῃ να πάῃ πιὸ πάνω να δέση τὸ άλλογο σὲ καλαμιὰ να βοσκήσῃ. Ἐπίσθῃ καὶ τοῦ ἐπέτρεψε να πάῃ, ἀλλὰ να ἐπιστρέψῃ γρήγορα. Πάρε τὸ άλλογο, λέω εἰς τὸν Κουσιουρῆ καὶ να πᾶς να τὸ δέσης στὴν καλαμιὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κρυφὰ καὶ χωρὶς να σὲ δοῦνε να πᾶς να βρῆς τὸν Κρίβα καὶ να τοῦ πῆς ὅτι ὁ Ναπολέων, ἔχει πιάσει ὅλα τὰ πόστα ἐδῶ. Πράγματι ὁ Κουσιουρῆς τὰ κατάφερε να περάσῃ, πῆγε καὶ εἶπε στὸν Κρίβα καὶ Θεοχαρόπουλο, ὅτι τοῦ εἶπα.

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν καὶ οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες μπῆκαν στὴν Ἀνδρίτσαινα, ἐκεῖ τοὺς ἔκαναν ὑποδοχὴ καὶ τοὺς προσέφεραν φαγοπότη καὶ τῶβαλαν στὸ γλέντι. Ὁ Ναπολέων ὄπως ἀγρυπνοῦσε, ἄφησε λόχο στὸ σπίτι μου καὶ πέριξ καὶ πῆγε πάνω απ' τὴν Ἀνδρίτσαινα στὰ ὑψώματα. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Γιαννάκης ὁ Μπούτης, πληροφορήθηκε τὴν ἔλευσιν τῶν ἐλασιτῶν καὶ πῆρε μαζί του τὸν καθηγητὴν Δημ. Πετρόπουλον, τὸν Ἀγισίλαο Τσέλαλη καὶ πῆγαν καὶ συνήντησαν τὸν Ναπολέοντα. Τὸν ρώτησαν γιατί θέλουν να κτυπήσουν τοὺς ἐθνικιστὰς. Αὐτὸς τοὺς εἶπε, πὼς αὐτὲς εἶναι οἱ διαταγὲς τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ἀρμόδιος να τοὺς δώσῃ ἐξηγήσεις. Προσεπάθησαν καὶ οἱ τρεῖς να τὸν μεταπίσουν να προβῆ εἰς τὴν ἀντεθνικὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ ἐστάθη ἀδύνατον. Φεύγοντας ὁ κ. Μπούτης τοῦ εἶπε: «Ἐὰν τολμήσετε να κάνετε αὐτὸ ποὺ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, θὰ μαζέψω τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γυναῖκες να σᾶς κτυπήσουν μὲ τὶς πέτρες.

Ὁ Θεοχαρόπουλος εἶχε μαζί του καὶ πολλοὺς συγγενεῖς του, ἀδελφόν του Ἰωάννην, τὸν γαμβρόν του Θεοφάνην Καλογερόπουλον ἡδη ἱερέα, τὸν Παναγ. Θεοχαρόπουλον ἢ Κινέζον, Ἀγγελῆν Κοκκίνην, Χρηστον Γιαννακαρόνην καὶ ἄλλους. Αὐτοὶ στὴν Ἀνδρίτσαιναν, ὅταν ἐπληροφορήθησαν, ὅτι παρακολουθοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐλασίτας, ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Θεοχαρόπουλον τὴν ἄδειαν να φύγουν γιὰ τὸ χωριὸ τους καὶ τοῦ ζήτησαν να τοὺς δώσῃ καὶ λεπτὰ. Αὐτὸς ἠρνήθη να τοὺς δώσῃ λεπτὰ καὶ ἄδειαν ν' ἀναχωρήσουν. Αὐτοὶ ἔφυγαν παρὰ τὰς διαταγὰς του καὶ πῆραν τὸν ἡμιονικὸ δρόμο, ποὺ ὀδηγεῖ ἀπὸ Κουφόπουλο πρὸς Λυσέρινα (κτῆμα μου), διὰ ν' ἀποφύγουν τὴ συνάντησίν τους μὲ τοὺς ἐλασίτας. Ἀλλὰ ψηλὰ σ' ἓνα διάσελο, θέσις ἀλωνάκι, εἶχε ἐγκατασταθῆ ἓνα τιμῆμα τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν Πανά-

γον Παναγόπουλον ἐκ Πετραλώνων καὶ ὁ ὁποῖος συνέλαβε καὶ ἀφώπλισε τοὺς ἀνάρτας καὶ συγγενεῖς τοῦ Θεοχαροπούλου καὶ τοὺς παρέδωκεν εἰς τὸ τμήμα τοῦ Ναπολέοντα, πού ἦταν κάπου κοντὰ στὸ σπίτι μου.

Ὁ Θεοχαρόπουλος, βλέπων νὰ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς πιὸ στενοὺς συγγενεῖς του, ἀπεφάσισε νὰ πάη εἰς Ζάχαν, διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἀπ' τοὺς ἐκεῖ ἀξιωματικούς Παπασταματίου, Ἀσημακόπουλον, Δεζάνην κλπ. καὶ νὰ παραπλανήσῃ τοὺς ἐλασίτας.

Ἐπεστρέφωμ ἐἰς τὰ Περιθόλια, μέσω Νίβιτσα — Μορωνείων — Λυγισταίνης κλπ. Ὁ Ναπολέων καὶ αἱ ὀργανώσεις τοῦ ΕΛΑΣ, παρακολουθοῦσαν ἀγρόπνως τὰς κινήσεις των καὶ στίς 6 Αὐγούστου, ἐνῶ ἐβάδιζε πρὸς Νίβιτσαν, τοῦ ἔκαμαν ἐγκλωβισμόν καὶ τὸν κτύπησαν. Ὁ ἀδελφός του Θεοχάρης, ἀξιωματικός καὶ ἄλλοι, τοῦ εἶπαν νὰ λάβουν μέτρα ἀσφαλείας κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆ. τοὺς εἶπε ὅτι: «Ἐὰν ἔχετε ὑπ' ὄψιν, ὅτι θὰ συναντήσουμε Γερμανοῖταλους νὰ λάβετε μέτρα, ἂν ὄχι, νὰ βραδίσητε μὲ τὰ ὄπλα ἀναρτήσατε». Περὶ ὥραν 9—10, ἐκτυπήθη ἀπὸ τοὺς ἐλασίτας, ὁ Θεοχαρόπουλος ἐτραυματίσθη εἰς τὸ χέρι καὶ συνελήφθη, μαζί μὲ τὸν χωροφύλακα Ἀλέκο Παπαδάμην ἀπ' τὸ Κακόβατο καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ὁ ἀδελφός του Θεοχάρης, ὁ Κρίβας, ὁ Γαυαλανόπουλος κ' ἄλλοι τότε ἀπὸ τὴν Ἀνδρότσιαινα, ὁ Κάτσικας καὶ πολλοὶ ἄλλοι, σκορπίσθησαν καὶ κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν.

Τὴν ἴδια μέρα τὸ ἀπόγευμα στίς 2—3, οἱ ἄλλοι ἐπετέθησαν στὴ Γάρδιτσα, πάνω στὸ ἀμπέλι, καὶ ἐπῆλθε τὸ μοιραῖον.

Ἐκεῖνο πού δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, εἶναι τοῦτο:

Πῶς ἐστάθη δυνατόν, τόσοι ἐπίλεκτοι ἀξιωματικοί, νὰ ἠττηθοῦν τόσοι οἰκτρά ἀπὸ ἓνα λεφοῦσι ἐλασιτῶν, οἱ διοικηταὶ τῶν ὁποίων, ἦσαν αὐτοσχέδιοι ἀξιωματικοί, οὔτε ὑπαξιωματικοὶ κἄν; Ἄν καθίσῃ κανένας ν' ἀπαριθμήσῃ τοὺς ἀξιωματικούς πού ἔλαβον μέρος εἰς τίς δύο αὐτὲς μάχες αἱ ὁποῖες ἔκριναν τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος, θὰ δῆ ὅτι ἦταν τόσοι πολλοί, πού καὶ μόνοι τοὺς ἂν ἔμεναν νὰ πολεμήσουν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἠττηθοῦν ἀπὸ τοὺς ξυπολητάδες τοῦ ΕΛΑΣ. Δὲν μπορεῖ ἓνας ἀξιωματικός γνώστης τῆς τέχνης τοῦ μάχεσθαι, νὰ παραβληθῇ μὲ ἓναν στρατιώτη ἀντίπαλον. Ἐνας ἀξιωματικός θὰ πρέπη νὰ ἰσοδυναμῇ μὲ 10 τοὐλάχιστον στρατιώτας καὶ δι' ἐλασίτας ἀπολέμους. Ἀπ' ὅσα γνώρισα, ἐλάχιστοι εἶχαν λάβει μέρος στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο.

Ἐκεῖνο πού διεπίστωσα εἶναι, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοί, θὰ ἔπρεπε νὰ προηγηθοῦν τῶν κομμουνιστῶν καὶ νὰ ἔχουν δημιουργήσει κατάστασιν, ὅταν ἦλθον νὰ ἠγηθοῦν τῶν ἐθνικῶν ομάδων, ἦτο ἀργά, οἱ κομμουνισταί, εἶχαν κάμει τὴ δουλειά τους καὶ παρέσυραν μαζί τους ἐκμεταλλευθέντες τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν, ὅλους τοὺς νέους πού εἶχαν ὄρεξιν γιὰ πόλεμο.

Ὅταν ὁ Θεοχαρόπουλος ἀναγκάζεται νὰ ἐντάξῃ στὴν ομάδα του γέροντες ἀπολέμους, ἱκανοὺς ἴσως γιὰ νὰ θόσκουν πρόβατα, ἢ δι' ἄλλας χειρο-

νακτικῶς ἐργασίας, τοῦτο εἶναι σημεῖον, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παρασύρη καλλιτέρουσ.

Δὲν εἶναι δικαιολογημένη, ἢ τόσο οἰκτροῦ ἦτα τους, ἢ ἐπιφυλακτικότης καὶ ὁ δισταγμός, νὰ κτυπήσουν ἢ ν' ἀμυνθοῦν, ὀφείλεται εἰς τὴν κακὴν ποιότητα τοῦ ἐμφύχου ὕλικου των.

Μετὰ τὶς μάχες αὐτές, ὁ Γ. Θεοχαρόπουλος καὶ ὁ χωροφύλαξ Ἀλέκος Παπαδάμης, σκοτώθησαν ἀπ' τοὺς ἐλασίτας, οἱ ὁποῖοι ἐπεκράτησαν καὶ ἄρχισε ἡ μαύρη ἐποχὴ τῆς ἐλασοκρατίας, ἀπὸ 6 Αὐγούστου 1943, ἕως 25 Μαρτίου τοῦ 1945.

Ἡ Ἀνδρίτσεινα ἐσώθη χάρις εἰς τὴν προσχώρησιν εἰς τὸ ΕΑΜ τοῦ κ. Ἰωάννη Μπούτη, ὅστις ἐν γνώσει του προσεχώρησεν, διὰ νὰ περιωσῆ ὅτι ἠδύνατο καὶ ἔσωσε πολλοὺς ἐθνικιστὰς ἀπὸ βέβαιον θάνατον, τοὺς ὁποῖους θὰ ἐξετέλουν οἱ ἑαμοελασίται, χάρις εἰς τὴν θυσίαν αὐτοῦ τοῦ κ. Μπούτη, οὐδὲν θυμὰ ἐθρήνησεν ἡ Ἀνδρίτσεινα. Ἐγὼ εὐθὺς ὡς κατώρθωσα ν' ἀπαγκιστρωθῶ ἀπ' αὐτοῦς, ἔπιασα τὸ κτῆμα μου καὶ σπανιώτατα πῆγαινα στὴν Ἀνδρίτσεινα ἢ ὅπου ἄλλοῦ, μέχρις ὅτου μὲ συνέλαβον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1944 καὶ μὲ κράτησαν 45 ἡμέρας εἰς τὴν Αὐλῶνα, κρατούμενον ὡς ἀντιδρῶντα εἰς τὸν ἀγῶνα των καὶ ἴσως νὰ μὲ σκότωναν, ἀλλὰ τὴν διάσωσίν μου ὀφείλω πάλιν εἰς τὸν ἱατρὸν Κανελλόπουλον, αὐτὸ παρέλειψα νὰ σᾶς γράψω.

21.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΣΚΟΥΦΑΚΗ

Ὁ Ἀναστάσιος Σκουφάκης, ἀπὸ Χώρα Τριφυλίας, εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959, ἔκθεσίν του, γράφει σχετικῶς:

«Μετὰ τὴν ἐποποιίαν τοῦ 1940—41, ἐπέστρεψαν τὰ νειάτα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ σπίτια των, μὲ ἓνα μικρὸ παράπονον, ὅτι ἔμειναν ἀβοήθητα ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ τῆς βορείου Ἡπείρου καὶ μέσα στὰ στήθια των, ἔκαιε ἡ φλόγα τῆς ἐκδικήσεως, κατὰ τῶν τυράννων καὶ τῶν δυνάστων μας καὶ δὲν ἔβλεπαν τὴν ὥραν πότε νὰ ἐκδικηθοῦν, νὰ πάρουν πάλι τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν των λίσω καὶ νὰ ζώσουν ξανά τὸ σπαθὶ των καὶ νὰ πάρουν καὶ πάλιν τὸ ντουφέκι των. Αὐτὸν τὸν πόθο τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας ἔξεμεταλλεύθη κατὰ τὸν χειρότερον τρόπον ὁ κομμουνισμός, ἑξαπατῶν πρὸς τοῦτο τὰ ἔλληνόπουλα, ὅτι δηθεν ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῶν κατακτητῶν. Ἀλλὰ ὅταν ἄρχισαν νὰ φαίνονται καὶ οἱ πρῶτες ἐθνικὲς ἀνταρτικὲς ὀμάδες καὶ στὰ χωριὰ νὰ γίνονται οἱ πρῶτοι πιρῆνες τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως Ε.Σ. καὶ βλέποντας νὰ χάνη τὸ παιχνίδι του, τὸ ἐκτύπησεν ὑπούλα καὶ ἄνανδρα καὶ τὸ διέλυσεν, διέλυσαν τὰς ὀμάδας τοῦ Ε.Σ. εἰς τὰ Πλατάνια, εἰς τὸ Λυρράχιον καὶ εἰς τὸν Ταῦγετο, τὰς ὀμάδας τοῦ Βρεττάκου κλπ. καὶ γενικὰ ἄρχισε τὸ συστηματικὸ ξύλωμα τῶν

ἐθνικῶν δυνάμεων εἰς τὰ χωριὰ καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ κάθε Ἕλληνα ποῦ ἦτο ἀνემειγμένος εἰς τὰς ἐθνικὰς αὐτὰς ὀργανώσεις τὸν ἐξαγακτῆριζαν ὡς προδότην τῆς Πατριδος καὶ τοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἐφόνευον καὶ ἐβλέπαμεν κάθε ἡμέραν νὰ καταφθάνουν καραβάνια καὶ νὰ ὀδηγοῦνται εἰς διάφορα ὑπόγεια, ὡς καὶ εἰς τὸ περιφημον ψυγεῖον τοῦ Κεφαλοβρούσου καὶ τὴν νύκτα νὰ ἐκτελοῦνται. Καὶ θύματα λόγῳ τῆς ἐθνικῆς των δράσεως, εἰς τὴν πόλιν μας, εἶναι τὰ κάτωθι:

- 1) Παναγιώτης Ἀντωναρόπουλος, ἱατρὸς πρώην βουλευτῆς
- 2) Χαρίλαος Χρ. Λαμπρόπουλος, κτηματίας
- 3) Ἀγγελικὴ Σκουφάκη, οἰκοκυρὰ
- 4) Σπῦρος Ἀγγ. Σκουφάκης, ὑπαξιωματικὸς Ἀεροπορίας, φοιτητῆς Νομικῶν
- 5) Νικόλαος Στανριανόπουλος, κτηματίας
- 6) Εἰσταθία συζ. Χρηστ. Πουλακίδα, οἰκοκυρὰ
- 7) Διονύσιος Ροκανᾶς, κτηματίας - αὐτοκινητιστῆς
- 8) Κωνσταντῖνος Σταματελλόπουλος, κτηματίας
- 9) Παναγιώτης Βορριᾶς, κτηματίας
- 10) Βασίλειος Ἀργυρόπουλος
- 11) Νικόλαος Ι. Σπυρόπουλος
- 12) Ἀριστείδης Ρήγας

Ἐπὶ δὲ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐξ αἰτίας τῶν κομμουνιστῶν:

Σταῦρος Ροῦσσο

Γεώργιος Στασινόπουλος

Εἰσταθία συζ. Παν. Πεντεφούντη

Ὡς μέλη τῆς ὀργανώσεως τοῦ Ε.Σ., ἦσαν οἱ Ἀναστ. Σκουφάκης, Δημήτριος Ι. Μυλωνᾶς, Ἀθανάσιος Γιαννακόπουλος, Σπῦρος Σκουφάκης, Κωνσταντῖνος Σταυριανόπουλος».

22.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΤΑΡΤΟΥ Ε.Σ. Ν. ΑΝΔΡΟΤΤΣΟΠΟΛΙΟΥ

Ὁ ἀντάρτης Νικόλαος Ἀνδρουτσόπουλος ἀπὸ Χρυσοχώρι — Τριφυλίας, ἐκθέτει εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 ἔκθεσίν του:

Μάχη 6.8.1943:

Ὁ Ι. Ντάβος, ἀνέφερεν εἰς Κοκκῶνην:

— Νὰ τοὺς κτυπήσουμε, διότι ἔρχονται μὲ κακὰς διαθέσεις.

— Ὁχι! πρὸς Θεοῦ! διότι ἔχουμε διαταγὴ ἀπὸ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, νὰ μὴ κτυπήσουμε... τοῦ ἀπήντησε ὁ ταγ)ρχης Κοκκῶνης.

Κατὰ τὴν ὥραν ὁμως, τῆς ἐπιθέσεως, οἱ καλλίτεροι ἄνδρες εἶχον ἀπο-

μακρυνθῆ πρὸς ἀπόκρουσιν ὁμάδος Ναπολέοντος Παπαγιαννοπούλου, ἐρχομένου ἀπὸ Ἀνδρίτσαιναν.

Λέγει ὁ Ντάβος: Νὰ βγοῦν 5 ἄνδρες μὲ χειροβομβίδες νὰ τοὺς κτυπήσουμε.

—"Ὀχι! νὰ συναντηθοῦμε, νὰ ἰδοῦμε τί θέλουν, εἶπε ὁ Κοκκῶνης.

—"Ὀχι; τώρα θὰ ἰδῆς τί θέλουν! παρετήρησε ὁ Ντάβος καὶ μετὰ 5 λεπτά ἐκτύπησαν.

Οἱ ἄνδρες Καραμπεσύνη ἐκοιμοῦντο.

Οἱ ἄνδρες Παπαδοπούλου, δὲν ἐπολέμησαν οἱ περισσότεροι, τοῦ Βασιλοπούλου ἔπαθαν σύγχισιν.

Τραυματισμὸς Ντάβου.

Μετὰ μάχην:

Εἶπε ὁ Β. Καραμπεσύνης, νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς Κοντοβούνια εἰς Μάλην, ὅπου ἀναμένουν ρίψεις, εἰς Μάλην ἦσαν καὶ 1) ὁ Ι. Παπαδόπουλος ἀπὸ ἄνω Δωρίον, 2) Ἄρθανίτης λοχίας, ἀπὸ Μεσσήνην κ.ἄ.

Κατὰ ὥραν τῆς μάχης, ὁ Νιαρχάκος μὲ ὁμάδα του, ἐρχόμενος ἀπὸ Δυρράχιον, εἶχε φθάσει εἰς Κούβελα. Ἐφθασαν ἐκ Χρυσοχωρίου οἱ ἀδελφοὶ Δημ. καὶ Ἡλίας Ἀνδρουτσόπουλος καὶ εἶπαν εἰς Νιαρχάκον, παρουσία Κουβελαίων (Μιχ. Δρακοπούλου κλπ.): Νὰ προχωρήσουν πρὸς ἐνίσχυσιν. Οὗτος ὅμως, ἠρνήθη δικαιολογηθεὶς: Ἀν ξέρω ποῦ θὰ πάω, εἶπε. Ἄν ἐπήγαιναν ἢ ἔρριχον πυροβολισμούς, ἄλλη θὰ ἦτο ἡ ἔκβασις τῆς μάχης. Ἐγνώριζον ἄλλωστε οἱ κομμουνισταί, ὅτι ἀνεμένοντο ἐνισχύσεις ὁμάδων Δυρραχίου... Εἶχον τελειώσει τὰ φυσίγγια τῶν κομμουνιστῶν. Ὁ Ντάβος συλλαμβάνεται εἰς Κακόβατον ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ἀναχωρῶν δι' Ἀθήνας, μόλις διαφυγῶν».

23.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ Ε. Δ. Ε. Σ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ Ἀλέξανδρος Παπαδόπουλος, ἐξ Ἰωαννίνων, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 20.2.1949 ἐκθεσίν του:

«ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ — ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ — ΚΑΙ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΞΗΡΟΒΟΥΝΙΟΥ (Ε. Ο. Ε. Α.)

Τὴν 27ην Ἰουνίου 1942, συνεχρότησα μετὰ τοῦ δημοδιδασκάλου Παπᾶ Γεωργίου, ὑπολοχαγοῦ Λεβέντη Χαρολάμπους, ἐνωμοτάρχου Λόβα Παναγιώτου, ἀεροπόρου Παπᾶ Ἰωάννου καὶ Φλόρου Θεμιστοκλέους, ἐπαναστατικὴν ὀργάνωσιν εἰς Σκλίθανην, ἐξαπλωθεῖσαν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς

πέριξ κοινότητας, ή όποία σκοπόν είχε τήν περισυλλογήν όπλων, τήν άποχήν παντός Έλληνος άπό πάσης έπαφής και συνεργασίας, μετά των κατακτητών και τήν ψυχολογικήν προετοιμασίαν του λαού τής περιοχής, διά τήν εις κατάλληλον έποχήν ένοπλον εκδήλωσιν κατά του κατακτητού.

Έμφανισθέντος του κινήματος του στρατηγού Ζέρβα, τον Νοέμβριον του 1942, εις Σκουληκαριάν Άρτης, μετέβην εις Άρταν, ίνα έπιτύχω μετ' αυτου έπαφήν, τήν όποίαν δυστυχώς δέν κατώρθωσα.

Τήν 22αν Δεκεμβρίου 1942, παραλαβών μεθ' έαυτου και τον έξάδελφόν μου Παπών Γρηγόριον εκ Γοργομούλου, άνεχώρησα προς Τζουμέρκα, διά συνάντησιν μετά του στρατηγού Ζέρβα. Μετά τριήμερον πορείαν συνήντησα τουτον εις Μεγαλόχαρην — Άρτης (Άχελώς).

Μετά τήν συζήτησιν παραμείναντες σύμφωνοι επί των γενικών γραμμών του άπελευθερωτικού άγώνος, ένέταξα τήν άνωτέρω όργάνωσιν εις τον ΕΔΕΣ και ύπό τās διαταγās του.

Διά του ύπ' αριθ. 542 άπό 25.12.1942 έγγραφου του, έγνωστοποιείτο τουτο εις τον Ήπειρωτικόν λαόν.

Έπιστρέψας εις Σκλίθβανην, συνεχρότησα ένοπλον άνταρτικην όμάδα, τήν πρώτην έθνικην άνταρτικην όμάδα εν Ήπειρω και ήρχισα περιοδεύων τās περιοχās Ξηροβουνίου, Μαλακασίου, Τζουμέρκων και άνατολικής Λάκκας Σουλίου, διορίσας έπιτροπās έθνικου άγώνος και έντάξας εις τον άπελευθερωτικόν άγώνα 64 κοινότητας. Ό λαός με προθυμίαν έτέθη παρά το πλευρόν μου και εις ένίσχυσιν του κινήματος άντιστασεως.

Ή όργάνωσις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, σοβαρώς άνησυχήσασα εκ τής ταχείας έξαπλώσεως του έθνικου κινήματος, διέταξε το εις περιοχήν Τζουμέρκων κινούμενον ένοπλον τμήμα της, ύπό τον άνθ)ρχον Άριστοφάνην Τσιάκαν (ύπό ψευδώνυμον Τζαβέλλας), εκ Τετρακόμου — Άρτης, ίνα τουτο διαπεραιούμενον εις τήν δυτικώς Άράχθου περιοχήν Ήπείρου, άφοπλίση το τμήμα μου και καταπνίξη ούτω κάθε έθνικόν κίνημα.

Άντιληφθείς τās προθέσεις των αυτās και κατόπιν του δια συνδέσμου άποσταλέντος τηλεγραφήματος του στρατηγού Ζέρβα, προσέβην τήν 18ην Μαρτίου 1943, εις τον άφοπλισμόν του τμήματος εις χωρίον Βάρλαμ Ξηροβουνίου — Ίωαννίνων. Το τηλεγράφημα έχει ως άκολούθως:

«Άλέξον Παπαδόπουλον — Ήπειρον

Έαμίται Θεσσαλίας, άφώπλισαν Σαράφην και Κωστόπουλον, μάς εκήρυξαν τον πόλεμον και διαβάντες Άχελών, κατευθύνονται άπό Μεσσούντος εις Σέκλισταν, έναντίον μας ΣΤΟΠ.

Σπεύσατε εις ένίσχυσίν μας ΣΤΟΠ. Σημειωτέον, ότι κατά τήν ώραν πολεμώ και κατά των Ίταλών, οι όποιοι άπό σήμερα μου έπιτίθενται ΣΤΟΠ

ΕΜΠΕΣΟΙ 13.3.1943 ώρα 00.01 μ.μ.

Ν. Ζέρβας».

Μετά τον άφοπλισμόν του άνωτέρω τμήματος, αφήσας έλευθέρους τους

ἀνδρας καὶ παραλαβὸν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀρχηγούς, ἀνεχώρησα πρὸς Τζουμέρικα, εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα.

Τὴν 20ὴν Μαρτίου 1943, (μετὰ διήμερον), ἐμπίπτω εἰς Ἅγιον Μᾶρκον Χοσέφωσ — Τζουμέρικων, εἰς στηθεῖσαν ἐνέδραν ὑπερδιακοσίων ἐλασιτῶν.

Μετὰ τετράωρον μάχην διέλυσα τούτους, ἄνευ ἀπωλειῶν, παραλαβὸν καὶ τοὺς μῆρους. Ἀποφενχθεῖς τελικῶς τῆς συγκρούσεως ΕΛΑΣ μὲ Ζέρβαν, ἐπέστρεψα εἰς Ἡπειρον.

Τὴν 11ην Μαρτίου 1943, προσχωρήσαντος τοῦ ταγματάρχου Ἀποστόλου Κωνσταντινίδου, εἰς τὸν ΕΛΑΣ, τοῦ ἀνετέθη κατόπιν ὑποδείξεώς μου εἰς τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν, ἡ ἀρχηγία τῶν ἐθνικῶν ομάδων Ἡπείρου, πλὴν τῆς περιοχῆς Ξηροβουνίου, ἡ ὁποία παρέμεινεν ὡς ἀνεξάρτητος περιοχὴ ὑπὸ τὴν διοίκησίν μου.

Τὴν 29ην Μαρτίου 1943, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, εἰς Κουκουλιά — Τζουμέρικων — Ἄρτης, παρέδιδεν εἰς τὸ τμήμα μου, τὴν πρώτην πολεμικὴν σημαίαν.

Τὴν 12ην Μαΐου 1943, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4048 συνημμένου ἐγγράφου, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, ὠνόμασε τὸ τμήμα μου εἰς «Ἀνεξάρτητον Τάγμα Παπαδοπούλου».

Τὴν 8ην Ἰουνίου 1944, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 800 ἐγγράφου του, ἀνέπτυξε τὸ ὑπ' ἐμὲ τάγμα εἰς «Ἀνεξάρτητον Σύνταγμα Ξηροβουνίου», μὲ δύναμιν 756 (ἑπτακοσίων πενήκοντα ἕξ) ἀνδρῶν, ὀργανωμένον εἰς τρία (3) τάγματα, ὑπὸ τοὺς λοχαγὸν Ἰωάννου Δημήτριον, ὀπλαρχηγὸν Λοχαγὸν Δάλλαν Γεώργιον καὶ ἔφεδρον ὑπολοχαγὸν Μπακογιώργον Χρῦσανθον.

Τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου, συμπτυχθὲν μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν ομάδων εἰς Κέρκυραν, παρέμεινεν ἐκεῖ μέχρι τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1945, ὅτε καὶ ὅπου κατόπιν διαταγῆς τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως διελύθη, παραδῶσαν τὸν ὄπλισμόν του.

ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΓΕΡΜΑΝΩΝ, ΙΤΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΣΙΤΩΝ -ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

Α' ΚΑΤΑ ΙΤΑΛΩΝ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΩΝ.

1ον. Τὴν 6.7.1943, διὰ δυνάμεως 60 ἀνδρῶν ἐπετέθη ἐναντίον Ἰταλικῶν τμημάτων, εἰς θέσιν Ροβιλιόστο — Ἰωαννίνων, προξενήσαν τὰς κάτωθι ἀπολείας:

Ἐχθροῦ: Εἰς νεκρὸς καὶ 15 τραυματαῖαι.

Ἡμετέρων: Τραυματαῖαι δύο.

Ἀπεφεύχθη ἡ πυρπόλησις τῶν χωριῶν Κρυφόθου καὶ Ραβενιῶν.

2ον. Τὴν 8.7.1943, τὸ τάγμα διὰ δυνάμεως 75 ἀνδρῶν, ἐνήργησεν ἐπί-

θεσιν ἐναντίον Ἰταλικῷ τάγματος, κατέχοντες χωρίον Τεροόβον καὶ τὰ βόρεια αὐτοῦ ὑψώματα. Μετὰ δίωρον σκληρὰν μάχην, ἀνατρέπει τοῦτο καὶ τὸ καταδιώκει μέχρι τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Συλλαμβάνει τρεῖς αἰχμαλώτους. Περιῆλθον εἰς χεῖρας μας, πολλὰ λάφυρα.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 12 νεκροὶ καὶ πολλοὶ τραυματῖαι.

Ἀπώλειαι ἡμετέρων: Εἷς ἐλαφρῶς τραυματίας.

Περὶ ὥραν 15ην τῆς αὐτῆς ἡμέρας, οἱ Ἴταλοί, τῇ ἐνισχύσει βαρέος Πυροβολικοῦ καὶ διὰ διπλασίων δυνάμεων, ἐπιχειροῦν νὰ καταλάβουν τὰ ἀπωλεσθέντα ὑψώματα. Συνάπτεται τότε σκληρὰ μάχη, μεταβληθεῖσα εἰς ἀγῶνα σώματος πρὸς σῶμα, ἡ ὁποία μετὰ τετράωρον ἀτέληξεν εἰς βάρος τῶν Ἰταλῶν, τραπέντων εἰς φυγὴν, κατόπιν σοβαρῶν ἀπωλειῶν.

Ἀπώλειαι ἡμετέρων: Τρεῖς σοβαρῶς τραυματῖαι.

3ον. Τὴν 25.7.1943, οἱ Ἴταλοί καὶ οἱ Γερμανοί, δι' ἰσχυροτάτων δυνάμεων, τῇ ἐνισχύσει ὄλων, ἐλαφροῦ καὶ βαρέος Πυροβολικοῦ καὶ Ἀεροπορίας, ἐνεργοῦν ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρον.

Τὸ τάγμα ἐδρεύει εἰς Ἀνώγιον. Περὶ ὥραν 9ην πρωϊνὴν τῆς 25ης δύο Ἰταλικά τάγματα, προχωροῦν πρὸς κατάληψιν τοῦ ὄρειου συγκροτήματος Ξηροβουνίου. Τὸ τάγμα κινεῖται πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ εἰς θέσιν Μεγάλες Ράχες, ἐμπλέκεται εἰς ἀγῶνα. Ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιεῖ ἀφθονίαν βλημάτων Πυροβολικοῦ καὶ ὄλων. Ἡ μάχη διήρκεσε δύο ἡμέρας. Τὴν πρώτην, τὸ τάγμα κατορθώνει νὰ κρατήσῃ τὰς θέσεις του καὶ ἐπιτεθὲν διὰ μικρᾶς δυνάμεως εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ ἐχθροῦ, ἐξοντώνει 11 καὶ συλλαμβάνει 1 αἰχμάλωτον. Τὴν δευτέραν ἡμέραν καὶ περὶ ὥραν 15ην, ἀναλαβὸν πρωτοβουλίαν τῇ ἐνισχύσει καὶ δύο διμοιριῶν Π. Μάνου καὶ Πλατανούσης, ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν καὶ μετὰ δίωρον σκληρὰν μάχην, τρέπει τὸν ἐχθρὸν εἰς ἄτακτον φυγὴν, ἐγκαταλείψαντα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, νεκρούς, μεταγωγικά καὶ λάφυρα.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: Ἐγκαταλειφθέντες νεκροὶ 85 καὶ πλέον τῶν 100 τραυματιῶν. Συνελήφθησαν τρεῖς αἰχμάλωτοι.

Ἀπώλειαι τάγματος: Τρεῖς νεκροὶ καὶ ἑπτὰ τραυματῖαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ὑποφαινόμενος διοικητὴς τοῦ τάγματος.

Σημειώσεις: Ἡ ἀνωτέρω μάχη καὶ ἡ ἀναχαίτισις καὶ καταδίωξις τοῦ ἐχθροῦ, ἀνέτρεψεν ὅλα τὰ σχέδιά του. Κατευθυνόμενος πρὸς διάβασιν Φανερωμένης, σκοπὸν εἶχε νὰ ἀποκόψῃ τὴν ὑποχώρησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρχηγείου Ἡπείρου, αἱ ὁποῖαι μαχόμεναι ἐπὶ τριήμερον εἰς Λάκκαν Σουλίου, ἠναγκάσθησαν νὰ συμπυκνωθῶσι πρὸς τὰ Τζουμέρκα. Ἡ ἀνωτέρω νικηφόρος μάχη, πρώτη ἐκ παρατάξεως διδομένη μετὰ τὸν ἐχθρὸν, εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, συνετέλεσε τὰ μέγιστα, εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ φρονήματος τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἐκ παραλλήλου εἰς τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις δικαιολογῶν τὴν ἤτταν του δι' ἀνακοινωθέντος του εἰς Φιλippiάδα, ἀνεβίβασε τὴν δύναμιν τοῦ ἡμετέρου τάγματος, εἰς 5.000. Χαρακτηριστι-

κόν εις τὴν ἀνωτέρω μάχην, εἶναι ὅτι ἔλαβον εἰς αὐτὴν μέρος ἐνόπλιος καὶ ἕξ (6) γυναῖκες τοῦ χωρίου Ἀνωγείου.

4ον. Τὴν 27.7.1943, ἐν συνεχείᾳ, Γερμανικὰ τμήματα, προσέβαλον ἀπὸ νότου ἐκ Γοργομύλου τὰς θέσεις τοῦ ἡμετέρου τάγματος. Οἱ ἄνδρες ἐμπλακέντες εἰς σκληρὸν καὶ αἰφνιδιαστικὸν ἀγῶνα, ἠναγκάσθησαν κατ' ἀρχὴν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὸ πρῶτον ὕψωμα. Σταθεροποιήσαντες τὰς θέσεις των, καθήλωσαν τοὺς Γερμανοὺς ἐπὶ τριήμερον. Ἐνισχυθεὶς καὶ διὰ τοῦ λόχου Ζήκου, τὴν 30ὴν Ἰουλίου, ἐνήργησα ἐπίθεσιν, ἐξαναγκάσας τὸν ἐχθρὸν εἰς ὑποχώρησιν πρὸς δημοσίαν ὁδὸν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Φιλιππιάδα.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 17 νεκροὶ καὶ πλεον τῶν 40 τραυματιῶν.

Ἡμετέρου τάγτος: 4 νεκροί, ἐν οἷς εἰς ἀξίωμ)κὸς καὶ 12 τραυματίαι.

5ον. Τὴν 1.9.1943, τὸ τάγμα ἐνεργεῖ σαμποτάζ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Πρεβέζης καὶ ἀποκόπτει τηλεφωνικὰς γραμμάς, εἰς ἔκτασιν 15 χιλιομέτρων. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω χρόνον, τμήμα τοῦ τάγματος ἐξοντῶνει τὸν συνταγματάρχην Σάλμιγκερ, γενικὸν ἐπιτελάρχην τῆς ἐπακτίου ἀμύνης Ἡπείρου, ἀνεψιὸν ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ στρατάρχου Γκαϊριγκ, μεθ' ἀπάσης φρουρᾶς του. Ὁ φόνος τοῦ ἀνωτέρω συνταγματάρχου, ἐκλόνησε σοβαρῶς τὸ ἠθικὸν τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ, ἡ δὲ Γερμανικὴ διοίκησις Ἡπείρου, ἀπέστειλε πρεσβείαν εἰς τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν, ἐκ τῶν: α) Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Ἀθανασίου, β) Δημάρχου Ἰωαννίνων Βλαχλείδου, γ) ἐμπόρου Δούμα καὶ δ) διευθυντοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Ἐλβετοῦ Μπύκελ, αἰτοῦσα ἀνακωχὴν, μετὰ τὴν ρητὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆξ δὲν θὰ προβῇ οὔτε εἰς συλλήψεις ἢ ἐκτελέσεις Ἑλλήνων, οὔτε χωρία θὰ πυροπολήσῃ.

6ον. Τὴν 23.10.1943, καθ' ὃν χρόνον τὸ τάγμα ἐμάχετο εἰς Προμαντᾶ, ἀγωνιζόμενον νὰ συγκρατήσῃ ἐπιθέσεις ἐλασιτῶν, ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἐπετέθησαν ἀπὸ Προσηλίου, ἐναντίον του. Ἐμπλακὲν εἰς διήμερον ἀγῶνα, κατόρθωσε καὶ μετ' ἄλλων τμημάτων νὰ κρατήσῃ ἐπὶ διήμερον τὰς θέσεις του, ἀναγκασθὲν τελικῶς νὰ συμπτυχθῇ εἰς Ἀγνάντα.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: Ἄγνωστοι.

Ἡμετέρων: 4 τραυματίαι.

7ον. Τὴν 17.7.1944, τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου ἐνεργεῖ διὰ τῶν τριῶν του ταγμάτων, σαμποτάζ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Πρεβέζης καὶ ἀπὸ θέσεων Φιλιππιάς, μέχρι γεφύρας «Ζ», ἀποκόψαν ὄλας τὰς τηλεφωνικὰς γραμμάς εἰς καταστρέψαν τὴν ὁδὸν εἰς διάφορα σημεῖα. Ὁ ἐχθρὸς δὲν ἐξῆλθε, περιορισθεὶς εἰς τὰς πόλεις, σφυροκοπούμενος δέ, ἐντὸς τῆς Φιλιππιάδος, ὑπέστη σοβαρὰς ἀπωλείας.

8ον. Τὴν 20.7.1944, τὸ σύνταγμα ἐνεργεῖ σαμποτάζ, ἀπὸ 1—25 χιλ. τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Πρεβέζης. Ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ δυνάμεις, ἐξεληθούσαι, καταλαμβάνουν θέσεις ἀνατολικῶς καὶ δυτικῶς δημοσίας ὁδοῦ καὶ ἐπιχειροῦν νὰ καταλάβουν τὸ χωρίον Πέστα. Τὸ Ἴον καὶ ἸΠον τάγμα

τοῦ συντάγματος, μετὰ ἑωρον σκληρὰν μάχην, ἀναγκάζουν τοὺς Γερμανοὺς, νὰ συμπτυχθοῦν μὲ σοβαρὰς ἀπωλείας.

Ἀπόλειαι ἐχθροῦ: Πλέον τῶν 40 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν.

Συνελήφθησαν 4 Γερμανοὶ αἰχμάλωτοι.

Ἀπόλειαι συντάγματος καὶ πολιτῶν ἐκ πυροβολικοῦ: 2 νεκροὶ καὶ 8 τραυματίαι.

9ον. Τὴν 2.9.1944, τὸ σύνταγμα, κατόπιν διαταγῆς τοῦ στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἀναλαμβάνει τὰς κυριώτερας ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν Γερμανῶν, ἐπὶ τοῦ ἄξονος ὑποχωρήσεως των, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φιλιππιάδος — Ἰωαννίνων. Περὶ ὥραν 6ην πρωϊνῆν, τὸ Ἴον τάγμα τοῦ συντάγματος, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ἰωάννου, ἐπιτίθεται εἰς θέσιν Κανέττα, ἐναντίον ἰσχυρῶς ἐξοπλισμένης Γερμανικῆς φάλαγγος Σ.Σ. δυνάμεως 182 ἀνδρῶν. Ἐνταῦθα τῆ προσβολῇ τῆς φάλαγγος, οἱ Γερμανοὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ ἔλαβον θέσεις ἐντὸς τάφρων, ὄχρετῶν, βράχων καὶ σπηλαίων.

Ἦρξισε τότε σκληρὰ καὶ ἐξοντωτικὴ μάχη, διὰ χειροβομβίδων καὶ μαχαίρων. Ἡ μάχη διήρκεσε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ μέχρι τῆς 10ης πρωϊνῆς τῆς ἐπομένης. Ἦναγκάσθη νὰ χρησιμοποιήσω τὸ ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Μπακογιώργον Χρῦσανθον 11ον τάγμα, πρὸς ἀποκρουσιν τῶν ἐξ Ἰωαννίνων κινήθοντων πρὸς ἐνίσχυσιν Γερμανῶν καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ Ἴου τάγματος, ὑποστάντος σοβαρὰς ἀπωλείας. Οἱ Γερμανοὶ ἐπολέμησαν μὲ πείσμα καὶ πάθος, ἀλλὰ ἡ ψυχικὴ ὑπεροχὴ, ἡ γενναϊότης καὶ ὁ ἐνθουσιασμοὺς τῶν ἀνδρῶν μας, ὑπερίσχυσε τελικῶς.

Ἄπαντες οἱ Γερμανοὶ ἐξοντώθησαν, πλην 29 αἰχμαλώτων, ἐξ ὧν 17 τραυματίαι.

Ἀπόλειαι ἐχθροῦ: 153 νεκροί, 20 αἰχμάλωτοι.

Ἀπόλειαι συντάγματος: 7 νεκροί, ἐξ ὧν τρεῖς ἀξιωματικοὶ καὶ 22 τραυματίαι.

10ον. Τὴν 6,9.1944, ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ δυνάμεις, μὲ τάνκς καὶ τεθωρακισμένα αὐτοκίνητα, ἐπετέθησαν πρὸς ἀτελευθέρωσιν τῆς ὁδοῦ, ἐπὶ ὑψομάτων ἀνατολικῶς γεφύρας «Ζ», ἐναντίον ἡμετέρων τμημάτων. Τὸ δευτερον τάγμα, ὑπὸ τὸν ὀπλαρχηγὸν λοχαγὸν Δάλλαν Γεώργιον, ἀπέκρουσεν ἀπάσας τὰς Γερμανικὰς ἐπιθέσεις, προξενῆσαν σοβαρὰς ἀπωλείας καὶ ἀναγκάσαν τούτους νὰ ὀχρωθῶν εἰς τὰ πέριξ τῆς γεφύρας ὄχουρά. Τὴν μεθεπομένην ἡμέραν, Γερμανικαὶ δυνάμεις, πλέον τῶν 20.000 ἀνδρῶν, ὑποχωροῦσαι ἐκ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλοακαρνανίας, δι' εὐρέος ἐλιγμοῦ, ἐνήργησαν νέας ἐπιθέσεις. Τὰ τμήματά μας, εὐθεθέντα πρὸ ὑπερτέρων δυνάμεων καὶ μέσων, συνεπτύχθησαν ἐπὶ τῶν ὑψομάτων Πέστων, Σκλίθανς καὶ Ἀνωγείου.

Ἀπόλειαι ἐχθροῦ: Πολλοὶ νεκροὶ καὶ τραυματίαι.

Συντάγματος: Τρεῖς νεκροὶ καὶ 9 τραυματίαι.

Κατεστράφησαν πολλὰ αὐτοκίνητα καὶ δύο πυροβόλα τοῦ ἐχθροῦ.

11ον. Τὴν 11.9.1944, οἱ Γερμανοὶ ἐπιχειροῦντες νὰ ἀπαλλαγῶν τῆς

συνεχοῦς καὶ ἀδιακόπου ἐνοχλήσεως τοῦ συντάγματος, ἐνεργοῦν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν θέσεων μας. Μετὰ δίωρον μάχην, ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τὰς θέσεις των.

12ον. Τὴν 16.9.1944, τὸ σύνταγμα ἐπιτίθεται καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἐναντίον τῶν Γερμανικῶν θέσεων, εἰς Τερροβὸν καὶ Βουλίστα — Παναγία καὶ κατόπιν σκληρᾶς μάχης καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐξαναγκάζει τοὺς Γερμανοὺς, νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των καὶ νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν, ἐγκαταλείψαντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης 27 νεκροὺς καὶ πολλὰ λάφυρα.

Ἀπώλειαι ἡμετέρων: 4 νεκροὶ καὶ 18 τραυματῖαι.

Ἐνας μεγάλος συντελεστὴς τῆς ἀνωτέρω ἐπιτυχίας τοῦ συντάγματος, ἦτο ἡ γνώσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ δασώδες τῆς περιοχῆς.

13ον. Τὸ σύνταγμα καταδιώκον τοὺς ὑποχωροῦντας Γερμανοὺς καὶ κατέχον τὰς θέσεις Μοῦλες — Μακροβοῦνι δέχεται τὴν 23.9.1944, Γερμανικὴν ἀντεπίθεσιν, ἣ ὁποία ἀπέτυχε. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὥς ἄνω χρόνον τμημα τοῦ συντάγματος, μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν, καταστρέφει τμημα τῆς ὁδοῦ εἰς τὰ μετόπισθεν τῶν Γερμανῶν.

14ον. Τὸ σύνταγμα συνεχίζον τὴν καταδίωξιν, τὴν 23.9.1944, διὰ τοῦ ΠΙου τάγματος, ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν Γερμανῶν εἰς Ἑλληνικόν, τοὺς ὁποίους ἐκτοπίζει ἀπὸ διάφορα ὑψόμενα.

15ον. Τὴν 27.9.1944, οἱ Γερμανοὶ ἐνεργοῦν ἐτέραν ἀντεπίθεσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς Μπιζάνι — Ἄετορράχη — Ἑλληνικόν, ὑποστηριζόμενα ἀπὸ 7 βαρέα πυροβόλα, βάλλοντα ἐμφανῶς ἐκ χωρίου Κουτσελίου. Κατωρθώνουν κατ' ἀρχὰς νὰ καταλάβουν δύο ὑψόμενα, τὰ ποῖα ἐκράτησαν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Τὴν ἐπομένην, 28.9.1944, τὸ σύνταγμα ἀναλαμβάνει πρωτοβουλίαν καὶ διὰ σφοδρᾶς ἀντεπιθέσεως ἀνατρέπει τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἀναγκάζει τοὺς τοὺς νὰ ὀχρωθῶν ἐντὸς χαρακωμάτων ἐπὶ τῶν θέσεων Μπιζάνι — Κουτσελιὸν — Μουζακαῖοι, προστατευόμενοι ὑπὸ πεδίων ναρκῶν.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: Πλέον τῶν 30 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: Τρεῖς νεκροὶ καὶ 7 τραυματῖαι.

Σημείωσις: Κατὰ τὴν ἀνωτέρω μάχην, οἱ Γερμανοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ κρατήσουν τὰς θέσεις των, ἐχρησιμοποίησαν δημήρους ἀνδρας καὶ γυναῖκας, ἐκ τοῦ χωρίου Μουζακαῖοι, πρὸς ἀνόρουξιν χαρακωμάτων. Τὸ γεγονός τοῦτο μᾶς ἠνάγκασε νὰ διακόψωμε κάθε ἐπίθεσιν, διότι αὕτη καθίστατο ἐντελῶς ἀδύνατος ἄνευ τριπλασίων ἀπολειῶν Ἑλλήνων πατριωτῶν. Τὰ ἀνωτέρω διεπίστωσαν προσωπικῶς, οἱ Ἑλλήνοι ἀντ)ρχοὶ Τῶρενς καὶ λοχαγοὶ Χάρου καὶ Σάμ.

Τὸ ἀτιμον αὐτὸ καὶ παρὰ πάντα διεθνῆ πολεμικὸν κανόνα τέχνασμα τῶν Γερμανῶν, μᾶς ἠνάγκασε νὰ διακόψωμε ἐπὶ 12ῆμερον πᾶσα ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Γερμανῶν, διατηρήσαντες ἀπλὴν ἐπαφὴν καὶ παρακολούθησιν.

16ον. Τὴν 14.10.1944 καὶ περὶ ὥραν 20ήν, οἱ Γερμανοὶ ἐγκαταλείπουν τὰ ὑψόμενα Κουτσελίου καὶ Καστρίτσας, τὰ τελευταῖα νοτίως καὶ

ἀνατολικῶς τῶν Ἰωαννίνων. Διέταξα τότε τμήμα τοῦ συντάγματος, ἐξ ὄλων τῶν ταγμάτων, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἰου τάγματος λοχαγοῦ Ἰωάννου Δημητρίου, παρὰ τὸ πεδινὸν τοῦ πέριξ τῆς πόλεως ἐδάφους, νὰ καταδιώξη τὸν ὑποχωροῦντα ἐχθρὸν μέχρι καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν σκοπομένων ὑπ' αὐτοῦ, καταστροφῶν. Τὸ τμήμα κινήθην, συνήντησεν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, ὀργανωμένην ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν ὁποίαν μετὰ δῖωρον μάχην καὶ μὲ ἀπωλείας 1 νεκρὸν καὶ τρεῖς τραυματίας, ἀνατρέπει καὶ περὶ ὥραν 5—10' τῆς 15ης Ὀκτωβρίου 1944' ὕστερα ἀπὸ 3 καὶ ½ χρόνια μαύρης σκλαβιάς, εἰσέρχεται εἰς τὰ θρυλικά Γιάννινα καὶ ὑψώνει εἰς τὸ Μέγαρον τῆς μεραρχίας, τὴν πρώτην σημαίαν τῆς ἐλευθερίας.

Β' ΚΑΤΑ ΕΛΑΣΙΤΩΝ — ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ.

1ον. Τὴν 20ὴν Μαρτίου 1943, τὸ τμήμα μου, δυνάμει 42 ἀνδρῶν, σπεῦδον εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, δεχθέντος ἐπίθεσιν Ἰταλῶν καὶ ἐλασιτῶν, ἐμπίπτει εἰς Ἅγιον Μᾶρκον Χοσέφους — Τζουμέρκων, εἰς στηθεῖσαν ἐνέδραν, ὑπὸ ὑπερδιακοσίων ἐλασιτῶν, περιοχῆς Τζουμέρκων καὶ κατόπιν τετραώρου μάχης, διασπᾷ τὸν κλοῖον καὶ κατορθώνει νὰ διαλύσῃ τούτους καὶ νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς φυγὴν, ἐγκατελείψαντας πολλὰ ὄπλα.

Ἀπώλειαι κομμουνιστῶν: 1 νεκρὸς καὶ 5 τραυματῖαι.

Ἐκ τοῦ ἡμετέρου τμήματος, δύο ἐλαφρῶς τραυματῖαι, ἐν οἷς καὶ ὁ ὑποφαινόμενος.

Σημειώσεις: Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνωτέρω μάχης, ἔσχε σοβαρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἐλασικῶν τμημάτων Τζουμέρκων, μὴ δυνηθέντων ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ ἀνασυνταχθοῦν καὶ ἀνασυγκροτηθοῦν καὶ οὕτω κατέστη εὐχερῆς ἡ ἐξάπλωσις τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος ΕΛΕΣ, πρὸς βόρεια Τζουμέρκα μέχρι Πραμάντων καὶ ἡ συγκρότησις καὶ κίνησις τῶν ἐνόπλων του τμημάτων ἀπερίσπαστος.

2ον. 17 Ὀκτωβρίου 1943: Μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασεως, τὴν 9.10.1943, αἱ ἐθνικαὶ ὀμάδες τοῦ ΕΛΕΣ περιοχῆς Μετσόβου — Κράφης — Πραμάντων, δεχθεῖσαι ἐπίθεσιν αἰφνιδιαστικὴν καὶ πολλαπλασίων δυνάμεων ἐχθροῦ, συνεπτύχθησαν εἰς Κοντοβράκι Ἰωαννίνων. Διαταχθεῖς τότε ἐκινήθησαν εἰς ἐνίσχυσιν τῶν καὶ ἀνακατάληψιν τῶν ἀπωλεσθεισῶν θέσεων.

Τὴν 6ην πρωϊνὴν ὥραν τῆς 8.10.1943, τὸ τάγμα τῆ ἐνισχύσει τοῦ λόχου Λεβέντη καὶ διμοιρίας Πλατανούσης, ἐπιτίθεται ἐναντίον ἐχθρικῶν θέσεων καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἀνατρέψαν καταδιώκει τούτους μέχρι ὑψομάτων Φραγκοράσας. Περὶ ὥραν 17ην τῆς αὐτῆς ἡμέρας διατάσσω ἀναστροφὴν τῶν δυνάμεων καὶ μετὰ τριώρου μάχην ἀνατρέπομεν τμήματα τῆς ΥΠΠῆς μεραρχίας τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ Σιωμάκον, Πίσπερην καὶ Τζαβέλλαν καὶ καταλαμβάνομεν τὰ χωρία Συρράκον καὶ Καλαρρῦτες.

Ἀπώλειες κομμουνιστῶν: 24 ἐγκαταλειφθέντες νεκροί, διπλάσιοι τραυματίαι, 17 αἰχμάλωτοι, πολλά μεταγωγικά καὶ λάφυρα, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀσύρματος μεραρχίας.

Ἡμετέρου τάγματος: 6 τραυματίαι.

3ον. 21 καὶ 22.10.1943: Τὸ τάγμα δεχθὲν ἐπίθεσιν ἐκ τῶν κώτων, ἀπὸ προελαύνοντα γερμανικά τμήματα ἐκ Παλαιοχωρίου — Συρράκου, ἀναγκάζεται νὰ συμπτυχθῆ εἰς Πράμαντα. Ἀντιμετωπίζει ἐπὶ διήμερον σκληρὰς ἐπιθέσεις κομμουνιστῶν καὶ Γερμανῶν, ἐπὶ βορειοδυτικῶν ὑψωμάτων Πραμάντων, ἀλλὰ κρατεῖ τῆ βοήθειά καὶ ἄλλων τμημάτων τὰς θέσεις του. Ἐλλείπει πυρομαχικῶν, ἀναγκάζεται τελικῶς νὰ συμπτυχθῆ πρὸς Ἄγναντα καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Ξηροβούνιον.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: ἄγνωστοι.

Τάγματος: Εἷς νεκρὸς καὶ 17 τραυματίαι.

4ον. 2.14.1943: Ἀποσυρθέντων τῶν Γερμανικῶν τμημάτων, τὸ τάγμα πλήρως συντεταγμένον κινεῖται πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, εὐρισκομένου μὲ 90 μόνον ἄνδρας εἰς Γραικικόν, κατόπιν σκληροῦ καὶ διμετώπου ἀγῶνος εἰς Θεοδώριαν — Τζουμέρκων. Τὴν ἐπομένην κινεῖται πρὸς Βουργαρέλιον — Τζουμέρκων, πρὸς ἀναχαίτησιν προελαυνόντων πρὸς κατάληψιν τῆς Ἡπείρου, ἑλασικῶν τμημάτων.

Τὴν 3.11.1943, τῇ ἐνίσχύσει 37 ἀνδρῶν τοῦ τμήματος Ἀγόρου (αἰχμαλωτισθέντων 5 ὑπὸ ἀνθ)γὸν Χαρθαλάκην) καὶ 23 ἀνδρῶν τοῦ λόχου Λεβέντη, ἐμπλέκεται εἰς θέσιν Δρακότρυπα — Βουργαρελίου, μὲ τὸ τάγμα Θανάτου τοῦ ΕΛΑΣ, δυνάμει 600 ἀνδρῶν εἰς σκληρόν, ἄνισον καὶ θανάσιμον ἀγῶνα.

Μετὰ δίωρον μάχην καὶ διὰ καταλλήλου ἐλιγμοῦ, προσβάλλω τούτους ἐκ τῶν πλευρῶν καὶ τοὺς ἀνατρέπω, ἀναγκάσας ἅπαν τὸ ἐχθρικὸν συγκρότημα, εἰς γενικὴν ὑπαχώρησιν πρὸς Λειψῶ — Τζουμέρκων.

Ἀπώλειαι κομμουνιστῶν: 18 νεκροὶ καὶ πολλοὶ τραυματίαι.

Συνελήφθησαν 7 αἰχμάλωτοι.

Ἡμετέρων: Οὐδεῖς.

Σημείωσις: Ἡ ἀνωτέρω μάχη, ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὴ διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ΕΛΕΣ, ἡ ἐπιτευχθεῖσα δὲ νίκη, ὀφειλομένη εἰς τὴν γενναιότητα καὶ ἀποφασιστικότητα καὶ ὁρμὴν τῶν ἀνδρῶν μου, μόνον Θεῖαν δύναται νὰ ἔχη ἐξήγησιν.

9—11—43: Τὸ Τάγμα ὑπὸ σφοδρὰν χιονοθύελλαν, δριμύ ψῦχος καὶ μηδὲν ὄρατότητα, ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῆς θέσεως Σταυροῦ - Θεοδοριάνων (ὑψόμετρον 2.000).

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 8 νεκροὶ, πολλοὶ τραυματίαι καὶ 4 αἰχμάλωτοι.

Ἡμετέρων: οὐδεῖς.

Μικρότεραι μάχαι συνήφθησαν μέχρι τῆς 14ης τοῦ ἰδίου μηνός, ὁπότε τὰ τμήματα κατόπιν διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα (μὴ ἀφιχθειῶν ἄλλων

ἐνισχύσεων) συνεπτύχθησαν εἰς τὴν δυτικῶς τοῦ Ἀράχθου περιοχὴν τοῦ Ξηροβουνίου.

6—12—43 : Τὸ Τάγμα διατάσσεται νὰ ἀφοπλίσῃ τὸ ἐφεδρικὸν ΕΛΑΣ Θεσπρωτικοῦ - Πρεβέζης. Κατόπιν τετραώρου μάχης συντριβεί τὴν ἀντίστασιν καὶ καταλαμβάνει τὴν κωμόπολιν.

Ἀπώλειαι κομμουνιστῶν: 5 τραυματῖαι ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Καινούριος (νῦν Ἐπιτελάρχης Πετρίτη, Ψευδῶν, Βρασίδης).

Ἡμετέρων: δύο τραυματῖαι.

Ἡ ἀνωτέρω μάχη ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συντριβὴν καὶ τῆς τελευταίας ἀντιστάσεως τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἡπείρου, ὅπισθεν τῶν γραμμῶν μας.

4—1—44 : Τὸ τάγμα ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν εἰς γέφυραν Πλάκας - Τζουμέρκων, ἐναντίον ἐλασικῶν θέσεων. Ἡ μάχη διήρκεσε δύο ἡμέρας.

Ἐπὶ τῆς μάχης πεισματώδης, σκληρὰ, φονικὴ, ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικὴ. Ἡ γενναιότης τῶν ἀνδρῶν μας ὑπερίσχυσε τελικῶς καὶ τὸ ἀνεξάρτητον ἐλασικὸν σύνταγμα Ἐρμιῆ — Ἀρέθα — Μπεγγῆ, συντριβὴν διελύθη, ἀποχωρήσαν μὲ τὰ ἱπολείμματά του εἰς Ἀχελῶν.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 67 ἐγκαταλειφθέντες νεκροὶ καὶ 108 τραυματῖαι καθ' ὁμολογίαν τῶν Ἀγγλων συνδέσμων.

Συνελάβομεν 6 αἰχμαλώτους καὶ ἀπληθυνθερώσαμε δύο Ἀγγλους ἀξιωματικοὺς συνδέσμους.

Ἀπώλειαι τάγματος: 5 νεκροὶ, ἐν οἷς ἀξιωματικὸς καὶ 12 τραυματῖαι.

8 -- 22 - 1 - 44. Εἰς ὑψόμενα Ταμπούρια καὶ Γραμματᾶ — Τετρακώμου Τζουμέρκων, τὸ τάγμα ἐπὶ τριήμερον μόνον του καὶ ἐν συνεχείᾳ μετ' ἄλλων τμημάτων Ἀγόρου καὶ Λεβέντη, διεξήγαγε νυχθημερὸν σκληροτάτας καὶ πολυέκρους μάχας, σώματος πρὸς σῶμα, μετὰ πολλαπλασίων ἐχθρικῶν δυνάμεων κρατῆσαν τὰς θέσεις του μέχρι τῆς 22ας, παρὰ τὰς λυσσώδεις καὶ κατὰ κύματα ἐπιθέσεις τῶν ἐλασιτῶν, τὰς ὁποίας διηύθυνε προσωπικῶς ὁ Ἀρσὴ Βελουχιώτης.

Μὴ δυνηθέντες οἱ κομμουνισταὶ νὰ κάμψουν τὴν ἀντίστασιν τῶν ἡμετέρων τμημάτων, ἐζήτησαν ἀπὸ τὸ Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν τὴν σύναψιν συμφώνου, δολίας ὡς ἀπεδείχθη εἰρήνης, μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὁποίου ὠργάνωσαν μετὰ διήμερον καὶ ἐνήργησαν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν θέσεών μας, ἐκ πολλῶν σημείων καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων καὶ δυνάμεων, ἀναγκάσαντες τὰ τμήματά μας νὰ συμπτυχθῶσιν εἰς ὑψόμενα Λειψοῦς καὶ ἐν συνεχείᾳ Βουργαρελίου Τζουμέρκων.

Ἀπώλειαι κομμουνιστῶν: πλέον τῶν 120 νεκρῶν καὶ πολλοὶ τραυματῖαι. Συνελάβομεν 7 αἰχμαλώτους.

Ἡμετέρου τάγματος: 6 νεκροὶ καὶ 13 τραυματῖαι.

23—26.1.1944: Εἰς θέσιν Δρακότροπα καὶ Ἀγίαν Μαρίναν Βουργαρελίου, τὸ τάγμα συνῆψε σκληρὰς μάχας μετὰ τῶν ἐλασιτῶν.

Ἀπώλειαι κομμουνιστῶν: πλέον τῶν 20 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: 2 νεκροὶ καὶ 4 τραυματῖαι.

21.12.1944: Τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου, ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν διὰ τοῦ Ιου τάγματος ἐναντίον θέσεων τῶν κομμουνιστῶν εἰς Ἄρδισκον, ἀνατρέπει τούτους καὶ τοὺς καταδιώκει μέχρι Κρουόβουσην — Ζαγορίου.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 6 νεκροὶ καὶ ἄγνωστος ἀριθμὸς τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: τρεῖς (3) σοβαρῶς τραυματῖαι.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ΙΙον τάγμα τοῦ συντάγματος, ἐμπλέκεται εἰς ἀγῶνα μὲ τὸ 53ον σύνταγμα ΕΛΑΣ καὶ ἀνατρέπει τοῦτο, φονεῦσαν τὸν διοικητὴν τοῦ ΙΙ)53 τάγματος, ταγματάρχην Φωκιώτην.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὸ ΙΙΙον τάγμα τοῦ συντάγματος, ἐπιτίθεται πρὸς ἀνακατάληψιν ἀπωλεσθέντων θέσεων Περάματος Ἰωαννίνων, ὄπερ μετὰ δίωρον μάχην ἐπιτυγχάνει.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: πλεον τῶν 45 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: 11 τραυματῖαι.

22.12.1944: Τὸ σύνταγμα διὰ τῶν τριῶν ταγμάτων του ἐνεργεῖ ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ 27ου καὶ 53ου συνταγμάτων ΕΛΑΣ εἰς Μάρμαρα — Ἰωαννίνων, προσπαθούτων νὰ ἀποκόψωσι τὴν πόλιν Ἰωαννίνων καὶ μετὰ σκληρὰν μάχην καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν κατορθώνει, τὴν 3ην ἀπογευματινὴν, νὰ διασπάσῃ τὴν γραμμὴν τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ καταδιώξῃ τούτους, μέχρι Παλαιὰ Ἀλώνια — Ἰωαννίνων.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 26 νεκροὶ καὶ ἄγνωστος ἀριθμὸς τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: 5 νεκροὶ καὶ 12 τραυματῖαι.

24.12.1944: Τὸ σύνταγμα συμπτυσσόμενον πρὸς Φιλιπιάδαν, ἐπιτίθεται ἐναντίον ἐχθρικῶν θέσεων κομμουνιστικῶν συγκροτημάτων εἰς Κεράσοβον — Ἅγιον Γεώργιον — Γυμνότοπον — Φιλιπιάδος, τὰ ὁποῖα ὀργάνωσαν θέσεις, ἀπέκοψαν τὴν σύμπτυξιν ὄλων τῶν ὑποχωρούντων τμημάτων τῆς ΙΙΙης μεραρχίας τοῦ ΕΛΕΣ — ΕΟΕΑ. Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἀναλαβὼν πρωτοβουλίαν διέταξα ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν θέσεων, διεσπάσαμε τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, καταδιώξαντες τὰ κομμουνιστικὰ τμήματα μέχρις Ἀμμοτόπου Ἄρτης.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιτυχία ὀφειλομένη εἰς τὴν ὁρμὴν καὶ γενναιότητα τῶν ἀνδρῶν τοῦ συντάγματος, ἀπέτρεψε τὸν κίνδυνον ἀποκοπῆς καὶ διηκούλυε τὴν κανονικὴν καὶ συντεταγμένην ὑποχώρησιν ὄλων τῶν τμημάτων τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων πρὸς Καντζάν — Πρεβέζης.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 3 ἐγκαταλειφθέντες νεκροὶ καὶ ἄγνωστος ἀριθμὸς τραυματιῶν.

Ἡμετέρων: οὐδεὶς.

27—28.12.1944: Τὸ σύνταγμα καταλαμβάνει ἀμυντικὰς θέσεις εἰς Σινώπην καὶ Κανάλια — Πρεβέζης. Δέχεται συνεχεῖς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, τὰς ὁποίας καὶ τῇ βοήθειᾳ τῶν εὐστόχων βολῶν τοῦ πυροβολικοῦ, ὑπὸ τὸν ἀντ)ρχην Παπανικολάου Γεώργιον, ἀποκρούει.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: πλεον τῶν 40 νεκρῶν καὶ τραυματιῶν.

Συντάγματος: 4 τραυματῖαι.

29—30.12.1944: Τὸ σύνταγμα συμπτυσσόμενον καταλαμβάνει ἀμυντικὰς θέσεις εἰς Νικόπολιν — Πρεβέζης, μετὰ τοῦ τάγματος Γαλάνη. Δεχόμενον συνεχεῖς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, ἀποκρούει ταύτας τῇ ἐνισχύσει καὶ τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ καὶ κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις του διευκολύνει τὴν πλήρη ἐκκένωσιν τῆς Πρεβέζης καὶ τὴν ἐπιθίβασιν ἐπὶ τῶν πλοίων ἴδων τῶν τμημάτων ΕΟΕΑ — ΕΔΕΣ καὶ τῶν ἐθνικοφρόνων πολιτῶν.

Τὴν 30.12.1944, ὥραν 4ην μ.μ., τὸ σύνταγμα μετὰ τοῦ τάγματος Γαλάνη καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἐπιθιβάζεται τῶν πλοίων καὶ ἀναχωρεῖ πρὸς Κέρκυραν.

Παραμεῖναν ἐκεῖ μέχρι τῆς 12.2.1945 καὶ κατόπιν διαταγῆς τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, παραδῶσαν ἅπαντα τὸν ὄπλισμόν, ἀποστρατεύεται.

Γενικαὶ παρατηρήσεις

Εἶμαι ὑποχρεωμένος διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν πεσόντων καὶ ζώντων ἀγωνιστῶν τοῦ συντάγματος Ξηροβουνίου, ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα ὅτι τὸ τμήμα τοῦτο ἔπαιξε ἱστορικὸν καὶ ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας 1942—44, δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἰς πολλάς κρισίμους διὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα στιγμάς.

Ὁργανωθὲν πρῶτον εἰς τὴν Ἠπειρον, ἐπέτυχε τὴν ταχεῖαν ἐξάπλωσιν τοῦ κινήματος Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως ΕΟΕΑ.

Ἀφοπλίσαν τὸ τμήμα Τζεβέλλα καὶ διαλύσαν τὰ ἔνοπλα συγκροτήματα τοῦ ΕΛΑΣ Τζουμέρκων, ἀπέτρεψε τὴν δυναμικὴν ἐπικράτησιν τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς μέγα τμήμα τῆς περιοχῆς Ἠπείρου καὶ διηκούνησε τὴν ὀργάνωσιν τοῦ κινήματος Ε.Δ.Ε.Σ. Εὐρεθὲν συγκεκορημένον καὶ μὲ ὑπέροχον ἠθικὸν τὸν Ν)θριον 1943, ἔσπευσε ἀμέσως εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, συμπτυχθέντος μὲ ἐλαχίστους ἄνδρας εἰς Τζουμέρκα κατόπιν σκληροῦ καὶ διμετώπου ἀγῶνος, εἰς Βουργαρέλι — Θεοδώριανα — Νεραΐδαν — Ἄρτης.

Ἡ μάχη τῆς Δρακότρυπας (3.11.1943), θὰ ἀποτελέσει κάποτε διὰ τὸν ἀμερόληπτον, ἱστορικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ΕΟΕΑ καὶ τοῦτο διότι τὰ τμήματα τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τῆς ὄρεινῆς Ἠπείρου, κτυπηθέντα ἀνηλεῶς καὶ διὰ πολλαπλασίων Γερμανικῶν δυνάμεων τῆς ὄρεινῆς Γερμανικῆς μεραρχίας Ἐντελθαίς καὶ ἄλλων Γερμανικῶν σχηματισμῶν, ἀφ' ἐνός καὶ τῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων ἀφ' ἑτέρου, ἐ ξ η ρ θ ρ ὄ θ η σ α ν, ὥστε νὰ καταστῇ ἀδύνατος ἢ ἀνασυγκρότησις των, πρὸ τῆς παρελεύσεως μηνός.

Ἐλάχιστα τμήματα κατώρθωσαν νὰ φθάσουν μετὰ ἑνθήμερον ἀπὸ τῶν μαχῶν Δρακότρυπας καὶ ὁ ἀρχηγὸς Ἠπείρου συνελήφθη καὶ ἐκρατεῖτο αἰχμάλωτος, ὑπὸ τῶν ἐλασιτῶν εἰς Πεντάλοφον.

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύμπτυσιν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων εἰς Κέρκυραν, τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου, παραμεῖναν ὀ π ι σ θ ο φ υ λ α κ ῆ , πολλὰς

ἀποφασιστικὰς μάχας διεξήγαγε, ἀποκόψαν πολλές ἐνσφηνώσεις τμημάτων τοῦ ἐχθροῦ εἰς Μάρμαρα — Γυμνότοπον κλπ., καταστῆσαν οὕτω εὐχερῆ τὴν κανονικὴν σύμπτυσιν τοῦ μεγίστου μέρους τῶν ὑποχωρούντων δυνάμεων τοῦ ΕΛΕΣ εἰς Κέρκυραν.

Τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου π ρ ὦ τ ο ν συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς στρατικοποιήσεως, ἐκγυμνάσεως, πειθαρχήσεως καὶ ψυχολογικῆς προετοιμασίας τῶν ἀνδρῶν, διὰ τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ καὶ τῶν κομμουνιστῶν.

Οὐδεμίαν ὥραν τῆς ἡμέρας δὲν παρέμεινε χωρὶς ἐνασχόλησιν τῶν ἀνδρῶν. Σουηδική, ἀσκήσεις μάχης, τεχνικαὶ καὶ κοινωνικαὶ θεωρίαι, συγκεντρώσεις καὶ ὁμιλίαι, ἀθλητισμός, ποδόσφαιρον, θεατρικαὶ παραστάσεις (καρναγιάζης), ἐφημερίδες (διαφωτιστικὴ καὶ σατυρική), ἦσαν τὸ καθημερινὸν πρόγραμμα τοῦ συντάγματος.

Ἀπέδωσα σοβαρὰν σημασίαν εἰς τ' ἀνωτέρω, διὰ τὴν προετοιμασίαν σώματος καὶ ψυχῆς τῶν ἀγωνιστῶν καὶ ὁ λοχαγὸς Ἰωάννου, ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος συντελέσας εἰς τὴν ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν καὶ ἀπόδοσιν τῶν μέτρων αὐτῶν. Ἡ πίστις του, ἡ ἀκαμπτος θέλησις καὶ ἡ ἀκάματος δραστηριότης του, ἀπέδωσαν πολλά. Ἀλλὰ καὶ οἱ διοικηταὶ τοῦ Βου καὶ ΒΙου τάγματος Δάλλας Γ. καὶ Μπακογιῶργος Χρ. οὐδόλως ὑστέρησαν.

Γενικῶς τὸ σύνταγμα κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀγγλῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, παρουσίαζε μίαν εἰκόνα καλῶς ἐκγυμνασμένου, πειθαρχημένου καὶ ἐκπαιδευμένου στρατοῦ.

Ἡ συνημμένη συγχαρητήριος διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἀποτελεῖ διαπίστωσιν.

Εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα καὶ εἰς τὴν προστασίαν τιμῆς, ζωῆς καὶ περιουσίας τοῦ λαοῦ, τὸ σύνταγμα Ξηροβουνίου ἐ π έ τ υ χ ε πλήρως.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς δράσεώς του, οὐδὲν ἀδίκημα διεπράχθη ἐν τῇ περιοχῇ.

Ἀπὸ τῆς συγκροτήσεώς του, ἐπέδιωσε νὰ ἐπιβάλλῃ τάξιν, ἐν τῇ περιοχῇ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον κατώρθωσε, ἀναγκασθὲν νὰ διεξαγάγῃ ἐνόπλους συγκρούσεις μετὰ πολυμελῶν ληστοσυμμοριῶν Γρατσουναίων — Μπουντουραίων — Τσακαίων — Παρδαλαίων — Ριζαίων κλπ., αἱ ὁποῖαι οὐ μόνον τοὺς κατοίκους τῶν περιοχῶν ἐλήστευον, ἀλλὰ καὶ τὰ διερχόμενα εἰς δημοσίαν ὁδὸν πολιτικὰ αὐτοκίνητα, ἀκόμη καὶ τοῦ Ἐφουθροῦ Σταυροῦ.

Ἡ δύναμις τῶν συμμοριῶν τούτων, ὑπῆρξεν ἀξιόλογος καὶ δὲν ἐδίστασαν νὰ φθάσουν μέχρι τῶν προαστείων Ἰωαννίνων, ὅπου ληστεύσαντες τὴν Μορὴν Δουρούτης καὶ τὸν Γεωργικὸν Σταθμόν, τελικῶς ἀπεφυλάκισαν καὶ τοὺς εἰς τὰς φυλακὰς Κατσικᾶς κρατουμένους ἐγκληματίας.

Ἡ κατὰστάσις κατόπιν αὐτοῦ, ἀπέβη ἀφόρητος εἰς μέγα τιμῆμα τῆς Ἠπείρου.

Τὸ σύνταγμα τελικῶς κατώρθωσε νὰ ἐξοντώσῃ ἅπαντας τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ληστοσυμμοριῶν καὶ παρὰ τοὺς συνεχεῖς κατὰ τῶν κατακτητῶν

καὶ κομμουνιστῶν ἀγῶνας τοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ πλήρως τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν.

Μετὰ τὴν ἀποστράτευσίν του εἰς Κέρκυραν, τὸ σύνταγμα ἐνέτεξε μέγα μέρος τῶν ἀγωνιστῶν του, ἀνεξαρτήτως κλάσεων, εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν ἐν Κερκύρα συγκροτηθεῖσαν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν ἔπεσαν τὶς τὰς μάχας κατὰ τῶν συμμοριτῶν, ἄλλοι ὑπηρετήσαντες ἐπὶ πολὺ ἀπελύθησαν, μέρος δὲ αὐτῶν προαχθέντες ἐπ' ἀνδραγαθία ἐπανειλημμένως, ἀποτελοῦν σήμερον μόνιμα στελέχη τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Αὕτῃ εἶναι συνοπτικῶς ἡ συγκρότησις — ὀργάνωσις καὶ δοῦσις τοῦ ὑπ' ἐμὲ **Σ υ ν τ ἄ γ μ α τ ο ς Ξ η ρ ο β ο υ ν ῖ ο υ**.

Συνημμένως ὑποβάλλω ἔγγραφα καὶ ἐκθέσεις τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς ἐν Ἡπείρῳ .

Ἰωάννινα τῇ 20 Φεβρουαρίου 1949

Ὁ διοικητὴς τοῦ τέως Συντάγματος Ξηροβουνίου ΕΟΕΑ

Ἀλέκος Παπαδόπουλος
Βουλευτὴς Ἰωαννίνων

24.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ Ε. Δ. Ε. Σ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΤΣΑΡΟΥ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ Ἀντώνιος Κατσαρός, γράφει τὰ ἐξῆς εἰς τὴν ἀπὸ 2/3.1945 ἐκθεσίν του.

Α Π Ο Μ Ν Η Μ Ο Ν Ε Τ Μ Α Τ Α Α Ν Τ Α Ρ Τ Ο Τ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1943.

Ἡ Ἑλλὰς ζῆ τὸν βαρὺ ζυγὸν τῆς ὑποδουλώσεως, πὺν μοιραία καὶ ἄδικα τῆς ἐπέβαλεν ὁ Ναζισμὸς — χρόνια πικρῆς σκληθιάς. Ἡ πείνα καὶ ἡ ἐξαθλίωσις, ἔχουν φθάσει στὸ κατακόρυφον. Οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ δοξάσαντες τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα στὴν Ἀλβανία καὶ Μακεδονία, πὺν δίδαξαν μαζὶ μὲ ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ὀλόκληρον τὸν κόσμον, πῶς πεθαίνουν γιὰ τὴν λευτεριά, ὀδηγοῦνται ἀνάνδρως, αἰχμάλωτοι στὴν Ἰταλία. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν δὲν μπόρεσαν νὰ βασιτάξουν τὸν βαρὺ καὶ ἄδικο ζυγὸν, παίρνουν τὰ βουνὰ καὶ ἀρχίζουν νὰ δημιουργοῦν τὶς πρῶτες ἀνταρτικὰς ὀμάδες. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν, φεύγουν γιὰ τὴν Αἴγυπτο νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα.

Ἐὐρισκόμενος κ' ἐγὼ εἰς Κέρκυραν, τὴν ἰδιαίτεράν μου πατρίδα, ἀπεφάσισα μαζὶ μὲ τὸν ἐξάδελφόν μου καὶ συνάδελφον Ἀναστάσιον Τσιώλην, νὰ φύγω γιὰ τὰ τρισένδοξα βουνὰ τῆς Εὐάνδρου Ἡπείρου, γιὰ νὰ προσ-

φέρω κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ πάλιν τὶς ὑπηρεσίες μου στὴν βασανισμένη καὶ ζητοῦσαν ἐκδίκησιν Πατρίδα.

Οἱ κανίβαλλοι τοῦ Μουσσολίνι, βλέποντες νὰ πραγματοποιηῖται ὁ προαι-
ώνιος πόθος τους, ἢ κατὰκτησις τῆς ὠραίας νήσου τοῦ Ἴονιου, προσεπάθη-
σαν νὰ ἐπιβληθοῦν διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου. Σὲ κάθε γωνιὰ
τοῦ νησιοῦ, περίπολοι καὶ κοκκορόφτεροι φασίσται, ἐπέβλεπαν τὴν παραμι-
κρὴν κίνησιν καὶ ἐνέργεια καὶ ἔροριπταν εἰς τὰς φυλακὰς κάθε ὑποπτον πρό-
σωπον.

Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἑπειρον, καθίστατο δυσκολωτάτη. Ἰπὸ τοι-
αύτας συνθήκας, ξεκίνησα μαζί μὲ τὸν ἐξάδελφό μου, εἰς τὰς ἀρχὰς Φε-
βρουαρίου 1943 καὶ μετέβημεν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπ' ἐκεῖ εἰς Μπενίτσες, ὅπου
Ἕλληνες πραγματικοί, προσεφέρθησαν ἀφιλοκερδῶς νὰ μᾶς μεταφέρουν
γὰρ τὸν ἱερὸν σκοπόν. Ἔτσι μιὰ νύχτα στὴ μανιασμένη θάλασσα, μὲ μιὰ
μικρὴ βαρκούλα, ἀπεβιβάσθημεν εἰς Ντοῦσκο Ἠγουμενίτσας, ἀπ' ὅπου ἡ
χωροφυλακὴ κατόπιν συνεννοήσεως θὰ μᾶς ὠδηγοῦσε γὰρ τ' ἀνταρτικά. Ἐ-
φθάσαμε ἐκεῖ λάθρα μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ ἐμπόρου «μαυραγορίτου». Ἐφιλο-
ξενήθημεν εἰς τὸ σπίτι πλουσίου Τούρκου, ὅστις ἀτέβλεπεν εἰς τὰ δῆθεν
μεγάλια κέρδη, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπροσπορίζετο διὰ τῆς ὑποσχθείσης συνεργα-
σίας μας, μᾶς ἐπεριποιήθη κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον, δώσας εἰς
ἡμᾶς τὸ τουρκικὸ μπέσα. Τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, μὲ τὸ πρόσχημα (τῆς
σωματικῆς ἀνάγκης), ἐξήλθομεν πορευόμενοι εἰς καθορισθὲν μέρος, ἔνθα
μᾶς ἀνέμενεν σύνδεσμος τῆς ἀστυνομίας. Δυστυχῶς εἰς ἀπόστασιν 500 μέ-
τρων, μᾶς ἐσταμάτησε Τουρκικὴ περίπολος ἐκ 17 ὄπλοφόρων ἀνδρῶν, οἵ-
τινες μᾶς ἐζήτουν ἄδειες κλπ. Τοὺς εἶπαμε ὅτι εἶμαστε «μαυραγορίτες»,
ἀλλ' αὐτοὶ ἐπέμενον νὰ μᾶς ὠδηγήσουν εἰς τὴν Καραμπινιερίαν Ἠγουμενί-
τσας. Ἐδτυχῶς εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς φιλονικίας ἐξήλθεν ὁ φιλοξενῶν μας
Τούρκος, ὅστις καὶ ἀνέλαβεν τὴν ὑποστήριξίν μας. Τέλος κατόπιν ἡμιώρου
διαπληκτισμοῦ μεταξύ των καὶ κατόπιν δωροδοκίας μας, μᾶς ἄφησαν ἐλευ-
θέρους. Ἀλλ' ὁ δόλος τους καὶ τὸ μῖσος ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἔκα-
νε νὰ μεταβοῦν εἰς Καραμπινιερίαν Ἠγουμενίτσας, λέγοντες ὅτι πρόκειται
περὶ «γκρεκῶν κατασκόπων», ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ μετ' ὀλίγον
κύκλωσις τοῦ χωρίου πρὸς σύλληψίν μας. Τὸ «μπέσα» ἔμωσ τοῦ Τούρκου
ποῦ μᾶς φιλοξenoῦσε μᾶς ἔσωσε. Δραστηρίως κινήθεντες μετέβημεν εἰς πα-
ραλιάν καὶ ἐπιβιβάσθέντες λέμβου, μετέβημεν καὶ πάλι περίλυποι εἰς Κέρ-
κυραν, βλέποντες τὰ σχέδιά μας νὰ ἀνατρέπωνται. Ἀλλὰ τὸ καθήκον μᾶς
διέτασσε νὰ μὴν καθυστερήσωμεν.

Ἔτσι μετὰ 3 ἡμέρας, μὲ χίλιες προφυλάξεις ἀπ' τὸ χωριὸ μας (Συ-
νιές), διεκπεραιώθημεν εἰς Μουρσί. Ἐκεῖ μᾶς ἐπεφυλλάσσετο ἄλλη τλαιπω-
ρία. Μᾶς συνέλαβε τὸ Ἀλβανικὸν φυλάκιον τῆς «Τσέτας» καὶ μᾶς ὠδήγη-
σεν εἰς τὸν ἀρχηγόν τους «Ἀκὶ Ρουσίτ» εἰς Τσάραν. Ἐκεῖ ἤρχισεν ἡ ἱερὰ
ἐξετάσις. Ἀνίδεοι τῶν τραγικῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα πολιτικῶν διχονοιῶν, πι-
γαίναμε γὰρ τὰ ἀνταρτικά μόνον καὶ μόνον νὰ πολεμήσωμε ὅσο μπορέσωμε

τὸν κατακτητὴ. Εἶχαμε ἀκούσει γιὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα καὶ πηγαίναμε γιὰ ἐκεῖ, ἔχοντες μάλιστα καὶ συστατικὴν ἐπιστολήν. Χωρὶς νὰ γνωρίζω ὁμολόγησα κι' αὐτό, (εἴμαστε δὲ πάνοπλοι). Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ Ζέρβα, ὁ Τσέτης ἀρχηγὸς ἐκμανεῖς μᾶς ἐκλείσει εἰς τὴν φυλακὴν λέγων:

—“Α τὸ Ζέρβα μωρὲ τὸ κάνει μὲ λεφτά.

Μετὰ 2ωρον μᾶς ἐκάλεσε δι' ἀνάκρισιν.

Ἐκεῖ εἰσηλθὼν δύο ἔνοπλοι Ἄλβανοὶ ἀντάρται, οὔτινες ἐπὶ τῆς προσωμίδος τοῦ ὄπλου των, εἶχον χαραγμένο ἕνα σφυροδρέπανο. Τότε καταλάβαμε περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἀρχίσαμε ν' ἀλλάζωμεν πολιτικὴν προσποιούμενοι τοὺς ἀριστεροῦς. Ἀμέσως διέταξε καὶ μᾶς περιποιήθησαν, μᾶς ἐπρότεινε δὲ νὰ καθήσωμε μαζί του, ὑποσχόμενος μεγάλα «ὀφίτσια». Τοῦ εἶπαμε, ὅτι δεχόμεθα εὐχαρίστως, ἀλλὰ μᾶς ἠμπόδιζε τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης. Ἔκανε καὶ γράμμα συστατικὸν Ἀλβανιστί, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καταλάβαμε μόνον ὅτι ἔγραφε περὶ ἡμῶν, «νὶ κουμμουνίστ, νὶ φασίστ», οὔτε κομμουνισταί, οὔτε φασίσται. Μὲ τὸ γράμμα αὐτό, μᾶς ἔστειλε στὸ «Χάμ», ὅπως ἔλεγαν τὸ Ε.Α.Μ. Μετὰ διήμερον φθάσαμε εἰς Πλαισιβίτσια, χωρίον ἀπέχον 1 ὥραν περιπυ τῆς πόλεως τῶν Φιλιατῶν. Μᾶς ἐδέχθησαν μὲ χαρὰ οἱ ὀλίγοι ἀντάρται καὶ μᾶς ἀνέθεσαν τὴν στρατιωτικὴν τοὺς διοίκησιν. Διευτυπᾶνίζαν οἱ πολιτικοὶ διαφωτισταί τους, ὅτι δέχονται ἀντάρτες πάσης τάξεως καὶ φρονήματος.

ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἐδέχθημεν νὰ ὑπηρετήσωμεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ε.Α.Μ — Ε.Λ.Α.Σ. Τὰς ἡμέρας ἐκείνας, περιήροχοτο τὴν περιφέρειαν, δύναμις τοῦ Ε.Λ.Ε.Σ, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Ζῶτον. Δι' αὐτοὺς ἔλεγαν, πρόκειται περὶ ἀνθρώπων Βασιλοφρόνων μοναρχικῶν φασιστῶν. Ἡ διχόνοια αὐτὴ, ἐπέπρωτο νὰ ἔχη ἀργότερον αἱματηρὰς συγκρούσεις. Ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρὸς. Ἀσχολούμεθα μὲ τὸ κτύπημα τῆς Καραμπινεριᾶς, ποὺ ὑπῆρχεν εἰς τὰ χωρία, μετὰ ταῦτα διὰ λόγους ἀσφαλείας, ἐνεκλείσθη εἰς τὰς πόλεις, ἀφήσασα τὴν ὑπαιθρον ἐλευθέραν καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν μας.

Τὴν πρώτην Ἰουλίου 1943, εὐρισκόμεθα εἰς Κεραμίτσαν, χωρίον καθ' ὁλοκληρίαν ἐδειακό, περὶ τοὺς 120 τῶν ὁποίων ἡμουν στρατιωτικὸς ἀρχηγός. Ἀπέναντί μας, εἰς τὸ χωρίον Ἀράχωβα, εὐρίσκετο ὑπὸ τὸν λοχαγὸν πυροβολικοῦ κ. Ζῶτον, δύναμις τοῦ Ε.Λ.Ε.Σ, περὶ τοὺς 300 καλῶς ἐξοπλισμένοι. Ἡ ρῆξις ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος. Κατόπιν πίεσεως τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως ἀπεστείλαμεν τὸ ἔξις ἐπὶ λέξει ἔγγραφον:

Ἐλευθέρα ὄρεινὴ Ε.Λ.Α.Σ

Ἐθνικὸς στρατὸς Ε.Λ.Α.Σ

Ἀρχηγεῖον Γκρεμπάλας — Καλαμᾶ

Ἐπαρχηγεῖον Ζίτσης — Φιλιατῶν

Ἀριθ. πρωτ. . . .

Ἐπὶ

τὸν λοχαγὸν Ζῶτον Εὐάγγελον

Ἄρχηγόν Ε. Δ. Ε. Σ. Φιλιατῶν

Ἀπόφασις ὀλομελείας ὑπαρχηγείου, ὅπως ἐντὸς 48ώρου ἀπὸ λήψεως ἐγκαταλείψετε τὴν περιοχὴν ὡς ἀνεπιθύμητοι, ἄλλως θέλομεν ἐπιτεθῆ.

Σ. Δ. τῆ 1.7.1943

Διὰ τὸ Ὑπαρχηγεῖον

Α. Σινιώτης (στρατ. ἀρχηγός)

Ν. Καλαμιώτης (καπετάνιος)

Ν. Νικολὰς (πολ. ἐπεύθυνος)

Μετὰ 4ώρον, ἐλάβαμε τὴν ἀπάντησιν ἐπὶ λέξει:

Ἐθνικαὶ ὀμάδες Ἑλλήνων ἀνταρτῶν Ε. Δ. Ε. Σ.

Ἄρχηγεῖον Ἠλείου

Στρατιωτικὴ διοίκησις Φιλιατῶν

Ἀριθ. πρωτ. . .

Πρὸς

τὸ ὑπαρχηγεῖον Ζίτσης — Φιλιατῶν

Ε. Λ. Α. Σ.

Ὅπου

Εἰς ἀπάντησιν ὑμετέρου ἐγγράφου. Ἄπαντες, ἀξιωματικοί, ὀπλαρχηγοὶ καὶ ἀντάρτες στρατιωτικῆς διοικήσεως Φιλιατῶν, σᾶς καλοῦν νὰ ἐγκαταλείψετε τὴν περιοχὴν ἐντὸς 24ώρου, ἄλλως θέλομεν ἐπιτεθῆ.

Σ. Δ. τῆ 1.7.1943

Ζῶτος Εὐάγγελος

λοχαγὸς Πυρ)κοῦ

Τὴν 4ην ἀπογευματινὴν, ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις ἐκ μέρους των. Ἡ μάχη ἦτο σκληρά. Διήρκεσεν μέχρι νυκτός. Ἐβλεπεν κανεὶς ἐκεῖ, τὸ ἔμπρακτον ἀποτέλεσμα τοῦ μίσους ποῦ ἐνεπότισεν ἡ πολιτικὴ φατρία τῶν ἄκρων παρατάξεων εἰς τὸν δύσμοιρον Ἑλληνικὸν λαόν. Ἐβλεπεν ἀδελφὸν κατὰ ἀδελφοῦ, υἱὸν κατὰ τοῦ πατρός του κλπ. Τέλος ὑποχωρήσαμε καὶ κατελήφθη ἡ Κεραμίτσα ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων. Ἀπώλεια ἡμετέρων 2 νεκροὶ καὶ ἀντιπάλων 2 τραυματῖαι. Μετὰ τὴν σύμπτυσιν εἰσῆλθομεν εἰς Ἀλβανικὸν ἔδαφος, εἰς χωρίον Ἀσπροκκλησι (παρὰ τὰ σύνορα). Ἐκεῖ βρήκαμε τμήματα τῆς Τσέτας. Μὲ πόνο καρδιάς βλέπαμε ν' ἀδελφοποιούμεθα μὲ τοὺς προαιωνίους ἐχθρούς μας καὶ νὰ τοὺς ζητᾶμε ἐνίσχυσιν κατὰ. . . τῶν ἀδελφῶν μας. Σημειωτέον, ὅτι τὰ περισσότερα μέλη τοῦ συγκροτήματος, ἦσαν ἐθνικισταί.

Μάθαμε δυστυχῶς καὶ τὸν κομμουνιστικὸν χαιρετισμὸν εἰς τὴν Ἀλβανίαν, δι' ὑψώσεως τῆς γροθιάς, «ντέκι φασίσμο, λόρια πόπονλιτ», (θάνατος στὸν φασισμό, λευτεριά τῶν λαῶν). Μετὰ διαμονὴν ὀλίγων ἡμερῶν, γυρῖσαμε εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοῦ δρομολογίου, Ἀσπροκκλησι — Ἄγιοι Πάντες — Τσαμαντᾶ — Βαβούρι — Λεῖα — Λίστα εἰς Δεσποτικόν. Ἐκεῖ, παρα-

μείναμε ἐπ' ἀρκετόν. Μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἀγαλλίασιν μάθαμε τὴν συμφιλίωσι τῶν ὀργανώσεων καὶ τὴν ἀπόφασιν κοινῆς δράσεως κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Στὸ διάστημα αὐτό, ἤρχισαν αἱ ρίψεις ὀπλισμοῦ, πυρομαχικῶν καὶ ρουχισμοῦ, ὑπὸ Ἀγγλικῶν ἀεροπλάνων. Κάναμε διάφορα σαμποτάζ καὶ δώσαμε τὶς πρῶτες κατὰ μέτωπον ἀψιμαχίες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, πολλές φορὲς ἐν συμπράξει μετὰ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων. Αὐτὸ δυστυχῶς δὲν βάσταξε πολὺ. Τὸ ΕΑΜ — ΕΛΙΑΣ, ἤρχισεν νὰ διευθύνηται οὐσιαστικῶς ὑπὸ τοῦ ΚΚΕ. Ἀπὸ τότε ἤρχισεν ἡ διαίρεσις εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Τὰ ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα διέρρεον συνεχῶς. Ἡ κατὰ συμφωνίαν εἰς ὄλην τὴν ἐλευθέραν ὄρεινὴν Ἑλλάδα γενομένη ἐκλογή, ἔφερον ἀποτέλεσμα 87% ὑπὲρ τοῦ ΕΔΕΣ. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τὸ ΚΚΕ διαβλέπον τὸν κίνδυνον τῆς διαλύσεως, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ΕΔΕΣ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943. Ὅπως ὑποῦλως, συνέλαβεν καὶ κατέσφαξεν ἀξιωματικούς καὶ ἀντάρτας ὀπαδοὺς τοῦ ΕΔΕΣ εἰς Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν. Ἡ διαταγὴ τοῦ ΚΚΕ πρὸς ἡμᾶς, μᾶς διέτασσε ν' ἀφοπλίσωμεν τὸν ΕΔΕΣ περιοχῆς Φιλιππῶν. Εἶδαμε τὸ ἄδικον καὶ ἀπὸ τότε, φυσικὰ διαβάσαμε τὸ καταστατικὸ τοῦ ΕΔΕΣ, εἰς τὸ ὁποῖον διεγράφοντο οἱ σκοποὶ του, ἐντελῶς ἀντίθετοι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ διεκήρυσσεν τὸ ΕΑΜ, ζητούσαμε εὐκαιρίαν νὰ φύγωμε. Στις ἀρχὲς Ὀκτωβρίου, εὐρισκόμενος εἰς Γαρδίκι, ἔλαβα διαταγὴν ν' ἀφοπλίσω τὸ ΕΔΕΣ Κεραμίτσης. Ἡ παρακολούθησις ἦταν τέτοια, ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ κάνω διαφορετικά. Ὁ ἀφοπλισμὸς ἀπέτυχε διὰ λόγους εὐνοήτους. Ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὁ θάνατος 2 ἔδαισιτῶν καὶ ἕξ ἡμῶν ὁ θάνατος τοῦ ἀνθ)γοῦ Πάκου (ψευδώνυμον Καλαμιώτης) ψυχῆ τοῦ ΕΑΜ καὶ ὁ τραυματισμὸς τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Φαρμάκη. Θῦμα ὑπῆρξεν ὁ Πάκος, διότι ἐπρόκειτο περὶ βέρου ἐθνικιστοῦ ὁ ὁποῖος δὲν ἔφευγε ἀπὸ τὸ ΕΑΜ, μόνον ἐκ φιλοδοξίας. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξε μυστηριώδης. Μετὰ ταῦτα, συνεπτόχθημεν εἰς Γαρδίκι. Ἐκεῖ συνεκεντρώθη ὀλόκληρον τὸ 2)15 τάγμα ΕΛΑΣ καὶ ἀνεμένετο ἡ ἐπίθεσις ἐκ μέρους τοῦ ΕΔΕΣ. Ὁ Ζώτος καὶ πάλιν πέρασε τὸν Καλαμᾶ. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός του καὶ μόνον ὠχρίαζαν αἱ ἐαμίτες. Μετὰ 2ῆμερον, ἔγινε ἡ ἐπίθεσις. Εὐρισκόμενον πρὸς νοσηλείαν εἰς ἀναρρωτήριον Λίστας. Ἐκεῖ εἰσῆλθον οἱ ἔδαισιτες περὶ τὴν ἑσπέραν. Ὡς ἦτο φυσικὸν προσεχώρησα εἰς αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν λόχου. Μετὰ 2μηνον περίπου, ἀφοῦ αἱ περισσότεραι δυνάμεις τοῦ ΕΔΕΣ Φιλιππῶν εὐρίσκοντο μαχόμεναι πέραν τοῦ Καλαμᾶ, ἐδέχθημεν ἐπίθεσιν ἐκ μέρους πολυαριθμοτέρου ἐχθροῦ, ὅστις εἶχε φέρει ὡς συνήθως ἐνίσχυσιν τὴν Ἀλβανικὴν Τσέταν καὶ ἠναγκάσθημεν νὰ διέλθωμεν τὸν Καλαμᾶ, εἰς περιοχὴν Ζώτου. Ἀπ' ἐκεῖ φθάσαμε εἰς ἀρχηγεῖον Ἡπείρου οὐτινος ἀρχηγὸς ἦτο ὁ ἀντισυνταγματάρχης Καμάρας. Ὁ Ζέρβας ἐμάχετο πέραν τοῦ Ἀράχθου, φθάσας εἰς Πόρταν Θεσσαλίας. Δυστυχῶς συνδυασμένη ἐπίθεσις εἰς κρίσιμον γιὰ τὸ ΕΑΜ ἐποχὴν, ἰσχυρῶν Γερμανικῶν τμημάτων καὶ ΕΛΑΣ, τὸν ἠνάγκασαν νὰ συμπτυχθῆ ἐντεῦθεν τοῦ Ἀράχθου καὶ νὰ στήσῃ τὸ στρατηγεῖον του εἰς Δεσβίναζα. τότε ἤρχισεν ἡ στρατιωτικὴ ἀναδιοργάνωσις καὶ ἡ ἐτοι-

μασία διὰ νέαν κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ἐκστρατείαν. Ἐπηρεολοῦθησαν συνεχῶς ρίψεις καὶ ἡ ἀνασύνταξις ἐπῆλθεν ἐγκαίρως.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1943

Τὸ ἀρχηγεῖον Ἡπείρου, ἐπρόκειτο νὰ ἐκστρατεύσῃ διὰ τὰς πέραν τοῦ Καλαμᾶ ἐαμοκρατουμένας περιοχάς, ἡ δὲ ὑπόλοιπος δύναμις τῶν Ε.Ο. κατὰ τῆς Θεσσαλίας. Ἡ ἐκκίνησις ἐγένετο τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου Τὴν 21ην τοῦ ἰδίου, εὐρισκόμεθα ἐν πορείᾳ. Τὸ θέαμα ἦτο μεγαλοπρεπές. Ἡ δύναμις μας, ἡ εἰς τὴν ἐκστρατείαν λαβοῦσα μέρος, ἀνήρχετο εἰς χιλίους περίπου ἄνδρες. Διήλθομεν τὸν Καλαμᾶ συναντήσαντες μικρὰν μόνον ἀντίστασιν καὶ τὴν 22αν εὐρέθημεν κατέχοντες τὰ χωρία Βασιλόπουλον -- Ἱερομνήμην -- Δεσποτικόν. Ἐκεῖ ἐχωρίσθημεν εἰς δύο συγκροτήματα. Ἐν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐπιτελάρχου ταγματάρχου Κανελλάκη, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δρομολόγιον Ἱερομνήμης -- Κατάλημν τοῦ ἰσχυροτάτου ὑψώματος Κασιδιάρη -- Κάτω Λάβδανη. Τὸ ἕτερον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἰδίου, Καμᾶρα -- Δεσποτικόν -- Φωτεινόν -- Ἀετότετρα -- Ἄνω καὶ Κάτω Λάβδανη, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῶμε.

Τὴν πρωτὴν τῆς 25ης Δεκεμβρίου, ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ὑπὸ ραγδαιοτάτην βροχὴν, ἀντιμετωπίσαντες σφοδρὸν αἰφνιδιασμὸν ἐκ μέρους τοῦ ΕΛΑΣ ἀρχίσαμεν τὴν ἐπίθεσιν. Ἡγούμενος 70 περίπου ἀνδρῶν, ἐτέθη ἐν πρωτοπορείᾳ ὡς γνώστης τοῦ ἐδάφους ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπηρεσίας μου εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἡ μάχη ἦτο σκληρά. Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους ἐπέτρεπεν εἰς τὸν ἀντίπαλον ν' ἀμυνθῇ σθεναρῶς. Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας, κατελήφθησαν τὰ πρῶτα ὑψώματα. Ἐκεῖ πού ἐκράτησαν γερά, ἦσαν τὰ μετέπειτα ὑψώματα, ἡγουν ὠρισμένα διαβάσεις, τὰς ὁποίας εἶχον ὀχυρώσει πολὺ καλά. Ἡ ὁμίχλη μᾶς ἐπέτρεπεν νὰ πλησιάσωμεν εἰς ἀπόστασιν 200 μέτρων. Ἡ μάχη ἦτο δρᾶμα. Ἡ ἀπόστασις πολὺ μικρή. Μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων ἀντηλλάσσοντο οἱ χυδαιότεροι διαπληκτισμοί. Τέλος περὶ τὸ ἐσπέρας, ὁ ἐχθρὸς ἠναγκάσθη πρὸ τῆς ἐπιμονῆς μας νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς θέσεις του, ἅτινας καὶ κατελάβομεν. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα παραμείναμεν ἐπὶ τοῦ ὄρους. Τὸ κρῦο καὶ ἡ κακουχία μᾶς ἐμάστιζαν δαιμονιωδῶς. Τὴν ἐπομένην ἀνευ τινὸς ἀντιστάσεως, καταλάβαμε τὰ λοιπὰ ὑψώματα καὶ περὶ τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας κατήλθομεν εἰς Κάτω Λάβδανη, ἔνθα συνηνώθημεν μετὰ τῶν λοιπῶν τμημάτων. Ἐκεῖ ἀνεπαύθημεν ἐπὶ τριήμερον. Ἀπεφασίσθη τὸ μὲν συγκροτήμα Κανελλάκη νὰ πορευθῇ μὲ δρομολόγιον Κάτω Λάβδανη -- Δημοκὸρη -- Βαλτίσια -- Καστάνιανη -- Μονὴ Μικραλέξη, τὸ δὲ ἀριστερόν, Κάτω Λάβδανη -- Φωτεινόν -- Λίστα -- Λειά.

Τὴν πρωτὴν τῆς 20ης Δεκεμβρίου, κατόπιν μικρᾶς μάχης, καταλάβαμε τὴν Καστάνιανη. Ἡ διασπορὰ τῶν δυνάμεων τὸ καταστρεπτικὸν τοῦτο σφάλμα, ἐπέφερε τ' ἀποτελέσματά του. Ὁ ἐχθρὸς ἐνισχύθη σημαντικῶς. Ἰσχυρὰ δύναμις Ἀλβανικῆς Τσέτας καὶ μειονότητος, ἔφθασε εἰς ἐνίσχυσίν των. Τότε

ἔγινε κάτι πού δὲν τὸ περιμέναμε. Παρεγνώρισαν οἱ ἀρχηγοί μας καὶ ὑπετίμησαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, διαπράξαντες ἕτερον σφάλμα. Ἡ κυρία δύναμις τοῦ ἐχθροῦ, ἐπετέθη μὲ κατεύθυνσιν τὴν Κάτω Λάβδανην. Ἐκεῖ ὁ λόχος Χαραλαμποπούλου, ἀφοῦ ἐπάλεψεν ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμέραν ἐναντίον ὑπερτέρων δυνάμεων, ἠναγκάσθη νὰ συμπτυχθῇ καὶ νὰ ἐνωθῇ εἰς Κουρεμάδι, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λαχαγοῦ Ζώτου. Χάσαμε τὴν μεταξὺ μας ἐπαφήν. Μέσων συνδέσμου καὶ διαβιβάσεων δυστυχῶς ἕστερούμεθα, οἱ δρομεῖς, τὸ μόνον μέσον, πολλάκις ἐνέπιπτον εἰς ἐχθρικὰς ἐνέδρας. Τὸ συγκρότημά μας, κυκλωθὲν παντόχθεν ἠμύνθη σθεναρῶς καὶ κατὰ τὸ ἐσπέρας δι, ἐπιθέσεως διέλυσε τοὺς ἐπιτιθεμένους. Νύκτα γεμάτη ἀγωνία. Τὸ ἀριστερὸν συγκρότημα, ἐνισχυθὲν κατετρόπωσεν τὸν ἐχθρὸν φθάσαν εἰς τὸν ἀντικειμενικόν του σκοπόν. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς διὰ μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου πορείας, κατημύνθημεν πρὸς Βαλτίσια δι' ἐνίσχυσιν τοῦ Χαραλαμποπούλου, τὸν ὁποῖον ἐνομιζαμεν μαχόμενον εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην. Τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ χωρίον Βαλτίσια. Ἐκεῖ εὐρίσκετο ἰσχυρὰ ἐχθρική δύναμις. Ἐνεπλάκημεν εἰς ἀγῶνα, ὅστις διήρκεσε μέχρι ἀπογεύματος. Ὁ ἐχθρὸς ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους, μᾶς ἠνάγκασεν νὰ συμπτυχθῶμε εἰς τὰ ἔναντι τοῦ χωρίου ὑψώματα. Ἡ ἐπαφή καὶ σύνδεσις μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ μας, κατέστη ἀδύνατος. Ἐκινήθημεν τὴν ἐπομένην καὶ οὕτω τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1943, εὐρέθημεν εἰς Δελβινάκιον, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς μᾶς ἐδέχθη μὲ ἐνθουσιασμόν. Τὴν ἐπομένην 1.1.1944, ἐκινήθημεν ὑπὸ ραγδαιοτάτην βροχὴν καὶ διελθόντες τὸν Καλαμᾶ, κατόπιν τῆς ἐξουδετερώσεως τοῦ λόχου, ὅστις ἐφύλλατε τὰς ὑποχρεωτικὰς διαβάσεις, φθάσαμε περὶ τὸ ἐσπέρας εἰς Γραμμενοχώρια. Τὴν ἐπομένην εἰς ἔδραν τοῦ ἀρχηγείου Ψίνας. Αἱ ἀπώλειαι μας, ἦσαν σημαντικαί. Ἔσχομεν πολυαρίθμους νεκροὺς, τραυματίας καὶ ἔξαφανισθέντας. Οἱ συλληφθέντες ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, τραυματῆται καὶ μὴ κατεσφάγησαν κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον, ὡς διεπιστώθη μεταγενεστέρως. Ἀναφοδιάσθημεν εἰς πυρομαχικὰ καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐκινήθημεν διὰ τοῦ δρομολογίου Ψίνα — Ζαγόριτσαν — Σενίκον — Ραδοβίζιον — Γρανίτσα, ἔνθα ἐφθάσαμε τὸ ἐσπέρας τῆς μεθεπομένης 3.1.44.

Τὸ ἀριστερὸν συγκρότημα, ἐμπλακὲν εἰς σκληρὸν ἀγῶνα εἰς Καστάνιανην, ἠναγκάσθη ν' ἀσυμπτυχθῇ λόγω ἑλλείψεως πυρομαχικῶν καὶ τὴν ἐσπέραν τῆς ἐπομένης ἔφθασεν εἰς Γρανίτσαν. Ἔτσι δυστυχῶς ἐτελείωσεν ἡ ἐκστρατεία τοῦ Καλαμᾶ. Ὅρισμένα σφάλματα συνέτεινον εἰς τὴν ἀποτυχίαν αὐτήν. Οὕτω ἢ πέραν τοῦ Καλαμᾶ περιοχὴ παρέμεινεν καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἑαμιτῶν.

Κατόπιν τούτου συνεκεντρώθημεν εἰς Ψίναν, δι' ἀνασυγκρότησιν. Καὶ ἡ ἐκστρατεία κατὰ τῆς Θεσσαλίας σχεδὸν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα εἶχεν. Τὸ ΕΛΑΣ εὐρέθη καὶ πάλιν εἰς δυσκόλους στιγμὰς. Τὸ 24ον σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ Πρεβέζης, ἀπειλοῦσε τὰ νῶτα μας. Οὕτω τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1944 ἀπεφασίσθη ἡ ἐκκαθάρισις τῆς περιοχῆς τῶν κομμουνιστικῶν ληστοσυμμοριῶν Κιάμου — Τσουκνίδα — Τσίλη Μάστορα, ἀνηκόντων εἰς 24ον σύνταγμα

ΕΛΛΑΣ. Οἱτοὶ εἶχον φθάσει καὶ καταλάβει τὰ ἠνκώματα Ζωτικοῦ. Τὴν ἀρχηγείαν μας εἶχεν ὁ ταγματάρχης Νάσης Γεώργιος.

Ἡ ἄλλη δύναμις, ἐχωρίσθη εἰς δύο συγκροτήματα. Τὸ δεξιὸν ὑπὸ τὸν ἔφεδρον λοχαγὸν Μαυροσκότην Κωνσταντῖνον καὶ τὸ ἀριστερὸν ὑπὸ τὸν μόνιμον λοχαγὸν Παπαδάτον Χρηστον. Ἀνῆκον τότε εἰς τὸ δεξιὸν συγκροτήματα τὸ ὁποῖον ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν λόχον μου, τοῦ Κίτσο — Φώτου καὶ λοχαγοῦ Θεοδώρου Ἐλευθερίου (μηχανημάτων). Ἡ ἐπίθεσις ἤρχισεν ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν. Τὰ βουνὰ ἦσαν σκεπασμένα ἀπὸ χιόνι. Ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ ἀνῆρχετο περίπου εἰς 1.200 ἄνδρας. Μετὰ ἡμερήσιον ἀγῶνα, καταλάβαμε τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενα ἠνκώματα. Ἐν συνεχείᾳ τὰ χωρία Κοκλίου φθάσαντες εἰς τὸ ἠρωϊκὸν Σοῦλι, μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν εἰς τὸ Κοῦγκι τοῦ Σαμουήλ ψήσαμε ἀγνὶ καὶ ἐθαυμάσαμε τὸ ὄχυρὸν τῆς τοποθεσίας, ἀναλογιζόμενοι τὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Σ ο υ λ ι ω τ ῶ ν .

Ἐν συνεχείᾳ ἐκινήθημεν μὲ δρομολόγιον Σοῦλι—Ἀγώρνα (Τρίκορφον) — Κάτω Ρεματιὰ — Βρυσούλα, ἔνθα ἠνώθημεν μετὰ τῶν λοιπῶν. Τὴν ἐπομένην ἐπετέθημεν καὶ καταλαβόντες τὸ δεσπόζον ἕψωμα τοῦ Προφήτου Ἡλία, τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας, ἐφθάσαμε εἰς τὸ Ἄνω Κοτσανόπουλον. Ἀπὸ ἐκεῖ κατόπιν διαταγῆς ἐκινήθημεν διὰ τοῦ δρομολογίου Βρυσούλα — Ἄνω καὶ Κάτω Ρεματιὰ — Ρωμανὸν — Παλαιοχώρι — Μπότσαρη — Ἀσπροχώρι, δι' ἀφοπλισμὸν τῶν κατοίκων. Ἐυρισκόμενοι εἰς Ρωμανόν, διετάχθημεν νὰ ἐπιστρέψωμεν διὰ τοῦ ἰδίου δρομολογίου εἰς Τρίκαστρον. Ἐκεῖ παρέμεινον μίαν ἑβδομάδα, μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ἡπιοῦς διὰ διαταγῆς, ἐπέστρεψα εἰς τὴν ἔδραν μου Λιθιάχοβον. Ἐκεῖ παρέμεινον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Φεβρουαρίου.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1944

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1716)2.3.1944 διαταγῆς γεν. ἀρχηγείου προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. . . .28.3.1944, ἐποθετήθη διοικητῆς τοῦ IIου τάγματος τοῦ 10ου συντάγματος. Τὴν 25ην Μαρτίου ἐφορτάσαμεν μεγαλοπρεπῶς εἰς Ψῖναν διὰ τῆς συμμετοχῆς πολλῶν στρατιωτικῶν τμημάτων καὶ τῆς ΕΔΒΕ Ἰωαννίνων. Τὴν 27ην ἐφθασα εἰς Γρανίτσαν, ἔνθα ἡ ἔδρα τοῦ 10ου συντάγματος.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 1750)13.3.1944 διαταγῆς γεν. ἀρχηγείου, μοὶ ἀπενεμήθη ὁ πολεμικὸς σταυρὸς Γ' τάξεως. Τὸ 10ον σύνταγμα εὗρισκετο εἰς τὴν διοργάνωσίν του. Ἀνέλαβον νὰ ἐκπαιδεύσω τοὺς ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο νὰ σχηματίσουν τοὺς 3 λόχους μηχανημάτων τοῦ συντάγματος, εἰς τὸ χωρίον Σενικόν.

Μὲ πραγματικὴν συγκίνησιν ἔβλεπε κανεὶς τότε τὸ σφρίγος τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος νὰ ξαναπαίρῃ μὲ θάρρος τὰ τιμημένα ὄπλα, νὰ ὑποτάσσεται προθύμως εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ νέου στρατοῦ, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ συμβάλῃ τόσον εἰς τὴν ταχεῖαν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν στρατιωτῶν μὲ σχετικὴν ἐλευθερίαν, μὲ νέαν τακτικὴν, μὲ συνείδησιν καὶ ἀποφασιστικότητα, ἐγένετο ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος. Τὰ ἀπο-

τελέσματα, ὡς ἀργότερον ἀπεδείχθησαν ἐμπράκτως, ἦσαν ὑπὲρ ποτε ἱκανοποιητικά. Τοιοῦτοτρόπως περνοῦσε ὁ καιρὸς μὲ ἀπασχόλησιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μικροσαμποτάζ.

Περατωθείσης τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ συντάγματος καὶ κατόπιν τοῦ ἐφοδιασμοῦ τούτου διὰ τῶν ἀναγκαιούντων ἑπλομηχανημάτων, ἡ συγκρότησίς του ἦτο ἡ κάτωθι:

Διοικητὴς συντάγματος: Λοχαγὸς Ζῶτος Εὐάγγελος — Ραδοβίζι.

Λόχος διοικήσεως: ἀνθ)γὸς Δάσκας Εὐάγγελος — Ραδοβίζι

Ἵπασπιστής: ἀνθ)γὸς Ἀργυρόπουλος Ἰωάννης — Ραδοβίζι

Ιο Τάγμα:

Διοικητὴς: ὑπολ)γὸς Θεοδώρου Ἐλευθέριος — Διχοῦνι

Ἵμᾶς διοικήσεως: ὑπαξιωματικὸς — Διχοῦνι

1ος Λόχος, διοικητὴς: Ἰωαννίδης Δημήτριος — Γρανίτσα

2ον » » Βῆττος Θεόδωρος — Κεράσσοβον

3ος » » Ροπόκης Ἀπόστολος — Διχοῦνι

Ιο Μηχανημάτων: Πανταζῆς Ἀπόστολος — Διχοῦνι

Πο Τάγμα:

Διοικητὴς: ὑπολ)γὸς Κατσαρὸς Ἀντώνιος — Βερενίκη

Ἵμᾶς διοικήσεως: ὑπαξιωματικὸς — Βερενίκη

5ος Λόχος, διοικητὴς: ἀνθ)γὸς Παπαδάκης Παῦλος — Ἐλαταριά

6ος Λόχος, διοικητὴς: ἀνθ)γὸς Μπινάρης Λάμπρος — Δοβλά

7ος Λόχος προκαλύψεως: ἀνθ)γὸς Ρούκας Χρυσόστομος — Βλαχῶρι

Πο Μηχ)των, διοικητὴς: ὑπολ)γὸς Κατσαρὸς Ἀντώνιος — Βερενίκη

ΠΙο Τάγμα:

Διοικητὴς: λοχαγὸς Σιάρρας Γεώργιος — Λαλίτσα

Ἵμᾶς διοικήσεως: ὑπαξιωματικὸς

9ος Λόχος, διοικητὴς: ἀνθ)γὸς Σπυρόπουλος Ἐλ. — Χίνκα

10ος Λόχος, διοικητὴς: ὑπολ)γὸς Ἐκοντοδημὸς Ἰωάννης — Ζαγόριτσαν

ΠΙΙ Μηχανημάτων, διοικητὴς: ὑπολ)γὸς Παπαποστόλου — Σενίκον

Ἡ συγκρότησις αὕτη ἐγένετο τὴν 1.6.1944. Κατόπιν τούτου, συγκροτήσας τὸν λόχον Μηχανημάτων τοῦ τάγματός μου εἰς Σενίκον, μετέβην εἰς τὴν νέαν μου ἔδραν, εἰς χωρίον Βερενίκη. Ἡ πρώτη μου ἐργασία ἦτο νὰ συνδεθῶ (τηλ)κῶς μὲ τὸ σύνταγμα μου καὶ τῶν λόχων μου. Βέβαια τὸ (τηλ)κὸ σύρμα δὲν θὰ τὸ ἀγόραζα. Ἡ συνηθισμένη μου δουλειὰ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν. Κατεβήκαμε στὸν δρόμο καὶ κόψαμε ὅσο σύρμα μᾶς ἐχρειάζετο, παρὰ τὰς ἐνόπλους διαμαρτυρίας τῶν Γερμανῶν. Τί νὰ γίνῃ; Ἐπρεπε κ' ἐμεῖς νὰ συνεννοούμεθα μεταξὺ μας.

Τὴν 3.6.1944, ἀπῆλθον εἰς τοὺς ἀνδρας τοῦ τάγματός μου, τὴν κάτωθι ἡμερησίαν διαταγὴν:

Ε. Ο. Ε.

Ἐθνικαὶ ὀμάδες Ἑλλήνων ἀνταρτῶν Ε. Δ. Ε. Σ.
 ΥΠΙΙ Μεραρχία
 10ον Σύνταγμα
 ΙΙ Τάγμα

Ἡμερησία διαταγὴ τάγματος 3.6.1944

Ἄναλαβὸν τὴν διοίκησιν τάγματος, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1113)28.3.1944 διαταγῆς Μεραρχίας, προσκαλῶ ἅπαντας τοὺς ἀξιωματικούς, ὄπλαρχηγούς καὶ ἀνάρτας του, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς, ἣν ἡ Πατρις μᾶς ἐνεπιστεύθη, ὑποσχόμενος κάθε δυνατὴν ἐνέργειαν διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν εὐημερίας μας. Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄφιν μας, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς περιόδου ἐντόνου δράσεως καὶ ὅτι θὰ δοκιμάσωμεν πικρίας, στερησεις εἰς συνεχεῖς κατὰ τοῦ κατακτητοῦ ἀγῶνας. Πεισιμένοι ὅτι ἅπαντες θὰ πράξετε τὸ καθήκον σας, σᾶς ἀπειθῶ τοὺς πῶ θερμοὺς συναδελφικούς μου χαιρετισμούς.

Σ. Δ. τῆ 3.6.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος
 Κατσαρὸς Ἀντώνιος
 Ὑπολοχαγὸς

Παραλήπται:

5ος, 6ος, 7ος λόχοι
 ΙΙ Λόχος Μηχανημάτων
 Ὅμας διοικήσεως

Κοινοποιήσις:

1ον Σύνταγμα (υ.τ.α.)

Ἀνάλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος καὶ τοῦ λόχου μηχανημάτων, αἰσθάνομενος τὴν σοβαρότητα καὶ τὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς. Τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας μου, ὡς καὶ ἡ ὀλιγόχρονος πείρα μου, μ' ἔκαναν προσεκτικὸν εἰς ὄλας μου τὰς ἐκδηλώσεις.

Οἱ ἀξιωματικοὶ διοικηταὶ λόχων, νεαροὶ καὶ παλαιοὶ ἀνάρται, εἰργάσθησαν μὲ ζῆλον, ἀφιλοκέρδειαν καὶ αὐταπάρνησιν. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἤργησε νὰ φανῆ. Τὴν 7ην Ἰουνίου 1944, ἔλαβα διαταγὴν νὰ κινήθῶ πρὸς Σπλάνζαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀναμενομένης ἐφοδιοπομπῆς. Ἐξέδωσα τὰς σχετικὰς πρὸς τοὺς λόχους διαταγὰς καὶ οὕτω τὸ τάγμα, τὸ ἐσπέρας τῆς 8ης ἦτο συγκεντρωμένον, πλὴν τοῦ 7ου λόχου, ὅστις ἐστάλη πέραν τοῦ Καλαμᾶ, ἵνα ἀποτελέσῃ προγεφύρωμα κατὰ τῆς ἀναμενομένης ἤδη ἐπιθέσεως τοῦ ΕΛΑΣ.

Τὴν 4ην πρωϊνὴν τῆς ἐπομένης, ἐτέθη ἐν κινήσει μὲ δρομολόγιον Βενεζική — Πραδαλίτσα — Μπίσκα — Ρωμανόν, ἔνθα καὶ ἐστρατοπέδευσα τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας, ἀναφέρας τὴν ἄφιξίν μου εἰς τὸ σύνταγμα, διὰ τοῦ κάτωθι τηλεγραφήματος.

10ον Σύνταγμα

Ἀφίχθην 17ην εἰς Ῥωμανόν. Ἀναμένω διαταγὰς.

Σ. Δ. τῆ 9.6.1944

Κατσαρός

Μετὰ δῖωρον ἔλαβα τὴν κάτωθι τηλεγραφικὴν διαταγὴν τοῦ συν)τοῦ.

Π)10 Τάγμα ἐξ ἐπέιγον πρὸς ὑπο)γὸν Κατσαρόν Ἀντώνιον

Τίθεσθε τακτικῶς διαταγὰς IX μεραρχίας. Μεταβῆτε αὐτοπροσώπως
λῆψιν διαταγῶν. Ἐφοδιασμός σας, μερίμνη IX μεραρχίας.

Σ. Δ. 9.6.1944 ὥρα 19

10ον Σύνταγμα

Ζῶτος Εὐάγγελος

Ταγ)ρχης Πυρ)κοῦ

Τοιοῦτοτρόπως τὴν 19.30' μετέβην εἰς Ρουσιάτισιαν (Πολυστάφυλλον),
ἔνθα ἡ ἔδρα τῆς IX μεραρχίας, διοικητῆς τῆς ὁποίας ἦτο ὁ συνταγματάρχης
Πεζικιοῦ Ἀπόστολος Κωσιντάς. Ἐκεῖ ἔλαβα προφορικὴν διαταγὴν καὶ ἐπέ-
στρεψα εἰς τὸ τάγμα μου. Τὴν ἐπομένην ἐτέθη ἐν κινήσει διὰ τοῦ δρομο-
λογίου Ῥωμανόν -- Παλαιχωρι -- Ἀσπροχωρι -- Μπότσαρη -- Τρίκα-
στρον (Ἀγώριανα) -- Ἄνω καὶ Κάτω Σκαφιδωτῆν, ἔνθα διέμεινον τὸ ἐσπέ-
ρας. Ἐκεῖ εἶχε μεταφερθῆ καὶ ἡ ἔδρα τῆς IX μεραρχίας. Ἔλαβα καὶ πάλιν
προφορικὴν διαταγὴν καὶ τὴν ἐπομένην ἐκινήθη διὰ τοῦ δρομολογίου
Σκαφιδωτῆ -- Κανελάκι -- Καστροῖ -- Καρῶνι, ἔνθα καὶ ἐστρατοπέδευσα
περὶ τὴν μεσημβρίαν. Ἐγένετο ἡ σχετικὴ ἀναγνώρισις μετὰ τοῦ ἀποσταλέν-
τος λοχαγοῦ Βιτσαξιάκη Ἐμμ. καὶ τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας, ἢ διάταξις τοῦ
τάγματος ἦτο ὡς ἀκολούθως.

5ος Λόχος Κορωνόπολιον μὲ προκεχωρημένα φυλάκια εἰς Τουρκοπάλου-
νον καὶ διαβάσεις Βουβοποτάμου.

6ος Λόχος Μεσοπόταμος προωθημένα φυλάκια εἰς ὄρμον Σπλάντζας
καὶ ὀδεύσεως ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως Πάργας.

II Λόχος μηχανημάτων καὶ ἔδρα τάγματος, εἰς Κορώνιον.

Ἐπικοινωνία μετὰ τῆς μεραρχίας δι' ἀσυρμάτου, ὀπτικοῦ καὶ συνδέσμου.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1944

Τοιαύτη ἦτο ἡ διάταξις τοῦ τάγματός μου κατὰ τὴν 9.6.1944 εἰς Φα-
νάριον Πάργας -- (περιγραφεῖσα εἰς προηγούμενον τεῦχος).

Τὸ μέτωπον ἦτο δυσανάλογον τῆς δυνάμεώς μου καὶ οἱ ἄνδρες ἐκοπία-
ζον συνεχῶς. Ἄν θὰ ξεχάσω ποτέ, τὴν ὑποδοχὴν ποῦ μᾶς ἐπεφύλασσαν ὁ
τόσον δεινοπαθήσας ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ Γερμανῶν, πληθυσμὸς τοῦ Φα-
ναρίου. Ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖ τ' ἀποτελέσματα τῆς θηριωδίας τῶν Γερμανῶν
καὶ κυρίως τῶν Τούρκων. Παντοῦ ἐρήμωσις καὶ καταστροφή. Τὸ παραγω-
γικώτερον μέρος τῆς Ἠπείρου, εἶχεν μεταβληθῆ εἰς μίαν ἀέραντον ἔκτασιν
ἐρημώσεως καὶ ἐμπρησμοῦ. Ἀλλὰ ἡ χειροτέρα ἐκδήλωσις τῆς πατροπαρα-

δότης θηριωδίας τῶν Μουσουλμάνων ἦτο ἡ ἐκπαρθένισις τῶν κοριτσιῶν. Ἔχασαν ὅτι πολυτιμότερον εἶχον στή ζωή, τήν τιμήν των.

Πρὸ τοῦ φαινομένου τούτου, δὲν ἠμποροῦσε παρὰ νὰ ὀρκισθοῦμε ὄλοι μας τὴν σκληροτέραν ἀντεκδίκησιν. Οὕτω εἶχον τὰ πράγματα.

Αἱ πληροφοροῖαι περὶ τοῦ ἐχθροῦ ἦσαν αἱ ἑξῆς:

Εἰς Πάργαν, δύναμις 700 Γερμανῶν, μετ' προωθημένα φυλάκια ἀπέχοντα μόλις 15' τῆς γραμμῆς μας. Εἰς Μαζαρακιὰν ἐν τάγμα ΕΣ - ΕΣ, μετὰ δυνάμει 1.500 Τουρκαλβανῶν (Ὀθωμανῶν) τῆς περιοχῆς.

Ἡ κατασκοπεῖα ναι μὲν εἶχε περιορισθῆ, ἐξακολουθοῦσαν ὅμως πάντοτε διαδομέναί τερατώδεις ψευδολογίαι. Εἰς τὴν περιοχὴν. Πάργας — Μαζαρακιᾶς εὐρίσκετο ὁ ὄπλαρχηγὸς Μπαλούμης, μετὰ τὸ τάγμα τοῦ ταγματάρχου Τουφεξῆ.

Μὲ αὐτοὺς εὐρισκόμεθα εἰς διαρκῆ ἐπικοινωνίαν, ἔβλεπε κανεὶς καὶ ἐθαύμαζε τὴν Ἑλληνικὴν γεννεὶαν διψοῦσαν δι' ἐκδίκησιν. Ἀντάρται γυμνοί, ξυτὸλήτοι καὶ πεινασμένοι τῆς περιοχῆς, ἤρχοντο ἀνὰ 2ωρον ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, μετὰ χίλιους κινδύνους τῆς συλλήψεως καὶ τῆς σφαγῆς, μεταφέροντες τὰ ἔγγραφα τοῦ Τουφεξῆ, τὰ ὁποῖα μοῦ ἔδιδαν σαφεῖς πληροφοροῖας.

Ἔτσι περνοῦσαν οἱ ἡμέρες, 4 βραδυὲς συνέχεια ἦλθαν μεταγωγικὰ ἀτμόπλοια μεταφέροντα ὄπλισμό, πυρομαχικά, ἐνδύματα, τροφίμα γιὰ τὶς ἐθνικὰς ομάδες. Εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ δῶ καὶ τὰ πρῶτα 8 πυροβόλα ποῦ μᾶς ἔστειλαν οἱ σύμμαχοι. Ἡ χαρὰ μας ἦταν μεγάλη. Τώρα δὲν θὰ δεχόμαστε μόνον μπουκάλες ἀπὸ τοὺς Γερμανοράδες, ἀλλὰ καὶ θὰ τοὺς στέλωμε.

Τὸ θέαμα ἦτο μεγαλοπρεπές, ἀτελειώτη σειρὰ μεταγωγικῶν, ἐπηγαινοήρχετο διὰ τοῦ δρομολογίου Κανελάκι — Τσουνκίδα — Σπλάντζα, ἐπὶ τριήμερον μεταφέρουσα τὰ ἐφόδια. Τελευταῖαι πληροφοροῖαι, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτεθῆ. Δὲν μᾶς ἐφόβησε καὶ πολὺ διότι ἦτο ἀπὸ τὶς συνηθισμένες. Δυστυχῶς τὴν σχετικὴν μας ἡσυχίαν ἦλθαν νὰ διαταράξουν οἱ κομμουνισταί. Τὸ σύμφωνον Πλάκας ἀκόμη τυπικῶς δὲν εἶχεν διασαλευθῆ. Ἔτσι ἀριστερὰ μόνον μικρὴ προκάλυψις ὑπῆρχεν, (λόχος ἐνὸς συμμαθητοῦ μου ὑπολοχαγοῦ Μανουσάκη). Τὴν 26ην Ἰουνίου, ἐνῶ ἐτοιμαζόμενον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἔδραν μου, ληξάσης τῆς ἀποστολῆς μου, αἴφνης περὶ τὴν μεσημβρίαν, λαμβάνω διὰ τοῦ ἀσυρμάτου μου, τὴν ἑξῆς ἑξ. ἐπείγουσαν κρυπτογραφικὴν εἴδησιν.

Ἔπολοχαγὸν Κατσαρόν

Διοικητὴν Π)10 τάγματος

24ον σύνταγμα ΕΛΑΣ, ἐπετέθη ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ. Δύναμις ἐχθροῦ μεγάλη. Σπεύσατε ἐνίσχυσιν. Κρατῶ καλῶς θέσεις μου.

26.6.1944 ὥρα 12

Μανουσάκης

Ἔπολοχαγὸς

Ἀπήντησα ἀμέσως:

«Καταφθάνω τάχιστα. Κρατήσατε σθεναρῶς θέσεις σας.

26.6.1944 ὥρα 13

II)10 Τάγμα

Κατσαρός».

Τὴν 1.30' ἐτέθην ἐν κινήσει διὰ τοῦ δρομολογίου Καστρὶ — Κανελάκι — Σκαφιδωτῆ — Ἄνω καὶ Κάτω Βλάντα (Δεσποτικόν), ἔνθα ἔφθασα τὴν 13ην τῆς ἐπομένης 27.6.1944. Ἐκεῖ συνήντησα τὸν ταγματάρχην Μπουῆρον, διευθυντὴν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατετοπίσθην καὶ ἔλαβα σχετικὰς ἐντολάς.

Πληροφορίαι περὶ τῶν ἡμετέρων:

Τὸ τάγμα Γαλιάνη, ἐμπλακέν ἀπὸ τῆς χθὲς εἰς τὸν ἀγῶνα, μάχεται ἐπὶ τῶν ὑψομάτων μεταξὺ Δεσποτικοῦ — Πολυβρύσης.

Τὸ τάγμα Τσόγκα, ἐπιτεθὲν πρὸς κατάληψιν ὑψώματος Προφήτου Ἡλία, ἔνθα ἔδρα 24ου συντάγματος ΕΛΑΣ ἀνετράπη, τοῦ ἐχθροῦ προωθηθέντος καὶ ἀπειλοῦντος κύκλωσιν τάγματος Γαλιάνη. Τμήματα 24ου ἡμετέρου συντάγματος, μάχονται σκληρῶς πρὸ ὑψώματος Κρανιαῶς.

Πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐχθροῦ:

Ὁ ἐχθρὸς κατέχει ἰσχυρῶς τὴν ἔναντι τῆς προαναφερθείσης θέσεως τῶν τμημάτων μας γραμμὴν. Ἡ ὑπολογιζομένη δυνάμις του, ἀνέρχεται εἰς 1.200 ἄνδρας καλῶς ἐξοπλισμένων καὶ ἀκμαῖον ἠθικόν, λόγω τῆς ἀναμενομένης ἀρπαγῆς τῶν ἀποβιασθέντων πραγμάτων (πλιάτσικο γάρ).

Διαταγὴ ἐπιχειρήσεων. Μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν, ἐξέδωσα τὴν κατωτέρω διαταγὴν ἐπιχειρήσεων.

II)10 Τάγμα

Διαταγὴ ἐπιχειρήσεων

Πληροφορίαι ἡμετέρων: Αἱ προαναφερθεῖσαι, δοθεῖσαι προφορικῶς εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν λόχων.

Πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐχθροῦ: Ὅμοίως.

Ἐνέοργια:

Ἄμα λήψει παρούσης α) ὁ 5ος λόχος θὰ κινηθῆ δραστηριῶς μὲ κατεύθυνσιν καὶ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, τὴν κατάληψιν τοῦ δεσπίζοντος ὑψώματος τοῦ Προφήτου Ἡλία. Ὁ 6ος λόχος, ὁμοίως πρὸς κατάληψιν ὑψομάτων Μουζάκας, ἔνθα ἡ κυρία ἀντίστασις τοῦ ἐχθροῦ. γ) Λόχος Μηχανημάτων, ἡμῖς τῆς δυνάμεώς του δι' ὑποστήριξιν ἐνεργείας 8ου Λόχου καὶ ἕτερον ἡμῖς τοῦ 6ου λόχου. Ἐκκίνησις ἡ 14η τῆς σήμερον. Σημεῖον ἐνάργεως ἐπιθέσεως, 2 ἐρυθραὶ φωτοβολίδες, ριφθισόμεναι ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου, ἐκ τοῦ Σ. Δ. καὶ διὰ σαλπύγων.

Σημεῖα ἀναγνωρίσεως, Δύο βολαὶ φλογοφόροι δι' ἀραβίδος μάουζερ.

Κατάληψις ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ. 1 λευκὴ φωτοβολὶς ριφθισομένη παρὰ τοῦ διοικητοῦ ἐκάστου λόχου.

Σ. Δ. 27.6.1944 ὥρα 13.30'

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος

Κατσαρὸς Ἀντώνιος
Ἐπιλοχαγὸς Πεζικοῦ

Παραλήπται:

5ος καὶ 6ος λόχοι

Λόχος Μηχανημάτων

Ταγματάρχης κ. Μπουῖρος

Τάγμα Γαλάνη

Τάγμα Τσόγκα

Κοινοποιήσις: 10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.).

Τὴν καθορισθεῖσαν ὥραν (14), ἐγένετο ἡ ἐκκίνησις ριφθέντων τῶν ἐρυθρῶν φωτοβολίδων. Ἡ ὅλη κίνησις ἦτο πανοραματικὴ. Ὅλοι γεμάτοι ἐνθουσιασμοῦ ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα. Ὁ ἐχθρὸς ἐκπλαγεὶς διὰ τῆς ἀπί-
ξεως νέας ἐνισχύσεως συγκεντρῶνει ὅλα του τὰ μέσα κατὰ τοῦ τάγματός μου, (ἐφ' ὅσον τὸ ἀριστερὸ εἶχεν σχεδὸν ἐξουδετερωθῆ). Ἐντὸς 45' ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶχεν ἐπιτευχθῆ. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ΙΧ Μεραρχίας ταγματάρχης Μπουῖρος, ἔσπευσεν νὰ μᾶς συγκαρῆ θερμοῦς. Ὁ ἐχθρὸς εὐρεθεὶς πρὸ ἀδιεξόδου, ὑπεχώρησεν ἐπὶ ὑψωμάτων ἔναντι Μουζάκας. Σ. Δ. τάγματός μου, εἰς καταληφθέντα ὑψώματα ἔναντι ὑψώματος Προφήτου Ἡλία. Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας, ἡσχολήθημεν εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν καὶ ὀργάνωσιν διατηρήσεως καταληφθέντος ἐδάφους καὶ ἀφοπλισμὸν χωρίου Μουζάκας. Τὸν ἀφοπλισμὸν ἐνήργησεν ὁ 5ος λόχος.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι: Εἰς τραυματίας.

Ἐχθροῦ: 7 νεκροί, 26 τραυματῖαι, 11 αἰχμάλωτοι.

Περιῆλθον εἰς χεῖρας μας, πολεμικὸν ὑλικόν, 7.000 σφαῖρες πολυβόλου Μπρέντα, 3 ὄπλοπολυβόλα, εἰς ἀτομικὸς ὀπλισμὸς, 17 ἡμίονες κοινοῦ φόρτου κλπ. Διανυκτέρευσις ἐπὶ καταληφθέντων θέσεων. Τὴν πρωτὴν τῆς ἐπομένης, ἀντικατάστασις τομέως 5ου λόχου, παρὰ τάγματος Τσόγκα, μετατόπισις καὶ προώθησις ἐπὶ ὑψωμάτων ἔναντι ὑψώματος Ζαλόγγου, ἔνθα συνεκεντρώθη ἅπασα ἡ συμπτυχθεῖσα δύναμις τοῦ ἐχθροῦ.

Διάταξις φιλίων τμημάτων:

Δεξιὸν μας, ἐπὶ ὑψωμάτων Β. Ζαλόγγου, τάγμα Γαλάνη. Ἀριστερὸν μας τάγμα, Τσόγκα. Τὴν 28ην κατάληψις ἐπικαίρων θέσεων καὶ προετοιμασία ἐπιθέσεως ἐπομένης. Ἀναγνώρισις παρ' ἀξιωματικῶν τάγματος.

Π)10 Τάγμα

Ἀριθ. πρωτ. Α. Π. 117

Διαταγὴ ἐπιχειρήσεων

Α'. Πληροφορίαι περὶ ἡμετέρων: Προφορικαί.

Β'. Πληροφορία περὶ ἐχθροῦ: Αἰ δοθεῖσαι.

Ὁ ἐχθρὸς κατέχει τὴν τελευταίαν ἀμυντικὴν γραμμὴν του, ἐπὶ κορυφογραμμῆς Ζαλόγγου. — Ἡθικὸν ὄχι καλόν.

Προωθημένα φυλάκιά του, ἐπὶ χωσίων Κρονόβρουσι καὶ Πολύβρουσον.
Β' Ἐνεργεῖα:

α) Ὁ 5ος λόχος, θὰ κινήθῃ ἐπιθετικῶς μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν κατάληψιν αὐχένος Μονῆς Ζαλόγγου καὶ Κοῦγκι Ζαλόγγου.

β) Ὁ 6ος λόχος ὁμοίως πρὸς κατάληψιν αὐχένος δεξιοῦ (Καμαρίνας).

γ) Λόχος Μηχανημάτων, ὑποστήριξις λόχων ἀκροβολιστῶν, μὲ καταλλήλους ἐνεργείας.

*Ἐναρξίς ἐπιθέσεως, 4η πρωϊνὴ 29ην Ἰουνίου 1944.

Σημεῖον ἐνάρξεως, μιὰ ἐρυθρὰ φωτοβολίς ριφθησομένη ἐκ τοῦ Σ. Δ. τάγματος, ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου.

Σημεῖα ἀναγνωρίσεως: 3 βολαὶ τυφεκίου Μάουζερ.

Σύνθημα: Ἀκρίς.

Παρασύνθημα: Ρεματιά.

Σ. Δ. τῆ 28η 6.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος

Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Ἵπολοχαγὸς Πεζικοῦ

Παραλήπται:

Ὁμάς διοικήσεως

5ος καὶ 6ος λόχος

II Λόχος Μηχανημάτων

Ταγματάρχης κ. Μπουῦρος (ν.τ.α.)

Τάγμα Γαλάνη (ν.τ.ε.)

Τάγμα Τσόγκα (ν.τ.ε.)

Κοινοποίησις: 10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

Τὴν 3ην πρωϊνὴν τῆς 29.6.1944, ἐτοποθετήθησαν οἱ λόχοι εἰς τὴν βάσιν ἐξορμήσεως. Ἡ ἐπίθεσις ἤρξατο συμφώνως τῆς διαταγῆς. Ὁ ἐχθρὸς προέβαλεν σθεναρὰν ἀντίστασιν, διότι ἦτο τὸ τελευταῖο ἔρεισμά του, ἡ ἀπώλεια τοῦ ἰστίου συνεπήγετο τελείαν ἐκκρίζωσίν του ἐκ τῆς περιοχῆς. Οἱ ἄνδρες ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχηγῶν των, ἐρρίφθησαν καὶ πάλιν εἰς σκληρὸν ἀγῶνα.

Ὁ ἀνθ)γὸς Παπαδάκης Παῦλος (ΕΙ) καὶ ὁ ἀνθ)γὸς Μπινάκης Χαράλαμπος, διοικηταὶ ὁ μὲν πρῶτος τοῦ 5ου λόχου, ὁ δὲ δεῦτερος τοῦ 6ου, ἐπεδείξαντο θάρρος, ἡρωισμόν, αὐτοθυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν ἀπαράμιλλον. Προπορευόμενοι περὶ τὰ 100—200 μέτρα τῶν ἀνδρῶν των, τοὺς παρέσυραν θαρραλέως στὴν μάχην. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Πανταζῆς Ζώης, ἐπέδειξεν παράτολμον θάρρος, τραυματισθεὶς διὰ διαμπεροῦς τραύματος, ἐσυνέχισεν τὸν ἀγῶνα, ἐπιδεδεὶς προχείρως καὶ ἀρνηθεὶς ν' ἀποσυρθῆ, ὁ ἀδελ-

φός του όπλαρχηγός και εξαδελφός του όπλαρχηγός Πανταζής Δημήτριος επίσης. Οί διμοιρῖται τῆς Σχολῆς Ζέροβα, Νατσουλούης Εὐάγγελος και Καρακάσης Σάββας, δράξαντες οί ἴδιοι τὰ πολυβόλα συντέειναν εἰς τὴν ταχεῖαν και καλὴν ἔκθασιν τοῦ ἀγῶνος. Οί ὀλμισταί ἐξετέλεσαν βολὴν προκαλέσασαν τὸν θαυμασμόν ὄλων τῶν μαχομένων. Τὴν 7.15' ἐξετελέσθη ὁ ἀντικειμενικός σκοπός ριφθέντων τῶν σημείων καταλήψεως.

Τὴν 7.20' ἀκόμη ἡ ἀντίστασις εἰς τὰ ἀριστερόν δὲν εἶχεν τελείως ἐξουδετερωθῆ, διετάχθη ὁ 6οὸ λόχος' (Μπινάρη) και προήλασεν εἰς χωρίον Καμαρίνα, ἐξουδετερώσας και τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐγκαταλείψαντος ἅπαντα τὸν ὀπλισμόν του και τραπέντος εἰς φυγὴν εἰς περιοχὴν Πρεβέξης. Οί περισσότεροι τῶν ἐντοπίων, παρέμειναν και παρεδόθησαν. Τὴν 8ην εἶχεν τελείως ἐξουδετερωθῆ ἡ ἀντίστασις τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡμέτεροι ἀπώλειαι: 3 τραυματαί ἐξ ὧν ὁ εἰς βαρέως, οί δὲ δύο ἐλαφρῶς. Εἰς ἡμίονος φονευθεῖς και ἔτεροι δύο τραυματισθέντες.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 11 νεκροί, 17 τραυματαί, 78 αἰχμαλώτοι.

Περιήλθον εἰς χεῖρας μας πολεμικὸν ὕλικόν, ἅπαν σχεδὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐγκαταλειφθὲν εἰς Καμαρίναν, 37 ἡμίονες κοινού φόρτου, ἀγέλη 34 σφαγίων κλπ.

Ἀφοπλισμός αἰχμαλώτων και ΕΛΑΣ Καμαρίνας, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ 6ου λόχου, Πολύβρουσης και Κρούβρουσης, ὑπὸ τοῦ 5ου λόχου και λόχου Μηχανημάτων. Τὴν 20ὴν ὥραν τῆς 29ης συγκέντρωσις τάγματος και καταυλισμός, εἰς χωρίον Πολύβρουσον, μὲ φυλάκια ἐπιτηρήσεως εἰς ἀρχένας Ζαλλόγον. Παντοῦ εἰς ὅλα τὰ ἐπίκαιρα σημεία, εἰς ὅλα τὰ χωρία ποῦ κατελήφθησαν, οί ἀντάρτες ἀνέγραψαν φράσεις ἐθνικοῦ περιεχομένου και κατὰ τοῦ διεθνισμοῦ, ὡς ἐπίσης και τὰς φράσεις: «ἀκρίδα Ζώτου», «τάγμα Κατσαροῦ».

Ἡ δὲ πρόχειρος λαϊκὴ Μοῦσα, ἔψαλλε διάφορα τραγούδια τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ τάγματος. Τὴν ἐπομένην, ἐκινήθην διὰ τοῦ δρομολογίου Πολύβρουσον — Μουζάκα — Κάτω και Ἐνω Κοτσανόπουλον, ἔνθα κατευλίσθημεν τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας 30.6.1944.

II)10 Τάγμα

Ἡμερησία διαταγὴ 30.6.1944

Ἐπὶ αἰσίφ πέρατι ἐπιχειρήσεων, συγγαίρω ἅπαντας ἀξιωματικούς, ὀπλαρχηγούς και ἀντάρτας, δι' ἐπίτευξιν ἀνατεθείσης ἀποστολῆς. Σᾶς διαβιβάζω τηλεγράφημα ἐπιτελείου ΥΠΙ μεραρχίας, ἔχον οὔτω:

II)10 Τάγμα

Ἐπολοχαγὸν Κατσαρόν

Θεομὰ συγγαρητήρια. Ἐποβάλατε ἔκθεσιν και προτάσεις ἀξιωματικῶν και ἀνταρτῶν.

Σ. Δ. 30.6.1944

Μέραρχος Κουσίνας

Συν)ρχης Πεζικοῦ

Μετὰ ἀνάπαυσιν μιᾶς ἡμέρας, ἀναχωροῦμεν περιοχὴν μας.

Σ. Δ. 30.6.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος
Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Παραλῆπται: Ἄπαντες οἱ λόχοι.

Κοινοποιήσις: 10ον σύνταγμα (ν.τ.α.)

1.3.1944: Μεταστάθμευσις εἰς χωρίον Βρυσούλα, ἀνάπαυσις ἀνδρῶν.

Εἰς γενικὸ ἀρχηγεῖον ἐστάλη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα.

Γενικὸν ἀρχηγεῖον

Ἐπιτελεῖον

Ληξιάσης τῆς ἀποστολῆς μου ἐπιστρέφω εἰς περιοχὴν Συντάγματός μου.

Σ. Δ. 1.3.1944

II)10 Τάγμα

Κατσαρὸς

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἐκινήθημεν διὰ τοῦ δρομολογίου Βρυσούλα — Ρεματιὰ — Ρουσιάστικα — Ἔλαφος — Λυδιάχοβον — Ἐλεσνα, ἔνθα ἡ ἔδρα τῆς ΥΠΙΙ Μεραρχίας.

4.6.1944: Τροφοδοσία ἀνδρῶν, ἀνεφοδιασμός εἰς πυρομαχικά. Συγκέντρωσις τάγματος, ὀμίλια Μεραρχου, συγχαρητήρια πρὸς τοὺς ἄνδρας. Τὴν 5.6.1944 εἰς Σενίκον, ἔνθα οἱ ἄνδρες ἔλαβον ρουχισμόν καὶ ὑπόδησιν, διήμερος ἄδεια διὰ τὰς οἰκίας των. Μετέβην εἰς Διχούτιον εἰς ἐορτὴν ὑπολοχαγοῦ Πανταζῆ Ἀποστόλου καὶ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν ἔδραν μου Βερενίκην.

Τὴν 7ην Ἰουνίου 1944, συγκέντρωσις τοῦ τάγματος καὶ ἐκτέλεισις σαμποτάζ, τὴν νύκτα τῆς 8.6.1944. Κατεστράφησαν καὶ ἐκάησαν 17 Γερμανικὰ αὐτοκίνητα, ἐφονεύθησαν 27 Γερμανοί, συνελήφθησαν 11 καὶ περιτῆλθεν εἰς χεῖρας μας ἀφθονον πολεμικόν καὶ ἐπιδεσμικόν ὕλικόν. Ἐφονεύθη στρατηγὸς Γερμανὸς ἰατρός, οὐτινος ἐγένετο ἡ κηδεία μεγαλοπρεπῶς εἰς Ἰωάννινα καὶ φυσικὰ ἀναμέναμεν ἀντεκδίκησιν. Ἐγκατάστασις τάγματος ἀμυντικῶς, ἐπὶ ἠψωμάτων Βλάχας — Βλαχωρίου.

Διάταξις τάγματος: Ἐδρα εἰς αὐχένα Κορομηλιά, ἔνθα ὁμάς διοικήσεως, ἀσύρματος, ὀπτικὸς καὶ τηλεφώνον.

II)10 Τάγμα

Ἀριθ. Α. Π. 123

Διαταγὴ ἐπιχειρήσεων.

Ἐχθρός: Εἰς φυλάκιον Βλαχωρίου, δύναμις τάγματος. Ἐν πολυβόλον, 4 βαριοὶ ὄλμοι. Εἰς Μενίταν, δύναμις συντάγματος, 2 Πυροβολαρχαὶ πεδινοῦ — πολλοὶ ὄλμοι κλπ.

Ἡμέτεροι: Ἀριστερόν μας 26ον σύνταγμα (Κάτσιου), δεξιὸν I)10 Τάγμα.

Ἐνέργειαι: 5ος Λόχος, ἀριστερόν ὄριον αὐχὴν Πανῆ, δεξιὸν χαράδρα Κορομηλιάς. 6ος Λόχος, ἀριστερόν δεξιὸν 5ου Λόχου, δεξιὸν Κορυφο-

γραμμὴ Βλάχας. 7ος Λόχος, ἀριστερὸν δεξιὸν βου Λόχου, δεξιὸν ὕψωμα Βεδερίου. II Λόχος Μηχανημάτων, εἰς ἀναλόγους ἐπιτελείουσι θέσεις.

Ἀποστολὴ πάντων, διατήρησις προορηθείσης γραμμῆς καὶ ἐνδεχομένης ἀντεπιθέσεως.

Σημεῖον ἀναγνωρίσεως: Κοῦγκι Ζαλόγγου.

Λεπτομερέστεραι προφορικαὶ ὁδηγίαι μεταγενεστέρως ἅμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐχθρικής ἐπιθέσεως.

Σ. Δ. τῇ 9.6.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ Τάγματος
Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Παραλήπται: Ἄπαντες οἱ λόχοι

Κοινοποίησις: 10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

26ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

Με αὐτὴν τὴν διάταξιν καὶ ἀποστολὴν, ἀναμένεμεν τὴν ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν. Ἡθικὸν ἀνδρῶν ἄριστον.

II)10 Τάγμα

Ἡμερησία διαταγὴ τάγματος 10.3.1944: Κοινοποιῶ κατωτέρω ὡς ἔχει τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν συντάγματος 10.7.1944. 10ον Σύνταγμα. Ἐπανελθόντος τοῦ II Τάγματος ἐκ τῆς εἰς αὐτὸ ἀνατεθείσης ἀποστολῆς ἐκφράζω εἰς ἅπαντας τοὺς συμμετασχόντας ἀξιωματικούς, ὀπλαρχηγούς καὶ ἀντάρτας, τὰ θερμὰ συγχαρητήριά μου, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνατεθεισῶν ἀποστολῶν. Ἡ στρατιωτικὴ ἱκανότης, ἡ συμπεριφορὰ καὶ ἡ ταχύτης κινήσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν διαταγῶν, ἀπέσπασαν τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπιτελείων μεραρχίας καὶ γενικοῦ ἀρχηγείου, τὰ ὅποια σὰς διαβιβάζω ἐμοῦ ὄντος ὑπερηφάνου, διότι οἱ ἄνδρες τῶν ὁποίων ἠγοῦμαι, ὄχι μόνον τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον γνωρίζουν, ἀλλ' ἔχουν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκπληροῦν τοῦτο ἀπολύτως. Τὴν διάκρισιν ἢ ὅποια σὰς ἐγένετο, εὐχομαι καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν καὶ οἱ λοιποὶ ἄνδρες τοῦ συντάγματος.

Σ. Δ. τῇ 10.7.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ συντάγματος
Ζῶτος Εὐάγγελος
Ταγματάρχης Πυροκῶ
Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος
Κατσαρὸς Ἀντώνιος
Ἵπολοχαγὸς Πεζικοῦ

Παραλήπται: Ἄπαντες οἱ λόχοι καὶ τμήματα.

Ἡ ἀναμενομένη ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν, ἤρξατο τὴν 12.7.1944. Ὁ ἐχθρὸς ἔβαλλεν συνεχῶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς 11.7.1944, πυρὰ συγκεντρώσεως ἐπὶ τῶν θέσεών μας. Ἔσχον ἓνα τραυματίαν καὶ δύο νεκροὺς ἡμίονας. Τὴν πρωΐαν τῆς 12ης, κατόπιν σφοδροῦ βομβαρδισμοῦ, ἐπετέθη δι' ἰσχυρᾶς δυνάμεως. Ἡ ἐπίθεσις διήρκεσεν ἐπὶ ἑξάωρον, χωρὶς

νά κατορθώσει τι, άνετράπη δι' άντεπιθέσεως. Έπετέθημεν κατά τῆς βάσεώς του, φθάσαντες εἰς ἀπόστασιν 200 μέτρων. Κρατήσαμεν τὰς θέσεις μας καθ' ὅλην τὴν νύκτα παρὰ τὰς ἐπανηλειμμένας άντεπιθέσεις. Τὴν ἐπομένην ὅμως, ἐνίσχυθεις σημαντικῶς, μᾶς ἠνάγκασε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς θέσεις μας. Τὴν 14ην καὶ 15ην, μᾶς παρηγόηλει διὰ πυρῶν Πυροβολικοῦ. Τὴν 16ην, ὁ ἐχθρὸς διαβλέπων τὸν κίνδυνον διακοπῆς τῆς ἀρτηρίας Ἑγουμενίτις — Ἰωαννίνων, μετέφερεν ἰσχυρὰς δυνάμεις καὶ ἐπετέθη, ἀναγκάσας τὸν 7ον Λόχον νὰ συμπτυχθῆ ἐπὶ νέας γραμμῆς. Οἱ ἄλλοι παρήμενοι εἰς τὰς θέσεις των. Τὰ δύο ἄλλα τάγματα, εἶχον ἐμπλακῆ εἰς ἀγῶνα. Εἰς ἐνίσχυσίν μου, ἡ μεραρχία ἀπέστειλεν τὸν 2ον Λόχον ΥΠΠ ἀνεξαρτήτου τάγματος (Λιγεράκη), ὅστις ἐτοποθετήθη πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ δεξιοῦ μας. Κατὰ τὰς ἐπομένας ἐπιθέσεις του, ὁ ἐχθρὸς οὐδὲν κατόρθωσεν παρὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ φυλακίου Βλαχωρίου. Οὕτω εἶχομεν 10 ἡμέρας ἀνάπαυαν, μόνον πυρὰ ἔλμων ἀντηλάσσοντο. Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους, ἐπέτρεψε νὰ μὴν ἔχωμεν σοβαρὰς ἀπωλείας, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου ὁ ἐχθρὸς, εὐρισκόμενος ἀκάλυπτος σχεδόν, εἰς μειονεκτικὰς θέσεις, εἶχεν σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς νεκροὺς καὶ τραυματίας. Εἰς τὴν ὁδὸν Ἰωαννίνων — Προβέζης, ἤρχισαν μεγάλα σαμποτάζ καὶ ἡ ἐναντί μας δύναμις μετέβη πρὸς τὴν περιοχὴν ἐκείνην, ἐνισχύσασα μόνον τὸ φυλάκιον Βλαχωρίου δι' ἐνὸς λόχου. Ὁ 2ος Λόχος, ἀνεχώρησεν διὰ τὸ τάγμα του. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τῶν συνδυασμένων συνεχῶς σαμποτάζ. Μετεπαθήμευσα ἀριστερώτερον καὶ σχεδὸν κάθε βράδυ ἐγένετο σαμποτάζ ἐπὶ τῶν κινουμένων ἐχθρικών φαλάγγων, μὲ ἀποτελέσματα ἰκανοποιητικά. Οἱ περισσότεροὶ ἄνδρες εἶχον ἐνδυσθῆ καὶ ὀπλισθῆ παρὰ τῶν φονευμένων καὶ αἰχμαλωτιζομένων Γερμανῶν. Εἰς περιοχὴν Πετροβίτισης, ἔνθα τὸ ἔδαφος καταλληλότατον ἐγένοντο τὰ περισσότερα σαμποτάζ τοῦ τάγματός μου. Ἐν τῷ μεταξὺ τὴν διοίκησιν τοῦ 8ου Λόχου, ἀνέλαβεν ὁ ὑπολοχαγὸς Πιτερὸς Στυλιανός, (συμμαθητῆς μου), δώσας δείγματα αὐτοθυσίας καὶ ἡρωϊσμοῦ. Ὁ ἀνθ' γὸς Παπαδάκης, ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ 10ου Λόχου τοῦ συντάγματος. Ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρὸς. Ἐν τῷ μεταξὺ, τὸ σύμφωνον Πλάκας μεταξὺ ΕΛΕΣ — ΕΛΑΣ, διετηρεῖτο κατὰ τύπους μόνον, διότι εἰς πολλὰς περιοχὰς, εἶχον ἤδη ἀρχίσει ἐπιχειρήσεις. Πέραν τοῦ Κалаμαῖ, εὐρίσκειτο τὸ δημιουργηθὲν 26ον Σύνταγμα καὶ ἡ διλοχία Βήττου. Ἡ διάταξις των εἶχεν ὡς ἀκολούθως: 2)26 Τάγμα (Μπαντογιάννη Βασιλείου), εἰς Κοῦτσι, ἔδρα συντάγματος καὶ 1)26 Τάγμα εἰς Λεπτοκαρῶν — Ραβενήν. Διλοχία Βήττου εἰς Κεραμίτσαν — Μαλοῦνι.

Τὸν Αὐγούστου 1944, δύναμις τοῦ ΕΛΑΣ τοῦ 15ου Συντάγματος, μετὰ δυνάμειν Τσέτας, συνολικῶς ἀνερχομένης εἰς 1.500 ἄνδρας περίπου, ἐπετέθη ὅλως ἀπροκλήτως κατὰ τῆς δυνάμεώς μας, ταύτης ἀποτελούσης προγεφύρωμα πέραν τοῦ Κалаμαῖ. Αἱ πρῶται ἐπιθέσεις ἀπεκρούσθησαν. Περὶ τὸ τέλος ὅμως τοῦ Αὐγούστου, τὸ τάγμα Μπαλντογιάννη, άνετράπη, κατόπιν ἰσχυρᾶς πίεσεως καὶ διῆλθεν τὸν Κалаμαῖ εἰς χωρίον Λίμποθον.

Ἡ ὄλη δύναμις μας συνεπτύχθη εἰς ὄχυρόν χωρίον Ραβενῆς καὶ ἡμύνη κατὰ τρόπον προξενήσαντα τὸν θαυμασμὸ ὄλων. Ἡ διαγωγή τῶν κατοίκων ὑπῆρξεν παραδειγματική.

Ὁ ὑπολοχαγὸς Βῆττος Θεόδωρος, ὁ ὑπολοχαγὸς Χρυσόστομος Ρούκας (διοικητῆς τοῦ 7ου Λόχου μου), ὁ ἀνθ)γὸς Καλογερόπουλος Θεόδωρος κλπ. ἔδειξαν θάρρος, ἥρωϊσμό καὶ αὐτοθυσίαν ἀπαράμιλλον. Διετάχθη καὶ μετεστάθμευσα εἰς Ραδοβίζιον, ἔνθα ἡ ἔδρα τοῦ συντάγματος. Ἐν συνεχείᾳ εἰς Λίμπονον, ἔνθα βροῆκα τὸ τάγμα Μπαλτογιάννη, εἰς ἀθλίαν κατὰστασιν. Τὴν ἰδίαν, ἀφίχθη τὸ ΥἱΙΙ Ἀνεξάρτητον Τάγμα Λιγεράκη. Τὸ ἀριστερόν εὐρίσκετο ἐν κινδύνῳ. Τὴν ἐπομένην ἀπεφασίσθη ἡ ἐπίθεσις πρὸς ἀνακατάληψιν τοῦ χωρίου Κοῦτσι (Βρυσούλα). Εἰς τὸ Σ. Δ. ὑπῆρχεν ἀσύρματος καὶ ὀπλικός. Τὴν ἐσπέραν ἐξετελέσθη προπαρασκευὴ ὄλων καὶ πολυβόλων, εἰς συγκεντρώσεις ἐχθρικάς.

II)10 Τάγμα

Ἀριθ. Α. Π. 131

Διαταγὴ ἐπιχειρήσεων

Πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐχθροῦ:

Ὁ ἐχθρὸς κατέχει ἰσχυρῶς ὑψώματα Βρυσούλας. Ἡ κυρία δύναμις του, στρέφεται κατὰ τοῦ τελευταίου ἐρείσματος Ραβενῆς. Διαθέτει καλὸν ὀπλισμὸν μὲ ἕναν βαρὺν ὄλμον καὶ ἀρκετὰ πυρομαχικά. Ἡθικὸν ὄχι καλό, λόγῳ τῶν στερησεων καὶ συνεχῶν ταιλαιπωριῶν.

Πληροφορίαι περὶ τῶν ἡμετέρων:

Τὸ τελευταῖον ἔρεισμα τοῦ προγεφυρώματος (Ραβενῆς), πιέζεται ἰσχυρῶς, ἀμύνεται μετὰ σθένους ἀνάμενον ἐνίσχυσίν μας. Ἡθικὸν ἄριστον.

Ἐνέργεια :

Ὁ 5ος καὶ 6ος Λόχοι, θὰ ἐπιτεθοῦν εἰς τὸ ἀριστερόν τῆς παρατάξεως μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, τὴν κατάληψιν τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ χωρίου Κοῦτσι καὶ τῶν ὑψωμάτων πρὸ Ριζοῦ. Λόχος Μηχανημάτων εἰς ἐπικαίρους θέσεις δι' ὑποστήριξιν ἀκροβολιστῶν. Διατιθέμενα μέσα τὰ γνωστά. Ἐναρξίς ἐπιθέσεως 4η τῆς αὔριον. Σημεῖον ἐνάρξεως, 2 ἐρυθραὶ φωτοβολίδες, ριφθησόμεναι παρὰ τοῦ ὑποφαινομένου ἐκ τοῦ Σ. Δ. Κατάληψις ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ. 1 ἐρυθρά, φωτοβολίς. Σημεῖον ἀναγνωρίσεως: Βλαχῶρι — Πετροβίτσα. Ἐντέλλομαι ὅπως ἡ διαγωγή ἀπάντων τῶν κατὰ τὴν εἰσοδὸν μας εἰς τὰ χωρία εἶναι ἀμεμπτος.

Σ. Δ. τῆ 28.8.1944

Ὁ διοικητῆς τοῦ τάγματος
Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Παραληῖται: Λόχοι Τάγματος

Κοινοποιήσις:

Τάγμα Λιγεράκη (ν.τ.ε.)

26ον Σύνταγμα (ν.τ.ε.)

10ον Σύνταγμα (ν.τ.ε.)

29.8.1944: Ἐναρξίς ἐπιθέσεως 4ῃ πρωϊνῇ. Ἐπωφελοῦμενοι τῆς ὁμίχλης, διέβημεν τὸν Καλαμᾶ καὶ φθάσαμεν εἰς τὴν βᾶσιν ἐξορηγήσεως, χωρὶς νὰ μᾶς ἀντιληφθῇ ὁ ἐχθρὸς. Μετὰ μίαν ὥραν, τὸ χωρίον κατελήφθη τοῦ ἐχθροῦ πρότροπᾶνδην ὑποχωροῦντος.

Ἡμέτεροι ἀπώλειαι: Εἷς τραυματίας.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: 7 νεκροὶ, περὶ τοὺς 20 τραυματῖαι, 11 αἰχμαλώτοι. Συνελήφθησαν 8 ἡμίονες κοινοῦ φόρτου, 3 ὀπλοπολυβόλα Μπρέντα, ἐν βαρὺ πολυβόλον Μπρέντα, μὲ ἀνάλογα πυρομαχικά, 3 λέβητες λόχου καὶ σχετικὴ τροφή, (ἄλευρον, φασόλια κλπ.). Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθεν. Ὁ ἐχθρὸς φοβηθεὶς κύκλωσιν, ἐτράπη εἰς φυγὴν ἄτακτον. Οἱ ἡμέτεροι ἀνακουφισθέντες ἠκούσθησαν κραυγάζοντες:

— Πίσω ξυπολιαρέοι, οἱ δικοὶ μας σᾶς ἔπιασαν σὰν ποντίκια κλπ.

Ἐγκατεστάθημεν ἐπὶ ὑψωμάτων Βουσοῦλας, ἀναμένοντες διαταγὴν ἐπιχειρήσεων. Τὸ Ι)10 Τάγμα, ἐπιτεθὲν εἰς τὸ ἀριστερὸν κατέλαβεν ἀλληλοδιαδόχως τὰ χωρία Μαλοῦνι — Κεραμίτσα — Κορίτες Λύκου. Δυστυχῶς οἱ Γερμανοὶ δὲν μᾶς ἀφῆσαν νὰ συνεχίσωμεν τὴν προέλασιν. Μετὰ δύο ἡμέρας, ἐξαπέλυσαν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως Δεσποτικὸν — Φωτεινὸν Ἀερόπετρα — Λάβδανη — Δημοκόρη — Καστάνιανη, καίοντες καὶ λεηλατοῦντες. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν ἐπετρέπετο ἡ περαιτέρω προέλασις εἰμὴ μόνον ἡ διατήρησις τῶν καταληφθεισῶν θέσεων. Τὴν 3.9.1944, μετέβην εἰς Λύκον καὶ ἀντικατέστησα τὸ Ι)10 Τάγμα, ἐπανελθόντος εἰς περιοχὴν συντάγματος. Ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦτο ἀπουσίαζον οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων ἐκ φόβου ἀντιπῶντων μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἱερεὺς. Πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλα τὸ κάτωθι μήνυμα:

II)10 Τάγμα

Ἀριθ. Πρωτ. 726

Πρὸς

Τοὺς παρασυσθέντας κατοίκους Λύκου.

Ἀναγνωρίζω, ὅτι ἀπεκρύνθητε τῶν οἰκιῶν σας, ἐκ λόγων προσωπικῶν καὶ ἐκ φόβου ἀντιπῶντων ἐκ μέρους μελῶν τῆς ὀργανώσεώς μας. Βασισόμενοι εἰς τὴν εἰλικρίνειαν ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, ὅστις ὡς πρωταρχικὸν ὄρον ἔχει τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, σᾶς καλῶ νὰ ἐπανεέλθετε ἐντὸς 2ῆμέρου ἀπὸ λήψεως παρουσίας καὶ νὰ ἐπιδιοθῆτε εἰς τὰ εἰρηνικά σας ἔργα, ἐγγυούμενος διὰ τὸν σεβασμὸν τῆς τιμῆς, ζωῆς καὶ περιουσίας σας. Ἐν ἐναντία περιπτώσει, εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ προσῶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς κινητῆς ὑμῶν περιουσίας, πρὸς ὄφελος τῆς ὀργανώσεως, πρᾶγμα ποῦ θὰ πράξω μετὰ μεγάλης πικρίας. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι θὰ ἐπανεέλθετε ἄνευ χρονοτριβῆς.

Σ. Δ. τῆ 3.9.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος

Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Ἐπλοχαγὸς

Παραλήπται:

Ε. Ε. Α. Λύκου

Λόχοι Τάγματος

Κοινοποίησις:

10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

Ταγματάρχηνη κ. Λιγεράκη (ν.τ.α.)

Τὴν ἐπομένην, ἐπανῆλθον σχεδὸν ἅπαντες. Διοικητὴς τοῦ προγεφυρώματος, ἦτο ὁ ταγματάρχης κ. Λιγεράκης Γ. Τὴν 6.9.1944, ἔλαβα τὸ ἐξῆς κρυπτογράφημα:

Π)10 - ἐξ. ἐπεῖγον

Ἐπιτοχὴν Κατσαρόν,

Ἄμα λήφει, προετοιμάσατε κίνησίν σας, ἐπάνοδον περιοχὴν συντάγματος. Ἀναμείνατε διαταγὰς.

6.9.1944 ὥρα 12

Ζῶτος

Τὴν 14ην ὥραν, ἐγένετο μεγάλο σαμποτάζ κατὰ ἐχθρικής (Γερμανικής) φάλαγγος, ἐκ μέρους τοῦ ὑπολοίπου 10ου Συντάγματος. Μετὰ 2ωρον ἐκινήθη καὶ τὸ ἐσπέρας, ἐστάθμευσα εἰς χωρίον Λεπτοκαρυά. Δύναμις Γερμανῶν διεκπεραιώθη ἐντεῦθεν τοῦ Καλαμᾶ, καίουσα καλύβας χωρίου Ραβενῆς καὶ Βλαχωρίου. Εἰς Λεπτοκαρυὰν ἔλαβον τὸ κάτωθι κρυπτογράφημα:

Π)10 Τάγμα

Ἐν καιρῷ νυκτὸς διέλθητε Καλαμᾶν, ἐπιστρέφοντες ἔδραν σας Βερενίκη. Δημοσίᾳ ὁδὸς φρουρεῖται καλῶς. Προσοχή.

6.9.1944 ὥρα 20

Ζῶτος

Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας, ἡ διέλευσις τοῦ Καλαμᾶ καθίστατο δυσχεροστάτη. Συνωδεύαμε Γερμανοὺς αἰχμαλώτους, διὰ τοὺς ὁποίους εἶχαμε διαταγὴν παραδόσεως εἰς τοὺς Ἄγγλους σαμποτερ κ' ἔτσι δυστυχῶς εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμε τὴν συνήθη τακτικὴν μας (τῆς ἐξοντώσεως). Φοβόμαστε μήπως ὅταν θὰ διερχόμεθα εἰς μικρὰν τῶν Γερμανικῶν φυλακίων ἀπόστασιν φωνάξουν. Βέβαια ἡ διέλευσις τῶν ἀκροβολιστῶν δὲν μὲ ἀπασχολοῦσε, διότι ἤμποροῦσε νὰ κάναμε ρῆγμα, ἀλλὰ ἐμπόδιον ἦτο ὁ βαρὺς ὀπλισμὸς καὶ τὰ πυρομαχικά. Τέλος τὴν 22αν ὥραν, ἤρχισεν ἡ διεκπεραιώσις. Εἰς τὸ μέσον ἐτοποθετήθησαν τὰ μεταγωγικά. Ὅταν φθάσαμε τὴν δημοσίαν ὁδόν, παντοῦ εἰς ἀποστάσεις 50—100 μέτρων, ὑπῆρχαν φυλάκια, διότι διήρχετο μεγάλη ἐχθρική φάλαγγ πεζῶν καὶ μηχανοκινήτων. Ἀναμείναμεν ἐπὶ 3ωρον. Τέλος τὰ φυλάκια συνεπτύχθησαν εἰς ὠρισμένα σημεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα διήλθομεν, φθάσαντες τὴν πρώτῃαν τῆς ἐπομένης εἰς τὴν περιοχὴν μας. Κατόπιν ἡμῶν διήλθεν τὸ τάγμα Λιγεράκη. Διετάχθησαν παρὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγείου, σαμποτάζ εὐρείας κλί-

μακος. Ἐκεῖ ἀντικατέστησα τὸ ΠΙ)10 Τάγμα (Σιάρρα), ἐπὶ τῶν παλαιῶν θέσεων ἀμύνης, ἀναμένων καὶ πάλιν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944:

Τοιοῦτοτρόπως εἶχον νὰ πράγματα. Εὐρισκόμουν ἐν προφυλακαῖς εἰς τὴν ἀμυντικὴν γραμμὴν, Πανὶ — Κορομηλιά — Βλάχα — Βεντερίζου, ὅταν περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου 1944, ἐδέχθην ἐπίθεσιν ἰσχυρᾶς Γερμανικῆς δυνάμεως. Ἄπασαι αἱ ἐπιθέσεις ἀπεκρούσθησαν σθεναρῶς. Αἱ ἀπώλειαι μας ἀσήμαντοι. Τὴν 21.9.1944, δι' ἐπιθέσεως περιεκυκλώσαμεν τὸ ἰσχυρὸν φυλάκιον Βλαχωρίου, δυνάμεως λόχου.

Ὁ ἐχθρὸς εὐρίσκετο κλεισμένος εἰς ἰσχυρὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα εἰς Μπενόν, κατασχευασθέντα παρὰ τοῦ προκατόχου τοῦ Ἰταλοῦ. Δυστυχῶς καθ' ἣν στιγμὴν εἶχαμε φθάσει εἰς ἀπόστασιν βολῆς χειροβομβίδων, περιεκυκλώθημεν ὑπὸ ἰσχυροτάτης Γερμανικῆς δυνάμεως ἐκ Μενίνας, προερχομένης πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ φυλακίου τὴν ὁποίαν δὲν κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὸ ἀριστερὸν μας.

Δι' ἀντεπιθέσεως τὴν ἐσπέραν, κατωρθώσαμε ν' ἀνοίξωμεν τὸν κλοιὸν καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰς ἀρχικὰς μας θέσεις. Διὰ νέας ἐπιθέσεως, ἠναγκάσαμεν τὸ φυλάκιον νὰ συμπτυχθῇ πρὸς Μενίνα, καταλαβόντες τὸ ὄχυρόν τοῦ Βλαχωρίου. Τοιοῦτοτρόπως, διεκόπη ἡ ὁδὸς Ἡγουμενίτης — Ἰωαννίνων. Περιῆλθεν εἰς χεῖρας μας ἀφθονον πολεμικὸν ἰλικόν, τὸ ὁποῖον ὁ ἐχθρὸς δὲν κατώρθωσε νὰ συναποκομίσῃ ἢ νὰ καταστρέψῃ. Ἐν τῷ μεταξῦ, τὸ ὑπόλοιπον σύνταγμα ἐξεδίωξε τὰς φρουρὰς Φροσύνας — Μουτζαρά. Ἡ περιοχὴ τοῦ συντάγματος, ἔμεινεν ἐλευθέρη. Αἱ ἄλλαι δυνάμεις τοῦ Ζέρβα εἶχαν περιεκυκλώσει στενῶς τὰ Ἰωάννινα. Ὁ ἐχθρὸς διαβλέπων τὸν κίνδυνον τῆς ἀποκοπῆς, ἔρριψεν εἰς τὸν τομέα, ἰσχυρὰς δυνάμεις, αἵτινες κατόπιν σκληρῶν μαχῶν, ἤνοιξαν τὸν κλοιὸν μὲ ἀπειλητικὰς διαθέσεις κατὰ τῆς περιοχῆς. Εὐρισκόμην εἰς Ραδοβίτσι, ἔνθα ἔλαβα τὸ κάτωθι κρυπτογράφημα:

ΥΠΙ Μεραρχία

Ἄριθ. Πρωτ. Α. Π. 1129 — ἐξ ἐπείγον, ἀμέσου ἐπιδόσεως

ΠΙ)10 Τάγμα

Ἐπολοχαγὸν Κατσαρὸν Ἀντώνιον,

Ἄμα λήψει κινήθητε πρὸς ἔδραν μεραρχίας, διὰ τοῦ συντομωτέρου δρομολογίου. Ἄμα τῇ ἀφίξει θέλετε λάβει ἐντολάς. Τροφοδοσία τῶν ἀνδρῶν, μερίμνη ὑμῶν. Ἀνεφοδιασμὸς ἐκ τῶν ἀποθηκῶν Κουμαριάς.

Σ. Δ. 29.9.1944 ὥρα 12

Ὁ Μέραρχος — Κωνσταντινίδης Ἀπόστολος
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Κοινοποιήσις: Γραφεῖον 2 — 10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

Ἐκινήθη ὑπὸ ραγδαίαν βροχὴν διὰ τοῦ δρομολογίου Ραδοβίτσιον — Σένικον — Κουμαριά — Ζαγορίτσα — Ψίνα, ἔνθα ἀφίχθη τὴν 23ην

ώραν. Εἶχον κληθῆ δι' ἐνίσχυσι, ἀλλὰ δὲν ἐχρειάσθη. Διὰ νέας διαταγῆς ἐκινήθη διὰ τοῦ δημολογίου Ψίνα — Ζαγορίτσα — Ζοριάνη, ἔνθα καὶ ἐστρατοπέδευσα. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ συντάγματος, ἐμάχετο ἐπὶ ὑψωμάτων Χίνκας. Τὴν 3.10.1944, ἐκλήθη δι' ἐνίσχυσιν. Οἱ Γερμανοὶ ἐπετέθησαν τῇ ὑποστηρίξει βαρέως πυροβολικοῦ καὶ κατέλαβον τὸ ἕψωμα Χίνκας. Αἱ ἀντεπιθέσεις κατελήφθη τοῦτο. Ἔσχομεν 2 νεκροὺς καὶ 7 τραυματίας. Αἱ ἀπώλειαι τῆς ὀργανώσεως ἦσαν σημαντικαὶ εἰς ἄνδρας καὶ ὕλικόν.

Ἐπρομηνύετο ἡ ἀναχώρησις τῶν Γερμανῶν ἐξ Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ὀργανώσεων εὐρίσκετο εἰς τὸ ζεῖνθ. Προστρέχαμε ἀμφότεροι, ἀσχέτως θυσιῶν εἰς τὴν πρόωρον κατάληψιν δεσποζουσῶν τῶν Ἰωαννίνων θέσεων. Αἱ περισσότεραι τούτων, ἦσαν ἀκάλυπτοι καὶ τραυταὶ δι' ἡμᾶς λόγῳ τῆς εὐστόχου καὶ ἀποτελεσματικῆς δράσεως τοῦ Πυροβολικοῦ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀν γνωρίζαμε ἂν ἀκόμη θὰ κτυπηθῶμε μεταξὺ μας. Τὴν 4.10.1944, τὸ σύνταγμα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν περιοχὴν του, δι' ἀνασυγκρότησιν ὡς ἀκολούθως:

- I)10 Τάγμα εἰς Μάξι
- II)10 Τάγμα εἰς Ραδοβύζιον
- III)10 Τάγμα εἰς Γρανίτσαν

Ἐδρα συντάγματος Ραδοβίξι.

Μετὰ διήμερον μετεστάθμευσε ὡς ἀκολούθως:

- I, II Τάγμα καὶ ἔδρα συντάγματος εἰς Κούρεντα.
- III Τάγμα εἰς Μπουτζαράν — Τσίκα — Σουλόπουλον.

Ἐκεῖ παραμείναμεν μέχρι τῆς 18.10.1944, ἡμέραν τῆς εἰσόδου τῶν λοιπῶν τμημάτων εἰς Ἰωάννινα. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Ἑπειρωτικοῦ λαοῦ, ἦτο ἀπερίγραπτος. Γιόρτασε ὅπως τοῦ ἄξιζε τὴν μεγάλη νίκη τῆς λευτεριάς. Ὁ ΕΛΑΣ, διαθέτων ὀλιγωτέρας δυνάμεις εἰς Ἑπειρον, δὲν ἐπεχείρησεν νὰ εἰσέλθῃ.

Τοιοῦτοτρόπως, ἀπεσοβήθη πρὸς στιγμὴν ὁ κίνδυνος τοῦ ἐμφυλίου παραγμοῦ, ἐκτὸς ὀλίγων ἀσημάντων μικροεπεισοδίων. Τὸ σύμφωνον Γκαζέρτας, διειρηθή καὶ ἐφηροδόθη. Ἐκεῖ ἐλάβαμε τὴν διαταγὴν νὰ σπεύσωμε πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ 15ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, διὰ τὴν καταδίωξιν ἐν συμπράξει, τοῦ ἐχθροῦ ἐκ Καλπακίου. Ἐκινήθη διὰ τοῦ δημολογίου Κούρεντα — Μπουτζαρά — Σουλόπουλον — Ἀραχωβίτσα — Κλιματιὰ (Βελτίσια) — Καρίτσα — Ζίτσα, ἔνθα καὶ ἐστρατοπέδευσα μαζί με τὸ III)10 Τάγμα τὴν 20.10.1944.

Πάντοτε με τὰς ἀπαραιτήτους προφυλάξεις, διότι τὰ συχνὰ καὶ ὑποκρυπτήματα τοῦ ΕΛΑΣ, μᾶς εἶχαν γίνεи μαθήματα. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ συντάγματος ἐστρατοπέδευσεν εἰς Βελτίσιαν. Εἰς Ζίτσαν ἀναμένοντες διαταγὴν ἐπιληροφορήθημεν, ὅτι ἔληξε ἡ ἀποστολὴ μας, διότι ὁ ἐχθρὸς ἔφυγε προτροπάδην καὶ ἀπὸ τὸ Καλπάκι. Ἀξιωματικὸς σύνδεσμος 10ου Συντά-

γματος ΕΛΘΣ και 15ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, ἦτο ὁ ταγματάρχης Πανταξῆς Κωνσταντῖνος, μόλις ἀφίχθεις ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῆς Ἰταλίας. Ἦτο ἀνίδεος ἀπὸ τὶς πολιτικὲς και στρατιωτικὲς διαμάχες και ὡς ἐκ τούτου ἀνεπιθρέαστος ἀπὸ ἀμφοτέρων τὰς παρατάξεις. Ἡ Ζίτσα τὸ πρᾶον χωρίον τῶν 3.000 κατοίκων, τῶν ὁποίων τὰ 80% εἶναι ἐθνικόφρονες, μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμό. Ἡ ζωὴ πὸν περάσαμε ἐκεῖ θὰ μᾶς μείνη ἀλησιμόνητη. Πολλὲς φορὲς ἤλθαμε εἰς σημεῖον ρήξεως, ἀλλὰ τὰ μικροεπεισόδια παρηγκωνίσθησαν. Εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις ἔβλεπε κανεὶς τὸ μῖσος ὀλοκάθαρον πὸν ἔτρεφαν ἐναντίον μας, οἱ ὅπαδοὶ τοῦ ΚΚΕ.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, εἰσῆλθεν εἰς Ζίτσαν ὁ 2ος Λόχος τοῦ 15ου Συντάγματος (Ρέτζου) και μετ' ὀλίγων τὸ Ι)15 Τάγμα ΕΛΑΣ, μὲ διοικητικὸ συμβούλιο τοὺς περιφήμους, μὲ ψευδώνυμα φερομένους, Πετρίτην, Βοριὰν και Σκεύην. Τὰ δύο ἀντίταλα τμήματα, εἶχον πολλὰς φορὲς πολεμήσει ὡς ἀντίθετα και μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν εἶχαν δημιουργηθῆ μίση φοβερά. Δυσκολευτήκαμε πολὺ νὰ τοὺς καθισυχάσωμε κάπως, ἂν και στὴν πραγματικότητα, οὐδεμία ὑπῆρχε ἐμπιστοσύνη. Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν φιλοξενίαν τῶν ἐθνικιστῶν Ζίτσης και ἰδίως τὴν τῆς οἰκογενείας τοῦ ἱατροῦ κ. Κακαϊδοῦ Εὐαγγέλου. Στὴν Ζίτσα γενυθήκαμε τὰ ὠραιότερα κρᾶσιὰ, ὀνομαστὰ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖ ἤλθε και μὲ ἐπεσεκέφθη ὁ εἰς τὸν ΕΛΑΣ ἀνήκων ἐξάδελφός μου και συναδέλφος ἀνθ)γὸς Τσιώλης Ἀναστάσιος. Μὲ μεγάλην χαρὰν τὸν ἐδέχθην και ἐφιλοξένησα, κατὰ τὸ δυνατὸν. Δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω ἂν μπῆκε εἰς τὸ ΚΚΕ ἂν ἄλλαξε ριζικὰ τὶς κοινὲς μας ἰδέες, πάντως ἀσχέτως φρονήματος, ἢ χαρὰ μου ἦτο ἀπερίγραπτος. Εἴμαστε κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀδελφια, ζήσαμε ὅλην τὴν ζωὴν μαζί ὡς ὅταν δυὸ καλοὶ φίλοι σὲ κοινὲς προσπάθειες και κοινωνικοὺς ἀγῶνες. Δυστυχῶς μετὰ τριήμερον ἀνεχώρησεν διὰ τὸν λόγον του (ἦτο διοικητὴς τοῦ 6ου Λόχου τοῦ 15ου Συντάγματος ΕΛΑΣ), ὅστις ἔμενον εἰς ἀπόστασιν 1.30' ὥρας εἰς Ψιλορράχην. Χωρίσαμε μὲ ἕναν μεγάλο πόνον και τὸ χειρότερον, μὲ μιὰ ἀμφιβολία μήπως βρεθοῦμε εἰς τὴν μοιραίαν ἀνάγκη νὰ πολεμήσωμεν και πάλιν ἀντιμέτωποι, νὰ σκοτώσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, διότι ἔτσι ἠθέλησαν τὰ πολιτικὰ κόμματα πὸν καλά ἢ κακὰ, ὁ καθένας μας ἠκολούθησεν.

Ἀπὸ τὴν Ζίτσα ἀνεχώρησα κατόπιν διαταγῆς τοῦ συντάγματός μου, διὰ τὴν πλήρη ἐφαρμογὴ τοῦ συμφώνου Καζέρτας και ἐγκατεστάθην εἰς Γραμμενοχώρια ὡς ἀκολουθῶς:

5ος Λόχος εἰς Γραμμένον.

6ος Λόχος εἰς Βράβορην.

II Λόχος Μηχανημάτων και ἔδρα τάγματος εἰς Γραμμένον.

Δεξιὰ μου, εἰς παλαιὰ ἀλώνια, ἐγκατεστάθην τὸ Ι)10 Τάγμα και ἀριστερὰ μου εἰς Κοκκινόχωμα — Ἀραχωβίτσαν — Σουλόπουλον, τὸ III)10

Τάγμα. Ἡ ἔδρα τοῦ συντάγματος μὲ τὸν λόχον διοικήσεως εἰς Γραμμένον.

Πρὸ μηνὸς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου Μηχανημάτων, ἀνέθεσα εἰς τὸν ὑπολοχαγὸν Μάκκαν Μαργαρίτην (δημοδιδάσκαλον), παλληκάρι ἀπὸ τὰ ὀλίγα καὶ ἀποδεδειγμένον ἐθνικιστὴν.

Τὴν 20.11.1944, ἔλαβα ὕνθήμερον ἄδειαν δι' Ἰωάννινα. Εἰς τὴν θρυλικὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἡπείρου, ὅπου γιὰ πρώτην φορὰν μετέβην, πέρασα θανάσια.

Τὴν 25.11.1944, ἐπέστρεψα εἰς τὸ τάγμα μου εἰς Γραμμένον. Τὰ πράγματα ἐφαίνοντο εὐνοϊκῶς ἐξελισσόμενα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ βαστάξῃ ἐπὶ πολὺ. Αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ε.Α.Μ, ἐξήντησαν κάθε μέσον συνεννοήσεως. Καὶ ἔτσι κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου 1944, τὸ ΚΚΕ, ἡ διεθνὴς σπεῖρα τῶν ἀπατεώνων, ἡ ἐταιρία Ε.Α.Μ Ε.Λ.Α.Σ - - ΚΚΕ - - Π.Ε.Ε.Α κλπ., ἐκήρυξε τὸν ἐμφύλιον παραγμὸν.

Ἐπρόκειτο ἢ Ἑλλὰς νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πικρὸν ποτήριον. Τὰ μέσα Δεκεμβρίου 1944, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, μετεβάλλετο εἰς νέον Στάλιγκραντ. Παρατηρήθησαν ἐκεῖ τὰ μεγαλύτερα ἔκτροπα. Αἱ θηριωδία πού διέπραξαν εἰς βάρος κάθε ἐθνικιστικοῦ στοιχείου, εἶναι παγκοίνως γνωσταί. Αἱ διαθέσεις των ἔναντι τῆς ὀργανώσεώς μας, κατέστησαν γνωσταί.

Ἐνθὺς ἀμέσως ἤρχισαν μεταφέροντες ἐνισχύσεις ἀπὸ Μακεδονίαν — Θεσσαλίαν — Ἀλβανία — Σερβία — Βουλγαρία. Συνκεντρώθησαν γύρω ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας, ὅλοι αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραήλ, διεθνισταὶ καὶ πατροπαράδοτοι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος. Τὴν 20.12.1944, ὁ Μέραρχος Κωνσταντινίδης, ἐπιθεώρησεν τὸ τάγμα, ἐγένοντο αἱ σχετικαὶ ἀναγνωρίσεις καὶ ἐμελετήθησαν τὰ σχέδια ἐνεργείας.

Τὴν 21.12.1944, ἡμέραν ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως, εὐρισκόμεθα ἅπαντες εἰς τὰς θέσεις μας ἀπὸ τὴν 2αν πρωϊνὴν ὥραν. Τὴν 3ην ὥραν συνελήφθη κομμουνιστὴς, προσπαθῶν νὰ ρίξῃ προκηρύξεις εἰς τὸν περίβολον τοῦ Γυμνασίου Γραμμένου, ἔνθα ἡ ἔδρα τοῦ τάγματός μου. Τὴν 5ην πρωϊνὴν τῆς 21.12.1944, ἤρχισεν ἡ ἐπίθεσις, ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ III Τάγματος.

II)10 Τάγμα

Ἄριθ. Πρωτ. Α. Π. 193

Λ ι α τ α γ ῆ ἔ π ι χ ε ι ρ ῆ σ ε ω ν

Πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐχθροῦ:

Κατὰ τοῦ συντάγματός μας, ὁ ἐχθρὸς διέθεσεν α) τὸ 27ον Σύνταγμα Κοζάνης. β) Τὸ 85ον Σύνταγμα. γ) Τὸ 53ον Σύνταγμα Μακεδόνων. δ) Μικτὸν τάγμα Μουσουλμάνων, Βουλγάρων, Σέρβων, Τουρκαλβανῶν, ὑπολογιζομένη δύναμις, περὶ τοὺς 2.000 ἄνδρας. Ὁδηγοὶ οἱ ἑφεδροὶ Γραμμε-

νοχωρίων. Διαθέτει ἄφθονον ὄπλισμόν καὶ πυρομαχικά, μεταξύ τῶν ὑποί-
ων ἐν πυροβόλον τῶν 0,5. Κατέχει γραμμὴν Σουλόπουλον — Ἀραχωβί-
τσα — Βελτίστα -- Ραδοτόβι — ὑψωμα Γκρέμνθα, ἐκεῖθεν δημοσίας ὁδοῦ.

Πληροφορίαι περὶ τῶν ἡμετέρων:

Τὸ I Τάγμα εἰς Παλαιὰ Ἀλώνια, μὲ προωθημένα φυλάκια εἰς ὑψώ-
ματα ἔναντι Κρέμνθα. Β'. Τὸ ἡμέτερον τάγμα (κέντρον τοῦ συντάγμα-
τος), Βράβορι — ὑψώματα Ν. Γραμμένου.

Τὸ III Τάγμα ἀριστερά, ὑψώματα Ἀραχωβίτσας -- Σουλοπούλου.

Ἐνέργεια:

Ὁ 6ος Λόχος εἰς παρυφὴν Ν. χωρίου Βράβορης, μὲ μίαν διμοιρίαν
ἐν ἐφεδρεία διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ὁ 5ος Λόχος εἰς παρυφὴν Γραμμένου,
μὲ προωθημένα φυλάκια εἰς ὑψωμα Ν. χωρίου. Ὁ λόχος Μηχανημάτων,
εἰς Γραμμένον δι' ὑποστήριξιν ἀκροβολιστῶν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.
Ἡ διάταξις τελικῶς κανονισθήσεται διὰ νεωτέρων προφορικῶν ἢ γραπτῶν
διαταγῶν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν.

Ἀποστολή:

Ἡ πάση θυσίᾳ διατήρησις τῶν θέσεών μας καὶ ἐνδεχομένως ἀντεπί-
θεσις.

Σημεῖον ἀναγνωρίσεως: Στάμου — Πρέβεζα. Εἰς περίπτωσιν ἀντε-
πιθέσεως, μιὰ ἐρυθρὰ φωτοβολίς. Εἰς περίπτωσιν συμπτώξεως, εἰς ὑψώματα
Μουσαπίνας. Αὕτη δοθήσεται διὰ γραπτῆς διαταγῆς.

Σ. Δ. 21.12.1944

Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος

Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Ἐπολοχαγὸς

Παραληῖται:

Ὁμάς διοικήσεως

5ος καὶ 6ος Λόχοι

Λόχος Μηχανημάτων

Κοινοποιήσις:

10ον Σύνταγμα (ν.τ.α.)

I) 10 Τάγμα (ν.τ.α.)

III Τάγμα (ν.τ.α.)

Ἡ ἐπίθεσις ἦτο σφοδροτάτη. Ὁ ἐχθρὸς ἐπετέθη μὲ λύσσαν, ὕβρεις
καὶ χυδαιολογίας. Τὸ κέντρον βάρους ἐπὶ τοῦ 6ου Λόχου, οἱ ἄνδρες τῶν
ὀπίων μὲ τραγοῦδια ἐκράτησαν τὰς θέσεις των. Τὸ παράδειγμα καὶ πάλιν
τοῦ διοικητοῦ των ὑπολοχαγοῦ κ. Μπινάρη Χαρολάμπους καὶ τῶν ἀξιωμα-
τικῶν διμοιριτῶν ἀνθ)γῶν Μακοπούλου Σπυρίδωνος, Φραγκιαδάκη Γεωρ-
γίου καὶ Κώτση Βασιλείου, συνέτειναν κατὰ πολὺ εἰς τοῦτο. Ὁ ἐχθρὸς κα-
τέλαβεν τὸ ὑψωμα Ν. Γραμμένου, δι' ἀντεπιθέσεως ὁ 5ος Λόχος ἀνεκα-
τέλαβε τὸ ὑψωμα. Ὁ διοικητὴς του ὑπολοχαγὸς Πιτερὸς Στυλιανός, ὠδή-
γησε θαρραλέα τοὺς ἄνδρες του στὴ μάχη. Ὁ ἀνθ)γὸς Καρακάσης Σάβ-

βασ, οί άντάρται Ρίζος Άντώνιος, Τζάνης Σπυρίδων, Σελιανίτης, έπολέ-
 μισαν παλληκαρίσια. Ό διοικητής του λόχου Μηχανημάτων, ύπολοχαγός
 Μάκκας Μαργαρίτης, έπιδεξίως και μετά θάρρους διηύθυνε τὰ πυρά του
 λόχου του. Ό λοχίας Ζώτος Άνδρέας ως πάντοτε καιτοι τραυματισθείς,
 ήρνήθη ν' άποσυρθή τής μάχης πολεμήσας με άξιοζήλευτον δεξιοτεχνία
 και θάρρος, έπιτεθείς δια του στοιχείου πολ)λου ο διηύθυνε. Οίτω είχον
 τὰ πράγματα. Άπαντες, έχοντες πρό οφθαλμών τὸ παράδειγμα του διοι-
 κητου μας ταγματάρχου Ζώτου Εὐαγγέλου, όστις ίπεύων, διηύθυνε τὰς
 έπιχειρήσεις άψηφών τόν κίνδυνον, έπράξαμε τὸ καθήκον μας. Τὸ ήθικόν
 τών άνδρῶν άριστον, με τραγούδια άπαντοῦσαν εις τὰς έπιθέσεις και τὰς
 χυδαίας ύβρεις του έχθρου. Τήν 9ην ώραν, συνελήφθησαν οί πρώτοι αιχ-
 μάλωτοι. Ό πρώτος έξετασθείς, μᾶς άπήντησε: «Δέν σέρεις Έλληνικές». Οί
 περισσότεροι τούτων ήσαν βουλγαρόφωνες μωσαϊκῶν γλωσσῶν. Συ-
 νασπισμός αναρχοδιεθνιστών. Δυστυχῶς όμως, τὸ ΙΙΙ Τάγμα ύπεχώρησεν,
 όχι εις Πολύλοφον ως ή διαταγή, αλλά εις παλαιάν περιοχήν συντάγματος
 (Κουρέντο), τὸ άριστερόν μου τελείως άκάλυπτον. Η άπόστασις μετα του
 Ι Τάγματος μεγίστη. Άπό εκεί εισεχώρησεν ο έχθρός. Τήν 11ην, ή κατά-
 στασις μας ήτο ή έξής: Έκ του άριστερου ο έχθρός ειςχωρήσας, κατέλα-
 βεν τόν χωρίον Βαϊνίτη και τὰ ύψώματά του, εκ του δεξιου τὰ χωρία Μι-
 κράν και Μεγάλην Τσέριανη. Ούτω συνεπληρώθη ή τελεία κύκλωσις μας.
 Εύρέθην εις τήν ανάγκην νά χρησιμοποιήσωμεν τὰ πολυβόλα, δι' ανακατά-
 ληψιν του δεσπόζοντος ύψώματος, Β. Γραμμένου. Κατόπιν τούτων, διε-
 τάχθη ή σύμπτυξις του βου Λόχου και ή ανακατάληψις τών χωρίων Μι-
 κράς και Μεγάλης Τσέριανης και του 5ου, δια τήν ανακατάληψιν του χω-
 ρίου Βαϊάντη, ούτω και έγένετο τήν 12ην έγκατεστήθημεν άμυντικῶς έπι
 γραμμής ύψώματα Τσέριανης Β. Γραμμένου, Βαϊνίτου. Πλήν όμως του
 τρίτου τάγματος, μη ύπάρχοντος, ο έχθρός κατέλαβεν τὸ χωρίον Πολύλο-
 φον (Κοβίλιανη), του δε Ιου συμπτυχθέντος, τὸ χωρίον Ψηλά Άλώνια,
 προωθούμενος συνεχῶς άπειλοῦσε νέαν κύκλωσιν. Διετάχθη ή σύμπτυξις
 μας, τήν 14ην ώραν, εύρέθημεν άμυντικῶς έγκατεστημένοι εις παρυφήν
 Ν. Χωρίου Κούτσικας. Άπ' εκεί δια νέας διαταγής εις αύχένα Σάββα,
 ύψώματα Μπουσπινας. Έκει συνεπτύχθη και τὸ Ι Τάγμα. Τήν 19ην ώραν
 έφθασεν ο διοικητής με διαταγήν μεταβιβάσεως, εις περιοχήν μας, έπι-
 στρατεύσεως, ανασυντάξεως και επιθέσεως τήν μεθεπομένην, έπι τής
 κατευθύνσεως Ζίτσης. Έτέθημεν εν κινήσει δια του δρομολογίου Αύχην
 Σάββα — Καστάνιανη — Κουμαριά, ένθα κατεκλίθημεν μέχρι πρωίας.
 Τήν 7ην ώραν, έτέθημεν εν κινήσει από Κουμαριάς εις Σένικον, ένθα έ-
 σταθμεύσαμε τήν νύκτα. Έπεστρατεύθησαν οί έφεδροι τής περιοχής και
 τήν έπομένην 23.12.1944, συνεκεντρώθημεν εις Ραδοβίζιον. Έστάλη ο
 6ος Λόχος Μπινάρη, προς καταδίωξιν λόχου ΕΛΑΣ, εύρισκομένου εις
 Βλαχώρι. Ούτος έξετέλεσε πλήρως τήν άποστολήν του, επιστρέψας τήν
 πρωίαν τής έπομένης. Τήν πρωίαν τής 24ης είμεθα έτοιμοι προς εκκίνησιν.
 Τότε κατέφθασεν σύνδεσμος τής μεραρχίας, προσκομίζων έγγραφα και τήν

πληροφορίαν, ὅτι ἐχθρὸς κατέλαβεν τὰ Ἰωάννινα. Κεραυνὸς ἔπεσεν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας. Ὅλοι μας εἶχαμε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ νίκη εἶναι δική μας. Εἰς τὴν στρατιωτικὴν ζωὴν συμβαίνουν πολλάκις ἀκατανόητα πράγματα. Ὁ στρατηγὸς ὑπακούων εἰς τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ Σκόμπυ, διέτασεν τὴν ὑποχώρησιν καὶ ἐκκένωσιν τῆς Ἠπείρου. Ἡττημένοι χωρὶς νὰ χύσωμεν τὴν μάχην. Τί νὰ γίνῃ; Στρατιωτικοὶ καὶ πρὸ παντὸς πολιτικοὶ λόγοι. Νεώτεραι πληροφορίαι, ὅτι ἐξεκενώθησαν ἡ Ἄρτα, ἡ Φιλιππιάς, τὸ Φιλιάτι. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἐκινήθημεν πρὸς Παραμυθίαν, διὰ τοῦ δρομολογίου Ραδοβίτσι — Σαλονίκης σκάλα Παραμυθιάς, ἵνα συνδεθῶμε μετὰ τῆς ΓΙΙΙ Μεραρχίας, μαχομένης εἰς Ἡγουμενίταν. Δυστυχῶς ἡ Παραμυθιά εἶχε καταληφθῆ. Τὸ πᾶν ἦτο χαμένο. Εὐρέθημεν ἐν ἀμηχανία. Ἀπόφασις τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ συντάγματος: Διάλυσις τοῦ συντάγματος, καταστροφὴ τοῦ βαρέως ὀπλισμοῦ, διανομὴ εἰς τοὺς ἄνδρας τοῦ ὑπολοίπου. Ἐπαναφορὰν τῶν ἀνδρῶν εἰς περιοχὴν τῶν. Ἔτσι μὲ σπαραγμὸν καρδιάς γιὰ τὸν χωρισμὸν μὲ τοὺς ἡρωϊκοὺς συμπολεμιστάς μας, πού ἐπὶ 3 περιῶν χρόνια ζήσαμε ἀδελφικά, μοιράζοντας τὰ ψυχία τοῦ ἄρτου πού πολλὰς φορὰς ἐστερουμένα καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ, πού γι' αὐτὸν πολλάκις διεκινδυνεύσαμε τὴν ζωὴν μας, ξεκινήσαμεν περὶ τοὺς 200, πρὸς κατεύθυνσιν Προβέξης, πρὸς ἀναζήτησιν διεξόδου. Τὸ φαινόμενον ἦτο συγκινητικώτατον. Οἱ ἀσπασμοὶ ἐκράτησαν ἐπὶ 2ωρον. Μὲ γλάμματα στὰ μάτια ξεκινήσαμε τὴν 20ὴν ὥραν καὶ τὴν 21ην ἐφθάσαμε εἰς Πραδαλίταν. Ἐκεῖ αἱ πληροφορίαι ἦσαν σκοτεινότεραι. Τὸ πᾶν ἐφαίνετο διαλυθέν. Πρὸ τοιαύτης καταστάσεως αἱ ἀποφάσεις ἐδιχάσθησαν. Ὁ διοικητὴς μὲ τοὺς περισσοτέρους, ἀπεφάσισαν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν περιοχὴν, κατὰ μικρὰς ὁμάδας, πρὸς δρᾶσιν κατὰ τῶν κομμουνιστῶν. Τῇ προτροπῇ του, περὶ τοὺς 60 ἀποφασίσσαμεν νὰ συνεχίσωμεν τὴν πορείαν πρὸς συνάντησιν ἴσως τμημάτων τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου. Χωρίσαμε μὲ τὶς ἴδιες σκηνές. Ὁ πόνος μας πού ἀφήναμε τὸν διοικητὴν, ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον λατρεύαμε ὅλοι μας, γιὰ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτήρος του, ἦτο μεγάλος. Ζήσαμε μαζὶ ὅλο τὸ διάστημα, σὰν ἀδελφία, χωρὶς ν' ἀνταλλάξωμε ποτὲ πικρὰ λόγια. Οὕτω τὴν 24ην ὥραν, ἐτέθημεν ἐν κινήσει, ἡ ὁμάς τῶν εἰς ἄγνωστον πορευομένων, διὰ τοῦ δρομολογίου Πραδαλίτας — Λιθιαχόβου — Σιστροῦνι — Ζωτικὸν καὶ κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν, ἐφθάσαμε τὰ ἱστολεῖμματα τῆς ΓΙΙΙ Μεραρχίας εἰς Ρουσιάτσια (Πολυστάφυλλον), τὴν μεσημβρίαν τῆς 25.12.1944, ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων. Τὴν 17ην ὥραν, τῆς ἰδίας, ἐκινήθημεν διὰ τοῦ δρομολογίου Ρουσιάτσια — Ἄνω καὶ Κάτω Ρεματιὰν — Βρουσόυλαν — Κοτσανόπουλον — Μουζάκα — Δοῦρον, ἔνθα ἐφθάσαμε τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς 26.12.1944. Ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦσαν τὰ συμπτυσσόμενα τμήματά μας. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας, ἐκινήθημεν καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν, φθάσαμε εἰς Πρέβεζαν. Τὸ ἀπόγευμα ἐπεδιβάσθημεν ὀπλιταγωγοῦ καὶ τὴν πρωτὴν τῆς ἐπομένης 27.12.1944, ἀπεδιβάσθημεν εἰς Κέρκυραν.

Ἐπανελήφθη εἰς τὴν μνήμην μας ἡ ἱστορία τῆς Μικρασιατικῆς κα-

ταστροφῆς. Πλήθος προσφύγων κατέφυγεν εἰς τὴν ὠραιάν νῆσον, μαζί με τὸν στρατόν, γὰρ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ μαχαίρι τῶν ἀναρχοκομμουνιστῶν.

Ἄπ' ἐκεῖ, μοῦ ἐχορηγήθη 15νθήμερος ἄδεια καὶ μετέβην εἰς τὸ χωρίον μου. Ἔφησα τὰ ἐπισκεπτήριά μου (κανένα ἑκατομμύριο ψεῖρες) καὶ τὴν 5.1.1945, ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ἐτοποθετήθη εἰς τὸ ΙΤ)ΙΤ Τάγμα Παξῶν (Λιγεράκη). Εἰς τοὺς Παξοὺς, μετέβην τὴν 12.1.1945. Ἐτοποθετήθη διοικητῆς 1ου Λόχου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ λοχαγοῦ Ἐξαρχοπούλου. Τὸν 2ον Λόχον τὸν εἶχε ὁ ὑπολοχαγὸς Πιτερὸς Στυλιανός, τὸν 3ον ὁ ὑπολοχαγὸς Βλάχος Ἰωάννης καὶ τῶν Μηχανημάτων ὁ ὑπολοχαγὸς Πανταζῆς Ἀπόστολος. Ἡ ὅλη δύναμις τοῦ ΕΛΕΣ ἀπετέλεσε 4 Ταξιαρχίες. Τὴν Ιην (συνταγματάρχου Μεταξᾶ), τὴν ΙΙΑ (συνταγματάρχου Μαυρογιάννη), τὴν ΙΙΙην (ἀντι)ρχου Παπαθανασίου) καὶ τὴν ΙΤ (συνταγματάρχου Κωνσταντινίδη Ἀποστόλου), εἰς ἣν ὑπήχθην.

Εἰς τοὺς Παξοὺς, περῶσαμε τὴν καλλιτέραν ἀνταρτικὴν ζωὴν. Ἡ φιλοξενία τῶν κατοίκων θὰ μᾶς μείνῃ ἀλησιμόνητη. Εὐρισκόμενοι τελείως ἀπομονωμένοι ἀπὸ τὸ κέντρον, πολλὰς φορὰς ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους, λόγῳ τῆς κακοκαιρίας, εἴμεθα χωρὶς τροφάς, οἱ φιλόξενοι δμως κάτοικοι τῆς νησίδος, μᾶς τροφοδοτοῦσαν συνεχῶς. Διὰ τοῦ ραδιοφώνου, παρακολουθοῦσαμε τὰς διαπραγματεύσεις τῆς κυβερνήσεως (στρατηγοῦ Πλαστήρα καὶ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ). Πολλὰς φορὰς πῆγαν νὰ ναυαγήσουν, ἀλλ' ὁ Νικολάκης τὰ κατάφερε ὅπως ἐπρεπε. Κι' ἔτσι τελείωσε ἡ περιφημος δρᾶσις τῶν ληστοσυμμοριῶν τοῦ ΚΚΕ, μὲ πλήρη δι' αὐτὰς ἀποτυχίαν.

Εἰς τοὺς Παξοὺς, ἔλαβα τὴν κάτωθι διαταγὴν τῆς τέως ΓΙΙΙ Μεραρχίας.

ΓΙΙΙ Μεραρχία

Γραφεῖον ΙΙον

Ἄριθ. Πρωτ. Α. Π. 8157

Προσωπικὴ

Πρὸς

Τὸν ὑπολοχαγὸν Κατσαρόν Ἀντώνιον

Διοικητῆ ΙΙ)10 Τάγματος

Ἔου:

Ἄμα λήφει παρουσίας, ὑποβάλατε τῇ μεραρχίᾳ λεπτομερῆ ἐκθεσὶν δράσεως τάγματός σας, κατὰ τὰς τελευταίας ἐπιχειρήσεις, ἀπὸ 21.12.1944 μέχρι τῆς παρουσιάσεώς σας τῇ μεραρχίᾳ Πολυστάφυλλον. Ἡ ἐκθεσις θὰ περιλαμβάνῃ λεπτομερῶς καὶ χρονολογικῶς τὴν δρᾶσιν τῶν τμημάτων τοῦ τάγματός σας, ὡς καὶ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐν γένει διαγωγὴν ἀξιοματικῶν καὶ ὀπλιτῶν σας. Ἐπίσης ἀναφέρατε ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἂν ἔχητε ὑπ' ὄψιν σας τὰ τῆς δράσεως τοῦ ΙΙ)10 Τάγματος, βοηθούμενος πρὸς τοῦτο,

ὑπὸ ἀξιωματικοῦ τοῦ τάγματος τούτου, ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐκθέσει, ἐκτέλεις ἀμεσοῦς.

Σ. Δ. τῆ 31ῃ Δεκεμβρίου 1944

Ὁ διοικητὴς τῆς μεραρχίας
Κωνσταντινίδης Ἀπόστολος
Συνταγματάρχης Πεζικοῦ

Συμφώνως τῆ διαταγῇ τὴν ὁποίαν ἔλαβα περὶ τὸ τέλος Ἰανουαρίου 1945, καθυστερημένη, ὑπέβαλα λεπτομερῆ ἔκθεσιν ὑποβληθεῖσαν μέσῳ ἸΓ Τάγματος. Κατ' αὐτὴν ἀνέφερα ὅ,τι σχεδὸν ἐγράφησαν εἰς τὸ παρὸν καὶ μικρὰς συμπληρώσεις, ὡς ἐκ τούτου περιτεύει ἡ ἀναγραφή των.

Περὶ τὰ μέσα Φεβρουαρίου 1945, ἐπανήλθομεν εἰς Κέρκυραν, ἀντικατασθέντες ὑπὸ τοῦ διὰ τῆς ἐπιστρατεύσεως δημιουργηθέντος τάγματος ταγματάρχου Μαραγγοῦ. Ἀποχαιρετήσαμε τὸ ὠραῖο φιλόξενο νησί μὲ πραγματικὴ συγκίνησι. Εἰς Κέρκυραν, εἶχεν ἀρχίσει ἡ κατάταξις ἐπιστρατευομένων ἀνταρτῶν καὶ μῆ. Ἔβλεπε κανεὶς νὰ ἀναδιοργανώνεται ὁ ἐθνικὸς στρατὸς τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἄρχισε νὰ ξαναζῆ. Ἐδημιουργήθη ἡ Μεραρχία Ἐθνοφυλακῆς Κερκύρας (ΥΙΙ), διοικητὴς τῆς ὁποίας ἐτοποθετήθη παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ὁ συνταγματάρχης Δέδες Χρῆστος.

Ἡ μεραρχία ἀπετελέσθη ὑπὸ τῆς Χ, ΧΙ καὶ ΧΙΙ Ταξιαρχῶν καὶ συντάγματος Πυροβολικοῦ. Πολλοὶ παρεξηγήσεις ἐσυνέβησαν μεταξὺ τῶν ἀφιχθέντων ἀξιωματικῶν καὶ τῶν τῆς ὀργανώσεως, ἀλλ' ἀπεσοβήθησαν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Μεραρχοῦ.

Μία σύγκρισις ἐπεκράτει, ἡ μιὰ διαταγὴ διεδέχετο τὴν ἄλλην, ἀκυροῦσα τὴν πρώτην. Πέρασαν ἀρκετὲς ἡμέρες ἕως ὅτου τακτοποιηθῶν κάπως τὰ πράγματα. Τὸ τάγμα Λιγερᾶκη, τὸ τάγμα Γαλάνη, ἄσσοι ἦσαν τοῦ 10ου Συντάγματος καὶ ἐπιστρατευθέντες, ἀπετέλεσαν τὸ 203 Τάγμα μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ταγματάρχην Κονδῶρον καὶ ὑποδιοικητὴ τὸν ταγματάρχην Λιγερᾶκην. Εἶχον τοποθετηθῆ διοικητὴς τοῦ 2ου Λόχου. Ἡ χαρὰ μου δὲν περιγράφετο, διότι θὰ ὑπῆρέτουν μὲ ἄνδρες καὶ ἀξιωματικούς γνωστούς, ἀποδεδειγμένους φρονημάτων καὶ παλαιὸς συναγωνιστάς. Δὲν ἐπρόκειτο ὁμῶς νὰ βαστάξῃ καὶ πολὺ, διότι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 62)24)45 διαταγῆς τοῦ Γ.Ε.Σ., ἐκλήθημεν εἰς Ἀθήνας.

Τὴν 21.2.1945, ἔλαβον φύλλον πορείας δι' Ἀθήνας. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνεχώρησα μὲ τὸ ἀτμόπλοιο Κορινθία διὰ Πειραιᾶ. Τὸ καθῆκον ὁμῶς πρὸς τοὺς γονεῖς δὲν μοῦ ἐπέτρεπε νὰ φύγω χωρὶς νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσω, (φωνίσας ἄδειαν ἀπὸ τὸν μπακάλη, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ραδιοαρθήλα), μετέβην εἰς τὸ χωρίον μου, ἔνθα παρέμεινα ἐπὶ 4ῆμερον. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψα εἰς Κέρκυραν.

Εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Λιμεναρχεῖον Κερκύρας παρουσιάσθημεν:

- 1) Ὑπολοχαγὸς (Ε. Π.) Κατσαρὸς Ἀντώνιος
- 2) Ὑπολοχαγὸς (Ε. Π.) Πακτίτης Κωνσταντῖνος
- 3) Ὑπολοχαγὸς (Ε. Π.) Κυριακόπουλος Κωνσταντῖνος

- 4) Ἀνθ)γὸς (E. I.) Πατσὸς Κωνσταντῖνος
- 5) Ἀνθ)γὸς (E.I.) Παπαδάκης Παῦλος
- 6) Ἀνθ)γὸς (E. I.) Θωμαΐδης Κωνσταντῖνος
- 7) Ἀνθ)γὸς (E. I.) Γκάσιος Κωνσταντῖνος

Ἐνεγράφημεν εἰς τοὺς καταλόγους τῶν δι' Ἀθήνας διὰ φύλλου πορείας, ἀναχωρησάντων ἀξιωματικῶν.

Τὴν 14ην ὥραν τῆς 3.3.1945, ἐπιβιάσθημεν Ἀγγλικῷ Πολεμικῷ διὰ μέσω Ἰταλίας καὶ μετέβημεν εἰς Πειραιᾶ. Ἀπ' εὐθείας συγκοινωνία δὲν ὑπῆρχε. Μόνον δι' ἰστιοφόρων τὰ ὁποῖα προσήραζον εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν ἀκτὴν, ἀλλὰ τὸ κόμμα δι' ἡμᾶς... δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐξυγιανθῆ. Δὲν σκεπτόμαστε βέβαια ν' αὐτοκτονήσωμε στὸ τέλος τοῦ χοροῦ.

Κί' ἔτσι τελειώνοντας τὴν ἀνταρτικὴν ζωὴν, φύγαμε ἀπὸ τὸ ὠραῖο νησιὸν τοῦ Ἴονιου, μὲ τὰς καλυτέρας ἐντυπώσεις καὶ ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον. Ὅσοι δὴποτε καὶ ἂν ἦσαν οἱ ταλαιπωρίες μας, οἱ δοκιμασίες καὶ στενοχώριες, ἢ ἀνάμνησις τῆς ἀνταρτικῆς μας ζωῆς, θὰ ἱκανοποιῆ διαρκῶς τὴν συνείδησίν μας θὰ μᾶς δίδῃ τὴν δύναμιν καὶ τὸ θάρρος ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰς ταλαιπωρίας τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐπράξαμε ὑπὲρ τῶν δυνάμεών μας διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς πολυποθῆτου αἰωνίας «Ἐ λ - λ η ν ι κ ῆ ς λ ε υ τ ε ρ ι ᾶ ς » .

Κέρκυρα 2.3.1945

Κατσαρὸς Ἀντώνιος

Ἐπιτολολογὰς Πεζικοῦ

Τέως διοικητῆς Π)10 Τάγματος

E. Δ. E. Σ.»

25.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ ΤΟΥ Ε. Δ. Ε. Σ. ΦΩΤΙΟΥ ΚΙΤΣΟΥ

Ὁ ὄπλαρχηγὸς ΕΛΕΣ Φώτιος Κίτσος, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου 1945 ἔκθεσίν του:

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Ἀπρίλιος 1941: Ἐγένετο ἡ κατάρρευσις τοῦ Ἀλβανικοῦ καὶ Μακεδονικοῦ μετώπου καὶ οἱ εἰσβολεῖς Γερμανοὶ καὶ Ἴταλοι ὑπεδούλωσαν τὴν Ἑλληνικὴν γῆν. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς διαλυθεὶς κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς Ἰωάννινα, ἀνεχώρησε διὰ τὰς ἐστίας του.

Οἱ ἐξ Ἠπείρου καταγόμενοι ὀπλίται καὶ ἀξιωματικοί, ἐγκαταλείποντας τὰς μονάδας των, ἐπεδίωξαν νὰ ἐφοδιασθῶσιν μὲ ἓν πολεμικὸν ὄπλον. Πέρασε τὸ 1941, χωρὶς νὰ ἐκδηλωθῆ ἕνεργὸς ἀντίστασις κατὰ τοῦ

εισβολέως. Τὸ θέρος τοῦ 1942, ἤρχισαν ν' ἀνεβαίνουν στὰ βουνὰ ζωηρὰ ἄτομα, διὰ νὰ διαφύγῃσιν τὴν σύλληψιν των ὑπὸ τῆς καραμπινερίας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, φυλάκισιν ἢ ἔξοριαν.

Τότε ἤρχισε καὶ τὸ ΚΚΕ μὲ πατριωτικὸν προσωπεῖον νὰ κινῆται ὑπὸ τὸ ἔμβλημα τοῦ ΕΑΜ. Προσῆγγισε τοὺς διαφόρους διωκομένους καὶ ἐκμεταλλεούμενον τὴν κατάστασιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν των, ἐχρησιμοποίησε τοὺτους ὡς ὄργανά του. Ἔτσι ἤρχισε τὰς ἐκτελέσεις διαφόρων ἐθνικιστῶν, χαρακτηρίζοντας τοὺτους ὡς προδότας. Οὕτω ἡ ὁμάς ὑπὸ τὸν χωροφύλακα Ἡλία Νίκου, ἀποτελουμένη ἀπὸ 6—8 ἀνδρας, ἐφόνευσε κατόπιν ἐντολῆς τῶν κομμουνιστῶν τὸν πατριώτην Ἀναστάσιον Ἰντροῖσον, ἐκ Σαμονίθας Σουλίου, τὸ φθινόπωρον τοῦ 1942, εἰς τοποθεσίαν «Λίπε» Ζωτικῆς Λάκκας Σουλίου. Εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΛΑΣ εἰς Ζωτικόν, κατὰ τὴν διάλυσιν τοῦτου τὴν 19.10.1943, ὑπὸ τμημάτων τοῦ ΕΛΕΣ, εὐρέθη ἡ σχετικὴ καταδικαστικὴ ἀπόφασις ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τοπικοὺς κομμουνιστὰς ἡγέτας.

Πλείεσται ἄλλαι δολοφονίαι πατριωτῶν ἐγένοντο μὲ τέχνην καὶ σύστημα ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ἵνα ἐνσπείρουν τὸν πανικὸν καὶ ἐφαρμόσουν τὸ πρόγραμμά των. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1943, κατῆλθεν τὸ πρῶτον εἰς Λάκκα Σοῦλι ὁμάς τῆς ὀργανώσεως ΕΛΕΣ ὑπὸ τὸν Κομνηνὸν Πυρομάγλου.

Τὸ γεγονός τοῦτο μεγάλως ἀνησύχησε τοὺς κομμουνιστὰς, οἵτινες διὰ νὰ καταστείλουν τὴν ἀντίδρασιν, διέδωσαν μετ' ἐπιτάσεως, ὅτι πρόκειται περὶ Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν, οἵτινες παρουσιάζονται ὡς ἐθνικισταί, ἵνα ἐπιτύχουν εὐκολώτερον τὴν ἐξουδετέρωσίν των.

Τότε ὁ γράφων τὰς γραμμὰς αὐτάς, εὐρισκόμενος εἰς περιοχὴν Φαναρίου καὶ διαπιστώσας τὴν κυκλοφορίαν διαφόρων δακτυλογραφημένων ἐντύπων πατριωτικοῦ περιεχομένου καὶ τὴν διενέργειαν ἐράνων διὰ τοὺς ἀντάρτας, μετέβη εἰς Λάκκαν Σουλίου, ὅπου ἠκούετο ὅτι ἤδρευε ἀρχηγεῖον ΕΛΑΣ ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ἐξεπορεύοντο τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἔντυπα, ἵνα διαπιστώσῃ περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Εἰς τὸ χωρίον Πραδαλίτσα, συνήνητησε κομμουνιστὴν δημοδιδάσκαλον, ἀνταρτικὴν ὁμάδα δυνάμεως 15—20 ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποιοῖ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν παραγόντων ἐθνικιστῶν, ἀντιδρώντων εἰς τὸ ἔργον του, προπαρασκευάζων ἀτμόσφαιραν τρομοκρατίας. Ἐκεῖ διέμενε καὶ ὁ διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν ἀρχῶν, ἐφεδρὸς ταγματάρχης Κάτσιος Ἡλίας. Ἠρωτήθη σχετικῶς ὁ κομμουνιστὴς διδάσκαλος, ἵνα διαπιστωθῶσιν αἱ ἀρχαὶ καὶ τὸ πρόγραμμά των, ὅστις εἶπεν:

—Ἡ προσπάθειά μας καὶ τὸ πρόγραμμά μας, εἶναι νὰ προπαρασκευάσωμεν τὸν λαὸν οὕτως ὥστε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν, νὰ καταλάβωμε τὴν ἀρχὴν καὶ κηρύξωμε τὴν δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου.

Ἐγένετο εἰς αὐτὸν ἡ παρατήρησις, ὅτι τοῦτο δὲν ἐξηγοῦται ἀπὸ αὐτοὺς, διότι οἱ νικηταὶ σύμμαχοι, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν δὲν θὰ ἠνέχοντο καθεστὼς βίας. Καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄγγλους θὰ τοὺς κτυπήσωμε, ἀπήνητησεν.

Λέν μᾶς ἐνδιαφέρει, συνέχισε, ἂν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπομείνουν πεντακόσαι χιλιάδες Ἑλληνες, ἀρκεῖ νὰ ἐπιτύχη τὸ σχέδιόν μας.

Ἡ συνάντησις ἔληξε, ἀφοῦ συνεστήθη εἰς τὸν κομμουνιστὴν ἡγέτην, ὅτι τὸ πρόγραμμά των ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῆ, διότι θὰ συνήντων ἀντιμέτωπον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

Ὁ ὑποφαινόμενος, ἐπέστρεψε εἰς περιοχὴν Φαναρίου Θεσπρωτίας, ὅπου συνήντησε τὸν ταγματάρχην Χαλημὰν μετὰ ἑτέρων δύο ἀξιωματικῶν καὶ ἤρχισε ἀπὸ κοινοῦ ἡ ἐργασία μὲ τὰς προγραμματικὰς ἀρχὰς τοῦ ΕΛΕΣ.

Κατὰ τὴν μετάβασιν τὸ τελευταῖον δεκαήμερον μηνὸς Μαρτίου 1943, εἰς Ρωμανὸν Λάγκας Σουλίου, ὅπου τὸ νεοσυσταθὲν ἀρχηγεῖον ΕΛΕΣ, ὑπὸ τὸν ταγ)ρχην Ἰκωνσταντινίδην Ἀπόστολον καὶ κατὰ τὴν διανυκτέρευσιν εἰς τὸ χωρίον μου Ζωτικόν, μὲ ἐπεσεκέφθη τὰς νυκτερινὰς ὥρας γνωστός μοι δημοδιδάσκαλος, μεταφέρων ἐντολὴν τοῦ ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΑΣ βάσει τῆς ὁποίας ἐὰν ἐντὸς εἰκοσιτετραώρου δὲν προσεχώρουσιν εἰς τὸ ΕΑΜ, ἔχω προγραφεῖ καὶ θὰ ἐκτελεσθῶ ὡς προδότης.

Ἐδήλωσα εἰς τὸν κομιστὴν τῆς εἰδήσεως, ὅτι ἐφ' ὅσον τίθεται ἔτσι τὸ ζήτημα, νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς εἰς Πρωσαλίτσαν εὐρισκομένους κομμουνιστὰς ἡγέτας, ὅτι ἀπὸ αὐτῆς τῆς στιγμῆς προγράφονται καὶ ἐκείνοι. Τὴν ἰδίαν νύκτα, συνεκρότησα ἑνοπλον ὀμάδα εἰς τὸ χωρίον, ἵνα ματαιώσω πρᾶγματοποίησιν τῆς ἀπειλῆς των.

ΕΓΟΣ 1943:

1—12 Ἀπριλίου: Διὰ τῆς συγκροτηθείσης ἐνόπλου ὀμάδος, ἐξαρωμένης διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἐκ τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΕΣ Ἡπείρου, ἐγένοντο περιοδεῖαι εἰς Σουλιωτοχώρια καὶ ἐθνικὴ διαφώτισις τῶν κατοίκων.

13 Ἀπριλίου: Ἐκτελῶν διαταγὴν τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΕΣ Ἡπείρου, μετέβην εἰς ἀεροδρόμιον Παραμυθιάς, κατεχόμενον καὶ χρησιμοποιούμενον ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, διὰ τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς ἐκεῖ ἐχθρικῆς δυνάμεως, ἐγκαταστάσεων, ὄχυρώσεων κλπ.

14 Ἀπριλίου: Παραμονὴ εἰς Βέλλιανην Παραμυθιάς, πλησίον τοῦ ἀεροδρομίου καὶ συλλογὴ πληροφοριῶν μετὰ δύο ἀνταρτῶν.

15 Ἀπριλίου: Ἐπιστρέψας εἰς Ζωτικόν, συνήντησα τὸν ταγματάρχην Ἀναγνωστόπουλον τοῦ ΕΛΑΣ, ὅστις ἠγούμενος 40—50 χωρικῶν, κατημθύνετο πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον Ἡπείρου ΕΛΕΣ, πρὸς δημιουργίαν ἐντυπώσεων εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολήν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀφίξεως ἐκεῖ καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ ταξίαρχου Ἐντυ καὶ μὲ προπαρασκευὴν τῶν χωρικῶν, νὰ δράσωσι πρᾶξικοματικῶς, ὑποσχόμενος ἐφοδιασμὸν τούτων διὰ τροφίμων καὶ ἐφοδίων τῆς ὀργανώσεως ΕΛΕΣ, ἐναποθηκευμένων εἰς τὴν Μονὴν Σωτήρος, ὅπου καὶ ἡ ἔδρα τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΕΣ, μὲ βασικὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, τὴν ἐπιζωτικῶσιν των εἰς τὴν περιοχὴν.

Ἐποκινηταὶ τῆς ὅλης ἐνεργείας, ἦσαν τρεῖς δημοδιδάσκαλοι καὶ εἷς μόνιμος ὑπαξιωματικὸς, γνωστοὶ εἰς τὴν περιοχὴν ὡς καταγόμενοι ἐκ Λάγκας Σουλίου καὶ Σουλιωτοχωρίων καὶ ἀποτελοῦντες τὴν κομμουνιστικὴν ἡγεσίαν τῆς περιοχῆς. Κατόπιν δημιουργηθέντος ἐπεισοδίου, μετὰ τῶν ἡγε-

τῶν τοῦ τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῶν κατοίκων Ζωτικῶ, ἐξ ἀφορμῆς ἐπιτάξεως τροφίμων, ὁμιλήσας πρὸς τοὺς ἐνόπλους τοῦ ΕΛΑΣ ἔξω τοῦ σχολείου τοῦ χωριοῦ, τοὺς συνέστησα ὅπως εἶναι προσεκτικοὶ καὶ νὰ μὴ παρασύρωνται, διότι δι' ὅ,τι ἐπακολουθήσει θὰ εἶναι ὑπεύθυνοι καὶ ἡ κάθοδος τῶν πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον Ἑπείρου, ἐγκυμονεῖ κινδύνους. Πολλοὶ ἐκ τῶν χωρικῶν ἀπεσύρθησαν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἀνεχώρησαν τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας πρὸς Ρωμανόν.

16 Ἀπριλίου: Τὴν πρωτὴν ἐκινήθην μετὰ τῆς ὁμάδος καὶ μετέβην εἰς τὸ ἀρχηγεῖον ΕΛΕΣ καὶ κατέστησα τ' ἀνωτέρω γνωστά, καταλαβὼν ἀμυντικὰς θέσεις διὰ τὴν προστασίαν τοῦ ἀρχηγείου, μετὰ ἄλλων ὁμάδων (ὁμάς Κολιοδημητρέων καὶ τοιαύτη Ἥλια Νίκου, ὅστις ἐν πῶ μεταξὺ εἶχεν ἐνταχθῆ εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας, ἐγκαταλείψας τοὺς κομμουνιστάς).

17 Ἀπριλίου: Εἰς ἀπόστασιν ὀκτακοσίων μέτρων ἀπὸ τοῦ ἀρχηγείου Ἑπείρου, εἰς Ρωμανόν, παρὰ τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον, συνεκεντρώθη ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία μὲ διακοσίους περίπου ἐνόπλους. Ἀντιπροσωπεῖα τούτων, ἀποτελουμένη ἐκ κομμουνιστῶν δημοδιδασκάλων καὶ τοῦ τηλεγραφικοῦ ὑπαλλήλου Πρίφτη Γεο. ἀφίχθη εἰς τὸ ἀρχηγεῖον καὶ ἤξιον ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἀποστολήν, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὀργανώσεως τῶν, ὡς ἀποτελούσης τὴν πλειοψηφίαν καὶ ἐξήτει οικονομικὴν ἐνίσχυσιν καὶ ῥίψιν ἔσλων.

18 Ἀπριλίου: Μετὰ ὀξυτάτην λογομαχίαν ἀξιωματικῶν ἀρχηγείου Ἑπείρου καὶ κομμουνιστικῆς ἀντιπροσωπεῖας, οἱ ἔνοπλοι διελύθησαν καθ' ὅσον ἀντελήφθησαν, ὅτι οἱ ἡγέται τῶν ἠθέλον νὰ χρησιμοποιοῦσιν τούτους δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΕΣ καὶ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ διανομῆς εἰς τούτους ἐφοδίων.

Ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία, ἐπέτυχεν τὴν χορήγησιν εἰς ταύτην 80 λιρῶν Ἀγγλίας, ὑπὸ τοῦ ἀρχηγείου Ἑπείρου, κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς.

20 Ἀπριλίου — 15 Μαΐου: Ἐκινήθην μετὰ τῆς ὁμάδος ἐπισκεφθεὶς τὰ Σουλιωτοχώρια (Κουκλιούς, Τσαγγάρι, Αὐλότοπον, Φροσύνην καὶ Σαμονίβαν), ὅπου προσέβην εἰς τὴν συγκρότησιν ἐπιτροπῶν Ἑθνικοῦ Ἀγῶνος, κατὰ χωρίον ὡς καὶ τὴν συγκρότησιν ἐνόπλων ὁμάδων. Μὲ μεγάλας προσπάθειας κατωρθώθη ἡ συγκρότησις ὁμάδος ἐκ 15 ἀνδρῶν εἰς Τσαγγάριον, ὑπὸ τὸν Εὐθύμιον Τζίμαν, στοιχεῖον ζωηρὸν μὲ πατριωτικὰ αἰσθήματα, ῥέπον ὅμως εἰς τὴν ζωοκλοπὴν. Συνεκροτήθη ἐπίσης ἑτέρα ὁμάς εἰς Φροσύνην, δυνάμει 15 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν ἐνθερμον πατριώτην Γεώργιον Μπόλοσην (Γάκη Πήλιον), γόνον ἀρματωλικῆς οἰκογενείας. Αἱ ὁμάδες αὗται ἐνετάχθησαν εἰς τὸ ἡμέτερον τμήμα. Αἱ συσταθεῖσαι ἐπιτροπαὶ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ἐπελαμβάνοντο τῆς ἐκδικάσεως διαφόρων ἀδικημάτων, περισταλείσης οὕτω τῆς ἀναρχίας. Οἱ κομμουνισταὶ διὰ νὰ δημιουργήσουν ἀντιπερισπασμόν, ἤρχισαν ἐντονον προπαγάνδαν κατὰ τῆς ὀργανώσεως ΕΛΕΣ.

16 Μαΐου: Κομμουνιστικὴ ὁμάς, ἐκ πεντήκοντα ἀνδρῶν, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς δημοδιδασκάλους Π. Βάην (Πετρίτην) καὶ Ἰ. Σαράφην, ἀφίχθη ἐκ περιοχῆς Φιλιατῶν εἰς Σουλιωτοχώρια, κινουμένη ἐπιδεικτικῶς. Ἡ ἀφι-

ξίς των συνέπιπτε με την έκπνοήν τῆς προθεσμίας τῶν Ἰταλικῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὄριζον ὡς τελευταίαν ἡμέραν παραδόσεως τῶν ὅπλων, ὑπὸ τῶν κατοίκων Σουλιωτοχωρίων τὴν 20 Μαΐου 1943.

Εἰς Αὐλότοπον Σουλιωτοχωρίων, συνήντησα τοὺς ἀνωτέρω, μετὰ ἐτέρων πολιτικῶν ὑπευθύνων τῆς ὀργανώσεώς των καὶ συνέστησα εἰς αὐτοὺς νὰ διακόψουν τὴν πολιτικὴν προπαγάνδαν καὶ ἀπὸ κοινοῦ ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὸν ἐχθρὸν, ὅστις κατὰ τὰς ὑπαρχούσας θετικὰς πληροφορίες, τὴν 21ην Μαΐου ἐτοιμάζει ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Σουλιωτοχωρίων, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἐκ τῶν κατοίκων τῶν Σουλιωτοχωρίων συνεμορφώθη μετὰ τὴν διαταγὴν παραδόσεως τῶν ὅπλων. Ἔτσι μαζί, συνέχισεν ὁ διοικητὴς τῶν τμημάτων ΕΛΕΣ, θὰ ἀποφράξωμε τὰς διαβάσεις ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς δυτικῶς Σουλιωτοχωρίων καὶ θὰ ἀντιμετωπίσωμε τὸν εἰσβολέα.

Οἱ ἡγέται τοῦ ΕΛΑΜ — ΕΛΑΣ, αἰφνιδιασθέντες προφανῶς ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης τὴν ὅποιαν δὲν ἐγνώριζον, προσεπάθησαν νὰ διασκεδάσουν ταύτην, λέγοντες ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι τόσον σοβαρὸν καὶ ὅτι τὴν κατάστασιν δυνάμεθα νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἡμεῖς καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι ἀπαραιτήτων νὰ παραμείνουν καὶ αὐτοί. Ἐκτὸς τούτου, συνέχισεν ὁ δημοδιδάσκαλος Σαράφης, δικαιολογούμενος εἰς τοὺς συγκεντρωμένους κατοίκους, ἔχομεν πληροφορίες, ὅτι οἱ Ἰταλοὶ παρέτειναν τὴν προθεσμίαν παραδόσεως τῶν ὅπλων μέχρι τῆς 25ης Μαΐου. Ἡμεῖς, συνέχισε, θὰ πάμε πρὸς Ντουσκάραν (περιοχὴ τῆς Λάκκας Σουλίου, ἀπέχουσαν ἀπὸ τὰ Σουλιωτοχώρια περὶ τὰς ἑξ ὥρας ὀδικῶς) καὶ ἂν παραστῇ ἀνάγκη μᾶς φωνάζετε.

Τὰ βραδυνὰς ὥρας τῆς 18ης Μαΐου, ἐγκατέλειψαν τὴν περιοχὴν, κινηθέντες πρὸς Ντουσκάραν.

21η Μαΐου: Ἰταλοτουρκοαλβανικὴ φάλαγξ δυνάμεως 300 ἀνδρῶν, κινηθεῖσα ἐκ Παραμυθιάς, πρὸς διάβασιν «Στραυρός», μετὰξὺ ἀεροδρομίου Παραμυθιάς καὶ Φροσύνης, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ἐτέρα ἐχθρικὴ φάλαγξ, ἴσης δυνάμεως ἐκινήθη ταυτοχρόνως ἐκ τῆς διαβάσεως «Σκάλα Παραμυθιάς», πρὸς Ἀγίαν Κυριακὴν (Πόποθον). Οὕτω τὴν χαραυγὴν τῆς 21ης Μαΐου, ἢ πρὸς «Σταυρὸν» κινηθεῖσα ἐχθρικὴ φάλαγξ, εἶχεν ἀνέλθει ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς, ἐπιδιώκουσα σύνδεσιν μετὰ τὴν ἐξ Ἀγίας Κυριακῆς ἐτέραν τοιαύτην, με ἀποστολὴν τὴν κατάληψιν καὶ ἐρήμωσιν τῶν Σουλιωτοχωρίων. Τὸ φυλάκιον τῆς διαβάσεως «Σταυρός», τοῦ ἡμετέρου τμήματος, ἀσχολούμενον τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετὰ τὴν διανομὴν γάλακτος, τῆς μόνης τροφῆς λόγῳ παντελοῦς ἐλλείψεως τροφίμων, ὑπὸ τὸν ἡμαθάρχην Γεώργιον Μπόλοσην, εὐρέθη πρὸ ἀδιεξόδου, μὴ δυνηθὲν νὰ ἀποφράξῃ τὴν διάβασιν. Ὁ διοικητὴς τοῦ τμήματος εὐρίσκετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς χωρίον Κουκλιούς, ὅπισθεν τῶν διαβάσεων, μετὰ ἐφεδρικῆς δυνάμεως 30 ἀνδρῶν, ἔτοιμος νὰ ἐνισχύσῃ τὸ φυλάκιον ἐκεῖνο πού θὰ ἐδέχετο τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς, διότι μετάγγισις δυνάμεων ἀπὸ τῆς μιᾶς διαβάσεως εἰς τὴν ἄλλην παρουσίαζε δυσκολίας καὶ μεγάλην καθυστέρησιν λόγῳ τοῦ διακεκομένου καὶ τοῦ δυσβάτου τοῦ ἐδάφους.

Ἄμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως, ἐκινήθη μετὰ τῆς ἐφε-

δρείας πρὸς διάβασιν «Στανρός», ὅπου ἤρχισε σφοδρὸς ἀγὼν ἐγκλωβισθείσης τῆς ἐχθρικῆς φάλαγγος εἰς ἀπότομον κλιτὴν τοῦ ὄρους «Γκορίλα», μεταξὺ τῆς διαβάσεως «Στανρός», ἣτις ἀπεκλείσθη ὑπὸ ἡμετέρων τμημάτων καὶ τοῦ αὐχένος «Σέλωμα Ποτόβου». Αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις διέθετον ἐν ὄπλο-πολυβόλον, τρία ἀτομικὰ αὐτόματα καὶ ἀτομικὰ ὄπλα, μὲ περιορισμένον ἀριθμὸν φυσιγγίων.

Ἡ μάχη διήρκεσε πείσμων μέχρι τῆς 15ης ὥρας, ὅτε ἐξουδετερώθη ὁ βαρὺς ἐχθρικός ὄμιλος, φονευθέντος τοῦ διευθύνοντος τὴν βολὴν Ἴταλοῦ ὑπολοχαγοῦ.

Ἀπώλειαι τοῦ ἐχθροῦ: Νεκροὶ 10 Ἴταλοὶ καὶ ὀκτὼ Τουρκαλβανοί, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἐπτά Ἴταλοὶ καὶ εἰς Τουρκαλβανός, συνελήφθησαν αἰχμαλῶται. Ἡ ὑπόλοιπος ἐχθρική φάλαγξ ἐτρόπη εἰς φυγὴν, πρὸς τὶς ἀπόκρημνες πλαγιὰς τοῦ ὄρους «Γκορίλα», μὲ κατεύθυνσιν πρὸς Παραμυθιὰν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Πλείστοι στρατιῶται τοῦ ἐχθροῦ, κατεκρημνίσθησαν εἰς τὴν δύσβατον περιοχὴν, τραυματισθέντος σοβαρῶς ἐκ πτώσεως καὶ τοῦ Ἴταλοῦ διοικητοῦ ταγματάρχου Βερντινοῦ. Ἀργότερον ἀνευρέθη εἰς τινα κρημνὸν ἀκρωτηριασμένον πτώμα Ἴταλοῦ στρατιώτου, παρὰ κατακείμενον ἡμίονον ἐπίσης ἀκρωτηριασμένον, μετὰ συσκευῆς ἀσυρμάτου, ἡ ὁποία ἐφέρετο προφανῶς ἐπὶ τοῦ ἡμίονου.

Ἐκ παραλλήλου, ἡ ἰδία τύχη ἀνέμενε καὶ τὴν ἐτέραν ἐχθρικὴν φάλαγγα, ἣτις εἶχεν ἐπιτεθῆ ἐκ «Σκάλας Παραμυθιάς». Αὕτη ἀπεκρούσθη ὑπὸ τμήματος τοῦ ΕΛΔΕΣ, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Κούτην Χρήστον. Ἐδῶ ὁ ἐχθρὸς, πρὸ τῆς συμπτώξεώς του, κατώρθωσε νὰ πυρπολήσῃ τὸ πλείστον τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου Ἐλευθεροχώρι, κεμένου παρὰ τὴν διάβασιν, ὅπου διεξήχθη ὁ ἀγὼν.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι: Εἰς ἀνάρτης τραυματίας.

Περιῆλθον εἰς χεῖρας μας: Ἐνας ὄμιλος τῶν 81 χιλιοστῶν, δύο ἀτομικοί, τέσσερα ὄπλαπολυβόλα, πολλὰ ὄπλα, ἄφθονα πυρομαχικά, ἑπτὰ ἡμίονοι μετὰ σαγμάτων καὶ λοιπὰ λάφυρα.

Χαρακτηριστικὸν κατὰ τὴν μάχην ταύτην, ἦτο τὸ ἐξῆς:

Ἄπαντες οἱ ἀκολουθοῦντες τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας Τουρκαλβανοί, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν σχοινία, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν, κατὰ τὰς ὁμιολογίας τῶν αἰχμαλῶτων, εἰς τὴν συσκευασίαν τῶν λαφύρων κατὰ τὴν λεηλασίαν τῶν Σουλιωτοχωρίων καὶ διὰ νὰ δέσουν τοὺς αἰχμαλῶτους, ποὺ θὰ συλλάβουν. Πόσον μακρὰν τῆς πραγματικότητος εὐρίσκοντο. Ἔτσι τὰ δοξασιμὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα, ἀντήχησαν νικηφόρα ἐπὶ τῶν ἱερῶν βράχων τοῦ ἐνδόξου Σουλίου καὶ ἔδωσαν τὸ πρῶτο σκληρὸ μάθημα εἰς τὸν κατακτητὴ Ἴταλὸν καὶ εἰς τὴν αἰμοβόρον φάρα τῶν Τουρκαλβανῶν. Κατὰ τὴν μάχην διεκρίθησαν οἱ ὀμαδάρχοι Μπόλοσης Γεώργιος καὶ Τζίμας Εὐθύμιος. Ὁ πρῶτος διὰ παρατόλμου ἐνεργείας κατώρθωσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, καθ' ἣν στιγμὴν ἐγένετο ἡ μάχη καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν Ἴταλὸν ἀξιωματικόν, ὅστις διηύθυνε τὴν βολὴν τοῦ ὄμιλου καὶ νὰ ἐξαναγκάσῃ εἰς παράδοσιν τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τοῦ ὄμιλου, ὁ δὲ δεύτερος, μετὰ μι-

κράς ομάδος, ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς «Γκορίλα» καὶ διὰ ριπῶν αὐτομάτου, ἐπλευροκόπησε τὸν ἐχθρὸν ἐκ τῶν κώτων.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, τὸ ἡμέτερον τμήμα (V Τμήμα Παραμυθιάς), ἀνεσυνεκροτήθη εἰς λόχον (8ος Λόχος ὑπαρχηγείου Σουλίου — Ζαλόγγου), ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὑποφαινομένου καὶ ἐγκατέστησε μόνιμα φυλάκια, διὰ τὴν φρούρησιν τῶν διαβάσεων, ἐπὶ τῆς ὄροσειρᾶς «Γκορίλα», διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς περιοχῆς ἀπὸ ἐπιθέσεις Ἰταλῶν καὶ Τουρκαλβανῶν. Φυλάκια ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς διαβάσεις «Σταυρός», «Σέλωμα Δραγομῆς», «Ζαβρούχου», «Ἅγιος Γεώργιος», «Κιτσάκι» καὶ «Βέλια».

Τὴν ἐπομένην τῆς μάχης τοῦ «Σταυροῦ», φθάνει εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὁ Δήμαρχος Παραμυθιάς Στρουγκάρης, μεταφέρων αἴτησιν τῶν Ἰταλικῶν ἀρχῶν Παραμυθιάς, ὅπως ἐπιτρέφομεν εἰς τούτους καὶ ἀποστείλωσι τμήμα διὰ τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν των, παραγγέλλοντες συγχρόνως, ὅπως παραδόσωμεν εἰς τούτους τὸς αἰχμαλώτους. Εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν θὰ ἀντιτιθέμεθα εἰς τὴν παράδοσιν τῶν αἰχμαλώτων, ἐδήλωσαν, ὅτι διὰ κάθε Ἰταλὸν αἰχμάλωτον θὰ ἐξετέλουν δέκα Ἑλληνας πολίτας ἐκ Παραμυθιάς. Τοῦτο ἀνεφέρθη εἰς τὸ ἀρχηγεῖον Ἡπείρου, ἐδρεῦον εἰς Λυβιάχοβον Λάκκας Σουλίου, ὅπου ἔχουσι ἀποσταλῆ καὶ οἱ αἰχμάλωτοι. Διὰ τοῦ Δημάρχου Παραμυθιάς, ἐδόθη ἀπάντησις εἰς τοὺς Ἰταλούς, ὅτι οἱ νεκροὶ ἐτάφησαν καὶ δὲν ὑφίσταται λόγος ἀφίξεως Ἰταλικοῦ τμήματος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Διὰ τοὺς αἰχμαλώτους ἐδόθη ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΕΣ Ἡπείρου, ὅτι θὰ ἐπιστραφῶσιν. Τὸ ἀρχηγεῖον, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀπειλομένων ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀντιποίνων, ἐπέστρεψε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὰς ἰταλικὰς ἀρχὰς Παραμυθιάς, ἐπιστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόνιζεν ὅτι ἡ ἐνέργειά των νὰ ἐκτελέσουν ἀθῶους πολίτας, ἐὰν δὲν ἐπεστρέφοντο οἱ αἰχμάλωτοι, χαρακτηρίζει ἀνανδρίαν, παράβασιν τῶν διεθνῶν κανόνων τοῦ πολέμου καὶ ἀδυναμίαν.

Μετὰ τὴν λήξιν τῆς μάχης τῆς 21ης Μαΐου, ἐμφανίζεται καὶ ἐγκαθίσταται εἰς Σαμονίβαν, εἰς τὸ παρὰ τὸ ἀρχαῖον Σοῦλι Δημοτικὸν σχολεῖον, ὁμάς 5—6 πολιτικῶν ὑπευθύνων τοῦ ΕΑΜ, μετὰ τοῦ ταγματάρχου Κάτσιου Ἡλία, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Π. Ζέζας καὶ ὁμάδος ἐκ 10—15 ἀνταρτῶν, τιτλοφορούμενοι ὡς ἀρχηγεῖον ΕΛΑΣ Σουλίου — Ζαλόγγου. Διὰ συνεχοῦς προπαγάνδας νυχθημερόν, ἀδιαφοροῦντες τελείως διὰ τὴν φρούρησιν τῶν διαβάσεων, προσπαθοῦν νὰ σχηματίσουν ρεῖμα ὑπὲρ αὐτῶν, ἐγγράφοντες ἀντάρτας εἰς τὴν ὀργάνωσιν των καὶ ἀφίνοντες τούτους ἐλευθέρους νὰ ἀσχολοῦνται εἰς τὰς ἐργασίας των, κατοχυρώνοντάς τους, ἵνα μὴ προσέρχωνται εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁμάδας διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν μονάδων, λόγῳ τῶν συχνῶν σαμποτάζ τὴν περίοδον ταύτην, κατὰ τοῦ κατακτητοῦ, βράσει ἐντολῶν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς. «Νὰ ἐγγραφῆτε ἀντάρται εἰς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ νὰ κάνετε τίς δουλειές σας», ἔλεγε ἡ ἐαμικὴ ἡγεσία, ἐνῶ οἱ ἀντάρτες τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ΕΛΕΣ παρέμενον ἐπὶ τῶν φυλακίων, μακρὰν τῶν ἐργασιῶν των καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

Λόγῳ τῶν ἐνταθέντων σαμποτάζ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, κατὰ τοῦ κα-

τακτητοῦ, τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον μηνὸς Ἰουλίου ἐπὶ τῶν ὀδικῶν ἀρτηριῶν Ἰωαννίνων -- Πρεβέζης καὶ Ἰωαννίνων — Ἠγουμενίτης, ὃ ἐχθρὸς ἐνήργησεν εὐρείας ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις, πρὸς Λάκκαν Σοῦλι, ὅτε πιεζόμενον τὸ ἀρχηγεῖον Ἠλείου, συνεπύχθη πρὸς Τζουμέρκα.

Ὁ 8ος Λόχος παρέμεινεν εἰς περιοχὴν Σουλιωτοχωριῶν.

Τὸ πρῶτον πενθήμερον μηνὸς Αὐγούστου, τὰ ἐχθρικὰ τμήματα Παραμυθιάς, ἐνισχύθησαν ὑπὸ Γερμανικοῦ Πεζικοῦ, ἀρμάτων μάχης καὶ Πυροβολικοῦ καὶ ἤρχισαν προετοιμαζόμενα δι' ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις πρὸς περιοχὴν Φαναρίου -- Σουλιωτοχωριῶν, ὡς αἱ σχετικαὶ πληροφορίες, πρὸς συντονισμὸν τῶν ἐνεργειῶν, μετὰ τῶν εἰς Λάκκαν — Σοῦλι δρώντων ἐχθρικών τμημάτων.

9ῃ Αὐγούστου 1943: Αἱ συγκεντρωθεῖσαι παρὰ τοῦ λόχου πληροφορίες, ὡς καὶ αἱ παρατηρούμεναι κινήσεις ἐχθρικών φαλάγγων, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Παραμυθιάς -- Πρεβέζης, ἔφερον ἐπιχευμένην ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ πρὸς Σουλιωτοχώρια.

Πράγματι, τὴν νύκτα τῆς 9ῆς πρὸς 10ῃν Αὐγούστου, Γερμανικὸν τμήμα δυνάμει 150 ἀνδρῶν, ἀφικθὲν ἐκ Παραμυθιάς, ἐστάθμευσεν παρὰ τὸ χωρίον Γαρδίκι, κατοικοῦμενον σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ Τουρκαλβανῶν. Ἐνισχυθὲν ὑπὸ δυνάμει 100 καὶ πλέον Τουρκαλβανῶν, ἐπιτίθεται κατὰ τῶν φυλακίων τοῦ λόχου, ἐπὶ τοῦ τομέως τῶν διαβάσεων «Ζαθρούχου», «Ψηλὴ Κορφή», «Βέλια».

ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, διεξάγεται σφοδρὸς ἀγὼν! Κατὰ τὰς πρωῖνὰς ὥρας ὁ ἐχθρὸς συμπτύσσεται πρὸς τὴν βίασιν ἐξορμήσεως του, συναποκομίζων νεκροὺς καὶ τραυματίας, ἐνῶ τρεῖς Γερμανικαὶ Πυροβολορχαίαι, βάλλουν συνεχῶς πρὸς τὰ φυλάκια τοῦ λόχου ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς καὶ ἐντὸς τῶν χωριῶν Τσαγγάρι καὶ Φροσῆνη ἐκ κατεχομένων θέσεων ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, μεταξὺ αεροδρομίου Παραμυθιάς καὶ χωρίου Σκάνδαλον.

Τὴν πρωῖαν τῆς 10ῆς Αὐγούστου, ἑτέρα ἐχθρικὴ φαλαγγὶς Γερμανῶν καὶ Τουρκαλβανῶν, κινεῖται πρὸς τὴν πεδινὴν περιοχὴν Φαναρίου καὶ εἰσερχομένη εἰς τὸ χωρίον Γλυκὴ, συλλαμβάνει εἰς τὸν ὑδροὸμυλον «Ἀσπρόμυλος», ὁμάδα ἐξ 8 ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΜ, τοὺς ὁποίους ἐκτελεῖ. Οἱ Τουρκαλβανοί, ἐπιδίδονται εἰς τὴν λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν τοῦ χωρίου, φονεύοντες ὄσους δὲν πρόλαβαν νὰ διαφύγουν πρὸς περιοχὴν Σοῦλιου.

Ἐπὶ τῆς γερύρας Γλυκῆς Ἀχέροντος, διεξάγεται σκληρὸς ἀγὼν, μεταξὺ τμημάτων ΕΛΕΣ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Μαραγκὸν Κωνσταντῖνον καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων ἐχθρικών δυνάμεων.

Περὶ ὥραν 12ῃν, τὰ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Μαραγκὸν τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων συμπτύσσονται πρὸς Κορύτιανην, ἵνα ἀποφύγουν κύκλωσιν καὶ ὁ ἐχθρὸς ὀλοκληρώνει τὴν κατάληψιν τῆς περιοχῆς Φαναρίου, ἀποτελουμένης ἐξ εἴκοσι περίπου χωριῶν, τῶν παραγωγικότερων τοῦ Νομοῦ Θεσπρωτίας.

Αἱ θηριωδία τῶν τουρκαλβανῶν ὀρδῶν, αἵτινες συνέπραττον μὲ τὰς Γερμανικὰς μονάδας, εἶναι πρωτοφανεῖς. Ὅλα τὰ χωρία τοῦ Φαναρίου,

πυρπολοῦνται σχδὸν ἐξ ὀλοκλήρου. Χιλιάδες βοοειδῆ, ὑποζύγια καὶ αἰγοπρόβατα συγκεντρώνονται ὑπὸ τῶν τουρκαλβανῶν καὶ μεταφέρονται εἰς τὰ χωρία τῶν. Ὁλόκληρος ἡ κινητὴ περιουσία τῶν κατοίκων διηρπάγη. Πολλὰ ἄτομα ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν τουρκαλβανῶν, μὴ γενομένης διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας. Πολλοὶ νεάνιδες ἀπήχθησαν ὑπὸ τούτων, κατὰ τὴν σύμπτυξιν τῶν.

Ταυτοχρόνως, τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἑτέρα Γερμανικὴ φάλαγξ, κινουμένη ἐκ Λάγκας Σουλίου, μέσω τοῦ χωρίου Ρωμανοῦ, κατέλαβε τὰ νῶτα τοῦ λόχου, ἐγκατασταθεῖσα εἰς ὄρεινὸν ὄγκον «Γκούρα», ἀμέσως ἀνατολικῶς τῶν ἀρχαίων ἑρειπίων τοῦ Σουλίου, διὰ συνδεδιασμένη ἐπίθεσιν καὶ κατάληψιν τῶν Σουλιωτοχωρίων. Ἀποκρουσθεῖσα ὁμως ἡ ἐχθρική ἐπίθεσις ἐκ Δ., ἡ ἐχθρική αὕτη δύναμις παρέμεινεν εἰς «Γκούραν», μέχρι τῆς 11ης Αὐγούστου, μὴ ἐκδηλώσασα ἐπίθεσιν, ὅτε συνεπτύχθη πρὸς Πρέβεζαν. Διὰ τὴν ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῆς φάλαγγος ταύτης, ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου μὲ δύναμιν 25 ἀνδρῶν, κατέλαβε ἀμυντικὰς θέσεις, τὴν 10ην Αὐγούστου, μεταξὺ ἑρειπίων καὶ ἐχθρικοῦ καταυλισμοῦ.

Ἄμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως πρὸς Σουλιωτοχώρια, τὴν νύκτα τῆς 9ης πρὸς 10ην Αὐγούστου, τὸ εἰς Σοῦλι ἐδρεῦον ἀρχηγεῖον ΕΛΑΣ, ἀνεχώρησε δι' ἑλατοσκεπτὴ περιοχὴν τοῦ ὄρους Βρυτζάχου, πρὸς ἀπόκρουσιν, ἀφοῦ ἐκυκλοφόρησε διαταγὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεγράφοντο τὰ ἐξῆς: «Ἐχθρὸς κατέλαβε χωρίον Μπιστιὰ καὶ κορυφογραμμὴν Γκούρα. Τὰ τμήματα νὰ διαλυθοῦν καὶ νὰ σκορπίσουν». Εἰς τὸ χωρίον Μπιστιὰ, δὲν ὑπῆρχε ἐχθρική δύναμις.

Ἀντίγραφον τῆς διαταγῆς ταύτης τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΑΣ, ἐκυκλοφόρησε σατανικῶς τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ εἰς τὰ φυλάκια τοῦ λόχου, προκαλέσασα παροδικὴν εὐτυχῶς σύγχισιν.

1—10 Σεπτεμβρίου: Ὁ ἐχθρὸς, γενόμενος ἀτοχος τῆς περιοχῆς Φαναρίου, ἐξαπέλυσε δύο εἰσέτι ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν φυλακίων τοῦ λόχου, μὲ προσπάθειαν νὰ καταλάβῃ τὰ Σουλιωτοχώρια, πλὴν ὁμως, ἀπεκρούσθη μὲ σοβαρὰς δι' αὐτὸν ἀπωλείας.

14 Σεπτεμβρίου: Λόγω τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Ἰταλίας, μετὰ τῶν συμμάχων, ἤρχισε ἡ διασπορὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰταλικῶν μονάδων. Τὴν νύκτα τῆς 14ης πρὸς 15ην Σεπτεμβρίου, ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου, μετὰ δυνάμεως 60 ἀνδρῶν, κατήλθεν πλησίον τοῦ ἀεροδρομίου Παραμυθιάς εἰς δασώδη περιοχὴν τῆς Μονῆς Προδρόμου, ἀπὸ ὅπου διὰ καταλλήλου προπαγάνδας, πρὸς τὰ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Ἰταλικά τμήματα, ἐνέσπειρε τὸν πανικὸν καὶ ἐκάλει τοὺς ἀνδρας νὰ αὐτομολήσουν εἰς τὰ ἀνταρτικὰ τμήματα διὰ νὰ σωθοῦν.

Ἀπόπειρα καταλήψεως τοῦ ἀεροδρομίου ἦτο ἀδύνατος, διότι ἀπὸ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, ἰσχυραὶ Γερμανικαὶ δυνάμεις, εἶχον καταυλίσαι εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ἐπιτηροῦντες καὶ τὰς ἐκεῖ Ἰταλικὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας εἶχον θέσει ὑπὸ περιορισμὸν ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Ἰταλίας.

Κατωρθώθη νὰ αὐτομολήσουν 5 Ἴταλοι στρατιῶται, παρουσιασθέντες εἰς τμημα τοῦ λόχου. Τὸ ἑσπέρας τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, τὸ τμημα τοῦ λόχου, ἐπανῆλθεν εἰς Σουλιωτοχώρια.

16 Σεπτεμβρίου: Ἀντιληφθέντες οἱ Γερμανοὶ τὴν κἀθοδὸν ἀνταρτῶν, πλησίον τοῦ ἀεροδρομίου, ἐκινήθησαν ἀπὸ τοῦ μεσονικτίου, πρὸς φυλακίον «Σταυρός», πλησιάσαντες κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας, εἰς ἀπόστασιν 150 μ. ἐκ τοῦ φυλακίου. Μετὰ σκληρὰν μάχην, μέχρι τῆς 12ης ὥρας, ὁ ἐχθρὸς ἀνατραπείς συμπτύσσεται πρὸς τὴν βάσιν ἐξορμησέως του.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: δύο νεκροὶ ἐξακριβωθέντες.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι δὲν ἐσημειώθησαν. Περιῆλθεν εἰς χεῖρας μας ἱκανὸς ἀριθμὸς φυσιγγίων ἀτομικῶν ὄπλων.

17 Σεπτεμβρίου — 14 Ὀκτωβρίου: Οὐδὲν τὸ ἀξιοσημείωτον. Ὁ ἐχθρὸς, ἔπασσε τὰς συχνὰς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν φυλακίων τοῦ λόχου, κατόπιν τῶν ἐπανειλημμένων ἀποκρούσεων.

15 Ὀκτωβρίου: Ὁ ΕΛΑΣ κηρύξας τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων ΕΛΕΣ, ἤρξατο ἐπιτιθέμενος ἐναντίον τῶν τμημάτων του, εἰς περιοχὴν Κεραμίτσης Φιλιατῶν, Τζουμέρκων καὶ ἀλλαχοῦ.

Εἰς χωρίον Ζωτικόν, κείμενον περὶ τὰς 3 ὥρας ἀνατολικῶς τοῦ χωρίου Φροσύνη, ὅπου ἡ ἔδρα τοῦ λόχου, εἶναι ἐγκατεστημένον τὸ κοινὸν ἀρχηγεῖον ΕΛΕΣ — ΕΛΑΣ. Ἡ συμφωνία τῆς ἐγκαταστάσεως κοινῶν ἀρχηγείων, εἶχεν ἐπέλθῃ μεταξὺ τῶν δύο ὀργανώσεων ὀλίγον ἐνωριότερον, κατόπιν κοινῆς συμφωνίας διὰ τὴν ἀποτροπὴν προστριβῶν. Τὴν συμφωνίαν ταύτην, ἀθετήσας ἀνθαιρέτως καὶ αἰφνιδιαστικῶς ἡ ὀργάνωσις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἤρρισε τὰς ἐπιθέσεις.

Εἰς τὸ κοινὸν ἀρχηγεῖον εἰς Ζωτικόν, εὗρίσκετο καὶ Ἀγγλικὴ ἀποστολή, ὑπὸ τὸν Ἀγγλον ταγματάρχην Πῶλ καὶ τὸν λοχαγὸν Χάρρυ. Ἐπίσης ἐκεῖ ἐλειτούργει καὶ πεδῖον ρύψεων ἀπὸ ἀέρος, μὲ φρουρὰν τμήματος τοῦ ΕΛΕΣ, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Μεσσάλαν.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου, παρετηρήθη ἀσυνήθης κίνησις τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς Ζωτικόν. Ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντ)ρχου Κουτσομητοπούλου, ἐγένετο ἀνασυγκρότησις τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, μὲ ἔδραν τὸ Ζωτικόν. Ἐδῶ συγχωνεύεται καὶ τὸ ἀρχηγεῖον ΕΛΑΣ Σουλίου — Ζαλόγγου. Ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν, τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἀποκτᾷ δύναμιν 9 λόχων, συνολικῆς δυνάμεως 625 ἀνδρῶν. Ἀπὸ τῆς 12ης Ὀκτωβρίου, τμημα τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ, δυνάμεως 50 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν ἰσοβίως καταδικασθέντα καὶ ἀποδράσαντα ἐκ τῶν φυλακῶν Κιᾶμιον Νικόλαον, κατέλαβε τὴν διάβασιν «Λειβάδι», ἐπὶ τῆς ὁροσειρᾶς Βριντζάχου Σουλίου, μεταξὺ Σουλιωτοχωρίων καὶ Ζωτικοῦ, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀπομόνωσιν καὶ αἰχμαλωτίσιν ἢ ἐξόντωσιν τοῦ 8ου Λόχου Σουλιωτοχωρίων.

Ἀντιληφθεὶς ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου τὰς ἐχθρικὰς προθέσεις, ἐκάλεσε τὸν διοικητὴν τοῦ ἐγκατασθέντος προσφάτως εἰς Φροσύνην λόχου τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν ἑφεδρον ἀνθ)γὸν Ντοῦρον καὶ ἠρώτησε τοῦτον παρουσιά

καὶ τεσσάρων πολιτικῶν ὑπεθύνων τοῦ ΕΑΜ, διατί ἡ τόση προετοιμασία εἰς περιοχὴν Λάκκας Σουλίου, ὅπου ἦδη δὲν ὑφίσταται ἐχθρικός κίνδυνος καὶ διατί ἐλέγχεται ὑπὸ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ ἢ διάβασις «Λειβάδι». Ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου ΕΛΑΣ, ἀπήντησε, ὅτι «λαμβάνει μέτρα ἀσφαλείας τὸ σύνταγμα». Εἰς ἐπιμονὴν τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου ΕΛΕΣ, ὅπως μερμηνήσῃ τὸ ὑπὸ τὸν ληστὴν Κιάμον, τμημα τοῦ ΕΛΑΣ ἐκ τῶν κώτων τοῦ λόχου, ἀπήντησε ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ συντάγματος, ἀποκρούπτων προφανῶς τὰ ὑπὸ ἐκτέλεσιν σχέδιά των, ἐνῶ οἱ παριστάμενοι πολιτικοὶ ὑπεύθυνοι ἐκίνουν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν πλήρεις μίσους λέγοντες: «Σὲ λίγες ἡμέρες ὅλα θὰ κανονισθοῦν». Ὁ ἀνθ)γὸς Ντοῦρος, ὡς καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη, προσεπάθει εἰς μάτην ν' ἀποφύγῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, δὲν ἦτο ὅμως εἰς θέσιν νὰ ἀντιδράσῃ, λόγῳ τοῦ τριαδικοῦ συστήματος διοικήσεως πὸν ἴσχυε εἰς τὰς μονάδας τοῦ ΕΛΑΣ. Σύμφωνα μὲ τὸ σύστημα τοῦτο διοικήσεως, ἐκ τῶν τριῶν μελῶν (στρατιωτικὸς ὑπεύθυνος, πολιτικὸς ὑπεύθυνος καὶ κατετάνας), τὰ δύο μέλη εἶναι ἀπαραιτήτως κομματικά.

Τότε ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου ΕΛΕΣ, ἀπεκάλυψε εἰς τὴν ἡμέγειρον τὰς σχεδιασθείσας ὑπὸ τούτων δολοφονίας, κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου, τοῦ διοικητοῦ τοῦ 8ου Λόχου, τοῦ ἀνθ)γοῦ Μαυροσκότη (διοικητοῦ ἑτέρου τμήματος ΕΛΕΣ καὶ τοῦ ταγματάρχου Νάση Γ. διοικητοῦ συντάγματος ΕΛΕΣ) καὶ ὡς ἐκ τούτου, οὐδεμία ἐμπιστοσύνη δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Σημείωσις: Αἱ δολοφονικαὶ σκηνοθεσίαι εἶχον ὡς ἐξῆς:

1. Ὁ ὄπλαρχηγὸς τοῦ λόχου Κωνσταντῖνος Γεωργίου μετέβη τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἐζήτησεν ὅπως παραδοθῇ εἰς τὸν λόχον ὃ εἰς αὐτοὺς καταφυγῶν ἡμέτερος ἀντάρτης Κωνσταντῖνος Πέτσος, ὃ ὁποῖος εἶχε συνάψει σχέσεις μετὰ τῆς συζύγου τοῦ Κωνσταντίνου Γεωργίου, μὲ ἀποτέλεσμα αὕτη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν συζυγικὴν ἐστίαν. Ὁ Κωνσταντῖνος Πέτσος κατέφυγεν εἰς τὸν ΕΛΑΣ διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἀντεκδίκησιν τοῦ ἀπατηθέντος συζύγου. Ὁ πολιτικὸς ὑπεύθυνος τοῦ Ἀρχηγείου ΕΛΑΣ, ἀκούων εἰς τὸ ψευδώνυμον Ἰνότης, καθησύχασε τοῦτον καὶ τὸν ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ χωρίου Καταμάχη μετὰ σημειώματος εἰς χωρίον Πραδαλίτσα, εἰς τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον πολιτικὸν ὑπεύθυνον δημοδιδάσκαλον «διὰ νὰ τὰ κανόνισῃ».

Εἰς Πραδαλίτσαν ὁ πολιτικὸς ὑπεύθυνος τοῦ ΕΑΜ, ἀφοῦ ἐξώρκισε τὸν ὄπλαρχηγὸν ὅτι, ἀνεξάρτητα τοῦ ἂν θὰ συμφωνήσουν ἢ ὄχι, δὲν θὰ ἐκμιστηρευθῇ τίποτε ἐκ τῶν ὄσων θὰ συζητήσουν εἰς οὐδένα, τοῦ ἐπρότεινεν ὅπως προθῇ εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου τοῦ Κίτσου Φωτίου, τοῦ ἀνθ)γοῦ Μαυροσκότη καὶ τοῦ ταγματάρχου Νάση. Μόλις ἐκτελοῦσε τὰς δολοφονίας αὐτάς, θὰ τοῦ παρέδιδε τὸν Κωνσταντῖνον Πέτσον, θὰ τὸν προήγαγεν ἢ ὀργάνωσιν των εἰς λοχαγὸν καὶ ἀφοῦ θὰ τὸν ἐφωδίαζον διὰ δύο πολιτικῶν στολῶν θὰ τὸν ἀπέστειλλον εἰς Θεσσαλίαν. Ἐπειδὴ ὁ ὄπλαρχηγὸς ἐπέμενε νὰ τοῦ παραδοθῇ πρῶτον ὁ ἀντάρτης, οἱ κομμουνισταὶ ἀντελήφθησαν

ὅτι τὸ κόλπο δὲν ἔπιασε. Καταβάλλουν ὑστάτην προσπάθειαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νικτὸς εἰς συγκέντρωσιν τῶν πολιτικῶν ὑπευθύνων μετὰ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ εἰς οἰκίαν εἰς Καταμάχην.

Μὴ καταλήξαντες εἰς θετικὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀποτέλεσμα, κατεκλίθησαν διὰ τὴν κοιμηθῆσθαι καὶ βραδύτερον οἱ πολιτικοὶ ὑπεύθυνοι ἀπεχώρησαν λάθρα, μένοντες μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ ὀπλαρχηγὸς ἐκοιμήσατο, ἀφήσαντες ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐπιστολήν, ἐνῶ ὁ ὀπλαρχηγὸς προσεποιεῖτο τὸν κοιμώμενον, φοβούμενος ἀπρόοπτόν τι. Ἐπέστρεψε τὴν ἐπομένην εἰς τὸν λόχον, ἐξιστορίσας τ' ἀνωτέρω, παραδόσας καὶ τὴν ἐπιστολήν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεγράφοντο αἱ ἄνω αὐταὶ πρὸς τοῦτον προτάσεις.

2. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, νύκτα τινὰ, κινούμενος ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ λόχου Γεώργιος Μπόλοσης ἐκ Φροσῆνης, πρὸς Ἀγίαν Κυριακὴν. συνήνησε καθ' ὁδὸν τὸν διοικητὴν τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΑΣ Σουλίου — Ζαλόγγου, μετὰ ζυμάδος πολιτικῶν ὑπευθύνων εἰς ἐρημικὴν τοποθεσίαν. Ὁ διοικητὴς τοῦ ἀρχηγείου, ἀφοῦ ἐχαιρέτησε τοῦτον μὲ πολλὰς φιλοφρονήσεις, τοῦ εἶπε:

—Γάκη βάλε τὸ ἓνα σου χέρι μέσα στὸ σακκοῦλι καὶ πάρε ὅσες λίρες πιάσεις. Θέλω ἐπειδὴ εἶσαι παιδί δικό μας, νὰ πᾶς νὰ σκοτώσης τὸν Φῶτο Κίτσο.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Μπόλοσης εἶπεν ὅτι δὲν παίρνει χρήματα μπροστά. Θὰ φροντίσῃ νὰ κἀνῃ τὴ δουλειὰ πού τοῦ εἶπαν καὶ ὕστερα παίρνει τὰ χρήματα.

Καθ' ἣν στιγμὴν διεξήγετο ἡ ἀνωτέρω συζήτησις, ἐγνώσθη ὑπὸ συνδέσμου τοῦ λόχου, ὅτι τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπετέθη αἰφνιδίαστικῶς σήμερον εἰς Ζωτικὸν κατὰ τῆς φρουρᾶς τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, ἀποτελουμένης ἐξ 25 ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν ὑπομοίραρχον Παπαζοσιμῶν, κατὰ τῆς φρουρᾶς τοῦ πεδίου ρίψεων, ἐκ 15 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν ταγ)ρχὴν Μασαλᾶν, τὰς ὁποίας καὶ ἐξουδετέρωσε, αἰχμαλωτῆσαν καὶ τὸν ταγ)ρχὴν Χαλιμᾶν, σύνδεσμον τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὸ κοινὸν ἀρχηγεῖον. Κατὰ τὴν μάχην, ἐφονεύθησαν δύο ἀνδρες ἐκ τῆς φρουρᾶς τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, πρῶτην χωροφύλακας ἐκ Κρήτης, ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου, ὅπου ἠμῶντο διὰ χειροβομβίδων, τὰς ὁποίας ἔσπριψαν οἱ ἐπιτιθέμενοι κομμουνισταὶ ἐκ τῶν παραθύρων.

Οὕτω οἱ κομμουνισταὶ, ἀφοῦ ἐξουδετέρωσαν τὰς μικρὰς ταύτας φρουρὰς τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Ζωτικόν, ἐγένοντο πρὸς στιγμὴν κύριοι τῆς καταστάσεως εἰς τμημα τῆς Λάσκας Σουλίου, διότι πλὴν τοῦ 8ου Λόχου εἰς Σουλιακὸχώρια καὶ τῶν 7ου καὶ 7ου εἰς Πετοῦσι καὶ Ἀγίαν Κυριακὴν, οὐδὲν ἄλλο ἀξίωμαρχον τμημα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπῆρχεν εἰς Λάσκαν Σούλι, τοῦ ἀρχηγείου Ἡλείου εὐρισκομένου ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς Τζουμέρκα.

Ὁ ληστής Κιάμος, ἀφοῦ συνέπραξε εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔργλημα, ἐπανῆλθε τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν φρουρομένην παρ' αὐτοῦ διάβασιν «Λειβάδι».

Ὁ λόχος, εὐρισκόμενος ἐν ἀπομονώσει ἐκ τοῦ ἀρχηγείου Ἡλείου

καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου, συνεκέντρωσε εἰς τὴν ἔδραν τοῦ λόχου τὴν ἐξ 120 ἀνδρῶν δύναμίν του. Δύναμις 40 ἀνδρῶν κατενεμήθη εἰς τὰ πέντε Σουλιωτοχωρία μὲ ἀποστολήν, ὅπως ἀντιδράσουν διὰ τὴν ματαίωσιν τυχόν ἐπιστρατεύσεως κατοίκων ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἡ ὑπόλοιπος δύναμις ἀνέμενεν ἐτομοκίνητος ἐξασφαλισθείσης ἐπιζοινωνίας διὰ συνδέσμων μετὰ τῶν εἰς τὰ χωρία ἐναπομεινασῶν ομάδων.

16 Ὀκτωβρίου: Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, περιέσφιξαν τὸν κλοιὸν διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ λόχου.

Τὴν νύκτα τῆς 15ης πρὸς 16ην Ὀκτωβρίου, σύνδεσμος τοῦ ΕΛΕΣ κατώρθωσε καὶ ἔφθασε εἰς τὴν ἔδραν τοῦ λόχου εἰς Φροσύνην, κομίζων διαταγὴν τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου ΕΛΕΣ, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12.10.1943, διὰ τῆς ὁποίας ἐγνωστοποιεῖτο, ὅτι τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἐθνικῶν ομάδων καὶ διετάσσετο ἡ ἄμυνα καὶ ἀντεπίθεσις τῶν τμημάτων μας.

Οἱ πολιτικοὶ ὑπεύθυνοὶ τοῦ ΕΑΜ, περιέτρεχον τὴν περιοχὴν, διακηρύσσοντες, ὅτι τὸ ΕΛΕΣ διελύθη καὶ ὅτι ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Τζουμέρα.

Ἐν τῇ μετὰξὺ, ὁ εἰς Φροσύνην ἐδρεύων λόχος τοῦ ΕΛΑΣ, συνέχιζε πυρετωδῶς τὴν ἐπιστράτευσιν, ὑποσχομένων δημοσίᾳ τῶν πολιτικῶν ὑπευθύνων, ὅτι εἰς ἕκαστον ἀνάρτην τοῦ ΕΛΑΣ θὰ ἔδιδον ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου τρεῖς χουσαῖς λίρας μηνιαίως ἐκτὸς τῆς τροφῆς.

Ὁ λόχος τοῦ ΕΛΑΣ Φροσύνης, διεσκέδαζεν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν διὰ τὴν δολοφονικὴν τῶν ἐπιτυχίαν εἰς Ζωτικόν.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἔδρας τοῦ συντάγματός του ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου ΕΛΑΣ Φροσύνης, ἐπέδωκε εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου ΕΛΕΣ, δακτυλογραφημένον σημείωμα τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, ἔχον οὕτω:

«Πρὸς τὸν διοικητὴν τμημάτων Σουλιωτοχωρίων

τῆς τῆς τῆς ὁργανώσεως ΕΛΕΣ ἀνθ)γὸν Κίτσον Φώτιον

Ἐντέλλεσθε, ὅπως ἐντὸς 48ώρου παρουσιασθῆτε εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ συντάγματος, ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν τῆς ὁργανώσιν ΕΛΕΣ.

Ἰπογραφή — Κουτσομητάπουλος

Τὸ σημείωμα —πελεσίγραφον— τοῦτο δὲν ἐγένετο περᾶδεκτὸν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ 8ου Λόχου ΕΛΕΣ. Ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου ΕΛΕΣ ἀπήντησεν εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι διαταγὰς λαμβάνει μόνον ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον τοῦ ΕΛΕΣ.

Ἰπενθύμισε εἰς τοῦτον τὰς εὐθύνas πού θὰ εἶχε ἐὰν θὰ ἐπεξέτεινε τὸν ἀδελφοκτόνον πόλεμον καὶ εἰς τὴν περιοχὴν Σουλιωτοχωρίων. Ὁ ἀξιωματοῦχος τοῦ ΕΛΑΣ, ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦσε καὶ αὐτὸς τοῦτο, χωρὶς νὰ δώσῃ συγκεκριμένas ἐξηγήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος. Ὅταν ὅμως ὁ διοικητὴς τοῦ 8ου Λόχου συνέστησεν εἰς τοῦτον νὰ ἀποσύρῃ τὰς ἐνέδρας πού εἶχον τοποθετηθῆ εἰς τὰ νῶτα τοῦ λόχου εἰς «Λειβάδι», ἤρνήθη καὶ πά-

λιν νά πράξει τοῦτο, ἰσχυρισθεῖς ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ συντάγματος καί αὐτὸς δὲν γνωρίζει τίποτε.

Ἐκείνης τῆς στιγμῆς αἱ σχέσεις τοῦ λόχου διεκόπησαν ὀριστικῶς, μετὰ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Ὅλοι αἱ καταβληθεῖσαι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μας προσπάθειαι, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐναντιώθησαν.

Τὴν ἴδιαν νύκτα (15—16 Ὀκτωβρίου), συνελήφθη ὑπὸ ἐνεδρευούσης ὁμάδος τοῦ λόχου, ὁ πολιτικὸς ὑπεύθυνος τοῦ ΕΑΜ δημοδιδάσκαλος Παπαφωτίκας, μεταφέρων ἐκ Φροσύνης διαταγὴν πρὸς τὸν πολιτικὸν ὑπεύθυνον Τσαγγαρίου, ἣτις ἔλεγε:

«Καταβάλατε ἐντόνους προσπάθειαι νά μὴ κινηθοῦν οἱ ἐδεοῖτες. Πρὸ παντὸς Ὁ Θύμιος Τζίμας (ἀπαιταρχηγὸς 8ου Λόχου ΕΛΕΣ).

Τὴν πρωΐαν τῆς 16ης Ὀκτωβρίου, ἔλαβε τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα μέτρα καί τὴν ἐσπέραν μετεστάθμισε ἐκ Φροσύνης, κινήθει πρὸς Ἀγίαν Κυριακὴν.

Οἱ κάτοικοι μὲ δάκρυα παρεκάλουν νά παραμείνῃ ὁ λόχος εἰς Φροσύνην. Ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι εἶχε διαταγὴν νά κινηθῆ, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητά ὁ λόχος μετεκινεῖτο πρὸς βελτίωσιν τῶν θέσεών του ἐδαφικῶς καί πρὸς ἔξοδόν του ἐκ τοῦ κλοιοῦ.

Μόνον ἡ ἀνάληψις παρατόλμου ἐνεργείας ἐπιθετικῆς θὰ ἠδύνατο νά σώσῃ τὴν κατάστασιν καί τοιοῦτον σχέδιον ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν. Λιὰ τῆς ἐκτάκτου ἀναχωρήσεως τοῦ λόχου, οἱ ἡγέται τοῦ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ εἰς Φροσύνην αἰρηνιδιάσθησαν μὴ ἀναμένοντες τοῦτο.

Ἐξαπλωθέντος τοῦ σκότους, ὁ λόχος ἐστάθμισε εἰς ἐλατοσκεπτὴ περιοχὴν τοῦ ὄρους Βριντζάχου, εἰς θέσιν «Τσερίκου» Ν.Δ. τοῦ χωρίου Ἀγία Κυριακὴ (Πάτοβου) καί περὶ ὥραν 10ην μ.μ. ἡ διοίκησις τοῦ λόχου, ἀπέστειλε διὰ συνδέσμου πρὸς τὴν ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Βλαύδην στρατιωτικὴν διοίκησιν ΕΛΕΣ, εἰς Ἀγίαν Κυριακὴν ἀναφορὰν, προτείνουσα σχέδιον ἐπιθετικῆς ἐνεργείας, ἐναντίον τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, εἰς Ζωτικόν. Σύμφωνα μὲ τὴν πρότασιν, ὁ λόχος θὰ ἐπετίθετο εἰς Ζωτικὸν ἐκ Λυσιμῶν καί ἀπὸ Βορρᾶ ὅση δύναμις ἦτο δυνατόν νά συγκεντρωθῆ.

Ὁ λόχος προέβη εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην, διότι ἡ θέσις ἀναμονῆς ἐγγυμονοῦσε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν κινδύνους. Ἡ στρατιωτικὴ διοίκησις εὐρισκομένη εἰς δυσχερῆ θέσιν καί ἄνευ ἐπαρκῶν δυνάμεων εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ πρακτέου πρὸ τριημέρου εἶχεν ἀπαντήσῃ:

«Νὰ προσέξωμεν νά μὴ μᾶς πάρουν τὰ ὄπλα».

Περὶ ὥραν πρώτην πρωΐνῃν τῆς 17ης Ὀκτωβρίου, ὁ ἀγγελιοφόρος ἐπανῆλθε μὲ υἱοθετημένην τὴν πρότασιν τοῦ λόχου καί διατυπωμένην εἰς διαταγὴν.

17 Ὀκτωβρίου: Τὴν πρωΐαν, ὁ λόχος ἐκινήθη ὀλίγον Νοτιώτερον ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς Βριντζάχου, λαμβάνων τὰ κατάλληλα μέτρα, ἵνα μὴ γίνωσι ἀντιληπτὰ αἱ κινήσεις του ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Τὴν 17ην πρὸς 18ην Ὀκτωβρίου, ὁ λόχος προωθήθη καὶ κατέλαβε τὴν κορυφογραμμὴν τοῦ Προφήτου Ἡλία Α. τοῦ χωρίου Ζωτικῶ, περὶ τὰ 1.500 μ. κατασκευάσας ὄλονκτις πρόχειρα πολυβολεῖα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Ζωτικῶ καὶ πρὸς διάβασιν «Λειβάδι», κειμένην ἐκ τῆς κατεχομένης ἡδὴ θέσεως Ν.Α. περὶ τὰ 1.800 μ. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ λόχος ἐξαπέστειλε συνδέσμους δι' ὄρειων κεκαλυμμένων δρομολογίων, εἰς τὸν ἀνθ)γὸν Μαυροσκότην εἰς Πετοῦσι, ὅστις συμφώνως τῷ σχεδίῳ, ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτεθῆ πρὸς Ζωτικὸν ἀπὸ Β. εἰς λοχαγὸν Κωστάκη Νικόλαον, εὐρισκόμενον μετὰ δυνάμει 15—20 ἀνδρῶν εἰς χωρίον Μτισιὰ Ν. Ζωτικῶ καὶ εἰς πηῖμα Κολιοδημητραίων, εὐρισκόμενον εἰς Ζόρισταν καὶ παρεκάλουν τούτους νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν κατὰ τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ ἐπίθεσιν, εἰς Ζωτικὸν, τὴν 6ην ὥραν τῆς 16ης Ὀκτωβρίου.

Ἐκ παραλλήλου, κατορθώθη ὑπὸ τοῦ λόχου ἡ ἀποστολὴ σημειώματος εἰς τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Πῶλ εἰς Ζωτικὸν, ὅστις εὐρίσκετο ἐν ἀπομονώσει μετὰ τῆς λοιπῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, ὑπὸ τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ εἰς τὸν ἑποῖον ἐγνωσταποιεῖτο τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν σχέδιον. Τοῦτο ἐγένετο διὰ νὰ μὴ θεωρηθῆ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, ὅτι δὲν ἐλάμβανον αὐτὴν ὑπ' ὄψιν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἄγγλου συνδέσμου, ἦτο προφορικὴ καὶ συνιστοῦσε νὰ ἀναμείνωμεν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα. Τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, διότι διὰ τοὺς 80 ἀνδρας τοῦ λόχου, οὐδεὶς ἐφοδιασμός εἰς τροφίμα ἵπτηρχε. Οἱ ἀνδρες διετρέφοντο ἐκ σφαγίων, ἅτινα ὁ λόχος ἐπρομηθεύετο ἐκ τῶν εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν βοσκότων ποιμνίων. Ἐκτὸς τούτου, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας πληροφορίας, ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας, προετοιμάζοντο ἐκκαθαριστικῆς ἐπιχειρήσεις διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν εἰς τὴν περιοχὴν δυνάμεων τῶν ἐθνικῶν ομάδων. Ἐὰν ὁ λόχος περιοριζέτο εἰς αἴμναν εἰς ἑκτασιν ± τετρ. χιλ. ἐπὶ ὄρεινῶ ὄγκου, δεχόμενος ἐπίθεσιν πανταχόθεν ἀπὸ ὑπερτέρας ἀσυγκρίτως ἐχθρικάς δυνάμεις, θὰ ἐπῆρχετο τὸ μοιραῖον τῆς ἐξοντώσεως τούτου.

Ἀπάντησις τοῦ λοχαγοῦ Κωστάκη δὲν ἐλήφθη.

Οἱ Κολιοδημητραῖοι ἀπήντησαν λακωνικὰ καὶ ἀρνητικὰ:

«Δὲν πολεμάμε μὲ τ' ἀδέρφια μας».

Ἐκατὰ μῆνα Ἰανουάριον ὅμως, τοῦ 1944, ὅτε αἱ ἐθνικαὶ οἰκιστικαὶ εἰ-
χον συμπτυχθῆ εἰς Κέρκυραν, οἱ Κολιοδημητραῖοι, οὔτινες εἶχον παραμεί-
νει εἰς τὴν περιοχὴν, ἐν τῇ ἀφελείᾳ των, συνελήφθησαν δολίως καὶ ὑπέστη-
σαν μαρτυρικὸν θάνατον εἰς «Νταλαμάνι» Δερβιζιάκων, ἀπὸ τὰ ἀδέλφια
τους».

Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Μαυροσκότης, ἀπήντησε μὲ τὸν διακρίνοντα αὐτὸν ἐνθουσιασμόν, ὅτι ετοιμάζεται καὶ θὰ ἔλθῃ. Ἀπεστάλη καὶ ἕτερος σύνδε-
σμος εἰς τὸν λοχαγὸν Μαυροσκότην, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξετίθετο ἡ σκληρὰ
πραγματικότης καὶ ἐκάλει τοῦτον, ὅπως τὴν πρωΐαν τῆς 19ης Ὀκτωβρίου,
κινήθῃ ὅπως ἔδειξε πρὸς Ζωτικὸν, ἄλλως ἢ ἐπιχειρήσῃ θὰ διεξήγετο ἔστω
καὶ ἀπεγνωσμένα, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων κινδύνων ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ἡ παν-

τελής ἔλλειψις τροφίμων ἔφερε τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου εἰς ἀδιέξοδον.

18η Ὀκτωβρίου: Τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἀντιληφθὲν ἐκ παρατηρήσεων κινήσεις ἐπὶ τῶν ὑπομάτων Προφήτου Ἡλίου, ἤρχισε ν' ἀνησυχῆ καὶ ἐξαπέλυσε πράκτοράς του, ἵνα διαπιστώσῃ ποῖοι καὶ πόσοι εἴμεθα. Ποιμένες ποὺ ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λόχου διὰ κατασκοπεῖαν, συνελήφθησαν καὶ ἐκρατήθησαν.

Δύο σύνδεσμοι ἔνοπλοι ἀποσταλέντες ἐπὶ τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ, διὰ κεκαλυμμένον δρομολογίου διὰ χωρίον Σαλονίκη, κείμενον ὀδικῶς περὶ τὰς πέντε ὥρας ἀπὸ τὸ Ζωτικὸν καὶ κομίζοντες ἔγγραφα, ἐφημερίδας καὶ χρήματα, συνελήφθησαν ὑπὸ ἐνέδρας τοῦ λόχου εἰς θέσιν «Λενδροῦλια», περιοχῆς Ζωτικῆ καὶ ἐκρατήθησαν. Μὴ δυνηθὲν τὸ σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ νὰ συγκεντρώσῃ συγκεκριμένως πληροφορίας, περὶ ὧραν 9ην μμ. ἀπέστειλεν ἐπιτροπὴν, ἀποτελούμενην ἐκ τοῦ κομμουνιστοῦ δημοδιδασκάλου ἐφ. ἀξιωματικοῦ Κόκορη Σπυρίδωνος, τοῦ κατεστάνου Τσουκνίδα Σπυρ. καὶ τοῦ ἀντάρτου Κάτσιου Χρήστου, πρὸς συνάντησιν τῶν τμημάτων μας. Φθάσαντες οἱ ἀνωτέρω ἀντιπρόσωποι εἰς τὰς προφυλάκας τοῦ λόχου, ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι ἐξοισοδοτημένοι ἐπὶ τοῦ συντάγματος, νὰ συναντήσουν τὸν διοικητὴν τοῦ τμήματος καὶ νὰ συζητήσουν φιλικὰ καὶ συμφυλιωτικά.

Οἱ σκοποὶ, κατὰ δοθεῖσαν ἐντολήν, ἀτηγόρευσαν τὴν διέλευσιν τῆς ἐπιτροπῆς, ὀδηγήσαντες μόνον ἕναν συνοδὸν ἀντάρτην ταύτης, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου. Ὁ ἀντάρτης τοῦ ΕΛΑΣ, διεβίβασε τὴν ἔμμονον ἐπιθυμίαν τῆς ἐπιτροπῆς νὰ τὴν δεχθῆ ὁ λόχος πρὸς συζήτησιν, ἐνῶ συγχρόνως παρέδωσε εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου τὸ προαναφερόμενον σημειῶμα — τελεσίγραφον τοῦ συντάγματος διὰ τὴν παράδοσιν. Παρέδωκεν ἐπίσης καὶ ἕτερον σημειῶμα ὑπογραφόμενον ὑπὸ τοὺς Κόκορη καὶ Τσουκνίδα, ἔχον οὕτω:

«Ἀγαπητὲ Φῶτο Κίτσο,

Σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς δεχθῆς νὰ συζητήσωμε φιλικὰ, γιὰ ζητήματα τοῦ τόπου μας.

Ἵπογραφαὶ — Κόκορης, Τσουκνίδα

«Περίεργα πράγματα». Ἡ καλὴ διάθεσις ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν διὰ φιλικὴν συνεννόησιν καὶ τελεσίγραφον διὰ τὴν ἄνευ ὄρων παράδοσιν. Ἡ κομμουνιστικὴ ἡγεσία κατέβαλε καὶ τὴν τελευταίαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν διὰ δόλου ἐξόντωσιν τοῦ λόχου.

Ὁ λόχος διέταξε νὰ ὀδηγηθῆ καὶ πάλιν ὁ σύνδεσμος ἀντάρτης τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, μὴ γενομένης δεκτικῆς τῆς ἀντιπροσωπείας κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην. Ὅπισθεν τοῦ σημειώματος παραδόσεως ἀνεγράφη:

«Ἐπιστρέφεται καθ' ὅσον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀρχηγεῖον ΕΛΑΣ.

Ἵπογραφή — Κίτσο

Ὅπισθεν τοῦ χειρογράφου σημειώματος τοῦ ἀνθ)γοῦ Κόκορη, ἀνεγράφησαν τὰ ἐξῆς:

«Ἀγαπητὲ Σπύρο,

Πολὴ εὐχαρίστως νὰ συναντηθοῦμε καὶ νὰ συνεννοηθοῦμε, ἀλλὰ αὐριο, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἔργογραφὴ Κίτσοσς».

Τὰ σημειώματα ταῦτα, ἐπεστράφησαν καὶ ἡ ἐν λόγῳ ἀντιπροσωπεῖα ἀνεχώρησε.

Περὶ τὴν δύνειν τοῦ ἡλίου τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἀπὸ τῶν θέσεων τοῦ λόχου, παρετηρήθη τιμημα τοῦ ΕΛΑΣ δυνάμεως λόχου, κινούμενον Β. Ζωτικῶ, πρὸς Καταμάχην. Ὡς διεπιστώθη ἐκ τῶν ὑστέρων, λόχος ὑπὸ τὸν ἔφ. ὑπολοχαγὸν Σαράφην Ἰ., ἐκινεῖτο πρὸς Πετοῦσι διὰ τὴν διενέγειαν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τῶν τμημάτων ΕΛΕΣ (λόχον Μανροσκότη).

Κατὰ τὴν διάρκειαν ὅμως τῆς νυκτός, τὸ τιμημα τοῦτο ἐπέστρεψε εἰς Ζωτικόν, προφανῶς λόγῳ διαφόρου ἐκτιμήσεως τῆς καταστάσεως ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἐκ διαφόρων ἀορίστων πληροφοριῶν καὶ ἐκ σημειώματος, ὅπερ κατώρθωσε νὰ ἀποστείλῃ ὁ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λόχου ἀσχολούμενος μὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν του Παπαφώτης Δημήτριος, εἰς τὸν ἀδελφόν τοῦ ἑαμίτην εἰς Ζωτικόν, εἶχεν διαπιστώσει, ὅτι εἰς Προφήτην Ἥλιον Ζωτικῶ, εὗρισκοντο τιμήματα τοῦ ΕΛΕΣ, διὰ τοῦτο ἀπέστειλε τὴν ἐπιτροπὴν, ἵνα ἐξακριβώσῃ καὶ διαπιστώσῃ τοῦτο.*

19 Ὀκτωβρίου: Ἡ ἔναρξις τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΛΑΣ, εἶχεν ὀρισθῆ τὴν 6ην πρωϊνὴν ἐν συνδυασμῶ μετὰ τοῦ τμήματος ἀνθ)γοῦ Μανροσκότη καὶ Ἀποστόλου Πανταζῆ, κινουμένων ἀπὸ Β. Ὀλίγον μετὰ τὴν καθορισθεῖσαν ὥραν, ἐρρίφθησαν δύο τροχοδεικτικαὶ βολίδες --προκαθορισθὲν σύνθημα-- ἀπὸ τὴν θέσιν «Κοκκινόπλο» Καταμάχης, ὅτι ἡ ἀπὸ Β. ἐνίσχυσις ἤρχετο.

* Ὁ Δημήτριος Παπαφώτης, ὑπηρετῶν εἰς τὸν ΕΛΕΣ ὡς διαφωτιστής, τρομοκρατηθεὶς ἐκ τοῦ ἑαμικοῦ ὄγκου, ἐπρότεινε εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπίθεσιν, διότι θὰ ἦτο καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν. Βεβαιωθεὶς ἐκ τῆς στάσεως καὶ τῶν προετοιμασιῶν τοῦ λόχου, ὅτι ἡ ἐπίθεσις θὰ ἐπραγματοποιεῖτο, ἀπέστειλε τὸ ἀνωτέρω σημείωμα διὰ κορασίδος του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός εἰς τὸν ἀδελφόν του Γεώργιον εἰς Ζωτικόν, ἔχον οὕτω:

«Ἐψώματα Προφήτου Ἥλιου κατέχονται ὑπὸ ἐδεσιπῶν.

Ἄδελφός Δημήτριος».

Τὸ ἐν λόγῳ σημείωμα κατεσχέθη τὴν ἐπομένην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεωργίου Παπαφώτη κατὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Ζωτικῶ, ὑπὸ τῶν τμημάτων μας.

Καίτοι ἡ πρᾶξις αἴτη ἦτο προδοσία, λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης καταστάσεως ὅμως, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐξετιμήθη ὑπὸ τοῦ λόχου διαφόρως καὶ ἐγένοντο εἰς τοῦτον συστάσεις.

Δύναμις ἐχθροῦ: Ἐννέα λόχοι δυνάμεως 60 ἀνδρῶν ἕκαστος. Διοικητῆς συντάγματος, ταγματάρχης Κουτσομητάπουλος, ὑποδιοικητῆς λοχαγὸς Σταμούλης. Διοικηταὶ λόχων: Ἐπολοχαγὸς Σαράφης Ἰ., ἀνθ)γὸς Κόκορης Σ., ἀνθ)γὸς Κραβαρίτης, μον. λοχίας Παπαπέτρου Κων)νος, ἀνθ)γὸς Ζοῦμπος Χρ., ὑπολοχαγὸς Β. Λακιάτης, καπετάνιος Τσουκνίδας, ἀνθ)γὸς Πρίφτης καὶ ἀνθ)γὸς Παλιούρας. Ἐπὶ τῆς θέσεως «Λειβάδι», εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ λόχου τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ληστήν Κιάμον Ν.

Ἡθικὸν τοῦ ἐχθροῦ μειωμένον.

Ὀπλισμὸς τοῦ ἐχθροῦ: Ἐν ἀντιαρματικὸν τυφέκιον, δύο πολυβόλα Φιάτα, πολλὰ ὄπλοπολυβόλα καὶ αὐτόματα μὲ ἐπάρκειαν πυρομαχιῶν.

Δύναμις τμημάτων ΕΛΕΣ: Ὁ 8ος Λόχος, δυνάμεως 80 ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων Α. Ζωτικῶ καὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς: Κρανιά — Ἄρ Λιᾶς — Τζιάκια — Δενδροῦλια, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀνθ)γοῦ Κίτσου Φωτίου. Ἐποδιοικητῆς λόχου ἀνθ)γὸς Καρόπουλος. Δύναμις 60 ἀνδρῶν ὑπὸ τοὺς ἀνθ)γοὺς Μαυροσκότην Κ. καὶ Πανταζῆν Ἀπόστολον. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ὑτηρέτει καὶ ὁ ἀνθυποσημηγὸς Σκαραμαγκᾶς. Τὸ τμήμα τοῦτο, ἐκ τῆς γραμμῆς Κοκκινόπλο — Λίπες ἀπὸ Β. θὰ ἐπετίθετο πρὸς Ζωτικόν.

Ὀπλισμὸς ἡμετέρων τμημάτων: 8ος Λόχος, πέντε ὄπλο(β)βόλα Μπρέντα. Τμήμα Μαυροσκότη — Πανταζῆ, τέσσαρα ὄπλοπολυβόλα ἰδίου συστήματος. Λοιπὸς ὄπλισμὸς, περιορισμένος ἀριθμὸς ἀτομικῶν αὐτομάτων καὶ ἐπαναληπτικὰ τυφέκια διαφόρων τύπων. Ἐκαστον ὄπλοπολυβόλον, διέθετε 200 φυσίγγια ὡς καὶ ἕκαστον αὐτόματον. Τὰ ἐπαναληπτικὰ τυφέκια διέθετον ἕκαστον ἀπὸ 70—100 φυσίγγια. Διετίθεντο ἐπίσης χειροβομβίδες Μίλς (ἀνά μίαν ἕως δύο ἕκαστος ἀνάρτης).

Ἡθικὸν ἀψμαῖον.

Ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἐπιθέσεως ἤρξατο ὑπὸ τοῦ 8ου Λόχου τὴν 9ην π.μ. μὲ σχετικὴν καθυστέρησιν διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν θέσεων τῶν ἐπιτιθεμένων καὶ τὴν ἐξασφάλισιν συνδέσμων. Δύο ὄπλοπολυβόλα καὶ 20 ἄνδρες τοῦ λόχου διετέθησαν διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ πλευροῦ πρὸς τὰ δεξιὰ, ὑφισταμένης τῆς ἀπειλῆς πλευροκοπήσεως ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ τμήματος Κιάμου. Ἠρχισεν ἡ ἐπίθεσις ἐκ Α. καὶ Β. καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἡ μάχη ἐγενικεύθη.

Οἱ λόχοι τοῦ ΕΛΑΣ κατέλαβον δεσπόμενα ἰσχύματα ἐντὸς τοῦ χωρίου, τὰ ὁποῖα καὶ ὠργάνωσαν ἐσπευσμένως προχείρως καὶ εἰς ἕκτασιν ἐνὸς περὶ τοῦ τετρ. χιλ. Περὶ ὥραν 4ην μ.μ. ὁ ἀγὼν ἔλαβε μορφὴν στασιμότητος, διότι τὰ ἐπιτιθέμενα τμήματά μας καθηλώθησαν ἀπὸ μόνιμον (κυκλικὸν ὄρυγμα) εἰς τὴν δεσπόμεσαν θέσιν «Ἀλλόνια», ἐντὸς τοῦ χωρίου. Ὁ ὄπλαρχηγὸς Καροῦ Βασίλειος, μετὰ τοῦ ἀνάρτου Καροῦ Ἰωάννου, ἰποστηριζόμενοι δι' αὐτομάτων ὄπλων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Λημητρίου καὶ Χρήστου Καραμέτη, διὰ παρατόλμου ἐνεργείας, καλιόμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀκάλυπτοι, κατώρθωσαν νὰ πλησιάσουν τὸ πολυβολεῖον εἰς βολὴν χειροβομβίδος καὶ νὰ ἐξουδετερώσουν τοῦτο, διὰ τριῶν χειροβομβίδων Μίλς. Κατέλαβον τὸ πολυβολεῖον καὶ διὰ τοῦ ὑπάρχοντος ἐκεῖ πολυβόλου Χότσις,

ἔβαλλον πρὸς τοὺς ἔλασιτες. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιθέσεως, λόγω τοῦ παρουσιαζομένου μεγάλου ἐχθρικοῦ στόχου, ἐδόθη ἡ διαταγὴ εἰς τὸν λόχον νὰ βάλλωσι ἄνω τῶν κεφαλῶν τῶν ἐλασιτῶν πρὸς ἀποφυγὴν πολλῶν θιμμάτων, διότι ἐκτὸς τῆς ἡγεσίας καὶ λοιπῶν στελεχῶν, τὸ σύνολον τῶν ἀπλοϊκῶν χωρικῶν ἀνταρτῶν δὲν ἐγνώριζον τὰ σοzteinά σχέδια τῶν κομμουνιστῶν, ἔξαπατούμενοι καὶ ἐκφοβιζόμενοι διὰ νὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις των.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἔχουσι σημειωθῆ ἀπώλεια ἑκατέρωθεν, τῆς διαταγῆς τηρηθείσης ὑπὸ τῶν τμημάτων τοῦ λόχου.

Ὅτε ὅμως κατελήφθη τὸ ἐχθρικὸν πολυβόλειον, ἔτεσαν τρεῖς ἀντάρται μας, οἱ Κάτσιος μετ' ἑνὸς ἑτέρου ἐκ Ποτόβου καὶ Τζώρζης Χρ. ἐκ Πραδαλίτης. Τότε βάλλωσι μὲ μένος καὶ οἱ ἰδικοί μας καὶ φονεύονται ἐκ τοῦ ἐχθροῦ οἱ ὑπολοχαγὸς Β. Λακιώτης, ἀνθ)γὸς Κραβαρίτης καὶ ἀντάρτης Καϊνάλης. Τραυματίζονται βαρέως καὶ ἕτεροι δύο ἀντάρται, εἰς Ἑλλήν καὶ εἰς Ἰταλός, (οἱ ἐλασῖται εἶχον κατατάξει εἰς τὰ τμήματά τους καὶ αὐτομόλους Ἰταλούς).

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς, ἤρξατο καὶ ἡ κατάρρευσις τῆς ἐχθρικῆς ἀντιστάσεως. Συνελήφθησαν 100 καὶ πλέον αἰχμάλωτοι, οἵτινες ἀφοπλισθέντες ἀφέθησαν ἐλεύθεροι.

Περιῆλθον εἰς χεῖρας μας: Τὸ ἀντιαρματικὸν πολυβόλον, τέσσαρα ὀπλοπολυβόλα καὶ πολλὰ ἀτομικὰ ὄπλα. Ἀποθήκαι τροφίμων, τὸ ἀρχεῖον τοῦ συντάγματος, τὸ κομμουνιστικὸν ἀρχεῖον, ἑπτὰ κτήνη, γραφομηχανή, πολύγραφος κλπ.

Ὅταν ἐκλονίζοντο καὶ αἱ τελευταῖαι τῶν ἀντιστάσεις, προσεπάθησαν νὰ ἀνακόψουν τὴν ἐπίθεσιν τῶν τμημάτων τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, διὰ ψευδῶν διαδόσεων, ὅτι ἐπιτίθενται δῆθεν οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὸν τομέα τῶν Σουλιωτοχωριῶν κλπ., ἵνα ἐπιτύχουν τὴν ἀταχώρησιν τῶν τμημάτων μας καὶ ἀνασυγκροτηθοῦν. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολὴ παρέμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κων)νου Ἀθανασοπούλου καὶ οἱ καταδικασθέντες εἰς θάνατον κατὰ τὴν προτεραίαν ἀξιοματικοὶ καὶ ὀπλίται τοῦ ΕΛΦΣ (οἱ συλληφθέντες κατὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 15ης Ὀκτωβρίου), ἐντὸς τοῦ ἔξωκκλησίου Ἁγίου Δημήτριος φρουρούμενοι. Μὲ τὴν διαρορὴν τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ πρὸς Νότον, προσεπάθησαν νὰ πάρουν μαζί των καὶ τοὺς κρατούμενους ἀξιοματικούς καὶ ὀπλίτας, ἀλλὰ καθ' ἑδὸν μὲ τὴν σύγκρισιν καὶ τὸν πανικόν, διέφυγον οἱ κρατούμενοι. Ἐπει ἔληξεν ἡ θλιβερὰ αὐτὴ ἐπιχείρησις, ἣτις ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἡ Λάκκα Σουλίου ἀπὸ τὴν διὰ τῆς βίας ἐπιβληθεῖσαν πρὸς στιγμὴν κομμουνιστικὴν τυραννίαν. Παρατίθεται σχετικὴ ἀναφορὰ τοῦ ὑπαρχηγείου Σουλίου Ζαλόγγου, πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον ΕΛΜΕΣ Ἡπείρου:

Ἐλευθέρα Ὁρεινὴ Ἑλλάς

Ἐθνικαὶ Ὀμίades

Ἐπαρχηγεῖον Σουλίου - Ζαλόγγου

Ε Μ Π Ι Σ Τ Ε Υ Τ Ι Κ Η

Σ. Δ. 8.11.1943

Τὸ

Ἐπαρχηγεῖον Σουλίου - - Ζαλόγγου

Πρὸς

Τὸ Ἀρχηγεῖον Ἡπείρου

Ἔσπου:

Περὶ ἀπονομῆς Ἀριστείου Ἀνδρείας, εἰς τοὺς λαβόντας μέρος κατὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ἀρχηγείου ΕΑΜ (24ου Συντάγματος), ἀξιοματιζοῦς Μανροσκοτὴν Κωνσταντῖνον καὶ Κίτσον Φώτιον».

Λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω, ὅτι τὴν 19ην Ὀκτωβρίου, οἱ ἐν περιλήψει ἀξιοματιζοὶ κατόπιν ἀμοιβαίας συνεννοήσεως καὶ πρὸ μιᾶς χαώδους καταστάσεως, ἕνεκα τῆς λιποψυχίας πολλῶν ἀξιοματιζῶν τῆς περιφερείας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνέφερον ὑμῖν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 273) 4.11.1943, ἀναφορᾶς, ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ 24ου Συντάγματος ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, ὡς καὶ ἀρχηγείου αὐτῶν καὶ διέλυσαν τοῦτο. Ἡ δύναμις τῶν ἀνωτέρω τμημάτων τῶν ἀνωτέρω ἀξιοματιζῶν, ἀνήρχετο εἰς 140 ἀνδρας, ἐνῶ τοῦ ἐχθροῦ εἰς 500—625. Ὁ ὀπλισμὸς μας ἐπίσης ἐναντι τοῦ ἐχθρικοῦ ἦτο μειονεκτικός.

Ἡ ἀπίστευτος αὕτη ἐπιτυχία, ὀφείλεται εἰς τὸν ἥρωϊσμόν καὶ δεξιότητιαν τῶν ἀνωτέρω ἀξιοματιζῶν, οἵτινες αἰφνιδίασαν τὸν ἐχθρόν, ἀναπτύξαντες πρωτοβουλίαν καὶ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀνδρῶν των, προκαλέσαντες τὸν θάνασμον καὶ αὐτῶν τούτων τῶν ἐγκεκλεισμένων Ἀγγλων ἀξιοματιζῶν Πῶλ καὶ Χάρου.

Εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας τῆς ἐπιθέσεως ταύτης, ἡ θέσις μας θὰ ἦτο λίαν δυσχερῆς, διότι θὰ ἀπώλντο τὸ πᾶν λόγῳ τῆς ψυχολογικῆς καὶ ἠττοπαθοῦς καταστάσεως τῶν ἀξιοματιζῶν καὶ πληθυσμοῦ. Πλὴν τούτου, οἱ ἀνωτέρω ἀξιοματιζοὶ, ἀγωνίζονται μετ' ἐπιτυχίας καὶ ἥρωϊσμοῦ, ἀπὸ τῆς 21ης Μαΐου 1943, ἔχοντες πάντοτε ἱστοχείρια τὰ τμήματά των καὶ ὀδηγοῦντες αὐτὰ εἰς τὴν νίκην, οὐδέποτε ἠττηθέντες, ἀντιμετωπίσαντες κατ' ἐπανάληψιν τοὺς Ἰταλοὺς, Μουσοινάμινους καὶ Γερμανοὺς καὶ μὴ ἐπιτρέψαντες οὐδεμίαν σπιθαμὴν ἐδάφους νὰ καταπατηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τυγχάνουσι ἐκ τῶν ἐλαχίστων καὶ ἐπιλέκτων διακεκομμένων Ἑλλήνων ἀξιοματιζῶν, πάντοτε ἠγούμενοι κατὰ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν των, ριψοκινδυνεύοντες καὶ μαχόμενοι παραδειγματικῶς εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Ὅσακις ἐξητήθησαν δι' ἐπιχειρήσιν, εὐρέθησαν μὲ τὰ τμήματά των συγκεκριτιμμένα, ἐνθουσιώδη καὶ πάντοτε ἔσπευσαν καὶ ἔφθασαν πρῶτα εἰς τὴν μάχην. Λι' ὃ καὶ ἐπρότεινα τούτους ἐπ' ἀνδραγαθία εἰς τὸ ἀρχηγεῖον, ὅπερ ὡς μοὶ ἐγνώρισε κατ' ἐπανάληψιν ἐνέκρινε καὶ ἰπέβαλε ταύτας εἰς τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον. Παρὰ τὸ διαρροῦσαν τρίμηνον ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῶν προτάσεων καὶ τῆς κοινοποιήσεως ἐτέρων συνυποβληθέντων ἄλλων καὶ ἡμε-

τέρων τμημάτων, δὲν προσέβη εἰς τὴν κοινοποίησιν. Δυστυχῶς πρόκειται περὶ καταφανοῦς ἀδικίας, ἥτις τῷ ὄντι θλίβει πλέον τοὺς ἀνωτέρω ἀξιωματικούς, καθ' ὅσον ἀμείβονται ἄλλοι πᾶρ ἀξίαν καὶ ἄλλοι, οὔτινες ἀπλοῦ ἀντάρται κατέλαβον βαθμοὺς ἀξιωματικοῦ μονίμου. Ἡ μὴ κοινοποιηθεῖσα μέχρι σήμερον προαγωγή των, θίγει καὶ τὸν ὑποφαινόμενον ὡς ὑποβαλῶντα τὰς προτάσεις καὶ μὴ ληφθεῖσας ὑπ' ὄψιν. Εὐρίσκομαι ἕνεκα τούτου, εἰς δύσκολον θέσιν καὶ νὰ ἀτενίζω καθημερινῶς τοὺς τοιοῦτους συμπολεμιστάς μου, χωρὶς καὶ νὰ τοὺς παρᾶσχω καὶ τὴν ἐλαχίστην ἠθικὴν ἀμοιβήν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἔχουσι λάβει ἐκ τῶν πρώτων, ἱκανοποιῶν αὐτοὺς διὰ τὰς θυσίας καὶ κότους εἰς οὓς ὑπεβλήθησαν, ὑποβάλλονται καὶ θὰ ὑποβάλλονται, παρ' ὅτι δὲν ἱκανοποιήθησαν εἰσέτι.

Ἐπίσης προτείνω καὶ ἤδη τούτους, διὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιδειχθεῖσαν διαγωγὴν, κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς 19ης Ὀκτωβρίου, κατὰ τοῦ ἀρχηγείου ΕΛΑΜ — ΕΛΑΣ, διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας. Ἐπίσης παρακαλῶ, ὅπως ἐπικυρωθῶσι καὶ κοινοποιηθῶσι αἱ ὑποβληθεῖσαι προγενεστέρως προτάσεις τούτων ἦτοι:

1. Μαυροσκότης Κωνσταντῖνος τοῦ Γεωργίου, κλάσ. 1934, ἔφεδρος ἀνθ)γὸς αὐτοκινήτων. Ἐπροτάθη διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ, ἐπ' ἀνδραγαθία καὶ διὰ Πολεμικὸν Σταυρόν.

Τὸ ἀρχηγεῖον, ὅχι μόνον ἐνέκρινε, ἀλλὰ ἐπρότεινε τούτον εἰς τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον, διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ μονίμου λοχαγοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Δικαιοσύνης, καθ' ὅσον τυγχάνει καὶ δικηγόρος.

2. Κίτσον Φώτιον τοῦ Φωτίου, κλάσ. 1936, ἔφεδρον ἀνθ)γὸν Πυροβολικοῦ: Εἰς ὑπολοχαγὸν ἐπ' ἀνδραγαθία καὶ Πολεμικὸν Σταυρόν.

Κοινοποιήσις:

1. Ἀνθ)γὸν Μαυροσκότην Κ.
2. » Κίτσον Φώτιον

Ἐπιγραφή -- Γεώργιος Νάσης
Ταγματάρχης

20 Ὀκτωβρίου: Τὰ ὑπολείμματα τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ, συγκεντρῶνται εἰς χωρίον Συστροῦνι, δύο ὥρας ὀδικῶς Ν. Ζωτικῶν, ὅπου εἶχον ἀποθήκας ἐφοδίων καὶ καταβάλλουν προσπάθειαν πρὸς ἀνασυγκρότησιν. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁμως, δέχονται ἐπίθεσιν ὑπὸ τοῦ τμήματος Κολοδημητραίων, ὅπερ πληροφορηθὲν τὸν ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἰς Ζωτικόν, ἔσπευσε νὰ ἐπαφελῆ τῆς καταλήψεως τῶν ἀποθηκῶν ἐφοδίων, ὅπερ ἐπέτυχε μὲ ἀψιμαχίαν τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ΕΛΑΣ, διαρρευσάντων πρὸς περιοχὴν Λούρου. Ἔτσι ἐπέρχεται ἡ τελεία διάλυσις καὶ τὰ στελέχη τοῦ συντάγματος ΕΛΑΣ, καταφεύγουν εἰς τὴν περιοχὴν Καμαρίνας — Παλαιοροφῶρου.

Μετὰ ἀπασχόλησιν τμήματος τοῦ λόχου ἐπὶ 2—3 ἡμέρας, διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν λαφύρων εἰς Ζωτικόν, ὁ λόχος ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἔδραν του εἰς Φροσύνην καὶ ἐπανδρῶνεται τὰ φυλάκια ἐπὶ τῶν διαβάσεων τῆς ὁροσειρᾶς «Γκορίλα», πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐνδεχομένων ἐπιθέσεων Γερμα-

νῶν καὶ τουρκάλβανῶν. Τὸ πεδῖον ρίψεων εἰς Ζωτικὸν ἐπανασυγκροτεῖται. Ὁ ταγματάρχης Πῶλ, τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς, καίτοι συνεχάρη τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου διὰ τὴν μάχην καὶ ἐξεδήλωσε ἐνδιαφέρον διὰ τῶν ἐφοδιασμῶν τοῦ λόχου διὰ χρομιάτων, πράγμα ἄπερ δὲν ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τοῦ λόχου, δὲν ἐνέδωσε εἰς τὴν πραγματοποίησιν ρίψεως πυρομαχικῶν ἀπὸ ἀέρος, διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τοῦ λόχου, ὅστις ἐστερεῖτο τελείως πυρομαχικῶν, ἀναμμένων προφανῶς ὀδηγίας ἐκ τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς Γενικῶ Ἀρχηγείου ΕΛΕΣ, δεδομένου, ὅτι τὰς ἰδίας ἡμέρας τὰ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν τιμήματα εἰς Τζουμέρκα, διήρχοντο δεινὴν κρίσιν, μαχόμενα ταυτοχρόνως εἰς Νεραΐδα κατὰ ἐλασιτῶν καὶ Γερμανῶν.

Κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον μηνὸς Νοεμβρίου 1943, ἀποκρούεται εἰς περιοχὴν Σουλιωτοχωρίων, ὑπὸ τοῦ λόχου ἐπίθεσις Γερμανῶν καὶ τουρκάλβανῶν.

Μὲ τὴν διάταξιν ταύτην, φθάνομεν εἰς τὸ πρῶτον δεκαήμερον μηνὸς Δεκεμβρίου, ὅτε τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον ΕΛΕΣ ἐγκαθίσταται εἰς Δωδόνην καὶ τὸ Ἀρχηγεῖον Ἡπείρου ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Καμάραν Βασίλειον, εἰς χωρίον Ψίνα Λάγκας Σουλίου. (Ὁ ἀρχηγὸς Ἀρχηγείου Ἡπείρου ταγματάρχης Κωνσταντινίδης Ἀπόστολος, εἶχε συλληφθῆ ἀιχμάλωτος ὑπὸ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον εἰς περιοδείαν, πρὸς περιοχὴν Πωγωνίου καὶ ἐκρωπεῖτο εἰς Πεντάλοφον Μακεδονίας.

Γίνονται συνεχεῖς ρίψεις ἰλικῶν καὶ ραγδαία ἀνασυγκρότησις τῶν τμημάτων ΕΛΕΣ.

19 Δεκεμβρίου: Τμημα τοῦ λόχου, δυνάμεως 65 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου, φθάνει εἰς τὴν ἄδραν τοῦ Ἀρχηγείου Ἡπείρου εἰς Ψίναν, κατόπιν διαταγῆς τούτου, ἐνῶ ἡ ὑπόλοιπος δύναμις παραμένει εἰς τὰ φυλάκια Σουλιωτοχωρίων, πρὸς φρούρησιν τῶν διαβάσεων.

23 Δεκεμβρίου: Τὰς ἐσπερινὰς ὥρας, ὁ λόχος ἐκινήθη μετὰ ἄλλων τμημάτων τοῦ Ἀρχηγείου, πρὸς διαπεραιώσιν Βορείως τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ καὶ τὴν ἀνάληψιν ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν κατὰ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ λόχος ἐτάχθη εἰς τὸ συγκροτῆμα (ἀντ)ρχου Κανελάκη, ἀποτελούμενον καὶ ὑπὸ τῶν λόχων Βιτσακτσάκη, Χαραλαμποπούλου καὶ Θεοδώρου (λόχος Μηχανημάτων).

24 Δεκεμβρίου: Μετὰ ὄλονύκτιον πορείαν, ὑπὸ συνεχῆ βροχὴν καὶ ἐπὶ λασιώδους ἐδάφους, τὰ δύο συγκροτῆματα (ἀντ)ρχου Κανελάκη καὶ λοχαγοῦ Ζώτου), διέρχονται περὶ τὴν χαραυγὴν τῆς 24ης Δεκεμβρίου, τὸ «Θεογέφυρο» (φυσικὴ γέφυρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ, μεταξὺ Ζήτησις καὶ Λιθίνου).

Τὸ τμημα τοῦ ΕΛΑΣ, δὲν προβάλλει ἀνίστασιν, ἀλλὰ συμπτύσσεται πρὸς Λίθινον. Εἰς τὸν λόχον ἀνετέθη ἀποστολὴ προφυλακῶν καὶ προπορεύομενος τῆς φάλαγγος, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐαυτοκράτουμενον χωρίον Λίθινον. Τὸ ἐκεῖ εὐρισκόμενον τμημα τῶν κομμουνιστῶν, συμπτύσσεται πρὸς Σούτι-σταν καὶ Κοκλιούς.

Τὸ συγκροτήμα τοῦ λοχαγοῦ Ζώτου, ἐκινήθη ἐκ Λιθίνου Ν.Α. πρὸς Κριτσούνισταν. Πρῶτος ἀντικειμενικὸς σκοπός, ἦτο ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ὄρειου ὄγκου Κασιδιάρη καὶ ἡ συνάντησις τῶν δύο συγκροτημάτων εἰς Λάβδανην. Μέχρι τὸ ἑσπέρας οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Λίθινον ἐπανῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των, διότι κατὰ τὴν ὥραν τῆς εἰσόδου τῶν τμημάτων μας εἰς τὸ χωρίον, ἐγκατέλειψαν τοῦτο πανικοβληθέντες, ἐκ τῶν διαδόσεων τῶν ἐλασιτῶν, ὅτι ἔρχονται ἐδεσῖται μὲ Γερμανούς. Μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ ἔξαλλον ἐνθουσιασμὸν καὶ χαρὰν ἀντιληφθέντες τὴν κομμουνιστικὴν ψευδολογίαν καὶ μετὰ φόβου ἀφηγοῦντο τί ὑπέφερον ἀπὸ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ τὶς ἀβάσταχτες φορολογίες καὶ μὲ τὴν τρομοκρατίαν.

Ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος, μὲ χαμηλὸν τόνον φωνῆς καὶ παρακολυθηδὼν μήπως τὸν ἀκούει κανεὶς ἄλλος, εἶπεν εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου:

«Ἀπὸ τὸ χωριό μας, ὅπως μέχρι τώρα ἔξετέλεσαν τὰ ἀποσπάσματα τοῦ ΕΛΑΣ, γιατί ἦσαν ἀντιδραστικοί. Περάσαμε μαυρὲς μέρες. Τί νὰ κάνουμε; ὅτι μᾶς ζητήσουν νὰ τοὺς δώσουμε ἢ μᾶς ποῦν νὰ κάνουμε, δὲν φέρομε καμμίαν ἀντίρρησην, γιατί ξέρομε τί μᾶς περμιένοι. Νάχετε τὸ νοῦ σας, γιατί λίγα λεπτά προτοῦ ἔλθετε ἦσαν ἐδῶ 22 ἄνδρες καὶ φοβέριζαν. Κάτου ἐδῶ θάναϊ».

Πράγματι, ὀλίγον ἔξωθι τοῦ χωρίου ὁμάς ἐνόπλων ἐπιτροβόλησε κατὰ τμήματος τοῦ λόχου τραπέισα εἰς φυγὴν πρὸς Σούτισταν εἰς ἀπάντησιν ἡμετέρων πυρῶν.

25 Δεκεμβρίου: Τὴν 3ην πρωϊνὴν ὥραν, ὁ λόχος ἐκινήθη, κατόπι διαταγῆς τοῦ συγκροτήματος, διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ χωρίου Σούτιστα καὶ ἐξουδετέρωσιν τοῦ ἐκεῖ ἐγκατασταθέντος ἀμυντικῶς λόχου τοῦ ΕΛΑΣ. Ὑπὸ πυκνὸν σκότος, ὁμίχλην καὶ βροχήν, ὁ λόχος ἐκινήθη χρησιμοποιῶν ὀδηγοὺς ἐκ τοῦ χωρίου. Περὶ ὥραν 5ην καὶ ἐνῶ ὁ λόχος εὐρίσκετο ἐν πορεία, ἀπέχων τοῦ χωρίου Σούτιστα περὶ τὰ 1.000 μ., ἐγένετο αἰφνιδισμὸς τῶν εἰς τὸ χωρίον Κουκλιούς εὐρισκομένων τμημάτων τοῦ συγκροτήματος, ὑπὸ τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ. Μὲ τὴν χασαυγὴν, ὁ λόχος ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ εἰς Σούτισταν. Ἐπηκολούθησε ἐπίθεσις ἡμῶν καὶ οἱ ἐλασίται ἐγκατέλειψαν τὰς θέσεις των, τραπέντες πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρειου ὄγκου Α. τοῦ χωρίου. Εἰς τὴν Μονὴν Παναγίας, ἐντὸς τοῦ χωρίου, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποιοῦν ὡς ἔδραν λόχου, ἐγκατέλειψαν τροφίμα, παρασκευασμένον συσσίτιον καὶ λοιπὰ ὑλικά. Ἡ καταδίωξις συνεχίσθη ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ἄλλων τμημάτων ἀπὸ Κουκλιούς.

Κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ἐξουδετερώθη ἡ ἀντίστασις των ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς Κασιδιάρη, ἥτις καὶ κατελήφθη.

Ἀπώλειαι τοῦ λόχου: Μηδέν.

Ἀπώλειαι ὑπολοίπων τμημάτων τοῦ συγκροτήματος: Δύο τραυματίαι.

Ἀπώλειαι ἐλασιτῶν: Τρεῖς νεκροὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (διοικητῆς λόχου Σούτιστας ἀνθ)γὸς Μελάς ἐκ Λευκάδος καὶ δύο ἀντάρται).

Περιῆλθεν εἰς χεῖρας μας, ἐν πολυβόλον.

Κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν νύκτα, ὁ λόχος μετὰ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων τοῦ συγκροτήματος, διενευκτέρευσε ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς. Τὸ ψύχος ἐκ τῆς παγωμένης χιόνος καὶ τῆς ὀμίχλης, ἦτο διαπεραστικώτατον.

26 Δεκεμβρίου: Τὴν ἑσπέραν τῆς προηγουμένης διατάχθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ συγκροτήματος, ἡ βολὴ βλημάτων ἄλλου, ἐκ τοῦ αὐχένος Κασιδιάρη, πρὸς Λάβδανην, πρὸς κλονισμόν τῶν συμπτυσσομένων πρὸς τὰ ἐκεῖ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ χωρίον ἕως εἶχε καταληφθῆ προηγουμένως ὑπὸ τμημάτων τοῦ συγκροτήματος Ζώτου καὶ δὲν εἶχεν ἐπέλθει συνεννόησις. Εὐτυχῶς δὲν ἐσημειώθησαν θύματα. Ἐπίσῃς τὴν μεσημβρίαν τῆς προηγουμένης, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, ὁμάς τοῦ λόχου ἐκκαθαρίζουσα τμήμα τῆς κορυφογραμμῆς, συνητήθη μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ Ἀρχηγείου Ἡλείου, Καμάρα Βασιλείου καὶ τοῦ ἐπιτελείου του, ὅστις ἐκινεῖτο ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς καὶ λόγῳ τῆς πυκνῆς ὀμίχλης, συνεπλάκησαν μὴ ἀναγνωρισθέντες ἀμέσως. Ἀντιγλάγησαν πυροβολισμοὶ καὶ χειροβομβίδες χωρὶς θύματα. Ἀπὸ τῆς πρωΐας, ὑπὸ συνεχῆ βροχῆν, ἐσυνεχίσθη ἡ ἐκκαθαρίσις τοῦ ὄρειου ὄγκου Κασιδιάρη. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ λόχος μετὰ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων, ἔφθασεν εἰς Λάβδανην τοῦ ἑτέρου συγκροτήματος, κινήθεντος Νοτιώτερον.

27 καὶ 28 Δεκεμβρίου: Ὁ λόχος μετὰ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων, παρέμεινεν εἰς Λάβδανην πρὸς ἀνάτασιν. Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ κατέφυγον πρὸς Κάτω Λάβδανην καὶ Ἁγίαν Μαρίαν.

29 Δεκεμβρίου: Περὶ ὄραν 8ην π.μ., διατάχθη ἡ κίνησις πρὸς Καστάνιανην διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν συγκεντρωθέντων ἐκεῖ κομμουνιστῶν. Ὁ λόχος προπορευόμενος, ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τοῦ λόχου Βιτσακτσάκη καὶ τοῦ λόχου Μηχανημάτων, δι' ἐλιγμοῦ, ἐκινήθησαν πρὸς Καστάνιανην, ἐνῶ ὁ λόχος Χαραλαμποπούλου ἐκινήθη ὀλίγον ἀργότερον διὰ συντομιώτερον δρομολογίου, θεωρουμένου ὡς ἀπηλλαγμένου ἐχθρικών ἀντιστάσεων καὶ τοῦτο, διότι οἱ ἄνδρες τοῦ λόχου τούτου, εἶχον ταλαιπωρηθῆ περισσότερον.

Ἐδῶ διεπράχθη ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ συγκροτήματος ἐν σφῶλμα. Κατόπιν διαταγῆς, τὰ μεταγωγικὰ τῶν λόχων (φόρτοι πυρομαχικῶν καὶ τροφίμων), ἠκολούθησαν τὸν λόχον Χαραλαμποπούλου, ἀποχωρισθέντα τῶν τμημάτων των, παρὰ τὰς ἐπιμόνους ἀντιρροήσεις τῶν διοικητῶν τῶν λόχων. Ὁ λόχος μηχανημάτων παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πυρομαχικά. Ἡ διοίκησις τοῦ συγκροτήματος, εἶχε σχηματίσει τὴν γνώμην, ὅτι δὲν θὰ συνητῶντο ἰσχυροὶ ἀντιστάσεις. Ἐνῶ ἡ κυρία δύναμις τοῦ συγκροτήματος ἐτεράτιζε τὴν κατάληψιν τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν, μέχρι τῶν πυροαμίδων ἐπὶ τῶν Ἑλληνοαλβανικῶν συνόρων εἰς Καστάνιανην, ἐξουδετερῶσαν μηδαμινὰς ἀντιστάσεις, ὁ κινούμενος λόχος Χαραλαμποπούλου, μετὰ τῶν μεταγωγικῶν τοῦ συγκροτήματος, ἐδέχθη ἐπίθεσιν ὑπὸ τμήματος ΕΛΑΣ καὶ Ἀλβανικῆς Τσέτας, ἣτις εἶχε καταφθάσει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ ἐξ Ἀλβανίας. Ἡ προσβολὴ ἐγένετο ἐξ ἐνέδρας ἐντὸς δασώδους περιοχῆς, παρὰ τὸ χωρίον Κάτω

Λάβδανη. Ὁ 8ος Λόχος ἐκ Καστάνιανης ἐκινήθη ἐσπευσμένως πρὸς Ν. καὶ ἐπέτυχε τὸν αἰφνιδιασμὸν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν βάσιν ἐξορμήσεώς του. Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τῆς Ἀλβανικῆς Τσέτας, πιεζόμενα, ἤρχισαν νὰ διαρρέουν. Ταυτοχρόνως, εἰς Ἄνω Λάβδανη, ἐλαφραὶ ἐχθρικοὶ ὀμάδες, ἀνεκατέλαβον τὸ χωριὸν καὶ ἠχμαλώτισαν τὸν ὑπολοχαγὸν Ἀθανασίου, μετὰ τεσσάρων ἀνδρῶν, πού εἶχον παραμείνει ἐκεῖ καὶ τινων ἀσθενῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν ἀντάρτην τοῦ λόχου Διαμάντην Μᾶρκον. Τὸ μοιραῖον ἐπῆλθεν. Ἐχθρικοὶ ὀμάδες ἀπέκοψαν τὴν φάλαγγα τῶν μεταγωγικῶν τοῦ συγκροτήματος, ὅτινα περιῆλθον εἰς χεῖρας των. Οὕτω τὰ τμήματα τοῦ συγκροτήματος ἔμειναν ἄνευ πυρομαχικῶν, (εἰς ἕκαστον ὀπλοπολυβόλον, εἶχον ἑναπομείνει 20—30 φυσίγγια), τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, μετὰ τὸ πέρας τῆς μάχης. Οἱ ἐλασῖται, ἐκ τοῦ ἀπροόπτου ἀνεφοδιασμοῦ των εἰς πυρομαχικὰ καὶ τῆς στερήσεως ἡμῶν τούτων, ἤρχισαν ἀνασυγκροτούμενοι μὲ ἀναπτρωμένον ἠθικόν. Ἐπῆλθε τὸ σκότος μὲ ὀλοσχερῆ διάλυσιν τῆς Ἀλβανικῆς Τσέτας.

Ἡμέτεροι ἀπώλειαι: Εἰς νεκρὸς τοῦ λόχου Μηχανημάτων καὶ εἰς τραυματίας τοῦ λόχου (ἐπιλοχίας Λαμπρόπουλος Στέφ. μὲ διαμπερὲς τραῦμα εἰς ἀριστερὸν καρπόν).

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: Πέντε νεκροί, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐξηκριβωμένοι.

Αἰχμάλωτοι: 20 ἐκ τῆς Ἀλβανικῆς Τσέτας.

30 Δεκεμβρίου: Ἡ μάχη τῆς 29ης Δεκεμβρίου καίτοι ἦτο ὑπὲρ ἡμῶν, μὲ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ σκότους, τὸ συγκρότημα εὗρισκετο εἰς ἀδιέξοδον, λόγω ἐξαντλήσεως τῶν πυρομαχικῶν. Μετόπισθεν δὲν ὑπῆρχον διὰ τὸν ἀνεφοδιασμόν.

Ἐλήφθη ἀπόφασις καὶ τὸ συγκρότημα ἐκινήθη διὰ Στρατίνισταν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ ἰδίου δρομολογίου, νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς Λάκκα — Σοῦλι. Ἐντὸς δασώδους περιοχῆς ἀπὸ Καστάνιανης μέχρι Στρατίνιστας, τὸ συγκρότημα περιεπλανήθη ὀλόκληρον τὴν νύκτα τῆς 29ης πρὸς 30 Δεκεμβρίου, ὑπὸ σφοδρὰν κακοκαιρίαν καὶ κατὰ τὰ ἐξημερώματα εἰσῆρχετο εἰς Στατίνισταν. Οἱ ἄνδρες ἐξηντλημένοι ἐκ τῶν συνεχῶν πορειῶν, εἶναι συγκρόνως μὲ ἠθικὸν μειωμένον, λόγω τῆς ἀπωλείας τῶν πυρομαχικῶν.

Ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Βοριάς, κομμουνιστῆς ἠγέτης, ἀνασυγκροτήσας ὀμάδα 20—30 ἀνδρῶν, εἶχε καταλάβει θέσεις εἰς ἀντερείσματα Α. τοῦ χωρίου Στρατίνιστα. Μόλις ὁ λόχος ἔφθασε εἰς τὸ κέντρον τοῦ χωρίου, προπορευομένου τοῦ λόχου Βικτσαμπσάκη, ἐδέχθημεν ὁμοδικὰ πυρὰ, ὑπὸ τοῦ ἐνεδρεύοντος τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ, περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Καταλάβαμε θέσεις καὶ ἀπαντήσαμε διὰ πυρῶν. Ἡ ἔλληψις ὁμως πυρομαχικῶν, δὲν μᾶς ἐπέτρεπε τὴν συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος, καίτοι ὁ ἐχθρὸς θὰ ἐκάμπτετο λόγω τῆς μικρᾶς του δυνάμεως. Ὅμας τοῦ λόχου, ὑπὸ τὸν ὀμαδάρχην Παπαφώτην Ἰ. καὶ ἀντάρτας τοὺς Καραμέτην Δ., Καραμέτην Χρ., Βάγιαν Κ., Μπόλοσην Εὐθ., Παπαγιάννην Α., Καρρᾶν Ἰ. Ψωμᾶν

Διον., Θεμελῆν Α., Θεμελῆν Α., Θεμελῆν Κ., Ἀθανασόπουλον Στ. καὶ Κούκιαν Ν., ἀναπτυχθεῖσα πρὸς τὰ Λυτικά ἀντερείσματα τοῦ χωρίου κατὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς ἐχθρικῆς προσβολῆς, ἀτεκότη ἐκ τοῦ λόχου λόγω τῆς ἐνσκηψίσεως ἀπὸ πρῶτας χιονοθύελλης καὶ κατηθύνθη πρὸς Λάβδανην μετὰ ἑτέρων 10 ἀνδρῶν ἄλλων λόχων τοῦ συγκροτήματος, καταδιώκουσα μικρὰν ομάδα τοῦ ΕΛΑΣ, πὺν εἶχεν ἐμφανισθῆ ἐκ τῆς κατευθύνσεως ἐκεῖνης. Ἐξῶθεν τῆς Λάβδανης ὅμως, ἐκυκλώθη ὑπὸ ἑτέρων τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ μετὰ ἀπεγνωσμένην ἄμυναν διὰ τῶν τελευταίων τῆς φυσικῆς, συνελήφθη αἰχμαλώτως. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἔπεσον ὁ ἀντάρτης τοῦ λόχου Κούκίας Ν. ἐκ Λυθιαχόβου καὶ ἕτερος, ὄνοματι Παπαζιτίσιος ἑτέρου λόχου. Ἐτραυματίσθη βαρέως εἰς τὸν μηρὸν ὁ ἀντάρτης τοῦ λόχου Θεμελῆς Δημ. τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἀπέστασαν ἐκ τῶν ὤμων τοῦ ἀδελφοῦ του Θεμελῆ Α. οἱ κομμουνισταί, τὸν ἐξετέλεσαν. Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, οἱ ἀνωτέρω αἰχμαλωτισθέντες μετεφέρθησαν εἰς τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον Λάβδανης ὅπου, κατὰ τὰς ὁμιολογίας τῶν ἐπιζησάντων, Καροῦ Ἰ. Θεμελῆ Κων. καὶ λοιπῶν, ἐδάρισαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ἀφοῦ ἀπεγυμνώθησαν, τῶν ἀνταρτῶν κομμουνιστῶν, χορεύοντων περίξ αὐτῶν. Τὰ μαρτύρια πὺν ὑπέστησαν εἶναι ἀνώτερα πάσης περιγραφῆς. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον, διεχώρησαν τοὺς ὀλιγότερον κατὰ τὴν κρίσιν των δυναμικούς, τοὺς ὁποίους, ἀφοῦ ἔδρασαν διὰ σχοινίων, τοὺς μετεκίνησαν τὴν ἰδίαν ὥραν, μόνον μὲ τὰ ἐσώρουχά των καὶ ἀνυποδῆτους πεζοποροῦντας ὑπὸ κακοκαιρίαν καὶ ἐπὶ χιονοσκεποῦς ἐδάφους διὰ Πεντάλοφον Μακεδονίας, ὅπου διετήρουν στρατόπεδον αἰχμαλώτων.

Τοὺς ὑπολοίπους ἔσυραν τὰς πρῶτας μεσονυκτίους ὥρας τῆς ἰδίας νυκτός, εἰς χαράδραν πλησίον τοῦ χωρίου Λάβδανη, ὅπου τοὺς ἐξετέλεσαν.

Οἱ ἐκτελεσθέντες ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην εἰς Λάβδανην, ἀνέρχονται εἰς 18 ἐκ τῶν ὁποίων ἑπτὰ ἀνήκον εἰς τὸν λόχον.

Ἐν τῷ μεταξὺ, τὸ συγκρότημα ἐκινήθη ἐκ Στρατινίστας πρὸς Δελθινάκι, ἵνα ἀποφύγη ἑτέραν ἐπαφὴν μὲ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, λόγω ἑλλείψεως φυσικῆς. Οἱ κάτοικοι Δελθινακίου μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμὸν χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὰ ἀτύχηματά μας.

31 Δεκεμβρίου: Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὁ λόχος μετὰ τοῦ συγκροτήματος, παρέμεινε κεκαλυμμένος εἰς διακλάδωσιν τῶν ὁδῶν Δελθινακίου καὶ Κακαβιάς, εἰς δασύδην περιοχὴν, λόγω τῆς συνεχοῦς κινήσεως Γερμανικῶν αὐτοκινήτων.

Τὴν νύκτα, τὸ συγκρότημα ἐκινήθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πυκνοῦ σκότους, μέσω τῆς κοιλάδος Παρακαλάμου, μὲ ὁδηγὸν τὸν πατριώτην Κωστούλαν Γεώργιον ἐκ Μερόπης Πωγωνίου, μὲ τὴν προσπάθειαν ὅπως, μέχρι τῆς πρῶτης τῆς 1.1.1944, διέλθῃ τὸν ποταμὸν Καλαμᾶν καὶ ἀντιπαρῆλθῃ τὴν περιοχὴν Ζίστης, ὅπου ὑπῆρχε Γερμανικὴ δύναμις.

Μετὰ ὀλονύκτιον πορείαν, περὶ ὥραν 5ην πρωϊνὴν τῆς 1.1.1944, ἡ

φάλαγξ ἔφθασε πρὸ τῆς ξυλίνης γεφύρας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Καλαμιᾶ, Β. τοῦ χωρίου Μαζαράκι καὶ Α. τοῦ χωρίου Παραζάλαμος.

ΕΤΟΣ 1944

1 Ἰανουαρίου: Οἱ ἄνδρες ἄπνοι, κατόκοποι ἐκ τῶν συνεχῶν πορειῶν καὶ ψυχικῶς καταβεβλημένοι, ἐξήντησαν ὄλας τῶν τὰς δυνάμεις.

Ἡ γέφυρα, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας πληροφορίας, ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τμήματος τοῦ ΕΛΑΣ. Δύο ὁμάδες ἀνὰ μία ἐκ τοῦ 8ου Λόχου καὶ τοῦ Βατσακτσάκη, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς διοικητὰς τῶν λόχων, ἀνέλαβον νὰ καταλάβωσι αἰφνυδιαστικῶς τὴν ἔναντι πλευρὰν τῆς γεφύρας, κεκαλιμμένοι ὑπὸ τοῦ δεσπότητος ἀκόμη σκότους. Ἀνήλθον ἐπὶ τῆς γεφύρας εἰς χειροβομβιστῆς καὶ εἰς μὲ αὐτόματον ὄπλον καὶ ὄπισθεν αὐτῶν κατέλαβον θέσεις, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γεφύρας οἱ ὑπόλοιποι ἄνδρες. Ὅταν οἱ δύο ἀνιχνεῦται εὐρίσκοντο εἰς τὸ μέσον τῆς γεφύρας, διετάχθησαν ἐκ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς ὑπὸ ἐλασίτου σκοποῦ νὰ σταματήσουν. Εἰς ἀπάντησιν ἐρρίφθησαν χειροβομβίδες Μίλς καὶ ἔβαλλον αὐτόματα, ἐνῶ συγχρόνως οἱ δύο πρῶτοι ἀντάρται ὀρμήσαντες συνέλαβον τὸν σκοπὸν τοῦ ΕΛΑΣ, ὅστις λόγῳ τοῦ αἰφνυδιασμοῦ, δὲν ἤδυνήθη νὰ θέσῃ εἰς λειτουργίαν τὸ ὄπλοπολυβόλον, τὸ ὁποῖον ἐχειρίζετο. Συνελήφθησαν οἱ ἄνδρες τοῦ φυλακίου ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, πλὴν τεσσάρων, οἵτινες λόγῳ τοῦ σκότους διέφυγον. Οἱ ἐλασίται αὐτοὶ ἦσαν βλαχοποιμένες εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην. Οἱ ἀνωτέρω συλληφθέντες, τὴν ἐπομένην ἀφέθησαν ἐλεύθεροι.

Ἡ φάλαγξ τοῦ συγκροτήματος, διελθοῦσα τὴν γέφυραν, ἐκινήθη γοργῶς πρὸς Ζίτσαν, ἵνα διέλθῃ Λυτικῶς αὐτῆς, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον. προτοῦ οἱ ἐκεῖ Γερμανοὶ ἀποφράξουν τὰς διαβάσεις. Ἐκ τῶν πυροβολισμῶν καὶ χειροβομβίδων, ἐκινετοποιήθη ὁ κομμουνιστικὸς μηχανισμὸς καὶ ἐφεδρικὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, δυνάμειος 30—40 ἀνδρῶν, ἔσπευσαν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ φυλακίου εἰς γέφυραν.

Ἦδη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἡ φάλαγξ κατηνθύνθη Α. Ζίτσης, κατενθυνομένη πρὸς Γραμμενοχώρια. Ὁ λόχος τεθεὶς ὀπισθοφυλακὴ τῆς φάλαγγος, ἀπέκρουσε τὰ παρενοχλοῦντα τὴν φάλαγγα τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ ἀκολουθοῦσα ἀπὸ μακρὰν ἐχθρική ὁμάς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρει ἄλλο ἀποτέλεσμα εἰμὴ μόνον, διατηροῦσα τὰ πυρά, νὰ κινητοποιήσῃ τοὺς Γερμανοὺς ἐκ Ζίτσης, ἵνα μᾶς ἀποφράξουν τὰς διαβάσεις καὶ μᾶς ἐπιτεθοῦν. Ὅταν ἡ φάλαγξ εὐρίσκετο εἰς ὕψωμα Β. Ζίτσης καὶ πλησίον αὐτῆς, δέχεται πυρὰ τριῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, βαλόντων δι' ἑνὸς αὐτομάτου καὶ δύο ἀτομικῶν ὄπλων, οἵτινες εἶχον καταλάβει ἐπίκαιρον ὕψωμα, πλησίον τῆς Ζίτσης, ἵνα ἐπιτύχουν ὀπωσδήποτε τὴν Γερμανικὴν ἐπέμβασιν. Διὰ νὰ μὴν ἀυξηθῶσιν τὰ πυρά, δὲν ἀπάντησε ἡ βαλλομένη φάλαγξ. Ὅταν ὁμως εἰς ἀντάρτης τῆς φάλαγγος τραυματίζεται, ὁ διοικητῆς τοῦ λόχου ὀπισθοφυλακῆς, διέταξε πῦρ ἑναντίον των. Οἱ ἀνάρται τοῦ ΕΛΑΣ ἀπεμακρύνθησαν ἀμέσως. Ἡ ὀπισθοφυλακὴ τῆς φάλαγγος ἠτοιμάζετο νὰ δεχθῆ ἐπίθεσιν τῶν Γερμανῶν. Ἡ μὴ ἐπέμβασις τῶν Γερμανῶν, ἦτο κατὰ

τὸ παράδοξον. Ἦλθ' πληροφοριῶν, μετὰ τὴν διέλευσιν τῆς φάλαγγος ἐκ περιοχῆς Ζίτσης, ἡ Γερμανικὴ φρουρά, ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους, εἶχε μεταβῆ εἰς Ἰωάννινα, πρὸς ἑορτασμὸν καὶ εἰς τὴν διατηρουμένην ὑπὸ τούτων τοποθεσίαν εἰς Ζίτσαν εἶχον μείνει ἐλάχιστοι Γερμανοί, οἵτινες καὶ δὲν ἐξεδηλώθησαν.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ φάλαγξ ἐπλησίαζε τὴν δημοσίαν ὁδόν, Ἰωαννίνων — Ἦγουμενίτσης, εἰς τὸ ὕψος τοῦ χωρίου Κληματιά, πρὸς διάβασιν πρὸς Γραμμενοχώρια, Γερμανικὴ φάλαγξ μηχανοκίνητος, ἐθεάθη μεταξὺ Μπιστουνίου — Ροδοτοπίου κινουμένη πρὸς Ζίτσαν. Προφανῶς ἡ Γερμανικὴ αὐτὴ δύναμις ἐκινήθη μετὰ εἰδοποίησιν ἀπὸ τὴν γερμανικὴν φρουρὰν Ζίτσης. Εὐτυχῶς ἐν τῷ μεταξὺ, τὸ συγκρότημα διήλθε τὴν δημοσίαν ὁδὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς περιοχὴν Γραμμενοχωρίου, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἐκινουῦντο πρὸς Ζίτσαν.

Αἱ ἐσπευσμένης πορείας, τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἡ φάλαγξ ἐφθασεν εἰς Γραμμένον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μοσπίναν, ὅπου καὶ κατελίσθη.

Οὕτω ἐτεροματίσθη ἡ ἀτυχῆς ἐκστρατεία, τῆς ὁποίας ἡ ἀποτυχία ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν πυρομαχικῶν της.

Πρῶτον δεκαήμερον Ἰανουαρίου: Ὁ λόχος ἐστάθμευσε εἰς Ἐλευθεροχωρὶ Ἰωαννίνων, πλησίον τοῦ χωρίου Ψίνα, ὅπου τὸ ἀρχηγεῖον Ἠπείρου. Οἱ λοιποὶ λόχοι ἐγκατεστάθησαν ἐπίσης εἰς χωρία πλησίον τοῦ Ἀρχηγείου Ἠπείρου, δι' ἀνασυγκρότησιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ, εἰς Σουλιωτοχώρια, ὅπου εἶχον μείνει ἐλαφρὰ τμήματα τοῦ λόχου, οἱ ἐλασῆται ἤρχισαν νὰ σημειώνουν κινήσεις. Πληροφορηθεῖσα τοῦτο ἡ διοίκησις τοῦ λόχου, ἐζήτησε νὰ μετασταθμεύσῃ ὁ λόχος εἰς Σουλιωτοχώρια. Τὸ Ἀρχηγεῖον ἐνέκρινε τὴν μεταστάθμευσιν εἰς Ἐλεξναν.

16 Ἰανουαρίου: Περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἀγγελιοφόρος ἀφίχθεις ἐκ τοῦ τμήματος τοῦ λόχου Σουλιωτοχωρίων, κομίζει ἀναφορὰν τοῦ ἐπικεφαλῆς ἀνθ)στοῦ Λαμπροπούλου Νικ., εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται, ὅτι τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, οἱ λησταὶ Κιάμος καὶ Τσίλη Μάστορας, ἐκινήθησαν ἐκ περιοχῆς Σουλιωτοχωρίων, μὲ δύναμιν 30 ἀνδρῶν, πρὸς στρατόπεδον κρατουμένων αἰχμαλώτων τοῦ Γεν. Ἀρχηγείου ΕΛΛΕΣ εἰς Ἀγίαν Παρασκευὴν Δερβιζιάνων, πρὸς ἀτελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων. Ὁ λόχος ἐκινήθη ἀμέσως καὶ κατέλαβε τὰ διαβάσεις εἰς τὰ δασώδη ὑψόμενα, μεταξὺ Ἐλάφου καὶ Συστρουνίου, ἀπὸ ὅπου ὑποχρεωτικῶς θὰ διήρχοντο οἱ λησταὶ Κιάμος καὶ Μάστορας, κατευθυνόμενοι διὰ τὸ στρατόπεδον τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Τὸ στρατόπεδον ἐφυλάσσετο ὑπὸ ὁμάδος 15 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν Ἀλέκον Ζέρβαν, ἀδελφὸν τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ λόχος, διὰ συνδέσμου, ἐνημέρωσε τὸν ἐπικεφαλῆς τῆς φρουρᾶς εἰς Ἀγίαν Παρασκευὴν. Οἱ ἐλασῆται πληροφορηθέντες τὴν ἀναχώρησιν τοῦ συνδέσμου ἐκ Σουλιωτοχωρίων, ἀντελήφθησαν, ὅτι εἰδοποιήθη ὁ λόχος καὶ εἰδοποίησαν ἀμέσως τὴν ὁμάδα Κιάμου Κ Μάστορα (ὡς διεπιστώθη μετ' ὀλίγας ἡμέρας), ἦτις καὶ

παρητήθη τοῦ σκοποῦ της, ἀναστραφεῖσα καθ' ὁδόν. Ὁ λόχος παρέμεινε εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις, μέχρι τὸ ἑσπέρας τῆς 17ης Ἰανουαρίου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπέστρεψε εἰς τὴν ἔδραν του, ἀφοῦ διεπίστωσε τὴν ματαίωσιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀνωτέρω ὁμάδος τοῦ ΕΛΑΣ. Ὁ ληστής Κιάμος, μὲ 5—6 ἄνδρας, κατηνθύνθη πρὸς περιοχὴν Παλαιοροφόρου.*

23 Ἰανουαρίου: Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν, ὁ λόχος διετάχθη καὶ μετεστάθμευσε εἰς Ζωτικόν. Κατὰ θετικὰς πληροφορίας τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἀνασυγκροτηθὲν τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς περιοχὴν Παλαιοροφόρου, μὲ δύναμιν 300 περίπου ἐπιστρατευθέντων καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς τριανδρίας Κάτσιου — Παλιουρέα — Κόκορη, ἐκινήθη πρὸς περιοχὴν Σουλιωτοχωρίων. Ὁμάς ὑπὸ τὸν ἀνθ)γόν Κόκορη, ἀφίχθη εἰς Συστροῦνι, συνέχιζε τὴν ἐπιστράτευσιν. Ἡ ἐκεῖ εὑρισκομένη ὁμάς ΕΛΑΣ ὑπὸ τὸν ἀνθ)γόν Ζαβιτσανάκην, δὲν ἀντέστη, διασκορπισθεῖσα. Ὁ ἀνθ)γός Ζαβιτσανάκης, ἐθεάθη συμπίνων μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ΕΛΑΣ. Μετ' ὀλίγον διέφυγε ἐκ τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ κυρίως δύναμις τοῦ συγκροτήματος ΕΛΑΣ συνεκροτήθη εἰς Σαμονίθαν, εἰς δασώδη καὶ ἀτρόσπουτον περιοχὴν, τὴν ὁποίαν ἐξέλεξαν ὡς ὀρμητήριον. Ὁ λόχος ἐκινήτοπιοῖσεν ὀλόκληρον τὴν δύναμίν του. Ἐλαφραὶ ὁμάδες παρέμειναν εἰς ἕκαστον χωρίον τῶν Σουλιωτοχωρίων, ἐνῶ ἡ ὑπόλοιπος δύναμις (80 ἄνδρες), συνεκεντρώθη εἰς τὴν ἔδραν τοῦ λόχου. Ἐγένετο ἐπιστράτευσιν εἰς Ζωτικόν, ὄλων τῶν δυ-

* Σημ.: Ὁ ληστής Κιάμος, κινήθεις πρὸς Παλαιοροφόρον, ἐνισχύει τὴν ὁμάδα του καὶ αἰφνιδιάζει τὸ εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην τμήμα τοῦ λοχαγοῦ Μαραγκοῦ. Συλλαμβάνει τὸν ἐνωμοτάρχην Ἀννίβαν Κων)νον ἐκ Κρικέλου Ἐϋρυτανίας, εἰς ἐνέδραν, ἀνθ)γόν Κατσαρόν ἐκ Κρασιάς Πρεβέζης καὶ ἕναν ἀνάρτην ἐξ Ἄνω Κωτσανοπούλου, τοὺς ὁποίους καὶ ἐκτελεῖ. Τὸν ἕναμ. Ἀννίβαν ἐκτελεῖ ὁ ἴδιος ὁ Κιάμος ἐπὶ ἀτραποῦ, μεταξὺ Βρυσοῦλας καὶ Κράβαρι, λέγων εἰς αὐτὸν εἰρωνικῶς:

«Ἐχεις χονδρὸν σβέροκον. Φαίνεται, ὅτι ἔφαγες πολλὰ κοτόπουλα, τώρα θὰ τὰ πληρώσης».

Τοὺς ἀνθ)γόν Κατσαρόν καὶ ἀνάρτην, ἐξετέλεσαν οἱ ἄνδρες τῆς ὁμάδος του Κων)νος καὶ Ἰωάννης Μάστορας, υἱοὶ τοῦ ληστοῦ Τσίλη Μάστορα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μεταξὺ Ἄνω καὶ Κάτω Κωτσανοπούλου, ἀφήσαντες τούτους ἐκθέτους ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πρὸς τρομοκρατίαν τῶν διερχομένων.

Σκοπὸς τῆς καθόδου τῆς ὁμάδος Κιάμου πρὸς περιοχὴν Παλαιοροφόρου, ἦτο ἡ στρατολογία ἀνδρῶν διὰ τὴν διενέργειαν ἐπιθέσεως πρὸς περιοχὴν Σουλιωτοχωρίων μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ καταστρέψουν τὸ χωρίον Ζωτικόν, ἰδιαίτερα πατρίς τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου, ὅπου κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον 1943, ἠττήθη καὶ διελύθη τὸ 24ον Σύνταγμα τοῦ ΕΛΑΣ. Σκοπὸς τῆς ἐφαρμοσθείσης μεθόδου τῶν ἐκτελέσεων διὰ δολοφονιῶν εἰς τὴν ἀνωτέρω περιοχὴν, ἦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ ἀντίδρασις τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ΕΛΑΣ ἐκεῖ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπιτύχη ἡ στρατολογία.

ναμένων να φέρωσι όπλα και τέσσαρες έφεδρικές ομάδες έτοποθετήθησαν εις έπικαίρους θέσεις, περίξ του χωρίου. Η ύπόλοιπος δύναμις του λόχου, ένισχυμένη και εκ των έφεδριών, εκινήθη προς τοποθεσίαν «Λειβάδι» (μικρόν λεκανοπέδιον του όρους Βριντζάχου, μεταξύ των χωριών Ζωτικού και Κουκλιών) και κατέλαβε έπικαίρους θέσεις. Η χιονοθύελλα έμáινετο και ή χιών επί του έδάφους άνήρχετο πλέον του ήμίσεος μέτρου. Η διανυκτέρευσις των άνδρων έγινετο εις καλύβας θερινής διαμονής των ποιμένων. Ο λόχος δι' αναφοράς του προς τó 'Αρχηγείον 'Ηπειρού, ανέφερε τά γεγονότα και έζήτησε ένίσχυσιν διά λόχου μηχανημάτων, διότι εκ πληροφοριών, ό έχθρός διαθέτει και όμους. Ο λόχος κατέλαβε άμυντικάς θέσεις επί της κορυφογραμμής «Γρίβο άλογο», Δυτικώς του χωρίου Μπιστιά, συνδεθείς με τó τμήμα του λοχαγού Κωστάκη, δυνάμει 30 άνδρων. άπερ κατείχε τά 'Ανατολικώς της κορυφογραμμής άντερείσματα φράσσων τás διαβάσεις από Συστρούνι προς Ζωτικόν. Ο έχθρός, κατά τás ύπαρχούσας πληροφορίας, μετά την κατάληψιν του Ζωτικού, θά προήλανε προς 'Αγίαν Κυριακήν (Πάπωον), διά να ένωθῆ με άλλα τμήματα του ΕΛΑΣ, πού θά έπετίθεντο από Φιλιάτες και Παγώνι. Η ένίσχυσις εκ του 'Αρχηγείου 'Ηπειρού δέν έφθασε μέχρι της 27ης 'Ιανουαρίου, διότι τά τμήματα εκ της εκστρατείας εκείθεν του Καλαμά, δέν ειχον άνασυγκροτηθῆ πλήρως.

27 'Ιανουαρίου: Περί ώραν 3ην μ.μ., ό έχθρός ήρξατο βάλλον δι' όλμου επί των θέσεών μας, ένῶ συγχρόνως τμήματά του έπετίθεντο. Ο καιρός όλίγον βελτιωμένος, αλλά τó έδαφος εκάλυπτετο υπό χιόνος και όμίχλης. Αφού έβαλε επί των θέσεών μας 25 βλήματα, τά τμήματά του έπιτιθέμενα, έφθασαν εις άπόστασιν 150—200 μ. από των θέσεών μας. Τότε διετάχθη υπό του λόχου άντεπίθεσις. Οί έλασίται ήγέται διά να ένθαρρύνουν τούς άνδρες των, έλεγον εις αυτούς, ότι πλησιάζουν εις Ζωτικόν, ένῶ άπείχον τρεῖς περίπου ώρας όδικώς.

Ο έχθρός εκάμφθη και ήρρισε συμπτυσσόμενος, αλλά τó έτελθόν σκότος δέν επέτρεπεν την καταδίωξιν εις την χιονοσκεπή και δύσβατον περιοχήν. Πάντως ή μάχη δέν εκρίθη. Άξιον μνείας είναι, ότι εις την μάχην αυτήν, οί στρατολογηθέντες εκ Ζωτικού, επέδειξαν έξαιρετον διαγωγήν και μαχητικότητα. Επίσης οί χρησιμοποιηθέντες διά τόν άνεφοδιασμόν του λόχου άνδρες και γυναίκες εκ Ζωτικού, δύνανται να συγκαταλεχθούν μεταξύ των ήρώων και ήρωίδων, διότι άνυπόδητοι, υπό δυσμενεστάτας καιρικás συνθήκας, μετέφερον επί των ώμων τρόφιμα και πολεμοφόδια εκ του χωρίου, επί του πεδίου της μάχης. Εῖς τούτο συνέτειναν πολύ και οί διαφορισται του ΕΛΑΣ, δημοδιδάσκαλος Παυλίδης Βασ., καθηγητής Οικονόμου Φώτ. και ό εκτελεσθείς άργότερον υπό των κομμουνιστών Τζώρτζης Χρ. εκ Λυθιαχόδου.

28 'Ιανουαρίου: Δυναμικά στοιχεία του έχθρου, κατέχουν έναντι ήμῶν έπικαίρους θέσεις, με όπλοπολυβόλα, ένῶ τó πλείστον της δυνάμειός των ειχε διαρρεύσει κατά την διάρκεια της νυκτός. Περί ώραν 1.30' μ.μ.,

κατέφθασαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐνισχύσεις τοῦ ΕΛΕΣ. Ὁ λόχος ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Μαυροσκότιν, τὸ τμήμα τοῦ ἀνθ)γοῦ Ἡλία Νίκου καὶ λόχος μηχανημάτων ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Θεοδώρου καὶ ἤρξατο ἡ ἐπίθεσις. Οἱ ἔλασται εἰς τὰς πρώτας ριπὰς συνεπλήρωσαν τὴν διάλυσιν των, διασκορπισθέντες εἰς Σουλιωτοχώρια, ἐνῶ τὸ εἰς Συστροῦνιον εὐρισκόμενον τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ στοιχείων ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ συντάγματος Σουλιού — Ζαλόγγου, ταγματάρχου Νάση Γ., ἐτράπη εἰς φυγὴν πρὸς Νότον. Ἡ ἐπελθοῦσα νύξ, ψυχρὰ καὶ μὲ σφοδρὰν χιονοθύελλαν, δὲν ἐπέτρεπε νὰ συνεχισθῇ ἡ καταδίωξις. Περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὁ λόχος μετὰ τῶν ὑπολοίπων τμημάτων, ἔφθασε εἰς Συστροῦνιον, ὅπου διενυκτέρευσε.

29 Ἰανουαρίου: Ὁ λόχος ἐνταχθεὶς εἰς τὸ κινούμενον σύνταγμα Σουλιού — Ζαλόγγου, μετὰ τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων τμημάτων, ἐκινήθη τὴν πρωίαν πρὸς Σουλιωτοχώρια. Οἱ κάτοικοι ὑπεδέχθησαν τὰ τμήματα μὲ ἐνθουσιασμόν.

30 Ἰανουαρίου: Ὁ λόχος ἐκινήθη μετὰ τοῦ συντάγματος, διὰ Σαμονίβαν πρὸς ἐκκαθάρσιν τῆς περιοχῆς. Ἐντὸς τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου, παρὰ τὸ ἀρχαῖον Σοῦλι, ὑπὸ τὸ δάπεδον, ἀνευρέθη κεκρυμμένος ὄμιος 81 χιλιοστῶν τῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων, πλήρης μετὰ πολλῶν βλημάτων. Ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὴν ἐξερεύνησιν, ἀνευρέθησαν εἰς ἐρειπωμένην οἰκίαν 300 φυσίγγια πολυβόλου Μπρέντα. Τὸ σύνταγμα διενυκτέρευσε εἰς ἀρχαῖον Σοῦλι.

31 Ἰανουαρίου: Ἡ φάλαγξ ἐκινήθη τὴν πρωίαν πρὸς περιοχὴν Βρυσούλας — Τρικαστροῦ, πρὸς ἐκκαθάρσιν τῆς περιοχῆς ταύτης ὑπὸ τῶν ὑποχωρησάντων τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ. Δρομολόγιον: Σαμονίβα -- Σεριζανά -- Βρυσούλα. Τὸ ἑσπέρας ὁ λόχος κατευλίσθη εἰς Μονὴν Ἀθάσου Ν.Δ. τοῦ χωρίου Βρυσούλα, εἰς τὸ βάθος τοῦ λεκανοπεδίου. Τὰ ὑπόλοιπα τμήματα κατευλίσθησαν εἰς Βρυσούλαν (Ζερμὴν).

1η Φεβρουαρίου: Ὁ σταθμὸς διοικήσεως τοῦ συντάγματος, μετεκινήθη εἰς Ἄνω Κωτσανόπουλον. Λόχοι Κωστάκη Ν. καὶ Ζήκου Θ. εἰς Κάτω Κωτσανόπουλον.

Ἠρχισεν ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἐκκαθάρσιν καὶ κατάληψιν τῶν μεταξὺ Βρυσούλας — Ἄνω Κωτσανοπούλου καὶ Κράβαρι δασωδῶν ἰψωμάτων Προφήτου Ἡλία Μουζάκας εἰς τὰ ὁποῖα, κατὰ πληροφορίας, οἱ ἔλασται εἶχον ἐγκατασταθῆ ἀμυντικῶς. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας καὶ πρωτοῦ ἀρχίσῃ ἡ ἐκκαθάρσις τῶν ἰψωμάτων, ἠκούσθησαν μεταξὺ Κωτσανοπούλου καὶ Μουζάκας πυροβολισμοί. Ἐπληροφορήθημεν, ὅτι οἱ εἰς Μουζάκαν, ἔλασται συνέλαβον τρεῖς ἀντάρτας τῶν λόχων Κωστάκη καὶ Ζήκου, οἱτοὶ εἶχον ἀποσταλῆ εἰς Μουζάκαν διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν ἂν εὐρίσκοντο δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἐκεῖ, ἐπειδὴ οὐδεμία κίνησις ἐσημειοῦτο. Οἱ ἔλασται ἄφησαν τοὺς ἀντάρτας καὶ εἰσῆλθον εἰς κλοῖον καὶ κατόπιν βάλλοντες κατ' αὐτῶν, τοὺς συνέλαβον.

Ἐκ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, εἷς διέφυγεν ἀργότερον κατὰ τὴν μάχην, ἔλ-

θών εις τὰς γραμμιάς μας, εἰς προσεποιήθη τὸν ἐλασίτη καὶ ἠκολούθησε τὰ ἐχθρικά τμήματα, δρατετεύσας κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μάχης καὶ προσκομίσας πολυτίμους περὶ τοῦ ἐχθροῦ πληροφορίες. Ὁ τρίτος αἰχμαλωτισθεὶς, ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Μετὰ τὸ ὡς ἄνω ἐπεισόδιον, ὁ λόχος ἀνεπτύχθη ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων Προφήτου Ἡλίου, ἀνιχνεύων τὴν δασώδη περιοχὴν. Ἡ ἐπέλθουσα νύξ, δὲν ἐπέτρεψε περαιτέρω κινήσεις πρὸς λήψιν ἐπαφῆς.

2α Φεβρουαρίου: Ἀπὸ πρωΐας τὰ τμήματά μας, ἔλαβον διατάξεις μάχης καὶ ἤρχισεν ἡ προσπέλασις πρὸς λήψιν ἐπαφῆς.

Διάταξις ἡμετέρων τμημάτων: Ἐπὶ ὑψωμάτων καὶ ἀντερείσματος Προφήτου Ἡλίου, ὁ 8ος Λόχος, τμήμα Μπέλου, τμήμα Ἡλία Νίκου καὶ λόχος μηχανημάτων διὰ τὴν κατὰ μέτωπον ἐπίθεσιν. Εἰς Κάτω Κοτσανόπουλον, οἱ λόχοι Κωστάκη Ν. καὶ Ζήκου Θ. διὰ τὴν παρενόχλησιν πλευρικῶς καὶ ἀπόφραξιν τῆς κοιλάδος Λούρου — Βρυσούλας. Ὁ λόχος Μαυροσκότη, εὗρισκετο πρὸς περιοχὴν Σεριζανῶν — Παλαιοχωρίου, πρὸς διενέργειαν ἀφοπλισμοῦ. Ὁ λόχος οὗτος ἀνεκλήθη καὶ ἐπέστρεψε ἀργότερον εἰς τὸ σύνταγμα.

Οἱ ἐλασίται κατέχουν τὰ ἀμέσως Β. τοῦ χωρίου Μουζάκα. Ὁ ληστής Κιάμος, ἀνασυγκροτήσας τὰ τμήμα του, κατεῖχε τὰ Δ. τοῦ Προφήτου Ἡλία ἀντερείσματα πέριξ τοῦ χωρίου Κράβαρι. Ἡ ἀνασυγκροτήσις τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καρρᾶ, ὅστις εἶχεν ἀφικθῆ, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου τοῦ ΕΛΑΣ, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ Καρρᾶς, ἐχρησιμοποίησε ὅλα τὰ πειστικά μέτρα, διὰ νὰ ἀνασυγκροτήσῃ τὰ κομμουνιστικά τμήματα, δηλώσας εἰς τοὺς κατοίκους, ὅτι ἂν δὲν ἐπολέμων, αὐτὸς μὲ τὴν ὁμάδα του θὰ προσέβαλεν ἀντίστασιν καὶ ὕστερα θὰ συνεπτύσσετο καὶ οἱ ἐδεσῖτες θὰ τοὺς ἔσφαζαν. Ἡ λήψις ἐπαφῆς ἤρχισε τὴν 9ην πρωϊνὴν. Μετὰ σφοδρὸν ἀγῶνα, τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ὑπεχώρησαν πρὸς Παλαιορόφορον καὶ τὸ χωρίον Μουζάκα κατελήφθη ὑπὸ τῶν τμημάτων μας. Δυτικῶς τοῦ Προφήτου Ἡλία, ἐτάχθη ἡ ὁμάς Κολιοδημητριάων, ἣτις εἶχε καταφθάσει τὴν προτεραίαν τῆς μάχης καὶ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων Δ. τοῦ χωρίου Κράβαρι, εὗρισκετο τμήμα δυνάμεως 30—40 ἀνδρῶν τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Μαυραγκόν. Τὰ τμήματα τοῦ ἀριστεροῦ τομέως δὲν προήλασαν πέραν τῆς Μουζάκας, διότι τὸ δεξιὸν δὲν εἶχεν εὐθυγραμμισθῆ ἀπ' ἐνὸς καὶ ἀπ' ἐτέρου, τὸ γερμανικὸν τυροβολικὸν ἐκ τῶν τυροβολείων Λούρου, ἤρχισε νὰ βάζῃ ἐπὶ τῶν θέσεών μας. Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, τὰ τμήματά μας ἐγκατεστάθησαν ἀμυντικῶς ἐπὶ τῶν καταληφθεισῶν θέσεων.

Ἀπόλεια ἡμετέρων: Εἰς νεκρὸς τοῦ λόχου, ἀντάρτης Καραγιάννης Λημ. ἐκ Ζωτικῆς Λάγκας Σουλίου, τραυματισθεὶς θανασίμως εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν καὶ ὑποκύψας τὴν ἐπομένην, λόγω μὴ δυνατότητος παροχῆς ἰατροχειρουργικῆς περιθάλψεως καὶ ὁ ἐκτελεσθεὶς ἀντάρτης ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ,

ὅστις συνελήφθη αἰχμάλωτος ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη. Δύο τραυμαῖαι τοῦ τμήματος Μπέλλου.

Ἐχροῦ: Ἐξηκροιβωμένοι, Εἰς νεκρὸς (ὁ ὄπλαρχηγὸς Καρῆς) καὶ τινες τραυμαῖαι.

Πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἐπεισοδίου ὑπὸ τῶν ἐλασιτῶν τὴν προηγουμένην, τὸ σύνταγμα εἶχεν ἀποστείλει ἀπεσταλμένους εἰς τὰ χωρία Παλαιορόφορον καὶ Μουζάκαν καὶ ἐκάλεσε ἐπιτροπὰς ἐκ τῶν κατοίκων, εἰς τὰς ὁποίας συνέστησεν νὰ μὴ ἀντιτάξουν ἀντίστασιν κατὰ τὴν κἀθοδον τοῦ συντάγματος. Αἱ ἐπιτροπαὶ ὑπεσχέθησαν πρὸς τοῦτο, πλὴν ὅμως δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀποτρέψουν τὴν ἀντίστασιν τῶν κομμουνιστῶν.

3 Φεβρουαρίου: Ἐλήφθη διαταγὴ ἐκ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου ΕΛΔΕΣ, εἰς τὸ σύνταγμα, διὰ τῆς ὁποίας ἀνηγγέλλετο ἡ σύναψις ἀναχωρῆς μεταξὺ ΕΛΔΕΣ — ΕΛΑΣ, ἥτις εἶχε συναφθῆ εἰς Τζουμέρκα. Κατόπιν τούτου, τὸ σύνταγμα ἐπανῆλθεν εἰς Βρυσούλαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἔδραν του. Εἰς τὴν περιοχὴν παρέμειναν προφυλακαί.

Τὴν 7ην Φεβρουαρίου, ὁ λόχος ἐπανῆλθε εἰς τὴν ἔδραν του εἰς Ζωτικὸν μὲ φυλάκια ἐπὶ τῶν διαβάσεων Σουλιωτοχωριῶν δι' ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης γερμανικῆς ἐπιθέσεως.

11 Φεβρουαρίου: Ἐκ προκληθέντος ἐπεισοδίου ὑπὸ τοῦ ἐκ Μουκοβίνης ἰδιώτου Ζώγα Σωτηρίου, μετὰ τῆς ἀδελφῆς του συζύγου Βασιλείου Παπᾶ καὶ δύο ἀνεψιῶν του εἰς Κουκλιὸς Σουλιωτοχωριῶν, φονεῦται ὁ ἀντάρτης τοῦ λόχου Πέτσιος Δημ. ἐκ Προδρόμου, καθ' ἣν στιγμὴν ὁμᾶς τοῦ λόχου εὐρισκομένη ἐκεῖ, ἐτελήφθη τῆς ὑποθέσεως διὰ τὴν ἀποσόβησιν τοῦ ἐπεισοδίου, διὰ τὸ ὅποιον εὐθύνεται ὁ Σωτ. Ζώγας. Τὸ ἐπεισοδιὸν ἐδημιούργησε ὁ ἀνωτέρω μετὰ τῶν συγγενῶν του, διὰ ὑφισταμένους μεταξὺ τῶν οἰκονομικῶν διαφορᾶς, ἐκ συναλλαγῆς προϊόντων προερχομένων ἐκ χρημάτων κλαπέντος καὶ πωληθέντος ἡμιόνου, ὡς προέκυψεν ἐν συνεχείᾳ ἐκ τῆς διενεργηθείσης ἀνακρίσεως.

Ὁ φόνος ἐγένετο ἐκ τυχαίας σφαίρας ἐκ τῶν ριφθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀνταρτῶν, πρὸς ἐκφοβισμόν διὰ τὴν ἀποσόβησιν τοῦ ἐπεισοδίου. Τὴν ἐπομένην καὶ καθ' ἣν ὥραν ἠτοιμάζετο ἡ κηδεῖα ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος καὶ τῶν ἀνταρτῶν, ὁ Σωτ. Ζώγας, ἐπιμένων εἰς τὴν τακτοποιῆσιν οἰκονομικῶν διαφορῶν εἰς βᾶρος τῆς ἀδελφῆς του, περιοφέρετο εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας. Τότε ὁ ἀνεψιὸς τοῦ φονευθέντος Πέτσιος Κων) νος, ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφόνευσε. Οὕτω ἐσημειώθησαν δύο θύματα διὰ τὴν ἀδιαλλαξίαν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν τῶν τοῦ Σωτ. Ζώγα καὶ τῶν ἀνεψιῶν του. Κατὰ τὸ 2ον δεκαήμερον μηνὸς Φεβρουαρίου, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου καὶ τοῦ συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μέσης Ἀνατολῆς, ὁ ἐφοδιασμός τῶν τμημάτων δι' ὑλικῶν ἀπὸ θάλασσης. Τὰ ὑλικά θὰ ἐκφορτοῦντο εἰς τὸν ὄρμον «Ἀλωνάκι», παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχέροντος. Ὁ λόχος διετάχθη νὰ ἀποστείλῃ ἐμίδα ἀσφαλείας, δυνάμει 25 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου. Τὸ ὄλον τμήμα ἀσφαλείας

ἀπετελέσθη ὑπὸ τῆς ἀνωτέρω ομάδος, ἐτέρας ομάδος ἴσης δυνάμεως τοῦ βου Λόχου, ὑπὸ τὸν λοχαγὸν Νάκον Βασίλειον καὶ ἐτέρας τοιαύτης ὑπὸ τὸν Παπαδάκην. Οὕτω ἐπετεύχθη ἡ μεταφορὰ 300 καὶ πλέον φορτίων ὑλικῶν, ἅτινα διὰ τοῦ δρομολογίου Ἄλωνάκι — Κουκοῦλι — Κάτω Σκαφρωτῆ, μετεφέρθησαν εἰς Δεοβίζαναν, ὅπου τὸ Γενικὸν Ἀρχηγεῖον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς φάλαγγος τῶν φορτηγῶν κτηνῶν ἐκ τοῦ ὄρου καὶ ὀλίγον προτοῦ ξεμερώση, οἱ Γερμανοὶ ἀντιληφθέντες προφανῶς τοῦτο, ἤρχισαν νὰ βάλουν διὰ πυροβολικοῦ εἰς τὸν ὄρμον ἐκ τῶν πυροβολείων Καστροσυκιάς, παρὰ τὴν Πρέβεζαν. Ἡ φάλαγξ ὁμως, διασκελίσασα τὸν φυλασσόμενον ὑπὸ τμημάτων μας δημόσιον δρόμον, παρὰ τὸ χωρίον Καναλάκιον, ἔφθασε εἰς Γενικὸν Ἀρχηγεῖον, ἐνῶ τὸ πλωτὸν μέσον ὅπερ μετέφερε ἐξ Ἰταλίας τὰ ὑλικά, ἐκφορτώσαν ἄνευ καθυστερήσεως, ἀνεχώρησεν ἀτομακρυνθὲν ἐγκαίρως ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χωρικῶν ὑδάτων, κατὰ τὴν διάορειαν τῆς νυκτός.

Ὁ ληστής Κιάμος τοῦ ΕΛΑΣ, μετὰ δυνάμεως 20—30 ἀνδρῶν, εὐρίσκετο εἰς χωρίον Καστρὶ πλησίον τοῦ Καναλακίου, μὲ σκοπὸν νὰ προσβάλλῃ τὴν πλησίον διερχομένην φάλαγγα, πρὸς διαρπαγὴν ὑλικῶν, μὴ ἀποτολήσας τελικῶς τοῦτο.

Τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον δεκαήμερον μηνὸς Μαρτίου 1944, οὐδὲν ἀξιοσημείωτον γεγονός ἐσημειώθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λόχου.

20 Μαρτίου: Ὁ λόχος ἐκινήθη μετὰ δυνάμεως 70 ἀνδρῶν πρὸς Πάργαν, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Γεν. Ἀρχηγείου, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποκλεισθέντος εἰς Πάργαν τμήματος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μπαλούμη Βασ., ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Πρὸ ἡμερῶν ἐγένετο ἡ κατάληψις τῆς Πάργας, ὑπὸ τάγματος τοῦ 3)40 Συντάγματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἀνεχώρησε ἐγκαταστήσαν εἰς Πάργαν τὸ τμήμα τοῦ ὡς ἄνω ὀπλαρχηγοῦ. Οἱ Γερμανοὶ τῇ παροτρύνσει καὶ ἐνισχύσει τῶν τουρκαλβανῶν, ἐπανέκαμψαν ἐξ Ἡγουμενίτσας καὶ ἐκύνλωσαν τὴν πόλιν. Μόλις ὁ λόχος ἔφθασε εἰς Γλυκὴν τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ἐπληροφορήθη, ὅτι τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ 20 ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸν ἀνθ)γὸν Κόκκορον καὶ ληστὴν Μάστορα, εὐρίσκετο εἰς Γλυκὴν. Μὲ τὴν ἄφιξιν τοῦ λόχου εἰς τὸ χωρίον, οἱ ἐλασῖται ἀπεχώρησαν ἐκ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν Α. παρυφὴν καὶ τιτλοφορούμενον ὡς ἀνεξάρτητον σύνταγμα ΕΛΑΣ Σουλίου — Ζαλόγγου, ἀπέστειλαν δὲ περὶ ὥραν 20ῆν, σημεῖωμα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου, ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ ἀνθ)γοῦ Κόκκορον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξητεῖτο συνάντησις μετὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου, «πρὸς ἐπίλυσιν ὑφισταμένων διαφορῶν», λέγων συγχρόνως, ὅτι ἡ περιοχὴ ἀνῆκε εἰς τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ καὶ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ἔπρεπε ν' ἀποχωρήσουν.

Ἐκθ' ἦν στιγμὴν ὁ λόχος εἶχεν ἱερὰν ἀποστολὴν ἐνισχύσεως ἐτέρου τμήματος, κινλωθέντος ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τὸ κομμουνιστικὸν τμήμα παρενεβάλλετο καὶ διεξεδίκε ἐδάφη καὶ ἔθετε ὄρια. Κατόπιν τούτου, ὁ διοικητὴς τοῦ λόχου ἐξοργισθεὶς, ἀπεφάσισε τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τούτου, ἀπαντήσας εἰς τὸν Κόκκορον:

«Αὔριον, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, θὰ συναντηθοῦμε καὶ θὰ τὰ ποῦμε».

Ὁ ἡγέτης τοῦ ΕΛΑΣ, ἐνθουμηθεὶς παρομοίαν ἀπάντησιν κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἐπιθέσεως εἰς Ζωτικόν, κατὰ τοῦ 24ου Συντάγματος, τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1943, ἀπήντησε εἰς τὸν κομιστὴν τοῦ σημειώματος:

«Αὐτὸς θὰ μᾶς κτυπήσῃ, γιὰτὶ ἔτσι μοῦ εἶπε καὶ τὴν παραμονὴν τῆς μάχης Ζωτικοῦ».

Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν νύκτα, ἡ ὡς ἄνω κομμουνιστικὴ ὁμάς ἐγκατέλειπε τὴν περιοχὴν ἀποσυρθεῖσα πρὸς περιοχὴν Πρεβέζης.

21η Μαρτίου: Ἀπὸ βαθείας πρωΐας, ὁ λόχος ἐκινήθη πρὸς περιοχὴν Πάργας. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ὁ λόχος εὐρίσκεται εἰς Σπαθαράτι. Ἐκεῖ πληροφοροεῖται, ὅτι ὁ ὀπλαρχηγὸς Μπαλοῦμης, μετὰ τῆς ὁμάδος του, διέφυγε τοῦ κλοιοῦ ἐκ Πάργας. Συγχρόνως, γερμανικὴ δύναμις, κινήθεισα ἐκ Πρεβέζης, ἔφθασε εἰς Καναλάκιον. Οὕτω τὸ τιμῆμα τοῦ λόχου εὐρέθη ἀποκεκομμένον θυτικῶς τῆς δημοσίας ὁδοῦ Πρεβέζης — Παραμυθιάς. Τὴν νύκτα ὁ λόχος κατώρθωσε νὰ διέλθῃ Ἀνατολικῶς τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἀπομακρυνθεὶς τῆς πεδινῆς περιοχῆς Φαναρίου, χωρὶς νὰ ἐπισημανθῇ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

18 Ἀπριλίου: Τιμῆμα τοῦ λόχου, ἐξ 25 ἀνδρῶν, ἀνέλαβε τὴν συνοδείαν φάλαγγος ὑποζυγίων, ἥτις κινουμένη ἐκ Σουλιωτοχωρίων μέσω Γλυκῆς καὶ συνενουμένη καθ' ὁδὸν μετὰ τῆς κυρίας φάλαγγος ὑποζυγίων, θὰ ἐφόρτωνε ἕλικὰ ἐκ τοῦ ὄρου «Ἄλωνάκι» κατὰ τὴν νύκτα.

Ὅταν ἡ φάλαγξ τῶν ὑποζυγίων ἔφθασε εἰς Γλυκὴν, ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ, ἐμφανισθεῖσα ἐκεῖ καὶ πάλιν ἐπὶ ὑψωμάτων, ἤρχισε νὰ δημιουργῇ ζητήματα μὴ ἐπιτρέπουσα νὰ διέλθῃ ἡ φάλαγξ «ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν» ἀπειλοῦντες, παρουσία Ἄγγλου ἀξιωματικοῦ, ὅστις παρευρίσκειτο διὰ τὴν τοποθέτησιν ναρκῶν ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ὅτι θὰ κτυπήσουν τὴν φάλαγγα, ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ διαβῇ. Καὶ ὀλίγοι πυροβολισμοὶ ἐὰν ἐρρίπτοντο, ἐπέτρεχε κίνδυνος ν' ἀντιληφθῶσι τὰ γερμανικὰ φιλάκια ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου Παραμυθιάς καὶ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἐχθρική προσβολὴ καθ' ἣν στιγμὴν ἀνεμείνετο τὸ πλοιάριον μετὰ τῶν ἕλικῶν.

Κατόπιν τούτου, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ τὸ ἐπεισόδιον, ὅπερ θὰ προεκάλει κίνδυνον ἐμπλοκῆς μετὰ τῶν Γερμανῶν καὶ ἀποτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἀνεφοδιασμοῦ, ἡ ἐκ Σουλιωτοχωρίων φάλαγξ τῶν ὑποζυγίων, ἐματαιώσε τὴν πορείαν τῆς.

22 Ἀπριλίου: Μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἕλικῶν, τὸ τιμῆμα τοῦ λόχου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἔδραν του. Τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς τὴν 22αν, τιμῆματα τοῦ 8ου Λόχου καὶ τοῦ λόχου Μαυροσκότη, κινήθέντα ἐκ Σουλιωτοχωρίων, ὑπὸ βροχὴν, ἐκύκλωσαν τὴν περιοχὴν Γλυκῆς, ἔπου ἡ ὁμάς τοῦ ΕΛΑΣ ἀνύποπτος, ἐπεδίδεδετο εἰς φαγοποσίαν. Ἐπηρεολούθησε μικρὰ συμπλοκὴ καὶ ἡ σύλληψις ἐνὸς ἐκ τῶν συναρχηγῶν τῆς ὁμάδος, τοῦ Κων)νου Οἰκονόμου καὶ 5 ἀνταρτῶν καὶ ἡ τελεία διάλυσις ταύτης. Θύματα δὲν ἐσημειώθησαν.

1η Μαίτου: Διά διαταγῆς τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου, ἰδρύεται εἰς Σουλιωτοχώρια ἢ Χ Μεραρχία, μὲ ἔδραν τὸ χωρίον Τσαγγάριον. Ὁ 8ος Λόχος, ἀνασυγκροτεῖται εἰς πλήρες ἀνταρτικὸν τάγμα, τὸ Ι)16, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ μέχρι τοῦδε διοικητοῦ τοῦ λόχου ὑπο)γοῦ Πυρ)κοῦ Κίτσου Φωτίου.

Διοικηταὶ λόχων: 1ου Λόχου, ὑπο)γὸς Γραμμένος Σπυρ., 2ου ἀνθ)γὸς Λεβιάκος Νικ., 3ου Λόχου ἀνθ)γὸς Λαδονικόλας Γεώργιος.

Τὸ ΙΙ)16 Τάγμα, ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Χριστόπουλον Χρήστον, ἰδρύθη εἰς Ζεφβοχώρι, διὰ συγχωνεύσεως τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων τοῦ 8ου Λόχου ὀπλαρχηγῶν Γεωργίου Κωνσταντίνου καὶ Κολιοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς κατατάξεως νέων.

Εἰς τὴν μεραρχίαν ἐπήχθησαν καὶ τὰ συγκροτηθέντα τάγματα εἰς Ἀγίαν Κυριαζήν, ὑπὸ τὸν ὑπολοχαγὸν Σούζην καὶ εἰς Σπαθαράτη, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Τουφεξήν. Διοικητῆς 16ου Συντάγματος ταγματάρχης Κρανιαῆς Ἀριστείδης.

Ἐδρα τοῦ τάγματος, ὠρίσθη τὸ χωρίον Αὐλότοπος Σουλιωτοχωρίων, ὅπου καὶ ἡ ἔδρα τοῦ 1ου Λόχου. Ἐδρα τοῦ 2ου Λόχου εἰς Τσαγγάριον καὶ ἔδρα τοῦ λόχου Μηχανημάτων εἰς Κουκλιούς.

14 Μαίτου: Ἐγένετο πανήγυρις εἰς τὸ ἀρχαῖον Σοῦλι, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἀγίου Δονάτου (τοπικὴ ἐορτή). Ἡ πανήγυρις ἔλαβε χαρακτῆρα ἐθνικόν. Τρεῖς χιλιάδες ἄτομα καὶ πλέον συνεκεντρώθησαν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων. Παρέστη καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, στρατηγὸς Ζέρβας Ναπολέων.

Ὁ δημοδιδάσκαλος Μουσελίμης Σ., ἤρχισε ἔντονον προπαγάνδαν, διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν ἐλαχίστων ἀπαδῶν τοῦ ΕΛΑΜ εἰς τὴν περιοχὴν, ἐνισχυθεὶς καὶ ἐκ τῆς προσπαθείας τῆς μεραρχίας, νὰ ἀποκαταστήσῃ τελείαν συμφιλίωσιν.

25 Μαίτου: Τὸ δικαστικὸν τμήμα τῆς μεραρχίας, προσέθη εἰς τὴν σύλληψιν δύο ζωοκλεπτῶν ἐκ Τσαγγαρίου. Τοῦτο ἦτο ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθῇ ἐπεισόδιον καὶ νὰ διασαλευθῇ ἡ τάξις. Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Νικόλαος Γκέγκας ἐκ Τσαγγαρίου, παραμένων ἐλεύθερος εἰς τὸ χωρίον, διήγειρε συγγενεῖς τῶν συλληφθέντων καὶ μεταβάς εἰς τὸ δικαστικὸν τμήμα τῆς μεραρχίας, ἠξίωσε τὴν ἀτελευτήρωσιν τῶν κρατουμένων. Πρὸ τῆς ἐκδηλωθείσης στάσεως, οἱ κρατούμενοι ἀρέθησαν ἐλεύθεροι. Ἐν τῷ μεταξὺ, οἱ ὑπὸ τὸν Ν. Γκέγκαν ἐνθαρρυνθέντες καὶ παροτρυνόμενοι ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὑπὸ τοῦ Μουσελίμη Σ., ἠθέλησαν νὰ δημιουργήσουν κατάστασιν. Τότε ἡ μεραρχία ἔδωσε διαταγὴν εἰς τὸ Ι)16 Τάγμα νὰ ἐπέμβῃ ἐνεργῶς διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς στάσεως. Ἡ διοίκησις τοῦ τάγματος ἐκάλεσε εἰς τὴν ἔδραν τῆς τὸν ὀπλαρχηγὸν τοῦ ΕΛΑΣ Ν. Γκέγκαν. Οὗτος προσῆλθε, φέρων εἰς τὴν ὀπισθίαν τσέπην τῆς περισκελίδος του, περιστροφικόν. Μετὰ τυπικὴν ἐξέτασιν ἐδηλώθη εἰς τοῦτον ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ τάγματος, ὅτι εἶναι κρατούμενος. Ἐγεροθεὶς ἀμέσως οὗτος, ἀπεπειράθη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ

γραφείου καὶ νὰ δραπετεύσῃ, ἀνασύραξ ἀμέσως καὶ τὸ περιστροφον. Ἄφω-
πλίσθη ἐπὶ τόπου καὶ διετάχθη ἡ μεταγωγή τούτου ἀμέσως εἰς Γενικὸν
Ἄρχηγεῖον.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς συνοδείας μετὰ τοῦ κρατουμένου, δέκα πε-
ρίτου ἔνοπλοι, πληροφορηθέντες τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ἐκινή-
θησαν ἐκ Τσαγγαρίου πρὸς Αὐλότοπον διὰ ν' ἀτελευθερώσωσι τὸν συνο-
δουόμενον καθ' ὁδόν. Δὲν κατώρθωσαν ὅμως νὰ προχωρήσουν, διότι εἶχον
ληφθῆ μέτρα ὑπὸ τοῦ τάγματος. Συνεστήθη εἰς τούτους ἐκ τοῦ μακρόθεν
ν' ἀποχωρήσουν, διότι θὰ κτυπηθοῦν. Κατεβλήθη ὑπερτάτη προσπάθεια,
διὰ νὰ μὴ κατασταλῆ ἡ στάσις ἐνόπλιως. Πράγματι, ἀντιληφθέντες οἱ τα-
ραξίαι, ὅτι ματαιοπονοῦν, ἀπεσύρθησαν. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπὶ τῆς ὁροσει-
ρᾶς μεταξὺ Σουλιωτοχωρίων καὶ Λάκκας Σοῦλι, ἠκούσθησαν πυροβολισμοί.
Μετ' ὀλίγον ἡ συνοδεία ἐπέστρεφε μεταφέρουσα τὸν συνοδουόμενον Ν.
Γκέγκαν ἐπὶ ζώου τραυματίαν. Καθ' ὁδόν, ἀποπειραθεὶς νὰ δραπετεύσῃ,
ἐτραυματίσθη εἰς τὸν μηρόν, ὑπὸ τῶν συνοδῶν του. Παρεσχέθησαν εἰς
αὐτόν, εἰς Αὐλότοπον, αἱ πρῶται βοήθειαι καὶ τὴν ἐπομένην διεκομίσθη
εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Γενικοῦ Ἄρχηγείου, ὅπου ἐθεραπεύθη.

26 Μαΐου: Κατόπιν τῶν γεγονότων τούτων, ἐλήφθη ὑπὸ τῆς μεραρχ-
σίας ἀπόφασις νὰ διενεργηθῆ ἀφοπλισμὸς τῶν πολιτῶν τῶν Σουλιωτοχω-
ρίων. Πρὸς τοῦτο ἀφίχθησαν δύο λόχου τῆς ΓΙΙΙ Μεραρχίας (ὑπὸ τὴν
διοίκησιν τῶν λοχαγῶν Μαυροσκότη Κων. καὶ Κωστάκη Νικ.), διὰ νὰ
ἐνεργήσουν ἀποτελεσματικώτερον, ἐπειδὴ τὰ τμήματα τῆς μεραρχίας εἶ-
χον ἐντοπίους ἀντάρτας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὡς ἐκ τούτου, λόγοι σκο-
πιμότητος ἐπέβαλλον τὴν ὡς ἄνω ἐνέργειαν.

Ἐκλήθησαν καὶ παρουσιάσθησαν οἱ ταραξίαι, οἵτινες κατέθεσαν τὸν
ὀπλισμὸν των. Οὕτω ἀπεκατεστάθη ἡ τάξις. Κυρώσεις δὲν ἐπεβλήθησαν.

Μέχρι τῆς 10ης Ἰουνίου, τὸ τάγμα ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ
τὴν ἀναδιοργάνωσιν.

Δεύτερον 10ήμερον μηνὸς Ἰουνίου: Τὸ τάγμα ἐκινήθη μετὰ τοῦ συν-
τάγματος καὶ ομάδος Ἀμερικανῶν, πρὸς περιοχὴν τοῦ χωρίου Γλυκῆ, πα-
ρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Παραμυθίας — Πρεβέζης. Αἱ δυνάμεις ἀπέφρα-
ξαν τὴν δημοσίαν ὁδὸν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναχαιτισθῆ ἐνδεχομένη κίνη-
σις γερμανικῆς φάλαγγος ἐκ Παραμυθιάς πρὸς Πρεβέζαν καὶ τοῦτο, δι-
ότι ἐκ τοῦ ὄρου «Ἀλωνάκι», προετοιμάζετο μεγάλη παραλαβὴ ὑλικῶν,
ἀποστελλομένων ὑπὸ τῶν συμμάχων διὰ θαλάσσης. Ἡ ὁδὸς ἀπεφράχθη ὑπὸ
τοῦ τάγματος, λοχαγοῦ Κατσαροῦ τοῦ 10ου Συντάγματος καὶ ἄλλων τμη-
μάτων, εἰς ὕψωμα «Μποντάρι» Ν.Α. Καναλακίου, διὰ τὴν ἀναχαίτησιν τυ-
χόν κινήθησόντων γερμανικῶν δυνάμεων ἐκ Πρεβέζης πρὸς Παραμυθίαν.

Ἐπὶ τῶν δύο ἀνωτέρω θέσεων, ἡ ὁδὸς ἐπαγιδεύθη διὰ ναρκῶν.

Ἡ παραλαβὴ καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ὑλικῶν, ἐγένετο κανονικῶς, χωρὶς
νὰ ἐκδηλωθῆ γερμανικὴ ἐπίθεσις.

Μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων, κατὰ πληροφορίαν ἐκ Παραμυθιάς,

οί Γερμανοὶ προητοιμάζοντο νὰ ἐγκαταλείψουν ταύτην καὶ νὰ συμπτυχθῶσιν πρὸς Μενίαν.

26 Ἰουνίου: Ἡ εἰς Παραμυθιᾶν μονάζ, τὴν νύκτα τῆς 25ης πρὸς 26ην Ἰουνίου, ἐγκατέλειψε τὴν πόλιν, παραδώσασα τὴν διοίκησιν εἰς ἐνόπλους ὁμάδας Τουρκαλβανῶν. Τὴν χαραυγὴν τῆς 26ης Ἰουνίου, ἡ Παραμυθιά ἐκινκλώθη ὑπὸ τοῦ Π)16 Τάγματος, ἀπὸ Ἀνατολῶν καὶ Δυσμῶν καὶ τοῦ ἀνεξαρτήτου τάγματος Ποπόβου καὶ τοῦ λόχου Στρουγκάρη Ἑλ. Βορειανατολικῶς καὶ Νοτίως. Τὰ ἔνοπλα τουρκαλβανικὰ τμήματα, καταληφθέντα ὑπὸ συγχίσεως καὶ πανικοῦ, εἶχον καταλάβει τὸ ἴψωμα «Γαλατᾶ», ἄμέσως Β. τῆς πόλεως, ἀνερχόμενοι εἰς 100 περίπου.

Τὸ ἠθικὸν τῶν τουρκαλβανῶν, ἦτο καταρρακωμένον, διότι ἀνελογίζοντο, ὅτι θὰ λογοδοτήσουν διὰ τὰ ἀνήκουστα ἐγκλήματα ποὺ διέπραξαν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ ἀντὶ νὰ ἀμυνθῶσι ἔξριπτον τὰ ὄπλα καὶ ἐτρέποντο εἰς φυγὴν πρὸς Δυσμάς. Ἐκ τῆς κατευθύνσεως ταύτης, ἀτεχώρησαν πολλοὶ τουρκαλβανοὶ μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, κατὰ τὴν διάσκειαν τῆς νυκτός, συμπτυσσόμενοι πρὸς περιοχὴν Μαργαριτίου — Μαζαρακιᾶς. Τουρκαλβανικὰ τμήματα ἐφρούρουν ἀπὸ τῆς κατευθύνσεως αὐτῆς, τὴν γραμμὴν ἐπὶ τῆς κορυφογραμμῆς Δ. Καρβουναρίου, Α. Δράγανης, Δ. Γζοίκας.

Ἐρρίφθησαν ὀλίγοι τυροβολισμοὶ ὑπὸ τῶν εἰς τὸν λόφον τοῦ Γαλατᾶ Τούρκων, ἀλλ' ἐσαρώθησαν ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τῶν τμημάτων μας.

Ἔτσι ἡ πολυπαθὴς Παραμυθιά ἠλευθερώθη.

27 Ἰουνίου: Ὁ διοικητὴς τοῦ Ι)16 Τάγματος, με ἀπόσπασμα 25 ἀνδρῶν, διετάχθη καὶ συνώδευσε τὸν διοικητὴν τῆς μεραρχίας ἐκ Σουλιωτοχωρίων, εἰς Παραμυθιᾶν. Με τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως, ἡ ὁργὴ τῶν κατοίκων ἐξοδηλώθη ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιά, μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου γέροντος, ἐναντίον τῶν ἐγκληματιῶν Μουσοιμάνων, οἵτινες ἀπὸ τριετίαν κατετυράνησαν τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμόν, διαπράξαντες εἰς βάρος τούτου, σωρίαν ἐγκλημάτων. Ἐγένετο ἐκκαθάρισις τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ ἀπὸ τοὺς ἐναπομείναντας τουρκαλβανούς.

Ὅσοι ἐκ τούτων ἠμύνοντο μεμονωμένοι, ἐφονεύθησαν. Ἐπολογίζονται εἰς 100 καὶ πλέον οἱ φονευθέντες κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς πόλεως. Συνελήφθησαν 300 καὶ πλέον, τὸ πλεῖστον γυναικόπαιδα καὶ περιεφρουρήθησαν ὑπὸ τῆς μεραρχίας, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν λαϊκὴν ὁργὴν.

Συνεκροτήθη στρατοδικεῖον καὶ ἐδίκασε τοὺς συλληφθέντας ἐγκληματίας Τουρκαλβανούς. Κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐξετελέσθησαν περὶ τοὺς 40 τουρκαλβανοὶ, ἐκ τῶν συλληφθέντων, διὰ σωρίαν ἐγκλημάτων.

30 Ἰουνίου: Ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη γραμμὴ ἀμύνης, τῶν τουρκαλβανῶν ἐπὶ τῶν ὑψομάτων Καρβουναρίου — Δράγανης, ἐκτεινομένη πρὸς τὸ δεξιόν, συνεδέετο πρὸς Νεοχωρὶ, με τὰ εἰς Μενίαν γερμανικὰ τμήματα. Οἱ τουρκαλβανοὶ ἠγέται Νουρὶ καὶ Μαζάρ Ντίνοζ, δι' ἐνεργειῶν των, ἐπέτυχον τὴν ἔκδοσιν διαταγῆς παρὰ τοῦ εἰς Ἰωάννινα Γερμανικοῦ

Στρατηγείου καὶ διετάχθη ἰσχυρὸν τμήμα Γερμανῶν, διὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῆς πόλεως Παραμυθιάς. Οἱ ἀνωτέρω, ἡγούμενοι χιλίων καὶ πλέον τουρκαλβανῶν, ἔλαβον μέρος μετὰ τῶν Γερμανῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Ἡ ἐπίθεσις ἐξεδηλώθη περὶ ὥραν ἕτην τῆς 30 Ἰουνίου, εἰς τὸν τομέα Κεφαλοβρύσου — Σέλιανη, Β. τῆς πόλεως Παραμυθιάς, περὶ τὰ ἑξ ἑκατομμύρια, ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἐπίθεσις ἐγενικεύθη ἐφ' ὄλοκλήρου τοῦ Δ. τομέως ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν. Τὰ τμήματα τῆς μεραρχίας εἶχον καταλάβει θέσεις ἐκ τῆς προηγουμένης ὡς ἀκολούθως:

Εἰς τὸν τομέα τοῦ Κεφαλοβρύσου — Ἁγίων Θεοδώρων, τὸ II)16 Τάγμα. Ἀριστερότερον εἰς Κρίκαν — Ψάκκαν ὁ λόχος Παραμυθιάς καὶ τὸ συγκροτούμενον III)16 Τάγμα. Εἰς τὸν τομέα Καρβουναρίου, ὁ 2ος Λόχος τοῦ I)16 Τάγματος.

Ἡ ἐχθρική ἐπίθεσις ἐξεδηλώθη ἀπὸ βαθείας προΐας. Εἰς τὸν τομέα Κεφαλοβρύσου — Ἁγίων Θεοδώρων, ἐχθρική ἐπίθεσις ἦτο πολὺ ἰσχυρά, διότι ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιοῖ πυροβολικὸν καὶ ὄπλους. Ὁ διοικητὴς τοῦ I)16 Τάγματος, μετὰ τὸ ἀπόσπασμα τῶν 25 ἀνδρῶν, διετάχθη καὶ ἐκινήθη ἅμα τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἐχθρῆς ἐπιθέσεως, πρὸς τὸν τομέα τοῦ II)16 Τάγματος, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τούτου. Περὶ τὴν 11ην ὥραν, τὰ γερμανικὰ τμήματα εἰς τὸν τομέα τοῦ Κεφαλοβρύσου, ἐπλησίασαν τὰ γραμμὰς μας καὶ ἤρχισε πάλι σῶμα πρὸς σῶμα.

Δύο γερμανικὰ αὐτοκίνητα, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἐρμουύλκει δυσχελὲς πυροβόλον, ἐν τῇ προσπάθειά των, ὅπως διασπάσωσι τὴν ἀμυντικὴν μας γραμμὴν, κλυοῦνται εἰς θέσιν «Πλάτανος τοῦ ἀράπη». Ἐξοντώνεται τὸ ἐπ' αὐτῶν Πεζικὸν καὶ ὑπὸ καταιγισμὸν πυρῶν, ἀντάρτες ὁδηγοί, ὠδήγησαν ταῦτα πρὸς Παραμυθιάν μετὰ τὸ πυροβόλον καὶ τὰ βλήματα.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γερμανοὶ καὶ Τουρκαλβανοί, κάμπτονται καὶ συμπτυσσόμενοι πρὸς Μενίναν ἀποδεκατίζονται.

Ὁ ἀγὼν διεξάγεται σκληρὸς καὶ εἰς Καρβουνάρι, ὅπου αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις εἶναι ἀσυγκρίτως ὑπέρτεραι. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς.

Ἀπώλεια τοῦ ἐχθροῦ: Εἰς τὸν τομέα Κεφαλοβρύσου 70 Γερμανοὶ νεκροί. Εἰς τοὺς ἄλλους τομεῖς ἀνεξακριβῶται.

Ἡμέτεροι ἀπώλεια: Εἰς Καρβουνάρι, δύο ἀντάρτες τοῦ 2ου Λόχου, τοῦ I)16 Τάγματος οἱ 1) Μπέλλος Εὐάγγελος τοῦ Γρηγορίου ἐκ Τσαγγαρίου καὶ 2) Φράγκος Γρηγόριος τοῦ Βασιλείου ἐκ Φροσύνης νεκροί. Τραυματαῖα τοῦ ἰδίου λόχου, οἱ Ζώης Κων)νος ἐκ Τσαγγαρίου εἰς τὴν δεξιὰν παλάμην καὶ καρπὸν, ἐκ ριπῆς πολυβόλου καὶ ἀνθ)στής Λαμπρόπουλος Νικόλαος τοῦ Στεφάνου ἐκ Τσαγγαρίου, ἐπίσης μετὰ διαμπερὲς τραῦμα εἰς τὸν μηρὸν. Ἐπίσης ἐσημειώθησαν καὶ τινες ἀπώλεια ἐκ τῶν ἄλλων τμημάτων τῆς μεραρχίας.

Περιοῖτον εἰς χεῖρας μας: Ἐν πυροβόλον δυσχελὲς ἀντιαρματικόν, ἐν ἀρίστη καταστάσει, μετὰ ὀπτακοσίων βλημάτων. Δύο αὐτοκίνητα ἐπίσης

ἐν καλῇ καταστάσει. Ὅπλοπολυβόλα, ἀτομικὰ ὄπλα καὶ παντοειδῆς ὑλικόν.

Δύο τουρκαλβανοὶ κρυπτόμενοι εἰς Παραμυθιᾶν καὶ ἀντιληφθέντες τὸν κρότον τὸν πρὸς Παραμυθιᾶν κινουμένων αὐτοκινήτων λαφύρων, ἐπίστευσαν, ὅτι προελαύνουν οἱ Γερμανοὶ μετὰ τῶν Τουρκαλβανῶν καὶ ἐξεληθόντες τῆς κρύπτῃς των, ἤρχισαν ἐπιτιθέμενοι κατὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν εἰς τὰς παρουφᾶς τῆς πόλεως. Συνελήφθησαν ἀμέσως ὑπὸ ἡμετέρων.

1η Ἰουλίου: Οἱ Γερμανοί, δι' ἀπεσταλμένου ἐκ Μενίνας, ἐζήτησαν ὅπως τοὺς ἐπιτρατῆ νὰ ἔλθῃ ἀπόσπασμά των εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης εἰς Ἅγιους Θεοδώρους, πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν των. Τοῦτο δὲν ἐπετράπη εἰς αὐτούς, ἀλλὰ ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν ἐγένετο μὲ ὄλας τὰς τιμὰς. Συνεργεῖον ἐξ ἀνταρτῶν καὶ πολιτῶν, ἀσχοληθὲν ἐπὶ διήμερον, ἔθαψε τοὺς νεκρούς.

2α Ἰουλίου: Τὸ τάγμα συνεκέντρωσε τοὺς λόχους εἰς Παραμυθιᾶν καὶ αὐθημερὸν ἀντικατέστησε τὸ II)16 Τάγμα ἐπὶ τῆς ἀμυντικῆς γραμμῆς Κεφαλοβρύσου --- Ἅγιων Θεοδώρων. Καθ' ὄλον τὸν μῆνα Ἰουλίον, κατεβλήθησαν προσπάθειαι ἐκ μέρους τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς μεραρχίας, ὅπως οἱ τουρκαλβανοὶ καταθέσουν τὰ ὄπλα καὶ παραμείνωσιν εἰς τὰς ἐστίας των, παύοντες τὴν συμμαχίαν μετὰ τῶν Γερμανῶν. Οὗτοι ἐκκενώσαντες τὴν περιοχὴν Μαργαριτίου --- Μαζαρακιᾶς ἐκ τῆς κινητῆς των περιουσίας καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, τὰς ὁποίας μετέφερον πρὸς περιοχὴν Φιλιατῶν, ἠτοιμάζοντο δι' ἐπιθετικὸν ἀγῶνα, παρεκλύοντες τὰς συζητήσεις μὲ διαφόρους προφάσεις. Ἄλλεπάλληλοι συναντήσεις ἀξιωματικῶν τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς μεραρχίας, ἐγένοντο μετὰ Τουρκαλβανῶν εἰς τὴν περιοχὴν Γκρίκας.

Ἐδῶ παρουσιάζετο τὸ θέαμα νὰ συναντῶνται ἀνώτεροι Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ καὶ Ἕλληνες, μὲ ἀξέστους Τουρκαλβανούς καὶ κατὰ τὰς συζητήσεις, οἱ Τουρκαλβανοὶ νὰ ἀπειλοῦν θεοὺς καὶ δαίμονας. Εἰς τὴν τελευταίαν συνάντησιν καὶ καθ' ἣν ὥραν διεξήγοντο ἀκαρποὶ συζητήσεις διὰ τὴν κατάθεσιν τῶν ὄπλων ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν, ἡ ἀντιπροσωπεῖα μας ἐβλήθη ὑπὸ τουρκαλβανικοῦ φυλακίου. Τοῦτο ἐσήμανε τὴν τελικὴν ναυάγησιν τῶν συζητήσεων καὶ ἐπέισθησαν καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς συμμαχικῆς ἀποστολῆς, ὅτι οἱ Τουρκαλβανοὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς Γερμανούς. Καθ' ὄλην τὴν περίοδον τῶν ἀκάρπων συζητήσεων, πληροφορίαι ἀκριβεῖς, ἔφερον τὸν τέως βουλευτὴν Λούλην τῆς ὀργανώσεως Εἰ.Α.Μ., πλῆσιον τῶν Τουρκαλβανῶν, ἐμψυχῶνων καὶ παροτρύνων αὐτούς, νὰ μὴ συμμαχήσουν μὲ τὸν Ε.Α.Ε.Σ., ἀλλὰ μὲ τὸ Ε.Α.Μ. Ἐγκαλοφόρησαν μάλιστα καὶ προκηρῦξεῖς πρὸς τοὺς Τουρκαλβανούς, τοῦ ὡς ἄνω περιεχομένου.

Τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, διατάχθη ἡ ἐπίθεσις τῶν τμημάτων μας καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς περιοχῆς ἀπὸ τοῦ τουρκαλβανικοῦ μίαισματος. Ἀπὸ τῆς 5ης μέχρι τῆς 10ης Αὐγούστου, ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ Ἰσαμουριᾶς πὺν κατοικεῖτο ἀπὸ Τουρκαλβανούς, ἐντεῦθεν τοῦ Καλαμιᾶ, ἦτο ἐλευθέρη. Οἱ Γερμανοὶ παρέμειναν μᾶλλον ἀμέτοχοι εἰς Ἡγουμενίτσαν

καὶ Μενίαν, ἀποφεύγοντες νὰ ἐμπλακῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, λόγω πιερώας πείρας ἐκ τοῦ παρελθόντος, διότι ὁσάκις συνέπραττον μὲ τοὺς Τουρκαλβανούς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης, οἱ Τουρκαλβανοὶ συνεπτύσσοντο ἀποκαλύπτοντες τὸ πλευρόν των.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς, τὸ Ι)16 Τάγμα κατέλαβε καὶ πάλιν τὴν ἀμυντικὴν γραμμὴν Κεφαλόβρουσον — Ἅγιοι Θεόδωροι, ἀντικαταστήσαν ἕτερα τμήματα. Κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς περιοχῆς ἀπὸ τοὺς Τουρκαλβανούς, εὐρέθησαν πηλίκια φέροντα τὰ ἐμβλήματα τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὑδροδοχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεγράφοντο αἱ λέξεις ΕΑΜ — ΕΛΑΣ. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, εἶναι ἀδιάσειστα πειστήρια, ὅτι τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, εἶχε συμμαχήσει μὲ τοὺς Τουρκαλβανούς, πράγμα ὅπερ ἀπεδείχθη ἀργότερον περιτρώως, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἐδῶ προβάλλει τὸ ἐρώτημα:

Οἱ Τουρκαλβανοὶ ἦσαν ἐντεταγμένοι εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἄλλοτε μάχονται εἰς τὸ πλευρόν τῶν Γερμανῶν ἐναντίον τῶν τμημάτων ΕΛΕΣ ἐνδουμένοι, ὀπλιζόμενοι καὶ ἐκπαιδευόμενοι ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ποιὰ ἡ σχέσις ΕΛΑΣ — Γερμανῶν;

Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ τριετῆ μαύρη σκλαβιά, ἡ πολυπαθὴς περιοχὴ Θεσπρωτίας ἠλευθερώθη. Τὸ ἀξιοσημεῖωτον εἶναι, ὅτι ἡ θεία δίκη ἐπλήρωσε τοὺς ἐγγληματίας Τουρκαλβανούς, μὲ τὸ ἴδιο νόμισμα. Ἐνῶ κατὰ τὰς 10 — 15 Αὐγούστου 1943, ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ Φαναρίου κατεστρέφετο καὶ ἐρημώνετο ἀπὸ τοὺς Γερμανούς καὶ Τουρκαλβανούς, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, τὰς ἰδίας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1944, τὰ τουρκαλβανικὰ χωρία τῆς κοιλάδος Μαργαριτίου, κατέλαμβάνοντο τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ νικηφόρα ἀνταρτικὰ τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ τὰ ἴδια νέφη καπνοῦ πού ἐκάλυπτον πρὸ ἐνὸς ἀκριβῶς ἔτους τὴν κοιλάδα Φαναρίου, καλύπτουν τώρα τὴν κοιλάδα Μαργαριτίου.

15 Αὐγούστου: Εἰς τὰς προφυλακὰς τοῦ τάγματος εἰς Νεοχώρι, ἐθεάθη διερχόμενος ἔνοπλος μὲ πολιτικὴν περιβολήν, εἰς τὴν νεκρὰν ζώνην μετὰ ὑποζυγίου. Διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ σκοποῦ νὰ σταματήσῃ, ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφόνευσε. Ἀκολούθως ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἐγκαταλείψας τὸ ὑποζύγιον μετὰ τοῦ φορτίου. Διεπιστώθη, ὅτι ἦτο ὁ ἰδιώτης Λουκᾶς Λουκᾶς ἐξ Ἐλαταριάς, ὅστις ἐπέστρεφε ἀπὸ λαφυραγωγίαν ἐκ τουρκαλβανικῶν χωρίων. Προσῆλθον εἰς τὴν πρᾶξιν του ταύτην, (τὸν πυροβολισμὸν, ὅστις ἦτο μοιραῖος), ἵνα ἀποφύγῃ τὴν σύλληψιν καὶ τὰς συνεπείας διὰ τὴν λαφυραγωγίαν. Ὁ φονευθεὶς ἀντάρτης, ἦτο τῆς δυνάμεως τοῦ 1ου Λόχου, ὀνόματι Φράγκος Κων)νος ἐκ Φροσύνης Σουλιωτοχωρίων.

17 Αὐγούστου 1944. (Μάχη τῆς Μενίνας): Ἡ μεραρχία πρὸ τριημέρου εἶχεν ἀρχίσει τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Μενίνας, ὅπου εὐρίσκετο ὄχρωσμένη γερμανικὴ μονάς. Ἡ Μενίνα εἶναι μικρὸν χωρίον ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Ἰωαννίνων — Ἡγουμενίτσας, παρὰ τὸ 79ον χιλιόμετρον ἀπὸ Ἰωάννινα. Ἐκ τοῦ χωρίου διακλαδοῦται δημοσία ὁδός, ἣτις προεκτείνεται ἐκόνουσα τὴν κωμόπολιν Παραμυθιάς (12 χιλ. Ν.).

Τὸν συγκοινωνιακὸν τοῦτον κόμβον οἱ Γερμανοὶ εἶχον ὀχυρώσει διὰ μονίμων ὀχυρωματικῶν ἔργων, μὲ μόνιμον δύναμιν 200 Γερμανῶν, ἐνισχυμένην μὲ τμήμα Τουρκαλβανῶν, μὲ γερμανικὴν στολὴν καὶ ἐξάρτησιν. Ἐδῶ ὑπῆρχον ἀποθήκαι παντοειδοῦς ὑλικοῦ, σταθμὸς αὐτοκινήτων καὶ ὄρχος ζτηνῶν.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως, σχεδὸν ταυτοχρόνως, τμήματα τοῦ 10ου Συντάγματος, ἀπέφραξαν τὴν δημοσίαν ὁδὸν εἰς Βλαχώρι, Β.Α. Μενίνας καὶ τμήματα ἐπίσης τοῦ 65ου Συντάγματος, ἀνέλαβον τὴν αὐτὴν ἀποστολὴν πρὸς Δ. ἀποφράξαντα τὴν δημοσίαν ὁδὸν εἰς Παραπόταμον, μὲ τὴν ἀποστολὴν ὅπως παρεμποδίσουν τὴν ἄφιξιν ἐχθρικών ἐνισχύσεων πρὸς Μενίνας ἐξ Ἰωαννίνων καὶ Ἡγουμενίτσας.

Τὴν 16.8.1944, ὁ διοικητὴς τοῦ 1)16 Τάγματος, μετὰ ὁμάδος ἀναγνωρίσεως, διενήργησε λεπτομεροῦ ἀναγνώρισιν διὰ τὴν ἐπισήμεναι τῶν ἐχθρικών ἀντιστάσεων εἰς τὴν τοποθεσίαν Μενίνας. Μόλις ἀπλώθηκε τὸ σκοτάδι, ὀλόκληρον τὸ 16ον Σύνταγμα, ὁ σταθμὸς διοικήσεως τῆς μεραρχίας καὶ τμήματα τοῦ 3)40 Συντάγματος, προωθήθησαν μέχρι τῶν ὑψωμάτων Νεοχωρίου πλησίον τῆς τοποθεσίας Μενίνας. Τὰ τμήματα τοῦ 16ου Συντάγματος, ἀνεπτύχθησαν ἐν εἶδι πετάλου, καταλάβοντα τὰς Ν.Α., Α. καὶ Β.Α. παρυφὰς πέριξ τῆς Μενίνας καὶ εἰς ἀπόστασιν 800 περίπου μ. Τμήματα τοῦ 3)40 Συντάγματος τὴν Ν. πλευρὰν καὶ ἑλαφρὸν τμήμα τῆς μεραρχίας διεπεραιώθη Β. τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ διαφυγὴν ἐχθρικών τμημάτων, διὰ τοῦ ποταμοῦ, πρὸς περιοχὴν Φιλιατῶν. Περὶ ὥραν 6ην π.μ. τῆς 17ης Αὐγούστου, ἤρξατο ἡ ἐπίθεσις. Ὁ ἐχθρὸς καταλαβὼν τὰ εἰς ἐπικαιροῦς θέσεις μόνιμα πολυβολεῖα ἐκ μπετόν, ἤρχισε κρατερὰν ἀμυναν. Μέχρι τῆς μεσημβρίας, ὁ κλοιὸς περιεσφίχθη καὶ τὰ τμήματά μας ἔφθασαν πρὸ τῶν Γερμανικῶν χαρακωμάτων. Ἡ πάλι διεξάγεται σῶμα πρὸς σῶμα. Τὸ ἀντιαρματικὸν πυροβόλον μας, ἐκ λαφύρων, βάλλει ἐκ Νεοχωρίου μὲ ἄμεσον βολὴν καὶ ἐξουδετερώνει τὰ μόνιμα ἐχθρικά πολυβολεῖα. Ὁ ἐχθρὸς συμπτυχθεὶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀμυντικὸν σύστημα, ἀμύνεται μετὰ πείσματος. Τὸ τάγμα ἐπιτίθεται κατὰ μέτωπον. Εἰς τὰ χαρακώματα, εἰς λοφίσκον ἐντὸς τοῦ χωρίου, διεξάγεται σκληρὸς ἀγὼν καὶ καταλαμβάνεται μέρος τῶν ἐχθρικών χαρακωμάτων.

Ἐν τῷ μεταξῷ, ὀλόκληρος ἡ προσοχὴ τῶν Γερμανῶν, στρέφεται πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ὁ 1ος λόχος τοῦ τάγματος συμπτύσσεται ὀλίγον πρὸς ἀποφυγὴν πολλῶν ἀπωλειῶν. Ἡ ἐπελθοῦσα νύξ ἐκόπασε τὰ καταγιγιστικά πυρὰ ἐκατέρωθεν. Ἀπὸ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, μάχαι διεξάγονται εἰς Παραπόταμον καὶ Β. τοῦ χωρίου Βλαχώρι, μεταξὺ τμημάτων τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ γερμανικῶν τοιούτων, ἅτινα προσπαθοῦν νὰ καταφθάσουν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀμυνομένων ἐχθρικών τμημάτων εἰς Μενίνας.

18 Αὐγούστου: Ἡ προηγουμένη νύξ παρῆλθε χωρὶς γεγονότα ἄξια λόγου μὲ στενὴν ἐπαφὴν τῶν τμημάτων μας, μετὰ τῶν ἐχθρικών τοιούτων. Ἡ μάχη συνεχίζεται ἀπὸ βαθείας πρωίας. Ὁ ἐχθρὸς ἀναμένεται ἀπὸ σι-

γμῆς εἰς στιγμήν νά καταθέσῃ τὰ ὄπλα, πιεζόμενος πανταχόθεν. Μέχρι τῆς μεσημβρίας, ἐκκαθαρίζεται ὁλόκληρον τὸ χωρίον, πλὴν μᾶς διορόφου οἰκίας, ὅπου συνεκεντρώθησαν τὰ ὑπολείμματα τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀμύνονται ἀπεγνωσμένως. Τέλος, περὶ ὥραν 14ην, ἡ τελευταία ἀντίστασις ἐξουδετεροῦται. Ὁ Γερμανὸς φρούραρχος ἀξιωματικός, μετὰ προηγουμένην προειδοποίησιν παραδόσεως, συγκεντρώνει τοὺς ἐναπομείναντας Γερμανοὺς καὶ ζητεῖ νά παροδοθῇ εἰς τὸν διοικητὴν τῶν τμημάτων μας.

Παρουσιάζεται εἰς τὸν μαχόμενον εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν διοικητὴν τοῦ 16ου Συντάγματος ἀν)ρχὴν Κρασιᾶν Ἀριστείδην καὶ ἀφοῦ χαιρετᾷ στρατιωτικῶς καὶ διὰ χειραφίας, παραδέχεται ὅτι ἠττήθη, συγχάριον τὸν διοικητὴν τοῦ συντάγματος διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν ἀνδρῶν του.

Παρεδόθησαν συνολικῶς, 95 Γερμανοὶ καὶ ἑπτὰ Τουρκαλβανοὶ μὲ γερμανικὸν ὄπλισμὸν καὶ γερμανικὰς στολάς. Οἱ Τουρκαλβανοί, ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ ἀνταρτῶν καὶ ἐξιττήθη ἀπὸ Γερμανὸν ἀξιωματικόν, ὅπως διαχωρῖση τοὺς ἐκ τῶν ὑπολοίπων Γερμανῶν αἰχμαλώτων. Οἱ αἰχμάλωτοι μετεφέρθησαν ἀμέσως διὰ Παραμυθιάς εἰς τὸ ἐπίνειον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχέρωντος «Ἄλωνάκι» καὶ ἐκεῖθεν ἀμφολοικῶς εἰς Ἰταλίαν. Πλέον τῶν 50 νεκρῶν ἔμειναν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἔνιοι τραυματῖαι, μετεφέρθησαν δι' αὐτοκινήτου εἰς Παραμυθιάν.

Ἡμέτεροι ἀπώλειαι: Νεκροί, ὁ Βρεταννὸς ταγματάρχης Οὐάλλας καὶ 18 ἀξιωματικοὶ καὶ ἀντάρται. Ἐκ τοῦ τάγματος, ἐφονεύθη ὁ ὀπλοπολυβολητῆς Φύσσας Γεώργιος τοῦ Βασιλείου ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου, ἡρωικῶς μαχόμενος. Τραυματῖαι: Ἐννέα ἐν συνόλω ἐξ ὧν, δύο τοῦ 1ου Λόχου τοῦ τάγματος, οἱ 1) Παντούλης Λάζαρος τοῦ Γεωργ. ἐκ Κονυλιῶν, εἰς δεξιὸν γλουτὸν βαρέως, διακομισθεὶς εἰς Ἰταλίαν καὶ 2) ἀνθυπαπιστῆς Λαμπρόπουλος Νικ. τοῦ Στεφ. ἐκ Τσαγγαρίου, ἐλαφρῶς εἰς τὴν σπονδυλικὴν στήλην, διὰ χειροβομβίδος. Διεκρίθησαν: Οἱ διοικηταὶ 1ου καὶ 2ου Λόχων, ὑπολοχαγὸς Γραμμένος Σπυρ. καὶ ἀνθ)γὸς Καραμπέτσος Σπυρ., ὁ ἐπιλοχίας ὁμάδος διοικήσεως τάγματος Καρρᾶς Ἰωάννης τοῦ Ἀθανασίου καὶ οἱ ἀντάρται Πάκος Κων)νος τοῦ Χρ. καὶ Παπαφώτης Φώτιος.

Περιῆλθον εἰς χεῖρας μας: Ἄφθονον παντοειδὲς ὑλικόν, ἐν ὀρειβατικὸν πυροβόλον 7,5 χιλ. ἐν καλῇ καταστάσει μετὰ πολλῶν βλημάτων, 200 καὶ πλέον ἵπποι, 50 καὶ πλέον αὐτοκίνητα, ἐκ τῶν ὁποίων, λόγω ἐλλείψεως ὀδηγῶν, μετεφέρθησαν εἰς Παραμυθιάν μόνον τέσσαρα. Τὰ ὑπόλοιπα κατεστράφησαν. Αἱ ἐξ Ἡγουμενίτσας καὶ Ἰωαννίνων γερμανικαὶ φάλαγγες, αἵτινες ἠγωνίζοντο νά διανοίξουν ὁδὸν καὶ βοηθήσωσι τοὺς ἀμυνομένους, ὅταν, μὲ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς γερμανικῆς φρουρᾶς εἰς Μενίαν, ἔχασαν τὴν ἐπαφὴν δι' ἀσυρμάτου καὶ ἀντιληφθέντες ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου τοῦτο, ἤρχισαν νά βάλουν διὰ πυροβολικοῦ πέριξ τοῦ χωρίου κυκλικῶς κατ' ἀρχὴν καὶ ἐντὸς τοῦ χωρίου μετέπειτα.

Ἐπιτευχθέντος τοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ τῆς ἐξουδετερώσεως τῆς γερ-

μανικῆς φρουρᾶς τῆς Μενίνας, τὰ τμήματά μας ἀπεσύρθησαν τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας, εἰς τὰς βάρεις ἐξορμήσεως (ὑψόμενα Β. Γκρίκας, Κεφαλόβρουσον, Ἅγιοι Θεόδωροι, ὑψόμενα Β. Σέλιανης), ὅπου κατέλαβον ἀμυντικὰς θέσεις.

Τὸ I)16 Τάγμα, κατέλαβε τὸ κέντρον τοῦ μετώπου (Κεφαλόβρουσον — Ἅγιοι Θεόδωροι) ἐκατέρωθεν τῆς δημοσίας ὁδοῦ Μενίνας — Παραμυθιάς. Εἰς τὰ ἀριστερὸν (ὑψόμενα Γκρίκας), ἐτάχθη τὸ III)16 Τάγμα καὶ εἰς τὸ δεξιὸν (ὑψόμενα Σέλιανης), τὸ II)16 Τάγμα, ἐν ἀναμονῇ ἀποκρούσεως ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν τμημάτων μας ἐκ Μενίνας, ἐγένετο ἀποχώρησις καὶ τῶν ἄλλων τμημάτων ἐκ Βλαχωρίου καὶ Παραποτάμιου. Οἱ Γερμανοί, μετὰ τὴν Δύσιν τοῦ ἡλίου, εἰσήρχοντο εἰς Μενίνα. Περὶ ὥραν 12ην νυκτερινὴν ὁ ἐχθρὸς ἤρchiσε δραστηρικὴν βολὴν πυροβολικοῦ διὰ τριῶν πυροβολαρχιῶν ἐκ Μενίνας, ἐντὸς τῆς πόλεως Παραμυθιάς. Ὁ νυκτερινὸς αἰφνιδισμὸς προεκάλεσε εἰς τὴν πόλιν σύγχισιν καὶ ὁ πληθυσμὸς ἐκινήθη τὴν ἰδίαν νύκτα πρὸς Ἁγίαν Κυριακὴν καὶ τὰ πέριξ χωρία, ἐγκαταλείψας τὴν πόλιν. Τὴν ἐπομένην ὁ Μητροπολίτης Παραμυθιάς Δωρόθεος, προέβη εἰς ἔγγραφον διαμαρτυρίαν κλητηριάζων τὴν εἰς Μενίαν γερμανικὴν μονάδα, διὰ τὴν ἀναδρον ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ τῆς ἀνοχυρῶτου πόλεως. Οἱ Γερμανοὶ ἀτήνησαν, ὑποσχεθέντες ὅτι δὲν θὰ ἐπαναλάβουν τὸν κανονιστικὸν κατὰ τῆς πόλεως. Εὐτυχῶς κατὰ τὸν κανονιστικὸν τοῦτον, δὲν ἐσημειώθησαν θύματα, διότι ἡ βολὴ συνεκεντροῦτο πλησίον τῆς πόλεως καὶ οὐχὶ ἐντὸς αὐτῆς.

Συγκεκριμέναι πληροφορίες ἔφερον, ὅτι ὁ ἐχθρὸς προετοιμάζεται δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῶν τμημάτων μας. Τὰ τμήματά μας εἰς τὴν ἀμυντικὴν τοποθεσίαν, ἦσαν ἔτοιμα νὰ διεξαγάγουν τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα, διότι ἡ ἑδαφικὴ διαμόρφωσις δὲν ἐπιτρέπει σίμπτυσιν ἄνευ ἀπωλείας τῆς πόλεως Παραμυθιάς.

28 Αὐγούστου: Ὁ ἐχθρὸς, ἀφ' ἐσπέρας ἤρchiσε προπαρασκευὴν ἐπιθέσεως διὰ συνεχῶν πυρῶν πυροβολικοῦ ἐπὶ τῶν θέσεών μας. Ἀπὸ βαθείας πρωίας, αἱ γερμανικαὶ φάλαγγες ἐξεδήλωσαν ἐπίθεσιν ἐφ' ὄλοκλήρου τοῦ μετώπου, ὑποστηριζομένην ἀπὸ καταιγιστικὰ πυρὰ πυροβολικοῦ καὶ ὄλων. Εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἔλαβον μέρος περὶ τοὺς 500 Τουρκαλβανοί, πλαισιωμένοι εἰς τὰς γερμανικὰς δυνάμεις. Ὁ ἐχθρὸς ἐπιτίθεται μετὰ λύσσης. Ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσίν του, βάλλει διὰ πυροβολικοῦ καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως Παραμυθιάς. Τὰ ἐπιτιθέμενα ἐχθρικά τμήματα, πλησιάζουν τὰς γραμμὰς μας καὶ ὁ ἀγὼν διεξάγεται λυσσώδης μέσα εἰς νέφη καπνοῦ ἐκ τῶν ἐκρίξεων τῶν ἐχθρικῶν βλημάτων. Περὶ ὥραν 3ην μ.μ., ὁ ἐχθρὸς δεικνύει σημεῖα ὀπισθοχωρήσεως, μὴ κατορθώσας νὰ κερδίσῃ οὐδὲ σπιθαμὴν ἐδάφους.

Μετ' ὀλίγον ἀπαγκυστροῦται καὶ συμπύσσεται πρὸς τὴν βάρειν ἐξορμήσεώς του, μετὰ πολλὰς ἀπωλείας. Οἱ Τουρκαλβανοὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ

σκληροῦ ἀγῶνος, συμπτύσσονται πρῶτοι, ἐγκαταλείψαντες τὰ γερμανικά τμήματα μαχόμενα. Ὁ ἐχθρὸς, συμπτυσσόμενος, συναποκομίζει τοὺς νεκροὺς καὶ τραυματίας του. Τοῦτο ἐγένετο ἀντιληπτὸν ἐκ τῶν παρατηρητηρίων μας. Δὲν ἐξηκρηβώθησαν αἱ ἐχθρικοὶ ἀπώλειαι.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι: Ἐκ τοῦ Ιου καὶ ΙΙου Τάγματος, οὐδεὶς νεκρὸς ἢ τραυματίας. Ἐκ τοῦ ΙΙου Τάγματος εἰς νεκροὺς καὶ εἰς τραυματίας. Διεκρίθη κατὰ τὴν μάχην, ὁ ὀπλαρχηγὸς Πέτσιος Κων)νος.

29 καὶ 30 Αὐγούστου: Ὁ ἐχθρὸς βάλλει ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου τοῦ 16ου Συντάγματος καὶ ἐπὶ τῶν γραμμῶν τοῦ 10ου καὶ 65 Συνταγμάτων νυχθημερόν διὰ τοῦ πυροβολικοῦ.

31 Αὐγούστου: Περὶ ὥραν 3ην πρωΐνῃν, ὁ ἐχθρὸς ἤρχισε προπαρασκευαστικὴν βολὴν ἐπὶ τῶν γραμμῶν μας, διὰ πυροβολικοῦ καὶ ὄλμων. Τοῦτο ἦτο ἐνδεικτικὸν σημεῖον ἐξαπολύσεως νέας ἐπιθέσεως. Ἀπὸ βαθείας πρωΐας, ἐχθρικά τμήματα ὀρεινῆς συνθέσεως, με φάλαγγας ὑποζυγίων, ἐθεάθησαν πρὸ τοῦ Νεοχωρίου ἀνερχόμενα πρὸς τὰ ἀντερείσματα Σέλιανης, μεταξὺ τοῦ Ιου καὶ ΙΙου Ταγμάτων. Συγχρόνως ἐκδηλοῦται ἐπίθεσις ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου τοῦ 16ου Συντάγματος. Ἡ μάχη διεξάγεται πεισματώδης. Περὶ ὥραν 11ην, ὁ ἐχθρὸς κατορθώνει νὰ διεισδύσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ ὕψωμα μεταξὺ τοῦ Ιου καὶ ΙΙου Ταγμάτων, εἰς τοποθεσίαν «Στενὸ» καὶ ἐπιτίθεται ἀμέσως εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐδάφους. Διμοῖρια τοῦ 1ου Λόχου τοῦ τάγματος, ἀντεπιτεθεῖσα κατὰ μέτωπον, ἀνατρέπει τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀνακαταλαμβάνει τὸ ὕψωμα. Τοῦτο ἐσήμανε καὶ τὴν ἔναρξιν συμπτύξεως τοῦ ἐχθροῦ. Μεταξὺ Νεοχωρίου καὶ Κεφαλοβρύσου, ὁ ἐχθρὸς εἶχε προωθήσει αὐτοκίνητα, πυροβόλα καὶ ὄλμους καὶ ἡ πλευροκόπησις ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἐξαναγκάζει τοῦτον νὰ συμπτυχθῇ ἐσπευσμένως πρὸς τὴν βάσιν ἐξορμήσεώς του, ἐνῶ καταβάλλει προσπάθειάς με πυρὰ ἀνασχέσεως πυροβολικοῦ νὰ ἀποσύρῃ τὰ ὄχηματα καὶ πυροβόλα, ἀνακόπτων τὴν προχώρησιν τῶν τμημάτων μας. Αἱ εὐστοχοὶ βολαὶ τῶν ὄλμων μας, προξενοῦν σοβαρὰς ἀπωλείας εἰς τὸν συμπτυσσόμενον ἐχθρὸν καὶ εἰς τὰ ὄχηματά του. Ἔτσι καὶ ἡ μάχη αὐτὴ ἔληξε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι: Μηδέν.

Ἀπώλειαι ἐχθροῦ: Ἀνεξακριβῶτοι.

Κατὰ τὴν μάχην διεκρίθησαν: 1) Λοχίας Κωστάκης Χρήστος τοῦ λόχου Μηχανημάτων, ἀναπληρῶνων τὸν διοικητὴν τοῦ λόχου, λόγω ἀπουσίας καὶ 2) ὁ ἀντάρτης πολυβολητὴς τοῦ αὐτοῦ λόχου, Φούρκας Ἀνδρέας.

Μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, ὁ ἐχθρὸς περιορίσθη εἰς παρενόχλησιν τῶν γραμμῶν μας, διὰ συνεχῶν βολῶν πυροβολικοῦ.

15 Σεπτεμβρίου: Ἀντιπροσωπεῖα ἐξ ἑνὸς ἀξιωματικοῦ Ἀμερικανοῦ, ἑνὸς Ἀγγλοῦ καὶ ἑνὸς Ἑλλήνου, μεταβάσα μεταξὺ τῶν γραμμῶν μας καὶ τῶν ἐχθρικῶν τοιούτων εἰς θέσιν «Πλάτανος τοῦ ἀράπη», συνητηθή με ἀντιπροσωπεῖαν τριῶν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τούτους νὰ καταθέσῃ ἢ φρουρὰ τῆς Μενίνας τὰ ὄπλα καὶ νὰ παραδοθῇ, ἵνα ἀπο-

φύγη τὴν καταστροφὴν τῆς. Ἡ γερμανικὴ ἀντιπροσωπεία, ἐξήτησε διήμερον προθεσίαν διὰ νὰ ἀπαντήσῃ. Ἡ ἡμετέρα ἀντιπροσωπεία ἔδωσε 24ωρον προθεσίαν. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐκ τῶν παρατηρήσεων καὶ πληροφοριῶν, ὡς καὶ ἐκ τῆς καταθέσεως αὐτομόλου ἐπιλοχίου Γερμανοῦ, διαπιστοῦται, ὅτι ὁ ἐχθρὸς συγκεντρώνει εἰς Μενίαν μεγάλας δυνάμεις ἐξ Ἡγουμενίτης καὶ Φιλιππῶν. Ὁ αὐτομολήσας Γερμανὸς ὑπαξιωματικός, κατέθεσε, ὅτι προετοιμάζεται ἐπίθεσις ἐναντίον μας.

17 Σεπτεμβρίου: Ἀπὸ βαθείας πρωΐας καὶ ὑπὸ ἡμέραν ὀλίγον βροχερίαν, περίπολοι τοῦ τάγματος ἀποσταλεῖσαι πρὸς τὰς ἐχθρικὰς γραμμὰς, ἵνα διαπιστωθῇ ἐὰν κατέχονται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, διότι ἄλλαι πληροφορίες, ἔφερον τὸν ἐχθρὸν προετοιμαζόμενον διὰ σύμπτυσιν, ἐμπλέκονται μὲ ἐχθρικὰ τμήματα, ἅτινα ἐκινουῦντο πρὸς τὰ γραμμὰς μας. Ἡ μάχη γενικεῖται ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου. Ὁ ἐχθρὸς, αὐτὴν τὴν φορὰν, ἐνισχυμένος μὲ ἄφθονον ἔμφυχον καὶ ἄψυχον ὑλικόν, ἐκδηλώνει θυελλώδη ἐπίθεσιν. Τμημα Τουρκαλβανῶν, συνεπιτίθεται μετὰ τῶν γερμανικῶν τμημάτων. Μεγάλῃ πίεσιν ἐξασκεῖται εἰς τὸ ἀριστερὸν ἐπὶ ἀντερείσματων Γκρίζας, ὅπου σημειώνει τοπικὴν ἐπιτυχίαν διὰ τῆς καταλήψεως ἀντερείματος περὶ τὴν 1ην μ.μ. ὥραν. Ἡ θέσις μας κατέστη δυσχερὴς, διότι ὁ ἐχθρὸς ἀστραπιαίως προῦθησε ὄλμους ἐπὶ τοῦ ἀντερείματος καὶ τροφοδοτεῖ τὴν κατεῦθυνσιν μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν ὑπερφαλαγγίσεως τοῦ κεντρικοῦ τομέως. Τὸ πυροβόλον λάφυρον τῶν 7,5 ἐγκατεστημένον εἰς τοποθεσίαν Γαλατὰ παρὰ τὴν Β. εἴσοδον τῆς πόλεως Παραμυθιάς, βάλλει συνεχῶς ἐπὶ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀντερείματος, τῆς βολῆς διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ I)16 Τάγματος, ἐκ παρατηρητηρίου εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Ὁ στόχος παρεμβάλλεται καὶ ἐξουδετεροῦται. Ὁ ἐχθρὸς συμπτυσσόμενος ἐκ τοῦ ἀντερείματος, ἐγκαταλείπει τὸν βαρὸν ὀπλισμὸν καὶ τοὺς νεκρούς. Ἡ ἐχθρικὴ σύμπτυξις ἐπεκτείνεται ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ἐχθρικῆς γραμμῆς. Ἐχθρικά τινὰ τμήματα, ἀγκιστροθέντα ἐπὶ τοῦ πεδινοῦ τομέως, μετὰ τὴν Κεφαλοθύσου — Νεοχωρίου, ἀμύνονται μέχρις ἐπελεύσεως τοῦ σκοτόυς, ὅτε ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πίεσιν συμπτύσσονται. Ἡ μάχη αὐτὴ ἦτο ἀπὸ τὰς χρισιοπέρας, διότι διὰ τὴν ἀναχαίτησιν τοῦ ἐχθρικοῦ ὄγκου, διετέθη καὶ ἡ τελευταία ἐφεδρεία. Καθ' ἄλλην τὴν ἡμέραν, τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν ἐπιπολεῖ κυριολεκτικῶς τὴν γραμμὴν μας καὶ τὰ μετόπισθεν. Ἐπίσης τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν βάλλει καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως Παραμυθιάς.

Ἡμέτερα ἀπώλεια: Δύο τραυματῆται τοῦ τάγματος, οἱ 1) ἀντάρτης Παππᾶς Ἀντώνιος, τραυματισθεὶς εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐκ θραύσματος βλήματος πυροβολικοῦ καὶ 2) Λιαμάντης Δημ. τραυματισθεὶς σοβαρῶς εἰς τὴν δεξιὰν ὀμοπλάτην ἐκ θραύσματος ἐπίσης βλήματος πυροβολικοῦ. Ἀμφότεροι διεκομίσθησαν εἰς Ἰταλίαν, πρὸς νοσηλείαν. Ὁ Παππᾶς Ἀντώνιος, ἔχασε τὸν ὀφθαλμὸν του. Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ τινες τραυματῆται ἐκ τῶν ἄλλων τμημάτων.

Ἀπόλειαι ἐχθροῦ: Ἐγκατελείφθησαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τρεῖς νεκροί.

Διεκρίθησαν κατὰ τὴν μάχην: Ὁ λοχίας Κωτσάκης Χρ. καὶ οἱ ἀντάροται ἰπλοπολυβοληταί, Μεριανὸς Ἀντώνιος, Μπόλοσης Εὐθύμιος καὶ Λαμπρόπουλος Χαράλαμπος. Ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, βάλλει συνεχῶς ἐπὶ τῶν γραμμῶν μας καὶ τῆς πόλεως Παραμυθιάς, ἐνῶ συγχρόνως (ὡς διειπιστώθη τὴν ἐπομένην), ἀνετίνασσε τὰς δύο γεφύρας ἐκ μπετόν εἰς Μενίαν. Οἱ κορτοὶ τῶν ἀνατινάξεων τῶν γεφυρῶν, δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ διαχωρισθῶσι ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους τῶν ἐκπυροσοροτήσεων τῶν ἐχθρικών πυροβολαρχιῶν, αἵτινες ἔβαλλον καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

18 Σεπτεμβρίου: Ἀπὸ βαθείας πρωΐας, περίπολοι τῶν τριῶν ταγματῶν, προωθήθησαν πρὸς τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, πρὸς διατήρησιν τῆς ἐπαφῆς. Διειπιστώθη ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐγκατέλειπε τὴν Μενίαν.

Τὰ τμήματά μας, προωθηθέντα, κατέλαβον τὴν Μενίαν καὶ δυτικώτερον τὴν δημ. ὁδὸν μέχρι Παραποτάμου. Τμήματα τοῦ 65ου Συντάγματος, ἐκύκλωσαν τὴν Ἡγουμενίταν. Μέχρι τῆς ἐπομένης τὰ τμήματά μας κατέλαβον ἐλόκληρον τὴν περιοχὴν Ν. τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ, ἀπὸ χωρίου Σουλόπουλον μέχρι θαλάσσης.

Διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἡγουμενίτης, ἐγένοντο μάχαι ὑπὸ τοῦ 65ου Συντάγματος, με ὀπισθοφυλακὰς τοῦ ἐχθροῦ, ἀποτελουμένας ἀπὸ γερμανικὰ τμήματα καὶ τοιαῦτα Τουρκαλβανῶν. Εἰς Μενίαν, ὁ ἐχθρὸς ἐγκατέλειπε πολλὰ ὕλικὰ (βλήματα πυροβόλων, τετραίτροχα κλπ.). Ἐξωθι τῆς Ἡγουμενίτης, ἐγκατέλειπε ἀποθήκας βλημάτων πυροβολικοῦ, δύο πυροβόλα τῶν 7,5, ἐν ἀντιαρματικὸν καὶ παντοειδὲς ὕλικόν. Εἰς Νεοχώριον, κατὰ τὴν προσέλασιν τῶν τμημάτων μας, ἀνεύρομεν Γερμανὸν στρατιώτην, βαρέως τραυματισμένον ἐντὸς οἰκίας, ἐκ τῆς μάχης τῆς προηγουμένης, ὅστις εἶχεν ἠποκύψει εἰς τὰ τραύματά του καὶ εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ ἑκεί.

21 Σεπτεμβρίου: Τὸ 16ον Σύνταγμα, συγκεντρωθὲν εἰς Νεοχώρι καὶ Μενίαν, προετοιμάζεται διὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ καὶ προσέλασιν πρὸς Φιλιάτες.

22 Σεπτεμβρίου: Διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μενίνας, τὸ Σύνταγμα διέβη τὸν Καλαμᾶ διὰ σχεδίας. Τὰ μεταγωγικὰ τοῦ συντάγματος, διήλθον ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ.

Τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν τῶν Φιλιατῶν. Τὰ τελευταῖα ἐχθρικά τμήματα ἐγκατέλειψαν τὴν πόλιν τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς ἰδίας ἡμέρας, κατόπιν μαχῶν μετὰ τοῦ 26ου Συντάγματος. Ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ περίξ χωρία, εἶχον παραμείνει συμμορίαὶ Τουρκαλβανῶν, διὰ τὸν ἀντιπερισπασμὸν τῶν τμημάτων μας. Ταχέως ἐγένετο ἡ ἐκκαθάρισις τῆς πόλεως καὶ τῶν περίξ χωρίων (Σπάταρι, Σκέφαρι, Μῦλοι κ.λ.π.). Συνελήφθησαν μέχρι τὸ ἑσπέρας τῆς ἐπομένης, 55 Τουρκαλβανοί, ἐκ τῶν φυγοδίκων καὶ ἐφονεύθησαν κατὰ τὰς ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις πλέον τῶν 50. Ἐπίσης περισυνελέγησαν τὰ γυναικόπαιδα τῶν

Τουρκαλβανῶν, ὅσα ἀπεκόπησαν ἀπὸ τὰς οἰκογενείας των καὶ δὲν διέφυγον πρὸς Ἀλβανίαν, περὶ τὰ 150 ἄτομα καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ οἶκημα τοῦ οἰκοτροφείου Φιλιατῶν, πρὸς προστασίαν ἐκ τῆς λαϊκῆς ὁργῆς, διότι καθ' ὄλην τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, ὀλόκληρος ὁ τουρκαλβανικὸς πληθυσμὸς συνειργάσθη μετὰ τοῦ κατακτητοῦ ποικιλοτρόπως, συντελέσας εἰς τὴν ἐξόντωσιν πολλῶν πατριωτῶν ἐκ τῆς περιοχῆς Φιλιατῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν πυρπόλησιν καὶ τὴν λεηλασίαν πολλῶν χωριῶν τῆς περιοχῆς.

23 Σεπτεμβρίου: Κατὰ τῶν συλληφθέντων Τουρκαλβανῶν, ἀπηγγέλθη κατηγορία ἐσχάτης προδοσίας καὶ σχηματισθείσης τῆς σχετικῆς δικογραφίας, παρετέμφθησαν εἰς δίκην τὴν 24ην ἰ.μ. εἰς τὸ συγκροτηθὲν ἔκτακτον Στρατοδικεῖον εἰς Φιλιάτες.

Ἡ δίκη αὐτὴ τῶν ἐγγληματιῶν Τουρκαλβανῶν, εἶναι μία ἐκ τῶν πλείον ἱστορικῶν. Παρήλασαν πενθοφοροῦντες μάρτυρες, ὑποστάντες ὑπὸ τῶν δικαζομένων βασανιστήρια καὶ κατέθεσαν ὅλας τὰς λεπτομερείας. Ἐκ τῶν 55 κατηγορουμένων, 49 κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐξετελέσθησαν τὸ ἐσπέρας τῆς 24ης Σεπτεμβρίου καὶ 6 ἠθωώθησαν, λόγω ἀμφιβολιῶν καὶ ἀφέθησαν ἐλεύθεροι. Εἰς τὸ Στρατοδικεῖον, ἔλαβε μέρος, ὡς μέλος καὶ ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος. Μὲ τὴν κατάληψιν τῆς πόλεως Φιλιατῶν, τὸ σύνταγμα ἐγκατέστησε πρὸς Σαγιάδα καὶ Πλαίσιον πρὸς τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα καὶ Βορειότερον τὸ 26ον Σύνταγμα. Κατὰ τὴν προέλασιν τῶν τμημάτων μας πρὸς τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα, ἐπληροφορήθημεν, ὅτι εἰς τὸ παρὰ τὰ σύνορα, ἄλβανικὸν χωρίον Βέρβα, ὑπῆρχε τμήμα τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐφ. ὑπολοχαγοῦ Σαράφη Ἰωάννου, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Μικτὸν Τάγμα Φιλιατῶν Τσαμουργιάς». Κατὰ τὴν καταδίωξιν τῶν γερμανικῶν καὶ τουρκαλβανικῶν τμημάτων, ἐπειδὴ δὲν ἐξεδηλώθη ἐπίθεσις ἐκ τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἐπιστεύθη, ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐχθρικοῦ ἄλβανικοῦ τμήματος, ὃπερ ὑπεστήριζε τὴν σύμπτυσιν τῶν Γερμανῶν καὶ Τουρκαλβανῶν.

Τὸ 2ον πενθήμερον μηνὸς Ὀκτωβρίου, τὰ τμήματά μας, ἐκινήθησαν μὲ ἐντολὴν νὰ καταδιώξουν τὸν ἐχθρὸν ἐκεῖθεν τῶν συνόρων. Τότε διαπιστοῦται, ὅτι τὸ εἰς Βέρβαν τμήμα, ἦτο μικτὸν τάγμα τοῦ ΕΛΑΣ, ἀποτελούμενον ἐκ 200 ἀνδρῶν Ἑλλήνων καὶ Τουρκαλβανῶν. Οἱ Τουρκαλβανοὶ ἀνέμενον τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως τῆς ἐαμικῆς ἡγεσίας, τῆς ἐπανεγκαταστάσεώς των, δηλαδὴ εἰς τὰ ἐγκαταλειφθέντα χωρία των. Τὸ γεγονός τοῦτο, προεκάλεσε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀνδρῶν μας καὶ τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰδοποιήθη ὑπὸ τοῦ συντάγματος, ὁ διοικητὴς τοῦ μικτοῦ τάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι τὸ σύνταγμα θὰ καταδιώξῃ τὸν ὑποχωροῦντα ἐχθρὸν ἐντὸς τῆς Β. Ἠπείρου. Ἡ ἡγεσία τοῦ μικτοῦ τάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, ἀπήντησε, ὅτι ἂν ἐπιχειρήσωμε τὴν προέλασιν, θὰ μᾶς κτυπήσῃ, διότι ἔχει διαταγὴ νὰ κρατήσῃ τὴν γραμμὴν αὐτὴν καὶ ὅτι θὰ εἴμεθα ὑπεύθινοι διὰ τὴν παραβίασιν τῆς συμφωνίας τῆς Καζέριτας. Τοῦτο ἐπροξένησε βαθεῖαν κατάπληξιν εἰς τὸν ἐν Φιλιάταις εὐρισκόμενον Ἀμερικανὸν λοχαγὸν Ρό-

τζερζ. Παρεκλήθη ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Σαράφης καὶ κατῆλθεν εἰς Φιλιάτες, πρὸς συνεννόησιν. Μετ' αὐτοῦ, ἦλθε καὶ ὁ πολιτικὸς ὑπεύθυνος Λύρας. Οἱ κάτοικοι τοῦ Πλαισίου καὶ τῶν Φιλιατῶν, ἀντικρούσαντες τὸν πολιτικὸν ὑπεύθυνον Λύραν, περιέγραψαν μὲ τὰ μελανώτερα χροῶματα τὴν ἐγκληματικὴν του δρασίαν. «Εἶναι ὁ μεγαλύτερος κακοῦργος αὐτός», μᾶς εἶπαν, ἀτενίζοντάς τον μετὰ δέους. Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ 16ου Συντάγματος ἐν Φιλιάταις, ἐπικολούθησεν ὀλονόκτιος συζήτησις μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοῦ διοικητοῦ τοῦ 16ου Συντάγματος καὶ διοικητοῦ I)16 Τάγματος, παρισταμένου καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ λοχαγοῦ Ρότζερζ. Οἱ ἐλασῖται ἀντιπρόσωποι ἔμειναν ἀνένδοτοι εἰς τὰς ἀρχικὰς ἀπόψεις των, ἀρνηθέντες ὅπως ἐπιτρέψωσι τὴν προέλασιν τῶν τμημάτων μας. Ἐρωτηθεὶς ὁ ὑπολοχαγὸς Σαράφης, πῶς ἠνέχθη καὶ διέπραξε τὸ ἐθνικὸ ἐγκλημα νὰ κατατάξῃ εἰς τὸ τάγμα του τοὺς ἐγκληματίας Τουρκαλβανούς, οἵτινες ἐπὶ τριετίαν ἐρήμωσαν καὶ κατέστρεψαν τὴν περιοχὴν, ἀπήντησεν:

«Δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν καταγγελίαν εἰς βάρος τῶν Τουρκαλβανῶν καὶ ἐξ ἄλλου ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀρμοδιότητα νὰ δικάζωμεν, ἀλλὰ τὰ τακτικὰ δικαστήρια.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὴν ἐλασσοκρατομένην περιοχὴν, συνεχίζοντο αἱ ἐκτελέσεις Ἑλλήνων πατριωτῶν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΜ — ΕΛΑΣ, χωρὶς διαδικασίαν.

Αἱ συζητήσεις ἀπέβησαν ἄκαρποι καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι τοῦ ΕΛΑΜ — ΕΛΑΣ τὴν ἐπομένην ἀνεχώρησαν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων ἐγένετο γνωστὸν ὑπὸ τοῦ συντάγματος εἰς τὴν μεραρχίαν καὶ ἡ καταδίωξις τοῦ ἔτοχοροῦντος ἐχθροῦ ἐντὸς τῆς Β. Ἡπείρου ἐματαιώθη, πρὸς ἀποφυγὴν γενικῆς συρράξεως μετὰ τοῦ ΕΛΑΣ. Μετὰ παρέλευσιν 10ημέρου ἀπὸ τὰς ἀκάροτους συζητήσεις, ὁ διοικητὴς τοῦ μικτοῦ τάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, ἤγειρε ἀξιώσεις, ὅπως τὰ τμήματά μας ἐγκαταλείψωσι τὴν περιοχὴν Φιλιατῶν καὶ συμπτυχθῶσιν Ν. τοῦ ποταμοῦ Καλαμᾶ, διότι ἡ περιοχὴ Φιλιατῶν ἀνήκει εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Ἐκ παραλλήλου ὁ διοικητὴς τοῦ συντάγματος, ἔλαβε ἀπειλητικὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν δημοδιδάσκουλον κομμουνιστὴν Σκευὴν Προκόπιον ἐκ τῶν παρὰ τὸ Βαβούριον ἀλβανικῶν συνόρων διὰ τὴν δίκην, κατὰ δίκην καὶ ἐκτελέσειν τῶν «ἀθῶων» Τουρκαλβανῶν εἰς Φιλιάτες. Ἡ ἐπιστολὴ κατέληγε:

«Μία μέρα θὰ λογοδοτήσετε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διὰ τὰ ἐγκλήματα τοῦ διαπραξατέ».

23 Ὀκτωβρίου: Τὸ 16ον Σύνταγμα ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ 65ου Συντάγματος καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἔδραν τῆς μεραρχίας, πρὸς ἀνάπαυσιν.

Καὶ ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα μέχρι τῆς 17ης Δεκεμβρίου, τὸ τάγμα παρέμεινεν εἰς τὴν ἔδραν τῆς μεραρχίας.

18 Δεκεμβρίου: Ἠρξάτο ἡ ἐπίθεσις τοῦ ΕΛΑΣ κατὰ τοῦ ΕΛΕΣ ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου. Εἰς τὴν περιοχὴν Φιλιατῶν, ἐξεδιηλώθη λυσσαλέα ἐπίθεσις κατὰ τοῦ 26ου Συντάγματος, ἣτις ἀπεκρούσθη. Τὸ III)16 Τάγμα ἐκινήθη πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ 26ου Συντάγματος μετὰ βαρῶν ὄλων

εἰς περιοχὴν Ραβενῆς -- Λεπτοκαρυᾶς. Τὸ στρατηγεῖον τῆς μεραρχίας, μετεστάθμευσεν εἰς Μενίνας. Τὸ I)16 Τάγμα, διετάχθη νὰ κινηθῆ πρὸς Βλαχῶρι καὶ καταλάβῃ τὴν τοποθεσίαν Εἰκόνημα — Ἀμπέλια Β. Βλαχωρίου, πρὸς ἀναχαίτησιν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἅτινα, κατὰ πληροφορίας, οἰσάσαν τὴν γραμμὴν τοῦ 10ου Συντάγματος καὶ ἐκινουῦντο πρὸς κατάληξιν τῆς Μενίνας καὶ ἀποκοπὴν τῶν μαχομένων τμημάτων μας Β. Καλαμᾶ.

22 Δεκεμβρίου: Τὸ τάγμα δι' ὄλονυκτίου πορείας, ἔφθασε τὰ ἑξημερῶματα τῆς 23ης Δεκεμβρίου εἰς τὰ Ν. τοῦ χωρίου Βλαχῶρι ἠψώματα καὶ συνεκέντρωσε πληροφορίας περὶ τοῦ ἐχθροῦ. Κατὰ πληροφορίας, τὰς πρώτας νυκτερινὰς ὥρας τῆς προηγουμένης, 3—4 ἔνοπλοι τοῦ ΕΛΑΣ, μετέβησαν εἰς Βλαχῶρι καὶ ἐξήτησαν ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἄρτον καὶ λοιπὰ τρόφιμα. Εἰς ἐρώτησιν τῶν κατοίκων, πόσων τροφίμων ἔχουσιν ἀνάγκην, ἀπήντησαν:

« Ἐν θὰ μᾶς δώσετε πολλὰ, θὰ φᾶμε περισσότερα ».

Οὐδεὶς ὅμως ἦτο εἰς θέσιν νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ποῦ εὕρισκοντο τὰ κομμουνιστικὰ τμήματα καὶ ποίας δυνάμεως. Τὰ πολυβόλα καὶ οἱ ὄλμοι ἐτάχθησαν πρὸς βολὴν ἐπὶ τῶν ἠψωμάτων Ν. Βλαχῶρι καὶ οἱ λόχοι Πεξικοῦ ἐκινήθησαν πρὸς τὴν κατεῦθυνσιν Εἰκόνημα — Ἀμπέλια, ὅπου ὑπῆρχε ἡ πιθανοτέρα ἐκδοχή, ὅτι θὰ ἐνέδρανε ὁ ἐχθρὸς ἐπὶ δασωδῶν ἠψωμάτων.

Μόλι: τὰ τμήματα ἐπλησίασαν τὰ δασώδη ἠψώματα, εἰς ἀπόστασιν 400 περίπου μέτρων, ἐδέχθησαν ὁμαδικὰ ἐχθρικά πυρὰ. Οἱ κομμουνισταὶ κατεῖχον ἄχυρὰς θέσεις ἐπὶ τῶν ἠψωμάτων (χαρακώματα ἐκ τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου). Ἡ μάχη διεξάγεται μετὰ πείσματος ἀπὸ τῆς 8ης μέχρι τῆς 10ης ὥρας. Ὁ ἐχθρὸς ἀνατρέπεται καὶ καταλαμβάνονται τὰ ἠψώματα. Ὁ ἐχθρὸς καταδιώκεται μέχρι τοῦ χωρίου Βροσύνα. Τὸ τάγμα ἐγκατεστάθη ἀμυντικῶς ἐπὶ τῶν καταληφθέντων ἠψωμάτων ἐν ἀναμονῇ διαταγῶν. Ἐπιδιώκεται σύνδεσις μετὰ τμημάτων τοῦ 10ου Συντάγματος, πρὸς τὰ δεξιὰ, ἣτις δὲν κατέστη δυνατή. Ἐπετεύχθη ἐπικοινωνία μετὰ τμήματος τοῦ 16ου Συντάγματος εἰς Ραβανήν. Ἡ ἐχθρική δύναμις, ἣτις ἀνετράπη εἰς Βλαχῶρι, ἀνήρχετο εἰς 50 ἄνδρας καὶ διέθετε 3—4 ὄπλοπολυβόλα καὶ λοιπὸν ἀτομικὸν ὄπλισμόν.

Ἡμέτεραι ἀπώλειαι δὲν ἐσημειώθησαν ὡς καὶ ἐχθρικαὶ τοιαῦται δὲν ἐξηκριβώθησαν. Περὶ ὥραν 9:30' νυκτερινὴν τῆς 23ης Δεκεμβρίου, ἐλήφθη διαταγὴ δι' ἧς διετάσσετο τὸ τάγμα νὰ συμπτυχθῆ καὶ καταλάβῃ θέσεις εἰς ἠψώματα Νεοχωρίου Ν. Μενίνας. Ἐκ τούτου ἐμφαίνεται, ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰ λοιπὰ μέτωπα δὲν εἶναι εὐμενής. Τὸ τάγμα δι' ὄλονυκτίου πορείας, ἐκινήθη πρὸς Νεοχῶρι, ὅπου ἔφθασε τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 24ης Δεκεμβρίου. Εἰς τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν θέσιν, τὸ τάγμα ὠργάνωσε ὁμάδα ἐξ ἑθνικιστῶν τῆς περιοχῆς, δυνάμεως 15 ἀνδρῶν, τὴν ὁποίαν ἐξώπλισε καὶ δι' ἐνὸς ὄπλοπολυβόλου, μὲ ἀποστολὴν ν' ἀντιταχθῆ εἰς ἐνδεχομένην ἐχθρικήν προέλασιν.

Όταν τὸ τάγμα ἔφθασε εἰς Νεοχωῶρι, ἡ μεραρχία ἐκινεῖτο δι' Ἡγοιμενίτσαν, διότι τὸ μέτωπον τῆς Ἄρτης εἶχε διαρραγῆ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ μέτωπον τῶν Ἰωαννίνων. Τὰ Ἰωάννινα καὶ ἡ Ἄρτα κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν κομμουνιστικῶν τμημάτων. Τὸ τάγμα ἔλαβε διαταγὴν νὰ συμπυκνῆ πρὸς Ἡγοιμενίτσαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ Κέρκυραν μετὰ τῆς μεραρχίας. Τὰς ἑσπερινὰς ὥρας, μετὰ τὴν σύμπτυξιν ὄλων τῶν τμημάτων τῆς μεραρχίας, τὸ τάγμα ἐκινήθη δι' Ἡγοιμενίτσαν, ὅπου ἔφθασε περὶ ὥραν 12ην νυκτερινὴν τῆς 24ης Δεκεμβρίου.

Τὸ ὕλικὸν ἐφορτώθη ἐπὶ προσηραγμένου πλοίου καὶ ἐπεβιβάσθησαν καὶ οἱ ἄνδρες. Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος μετὰ μικρᾶς μάδος ἀνεχώρησε ὀλίγον βραδύτερον, τὴν ἰδίαν νύκτα διὰ βενζινοπλοίου εἰς Κέρκυραν.

Μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἡ φιλόξενος χώρα τῶν Φαιάκων, ἐδέχεται τὰ τμήματα τῆς Χῆς Μεραρχίας, τοὺς ἡρωϊκοὺς ἄνδρας, πὺν ἐνῶ ἐπιτριετιὰν ἐδόξασαν τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ ἐκράτησαν ψηλὰ τὴν γαλανόλευκὴν στοὺς ἱεροὺς βράχους τοῦ Σουλίου κατ' ἀρχὰς καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν Νομὸν Θεσπρωτίας, ἀργότερον, ποτίσαντες μὲ ἄφθονον αἶμα τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας, ἐδέχθησαν τὴν τελευταίαν ἐπίθεσιν δολοφονικὰ καὶ ἀνανδρα τοῦ ὑπούλου ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ, ὅστις συνεμάχησε μὲ προαιωνίου ἐχθροῦς τῆς φυλῆς μας.

Τὰ τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ΕΛΕΣ, δὲν ἠττήθησαν κατὰ τὴν μάχην τοῦ Δεκεμβρίου εἰς Ἡπειρον. Τὰ αἴτια τῆς συμπτώξεως ἄς τὰ ἐξιστορήσῃ ἀρμοδιώτερος, διότι αἱ στῆλαι αὐταί, δὲν εἶναι ἀρμοδίαι πρὸς τοῦτο.

Μετὰ παρέλευσιν τριημέρου ἀπὸ τῆς ἀποβιβάσεως τοῦ τάγματος εἰς Κέρκυραν, συνεπληρώθη ἡ σύμπτυξις ὄλων τῶν τμημάτων τῆς μεραρχίας καὶ ἡ ἀποβίβασις τούτων εἰς Κέρκυραν (26ον Σύνταγμα) καὶ μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου, ἅπαντα τὰ τμήματα τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων, ἀπεβιβάσθησαν ἐξ Ἡπείρου εἰς Κέρκυραν.

Αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες εἰς Κέρκυραν, ἀνεσυγκροτήθησαν εἰς Ταξιαρχίας καὶ ἡ Χῆ Μεραρχία, μετωνομάσθη εἰς Ἰην Ταξιαρχίαν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ συντ)ρχου Μεταξᾶ Πλουτάρχου, ὅστις εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τῆς Μεραρχίας εἰς Ἡπειρον, ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου, ἐγκατεστάθη εἰς Ἐψον Κερκύρας καὶ ἀνέλαβε τὴν φροῦρησιν τοῦ Β. τμήματος τῆς Νήσου μέχρι τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1945, ὅτε διελύθησαν αἱ ἐθνικαὶ ἀναρχικαὶ ὁμάδες, ἀνασυγκροτηθεῖσαι εἰς Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς.

Ἐν Κερκύρα τῇ 12ῃ Φεβρουαρίου 1945

Ὁ διοικητὴς τοῦ Ι)16 Τάγματος

Κίτσος Φώτιος

Ἐπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἡπειροῦ ἐκ τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων Ἑλλήνων Ἀνταρτῶν ΕΛΕΣ, ὁ βαρὺς καὶ ἀπαίσιος κομμουνιστικὸς βραχνᾶς σκεπάζει τὰ Ἡπειρωτικὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους καὶ τὸ χαμόγελο τῶν Ἡπειρωτῶν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος ἐκ τοῦ κατακτητοῦ, μεταβάλλεται εἰς ἓνα ἀτελείωτο κλάμα...

Αἱ σφαγαὶ καὶ αἱ λεηλασίαι ὑπὸ τῶν τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ εἰς τὴν καταληφθεῖσαν περιοχὴν καὶ εἰδικώτερον εἰς Λάκκα Σοῦλι, θὰ μείνουν μελαναὶ γηλίδες εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ ὁ ἱστορικὸς τῆς αὔριον, θὰ ἐφθεθῆ εἰς δύσκολον θέσιν νὰ ἀπεικονίσῃ τὴν πραγματικότητα.

Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι συγκεντρώνουν τὰ λάφυρα, ἄρχισαν νὰ ἀφαιροῦν ἀπὸ τοὺς ἀποκοπέντας εἰς Ἡπειρον πολεμιστὰς τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ὑπόδησιν καὶ γενικῶς ἀπὸ ὅλους τοὺς πολίτας ποὺ ἔφερον τοιαύτην ὑπόδησιν καὶ στολὴν (προερχομένην ἐξ ἰλικῶν τῶν συμμάχων).

Ἐν τῷ μεταξύ, τὰ ἐκτελεστικὰ ἀποσπάσματα ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῶν πολιτικῶν ὑπευθύνων, ἤρχισαν τὸ ἔργον των. Αἱ παγεραὶ καὶ χιονώδεις νύκται τοῦ Ἰανουαρίου 1945, ἦσαν διὰ τὴν ΟΠΛΑ «τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ στρατοῦ», περίοδος ἐντατικῆς ἐργασίας. Αἱ συλλήψεις αὐξάνονται συνεχῶς, ἀλλὰ κανεὶς δὲν γνωρίζει ποῦ συγκεντρώνονται οἱ συλλαμβανόμενοι. Οἱ ἀπλοῖκοι χωρικοί, μὴ γνωρίζοντες τὰ σατανικὰ σχέδια τῶν «λαοκρατῶν», δίδουν πίστιν εἰς τὰς ἀπατηλὰς ὑποσχέσεις τῆς μαφίας τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΛΑΜ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀνησυχοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι, διότι οἱ συλλαμβανόμενοι «ἀποστέλλονται γιὰ ἀνάκρισι» καὶ γρήγορα θὰ γυρίσουν.

Ὅταν τὰ τμήματα τῆς Ἐθνοφυλακῆς προωθήθησαν καὶ ἀπιλευθέρωσαν τὴν περιοχὴν, κατὰ τὸ τρίτον 10ήμερον μηνὸς Μαρτίου 1945, ἀπεκαλύφθησαν τὰ στυγηρὰ ἐγκλήματα τῶν «λαοκρατῶν». Ἐκατὸ περίπου ἄτομα, πτωχοὶ οἰκογενειάρχαι, πλεῖστοι τῶν ὁποίων ἐστεροῦντο καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, εἰς Λάκκα — Σοῦλι, ἀνεσύρθησαν ἐκ τῶν τάφων τῶν σφαγείων τῆς τοποθεσίας Νταλαμάνι, περιοχῆς Δερβιζάνων. Ἐννέα ἀπὸ τὸ σφαγεῖον τοῦ χωρίου Λίπα, ἔξ ἀπὸ τὰς χαράδρας Παλαιοροφῶρον κλπ.

Ὅλοι αὐτοί, ἐσφάγησαν μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἦσαν ἀντιδραστικοί. ἐκμεταλλεῦται τοῦ λαοῦ, ἢ συνεργασθέντες μὲ τὸν ἐχθρὸν, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐγνώρισαν.

Τὸ αἷτιον ἦτο ἐν μόνον. Ἐσφάγησαν, διότι δὲν ἔγιναν ὄργανα τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀλλὰ παρέμειναν προσηλωμένοι εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη.

Π Ι Ν Α Ξ

Πεσόντων οπλαρχηγῶν καὶ ἀνταρτῶν Ι)16 Τάγματος
Ἐθνικῶν Ὁμάδων Ε. Λ. Ε. Σ.

1. Ἀνάρτης Ἀθανασόπουλος Σπ. τοῦ Ἀναστ. ἐκ Ζωτικῶ Ἰωανν.
2. » Θεμελῆς Δημ. τοῦ Ἰωάννου ἐκ Ζωτικῶ Ἰωαννίνων
3. » Καραγιάννης Δημ. τοῦ Κων)νου ἐκ Ζωτικῶ Ἰωανν.
4. Λοχίας Καραμέτσης Χρ. τοῦ Κων)νου ἐκ Ζωτικῶ Ἰωαννίνων
5. Ὁμαδάρχης Καραμέτσης Δημ. τοῦ Κων)νου ἐκ Ζωτικῶ Ἰωαννίν.
6. Ἀνάρτης Κούκλιας Νικόλαος τοῦ Ἰωάννου ἐκ Λυθιαχόβου Ἰωαν.
7. Ὁπλαρχηγὸς Καροῦς Δημ. τοῦ Γεωργίου ἐκ Μοικοβίνης Ἰωανν.
8. Ἀνάρτης Λαμπρόπουλος Ἡλίας τοῦ Στ. ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου
9. » Μότσης Ἀθαν. τοῦ Φωτίου ἐκ Ζωτικῶ Ἰωαννίνων
10. » Ντρίτσος Ζώης τοῦ Ἰωάννου ἐκ Φροσύνης Σουλίου
11. » Πανόπουλος Ἀπόστ. τοῦ Ἰ. ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου
12. » Παπαφώτης Ἰωάννης τοῦ Ἀθ. ἐκ Βέλλιανης Σουλίου
13. Ὁμαδάρχης Παπαφώτης Νικ. τοῦ Ἀθαν. ἐκ Βέλλιανης Σουλίου
14. Ἀνάρτης Πέτσιος Δημ. τοῦ Ἰωάννου ἐκ Προδρόμου Σουλίου
15. » Μπέλλος Εὐάγγ. τοῦ Γεωργ. ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου
16. Ὁπλαρχηγὸς Τζίμας Εὐθύμιος τοῦ Σωτ. ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου
17. Ἀνάρτης Φράγκος Γρηγ. τοῦ Βασ. ἐκ Φροσύνης Σουλίου
18. » Φράγκος Κων)νος τοῦ Εὐάγγ. ἐκ Φροσύνης Σουλίου
19. » Φύσσας Γεώργιος τοῦ Βασ. ἐκ Τσαγγαρίου Σουλίου
20. Χωροφύλ. Ψωμᾶς Διονύσιος τοῦ Ἰωάννου ἐκ Λεικάδος

Π Ι Ν Α Ξ

Ἀπονεμηθεισῶν ἀμοιβῶν εἰς οπλαρχηγοὺς καὶ ἀντάρτας
τοῦ Ι)16 Τάγματος Ἐθνικῶν Ὁμάδων Ε. Λ. Ε. Σ.

Α'. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 84)17.7.1960 Ἐγκυκλίου ΓΕΝ. ΕΠΙΤΕΛ.
ΣΤΡΑΤΟΥ (Β. Λ. ἀπὸ 2.6.1960 δημοσιευθὲν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 127)22.
6.1960 Φ.Ε.Κ. τεύχος Γ'.

1. ΧΡΥΣΟΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΑΝΔΡΕΙΑΣ:

1. Ὁπλαρχηγὸν Καροῦν Δημ. τοῦ Γεωργίου
2. » Τζίμαν Εὐθύμιον τοῦ Σωτηρίου

2. ΑΡΙΓΤΡΟΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

1. Ἀνάρτην Ἀθανασόπουλον Σπύρον τοῦ Ἀναστασίου.
2. » Θεμελῆν Δημήτριον τοῦ Ἰωάννου

3. » Καραγιάννην Δημήτριον τοῦ Κωνσταντίνου
4. Λοχίαν Καραμέτσην Χρῆστον τοῦ Κωνσταντίνου
5. Ἀντάρτην Κούκιαν Νικόλαον τοῦ Ἰωάννου
6. » Ντρίτσον Ζώην τοῦ Ἰωάννου
7. Ὀπλαρχηγὸν Τζίμαν Εὐθύμιον τοῦ Σωτηρίου
8. Ἀντάρτην Φράγκον Γρηγόριον τοῦ Βασιλείου
9. » Φράγκον Κωνσταντῖνον τοῦ Εὐαγγέλου
10. » Φύσσαν Γεώργιον τοῦ Βασιλείου
11. Χωροφύλακα Ψωμᾶν Διονύσιον τοῦ Ἰωάννου
12. Ἀντάρτην Πέτσιον Δημήτριον τοῦ Ἰωάννου
13. » Μπέλλον Εὐάγγελον τοῦ Γεωργίου

3. ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ

1. Ὀπλαρχηγὸν Τζίμαν Εὐθύμιον τοῦ Σωτηρίου
2. Ἀντάρτην Λαμπρόπουλον Ἠλίαν τοῦ Στεφάνου
3. » Μπέλλον Εὐάγγελον τοῦ Γεωργίου
4. » Πανόπουλον Ἀπόστολον τοῦ Ἰωάννου
5. » Φράγκον Γρηγόριον τοῦ Σωτηρίου
6. » Φύσσαν Γεώργιον τοῦ Βασιλείου
7. » Ἀθανασόπουλον Σπυρίδωνα τοῦ Ἀναστασίου
8. Χωροφύλακα Ψωμᾶν Διονύσιον τοῦ Ἰωάννου

ΥΙ. ΜΕΤΑΛΙΟΝ ΕΞΑΙΡΕΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

1. Ὀπλαρχηγὸν Καρρᾶν Δημήτριον τοῦ Γεωργίου
 Β'. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7)23.9.1962 Ἐγκυκλίου ΠΕΝ. ΕΠΙΠΤΕΛ.
 ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΤΝΗΣ (Β. Δ. ἀπὸ 4.8.1962 δημοσιευθὲν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ.
 244)18.9.1962 Φ.Ε.Κ. Τεύχος Γ').

I. ΑΡΙΤΤΡΟΤΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

1. Ἀντάρτην Πανόπουλον Ἀπόστολον τοῦ Ἰωάννου
2. Λοχίαν Καρρᾶν Βασίλειον τοῦ Γεωργίου
3. Ἐπιλοχίαν Καρρᾶν Ἰωάννην τοῦ Ἀθανασίου
4. Ἀντάρτην Μότσην Ἀθανάσιον τοῦ Φωτίου
5. Ἐπιλοχίαν Λαμπρόπουλον Νικόλαον τοῦ Στεφάνου
6. Ἀντάρτην Φράγκον Γρηγόριον τοῦ Βασιλείου

II. ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ Γ' ΤΑΞΕΩΣ

1. Ἀντάρτην Ἀθανασόπουλον Σπυρίδωνα τοῦ Νικολάου
2. » Καραγιάννην Χρῆστον τοῦ Κωνσταντίνου

3. » Καραγιάννην Δημήτριον τοῦ Κωνσταντίνου
4. » Καρρᾶν Βασίλειον τοῦ Γεωργίου
5. » Καρρᾶν Κωνσταντῖνον τοῦ Γεωργίου
6. » Λαμπρόπουλον Ἀλέξανδρον τοῦ Στεφάνου
7. » Λαμπρόπουλον Νικόλαον τοῦ Στεφάνου
8. » Λαμπρόπουλον Χαράλαμπον τοῦ Στεφάνου
9. » Μίχαν Βασίλειον τοῦ Δημητρίου
10. Λοχίαν Μπίκαν Θωμᾶν τοῦ Χρήστου
11. Ὑπολοχαγὸν Μπόλοσην Γεώργιον τοῦ Σπυρίδωνος
12. Ἀντάρτην Μπούκαν Σπυρίδωνα τοῦ Δημητρίου
13. » Παπαφώτην Φώτιον τοῦ Βασιλείου
14. Ὀπλαρχηγὸν Πέτσιον Κωνσταντῖνον τοῦ Χρήστου
15. Ἀντάρτην Πέτσιον Βασίλειον τοῦ Χρήστου
16. Ὀπλαρχηγὸν Τζίμαν Εὐθύμιον τοῦ Σωτηρίου
17. Ὀπλαρχηγὸν Τσελίκον Κυριάκον τοῦ Μάρκου
18. » Γεωργίου Κωνσταντῖνον τοῦ Νικολάου

26.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΤ ΤΟΥ Ε. Δ. Ε. Σ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΠΑ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ ΕΛΕΣ Γ. Παπᾶς, ἀπὸ Μεσόφυρον Ἰορτίας, γράφει εἰς τὴν ἔκθεσίν του:

«Μία ἀπὸ τὰς ἱστορικὰς ἡμερομηνίας τοῦ Ἔθνους, εἶναι καὶ ἡ 23ῃ Ἰουλίου 1942.

Ἡ ἡμέρα αὕτη ἐπαναφέρει εἰς τὴν πανελλήνιον μνήμην, ἓνα μεγάλο διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἱστορικὸν γεγονός. Γεγονὸς συνοψιζόμενον εἰς μίαν ἱστορικὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ αἰμίμητος ἀρχηγὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ΕΛΕΣ στρατηγὸς Ν. Ζέρβας, ἔφηωνε εἰς τὸ βουνὸ Γάβρωγον τῆς Ἰορτίας, τὸ λάβαρον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως.

Ὅταν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἢ βροντερὴ φωνὴ τοῦ Ζέρβα, καλοῦσε εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ὅταν σύσσωμον τὸ ὑπόδουλον Ἑλληνικὸν Ἔθνος μας, ἔδωκε τὸ μεγάλο παρὸν εἰς τὰς δυσκόλους ἐκείνας ἡμέρας, ὅταν ὁ μαῦρος κατακτητὴς εἶχε σκεπάσει ὅλην τὴν δοξασμένην Ἑλληνικὴν γῆν καὶ σκότος ἀδιαπέραστον ἐξεχύνετο εἰς τὴν μέχρι τῆς χθὲς ἀπαστράπτουσαν ἀπὸ δόξαν καὶ μεγαλείον Μητέρα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, κανεὶς δὲν ἐφαντάζετο τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ διαδραματίσῃ αὕτη ἢ προστάθεια τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα εἰς τὸν ὅλον ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος.

Καὶ ἡ σύλληψις μόνον τῆς ἰδέας αὐτῆς, καθ' ἑαυτῆς διὰ μίαν ὀργα-

νωμένην εἰς εὐρεΐαν κλίμακα ἀντίστασιν κατὰ τῶν πανόπλων καὶ πανισχύρων κατακτητῶν, ἐφαίνετο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ λήμμα.

Δὲν ἦτο τὸ ἄνισον τοῦ ἀγῶνος, ἐκεῖνο ποῦ ἐφόβιζε τοὺς Ἑλληνας πατριώτας, ἦτο ὁ φόβος διὰ τὰ ἀντίμετρα τῶν κατακτητῶν, εἰς βάρος τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Τὰ ὄργια τοῦ αἵματος καὶ τὸ ξεφάντωμα τοῦ θανάτου ποῦ ἔστηναν οἱ διάφοροι Ἄϊχμαν τοῦ Ἀδόλφου Χίτλερ, εἰς κάθε γωνίαν τῆς κατακτημένης Εὐρώπης. Ἐἷς τὴν τραγικὴν αὐτὴν κατάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν (τᾶσκιζε ἢ φοβέρα καὶ τὰ πλάκωνε ἢ σκλαβιά), κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐμφανίζεται εἰς τὰ ὑψίπεδα καὶ τὰ διάσελλα τοῦ Γάβρωγου, πλήρης πίστεως καὶ ἀποφασιστικότητος, ὁ στρατηγὸς Ζέρβας μὲ ὀλίγους συντρόφους, κατὰ τὸ πλεῖστον Κρητικούς, τοὺς ὁποίους ἔφερε μαζί του ἀπὸ τὰς Ἀθήνας.

Ἀπὸ τῆς Κλεισοῦρας καὶ τὰ Ρουμάνια τοῦ Γάβρωγου, ὑψώνει τὸ λάβαρον τῆς ἐπαναστάσεως, ὡς ἄλλος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς τῆς Ἀγίας Λαύρας καὶ σαλπίζει τὸ ἐθνεγερετήριο ὀσάλπισμά του, προσκαλῶν τοὺς Ἑλληνας νὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις του. Ὅλοι οἱ Ἑλληνες διψοῦσαν διὰ ἐλευθερίαν καὶ ἐκδίκησιν. Ἡπειρωτῆς, Κρητῆς, Ρουμελιῶτες, Μωραΐτες, Νησιῶτες, Θεσσαλοὶ, Μακεδόνες, Θράκες, ὅπως οἱ ρύακες ἀπὸ διάφορα σημεῖα χύνονται ὀρηκτικὰ εἰς τὸν ποταμόν, τὸν ὁποῖον διαρκῶς μεγαλύνουν, τοιουτοτρόπως οἱ Ἑλληνες πολεμιστῆς συρρέουν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἀειμνήστου Ζέρβα.

Ἡ μεγάλη στιγμή τοῦ ξεσηκωμοῦ ἐπλησίαζε καὶ ἡ Πατρις ἀνέμενε τὸν λυτρωμόν της, ἡ ὀμόθυμος ἐπιθυμία ὄλων τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων Ἑλλήνων, ἦτο νὰ κτυπήσουν τὸν κατακτητὴν.

Μόλις τὸ ἐν Ἑλλάδι στρατιγεῖον τῶν Ἰταλῶν, κατὰ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1942 ἐπιληροφορήθη τὴν ἔξοδον τοῦ Ζέρβα εἰς τὰ βουνά, ἐθοροσθήθη τὰ μέγιστα, ἀμέσως δὲ προσέβη εἰς τὴν ἐκτύπωσιν ἑκατομμυρίων προκηρῦξεων, εἰς τὸ πλάσιον τῶν ὁποίων ἐφέρετο ἡ φωτογραφία τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἐπικηρῦσσοντες αὐτόν, ἀντὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν, τὸ ὁποῖον θὰ ἔδιδετο εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος θὰ προσέβαιεν καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἰς τὴν ἔξοντῶσιν τοῦ Ζέρβα.

Μόλις ὁ στρατηγὸς ἔλαβε γνῶσιν τῆς ἐπικηρῦξεως αὐτῆς, χαριτολογῶν εἶπε:

«Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις δὲν ἔξοντῶνεται, ἔστω καὶ ἂν ὁ Μουσσολίνι διαθέσῃ τὴν ἀξίαν ὀλοκλήρου τῆς Ἰταλικῆς αὐτοκρατορίας).

ΑΡΧΙΖΟΤΝ ΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Αἱ ἀρχαὶ τῶν ἐν Ἡπείρῳ Ἰταλικῶν στρατευμάτων, πληροφορηθεῖσαι διὰ τῶν πληροφοριοδοτῶν των, ὅτι ἡ ἔδρα τοῦ ἀρχηγείου τοῦ Ζέρβα, εὐρίσκετο εἰς τὸ Γάβρωγον τῆς Ἀρτης, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον 1942, διοργανώνουν τὴν πρώτην ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων Ἑλλήνων ἀνταρτῶν. Ἐπιτίθενται μὲ δύο συντάγματα στρατοῦ, τὸ ἕνα σύνταγμα προ-

χωρεῖ ἀπὸ Ἄρταν πρὸς Σκουληκαριάν, τὸ δὲ ἄλλο μέσῳ Καλαιντίνης, Ρετσιανῶν, μὲ σημεῖον συνεντεύξεως ἀμφοτέρων τῶν συνταγμάτων, τὸ χωρίον Μεγαλόχαρην.

Τὴν ἐνέργειαν τῶν Ἰταλῶν ἐπιηροφορήθη ὁ Ζέρβας τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἀπὸ Ἑλληνοῦ πατριώτου, ὁ ὁποῖος ἦλθε διὰ τὸν σοποὶν αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ἄρταν εἰς τὸ Γάβρωγον.

Ἀμέσως ὁ Ζέρβας, κατένειμε τὴν ἐκ 200 ἀνδρῶν τότε δύναμίν του, εἰς δύο τμήματα, τὸ μὲν ἓν τμήμα παρέλαβε ὁ ταγματάρχης Μαντζούκης, ὁ ὁποῖος διετάχθη νὰ καλύψῃ τὴν στενωπὸν Ρετσιανῶν, τὸ δὲ ἄλλο τμήμα παρέταξεν ὁ ἴδιος εἰς τὰ ὑψώματα Σκουληκαριᾶς — Γιαννιώτη. Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς 25.10.1942, τὸ ἓνα σύνταγμα τῶν Ἰταλῶν, προσβάλλει τὰ τμήματά μας εἰς τὰ ὑψώματα τῆς Σκουληκαριᾶς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἐνῶ δὲ οἱ Ἰταλοὶ προσβάλλουν τὰς θέσεις μας μὲ ἀεροπλάνα, Πυροβολικὸν καὶ Πεζικόν, οἱ ἀντάρτες μας, ὄχι μόνον ἀμύνονται θαυμάσια, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐνεργοῦν ἐπίθεσιν, οἱ δὲ Ἰταλοὶ ὑπεχώρησαν ἀτάκτως ἐγκαταλείψαντες εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης νεκροὺς καὶ λάφυρα.

Ἐνῶ ἡμεῖς πανηγυρίζαμε εἰς τὸν Γάβρωγον τὴν πρώτην μας νίκην κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὁ ταγματάρχης Μαντζούκης, ὁ ὁποῖος ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος τοῦ ΕΛΑΣ, ὄχι μόνον δὲν ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν τοῦ Ζέρβα, ἀλλὰ ἐγκατέλειπε ἐκ προθέσεως τὴν στενωπὸν τῶν Ρετσιανῶν, διὰ νὰ περάσουν οἱ Ἰταλοὶ ἀνενόητοι καὶ ἐξοντώσουν τὸν Ζέρβα.

Τὰ ἰταλικὰ στρατεύματα ἔφθασαν ἀνενόητα εἰς Μεγαλόχαρην, ἀπέχουσαν περίπου ἕξ χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ ἀρχηγείου μας, ἔκαψαν μερικὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ καὶ μόνον ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν καιομένων σπιτιῶν ἐπιηροφορήθημεν τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ πλησίον τοῦ ἀρχηγείου μας.

Τὸ ἀρχηγεῖον, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἐγκλωβισμόν, μετεκινήθη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ χωρίον Αὐλάκιον Βάλτου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1942, μία Ἀγγλικὴ ἀποστολή, ὑπὸ τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Κρις Γιούτ Χάουζ, ἔπεσε μὲ ἀεροπλάνον εἰς τὸ ὄρος Γκιῶνα, μὲ σοποὶν τὴν πάσῃ θυσίᾳ καταστροφὴν τῆς γεφύρας Γοργοποτάμου, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἄξιον μετέφερε ὅλα τὰ πολεμοφόδια εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

Ὁ Κρις ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπλανήσεις, ἔφθασε εἰς τὸ Αὐλάκι τοῦ Βάλτου καὶ ἐκεῖ ἀπεφάσισαν μὲ τὸν Ζέρβα, διὰ νὰ ἀνατινάξουν μὲ κάθε μέσον τὴν γέφυραν τοῦ Γοργοποτάμου. Εἰς τὰς 15.11.1942, ξεκίνησε ὁ Ζέρβας μὲ τὰ 120 παλληκάρια του καὶ τοὺς Ἀγγλοὺς σαμποτέρ, διὰ τὸν Γοργοπόταμο.

Μόλις ἔγινε ἡ ἐκκίνησις, ὁ Ζέρβας ρώτησε τὸν συνταγματάρχην Κρις:

--Τί θὰ μοῦ χαρίσης, ἂν ρίξωμε τὴν γέφυρα;

—Ἐνα κιβώτιο οὐτίσιν.

Καὶ πάλιν τὸν ἐρωτᾷ.

—Καὶ ἄν παρ' ἐλπίδα δὲν οἴξωμε τὴν γέφυρα;

—Ἐνα μπουκέττο λουλούδια διὰ τὸν τάφο μου.

Καθ' ὁδὸν πρὸς Γοργοπόταμον, εἰς τὸ χωρίον Πετρούλλου τῶν Ἀγρῶ-
φων, ὁ Ζέρβας ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ΕΛΑΣ Ἄσρην
Βελουχιώτην (Κλάραν), ἀπὸ τὸν ὁποῖον ζητάει τὴν βοήθειάν του. Ὁ Βε-
λουχιώτης δὲν ἀρνεῖται κατ' ἀρχὴν τὴν βοήθειαν, ζητάει πίστωση χρόνου,
διὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΑΜ, προκειμένου
νὰ ἐγκρίνῃ τὴν συμμετοχὴν τῆς ομάδος τοῦ ΕΛΑΣ. Ἡ ἀπάντησις τῆς κεν-
τρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ, ἡ ὁποία ἀπέβλεπε εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἐ-
ξουσίας καὶ δὲν ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, ἦτο
ἀρνητικὴ. Τὸ μεσονύκτιον τῆς 29ης Νοεμβρίου 1942, κατόπιν σκληρᾶς μά-
χης, ἡ ὁποία διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς ὥρας, ὁ μέγας σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται
καὶ ἡ γέφυρα τοῦ Γοργοποτάμου ἀνατινάσσεται.

Ἡ ἀνατίναξις τῆς γεφύρας αὐτῆς, πού ἦτο μεγάλης σημασίας διὰ
τοὺς κατακτητάς, τοὺς ἐστοίχισε πάρα πολύ, διότι δι' αὐτῆς διήρχοντο
ὅλα τὰ ἐφόδια εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ Ἀγγλοὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἀνακουφίζονται καὶ ὁ Βασιλεὺς τῆς
Ἀγγλίας, παρασημοφορεῖ τὸν Ζέρβα διὰ τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν.

Ἀπὸ τότε πλέον οἱ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, κατὰ τῶν κα-
τακτητῶν, γίνονται ἀδιάκοποι. Τμήματα τῶν ΕΟΕΑ — ΕΛΑΣ, ἐνεργοῦν
νύκτα καὶ ἡμέρα σαμποτάζ. Ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀχελώου, μέχρι τὸ
Καλπάζι, γίνονται ἐπιθέσεις κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀνατινάσσουν γεφύρια
καὶ δρόμους, πυροπολοῦν ἐχθρικά αὐτοκίνητα, καταστρέφουν τηλεφωνικῆς
γραμμῆς καὶ δίδουν σκληρᾶς μάχης μὲ τὸν ἐχθρόν.

Τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1943, ἀλλεπάλληλες ἐπιθέσεις τῶν ἰταλικῶν
στρατειῶν κατὰ τῶν ΕΟΕΑ, ἀποκρούονται μὲ πολλὰς ἀπώλειες διὰ τὸν
ἐχθρόν. Στις 4 Ἰουλίου 1943, τὸ σύνταγμα Ζώτου, πού δίδει σκληρᾶς
μάχης πρὸς τὸν ἐχθρόν κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ Ἡγουμενίτισης — Ἰωαννίνων,
ἀνατινάσσει τὴν γέφυρα Σουλοπούλου. Εἰς τὰς 5 Ἰουλίου 1943, προσβά-
λεται ἰταλικὴ φάλαγξ ἐκ 200 αὐτοκινήτων, εἰς τὴν στενωπὸν τῆς Κανέτας
καὶ μεταξὺ τῆς ὁδοῦ Φιλιπιάδος — Ἰωαννίνων, ὑπὸ τῆς IXης Μεραρχίας
καὶ τοῦ Συντάγματος Παπαδοπούλου, τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν, τμήματα τοῦ
ἀρχηγείου Βάλτου, ὑπὸ τὸν ἰατρὸν Στυλιανὸν Χούταν καὶ τοῦ ἀρχηγείου
ὄρεινῆς Τριχωνίδος, ὑπὸ τὸν ἰατρὸν Παπαϊωάννου καὶ τὸν στρατηγὸν
Παντελίδην, προσβάλλουν τὴν γέφυρα τοῦ Ἀχελώου, ἡ ὁποία φρουρεῖται
ὑπὸ 500 καὶ πλέον Ἰταλῶν, ταυτοχρόνως, ἕτερα τμήματα τοῦ ἀρχηγείου
Βάλτου, συνάπτουν φονικὴν μάχην εἰς τὸ Μαζουνόρος, μεταξὺ Ἀμφιλο-
χίας — Ἄσρης, μὲ διερχομένην ἰταλικὴν φάλαγγα, πυροπολοῦν αὐτοκίνητα,
συλλαμβάνουν αἰχμαλώτους καὶ περιέορchetαι εἰς χεῖρας τῶν ἀφθονον πο-
λεμικῶν ὕλικόν.

Τὸ ἀρχηγεῖον Ἡπείρου, (ἀρχηγὸς Κωνσταντινίδης), διὰ τοῦ συντά-
γματος Παπαδοπούλου, ἐπιτίθεται καὶ καταστρέφει ὀλοσχερῶς ἰταλικὴν φά-

λαγγα, εις θέσιν Αἰγύ, ἀπέχον 12 χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων. Ἐπιθέσεις Ἰταλῶν καὶ Ἀλβανῶν, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς σκάλας Παραμυθιάς καὶ Ποπόβου, ἀποκρούονται. Διὰ τὰς ἐπιτυχίας αὐτάς, τὸ Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς συγκαίρει τὸν Ζέρβα καὶ ἀναγνωρίζει τὰς ἐθνικὰς δμάδας Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, ὡς προκεχωρημμένα τμήματα τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων. Τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 1943, χωρὶς καμίαν αἰτίαν καὶ ἄνευ προειδοποιήσεως, τὸ ΕΑΜ — ΕΛΑΣ, κηρύσσει τὸν πόλεμον τῶν ΕΟΕΑ, διότι ὁ Ζέρβας μὲ τις 25 χιλιάδες καλῶς ἐξοπλισμένους μαχητὰς του, ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὰς γνωστὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ΚΚΕ, τὸ ὁποῖον ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ ἐθνικοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου ΕΑΜ. Οἱ ΕΟΕΑ, συνάπτουν σκληρὰς μάχας μὲ τοὺς ἐλασίτας εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Τζουμέρκων. Οἱ ἐλασίτες πρὸ τῆς μαχητικότητος τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ζέρβα, ὑποχωροῦν πρὸς Μέτσοβον καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ΕΟΕΑ ἡ περιοχὴ τῶν Τζουμέρκων, μέχρι καὶ τοῦ βαθυπέδου πλησίον τοῦ Μετσόβου. Ἡ ἡγεσία τοῦ ΕΛΑΣ, ἀντιληφθεῖσα τὸν κίνδυνον καὶ διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν περιοχὴν τῶν Τζουμέρκων, ἔστειλε ἐπιτροπὴν τῆς, ἡ ὁποία ἦλθε εἰς ἐπαφὴν μὲ Γερμανοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς τὸ χωρίον Πέραμα τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἀποφασίζουσι τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐπίθεσιν των κατὰ τοῦ Ζέρβα. Εἰς τὰς 22 Ὀκτωβρίου 1943, τρεῖς χιλιάδες Γερμανοὶ ἀπὸ Ἰωάννινα καὶ χίλιοι ἀπὸ Ἄρτα, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ζέρβα εἰς τὰ Τζουμέρκα. Μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ κομμουνιστὰς, τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ διεξάγουσι διμέτωπον ἀγῶνα, συνάπτουν σκληρὰς μάχας εἰς τὸ Παλαιοχώριον, Χτιστάδες, Μελισουργοὺς, Πιράμαντα, Ἄγναντα, Καταράκτι, Σκιαδάδες, Βουλγαρέλι καὶ Σταυρὸν Θεοδοριάων.

Ὁ κλοιὸς πέριξ τῶν ἐθνικῶν δμάδων περισφύγγεται, οἱ ἀντάρτες μάχονται ἀπεγνωσμένα εἰς τὸν διμέτωπον ἀγῶνα, ἀλλὰ χωρὶς ἐλπίδα σωτηρίας των.

Ὁ Θεὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, κίμνει τὸ θαῦμα του καὶ σώζει τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀντάρτες ἐνεργοῦν ἡρωϊκὴν ἔξοδον πρὸς τρεῖς κατευθύνσεις, πρὸς Βουλγαρέλιον, πρὸς Μεσοχώραν καὶ πρὸς Αὐτὴ Μελισουργῶν. Ὁ κλοιὸς διασπᾶται καὶ οἱ ἐθνικὲς δμάδες σώζονται ἀπὸ τὴν διάλυσιν καὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν. Κατὰ τὸ τετράμηνον Μαΐου — Αὐγούστου 1944, οἱ ΕΟΕΑ ἐπιτίθενται εἰς ὅλην τὴν Ἠπειρον κατὰ τῶν Γερμανῶν. Νύκτα καὶ ἡμέρα συνάπτονται σκληρὰς μάχας εἰς τὴν Κανέτα, Πέττα, Μακρονόρος, Σκάλα Παραμυθιά, Κράφη, Νεράϊδα, Δρίσκου, Ροδοβίζιον, Λάβδανη, Τσαγγάριο, Ἄγ. Θεοδώρους, Μενίνα, Φιλιπιάδα, Καντζᾶ, Σαμψοῦντα, Ζάλογγον, Σμιροῦλα, Καστροσυκιᾶ, Μουζάκα, Πάργα, οἱ δὲ ἐπιτυχίαι τῶν ΕΟΕΑ, εἶναι ἀμέτρητες, συλλαμβάνουν ἑκατοντάδες αἰχμαλώτων, αὐτοκίνητα, πυροβόλα καὶ παντοειδῆ πολεμικὸν ὕλικόν, γκρεμίζουσι γεφύρια, χαλοῦν δρόμους καὶ δυσχεραίνουν τὰ μέγιστα τὴν ὑποχώρησιν τοῦ ἐχθροῦ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης τῆς Μενίνας, 17—18 Αὐγούστου 1944, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχαμε 33 νεκροὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ἄγγλον σύνδεσμον ταγμα-

τάρχην Ουάλλας Δαβίδ καὶ τὴν ὁποίαν ὑπερήσπιζον 300 Γερμανοὶ ὄχρω-
μένοι ἐντὸς ὄχρωδων μὲ μετὸν ἀρμέ, μᾶς προσβάλλουν οἱ κομμουνισταὶ ἐκ
τῶν νότων, ὁ δὲ ὑπαρχηγὸς τοῦ ΕΛΕΣ Κομνηνὸς Πυρομάγλου, ἐν ἀγανα-
κτῆσει, τηλεγραφεῖ πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Ἄν σταματήσητε νὰ μᾶς κυτᾶτε πισώπλατα καὶ μᾶς ἀφήσετε ἡσύ-
χους νὰ ἐξοντώσωμε τοὺς Γερμανοὺς, νὰ εἴστε βέβαιοι, ὅτι προσφέρετε
μεγίστην ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Πατρίδα».

Στις 27 Ἰουνίου 1944, τὸ 16ον Σύνταγμα τῆς Χῆς Μεραρχίας, ὑπὸ
τὸν ταγματάρχην Κρασιᾶν καὶ ὁ λόχος Ποπόβου, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ
Ἐλευθερίου Στρουγκάρη ἐκ Παραμυθίας, κατόπιν σκληροῦ ἀγῶνος μὲ Γερ-
μανοὺς καὶ Τουρκαλθινοὺς, καταλαμβάνουν τὴν Παραμυθίαν καὶ εἰς τὰς
29 Ἰουνίου καταλαμβάνεται ἡ Πάργα ὑπὸ ἐνὸς τάγματος τοῦ συντάγμα-
τος Γεωργίου Ἀγόρου. Τὴν 6ην Ἰουλίου 1944 καὶ περὶ ὥραν 01.30' με-
τὰ μεσονύκτιον, ἅπαντα τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΕΣ περιοχῆς Πρεβέζης, ἐπι-
τίθενται αἰφνιδιαστικῶς κατὰ τῶν Γερμανῶν ὡς ἑξῆς:

Τὸ σύνταγμα Παπαδοπούλου, ἀνατινάσσει τὴν γέφυραν Ἀσπροχαλί-
κου καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῆς Φιλιπιάδος. Τὸ σύνταγμα Χρήστου Παπα-
δάτου καὶ Μπάλκου τῆς ΙΧῆς Μεραρχίας ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Ἐλαιου-
νίων καὶ Καντζᾶ, τὸ τάγμα Γαλάνη εἰς ὃ ὑπηρετεῖ καὶ ὃ ὑποφαινόμενος ὡς
διοικητῆς τῶν ὄλων, ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ὄχρου τοῦ χωρίου Σαμφοῦν-
τες, τὸ σύνταγμα Γεωργίου Ἀγόρου, ἐπιτίθεται κατὰ τῆς παρακτίου πε-
ριοχῆς Καναλακίου, Καστροσυκιάς, Σμηροτύλας, Ἀγιατζίκει, ἅπαντα ὄχ-
ρῶ Γερμανῶν. "Ὅλαι αἱ ἐπιθέσεις ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, ὑ-
ποστάντος τοῦ ἐχθροῦ βαρείας ἀπωλείας, πλὴν ὅμως καὶ αἱ ἡμέτεροι ἀπώ-
λειαι ὑπῆρξαν αἰσθηταί, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω, ὅτι κατὰ τὸ βράδυ ἐκεῖνο, τὸ
τάγμα μας, δυνάμει 350 καλῶς ἐξοπλισμένων ἀνδρῶν, εἶχεν 12 νεκροὺς
καὶ 17 τραυματίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο νεκρὸς καὶ ὁ μόνιμος ὑπίλαρχος
Δ. Ἰατροίδης, μοναχογιὸς τοῦ τέως διευθυντοῦ τοῦ Ταμείου Λαδώνης
Ἰατροίδη. Κατὰ τὰ δυνάμει ἔτη πολεμικοῦ ἀγῶνος τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων Ἐλ-
λήνων ἀνταρτῶν, ἡ ἐθνικὴ ἀντίστασις ἐθρήνησε 1.187 νεκροὺς καὶ 2.986
τραυματίας. Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας, κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς του ἀγῶνας, 23
Ἰουλίου 1942 — 12 Φεβρουαρίου 1945, δὲν ἀντιμετώπισε μόνον τοὺς κα-
τακτητάς, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποὺλον ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος τὸν Σλαβοκομμουνι-
σμόν, ὁ ὁποῖος περιέμενε τὴν ὥραν τοῦ σκληροῦ κατατροπῆ καὶ τῆς συμ-
φορᾶς, διὰ νὰ καταστήσῃ εὐάλωτη λεία τὴν Πατρίδα μας, καλυπτόμενος
ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ ΕΑΜ. "Ἦθελε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν
ποῦ ἐκινδύνευε ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς ἀνθρώπους καὶ τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις
τοῦ ὄλεθρου καὶ τῆς συμφορᾶς, ἔπρεπε ἡ χώρα αὐτὴ τῶν ἡρώων καὶ τῶν
θυσιῶν, ἡ χώρα τῶν μεγάλων περωμένων, νὰ ἀφεθῆ ἐλευθέρᾳ καὶ ἀνεμ-
πόδιστη εἰς τὸν σκληρὸν δρόμον τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς. Αἱ
ἐπερχόμενες γενεὲς θὰ ὀμιλοῦν μὲ σεβασμὸν διὰ τὴν ὑψηλὴν προσωπι-
κότητα καὶ τὸ ἐθνικὸν ἔργον τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα. Ἡμεῖς δέ, οἱ ἐπιζή-

σαντες συμπολεμισταί του, ὡς Ἕλληνας καὶ ὡς πατριῶται, τὸν εὐγνωμόνοῦμε καὶ τὸν θαυμάζομε, διότι μᾶς ἐκληροδότησε Πατρίδα ἐλεύθερη, πὸ πολυτιμότερον ἀγαθὸν ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν δὲν ὑπάρχει.

Μαζί του ὁ στρατηγὸς ἔχει καὶ τοὺς πεσόντας συμπολεμιστάς μας καὶ μαχητάς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως.

«Ὅλοι τοὺς ἔδωσαν τὸ αἷμα τοὺς διὰ ἐμᾶς, διὰ τὶς ἐπερχόμενες γενεές καὶ διὰ τὴν ἐλεύθερη τοῦ ἀνθρώπου προσωπικότητα».

27.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ἑ. ἀ.

Ὁ ὑποστράτηγος ἑ.ἀ. Δ. Κασσάνδρας, διοικητὴς μεραρχίας ΕΛΑΣ γράφει εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1947 ἔκθεσίν του:

Περὶ τῆς δράσεως τοῦ συνταγματάρχου Κασσάνδρα Δημητρίου, κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὰς ὀμάδας ἀντιστάσεως τοῦ ΕΛΑΣ.

«Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1943, ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ 7ου Συντάγματος ἀνταρτῶν ἐν Εὐβοίᾳ.

Παρέμεινα μέχρι τῆς 10ης Νοεμβρίου 1943, ἦτοι περὶ ἓνα μῆνα, ὁπότε μετετέθην εἰς Πελοπόννησον διὰ τοὺς ἑξῆς κυρίως λόγουςJ

1) Διότι ἐπέμεινα ν' ἀπελευθερωθῶν οἱ 10 ἀξιωματικοί, οἵτινες εἶχον συλληφθῆ καὶ ἐκρατοῦντο παρὰ τοῦ καπετάνιου «᾽Ορθρου», μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τοὺς ἐντάξῃ εἰς τὸν ΕΛΑΣ βιαίως (ἴδε σχετικὴν βεβαίωσιν).

2) Διότι ἐπέμεινα ν' ἀφεθῆ ἐλεύθερος ὁ ὄπλαρχηγὸς Μπέης, ὅστις ἀπεθιβάσθη μετὰ συνεργείου ἀσυρμάτου ἐκ Μέσης Ἀνατολῆς εἰς Εὐβοίαν, διὰ κατασκοπείαν ὑπὲρ τῶν συμμάχων. Τοῦτον ὁ καπετάνιος «᾽Ορθρου», ἤθελε νὰ ἔχη ὑπὸ ἐπιτήρησιν.

3) Διότι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἰδίου καπετάνιου, συνηντήθην ἐν Χαλκίδι νύκτωρ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἑ.ἀ. ἀντ)ρχου Πεζικοῦ Πασσᾶ, μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Γερακίνη, μὲ κίνδυνον νὰ συλληφθῶ παρὰ τῶν Γερμανῶν, ἵνα προτείνω εἰς τοῦτον, ὅπως εἴτε ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος τὴν διοίκησιν τοῦ συντάγματος, εἴτε ἐνισχύσῃ τοῦτο μὲ ἀξιωματικούς του, διαθέτων τότε περὶ τοὺς 50 ἀξιωματικούς, ἐγὼ δέ, διατεθῶ εἰς ἄλλην περιφέρειαν, ἵνα οὕτω ἡ διοίκησις περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν ἀξιωματικῶν. Ὁ συνταγματάρχης Γερακίνης μοὶ ἀνακοίνωσεν, ὅτι ἀνῆκε εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ψαροῦ ΕΚΑ. Μετὰ τῆς ὀργανώσεως ταύτης, ὁ ΕΛΑΣ εἶχε τότε συνάψει σύμφωνον κοινῆς δράσεως. Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους περιῆλθον εἰς ρῆξιν μὲ τὸν ᾽Ορθρου, ὅστις καθὼς βραδύτερον ἐξηκριθῆσα, κατόπιν ἀναφορᾶς του, ἀπεστάλη ἐξ Ἀθηνῶν ὁ ταγματάρχης Μπαλάσκας Ἰωάννης, ὅστις μὲ ἀντικατέστησεν, ἐπειδὴ ἐθεωρήθη, ὅτι ἡ παρουσία μου ἐν Εὐβοίᾳ δὲν ἠύνόει

τὰ σχέδια τῆς ὀργανώσεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μου ἐν Ἐθβοία οὐδεμία πράξις ἐγγληματικὴ ἢ βίας ἐνηργήθη ὑπὸ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου τμημάτων. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943, ἀπεστάλην καὶ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τῆς τότε ὀργανωθείσης ΠΙ Μεραρχίας τοῦ ἘΛΑΣ ἐν Πελοποννήσῳ, τοποθετηθεὶς εἰς ἀνωτέραν διοίκησιν προσχηματικῶς, ἵνα πραγματικῶς ἀπομακρυνθῶ τῆς Ἐθβοίας, ὅπου πολὺ ταχέως εἶχον ἀποκτήσει τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ συμπάθειαν τοῦ λαοῦ. Παρέμεινα ἐν Πελοποννήσῳ, μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1944, ὁπότε ἀπεστάλην ὑπὸ τοῦ Βελουχιώτη συνοδείᾳ εἰς Ἄγραφα (Πετρίλια), τεθεὶς εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ΠΘΕΑ, κατόπιν κατηγορίας τούτου. Τὴν μεταξὺ ἀπόστασιν διήνυσα εἰς 27 ἡμέρας, πορευόμενος ἐν στολῇ διὰ μέσου Γερμανικῶν φαλάγγων, ἐνεργοῦσῶν τότε ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις, διατρέξας πολλοὺς κινδύνους. Κατηγορήθην ὑπὸ τοῦ Βελουχιώτη διὰ τὰ κάτωθι:

1) Ὅτι δὲν εἶχον «διαφοροποιηθῆ», ὅτι δὲν ἀνεγνώριζα τὸν διπλοῦν σκοπὸν τοῦ ἀνταρτικοῦ κινήματος, ὡς μοὶ εἶπεν ἐπὶ λέξει. Μέχρι τότε εἰς σκοπὸς διεκηρύσσετο «ὁ ἀπελευθερωτικὸς», ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, τότε ὅμως παρουσιάσθη ἐπισημῶς καὶ δευτέρος τοιοῦτος, ἦτοι ὁ ἀπελευθερωτικὸς τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς τοῦ «κομμουνιστικοῦ», μοὶ εἶπεν ἐπίσης, ὅτι ἔφερον παρωπίδας ὡς καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκτιμήσω τὸν μέγα σκοπὸν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ λαϊκοῦ κινήματος.

2) Ὅτι διὰ τῆς διαγωγῆς μου ἐν Πελοποννήσῳ, τὸ κίνημα καθυστέρησε, ἐννοῶν καὶ πάλιν τὸν πολιτικὸν σκοπὸν, ὅτι δὲν ἐκτύπησα τὴν ἀντίδρασιν, ὥστε ἐλθὼν αὐτὸς εἶρε ἀξιόλογον τοιαύτην.

3) Ὅτι «εἶχον σχέσεις μὲ τοὺς Ἄγγλους», τὸ τοιοῦτον ἐστήριξε ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ συνταγματάρχης Στήβενς, ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς, ἀτέσπασε παρὰ τῇ μεραρχίᾳ Ἄγγλον λοχαγὸν (Μάρτιν), ὡς σύνδεσμον. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν ἤρχοντο εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν καπεταναίων, ἀλλὰ μόνον μὲ ἀξιωματικούς. Ὁ λοχαγὸς Μάρτιν, μοὶ παρέδιδε μαθήματα ἀγγλικῆς, ἐρχόμενος καθ' ἑκάστην εἰς τὸ οἶκμά μου. Τὸ τοιοῦτον παρεξηγήθη παρὰ τοῦ Βελουχιώτη. Ἀξιοσημείωτον τυγχάνει, ὅτι ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Βελουχιώτη εἰς Πελοπόννησον, οἱ Ἄγγλοι ἀπῆλθον. Εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀπήνησα, ὅτι αἱ σχέσεις μου ἦσαν συμμαχικαὶ καὶ ὅτι εἶχον δημιουργήσει προσωπικὴν φιλίαν, λόγῳ ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ ὅτι ἂν ὑπῆρχε καὶ Ρωσικὴ ἀποστολή, θὰ διετήρουν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος τὰς αὐτὰς ἀγαθὰς σχέσεις.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι διεπράχθησαν βιαιότητες ὑπὸ τῶν ὀργανώσεων τῶν χωριῶν (ὄπλα — πολιτιφυλακὴ — υπεύθυνοι ἀσφαλείας), αἱ ὀργανώσεις ὅμως αὐταὶ, ὑπήγοντο ὑπὸ τὴν πολιτικὴν διοίκησιν (τὴν τριμελῆ ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΑΜ Πελοποννήσου). Μοὶ ἐδηλώθη κατηγορηματικῶς, κατόπιν διαμαρτυρίας μου, ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ ΕΛΑΣ δὲν εἶχε δικαίωμα ἐπεμβάσεως, ἀλλὰ μόνον ἡ πολιτοφυλακὴ καὶ ἡ πολιτικὴ διοικήσεις, καθόσον ἐπρόκειτο περὶ ὑποθέσεων πολιτικῆς φύσεως (ἀντιδράσεως κατασκοπείας κλπ.), ὅτι

ἦτο δυνατὸν νὰ πράξω ἔπραξα, κατορθώσας εἰς περιπτώσεις τινάς, ποὺ ἐγκαίρως ἔλαβον γνῶσιν, νὰ σώζω τὴν ζωὴν ἀδίκως κατηγορουμένων (ἕρα βεβαίωσιν προέδρου Κοινότητος Βυζικίου, Γ. Κουντάνη).

Δυστυχῶς ἡ ἔλλειψις μέσων συνδέσμου καὶ αἱ μεγάλαι ἀποστάσεις ἀπὸ τοῦ Σ. Δ. τῆς μεραρχίας ὡς καὶ τὸ ὄρεινόν τοῦ ἐδάφους ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς ἐκάστοτε ἐκκαθαριστικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Γερμανῶν, καθίστων σχεδὸν ἀδύνατον ἢ ἄκαιρον τὴν ἐπέμβασίν μου. Κατὰ κανόνα ὡς ἐγγληματικαὶ πράξεις, ἐνεργοῦντο κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅποτε ἐβασίλευε ὁ τρόμος καὶ ἡ φυγὴ τῶν κατοίκων. Συνήθως αἱ πράξεις αὗται, εἶχον προσωπικὰ ἐλατήρια μεταξὺ τῶν χωρικῶν ἀντιθέτων φρονημάτων. Κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων, εὐρισκόμενος ἐν Ταυγέτῳ (Ἰανουάριος 1944), συνήντησα κινούμενον στρατόπεδον συγκεντρώσεως, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχον πολλοὶ ἀξιωματικοὶ ἐ.ἀ. Διέταξα τὸν ταξιαρχὸν Πετροπουλάκη Πιέρρον, νὰ προσῆ εἰς τὴν ἀπόλυσιν ἀπάντων, ὅπερ καὶ ἔπραξεν εἰς τὸ χωρίον Γαρδίκι τῆς Μεσσηνίας. Διέταξα νὰ ἀπελευθερωθοῦν οἱ λοχαγοὶ Πεζικοῦ Καλλιμόπουλος Κίμων ὑπίλαρχος Βαρθαρήγος, λοχαγὸς Μπαστέας, λοχαγὸς Πεζ. Κοτέτσης, οἵτινες εἶχον παλαιότερον συλληφθῆ. Οἱ ἀνωτέρω κατετάγησαν εἰς τὸν ΕΛΑΣ. Οἱ δύο πρῶτοι εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τῆς μεραρχίας, διότι οὕτω ἡ ζωὴ των ἦτο ἀσφαλεστέρα, ἐνῶ παραμένοντες εἰς τὰ χωρία των (Νότιος Πελοπόννησος, ἀσφαλῶς ἐκινδύνευον). Ἄπαντες ἦσαν ἐθνικιστικῶν φρονημάτων, ὑπηρετοῦν ἤδη εἰς τὸν Ἐθνικὸν Στρατόν. Διέσωσα τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν Λεωνίδα καὶ Ν. Στεργιοπούλου ἐκ Κορινθίας, οἵτινες ἀρχικῶς ὑπηρετοῦν εἰς ἐθνικὰς ὁμάδας, οὗτοι βραδύτερον ἐνετάχθησαν εἰς τὸν ΕΛΑΣ καὶ κατηγορήθησαν ἐπὶ κατασκοπεία. Τὸν λοχαγὸν Στεργιόπουλον, τοποθέτησα ὡς διοικητὴν τοῦ λόχου στρατηγείου τῆς μεραρχίας, ἵνα τυγχάνῃ πλησίον μου ἐν ἀσφαλείᾳ. Οἱ κατεταναῖοι τοῦ Ἄρη, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, αἰφνιδίως καὶ νύκτωρ, διέδωσαν, ὅτι ἐξετελέσθην καὶ ἐτάφην εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας τοῦ Βουλευτοῦ Χηριάδη (Τρόπαια Γορτυνίας). Τοῦτο, ἵνα τρομοκρατηθοῦν, τόσον οἱ ἀξιωματικοί, ὅσον καὶ ὁ πληθυσμὸς, ὅστις ἔτρεφεν ἰδιαιτέραν ἐκτίμησιν καὶ συμπάθειαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ἀφοῦ ἐτέλεσαν καὶ μνημόσουν.

Ἀφίχθεις εἰς Πειραιᾶ, ἔλαβον γνῶσιν τῶν κατηγοριῶν τοῦ Ἄρη. Διετάχθην ν' ἀναφέρω σχετικῶς. Πράγματι διὰ μακροσκελοῦς ἀναφορᾶς μου ἐν πάσῃ τιμότητι καὶ εἰλικρίνεια, ἀνέφερα ὅσα εἶχον ἀντιληφθῆ. Παρέμεινα εἰς τὸ περιθώριον καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλήν, ὅτι κατασφυοφαντῶ τὰς ἐθνικοαπελευθερωτικὰς ὀργανώσεις. Παρουσιάσθην εἰς τότε πρόεδρον τῆς ΠΕΕΑ καθηγητὴν Σβώλον, εἰς τὸν Τσιριμῶκον κλπ., εἰς οὓς ἐξέθηκα τὴν κατάστασιν μὲ θάρρος καὶ εἰλικρίνειαν. Οὗτοι ἦσαν γνῶσται ἐκ διαφόρων πηγῶν καὶ μοι εἶπον ὅτι διεφώνουν πρὸς ὅσα ἔπραττεν ὁ Βελουχιώτης. Μετὰ ἕνα μῆνα, μοι ἀνετέθη ἡ διοίκησις τῆς ταξιαρχίας τοῦ Ἰππικοῦ, παρὰ τοῦ στρατηγείου, ἥτις ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὑλικὸν τῆς αἰχμαλωτισθείσης ἰτα-

λικῆς μεραρχίας. Ἀφοῦ περισυνέλλαξα ἅπαντας τοὺς ἐν Θεσσαλία ὑπηρετοῦντας ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἱππικοῦ, μονίμους καὶ ἐφεδρικούς τοῦ ΕΛΑΣ περὶ τοὺς 80, ἔθεσα ὡς ὄρον, τὴν μὴ τοποθέτησιν καπεταναίων (μαυροσκοῦφιδων τύπου Βελουχιώτη), ἐπειδὴ ὅμως ἡ διοίκησις ἦτο δυαδική, ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς τοιοῦτοι ἐφεδρικοί ἀξιωματικοί. Οὕτω ἡ μονὰς αὕτη, ἔχουσα δύναμιν περὶ τοὺς 800 ἐπίπλους, ἔδρασε ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς μου εἰς τὴν Θεσσαλίαν κατὰ μῆκος τῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1944, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Λαοῖσης, ἡ ταξιαρχία ἐνήργησε καταστροφὰς τῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἐχθροῦ, κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον, ἔδωκεν 3 μάχας, μετ' ἐνέδρας ἐναντίον ὑποχωρουσῶν Γερμανικῶν φαλάγγων. Ἡ Ἀγγλικὴ ἀποστολή, μοι ἀπέσπασε συνεργεῖον συνδέσμου μετ' ἀσύρματον, ὑπὸ τὸν Ἄγγλον ταγματάρχην Ντίκεννον. Οὗτος, κατῳρῆθη νὰ ἐπιτύχη τὴν ἐπέμβασιν δύο καταδιωκτικῶν ἀεροπλάνων ἐναντίον φάλαγγος αὐτοκινήτων, ὑπὸ τὸν Γερμανὸν ἀντ)ρχην Χάνς - Σουλτσε, ἐν συνδυασμῷ μετ' ἐξ ἐνέδρας ἐπίθεσιν τῆς ταξιαρχίας εἰς Μπακράτι (πεδιάς Λαοῖσης), ὥστε νὰ ἀποσυντεθῇ ὁλόκληρος φάλαγξ καὶ νὰ συλληφθοῦν αἰχμάλωτοι ὁ διοικητὴς Σουλτσε καὶ 14 ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοί, ὡς καὶ ὑλικὸν ὡς λάφυρα (ἴδε ἀναφορὰν πρὸς τὴν συμμαχικὴν ἀποστολὴν τοῦ ταγματάρχου Ντίκεννον). Τὴν ἐπομένην τῆς καταλήψεως τῆς Λαοῖσης, διετάχθη κατόπιν διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπυ, ἡ ταξιαρχία νὰ καταδιώξη τὸν ἐχθρὸν μέχρι τῶν συνόρων, ἐπειδὴ ἡ μηχανοκίνητος Ἀγγλικὴ ταξιαρχία, δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ ταχέως, λόγῳ τῶν καταστροφῶν τῶν συγκοινωνιῶν.

Πράγματι ἀνεχώρησα τὴν ἐπομένην δι' Ἐλασσῶνος — Σερβίων — Βελβενδοῦ — Τοψίν — Κιλκίς — Μουπιές καὶ ἔφθασα μέχρι τῶν συνόρων. Κατὰ τὴν σύντομον ταύτην πορείαν καταδιώξεως, ἡ ταξιαρχία προὔξηνεν δι' αἰφνιδιαστικῶν προσβολῶν (βαρέα πολυβόλα — ὄλμοι), ἀρκετὰς φθορὰς εἰς τὸν ἐχθρὸν, συλλαβοῦσα καὶ αἰχμάλωτους, οἵτινες ἀπεκόπησαν, ἰδία εἰς Σέρβια. Διερχόμενος ἐκ Κιλκίς τὴν ἐπομένην τῆς μάχης, μετὰ τὰς ταγμάτων τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ὁμάδων τῆς ὀργανώσεως ΠΑΟ, ἐπληροφόρηθην, ὅτι εὗρισκονται εἰς τὰς φυλακὰς εἰς ταγματάρχης καὶ τινες ἀξιωματικοί, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἡλαρχος Γκαρίτης καὶ ὑπολοχαγὸς Πέτρουλας Σταῦρος. Οὗτοι εἶχον συλληφθῆ αἰχμάλωτοι ὑπὸ τμημάτων τοῦ ΕΛΑΣ, ἐπεσεκέφθησαν τούτους προσωπικῶς. Μετ' ὀλίγον πληροφοροῦμαι, ὅτι ὁ συλλαβὸν τούτους καπετάνιος ἐνὸς τάγματος, τοὺς ὠδήγει πρὸς ἐκτέλειαν.

Ἔσπευσα καὶ κατόπιν μεγάλης προσπάθειας, κατῳρῆθαι νὰ τὸν πείσω, νὰ μὴ τοὺς ἐκτελέσῃ καὶ ἐφ' ὅσον ὡς ἰσχυρίζετο ἦσαν ἔνοχοι νὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς τὰς ἀρχὰς ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τοῦτο ἐπέτυχον καὶ αἰσθάνομαι μίαν ἠθικὴν ἰκανοποίησιν, διότι ἔσωσα τὴν ζωὴν καὶ ἄλλων συναδέλφων μου. Ὁ ἡλαρχος Γκαρίτης, εὗρισκεται ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς, ὡς δρᾶστης πράξεων ἐγκληματικῶν. Ὁ ὑπολοχαγὸς Πέτρουλας Στοῦρος, εἶναι πρόθυμος, καλούμενος, νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου, ἡ ταξιαρχία ἐπανῆλθεν εἰς Λάρισα. Διετάχθην νὰ μετασταθμεύσω εἰς Λαμίαν, ὅπου τὸ γεν. στρατιγεῖον τοῦ Ε.Λ.ΑΣ, χωρὶς ἡ διαταγὴ ν' ἐξηγή τούτους λόγους τῆς τοιαύτης πρὸς Νότον καθόδου. Καθ' ὁδὸν προσεβλήθην ὑπὸ δξείας νευρικῆς κρίσεως, λόγω ὑπερκοπώσεως καὶ ψυχικῆς ἀγωνίας. Παρέμεινα ἐν Λαμία κληήρης, μέχρι τῆς 24ης Ὀκτωβρίου, ὁπότε μετέβην εἰς περιοχὴν Θηβῶν, πρὸς συνάντησιν τῆς ταξιαρχίας. Ἡ κατάστασις μου ψυχικῶς ἦτο ἐλειεινὴ, ἐξ αἰτίας τῶν ἐν Ἀθήναις γεγονότων. Μετέβην εἰς Ὠρωπὸν, ὅπου συνήτησα τὸν στρατιηγὸν Μάντακαν καὶ Σιάντον, εἰς οὓς διεμαρτυρήθην καὶ ἐδήλωσα ρητῶς, ὅτι δὲν ἐννοῶ νὰ λάβω μέρος εἰς ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μὲ καθησύχασαν, ἀλλὰ ὁ ἀγὼν πλέον εἶχεν κριθῆ ἐναντίον των. Διετάχθην κατοπιν τῆς ἀναχωρῆς, νὰ μετασταθμεύσω εἰς Καρδίτσαν, ὅπου παρέμεινα μεταξὺ τῶν τελευταίων τῶν καπεταναίων, τῶν ἐξαφανισθέντων, διὰ τὴν παρὰδοσιν τοῦ ὕλικου καὶ ἔφθασα εἰς Ἀθήνας τὴν 20 Μαρτίου 1945.

Καθ' ὅλην τὴν χρονικὴν περίοδον καθ' ἣν διετέλεσα διοικητὴς τῆς ταξιαρχίας, οὐδεμίαν ἐγκληματικὴν πράξις ἢ τοιαύτη βία ἐνηργήθη ὑπὸ τῆς ταξιαρχίας ἐναντίον Ἑλλήνων δι' οἰονδήποτε λόγον καὶ τοῦτο διότι διαρκῶς εὐδοκίμην ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μονάδος.

Ἦδη ἐπιθυμῶ νὰ συνεχίσω τὸν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἀγῶνα εἰς τὸν ἐθνικὸν στρατὸν, τὸν ὁποῖον ἤρχισα ἀπὸ τοῦ 1912, εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν καὶ ἐφ' ὅσον τυγχάνω φρονιμάτων ἐθνικῶν καὶ βλέπω ὅτι ἡ Πατρίς μας κινδυνεύει ἐξαιρετικῶς, ὑπὸ τῶν Σλαύων καὶ ἐσωτερικῶς ὑπὸ τῶν ἀναρχικῶν.

Β.— Ὁ Διμ. Κασσάνδρας, ὑποστράτηγος ἐ.ἀ. ὑπηρετήσας εἰς τὸν Ε.Λ.ΑΣ μὲ τὸ ψευδώνυμο «Ἀλέξανδρος», γράφει τὰ ἐξῆς, ἐκτὸς ἄλλων, εἰς τὴν ἀπὸ 19.10.1961 ἔκθεσίν του:

«Κατὰ Δεκέμβριον 1943, ἤρχισαν ἐκκαθαριστικαὶ ἐπιχειρήσεις Γερμανῶν, ἀπὸ Τρίπολιν, Πύργον, Πάτρας, Διακοφτόν, ἐναντίον τμημάτων Ε.Λ.ΑΣ, εἰς Ἐρύμανθον Καλαβρύτων. Ἐνῶ ἐπροχωροῦσαν, τοὺς ἐκτύπησαν οἱ ταγματασφαλίτες καὶ ἐπῆραν 60 αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους παρέδωσαν εἰς ὀργανώσεις, αἵτινες κατ' ἐντολὴν τοὺς ἐσκότωσαν ὅλους. Διελύθησαν οἱ ταγματασφαλίτες καὶ προχώρησαν μετὰ οἱ Γερμανοὶ μὲ τὰ μηχανοκίνητα. Εἰς Κέρτεζην, ἔγινε σύσκεψις. Ὅλοι, πλὴν τῶν κομμουνιστῶν καπεταναίων. εἶπαν νὰ ὑποχωρήσουν νὰ μὴ μείνουν στὰ Καλάβρυτα, διὰ νὰ σωθῆ ὁ πληθυσμὸς καὶ διὰ νὰ σωθοῦν οἱ στρατιῶτες. Ἐνῶ οἱ κομμουνισταί, ἐπέμενον νὰ ἀμυνθοῦν, εἰς τὰ Καλάβρυτα, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί ἐγίνετο, ὑπερίσχυσε ἡ γνώμη τοῦ Μίχου — Κασσάνδρα. Εὐτυχῶς ὑπεχώρησαν οἱ καπεταναῖοι καὶ δὲν ἐκτυπήθησαν οἱ Γερμανοὶ ἐντὸς ἢ πλησίον κατοικημένων τόπων. Ἀλλὰ ἀπεφασίσθη ἐπιμονὴ τῶν καπεταναίων, νὰ κτυπηθοῦν οἱ Γερμανοὶ ἐξ ἐνέδρας. Μετεκινήθησαν εἰς Ἐρύμανθον. Οἱ Γερμανοὶ ἐπροχώρησαν, δὲν τοὺς πείραξε κανεὶς.

Ἐκαίψαν τὰ Καλάβρυτα, διότι οἱ κομμουνισταί εἶχαν πιάσει πρὶν 80 Γερμανοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἐξήτησαν νὰ τοὺς ἀνταλλάξουν μὲ κρατουμέ-

νους εις Πάτρας. Εις Καλάβρυτα, δὲν εὐρήξαν κανέναν οἱ Γερμανοί, ἐκάλεσαν τοὺς δύο - τρεῖς, Παππᾶ, δάσκαλο κλπ., νὰ ἐπανδρέλθουν, μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πάθουν τίποτε. Ἐπανῆλθον σιγὰ - σιγὰ ὅλοι. Μετὰ 5—6 ἡμέρες ἐπανῆλθον ὅλοι. Ἀπέκτησεν ἡ πόλις τὴν καλὴν ὕψιν. Μετὰ οἱ Γερμανοί, εἶπαν νὰ μαζευτοῦν ὅλοι οἱ Καλαβρυτινοί, μὲ κουβέρτες καὶ ψωμί εἰς τὸ σχολεῖον. Τὶς γυναῖκες ἔβαλαν μέσα στὸ σχολεῖο καὶ τοὺς ἄνδρες σὲ κάποια θέσι ἄνω τοῦ σχολείου. Τοὺς ἄνδρες θέρισαν μὲ τὰ πολυβόλα. Δυὸ γλύτωσαν μόνον. Ἐκαψαν τὰ Καλάβρυτα, κατόπιν οἱ κομμουνισταὶ τοὺς 80 αἰχμαλώτους, τοὺς ἐπῆγαν σὲ κάποιο βάρανδρο τοῦ Χέλμου.

Ὅταν τὸ ξμαθαν οἱ Γερμανοί, γύρισαν πίσω καὶ εὐρήξαν τοὺς σκοτωμένους καὶ μετὰ τοὺς πῆγαν στὴν Πάτρα. Εἶχαν κάψει πρὶν τὴν Ἁγία Λαύρα μαζὶ μὲ τὰ Καλάβρυτα.

Οἱ Γερμανοί, ἐθεωροῦσαν τὰ Καλάβρυτα, ὡς φωνηὰ τῶν κομμουνιστῶν καὶ εἶχαν πρόγραμμα ἀπὸ Ἀθήνας καὶ ἐντολήν.

Ὁ ΕΛΛΑΣ, δὲν ξαναγύρισε εἰς Καλάβρυτα.

Περίπτωσης: Εἰς χωρίον Σταυροδρόμι — Γορτυνίας, ἔδρα ἑνας Ζησιμόπουλος Χρηστός, πρὶν στρατιωτικὸς — ταγματάρχης μὲ 100 ἄνδρες. Ἐκανε γλέντια, ἔτρωγαν καὶ ἔκανε θεωρία στὰ κορίτσια, νὰ μὴν ἀκοῦνε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, νὰ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ νὰ μοῦνε στὸν ἀγῶνα. Ἐκεῖ ἐπῆγαινε ἕνας ἰατρὸς Γερμανός, κάθε ἐβδομάδα καὶ ἐξήταξε ἰατρικῶς τοὺς κατοίκους δωρεὰν καὶ μόνον κατὰ εὐχαρίστησιν τοῦ ἔδιναν αὐγά. Οἱ κομμουνισταὶ, περίμεναν τὸν ἰατρὸ ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ χωριό. Τὸν ἐσκοτώσαν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο συνοδοὺς του στρατιῶτες μὲ μοτοσυκλέττα. Ἦσαν ἄοπλοι. Οἱ Γερμανοὶ μετὰ λίγες μέρες, ἐπῆγαν καὶ τὸ ἔκαψαν εἰς ἀντίποινα καὶ ἐπῆραν καὶ δηήρους.

Αὐτὸ τὸ ἔκαναν ἐκ δόλου, ἦτο κομμουνιστικὴ ἐνέργεια νὰ δημιουργήσουν μιὰ ἀθλιότητα, νὰ πυκνώσουν τὰ τμήματα τῶν ἐνόπλων τοῦ ΕΛΛΑΣ.

Οἱ κομμουνισταὶ ἔκαιγαν μεμονωμένα αὐτοκίνητα Γερμανῶν. Δὲν γνωρίζω καμμίαν μάχην κατὰ Γερμανῶν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι μάχην. Κάθισα εἰς Πελοπόννησον 6 μῆνες. Ὁ Βελουχιώτης, ἔκανε μίαν μάχην, ἀλλὰ κατὰ τοῦ Βαλτετσίου, ὅπου ἐσκότωσε πολλοὺς καὶ τὸ ἔκαψε. Διέδωσε, ὅτι ἐκεῖ μέσα ἦταν καὶ 10 Γερμανοί, αὐτὸ εἶναι ψέμμα. Μόνον Ἕλληνες ἦταν στὸ Βαλτέτσι.

Οἱ κομμουνισταὶ ἐφείδοντο τῶν πυρομαχικῶν των, διότι ἦταν ἐλάχιστα κατ' ἄνδρα καὶ οἱ Ἄγγλοι δὲν τοὺς ἐφοδίαζαν. Ἐχρησιμοποίησαν τὰ πυρομαχικὰ τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων. Ἀσύματον τὸ τμήμα μου —μεραρχία— δὲν εἶχε, δὲν μὲ ἐφοδίασε πρὸς συνεννόησιν. ἐνῶ ὁ Βελουχιώτης, εἶχε δύο ἀσυμάτους. Ἄν ἤξερα τί τακτικὴ θὰ εἶχε ὁ ΕΛΛΑΣ, δὲν θὰ πῆγαινα βεβαίως.

Τὰ στρατόπεδα τῶν κομμουνιστῶν, τὰ ἐφρουροῦσε ἡ πολιτικὴ ὁργάνω-

σις τοῦ ΚΚΕ, ὄχι ὁ ΕΛΑΣ, οὔτε φρουρά ἦσαν ἀντίρροτοι τοῦ ΕΛΑΣ, ἀλλὰ ἔμπιστοι πολιτοφύλακες τοῦ ΚΚΕ.

Στρατόπεδον ἦτο καὶ εἰς περιοχὴν Δημητσάνας. Εἶχαν συγκεντρώσει 200. Διοικητής, ἦτο ἕνας καπετὰν Τριαντάφυλλος, αὐτὸς τοὺς ἔδεονε, τοὺς ἐξεβίαζε καὶ τὰ πάνδεινα ἐπάθαιναν οἱ κρατούμενοι.

Ἄλλο στρατόπεδο στὴ Βάχλια — Γορτυνίας μὲ 15.

Στρατόπεδον εἰς Γαοδίκι — 50. Ἦτο ὁ συνταγματάρχης Ζαροκόστας κ.ἀ., ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀξιωματικοὶ ἀπόστρατοι ἀπὸ περιοχὴν Καλαμιάτας, ὡς «ἀντιδραστικοί». Τοὺς ἔλεγαν:

«Ἦ ἐλάτε στὸν ΕΛΑΣ, ἢ θὰ πεθάνετε φυλακισμένοι».

Ἐναν τὸν σκοτώσαν ποὺ ἐπεχείρησε νὰ φύγη. Αὐτό, ὅμως, ἦταν ψέμματα. Ἔτσι ἔκαναν ἂν ἤθελαν νὰ σκοτώσουν ἕναν οἱ κομμουνισταί. Αὐτὸ διελύθη κατόπιν διαταγῆς μου. Ἐσώθησαν ὅλοι, ἂν πῆγαινε ὁ Βελουχιώτης μετὰ, θὰ ἔδινε διαταγὴ νὰ τοὺς σκοτώσουν.

Στρατόπεδον περιοχῆς Καλαβρυτών, ὅπου εἶχαν 60 ταγματاسφαλίτες. Τοὺς περιέφερον ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καὶ μετὰ τοὺς σκοτώσαν.

Σχέσις καπεταναίων μὲ διοικητὰς τμημάτων ΕΛΑΣ: Λιαρκῶς τεταμέναι, διότι οἱ ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἐθνικισταί. Ἦσαν συνδιοικηταί ἄμοιροι στρατιωτικῶν γνώσεων, ἀμόρφωτοι, σκληροί, μὲ κομμουνιστικά φρονήματα καὶ ἐγκληματικά. Αἱ ἐξαιρέσεις ἐλάχιστες. Στὸ 12ον ἦτο καρβουνιάρης ὁ καπετάνιος. Ὁ καπετάνιος τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη, ὁ «Πριόβολος» ἢ «καπετὰν Γιώργος», ἦτο πρῶην ληστής πρὸ τοῦ 1940. Οἱ καπεταναῖοι ἦσαν οἱ κατάσκοποι τῶν στρατιωτικῶν διοικητῶν, διὰ πᾶσαν προᾶξιν καὶ διὰ πάντα λόγον καὶ διὰ ἰδιωτικῆς φύσεως συνομιλίαν των. Ὡς σκοπὸν εἶχον, ὄχι τὸν κατὰ τῶν Γερμανῶν πόλεμον, ἀλλὰ τὴν ἐξόντωσιν παντὸς ἐθνικιστοῦ, τὸν ὁποῖον ἐχαρρακτίζον ὡς «ἀντιδραστικὸν» καὶ ὡς «προδότην». Μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1943, δὲν ἐξεφράζοντο. Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1944, ἀπεκάλυψαν πλήρως τοὺς σκοποὺς των καὶ τὰ σχέδιά των.

Ἐνας τέτοιος καπετάνιος, κατηγοροῦσε τὸν ἀντ)ορχὴν Ἰωάννην Ζέροβον εἰς τὸν Ἄρη Βελουχιώτην, ἵστις τοῦ ἀφῆρεσε τὴν διοίκησιν συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὸν ἔφερε ὡς κατηγορούμενον εἰς τὴν ἔδραν τῆς μεραρχίας καὶ ἐνήργησε αὐτοπροσώπως ἀνακρίσεις ἐπὶ ἕνα μῆνα. Κατόπιν ἐπιμόνων ἐνεργειῶν μου, κατόρθωσα νὰ πείσω, ὅτι ἦτο ἥρωξ καὶ τραυματίας τῆς μάχης τῆς Κρήτης καὶ τὰ λεγόμενα ἐναντίον του ἦσαν συκοφανταί τοῦ καπεταναίου καὶ τελικῶς ἐδέχθη καὶ τὸν ἔστειλε διοικητὴν εἰς ἄλλο σύνταγμα εἰς Νότιον Πελοπόννησον. Τελικῶς, ὅμως, ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Διεδόθη, ὅμως, ὅτι εἶχε σφαῖρα ἀπὸ πίσω. Ἐνας ἥρωξ δὲν σφίβει τὰ νῶτα. Φαίνεται ὅτι τὸν σκοτώσαν οἱ κομμουνισταί».

28.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΡΤΣΩΝΑ
ΑΝΤ)ΡΧΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ

Ε. Ο. Α. ΟΛΥΜΠΙΑΣ — ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Γ. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ)

Ἐκθεσις περιληπτικὴ συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑποστρατήγου Ἀπ. Πε-
ριβολιώτου, τὴν 9.9.1950, κατ' ἀφήγησιν τοῦ ἀντ)ρχου Πεζ. Κάρτσωνα
Λημητρίου τοῦ Νικολάου.

1. Ὁ λοχαγὸς Πεζ. Κάρτσωνας Δημ., διαμένων κατὰ τὴν κατοχὴν
εἰς Ἀθήνας, ἐμνήθη εἰς τὴν ὁργάνωσιν Ἰωάν. Τσιγάντε, ὑπὸ τοῦ νῦν τα-
ξιάρχου Ἰατροῖδη Λημητρίου.

2. Ἐκλιπόντος τοῦ Ἰ. Τσιγάντε, (ἐφονεύθη ἐν Ἀθήναις τὴν 14.1.
1943, ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν), μερίμνη τῆς ὁργανώσεως ΕΚΚΑ, ἀπεφασίσθη ἡ
ὁργάνωσις εἰς Ὀλυμπίαν Ε.Ο.Α., ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Πεζ. Κοκκῶνην
Γεώργιον (φονευθέντος εἰς Πύργον τὸ 1944), κατὰ Ἀπρίλιον — Μάϊον
1943.

3. Ἡ ὁμάς αὕτη, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς δύο κλιμάκια, τοῦ λο-
χαγοῦ Πεζικοῦ Οἰζονομοπούλου Ἀθανασίου, ἀναχωρήσαντος μεμονωμένως.

Τὸ πρῶτον κλιμάκιον, ἀναχωρήσαν ἐξ Ἀθηνῶν ἄοπλον κατὰ τὸ β' 15)
θήμερον Ἰουνίου 1943, ἀτετελέσθη ἐκ τῶν κάτωθι ἀξιωματικῶν καὶ τινῶν
ὑπάξιωματικῶν.

Λοχαγοῦ Πεζικοῦ Θεοχαροπούλου Γεωργίου, ἐκτελεσθέντος.

» » Κρίβα Γεωργίου (ν. ἀντ)ρχου).

» » Γαλιανοπούλου Λεων. (φονευθ. 1949 εἰς ἐπιχειρήσεις

» » Θεοδοροπούλου Εὐσταθίου (ν. ἀντ)ρχου).

Τὸ κλιμάκιον τοῦτο, ἀφικθὲν εἰς Ὀλυμπίαν, ἔλαβεν ἐπαφὴν μὲ τὸν
ἀρχηγὸν τῶν Ε.Ο.Α. Ὀλυμπίας λοχαγὸν (νῦν ἀντ)ρχὴν) Πεζ. Καρα-
χάλιον Γεώργιον, εἰς τὰς Ε.Ο.Α. τοῦ ὁποίου ὑπηρέτει ὁ ὑπολοχαγὸς Θεο-
χαρόπουλος Θεοχάρης, ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου, δὲν ἐνετάχθη ὁμῶς ὑπ' αὐ-
τόν, ἐν ἀναμονῇ ἀφίξεως τοῦ δευτέρου κλιμακίου τῆς ὁμάδος.

Τὸ δεύτερον κλιμάκιον τῆς ὁμάδος, ἀναχωρήσαν ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὸ
α' 10ήμερον Ἰουλίου 1943, ἀτετελέσθη ἐκ τῶν κάτωθι:

Ταγματάρχου Πεζ. Κοκκῶνη Γεωργίου (φονευθέντος εἰς Πύργον τὸ
1944), ἀρχηγοῦ τῆς ὁμάδος.

Λοχαγοῦ Πεζ. Κάρτσωνα Λημητρίου (νῦν ἀντ)ρχου).

Ἵποσημναγοῦ Νιάρχου Ἰωάννου.

Τὸ κλιμάκιον τοῦτο, παρέλαβεν ἐξ Ἀθηνῶν μερίμνη τῆς Ε.Κ.Κ.Α.
4—5 ὄπλοπολυβόλα καὶ 5—6 τυφέκια, ἅτινα διερχόμενη ἐκ Πύργου, πα-
ρέδωσεν εἰς πρόσωπόν τι, χωρὶς ἔκτοτε νὰ περιέλθουν εἰς τὴν ὁμάδα.

Τὸ κλιμάκιον τοῦτο, κινούμενον ἐκ Πύργου πρὸς Παύλιτσαν, συνελήφθη καθ' ὁδὸν ὑπὸ ἐλασιτῶν, διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ἑφ. λοχαγοῦ Πεζ. Παπαγιαννοπούλου (φονευθέντος μεταξὺ 6 καὶ 8.8.1943 ἐν μάχῃ).

Χάρις εἰς προσωπικὴν γνωριμίαν τοῦ Παπαγιαννοπούλου, μετὸν Κοκκῶνην, (συνεφοίτησαν εἰς τοὺς Οὐλαμοὺς Υ.Ε.Α. τοῦ ἔτους 1922), τὸ κλιμάκιον ἀφέθη ἐλεύθερον καὶ ἀφίχθη εἰς τὸ χωρίον Παύλιτσα Ὀλυμπίας (νῦν Ἄνω Φυγαλεῖα), ὅπου εἶρον τὸ πρῶτον κλιμάκιον τῆς ομάδος καὶ τὸν λοχαγὸν Καραχάλιον Γεώργιον, ὅστις εἶχε τὸ ἀρχηγεῖον τῶν ομάδων του εἰς τὸ χωρίον Πλατάνια.

4. Ἐκ Παυλίτσας, ἀπεχώρησεν ὁ λοχαγὸς Πεζ. Οἰκονομόπουλος Ἀθ. ἐπανεληθὼν εἰς Ἀθήνας, ἐπειδὴ ἄλλως, ἐν Ἀθήναις τοῦ ἀπεδόθη μορφή, ἀνεχώρησε διὰ Ταυῖνον, ἐνταχθεὶς εἰς τὰς Ε.Ο.Α. Ταυῖνον.

5. Ἡ ὁργάνωσις ΕΚΚΑ, εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ δημιουργήσῃ εἰς Πελοπόννησον ομάδας ἰδικᾶς τῆς, εἶχε δὲ ὑποσχεθῆ εἰς τὸν ταγματάρχην Κοκκῶνην, ὅτι θὰ ἐγένετο ρίψις ὀπλισμοῦ εἰς Παύλιτσαν, οὐδέποτε πραγματοποιηθεῖσα. Διὰ τοῦτο εἰς σύσκεψιν γενομένην εἰς Παύλιτσαν, ἀπεφάσισαν, ὅπως ἡ ομάδα των μὴ συγχωνευθῆ μετὰ τὰς Ε.Ο.Α. Καραχάλιου.

6. Μετὰ βήμερον παραμονὴν εἰς Παύλιτσαν, ἡ ομάδα μετέβη εἰς τὸ χωρίον Πλατάνια, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον Καραχάλιου.

Ἐἰς Πλατάνια, ἐν κοινῇ συσκέψει, ἀπεφασίσθη ὅπως αἱ ομάδες μὴ συγχωνευθῶσιν, ἀλλὰ νὰ συνεργασθῶσι ὑπὸ τὴν συναρχηγίαν τῶν Καραχάλιου καὶ Κοκκῶνη.

7. Κατὰ τὰ γεγονότα τῆς 6ης Αὐγούστου, ἡ κατάστασις ἦτο ὡς ἑξῆς:

Ὁ λοχαγὸς Καραχάλιος, εἶχεν μεταβῆ εἰς Κυπαρισσίαν, ἵνα διπραγματευθῆ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἰταλοῦ συνταγματάρχου παραχώρησιν ὀπλισμοῦ, λόγω τῆς συνθηκολογήσεως τῆς Ἰταλίας.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, τὰς ομάδας τὰ διώκη ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης. Οἱ λοχαγοὶ Θεοχαρόπουλος Γ. καὶ Κρίβας Γ. ἐκινήθησαν μετὰ δύο ομάδων πρὸς Νυφίτισχωρία (ομάδες ὑπολοχαγοῦ Θεοχαροπούλου Θεοχάρη καὶ ἀνθ)γοῦ Κριτσέλη, πρὸς τόνωσιν τοῦ φρονήματος τῶν ἐθνικιστῶν κατοίκων.

Ὁ λοχαγὸς Κάρτσωνας Δημήτριος, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Λυρράχιον (Ταυῖνον), διὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον Ἀθανάσιον ἢ τὴν ρίψιν ὀπλισμοῦ διὰ τὰς Ε.Ο.Α. Ὀλυμπίας ἢ τὴν ἀποστολὴν 150 ἀνταρτῶν διὰ τὴν ἐνίσχυσίν των, μετὰ σκοπὸν νὰ ἐπιτεθῶσι καὶ διαλύσωσι τὰς ομάδας τοῦ Ε.Λ.ΑΣ Ὀλυμπίας, ἕφ' ὧν προέβλεπον ὅτι θὰ διελύοντο βιαίως. Ἐπέστρεψεν εἰς Παύλιτσαν τὴν 5.8.1943.

8. Ὁ Κάρτσωνας ἀναχωρήσας τὴν 28 ἢ 29.7.1943 ἐκ Παυλίτσας, ἔφθασεν εἰς Λυρράχιον καὶ τὴν 1 ἢ 2.8.1943, συνιτηθῆ ἀρχικῶς μετὸν λοχαγὸν Νικολόπουλον Σταῦρον καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὸν συνταγματάρχην Γιαννακόπουλον, εἰς τὸν ὅποιον ἐξέθεσε τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του.

Ὁ Γιανναζόπουλος, μολοντί διέθετε 400 ἀντάρτες, δὲν ἱκανοποίησε τὴν αἴτησιν τῶν ΕὐΑ Ὀλυμπίας. Ὡς ἀνεκρίνωσεν εἰς τὸν Κάρτσωνα, οὗτος προϋτίθετο, δεχόμενος ρίψεις δπλισμοῦ, νὰ συγκροτήσῃ ομάδα μεχρὶ 1.000 ἀνταρτῶν καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τοὺς ἐλασίτας.

9. Ὁ Κάρτσωνας, ἐν συνεχείᾳ συνηντήθη μετὰ τὸν ἀντ)ρχὴν Ἰππιζοῦ ἐ.ἀ. Γεωργίου, μετὰ τὸν ὅποιον συνεζήτησαν τὰ τῆς ἀποστολῆς των καὶ ὁ δὲ τοῖς ἔδειξε μεγαλυτέραν κατανόησιν ἀπὸ τὸν Γιανναζόπουλον.

Ὁ Γεωργίου διέταξε τὴν ομάδα τοῦ Νιαρχάκου, νὰ κινήθῃ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ΕὐΑ Τριφυλίας, ἀλλ' αὕτη κινήθεισα τὴν 5.8.1943, ἐπληροφορήθη καθ' ὅδον τὴν διάλυσιν τῶν ΕὐΑ Ὀλυμπίας εἰς Γάρδισαν, τὴν 6.8.1943 καὶ ἐπανεστράφη πρὸς Ταύγετον.

10. Ὁ Κάρτσωνας ἀνεχώρησεν ἐκ Λυροραχίου τὴν 3.8.1943, μετὰ τὸν ἀνθ)γὸν Πεζικοῦ (νῦν λοχαγὸν Παπαδόπουλον), ἐκ τοῦ χωρίου Σουλμιᾶ καὶ ἔνεκα τούτου, ὁ Κάρτσωνας μετὰ τὸν λοχαγὸν Γαλανόπουλον, διέφυγον ὁ δὲ Κάρτσωνας συνέχισε μόνος του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Παύλιτσαν τὴν 5.8.1943.

11. Μετὰ τὴν βιαίαν διάλυσιν τῶν ὁμάδων Καραχάλιου — Κοκκῶνης εἰς Γάρδισαν, ὅπου ἐτραυματίσθη ὁ Κοκκῶνης καὶ εἰς Νυφίτσχωρία, περὶ τοὺς 30—35 ἐκ τῶν διασκορπισθέντων, ἐν οἷς καὶ οἱ Κοκκῶνης καὶ Κάρτσωνας, κατέφυγον εἰς τὸ χωρίον Ἄλβαινα, ὅπου εὗρισκετο τὸ ἀρχηγεῖον τῆς Ἀγγλικῆς ἀποστολῆς. Ὁ Ἄγγλος Ρίντ, τοὺς ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς προστατεύσῃ κρατήσας μόνον τὸν τραυματίαν Κοκκῶνην καὶ ἔνεκα τούτου, ὁ Κάρτσωνας μετὰ τὸν λοχαγὸν Γαλανόπουλον διέφυγον εἰς Κυπαρισσίαν. ἐκεῖθεν δὲ ὁ μὲν Γαλανόπουλος πρὸς τὸ χωρίον του, ὁ δὲ Κάρτσωνας εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν, ἀναχωρήσας κατὰ τὸ τέλος Αὐγούστου 1943.

12. Ὁ Κάρτσωνας μεταβὰς εἰς Λυροράχιον, δὲν συνήντησε τὸν ἐπ' ἀδείᾳ ἀπουσιάζοντα ἀδελφόν του ἔφ. ἀνθ)γὸν Πυροκοῦ Κάρτσωνα Γεωργιον. ὑπηρετοῦντα εἰς τὴν ΕὐΑ, ἀλλὰ τὸν ἀνθ)γὸν αὐτ)των Βανικιώτη Σπήλιον. Ἐπιστρέφων ἐκ Λυροραχίου, τὸν συνήντησεν ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς ἀδείας του εἰς Λυροράχιον καὶ τὸν προέτρεψε νὰ μεταβῇ καὶ αὐτὸς εἰς Ὀλυμπίαν, οὗτος ἕως ἐπιστρέψας εἰς Λυροράχιον, διὰ νὰ συζητήσῃ τὴν πρότασιν τοῦ ἀδελφοῦ του, παρέμεινεν ὀριστικῶς ἐκεῖ, διότι ἐπηκολούθησεν ἡ διάλυσίς τοῦ ΕὐΑ Ὀλυμπίας.

Οὗτος ὑπηρετῶν εἰς τὸ Τ.Α. Μελιγαλᾶ, ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν ἐλασιτῶν εἰς Μελιγαλᾶ τὸ 1944, μετὰ τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ του, ἡλικίας 16 ἐτῶν.

13. Εἰς τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ΕὐΑ Ὀλυμπίας (6.8.1943), μετέσχον 500 ἐλασίται, συγκεκοτημένοι εἰς 7 ὁμάδας, μεταξὺ δὲ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ἦσαν ὁ ἔφ. λοχαγὸς Πεζ. Παπαγιαννόπουλος, ὁ εὐέλπις Παπαγιαννόπουλος Ναπολέων καὶ ὁ ἔφ. ἀξιωματικὸς (Δημοῦλος) Παναγόπουλος.

29.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΛΟΧΑΓΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΤΣΙΕΡΗ

Ὁ λοχαγὸς Πεζ. Ἰωάννης Κατσιέρης ἐξ Ὀλυμπίας, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ 25.8.1950 ἐκθεσίαν του:

Ε. Ο. Α. ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Ι Σ

Ἐκθέσεως τῆς 25.8.1950, τοῦ λοχαγοῦ Σ. Ο. Υ. Κατσιέρη Ἰωάν. τοῦ Παναγ. ἐκ τοῦ χωρίου Μυγδαλιές (πρ. Ζελέχοβα) Ὀλυμπίας.

1. Τὸ 1941, ἀνθ)γὸς ὢν, διέμενον εἰς Ἀθήνας.

Ἐἰς Ἀθήνας, ἐγένετο προπαρασκευὴ ὑπὸ τῆς ὁργανώσεως ΕΚΚΑ, διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀξιωματικῶν εἰς Πελοπόννησον καὶ δὴ Ὀλυμπίαν — Τριφυλίαν πρὸς ὁργάνωσιν Ε.Ο.Α.

Τὰς συνεννοήσεις ἐκ μέρους τῆς ΕΚΚΑ, διεξήγεν ὁ ταξίαρχος Γεωργαντᾶς Κ., ἐρχόμενος εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ταγματάρχην Κοκκῶνην Γεώργιον, ὅστις θὰ ἠγεῖτο τῆς ἀποστολῆς.

Ἐἰς τὴν ἀποστολὴν θὰ μετεῖχον ὁ ταγματάρχης Κοκκῶνης Γ., οἱ λοχαγὸς Πεζ. Κρίβας Γ., Θεοχαρόπουλος Γεώργιος, ὁ ὑπολοχαγὸς Θεοχαρόπουλος Θεοχ., ὁ ἀνθ)γὸς Γαλανόπουλος Λεωνίδας, ὁ ἀνθ)γὸς Κατσιέρης Ἰωάννης, ὁ εὐελπις Γαλανόπουλος Ζαφείριος, ὁ εὐελπις Τσικόγιαννης, ὁ εὐελπις Γαλάνης, οἱ ὑπαξιωματικοὶ Ζέρβας καὶ Λιβάς καὶ τινες ἄλλοι.

Ἐπίσης ὁ λοχαγὸς Πεζ. Θεοδωρόπουλος Εὐστάθιος ἐκ Ζάχα, ὅστις ἀνεχώρησεν ἔνωρὸς δι' Ὀλυμπίαν.

2. Ὁ Κατσιέρης, ἀνεχώρησεν διὰ Γάρδιτσαν, ὅπου εὐρίσκοντο αἱ Ε.Ο.Α τὴν 7ην Αὐγούστου 1943.

Ἀφίχθεις εἰς Ζαχάρω καὶ πληροφορηθεὶς τὴν εἰς Γάρδιτσαν (6.8.1943), διάλυσιν τῶν Ε.Ο.Α ὑπὸ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ, κατηρθύνθη εἰς χωρίον Μυρώνεια (πρ. Μπάρτζελι), ὅπου εὔρε (8.8.1943), τὸν εὐελπιν Γαλάνην Κανέλλον, ἐκ τοῦ Καλοῦ Νεροῦ μὲ 5 —6 ἀντάρτας. Ἐκεῖ εὐρίσκετο ὁ ἀνθ)γὸς Κριτσέλης Ἀναστ. καὶ ἕνας ἀντάρτης, τραυματισθέντες κατὰ λάθος ὑπὸ τοῦ Γαλάνη.

Ἀναχωρήσας μ.μ. ἐκ Μυρώνειας, κατηρθύνθη εἰς τὸ χωρίον Ἀμυγδαλιές, ὅπου ἔσχε συνάντησιν ἕξω τοῦ χωρίου μὲ τοὺς 4 ἀδελφοὺς του.

Ἀναχωρήσας ἀπὸ Μυγδαλιές, κατηρθύνθη εἰς χωρίον Κράνα, ὅπου εὔρε τὸν ἀνθ)στὴν Παπαλυμπερίου Χαροάλαμπον (ἐκ Μυρώνειας), μὲ 4 ἀντάρτας, ὅστις τὸν ἐληροφόρησεν, ὅτι ἀνέμενε διαταγὰς τοῦ λοχαγοῦ Κρίβα Γ., ὁ ὁποῖος ἐπίστευεν, ὅτι εἶχε κατευθυνθῆ πρὸς Δυρράχιον Μεγαλουπόλεως, ἵνα ἐνισχυθῆ ἐκεῖθεν καὶ ἐπιστρέψῃ.

Ἐπέστρεψεν εἰς Μυγδαλιές καὶ παρέμεινεν ἐν ἀναμονῇ πληροφοριῶν ἢ διαταγῶν τοῦ λοχαγοῦ Κρίβα, ἀλλ' οὔτε αὐτός, οὔτε ὁ Παταλυμτερίου ἔλαβον καμμίαν εἰδοποίησιν ἐκ μέρους τοῦ Κρίβα.

3. Εἰς Μυγδαλιές παραμένων, ἔλαβε εἰδοποίησιν κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου 1943, τοῦ ἐ.ἀ. ἀντι)ρχου Παρασκευοπούλου Γεωργίου, νὰ μεταβῇ πρὸς συνάντησίν του εἰς χωρίον Σέκουλα, ὅπου διέμενεν καὶ ὁ ἔφεδρος ἀνθ)γὸς αὐτοκινήτων Σταθόπουλος Γιαννακός.

Ὁ Παρασκευόπουλος, τοῦ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι προσεπάθει νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς ἀξιωματικούς, διὰ τὴν ἐπανασυγκρότησιν τῶν διαλυθεισῶν ΕὐΟΑ., τόσον δὲ ὁ Κατσιέρης, ὅσον καὶ ὁ Σταθόπουλος, ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσίν του. Ὁ Κατσιέρης ἔλαβεν ἐντολὴν του νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Παταλυμτερίου, νὰ μεταβῇ εἰς Σέκουλα, πρὸς συνάντησίν του, πραγματοποιηθεῖσα. Ἐπανῆλθεν δὲ ὁ μὲν Κατσιέρης εἰς Μυγδαλιές, ὁ δὲ Παταλυμτερίου εἰς Κράναν.

4. Τὸν Σεπτέμβριον 1943, ὁ Κατσιέρης ἔλαβε διαταγὴν τοῦ Παρασκευοπούλου, (διὰ τοῦ Σταθοπούλου), νὰ συμπαραλάβῃ, ὅσους ἠδύνατο ἐνόπλους καὶ ἀόπλους καὶ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὸ χωρίον Σέκουλα, εἰδοποιῶν ταῦτοχρόνως καὶ τὸν Παταλυμτερίου, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν μετέβη φοβοῦμενος πλεκτάνην τῶν ἐαμιτῶν.

Εἰς Σέκουλα ὁ Κατσιέρης, ὅπου μετέβη μόνον με τὸν νῦν ἀνθ)γὸν Πυρ. Τσάτσαρην Παναγ. καὶ τὸν Δομηττῆν Εὐθύμιον, εὔρε τὸν Σταθόπουλον, ὅστις τοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Παρασκευόπουλος εὕρισκετο εἰς τὸ χωρίον Ἄσπρα Σπίτια, ὅπου ἔπρεπε νὰ πᾶνε ἐντὸς τῆς νυκτός.

Παραλαβόντες ἐκ Σέκουλα καὶ ἄλλους δέκα καὶ ἄλλους καθ' ὁδόν, ἔφθασαν εἰς Ἄσπρα Σπίτια τριάκοντα, ἐξ ὧν 10 ὀπλισμένοι με τυφέκια, οἱ δὲ λοιποὶ ἄοπλοι.

5. Εἰς Ἄσπρα Σπίτια, σύνδεσμος τοὺς ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ὁ Παρασκευόπουλος ἐκινεῖτο πρὸς τὸ χωρίον Βοῦτσι Γορτυνίας καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ κινήθωμεν πρὸς συνάντησίν του, γενομένην τὴν 3ην πρωϊνὴν ὥραν εἰς τὸ χωρίον Χῶρες, ἐκεῖθεν δὲ ἐσυνέχισαν πρὸς Βοῦτσι, ἀφικθέντες τὴν 11ην ὥραν. Εἰς Βοῦτσι εὕρισκετο ὁ ἀνθ)γὸς Πεζ. Μουντζούρης Ἰ. με τὴν ομάδα του, μετ' ὀλίγον δὲ κατέφθασαν ὁ ταγματάρχης Καραχάλιος Χρ., ὁ ἀνθ)γὸς Στρατολογίας Ἀναγνωστόπουλος Νικ. καὶ ἕτεροι 2 ἀξιωματικοί.

Εἰς Βοῦτσι, εὔρον καὶ 50 ἀντάρτας συγκεντρωθέντας ὑπὸ τῶν ἄνω ἀξιωματικῶν. Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ Κατσιέρης διετάχθη νὰ παραλάβῃ ὅλους τοὺς ὀπλίτας (80), με τοὺς ἀνθ)γὸς Σταθόπουλον καὶ Ἀναγνωστόπουλον καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν κοιλάδα Δεχοῦνι, ὅπου εὕρισκετο τὸ στρατηγεῖον Καραχάλιου — Καραλῆ.

Εἰς τὸ χωρίον Δεχοῦνι, ἔφθασαν περὶ τὴν 20.30 ὥραν διανυκτερεύσαντες. Τὴν 10ην ὥραν τῆς ἐπομένης, ἔφθασαν εἰς τὸ στρατηγεῖον (κοιλὰς Δεχοῦνι), ὅπου εὕρισκετο ὁ ἀνθ)γὸς αὐτοκινήτων Κοσῶρης Ἰ. με ἑτέρους δύο ἀξιωματικούς καὶ 40 ὀπλίτας.

ἦλθεν τὴν περὶ τὸ Λεχοῦνι περιοχὴν, ἐφέρετο κυκλοφορῶν ὁ ἐλασίτης ἀνθ)στὴς Γκίκας Κων. (καπετ. Χελμός), μὲ 40 περίπου συμμορίτας.

Ὁ Κατσιέρης, παραλαβὼν τοὺς 30 ὀπλίτας του καὶ τὸν Σταθοπούλου, ἐκινήθησαν αὐτοβούλως λόγῳ τῆς ἐπισφαλοῦς θέσεως τοῦ στρατηγείου, πρὸς τὸ χωρίον Σκοῦπι, πρὸς διανυκτέρευσιν.

Τὴν 2αν πρωϊνὴν σύνθεσμος τοῦ διεβίβασε διαταγὴν τοῦ στρατηγείου, νὰ μετακινήθωσιν εἰς τὴν χαράδραν Λεχοῦνι, ὅπου θὰ ἐλάμβανον διαταγὰς, φθάσαντες ἐκεῖ τὴν πρωϊαν.

6. Ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ καταφθάνωσι καὶ ἄλλα τμήματα ἐξ Ἡλείας, κατευθυνόμενα εἰς τὸ στρατόπεδον, τὰ ὅποια καὶ ἐκρατοῦντο ἐκεῖ. Μέχρι τῆς μεσημβρίας, εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν χαράδρα Λεχοῦνι, περὶ τοὺς 200. ἐν οἷς καὶ ὁ ἡαρχος Κατζίης, ἀνεμένετο δὲ καὶ ὁ ἀνθ)γὸς αὐτοκινήτων Μαρτζάκης Δημήτριος.

7. Ὁ Κατσιέρης ἐκκινήσας τὴν 14.00 διὰ τὸ στρατηγεῖον πρὸς συνεννόησιν, συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν ταγματάρχην Καραχάλιον, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀνεκοίωσε τὰ ἐξῆς:

α) Τὸ σύμφωνον Ε.Σ. — ΕΛΑΣ (Γιαννακοπούλου), ἦτο γεγονός.

β) Τὴν προηγουμένην, ὁ Γιαννακόπουλος μετὰ Ἄγγλου ἀξιωματικοῦ, διῆλθε πρὸς βορρᾶν, ὅπου ἦτο τὸ ἀρχηγεῖον Πελοποννήσου τοῦ ΕΛΑΣ.

γ) Ὁ Ἄγγλος ἀξιωματικὸς, ἀτέφυγε συνάντησιν τὴν ὁποίαν εἶχε ζητήσῃ τὸ ἀρχηγεῖον Καραχάλιου.

δ) Ὁ Παρασκευόπουλος, εὑρίσκετο εἰς τὸ στρατηγεῖον ἀσθενής.

ε) Ὁ Καραχάλιος, ἀπαλλαγὴς ὑπὸ τοῦ Παρασκευοπούλου, πάσης περαιοτέρου ὑποχρέωσης πρὸς αὐτόν, ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὴν συνέχισιν τῆς προσπαθείας ὁργανώσεως ΕΟΑ, παραμενόντων μόνων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἐνόπλων, μὲ πρόθεσιν συνεννοήσεως μὲ τὴν ΕΟΑ Βαζαίου (Φαρμακᾶ), τῶν ἀόπλων ἐπανερχομένων εἰς τὰ χωρία των, ἐν ἀναμονῇ νέων διαταγῶν.

8. Ἡ ὁμάς Κατσιέρη — Σταθοπούλου, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁλόκληρος εἰς Ὀλυμπίαν καὶ διὰ Κοντοβαζαίνης — Βοῦτσι — γεφύρας Λάδωνος — Ἄσπρα Σπίτια, πρὸς Σέκουλα, τῆς ὁμάδος αὐτοδιαλυθείσης μετὰ τὴν Ἄσπρα Σπίτια καὶ Σέκουλα, τῶν Κατσιέρη καὶ Σταθοπούλου, καταφυγόντων εἰς Σέκουλα.

9. Ὁ Κατσιέρης, μετὰ παραμονὴν του ἐπ' ἀρκετὸν εἰς Ἄμυγδαλιές, ἀνεχώρησεν δι' Ἀνδριτσαίνης εἰς Ἀθήνας, ὅπου κατετάγη εἰς τὴν ὁργάνωσιν «Χ».

(Συνετάγη ὑπὸ τοῦ ὑποστρατήγου Α. Περιβολιώτου).

30.-- ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΘΤΠΟΣΜΗΝΑΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΑΚΑΣΗ

Ὁ ἀνθ)γὸς Ἰωάννης Καρακάσης ἐκ Τριπόλεως, γράφει εἰς τὴν ἀπὸ 2.5.1953 ἐκθεσίν του:

«Κατόπιν ειδοποιήσεως ἐκ μέρους ἄλλων ἀγωνιστῶν τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως, κατὰ τὴν κατοχὴν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑλληνικὸς Στρατός», εἰς τὰς 13 Σεπτεμβρίου 1943, ἐνετάχθη εἰς τὰς ἀνωτέρω ὁμάδας, παρουσιασθεῖς εἰς Δυρράχιον Ἀρκαδίας, ὅπου ἡ τότε ἔδρα τούτων καὶ ὑπερέτθη μέχρι τῆς τελείας διαλύσεώς των, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν.

Διετέλεσα δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν νῦν ἀντιπροέδρου Ζαλαχώρη, ταγματάρχου Λαδά, ἐφέδρου ἀντιπροέδρου Μαντζουράνη Γρηγορίου, ταγματάρχου Περιβολιώτου Γεωργίου.

Ἀπὸ τὸ Δυρράχιον, διετάχθη καὶ μετέβην κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον, μὲ ἐιδικὴν ἀποστολὴν εἰς Καλάμας, μετὰ τῶν νῦν σημαγοῦ Γουβαλάρη, ταγματάρχου Δραγουμάνου κ.λπ., ὅπου συνελήφθη ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν, ὠδηγήθη εἰς στρατόπεδον συγκεντρώσεως ἐθνικοφρόνων Ὀρθοκωστῆς Κυνουρίας κ.λπ. καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον.

Ἀπέφυγα διὰ τῆς φυγῆς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ μεταβὰς εἰς Τρίπολιν, κατετάγη εἰς τὸ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀεμινήστου συνταγματάρχου Παπαδόγωνα Διον., Ἀρχηγεῖον Χωροφυλακῆς Πελοποννήσου.

Ἐἰς τὴν Τρίπολιν, τὴν 4ην Μαΐου 1944, ὑπέστην δολοφονικὴν ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἐτραυματίσθη θανασίμως εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν διὰ πυροβόλου ὄπλου.

ὑπέστη ἐγχείρισιν εἰς τὴν κλινικὴν «Ἅγιοι Ἀνάργυροι», διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ χειρουργοῦ ἱατροῦ Παΐσιου Ἰωάννου καὶ παρέμεινα νοσηλεύμενος, ἐπὶ δέμηνον περίπτου.

31.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΑΛΑΚΑ

Ὁ σύνδεσμος Ε.Σ. Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, Ἀνδρέας Ν. Σαλακᾶς, ἀπὸ τὸ Λέπραιον Ὀλυμπίας, γράφει σχετικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 ἐκθεσίαν του:

«Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ 1943, τότε ποὺ ἡ Πατρίδα μας καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εὗρίσκετο ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἱταλογερμανῶν, εἰς τὸ χωρίον Λέπραιον, ἐνεφανίσθη μία ὀργάνωσις, φαινομενικῶς ὡς ἀπελευθερωτικὴ, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς ὑποδουλωτικὴ. Προσεφέρθη εἰς τὸν λαὸν τοῦ χωρίου Λέπραιον, ὅπως ὀργανωθοῦν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν Ἱταλογερμανῶν καὶ εἶπεν πρὸς ἀπάντησιν:

«Θὰ ἀναλάβετε σεῖς τὸν ἀγῶνα, διότι ἐμεῖς ἔχομε πλέον κουρασθῆ, εἴμεθα ἀγωνιστὲς τῆς Πατρίδος, ἀπὸ τὸ 1936 μέχρι τὸ 1943».

Τότε μᾶς ἐφανερώθησαν πιὸ περισσότερο, Ἐνοιώσαμε καλὰ, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι ποὺ μὲ διέφεραν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν κομμουνιστὲς καὶ πῶς δὲν πῆγαιναν διὰ ἐλευθερία, πῆγαιναν γιὰ νὰ ἀφανίσουν τὸ ἐθνικὸν στοιχεῖον καὶ νὰ καθυποτάξουν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν

πολιτικῶν ὀργανώσεων καὶ νὰ ἐπιβάλλουν φόρους ὑποτελεῖς, διὰ νὰ ζήσουν μόνον αὐτοὶ καὶ οἱ ἄλλοι νὰ πεθάνουν.

“Ὅταν εἶδαν ἐγὼ καὶ διεφώνησα, αὐτοὶ μᾶς εἶπαν:

«Νὰ προσέχωμεν καλά, νὰ μὴν εἰποῦμε τίποτε, διότι θὰ λογοδοτήσωμεν, εἶναι γύρω μας ἀντάρτες καὶ μᾶς βλέπουν ἕναν πρὸς ἕναν».

Ἄπο αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἤμουν πρὸς παρακολούθησιν παρὰ τῶν ὀγάνων τῆς κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως. Τότε ἐγὼ φοβήθηκα, εἶχε γίνει ἕνα ἐγκλήμα, τὸ ὁποῖον τὸ διέπραξε ὁ καπετὰν Ναπολέον, ἐφόνευσεν τὸν Θεόδωρον Παυλοῦρον, εἰς Κάτω Φυγαλίαν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες, ἔμαθα ἀπὸ τὸν ἀνθυπίαρχον Ἀναστάσιον Κριτσέλην, ὅτι ὀργανώθηκαν ἐθνικὲς ὀμάδες με ἀξιωματικοὺς Θεοχάρην Θεοχαρόπουλον, Γεώργιον Θεοχαρόπουλον, Γεώργιον Κοκκῶνην, Κώσταν Καφίρην, Σπύρον Μαιουσιδῆν καὶ ἄλλους.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες, ἔρχεται ὁ Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος, εἰς χωρίον Πρασιδάκι, ἔτρεξα ἀμέσως καὶ πῆγα πρὸς συνάντησιν καὶ τοῦ διηγήθηκα τὰ καθέστατα τοῦ χωριοῦ μου. Ἀπεφάσισε πλέον νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς Λέπραιον, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ 3 ἡμέρας, ὅταν μᾶς εἶπε νὰ πᾶμε εἰς τὰ Πλατάνια νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ὀργάνωσιν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἀρχηγεῖον καὶ Γεώργιον Καραχάλιον λοχαγόν. Ὅπου πῆγαμε ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες ἐγὼ καὶ ἄλλοι δύο, Νικόλαος Γ. Βοϊδόπουλος καὶ Σταῦρος Ἰ. Νικολόπουλος. Τὰ ὑπόλοιπα μέλη Ἀριστοτέλης Ζαχαρόπουλος, πρόεδρος τῆς Κοινοτήτος, Σπυρίδων Ἀντωνίου Μιχελῆς καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, Παναγιώτης Ἄθαν. Καπλάνης ἐφονεύθη παρὰ τῶν κομμουνιστῶν, Ἀνδρέας Κουνιάδης τοῦ Θεοδώρου. Αὐτοὶ με ἐξέλεξαν πρόεδρον, διότι ἤμουν ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐθνικῆς ὀργανώσεως. Εἰς τὴν διαδρομὴν πρὸς τὸ ἀρχηγεῖον, συνοδοιπόρον εἶχαμε, τὸν Ἀναστάσιον Μπούσμπουραν ἀνθυπολοχαγόν ἐκ Ζαχάρως, πῆγαινε εἰς τὴν ὀμάδα τοῦ Ἀναστασίου Κριτσέλη, ὅπου καὶ ἐγκατεστάθη. Ἐπίσης με τὸν ὑπομοίραρχον Γεώργιον Ἀντωνόπουλον ἐκ χωρίου Κακοβάτου. Κατόπιν, ὅμως, τῶν δημιουργηθέντων γεγονότων καὶ τὸν ἀποδεκατισμὸν τῶν ἐθνικῶν ὀμάδων, ὅλα τὰ βλέμματα τῶν κομμουνιστῶν καὶ τὰ ὄπλα, ἐστράφησαν ἐναντίον τῶν ὀργανωμένων ἐθνικιστῶν, ὅπου μία βραδυά, ἔσπευσαν πρὸς καταδίωξίν μου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάφεραν κατὰ πρῶτον. Στὰς 3 Σεπτεμβρίου 1943, ἐπετέθησαν διὰ δευτέραν φορὰν καὶ με συνέλαβον καὶ με ὠδήγησαν εἰς τὸ λημέρι καὶ με ἐδίκασαν «εἰς θάνατον με ἀναστολήν» καὶ με ἄφησαν ἐλεύθερον, ἀλλὰ νὰ εἶμαι ὑπὸ παρακολούθησιν. Στὰς 8 Σεπτεμβρίου, με συνέλαβον διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὸ δρόμο πού βαδίζαμε, ἔξωθεν τοῦ χωριοῦ, εἶναι ἕνα μικρὸ χωριουδάκι, ὀνομαζόμενον Ρεβελέϊκα καὶ οὗτοι μεσολάβησαν εἰς τὸν κομμουνιστὴν καπετὰν Σωκράτην Παναγόπουλον καὶ με ἄφησαν ἐλεύθερον. Ἀλλὰ ἐγὼ ἐργαζόμενον πάντως ἐναντίον τους, μαζὶ με τὸν ἀνθυπίαρχον Ἀναστάσιον Κριτσέλην καὶ με σύνδεσμον τὸν Γεώργιον Γουγούσην ἀπὸ Λινίσταινα καὶ μᾶς ἐφοδιάζε ἐφημεριδὲς τοῦ στρατηγοῦ Ζέρβα, ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Ζέρβα, τὸν

συνταγματάρχην Ρίτσο και τὸν συνταγματάρχην Γεωργίου, ποὺ εἶχαν κατέβει πρὸς τὴν Λακωνίαν. Μέχρι τέλους παρέμεινα καταδιωκόμενος εἰς τὰ ὄρη και τὰ δάση τῆς Ὀλυμπίας. Ὅταν ἦλθε ἡ ἐθνοφυλακὴ, ἀνανέωσα τὴν ὀργάνωσιν και ἐκατεδιώξαμε τὰ ὑπολείμματα, μαζί με τὸν ἀποσπασματάρχην Ζάραν. Αὐτοεπιστρατευθήκαμε μόνοι μας».

32.— ΕΚΘΡΗΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΟΥΤ ΑΝΑΡΕΑ ΜΗΤΑΛΑ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τοῦ 5)42 Συντάγματος Ψαρροῦ, Ἀνδρέας Μήταλας, γράφει σχετικῶς διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν Φωκίδα:

«Μὲ τὸ γραπτό μου αὐτό, ποὺ δὲν μπορῶ νὰ ξεύρω ἀπὸ τώρα πότε και πῶς θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, ἀπεφάσισα νὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν σ' ἐκείνους, ποὺ ἀπὸ χρόνια με ρωτοῦν ἄν, σὰν ἀγωνιστὴς εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ κατοχικὸ ἀντιστασιακὸ κίνημα.

Τὸ ἐρώτημα μοῦ ἔχει ὑποβληθῆ ἀπὸ ἐκείνους κυρίως, οἱ ὁποῖοι διηγοῦν νὰ μάθουν τὰ ἐπὶ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς (1941—1944) γεγονότα.

Ἡ ἀπάντησίς μου, γνωρίζω, ὅτι θὰ δυσανεκτήσῃ πολλοὺς ἀγωνιστάς, ἐπειδὴ σὰν ἀλήθεια εἶναι πικρὴ. Ἴσως τοῦτο παρακινήσῃ μερικοὺς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν ν' ἀπαντήσουν και ἔτσι θὰ σᾶς δοθῆ εὐκαιρία ν' ἀκούσῃτε γνώμας και ἄλλων ἀγωνιστῶν.

Μέχρι σήμερα, μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ἀπὸ κάτι δημοσιεύματα ἐπὶ τῶν κατοχικῶν γεγονότων, νὰ γράψω μερικὰς ἐπ' αὐτῶν ἐπιστολάς, με μόνο τὸ σκοπὸ νὰ προκαλέσουν μία εὐρεῖα δημοσία συζήτησιν τῶν ἀγωνιστῶν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι αἱ διάφοραι ἐφημερίδες, δὲν ἐδημοσίευσαν ὀλόκληρο τὸ κείμενο τῶν ἐπιστολῶν μου, ἀφ' ἑτέρου, δέ, διότι οἱ ἀγωνισταὶ ἀπέφυγον μιὰ τέτοια ἀνοικτὴ συζήτησιν ἢ και ἄν ἀπήντησαν, ἀπήντησαν μόνον ἐπὶ ζητημάτων φιλοτιμίας, κομπορημοσύνης και παλληκαροσύνης και οὐχὶ ἐπὶ τῶν γεγονότων, ποὺ σεῖς διψάτε νὰ μάθητε.

Παιδιά μου και φίλοι μου ἀναγνώσται, εἶμαι εὐχαριστημένος, ποὺ πῆρα μέρος στὸν ἐπὶ κατοχῆς ἀγῶνα ἐθνικῆς ἀντιστασεως. Ἐπίσης εἶμαι εὐχαριστημένος, διότι ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἕλληνες πῆραν μέρος σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα. Εἴκοσι χρόνια περίπου μακρὰ ἀπὸ αὐτόν, αἰσθάνομαι εὐχαριστήσιν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς τέτοιου πρὸς τὴν Πατρίδα ἐθελοντικοῦ καθήκοντος. Στὸν ἀντιστασιακὸ ἀγῶνα, δοκίμασα πολλὰς και μεγάλας πίκρας, τὰς ὁποίας ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἐκθέσω, μόνον και μόνον, διότι πιστεύω ὅτι ἀπὸ αὐτὰς θὰ ὠφεληθῆτε περισσότερο. Ὁ ἀγῶνας αὐτός, διεξήχθη ὄχι μόνον με ντουφέγια, ἀλλὰ με ὅλα τὰ μέσα ποὺ διέθεταν στὰ χέρια τους οἱ Ἕλληνες, ἦτοι με τυπογραφικὰ στοιχεῖα, με χαρτί, μολύβια, πέννες, μπογιές, πιπέλλα κλπ. Αὐτὸ σᾶς τὸ λέγω, διότι μερικοὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξάρουν μόνον τοὺς ἀγῶνας

πού έγιναν με ντουφέκια. Οί ούτω σκεπτόμενοι, δὲν ἔχουν δίκαιο. Ἐγὼ πολέμησα με ὅλα τὰ μέσα καὶ σήμερα δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ κρίνω, με ποῖο μέσον ἔκαμα περισσότερη ζημία στὸν ἐχθρό. Σεῖς, κάθε ἄνθρωπο πού εἶχε τὸ ψυχικὸ σθένος καὶ μεγαλεῖο νὰ πολεμήσῃ, νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, με ὅποιοδήποτε μέσο, νὰ τὸν θεωρῆτε ἀγωνιστὴ καὶ νὰ τὸν ἐκτιμᾶτε. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ κάνετε διάκρισι τῆς παρατάξεως, στὴν ὁποίαν ἕκαστος πολέμησε.

Τίμιοι ἀγωνισταί, ὑπῆρξαν εἰς ὅλας τὰς παρατάξεις. Σφάλματα ἔγιναν ἀπὸ ὅλας τὰς παρατάξεις. Ὁ λαὸς μας λέγει «σπάζει πιάτα ὀπωσδήποτε, ὅποιος πλένει πιάτα». Τὸ κακὸ εἶναι, πού σήμερα θέλομε νὰ τὰ κρύψωμε, ἐνῶ ἔχομε τὴν ὑποχρέωσι νὰ σᾶς τὰ εἴπωμεν, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ τὰ ἔχετε ὑπ' ὄψει καὶ ἐν καιρῷ νὰ τ' ἀποφύγετε.

Δὲν εἶμαι εὐχαριστιμένος, ἀπὸ τὸν τρόπον διεξαγωγῆς τοῦ ἀγῶνος, τὴν ποσοτικὴν καὶ τὴν ποιοτικὴν ἀπόδοσίν του καὶ ἀποτελέσματά του. Κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος, ἐδοκίμασα πάρα πολλὰς πίκρας καὶ ἐδῶ θὰ σᾶς ἀναφέρω ἐκείνας πού ὑπῆρξαν τέτοιες, γιὰ πολλοὺς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν.

Τὸν Μάιον τοῦ 1942, ἐστάλην ἀπὸ τὸν Ψαρρό, στὸ χωριὸ Κουκοβίστα, ἵνα συναντηθῶ με κάποιον ἄνθρωπο τοῦ Σ.Μ.Α., πού περιέμενε ἐκεῖ τὴν ρήσιν ὑπὸ ἀεροπλάνων ἐφοδίων ἐπὶ τῆς Γκιώνας, διὰ τὸν ὀπλισμὸ τῶν ἀνταρτῶν καὶ τὸν βοήθησῶ εἰς τὸ ἔργον του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, εὐρίσκετο στὴν Κουκοβίστα ἀπὸ πολὺ καιρὸ καὶ συνειρογάζετο με τοὺς ληστὰς Καραλίβανον καὶ Πολύχρονον, οἱ ὅποιοι ἦσαν συγχωριανοί μου, ἐκρύπτετο, δέ, σὲ σπίτια φιλικὰ καὶ συγγενικά του.

Ὅταν ἔφθασα ἐκεῖ, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Σ.Μ.Α., δὲν ἐδέχθη τὴν συνεργασίαν μου καὶ τὴν βοήθειάν μου, διότι τάχα τὸ σὺνθημα ἀναγνωρίσεώς μου, ἦτο λανθασμένο! Ἔτσι ἐδοκίμασα τὴν πρώτη πίκρα, διότι ἤμην ὀλιγώτερον χρήσιμος ἐγὼ, ἀπὸ τοὺς ληστὰς διὰ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Σ.Μ.Α. Τὰ περὶ τοῦ λανθασμένου συνθήματος, δὲν εὐσταθοῦσαν, διότι οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι πού τοῦ συνέστησαν τοὺς ληστὰς διὰ συνεργασίαν, συνέστησαν καὶ ἐμέ, ὁ ὅποιος καὶ ἀξιωματικὸς ἤμουν καὶ δημόσιος ὑπάλληλος καὶ ἐπιστήμων. Οἱ ἴδιοι οἱ λησταὶ ἐχάρησαν, πληροφορηθέντες τὰ τῆς ἐκεῖ παρουσίας μου. Δὲν ἤρκει μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἀπὸ τὴν Κουκοβίστα, μοῦ παρήγγελαν οἱ προαναφερθέντες λησταί, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Σ.Μ.Α., διέθετε 300 χρυσᾶς λίρας διὰ τὴν δολοφονίαν μου.

2. Οἱ Ἴταλοί, καίτοι εὐρίσκοντο ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον στὴν περιοχὴ Ἀμφίσσης, δὲν εἶχον κατορθώσει ν' ἀποκτήσουν ἔστω καὶ ἕνα πληροφοριοδότην, παρὰ τὰ πολλὰ δελεαστικά μέσα πού διέθετον καὶ τὰς πολλαπλὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Διὰ νὰ καλύψουν τὸ κενὸν τοῦτο, οἱ Ἴταλοὶ εἶχον φέρει ἐξ Ἰταλίας καὶ Ἀλβανίας, ἑλληνομαθεῖς, οἱ ὅποιοι με τὸ πρόσχημα τοῦ Ἑλληνοῦ μαυραγορίτου, περιήρχοντο τὰ χωρία καὶ συνέλεγον πλη-

ροφορίας, αλλά γρήγορα και οὔτοι ἔγιναν γνωστοί, χάρις εἰς τὸν Ἕλληνα διερμηνέα ἐπὶ Ἱταλῶν Σπύρον Καφετζάκην καὶ ἐξοντώθησαν. Ἐνῶ οὗτοι οἱ Ἱταλοὶ εὐρίσκοντο σὲ δύσκολῃ θέσει ἀπὸ ἀπόψεως πληροφοριῶν, ἐνεφανίσθη ἀπρόσκλητος καὶ πλεόν δόλιος πληροφοριοδότης, ὁ ἀνωνυμογράφος. Ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνωνύμων ἐπιστολῶν καὶ οἱ Ἱταλοὶ ἀκόμη, τὸ εἶχαν ἀντιληφθῆ, ὅτι οὗτος ὁ ἀνωνυμογράφος, προήρχετο ἀπὸ ὀργάνωσι, ἢ ὁποία εἶχε σιμφέρων νὰ μὴ ὑπάρξῃ ἢ ὀργάνωσις Ψαρροῦ. Μὲ τὴν ἀόρατον αὐτὴν καθοδήγησιν, οἱ Ἱταλοὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὸ νὰ κάψουν τὰς ὀρεινάς μας βάσεις Σεγδίτσα καὶ Καρούτα καὶ ταῦτα πάντα, ἦσαν ἡ δευτέρα μου μεγάλη πίκρα.

3. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1942, εἰδοποιήθην ἀπὸ τὸν ἐξάδελφόν μου Φώτιον Τσίγκαν, ὅστις ἦτο ὑπεύθυνος τῆς ὀργανώσεως ΕΛΑΜ, μεθ' ἧς ὑπῆρχε κατ' ἐντολήν τοῦ Ψαρροῦ συνεργασία, νὰ μεταβῶ στὸ χωριὸν Ἐλαιώνα, ὅπου στὸ σπῆτι τοῦ Ἀνδρέα Κορτσίδα, διότι θὰ ἐγένετο σύσκεψις μετ' ἀνταρτῶν τῆς 8ης ὁμάδος Παρνασσοῦ. Τὰ θέματα τῆς συσκέψεως τὰ ἐπληροφορήθην ἐπὶ τόπου καὶ ἦσαν:

α) Ἐὰν ἔπρεπε νὰ δεχθῶμεν ἢ ὄχι τὴν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων προσφερομένην βοήθειαν εἰς ὄπλα καὶ β) ἐὰν ἔπρεπε νὰ συνταυτισθῆ ἢ ὄχι ὁ ἔθνικὸς ἀγὼν μὲ τὸν κοινωνικὸν τοιοῦτον. Ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεῦτερος ὁμιλητής, εἶπαν νὰ μὴ δεχθῶμεν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀγγλων καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ συνταυτισθῶν ὁ ἔθνικὸς καὶ κοινωνικὸς ἀγὼν. Μετὰ τοὺς δύο ὁμιλητάς, ἐδόθη ὁ λόγος σὲ μένα καὶ εἶπον:

«Εἶμαι ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς οἰασθήποτε προσφερομένης ἐκ τῶν σιμμάχων βοήθειας, ἐφ' ὅσον θὰ παρέχεται ἄνευ δεσμεύσεων καὶ μάλιστα, ὄχι μόνον εἰς ὄπλα, ἀλλὰ καὶ εἰς παντὸς εἶδους ἐφόδια».

Ὡς πρὸς δέ, τὴν συνταύτισιν τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνος μετὰ τοῦ ἔθνικοῦ, εἶπον ὅτι «οὐδεμίαν ἀντίρρησην ἔχω, ἐὰν σεῖς διαθέσετε τὰ ἀναγκαίοντα κοινωνικὰ στελέχη».

Ἡ γνώμη μου, ἐφάνη ὅτι δὲν ἤρεσεν στοὺς σκεπτομένους καὶ ὁ λόγος ἐδόθη στὸν Ἀνδρέα Κορτσίδα, ὁ ὁποῖος ἦτο μορφομένο καὶ πεπειραμένο κομμουνιστικὸ στέλεχος καὶ ὁ ὁποῖος ἐτάχθη μὲ τὴν γνώμην μου καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν δική τους γλῶσσα ἀνέλυσε τὰ πράγματα καὶ τὰ ὑπεστήριξε μὲ σοβαρώτατα θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ἐπιχειρήματα. Οἱ σκεπτόμενοι σύντροφοί του, μὴ δυνάμενοι ἄλλως πῶς νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν, ἐξετραπίσαν σὲ προσωπικὰς ὑβρεῖς κατ' αὐτοῦ καὶ ἀπειλάς τόσον κατ' αὐτοῦ, ὅσον καὶ κατ' ἐμοῦ. Μετὰ λύπης ἀναφέρω, ὅτι ἠναγκάσθην νὰ καταφύγω στὸ περιστροφόν μου, γιὰ νὰ ἀποφύγω τὴν σύλληψίν μου ἀπὸ τοὺς ἀντάρτας τοῦ ΕΛΑΣ. Τὸ τρίτο τοῦτο γεγονός, μὲ πίκρανε πάρα πολὺ, διότι διεῖδον ἐν τῇ ἀρχῇ του, τὸ ἄσχημον τέλος τοῦ ἀγῶνος τούτου. Τίποτε τὸ κακὸ νομίζω ἀκόμη καὶ σήμερον, δὲν ὑπῆρχε στὴν γνώμην μου, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασα σὰν ἐλεύθερος Ἕλλην καὶ τίμιος ἀγωνιστής. Ἀπὸ τοῦτο καὶ μόνον ἐφαίνετο ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν εὐρίσκετο σὲ καλὰ χέρια. Μὲ

τὸν Κορτσιδά, ἔκτοτε δὲν συνητηθήθην καίτοι ἐπανειλημμένως ἐζήτησεν οὐτός μεθ' ἐμοῦ μία τέτοια συνάντησι. Ἀρχὰς τοῦ 1944, ὁ Κορτσιδάς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, συνεδριάζων ἐν Χρυσῶ Παρνασσίδος, μετ' ἄλλους 16. Ὁ Φώτης Τσίγκας με εἰδοποίησεν περὶ τούτου καὶ παρεκάλεισεν νὰ δώσῃ ἐντολήν στὰ τμήματα τῆς περιοχῆς ν' ἀναστεύουν κάθε ἐνέργεια, ἵνα μὴ οἱ Γερμανοὶ χάριν ἀντιποίνων ἐκτελέσουν, ὡς συνήθιζον, τοὺς κρατούμενους, πράγμα ὅπερ καὶ ἔπραξα. Πλὴν, ὅμως, κατέφθασεν ἐκ Μαρολιθαρίου, ὁ ἐκ Χρυσοῦ καταγόμενος λοχαγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Κολοκίτας, ὅστις ἐπυροβόλησεν κατὰ διερχομένου ἔξωθι τοῦ Χρυσοῦ γερμανικοῦ αὐτοκινήτου καὶ ἐτραυμάτισεν ἕνα συνοδὸ τοῦ αὐτοκινήτου, μετ' ἀποτέλεσμα νὰ ἐκτελεσθῶν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐπεισοδίου οἱ 16 κρατούμενοι, μετὰ ἡμίσειαν ἀκριβῶς ὥραν ἀπὸ τοῦ ἐπεισοδίου. Τούτῃ τὴν φορὰν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, πικράθηκε μαζί μου καὶ ὁ Τσίγκας, ὁ ὁποῖος ἐπίστευεν, ὅτι τὸ ἐπεισοδιον δὲν ἦτο τυχαῖον καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐκ Χρυσοῦ κομμουνιστῶν κατελήφθη συνεδριάζων μετὰ τῶν συλληφθέντων 16 ξένων καὶ τοῦ Κορτσιδά.

4. Τὸν χειμῶνα 1942—43, οἱ ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ὀργανώσεώς μας Κούτρας, Καϊμάρας, Ντουῖρος, Κυριαζῆς, Χρ. Παπαριστείδης καὶ ἐκ τῶν ὑπ'ἀξιωματικῶν Εὐθ. Μαχαίρας, Βασ. Μαχαίρας, Ν. Βίλιας καὶ Νικ. Θ. Μήταλας, ξεπάγιασαν στὰ ὑψίπεδα τῆς Γκιώνας, ἀναμένοντας τὴν ῥίψιν ὑπὸ συμμαχικῶν ἀεροπλάνων ἐπὶ ματαίῳ ἐφοδίων, ἐνῶ εἰς ἄλλας ὀργανώσεις, ἐρρίπτοντο τοιαῦτα. Λιὰ τὴν τοιαύτην ἄνισον μεταχειρίσιν μας ἐκ μέρους τοῦ Σ.Μ.Α., πολὺ πικραθήκαμε.

5. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1943, συνεκροτήθη τὸ σύνταγμά μας καὶ τότε τὸ Σ.Μ.Α. ἀνέθεσεν τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς Ρούμελης στὸν συνταγματάρχην Ψαρρόν. Ὁ Ἄρης Βελουχιώτης, κατόπιν τούτου, προσῆλθε στὸ χωριὸ Στρώμη καὶ ἔλαβε διαταγὰς περὶ τῶν ἀναμενόμενων ἐπιχειρήσεων κατὰ τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες ἐτοιμάζοντο διὰ ἐκκαθαριστικὰς κατὰ τῶν ἀνταρτῶν ἐπιχειρήσεις, πλὴν, δολίως, τὴν νύκτα ἔφεραν τὰς δυνάμεις του περὶ τὴν Στρώμην καὶ ἀφοῦ ἐκύκλωσε τὰς ἀναπανομένας ἐκεῖ δυνάμεις τοῦ συντάγματος, τὴν πρωίαν ἐπετέθη κατ' αὐτῶν αἰφνιδιαστικῶς καὶ τὰς ἀφώπλισεν. Ἡ ἄδικος καὶ προδοτικὴ ἐπίθεσις τοῦ ΕΛΑΣ, κατὰ μιᾶς ἑλληνικῆς μονάδος, ἐλίκρανε ὄλους τοὺς Ἕλληνας καὶ πολὺ περισσότερο ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι τόσον εἴχομεν κουρασθῆ καὶ κινδυνεύσει διὰ τὴν συγκρότησιν αὐτῆς τῆς μονάδος κατὰ τῶν Γερμανοϊταλῶν. Οἱ σύμμαχοι, ἐπετίμησαν τὸν Ἄρην καὶ τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀπελευθερώσῃ τοὺς ἄνδρας τοῦ συντάγματος. Ὁ Ἄρης προσεπάθησε διὰ ποικίλων μέσων καὶ ἐκβιασμῶν, νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς ἄνδρας τοῦ συντάγματος νὰ προσχωρήσουν στὰς δυνάμεις του, ἀλλὰ οὐδὲν κατώρθωσε, διότι διὰ τῆς πράξεως ταύτης, ἔκαμε πλέον φανερόν, ὅτι δὲν τὸν ἐνδιέφερον ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ τὸ κομματικὸ του συμφέρον.

6. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943, ἤρξατο καὶ πάλιν ἡ ἀνασυγκρότησις τοῦ συντάγματος, εἰς θέσιν Ταράτσα ἐπὶ τῆς Γκιώνας, ἀλλὰ ἐνῶ οἱ ἄνδρες τοῦ

συντάγματος ανέμενον. Άοπλοι σχεδόν, τὴν ρίψιν ὑπὸ συμμαχικῶν ἀεροπλάνων ὀπλισμοῦ, δέχθησαν νέαν ἄδικον ἐπίθεσιν τοῦ ΕΛΑΣ, καθ' ἣν συνήφθη ὁλοήμερος μάχη με̄ σοβαρὰς ἐκατέρωθεν ἀπολείας. Πρὸ τῆς ἐμφυλίου αἱματοχυσίας, ὁ συνταγματάρχης Ψαροῦς, αὐτοδιέλυσε διαμαρτυρούμενος στοὺς συμμαχούς, τὸ σύνταγμά του. Ὁ ἄρχης ἀμολόγησε διὰ δευτέραν φορὰν τὴν προδοτικὴν του προᾶξιν, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν φορὰν ἔρριψε τὸ βάρος σὲ δῆθεν ἐξτρεμιστὰς ἀξιοματικούς, τοὺς ὁποίους μάλιστα κατεδίκασαν εἰς θάνατον με̄ ἀναστολήν! Ἐν συνεχείᾳ, ἐζήτησε συγγνώμην καὶ παρκαίωσε τὸν Ψαροῦν ν' ἀνασυγκροτήσῃ τὸ σύνταγμά του. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη, ὅτι τοῦτο τὸ ἔκαμε καὶ πάλιν δολίως, διότι εἶχον ἀποκαλυφθῆ οἱ σκοποὶ του, τοὺς ὁποίους ἠθέλησεν νὰ καμουφλάρῃ καὶ πάλιν καὶ κυρίως, διότι εἶχε ἀποκλεισθῆ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ ἀπόθασις τῶν συμμαχῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθ' ἣν σχεδίαζε νὰ κάμῃ ὅ,τι ἔκαμε κατὰ τὴν ἀπόθασιν τῶν συμμαχῶν τὸν Δεκέμβριον 1944. Τὸ βον τοῦτο γεγονός, μᾶς ἐπύκρνε ἀκόμη περισσότερο, διότι ὑπῆρχον καὶ ἄθῶα θύματα.

7. Μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς δευτέρας δολοφονικῆς κατὰ τοῦ συντάγματος ἐπιθέσεως, ἀρχίζει ἡ τρίτη ἀνασυγκρότησις τούτου. Χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ εἶναι, ἡ ἐφεσις τῶν Ἑλλήνων πρὸς δρᾶσιν, παρὰ τὰς δολίας καὶ βρωμερὰς ἐπιδιώξεις ὀρισμένων ἀρχηγῶν τοῦ ἀνταρτικοῦ κινήματος. Τὴν 13.9.1943, ἡμέραν συνθηκολογήσεως μέρους τῶν ἰταλικῶν δυνάμεων, τὸ σύνταγμα με̄ λίγο ὀπλισμὸ καὶ με̄ περιορισμένας δυνάμεις, ἐλείπει ἀρκετοῦ ὀπλισμοῦ, εὐρέθη πρὸ τοῦ Λιδωρικίου, ὅπου ἐκύκλωσε τὸ ἐκεῖ ἰταλικὸν τάγμα μετὰ γερμανικοῦ λόχου καὶ ἐζήτησεν τὴν παράδοσιν των. Οἱ ἐλασῖται, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθουν τὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ συντάγματος καὶ ἀντελήφθησαν, ὅτι ἐὰν τοῦτο ἐγένετο, κύριον τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ ἰταλικῦ τάγματος, θὰ ἦτο μία ἰσχυροτάτη πρὸς στιγμὴν δύναμις, ἀντενήργησαν ποικιλοτρόπως, ἵνα μὴ περιέλθῃ ὁ ὀπλισμὸς οὗτος στὸ σύνταγμά μας καὶ τὸ κατώρθωσαν. Τὸ σύνταγμα κακῶς ὀπλισμένον καὶ με̄ περιορισμένας δυνάμεις, συνῆψε ἐπὶ τετραήμερον σφοδροτάτας καὶ με̄ ἐναλλασσομένας φάσεις μάχας περὶ τὸ Λιδωρικίον, με̄ ἀποτέλεσμα νὰ ἐγκλωβισθοῦν εἰς Λιδωρικίον αἱ ἐκεῖ ὑπάρχουσαι γερμανοῖταλικά δυνάμεις καὶ αἱ σπεύσασαι εἰς βοήθειαν τούτων ἕτεροι γερμανικαὶ τοιαῦται, μετὰ ἰσχυροῦ πυροβολικοῦ ἐκ Ναυτάκτου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὸ ἴδιο σύνταγμα, ἔδωσε σφοδροτάτην μάχην εἰς θέσιν Τσακόρεμμα, μετὰ γερμανικῆς μηχανοκινήτου φάλαγγος, ἣ ὁποία ἔσπευσεν ἀπὸ Λαμίας καὶ Ἀμφίσσης, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐγκλωβισθέντων εἰς Λιδωρικίον καὶ μετὰ τῶν ἐγκλωβισθέντων εἰς θέσιν Μαλανδρίνου, οἱ ὁποῖοι τὴν αὐτὴν ἡμέραν προσεπάθησαν νὰ διασπάσουν τὸν κλοιὸν καὶ νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῶν ἐξ Ἀμφίσσης ἐπερχομένων πρὸς βοήθειάν των δυνάμεων. Ἀμφότεραι αἱ ἐνέργειαι τοῦ ἐχθροῦ, ἀπεκρούσθησαν με̄ μεγάλας δι' αὐτὸν ἀπολείας καὶ οἱ σκοποὶ του ἐματαιώθησαν.

Αἱ μάχαι αὗται, αἵτινες εἶναι ἐκ τῶν ὀλίγων ποὺ ἔδωσαν ἀνταρτικά

τιμήματα, ἂν ὄχι αἱ μοναδικαί, κατέδειξαν τί ἦτο δυνατόν νὰ διαπραΰξουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ οἱ Ἕλληνες. ἔαν οἱ κακοὶ δαίμονες δὲν ἀντενήρουν χάριν κομματικῶν καὶ μόνον συμφερόντων εἰς τὰς ἐπιδιώξεις των.

Εἰς τὰς προαναφερθεῖσας μάχας, παρευρίσκοντο καὶ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ, αἱ ὁποῖαι ὄχι μόνον δὲν ἔσπενσαν, καίτοι ἐπανηλεμισμένως πρὸς τοῦτο ἐκλήθησαν, νὰ βοηθήσουν τὸ μαχόμενον σύνταγμα, ἀλλὰ τοῦναντίον, ἀντενήρουν ποικιλοτρόπως μὲ μόνον τὸν σκοπὸν νὰ μὴ ἀποκτήσῃ τὸ σύνταγμα ὀπλισμὸν καὶ διὰ νὰ φθαρῇ.

Τὸ πόσον τὸ θέαμα τοῦτο ἦτο ἀποκαρδιωτικὸ καὶ τὸ πόσον ἐπίκραναν τοὺς Ἕλληνας, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ φαντασθῇ κανεὶς. Ὅταν κάποτε θὰ ἔχουν στὰ χεῖρά τους οἱ Ἕλληνες ὑπ' ὄψει τους χάρτας τῆς περιοχῆς καὶ τὸν τρόπον δράσεως τοῦ συντάγματος, θὰ καταλάβουν τὸ τί μπορούσαν νὰ πάθουν οἱ Γερμανοῖταλοί, ἔαν στὸν ἀγῶνα τοῦ συντάγματος ἔσπενδαν νὰ πάρουν μέρος καὶ οἱ παρευρισκόμενοι ὡς θεαταὶ δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ. Μόνον οὐδέτεροι ἂν ὄχι σύμμαχοι τῶν Γερμανοῖταλῶν, μπορούσαν νὰ τηρήσουν αὐτὴν τὴν στάσιν τὰς ὥρας ἐκείνας.

8. Ἄρχαξ Ὀκτωβρίου 1943, κατελήφθη ἡ Ἄμφισσα καὶ στὸν λόχου μου ἔλαχε νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον Ἄμφισσης, τὸ ὁποῖον ἐδέσποζε τῆς περιοχῆς καὶ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἄμυνα τῆς πόλεως, μὲ ἀξιωματικὸς διμοιρίτας:

α) Ἄρ. Πετυχάκη, β) Σωκρ. Βλαΐζου, γ) Ἰ. Καραμαζάκη, δ) Ζαφείρη, ε) Ἡλίου Πρωτόπαπα, στ) Χρ. Παταριστείδης, ζ) Ἡλίου Δαλάρη καὶ η) Βασ. Μαχαίρα. Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ἐδέχθη ἐπιτροπὴν τοῦ ΕΛΑΣ, ἡ ὁποία ἠξίωσεν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ φρούριον. Μετὰ δύο ἡμέρας, ὅταν ἤρχισαν νὰ φθάνουν εἰς τὴν Ἄμφισσα τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, ὑπὸ τοὺς ἀρχηγούς των, ἡ αὐτὴ ἀξίωσις. Ἡ Ἄμφισσα ἐλευθερωθεῖσα ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, ὑπέφερε πολὺ περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἐλευθερωτάς ἀντάρτας, διότι ὄχι μόνον ὑπεχρεώθη μέσα στὰ χρόνια τῆς σλαβιάς της καὶ τὰς παντὸς εἶδους στερήσεις της νὰ ζωοτροφήσῃ δυνάμιν 3—4 χιλιάδων ἀνταρτῶν (ἐκ τῶν ὁποίων μόνον 400 ἦσαν τοῦ 5)42 Συντάγματος Ψαροῦ), ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ὅσοι κάτοικοι της συνελήφθησαν καὶ ἐταλαιπωρήθησαν ὡς προδότες. Ποῖοι; Οἱ ἄνθρωποι, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων, ὡς ἐν ἀρχῇ εἶπον, δὲν ἠδυνήθησαν οἱ Ἴταλοι νὰ στρατολογήσουν οὔτε ἓνα πληροφοριοδότην. Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ κόσμου, ὑπῆρξε μεγάλη καὶ τοῦτο τὸ ἐξεδήλωσεν ὅτε μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔγιναν αἱ ἐκλογαὶ γιὰ τὴν ἀνάδειξιν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Ὅχι μόνον οἱ Ἄμφισσεῖς κατενῆρσαν τοὺς ὑποψηφίους τοῦ ΕΛΑΣ — ΕΛΑΣ, ἀλλὰ καὶ τὸ 60% τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΛΑΣ, οἱ ὁποῖοι καίτοι ἦσαν ξένοι πρὸς τὴν περιοχὴν διετάχθησαν νὰ ψηφίσουν γιὰ νὰ μπορέσουν οὕτω οἱ ἑαμίτες νὰ πάρουν στὰ χεῖρα τους τὴν ἐπιτροπὴν αὐτοδιοικήσεως. Ὁ ταγματάρχης τοῦ ΕΛΑΣ Παπαζήσης, μού ἀπεκάλυψεν ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐξεμάνησαν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τους καὶ πάρα πολλοὶ τὴν ἐπλήρωσαν καὶ μὲ τὴν ζωὴν των ἀκόμη. Καθ' ὅλον

τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἀμφίση παραμονῆς μου, ἐντρεπόμεν νὰ κυκλοφορήσω καὶ ἀτενίσω τοὺς δυστυχεῖς Ἀμφισσεῖς.

Κοντὰ στοὺς δυστυχεῖς Ἀμφισσεῖς, προσετέθησαν μετ' ὀλίγον καὶ οἱ Λιδωρικιώτες. Στὸ Λιδωρῖκι εἰσῆλθεν τὸ πρῶτον ὁ λόχος μου, ὅστις ἐτέθη εἰς καταδίωξιν τῶν ἀποχωρούντων πρὸς Ναύπακτον Γερμανοϊταλῶν. Τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, χωρὶς ν' ἀσχοληθοῦν κἄν με τοὺς ἀποχωρούντας Γερμανοϊταλοὺς, εἰσῆλθον εἰς Λιδωρῖκιον καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκφωνοῦν λόγους, νὰ καταλύουν καὶ ἐγκαθιστοῦν ἀρχάς. Μετὰ τὴν καταδίωξιν τῶν Γερμανῶν μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Μόρνου, ἐπέστρεψα ἀργὰ τὸ βραδύ εἰς Λιδωρῖκιον, ὅπου εὔρον κρατούμενους ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ὅχι μόνον τιμίους ὀπαδοὺς τοῦ συντάγματος Λιδωρικιώτας ὡς προδότας, ἀλλὰ καὶ βραδυποροῦντας καὶ ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας ἐκ τῶν μονίμων ἀνταρτῶν τοῦ λόχου μας. Ἡ κατάσταση αὐτή, μὲ ἔκαμε νὰ παραφερθῶ. Ἀπελευθέρωσα ἀμέσως ὅλους τοὺς κρατούμενους καὶ ὁμολογῶ, ὅτι ἔδειρα καὶ δύο, οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίσθησαν ὡς ὑπεύθυνοι τοῦ ΕΛΑΣ Λωρῖδος. Ἐκείνην τὴν βραδυά, ὕστερα ἀπὸ ὀλόήμερον ἐπιχείρησιν μείναμε ἄπνοι μετὰ τὸ χέρι στὴν σκανδάλη τοῦ ὄπλου. Τὴν ἐπομένην κατέφθασαν καὶ ἄλλα τμήματα τοῦ συντάγματος, ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Μαρούδα καὶ ὁ μακαρίτης Ψαρρός, ὁ ὁποῖος διευθέτησεν τὰ πάντα μετὰ τὴν μεγάλην του καὶ καλὴν του καρδιά.

Αἱ πράξεις βίας ἄς μετῆλθον καὶ ἐδῶ οἱ ἐλασίτες, ἦτο ἡ ἀφορμὴ νὰ χάσουν καὶ εἰς τὸ Λιδωρῖκιον τὰς ἐκλογὰς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Τοῦτο ἀποτελεῖ τραγὸν παράδειγμα, ὅτι ὁ λαὸς, καίτοι φέσει καὶ θέσει προλεταριακός, κατεδίκαξε τὴν κομματικὴν γραμμὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΕΛΑΣ δι' ὃ καὶ πάρα πολὺ ἐταλαιπωρήθη ὁ λαὸς τοῦ Λιδωρικίου μετὰ, ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἔτσι ἀπὸ ὅσα εἶπον ἐπὶ τοῦ 8ου τούτου θέματος, νομίζω, ὅτι πᾶς τις μπόρεῖ νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πίκραν τῶν τιμίων ἀγωνιστῶν καὶ ὅπως ἐν ἀρχῇ σᾶς εἶπον, μὴ νομίσητε ὅτι ἡμεῖς τοῦ Ψαρροῦ μόνον πιζραινόμεθα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ΕΛΑΣ, οὔτε ὀλίγοι μὴ κομμουνισταί, γὰρ τὰς πράξεις τῶν φανατισμένων κομμουνιστῶν.

9. Αἱ μάχαι τὰς ὁποίας ἔδωσε τὸ σύνταγμα, κατὰ πολὺ ὑπερτέρων ἐχθρικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ τρόπον μάλιστα τακτικὸν καὶ οὐχὶ ἀνταρτικόν, κατέδειξαν τὴν μαχητικὴν του ἀξίαν, ὡς μονάδος κρούσεως εἰς ὅλους καὶ ἰδίᾳ στοὺς παρατηρητὰς Ἀγγλοὺς, δι' ὃ καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1943, ἀνέθεσαν οἱ σύμμαχοι εἰς τὸ σύνταγμα, τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἀγγλῶν αἰχμαλώτων τῆς μάχης Σάμου, οἵτινες μετεφέροντο σιδηροδρομικῶς εἰς Γερμανίαν. Ὁ ΕΛΑΣ χολωθεῖς, ἀντενήργησεν πάρα πολὺ, διὰ νὰ μὴ φέρῃ τὸ σύνταγμα τὴν ἀποστολὴν του αὐτὴν εἰς πέρας. Σὲ καθέθε του βῆμα, τὸ σύνταγμα ἀπειλεῖτο ὅτι θὰ ἐδέχτο ἐπίθεσιν ἀπὸ τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ. Ὅλοι αἱ κινήσεις του ἐπροδίδοντο στοὺς Γερμανοὺς. Οἱ συμπτῶτονες σύμμαχοι ἀξιοματικοί, ἀντελήφθησαν καλὰ τοῦτο καὶ σὲ ἐκθέσεις των τὸ ἔχουν καυτηριάσει. Ἐν τῇ προσπάθειά μου νὰ φέρω τὰ πρά-

γματα αὐτὰ στήν μνήμην μου καί νά σᾶς τὰ ἐκθέσω ἐν προκειμένῳ, στενοχωροῦμαι καί πιζοράινομαι, γι' αὐτό, θά προσπαθῆσω νά συντομεύσω τὰ γεγονότα.

10. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944, ἐνῶ τὸ σύνταγμα εὐρίσκετο εἰς τὴν νότιον Λωρρίδα, ὅπου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διεχείμασε μὲ δύναμι 360 μόνον ἀνδρῶν καί ἀνέμενε τὴν συγκέντρωσιν τῶν λοιπῶν ἀνταρτῶν, τοὺς ὁποίους κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνας, ἐλλείπει τροφῶν καί ἄλλων ἐφοδίων, εἶχε ἀποστεύει εἰς ἄδειαν, ἐδέχθη ἐπίθεσιν τοῦ ΕΛΑΣ καί μετὰ 16ήμερον μάχην ὑπέκυψεν. Ἐκ τῶν αἰχμαλωτισθέντων 173 ἀνδρῶν τοι, οἱ 165 κατεσφάγησαν ὑπὸ τοῦ ΕΛΑΣ, ἐν οἷς καί ὁ ἀρχηγὸς συνταγματάρχης Ψαρρὸς καί ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καταληφθέντες ὡς τραυματῖαι. Ἐδῶ, παιδιὰ μου, συγχωρήσατέ μου τὴν δειλίαν μου ποὺ δὲν μπορῶ νά προχωρήσω στήν περιγραφήν τῶν ὅσων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τραγικῶν συνέβησαν καί μάλιστα ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Σ' ὄλην τὴν περιοχὴν ἐκείνην τῆς Δωρίδος, δὲν ἐσφάγησαν τόσα ἀρνιά, ὅσοι οἱ λεβέντες ἀντάρται τοῦ 5142 Συντάγματος Ψαρροῦ... Ἐγὼ καί τώρα ἀκόμη, πιζοράινομαι καί σεῖς ἀσφαλῶς σὰν Ἑλληνόπουλα θά ντραπήτε γιὰ τὸ χάλι μας.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ Ἄρης Βελουχιώτης, μὲ τὸ πρόσημα ὅτι ἔκαμνε συγχρόνως καί κοινωνικὸ ἀγῶνα, ἔκαμε πάρα πολλὰ ἐγκλήματα, ὄχι μόνον κατὰ τοῦ συντάγματός μας, ἀλλὰ καί κατὰ παντός Ἑλληνοζ, ὁ ὁποῖος ἀντέστη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, πλὴν εἶχε διαφορετικὴν γνώμην ἀπὸ αὐτὸν τόσον διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ὅσον καί τοῦ κοινωνικοῦ τιοιούτου. Ἐκεῖνοι ποὺ ἐπλήρωσαν κυρίως τὴν ἐγωϊστικὴν νοοτροπίαν τοῦ Ἄρη, ἦσαν οἱ φύσει καί θέσει προλετάριοι Ἑλληνες, ποὺ ἐτόλμησαν νά ἐκφράσουν τὴν διαφορετικὴν γνώμην ἀπὸ τὴν δική του.

Μεταπολεμικῶς οἱ κομμουνισταί, παρεδέχθησαν ὡς «σφάλματα» τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις τοῦ ΕΛΑΣ καί ἄλλας μὲν ἐξαορακῆρισαν ὡς «λάθη» ἀριστεροῦ χαρακτῆρος καί ἄλλας ὡς δεξιῶν χαρακτῆρος. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ λαθῶν καί σφαλμάτων. Πρόκειται περὶ ἐγκλημάτων καί προδοσιῶν.

Δὲν μὲ βοηθοῦν αἱ μέχρι σήμερον γνώσεις μου ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἵνα εἶπω περισσότερα. Μὲ λίγα λόγια ἡ γνώμη τῶν πολλῶν ἀντικειμενικῶν μπορεῖ νά πῆ κανεῖς παρατηρητῶν, εἶναι ὅτι: Ὁ ΕΛΑΣ, παρημέλησε κατ' ἀρχὴν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, χάριν δῆθεν τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνος καί τὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα χάριν τοῦ κομματικοῦ συμφέροντος καί τελικὰ, ὅτι διεχειρίσθη τὸ κομματικὸν συμφέρον. Ὡπως ὁ πλέον ἀνίδεος κομματικὸς, ἀμφιφρέπων μεταξὺ ἀνικανότητος, δειλίας καί προδοσίας.

Ἐν καταλειδί εὐχομαι, παιδιὰ μου, νά μὴ δοκιμάσετε σεῖς ποτὲ κατοχῆς καί τέτοιες πίτρες. Ἐὰν παρ' ἐπιθυμίαν ἔλων μας εὐρεθῆτε σὲ μιὰ τέτοια δύσκολη θέσι, ἀξίζει νά ἀγωνισθῆτε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατριδος, ἀλλὰ προσοχὴ (εἰς ὅποιαδήποτε παρτάξι καί ἂν εὐρεθῆτε), στοὺς λαοπλάνους καί τοὺς φανατισμένους, διότι οἱ μὲν λαοπλάνοι δὲν εἶναι ποτὲ

καλοὶ καὶ τίμιοι ἀγωνισταί, οἱ δέ, φανατισμένοι, εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνοι καὶ στοῦς ἑαυτοῦς των καὶ στοῦς πλησίων των».

33.— ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥ ΓΡ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Πάφρωνος — Ταυγέτου τοῦ Ε.Σ. Γρηγόριος Μαντζουράνης, γράφει σχετικῶς διὰ τοὺς ἀντάρτες του καὶ μέλη τῆς ὀργανώσεώς του:

1. «Οὕτω εἰς τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου 1943, ἡ κατάστασις ἀπὸ ἀπόψεως ἐνόπλων εἰς τὸν χῶρον τῆς ὀργανώσεως ἐθνικῆς ἀντιστάσεως «Ε.Σ.» Πάφρωνος, εἶχεν ὡς ἀκολούθως:

Α'. Ἐνοπλιο Νοτίου Κυνουρίας (Τσακωνιάς):

Μαντζουράνης Γρηγόριος τοῦ Ἰωάννου, ἔφ. ἀνθ)γός, Ἄγ. Ἀνδρέας. Διαμαντῆς Παναγιώτης τοῦ Ἀνδρέα, ἔφ. ἀνθ)γός, Ἄγ. Ἀνδρέας. Κοδέλας Παναγ. τοῦ Ἰωάννου, ἔφ. ἀνθ)γός, Πραστός. Γαλάνης Ἰωάννης τοῦ Εὐδαγγ., ἔφ. ἀνθ)γός, Ἄγ. Ἀνδρέας. Μπουρνάκης Διαμαντῆς τοῦ Κων)νου, ἔφ. ἀνθ)γός, Ἄγ. Ἀνδρέας. Ραγιᾶς Παναγ., ἔφ. ἀνθ)γός, Κουνουπιά. Πετροῦς Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, ὑπαξ)κός, Πραστός, Τσοῦχλος Κων. τοῦ Παναγ., Ἄγ. Ἀνδρέας. Κατερινὸς Μιχαήλ, τοῦ Ἐμμ., Καστάνιτσα. Βαλαμῆς Παναγ., Καρακοθουῖ. Μαντζουράνης Κων)νος τοῦ Ἰωάννου, Ἄγ. Ἀνδρέας. Κοντογιάννης ἢ Χαθάνης Σωτήριος, Καστάνιτσα. Οἰκονομίδης Σωτήριος, Ἄγ. Βασίλειος. Πετροῦς Ἡλίας τοῦ Γεωργίου, ὑπαξ)κός, Πραστός. Ἀραχωζίτης Κων. τοῦ Δημ., ὑπαξ)κός, Πραστός. Πέτρου Παναγ. τοῦ Πέτρου, ὑπαξ)κός Ἀεροπορ., Πραστός. Σκουρλῆς Ἀργύριος, ὑπαξ)κός, Καστάνιτσα. Βάσος Παναγ., ὑπαξ)κός, Πραστός. Μουντζουράκης Γεώργιος τοῦ Σωτ., Καστάνιτσα. Μπουρνάκης Ἀνδρέας, Τυρός. Μαντᾶς Σωτήριος τοῦ Παναγ., Ἄγ. Ἀνδρέας. Χονδροιόος Ἡλίας τοῦ Θεοδώρου, Πραστός. Κατῆς Εὐάγγ., Λεωνίδιον. Ροῦμελῆς Ἰωάννης, Λεωνίδιον. Κουλενδριανὸς Φίλιππος, Λεωνίδιον. Ἀειβαλιώτης Ἄθαν., Λεωνίδιον. Μεριζάκης Σπύρος, Λεωνίδιον. Μπεκῦρος Δημήτριος, Λεωνίδιον. Βρασίδης Εὐάγγελος, Λεωνίδιον.

Ὁ ὀπλισμὸς τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν, προήρχετο ἐν μέρει ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ εἰς Β. Ἠπειρον καὶ ἄλλων προηγουμένων πολέμων καὶ ἐν μέρει ἐκ τῶν συμμαχικῶν οἴψεων (ἀποστολῆ Ταβερναράκη).

Β'. Ἐνοπλιο Τροιζηνίας - Βαλτετσίου:

Παπασιζονόμου Ἀργύριου, τοῦ Δημητρίου, ἔφ. ἀνθ)στής, Βαλτέτσι. Τσέλος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, λοχίας, Βαλτέτσι. Βλάχος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, Δίδυμον Ἐρμιονίδος. Στάϊκος Χρηῆστος τοῦ Εὐαγγέλου, Βαλτέτσι. Δροῦζας Βασίλειος τοῦ Ἰωάννου, Βελτέτσι. Μπεξῆς Εὐάγγελος τοῦ

Σταύρου, Βαλτέτσι. Βουρλίης Ἀθανάσιος τοῦ Ἀναργ., Δίδυμον Ἐρμιονιδ. Τσέλος Θεόδωρος τοῦ Ἰωάννου, Βαλτέτσι. Πλατανίτης Δημήτριος τοῦ Λ., Βαλτέτσι. Τσέλος Πέτρος τοῦ Γεωργίου, Βαλτέτσι. Πλατανίτης Ἀναστάσιος τοῦ Δημ., Βαλτέτσι. Σαραντόπουλος Χρῆστος τοῦ Γεωργίου, Βαλτέτσι. Στάϊκος Κων)νος τοῦ Ἀθαν., Βαλτέτσι. Στάϊκος Ἀθαν. τοῦ Δημητρίου, Βαλτέτσι. Κωστελένος Παναγ. τοῦ Δημ., Βαλτέτσι. Τζάβαρας Κων)νος τοῦ Ἰωάν., Βαλτέτσι. Δημαράκης Ἀθαν. τοῦ Λάμπου, Βαλτέτσι. Καλαμαρᾶς Κων)νος τοῦ Ἀναστ., Βαλτέτσι. Λαζάρου Ἀνάργυρος τοῦ Κων., Ἐρμιόνη. Καραμάνης Ἀντώνιος τοῦ Ἰωάν., Βαλτέτσι. Στουρούνης Ἰωάν. τοῦ Γεωργ., Βαλτέτσι. Καραμάνης Ἀντώνιος, Βαλτέτσι.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν προήρχετο ἐκ τῶν ἀποκριθέντων ὅπλων τῶν ἀποχωρούντων Ἀγγλων εἰς τὴν περιοχὴν Κρανιδίου — Ἐρμιόνης — Πόρου.

Γ' ΕΝΟΠΛΟΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (ΒΟΥΡΒΟΥΡΑ — ΚΟΥΤΡΟΥΦΑ — ΑΡΑΧΩΒΑ)

Ζοῦρας Δῆμος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἔφ. ἀνθ)γός, Βούρβουρα. Μαντᾶς Ἐπαμ. τοῦ Νικολάου, ὑπαξ)κός, Βούρβουρα. Χαραλαμπόπουλος Δημ. τοῦ Γεωργ., Βούρβουρα. Τσακαλάκης Χρῆστος τοῦ Παν., Βούρβουρα. Σαμαρτζῆς Ἰωάν. τοῦ Γεωργ., Βούρβουρα. Μαντζουράνης Ἡρακλ. τοῦ Γεωργ., Βούρβουρα. Καλαντζῆς Παῦλος τοῦ Πέτρου, Βούρβουρα. Ζοῦρας Χρῆστος τοῦ Ἐπαμειν., Βούρβουρα. Σαμαρτζῆς Κων)νος τοῦ Δημ., Βούρβουρα. Τσακαλάκης Νικόλαος τοῦ Παν., Βούρβουρα. Στρατήγης Τριαντ. τοῦ Σωτηρ., Βούρβουρα. Λιαμαντοῦρος Παναγ. τοῦ Παρασκευᾶ, Ἀράχωβα. Τζανῆς Νικήτας, Κούτρουφα. Βλάχος ἢ Ἀραπόγιαννης Σταῦρος, Κούτρουφα. Παπαγεωργίου Γεώργιος τοῦ Ἡλία, Ἀλεποχώρι. Στρατήγης Γεώργιος τοῦ Ἀποστ., Βούρβουρα. Στρατήγης Μιχαῖλ τοῦ Ἡλία, Βούρβουρα. Κολοβός Λεων. τοῦ Ἰωάν., Πηγαδάκια. Μπουτσικάκης Γεώργ. τοῦ Νικ., Κούτρουφα. Καρτζῆς Ἰωάννης τοῦ Κων., Βούρβουρα. Διαμαντοῦρος Ἰωάν. τοῦ Κων., Ἀράχωβα. Ἄρνος Ἀθαν. τοῦ Ἀντωνίου, Βούρβουρα. Ἀρδάμης Γεώργ. τοῦ Νικολ., Ἀράχωβα. Θεοδορακάκης Κων. τοῦ Ἰωάννου, Ἀράχωβα.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν προήρχετο ἐν μέρει ἐκ τῶν συμμαχικῶν οἴψεων (ἀποστολὴ Ταβερναράκη) καὶ ἐν μέρει ἐκ τῶν ἀποκριθέντων κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ τῆς Βορ. Ἠπείρου.

Δ' ΕΝΟΠΛΟΙ ΕΠΙΔΑΥΡΟΤ — ΛΙΜΗΡΑΣ

Μπρατίτσας Δημήτριος, ἔφ. ἀνθ)γός, Νειᾶτα. Μπούτσας Λεων. τοῦ Ἀθανασίου, λοχίας, Νειᾶτα. Παπαγιαννόπουλος Μιχαῖλ τοῦ Γεωργ., Νειᾶτα. Μοίρας Δημήτριος τοῦ Μιχαῖλ, Νειᾶτα. Σταμαδιάνος Πουλίκος τοῦ Ἰωάν., λοχίας, Μολάοι. Κοντοσταθάκος Εὐθύμιος, Μολάοι. Ζερβάκος Χρῆστος τοῦ

Δημητρίου, Μολάοι. Ρεπαπίνος Κλεάνθης, Μολάοι. Μπόλας Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, Βλαχιώτη. Σαραντάκος Κων., Βλαχιώτη. Μπλέτας Ἰωάν., Τσασι. Λουκάκος Γεώργιος, Ἀστέρι. Παναρίτης Κων., Κουπιά. Μανίκης Γεώργιος, Κουπιά. Γραμματικιάκης Χαράλαμπος τοῦ Μιχ., Ἐγ. Δημήτριος. Καμαρινὸς Βασίλειος, Ἐγ. Δημήτριος. Πραγαλὸς Σπύρος, Ἐγ. Δημήτριος. Σάββος Γεώργιος, Ἀπιδιά. Σταθάκης Σταῦρος τοῦ Ἐπαμ., Ἀσωπός. Ρίτσος Γῶγος, Μονεμβάσια. Πουλάκης Ἰωάν., Κρεμαστή. Παπαμιχαλόπουλος Γεώργ., Κρεμαστή. Βαρελᾶς Ἰωάννης, Μαρῆ. Κρητικὸς Χρηστός, Νεοχώρι. Νιάχος Νικ., Νεοχώρι. Μάστορης Παναγ., Νεοχώρι. Μιχαλαριάς Φώτης, Κοσμάς. Γεωργαντῶνης Νικόλαος, Ἐγ. Δημήτριος.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν προήρχετο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ ἀπομείναντος εἰς τὴν περιοχὴν ὄπλισμοῦ τῶν ὑποχωρούντων Ἀγγλων καὶ ἐκ τῶν ἀποκρουθέντων ὄπλων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, κατὰ ἓνα δὲ μικρὸ ποσὸν ἐκ τῶν συμμαχικῶν ρίψεων (ἀποστολὴ Ταβερναράκη).

Ε' ΕΝΟΠΛΟΙ ΤΑΝΙΑΣ

(ΚΑΣΤΡΙΟΥΤ — ΔΕΡΒΕΝΩΝ — ΔΟΛΙΑΝΩΝ — ΑΓ. ΠΕΤΡΟΥ)

Μητρούλης Κων. τοῦ Ἰωάννου, ἀνθ)γός, Καστρί. Πετράκος Νικ. τοῦ Δημητρίου, ἔφ. ἀνθ)γός, Καστρί. Χαλοῦλος Χρηστός, ἔφ. ἀνθ)γός, Καστρί. Κρανιαῶς Κων)νος, ἔφ. ἀνθ)γός, Καστρί. Μανσόλας Δημήτριος, ἀνθ)στής, Βέροβνα. Κωνσταντέλος Ἰωάν., ἀρχισμηνίας, Καστρί. Μήλης Εὐάγγελος τοῦ Ἰωάννου, ὑπαξ)γός, Καστρί. Λυκίδης Πέτρος, Καστρί. Ψυμύλης Ἰωάννης, Δολιανά. Τσίμπανης Χρηστός, Βέροβνα. Ἀσκούνης Ἀναστ., Καστρί. Καραμαντζάνης Νικ., Βέροβνα. Κόκκοτος Ἰωάννης, Ἐγ. Πέτρος. Κουλούρης Ἀργύριος, Ἐγ. Πέτρος. Κουτουῆς Χρηστός, Βέροβνα. Καραμαντζάνης Κων., Βέροβνα. Κουλούρης Ἰωάννης, Ἐγ. Πέτρος. Φουρτούνης Γεώργιος, Ἐγ. Πέτρος. Οἰκονόμου Νικόλαος, Δολιανά. Οἰκονόμου Ἰωάννης, Δολιανά. Γερτὸς Βασίλειος, Ἐλαιοχώριον. Κρανιαῶς Ἰωάν., Ἐλαιοχώριον. Βαρολάμος Ἀνδρέας τοῦ Ἀντων., Ἐγ. Πέτρος.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν προήρχετο ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ τῶν ἀποκρουθέντων ὄπλων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ τῶν προηγουμένων πολέμων.

ΣΤ' ΕΝΟΠΛΟΙ ΜΑΝΤΕΙΝΙΑΣ

Καρακάσης Ἰωάννης τοῦ Φιλ., ἀνθ)σημναγός, Τρίπολις. Πίσχος Κων. τοῦ Δημ., Παρθένιον. Καρδαρᾶς Κων)νος τοῦ Κων., Κεραστᾶρι. Τζαμουράνης Κων. τοῦ Ἡλία, Καμποχώρι. Ροῦμπος Παναγ. τοῦ Κων., Νεοχώριον. Ἀνδριανάκος Γεώργιος τοῦ Κων., Πάταρι. Κουκουβῆς Εὐάγγ. τοῦ Κων., Ἀνεμοδοῦρι. Γκαβᾶς Παναγ. τοῦ Γεωργίου, Ἀνεμοδοῦρι. Χατζέπουλος Γεώργιος τοῦ Ἰω., Ἀνεμοδοῦρι. Κωνσταντόπουλος Δημ. τοῦ Γεωργ., Ἀγριοζόνα. Χατζέπουλος Στέφ. τοῦ Νικολάου, Ἀνεμοδοῦρι. Λέτρος Παναγ.,

Δέδες Νικόλαος, Δημοδιδάσκαλος, Βαρθίτσα. Παπαοικονόμου Νικ., ύπαξ) κός, Τρίπολις. Κοσιβός Ίωάννης τοῦ Κων., Ἀσέα Τριπόλεως. Δημόπουλος Δημήτριος, Ἀσέα Τριπόλεως. Τριανταφυλλόπουλος Κων., ύπαξιωματ. Ἀεροπ., Ἀθήναιον Τριπόλεως.

Ὁ ὄπλισμός τῶν ἀνωτέρω ἀνδρῶν, προήρχετο ἐκ τῶν ἀποκρουθέντων ὀπλων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καί κατὰ μικρὸν ποσοστὸν ἐκ τῶν ὀπλων τῶν συμμαχικῶν οἴψεων.

2. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐνόπλων ἀνδρῶν ἓνας ἄλλος μέγας ἀριθμὸς ἀνδρῶν, ἦτο ἔτοιμος νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα διὰ τὴν ἐνεργὸν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ κατακτητοῦ εὐθὺς ὡς ἡ συμμαχικὴ ἀποστολὴ εἰς Πάροννα, παρέδιδε ἀρκετὸν ὄπλισμὸν εἰς τὴν ὁργάνωσίν μας. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν οἱ κάτωθι:

Διαμαντῆς Παναγ. τοῦ Γεωργίου, Ἀγ. Ἀνδρέας, Πετροῦ Πέτρος τοῦ Γεωργ., Πραστός, Ἀορτίκης Ἰω., Ἀγ. Ἀνδρέας, Καρολόγος Νικ., Τυρός. Προβατάρης Μιχ. τοῦ Δημ., Ἀγ. Ἀνδρέας. Παρασθενᾶς Στλ. τοῦ Γεωργ., Καρακοβοῦνι. Διαμαντῆς Κων)νος τοῦ Γεωργίου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Λίζας Ἡλίας, Καστάνιτσα. Θεομογιάννης Μιχαήλ τοῦ Ἰωάννου Ἀγ. Ἀνδρέας. Φατοῦρος Στυλιανός, Καρακοβοῦνι. Λύρας Νικόλαος, Καρακοβοῦνι. Τετῶρος Δημήτριος τοῦ Παναγ., Ἀγ. Ἀνδρέας. Πέτρον Εὐστράτιος τοῦ Ἐμμ., Πραστός, Ζούρας Γεώργιος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, Βούρβουρα. Καλαντζῆς Παναγιώτης, Βούρβουρα. Ζούρας Ἀντώνιος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, Βούρβουρα. Μαντζουράνης Κων)νος τοῦ Βασ., Βούρβουρα. Μαντζουράνης Κων)νος τοῦ Δημ., Βούρβουρα. Τσακαλάκης Ἀναστάσιος, Βούρβουρα Γιόκαρης Νικόλ. τοῦ Κων)νου, Βούρβουρα. Χαραλαμπόπουλος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, Βούρβουρα. Θεοδωράκης Λεωνίδας τοῦ Ἰωάννου, Ἀράχωβα. Μπουτσιάκης Κων)νος, Κούτροφα. Κολοβός Σταῦρος, Πηγαδάκια. Μπέρτσος Εὐάγγ., Ἀλεποχώρι. Πανταζόπουλος Ναπολέων, Βέρβена. Νικολακόπουλος Γεώργιος τοῦ Γεωργίου, Βούρβουρα. Κουβούσης, Τυρός. Μήλης Γεώργιος τοῦ Ἰωάννου, Καστρί. Μητροῆλης Βασίλειος τοῦ Ἰωάννου, Καστρί. Τσίμπανης Μιχ. τοῦ Γεωργ., Βέρβена. Τσίμπανης Μιχ. τοῦ Βασ., Βέρβена. Τσίμπανης Μιχ. τοῦ Βασ., Βέρβена. Μπούζιος Σωτ., Βέρβена. Χαλοῦλος Γ., Καστρί. Μητροῆλης Παναγ. τοῦ Ἰωάν., Καστρί. Μητροῆλης Γεώργ. τοῦ Ἰωάννου, Καστρί. Διαμαντῆς Γεώργιος τοῦ Γεωργίου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Ρούνης Ἐμμ. τοῦ Θεοσέβ., Καστάνιτσα. Κουτσούμης Ἰωάννης, Καστρί. Ποντίκης Φίλιππος, Καστρί. Μαρινάκος Μιχαήλ, Καστρί. Μπουλοῦζος Ἰωάννης, Παλαιοχώριον. Ρούσσης Ἀθανάσιος, Ἀγ. Βασίλειος. Μπουρνάκης Ἰωάννης, Ἀγ. Ἀνδρέας. Ζάχος Κων)νος τοῦ Κυριάκου, Ἀγ. Βασίλειος. Ἀγριόγιαννης Παναγ. τοῦ Κυριάκου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Ἀδαμόγιαννης Γεώργιος τοῦ Πάπαγγέλου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Γύφτος Βασίλειος, Ἀγ. Ἀνδρέας. Καραχάλιος Κων)νος τοῦ Θεοδώρου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Προβατάρης Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Προβατάρης Ἀνδρέας τοῦ Δημ., Ἀγ. Ἀνδρέας. Σχίζας Κων)νος τοῦ Κυριάκου, Ἀγ. Ἀνδρέας. Σχίζας Κων)νος τοῦ Μιχαήλ, Ἀγ. Ἀνδρέας. Καλλιγᾶς Δημήτριος τοῦ Γεωργίου, Ἀγ. Ἀνδρέας.

Καλλιγᾶς Πέτρος τοῦ Γεωργίου, "Αγ. Ἄνδρέας. Καλλιγᾶς Κων)νος τοῦ Γεωργίου, "Αγ. Ἄνδρέας. Βοζίκης Γεώργιος τοῦ Κων)νου, "Αγ. Ἄνδρέας. Θερμογιάννης Γεώργιος τοῦ Λαζάρου, "Αγ. Ἄνδρέας. Θερμογιάννης Παναγιώτης τοῦ Λαζάρου, "Αγ. Ἄνδρέας. Γαλάνης Ἰωάννης τοῦ Δημητρίου, "Αγ. Ἄνδρέας. Καρρᾶς Ἀπόστολος, Καρακοβοῦνι, Τερζάκης ἢ Τσουλῆς Γεώργιος, Καρακοβοῦνι. Ράμιος Ἰωάννης, Καρακοβοῦνι. Κοντοδήμος Παναγιώτης τοῦ Γεωργίου, Καρακοβοῦνι. Κουρμετέλης Ἰωάννης, Καρακοβοῦνι. Κουρμετέλης Ἀπόστολος, Καρακοβοῦνι. Ρούνης Πέτρος τοῦ Σωτηρίου, Καρακοβοῦνι. Σακελλαρίου Παναγιώτης τοῦ Ἀντωνίου, Λεωνίδιον. Σακελλαρίου Γεώργιος τοῦ Ἀντωνίου, Λεωνίδιον. Γεραζίτης Γεώργιος, Λεωνίδιον. Γεραζίτης Στέλιος, Λεωνίδιον. Εὐσταθίου Γεώργιος τοῦ Βασιλείου, Λεωνίδιον. Εὐσταθίου Σταμ. τοῦ Βασιλείου, Λεωνίδιον. Μπουρναράκης Ἰωάννης, Λεωνίδιον. Σαρρῆς Τριαντ., Λεωνίδιον. Σαρρῆς Ἰωάννης, Λεωνίδιον, Τροχάνης Παναγ., Λεωνίδιον, Σκαραντᾶθος Μιχ. τοῦ Γρηγ. Λεωνίδιον. Σκαραντᾶθος Μιχ. τοῦ Γρηγορίου, Λεωνίδιον. Τετῶρος Στυλ. τοῦ Ἰωάννου, Πραστός. Σκαντζός Ἡλίας τοῦ Παναγ., Πραστός. Σκαντζός Παναγ. τοῦ Μιχ., Πραστός. Σκαντζός Δημ. τοῦ Μιχ., Πραστός. Κυριακίδης Γεώργιος, "Αγ. Ἄνδρέας. Κορδονούρης Ἡλίας τοῦ Μιχ., Πραστός. Κούβαλης Κων)νος, Καστρί. Κατραζῆς Φίλιππος, Καστρί. Κωστοῦρος Σπῦρος, Δολιανά. Καραμᾶνος Κων)νος, Δολιανά. Λυμπεράκης Ἰωάννης, Δολιανά. Μᾶγγος Σωτήριος, Δολιανά. Μέρμιγζας Θεοδόσιος, Καστρί. Μερκούρης Παναγ., Καστρί. Μπᾶλος Παναγ., Καστρί. Μπακούρης Κυρ., Ἐλαιοχώριον. Μουχογιάννης Κων., Δολιανά. Παπαγιαννόπουλος Παναγ., Βέρβενα. Τσιρόπουλος Βασ., Δολιανά. Γαϊτάνης Ἄνδρέας, Ἄστρος. Μαγκλῆς Ἰωάννης, Ἄστρος. Κακαβοῦλιας Ἄνδρέας, Ἄστρος. Κοντογιάννης Παναγ. τοῦ Ἰωάννου, Καστάνιτσα. Κατερινιός Σωτ. τοῦ Ἐμμ., Καστάνιτσα. Ζερβάκος Δημ., Μολάοι. Λιβεφδίκης Δημ., ἰατρός, Μολάοι. Σκανδαλάκης Δημ. τοῦ Ἡλία, Μολάοι. Σκανδαλάκης Παναγ. τοῦ Νικ., Μολάοι. Λύρας Θεοδ., Μολάοι. Φουριέλος Γρηγ., ὑπολοχαγός, Μολάοι. Παιλάκος Γεώργιος τοῦ Δημ., Μολάοι. Κριπωτός Δημήτριος, Μολάοι. Σκανδαλάκης Νικόλαος, τοῦ Παν., Μολάοι. Ρουμᾶνος Δημ. τοῦ Α., Γλυκόβρυση. Πιερράκος Στυλιανός, Γλυκόβρυση. Κυριακάκος Πανγ., Γλυκόβρυση. Ρουμᾶνος Γεώργιος τοῦ Π., Γλυκόβρυση. Μανιατάκος Ἰωάννης τοῦ Γ., Γλυκόβρυση. Βλαχοδημητράκος Π. Γλυκόβρυση. Χριστακάκος Δημ. τοῦ Γεωργ., Γλυκόβρυση. Στρατάκος Γεώργιος τοῦ Π., Γλυκόβρυση. Σαραντάκος Γεώργιος τοῦ Χ., Βλαχιώτη. Μπέτας Μελέτιος, δικηγόρος, Τσάτσι. Ἀρβανίτης Θεοδ., λοχ. ἑ. ἑ., Σπάρτη. Βλαχοδημητράκος Χρήστος, Μολάοι. Κερτσιδημας Βασ., Μολάοι. Ἐξαρχάκος Ἄλεξ., Παπαδιάνικα. Ἐξαρχάκος Ἰωάννης, Παπαδιάνικα. Ἀγγελάκος Παναγ., ἰατρός, Γλυκόβρυση. Τσάφος Διον., δικηγόρος, Μολάοι. Παναρίτης Ἰωάννης, Κουπιά. Γραμματικάκης Χρήστος τοῦ Μ., ὑπολοχαγός, "Αγ. Δημήτριος. Γραμματικάκης Δημ. τοῦ Μ., ὑπολοχαγός, "Αγ. Δημήτριος. Ἀρτινιός Κων)νος, Λυρά. Ρίτσος Δημήτριος, συντ)ρχης Μηχ., Μονεμβασία.

Πραγαλός Γεώργιος, Ἁγ. Δημήτριος. Καριτσιώτης Γεώργιος, Γράμουσα. Σάββος Γρηγόριος, Ἀλυδιά. Μαραβέλιας Γεώργιος, ὑπολοχαγός, Ἐλίνα. Τσιγγούνης Θεόδωρος, Ἐλίνα. Βυρόπουλος Νικ., Μολάοι. Λεγάκης Νικόλαος τοῦ Λ., Κρεμαστή. Παπαγιαννόπουλος Χρῆστος τοῦ Γ., Νειᾶτα. Μπάτσικης Νικόλαος, Ἁγ. Δημήτριος. Σιουράκης Κυριάκος Γ. Καραθάκης Γεώργιος τοῦ Ἀθανασίου.

Οἱ κάτωθι ἐφρονεῦθησαν κατὰ τὴν μάχην Βαλτετσίου:

Παπασιζονόμου Γεώργιος Ἰωάννου, δεκανέας. Εἰκοσιπένταρχος Δημ. Κ. Εἰκοσιπένταρχος Βασίλ. Κ. Εἰκοσιπένταρχος Γεώργιος Κ. Εἰκοσιπένταρχος Δημ. Ἰ. Εἰκοσιπένταρχος Γρηγόριος Ἰ. Σαραντόπουλος Γεώργιος Ἀθαν. Σαραντόπουλος Ἀθαν. Χρ. Ράμιμος Κων. Γεωργ. Ράμιμος Δημ. Ἰωάν. Ράμιμος Παν. Γεωργ. Γούτης Εὐάγγ. Ἀριστ. Μήσιας Ἰωάννης Π. Μέλος Ἰωάννης Ἐλευθ. Πολυβᾶς Παναγιώτης Γ. Πολλάκης Δημήτριος Ἰωάν. Πολλάκης Θεόδωρος Ἰωάν. Μήσιας Νικόλαος Κων. Μήσιας Κων)νος Π. Μαγκλάρος Γεώργιος Ἁγ. Μαγκλάρος Παναγιώτης. Σκαλτσᾶς Σπύρος Ἀν. Σκαλτσᾶς Ἀναστάσιος. Σκαλτσᾶς Γεώργιος Κ. Σκαλτσᾶς Ἀντώνιος Γ. Κίτσινας Παναγιώτης Ἀντ. Σιουράκης Γεώργιος Ἰωάν. Κόκκαλος Ἀναστάσιος. Κόκκαλος Γεώργιος Ἀντ. Τζιάβαρος Κων)νος Π. Παλυβᾶς Ἰωάννης Δημ. Παλυβᾶς Ἀντώνιος Δήμου. Δημαράκης Δημήτριος Ἀνδρ. Δημαράκης Ὀδυσσεᾶς Γ. Δημαράκης Ἀνάργυρος Γ. Δημαράκης Ἀνδρέας Π. Δημαράκης Δήμος Ἀνδρ. Δημαράκης Εὐάγγελος. Δημαράκης Ἀσ. Σιαμπάκης Ἀνδρέας Κ. Σιαμπάκης Ἀριστοτέλης Κ. Σιαμπάκης Θεόδωρος Κ. Μήτσου Ἰωάννης. Μήτσου Γεώργιος Ἰωάν. Μήτσου Ἀναστάσιος Ἰωάν. Μπηνιαῆρης Δημήτριος Σωτ. Μπηνιαῆρης Δημήτριος Γ. Μπηνιαῆρης Κυριάκος Β. Μπουλάκος Γεώργιος Π. Μπουλάκος Παναγιώτης Γ. Μπουρίκας Δημήτριος Γ. Μπουρίκας Γεώργιος Ν. Μπουρίκας Ἰωάννης Ν. Μπουρίκας Ἡλίας Γ. Μέλλος Εὐάγγελος Παναγ. Καλαμαρᾶς Δημήτριος Ἀν. Καλαμαρᾶς Κων. Ἀν. Γάτσινος Γεώργιος Β. Γάτσινος Θεόδωρος. Τσιόκατος Χρῆστος. Τσιόκατος Ἰωάννης. Μέλλος Χαράλαμτος. Σαραντόπουλος Κυριάκος Δ. Λαλῆς Γεώργιος Ἰωάν. Σαραντόπουλος Παναγιώτης Χ., δεκανέας. Σαραντόπουλος Πέτρος Γ. Σαραντόπουλος Γεώργιος Γ. Μητσόπουλος Θεόδωρος, δεκανέας. Μητσόπουλος Γεώργιος Π., δεκανέας. Ροῦσσης Ἰωάννης Ν. Μητσόπουλος Παναγιώτης Χρ. Μητσόπουλος Γεώργιος Χρ. Σταΐκος Νικόλαος Γ. Κρουμπᾶζος Χρῆστος Δημ. Κρουμπᾶζος Παναγιώτης Δημ. Κρουμπᾶζος Νικόλαος. Κρουμπᾶζος Γεώργιος Ν. Παπαθεοδοσίου Νικόλαος Π. Κάτσικας Γεώργιος Ἀναστ. Πλατανίτης Κων)νος Ἡλία. Πλατανίτης Ἡλίας Κυρ. Πλατανίτης Κυρ. Κ. Δημαράκης Ἰωάννης Βασ. Καραθάνος Θεόδωρος. Σκαλτσᾶς Δημήτριος Ἰωάν. Μέλλος Ἀνδρέας Π. Καραμάνος Δημήτριος Χρ. Καραμάνος Χρῆστος Π. Καραμάνος Κων)νος Χρ. Ντάρκος Δημήτριος Ἰωάν. Πλατανίτης Ἀναστάσιος Π. Πλατανίτης Δημήτριος Π. Μπουλάκος Ἰωάννης Π. Τσακίρης Γεώργιος Ἰωάν. Παῦλος Δημήτριος Κυρ. Παῦλος Γεώργιος Δημ. Κραμπᾶζος Ἀνδρ. Κραμπᾶζος Γεώργιος Ἀνδρ.

Σταμπάκης Κυρ. Ἀγγ. Καραμάνος Παν. Ἰωάν. Πολλάλης Ἰωάν., δεκανέ-
αζ. Τσίλος Θεόδωρος, Ροῦσσοις Ἰωάννης Ἀρ. Ροῦσσοις Γεώργιος Ἰωάν.
Στάϊκος Κων)νος Γ. Στάϊκος Γεώργιος Ἀθαν. Μπαμῆς Γεώργιος Β. Παύ-
λου Δημήτριος Π. Παύλου Θεόδωρος Π. Παύλου Ἀντώνιος Γ. Παύλου
Γεώργιος Ἰωάν. Καραμάνης Εὐάγγελος Γ. Καραμάνης Παναγιώτης Γ.
Καλαμαράς Γεώργιος Ἀν. Παπαδημητρίου Δημήτριος Ν. Κόκορης Γεώρ-
γιος Χρ. Παπαδημητρίου Νικόλαος Α. Κόκορης Βασίλειος Χρ. Πλατανί-
της Κυριάκος Π. Σκαλιοῦ Σπῦρος Ἀναστ. Εἰκοσιπένταρχος Κων)νος Δημ.
Μπήσιος Γεώργιος Κων. Κρουμπάκης Κων. Στάϊκος Δημήτριος Ἀθαν.
Πλατανίτης Φώτης Δημ. Σάγλας Κων)νος Σπ. Φράγγος Παναγιώτ. Ἰωάν.

Πλὴν ὅμως τὰ γνωστά γεγονότα ποὺ ἐπικολοῦθησαν μετὰ τὴν μάχην
τῆς Καστάνιτσας, ὁ κατακλεισμός τοῦ Πάρωνος ἐκ τῶν ἰταλικῶν ἀποσπα-
σμάτων, ἡ δολοφονία τοῦ Πέτρου Μαρινάκου, ἡ ἀρπαγὴ τῶν δαλῶν τῆς
συμμαχικῆς ἀποστολῆς ὑπὸ τῶν ἐλασιτῶν καὶ ἡ μετακίνησις τῆς συμμαχικῆς
ἀποστολῆς ἐκ τοῦ Πάρωνος, εἰς τὸν Ταῦγετον, κατέστησε ἀδύνατον τὴν
παραλαβὴν νέου ὀπλισμοῦ πρὸς ἐξοπλισμὸν τῶν ἀνωτέρω γενναίων νέων καὶ
πλήθους ἄλλων, οἱ ὁποῖοι ἀνέμενον εἰς τὰ χωριά των, ἡ δὲ σύλληψίς μου εἰς
Ζαχαρόνα ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ ὁ ἐγκλεισμός μου εἰς τὰς φυλακὰς Σπάρτης,
ἐτέφερε τὴν διάλυσιν καὶ τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος ἐνόπλου τμήματός μας. Οὐ-
τῶ ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν ἀνδρῶν μας κινούμενοι πρὸς βόρειον Πάρωνον καθ’
ἑδὸν διέρρευσαν εἰς τὰ χωριά των, ἄλλοι δὲ ἀνεχώρησαν εἰς Μέσην Ἀνατο-
λήν. Οὗτοι εἶναι οἱ ἐξῆς:

Δημήτριος Μπρατίτσας, Διαμαντῆς Μπουρνάκης, Παναγιώτης Κοδέλ-
λας, Κων)νος Ἀραχωβίτης, Παναγιώτης Βάσσοις, Ἡλίας Χονδρολέος, Ἰ-
ωάννης Πετροῦς, Ἡλίας Πετροῦς, Ἀργύριος Σκουρλῆς, Παναγιώτης Πέ-
τρου, Νικόλαος Νιάρχος, Παναγιώτης Μάστορης, Ἀνδρέας Μπουρνάκης,
Εὐάγγ. Κατῆς Ἰωάννης Ροῦμेलις, Φίλιππος Κουλενδριανός, Ἀθανάσιος Ἀ-
ειβαλιώτης, Σπυρίδων Μερικάκης, Δημήτριος Μπεκῦρος, Εὐάγγελος Βρασι-
δας, Ἰωάννης Γαλιάνης καὶ ἄλλοι.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπόδρασίν μου, ἐκ τῶν φυλακῶν Σπάρτης καὶ τῶν γνω-
στῶν συσκέψεων εἰς Καστρί, ἡ ὁμὰς ἀνεσυγκροτήθη εἰς Ταῦγετον ὡς κά-
τωθι:

Μαντζουράνης Γρηγόριος τοῦ Ἰωάννου, Μητρέλης Κων)νος τοῦ Ἰω-
άννου, Παπαοικονόμου Ἀργύριος τοῦ Δημητρίου, Ζοῦρας Δήμος τοῦ Ἐπα-
πεινόνδα, Πετράκος Νικόλαος τοῦ Δημητρίου, Καρακάσης Ἰωάννης τοῦ
Φίλιππα, Τσέλος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου, Βλάχος Ἰωάννης τοῦ Γεωργίου,
Στάϊκος Χρήστος τοῦ Εὐαγγέλου, Δροῦζας Βασίλειος τοῦ Ἰωάννου, Μαν-
τᾶς Ἐπαμεινώνδας τοῦ Νικολαίου, Χαραλαμπόπουλος Δημήτριος τοῦ Γεωρ-
γίου, Μαντᾶς Σωτήριος τοῦ Παναγιώτου, Μήλις Εὐάγγελος τοῦ Ἰωάννου,
Διαμαντοῦρος Παναγιώτης τοῦ Παρασκευᾶ, Πῖσχος Κων)νος τοῦ Δημη-
τρίου, Μαντζουράνης Κων)νος τοῦ Ἰωάν., Τριανταφύλλου Ἰωάν., Πολυ-
ζωΐδης Βασίλειος, Καρδαράς Κων)νος τοῦ Κων., Κότσιφας Ἰωάννης, Δη-
μόπουλος Δημήτριος, Χατζόπουλος Στέφανος τοῦ Νικ. Παπαοικονόμου Νι-
κόλαος, Τζανῆς Νικήτ, Τριανταφυλλόπουλος Κων. καὶ Τζενόπουλος Φάνης».

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

1. Τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1944 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὸ Κáιρον καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἰταλίαν πλησίον τῆς Νεαπόλεως. Ἐκεῖ ὑποῦτο καθημερινῶς ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία καὶ συνεδρίαζε τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ἐπὶ τέλους εἶχεν ἀρχίσει νὰ διαφαίνεται ἡ πλήρης δικαίωσις τοῦ ΟΧΙ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς Ἰταλοὺς τὸ 1940!

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπασχολεῖ ἡ κατὰστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ συνεχιζόμενος ἀγὼν κατὰ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ τὰς ἀνταρτικὰς δυνάμεις καὶ ἡ ταχεῖα ἐκκαθάρισις τῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Βουλγάρους.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε τὰ ἀκόλουθα τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, τὸ πρῶτον μετὰ τὰς ἀρχικὰς τῆς ἐπιτυχίας καὶ τὸ δεύτερον μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ρίμινι:

Α΄.

«Παρακολουθοῦμεν μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας σας εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας. Τὸ Ἔθνος εἶναι ὑπερήφανον διὰ τὰ ἡρωϊκά του τέκνα. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπολογισμοῦ διὰ τὸν σημερινὸν ἐπικὸν ἀγῶνα τῆς Ἀνθρωπότητος ἐναντίον τῶν βαρβάρων, ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία μας θὰ εὐρίσκεται μετὰ τῶν πρώτων εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς δέλτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας».

Β΄.

Ἐκρατήσατε τὸν λόγον σας. Ἀνανεώσατε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος. Ἡ δόξα τοῦ Ρίμινι στεφανώνει τὰ λαμπρὰ μέτωπά σας. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος σὰς εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀπονέμομεν εἰς τὰς ἐνδόξους σημαίας σας τὸν Ταξιάρχην τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας, Ζήτω ἡ Αἰωνία Ἑλλάς».

2. Οί Βούλγαροι προσπαθοῦσαν μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐπιτύχουν παραμονὴν εἰς τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Διὰ νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των, ἐνὼ κατέρρεον οἱ Γερμανοὶ τότε σύμμαχοί των, ἀποφασίζουσαν νὰ ἀλλάξουν τὸ φασιστικὸν καθεστὼς των μὲ κομμουνιστικὸν καθεστὼς καὶ ἐδήλωσαν φιλίαν καὶ συμμαχίαν μὲ τοὺς Ρώσους. ἠλπίζον ὅτι θὰ ἐπιτύχουν προστασίαν τῶν Ρώσων καὶ ἀνοχὴν τῶν ἄλλων συμμάχων τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ παρατείνουν τὴν κατοχὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν ποὺ εἶχον ἀρπάξει τὸ 1941 μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Γερμανῶν τοῦ Χίτλερ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γ'. Παπανδρέου ἀνησιγῶν καὶ ἀντιμετωπίζων ταχύτατα τὸν μέγαν αὐτὸν κίνδυνον, ἀπέστειλεν τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου:

«... Χθὲς ἐπεσκέφθην στρατηγὸν Οὐίλσον, μὲ τὸν ὁποῖον ὠμιλήσαμεν διὰ μακρῶν καὶ κατόπιν ἐγενματίσαμεν. Ἐξεφράσαμεν Στρατηγὸν εὐγνωμοσύνην Ἑλληνικοῦ Ἔθνους δι' ἀγῶνας τοῦ Ἀπριλίου 1940 καὶ προσεθέσαμεν ὅτι Ἑλληνικὸς Λαὸς τὸν ἀναμένει τώρα Ἐλευθερωτὴν. ἠλπίζαμεν ὅτι ἀφάνταστα δεινὰ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ ἐτερματίζοντο συντομώτερον μὲ τὴν ἔγκαιρον ἀπελευθέρωσίν του, ἣ ὁποία τώρα φαίνεται δυστυχῶς ὅτι πρόκειται συντελεσθῆ τελευταία.

» Ἐξεφράσαμεν βαθυτάτην ἀγωνίαν μας ἀπὸ νέαν διαμόρφωσιν Βαλκανικῆς καταστάσεως καὶ κήρυξιν πολέμου ἐκ μέρους Βουλγαρίας κατὰ Γερμανίας. Ὅπως διαμορφοῦται κατάστασις, εἶναι ἐνδεχόμενον Βούλγαροι πολεμήσουν Γερμανοὺς ἐντὸς Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ ἐμφανισθοῦν ἐλευθερωταὶ Ἑλλάδος... Τοῦτο θὰ ἀπετέλει θανάσιμον ὕβριν ἐναντίον μας, καὶ εἶναι ἐθνικῶς καὶ ἠθικῶς ἀπαράδεκτον.

» Ἐν συμπεράσματι διευτύσαμεν ἀκόλουθα δύο συγκεκριμένα αἰτήματα:

» Πρῶτον: Νὰ διαταχθῆ Βουλγαρία πρὸς ἄμεσον ἐκκένωσιν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν πρὸ τῆς ὑπογραφῆς οἰασθήποτε ἀναχωχῆς.

» Δεύτερον: Νὰ ἀναληφθῆ ἄμεσος πολεμικὴ ἐνέργεια Συμμάχων πρὸς ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος καὶ συμμετοχὴν ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς περαιτέρω ἀγῶνα ἐναντίον Γερμανίας.

» Κατόπιν διαμορφωθείσης καταστάσεως λόγοι καὶ διακοινώσεις δὲν ἀρκοῦν πλέον. Εἰς δρᾶσιν δέον ἀπαντῶμεν μὲ δρᾶσιν καὶ εἰς παρουσίαν μὲ παρουσίαν. Οἱ ἀπόντες ἔχουν ἄδικον. Ἄλλως κινδυνεύει διαμορφωθῆ ἀνεπανόρθωτος πραγματικὴ κατάστασις.

» Στρατηγὸς Οὐίλσον κατόπιν μακροῦς συζητήσεως, ἐφάνη τελικῶς ἀναγνωρίζων ἀπολύτως ἀπόψεις μας καὶ ἐπρόκειτο τηλεγραφῆσιν ἀμέσως Λονδίνον. Φαίνεται ὅτι διεξαγομένη ἦδη σκληρὰ μάχη εἰς Ρίμινι Ἰταλίας, ὅπου μετέχει ἀγῶνα καὶ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία μετὰ Καναδῶν, δὲν τοῦ ἐπιτρέπει διαθεσίμους δυνάμεις, καὶ κάμνει λόγον περὶ ἐνεργείας μετὰ τινος ἑβδομάδας. Πάροδος, ὅμως, ἑβδομάδων θέλει καταστήσει ὀριστικὴν καὶ ἴσως ἀνεπανόρθωτον κατάστασιν εἰς Βαλκάνια.

» Συμπέρασμα ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐπιβάλλεται ἀπολύτως ἄμεσος πολιτικὴ καὶ πολεμικὴ ἐνέργεια Συμμάχων πρὸς ἐξασφάλισιν Ἑλληνικῶν Συμφερόντων. Οἰαδήποτε ἀδράνεια ἢ ἀναβολὴ πιθανὸν καταστῆ θανάσιμος.

» Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην παρακαλῶ ὅπως προβῆτε ἐπειγόντως εἰς ἐπιβαλλόμενα διαβήματα ἐκ μέρους Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Κατάστασις ἐξελλίσσεται κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον εἰς τὸ Ἔθνος καὶ ἐπιβάλλει ἄμεσον σιμμηλικὴν ἐνέργειαν, πολιτικὴν καὶ πολεμικὴν».

3. Οἱ κομμουνισταὶ καὶ οἱ Βούλγαροι κατ' ἐντολὴν τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ ἤθελον νὰ παρουσιάσουν ὅτι εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν καὶ ὁ Βουλγαρικὸς Στρατός!

Οἱ κομμουνισταὶ συνεργάζονται μὲ τοὺς Βουλγάρους μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Ἐβρου, προσπαθοῦντες νὰ παρουσιάσουν ὡς «ἀδελφοὺς» τοὺς μέχρι χθὲς δολοφόνους τῶν Ἑλλήνων Βουλγάρους.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου κατότιν τῶν εἰδήσεων αὐτῶν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Στρατηγὸν Μάντακαν, Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τῆς Π.Κ.Ε.Α, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Φθάνουν μέχρις ἡμῶν πληροφορίες διὰ Ε.Α.Μ Μακεδονίας καὶ Θράκης συνεργάζεται μετὰ Βουλγάρων παρτιζάνων. Ἀδυνατοῦμεν πιστεύσωμεν πληροφορίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θεωροῦμεν ἐπιβαλλόμενον, ὅπως προβῆτε ἄμεσον ἐκδοσὶν διαταγῶν πρὸς διακοπὴν πάσης συνεργασίας καὶ ἐκτόπισιν ἀπὸ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἀνεξαιρέτως παντὸς Βουλγάρου, ὑπὸ οἰανδήποτε ἰδιότητα ἐμφανιζομένου. Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀποκρούει μετ' ἀγανακτήσεως δῆθεν συμβολὴν Βουλγάρων πρὸς ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος. Διατάξατε ἐπίσης ὁργανώσεις Ε.Α.Μ Μακεδονίας - Θράκης πειθαρχήσουν ἀπολύτως διαταγὰς ἀντιπροσώπων Κυβερνήσεως μεταβαίνοντων πρὸς ἀποκατάστασιν λειτουργίας ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους».

4. Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἀρχίζουν ν' ἀποχωροῦν ἀπὸ τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου, οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν νὰ ἐφαρμόζουν τὸ εὐρύτερον πρόγραμμα ἐξοντώσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἀρχίζουν ν' ἀπειλοῦν τοὺς πάντες μὲ θάνατον ἂν δὲν ὑπακούσουν εἰς αὐτοὺς καὶ συνεχίζουν τίς ὁμαδικὰς τῶν δολοφονίας. Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀνησυχεῖ βαθύτατα διὰ τὴν νέαν αὐτὴν τραγικὴν κατάστασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1944 ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἄν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν διὰ προστασίαν ἐθνικῶν μας δικαιῶν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεταννίας. Ἐχομεν, ὅμως, τὴν γνώμην ὅτι ἀπετέλεσεν ἀτύχημα ἢ μεγάλη θραδύτης, ἢ ποία ἐπέτρεψε τὴν δημιουργίαν τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

» Ἄλλὰ ὑπάρχει δυστυχῶς καὶ ἄλλο, πολὺ δυσάρεστον, γεγονός. Εἶμαι εὐγνώμων πρὸς Ἀρχιστρατηγὸν Οὐίλσον δι' ἀγάπην του πρὸς Ἑλλάδα ὑπέρ ὁποίας πρὸ τριετίας ἐπολέμησε καὶ ἣ ὁποία τὸν ἀναμένει σήμερον Ἑλευθερωτήν.

» Δυστυχῶς κατὰ συναντήσεις μας διεπιστώθη ἀπίστευτον γεγονός, ὅτι

δὲν ὑπάρχουν σήμερον καθόλου διαθέσιμοι Συμμαχικαὶ δυνάμεις, ἅπως ἐνεργήσουν Ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος, ἐκτὸς μικροῦ τμήματος προοριζομένου ἀποκλειστικῶς δι' Ἀθήνας. Περισυλλέγομεν πρὸς τοῦτο ἀσημάντους Ἑλληνικὰς δυνάμεις ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ Ταξιαρχία μας ἔχει ἐμπλακῆ εἰς Ἴταλικὸν Μέτωπον μαχομένη ἡρωϊκῶς.

» Εἶναι ἀπειρος ἡ στενοχωρία μου ἐκ τοιαύτης καταστάσεως ὅποιαν δὲν ἀνεκοίνωσα Ἑπισημικὸν Συμβούλιον, ἵνα μὴ ἐνσπείρω ἀπογοήτευσιν. Μία ἐκ τῶν συνεπειῶν τοιαύτης καταστάσεως πρόκειται νὰ εἶναι ὅτι Κυβέρνησις, μεταβαίνουσα Ἀθήνας καὶ στερουμένη καὶ ἰδίας καὶ Συμμαχικῆς δυνάμεως, θὰ εἶναι οὐσιαστικῶς αἰχμάλωτος τοῦ Ε.Α.Μ.

» Τοιοῦτοτρόπως ἀνατρέπεται ἡ εὐτυχῆς πολιτικὴ κατάστασις τὴν ὅποιαν κατόπιν μεγάλων μόχθων εἶχομεν δημιουργήσει καὶ παραδιδόμεθα οὐσιαστικῶς εἰς αὐθαιρεσίαν Ε.Α.Μ πρὸς πλήρη ἐξασθένειαν γοήτρου Κυβερνήσεως.

» Ἐξέφρασα βαθυτάτην πικρίαν μου Στρατηγὸν Οὐίλσον διὰ τοιαύτην σκληρὰν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις φαίνεται ὀλοσχερῶς λησμονηθεῖσα, κατόπιν προτιμήσεως ἄλλων μετώπων.

» Θεωρῶ ἐθνικὸν καθῆκον μου ὅπως ἐκ μέρους μαρτυρικοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐκφράσω βαθυτάτην πικρίαν μου καὶ πρὸς Βρετανικὴν Κυβέρνησιν καὶ προσωπικῶς πρὸς Πρωθυπουργὸν κ. Τσώρτσιλ, καὶ παρακαλέσω θερμότατα, ὅπως διὰ πάσης θυσίας εὐρεθοῦν αἱ ὀλίγα ἀπαιτούμενα Συμμαχικαὶ δυνάμεις πρὸς ἄμεσον ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος ὑπὸ Συμμαχικῶν στρατευμάτων».

ἰ. Οἱ Γερμανοὶ σιγὰ - σιγὰ ἐγκαταλείπουν τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Βούλγαροι μένουσιν ἀνενόητοι εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην. Οἱ κομμουνισταὶ ἀντὶ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν ὑποχωρούντων Γερμανῶν καὶ νὰ ἀναλάβουν ἐκδίωξιν τῶν Βουλγάρων, κατέρχονται πρὸς τὴν Ἀθήνα καὶ ἐγκαθιστοῦν τὴν βίαν καὶ τὴν τρομοκρατίαν σὲ κάθε ἑλληνικὴ ἐπαρχία.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου πρὸ αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν ἀπέστειλεν τὴν 18ην Σεπτεμβρίου 1944 ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

» Κατάστασις ἐπιδεινοῦται ραγδαίως Βαλκανικὴν καὶ Ἑλλάδα, καὶ εὐρίσκομαι ἐδῶ μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας. Μοῦ εἶναι ἀκατανόητος ἡ πλήρης ἐγκατάλειψις. Τὸ Ε.Α.Μ καταλαμβάνει βαθμιαίως ἅπασαν ἐκκενουμένην Ἑλλάδα. Βούλγαροι Ἑπισημικοὶ κατέρχονται Θράκην καὶ Μακεδονίαν πρὸς συνεννόησιν μὲ Ε.Α.Μ. Καὶ ἀνεγρόφη πληροφορία Ρώυτερ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἦν ἀδυνατῶ πιστεύσω, ὅτι βουλγαρικὸς στρατὸς βαδίζει Θεσσαλονικην.

» Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς μάτην μᾶς ἀπευθύνει ἀγωνιώδεις ἐκδηλώσεις πρὸς ἀποστολὴν ἑλληνικῶν καὶ βρετανικῶν στρατευμάτων. Τοῦ προσφέρω μόνον προκηρύξεις καὶ λέξεις. Ἀρχιστράτηγος Οὐίλσον μᾶς ἀπαντᾷ ὅτι εὐρίσκεται ἀπόλυτον ἀδυναμίαν διαθέσει καὶ ἐλαχίστας ἀκόμη δυνάμεις. Καθημεριναὶ διαμαρτυριαὶ μας ἐνταῦθα ἀποτελοῦν φωνὴν βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.

» Αἰσθάνομαι ὅτι προδίδω τὴν χώραν μας. Μόνη μου ἐλπίς ἔχει ἀπο-

μείνει Λονδίνον. Μόνον Βρεταννική Κυβέρνησις καὶ ἰδίως Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ δύνανται μεταβάλλῃ κατάστασιν ἐξευρισκῶν καὶ διατάσων ἄλλοθεν δυνάμεις ἐνεργήσουν ἀμέσως Ἑλλάδα. Παρακαλῶ ἐνεργήσατε δι' ὅλων δυνάμεών σας».

Ἐἰς ἀπάντησιν, τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1944 ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἔλαβε «προσωπικὸν μήνυμα» τοῦ Πρωθυπουργοῦ Μεγ. Βρεταννίας Οὐίνστον Τσῶρτσιλ ἀπὸ τὸ Κουημπέκ, ὅπου εὐρίσκετο τότε:

«Δύνασθε νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι τὰ προβλήματα σας, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ζητήματος τῆς Βουλγαρίας, ἀπασχολοῦν τὴν φροντίδα καὶ τὴν σκέψιν μας, καὶ ὅτι ἐξακολουθεῖτε νὰ ἔχετε τὴν πλήρη ὑποστήριξίν μας. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶμεθα πεπεισμένοι ὅτι θὰ συγκροτήσετε ἰσχυρῶς τὴν Κυβέρνησίν σας κατὰ τὰς ἐπιχειρήσασαις κρίσιμους ἡμέρας».

Ἐἰς ἀπάντησιν τοῦ «προσωπικοῦ μηνύματος» τοῦ Πρωθυπουργοῦ Μεγ. Βρεταννίας Τσῶρτσιλ, ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1944 ἀπέστειλεν τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἀπὸ δεκαπενθημέρου εὐρίσκεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις χάρις εἰς τὴν ἐμπνευσμένην προσφορὰν Σας, παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου διὰ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι μεριμνᾶτε τὰ Ἑλληνικὰ προβλήματα καὶ ὅτι ἐξακολουθεῖτε νὰ ἔχω τὴν πλήρη ὑποστήριξίν Σας.

» Ἦμπορῶ νὰ Σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ σταθερότης τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θὰ διατηρηθῇ ἀκλόνητος ἐνώπιον τῶν κρίσεων καιρῶν τοὺς ὁποίους ἀντιμετωπίζομεν. Μᾶς ἐμπνέει, ὅμως, σοβαρὰς ἀνησυχίας ἡ κατάστασις ὅπως διαμορφοῦται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου αἱ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐκκενουμένοι περιφέρειαι καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

» Δὲν γνωρίζω τοὺς λόγους τῆς βρεταννικῆς ἀπουσίας. Ἄλλὰ θεωρῶ καθήκον νὰ Σᾶς ἀνακοινώσω τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι ἐνώπιον τῆς διαμορφωθείσης κρίσεως καταστάσεως τὰ πολιτικὰ μέσα πρὸς ἀντιμετώπισίν της δὲν εἶναι πλέον ἐπαρκῆ. Μόνον ἡ ἄμεσος παρουσία ἐπιβλητικῶν Βρεταννικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μέχρι τῶν Τουρκικῶν ἀκτῶν μπορεῖ νὰ μεταβάλλῃ τὴν κατάστασιν.

» Ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνίαν μου μὲ τὸν Ἀρχιστράτηγον τῶν Συμμαχικῶν δυνάμεων γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο δυσχέρειαι. Ἄλλὰ κατωρθώσατε κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον τόσα πράγματα τὰ ὅποια ἀπὸ ὅλους ἐθεωροῦντο ἀδύνατα, ὥστε νὰ δικαιουῖται καὶ ἡ μαρτυρικὴ Ἑλλάς νὰ ἐλπίσῃ ὅτι διὰ τῆς ἄμεσου ἀποφασιστικῆς Σας ἐπεμβάσεως θὰ ἐπανορθωθῇ ἡ κατάστασις».

2.— ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΗΙΟΤΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου ἀπήρθυνε τὴν 28ην Σεπτεμβρίου 1944 ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἦτο ἡ ἕδρα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὸ ἀκόλουθον Λιάγγελμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν:

1.— «Αἱ μεγάλοι συμμαχικαὶ νίκαι εἰς ὅλα τὰ μέτωπα καὶ ἡ πίεσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀντιστάσεως, ἀναγκάζουν τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἀποχωροῦν βαθμιαίως ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Περισσότερον ἀπὸ πάντοτε, κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν καὶ κρίσιμον φάσιν τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἀπελευθερώσεως, ἡ σύνταξις τοῦ Ἑνναίου Ἐθνικοῦ μας Μετώπου ἦτο ἀπαραίτητος. Ἡ σύνταξις αὕτη συνετελέσθη εὐτυχῶς μὲ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἐνότητος.

Ἄλλὰ τὸ ἐνιαῖον Ἐθνικὸν Μέτωπον δὲν ἐπρόκειτο νὰ συνταχθῆ μόνον εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος, ἔπρεπε νὰ καταστῆ πραγματικὸν καὶ καθολικόν. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη ἐπιβεβλημένον, ὅπως κληθῶν ἐνταῦθα καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀνταρτικῶν ἔθνικῶν μας δυνάμεων στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας. Ἀγγέλλομεν σήμερον τὴν εὐχάριστον εἰδησιν, ὅτι ἐπῆλθε πλήρης καὶ πραγματικὴ συμφωνία. Ὑπεγράφησαν κοιναὶ ἀποφάσεις μὲ τὰς ἰσότητας οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων ἀνέλαβον προσωπικὴν εὐθύνην ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος, διὰ τὴν κατάργησιν τῆς αὐτοδικίας, τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Ἀρχῆς ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀποτελεῖ καθήκον μας νὰ ἀπονεύμωμεν ἐνώπιον τοῦ Ἑθνικοῦ δῆμιου: ἔπαινον πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἔθνικῆς ἀντιστάσεως καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν ὅπως τὸν ἔπαινον τοῦτον διαβιβάσουν καὶ πρὸς τοὺς συναγωνιστάς των. Ἐπὶ δεῖξιν ἀμφοτέροισι πνεύμα ἀληθοῦς πατριωτικῆς ἐξάρσεως τεθέντες ἀνεπιφύλακτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

Οἱ παριστάμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας ἐξέφρασαν τὴν εὐχάριστον ἐκπλήξιν καὶ τὸν ἀνεπιφύλακτον θαυμασμόν των διὰ τὴν τόσον πραγματικὴν καὶ πλήρη ἐπίτευξιν τῆς ἔθνικῆς μας ἐνότητος.

Τοιουτοτρόπως οἱ Ἐθνικοὶ μας Ἀγῶνες καθίστανται γόνιμοι. Μὲ ἠνωμένας δυνάμεις ἀντιμετωπίζομεν πλέον τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς πάλης διὰ τὴν ἀποκθάρασιν τῆς ἱερᾶς μας γῆς ἀπὸ τὸ ἄγος τῶν βαρβάρων κατακτητῶν.

2.— Ὁ ἔθνικός μας ἀγὼν δὲν διεξάγεται μόνον ἐντὸς τῆς δούλης Πατρίδος. Τὸ ἐνδοξὸν πολεμικὸν Ναυτικὸν μας ἐπιτελεῖ ὑπεράνθρωπον ἄθλον. Ἐπὶ τέσσερα ἔτη παλαίει χωρὶς ἀνάπαυσιν καὶ λαμπρύνει τὸ Ἑθνος. Ἀνήκει ἐπίσης μεγάλῃ τιμῇ καὶ εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν διὰ τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας καὶ τὰς θρυφάτας θυσίας του. Αἱ Μοῖραι τῆς Ἀεροπορίας μας εἰσρέσονται σήμερον ὅλα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ ἀγῶνος καὶ τιμῶνται κατ'

ἐπανάληψιν μὲ τὰς ἡμερησίας διαταγὰς τῶν Συμμάχων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι τὰς ἐμφανίζουσιν ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ἔχουν πλέον ἐμπνεύσει καθολικὴν ἀναγνώρισιν. Ὑψώνουν μὲ τὰ πτερά των τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἔχομεν ἀκόμη τὸν Ἱερὸν μας Λόχον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς στάσεως τοῦ Ἀπριλίου ἀνέθαλεν ἡ Ὁρεινὴ Ταξιαρχία μας. Καὶ προχθὲς μᾶς ἔδωκεν τὴν μεγάλην δόξαν τοῦ Ρίμινι, ἣ ὅποια ἀνενέωσε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος καὶ ἐπανεφέρε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς παγκοσμίου συμπαθείας.

Τὸ Ἔθνος ἀποκλίνεται εὐλαβῶς ἐνώπιον τῆς ἱεραῆς μνήμης τῶν θιμάτων καὶ ἐκφράζει πρὸς τὰ ἡρωϊκὰ τέκνα του, τὰ ὅποια μὲ τόσην αὐτοθυσίαν τιμοῦν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ αὐξάνουν τοὺς τίτλους διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων, τὴν βαθεῖαν στοργὴν καὶ εὐγνωμοσύνην του.

β.— Οἱ ἐθνικοὶ μας σκοποὶ ἔχουν προσδιορισθῆ εἰς τὸν Χάρτην τοῦ Λιβάνου καὶ ἀποτελοῦν κοινὴν πολιτικὴν ὄλων τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως Ἑθνικῆς Ἐνώσεως.

Ἐπιδιώκομεν συμφῶνως πρὸς τὴν διατύπωσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Συμβολαίου, «τὴν πλήρη ἐθνικὴν μας ἀποκατάστασιν καὶ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων μας».

Καὶ εἶναι τόσον μεγάλαί αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας τὸ Ἔθνος προσέφερεν εἰς τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν Ἀγῶνα καὶ τόσον σκληραὶ αἱ θυσίαι μας, ὥστε νὰ εἴμεθα θέβαιοι ὅτι οἱ Μεγάλοι μας Σύμμαχοι θὰ ἱκανοποιήσουν τὰ δίκαια αἰτήματα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ δὲ πραγματοποίησις τῆς ἐθνικῆς μας ἐνώσεως ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς πρόσθετον τίτλον ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ μέλλον τῆς χώρας μας.

Γνωρίζομεν ὅτι ἡ τελευταία στροφή τῆς Βουλγαρίας ἐνέπνευσεν ἀνησυχίας εἰς τὸν Λαόν μας. Προσβάλλει ἀληθῶς, καθὼς ἔγραψα καὶ εἰς ἕνα ἐπίσημον κείμενον, τὸ ἠθικὸν συναίσθημα τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἢ βουλγαρικὴ στάσις, ἣ ὅποια ἀποτελεῖ προδοσίαν τῶν φίλων της καὶ ἐμπαιγμὸν τῶν ἐχθρῶν της, καὶ ἡ ὅποια ἐπιδιώκει μὲ μίαν εἰκονικὴν στροφήν τῆς τελευταίας στιγμῆς νὰ διαφύγῃ τὰς δικαίας κυρώσεις τῶν βαρυντάτων της εὐθυνῶν. Εὐτυχῶς εἶμαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ πληροφορήσω τὸ Ἔθνος, ὅτι ἀποτελεῖ ἀπόφασιν ὄλων τῶν μεγάλων Συμμάχων μας ἔπως οἱ Βούλγαροι, ἀμέσως καὶ ἄνευ ὄρων, ἐγκαταλείψουν τὰ ἑλληνικὰ ἔδαφη.

Ὁ Βούλγαρος Πρωθυπουργὸς κάμνει προτάσεις συνεργασίας τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα εἰρηνόφιλος καὶ τίποτε δὲν ἐπιθυμεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ συνεργασία μὲ τὴν Βουλγαρίαν ὑπάρχουν ὀρισμέναι προϋποθέσεις. Πρέπει προηγουμένως νὰ ἐξοφληθῇ ὁ λογαριασμὸς τοῦ πολέμου. Πρέπει πρῶτον ἡ Ἑλλὰς νὰ κατοχυρώσῃ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων της, ὥστε ἡ εὐκόλος εισβολὴ νὰ μὴ ἀποτελῇ πειρασμὸν διὰ τοὺς «πατριώτας» τῆς Βουλγαρίας. Δεύτερον, νὰ γίνῃ πλήρης ἐπανόρθωσις τῶν

ζημιῶν μας. Δὲν ὑπάρχει καμμία δικαιοσύνη ἢ ὅποια νὰ ἐπιτρέπη, ὅπως οἱ ἔνοχοι εὐημεροῦν καὶ ὅπως τὰ θύματα κατάκεινται εἰς ἐρείπια. Καὶ τρίτον, θὰ πρέπει ἡ Βουλγαρία νὰ ἀναγνωρίσῃ ἀνεπιφυλάκτως τὰ νέα σύνορα καὶ ἐν γένει τὴν κατάστασιν ἢ ὅποια θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὸν σημερινὸν πόλεμον. Χωρὶς τὴν πλήρη πραγματοποίησιν αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων αἱ προτάσεις συνεργασίας ἀποτελοῦν ἀπλῶς τεχνάσματα διαφυγῆς εὐθυνῶν.

4.— Ἄλλὰ ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς ὑπάρχει καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀνησυχία τοῦ Λαοῦ μας. Ὑπάρχει ἡ ἀγωνία τῆς αὐτοδικίας. Ἄτομα καὶ ὀργανώσεις διεκδικοῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλουν κυρώσεις ἐναντίον ἐκείνων τοὺς ὁποίους, κατὰ τὴν κρίσιν των, θεωροῦν ἐνόχους. Ἀνεκονίσασαμεν μὲ τὸ πρῶτον διάγγελμα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπαναλαμβάνομεν σήμερον: Ἡ αὐτοδικία εἶναι ἀδίκημα καὶ θὰ τιμωρῆται συμφάνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Οὔτε τὰ ἄτομα οὔτε αἱ ὀργανώσεις ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλουν ποινάς. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδόσεως δικαιοσύνης ἀνήκει μόνον εἰς τὸ Κράτος καὶ θὰ ἀσκήται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τῶν νομίμων δικαστηρίων.

5.— Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ ἐπιποκὴ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Καὶ πρέπει ὀριστικῶς νὰ διαλυθῇ ἡ σύγχισις. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅσα εἶπομεν εἰς τὸ πρῶτον διάγγελμα: Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐχθροῦ θὰ ἀντιμετωπίζονται ὡς ἐχθρικά αἰτήματα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ σύγκρουσις δὲν εἶναι, οὔτε αὐτοδικία, οὔτε ἐμφύλιος πόλεμος. Εἶναι ἀπλῶς σύγκρουσις μὲ τὸν ἐχθρόν. Εἶναι μάχη. Καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλομεν καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, ὅπως ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των.

6.— Καὶ τώρα μᾶς τίθεται τὸ ἐρώτημα: Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἀποτελοῦν τὸ ἀντίπαλον δέος; ἔπειτα, ὅμως, ἀπὸ τὴν διάλυσίν των, τὴν ὁποίαν παραγγέλλετε ἡ ἑθνικὴ δύναμις γίνεται ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς μιᾶς πλειορᾶς; Ποῖος τότε θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸν αἰφνιδιασμόν της;

Ἀπαντῶμεν: Δύο δρόμοι ὑπάρχουν ἐνώπιόν μας. Ὁ πρῶτος ὀδηγεῖ εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως καὶ εἰς τὴν συμπαράστασιν τῶν μεγάλων Συμμάχων μας διὰ τὴν ἀτελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων μας. Ὁ ἄλλος ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, εἰς τὴν συνεργασίαν μὲ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, εἰς τὴν λανθάνουσαν ἀλληλεγγύην μὲ τὸν κατακτητὴν. Ὁ δεύτερος δρόμος εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἀκόμη περισσότερον εἶναι ἀνύπαρκτος.

Δὲν ὑπάρχει ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους, παρὰ μόνον ὁ πρῶτος. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ἠνωμένοι, ἐμόφωνοι, καταβάλλοντες ὅλας τὰς προσπάθειάς μας διὰ νὰ τὸν καταστήσωμεν ὀλιγώτερον δύσκολον. Γνωρίζομεν ὅτι ἐξερχόμεθα ἀπὸ ἓνα ἐμφύλιον πόλεμον. Ἄλλὰ γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους ὑπαγορεύει τὸν τερματισμόν του. Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἀπυδύεται ἡ Κυβέρνησις. Τὰ κληῖματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου συνήθως εὐχαριστοῦν περισσότερον, διότι ἀπευθύνονται πρὸς τὰ πάθη. Τὰ

κιρήγματα τῆς συναδελφώσεως εἶναι ψυχρά, ἰδίως ὅταν ἀπευθύνονται τῇ ἐπομένῃ μιᾷ μακροῦς καὶ σκληροῦς διαμάχης. Ἄλλὰ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀποστολή καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Ἡγεσίας: Νὰ ὑπερникᾷ τὰ ἀνθρώπινα παθῆ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ πρόσταγμα τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν καχυποψίαι, ἀλλὰ δὲν τὰς συμεριζόμεθα. Εἴμεθα ἀπολύτως πεπεισμένοι διὰ τὴν πλήρη εἰλικρινεῖαν ἔλων τῶν συναδέλφων μας εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ συγκεκριμένως τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστεροῦς. Καταβάλλουν καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ ἡμεῖς, εἰλικρινῶς πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ εὐδοιωθῶν οἱ κοινοὶ μας σκοποί.

Ἄλλὰ ὀφείλομεν νὰ ὀμιλήσωμεν συγκεκριμένως καὶ διὰ τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἐπαναστατικῆς καταλήψεως τῆς ἔξουσας. Ἐκδηλοῦται ὁ φόβος μήπως ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἄκρας Ἀριστεροῦς ἐπιδιώξῃ ἀρπαγὴν τῆς Ἀρχῆς. Ὁ φόβος εἶναι ἀσύστατος. Εἴμαι ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ ὄλους ἀνεξαιρέτως τοὺς συναδέλφους εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ παράσχω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι πᾶσαι αἱ δυναμικαὶ ὀργανώσεις καὶ τὸ ΕἶΑΜ καὶ τὸ ΕἶΑΣ καὶ τὸ ΕἶΑΕΣ καὶ αἱ λοιπαὶ ἔθνικαὶ ὀργανώσεις μας θὰ πειθαρχήσουν ἀπολύτως εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

Γνωρίζομεν τὸ βάρος τῆς ὑποσχέσεως τὴν ὅτιαν παρέχομεν. Ἄλλὰ θεωροῦμεν καθήκον μας ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους νὰ ἀναλάβωμεν ὀλόκληρον τὴν εὐθύνην. Μόνον τοιοιτοτρόπως ἐλπίζομεν ὅτι θὰ διαλυθῶν αἱ καχυποψίαι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πρόσθετον παράγοντα συγχίσεως τῆς καταστάσεως.

7.— Στρατιωτικὸς Λοικητῆς Ἀττικῆς ἔχει ὀρισθῆ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον ὁ στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος. Τὸν διορισμὸν του ἀνεγνώρισαν ἐπίσης ὀμοφώνως καὶ οἱ στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας. Τὸ ἐνιαῖον Ἐθνικὸν Μέτωπον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὀφείλει νὰ τεθῆ ἀνεπιφυλάκτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Μόνον τοιοιτοτρόπως θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ εὐδοιωθῆ ἡ ἀποστολή του, ἡ ὁποῖα συνίσταται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Συμμάχου Ἀρχιστρατήγου, εἰς τὴν ἀυστηρὰν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ εἰς τὴν κατάλληλιν τῆς ἔξουσας ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποῖα ὀλίγον μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν θὰ εὐρίσκεται εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀπευθυνόμεθα διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως πρὸς τὰ μέλη ἔλων τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων. Τοὺς ἐθαυμάσαμεν εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὸ θάρρος των, διὰ τὴν πίστιν των εἰς τὸν Ἀγῶνα, διὰ τὴν αὐτοθυσίαν των ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ. Τοὺς ζητοῦμεν σήμερον νὰ μᾶς δώσουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τοὺς θαυμάσωμεν καὶ διὰ τὴν πειθαρχίαν των, διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ὁποῖαν μετέχουν οἱ ἀρχηγοὶ των. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπερσία εἰς τὴν ὁποῖαν σήμερον ἡ Πατρις τοὺς ζητεῖ. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ τὴν παρᾶσχουν.

Γνωρίζομεν τὴν ἐπαναστατικὴν τὸν ὀρμήν. Γνωρίζομεν ὅτι τὰ ἠθικὰ αἰτήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ σήμερον εἶναι ἀκόμη σφοδρότερα καὶ ἀπὸ τὰς σκληροῦς ἡλικίας του ἀνάγκας. Καὶ διὰ τοῦτο εἴπομεν εἰς τὸν Λίβανον: «Ἡ

ἐπανάστασις εἰς Ἑλλάδα θὰ γίνῃ. Τὸ ζήτημα μόνον εἶναι ἂν θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν Λαὸν ἐναντίον τοῦ Κράτους ἢ ἀπὸ τὸ Κράτος ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ». Τὸ χρέος μας εἶναι νὰ γίνωμεν ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἢ ὁποία ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ, θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν εἰρηρικὴν ἐπανάστασιν. Καὶ τὰ συνθήματα θὰ εἶναι: «Ἐλευθερία, Ἐθνικὴ Νέμεσις καὶ Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη». Καὶ αὕτη εἶναι σήμερον ἢ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως.

Ἄλλὰ θέλωμεν ἐπίσης ν' ἀπευθυνθῶμεν καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι βυσσοδομοῦν, ἐνεδρεύουν καὶ ἐτοιμάζονται νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς σωτῆρες. Τοὺς εἰδοποιοῦμεν, πρὸς τὸ συμφέρον των, νὰ ἀποσυρθοῦν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν ἀφάνειαν. Κάθε ἐγχείρημα βίας θὰ συντριβῇ.

Εἶναι σήμερον ἀπὸ τὴν Ξένην, ἢ τελευταία φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὸ Ἔθνος. Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου κυματίζει ἡ Κυανόλευκος. Ἄλλὰ ἐλάχιστος εἶναι ἀκόμη ὁ χρόνος ὁ ὁποῖος μᾶς χωρίζει. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως θὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν Πατρίδα. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαδνύτης αὐτῆς συγκινήσεως, ἀπευθύνομεν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τὸ Ἔθνος».

3.-- ἘΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι ἐγκαταλείπουν καὶ αὐτοὶ τὰ ἱερά μας ἐδάφη, ὅλους τοὺς Ἕλληνας διακατέχουν ἀνάμικτα συναισθήματα χαρᾶς καὶ τρόμου.

Οἱ βάρβαροι κατακτηταὶ φεύγουν νικημένοι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἰκανοποίησιν καὶ ὑπερηφάνειαν αἰσθάνονται οἱ ἐπιζήσαντες Ἕλληνας. Θρηνοῦν τοὺς θυσιασθέντας διὰ τὴν Ἐλευθερίαν των, ἀλλὰ εἶναι εὐχαριστημένοι, διότι ἡ θυσία των δὲν ὑπῆρξε ματαία. Ἦλθε τέλος πάντων ὁ καρπὸς τόσων ἀγώνων, τόσων στερήσεων, τόσων θυσιῶν! Τὸ χαμόγελο ἀνθίζει πάλιν εἰς τὰ χεῖλη τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων. Ἕνας ἐνθουσιασμὸς ἀπεριόρατος ἀπλώνεται παντοῦ μὲν ἔφθανεν ἢ εἶδῃσις ὅτι: «οἱ Γερμανοὶ ἔφυγαν!...». Ὁ ἕνας ἀγκαλιᾶζει τὸν ἄλλον, τὸν ἄγνωστον Ἕλληνα, πού χαίρεται καὶ αὐτὸς τὴν Ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅλοι δακρρίζουν ἀπὸ συγκινήσιν, ὅταν βλέπουν νὰ ἠψώνεται ἀπὸ τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν καταστημάτων ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία, ἢ Γαλανόλευκος, πού ἦτο μέχρι τότε κομμιμένη εἰς τίς καρδιὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὰ ἀπόκρυφα σιγάρια ἀπὸ τὸν φόβον τῶν κατακτητῶν. . .

Ἄλλὰ συγχρόνως μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸν πανηγυρισμὸν τοῦ Λαοῦ, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944, κατέχει τίς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων ἡ ἀγωνία καὶ ὁ τρόμος. Ἐφυγαν οἱ ἰταλογερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι, ἀλλὰ δεῖ εἶχε φύγει ἀκόμη ὁ τέταρτος κατακτητής: Οἱ κομμουνισταί. Εἶχαν τόσα ἐγκλήματα διαπράξει μέχρι τότε. Εἶχαν ἐνεργήσει τόσες δολοφονικὰς ἐπιθέσεις κατὰ πόλεων καὶ χωριῶν τῆς ὑπαίθρου καὶ μὲν ὀλίγων ἀκόμη ἡμέρας

δων, τὸν Σεπτέμβριον 1944, εἰς Καλαμάτα, Μυστρά, Κοπανάκι, Μελιγαλά, Ἀχλαδόκαμπον, Πύργον, Πάτρας, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν κλπ., κλπ. Ἡ ὁμαδικὴ δολοφονία ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν 2.000 Ἑλλήνων εἰς Μελιγαλά, συνεχῶς ἐπὶ τριήμερον τὴν 14—17 Σεπτεμβρίου 1944, ἀπλώνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς μαῦρο σύννεφο, ὡς ἀπειλὴ καὶ προειδοποίησις τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν νέον ὄλεθρον ποῦ ἐπίκειται ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους ἀκόμη κομμουνιστάς. . . Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος πανηγυρίζει τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1944 ἡμέραν ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν. Τὴν ἐπομένην, 13ην Ὀκτωβρίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώνουν παρελάσεις κατὰ δεκάδας διὰ τῶν δρόμων τῶν Ἀθηνῶν. Κρατοῦν 10 ρωσικὰς σημαῖες καὶ μία μικρὴ ἑλληνικὴ. . . Τραγουδοῦν μόνον: «Κάπα - Κάπα - Ἐμίλον. . .». Ὑψώνουν τὴν γροθιά των καὶ ἀπειλοῦν! . . .

Ποίους, ὅμως ἀπειλοῦν; Γιατί τρομοκρατοῦν τὸν κόσμον; Γιατί ἔχουν ἠψύσει καὶ ξένες σημαῖες; Γιατί δὲν τραγουδοῦν ἑλληνικὰ τραγούδια; Γιατί περνοῦν ἐπιστρατευμένοι βιαίως χιλιάδες ἀκόλουθοὶ των, βουβοί, ἀμίλητοι, μὲ βῆμα στρατιωτικόν, ὡσὰν νὰ κάνουν ἀσκήσεις μάχης; Ἐναντίον τίνος ἐτοιμάζονται; Ἀυτὰ τὰ ἀπλᾶ ἐρωτήματα ἦσαν εἰς τὴν σκέψιν τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων Ἑλλήνων. Καὶ τὴν Κυριακὴν, 16ην Ὀκτωβρίου, ἀνθορμήτως χιλιάδες Ἕλληνες, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν Ἑλληνικὴν Νεολαία, ξεκίνησαν ἀπὸ τὸ Πολυτεχνεῖον, μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν μόνον καὶ κατηρθύνθησαν διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος, εἰς τὴν ὁδὸν Φιλελλήνων, καὶ ἔφθασαν εἰς τὸν Ἄγνωστον Στρατιώτην, διὰ νὰ καταθέσουν στέφανον εἰς μνήμην καὶ δόξαν τῶν θυσιασθέντων διὰ τὴν ἐλευθερίαν.

Οἱ κομμουνισταὶ, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν διαδηλωτῶν καὶ προσκυνητῶν αὐτῶν τῆς ἐλευθερίας, σχίζουν τὴν Σημαίαν των, σχίζουν τὸν χάρτην τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τραυματίζουν πολλοὺς, ἀπειλοῦν, τρομοκρατοῦν. . .

Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀτιμώσφαιρα ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀγωνίας, ἐλευθερίας καὶ τρομοῦ, μέχρι τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1944, ὅτε ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀθῆνα ἡ κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, μὲ τὸν πρωθυπουργὸν τῆς ἀτελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου.

4.— Ο ΛΟΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΗΠΟΥΡΓΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, ἔφθασεν εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν πρωΐαν τῆς Τετάρτης 18 Ὀκτωβρίου 1944.

Κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὁ λαὸς τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν σύσσωμος, μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν, ὑποδέχεται τὴν Κυβερνήσιν του. Ἡ Κυβέρνησις συμφώνως μὲ τὸ πρόγραμμα ἀνῆλθεν πρῶτον εἰς τὴν Ἀκρό-

πολιν, ὅπου ὁ πρωθυπουργὸς τῆς ἀπελευθερώσεως, ὕψωσε τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν ζητωκραυγᾶσας ὑπὲρ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὅπου ἐψάλη Λοξολογία ἐπὶ τῇ Ἀπελευθερώσει.

Μετά τὴν Δοξολογίαν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μετέβη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ὅπου ἀπὸ τὸν ἐξώστην τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας, ὁ πρωθυπουργὸς Γ'. Παπανδρέου ἐξεφώνησεν ἐνώπιον ἑκατοντάδων χιλιάδων λαοῦ τὸν ἐξῆς ἱστορικὸν λόγον τῆς ἀπελευθερώσεως:

1. «Ἀσπαζόμεθα τὴν ἱερὰν γῆν τῆς Ἐλευθέρας Πατρίδος... Οἱ βάρβαροι, ἀφοῦ ἐβεβήλωσαν, ἐπυρρόλησαν καὶ ἐδήωσαν, ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη, πιεζόμενοι πλεόν ἀπὸ τὴν γενικὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ τὴν ἐθνικὴν μας ἀντίστασιν, τρέπονται εἰς φυγὴν. Καὶ ἡ κτανόλευκος κυματίζει μόνη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν...»

Ἀπὸ τὰ βάρβαροι τῆς ἱστορίας, οἱ ἑλληνικοὶ αἰῶνες πανηγυρίζουν τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ἀρχαίαν Πατρίδα τῆς. Καὶ στεφανώνουν τὴν Γενεάν μας. Λοιπὸν ὀλόκληρος ὁ λαὸς μας ὑπῆρξεν ἀγωνιστῆς τῆς ἐλευθερίας. Δὲν εὑρίσκεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν κατεχομένην Ἑνρόπην ἄλλο παράδειγμα τόσον καθολικῆς ἀντιστάσεως καὶ τόσον ἀκλονήτου αἰσιοδοξίας διὰ τὴν τελικὴν Νίκην.

Ἄλλὰ πρὸς Σέ, περισσότερον, λαὲ τῶν Ἀθηνῶν, λαὲ τῆς περιφερείας τῆς πρωτευούσης, ἀνῆκει ὁ ἐθνικὸς ἔπαινος. Ἐδῶ ἐπάλλετο ἡ ἀδάμαστος καρδιά τῆς Ἑλλάδος. Ἐδῶ ἦσαν εὐτυχεῖς ὅσοι ἐπροκινδύνευσαν καὶ κατεθλίβοντο, ὅσοι δὲν εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κινδυνεύσουν...»

Καὶ πρὸς Σᾶς, νέοι καὶ νέαι, ἐκφράζομεν τὸν θαιμιστὸν μας. Εἴχατε μεταβάλλει εἰς καθημερινὴν συνήθειαν τὴν πρόκλησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Ἐμπρὸς εἰς τὰ στόμια τῶν πολυθόλων τοῦ ἐζητωκραυγάζατε τὴν Ἑλλάδα!

Ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ἔχει καταστῆ ἄξιος τῆς Πατρίδος. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν καιρῶν, εἰς τὸ περίλαμπρον ἔπος τῆς Ἀλβανίας θὰ προστεθῆ καὶ ὁ μῦθος τῆς καθολικῆς ἀντιστάσεως...»

Ἄπειρα, ὅμως, ὑπῆρξαν τὰ θύματα τῶν βαρβάρων... Ὑποκλινόμεθα εὐλαβῶς ἐνώπιον τῶν ὀνομαστῶν καὶ ἀνωνύμων μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας. Εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους αἰωνία θὰ εἶαι ἡ μνήμη των...»

Καὶ ἐκτὸς τῆς δούλης Πατρίδος, εἰς τὸ κοινὸν συμμαχικὸν μέτωπον τῆς ἐλευθερίας, τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα. Καὶ τὸ Πολεμικὸν καὶ τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν μας, ἐπὶ τέσσαρα ἔτη μάχονται, προσφέρουν σκληροτάτας θυσίας καὶ ἐπιτελοῦν ἡρωϊκὰ κατορθώματα.

Καὶ ἡ ἀπαράμιλλος Ἀεροπορία μας, εὑρίσκεται εἰς τὴν πρώτην γοαμυῖν καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἡγεσίαν ὑπόδειγμα.

Καὶ ὁ στρατὸς μας, τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μᾶς ἔδωσε τὸ Ἐλ - Ἀλαμείν, τὸν Ἱερὸν Λόχον καὶ προχθές, τὴν δόξαν τοῦ Ρίμινι. Ἡ ἐλευθέρα Πατρίς, ἀναμένει μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν τὰ ξηνητεμένα παιδιά τῆς, τὰ ὁποῖα σήμερον

μὲ τόσην ἀκαταμάχητον νοσταλγίαν στρέφουν πρὸς τὰς ἀκτὰς μας ἀνυπόμο-
να τὰ ὕγρα βλέμματά των.

Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐθνικῆς χαρᾶς, ἐπιθυμοῦμεν
νὰ ἀπευθύνωμεν εὐγνώμονα χαιρετισμὸν καὶ πρὸς τοὺς μεγάλους συμμάχους
μας. Ὑπῆρξαν σταθεροὶ καὶ θερμοὶ παραστάται μας καθ' ὅλην τὴν διάρ-
κειαν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Καὶ εἰς ἡμέρας δοκιμασίας καὶ εἰς ἡμέρας χα-
ρᾶς εὐρίσκοντο εἰς τὸν πλευρὸν μας. Ὅταν ὁ κατακλυσμὸς τῶν βαρβάρων
ἐκάλυπτε τὴν Πατρίδα μας καὶ οἱ στρατιῶται τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἐγ-
κατέλειπαν τὴν Ἑλλάδα, μᾶς ὑπεσχέθησαν, ὅτι θὰ ἐπανέλθουν ἐλευθερωταί.
Καὶ σήμερον τηροῦν τὸν λόγον των. Τοὺς ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνω-
μοσύνην τοῦ Ἔθνους.

2. Ἄλλὰ ὁ ἀγὼν συνεχίζεται. Οἱ βάρβαροι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν
Ἑλλάδα. Καὶ τὸ μέτωπον τῆς ἐλευθερίας, δίδει τὴν τελευταίαν του μάχην
ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ. Εἰς τὴν τελικὴν αὐτὴν φάσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευ-
θερίας ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκόμη καὶ οἱ χθεσινοὶ
ἠττιμμένοι, προσπαθοῦν νὰ παραβληθῶν παριστάνοντες τοὺς «συνεμπολέ-
μους», ἡ Ἑλλάς, ὁ ἔνδοξος πρωταγωνιστής, δὲν δύναται ν' ἀπουσιάσῃ. Μέχρι
τῆς τελικῆς νίκης θὰ εἴμεθα συμπαραστάται τῶν μεγάλων συμμάχων μας.

3. Ἡ Κυβέρνησις, ἐπιανερχομένη εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα, ὀφείλει
νὰ λογοδοτήσῃ διὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ χαράξῃ τὰς κατευθύνσεις τοῦ μέλ-
λοντος.

Ἀχαρίστος εἶναι σήμερον ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθὸν. Ἀρκοῦμεθα
εἰς τὴν διαπίστωσιν, ὅτι ἐκληρονομήσαμεν ἐρείπια εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν
καὶ ἔνοπλον διαίρεσιν εἰς τὴν δούλην Πατρίδα... Σύμφωνα με τὸν πιζρόν
λόγον τοῦ ἡγέτου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, «ἡ αἴγλη τῆς Ἑλλάδος εἶχεν
ἀμαυρωθῆ».

Καὶ σήμερον ἡ Κυβέρνησις, εὐρισκομένη ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ,
ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύξῃ ὅτι καὶ ἡ συμμαχικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἔχει
ἐπιανεύρει τὴν παιλαιάν της αἴγλην. Καὶ αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας παλλόμεναι
ἀπὸ πίστιν πρὸς τὴν Πατρίδα καθ' ἡμέραν δοξάζονται. Καὶ ἡ σημερινὴ
πάνδημος συγκέντρωσις ἀπόδεικνύει, ὅτι ἔχομεν ὑπερνικήσει τὸν ἐμφύλιον
πόλεμον καὶ ὅτι ἔχει ἐπιβληθῆ ἡ ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως.

Περισσότερον ὅμως, ἐνδιαφέρει τὸ μέλλον...

4. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου, διεκηρύξαμεν, ὅτι κύριος σκοπὸς τῆς
Κυβερνήσεως, εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις καὶ ἀποκατάστασις. Ἡ ἐθνικὴ
ἀπελευθέρωσις, εὐτυχῶς, συντελεῖται. Ὑπολείπονται ἀκόμη εἰς τὴν Χώραν
μας βάρβαροι, ἀλλὰ δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἡμέρα τῆς πλήρους ἀπολυτρώσεως.

Οἱ Βούλγαροι, εἶχον ἐλπίζει, ὅτι μὲ τὰ τεχνάσματα τῆς τελευταίας
στιγμῆς, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔξαπατήσουν τοὺς συμμάχους καὶ νὰ παραμεί-
νουν εἰς τὰ ἱερά μας ἐδάφη. Μὲ τὸ διάγγελμα τῆς 28ης Σεπτεμβρίου ἐξ
Ἰταλίας, εἶχαμεν ἤδη ἐξαγγεῖλει, ὅτι ἀπέτελε ἀπόφασιν ὄλων τῶν μεγάλων
συμμάχων μας καὶ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολι-

τειών και τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, ὅπως οἱ Βούλγαροι ἀμέσως, ἄνευ ὄρων και ἄνευ συζητήσεων ἐγκαταλείψουν τὰ Ἑλληνικά ἐδάφη». Καί ἡ διαβεβαίωσίς μας, ἐν τῷ μεταξύ, ἔχει ἐπαληθεύσει. Οἱ Βούλγαροι διετάχθησαν και ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποδεχθῶν, ὅπως ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἐγκαταλείψουν τὴν Μακεδονίαν και τὴν Θράκην, εἰς τὰς ὁποίας ἀπεστάλησαν ἡδη ὑπουργοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τὴν ἀντικατάστασιν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν.

Πρὸς τὰ θύματα τῶν βαρβάρων τῆς Βαλκανικῆς, τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Μακεδονίας και Θράκης, εἴτε εὐρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Βουλγαρίας, εἴτε εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἴτε παρέμειναν ἐπὶ τόπου και ἐδοκιμάσθησαν περισσότερον, ἢ Κυβέρνησις συμμεριζομένη τὴν βαρυστάτην ἐθνικὴν των συγκίνησιν, τοὺς παρέχει τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ εἶναι στοργικὸς συμπαροσάτης διὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰς ἐρημωθείσας ἐστίας των και τὴν ἀποκατάστασιν τῆς οικονομικῆς των ζωῆς.

Ἄλλὰ σκοπὸς μας, δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐθνικὴ ἀπελευθέρωσις. Εἶναι ἐπισης και ἡ ἐθνικὴ μας ὀλοκλήρωσις. Τὸ συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, τὸ ὁποῖον ἔχουν συνυπογράψει ὅλα τὰ κόμματα, ὅσα μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁρίζει ὡς περιεχόμενον τοῦ ἐθνικοῦ μας προγράμματος «τὴν πλήρη ἐθνικὴν μας ἀποκατάστασιν και τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν συνόρων μας».

Ἡ βόρειος Ἡπειρος, ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμήμα τῆς Ἑλλάδος. Καί ἔχει προσφάτως καθαγιασθῆ και ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν ἠρώων μας. Τὰ Λοδεκάνησα, θὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλὰ ὑπάρχει ἐπὶ πλέον και τὸ δικαίωμα τῆς ἀσφαλείας. Γνωρίζομεν ὅτι, χωρὶς καθολικὸν σύστημα ἀσφαλείας, ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια τῶν συνόρων δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ ἐπαρκῆ ἐγγύησιν. Ἐφ' ὅσον ὅμως και μετὰ τὴν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς ἀσφαλείας, πρόκειται νὰ διατηρηθῶν τὰ σύνορα τῶν Κρατῶν και ἡ Ἑλλάς θὰ διατηρήσῃ τὰ σύνορά της και θὰ διεκδικήσῃ τὴν πλήρη ἀσφάλειάν των. Διότι ὑπέστη, ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς, τρεῖς εἰσβολὰς ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους και μίαν ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸν φασισμὸν. Καί ἔχει τὸ δικαίωμα, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας και τὰς θυσίας της, νὰ ἀποκτήσῃ ἐπὶ τέλος τὸ αἶσθημα τῆς πλήρους τοπικῆς ἀσφαλείας διὰ τὸ μέλλον. . .

Ὅμιλῶν διὰ τὰ ἑλληνικά σύνορα τῆς Μακεδονίας και Θράκης, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, εἶχεν εἶπει: «Ἡ Ἑλλάς στερεῖται σπονδυλικῆς στήλης».

Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. . .

5. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐθνικὴν μας ἀποκατάστασιν, ἡ Κυβέρνησις τάσσει εἰς τοὺς πρώτους σκοποὺς της, τὴν μέριμναν διὰ τὴν οικονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Χώρας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας, καθολικὴ ὑπῆρξεν ἡ κατάρρευσις τῆς ἐθνικῆς μας οικονομίας και ἀπάνθρωποι στερήσεις τοῦ λαοῦ μας. Ἡ Κυβέρνησις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν,

κατέβαλλεν ἀδιαλείπτους προσπάθειάς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκoῦς βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπεστηρίξαμεν πάντοτε καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐμολογήσωμεν εὐγνωμόνωζ, ὅτι εὑρομεν πρόθυμον συναντίληψιν ἐκ μέρους τῶν μεγάλων σιμμάχων, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς περιπτώσεις τῶν κατεχομένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀποτελεῖ μοναδικὴν περίπτωσιν καὶ ὡς τοιαύτη, πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τὴν προτεραιότητα τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν κοινὴν σιμμαχικὴν ὑπόθεσιν. Πρώτη ἀντεστάθη εἰς τὸν Ἄξονα, ἐνὼ τὸ μέλλον ἐφαίνετο σκοτεινὸν καὶ ἐνίκησε τὸν φασισμὸν καὶ ἐκαθυστέρησε τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ναζισμοῦ ἐναντίον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας. Καὶ τοιουτοτρόπως ἡ ἔσωσε τὸν πόλεμον ἢ ἐσυντόμωσεν τὴν νίκην.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐπίσης τὴν θλιβερὰν προτεραιότητα τῶν θυσιῶν. Κατάκειται εἰς ἐρείπια. Μόνον ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας εἶναι ὄρθια, ἀντέχει καὶ μάχεται. . .

Δικαιοῦται ἐπομένωζ, νὰ διεκδικήσῃ καὶ τὴν προτεραιότητα τῆς ἀνοικοδομήσεωζ. Ἡ προτεραιότης αὐτῆ, μᾶζ ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου. Ἡ ἄρσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἡ ἀποστολὴ τροφίμων καὶ φαρμάκων, ἀτετέλεσαν πράγματι μοναδικὸν πορνόμοιον τῆς Ἑλλάδοζ. Καὶ ὀφείλομεν εἰς τὴν προνομιακὴν αὐτὴν μέριμναν τῶν μεγάλων σιμμάχων, καθὼς καὶ τοῦ Λιθνοῦζ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα βαρῦτατα εὐγνώμονεζ, τὴν ἐπιβίωσιν τῆς Φιλῆζ μας. Τὴν ἰδίαν προτεραιότητα ζητοῦμεν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Γνωρίζομεν βεβαίωζ, ὅτι ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ μεταφοραὶ εἶναι βεβαυμέναι. Ἀλλὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ ἐκκλησις τῆς Ἑλλάδοζ διὰ τὴν ταροχὴν ἐπισιτιστικῆζ βοηθείαζ καὶ περιθάλψεωζ, καθὼς καὶ διὰ τὴν ταχειάν καὶ πλήρη οἰκονομικὴν τῆζ ἀνασυγκρότησιν εὐρίσκει καὶ πάλιν θερμοτάτην ἀπήχησιν.

Δὲν πρόκειται βεβαίωζ νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἰδεῶδες μας ἡ ἐπάνοδοζ εἰς τὴν προπολεμικὴν μας οἰκονομίαν. Ἡ Ἑλλάς, ἦτο καὶ τότε ἡ πτωχοτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης, μὲ τὸ μικρότερον ἐθνικὸν εἰσοδήμα. Ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέψωμεν διὰ τὸ μέλλον εἰς τὴν σοβαρὰν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καὶ ταυτοχρόνωζ, εἰς τὴν δικαίαν διανομὴν του. Τὸ ἰδεῶδες μας, εἶναι νὰ πραγματοποιήσωμεν συγχρόνωζ καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Πιστεύομεν εἰς τὴν λαοκρατίαν. Καὶ λαοκρατία δὲν σημαίνει μόνον δικαίωμα ψήφου. Σημαίνει ἐπίσης δικαίωμα ζωῆζ, δικαίωμα εὐημερίαζ, δικαίωμα πολιτισμοῦ. Καὶ ὁ λαὸς μας μὲ τοὺς ἀπαραμίλλουζ ἀγῶναζ καὶ τὰς σκληροτάταζ θυσιάζ του, κατέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ ἀνήκει τὸ μέλλον.

Νέοζ κόσμος θὰ ὑψωθῇ ἀπὸ τὰ ἐρείπια. . .

6. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιδιώξιν καὶ τῆζ ἐθνικῆζ καὶ τῆζ οἰκονομικῆζ ἀποκαταστάσεωζ, θὰ χρειασθῇ τὸ ἀπαραίτητον ὄργανον: Τὸ Κράτοζ. Ἀνήκει διὰ

τοῦτο εἰς τοὺς μέσους καὶ θεμελιώδεις σκοποὺς μας, ἢ ἀποκατάστασις τῆς λειτουργίας τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν τὸ Ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Κράτος, ἔχει καταλυθῆ ἀπὸ τὴν δικτατορίαν καὶ τὴν κατοχήν. Ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ὑπάρξῃ!

Ἐἰς τὰ καθεστῶτα τοῦ φασισμοῦ, τὸ Κράτος ὑποτάσσεται εἰς τὸ κόμμα. Εἰς τὰ ἐλεύθερα λαοκρατικά πολιτεύματα, τὸ κόμμα, ἢ ὀργανώσεις, ὑποτάσσονται εἰς τὸ Κράτος. Ἐἰς τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα, ἢ πλειοψηφία κυβερνᾷ, ἢ μειοψηφία ἐλέγχει, ἀλλὰ τὸ Κράτος, αἱ δημοτικαὶ λειτουργίαι, δὲν ἀνήκουν οὔτε εἰς τὴν πλειοψηφίαν, οὔτε εἰς τὴν μειοψηφίαν. Ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος καὶ ὑπηρετοῦν τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ.

Ἐἰς τὸ Κράτος Δικαίου, κύριος εἶναι ὁ Νόμος.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, εἰς τὸ παρελθὸν δὲν ὑπενομεύθη μόνον ἀπὸ τὸν φασισμόν. Ὑπενομεύθη καὶ ἀπὸ τὴν συναλλαγὴν. Ὑπῆρξαν εἰς τὸ παρελθὸν περίοδοι ἀκμῆς καὶ περίοδοι πτώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, ἔχει ἀπόφασιν νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς λαμπροτέρας ἡμέρας του. Ἡ τάξις, ἢ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία τοῦ λαοῦ, θὰ κατοχυρωθοῦν. Τὸ σύνθημα θὰ εἶναι: Ἐλευθερία καὶ Νόμος. Διότι τὰ αἰώνια ἀμετακίνητα συστατικά τῆς ἀληθοῦς πολιτείας, εἶναι ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ Δικαιοσύνη.

Ἐν τῇ μερίμνῃ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ Ἐθνους, μὲ κριτήρια ἀποκλειστικῶς ἐθνικὰ καὶ στρατιωτικά, ὅπως προσδιορίζει τὸ ἐθνικὸν συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

Θὰ ἀποδοθοῦν αἱ δίκαιαι τιμαὶ εἰς τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων καὶ τὰ στελέχη των θὰ εὔρουν τὴν πρέπουσαν θέσιν εἰς τὸν ἀνασυντασσόμενον τακτικὸν μας Στρατόν.

Βάσις τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον, ὅπως συνέβαινεν ἀνεκαθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς, θὰ εἶναι ἡ τακτικὴ στρατολογία. Ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διεκδικεῖ τὴν τιμὴν νὰ εἶναι ὑπερασπιστῆς τῆς Πατρίδος.

Τὸ γνῶριμον κινηματικὸν πνεῦμα τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων, θὰ καταλυθῆ. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πράξις, ὅτι ὁ στρατὸς δὲν βουλευέται. Βουλευέται μόνον ὁ κυρίαρχος λαός, τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν ἐκφράζει ἡ Κυβέρνησις καὶ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖ ὁ Στρατός.

Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πράξις, ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα. Ἀνήκει μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ ὑπακούει μόνον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ ἐπιδιωχθῆ ἐπίσης, ἡ ἀνασύνταξις τῶν Σωμάτων τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας.

Καὶ κατὰ τὰς δύο περιόδους τῆς δουλείας τοῦ Ἐθνους τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, εἰς τὰ Σώματα τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας καὶ ἰδίως εἰς τὴν Χωροφυλακὴν, παρουσιάσθησαν συμπτώματα ἠθικῆς κρίσεως.

Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ τὰ καταδικάσωμεν ἐν τῷ συνόλω των, διότι ὑπῆρξαν πολλοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐν μέσῳ δυσχερεσιῶ- των καταστάσεων, ἐπετέλεσαν μ' ὄλα ταῦτα τὸ ἐθνικὸν των καθήκον. Θὰ εἶ- ναι ἕμωζ, αὐστηροτάτη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἡ ἀνασύνταξις, ὥστε νὰ ἐμπνεύ- σουν διὰ τὸ μέλλον πλήρη ἐμπιστοσύνην, ὅτι δὲν θὰ εἶναι ὄργανα τυράννων πρὸς δίωξιν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ φρουροὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν.

Θὰ γίνῃ ἐπίσης γενικὴ ἀνασύνταξις τῶν Δημοσιῶν Ὑπηρεσιῶν μας. Καὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Διοικήσεως καὶ τῶν Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων μας, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων Ὁργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου. Κατὰ τὴν σκε- τερινὴν περιόδον τῆς δουλείας τοῦ Ἔθνους, ὁ λαὸς μας ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμα- στος. Ἐδωκεν ἀπαράμιλλα δείγματα ἰδεαλισμοῦ καὶ αὐτοθυσίας. Ἀλλὰ ὑ- πῆρξε κρίσις τῆς ἡγεσίας.

Ἡ ἡγέτις τάξις, κατὰ μέγα μέρος, δὲν ἀπεδείχθη ἀξία τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὸν καιρὸν τῆς Δικτατορίας καὶ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος καὶ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἀνώτατα Ἰδρυ- ματά μας, ἐκτὸς ὀλίγων λαμπρῶν ἐξαιρέσεων, περίπου ἐχρεωκόπησαν. Ἐπρο- τίμησαν νὰ γίνουν ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα, μερμινῶντας διὰ τὰ βιωτικὰ συμφέροντα τῶν μελῶν των καὶ ἐλησμόνησαν, ὅτι ἡ πρώτη ἀποστολὴ τῶν Ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων, τὰ ὅποια εἰς τὰς δημοκρατίας ἀποτελοῦν τὴν ἡγέ- τιδα τῆς τάξης, εἶναι νὰ γίνωνται θεματοφύλακες τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως, εἰς τὰς πρώτας ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἡ ἐθνικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ μας ἐλευθερία. Λιτὸ τοῦτο, θὰ προνοηθῇ, ὥστε ἡ ἡγέτις τάξις, νὰ μὴν ἔχη μόνον ἐπαγγελμα- τικὴν ἐπάρκειαν. Νὰ ἔχη κατ' ἐξοχὴν, χαρακτῆρα. Νὰ ἔχη ὑψηλὸν φρόνημα. Νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐθνικὰς καὶ ἠθικὰς προσωπικότητας, αἱ ὅποιαὶ θὰ γνω- ρίζουν νὰ προμαχοῦν εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῶν ἰδεῶν καὶ νὰ πίπτουν ὅταν χρεια- σθῇ καὶ νὰ γίνωνται τὸ παράδειγμα. . .

7. Ἀλλὰ τὸ Κράτος τοῦ Δικαίου, δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ διὰ τὸ μέλλον, ἐὰν δὲν ἔχει συντελεσθῇ ἡ ἠθικὴ κάθαρσις τοῦ παρελθόντος. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἐκκαθαρίσεων τῶν Δημοσιῶν ὑπηρεσιῶν, ἐκτὸς τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν, θὰ χρειασθῇ ἐπίσης καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος, πρὸς ἐπιβολὴν τῶν δικαίων ποινικῶν κυρώσεων. Τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Αἰθάνου, ἐπαγγέλλεται τὴν ἐπιβολὴν σκληρῶν κυρώσεων κα- τὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ λαοῦ μας. Μὲ τὸ διάγγελμα τῆς 4 Σεπτεμβρίου, ἡ Κυβέρνησις ἐπανέλαβε τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι ἡ ἐθνικὴ Νέμεσις, θὰ εἶναι ἀδυσώπητος. καὶ τώρα θὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν της.

Ὁ Νόμος τῆς ἐπιβολῆς τῶν δικαίων κυρώσεων, ἔχει δημοσιευθῇ καὶ θὰ τεθῇ ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν. Ἐχουν προνοηθῇ ὄλαί αἱ ἐγγυήσεις, ὥστε νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς ὄργανον ἐκδικήσεων καὶ ἱκανοποιήσεως παθῶν.

Ἐμπνευστὴς τῶν ποινῶν, θὰ εἶναι ἡ συνείδησις τοῦ Ἔθνους.

Δὲν πρόκειται βεβαίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως συνέβη εἰς τὰς ἄλλας χώρας, περὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνόχων, περὶ μερίδων λαοῦ, αἱ ὁποῖαι ἠπίστησαν πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ προσεχώρησαν εἰς τὸν κατακτητὴν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε καθολικὴ ἢ πίστις πρὸς τὴν συμμαχικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐλάχιστα τὰ περιστατικὰ τῆς προδοτικῆς συνεργασίας μὲ τὸν ἐχθρὸν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι' αὐτό, διότι εὐρίσκονται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καθολικὸν αἶσθημα τοῦ λαοῦ, θὰ πρέπει νὰ ὑποστοῦν αὐστηρὰν καταδίκην. Ἡ ἐκκαθάρισις τῶν εὐθυνῶν τοῦ παρελθόντος θὰ ἰκανοποιήσῃ τὸ καθολικὸν ἐθνικὸν καὶ ἠθικὸν αἶτημα, θὰ ἐξυγιάνῃ τὴν ἀτμόσφαιραν, θὰ ἐξατμίσῃ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ καὶ θὰ θεμελιώσῃ ἀσφαλέστερον τὸ μέλλον τῆς ἐθνικῆς μας Ἀναγεννήσεως.

8. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἀνῆκει κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς πρῶτους καὶ θεμελιώδεις σκοποὺς μας. Ὁ λαὸς ἀνακτᾷ τὰς ἐλευθερίας του καὶ γίνεται ὁ κυρίαρχος τῆς Χώρας του.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ἔχει ἀπόφασιν νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ταχύτεραν δυνατὴν ἐνέργειαν καὶ δημοψηφίσματος καὶ ἐκλογῶν Συντακτικῆς Συνελεύσεως, καθὼς καὶ Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν ἐκλογῶν. Καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ὅπως ἡ λαϊκὴ ἐπιμηγορία, ἐκδηλωθῆ κατὰ τρόπον ἀπολύτως γνήσιον. Εἶναι πλέον καιρὸς, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς δουλείας, ὅπως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ἀτηνλαγμένος πάσης καὶ ἰλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ἀποφασίσῃ κυρίαρχος καὶ διὰ τὸ πολίτευμα καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν καθεστῶς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τοὺς Δημοτικὸς καὶ Κοινοτικὸς ἄρχοντάς του.

Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ προχωροῦμεν μὲ τὰ τεκμήρια τοῦ παλαιοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα εὐλόγως τίθενται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Ὑπάρχει ἐπείγουσα ἀνάγκη νομιμότητος.

Τὸ Ἔθνος, χρειάζεται ὀριστικὸν πολίτευμα καὶ λαοπρόβλητον Κυβέρνησιν, ὥστε ν' ἀναληφθῆ μετὰ σταθερότητος ἢ προσπάθεια τῆς μεγάλης δημιουργίας τοῦ μέλλοντος.

9. Ἔως τότε, μόνον ἡ Ἑθνικὴ Ἐνωσις σώζει! Ἀπέδωκεν ἤδη ὑπὲρ τοῦ τόπου μέγα ἀγαθόν. Ἡὐξήθη τὸ διεθνὲς κῦρος τῆς Ἑλλάδος καὶ συνετελέσθη ἡ ὀμαλὴ μετάβασις ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἢ ὁποῖα ἀπὸ ὄλους σχεδὸν ἐθεωρεῖτο ἀπίστευτος, ὥστε σήμερον νὰ προσλαμβάνῃ περίπτου, τὰς διαστάσεις «θαύματος».

Πρὸς ὄλους τοὺς συντελεστάς του, ἀπειθύνομεν δημόσιον ἔπαινον καὶ τοὺς ἐκφράζομεν τὰς θεομὰς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπειθήρησαν εἰς τὰς ἐντολάς της καὶ ἐδικαίωσαν τὴν ἐμπιστοσύνην της.

Παρόμοια «θαύματα» ἡ Ἑθνικὴ μας Ἐνωσις θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπιτελέσῃ, ἐὰν συνεχίσῃ μὲ τὴν ἰδίαν εὐλακρίνειαν καὶ τὴν ἰδίαν πίστιν καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ὅλοι οἱ μεγάλοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν, χωρὶς τὴν Ἑθνικὴν Ἐνωσιν, δὲν ἠμποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν, ἐνῶ μὲ τὴν Ἐνωσιν θὰ

εὐδοιωθῶν ἀσφαλῶς, εἰς τρόπον, ὥστε ἀπὸ τὸ σημερινὸν χάος νὰ προέλθῃ ἕνας νέος ρυθμὸς, ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς δουλείας, ἕνας νέος κόσμος, ἄξιος φορεὺς τῆς ἐθνικῆς μας Ἀναγεννήσεως.

Ἡ ἐποχὴ μας ἀνήκει βεβαίως εἰς ἄλλον αἰῶνα, ἔχει ὅμως πολλὰς ὁμοιότητας μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ 21. Καὶ σήμερον, ὅπως καὶ τότε ἐξερχόμεθα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πλήρεις ἀπὸ δόξαν, ἐρείπια καὶ διχόνοιαν. Γνωρίζομεν ποῦ ὠδήγησε τότε ἡ διαίρεσις καὶ ὀφείλομεν νὰ ἐμπνευσθῶμεν ἀπὸ τὸ παράδειγμα διὰ νὰ τὸ ἀποφύγωμεν. .

Ὅταν πρὸ ἑξαμήνου ἔφθασα εἰς Κάϊρον, διεκήρυξα ὅτι μετέβαινα ὡς σταυροφόρος τῆς Ἑθνικῆς μας Ἑνώσεως. Σήμερον, ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατριδα, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, διακηρύττω καὶ πάλιν, ὅτι ἐπανερχομαι σταυροφόρος τῆς Ἑθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ εἶμαι εὐτυχῆς ὅτι ἔχει πραγματοποιηθῆ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας, ἡ ὁποία θὰ καθιερώσῃ τὸ ὀριστικὸν πολίτευμα καὶ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ μέλλοντος.

Μὲ τὴν εὐθύνην τοῦ Κυβερνήτου, διακηρύττω καὶ ἐπιθυμῶ, νὰ γίνῃ κοινὴ συνειδήσις, ὅτι χωρὶς τὴν ἐθνικὴν μας Ἑνωσιν, τὰ ὑπέροτα συμφέροντα τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ μας διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Μόνον ἡ Ἑθνικὴ Ἑνωσις σώζει.

Ἀλλὰ, εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος ἀνησυχίας. Ὅλαι αἱ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι συνεργάζονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἔχουν ἀποδείξει, ὅτι κατέχονται ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς Ἑθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ διαρκέσῃ. Καὶ ὅπως ἐθαυματούργησε μέχρι τοῦδε θὰ θαυματοουργήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Λαὲ τῶν Ἀθηνῶν : Ἐορτάζομεν σήμερον τὴν Ἀνάστασιν.

Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν Σοῦ ἀπευθύνω τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς Πατρίδος.

Καὶ χαιρετίζω ἐπίσης τὸ ἡρωϊκόν, μαχόμενον, ἐλευθερούμενον ἔθνος.

Ζήτω ἡ αἰωνία Ἑλλάς.

Ζήτησαν οἱ μεγάλοι μας σύμμαχοι!

Ζήτω ἡ Ἑλευθερία!».

Στο τέλος της ομιλίας του ο Γεώργιος Παπανδρέου προ του αλαλάζοντος κομμουνιστικού πλήθους που ήταν εκεί και ούρλιαζε «ΛΑΟΚΡΑΤΙΑ, ΛΑΟΚΡΑΤΙΑ». Ο Γ. Παπανδρέου πρόσθεσε:

«ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΟΚΡΑΤΙΑΝ»

Το προσθέτω αυτό να μην ξεχνιόμαστε.

—Από αφήγηση αυτόπτη μάρτυρα

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΚΙΝΗΜΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1944

1.— Π Ρ Ο Ε Τ Ο Ι Μ Α Σ Ι Α

“Ὅπως ἔχομεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον ἀναφέρει, οἱ κομμουνισταί, ἀφοῦ κατώρθωσαν νὰ διαλύσουν τὶς ἐθνικὲς ἀνταρτικὰς ὁμάδες εἰς τὴν ὑπόδοιλον Ἑλλάδα, πλὴν τοῦ ΕΔΕΣ, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, προσεπάθησαν νὰ διαλύσουν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Ὅταν ὅμως, ἐβεβαιώθησαν, ὅτι δὲν ἐπέτυχαν τὴν διάλυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν καὶ ἐνῶ βλέπουν ἐπιχειμένην τὴν ἀπελευθέρωσιν, ὑποκρίνονται, ὅτι συμφωνοῦν μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἐνώσεως καὶ ὑπογράφουν τὴν 20ὴν Μαΐου 1944, τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιδάνου, δηλώνουν συμμετοχὴν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ δὲν ὀρίζουν ἀντιπροσώπους. Ἀποστέλλουν ἐπιτροπὰς, ζητοῦν συναντήσεις, προβάλλουν ὄρους, ἀναβάλλουν κάθε ὀριστικὴν συμφωνίαν σκοπιμῶς. Τὸ δόλιον σχέδιόν των, εἶναι νὰ κερδίσουν χρόνον, πρὸς προετοιμασίαν διὰ τὸν καλύτερον ἐξοπλισμὸν των καὶ τὴν ἐξαφάνισιν περισσοτέρων Ἑλλήνων, τὴν ἐξαπάτησιν περισσοτέρου τμήματος τοῦ λαοῦ, μὲ ἀπώτερον τελικὸν σκοπὸν τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας, μολὶς θὰ ἀναχωροῦσαν οἱ Γερμανοί.

Μόλις τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1944, συμμετέχουν εἰς τὴν κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ κατάληψις τῆς ἀρχῆς παρ’ αὐτῶν, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν, ἦτο βεβαία καὶ ἀσφαλῆς.

Ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ ἀποχωροῦν καὶ ἐγκαταλείπουν ἕνα - ἕνα ἐλεύθερα τὰ τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ φεύγουν πρὸς βορρᾶν, οἱ κομμουνισταί, ὄχι μόνον δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν καταδίωξιν ἢ τοὐλάχιστον τὴν παρενόχλησιν τῶν ὑποχωρούντων Γερμανῶν, ἀλλὰ προετοιμάζονται στρατιωτικῶς κατὰ λόχους καὶ τάγματα διὰ νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν.

Δηλώνουν, «ὅτι γι’ αὐτοὺς ὁ πόλεμος δὲν ἐτελείωσε, ὅτι τώρα ἀρχίζει...».

Ἀρνοῦνται καθὲ ὑπογραφήν των εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιδάνου. Εἰς τὸ συμφωνοῦν τῆς Γκαζέρτας, δηλώνουν σαφῶς, ὅτι «δὲν θὰ καταδέσουν τὰ ὄπλα...». Ἡ δὴλώσις των αὐτῆ, ἔγινε γνωστὴ μὲ τρόμον εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοὺς

Γερμανούς, ἔβλεπαν ὅλοι νὰ ὑψώνεται ἀπειλητικὸς ὁ χειρότερος τῶν κατακτητῶν, ὁ κομμουνισμός.

2.-- ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΜΤΝΗΣ

Ὅπως εἶναι γνωστὸν, ἡ πολιτικὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου, ἦτο ἢ κατὰ τὸ δυνατόν, ἀναιμάκτος ἀπελευθερώσεως καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν ὀργανώσεων καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Κράτους.

Τὸ καταχθόνιον σχέδιον τῶν κομμουνιστῶν, νὰ συνεχίσουν ψευδόμενοι, ἐξαπατοῦντες καὶ προετοιμαζόμενοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς, ἦτο γνωστὸν εἰς τὸν πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου. Τὸ θέμα ἦτο μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἐσώζετο ὁ ἄοπλος Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τοὺς ἐνόπλους κομμουνιστάς, τὴν ἐπαύριον τῆς ἀπελευθερώσεώς του ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Ἡ ἱστορικὴ στιγμή ἦτο κρίσιμος. Ἐχρειάζετο ἐπιστρατεύσεις ὄλων τῶν δυνάμεων καὶ ἔλων τῶν μέσων, διὰ νὰ διασωθῇ ὁ πληθυσμὸς ἀπὸ γενικὴν σφαγὴν, ὅπως εἰς Καλαμάτα, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνους κλπ.

Μὲ τὴν ἄφιξιν τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἀθήνα, τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1944, ἔφθασεν ὁ Ἱερὸς Λόχος καὶ τμήματα τῆς 3ης Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι. Τὰ καράβια μας, ποὺ προσωρμίσθησαν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ τὴν Ραφίνα, ἔφεραν ἄπλα, ἱματισμὸν καὶ τροφίμα. Ἐπῆρχε πλέον, ὑλικὸν νὰ ἐξοπλισθῇ ὁ νέος Ἑλληνικὸς Στρατός. Ἐπῆρχαν δεδοκιμασμένα τὰ βασικὰ στελέχη του, ὁ Ἱερὸς Λόχος καὶ ἡ 3η Ὀρεινὴ Ταξιαρχία Ρίμινι. Οἱ περισσότεροι ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς, εἶχαν ἔλθει εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐξοπλισθοῦν διὰ νὰ ἐπανδρώσουν τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα, διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐἰς ἐφαρμογὴν τοῦ συμφώνου τῆς Καζέρτας, ὁ πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, τὴν 5ην Νοεμβρίου 1944, προσέβη εἰς τὰς ἐξῆς ἀνακοινώσεις:

«Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πλήρως ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, λήγει καὶ ἡ ἡρωϊκὴ μας ἀντίστασις. Εἶναι ἐπομένως φυσικόν, ὅτι ἐπακολουθεῖ καὶ ἡ ἀποστράτευσις τῶν ἀνταρτικῶν μας ὁμάδων ἀντιστάσεως ΕΛΔΕΣ καὶ ΕΛΑΣ, ἡ ὁποία καὶ ὠρίσθη διὰ τὴν 10ην Δεκεμβρίου. Οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, ἐπανέρχονται εἰς τὸν τακτικὸν μας στρατόν, ὅπου θὰ εὑρουν θέσιν ἀνάλογον μὲ τὰς ἐθνικὰς τῶν ὑπηρεσίας.

Οἱ ἔφεδροι ἀξιωματικοί, ἐὰν ἐπιθυμοῦν νὰ μονιμοποιηθοῦν, θὰ εἰσέλθουν εἰς εἰδικὴν Σχολὴν Ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ τρόπου τῆς ἀποστρατεύσεως, θὰ καθορισθοῦν ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων στρατηγούς, Σαράφην καὶ Ζέροβαν.

Ἐκ τῆς 10ης Δεκεμβρίου, παύει πᾶσα φορολογία ἐπιβληθεῖσα πρὸς συντήρησιν τῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως».

Ἐξ μίαν συγκέντρωσιν εἰς Ἀθήνας, τὴν 12ην Νοεμβρίου 1944, οἱ κομμουνισταὶ προκαλοῦν τὸν πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου, ὁμιλοῦντες «περὶ ἐλευθερίας». Ὁ πρωθυπουργὸς προσέβη εἰς τὰς ἐξῆς δηλώσεις:

«Ἐἶπεν, ὁ ἀγαπητὸς φίλος, ὁ ὁποῖος μὲ προσεφώνησε ἐξ ὀνόματος τοῦ ΕΑΜ, ὅτι πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦμεν διὰ τὴν υπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας μας, μὲ τὸ ὄπλον ἀνὰ χεῖρας. Εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι. Μὲ τὸ ὄπλον ἀνὰ χεῖρας τοῦ Κράτους!

Ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε δουλεία, τὸ Κράτος ἐδῶ ἦτο ἀνύπαρκτον. Καὶ ἀπετέλει ἀποστολὴν τῶν ὁργανώσεων ἢ υπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας.

Ἀφ' ὅτου ἡ χώρα ἠλευθερώθη, τὸ καθῆκον τοῦτο ἀνήκει ἐπίσης εἰς μίαν ὁργάνωσιν, ἀλλ' ὄχι εἰς ὁργάνωσιν μερικὴν. Ἀνήκει εἰς τὴν καθολικὴν ὁργάνωσιν τοῦ λαοῦ, ἢ ὁποῖα ὀνομάζεται Κράτος.

Ἐἰς τὰ ἀπολυταρχικὰ καὶ φασιστικὰ πολιτεύματα, τὸ Κράτος εἶναι ἀντίπαλος τοῦ λαοῦ. Εἰς τὰ Δημοκρατικὰ πολιτεύματα, τὸ Κράτος εἶναι ὁ ὁργανωμένος λαός. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἀνήκη ἡ ἰλικὴ δύναμις διὰ τὴν υπεράσπισιν καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν ἰλικῶν ἀγαθῶν του. Ἐκηρύξαμεν μὲ τὸν προγραμματικὸν λόγον μας: Ἐλευθερία καὶ Νόμος. Καὶ θὰ τηρήσωμεν τὴν ἐπαγγελίαν μας. Ὅσοι τολμήσουν νὰ τεθοῦν ἀντιμέτωποι τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ, θὰ συντριβοῦν. Τὸ Κράτος θὰ υπερασπίσῃ τὰ δίκαια καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ μας».

Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, πλέον, εἶχε ἀρχίσει νὰ συνηθειτοποιῆ τὴν ὑπαρξίν Κράτους ἱκανοῦ νὰ ἀντισταθῇ εἰς πᾶσαν παράνομον ἀξίωσιν, εἰς κάθε ἀπειλὴν ἀπὸ τοὺς δολοφόνους κομμουνιστάς. Καὶ ὅταν ἡ νόμιμος κυβέρνησις τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος, προσεκάλεσεν τοὺς ἄνδρες τῆς κλάσεως 1936, ἵνα καταταγοῦν εἰς τὴν ἐθνοφυλακίαν, πρὸς συγκρότησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἢ προσέλευσις εἰς τὰ κέντρα κατατάξεως εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς ὅλας τὰς πρωτεύουσας τῶν Νομῶν, ἦτο καθολικὴ. Ὅλοι ἐξητοῦσαν ὅλα ἀπὸ τὸ ἐπίσημον καὶ ἐλεύθερον Κράτος, διὰ νὰ ὁργανωθῇ ὁ Ἐθνικὸς Στρατός, ὁ ἕνας καὶ ἀδιαίρετος Ἑλληνικὸς Στρατός τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὑπεράνω προσώπων, ὁργανώσεων καὶ κομμάτων.

Οἱ κομμουνισταὶ ὅμως, βλέπουν, ὅτι τὸ Κράτος προχωρεῖ εἰς τὴν ὁργάνωσιν του καὶ καθίσταται ματαία, πλέον, κάθε προσπάθειά των νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν, ἀφοῦ δὲν τὴν κατέλαβον τὸν Ὀκτώβριον, τὴν ἡμέραν πού ἀποχωροῦσαν οἱ Γερμανοί. . . Καὶ ἀναζητοῦν πλέον ἀφορμὴν, διὰ νὰ κάμουν στάσιν, διὰ νὰ κάμουν ἐπανάστασιν ἐναντίον τοῦ νομίμου Κράτους. Δηλώνουν οἱ κομμουνισταὶ, ὅτι θὰ καταθέσουν τὰ ὄπλα τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1944, «ἐὰν ἀποστρατευθῇ καὶ ἡ Ὅρεινὴ Ταξιαρχία καὶ ὁ Ἱερὸς Λόχος καὶ τὸ μηχανοκίνητον Τάγμα τῆς Χωροφυλακῆς. . .». Δηλαδή ἐξήτουν διάλυσιν τοῦ ἐνόπλου Κράτους, διὰ νὰ τοῦ ἐπιτεθοῦν τὴν ἐπομένην,

ἔνοπλοι αὐτοὶ μὲ τὰ κρυμμένα ὄπλα τους καὶ ἐπιτύχουν οὕτω τὴν κατὰληψίν του. . .

Τοὺς ἑδόθη ἀπάντησις, ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς 10ῆς Δεκεμβρίου 1944, ἡ ὀρισθεῖσα ὡς ἡμέρα ἀποστρατεύσεως ὅλων τῶν ἐνόπλων ὀργανώσεων, ἦτο ἀμετακίνητος καὶ νέοι ὄροι εἶναι τελείως ἀπαράδεκτοι. Οἱ κομμουνισταί, ἐγνώριζον πολὺ καλά, ὅτι οἱ ὄροι αὐτοί, δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνουιν ἀποδεκτοί. Τοὺς ἐπρόβαλλον, διὰ νὰ ἔχουν ἀφορμὴν τῆς στάσεώς των. Ἀρχίζουν, λοιπόν, τὸ πρόγραμμά των. Ἐπιτίθενται, ἀφοπλίζουν τὰ τάγματα ἐθνοφυλακῆς εἰς τὴν ἕπαιθρον καὶ διατάζουν τὰ ἔνοπλα μέρηματα τοῦ Ε.Λ.Α.Σ, νὰ προχωρήσουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν! Οἱ δολοφόνοι κομμουνισταί, οἱ προδότες τοῦ τόπου μας, παρασύρουν τὰ ἑλληνόπουλα εἰς νέαν αἱματοχυσίαν. Ἀλλὰ ὑπάρχει πλέον, ἔτοιμον σχέδιον ἀμύνης. Τὰ τάγματα Ἐθνοφυλακῆς Ἀθηνῶν, ὁ Ἱερός Λόχος, ἡ 3ῆν Ὁρεινὴ Ταξιαρχία, τὸ Τάγμα Χωροφυλακῆς Μακρυγιάννη, τὸ Μηχανοκίνητον Τάγμα τοῦ Μπουραντᾶ κ.ἄ. εἶναι παρόντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ ἄλλος λαὸς πρὸ περιφρονεῖ κάθε τρομοκρατίαν τῶν κομμουνιστῶν, εἶναι ἔτοιμος νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

3.-- ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Οἱ κομμουνισταί, προετοιμασμένοι καὶ ἔνοπλοι, τὴν 3ῆν Δεκεμβρίου 1944, ἐπιχειροῦν νὰ συγκροτήσουν συλλαλητήριον διαμαρτυρίας παρὰ τὴν ἀταγόρευσιν τῆς κυβερνήσεως. Μόλις εἶχε ἀτελευθερωθῆ τὸ Κράτος, μόλις εἶχε ἀρχίσει τὴν ὀργάνωσίν του, τὰ δάκρυα τοῦ κόσμου μόλις εἶχαν στεγνώσει ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς κατοχῆς καὶ οἱ προδότες κομμουνισταί, ἀρχίζουν νέαν παρανομίαν, νέαν προδοσίαν, ἀπειλοῦν νέα ἐγκλήματα. Ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, ἀτιμήθηνε ραδιοφωνικῶς διάγγελμα πρὸς τὸ Ἔθνος. Ἀεροπλάνα τῆς ἀεροπορίας μας ἔρριξαν χιλιάδες ἀντίτυπα τοῦ διαγγέλματος εἰς τὸν λαόν, εἰς τὴν πρωτεύουσιν καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν.

Τὰ διάγγελμα αὐτὸ εἶχεν ὡς ἐξῆς:

Δ Ι Α Γ Γ Ε Λ Μ Α

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ κ. Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Μὲ βεθεῖαν βλίψιν ἀπευθύνομαι σήμερον πρὸς τὸ Ἔθνος. . . Διότι, δυστυχῶς ἡ Ἐθνικὴ μας Ἐνωσις, ἔχει πλέον διασπασθῆ. . .

Γνωρίζει ο Ἑλληνικὸς λαός, μὲ πόσιν πίστιν ἐπαλαίψαμεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐνώσεως.

Ἀπὸ τότε ἐκηρύττομεν τὸν σύνθημα:

Μία Πατρίς, μία κυβέρνησις, ἕνας στρατός, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος καὶ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς κυβερνήσεως. . .

Ἡ ἐπίτευξις τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐνώσεως, ὑπῆρξεν εὐτυχὲς γεγονός. Καὶ ἀπέδωκε κατὰ τὸ τρίμηνον τῆς κυβερνήσεως, μέγα ἀγαθὸν ὑπὲρ τῆς Χώρας. Ἐπραγματοποίησε τὸ «θαῦμα» τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως. Καὶ ἀπὸ τὴν καρδιὰν ὀλοκλήρου τοῦ Ἕθνους, ἠρώθη ὁ αἶνος πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, διὰ τὴν εὐτυχῆ αὐτὴν καὶ ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Χώραν.

Καὶ ἡ ἔθνικὴ κυβέρνησις, ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον τῆς. Μὲ τὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις τῆς 18ῆς Ὀκτωβρίου, καθώρισε τοὺς σκοποὺς τῆς. Μαζὶ μὲ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐρειπίων, ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ τὸν δευτέρον ἄθλον: τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν ἀνώμαλον περιόδον τῆς ἔθνικῆς ἀντιστάσεως, εἰς τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου, εἰς τὴν ἐπιβολὴν, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Νόμου, εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

Συνεπεῖς πρὸς τὰς ἐπαγγελίας μας, ἐκηρύξαμεν τὴν ἀποστράτευσιν τῆς πολιτοφυλακῆς τοῦ Ε.Α.Μ, καθὼς καὶ τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Καὶ ἐκηρύξαμεν ἐπίσης τὴν ἐπιστράτευσιν τῆς κλάσεως τοῦ 1936, ὅπως ἀπαρτίσῃ τὴν Ἐθνοφυλακὴν, ἡ ὁποία νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν: τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ Νόμου. Αἱ κυβερνητικαὶ ἀποφάσεις, εἶχον ληφθῆ ὁμοφώνως καὶ δικαίως ἠλπίσαμεν, ὅτι ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου, θὰ συντελεῖτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους Δικαίου, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο ἐγγυητὴς τῶν ἐλευθεριῶν καὶ προστάτης τῆς ἀσφαλείας τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἀπροόπτως ἐπῆλθεν ἡ κρίσις.

Διὰ τί;

Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, εἰς τὸν ὅποιον μᾶς ἔδηγοῦν, εἶναι τραγικὴ. Καὶ τὸ Ἕθνος πρέπει νὰ γνωρίσῃ ποῖος ἔπταισεν:

Ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀποστρατεύσεως τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων, περιέχεται εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἐξηγήθη τότε ἀπὸ κανέναν ὄρον. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἐτέθησαν οἱ ὄροι. Ἐξηγήθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅπως τεθῆ ἐκτὸς ὑπηρεσίας, ὀλόκληρον τὸ σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς.

Τοιαύτη ἐπαγγελία, δὲν περιείχετο εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς μας δηλώσεις. Εἰς τὰς δηλώσεις μας περιείχετο μόνον ἡ ἐπαγγελία τῆς αὐστηροῦς ἐκκαθαρίσεως. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀόλυτον καλὴν μας πίστιν, διὰ νὰ ἐμπνεύσωμεν πλήρη ἐμπιστοσύνην, χάριν τῆς παγίωσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐνώσεως, ἀπεδέχθημεν τὸν ὄρον. Μᾶς

ἐξηγήθη κατόπιν, ὅπως οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἐτοποθετοῦντο εἰς τὴν προσωρινὴν Ἐθνοφυλακὴν, τὴν συγκροτούμενην ἀπὸ τὴν κλάσιν τοῦ 1936, ἐγκρίνονται καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς τῆς ἄκρας ἀριστεροῦς. Εἰς τὰς παλαιὰς συμφωνίας μας, δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη ὑποχρέωσις. Ὑπῆρχε μόνον ἡ ὑποχρέωσις, ὅπως ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὁ ἀρχιστρατήγος, εἶναι πρόσωπα κοινῆς ἐμπιστοσύνης. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὸν τὸν ὄρον, χάριν τῆς παγίωσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐνώσεως. Καὶ ὅταν κατὰ λάθος, λόγω τοῦ ἐπείγοντος, ἐστάλησαν ἀξιωματικοὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὡς στελέχη τῆς Ἐθνοφυλακῆς, χωρὶς προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς ἄκρας ἀριστεροῦς, ὄχι μόνον προέβημεν εἰς τὴν ἄμεσον ἀνάκλησίν των, ἀλλὰ ἀπεφασίσαμεν ἀμέσως μεταβολὰς εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐδέχθημεν τὰς παραιτήσεις καὶ τοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ προσωπάρχου καὶ ἀναθέσαμεν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, εἰς τὸν στρατηγὸν τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπρότεινον.

Ἄλλὰ μᾶς ἐξηγήθη ἀκόμη, μαζὶ μετὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ ἡ διάλυσις τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου.

Τοιοῦτος ὄρος δὲν περιέχεται εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς μας δηλώσεις.

Ἀπηντήσαμεν, ὅτι ἀποτελοῦν τακτικὸν στρατόν. Καὶ ὅτι, ἀκόμη ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ δύο αὐταὶ στρατιωτικαὶ μας μονάδες, εἶναι αἱ μόναι τὰς ὁποίας διαθέτομεν μέχρι τῆς ὀργανώσεως τοῦ τακτικοῦ μας στρατοῦ, πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κοινὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. Καὶ ἰδίως τοὺς ἀνεκοινώσαμεν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη καὶ τῆς Βρετανικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ συμμαχικοῦ στρατηγείου.

Καὶ ἐν τοῖτοις ἐπεδιώξαμεν πάλιν νὰ εὐρωμεν μίαν ἱκανοποιητικὴν λύσιν. Μᾶς ἐπροτάθη νὰ διατηρηθοῦν καὶ μονάδες τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων. Καὶ μᾶς ἠξιώθη προσθέτως, ὅπως ἡ δύναμις τῆς μονάδος τοῦ ΕΛΑΣ, εἶναι ἴση πρὸς τὸ σύνολον τῶν δυνάμεων καὶ τῆς Ὁρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς μονάδος τοῦ ΕΛΕΣ. Καὶ ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὴν τὴν πρότασιν.

Ἐἶχαμεν κατόπιν τούτου ἐλπίσει, ὅτι τὰ ἐπίμαχα θέματα διηνηθηθήσαν καὶ ὅτι θὰ ἐβασίζαμεν ὁμαλῶς πρὸς τὸ μέλλον.

Καὶ ὅμως ἀπροόπτως ἐπῆλθεν ἡ κρίσις.

Διατί;

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἔπρεπε ἡ Πολιτοφυλακὴ τοῦ ΕΑΜ, νὰ παραδώσῃ ἰκτερεσίαν εἰς τὸ νέον σῶμα τῆς Ἐθνοφυλακῆς. Ἄλλὰ ἡ πολιτοφυλακὴ ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ. Καὶ τότε ἐκρίναμεν, ὅτι ἡ διαταγὴ τῆς παραδόσεως, ἔπρεπε νὰ ὑπογραφῆ ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Καὶ ἐθεωρήσαμεν τὴν συνυπογραφήν, θέμα ἐμπιστοσύνης. Ἄλλὰ οἱ ὑπουργοὶ τῆς ἄκρας ἀριστεροῦς, παρὰ τὴν ὁμόφωνον προηγουμένην ἀπόφασιν, δὲν ὑπέγραψαν.

Καὶ ἐπῆλθεν ἡ κρίσις. Καὶ τώρα ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἕθνους, τίθεται τὸ ἐρώτημα:

Ποῖος παίει;

Τὸ Ἕθνος γνωρίζει, ὅτι ἐξηντλήσαμεν ὅλας τὰς προσπάθειάς μας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἑθνικῆς μας Ἐνότητος. Ἐπροτιμήσαμεν νὰ ἐκτεθῶμεν εἰς σφοδρὰς ἐπικρίσεις, διὰ τὴν ὑπέρομετρον ὑποχώρησίν μας εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς ἄκρας ἀριστεράς. Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπτόησεν ἡ ἐπίκρισις. Διότι ἀρχὴ τοῦ πολιτικοῦ βίου μας, δὲν εἶναι ἡ δημοτικότης, ἀλλὰ τὸ χρέος.

Παρεμείναμεν σταθεροὶ εἰς τὴν προσπάθειαν, διότι ἐγνωρίζαμεν ποία κατὰρα διὰ τὸν τόπον θὰ ἦτο ὁ ἐμφύλιος πόλεμος.

Καὶ σήμερον, ἔχομεν τὴν συνείδησιν ἡρεμον, διότι δὲν ἐπταίσαμεν. Ὁλόκληρος ἡ εὐθύνη ἐνώπιον τῆς ἱστορίας καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἕθνους, βαρύνει τὴν ἡγεσίαν τῆς ἄκρας ἀριστεράς.

Διότι ἐπανελήφθη δυστυχῶς ἡ περιπέτεια τοῦ Λιβάνου. Καὶ πάλιν ἐπεκράτησαν οἱ ἀδιάλλακτοι. Φαίνεται, ὅτι θὰ ἐδέχοντο νὰ ὑπάρχη κυβέρνησις Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον ἡ ὀλικὴ δύναμις νὰ εὐρίσκειται εἰς τὰς χεῖρας των. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἐφθασαν αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως, ἐξηγγέρθησαν. Καὶ ἐπέβαλαν τὰς θελήσεις των. Καὶ ὀδηγοῦν τὴν Χώραν μὲ τὰ ἔνοπλα συλλαλητήρια, μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν, μὲ τὴν ἀναστάσιν τῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

Τοιτοτρόπως ἔγιναν ἔνοχοι. Εἰς μάτην κατηγοροῦν ἀπὸ χθὲς τὴν κυβέρνησιν, ὅτι προετοιμάζει τὸν φασισμόν. Ὅτι ἀπειλεῖ τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας, ὅτι ἐστράφη πρὸς τὴν ἀντίδρασιν.

Ὁ Νόμος τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ Στρατοῦ μας, ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Καὶ ὅταν ὁ Στρατὸς μας ἀνασυντάσσεται κατὰ τρόπον σύμφωνον καὶ μὲ τὴν γνώμην των, μὲ ποίαν ἰλικτὴν δύναμιν ὀδηγοῦμεν εἰς τὸν φασισμόν;

Ὅλοι οἱ οἰκονομικοὶ καὶ οἱ κοινωνικοὶ νόμοι τῆς κυβερνήσεως, ἐπροτάθησαν ἀπὸ τοὺς ὑπουργοὺς τῆς ἄκρας ἀριστεράς καὶ ἐψηφίσθησαν ὁμοφώνως ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Πῶς λοιπόν, ἐστράφημεν πρὸς τὴν ἀντίδρασιν;

Ὅχι! Ἡ κυβέρνησις παραμένει σταθερὰ εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν παραχώρησιν πρὸς τὴν ἄκραν ἀριστεράν, ἀλλὰ πολιτικὴν πίστιν μας.

Παραμείνομεν πάντοτε θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ φασισμοῦ, πολέμοι τῆς ἀντιδράσεως, σημαιοφόροι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Καὶ ἡ ἀπόδειξις παρέχεται σήμερον ἀκόμη, εἰς τὴν διαμάχην τῆς πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς Ἑθνοφυλακῆς τοῦ λαοῦ. Ἡ ἄκρα ἀριστερά, ὑποστηρίζει τὴν πολιτοφυλακὴν, ἡ ὁποία ἀνῆκει εἰς μίαν ὀργάνωσιν. Ἡμεῖς ὑποστηρίζομεν τὴν Ἑθνοφυλακὴν, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει τὴν ἰδέαν τοῦ λαοῦ. Κηρύττουν τὴν λαοκρατίαν, μὲ λέξεις καὶ ἡμεῖς τὴν καθιστῶμεν πρᾶξιν.

Ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἕθνους, κατηγοροῦμεν τὴν ἡγεσίαν τῆς

ἄκρας ἀριστερᾶς, ὅτι ὀδηγεῖ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ θανάσιμον συμφορὰν τῆς Πατρίδος.

Ἄλλὰ συγχρόνως, θέλομεν νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τοὺς παλαιούς ἡπατοὺς των. Ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ ΕΛΛΑΣ, τῆς Πολιτοφυλακῆς, καθὼς καὶ πρὸς τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ, διὰ νὰ τοὺς εἴπωμεν: «Ἐπαλαίσατε κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ. Καὶ προσθέσατε ἐνδόξους τίτλους εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἔθνικῶν μας Ἀγώνων. Καὶ ἐπαλαίσατε τότε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Ἄλλὰ τὸ Κράτος τότε, ἦτο τῆς κατοχῆς. Καὶ ὀφείλατε νὰ παλαίσετε. . . Σήμερον, καλεῖσθε ἐπίσης ἀπὸ τοὺς παλαιούς σας ἡγέτας, νὰ παλαίσετε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Σήμερον ὁμως εἶναι τὸ Κράτος τῆς Ἑλλάδος. Ἐμπορεῖτε νὰ τὸ πράξετε; Μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν βυθίζετε σήμερον εἰς δυστυχίαν τὸν λαόν μας. Καὶ μὲ τὴν στασιαστικὴν ἀνασύστασιν τοῦ ΕΛΛΑΣ, ἐγκαινιάζετε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀφήνει ἀνοικτὰ τὰ σύνορα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος.

Νέοι τῆς Ἑλλάδος, εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι ἀγωνισταὶ τῶν ἔθνικῶν μας ἀγώνων, εἶναι δυνατὸν νὰ πλήξετε τὴν Πατρίδα εἰς τὴν καρδίαν; Ἡ Πατρις ἔχει ἐπιζήσει ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν τριῶν βαρβάρων κατακτητῶν. Ἄλλὰ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν τέκνων της.

Ὅχι, νέοι τῆς Ἑλλάδος, μέλη τοῦ ΕΑΜ. Δὲν ἔμπορεῖτε νὰ στρέψετε τὰ ὄπλα ἐναντίον τῆς Πατρίδος. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς δουλείας, ἡ φωνὴ τῆς ὀργανώσεως, ἦτο συγχρόνως καὶ φωνὴ τῆς Πατρίδος. Καὶ ὀφείλατε νὰ ὑπακούσετε. Σήμερον, δυστυχῶς, ἄλλη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς ὀργανώσεως καὶ ἄλλη ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος.

Ὅφείλετε νὰ ὑπακούσετε εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ κυβέρνησις γνωρίζει, ὅτι ἔχει εἰς τὸ πλευρόν της τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκφράζει ἐπίσης τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ τοὺς ἐκπροσώπους ἐνταῦθα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, διὰ τὴν ἀμέριστον αὐτῶν συμπαράστασιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἄλλὰ θέλομεν εἰς τὸ πλευρόν μας ὄλους τοὺς Ἑλληνας, διότι ἀγωνίζομεθα τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος.

Ἦνωμένοι, ὀφείλομεν νὰ ὑπερικήσωμεν τὴν θανάσιμον κρίσιν, νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν νόμον καὶ νὰ βαδίσωμεν πάλιν ἀποφασιστικοὶ πρὸς τὸ μέλλον.

Μὲ τὴν βοήθειαν ὄλων τῶν τέκνων της, καθὼς καὶ τῶν μεγάλων συμμάχων μας, ἡ Πατρις θὰ ἐπανέυρῃ τὸν δρόμον της.

ΖΗΤΩ Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛΛΑΣ!»

4.— Η ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Οί κομμουνισταί, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, προχωροῦν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου των, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν ἔξουσίαν. Δίδουν ἐντολὴν εἰς τὰ τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ, νὰ βαδίσουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ ΕΛΑΣ Πελοποννήσου μὲ τὸν ἀρχιδολοφόνον Ἄρη Βελουχιώτη, προχωρεῖ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν. Ἐκεῖ, κατευθύνεται ὁ ΕΛΑΣ ἀπὸ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, τὴν Θεσσαλίαν κ.ἄ. Ἐξηγεῖται πλέον, γιατί δὲν εἶχαν ἀποστρατευθῆ οἱ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, μόνις ἔφυγαν οἱ Γερμανοί, γιατί οἱ κομμουνισταί, δὲν ἐτήρησαν τὸν λόγον των, νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα τοῦ ΕΛΑΣ τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1944. Εἶναι φανερὸν καὶ εἰς τὸν πλέον ἀφελῆ πολίτην, γιατί δὲν ἐπολέμησαν τοὺς Γερμανοὺς, ὅταν ἦσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ γιατί δὲν τοὺς ἔρριξαν οὔτε μία ντουφεκιά, ὅταν ἀποχωροῦσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον 1944. Ἦθελαν νὰ ἔχουν ἀνέπαφον τὸν ΕΛΑΣ, διὰ τὸ κίνημα, πού τώρα ἐκδηλώνουν. Ἐχρειάζοντο τὰ ὄπλα διὰ νὰ πολεμήσουν τὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι τοὺς Γερμανοὺς, εἰς ἀντάλλαγμα δέ, τῶν ὑπηρεσιῶν των πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, πού δὲν τοὺς ἐνόχλησαν κἂν ὅταν ἔφευγαν, ἐπῆραν καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλα ὄπλα καὶ πολεμοφόδια, διὰ νὰ ἔχουν ἀρκετὰ καὶ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὴν ἐπιχείρησίν των.

Ἐξαπατοῦν τοὺς ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, ὅτι «πηγαίνουν νὰ κάνουν παρῆλασιν εἰς τὴν Ἀθήναν» καὶ τοὺς φέρουν εἰς τὴν φωτιὰ τοῦ πολέμου, κατὰ τῆς Πατρίδος. Ἰσχυρίζονται, ὅτι πηγαίνουν νὰ πολεμήσουν τοὺς «Ἑγγλέζους», ὡς ἐὰν ἡ Ἀθήνα ἦτο Ἀγγλικὴ πόλις, κατοικουμένη ἀπὸ Ἀγγλους πού ἦσαν ἐχθροί... Ἰποκρίνονται, ὅτι ξεχοῦν, ὅτι οἱ Ἀγγλοι εἶναι σύμμαχοι, ὅτι αὐτοὶ τοὺς ἔδωσαν τὰ ὄπλα καὶ ὅτι ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Γερμανίας τότε, τὸν Δεκέμβριον 1944, ἐσυνεχίζετο... Οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ πολιτικοὶ καθοδηγηταί τοῦ ΕΛΑΣ, τυφλὰ ὄργανα τοῦ ΚΚΕ, ἔχουν ἄλλους φανατίσει, ἄλλους δηλητηριάσει, ἄλλους ἔχουν τρομοκρατήσει καὶ ὄλους τοὺς παρακολουθοῦν καὶ τοὺς κατασκοπεύουν. Ποῖος μποροῦσε νὰ φύγη; Παρὰ ταῦτα, πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, διέφυγον. Ἐπροτίμησαν νὰ ἀποθάνουν, παρὰ νὰ πλήξουν τὴν ἐλεύθερην πλέον Ἑλλάδα, μὲ τὴν συμμετοχὴν τους εἰς μίαν προδοτικὴν καὶ ἐγκληματικὴν των στάσιν, εἰς ἓνα ἀδελφοκτόνον κίνημα... Ἄλλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, κατὰ χιλιάδες παραδίδονται εἰς τὴν Ἔθνοφυλακὴν καὶ τὴν 3ην Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ κινήματος. Μόνις ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀθήναν, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ἐγκατέλειψαν τὸν ΕΛΑΣ, κατετάγησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν καὶ πολέμισαν μὲ ἡρωϊσμόν καὶ πάθος τοὺς προδότες μητροκτόνους.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ διάστημα τῶν 33 ἡμερῶν, ὅπου διήρκεσε τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου 1944, ἔγιναν τόσα ἐγκλήματα καὶ μὲ τέτοιον ἀπάνθρωπον τρόπο, πού ἐτρόμαξε ὅλος ὁ κόσμος. Ὁ κόκκινος φασισμὸς κατέφερε εἰς τὴν Ἑλλάδα τότε, μεγάλα πηήγματα. Χιλιάδες ἐδολοφονήθησαν,

άνδρες, γυναίκες και παιδιά. Δεκάδες χιλιάδες γέροντες, γυναίκες, ασθενείς, άνθρωποι φιλήσυχoi, νοικοκυραίοι, επιστήμονες και εργάτες, διανοούμενοι και έμποροι, μεταφέρονται ως δημηροί εις τὰ παγωμένα βουνά. Οί κομμουνισταί, ώμιλοῦσαν ἐπὶ κατοχῆς «γιατὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος» καὶ τὸν Δεκέμβριον 1944, τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Πατριδα ἐδολοφόνησαν φανερά, ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας.

Οί κομμουνισταί παρουσιάζοντο, ὅτι «προστατεύουν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν» καὶ τότε πάλιν ἐδολοφόνησαν τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Οί κομμουνισταί ἰσχυρίζοντο, ὅτι «ἐνδιαφέροντο γιατὴς ἐλευθερίες τοῦ λαοῦ, γιατὴν λαοκρατία καὶ τὴν δημοκρατία», ἀλλὰ ἀπεκαλύφθησαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ὡς κοινοὶ ἀπατεῶνες. Δὲν ἐπερίμεναν νὰ ἀποφανθῆ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐλευθέρως, μετ' ἐκλογές, ἀντὶ πράγματι ἤθελεν αὐτοὺς νὰ τὸν κυβερνήσουν, ἢ ἄλλους γνησίους δημοκρατικούς. Αὐτοὶ ὅμως, ἐνώριζαν πολὺ καλά, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός, δὲν τοὺς ἤθελεν καὶ δι' αὐτό, ἔσπευσαν νὰ καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν μετ' τὴν βίαν, τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν προδοσίαν. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχαν. Χάρις εις τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος, ἢ Ἑλλάς τότε ἐσώθη ἀπὸ βεβαίαν καὶ αἰωνίαν δουλείαν, ἀπὸ τὸν πλάνον κομμουνισμὸν.

2. Ἔχουν περάσει ἀρκετὰ χρόνια ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον 1944, τότε ποὺ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἐν ὀνόματι τοῦ λαοῦ καὶ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, ἔδωσεν τὰ καιρία πλήγματα κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, εις τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν.

Ἔῖναι μία ἐπέτειος, ποὺ μᾶς ἐνθυμίζει ὄχι μόνον τὰς θυσίας μας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν Νίκην.

Θεωροῦμεν καθῆκον νὰ τιμήσωμεν τὴν μνήμην τῶν πεσόντων πολεμιστῶν κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 καὶ νὰ παρατάξωμε εις τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ἡρώων τοὺς πολεμιστὰς αὐτῶν τῶν μαχῶν. Τὸ μεγαλεῖον τῆς θυσίας καὶ τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν, τοῦ Δεκεμβρίου 1944, ἐναντίον τῶν χιλιάδων ἐνόπλων κομμουνιστῶν, εἶναι ἀφθαστον καὶ ἀσύγκριτον, ὄχι μόνον ἀπέναντι τῶν ἀγόνων ὑπὲρ ἐλευθερίας ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ ἀπέναντι ἀγόνων καὶ θυσιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἄλλων χρόνων καὶ ἄλλων ἐποχῶν. Αἰσθανόμεθα ἱερὸν χρέος, νὰ προσφέρωμεν φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἀτρομήτους Ἑλληνας, ποὺ ἐπολέμησαν καὶ ἔπεσαν ὑπὲρ Πατρίδος εις μίαν τῶν κρισσιωτέρων στιγμῶν τῆς φιλότιτης Πατρίδος. Ὑποκλινόμεθα μετ' εὐλάβειαν πρὸ τῶν ἡρώων ποὺ ἐπροτίμησαν νὰ ἀποθάνουν ὡς Ἑλληνες, παρὰ νὰ ἐπιζήσουν τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, ὡς δοῦλοι τῶν Βουλγαροκομμουνιστῶν.

Δυστυχῶς δὲν ἔχει ἐκτιμηθῆ ὡς ἔπρεπε καὶ ἤξιζε, οὔτε τὸ ὕψος τῆς θυσίας τῶν πεσόντων κατὰ τὸν τραγικὸν αὐτὸν μῆνα, οὔτε ἡ σημασία τῆς Νίκης τοῦ Ἔθνους κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. Ἡ αὐτοθυσία ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, πάντοτε εἶναι ἱερὰ καὶ δίκαιος ὁ ἔπαινος τῶν πεσόντων. Ὅταν, ὅμως, τὰ εὐγενῆ τέκνα τῆς Πατρίδος, προσέρχονται πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθορομήτως μετ' ἰδικὴν των πρωτοβουλίαν, ὅταν οὔτε φωνὴν ἔχει ἢ αἱμά-

σουσα Πατρίς, ἵνα καλέσῃ εἰς βοήθειαν, τότε ἡ προσφορὰ των καὶ ἡ θυσία των εἶναι ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς. Τότε οἱ προσερχόμενοι ἐθελονταί, εἶναι ἥρωες τῶν ἡρώων καὶ χρέος τῶν ἐπιγενομένων εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς προσηκούσης τιμῆς εἰς τοὺς πρωτοπόρους αὐτοὺς μάρτυρας καὶ σωτῆρας τῆς Πατρίδος. Ἐὰν δέ, προσθέσῃ κανεὶς εἰς τὸ ὕψος τῆς θυσίας τῶν πολεμιστῶν αὐτῶν καὶ τὴν σημασίαν τῆς Νίκης διὰ τὴν Πατρίδα, εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ θέμα εἶναι ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων σελίδων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Μόλις εἶχαν ἀναχωρήσει οἱ Γερμανοί, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944 καὶ οἱ πολλοὶ Ἕλληνες ἐσκέπτοντο μόνον τὸ χαρμόσυνον αὐτὸ γεγονός. Δὲν ἔβλεπον κανέναν ἄλλον κίνδυνον καὶ δὲν ἐπίστευον εἰς κανέναν ποῦ θὰ ἐπεσήμανεν ἐσωτερικοὺς κινδύνους. Αὐτοὶ οἱ πολλοὶ Ἕλληνες, ἦσαν τελείως ἀπροετοιμάστοι, ἠθικῶς καὶ ψυχικῶς, τὴν ἐποχὴν αὐτὴν νὰ ἀντιληφθοῦν καὶ ἀντιμετωπίσουν κινδύνους τῆς Πατρίδος ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Ἄλλοι Ἕλληνες, ποῦ εἶχον ὀργανώσει τὰ γνήσια ἐθνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα, κατὰ τῶν κατακτητῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ (Ε.Σ.) εἰς Πελοπόννησον, τῆς ΕΚΚΑ τοῦ συνταγματάρχου Ψαρροῦ εἰς τὴν Φθιώτιδα, τοῦ ΕΛΕΣ, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ζέρβαν, εἰς Ἡπειρον, τοῦ Ἀντωνίου Φωστερίδη εἰς τὴν Μακεδονίαν, τοῦ καπετὰν Βαγγέλη εἰς τὴν Θράκην κλπ. Εἶχον συλληφθῆ οἱ περισσότεροι, μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν ὀργανώσεων των καὶ ἐκρατοῦντο εἰς στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν. Ἄλλοι ἔζων ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀγωνίας τῆς αὔριον καὶ ἄλλοι εἶχον σφαγῆ. . .

Εἰς τὴν ὑπαιθρον, εἶχον ἐπικρατήσει οἱ κομμουνισταὶ καὶ αἱ τοπικαὶ διοικήσεις καὶ ἡ ἀστυνομία, ὡς πολιτοφυλακὴ ἦσαν εἰς χεῖρας των. Κανεὶς δὲν ἐτολμοῦσε νὰ ἐκφράσῃ ἀντίθετον γνώμην. Ἐλάχιστοι ἤλπιζον εἰς τὴν ἀπὸ Θεοῦ προστασίαν, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου των. Ὅχι μόνον οἱ ἐκλεκτότεροι ἐπιστήμονες ἐκινδύνεον καὶ οἱ φανατικοὶ ἐθνικισταὶ νὰ ἐκτελεστοῦν, διότι εἶχον συλληφθῆ κατὰ χιλιάδας καὶ ἐκρατοῦντο «μέχρι νεωτέρας διαταγῆς», ἀλλὰ ἐκινδύνεον νὰ θανατωθῆ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἡ γαλουχημένη μὲ τὰ πανόρχαια ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδανικά, τὰ ἡμεροσὶ καὶ τὰ φωτεινά.

Οἱ πράκτορες τῶν Βουλγάρων εἰς τὴν ὑπαιθρον, ἦσαν ἔνοπλοι καὶ ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσουν πᾶσαν διαταγὴν των. Καὶ ἡ διαταγὴ των, περιεῖχεν πρῶτον τὴν ἐκτέλεσιν ὄλων τῶν ἐπιστημόνων, τῶν διανοουμένων καὶ τῶν πρωτοπόρων ἐθνικιστῶν καὶ δεύτερον τὴν ἐκθεμελίωσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων καὶ Ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ ἐξηφανίζετο ὁ ἄνεμος, ποῦ ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ζωογονεῖ καὶ ἐνδυναμώνει τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ καλλιεργεῖ τὴν ἡμερότητα τῶν ἠδῶν καὶ τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον. . .

Οἱ κομμουνισταί, ὅμως, ἐπερίμεναν τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηνῶν, ποῦ θὰ ἦτο τὸ σύνθημα τοῦ μεγάλου κακοῦ. Ἐπερίμεναν ὅλοι οἱ κομμουνισταί,

ένα και μοναδικόν ἄγγελμα: "Ὅτι καὶ ἡ Ἀθήνα ἔπεσε εἰς τὰ χεῖρα των!

Τότε πλέον, θὰ ἐπανηγύριζον τὴν νίκην των, μὲ τὸν τρόπον, ποῦ καλὰ ἐγνώριζον. Τὴν σφαγὴν ὄλων τῶν ἀντιθέτων, ποῦ ἦσαν οἱ πολλοὶ καὶ ἠρνοῦντο ὑποταγὴν εἰς τὴν βίαν τῶν ὀλίγων. Καὶ οἱ ὀλίγοι αὐτοί, ἀνέμενον τὴν κατάληψιν καὶ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου των. Οἱ περισσότεροι ἔνοπλοι κομμουνισταί, ἀπὸ ὄλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν πρωτεύουσαν. "Ὅλη ἡ δύναμις των ἦτο ἐκεῖ.

Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν, 14 Ὀκτωβρίου 1944, οἱ δρόμοι τῶν Ἀθηνῶν εἶχαν πλημμυρίσει ἀπὸ χιλιάδας ἐνόπλους κομμουνιστάς, παρελαύνοντας κατὰ ὁπάδας καὶ κραυγάζοντας συνθήματα κομμουνιστικά. Μόνον τὸ «Κάπα - Κάπα ἔφυλον» (ΚΚΕ) ἠκούετο... Τὰ ἐθνικὰ τραγούδια τῆς ἐλευθερίας, εἶχον ἀντικατασταθῆ μὲ ἄψυχα λόγια, ποῦ ἱμνοῦσαν τὶς στέπτες τῆς Ρωσσίας, τοὺς Πωπῶφ καὶ Δημητρώφ τῆς Βουλγαρίας. Οἱ διαδηλωταὶ ἐκρατοῦσαν τεράστιες πινακίδες, μὲ συνθήματα δῆθεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἐργατικῆς καὶ μεγάλης ρωσικῆς σημαίας... Σὲ δέκα ρωσικῆς σημαίας μεγάλων διαστάσεων, ἀναλογοῦσε μόνον μία μικρὴ Ἑλληνικὴ σημαία, ὡσὰν νὰ ἦτο φιλοξενομένη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος. Κανένα λόγον γιὰ τὴν δόλια μας Πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐπρόφεραν τὰ χεῖλη χιλιάδων διαδηλωτῶν. Κανένα χαμόγελο εἰς τὰ πρόσωπά των. Καμμιά χαρὰ διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Ἡσθάνοντο περιφρόνησιν διὰ τὸ παρελθόν, μῖσος διὰ τὸ παρὸν καὶ ὑπόσχοντο ἐκδίκησιν διὰ τὸ μέλλον. Ἐφαίνοντο ὄλοι σὰν κινούμενα σιδηρᾶ μηχανήματα, ποῦ ἔσπειραν εἰς τὸν πληθυσμὸν τὴν φρίκην, τὸν τρόμον καὶ τὴν ἀπόγνωσιν...

Ἦσαν πλέον, ὄργανωμένοι καὶ σιδηροδέσμοι εἰς τὴν κομμουνιστικὴν ὀργάνωσιν, χιλιάδες πλανημένων Ἑλλήνων, τυφλοὶ πλέον καὶ χωρὶς ἐσωτερικὴν ἀντίστασιν. Ἔτοιμοι νὰ πυροβολήσουν παντοῦ καὶ ἐναντίον αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὀρθὴ κρίσις καὶ ἡ εὐθύνη, εἶχαν ἀφαιρεθῆ ἀπὸ ὄλους αὐτοὺς. Δὲν εἶχον, λοιπόν, καμμίαν ἀνησυχίαν οἱ κομμουνισταί, διότι εἶχον ἐτοιμάσει ἐγκαίρως τὰ πειθήνια ὄργανά των. Ἐπίστευον, ὅτι μὲ τὴν πρώτην κίνησιν των καὶ ἡ πρωτεύουσα θὰ ὑπετάσσετο εἰς τὴν θέλησιν των καὶ οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα νὰ φέρῃ ἀντίρροσιν. Οἱ πρωτοπόροι ἐθνικισταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, εἶχον ἢ σφαγῆ ἢ φυλακισθῆ. Οἱ ἐθνικισταὶ τῶν Ἀθηνῶν, εἶχον τρομοκρατηθῆ καὶ ἦσαν ἄοπλοι. Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας εἰς τὴν ὑπαίθρου, εἶχον σφαγῆ ἢ διαλυθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς. Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας τῶν Ἀθηνῶν, εἶχον περιορισθῆ εἰς τὸ Γουδί.

Ἡ Ἀστυνομία Πόλεων καὶ ἡ Χωροφυλακὴ τῶν Ἀθηνῶν, εἶχον ἐλάχιστον ὄπλισμόν. Ὁ Ἐθνικὸς Στρατὸς τότε, τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γερμανῶν, ἦσαν οἱ ὀλίγοι ἄνδρες τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τμήματα τῆς 3ης Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι. Οἱ Ἄγγλοι δὲν εἶχον ἀποφασίσει ὀριστικῶς νὰ παραμείνουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ αὐτοὺς τοὺς κομμουνιστάς, διότι δὲν ἐπίστευον, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ παρὰταξις ἐνόπλων ἐθνικιστῶν καὶ ἀντιμετώπιζον ἀναχώρησιν των, μὲ

τά πλοία των, εις τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ὀργανώσει καὶ τὴν πολιτοφυλακὴν Ἀθηνῶν, ἔτοιμοι νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων καὶ τὴν Χωροφυλακὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν.

Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου ἐγνώριζε τὴν ἐπικρατοῦσαν πλέον κατάστασιν. Οἱ γνήσιοι Ἕλληνες δικαίως ἐξεδήλωσαν τὴν ἀτελεισίαν των. Ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἤμποροῦσεν ἡ ἐπιζράτησις τῶν κομμουνιστῶν νὰ γίνῃ εὐκόλως καὶ νὰ ἐπακολουθήσῃ νύξ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ὁ ἀφανισμὸς παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ. . . Τὸ ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Κράτος, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1944, ὅτε ἀνεχώρησαν οἱ Γερμανοί, μέχρι τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1944, ὅτε ἐξεδηλώθη τὸ κίνημα τῶν κομμουνιστῶν, ἦτο εἰς τὴν σκέψιν μόνον τῶν γνησίων Ἑλλήνων. Κράτος οὐσιαστικῶς δὲν ὑπῆρχεν. Ὑπῆρχε μόνον ἐθνικὴ συνείδησις τῶν ἐντρόμων κυκλοφορούντων Ἑλλήνων καὶ μία συνεχῶς καὶ ἐλευθέρως κινουμένη εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν στρατιὰ ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος. Μία στρατιὰ τυφλῶν καὶ θλιβερῶν ὀργάνων τῶν Βουλγάρων πρὸς ἀνατίναξιν τῆς Ἑλλάδος, εἰς μίαν κρίσιμον καμπὴν τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Γερμανίας ἐσυνεχίζετο. Ἡ Ρωσία τότε ἦτο σύμμαχος. Οἱ Δυτικοὶ σύμμαχοί μας ἠσχολοῦντο μὲ τὸν πόλεμον, εἰς ὅλα τὰ μέτωπα, ἀπὸ τῆς Εὐρώπης μέχρι τῆς Ἰαπωνίας. Ἐὰν ἐπικρατοῦσαν καὶ εἰς μίαν ἀκόμη πόλιν, τὰς Ἀθήνας, οἱ κομμουνισταὶ, οὐδεὶς θὰ ἐτολμοῦσε νὰ φέρῃ ἀντίρροισιν ἢ θὰ ἐνδιεφέρετο νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ εἶχεν πλέον ἐπικρατήσει τὸ «δικαίον τῆς ἐπαναστάσεως» καὶ οἱ πάντες θὰ ἐπλησίαζον τοὺς νικητάς. . . Ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν χρωμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν. Κάθε ἐνδιαφέρον θὰ ἦτο μάταιον. . . Θὰ ἦτο πλέον πολὺ ἀργά. . . Ποῖος, ὅμως, θὰ ἐτολμοῦσεν εἰς μίαν τοιαύτην ἀτμόσφαιραν κομμουνιστοφοβίας νὰ προβάλλῃ τὴν πίστιν του καὶ τὴν αὐτοθυσίαν του διὰ τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα; Ὑπῆρχον ἄραγε Ἕλληνες ποὺ ἐπολέμησαν, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, καὶ διέλυσαν πρῶτα τὸν φόβον τῶν ἀόπλων ἐθνικιστῶν καὶ ἔπειτα μὲ τὴν ὁρμὴν των καὶ τὴν αὐτοθυσίαν των τοὺς προδότας κομμουνιστάς; Οἱ κομμουνισταὶ ἵππεσθήριζαν ὅτι ἂν δὲν ἦσαν οἱ Ἕλληνοὶ, ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ καὶ τὰ ἀγγλικά τάνκς, θὰ ἐνικοῦσαν καὶ θὰ ἐκυριαρχοῦσαν τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ κομμουνισταὶ σκοπίμως ἵππεσθήριζαν τὴν ἄποψιν αὐτὴν ἵνα θεωρηθῇ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν ἦτο ἀντίθετος μὲ τὸ κίνημά των καὶ τὰς ἐπιδιώξεις των, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 καὶ συνεπῶς ὅλος ὁ Λαὸς ἦτο μὲ τὸ μέρος των. Ἡ ἥττα των συνεπῶς, κατ' αὐτούς, δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς βουλήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ ἀπόρροια τῆς ἐπεμβάσεως τῶν Ἄγγλων.

Δυστυχῶς ἔχει μείνει ἡ ἐντύπωσις εἰς πολλοὺς ἐθνικιστάς, ὅτι τοῦλάχιστον ἡ ἄποψις αὐτὴ τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ἀληθής. Τὸ κίνημα τῶν κομμουνιστῶν, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ἔχει συνδεθῆ εἰς τὴν συνείδησιν μερικῶν μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῶν Ἄγγλων. Δὲν ἐγινε ἀκόμη ἡ δέουσα ἱστορικὴ ἐξακρι-

θωσις καὶ ἡ ἐπιβαλλομένη δικαιοσύνη τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἐπολέμησαν τοὺς κομμουνιστάς, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, καὶ ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ σιδηροῦν παραπέτασμα.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ θροντοφωνήσωμεν ὅτι δὲν ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 τὰ ἀγγλικά τὰνκς καὶ τὰ ἀγγλικά στρατεύματα. Δὲν ἐπολέμησαν πρῶτα, ὡς κυρία δύναμις ὁ Ἕλληνας Σκόμπυ καὶ οἱ Ἕλληνοι στρατιῶτες, ὅπως ἐπιμελῶς προπαγανδίζουν, οἱ κομμουνισταί. Ἐπολέμησαν πρῶτα οἱ Ἕλληνες, οἱ λίγοι ἀτρόμητοι Ἕλληνες ποὺ πάντοτε εὐρίσκονται ὅταν κινδυνεύῃ ἡ Ἑλλάς. Ἐπολέμησαν πρῶτα οἱ Ἕλληνες καὶ ὅταν ἐθεβαιώθησαν οἱ Ἕλληνοι ὅτι ὑπῆρχον Ἕλληνες ἐθνικισταὶ ποὺ πολεμοῦν, τότε ἐπροτίμησαν νὰ ἀλλάξουν πολιτικὴν. Δὲν ἀνεχώρησαν διὰ τὸν Πειραιᾶ, ὅπως ἐσχεδιάζον, ἀλλὰ παρέμειναν μὲ τοὺς ἀποφασιστικοὺς Ἕλληνας, μὲ τοὺς ἐθνικιστάς καὶ τοὺς ἐνίσχυσαν.

Ἀξίζει θεβαίως τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ποὺ ὡς φίλοι καὶ σύμμαχοι μᾶς ἐβοήθησαν καὶ ἐπολέμησαν παρὰ τὸ πλευρόν μας, ὡς εἶχον ὑποχρέωσιν σιμαχικὴν. Ἀλλὰ μᾶς ἐβοήθησαν, δὲν ἐπολέμησαν πρῶτα αὐτοί, ὡς θέλουν νὰ ἰσχυρισθοῦν οἱ κομμουνισταί. Πρῶτα ἐπολέμησαν οἱ Ἕλληνες. Ἐσχηματίσθη τότε ἕνα τεῖχος ἀπόρθητον τῆς ἐθνικῆς παρατάξεως, ἀπ' ὅπου οἱ κομμουνισταὶ δὲν ἐτέρασαν καὶ δὲν κατέλαβον τὴν Ἀθήνα.

3.— Διὰ τὴν 24ην Νοεμβρίου 1944 καλεῖται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἡ κλάσις τοῦ 1936, πρὸς συγκρότησιν ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς εἰς ὅλην τὴν χώραν. Καὶ εἰς μὲν τὰς ἐπαρχίας οἱ προσελθόντες ὑπεχρεώθησαν νὰ ἀφοπλισθοῦν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν ἄοπλοι εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐχρηστεύθησαν. Δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑπερασπίσουν πλέον τὴν Πατρίδα. Τὰ τάγματα, ὅμως, τῆς Ἐθνοφυλακῆς τῶν Ἀθηνῶν δὲν διελύθησαν. Τὴν 3ην Δεκεμβρίου 1944, μὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κινήματος τῶν κομμουνιστῶν, ἐλιποτάκτησαν οἱ δειλοὶ καὶ ἀνανδροὶ ἀπὸ τὰ Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς, ἔμειναν, ἔμωσαν, οἱ ἄξιοι τῆς Πατρίδος ὑπερασπισταί, οἱ πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια, οἱ ὀλίγοι καὶ ἐκλεκτοί. Μαζὶ μὲ τοὺς ἐθνοφύλακας αὐτοὺς κατετάγησαν ἐπίσης ἐθνικισταὶ πάσης ἡλικίας, ὅσοι εἶχαν μεγάλη καρδιά καὶ μέγαν πατριωτισμόν. Εἰς τὸ Τάγμα τῆς Χωροκῆς Μακρυγιάννη, εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον, τὰ τμήματα τῆς 3ης ὀρεινῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι, τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων καὶ τὰ λίγα τμήματα Χωροφυλακῆς προσετέθησαν καὶ τὰ τρία Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς, συγκροτηθέντα ἀπὸ τοὺς ἐθελοντάς ἐθνικιστάς, ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ μας, ποὺ μέσα εἰς τὴν γενικὴν σύγχισιν καὶ ἀπελπισίαν ἐκράτησαν ψηλὰ τὴν δρατότητα καὶ τὴν πίστιν των πρὸς τὴν Πατρίδα.

Καὶ ἀρχίζει ἕνας σκληρὸς ἀγὼν, ἀπὸ δρόμο σὲ δρόμο, ἀπὸ συνοικία σὲ συνοικία, ἀπὸ τετράγωνο σὲ τετράγωνο. Οἱ κομμουνισταὶ ἀρχίζουν γενικὴν ἐπίθεσιν παντοῦ. Ἐλπίζουν νὰ κάμψουν ἀμέσως τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων. Μένουν, ὅμως, ἔντρομοι καὶ ἀπροετοίμαστοι πρὸ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς πίστεως τῶν ἀμνομένων ἐθνικιστῶν. Ἀναγνωρίζουν ὅτι ἐὰν χάσουν τὴν

Ἄθῆνα, χάνουν ὀριστικῶς τὸν ἀγῶνα των. Μὲ λύσσα καὶ μανία ἐπιτίθενται παντοῦ. Γρεμίζουν σπίτια, ἀνατινάσσουν πολυκατοικίες, φτιάχνουν ὄδοφράγματα, βάζουν φωτιές σὲ σπίτια ἐθνικιστῶν, καταστρέφουν τὸ ὑδραγωγεῖον Ἀθηνῶν, ἀποκόπτουν κάθε συγκοινωνίαν τῆς Πρωτευούσης μὲ τὰς ἐπαρχίας. Παίρνουν χιλιάδες ὀμῆρων πάσης ἡλικίας καὶ τοὺς τραβοῦν στὰ χιονισμένα βουνά, στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνος. Ξεπερνοῦν τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὰ ἐγκλήματα. Σφάζουν ἀδιακρίτως, ἀπειλοῦν, τρέχουν, ὑπόσχονται, τάζουν. Περνοῦν οἱ μέρες καὶ οἱ κομμουνισταὶ ἔχουν κυριεύσει ὅλα τὰ προάστια, ὅλες τὶς συνοικίες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλατεία Συντάγματος.

Ἡ ἐλπίς τοῦ ἔθνους ἔχει ἀπομείνει εἰς τρεῖς χιλιάδας Ἑλλήνων τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, τμημάτων τῆς 3ης ὀρεινῆς Ταξιαρχίας Ρίμινι, τριῶν τμημάτων Ἐθνοφυλακῆς, ἐνὸς Τάγματος Χωροκῆς Μακρογιάννη καὶ τῶν Ἀστυφυλάκων τεσσάρων Ἀστυν. Τμημάτων. Περιορίζονται οἱ ἔνοπλοι ἐθνικισταὶ γύρω ἀπὸ τὴν πλατείαν Συντάγματος, μέχρι τοῦ Συντάγματος Χωροφυλακῆς Μακρογιάννη. Ἀνασυντάσσονται εἰς τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα, ὅπου ἡ Βουλὴ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀρχίζουν νέας ἐξορμήσεις κατὰ τῶν κομμουνιστῶν.

Οἱ κομμουνισταὶ, πλέον, εἶναι ἀμυνόμενοι. Ματαίως προσπαθοῦν νὰ κρατήσουν. Κάθε συνοικία ἀρχίζει σιγὰ - σιγὰ νὰ ἐλευθερώνεται. Καὶ κάθε συνοικία γίνεται πλέον ἔδρα ἐνὸς νέου Τάγματος Ἐθνοφυλακῆς. Τριάκοντα Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς συνεστήθησαν ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου 1944.

Ὁ λαὸς ποὺ ἐπῆρε θάρρος, γίνεται Ἐθνικὸς Στρατός. Φοροῦν τὸ χακὶ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ κυνηγοῦν τοὺς κομμουνιστὰς ποὺ θέλησαν νὰ ἐξαφανίσουν διὰ παντὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ Χριστούγεννα εἶχε ἀρχίσει ἡ χαραυγὴ τῆς νίκης τῆς Ἑλλάδος. Φεύγουν ἀπὸ παντοῦ οἱ κομμουνισταὶ καὶ ἀφήνουν πίσω τους 70.000 νεκροὺς καὶ τραυματίας. Ἀφήνουν παντοῦ καπνίζοντα ἐρείπια. . . Ἡ Ἀεροπορία μας τοὺς δίνει τὰ τελευταῖα πλήγματα. Ἡ Ἀθῆνα εἶναι πλέον ἐλεύθερη. Παντοῦ κυματίζουν μόνον οἱ Ἑλληνικὲς Σημαῖες. Ὁ Λαὸς πανηγυρίζει. Οἱ κομμουνισταὶ κρύβονται καὶ χάνονται. Οἱ δειλοὶ παίρνουν θάρρος. Οἱ πιστοὶ στεφανώνονται. Ἡ ἀτμόσφαιρα γεμίζει ἀπὸ αἰσιοδοξίαν. Οἱ δρόμοι τῶν Ἀθηνῶν γεμίζουν ἀπὸ Ἐθνοφύλακας ποὺ τραγουδοῦν τραγούδια τῆς Πατρίδος. Τὸ Κράτος πλέον φαίνεται παντοῦ. Ἡ Ἀκρόπολις φωταγωγεῖται. Ἡ Ἑλλὰς ἀνήκει πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἔγινεν ἐπαρχία τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Ἐπάρχουν, ὅμως, καὶ ἄλλα ἐπακόλουθα. Ἀπολύονται ἀμέσως εἰς τὰς ἐπαρχίας οἱ χιλιάδες τῶν ἐθνικιστῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον φυλακισθῆ ὑπὸ τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν ὁποίων ἡ τύχη ἦτο γνωστὴ, ἐὰν ἤρχετο τὸ ἄγγελμα τῆς πτώσεως τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ κομμουνισταὶ δηλώνουν ὑποταγὴν εἰς τὸ Κράτος, παραδίδονται. Τὰ 30 Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς τῶν Ἀθηνῶν φέρουν τὴν Ἐλευθερίαν εἰς τὰς Ἐπαρχίας. Τὰ Τάγματα Χωροκῆς τοῦ Μακρογιάννη ἀναπτύσσονται εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ ἐπανδρώνονται οἱ Σταθμοὶ Χωροφυλακῆς εἰς τὴν ὑπαιθρον. Οἱ ἐθνικισταὶ παντοῦ ἀναπνεύουν. Ὁ ἥλιος τῆς

ἐλευθερίας λάμπει παντοῦ. Παντοῦ ἀκούεται τὸ τραγούδι: «Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει...».

Ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν ἐποχὴν ὀφείλεται εἰς τοὺς ὀλίγους ὑπερασπιστὰς τῶν Ἀθηνῶν, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944.

Ἐὰν δὲν εὐρίσκοντο καὶ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί, ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶχε χαθῆ διὰ παντός. Ἐπὶ κατοχῆς ἔσφαζον οἱ κομμουνισταὶ τοὺς ἐθνικιστάς, ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας.

Ὅλοι ἐδικαιοῦντο νὰ ἐλπίζουσαν εἰς μίαν μεταβολήν. Κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον οἱ κομμουνισταὶ ὀργανώθησαν πάλιν, ἐπολέμησαν, ἔκαψαν, ἔσφαξαν χιλιάδες, ἐκυρίεψαν πόλεις καὶ κατεῖχον μεγάλας ἐκτάσεις. Δὲν εἶχον, ὅμως, καταλάβει οὔτε ὄλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, οὔτε καὶ τὸν τμήμα τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπῆρχε Κυβέρνησις τῆς χώρας μὲ διεθνῆς κῦρος, ὑπῆρχε Στρατός καὶ Ἀεροπορία, ὑπῆρχε Κράτος μὲ ἀνεξαντλήτους πόρους.

Ἐπῆρχε τὸ κῦρος τοῦ Κράτους ποὺ ἐνέπνεε τὸ ἠθικὸν τῶν μαχομένων, ὁ τύπος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν μαχομένων καὶ τόσα ἄλλα, ποὺ ἐνίσχουσαν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ κάθε ἐλπίδα τῶν ἐθνικιστῶν.

Κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον εἶχον προηγηθῆ αἱ ἐκλογαὶ τοῦ 1946 καὶ εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν κομμουνιστῶν δὲν ὑπερέβαιναν τὸ 10% τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον ἦτο γενικὴ ἡ πεποιθήσις ὅτι ἐπολεμοῦσαν οἱ πολλοὶ τοὺς λίγους, τοὺς παρανόμους. Ἐνῶ κατὰ τὸ κίνημα τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1944, οἱ κομμουνισταὶ εἶχον δημιουργήσει τὴν ψευδῆ ἐντύπωσιν ὅτι ἦσαν οἱ περισσότεροι ποὺ ἐμάχοντο τοὺς ὀλίγους «ἀντιδραστικούς».

Κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον οἱ πολλοὶ ἐμάχοντο τοὺς συμμορίτας, ποὺ δὲν ἐκαλύπτοντο μὲ κανένα ἠθικόν, μὲ καμμίαν ἀπάτην, δι' αὐτὸ ἦτο εὐχερῆς ἡ προσέλευσις τῶν καλουμένων ὑπὸ τὰ ὄπλα τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ ὄλους καθῆκον ἢ κατὰτάξις εἰς τὸν στρατόν.

Ἡ Ἑλλὰς ἐκινδύνευσε κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον, ἀλλὰ δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον, ὅμως, τοῦ 1944 ἡ Ἑλλὰς ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Μόνον ἡ πλατεῖα Συντάγματος μὲ τὴν ἐλαχίστην περιφέρειάν της μέχρι τοῦ Μακρυγιάννη ἔμειναν ἐλευθέρως. Ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλὰς εἶχε κατακτηθῆ ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἢ ἐφοβοῦντο καὶ ἔτρεμον, ἢ εἶχον πλανηθῆ ἀπὸ τὴν προπαγάνδα τῶν κομμουνιστῶν.

Ἐὰν παρὰ ταῦτα δὲν εὐρίσκοντο οἱ λίγοι πολεμιστῶν τοῦ Δθρίου 1944, οἱ ἀτρόμητοι ἐθελονταὶ τοῦ ἀναγενομένου Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶχεν ὑποδουλωθῆ.

Καὶ κατὰ χειρότερον, θὰ εἶχε παύσει νὰ ἦτο ἰδέα. Καὶ τότε καμμία ἐλπίς Ἑλευθερίας δὲν θὰ ἀπλώνετο εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλληνικὴν γῆν.

Τιμὴ καὶ δόξα, ἃς στεφανώσῃ τοὺς πεσόντας κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν μάχην.

Ἄς λάβουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, ὡς ἥρωες τῶν ἡρώων.

Ἄς γίνουν, δέ, ὑπόδειγμα καθήκοντος διὰ κάθε ἑλληνικὴν γενεάν.

5.— ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΗΠΟΤΡΓΟΥ ἈΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ

1. Σχετικῶς μὲ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἀπελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1945, πρώτην ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως, εἰς μίαν συγκέντρωσιν συμπολεμιστῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Δὲν ὑπελόγιζα ὅτι θὰ ἐχρειάζετο ἐπάνοδος εἰς τὸ παρελθόν. Οἱ ἀγαπητοὶ φίλοι, οἱ ὁποῖοι ὠμίλησαν, τὴν κατέστησαν ἀπαραίτητον. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἐχρειάζετο πράγματι ὁ Λίβανος; Ἡ κυβερνητικὴ συνεργασία μὲ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἦτο χρήσιμος ἢ καὶ ἀπαραίτητος;

Ἔτσι θέτουν σήμερον τὸ ἐρώτημα ἔχουν δίκαιον ἠθικῶς. Πράγματι, συνεργασία μὲ τοὺς ἐγκληματίας, ἠθικῶς ἦτο ἀπαράδεκτος. Ἐχουν ὅμως ἄδικον πολιτικῶς. Διότι ὁ Ἑαμοκομμουνισμὸς κατεῖχε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ θέτω τὸ ἐρώτημα: Χωρὶς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως ποῖος θὰ ἦνοιγε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος; Ὅσοι διατυπώνουν ἐπιφυλάξεις ὀφείλουν νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς αὐτὸ τὸ ἐρώτημα. Μὲ ποίας δυνάμεις θὰ κατελύετο ἡ τυραννία τοῦ κομμουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὀριστικῶς ἐπικρατήσει εἰς τὴν χώραν; Μὲ τὰς ἐσωτερικὰς δυνάμεις Ἀντιστάσεως; Μὲ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀξιοθρήνητα καὶ μισούμενα ἀπὸ τοὺς Συμμάχους Τάγματα Ἀσφαλείας; Ἡ μὲ τὰς συμμαχικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι, ὅπως ἀνέπτυξαν ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος καὶ ὁ κ. Θ. Τσάτσος, κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν ἦσαν ἀνύπαρκτοι;

Ὅτε ἐσωτερικαί, οὔτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν, Συμμαχικαὶ ἢ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις ὑπῆρχον. Μόνον ἡ πολιτικὴ συνεργασία, ἡ Ἐθνικὴ Ἐνωσις ἦνοιξε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος μας. Ἄν ὑπῆρχον ἰλικαὶ δυνάμεις, ὁ τίτλος θὰ ἦτο ἀσήμαντος. Ἡ ἄλλειψις ὅμως τῶν ἰλικῶν δυνάμεων καί, παρὰ ταύτην, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀποτελεῖ τὴν ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν μας πρὸς τὴν χώραν.

Πράγματι, τραγικαὶ ἦσαν αἱ ὥραι τὰς ὁποίας ἐξήσαμεν εἰς τὴν Ἱταλίαν. Ἀνεγνώσατε τὰ τηλεγραφήματα τῆς ἀγωνίας, τὰ ὁποῖα ἐκεῖθεν ἀπυθύνσαμεν πρὸς τοὺς συμμάχους μας. Ἐφθάσαμεν μίαν ἡμέραν νὰ τηλεγραφήσωμεν: «Ἰσθιανόμεθα ὅτι προδίδομεν τὴν Πατρίδα μας! —διότι ἀφηνόμεθα ἀβοήθητοι. Ἡ καλὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος ἐβοήθησε τὸ ἔργον μας. Εἰς μίαν ὥραν ἐγκαταλείψεως ἰλικῆς, μόνον τὰ πολιτικὰ μέσα, ἡ πολιτικὴ μας γραμμὴ ἀπληθεύρωσε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἐπετελέσθη τὸ θαῦμα τῆς ἀναμιάκτου Ἀπελευθερώσεως...». Ἐλέγχει ἀκόμη: «Ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς μας ἔκαμεν, ὥστε νὰ ἐξαπατηθῶμεν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς, νὰ τοὺς δεχθῶμεν

εις την Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως καὶ κατοπιν νὰ υποστῶμεν τὸν Δεκέμβριον».

Καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος ἐξήγησε «τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀγνότητος τῶν ἐθνικῶν μας προθέσεων...». Δὲν ἀμφισβητοῦμεν τὴν εὐγένειαν τῆς εὐπιστίας. Ἀλλὰ ἀπορρίπτομεν τὴν ἐξήγησιν. Καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν μας, οὔτε ἐξηπατήθημεν, οὔτε ἐξηπατήσαμεν. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κομμουνισμοῦ ἴσως νὰ ὑπῆρξεν Αὐταπάτη καὶ ἀσφαλῶς ὑπῆρξεν Παλινωδία. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μας οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐξαπάτησις. Ἀφ' ὅτου μετέβημεν εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολὴν εἶχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ τῶν προθέσεων τοῦ κομμουνισμοῦ. Τὰ κείμενα τὸ πιστοποιοῦν. Καί, ὅταν συνητηθήμεν, ὑπῆρξαμεν πάντοτε ἀπολύτως εἰλικρινεῖς. Ἀποτελεῖ ἀρετὴν καὶ ἐλάττωμά μας τὸ πάθος τῆς σαφηνείας καὶ τῆς εἰλικρινείας. Τοὺς εἶπομεν εἰς τὸ Κάϊρον τὴν 8ην Μαΐου, ὅταν ἦλθον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕἶΑΜ: «Ἐὰν ἔρχεσθε μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποκαταστήσωμεν πραγματικᾶς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας καὶ νὰ παγιώσωμεν τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς, δὲν θὰ εὔρετε κανέναν εἰλικρινέστερον ἀπὸ ἐμὲ συνεργάτην σας. Ἀλλὰ ἐάν, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς δημοκρατίας, ἐννοήτε νὰ διατηρήσῃτε τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὴν δυναμικὴν κατοχὴν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, τότε θὰ παλαίσωμεν. Καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν συμμάχων εἰς τὸν ἀγῶνα -- διότι ὅπως πιστεύετε, πιστεύομεν...».

Καὶ εἰς τὸν Λίβανον ἐπανελάβαμεν τὰ ἴδια, ὄχι μόνον διὰ νὰ ἀκούσῃ πρόσωποι τοῦ ΕἶΑΜ. Τοὺς εἶπομεν: «Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν». Καὶ ὅταν θραδύτερον τὰ μηνύματα τῶν βουνῶν ἐξήτουν μεταβολὴν τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου, ἀπηρθύνθημεν πρὸς τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Κάϊρου καὶ εἶπομεν: «Μᾶς ζητοῦν νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνούμεθα!».

Οὐδέποτε ὑπῆρξαμεν ἀσαφεῖς καὶ ἀμφίβολοι. Τὰς προθέσεις μας διεκηρύξαμεν πάντοτε: Ὅτι ἐννοοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἐλεύθερον Ἐθνικὸν Κράτος Δικαίου, νὰ καταλύσωμεν τὸν Ταξικὸν Στρατὸν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Καὶ τοὺς ἐδηλώσαμεν ὅτι, ἐὰν θέλουν νὰ εἶναι τμῆμα τοῦ Ἐθνους εἴμεθα εἰς τὴν διάθεσιν των. Ἀλλὰ ἐὰν θέλουν νὰ εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ Ἐθνους θὰ παλαίσωμεν. Καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο θὰ ἡττηθῇ. Καὶ ἡττήθησαν...

Καὶ ὅταν ἦλθαμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν ὅτι σοθεῖ ὁ ἀγὼν. Εἰς τὸν λόγον μας τῆς σημερινῆς ἐπετείου δὲν κατεχόμεθα ἀπὸ καμμίαν παραίτησιν ὅτι, τάχα, ἡ Ἑλλὰς —ἡ «ὀργανωμένη» Ἑλλὰς— μᾶς ἀνῆκεν. Ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἡ ἰδέα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκεῖνοι ἡ ὕλική δύναμις. Ἡ Κυβέρνησις τότε ἦτο «ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἑαμικοῦ Κράτους». Ὑπῆρξαν ἀφελεῖς ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἠπόρουν: Λιαιτὶ ἔπειτα ἀπὸ τὰς καθημερινὰς των προκλήσεις δὲν ἀπεδύομεθα ἀμέσως εἰς τὸν ἀγῶνα; Ἀλλὰ ὁ στρατός, ὁ ΕΛΑΣ, ἦτο ἰδικός των, ἡ Ἑαμικὴ Πολιτοφυλακὴ ἰδική των καὶ ἐπίσης ἰδική των ἡ ἐπαναστατικὴ ὀργάνωσις τοῦ ΕἶΑΜ. Δὲν διεθέ-

τομεν παρά μόνον τὴν ἰδέαν τῆς νομιμότητος, τὴν συμβολικὴν ἀκόμη παρουσίαν τῶν Συμμάχων καὶ τὴν ἠνχήν μας, τὴν πίστιν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἦλπισεν ὁ Κομμουνισμὸς —καὶ αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ αὐταπάτη του— ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν ἡμεῖς νὰ παριστάνομεν τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐκεῖνος νὰ διαθέτῃ τὴν πραγματικὴν δύναμιν. Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας ἡ πάλῃ κατέστη σαφής. Ἐὰν ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐὰν δὲν εἴχομεν σαφῆ ἐπίγνωσιν τῆς πραγματικότητος, θὰ ἀνεβάλλομεν τὸ θέμα τῆς διαλύσεως τοῦ ΕΛΑΣ. Τίποτε δὲν μᾶς ὑπεχρέωνεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας νὰ θέσομεν τὸ θέμα τῆς διαλύσεως. Τοῦναντίον, ὅλοι αἱ συνθῆκαι ἐδικαιολογοῦν τὴν ἀναβολήν: Ὁ πόλεμος ἐξηκολούθει. Καὶ ἐν τούτοις ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τὸ πρῶτον θέμα μας ὑπῆρξεν ὁ καθορισμὸς τῆς προθεσμίας τῆς διαλύσεως τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ ἀφελεῖς ἐπιχειροῦν ἐπεσήμαιναν καὶ ἐπέκριναν διαφόρους ἄλλας ὑποχωρήσεις μας. Καὶ δὲν κατώρθωσαν ν' ἀντιληφθοῦν, ὅτι περὶ ἐνὸς μόνον ἐπρόκειτο: περὶ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως. Καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἡ ἀπόφασίς μας ὑπῆρξεν ἄκαμπτος. Αἱ προθεσμῖαι ἔμεναν ἀμετακίνητοι. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ ἀφοπλισμοῦ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἐστάθμισε: Νὰ παραδώσῃ τὰ ὄπλα καὶ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἄοπλον εἰρηνικὸν πολιτικὸν κόμμα μᾶς μικρᾶς μειοψηφίας, ὅπως ἦτο; Ἦ νὰ ἀντισταθῇ καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ; Προχθὲς εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ ΚΚΕ ὁ σύντροφος Ρουσσὸς ὁ ὁποῖος ἦτο ἀντιπρόσωπος εἰς τὸν Λίβανον ἐβεβαίωσεν ὅτι τὸ Κόμμα ὑπῆρξεν ὁμόφωνον ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παραδοθῶν τὰ ὄπλα...

Ἦλπισαν ὅτι δὲν θὰ εἴχομεν τὸ θάρρος τῆς ἀμύνης. Καὶ ἦλπισαν ἐπίσης ὅτι τὰ βρετανικὰ στρατεύματα δὲν θὰ ἐλάμβαναν διαταγὰς ὑλικῆς ἀντιστάσεως. Καὶ ἀπεφάσισαν τὴν Στάσιν. Ἀλλὰ συνήντησαν εἰς τὸν δρόμον των καὶ τὴν ἰδικὴν μας ἀπόφασιν καὶ τὴν παρουσίαν τῶν Συμμάχων. Ἡ μάχη ἔγινε δεκτὴ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἀπέβαιναν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος... Ὁ κ. Ἀβραάμ μέλος τότε τῆς Κυβερνήσεως ἐνεθυμήθη τὴν συγκίνησιν τοῦ Ἑπιτομολογικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου 2 Δεκεμβρίου. Κατειχόμεθα ἀπὸ τὴν πλήρη ἐπίγνωσιν, ὅτι ἐβαδίζαμεν πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὸν ὁποῖον οἱ κομμουνισταὶ εἶχον ἀποφασίσει. Ἐγνωρίζαμεν τὴν τραγικότητα τῆς πορείας καὶ τὰς εὐλόγους ἀβεβαιότητας τοῦ μέλλοντος... Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐδίστασεν! Ἀπεδύθημεν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὴν συνειδήσιν ὅτι ὑπερασπιζόμεν τὴν Ἑλλάδα. Εἶπομεν τότε: «Ὅταν οἱ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι τοῦ Λαοῦ μας προσφέρουν μὲ τὸ χαμόγελο εἰς τὰ χεῖλη τὴν ζωὴν των εἰς τὸν θωμὸν τῆς Πατρίδος, εἶναι ἀνάξιον διὰ τοὺς ἡγέτας νὰ μὴν εἶναι πρόθυμοι διὰ παρομοίαν θυσίαν.

Καὶ ἐπῆλθεν ἡ Ἀπελευθέρωσις! Καὶ ἔχομεν δίκαιον νὰ ἐορτάζωμεν σήμερον, διότι ἡ διπλῆ ἀπελευθέρωσις ἀποτελεῖ ἀπαράμιλλον ἱστορικὸν γεγονός, ἀληθινὴν Ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος... Οὐδέποτε εἰς τὴν Ἐθνικὴν μακραίωνα Ἱστορίαν τῆς ἠπειλήθη ἀπὸ τόσον μέγα κίνδυνον, ὅπως ἦτο ἡ παγίωσις τῆς Κομμουνιστικῆς Τυραννίας.

Διὰ τὴν μεγάλῃν αὐτὴν ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Πατρίδα μας

ἄλλοι οἱ συνεργάται καὶ φίλοι μου ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ὑπερήφανοι. Βραδύνει ἴσως ἀκόμη ἢ καθολικὴ δικαίωσις, ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ ἀσφαλῶς, εὐρίσκειται εἰς τὸν δρόμον της. . .

2. Διὰ τὸ Κομμουνιστικὸν Λεκεμβριανὸν Κίνημα τοῦ 1944 εἰς τὴν ἐφημερίδα «Καθημερινή» τῆς 2 Μαρτίου 1948 ἐδημοσιεύθη ἐπιστολὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀπελευθερώσεως Γ. Παπανδρέου μὲ τίτλον «Ὁ Δεκέμβριος» εἰς ἀπάντησιν σχετικῶν ἄρθρων της. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς δίδει ἀπάντησιν εἰς ἐρωτήματα μερικῶν ποῦ ἀγνοοῦν τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα γεγονότα. Ἔχει, δέ, ὡς ἑξῆς:

«Εἰς τὸ χθεσινὸν ἄρθρον σας, συνάγοντες «μάθημα» ἀπὸ τὸ πάθημα τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἐνθιμεισθε καὶ τὸν ἰδικὸν μας Δεκέμβριον. Νομιμοποιεῖτε τοιουτοτρόπως τὴν παρέμβασίν μου. Ἀλλὰ θὰ ἐπεθύμουν πρῶτον νὰ διατυπώσω μερικὰς γενικωτέρας ἀπόψεις μου.

Γράφετε: «Τὸ πάθημα τῆς Τσεχοσλοβακίας πρέπει νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι οὐδεμία μέση λύσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς σταθερᾶς καὶ ἀκάμπτου προσηλωσεως πρὸς τὴν ἐθνικὴν μας ἐλευθερίαν, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ τῆς ἀτολύτου ὑποδουλώσεώς μας, ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ὅτι οὐδεμία δῆθεν ἰδεολογικὴ ὑποχώρησις ὠφελεῖ, οὔτε ἡ δημοκρατία, οὔτε ὁ σοσιαλισμός. Μὲ τοὺς Σλαῦους δυστυχῶς συνεννόησις δὲν ὑπάρχει».

Ἐῴμεθα σύμφωνοι. Καὶ ὅπως γνωρίζετε εἶχον ἀνέκαθεν αὐτὴν τὴν γνώμην, ἀκόμη καὶ πρὸ πέντε ἐτῶν, ὅταν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 ἀπέστειλα ἀπὸ τὴν κατεχομένην Ἑλλάδα ἐκθεσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἔκαμα προβλέψεις διὰ τὸ μέλλον, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἔχουν ἐπαληθεύσει. . .

Πράγματι, «οὐδεμία δῆθεν ἰδεολογικὴ ὑποχώρησις ὠφελεῖ». Ἀλλὰ χρειάζεται διευκρίνισις. Δὲν ὠφελεῖ ἐὰν δι' αὐτῆς ἐπιδιώκομεν νὰ «κατευνάσωμεν» τὸν Κομμουνιστικὸν Πανσλαβισμόν καὶ νὰ «συνεννοηθῶμεν», ὅπως μωρῶς ἐπηγγέλλετο τὸ Κέντρον.

Ὁφελεῖ ὅμως διὰ νὰ τὸν νικήσωμεν. Διότι, ὅταν εἰς τὴν μεγάλην ἠθικὴν δύναμιν τῆς Ἑλευθερίας τοῦ Ἔθνους, ὑπὲρ τῆς ὁποίας παλαίωμεν, προσθέσωμεν καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς Ἀτομικῆς Ἑλευθερίας καὶ τῆς Κοινωνικῆς Ἐδημερίας, τότε τὸ ἰδεῶδες μας καθίσταται πλήρες καί, ἀντιστοίχως, συντελεῖται πλήρως ὁ ἠθικὸς ἀφοπλισμὸς τοῦ Κομμουνισμοῦ. Τότε κατακτῶμεν ἡμεῖς καὶ τὰς Μάζας καὶ τὴν Νεότητα, αὐξάνομεν καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν φανατισμὸν τοῦ Ἐθνικοῦ μας μετώπου καὶ φθάνομεν ἀσφαλέστερον εἰς τὴν Νίξιν. Ἀλλὰ, βεβαίως, ὑπὸ μίαν προϋπόθεσιν: Ὅτι αἱ ἠθικαὶ αὐταὶ δυνάμεις θὰ πρόκειται νὰ συμπληρώσουν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἀγῶνος καὶ ὄχι νὰ τὰς ἀναπληρώσουν — ὅπως φαίνεται νὰ συνέβῃ εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. . .

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸν ἰδικὸν μας Δεκέμβριον. Γράφετε: «Ὁ Ὅμηρος μᾶς ἔκαμε δῶρον τὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὰ Λεκεμβριανά. Διότι τί θὰ συνέβαιεν ἂν δὲν ἐγίνοντο; Διὰ νὰ μὴ γίνουν, εἴμεθα τότε εἰς κάθε ὑποχώρη-

σιν έτοιμοι. Θα έδίδαμεν εις τούς κομμουνιστάς και ένα και δύο ύπουργεία, άκόμη και πέντε. Σιγά - σιγά θα τούς παρεδίδαμεν — δια νά μη γίνη Έπανάστασις— και την Διοίκησιν, και τόν Στόλον και τόν Στρατόν. Θα τούς τά έδίναμε όλα».

‘Η διαφωνία μου είναι απόλυτος. ‘Όχι οτι δέν ύπήρξε «δωρον του ‘Υψίστου» ό Δεκέμβριος... ‘Αλλά οτι «θα τούς τά έδίδαμεν όλα...». Διότι συνέβαινεν άκριβώς τό αντίθετον.

Γνωρίζω οτι ύπάρχει άκόμη σύγχισις, ή όποία έμποδίζει την όρθήν εκτίμησιν εκείνης τής εποχής. ‘Υπάρχουν άνθρωποι οί όποιοι δέν ήμπορούν άκόμη νά έννοήσουν. Και υπάρχουν άλλοι οί όποιοι άρνούνται νά έννοήσουν... ‘Απαντώ δια τούς πρώτους — και επίσης δια την ‘Ιστορίαν, διότι οί άνθρωποι που θα έλθουν θα είναι άπροκατάληπτοι και θα θέλουν νά έννοήσουν.

Κατέχομαι από την συνείδησιν, οτι χάρις εις την πολιτικήν την όποιαν ήκολούθησα κατά τούς κρισιμοτάτους εκείνους μήνας, κατά τούς όποιους ή μοίρα με είχεν έπιφορτίσει με την εϋθύνην τής ‘Ελλάδος, κατέστη δυνατή ή συντριβή τής Κομμουνιστικής Τυραννίας, ή όποία τότε ήτο παντοδύναμος και έδυνάστευε την ‘Ελλάδα. Και πιστεύω οτι ή πορεία τών γεγονότων και εις την ‘Ελλάδα και εις την Εϋρώπην έπαληθεύει την πρόβλεψιν του Μεγάλου Βρεταννου ‘Ηγέτου, ό όποιος μου έτηλεγράφη τον ‘Ιανουάριον 1945, οτι ή πολιτική μου «θα εϋρη την όφειλομένην επιβραβευσίν της εις τάς ήμέρας που έρχονται».

Θα επικαλεσθώ Κείμενα:

Τήν 26ην ‘Απριλίου 1944, όταν άνέλαβα την Κυβέρνησιν εις τό Κάιρον διεκήρϋξα τό σύνθημα: «Μία Πατρις, μία Κυβέρνησις, εις Στρατός».

Εις τό Συνέδριον του Λιβάνου την 17ην Μαΐου 1944, όμιλών ένώπιον και τών εκπροσώπων του ΚΚΕ είπα: «Τό κύριον επίμαχον θέμα είναι τό στρατιωτικόν, τό θέμα τής υλικής δυνάμεως. ‘Η ώρα είναι ιστορική, και όφείλομεν νά ήμιλήσωμεν ειλικρινώς και άπειροφάστως. ‘Εάν τό ΕΛΑΜ έχη την πρόθεσιν νά χρησιμοποιήση την υλικήν του δύναμιν ως όργανον εμφιλιου πολέμου και έξοντώσεως τών αντιπάλων του, και αδριον, μετά τό πέρας του πολέμου, υπό τό ψευδώνυμον τής Λαϊκής Δημοκρατίας, ως όργανον τής δυναμικής επικρατήσεως επί τής πλειοψηφίας του ‘Ελληνικου Λαου, τότε βεβαίως δέν ύπάρχει στάδιον συνεννόσεως. Τό καθήκον μας τότε είναι νά συναγείρωμεν τό ‘Έθνος και νά επικαλεσθώμεν την επικουρίαν όλων τών Μεγάλων Συμμάχων μας εις τόν διπλοϋν άγώνα και κατά του έξωτερικου εισβολέως και κατά του έσωτερικου έχθρου. Διότι ό ‘Ελληνικός Λαός δέν κάμνει έπιλογήν τυράννων. ‘Αρνείται την Τυραννίαν...»

‘Εάν όμως τό ΕΛΑΜ έχη λάβει άπόφασιν νά έγκαταλείψη τούς σκοπούς τής δυναμικής επικρατήσεως και νά άρκεσθῃ εις τά πολιτικά μέσα τής πειθοϋς, και αν κατά συνέπειαν δέχεται ν’ άποξενωθῃ πάσης έπιρροής επί τών ένόπλων μας δυνάμεων, εάν δέχεται την κατάργησιν του ΕΛΑΣ, καθώς και

τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν σωμάτων, καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ὃ ὁποῖος θὰ ἀνήκη μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ΕΛΑΜ εἰς τὴν Ἐθνικὴν μας Ἐνωσιν θὰ ἠμπορῇ νὰ θεωρῆται γεγονός.

Τὴν 6ην Ἰουλίου 1944 ἀπήντησα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Καίρου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν, ἡ ὁποία εἶχε ζητήσῃ ἐπιπροσθέτως τὰ Ἐπιχειρήματα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν. Καὶ εἶπα: «Ἀποδοχὴ τῶν νέων ὄρων σημαίνει κατ' οὐσίαν: Στρατὸν τοῦ ΕΛΑΜ. Ἐλεγχον τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Χωροφυλακῆς, τῆς Λοιμώσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἀπὸ τὸ ΕΛΑΜ. Καὶ ἔμπνευσιν τῆς Παιδείας μας ἀπὸ τὸ ΕΛΑΜ. Τώρα πλέον ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ πλήρης ἐξήγησις. Γνωρίζομεν τί μᾶς ζητοῦν. Καὶ ἀπέναντι τῶν αἰτημάτων των λαμβάνομεν ἐπίσημον ὑπεύθυνον θέσιν: Ἀρνούμεθα. Μᾶς ζητοῦν νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνούμεθα!...

Τὴν 26ην Αὐγούστου 1944 συνηντήθην εἰς τὴν Ρώμην μετὰ τὸν Βρεταννὸν Πρωθυπουργόν. Καὶ ὅταν μοῦ ἔθεσε τὸ ἐρώτημα, ποία εἶναι ἡ πολιτικὴ μου, ἀπήντησα: «Ἐξοπλισμὸς τοῦ Κράτους, ἀφοπλισμὸς τῶν ὀργανώσεων».

Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1944 συνηντήθην πάλιν μετὰ τὸν Βρεταννὸν Ἠγέτην καὶ τὸν Ἐπιτροπὸν τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Ἦνεν εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὸ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον τοῦς ἐπέδωκα προβλέπω καὶ ὅτι ἡ ἐπιχειρημένη ἀπελευθέρωσις θὰ εἶναι ἀναίμακτος καὶ ὅτι κατόπιν τὸ ΚΚΕ θὰ ἐπιχειρήσῃ Στάσιν. Καὶ αἱ δύο προβλέψεις ἐπληρώθησαν. Ἐγγραφα: «... Ἐλπίζω ὅτι τὸ ἔθνος θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν δουλειάν ὁμαλῶς καὶ θὰ συντελεσθῇ ἀναίμακτος ἡ Ἀπελευθέρωσις. Τοῦτο εἶναι οὐσιῶδες, ἀλλὰ ὄχι ὀριστικόν. Τὸ ΚΚΕ διαθέτει σήμερον δυναμικὴν ὑπεροχὴν χάρις εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΛΑΜ—ΕΛΑΣ. Ὅπως ἐπανειλημμένως εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξηγήσω, ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ μίαν μεγάλην ἀφωτισμένην πλειοψηφίαν καὶ, ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τὴν ἔνοπλον μειοψηφίαν τοῦ ΚΚΕ. Ἐξ ἄλλου ἡ προσαρμογὴ τοῦ ΚΚΕ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἐνωσιν ἔχει συντελεσθῇ ἀπὸ τὴν σιωπηρὰν προϋπόθεσιν τῆς παρουσίας ἐν Ἑλλάδι σημαντικῶν βρετανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων. Ἐὰν διεπιστοῦτο ὅτι ὁ ὄρος οὗτος δὲν ὑφίσταται, ὑπάρχει φόβος ὅτι τὸ ΚΚΕ θὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν, κατὰ τρόπον συγκαταλιμμένον ἢ ἀπροκάλυπτον, τὴν ἰλικίην του δύνανται νὰ γίνῃ κύριον τῆς καταστάσεως. Τὰ ἀκόλουθα μέτρα εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως ταύτης καταστάσεως: 1) Ἡ ἄμεσος ἀποστολὴ σημαντικῶν βρετανικῶν δυνάμεων. 2) Ἡ ἄμεσος δημιουργία τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. 3) Ὁ πλήρης ἐφοδιασμὸς τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1944, ἐκφωνῶν τὸν λόγον τῆς Ἀπελευθερώσεως εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος ἐπανελάμβανον: «Βάσις τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον θὰ εἶναι ἡ τακτικὴ στρατολογία. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πράξις ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν βολιεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ Κυρίαρχος Λαὸς τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν ἐκφράζει ἡ Κυβέρνησις, καὶ

τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖ ὁ Στρατός. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ προᾶξις ὅτι ὁ Στρατός δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα οὔτε εἰς κόμματα. Ἀνήκει μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ ὑπακούει μόνον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως».

Ἐκαὶ συνεπῆς πρὸς τὴν σταθερὰν ἐπαγγελίαν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐφαρμογή. . .

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑθνικῆς Ἐνώσεως ἀνεσχηματίσθη ἐν Ἀθήναις τὴν 23ην Ὀκτωβρίου. Καὶ μετὰ δύο ἐβδομάδας, τὴν 5ην Νοεμβρίου 1944, προέβην εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

«Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πλήρη Ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος λήγει καὶ ἡ Ἀντίστασις. Εἶναι ἐπομένως φυσικὸν ὅτι ἐπακολουθεῖ ἡ ἀποστράτευσις τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ΕΛΑΣ καὶ ΕΛΑΕΣ ἡ ὁποία ὠρίσθη διὰ τὴν 10ην Δεκεμβρίου».

Ἐκαὶ ὅταν ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς πραγματοποιήσεως καὶ τὸ ΚΚΚΕ διεπίστωσεν ὅτι αἱ ἀποφάσεις μου δὲν ἦσαν λέξεις ἀλλὰ πράξεις, καὶ ὅτι ἀφοπλιζόμενον θὰ μετεβάλλετο πλεον ἀπὸ παντοδύναμος δυνάστης εἰς μικρὸν πολιτικὸν κόμμα μειοψηφίας, ἀπετόλμησε τὴν Στάσιιν.

Τὰ Κείμενα ἀπήντησαν. . . Ἀποδεικνύουν ὅτι ὄχι μόνον δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ τὰ δώσωμεν ὅλα —διὰ νὰ μὴ γίνῃ Στάσις— ἀλλ' ὅτι, ἀντιθέτως εἴχομεν ἀνένδοτον ἀπόφασιν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ ΕΛΑΣ, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολουθήσῃ Στάσις τὴν ὁποίαν εἴχομεν προπαρασκευασθῆ μετὰ τὴν παρουσίαν τῶν Βρετανῶν, τὴν ἄφιξιν τῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνοφυλακῆς καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν χωροφυλάκων εἰς Ἀθήνας — ν' ἀντιμετωπίσωμεν. Τὸ Σάββατον 2 Δεκεμβρίου παραμονὴν τῆς Στάσεως ἐτηλεγράφησα εἰς τὸν Βασιλέα: «Ἵπουργοὶ Ἄκρας Ἀριστερεῶς, ἀρνηθέντες νὰ ὑπογράψουν ἀποστράτευσιν παρητήθησαν. Παραίτησις σημαίνει δυστυχῶς ἀπαρχὴν ἐμφυλίου πολέμου. Μὲ ὄσιν ἀποφασιστικότητα ἐξηγητήσαμεν τὰς προσπάθειάς μας διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μὲ τὴν ἰδίαν ἀποφασιστικότητα θὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν Ἑλλάδα ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ἐχθρῶν. Εὐχομαί εἰς τὸν Θεὸν ἡ τραγικὴ περίοδος νὰ εἶναι σύντομος καὶ πλήρης ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Νόμου πρὸς πραγματικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ στεναζόντος Ἑλληνικοῦ Λαοῦ».

Ὅλαι αἱ ἄλλαι παραχωρήσεις μου πρὸς τὸ ΚΚΚΕ, αἱ ὁποῖαι τόσον ἐπεκρίνοντο τότε ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον ἐμβαθύνει εἰς τὴν ὑφισταμένην πραγματικὴν κατάστασιν — ἦσαν ἐντελῶς δευτερεύουσαι καὶ ἄνευ οὐσιαστικῆς ἀξίας. Ἐπειδὴ τότε μία ἦτο ἡ ἐπείγουσα καὶ ὑπερτάτη ἀνάγκη: Νὰ ἀφοπλισθῆ τὸ ΚΚΚΕ καὶ νὰ ἐξοπλισθῆ τὸ Κράτος.

Ἐκαὶ διὰ τοῦτο ἡ ἡμερομηνία τῆς Ἀποστρατεύσεως —ἡ 10η Δεκεμβρίου— ἔμεινεν ἀμετακίνητος. . .

Ὅσοι θέλουν νὰ κρίνουν δικαίως ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὀφείλουν νὰ ἀναπολήσουν τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1944, ὅταν ἀνέλαβον τὴν Κυ-

βέρνησιν. Εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας εἶχον ἀποσυντεθῆ ἀπὸ τὴν Στάσιν. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ΚΚΕ εἶχε καταστῆ παντοδύναμον, καὶ εἶχε συγκροτήσῃ καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Βουνῶν —τὴν ΠΦΕΑ. Καὶ ἡ ἀγωνία ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀδιαλείπτως κατειχόμεν ἦτο: Πῶς θὰ καταλύετο;

Δύο ἦσαν τὰ στάδια διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Νίκην: Πρῶτον ἡ ἔλευσις εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ δεύτερον ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ ΚΚΕ. Δὲ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὰς Ἀθήνας —ὡς ἀντίπαλοι τοῦ ΚΚΕ— δὲν διεθέταμεν δυστυχῶς, οὔτε εἰς τὸ ἔσωτερικὸν οὔτε εἰς τὸ ἔξωτερικὸν Ἑλληνικὰς δυνάμεις ἀριθμητικῶς ἐπαρκεῖς διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς μυριάδας τοῦ ΕΛΑΣ τακτικοῦ καὶ ἐφεδρικοῦ, καθὼς καὶ τὴν εὐρυτάτην συνωμοτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ. Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον ἐπίσης τότε οὔτε βρεταννικαὶ δυνάμεις διαθέσιμοι, διότι εἶχον ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὰ τρία εὐρωπαϊκὰ μέτωπα, τὰ ὁποῖα κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους μῆνας —Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον 1944— ἐπιέζοντο σφοδρῶς ἀπὸ τὸν Χίτλερ, ἀποβλέποντα εἰς τὸν ἐξαναγκασμὸν χωριστῆς εἰρήνης... Καὶ εἶχεν μάλιστα φθάσει εἰς τόσον βαθμὸν ἡ ἔλλειψις διαθεσίμων βρεταννικῶν δυνάμεων, ὥστε νὰ ἀναγκασθῶ μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μεγ. Βρεταννίας, ὁ ὁποῖος μοῦ ὠμίλει περὶ ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα «ἐκατοντάδων» ἢ καὶ «δεκάδων» ἀνδρῶν νὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν ὅτι «ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁμῶς μὲ ἀντιπρόσωπον τοῦ Λουξεμβούργου...».

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη καθίστατο, μ' ὅλα ταῦτα, δυνατὸν νὰ ἐξευρίσκοντο δυνάμεις βρεταννικαί, καὶ πάλιν θὰ ἦτο τότε πολιτικῶς ἀδύνατος ἀπόδασις ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ, λόγῳ τῆς σφοδρᾶς ἀντιδράσεως καὶ τῶν Ἀγγλων ἐργατικῶν καὶ τοῦ Προέδρου Ρουῤῥβελτ καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Διὰ νὰ πεισθῶμεν φθάνει νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὴν γενικὴν ἐξέγερσιν τὴν ὁποίαν εἶχε προκαλέσει ἡ βρεταννικὴ ἐνέργεια κατὰ τὸν Δεκέμβριον καὶ ἡ ὁποία ἐκλόνησε τὴν θέσιν τοῦ Τσῶρτσιλ — καὶ ἡ ὁποία ἐν τούτοις εἶχεν ἐπιχειρηθῆ ὑπὸ ἀπίεως εὐμενεστέρας συνθήκας, διότι αἱ βρεταννικαὶ δυνάμεις ὑπεστήριζαν τότε τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν καὶ εὐρίσκοντο ἐδῶ προσκεκλημένα καὶ ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως.

Ἴδου διατὶ μόνον ἡ συμμετοχὴ τοῦ ΚΚΕ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μᾶς ἦνοιγε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐπεδίωξα καὶ εὐτυχῶς κατωρθώθη... Καθὼς ἐπίσης μόνον τὸ σύμφωνον τῆς Καζέρτα, ὅπου ὁ ΕΛΑΣ διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ του ὑπέγραψε τὴν ὑποταγὴν του εἰς τὸ Βρεταννικὸν Στρατηγεῖον καὶ προσεκάλεσε τοὺς Βρεταννοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα καθίστα σιμιαχικῶς εὐχολον τὴν παρουσίαν των».

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ τὸ δεύτερον στάδιον, ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ ΕΛΑΣ. Διότι ἐφ' ὅσον τὸ ΚΚΕ παρέμενεν ἀνοπλον, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, καθὼς ἐλέγχομεν τότε, ἦτο ἀπλῶς «ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἐαμικοῦ Κράτους...».

Ἀλλὰ πότε θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφασισθῆ ἡ ἀποστράτευσις; Θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφασισθῆ ἀμέσως ἢ νὰ ἀναβληθῆ δι' ἀργότερον; Τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου ἦτο καιροσώτερον. Τὸ ΚΚΕ ἐξήτει ἀναβολὴν. Καὶ αἱ γενικώτεραι συνθήκαι τὴν ἠνύθουν. Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ ἡδύ-

νατο νὰ θεωρηθῆ παρὰλογος ἢ ἄμεσος ἀποστράτευσις δυνάμεων τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Καὶ δι' αὐτὸ οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης συνέβη. . .

Ἄλλὰ μοῦ ἦτο σαφές, ὅτι ὁ χρόνος εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ ΚΚΕ. Καὶ ἐσωτερικῶς, διότι θὰ ἐξησφάλιζεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν πλήρη διάβρωσιν — ὅπως φαίνεται νὰ συνέβη εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Καὶ ἐξωτερικῶς, διότι τότε ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις εἰρσίσετο ἀκόμη εἰς τὴν θανάσιμον ἐμπλοκὴν μὲ τὸν Ναζισμόν καὶ ἐπροφυλάσσετο νὰ διαταράξῃ τὰς συμμαχικὰς σχέσεις τῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς παρέστησε, καθ' ὅλον τὸν Δεκέμβριον, τὸν οὐδέτερον — καὶ μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου νὰ μᾶς ἀναγγεῖλῃ τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου τὴν ἀποστολὴν Πρέσβεως, ἐνῶ ἀκόμη αἱ μάχαι ἐμαίνοντο εἰς τὰς Ἀθήνας. . . Καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμεινα ἀνενδότης εἰς τὴν ἄμεσον ἀποστράτευσιν. Καὶ ἡ 10ῃ Δεκεμβρίου ἔμεινεν ἀμετακίνητος. . .

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ Δεκέμβριος ἤμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ «δῶρον τοῦ Ὑψίστου».

Ἄλλὰ διὰ νὰ ὑπάρξῃ ὁ Δεκέμβριος ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἶχομεν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τοῦτο ἦτο δυνατόν μόνον μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ΚΚΕ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δηλαδὴ μὲ τὸν Λίβανον.

Καὶ διὰ νὰ εὐρεθοῦν ἐδῶ οἱ Βρεταννοὶ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπαραίτητοι διὰ τὴν νίκην, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἶχεν ὑπογραφῆ τὸ Σύμφωνον τῆς Καζέρτας.

Καὶ διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ τότε ἡ ἐκκαθάρισις τῆς καταστάσεως, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν ἄμεσον ἀποστράτευσιν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ θέσω τὸ ΚΚΕ ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ἢ νὰ ἀποδεχθῆ εἰρηνικῶς τὸν ἀφελισμόν του ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν στάσιν, ὑπὸ συνθήκας ὅμως πλέον αἱ ὁποῖαι ὠδήγουν εἰς τὴν συντριβὴν του. . .

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια.»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

1. ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΩΝ

1. Τὰ θύματα τῶν κατακτητῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἄλλων χωρῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον 1940—1941 καὶ κατὰ τὴν Κατοχὴν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐθυσίασθη χάριν τῆς ἐλευθερίας. Συνέχισε μίαν παράδοσιν αἰώνων.

—«OXI!» εἰς ὅλους τοὺς ἐπιτιθεμένους. Μολὼν λαβέ! Ἄερα! Δὲν θὰ περάσετε τὰ σύνορα! Οἱ Ἕλληνες δὲν παραδίδονται! Ἐλευθερία ἢ θάνατος! Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει! Ὁχι! Εἶναι ἡ ἀπάντησις τῶν Ἑλλήνων σὲ κάθε ἐπιδρομέα.

Γρήγορα ἢ ἄργά, νικοῦμε καὶ οἱ ἐπιδρομεῖς φεύγουν κατησχυμένοι. Ἀλλὰ μᾶς ἐκδικοῦνται διὰ τὴν νίκην μας. Πολλοὶ αὐτοί, κατορθώνουν, ἴσως γιὰ λίγον καιρὸν, νὰ μᾶς πλήξουν καὶ τότε μὲ λύσσαν, μὲ μανίαν, μὲ ἐκδίκησιν, μᾶς σκοτώνουν καὶ μᾶς βασανίζουν. Οἱ Ἱταλογερμανοὶ ἔχασαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας νίκην. Ἡ νίκη τῆς Ἑλλάδος τὸ 1940 ἦτο ἡ πρώτη νίκη τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἡ ἀντίστασις ἡ ἑλληνικὴ καθυστέρησε τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὴν πορείαν των πρὸς τὴν Μόσχαν. Τὰ ἐγνώριζον πολὺ καλὰ οἱ Ἱταλογερμανοὶ αὐτά. Καὶ ἄρχισαν, μὲ τὴν παραμιχρὴ αἰτία καὶ ἀφορμή, νὰ βασανίζουν καὶ νὰ δολοφονοῦν χιλιάδες Ἕλληνες. Καὶ οἱ Βούλγαροι, μὲ τὴν προστασίαν τῶν Γερμανῶν, εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην, χωρὶς κανένα φραγμὸν, σφάζουν χιλιάδες Ἕλληνες. Καὶ ἡ Ἑλλὰς πληρώνει ἀκριβιότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς τὴν ἐλευθερίαν της, ἀλλὰ καὶ τὴν νίκην τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Κατὰ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα, ποὺ ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἐπανορθώσεων, τὰ θύματα τῶν κατακτητῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι 558.000 νεκροί, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν τραυματιῶν ὑπερβαίνει τὸ 1.000.000. Διὰ νὰ φανῆ ἡ μεγάλη θυσία τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῶν ἄλλων λαῶν, παραθέτομεν τὸν κατωτέρω πίνακα ἀνθρωπίνων ἀπωλειῶν κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον:

Γαλλία	653.000	νεκροὶ
Ἑλλὰς	558.000	»
Ἀγγλία	368.000	»

Ὀλλανδία	200.000	»
Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι	187.000	»
Βέλγιον	59.000	»
Νορβηγία	8.600	»

Διπλαδὴ ἢ ἀναλογία ἀπωλειῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ ἄλλων λαῶν εἶναι·

Ἑλλάς	8%	ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ
Ὀλλανδία	2,4%	» » »
Γαλλία	1,6%	» » »
Βέλγιον	0,7%	» » »
Νορβηγία	0,3%	» » »
Ἑν. Πολιτεῖαι	0,1%	» » »

2. Παραθέτομεν ἐπίσης κατωτέρω στατιστικὸν πίνακα κατὰ περιφερείας εἰς τὴν Πελοπόννησον τῶν ἐκτελεσθέντων ὑπὸ Ἰταλογερμανῶν καὶ κομμουνιστῶν, συμφώνως μὲ τοὺς ἀναφερομένους ὀνομαστικoὺς πίνακας τῶν ἐκτελεσθέντων εἰς ἄλλα κεφάλαια:

Δολοφονηθέντες ὑπὸ: Ἰταλογερμανῶν		Κομμουνιστῶν	
Περιφέρεια	Τριφυλίας — Ὀλυμπίας	193	373
»	Μεσσηνίας	527	1253
»	Λακωνίας	942	637
»	Ἀρκαδίας	545	355
»	Ἄργος Ναυπλίου	559	482
»	Κορινθίας	514	633
»	Ἠλείας	261	136
»	Ἀχαΐας	994	320
	Σύνολον	4537	4179

Ἦτοι γενικὸν σύνολον δολοφονηθέντων εἰς τὴν Πελοπόννησον 8716. Ἀσφαλῶς, ὅμως, εἶναι πολὺ περισσότεροι, διότι λείπουν πολλὰ ὀνόματα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀμῆρων ποὺ δὲν ἐπανῆλθον. Ἐξακονταπλάσιος εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν τραυματισθέντων καὶ τῶν βασανισθέντων εἰς τὰς φυλακὰς καὶ εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Πάντως ἂς μὴ διαφύγη τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου ὅτι, ὅπως εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς χώρας, καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον μόνον οἱ κομμουνισταὶ ἐδολοφόνησαν ἴσον ἀριθμὸν Ἑλλήνων μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν δολοφονηθέντων ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων κατακτητῶν. Ἡ ἰδία ἀναλογία ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι μία ἀλήθεια ποὺ δὲν πρέπει νὰ παραγραφῆ.

«Ἄν ὁ ποταμὸς σταματάει, ὁ ἔχθρὸς δὲν σταματάει», λέγει μία ἑλληνικὴ παροιμία.

Πουθενὰ ἄλλοῦ ἢ πείνα δὲν θέρισε τόσους ἀνθρώπους ὅσους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Σὲ 80.000 ἀριθμοῦνται μόνον οἱ νεκροὶ τῆς πείνας καὶ τῶν νόσων τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, κατὰ τὸν χειμῶνα 1941—1942.

Αἱ ἀπώλειαι τῆς Ἑλλάδος εἰς ἔμφυχον ἑλικὸν συνετεία τοῦ πολέμου εἶναι πάλιν ἀσυγκρίτως ὑψηλότεραι. Ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία κατεστράφη. Ζῶα γαλακτοφόρα καὶ ζῶα ἐργασίας ἀνηπάγησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Ἴδου ὁ συγκριτικὸς πίναξ ποσοστῶν:

Ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα	εἰς	10,%
» » Ῥωσίαν	»	2,8%
» » Γιουγκοσλαβίαν	»	1,7%
» » Γαλίαν	»	2%
» » Ὀλλανδίαν	»	2,2%
» τὸ Βέλγιον	»	1,5%
» τὴν Πολωνίαν	»	1,8%

Αἱ ζημίαι εἰς ἔμφυχον ἑλικὸν εἶναι ἀνυπολόγιστοι. Χωρῖα λόκληρα ἐ-
 τυρωπλήθησαν, ἐργοστάσια, ἀποθήκες, γέφυρες, αὐτοκίνητα, συρμοὶ δλόκλη-
 ροὶ ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα. Πρώτη, λοιπόν, εἰς τὴν νίκην ἡ Ἑλλάς
 καὶ πρώτη εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν θυσίαν! Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξε-
 χνοῦν οὔτε οἱ Σύμμαχοι, οὔτε οἱ σημερινοὶ φίλοι μας, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡμεῖς
 οἱ Ἕλληνες. Μόνον τότε θὰ ἐκτιμοῦμε περισσότερον τὴν ἀξίαν τῆς Ἐλευ-
 θερίας μας, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀπαντοῦμε μὲ πειστικὰ ἐπιχειρήματα εἰς ὅποιον
 μᾶς προκαλεῖ.

2. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ

1. — Ὅσοι προσφέρουν ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα δὲν περιμένουν ἀμοιβήν. Ἐκτελοῦν τὸ καθήκον των. Ἡ φωνὴ τῶν προγόνων καὶ ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων μας ἐπιβάλλουν πάντοτε κάθε θυσίαν χάριν τῆς ἐλευθερίας. Οὔτε ὑλικήν, οὔτε ἠθικὴν ἀμοιβήν ἀναμένουν.

Διότι, ὅσοι πολεμοῦν μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, δὲν ἀσχο-
 λοῦνται μὲ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀτόμου των, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἔ-
 θνους. Ζοῦν μόνον διὰ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ αὐτὸ τὸ ἀγα-
 θόν, προμαχοῦν μὲ ἀτόφασιν καὶ ἐνδεχομένας θυσίας

Δὲν ἀσχολοῦνται, συνεπῶς, μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπηρεσίας των·
 τοὺς ἀρκεῖ ὅτι ρίχνουν σπόρους ἐλευθερίας, ποὺ δὲν χάνονται. Ἔχουν ἡ-
 συχον τὴν συνειδησίην των, ὅτι ἡ Πατρίδα των δὲν θὰ χαθῆ. Καὶ ἀξίζει
 καὶ νὰ ζῆ κανεὶς γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἂν χρειασθῆ νὰ θυσιάζεται δι' αὐτήν.
 Ἔτσι σκέπτονται οἱ ἀγωνισταί, οἱ πολεμισταί τῆς Πατρίδος.

Ὅσοι, ὅμως, ἐπιζοῦν ἔχουν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ τιμοῦν τοὺς ἀγω-
 νιστὰς καὶ τοὺς πολεμιστὰς τῆς Πατρίδος.

Πρέπει να γνωρίζουν οι πολεμιστάι τῆς Πατρίδος, ὅτι δικαίως ἐπολέμησαν, ὅτι ἐβλάστησεν ὁ σπόρος τῆς ἐλευθερίας ποῦ ἔσπειραν. Καὶ ἂν ἡ ἐλευθερία εἶναι καρπὸς τῆς θυσίας τῶν πολεμιστῶν τῆς Πατρίδος, ἡ τιμὴ πρὸς τὰ θύματα πολέμου, τὰς οἰκογενείας τῶν πεσόντων ὑπὲρ Πατρίδος καὶ πρὸς τοὺς ἀναπήρους τραυματίας καὶ ἐπιζήσαντας ἀγωνιστὰς τῆς Πατρίδος, εἶναι τὸ πρῶτιστον ἔθνικόν καθήκον. Εἶναι ὁ κυριώτερος καρπὸς τῆς ἐλευθερίας.

2. — Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἢ ἀναγνώρισιν τῶν ἀγωνιστῶν Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως ἐθεωρήθη ἱερὸν χρέος καὶ ἔθνικόν καθήκον.

α) Τὸ τότε Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν συνέστησε Στρατιωτικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 280700)29.3.1945 καὶ 57456)6.3.1945 διαταγῶν του, πρὸς μελέτην τοῦ ὅλου θέματος τῆς ἀναγνώρισεως τῶν ἀγωνιστῶν Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως.

β) Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, τὴν 23ην Ἰουλίου 1946, ἐξέδωσεν ἑμοφῶνος τὸ κάτωθι ψήφισμα «περὶ ἀναγνώρισεως τῶν ἀγωνιστῶν Ἑθνικῆς Ἀντιστάσεως», δημοσιευθὲν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ψήφισμα ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ 27)31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1946

«Περὶ ἀναγνώρισεως τῆς πολεμικῆς πράξεως ἀξίας τῆς Πατρίδος ὡς ἀνταξίας τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους τῆς δράσεως τῶν Ἑθνικῶν Ἀνταρτικῶν Ὁμάδων» (Ε.Κ. φ. 229).

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀπὸ 23 Ἰουλίου 1946 ψήφισμα τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν:

Α'. Νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ε. Κ. τὸ εἰρημένον ψήφισμα, ἔχον ὡς ἑπεται :

Ἡ Δ' Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, ἔχουσα ὑπ' ὄψει αὐτῆς τοὺς ἱεροὺς καὶ ὑπερόχους ἀγῶνας, τὰς θυσίας καὶ μάχας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν ἐν γένει συμβολὴν εἰς τὸν καθόλου συμμαχικὸν ἀγῶνα τῶν Ἑθνικῶν Ἀνταρτικῶν Ὁμάδων καὶ τῶν Ἑθνικῶν Ὁργανώσεων Ἐσωτερικῆς Ἀντιστάσεως, αἵτινες ἐκτελέσασαι πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τὰς ἐκάστοτε Διαταγὰς τοῦ Στρατηγεῖου Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Βασιλικῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, εἴτε ἐνόπλιως, εἴτε διὰ κατασκοπείας καὶ προπαγάνδας ἔδρασαν ἔθνικῶς ἀπὸ τοῦ 1941 καὶ ἐντεῦθεν μέχρι καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ 1945 ἢ καὶ τῆς πλήρους ἀπελευθερώσεως τῆς Κρήτης, συνεχίσασαι τὸν νικηφόρον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀγῶνα, ἐρημεύουσα τὸ δημόσιον αἶσθημα ὀφειλομένης τοῦ ἔθνους εὐγνωμοσύνης καὶ ἀποτίουσα φόρον τιμῆς πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς, τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ θύματα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος,

Ψ η φ ί ζ ε ι :

Ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ συνέχεια τοῦ νικηφόρου κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄξονος πολέμου τῆς Ἑλλάδος 1940—41 δι' ὀργανωμένων ἐνόπλων Ἐθνικῶν Ἀνταρτικῶν Ὀμάδων καὶ τοιούτων Ὄργανώσεων Ἐσωτερικῆς Ἀντιστάσεως, προπαγάνδας καὶ κατασκοπείας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὡς οὗτος καθορίζεται ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ παρόντος, εἶναι καὶ κρίνεται ὡς πολεμικὴ πρᾶξις τῆς Πατρίδος καὶ ἀνταξία εὐγνωμοσύνης τοῦ ἔθνους.

Κρίνει ἀξίους τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τοὺς Ἀγωνιστὰς καὶ ὑπερμάχους πολεμιστὰς πρὸς οὓς ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους.

Εὐλαβεῖται τὰ θύματα καὶ τοὺς πεσόντας ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἀγῶνι, οἵτινες μεγάλως συνέβαλον εἰς τὴν συμμαχικὴν νίκην.

Ἀποφασίζει τὸν σχηματισμὸν ἐκ Βουλευτῶν διακομματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις βάσει τοῦ πρακτικοῦ τῆς διὰ τῶν ἡπ' ἀριθ. 280700)29.3.45 καὶ 57456)16.3.45 Διαταγῶν τοῦ Ἐπιτελείου Στρατιωτικῶν συσταθεῖσης Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ παντὸς ἄλλου στοιχείου, καταρτίσει καὶ παραδώσει εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον Στρατιωτικῶν τὰ ἀπαραίτητα Νομοσχέδια διὰ τῶν ὁποίων θέλουσιν ἀπονεμηθῆ αἱ δέουσαι ἀμοιβαὶ εἰς τε τὰ θύματα, τοὺς ἀναπήρους καὶ τοὺς μετασχόντας ἐνεργῶς εἰς τοὺς ἄνω ἀγῶνας τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως καθ' ἅπασαν τὴν χώραν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Ἰουλίου 1946

Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς

Ἰωάννης Θεοτόκης»

3. Σχετικὴ εἶναι καὶ ἡ αἰτιολογικὴ ἔκθεσις τοῦ προτείναντος Βουλευτοῦ ὑπάρχοντος τοῦ Εἰρηνοφύλακος Στυλιανοῦ Χούτα.

Α ἰ τ ι ο λ ο γ ι κ ῆ Ἐ κ θ ε σ ι ς

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω, ὅτι σχεδὸν ἀμέσως καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ πολέμου 1940—41 καὶ μετὰ τὴν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν εἰσοδοχὴν τοῦ κατακτητοῦ, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἑλλάδος ἤρξατο συνεχιστικῶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀγὼν ὀργανωμένης Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Ὁ ἀγὼν οὗτος δύναται νὰ διακριθῆ εἰς ἀγῶνα ὀργανωμένον καὶ ἐνοπλῶν Ἐθνικῶν Ἀνταρτικῶν Ὀμάδων καὶ εἰς ἀγῶνα προπαγάνδας, ἰδίᾳ διὰ τοῦ τύπου τῆς κατασκοπείας. Ὁ ἀγὼν οὗτος προσέφερε σημαντικωτάτας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, ὡς συνέχισις τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὐκ ὀλίγον συνέβαλεν εἰς τὴν συμμαχικὴν νίκην.

Εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι ἅπαντες οἱ Ἕλληνες τελοῦσιν ἐν γνώσει τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῶν θυσιῶν ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι πλείοτε πάντων τελοῦσιν ἐν ἀπολύτῳ γνώσει οἱ Ἕλληνες Βουλευταί, μετὰ τὸν τῶν ὁποίων συμπαρίστανται ἀγωνισταὶ καὶ ἀντάρται ἡρωϊκῶς δράσαντες εἰς ὄλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἀγὼν ἐν τούτοις οὗτος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως μέχρι σήμερον δὲν ἔτυχε οὐδεμιᾶς δικαιοσύνης, ἣτις ἐπιβάλλεται διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Πατρίδος ἀναγνώρισιν τῶν θυσιῶν τῶν ἀξίων

τέκνων αὐτῆς καὶ διὰ τὴν μίμησιν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Τοῦ ὄραίου, ἐυγενοῦς καὶ πατριωτικοῦ τούτου ἀγῶνος δὲν εἶναι ὁμοίος ὁ ἀγὼν τῶν ἀνταρτικῶν ἐκείνων ὁμάδων καὶ ὁργανώσεων, αἵτινες σχηματισθεῖσαι ἀπὸ τὸ ἀπατηλὸν ἔμβλημα Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Μετώπου (ΕΑΜ) εἶχον ὡς αἰτίαν καὶ σκοπὸν τὴν βιαίαν ἐπιβολὴν ἀντεθνικοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος, προσέβησαν δὲ ὑπὸ μορφὴν συμμοριῶν εἰς βιαιοπραγίας καὶ κατατιέσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πληθυσμοῦ, σφαγὰς Ἑλλήνων Πατριωτῶν, δηώσεις καὶ καταστροφὰς ἀτομικῶν καὶ δημοσίων περιουσιῶν καὶ δὲν δικαιοῦνται νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα «Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ἢ καὶ κἂν Ἀντίστασις».

Ἡ παράλειψις αὕτη μὲ ὄθησεν, ἵνα ἐποβάλω ὑπὸ τὴν ψήφον τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων τὸ κάτωθι ψήφισμα, συμφωνοῦν πρὸς τὰ πορίσματα τῆς κατόπιν Διαταγῆς Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν εἰδικῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος καταρτισθείσης Ἐπιτροπῆς, ἧς ἡ ἔκθεσις προσαρτᾶται ὡδε.

Ἀθῆναι 25 Μαΐου 1948

Ὁ Προτείνων Βουλευτῆς
ΣΤΥΛ. ΧΟΥΤΑΣ»

4. Σχετικοὶ Νόμοι διὰ τοὺς ἀγωνιστὰς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως εἶναι ὁ Α.Ν. 840)1948, ὁ Α.Ν. 844)1948, ὁ Ν. 1919)1951, ὁ Ν. 2272)1952, τὸ Ν.Δ. 4089)4.8.1960 «περὶ διατάξεων ἀφορῶσῶν τοὺς Ἐφέδρους Ἀξιωματικούς, πολεμιστὰς, ἀγωνιστὰς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως, ἀναπήρους καὶ θύματα πολέμου», ὁ Α.Ν. 971)1949 «περὶ ἀπονομῆς ἠθικῶν ἀμοιβῶν εἰς τὰς Ἐθνικὰς Ἀνταρτικὰς Ὅμάδας καὶ Ἐθνικὰς Ὅργανώσεις Ἐσωτερικῆς Ἀντιστάσεως» κ.ἄ.

Παρὰ ταῦτα δὲν ἔχει ὀλοκληρωθῆ ἡ ἀναγνώρισις τῶν ὑπηρεσιῶν ἄλλων τῶν ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως τοῦ Ε.Σ. (Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ) Πελοποννήσου, ΕΔΕΣ, ΕΚΚΑ, ΕΟΚ κλπ.

Ἐπάρχουν οἰκογένειαι τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου τῆς Ἀντιστάσεως, ἀνάπηροι καὶ τραυματίαι, ποὺ δὲν ἔχουν λάβει μίαν σύνταξιν ἢ ἓνα βοήθημα. Καί, ὁμοίως, εἶναι θύματα τῶν τότε κατακτητῶν Ἰταλῶν, Γερμανῶν, Βουλγάρων καθὼς καὶ τῶν κομμουνιστικῶν ἀντεθνικῶν ὁργανώσεων. Ἐπάρχουν οἰκογένειαι ἀγωνιστῶν, αἵτινες ἀπεβίωσαν ἐκ κακουχιῶν εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν ἐπὶ κατοχῆς. Ἐπάρχουν οἰκογένειαι ἀγωνιστῶν στερουμένων ἀγροτικοῦ κλήρου. Εἶναι ἐπιταγὴ τῆς ἐλευθερίας ἡ τιμητικὴ διάκρισις πρὸς τοὺς ἐθελοντὰς πολεμιστὰς καὶ ἀγωνιστὰς τῆς ἡρωικῆς ἐκείνης ἐποχῆς. Ἡ ἰδιαίτερα προσοχία τῶν τέκνων τῶν ἀγωνιστῶν εἶναι καθήκον τῆς Πατρίδος. Εἶναι ἐθνικὸν χρέος ἡ πλήρης καὶ ὀλοκληρωμένη προσοχία καὶ πρὸς τὰς οἰκογενεῖαι τῶν πεσόντων ἀγωνιστῶν, τοὺς ἀναπήρους, τοὺς τραυματίας καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως.

3.— ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΕΝΕΑΣ

1.— Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐξεθέσαμεν πολλὰ καὶ ποικίλα γεγονότα τῆς περιόδου 1941—1945. Μόνον ὅσοι ἔχουν δέσει τὴν ζωὴν των, τὴν σκέψιν των καὶ τὰ ὄνειρά των μὲ τὴν Ἑλλάδα ἔχουν ἐνδιαφέρον γι' αὐτά. Μόνον ὅσοι αἰσθάνονται ὡς κυρίαρχοι καὶ ὑπηρέτες αὐτοῦ τοῦ τόπου ἠμποροῦν νὰ ἐννοήσουν τὸν πόνον τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὰ δεινὰ τοῦ περάσαμε. Μόνον ὅσοι ἔχουν κλείσει τὴν Ἑλλάδα μέσα τους ὡς ἰδανικὸ ἀνθρώπινο καὶ πανανθρώπινο, ἠμποροῦν νὰ βαδίζουν ὑπερήφανα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆ. Καὶ ἡ ἰδέα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἡ ἰδέα τῆς Δημοκρατίας ἐδῶ ἐγεννήθησαν καὶ ἡ ρίζα ὅλων τῶν ἐπιστημῶν ἐδῶ ὑπάρχει. Ὅσοι αὐτὰ τὰ γνωρίζουν εἶναι ὑπερήφανοι ὡς Ἕλληνες.

Ὅποιοι ὑπηρετεῖ τὴν Ἑλλάδα ὑπηρετεῖ ἐμμέσως καὶ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Χωρὶς τὸ φῶς τῆς Ἑλλάδος ὁ παγκόσμιος πολιτισμὸς θὰ ἦτο ἀκόμη εἰς τὰ σπάργανα. Συνεπῶς κατ' ἐξοχὴν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Νεολαία δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἄλλων ἰδανικῶν. Ὅσοι δὲν ξεχωρίζουν τὸν Ἕλληνα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Ἕλληνα, τὸ ἐνδιαφέρον των διὰ τὸν τόπον αὐτὸν θὰ εἶναι συνεχές. Καὶ ὁ ἑλληνικὸς αὐτὸς θράχος θὰ σπάξῃ αἰωνίως κάθε κῦμα θαρβάρων ἐπιδρομῶν ἢ ὑποῦλων φίλων, ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Καὶ πάντοτε θὰ ἀκούεται εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ἓνα μυριόστομο ΟΧΙ! τῶν Ἑλλήνων σὲ κάθε ἐπιδρομῆα.

2.— Πάντοτε θὰ ὑπάρχῃ ἓνας ἐχθρὸς πὸν θὰ ἀπειλῇ τὴν Ἑλλάδα. Χθές ἦταν ὁ φασισμὸς καὶ ὁ ναζισμὸς, οἱ ἰταλογερμανοὶ τοῦ Μουσσολίνι καὶ τοῦ Χίτλερ, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ κομμουνισταί. Προχθές ἦσαν οἱ Πέρσαι, οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ Ῥῶσσοι τοῦ Τσάρου, οἱ Τούρκοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἄραβες. Ἡ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνεχῶς διὰ τῶν αἰώνων ἡ ἴδια: νὰ ἀμύνεται κατὰ πάσης βίας, νὰ μένῃ ἀκλόνητος θράχος τῆς ἐλευθερίας, ὑπόδειγμα δι' ἄλλον τὸν κόσμον. Πάντοτε οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος χρησιμοποιοῦν μίαν πρόφασιν διὰ νὰ μᾶς ἐκδιώξουν ἀπὸ ἐδῶ, νὰ ἐπεκταθοῦν εἰς τὰ ἐδάφη μας καὶ νὰ μᾶς ἀφανίσουν. Μέχρι τώρα δὲν τὰ κατάφεραν, οὔτε θὰ τὰ καταφέρουν. Χρειαίεται, ὅμως, προσοχὴ γιὰτὶ εἴμεθα λίγοι καὶ ἡ αἱμορραγία μᾶς στοιχίζει πολὺ.

3.— Ἄλλοι ἀπὸ τοὺς χθεσινοὺς ἐχθροὺς μας ἔγιναν φίλοι, ἄλλοι φίλοι ἔμειναν ἀδιάφοροι διὰ τὰ ζητήματά μας καὶ ἄλλοι ἐχθροὶ μας παρουσιάζονται ὡς φίλοι. Ὅλοι ἀναγνωρίζουν τὴν θυσίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας ὅλου τοῦ κόσμου. Καί, ὅμως, ὅλοι ἀδιαφοροῦν εἰς τὰ δίκαια αἰτήματά μας: τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βορ. Ἡπείρου καὶ τῆς Κίπρου. Διὰτὶ; Ὅλοι οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ἐξέμνησαν τὴν γενναιότητα καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων των δὲν ὑποστηρίζουν τὰ δίκαιά μας. Διὰτὶ; Οἱ Ἄγγλοι ξεχνοῦν ἐνίοτε ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦταν οἱ πρῶτοι σύμμαχοί των καὶ οἱ Ῥῶσσοι ξεχνοῦν ὅτι ἡ Μόσχα ἐσώθη ἀπὸ τὴν ἀντίστασιν τῆς Κρήτης, ἀπὸ τὴν ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων. Διὰτὶ; Οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἀνεγνώ-

ρισαν, ἄραγε, ὅπως ἔπρεπε, τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ κόσμου; Ἐνθυμούνται, ἄραγε, πάντοτε ὅτι ἡ ἰδέα τῆς Δημοκρατίας ἐδῶ ἐγεννήθη καὶ ὁ θρόνος τῆς Ἑλλάδος ἔστασε τὰς ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων καὶ ἐκράτησε ἀλώβητον τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμόν; Οἱ Ἴταλοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀνεγνώρισαν, ἄραγε, τὸ διεθνὲς ἔγκλημα τὸ ὁποῖον ἐξετέλεσαν ἐπιτιθέντες κατὰ τῆς Ἑλλάδος τὰ ἔτη 1940—1941; Οἱ Βούλγαροι μετενόησαν, ἄραγε, διὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων; Ἀπλᾶ καὶ ἀμείλικτα ἐρωτήματα ποῦ περιμένουν ἀπάντησιν διὰ τῶν ἔργων.

4.— Οἱ κομμουνισταὶ χρησιμοποιοῦν καὶ σήμερα τὰ ἑλληνικὰ ἰδανικὰ διὰ νὰ μᾶς κτυπήσουν. Ὅμιλοῦν γιὰ ἀνθρωπισμόν καὶ ἀτρέφουν παντοῦ τὴ μῖσος στὸν ἄνθρωπο. Ὅμιλοῦν γιὰ Δημοκρατία ἐνῶ αὐτοὶ ἔχουν εἰς τὸν νοῦν τῶν τὴν Δικτατορίαν ἐνὸς κόμματος εἰς βάρος τῶν πολλῶν. Ὅμιλοῦν γιὰ ἐλευθερία, ἐνῶ ὁ σκοπὸς τῶν εἶναι νὰ ἐκδιώξουν τὴν ἐλευθερίαν μας. Ὅμιλοῦν γιὰ εἰρήνη ἐνῶ προετοιμάζουν καὶ ἀπειλοῦν πόλεμον. Χρησιμοποιοῦν κάθε ψέμμα καὶ κάθε συκοφαντία γιὰ νὰ μᾶς διαιρέσουν. Καὶ τὸ σπουδαιότερον μέσον τῶν εἶναι τὸ ἐδῶ πρακτορεῖο τῶν, ἀπὸ μερικὸς μωροφιλοδόξους καὶ ἀναξίους κατοίκους αὐτῆς τῆς γῆς.

Οἱ ἐχθροὶ μας ἐνῶ ἀπειλοῦν τὴν Ἑλλάδα, ὑπόσχονται σ' αὐτοὺς τοὺς λίγους πράκτοράς τῶν νὰ τοὺς δώσουν τὴν ἐξουσία μόλις κατακτήσουν τὴν χώρα μας! . . . Καὶ αὐτοὶ οἱ ἡλίθιοι τὸ πιστεύουν πῶς, ἂν ἐπιζήσουν ἐνὸς νέου πολέμου, οἱ ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος μας, ὅποιοι εἶναι, —οἱ νέοι ὑποψήφιοι κατακτηταὶ— θὰ τοὺς παραχωρήσουν τὴν ἐξουσία! Πόσον πλανῶνται! Ξεχνοῦν φαίνεται τὸ ρητὸν «τὴν προδοσίαν πολλοὶ ἠγάπησαν τὸν προδότην, ὅμως, οὐδεὶς». Ὅσοι προδότες συνειργάσθησαν μὲ τοὺς κατακτητὰς κατὰ τὴν κατοχὴν 1941—1945 εἶχαν κακὴ μοῖρα. Αὐτοί, ὅμως, οἱ λίγοι προδότες, εἴτε τὸ ἐννοοῦν, εἴτε δὲν τὸ ἐννοοῦν, μᾶς κάνουν κακὸ καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα ἄγρυπνοι.

5.— Ἡ Νέα Γενεὰ ἂς μὴ ξεχνᾷ ὅτι ὁ κομμουνισμὸς ὡς ἀσιατικὸς ὑλισμὸς ἐπιζητεῖ νὰ ἐκριζώσῃ τὰ ἑλληνικὰ ἰδανικὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἀφέσεως καὶ τῆς συγγνώμης, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας. Ὁ κομμουνισμὸς ὡς κόκκινη δικτατορία προσπαθεῖ νὰ καταλύσῃ τὸ Δημοκρατικὸν μας Πολίτευμα. Σημαιοφόροι τῆς Δημοκρατίας εἴμεθα ἔμεῖς ποὺ πολεμήσαμε τοὺς κατακτητὰς, τὸν Φασισμόν καὶ τὸν Κομμουνισμόν, ποὺ ἤθελε καὶ τὴν χώρα μας νὰ ὑποδουλώσῃ καὶ εἰς ὅσους θὰ ἀπέμειναν νὰ τοὺς ἐπέβαλε τὴν Δικτατορίαν τοῦ ἐνὸς Κόμματος. Ὡς ἀληθεῖς Δημοκράτες χαιρόμεθα τὴν Δημοκρατίαν μας μὲ τὰ πολλὰ κόμματα, τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης, τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, τὴν ἐλευθερίαν συγκεντρώσεων, τὸ δικαίωμα τῆς διαφωνίας πρὸς ὄλους χωρὶς φόβον καὶ τρόμον.

Ὡς ἀθεῖα ὁ κομμουνισμὸς θέλει νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν θρησκείαν μας καὶ τὴν οἰκογένειαν, νὰ καταλύσῃ τὴν ἀγάπην μεταξὺ μας καὶ νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ μὲ τὸ μῖσος ποὺ σκοτώνει καὶ διαλύει οἰκογένειαν καὶ Πατρίδα. Ὁ

κομμουνισμός, ὡς βουλγαρισμός, θέλει νὰ μᾶς πάρῃ τὴν Θράκη καὶ τὴν Μακεδονία. Χρησιμοποιεῖ τὸ ἐδῶ πρακτορεῖον τοῦ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἀναστατώσεις, συγκρούσεις, αἱματοχυσίες. Ὁ κομμουνισμός ὡς διεθνισμός θέλει νὰ μᾶς ξεριζώσῃ ἀπὸ τὶς ἐθνικὲς μᾶς παραδόσεις, διὰ νὰ μᾶς ἀποβάλῃ εὐκολότερα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ γῆ.

Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν μισοῦμε τοὺς ἄλλους λαοὺς, τοὺς σεβόμεθα. Δὲν ἀσχολούμεθα μὲ τὰ κοινωνικὰ τῶν συστήματα καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν πολιτεύματα. Ἄλλὰ δὲν ἐπιτρέπομεν νὰ μᾶς ἐπιβάλουν τὸ ἰδικὸν τῶν κοινωνικῶν συστήματα καὶ τὸ ἰδικὸν τῶν πολιτεύματα. Οἱ πρωτοπόροι τῆς ἐλευθερίας δὲν ὑποκύπτουν εἰς τοὺς πολλοὺς, δὲν ζαλιζονται ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν. Εὐχόμεθα νὰ εὐτυχήσουν, καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ Λαοί, ὅπως αὐτοὶ προτιμοῦν. Εἰς τὰ ἐσωτερικά μᾶς ἄς μὴ ἀναμιγνύονται. Ὅλους τοὺς Λαοὺς τοὺς θεωροῦμεν φίλους, ἀλλὰ ὅταν μᾶς ἀπειλοῦν τοὺς θεωροῦμεν ἐχθροὺς. Ἀμνόμεθα πάντοτε, δὲν ἐπιτιθέμεθα. Καὶ μένομε ἐδῶ ριζωμένοι εἰς τὰ πάτρια. Καὶ ὑψώνομεν καὶ τιμοῦμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν του. Πάντοτε ἐνθυμούμεθα τὸ ρητὸν τοῦ Σοφοκλέους: «Πολλὰ θαύματα ὑπάρχουν, οὐδὲν ὅμως ἀνθρώπου θαυμαστότερον».

6.— Τὸ καθῆκον μᾶς εἶναι νὰ ριζώσωμε πῶς βαθεῖα στὸ πατρικὸ μᾶς χῶμα. Μονάχα ριζωμένοι στὴ Γῆ τῶν πατέρων μᾶς ἠμποροῦμε νὰ ζήσωμε τὰ ἀνθρώπινα καὶ νὰ παραδώσωμε μίαν εὐτυχία στὰ παιδιὰ μᾶς. Οἱ ἐχθροὶ μᾶς μὲ πάθος μισοῦν τὴν Ἑλλάδα. Μὲ πάθος πρέπει νὰ ἀγαπήσωμε καὶ ἑμεῖς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ θὰ μᾶς σώζῃ πάντοτε. Ἄς θέσωμε πάντοτε ὑπεράνω τῶν προσώπων καὶ τῶν κομμάτων τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κομματισμός πολλές φορὲς ἀπὸ ἐθνικὴ λειτουργία γίνεται δυναμίτης τῆς Πατρίδος.

Εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ διαχωρίζεται σαφῶς ἡ ἰδέα ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποὺ τὴν ἐνσαρκώνουν καὶ νὰ ἐξετάζεται ἐὰν γίνονται ἀξιοὶ φορεῖς τῆς. Νὰ διαχωρίζεται ἐπίσης τὸ κομματικὸν θέμα ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν θέμα.

7.— Πάντοτε ρεῦματα καὶ ἄγρια κύματα ἀπὸ παντοῦ θὰ κτυποῦν τὸν ἑλληνικὸν βράχον. Ἄς εἴμεθα ἐνωμένοι σὰν μία ψυχὴ. Μᾶς φθονοῦν πολλοί. Πολλοὶ μᾶς θαυμάζουν, λίγοι ὅμως μᾶς ἀγαποῦν. Ἄς μελετοῦμε πάντοτε τὴν ἱστορία τοῦ τόπου μᾶς, θὰ μᾶς δίνη ὑπερηφάνεια καὶ δύναμι νὰ συνεχίσωμε τὴν πορείαν μᾶς. Ἄς γνωρίσωμε καλλίτερα τὴν ἀξία, τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν χάρι τῶν βουνῶν μᾶς καὶ τῶν νησιῶν μᾶς. Κάθε ἑλληνικὸ χωριό, κάθε ἀκρογῶνι μᾶς, ἄς γίνῃ ὄνειρό μᾶς. Ἡ ἐθνικὴ μᾶς ἀναγέννησις, ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἡ ἀγάπη στὸν ἄνθρωπον, ἄς γίνῃ καθολικὸ ἰδανικὸ μᾶς. Ἡ προστασία τῆς ἐλευθερίας μᾶς καὶ ἡ προστασία τῆς ἀληθοῦς Δημοκρατίας ἄς γίνῃ σκοπὸς μᾶς.

8.— Ἄς γίνωμε φρουροὶ ἀκοίμητοι τῶν παραδόσεών μᾶς. Ἐχουν θρέψει γενεὲς γενεῶν. Καὶ ἑμεῖς εἴμεθα θλαστάρια τοῦ ἰδίου γέρικου δένδρου ποὺ λέγεται Ἑλλάς. Ἄς μὴ μᾶς ζαλίξῃ ἡ πρόοδος τῆς ὕλης ἄλλων λαῶν. Ἡ ξενομανία καὶ ἡ ξενολατρεία εἶναι ὁ μεγάλος κίνδυνος τῆς ἐποχῆς. Τὸ πνεῦμα πάντοτε θὰ κυβερνᾷ. Καὶ τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα πάντοτε θὰ προπορεύεται εἰς

τὴν ζωὴν τῶν ἐθνῶν: Ὁδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὅπως ὁ νοῦς ὀδηγεῖ τὸν ἀνθρώπον. Γιατί ἐπίσης νὰ μᾶς ζαλίξη ἢ μηχανὴ καὶ τὸ ἐργοστάσιο; Τὰ ἱλικά ἀγαθὰ ἤμποροῦν νὰ ἀξιηθοῦν, ἀλλὰ ἐὰν χάσωμε τὸν ἐθνικὸν μας προσανατολισμὸν ἢ τὸν ἐνθουσιασμὸν μας καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν μας, ποῦ ἢ ψυχὴ νὰ ἀπολαύσῃ τότε τὰ περισσότερα ἱλικά ἀγαθὰ; Ἡ πρόοδος τοῦ τόπου μας, ἢ ἀξιοποίησις τῆς γῆς μας, ἢ εὐημερία καὶ ἢ ἄνδοξος τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τοῦ Λαοῦ μας, ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ. Καὶ γίνεται καὶ θὰ γίνῃ. Ὁ ρυθμὸς, ὅμως, τῆς προόδου ἤμπορεῖ καὶ πρέπει νὰ συμβαδίξη μὲ τὴν ἐλευθερίαν μας: τὸ πνεῦμα μας πάντοτε ψηλά! Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο ἐθνικὸν μας θέμα.

9.— Ὅλοι μας ἔχομεν εὐθύνη καὶ καθήκον νὰ ὀδηγοῦμεν τοὺς νέους εἰς τὸν ἐθνικὸν δρόμον, τὸν δρόμον τῶν πατέρων μας. Ὅλοι μας καλούμεθα καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης νὰ προνοοῦμεν γιὰ τὸ μέλλον καὶ τὴν ἀσφάλεια τῆς Πατρίδος. Μόνον μέσα σὲ μιὰ ἐλεύθερη Ἑλλάδα ὅλοι μας μποροῦμε, λίγο ἢ πολύ, νὰ χαροῦμε τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν τὸ καρᾶνι εἶναι ἀκέραιον καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὅλοι ἀπολαμβάνουν τὴν γαλήνην. Καὶ ὁ Κυβερνήτης καὶ οἱ Μηχανικοὶ καὶ οἱ ναῦτες. Ἄς μὴ ἐπαναληφθοῦν τὰ λάθη μας. Μαζὶ μὲ τὸν Σταυρὸν ἀπὸ τὸ ἓνα χέρι, ἄς ἔχομε καὶ τὸ σπαθὶ καὶ τὸ δόρυ ἀπὸ τὸ ἄλλο χέρι. Μαζὶ μὲ τὴν καλωσύνην ἄς ἔχομε ἔτοιμη καὶ τὴν ὀργήν. Μαζὶ μὲ τὴν ἀγάπην εἰς τὸν ἀνθρώπου ἄς ἔχομε ἔτοιμο καὶ τὸ μῖσος μας σὲ κάθε ἐχθρὸν μας, ὅταν παρουσιασθῇ. Μόνον τότε θὰ σωθῶμεν. Ἐὰν ἀντιμετωπίσωμεν πάλι τὸν οἰονδήποτε ἐχθρὸν τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν σταυρὸν μόνον στὸ χέρι, θὰ ἐξαφανισθῶμεν ὡς Ἔθνος.

10.— Ἄς γίνωμε ὅλοι μας παντοῦ ἐθνοφύλακες καὶ φρουροὶ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς γαλήνης τοῦ Λαοῦ μας. Ἄς ἐπιλύωμε τὶς διαφορὰς μας μὲ δικαιοσύνην. Ὅποιος ἀδικεῖ καὶ ἐκμεταλλεύεται τοὺς ἄλλους, εἶναι ἐχθρὸς τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Πατρίδος. Διὰ τῶν ἔργων του ἐνισχύει τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος, τοὺς δίνει ἐπιχειρήματα νὰ θάλλουν κατὰ τῆς χώρας μας. Ὅποιος κατηγορεῖ ἕναν ἐθνικιστὴν ὡς κομμουνιστὴν, ὁρμώμενος ἀπὸ προσωπικὰς ἢ κομματικὰς λόγους, ἦταν ἢ γίνεται ὄργανον τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος ποὺ θέλουν τὴν διαίρεσίν μας. Τὸ ἰδανικὸν τῆς Κοινωνικῆς Δικαιοσύνης ἄς εἶναι ἰδανικὸν ὅλων μας. Τὸ ἐπιβάλλει ὁ ἀνθρωπισμὸς ποὺ δὲν ξεχωρίζεται ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμὸν. Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ὡς ἰδανικὸν τῆς Δημοκρατίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὸν ἰδανικόν, καρπὸς τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἄς ἐπιλύωμε τὶς διαφορὰς μας χωρὶς τὴν ἐπέμβασι τῶν ξένων ἢ ἄλλων ὁσίων γειτόνων μας. Ἄς μὴ μᾶς δημιουργῇ πικρίαν καὶ ἀπογοήτευσιν ὅταν γίνεται μιὰ ἀδικία. Ὅταν τὰ ἄτομα ἀδικοῦν δὲν εὐθύνεται ἡ Ἑλλάς. Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ θάλλωμε κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἕνας πολίτης ἢ ἕστω καὶ ἕνα κόμμα μᾶς ἀδικεῖ. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ὑπεράνω τῶν προσώπων καὶ τῶν κομμάτων. Ἑλλάς εἶναι ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις τῶν πατέρων μας, ἡ εὐτυχία καὶ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν μας. Ποῖος ἤμπορεῖ νὰ διαγράψῃ γονεῖς καὶ παιδιὰ διότι τοῦ ἔγινε μιὰ ἀδικία; Χρειάζεται, βέβαια, μεγάλη ὑπομονή, μεγάλη καρτερία καὶ βαθεῖα ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ

Πατρίδα διὰ νὰ γίνη ἡ διαγραφὴ ἑνὸς κακοῦ. Ἄλλὰ γιὰ τὴν Πατρίδα ἐπιβάλλεται. Ἄς γίνη τιμωρία ἑνὸς δράστου ἀπὸ τὴν Δικαιοσύνη, ἄς γίνη ἀφενεὶς καὶ συγχώρησις, ἄς ὑπάρξῃ μεγαλοφυχία ἢ παραγραφὴ ἑνὸς κακοῦ καὶ μιᾶς ἀδικίας, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται ποτὲ ἀνατίναξις καὶ βολὴ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἐχθροὶ μας παραδοκοῦν μιαν ἀδικίαν διὰ νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῶν καὶ νὰ παρασύρουν τοὺς ἀδικουμένους πρὸς τὸ μέρος των. Ἄς τιμωρήσωμεν τὴν ἀδικίαν καὶ τὸ κακὸ καὶ ἄς πλησιάσωμε τοὺς ἀδικουμένους. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀξίζει κάθε κόπος, κάθε θυσιᾶ. Κάθε Ἕλληνας ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη, ἡ εὐτυχία τοῦ Λαοῦ μας καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος ἄς εἶναι ἰδανικὸ μας. Ἡ ἐθνικὴ μας ἀναγέννησις ἄς γίνη σκοπὸς μας.

11.— Οἱ κατακτηταὶ πέρασαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Γῆν σὰν σίφουνας, σὰν τὸν λίθα πὺν καίει τὰ σπαρτά. Σκότωσαν, ἔκαψαν, ξερορίζωσαν δένδρα καὶ ἀνθρώπους. Ἐξαφάνισαν μὲ τὰ ὄπλα τους καὶ τὴν πείνα ὀλόκληρες οἰκογένειες, ὀλόκληρα χωριά. Μᾶς ἐλειλάτησαν, μᾶς ἔλειψαν, μᾶς ἄρπαξαν φεύγοντες ὅτι πολύτιμο εἶχαμε ἀπὸ τὰ σπίτια μας, τὰ καταστήματά μας, τὰ ἐργοστάσιά μας. Οἱ ἰταλογερμανοὶ καὶ οἱ βουλγαροκομμουνισταὶ πίστεψαν τότε, τὰ χρόνια 1941—42, ὅτι ἔσθυσε πλέον ἡ Ἑλλάδα! Καιρὸς ἦταν, ἐσκέφθησαν, νὰ τὴν διαμελίσουν, νὰ τὴν κατακτήσουν καὶ νὰ τὴν ἐξαφανίσουν!... Ὅταν κατὰ τὸ 1943 ἀντελήφθησαν ὅτι τὰ σχέδιά των δὲν θὰ ἐπραγματοποιούντο, ἐλύσσαξαν ἀπὸ τὸ κακὸ τους. Ἡ μανία τους καὶ ἡ ἐκδικησίς τους ξεπέρασε κάθε ὄριο ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας. Τοὺς τρομάζε ὅλους ἡ ἰδέα πὺς ἠμποροῦσε πάλιν νὰ ὀναστηθῇ αὐτὴ ἡ «πεθαμένη Ἑλλάδα»... Καί, ὅμως, τὸ θαῦμα ἔγινε. Χάρης εἰς τίς θυσιᾶς τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἡ Ἐλευθερία ἐπανῆλθε μεγαλοπρεπῆς εἰς τὴν Πατρίδα τῆς! Τὸ σκάφος τῆς Ἑλλάδος κινδυνεύει, κλυδωνίζεται, ἀλλὰ δὲν βουλιάζει ποτέ. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ριζωμένος στὴν γῆ τῶν πατέρων του, στέκει ἀκλόνητος στὰ βουνά, στὶς πεδιάδες, στὰ ἀκρογιάλια καὶ στὰ νησιά μας. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ μείνῃ ἀντάξιος τῶν παραδόσεών του, φρουρὸς τοῦ πολιτισμοῦ, φάρος τῆς ἀνθρωπότητος. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν Ἑλληνικὰ βουνά, κλέφτες καὶ ἀρματωλοὶ, ἀντάρτες καὶ ναυτικοὶ, ἀεροπόροι καὶ ἐθνοφύλακες πὺν θὰ πιστεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μόνον καὶ θὰ διώχουν κάθε ἐπιδρομέα. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν Ἕλληνες πὺν θὰ σώζουν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ δόλια σχέδια τῶν ἐχθρῶν μας. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, Ἱερολοχίτες μὲ ἀτσάλινα χέρια, μὲ θάρρος, γεμᾶτα ψυχῇ!

12.— Ἡ Νέα Γενεά, ἡ Ἑλληνικὴ Νεολαία, πρέπει νὰ παραλάβῃ μὲ ὑπερηφάνεια καὶ ἀρετὴ τὴν ἰδικὴν μας κληρονομίαν καὶ νὰ παραδώσῃ εὐτυχέστερη καὶ μεγαλύτερη τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς ἐπερχομένους. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος καὶ ἡ Κύπρος περιμένουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἑλληνικῆς Νεολαίας διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ Λαοῦ μας πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς: Ἄς μὴ λησμονοῦν τὰ λόγια τοῦ Περικλέους: «Τὸν μὴ μετέχοντα τῶν κοινῶν οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον καλῶ. Οἱ Ἕλληνες νέοι

ἄς εἶναι παντοῦ σημαιοφόροι τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Κοινωνικῆς Δικαιοσύνης, ἄγρυπνοι φύλακες τῆς Ἑλευθερίας μας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐχθροὶ πάσης Δικτατορίας καὶ πίσης βίας ποὺ μειώνει τὴν ἐλευθερία μας, ἀκλόνητοι ὑπερασπιστὰι τῆς ἐθνικῆς μας ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας μας ἔναντι τῆς Δικτατορίας τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἄς εἶναι παντοῦ σημαιοφόροι τῶν Ἑθνικῶν διεκδικήσεων διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀδελφῶν μας τῆς Βορ. Ἡπειροῦ καὶ τῆς Κύπρου. Ὅ,τι διώχνει ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν μας προσανατολισμόν, ὅ,τι ἀγνοεῖ τὶς ἐθνικὰς καὶ χριστιανικὰς μας παραδόσεις δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Νεολαίαν. Κάθε ξενομανία καὶ ξενολατρεία πρέπει νὰ σταματήσῃ.

Οἱ πόλεμοι δὲν σταματοῦν εἰς τὴν γῆν, σταματᾶ, ὅμως, ἡ ζωὴ τῶν γηρασμένων ἐθνῶν. Προτιμοῦμεν τὴν εἰρήνην ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἡ Ἑλλὰς ἀπέδειξεν διὰ τῶν αἰώνων ὅτι δὲν χάνεται ποτὲ καὶ ὅταν γίνεται πόλεμος. Εἶναι πάντοτε νέα, ἔχει ἀστείρευτον ζωτικότητα. Πάντοτε ἀνανεώνεται, πάντοτε φωτίζει τοὺς φίλους, πάντοτε θαμπώνει τοὺς ἐχθρούς. Ἄς νίνωνται κοσμοπλημμύρες καὶ σεισμοὶ καὶ παγκόσμιοι πόλεμοι. Ἡ Ἑλλὰς ποτὲ δὲν πεθαίνει. Οἱ Ἕλληνες εἶναι πάντοτε νέοι, ἔτοιμοι καὶ ἀνίκητοι. Μὲ τὸν ἰδρωτὰ τους ἔχουν τὸ ψωμί τους καὶ μὲ τὴν ἀνδρεία των προστατεύουν τὴν ἐλευθερίαν των. Αὐτὰ βεβαιώνουν οἱ σοφοὶ τῶν αἰώνων καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία. Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς δὲν πεθαίνει, αἰμορραγεῖ ἀπὸ ἐπιθέσεις ἐχθρῶν ἢ ἀπὸ σφάλματα τῶν παιδιῶν της. Ἄς προλάβωμε κάθε νέα αἰμορραγία τῆς Πατρίδος. Εἴμεθα λίγοι, μόνον 9.000.000. Κάθε Ἕλληνας ἀξίζει πολὺ. Ἄς προσέξωμε νὰ μὴ χάνεται ἄδικα κανεὶς. Ἄς προσέξωμε νὰ μὴ καταγράφεται κανεὶς Ἕλληνας εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν ἢ τῶν ὑπούλων φίλων μας. Ἄς γίνουν μαθήματα τὰ παθήματά μας τῆς κατοχῆς 1941—1945. Τότε καὶ οἱ φίλοι μας καὶ οἱ ἐχθροὶ μας θὰ μᾶς ὑπολογίζουν περισσότερον. Καὶ ἡ Σημαία τῆς Ἑλευθερίας θὰ κηματίζει πάντοτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γῆν.

Π Η Γ Α Ι

Διὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης μελέτης ἐλήφθησαν ὡς ὄψιν ἔγγραφοι καὶ προφορικοὶ ἐκθέσεις τῶν ἐξῆς ὄπλαρχηγῶν, ἀξιωματικῶν, ἀνταρτῶν καὶ πολιτῶν:

- Ἄργυροπούλου Ἀλεξάνδρου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ἠλείας - Ἀρκαδίας, λοχαγοῦ, ἀπὸ Καλάβρυτα τῆς 2—9—1946.
- Ἀποστολοπούλου Τρύφωνος, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Φαρμακᾶ - Κρούας Βρύσης, ἀπὸ Λεβείδιον Ἀρκαδίας τῆς 2—6—1961.
- Ἀνδριοπούλου Ἀνδρέου, ἱατροῦ, ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα, ἔτους 1960.
- Ἀποστολοπούλου Νικολάου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ταῦγέτου, ἀπὸ Φίλια Μεσσηνίας τῆς 1—8—1946.
- Ἀβδουλᾶ Σωτηρίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν τῆς 20—8—1961.
- Ἀδαμοπούλου Θεοδώρου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» ἀπὸ Κοπανάκι - Τριφυλίας, ἔτους 1958.
- Ἀλεξοπούλου Δημητρίου, συντηροῦ «Ε.Σ.», ἀπὸ Καλλιρόη - Μεσσηνίας, τῆς 3—11—1961.
- Ἀναγνωστοπούλου Στεφάνου, ἐφ. ἀνθ)γοῦ, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Κυταρισσίαν, ἔτους 1959.
- Ἀνδρουτσοπούλου Νικολάου, ἀπὸ Χρυσοχώρι - Τριφυλίας, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἔτους 1959.
- Ἀλξερινάκου (Κων)νου, λοχαγοῦ ἐ.ἀ., ἀπὸ Ἀγερανὸν Γυθείου, ἔτους 1961.
- Ἀράπη Φωτίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ἠλείας, ἐφ. λοχίου, ἀπὸ Σαλμώνην Ἠλείας, τῆς 20—9—1950 καὶ 13—4—1953.
- Ἀρβανίτη Τασούλη, ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, τῆς 23—8—1961.
- Ἀμπαριώτου Γεωργίου, ἐφ. ἀνθ)γοῦ, ἀπὸ Ἀνδρίτσαιναν, τῆς 14—12—1959.
- Ἀραποστάθη Θεοδώρου, συντηροῦ ἐ.ἀ., ἀπὸ Μελιγαλᾶ, τῆς 30—3—1962.
- Ἀρχηγείου Χωροφυλακῆς (Ἀρχεῖον).
- Βρεττάκου Τηλεμάχου, ἰάροχου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.». (Ἀρχεῖον Ἀνταρτῶν «Ε.Σ.» Βασιλικῆς Ταῦγέτου, ἔτους 1943).
- Βρεττάκου Λεωνίδα, γεωπόνου, πρῶην βουλευτοῦ, ἐκ Σπάρτης, τῆς 1—1—1953 καὶ 12—10—1961.
- Βασιλοπούλου Γεωργίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ταγ)ροῦ Χωροφυλακῆς, ἀπὸ

- Καλίτσαινα - Τριφυλίας, τῆς 7—8—45, 1—11—1960, 6—8—1961
καὶ 5—10—1961.
- Βουδούρη Ἰωάννου, ταγ)ρχου ἐ.ἀ., ἀπὸ Κοπάνιτσα - Τριφυλίας, τῆς 16—
1—1961.
- Βαντουλάκη Εὐαγγέλου, ἀρχηγοῦ Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. εἰς Πάρο-
ωνα, ὑπολ)γοῦ, ἀπὸ Βάβες Κρήτης, ἔτους 1950.
- Βασιλάρα Νικολάου, ἐφ. ὑπιδ)ρχου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ἀπὸ Μοιράκα - Ἡ-
λείας, τῆς 3—9—1946.
- Βανικιώτη Σπήλιου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ταγ)ρχου, ἀπὸ Τσουνκαλέικα - Μεσ-
σηνίας, τῆς 5—12—1961.
- Γιαννακοπούλου Ἀθανασίου, ἀρχηγοῦ ἀνταρτῶν «Ε.Σ.» Λυραχίου - Ταῦγέ-
του, ὑποστρατήγου ἐ.ἀ., ἀπὸ Καλαμάτα, τῆς 17—10—1949, 15—9—
1950 καὶ 5—4—1961.
- Γεωργίου Κων)νου, συντ)ρχου, ἐκπροσώπου ΕΛΕΣ εἰς Τριφυλίαν - Ταῦγέ-
του, ἀπὸ Χαλάνδρι, τῆς 10—4—1946.
- Γεορδέλη Ἀλεξάνδρου, μέλους Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. εἰς Πάρονα -
Ταῦγέτου, ἐπισημηναγοῦ ἐ.ἀ., τῆς 25—7—1961.
- Γεωργουλέα Λεωνίδα, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταῦγέτου, ὑπομ)ρχου ἐ.ἀ., ἀπὸ
Ἄλισμυρᾶ - Ταῦγέτου, ἔτους 1949.
- Γεωργακοπούλου Ἀριστείδου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας - Ταῦ-
γέτου, ἀπὸ Χαλβάτσου Μεσσηνίας, τῆς 14—4—1947.
- Γιαννοπούλου Θεοδώρου, συνδέσμου Σ.Μ.Α. Διαβιβάσεων, ἀπὸ Σκοιάνη Κα-
λαβρυτῶν, ἔτους 1950, 25—8—61 καὶ 20—10—1961.
- Γριθιάκου Πέτρου, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ταγ)ρχου, ἀπὸ Γύθειον, ἔτους 1961.
- Γεωργακοπούλου Βασιλείου, ἀνθ)στοῦ Χωρ)κῆς ἐ.ἀ., ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τρι-
φυλίας - Ὀλυμπίας, ἀπὸ Κούβελα Τριφυλίας, ἔτους 1960.
- Γεώργα Ἀντωνίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ὑπαλλήλου
Α.Τ.Ε., ἀπὸ Κυπαρισσίαν, τῆς 31—10—1960.
- Γαλανοπούλου Παναγιώτου, Ἀστυνομικοῦ, ἀπὸ Ἄνω Μέλπειαν Μεσση-
νίας, ἔτους 1961.
- Γεωργούντζου Γεωργίου, προέδρου Κοινότητος Μελεγαλᾶ, τῆς 10—5—1961.
- Γκόγκα Βασιλείου, συνδέσμου «Ε.Σ.», ἀπὸ Πλατάνια - Τριφυλίας, ἔτους 1949.
- Γιαννακαρόνη Χρήστου, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας,
ἔτους 1949.
- Γεωργακᾶ Παναγιώτου, ἀπὸ Σύριζον Τριφυλίας, ἔτους 1956.
- Γεωργοπούλου Νικολάου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ἀπὸ Χα-
λικιά Τριφυλίας, τῆς 4—9—1957.
- Γεωργακοπούλου Γεωργίου, ἀπὸ Φιλιατρά, ἔτους 1946.
- Δεμέστιχα Π., ταγ)ρχου, ἀπὸ Γύθειον, τῆς 1—11—1944.
- Δημητρακοπούλου Κώστα, ἱατροῦ, ἀπὸ Κυπαρισσίαν, ἔτους 1959.
- Λοροσοπούλου Γρηγορίου, λοχαγοῦ ἀπὸ Πλατάνι Πατρῶν, τῆς 10—10—43.

- Αροσοπούλου Σταύρου, υπαλλήλου Ε.Ι.Ρ., από Πλατάνι Πατρῶν, τῆς 23—5—1962.
- Αεληγιάννη Γεωργίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ἀρκαδίας, ταγ)ρχου, από Παρθένιον Ἀρκαδίας, τῆς 30—9—1950.
- Λεμέστιχα Νικολάου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταυῖγέτου, ἀντ)ρχου, από Κότρωνα Γυθείου, ἔτους 1961.
- Λραγουμάνου Μιχαήλ, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταυῖγέτου, από Κότρωνα Γυθείου, ἔτους 1960 καὶ 14—9—1961.
- Λέδε Γεωργίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ταυῖγέτου, διδασκάλου, από Ἀμπελάκι Λακωνίας, τῆς 13—4—1953.
- Δημητρακοπούλου Ἡλία, σημειόρχου ἐ.π.δ., από Κρουονέρι Τριφυλίας.
- Δημητρακάκη Σ., πρώην Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν καὶ Ἀσφαλείας, τῆς 7—9—1948.
- Λεδεμάδη Κώστα, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, από Ἐνω Δώριον Τριφυλίας, ἔτους 1946.
- Ζέσθα Ναπολέοντος, ἀρχηγοῦ ΕΛΔΕΣ, ἔτους 1945.
- Ζαριφοπούλου Ζαρίφη, διευθυντῶν Δημοτ. Σχολείου Χαλανδρίου, από Κυρώνεια Ὀλυμπίας, ἔτους 1960.
- Ζαμπούρου Ὀδυσσέως, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», λοχαγοῦ, από Πλατὺ Μετσηνίας, τῆς 4—7—1944.
- Θεοχαροπούλου Ζαρίφη, ἀντάρτου «Ε.Σ.», από Ἐνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ἔτους 1946.
- Θεοφανοπούλου Λάκη, ταγ)ρχου, από Ἀλαγονίαν Καλαμάτας, τῆς 20—11—1961.
- Θεοχάρη Πολυβίου, από Ἐνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ἔτους 1949.
- Θεοχαροπούλου Ἰωάννου, ἀντάρτου «Ε.Σ.», από Ἐνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ἔτους 1946.
- Θεοχαροπούλου Ἀθανασίου, ἀντ)ρχου, από Ἐνω Φυγαλίαν Ὀλυμπίας, ἔτους 1961.
- Θεοδωρακοπούλου Κώστα, ἀντάρτου «Ε.Σ.», από Κούβελα Τριφυλίας, τῆς 8—10—1959.
- Θεοδωρακοπούλου Ἰωάννου, από Καλονερό Τριφυλίας, ἔτους 1958.
- Καραχάλιου Γ., ἀρχηγοῦ ἀνταρτῶν «Ε.Σ.» Τριφυλίας-Ὀλυμπίας, ὑποστρατήγου ἐ.ἀ., από Πλατάνια Τριφυλίας, τῆς 12-10-1945, τῆς 3-12-1952, τῆς 9—10—1957, τῆς 11—1—1958, Φεβρουαρίου 1961 καὶ τῆς 11—8—1961.
- Κοκκῶνη Γεωργίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ταγ)ρχου, από Ταξιάρχας Ὀλυμπίας, τῆς 15—8—1943.
- Καφίρη Κώστα, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ἀντ)ρχου ἐ.ἀ., δικηγόρου, από Περιβόλια Ὀλυμπίας, τῆς 25—9—1946, τῆς 15—5—1950, τῆς 5—10—1951, τῆς 3—11—1952, τῆς 28—3—1961, τῆς 4—4—1961 καὶ τῆς 11—8—1961.

- Κοκκώνα Ίωάννου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Όλυμπίας, από Ταξίαρχας Όλυμπίας, έτους 1959.
- Κρίβα Κ., όπλαρχηγού «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Όλυμπίας, λοχαγοῦ, από Άνδρίτσαινα, έτους 1943.
- Κατσαροῦ Άντωνίου, όπλαρχηγού ΕΔΕΣ, τῆς 2—3—1945.
- Κίτσου Φωτίου, όπλαρχηγού ΕΔΕΣ, τῆς 12—2—1945.
- Καρατζαφέρη Νικολάου, από Ποταμιὰ Λεονταρίου Άρκαδίας, έτους 1961.
- Καβαλιέρου Άντωνίου, άντ)ρχου, από Ναύπλιον, τῆς 10—8—1961.
- Καραμπεσύνη Βασιλείου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.», ταγ)ρχου, από Πλατάνια Τριφυλίας, 8—8—1943, τῆς 20—9—1943, τῆς 5—11—1946, τῆς 20—4—1947, τῆς 28—3—1947, τῆς 28—8—1950, τῆς 24—9—1950 καὶ τῆς 28—9—1950.
- Καραμπεσύνη Ίωάννου, άντάρτου «Ε.Σ.», από Πλατάνια Τριφυλίας, έτους 1958.
- Κουβελάκη Άποστόλου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.» Φαρμακᾶ, ταγ)ρχου Χωρ)κῆς, από Μανρομμάτι Μεσσηνίας, τῆς 29—3—1961.
- Κολόζη Ίωάννου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.» Ταῦγέτου, λοχαγοῦ, από Σωτηριάνικα Καλαμάτας, τῆς 15—9—1959.
- Καράμπελλα Παντελῆ, από Μοναστήριον Τριφυλίας, τῆς 18—10—1961.
- Καρακάση Ίωάννου, άνθυποσηναγοῦ, από Τρίπολιν, τῆς 2—5—1953.
- Κωστοπούλου Κων)νου, ύποστρατήγου έ.ά., εκ Λακωνίας, τῆς 16—12—1954.
- Κατσιέρη Ίωάννου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.» Όλυμπίας - Ηλείας, λοχαγοῦ, από Άμυγδαλιές Όλυμπίας, τῆς 25—8—1950.
- Καράμπελλα Νικολάου, δικηγόρου εκ Γυθείου, μέλους Συμμαχικῆς Άποστολῆς Σ.Μ.Α. εις Ταῦγετον.
- Κοκκίνου Κων)νου, ύπιλάρχου, από Καρτερόλι Μεσσηνίας, τῆς 15—10—50.
- Καζάκου Παναγιώτου, άντ)ρχου Πεζικοῦ, τῆς 27—10—1955.
- Καρδαρᾶ Νικολάου, λοχαγοῦ, τῆς 15—8—1950.
- Κουρκοιλάκου Νικολάου, ύποστρατήγου έ.ά., από Πύργον - Δηροῦ Λακωνίας, τῆς 19—3—1962, 24—3—1962 καὶ 27—3—1962.
- Κυριακοπούλου Θεμιστοκλέους, λοχαγοῦ, έτους 1945 καὶ 12—8—1950.
- Κρέσπη Άναστασίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Όλυμπίας, από Λέπραιον Όλυμπίας, τῆς 3—12—1959.
- Κοτσιώρη Ίωάννου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.», άντ)ρχου, από Κοντοβάζαινα, τῆς 2—9—1946, τῆς 25—9—1950 καὶ Νοεμβρίου 1960.
- Καραλῆ Αὔγερινου, άντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Όλυμπίας, από Περιβόλια Όλυμπίας, τῆς 2—1—1962.
- Καραχάλιου χήρας Δ. Παναγιώτας, τῆς 26—2—1949.
- Κάρτσωνα Δημητρίου τοῦ Νικ., άντ)ρχου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Όλυμπίας - Ταῦγέτου, από Καλαμάτα, τῆς 9—9—1950.
- Κυκορέτσα Χ., ταγ)ρχου, τῆς 29—6—1946.
- Καλαντζοπούλου Π., προέδρου Κοινότητος Πολυθέας - Τριφυλίας, τῆς

19—9—1959.

- Καλαθᾶ Περιελῆ, συντ)ρχου, ἀπὸ Καλαμάτα, τῆς 30—4—1961.
- Κουρκογιάννου Μιχαήλ, μέλους Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. εἰς Ταῦγετον, ἐκ Μάνης, τῆς 21—8—1961.
- Κωνσταντοπούλου Ἀνδρέου, δικηγόρου, ἀπὸ Κρέσταινα, τῆς 28—3—1962.
- Καραπαναγιώτου Ἰωάννου, ἱατροῦ, ἀπὸ Ζαχάρω Ὀλυμπίας, ἔτους 1959.
- Κασσάνδρα Δημ. ὑποστρατήγου ἐ.ἀ., τῆς 19—10—1961.
- Καμαρινέα Γεωργίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Καλαμάτα, ἔτους 1950.
- Κωτσάνη Ζαρίφη, ἀπὸ Μυρώνεια - Ὀλυμπίας, τῆς 11—8—1946.
- Κοβουλᾶκου Σταύρου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ταῦγέτου, ἀπὸ Σκούταρι - Λακωνίας, τῆς 30—11—1960.
- Κατσούλη Νικολάου, ἀπὸ Ἀνώγεια Λακωνίας, ἔτους 1961.
- Καφίρη Δῆμου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ἔτος 1969.
- Καφίρη Κώστα, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, τῆς 22—11—1961.
- Καραχάλιου Κώστα, συνδέσμου «Ε.Σ.», ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας, ἔτους 1959.
- Καραχάλιου Παναγιώτου, συνδέσμου «Ε.Σ.», ἀπὸ Πλατάνια Τριφυλίας, ἔτους 1949.
- Κατσαροῦ Κωστάκη, ἀπὸ Κυπαρισσίαν, ἔτους 1958.
- Καραμπέκιου Κων)νου, ὀπλαρχηγοῦ ΕΛΑΣ, ταγ)ρχου ἐ.ἀ., ἀπὸ Ζηρόμερον, τῆς 15—1—1962.
- Καθαρίου Α., Διευθυντοῦ Ἀστυνομίας Πόλεων, τῆς 26—4—1961.
- Κοπανᾶ Ἀναστασίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ἐφ. ὑπολ)γοῦ, ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, ἔτους 1946.
- Καραμπεσῶνη Ἰωάννου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας - Ὀλυμπίας, ἔτους 1947 καὶ 1959.
- Κώτση Σπυριδωνος, Ἀστυνόμου Ἀστυνομίας Πόλεων, τῆς 15—4—1945.
- Λαμποδημητροπούλου Ἀγγέλου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ταῦγέτου, τῆς 22—11—50.
- Λαμπροπούλου Κων)νου, λοχαγοῦ ἐ.π.δ., ἀντιπροσώπου ΕΛΑΣ εἰς Τριφυλίαν, ἀπὸ Ἀετὸν Τριφυλίας, τῆς 19—2—1949 καὶ τῆς 29—6—1961.
- Λιμπροπούλου Ἀλεξάνδρου, ἀντ)ρχου ἐ.π.δ., ἀπὸ Ἀετὸν Τριφυλίας, τῆς 30—11—1961.
- Λόλα Πέτρου, ταγ)ρχου Χωροφυλακῆς ἐ.ἀ., ἀπὸ Ἀετὸν Τριφυλίας, τῆς 24—10—1961.
- Λιακάκη Δημητρίου τοῦ Νικ., ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, ἔτους 1958.
- Ληκουρέζου Νικολάου, ταγματάρχου, ἀπὸ Καλαμάτα, τῆς 15—3—1962.
- Λιακάκη Γεωργίου, ἐφ. λοχίου, ἀπὸ Σιδηρόκαστρον Τριφυλίας, τῆς 16—1—1962.
- Λαβίδα Δημητρίου, Γραμματέως Πρωτοδικῶν, ἀπὸ ἔτους 1959.
- Λαμπροπούλου Παναγιώτου, συμβολαιογράφου, συνδέσμου «Ε.Σ.», ἀπὸ Χαλικιά Τριφυλίας, ἔτους 1960.

- Λυριτζή 'Ι., προέδρου Κοινότητος Χαλαγονίας — Τριφυλίας, τῆς 3—11—1959.
- Μαυροειδῆ Σπύρου, ἀντ'ρχου ἐν π. δ. ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ἀπὸ Κυπαρισσίαν, τῆς 4—5—1961 καὶ 5—11—1961.
- Μήταλα Ἀνδρέου, ὄπλαρχηγοῦ 5)42 Ψαρροῦ, ἐφ. λοχαγοῦ, ἀπὸ Προσῆλιον Παρνασσίδος τῆς 1—12—1961.
- Μαυροειδῆ Κωνσταντίνου, ἀντ'ρχου — ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἀπὸ Καλλιθέα Ὀλυμπίας ἔτους 1945, τῆς 20—8—1949 καὶ τῆς 3—11—1960.
- Μαυρομιχάλη Κωνσταντίνου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ἀντ'ρχου ἐν π.δ., ἀπὸ Νέον Οἰτυλον Λακωνίας τῆς 3—11—1960.
- Μαυροσκότη Κωνσταντίνου, δικηγόρου — ὄπλαρχηγοῦ ΕΛΔΕΣ, ἀπὸ Αἰτωλικὸν Μεσολογγίου.
- Μουτούση Νικολάου, ἀντ'ρχου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ἀχαΐας, ἀπὸ Πάτρας, ἔτους 1961.
- Μαντζουράνη Γρηγορίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», προέδρου Ἐνώσεως Ἱερολοχιτῶν — Ριμνιτῶν, ἀπὸ Ἁγίων Ἀνδρέαν Κυνουρίας, τῆς 1948, τῆς 30—3—1961 καὶ 18—8—1961.
- Μαρμπούνη Γ., ὑπολοχαγοῦ ἀπὸ Λακωνίαν, τῆς 1—11—1950.
- Μπάρκα Κωνσταντίνου, ταγματάρχου, ἀπὸ Τρίπολιν τῆς 29—11—1961.
- Μήνη Ζαχαρία, συνδέσμου συμμαχικῆς ἀποστολῆς ΣΜ.Α.
- Μαντζουράνη Πότῆ, ἀντισμηνάρχου ἐ.ἀ. ἀπὸ Καρύταινα Ἀρκαδίας, τῆς 29—7—1961 καὶ 14—9—1961.
- Μαμούση Ἰωάννου, ταξιάρχου τῆς 10—11—1944 καὶ 6—1—1951.
- Μάντζου Μιχαήλ, συντ'ρχου διαβιβάσεων, ἀπὸ Ἡλείαν, τῆς 3—9—1950.
- Μαυτζιάλη Δημητρίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ἡλείας, λοχαγοῦ, ἀπὸ Μαζαράκι Ἡλείας, Σεπτεμβρίου 1950.
- Μανίκα Θεοδώρου, συντ'ρχου ἀπὸ Μεγαλόπολιν Ἀρκαδίας, τῆς 23—3—1961.
- Μπιτζάνη Νικολάου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ταυγέτου, ἀξιοματικῶ Πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας, ἀπὸ Καλαμάτα, ἔτους 1960.
- Μπαριάμη Δημητρίου, ὑπομοιράρχου ἀπὸ Γαργαλιάνους, τῆς 16—3—1961.
- Μουτούση Ἀνδρέου, ἀρχηγοῦ ὀργανώσεως ΕΛΔΕΣ Πατρῶν, Νομιάτρου, ἔτους 1949 καὶ 4—12—1952.
- Μαυρομιχάλη Ἰωάννου, τμηματάρχου ΑΤΕ, ἔτους 1960.
- Μαυροειδῆ Θαλῆ, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, ἔτους 1960.
- Μαυροειδῆ Παναγιώτου, ἐφ. ἐπιλοχίου—ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, ἔτους 1961.
- Μπεκάρη Δημητρίου, ταξιάρχου π.δ., ἀπὸ Καμάρι Τριφυλίας, τῆς 28—10—1961.
- Μπεκάρη Ἀγγέλου, ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, τῆς 23—8—1961.
- Ματροπούλια Κώστα, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Κυπαρισσίαν, ἔτους 1959.

- Μαραγκοῦ Κωνσταντίνου, ὄπλαρχηγοῦ ΕΛΕΣ, συντ)ρχου ἐ.ἀ. τῆς 26—2—1962.
- Μπαρμπουνάκη Εὐαγγέλου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ταυγέτου, ἀπὸ Ἀσηγωνιά Ἰρεθύμνης, τῆς 3—9—1961.
- Μπίτσικα Σωτηρίου, προέδρου Κοινότητος Σπηλιάς — Τριφυλίας, τῆς 4—10—1959.
- Μαθιουδάκη Κωνσταντίνου, ἀπὸ Χανιά Κρήτης, τῆς 29—6—1961.
- Μαθιουδάκη Γεωργίου, ταγματάρχου Χωρ)κῆς ἐ.ἀ., ἀπὸ Ἡράκλειον Κρήτης ἔτους 1961.
- Νικητέα Σωτηρίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταυγέτου, ἀντ)ρχον ἀπὸ Καλαμάτα, τῆς 27—3—1961.
- Νικήτα Θεοδοσίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ἀρκαδίας, ἀντ)ρχου ἀπὸ Τρίπολιν, τῆς 8—6—1961 καὶ τῆς 8—12—1961.
- Νικητέα Π., ταγματάρχου, τῆς 18—12—1961.
- Ντούσια Ἰωάννου, προέδρου Κοινότητος Ἀχλαδοκάμπου, τῆς 28—4—1961
- Νικολακάκη Γ., συν)ρχου Πεζ., ἔτους 1951.
- Ντόντου Δημητρίου, δικηγόρου ἀπὸ Κυπαρισσίαν, τῆς 28—9—1961.
- Νασοπούλου Παναγιώτου, ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας, ἔτους 1946.
- Νασοπούλου Γεωργίου, διδασκάλου, ἀπὸ Ψάρι Τριφυλίας, ἔτους 1946.
- Ξένου Χρήστου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἀπὸ Κοπανάκι Τριφυλίας, ἔτους 1959.
- Ὀικονόμου Γεωργίου, συν)ρχου ἐ.ἀ. ἀπὸ Γύθειον τῆς 1—10—1957.
- Περυβολιώτου Ἀποστόλου, ἀντιστρατήγου ἐ.ἀ. ἀπὸ Λακωνίαν, (ἀρχεῖον ἔτους 1948 — 1950, διὰ γεγονότα κατοχῆς Πελοποννήσου 1941 — 1944).
- Παπαδοπούλου Ἀλεξάνδρου, ὄπλαρχηγοῦ ΕΛΕΣ ἐξ Ἰωαννίνων, τῆς 20—2—1949.
- Παναγιωτοπούλου ἦ Κοκκίνη Σωτηρίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.», ἀπὸ Ἄνω Φυγαλίαν — Ὀλυμπίας, ἔτους 1946.
- Περυβολιώτου Γεωργίου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», λοχαγοῦ ἀπὸ Λογζανίζου Λακωνίας, ἔτους 1945.
- Πρεκετὲ Βασιλείου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταυγέτου, ἀπὸ Γκραικοῦ Μεγαλόπολεως, τῆς 3—8—1961 καὶ 24—8—1961.
- Παπαϊωάννου Ρήγα, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, λοχαγοῦ ἀπὸ Καλλιθέα Ὀλυμπίας, ἔτους 1943.
- Πετράκη Παναγιώτου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Λακωνίας, ὑπολοχαγοῦ ἐκ Σελασσίας Λακωνίας, τῆς 16—9—1950.
- Παναγιωτοπούλου Γεωργίου, ταγματάρχου, ἀρχηγοῦ συμμαχικῆς ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. περιφερείας Ἠλείας, ἀπὸ Ἀλφειοῦσα Ὀλυμπίας, τῆς 19—10—1950.
- Πανουτσοπούλου Ἰωάννου, ὄπλαρχηγοῦ «Ε.Σ.», ἐφ. λοχαγοῦ, ἀπὸ ἔτους 1949.

- Πανουτσοπούλου Δημητρίου, δπλαρχηγού «Ε.Σ.», από τῆς 15—8—1950.
 Παπαδοπούλου Νικολάου, ἀντ)ρχου π.δ. από Ἐνω Φυγαλιάν — Ὀλυμπίας,
 ἔτους 1960.
- Παπαδοπούλου Λιονυσιού, ταξιάρχου ἐ.ἀ. από Μελιγαλά, τῆς 19—5—1952
 καὶ 18—3—1955.
- Πετροπούλου Θεοδώρου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ἀρκαδίας Ταυγέτου — Κρύας
 Βρύσης, ἀντ)ρχου από Τρίπολιν, τῆς 10—12—1950 καὶ τῆς 16—
 12—1961.
- Πολυχρονάκου Δημητρίου, ταγ)ρχου ἐ.ἀ., από Λακωνίαν τῆς 20—2—1949.
- Παχῆ Φωτίου, δπλαρχηγού «Ε.Σ.», Ἡλείας — Ἀρκαδίας, συν)ρχου ἐ.ἀ.,
 από Ἀμαλιάδα Ἡλείας τῆς 15—3—1961.
- Πιπλιῆ Γεωργ., ἱατροῦ από Κάτω Φυγαλιάν Ὀλυμπίας, τῆς 20—11—1960.
- Πιπλιῆ Γεωργίου, συνδέσμου «Ε.Σ.», από Κάτω Φυγαλιάν Ὀλυμπίας, τῆς
 4—7—1949 καὶ ἔτους 1959.
- Πολλάλη Π., συνδέσμου «Ε.Σ.» Μεσσηνίας, νομοκτηνιάτρου, από Βαλιτέσι,
 τῆς 29—2—1944 καὶ ἔτους 1960.
- Παπαδοπούλου Παναγιώτου, ταξιάρχου π.δ. από Ἄετον Τριφυλίας, τῆς
 14—2—1961.
- Παναγοπούλου Σωτηρίου, διερχινηέως συμμαχικῆς ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. εἰς
 Τριφυλίαν Ὀλυμπίας, από Κούβελα — Τριφυλίας, τῆς 6—6—1952.
- Παπασταματίου Τάκη, ἐφ. ἀξιωματικοῦ, ἀντάρτου ΕΛΕΣ, από Ἀνδρίτσαι-
 ναν, 28—3—1961.
- Πάλλα Δημητρίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, από Φιλιάτρά,
 ἔτους 1957.
- Πανώτη Φωτίου, ἐφ. λοχίου, συνδέσμου «Ε.Σ.», από Ψάρι Τριφυλίας, τῆς
 21—10—1946.
- Παναγιωτοπούλου Νικ., ἱατροῦ από Ἀνδρίτσαινα, τῆς 2—11—1960.
- Παπαδοπούλου Δημητρίου, δικηγόρου, από Περιβόλια Ὀλυμπίας, τοῦ ἔτους
 1946.
- Παπασταματίου Βασιλείου, ἱατροῦ, από Ἀνδρίτσαινα, ἔτους 1946.
- Πανλῆ Ἡλία, ταξιάρχου, από Καλαμάτα, τῆς 24—2—1961.
- Παππᾶ Γεωργ., δπλαρχηγού ΕΛΕΣ, ἐφ. ἀνθ)γοῦ, από Μεσόπυργον Ἄρτης.
- Ρίντ, ταγματάρχου, ἀρχηγού συμμαχικῆς ἀποστολῆς Σ.Μ.Α. εἰς Τριφυλίαν
 Ὀλυμπίας, τῆς 27—11—1952.
- Ροζάνη Γεωργίου, από Γύθειον, τῆς 29—12—1954.
- Ρίτσου Παναγιώτου, ἀντ)ρχου ἐ.ἀ., από Κυπαρισσίαν, τῆς 20—6—1961.
- Ρυμπᾶ Κων)νου, ὑπομοιράρχου, από Κοπανάκι Τριφυλίας, τῆς 14—9—1961.
- Ρίτσου Παναγ., ἀνθ)στοῦ, ἐκ Κυπαρισσίας, τῆς 28—6—1961.
- Ρουμπέα Κώστα, ταγματάρχου από Σελᾶ Τριφυλίας, τῆς 11—3—1962.
- Ρούφου Ἀναστασίου, ταξιάρχου από Γλυκορρίζιον Τριφυλίας, τῆς 27—10—
 1961.
- Ρούσση Σωτηρίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, από Κοπα-

- νάκι Τριφυλίας, έτους 1959.
- Σκάλκου Έδαγγέλου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.» Ταυγέτου, άντ)ρχου έ.ά., από Πύρριχον Λακωνίας, τής 25—11—1948 και 16—12—1961.
- Σταυροπούλου Λυκούργου, έφ. ύπολοχαγοῦ, από 'Αετόν Τριφυλίας, τής 28—6—1961 και 8—1—1962.
- Σταυροπούλου Παναγιώτου, άνθ)ρχου έ.ά., από 'Αετόν Τριφυλίας, τής 12—6—1961.
- Συλλόγου 'Αγωνιστών 'Εθνικῆς 'Αντιστάσεως, «'Ελληνικός Στρατός» (Ε.Σ.) Τριφυλίας -- 'Ολυμπίας, (άρχειον και πρακτικά συνεδρίου αγωνιστών 'Εθνικῆς 'Αντιστάσεως, συνελθόντος εις Κοπανάκι Μεσσηνίας, την 31 'Απριλίου 1947 και ύποβληθεῖσαι εκθέσεις εις 7π. στρατιωτικόν), τής 17—7—1949, τής 5—4—1949 και τής 16—8—1949.
- Σιγαλοῦ 'Ανδρέου, Πρωτοδικου, συνδέσμου «Ε.Σ.» 'Αρκαδίας, τής 22—2—1949.
- Σκαραντάβου 'Εμμανουήλ, δικηγόρου, έφ. λοχαγοῦ, από Λεωνίδιον 'Αρκαδίας, έτους 1961.
- Στριγγου Φωτίου, άνθ)στοῦ Χωρ)κῆς, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ταυγέτου, από 'Ανω Δώριον Τριφυλίας, τής 4—10—1949.
- Σαλακά 'Ανδρέου, συνδέσμου «Ε. Σ.», Τριφυλίας 'Ολυμπίας, από Λέπραιον 'Ολυμπίας, έτους 1959.
- Σπαθῆ Παναγιώτου, λοχαγοῦ, τής 25—1—1957.
- Σκουφάκη 'Αναστασίου, συνδέσμου «Ε.Σ.», Τριφυλίας — 'Ολυμπίας, από Χώραν Τριφυλίας, έτους 1959.
- Σπήλιου Κωνσταντίνου, από Κρέσταινα 'Ολυμπίας, τής 28—3—1961.
- Στασινοπούλου Νικολάου, έπισμηναγοῦ έ.ά., από Κοπανάκι Τριφυλίας, τής 14—10—1961.
- Σοφοῦ Εὔσταθίου, από Κοπανάκι Τριφυλίας, έτους 1946.
- Στυροπαναγιωτοπούλου Σπαμάτη, άντάρτου «Ε.Σ.», έφ. ύπολοχαγοῦ, από Λεύκη Τριφυλίας, από 20—3—1949.
- Σκούντζου Τάκη, έφ. άνθ)γοῦ, από Γαργαλιάνους, έτους 1959.
- Σμυρλή 'Ιωάννου, από Μελιγαλά, έτους 1961.
- Σταυροπούλου Κων)νου, ιατροῦ, από Σιδηρόκαστρον — Τριφυλίας, έτους 1958.
- Σουρούνη Κυριάκου, γραμματέως Κοινότητος Βαλτετσίου 'Αρκαδίας, τής 25—4—1962.
- Στυροπούλου Κων)νου, διδασκάλου, όπλαρχηγού «Ε.Σ.», Φαρμακά — Κρύας Βρύσης, από Νεστάνη Τριφυλίας, τής 14—6—1961 και 18—7—1961.
- Σαλακά 'Ανδρέου, συνδέσμου «Ε.Σ.» 'Ολυμπίας, έτος 1959.
- Σπαντιδέα Δημητρίου, άντ)ρχου από Καλαμάτα, τής 1—8—1961.
- Σαλούπη 'Ιωάννου εκ Κυπαρισσίας, τής 17—9—1961.
- Ταβερναράκη Γεωργίου, άρχηγού άποστολῆς Σ.Μ.Α. εις Πάρωνα Ταυγέτου τό 1943—44, άντ)ρχου από Χανιά Κρήτης, τής 20—2—1944.

- Ἀπριλίου 1945, τῆς 14—10—1950, τῆς 4—11—1950 καὶ τῆς 8—3—1961.
- Τσαρούχη Ἰωάννου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ἀρκαδίας, στρατηγοῦ ἀπὸ Τρίπολι, τῆς 6—6—1949, τῆς 27—7—1949 καὶ τῆς 29—6—1961.
- Τσουδεροῦ Ἐμμ., πρώην πρωθυπουργοῦ, τῆς 7—7—1945.
- Τσαρούχη Ἰωάννου, ἀπλορχηγοῦ «Ε.Σ.» Ταυγέτου, ταγματάρχου Χωροκῆς, ἀπὸ Ζευγολατιὸ Ἀρκαδίας, τῆς 13—3—1961.
- Τσιγουρῆ Ἀντωνίου, δικηγόρου, ἀπὸ Ἀνδρίτσαινα Ὀλυμπίας, ἔτους 1946 καὶ ἔτους 1961.
- Τσεβελέκου Τάκη, ἀπλορχηγοῦ «Ε.Σ.» Φαρμακᾶ — Κρύας Βρύσης, συν)ρχου ἀπὸ Ναυπλίου, τῆς 22—6—1961.
- Τσοροτιώτη Παναγιώτου, ἀπὸ Διαβολίτσι Μεσσηνίας, τῆς 3—10—1961.
- Τσατσούλη Θεοδώρου, γυμνασιάρχου ἐκ Πλατανίων Τριφυλίας, τῆς 5—5—1962.
- Ἵπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης (Ἀρχεῖα).
- Ἵφυπουργοῦ Ἑσωτερικῶν (Ἀρχεῖα).
- Φανοῦ Ἀθανασίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Ἡλείας, οἰκονομικοῦ ἐφόρου ἀπὸ Λαγκάδια Γορτυνίας, ἔτους 1961.
- Φελουζάκη Ὁρέστη, μέλους συμμαχικῆς ἀποστολῆς εἰς περιφέρειαν Κορινθίας, λοχαγοῦ διαθιβάσεων, ἐκ Κρήτης, τῆς 26—11—1950.
- Φωτιάδου Γεωργίου, διερχομένης συμμαχικῆς ἀποστολῆς Ρίντ, τοῦ Σ.Μ.Α. εἰς Ὀλυμπίαν, τὸ 1943 — 1944, ἀπὸ Μυτιλήνης, τῆς 12—8—1961.
- Φιλντίση Γιαννάκου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Τριφυλίας—Ὀλυμπίας, ἀπὸ Βανάδα Τριφυλίας, ἔτους 1947.
- Χώρα Ἰωάννου, δικηγόρου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Κορινθίας, ἔτους 1961.
- Χριστοποῦλου Παναγιώτου, ἀπλορχηγοῦ «Ε.Σ.» Κρύας Βρύσης Ἀρτεμισίου, ἀπὸ Ζευγολατιὸ Τριπύλεως, τῆς 14—6—1961.
- Χριστοποῦλου Παναγιώτου, ταξιαρχοῦ ἐκ Ναυπλίου, τῆς 5—5—1961.
- Χανιώτου Ἰακώβου, ἀντ)ρχου Χωροκῆς, τῆς 25—5—1941 καὶ τῆς 25—5—1945.
- Χατζόλου Ἀλεξάνδρου, ἐφ. ὑπ)γοῦ, συνδέσμου ΕΔΕΣ Ἡπείρου μὲ Πελοπόννησον, τῆς 10—9—1961.
- Χριστοδουλοπούλου Δημητρίου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἀπὸ Περιβόλια Ὀλυμπίας, ἔτους 1946 καὶ τῆς 30—7—1961.
- Χατζοπούλου Στεφάνου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Ἀρκαδίας Ταυγέτου, ἀπὸ Τρίπολι, τῆς 20—12—1961 καὶ τῆς 19—10—1961.
- Χαρλαυτή Ἀντωνίου, συνδέσμου «Ε.Σ.» Κορινθίας, συμβολαιογράφου, τῆς 14—4—1961.
- Χαμπέρη Γεωργίου, συνδέσμου συμμαχικῆς ἀποστολῆς Σ.Μ.Α., ἀπὸ Πειραιᾶ, τῆς 25—7—1961 καὶ 17—8—1961.
- Χρονοπούλου Κων)νου, ἀντάρτου «Ε.Σ.» Τριφυλίας — Ὀλυμπίας, ἀπὸ Λαντζουνάτου Τριφυλίας, ἔτους 1958.

Χριστοποΐλου Κώστα, από Κυπαρισσίαν, έτους 1958.

Χαραλαμποπούλου Γωάννου, συν)ρχου έ.ά., από Δώριον Τριφυλίας, τής 22—
3—1962.

Ψυχαλινοῦ Ἀθανασίου, συν)ρχου έ.ά., από Πύργον Ἡλείας, τής 15—3—
1957.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ἀφιέρωσις	5
2. Πρόλογος	7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. Τὰ τραγούδια τῆς Νίκης	9
2. Μετὰ τὴν Νίκην	11
3. Ὑπόδουλοι	12
4. Καθολικὴ Ἀντίστασις τοῦ Λαοῦ μας	17
5. Ὁ Λαὸς ἔτοιμος διὰ κάθε θυσίαν	23
6. Ὁργάνωσις καὶ προετοιμασία	25
7. Ἐθνικὰ ὀργανώσεις ἀντιστάσεως	27

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

1. Ὅλοι ἔτοιμοι	39
2. Ἀγωνισταὶ Τριφυλίας — Ὀλυμπίας	40

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

1. Προετοιμασία 1941 — 1942	111
2. Ὁργάνωσις Μεσσηνίων ἐν μέσῳ κινδύνων	115

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

1. Ὁργάνωσις	125
2. Ἀγωνισταὶ Λακωνίας	126

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ — ΠΑΡΝΩΝΟΣ	141
---------------------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΛΕΙΑΣ	145
-------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	149
---------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΩΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΑΓΠΛΙΟΥ — ΑΡΓΟΥΣ	157
------------------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΕΝΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	161
----------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΧΑΪΑΣ	165
-------------------------	-----

ΜΕΡΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

1. Ἕνας νέος κατακτητής	169
2. Βούλγαροι καὶ Γερμανοὶ ἀπελευθερώνουν κομμουνιστάς	179
3. Τὸ Κ.Κ.Ε. πρακτορεῖον Βουλγάρων καὶ Ρώσων	182
4. Τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ αἱ ὀργανώσεις Ε.Α.Μ., Ε.Λ.Α.Σ., Ε.Π.Ο.Ν., Ο.Π.Α.Α., Ε.Τ.Α.	188

ΜΕΡΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

1. Τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς	201
2. Ἀποστολὴ Τσιγάντε — Ρογκάκου	201
3. Ἀποστολὴ Ταβερναράκη — Γαρδέλη	206
4. Ὁ λοχαγὸς Κωνσταντῖνος Λαμπρόπουλος	213
5. Ἀποστολὴ Χατζόγλου	216
6. Ἀποστολὴ Κουρκουτᾶ — Κοκκίνου	222
7. Ἀποστολὴ Ζαχαρία Μήνη	228
8. Ἀποστολὴ Ρίντ — Γιαννοπούλου	236
9. Ἐκθεσὶς ταγματάρχου Ρίντ	247
10. Ἀποστολὴ Γεωργίου	250
11. Ἀποστολὴ Χάρικτον	256
12. Ἀποστολὴ Καμπάνη — Φελουζάκη	260
13. Ἀποστολὴ Βαντουλάκη Εὐαγγέλου	262

14. Ἀποστολή Φρέυζερ — Γυφτοπούλου	268
15. Ἀποστολή Ἀργεῖτη — Χαμπέρη	271
16. Ἀποστολή Παναγιωτοπούλου — Καμήλου	279
17. Ἀποστολή Στῆβενς	283
18. Ἀποστολή Ἄντονυ Ἄντριους	284
19. Ἀποστολή Ἀναστασ. Μήνη — Κουρκουλάκου — Σπηλιοπούλου	285
20. Ἀποστολή Λεόλυ και Τζώκ	288
21. Ἀνατίναξις γεφύρας Νέδα — Ὀλυμπίας	290
22. Διάσωσις 18 Ἀμερικανῶν ἀεροπόρων	293

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ Ε.Σ. ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ — ΟΛΥΜΠΙΑΣ

1. Ἡ Συμμαχική Ἀποστολή εἰς Πλατάνια Τριφυλίας	295
2. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος εἰς Πλατάνια	299
3. Ἐξοπλισμὸς καὶ συγκρότησις ομάδων Ε.Σ.	302
α) Ὀπλαρχηγὸς Σπῦρος Μαυροευδῆς	302
β) » Ἰωάννης Ντάβος	305
γ) » Θεοχάρης Θεοχαρόπουλος	308
δ) » Ἀναστάσιος Κριτσέλης	310
ε) » Κώστας Καφίρης	312
στ) » Δημ. Παπαδόπουλος	314
ζ) » Γεώργιος Βασιλόπουλος	315
η) » Παπᾶ - Χρόνης Καραχάλιος	318
θ) » Βασίλειος Καραμπουσίνης	319
ι) » Παναγιώτης Στούπας	320
ια) » Γεώργιος Κοκκῶνης	322
ιβ) » Γεώργιος Θεοχαρόπουλος	322
ιγ) » Γεώργιος Κρίβας	324
4. Ἀρχηγεῖον, Συνδέσμοι, Δρᾶσις ἀνταρτῶν Ε.Σ'	325
5. Δρᾶσις Ἀξιωματικῶν Καλλιθέας — Ἀνδριτσαίνης, Κρεσταινῶν	327
6. Ἐνθουσιασμὸς καὶ προσφορὰ τοῦ Λαοῦ	332
7. Οἱ Ἰταλογερμανοὶ καὶ κομμουνισταὶ ἀνησυχοῦν	334
8. Οἱ κομμουνισταὶ προτείνουν συνεργασίαν (25.5.1943)	338
9. Διαχωρισμὸς θέσεων Ἀρχηγείων	339
10. Κοινὸς Ἀρχηγὸς — Διοικητὴς ἀντ)ρχης Π. Παπαδόπουλος ...	340
11. Ἀποστολή ταγματάρχου Κοκκῶνη καὶ λοχαγοῦ Θεοχαροπούλου	344
12. Μάχη Κωστομέρας Ὀλυμπίας 23.7.1943	352
13. Ἀπόπειρα κλοπῆς ὄπλων καὶ ἀφοπλισμοῦ ομάδος Θεοχαροπούλου (26.7.1943)	358
14. Ἀναμένονται ἀποστολή Στῆβενς καὶ 2.000 ὄπλα	362
15. Οἱ Ἰταλοὶ Κυπαρισσιᾶς θέλουν γὰ παραδοθῶν	363

16. Ἡ κατάσταση εἰς τὸ Ἄρχηγεῖον τοῦ Ε.Σ.	364
17. Ὁ λοχαγὸς Γ. Καραχάλιος πρὸς Κυπαρισσίαν	368
18. Ὁ λοχαγὸς Δημήτριος Κάρτσωνας εἰς Δυρράχιον	369
19. Δολοφονία λοχαγοῦ Γ. Θεοχαροπούλου — χωροφύλακος Παπαδάμη	371
20. Μάχη Νίβιτσας 6.8.1943	379
21. Μάχη Περιβολίων 6 Αὐγούστου 1943	380
22. Ἐκθέσεις ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀνταρτῶν διὰ μάχην Περιβολίων ..	394
1) Ἐκθεσις Ἄντιστρατήγου Γ. Καραχάλιου	
2) » Ταγματάρχου Γ. Κοκκῶνη	
3) » Ἀντισυνταγματάρχου ὀπλαρχηγοῦ Κ. Καφίρη	
4) » Ὀπλαρχηγοῦ Ταγματάρχου Γ. Βασιλοπούλου	
5) » Ὀπλαρχηγοῦ Ἀντισυνταγματάρχου Σπ. Μαυροειδῆ	
6) » Ὀπλαρχηγοῦ Βασιλείου Καραμιπεσύνη	
7) » Ὀπλαρχηγοῦ Ἀντιστάρχου Π.Δ. Κων. Μαυρομιχάλη	
8) » Λοχαγοῦ Θεοδ. Γιαννοπούλου	
9) » Ὀπλαρχηγοῦ Κ. Κρίθα	
10) » Λοχαγοῦ Ρήγα Παπαϊωάννου	
11) » Ὀπλαρχηγοῦ Ἀνθυπιδάρχου Κων. Μαυροειδῆ	
12) » Ταξιάρχου Π.Δ. Παν. Παπαδοπούλου	
13) » Ἀντάρτου Δημ. Χριστοδουλοπούλου	
14) » Ἀντάρτου Βασιλείου Γεργακπούλου	
23. Μάχη Λεύκης Τριφυλίας 11.10.1943	431
24. Τρομοκρατία καὶ βάσανα ἀπὸ κομμουνιστὰς	433

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΠΑΡΝΩΝΟΣ

1. Ὁ Ὀπλαρχηγὸς Γρηγόριος Μαντζουράνης	441
2. Ὁμάς Γ. Κονταλώνη — Λεβεντάκη	443
3. Μάχη Καστάνιτσας 26.5.1943	444
4. Τραγοῦδια Δημητρώφ καὶ Βόλγα	447
5. Ἀρπαγὴ ὄπλων ὑπὸ κομμουνιστῶν	448
6. Μετὰ τὴν μάχην Καστάνιτσας	450

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

1. Ἀντάρτες Ε. Σ. Δυρραχίου Ταυγέτου	453
2. Προκήρυξις Συνταγματάρχου Ἀθ. Γιαννακοπούλου	457
3. Σχέδια καὶ ὄψεις ἀνταρτῶν Δυρραχίου	458
α) Ὀργάνωσις καὶ πρόγραμμα	
β) Προετοιμάζεται ἀπόβαιος εἰς Κυπαρισσιακὸν Κόλπον	

4.	᾽Οργάνωσις Λακίωνων — Δολοφονία Μανωλάκου	463
5.	᾽Αντάρτες Ε. Σ. εἰς Βασιλικὴν Ταυγέτου	466
6.	᾽Ο Ἰλαρχὸς Τηλέμαχος Βρεττάκος εἰς Βασιλικὴν	469
7.	᾽Αντάρτες Ε. Σ. Δυρραχίου εἰς Πηγάδια 3.8.1943	475
8.	᾽Ο Συνταγματάρχης Γιαννακόπουλος καταγγέλει τὸν Ε.Λ.Α.Σ. ὡς ἀντεθνικὴν ὀργάνωσιν — 9.8.1943	478
9.	᾽Αγαίμακτος ἀφοπλισμὸς ὀμάδος Κασσᾶ	482
10.	Μαρτύρια, πίστις καὶ κρίσις τοῦ Λαοῦ	483
11.	᾽Ο Ταγματάρχης Πέτρος Μαρινάκος	485
12.	Οἱ κομμουνισταὶ προετοιμάζουσι προδοσίαν	486
13.	᾽Ο ψευδοαμερικανὸς Πέτερ — Γεώργιος Παναγόπουλος	489
14.	᾽Ο Συντ/ρχὸς Γιαννακόπουλος συνιστᾷ ἀποφυγὴν προκλήσεων .	490
15.	Μάχη Βασιλικῆς Ταυγέτου — 13.8.1943	492
16.	Οἱ κομμουνισταὶ ματαιώνουσι ἐκφόρτωσιν ὀπλισμοῦ ἀπὸ θαλάσσης	498
17.	Οἱ Ἴταλοὶ Καλαμάτας θέλουσι νὰ παραδοθῶσι	501
18.	Τὸ ψευδοσύμφωνον Παπαδόγκωνα — Ἰταλῶν	502
19.	Μάχη ᾽Αλαγονίας 14—15 Αὐγούστου 1943	506
20.	Μάχη ᾽Αλαγονίας 17—18 Αὐγούστου 1943	511
21.	Ἡ κατάστασις εἰς Ταυγέτον τὴν 19.8.1943	516
22.	Ἐκθεσις Στρατιωτικῆς Καταστάσεως τῆς 22.8.1943	519
23.	Προκήρυξις τοῦ Συντ/ρχοῦ Γιαννακοπούλου τὴν 25.8.1943 . . .	523
24.	Τὰ προηγούμενα τοῦ συμφώνου τῆς 29.8.1943	526
	1) Ἐκθεσις Ὑποστρατήγου ἐ.ἀ. ᾽Αθ. Γιαννακοπούλου	
	2) » Λοχαγοῦ ᾽Οδυσσέως Ζαμπούρου	
	3) » Λοχαγοῦ Γ. Περιβολιώτου	
	4) » Ὑπολοχαγοῦ Γ. Ταβερναράκη	
	5) » ᾽Αντισυνταγματάρχου Μιχ. Δραγουμάνου	
	6) » ᾽Οπλαρχηγοῦ Γρ. Μαντζουράνη	
	7) » ᾽Αντάρτου Γ. Καμαρινέα	
	8) Ἐγγραφα Ἰλάρχου Τηλεμάχου Βρεττάκου	
	9) » ᾽Ανθυπιλάρχου Σπύρου Μαυροειδῆ	
25.	Τὸ προσύμφωνον τῆς 24.8.1943	540
26.	Τὸ σύμφωνον Ε. Σ. — Ε.Λ.Α.Σ. τῆς 28.8.1943	544
27.	Τὸ ἐπόμενον τοῦ συμφώνου Ε. Σ. — Ε.Λ.Α.Σ. τῆς 28.8.1943 . .	551
	1) Ἐκθεσις Ὑποστρατήγου ᾽Αθ. Γιαννακοπούλου	
	2) Ἐγγραφα Στρατηγείου Ε. Σ. Ταυγέτου	
	3) Ἐκθεσις Ὑπολοχαγοῦ Γ. Ταβερναράκη	
	4) » Λοχαγοῦ Γ. Περιβολιώτου	
	5) » Ἰλάρχου Εὐαγγέλου Σκάκου	
	6) » ᾽Οπλαρχηγοῦ Σπήλιου Βανικιώτη	
	7) » ᾽Οπλαρχηγοῦ Ἰ. Τσαρούχη	
	8) » Λοχαγοῦ ᾽Οδυσσέως Ζαμπούρου	

9) Πορεία Ὀπλαρχηγοῦ Σπύρου Μαυροειδῆ	
28. Δόλια σχέδια τῶν κομμουνιστῶν	564
29. Μετὰ τὴν ἐπιστροφήν Γιαννακοπούλου — Βρεττάκου	567
30. Τὸ συγκρότημα Ε. Σ. Δυρραχίου πρὸς Ἀρκαδίαν	569

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΛΑΝΤΑΡΤΕΣ ΗΛΕΙΑΣ — ΑΡΚΑΔΙΑΣ

1. Ἀντάρτες «Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ» Ταγ)ρχου Χρήστου Καραχάλιου	575
α) Ὀργάνωσις καὶ προετοιμασία	
β) Συγκέντρωσις εἰς Σκουπι καὶ Νάσια Καλαβρύτων	
2. Σύμφωνον ομάδων Β.Δ. Πελοποννήσου καὶ Συμμαχικοῦ Στρατη- γείου Μέσης Ἀνατολῆς τῆς 5.8.1943	578
3. Ἀνταρτικῆς ομάδες Ε. Σ. Χρήστου Καραχάλιου	582
4. Ἐθνικὴ δράσις καὶ κίνδυνος ἀπὸ Γερμανοῦς καὶ κομμουνιστάς ..	587
5. Ἐνωσις ἀνταρτῶν Ε. Σ. Βρεττάκου — Χρ. Καραχάλιου	591
6. Ἐνῶ ἀναμένονται ρίψεις ὄπλων	594
7. Μάχη Πυργακίου 16.10.1943	596
8. Μάχη Μεθορίου (Νεμίνισας) Γορτυνίας 17.10.1943 — Δολοφο- νία Ἰ. Μουντζούρη	599
9. Μάχη Πετρίνας 21.10.1943	605
10. Τὸ συγκρότημα τοῦ Ε. Σ. πρὸς Δυρράχιον	608
11. Διαχωρισμὸς συγκροτημάτων Ε. Σ. Ἡλείας — Ταυγέτου	610
12. Προετοιμασία διαφυγῆς διὰ Μέσην Ἀνατολήν	612
13. Μάχη Παλιόχωρας 28.10.1943 — Δολοφονία Βρεττάκου	615
14. Ἐπιστροφή συγκροτήματος Χρ. Καραχάλιου πρὸς Ἡλείαν	619
α) Ἀπελευθέρωσις Ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου	619
β) Ἐπίθεσις κομμουνιστῶν εἰς Καρυές, Ἴσωμα καὶ Ἀναζίρι	620
γ) Ὁ Ταγματάρχης Καραχάλιος παραμένει εἰς Σέκουλα	620
δ) Αὐτοδιάλυσις τοῦ συγκροτήματος Ε. Σ. Καραχάλιου	621
ε) Δολοφονία Ταγματάρχου Χρ. Καραχάλιου	622
15. Ὀπλαρχηγὸς Λεωνίδας Νασόπουλος	624
16. Ὀπλαρχηγὸς Παναγιώτης Νιαρχάκος	625
17. Ἡ τύχη καὶ ἡ πορεία ἄλλων ὀπλαρχηγῶν	627
α) Δολοφονία Ὀπλαρχηγοῦ Ἀθ. Οἰκονομοπούλου	627
β) Ὀπλαρχηγοὶ Σπήλιος Βανικιώτης, Ἀχιλλεὺς Δρακόπουλος, Κων. Παναγόπουλος, Ἰ. Μητσάκος	628
γ) Ὀπλαρχηγὸς Βασίλειος Πρεκετές	629
δ) » Ἀλέξανδρος Ἀργυρόπουλος	635
ε) » Δημήτριος Μπαρτζάκης	635
στ) » Ἰω. Κοσσιώρης — Ἰω. Μουντζούρης	636
ζ) Ὀπλαρχηγοὶ Πᾶνος Καραλῆς, Νικ. Ἀναγνωστόπουλος —	

Γ. Θανόπουλος	628
η) 'Οπλαρχηγοί Γ. Παναγούλιας, Γ. Σάμπαλος, Θεόδ. 'Αναστασόπουλος — Βασίλ. Βασιλακόπουλος — Φώτ. 'Αράπης	629
θ) 'Οπλαρχηγός 'Αλέξανδρος Καραδημητρόπουλος	629
ι) 'Ο 'Οπλαρχηγός 'Αργύριος Παπακοινόμου	640
ια) 'Οπλαρχηγός Ζαχαρίας Γιαννακάκης	640
ιβ) 'Αξιωματικοί 'Αρης Ρετζέπης, Γ. Κοτσώνης, Κ. Κοτσώνης Λάκης Θεοφανόπουλος	641
ιγ) 'Αξιωματικοί Χρήστος Χαλούλος, Π. Ψυγογιός, Δημ. 'Αστέρης	641
ιδ) 'Οπλαρχηγός Βασίλειος Κόσσυφας	642
ιε) 'Ανθυπολοχαγός 'Ηλίας Γεωργόπουλος	642
ιστ) 'Οπλαρχηγοί Ευστάθιος Γιάνναρης, Μιχ. Δραγουμάνος, 'Οδυσσεύς Ζαμπούρος εις Μέσην 'Ανατολήν	643

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΦΑΡΜΑΚΑ — ΚΡΥΑΣ ΒΡΥΣΗΣ ΑΡΤΕΜΗΣΙΟΥ

1. 'Οπλαρχηγός 'Απόστολος Κουβελάκης	644
2. 'Αντάρτες 'Ορεινής Κορινθίας και Φαρμακᾶ	652
α) 'Ολοι παρόντες	652
β) Ταγματάρχης Γ. Παπακωνσταντίνου, 'Ι. Χώρας, Γ. Λυμπερόπουλος	652
3. 'Οπλαρχηγός 'Ι. Πανουτσόπουλος	655
4. 'Οργάνωσις 'Αξιωματικῶν εις Κόρινθον ..	658
5. 'Οπλαρχηγός Μιλιτιάδης Στεργιόπουλος	659
6. » 'Εμμ. Βαζαΐος	663
7. » Τρύφων 'Αποστολόπουλος	664
8. » Κωνσταντίνος Σπυρόπουλος	667
9. 'Εξοδος 'Αξιωματικῶν Ναυπλίου — 21.8.1943	668
10. 'Αρχιμανδρίτης Χριστόφορος Κοκκίνης	670
11. 'Εθνική δράσις ἀνταρτῶν Φαρμακᾶ	671
12. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπειλοῦν καὶ δολοφονοῦν ἀγωνιστάς	675
13. Μάχη Φαρμακᾶ	680
14. 'Αντάρτες Κρύας Βρύσης 'Αρτεμησίου ...	685
15. Μάχη Κρύας Βρύσης 23.9.1943	693
16. 'Οπλαρχηγός Παν. Χριστόπουλος	698

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

1. 'Αντάρτες 'Αχαΐας	699
2. 'Επίθεσις κατὰ 'Ιταλῶν εις Ψαθόπυργον	702

3. Ἐπίθεσις κομμουνιστῶν κατὰ διμάδος Δροσοπούλου	702
4. Ἐκθεσις Σταύρου Δροσοπούλου	717
5. » Κωνσταντίνου Γκοτσίνου	719
6. » Λοχαγοῦ Γρηγορίου Δροσοπούλου	720
7. » Συνταγματάρχου Ἀποστόλου Περιβολιώτου	732

ΜΕΡΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΚΡΗΤΕΣ ΑΝΤΑΡΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

1. Οἱ Κρήτες παρόντες εἰς τὸν ἀγῶνα	746
2. Οἱ Κρήτες εἰς τὴν Τριφυλίαν	750
3. Οἱ Κρήτες εἰς τὴν Καλαμάταν	752
4. Οἱ Κρήτες εἰς τὸν Ταύγετον	755
5. Ἀποστολὴ Μαρκαντωνάκη — Μπαρμπουνάκη	757
6. Δολοφονία Μαρκαντωνάκη καὶ ἄλλων Κρητικῶν	761
7. Ἀπελευθέρωσις κρατουμένων εἰς φυλακὰς Καλαμάτας	763
8. Κρήτες εἰς Συμμαχικὰς Ἀποστολὰς Σ. Μ. Α.	766

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Η ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΝ ... 767

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Ἀξιωματικοὶ στῆ Μέση Ἀνατολή	785
2. Ἀξιωματικοὶ παρόντες εἰς ἑλα τὰ μέτωπα	791
Ἀποστολὴ 1η	791
» 2α	792
» 3η	794
» 4η	795
» 5η	797
» 6η	804
» 7η	806
» 8η	808
» 9η	809
» 10η	812
» 11η	815
» 12η	816
» 13η	819
» 14η	821
» 15η	823
» 16η	826
» 17η	828

Ἀποστολή 18η	829
3. Κατάστασις Ἀξιωματικῶν εἰς Μέσσην Ἀνατολήν	832

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀγίστασις
2. Ἐθνομάρτυρες Κληρικοὶ

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ	873
--	-----

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

1. Οἱ Ἰταλογερμανοὶ βασιανίζουσι καὶ δολοφονοῦσι	879
2. Οἱ κομμουνισταὶ βασιανίζουσι καὶ δολοφονοῦσι	994

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Οἱ ΙΤΑΛΟΓΕΡΜΑΝΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΟΜΑΔΙΚΩΣ	1115
1. Δολοφονία 58 κατοίκων Ρωγοῦς Καλαβρῦτων	1115
2. Δολοφονία 39 κατοίκων Κερπινῆς Καλαβρῦτων	1116
3. Δολοφονία 16 Μοναχῶν καὶ λαϊκῶν Μεγάλου Σπηλαίου	1116
4. Δολοφονία 1.001 εἰς Καλάβρυτα	1116
5. Δολοφονία 7 Μοναχῶν εἰς Ἀγίαν Λαύραν	1121
6. Δολοφονία 12 εἰς Ζαχλωροῦ Καλαβρῦτων	1122
7. Δολοφονία 19 εἰς Κλειτορία καὶ Χάνι Καλαβρῦτων	1122
8. Δολοφονία 5 εἰς Αἰγείρα Καλαβρῦτων	1122
9. Δολοφονία 7 εἰς Βρωσθαίνη Καλαβρῦτων	1122
10. Δολοφονία 14 εἰς Ζαχλωρίτικα Καλαβρῦτων	1123
11. Δολοφονία 15 εἰς Παράλια Ἀκράτας	1123
12. Δολοφονία 7 εἰς Βλάσια	1124
13. Δολοφονία 16 εἰς Σκεπαστόν Καλαβρῦτων	1124
14. Δολοφονία 10 εἰς Χώραν Γορτυνίας	1124
15. Δολοφονία 18 κρατουμένων εἰς φυλακὰς Τριπόλεως	1124
16. Δολοφονία 160 εἰς Μονοδένδρι Σπάρτης	1125
17. Δολοφονία 50 κρατουμένων εἰς Ἀγδρίτσαν Ναυπλίας	1126
18. Δολοφονία 30 κρατουμένων εἰς φυλακὰς Τριπόλεως	1127
19. Δολοφονία 20 κρατουμένων εἰς Ψηλὴ Βρύση Τηγέας	1127
20. Δολοφονία 50 κρατουμένων εἰς Τρίπολιν	1127
21. Δολοφονία 200 κρατουμένων εἰς Παλαιοχώρι Μεγαλοπόλεως ..	1127
22. Δολοφονία 141 κρατουμένων εἰς Τρίπολιν	1128
23. Δολοφονία 29 κρατουμένων εἰς Τρίπολιν	1128

24. Δολοφονία 30 κρατουμένων εις Τρίπολιν	1128
25. Δολοφονία 27 κρατουμένων εις Χιλιμοδίον Κορινθίας	1128
26. Δολοφονία 17 κρατουμένων εις Πιάλι Τεγέας	1128
27. 1.500 ὄμηροι ἀπὸ Καλαμάτα	1129
28. Δολοφονία 50 ὁμήρων περιοχῆς Ἄργους	1129
29. Δολοφονία 9 εις Λέφρα Ἄργους	1129
30. Δολοφονία 22 εις Φρέγενη Ἄργους	1129
31. Δολοφονία 50 εις Ἀνδρίτσα Ἀρκαδίας	1129
32. Δολοφονία 125 κρατουμένων εις Τρίπολιν	1130
33. Δολοφονία 18 εις Διαβολίτσι Μεσσηνίας	1131
34. Οἱ ἀρχιδολοφόνοι Γερμανοὶ καὶ Ἴταλοὶ	1131
2. Οἱ ΚΟΜΜΟΓΝΙΣΤΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΟΜΑΔΙΚΩΣ	
1. Δολοφονία 19 εις Σχοινοχώριον Ἄργους	1133
2. Δολοφονία ὁμηλοῦς οἰκογενείας εις Χαροκοπιὸν Κορώνης	1134
3. Δολοφονία 6 εις Σκάλα Λακωνίας	1135
4. Δολοφονία 7 εις Μολάους	1135
5. Δολοφονία 24 εις Μυστρά Σπάρτης	1135
6. Δολοφονία 7 εις Κοντοδάζαινα	1136
7. Δολοφονία 9 εις Βαλτεσινίκον	1136
8. Δολοφονία 10 εις Δημητσάναν	1137
9. Δολοφονία 24 εις Λίμνες Ἄργους	1137
10. Δολοφονία 92 εις Βαλτέτσι Ἀρκαδίας	1138
11. Δολοφονία 39 εις Βάραθρον Τρύπα Λακωνίας	1140
12. Δολοφονία 5 εις Ἅγιον Πέτρον Κυκουρίας	1141
13. Δολοφονία 5 εις Ἀρβαντοκερασιὰ Μαντινείας	1142
14. Δολοφονία 5 εις Σπέτσας	1142
15. Δολοφονία 43 Ἀστυνομικῶν εις Σωληνάρι Κορινθίας	1142
16. Δολοφονία 5 εις Χάραδρον Κυκουρίας	1145
17. Δολοφονία 53 εις Ἀχλαδόκαμπον	1147
18. Δολοφονία 26 εις Πύργον Ἠλείας	1149
19. Δολοφονία 8 ἀπὸ περιοχὴν Βυτίνας	1149
20. Δολοφονία 11 εις Δημητσάναν	1150
21. Δολοφονία 14 εις Λίμνην Ντάκας Τριπόλεως	1150
22. Δολοφονία 3 εις Ἐξαμήλια Κορινθίας	1151
23. Δολοφονία 5 εις Σίταινα Ἀρκαδίας	1151
24. Δολοφονία 24 εις Ἄγιονόρι Ναυπλίου	1151
25. Δολοφονία 27 εις Φεγεὸν	1151
26. Δολοφονία 25 εις Λίμνες Ἄργους	1152
27. Δολοφονία 63 εις Νέαν Ἐπίδαυρον Ἄργους	1152
28. Ὅμαδικές δολοφονίες εις Μογὴν Ἁγίου Γεωργίου Κορινθίας	1153
29. Δολοφονία 34 εις Ἐλληνοχώρι Κορινθίας	1153
30. Δολοφονία 19 κρατουμένων εις Καλαμάτα	1154

31. Δολοφονία 2.100 εις Μελιγαλά 13—15 Σεπτεμβρίου 1944 ...	1154
32. Δολοφονία 300 εις Γαργαλιάνους	1171
33. Δολοφονία 34 εις Λεζάκι Πυλίας 23.2.1944	1171
34. Δολοφονία 19 εις Βέργαν Κορυφασίου Πυλίας	1171
35. Δολοφονία 23 Πυλίων τήν 26.9.1944	1171
36. Δολοφονία 27 Ἀξιωματικῶν εις Μερώπην Μεσσηνίας	1171
3. Οἱ κατακτηταὶ πυρπολοῦν τὰ χωριά μας	1172

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΒΑΣΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝΤΑΙ.	1197
α) Ἀπὸ Ἰταλογερμανοῦς	1197
β) Ἀπὸ κομμουνιστᾶς	1198

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

1. Οἱ κομμουνισταὶ προετοιμάζουσι προδοσίαν	1205
2. 160 κομμουνισταὶ ἀπὸ Στερεᾶν Ἑλλάδα	1208
3. Οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν Πελοπόννησον	1211
4. Προκήρυξις Βουλγάρου κομισσαρίου Πετρώφ	1221
5. Ὁ ἄρχηγος Βελουχιώτης	1223

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΩΔΕΚΟΝ

1. Ἡ πολιτικὴ ἐπιστράτευσις ἀπὸ Γερμανοῦς	1234
2. Ἀναγκαστικὴ ἐπιστράτευσις ἀπὸ κομμουνιστᾶς	1238
3. Ἑλληνεὶ μέλη Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ.	1240

ΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝ ΑΤΟΝ

1. Οἱ Ἴταλοι παραδίδονται	1275
2. Ἡ ἀπόδρασις εἰς τὴν Ἑλλάδα ματαιώνεται	1276
α) Γενικαὶ διαπιστώσεις	1276
β) Ἐπιθέσεις κατὰ ἀνταρτῶν Ε. Σ. εἰς Πελοπόννησον	1280
γ) Ἐπιθέσεις κατὰ ἀνταρτῶν Ε.Δ.Ε.Σ. Ἠπείρου	1281
δ) Ἐπιθέσεις κατὰ ἀνταρτῶν τοῦ 5) 42 Συντάγματος	1284
ε) Ἐπιθέσεις Βουλγάρων — κομμουνιστῶν εἰς Μακεδονίαν καὶ Θράκην	1300
στ) Ἐπιθέσεις κατὰ ἀνταρτῶν Ε. Δ. Ε. Σ. εἰς Αἰτωλοακαρνανίαν καὶ Λευκάδα	1303
ζ) Ἐπιθέσεις κατὰ ἀνταρτῶν Ε.Δ.Ε.Σ. εἰς Ἐηρόμερον	1305
η) Κομμουνιστικὰ κινήματα εἰς Μέσσην Ἀνατολήν	1306
θ) Ἐγγράφα προδοσίας	1309
ι) Ὁ καρπὸς τῆς προδοσίας	1313

3. Ἡ Πελοπόννησος ὑποφέρει τὰ πάνδεινα	1314
4. Κατοχή Πελοποννήσου ὑπὸ κομμουνιστῶν	1318
1. Φόβος, τρόμος, δολοφονία	1318
2. Στρατόπεδα συγκεντρώσεως	1321
3. Λαϊκὰ δικαστήρια	1322
4. Ἀναγκαστικὴ ἐπιστράτευσις	1325
5. Ἀνατίναξις μικρῶν γεφυρῶν	1325
6. Συμμαχικαὶ ἀποστολαὶ καὶ πληθυσμὸς	1326
7. Παιδικὰ Συστήματα	1330
8. Σχέσις Ἀποστολῶν μὲ ὀργανώσεις Ε.Α.Μ. — Ε.Λ.Α.Σ.	1331
9. Βασανισμοὶ καὶ δολοφονίαι Ἕλληνων ὑπὸ κομμουνιστῶν ...	1333
10. Οἱ Ὀπλαρχηγοὶ βασανίζονται	1335
11. Διαφθορὰ τῶν νέων	1336
5. Ἐθνικὴ Ἀντίστασις εἰς Ἡπειρον	1338
1. Ὀπλαρχηγὸς Βασίλειος Μπαλούμης	1339
2. Ὀπλαρχηγὸς Ἡλίας Νίκου καὶ Κωνσταντῖνος Γεωργίου ...	1339
3. Ὀπλαρχηγὸς Εὐάγγελος Ἀναστασίου	1340
4. Πρωτοπόροι Ὀπλαρχηγοὶ	1341
5. Ὀπλαρχηγὸς Κωνσταντῖνος Μαυροσκότης	1341
6. Ὀπλαρχηγοὶ Φώτιος Κίτσος καὶ Ἀντώνιος Κατσαρὸς ...	1345
7. Πρωτοπόροι Ὀπλαρχηγοὶ Ἀξιωματικοὶ	1346
8. Στρατηγὸς Ναπολέων Ζέρβας	1346
9. Ἡρωῖσμοι ἀνταρτῶν	1350
10. Ἐπίθεσις ἀνταρτῶν κατὰ Γερμανῶν εἰς Πιρέδεζαν	1352
11. Ἴταλο - Ἀλβανοί, Γερμανοὶ καὶ κομμουνισταὶ δολοφονοῦν ..	1356

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ

1. Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἐνώσεως ὑπὸ Γ. Παπανδρέου	1361
1. Ἄφιξις Γ. Παπανδρέου εἰς Κἄϊρον	1361
2. Προγραμματικαὶ Δηλώσεις — Ἐθνικὸν Συμβόλαιον	1364
3. Προκήρυξις πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις	1365
4. Οἱ κομμουνισταὶ ὑπογράφουν, ἀλλὰ διαφωνοῦν	1367
2. Ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος εἰς Πελοπόννησον	1370
1. Τὰ προηγούμενα	1370
2. Τὸ Διάγγελμα τοῦ Π. Κανελλοπούλου	1372
3. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Π. Κανελλοπούλου	1374

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Προδοτικὰ σχέδια τῶν κομμουνιστῶν — 1940—1941	1377
2. Στρατιωτικὰ Σύμφωνα κομμουνιστῶν καὶ Γερμανῶν	1379
3. Προδοτικὰ Σύμφωνα κομμουνιστῶν μὲ Βουλγάρους	1384

α) Σύμφωνον Κάρυδιων Ἐδέσσης — Τζήμα — Κάλτσεφ 25.1.1944	1385
β) Σύμφωνον Μελισσοχωρίου 20.9.1944.....	1385
4. Οἱ κομμουνισταὶ συμμαχοῦν μὲ Τουρκαλθανούς	1389
5. Οἱ Γερμανοὶ φεύγουν νικημένοι 1.9.1944	1397
6. Οἱ κομμουνισταὶ ἀπομένουν μόνοι κυρίαρχοι	1399

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. Ἀτμόσφαιρα ἐγκλημάτων καὶ ἀπειλῶν	1403
2. Τάγμα Ἀσφαλείας Σπάρτης	1406
α) Ὁργάνωσις καὶ ἄμυνα	1406
β) Δράσις καὶ μάχαι Τάγματος	1409
γ) Μάχη Σπάρτης — Μυστρά τῆς 30.8.1944	1410
3. Τάγμα Ἀσφαλείας Γυθείου	1411
α) Ὁργάνωσις	1411
β) Ἄμυνα	1412
4. Τάγμα Ἀσφαλείας Μεσσηνίας	1413
α) Ὁργάνωσις	1413
β) Μάχη Μελιγαλᾶ τῆς 7.4.1944	1416
γ) Ἀπελευθέρωσις κρατουμένων εἰς στρατόπεδον Χαλδάτσου .	1416
δ) Ἀνατίναξις ἀμαξοστοιχίας εἰς Ροῦτσι τὴν 10.6.1944 ...	1417
ε) Μάχη Κοπανακίου τῆς 2—12 Σεπτεμβρίου 1944	1418
στ) Μάχη Καλαμάτας τῆς 9 Σεπτεμβρίου 1944	1422
ζ) Ἡ δολοφονία 19 κρατουμένων εἰς Καλαμάτα τὴν 19.9.1944	1427
η) Μάχη Μελιγαλᾶ 13—15 Σεπτεμβρίου 1944	1429
θ) Μάχη Γαργαλιάνων 21—22 Σεπτεμβρίου 1944	1440
ι) Δολοφονία 34 κατοίκων Γαργαλιάνων εἰς Λεζᾶκι Πυλίας 23.2.1944	1446
ια) Δολοφονία 19 κρατουμένων εἰς Βέργα — Κορυφασίου Γαρ- γαλιάνων 3.10.1944	1448
ιβ) Ἡ αὐτοθυσία τοῦ Ταγματάρχου Στούπα — 25.9.1944 ...	1449
ιγ) Δολοφονία 23 Πυλίων τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1944	1451
3. Τάγμα Ἀσφαλείας Τριπόλεως	1452
α) Ὁργάνωσις	1452
β) Μάχη Βαλτετσίου τῆς 15 Ἰουνίου 1944	1455
γ) Μάχη Ἀχλαδοκάμπου 19 Σεπτεμβρίου 1944	1456
δ) Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν	1459
6. Τάγμα Ἀσφαλείας Ναυπλίου	1460
7. Τάγμα Ἀσφαλείας Κορίνθου	1461
8. Τάγμα Ἀσφαλείας Πύργου	1462
α) Ὁργάνωσις καὶ Ἄμυνα	1462

β) Μάχη Πύργου — Ἡλείας 8 Σεπτεμβρίου 1944	1464
9. Τάγμα Ἀσφαλείας Πατρῶν	1470
α) Συγκρότησις τοῦ Τάγματος	1470
β) Ἐγκλήματα κομμουνιστῶν καὶ ἄμυνα	1471
γ) Ἡ Πάτρα εἰς κατάστασιν πολιορκίας	1475
δ) Οἱ κομμουνισταὶ ἀπειλοῦν ὁμαδικήν σφαγὴν	1476
ε) Ἡ ἀπάντησις τοῦ Συνταγματάρχου Κουρκουλάκου	1477
στ) Ὁ Σουηδὸς φιλέλληγ Ἐρενστρόλ	1480
ζ) Ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἄγγλων συμμάχων	1480
10. Ἀναγκαιότης καὶ Ὑπηρεσία Ταγμάτων Ἀσφαλείας	1485

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΝ, ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΡ-
ΤΩΝ 1491

1. Ἐκθεσις Ὀπλαρχηγοῦ Κώστα Καφίρη	
2. » Ὑπὸ γοῦ Γ. Ταβερναράκη ἀρχηγοῦ συμμαχικῆς Ἀποστολῆς	
3. » Ὀπλαρχηγοῦ Ὀδυσσεῦς Ζαμπόρου	
4. » συνδέσμου Ε. Σ. Ἀριστείδου Γεωργακοπούλου	
5. » Συνταγματάρχου Π. Καλαθᾶ	
6. » Σωτηρίου Παναγοπούλου διερμηνέως συμμαχικῆς ἀποστολῆς	
7. » συνδέσμου Ε. Σ. Κώστα Π. Καφίρη	
8. » Ταξιάρχου Π. Δ. Δημ. Μπεκιάρη	
9. » ἀντάρτου Ε. Σ. Κώστα Γ. Θεοδωρακοπούλου	
10. » Ἰωάννου Μαυρομχάλη	
11. » ἀντάρτου Ε. Σ. Κώστα Χρονοπούλου	
12. » Νομοκτηνιάτρου Πάνου Πολλάλη	
13. » ἀντάρτου Ε. Σ. Θεοδώρου Ἀδαμοπούλου	
14. » ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ Παναγιώτου Λαμπροπούλου	
15. » ἱατροῦ Γεωργίου Πιπιλῆ	
16. » ἀντάρτου Γεωργίου Λακκάκη	
17. » ἀντάρτου Ε. Σ. Στεφάνου Ἀναγνωστοπούλου	
18. » ἀντάρτου Ε. Σ. Ἀντωνίου Γκόγκα	
19. » Ὀπλαρχηγοῦ Ε. Σ. Ἀποστόλου Κουβελάκη	
20. » ἐφέδρου Ἀξιωματικοῦ Γ. Ἀμπαριώτου	
21. » Ἀναστασίου Σκουφάκη	
22. » ἀντάρτου Ε. Σ. Ν. Ἀνδρουτσοπούλου	
23. » Ὀπλαρχηγοῦ τοῦ Ε. Δ. Ε. Σ. Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου	
24. » Ὀπλαρχηγοῦ Ε. Δ. Ε. Σ. Ἀντωνίου Κατσαροῦ	
25. » Ὀπλαρχηγοῦ Ε. Δ. Ε. Σ. Φωτίου Κίτσου	
26. » Ὀπλαρχηγοῦ Ε. Δ. Ε. Σ. Γ. Παπᾶ	
27. » Δημ. Κασσάνδρα, ὑποστρατήγου ἐ. ἀ.	
28. » Δημ. Κάρτσωνα, ἀντ) ρχου πεζικοῦ	

29. *Εκθεσις Λοχαγού Ι. Κατσιέρη
 30. » Ἀνθυποσημηναγού Ι. Καρακάση
 31. » συνδέσμου Ε.Σ. Ἀνδρέου Σαλακᾶ
 32. » Ὀπλαρχηγού Ἀνδρέου Μήταλα
 33. » Ὀπλαρχηγού Ε.Σ. Γρηγορίου Μαντζουράνη

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ

1. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν Ἰταλίαν 1729
 2. Διάγγελμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου 1734
 3. Ἐνθουσιασμοὶ καὶ ἀγωνία τοῦ Λαοῦ 1738
 4. Ὁ Ἱστορικὸς Λόγος τῆς Ἀπελευθερώσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου 1739

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΚΙΝῆΜΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1944

1. Προτοιμασία 1749
 2. Σχέδιον Ἀμύνης 1750
 3. Διάγγελμα προέδρου Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου 1752
 4. Ἡ Νίκη τῆς Ἑλλάδος 1757
 5. Δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἀπελευθερώσεως 1765

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

1. Οἱ κατακτηταὶ καὶ τὰ θύματά των 1775
 2. Ἀναγνώρισις ἀγωνιστῶν Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως 1777
 3. Τὸ καθήκον τῆς Νέας Γενεᾶς 1781

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΝΤΩΝΑΚΕΑ Ν.: α) Φῶς εἰς τὸ σκότος τῆς κατοχῆς. β) Ἐθνικὴ Ἀντίστασις 1941—1944.
- ΒΟΒΟΛΙΝΗ Κ.: Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας.
- ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Δ.: Ἱστορία τῆς Κατοχῆς.
- ΔΑΝΙΗΛΙΔΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ: α) Νεοελληνικὴ Κοινωνία καὶ Οἰκογένεια. β) Ἔθνος καὶ Παιδεία.
- ΔΡΑΓΟΥΜΗ ΙΩΝΟΣ: Ὁ Ἑλληνισμὸς μου καὶ οἱ Ἕλληνες.
- ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ ΧΡ.: Τὸ χρονικὸ τῆς Σκλαβιάς.
- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ Β. ΓΙΑΝΝΗ: Ἕλληνες καὶ ξένοι κατάσκοποι στὴν Ἑλλάδα.
- ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ — ΛΑΜΠΙΑ — ΤΕΛΕΣΙΑΔΑΣ: Ἀγῶνες στὸ βωμὸ τοῦ Καθήκοντος.
- ΚΑΛΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ: α) Οἱ σφαγὲς τῶν Κκλαθρύτων. β) Ἡ Δεκεμβριανὴ Ἐπανάστασις.
- ΚΥΡΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ: Σκλαβωμένοι Νικηταί.
- ΚΑΓΜΑΡΑ Γ.: Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως τοῦ 5) 42 Συντάγματος Εἰσῶνων Ψαρροῦ.
- ΝΟΤΑΡΑ ΑΝΔΡΕΑ: Ἱταλικὴ Κατοχὴ Πελοποννήσου.
- ΜΟΥΤΟΥΣΗ Ν.: Καὶ διηγῶντας νὰ κλαῖς.
- ΜΟΥΡΕΛΟΥ Ἰ.: Ἡ Μάχη τῆς Κρήτης.
- ΜΑΓΚΡΙΩΤΗ Δ.: Θυσίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγκλήματα Κατοχῆς.
- ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Γ. Ἡ Ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος (β' ἐκδοσις).
- ΤΣΩΡΤΣΙΑ ΟΥΪΝΣΤΩΝ: Ἀπομνημονεύματα.
- ΦΩΣΤΕΡΙΔΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Ἐθνικὴ Ἀντίστασις κατὰ τῆς Βουλγαρικῆς Κατοχῆς.
- ΧΟΥΤΑ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ: Ἐθνικὴ Ἀντίστασις τῶν Ἑλλήνων 1941—1945.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ

Σελίς	Σειρά	Ἐντι	Διόρθωσιν
10	21	ἡμέρας Νίκης	ἡμέρας τῆς Νίκης
12	12	ἠττημένην	ἠττημένοι
13	8	Κυτσοβλαχικοῦ	Κουτσοβλαχικοῦ
13	23—23	προέλαση	προέλασι
13	37—38	ἀναφορά	ἀναφορὰν διὰ
15	6	Καλπακοίου	Καλπακίου
16	6	Ὅταν	Ὅλα
16	9	νάγκάζεται	ἀναγκάζεται
19	37	ἡ συνειδητή	συνειδητή,
22	2	γῆνη	γίνη
24	7	νικήτραν	νικήτριαν
23	9	νέαν ἀναγενομένην	νέαν, ἀναγενομένην
25	7	Πληροφοριῶν	Πληροφοριῶν κυκλοφοροῦν παντοῦ
26	35	Ἐφοδιασμόν	Ἐνθουσιασμόν
28	30	Τριχοχῶρι	Γραικοχῶρι
30	29	Μπίνζας	Μπέτσος
30	29	Ἄνθ)γός	Ἄνθ)γός Βασιλικόν
30	35	Μπικάρης	διαγράφεται (δις)
33	4	τάρχης Ψαρρός κλπ.	διαγράφεται (δις)
33	12	Γεώργιος	Γεώργιον
42	30	ἀναγιώτης	Παναγιώτης
52	24—25	ἔδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν	διαγράφεται (δις)
52	25	Γκότης	Γκότσης
52	42	ΟΤΕ	ΑΤΕ
53	1	Τ.	Ι.
53	3	Χ.	Ι.
53	18	Γκότης	Γκότσης
57	12	Γαρίκης κλπ.	διαγράφεται (δις)
60	15	Ζαφείρης	Ζαρείφης
60	16	Ζαφειρόπουλος	Ζαρειφόπουλος
60	17	Ἄντιστρατήγος	.....
62	29	Θεοδωρακπουλος	Θεοδωρακόπουλος
64	22	Κονίκης	Κονίδης
67	37	Σύνδεσμος	Σύνδεσμος Ἐπ)γός
67	38	Κατσιάρης κλπ.	διαγράφονται
75	12	Κιμιωνῆς	Κιμιωνῆς (δις)
76	39	Κοσμάς κλπ.	διαγράφονται
79	18	Μανδραπούλιας	Μανδραπούλιας
80	2	ὁμάδος	ὁμάδων Ε.Σ.
83	22	Ἄντάρτης	πολ. ὄργ.

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσες
83	24	Ἄντάρτης	πολ. ὄργ.
83	25	Ἄντάρτης	πολ. ὄργ.
83	26	άντάρτης	πολ. ὄργ.
83	27	άντάρτης	πολ. ὄργ.
83	28	π ρ ο σ τ ε θ ο ὕ ν :	Μπεκιάρης Δημ., Κ. Κοπανάκι πολ. ὄργ. Μηνιώρης Γεώργιος, Κ. Κοπανάκι, πολ. ὄργ.
83	28	Ἄνθ) γός — άνάρτης	Ἐπ) γός πολ. ὄργ.
83	29	άντάρτης	πολ. ὄργ.
83	30	»	» »
83	32	»	» »
83	33	»	» »
83	34	»	» »
83	34	»	» »
83	35	»	» »
83	36	»	» »
83	37	»	» »
83	38	»	» »
83	38	»	» »
83	40	»	» »
83	41	»	» »
83	42	»	» »
83	43	»	» »
84	3	»	» »
86	15	Ἐπ) ρ γος	Ἐπομοίραρχος
86	34	Ἐολυμπίας	Τριφυλίας
86	36	»	»
86	38	»	»
88	41	ἘΚαρδίτσας	Ε.Σ. Τριφυλίας — ἘΟλυμπίας
89	2	Ἄντάρτης	Πολ. ἘΟργ.
89	23	, »	» »
89	35	Ἄνθ) γός — άνάρτης	Ἄνθυπομοίραρχος πολ. ὄργ.
90	14	άντάρτης	πολ. ὄργ.
91	28	Παπατσώρης άντάρτης	Πατσούρης πολ. ὄργ.
97	13	Παναζόπουλος	Πανταζόπουλος
97	14	Παναζόπουλος	Πανταζόπουλος
97	15	»	»
97	18	Περρατῆς	Περρωτῆς
97	20	»	»
97	22	»	»
97	24	»	»

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσῃ
99	20	Διαφωτιστῆς	Διαφωτιστῆς Ἐπιλοχίας — ξ- νοπλός σύνδεσμος, ἐδολοφονή- θη ὑπὸ κομμουνιστῶν
99	32	Σαρδέλλης κλπ.	διαγράφονται
100	27	ἀντάρτης	σύνδεσμος πολ. ὄργ.
102	38	ἐδολοφονήθη ὑπὸ κομμουνιστῶν	διαγράφονται
103	21	Σοφός κλπ.	διαγράφονται
105	17	Τροφодότης — Σύνδεσμος	πολ. ὄργ.
106	34	Ἄμαλιάς	Ἄμαλιάς
110	28	Χαραλαμπόπουλος	διαγράφονται
111	9	Ἐλευθέρωσιν	ἀπελευθέρωσιν
112	16	Συνταγματάρχῃ	Συνταγματάρχης
113	19	τὸν	τὴν
113	31	Ζαμπούρας	Ζαμποῦρος
114	2	Ζαμπούρης	Ζαμποῦρος
114	5	Ζαμποῦρος	Ζαμποῦρος
114	28	ὀργάνωσι τοῦ	ὀργάνωσις τῆς
114	36	πολιτικῆ ἢ πολιτειακῆ	πολιτικός ἢ πολιτειακός
114	37	Ζαμπούρης	Ζαμποῦρος
115	7	Ἐποθέτοντας	Ἐποθέτοντες
115	24	Ἀρχιμαρξισταὶ	Ἀρχιεμομαρξισταὶ
115	27	Ἀρχιμαρξιστῆς	Ἀρχιεμομαρξιστῆς
117	38	Γουφάμην	Γονεάκην
119	2	Ὁ Συν)ρχης Δημ. Σ.	Κηρκήλης διαγράφονται
123	19	ἀνήκουν	ἀνήκον
123	22—23	διατηρήσουν	διαλύσουν
124	17	ἔτομος	ἔτοιμη
125	22	ἀντισιάσεως	ἀντιστάσεως
126	29	Ἰλαρχον	Ἰλαρχον
141	12	Νάτολαν	Μανσόλαν
141	17	ὀργάνωσις	ὀργάνωσις
143	2	λίλιους	λίγους
143	41	Σκύρας	Σιώρας
144	8	Στυλιανός Κων)νος	Στυλιανός Κασίμος
144	12	Α. Γρηγορίου	Γεωργ. Γρηγορίου
144	20	Γ. Ζάρας	Γ. Ζούρας
144	31	Λοιζητῆς	Φοιτητῆς
144	23	Λιμενάρχης	Γυμνασιάρχης
144	24	Ζόγιας	Τόγιας
144	24—25	Τόγκαξ	Τόγιας
146	22	διὰ	στά

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσῃ
147	9	Ἄγροφιλακῆς	Ἄγροφιλακῆς
147	39	ἀνέπτωξεν	ἀνέπτωξαν
148	7	Ἄχαΐας	Ἄρχαΐας
148	27—28	Γιαννότουλος	Γιαννόπουλος Δικηγόρος
149	21	καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον	διαγράφεται
149	8	Ἄνδρέας	Ἄνδρέαν
150	28	Κων)νος Χριστόπουλος	ἸΚων)νος Σπυρόπουλος
151	5	Θεόδωρος Χριστόπουλος	Θεόδωρος Πετρόπουλος
151	26	Ἐφεδρος	Ἐφεδρος
157	5	Κουνελάκη	Κουβελάκη
157	9	»	»
157	24	περιορίζεται	περιορίζονται
158	41	Ταῦγετον, ἴσως	Ταῦγετον. Ἰσως
159	13	ἐμψυχώνοντας	ἐμψυχώνοντες
165	21	Ἄχας	Ἄχαΐας
165	12	Χατζόγλου	Χατζόλον
165	12	Ὁ Χατζόγλου	Ὁ Χατζόλος
170	5	1944	1941
170	11	Σεπτέμβριου	Δεκεμβρίου
171	39	ὑποταγὴν	ὑποταγὴν
177.	13—14	γὰρ τοὺς	διαγράφεται
178	16	δὰ	διὰ
178	11	ΕΛΛΑΣ	ΕΛΛΑΣ
179	12	Ἐἰρωνεία	εἰρωνεία τῆς
183	29	πρὸ	διαγράφεται
184	1	κατάσκησις	κατάστασις
186	16	ΕΛΛΑΣ	ΕΛΛΑΣ
186	20	τέτοια	Βουλγαρικὴ
186	21	ΕΛΛΑΣ	ΕΛΛΑΣ
187	33	Πελοπόννησον	Πελοπόννησον καὶ ἸΠεἰρον
194	7	Πατρίδα	Πατρίδα».
194	10	Λαὸν	Λαϊκὸν
194	37	Προοδευτικῆς	Προδοτικῆς
198	2	Κ. Ε	Κ.Κ.Ε.
199	10	Οἶνον	σίτον
199	12	ὄρεινῆς Ὀλυμπίας	ὄρεινῆς Ὀλυμπίας».
199	21	...»	...
206	16	ΓΕΡΔΕΛΗ	Γ'ΑΡΔΕΛΗ
208	21	ἀπς	ἀπὸ
208	41	ἐνεφάνηκαν	ἐνεφάνισαν
209	12	Πανόπλων	ἐνόπλων

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσ
216	24	Χαντόλον	Χαντζόλον
217	16	διὰ	διὰ νὰ
219	35	ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω	ἀναφέρομεν κατωτέρω
222	8	Γερμανοὶ	Κομμουνισταὶ
223	18	ἐν ἀσφαλείᾳ. Εἰς	ἐν ἀσφαλείᾳ εἰς
224	6	Χ. Λαδᾶν	Ἴ. Λαδᾶν
224	13	Χ. Λαδᾶν	Ἴ. Λαδᾶν
224	30	ὄγκινον, Κεφαλᾶ	Κόγκινου, Κεφάλα
224	31	τοὺς ἀξιωματικοὺς	τὸν Ἀξιωματικὸν
225	21	Χριστάμου	Χριστάκον
226	11	Γ. Λαδᾶς	Ἴ. Λαδᾶς
226	21—22	Ἴ. Νικολοπούλου	Στ. Νικολοπούλου
227	7	Γιαννακοπούλου	Γιάννοπούλου
232	35	λατοῦ	λασοῦ
233	32	Καραχάλιος	Καραχάλιος»
235	1	ἀνθ) γὸς Ρ.	Ἵπ) γὸς Γ.
241	8	Παπαγιάννη	Παπα - Γιάννη
241	10	ἐπιτυχίας	ἐπιτυχίας»
243	10	ἀπειλοῦ	ἀπειλοῦν
244	24	Ὀλυμπίαν	Ἵλυμπίαν
246	39	1.1.1943	1.1.1944
250	18	εἰς Ἡ	εἰς Ἡπειρον Στρατηγὸς Ζέρ- βας εἶχε θρίσει ἀντιπρόσωπὸν του εἰς νοτιοδυτι-
251	33	ΕΛΔΕΣ	ΕΛΔΕΣ»
251	38	Ζαμπάρον	Ζαμποῦρον
251	42	αὐτός,	αὐτὸς
252	3	Ἑλληνικὸς	«Ἑλληνικὸς
252	4	Πυρ)κοῦ	Πυρ)κῆς
253	1	Γαροδίτης	(Γάρδοτσα)
251	17	συνεργάτην τῶν Ἰταλῶν	«συνεργάτην τῶν Ἰταλῶν»
254	15	δι	διὰ
255	11	ἀρχαιότητος	ἀρχαιότητος,
255	11	αὐτῶν	αὐτῶν δύο λιρῶν
256	6	ΧΕΡΜΑ·Τ	ΧΕΝΡΤ
256	16	ἀνωτέρω	ἀνώτερον
258	4	Βουταμᾶ	Βρονταμᾶ
258	6	Τσοπάνον	τσοπάνον
261	34	Ἄλλην	Ἄλλη
263	8	τὸν	τὸ
263	11	Στασινόπουλον. Τὸ	Στασινόπουλον, τὸ

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσις
263	26	Κομμουνισμόν.	Κομμουνισμός.»
264	2	Ἄ Βαντουλάκης	Ἄ Βαντουλάκης σόζεται
264	6	Εἰς Δάφνην	Εἰς Δάφνην ὀ
265	31	Ἄριώνα	Ἄριώνα
266	31	διότι ἐξήτει	διότι δὲν ἐξήτει
268	1	ΓΥΦΤΟΛΗΜΟΥ	ΓΥΦΤΟΠΟΥΛΟΥ
268	37	κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ.	πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Ε.Σ. τοῦ Λοχαγοῦ
272	12	στρατιῶν	στρατιωτῶν
275	33	Ρῖτσος ὦ	Ρῖτσος
276	28	Ἄριώνα	Ἄριώνα
279	16	Εφαλληνίαν	Κεφαλληνίαν
279	32	τη»	τῆς
280	42	διαγράφεται ὅλη ἢ σειρά	
284	36	εἰς τὴν	εἰς τὴν εἰς
285	2	ἀντίθετες	ἀντίθετες
286	23	Ρίντ	Ρίντ —
287	3	ἀναμσχη	ἀναμχθῆ
297	18	τίς	εἰς
301	18	ωαί	καί
303	2	ἀνταρτικὴ	ἀνταρτικὴ
323	3	Κρετσέλη	Κριτσέλη
323	10	μοίραρχος	διαγράφεται
327	27	Ἄ.Ε.	Ε.Σ.
338	26—27	προερχόμενος ὅλος	προερχόμενοι ὅλοι
342	21	«Ε.Σ.»	«Ε.Σ.»).
343	19	ἌΕλληνες;...	ἌΕλληνες;...».
344	15	ἌΚότσιμας	Κότσιμας
345	41	ἄξιωματικοὶ	ἄξιωματικοὶ
350	16	Ἄρχηγοὶ	Λοχαγοὶ
350	19	ἄκρατητου	ἀκρατήτου
353	23	εἰς τὴν	διαγράφονται (δὶς)
353	37	δύο	τρεις
354	10	ἌΟλοὶ	ἌΟλοὶ
358	18	καὶ ἄλλων ἄπλων	καὶ ἄλλων ἄπλων
360	28	πάρουν	πάρουν
361	15	τίς	τίς
364	12	2943	1943
367	4	ἐπενθυμίζει	ὑπενθυμίζει
367	36	ἄφιξιν	ἄφιξιν

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσις
368	19	κάποιο	κάποιο μεγάλο
372	40	στούν	στούς
373	11	«Λύσερνα»	«Λυσέρνα»
374	3	Ἐρωτήματα	Ἐρωτήματα
379	14	τηή	τήν
380	7	οι	διαγράφεται (δίζ)
381	34	ἔλλεγον	ἔλεγον
384	7	σενεπῶς	συνεπῶς
388	23	γομανοί	γερμανοί
388	25	τῶν K	τῶν
389	8	ιερολογίεις	ιερολογίτες
389	27	τι	τὸ
389	29	Ἡλείας	Ἡλίας
390	39	Κομμονιστῶν	Κομμουνιστῶν
391	14	ὑποχωρεῖ	ἀποχωρεῖ
391	27	ἀκάμη	ἀκόμη
395	21	ἔφθασεν	ἔφθασαν
401	24	Ἄνριτσαίνης	Ἄνδριτσαίνης
402	39	ταυτόχρονος	ταυτόχρονος
411	10	καῖτ	καί
413	5	Σταμίον	Στομίον
414	11	τῆν	τῆς
415	6	ἀνεκοίνωσεν	ἀνεκοίνωσεν
415	12	μάδες	ὀμάδες
416	16	χειρομβαβίδος	χειροβομβίδος
418	21	ΕΛΛΕΣ	ΕΛΛΑΣ
425	36	σενέβαιεν	συνέβαιεν
426	26	νὸ	νὰ
439	38	Αὐγούστον	Αὐγούστου
441	2	ΠΑΡΝΟΝΟΣ	ΠΑΡΝΩΝΟΣ
441	9	Λιμηρᾶς	Λιμηρᾶς
441	20	Μπουρνάρη	Μπουρνάκη
442	29	Σίτεννης	Σίταινα
442	36	Γηρανιάς	Γκρανιάς
443	6	ἡμέραν	ἡμέραν
444	24	Λεωνίδιον	Λεωνίδιον
444	36	Γιαννακάκην	Γραμματικᾶκήν
445	3	»	»
445	5	ἐπανικοβλήθησαν	ἐπανικοβλήθησαν
445	9	Γιαννακάκην	Γραμματικᾶκήν
446	23	ἀπλων).	ἀπλων».

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσέ
446	33	Καλῶς μεν	Καλῶς
448	17	ἀξιωματικὸς	ἀξιωματικὸς
451	16	Κουδουνίτσαν	Κονιδίτσαν
456	7	ὅτι	ὅ,τι
458	30	τῶν ἐπαφῶν	καὶ τῶν ἐπαφῶν
461	3	ἦδη	,ἦδη,
461	9	χίλια	φίλια
163	14	χίλια	φίλια
546	30	ἐπιστολὴν	ἐπιστολὴν
466	7	ἀποκαλύπτονται	ἀποκαλύπτονται
467	7	Βρεττάος	Βρεττάκος
467	39	Μητσοβολές	Μητσοβολέας
467	41	Κελέφα	Κελεφά
481	13	προσωτικῆς	προσωπικῆς
481	17	ὀμάδες	ὀμάδας
481	23	κατακτητοῆ	κατακτητοῦ
486	18	τροφοδοτηθοῦν ι	τροφοδοτηθοῦν.
486	28	κατασκοπεύσουν ι	κατασκοπεύσουν.
489	17	Βρονταμιᾶν	Βρονταμιᾶν
493	2	, με τοὺς ἀντάρτες	καὶ τοὺς ἀντάρτες
494	37	ἐθνικῶν	ἀντεθνικῶν
495	16	τηρεῖτε	τηρῆτε
496	3	φέη	φέξη
496	12	διήρησε	διήρκεσε
497	9	Διαρακον	Λιαρᾶκον
497	4	Δραγουμάκος	Δραγουμάνος
498	1	ἐπιδιάκον	Ματαιώνον
498	13	μαίδων	ὀμάδων
498	30	Μπαρμουήνην	Μπαρμπούνην
499	19	παροδώσουν	παραδώσουν
500	7	μεταφερθῆ ἅπασα πρὸ	τῆς πρώτης σειρᾶς
500	12	πληροφορηθῆ	πληροφορηθῆ
500	12	πρὸ	πρὸς
503	6	ἐπιτίθενται	ἐπιτίθενται
504	28	Ἰουλίον	Ἰουλίου
504	33	Πλασταγραφίαν	πλαστογραφίαν
523	3	ἐπερεφεν	ἐπέφερεν
525	32	Ἵργανώσεων	Ἵργανώσεων.
526	3	2943	1943
526	8	σύγχισιν	σύγχισιν
527	31	ἐπίσης	ἐπίσης

Σελίς	Σειρά	Ἰντι	Δόρωσε
527	32	ἐξορκίζει	«ἐξορκίζει
531	17	Ἄκυβου	Ἄκόβου
532	14	τῆ»	τῆς
533	10	ΕΛΛΑΣ	ΕΛΑΣ
533	37	Ἄριων	«Ἄριων»
533	40	Ἄριωνα	«Ἄριωνα»
534	13	«Ἄριωνα»	«Ἄριωνα»
535	6	εἶς	εἶς
535	12	νίκη,	Νίκη,
538	3	Ἄνοβον	Ἄκόβου
541	10	Φαρμακᾶ	,Φαρμακᾶ,
541	25	«Ἄριωνος»	«Ἄριωνος»
541	27	Διὰ νὰ τὰ	Διὰ νὰ
541	35	ὄρους. Οἱ	ὄρους, οἱ
542	11	Κόσσιβας	Κόσσυβας
542	23	Ἄριων	Ἄριων
550	33	Πράξη	ὑπάρξη
551	24	ἐπίστεψαν	ἐπίστεψαν
552	6	καθένα	καθένα
552	32	κοινόν;	κακόν;
552	32	Φράγκον	Φράγκον καὶ Σία
556	31	«Ἰσχυριζόμενοι	Ἰσχυριζόμενοι
556	34	«Μὰ	—«Μὰ
556	37	«Ἐμεῖς	—«Ἐμεῖς
556	39	«εἴμεθα	—«Εἴμεθα
557	4	«Ἄ	—«Ἄν
557	11	«Φυλάξον	—«Φυλάξου
557	12	«Κάνουν	—«Κάνουν
557	30	ἔκαψαν».	ἔκαψαν
558	16	Κουρταοῦσι	Κουρτσαοῦσι
558	38	Ἄριων	Ἄριων
558	40	Ἄριων	Ἄριων
559	2	Ἄριωνα	Ἄριωνα
560	40	«Ἄλτ	—«Ἄλτ
560	42	«Εἶσαι	—«Εἶσαι
561	9	«Διπλέξαμε	—«Μπλέξαμε
561	17	Ἄεροπορίας	Ἄεροπορίας».
562	42	διότι	ὥς
569	5	ἄνωτέρω	κατωτέρω
570	1	Πά —	πᾶ —
570	13	Σ.Μ.Α.,	Σ.Μ.Α.

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	- Διόρθωσέ
572	15	σκοποῶς	σκοποῶς
573	6	τὸ τὸ	τὸ
575	1	Μέρος δέκατον πέμπτον	Μέρος δέκατον ἕκτον
576	12	Μεράκας	Μοιράκας
576	18	»	»
578	6	Βαντουλάκης, Βαγγέλης	Βαντουλάκης Βαγγέλης
579	9	(ψευδώνυμον	ψευδώνυμον
581	27	συμφώνου	Συμφώνου
588	20	κομμουνιστῶν	κομμουνιστῶν»
588	25	εἰς	εἰς
592	16	Βασιλείου	Βασίλειος
599	27	Μαντζούρη	Μουτζούρη
599	31	»	»
601	16	»	»
601	26	»	»
601	30	»	»
601	33	»	»
601	37	»	»
603	10	Βρεττάνκο	Βρεττάνου
603	35	ἄλεδρὸν	ἀδελφὸν
604	26	στλεχῶν	στελεχῶν
608	15	αἰχμάλωτοι	αἰχμάλωτοι
611	10	αυτοθυσίας	αὐτοθυσίας
612	36	Περιβολιότης»	Περιβολιότης
613	35—36	ἀπήνησεν ὁ ἀνθ)γὸς	Πατσάκος διαγράφονται
616	4	δὸς	ὄδὸς
616	27	τὰ	τὰ
616	33	των	του
617	4	ἀνθ)γὸς	ὁ ἀνθ)γὸς
618	23	ἁγία	ἁγία καὶ
619	5	Ἰλάρχου Βρεττάνου	Ἰλαρχου Βρεττάνου
620	15	ἔχι δὲν	δὲν
627	5	ἐξολοθρεύση	ἐξολοθρεύση
627	10	καὶ	καὶ
628	19	πεζοὶ	πεζῆ
632	3	ἀνακαλέσε	ἀνακαλέσετε
638	8	μάδα	ὄμάδα
645	28	τῶν Πλατανίων	τὸν Πλατονίου
645	1	τῶν	τὸν
648	28	Πλατανίων	Πλατονίου
652	6	ἀναφανής	ἀναφανείς

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσe
654	25	καταγῆ	καταταγῆ
656	37	ψευδώνυμον	ψευδώνυμον
657	24	συνεννοοῦται	συνεννοεῖται
658	15	Δημητριάδος	Δημητριάδος
659	8	μάδων	ομάδων
660	17	Καλλινάους	Καλλιάνους
660	21	Μαυρογάνη	Μαυραγάνη
660	37	εἶς	εἷς
660	39	θέσις	θέσιν
660	40	εἰ μὴ	εἰμή
661	25	ἐπιτευχοῦν	ἐπιτευχθοῦν
663	11	συνελλήφθησαν	συνελήφθησαν
663	31	Λαῦκα	Λεῦκα
663	33	Λευκᾶ	Λεῦκα
664	1	συνέλλαβε	συνέλαβε
672	32	ἄρχρηστον	ἄχρηστον
674	6	συνεργαστῆς	συνεργασθῆς
676	12	ἀπαντοῦσε	ἀπαντοῦσε ἀρητικῶς
677	23	11.8.1943	διαγράφεται
677	33	γὸς γὸς	γὸς
678	13	Κανδύλαν	Κανδήλαν
680	17	II	—
681	27	τοὺς ἔδωσε	καὶ τοὺς ἔδωσε
682	22	αὐλήν μας	αὐλήν μας'
683	38	οἱ κομμουνισταί	, οἱ κομμουνισταί,
684	6	ὄραττητα	ὄρατότητα
684	19	μικροφιλόδοξος	μικροφιλόδοξοι
685	8	αἷμα.	αἷμα».
685	10	Ἕλληνας	Ἕλληνες,
685	33	— ΑΡΤΕΜΗΣΙΟΝ	— ΑΡΤΕΜΗΣΙΟΥ
687	10	κομμουνιστῶ	κομμουνιστῶν
687	40	Τσαρούχη	Τσαρούχη
688	12	ἐπιλοχίας	ἐπιλοχίαι
688	31	εἶς	εἷς
689	29	Ἐλέας	Ἀσέας
694	3	εἶς	εἷς
695	9	μαχικά!	μαχικά:
695	23	Σάγκει	Σάγκα
695	35	πάθητε	πάθετε
697	22	λοχαγὸς Σπυρόπουλος	Λοχαγὸς Χριστόπουλος

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσέ
697	37	Διαμανοῦρος	Διαμαντοῦρος
698	19	Σκαρλίτσας	Σκαρτοίλας
698	25	συνθήματα	συνθήματα
701	14	ὑπόσχονται	ὑπόσχονται
701	20	καί	καί ὁ
702	22	καή	καί
703	17	πληροφοριῶν	πληροφοριῶν
752	27	Μπουμπουνάκης	Μπαρμπουνάκης
753	22	Μαρκαντόνη	Μαρκαντωνάκη
753	24—25	Μαρκαντόνης	Μαρκαντωνάκης
755	8	ὀργάνωση	ὀργάνωσι
755	15	μάδες	ὀμάδες
756	20	Πατριωτισμός	πατριωτισμός
757	27	Ταῦγεον	Ταύγετον
761	23	Ἀντικομμουνιστικό	Ἀστυνομικό
776	20	τοῦ	τοῦ
776	24	Μπαλῆς. Ὁ	Μπαλῆς, ὁ
777	29—30	ἐκθεσιν	ἐκθεσιν πρὸς τὸ Ἰνφυτουργεῖ- ον Δημοσίας Τάξεως
780	1	Μεσσηνίας	Μεσσηνίας».
796	14	μήρους	ὀμήρους
796	22	«Βύρωνος»	«Βύρωνες»
797	3	αὐτοθυσίαν	αὐτοθυσίαν
801	16	ταλαιπωροῦνται	ταλαιπωροῦνται
810	18	ἀπὰ	ἀπὸ
811	13	φθάσει	φθάσει
818	40	ΕΛΑΣ	ΕΛΑΣ»
820	41	Καβάντασι	Κουσάντασι
828	26	Ἀγλαμίσης	Ἀγροαμίσης
828	29	Πήλικος	Πήλικας
829	20	τῆ»	τῆς
832	17	εἰς	εἰς
852	19	πατέρες	πατέρας
870	2	γάλα Καλαμάτας	γάλα — Καλαμάτας
871	17	Γαρατζιώτη	Γαρατζιώτην
880	14	τελικῶ	τελικῶς
881	18	συνθηκολογήσεῶν των	συνθηκολογήσεώς των
994	30	ιδικός	ιδικούς
997	31	Ε.Ε.	Ε.Σ.
998	18—19	Νιαρχᾶκον	Νταλαχάνην
998	24	Ἰωάνην	Ἰωάννην

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσις
1001	19	ἀδελφούς	ἀδελφούς
1002	14	δι,	δι'
1002	35	Τρίπολιν	Τριπύλην
1003	29	Κομμονισταί	κομμουνισταί
1003	33	Μαντραπέλια	Μανδραπύλια
1009	9	Παλακίδα	Πουλακίδα
1010	16	συνελλήφθησαν	συνελήφθησαν
1012	26	Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ	«Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ»
1014	28	ἐπελευθερώσεως	ἀπελευθερώσεως
1016	16	ἐπέστρεψαν	ἐπέτρεψαν
1116	29	Μαγκριώτης	Μαγκριώτης
1126	28	Ἄνδρίτσαιναν	Ἄνδρίτσαν
1127	7	ἐδικαιολόγησαν	ἐδικαιολόγησαν
1130	10	ἐγκατεσταάθη	ἐγκατεστάθη
1145	1	Μένουν	μένουν
1197	21	Force	Force
1197	23	Γερμανῶν,	Γερμανῶν
1198	35	ξεφυγήσει	ξεφυγήσει
1199	29	δυν	δέν
1208	12	Νικητάκη	Νηγιάννη
1212	22	1944	1941
1219	14	ἴτι	ἴτι
1219	39	δέρη	δέρνη
1223	25	τήν τήν	τήν
1223	35	πίστη	πίστι
1224	30	1989	1089
1226	2	Βελουχιώτη. Εἰς	Βελουχιώτη, εἰς
1227	11	ἀκολουθήσουν,	ἀκολουθήσουν
1227	32	ἐπιτίθεται	ἐπιτίθεται
1232	14	τον	τόν
1237	23	Καλαμάτταν	Καλαμάταν
1243	37	ἀνησύχισαν	ἀνησύχησαν
1245	8	ἴτι	ἴτι
1245	14	Εὐχαρίστως	Εὐχαρίστως
1250	4	θι	θά
1250	34	συνειργάζετο	συνειργάζετο
1259	9	Εἰς τὸ τέλος τῆς σειρᾶς νὰ προσεθεῖ: Τὸν διέταξαν νὰ ἐπιτεθῇ μετὰ τὸ πρῶτον καὶ μετὰ ἄλλους κατὰ τοῦ Βαλ-	
1261	5	κατορθώνουν	κατορθώνουν
1265	37	ἀνεθύνουσιν	ἀνευθύνουσιν

Σελίς	Σειρά	Ἄντι	Διόρθωσις
1267	39	Ὡστε ἔχεις	—Ὡστε ἔχεις (εἶναι ἐρώτησις, εἰς ἄλλην σειρὰν)
1271	4	ἐπιδρομένων	ἐπιδρομέων
1275	1	ἘΝΝΑΤΟΝ	ΕΝΑΤΟΝ
1276	12	ἐπιτήμωσ	ἐπισήμωσ
1279	32	ἐκείνου	ἐκείνου
1283	29	ἐπιτίθεται	ἐπιτίθενται
1298	19	νομίζει,	νομίζεις,
1304	40	Στομπύ	Σκόμπυ
1316	14	μποροεῖ	μπορεῖ
1320	30	ρεινῆς	ὄρεινῆς
1334	5	ἐμφανισείμιου	ἐμφανίσει μου
1347	31	ἐπανακάμουν	ἐπανακάμουν
1349	15	μαβ	μας
1354	13	ὑποστάσει	ὑποστᾶσαι
1361	19	ἐκδηλοῦνται	ἐκδηλοῦται
1362	19	δικτατορίας	δικτατορίαν
1365	36	προεπάθησαν	προσεπάθησαν
1366	30	παιθάρχησις	πειθάρχησις
1368	18	ἐμπιστασύνη	ἐμπιστοσύνη
1372	11	αὐτοδικίαν	αὐτοδικία
1389	11	οἰκομμίου νισταί	οἱ κομμουνισταί
1392	1	ἀπηγορευομένης	ἀπαγορευομένης
1392	25	Ἐκκαθάρησις	Ἐκκαθάρσις
1392	29	ὄχυρομένων	ὄχυρωμένων
1392	38	τελευταία	τελευταία
1397	13	Πρωφανῆς	πρωτοφανῆς
1398	23	ἦττης	ἦττης
1404	23	κατωρθώσει	κατορθώσει
1404	16	προτοπόρων	πρωτοπόρων
1412	20	τὴν νύκτα	τὴν νύκτα
1421	13	ἐχρούς	ἐχθρούς
1424	22	ταγματόσφαλίτης	ταγματασφαλίτης
1427	15	Καριαινέαν	Καριαρινέαν
1437	16	ἔνοπλοι	ἄοπλοι
1450	24	παράδοσον	παράδοσιν
1455	18	παραδοθῆ	παραδοθῆ
1458	4	λα	ὄλα
1458	20	κατωρθώνουν	κατορθώνουν
1469	25	ἐξετελέσθησαν	δὲν ἐξετελέσθησαν
1469	29	ἐπιμελῶ	ἐπιμελῶς

Σελίς	Σειρά	Ἰαντι	Διόρθωσις
1469	32	θολυμένο	θολωμένο
1473	25	ηδλώσετε	δηλώσετε
1474	21	γυναικόπαιδα	γυναικόπαιδα
1500	1	τς	τὸ
1507	38	δύαμιν	δύναμιν
1524	20	διεύθυνσιν	διεύθυνσιν
1537	38	πα ακολουθοῦσαν	παρακολουθοῦσαν
1548	22	μυφωνία	συμφωνία
1568	42	ἐπὶ κεφακῆς	ἐπικεφαλῆς
1575	22	αδτήν	αὐτήν
1584	8	ὄν	ὦν
1586	16	Μουσαλέας	Μουσαγέας
1590	19	ῥαως	ῥιως
1591	8	Μορωνείων	Μυρωνείων
1596	7	μήρους	ὀμήρους
1598	36	ἐαί	καί
1599	8	ἀναλαμζάνει	ἀναλαμβάνει
1600	22	κατωρθώνουν	κατορθώνουν
1613	32	ν ἀσμπτυχθῆ	νὰ σμπτυχθῆ
1614	2	ἀρχηγίαν	ἀρχηγίαν
1637	12	ἀντικατασθέντες	ἀντικατασταθέντες
1668	5	Συστροῦνιον	Συστρούνιον
1674	20	λόχου	λόχοι
1676	25	Παραμνθιάν	Παραμνθιάν
1677	24	εἰς	εἰς
1681	38	ἐκρήξεων	ἐκρήξεων
1699	37	πολιτιφυλακῆ	πολιτοφυλακῆ
1706	27	τάδιώκη	νὰ διώκη
1707	24	Καλανόπουλον	Γαλανόπουλον
1709	16	τουῦ	τοῦ
1713	19	εὐκαιρία	εὐκαιρία
1716	40	κομματικὸ	κομματικὸ
1729	9	κατάστασις	κατάστασις
1742	6	ἀντικατάσταση	ἐγκατάστασιν
1743	19	προνόμιον	προνόμιον
1745	15	Πανεπιστήμιον	Πανεπιστήμιον
1751	23	συνηδειτοποιῆ	συνειδητοποιῆ
1753	24	ἀποφάσεις	ἀποφάσεις
1785	39	περιμένουν τὸ	περιμένουν. Τὸ
1792	39- 41	Μπεκάρη	Μπεκιάρη
1777	17	λόκληρα	ὀλόκληρα